GALENI
OPERA

1586

GALENI
LIBRORVM
QVINTA CLASSIS

EAM MEDICINÆ PARTEM, quę ad Pharmaciam spectat, exponens, simplicium medicamentorum, substitutorum, purgantium, antidotorum, componendorum tam per locos quàm per genera medicamentorum, ponderum denique ac mensurarum doctrinam comprehendit:

SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE, *non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alijs superioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.*

Locis ijs in margine signatis, quos Galenus passim ex Hippocrate citat.

Et nouis alijs annotationibus nunc primum additis.

Librorum numerus proximo folio continetur.

Τὸ Φαρμακευτικόν.

L A

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.

QVINTAE CLASSIS LIBRI.

Quos omnes nunc postremum, hac sexta editione Io. Costeus cum impreßis, & vetustißimis manuscriptis exemplaribus collatos, emendauit, & nouis annotationibus illustrauit.

GALENI
DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBRI VNDECIM

Theodorico Gerardo Gaudano interprete

Denuo ab Augustino Gadaldino multis in locis emendati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Ostendit quibus rationibus explorandæ sint simplicium medicamentorum facultates, propositis exemplis aquæ, & aceti.

Quid dicatur medicamentum, & quid facultas: & quomodo hæc quidem, actu: illa vero, potentia existat. CAP. I.

C QVantum conferat simplicium medicamentorum exactè facultates co-
gnoscere, tum ad uariorum cōpositionem, tum ad inuentorum oppor
tunum usum, non habeo nunc ostendere. Nam id partim in opere De
medicamentorum cōpositione, partim in curandi methodo monstra-
bitur. Verùm quod deinceps ad temperamentorum sequit̄ tractatio-
nem, id in præsentia dicet̄: ubi uidelicet prius uocabulorū, quibus in
hoc utemur libro, significata definierimus. Medicamentum, omne id
dicimus, quod naturam* nostrā alterare potest: sicut, puto, nutrimen-
tum, quicquid substantiam augere: refertur enim utrunq; ad aliquid.
Porrò medicamentum simplex, & ipsum per oppositionem ad com-
positum nuncupatum est: Est autem id, quod secundū naturam suam syncerum est. At facultas,
causa quædam est effectrix. Eaq; partim actu siue energia est, partim in futuro tp̄e: actu quidē,
ut calefaciendi in igne, refrigerandi in glacie: in futuro autem, ut calefaciendi in pyrethro, & ca
storeo, & similibus: refrigerādi in alterco, mādragora, & id genus alijs. Sanè quandā esse faculta-
tem in purgatorijs quidem medicinis purgatoriā, uomitorijs uomitoriā, sternutatorijs sternu-
tatoriā, bechicis {hoc est quæ tussim uel sedant uel ciēt} bechicam, & in unoquoq; alio opere p-
D agendo, q̄ denominetur ab eo quod ipsa efficit, ferè non est qui ambigat. At quæ sit huius facul-
tatis essentia, quidam certe non posse cognosci existimarunt: quales sunt sceptici philosophi, &
qui inter medicos uocati sunt empirici. Sed & qui nosci posse arbitrant̄, inter sese dissidēt. Qui-
dam enim ad magnitudines, & figuras, & posituras corpusculorum ac meatuū {quos ὄγκους & πό
ρους appellitant} referunt: alij ad caliditatem, frigiditatem, humiditatē, ac siccitatem: pro sua ui-
delicet utriq; prima elementorum constitutione. Quare & nos, quia in libro de elementis secun
dum Hippocratem ex calido, frigido, sicco, & humido, cùm aliorum oīum corpora, tum animā-
tium, cōstare ostendimus, has effectricium facultatū essentias, tum in alijs oībus, tum in medi-
camentis, statuemus. Sic autem & in tertio De temperamentis demonstratū est. Ac q̄ uolet quæ
nunc dicēda sunt assequi, in eo tractatu se prius exerceat oportet: quippe cùm illic q̄ uniuersim
de medicamentis nouisse conueniat, exposita sint. Nec hic toto utiq; in genere quicq̄ noui dice
mus: uerum quæ illic generatim sunt scripta, ea hic speciatim elaborabimus.

* ἡμῶν, id est, nostram, est in antiquis, licet non habeatur in impressis.

Quo pacto quanq; iudicare facultatem oporteat. CAP. 2.

IN primis quidem ac maxime sumendum est iudicandæ facultatis experimentum ab ea re, ad
quā dicitur. Siquidem non protinus, si hominē refrigeret cicuta, & sturnum refrigerabit: aut
si sturnum nutriat, nutriet & hominem. Eadem ratione neq; si hominem purget ueratrum, conti

nuo purgabit & coturnices: neq; etiã si hos nutrire ualeat,cõsequens statim est, ut & homines. E
Proximum est,ut quod ex accidenti est,distinguatur ab eo,qđ primario ac per se. Nam aqua fri
gida calorẽ quandoq; reuocat,cutem refrigerando,contrahendoq;,ac cõdensando:ad id enim,
caloris consequitᷓ reuocatio,uelut in tertio De tẽperamentis ostendimus.Rursum calida quoq; A.l.1.f.3.d.2 c.6.fol.61.g
ipsa sæpenumero refrigerat,excalfacientẽ nimirum humorẽ digerendo. Nam si his ad amussim
distinctis ad inquirendę facultatis explorationẽ accesseris,haud facile,mea quidẽ sententia, fal
li queas.Cæterum à nullo alio desumi iudicium,ꝗ ab eo,ad qđ dicitᷓ,id quidẽ perfacile est:non
uidelicet an insecta animalia oleum interimat,neq; an pingue,aut lentum,aut leue sit considerã
tes,cũ an calfacere,aut frigefacere,aut humectare, aut siccare corpus humanũ ualeat, inquiritᷓ:
eundẽ in modum,neq; an colore sit rubro rosa,neq; an albo cerussa: siquidem necessarium non
est,quicquid rubrum sit,esse calidum,neq; quicquid albũ,esse frigidum: sed an admota corpori
bus nostris primario ac per se excalfaciãt,ac nõ interueniente quopiã,neque ex accidẽte: ac si
ita quidẽ,facultate esse calida: ut si refrigerent,frigida.Nam per deos immortales,unde nam di A.l.1.f.2.d.2. c.1.fol.30.g
cere possumus,an calidum sit facultate album piper,granum cnidium,cnicus,calx,& ueratrũ al
bũ?aut unde ꝙ frigidus sit samius aster,terra selinusia,cerussa,nix,& lac?omnia enim ea coloris
sunt cãdidi,uiribus uero uel maxime pugnãt.Sunt ergo nix,& calx colore simillima,uiribus au F
tem pugnantissima:sed pugnantiam sensus diiudicat. Siquidem niuẽ applicatã protinus ac pri-
mo statim occursu frigidã percipimus: & quoad tangatᷓ,magis semper magisq; frigefacere sen-
timus:uidemꝰ porrò ipsam neq; durare,neq; seruari posse,si uel leuis calor occupet.At calx ne-
que primo occursu refrigerare percipitur:& usq; dum applicata manet,perspicuo magis ac ma-
gis excalfacit.Ex quo cõstat ex eo ꝙ semper unũ idemq; efficiat, quoad nos contingit medica-
men , propriam eius iudicandam esse facultatem.

Quo pacto discernatur quod ex accidente quid faciat, ab eo quod propria facultate. CAP. 3.

Etenim quod ab initio ad finem usq; dum applicatum est,magis semper calfacit,id non ex ac
cidẽte,sed ex sua natuta est talẽ: Sic etiã quod à principio ad finem usq; refrigerat, ex sua fa
cultate est frigidum,nõ ex accidẽte.At sane si nihil moratus,atq; ex posteriore, ac post† ablatio
nem,facultatem eius expendere uoles,sæpenumero falleris.Ac forte non nunꝗ aquã frigidam,
non frigidã modo,sed & calidam possidere facultatem dices: ubi uidelicet frigefacere perpetuo
dũ nos contigerit apparebit,frigidã:ubi uero sæpenumero calorẽ reuocabit,calidã:Quare hæc
indiscriminata relinquenda nõ sunt . Dandaq; insuper opera,ut quodcunq; medicamentum in A.l.2.t.1.c.2. fol.92.c
iudicium uocare uelis(id qđ in libris De tẽperaturis monuimus)omnis sit expers alienę,tũ fri- G
giditatis,tum caliditatis:ne uidelicet natiuã eius facultatẽ adscititia qualitas adulteret.Ad hæc
(quæ & ipsa præcepimus)nutrimentũ à medicamento distinguito,atq; ea utraq; ad aliquid dici
memento:tum circa eandem sæpe substantiã cõsistere,uelut & id quod monstrauimus: Nec se-
cius ꝙ quædã tota substãtia in sese mutuo & agãt & patiantur: quędam uero una duntaxat,aut
duabus qualitatibus: Super hæc,alia itidem esse tenuia siue tenuium partium ¦Græci λεπτομερῆ
uocãt:¦ alia crassa siue crassarum partium ¦ παχυμερῆ Græci nominant:¦ tenuia quidem, quæ fa-
cile in tenues cõminui partes possint : crassa, ꝗ cõtra.Atq;,ut semel dicam,omnium meminisse
distinctionum oportet,quas in tertio De temperamentis posuimus , ut secundum illas medica-
mentorum omnium speciei facultas explorari ualeat.

† ἄρσιν. quam recte quidem transferas ablationẽ. sed quid hac uoce uelit Gal. obscurum est. Vide an forte legendum sit πλύσιν, ablutionem. agit enim de calce: cuius ablutæ non eadem est uis calfaciendi quæ antea.

De aquæ facultate. CAP. 4.

Esto sane prima nobis in contemplationem proposita Aqua : ꝙ nimirũ ea & cõmunissima ho
minibus oĩbus sit,tum sanis, tum ægrotis:& ad uitã maxime necessaria. Primumq; eucrato
siue temperato corpori applicator, ipsa neq; frigida insigniter neq; calida : Deinde ijs ꝗ natura
sunt intemperati:Tertio ijs,ꝗ affectu aliquo tenentᷓ. Nã hoc pacto exacte in oĩbus propriã eius
facultatẽ ꝑpenderis.Igitᷓ tẽperato admota pluscule tempore ipsum oĩno refrigerabit : Intẽpera H
to uero,citius quidẽ refrigerabit,id qđ frigidius natura fuerit,tardius uero quod calidius:Semꝑ
autẽ omnia refrigerabit,etiãsi nõ multis deinceps diebus,sed uel una quis hora,aut pluribus ea
utatᷓ:nec.n.talis in ullo ipsorum calorẽ reuocare poterit. Nã quæ summe frigida est, si quadratę
ac iuuenili corporis naturæ pauculo tempore adhibeatur,caloris molietᷓ reuocationẽ: sin aliter
utaris,semper refrigerabit.Quin ẽt si ijs quoq;,ꝗ simplici laborãt morbo,siue calido tẽperatura
siue frigido,eiusmodi admoueatᷓ aqua,hos etiã manifesto refrigerabit: nam simplex sit affectio
oportet (quemadmodum utiq; in tertio De temperamentis definitum est)quo uidelicet ꝗ adhi
betᷓ,ex sua natura refrigeret,non ex accidente quopiã:quippe cum frequenter, ubi compositus
fuerit affectus,aliud primario medicamẽtũ efficiat,aliud ex accidente: uelut in phlegmone,est
enim ea affectio calidæ copiosæq; fluxionis soboles.At ꝗ modice excalfaciunt pharmaca, cum
superfluitatem euacuant,protinus, opinor,& qđ affectum est, frigidius efficiunt: Verum cum
simplex unaq; fuerit affectio,qđ ex accidente sit, in ea prouenire nõ potest. Ergo si hac ratione
expendas, aqua potabilis undequaq; uidebitur frigida . Non est tamen eadem aliarum aquarũ
sponte natarũ,ꝗ sulfur,bitumen,aut nitrum,qualitatibus suis referunt, facultas.Siquidẽ earum
omnino nulla,ubi alienæ,tũ caliditatis tum frigiditatis expers adhibita fuerit,frigefacere cõspi
citur.

A citur.Quinimmo nec marinā ipsam,prius q̃ adſcititium frigus ſummum acceperit,admodū refrigerare apparet. Nam ſiquis in potabili aqua totum diem innatet,ut ēt nō admodum ſit frigida,ſed uelut ex Sole tepens,neceſſario tñ refrigerabitur:at mare cōplures iuuenum interdū innoxie pertulere nō per diem modo totā,ſed ēt adiuncta nocte.Ex quo liquet aquam potabilem certe & dulcem,ſcđm naturā ſuam ſemper eſſe frigidam:mare uero non æque.Quòd ſi non ſemper in ſermone adijciam, potabilem, ſed dicam ſimpliciter,quantum ex ſe eſt,aquam eſſe frigidam,haud calumniari oportebit,tanq̃ inſufficienter & indiſtinctè locutum.Nā q̃ exactè ac ſyncere aqua eſt,oīs alterius ſubſtantiæ miſtione uacans,ea ex neceſſitate ex ſua facultate eſt frigida:Si qua uerò ꝑ bituminoſa,ſulfuroſa,nitroſa,aut aluminoſa loca diſtillans,ſubſtantiæ eius aliquid abſterſerit,ſecumq; traxerit,miſta iam ea eſt,non aūt exactè aqua: Velut ſi ipſe quoq; uolueris aut ſalē, aut alumen, aut aliud id genus affatim aquæ miſcere potabili: ſicut ſanè ſæpenumero facimus in marinæ inopia, qñ muriam facere uolumus , tunc.n.ſalem aquæ indimus. Ac tñ ipſa facultate iam diſſidet,ut ſi aqua dulcis,uidelicet quæ neq; inſigniter, aut calida,aut frigida ſit,ſed uelut † ex Sole tepida,ꝫ eriſipelati perfundatur,noxam oīno nullā hominis corpori ſit allatura: at ſi marinam aquam, aut muriam, aut id genus aquā miſtam, bituminoſam uidelicet, † τὸ καλούμενον εἱληθερές.
B aut ſulfuroſam admoueas,uſqueadeo hoīem offenderis,ut partē ipſam ſis aduſturus. Aqua igit̄ ipſa ex ſeſe frigida eſt facultate.Porrò ſi extraneū calorē adeptā corpori humano ꝓfundas,putabis forſan ſimplex quoddam & naturale adhibitum medicamen:at ea quodā utiq; modo cōpoſita eſt,aut igneæ eſſentiæ partem aliquam nacta,aut certe oīno ipſam qualitatem.Vt enim,ſi ſalem illi miſcueris,ex confeſſo fuerit cōpoſita:ſic multo magis,ſi igneā,aut eſſentiam,aut qualitatem adieceris,compoſitam quodāmodo,& nunc effeceris. Eſt porrò ēt aqua limoſa quadantenus compoſita,uelut eſt aqua Nili,q̃ in Aegypto eſt: ſed ea per fictilia uaſa percolata planè pura efficitur.Oportet autem non ſemel, ſed bis,& ter percolare,qñ ne ſic quidem forſan adamuſſim puram queas efficere:uerum quando,qui aquæ infertur limus,omnem effugerit ſenſum,ſatis tunc eſt ut queas dicere tales,ut ad uſus,puras & ſynceras eſſe aquas.

Quo pacto iudicemus aquam puram. CAP. 5.

IVdicantur autē hæ tribus ſenſibus,nēpe guſtu,uiſu,& odoratu.Guſtu pura eſt,ſi nullam offerat qualitatem,ſed ad unguē qualitatis expers appareat:Viſu,cum ſyncera fuerit,ac planè ꝑlucida. Sic nec odoratu ullam ꝑ ſe ferre qualitatē debet:ut ſunt quædā extremę prauitatis,quæ aut aciditatē, aut acrimoniā,aut ſalſedinē,aut putredinē, aut aliud indicibile aliquod uitiū ꝑ-
C ferunt.Igitur aqua quę abſq; his eſt oībus,ut ad naturam certe,ne ipſa quidē ad amuſſim ſyncera fuerit,ſicut nec aliud ullū ex quatuor elementis ſenſibilibus,ſed ut ad ſenſum & uſum ſyncere eſt.Talis ergo,ut eſt dictum,ſcđm ſuam naturā frigida etiā eſt:quippe ſi ualde excalfactā nō modo aquam,ſed uel mandragoram,uel altercum,uel cicutā,uel meconium,admoueris,non ſolum excalfeceris,ſed etiam uſſeris corpus humanum.Oīa itaq; quæ examinanda uenient medicamina,omnis extraneæ ualentisq;, tum caliditatis, tum frigiditatis aliena ſunto,nedum aqua.

Demonſtratio,qua oſtenditur, aquam frigefacere ex cerati,quod ex ea conficitur, effectu. CAP. 6.

POrrò ꝙ aqua oīs dulcis perſpicuo frigefaciat,hinc quoq; didiceris.Ceratū humidum ſi ex aqua frigida ſubactum accurateq; madefactum calido alicui affectui imponas,protinus ipſum frigefacies. Oportet autem quā plurimum admiſcere ipſius aquæ,miſtioq; hoc maxime modo optime perficitur. Ceram quātum fieri maxime poteſt puriſſimā,oleo liquantes humidū facere ceratum oportet:deinde refrigeratum, ac raſum,in mortario manibus ſubigere,aquā effundendo frigidam quantū nimirum ceratum accipere ualet,ac nondum aqua circunfluat. Id refrigerat & eos qui in febre uruntur,ſi hypochondrijs ſuperponatur:& omnē phlegmonem,ſimiliter
D herpetes quoq;, & carbunculos, tum eryſipelata,& phygethla,ac breuiter oēs morbos calidos. Ergo ſi non aquam dulcem,ſed marinā,aut muriā illi admiſcens in uno prædictorum quouis uti uolueris,non paruam omnino dr̄iam conſpicies: quippe cùm id medicamentū adeo nullā propoſitarū affectionū amplius refrigerabit,ut inſuꝑ accēdat potius. Adeo multa eſt diuerſitas inter potabiles aquas & muriā marinamq; aquā. Aeq; aūt ac muria marinaq; aqua ſulfuroſæ aquæ, & bituminoſæ,& nitroſę,& q̃ chalcanthum,& myſi,& chalcitim,uel aliquod ſimpliciter ex natura calidis medicamentis guſtu referunt,inimicę ſunt oēs calidis corporū noſtrorū affectibus. Ex quo claret has omnes facultatibus eſſe calidas,ſolam uero aquam potabilem frigidam.

Quòd aqua potabilis humida ſit. CAP. 7.

CAeterum ꝙ hæc quoq; propoſitarum omniū aquarum ſola ſit humida, planè ex eadem diſces methodo. Nā ulcera q̃ ſupra modum ſqualiida ſiccaq; ſunt,ſi hac irriges,ſtatim admodum humida flacidaq; reddes,cùm aliæ aquæ uniuerſæ ulcera deficcent. Tum piſcatorū ulcera adeo uidentur ſicca, ac ſi forent ſalita:contra eorū, qui in balneis uerſant̄, humida apparent ac flaccida. Quin ſi imbutum linamentum ulceribus imponere libeat,humida quidem a potabili, ſicca uerò à muria marinaq;,reddi cōperies. Aquæ quin etiam aluminoſæ,quales ſunt in Italia uocatæ Albulæ,cùm alijs ulceribus idoneæ ſunt: tum uerò quæcunque fluxionibus tentant̄,ea

perfacile deficcant. Sic nec cæterarum aquarũ ulla humectare poteſt, ꝙ uidelicet nõ ſint exactè E aqua, ſed miſta & adulterata, accepto nimirum aut alumine, aut chalcite, aut ſale, aut id genus aliquo. Quocirca earum non nullę ulcera quoq; exaſperant, nempe quę acres admodum ſunt & mordaces. Quin etiam ſitienti dulcis aqua leniens remedium eſt: cæteræ uerò acerbiorem ẽt ſitim relinquunt. Tum, aqua inter cutem laborantibus aduerſiſſimum eſt & poculum, & lauacrũ, aqua dulcis: ſalſæ uero, ac nitroſæ, & ſulfuroſæ, bituminoſæq; oẽs ſanè perutiles. Imitari autem potes ſicut marinam, ſic aliarum quamlibet, ſubſtantia uidelicet admiſta, quæ in quaq; uincere conſpicitur: nam ſulfure in aquam dulcem indito ſulfuroſam effeceris: alumine aluminoſam: ac eodem modo aliarum unamquanque.

Quòd aqua aduentitium calorem nacta, ſemper quidem humectet, non autem ſemper calfaciat: uerum in ipſo quidem perfuſionis tempore calfacere, poſtea uero frigefacere conſueuit. CAP. 8.

HAec ergo propria aquæ natura humida eſt & frigida. Aduentitium autem calorem adepta excalfacit quidẽ, & humectat, q̃bus eſt admota: uerũ haud ſimiliter ambo p̃ſtare ſimul poteſt. Summè nãq; humectat, ſeu tepida ſit, ſeu tẽperata, ſeu ẽt calidior: ſummè aũt nõ calfacit, niſi q̃ extreme ferueat. Quod dico, in temperata primũ exploremus natura. Igiť ſi huic aquã afferas F temperate calidã, eaq; uel laues, uel itidem perfundas partem aliquã, in ipſo quidem perfuſionis t̃pe calidiorem ſimul & humidiorem ſe ipſa efficies: ꝙ ſi deinde quieſces, nec corpus frigidę uſu poſtea cõtrahes conſtipabis ac denſabis, ꝑpaulo poſt ſe ipſo frigidius fieri cõſpicies, quippe cùm corpus rarefactum, trãſpirante immoderatius calore natiuo, frigidius efficiať. Non tñ ſicut frigidius poſtea calidæ uſus corpus† deſtituit, ita & ſiccius: quanq̃ profectò uideri id poſſit, tũ ob ſpiramentorum raritatem, tum ob corporis mollitiem, tũ ob ſubſtantiæ fuſionem: pluſculum ſiquidẽ in his affectibus euaporetur neceſſe eſt: atqui uapor humor eſt extenuatus. Verũ non ita habet rei ueritas. Nã mollities, quã calidæ aquæ lotionibus acquirunt corpora, ſolius humiditatis propriũ ac inſeparabile ſignum eſt, in animantis uidelicet corpora: uelut in opere De temperamentis eſt demonſtratum. Sanè ulceratarũ partium caro, id ipſum perſpicuo oſtendit, ut quæ in iſtis ex aqua calida perfuſionibus flaccida† atq; algæ ritu fluida efficitur: quanquã ſane corpus illiuſmodi affectionibus inaniť, ut minus tũc in ſeſe habeat humoris, q̃ antea. Videriq; uenia digni poſſunt, q̃ per calidas lotiones, atq; aquæ moderate calidæ perfuſiones ſiccari corpus exiſtimant: nã ſimilis horum eſt error, atq; illorum, q̃ credunt, ſenes adoleſcentibus eſſe humidiores. Pluribus nãq; ſenes excrementis redundant, ſed genuinæ (quæ πεφυκότα μόρια nũcupant) organiceq; partes adoleſcentibus magis ſunt humidæ: ut id quoq; in ſcdo De temperamentis monſtrauimus. Perinde ſe res habet in p̃fuſionibus, ac lauacris, oĩq; adeo ex aqua calida irrigatione. G Siquidem humores, qui in uaſis alijſq; inanibus ſpacijs ſunt, exhauriuntur oẽs: at ipſa uaſorum corpora, & uniuerſum genus carnoſum ſe ipſo fit humidius. Atq; hanc ſolã facultatẽ nunq̃ aqua *dulcis deponit. Neq;.n. cum feruens corpora exurit, quę uſta ſunt redduntur ſicca, uti q̃ ab ignę ſunt aſſa: rurſum nec cùm ſummam adepta frigiditatem per diem totum, aut ẽt longiori tempore parti cuipiam p̃funditur, eã ſicciorẽ efficit, tametſi rugoſa, atq; admodum exilis relinquitur. Verũ hæc eueniunt, ꝙ qui in uaſis alijſq; ſpacijs eſt humor, exhauſtus ſit: at partes genuinæ ſolideq; nulla ſua parte ſicciores euadũt. Huiuſq; ſ̃p meminiſſe oportet: tũ toto ſermone perpetuo obſeruandum, ex euidenter apparentibus colligendam cuiuſq; medicamenti facultatẽ: Ac ſemper, ad quod quid dicitur calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum, ad id eſſe æſtimandum.

Si à rebus exteris de medicinarum facultate colligi quid oporteat, ex ignis cum illis commercio faciendum eſſe iudicium. CAP. 9.

POrrò ſiq̃s uelit ex ſuperabundanti à rebus externis p̃bationes ducere, ne id quidẽ p̃hibeo: uerũ, aĩum diligenter aduertat, conſulo. Nã ꝗadmodum lubrica res eſt, ac ꝗmultos obtinet paralogiſmos. i. fallendi modos. Sed hos in conſequentibus ediſſerã. Cæterũ qđ ſolum quis ab externis rebus ſumpſerit, ut id, qđ iudicium ſubit medicamentum, aut excalfacere, aut refrigerare H p̃bet, id in ignis cõmercio cõtactuq; conſpiciť. Neq;.n. vſqueadeo abſurdũ eſt, qđ facile in ignẽ uertiť, id calidũ facultate putare. Memoria.n. opinor, tenemus oĩa huius uocis, facultate, ſignificata, q̃ in tertio De temperamẽtis diffiniuimus. † Vnũ igiť ex ijs erat & id, qđ ex propria eius, quod diciť, materia, tale eſt facultate: ſiq̃d.n. facile in ignem uertiť, id facultate eſt ignis, nõ actu ſcilicet: Nã hoc quod eſt facultate, ex aduerſo ei diuiditur, quod eſt actu: alterũ uerò qđ eſt per ſe, ei quod eſt ex accidente. Hanc ergo iudicij rationem conſiderare, ac diſtinguere conuenit.

Quot & quæ prædefiniri oporteat, vt liceat ex alicuius affectione quæ ad ignem eſt, quo pacto aduerſum nos id ipſum afficiatur, colligere. CAP. 10.

AT quibus conſiliũ eſt tuto à rebus extraneis ad corpora tranſire animalium, uidere primũ debent, an tenuis ſit eſſentiæ, an craſſæ, quod explorandum uenit. Secundo, an ſibi continuum denſumq; ac ſolidum, an interuallis interceptum ac rarum. Quocirca his immorandum prolixius eſt: uidetur enim id quoddam eſſe principium, ac uelut elemẽtum, multam conſiderationem poſtulans.

Quòd

Marginal notes:

† *Oſtendit.*

† *Græce eſt βρυώδης, muſcoſa. ſed uide an legendum ſit πυοειδὴς purulẽta. quid enim ſit, carnem, ut interpres uertit, algæ ritu fluidam, uel etiam muſcoſam, effici, diuinandum eſt.*

* *In impreſſis cod. græ. legitur duntaxat τὸ ὕδωρ, id eſt aqua: in pluribus tamen manuſcriptis additur τὸ γλυκὺ δηλονότι, id eſt dulcis ſcilicet.*

† *Clariora uidẽtur eſſe uerba tertij de tẽperamẽtis c. 1. cl. 1. pag. 21. f. Præterea quæcunque fientiũ continẽtes materiæ ſunt, nec refert an conuenientes, an proprias dicas &c. quo in loco γινομένων. i. fientium habetur, quod hic λεγομένου. i. eius quod dicitur. conſidera.*

A *Quòd quæ subtiliorum sunt partium, promptius propriam exerant actionem, quàm quæ crassiorum, tametsi eandem cum illis facultatem obtineant.* CAP. II.

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.h IGitur eorum, quæ in confesso est facultate esse calida, nullum apparet nos excalfacere, priusq̃ in tenuia sit comminutũ. Nam si quis piper solidum cuti inspergat, nullam planè caliditatem percipiat: eadẽ ratione si quis uel linguæ imponat, aut deglutiat, aut alio pacto utaĩ integro, haudquaq̃ diligenter trito, & cribato, ac nõ adeo cõminuto, ut pollinẽ tenuitate referat. Nã qđ pollinis instar tenue cuti inspergitur, excalfacit, ac maxime si affricueris: præterea quod linguæ admotum fuerit, aut in uentrem deuoratum. at qđ solidũ, integrumq; imponitur, nec cutẽ calfacit, & linguæ uentriq; exiguũ duntaxat caliditatis sensum mouet. Itaq; cùm tenuiũ esse partium dicantur, quę facile in tenues partes cõminuuntur, crassarum uero partium, quæ cõtra: tum dura uiscosaque ægre, ac difficulter, aut omnino in tenues cõminui non possint: fragilia uerò, & quæ citra uiscositatẽ mollia sunt, prõpte in tenues soluũtur: hinc constare arbitror, multa esse facultate calida, ac facile accendi, uerum nos haud facile excalfacere. Nã ignis, ut q̃ omniũ est tenuissimus, simulq; calidissimus, & in profundũ facile penetrat, & cõminuit, extenuatq;, & uincit, atq; in suã deniq; naturã conuertit, undequaq; scilicet simile reddens, atq; exuperans id,
B qđ contingit: At nostra caliditas supra q̃ ꝙ crassæ sit essentiæ, & halituosa, insuper infirma est, ut non facile mutet qđ contingit. Ostensum est aũt in tertio De temperaturis (quo fine, quæ hic dicuntur, assequi est impossibile) nullũ eorum, q̃ nos excalfacere apparent, perinde ut ignem posse calfacere, uerum ut materiã accendi facilem: siquidẽ mutationis principium à nostra caliditate accipientia, ut calami aridi ab igne, nos cõtra recalfaciũt, & uelut partes fiunt quædã caloris natiui, sicut ignis: nã quod prius erat calamus, id nunc fit ignis, ut mutantis ipsum ignis essentiam totã adaugeat. Monstrauimus aũt quædam, ubi uel leuẽ fuerunt mutationẽ extrinsecus adepta, secundum naturã deinde suã ad plurimã mutationem procedere. Quamobrem mirandum non est, si quædã medicamenta primæ quidẽ mutationis principiũ à nostro calore nacta, inde iã ꝑgant eum quoq;, qui mutabat superare. Nã cum corporis cuiusq; proprietas alia habilis sit ad suscipiendum calorem, alia inhabilis, fit ut paria principia non sequatur par incrementum.

Quòd pharmaca, quæ paruam sortita sunt molem corpoream, magis agant, quàm quæ magnam

QVin etiam quòd corpus admodum exile facilius alteratur mutaturq; ab eo, cui admotum est: quod autem grandius est, non nisi temporis spatio, ac uix tandem etiam sensibilem alterationem sustinet: id cum non modo à physicis naturam scrutantibus sit demonstratum,
C sed cuiuis etiam homini rei ipsius experientia notum: satis magnum adfert testimonium, ijs q̃ modo dicebamus. Quippe si piperis particulæ à nobis accipere debẽt mutationẽ: eoq; accipiãt facilius, quò fuerint minutiores: mirandũ nõ est, si eas tanto citius excalfacere experiamur, quã to accuratius in minimas fuerint comminutæ.

Medicamenta parem etiam sortita tum facultatem, tum consistentiam, quanto rarioribus applicẽtur corporibus, tanto ocyus actionem suam exercere. CAP. 12.

QVinetiam ꝙ extima cutis superficies callosa sit, duraq;, & frigida, tum quod sub ea est, quã to profundius subeas, tanto sit calidius, nemo ambigit. Huic sanè rationi, si duo etiam principia in alijs a nobis tractationibus demonstrata adiecero, ita denique uniuersum possis colligere. Alterũ quidem ad demõstrationẽ principiorum, siue lemmatum, siue axiomatũ, siue propositionum, siue utcunq; nuncupare libebit, in cõmentarijs De temperamentis demonstratum est, cutem uidelicet omnẽ in primo statim ortu sibi esse continuã: at temporis spatio perforari, ac plurima nancisci spiramenta ritu cribrorũ. Alterum utilium ad ratiocinationẽ ꝓpositionum est, Corpus uniuersum expirabile esse, ac inspirabile, ut inquit Hippocrates. Fusius autẽ de hac dictum est in libro De vsu pulsuum, ubi demõstrauimus, arterias, ubi se dilatantes undequa
D que, & per omnes meatus attrahunt, nõ aerẽ modo halitumq; attrahere, sed, quicq̃d etiã trahi facile, ac tenue sit, ad spiritalis essentiæ impetũ expedite cõsequi. Quibus sic se habentibus, multæ uenæ arteriæq; aperiuntur in cutis meatus, & in ipsius superficiem internam: ac in meatuum perforationes, haud pauca peruenire uenarum arteriarumq; oscula existimandũ est, nihiloq; secius ad extimã superficiem, ita ut ipsę osculis ibi finiant: Tum quicquid piperis ad exactissimũ redactum fuerit pollinẽ, simul cum ambiente aere ab arterijs attrahi, ipsumq; protinus à calore natiuo transmutari, idq; tum ob paruitatẽ, tum ob ingenitam, ut à calore alteretur, aptitudinẽ: siquidẽ haud aliud illi erat facultate esse calido, q̃ facile posse incalescere. Quòd si semel id illi insit, mirum non est per omne corpus tempore perlatũ, ipsum recalfacere: ac proinde primum maximeq; ab id genus medicamentis incalescere partes, quas primũ contigerint: deinde q̃ his sunt proximæ & continentes: ac sic deinceps tertio, quartoq; loco, pro situs uidelicet uicinitate, cũ ijs q̃ primo incaluerant, incalescere. Hæc scientifica constant demonstratione, non tamen ijs satis credibili, qui in primis non fuerint exercitati. Oportet enim in ijs quæ De elementis sunt ratiocinationibus esse uersatum, atq; in commentarijs De temperamẽtis, & Vsu pulsuum, & ante hęc omnia in demõstrandi methodis peritum. Sanè paucis datum est omnia percurrere. Verũ his quidẽ suffecerit (mea sentẽtia) in euidentibus duntaxat uersari, paucis attactis cõmunibus

rationibus siue epilogismis. Itaq; causam, quamobrem non excalfaciunt corpora humana ea, q̃ crassa adhibentur, ẽt si natura sint calida, ijs duntaxat qui rationem assequi ualeant, dictam esse reputent: sibiq; satis esse persuadeant, quod euidenter sensibus apparet. Apparet autẽ euidenter crassorum omnium nullum prius, q̃ ad unguem cõminuatur extenueturq;, neq; ipsum à corpore nostro quicquam perpeti, neq; rursum in nos posse agere. Nec.n. solum in pipere, napy, cachry, ceterisq; omnibus, quæ nos excalfaciunt, ita se res habet, sed æquè itẽ in facultate frigidis. Nam si quis radicis mandragore corticem in magnas partes confractã cuti imponat, aut illinat, † aut deglutiat, ꝫ planè nihil efficiet: at si admodũ sit cõminuta, refrigerare potest. Sic ẽt papaueris semen, & cicutæ, tametsi hoc sit oĩum refrigerantium ualentissimum, tñ antequã exacte cõminuatur, cuti nostræ impositũ planè est imbecillum. Ne te ergo magna teneat admiratio, ꝙ calami aridi, piliq;, tametsi accendi promptissimi sunt, non tñ nós contactu excalfaciant: quippe qui planè à nostro calore mutari nequeant, ut sic recalfaciant, ꝙ uidelicet pollinis ritu cõminui non ualeant: q̃nquidem calamus Indicus, quẽ & aromaticum, idest odoratum appellitant, cùm tundi, cribrari, ac planè magis, quàm qui apud nos nascitur, cõminui ualeat, clare nos excalfacere conspicitur, sicut uno ore omnes qui ætate nobis maiores sunt medici, confitentur. E

† Est quidem in antiquis codi. græcis. ἢ καταπίοι. i. aut deglutiat, in impressis tamẽ et in tralatione ueteri uerba hæc non habẽtur.

Quod corpora rariora citius ab igne accenduntur, quàm quæ sunt spissiora. CAP. 13. F

A.l. 2. t. 1. c. 3. fol. 92. g

POrrò considerandum est (quemadmodum proposui) non solum crassarum sit partium, an tenuium, explorandorum medicaminum substantia, uerum etiam rara'ne, an densa. Voco sanè rarum, cuius partes spatijs inanibus intercepta sunt, intelligẽtibus uidelicet nobis, ac semper recordantibus, quo pacto dicatur spatium inane ab ijs, qui unitam esse dicunt substantiam, † non quemadmodum Epicuro, & Asclepiadi est uisum; immo aere plenum est in raris corporibus, spatium inane. Vbi ergo eiusmodi spatijs multis corpus fuerit distinctũ, facilius q̃ densum accenditur, ẽt si ꝙ ad caliditatis frigiditatisq; attinet temperiem, similiter illi sit affectum. Nam qui in ijs spatijs continetur aer, cùm sit ad patiendũ promptissimus, primo statim ignis occursu accenditur, atq; inflãmatur: unà uero secum corpus uniuersum accendit, unamquãq; eius partẽ nimirũ undequaq; occupans. Ergo, si parua corpora, cingente ea circunquaq; flãma, prompte accenduntur (nã id clare conspicimus) non sine ratione corpus rarum celeriter accendit, utpote cùm profundas eius partes oẽs flãma cõtingat. Sic itaq; calamos aridos ignis celeriter exurit, tametsi minus sint alia substãtia calidi, idq; ob meatuũ multitudinẽ, quos aer quidẽ prius occupabat: ubi uero ignis contigit, flamma depascitur: Aer.n. accensus, flamma est, terra uero carbo. Porrò ꝙ aeris plenos meatus multos aridus calamus obtineat, summũ argumentũ est ipsius leuitas: nã siccum natura corpus leue esse alioqui nequeat, nisi inanitate sit præditũ. Eũdem in modum pumex, & spongia sicca, atq; oĩa adeo quæcunq; fistulosa sunt, multumq; uacui obtinent, pondere sunt leuia. Sic sanè & calamus non eo dũtaxat ꝙ siccus est, sed ꝙ plurimi aeris est particeps, prõptè accendiẽ: at à nostro corpore ægrè proinde calfieri potest, quòd essentiæ sit crassæ. Quando igitur medicamenti cuiuspiam ex ignis commertio temperiem colligentes, scrutari statuimus, an aduersum nos eodem modo se gerat, substantiæ eius respicienda constitutio est. Nã si tenuis quidem sit, sed continua, eandem & in nos naturam ostendet, quam prius in ignem: sin autem rara sit & crassa, fieri potest ut ab igne quidem perfacile alteretur, non tamen à calore nostro, ac proinde nec nos recalfaciat. G

† Quoniã nõ &c.

Aquam tenuium esse partium, nec unquam nos ex sua natura excalfacere. CAP. 14.

POsteaquam igitur hæc eum in modum definita sunt, rursum ad sermonẽ de aqua redeamus. Nam ꝙ tenuis sit essentia, argumento est, ꝙ promptissime per *pilos, & uestimenta perfluat: nam ꝑꝑ humiditatem mollitiemq;, quæ nihil habeat adiunctum uiscositatis, diuisibiles partes obtinet, & quæ facile in minimas possint distrahi. Talis cùm sit, tñ neq; nos ex sua natura calfacit, neq; proprium est ignis nutrimentum, immo oĩno contra aduersatur, & *dissidet, atq; extinguit, ut quæ illi sit auersissima: nec mirum est, si cum igne natura tum calidissimo, tum siccissimo, pugnet aqua, quæ frigida est & humida. Coniectura quidem igitur & ex ignis sumenda cõmercio, quo pacto quodq; medicamentum in calore, frigoreq; se habeat: non tñ protinus existimandum tale & ad nos uideri, nisi tenuium sit partium, & spissum. Sic oleum tametsi facile inflãmam uertitur, non tñ admodum celeriter nos excalfacit, nimirum lenta crassaq; substantia sua tenaciter ijs inhæres, quæ primum cõtigit: proindeq; longissime oĩbus perdurat, quibus fuerit illitum, scilicet nec ab ambiente facile, aut extenuari, aut digeri potẽs, nec intro in corpus promptè transumi: Aqua uerò e contrario & celerrime in halitum soluitur, atque expedite digeritur. proinde etiam si in idem uas coniectam aquam oleumq; decoquas, prior tamen aqua digeritur, & absumitur. Sic item si lithargyro, aut cerussa, aut id genus aliquo cum aqua diligenter commisto, simul ambo decoquere uoles, priorem digeri aquam experiere. H

** πολυκάμων.*

** στασιάζει.*

Non simpliciter quod citius ab igne accenditur, id ad nos quoq; apparere calidius. CAP. 15.

NOn ergo simpliciter quod citius accenditur, protinus ad nos apparet calidius. Siquidem antè ostensum est, ut calefacientium † aliud simpliciter erat calidum, ut ignis: aliud exuperãtia calidum, uelut qui in nobis est calor: Sic eorum quæ facultate sunt calida, aliud esse eiusmodi,

† ἐνεργείᾳ. i. actu, additur in antiquis cod.

A di,ut ad id,quod primo,& absulutè est calidum:aliud uerò ut ad id,qđ per exuperantiam dicit̃. Quam ob rem non absolutè ab ea,quæ aduersus ignem est,in iudicium uennientium medicaminum dispositione,ad nos transire expedit,sed adiecta limitatione proposita.

Non quod citius a frigore congelascit, eo quod tardius, absolutè frigidius existimare licere, sed inter ea quæ parem sortita sunt consistentiam. CAP. 16.

A.l.2.t.1.c.3. fol.92.g

EAdem hæc limitatio itidem necessaria est, qñ ex eo,ꝙ quid facile conglaciatur, frigidũ esse colligimus.Nam in ijs,quæ eandem hñt aut tenuitatem,aut crassitudinem consistentię,qđ ocyus a frigore congelatur,temperamenti est frigidioris.Nã si alterum sit tenuius, puta exẽpli cã,uinum:alterum crassius,ut oleum: non est necesse aut citius,aut magis, concrescere qđ est frigidius.Verum,si quanto alterum est frigidius,tanto alterũ quoq; crassius sit, similiter ambo concrescent.Cæterum magis concretum videatur,ipsa uidelicet consistentiæ duritia,qđ fuerit essentiæ crassioris.Nã rationabile est,reor,similiter congelatorum qđ crassioris fuerit essentię, itidem fieri durius.†At si uel alterũ plus sit frigidius q̃ reliquum essentiæ crassioris: aut contra minus frigidius quidẽ alterum,sed alterũ crassioris essentiæ:haud ẽt pari tp̃e hæc congelascere est possibile: verùm quod plus est frigidius,q̃ alterum essentiæ crassioris,minoris temporis spa- B tio:quod uero minus est frigidius,q̃ reliquum essentiæ crassioris,maiori.† Sic magis minusq́ue vtrumuis ipsorum uideri durum,id pro excessus portione euenire est necesse.

Quo differat congelatio à refrigeratione. CAP. 17.

HAec ergo memoriæ mandare oportet:tum ꝙ non idẽ sint congelari,& refrigerari, † & ꝙ̃ illud maxime a refrigeratione proueniat. Nã refrigerari est frigidam accipere qualitatẽ: at congelari est durescere præ frigore.Ergo quæcunq; corpora tenuis sunt essentiæ,cum facile ꝑpetiãtur,promptè tum incalescunt,tum refrigerantur:at non ęquè promptè cõgelant̃,ut aer, & ignis.Nã hic planè non congelatur: ille aũt nempe aer,non perinde ut uitrum,ut pix, ut cera,resina,bitumen:tamẽ.n.bitumen sit uel calidissimum, essentiæ tñ eius crassities ac terrenitas,ad congelationis celeritatem adiuuat:ac si tetigeris,calidum etiamnum, planè tñ congelatum reperias:sicut(puto)& plumbum,& stamnum non aliter concreta sunt etiamnũ feruentia. Sic aquam Hippocrates,quæ celeriter & incalesceret,& refrigeraretur,sp̃ esse leuissimam retulit:nam quanto tenuior fuerit,tanto pati promptior est:atqui quæ tenuior est,minimum hẽt limi terrestris.Non ergo absolute,nec temere ex materiæ passionibus ad ignẽ, conijcere eius ad nos facultatem oportet,verùm adiũctis limitationibus suprapositis. Quare nec æquè securum C hoc iudicium,ac id,quo ad nos ipsos quid examinamus:at,qui hoc ẽt ulterius transeunt,planè in multis errorum periculis uersantur.Quanq̃ id faciunt medicorum complures, alij oẽ qđ uiscosum est,calidũ asserẽtes:†alij,quicquid adstringit:nõ nulli,quicquid est dulce: quidã uero, ẽt qđ austerum acerbumue est:sunt aũt,qui singulis illorũ contraria defendant. Sed qui in istis errores comitantur postea narrabo. Nunc aũt præsentem sermonẽ consilium est absoluere:nẽpe ut siquis ex ignis cõmercio materiã iudicare uolet,nõ absolute,neq; citra limitationem id faciendum:neq; perinde ad ignem & hominem hr̃e,quicquid iudicatur,putandum.Nã aqua igni aduersissima est,ut quæ facultatem sortita est frigidã & humidam:muria uero,marina,bituminosaq; & sulfurosa aqua,non ęque,quippe cũ id genus oẽs ab aqua ad calidius recesserint. Verum de sponte natis aquis(Græci αὐτοφυῆ uocant)uel hęc sufficiant.Siquidem ubi medicaminum uniuscuiusq;,quorum qualitates accipere aquam ostẽsum est,sermonẽ singulatim tractabimus,si nunc aut obscurius quippiam,aut imperfectius sit dictum,id tunc adijcietur.

† *At si alterũ multo frigidius sit quã alterum crassius, uel contra multo minus frigidum sit eorum alterum, alterum uero crassius, non etiam in pari tempore congelascere hæc possibile est, sed alterũ quidem multo frigidius,uel crassius in minori tempore, reliquũ uero quod minus frigidũ uel crassum est,in maiori.*

† οὕτω δὲ καὶ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον φαίνεσθαι. *Melius fortasse* φαίνεται. *Sic & quod magis, aut minus durum uidetur, utrumuis, ad proportionem excessus ipsorum necesse est euenire. Vt uox ipsorum ad magis et minus crassum referatur.*

† *tametsi.*

† *Ex antiquis græcis. Alij quicquid adstringit, frigidum:non nulli quicquid est dulce,calidũ: quod uero austerum uel acerbum est,frigidum. Antiqua tamen tralatio habet ut noster interpres.*

§ *De aceto.* §

SEd ad reliqua nunc liquidorum medicaminum transibimus:inter quę uel maxima est cõtrouersia de aceto,alijs frigidum,alijs cõtra calidum adstruentibus:nõ nullis calorem quidem D quendã illi concedentibus,sed quendam ẽt auferentibus, uelut qui acetum uinũ esse mortuũ asserũt.Nã hi propriã uini caliditatẽ perdidisse quidẽ,uerũ putredinosam assumpsisse aliã quãdam contendunt.Atq; ego sanè non multum abest,quin illorum laudem sententiã, in eãq; prõpte accedã,†proq; hac assertione atq; opinione pericula oĩa subeam,siquam machinã aut artẽ inuenire queam,sicut in lacte cõtrariarum partium separationis,ita hic quoq;. Nunc aũt,ꝙ lac uniuersum non sit homœomeres & similare,neq; undequaq; sibi idẽ, clare monstrat eius scissio,excogitata uidelicet multis hominibus rõne, qua partes caseosę a serosis separari possint. Atqui neq; tale quid repertum in aceto est:neq; manifesto demr̃are posis,ꝙ quantũ eius est tenue,atq; humidum exacte,refrigeret:qđ uero scđm fæcis substantiã in eo defert̃, *uelut in uinis,calefaciat:nam ea solum ratione apertè quis probauerit ex contrarijs ip̃m partibus cõsistere,sicut lac.Sanè in oĩbus liquoribus,quos exprimendis fructibus conficiunt,crassum*defertur quippiam,quod & tp̃is spatio subsidit:fęx uocatur in vino,in oleo aũt amurca:sed,& in oĩbus alijs† inest,quod illis proportione respondet,tametsi propriũ nomẽ sortitũ non sit, quod uelut fæx est in illis:& fortasse & in aceto est eiusmodi quippiam, & forsan ip̃m est quod caloris est, particeps:quod uero frigoris,id quod tenue est:fortassis uerò & in ipso tenui exiguum quiddã defertur*in multa quantitate dispersum alterius naturæ,q̃ ipsum sit totum:nam quòd maiori

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.e

† καὶ συνεκινδύνευσα περὶ τὴν ἀπόφασιν τε καὶ δόξαν.

* ἐμφέρεται.

† *humiditatibus expressis, additur in tralatione ueteri.*

parte

parte frigidius ſit q̃ calidius,liquido ijs apparere arbitror,qui vere facultatẽ eius expenderint. E

Perperam multos cauterij inſtar acetum pronunciaſſe calidum. *CAP.* 18.

AC miror,qua ratione ducti quidam vſq; adeo calidum eſſe acetũ pronunciarint,ut caute-
rio ip̄m aſſimilarint: nam hac,inquiunt,ratione ſanguinis eruptiones (αἱμοῤῥαγίας Græci
vocant)reprimit.Primum.n.tanta caliditas ſenſum noſtrum non fugeret.Deinde ad illorũ cali
dorum imaginem omnino utiq;cruſtam efficeret,calidis medicinis ſimiliter."Nam id plane cõ A.l.1.fol.4.c. 24.fol.83.g
ſpicimus,ubi per ea ſanguinẽ ſiſtere ſtatutum eſt,cruſtam relinqui haud exiguam : ſiquidẽ,ni-
ſi cruſtã effeceris , ſanguinẽ haud repreſſeris , nam ea uelut operculum fit corporibus ſanguinẽ
profundentibus.Proinde ſanè ẽt cauteria planè candentia illis applicare conſueuimus,comper
tum nimirum habentes,quæ non ſunt eiuſmodi,præterquam ꝙ nihil proficiant,inſuper læde-
re,ac ſanguinis profluuiũ irritare.Nec ſanè ignis ex ſua ratione,aut ꝙ calfaciat,ip̄m ſiſtere p̄t :
verùm idcirco,quia cum urat quæ contigerit, quod ex uſtione reliquum eſt, operculum ſubie-
ctis partibus relinquat,id quod Græcis appellari conſueuit ἐσχάρα, §Latini aũt cruſtã uocant.§
At acetum haud perinde ut cruſtam facientia medicamenta,ſed potius ut adſtringentia, & re-
frigerantia,citra cruſtam,ſanguinis fluores cohibet:itaq; hac quidem rõne nõ excalfacere §ex-
treme,§ſed refrigerare putetur.Præſtat tñ,ut & ſupra monuimus,a talibus cõiecturis recedere, F
utpote quæ iudicium ad ſenſum haud referant,neq; ex propè poſitis,aut uicinis, ſed è longin-
quo & longis lemmatis,ſiue ſumptionibus,rationem colligant.Aperiam aũt copioſius illarum
abſurditatem in libris ſequentibus.

Qua methodo cognoſcere liceat,an calidum ſit acetum. *CAP.* 19.

NOs aũt ſecundum methodum ſiue rationem ab initio poſitam,uim eius experiemur, pri-
mum in ijs quibus inculpata conſtat ſanitas,mox in intemperatis, deinde & in ægrotanti
bus.Itaq; ſpongiã,aut lanam aceto madẽtem cuiuis ſani corporis parti ſuperponemus:deinde,
ut ante eſt poſitum,protinus rogabimus,idiotas.ſ.atq; ex plebe aliquẽ(nam illorũ in iſtiuſmo-
di incorruptum eſt iudicium,quia nulli uidelicet dogmati ſeruiliter ſunt addicti)nunquid calo
rẽ,an frigus,percipiant.Id uero ſatis conſtat,ꝙ illud nec ſumme frigidum, nec calidũ admoue-
bimus:nam & de hoc ſupra uerba fecimus.Sanè ſi tale fuerit,quod applicatur acetum, potiſſi-
mum ſi non admodũ inueteratum,neq; extreme acre,manifeſtum principio frigus percipiẽt :
itidem & poſt unã,duas,treſue horas:poſtea uerò, poſt ſublationem.ſ.ſenſim naſcentis in par-
te caloris phantaſiam ac opinionẽ hẽbunt. Porrò ſi uehementer acre acetum extiterit, & hoc
ẽt refrigerari ſe principio dicent:celeriter tñ recurrentem calorem ſentient , non aũt lõgo poſt G
tp̄e,uelut in recẽtiore,ac non ualde acri aceto. Ex quibus conſtat,oĩno frigidum quidem eſſe
acetum,ſed quendam ẽt obtinere calorem,qui acrimonię ratione per aliquod accidens ſpatio
tẽporis mediocriter corpora excalfaciat,tametſi id non ubiq;,ſed in quibuſdam dũtaxat,poſſit
efficere.Nam laxis,ac doloris expertibus tumoribus,neq; protinus,neq; poſtea,caloris ſenſum
*prurigo. aceti uſus commouet,*mordicatio tñ in illis quædam percipitur,ob quam ſæpenumero ijs qui
intẽperanter*utuntur,tenuis quidam recurrit rubor.Itaq; neq; primario, neq; proprio tẽpera-
mento excalfacere uideri poſſit,ſed acrimoniæ morſu irritare.Porrò q̃nquidem a ſanis corpori
bus ad affectus ſemel delapſi ſummus,ſuggeramus,q̃ in calidiſſimis, & frigidiſſimis affectibus
efficere queat.Ergo ſiquis ab illita thapſia uratur,ardor aceto reſtinguitur:id quod,cui libitum
eſt,experientia diſcere licet,uelut nos profecto fecimns in nobis ipſis,quò accurate medicamẽ
ti potentiã experiremur.Illitis.n.multis in locis tibijs,ubi poſt quatuor quinqueue horas accẽ-
di,& inflãmari cępiſſent,huic quidem parti acetum,illi aquam inſperſimus : alij uero oleũ, alij
roſaceum innunximus:& alijs atq; alijs alia atq; alia,quæ aut acrimoniam habetare, aut calo-
rẽ refrigerare creduntur:ſed eorum oĩum acetum compertum eſt efficaciſſimum.Quocirca ma
† *Al. ex antiquis cod. græc. nam acetũ has (hoc eſt acrimoniã & mordacitatẽ) efficere ſolet. Vetus item ĩterpres. quoniã de proprietate ipſius aceti eſt, vt faciat accidere, mordicationẽ, &c. & ita omnino legẽdum, videtur.*
niſeſtum eſt,non eo,ꝙ acrimoniã,ac mordacitatem obtundat,ſicut oleum & roſaceum,†(nam H
id p̄ſtare hæc p̄nt)ſed quia refrigeret,tale eſſe.Quippe, ſi excitatas a thapſia phlegmonas aliter
ſanare non liceat,niſi aut refrigerando,aut morſum ſiue acrimoniam obtundendo: nec alterũ
præſtare ualeat acetum: conſequitur utiq; neceſſario per reliquam uim ſanaſſe.Alias porrò re-
liquas calidas paſſiones oẽs,phlegmonas puta,herpetes,phygethla,eryſipelata, carbunculos,
aliàs plus,aliàs minus,refrigerare conſueuit.Quapropter niſi uehementia,illi atq; aſperitas fa-
cultatis moleſta ineſſet,haud alio ſanè utendum ad refrigerandum foret.

Quibus rationibus ſint vſi tum ij,qui ſumme calidum, tum ij qui ſumme frigidum eſſe acetum pronunciarunt. *CAP.* 20.

TAmetſi quidam reperiant,qui maximum id caliditatis eius argumentum conſtituunt.Nõ
enim,inquiunt,neq; acre,neq; mordax,neq; aſperum, neq; erodens foret , niſi affatim illi
ineſſet caliditas.Nam ſicut frigidi proprium eſt contrahere ac refrigerare,ita calidi ſecare atq;
diuidere:id qđ in primis efficere acetũ ualet,quippe quod ſecet atq; erodat non mõ aĩantium
corpora,ſed & grumos,callos,lapides,fictile,æs,ferrum,plumbum,ac tantum non uelut ignis
cũcta peruadat ac penetret,nec ulla poſſit ſubſtãtia penetrationis eius uehemẽtiã aut ſubſtine
re,aut illi reluctari,ac reſiſtere:nã ſubtile haud ſecus eſſe atq; ignẽ, nõ leui teſtimonio illi tactũ

eſſe:

A quin & gustantibus ita uideri,& per subtilissima vestimẽta promptius aqua perfluere,omniaq; excedere,uti paulo supra diximus.Et quinam,obsecro,aliud ipsum his uerbis,q̃ ignem pronunciant? Non aliter q̃ qui frigore grumos ipsum soluere contendunt, præmendo uidelicet,densando,ac vndequaq; stringendo,ac siquis digitis amplectens cõpresserit. Nam hi rursum adeo excedunt,ut & niue frigidius ip̃m adstruant.Sed utrorũq; castiganda immoderatio est.Neq;.n. ut frigidum sit,iam niue frigidius:neq; ut calidum,oĩum calidissimum pronunciandum est: siquidem,nisi iuxta medium foret,ac longe ob extremorum utroq; dissitum,non tãta incidisset de facultate eius controuersia.Nam de cicutæ,aut mandragoræ uiribus nemo ambigit,neq; de nasturtij, & cachryos : uerum illa oĩbus medicis in confesso est facultate esse frigida,hæc uero calida:Eundem in modum altercum & meconium frigida,piper & napy calida.Ad hæc innumera sunt alia,quæ facultate aut esse calida,aut frigida,uno ore medici omnes fatentur.

Quod acetum neutrum esse dicimus,vt ad summe calida,& summe frigida,quia vtriusq; extremorum est particeps. CAP. 21.

A.l.2.t.1.c.4. fol.95.g

CAeterum acetũ,sicut utiq; & rosaceũ,neq; esse summe calidũ,neq; rursum summe frigidũ, ex ipsa dubitatione satis constat:neutrũ uero quodam mõ,utrũq; horum sit necesse est. Si B quidẽ cũ neutra tripliciter dicant,uti diuisit Herophilus, partim amborũ extremorũ participatione,partim neutrius,partim nunc illius nũc huius,oĩno & hæc aut aliquo sign̄atorũ,aut aliq̃bus,ex neutrorũ natura fuerint.Mihi sanè magis vñr utriusq; extremorum participatione:& ꝙ nunc sensibiliter calfacere uideãtur,nũc rursum refrigerare.Sic ergo neutra dici possint acetũ, & rosaceũ.Quòd siquis ea neutra oñdere conet̃,quia neutrũ extremorũ participent,ne illi quidẽ ẽt forte probabiles quædã rõnes deerunt, sed non erunt demonstratoriæ ac scientificæ. Id me exacte compertum hr̃e cõfido,& maxime de aceto.Nam ꝙ suæ utrisq; sint,rõnes probabiles,tum ijs qui frigidissimũ demonstrant, tum ijs qui calidissimum,nõ paruum indicium est ipsum utriusq; esse particeps:admodũ tñ difficile est rõni,contrariorum participationem concedere,cũ non liceat substantiã eius aut soluere,aut scindere,uelut in lacte facimus,& alijs cõpluribus, q̃ oĩa sermonis progressus aperiet.Proinde euidentius magisq; periculo uacãs principiũ optamus assequi.Porrò ut mihi quidem ur̃,indagandũ illud principium est ex naturæ tũ tenuitate,tum crassitie,de qua dictum quidem supra est:uerũ nunc quoq; copiosius de illa disserere expedit,quandoquidem & Plato de principijs longum haberi sermonem oportere prodidit.

Quo pacto aerem dicamus tenuium esse partium, & nec omnem ignem esse tenuium partium, nec quicquid tenuium est partium,esse ignem. CAP. 22.

C IGitur nemo aerẽ non dicit esse leptomere.i.tenuiũ partiũ,ꝙ uidelicet in tenues facile partes cõminuat̃,qd̃q; ꝑ corpora dẽsissima expedite penetret:aut si ex aliqua re quapiã leptomereς,i.tenuitatis partiũ,uocabulũ illi attribuãt,clare nos doceãt.Nec.n.ex corpusculis exilib⁹tenuibusq;,ut alterius sectæ principes asserũt, & nos quoq; aerẽ cõstitui fatebimur:nã cõtinuus est,totusq; un⁹,nihil usq̃ in se uacui cõtinẽs. Porrò ĩ eiusmodi corporis natura tenuitas partiũ intelligit̃ ex sola in tenuia diuisionis celeritate.Verũ si ea rõne aer est tenuiũ partiũ, haud oĩs ignis tenuiũ erit partiũ:q̃ppe cũ ęs,ferrũ,lapis,lignũ,atq; adeo q̄cquid in carbonẽ uerti p̃t, fit ignis,nõ tñ q̃ antea tenuiorũ partiũ:flãmæ tñ,cũ aliud sint ignis genus, re uera tenuiũ partium sunt.Quocirca nõ oĩs ignis est tenuiũ partiũ,neq; q̄cq̄d tenuium partium, ꝓtinus & ignis fuerit:siq̄dẽ & pruna ignis q̄dẽ est,sed nõ tenuium partiũ:& aer tenuiũ partium, uerum nõ ignis. Quid ergo tã in prõptu hñt hasce propositiones utrasq; tũ medici,tum philosophi paulo minus oẽs,oẽm ignẽ esse tenuiũ partiũ,& q̄cquid tenuium partiũ sit,esse igneũ?Nã si acrius q̄s attenderit,aĩumq; diligẽter aduertat,haudquaq̃ dixerit prunã aere tenuiorũ esse partium. Memoria nanq; repetam⁹ ambiẽtis nos aeris puritatẽ,ac partiũ tenuitatẽ in uehemẽti frigore,& boreali D constõne:ipsamq;,cum ferro componamus ignito:manifesto.n.ex illius modi exemplis cognoscemus frigidum quid esse,quod sit exacte tenuium partium:& calidum,quod sit crassarum.

Non omne quod mordax est,tenuium partium esse, aut calidum. CAP. 23.

QVocirca haud cõcedẽdum arbitror q̄busdã,q̃ acetũ ex eo,qd̃ mordax sit, tenuiũ partium & calidũ esse colligunt:nec.n.q̄cquid tenuiũ partiũ fuerit, id & calidũ est : forte uerò nec quicquid mordax fuerit,& tenuiũ partiũ.Verũ in p̃sens id illis det̃,tametsi adferre liceret niuẽ,boreã,aquã frigidã,non oculis dũtaxat,sed & ulceribus,& raris corporibus oĩbus, mordaces,uti Hippocrates inquit,‖Vlceribus frigidũ mordax.Verum ẽt siquis & illud,ut dixi, concedat,quicquid mordax fuerit,esse tenuiũ partium,nõ statim & calidum concesserit. Itaq; nec acetum proinde ꝙ mordax sit,calidum fuerit,sed tenuiũ partiũ,uti aer borealis,non tñ calidũ. 5. Aphor.20. Ex. ord.39 a

Quomodo acetum obscure videatur calfacere. CAP. 24.

VNde nam igitur quibusdã obscurę cuiusdã caliditatis sensus oboritur?Fortassis,ut ante dixi,ex contrarijs facultatibus cõpositum est,perinde ut lac.Forte uero caloris ipsius reuocatione.Possit ẽt,cum asperum molestumq; habeat transitum, dolorem inde ciere,atq; eum in locum calidam elicere fluxionem,siquidem id palàm est,partibus dolentibus quippiã influere. Verum multum influere nequeat,quandoquidem acetum frigidum est, & proinde id quod ac-

currit,

currit,repellens.At qđ planè tenue eſt,id medicamenti anſas effugiens,ꝑter labitur, atq; in par E
te figitur,haud ēt retrorſum,ſicut id quod craſſum eſt,repulſum.Sanè ad vnguem tenuis quidã
efflorefcere rubor in partibus ab aceto irritatis conſpicitur.Forte uerò alia cã eſt, quæ compre
hendi nequeat.Nã ob id ipm procul ordiendã facultatum explorationem prohibuimus, q̃a in
naturalia incidere problemata,neceſſe eſt,eaq; nõ leuibus ambiguitatibus ꝑplexa. Nobis igit̃,
haud ſtatutũ eſt,ſicut ijs,qui naturam rerum ſcrutantur,oẽs oĩum rerum cãs exquirere,uerum
medicaminũ facultates cognoſcere,quo & illis dextrè uti,& boni cõpoſitorũ euadere artifices
poſſimus.Nã ꝙ ſit impoſſibile aut probe ipm medicamentum cõponere, aut eo qđ ab alio com
poſitum eſt,idoneè uti,anteq̃ ſimplicium medicaminũ facultates pernoueris , abunde in libris
tum de curandi rõne,tum de medicaminum cõpoſitione conſcriptis oñditur.Cum ergo is no-
bis in hac tractatione propoſitus ſit ſcopus,ubi primum qđ ab illis utile eſt inuenerimus a phy
ſicis problematis recedendũ eſt,quæ innumeris dubitationibus ſunt intricata: quippe, cum in
qua in uuiuerſum tẽperatura, aciditas, dulcedo,lentities,amaritudo,ſalſedo,auſteritas, acri-
monia,& aliarũ qualitatũ ſingulæ prouenire ſunt natæ,phyſici uiri ſcrutari nituntur, hęſitatio
nes tum plurimę,tũ maximæ,in oratione exiſtere aſſolent.Has ego non ſecus uitandas cenſeo,
quã q̃dã præcipitia,cum ꝑſertim ad manum ſit uia regia,qua medicamenta iudicare liceat. Pri F
mumq;,qđ paulo ante præcepi,perpendẽdũ,nullã in ambiguo eſſe facultatẽ eorũ medieamen-
torũ,q̃ uehementer aut excalfaciunt,aut frigefaciunt:uerũ de quibus ambigit̃,neutra ſint, ne-
ceſſe eſſe:deinde pleraq;,ut ad ſenſum ſimplicia,ex pugnãtibus cõſtare facultatibus: nõ.n.ſolũ
lac,ſed ẽt ſulfuroſæ,bituminoſæ,nitroſæ,& q̃cunq; eius ſunt gñeris ſpõte proueniẽtiũ aquarũ,
ex pugnãtiũ facultatũ miſtura naſcunt̃:ſiquidem aqua ex ſua natura frigida eſt humida : bitu-
mẽ ãt,ſulfur,miſy,chalcitis,& eius gñeris alia,calida.Meminiſſe uerò ẽt oportet calidorũ haud
pauca,craſſæ eſſe eñtiæ:nec pauciora frigidorũ, tenuis:ac ſcđm hæc principia tuto de medica
minũ uiribus pronunciare.Sat igit̃ fuerit,tenuiũ partiũ,refrigeratorium,exiccatoriumq;,acetũ
dixiſſe,omiſſis ſuper illis rationibus nimis phyſicis,quæ magis ad naturam rerum ſcrutantes,
attinent: nã ex illorum ſcientia,quo pacto alijs medicamentis miſceri ipm liceat,cognoueris.

Veteres medicos perperam indefinitam reliquiſſe facultatis eiuſdem generis medicamentorum qualitatem. CAP. 25.

QVocirca non poſſum eos non culpare,qui de uiribus eius prolixa q̃dã nugant̃ & gariunt:
magis ẽt,paulo minus medicos oẽs,q̃bus curæ nõ fuit ſimplicium oĩum medicamẽtorum
in maioris minoriſq; rõne uires diſcernere:ſed ſatis eis fuit,hæc quidem,uerbi cã,calface G
re dixiſſe,illa uero refrigerare:tum hęc humectare,iſta exiccare.Nec.n.abſolute ſic nouiſſe ex-
pedit,ſed quatenus pſyllium refrigeret,quatenus ſolanum,aut*ſcandix,aut ceruſſa, aut portu-
laca,aut lactuca:tum quatenus excalfaciat caſia, quatenus cinnamomum , aut amomum , aut
cardamomum,aut maiorana.Sic & in humectantibus & exiccantibus facultate pharmacis:nõ
enim utile eſt gñale ſolum nouiſſe,uerum quid primum receſſerit à ſymmetro & medio cõtra-
riorum facultatibus:deinde quid illi proximum tum tertium,quartum,quintumq;,ſi fieri põt,
receſſum ſiue ordinem,planis limitibus diſcernentem definire oportet. Qñquidem in tali facul
tatum notitia tum artificialis ſimplicium uſus conſtitutus eſt,tum a ratione proficiſcens ac me
thodo compoſitio.Facitq; pręter hæc,ut quæ compoſita iam ſunt,rite uſui accõmodare poſſis.
Sanè id quidem difficultatis atq; laboris pleniſſimum eſt, multamq; poſcens tum diligentiam,
tum uſum.Ab experientia uero auſpicari in id genus oĩbus neceſſe eſt , uelut iam propoſitum
eſt:tum tuto ac diligenter colligere,ab ambiguis quęſtionibus cauendo. Eoq; mirari quiſpiam
poſſit eos qui talia exquirunt,cum illos implicantes ſeſe quęſtionibus ſcriptiſq; animaduertat,
quemadmodum conſueuit Herodotus.

*Cod.græci antiqui habent ſandyx.

Perperam ſuperioris ſeculi homines à compoſitis medicamentis orſos, eorum quæ in illa ingrederentur ſimplicium pharmacorum indicaſſe facultates. CAP. 26. H

SIquidem ab oĩ uetuſtiſſima cõpoſitorum medicaminum hiſtoria orſi, ad expẽdenda quę in
illis ſunt ſimplicia tranſeunt.Ac qm̃ his,exempli cã,calfaciẽtibus medicamentis admiſtum
inuenitur acetum,proinde & ipm eſſe calidum contendunt.Neq;.n. an recte admiſtum fuerit,
conſtare põt prius,q̃ eius ſeorſum uim totam perſpexeris.Neq; ſi iddetur , ẽt nota eſt compo-
nendorum medicaminum ratio,per quam iudicantes inueniemus,qua ratione multis excalfa-
cientibus medicamentis unum admiſtum ſit frigidum:aut certe refrigerãtibus,quod calfaciat.
Porrò,ubi ẽt latentes affectus memorant,ad quos congruere uideantur, ac deinde dogmaticis
opinionibus paralogiſmos connectunt,ex quærendis quærenda,ex obſcuris obſcura,inuicem
colligentes,tum profecto uel maxime alijs ſuas produnt ineptias ac nugas.

Quod & empiricis contradicendi præbeant occaſionem,qui citra iudicium ac diſcrimen & ſimpliciter compoſitis omnibus facultatibus fidem habent. CAP. 27.

NAm omitto,ꝙ empiricis ẽt reprehenſionis locum ipſi exhibent,ex quo prompte compoſi
tis facultatibus omnibus fidem habeant:tanquam fieri non poſſet, ut pars magna earum
errore nõ uacaret,perperãq; eſſet cõpoſita . Dicent enim arbitror,ſicut ſanè dicunt fruſtra nos

primas

A primas effectricesq; cuiusq; medicaminis facultates exquirere, cum ab experientia inuenta iã antea sit tum cõpositorum, tum simplicium medicamentorum, innumera multitudo, quibus & ipsi fidẽ hñt, qui frustra primas facultates exquirunt. Quippe si particulares eorum usus oẽs cõperti sint, eosq; unanimiter oẽs prædicent: cęterum de causis ob quas agunt, nondum conueniant: liquet non ex primarum facultatũ notitia medicamentorum tum cõpositionẽ, tũ usum, esse inuenta: sed ea cõposuisse experientiã, at rõnem ad probabilitatem vsq; duntaxat procedere. Hæc atq; eiusmodi alia multa, qui experientiã profitentur medici, ritè in illos dicere uidebũbuntur, qui oĩbus quũcunq; conscriptis pharmacis fidem hr̃e non uerentur, cãs tñ interim titulis uirium ac promissis eorũ aptare nituntur. At ego nec illud quoq; {in illos} addere grauabor, Herodotum alias sectas oẽs prauas reputare præter eam, quæ spiritibus oĩa tribuit, {πνευματικὴν Græci uocant:} Metrodorum oẽs præter Asclepiadeam: & Zenonem přæterq̃ quæ ab Herophilo inuenta est: & Hermogenem præter eam quæ Erasistratum autorem hẽt: & alium atq; alium oẽs dãnantem extra suam: De compositis tñ medicamentis citra probationem atq; experimẽtum scriptis oĩbus fidem tribuere, siue a sectæ suæ hominibus sint scripta, siue diuersæ, siue ẽt à quopiam ex plebe. Quin uerò ẽt cãs subinde reddere conantur probabiles medicamentorum
B pessima rõne compositorum, & (quod hoc est mirabilius) ẽt si nullum eorum quæ laudant, fecerint periculum, sed alijs duntaxat credant. Quemadmodum cum quidam nuper mirificas multasq; podagrici medicamenti laudes iactasset: atq; eo etiamnum loquente forte fortuna aduenisset podagricus quidam, qui tã mediocriter laborabat, ut incedere ẽt posset: nosq; iussissemus in illo primũ præberet experimentum: ille acquiescens pedi pharmacum apposuit. At uir ille noctem totam insomnem egit: ac postero die tñ abest ut commodè sicut antea incederet, ut ne gestari quidem posset. Adeo citra ullam explorationem ac temere tum alijs quidem fidem hñt, tum alios alij scientes ac sponte fallere gaudent. Porrò ẽt si oẽs medicamentorum quæ memorant, compositiones probè essent comparatæ, tñ speculationis eorum usum ex ijs, quæ factitãt euertunt. Aiunt.n. ad præparanda medicamenta composita, eaq; ritè utenda, simplicium facultates inspici ac cõsiderari: inq; eorum*testimonium tñ non oẽs ueterum citant, Erasistratum, Herophilum, Philotimum, Dioclem, Praxagoram, & ipsum ẽt Hippocratẽ. Porrò ubi ad exploranda ea accedũt, ita nobiscũ agũt, ac si oẽs perspectas iam haberemus facultates compositas. Atqui inquiet, opinor, ad eos quispiam: quo pacto nõ frustra simplicium quæratis facultates, si oẽs compositorum iam noscitis? nam si quorum gratia simplicium facultates inquiritis, eas oẽs
C iam nouistis, superuacaneum est illas exquirere. Cæterum si uel hoc quoq; quis illis concedat, saltem id quod & supra positum est nescio quo pacto quis perferat, cum pugnantia cum rebus euidenter apparentibus, prolixis rationibus adstruere conantur.

* *Al.* τούτου, *i. huius.*

Sensus haud contemnendos esse, tanquam ad explorandas simplicium medicaminum facultates sint insufficientes. CAP. 28.

SIquidem in quendam ẽt iam incidi tantæ stupiditatis hoĩem, ut contemnendos esse sensus existimaret. Quẽ cum rogasset quis, num ipsi piper album uideretur calidum, itaque, ut par erat, annuisset: rursumq; alter percontaretur unde id sciret, ac ille respõderet, tale apparere: meritò ab ijs qui præsentes erant derisus est, qui quod diceret non intelligeret. Ipsum.n. hoc apparere, fidem haberi ab illo sensui indicabat, quem paulo antè tanquam fallacem contempserat. Nam per deos, unde ignem scimus calidum? aut quo syllogismo docti, aut qua demonstratione persuasi? tum unde glaciem frigidam esse didicimus, nisi ex sensu? Ac postea reperiantur, qui ipso sensu neglecto physicis problematis libros impleant. At non illo ex genere est, quam ob causam acetum terram fermentet: licet enim nobis dicere, ꝙ nos lateat, sicut talium problematum pleraq;. Si uero quis promptè dicat, quia aut calidum sit aut frigidum (utrunque enim dicunt)
D in ambiguas obscurasq; rationes se ipsum conijciet.

Vtrum in oxycrati potu acetum admistum sit duntaxat vt aquam deducat, an etiam vt ipsum quoque refrigeret. CAP. 29.

MEcum certe probè actũ putem, si quę sensui apparentibus uicina sunt, atq; in propinquo posita, exactè iuenire possim, discernẽs in eis ac separãs qđ ex se est, ab eo, qđ ex accidẽte ꝓuenit: velut exẽpli gratia qñ æstiuo tꝑe oxycrati potu q̇dã planè refrigerant̃, atq; expertes sitis ꝑmanẽt: sed nondum cõstat, an id aceti grã eueniat: pauculũ siquidẽ eius copiosæ aquę mistum, non calidũ, sed q̃ fieri p̃t maximè frigidum ebibunt. Nã dixerit forte quispiã, quia tardiuscule permeet aqua, & plurimum tꝑis moret̃ in hypochondrijs, nec deorsum concedens, nec in corpus se diffundens, idcirco illi acetum misceri tanq̃ in oẽm partẽ ferendæ futurum uehiculum: sic ẽt si cum uino bibatur aqua, sitim efficacius extingui, q̃ si sola, uino.s. ipsam ad distributionẽ promouente: itaq; refrigerationem, sitisq; sedationem ab aqua prouenire, ut quæ frigidæ naturæ sit & humidæ: cæterum adminiculo esse, ac uelut alas illi ad oẽs corporis partes permeandas addere tum uinum, tum acetum, q̃ ipsa nequaq̃ frigida sunt, & humida: siquidẽ p̃stare, sic sola exhiberi potius, q̃ cum aqua, qñ ea facile præ tenuitate in corpus distribuantur, & ab hypochondrijs recedant. Porrò qñ semel in hunc sermonem deuenimus, nihil obstat quò minus

nus oẽm exacte perficiamus. Nam ꝙ fieri poſſit, ut & aquam acetum deducat, nec tñ ipſum met E
refrigeret: & non deducat ſolum, ſed ẽt refrigeret: certo certius eſt: verum utrum cum ueritate
coniunctum ſit, id cõſiderationem poſtulat. Diſtingui autem id poſſit tantummodo, ſicui ex-
hibeas acetũ & uinum, utrũq; ſeorſum & per ſe. Apparet enim a uino homini ſemper ſitim in-
creſcere, ab aceto uero epoto interim quidem augeri, interim uero ſedari.

Quæ ſit ſitis cauſa. CAP. 30.

QVippe cũ & ſitis duplici rõne prouenire ſoleat, partim humoris inopia, partim caloris co-
pia. Quamobrem mirũ uideri non dẽt, ſi priorem quidẽ ſanare nequeat, alteram poſſit: ſiq;
dem humectare nequit, at refrigerat non inſtrenuè. Quapropter neq; a ſicca diſpoſitione,
prouenientem ſitim, neq; a calida & ſicca vnq̃ ſanare queat epotum acetum: at ſi qñ in unum
coeant humiditas, atq; caliditas, eiuſce quidẽ ſitis optima medela acetũ eſt. Rara ſanè eiuſmodi
affectio eſt, in aquæ inter cutẽ affuſionibus (παρεγχύσεις Græci uocant) nonnunquã proueniens,
congeſta nimirum in uentre ſalſi humoris copia: tum ẽt ſi quibus pituita ſalſa uentri illita inhæ
ſerit. At q aliter ſiti premunt, puta in febribus ardentibus, & alijs oĩbus exurentibus febribus,
quiq; æſtate laborant, ac in graui æſtu, cõpoſita ijs eſt affectio, ex caliditate uidelicet, & ſiccita
te: quare nõ iniuria cõpoſita illis medela eſt acetũ, ut qđ ſtrenuè refrigeret, & quouis expeditè F
pmeet: & aqua, q̃ ſupra q̃ ꝙ refrigeret, oĩum ſit uel humidiſſi m a; nihil eſt enim aqua humidius.

Medicamentum quod in iudicium venit, non miſtum, ſed ſimplex eſſe oportere. CAP. 31.

QVemadmodum ergo haud ſatis ſecura eſt procul a ſenſu ducta de explorando medicamẽ
to ratiocinatio, ita nec ipſius alteri cuipiã permiſti uſus. Siquidem ipm p ſe ſolum qđ iudi
candum uenit, expendere oportet tum in ſanis corporibus, ijſq; temperatis & intempera
tis, tum in morbo alicui obnoxijs: In temperatis quidem, uelut ſuprà poſitum eſt: in intempera
tis, ſicut dixit Hippocrates, naturis picrocholis, hoc eſt, quæ amaræ bilis ſucco abũdant, utiliſſi
mum eſſe acetum: qui uero temperaturam ſortiti fuerint melãcholicam, aduerſiſſimũ. Porrò in
morbo aliquo affectis, ſi ſimplex fuerit, in ſimplici exploretur affectu: ſin miſtum alicui, neceſſe
eſt qđ cõmiſcetur, temperatura ſit medium, ſicut in aqua, & cerato ſimplici ſuperius declaratũ
eſt. Rõnabile quippe arbitror, ꝙ nulli diuerſi temperamenti ſit miſtum, ſed q̃ fieri queat medio
coniunctum, ipm eorum, quæ perficiuntur, cãm exiſtere. Nam ſimplici cerato quod neq; calfa-
ciebat, neq; refrigerabat, aqua admiſta frigida refrigerauit, quippe quæ temperiem hẽbat frigi-
dam. Quòd ſi excalfacientium quippiam eiuſmodi cerato commiſcuiſſes, profectò calidum id
medicamentum euaſiſſet: quemadmodum in affectibus compluribus ſæpenumero euphorbiũ G
aut caſtorium temperauimus. Sic, ſi acetũ ſimplici ad amuſſim cerato cõmiſceas, cerato ipſo lõ-
ge frigidius medicamen effeceris: tanq̃ nimirum, qđ admiſtum eſt, ſit frigidum. Eritq; tibi id re
medium uel optimũ ad eryſipelata, phlegmonas, herpetes, carbunculos. Si aũt quod miſtũ eſt,
tanq̃ ſimplex expendas (nam id ẽt moliuntur) longè maxime hallucinaberis. Nam ulcerũ gluti
natorium non acetum, ſed oxycratum, dicendum eſt, aliam multo naturam ab aceto obtinens.
Siquidem quemadmodum carnem producere in ulceribus nequit ærugo, ſed ceratum exiguũ
quiddam hñs æruginis: ad eundem modum neq; acetũ conglutinat, ſed aqua aceti pauxillũ ac-
cipiens. Ipſum uerò per ſe ac ſyncerum acetũ ulcera, quæ glutinationem deſiderãt, mirũ in mo-
dum exaſperat, utpote partium tenuitate erodens, ac dolorẽ excitans. Quamobrem haud me-
rito, nec conuenienter talia dictitant, nec melius item faciunt, cum ignotis ignota connectũt.

Quòd neq; adſtrictoria omnia conglutinent, neq; conglutinatoria item oĩa adſtringant. CAP. 32.

QVippe cum nihil ſeorſum de glutinandis, aut carne implendis, aut cicatrice obducendis
ulceribus, demonſtrarint, ex inductione tñ colligunt, adſtringentia oĩa dicẽtes ulcerũ eſſe
conglutinatoria. Oportet aũt non ex inductione, ſed per dmrõnem in gñe talia accipere,
quemadmodũ nos facturi ſumus in curandi rationis cõmentarijs. Immo abſolute quiduis tale H
dictum non mõ indemonſtratum eſt, ſed etiam falſum. Neq; enim chalcitis, neque galla, neque
malorum punicorum putamina, neq; omphaciũ, neq; alumen, multoq; minus æs æſtum, neque
æris ſquama, neq; miſy, ulcera glutinare poſſunt: aliaq; innumera ſunt inter adſtringentia, quæ
glutinare nequeant. Porrò ſiquis non hoc, ſed glutinatoria oĩa adſtringentia dixerit, proferent
& hic quoq; non pauca, quæ citra adſtrictionẽ conglutinent. Neutra igitur uera orõ eſt, ſi ſim-
pliciter atq; indiſcrete efferatur, neq; cum dicunt adſtringẽtia oĩa ulceris glutinatoria: neq; cũ
aiunt, quæcũq; glutinantur, adſtringẽtium beneficio glutinari. Porrò multo ſanè ẽt magis tum
abſurda, tam falſa ac præter ſenſum aſſerunt, cum mordacia, acria, amara, ſalſa, ad hæc q̃ mol-
liſſimas, iucundiſſimasq; ſortita ſunt qualitates, adſtringere dictitãt: tanq̃ ad ſenſoriũ guſtus nõ
pertineat, quod aſtringit, ſed ex illorum impoſitione atq; arbitrio debeat accipi. Malum .n. gra-
natum, & malum, uerbi cauſa, & meſpilum, & pyrorum quędam genera, & myrta, & ſorba, ui-
numq; tum amynæum, tum marſum, euidenter nos adſtringunt: at triticum, & zea, & milium,
Herodotum forſan adſtringebant, aliorum autem omnium neminem. Sexcentos enim qñq; ſu
per his ſum percõtatus, & in primis ſuper amylo: nam ipm adſtringere ait Herodotus, ſicut &
piper: quod nec ipſum ullum omnino aliorum hominum, qui ſyncere & incorrupte qualitates

A expendunt,adſtringit. At Herodotus cuncta confundere non eſt veritus,aitq́;,& quę acerrima ſunt facultate, & quæ ſumme rodunt, & quæ molliſſima ſunt ac mitiſſima, omnia adſtringere: tanquam in hoc,vt quoſdam ſenſu defraudet,victoriam ſtatueret. Verum non ita ſe res habet, cum ea vel maxima futura ſit prauitatis dictorum eius probatio.

Quòd non omnia adſtringentia refrigerant. CAP. 33.

QVin verò & † Aſclepiades Metrodorus, tanquam illum etiam ſuperare contenderet affe- † Al. Aſclepiadeus.
rendis de ſenſu mendacijs,cum alia quædam, tum reſinam & bitumen calfacere nos dene gat,atque adſtringentia omnia refrigerare dictitat: cum,ſi nihil aliud,ſaltem chalcitis, chalcan thos,& miſy,quæ valenter adſtringunt,tantam aſſecuta ſint caliditatem, vt nos etiam exurant. Nihil eſt ergo mirandum,ſi prolixa quædam nugentur,ſeipſosq́; non nulli fallant, cum de mani feſto apparentibus verum fateri non audent.

Perperam Herodotum ac Dioſcoridem, quæcunque aut profluuijs, aut dyſenterijs mederentur, adſtringentia cenſuiſſe. CAP. 34.

ITaque ex eis quidam, puta Herodotus & Dioſcorides, medicamenta quædam ex eo, quod diarrhœis aut dyſenterijs medētur,adſtringere ea colligunt: quanquam ne minimum quidē
B habeant adſtrictionis,immo prorſum contra rarefacientia nimirum ſint & laxantia: cū alioqui quæ adſtringunt,corpora contrahant,condenſent,conſtipent, atque conſtringant. Nam ſemel ſenſibus pro nihilo habitis atque contemptis,euerterunt confuderuntq́; omnia,quæ planè ſenſu dignoſcere eſt,hæc praua ratione aſſerentes. Nā adeps caprinus omnibus,quæ aut guſtu aut facultate ſunt adſtringentia,aduerſiſſimus eſt,velut etiam farina triticea,& amylum,& innume ra eorum,quæ vim habent tum emplaſticam,hoc eſt illinendi,tum mitigatoriam, atque acrimo nias hebetandi,eaq́; ratione ijs,qui acria mordaciaq́; per aluū excernunt,auxiliantur.Sanè eſto & oleum ex adſtringentium numero,quoniam ſæpius ijs,qui grauiter mordicabantur,infuſum profuit. Eſto verò etiam & cera,& adeps ſuillus,tum gallinaceus,& anſerinus,chondri,tragiq́; ſuccus. Nam hæc quoque infundimus, & ceratum quandoque ijs, qui vehementer mordicantur,ſicuti & adipem caprinum. Verum efficacius auxilium affert caprinus,quia ſcilicet facilius & concreſcit,& inteſtinis inungitur,plurimoq́; tempore inhæret. Porrò ſiue ob craſſitiem, ſiue aliam ob cauſam celeriter concreſcat,non eſt opus in præſentia inquirere, re ipſa euidēter apparente. Verum,quemadmodum, ꝙ ocyſſime concreſcat, atq́; inteſtinorum morſus obtundat, ex rei euidentia credibilius eſt,ſic ſanè etiam,ꝙ nulla inſit aut frigiditas,aut adſtrictio. Atque hi
C quidem ex obſcuris ratiocinantur de apparētibus,immo autem,ſi verum fatendum eſt, ſeipſos potius decipiunt. At nos tanto decet magis ad ſenſum accedere, tantoq́; diligentius perpetuo illi attendere, quanto plura in eo peccent ſophiſtæ omnes,falſaq́; de eo aſſerant. Rurſum ergo, vbi prius memorauerimus, quæ idiotas non fugiunt, ipſisq́; haud ignota erant, cum nondum contendendi libidine in ſenſus perueniſſent cōtemptum,poſtea autem per ſuperuacaneam ſapientiam amiſerunt,ad id,quod continuum orationi eſt,tranſibimus.

De proprijs ſenſus cuiuſque ſenſorijs. CAP. 35.

VNaquæq́; ſenſilium natura priuatim ſubiecta eſt,tactui quidem caliditas ac frigiditas,duri ties & mollities:albedo verò,nigredo,flauedo,rubor, atq́;, vt ſummatim dicā,vniuerſum colorū genus,viſui:amaritas,dulcedo,auſteritas,acerbitas,aciditas,ſalſedo,acrimonia, guſtui: planeq́; demens videatur,ſiquis guſtu colores iudicare tētet,aut ſapores viſu: eodem modo de tactu cognoſcendum eſt,reliquisq́; ſenſibus,ſi quidem tactu iudicandæ ſunt differentiæ tangibi les, auditu audibiles,odoratu odorabiles. Quæ cum ſic ſeſe habeant,audiamus,quæſo, Platonē guſtabiles differentias exponentem. Haud tamen animus ipſius phyſiologiæ attendendus eſt. Nec enim nunc tempeſtiue eius meminero,neque in hoc viri teſtimonium cito, ſed tantum vt
D oſtendam,qua de re quodq́; nomen efferre Græcis mos eſt. Auſculta ergo differentem Platonē. Tenduntur à lingua venulæ ad cor,ſaporum nunciæ,in quas ſi qua ita inciderint, vt humidam mollemq́; carnis partem penetrantia, terreſtri ſua natura liquefacta, venulas contrahant atque deſiccent,ſiquidē aſperiora ſint,acerba:ſi minus aſpera,auſtera nuncupantur. Cæterū,quæ eas abſtergunt,totamq́; linguam abluunt,ſi quidem id ſupra modum efficiant,ſimulq́; aliquid abſu mant,vt de natura aliquid colliquent (qualis eſt nitrorum facultas,) amara omnia appellantur. At,quæ nitri virtute inferiora ſunt,ac moderata vtuntur abſterſione,ſalſa citra aſperam amaritudinem,& grata nobis magis apparent. Quæ verò,vbi oris caliditati applicata,ab eoq́; mollita & feruefacta,ipſum viciſſim recalfaciunt,atq́; accendunt, præq́; leuitate ad capitis feruntur ſen ſus,ac quæque obuia incidunt,talia omnia has ob vires acria nuncupata ſunt. Eadem verò iſta interdum à putredine attenuata,& anguſtas ingredietia venas,partes inibi tam terrenas,quam quodam modo aerias,mutuo incurſu mouent,ac miſceri compellunt,commiſtas verò circumlabi alias,& alias ingredi,ingreſſuq́; ſuo penetratas concauas circumtenſasq́; efficere, easq́; humore circūfuſo cōcauo,interim terreno, interim puro vaſcula aeris ex aqua cōcaua rotundaq́; effici:ac,quæ ex puro cōſtant,perlucida ſunt,& vocātur ampullæ:quæ verò ex terreſtri agitato elatoq́;,ebullitio fermentatioq́; nuncupantur. Harum affectionū cauſa acidum cognominatur.

Omnibus

Omnibus verò, quæ de istis dicuntur, affectio contraria ab occasione nascitur contraria. Porrò, E
vbi ingredientium constitutio in humidis familiaris linguæ habitui existit, quæ exasperata quidem fuerint, lenit: quæ verò præter naturam aut coierint, constiterintq;, aut fusa laxaq; fuerint, partim contrahit, partim laxat, omniaq; quàm maxime ad naturæ statum reducit: quicquid eiusmodi est, iucundum, suaueq;, & cognatum est omnibus, violētarumq; passionum remediū, ac medela, nominaturq; dulce. His verbis Plato, quæ nos vocare solemus austera, quæ acerba, quæ salsa, & nitrosa, quæ amara, quæ acria, quæ acida, quæ dulcia, exposuit. Id videlicet, quod à nobis στύφον siue adstringens dicitur, ipse austerum nuncupans: nam sic à vetustioribus Græcis appellari solet. Non tamen omnia in vnum confundit, sicut ij faciunt, qui & piper adstringere dictitant, cum ex acrium sit natura, & acetum, quod ex acidis est, nec sanè etiam veriti dulcissimorum quædam adstringentium numero adscribere. Ex quo fit, cum omnia confundant, vt protinus nec facultates inuenire omnino valeant. Omnis enim inuentionis demonstrationisq; principia, sunt, quæ sensui, atque intellectui euidentia sunt. At isti hæc ambo perturbant: atque omnes in vnum cōfundunt cum sensuum actus, & passiones, tum multo etiam magis intellectus, ac rationis, nimirum haudquaquam in speculatione logica versati. Itaque operæpretium est nugacem illorum loquacitatem omnibus modis effugere, ne quid nobis quoque affricetur vitij ex tam prolixa illorum, futiliq; nugacitate. Porrò haud leue negocium est dedocere, F
ac transmutare eos, qui ab illis vsque adeo peruersi sunt, vt & sensum contemnant, & nequaquam in speculatione logica se exercuerint, planeq; rudes sint rationum, quas de natura philosophi considerant. Omnino enim saltem vel id didicissent, quę in illis sunt ambiguitates, fugiēdas esse, cauteq; obseruandas: tum sensibus magis super simplicium medicaminum facultatibus, quàm rationibus haud satis integris, committendum esse iudicium.

De proprijs linguæ sensorijs. CAP. 36.

VErum tales dedocere, ac velut trāsformare est impossibile. At aliorum tñ gratia, nimirum quos conatus noster iuuare poterit, resumenda est, diligenterq; definiēda tota de proprijs linguæ sensorijs oratio. Nuncupatur igitur tum à Theophrasto, tum ab Aristotele, tum à Mnesitheo medico gustandi facultas, græce χυμός (nos saporem dicimus) secunda syllaba ab μ litera incipiente: at ex humido, siccoq; consistentia, eorū videlicet, quæ à calore concocta sunt, χυλός (nos succum dicere possumus) à litera λ secunda incipiente syllaba. Tametsi ab ætate illis maioribus non modo Atheniensibus, sed & Ionibus vtrunq; per μ literam scribi consueuerit. Siquidem & apud Platonem, & apud Hippocratem, veteresq; comicos sic scriptū reperitur. Vocetur G
autem in præsenti quidem sermone, clarioris doctrinæ gratia, gustatoria facultas, siue qualitas, siue vtcunq; cuique appellare libet, per literam μ, χυμός (nos saporem nominabimus.) Humor aūt incrassatus tum in animantibus, tum in plantis, χυλός, secunda syllaba à litera λ incipiēte: A.li 2. t.1.c.3. fol.93.f
(nos, vt diximus, succum vertemus. Sciendum ergo sapores, qui tum in vnoquoque animali, ac planta, tum in terra inueniuntur, plurimos esse, nec facile specierum numero comprehensibiles: cæterum differentias gustabiles alijs octo visas, alijs numero septem, non nullis autem, & his quoq; pauciores. At Plato in Timæo in supraposita dictione primum duos sapores memorat eiusdem speciei, sed in ratione maioris, ac minoris differentes: eorum alterum austerum, alterū acerbum nominat. Fuerit aūt austerus, quem στύφοντα (adstringētem voco) nuncupamus: porrò acerbus huius intētione prouenit, velut & ipse Plato significauit. Atq; hos sanè pro vna specie numerabimus. Altera est eorum, quæ illis opposita sunt, nitrosorum videlicet, salsorum, & amarorum. Et in his quoq; amarus ex nitrosi prouenit intentione: salsus verò aut nitroso imbecillior, aut adstrictionis quoque assumēs aliquid. Deinde à Platone acris expositus est, mox acidus, postremo dulcis. At à Theophrasto additus est vnctuosus, siue pinguis, à Platone quidē in sermone de proprijs linguæ sensorijs præteritus, verum paulo ante plantarū succis adscriptus, H
vbi vinosum ab oleoso & melleo discernebat. Porrò in illo sermone tribus nunc memoratis quartum adiecit succi genus, vna appellatione comprehensum, ὀπὸν nominans. Vbi autem ad gustus sensoria transijt, protinus dulcem memorauit (nihil enim retulerit, dulce, an melleum dicas, velut nec pingue, an oleosum) omisit autem pinguem, vt qui ad gustum nihil attineret.

Qua differat adstringens ab austero, & acerbo, reliquiq; inter se sapores. CAP. 37.

QValis autem eorum sit vnusquisq;, exponere quidem exactè est impossibile, quandoquidē nec aliam vllam sensoriam passionem: verum ei, qui eodem sensu cōmunicauerit, licet suggerere. Ergo, si quis aut cydonia, aut mala, aut mespila, aut myrta gustauerit, proculdubio cognoscet alium nobis ab his in lingua moueri sensum, alium ab adstringētibus corporibus. Nā, quæ adstringunt, introrsum pellere contactam nostri partem ex omni parte apparent, idq; ęquabiliter, velut æqualiter pellentia, ac stipantia, contrahentiaq;. At austera in profundum etiā subire videntur, atque asperum quendam, inęquabilemq; mouere sensum, tanq̄ resiccantia, & humorem omnem corporum sensilium depascentia. Ex quo fit, vt alia sit passionum proprietas, quæq; haud facile, lucideq; explicari possit, tū ab adstringentibus nos corporibus, tum ab austeris saporibus. Sed quiuis tamen, qui homo est, facile, quod dico, cōprehenderit. Porrò, quando,

quod

A quod linguæ noſtræ admotum fuerit corpus, ualde deſiccat, contrahit, & in multam profunditatem uſq; illam exaſperat, ſicut pyra ſylueſtria immatura, & corna, eiuſmodi oẽ acerbum appellatur, ab auſteris intentione duntaxat diuerſum. At, quod nos adſtringens uocitamus, haud temere à Theophraſto dictum reperias. Videtur autem idem ſignificare quod auſterum, aut certe cõe eſſe genus tum huius, tum etiam acerbi. Quæcunque vero linguam, dum cõtingunt, non contrahunt, neq; conſtipant, uelut adſtringentia, immo cõtra plane agere apparent, nẽpe detergẽtia, & abluentia, ẽt ſi adſtringentium quippiam adiunctum ſit, hæc oĩa ſalſa cognominamus. At, quæ his etiam magis detergunt, adeo ut etiam moleſte exaſperent, amara nominantur. Porrò quæ mordicãt roduntq;, idq; cum ualida quadam caliditate, acria uocantur: ſin hæc abſit, acida: cæterum hæc fermetandi quoq; vim obtinent. At, quæ uelunt inungunt atq; implent, ac in ſtatum ſuum reſtituunt exaſperatas, ac ueluti eroſas linguę particulas, hæc ſi cum voluptate manifeſta contingant, dulcia: ſin hac ſine, pinguia vocitantur. Atq; hoc quidem pacto, quantum in me fuit, res explicatu longe difficillimas verbis exponere ſum annisus. Miror autem, qui tã prõpte oĩa adſtringentia nominent, ſiue acria ſint, ſiue amara, ſiue dulcia, ſiue pinguia, ſiue acida: cum iam olim rebus ipſis impoſita ſint nomina, atq; affectuum ſenſibilium non exigua in nobis
B differentia ſit. Præſtitiſſet fortaſſis, ſi quidem naturales ſcrutari rationes voluerunt, apparentia non euertere, nec appellationes confundere: uerum inquirere cuius tẽperamẽti, aut diſpoſitionis, aut corporis conſtitutionis, aut quocunq; nominare uelint, ſoboles ſit adſtrictio, cuius ſalſedo, amaritas, aciditas, acrimonia, dulcedo, pinguitudo: quæ Plato, Ariſtoteles, ac Theophraſtus conati ſunt difinire. Clarũ quippe eſt, ſi ex calido, frigido, humido, ſiccoq; coeuntibus omnia ſunt miſta, etiam dictarum quanque qualitatum ex horum conſtare miſtura. Itaque ſi, quẽadmodum dictorum ſaporum quiſque proueniat, exponere conarẽtur, lubens equidem auſcultarem, gratiamq́ue haberem non exiguam: At, ſi neque hoc efficiant, immo inſuper ſenſorias omnes differentias in unum confundant, ut parum abſit quin corpora omnia adſtringentia nuncupent, ſanè nec audire ipſe uelim: illoſque obſecrarem, ut inanem contentionem relinquant.

Non ad totam rerum naturam iudicandas medicamentorum facultates, ſicut naturales philoſophi faciunt, ſed ad noſtram naturam. CAP. 38.

AT nos equidem in conſequentibus oſtendere conabimur, cuius nam temperamenti ſaporum quiſque ſit ſoboles. In præſenti autem diſcipulos ad experientiam acceſſuros aſſue-
C ſcere uelim, ut id ſolũ, quod ad artẽ eſt utile, prius ſeligãt, ubi iudicare uelint, quo pacto unumquodque nos medicamentorum afficiat. Quippe non quale ex ſe ſit, & ad totam naturam conſideramus. Nam hoc pacto, neq; acetum, neque marinam aquam, nos exiccare poſſe, aut ſicca eſſe facultate, dici manifeſtum eſt: ſiquidem utrunque illorum actu eſt humidum. Verum ſi nos exiccare appareant, ſicca dicentur, ad nos uidellicet, & noſtram naturam, quod perinde eſt, atque ſiccatoria eſſe. Quin etiam, & calida, & frigida, & humida eodem dicentur modo, ubi nos ſcilicet calfaciant, refrigerent, atque humectent: eaque ad nos, non ad totam ſubſtantiam, nec ſe. Atqui ſi huius duntaxat meminerimus, certiſſima omnium erit iudicatrix ſola experientia: quam qui relinquunt, atque aliunde ratiocinantur, non ſolum falſa pro ueris ducunt, ſed etiam tractationis utilitatem ſubuertũt. Proinde nobis propoſitum non eſt, quale ea ſua natura quandoque ſit medicamentum exquirere, uerum quid in nobis efficere poſſit. Atque hic primi libri finis eſto. At in ſecundo deinceps oleo ac roſaceo, exemplorum uice, in ſermone poſitis, paruas & inibi ratiocinandi vias monſtrabimus: quibus cum medicorum complures utantur, in primis quidem ſe ipſos decipiunt, ſecumq́ue alios multos in errorem pertrahunt. Porrò ubi id erit abſolutum, ad tertium commentariorum tranſiens quæſtiones logicas, quæ uniuerſam de ſim-
D plicibus medicamentis enarrationem antecedunt, explicare conabor: Vt uidelicet in quarto ipſas iam facultates omniũ definire liceat: quas protinus à principio fuiſſem egreſſus, niſi plena paralogiſmis atq; erroribus omnium prope iuniorum medicorum eſſent uolumina: quos prius extergere, atque ex animis diſcentium delere oportet, ne quid ueritati obſiſtat. Nam, ut Hippocrates inquit, ſic etiam ait Plato: Non ſolum impura corpora quanto plus nutrias, tanto magis lædas: uerum etiam impuris animis ſi nutrientes ſermones offeras, non modo nihil proſis, uerũ etiam magnopere obfueris. Itaque his de cauſis, tum etiam quia amicorum pleriſque uiſum eſt, ut iuniorum medicorum argueremus parologiſmos, non tantum in congreſſibus, quos quotidie cum illis habemus, ſed etiam hiſce commentariis, neceſſe mihi fuit diutius prioribus iſtis duobus immorari: quo uidelicet in tertio purum animi auditorẽ nactus, quique veras aſſequi rationes poſſit, tum ea exponam, quæ de huius ſpeculationis principiis nouiſſe oportet: tum deinceps omnes medicamenti cuiuſq; facultates enarrem. Id autem fiet in uniuerſum, ut reor, libris undecim, ea ferme magnitudine conſtantibus, cuius eſt hic, qui eſt omnium primus. Qui cum conuenientem nunc nactus ſit modum, finem per hanc dictionem accipiat.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Exponit vnde errandi occasionem veteres medici sumpserint: prauasque ipsorum ratiocinationes confutat; ac olei, & rosacei exemplo veram docet rationem facultatis medicamentorum iudicandæ.

Quòd sophistæ, qui fidem sensibus abrogant, demonstrationis principia incertiora, quàm quæ demonstrantur, efficiant. CAP. I.

PRolixa nobis ut sit de simpliciũ medicaminum facultatibus oratio, limites F
suos excedentes sophistæ efficiunt. Nã, cum procul principia ducant, sensumq; pro nihilo hẽant, seseq; in illa coniiciant, quæ philosophis ẽt ambigua sunt, simul cum iis, quæ ipsi ignorant, & ea quæ aperte cognoscuntur, subuertunt. Eaq; plerique eorum faciunt non mõ naturalis speculationis, sed ẽt logicarum methodorum imperitia: quibus utatur necesse est, quisquis demonstrare quid aggreditur. Itaq; cum nesciant, tum ea, quæ bene a physicis uiris sunt inuenta, tum ẽt ea, de quibus non iniuria illi dubitarũt, utrisq; tñ contraria asserere sæpenumero audent. Sed, Deum immortalem, age obsecro, si nunc ego sic orsus dicere, ꝙ, cum quatuor sint elementa, aer, terra, aqua, & ignis, nulli tñ congenita sit albedo, ac splendidus color extra splendorẽ & ignẽ: ac deinde citato Empedoclis, ac nõ nullorum physicorum aliorum testimonio, splendida corpora oĩa plurimũ in se ignis hr̃e dicã, haud curans aut niuẽ, aut cerussam, aut glaciẽ, aut alia innumera tum splendidissima, tũ frigidissima inspicere: ac mox illa suggerente quopiam, procedentẽ a sensu cõfutationem tergiuersatus, ad rõnem accedi iubeam: ac per eam de rerum natura considerandum, haudquaquam sensibus ratione carentibus uniuersum committendum censeam: nunquid mentem hñtibus insanire non G
uidear, haud intelligens unde rõnis desumpsissem initium? Nam mea quidem sententia ex sensu, & per sensum omnia id genus cognosci didicimus axiomata, nempe Solem esse splendidũ, flammas subflauas, carbones plerosq; flauos. Ergo si a sensibus recedendum est, nulla suppetet demonstratio, neque nobis eorum, quæ modo diximus, neque Empedocli cum ait,

Vndique splendentem Solem, calidumq; uidere.

Quæ si uera sunt, perspicuũ est, multo ante illa fidem hñdam sensibus. Immo, inquiunt, mortales cum simus, a sensibus auspicemur necesse est: uerũ illis haudquaq̃ perpetuo immorandum, sed ad partẽ diuiniorẽ accedendũ, nempe rõnem: Nam sensum & aĩantibus rõnis expertibus inesse, rõnem solam hoĩbus esse cum diis cõem. Atq; hic in longum orationẽ extendunt. Quin ẽt ex illis quidam & Anaxagoram in testimonium euocant, qui niuem pronunciarit nõ esse albam. Hic, inquiunt, uir physicus supra sensum est, atque eius contemnit phantasmata: ad rõnẽ ire pergit, eaq; duce, rerum naturam scrutatur. At, si me qđ in mentem uenit fari oportet, qui liber sim. s. & in tota adeo uita ueritatem coluerim, ad insaniæ extremũ, & ultra, peruenisse illos arbitror, qui talia nugantur. Nam si, q̃ per sensus euidenter apparent, euertant, unde sumant demonstrationum principia, non hẽbunt. Sin aũt ab iis, tanq̃ a fide dignis exordiantur, quo iure H
ijsdem postea diffident? Nam demonstrationum principia certiora sunt, q̃ ea, quæ per illa demõstrantur: quippe cum ista aliunde fidem mutuentur: demonstrationum uero principia non solum ipsa per sese, uerum etiam ad quærendorum inuentionem quibus credatur, idonea sint.

A.l.2.t.1 fol.94.e

A.l.2.t.1 fol.94.c

Quòd abunde sufficiat iudicandis medicamentorum facultatibus, quæ per sensum accipitur experientia, iunctis duntaxat paucis epilogismis, siue rationibus communibus. Et quo pacto rationem experientiæ subscribere oporteat. CAP. 2.

EQuidem optarim nullas non res clarè sub sensus nr̃os cadere, nec quicq̃ esse, quod illos fugeret: hoc. n. pacto nihil dubium, nihil ambiguum, aut anceps usquam foret. Verum qm̃ illos quædam effugiunt, rõnem illis superinducere conandum est, sic tamen, ut non procul, ut illi factitant, nec infinita colligamus. Verum ante oĩa nominum significata diligẽter definiamus, ne quis postea per æquiuocationem falli possit: Deinde quod ex se quid agit, ab eo, quod per accidens, separetur. De quibus ambobus supra accuratè disseruimus: sigñataq; eorum, quæ facultate, aut calida, aut frigida, aut sicca, aut humida, aut quiduis aliud esse dñr, discreuimus. Tũ quo pacto propriã cuiusq; medicamẽti facultatem ab iis, quæ ex accidenti sunt, segregans inuenire quis possit, uniuersum quidẽ in tertio De temperamentis expositum est, atque in hoc tractatu particulatim

A particulatim enarrabimus,ceu in primo iã libro etiam fecimus in aqua,& aceto,& hic rursus in oleo,& rosaceo facturi sumus,indicantes prius, quantum delinquant medicorum nõ nulli, qui lõgè demonstrationũ ducunt principia.Nã quid oportuit olei,aut rosæ respexisse colorem,quã do rebus ipsis uariè uti liceat,nec in sanis solũ corporibus,sed & ægrotantibus?quippe cũ ipsas per se rosas,aut succum earũ expressum,corpori tũ sano,tum simplici affecto morbo,ut supradiximus,liceat imponere:atq; oleo dulci miscentes,corporibus aut ualẽter refrigeratis, aut ex calfactis,applicare,siue affricãdo,siue perfundendo,ac irrigando:tum in corpus quoq; assumere,idq; aut superne per os,aut inferne per sedem:ac sic tandem, quid ad unumquenq; usum pro ueniat,inspicere.Nã hoc sanè nomine medicamentorum oĩum uires contemplamur, ut sit quo uti oporteat,hypochõdriis,aut capite ardorẽ afflictis,aut refrigeratis,aut exulceratis,aut phlegmone occupatis,aut id genus aliud perpessis,tũ ipsis, tũ aliis omnibus corporis partibus. Ergo cum tam perspicua simul ac compendiosa adsit uia ad ea,quæ inquirimus,etiam ne colores æstimabimus,aut odores,aut consistentias,aut*formas medicamenti cuiusq;? perinde factitantes, atque ij,qui ex imagine,aut ficta, aut picta cognoscere quempiam uolunt, cum ipsum aspicere non denegetur,quem agnoscere cupiunt. *ψόφους.

B *Quòd neq; à colore,neq; ab odore,neq; à consistentia, aut conglaciatione,neque à duritate,neq; à leuitate ratiocinari de medicinarum facultate oporteat.* CAP. 3.

ATque hac utiq; parte non leuiter peccare mihi uidẽtur: multo ẽt magis cum inconclusa atque indemonstrata nugantur,demonstrandi rationis planè imperiti.Nam dicamus ignem aut flauum,aut rubrũ esse,utcunq; uoluerint:nec.n.refert:quid ergo id facit ad hoc,ut oẽ rubrũ sit calidũ?Nam omnẽ ignẽ,uerbi causa,rubere dicendũ est:at omne rubrũ ignẽ dicere, ridiculum est:multoq; ẽt plus,si oẽ rubrum calidum quis dixerit. Nã si principio assumptum esset in orõne,oẽ calidũ esse rubrum,licuisset fortassis mutua axiomatis conuersione,rubrum omne calidum concludere:licet non obscurè, & illic peccetur. Nam quæ mutuo conuertuntur(hoc est ἀντιστρέφοντες,)non quæ simpliciter conuertuntur(id est ἀναστρέφοντες)orationes,uerè de se mutuo dicuntur.Veruntamen propinquus is fuerit parologismus. Atqui qñ nec illud orationis initio assumptum erat,nẽpe oẽ calidũ esse rubrum, haud licet mutua conuersione oẽ rubrum calidũ esse colligere.Tribus ergo modis in sermone peccant, qui aiunt,rosas tẽperatura calidas, ꝙ sint rubræ.Primum,ꝙ non demonstrata hac propositione,oĩs ignis rubet,conuertere ex hac aliã, uidelicet omne rubrum est ignis,tanq̃ ueram,conantur. Secundo,ꝙ nesciunt propositiones,quæ

C mutuo cum ueris conuertuntur,non autem quæ simpliciter conuertuntur,esse ueras. Tertio, ꝙ etiam si mutuo conuerterentur,non tñ omne quod colore sit rubro,calidum esse,ex mutua illa cõuersione sequatur,sed aliud hmõi axioma, rubrum omne esse ignem.Porrò ꝙ talia in rem ꝓsentem non modo sint inutilia, sed etiam palam falsa,cuiuis notum est. Debemus enim non an omne rubrum sit ignis,sed ꝙ omne rubrum calidum sit,ostendere.Nam si,quicquid rubet,ignis fuerit,erit nimirum,& rosa nobis ignis.Cæterum logicas methodas ignorantes, opinor, medici primum in hoc maxime peccant, ꝙ proprijs finibus excedant, nimirum cum sufficiens sit experientia,iunctis saltem paucis quibusdam epilogismis,medicaminum uires exquirere. Deinde tã fœde in rationibus hallucinantur,q̃ pueri, mõ speculationem logicã ingressi.Eisdem erroribus tenentur,qui ex odoribus medicaminum facultates coniiciunt.Nec.n. quicquid bene redolet,calidum est(quod quidã dictitant,haud intelligentes quo pacto inaudire oporteat quæ ab Aristotele,& Theophrasto super hac re sunt prodita,ea quæ nos in quarto harum commentationũ definiemus)neq; quicquid calidum est,bene olet. Quin ẽt neque si quid graue olẽs est, calidũ etiam fuerit:neq; si calidum,ẽt graue olens.Sic nec,siquis quicquid grauiter oleat, frigidũ dicat,nec,si quicquid frigidũ sit,grauiter olere,uerum dixerit.Siquidem calidorum innume

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.e

D ra sunt,partim bene olentia partim grauiter olentia,partim neutra: similiter quoq; frigidorum. Quanq̃ quid calida dico, ac frigida?cum debeam dicere calfacientia nos,ac refrigerantia, q̃ utique ẽt inquirimus.Nec.n.qđ absolutè calidũ est,aut quod ad hoc expenditur,nunc cõsiderare ꝓpositũ est,sed qđ corpus humanum excalfaciat:nec sanè ẽt quod absolute frigidũ, sed quod hominem refrigeret. Denuo ergo hic hallucinãtur in homonymia haud distinctis nominum significatis:tanq̃ siquis de cane terrestri disserens,ad marinũ se oratione transferat,existimans ut aĩantis utriusq; nomen, ita & naturam quoq; ipsorum unã esse. At nobis demõstratũ aperte est in commẽtariis De temperaturis(quos & hanc antecedere tractationem protinus initio commonefecimus) aliud esse facultate calidũ,aliud actu: & huius quod actu uidelicet calidum est, aliud absolute dici calidum,aliud per exuperantiam,aliud ad symmetrũ sui generis, uel suæ speciei,aliud ad quiduis obuiũ collatũ.Quin & hominem non absolute calidum ut ignem,sed exuperantia calidũ diximus,siquidem maiorem in eo calidi portionẽ inesse,quàm frigidi. Ergo & quæcunque ad hunc dicuntur calida potestate,illum excalfacere dicunt: facileq; de illis initur iudicium,& ꝑ experientiã expenditur,paucis indigens (ut supra cõmonui) epilogismis. Quos cũ sophistæ excedant,& tẽpus adolescentulorũ frustra terũt, & sophismatis,cauillisq; homines seducentes eorũ soluendorũ imperitos,falsis eos dogmatis opinionibusq; implẽt.Debebant.n.

A.l.2.t.1.c.2. fol.92.c

neq; colores memorare,neq; odores, immo neq; cōsistentiam,neq; leuitatē,aut asperitatē,aut E
eius generis quodcunq;.Nā quid refert,oleū an lentum sit,aut leue,aut splēdens, aut liquidum,
aut pallidum,aut pingue,aut lubricum,ægreq; corporibus illitum exiccari possit? quippe cū ex
nullo oīum eiusmodi colligere possis,ipsum esse facultate,aut calidum, aut frigidum,aut humi-
dum,aut siccum.Siquidem ex genere splendentium,leuiumq;,& lentorum partim sunt,q̃ planè
nos calfaciant,partim quæ refrigerent,tum alia quæ exiccent,alia item quæ humectent: Et eo-
rum omnium,q̃ accidunt non oleo solum,sed aliis omnibus,nullum est reperire,quod solidum,
perpetuumque sit,ut in eo generalem constituere propositionem liceat.

Quod sophistæ rationibus haud usi sint scientificis ad ea lemmata, siue sumptiones, ex quibus perperam de medicinarum facultatibus colligunt, sed aut inductionibus, aut exemplis. CAP. 4.

NAm oīno,ꝙ nec scientificis in omnibus id genus sint usi rationibus sophistæ ad inuenien-
da lemmata,sed ex inductione:&,quod oīum pessimum est,ꝙ nec quæ sit inductionis na-
tura unquā inspexerint.Quod siquis eos in id prouocet,neq; sequi audent: & si de demōstratio
ne quis quid agat,increpant. Immo,quod ēt deterius est,non ex inductione solum ratiocinari
assueuerunt,sed non nnnq̃ ēt ab exemplis,tanquā rhetores.Nam qui frigidum esse oleum asse-
rit,proinde ꝙ lentum sit ut pituita,is per exemplum concludit, par robur præbens demonstra- F
tionis,atq; is qui ipsum calidū cōtendit,quia lentum sit ut uiscum.Nec secus is qui calidum di-
cit,qm̄ facile in flēmam uertatur uti bitumen,atq; is qui frigidum ꝓbat,ꝙ facile cogatur ac cō-
crescat ut aqua.Nā differt,ex exemplo,aut exēplis quid suadeas,an ex inductione.Siquidem q̃
ex exemplis fidem facit,unum,aut duo generis eiusdē adfert,aut certè planę paucula,plerisq;.s.
præteritis:Qui uero ex inductione,oīa comprehendere nititur,quæ per experientiam sunt co-
gnita:nec quidq̃ præterire quoad eius fieri potest,quod apertum vulgo,ac perspicuū sit,studet,
sed quod occultum est,& paucis comprehensum.Quamobrem uiolenta est,& uehementer per
suadet,quæ ab omnibus,quæ experientia sunt cognita,ducit̄ inductio:solisq; iis arrogātia per
spici potest,qui in demonstratoriis methodis sunt exercitati.Quare nos de ea copiosius in De-
monstrationis libris disseruimus,ac fortè etiam seorsum de ea librum componemus.

De oleo aduersus Archidamum. CAP. 5.

PAlàm aūt fiet nihilo secius & nunc quoq; inductionis natura,multoq; magis,& exempli.Nā
omnia in summa percurrere statutum est,quæ de olei facultate à medicis sunt prodita, eaq;
probabiliter quidem,ꝙ ita uiderētur,at non uerè.Ac primum illud quod à Diocle in Archida-
mo scriptum est,ꝙ Archidamus durescere,uriq; cutem iis,qui oleo fricarentur,existimarit:qua G
propter etiam siccam frictionem prætulit.oleum enim accendi, atq; exurere cū à frictione inca
lesceret,putabat:ac propterea admodū humorē exhaurire atq; siccare,non secus atq; ea assorū
quæ ungi solent,nam & ipsa magis durescere,q̃ si citra oleum assaueris.Præstat autem totā ad-
scribere dictionem Dioclis.Habet autem ea hunc in modum.At cum oleo fricare non perinde ,,
probabat: Primum.n.inæqualem fieri eiusmodi frictionem putabat,ꝙ manus laberentur.s.nec ,,
æquè carnem apprehendere propter pinguitudinem possent . Præterea durescere, atque aduri ,,
cutem in illis magis,qui sic fricarentur existimabat,q̃ qui sicca uterentur frictione:Oleum quip ,,
pe accendi,& urere à frictione incalescens,quemadmodum in assis,quę uncta sunt,magis q̃ nō ,,
vncta,ubi oleo accenso incalescunt,& ualde exiccantur,indurescunq;:Similiter quę in oleo co ,,
quuntur fragilia friabiliaq; effici eandem ob causam.Ad hæc,quemadmodum ligna,& coria,& ,,
alia complura quæ ex oleo fricantur,oleū intro imbibunt,ita putabat & corpora. Quod cū fie- ,,
ret,multa q̃ solita essent cum spiritu effluere,ac foras prorumpere, tunc concludi arbitrabatur, ,,
ceu cum cribris,linteis,lana, oībusq; adeo, per q̃ percolari quid assolet, perfunditur, ac inungi- ,,
tur,non æquè liquores fluere per ea ualent:Porrò ubi ea excretio intercepta est,quædam intro
recurrere,quædam aceruata inuicemque implicita meatus opplere , retenta.s. ab oleo,ꝙ uisco H
quid simile habeat:sicut in aliis omnibus apparet,quod pingue est,pulueres ac festucas,omnia- ,,
que eiusmodi cōsectari:Deniq; ubi obstructi iā meatus fuerint, ꝑpetuo ac sensim oīa deterius ,,
perfici esse necesse,q̃ in iis quæ pro consueto geruntur naturæ modo.Putauit quoque oleo ines ,,
se aliquā mordacitatē,cuius ui oculi illachrymarent,& guttur in tussim cieretur (quod κέχνειν ,,
uocant)tum aluus raderetur,excrementaque redderentur sanguinolentaque,eo bibito:Proin- ,,
de qui citra frictionem ungerentur,nihil affligi:infirmiorem enim esse mordicatione,q̃ quę sen ,,
sum aliquem mouere posset:At si per frictionem carnem subintret,mordicationem moliri ma- ,,
ligniorem: uelut multa medicamētorum:ubi enim illinuntur,minus ualent:at compressa intro ,,
que subeuntia,magis agunt:sicut sanè si urticis,& alijs multis sensim quempiam cōtingas, nihil ,,
læseris:sin ferias aut præmas,utique offenderis. Hæc ergo sunt quæ Diocles in Archidamo pro ,,
didit,quorū simul tum probabilitatem,tum prauitatem,conspicere est . Siquidem, quòd quic-
quid in oleo coquitur,propriam amittat humiditatem,ac friabile fragileq; celeriter reddatur,
cum alioqui nihil in aqua tale perpetiatur,ipsa nos docuit experientia.Quamobrē hac utiq,par
te nihil Archidamus mentitus est.Debebat tn̄,sicut Aristoteles,& Theophrastus , aliiq; nō pau
ci philosophi,eiusmodi problemata in physicis quæstionibus , & proponunt , & soluunt , ipse
quoque

A quoq;(si quidem omnium rerum quæ fiunt,causas scrutari uoluit) pinde vt illi,vti proponere, sic quoq; soluere.At cum id minus facere appareat, in hoc vel maxime mihi delinquere uidet. Nā quod apparet euidenter,id semper primum ponēdū est:ac deinde,sicui libeat,causam eius inspicere debet,physica problemata hunc in modum componens: Cur oleum quæ in ipso coquuntur,sicca & friabilia,& frāgilia efficiat:aqua uero humida,& mollia:aut, Quamobrē oleo cocta siccescāt:at quæ aliter in eo madidata sunt,magis propriā seruent humiditatē, q̄ si oīno nō essent madidata.Qua rōne scillæ,& urticæ morsus sanet:qua de causa his medeatur,cùm ipsum oculos mordicet.Quì fiat ut reliquum corpus uniuersum non mordicet, sed oculos duntaxat.Quare guttur exasperet,vlcera uero leniat.Quo pacto uentrem subducat. Quo modo lassitudines sanet.Quāobrem inunctos tueatur à frigore.Quare aīalia insecta interficiat. Cur lora, & coria emolliat:at quæ in ipso concoquuntur,duriora oīa efficiat.Atq; hoc unum est problematum genus ad physicum duntaxat attinens.Alterum vero,quod commune quoq; eorū est, qui artem quāuis exercent,est tale:Quā ob causam carnes piscesq; assantes coci oleo prius illinant.Quid sit,ꝙ athletas oleo fricēt gymnastæ.Quid ēt,ꝙ pueros pædotribæ. Nā cuiusq; taliū problematū ab experientia profectā causam assignare liceat, Cocis nimirū respōsuris,ꝓpterea B se pisces ac carnes oblinere,ꝙ siccæ adustæq; eximæ eorū reddātur partes,si citra pinguedinem assent:Athletas uero se ex oleo fricare dicturis Gymnastis,tum ꝙ q̄ ante inerant lassitudines ipsum exoluat,& q̄ futuræ sunt mitiget:tū ꝙ frictionē æqualē,& mitem planè efficiat,corpusque ad motus futuros pręparet.Eas ob res ipsi quoq; Pædotribæ pueros se,& ante,& post exercitia inungere dicēt.Cur aūt oleū lassitudini medeat,haud ēt nouit nec gymnastes, nec pædotriba, nec medicus experientia curans:nec tn̄ quia id nesciant,ac euidenter apparentibus recedent. Siquidē tametsi ignorant, quamobrem ueratrum album sursum purget,nigrum deorsum detrahat:neq; cōpertum hn̄t,quare cnicus pituitam ducat,atram uero bilem epithymum: tn̄ medicamentis ad ea utuntur,ad quæ utenda docuit experientia:& eos quibus opus curant,& euidēter apparentibus fidem habent,eosque qui contraria rationi adstruunt,derident.

Quod præterquàm quod pugnantia de olei facultate Archidamus afferat,insuper improprijs utatur exemplis. CAP. 6.

AT Archidamus supra q̄ ꝙ in multis,q̄ perspicuo apparent contemnit,insuper & hac quoq; parte taxandus mihi iure uidetur,ꝙ dicat meliorem esse frictionem siccam,q̄ quę cū oleo adhibetur,quia corpus durius,& siccius iis,qui uguntur,efficiatur:mollius autem iis,qui fricantur sicci.Dicit porrò nihilo seci⁹,& in illa ipsa dictione,paulū progressus,ligna,pelles,aliaque q̄ ex oleo fricantur,ipsum in profundū transmittere:idq; maximum esse testimonium, ꝙ in corporibus nostris intro subiens meatus oblinat,ac humidiorū prohibeat effluxus.Atq; ego quidē qūo hæc consonent,nescio.Si.n.humorum effluxus prohibet oleum, haudquaq̄ siccum dicendū foret:ac proinde frustra id tanq̄ desiccans in frictionibus repudiat.Falli præterea in hoc mihi uidetur,ꝙ similiter affici putet tum ea quæ in illo coquuntur,tum eos q̄ fricātur.Nec.n.eadē agere dixerim oleum calidum,frigidū,tēperatū,tepidum,aut feruens,sicut nec aquā ipsam.Apparet.n.& ipsam,si frigida applicetur,condensare,constipare,contrahere,constringereq;,& repercutere,sicut si extremè feruida, adurere:at,si tēperata adhibeat,& moderate calida,laxare, rarefacere,fundere,digerere:porrò si nec insigniter calida,nec frigida admoueat,sed uelut quæ fontana dr̄,tunc propositorū nihil efficiet,uerum propriā suā facultatem exeret.Sic siquis oleū expendere uolet,ab omni prius liberum alieno tum calore, tum frigore ipsum efficiat, atq; ita demum ad explorandum accedat:quippe quod summè frigidum fuerit,non ex sua duntaxat facultate,sed ex alienæ qualitalis excessu non nihil in cōtactis operabitur:ita quoq; qđ magnopere calidum:at si utroq; ipsum liberās sic demum examinare uoles, hoc duntaxat pacto propriā D olei uim inueneris.Quapropter cū quis ex more oleo fricatur,sicut gymnastici oēs,in solo fricatur oleo,quod nimirum absq; omni sit aliena qualitate:at si admodū excalfacto,aut summè utatur refrigerato,iā cōpositam ædi actionem necesse est,nempe ex propria olei facultate,& aliena qualitate.Sæpe uero propriam cuiusq; medicamenti facultatem obscurari necesse est,ubi ualentē aliunde qualitatē acciuerit. Itaq; qui simile fuerit herbas in oleo feruēte coquere,ac exercitātiū corpora fricare?maxime siquidē,uti supra ostendimus,extrinsecus ductas probationes fugere oportet,cū liceat nimirum propriam cuiq; adhibere experientiā. Quòd si qn̄ tn̄ id quispiam facere uolet,certe similia comparare conabitur,sicut in coriis faciebat,& loris: nec enim quispiam oleo in igne præcalfacto,neq; in niue refrigerato,sed obuio quoque accepto corium ac lora confricat.Ita puto,& pædotribæ factitant,obuio oleo pueros fricantes, neutiquā aut in igne excalfacto,aut in niue refrigerato. Alioqui sanè, & nos non raro caput ardore grauatum olei admodum frigidi perfusione refrigerauimus.Porrò si salis nihil oleo sit indutum, tanto magis refrigerabit.Sin etiam omotribes,hoc est crudum fuerit,multo profecto etiam amplius.

Quomodo frigidum paremus oleum. CAP. 7.

POrrò præparare illud solemus non aliter atq; aquam,nempe prius excalfacientes,ac deinde aqua mergentes summe frigida.At si etiā fons in ipsum cum strepitu decidat,uasculo nimirum

rum,cui inest oleũ , antè diligenter occluso magis quoq; ac magis ita reddet frigidũ . Multũ itẽ E
frigefeceris,si præcalfactum in puteũ,ita demittas,ut aquã contingat: quanq̃,quod aquam nõdum tangit,frigidum item euaserit,sed minus.Atq; hoc pacto præparando, frigidum reddimus oleum;contrario aũt mõ calidum.Quo sane modo ẽt utimur in refrigeratis corporibus , in alueum olei calidi dimittentes,quibus pars quæpiam obstupuit,aut tremuli sunt,aut cõuulsione, aut palpitatione tẽtant, aut motu sensuve priuant,aut ẽt ægrè sentire possunt,aut eiusmodi qp piã perpessos.Ergo siq̃s ex uniuerso usu de medicaminũ facultate pronũciet,putabit,*nunquid excalfacere,& refrigerare,tũ exiccare,& humectare nos oleũ queat,uelut Dioclis Archidamꝰ, siquidẽ* pugnãtias nõ aĩaduertat.Nam cum exiccari,& fragilia effici quæ in oleo coquuntur dicit,exiccantem,& digerẽtem eius facultatem ostendit: At ubi intro in coria subire,porosq; nostros oblinire,ac naturales humorum effluxus prohibere,rursum sanè maxime cõtrariã eius facultatem demonstrat tum digerentibus,tum exiccantibus:atq; in istis uel adhuc quæ apparent proferens,de illis nõ rectè ratiocinatur.At ubi de mordicatione agitur, nõ ea oĩa cõmemorat. Nam ꝙ oculos mordicet,ꝙ guttur exasperet,siue ad tussim prouocet,ꝙ uentrẽ radat,atq; secessus sanguinolentos efficiat,abunde magna testimonia sunt mordacem illi inesse facultatem. At ꝙ ulcera dolore liberet,& uẽtris mordicationes,aut irrigatum,aut infusum,omnino sanet:quique*morsu irritantur,mitiget:cum & ipsa non parua sint contrariæ ipsius facultatis indicia:planè omissa sunt. Cæterũ si vtrisq; propositis quis ratiocinari uolet,duorũ alterũ eueniet : Aut.n. id faciet vt Empiricus,dicetq; se in collatione ad aliquid cuiusq; medicamẽti facultatẽ per experientiã cognoscere,ipsius aũt per se propriã ignorare naturã : aut ut rationalis, cõtrarias inesse medicamento facultates,& mordicantẽ,& lenientem:ac deinde ingenti tenebitur anxietate causam dicturus,cur interim altera earum agat sensibiliter,interim altera reliqua,aut perdita sit,aut nõ clarè appareat.Quarũ oĩum dubitationum solutiones,siquidẽ ut physica proponant problemata,sane q̃ difficiles sunt:sin ut ad usum referantur artis,multã requirunt experientiã, epilogismos aũt non ita multos,sed exactos ac definitos.Nam primum,an omne oleum oculis mordax sit,nec ne,experientia incunctanter definire præstat, haudquaq̃ ex tempore in utrãq; partem rhetorum more disserere:tum an oẽ æquè guttur exasperet, aut uentrem subducat,aut radat,ut nõ nunquã cruentas moueat excretiones:an oleorum hoc quidem hæc faciat,illud uero nõ:& aliud magis,aliud minus.Olei dñas nunc dico non eas (ut quispiam suspicaretur)quæ sunt heterogenꝰ siue alterius generis,sicut cicini,rhaphanini,caryini,balanini,ac similium:nã & horum uires medicus norit oportet,sed in præsentia eas memorare non expedit. Satis est.n. G
mea quidem sententia,principio propriissimum,& quod maximè ab omnibus hominibus uocatur oleum,considerasse:quando,& ipse fructus ex quo fit oleum,solus ex omnibus oliua nuncupetur,& arbor olea(græce utrunque ἐλαία uocatur,ipsum oleum ἔλαιον)ipsumque simpliciter ac primario oleum dicitur,at reliqua omnia per translationem,& abusum.

*quòd.

*quamuis.

*Al. dentium Prurigine.

De differentijs proprie uocati olei. CAP. 8.

HVius sanè quod proprie oleum appellitant,de quo oĩs in pręsenti sermo habetur,plures dico esse dñas.Secundum ætatem quidẽ,cùm aut recens est,& uelut mustum, aut ætate uigente,aut uetus.Secundum præparandi modum,cùm aut simplex solumq; & impermistum fuerit,aut cum sale præparatum.Secundum fructus ipsius diuersitatem, cum is aut immaturus,aut maturus extiterit.Secundum inductã arte alterationẽ,cùm aut qũo ab initio præparatum fuit, ita seruatur,aut candidum efficitur.Scriptum uero est de albificatione eius,& ab alijs non paucis,& nos quoque in sequentibus trademus.Horum omnium oleorum facultates ipse equidem experiri studui:quid autem in quoque fieri deprehenderim,postea exponam.At nunc absoluere statui primum,quod erat in manibus . Perperam enim mihi uidentur medicorum plerique tum experiri medicamenta,tum de uiribus eorum ratiocinari. H

Quomodo cuiusque medicamenti facultatem experiri oporteat. CAP. 9.

QVippe cum experiri solum oporteat,quæ impermista sunt,& ab oĩ extranea qualitate aliena, eaq; primum in optima corporis cõstitutione, deinde in intemperatis,demum in morbis simplicibus:sicut in libro hunc antecedente,& in tertio de Temperamentis definitum est: Ratiocinari uero,id quod ex accidente est,semper ab eo quod per se est,distinguentem.

Quod non solum in explorandis medicamentis medici hallucinentur, sed etiam in opinionibus,quas habent de affectibus. CAP. 10.

AT non nulli medicorum non in istis modo hallucinantur,uerum etiã in opinionibus, quas hñt de affectibus.Nam oleum ꝙ lassitudinibus remedio sit oẽs propemodum fatentur:cæterum quis affectus sit lassitudo,non consentiunt.Hic.n.articulorum esse ait siccitatem,ex motionibus desiccatorum . Alter & musculorum,adiicit.Alius porrò cõtra quàm hi,humiditatem multam,& tensionem,& caliditatem,fluxione nimirum partibus uehementer agitatis affusa. Alius non humorum multitudinem,sed qualitatem solam causatur,prouenire inquiens in motionibus immoderatis pinguedinis carnisq; teneræ colliquationes quasdam, quarum pars foras transpiret,pars uero retineatur in corpore:& hoc,cum acre mordaxq; sit , affectionem effi-

A cere ueluti ulcerosam. Itaq; ẽt si in hoc conueniatur, ꝙ lassitudines sanet oleum, attamen, ob ancipitẽ atq; ambiguũ corporis affectũ, nihil queat certi de olei facultate colligi. Atq; id sanè non tm̃ in lassitudine usu uenit, uerum etiam ubi doloris causa, aut mordicationis, aut phlegmones gratia, bibendũ oleum exhibemus, aut per sedẽ infundimus, aut itidem perfundimus. Siquidem ulceribus phlegmone affectis nõ solũ, sed & cum aqua moderate calida perfundimus: ut in lassitudinibus cum lauacro aquę dulcis. Sed nec quę sit in phlegmone affectio, cõsentiũt. Porrò ubi per sedem ip̃m ingerimus, aut bibendum offerimus, ne tunc quidẽ cognoscimus euidenter, cuinam corpori ipsum applicemus, an pituitæ, an bilis, an aliorum aliquorũ recremẽtorum pleno. Constat enim non perinde hominem affecturum, ubi pituitæ uiscosæ intestinum omne simul cum uentre plenum offendet, atque ubi biliosis excrementis refertum, aut aliis quibusdam acribus humoribus, aut stercore multo, aut horum quidem nullo, sed incidat in uentrem, intestinaque unde quaque pura, aut præterquam quòd pura, etiam exasperata reperiat.

Quòd & qui probè de olei facultate ratiocinetur, debeat etiam affectionem hominis æstimare, & de ipso oleo quale sit præfinire. CAP. 11.

ITaq; negligenter admodum, & segniter de his omnibus medicorũ pleriq; ratiocinanť, haud B indicantes, nec quo pacto affecto homini oleũ exhibeant, ne quale nam ip̃m. Ac mox tamẽ dicũt, alii mordicare, & radere prorsum partes corporis internas: alii uero etiã si præfuerit mordicatio, & hãc lenire. Nec enim parum interest, an iniiciatur in uentrem pituita scatentẽ oleum expers salis (Græci ἄναλον uocant) & quod re uera oleum est: an quod plurimum accepit salis, in uentrem purum. Vtrunq; enim aluum subducit, diuersis tamen facultatibus. Nẽpe illud, quod sale uacabat, in pituitoso uentre per lubricitatem: simili modo cum maluis, blitis, moris: quod uerò salem habet, in puro per acrimoniam, perinde ut muria, & marina aqua. Et sanè hoc quidem radet, alterum non radet. Ergo nec absolutè oleum quoduis interna omnino radere dixerimus, aut deiectiones moliri cruentas, neq; mordicationes lenire: uerum id cui sal est inditus, in puro uentre radere: cui autem non, in pituitoso non radere.

Quòd salsuginosa, & acria ex accidente quandoq; morsui medeantur, nempe secum quod mordicat educentia. Dulcia uero, & epicerastica contra, morsum etiam aliquando ex accidente exasperant, nimirum cum una corrumpantur, & foueant alantque cacochymiam. CAP. 12.

NOn nunq̃ uero mordicationes ex accidẽte quod salsuginosum est, sanauerit, uelut & melicratum, salsugo, *serum lactis. Educunt enim secum hęc nõ nunq̃ succum mordicationẽ fa C cientẽ, ac mordacitatis redduntur medela, perinde ut cætera oĩa quæ abluunt, & abstergunt. Sed non statim ubi immissa sunt hoc genus medicamenta, morsum sanant, quin potius tunc etiã exasperãt: siquidem euacuationis, haud epicraseos. i. tẽperationis seu mistionis rõne, sanationẽ moliũtur. Quippe ceratum ex rosaceo, & adipe aut pinguedine infusum sępenumero morsibus continuo succurit, idq; tẽperationis ratione: sed & oleum ipsum solum, sed dulcissimum, id frequenter præstitit: sicut certè ẽt †adeps hirci, aut succus condri, aut ceratum ex oleo dulci. Nos aũt sępenumero quibus ex frigore interna dolore torquebãtur, ingesto oleo calido, dolore liberauimus: ac si maius esse frigus coniiciebam⁹, addidimus, & anethũ, oleũ excalfacientes: si uero adhuc etiam maius, rutam quoq; & bitumen. Eiusmodi igitur auxilia oĩa ꝙ frigori medeantur, dolores mitigant, non propterea ꝙ lædentem humorem attemperent, aut educant. At in idem

A.l.1.f.4.c.30 fol.83.h

uniuersa confusa sunt a plerisq; medicorum, qui nec norũt dolorem ab intemperantia natum, ab eo qui ex cacochymia oritur, distinguere: nec ꝙ medicamentorum, q̃ doloris gratia iniiciuntur, alia excalfaciendo partẽ refrigeratam sanant, alia humorem mordicantem euacuando, alia temperando. Sed & subinde mistæ existunt affectiones, ex intemperie uidelicet, & mordicatione: in quibus nos consueuimus anethinum, aut rutæ oleũ, infundere anserino in eo liquato adi D pe: is si non adsit, saltem gallinaceo: si nec is quoq;, uel aliorum aliquo: ꝙ si horum nullus ad manum fuerit, ceram miscemus mordacitatis expertem, uoco autem sic eam, quę lota est: aut certe oleum ipsum quod effectum est candidum, infundimus: nam id ceræ mordacitatis experti proportionale est. Temeraria itaq; pronũciatio est, atq; indefinita tum eorum, qui oleum oẽ oĩ tpe mordicans adstruunt, tum eorũ, qui leniens: nam quod salem accepit, mordax est: quod aũt eo caret, & dulce est, quod quidem ex se est, lenire potest: nam uideri possit & ipsum quandoque pro affectibus quibus applicatur, haud etiam esse eiusmodi. Vnumquodque enim temperantiũ medicamentorum (Græci ἐπικεραστικά, siue ἐπικεράννυντα, nuncupant) ubi ualentius euasit humoribus mordicantibus, morsum eorum retundit: uerum si aut ualẽtioribus facultatibus, aut multis, paucum mistum fuerit, una & ipsum corrumpitur, alitque cacochymiam. Quamobrem protinus euacuandi sunt, qui ab iis, quæ temperandi naturam habent, irritantur, utpote qui multa nec facile mobili corruptione sint repleti.

De lacte. § rebus fere omnibus multas ac diuersas inesse facultates, exuperantem tamen facultatem cognosci posse ab eo, qui id quod est per se ab eo, quod est per accidens, recte distinxerit. § CAP. 13.

SIc sanè Lac frequenter simulatq; sumptum fuerit, alijs acescit, alijs in nidorem uertiť prius, q̃ probè concoctum corruptionem temperet. In quibus utiq; primum maxima cacochymiæ

** muriæ.*

† Græci cod. στέαρ, τράγου, ἢ χόνδρου χυλος. i. adeps: tragi uel chondri succus: ita. n. et non hirci, ut hactenus male factum est, interpretandum esse multa persuadent: unũ est interpretis antiqui auctoritas, qui sic legit. alterũ est, quod infra li. 4. c. 6. scriptũ inuenitur, adipem hircinum acrimoniã habere multã & igneam: tertiũ quia & lib. 1. cap. 34. & in hoc lib. ca. 14. non hirci sed tragi & chondri in iisdẽ casibus meminit: est uero tragus apud scriptores factitia quadã res ex cerealibus similis uiribus alicæ & a Gal. 12. met. in dysentericorũ deiectionibus cõmendata.

pars euacuari debet,atq; inde sumendus chondrus,& ptisana,& lac,& alia,q̃ ubi probè fuerint E
cocta,conferunt ad euchymian,hoc est succi in corpore bonitatem.Nõ tñ,quod ad hoc attinet,
oĩa existimare oportet aut deteriores,aut cõtrarias,in sese obtinere facultates:neq; in sermone
scientem,eorum,quæ eueniunt,partem alterã omittere:id quod fecit Archidamus in oleo. Si-
quidẽ memorabat,oculos ab eo mordicari,guttur ad tussim excitari,& uentrem radi:cæterũ ꝙ
stomachum sæpe cũ ualẽter morderetur, oleum protinus dulcissimum epotũ sanauit,& iniectũ
totius uentris mordicationes lenijt;& à thapsia,urtica,& scilla excitatas inũctũ sedauit:eorum
mentionẽ nõ fecit.Ego verò nõ ambigo,neq; fidẽ nõ habeo iis,qui aiunt,rebus propemodũ oĩ-
bus multas ac diuersas inesse facultates:quin ostensurum me id ipsum polliceor in libro sequen
ti:Attamen non proinde adstruo, eam,quæ in quoq; exuperat,nõ posse cognosci;uerũ si,quod
ex accidẽte est,ab eo quod per sese,distinxeris,omnia clare cognosces. Cõtẽplator enim utrun
que in exẽplis,propositis videlicet, exempli causa, duobus hominibus,quibus similiter os uen
tris mordicetur,& qui pariter aut succum ptisanæ,aut chondrum,aut panẽ lotum sumpserint:
deinde alteri mordicationẽ restinctam,alteri uero inauctã ponito: obsecro,nũquid succus pti
sanæ,aut chondrus,aut panis ex se mordax est,per accidens aũt in altero hominũ morsum non
modo nõ inauxit,sed mittigauit:an qđ ex se quidẽ erat mitigauit,per accidens uero in altero ir F
ritauit?Ego sanẽ ex sua natura epicerasticum esse dico succum ptisanæ,& chondrum,& panem,
& per Iouẽ lac quoq;:cæterum in altero homine morsum auxisse, ꝙ ꝓperasset à corruptione su
perari.Atq; ea utiq; est(certo scio) ueterum omnium sentẽtia,sed & recentiorum optimi quiq;
ita sapiunt.Verum,siquis fuerit, quem ego nesciam(nec.n.quicq̃ est,quod nõ audeant iuniorũ
medicorum quidam)qui contendat ex sua natura corruptiones augere chondrum,panem, aut
ptisanã,cæterum in quibusdam ex accidente nimirũ mitigare,is,inquã,qui talia iactabit, nullã
assertionis suę demõstrationẽ afferre poterit.At nos dicimus,ꝙ si ptisana foret cacochymos,ma
liue succi, haud unq̃ mordicationẽ mitigaret.Atq; conspicitur frequẽter tum superne sumpta,
tum ꝑ sedẽ iniecta,mitigare: ex quo patet per suam quidem naturam boni esse succi,uerum in
terdum unà cum iis succis, qui mordicationes excitant,corrumpi,& ipsum augere symptoma.

Quomodo discernendum sit,à cacochymis ne mordicatio sanata sit,an ab epicerasticis,hoc est temperantibus. CAP. 14.

FOrtè igitur nos roget quispiã,an ullũ unquam cacochymorum mordicationem curauerit?
Equidẽ id non raro factum cognoui:uerum ea dico non temperando,uerum id quod mor-
dicabat educendo,mordicationes sanasse.Ac proinde & statim,& usq; dum euacuentur, homi G
nẽ mordicare,& insuper euacuata asperũ relinquere sensum in partibus aliud medicamẽ requi
rentẽ.Quod nõ faciunt q̃ boni sunt succi,& dulcis(Græci εὔχυμα,& γλυκύχυμα nominãt)etenim
& protinus mitigant,& præterq̃ ꝙ euacuationem non faciunt,et sensum asperum nullum indu
cunt:quin potius ipsa contrà,sensuum medetur asperitati. Itaq; chondrum,lac,ptisanã in eius-
modi affectibus, & edẽda præbemus,& per sedem iniicimus,ubi uidelicet melle, aut quopiam
eiusmodi,quod infestabat,exterserimus:quo tpe opportunus est & adeps,& ceratum dulce,&
oleum dulce.Porrò & in præsenti,& in sequenti deinceps sermone oĩa me dulcia dicere existi-
mato,tum ea,quæ salẽ non sunt experta,tum ea,quæ sunt elota.Quatuor itaq; indiciis cum pos
sis quod per se lenit distinguere ab eo,quod per accidens,facilè cuiusq; talium medicamentorũ
facultatẽ inuenies.Primum indicium est,an statim mitiget,an non.Secundum,an simul cum læ
dẽtibus euacuet,an non.Tertium,an asperitatem quandam in corporibus relinquat,an non.Et
quartum,an ita affectis utile, & commodum uideatur,nec ne.Nam,cùm nec protinus mordica
tionẽ sanat,uerùm maiore cum uehementia excernitur:neq; intus manẽdo medet, & molestã
corporibus asperitatem relinquit,quam,si denuo offerat,exasperat:argumentum est rodentis
ac mordicantis esse naturæ;cæterũ ex accidente qñq; morsus sanare.At,quod & continuo mi- H
tigat,& nullã excretionem prouocat:sed nec exasperat dum intus manet, immo exasperatorũ
medela existit, ipm quidem natura bonum est,uerùm interdum à cacochymia,quæ ipsum alte
rat corrũpitq;,mordax efficitur. Atq; hæc ita à me dicta sunt,ut simul utriusq; medicamẽtorum
generis,& tps,& utendi modum,simulq; facultatis inueniendæ,rationem docuerit oratio : de-
monstraueritque, & ptisanæ succum,& chondrum,& tragum,& lac,& panem elotum,ex gene
re esse euchymorum: quin & pinguedinẽ, & adipem,& oleum dulce,& ceram dulcem, ex miti
gantium esse,natura. Fuerit autem cera dulcis, quæ & natura est talis (nam quædam gustanti-
bus amaræ sunt)& quæ præterquam quòd est talis,in aqua bona elota est.

De ratione abluendi,& candida faciendi medicamenta. CAP. 15.

LAuanda porrò est nõ tantummodo cera,sed & pix,& resina,& oleũ,& quicquid aliud aquę
nõ miscetur.Primumq; modice cõcalfactum, mox in uas lati oris ac magnum, cuique insit
aquæ copia purissimæ simul,& oĩs qualitatis maxime expertis,infundito:nã in ea, quicquid sit
id quod abluitur,acrimoniã suam exuit.Deinde conterito,tundito,frangito,manibusq; impen
se subigito,ut unaquæq; uidelicet abluendi medicaminis particula aquam possit contingere.De
niq; effusa priore aqua,rursum quod lauatur excalfaciẽs, in aliã aquam æque syncerã iniicito :

A Rurſumq́; diutiſſime contundito,donec qualitatẽ ſuã in aquam deponat:id aũt guſtanti datur
cognoſcere:mox uero & tertio,& quarto,& ſæpius deinceps idẽ faciẽdum , donec aqua nullã
ẽt ex abluto medicamento qualitatem recipiat.Atq; hunc in modum oĩa,q̃ excalfieri, & fundi
ſuſtinent,lauabis.At,ſi qua ſint lapidoſa,& dura,uelut cadmia,& æris ſquama , & æs vſtum , ea
exacte in tenuia comminuentem,plurimum in aqua terere fontali,puriſſimaq; oportet, ſubin-
de priore effuſa,quoad nihil in aqua innatet, maneatq; aqua ꝓrſum a cõtriti medicaminis qua
litate immunis.Nã quandiu aut qualitatis eius quippiã in guſtu appareat, aut aliquid innatet ,
tandiu terendum,atque effundendũ eſt:nam, ſi hoc pacto quiduis eorum, q̃ lauari pñt,abluas,
mordacitatis expers euadet. Et ſanè oleum non tñ mordacitatem exuit , ſed ẽt candidius in-
terea efficitur.Oportet uero ipm non perinde uehementer uerberare,ut picem,aut ceram, aut
reſinam,ne uidelicet adeo aquæ miſceatur,ut ægre poſtea ſeparari poſſit,ſed ita,ut ibi quieſce-
re pauliſper ſiueris,facile poſſis innatans detrahere.Sunt & alij modi,quibus oleũ efficere poſ-
ſis candidum, quos ſcriptos inuenies apud eos, qui præparationum libros conſcripſere,& qui
de materia prodidere,ut & apud Dioſcoridem in primo.Verum plerique eorum conſumẽtes ,
quod in oleo aqueum ac rufum eſt,reliquum candidum efficiũt:At hic abluendo, ueluti ipſum
B abſtergendo,ac detergendo,candidum efficit.

Quòd non colligatur,oleum ex eo,quòd tuſsim cieat,proinde eſſe mordax:neque enim omne,quod tuſsim ciet, mordax eſt: neque ſolum quod mordax eſt, tuſsim mouet, ſed & quæ pinguia ſunt. CAP. 16.

DE medicaminum,q̃ lauari candidaq; effici ſolent,diſpõne,rurſus ẽt dicetur. Nunc ad pro-
poſitũ reuertor.Oleum,qđ non ſit omphacinũ uocatũ,hoc eſt crudum(id.n.adſtringit)ne-
que cum ſale ꝑparatum,neq; recens,ac uelut etiamnum feruens,ad hæc oĩa accurate lotum,id
neq; epotũ,neq; infuſum,mordicationẽ exercebit . Quòd ſi guttur ad tuſſis impetum ꝓuocet ,
non idcirco mordax dicendum erit.Nam quicquid mordax eſt & acre,ad tuſſim impetum pro
uocat:non tñ quicquid impetum ad tuſſim prouocat,mordax eſt & acre.Hoc.n.dũtaxat pacto
mordax eſſe oleũ conuiceris,ſi quicquid ad tuſſim impetum mouet, mordax eſſe cõfeſſum fue-
rit.Occurrit itaq; denuo hic error non leuis, ſed pernicioſus in concluſi conuerſione cõmiſſus.
Confeſſum.n.eſt,oẽ mordax impetum ad tuſſim mouere, & confeſſum eſt , oleum oẽ ad tuſſim
mouere impetum:uerum his ſuppoſitis non conficitur oleum eſſe mordax, neq; ſi categoricas,
neque ſi hypotheticas efficiamus propoſitiones:ꝙ.ſ.ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis nihil
C concludi in ſecunda figura poſſit,neq; concluſio ex neceſſitate ſit uera . Fiant aũt in ſyllogiſmo
categorico duæ propõnes iſtæ:Omne mordax ad tuſſim impetum ciet:ſed &, omne oleum ad
tuſſim impetum ciet:quibus confeſſis nihil concludi poterit . Hypotheticam uero propõnem ,
quam Chryſippus ἀξίωμα συνημμένον nuncupat,ueram accipere non licet , neq; a ſenſu, neque ex
ſenſu,neq; ex conſequentia rõnali.A ſenſu.n.aut per ſenſum,aut ex ſenſu,aut utcunque noĩare
placebit,id genus ἀξιώματα deſumpta ſunt,nempè, Omne mordax ad tuſſim impetum ciet : &,
Siquid mordax eſt,itidem & ad tuſſim impetum ciet:& non, Si oẽ mordax ad tuſſim ciet impe
tum,protinus quicquid ad tuſſim ciet impetum,mordax erit.Neq; oĩno ad hoc,ſi quid mordax
eſt,hoc & ad tuſſim impetum ciet,ſequitur in uniuerſum iſtud, Si quid ad tuſſim impetum ciet,
ipſum & mordax eſſe:ſed id quidem,Si non ciet ad tuſſim impetum,haudquaq̃ mordax eſſe,id
inquam uerum eſt,quippe cum mutuo conuertãtur. Non tñ, ſi quid ad tuſſim impetũ ciet,con
tinuo & mordax eſt:ſimpliciter.n.hoc conuertitur, & non mutuo . Demonſtratum aũt in me-
thodis logicis eſt,quæ ex mutuo ueris conuertuntur orationes,ipſas quoque ueras eſſe: at quæ
ſimpliciter conuertuntur,non perpetuo eſſe ueras:Illas quidem ἀντιστρέφοντας uocant, has uero
ἀναστρέφοντας.Igitur ſi non ex neceſſitate uerum eſt,Si quid ad tuſſim impetum mouet,idem ſta-
D tim mordax eſſe,neque ſanè oleum, proinde ꝙ ad tuſſim impetum moueat,mordax eſſe cõclu
di poterit.Hoc.n.duntaxat pacto, nempè ſi in confeſſo eſſet,Omne quod ad tuſſim impetũ mo-
ueat,itidem motdax eſſe,uerè talem confici concluſionem inueniretur,Si ad tuſſim impetũ mo
uet oleum , utique & mordax eſt : quo uidelicet ad hanc ſequatur orationem,facta tali aſſum-
ptione,Atqui ad tuſſim mouet impetum oleum : ſequitur ergo, iuxta primam orationem inde
monſtratã,concluſio,Mordax igitur oleum eſt. Verum enimuero nõ hoc pacto colligendũ illis
fuerit,ꝙ ſi q.d mordax eſſet,continuo & ad tuſſim moueret:ſed ꝙ ſola mordacia ad tuſſim impe
tum prouocant:ita.n.concluderetur , quicquid ad tuſſim moueret impetum , eſſe mordax . At
hoc ipm , Sola uidelicet mordacia ad tuſſim impetum ciere uideri , & aliene a ſenſu dr̃,quippe
cum & pinguia mouere ad tuſſim impetum appareant:& quod quæritur , prompte aſſumptum
eſt,neque ex ſenſu,neque ex demonſtratione.Præterea hominum id eſt ignorantium,quænam
ſit ad tuſſim impetum mouendi affectio,quam fortaſſis ipſis exponere præſtiterit .

Quomodo & per quæ ad tuſsim impetum cieri contingat. CAP. 17.

COntingit aũt ad tuſſim impetum cieri inæqualitate quadam in gutture præter naturam pro
ueniente, quippe cum ſpiritus per puram leuemq́ue ſꝑ ferri uiam conſuetus , ſi qñ in emi-
nentia q̃dam impingat , quaſſationem quandam ac ueluti inæqualem concuſſionem in guttu-
re

re efficit,atq; ita ad tussim aĩal prouocat. Nam ut alias quoq; multas natura hoĩbus salutis gra- E
tia ingenitas indidit passiones,ad eundem modum,& sternutationem,& tussim:Sternutationẽ
quidem,vti ea, q̃ in naribus infesta molestaq; sunt,propelleret:tussim uero,ut q̃ in gutture. Por
rò duplex ea affectio est,aut resiccata exasperatave,quæ in arteria est membrana:aut inæquali
in ea corpore delato,siue id liquidũ sit,siue solidũ. Hinc seu panis micula, aut alterius cuiuspiã
edulij,nobis inuitis in spiritus meatum decidat,tussire adigimur:seu bibentibus affatim, ipsius
potus quippiam eo influat,similiter irritamur,atq; ad tussim compellimur.Percolatur.n.perpẽ
tuo per asperam arteriam in pulmonem ipsius potus tam exile quippiam,ut protinus ab instrũis
raptum perfacile quocunque distribuatur, nec tñ vspiam aceruatim in spiritus semita cõsistat,
neq; aĩal ad tussim irritet:At ubi uel id ipsum plusculum,uel aliud quodpiam,seu liquidum, seu
solidum corpus,in aspera defertur arteria,iam inde tussire necesse est, donec a spiritus uehemẽ
tia,quod molestat propulsatum eiiciatur.Proportionale quippiam huic accidit,ubi in membra
nam ipsam arteriæ exasperatam spiritus impingit,nisi ꝙ hæc affectio alia a iã dicta est.Nunc.n.
ab arteriæ membrana aufertur,abraditurq; quippiam:intus uerò adhæret aliquid,in priore af-
fectu.Porrò utriq; cõis est spiritalis viæ inæqualitas. de quibus fusius in causis symptomatum
disseruimus.Cæterum in pñtia cognouisse sufficit,ꝙ mordacia, gutturis exasperatione: oleosa F
uero & pinguia illitu, inæqualitatem & ad tussim impetum efficiant. Quicquid.n.extra naturã
in arteriæ incidit tunicam,tenaciterq; illi inhæret,tum organis ipsis, & qui per ea defertur spi-
ritui,insolens est,tum aĩanti quoq; molestum.Nec id nunc dico, quin pleraq; ex oleis qualitate
mordicantia sint. † Nam & quæ admistum hñt salem,& prorsus recentia sunt, ea oĩno morda-
cia quoq; sunt,non propria sua essentia, sed qm̃ omnibus plãtarum succis geminum insit excre
mentum(quod abunde indicauit Theophrastus,& nos postea commonstrabimus)alterũ craf-
sius,ac uelut terrestrius,alterum tenuius,& uelut aquosius. Sanè & oleo ambo hæc insunt, ad
concoctionem & discretionem tempus postulantia.Porrò tempore quidem,alterum residet, al
terum uerò cõsumitur:Ac primum quidem,quod uidelicet & terrestre est, & crassum,subsidit,
amurca nuncupatum:alterum uero tenuius,ac uelut aquosius, quodammodo & ipsum compo
situm est,ex aerea scilicet essentia,& tenui serosa.

† Græcè est. τά τε γὰρ ἁλῶν μετέχοντα. sed legendum μὴ μετέχοντα, quæ salis non participant. ratio enim est, quia plantarum succis aliquid serosi & propterea mordacis insit, ob id oleo quoque recenti sine salis admistione inesse mordacitatem.

Quot modis aqueum & tenue excrementum ab oleo separari queat. CAP. 18.

CAeterum serosum istud rufi coloris est,a crasso illo terrestriq; subsidente.s.qualitate abster-
sa.At oleum ipm tum minime mordax,tum candidum sua natura existit. Quapropter ubi
tenue hoc excrementũ separatũ fuerit, candidius ẽt dulciusq; efficitur. Separatur uero multis G
modis. Aut.n.in Sole feruente lati oris vasculo olei pleno deposito, conchis in altum sublatis,
subinde id cũ strepitu desuper conturbant. aut calidos uasculis oleum continentibus cineres
subiiciunt,solarem q̃ fieri possit maximè calorem imitati: maiorem.n.idcirco uitant, ꝙ ipsum
in qualitate transmutet,prõptcq; nidorẽ excitet. aut nucleos oliuarum, aut frumentũ circũcir
ca apponunt. aut medicamenta q̃dam uasis ipsis iniiciunt.In summa,quod aqueum est,exigũt
atq; consumunt,reliquũ aũt seruant.Itaq; si tam dulce cãdidumq; acceptum oleũ, cuiq; nec ab
initio sal inditus est,ipm insuper,ut ante positum est,laues,id tibi medicamentorum oĩum mini
mè mordax erit. Ac nos quidem persæpe oleum eiusmodi bibendum non nullis exhibuimus,
nosq; ipsi experimenti gr̃a sumpsimus,prorsumq; nullam intestinis mordacitatem attulit,gut-
turiq; minime ad tussim impetũ cõmouit:cumq; oculis esset infusum, sensum mouit exiguum,
ipsa potius nouitate,atq; insolẽtia,q̃ acrimonia molestũ. Atq; eiusmodi sanè oleũ,ad unguem
oleum existens,cuncta tũ humectat,tũ emollit,ubi nec summè(ut monuimus)frigidũ,nec cali
dũ applicet.Porrò cui iniectus sal est,nõ nulla quoq; inest necessario mordacitas.Verũ mirer sa
nè,si quis tm̃ indat salis,ut oleosam pinguemq; sub̃am exuperet:utq; Archidamum.s.referat,q̃
ait, cutẽ aduri iis, qui in oleo fricant: q̃nquidẽ & id sæpenumero factum uidi,cum aliorum nõ H
nullorũ gratia,tum podagræ,& arthritidis:Fricant.n.partes affectas trito in pauculo oleo sale
multo,idq; ꝑ intermissiones,haudquaq̃ in paroxysmis,tum ut superfluũ oẽ exiccẽt, atq; discu
tiant,tũ ut partibus infirmis bonã comparent habitudinem,ac robur.Atq; in hoc quidẽ sal exu
perat,in oleo uero superatur.Potiusq; eorum quæ in oleo rigata sunt,facienda cõparatio est,q̃
q̃ in eo decocta,utpotè qui hominẽ feruenti nequaq̃ oleo decocturi sumus,uerũ temperato un
cturi.Præstat.n.(id quod aliquoties supra monuimus)ipsum rei euentũ sensu perceptilẽ,& exa
ctè manifestum inspicere:neq;.n.sanè extrinsecus q̃sitis opus exemplis est,in rebus nimirum,q̃
tam clare cognosci possunt.Quin si q̃n forte obscurum sit quod quæritur,adeo ut ex aliis sibi fi
dẽ poscat,neq; illic sanè remotissima dissimillimaq;,propinquis ꝑteritis, accersenda sunt quæ-
rendæ facultatis testimonia.Sanè euidens luce clarius oĩbus hominibus est, ꝙ frictio ex oleo
magis q̃ sicca lassitudinẽ aufert,corporaq; emollit,cohibens occludensq; quicquid è nobis fo-
ras effluere est natũ, haudquaq̃ digerens,& exiccans.Id ipsum & Diocles confessus est,ut qui
oblinere poros oleũ dixerit,q̃que effluunt cohibere,tum coria emollire.Quòd si rerum euiden
tia illi non sufficiebat,ac proinde extrinsecus adducere cõiecturas potius illi uisum est,ea, quæ
in oleo frigido rigantur,memorare, non quæ in feruenti decoquuntur,afferre debebat.

Quòd

A *Quòd perperam Archidamus inæqualem ex oleo frictionem asseruit.* CAP. 19.

QVemadmodum in talibus,rerũ transgressus est euidentiã,ita illic quoq;,dum ait inæqualẽ
esse ex oleo frictionem,manibus videlicet lubricè labentibus. Nam contrarium oẽs mani
festo percipimus,nimirum cum,quæ ex oleo fit frictio,æqualis existat:inæqualis uerò sicca.Cu
tem.n.in frictionibus siccis manus coadducunt, ac uelut duplant,uiolenterq; ac ꝑter naturam
complicant:dein ubi non amplius prior uelut duplatio labentes sequi manus pōt, ipsa quidem
recurrit,atq; ad continuum reuellit:manus uero semel,ac uno impetu in alteram cutis partem
transeunt,inferiorẽ transgressæ duplationis partẽ. Ac proinde inæqualem,duram,laboriosam
talẽ sentimus frictionem:Duram quidem,qm̃ cutis violenter & tenditur, & cõcutitur : eisdem
de causis & laboriosam:porrò inæqualem, qñquidem non in oẽs cutis partes fricantes incidũt
manus,uerum infernam duplationis partem perpetuo transiliunt: id quod fit tum ob naturales
cutis asperitates,idq; potissimum in natu grãdioribus:tum ꝙ laxa est cum aliis propè oĩbus cu-
tis,tum gracilibus maximè & senibus. Quippe si læuis æquabiliter tota,& tensa exactè cutis fo
ret,haud facile plicari posset,nec inæquales in se manuũ efficere decursus:uerũ facile,reor,an-
torsum ꝑcurrerent,a primis ad reliqua promptè delabentes,nimirũ cũ nullã secũ cutis partem
B ducerent.Atqui cum laxa sit & aspera,externo quopiam medicamento indiget, quod & rugas
eius impleat, & fricantibus manibus lubricitatẽ ꝑbeat: quas ad res oleo nihil aptius inuenias.
Mirerisq; profectò Archidamũ,ꝗ nec rei sit reueritus euidentiã,nec quæ eius sit causa inuene-
rit,sed in utrisq; pronunciarit cõtraria:quippe cũ inæqualis sicca appareat frictio,æqualis uero
quæ administratur cum oleo:nec minime ea testimonio suo adstruit ratio, q̃ causam exponit.

Redarguit prauam medicamentorum facultates inueniendi rationem. CAP. 20.

VErum de Archidamo,& Diocle satis in pñtia.Volo.n.(qñquidem semel aggressus sum pra
uam facultatis inueniendæ uiam oñdere,oleo pro exemplo usus) oẽm celerrimè orõnem
absoluere.Igitur cum ueteres philosophi calidũ esse oleũ asseuerant,nõ paruo(ut putant)argu-
mento,ꝙ celeriter.s.in flammam uertat̃,cõtradicentes quidam id illi accidere aiunt, qm̃ tenue
est,& aereum:cæterũ frigiditatẽ eius inde adeo monstrari,ꝙ hyeme ocyssime cõcrescat:nec.n.
uino solũ acetoq;,sed ẽt aqua ipsa,prõptius a frigore deuinci.Ad ea rursus obiicientes alij,ꝙ ae
reum quidẽ sit non negant,idq; ex leuitate perspicuo apparere dñt: non tñ frigidum esse faten-
tur:quippe cum aer oĩs sit natura calidus, uti gñatio quoq; eius indicio est, nimirum cum exte
nuata solutaq; calore aqua aer efficiatur. Constatq; iam inde maximam eos ingredi qõnem cla
C rissimis philosophis dubitatã.Siquidem Aristoteles,quiq; eum sectant̃, calidum esse aera existi
mant,at Stoici frigidũ.Porrò ad celerẽ olei congelationẽ,quod uisum est illis,qui frigidum ip̃m
asserunt,hi qui calidum contra contendunt,non tã ualide concrescere,ut aquam,contra oppo-
nunt:neque.n,congelationem in eo esse aiunt,si quis rectè expendat,sed uelut consistentiã, &
incrassationẽ:hocq; fieri aiunt,ꝙa crassum est,& uiscosum,non ꝗa frigidũ.Itaq; rursum utrinq;
in ambiguũ oratio perducitur:illis quidem ex eo,ꝙ celerius a frigore vincatur oleum, q̃ aqua:
his uero ex eo,ꝙ aqua oleo plus congelet̃,contraria adstruentibus.Ad hoc itaq;,ꝙ de his addu
bitent,neq; ꝙ aereũ sit,oĩbus confessum est.Etenim leuitas quidem,inquiunt, huius indicium
foret:at crassities non paruam adfert coniecturã ip̃m esse terreum. Porrò quidem ambo cõpo-
nentes,aereum simul & terrosum constituunt.Sunt qui hos deridentes,id qđ cum primis oleo
inest,nẽpe humiditatẽ,adimere ꝑfectè ipsos orõne dicãt. Ad hæc non nulli ex eo, ꝙ uiscosum
sit,frigidũ esse contendunt,alij vero calidũ,non nulli siccũ,postremo quidam ẽt humidũ. Ete-
nim nisi contractæ compactæq; partes eius forent,& inuicẽ exactè adhærerent,uiscosum haud
fore:atqui illos oẽs frigiditatis esse effectus:nã fundere,extenuare,soluere,partes a se inuicẽ se
parare,eã uero esse calidi naturã. At alij contra uiscosum nihil fieri pronunciant citra calidi ui
D ctoriã,ueluti in succorũ oĩum patet decoctione,tum eorum,qui ex herbis exprimunt̃, tum qui
ex fructibus:quippe qui,cum aquei principio sint,ac consistentia tenui liquidaque,ubi decocti
fuerint,crassi uiscosiq; euadant.Quin & ex particularibus utriq; exẽplis contraria probabiliter
adstruũt,Alij uiscum,mel,picem liquidã,resinam,& alia id genus,q̃ in professo, & viscosa sunt
& calida,proponẽtes: Alij cicutæ,psyllij,atriplicis,blitiq; succum memorantes:& ad hæc uelu
ti colophonem quendã orõni pituitam proferentes,liquido.n.ipsis ea, & uiscosa esse & frigida
vř.Quin & ex eo,ꝙ quibus uenę sectione sanguis detrahitur,oleum instillatum fluidum reddat
sanguinem,utrosq; contraria adstruere uidere est.Alij.n.tanq̃ calore fundens,alij uero tanq̃ fri
gore lubricitatem ꝑbens,non secus ac glaciẽ fluxibilitatem ip̃m facere asserunt. Atq; inde alio
uersi,de lubricorum oĩum natura disceptant,ad extremam usq; garrulitatem orõnem promo-
uentes.Condemnantes aũt horum * errorem,ut aiunt,alij,pinguedinem proponunt, q̃ proxi- * φιλολογίας
me olei naturam accedit, & euidenter deprehendi pōt cuius sit temperamenti : quippe quæ in est ĩ impressis.
nobismetipsis consistat,nec fallere nos queat. Nam in sanis,inquiunt, & bene curatis corpori- φυσ͂ιολογιας
bus multa prouenit pinguedo,q̃ ne insanus quidem frigida dixerit:talia.n.fieri robusta natura, in antiquis. vi
quam oẽs naturales philosophi calidã esse rem confitentur. Sed his è diuerso quidã in frigidis de etiã hac ea-
tẽperaturis pinguitudinẽ prouenire aiunt,uelut fœminæ indicant, quique ociosam uitã tran- dem pagi. g
figunt. * ἄλης.

ſigunt.Iam uero & inter gentes vbi frigus quidē ſuperat, pingues:ubi uero calor,graciles,prouenire hoīes aſſerunt:proferuntq; exempla,Celtas,Thraces,Bithinos,Ponticos, Galatas,ſicut frigidæ regionis incolas,ita quoq; in uniuerſum pingues:Arabes uero,Libyos, Aegyptios,Aethiopes,quiq; terrā inhabitant calidā, graciles & aridos oēs. Non nulli uero citra particularia exempla uniuerſali inter ſeſe rōne contendunt, partim pinguem in nobis ſuccū prouenire non poſſe,niſi ꝓbe a natura cibi conficiant̄,aſſerentes : partim in cibis quidem contineri confitentes,a nr̄o tn̄ calore conſumi,uelut a flamma oleū:qui ubi infirmior eſt redditus,in corpore aceruari.Sunt qui aīantia quoq; in mediū afferant,ut q̄ natura frigidiora ſunt, pinguiora oīa reperiantur,ut urſi,oues,ſues:q̄ calidiora,itidem & ſicciora,graciliora q;, & pinguitudine uacātia, ut leones,pardales,canes.Præterea inde adeo,ꝙ madefactæ oleo apes,muſcæ,ueſpæ, formicæque intereant,alij quidem calidum,alij frigidum cōprobare ip̄m tentant: ac rurſum alij humidum,atq; alij ſiccū. Etenim cum iā dictæ aīantes exangues ſint, ac proinde frigidæ, quidā eas celeriter refrigerari aiunt,atq; ita mori; quidam contra, dum excalfiunt,haud poſſe in contrarium mutationem perferre:Quin & ꝙ immoderatè exiccantur,alij,quippe,cum natura iam antea exiccata ſint,immoderationis rōne offendi:alii uero ꝙ humectētur,idque naturæ cōtrarietate.Atq; ꝙ in inſectis aīantibus contraria inuicē colligant, mirū fortaſſis uideri non dēt:ſed ꝙ ex ijs,quæ nobiſmetipſis accidunt,in utranq; partem differunt,id uero admiratione dignū eſt. Quippe aliis plus,aliis minus, ſudare nos inquiunt, ſiquis in balneo vngat̄. Nec tn̄ hi qui plus aſſerūt,de facultate eius vniuerſali inter ſeſe cōueniunt,neq; hi qui minus:Verū ex iis,qui plus nos ſudare aſſerunt,quidā calori acceptum referunt, quidā uero viſcoſitati:priores quidem calidū ſudores prouocare natū dicentes,viſcoſum uero alteri:quippe uenandi,& aceruandi eorū, q̄ hactenus celeriter defluebant,proindeq; ſenſum fallebant,facultatem obtinens, manifeſtam ita ſudorum copiā efficere.Porrò qui minus ſudare uolunt eos,qui aut in balneis, aut exercitiis vnguntur,alij quidem illinendi facultatem,alij uero refrigerandi uim,illi attribuunt. Quinetiā ex apparentibus,alij reſiccare,alij humectare ipſum dn̄t:humectare quidem, quotquot plus ſudare inunctos cenſent:reſiccare uero,alij.Quinimo & ꝙ a frigore tueatur inunctos,alij quidem craſſitudine uiſcoſitateq;,inſtar ueſtimēti,aut munimēti, frigus arcere:alij uero per calorē naturalem contracta concalfacere referunt.Porrò ēt ex eo,ꝙ quæ in libris atramento conſcripta ſunt,nihil uitiet,aut deleat,haud aliter q̄ arena cinisq;, cum reliqua liquida oīa deleant, quidā ſiccā,& uelut exuccā eius naturā adſtruunt:quidam uerò partium craſſiorum, ac minus elaboratarū.Sic & ꝙ aliis nō cōmiſceat̄,hoc alij quidē leuitati, partiumq; tenuitati:alij uero craſſitudini uiſcoſitatiq; adſcribunt,cum ſuccis ſui ſimilibus miſceatur,ut maluæ decocto.Eadem aſſerunt,& de hoc,ꝙ terra non ꝓbe oleo irriget̄, tametſi aliis liquoribus madeſcat, ut uino,aqua, aceto.Ac non nulli quidē hic eſſentiæ cauſant̄ ſiccitatē:alij tenuitatē: ſunt, qui craſſitudinem. Etenim qui tenuitatem pro cā afferūt, intactos tranſire meatus aiunt:at,qui craſſitudinē,oīno ne ingredi quidem illos aſſerunt.Neutros uero arguere queas,cum utraq; de cauſa quædam ne propinquis cōmiſceantur,prohiberi poſſint:ſiquidem phyſicorum non nullis meatuum cōmoderatio,miſtionis eſſe cā vr̄.Atq; ego nunc ſanè illa, in ſumma tn̄ relatis ſolis ratiocinationum occaſionibus,commemoro. Quòd ſi quis ſigillatim unumquodque extendere uelit, atq; hinc inde in utranq; partem differere,non unum ille uolumen,ſed ēt complura, meo iudicio explebit.Licet.n.uel iam nunc proſpicere, † q̄ nō longus ſolum orōnis hic euaſurus ſit error,(nec.n. tolerari poſſet) uerum ꝙ ſummam ēt interim attinget phyſiologiā, ſic ut diiudicari non nunq̄ nequiret. Porrò ſi cui ēt conſtaret oīno inutilem eſſe medicis, longe ēt magis eam rōnum viā, arbitror,effugeret.Non.n.abſolutè an calidum,frigidum,humidum, ſiccumve unumquodque medicamentorum ſit,inquirimus:neque an formicas,apes,ueſpas, aut aliud aīalium humectare valeat,aut reſiccare,calfacere,aut frigefacere:ſed quomodo ad corpus ſe habeat humanum. Cum liceat igitur in hominibus ipſis experimentum capere,non rectè ad alia uertuntur.

† quòd nō longus ſolū ſit talis orationum error, (hoc.n. tolerari poſſit) uerum etiā ad ſummam quoque phyſiologiam aſcēdat: interim uero etiam diiudicatu ſit difficilis.

Quæ ſit recta experiundæ olei facultatis ratio. CAP. 21.

AT recta experiundi rō,in primis quidem ea eſt,quæ in corporibus hr̄ temperatis : deinde ea,q̄ in intemperatis:mox,ut ſæpenumero antea monuimus,quæ in calidis,frigidis,humidis,ac ſiccis morbis.Vbi aīum aduertere iuſſimus,ut quod per ſeſe quid ageret ab eo, quod ex accidenti,diſtingueretur.Id qđ futurum eſt primum quidem,ſi q̄ fieri poteſt ſimplicibus affectibus admoueas:Deinde ſi,an protinus ab initio,quod ſenſu poſſit percipi,ſuam uim exerat,cōſideres,an poſt tp̄is aliquantum,aut deniq; ubi ablatum fuerit,uelut aqua frigida, quæ caloris efficit repercuſſum:Ad hæc alienæ qualitatis miſturæ expers vt ſit, dāda quā maxime opa eſt. Qūo ergo oleum quis tale efficiat,ſupra poſitum eſt: uerum qūo ſimplici morbo applicari q̄at, nunc dicemus,id modo prius commemorantes, ꝙ in morborum dr̄iis oſtenſum eſt, Corpora quædam ad calidius uerſa uideri,citra,aut cacochymiam,aut plenitudinem,uiſcerisve inflammationem,uelut in ingentibus exuſtionibus euenire aſſolet: Quædam uero ad frigidius, ut in uocatis iam paſſim conſueto nomine perfrictionibus(ψυγμοὺς Græci uocant.)In talibus utique affectionibus ſi oleum adhibeas, manifeſto comperies, refrigerare nos an calfacere ſit natum.

** reuocationē.*

Sed

A Sed illud tñ constet,ut omni prorsum aliena uacet qualitate uehementi:id.n.perpetuo in omni medicamento memoria tenere oportet.Atq; hæc quidem summa est rõnis.At opus ipm, quod perficitur,experientia commonstrat.Nam qui ardore tenentur,tm̃ abest,ut a calore liberentur, ut ẽt a † magis exæstuent,ꝫ & procedente tempore calidiores euadant. At algentibus, ex olei inunctione perspicua nulla,aut noxa,aut utilitas affertur. Ex quo liquet,vt calfacere sit natum, certè non admodum id posse,nec euidenter,sicuti resina,pix,bitumen. Inaudiẽda est nunc pix non sicca:itidem nec resina,nec bitumen siccum:nec.n.ipsis inungi quis possit:neque item quę Sol liquarit,quippe hæc nec simplicia,nec sponte nata sunt medicamenta:uerum resina,q̃ Græce αὐτόῤῥυτος a spontaneo fluxu dr̃,quam in Laconia, & Cilicia optimam prouenire nouimus: aut terebenthina,aut lentiscina,quæ liquida etiamnum,ac recens sit:aut ex pinea,quæ in fictilibus superne, olei ritu innatat:pix autẽ liquida, aut potius quod oleosum in ea supernè fluitat, quod utique πίσσανθον hoc est picis florem,nuncupant,est.n.re uera tanquam picis flos:sic bitumen adhuc liquidum,quod ex b * Media importatur : omnia.n.hæc pinguia sunt, plurimumq; oleosæ naturæ possident.Veluti myrrha stacte,& picinum,iuniperinum,cedrinum,laurinumq; oleum, & alia eiusmodi clarissime refrigeratos recalfaciunt, exæstuantes uero summè excru- B ciant.Atq; hæc quidem utrisque excalfacere confessum est: At oleum neutris admodum, neq; refrigeratos.s.excalfacere,nec excalfactos offendere.Non tamen obscure iis, qui ex ardore febricitant, c * fastidij cuiusdam causa est,caloremque augere apparet, quemadmodum in exquisitis erysipelatis,quippe quæ biliosæ sunt fluxiones:manifesto.n.in his calorem adauget, etiãsi applicetur uel frigidissimum.Etenim in ardoribus, si salis sit expers,& alioqui etiam cãdidum, non nullum sane solatium,si modo frigidum perfundatur, affert:In erysipelatis autem, quantumuis sit frigidum,nihil iuuerit.Cæterum lædere omnes,quæ ex pura bile sunt fluxiones, uel maxime est natum:at quæ ex sanguine illi permisto constant, has quidem minus, non tamen vulgariter.Porrò istis etiam minus,sed tamen perspicuo,affligit inflammationes etiamnum feruentes. Ex quibus omnibus coniecturam ducenti uisum est tandem, calorem parem eis, quibus applicatur,accendere. Apparet enim corporibus mediocriter calidis,admotum moderate illa excalfacere:quæ uero ualide,ualidum accendere calorem.

A †Quamuis in aliquibus græc codicibus legaĩ καυσωδέστεροι.i. magis æstuãtes, in multis tamen aliis legitur ἀυσωδέστεροι.i.fastidiosiores inquietioresve: & inferius etiã hic sensus habetur: cui etiam lectioni astipulaĩ uetus translatio.

B †Al.Nicomedia.

C * ἄσσης.

Quod oleum ex eorum sit numero,quæ ex æquo nos excalfaciunt. CAP. 22.

Dictum est igitur in tertio De tẽperamentis, uenitq; nunc iterum dicendũ, ꝙ unumquodq; medicamentorum,q̃ corpori applicantur,quæ quidẽ calida esse facultatibus diximus, ca- C loris sui principiũ a nobis accipiens,partim similiter nos recalfacit,partim ualẽtius.Atq; ex ijs, quæ nos ęqualiter recalfaciunt,oleum mihi esse uisum est,particulares eius uires inspicienti:cõperi.n.perpetuo calorem efficere tepidũ in iis,quæ medoicriter essent calida,feruentẽ in feruentibus.Proindeq; mihi est uisum neq; conuulsiones,neq; tremores,neq, sensum tum difficilem, tum deperditum,magnopere aut iuuare,aut lędere:quippe iuuare nequibat,cum ualẽter excalfacere non posset:nec lædere item ualebat,cum oĩno non refrigeraret.At ubi adscititium comparasset calorẽ uehementem,multum prodesse:nẽpe ubi in alueolos olei calidi, in quo radices quædã aut herbæ excalfaciendi facultate pollentes incoctæ erant,ita affectos demisissemus.Vnde merito uelut materia q̃dam cęterorum fuerit medicaminum:nam si frigida illi commisceas, frigidum efficietur quod mistum erit:sin calida,calidum.Quod.n. ex media tẽperie est, utrisq; summis inseruit,utpotè quod si calido commisceatur,id quod ex ambobus mistum erit,frigidũ efficere non ualeat,nempè cum ipsum non sit frigidum: neq; si frigido,calidum, quippè cũ ipm non sit calidum.Itaq; non immerito alij calfacere ipm aiunt,alii uero negãt. Calfacere enim uideatur,cum ad parẽ calfacienti corpori calorem peruenit,hac.n.ratione recalfacere rursum potest:quòd uero quam acceperat augere caliditatem non potest,haudquaquam calfacere uidea- D tur,quippè cum non quam acceperit,seruare,sed augere,calefacientis sit opus.

Quænam sint principia tantæ de medicamentorum facultatibus ambiguitatis. CAP. 23.

Eiusmodi porrò ambiguitatũ tria sunt principia, Quod non distinxerint genera eorum,quæ nos excalfacere dicuntur,& quòd homonymiis siue æquiuocationibus utantur confuse,& quod nihil relinquant medium. Itaque calfacere nos dicuntur,& quæ energia siue actu sunt calida,ut ignis:& quæ potestate.Tum quæ potestate sunt calida,partim alimenta sunt,partim medicamenta,partim tegumenta.Porrò calidum quoque ipsum,& quod actu tale est,ita nominare consueuimus:& quod potestate,uelunt subinde ante monuimus. Sed,& calidum actu est,& quod simpliciter est calidum,ut ignis:& quod per exuperantiam,ut animal:& quod ad sui generis symmetrum comparatur:& quod ad quid obuium.At quod potestate dicitur,primum q.dem distinguitur contra id, quod est ex accidenti:deinde totidem habet significationum differentias,quot actu calidum. Etenim cùm sit uelut apta quædã materia ei, quod est actu calidũ, partim ad ea,quæ absolutè calida nuncupantur,partim ad ea quæ per excellentiam quandã, tũ ad quiddam sui generis,aut speciei,deniq;,& ad obuium quiduis collatum, propria utique fuerit materia. Quocirca cum ea consideremus calida,quæ referuntur ad hominẽ,ut alia prorsum omittantur,æquũ existimamus.In istis ergo omnibus peccare solent, qui de medicaminũ uiribus

bus considerant: & præterea, ꝙ mediocritates, tum in naturalibus nr̄is tēperaturis (ut in opere E
De tēperaturis oñdimus) tum in medicamentis expendendis ꝑtereant. Siquidem tanq̄ necessa
rio id, cuius perpenditur facultas, medicamentum, aut calidum, aut frigidum, aut humidū, aut
siccum esse dēat, ita uerba ipsi faciunt: ac si non fieri posset, ut in calfacientiū nos, ac refrigeran
tium medio quiddā consistat, atq; aliud rursus inter exiccātia, & humectantia. Adeo inuenire
est quosdam stupidos, ut ne ubi audierint quidem ueritatem, assequi possent. Itaq; quosdam ēt
noui, qui contra contendere adstruereque conarentur, nihil temperamento esse medium.

Quòd compluribus nos modis calfacere oleum appareat, nempe ut alimentum, ut medicamentum, ut tegumentum: Et quòd excalfacientium nos, ac refrigerantium, medium quodammodo obtineat. *CAP.* 24.

VErum hos in libris De tēperamentis iustis confutauimus rõnibus, nihilo secius idem in sequentibus facturi. Huic aūt libro finem iam imponere studens, ad oleum reuertor. Accidit.n. illi, ut fortassis tanquam alimentum nos excalfaciat, ubi.s. intrò in corpus assumitur: probatis.n. quibusdam tum medicis, tum philosophis, sicut ex cibis, ita ex oleo corpori fieri appositionem uisum est. Accidit uero illi, vt tanq̄ medicamen medium sit nos calfacientium, & refrigerantium: tum ēt uelut tegmen nos excalfaciat: naturæq; eius, uel maxime propria esse imago F
vr̄ eiusmodi. Nam quemadmodum uestimenta a nobis ipsis excalfacta, rursum nos recalfacere consueuerunt, ita & oleum. Sed quemadmodum illa excalfaciente corpore calidiora non euadunt, ita quoque nec oleum. Recte aūt perpendas rem totam, non ad pn̄s modo, sed & ad futura omnia utilem, si aeris nos ambientis memineris: qui interim eo, qui in nobis est calore vsqueadeo redditur frigidior, ut munimentis quibusdā aduersus eum, tegminibusq; sit opus: Interdum uero vsqueadeo rursum calidior euadit, ut ferre nequeas, fugiasq; sub tectum aliquod uel umbram: Est aūt ēt qñ tanta est moderatione ꝑditus, ut neq; tepefacentia, neq; refrigerantia exposcas, sed citra oēm molestiam sensumq; in eo uerseris. Tertiam hanc temperiem, quam mō dicebam, symmetrā moderatamq; uoco, atq; aliarum mediam esse statuo: ac corpus nr̄m, neq; excalfacere, neq; refrigerare: cū aliarum duarū altera nos excalfaciat, altera uero refrigeret. Similemq; esse dico mediæ aeris nos ambientis tēperaturæ, tum qui a uestimentis, tum qui ab oleo prouenit, calorem. Porrò si ne sic quidem ēt clarū euasit, quod indicare uolo, at illo saltem modo apertius opinor intelliges. Duos mihi aīo intelligito hoīes corpore similiter temperatos, mutuo sese contingentes, uel pectore, & uentre solo, uel manibus & cruribus. Quòd si eādem duobus istis hoībus nactus sit temperiem aer illos ambiens, ut, in tribus his corporibus G
par insit calor, neuter ab altero tunc excalfieri dici queat: nam quæ similia undequaq; corpora sunt, a sese mutuo nullam accipiunt mutationē. At si frigidus sit ambiens, mutuo se calfacere hi hoīes dicentur, tametsi haudquaquam excalfaciant, sed frigus modo arceant. Vulgo itaq; assueti abuti uocibus, id quod frigus arcet, excalfacere aiunt: haud sanè rectè. Atqui permittendū ipsis est, ut prout uelint appellent: cæterum per calfaciendi uerbum in utraq; dictione idē significari, id uero neutiquam concedendum: haud.n. idem est, an ex se quid cuipiam calorem præbeat, an frigus prohibeat. Quibus sic se hn̄tibus, quæcunque foris nobis iniecta eandem corpori caliditatem obtinent, siue a sese ipsis, siue ab aliis, siue a nobismetipsis, eam nacta fuerint, exacta loquendi rõne, neque calfacere, neq; refrigerare dicendum: at, sicui abuti libeat, non repugnādū, modo in dictione significationum drīam commemoret: siquidem alio quodā modo calfacere nos dr̄ aer calidus, atque alio modo qui sit moderatus. Rn̄det autem proportione aeri calidiori pyrethrum, napy, piper: moderato autem pinguitudo, & oleum: actu.n. aeres sunt calidi, potentia uero medicinæ. Aera.n. calidum haud ipsi efficimus, sed qm̄ in eo uersando talem ipsum experimur, ita nuncupamus: An medicamenta, sicuti in tertio De temperamentis demonstratū est, principium excalfactionis a nobis accipientia, partim æquè nos recalfacere sunt nata, partim H
plus, partim minus. Ex genere autem eorum, quæ æquè nos recalfaciunt, oleum est: Cui eidem quoque a uiscositate, ac ꝙ difficulter item defluat, tum ꝙ meatus infarciat obstruatque, duplici rõne, ut augere caliditatem uideatur euenit, tum inde adeo, ꝙ instar uestimenti, aut munimenti illinatur: tum ꝙ meatus infarciat, prohibeatq; foras effluere magnam uaporosi intus caloris, partem. Eadem ratione, nec ut refiscentur corpora nostra permittit, nisi sane applicetur calidū idq; plusculo tp̄e. Has itaque uires eius cum homines omnes experientia compertas habeant, quos largius sudare uolunt, siue a balneo, siue balnei expertes, iis non protinus ab initio oleum admouent: Verum in iis, qui morbo laborarunt, ubi sudare inceperint, tum excalfactum, perfundunt: In iis uero, qui etiamnum laborant, ubi abunde iam satis sudarint: Porrò in sanis, siquidem ex longo itinere, aut exercitatione, alioue quouis pacto, corpus ipsis exhaustum est, eis inungi & ante sudorem permittunt: Verum qui non concoxerint, aut corpus habent plenum, quod πληθωρικὸν uocant, his neque in balneo inungi concedunt.

Quòd medium sit oleum inter humectantia nos & exiccantia. *CAP.* 25.

ATque hìc quoque mihi uidetur oleum esse medium inter humectantia nos, & resiccantia, uelut inter excalfacientia, & refrigerantia medium consistere supra demonstrauimus: humectat

A humectat enim aqua,exiccat uero tum laurinum,tum cedrinũ oleum . At, quod ſimpliciter ſic
admouetur,citra ullam uidelicet ex arte conciliatam à nobis,aut caliditatẽ, aut frigiditatẽ(hu
ius enim uſq; meminiſſe oportet) talẽ ſeruat noſtrã temperiem,qualem ſcilicet accepit, q̃ fieri
poſſit maxime uaporoſas oẽs corporis expirationes prohibẽs . Porrò ſi pluſculum membra fri-
ces oleo,calorẽ ex frictione adſcititium comparabis.Atque hac interim ratione laſſos nõ parũ
iuuabis,partim ꝙ in minutos corporis meatus pingue ingrediaẽ,& quę indurata ſunt emolliat:
partim ꝙ humiditatẽ acrẽ ac ſubtilem,quę in laſſitudine ex colliquatione proueniens,ſub cute
latebat,per halitum caliditate digerat . Conſpiciũtur enim exercentibus tũ foras effluere ſudo
res,tum intus in uentrem non pauca defluere excrementa,quæ uelut liquamina ſunt. Ex hiſce
autem colligendũ eſt,cõplura toto in corpore eiuſmodi relinqui,quæ euacuationem depoſcãt:
quippe duplex in laſſitudinibus affectio naſcitur,ſicut alibi oſtendimus.Nam ſimilares quidem
animantis partes reſiccantur,humectantur uero uacua ſpatiola nõ utili,& naturali humore(nã
ſic foret plethora,ſiue repletio)ſed tenui,& acri,mordaciq;: proindeq; remediis indigent dupli
cibus,tum ijs,q̃ ſiccitatem corporis irrigent,tum iis quæ humorẽ acrem euacuent.Itaq; ad hęc
aptiſſima ſunt dulcium aquarum lauacra,nimirum quæ humiditate ſua inſtrumentorũ corrigãt
B ſiccitatem,& caliditate tenuem, atq; acrem humorem digerãt.At,ſi corporibus inhęrere poſſet
aqua,nec facile deflueret,ipſa quidẽ per ſe ſufficeret.Atqui cũ ea quæ foris circunfunditur,faci
le defluat:& q̃ in poros ingreſſa corporis,nullam habens anſam prompte effluat: in hoc ſane ip
ſum utiliter miſcetur oleum,maximeq; iuuat,ſi ex utroque quis diutius fricetur,id quod uete-
res Græci χυτλοῦσθαι nominabant: cui oppoſitum impoſuerunt uocabulum ξηραλοιφεῖν, quod eſt
ſicca uti frictione.Eſt ſane,& hoc quoq; quodammodo laſſitudinem ſanare potens,ſed multum
relinquitur ab eo,quod χυτλοῦσθαι nuncupant.Nam ut reliqua taceam,ubi cum oleo aqua cõtũ
ditur, teriturq;,haud facile ſolubili miſtione coit,ut quibus ita corporibus inũgaẽ oleũ,neceſſe
ſit,& pluſculum inhærere aquã.Quare hic item uelut materia eſt quædam oleũ humectantium
exiccãtiumq;,ſicut ante oſtenſum eſt excalfaciẽtium,& refrigerantiũ.Quippe quod, ſi exiccan
ti cõmiſceas,totum effeceris exiccans:ſin humectanti,& ipſum humectans reddideris:ſæpeque
quod ex ambobus cõſtat,maiorẽ adipiſcitur humectãdi facultatem,q̃ id,qđ primario eſt hume
ctans:quod in aqua accidit.Nam ea primario madefacit:uerum cum haud ita diu inhæreat,nec
actionẽ obtineat diutinam,leuiter utique prodeſt.Cum ergo illic uelut uinculum fiat oleum,co
gatq; plurimũ,quibus auxilio eius opus eſt,inhærere,longe omniũ optimum redditur remediũ
C exiccatis,ſquallidiſq; corporibus.Sed ſi exiccans oleo medicamen commiſceas,puta chalcitin,
pyrethrum,gallam,ſtruthion,ſiccans erit quod ex utroq; commiſtũ fuerit. Itaq; cum omnibus
quæ ſibi commiſcenẽ,ſubſeruiat oleum,recta rõne uelut omniũ exiſtit materia: tametſi utique
neceſſario propriam eorum actionem retundit quidem ac minuit,non tamen utilitatẽ: imo eſt
ubi eam quoq; adaugeat.Haud eſt.n.idẽ (quod forte quis autumet) actionem augere cuiuſpiã,
& utilitatem:quippe cum actio ſecundum propriam cuiuſque facultatem,utilitas uero nõ nun
quàm ex accidenti agat.Differemus autem poſtea uberius de utilitate,quæ per accidẽs euenit:
& nunc quoque hactenus de ea dicetur,quatenus in præſenti eſt commodum.Quippe contuſa
cum oleo aqua, quod hydrelæum uocant,magis auxilio eſt laſſitudinibus,quàm ſi eſſet ſola:nõ
quidem quòd ſuæ uires intendantur,ſed quòd quibus opus eſt diutius inhæreat.

Quod materiæ rationem obtinet,in miſtis mediam tenere temperiem debere: alioquin enim futurum,ut miſtorum ſibi aduerſetur actioni. CAP. 26.

QVòd autem,niſi mediam habeat temperiẽ id,quod ea,quæ primario, quibus opus eſt auxi
liantur,uelut deuinciet,ſæpenumero ipſorum repugnabit actionibus,ex ipſa rerum natu-
ra generatim addiſcere liceat,ſpeciatim autem ex medicamentorum hiſtoria . Generatim qui-
D dẽ,qm̃ id quod miſcetur,ſi in contrarium retrahat,admiſti ſibi facultatem medicamenti uince-
re interim poterit,& in aliam plane ſpeciem,quod ex ambobus miſcetur, transferre. Siquidem
quod materiæ rationem in miſtura præſtabit,nullam inſignem neq; ſpeciẽ,neque facultatẽ exe
rat oportet.In particularibus uero experiundis hoc maxime pacto addiſces,nõ debere id quod
materiæ rationem obtinebit,aut excalfacere,aut frigefacere,aut humectare,aut reſiccare,ſi pri
mũ quidẽ in memoriã reuoces,q̃ ſupra de reſina,& pice liquida,myrrha, bitumine,tum cedri-
no,& laurino,cæteriſq; q̃ excalfaciunt,commemorauimus.Hæc enim oĩa in aqua trita ad mo-
dum olei calfaciunt magis, q̃ refrigerant : deſiccant plus, quàm humectant : quam ob rem laſ-
ſitudinis ſenſus non admodum ſoluere ualent.Haud enim eãdẽ cum aqua uim obtinent,quo.ſ.
auxilio magis ſint,q̃ aduerſentur: Neq; mediã inter extrema naturam ſortita ſunt,ut uidelicet
tanquã materia q̃dam inſeruiãt primario agenti:deſiccant enim,& excalfaciunt potius, nõ hu
mectant ac refrigerant,uelut aqua.Si uero excalfacientium admodum reſicantiumq; cuipiam
aquã cõmiſceas,non modo nihil eorum,quæ agere nata eſt,fieri uidebis,ſed prorſum obſcura-
tã,tanquàm oĩno admiſta nõ eſſet.Siquidem chalcitis,ſandarache,miſy,cæteraq;,q̃ nos uehe-
menter tũ excalfaciunt,tum reſiccant,validas etiamnum ſuas vires ẽt aquæ permiſta obtinẽt.
Omnino ergo conſtat mediã obtinere temperaturam debere,quod utriſq; extremis tanq̃ mate
ria

ria inſeruiet: quem in ordinem oleum ſi ſtatuas, nihil vtique peccaueris, quippe cum oīa ſigillatim opera tibi conſentiant. Et accuſabis prolixitatis nō nos utique, ſed qui recta uia præterita praua prolixamq; ſectantur: quorum ſane cauſa hunc nos ſermonē extendere ſumus coacti. Ipſa.n. ueritas celerrimā inuentionem obtinet, ut q̄ ab euidenter apparentibus exoriatur. Haudquaquam tñ eo uſq; orationem prolongaui, quouſq; licuerat, oīa, q̄ praue ab ipſis prodita erāt, ſcripturum, cauſaſq; errorum edocturum pollicito. Sane cauſas dixiſſe neceſſe fortaſſis fuerit, nempe quò, qui ex ipſis proueniunt, paralogiſmos in tota particularium medicamentorum iudicandi ratione cauere poſſis, ueramque doctrinam cum maiori ſciētia percipere. Creſcit enim nobis de rebus fides, vbi non ſolum ipſam veritatem cognorimus, ſed etiam paralogiſmorum omnium cauſas edidicerimus: quod ſane in ſequentibus efficiemus. E

De Roſaceo. *CAP. 27.*

NVnc aūt ubi pauca de roſaceo ad ea, q̄ ab initio ſunt dicta adiecerimus, orationē hoc in loco ſiſtemus. Igitur dictū eſt, ꝙ neq; odoribus, neq; coloribus, neq; aliis oīno accidentium, animū adhibere in expendendis facutatibus rōnabile ſit, ſed iis quæ perſpicuo apparent tū in ſanis corporibus tum in ægris. Oſtenſum ēt eſt oleum, vbi ſalis expers, purumq; ad unguē fuerit, ex media eſſe materia. Conficiendum itaq; roſaceum, quod exactum ſimul ac ſimplex, req; vera roſaceū erit ex hoc videlicet oleo: dandaque opa, ne q̄d in ſe medicaminoſius contineat: vti apparare ſolent vnguētarii, quo videlicet tū magis duret, tū odorati⁹ euadat, oleū videlicet prius, q̄ roſas iniiciant, odoramentis præcondientes. Ac pſtiterit fortaſſis ipſis ēt nominibus ea diſtinguere, quod ueteres feciſſe conſtat. Oleū etenim roſaceum nominare adſolent, quod abſq; odoramentis pparatum eſt: cui aūt & horū aliquid inditum fuerit, non id ēt oleū, ſed μύρον.i. vnguentū, cognominant. Itaq: cū oleum uelut materia quædā ſit excalfacientiū, refrigerantiumq; medicaminum, ex media uidelicet tēperatura, conſtetq; ex oleo, & roſarū ſucco roſaceū, eſt vtique, & ipſum talis tēperaturæ, qualis eſt roſarū ſuccus. Sanè vero facillimum fuerit, non modo roſarū ſucci per ſe, ſed oleo quoque roſaceo cōfecto, in ſanis pariter atque ægrotis (ut iā frequēter monuimus) virium eius periculū facere. Experieris ergo eos, qui aduſtione tentant, ab eo refrigerari, protinuſq; utilitatem aliquā percipere: qui uero refrigerati ſunt, oēs euidenter lædi: facile ex utroq; intelligas, uires eius refrigerare magis, q̄ excalfacere. Non tñ ualida à roſaceo apparet tibi refrigeratio, ſed quæ proxima uideatur temperiei mediæ. Voco aūt id genus medicamēta, lucidioris doctrinæ gratia, ex * prima natura ordineque refrigerantium: ſicut rurſum quæ paulùlum à media temperie ad calidiorem declinarunt, ex primo receſſu, & ordine excalfacientium. Atque hæc quidem in præſentiarum de roſaceo nouiſſe oportet. Neceſſe enim erit, & in ſequenti libro ipſius medicamenti meminiſſe, & quæ reliqua ſunt, dictis adiicere.

* Al. ἀποςάσεως. i. receſſu ſeu gradu. & ita etiam frequenter inferius.

F

G

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Quæſtiones logicas de actione medicamentorum ſimplicium abſoluit, quæ quaſi elementa ſunt totius tractationis de ipſorum facultate.

Quæ cauſa prolixitatis horum librorum, quid prioribus actum ſit, quid hoc agendum. *CAP. 1.* H

QVòd equidē nihil, niſi quod utile curandis morbis foret, hoc tractatu deſcribere decreuerim, primo potiſſimumq; Deos huius rei teſtes habeo: deinde & amicos meos, qui me, tū ut hoc opus aggrederer, tum ut q̄ ab aliis perperā de medicamentorum facultatibus ſunt prodita, quoad liceat commemorarem, aſſidue hortari nō deſtiterūt. At ſi quis erit, qui orationis nimia grauet̄ ꝓlixitate, nō id mihi iure imputauerit, ſed iis medicis, qui probabilia quidē, at non uera ſcripſerunt. Nā & ego nunc quidem ēt magnopere vereor, ne ᵃ † q̄a nimis paucis illos cōfutauimus, ꝫ ſophiſmata q̄dam cōuerſantes cū illis adoleſcētulos ᵇ † a recta opiniōe deiiciāt: ꝫ q̄n̄quidē ſi in dialecticis methodis exercitati, aut captionū ſoluendarū periti, ad libros legendos accederent, ᶜ † tū ſane, & ab iis, qui falſis demonſtrationibus vtunt̄, magis ſibi cauerent: & nos qui ueritatē cōpendio tradimus, rectius intelligerent. ꝫ Qm̄ uero uel ipſorum medicorum pleriq; nequaq̄ in iſtis ſunt exercitati: tum inter illos quoq; non nulli reperiunt̄ ingenio natura tardiuſculo: hi niſi noſtris ſuppetijs, qui ſophiſmata arguimus, iuuentur, non ægre perſuaſi, in ſophiſtarum ſententiā perducentur. Itaq; quod ad iſtos attinet, deeſſe huic ēt operi quippiam uideatur. Verum enimuero quando

A † διὰ τὸ τάχος τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀντιλογίας.
B † παρακρούονται.
C † Clarius ferè ad uerbum, non utique eos laterent, nec qui in demonſtrationib⁹ aliquid paralogizant, nec nos cōpendioſe ueritatem ipſam edocentes.

A quando ad omnes mihi orationẽ accõmodare nõ licet, cum tanta sit eorum,qui hæc legent, nõ
modo naturarum,sed ẽt ætatis & habituum diuersitas,quod utique uisum est fore maximę parti utilissimũ orationis genus,id superioribus duobus cõmentarijs secuti sumus. In quorũ priore quidẽ de aquæ acetiq; uiribus contemplati sumus.In secundo maximã partem de oleo peregimus,pauculis postea de rosaceo adiectis.At in hoc tertio libro eiusmodi utemur orõne,qualẽ ab initio protinus habere institueramus,idq; definitis primũ uocis cuiusq; significatis. Deinde tractatus huius uelut elemẽta tradituri,mox uelut ad syllabas accedemus: ex quibus operis finis, ad quem contendimus, promptè sequetur.

Quot modis dicatur calidum, humidum, frigidum, siccum. CAP. 2.

CAeterum uocum*definitio nihil accuratius edocebit,quã q̃ in tertio De temperamentis, simulq; in primo cõmentariorum istorum sunt prodita:repetam tamen eam nihilo secius & in præsentia. Corporum unũquodque, aut calidum,aut frigidum,aut humidum,aut siccum, & dicit & apparet,interim quidẽ ex sua natura,interim autẽ aduentitia qualitate adsumpta. Con sueuimus autem,qđ ex sua natura est,primario,& secundum se,& per se potentia tale & esse, & uideri dicere:qđ uerò adscititiam acquisierit qualitatem,ex accidẽti quopiã esse, uideriq; eius-
B modi.Porrò eorum q̃ propria sua natura aut calida,aut frigida,aut sicca,aut humida dicuntur, quædã actu seu energia talia existunt,alia potentia: differente quidẽ hoc potentiæ modo, quẽ nunc diximus,ab eo quẽ paulo antè dicebamus: illic enim ex aduerso diuidebatur ei, quod ex accidenti dicitur:hic uerò ei quod actu. Sed & eorum,quæ actu dicuntur, aliud quidẽ absolutè est calidum,frigidũ,siccum,aut humidũ,uelut elementa:aliud excessu,ut homo,equus,bos,canis,& uniuersa animalia:aliud ad symmetrũ seu generis sui,seu speciei,ut uerbi causa,leo cũ homine comparatus,homo autem ætate florens cum puero:aliud ad quiduis obuium, ut Dion ad Theonem.Quin & corpora,quæ potentia talia,ut talia dicuntur,unumquodq; ut ad id,quod est actu relatum,dici necessario monuimus:Id quidẽ,quod facile accenditur, ad id qđ actu est absolutè calidum:hoc uerò,qđ alia calfacit,ad id quod per exuperantiam:sic quod hominẽ calfacit,esse ut ad hominem potentia calidum:qđ uero bouem,aut equum,ut ad bouem & equum: similiter hoc huic,uerbi causa,homini,illud uerò illi calidum,frigidum,siccum,aut humidũ est, illius unius naturæ comparatum.

* διαίρεσις.i.diuisio.

Ad quid,& quæ nominum distinxisse significata conduxerit. CAP. 3.

EX hac nominum [a] *discretione & ad assequendam[b] *iudicij cognitionem;non parum; sumus
C adiuti.Siquidem si ad hominẽ quid dicatur calidum, à cæteris omnibus animalibus recedẽdum,& in ipso duntaxat homine periculum sumendum,explorandumq; censuimus. Si uero qđ ad equum,bouem,ceruum, aut aliorum animalium quouis in ipso rursum periculum faciẽdũ erit.Interim uerò & illos quoq; castigabimus,q̃ ex consistentia,colore,odore,sapore,grauitate, leuitateq; cuiusq; medicamenti,existentem in singulis facultatem inuenire tentarunt. Atq; hæc utiq; rectè nominum [c] *distinctioni consentanea uidentur.At q̃ uelut elementa huius esse speculationis proposuimus,in primarum cõsistere qualitatum cognitione ostendimus.Quas quidem in libro De elementis secũdum Hippocratẽ,humiditatem,siccitatem,caliditatẽ, frigiditatemq; esse demonstrauimus: propeq; harum quoq; inuentionem assequebamur ex significatis noĩum rectè distinguendis.Etenim cùm medicamentum ab alimento discerneremus,q medicamẽtum in qualitate alteraret,alimentum uerò substantiæ corporis adsimilaretur, rectè hinc ad alterantium nos qualitatum inuentionem perducti sumus.

A* Al.διαιρέσεως.i.diuisione.
B*κρίσεως.i.iudicij, est in impressis,sed κράσεως.i. temperamenti, est in antiquis,et ita etiam uetus interpres.
C* διαιρέσει.

Quòd, cum duplicia sint genere quæ alterant,alia specifica,alia minime, in specificorum genere consistant medicamentorum facultates. CAP. 4.

POrrò,cũ duplices sint in genere alterationes, aliæ specificæ,quę propriè sane & primario di
D cuntur alterationes:aliæ uerò q̃ contendunt & contrahunt corporis nostri particulas,quas utiq; potius per abusionẽ,quã proprie nominãtes, alterationes uocãt, in primo genere medicamẽtorũ contineri facultates diximus. Nec enim quicquã ex specie in speciẽ mutari queat citra excalfactionẽ,refrigerationem,humectationem,& resiccationem. Dico autem ex specie in speciẽ,uelut cùm ex pane,ptisana,lente,sanguis,pituita, bilis tum flaua, tum atra: atq; ex his iterũ adeps,os,neruus,caro,arteria,uena,atq; adeo cæterarum animantis partium unaquæq; gignit. At si secando nos quippiã,uelut uitrũ & ensis:aut contundendo, ut lapis & plumbum:aut ægre gata coarctando,ut uinculum,quadãtenus partes alteret: ea haud pharmaca fuerint, quippe cũ eiusmodi alteratione nullæ rerum omniũ ex ꝓpria recedãt natura. Etenim siue minutim panẽ frangas concidasq;,siue minutim concisum colligas in unũ,nõ tñ propriã ideo formã exuet:neque caro ex pane fiet per cõtusionẽ,neq; os,exẽpli gratia,per coarctationẽ: Verùm dũ in uentre uenisq; cõcoquitur,in sanguinem pituitamq; abit:atq; inde ex istis in os,carnẽ,& alias corporis partes,tota sua substantia alteratur,ueteremq; naturã exuit,in aliam trãsiens speciẽ. Nec tamen ab alio quopiã,q̃ calore,frigore,humiditate,siccitateq; eas,quę fiunt in aliã essentiæ speciem,alterationes mutationesq;,singuli affectus corporis accipiunt,ut demonstratũ est. Atque hac ratione primas & elemẽtarias specificas qualitates quatuor esse diximus,humiditatẽ,sicci-

tatem, caliditatem, & frigiditatẽ: quærimusq́;, quã harũ medicamentũ unumquodq; in mistura E
pollentẽ possideat. Atq; protinus in hoc primũ pleriq; eas inquirentiũ lapsi uidẽtur, ꝙ uidelicet
pollentẽ absolutè, tanq̃ naturales quidã philosophi, cõsiderarent. Pręterea cõplures quoq; eorũ
decipi uidentur, ꝙ sine certa methodo Aristotelis Theophrastiq; libros perlegant.

Quòd solis philosophis conuenit de calido, frigido, humido, & sicco, vt ad totam naturam distinguere, medicis vero vt ad homines. CAP. 5.

* Tametsi. SIquidem* permagni refert, an totius naturę respectu, an hominũ duntaxat, de calido, frigido, humido, siccoq; definiamus. Nam totius naturæ respectu bifariam horum unumquodq; dicitur, partim absolute, partim ꝑ exuperantiam: absolute quidẽ unumquodq; elemẽtorũ: homo uerò, equus, & bos per exuperantiam. Iam aũt cùm ad aliquid respiciendo exploratio fiat, illud modò considerandũ erit, quodnam sit illud, ad quod dicitur. Nos uerò {medici} non id q̃rimus, an in aqua marina humidi simpliciter plus sit, quã sicci (id.n. clarè conspicimus) sed si ad hominem conferendo: neq; tñ rursum ad hunc simpliciter, ac si leonem illi compares: quippe cùm sic homine humidior marina fuerit. Quonam igĩt pacto scrutabimur, an sicca sit facultate marina? quonam alio, obsecro, quã an corpus humanum inæqualitate quadã reficcare ualeat? Itaq; in hoc unum modo cæteris relictis intendendum. Atqui contrà faciunt medicorum pleriq;: nã F ad quiduis potius respiciunt, quàm ad hoc. Qũo ergo ad hoĩem conuersi, reliquis prætermissis, quanã in hoc agendi facultate polleat marina, cognoscemus? an uidelicet corpori applicantes, sicq; eius periculũ sumentes lauãdo in marina, rigando, fouendoq;: tum subinde lanã, aut spõgiam marina madentẽ partibus applicãdo: ad hæc emplastris ceratisq; miscẽdo: atq; in his omnibus ab eo, quod ex accidenti qñq; euenit, id quod à propria medicamenti ui proficiscitur, distinguendo? Nam in hoc oĩs inuentionis summa consistit, quam uix quisquam illorum attingit: sed eos philosophorum uerba decipiunt haud potentes homonymiam percipere.

Quod per exuperantiam dici, bifariam apud philosophos accipiatur, nempe ubi aut mole quid exuperat, aut qualitate. CAP. 6.

NAm non solum, ut modo diximus, aliud simpliciter, aliud per exuperantiam, ab ipsis dicitˀ: simpliciter.n. ignis calidus est, per exuperantiã homo. Verum quod per exuperantiã dr̃, bifariam quoq; dici autumant, partim scd̃m substantiæ molem, uelut & nos quoq; in temperamẽtorum commentarijs diuisimus: vt si cados duos aquæ summè feruentis uni cado aquæ maximè algentis permiscueris: partim uerò scd̃m qualitatum effectum. Atq; hoc quod ad dogma cõsequiĩ, ita dicunt, non ex ijs, q̃ euidenter apparent, {sed per syllogismum} accipientes. Nã suppo G nentes frigidum oẽ contrahere constipareq́;, & substantiã reddere immobilẽ, aut ægrè mobilẽ: calidum uerò rarefacere, fundere, coquere, mouere: rationabiliter in plantis omnibus uincere calidum pronũciant, siquidem haud aliter, neq; nutrimẽti ex terra digestionem prolixissimam, neq; alterationem eiusdem, neq; cõcoctionem, quin nec incrementum prorsum plantarũ, neq; germinationẽ, neq; fructuum gñationẽ ꝑfici posse, nisi calidum superaret: atq; ita rursum inter plantas, alias calidiores, alias frigidiores constituunt. Ex eadem ista hypothesi pendet ea ratio, qua rosas esse calidas contenderunt: siquidem in illis, si in alijs ullis plantis, plurimũ uincit caliditas. Ex altera rursum hypothesi depẽdet quod de oleo & adipe adstruunt. Nã, quod ocyssimè inflãmentur, idcirco calida esse ea facultate iudicant. Et alio rursum modo q̃cunq; dulcia sunt, calida esse dicunt, siquidẽ ꝙ familiarissima sint, simillimaq; naturis nostris, quæ calida sunt, ideo & ipsa quoq; calida esse uolunt. Atq; philosophis quidem, utputa qui de tota natura scrutantur, rectè talia & quæruntur & dñr: at medicis, quibus alius est scopus propositus, haud perinde rectè, quippe cùm in rosarum effectibus calidum non uincat: neq; sanè quoduis aliud plantæ genus, eo ꝙ plantæ est, calidũ dici debet, qm̃ nos haud ita calidum quærimus, sed ut ad hominem: siquidem si, quia in actionibus superat caliditas, propterea calidũ quid dices, plãta unaquæque H calida erit, multoq; magis animalia oĩa. Dicant igitur, si lubet, papauer, mandragorã, cicutam, salamandrã esse calida: uerùm nemo id dicit, sed uelut uno ore omnes esse frigida pronunciãt. Atqui animal est salamandra, quod & nutritur & crescit, & mouetur, quæ sanè calido in* mistura uincente prouenire asserunt. Quid ergo in istis quidem ad hoĩem respiciunt, in alijs uerò ad totam naturam, aut primarum qualitatum actiones? At ego non salamãdram modo, aut cicutã ut ad hominem frigida esse dici oportere censeo, sed alia omnia ad eundẽ modum iudicãda. Siquidem cicuta sturnos non mòdo non refrigerat & enecat, uti nos, sed & alit quoq;, & nimirum
* * Al. aut. etiam calfacit. Quicquid.n. substantiam alit calidã, calorẽ eius quadantenus* et auget* et tuetur. atqui corporis sturnorum calida est substantia, non modo qua animalia sunt, sed ẽt qua sanguine prædita. Sanè subinde in alijs tractatibus demonstratum à nobis est familiaritates quasdam pugnantiasq; qualitatum oĩbus rebus inesse: ac quod familiare est, expeditè assimilari: qđ uerò cõtrarium ad internitionem ducere, tum animantia, tum plantas: Præterea familiaritates illas à totius substantiæ proprietate oriri: id quod sæpenumero à me & dictum est & ostensum. At isti cùm ægre id capere possint, segniter & falsè de compluriũ medicaminum uiribus pronunciant. Vna.n. duntaxat illorum examinandorũ regula est, nempe ea, quæ ad hominem fit exploratio,

A id quod scd'm accidēs, ab eo, quod est per se, semper distinguendo. Cui siquis animum intēdat, is nec acetū, nec rosaceum, calidum unquā dixerit: quippe cum utrumq; nos primariò & per se refrigeret: acetum quidem ualide, leuiter aūt rosaceum. Porrò quid nam hoc sit leuiter, ego exponā: unà enim cum eo tota medij temperamenti medicamentorum omnium ratio conspicietur, cuius & in præcedente libro mentionem fecimus, ubi de oleo disserebatur.

Quomodo iudicanda sint quæ ex media sunt temperie, nempe si mediæ temperaturæ similem ipsa temperaturam obtineant. CAP. 7.

SI quippiā est ex applicatis nobis, seu corporibus, seu medicamentis, quod actu sic calidum sit ut nos, aut ex cōtactu similiter calidum euadat, id ex media est tēperie, cū nobis nimirū collatum: siquidem scd'm se queat per exuperātiam dici calidum, uelut & nos quoq;. At, siquid nōdū adeo calidū est ut nos, neq; admodū tale reddit, id tēperie humana frigidius est, quantūcūq; in eo caliditas exuperet: etenim admotū, calorē q in nobis præerat, auferet detrahetq;. Quippe si, datis duabus aquis calidis, quarū altera plus, altera minus caleat, misceas minus calentem magis calenti, huius certè caliditatē exolueris. Sic si in caliditatē rosacei, q̄ tepida est, ut ad tēperiem humanam, caliditatem indideris humanā, prorsum ab hac quid detrahes, & refrigerabis.

B *Quòd sæpenumero pro corporis nostri dispositione, quod per se calidum erat, refrigerare est uisum: quodq́, per se erat frigidum, excalfacere.* CAP. 8.

NOn ergo mirari oportet, si quicquam eorum, quæ propriè & per se sunt calida, cum calidiore commistum, frigidius efficere ipsum queat. Ea est.n. communis alterabilium corporum omnium natura, uti in se† & agant, & patiantur admota: quodq; minus est calidum à magis calido calidius euadit: quod uero magis calidum, à minus calido contrà afficitur. Nā id uel ex ipso tactu clarissimè discas: etenim eadem subinde illi tum calida, tum frigida esse uidentur: calidiori quidem facto, frigida: frigidiori uerò, calida. Proposuit autem mihi dudum quispiā, quamobrem in balneis frigidum meiamus, foris uerò calidum, haud intelligens in balneis urinam q̄dem perinde ac foris tepidam esse, uerùm nos nō æquè extrinseca corporis superficie, & dū lauamur, & ante, affectos esse. Nam in balneo ipso calidior ea nobis est, q̄ urina, extra autem frigidior: quare & urina non ab re illi calida extra balneum apparet, in balneo autem frigida: quod .n. minus q̄ ipsa calidum sentitur, uelut refrigerans habet: quod autem magis calidum, tanquam excalfaciens. Liceat uerò tibi, periculi faciundi cā, postq̄ abunde lauādo incalueris, pelui aquæ modicè tepidæ intro iussu tuo allata, in eā manum, aut pedem immittere: apparebit enim aqua C non tepida, sed admodum frigida: At si protinus balneum ingressus, aquam peluis tetigeris, minus uidebitur frigida: perpetuo enim quāto plus fueris præcalfactus, tanto apparebit frigidior. Nec mirum uideri debet, si putealium aquarum pleræq;, quæ uidelicet fontes profundos admodum habeant, contactæ hyeme uideant tepidæ. At si à balneo manibus contingas calidis, multoq; magis si etiamnum in lauacro cōsistens, haud profectò apparebit tepida. Itaq; tactum calidi, frigidiq; dignoscendi normā ponentes, ac eius dispositioni iudicium omne tribuentes, meritò sanè crebro fallimur, ut qui, quod haud ex se est frigidū, id frigidum esse dicamus: quod uero calidum ex se nō est, id esse calidum pronunciemus. Hinc fit, ut dum lauamur, frigidam esse urinam credamus: contraq; frigore rigentes, aquā è puteis haustam calidam existimemus. At si affectionum, in quibus eramus, dum utranq; cōtingeremus, obliuiscamur: ac solius eius, qui in nobis factus est sensus, meminerimus, periculum est, ne forte aquam aliquando absolute dicamus calidam, urinam uero absolute frigidā. Atqui neutra absolutè aut calida aut frigida est, sed ut ad nos: nec ut ad nos rursum absolute, uerum hoc uidelicet pacto affectos. Absolute autem utraq;, qualis ad nos est, dici possit, ad mediam eandemq; optimā nostri temperiem collata: ut si ad hominem absolutè expendatur, omnino sanè ad temperatum & eucratum expendi oporteat. Sanè D & hæc quoq; peccata omnia à nominum* definitione dependent, quam paulo minus omnes habent contemptui. Etenim cum calidum & frigidum partim absolutè dicatur, partim per exuperantiam, partim ut ad symmetrum sui generis comparatum, partim ut ad quiduis obuium collatum, iure optimo in homonymijs identidem fallimur, nescij quidem quo nam horum modorū quid calidum iudicemus, ad alterum tamen transeuntes. Verùm sexcenties iā dictum est, diceturq;, quod in quarto & ultimo eorum, quæ modo recēsuimus, significatorum, de medicamentorum uiribus considerare oporteat.

A.l.2.t.1.c.2. fol.92.f

† mutus.

* διαιρέσεως.

Quòd experientia cognoscere iudicareq́, medicaminum facultates oportet. CAP. 9.

NOn enim an absolutè unumquodque calidum sit, ut ignis, nam id omnino etiam foret impossibile: aut an per exuperantiam, ut sanguis, considerare propositum est: neque an ut ad symmetrum sui generis, aut speciei dicatur calidum, ut leo in animātibus, & quod florentis ætatis est in quauis specie ad ætate prouectum: sed an ad hominem sit calidum, frigidum, humidū, aut siccum medicamentorum unumquodq;, id uerò inquirere statutū est. Neq; rursum ad hunc, tanquā id, quod ad aliquid aliud comparatur, sed si facultate, hoc est si admotum ipsi, eā partē quam tetigerit reddat, aut calidiorē, aut frigidiorem, aut humidiorē, aut ficciorem. Itaq; in experientia, & iudicandi, & dignoscendi consistet ratio. Licet reperiantur medicorum pleriq;, qui

experientia post habita, an rubra sit rosa, an bene olens, considerant, negligentes ubi caput ipsis E exęstuat, coronis ex rosa cõrextis, capitiq; impositis, aut succo ei⁹, aut oleo rosaceo, sic uel ipsa experientia id qđ res est discere. Nam si excalfiant, magis etiam calida fuerit: sin refrigerentur, frigida, quod perinde est, atq; refrigerandæ humanæ naturæ facultate pollere: Nam id ꝑpetuò memoria tenere oportet, qđ, tametsi sexcenties dicere non grauatus sim, tamen multi ne sic qui dem id capiunt: atque ignoscẽdũ sane illis est, ut quos sophistæ prolixis suis nugis peruerterũt. Et profectò experientię quidẽ ratio tam facilis est, cum in rosarum, tum in cæterorũ medicamẽ torũ omniũ facultate. Nam rosis aut coronari liceat, aut eis contritis hominis æstuantis os uẽtri culi illinere, aut succũ earum expressum ebibere, aut oleo aquæue mistis aliquã corporis partẽ confricare. Sed quid hæc multis cõmemoro, cum nõ nulli mistum opobalsamo rosarum succũ sub Canis ardoribus refrigerij causa corporibus inungant, usu uidelicet ipso docti, cũ hoc fece rint, abunde refrigerare? At Herodotus medicus præ eximia uidelicet sapientia, ne mistum qui dem aceto rosaceum, qđ proprie oxyrhodinon uocant, refrigerare nos concesserit. Postea me mor illo se uti in principijs morborum phreniticorum: nec ignorans quantam sibi contradicen tium turbã inde cieret (quippe omnibus prope medicis cõfessum est, adeo ut uel Thessali sequa ces, hominis impudentissimi, negare nõ audeant repellendũ refrigerandumq; in principijs esse F potius, q̃ calfaciendum aut laxandũ) non refrigerare ipsum inquit, sed astringere. Atqui difficile sane illi neutiquã fuisset, siquando æstu nimio affligebatur (nam & homo erat, eisdem obnoxius passionibus, quibus & nos) caput oxyrhodino perfundere, sicque experientia medicamenti effectum cognoscere. Immo facilius puto fuerat refrigeratum eo uti, caput perfundẽdo, auribusque instillando, ac naribus infundendo, totamq; adeo frontẽ perfricando, quemadmodum amaricino, irino, cæterisq; eius generis unguentis calidis uti assueuimus, cũ nõ mediocriter qui dem secundũ eũ calfaciat oxyrhodinon, ex duobus calidissimis scilicet confectũ medicamẽtis. Cæterum si Herodotus eo uti ausus non est, æquum arbitror, ut q̃ nunc uiuunt, eius in sese periculũ faciãt, ubi aut algent, aut æstu laborãt, uelut nos sæpe in nobismetipsis experti sumus, aliorumq; complurium æstuantiũ caput perfudimus. Præstat enim ipsos prius in sese, quæ proferũt expertos, ita denique ea nobis consulere, ac literis posteritati prodere.

De rosis, & quod ex eis conficitur, rosaceo: tum chamæmelo, & lini semine. *CAP.* 10.

VErum enimuero tametsi contradicere nemini statuerã, tamen nescio, quo pacto huc illorũ me impudentia adegerit. Rursum itaq; redeo ad id, quod ab initio proposuerã, nempe experientia iudicandas medicamentorum potẽtias: idq; tum in ijs, qui inculpata sanitate fruunť, G illis utendo: tum in ijs, qui quoad fieri licet, quã maxime simplicibus tenenť ęgritudinibus, aut calidis, aut frigidis, aut humidis, aut siccis. Ita enim si iudicaueris, oleũ neq; calidum, neq; frigidum, ut ad hominẽ temperatum, inuenies, rosaceum uero aliquatenus iam eo frigidius, non autem uehementer frigidum: uerũ ut ego nominare consueui, in primo† ordine seu limite refrigerantium. Nã ut aqua, uerbi causa, alia ad unguem temperata est: alia aut calidior, aut frigidior, non adeo tamen ut possis extremè frigidã, aut calidam dicere: ita in medicamentis quoq; oleũ quidẽ ex media existit temperie: at rosarum succus ex frigidiore quidem, sed non ita multo, uerum caloris est, ut diximus, tepidi. Eiusdem cum illo ordinis est, qđ ad calorẽ tepidum attinet, Linospermon qđ uocant: uerum essentiæ suę crassitudine non paruo discrimine ab illius natura recedit, cum rosarũ succus exquisite tenuis sit essentiæ: cui rei indicio est, ꝙ celerrime arescat, nec quicquã obtineat uiscositatis, tum cæterorum unguentorũ odores exoluat. Neq; enim alia re efficere id uidetur, quã ꝙ odoratus meatus opplere prȩoccupet: nã cum transire ac penetrare illa cunctantur, ante ipse præoccupat, atq; illos implet. Est* & Chamæmelum tenuitate quidem rosæ persimile, calore uero ad olei uires magis accedens, homini tum familiares, tũ temperatas. Quapropter lassitudini, ut si quid aliud, cũ primis cõfert, doloresq; mitigat: præterea tẽsa remittit & laxat: quæq; mediocriter dura sunt emollit, quæq; constipata rarefacit. At hæc febres quæ H citra uisceris alicuius inflãmationem infestant, soluit: ac præsertim quæ ex humoribus biliosis, aut cutis densitate proueniunt. Qua de re & ab Aegyptiorum sapientissimis Soli consecratum est, febriumque omnium putatur remedium. Verum hac quidem in re à ueritate aberrant. Solas enim quas dixi febres sanare potest, easque percoctas: licet sanè pulchre etiam reliquas oẽs adiuuet, quæ melancholicæ sunt, aut pituitosæ, aut ex uisceris inflammatione prognatæ. Nam & harum remedium chamæmelum est uel strenuissimum, ubi concoctis adhibetur scilicet: quapropter & hypochondrijs, ut siquid aliud, gratum existit. Quin & tale quoque ęsse lini semen uetus sermo prædicat. Nam & ipsum quoque re uera q̃ circa hypochondria sunt uisceribus gratum est, minus tamen chamæmelo: quippe cum & minus calidum sit, ut est dictum, & præterea essentiæ crassæ. Verum rosa illis nequaquam his in rebus propinqua est: tametsi qđ ad caloris tepiditatem, & essentiæ tenuitatem attinet, perquam sane & ipsa inflammationibus in hypochõdrijs cõsistentibus utilis esse possit, nisi adstrictio (quæ unà quoque illi inest) multifariã lȩderet: quæ maxime ijs obest, in quibus chamæmelũ præcellit, nempe cõdensata corpora rarefaciens, indurata molliens, tensa relaxans: nam ijs omnibus inimica adstrictio est. Attamen ad ascensus augmentaq;

† ἀποστάσεως τε καὶ τάξεως.

* A l.2.r.1.c.1. fol.91.h

A augmentaq; inflammationum,ac potissimũ earum,q̃ in exterioribus mẽbris extãt,chamæmelo rosaceum præfertur:quippe cũ hæ tepida caliditate cũ leui adstrictione indigeant.In principio .n.quæ refrigerant,atq; adstringunt: per incrementa uerò tepida, & mediocriter cõstringentia: at in uigoribus inflãmationum quęcunq; tũ moderatè calfacere laxareq;:per declinationes autem,q̃ tum calfacere,tum ualenter discutere ualent,magis cõpetunt.Ac de istis omnibus fusius in libris De medendi methodo tractabimus. Nunc ad propositum conuertor.

Quòd pro diuersis corporum affectibus alias aliter agere sunt nata tum quæ mediæ temperatura medicamenta sunt,tum quæ paulum in alterutram partem declinant. CAP. 11.

A.l.2.t.1.c.4 fol.95.g

ETenim * quæ mediæ sunt temperaturæ,& quæ utramuis in partem leuiter declinant medicamenta,interim calfacere uidebũtur,rursumq; refrigerare:interim uerò neq; excalfacere,neque refrigerare,sed sicuti corpora acceperunt,ita ea seruare. Nec id illis ab re accidit:siquidem aqua tepida,& urina in balneis q.dẽ frigidæ,algentibus uerò calidæ nobis apparent.Cùm ergo ex eo ꝙ affecta corpora uarijs subinde modis dispõnatur,ipsum,qđ afficit,uariè quoq; agere cõtingat, liquet ex hoc non rosam,non oleũ,non chamæmelũ,non lini semen,sed neq; anethum, neq; farinam aut fœnigręci,aut triticeam,neq; alia sexcenta,q̃ partim ad amussim mediam tem
B periem sortiuntur,partim paulum ab ea recedunt,eandem ubiq; æditura esse actionem: qñ nec sani eandem omnes temperaturam obtinemns,nec eisdem morbis affligimur ægroti.Iam rosaceum mediam inter oleum,& rosarum succum temperiem possidens (illo.n.minus est calidum, hoc autẽ magis)refrigerat quidem exustos,idque caliditatis suæ tepore:algentes uerò paulum etiam calfacit, ꝙ uidelicet, is quoq; effectus caloris fit tepidi: quemadmodum balneæ rigentes quidem excalfaciunt,æstuantes uero frigefaciunt.

Quòd ex æquo & quod curatur,& quod curat,a medio dissidere debeat,idq; vtroque in contraria recedente. CAP. 12.

QVocirca si aut refrigerãtibus medicamẽtis, aut excalfacientibus,rosaceum indideris,sicut nec magnopere obsueris,ita nec admodum profueris: nã caliditas tepida, nec est sufficiẽs quæ refrigerata sunt,lædere,nec eadem curare potens.Etenim quicquid curari debet,tanquam quod ab immoderatione,seu ametria ad commoderationem, seu symmetriam reducitur, non id quod bene temperatum sit requirit,uerùm id,quod contrariam habeat intemperaturam. Siquidem, si aquam frigidam temperatam efficere studes,temperatam ei misceri non oportet,sic enim tepidum euadet, quod ex utrisq; commistum erit : sed feruens petenda est,eaque frigidæ
C miscenda:hactenusq; moderata calidior esse debet ea,qua frigidam temperare uoles,quatenus uidelicet & frigida ipsa symmetram frigiditate exuperat. Nam sicut quæ læuiter tñ symmetra frigidior est,ab ea q̃ multo est calidior, mediam non recipiet temperiem:sic nec quæ longè frigidior,ab ea quæ paulo calidior. Verùm si quod curationem postulat,multo est frigidius,necesse est,quod ipsum curabit,multo quoq; calidius existat:sin paulo frigidius, paulo etiam,quod curabit,calidius erit.Vt autem uno uerbo exprimam,tanto abesse à medio quod medebit,quãto ipsum,cui medela adhibebitur,oportet,nimirum cum in contrariũ utriusq; uergat excessus. Nã quod eandem in partem cum corpore curando,idq; æquo tẽperamento recessit, id quidem idoneum non est,qđ alterationem ullam inuehat:quare affectum neq; lędet,neq; iuuabit:quod autem minus,aut plus recessit, alterabit quidem omnino affectum : sed quod plus distat,protinus etiam nocebit:at quod minus est,iuuabit quidẽ,non tñ ꝑsanabit.Ergo si affectio quidẽ frigida sit, at calor medicamẽti tepidus,oĩno necesse est affectum iuuet quidem, uerũ haudquaquã ad naturalem symmetriam reducere poterit:quare nec ꝑsanabit.Rursum si affectio quidem sit parua,nempe ut à symmetra naturæ caliditate ad tepiditatem declinet,sitque medicamen frigidũ, oĩno refrigerari affectum,lædiq; à * frigore necesse erit.Eodem quoq; modo si calidior sit mode
D rata tẽperatura affectus,à similibus ipsius medicamentis in eodem statu seruabit: læditur autẽ à calidioribus:porrò iuuabitur quidem ab ijs,q̃ se sunt minus calida, non tñ penitus persanabitur.Sanè & hic quoq; rursum homonymia in totã extensa uitam,crebroq; nos fallens occurrit. Etenim quod symmetro temperamento est prędítũ,id subinde calidũ appellamus,sicut balneũ quod est eiusmodi,ac poculũ:tum id quod ab hoc non multum ẽt deficit:ad hæc quoq;,& quicquid calidius est. At si exquisita nominũ uteremur appellatione, qđ symmetrũ est, nõ calidum sed eucratum,hoc est temperatũ,nũcuparemus:Quod aũt ab huius excederet mõ,si ad calidius quidem immoderatione sua accederet,tum plus,tũ minus calidũ: sin ad frigidius,plus minusq; frigidũ.Sic opinor in medicamentis,si exquisite loqueremur,quiddã uocaremus eucratũ exquisite,& mediũ,uelut oleũ: siquid aũt eo esset calidius,calidũ, ut fœnumgræcũ:sin frigidius frigidũ,ut rosam.Cæterum huiusmodi nominũ abusus causa extitit, ꝙ non oĩa corpora ob id genus medicamentis refrigerentur,quale est uidelicet rosaceũ. Nã cũ alia peræquè illi frigida sint,alia ẽt frigidiora,illa q.dẽ prorsum ne alterat quidẽ,hæc uerò ẽt calfacit: saneq; absurdũ uideri possit,si cum quid excalfacere fateamur,tñ frigidũ uocitemus,ac siquis aquã putealẽ, quæ hyeme manibus refrigeratis tepida uidetur,frigidam appellitet.His ergo occasionibus perturbatus nominum usus,rerum quoq; unà perturbat notitiam.Similiter uero & de sicco & humido,cõfusis

A.l.1.t.1.c.1. fol.91.h

* φαρμάκου.i. medicamento, est in antiquis.

ipsorum nominibus rerũ quoq; notitia confusa est. Ac, tametsi exile uideatur nominũ significata probe distinguere, attamen maximum habere momentum & facultatẽ ad rerum cognitionẽ deprehenditur. Sed de humido & sicco, paulo post dicetur, ubi uidelicet oẽm de calido & frigido sermonẽ perfecerimus. Nam non multũ etiam de eius distinctionibus reliquum esse uidet, ubi uidelicet iam semel apparuit nihil miri esse, ab eodẽ medicamẽto corpora diuersa, alia q̃dẽ excalfieri, alia uero refrigerari, alia autẽ neutrũ omnino perpeti. Enim in eo, q̃d ad aliquid, facillimum est ad particularia accedentẽ dicere, ꝙ eiusmodi corpori admotũ rosaceũ, in qua ipsum temperie nactũ est, in ea seruare potest: alteri uero illiusmodi applicatũ, excalfacere: alij autẽ, refrigerare: At in uniuersum de facultate eius pronunciare, id uero difficile est, nisi nomina distinguas, atq; de ijs conuenias. Fuerit autẽ tum distinctio, tũ conuentio talis. Quandoquidem corpora humana, tum ijs, quas ab ortu nacta sunt tẽperaturis, tũ ijs, quas ex ætate postea acquirũt, tum ijs, q̃ ex uitæ consuetudine adueniunt, plurimũ inter se differunt, ab eisdẽ ea medicamentis uarie alterentur necesse est. Quippe si iuuenẽ natura calidum, ex uitæ ĩstituto† artificiũ exercẽtem, uetulæ mulierculæ eidemq; natura frigidæ compares, nõ minus illũ excellere comperies, quàm si ualide calfacientium medicamentorum quippiam cum refrigerantibus componas. E

† Operarium.

Quòd generales medicamentorum facultates, ad mediam referentes temperiem, expendere oporteat. *CAP.* 13. F

MEdium ergo horum mihi quempiam intelligas, qui & natura sit eucratus, hoc est temperatus, & moribus, ac consuetudine conuenienti hanc tueatur eucrasiã. Dein tres hosce tanq̃ temperaturæ scopos animo cõmendes, ac circunspicias, q̃d in genere calidum est, & frigidum, & siccum, & humidum, cuius ex ipsis, temperiei respectu, tale appellare sit melius: nõ ne ad temperatissimã, quæ unica est, pariterq; reliquarũ media, an ad immoderatas, & intemperatas, atq; indefinitas, ac propemodum numero infinitas? Sanè mihi ne conferenda quidẽ distinctio uidetur, neq; ulla prope consideratione indigere, sed homini uel paulũ etiam ingenij habenti perspicuum esse, corpus omnibus numeris absolutum, & decorum, simplexq;, & unum, uelut regulam quandam & scopum proponendũ, ac ad ipsum alia omnia dirigenda esse. Esto ergo nobis corpus hoc, medicamentorũ facultatis regula: q̃d q; similem illius temperiei caliditatem accendit, uocetur temperatum, etiamsi uel maxime excalfacere senem refrigeratum uideatur: quod uero calfacit, aut refrigerat corpus eiusmodi, illud quidẽ calidum, hoc uero uocetur frigidum. Ego autem, quo hæc dilucidius tradanẽ, ipsorum excessuum ordo, ad frigidum quidem primus, cuius esse dicas rosaceũ: †secundus, cuius sit ipsa rosa: post hũc tertius, & quartus, quoad sermone ad frigidissima peruenerimus, nempe cicutam, succum papaueris, mandragoram, hyoscyamum. Rursum ad calidum, anethum quidem, & fœnumgræcum, primus: secundus uero deinceps, q̃cunque uideatur secundus, tertiusque, & quartus, donec ad exurentia peruentum sit. Ad eundẽ modũ in medicamẽtis humectãtibus ac siccãtibus rursus à symmetro exorsi, ordines deinceps ad summa usq; cõstituamus, nã huius notitiæ ad medẽdi methodũ nõ paruus est usus: immo nisi quis hoc pacto definiat, officiet magis legẽtibus, q̃ proderit. Siquidẽ medici, qui nũc quidem simplicium medicamentorũ uires exponunt, prẹter alia multa, quæ delinquũt, hoc maxime noxium est cernere, nempe ꝙ in calidis, uerbi gratia, anethum, & fœnumgræcũ, & misy, & calcẽ, indifferenter numerent: in frigidis rosaceum, mandragorã, & cicutã: tanquã scilicet propinquũ sit aut calci fœnumgræcum, aut cicutæ rosaceum, ac non multis mediantiũ medicamentorũ ordinibus disiuncta. Verum nos pro uiribus rem tã immensam, tamque operosam in ordinem redigere tentemus, exponamusque quæ uiribus propinqua sunt, quæq; longè dissita. Atq; id quidem efficiamus, non probabiles sermones, sed certam ac definitã experientiã pro iudice sumẽtes, uelut & id quoq; superius sæpenumero admonuim⁹. Enimuero eiusmodi iudicium ut tutissimum quidem erit, ita prolixum quoq;, ac plenum laboris, dum propositi finem cõsequamur: eos tamen, qui hæc relegere uolẽt, hoc unicũ ac solum efformare, atq; artificiosos reddere poterit, ac uelut oculũ, quo ueritatẽ agnoscant, præbere. Ergo quæ adhuc reliqua sunt, ad totã uelut elementarem constitutionẽ, postquam ea hoc libro cõfecerimus, in quarto de saporum uiribus differemus: quandoquidẽ & hoc quoq; ita uisum amicis est: In quinto autem de omnibus in genere simplicium medicaminum secundis quidẽ, ac compositis facultatibus: Atq; ita ad particularia in ijs, qui dehinc sequentur, libris transibimus. G H

† Al. & ipsam rosam: secũdus, rosæ succus.

Quòd quæ sensu simplicia uidentur medicamina, persæpe compositas obtineant uires, immo uero etiam non nunquam contrarias. *CAP.* 14.

REliquum autem est id, cuius subinde iam ante necessario mentionẽ quidem fecimus, uerũ absolute nondum exposuimus. Est autem istud, nempe omnia propemodum medicamenta, licet sensu simplicia appareant, natura tamen esse cõposita: quin & subinde quoq; aduersissimas in sese continere facultates, nempe excernendi & sistendi, incrassandi & extenuãdi, rarefaciendi & cõdensandi, illinendi atq; abstergendi, contrahendi & laxãdi, cæterasq; oppositiones uniuersas: ut in sequenti hunc libro patebit. At mirum hoc uideri minime debet in id genus facultatibus, cum uni & eidem medicamento uim calfaciendi & refrigerandi inesse appareat, aut

exiccandi

A exiccandi & humectandi,aut tenuium partium & crassarum: q̃ppe nisi primæ,efficacissimæque uirtutes hoc pacto cõplicarentur,haud sanè quæ ex illis sequuntur,similiter complicatæ forent. Quin si nos ipsi rhu succum,uerbi gratia,melli cõmisceamus,qđ ex ambobus mistis confectum est,non modo adstringendi,sed ẽt abstergendi,possidere facultatem concedemus:nec cohibendi solũ uentris,sed & euacuandi. At in lacte duas cõtineri facultates,nempe excernendi,ac uentrem sistẽdi,haud itidem concedimus,tametsi id perfacile in serum,ac caseum segregetur,cõfessumq; sit omnibus,illud quidem uentrem subducere,hunc uerò eundem cohibere.

Quòd & brassica duas,easq; contrarias,in sese facultates obtineat. CAP. 15.

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.h — QVòd uerò & brassica duas,easq; contrarias,in sese facultates obtineat,neq; id quidẽ etiã facile concedimus.Nam si succum eius expressum,aut solũ,aut cũ melle,hauserimus,purgare ipsum cernimus:attamen quoniã quod reliquum est,edere nequeamus, adstrictoriũ esse diffidimus: Sed si totã ipsam concoquas,primamq; eius aquam,in quam succũ deposuit,effundas,iterũq; eã alteri aquæ puræ injcias,rursumq; concocta effundas,succum quidem purgare offendes,brassicam uerò ipsam uentrẽ adstringere:multoq; magis si non bis duntaxat,sed ter aut quater aquã effuderis, nã quanto exquisitius in aquam succum suũ deposuerit, tanto & illi
B quidem maiorem purgandi uim adjciet,& reliquam suam substantiam,q̃ uelut oleris ipsius caro est,restringentem efficiet.Eadem est ratio in beta,atq; adeo in oĩbus fermè,quibus sapor aut
A. ibidem. — acris,aut nitrosus,aut salsus inest.Quippe & lenticula ipsa, tametsi satis magnã adstringẽdi potentiam gustu referat,tñ eiusmodi quid sortita est:nã & huius decoctum, ventris soluendi uim obtinet. Verum hic succus ẽt,si degustes,perspicuam misturã repræsentat,tãquam si nitroso austerum quid cõmisceas. Sed & cõchularũ maris,cæterorumq; ferè ostreorum succus planè,tum salsus est,tũ uentrem soluendi uim obtinet,quamuis eorũ caro uentrẽ reprimat. Verùm qđ dico deprehendes,si ea quoq;,quo modo brassicam censuimus,p̃parare non graueris.Nã & gallorum ueterum ius uentrẽ ducit,tametsi caro eundem sistere pốt.In æris aũt squama sicut duplex qualitas,ita gemina quoq; facultas inest,nam & adstringit & mordicat:quare adstrictione quidem siccatas ulceratarũ carniũ circatrice obducit, mordicatione uerò præhumidas colliquat. Quòd si intrò in corpus sumaẽ,purgat quidem uentrẽ,uerùm nõ cohibet:uincitur.n.ea adstringendi facultas ab acri purgatoriaq; potentia,tanq̃ si rhu succum scãmoneæ commisceas, nam quod ex ambobus mistum erit,soluet uẽtrem,haud sistet,licet gustu austeritas exuperet.Sic autem nõ pauca purgantium medicamentorum cum carne mali cydonij exhibita, gustu quidem
C fallunt,at effectu solo quid ualent cõmonstrant.Dantur uerò quædã cũ palmulæ carne,alia aũt cũ myrtis, alia cũ mastice chia, aut alio quopiã eorũ q̃ tũ grata sunt stomaco,tum adstringunt, quò scilicet gustũ fallant,simulque stomachũ minus euertant. Verùm tametsi ea,q̃ gustu percipitur qualitate, purgantia ab adstringentibus uincantur,alia tñ facultate ipsa uincunt: persæpe .n.lingua à materiæ uicta est copia, cæterum actio pro facultatis uiribus ac robore perficitur. Itaq; cùm substantia exigua quidem, sed ualidis p̃dita uiribus, mista alteri substantiæ plurimæ, eidemque imbecillæ, in corpus intro peruenit, gustum quidem fallit, attamen effectum,q̃ illa efficaciorẽ exhibet.Sanè permultos huius rei admiratio detinet,remque rationis expertẽ absurdamq; existimant,si corpus quodpiã adstringens purgare queat,uelut aloe,& æris squama,atq; æs ustum:nam contrariũ potius oportebat,nempe uentrem reprimere,haudquaquã ciere. Cęterũ ꝙ malũ,uerbi causa,cui indita est scammonea,adstringens purget,nemo miraẽ: tametsi hinc orsis facilius erat,& in aloe mistam inesse facultatẽ colligere. Ac si,quod ex ea purgat,ab eo qđ non purgat,segregari posset,sicuti in lacte facimus,& brassica,alijsq; permultis, non etiã admiratione afficeret:quanquã id sanè quodammodo pręstari queat.Nam si aloe accuratè lauẽ,aut debiliter,aut planè nihil uentrẽ subducit.Idem usu uenit æris squamæ,æriq; usto:quippe q̃ nos
D diligenter elota obscurã modo purgandi uim retinuisse sumus experti.Quinimmo ipsius quoq; qualitatis medicaminosus sapor primo statim gustu facultatis mistionẽ demonstrat.Nã si unica semper qualitas unicuiq; gustu adstringẽtium medicaminũ inesset,haud sanè inter ipsa alia esui apta,alia medicaminosa forent,sed tñ in plus,ac minus adstringendo differrẽt. At nõ ita se res habet.Nam hæc quidem adstrictio mitis,ac suauis apparet,alia ingrata,& medicamẽtosa:uelut pyri quidem,mali,& mali punici,suauis:squamæ uerò æris,& aloes,ĩgrata,atq; medicamẽtosa, tametsi malo cydoneo ęris squama minus adstringat.Quam ob rẽ,nec adstrictionis uehemẽtia eã qualitatis absurditatem inuehit: qñ innumera propè alia eorum,quæ edendo sunt,aloe,æris squama,& ipso ẽt ære usto,plus adstringant. Atq; in hisce,utiq; substantiæ mistura clarè perspicitur. At in alijs ẽt si non appareat,tñ eam ratione colligere oportet,ac non putare aliud in aloe adstrictionem moliri,aliud in malo: vnum.n.in omnibus efficere pro sua natura non adstrictionem modo,sed & aliarum qualitatum unamquamq;,rationi consentaneum est. Cæterum quia nullum omnino ab alijs qualitatibus syncerũ reperiẽ,idcirco diuersi effectus ab alijs, atq; alijs adstringentium ædi conspiciuntur.Nam alius est effectus mespili,alius ęris,alius aloes,alius mororum,exempli gratia,aut gallæ,aut corticis mali granati,aut aluminis,aut rhu: præstitissetque forsitan, qui de adstringentium medicaminum uiribus pronunciare sunt ausi, in genere de ipsa

potius adſtrictione,haudquaquam de adſtringentibus dixiſſe. Nam quod adſtringit,nō adſtrin E
git modo,ſed & pter adſtrictionem,acre eſt,aut pingue,aut dulce,aut amarum, aut ſalſum, aut
acidum:at adſtrictio unum id ſolum perpetuo eſt quod eſt,uti & ſalſitas & dulcor,& aliarũ qua
litatum una quælibet.Quòd ſi ut adſtrictio una,ita adſtringens unum eſſet,ſanè unum quoq; pe
renniter eius eſſet opus.Verum cum præter adſtrictionem,inſuper alias qualitates recipiat non A.l.2.t.1.c.1. fol.91.e
paucas,ſemp quidem omnibus illis aget,ſed euidentibus alias p aliam,nempe uincentem:idq;
ut ad corporis ſcilicet,cui admotum eſt,affectionẽ:quippe cum & lac,& lens,& braſſica,horum
interim citare aluum,illorum uerò ſiſtere cernantur.Et cauſam qdem quamobrem non perpe-
tuò euidẽter agat in corpore unoquoq; unica duntaxat qualitas,uiſq; medicamenti,eam quidẽ
iam mox in ſequenti ſermone ediſſeram: In præſentia uerò id quod res habet, cõmemorare ſo-
lummodo propoſui, ne qs pleriſq; medicamentis contrarias,tum qualitates,tũ facultates ineſſe
diffidat. Sed & id quoq; multam conſiderationem,& diſtinctiones non paucas requirit,tametſi
omnibus perfacile uideatur,cõtrarias inuicẽ & qualitates & facultates inuenire.Ergo citra cõ-
trouerſiam omnes propemodum adſtringens contrarium ei,quod purgat,eſſe ſtatuunt.Verũ ne
que illud huic contrarium eſt,qđ nos procedente ſermone declarabimus.At in præſentia ex ſu-
perabundanti illud quoq; monſtrauimus, ẽt ſi ea quis eſſe contraria ponat,nihil inde ſequi ab- F
ſurdum:cum fieri poſſit,vt in unam ſubſtantiam conueniãt,uel maxime contrariæ,tum qualita
tes,tum facultates:quippe cùm ſupra oñderimus,in ſuccis aliud eſſe quod grauiſſimũ eſt, aliud
quod leuiſſimum,aliud tertium toti ſucco permiſtum.Nec miri quicquam eſt,ſi & in roſæ ſucco
aliud quidem eſt grauiſſimum,amurcæ & fęci proportionale:aliud leuiſſimum,& ipſum propor
tione rñdens floribus in quoq; ſucco ſupernatãtibus:aliud tertium,quale eſt quod in muſto fer
uet:ad hæc quartum,ipſum uidelicet puriſſimũ,ac ſynceriſſimũ,cuius hæc tria excrementa exi
ſtunt.Euenit aũt alios qdem ſuccos & aceſcere,& corruptos putreſcere: ſola uerò,oleũ,mel,&
uinum,in longum temporis ſpatium perdurant. Itaq; neq; per ebullitionem,neque per ſecretio
† *hanc excrementorũ ideã.* nem,in alijs ſuccis †has excrementorum drias inuenire perſpicuo licet: verum protinus ab ini
tio coctione quadam illis eſt opus,aut ſaltem alicuius perdurantis ſucci miſtura:nã ſic roſæ ſuc
cũ melli miſcentes,aut oleo incoquentes,aut totas ei immergentes,reponimus.Cæterũ ꝙ & in
his quoq; probabile ſit,quatuor illa ineſſe gña,proprium ipſius ſucci uidelicet,& tria excremẽ-
ta,intellectu clarũ eſt,ac potiſſimum,quia qualitas earum non ſimplex eſt,immo adſtrictionem
quoq; quandam obtinere,ſi roſam dentibus mandere uoles,vř.Habet autem & dulcedinem,&
amaritudinem,quaſiq; mordicationem quandam leuem. Verum ſatis erat,etiamſi horum nihil G
guſtantibus deprehendi poſſet,tñ ex eo ꝙ non extremè adſtringat,aliorum quoq; ſaporum mi-
ſturam intelligere.Etenim ſi ſolus ſit auſterus,ſummus itidẽ fuerit: at ſi nõ ſummus,ſequitur ꝙ
neq; etiam ſolus.Quam.n.propoſui adſtrictionis generationem,eã ſi ſolam citra alias ineſſe co-
gites,ſumma hęc ſit neceſſe eſt:quo modo ſi ſola corpori cuipiã caliditas ſummè ineſſet,id ignis
utique foret:nam contrariorum miſturæ,ſummitates ipſas frangunt.

Quam ob rem lingua,tangentibus ipſam diſsimilaribus corporibus,ac per diuerſas eius partes ſimul agentibus,non quam in omnes illa partes inferunt,percipit affectionem,ſed ea,ex parte primo affecta in totam ipſius diffunditur ſubſtantiam. CAP. 16.

ATq; in ſimilaribus qdem corporibus calor frigiditas,ſiccitas, humiditas,particulares dif-
ferentias efficiũt:in diſſimilaribus uerò,acrimonię,aciditates,auſteritates,acerbitates,dul
cedines,amaritates,ſalſitates,aquoſitates,& unctuoſitates.Itaq; unaquæq; ſimilariũ in ipſis par
tium nõ multas,ſed unam qualitatem obtinet: ꝙ uero totum eſt diſſimilare,complures.Nam ſi
mille,exempli gratia,hoc in cyatho huius ſucci corpora contineãt ſimilaria,fieri poteſt,ut cẽ
tũ adſtringant,ſexaginta mordicent,ſexcenta ſint dulcia,ducẽta amara,quadraginta ſalſa,ſicq;
mutua miſtione oĩa temperata,ut partem nullam accipere ſit quantumuis paruam,quæ non ſit H
omniũ particeps,ut in linguæ contactu oẽs quidẽ agant,diuerſa tñ unaquęq; eius parte,nempe
cui ipſam appropinquare cõtigerit:ipſa uerò affectio, ex eo quod primo affectum eſt,in totam
eam diffundatur:ueluti ſi in frigore ingenti digitum in aquam gelidã repente immittas,tota in-
terim manu horrebis,ſæpenumero uerò & corpore toto.Nam uelox,eſt ex eo,quod primo affe
ctũ eſt in corporibus ſenſilibus,in totũ animal diffuſio, ut uidelicet cũ calfacto unà cõcaleſcat:
refrigerato,ſimul refrigeſcat:ſiccato,pariter ſicceſcat:humectato,cohumeſcat: atque adeo fre-
quenter ẽt contraria uno tẽpore perpetiatur.Quò autem id facilius,quod dř intelligas,alteri ẽt
exemplo adhibere animum præſtiterit.Vidiſti opinor qñq;,conięcto in aquam quietam lapide,
ex hoc quidem moueri aquam incipientem,in orbem autẽ motum extẽdentem, tanq̃ centrum
ſit id quod percuſſit.Cùm ergo uno tempore in diuerſas placidæ tranquillæq; aquæ partes duo
lapides coniecti duos effecerint circulos,qui per ſeſe inuicem ferantur,contrarios conſpicies in
quauis aquæ particula motus. Quæ res uiris etiam naturæ ſtudioſis dubitationem non paruam
attulit,num aliæ partes ab utroq; motuum,an eædem ab utroque,mouerentur: nam ꝙ circulus
circulum non ſiſtat, nec ultra prorſumque ferri prohibeat, id manifeſtiſſime cernitur. Id ipſum
item fieri mihi intellige, cum eodem tempore pedes quidem in calidam, manus uerò in frigidã

indideris:

A indideris:in totum.n.corpus utriusq; affectionis motus peruadit, subcontrarijq; inuicē occurrunt:referatq; forsan nihil,ēt si contraria non incedant semita, sed unus ab uno,alter ab altero pede,proficiscatur.Tunc.n.nec nihil pati corpus,nec ab altero duntaxat dicere queas : nam & manifesto patitur,& ab ambobus patitur,incalescens,ac frigescens. Qđ utiq; & in febribus lyperijs & hepialis euenire autumno,extra q̄ ꝙ in illis non extrinsecus, sed ex ipso corpore,caliditatis frigiditatisq; affectus exoritur.Quòd siquis dicta assequi nequeat,certè ex eo quod iam dicetur facillimè periculū facere possit:etenim non longè ab ijs, quæ inquirimus abest, sed ex linguæ affectuum numero existit.Nam si parem absinthij portionem melli exquisitè cōmistā, linguæ imponas, γλυκύπικρον (quemadmodū poetæ amorem cognominant) hoc est ex amaro dulce,qđ ex ambobus mistum fuerit,uidebitur:nimirum cum haud alio tpe mellis saporē lingua sentiat,alio uero absynthij,neq; alterum solum,verùm perpetuo ex utrisq; insolentē quandam mistionem permistam. Tale quid euenit cū in unum succum coierint austera, & nitrosa facultas,siue id natura miscuerit,siue a medico fuerit cōpositum.Nā eodem tpe lingua utriusque succi qualitatem percipit:ac si percipit,nimirum & afficitur,idq; pro familiaribus illorū viribus:Necesseq; est quanq; aliarum corporis partium similiter affici, ēt si qualitates ipsas non
B sentiat:neq;.n.in patiendo,aut non patiendo,ab alijs linguam differre putandum, verū eo ꝙ ipsam nihil familiarium affectuum ob exquisitam sentiendi facultatē latere possit. Quòd si ad id non nihil faciat ipsius raritas:quippe succi facilius in profundum penetrātes,atq; in molliculas partes actionem exerentes,tum ualidam quidē affectionem,tum uero sensum eius imprimunt euidentiorem:uerumtū maior uis in sensu accurato potius,q̄ in affectionis robore consistit:cū affectionis robur nihilo secius,& in exulceratis partibus fiat,sed quia exacta sentiēdi vi carēt, idcirco succorum qualitates non percipiunt.Liceat uero cum in illis,tum ēt ante illas,nondum uidelicet cute exulcerata,mistam ex contrarijs facultatibus actionē simul in corpore fieri,colligere.Etenim si parti inflāmatæ solani succum imponas,densari eā, cōstipariq;, & cohiberi transpiratus conspicies.Itaq; si plusculo id ipm tpe facias, non rubram seruabis particulam,sed aut liuidam,aut atram efficies:id qđ assidue in erysipelatis a medicis plerisq; fieri uidere est:nā, & eā tpe dura atraq;,immodice refrigerando efficiunt.Quòd si ergo non solanum, sed anthemida hoc est chamæmelum,parti inflāmatæ imposueris,eam prorsum contra effici uidebis:quippe quæ rara,fusa,mollis,laxaq; euadet,ꝭcū nondum cutis exulcerata fuerit:ꝫmultumq; illius superfluitatis,quæ sub ipsa continetur,transpirabit,nec liuida amplius atrave erit, ēt si uel pluri- *Hæc additur interpres.*
C mis deinceps diebus chamęmelo utaris.Fundere.n.hoc ac digere per halitum pōt, haud quaq̄ contrahere,condensareve,aut transpiratus prohibere. Quòd ergo solano, chamæmelum contrarium sit,illinc liquet:ꝙ uero etiam si vtranq; commisceas, euidenter tū utriusq; uires perspicias,ego sanè expertus edisserā:quanq̄ te quoq; malim ipsa re experiunda euentū cognoscere, q̄ narranti mihi fidē hr̄e:id quod,scio,efficiet quisquis ueritatis amore tenetur. Oportet uero ut in re iā patenti orationē absoluere.Si.n.simul impositis solano & anthemide, neq; ita densa, dura,tensa,liuidaq; reddatur,atq; si solo usus solano esses:neq; adeo rara,mollis,laxa,rubēsq;, ac si chamęmelo solo usus fores,sed dictorum mediam accipere affectionē particula conspiciatur,consentaneum est utrunq; medicamentū scđm suā operatum esse facultatem. Nā si neutrū quicquam egisset,sed quieuisset utrunq;,quam ab initio affectionem particula hēbat, eā haud dubie seruasset,non secus ac si oīno nihil impositum foret:sin aūt alterum quidem eorū operatum fuisset,alterum uero penitus deuictum,non mediā affectionem, sed extremarum alteram perpessa particula esset. At si utrunq; agit,eaq; contraria facultatibus fuere,contraria utiq; eodem tpe corpus perpessum est : nec.n.partitis inter se agendi uiribus operabantur,tanquam si utrisq; exempli causa totum diem impositis,sex horis prioribus medicamentorum alterū,reli-
D quis uero sex alterū,suo uicissim munere fungeretur:nugax.n.hęc est hypothesis, nec solū demonstratione,sed probabilitate quoq; oī destituta. Quanq; profecto nec ita quidē fundi cōtra hiq; subiectam contingit substantiam,uelut in ijs qui in balneis lauantur, posteaq; ingrediunt̄ frigidam:sed potius ita,ut si lauanti frigidam aquam adspergas: sic.n.non diuersis temporibus, sed eodem contraria perpetietur.Igitur quemadmodum in medicamentis compositis mirū nō est,si cōtrarij simul affectus corporibus infligantur,ita neq; in simplicibus cū & ipsa sensu quidē oī,atque cognitione simplicia appareant,uerùm natura sint cōposita. Quin ēt quemadmodū in ijs,quę nos cōponimus ac cōmiscemus,interim,si ita uisum est, plus adstringētis succi indimus:interim plus dulcis,aut amari,aut salsi,aut acris,aut alterius cuiuspiam contrariorū: nō nunq̄ uero utrosq; partibus paribus:ita quoq; naturam in arboribus,fruticibus,animalibus,& in ipsa quoq; terra,contrarios temperare succos paribus aut portionibus, aut uiribus alienum nō est:potest ēt qñque alterum uincentem efficere.Itaq; actiones eorum in misturis paribus similes euadent,in imparibus aūt diuersæ. Ne quis ergo putet(quod & supra monuimus) nihil referre,adstringentē succum dicas,an adstrictionem:nam adstrictio una res simplex intelligit̄, adstrigens uero duplex:sicut & calfaciens partim simplex & summū,ut ignis: partim ꝑ exuperantiam caloris,ut sanguis. Si adstringens quoq; aliud summum est,ut exempli causa,alumen,
&

& melanteria, siue attramentum sutorium, & galla, & rhus: aliud, quia adstrictionis cuiusdã est E participeps, uelut pyrum, uinum, malum, rosa: nam minimũ oĩno est in rosa quod adstringit, multis numeris eo, quod nõ est eiusmodi, superante. Quapropter non ab re exigui quoq; adstrictionis effectus sunt, tanti. s. dum à relaxandi facultate, quæ rosæ inest, corporum illi admotorũ robur non exoluatur. Itaq; mirandum non est, medelam esse eam inflammationum, ac potissimũ dum increscunt adhuc atq; augentur, plusq; etiam dum incipiunt.

Quod rosaceum, utpote olei, rosæq; mediam ad unguem naturam obtinens, inflammationum optimum in augmento remedium sit. CAP. 17.

ROsaceũ uero (utpote cuius natura olei, rosæq; in medio est) in inflãmationum augmentis optimũ est remediũ. At oleum cõmodũ est, ubi inflãmationes maximè uigẽt: id qđ experimenta docent: cãm aũt nos in tractationibus de medendi rõne exponemus. Porrò rosaceũ, ut qđ in medio eorum, ex quibus cõfectum est, consistit, utiq; & in medio tpe utilitatẽ oñdit. Nam per initia repellere cõprimereq; influxus oportet: in uigore aũt ita per halitum digerere, ut morsus absit: at in incrementis repellere simul, ac digerere. Id qđ siquis nudũ, citraq; iam dictas ratiocinationes audiat, fortassis fidẽ non hẽbit: nunc aũt mirer, siquis adeo sit stupidus, ut rõni nondũ acquiescat. Etenim indicationes in inflãmationũ incremẽtis cõtrarias esse necesse F est: nã semel, unoq; impetu ab adstringẽtibus contrahentibusq; substantiam, ad laxantia fundẽtiaq; transire planè absurdum est: sicuti sanè æquũ est in intermedio principij, statusq; spatio, dũ uidelicet morbi adhuc increscũt, nec planè repellere sicut in principijs, nec itidẽ digerere sicut in uigoribus: sed perinde ut morbi condĩo media est inter contraria, ita medicinã quoq; mediã esse oportet, q̃ uidelicet non ut in principijs adstringat, nec ut in uigoribus, digerat. Atqui mediũ oẽ ex contrarijs mistũ est, ijsq; totis per tota tẽperatis, aut per exiguas particulas sensum effugientes eorũ, q̃bus apponunt. Porrò, hoc, an illo mõ rosaceũ mistũ esse uelis, mea q̃dẽ certè nihil refert: nã utroq; mõ propositũ demonstrari põt. Satis aũt certò scio, si rõcinationes oẽs, tum quas Theophrastus memoriæ prodidit, tum quas nos toto hoc tractatu cõplectimur, multũ aĩo uersaueris, te scđm mistionis modũ reperturum. Quin & in profundũ penetrare, & corpora arentia magis q̃ oleum humectare, rosaceum põt: arbitrorq; subinde rosaceo te prædensas coriaceas tunicas teri uidisse: qñ neq; oleum, neque hydrelæum, quod ex aqua & oleo mistis constat, eam probè mollire ac madefacere possit, quia uidelicet crassiorũ sunt partium, q̃ ut penitus imbibi ac penetrare queãt: rosaceo uero pter cætera, quę põt, paucula quædã inest adstrictio, haud parum huic rei conferens. Nã quę magnopere austera acerbaq; sunt, primo statim G contactu superficiem condensantia, humorẽ ingredi imbibiq; prohibent: at quæ paulum quidem adstringunt, cæterum plurimum in se continent essentiæ tum tenuis, tum tepidæ, tñ abest ut prę adstrictione ingredi altius corpora admota prohibeantur, ut ẽt ab ea, magis. s. impellẽte, iuuentur. Quæ aũt penitus tenuia, calidaque sunt, magis digerunt discutiuntq; humores ex corporibus, quibus admouẽtur, q̃ alios ipsa apponant. Porrò quæ frigida sunt & crassioris essentię, oĩno nullum introducere humorẽ queunt. In q̃bus uerò humiditas inest tenuis pariter, & tepida, hæc per essentiæ quidem tenuitatem & tepiditatem promptè mobilia, corporum q̃ contingunt, meatus subire nihil prohibet. Quòd uero non admodum calfaciunt, ex eo liquet, q̃ existẽtem in illis humiditatem non digerant. Si uerò præter q̃ q̃ sint eiusmodi, insuper exiguã adstrictionem possideãt, quę tenues particulas meatum iã ingressas in profundum propellere ualeat, ipsamq; extrinsecus superficiem quadantenus constringere ac condensare, ea inter oĩa humectantia efficacissime humectant. Adstrictionis enim [maioris] natura est, ut meatus occludere præoccupans, uicinãque substantiam ad se contrahens, constipansque, ijs, quæ humectare ualent, impedimento existat. At, quæ adeo infirma est, ut in rosaceo, quæ uincat ipsa potius, q̃ uincat, tenues calidasq; rosacei particulas præuertere quidẽ nequit, sed ubi illæ altius penetrauerint, in ipsam iã tũ superficiẽ agere incipit, pro uiribus constipãdo, contrahendo, ac condensando. Ex quo necessario sequitur, ut quæ ingredi meatus anteuerterint exigua corpuscula, intrò H propellantur, ac meatibus præclusis foras regredi inhibeantur.

Quòd quæ frigiditate interimunt, deleterijs, ex mutationis celeritate uti corrumpant, euenit: ac proinde alienam requirant caliditatem, quæ uelut manu in totum deducat corpus. CAP. 18.

SAnè ad opera eiusmodi non mediocriter confert innata corporibus nostris caliditas, q̃ppè quæ intro ad sese attrahat, & cõminuendo extenuet. Hinc est, q̃ & quæ natura frigida sunt, medicamenta, nẽpe q̃ deleteria nuncupantur, utputa cicuta, papauer, hyoscyami semẽ, mãdragora, & q̃ eius sunt gñeris, citius magisq; in calidis naturis uim suam exerant: cuius & tu, tametsi unum ex ambiguorum difficiliumq; problematũ numero habitũ id fuerit, haud difficulter, mõ non segniter ijs quæ dicimus aduerteris animum, solutionem inueneris. Etenim cum sit impossibile ut talia interficiãt, nisi prius cor refrigerẽt, sanè intrò cõminuta extenuataq; ingrediant necesse est: id quod ex sua natura præstare nequeunt, quippe quæ crassarũ sunt partium, nec facile moueri pñt: nec ut minutim cõcidantur, prorsumq; ferantur ex sua natura obtinẽt: uerũ adscititiã caliditatẽ requirunt, quæ in minuta secet, extenuet, atq; cõminuat, quæq; uelut manu

A manu ducat,atq; in ſubtiles partium oĩum meatus deducat. Itaq; ſi qñ ea abſit,cunctantur tardantq; in maioribus meatibus hærentia,& uenis atq; arterijs uelut innatãtia:ac tpis ſpatio interim per longos errores ac multas iactationes ab humoribus,quæ in eis ſunt,uiciſſim nõ nihil perpetiuntur.Oñſum eſt.n.iam ſæpenumero,in ſeſe mutuo qualitates oẽs quadantenus agere: nam & lapis ab aſſiduo aquę ſtillicidio excauatur:gladiusq; ceram ſecando hebetatur. Mõſtratum ẽt eſt actiones a ſolidis animantium partibus perfici:quare cum hæ nondum a refrigerantibus medicamentis refrixerint,animans ſuperſit neceſſe eſt.Porrò refrigerari nequeũt prius, q̃ illa in proprios iſtarum meatus ſubierint:atqui ex ſua id natura craſſioribus frigidisq; medicamentis datum nõ eſt,niſi ſuccurrat qđ uelut deducat. Deducit porrò,ut cã primaria,arteriarum attractio:oñdimus.n.ipſas inter dilatandum uicinum oẽ attrahere:ut ſecundaria uero, & materialis,eſſentiæ tenuitas:quam cum ex natura ſua non obtineant frigidiora,craſſiorumque partium medicamenta,ijs utique opus hñt quæ præbeant.Corpora itaq;,quæcunq; temperaturæ ſunt frigidioris, ea arteriarum tractum imbecilliorem poſſident (id quod ẽt demonſtratum eſt)atque in minutas particulas medicamentorum ſubſtantiã redigere nequeunt.Proinde medicamentum & ipm cunctãdo tardandoq; tpis ſpatio aliquid perpetiatur par eſt.Itaq; interim

B accidit ut concoquatur,uelut lactucę ſuccus:nã & is tpe concoquitur: at ſi integer ad cor pergere properaret,non ſecus atque cicuta hoĩem interficeret. Euenit autem id ipſum alijs quoq; omnibus admodum refrigerãtibus ſuccis:nam niſi celeriter interimere poſſint, ſanè ex hoc oĩno nullius effectus redduntur.At quę,aut eroſione,aut putredine enecant,ijs ut tpe inualeſcãt accidit:ſiquidem tpis ſpatio putreſcunt oĩa,idque magis humido,calidoque loco.Merito ergo fit,ut quæ frigore ſuo noxam inferunt,ijs actionis celeritas ad perniciem proficiat:quippè quę alioqui ſpatio excalfacta,uim,per quam agebant, deperdant:at quibus actio conſiſtit in putredine,ijs tp̃s actionem adauget,qñ.ſ.& putredinem.Nec enim animal ullum interire põt, quin cor ab agendi munere ceſſet:fieri porrò ut ceſſet nequit,citra maximam intemperiem,ſiquidẽ non ſimpliciter q̃ par eſt aut calidius,aut frigidius,moueri deſinet:eodem modo,ſi modice ſiccum aut humidum euadat. Minus.n.ſuo fungetur ob haſce quidem intemperies munere:cæterum motu non uacabit prius,q̃ immenſam aut caliditatem, aut frigiditatem,aut reliquarum qualitatum aliquam acceperit. Porrò medicamentis,quę frigore occidunt, ubi ad cor pergere cunctantur,ſimile quid accidit,quod lignis humidis uiridibus frequenter euenit.Hęc ſiquidẽ ſi multa aceruatim in ignem conijciantur,eum celerrimè extinguunt:ſin undiquaq; in orbe com

C poſita prius ſiccentur,ac incaleſcant,& deinde ſenſim inijciantur,tantum abeſt ut extinguant, ut ẽt alimento illi efficiantur. Sic hominem quidem cicuta necat tum ob meatuum amplitudinem,calorisq; multitudinem,tum ob attractionis arteriarum robur ualidum etiamnum ad cor pertingens:ſturnos uero ob cauſas contrarias haud enecat,utpote cũ & retineatur & cunctẽ, ac ſeſe temporis tractu concoqui prępariq; a corde tanq̃ a foco incaleſcens ſinat,nõ ſecus ac ligna extrinſecus.Quare nec id quidem mirum dubiumq; relinquitur,ſed eſt quale lactucis accidit,quippe quæ moderato eſu hoĩem nutriant:at ſi quiſpiam expreſſum earum ſuccũ largiter hauſerit,nõ ſecus profectò morieẽ,q̃ qui aut cicutam,aut pauper ſumpſerit. Sicuti ergo lactuca ſi cor refrigerauit,interimit:ſin concoquatur,alimentum aĩali efficitur ad eundem,arbitror, modum cicuta hoĩem quidẽ celeritate diſtributionis interficit,ſturnos uero tarditate ipſa nutrit.Si uero exiguum quiddã ſumatur,mortẽ homini nequaq̃ inferet. Id quod anus Atheniẽſis experimento docuit,cuius apud oẽs percelebris memoria eſt.Etenim ea a minima cicutæ portione auſpicata,nullo detrimento ad permagnã progreſſa eſt copiam: principio enim paucum exiguitate ipſa deuictũ eſt,at conſuetudo naturale reddidit.Nec enim nũc locus eſt,ut cur plurimum poſſit conſuetudo,curq́, uelut altera ac adſcititia natura ſit, ut a ueteribus proditũ eſt,

D cãm reddam:nam ita maius euaderet operis acceſſorium,q̃ ipm opus:ut omittam ꝙ ſeparatim de hoc tractauimus. Verùm connectendus eſt perficiendusq; præſens ſermo.

A.l.2.t.1.c.2. fol.92.f

Quòd medicamentorum,quæ frigiditate ſua interimunt, nullum prorſus genere lethale ſit,ac deleterium,ſed ſola quantitate. CAP. 19.

EOrum ergo medicaminum,quæ frigore interimunt,nullum gñe lethale eſt,ſed ſola quantitate:at in erodentibus,putrefacientibus, atq; excalfacientibus haud ita ſe res hẽt: ſed de his paulo poſt dicetur.Quæcunq; aũt frigiditate occidunt, ea exigua quantite ſumpta mortem nõ adferent,non magis q̃ ſi copioſæ flãmæ pauxillum aquæ inſtilles,aut lignum inijcias humidum ac uiride.Quemadmodum itaq; niſi calorem habeant abundantem, qui tũ cõminuat,tũ ad cor uſq; perducat,interficere non poterunt:ſic ſi qđ comminuit,ac deducit,multo ualentius fuerit, prorſum deuincet,mutabitq;,ac alimento ut ſibi ſit medicamentum,efficiet.

Quòd medicamẽta quæ natura ſunt frigida,iure à veteribus poteſtate frigida appellentur. CAP. 20.

QVamobrẽ eius quoq; nunc protinus meminiſſe oportet,ueteres medicamenta natura frigida,poteſtate dixiſſe frigida:nam ea quoq; quadantenus refrigerandi potẽtiam a nobis accipiunt,ſicut excalfaciendi calida.Quòd ſi alio modo illa,alio uero iſta,nihil utique refert: generale enim idem,communeque utriſque eſt,nempè alterationis principium ex paſſuro

corpore

corpore in acturum medicamentũ procedens. Nam quę poteſtate quidem ſunt calida, alterant E eo duntaxat, ꝙ incaleſcant a nobis: at, quæ natura frigida, tum ꝙ cõminuantur, tũ ꝙ adſcititiũ accipiant motum. Cum itaq; ipſis tanquam frigidis agere abſq; corporis patientis auxilio nõ li cet, iure ptãte frigida dñr: nã ut actu nos refrigerent, nõ prorſum ex ſeſe obtinent, uerũ a nobis prius perpetiantur ut refrigerent, oportet: etenim in minuta conteri, & aduentitium motũ acci pere, affectus ſunt medicaminum. Attamẽ ſicui libeat ea actu frigida nominare, haud equidem repugnem, mõ omnis in uerbo diſſenſio ſit, res aũt utriſq; confeſſa: ſiquidem (quod paulo ſupra monuimus) id genus oĩa calidum corpus, quo agere poſſint, poſtulãt. Ea propter meconiũ hoc eſt ſuccus pauperis, & cicuta, ſi uino miſta bibantur, ocyus necant, licet non quouis temperata modo. Si. n. ipſa pauciſſima plurimo uino miſceantur, prorſum deuinci poſſint: ſi uero pauculo multa, deducuntur quidem ad cor, uinci aũt nequeunt. Siquis uero papaueris ſuccum, quãtus interficere põt hauſerit, ac etiamnum tñ ſuperſit, recta ratione & hunc quoq; ſanabit largè epo tum uinum uetus, magisq; ẽt ſi generoſum fuerit, nam id quoque magis calefacit. Quòd ue rò cor nondum admodum refrixerit, liquet, qñquidem adhuc homo uiuit. tum autem dige ſtionis in corpus tarditate quadantenus mutatum iam a corpore eſſe medicamentum, ſicuti li gnum uiride, ubi proximè ignem aliquãdiu iacuerit, nec id quidem obſcurum eſt. Calidũ itaq; F id tpis uinum ebibitum præſentiſſimum eſt remedium: nosq; ẽt quendam extremè iam refri geratum uini lesbij potione ſeruauimus. Poteſtq; idem falernum, ſurrentinum, aruiſium, moli tes auſterum: ac quotquot calida ſimul exquiſite uinoſa fuerint uina, eundẽ cum lesbio pſtare ualent effectum. In ſumma qđ tenui perlucidaq; ſubſtãtia eſt, colore* uermiculo aut flauo, odo re gratum, quodq; dum temperatur, plurimam aquam expoſcit, id tum admodum excalfacere eſt natum, tum facile undiq; per corpus uniuerſum deferri. Tale ergo natura uinũ, ætate uetus, meracius temperatum, eos ẽt qui refrigerati iam ſunt perſanat, nec ſolũ à papaueris ſucco, aut alio quopiam refrigerantium medicaminum, uerum ẽt qui in morbis aut ex ſtomachi, aut ex cordis affectu, ſyncopam patiuntur. At, quod cum refrigerantibus medicamentis, quo celeriorem mortem afferant, bibitur, id nec multũ eſt, nec generoſum, ſed quod comminuere ea, ac di ſtributionis ſui impetu in cor perducere modo ualeat. Atq; de his quidem hæc ſufficiant.

De actione medicamentorum, quæ putrefactione & eroſione nos noceant. CAP. 21.

QVoniam autem de ijs ẽt medicamentis, quæ eroſione, ac putredine interimere ſunt nata, dicturum me, ꝙ tpe pernicioſiora reddantur, & ipſo genere naturam noſtram corrũpere poſſint, non ut refrigerantia duntaxat multitudine, ſum pollicitus, tempus nunc eſt pro- G miſſis ſatisfacere. Coniuncta eſt. n. quadantenus quæ de his hř oratio, ijs, quæ de medicamentis ptãte calidis dñr: ueriſimile ſiquidem eſt pleraq; eorum ẽt actu eſſe calida, ſed iccirco nos fuge re, qñ aut ipſi plurimum habeamus caloris, aut craſſa eorum eſſentia ſit. Redigamus. n. eadem rurſum in memoriam, nẽpè ꝙ in balneo frigida uideatur urina: itidemq; memoria repetamus, ꝙ, cum in ſolium calidum deſcendere non ualeremus, aliud prius minus calidum ingreſſi, nullo negocio, qđ antea intolerandum uidebatur, poſtea pertulerimus. Quin & aqua fontium tpe hy berno quibus manus algent, tepida apparet, cum alijs minimè uideatur eiuſmodi. In ſumma. n. (id qđ antea quoq; diximus) pro ſuo unumquodq; affectu corpora admota ſentire conſueuit. Sic ergo ſi manum hñs frigidam, eam in tritici aceruũ immiſeris, luculenter calorem percipies: ſin calidam, nequaquam. At ſi ſtercori columbino accumulato, potiſſimum ſylueſtrium colum barum, manum inſeras, ẽt ſi calidam, manifeſtã tñ ſenties caliditatem. Sic miſy, ſory, chalcitis, ærugo, calx, aliaq; id genus innumera, ſi illis aceruatis manũ altius inijcias, protinus uidebunt eſſe calida. Cæterum ſi bolum ex eis unam acceperis, cuius extrinſeca ſuperficies ab ambiente extrinſecus aere ſit refrigerata, merito nullum percipies calorem, quippe qui refrigeratas tantũ eius partes contingas, idq; antequam in minutas redactæ ſint. Ad eundem modũ hyeme ſæpe- H numero tũ putealis, tũ magis fontalis, calida tãgẽtibus eſt uiſa, uerũ ſiqs calfactis prius manib9 cõtigerit, frigida uidebit. Memorariq; ſanè poſſint alia id genus infinita, quibus facile adduci quis poſſit, ut credat, medicamẽta poteſtate ut ad nos calida, alteri aĩantiũ gñi actu eſſe calida.

Quod recte quæ erodendo putrefaciendoq; interimunt medicamenta, genere, non qualitate deleteria ſunt dicta: & ꝙ quanto in corpore morantur diutius, tanto & magis agere ſunt nata. CAP. 22.

ATque hæc quidem obiter dicta ſunt. Cæterum quæ nos contactu, aut per putredinem, aut per eroſionem, interficiunt (nam de his habebatur oratio) ea recta quidem ratione huma næ naturæ deleteria toto gñe exiſtimata ſunt, non ut frigefacientia, duntaxat quantitate: hæc interdum uincuntur, & nutrimentum animali redduntur: putrefacientia autem, etiam ſi quantitate minima ſumantur, omnino tamen corrumpunt, quia uidelicet, quæ putredini obnoxia ſunt, calore humiditateq; putreſcere ſolent: atqui calidus humidusque ſanguis eſt. Itaque pu treſcere nunquam ceſſare poſſunt, ſimulq; uiciſſim putrefacere, quę σηπεδονώδη a putrefactione uocantur medicamina. Proinde longo etiam poſt tempore, a quo ſumpta ſunt, non nulla interi munt, potiſſimum quæ craſſa terrenaq; eſſentia ſunt. Hæc enim corporibus noſtris inhærentia

inſi-

A insidentiaq; , dein temporis spatio putrescentia, erodunt corrũpuntq; uicinas corporis partes.

Quæ causa putrefacientia medicamina, licet genere lethalia sint, non tamen perpetuo occidant. CAP. 23.

AT, quæ tenuiora sunt, ẽt excerni interim cũ excrementis possint. Fereq; accidit, ut duas ob cãs istas qñq; medicamenta putredine, erosioneve necantia non interficiant: vnam uideli cet, quã mõ admodũ dicere desij, nẽpè cũ una cum excremẽtis excernunt prius, q̃ iniuria cor pus afficiant: alterã, si cui accipienti bona faueat fortuna, uidelicet aut cibis, aut q̃ alioqui conferunt, utenti: aut medicũ qui curando p̃sit, nacto: nã, ubi grauis ab ijs noxa illata est, malũ neq; uictus rõne, neq; generosorum medicaminum, mediciq; auxiliantis ope, sisti põt. Quòd si prorsum exile sit deleteriũ, nihil repugnat, quò minus quoq; nihil perficiat, ꝓpea ꝙ cum recrementis excerni possit, aut idonea uictus rõne superari: vtputa si cantharidis sit centesima drachmæ particula: nã id prius q̃ noxã aĩali inferat, una cum urinis excernatur. Sanè cantharides urinã cietibus medicinis miscentur, sicut pleraq; alia lethalia alexipharmacis, hoc est amuletis. Atq; id genus medicamenta composita si aptè mixta fuerint, oĩno efficacissima sunt, qm̃ admodum qđ ex cantharide conficitur, urinæ mouendæ accõmodum est. Feruntur.n. alioqui sponte sua B cantharides per urinam ad uesicam, atq; sic rodendo eam exulcerant: uerum ubi paucum ex illis, multis miscetur bonis atq; utilibus, illa quidẽ uelut manu ducunt, rodere tñ nequeũt. Opus est.n. ut quicquid agat, ẽt si sit ualentissimum, aliquã tñ & magnitudinem habeat: quando nimirum & ignis ipse si prorsum minimus sit, præter q̃ ꝙ non uret, nec calfaciet quidem: quippe cũ & centessima scintillæ portiuncula sensu nobis sit imperceptibilis. Ex quibus patet, quæcunq; frigiditate interimunt, si paucula sumantur, nutrire corpus posse, uelut lactucæ succum: at quæ putrefaciendo erodendoque, ea nunquam nutrire, ne si prę paruitate quidem innoxię corpus permeent: genere namque talia humanæ aduersantur naturæ.

Quòd in medicamentis, dissimilaris substantiæ sit mistura, ac proinde vbi fine suo purgantia frustrantur, interim quidem extremè lædimur, interim vero nequaquam. CAP. 24.

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.e QVemadmodum autẽ in saporibus ante monuimus, nullum propè eorũ alienæ esse qualitatis expertem, uerum siue in arboribus, siue in herbis, siue in fructibus, mistos semper alterius generis esse saporibus: ita in medicamẽtis intelligere oportet, multas diuersi generis mistas esse substantias: id quod inuenias, si consideres granum cnidium hoc a cnico differre, ꝙ plurimum habeat caliditatis. Nã similitudinem utriusq; substantiæ tactu uisuq; cognoscere li C ceat: pręterq; ea, tertium est, ꝙ ambo pituitam detrahant: oñsum est siquidem nobis in cõmentarijs de naturalibus facultatibus, ꝙ qualitatum, quę in substantijs sunt, proprietatibus attractiones perficiantur. Attamẽ grano cnidio multum permistum caloris est, qua re a cnico distat. Idcirco purgantium medicamentorum, ubi forte purgatione frustrantur, quędam extra q̃ ꝙ noxam corpori nullam afferunt, ẽt alimentum homini præbent: alia uero in corruptionẽ, ac tanq̃ in uenenum uertuntur. Prorsum.n. medicamentum purgans, uel cum uno saltem humorũ, qui in corpore sunt nostro, similitudinem obtinet, non aũt* perpetuo permista est uis aliqua uenenosa: quamobrem nec perpetuo, licet non purget, iniuria afficiet, uerùm concoctionẽ accipiet, talemq; producet humorem, qualem trahere natum erat. * ἐξ ἀπαντος. i. ex toto.

Quamobrem, cum qualitatum proprietate attractiones perficiantur, purgantia medicameata perpetuo humores attrahant familiares, nec tamen vnquam à familiaribus attrahantur. CAP. 25.

NOn aũt me fugit, qui in naturalium facultatum cõmentarijs exercitatus ante non sit, hasce rõcinationes non satis consequi posse. Demonstratũ.n. ibi est plerasq; perfici attractiones qualitatum familiaritate: proinde quanq; sigillatim aĩantis particulam familiare sibi nutrimen D tum attrahere. Ad quam sententiam seu dogma sequitur medicamẽta purgantia esse quidẽ detrahendis humoribus familiaria, uerũ quæ attrahunt, quodammõ esse efficaciora ualentioraq;, sicuti magnes lapis ferro: quippe qui ad ferri naturã accedat, inq; ferri metallis reperiatur, eiq; magnopere specie ꝑsimilis sit: uerũ fortior est quodã mõ, ut attrahere sit aptior, q̃ attrahi. Quin nec cnicũ quoq; a pituitæ natura alienũ esse diffidendũ est, uti colore suo præ se fert: sed tñ calore ipso q̃ pituita ualentior est, ut trahere, q̃ trahi magis par sit. Ad eũdẽ modum granũ cnidiũ si qñ forte a corpore nostro uincatur (id quod assidue cnico usuuenit, rarius aũt grano cnidio, nimirũ ob robur) uice purgationis alimentũ efficitur: uelut ueratrũ semper conturnicibus. Vo A.l.2.t.1.ca. 150.fo.117.e lo aũt (qñquidem in hunc sermonẽ descendimus) logici cuiuspiã meminisse theorematis quod & in cõmentarijs de demonstratione monstrauimus, cæterũ in rem præsentẽ haud inutilis. Est aũt theorema eiusmodi. Demonstrationũ aliæ, ꝙ ex necessitate hoc illi insit, cõcludunt: aliæ, ꝙ inesse possibile est. Harũ ipsarum quædã in id, quod ex necessitate inest, recidũt, qñ uidelicet ex necessarijs consequuntur principijs, uelut in hoc ipso quod mõ mõstrauimus. Siquidem in grano cnidio, & cnico pituitosum inesse succũ euidẽter monstrare nõ est: tñ posse esse, ac probabile uerisimileq; esse, ratione colligitur. Sed quia attractiones substantiarũ fieri similitudine oñdimus (demonstratum.n. subinde est, in purgationibus attractionem esse eorũ quæ purgantibus medi-

medicamentis similia sunt, haud uero oīum simul succorum alterationem) similitudinē inesse E
quandā utrisq; substantijs,& eius uidelicet quod purgat,& eius quod purgatur,necesse est.Porrò cum,qđ purgatur,pituita est,quod trahit,pituitosum sit oportet.Pituitosum aūt esse oporte re quod trahit diximus,non aūt planè pituitam: etenim similitudinem inesse substantijs diximus,non identitatem:contrarium.n.cernimus.Nam neq; ferrum attrahit ferrum, neque caro carnem,sed lapis sideritis ferrum,caro sanguinem.Differunt enim,mea quidē sententia, idē & simile:quippè pituitæ pituita eadem est,& cnicū cnico,similis aūt pituitæ cnicus,non tñ idem. Neq;.n.quęcunq; edulia aut biliosa,aut pituitosa dicimus,perinde tanq̃ bilem,aut pituitam cōtinerent sic nuncupamus. Huius enim opinionis absurditatem deteximus cum in naturalium falcultatum commentarijs,tum multis alibi locis.

Quod in purgantibus medicinis duplex insit similitudo, nempè quædam actu, & quædam potentia. CAP. 26.

QVapropter prętereunda sunt oīa hmōi.Illud uero rursus repetendum est, ꝙ purgantiū medicaminum quędā iam ēt possident idoneā ad attractionē similitudinem:quædā non perfecte quidē eam obtinent,uerū in aīantis corpore accipiunt, non secus atq; urentia medicamenta,quę caustica Græci uocant.Itaq; duplex quoq; in his similitudo est,una actu,altera F
potentia,uelut & in alijs oībus.Quin & permistæ sunt similibus in unoquoq; succis alij dissimiles,qui partim quidē medicaminosi sunt,partim non. Quare ubi purgationē haud assequūtur, quædam purgantium malum corporibus nostris inferunt,quædam uero alimentum exhibent.

De superpurgationibus, quas ὑπερκαθάρσεις Græci vocant. CAP. 27.

POrrò qm̃ semel sermonem de purgantibus medicamentis attigimus,præstiterit fortassis nō nihil quoq; dicere de nimijs purgationibus,quas ὑπερκαθάρσεις Græci uocant, quasi superpurgationes dicas.Euenire igitur eæ solent,cū purgans medicamē usqueadeo inualuit,ut in uasorū ad uentrem pertinentium osculis mordicationē apertionemq; multā relinquat: assidueq; irritans,conuellensq; corpora,quæ in uasis sunt uires dissoluat.Nā,quod in uentre euenire conspicimus,ubi uires eius in extremā inciderunt infirmitatem, idem in uenis accidere putādum. Quid porrò est quod in uentre euenit?vomitus totius eius,qđ deglutijt, ubi uidelicet superiores eius partes debilitas occupauit,intestinorum uero leuitas,ubi inferiores.Oñsum est autē & de hisce latius in tractatu de uacuandorum causis.Huiusmodi affectum existere in uenis existimandum est in superpurgationibus.Cum autem pet initia modica etiānum sit & apertio & imbecillitas,tum quod & tenuissimum est, minimeq; naturæ familiare,excernitur: sed vbi utraq; G
adaucta est,iam tum ēt crassa,& quæ naturæ familiarissima sunt,euacuantur:quā ob rē flaua bilis primo,pituita secūdo loco,tertio loco atra bilis,post hæc postremus oīum in superpurgationibus effunditur sanguis,utpote qui naturæ succus sit familiarissimus. Ante hunc uero primus quidem qui tenuissimus, postremus qui crassissimus. Disseruit autem & Hippocrates in libro qui de natura humana inscribitur,de ordine,qui in istis euacuandis seruari solet. Ac nūc quoq; ne quid huic sermoni desit,dicendum est.Etenim,si quod pituitam ducat,medicamentum exhibeas,prima quidem in superpurgationibus flaua,mox atra,tertio loco sanguis eijcitur.At si,qđ flauam bilem detrahat,pituita cōsequetur,tertia atra,quartus demum reddetur sanguis.Quin, & si atram bilem purgare sit natum, eam quidem primam euacuabit,post quam flauam,deinde pituitam,omniumq; postremus sequetur sanguis,tanq̃ ex inanimis iam uasculis effluens, ut q̃ summa iam debilitas occupet,quæq; ad extremā osculorum apertionem peruenerint. Ex quibus manifestum est,postremum in superpurgationibus uacuari humorem,qui idem & familiarissimus est:aliorum autem unumquemq;,prout aut crassus, aut tenuis.

A.l.1.f.4.c.6. fol.75.f

de Natu.hum. com.2.t.31.1. 31.g

Qua causa in superpurgationibus humores, minime purganti medicamento familiares,itidem euacuentur. CAP. 28. H

CAeterum causæ,quamobrē omnino & qui alieni sunt a purgante medicamento succi, una excernantur,in hisce tribus consistunt,uasculorum scilicet imbecillitate, osculorum laxitate,& purgantis mordicatione.Cùm enim uascula non amplius in sese contiuere succos possunt,& oscula eorum reclusa fuerint,nec irritare medicamentum desinat,possitq; non amplius familiarem trahere succum,necesse omnino est reliquos quoq;, quo dicimus ordine, excerni. Satis enim erat unica mordicatio,quæ organa ad excretionem excitare posset: multo ergo magis id fiet,ubi & apertio,& imbecillitas uasorū coierit.Fit autem,ut supra diximus, apertio ob medicamenti potentiam:ob quam uidelicet mordicatio item prouenit:uasorum autem imbecillitas tum ob ingentem defatigationem,quam scilicet,dum a purgante medicamento mordicarentur,*ac ueluti emulgerentur,acquisierant:tum ob intemperantiam, quæ superpurgationibus occupat.Quemcunque enim humorum penitus euacuaueris, intemperantiam consequatur necesse est.Itaque ꝙ a purgante & alieni quoque vacuentur succi, eas habeto causas:ꝙ uero supradicto ordine,uacuandorum humorum tum tenuitas,tum crassitudo in causa est: & ad hæc prout magis & minus animantium constitutioni succus quilibet familiaris est.

A.l.1.f.4.c.7. fol.75.f

*In antiquis cod.legitur μύζεσθαι.i.sugeretur.

GALENI

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

De tenuibus & crassis partibus, saporumq;,& odorum essentia,& facultate,quæ in medicamentis simplicibus cernuntur,

Quid tractatum fuerit,quid reliquum sit tractandum. Item de differentia sensus linguæ & cæterarum partium. CAP. I.

QVo pacto igitur dicatur frigidum,calidum,humidũ,siccumq́; facultate medicamentum:tum qua ratione id explorare oporteat, supra definitum est. B Porrò,qm̃ non nulla emollientia dicuntur,relaxantia,rarefacientia, condensantia,emplastica,ac digerentia, multaq́; his similia alia,præstiterit,& de his differere:una uero cũ istis,aut ẽt ante ea,de saporum oĩum & essentia,& facultate,de qua & in fine primi horum cõmentariorum uerba fecimus,qñ.s.Platonis ex Timæo dictionem adscripsimus. Verum ibi quidem gratia passionum sensibilium,quas lingua in quoq; eorum† perpeti est nata:at hic de essentia & facultate sermo habebitur:qñquidem & aliæ animantis partes similiter ut lingua† perpetiuntur,sed passionũ sensum non exacte percipiunt. At lingua præterq̃ ꝙ per- † πάσχειν.pati. petiatur,sensus ẽt perfectionem possidens,earum oĩum naturas dignoscere potest. Nec.n. hoc dicendum est,calidum,frigidum,humidum,siccumq́; linguam calfacere,frigefacere,siccare,aut humectare posse,aliarum uero quamuis non posse: immo uti hanc, ita & alias oẽs sigula afficiunt & alterant,tm̃ diuersitate in ipsis existente pro minoris,maiorisq́; ratione, haudquaq̃ in ipso,ut sic dicã,affici,aut non affici.Quippe,ꝙ lingua non secus atq; alia quæuis aĩantis partiũ calidum,frigidum,siccũ,humidumq́; dignoscere corpus ualeat,cuiuis clarum est:amaritatẽ uero,dulcedinem,salsitatem,aciditatem,austeritatem,acerbitatem,acrimoniam,hæc sola discer- C nere creditur:tametsi passionum similitudinem inuenire est cum in partibus oĩbus,tum maxime in ulceratis.Nã cutis duritas densitasq́; excludit,resistit,prohibetq́;,quo minus foris incidẽtium facultates intrò in carnem ipsam penetrent.

Quonam modo frigidum corporibus nostris mordax appareat:& qua differat ab ijs,quæ caliditate mordicant,nempe quòd continuum diuellat,cuius rei causas adducit:at calidum, quòd substantiæ continuitatem erodat. CAP. 2.

SIc enim & illud ab Hippocrate dictum est,‖Vlceribus frigidum mordax,tametsi cum priusquàm ulceraretur,mordax nequaquam esset. 5.Apho.20. Ex. ord.39.a Est uero & oculis,& naribus, & ori, externis partibus animalis,frigidum mordax:nec minus internis,uentri,& intestinis: ut difficile sit nõ nunquam discernere,an a frigore quis,an ab humorum mordicetur acrimonia. Eueniunt autẽ hæc non ab re. Siquidem,cum frigidum quæcunque contingit,eorum & contrahat substantiã, & condenset constringatq́;, primum tenues tum excernantur humiditates necesse est, sicut ex oculis lachryma, ex naribus muccus: postea uero etiam mordax appareat, licet alia ratione quàm in calido.Nec erodendo,quod eontinuum est, sed diuellendo,molestum ac mordax est frigidum.Quare nec duris corporibus tale apparet. Nam dum mollia contrahuntur compri- D munturq́ue,humidum exprimi contingit, simulq́ue partes diuelli: humidum quidem, sicut in spongia a manibus nostris contracta compressaq́ue: diuelli autem, sicut in ijs, quæ distrahuntur,diuelluntur que siue a nostris manibus,siue aliũde.Tale quid rara molliaq́; corpora a frigido† perpetiantur necesse est,raritate frigus promptè intrò recipiente,multoq́ue etiam promptius partibus in ea mollibus,quæ in profundo sunt, a frigore concrescentibus. Frigidum itaq; spiramenta cuncta in raris corporibus subiens,qualia sunt ulcerata omnia,oculiq́ue, & nares, ac os uenterq́ue,omnes refrigerandorum corporum partes circunquaque amplectitur,& quodammodo multis circunquaque ansis eas contrahens, atque condensans, a continuis auellit. Quæ dum patiuntur,multa fieri spatia inania necesse est,non tantum quia tenues exprimantur humiditates, uerum etiam quia substantia mollis in arctum contrahatur. Atqui spatium inane in sibi continuis corporibus, seruata etiamnum continuitate, fieri non potest. Ergo si fieri id constet, clarum est illam deperdi, ac corpus continuum distrahi, ex quo molesta,mordaxq́ue sensus exoritur affectio.Tametsi non eadem utrisq; qualitas est tum ijs,quæ frigore mordicant, tum ijs quæ calore: sed in illis protinus & contractionis condensationisq́ue sensus percipitur, in his dissolutionis & fusionis.Quin nec par est utriusq; affectus celeritas,uerum in refrigerantibus quodammó tardior & cunctantior est mordacitas,at in excalfacientibus celerrime penetrat.

trat.Qñ igitur abunde definitum eſt,tum ipſa rerum natura,tum ẽt qui in nobis fit ſenſu:clare- E
que expoſitum eſt,quo pacto calidum,quoq; frigidũ,mordax appareat:colligere quemq; apud
ſeſe nunc oportet,vel anteq̃ à nobis id audiat,mordicantium medicaminum,alia calida facul-
tate,alia frigida neceſſario eſſe. A nobis autẽ diſtinctiones eorum exactè addiſcere licebit,vbi
prius cõmonefecerimus poculum,& balneũ,cum temperata ſunt,calida à nobis dici nonnunq̃
appellationis abuſu,qñquidem eucrata ſiue temperata dici debebãt, ac ſymmetra potius,q̃ ca-
lida.Ergo q̃ ſic calida ſunt,grata amicaq; ſunt:fundit.n.quod in corporibus noſtris conſtiterat,
*Al. rationabiliter. atq; concretũ fuerat:quo maxime affectu uoluptas aĩantibus cõſtat: at ſi morã ẽt trahant, *ſen
ſim quoq; & ipſa moleſta euadunt:ad tantam.n.fuſionis immoderationem ſic recidunt,ut ſub-
ſtantiam noſtrã ẽt digerant,diſſoluãt,atq; diſpergant. Verum nec ſic quidẽ mordicatione infe-
ſtant,ſed animi afferunt deliquium,uireſq; deijciunt,ut mors quoq; tandẽ ſequatur. At quæ his
magis ſunt calida, ſecant,diſtrahunt,diuiduntq; ſubſtantiã,quare neceſſario mordacia uident̃,
uelut aqua feruens,ac ipſe ignis.Eundẽ in modum frigida,quæ contrahunt,nondum tñ cõtacti
corporis continuitatẽ diuellunt,frigida duntaxat ſunt,haud ẽt mordacia.At quæ ſuprà q̃ ꝙ cõ
trahunt,ẽt conuellunt, ea utiq; omnia uiolenta condenſatione utuntur, quo circa & mordacia
apparent.Igitur ſubiectã materiam contrahere, & condenſare frigidi ſemper proprium eſt:fun F
dere aũt,atq; liquare calidi:vtriuſq; uero immoderatius aucti,cõis eſt mordicatio.Etenim quæ
ſummè frigida,calidaq; fuerint,præter oẽs alias,quas modo memorabã, raras molleſq; partes,
cutem ẽt noſtram inuadunt.Memini me qñq; per niuem iter feciſſe,tam altam & copioſam,vt
nulla terræ pars nuda conſpiceretur:aer exactiſſime purus erat,ſpirabatq; à niue quidã uentus
adeo frigidus,ut non oculos modo,& nares, & totã adeo faciẽ mordicaret,uerum ẽt ſiquis for
te manum protuliſſet, ſimiliter illã afficeret. At quæ à ſumma frigiditate,aut caliditate abſunt,
cutem non mordicãt: frigida quidem,qm̃ continuitatẽ eius ob duritiem diſtrahere nequeant,
nec in profundum ſubire præ ſuperficiei denſitate ualeant:calida autẽ,tum ꝙ non erodant,ſed
duntaxat fundant,tum ꝙ interdum meatus promptè penetrent. Plurimum autem ad id genus
paſſiones facit eſſentiæ medicamentorum uel tenuitas,uel craſſitudo.Siquidem frigida quæ te-
nuium partium ſunt,cum magis in profundum tranſeant,uehementius ẽt proinde mordicant:
calida uero quæ craſſarum ſunt partiũ,qm̃ plus ulcerant,uiolentius idcirco ẽt affligunt.Tenuio
rum itaq; partium aer eſt,craſſiorum terra,medium eorum tenet aqua. Sed aer accenſus,fit flã-
ma:terra autem,pruna:at aqua uehementem ſanè caliditatem accipit,ſed nec flamma,nec pru-
na propter innatam humiditatem efficitur.Siquidem flãma,& pruna ignis ſunt genera:ignis au G
tem omnis calidus eſt & ſiccus:at aqua ſicca ut ſit,fieri nequit,ꝓindeq; ipſius ignis exactè qua-
litatẽ ſicut aer & terra non accipit. Nullũ eſt itaq; æquè calidum pharmacum, ut aut flãma,aut
pruna,aut feruens aqua: immo ut ſit uel calidiſſimum, omnino tamen plurimum ab illis uinci-
tur.Procedit autem ad uſtionem,uſq; medicamentorũ caliditas,ubi uidelicet in craſſa conſiſtit
eſſentia:Quæ uero ſubtilium partium ſunt calida,non nunq̃ omnino non mordicant,ſed calfa-
ciunt duntaxat. Eſt autem ubi & mordicent non tamen urant.

Quæ vocemus tenuium partium, & quæ craſſarum. CAP. 3.

SEd quid tenuium partium,quidve craſſarũ eſſe intelligamus,cõmemorare oportet. Nempè A.l. 2.t.1.c.4. fol.94.g
quæ celeriter in tenuia ſoluuntur,tenuium appellantur partium: at quæ id perpeti nequeũt,
craſſarum.Quod ergo ea ſoluantur,calor qui eſt in animantis corpore,cui unũquodq; applicari
contingit,in cauſa eſt,ꝙ autem in tenues craſſasve partes cõminuantur,id à ſua ipſorum natura
obtinent.Quocirca refrigerantiũ medicaminum,ea quæ craſſarum ſunt partium,mordicare ne-
queunt, utpote quæ extimã cutis ſuperficiem penetrare nõ ualeant:At quæ tenuiũ ſunt partiũ,
& perfacile penetrare poſſunt, & in profundum ſubeuntia,molles animantis partes mordicant.
Mordicant ẽt magis quæ cum tenuium ſint partium, inſuper inæquabilem obtinent temperiẽ. H
Sed ſupra demonſtratum eſt inæquabilia eſſe propemodum oĩa: quippe aut impoſibile eſt, aut
perdifficile ullam inuenire ſubſtantiam, quæ ad amuſſim ſimilarium ſit partium. Vinum nanq;
diximus unum quidem habere in ſe recrementum craſſarum partium,unde,dum temporis ſpa-
tio ſecernitur,ferturque deorſum,fæx conſiſtit:aliud uero ſcd̃m,quod florem nuncupant,quod
dum uinũ feruet ſupernatat, ſed poſtea ad fæces ſubſidit:tertium,aqueũ,quod toti uiño permi-
ſtũ eſt,hoc primario potiſſimũque feruet:quantũ ꝑter hæc eſt ipſum re uera uinũ.Oſtenſum ue-
ro etiã eſt,ꝙ tum in oleo,tum in lacte,tum in alijs omnibus ſuccis,eadẽ ſit recrementornm natu
ra,multoq; magis in totis plãtis,metalliciſq; omnibus. Quæ memoria tenentes,nunc tẽpeſtiuũ
eſt de medicamentis omnibus cõſiderare. Ac primũ oĩum cauendum eſt,ne nobis quoq;,quod
pleriſq; omnibus,qui talia ſcrutantur,accidat.Nam quaſi omnia ſimilarium forent partium, ita
differunt,nec concedunt neq; uinum,neq; oleum,neq; reliquorum ullum, ex diuerſis facultate
partibus conſiſtere:immo multo magis mirantur,ſi de aceto audeamus dicere, ipſum ingenitã
uini caliditatem perdidiſſe,cæterũ ex putredine aliã adeptum:cuius ſane ſnĩæ eſt,tum Ariſtote
les,tũ Theo phraſtus.Nã uinoſæ uini partes,dũ ipſum in acetum tranſit,refrigerãtur:at aqueum
recremẽtũ putreſcẽs adſcititiã caliditatẽ obtinet,uelut cætera oĩa, q̃ putreſcũt:fitq; acetum
quiddam

A quiddam ex cõtrariæ facultatis partibus compositũ,partim refrigerantibus,partim calidis,sicu ti ustorum lignorum omnes cineres.Etenim in illis aliquid uelut fomes quidam igneus (ἐμπύ-ρευμα græci uocant)per exiguas partes dispersum est, quod & ualde calidum est:reliquum omne tum terreũ est,tũ frigidũ.Iccirco cum cinis aqua maceratur, ac per quædã corpora modice ra-ra colatur,fit vt calidæ acresq; partes una ferantur:reliquum quod est, non amplius calidũ est, nẽpe quod igneas suas particulas in aquam deposuerit. Vocant eam aquam hoĩes Græce κονίαν, ꝫlatine lixiuiũ:ꝫidq; proportione quadam aquę marinæ,& murię,dispositionis,generationis,& facultatis ergo respondet:illa enim ex aqua saleq; constant:at aqua quæ cinerem abluit,tum ex ipsa,tũ ex partibus quas secũ rapuit,composita,hoc pacto effecit noĩatam κονίαν idest lixiuium: quod nisi antea scias ex aqua,ac fuliginosis cineris partibus effectũ,forsitan simplex,& incõposi tũ esse corpus existimes.Eiusmodi quiddã in aceto nobis euenit.Nã cũ nequeamus sensu cerne re ipsius generationẽ,rationi diffidimus.Cæterũ si nihil aliud,saltẽ considerantes omphacis cũ eo dñiam,æquũ esse credere sciemus, ꝙ non acidus modo, sed & acris quidam alius ei ꝑmistus sit sapor.Quãobrẽ perfecte omphacis succus refrigerat:hinc est,ꝙ summe ardoribus profit,siue ori uentris impositũ,siue totis hypochõdriis,siue cuilibet alij,quod refrigerare libeat. Secus ue

A.l.2.t.1.c.3. fol.94.c B ro habet acetũ:nec.n.ad unguem unũ est,neq; tm̃ acidum,sed & acris alius quidam ei sapor ꝑ-mistus est.Itaq;,quod tm̃ est acidum,quicquid id fuerit,plane frigidum est,siue pyrũ,siue malũ, siue acinus vuæ,siue rubi,siue ipsius mori,siue rhœas fructus,ꝫhoc est mala punica, ꝫ siue quiuis alius tum fructus,tum succus,tũ planta,ut oxylapathum,& oxalis,quam eandẽ oxyda quoque nominant.Quippe si gustanti uehemẽs atq; manifesta illi inesse aciditas appareat,nec quicq̃ ꝑ-se ferat acrimonię,omnino hunc succum refrigerantem reperies:quin cõfidenter utitor,siue ad ardores uti consilium est hypochondriis imposito,siue ad erysipelas,siue ad alium affectũ cali-dũ.Similiter quoq; frigidos morbos ab eo oẽs palam lædi comperies.Porro ubi mista tibi quali tas appareat cũ acrimonia,coniiciendum est, caliditatẽ quoq; inesse:sin iũcta sit astrictio,aliud est frigiditatis genus:nã acida frigiditas tenuium est partium,at adstringens crassarum.

Quomodo exerceri oporteat in agnoscenda cuiusq; saporis facultate. CAP. 4.

SEd horum paulo post probationes afferemus in mediũ. At quod prius consilium dari opor-tet iis,qui talia absq; sophistica arrogantia,immo unius ueritatis gratia scrutantur,id nũc tẽ pestiuũ est expromere,Nempe ꝙ non sola rõne exerceri per eas methodos logicas,ad quas nũ-quã hortari desino,quasq; in cõmẽtarijs De demonstratione tradidi, sed ẽt gustandi exercere

C sensum in saporibus oporteat:principioq; in ijs exquirendis solicitos esse, quæ vnam quãpiam habeant qualitatem manifestissimam:Vt si acrimoniã cogitatione complecti clare uelis,id in al lio,cæpis,& quæ ipsis similia sunt,efficies,assiduẽ gustando, plurimumq; dentibus mandendo, tum ita longo usu passionis existentis sensum memoriæ diligenter mandando atque infigẽdo : Sin adstrictionẽ,in galla,rhu, & similibus:Si uero amaritatem,nitri fellisq; gustu : Si aũt dulce-

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.f dinẽ,gustu siræi,& mellis: Ad hæc siue ἄποιον, hoc est quod qualitatis sit expers : siue qualitate, quod ad gustũ attineat,medium uoles comprehendere:aquam gustare iubeo,& hanc ubi gusta ueris diligenter memoriæ cõmẽdare,eamque potissimum,quæ nullam dictarum præferat qua-litatum,neq; dulcedinem,neq; amaritatẽ,neq; acrimoniam, neq; aciditatem : præter hæc,quæ neque supra modũ sit aut calida,aut frigida.Nam hinc exorsus promptius,& ad aliorum obscu rorum omnium saporum agnitionem peruenies, & ad eorum quos ego quidẽ dulces, alii uero quidam aqueos appellitant:qualis utique est calamorum uiridium,& graminisꝫagrosten Græci vocant:ꝫad hæc tritici,hordei,zeæ,aliorumq; multorum,quæ Theophrastus recenset: inquirẽs an plures sint ponendæ dulcium saporũ species, an uero in maioris tantum ac minoris inter se differre ratione existimandi sint.Sed de his alibi definiam.

D *Quòd pharmacorum emplastica uocata,cum media sint in caliditate,ac frigiditate, terrestria quoque esse,ac sine mordicatione siccare oporteat.* CAP. 5.

POrrò si qualẽ præbet sensum aqua plane omnis qualitatis uacua, talem in re sicca inuenias, ea nimirum extra omnem est insignem tum caliditatem,tum frigiditatẽ,mediam,quoad fie ri queat,constitutionem obtinens,aut certe paulum ad frigidius declinans.At si talis cũ sit in ca loris frigorisque differentia,insuper consistentiam nacta sit siccã,terrestris sit, ac citra morsum desiccet,necesse est.Appellitant eius generis medicamenta omnia medici Emplastica:uelut ple raq; quæ exacte lota sunt,amylum,pompholyx,cerussa,calx,cadmia,terra Cretensis,Cimolia, chondrus,Samius aster,& fullonum terra,ex emplasticis sunt pharmacis. Sunt uero ex eis non nulla non terrena solum, sed aquea natura. Quin etiam quædam non parum in se aeris conti-nent,omnia quidem glutinosa,ac proinde emplastica.

Quòd duplex est emplasticorum natura.Nam partim terrena sunt exacte,& sicca, partim plane uiscosa,& lenta,sed mista aqua, terraq;,atque utplurimum etiam aere.Communiter uero omnia mordicatione uacant. CAP. 6.

DVplex siquidẽ est emplasticorum medicaminum natura, altera exacte terrea, & sicca,alte ra uiscosa quidem omnino,sed ex aqua,& terra,& plerunque etiam aere mista,sicut oleum

dulce.Dictũ autem retro eſt,quid dulce vocitẽ.Ergo hoc ex aeroſa,terrea,aqueaq́; eſſentia tẽperatum eſt.At oui albumen ex iiſdem quoddammodo,ſed magis tamẽ terrenũ oleo eſt.Quin, & quod lactis eſt caſeoſum,emplaſticũ quoq; eſt,& ſuillus adeps.Nam tauri ſanè,&† hirci pinguedo acrimoniã,& multam,& igneam poſſidet:Bouis aũt capręq́; minus quidẽ,iam uero quodã modo, & horũ adeps acris eſt:nã talium aĩantium pinguedo ob craſſitiẽ adeps appellatur; eſt.n.non calidior tñ,ſed & magis terrena ſuũ pinguedine. Anſeris autẽ,& gallinacei calidior eſt pinguedo,& ſiccior,q̃ ſuũ,quin & ſubtiliorum partiũ,& minimũ terreſtris,ſicut,& auiũ omnium:q̃nquidem,& corporis ipſarum ſubſtantia non parum habet aeris. Sed de his alibi tractabitur.Quæcunq; ergo pinguedines nondũ ullam nactæ ſunt acrimoniam, emplaſticam, & illinendi poros facultatem obtinent,eamq; tanto efficaciorem,quanto ſicciores, magisq́, terrenæ fuerint.Hmõi eſt cera olota, deponit ſiquidẽ,& ipſa quam habebat à melle acrimoniam. Satis vero conſtat,hæc à me nõ dicta eſſe de cera,q̃ natura ſua amara eſt,qualis eſt pontica:ex abſynthio nanq; ea amaritudinem obtinet:ac ſi,uel ſexcenties eã laueris,prorſum tamen oẽm amaritatem haud eleueris.Fugienda verò ẽt illa cera eſt,quæ ex acri,& thymoſo melle conficitur, cũ planè ab omni mordacitate alienum præparare uoles medicamentum. Quocirca ad lauandum idonea eſt,quæ ex melle facta eſt tum aquoſiore,tum minime mordaci. E F

† Videant qui in dyſenteriys paſſim hircino adipe utũtur. Hirci ſeuum cuius uſus ad dyſenterias probatur, eſt ueruecis, non abſolute hirci. teſtium autẽ exectio quantũ demat caloris, apertum eſt. Sed ẽt Capræ ſeuum, cuius temperiei uervecinum reſpõdet, nõ deſtituitur acrimonia: & id tamẽ Galenꝰ magis quã ſuillum probat in dyſentericis. Vide cauſam. lib. huius operis II.

Quòd adſtringentia medicamenta acidaq́,licet utraque qualitate ſint frigida,inde tamen diuerſa ſunt,quòd aſtringentia terrena ſint craſſęq́, eſſentiæ,acida uero tenuis. CAP. 7.

ATq; emplaſtica quidem medicamenta eiuſmodi ſunt:ſed ad acida adſtringẽtiaq́; reuertor. Adſtringentia certè terrena ſunt,& craſſa corporis cõſiſtẽtia,qualitate uero frigida:Acida autem tenuitate pollent corporis,ſed perinde ut adſtringẽtia refrigerant. Vtriq; gemina probatio eſt,nempe ex ſenſu,quæ ab inductione eſt:& ex ratione, quæ ex ſubſtantia eorũ colligitur. Prior aũt probatio ea dicetur quæ vulgo quidẽ eſt apertior,cæterũ ad ſcientificam demonſtrationem minus habet uirium.Arborũ fructus quotquot nobis,ubi matuerint,dulces apparent, A.l.2.t.1.c.3. fol.93.g
nuper enati,acerbi ſicciq́; ſunt conſiſientia,†pro ſui nimirum parentis quiſque natura(ceu quodam ait loco Theophraſtus)oliuæ,vuæ,mala punica,mora,palmulæ,pyra:at progreſſu temporis humidiores redduntut,acquiruntque ad acerbitatem aciditatem:quam ſenſim exuentes,poſtea dum matureſcunt ac perficiuntur,dulces euadunt.Sunt qui non atboribus, ſed poſtea cum decerpti conditiq́; aliquandiu fuerint,dulcedinem accipiunt. Alii ſunt, qui non interueniente aciditate,ſed palam ab acerbitate in dulcedinem tranſeunt,ſicut oliuæ. Quin ꝙ calido matureſcunt coquunturq́; oẽs,clarũ eſt.Tũ ꝙ id ipſum duplex ſit,alterum proprium,& cuiq; ingenitũ: G
alterum externum,à Sole uidelicet, ſed tñ naturæ ipſorum conueniens ac familiare: ſi quidem meminimus q̃ nobis perpetuo propoſita ſunt elemẽta: & ipſum utiq; clare cognorimus. Porro, ſi,cum initio acerbi eſſent,tempore matureſcentes dulceſcunt,ſequitur ex calore ipſis prouenire dulcedinẽ,acerbitatem uero aciditatemq́; cõſtitiſſe ex frigore.Cum autem principio lignoſi cum ſint (ut & Theophraſtus dixit) ſicci quoque ſint, ſimulq; acerbi, uerum affluentis poſtea humoris copia acidos efficiat,palàm eſt ſaporem acerbum magis eſſe terrenum,acidum autem magis humidũ.Itaque,& Plato rectè definiit dicẽs, Quæcunque partes eiuſmodi in ſuccis deferuntur terreſtres,eæ liquefactæ contrahunt atq; exiccant humidas linguæ ſenſibiles partes:ac ſi exaſperant,acerbæ,ſin minus id faciant,auſteræ apparent.Rectè autẽ,& nos p̃ter hæc dicemus frigidum eſſe temperie saporẽ eiuſmodi.Nam ſi terrenus fuiſſet dũtaxat, emplaſticus, non acerbus foret.Iamq́; oratio quodammodo ad eſſentiam ipſam tranſgreſſa ſaporũ, demõſtrationem attingit ſcientificam.Quippe ſi ab acerbo ſapore manifeſte linguã contrahi, ſiccari, aſperariq́; contingit:oſtenſumq́; ſuperioribus libris eſt,ab unico frigido cõtrahi,cõſtringi, denſariq́; corpora:liquet planè frigidum eſſe saporẽ acerbum.Qm̃ porrò inæquabiliter deſiccat(id eſt enim, quod exaſperat)fuerit ſanè omnino ẽt terrenus. Siquidem aqueum corpus omnia æquabiliter H
penetrat, atque peruadit, eiq́; inſeparabile eſt,etiamſi diuulſum ſit,ut rurſum vniatur: at terreno corpori quod in ſapororibus defertur, iam antea ineſt diuulſio, ſimul ut nunquã deinceps facile coeat. Quin ſi eius recorderis,quod utriuſq; ſingulatim paſſionis eſt propriũ, iiſdem ipſum ſubſcribet ac teſtificabitur.Velox ſiquidem acidorum saporũ tranſitus in ſentientibus partibus fieri conſpicitur,acerborum autem tardus: tũ acida quidẽ in alto magis agere apparent, in ſuperficie aũt acerba.Hæc ita oĩa craſſarũ eſſe partiũ acerbæ indicant,acida vero tenuiũ.Multum ergo inter ſe hæc conueniunt,tum ea,q̃ à rerũ dicta ſunt eſſentia,tum ea q̃ per inductionẽ eorũ q̃ ſenſu ſunt inuenta.Porrò nihilo deterius fuerit,mentionem rurſum de nominũ uſu faciẽtes, hæc quoq; adiicere,nẽpe ꝙ utraq; abſtringere dicantur,tum quæ acerba ſunt,tum quæ auſtera: ſed in maioris minorisq́; ratione inter ſe differant: Tũ ꝙ multæ inſint medicamentis qualitates, nõ diuerſæ tñ,ſed & pugnantes,atque interim ẽt oĩno ſubcontrariæ:Id quod retro ſatis oſtenſum eſt,cæterum ab eo nunc rurſus ordiri neceſſe eſt.Nã ſi guſtanti tibi idẽ adſtringens,& mordax appareat,id miſſum facias medicamentũ,iubeo,atq; illud quæras,quod abſq; mordacitate adſtringat.Ac ſi neq; acidũ apareat, neq; dulce,neq; amarũ,ſed q̃ fieri maxime poſſit unã poſſideat qualitatem à miſtione alienã,nempe adſtrictionem,ita deniq; experiẽtia examinabis,qũo

†pro generantis arboris.

A sæpenumero faciẽdum ante proposui. Sin adstringit simul, ac mordicat, aut aliã quãuis qualitatẽ seu facultatẽ adstrictioni iũctã habeat, frustra est, ac superuacaneũ, vbi adstrictionis actionẽ explorare consiliũ est, ad experimentum tale ducere pharmacũ: incertum est enim, num ob adstrictionẽ, an ob aliã quãpiã admistarũ illi qualitatum, an ob utrasq;, sic in corpore sibi applicato egerit. Etenim chalcitis, misy, chalcanthos, sori, æri squama, cũ simul adstringãt, & mordicẽt. secundum utrasq; qualitates in quouis admotorum corporum actionem exerunt: nec tñ docere nos aperte queunt, an ab adstrictione urendi uim habeant, an ab acrimonia. Mittere itaq; illa præstiterit, & multa deinceps alia gustare, synceram seorsum adstrictionem intuentẽ, ac quo ad fieri possit per sese existentẽ: ac ubi tandẽ talem quãpiã reppereris, ita denique medicamentum iudicare iis methodis, quas supra à me frequenter audiuisti. Vtpote, si gustãti tibi balaustiũ, aut galla, aut cytinus, aut hypocystis, aut solanũ, aut glaucium, aut acacia, aut succus rhu, aut id genus aliud, exacte quidẽ esse appareat adstringẽs, nec vllã manifestã habẽs aliã qualitatẽ, in hoc iã expendere, ac diligenter explorare adstrictionis actionẽ oportet. Porro exploratio ipsa fieri (ut sæpe diximus) debet tũ in optima corporum cõstitutione ad unguem sanorum, tum in simplicibus affectibus, seu calidis, seu frigidis, seu humidis, seu siccis. Nã si corpus sanum manifesto B refrigerare cernat, & calidis prosit affectibus, & euidentẽ quoq; laborãti ipsi frigidã afferat qualitatẽ, audendum erit de adstrictione, ꝙ refrigeret, pronunciare: Sin contra appareat, sanaq; ab eo corpora incalescant, & calidi affectus exasperentur, frigidiq; iuuentur, nõ refrigerare, sed excalfacere medicamentũ eiusmodi putãdũ est. Eodem modo de acribus, sumendum experimentum in cæpis, allio, pipere, pyrethro, zinzibere, struthio, elenio, calce. Etenim quemadmodum qui solani succum piperi miscuit, neutrum satis explorare potest: sic nec quæ à natura sunt mista. Eundem in modũ contemplãdum de acida qualitate, de amara, de dulci censeo, uehemẽtes nimirũ, & quæ quantũ licet solæ sint, in explorationem ducendo, & experientia uires eorũ scrutãdo. Quippe quiduis te, quo modo sit aut acerbũ, aut austerũ, aut amarum, in experimentum ducere, tãquã in eo acerbitatis, austeritatis, uel amaritatis facturum periculum, plane absurdũ arbitror. Nam si unam duntaxat qualitatem possideat, idem erit medicamenti ipsius, & qualitatis experimentum: sin multas, ex omnibus nimirum mistam medicaminum actionem ędet: quare unius adhuc eius, quæ in iudicium ueniebat, actio obscura, & incerta permanet. Itaque si, ut prius dictũ est, iudicare oporteat, nõ recte senserunt, qui nihil prorsum pronunciari posse de saporum facultatibus, existimarunt, quiq; aliter iudicium ineundũ censent: siquidẽ, & de ipsis aliquid C asseri potest, nec iudicium aliter, q̃ nunc est dictum, iniri conueniat. Sanè si id modo dixissent, planè opus non esse saporum consideratione, cum uires medicamentorum expẽdimus (nã absq; his medicaminũ uires experientia inuenire licet) laude illos potius, q̃ uituperatione, dignos putarem: Verũ ubi tanq̃ de re, necessaria quidem illa, sed incomprehensibili, differunt, bis reprehendendos iudico, tũ ꝙ rem nõ necessariam habeant pro necessaria, tum ꝙ consequi eã se posse desperant. Nã facultatis medicamenti cuiusuis iudiciũ abunde citra saporum dignotionẽ sola reperitur experientia, eum in modum habita, quẽ sexcenties iã antea posui. Atq; ego sane nunc, non quasi aliter inueniri, quod inuestigatur, nõ posset, ad sermonem de saporibus descendi, sed partim propter eam, quæ ad principia est, sequelam, ut uidelicet ostenderẽ omnia ad elementorũ rationes consequi, nec quicq̃ usquã inueniri pugnans: partim uero etiam ut illos coarguerem, qui adstringentia oĩa excalfacere contendunt. Quinimmo fuerit etiam non nullus eius ad præsens negocium usus. Sed hæc postea monstrare conabor. At nunc ad rem propositã reuertor: & hortor qui ueritatis sunt amatores, ut ipsimet adstringentia oĩa degustent, uti nos fecimus: ac ubi inuenerint aliquo in corpore perfectam adstrictionẽ, quoad liceat, ab aliarũ qualitatum mistione alienã, tum deniq; experientia expendere tentent, frigidum sit, an calidum, hu D midum, an siccum, corpus eiusmodi. Sed hoc quisquis sapiet, seorsum ipse faciet. Ego uero, ut aliquid de mea afferã, pronunciemq; experientiam, fortassis necessarium fuerit, atq; in hoc quidẽ libro in genere, membratim autẽ in cõmentariis sequentibus. Fuerit aũt generalis de omnibus sermo eiusmodi. Corpus omne adstringẽs, ab aliis, quod sensu aĩaduerti posset, qualitatibus syncerum, perpetuo comperi experiendo, refrigerare. Quin ẽt non nulla ex iis, q̃ qualitatibus mista erant, nẽpe q̃ modice dulcia, aut amara, aut acria, aperte quoq; refrigerantia repperi, scilicet cũ in eis adstringendi refrigerandiq; facultas ita uincerent, ut alias obscurarent. Eadẽ rõne acida uniuersa, tũ ea q̃ simpliciter acida essent, sicut oxalida, & oxylapatum: tum mistis quoq; alijs qualitatibus quædã siue dulcibus, siue acribus, siue amaris: nihilo secius refrigerantia expertus sum, qualia sunt mala punica, mala, pruna, uuæ, mora, ficus, cerasia, ipsumq; adeo acetum: Sed huic, ut suprà dictũ est, ꝑmista est q̃dã acrimonia: fructib⁹ aũt iis quos ὀπώρας Græci uocãt, dulcedines quædã, & acerbitatẽ: quibusdã uerò ẽt amaritates q̃dam obscuræ ac leues. Tum item q̃ adstringũt pariter, atq; acida sunt, ea omnia quoq; manifesto refrigerare experientia cognoui. Sola uero dulcia omnia pro dulcedinis modo protinus ẽt calorem continent: quocirca eorum q̃ admodũ dulcia sunt, nullũ omnino ẽst frigidũ. Fuerint tñ quædam modice dulcia, itidem frigida, scilicet qñ plurima corporis ipsius substantia aquea extiterit, sed nõ adeo tñ frigida, ut id qđ

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

valde acerbũ eſt,aut acidum,ſed ſicut alicubi retro diximus de illis, quæ tepidũ calorem poſſi- E
dent.Porrò amara oĩa calida ſunt,ut bilis,nitrũ, vina ualde vetuſta, ac numeroſa ſeminum co- A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a
pia.Nam,& ſemen rutæ,potiſſimum ſylueſtris,& tordili,& ſpondyli,melanthijq;,& lupini,ma
gisq; agreſtes:orobi,& inter hos potius agreſtes,quiq; à ſecure pelecinus nuncupatus eſt,repe-
ritur autem in tritico:amygdalæ quædam,quæ ob id ipſum amaræ uocitantur:cucumerum quę
dam ſemina,& ſemen mali medici,& ad hæc infinita alia,amara apparent guſtantibus.

Quòd per acerbi ſaporis exolutionem naſcatur auſterus ſapor,acidus,dulcis,ac pinguis. ſoluitur autem acerbus ſapor,cum frigidus ſit,& terrenus,aut excalfactione,aut humectatione,aut ſimul utra. CAP. 8.

SEd infrà copioſius de amaris agemus. Nũc rurſum reſumpto de aſtringentibus atque acidis
ſermone,conuenientem ei finem imponamus:Ergo auſterum ꝙ ſit acerbum exolutum,ſen-
ſum ad memoriam reuocare oportet.At quæ ſit eius generatio,nunc dicam.Qñquidem corpus
acerbũ terreum eſt,ac frigidum,tripliciter neceſſario exoluitur,aut incaleſcens,aut humeſcẽs,
aut vtrunq; ſimul perpetiens. Itaq; ſi caleſcat dũtaxat, id nec humidius eſt, nec mollius:ſed du
rum manens ſolã acquiret dulcedinẽ,uelut roburneæ glandes, ac potiſſimũ quæ uocant caſta-
neæ.Sin tñ humeſcat,ſiquidẽ ea craſſarũ ſit partiũ,& aquea humiditas,auſterũ euadet:cuiuſq;. F
n.ſaporis uires aquea retũdit ac hebetat humiditas. Si tenuiũ partiũ,& aerea ſit,aceſcet:oñſum
nanq; eſt frigidum ſubtile acidã efficere qualitatem.At ſi pariter,& humeſcat,& calefiat, humi
ditate quidẽ aquea in dulcedinem,aerea uero tranſibit in pinguedinem.Perſpicuũ ergo hinc iã A.ibidem.g
euaſit,quo pacto fructus principio acerbi cùm ſint,proceſſu tẽporis quidam plane dulceſcant,
quidã aceſcant,non nulli fiant auſteri,aliqui etiã acerbi permaneant,tum quidam etiã pingues
reddantur.Et ſane ſecundum propoſitarum qualitatum miſturas uariã ſortiuntur mutationem.
Acerbus ad extremũ perſeuerat fructus ilicis,arbuti,fagi corni;ſiquidem frigidus ſiccusq; qua-
lis erat ab initio,permanet,tñmodo mole increſcens, nulla præterea magna accedente altera-
tione:nam & arbores ipſæ tum deſiſſimæ ſunt,tum ſicciſſimę,ac frigidiſſimæ. Acerbus ſimul,&
dulcis myrti fructus eſt, & pyri agreſtis,ac roboris.Magis tñ dulcis q̃ acerbus,fructus caſtaneę:
quem nominant.Tñ auſterus,uitis amineæ tum fructus,tũ uinum,ac quotquo his ſimilia ſunt.
Auſterus unaq; dulcis fructus palmæ:Et inter uina ſurrentinũ,ſabinum,albates,ut uocant,& q̃
eius ſunt generis:Solummodo dulce,theræum,& ſcybeliticũ,& ſyræũ,& alia quæcunq; cũ iſtis
cõueniunt.Pinguis exacte,tum fructus,tum ſuccus oleæ, tum etiam alii omnes ex quibus oleũ
conficitur,ſicut ricini,raphanidis,& ipſa ſeſama,nuceſq;,& amygdala.Nam id genus omnia ue G
tuſtate prorſum efficiuntur pinguia,quippe in quibus aquea quidem excrementitiaq; humidi-
tas digeritur,propria uero a calore natiuo elaboratur,atq; exacte concoquitur.

Quòd amara ab immodico naſcantur calore, & immedice ſint calida:dulcia uero omnia calida ſint miti caliditate,quæq; non ſupra modum noſtram exuperet caliditatem. CAP. 9.

QVicunq; ergo fructus oleoſi ſunt ſolummõ,edendo ij ſunt,& dulces:quibus uero *alteraſcẽ
tibus amaror quidam aduenit,ij edi nõ poſſunt.Quippe amarũ omne eſui ineptum eſt: ta-
leq; efficitur à caloris exceſſu,ſicuti poſtea docebimus. Verum dulce omne calidum eſt,nec im A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a
modicè calorem noſtrũ exuperat:immo ſicut aqua calida,cuius contactus voluptati eſt,maxi-
mè ubi frixerimus,hactenus uidelicet nos excalfaciens,dum cõcretas frigore in nobis particu
las fundat,nõ tñ ſoluat,aut ſecet,diſtrahatve continuum:ea,inquam,ut ſumma afficit uolupta-
te,ac utiliſſima eſt:ſic omne edulium dulce,calidum ſane omnino eſt,ſed nõ tñ calore excedit,
ut is lædat,ac moleſtus ſit:ſed inter limites ſe cõtinet fundẽtis, leuigantis,ac molliẽtis.Rurſum
mihi hic memoria repete quæ ſæpe ante dixi,quędam eſſe q̃ uel una,uel duabus in ſeſe qualita
tibus,& agunt,& patiunt;quædã uero q̃ totius ſubſtantijs ſuis,quorũ in numero,& medicamẽ
ta nõ pauca dixi,& nutrimenta uniuerſa.Horũ duplex eſſe genus apparet,prout ſignificauit, & H
Theophraſtus.Nã quædã ſunt pinguia,uelut pinguedo:q̃dã dulcia magis minus ue, uelut fru-
ctus oẽs,quibus veſcimur,& aĩalium carnes,tũ herbæ itẽ multæ,radices, floreſq;, & germina.
Nam tametſi ſunt inter ea quædã acerba, ſicut pyra ſylueſtria,& corna,oĩno tamen dulcedine
participant,niſi ſummè ſint acerba,uelut galla,rhus:uerũ ob hæc iam pro medicamẽtis iis ma-
gis q̃ pro cibis utimur.Apparent.n.quæ citta laborant mulieres,quiq; impleti ſunt,& q̃bus exo
lutus eſt ſtomachus,ea appetere deguſtare:Alioqui ſi eſuriant,contra reſpuunt potius tum acer
ba,tum acida:expetunt autem ac ſumunt, quæ dulcia ſunt,& pinguia,hisq; expleri deſiderant.

* ἐν τῇ μεταβολῇ. in mutatione.

Quòd pinguia,atq; adeo quæcunque nutriunt,ex dulcium ſunt genere. CAP. 10.

SAnè uero fortaſſis,& pingue ipſum dulce eſt,& quicquid nutrit, ex genere eſt dulcium.Eue- A.ibidem. fol.94 a
nit autem id illis non ab re,ſed ſecundũ ipſam quantum fieri poteſt nutrimenti ſubſtãtiam :
quippe nutritio eſt euacuati repletio . Atqui quod euacuatũ eſt familiare erat : quamobrem, &
quod nutrit,familiare ſit neceſſe eſt.Porro ſi familiare,neceſſario iucũdũ amicũq; fuerit, proti-
nus ẽt ut ad id qđ nutritur,moderte calidũ.Sed in hoc non parua eſt maioris minoriſq; rõ, qñ
nimirũ nec ad cibos accedimus plane ſecundum naturam affecti: ſolum enim corpus eorũ,qui
cibum deſiderãt,inanitũ ſit oportet, ſi exacti futuri ſint familiaris ipſorũ qualitatis cognitores.

A Nam,si pter id calidiores, q̃ conueniat,aut frigidiores euaserint,seu toto corpore,seu pertinentibus ad linguam,ac uentrē locis,non solum quæ nutriant,uerū etiā quæ refrigerent,aut excalfaciant,postulabunt.Proinde sane cibi quoq; illis aliâs alij uidentur iucundiores. Nam cum duplex sit genere iucūdum, alterum quod impleat id quod euacuatū est,cuiusmodi est nutrimentum: alterum qđ medeatur ei,quod alteratū est, id quod iā medicamentum est: euenit vtiq; cibis,vbi non modo vacuatis exhibētur corporibus,sed etiā qualitate aliqua mutatis,vt duobus nominibus delectent,vt cibi scilicet,& vt medicinæ.Sed vt medicamenta quidem refrigerādo quędam,& excalfaciendo,& exiccando,& humectando,ex ratione iuuabunt,& proderunt:Vt nutrimenta uero sola ea,quæ cognata sunt,& familiaria totis nutriendorum substantiis. Protinus uero istis adest,ut moderate scilicet sint ad ea,quæ nutriuntur,calida.Quamobrem nec eduliorum,nec medicamentorum,una est animātibus omnibus species:siquidem pro sua unaquæque familiari substantia simul,& affectione tum delectantur,tum iuuantur ab utrisq;.Sed si hęc sic habent,id quod in cibis minus erit dulce,minus quoque erit calidum: quod dulcius, tanto nimirum erit calidius,quanto uidelicet dulcius.Sin ad immodicum recidat calorem, nec eiusmodi dulce erit,sed iam amarum apparebit,uelut mel uetustum atq; decoctum,itidemque aliorum dulcium unumquodque.

B

Quòd amara dulciaq́ partim adscititio calore fiant,partim proprio,& ingenito. CAP. 11.

ETenim ut à moderato calore bifariā cuiq; corpori dulcedo prouenit:partim enim sunt proprio,& insito calore dulcia,partim uero ascititio:ad eūdē modum amara. Alia enim sunt,q̃ suapte natura immoderate excalfaciunt per eas,q̃ temporis spatio eueniunt, mutationes: alijs aūt id accidit ab acq̃sititio calore accēsis.At de amaris post dicet̃.Cæterū dulcia calore ꝓximè accedunt ad ea,quibus apparent dulcia.Fiunt autem talia(ut dictum est)bifariam:quędam proprio calore,ut mel:quædā adscititio,ut sunt omnia, quæ ab igne præparantur, ac proinde dum calida sunt,suauiora iis,quibus renutritione est opus,apparent.Porro mustū nō suo modo, sed & acquisititio calore dulce esse uidetur. Multum enim ceu ardoris q̃ Græci ἐμπύρευμα uocāt,ꝙut Aristoteles,& Theophrastus cēsuere, ex solari calore tū acinis,tū aliis inest fructibus:à quo id quod illis aqueum,ac uelut etiamnum semicoctum reliquum est, ad concoctionem ducitur,cōficiturq;,ac transmutanti simile redditur.Nā ex quibuscunq; pomis si succū exprimas, eū protinus non secus atque mustum feruere deprehendes:tanto tamen feruoris discrimine,quāta erit unius fructus ab alio in calore diuersitas.Sed ubi iam quod aquosum ac semicoctum erat,transmutatum fuerit,atq; confectū,& is qui feruorem concitabat calor euanuerit,iam tum deniq; q̃ propriæ sunt succorum proprietates,syncerę conspiciuntur. Itaq; tunc,quæ propria uinorum natura sit agnoscimus.Qua in re animum diligenter aduerte, ut austera sensim austeritatem deponant: semper enim,quæ inueterantur uina dulcedinem quandam, & acredinem adsciscunt: q̃ uero prius inerat illis adstrictio,eā tempore abiiciunt.Est autem in quibusdā uinis,postquam efferbuerint,dulcedo quædam syncera suauis, & propria ipsius succi naturæ, non qualis ante erat,mista scilicet ex proprio,atq; eo,q̃ circa semicoctum aquosumq; excrementum erat,feruore.Igitur si cōfessum est,uina omnia uetustate fieri calidiora: austera uero primum quidem tempore dulcedinem quandam atq; acrimoniam, deposita adstrictione,acquirere: ac deinde increscente acrimonia sensim dulcedinem deponere:ac subinde rursum maiori tempore acria admodum euadere,assidueq; amarescere:ac denique ubi crassescunt, penitus fieri amara:sane cōstat dulce acerbo esse calidius,ac dulci amarum.Atqui si uerum est dulcedinem à moderatione prouenire caloris,patet acerbitatem à frigido uincente perfici.

C

Quod,& acidi succi ex frigore proueniant. CAP. 12.

D PORrò q̃ & aciditas à frigore procreetur,& antea ostendimus. Veruntamen,qm̃quidem in p̄senti disputatione de naturali uinorum,quę tēporis spatio fiat,* alteratione docuimus, nō nihil quoque,& de non naturali dicamus. Itaq; ut uinum acerbum, tempore dulcius primum, mox acrius amariusq́; efficitur, denique plane etiā amarum redditur : ad eundem modū quod uelut rigorem perpessum est,acidius protinus redditur,ac si prorsum refrigeretur, penitus acescit.Itemq; quod in fructuū collectione uindemiaq; ꝑ assiduam pluuiā aliena humiditate impletū fuerit,quodq; alio quouis modo*humiditatē acceperit, leui occasione ea omnia p̄roptē acescunt.Contra euenit iis,quæ igni admouentur.Nā,& protinus statim,& temporis progressu postea semper dulciora euadunt.Quòd si multo etiam tempore durauerint,& ipsa nihilo minus q̃ cætera amarescunt: uideturq́ue id sibi quodammō secundum naturalem consentaneum esse rationē.Nā si omphax acida est, uua uero dulcis:ac fructibus omnibus maturatio à solari prouenit calore,planū est imperfectius,& frigidius esse,quod acidū:perfectius uero,& calidius quod dulce fuerit.Cum ergo uinum perfrictione rursum acescat,manifestū est, in eum illud humorē conuerti,ex quo prouenerat.Diuersis tamen hactenus uiribus omphacis succus,acetumq; constāt,Quòd aceto accedat ex putrido calore acrimonia quædā: proinde Aristoteles recte dixit, acetū proprio quidē uini calore esse frigidū,adscititio calidū:At omphacis succus calorē adscititium nō habet,ac proinde nec acrimoniā. Accedit uero & in substantiæ tenuitate diuersitas.

*μεταβολῆ. mutatio.

* ὕδατος.

Siquidem omphacis ſucco acetū tenuius eſt: cui rei & ſenſus adſtipulatur: excellit.n. q̃ ab aceto E
infligitur frigiditas, eam, quæ ab omphacis ſucco, uehemētia, & miſtione. Imbecillior.n. eſt quę ab omphace fit refrigeratio, cum etiam alienæ in ſe caliditatis ne minimum quidē contineat. At quæ ab aceto proficiſcitur, tanto eſt ualidior, quanto, & tenuior: ineſt vero illi & acrimonia q̃dam excalfaciens, quæ tamen ſatis non ſit ad ſuperandam ab aciditate prouenientem frigiditatē, uerum quæ ad tranſitus celeritatem ſubſeruiat. Nā quāto calidum frigido facilius penetrat, tanto acris ſuccus aptior eſt, qui ſenſibilium corporum meatus tranſeat, q̃ acidus. Itaque ille uelut præcedens uiam ſternit: hic uero haud longe inſequitur: quo tpe ſenſus perficitur miſtus, & qui ægre exponi queat. vtpote qui nec planè frigidum eſſe acetum denunciet, quippe cū in eo ignea quædam percipiatur acrimonia: nec plane calidum: nam perpetuo, quæ ex præcedēte fit acrimonia calfactionem frigus ab inſequente aciditate occupans, obſcurat, protinusque extinguit: quo fit ut maior multo ex frigore percipiatᷣ ſenſus, q̃ ex calore. Porrò ſi plurimo melli aceti paulum admiſceas, ſtatim & calorē, & frigus manifeſte percipies. Nam ſi paulum mellis aceto permiſceas, magis frigidū quod fuerit miſtū, q̃ calidum uidebitur. ſin multo melli pauxillum miſceas aceti, plus calfacere q̃ refrigerare conſpicietur: & ſi pari mole utraque miſcueris, acetum tū etiam uiribus ſuperare comperies. Quòd ſi, ut eſt dictum, plus ſit multo mellis, q̃ aceti, æqualia rurſum frigus ac calorem in ea miſtura conſpicies: multis enim numeris acetum plus ab iis, q̃ moderate ſunt calida, ad frigiditatem receſſit, q̃ mel ad caliditatem. Proinde & ſupra demōſtrauimus fieri non poſſe, ut uehemens coeat cum dulcedine caliditas uetusq; illud uerbū pulchre dictum eſt, Vera inter ſeſe omnia conſentanea eſſe, ac cōuenire. Etenim ad hypochondria ardētia præſtantior eſt ſuccus omphacis, q̃ ipſum acetum, ꝙ nec uiolentam, ac ferientem habeat, frigiditatem, nec eam mordaci admiſtā caliditati. Debent.n. qui ſic laborant, ſine uiolentia mitigari, ut eſt dictum, nec foris ullam adſciſcere mordacem caliditatem aut acrimoniam. Atque hæc quidē iam curandi attingūt methodum, quæ multis in locis huic tractationi cōis eſt: quare iis denuo relictis, ad propoſitum reuertamur. Itaq; omphacis ſuccus non acidus mō eſt, ſed & acerbus. Nam ut ſupra propoſitum eſt, oēs propè arborum fructus ortus ſui principio, teſtimonio etiam Theophraſti, guſtantibus acerbi ſunt: dein, ubi humore implentur, accedit quidem aciditas, decedit uero acerbitas. Haud tamen, & quod accedit, & quod amittitur, par eſt in fructibus omnibus, neq; ſi ſpeciem, neq; ſi genus reſpicias. Etenim inter omphacas aliæ plus acerbitatis, aliæ aciditatis obtinent: ſunt, & quæ pari portione ambas ſortię ſint: omnes tamen ad refrigerādos ardores non ab re conueniunt, quippe cum non ſolum quod acidum eſt, frigidum ſit, ſed & G
quod acerbum, uelut & ante à nobis dictum eſt. Recedit ſanè, & hic rurſum oratio ad curandi methodum: quare & rurſum ad propoſitum illam reuocemus. Porrò proſitum, ut reor, ab initio in hoc libro fuera, de ſaporibus omnibus diſſerere: ac nunc quidem ferè de omnibus uerba fecimus, interim tamen orationis affinitate, & alia attingere coacti. Nec enim de acerbo modo, & auſtero, & acido iam diximus, ſed, & perſæpe de dulci, & amaro, & acri: reliqua tamen, quo tota oratio perfecta euadat, adiicienda etiam ſunt. Atque in adſtringentibus haud ita multum ēt reliquum eſt, quod non ex iam dictis clarum euadat.

Vnde arbitrati ſint, quidam à calore acidum prouenire ſaporem: nempe ex eo quod uina nequaquam fortia, uere æſtateq; mutentur. CAP. 13.

AT in acidis deeſſe fortaſſis etiamnum uideatur, quod eximios quoſdā medicos fefellit. Nā eo ꝙ uina inualida uere, atq; æſtate alterentur atq; aceſcant, hyeme uero ſuas ſeruent qualitates, hinc adeo quibuſdam à calore aciditatem naſci uiſum eſt. Quorū auget opinionē, & q̄d uehementius motum eſt uinū, & quod longius in nauigiis aduectum: talia enim oīa cum infirma fuerint, celerrime aceſcūt. Quin etiam quidam, q̄ de re ruſtica ſcripſere, dolia in ædibus ad Aquilonem expoſitis defodienda cenſent: tanquam frigus ſcilicet qualitatem eorum ſeruet, mutet aūt caliditas. Sane uerū, & id ſæpenumero ipſa experientia comprobatum conſtat: aceſcunt H
enim uina quædam prompte, ubi in meridianis, & Soli expoſitis locis repoſita fuerint. Videorque dictorum hinc iam orſus ſolutionem. Etenim, ꝙ non omnia caliditate aceſcant, ſed quæ initio tantum frigidiora ſunt, nec id ueteri alicui accidat, id nobis ad ueritatem uiam, inueniet.

Qua de cauſa ab externo calore uinum natura frigidum infirmumq; arguatur. Quia. ſ. res quælibet in propria natura proprio ſeruatur calore, ab extrinſeca uero immoderatione corrumpitur. CAP. 14.

QVippe cauſam ſermo ſcrutabitur, propter quā uinum natura frigidum atque inualidum ab extrinſeco arguatur calore: Quanquam per uerbum, arguatur, iam dictum, omnes prius dictæ ambiguitates diſſoluantur. Perſimile enim q̄d uinis accidit, quæ natura frigidiora aquoſioraq; ſunt, quale flammis exiguis, & imbecillis: quippe ſi eas ad Solē feruidum exponas, aut prorſus obſcurari, aut denique etiam extingui, conſpicies. Sic quoque ardentem lucernam aut iuxta flammam uehementem magnamque deponas, aut ad Solem feruidum exponas, marſceſcere utique, ac diſſipari protinus uidebis: quin etiam ſi ualidum uentum facias infirmæ paruæque flammæ, citius eā extinxeris, q̃ inauxeris: Natura enim infirma ualidum neq; motum, neq; calorem

A sustinet,uerum ab iis dissipatur potius, q̃ augetur. Quanquam ex industria multis in locis vina & commouent,& transportant,sicuti sanè,& in Solem efferunt,atq; excalfaciunt, vt ēt quædã insuauia fiant,fumi contrahentia qualitatem.Apud nos sanè in Asia in tecta ædium æstate omne propè in lagenas transfusum imponunt,postea in ædita cubicula, sub quibus infernè multa flãma luceat,transportant.In summa autem ad meridiem, Solemq; cellas obuertunt,in quibus & citius ea maturescant,& potui idonea euadant:nã quod multo tempore alijs, hoc ijs,q̃ sic ex calfacta sunt,breuissimo aduenit.Porrò nihil mirũ est,qui de colendis agris memoriæ prodiderunt,ob eam quã de sua regione habebant,experientiam,audacius, atq; inconsiderantius de vinis oĩbus definiuisse.At Theophrastus atq; Aristoteles experiẽtiã ẽt vlteriorem nacti, & in per scrutandis naturæ rationibus exercitatiores,ac diligentius omnia distinguentes,cum multa huiusmodi,tum vero de vinis nos docuerũt,ꝙ simile illis,atq; corporibus nostris accidat. An nõ .n.& ipsa quoq;, prout aut robusta sunt,aut infirma,ab ijsdẽ tũ iuuari,tũ lędi conspicimus?Etenim,vt exercitia valida, & Sol, calida atq; robusta corpora ẽt validiora efficiunt: prosternunt aũt,& digerunt,refrigerantq; q̃ non sunt eiuscemodi:sic uina natura calida motus velut ventilans,Sol excalfaciens,flammæq; iuxta ardentes,celerius cõcoquunt.Quæ vero frigidiora sunt,
B & dilutiora,eorum arguũt oĩa id genus imbecillitatẽ,celeriusq; perpeti cogunt, q̃ alioqui post passura essent: Quippe cũ ita cõparatum sit, ut res quælibet in propria seruetur natura calore ꝓprio:corrũpatur aũt ab immoderatione extrinseca,nẽpe caloris alieni,aut frigoris abundantia.Atq; quod ab utroq; efficitur,vnũ est,non tñ vnus generationis modus:quare nõ æque idiotis oĩbus facilis cognitu est hæc corruptionis ratio.Etenim,vbi quid rerum calidarum à frigore deuictum est,ne uulgo quidem ignotum est:At ubi à circunsistente foris calore ualidiore digestum,ac dissipatum est,eos sanè qui circa naturam exercitati non sunt,latet,ignorantes,caliditatem mediocrem omnibus esse utilem,immoderatam uero non minus frigiditate noxiam.

Quod in saporibus aciditas proueniat,calore ipsos quidem incipiente concoquere,non autem perfectam mutationem,atque alterationem afferre potente. CAP. 15.

CAeterum in genere hoc nosse pulchrum est, ꝙ aciditas in saporibus nasci potissimũ uidetʼ, dum à calido quidẽ mutatʼ,ut tñ nõ superet: id quod ex acidis ructibus uel maxime conijcias. Nam haudquaquam, ubi nulla prorsum facta in uentre est ciborum* alteratio, prouenire solẽt:quẽadmodũ nec ubi optimè concocti:sed tñ ubi semicocti,ut ita dixerim,fuerint.Voco autem semicoctos,qui à uentriculi calore alterationem perpessi,non etiam perfecte ab eo su
C perati fuerint.Sic lac,ptisanæ succus,& quæcunq; eius sunt generis, tꝑe æstiuo citius acescunt q̃ hyeme:postulantq; ædes frigidas,ut in ijs reposita, plusculo tꝑe perdurent.Ex quibus oĩbus patet,ꝙ à calore mutante quidem,non tamen prorsum uincente, aciditatis generetur qualitas: atq; ob id plerisque inest fructibus priusquàm maturuerint:idq; etiã iis,quæ ab initio de saporibus acidis diximus,consentaneum uidetur. Etenim si simile q̃d illis usuuenit,quod borealibus constitutionibus accidit,ut tenuis scilicet essentiæ sint:simulq; frigidi, nasci eos haud sine calore satis constat,sicut nec illum ipsum aerem.Proinde quoq; quæ summè nos refrigerant,ac interimunt,ueluti cicuta,papaueris succus,hyoscyamus,mandragora,minimè oĩum acida sunt:qꝑpe licet frigidi sint sapores acidi omnes,haud tamen eousque refrigerant,ut interficiant:non.n. subtilis forent essentiæ,si extremè essent frigidi.Itaq; nõ modo iam, ꝙ frigidus sit sapor acidus, sed & quatenus,iam apparuit. Exploranda porro eius natura est in oxylapatho,& oxalide,quã etiam oxyda nuncupant:est autẽ hæc olus syluestre: in istis enim maxime mihi syncerus est ui sus ac simplex,nullius particeps acerbitatis,ut solent arborũ fructus: perspicuo.n.hi cũ acerbitate quadam admistã hñt aciditatem, sicut cum acrimonia acetum.Itaq; quod proprie in saporibus appellatur acidum,à sola lingua percipi potest,sicut & acre: cæterum quod utrique cõmu
D ne est,nempe mordacitas,etiã à tactu sentitur.Vtraque uero lingua agnoscere nata est: nã quæ communia sunt,sicut & reliqua corpora sensilia:quæ uerò propria,tanq̃ gustus organum,percipit:Idq; mihi uidetur illi eximiũ,ac peculiare esse,iuxta totarum substantiarum tum proprietatem,tum(ut ita dicam)alienitatem.Dictum aũt,demonstratumque sepenumero est, nec secius aliàs quoque repetam,quid sit secundum totas substantias agere,aut pati:immo uero, & hactenus eius nunc meminero,quod in rem præsentem satis sit,hinc sumpto initio.Ex quatuor elementis, particulatim corporibus omnibus constant generationes impares mistura ac diuersæ. Siquidem quædam ignis,q̃ aliorum elementorũ in se plus continent,quædam aquæ:sicut alia, si sors ita tulit,terræ,non nulla aeris. Ex eiusmodi itaq; imparitate proprietates corporum particularium sunt perfectæ:ex elementis quidem,plantarũ : ex his autem, animalium, sicut in libris De elementis demonstratum est.Porrò transeunt quędam quidem protinus in sese mutuo, non nulla uero mediantibus aliis:uelut terra in triticum,hordeum,& alia id genus: rursum horũ unũquodq; in carnem humanam:cũ tamẽ ipsa terra caro ut fiat,sit impossibile, eã uidelicet, quæ in medio est,mutationem transiliendo. Attamen eorum,quæ in sese mutuo transeunt,quædã promptam celeremque,quædam diuturnam alterationem obtinent: At,quę similitudinibus propinqua sunt,celerẽ:quæ uero remotiora, tardiorem : Oportebat itaq; meo quidem iudicio,

innasci aĩantibus organum, quod naturæ similitudines, ac dissimilitudines discernẽdi potestate E polleret: quod agnoscens rerum naturas, familiaria quidem eligeret, aliena uero refugeret. Eiusmodi ergo lingua est, q̃ exuberanti sensu non calida modo frigidaq;, humida, atq; sicca, sed etiã quæ familiaria, quæq; non familiaria sunt, agnoscit: In hãc enim duntaxat particulam *complures inseruntur nerui, cum aliæ omnes, aut vnius tm̃, aut duorum sint participes, nec ita magnorum tñ. Porro cum quædam naturæ nostræ magis sint familiaria, quædam minus: ac partim in hac temperamenti cõiugatione, partim in illa: necessario plures gustus qualitates extiterũt. Cæterũ oĩum, q̃ nutriunt, cõmunis dulcedo est: nã q̃cquid nutrit, aut plus, aut minus est dulce. His vero quæ non nutriunt, cõe est, id quod per negationem dulcis, aut priuationem sic dicitur, velut non dulce, & indulce. Particulares aũt dr̃iæ complures merito euaserunt, quia id quod cuiq; rerum familiare est, vnum est, nẽpe quia, & natura eius familiaris vna: aliena vero plurima, partim plus, partim minus, à sub̃a eius diffidentia. Quæ itaque summe acida sunt, acerba, aut amara, aut simpliciter aliã quãuis qualitatem præter dulcem sortita sunt, ea oĩa nutrire nequeunt: sicut, quæ solum dulcia sunt, oĩa nutriunt. Inter ea autem quę mista sunt, quotquot dulcia simul & acerba sunt, & crassioris sunt essentiæ, & temperaturæ frigidæ, uelut paulò antè ostendimus. Quotquot uero acida simul, ac dulcia, tenuiora quidẽ sunt, q̃ acerba, sed & ipsa tñ refrigerant. F Quin ẽt amara quidẽ calida sunt, sed acria his ẽt calidiora. Nutriunt ergo hæc oĩa, si iunctã habeant dulcedinem: cæterum per se dictorum nullum, ut nutriat, satis est. Porro duplici ratione mista esse assolent, nempe ut dissimilaria sint, & diuersas habeant qualitates in diuersis partib⁹: aut simplicia, & similaria, sed quæ in mutua eorum quæ multum diffident, *alteratione cõsistãt. Neq;.n. mel extemplo fit amarũ, sed aut multa coctione, aut uetustate amaritudinẽ induit: nec id tñ illi nisi pedetentim accidit. Neq; quotquot ex fructibus dulces ex amaris euadũt, sicut q̃dam cucumeres, & melopepones, & ipsi repẽte, semelq́; ab initio qualitatem abiiciunt: nam iis omnibus quæ à natura mutantur, sensim fiunt mutationes, potissimum ubi in multum diffidentes, aut planè cõtrarias qualitates alteratio, transitusq́; p̃ficitur. Sicut ergo quod est summe dulce, aptum esui est: quod uero sincere amarum, esui ineptum: sic quę in medio sunt eorũ, nutriũt quidem etiam, verum minus q̃ dulce. Eadem ratio est in aliis qualitatibus: nam nutrire, præter dulcem, nullæ oĩno possunt: At elemẽta multo sane etiam minus nutriunt, nullamq́; gustui qualitatem offerunt: proinde, & terra, & aqua (sunt enim ambo gustui insipida) minimè nutrire idonea sunt, sicut nec aer, nec ignis. Itaq; pro horum interim admistione, dulciũ sæpe qualitas exoluitur, aquea ferè essentia in pumilium {ἐπίγεια Græci vocant} fructibus superante (nam triticum, G hordeum, fabæ, cicer, & quæ eius sunt generis: cum propter humiditatem principio qualitatũ propè expertia sint, tẽporis successu maturata ac siccata dulciora euadunt) terrestri vero, & sicca in paleis, fœno, gramine, & arundinibus siccis, & lignis. Quorum tamen quædam priusquam aruerint, dulcia nobis sunt, nutrmentumq́ue interdum corpori exhibent, uelut palmæ cerebrum, sic enim nominãt summam eius particulam: & gramen: & molles maluarũ radices, maxime quæ in Aegypto proueniunt: ad hæc plerarũq; arborũ germina. Siquidem, quod nutrit, à similitudine, quæ illi est ad id, quod nutritur, dulce apparet, dissimilitudine uerò non dulce. Porro multæ cum sint dissimilitudines, multas proinde necesse est qualitates esse non dulces, quas uerbis quidem efferri est impossibile: attamen memoriã earum mouere suggerereq́ue quodam modo licet, cum omnes homines certissime norint, alium fieri in lingua sensum atque affectum ab acerbis, alium ab acidis, & alium à salsis, aliumque ab amaris

* Aliter sex.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.h

Qua de causa quæ igni admouentur, alia suauiora, alia insuauiora efficiantur. Et qua de causa edulia quædam cum per sese edi non possint, suauitatem tamen ijs præbeant, quæ per ipsa præparantur. CAP. 16.

ITaq;, quemadmodũ edulia, quæcunq; nutriendorum naturæ simillima sunt, ea & dulcedinẽ H summã præ se ferunt, nec vllam præparationem postulant: sic, quæ temperaturam nacta sunt remotiorem, alia condimentis, alia coctione, alia utroq; indigent. Nec uero mirũ est, cũ condimentorũ nullũ edendo sit, ad suauitatem tamen iis conferre, quæ per ipsa præparantur: quippe cum fieri possit, ut immoderatis duobus coeũtibus, id quod ex ambobus mistũ sit, cõmoderatũ euadat, ac proinde quoq; dulce appareat, cum immoderata minime sint talia. Postea vero q̃, & per elixationẽ, & per assationẽ, & oĩno p̃ calidũ quiddã, præparatio fit ciborũ, nihil etiam absurdum est, aut ambiguum, quæ prius nõ erant suauia, tunc fieri suauissima: apparet enim calidi natura, quibus admota fuerit, ea celeriter alterare, atq; in aliam speciẽ mutare. Quocirca nec id quoq; dubium est, quædam suauiora, quædam uero insuauiora effici igni applicata: tum quędã t̃pe minimo, quædam plurimo coqui debere. Etenim quæ nutriendorum corporum temperaturis simillima sunt, ea uel citra coctionem, aut præparationem iã dulcia apparent, quæ uero dissimilia sunt, oĩa insuauia sunt antequã præparentur. Porrò quæ nimis quàm calida sunt frigido corrigi debent: quæ vero multum frigida, calidorum mistura ciborum, & igni: ad eundem modũ humiditate, q̃ terrea sunt, & sicca: siccitate, quæ plus quã conueniat aquea sunt, & humida. Siccitates, ergo, humidorum admisto: humiditates uero, siccorum mistura ignisque emendant.

A.l.2.t.1.c.1. fol.93.e

A Maximā rei dictę fidē affert,q̃ in ore fit mutatio.Nā qui pluſculū ſuſtinuerunt ieiuniū,ijs ſaliua ſalſa redditur:qui uero plurimū,non ſalſa mō,ſed & amara: ſic ēt corpus vniuerſum, bilioſum habitū contrahit:Ac,ſi perinde,ut lingua ſenſu polleret,ſalſedinē quoq; q̃ in ipſo eſt,atq; amaritudinē perfacile,reor,perciperet:ad hæc ēt ipſam dulcedinem, q̃ naturali ineſt ſanguini. At nunc, ubi vaſe quopiā,aut rupto,aut aperto affatim calidus ſanguis in linguā effundit,dulciſſimus apparet,utiq; ſi ſcd̄m naturā,ut dictū eſt,habuerit: nam morbidus,amarus, aut ſalſus eſt, aliamve eius generis qualitatē præ ſe fert:At,qui in toto eſt corpore,nos fugit, non aliter q̃ aut bilis,aut pituita.Quanq̃ & bilis quidē flaua uel minima quapiā parte linguam contingens, per peruō amara appareat:atra uerò,acida.Porrò ubi pituita linguā attingit, partim quidē dulcis, partim acida,partim ſalſa,ſæpe eſt manifeſto viſa:cum & ipſa in toto animali incognita ſit.

Qua de cauſa mel a caliditate ualidiorem amaritudinem contrahat, lac vero frequenter etiam dulcis efficiatur,cum tamen utraque guſtui ſint dulcia. CAP. 17.

NIhil mirum igitur,neq; cur rerum oīum dulciſſimum mel ſuccum gn̄et amariſſimū: neque cur id maximè ætate florentibus,& calidis natura,& febrientibus accidat. Nam ut foris, cum pluſculū igni admouetur,amarū efficitur,ad eundem modum,& in aīantium corporibus,

B ubi ſyncerum validumq; nactum calorē fuerit,bilioſum ſuccum procreat. At in tēperaturis frigidioribus,ſiue ꝓꝑ ætatem,ſiue ꝓꝑ naturam corporis,ſiue etiā ob morbum, facile in bonum, & moderatum ſanguinem conuertitur.Quippe cum neque nimirum in iis corporibus, aut excalfiat,aut alteretur:uerum ei qđ modicè coctum fuerit,ſimile quiddam perpetiatur:planè illis adſimilatur,prorſumq; ſeruat dulcedinem. Et quid obſecro miri,ſi a ualentiore aīantis calore, aut longiore coctione ueterem mel dulcedinē exuat,cum ēt citra hęc,per ſuum ipſius calorem ſpatio tp̄is amarum euadat?Nam in mutationis duntaxat celeritate,haudquaq̃ ꝙ aliam perpetiatur paſſionem ab alia cā,dr̄ia conſiſtit:quippe & paſſio eſt eadem,& cā q̃ mutat: paſſio quidem amaritudo,cā uero caliditas immodica. Porrò immodicum,quod ad alterationem ducit, duplex eſt:aut.n.in admoti conſiſtit robore,aut in tp̄is diuturnitate:alterum ex nobis,& igni,

A.l.1.t.1.c.3. fol.93.h alterum ex ſe ipſo mel accipit. Et merito ſanè tp̄e maiore id fit ex ipſo, ſiquidem quod mutat, imbecillius eſt.Ergo quod a minore cā longiori fit tp̄e,quid mirū eſt a maiore in breuiori perfici?Cęterum lac,etſi guſtu ſit dulce,tn̄ ex ſeſe nunq̃ amarum efficitur:uincitur.n.in eo a frigore magis caliditas, q̃ ipſa uincat: proinde ēt repoſitum aceſcit. Ex tribus.n.ſubſtantiis qualitate diſſidentibus(uelut ſupra quoque dictum eſt)conſtat:prima quidem craſſa,ex qua caſeus con-

C ficitur:altera pinguis,ex qua butyrum:& tertia aquea,quod ſerum nuncupamus.Verum ex hiſce pinguis quidem,uel maxime temperata eſt:craſſa uero paulum ab ea declinat:at excremētum illud ſeroſum,& frigidum, & humidum eſt. Quare lac uniuerſum a modicæ caliditatis corpore longo interuallo relinquitur:quapropter ex ſe aceſcit potius,q̃ amareſcit.Ac ſi guſtari poſſet,ubi in uentre,& per uenas concoctum eſt,ipſo ēt melle dulcius inueniretur:nam, quod foris,& ex ſeſe mel obtinet,id dum coquitur,lac accipit:& cum admodum ingens in aīante calor extiterit,tantam acquirit lac dulcedinem, quantam mel deperdit. rectaque id ratione euenit. Etenim quod ſummè dulce eſt, ac proinde etiam nihil apponi ad eius dulcedinem poteſt, id ut in conſequentem uerti pergat qualitatem neceſſe eſt:at cui quid deeſt,id per concoctionem acquirit.Proinde ſane lac vbi cruditatem in uentre perpetitur,duplicem ſuſcipit alterationem:in frigidiore nanq; uentre aceſcit:in calidiore nidoroſum amarumq; efficitur. Nō tn̄ mel coquendo unquam aciditatem admittit,quippe cum calidius ſit, quàm ut, ubi non ſuperetur,aceſcat. Itaque utraque linguam mordicant, tum quod acidum eſt,tum quod amarum:non tn̄ id tanq̃ proprium linguæ ſenſus poſſidet: quippe ſi in aliam quamuis carnem cute ſpoliatam ipſa inieceris,& illam ſane etiam mordebit.Ex quo conſtat,mordacitatem a tactu proprie, non a guſtu

A.l.2.t.1.c.1. fol.93.e
D ſentiri.Quin & quæ acria appellantur, uelut pyrethrum,allium,cæpa,non linguam modo mordicant,ſed & omnem reliquam noſtram carnem. Communiſq; eſt mordicatio tribus iſtis ſaporibus,acido,amaro,acri: Verum acido quidem,ut frigido ſimul & ſubtili, nam & id ſæpe monſtratum eſt:amaro uero & acri,ut calidis.

Quòd ſapores acres omnium ſint calidiſſimi. CAP. 18.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.g QVòd itaq; ſapor amarus calidus ſit,modo oñdimus.At de acri uocato,principio ne demōſtratione quidem eſt opus:præuenit.n.ſenſus euidētia,rationis fidem. Quare nec quiſquā de ipſo addubitauit:immo & Plato de eo tanq̃ omnium calidiſſimo pronunciat,tum Ariſtoteles quoque,& Theophraſtus. Atque adeo nec ueterum, nec recentiorū medicorum quiſquam eſt,qui ſecus ſentiat,quippe cum excalfactio ex eſſentiæ eius ſit rōne. Itaq; ſi uel ex plebe quēpiam roges,quid uocet edulium acre,dixerit ſane,puto,quod fortiter, dum guſtat,excalfacit, uelut piper,pyrethrū,naſturciū,alliū,cæpa,& id genus oīa: uideturq; id adeo ſaporum genus, cum appellatione careret propria,cōi per excellentiā uſum. Nā cum & ſapor amarus, & ſapor acidus,ambo ēt acres ſint,in quocunq; tamen corpore uehementem cōperimus acrimoniā, tametſi,neq; amarū ſit,neq; acidū, acre appellare conſueuimus: Quanq̃ multa in ſpecie ſint corpora eiuſmodi:alia.n.edi poſſunt,alia eſui ſunt inepta. Ea igitur quæ idonea ſunt eſui, dulcem quandam,

quandam,saltem obscuram admistam hēant qualitatem necesse est: proinde multis ipsorū pro E opsonio utimur,multis uero,ut condimentis tñ:at ut cibo,ipsorum omnino nullo,idque ob ui rium uehementiā.Porrò eorum,q̃ non eduntur,alia mortifera sunt,alia simpliciter medicamen ta:oīa saltem cuti nostræ imposita vlcus celeriter moliuntur.Quin & horum quoque non nulla qualitatem quandā amaram præseferunt,quemadmodum esculentorum quædā dulcem: nō tñ uocantur amara,q̃nquidem hæc in eis leuis est,& infirma,ualida aūt uis acrimoniæ. Sunt &, q̃ ne gustare quidē audeas,cuiusmodi est,uel thapsia,uel cantharides,uel aliquod aliud eorum,q̃ erosione,aut putrefactione interimunt:sed & horū gustū esse acrem ex iis coniicere licet, quæ in toto agunt corpore.Multa uero ēt ipso statim odore aliena sunt,planeq; pugnantiam cū homine indicant,uelut & hæc ipsa,q̃ nunc dicta sunt,& cicutæ,papaueris, mandragoræ, & hyoscyami succus.Quin & nuper quoq; herbā quandā conspeximus, quā Centurio quidā ex barbarica circa Aegyptū regione cōportauerat,odore adeo graui, adeoq; inamœno,ut ne gustare quidē auderem,sed lethalē esse coniicerem:Vtebatur aūt ad urgentes articulorū dolores: atq; ipsis ēt laborātibus refrigerādi pollere facultate est uisa.Est aūt colore subflauo,odore tā graui, q̃ cicuta,nisi ꝙ leuē quandā,instar aromatū,odoris adferat gratiā.Nomen herbę ex qua succus hic exprimitur,Lycopersium esse dicebat. Verum de facultatibus deleteriis rursus tractabitur. F Scire aūt oportet,acres sapores oēs(nam de istis agebatur)summe esse calidos,ac deinceps post illos esse amaros,deinde uero dulces. Cū uero in oībus ampla sit latitudo,is,q̃ magis,aut acris, aut amarus,aut dulcis est,magis quoq; est calidus:qui uero minus,tñ amittit caloris,quantum abest ab exacta gustus qualitate. Terminus autem,seu finis saporis amari est abstergere: acris uero urere:at dulcis nutrire: ubi uidelicet in sua quisque natura absolutus fuerit, hoc est, ubi quoad fieri possit,minime alienis permisti sint qualitatibus:Velut amarus prorsum quidē est calidus,uerum,qui modo admodum ex dulci mutatione natus est,& minus amarus est, & minus calidus:at,qui iam diu mutatus est,summe amarus est, & proxime ad acrem pertingit,ut nō abstergat solum,sed etiam exedat, & mordicet:uelut aristolochia quidem,iris,& panax,id modo p̄nt,nempe ulcera abstergere,atq; expurgare.At uitis agrestis,quæ Græce staphisagria dr̄,nihilo ab istis amaritudine uincitur,nisi uel ipsa quoque uincat. est.n.iam ēt acris,idque ualde:tum multum quoque calida,ut non sordem ulceribus auferat modo, sed & ipsam quoq; carnem colliquare possit.Porrò quod in ulceribus nati sunt præstare amari sapores, id ipsum in corpus assumpti efficere ualent.Abstergunt.n.expurgantq;,& quæ in uenis est,crassitiem incidunt. Quā ob rem menses mouent,educendoq; ex pectore pulmoneq; puri auxiliātur: & in summa, siue G crassa in eis pituita,siue pus,siue aliud quippiam contineatur eiusmodi, expurgant:eaq; ratione,& comitiali morbo competunt,quicunque certe naturam non habent deleteriam: illi enim toto genere præter naturam sunt. Sed & iis,qui sanguinem spuunt,noxij sunt: quippe cum isti adstringentia & uiscosa,non incidentia diuidentiaque,exposcant. Atque hæc quidem iā quadantenus curandi attingunt methodum. A.l.2.t.1.c.3. fol.93.g

Qua differant amarus acrisq̃ sapor. quòd scilicet amarus præterquam quod calidus sit, etiam est siccus: at acris, utique qui non exactus est, uberem quandam humiditatem obtinet. CAP. 19.

POstea uero q̃ de saporibus amaris definiuimus diximusq;, ꝙ incidendi uim hēant, & extenuandi,tū abstergendi,ac nimirū ēt calfaciendi,hactenus tñ,ut non urant: rursum ad acres orōnem uertamus.Ac primum exacte ipsos calidos dicimus,deinde exedentes,urentes,crustā molientes,ac deniq; ēt colliquātes,eosq; oēs,uel cuti impositos esse hmōi: Sin intro in corpus sumantur,siquidem tota sub̄a animanti cuipiam summe aduersentur,putrefacientes oēs,deleteriosq;,eius generis aīantium: sin caloris duntaxat immoderatione, si crassæ sint essentiæ ter H ræq;,interiora exulcerandi pollere facultate:sin tenuis,urinā mouendi,sudoresque ciendi uim hr̄e:in summa aūt,incidendi,& digerendi per halitum:ex quo genere quidam tum expuitionibus ex thorace,tum mensium motibus auxiliantur.Cæterū q̃n sit,quo modo, & qua methodo utendum,non est præsentis tractationis exponere: de omnibus siquidem eiusmodi in curandi methodo differetur.Quare de acrium saporū natura plura scribere supersedebo:sat.n.fuerit distinctiones adiicere exactiores,quibus ab amaris differūt.Nec".n.sola caliditate uehemēti ab illis diuersi esse consueuerunt,sed ꝙ amari oēs non modo calidam hēant facultatē,sed & siccā, cineri(uti eos quis optime cōparet)adsimiles.Acres aūt,quicunq; utiq; amari non sunt,multam interim humiditatē admistā hn̄t, proindeq; corporum eiusmodi non pauca a nobis esitantur. Porrò,ꝙ non calidus modo,sed & siccus est oīs sapor amarus,in primis nos,maximeque discere ta docet experientia,de qua sæpenumero uerba supra fecimus:Ijs uero,qui præter experientiā per rōnem ēt scrutant̄,similiter accidit.Admodū itaq; excalfactis dulcibus,siue id ab igne, siue a calore ingenito,amarorū corporū constare generationem indicauimus: q̃ protinus consistentia quoq;, sicciore apparent:Tum uero q̃m absumatur sp̄,ac defluat ab eis humor in uaporem a calore solutus,necesse est reliquum terrenius sicciusq; effici: quippe cum dulce præterquàm ꝙ A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

calidum

A calidum sit,siue plus,siue minus,necessario sanè,& humidum plus,minusve existat.Si aũt corporis nñi naturæ maxime est simile,ipsa uero sit temperate tum calida,tum humida,id quod ex dulci superassato prouenit,perinde ut calx cinisq;,calidũ siccumq; necessario efficitur:proinde abstergere quoque,cõminuere,secare crassos,uiscososq; humores,sicut cinis,& nitrũ,est natũ. Nec.n.aerea est,neque tenuis, neque aquea eorum consistentia, sed,ut paulo ante dictum est, terrena,exacte a calore elaborata,ac uelut superassata ipsorũ essentia. In cõparatione ergo adstringentium quidem,non parum iis tenuiora sunt medicamẽta amara,ut ad acria uero,crassiora:quam ob rem neq; facile crassos viscososq; humores pertranseunt,uelut ea,quæ sunt tenuiore essentia:nec incidere,perinde ut crassiora,nequeũt. In medio aũt utriusq; excessus sint oportet,q̃ incisura sunt,nẽpe ut neq; prõpte penetrent perinde,vt flãma: neq; dum cunctantur tardantq;,dissecare non possint.Verũ de istis in sequenti libro, qui ex ordine est quintus, tractabitur.Nunc aũt tñ nouisse suffecerit, ꝙ qualitas oĩs amara calidis simul,siccisq; substantiis accidit,& præter hæc tenuibus,& terrenis.Inaudiendum est aũt totum,quod dr̃,coniunctim,haud quaq̃ utrunq; separatim legendum: nam sic pugnare cum terreno uideatur tenue. Verum non simpliciter tenue,sed ut in terrena consistentia tale esse amarum assero, uelut calx, & cinis, &
B quicquid exacte perassatum fuerit,cinisq; redditum:fore aũt verius adsimiles fuligini,ac ipsius flammæ fauillæ,quippe q̃ gustantibus apparet amara.Ergo crassum,& terrenum est corpus, ferrum,ac lapis:fauilla aũt,& cinis tenue.Ignita itaq; ferrum,lapisque,calce,cincreq; sunt crassiora,multoq; magis,q̃ fauilla:ad hæc quoq; & calidiora.Sed ferro lapidique ignito, ea quæ ꝑ erosionẽ interimunt medicamẽta, similia sunt:q̃ a corporis nimirũ calore huc perducuntur:uelut chalcitis,mysi,sori:ad hæc arsenicũ,hydrargyros,lithargyros,& alia innumera. Crassarum.n. sunt partium id genus oĩa,ac ꝑtãte calida:ac proinde temporis spatio accensa,per eam,quę est in aĩante mutationem,non aliter q̃ lapis,ferrumq; ignitum uentrem,tum exulcerant, tum exurunt,cum.f.in corpus distribui præ grauitate haud possint.Istis autem subtiliora sunt,tametsi & ipsa terrenæ sunt consistentiæ,calx,cãtharis,lepus marinus:quorum quædam usque ad iecoris pertingunt regionem:quædam uero usque ad uesicam,& pectus,in tanto interim itineris spatio igneam acquirentia naturam.Porro aristolochia,& iris his etiam subtiliores sunt: quippe q̃ tum humidæ essentiæ,tum aeriæ,plus q̃ illa obtinent:quod hinc constat,ꝙ neq; adeo sint sicca duraque,neque adeo grauia,quapropter,& deleterium effugere genus.Sane uero,& cantharis, parce interim sumpta,quibusque oporteat admista,præterquàm quòd uesicam nihil offendat,
C etiam renes expurgat:immo,& quæ efficaciora conficiuntur ad urinas mouendas medicamenta,non nihil habent cantharidis. Sed de hisce aliàs habebitur sermo.

Quòd sapor amarus insit corporibus temperie siccis:& si plane amarus sit esculentus non sit. CAP. 20.

A.l.2.t.1.c.3. fol 93.g

AT amarus sapor ꝙ siccis tẽperie corporibus insit,hinc colligere licet, ꝙ & minime omniũ amara putrescant:minimeq; uermes, aliaque non nulla aĩalcula,qualia in radicibus herbisque,ac fructibus putrescentibus prouenire solent,procreent:maxime nãq; uidemus in humidis nasci corporibus uermes,ac putrilaginem.At,quę exacte amara sunt(uoco aũt ita,q̃ nulla sensu notabili alia participãt qualitate)oĩbus ꝓpe animantibus,nedũ hominibus,esui inepta sunt:quippe cum animal oẽ plus minusque sit humidũ:amara autem,sicca,haud aliter quã cinis,& puluis.Itaq, neq; cinerem,neq; puluerem,neq; fauillã,neque calcẽ aĩal ullum esitat,neque eorũ,q̃ plane amara sunt quicquã.Absynthium enim nõ solũ amarũ est, sed & adstringit: marina uero aqua salsa potius est,quã amara,plurimum in se habens aquæ potabilis: id quod & ab Aristotele olim satis est demonstratum.At aqua,q̃ est in lacu Palæstinæ in caua Syria,quẽ alii quidem mare uocãt mortuum,alii stagnum bituminosum,gustantibus non salsa modo, sed
D & amara est.Salem uero etiam habet ex sese natum ? perinde amarum. Primoq; statim aspectu una cum uniuerso mari tum candidior,tũ crassior apparet,meræ salsugini seu muriæ,similis:in quã si salem iniicias,ne liquari quidẽ etiã possit:plurimum.n.eius in se habet:ac siquis in eam se mergat,continuo sale tenuissimo uelut conspesus undique emergere cõspicit.Quapropter etiã aqua illa,q̃ cætera marina grauior est,idq; tanto pondere,qanto fluuiali marina. Itaque ne si te ipsum quidem demittere uelis in profundum,deferri deorsum possis : ita attollit eleuaq; aqua: non sanè quia natura leuis sit,quod quidã ueterum sophistarũ prodidit,sed, ut censuit Aristoteles,ꝓpter grauitatẽ,instar luti, quæ leuiora sunt gestãs.Proinde si hominem ligatis manibus pedibusq;in stagni illius aquã conieceris,deorsum haud fereẽ.Quin uerò,sicut naues in mari onera plura,q̃ in fluuijs citra submersionẽ portare ualent, eundẽ in modũ in stagno mortuo multo plura,q̃ in mari:tãto.n.est quę in illo est aqua,marina grauior,quãto marina lacustri,aut fluuiali: inest.n.ei salis substãtia, quæ terrea grauisque est. Ipsique tibi marinã,si lubet,efficere licet, sale in aqua fluuiali colliquato, cognoscereque quanto grauior reddatur aqua eiusmodi, q̃ sit dulcis.Quin & modum iã inuenerunt,moderatã ad saliendum conficiendi*salsuginem,si ouum in ea uideatur natare: nam ubi etiamnum sidit,ac nondum super*salsuginis superficiẽ innatat, aquosa magis est & dulcis:grauiter uerò salsa est,ubi tãta est salis copia indita,ut ampli9 liquari

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

ri qui postea adijcitur nequeat. Quã aquam si pendere non grauaberis, oĩum aquarum compe- E
ries grauissimam. Itaq; ego qñq; inanẽ esse diutius cuiusdã ambitionẽ oñdi, qui tantã in Italiã
maris mortui aquam deuexit, q̃ cisternã implere posset: nã id ipm ego expedite pstiti, sale pluri
mo in aquã potabilẽ coniecto. Longe ẽt grauiorem eiusmodi effeceris aquam, si q̃ plurimũ sa-
lis liquatũ sub Canis exortũ, ubi potissimũ æstus iam fuerit ualentissimus, torreri siueris, haud
aliter q̃ in stagno bituminoso: sic.n. hæc aqua perinde, ut illa grauis efficiet: ac si ligatũ hoĩem,
aut aliud aĩal, in ipsam conieceris, instar nauis super aquã feret. Quin uero & amarior protinus
quoq; eiusmodi erit aqua, si decoquere ipsam in ignẽ lubeat: nã quicquid salsum plusculũ excal
feceris, amarum tibi euadet. Sic & ipsius bituminosi lacus aqua in caua, calidaq; regione contẽ
ta, dũ Sole torretur, amara efficitur: proindeq; æstate, q̃ hyeme amarior est. Ac siquid eius hau-
stum in uase cauo regioneq; aprica (queadmodũ nos effecimus) æstiuo tpe deponas, continuo
amarior sese reddita uidebitur. Verum hæc oĩa iis, quæ paulo superius de amari gñatione dixi
mus, abunde subscribunt. Cæterũ cuius gr̃a oratio ad bituminosum digressa est stagnũ, id non-
dum oẽ expositum est. Nullum.n. in eo neq; aĩal, neq; planta inesse conspicitur: immo cum duo
in eum fluuij confluant longe maximi, pisciumq; copia scatentes, maxime qui prope Ierichon-
tem fluit, quem Iordanem noĩant, nullus oĩno piscium fluuiorum ostia excedit: ac si captos qs F
in lacum iniiciat, celeriter mori conspicit: adeo est oĩbus tum hoĩbus, tum plantis, inimicũ qđ
exacte amarum est, & quod squallidum pariter, & siccum est, atq; natura uelut fuliginẽ ab exas
satione referens. Quanquam ne illius quidem stagni aqua exacte amara sit: quippe cum nec ip-
se sal: uocant aũt eum Sodomenum, a circumiacentibus stagnum montibus, quos Sodoma ap-
pellitant: multiq; ipsum accolæ ad oĩa, ad quæ nos alio utimur sale, accommodant. Vis eius nõ
modo plus q̃ cuiusuis alterius salis exiccatoria est, sed & extenuare nata, quia.s. plusquam alius
exassatus est. † Omni.n. sali obscura quædam adstringendi uis inest, qua eas, quæ condiunt car-
nes constringit, densatq;, potissimum ubi durus, & minime fragilis extiterit. Talis est exactissi-
mus quidem fossilis fere omnis: minus aũt illo marinus: tum, qui multis in locis aquis leuiter
salsis arescentibus prouenit, tertium locum obtinet, abstergere magis q̃ adstringere contrahe-
req; potens: Proximas his uires habet Sodomiticus, æque atque marinus durus: cæterũ ob ad-
mistam amaritudinem, facultatem ualentius abstergentem, ac digerentem, quàm marinus pos-
sidet. Sic & nitrum ipsum, & ipsius spuma, & quod cõposita appellatione uocatur aphronitrũ,
cæteris magis extergere possunt, nempe quia minime adstringunt, & exacte sunt amara.

† Co. græci multũ ab hac tralatione variãt, hic autem interpres ueterẽ tralationẽ imitatus est.
A * Al. flos.

Quòd sapor salsus calidus sit, & terrestris, eaq; ratione quadantenus sapori amaro similis. CAP. 21. G

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

ETenim propinquus est sapor salsus amaro: quippe terreni ambo sunt, & calidi nõ obscura
tñ diuersitate dissidẽt, q͂ uidelicet amarus a calore arido plus sit extenuatus, & elaboratus.
Sic in gñe salis, qui durior est, & densior, terrestriorq;, qualis fere est uniuersus fossilis, minus ca
lidus est, subtiliumq; minus partiũ: qui uero rumpi facilis, laxusq;, tenuior simul & calidior est:
in quo gñe est, & qui subamarus est, mediam quodammõ naturam inter salem durum & aphrõ
nitrum obtinens. Sanè & inter aphronitra quædam sunt duræ crassæq; essentiæ, quæq; nec faci
le liquari in aqua queant. Verum de prauis non est in hoc loco nobis sermo, sed de iis, quæ iux-
ta noĩs rõnem essentiam hñt spumosam, qualis utique est, & ipsa nitri spuma. Est.n. ea omnium
mõ dictorum tenuissima, uelut & asiæ petræ flos: multum.n. & hic quoq; tenuis est, sed aphroni
tro minus calidus. Quare utiq; carnium excrescentiã minore cruciatu colliquat: mordicat aũt
eas nitri [a] * spuma: mordicat uero & aphronitrum: nec secius quoq; & ipm nitrum, tametsi illis
sit minus calidum. Verum supra monuimus, essentiam crassam plus erodere, ubi nimirum calo-
rem quendam nacta fuerit. Nulla.n. eius pars sine cruciatu celeriterq; transit, sicut eius, quæ sub
tilis est: uerum retenta, & immorans, ac tardans, plusculoque tempori uni corporis nostri parti H
culæ inhærens, haud immerito molesta redditur, instar pali carni infixi.

Quòd odorata omnia calida. CAP. 22.

CAeterum, ubi de saporibus oĩbus, [b] † q̃ conuenire uisa sunt, exposuimus, ʒ reliquum fuerit
de uaporibus disserere: quippe cum huius sensibiliũ gñis gratia, odoris sensum natura crea
rit. Sanè pleriq; similiter saporibus nos afficiunt. Siquidẽ acida oĩa, & ante ista ipsum adeo ace
tum similiter odoratum, gustumq; mouet: tum acria quoq;, uelut allia, cæpæ, & ipsa non minus
q̃ gustum, odoratum quoq; offendunt, mordicãtq;. Sic in aliis singulatim similis propemodum
est odoris sensus sensui gustus. Itaq; quorundam corporum, ẽt non gustãtes, qualitatem cogno
scimus, ueluti fimi: proinde oĩno ne gustare quidem aggredimur, quia.s. admodum fides habea
tur odoratui. Quin ẽt si qua boni odoris edulia, putrilagine corrupta, odore nos suo offendunt,
protinus ea abiicimus, haud gustare dignati. Fereq; in oĩbus mutuo consentiũt odoratus, & gu
stus: attamen in odore suauissimis, uelut rosa, plurimum differunt dissidentq;: tñ.n. abest, ut gu
stantibus suauia sint, ut amaritudinẽ non paucam præ se ferant, [c] † tametsi amarum nunquam
odoratum est, neq; ut medicamen nobis suaue, neq; ut cibus. ʒ Quænã igitur huius sit dissonan
tiæ cã, licet Theophrastus quæsierit, tñ præstiterit, & quæ nos de ea cognoscimus exponere.

B † εἴρηνται τὰ ἐικότα.
C † In cod. græcis impressis legitur καί τοι τό τε πικρὸν οὐδέποτ᾽ ἦν εὐῶδες, οὐδ᾽ ὡς φάρμακον ἡμῖν ἡδύ. i. tametsi amarũ nũquam odoratum est, neq; ut medicamen nobis suaue.
Cod. autẽ antiquissimus hẽt, καί τοι τό γε πικρὸν οὐδέποτ᾽ ἦν οὐδ᾽ ὡς φάρμακον ἡμῖν ἡδύ. i. tametsi amarum nunquã sanè, nec ut medicamentũ est nobis suaue. Vetus autem tralatio, ita habet. uerun tamen res amari saporis nõ cadit ex casu delectabili in aliquã horã, nec secundum uiam medicinæ, nec secũdum uiam cibi,

A Amari saporis gñationem ex dulcibus a calore extenuatis prouenire iam clare docuimus: apparuitq; calidiora simul,& tenuiora tẽperie esse amara,q̃ dulcia. Sed,& odoris sensus in ipsis cerebri est uentriculis,uelut & id quoq; alibi a nobis demonstratũ est:& odorabiliũ uaporosa est sub̃a. Ea.n.quæ a corporibus defluunt,ambiẽti permista, ac deinde per nariũ inspirationem in cerebrum delata,sensum mouent. Recta ergo rõne, † quæcunq; odorata, eadẽ & calida sunt, quippe cum uaporum copia a calore proueniat:non tñ protinus , quicquid odoratum est,suaue esse colligitur: siquidem non oẽ id spiritui in cerebri uentriculis contento familiare est. Etenim quemadmodum qui linguæ obueniunt sapores,ij qui familiarissimi,ijdem & dulces erant: qui uerò non familiares,cõplures hẽbant dñas: ita odores, qui familiares sunt cerebri spiritui, iidem & grati sunt,& suaues: qui uero non familiares,multis dñis a sese mutuo dissident: cæterum non oĩbus imposita sunt noĩa, perinde ut saporibus . Dicimus.n.quippiam acidum acreq; habere odorem,sed austerum,acerbum,salsum, aut amarum haud ẽt dicimus . Verum in hasce duas appellationes odorabilium pleraq; reducimus,beneolentia, & graueolentia appellantes: beneolentia quidem proportione quadam ad ea , quæ linguæ sunt dulcia : graueolentia uero ad ea q̃ non dulcia: uno.n.noĩe totum hoc in saporibus genus appellari nequit. Videtur autem a

B corporibus non odoratis,aut oĩno paucum defluere, aut quod pro mole sua sit immoderatum, sicut in iis,quæ exacte tum salsa,tum acerba sunt. Exacte autem cũ tale, aut tale quid dicimus, syncerũ,& quãtum fieri possit,alterius qualitatis expers dicimus. Siquidem crassa utrisq; essentia est,& ad hoc acerborum etiam frigida: quare uerisimile est,quod ab iis defluit,paucum esse, & crassum,& mole sua terreum,ac proinde per inspirationem in cerebrum non incidere.

Quòd neque ex odore, neque ex colore certum quid definiri de medicaminum temperie posit. CAP. 23.

ITaq; haud tutum est ex odore de sensibilium tẽperatura coniicere perinde,ut ex gustu. Nam quæ odore carent,crassam quidem essentiam obtinent: cæterum q̃ sit eorum in calore frigoreq; natura,id uero nondum constat. At q̃ odorata sunt,tenuia utique sunt quadantenus,& calida: uerum eius tenuitatis caliditatisq; quantitas haud ẽt indicatur. Porrò maxima potissimaq; cã,quamobrem in odoratis nihil euidens de temperatura indicari queat,inæqualitas est sub̃æ: de qua sæpenumero uerba mihi iam habita sunt,ubi demonstrabam corpora pleraq; dissimilari esse subsistẽtia. Ac nunc quoq; ẽt claritatis gratia unũ exemplum proponam , nempe Rosam, quæ non ea modo rõne dissimilaris est,qua pars quidem eius continet,pars uero continet(con

C tinens quidem durum & terreũ, quod continetur succus est humidus)immo,& succi ipsius tria sunt excrementa quemadmodũ supra necessarium esse demonstratum est,unum terreum, quale est in uinis fæx: alterum aereum , quod ipsum quoque uini flori proportione rñdet : tertium aqueum,quod in omnibus bullitionem efficere corruptionemque diximus, ubi nimirum,neq; deuictum,neque plane alteratum ebullitionis tp̃e fuerit. Sane huius excrementi gratia quidam succos non nisi coctos reponunt,alij in Sole feruenti præsiccatos: nam terrei aeriiq; gratia non admodum corrumpendos metuunt,cum ea, & separari uideant , ægreq; corruptibilem sortita sub̃am,quandoquidem temperamentum nacta sunt siccum. Sed de istis supra abunde disserui- mus . Cæterum in rosæ natura aliud gustantibus acerbum est, quod terreum , ut sit,& crassum frigidumq;,necesse est: aliud uero amarum,quod tenue est,& calidum: & tertium in iis aqueũ , necessario quidem frigidum , sed in tenuitatis crassitudinisque oppositione quadantenus summorum medium: cuius mistura,neque ipsum illud acerbum, neque ipsum amarum , summè est tale,quale dicitur: qualitates.n.oẽs exoluit aquei admistio. Ipsum itaque hoc aqueum elaboratum,extenuatumque,atque excalfactum quodammodo uidetur,ac proinde facile in uaporem solui,& hac ratione rosa tum odorata esse,tum celerrime resiccari. Atq; hæc oĩa de eo ex gustu

D coniicias: at per odorem haud ° æquè: quippe cũ non æquè oẽs eius partes euaporent, nec perinde sensum moueant. In gustu autem omnes similiter gustabilium corporum particulæ in linguam incidunt , sensumque mouent pro sua natura singulæ . Quare certum tutumque,ut diximus,non est,de tota medicamentorum facultate ex odore coniicere : nam ea sola agnosci pñt, quæ modo posuimus . Multo minus ex coloribus de medicinarum uirtutibus colligere quid ualeas: quippe cum in singulis coloribus calida,frigida,humida,siccaque reperias , quemadmodũ in primis huius operis commentariis ostendimus. In quoque tamen singulatim genere, aut seminis,aut radicis,aut succi ex colore indicationem quandam liceat sumere: utpote cæpa , scilla,uinum,quanto fuerint albidiora,tanto & minus sunt calida: quæ uero subflaua fuluaque,calidiora. Idem usuenit tritico,milio,ochris,phaselis,ciceri,ireos radici asphodelique,aliisq; cõpluribus: in quoque enim genere in uniuersum fulua,flaua, rubraque omnia albis sunt calidiora. Itaque etsi hinc quoque de medicamentorum uiribus coniectura fieri queat, tamen sermoni adiiciatur,optimum sane esse(ut dictum,& ostensum sæpenumero est)per experientiam discretam facultates inuenire,in hac enim falli non possistquanquam prius, quàm experiẽtia uirtutem agnoscas,gustus pleraque indicet,pauculum etiã(ut dictum est) approbante ipso odore.

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.e

† Al. uaporosa, omnino.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.e

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER QVINTVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

De reliquis agit principijs earum facultatum, quæ post primas calfaciendi, refrigerandi, humectandi, & ſiccandi, medicamentis inſunt, & ex operibus, quæ edunt in corpus, denominantur.

Recapitulatio prædictorum, quæ ueluti ſuppoſitiones ad dicenda erunt. CAP. I.

QVintum librũ De ſimpliciũ medicamentorũ facultatibus orſurus, ea primũ
repetam, quæ ſupra demonſtrata in rem p̃ſtem cenſentur accõmoda, ſum-
pto ab elementis principio, aqua uidelicet, igne, aere, ac terra: quæ nõ nul- F
li a qualitatibus denoĩantes, humidum, calidum, ſiccum, & frigidum eſſe
aiũt. Sunt ergo qualitates hæ, humiditas, ſiccitas, caliditas, frigiditas. *Quæ A.l.2.t.1.c.4. fol.94.f
uerò ab illis denoĩantur corpora, ea ſunt tum cõia oĩum elementa, tũ ea q̃
per harũ excellẽtiã, aut humida, aut ſicca, aut calida, aut frigida nũcupant̃:
tum ea, q̃ ad conueniens, ſiue ſymmetrum gñis eiuſdem, aut ſpeciei conſe
runtur: quæq; ad quiduis obuium. Sanè de horum dr̃ia frequenter tractauimus. Nec minus di-
ximus, quatenus differat nutrimentum a medicamento: & ꝙ nutrimentũ uincitur, ac ſuperatur
ab eo, quod nutritur: medicamentum autem contra: ipſum.n. uincit, atq; ſuperat corpus, cuius
fuerit medicamentum, quippe cũ utriuſq; referatur ad aliquid notio. Oſtenſum p̃terea eſt medi
camentũ alterare natũ eſſe, aut una quapiam qualitate, nempe aut calfaciẽdo, aut refrigetãdo,
aut humectando, aut ſiccando, aut dictorum coniugatione quapiã: aut tota ſua ſub̃a, ſicuti cõ-
plura deleteriorũ, ſeu lethalium medicamentorũ, nec pauca alexiteriorũ, ſeu amuletorum, tum
purgantia oĩa, ac pleraq; eorum, q̃ epiſpaſtica, hoc eſt attrahentia nuncupant. Sed de iſtis, q̃ reli
qua ſunt, infra adiiciam. Quæ uero una duabusve qualitatibus in uniuerſum corpus noſtrum
agunt, ea hoc in libro exponã, rurſum hic ſumpta hypotheſi ſuperius demonſtrata, ꝙ* ſimpliciũ G
medicaminum pleraq; diſſimilarium ſint partium, req; uera compoſita, cæterũ appellant̃ ſim- A.l.2.t.1.c.1. fol.91.c
plicia, ꝙ cuiuſmodi ſunt, talia natura ſint, nec quicq̃ ex noſtra induſtria aſſumpſerint: quin etiã
ꝙ quædam craſſarum ſint partium, & terrena ſuis ſubſtantiis, quædam tenuia, & aerea, alia ue-
ro aquea, & dictorum media. Hæc cum ſint ſuperioribũ libris demonſtrata, hypotheſes mihi
* ὑποκειμένων. ſunto ad ea, quæ nunc dicenda ueniunt. His ergo* propoſitis ordienda iam oratio eſt.

De uſu medicamentorum. CAP. 2.

VSus eſt frequenter hominibus medicamentorum ob id ipſum tantummodo, ut aut refrige
rent, aut humectent, aut calfaciant, aut ſiccent, aut per coniugationem horũ quid agãt. In-
terim uero, * ut quod ſupra modũ laxatũ eſt contendãt, atq; contrahant, aut quod intenſum eſt
laxent: aut quod condenſatum eſt rarefaciant, aut rarum condenſent: aut durum emolliãt, aut A.l.2.t.2.c.4. fol.94.f
immodicã molliciẽ ad duritatẽ reuocẽt: aut plenum euacuent, aut uacuum impleant: aut gene
ris eius aliud quid agant. Nam quiſquis perfrixerit, nõ medicus tm̃, ſed quiuis ẽt ex plebe ab ip
ſa rei natura ductus calfaciens medicamen inuenire deſiderat: aut ardenti febre æſtuãs, qđ re-
frigeret. Sic priuatus quiſpiã ſi ulcus habeat nimis molle ac humidũ, id medicũ deſiccare iubet:
aut ſi ſiccum, & exuccum, humectare. Quin etiam cum ſiccitatem pariter atq; caliditatem toto H
corpore percipiũt, ceu & q̃ æſtuãt, ſiue vſti ſunt, & qui defatigati ſunt, lauari expetunt, frigidã-
que bibunt, tum quicquid refrigerare ſimul, & humectare põt, ſtudioſe exquirunt: uotiq; ſæpe
cõpotes fiunt. Atq; ipſa natura duce eorũ remedia pleriq; idiotarũ inueniunt: at phlegmones,
ſcirrhi, œdematis, erycpelatis, putredinis, herpetis, grangrenæ, nullus ex illis ſibi remediũ pue
ſtigandũ ſumit, tanquã unũquodq; eorum maius iã ſit quã pro captu hominis plebei, ac ſciẽtiã
requirat uenerabiliorem. Eam ſcientiam nuncupãt Medicinam, & qui eam exercet, Medicum:
atque hucuſque, & ipſi procedunt, ut ſciant ulcus cauum carne impleri, ſordidum purgari debe
re, æquabile cicatrice induci: non tamen norunt quid carne impleat, quid purget, quid cicatri-
ce inducat. Sic ſane ẽt ſi muſculũ habeãt durum, ac tenſum laxumve, ꝙ duro quidem mollienti
bus ſit opus, tenſo autem laxantibus, laxo uero contendentibus, id ſatis perſpiciunt: nõ tñ cõ-
pertũ habent medicamentum, quod aut emolliat, aut laxet, aut contendat, ſed ea inuenire opꝰ
eſt medici. Siquidẽ inuenias ex plebe quoſdã, qui nõ ſecus atq; medici medicamentorũ pollent
inuentione, ſed hactenus, dum calida modo, ac frigida, humida, ac ſicca perquiruntur: uerũ in
iis, quæ modo dicebamus, prorſum rudes reperias. Tametſi, ceu ante monuimus, haud omnium
tum calfaciẽtium, tum refrigerantium, tum humectantium, atq; exiccantium, æque facilis eſt

atque

A atq; expedita inuentio. Quippe q napy, pyrethrumq; excalfaciunt,& portulaca solanũq; refri gerant,tum aqua & oleum humectant,&acetum,& marina aqua desiccant,penè oĩbus nõ medicis duntaxat,sed & idiotis confessum est: At rosaceũ an ne calfacere, an refrigerare dicendũ, similiter acetũ,oleum,& eius generis non pauca,ingenti controuersia iactata sunt. Verum de talium facultate in quatuor ante hunc libris disputauimus, In primo ac secundo sophistarũ redarguentes epicheremata,(seu in utranq; partem rõcinationes:) mostrantesq;,ueram methodum, cuius quis ductu medicamentorũ facultates inueniat. In tertio missis sophistis, oẽs ab initio logicas exposuimus qõnes,quibus maxime insistas, quibusq;, ut sic dicã, artificiose efformatus idoneus sis ac sufficiens, qui medicamentorum oĩum facultates inuestiges. In quarto de propriis linguæ sensoriis disserui, quos sapores appellitant, id indicans, quo pacto hinc orsus primas inuenias tũ qualitates,tũ facultates. Attigi porrò ẽt in extremo libro qualitates odoratus, docens quantum itidem & hinc iuuari queas ad primarum inuentionem facultatum. At in hoc quinto libro aliud mihi propositũ est facultatum genus expromere, quas uocare potes scd'as, ac tertias post primas,& oĩum cões. Siquidem cum particulatim vnumquodq; non pari modo ex illis temperatum sit,aliud,puto,ex iis laxatorium euasit,aliud intensorium:aliud emolliens, B aut indurans,aut rarefaciens,aut condensans. Tum ex operibus,q̃ ædere nata sunt, facultates in se hře dicta sunt rarefaciendi,condensandi:emolliendi,indurandi:illinendi,extergendi: attrahendi,repellendi:ad hæc laxandi,contendendi:ora referandi, ac contrahendi: incrassandi, extenuandi:dolores sedandi,ac ciendi,illas ἀνωδύνους,has ὀδυνηρὰς noĩant:concoquendi, puris mouendi:digerendi per halitum,sudoris prouocandi:soporis conciliandi,stuporis accerscẽdi: aĩum alienandi,(ecstaticas nuncupant:) putrefaciendi,urendi,erodendi,crustã faciẽdi:fundendi,densandi:succũ prauũ procreandi,attẽperandi:purgandi,sistendi:exasperandi,leniendi:infarciendi,farctu liberandi. Ac cũ ulterius ẽt procedunt,ac propè particulatim opera appellant, vrinas ciendi,uomitus proritandi,subducẽdi uẽtris ac lubricandi,p nares,& os purgãdi (quas ἐῤῥίνους,& apophlegmaticas uocant,) menses mouendi,aut cõprimendi:similiter lactis, ac seminis tum generandi,& extinguendi,tum prouocandi,& reprimendi:Magisq; ẽt cum a iecore hepaticas,a liene splenicas,ab auribus oticas,ab oculis ophthalmicas,a dentibus odonticas,a coxa ischyadicas,a renibus nephriticas,a pedib⁹ podagricas,ab articulis arthriticas,a costis pleuriticas,a tussi bechicas,& a calculis cõminuendis λίθων θρυπτικὰς facultates uocitant,ad particulares perueniunt. Pari mõ quædã dicta est a procreãda in ulceribus carne facultas,sarcotica,ab C inducẽda cicatrice epulotica,a glutinãdo colletica,a purgatione cathartica, ab excrescẽtia carnis detrahenda cathæretica:fereq; numerari nequeãt oẽs particulatim facultates,si ab unoquoque singulatim eorum,q̃ perficiunt,deflexa illis imponere noĩa aggrediant. Sed pclarius sane, ac methodo dignius est,si missam facientes orõnem tum prolixam,tum confusam, commodis speciebus cõpositas* medicamentorum facultates cõpendio definiamus, non puris mouendi, aut mitigandi,aut doloris sedandi,aut per halitum digerendi,aut laxandi, in triticeæ farinæ cataplasmate facultatẽ inesse dictitantes,sed modicẽ tũ humidã,tum calidã:superius nanq; dictũ est,in quo signato eiusmodi dictionem efferamus. Similiter non urinas,aut menses prouocans, aut bechicũ esse medicamen:aut pleuriticis,aut peripneumonicis,aut purulentis(quos ἐμπύους uocant) congruere:aut morbis comitialibus,& spasmis,& palpitationibus,& tremoribus,& ruptionibus,& spasmatibus prodesse:neq; carne implere, aut purgare sinuosa ulcera: aut lateris, iecoris, lienisve dolores sedare:neq; chœradas discutere,aut ex ossibus carnes educere:ad eũdem modũ, neq; geniturae profluuio congruere,aut in uteri fomẽta utiliter misceri emollientẽ, & referantẽ:quin nec q neruos,& ephelides detergeat, & inueteratũ capitis dolorẽ sanet, aut fœtum corrũpat detractatq;:Sed sufficit hactenus dixisse calidã,hactenus siccam, & eatenus te D nuium partium illis obuenisse temperiẽ: sicque tum oĩa, quæ nunc memorata sunt,tum longe item plura indicasse:quin alio quoq; mõ de ea dixisse sat est amarã esse,sed non extreme,immo ita ut dulcedo quædã admista appareat. At primus doctrinæ modus empiricorum proprius est: secundus uirum potissimum rationalem decet:atque hunc mihi nunc exponere statutum est.

** Al. consuetas.*

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.f — *A.l.2.t.1.c.1. fol.91.c* — *A.l.2.t.1.c.4. fol.94.f*

De pus mouentibus, atque emollientibus medicamentis. CAP. 3.

CAeterũ uniuersa ea,q̃ quatuor superioribus libris sunt dicta,propria sunt ipsius de medicamẽtis speculationis, nisi si qñ per affinitatem curandi methodum sermo attigit: At,in quo nunc uersamur,ad illã magis pertinet:quapp p sæpe consilium mihi fuit, oĩno intactum præterire. Verum,qñquidem uisum est præexercendos esse eos,qui assequi deberent curandi rõnis intentiones:& pleriq; ex amicis,potissimumq; ij, quorum in gratiam hunc tractatum conscribere sum aggressus,ita me facere censuerunt:idcirco sermonem hunc hoc in libro absoluam,sumpto exordio ab emollientibus,& pus mouentibus,Cum utraque sint calida,humidaq;, diuerso tamen utraque modo:hæc.n.ceu simillimũ corpori in pus mouendo calorem producentia,absque ulla existentis in eo humiditatis,aut consumptione,aut adiectione:illa uero ceu maiorem, quàm pro natura accendentia,ac non nihil quoque humiditatis contrahentia. Porrò perspicua est notaque omnibus pus mouentium notio:siquidem suppuratio in pus est mutatio.

Tribus

Tribus modis dicitur molle,& durum,partim vt extreme tale,partim ut per excellentiam,partim ut ad symmetrum generis eiusdem,aut speciei,aut quiduis obuium. CAP. 4. E

SEd de emollientibus medicamentis,ipsaq; adeo emollitione, nō perinde simpliciter loqui licet,quia uidelicet,nec de duro molliq; corpore. Siquidem partim absolutè durum dr̃,ut terra:partim per excessum,ut unguis,calcar,cornu:partim ad symmetrum sui gn̄is,aut speciei, ut hoc aīal,puta elephas,aut hic hō,puta Hercules:partim ad quiduis obuium collatū, ut Diogenes ad Aristotelem.Pari modo dr̃ molle,aut ut summe eiusmodi,aut per excessum, aut ad symmetron sui gn̄is,aut speciei,aut ad quiduis obuium. Quòd uero tripliciter quoq; id genus oīa dicere liceat,partim ut a mistura aliena, summasq; hn̄tia qualitates,a quibus nuncupata sunt, partim ut ad symmetron sui gn̄is,aut speciei,partim ad quiduis obuium collata:& ꝙ nihil retulerit,illo,an hoc mō dixeris:frequenter mihi ōnsum est.Omissis itaq; cæteris signatis,de mollibus durisq;,ut ad optime comparatum hoīem,contemplemur:quem sanè regulam,ac mensuram statuimus oīum quę eum in modum dn̄r:nec tn̄ ad illius partem quamcunque,puta os,adipemve,sed q̄ temperie media est,nempe cutem,maximeq; eam, q̄ in manibus est, ubi perfecta est tangendi potentia.In unum autem redit,si qđ per excessum ad totam sub̄am dr̃,sic molle durumq; appellites,qn̄quidem medium quoddam est tactus noster: uti & Aristoteli uisum est, & F Plato quoq; sensisse vr̃,cum ait,Dura quidem,quibus caro nostra cedit:mollia uero,quæ cedūt carni.Nam cutem hoīs eo ipso in libro,Timæo.s.genere esse carnem ostendit.Quin & Aristoteles cum ait molle esse,quod in se cedit,durum quod non cedit, idem quod Plato sensisse uidet̃, & maxime ꝙ ad tactum ea iudicanda censet,tanquam ad medium.Quod uero in comparatione ad quiduis obuium durum est, ac molle,id in eo ꝙ magis minusq; cedat,aut non cedat, iudicari uidetur. Quin & ipsam cutem nostram, aut musculum,aut partem aliam quamlibet cū induratam dicimus,cum naturali eius statu aduentitium affectum conferentes,ita nominamus. Sanè corporum hoc pacto affectorum ad statum naturalem reditus emollitio est.

Quot modis fiunt dura? Nempe aut resiccatione,aut concretione,aut nimia impletione,aut harum coniugatione quapiam. CAP. 5.

POrrò cum uariè quidq; durius efficiat,nempe aut siccescens,aut concrescens, aut nimia repletione adeo,ut uehementer distendatur,aut coniugatione quapiā, sequitur ut & propria suaq; cuique emolliendi sit rō.Itaque de oībus deinceps distinguamus,interim illud prius commonefacientes,noīum uerborumq; copiam plerunq; non esse indecoram,sed potius eius contrarium esse illiberale,qn̄.s.non est necesse de illis distinguere.Nam ita & Plato prodidit. Et nobis in pn̄s necessitas incumbit de duri significatis definire, principio rursum ab iis desumpto, G quæ modo dicere desijmus.Nam quod in se cedit,molle est,siquidem corpus simplex fuerit:siquidem qđ ex pluribus constat,aut sese contingentibus,sicut tritici aceruus:aut inuicem implicatis,ut lana & pili:simul & cedere pōt,nec tn̄ esse molle. Contra in iis,quæ summè plena sunt, uelut utres uesicæq;,neutrū latus in se cedit,nec tn̄ quod continetur durum est:sicut nec qđ cōtinet ubi impletū est,durius se ipso euasit, aut aduentitiū alium affectū est adeptū, nisi ꝙ nunc tensum est,qđ hactenus fuerat laxum.Quam ob rem ego id renitens,\[Græce ἀντιτύπον\]non durum appello,qn̄ nimirum accuratius loqui ꝓpono: permitto tn̄ qui uelit durū appellare: quin & ipse persæpe sic nuncupo. Sed illud tn̄ moneo,non unam esse induratorum naturam, neque unam medelam:nam quod a siccitate induratum est,humectari postulat:quod uero a congelatione,excalfieri:quod aūt a repletione,inaniri:qđ deniq; a siccitate simul concretioneq;,humectari simul,ac concalescere:quod uero a cōgelatione pariter,& impletione,pariter quoque, & calfieri,& euacuari.Siccantur itaq; corpora citra congelationem,tum in ualidis exercitiis, tum in Sole feruenti,tum in inedia ingenti, tū in febre ardenti,& medicamentis,q̄ ita siccant,ut nō refrigerent quoq;: Congelantur a uehementi duntaxat frigore: sicut sanè & implentur a largi tn̄ humoris affluxu: At siccantur simul,& congelantur,coeuntibus,q̄ simul conuenire pn̄t causis,ut si quis supra modum laboret in frigore:Sic quoq; replentur simul,& congelantur ab influxu frigido,aut partis refrigeratione.Frigoris rursus ipsius cā triplex est: Vna foris incidētibus, puta aere,aqua,medicamento, quod sæpe factitant in erysipelatis: altera est propria patientis particulæ temperies: tertia ab influente in ipsam humore prouenit:nam is sæpenumero se ipso calidior effectus est,aut putrescens,aut contactu calidarum natura partium alterascens: cū interim,quod partibus natura frigidioribus affricuit frigus,plurimo perduret tp̄e.Atq; tot quidē modis corpora,tum indurantur,tum molliuntur.At medicamen emolliens\[Græci uocant μαλακτικοὺς\] non de omnibus his modis efferre uidentur,sed peculiariter de ijs, quæ congelatione induruerunt,magisq; etiam si in eis contentus sit humor præter naturā,uelut in scirrhosis.Quippe si a siccitate indurerit,humectare potius,non mollire id præcipiunt, sicut impleta euacuare,non emollire.Sed de nominibus,neque contendere honestum est,neq; curiosum esse est necesse: uerum rerum insistere diuersitatibus præstat:in quibus siquid peccatur, ingens ægrotis damnum malumq; prouenit. Itaq; quod resiccatum est, humectātia poscit remedia,de quibus supra abundè disserui.At qđ a frigore congelatum est, excalfacientia postulat: q̄ nec ipsa obscura

A.l.2.t.1.c.3. fol.92.h

H

A ſcura ſunt. At quod impletum eſt, aut refrigerantia requirit, aut excalfacientia, aut quæ propriè uocantur ſiccantia: vniuerſa ſiquidem hæc humorem ſuperfluum euacuant, ſed ſua, ac peculiari quodq; ratione: frigida quidē duobus modis, nēpe repellentia, ſimulq; cū calore multā educentia humiditatē, ſicut Ariſtoteles docuit: quæ uerò excalfaciunt, dum contentū in caleſcentibus corporibus humorē in uapores diſſoluunt: quæ aūt deſiccant, velut quæ uocātur diaphoretica, hoc eſt per halitum digerentia, & ipſa duplici ratione, aut humores ebibentia, cū poris quibuſdam inſunt, aut totam alterantia partem. Verum qn̄ tēpeſtiuus, cuiuſq; ſit uſus, non eſt pn̄tis negocij definire, ſed ad curādi attinet methodum. Quæ uerò à frigore pariter, & ſiccitate indurue re, ea excalfacere pariter, & madefacere expedit, non ſicut pus mouentia, calore, & humiditate ſecundum naturā attēperatis, ſed tanto eſſe medicamen expedit calidius, quanto exuperauit frigiditas: tantoq; humidius, quāto & uicit ſiccitas: in quibus menſurā finire ad curandi itidē methodum pertinet. Sufficiat aūt hic medicamentorum ſpeciei formulam quādam exponere, idq; pauculis exemplis. Igitur oleum, & aqua calida humectant ſimul, & excalfaciunt. Quod ſi ambo in unum miſceantur, multo magis, tum excalfaciet, tum humectabit, quod ex ambobus erit miſtum, ſicut aquæ potabilis *balnea cum oleo copioſo *exhibita. Idem efficit eduliorū qualitas, ſi

B ſimiliter habeat. Itaq; ingentis famis, quam βούλιμον nominant, illiuſmodi ſunt remedia: eſt.n. ea affectio frigiditas iuncta ſiccitati, & ſanatio eius per contraria perficitur. Enimuero cataplaſma quod ex farina triticea conficitur, in temperatis naturis pus mouens, nec quicquam naturalis partium humiditatis aufert, qđ quidem relatu ſit dignū, multoq; magis, nec apponit: ſicut nec calorem intendere pōt, nec hebetare, ſed tn̄ in ſubſtantia ipſa augere. Cæterum non idem eſt, qualitatem intendere, & augere ſubſtantiā. Sed hæc paulo poſt accuratius oſtendam. Attamē id genus medicamenta humida calidaq; dicimus, non ceu calidiora humidioraq;, quàm noſtra ſit ſubſtantia, ſed ceu ſimilem habentia nobis temperiem, quæ calida & humida eſt iuxta ueterum ſermonem, uelut in libris De temperamentis oſtendimus. Nec tn̄, ſic aquam humidam, aut *galbanum calidum dicimus: ſed illam, tanquam quę carnem noſtram riget, hoc tāquam quod calfaciat. Nam, tametſi aqua calida euacuare partes, quæ per humorum influxum contumuerunt, ualeat, ſimilares tamen ſaltem omnino humectat, ſicut in primo libro à me monſtratum eſt.

** lauacra.*

** Non eſt in græco & intelligēdum eſt de lauacro nō de potu. ut apparet etiā ex interpr. antiquo.*

* Vetus interpres legit ignis.

De medicamentis pus mouentibus. *CAP. 6.*

MEdicamenta itaq; quæ pus mouent, eo ꝙ perinde, ut aqua calida excalfaciant, ſuperfluum in ſpatijs uacuis cōtentum humorē per halitum digerunt: ſicut in libello De Inęquali in-

C temperie monſtrauimus. Ipſis tn̄ ſimilaribus corporibus ſecundum naturam affectis, humiditatis nihil, neq; adijciunt, neque adimunt, quod quidem manifeſtum ſit, & ſentiri queat: quippe, cùm temperaturam poſſideant æqualem, earum ſubſtātiam tueri potius, quàm alterare poſſunt. Nam in ſuppurationibus humiditas quidem alteratur, itemq; ſiqua ſit caro contuſa: cætera uerò, quæ ſecundum naturam habent, ſubſtantiam ſuam ſeruant. Etenim cum tres in aīalium corpore fiant alterationes: vna planè ſecundum naturam eſt, cum uidelicet in uentre cibus coquitur, aut in uiſceribus & uaſis, qui inibi generatur ſuccus, unde rurſum pars unaquęq; nutriatur: altera contra planè præter naturam, nempe in putreſcentibus omnibus: atq; hæ quodammodo inuicem ſibi contrariæ ſunt: tertia ex utraq; miſta, & media eſt, partim quidquam obtinens primæ, ac ſecundum naturam, partim huius contrariæ, quæ eſt præter naturā. Siquidem alterationi ſecundum naturam duo hæc inſunt, ut & ex familiari animantis materia fiat alteratio, & ab ingenito calore planè ſuperetur: ei uero quæ pręter naturam eſt, & ab aliena caliditate mutatio prouenit, & ad nihil utile: at media earum, quæ ſcilicet ſuppurationes comitatur, ab ingenito quidem fit calore, ſed non planè uincente: neq;.n. ex materia peragitur, quæ prorſum benigna ſit, neq; tamen ex omnino aliena. Itaq; quemadmodum alterationes ſecundum naturam, quæ

D ab innato proueniunt calore, à ſimili extrinſecus iuuant, pari modo & quæ in mouendo pure conſpicitur. Nam nihil æquè concoctioni uentris conferre nouimus, atq; corpus humanum illum contingens. Proinde quidam puellos noctu admouentes per quietem, longè euidentiſſimū adiumentum ſentiunt: confert ſiquidē amplius, magiſq; multo familiaris eſt eo calore, qui à fomentis paratur. Eiuſdem gratia utilitatis quidā paruos catellos per quietē uentri imponūt, copiam coquentis cibos caliditatis adaugentes, non qualitatem. Tale eſſe debet quod ad mouendum pus adhibebitur medicamētū, qualis eſt in naturis temperatis calor natiuus. At ſi iuſto calidior natura fuerit, in eo corpore, qđ pus mouebit medicamen, calidius ſit oportet: tanto nimirum temperato calidius, quanto & natura eius temperatum in caliditate exuperat. Itaq; clarū iā illud eſt ex curandi methodo, cuiuſq; ſingulatim hominis ſuum ac propriū eſſe puris mouendi medicamentum. Nec minus illud conſtat, quod ſępenumero iā demonſtratum horum comprobatur teſtimonio, oēs medicamentorum facultates ut ad optime temperatum hominem explorandas. Siquidē nulla conſtitui ars poſſit, niſi prius uelut regula ac ſcopo generi materiæ, in qua id uerſatur, cōſtituto, ad illum iam particularia omnia dirigantur. Rurſum ergo propoſito tanq̃ ſcopo quodā in hoc ſermone, optime temperato homine, eius reſpectu aliud eſſe dicimus medicamētum pus mouens, quàm quod indurata emollit: eſſeq; eorum temperaturas, quas ſuperius

esse posuimus, eius quidem, quod naturæ in mouendo pure auxilio est, commoderatam & simi-lem ei corpori, cui admouet: ac proinde qđ natura nostra humida sit & calida, humida calidaq; medicamenta eiusmodi frequenter appellari: Eius uerò qđ indurata emollit, temperata natura multo calidiorem, non tamen iam ualde calidam. E

De ortu scirrhi. CAP. 7.

ORitur * autem induratorum affectio ex fluxione uiscosa & crassa, paruis particulæ poris siue meatibus impacta: digesta uerò per halitum quæ in ea parte est tenui humiditate, ac deinde qđ reliquum est refrigerato, ac uelut congelato, uocata sequitur scirrhosis. Ac proinde frigidum pathos aiunt, & per calfacientia curari: Porrò, quoniam cum frigiditate humiditas redũdat superflua, idcirco ẽt compositam eius esse medelam, ob refrigerationem scilicet excalfaciẽtia poscente affectu, ob alienam uerò & superuacaneam humiditatẽ, euacuantia. Vnde fit ut eorum, quæ scirrhi in morem indurata sunt, nullum curari ualeat neq; à ualidè exiccantibus, neq; à fortiter excalfaciẽtibus, neq; ab ijs quæ utraq; hæc præstare possunt. Nam q̃ ualide excalfaciũt, hærens ac contentum in particula humidum uiolenter digerentia, atq; elicientia, reliquũ omne deficcant, & incurabile constituunt: Quæ uerò fortiter desiccant, ẽtsi non excalfaciant, tamen ipsa non per medium, euacuando scilicet qđ subtile est, sed ex professo ac ex natura sua, ad summam duritiem infixam particulæ fluxionem adigunt. Sola igitur ea, quæ calfaciũt, sed nõ admodum, unaq; exiccãt non magnopere, eiusmodi sanare affectus possunt: uocãturq; ea medicamẽta grecè Μαλακτικὰ latine emollientia nomino, q̃ eodem tempore utrunq; agentia, nempe quod congelatum est fundentia, & sensim per halitum digerentia. F

Emollientia medicamenta in hoc à pus mouentibus differunt, quòd emollientia calidiora sunt, & moderatè desiccant humiditatem in partibus: Pus autem mouentia humano similem calorem obtinent, & quæ in eis est humiditatem seruant. CAP. 8.

QVapropter calida sunt id genus medicamẽta, nec admodum sicca: atque à pus mouentibus eo diffidentia, ꝙ calidiora sint & sicciora. Illa enim cognatam ac simillimã corporibus nostris caliditatẽ possident: emollientia uerò licet ualidiorem habeant, non tantam tamen, ut attractionis uiolentia reliquum deficcent. Præterea ea, quæ pus mouent, humorẽ qui præfuit in partibus induratis, seruant: emollientia uerò paulum quiddam eius absumunt. Proinde quãuis innumera sint calfacientiã simul atque exiccantia medicamenta, sola tamen ea, q̃ cõuenientem ac symmetrum calorẽ possident, unaq; illi respondentem sortita sunt siccitatem, mollire, q̃ scirrhi instar ĩdurata sunt, possunt: quale est bdelliũ, styrax, galbanũ, ammoniacum thymiama, medulla tum ceruina tum uitulina, adeps caprinus & taurinus, & quę eius sunt generis. Nã nũc consilium non est omnem expromere materiã, sed solum de id genus facultatibus omnibus generalẽ constituere doctrinam. Præstat nanq; in genere de pus mouentibus, atq; emollientibus cognoscere, ꝙ illa æqualẽ accendunt calorem ei, qui est in homine secundum naturam: quæ uerò emolliunt, multo maiorem. Quocirca illa quidẽ quãtitate potius, quã qualitate caloris agere sunt nata: at q̃ indurata emolliunt, qualitate potius. Itaque si in parte, q̃ suppuratione indiget, assiduè impositas seruare manus, aut aliam quamuis partẽ possibile foret, celerrimè sic suppuratio procederet. Pari quoque modo si medicamẽtum hominis temperaturæ sit quam simillimũ, ocyssimè concoquet qđ in pus uerti debet: ut est non nunquam caro, nimirum ubi contusa fuerit, interdum uero humor qui phlegmonem produxit. G

Quòd pus mouentia etiam emplastica esse conueniat. CAP. 9.

QVin etiam ꝙ emplasticum esse debeat eius generis medicamentum, ut exactè suppuratorium sit, & ipsum liquido mihi apparere uidetur. Nam si substantiam innati caloris augere, non intendere qualitatem ipsam, conueniat, poros corporis obstructos esse necessum est, quò uidelicet halituosos transpiratus includant. Siquidem ea cataplasmata, quæ, aut detergentia, aut ualidius excalfacientia, halitus difflari permittunt, exiccant quidẽ, sed pus non mouẽt. Talis est hordeacea, cicerum, fœnigræci, fabaceaq; farina, amplius etiã †ęrina, erui, panici, lupinorum, milij, oĩumque adeo exiccãtium: quippe cum tum per ea quæ detergunt, etiamsi non admodũ excalfaciant, sed quia obstructione liberãt, referantq; meatus, una quoq; calor particulæ euolet, ut naturalis haudquaquã seruetur *cõmoderatio: tũ ab admodum excalfaciẽtibus huius ẽt non parum uacuẽ, & qui reliquus est incalescat: ex quo fit ut natiui caloris substantia diminuatur, sed qualitas intendat: quorum neutrum fieri expedit: uerum halituosum & calidum spiritum contineri quamplurimum, & ad unguem caliditate symmetrũ: quippe cum hic in pueris copiosissimus, omnes *actiones naturales adaugeat. Sed sunt quos id fugit: & cũ hoc ꝙ ignorent, Hippocratem insuper accusare non uerenẽ, ꝙ dixerit, ‖ Crescentia plurimum habere caloris innati. Sed nos dicta eius haud perperã capere oportet: ac cognoscere innatũ dixisse calorẽ, quem in quoq; animantium & natiuũ spiritum nominamus, de quo & Aristoteles scriptum reliquit. Verum nihil prohibet, sanguineã substantiã simulq; *aercam una cũ spiritu calidũ inaudire innatum. Ac Stoici quidẽ hũc ipsum spiritum animæ esse substantiam autumãt. Nos sanè de animæ substantia nõ admodum pronunciare quippiam audemus, & ad præsens superuacaneũ H

arbitramur:

A.l.2.t.1.c.3. fol.92. h

†Lolij.

* Al. calor.

* ἔργα.i.opera.

‖ 1.Apho.14. Ex. ord.7.a. Et de Nat.hum.com. a.t 13.7.180.a

* Al. seminalẽ.

A arbitramur:quanq̃ nos iam antè ſpiritum innatum,etiã ſi non ſit animæ eſſentia, ſaltem primũ
eius eſſe inſtrumentum in cõmentarijs de Hippocratis Platoniſq; placitis demonſtrauimus. Et
certè dicimus eum ſpiritum in oĩbus animantis cõtineri partibus, ſed non undequaque eſſe ſui
ſimilem,ueluti nec ſanguinem,eſſe neceſſe : Tum in ſpatijs inanibus nõ paruã eius ineſſe ſubſtã
tiam,immo potius uelut materiam quandam,leuiculã etiamnum mutationẽ expoſcentẽ ad in-
nati ſpiritus qualitatibus ſuis abſoluti generationem , nihilo ſecius tñ iã,tum etiã admodum ad
naturalia opera conducentẽ. Porrò autem unum ex naturalibus operibus eſt ea, quæ in pus fit
conuerſio : nam & illic quædã perficitur coctio : cum autem quidquam coquere conſilium eſt,
quam plurimũ,meo iudicio,ſpiritũ ſeruari intus oportet. Atqui digeritur tum ab [a] *euaporãti-
bus ac detergentibus,qualis eſt hordeacea,fabaceaq; farina:tũ à reſiccãtibus, qualis eſt panici,
lupinorum,milij:tum ab excalfacientibus,qualis eſt fœnigræci: quin multo ẽt magis ab ijs,quę
ſimul & excalfacere & reſiccare poſſunt,puta lolio,eruo,cicere,ochris. Igitur oĩum ad puris ge
nerationem aptiſſimum eſt,ex ijs utiq;,quæ perfunduntur,aqua tẽperata : aut cui additũ oleum
eſt,qđ hydrelæum Græci uocant.Ex ijs uerò,quæ irrigãtur,oleum tẽperatum: [b] †At ex ijs quę
ex hydrelæo illinuntur,farina triticea,& panis ipſe:ſed is modicè coctus ſit oportet.Nam q̃ plu
B rimum coctus eſt,quodammodo ſiccior eſt, aptusq; phlegmonis,quę ægrius cõcoctionẽ admit
tunt:qui uero minus,ijs quæ admodũ calidæ ſunt,atq;,ut ſic dixerim,feruent,congruit. Tũ cui
plus additũ olei fuerit,pertinacius coctioni aduerſantibus conuenit:cui minus,feruentibus ma
gis cõpetit.Et ſanè qđ ex pane conficitur cataplaſma, difficulter coctioni cedentibus phlegmo-
nis idoneum eſt , ſiquidẽ pani tum ſal, tum fermentum admiſtum eſt:qđ uerò ex triticea farina
præparatum eſt,calidioribus utilius eſt.Et ipſius etiam triticeæ farinæ q̃ pura eſt,tũ panis quoq;
qui purus eſt,puri mouendo cõpetentius eſt,nimirum cũ furfur minus ſit calidũ,& magis deſic
cet: farina aũt pura,quæq; alere eſt nata,humida eſt & calida:quaſi certe ad pus producendum
cõferre oſtẽdimus. Itaq; medicamẽta,q̃ phlegmone tentatis imponũtur [c] *partibus,ſi calida ſint
& humida,ad pus mouendum conducunt,ut adeps ſuillus,& uitulinus. Nã tauri & capræ acrio
res eſſe oſtẽdimus:quãobrẽ phlegmonis,tũ frigidioribus,tũ durioribus magis cõgruunt.At ſuil
lus & uitulinus,ijs q̃ ꝓprie phlegmonæ appellantur familiariſſimus eſt. Eſt & adeps gallinaceo-
rũ familiariſſimus,magiſq; ẽt anſerũ,quodammodo tũ ad digerendum potentior:eſt.n.ſubſtan
tia ſua tenuior,ſicut & bubulus,& caprarum craſſior,& terrenus magis . Quin & agreſtium ani-
malium oĩum acrior eſt adeps ſimulq;,ſiccior multo quam domeſticorum,maximeque pardalis
C & leonis : quare horum nullus oĩno puri mouendo idoneus eſt, ſed,ut dixi,ſuillus & uitulinus.
Porrò pus mouent & pix,& reſina,nẽpe oleo quopiã,aut roſaceo ſubactæ. Sed & hìc ad feruen
tes phlegmonas ex roſaceo eas liquare oportet:ad frigidiores uero excalfacientium quopiã,pu
ta cicino,raphanino,uteri,& ſicyonio.Quòd ſiquando ſola utaris cera,alijs ad manum nullis ad
pus mouendum,& ipſam in excalfacientium quopiam diſſoluere oportebit:q̃ppe cum ipſa per
ſe minus ſit calida,q̃ ut pus mouere poſſit:ſiquidẽ illinendi certe uim obtinet.Solis itaq; feruen-
tibus phlegmonis apta eſt,ex calidorum oleorum quopiã liquata. Verum quemadmodum hæc
ſymmetria ac mediocritate inferior eſt , ut ad medias tẽperie phlegmonas , hominumq; & par-
tium naturas,ſic paulum quiddã excedunt reſina & pix.Quapropter hæc oĩa ſimul miſta mode
rate pus mouent.Sed hæc iam ad tractatum de medicamẽtorum cõpoſitione attinent: quem ut
aliquatenus attingeremus,ſpeculationis ipſius nos ſequela adegit. Rurſum ergo ad propoſitum
reuertor:eſt autem propoſitum definire,quæ ſit in genere pus mouentium natura.Dictum uerò
eſt,ꝙ modicè humectãtem & excalfacientem eſſe eam oporteat : qđ alijs uerbis eſt,ut neq; ex-
cellat, neq; inferior ſit temperatura corporis ipſam immutantis,ſed quoad fieri poſſit ſimillima.
Cæterum,ꝙ medicamentum puri mouendo idoneum tale ſit facultate, & actu,ſiue energia fiat
D eiuſmodi,dum corpori noſtro admotum eſt: ſæpenumero iam ãntè dictum eſt:ſed nunc nihil ſe
cius id repetimus,q̃nquidem utrobiq; eius meminiſſe oportet. Atq; eiuſmodi eſt pus mouentis
medicamenti temperies. Porrò corporis ipſius conſtitutio emplaſtica eſt:qua maxime pollent,
quæ lenta & uiſcoſa ſunt, uelut adeps porcinus,butyrum,thus, & quod ex farina triticea cõfici
tur cataplaſma:quippe quę moderate,tum calida, tum humida lentaq; ſunt,ac proinde puri mo
uendo idonea.Chondrus tñ farina triticea ſiccior eſt,quanquã nihilo minus lentus ſit,niſi forte
ẽt amplius : unde fit ut in medijs tẽperatura phlegmonis puri mouendo ineptior , in humidiori
bus ẽt triticea farina præſtantior ſit. Verum & hæc iam præſentis cõmentationis limites exce-
dunt.Itaq; denuo ad medicamẽta duritates emollientia reuertor,hactenus & hic curãdi metho
dum attingens,quantũ dicendorũ claritati cõducat. Scirrhum uocant tumorem ꝑter naturam,
doloris uacuũ,ſed durum.Sunt aũt inter eos quidã,qui ubi plurimũ increuerint,ſimulatq; indu
rati fuerint,nõ modo dolore carent , uerum ẽt ſenſum exiguum,aut etiam nullum habent reli-
quum. Porrò naſcũtur ex humore craſſo & frigido,quales ſunt in animalium corporibus dunta
xat duo,bilis uidelicet atra,& ſuperexiccata pituita.Proinde tumores ſcirrhoſi omnino,aut pi-
tuitoſæ ſunt ſubſtantię,aut atrabiliariæ, aut ex utraq; miſti. Sed de agnitione eorum nõ eſt nũc
tempeſtiuum diſſerere,uerũ de medicamẽtis emolliẽtibus illud,ut nunc dicam, opportunũ ẽſt,

A * In græ.cod. habetur tãtum ῥυπτόντων.i.de tergentibus, & ita in antiqua tralatione.

B † *At ex cataplaſmatibus tum farina triticea ex hydrelæo, tum panis ipſe. ſed id modice coctũ ſit, oportet. Nam quod etc. intelligẽdo ſemper de cataplaſmate.ut etiam in ueteri interprete.*

C * Al.ulcerib⁹.

Nempe ꝙ propriè uocantur emollientia, q̃ medentur ſcirrhoſis tumoribus ex pituita reſiccata E craſſaque prognatis: conſueuerunt autem ij potiſſimum in muſculorum capitibus,& qui ex eis prodeunt tendonibus conſiſtere. At, quæ ab atrabiliario ſucco indurantur, cancroſa ſunt oĩa,& ab emollientibus medicinis aſperantur: ſed his quo pacto proſpicere oporteat, in cõmentarijs methodi curandi docebimus. Quæ uero à lento craſſoq; humore cõgelato indurata ſunt, calida poſcunt ſiccaq; medicamenta, ſed nõ tamen quæ ualida ſunt ac uiolenta: ſed ſufficit interim ut ſcď i, aut tertij ſint ordinis excalfacientium, primi exiccantium. Porrò cum nõ exigua ſit in corporibus ſic induratis maioris minoriſq; latitudo, neceſſe utiq; eſt & medicamẽtorũ illis medentium non paruam eſſe latitudinem. Siquidem adeps caprinus,& gallinarum, q̃ ſic indurata fuere, iuuarunt. Verũ illi quidem imbecilliores ſunt,& moderatas duritates emolliũt. Valẽtior gallinarum gallorumq; adipe anſerinus eſt, caprarũ uero hircinus, ualidior quoq; & taurinus, ſed minus tñ quàm hircinus. Quin etiã medulla ceruina modice emollit,& poſt eam uitulina: quippe cum id genus omnia medicamenta calida ſint, & mediocriter ſicca, multoq; magis excalfacere, quàm exiccare nata. Vnde ſiquis forte ea quãdoq; calida dicat & humida, non repugnãdum: nam paulum abſunt ab ijs quæ neq; humectant neq; deſiccant. Eodẽ ex genere ſunt, quanq̃ ualidiora, ammoniacum, thymiama,& ſtyrax,& galbanum,& bdelliũ ſcyticũ. Sed ad emolliendum F præſtãtiora ex ijs ſunt, q̃ recentia ſunt, ſiquidem inueterata ualidius quã oportet deſiccãt. Id ipſum uſuuenit in medulla & adipe, quippe quę & ipſa uetuſtate ſe ipſis tum acriora, tum ſicciora euadunt. Quin & oleũ quoq; ſicyonium ex hoc eſt genere: nec in poſtremis id, quod inueteratũ eſt: & ea quæ præparantur, ut ſuſinum. Sed de cõpoſitis hic dicere ſtatutum non eſt. Porro radix althææ, & cucumeris agreſtis, non nullæq; aliæ plantæ, partim in oleo, partim in aqua decoctæ emollientiũ medicamẽtorum facultatẽ induunt: ſicut maluæ agreſtis folia, tum cruda, tũ cocta: atq; hoc ſimplex medicamentum eſt, ſicut porcinus adeps uetuſtatẽ paſſus: ſed ſalis nihil oportet adijcere, ſicut nec alijs, q̃ emolliunt: ualde.n. deſiccat ſal. Porrò quęcunq; alia emollire poſſunt, ſeu ſimplicia, ſeu compoſita ſint medicamenta (alibi.n.ea recenſebimus) calida ſunt ex ſecundo,& interdũ ex tertio ordine, leuiter uero ſicca: ſed & his ſane illinendi uis (emplaſticã uocant) inſit neceſſe eſt, non aliter quàm ijs, quæ pus mouent. Sed quanto maiore euacuandi facultate pollere debent, tanto utique minus etiam meatus illitũ obſtruere.

Quòd medicamenta indurantia humido frigidoq; ſint temperamento. CAP. 10.

SAnè emollientium facultas medicamẽtorum abunde iam expoſita eſt: proinde deinceps de indurantibus uerba faciam. Frigida itaq; hæc ſint oportet & humida, uelut ſemperuiuũ, portulaca, pſyllium, lenticula, paluſtris, ſolanũ: aut hoc quidem certe non eſt temperamento humido, ſed medium abſolute humectãtis & exiccãtis, ex pugnãtibus facultatibus compoſitũ, exiccante uidelicet & humectante, nimirum cum & duplicem in ſe habeat ſubſtantiam, terrenã & aqueam. Sed iam non eſt mihi conſilium ad particularem materiam ſermonẽ deducere, uerum generales duntaxat breuiter facultates definire. Sanè ſiquid ſimul & refrigeret,& deſiccet,& ipſum profecto oĩno indurabit: ſed non eſt ex ijs, quæ proprie indurant, ſiquidem cõgelatione potius, q̃ euacuatione durum efficitur corpus, prout ſupra poſuimus. At, ſiq̃d ſit qđ proinde, quia natiuum humorem non retinet, induratum eſt, id ſiccum potius, quàm durũ appellabimus: conſtatq; eius ſanatio rigatione & humectatione, non emollitione: ſicut certẽ & tenſio curatur laxatione, & laxatio, tenſione. G

De tendentibus laxantibusq; medicamentis. CAP. 11.

Lib. de liquidorum uſu à principio.

SEd hæc ut ſe habeãt liquido conſpiciunt, cum in cute, quemadmodum & ab Hippocrate dictum eſt, Cutis duræ mollificatio, tenſæ laxatio: tum ẽt frequenter in articulis. Igitur laxatio prouenit humectatis immodicè, quæ circa eos ſunt ligamentis pariter & tendonibus: tenſio uero nõ ẽt ſimpliciter, ſed aut pluſculum exiccatis, aut refrigeratis, aut phlegmone affectis, aut H ſcirrho. Atq; ita quidem in articulis: in cute uero nõ tñ ita, ſed muſculis quoque, qui ei ſubiecti ſunt, quoquo modo in tumorem ſublatis, nam & præ carnis ſæpe copia quibuſdam tenditur: qđ uero & in phlegmonis id ipſum illi accidat, ſupra poſitum eſt. Quamobrem non ſimpliciter una eſt ſpecies laxantium remediorum, utpote cũ alia humectando, alia calfaciendo, alia uero emolliendo, quædam euacuando, non nulla tumores præter naturam * purgando, alia etiam per coniugationem horum quampiam agentia, laxare aſſolent. At Theſſalus, fereque ſequaces eius uniuerſi, ſicut in alijs multis, ita & in his appellationes ſimul cum rebus confundunt, quicquid obuium eſt, citra ullam examinationem cõſcribentes. Quamobrem, vbi quæ in manibus ſunt abſoluerimus, neceſſe nobis forſan fuerit aliquando in eos ſtylum conuertere: In præſenti autem quod dicta continuo ſequitur, perſequamur, rurſum ſumpto principio ab ijs medicamentis, quę uocantur emplaſtica, quia ſæpe iam ante & de ijs diximus. Breuiter ergo emplaſticum medicamentum, eſt quod tenaciter corporis poris, ſiue meatibus illitum inhæret. Porrò abunde dictum eſt nobis de pororũ, quos nos ſtatuimus, natura, in libris De temperamentis. Demonſtratum autem eſt,& in libro hunc præcedente, mordacitate uacare omnino debere medicamentũ emplaſticum: nam ſi qua illi inerit mordacitas, hærere in poris nõ poterit, ſed omnino facile excernetur,

* Interpres forte legit καθαίροντα, cũ tamen omnes græci codic. quos uiderim, habeant καθαιροῦντα.i. detrahendo, ut ipſe alibi uertit: uel deſtruendo, ut antiquus.

A cernetur, *aut partium aliquam liquando, aut certè humorem aliquem ex alto attrahendo. Sed & ilud satis constet, terrenæ consistentiæ *et uiscosum esse oportere emplasticum.

*Græci cod. & uetus tralatio habet, aut.

Quòd poros purgantium medicaminum vnumquodq; calidum sit, & tenuium partium: nam amara omnia & nitrosa sunt. CAP. 12.

SEd de istis suprà abũde dictum est. Quod uerò illi cõtrariũ est, dici queat poros repurgãs, & infarctu liberans: sicut & ipsum emplasticũ non modo emplasticũ dicitur, sed & ἐμφρακτικὸν, quasi dicas infarciẽs. Fuerit aũt id sicut effectu contrariũ, ita & corporis natura neq; uiscosum, neq; mordacitatis expers, sed nitrosum & subtile. Nã in ratione maioris ac minoris inter se differunt, substantiæ genere minime diuersa, tũ emplastica ab iis q̃ sordem nutriunt, tum poros repurgantia ab extergentibus. Nam q̃ in superficie sordem auferũt, siue in cute, siue in ulceribus, ea extergentia siue rhyptica nominantur. Quæ uero poros ẽt expurgant, ea subtiliorum his partium sunt, & emplasticis contraria: proinde pororũ ecphractica & eccathartica, quasi expurgantia & farctu liberantia dicas, appellantur: sunt aũt hæc tum nitrosa, tum amara. Atq; cuti extime imposita solam nitrosam qualitatẽ possideant exactã est opus ad ea peragenda, quæ dicta sunt: at intro in corpus assumpta, etiamsi adiuncta sit quædam adstrictio, possint tñ sic quoq; magnos
B purgare abstergereq; meatus, cuiusmodi sunt in uasis. Nã foris meatuum exiguitas prius ab adstrictione occlusa, quã probe queat expurgari, non ẽt inde in altum abstergentem substantiam recipit, nec expurgatur: at, quæ circa uentrẽ sunt partes omnes, quæq; in iecinore, liene, alijsq; oĩbus uisceribus, cùm maximos in se meatus habeãt, maius accipiunt commodum ex uasorum corroboratione, quàm pp osculorum exiguitatem lædantur. Proin intus absynthiũ repurgare potest, foris nõ potest: quippe qđ compositũ est, ut suprà dixi, ex amara acerbaq; facultate. Quã obrem eius generis medicamenta particulatim ut persequar, non est necesse. Quæcunq;.n. reppereris nitrosa & amara, ea ad purgandos meatus oẽs ualere noueris. At cutis uniuersæ, ac ulcerum sordes non hæc tñ, sed uiribus minora auferre possunt, qualia sunt dulcia quæ tenuiũ sunt partium, puta mel: & ex cerealibus seminibus quædam, ut eruũ, fabæ, hordeum, lupini: quanquam in ipsis fabacea hordeaceaq; farina tñ extergit, non ẽt meatus farctu liberat: erui autem & lupinorum potissimum si amara fuerint, supra quã ꝙ extergunt, non nihil quoq; meatus purgare ualent. Simile quiddam amygdalis accidit: nam & horum ipsorum ea, quæ amara sunt, & detergunt, & meatus expurgant: quæ uerò edendo sunt, detergunt quidem, non tñ infarctu liberant. Quin & urticæ semen, nõ secus, atq; eruum, amygdalaq; amara, meatus purgat. Ex eodẽ
C genere scilicet sunt scilla, & iris, & quæcunq; alia uincentem in se qualitatem amaram possidẽt. Siquidem nitrum ipsum per se, & aphonitrum, ʒ & spuma nitri, ʒ & seriphõ, & abrotonum, & id genus reliqua, cum cibo potuq; assumpta eandem uim obtinent. Protinus enim his inest ut crassos lentosq; humores extenuandi uim obtineant, sicut emplasticis oĩbus crassos lentosq; corporis succos reddendi. Qãmobrem lentis ac pituitosis thoracis, pulmonisq; humoribus, aut puri, & incidendis & extenuãdis, & educendis, aptiora inuenire alia præ istis medicamenta nequeas. Iisdem istis & iecinoris obstructiones expurges, & modicas ẽt lienis: nam quæ maiores sunt, uehementiora desiderant, nẽpe capparis corticem, radices tamaricis, scolopendrion, & scillã, & eã quæ id ipsum nomine repræsentat, asplenos appellata. Sed tñ istis utendum in quoq; uiscerum est, ad iecur, ipsis p se se duntaxat: ad lienẽ uero, mistis aceto, aut ei incoctis: ad thoracẽ pulmonemq;, melicrato, ptisanæ, oxymeliti, aut dulcium uinorũ cuipiã. Sed hæc ad curandi pertinẽt methodum: proinde in præsens rationibus ea confirmare omitto. Nam & in illo opere, & in alio quod de componendis medicamentis inscribetur, eas explicabo.

Quòd vrinam cientia ex acrium genere sint, ac proinde calida & sicca: tum quod sanguinem serosum segregent, crassum vero cogant. CAP. 13.

D POrrò quæ necesse est ut dictis adijciam, ea duntaxat expromam, nempe cum plurimam mouere urinam adnitimur, non admodum dictis utendum pharmacis, sed quæ acriora sunt, & magis excalfaciunt: dictum siquidem supra est, acre omne esse calidum. Eius generis sunt semen apij, petroselini, fœniculi, dauci, agrioselini, smyrnij, & sane ipsũ quoq; seseli, & ammi, & phu, & meon, & asaron, & acoron: à quibus sanguis non extenuatur duntaxat, sed & fundiť, ac secernitur, non secus atq; lac quod coagulať, seroso uidelicet & tenui seorsum segregato, crasso uero in sese coeunte. Siquidem quò facillimè ad se attrahũt renes, quod in sanguine aqueum tenueq; ac serosum est, utraq; hæc conferunt, nempe totius sanguinis primum fusio, deinde segregatio: quorum neutrũ absq; ualido calore peragi queat. Quamobrem puris ex thorace expuitioni ea oĩa aduersa sunt: quippe cum natura eorũ sit tum excalfactoria exiccatoriaq;, tum ẽt coactoria, & secretoria. Cogitur quidẽ in sese quod crassum est: excernitur uero, ac secernitur in ipso coactu, quod in sanguine serosum ac tenue *defertur: atq; hoc ad sese trahere renes anteuertunt: quod uero coactum est atq; exiccatum, haud ẽt facile expuitur. Proinde ut modo dixi, incidendi uim habeat eiusmodi medicamentum oportet, sed non tamen insigniter calidam, ne uidelicet ualide deficcet: ac eiusdẽ ꝓfecto cõmoditatis gratia cum sorbitionibus potionibusq; humectantibus exhiberi postulat: at, quę renes expurgant, & ipsa quidem incidentia sunt, uerum larga humidi-

*ἐμφέρεται.

tate non indigent. Porrò quæ callosas siue tophaceas consistentias incidere sunt idonea, & ipsa E
utiq; admodum incidunt,sed minimum caloris possident: quandoquidem caliditas porũ exic-
cando contrahit,non incidit neque diuidit: At quę minus sunt calida,cum hoc qđ incidere ua-
leant,meliora quoq; sunt,uelut radices regiorum asparagorum,& rubi,& betonica,& poliũ, tũ
ochra,& uitrum ustum,& ex scilla confectum acetum,& quæ sunt eius generis. At Thessalus in
sulsissimus atq; imperitissimus,sicut pleraque alia artis contumelijs,ac probris immerito afficit:
ita & hæc quoq; discerpere cõtendit,nullum esse medicamentum censens, quod propriè sit,aut
hepaticum,aut nephriticum,aut pleuriticum.

Quòd rarefacientium temperies moderatæ sit caliditatis & siccitatis, consistentiæ uerò tenuium partium: anastomoticorum autem calidior,mordax,atq; acris, ac crassarum partium: porrò condensantium adstringens & aquea potius: stipantium uero, crassarum partium, & frigida. C A P. 14.

SEd illius peccata alijs libris detexi. In præsenti autem libro reliquas simplicium medicamen
torum facultates edisserã,exordio rursus ab aperientibus,ac rarefacientibus (illa anastomo-
tica, hæc aræotica nominant) desumpto. Videntur enim & hæc quodam sanè modo iam dictis
esse uicina,nempe quæ extergere,incidere,obstructiones tollere,diuidereq; diximus: quanquã F
non undiquaque esse similia.Sanè & horum ante omnia distinguenda notio est, ac sic inquirẽda
substantia. Quæ cutis meatus reserãt, rarefacientia dicimus: quæ uerò uasorum oscula,aperiẽ-
tia.Quin & illis contrariorum,siquod poros contrahit, condensans appellitant: siqđ autẽ oscu-
lum occludit,haud etiam proprio designant nomine,sed generalioribus quibusdã,& contrahẽs
occludens,constringens,atq; obstruens nominant: Porrò utriusq; natura sic habet: rarefaciẽtiũ
quidem tum modice calida est,tum minimè desiccans,tum tenuium partium : aperientiũ uerò,
tum crassarum partium: tum acris ac mordax.His porrò contrariorum,condensantium quidem
frigida sanè,sed non terrena,neq; aerea,sed potius aquea: eorum autẽ quæ apertiones siue ana-
stomoses occludũt,crassarum partium,& frigida . Exempla horum sunt,rarefacientis quidẽ na-
turæ chamæmelum,& althæa, & qđ ex ipsis præparatur oleum, nec minus quod ex agrestibus
cõficitur cucumeribus: quin & uetus,& cicinum,& raphaninum oleũ ex eadem sunt nota: Ape
riẽtis uerò facultatis,quæcunque oĩa acria sunt simulq; terrena,cyclaminus,allia, cæpe, fel tau
rinum, unguẽtorumq; omnium subsidentiæ,quæ simul crassarum sunt partium & calida, cuius-
modi est irinum,& amaracinum,quæ utique & occæcatas aperiunt hæmorrhoidas.Porrò,quæ
uteri os à phlegmone,aut scirrho, aut ariditate occlusum,aperire dicunt̃ ,ex accidenti , nõ autẽ G
primario & per se eiusmodi habere facultatem cẽsentur,uelut nec ea quæ labiorum à phlegmo-
ne occlusorũ,aut genarum,aut nariũ,aut gutturis,aut præpucij, aut sedis, aut alterius eiusmodi
osculi instrumenti,phlegmonem sanant,atq; occlusionẽ corrigunt: ea nanque phlegmonem sol
uere dici possint,haudquaquã aperientia siue anastomotica. Peccat sane in istis Dioscorides,nõ
nũquã aperientis inquiẽs facultatis medicamẽtũ qđ laxat,aut emollit,aut humectat,aut phleg-
monẽ soluit.Atque rarefacientium & aperientium eiusmodi sunt essentiæ: At eorum, quæ ipsis
contraria sunt, condensantiũ quidẽ,aquæ est frigidæ,semperuiui,portulacæ,tribuli uiridis,psyl
lij,herbæ quã muris aurem uocitant,lenticulæ palustris,& ut semel dicam,quæcunque refrige-
rant,sed non adstringunt.Proinde & mandragora,cicuta,altercũ, papauer (ipsas nunc dico her
bas) siquis modice utatur,condensandi uim obtinent,sin liberalius,nõ modo cõdensandi,sed &
obstupefaciendi: si uero etiam plurimum,non tantũ obstupefaciendi,sed & enecandi. At eorũ,
quæ aperientibus aduersant̃,substantia cum sit crassarum partiũ & frigida,adstringentiũ est om
nium,q̃ quidẽ admistã non habent acrimoniam. Quorũ sane materiæ abunde multa posuimus
in quarto huius exẽpla,in quo & essentiã eiusmodi medicaminum,terrenam frigidamq; expo-
suimus.Mirum ergo uideri non debet, si sola contrahere occludereq; possit aperta præter natu- H
ram uasorũ oscula: soli enim huic,quæcunq; requirunt ea,quæ cõtrahi debẽt,oĩa adsunt: Nimi-
rum quæ consistentiæ crassitudine foris incumbat,nec paruos meatus penetrare possit: tum fri-
giditate sua intro premat , atque undiquaq; in sese cõtacta uicinaq; corpora cogat ac cõtrahat:
ac proinde qđ desiccet (eiusmodi enim esse ostensum est,quicquid adstringit,) humorem depa-
scatur,& partem roboret.Itaque si hæc omnia conueniant,osculum claudet̃,ceu à manibus fo-
ris,ipsis nimirum adstringentis substantię partibus contractum.Ea uero medicamẽta,q̃ frigida
quidem sunt aut æque , aut amplius, sed substantiã sortita sunt aqueã, ea inquã,debiliter & cõ
trahunt,& constringunt,nimirum propter mollitiem: quippe quicquid ualenter tum cõstipare,
tum constringere debet,robur quoddã renitens & durũ habeat oportet: quo cũ careãt medica-
menta naturæ magis aqueæ, tenues quidẽ poros in unoquoq; corpore contrahunt atque cõdẽ
sant,cæterum instrumentum undiquaq; totum constringere nequeunt.Quamobrẽ merito talia
condensantia quidem sunt (græce πυκνωτικὰ) non tñ obstruentia (gręce στεγνωτικὰ dicta.) Intelli-
gas nunc uelim obstruẽtia siue stegnotica me dicere corpora,q̃ sensibiles excretiones cohibẽt:
corpus enim stegnoticũ,quod στέγει siue claudit ac cõtinet in se,nec quicquã qđ sensu queat per
cipi,ex sese emittit,gręce στεγνὸν nuncupatur.Atq; hęc eiusmodi sunt,tũ tẽperaturę,tũ facultatis.

At

A At rarefacientia prorsum quidem calfaciunt: nec.n.aliter diffundere & laxare possent substantiam: ad quod consequitur, ut & pori dilatentur. Debent autem non admodum esse calida temperie, siquidem ea iam acria sunt, & inhorrere faciunt: neq; itē exiccatoria, nam & hæc sensilia corpora colliquant, doloremq; in ipsis excitant.

Quòd escharotica crassæ sint consistentiæ, ac uehementer caustica adeo, ut corpus sensibiliter colliquent. Ac septica, quæ non dicuntur propriè caustica, & ipsa colliquant, non tamen ita ualenter. Ad hæc consistentia sunt tenui, ac proinde latentem moliuntur colliquationem. CAP. 15.

ITaq; quæ citra molestiam excalfaciunt, ea sola omnium sunt rarefacientia. Si uerò non modo calida fuerint, sed etiā consistentia crassa: siquidem uehementia sint, & caustica hoc est urentia: & ignis instar corpus colliquāt, & sæpe eschar as, hoc est crustas, ritu cauterij efficiunt. Porrò si debilius, quā ut urere possint, calfaciāt, anastomoticā, siue aperiendi uim obtinent. Itaq; medicamen omne anastomoticum essentiæ quidē terreæ, simulq; igneę est, hactenus tñ excalfaciens, ut nondum urat. Si porrò causticum sit, non tamen uehementer præterea essentiæ tenuioris, id planè ab omni aberit mordacitate: aut cum exiguo, tum dolore, tum morsu carnosas partes eli-
B quabit. Nam quod non cōfertim alterat, uti quæ uehementer sunt calida: quodq; non ægrè penetrat: sicut quæ crassæ sunt essentiæ, latentem ea actionem obtinēt. Siquidem alterationes q̄ subitæ confertæq; sunt, mutationes maximè sensibiles sunt: tū penetrationes, q̄ uiolentæ sunt. Quippe quod in crassa essentia causticum est, id cuicūq; inhæserit parti, stipitis ritu infixū excruciat: uerum hoc quidem escharoticum est, perinde ut caustica. Cæterū de quibus nunc agitur, crustā
A. l. 2. t. 1. c. 4. fol. 95 F non faciunt, & uocātur septica, hoc est putrefacientia, haud quidem appellatione propria, nam quæ uerè sunt septica, humectāt simul & calfaciūt: ueruntamen symptomatis similitudo, ut sic appellemus, efficit, utpotè cum ab utrisq; nullo doloris sensu fiat corruptio. Multis enim modis corrumpi quid potest. Siquidem q̄ nimio plus refrigerata sunt, aut excalfacta, tum exiccata, aut humectata, ea oīa corrumpuntur: cæterum nō quicquid corrumpitur, σήπεσθαι hoc est putrescere dicimus, sed quibus id cum fœtore accidit. Sed de nominibus non admodum esse solicitum oportet: uerum nouisse expedit ea medicamina, quæ septa, & septica nuncupantur, ut sunt auri pigmentum, ἀρσενικὸν Græci uocant, sandaraca, chrysocolla, dryopteris, pityocampe, aconitum, oīa tum eliquare, tum colliquare, ac potissimum carnē tenellam, idq; absq; dolore. Sed sunt inter ea quædam, quæ propriè uocant cathæretica hoc est detractoria, eisq; utuntur ad inducendā
C ulceribus excrescentibus cicatricem. Sunt tñ & ipsa eiusdem generis facultatis, septices scilicet: uerum tantulo imbecillioris, ꝙ extimā modo superficiem, quam contigerint, detrahant, non tñ in altum subire ualeant: uelut Asiæ petræ flos. Quanquā, nec talia ipsius re uera facultatis cicatricem inducentis, quam uocant ἐπουλωτικὴν, sunt. Siquidem quæ huius sunt facultatis, non detrahere, neq; liquare carnem sunt nata, uerum indurare, & desiccare: cuiusmodi sunt alumē, galla omphacitis uocata, æs combustum, præsertim lotum: nā quod lotum non est, quiddā obtinet cathereticum, uelut & æris squama: qđ autem lotum est, oīum medicaminum cicatricem inducentium longe præstantissimum est, quippe, quod probe cicatricem inducit, modicè adstringat oportet, atque desiccet. Quapropter spinæ Aegyptiæ fructus, & mali granati putamina sicca, & eius generis uniuersa cicatrici inducendæ sunt medicamina.

Quòd cicatricem inducentia medicamenta adstrictoria esse & desiccatoria conueniat: quæ uero ulcerum caua implent, mediocriter extergentia, & morsu uacantia. CAP. 16.

CAEterum confusa est apud plerosq; medicorū non solum appellatio, uerum etiam omnium id genus medicaminum facultatis cognitio. Siquidem quæ carnem detrahere, ac colliquare sunt nata, ea non nunquam nominant epulotica, hoc est cicatricem inducētia, scilicet ꝙ horum
D sæpe usu ulcera ad cicatricē perueniant: sed id neq; primario, neque peculiari ipsorum facultate, neq; in omni usu sequitur. Siquidem ad exactum pulueris læuorem redacta id genus medicamenta per specilli cuspidem carnem leuiter contingentia ad cicatricem ulcera perducunt: at si paulo largius utare, mordicāt colliquantq; carnem, & ulcus cauum efficiunt, cōtrà q̄ in ijs, quę re uera sunt epulotica: siquidem nisi satis magnam eorum quantitatem imponas, nihil ꝓficies. Id enim est in planis ulceribus ad cicatricem ducendis consilium, ut caro alteretur, fiatque cutis: id quod perficitur per ea, quæ illam cōtrahere, constringere, cōstipare, densare, præterea siccare, & calli instar indurare ualeant: q̄ppe cùm cutis uelut in callum durata caro fit. Quæ igitˢ medicamenta sic agere possunt, primario proprieq; dicuntur epulotica, siue ad cicatricem perducentia: cætera uero nēpe cathæretica hoc est detractoria, secundario, & per accidens: sicut & ea quæ absq; adstrictione desiccandi uim habent mordacitatis expertem. Nam & hæc quoq; ex accidēte cicatricem inducūt: cuiusmodi utiq; medicamentum est myrrha, & lithargyrus, & combusta ostreum, & diphriges: quādoquidem & ipsa sępenumero cicatricem inducunt sicca illita. Cæterū scire oportet, ubi tum in his libris tum alijs omnibus hanc uocē, sæpenumero, adijcio, id me uelle significare, ꝙ aliquando promissa frustrenť, propterea ꝙ nec primariò, nec sua facultate efficiant. Porrò epulotica medicamēta ulcus omne planum claudere cicatrice ualent: sicut

mediocriter citraq; morsum abstergentia cauitates implere. Cæterũ de hoc genus medicaméto E rum facultate fusius dicet in cõmentarijs De ratione curãdi, cũ quo multis locis magna est huius libri affinitas, ceu et ab initio præfatus sum. Proinde suspenso de istis sermone, ad alterum genus facultatum, nempe attrahentium & repercutientiũ, siue repellentiũ, transeundũ censeo.

Quòd attrahentium essentia & calida sit, & tenuium partium: repercutientium vero & frigida, & crassarum. CAP. 17. A.l.2.t.1.c.4. fol.95.e

IGitur attrahentes sunt, quæ ex alto uehementius extrahunt: repercutientes uerò, quæ in altum occurrẽtes sibi succos repellunt. At essentia illis quidem calida est, & tenuium partium: his uerò frigida, & crassarum. Attrahit.n. perpetuo calidum, repellit uerò frigidum: uerũ quod cum caliditate coniunctam habet partium tenuitatem, trahit uehemẽtius: qđ uerò cum frigiditate partium crassitudinem, ueluti adstringens, id uiolentius propellit. Itaq; ex actionis uehemẽtia nomen utriq; impositum est. Atq; adstringentium quidem nota est essentia. Attrahentiũ autem alia sponte nata est: alia uerò ex putrefactione acescente generationẽ sortita: sponte nata, ut dictamni essentia, & ꝓpoleos, & thapsiæ, & sagapeni, & succorũ cyrenaici & medici, & si qua his similis extiterit: ex putrefactione, qualis est fermenti, & psorici quod uocant. Quòd si fimis quoq; ex putrefactione generatio constat, utiq; omnes attrahendi facultate pollebunt. Sed non F parua illis inest diuersitas. Nam columbinus admodum attrahit: ex æquo autem utrinq; ab hoc recesserunt, ad calidius quidem anserinus, ad frigidius uerò gallinaceus: hoc etiã magis uincuntur humanus & suillus. At canũ stercus simile est medicamentis extergentibus, maxime, si uescantur ossibus. Crocodilorum autem terrestrium stercus magis etiam id perficit, atq; absoluit. Sed & aliud est attrahentium genus medicamentorum, quod qualitatis familiaritate attrahit: id quod aliud est nihil, quàm totius essentiæ similitudine: ceu, quæ nutriunt, familiaria nutrimenta attrahunt. Talium medicamentorum sunt purgantia omnia, & non nulla alexiteriorum siue amuletorum. Cæterum calida, ut sint id genus omnia necesse est. Nam inter ea, quæ essentijs similia sunt, quod calidius est, id potentius attrahit, utpote quod similitudini auxiliariũ adiunxerit calorem: siquidem cùm ipsum duabus causis attrahat, superabit id quod una duntaxat trahit. Porrò nihil refert ἐπισπαστικὴν, aut ἑλκτικὴν, aut ἑλκυστικὴν δύναμιν dicas, latinè attrahẽtem, siue attractoriam facultatem.

Alexiteriarum & alexipharmacarum facultatum, quædam alterando quod mortiferum est, iuuant. quædam euacuando. Et alterantium, aliæ una, aut duabus qualitatibus agunt, aliæ tota essentia. Similiter euacuantium, quædam substantiæ similitudine euacuant, quædam caliditate subtenuium partium. G CAP. 18.

VErum quandoquidem de istis abundè dictum est, transeamus ad facultates quas uocãt alexiterias, & alexipharmacas. Est aũt harum natura duplex. Siquidem quædam alterant: quędam uerò euacuant ex corpore patiente, seu uenenum corrumpens, seu deleterium medicamẽ. Alterant igitur, aut una qualitate, aut duarũ coniugatione, aut deniq; tota substantia: euacuant totius substãtiæ similitudine, & caliditate subtilium partium. Quatuor itaq; sunt uniuersæ dr̃iæ proficiscentis ab illis utilitatis, duæ alterantes, & duæ uacuãtes. Atq; ea sanè, quę qualitatis contrarietate auxilio est, manifesta est. Nam si frigidum sit medicamen deleterium, aut uenenum animantis, ab excalfacientibus petendum remedium: sin calidum, à refrigerantibus: si uerò humidum, ab exiccãtibus: sin siccum, ab humectantibus: sic etiam si humidum sit & frigidum, ab exiccantibus & excalfacientibus: sin calidum & siccum, ab humectantibus & refrigerãtibus: & in reliquis duabus coniugationibus ex proportione. Sed nec obscura est alteratio, quę fit per totius substantiæ facultatem, utiq; ijs qui memoria tenent, quæ demonstrata sunt in cõmentarijs De naturalibus facultatibus, & in illis quæ inscribuntur De temperamẽtis. Siquidem facultates quæ deleteria medicamina alterant, naturam habent mediã inter corpora perpetientia, & medi H camenta ipsa lædentia: ut uidelicet eadem sit proportio corporis ad facultatem alexiteriã, quæ illius ad deleteriam: & rursum deleterij ad alexiterium, quæ alexiterij ad corpus. Ea ꝑꝑ propemodum oĩa quæ deleterijs aduersantur, si largius sumpta fuerint, grauiter animãtis corpus oblædunt. Quamobrem ea moderatione quãtitatis omnes id genus facultates exhibere oportet, ut neque copia nimia corpus offendant, neque exiguitate sua à deleterijs uincãtur. Sed hoc iam attinet ad curandi methodum. Nunc autem quæ reliqua sunt persequamur. Omne deleterium uenenũ aforis impositis medicamentis euacuat, nempe aut caliditate attractionẽ molientibus, aut totius substantiæ similitudine. Sed & hic quoad fieri poterit, maxime mediũ natura alexiterium sit oportet, corporis uidelicet qđ curatur, & ueneni lædentis: nam si aduersissimum foret corpori, in ipsũ ageret potius, ceu deleterium, haud euacuaret uenenũ. Etenim, ut claritatis gratia summã repetamus, scire oportet, deleterias facultates uniuersas temperatura esse aduersissimas corporibus, q̃ ab ipsis læduntur. Itaq; si à similibus tẽperie medicamentis euacuentur, erũt & hæc corporũ naturis cõtraria. Sanè & sunt quadantenus cõtraria, non tñ adeo ut interimant, sed ambigant potius, in medio sita eorum, quæ apertè corpus animantis lædunt, & quæ iuuant. Porrò nihil intererit deleterias facultates, an phtharticas, an phthoropœas, an alio quouis modo appellare

A appellare uoles: similiter nec an alexiterias, an alexipharmacas. Attamē si qui ea, q̄ uenenatarū bestiarum ictus aut uenena sanant, alexiteria noīare uelint: quæ uero medentur deleterijs, alexipharmaca, ceu quidam censuere: disceptandum cum istis ac pugnandum de nominibus non est: nec enim ex istis comparatur curandi morbos peritia, sed ex rerum ipsarum cognitione.

Quòd anodynorum, hoc est dolorem sedantium, & paregoricorum, hoc est lenientium, quædam re vera sunt eiusmodi, velut calida cum partium tenuitate: alia vero nomine duntaxat, veluti narcotica, hoc est stupefacientia, qualia sunt refrigerantia omnia. CAP. 19.

PORrò quandoquidē & de his, quod ad præsens conueniat, satis iam expositum est, transeundum deinceps est ad sermonem de facultatibus anodynis, hoc est dolorem sedātibus, & paregoricis aut prayntícis, i. lenientibus aut mitigantibus, aut utcunq; nuncupare libebit. Facultas igitur anodyna, alia re uera est: alia tantum dr̄, tanquam si quisquam hominem mortuū dicat anodynon, quia dolore uacet. Cæterum facultas re uera Anodyna, est eorum quæ primo ordine excalfaciunt, si utiq; in essentia tenui contineatur: At facultas eorum, quæ dn̄r, frigidorū est, quæ absoluto utentia frigore partem obstupefaciunt: est aūt stupor paulo minus q̄ insensibilitas, sensus ve priuatio. Porrò quæ affectum sanādo, dolorem sedant, nec ea meritò anodyna
A.l.1.f.4.c.30 fol.83 h
B dici possunt: nam id cōe est oīum, quæ curant. Itaq;, quæ re uera sunt anodyna, partium sint tenuium, & calidiora q̄ quæ symmetra sunt, necesse est, ut scilicet euacuent, ac digerant, tum rarefaciāt, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore uexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut crassorum, aut multorum, tenuibus spiramentis infarctorum: aut ēt uaporosi, aut crassi, aut admodum frigidi spiritus, exitum commodum non inuenientis: inhæsit, atq; inclusum est. Itaq; nihil prorsum adstrictionis habeant oportet, ne si pars quidē aut ēt affectus exposcant. Ex quibus liquet, ꝙ interdum affectionem non iuuabunt, sed dolorē tantummodo mitigabunt, qn̄ uidelicet re uera dicentur anodyna: Interdum uero ēt affectum ipsum adiuuabunt, & facultatem habebunt duplicem, nempe anodynam, & sanantem. Sed de talibus copiosius agetur in curandi uoluminibus. At in præsenti hoc dixisse subiiciat, nempe ꝙ horum anodynorum propriè nuncupatorum medicamentorum quædam, ut est ante dictū, primi sunt ordinis excalfacientium, quæ sanè propriè sunt anodyna, ceu oleū anethinum: quædā uero similiter ut corpus nostrum, uelut pus mouentia nūcupata, de quorum materia supra dissertum est. Sed de ipsorum usu in libris de curandi ratione definietur. At ea, quæ καταφορὰν, i. soporem, epota moliuntur, ac proinde anodyna, & ὑπνωτικὰ hoc est somnum conciliantia, à ple-
A.ibidē. & l.2 t.1 c.4.f.95.g
C risque appellantur, temperiē sortiuntur uel summè aduersam ijs, quę re uera sunt anodyna. Refrigerant siquidem oīa corpus, & sensum eousq; obstupefaciunt, ut si paulo liberalius ebibant, mortem afferan. Cæterum ad usum propositum optima sunt quæ desiccāt: nam quæ frigida cū sint, humiditatis item copiam obtinent, ceu cicuta, ea potui non sunt utilia: Talis est mādragora excepto cortice eius sicco: & altercum, præter semen: sed tn̄ & in his candidū semen atro p̄stat. At sunt quę tota essentia nobis contraria sunt: proinde si uel minimum eorum assumptum fuerit, oīno lædat necesse est, ceu dryopteris, & pityocampe, & thapsia, & solanum manicū, & hydrargyros, & fungorum non nulli, præterea saliua & fel uenenatorum animalium: nam talia oīa genere sunt deleteria, non quātitate: ac proinde nihil eorum in alexiterias antidotos inditur, ueluti papaueris succus, & myrrha, & styrax, & crocus. Siquidem hæc si largius bibantur, quædam dementant, quædam mortem inferunt: uerum cōuenienti quadā mensura alijs admista, adiuuant. Porrò quæcunq; inter ea mentem lædunt, continuò ēt pleraq; caput degrauāt, uaporum prauorum congerie ipsum implentia. Sed & quędā os uentriculi tentant, atq; affligunt, vt & inde caput per consensum lædatur. Communiter uero uniuersa duobus modis cerebrum affligunt læduntq;, aut cum tota substantia sunt contraria, aut cum una duabusue qualitatibus
D temperaturam immutant.

Duobus modis dicitur cathartica hoc est purgans, facultas, aut enim quocunq; modo expurgans corporis recrementa: aut quia vim attractoriam familiarium succorum obtinet. CAP. 20.

CAEterum qn̄ de his sufficienter dictum iam est, quod quidem ad præsentia faciat, tempestiuum nunc est, resumptis dictorum capitibus, ea adijcere, quæ sermoni reliqua esse uideātur. Nam in ueritate quidem nihil est reliquum, nimirum cum secundæ iam facultates oēs sint expositæ, quales sint genere scilicet: nec paucæ speciatim superius explanatæ, ceu exempla, vn̄ quis orsus, quorumq; auxilio reliquas ipse queas assequi. Verum nihilo sese res deterius habebit, si claritatis gratia breuibus iterum capitibus ea fuero complexus. Primum .n. facultatē oēs purgatoriam in ore habent: non tamen omnes perinde intelligunt, ꝙ uocabulum duo significat, alterum commune omnium, quæ quouis modo animalis excrementa expurgant: alterum uero quod per excellentiam de ijs tantummodo dicitur, quæ aut per uomitum, aut per uentris deiectionem, purgent: neque ꝙ eiusdem est generis tum ea quę fit per nares, tum ea quæ per os fit purgatio. Vocant autem ea medicamenta, quæ naribus {quas Græci ῥῖνας nominant} capitis purgandi gratia infunduntur, Errhina: at, quæ in ore colluuntur, aut dentibus manduntur, omnia una nomenclatura comprehendentes, apophlegmatizonta nuncupant: ac eorū facultates,

apo-

apophlegmaticas appellant. Eiusdem cum istis sunt generis, quæ uuluæ admota expurgãt. Quæ E
cunq; siquidem purgare memoraui, ea trahendi uim possident, alia vnum quempiã succũ, alia duos, aut ẽt plures: & id illis inter sese cõe. Nam quæ crassis lentisq; humoribus extenuandis, aut urinam ciere possunt, aut ex pectore pulmoneq; eijciẽdis excreationibus auxiliari, purgãt sanè & ea quidem quodãmodo, uerum antedictis non similiter nuncupantur: sed alia uocãtur vretica, alia bechica, alia menses mouentia, hac re a superioribus diuersa, ꝙ nõ hẽant uim familiarium succorum attractricem, ut illa. Quamobrem & in hisce sermo aliam distinctionem postulat, nẽpe hmõi. Quæ in pessis, aut fomentis, aut quouis mõ simili, uuluæ admouentur, ea duplici ratione agere consueuerunt. Nam alia calfaciendo duntaxat prouocant: alia facultatibus attractorijs & purgatorijs, quas uocant, quas demonstrauimus trahendorũ familiaritate uacuationes peragere. At, quæ hoc nomine bibuntur, ut sanguinem extenuent, & meatus obstructione liberent aperiantq;, ea trahendi facultate uacuationem non perficiunt. Atq; priora quidem cum purgantibus eiusdẽ sunt generis: secunda uero cum ijs, quæ lac & sanguinem* generãt: de quibus pauloinfra uerba faciemus, ubi prius de bechicis dissertum a nobis fuerit: quãquidem & hæc bifariã nominata sunt, partim quia tussim prouocent, partim quia sedent. Atqui contrariæ horum facultates sunt: alia.n. extenuandi naturam hñt, alia incrassandi. Atq; extenuandi quidẽ F
facultas, in calidis & tenuium partium substantijs sita est: incrassandi uero, in frigidis & crassarum partium essentijs inest. Atq; hic sermo hoc in loco finem habeat. Conuenit aũt transire ad id, quod paulo ante distulimus. Est.n. societas & similitudo quędam tum operum, tum facultatũ in ijs, quæ prouocant sedantq; menses, lac, & semen. Sed & affinia illis quodammodo uicinaq; sunt, quæ urinas mouent, & bechica. Proinde de quolibet seorsum differendum est.

* Al. semen.

Quod lac generantium, aut semen prouocantium facultas moderatè sit calida, & humida: alimentorum vero in totius essentiæ consistat similitudine. CAP. 21.

LActis & seminis effectrices facultates sunt partim in medicamentis tñ, partim in alimentis: in medicamentis, cũ succos pituitosos excalfacientes in sanguinẽ uertimus: in alimentis aũt secundum substantiæ totius similitudinem: ubi uidelicet boni sunt succi, & moderatè humida, ac tepide calida, ceu ipsum lac. Siquidẽ sanguis caloris est particeps aĩali mediocris: plus quàm uero mediocris, flaua bilis: sicut pituita, frigiditatis. In medio autem pituitæ & sanguinis est lac, utiq; quod ad calorem attinet: non tamen æquè ab utroq; abest, sed longius abest, a pituita, propius accedit ad sanguinem. Cum ergo minus q̃ expediat ad ubera lac uenit, uelis aũt copiose prouenire, ipm contemplator sanguinem. Aut.n. paucior est quàm conueniat, aut dete G
rior. Itaq; qui paucior est, uniuersam uictus rationem exposcit humectantem & excalfacientẽ: qui aũt deterior est, siquidem biliosus fuerit, primum purgationem desiderat, mox uictum quẽ modo dicebamus: sin pituitosus, medicamenta requirit excalfaciẽtia aut primo, aut scđo ordine, non tñ desiccantia. Verum inter ea potiora sunt, quæ non tantum sunt medicamenta, sed & nutrimenta, uelut eruca, fœniculum, anethum. Dico autem ipsas herbas etiamnum uirẽtes, & humidas: nam siccæ, plus q̃ oporteat & excalfaciunt, & desiccant. Huius generis & smyrnium, apium, sion, polium, eaq. uirentia, prius q̃ siccentur: quippe cum ea quæ desiccant, humorem sanguinis depascentia, ipm crassiorem simul pauciоremq; efficiant. tum, si natura quoque sint calida, iusto ẽt calidiorem: sin frigida, frigidiorem: dẽt enim esse modice calidus, ac neutiquam crassus, ut lac generet. Quocirca quæ sunt illiusmodi, extinguunt magis lac, quam procreant: at quæ sic ut dictum est calfaciunt, nullamq; insignem adiunctam hñt siccitatem, lactis procreatricem habere facultatem merito dicta sunt. Verum eo numero sunt perquam exigua. Nec enim profecto facile inuentu est, quod propositam in temperie sortitum sit mediocritatem: cæterum infinita sunt, ut ita quispiam dicat, & multitudine incomprehensa, quæ lac lędànt. Etenim quęcunq; plus q̃ expediat calefaciunt, quæq; desiccant aut refrigerãt, partim qualitatem ipsius san H
guinis uitiantia, partim ipsum minorem reddentia, lac prouenire prohibent.

Quod menses mouentium medicaminum facultas calidior est, & modice desiccat: alimentorum vero est secundum totius substantiæ similitudinem. CAP. 22.

POrrò dictis adsimilem uim obtinent, quęcunq; prouocare, aut sedare menses pñt: utrorunque enim communis materia est, nẽpe sanguis in uenis contentus. Itaq; ubi hic fluxilis fuerit, & quantitate contemperatus, utiq; abundantem suppeditat copiam. Communes quin etiã uberibus, uteroq; uenæ sunt non exiles: at, quænam eæ sint, alibi dictum est. Itaque ubi ad alterutram partium sanguis defertur, altera siccescit. †Proinde quibus menses mediocriter feruñt, ijs lac in mamillis non colligitur: ʒquibus uero hoc large suppetit, ijs planè menses supprimuntur. Itaque mirandum non est, si tum uictus, tum medicamenta similia sint, nempe & ea, quæ generant, sedantq; in menses singulos ex utero purgationem: & ea, quæ lactis in uberibus gñationem procurant, ac supprimunt. Quanquàm hactenus differant, ꝙ & calidioribus & magis incidentibus purgatio menstrua non nunquam indigeat: quippe cum ea parte sitę uenæ magis aperiri debeant, quàm quæ tendunt in mammas: & sanguinẽ fluxilem magis requirant, nimirum cum uterus ad delationem eius nihil conferat. Mittuntur enim in uenas quæ illi cõmittuntur,

† Al. Proinde q̃bus menses ferũtur, ijs lac in mã millis mediocriter colligitur.

haud

A haud attrahuntur menſes. At ſanguis in ubera non tantum mittitur,ſed & trahitur: ac proinde leuiore ſubſidio medicaminum opus hēt,cum non ābunde in mammas confluit. Et medicinæ quæ iuuant vt ſanguis in mamillas eat,deficientes atque imperfectas purgationes etiam adiuuant.Sin autem multum obleſæ ſint,aut plane retentę,nulla ex eiuſmodi eas ſanare poteſt: uerum ſabina,& meum,& iris,& calamintha,& pulegium,tum dictamnum,aſaron, coſtus,caſſia, cinnamomum,amomum,ariſtolochia,bunium,& eius generis reliqua , abſolutas uteri purgationum retentiones ſanant:nam talia quoque urinam promouent. Sed ab ipſis ureticis uocatis medicamentis hoc ſolum differunt,quòd non uehementer deſiccent.Siquidem excalfactio tribus generibus medicaminum communis eſt , puta quæ lacti procreando ſuccurrunt , quæque menſibus ciendis,& urinæ conueniunt.Differunt tamen caloris mēſura:tum etiam quòd quędam deſiccant,quædam non.Siquidem quę non deſiccant,& modice excalfaciunt, lacti generando utilia ſunt:quæ uero plus excalfaciunt,non tamen ualenter deſiccant, menſibus eliciendis ſunt congrua.Verum & utraque hæc urinas prouocant, & adhæc cum primis ea,quæ calefaciunt & deſiccant.Et propter hoc ea peculiariter dicuntur uretica ſiue urinam mouentia, nō quia ſola moueant urinas:ſed quia ſolas,& non etiam menſes,aut lac.*Nam præter alia & red-
B dendis ex pectore pulmoneq; excreationibus incommoda ſunt deſiccantia : poſcunt enim,& ipſa incidi quidem,at non ſiccari,ceu & renum,ueſicæq; calculi.Verum de talibus medicamentis ſupra diſſerui.

Quòd quæ ſemen prouocant,quorundam vt medicamentorum quidem,facultas eſt flatuoſa & calida: aliorum vero vt ciborum, flatuoſa quidem etiam,ſed tota ſubſtantia familiaris . CAP. 23.

VT lac,ita & ſemen quædam generare dicuntur,& quæ his ſunt contraria, extinguere:tum quædam prouocare,& ipſis contraria ſupprimere : ac generare quidem , quæ procreant , quod antea non erat:extinguerre uero,quæ corrumpunt:prouocare autem, quæ,quod in alto delitescebat,in apertum proferunt:& his contraria,quæ ſupprimunt. Igitur ſemen generant cibi quidem qui bene nutriunt,& flatuoſi ſunt,totiſq; ſubſtantijs familiares: medicamenta uero flatuoſa & calida:extinguunt autem deſiccantia & refrigerantia oīa , & quæ totis ſubſtantijs , ſunt contraria.Porrò prouocant quæcunque calida ſunt,& flatuoſa abſq; deſiccatione: ſupprimunt uero contraria.Etenim cum ſeminis ſubſtantia ex bona ſuperfluitate generationem ſortiatur:ſitq; ēt flatuoſa,bene nutriant & flatuoſa ſint neceſſe eſt,†quæcunq; ſemen aut procrea-
C re,aut prouocare poſſunt.Itaq; bulbi,cicer,fabæ,polypodes,conus,edulia dicuntur multi ſeminis,& ſunt:at ſcinchus & ſatyriō medicamēta ſunt:porrò ſimul cibi ac medicamina multi ſeminis ſunt lini ſemen & eruca.Cæterum quæ refrigerare ſunt nata tum edulia, tum medicamina, ſemen cogentia,incraſſantia,& ſtabile reddentia,uim hñt ipſum ſupprimentem,non autē corrumpentem,nempe lactuca, blitum, atriplex,cucurbita, mora, melopepones , cucumeres ſeu pepones,ſeu non pepones(hoc eſt maturi,ſeu non)Porrò quæ reſiccant,prorſum ne eſſe quidē ſemen permittunt,ēt ſi calida ſint natura,uelūt ruta.Si aūt non calfaciūt,multo minus,ut nymphæa,atq; hęc ſane rationabile eſt,ſubſtātiæ proprietate contrariè affecta eſſe ſemini. Eandem proportionem tum eſculentorum,tum medicamentorum eſt inuenire in lacte,& mēſibus.Porrò alio modo ſub idem genus cadunt , quę reſpirantium inſtrumētorum reijciendis excreationibus auxiliantur, quæq; urinam ciere poſſunt:hæc enim oīa extenuandi facultatem obtinēt, uti contraria incraſſandi.Sed de uictu extenuante priuatim conſcriptū eſt, nihilo ſecius in eodem uolumine indicatis quæ incraſſant.Verum extenuantia & incraſſantia medicamenta ex libris,qui deinceps ſequentur,ſeligito:in extenuantibus quidem ſcopum habens caliditatē iunctam partium tenuitati,in incraſſantibus uero contraria.Oſtenſum enim eſt in ſuperioribus li-
D bris,ꝙ propria quædam ſit medicamentorum eſſentiæ tenuis natura, non ſolis excalfaciētibus coniuncta.Eadem ratione & incraſſantium natura non ſolis ineſt refrigerantibus . Cæterum ut in talibus facultatibus proportio quædam ineſt,eundem in modum quærendum in omnibus , ēt ſi nomen non ſit impoſitum. Vocantur enim quædam oxydericæ facultats, quæ oculos, ubi nullum illis inſit ſenſibile pathema, male tamen munere ſuo fungentes, corrigunt & in integrū reſtituunt.Ac nimirum & in auribus,& in naribus,& per quemq; aliorum ſenſuum ſingulatim proportione talis quædam ſit facultas, neceſſe eſt:nec tamen facultas nominata eſt ab acumine auditus oxycoos,ſicut nec in olfactu,nec in guſtu,nec tactu,cum tamen in rebus ipſis ſenſilibus ex proportione inſit . Porrò ſi quis ſimilitudinem plus etiam extendat , per quanq; noſtri particulam,talem exiſtere medicamentorum facultatem neceſſe eſt,a qua uidelicet melior redd datur partis ipſius actio:ut uerbi cauſa,uentris actio.Siquidem talem eius imbecillitatem inuenire eſt ſæpenumero,qualis eſt in oculis Amblyopia,hoc eſt hebetudo uiſus, cum ij nec phlegmone teneantur,nec influxu torqueantur,nec ulcerati ſint, nec aliud quiduis mali perpeſſi . Et ſanè in medicamentis , quæ affectum uentris eiuſmodi emendant , peptica ſiue concoquentia nuncupantur,appellationis quidem figura nihil proportionale habentia oxydericis, cæterum opere ipſo & facultate ſimilia.

Græce eſt. πρὸς γὰρ αὐτοῖς ἄλλοις, οὐδὲ ταῖς ἐκ θώρακος καὶ πνεύμονος ἀναπτύσεσιν ἐπιτήδεια τὰ ξηραίνοντα. *legendum fortaſſe* πρὸς γὰρ αὐτοῖς, ἄλλοις τε καὶ ταῖς ἐκ θώρακος καὶ πνεύμονος ἀναπτύσεσιν μὴ ἐπιτήδεια τὰ ξηραίνοντα. *His enim, vt & alijs, & reddendis ex pectore pulmoneq; excreationibus incommoda ſunt deſiccātia.*

† *Nux pinea hoc eſt interpretis.*

De facultatibus à partis corporis cognominatis. CAP. 24. E

PÒrrò,qm̃ & quaſdam appellatas a corporis partibus facultates eſſe diximus, nihilo fuerit deterius,& de his diſſerere.Nec.n.(quod quiſpiam forſan exiſtimet)omnibus partis affecti bus congruunt:nec ita vni,ut alij nihil proſint: ſed qm̃ frequentiſſime,aut maxime agant ea in parte,a qua nomen ſunt mutuatæ.Ophthalmicæ quidem, qñquidem maxime ac plurimum ad oculos ipſas uſurpamus,uelut collirium διὰ ῥόδων,& aliud διὰ πομφόλυγος, & cygnum appellatũm,& lybianum,& alia omnia:quibus uti quidẽ licet,& ad aures affectas,aut os,aut nares,p̃terea pudendum,& anum:uerũ non ita frequenter,nec tanto cum fructu. Rurſum autem alias nuncupamus hepaticas,alias ſplenicas,pleuriticasq́;, & ſtomachicas:nimirum cum & ipſas ea parte,quam noĩe deſignant,ſæpiſſime ſimul ac potiſſimè prodeſſe conſpiciamus. Porrò quæ ſit profectus & adiumenti cauſa,in opere de curandi ratione explicabimus,in quo cætera quoq;, oĩa de medicamentorum uſu exponentur. Itaq; nihil etiam hic hærendum atq; immorandum eſt,niſi ꝙ uocabulorum non nihil declarandus eſt uſus:quẽ cum alij non nulli recentiorum medicorum,tum præſertim qui uocantur methodici,inaniter innouauerunt, atq; induxerunt.

De inani nominum vſurpatione, quam medici recentiores & inter eos maxime methodici induxerunt. CAP. 25. F

NAm ꝙ ſtalticas quaſdam facultates,hoc eſt ſiſtentes ſeu ſupprimentes,& conſtringẽtes,& contrahentes,& repellentes,aut alias id genus proferant,id nequaquam abſurdũ eſt, nec obſcurũ.At cum metaſyncriticas tum materias,tum facultates nominant,nec apertũ eſt qđ dicunt,nec uerum: nec etiã ſectæ congruens eorum,qui ſe fugitare profitentur, quæ a dogmaticis opinionibus{hypolepſus uocant}proficiſcitur,indicationem. Sufficere nanq; aiunt ſibi apparentes cõitates.Atqui excedentibus corporis meatibus ex ſtatu naturali in ſtatum pręter naturam, in proprietate excedendi exiſtere quædam pathe,ea dogmatica hypolepſis eſt. Sequit̃, uero ad hanc,quaſdã eſt facultates,eiuſmodi παθῶν,metaſyncriticas,uidelicet† quæ cõmutent meatuum alienam a natura confuſionem:{nam ſic uſurpant nomina Theſſali ſequaces:atq; ad ea quæ diutina fluxione uexãtur, facultates eiuſcemodi adhibent,cum nec mõſtrarint meatuũ alterationes in talibus prouenire affectibus:neq; ꝙ hæc medicamenta tranſmutare{nã ita uerto τὸ μετασυγκρίνειν} uitiatum meatuum ſtatum poſſunt,demõſtrare ualeant.Nam,per Deos immortales,cur obſecro napy,thapſia,pyrethrum,capparis radix,& abſolute quæcũq; urere pñt, ſi diutius corpori inhæreant,meatuum ſtatum commutant? Nam ꝙ partes,quæ tentantur aſſidua fluxione,ab hoc genus medicamẽtis iuuentur,perſpicuò ur̃: at quamobrem iuuentur,naturalis ſpeculationis problema eſt.Ac nos quidem dicimus earum frigidam ſimul atque humidam eſſe temperiem,ac proinde poſcere medicamenta,quæ ſimul & excalfaciant,& deſiccent. G Atq; alij aliam cãm proferent,pro opinione nimirum,quã conceperunt de corporis elementis. Nec tñ uſurpari conuenit metaſyncriſeos uocabulum a quoquam alterius ſectæ,prætereq̃ eorũ qui animantium corpora & exiſtimant,& appellitant ſyncrimata,ſeu confuſiones ex corpuſculis inſecabilibus,minimiſq́;,& partitionis expertibus, ac ſimilaribus: quanquam nec iſtis omnibus,ſed ijs dũtaxat,qui,uti Theſſalus in canone, meatuum alterationi id genus morbos aſcribunt.Non.n.qua methodicus eſt Theſſalus id dicit (ſiquidem ubi tãquam methodicus diſſerit, illic ab obſcurorum recedit indicatione)ſed qua dogmaticus.ſ.ab ijſdem, quæ Aſclepiades ponit,elementis exorſus,cæterum haud ubiq; ſequens.Sed nunc tẽpus non eſt ſuper talibus prolixius diſſerere:nam quædam curandi Methodo magis ſunt propria,quædam uero in opere de Themiſonis,& Theſſali ſecta exactius expromentur.Tempeſtiuum itaq; nũc eſt,contractis huius libri uelis quieſcere,ſi modo duo illi pręterea capita adiecero,alterum ſuperius dilatum,nẽpe de facultatibus contrarijs: Alterum ad inſequentem ſermonem neceſſarium, definiturus.ſ. cuiuſque tum excalfacientium,tum refrigerantium,tum exiccantium,atq; humectantium medicamentorum ordinem. H

† ἀλλοιούσας δηλονότι τὴν παρὰ φύσιν τῆς συγκρίσεως ἡμῶν πορο‍ποιΐαν.

Quo pacto contrarias iudicare facultases oporteat. CAP. 26.

IGitur contrarias iudicare facultates ex operibus oportet,ſicut toto hoc libro ſæpenumero oñdimus,dicentes quaſdã facultates emplaſticas & his contrarias extergentes,tum farctu liberantes,& infarcientes,præterea emollientes, & indurantes,ac laxantes,& contendentes:nã adſtringentes,aut acres,aut amaras,aut acidas,aut dulces, non facultates medicamentorũ,ſed guſtus eſſe qualitates monſtrauimus.Itaq; in his,aut prorſum quærenda non eſt contrarietas, aut non ut in facultatibus quærenda.Scopus aũt in iſtis duplex eſt,nẽpe earũ actiones, & tẽperaturæ.Actiones quidem,in denſando,& rarefaciendo:aut quippiam ex alto extrahendo, aut repellendo:incraſſando materias,aut extenuando:aut infarciendo meatus,aut fractu liberando.Tẽperaturę uero in calido,frigido,humido,& ſicco.De quibus oĩbus abũde in quarto libro determinatũ eſt,monſtrantibus nobis,ꝙ adſtringens, terreſtre ſit,& frigidũ:acidũ uero, ſubtile frigidum:amarum aũt,terreſtre ſubtile: qđ uero eſt abſq; ulla inſigni qualitate,frigidũ aqueũ. Sic acre,igneum oſtendimus:ſalſum uero,terreſtre calidum,nondum tamen igneum: ſimiliter dulce,calidum,ſed nondum urens: quæ uero oleoſa ſunt,omnia aquea ſunt & aeria.Secuta ſanè

A nè ſunt temperaturas eorum, & opera. Nam adſtringens cõtrahere, conſtringere, dẽſare, repellere, & incraſſare, & ante hæc omnia refrigerare, exiccareq́; natum eſt: acidum uero incidere, extenuare, diuidere, farctuq́; liberare, perpurgare {διακαθαίρειν Græci uocant} citra excalfactionem: acre uero ſimiliter ut acidum agere, ꝙ ad extenuationem, perpurgationemq́; attinet: cæterum hoc differt, ꝙ acidum refrigeret, acre uero excalfaciat: ad hęc, ꝙ illud repercutiat, hoc attrahat, & digerat. Sic amarum quoq; meatus perpurgat, abſtergit, extenuat, incidit humorum craſſitiem abſq; manifeſta excalfactione: frigidum uero aqueum incraſſat, cogit, contrahit, conſtringit: obſtupefacit, atq; extinguit. Porrò acre extenuat, perpurgat, digerit, perrumpit, attrahit, & eſcharam ſiue cruſtam efficit. At ſalſum contrahit, conſtringit condiendo ſeruat, deſiccat

A.l.2.t.1.c.3. fol.94 g

citra apertam aut caliditatem, aut frigiditatem." Dulce uero concoquit, laxat, rarefacit, Oleoſum deniq; humectat, emollit, laxat. Facilius itaq; iam erit ex modo dictis ponderantem ſapores, inuenire qui temperamento, quiq́; operibus ſint contrarij.

De limitatione ac finitione ordinis cuiuſq; excalfacientium, frigefacientium, humectantium, & deſiccantium. *CAP. 27.*

B PORrò congruens iam tempus eſt, definitis temperamentorum & facultatum, quę in medicamentis ſunt, ordinibus, hunc librum abſoluere. Igitur ſymmetrũ medicamentum, & quod ſit ſimilis temperamenti cum eo, cui admouetur, cum neq; calefaciat, neq; frigefaciat, neq; deſiccet, neq; humectet, id nec calidum, nec frigidum, nec ſiccum, nec humidum appellare conuenit: Quod uero aut calidius, aut humidius, aut frigidius, aut ſiccius eſt, a uincente ſeu excedente cognominatur facultate. Porrò per vnumquemq; exceſſum quatuor poſuiſſe ordines, quod ad uſum ſpectat ſufficit, calidum quidem nominantes primi ordinis, quod nos excalfacit, non tamen euidenter, uerum ut opus ſit inſuper aliqua demonſtratione rationali: ſic frigidum, humidum, & ſiccum, quod demonſtrationem † requirat etiam, nondum actionem ualentem neq; euidentem adeptum. Quæ uero manifeſtè aut calfacere, aut frigefacere, aut humectare, aut deſiccare poſſunt, ea ſecundi eſſe ordinis dicentur. At, quæ iam uehementes quidem, non tamen ſumme, tertij. Quæ autem adeo excalfacere poſſunt, ut eſcharam moliantur, & urant, quarti: ſic quoq; quæ uehementius refrigerant, adeo ut extinguant, & ipſa quarti ſunt ordinis. Cæterum nullum inuenire eſt, quod quarto ordine deſiccet, quod non etiam urat: nam quod ſumme deſiccat, omnino id etiam deurit. Attamen tertij ordinis exiccantium eſſe quippiam queat, quod

† Additur in antiquis, logicam.

C non urat, ceu omnia quæ uehementer adſtringunt, ex quibus eſt omphacion, rhus, alumen, balauſtium, galla omphacitis. In his autem ipſis quædam uicina iam ſunt adurentibus, ut ſquama æris, & æs uſtum, quaſi inter tertium quartumque ordinem dubiè hæreant. In medio tertij eſt æs uſtum, ſi lotum ſit. In principio tertij hypocyſtis. Sic autem & in ſecundo & quarto differentias conſtituere licet triplices: nec enim perinde* vrit cauterium, & napy, licet ambo quarti ſint ordinis. De his ſane omnibus in ſequentibus libris per ſingula ſeorſum medicamenta determinabitur.

**in cod. græcis tam manuſcriptis quàm impreſſis eſt ξηραίνει. i. ſiccat, & ita in trãſlatione veteri.*

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS

LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

D Agit de effectricibus qualitatibus ſingulorum medicamentorum, quæ plantę, aut ipſarum partes exiſtunt: quorum hiſtoria ad nonum uſq; librum continetur.

Quid agendum reliquis libris ſimplicium medicamentorum: & qui authores rectè, qui perperam, de ipſis tractarint.

DE ſimplicium medicaminum forma pariter & facultate ſcribere nobis aggreſſis, primis duobus libris ante omnia prauos modos ratiocinationum, quibus recentiorum medicorum pleriq; uſi grauiſſime hallucinantur, indicare eſt uiſum. In tertio uelut elemẽta quædã totius doctrinæ tradidimus. Deinde uero in quarto de ſaporum natura diſquiſiuimus, ſtudio inueniendorum omnium, quæ ex illis ad facultatum conducere cognitionem poſſent: diſſeruimus aũt in extremo ipſius libri de qualitatibus medicamentorum, quæ ad odoratum attinent. Porrò in quinto ad reliquum facultatũ genus tranſgreſſi, quod quidem ab ipſis operibus, quę peragere natæ ſunt, denominatur, & illic quoq; cuiuſq; ſubſtantiam oſtendimus. Et ſanè uniuerſalis ſermo de ſimplicium medicamẽtorum

rum facultate uniuersus iam finem sortitus uidetur. Tempus uero est ad sermones particulares,seu speciales,seu utcũq; nominare cuiq; uisum erit,transire. Et sane hi priuatim in unoquoque medicamine peragentur,ceu protinus in initio fecimus,in primo quidem horum commẽtariorum de aqua & aceto contemplati:in secundo uero de oleo & rosaceo: nisi ꝙ illic uelut in exemplis sermonem transegimus aduersus eos,qui non recte de illorum facultate quid protulissent:hic aũt breuibus de unoquoq; disseram,non amplius curans, si quis male de quouis eorum quippiam pronũciarit, id tm̃ scripturus,quod mihi uidebitur uerissimum,omissa aduersus illos q̃ quid peccarunt,concertatione. Porrò ꝙ non mõ obscura futura est oratio ijs,q̃ superiora ignorant,uerùm demonstrationis destituta quoq; fide,vel me tacente clarũ arbitror. Sed tñ & in memoriam reduxisse forsan præstiterit,primùm quidem ꝙ in natura temperatissima faciẽdum est medicaminum facultatis periculum,deinde in intemperata,postea deinceps in morbis simplicibus. At si quis ex gustu qualitatibus indicatoriè coniectari uelit de eorum facultate, in quarto monstrauimus quęnam sit in his methodus. Si quis ergo aut negligenter lectis superioribus,aut plane non lectis,statim ad hunc librũ pergat,festinans quã primum medicaminũ facultatis peritus effici,haud certã eorum hẽbit notitiam. Cęterũ qm̃ medicamenta oĩa partim sunt partes aĩaliũ:aut plantarum,aut fructuũ,aut horũ liquores ⸢quos ὀπούς Græci uocant⸣ aut succi:partim uero ex metallis sumuntur: melius mihi uisum est de plantis ante oĩa differere, tũ ꝙ numerosissimum illarũ est genus,tum ꝙ uirium robore præcellentissimũ:inde de metallicis tractare,atq; hinc ad aĩalium partes transire. Quin ẽt eo illas ordine perscribere decreui,qui in elementis uisitur, eas plantarum primo loco collocans, quarum appellationes initium sui sortita sunt elementum α,scd'm uero loco quæ a β incipiunt,& sic tertio,quarto,quintoq; loco,atq; ita deinceps,pro literarum uidelicet ordine. Nam & Pamphilus eum in modum tractatum de herbis composuit. Verum is ad fabulas uersus aniles est,simulque præstigiaturas quasdam deliras Aegyptias,iunctis non nullis incãtationibus,quas,cum herbas colligunt,admurmurant. Et sanè utitur ad periapta.i.quæ suspenduntur,& mangan*ω*as non solum curiosas & a medicina alienas,sed ẽt falsas uniuersas. At non neque horum quippiam, neq; nugaces istorum narrabimus transformationes:nec.n.uel paruis admodum pueris utiles tales esse fabulas existimamus,ne-
1. Apho. 1. Ext. ord. 2. b dum ijs,qui medicinæ operam obire properant. Et profecto protinus in aphorismorũ initio ab Hippocrate dictum mihi vr̃,‖Vita breuis, ars uero longa. ut tp̃s non in inutilia impenderemus, uerùm q̃ maximo studio festinaremus uiam incedere compendiosissimam, nempe per ea, quæ sunt in arte utilissima. Pleraq; uero ista herbarum noĩa aut Aegyptiaca,aut Babylonia,quæque non nulli ⸢aut⸣ priuatim,⸢aut⸣ notæ gratia illis imposuerunt,hic adscribere mihi uisum est supuacuum. Nã præstat,si quis hæc uolet curiosius persequi, seorsum, & ꝑ se apud illos legere, qui transtulere:nam ita & libros illos inscribunt, ut qui eos non composuerint, uelut Xenocrates Aphrodisiensis fecit,uir cum in alijs supra modum curiosus,tum a præstigiatura non alienus. At Pamphilus,is.s. qui libros de herbis composuit, planè ex ijs,quæ uel ipse scribit, præ se fert grammaticum,indicatq; se nec cõspexisse herbas de quibus conscribit,nec uires earum expertum,sed ijs, qui ante ip̃m scripsere,fidem habuisse citra ullam exploratione. Sic sane libros expleuit,annexo ad quãq; herbam nominum aceruo:deinde ẽt exponens,si qua ex homine ferebatur transformatio:tum epodas,seu incantationes,& libationes,atq; thymiamata,quæ in colligendis illis adhibebantur,adscribens,nec non & alias eiusmodi p̃stigiaturas nugaces. At Anazarbensis Dioscorides quinq; libris materiam oẽm utilem absoluit,non herbarum tm̃,sed & arborum,& fructuum,& succorum,& liquorum:memorãs insuper & metallica omnia, & partes animalium. Et mihi utiq; uidetur oĩum perfectissime tractatum de materia medicamentorum confecisse. Nam licet a maioribus eo,plurima de illis bene scripta extent, tñ a nemine omniũ
† Legitur in antiquis grecis co. πλὴν εἰ τὰ νίγρου τις ἐπαινοίη τοῦ ἀσκληπιαδείου.i. nisi quis nigri Asclepiadei opera prædicet.

æque de oĩbus,† nisi siquis Tanitrum prædicet Asclepiadis:⸢nam & huic cætera bene dicta esse probantur extra ratiocinationes,quas super causis affert. Atque hæc nimirum perlegere debet quisquis peritus medicamentorum materiæ euadere studet:ad hæc quoq; quæ scripta reliquit Heraclides Tarentinus,& Crateuas,& Mant*ω*as. Verum illi nõ similiter scripserunt, nec in vnũ collegerunt omnia, ceu Dioscorides,qui de materia quinque libris fecit titulum: uerum seorsum,uerbi causa,de præparatione,aut probatione medicamentorum scripserunt,ut Heraclides Tarentinus: seorsum uero de purgantibus,aut propotismis,aut clysmis,ut fecit Mant*ω*as: separatim de facile parabilibus remedijs,uti Apollonius:aut de ijs,quæ secundum locos,ut Mant*ω*as. Porrò plerunque medicamentorum usum ueteres in curandi tractatibus prodiderunt,ut & iuniorum medicorum,prope omnes. Nam & ab Hippocrate dicta sunt multa,& ab Euriphõte,& Dieuche,& Diocle,& Plistonico,& Praxagora,& Herophilo. Nec est ueterum medicorũ quisquam,qui non aliquid plus minusue arti contulerit ad medicamentorum scientiam, idque citra præstigiaturam,aut mendacium,quæ postea inuexit Andreas. Itaque cui ocium suppetit legendis utiliter de medicamentis scriptis libris,multos quidem habet,ut est dictum, antiquorum,sed nec paucos iuniorum,adusque Pamphilum,& Archigenem. Quin & Rufus Ephesius, cum multa medicamenta in curandi libris cõscripserit,tũ de herbis uersibus hexametris qua-

tuor

A tuor libros compoſuit.Nec metus eſt defecturos libros utiles, etiamſi,in tota uita quis aliud nihil,q̃ de medicamentis legere volet.Verùm abſtinẽdum ab Andrea eſt,alijsq; ſimiliter mendacibus:multoq; ẽt magis fugiendus Pamphilus,qui ne per ſomnium quidem herbas uidit, quarum aggreditur figuras perſcribere.Nã id genus hominum (quo mõ aſſimilauit eos Heraclides Tarẽtinus)ſimillimum eſt præconibus,qui formam,ac notos fugitiui mancipij,licet ipſi non uiderint unquam,præconio tñ publicant:notas.n.ab alijs qui norunt accipiunt, & ceu cantilenã eas proferunt:ut ſi forte is,quem præconio indicant,prope adſiſteret,agnoſcere tñ nõ poſſent. Equidem nõ poſſem non accuſare & illos quoque, qui primi herbarum formas ſcriptis docere ſunt conati,cũ melius exiſtimẽ ab ipſo pręceptore oculis diſcere,ac non adſimilari ijs,qui ex libris prodeunt gubernatores: nã ſic & uerior & manifeſtior eſſet doctrina, non herbarum modò & fruticum arborumq;,ſed & aliorum oĩum medicaminum. Verum enimuero ſi oĩno libris eſt opus,quis adeo miſer eſt,ut p̃teritis ſcriptis Dioſcoridis,Nigri,Heraclidis,Crateuę,& aliorũ innumerorũ,qui in arte ipſa conſueuerunt,libros grãmaticos,ſcribentis incantationes,trãſformationes,& decanorũ,dæmoniorumq; herbas ſacras perferat?Nam ꝙ hominibus iſtis præſtigiatoribus unicũ fuerit ſtudiũ,ut uulgus imperitũ talia ſcribẽtes in ſui admirationẽ uerterẽt,

B uel ex ipſis Pãphili libris diſcere liceat,qui primã inter herbas cõſcripſit Abrotonon oĩbus nobis cognitã:ac deinde Agnon ſiue uiticem,& ipſam admodum notã:inde Agroſtin herbã, nec uulgo ignotã:mox anchuſam,quã nec ipſam quiſpiã ignorat: ſicut nec adianton,quæ illi deinceps ſcripta legitur:atq; in his utiq; nihil,qđ quidẽ ſciã,ſuperuacuũ ſcribit.Verum poſtea herbæ meminit noĩe,ut ait, Aeti,hoc eſt,aquilæ, de qua fatet̃,Græcorũ nulli quicq̃ eſſe proditum, uerũ ſcriptã ſe repperiſſe in libello quopiã ex ijs,qui inſcribuntur Mercurio Aegyptio,continẽte trigintaſex ſacras horoſcoporum herbas.Quas clarũ eſt eſſe oẽs nugas meras,atq; autoris ipſius figmẽta,ſimilia Ophionicis Conchlacis: nec.n.prorſum quiſpiã extitit Cõclax:ad riſum.n. fictum nomen eſt,ſicut pleraq; alia in libro eius cõſcripta: nec trigintaſex herbæ illæ ultra nomen ipm quicq̃ ſunt,nec ulla ipſis res ſubiacet.Verum Pãphilo, ſicut & pleriſq; alijs,ocium fortaſſis ſupererat inutiles fabulas libris intexere:at nos nunc quoq; tempus nos perdidiſſe arbitramur,qui prolixius eorum meminimus.Itaq; quæ utilia ſunt iam nunc ordiamur.

ABROTONON.

A.l.2.t.2.c.6. fol.106.c

ABrotoni herbæ nec ſpeciem formãve ſcribere,poſt tot tantosq; uiros,oportet,nec particulares actiones,ceu illi factitarunt:quas ſi non definitè diſtinctéq;,ſaltẽ clare ſignificarunt:

C verùm & nos quoq; eas copioſius exponemus in opere de componẽdis pharmacis, ſimulq; de paratu facilibus:interim uero ẽt in curandi methodi libris,nimirum ubi expoſcet uſus.Verum quod ab initio propoſitum fuit, nempe uniuerſales duntaxat medicamentorũ oĩum facultates inſpicere,id quidem & in alijs conſentaneũ eſt,& nunc ſanè ẽt faciendũ:dicendumq;,Abrotonon eſſe calidum,& ſiccum facultate, in tertio ordine ſiue receſſu poſt ſymmetra ſitum. Porrò ꝙ eiuſmodi ordo ut ad temperatam expenditur,ſæpe antè diximus. Sed & inuenicmus temperiem eius nõ minimè quidẽ & ex guſtu ducta coniectura, utpote cum ſit admodum amarũ.Porrò ſaporẽ eiuſmodi,cum terrenæ ſit eſſentiæ,a largo calore extenuatũ oñdimus: ita ut non inſtrenue excalfaciat pariter,& deſiccet.Quinimmo & cũ diſtincta illa experientia, de qua ſupra frequenter dictum eſt,diligenter exploraſſemus,ex eadem temperie medicamen hoc comperimus.Nam ſiue comam cum floribus(nã reliqua eius palea inutilis eſt) contuſam ulceri puro illinas,mordax irritans uidebitur:ſiue eo in oleo macerato caput uoles,aut uẽtrem perfundere, admodũ calfacere reperies.Quin &,ſi qui per circuitum rigoribus corripiuntur,eos ante inuaſionẽ hoc uoles cõfricare,minus utiq; rigore concutiẽtur: immo & ſenſus quidẽ protinus, ubi admotum fuerit,ipm calfacere percipit.Porrò ꝙ lumbricos interimat,par eſt,nimirum cum ſit

D amarum,ac proinde,uel antequã experiaris,manifeſtũ,ſi quidem memoria teneas q̃ in horum cõmentariorum quarto de amari ſaporis natura prodidimus.Scicsq; protinus, ꝙ & digerendi, & incidendi quãdam uim hẽat.Sed & ꝙ magis, quã Abſynthio id ipſi neceſſario inſit,in promptu erit colligere,primum quidẽ ex guſtu(pauciſſimæ ſiquidẽ acerbitatis particeps abrotonon eſt,non paucæ uero abſynthium)deinde ex eo ꝙ inimicum quidem ſit ſtomacho abrotonõ,uelut ẽt ſeriphon:gratum uero & amicum abſynthiũ.Siquidem de iſtis ſupra oñſum eſt,ꝙ amarũ ipm per ſe omnifariam infenſum ſit ſtomacho:auſterum uero,aut acerbũ,aut in ſumma adſtringens, ſtomacho amicum.Porrò ubi qualitates hæ inuicem permiſtæ fuerint, quæ uehementior fuerit,ea utiq; uicerit.Atq; hæc ſatis eſt in hoc tractatu nouiſſe.Monſtrabitur aũt in libris de ratione curandi,quo pacto quis optime medicamento eiuſmodi uti poſſit.Ac proinde quęrendũ haud ẽt eſt, quamobrẽ cum malo cydonio cocto illitũ, aut pane, oculorum ſanet phlegmonas: neq; quid cum farina hordeacea tritum ac coctum digerat phymata: neutrum ſiquidem horũ, nec aliorum quiduis,huic propoſito nobis tractatui proprium eſt: ſed qui empiricam profitentur doctrinam,ij in paratu facilibus medicamentis ea conſcribunt:at qui ex ratione artem tractare uolunt,ij s opus eſt methodo curandi:nam alioqui damnum magis,quam utilitatem ex tali conſequãtur*narratione.Sane Hippocrati,qui in aphoriſmis ſcripſit,‖Dolores oculorum ſoluit

* hiſtoria.
6.Apho.31.Ext. ord.49.c.

ũit meri potio,aut lauacrum, aut fomentatio, aut ſanguinis miſſio,aut purgatio : nec adiecit, E
quosnam dolores uini potio,quos lauacrum,quos fomentũ,quos ſanguinis miſſio,quos purgatio:ignoſcendum forſan quis arbitretur,tribus,ut arbitro,de cauſis. Siquidem aphoriſticam faciebat doctrinam,in qua,ꝓ breuitatem & compendium,pleraq; ita dici conceſſum eſt.Et oĩa quæ dolore ſoluunt enumerauit,tametſi non definijt,ad quem dolorem quodnã ex illis cõgrueret.Tum multis in locis aliorum librorum occaſiones nobis pſtitit,diſtinctiones in ijs,quæ hoc pacto dñr,inueniendi.At,qui neq; in alijs libris de talibus ſcripſere diſtinctionibus,aut in enarratorio,*& prolixo tractatu aphoriſtice tñ ac breuiter ſcribunt,aut inſuper ẽt ex multis unum tñ indicant,ij plus nos lædunt,q̃ iuuant. Nã cum ſint multæ in ophthalmijs drię,atq; una duntaxat ex eis prædictum poſcat cataplaſma , alię uero oẽs ab eo lædantur : ſi quis id ad oẽs ſine diſcrimine adhibeat,multo plus lædet,q̃ iuuabit.Ad hunc itaq; modum non tantum de abrotono,ſed de alijs quoq; oĩbus ſcribendum nobis eſt, eas quidẽ facultates quæ ſunt in calefaciẽdo,frigefaciendo,humectando,ſiccandoq;,ijs, quas ſæpenumero memorauimus methodis,reperientibus:quæ uero ſcd'm totius ſubſtantiæ, proprietatem perficiuntur,ſola experientia . Et de his oñſum eſt, ꝙ deleteriæ ſint,& deleteriarum alexiteriæ, & purgatoriæ . Nam has ex rõne F
inuenire eſt impoſſibile,præterq̃ ꝙ in quibuſdam ſuſpicionem dũtaxat probabilem inuenire liceat,neq;.n.in oĩbus,ſicut hoc in ſuperioribus monſtratum fuit.At de facultatibus,quæ hoc pacto inueniũtur, ſeparatim poſtea differemus,ubi uidelicet prius ſingulatim per quodq; medicamentum de ijs,quæ calfaciendo,frigefaciendo,humectando,ſiccandoq; agunt:tum de ijs,quę ad has conſequuntur:narrationẽ abſoluero.Porrò ubi unum mõ adiecero,finem faciã de abrotono dicendi,nempe ꝙ ſumme ſuſpiciendus ille Pamphilus,etiamſi hanc primã herbarũ recenſuit,ac forſan ut nullam deinceps aliam,tñ hanc ſaltẽ oculis ſuis conſpicari uoluerit : attamen uel maximè hallucinatur,exiſtimans hãc herbam à Romanis appellari Santonicum . differt.n. ab abrotono ſantonicũ, uelut ẽt Dioſcorides exactiſſime ſcripſit in tertio de materia , & oẽs id norunt tum medici tum rhodopolæ.Nam abrotoni duæ ſunt ſpecies,altera quam marem, altera quam fęminam nuncupant:quod ipm definitum eſt tum apud Dioſcoridem, tum apud ipm Pamphilum,aliosq; innumeros.At aliud eſt ab eo abſynthiũ:cuius rurſum tres ſtatuendæ ſunt ſpecies:quarum unam eodem cum gñe ipſo noĩe appellitant,cuiuſmodi potiſſimum eſt ponticum:alterum,ſantonicum:tertium,ſeriphum.Si uero aliud placet appellare abſynthium,aliud uero ſeriphum,aliud aũt ſantonicum,nihil intereſt,quod ad præſens certe attinet:nec.n.nomẽ G
diuiſuri venimus, ſed ſtudium nobis eſt ipſis de rebus.Porrò qm̃ hæc tum ſpecie ſeu forma , tũ guſtu,tum facultatibus inter ſeſe diuerſa ſunt , non obſcure uno, ſi ita lubet, oĩa nomine nuncupes,uerùm exactè uires eorum edoceas . Ac nos ſanè ſufficienter ipſas a Dioſcoride explicatas eſſe,aliisq; non paucis,iam diximus:itaq; denuo eadem ſcribenda non ſunt,quæ maioribus rectę ſunt prodita.At,ſiquid illi in facultatibus omiſere indiſtinctum,cuius profecto gratia ad hanc*narrationem uenimus, ea nos adiicere tentabimus abſynthium quidem dictis minus eſt calidum,nempe plurimam obtinens adſtrictionem. Quod cum ſit,& minus quoq; tenuiũ, q̃ illa partium,& utiq; minori ẽt,quã illa ad eundem modum extenuandi facultate, attamen non minus deſiccatorium eſt.At cæterorum ſantonicum quidem,a ſantonia regione in qua naſcit̃ , nomen ſortitum,proximam hẽt facultatem,ſeripho paulo imbecillius in excalfaciẽdo,& extenuando deſiccandoq;.Porrò ipm ſeriphon abrotono minus eſt calidum,uerum calidius abſynthio:ſtomacho impendio inimicum, nempè cum amaritate ſalſedinem quandam præ ſe ferẽs: ſed & quandã,licet minimam,adſtrictionem obtinet.Sic & abrotonon, & ſantonicum admodum infeſta ſunt ſtomacho.Solum aũt inter ea abſynthium,& maximè ponticum,gratũ eſt ſtomacho,quia plurimam adſtrictionem cõtinet.Abrotonum uero vſtum,calidum,ſiccũq; facultate eſt,magis ẽt quam cucurbita ſicca uſta , & anethi radix.Illa enim ulceribus humidis ſimul H
& citra phlegmonem callo induratis conueniunt:ac proinde maximè ulceribus,quæ in pudendorum præputiis fiunt competere vñr.At cinis abrotoni ulceribus oĩbus mordax eſt: ac idcirco cum oleo tenui,cicino.ſ.aut raphanino,aut ſicyonio,aut ueteri,& maxime ſabino,ad alopecias accommodatur.Tum barbam ſegnius tardiusq; enaſcentem cum aliquo dictorum oleorũ elicit,ſed nec minus illis lentiſcino maceratum.Quippe pro eo ꝙ tenuium eſt partium, rarefaciendi uim obtinet,& mordax eſt,& calidum:quas utiq; maximè eius facultates nouiſſe oportet,nec quicquàm etiam particulare in hoc tractatu requirere.

diexodico.

διέξοδον eſt in antiquis.

Agnos , vitex .

Agnos, aut Lygos,hoc eſt uitex,planta illa fruticoſa,†calidus quidẽ eſt,& ſiccus tertio ordine,uerũ multum tenuis ſubſtantiæ,tum guſtu acris ſimul & adſtringens,ꝗ ipſas quidẽ uitices ad medicinã hẽt inutiles:cęterum folia ſemenq; calida ſiccaq; facultate ſunt,ſubſtãtia uero tenui. Nã & utentibus ita apparet,& guſtantibus acre ſimul & ſubadſtringens percipit̃ tum foliũ,tum flos,tũ fructus.Edendo tñ ẽt fructus eſt:uerumtamen perſpicuo calfacit,& ſimul capiti dolorẽ parit.At ſi frigatur(nam & ſic editur cum tragematis)minus caput tentat. Porrò flatus uentris diſcutit & cũ non frictus,& multo magis cũ frictus fuerit.Cohibet porrò impetus in uenerem, A.ibid.c.43.
tum

† In cod. quodã græco antiquiſſimo, & in trãſlatione veteri, verba hæc non habentur, iudico aũt eſſe gloſſema,epitomen verborum Galeni continens.

A tum frictionis expers,tum etiã ipſam expertus.Folia item, floresq; ipſius fruticis id ipſum præſtare poſſunt:itaq; non tñ eſa potaq; ad caſtitatem conferre creduntur uerum etiam ſubſtrata. Hinc eſt ꝙ Athenis in Theſmophoriis, hoc eſt ſacris cereris,mulieres totum ſibi fruticẽ ſubſternunt.Hinc illi quoq; nomẽ inditum agni,hoc eſt caſti. Ex quibus omnibus manifeſtũ eſt,ſiquidem memoria teneamus,quę ſuperioribus commentariis ſunt dicta,agnum calfacere,ſimulque exiccare,tum oĩum maxime flatus diſcutere. Porro ꝙ tenuium ſit partium, facultas eius * indicio eſt.Nã ꝙ caput tentat,nõ magis à multitudine uaporum ab eo prognatorum, q̃ à caliditate eius, ac ſubtilitate partium fieri rationabile eſt.Nã ſi flatuoſum ſpiritũ procreare poſſet,ſane & uẽtrẽ inflaret, & uenerem ſtimularet,perinde ut eruca:uerum cum nõ tñ non excitare, immo etiam reprimere queat,fuerit profecto ſecundum rutæ maxime facultatem tum in excalfaciendo,tum in reſiccando.Nõ tñ illi par eſt,nam utroq; paulo eſt inferior:ſiquidem ruta tum magis eſt excalfactoria,tum magis deſiccatoria . Differt ẽt qualitatis ſimul,ac facultatis miſtione. Nã agni ſemen,ac germina modicã ferũt adſtrictionẽ:at ruta ubi aruerit,exacte amara eſt,& acris: ubi uero humidã,ſubamara. Non tñ auſteritas,aut acerbitas illi ineſt : aut ſicui uidatur ineſſe, ea utiq; omnino obſcura,ſcio,uidebitur,nec par ei, quæ eſt in agno.Quocirca,& ad iecur,& lie-
B nem indurata,& obſtructa,agni ſemẽ potius q̃ ruta competit. Sed hæc ad curãdi iã methodum pertinent:quã q̃dẽ ut omnino nõ attingam de medicamentorum pronuncians facultatibus,fieri non poteſt:uerum celeriter his omiſſis,ad rẽ propoſitam reflectere,uiri eſt utiq; tẽperati.Magiſq; ẽt id in ſequentibus medicamentis efficere conabor:hoc eſt,ubi ex quibuſdam paucis cui dentibus uniuerſalem facultatem collegero,particulares poſtea actiones omittam. Nã in pſens id nouiſſe ſufficit,ꝙ Agnus calidus eſt,& ſiccus facultate,idq;,non mediocriter,ſed tertio exceſſu:tum admodum tenuium partium.Hæc qui norit,ac poſtea methodum curãdi didicerit, ipſemet inueniet,quo pacto menſes hinc cieat:quo pacto partes induratas digerat:quo pacto laſſitudinem ſoluens,ſeu acopum,& excalfactorium ex eo unguentum præparetur.

[* τεκμήριον.]

Agroſtis gramen.

A. ibi. c. 306. & 707. §Graminis radix modice frigida eſt,& ſicca,mordacitatem quandam exiguã, & partium tenuitatem obtinens. At herba ipſa primo quidẽ exceſſu refrigerat,in humiditate uero, & ſiccitate moderata. Porro ſemẽ alibi quidem imbecillum eſt, in parnaſo uero deſicatoriũ,& tenuium partium,& ſubacerbum. § Gramen eſculentam hẽt radicem,ubi mollis fuerit, dulcem quidem † inſtar aquæ,ſed acre quiddã exiguũ,& ſubacerbũ obtinentem.Hæc herba plane aquea guſtan-
C tibus eſt.Ex quibus apertum eſt radicẽ modice eſſe tum frigidam,tum ſiccam,ac proinde cruenta ulcera glutinare.At ipſa herba illita non uehementer refrigerat,in medio conſtituta humiditatis,& ſiccitatis.Porro mordacitas,& tenuitas,quæ radici ineſt,exigua eſt quidem,ſed interdũ tamẽ lapidem frangere aſſolet,ſiquis eam decoctam ebibat.At ſemen alterius quidem imbecillum eſt:eius uero,quæ in parnaſo naſcitur,urinam ciet,& fluxus uentris, & ſtomachi reſiccat: uis enim eius eſt exiccatoria,tenuium partium,& ſubacerba.

[Nõ ſunt in antiquiſſimo codice græ. nec in tralatione ueteri, ſed uidẽtur eſſe ſummaquędam uerborum Galeni ſequentium. † *aquoſum.*]

Anchuſa.

A. l. 2. t. 2. c. 19. f. 100. g §Anchuſæ quadruplex ſpecies eſt.Quarũ Onoclea quidẽ radicẽ habet admodũ refrigerantẽ & deſiccantẽ,tũ adſtringentem,& ſubamaram,tum quæ ſufficiat extenuandis, & extergendis humoribus biliofis,corporibuſq; condenſandis.Cæterũ folia habet imbecilliora quidem radice,adſtringunt tñ & ipſa,& deſiccant.Porro lycopſos cognominata refrigerat,& deſiccat,magiſq; eius radix,q̃ onoclea adſtringit.At Onocheilos calidior eſt,&magis medicata,nã pluſculũ hẽt & guſtu ipſo protinus acrimoniæ. Hac uero ẽt calidior eſt reliqua,& parua,q̃ & amarior,& magis etiã medicata eſt.§Anchuſæ non omnes eaſdem uires obtinent.Nam onocleia quam uocant,radicem habet ſimul adſtringentem,& ſubamaram,corporibus condenſandis, & modice
D extenuandis idoneam,tum abſtergẽdis quoq;,& abluendis biliofis,& ſalſis ſuccis. Dictũ enim ſupra eſt,ꝙ qualitas acerba miſta amaritudini ea præſtare queat.Sic ſane aurigini,& lienoſis, & renum affectibus eſt utilis . Sed & refrigerare idonea eſt: & ſane cum polenta illita iuuat eryſipelata.Et abſtergit non mòdo epota,ſed & foris impoſita:proinde uitiligines.& lepras ſanat cũ aceto.Ac radicis quidẽ hæc opera ſunt,& operũ facultates quas diximus. At folia ipſius herbæ radice q̃dẽ ſunt imbecilliora,non tñ aliena ſunt à reſiccatione,& adſtrictione. Itaq; ẽt † profluuiũ ſanat pota cũ uino.Et q̃ lycopſos nominatur,eodem modo eryſipelatis cõgruit: & radicem hẽt,q̃ onocleia,magis adſtringentem.At Onocheili,& Alcibiadię cognominatę uis magis eſt medicata.Nã & guſtu protinus maiorẽ hẽt acrimoniã:& eos,qui à uiperis morſi ſunt,admodũ iuuat tum illita,tũ ſuſpenſa,tũ eſa.Reliqua uero,nempe quarta,quæ parua eſt, & fere nomine caret ex illis ſola,alcibiadiæ quidem perſimilis eſt, uerum,& amarior,& magis medicaminoſa:ac proinde ad latos lumbricos idonea,oxybaphi menſura cum hyſſopo,et naſturtio epota .

[Nõ ſunt in antiquiſſimo codic. græco,nec i tralatione ueteri.]

[† *diarrhœam.* † Et hoc in loco in Aldino codice græco habentur hæc uerba . Agaricum compoſitũ eſt ex ſubſtantia aerea & terrea, a caliditate tenuata:facultatem ẽt habet digerẽdi,calefaciendi,craſſitudinem incidẽdi,& obſtructiones iecoris liberandi . Quanquam nec in cod.antiquis, nec in tralatione ueteri legantur.]

Agarici radix.

A. ibid. c. 77. fol. 107. †Agarici radix, hoc eſt q̃ trunco innaſcitur,primo q̃dẽ guſtu dulcis quodã modo, ſed paulo poſt ſubamara apparet,et acrimoniæ quãdã ſpeciẽ tp̃is ſpatio inducit,leuiculæq; adſtrictionis. Eſt et cõſiſtẽtia laxa.Ex quibus oĩbus manifeſtũ eſt,ſiquidẽ q̃ in ſuperioribus cõmentariis di-

cta sunt, meminerimus, ꝙ medicamentum hoc cõpositum est ex substantia aerea, & terrea à caliditate extenuata: porro minimũ hẽt essentiæ aqueæ. Hac rõne, & digerendi uim hẽt, & crassitudinem incidẽdi, tum infarctus uiscerum expurgandi. Proinde regio morbo laborantes sanat, eos utiq;, qui sic ab infarctu iecoris laborãt. Iuuat & morbo comitiali obnoxios eadem facultate: tũ rigores per circuitum recurrentes ex crassis, aut viscosis humoribus natos sanat. Iuuat & morsos à bestijs frigore lædentibus, aut cõpunctos, tum foris in affecta parte impositum, tum intro in corpus sumptum pondere drachmæ unius cum uino diluto. Est & purgatorium. E

Ageratum.

Ageratum facultatem digerendi habet, & leuiter quadantenus phlegmone liberandi.

Adiantum.

Adiantum in caliditate quidẽ, & frigiditate symmetrũ est, uerũ desiccat, & extenuat, & digerit. Etenim caput ex alopecia glabrũ capillis cõuestit, & strumas, & abscessus digerit, lapidesq; frangit epotum, & uiscosorũ crassorumq; è pectore pulmoneq; excreationibus non mediocriter cõfert, & uẽtris profluuiũ sistit: nõ tñ ullã manifestã caliditatẽ affert, sicut nec frigiditatem. Verum posuerit ipsum quispiam secundum hãc oppositionem, & temperiem, in ordine medio. A. ibi. c. 100. fol. 110. c. d.

Auzoon semperuiuum. F

Auzoon utrunq;, tũ maius, tum minus, desiccat quidem leuiter, qñquidẽ, & mediocriter adstringit, omnis alterius uehementis qualitatis expers. Quare in eo plus cæteris abundat essentia aquea: cæterum non mediocriter refrigerat. Est enim ex tertio ordine, & recessu refrigerantiũ. Hinc etiam ad erysipelata, & herpetes, & plegmonas à fluxione natas accommodatur. A. ibi. c. 607.

Aegilops auena.

Aegilops digerendi uim possidet, id quod ex gustu patet; leuiter enim est acris. Verum, & ex eo liquet, quòd phlegmonas induratas, & ægilopas sanat.

Aera Lolium.

Lolium desiccat, & calfacit efficaciter, ut propinqua sit acribus, magis quàm iris; sed non est perinde, ut illa tenuiũ partium, uerum multũ in hoc deficit. Secundum hoc ponat ipsum quispiam in principio tertij ordinis excalfacientium, extremo uero secundi exiccantium.

Aegyrus populus nigra.

Aegyri flores calidi quidẽ sunt primo * recessu à tẽperatis: at in dñia, quæ habet in siccando, & humectãdo, paulũ qddã ad sicci9 deflexerũt, sed & subtiliorũ potius, q̃ crassiorũ sunt partiũ. Et folia quoq; ipsius quodãmodo floribus similia sunt, nisi ꝙ ad oĩa imbecilliora, minusq; efficacia. Sed & resina eius, floribus similem facultatem obtinet, atq; etiam calidiorem. Porro semen tum resina, tum floribus, & subtiliorum est partium, & exiccantius, non tñ admodum calidius. G

* *In impressis legitur* τρίτης. *i. tertio. in manuscriptis quos uiderim,* πρώτης *i. primo.*

Acacia.

Acacia & † plãta ipsa acerba est, & fructus, & succus: Qui lotus qdẽ, & imbecillior, & minus mordax reddit, utpote acrimoniã quãdã in lauatione deponẽs. Porro si parti alicui sanæ illinat ꝓtinus eã & sicciorẽ, & cõtractã efficiet, nullũ qdẽ caloris sensum inuehẽs, sed nec frigoris admodũ ualẽtẽ. Vnde cõstat medicamẽ id esse frigidũ, & terrosum, ĩmista quadã ẽt essẽtia aquea. Et sanè cõiectura est nõ esse similare, uerũ quasdã in sese dispersas habere partes tenues, & calidas, q̃ in ipsa ablutione segregent. Estoq;, et hoc tertij ordinis exiccãtiũ, & secũdi refrigerantiũ, ubi quidem elotum fuerit, illotum uero primi. A. l. 2. t. 2. c. 3. fol. 99. b

† Al. folia ipsa acerba sunt.

Acalephe urtica.

Vrtica. Et huius herbæ, tũ fructus, tũ folia (nã hæc potissimũ sunt usui) admodũ digerẽtis sunt facultatis, adeo ut & phymata, & parotidas sanent. Sed & quiddam flatuosum obtinent, quo & uenerẽ stimulãt, & maxime, ubi cũ musto semen bibitur. Porro ꝙ nõ uehementer calfaciat, sed multũ tenuiũ sit partiũ, testimonio est crassorũ uiscosorumq; humorum ex pectore pulmoneq; eductio, tũ ꝙ partes quas cõtigerit pruriãt. Porro flatuosum eius, cuius esse particeps dicta est, H dum cõcoquitur, nascitur: non enim actu flatuosa est, sed facultate. Ventrem aũt modice subducit ipsa duntaxat abstersione, ac ueluti titillatione, non purgatione. Et gangrenosa, & cãcrosa, & in totũ, q̃ exiccari citra mordicationem postulant, ea conuenienter sanat, nimirum cum subtilium partiũ sit, & temperaturæ siccæ: non tamen tantum habens caliditatis, ut iam mordicet. A. ibi. c. 714.

Acanthos spina uulgaris.

Acãthos. Alii quidẽ Melamphillum nominant, alij uero pæderota. Folia quidẽ mediocriter digerentem facultatẽ obtinent; Ac radix exiccatoria est, & leuiter incisoria, & tenuium partiũ.

Acanthion.

Achantiũ. Radix huius, & folia facultatis sunt tenuiũ partiũ, & excalfactoriæ, ut & iis qui cõuelluntur auxilientur.

Acantha leuce spina alba.

Acantha leuce. Hãc quidã leucacãthon noĩant. Radix eius desiccatoria est, & modice adstringens. Quãobrẽ, & cœliacos, & dysentericos * iuuat, & sanguinis reiectiones cohibet, œdemataque illitu cõtrahit: ac dentes dolẽtes iuuat, si decocto eius colluant. Semen tenuiũ partiũ, & calidæ facultatis est. Itaq; potui dari ijs, qui cõuellunt conuenit. A. l. 2. t. 2. c. 80. fol. 108.

* stomachicos.

Acantha Aegyptia.

Spina Aegyptia. Quidã Arabicã uocant. Similis autem est spinæ albæ nostrati, uerum facul- A. ibi. c. 615.

tate

A tate ualidius adstringente pariter, & deficcante. Itaq; profluuium muliebre radix eius iuuat,& alia,quibus auxilio est,quæ apud nos nascitur spina:sed efficacius tamen omnia adiuuat tum radix,tum fructus.Hic uero,& columellæ prodest,& ijs,quæ in sede inflata sunt: tum ulcera ad cicatricem ducit,mediocrem habens,& non molestam adstrictionem.

Acorum.

A.l.2.t.2.ca. 45.fol.102.d

Acorum. Huius utimur radice,quæ gustu acri est,& modice amaro,odoreq; nō iniucundo. Itaq; constat facultatis calidę esse,& consistentiæ tenuium partium.Huic consentaneum est, ut urinam moueat,& lienes induratos iuuet: tum ceratoidis crassitiem detergeat simul atq; extenuet,sed ad hoc melior est ipsius succus.Omnino uero siccificum esse clarum est.Et sane ordinis esto tertij in utroque,in calfaciendo scilicet,& deficcando.

Aconitum,siue pardalianches.

A.ibi.c.360. & 676.

Aconitum, siue Pardaliāches.Hoc septicæ,& deleteriæ facultatis est.Itaq; in cibo potuq; fugiendum.Attamen ad putrefaciendum† quædam extra os,& sedem aptum est. Herbę autem radix ad hæc est utilis.

†*Cod.impressi habent.* τινὰ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἢ καθ' ἕδραν *Manuscripti, et Aetius* τινὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ σώματος ἢ καθ' ἕδραν. *i. quasdam externis corporis partibus,& circa sedem. Paulus. Extrinsec⁹ quidem in carnibus, quæ putre fieri debent ipso utendū est.*

Aconitum,seu lycoctonum.

B Aconitum seu Licoctonum.Est & hoc similis alteri facultatis, sed peculiariter lupos interficit,sicut illud pardos.

Actesambucus.Et ebulus.

A.ibi.c.611.

Acte, tum magna illa,& arborea,tum herbacea,quā & Chameactē Græci uocāt;Latini hanc Ebulum,illā Sambucū;utraq; potētiā hēt tū deficcandi,tum cōglutinādi, modiceq; digerendi.

Alimum.

Alimum.Hæc planta frutex est,plurimo in Cilicia præcipue prouētu:ubi, & germina eius recentia esitant,& reponunt quoq; in posterum futura usui.Semen pariter, & lac plāta ipsa generat,estq; gustus salsi,& subadstringentis. Ex quibus omnibus palā est ipsam esse dissimilarem. Maior aūt pars substātiæ eius calida est tēperate,cū humiditate inconfecta, & leuiter flatuosa.

Aloe.

A.ibid.c.64.

Aloe.Hęc herba non admodū apud nos prouenit.Et q̄ nascitur in magna Syria,aquosior est, & facultatis imbecillioris:attamen usq; adeo deficcare potest,ut uulnera glutinet.At in regionibus calidioribus,qualis est Cœlosyria,& Arabia,multo est melior. Optima aūt indica,cuius liquor est id,qđ ad nos importat̄ cognominatū Aloe,medicamētū ad plurimas res,ꝑ ꝑ exiccatio C nem mordicationis expertem,utile.Est autē non simplicis naturæ,sed,ut testatu gustus,adstringit simul,& amara est:adstringit quidē modice,sed fortiter amara est. Subducit & uentrē,utputa ex numero medicamentorum,quæ Græci ab excernendo stercore uocāt ἐκκοπρωτικά. Itaque ex dictis patet (siquidē memoria tenemus quæ in quarto libro sunt demonstrata) ꝙ tertij sit ordinis exicantium:calfacientium aūt,aut primi intēsi,aut secundi remissi. Sed & ipsius facultatis misturā attestant̄ particularia eius opera. Nā & gratum stomacho medicamen est,ut si quid aliud:& sinus glutinat.Sanat & ulcera, q̄ ægrè ad cicatricē duci possūt,& maxime q̄ in ano sunt et pudēdo.Iuuat & eorū phlegmonas aqua subacta,& uulnera eūdē ad modū glutinat.Cōgruit similiter utēti,& ad phlegmonas in ore,ac naribus,& oculis.In summa,repellere,& digerere simul potest,cum hoc,ut paulum extergeat,quantum uidelicet ulceribus puris non sit molestum.

Alysson.

A.l.2.t.2.ca. 16.fol.101.c

Alysson.Nuncupata est hæc herba Alysson,qđ mirifice iuuet morsos à cane rabido.Sed & rabiēti quoq; data sola sæpe in totū sanauit: atq; hoc ex totius subæ similitudine efficit. Dictumque prius est,talē facultatē ex sola percipi experientia,& plane nulla cōstare methodo.Quòd si quis ad multa experiatur,cognoscet facultatē habere mediocriter siccificam,& digerentem,cū D hoc,ut abstersorium non nihil etiam obtineat.Hac ratione & uitiliginem,& ephelin expurgat.

Alsine auricula muris.

A.l.2.t.2.ca. 18.fo.100.f

Alsine,aut Myosota.Similem hæc facultatem Helxinæ obtinet,nempe refrigerantem,& humectantem:Est enim essentiæ aqueæ,frigidæ:quare & citra adstrictionem refrigerat. Quocirca ad feruentes phlegmonas,& mediocria erisipelata competit.

Amaracon maiorana.

A.ibi.c.466.

Amaracon excalfacit non instrenue,non ualde autem deficcat,sed in caliditate quidem tertii est ordinis,in siccitate uero secundi.

Ambrosia.

Ambrosia illita uim habet adstringentem,ac repellenem.

Ami.

A.ibid.c.60.

Ami.Hærbæ quā uocant Ami,semen maxime est utile.Facultatis est excalfactoriæ, & deficcatoriæ,tenuiumq; partium.Sed & gustu subamarum est,& acre.Et clarum est,quòd & digerat, & urinam moueat.Fuerit autem in calfaciendo reficcandoque ex ordine tertio intenso.

Amarantum.

Amarātum facultatis est incidentis, & extenuantis.Coma igitur eius menses cum uino pota

educit.Sed & grumos sanguinis liquare creditur,non solum in uentre,sed & in uesica:sed tunc E potius cum mulso bibenda.Et omnes simpliciter fluxiones pota desiccat,stomacho infesta.

Amorge amurca.

Amurca terrestris est substantiæ,calidæ,non tamen tñ possidet caliditatis,ut palã mordicet. Quòd si coquatur quoq; multo etiam magis crassarum partium,& sicca redditur. Et fuerit sanè ex secundo ordine excalfacientium,& siccantium intenso quodã mõ magis. Sic & ulcera corporũ temperatura siccorum curat:quæ uero in aliis omnibus sunt,exasperat.Siquidem contendit perinde,ut resina,& pix sicca,& bitumen:Quæ,& ipsa in corporibus admodum duris, quæ uulnus habent,aut sinum,glutinatoria sunt:alia uero omnia contendunt atq; irritant. A. ibi. c.277.

Ampeloprason.

Ampeloprason.Si inter alliũ,& prason hoc est porrũ,mediũ quiddã cõcipias,facultatem ampeloprasi inueneris.Est enim agreste,ut sic dicã,porrũ:quamobrẽ,& acrius eo,& siccius est, sicut agrestia oĩa reliqua hortẽsibus,ac proinde stomacho q̃ illud nocentius.Sed,& crassos, & lẽtos humores potẽtius incidit:ualẽtiusq; infarcta organa obstructione liberat. Hac quoq; rõne urinas,& menstrua sæpe ꝓuocauit,ubi à crassis,& lentis retinebant humoribus. Adeo uero est calidũ,ut illitũ cataplasmatis mõ,exulceret.Dictũ ẽ aũt retro,ꝙ q̃ eum in modũ sunt calida,extremi sint ordinis. A, ibi. c.540. F

Ampelos agria uitis agrestis.

Vitis agrestis racemi extergendi uim habẽt, ut ephelus,& neruos, & id genus omnia in extima cute existentia curare possint. Sed & adstrictionem quandam extrema germina ἀκρέμονας Græci uocant obtinent, quæ & sale condiri assolent.

Ampelos hemeros uitis satiua & culta.

Vitis Cultæ adsimilis facultas est agresti,sed ad omnia imbecillior. A.ibi. c.723.

Ampelos leuce uitis Alba.

Ampeli Leuces,quam & Bryoniam, & Psilothrum uocant,prima quidem germina ab oĩbus pro more edi uere solent,utpote edulium stomacho propter adstrictionẽ acceptum,sed & subamarã,& modice acrem adstrictionem possident:quare, & urinam modice cient. At radix, & abstergentem,& desiccantem,& tenuium partium uim habet,& moderate calidam. Quãobrẽ, & lienes induratos liquat tum epota, tum foris cum ficubus imposita:& psoram, & lepram sanat.Porro fructus eius,racemi speciem præferens,iis,qui coria densant,est utilis. A. ibi. c.262.

Ampelos melæna uitis nigra.

Vitis nigra.Vocatur autem hæc proprie bryonia: supradictæ tamen ad omnia similis, nisi quòd imbecillior. G A ibi. c.263.

Amygdala.

Amygdala, quæ quidẽ palã amara,sunt,omnino extenuandi uim possidẽt,quod,& qualitas ipsa indicat,& experientia cõprobat.Ac de amara quidem qualitate in quarto horũ cõmentariorũ proditũ est.Cæterũ duo experientiæ exẽpla proponi satis est,unde uim eorũ possis digno scere.Siquidẽ ephelin expurgant,& excreationibus ex pectore pulmoneq; crassorum lentorũque humorũ impendio conferunt.Porro hęc ostensa sunt genere quidẽ attenuãtis, specie uero extergẽtis esse facultatis. Quin,& ꝙ per accidens facultatẽ itẽ habeãt ab obstructione liberãdi, ipsum supra demonstratum est.Sed & experientia mõstrat.Nã in iecore crassorũ uiscosorũq; humorũ in extremis uasis impactorũ obstructiones,abunde expurgãt,expediuntq;. Quin,& laterũ dolores ab hmõi causa natos,& lienis,& coli,& renum sanant. Porro & ipsa arbor tota simile sortita uim est.Nã huius radices cocte atq; illitæ ephelus purgãt. Quotquot uero sunt amygdala dulcia,& ipsa leuiculã amaritudinẽ possidẽt,q̃ tñ dulcedine superãte occultat: cæterũ id temporis spatio clarum fit.Demonstratũ autem retro est qualitatẽ dulcẽ moderate esse calidã. A.l.2. t.2. ca. 57.f.104.g

Ammoniacum. H

Ammoniacũ, opos siue liquor est ferulæ cuiusdã.Hoc habet emolliendi facultatẽ intensam, adeo,ut & articulorũ tophos dissoluat,& lienes induratos sanet,& chęradas per halitũ digerat. A.l 2.t.2.c.8. fol.99.g

Amomum.

Amomum acoro similem facultatem obtinent, nisi quod acorum siccius sit, maiore autem quadantenus concoquendi facultate amomum. A. ibi. c.51.f. 103.e

Anagallis.

Anagallis utraq;,tũ ea q̃ cœruleum habet florem,tum ea quæ purpureum,admodum extergentis sunt facultatis.Habent uero non nihil etiam caloris,& quãdam trahendi facultatẽ,adeo ut,& infixa corpori extrahãt.Succus earũ ex naribus purgat eadẽ de causa.In summa aũt desiccandi uim habent citra mordicationẽ.Quamobrem,& uulnera glutinant,& putrida adiuuant. A. ibid. c.32.

Anagyrus.

Anagyrus frutex est grauiter olens,acris,& digerẽtis,excalfacientisq; facultatis.Sed folia ẽtnum uirentia,cũ ꝑꝑ humiditatis admistionẽ minus sint acria, idcirco tumentia reprimunt: at reficcata incidentis sunt, exiccantisq; ualenter facultatis.Similem fere facultatem habet radicis eius cortex.Semen autem magis subtilium est partium.Sed & uomitum prouocat.

Androsæmum

A *Androsæmum.*

Androsæmum planta fruticosa, natura duplex: Vnum enim Asciron, & Ascyroudes nũcupatũ est, species hyperici: Alterum uero à quibusdam Dionysias appellaт: Est aũt fructus eorum purgatorius: foliorum uero facultas modice extergens, & desiccãs, ut & ambusta curare credãtur. Cæterũ in uino austero decocta uinũ ipsum uulnerum grandium glutinatorium efficiunt.

Androsace.

Androsace, amara † & acris herba. Potest autem resiccata ebibitaq; tũ ipsa, tum fructus eius, magnopere urinam prouocare: & nimirum etiam digerere, & desiccare.

† *Græc. cod.* ὑγρὰ. *i. humida, sed melius legitur* πικρὰ, *ut etiã legisse uidetur antiquus ĩterpres.*

Andrachne portulaca.

A.ibi.c.534. Andrachne frigida, & aquea tẽperie est, paucæ particeps austeritatis. Proinde fluxiones repellit, & maxime biliosas, & calidas: cũ eo, ꝙ eas mutet, & in qualitate alteret, magnopere refrigerans. Et fuerit sanè in refrigerandi quidem facultate tertii excessus à temperatis, ac mediis, in humectãdo uero secundi. Hac ratione, & æstuantes, ut si quid aliud, adiuuat tum uentris osculo imposita, tum totis hypochondrijs, maxime in febribus hecticis. Præterea dentium stuporẽ sanat, nempe quę ab acidorum succorum contactu aspere exiccata fuerant, leniens atq; replẽs, B utpote cum uiscosam habeat humiditatem. Similiter uero, & succus eius. Itaq; non foris modo impositus, sed epotus quoq; refrigerat. Hoc sanè, & toti herbæ comesæ accidit. Quoniam autem subastringit, utiliter dysentericis editur, & muliebri profluuio, & sanguinis reiectionibus. Sed ad hæc quidem multo est, quàm herba, succus ipsius efficacior.

Anemone.

A.ibi.c.655. Anemonę oẽs, acres, & * extrahẽdi, & attrahẽdi, & ora uasorũ reserãdi facutatẽ obtinẽt. Itaq; radix cõmãsa pituitã euocat. Et succ⁹ ex naribus purgat, & oculorũ cicatrices extennat. Insuꝑ sordida ulcerũ anemonæ expurgãt, & lepras detrahũt, mẽsesq; appositæ eliciunt, & lac trahũt.

* *Al. extergendi.*

Anethum.

A.ibid.c.69. Anethum adeo excalfacit, ut habendũ sit aut secũdi ordinis intensi, aut tertii remissi: exiccãtiũ uero ordinis est secũdi incipientis, aut primi finientis. Itaq; merito in oleo decoctũ digerit, dolorem sedat, somnũ conciliat, & crudos, & incoctos tumores cõcoquit. fit enim ex eo oleũ, cuius propinqua sit tẽperies pus mouentibus, & cõcoquentibus uocatis medicamentis, nisi quatenus paulo illis tum calidius, tũ subtilius est, ac proinde digerens. Vstũ autẽ tertii ordinis tũ ex calfacientiũ, tũ desiccãtiũ fit. Et proinde ulceribus nimis humidis mollibusq; inspersum ꝓdest, C potissimum iis, q̃ in pudẽdis cõsistunt: at q̃ in præputio sunt inueterata, ea probe cicatrice includit. Cæterũ uiride adhuc, & succulentũ humidius est scilicet, & minus calidũ. Itaq; magis concoquit, & somnũ cõciliat magis, q̃ siccũ, sed minus digerit. Idcirco mihi uidentur ueteres coronis ex eo plexis uti solere in symposijs.

Anthillis.

A.ibi.c.744. Anthillis duplex est, sed utraq; modice desiccat, ut & ulcera glutinet. Cæterum altera, ea scilicet quæ chamæpity adsimilis est, quadantenus subtiliorum est partium q̃ altera, adeo, ut & comitialibus competat. Quin & ipsa magis, quàm altera extergere potest.

Anthemis, aut chamæmelum.

A.ibi.c.118. fol.112.b Anthemis, aut Chamæmelum. dictum quidẽ in tertio libro copiosius est de hac herba: diceturq; nunc summatim, quòd calfacit, & desiccat in primo ordine. Est & tenuium partium, ac proinde digerendi, laxandi, & rarefaciendi uim obtinet.

Anisum.

A.l.2.t.2.c.1. fol.98.f Anisi Semen maxime utile est, acre, & subamarum, ut prope ad urentium accedat caliditatẽ. Est aũt in siccãdo tertii ordinis, sicut, & in calfaciẽdo. Proinde, & urinã ciet, & digerit, & ĩflationes uentris reprimit.

Antirhinum.

D Antirhinum, aut Anarhinũ fructum habet uituli naribus simile, ad sanatones inutile. Ipsum autem adsimilis est cum bubonio facultatis, sed multo minoris. Itaq; ex illo de hoc coniicito.

Aparine.

Aparine, quidam Philãthropon, alii Omphacocarpum cognominant, modice extergit, & desiccat, habentque non nihil subtilium partium.

Apios pyrus.

A.ibi.c.541. Pyri folia pariter, ac turiones austera sunt: fructus dulcedinis ẽt q̃ddã obtinet aqueæ. Ex q̃bus clara quoq; tẽperies est, inæqualis scd̃m partes: nã pars una terrea est, alia aquea, † cæterũ utraq; frigida: tũ alia tẽperata. Proinde esu pyra stomacho grata sũt, & sitim ꝓhibẽt. illita ãt desiccãt, & modice refrigerãt. Nã ego iis illitis uulnus glutinasse me memini, cũ aliud ad manum esset nihil.

†Græce κὶ καθ' ἑκάτερον τὸ μὲν τοι ψυχρὸν, τὸδ' εὔκρατον, i. & secundum utranque, altera quidem frigida, altera uero temperata. Antiqua trala. Sed si tu uis dicere ꝑ alium modum, dices ꝙ quædã illarum sunt frigidæ, & quædã sunt æqualis cõplexionis. Videtur enim legisse κὶ καθ' ἕτερον τρόπον.

Achrades pyra syluestria.

Achrades uocatæ, magis quàm pyra reliqua, adstringunt, & desiccant. Et proinde sane maiora uulnera glutinant, fluxusque repellunt.

Apocynum, aut cynocrambe.

Apocynum, aut Cynocrambe. Vocant autem quidam eam Cynomorum, quandoquidem canes celerrimè interimit, sicut Lycoctonon lupos. Est autem hominibus uenenum, herba multum

tum grauiter olens: Proinde omnino calida est non instrenue, non tamen proportione desiccat. Itaque illita admodum digerentis est facultatis. E

Argemone.

Argemone. Et huius herbæ facultas absterſoria eſt,& digerens.

Ariſarum.

Ariſarum multo minus eſt Aro. Radicem habet oliuæ, magnitudine, ſed multo eſt ipſa acrius.

Ariſtolochia.

Ariſtolochiæ radix multo eſt ad medicationes utiliſſima, amara,& ſubacris. Sed ex illis oĩum ſubtiliſſima eſt rotunda, & ad oĩa efficacior. Aliarũ uero duarũ, quã Clematitis appellaт̃, fragrantior eſt: itaq; ea ad unguẽta utunт̃ unguẽtarii: ſed ad ſanationes infirmior. At longa minus quidẽ tenuitatis partiũ obtinet q̃ rotunda, ſed nec ipſa inefficax eſt, uerum abſtergendi atq; excalfaciendi potẽtiã poſſidet, minus quidẽ q̃ rotũda abſtergẽs, ac digerẽs, ſed nõ minus calfaciens immo forſan plus quoq;. Itaq; in quibus uſus eſt modicæ abſterſionis, cõmodior eſt longa, puta in ulceribus carne explendis,& fomentationibus uteri: At in quibus craſſum humorẽ ualidius extenuare oportet, illic uſus eſt rotũdæ. Proinde dolores ab infarctu aut craſſitie crudorũ ſpirituũ natos magis curat rotunda,& ſpicula extrahit,& putredines ſanat,& ſordida ulcera repurgat, dẽtes,& gingiuas cãdidas efficit. Auxilio eſt,& aſthmaticis, ſingultientibus, comitialibus, podagricis, ſi cũ aqua bibaт̃. Tum ruptis,& conuulſis, ut ſi quod aliud medicameatum, idoneum eſt. F

A.l.2,t.2.ca. 49.f.102.b.c.

Arceuthus iuniperus.

Iuniperus calida,& ſicca utrinque tertij ordinis. At fructus ſimiliter quidem calidus eſt, ſed non ſimiliter ſiccat, uerum in hoc primi fuerit ordinis. A. ibi. c.759.

Arctium lappa minor.

Arctium illud, quod thapſo uerbaſco eſt ſimile, radice tenera, candida, dulci, caule oblõgo,& molli, ſemine cymino ſimilis facultatis eſt admodum tenuium partium,& ob id exiccãtis extergẽtiſq;, tñ modice. Quamobrẽ radix, ac ſemen eius cocta cum uino quadãtenus dolores dentiũ mitigant. Porro ambuſta,& chymethla ideſt perniones, nõ horum modo decoctum perfuſum, ſed et caules teneriores ſanare poſſunt. *Arctium aliud, lappa maior, bardana.* Alterum uero Arctium, quod Proſopitida, et Proſopion ideſt perſonatium, uocant, cuiuſque folia cucurbitæ ſimillima ſunt, niſi quatenus, tum maiora, tum duriora, digerit ſimul, et deſiccat, ſed et adſtringit non nihil. Quamobrem folia eius ueteribus ulceribus mederi poſſunt.

Arnogloſſum plantago. G

Arnogloſſum. Miſtę,& hoc eſt tẽperaturę: habet enim quiddam aqueum frigidum, habet uero & auſterum quiddam, id quod terreum eſt, ſiccum frigidũ. Itaq; refrigerat ſimul, & deſiccat, & in utroque ſecundi exceſſus à mediis eſt. Porro medicamenta, quæ cũ hoc ꝙ refrigerant, unà etiã adſtringũt, ea & ad ulcera rebellia omnia,& ad fluxiones,& putredines cõueniunt, ac proinde,& ad dyſenterias. Nã,& ſanguinis profluuia ſiſtunt,& ſi quid aduratur refrigerãt. Tum ſinus quoq; glutinãt,& alia ulcera recentia ſimul,& uetera. In oĩbus ferè id genus medicamentis primas tenet, aut certe nulli ſecundũ eſt, Arnogloſſum, idq; tẽperaturæ ſymmetria,& conueniẽtia. Nã ſiccitatẽ obtinet morſus expertem,& frigiditatem, quæ nõdũ obſtupefaciat. Et fructus, & radix ſimilis ſunt facultatis, niſi ꝙ tũ ſiccioris, tum minus frigidæ. Sed fructus quidem ſubtiliorum eſt partium, radices autem craſſiorum partium. Et ipſa herbæ folia exiccata ſubtiliorum ſunt partium,& minus frigidæ facultatis, nempe difflato ex eis, ac digeſto excremento aqueo. Hac ratione,& radicibus utuntur ad dentium dolores tum mandentes, tum collutionibus incoquentes. Præterea ad iocinoris,& renum obſtructiones non has tantum adhibent, ſed folia quoque,& multo magis fructus. Hæc enim omnia quandam in ſe abſtergendi facultatem obtinẽt: quam & in herba uiridi ineſſe ſatis coniici poteſt, uerum ab humiditatis copia deuinci. H

A. ibi. c.429.

Arum.

Aron. Terrena,& ipſum eſſentia conſtat, calida. Proinde extergendi ui poſſidet, uerum non ualentem, ſicut Dracontium. Eſt itaque in exiccando,& excalfaciendo primi ordinis. Radices eius maxime ſunt utiles: ſiquidem comeſę craſſitiem humorum mediocriter incidunt, adeo ut, & excreationibus ex pectore idoneæ ſint: ſed magis tamen aptum eſt Dracontium. A. ibi. c.432.

Artemiſia.

Artemiſia. Duplex quidem eſt herba Artemiſia, ſed utraque excalfacit, & modice deſiccat: & ſint quod ad calfactionem attinet, exceſſus ſecundi: quod uero ad reſiccationem, aut primi intenſi, aut ſecundi incipientis. Sunt autem,& modice tenuium partium. Itaque ad renum calculos mediocriter commodæ ſunt, & ad fomentationes uteri. A. ibid. c.83.

Aſarum.

Aſaron. Huius herbæ radices utiles ſunt, facultate ſimiles radicibus acori, intenſiores tamen. Itaque ex iis, quæ de illis prodita ſunt, hic facienda coniectura. A.l.2.t.1.c.4. fol.99.c

Aſclepias.

Aſclepias. In tertio Dioſcorides de hac herba cõſcripſit: At nos eius nõdũ periculũ fecimus.

Aſpalathos

A *Aſpalathos.*

A.ibi.c.206. Aſpalathus guſtu quidem acris ſimul,& adſtringens eſt:facultate uero ex diſſimiliaribus cōſtat,nempe partibus ſuis acribus excalfaciens,partibus uero aliis, auſteris ſcilicet, refrigerans. Itaque utriuſq; ratione deſiccat,& refrigerat:Et proinde ad putredines,& fluxiones eſt utilis.

Aſparagus.

A.ibi.c.603. Aſparagus Petræus,aut Myacanthinus abſtergendi uim habet,idq; citra manifeſtam aut caliditatem,aut frigiditatem. Hinc renes ac iecur infarctu liberat,& maxime herbæ ipſius radices, & ſemen.Quin & dentium dolores ſanat ſiccitatis nomine citra calefactionem,quam,uel maxime dentes requirunt.Porro Athenienſes per,ph,dicunt Aſpharagus.

Aſplenum.

A.ibi.c.630. Aſplenum tenuium quidem partium,non tamen calida eſt herba.Hac utique ratione,& lapides frangit,& lienes liquat.

Aſtragalos.

Aſtragalos fruticellus eſt exiguus, radices hñs adſtrictorias.Quãobrem ẽt ex numero eſt nõ inſtrenue exiccantium.Nã ulcera uetera ad cicatricem ducit,& aluum fluxu tentatam ſiſtit, ſi-
B quis in uino decoctam radicẽ bibat.Plurimus huius fruticis prouentus eſt in Pheneo Arcadiæ.

Aſter atticus.

A.ibi.c.337. Aſter Atticus.Alij Bubonium uocant,non ob id tantum,quòd illitum,ſed etiam, quòd ſuſpẽſum,bubones ſanare creditur:habet quiddam etiam digerens: habet uero non minime & refrigerans quiddam:ac reprimens,ut miſtæ ſit potentiæ,uti,roſa:uerum id non adſtringit.

Aſtaphis uua.

A.ibi.c.726. Aſtaphis, culta quidẽ,concoquendi,adſtringendi, & leuiter digerendi facultatem poſſidet. At Agreſtis uehementer acrem obtinet,adeo,ut ex capite purget{quod ἀποφλεγματίζειν Græci dicunt} abſtergatque ualenter.Itaque ad pſoram accommoda eſt.Sed,& urendi uim habet.

Aſphodelus

A.ibi.c.73.d Aſphodelus.Et huius radix utilis eſt,ſicut Ari,Aſari,& Dracontii,nempe extergentis, & digerentis facultatis.Vſtæ autem cinis calidior,& exiccantior,ſubtiliorq;, ac digerere potentior efficitur:Ac proinde & alopecias ſanat.

Atractylis.

A.ibi.c.159. Atractylis,aut Cnicus agreſtis.Hæc planta ex ſpinarum eſt genere.Facultatem habet deſic-
C candi,& modice*digerendi. * calidam.

Atraphaxys Atriplex.

A.ibi.c.149. Atriplex humida,& frigida tẽperie eſt,humida quidẽ ſecundi ordinis à medijs, frigida uero primi:quã utiq; tepidam eſſe caliditatem poſuimus, cuiuſmodi roſis ineſt: nõ tñ adſtrictionis eſt particeps,ſed aquea eſt,& minimũ terrena,quẽadmodũ malua.Quin,& uentrẽ celeriter ꝑmeat,ut illa,ob lubricitatem.Porro paululum oĩno eius eſt, quod digerendi obtinet potentiã. Hortẽſes aũt atriplex,& malua,ꝙ agreſtes,tũ humidiores ſunt,tum frigidiores. Proinde phlegmonis,& phygethlis incipientibus,gliſcentibusq;,& emollibus etiãnũ,ac uelut feruẽtibus hortenſes:uigentibus autem,& declinantibus,ac indureſcentibus commodiores ſunt agreſtes. Semen eius abſtergendi uim habet.Itaq; ad auriginem ex*pituitæ infarctu prognatam utilis eſt. * Al.iecoris.

Aphace.

Aphace uim habet adſtringendi,ſicut & ipſa lenticula {φακὸν Græci uocant.} Sed & ſimiliter ut lẽticulę edi ſolet,cęterũ ęgrius ꝙ ille cõcoquitr.Valẽtius aũt deſiccat,& moderati caloris eſt.

Abſynthium.

A.l.2.t.2.c.2. fol.98.g Abſynthium adſtrictoriã,& amaram,& acrem ſimul qualitates poſſidet:excalfaciens pariter
D & extergens,& roborans,& deſiccans.Proinde bilioſos uentris humores per egeſtionẽ infernã propellit,ac per urinas euacuat.Magis autẽ quod in uenis eſt bilioſum,per urinas expurgat.Ob hæc contentam in uentrem pituitã nihil adiuuat ſumptũ:ſic ſanè ſi in thorace aut pulmone cõtineatur:nã adſtringens in eo facultas,ꝙ amara ualentior eſt. Porro ꝗ inſit quoq; acrimonia,idcirco maiori portione calidũ eſt,ꝙ frigidũ.At ſi opus eſt uniuerſaliter cõprehenſam eius temperiem ſecundũ primas circunſcribere facultates(etſi anomœomeres,& diſſimilare ſit) calidũ ipſum dixerim primi exceſſus,ſiccum tertii.Succus autem eius longe ꝙ herba ipſa calidior eſt.

BALANOS MYREPSICA GLANS VNGVENTARIA

A.ibi.c.79.f. 108.c Balanus myrepſica,hoc eſt Glans unguentaria adfertr ex Barbarica regione. Vtuntr unguentarij carnis eius ſucco,qui facultate calidus eſt.Reliquiæ ãt,unde expreſſus eſt ſuccus,terreſtres ſcilicet,& durę uincẽtem hñt qualitatem amaram. Sed,& admiſta eſt quædam adſtrictio. Proinde extergentem ſimul, & incidentem,contrahentemque, & ſtipantẽ effectum poſſident. Itaq; ad ionthos,lentes,ephelin,& pruritũ,deinde,& ad pſorã,& leprã cõueniunt. Verũ enim uero,& lienes liquãt,iecurq; indureſcentia.Quòd ſiquis carnẽ eius drachmæ põdere cũ melicrato bibat,medicamen experietur uomitorium.Sæpe etiam per infernam aluũ largiter ſubducit. Itaq; cum hoc medicamento utimur ad uiſcerum expurgationẽ, & maxime iocinoris lieniſq;,

ex oxycrato ipſum exhibere cõſueuimus. Gaudet uero,uel maxime alioqui aceto ad actiones E extrinſecas. Adeo.n.efficax efficitur,ut & pſoras,& lepras extergeat: & multo ẽt magis quæ his ſunt minora:lentes,uitiliginem,ionthos,ephelin,exãthemata,achoras:tum ulceroſa,& q̃ craſſi ſunt ſucci omnia. Sed,& cicatricibus decorem affert.Porrò,ꝙ cum illinenda eſt lieni, præſtet ad miſtam eſſe farinarum quãpiã exiccantium,cuiuſmodi eſt erui,ac lolij farina , id iam potius ad cõponendorum medicaminum tractationẽ,haudquaq̃ ad prꝑſens inſtitutum pertinet:ſed,& in paratu facilibus ipſum dicetur.Verum in pſens ſufficit abſtergentẽ,& incidentẽ cũ adſtrictione quapiam propoſiti medicaminis dixiſſe facultatem,ac ſic ad aliud tranſgredi.Cortex tñ eius ad modum adſtringit. Itaq; & hunc quoq; poſſis,ubi ualidæ uſus eſt adſtrictionis,accommodare.

Balſamum.

Balſamum deſiccat,& excalfacit ſecundo exceſſu.Eſt autem,& tenuium partium , adeo , ut odoratum ſit.Sed liquor eius ſubtiliorum etiam partium eſt quàm ipſa planta, non tamen adeo calidus,ut quidam exiſtimant,tenuitate partium falſi. Porro fructus eius perſimilis genere facultatis eſt,cæterum longe in ſubtilitate partium inferior. A.l.2.t.2.ca. 81.fol.108.e

Balauſtium.

Balauſtium flos eſt agreſtis punicæ,ſicut domeſticarum Cytinus. Valenter guſtum adſtringit.Et ſane deſiccantis,& refrigerantis facultatis eſt,& nimirum etiam craſſæ eſſentiæ, ſi quidẽ memores ſumus eorum,quæ in quarto horum commentariorum ſunt prodita: ubi oſtendimus omne adſtringẽs,terreſtre eſſe frigidũ. Aliarum autem qualitatum nullius præ ſe fert indicium. Proinde ipſum quis cenſeat ſtrenue,& exiccare & refrigerare.Siquidem non perperam in quarto horum uoluminum terreis frigidis corporibus adſtringẽtem ineſſe qualitatem demonſtratũ eſt.Sane uero,& euentus ipſe comprobat. Nam ſi intertriginibus, & aliis ulceribus ipſum illinas, celerrime illa uidebis cicatricem contrahere. Hoc ſane nomine & ad ſanguinem reiicientes,& ad dyſenteriã,tum ad uentris utriq; profluuia,non eſt quiſpiam medicorum,qui curandi tractatus conſcripſere,qui hoc non utatur medicamento. F A. ibi. c.109. fol.110.h

Batus Rubus.

Rubi folia,germina,flos,fructus,& radix qualitate adſtringente participãt,eaq; nõ obſcura. Sed hoc inter ſe differunt,ꝙ folia,ac præcipue mollia,& recens nata plurimum in ſe habeãt ſubſtantiæ aqueæ,paucum uerò adſtrictionis: eadẽ ratione,& germina. Itaq; ſi mãdantur,aphthas & alia oris ulcera ſanant.Quin,& alia uulnera glutinare ualent: eſt enim eorũ tẽperies,& ex terrea frigida eſſentia,& aquea tepida.At fructus,ſi quidem maturus fuerit,nõ parum habet ſucci calidi temperati,qui dulcis eſt,uti monſtrauimus:Itaq; ob hoc,& modicam adſtrictionem,eſui nõ inſuauis eſt.At immaturus à frigida ſuba terrea uincitur , ac proinde acerbus eſt , & ualde exiccatorius.Et ſane uterq; ſiccatus reconditur,ualidius q̃ recens deſiccans. Sed,& flos eãdem uim fructui immaturo poſſidet.Vtraq; ad dyſenterias,& uentris profluuiũ , & atonias .i. imbecillitates,& ſanguinis expuitionem idonea remedia.Porro Radix præter adſtrictionẽ, paucam habet ſubſtantiam in ſeſe tenuem,per quam,& lapides renum comminuit. A. ibi. c.572. G

Batrachium.

Batrachium quatuor habet ſpeciatim differentias. Oĩa uero uehementer acrem qualitatem poſſident,adeo ut cum dolore exulcerent.Hac ratione,ſi moderate utare,pſoras, & lepras exco riant,& ungues diuellunt:tum leproſis ſtigmata digerunt,& acrochordonas,& myrmecias detrahunt.Quin,& alopecias iuuant pauco tempore admota: nam ſi diutius inhæreant,non excoriatur ſolum ipſa cutis,ſed & in cruſtam uritur.Atq; hæc omnia caulis,& foliorum ſunt opera,ſi imponas uirentia.Porro radix arefacta ſternutationẽ prouocat,ſimiliter alijs omnibus,quæ ualenter deſiccant.Sed,& dentes dolentes iuuat,ut,& frangat eos,ualenti ſcilicet exiccatione.Et, ut ſemel dicam,calida,& ſicca ualde eſt tum radix,tum uniuerſa adeo herba. H

Bdellium.

Bdelliũ, quod Scythicum nominant,quod ſanè,& atrius eſt,& reſinoſum,magis emollientis admodum,& efficacis uirtutis eſt.At alterum,nempe Arabicum,quod dilucidius eſt,magis deſiccat , q̃ emollientia. Igitur recens,& humidum eſt,& contuſum facile molleſcit,ad omnia, ad quæ ſcythicum,idoneum:At quod antiquius eſt,& admodum guſtu amarum ,& acre, & ſiccũ, ab eorum,quæ indurata molliunt,mediocritate excidit: Vtuntur autem quidam illis,& potiſſimum arabico, & ad bronchocelas,& hydrocelas,ſaliua matutina ieiunaque ſubigentes,ut emplaſtri conſiſtentiam accipiat.Porro arabicum,& calculos renum in potu ſumptum frangere ap paret:tum urinas ciere , & crudorum flatuum diſcurſus: præterea laterum dolores,& rupturas perſanare. A. ibi. c.112.

Bechium tuſſilago.

Bechiũ inde adeo ſic nuncupatũ eſt,ꝙ bechas hoc eſt tuſſes,& orthopnœas, iuuare ſit creditũ,ſiquis folia arida aut radicẽ in prunis urens aſcendentẽ inde fuliginẽ inſpiratu attrahat. Eſt autem modice acris,ut ſine moleſtia noxa ve omnes thoracis abſceſſus credita ſit rũpere. Sane folia uirentia partes cruda phlegmone obſeſſas illitu extrinſecus adiuuant , nempe ob aqueæ humiditatis

A humiditatis admistionem,qua omnia uiridia teneraque participant,alia plus,alia minus : nam sicca bechij folia acriora sunt,quàm ut phlegmonis conueniant.

Blitum.

A. ibi. c.636. Blitũ ´ olus est esculentũ,humidæ frigidæq; tẽperaturæ,in scd'o maxime excessu a tẽperatis.

Bulbus satiuus.

A. ibid. c.85. Bulbus ´ esculentus quidẽ frigidiorẽ, & crassiorẽ lentũq; succũ procreat. Nã & coctũ difficilis est,& flatuosus,& uenerẽ prouocans.Attñ illitus ob amaritatem simul,& adstrictionẽ abstergit simul,& glutinat,& nimirum etiam exiccat.Est enim ostensum amaritudinem in extergentibus esse substantiis,adstrictionem uero in glutinantibus.At siccitas utranque consequitur.

Bulbus Vomitorius.

Bulbus Vomitorius multo est calidioris temperaturæ,quàm superior.

Bubonium.

Buboniũ,aut Aster Atticus,nuncupatũ est ita, quia creditũ est bubonas sanare tũ illitum,tũ inguini adalligatũ.Est aũt mediocriter digerentis facultatis,quia uidelicet & modicè calidum est:nec uehementer,nec ita desiccat,ut contendat,maximè cũ etiamnũ molle,ac recens fuerit.

B *Buglossum.*

A. ibi. c.428. Buglossum ´ humidæ calidæq; temperiei est.Itaq; uinis iniectum lætitiæ,ac hilaritatis cã esse creditum est. Sed & iis,qui ob supremi gutturis ⟨ pharynga Græci uocant ⟩ asperitatẽ tussiunt, coctũ in melicrato conuenit. *Bunium.*

Bunium,alij Arcticum,* adeo excalfacit,ut & urinam moueat, & menses prouocet. Sed & Pseudobunium adsimilis illi caliditatis est. * Al. Arction.

Buphthalmum.

A. ibid. c.97. Buphthalmum ´ sic appellatum est a floribus, qui figura quidem boum oculis uideantur adsimiles,colore autem anthemidis floribus simillimi sunt,sed multo tum maiores, tum acriores. Proinde & uehementius digerunt,adeo ut & duritias sanent,cerato misti.

Brathy Sabina.

A. l.2.t.2.c.5. fol.99.d Sabina ´ ex numero est fortiter exiccãtiũ,idq; scd'm tres qualitates,quas in gustu præ se fert, similiter ut cupressus,nisi q̃ ea & acrior est,& ut sic dixerim,magis aromatica, ⟨ seu odoratior. ⟩ Igitur huius,quã mõ dixi qualitatis est particeps,nẽpe acrimoniæ cõsistentis in tẽperamẽto calido,pterea amaritudinis,& adstrictionis obscurioris,q̃ in cupresso:quantum.n.ipsa cupressum C superat in acrimonia,tñ ab ipso superatur in adstrictione.Quo manifestum est,q̃ oĩno calidior est cupresso,& ob id ẽt potentius digerit.Itaque glutinare nequit uulnera ob siccitatis,& caliditatis robur:nam illi tñ utriusq; inest,ut ẽt contendat,& inflãmationẽ afferat: At putredinibus similiter,ut cupressus accõmodari potest,maximè ubi rebelliores fuerint,& diuturniores:nam hæ citra noxam uim medicamenti perferunt.Quin,& quę atra sunt reddita,& admodum sordida,ea cũ melle expurgat.Carbunculos item soluit.Porro partiũ tenuitate menses quoq; prouocat,ut siquid aliud:& sanguinẽ per urinas mouet.Fœtum ẽt uiuentem interficit,& mortuũ educit.Esto autẽ hoc medicamen tertii ordinis tum excalfaciẽtium,tum desiccantium,ex numero eorum quæ uel maxime tenuium sunt partium Et hoc utique nomine unguentis inditur,& maxime gleucino,& in multas antidotos iniicitur. Quidam uero etiam cinnamomi uice duplum eius subiiciunt.Est enim extenuandi,& digerendi facultatis,si epotum fuerit.

Bretanica.

Bretanicæ herbæ folia adstringentia sunt, & uulnerum glutinatoria, similia agrestium lapathorum foliis,nisi quatenus acriora sunt,magisq; hirta. Sed & expressus ex illis succus perinde natus est adstringere:itaque coctum quidam reponunt tanquam inter stomatica medicamenta D efficacissimum.Videtur enim sanare iam etiam putrescentia.

Bromus.

Bromus unum est ex leguminibus:uerum ut medicamentum, similem hordeo uim obtinet. Nam illitum desiccat,& digerit mediocriter,& sine morsu.Temperiem autẽ habet paulo frigidiorem.Non† nihil etiam adstrictionis obtinet,ut uentris profluuia iuuet.

Bryon thalattion Alga.

Bryon thalattion compositum est ex terrena, & aquea essentia,utraque frigida.Siquidem,& gustum adstringit: & calidis quibusuis illitum,ea euidenter refrigerat,& adiuuat.

Bryon aut splanchnon muscus.

A. ibi. c.711. Bryon,´quidã uero Splanchnõ.Inuenitur autẽ in quercubus,& piceis,& populis albis. Vim habet adstringentem inualidã.Nec.n.multũ est frigidũ,sed proxime ferme mediis,q̃a uidelicet & digerendi,& molliendi facultatis est particeps,maxime quod in cedrinis lignis reperitur.

† *Lib. 1. de alimen. facul. ca. 14. ait panem ex bromo, neq; sistere, neque prouocare aluum: sed ibi ut alimentũ, hic ut medicamentum considera tur.*

GALLIVM

A. ibi. c.115. 327. GAllium´inde adeo nomen sortitum est suum, q̃ lac coagulet. Adsimile autem est Aparinæ, facultatem obtinens exiccatoriam,& subacrem.Flos eius sanguinis profluuiis competere uidetur,& combustis mederi. Est autem boni odoris,& coloris lutei.

Gentiana

Gentiana. E

Gentiana. Huius herbæ radix multum est efficax, cum opus est extenuatione, purgatione, absterfione, obstructionis liberatione. Nec mirum si hæc possit, cum impense sit amara. A. ibi. c.281.

Gigarta acinorum vuæ nuclei.

Acinorũ vuæ nuclei ex scđo ordine sunt exiccantiũ, refrigerantiũ uero primo. Substãtia eorum crassarum partiũ est, & terrena: cui gustus indicio est, nimirũ cũ acerbi appareant. Quin & experientia cõprobat. Nam oĩbus uentris cũ profluuio iunctis affectibus impendio conferunt.

Gingidium.

Gingidium, sicut gustu amaritatem, & adstrictionem præfert, sic temperie quoq; ipsa caliditatem, & frigiditatem. Secundum utranque uero qualitatem deficcatorium est. Sed enim stomacho amicum est, utpote non paruam obtinens adstrictionem. Quamobrem non admodum cõspicuam caliditatem possidet: secundo autem recessu deficcat.

Glaucium.

Glaucium adstringit cum quadam insuauitate. Tum adeo manifeste refrigerat, ut solum sæpe erysipelata, utique si ualentia non fuerint, curare possit. Mistura eius composita est ex aquea terreaq; substantia, utraque sanè frigida, uerum non summè, sed ceu aqua fontana. A. ibi. c.470. F

Glaux.

Glaux herba. Et ipsa lactis generãdi uim obtinere uidetur. Quòd si sit, calida quodammodo, humidaque temperamento fuerit.

Glicon Pulegium.

Pulegium. Et hæc berba, quandoquidem acris, & subamara est, ualde tum excalfacit, tum extenuat. Porrò quòd excalfaciat, abunde magnum est* testimonium, quòd illa lubrificat: & siquis diutius toleret, exulcerat quoque. Quòd uero extenuet, satis indicat, cum humida crassa, & lenta, ex thorace, & pulmone excreatu facilia faciat, mensesque moueat. A. ibi. c.461.

* τεκμήριον.

Glœos strigmenta balneorum.

Glœos modice emolliendi uim obtinet.

Glycyrhiza dulcis radix.

Glycyrhiza. Huius fruticis radicũ succus in primis utilis est, similiter ut eius radices, dulcis simulq; leuiter adstringens. Proinde asperitates lenire põt, nec mõ in arteria, uerum ẽt uesica scabra, idq; tẽperaturæ mediocritate. Quocirca fuerit sane natura eius familiaris nostræ temperaturæ: nã tale monstratũ est esse dulce: sed cum adstrictio quædam adiuncta sit, uniuersum eius tẽperamentum quãtum ex caliditate, & adstrictione est, tepidæ potissimum caliditatis fuerit, q̃ proxime accedens ad symmetrum, siue temperatum. Porrò qñ temperie quoq; est humidum id, quod modice est dulce, iure sane etiam siti cõgruens medicamentum est, nimirum modice humidum, simul & humana natura frigidius. Refert Dioscorides radicem siccam ad læuorem redactam, pterygiorum, seu unguium oculorum idoneum esse illitu remedium. A. ibi. c.437. G

Glycysida Pæonia.

Glycysida, quã pentorobon & pæoniam nuncupant, radicem habet læuiter adstringentẽ cum quadã dulcedine: ac si plusculum dentibus mandas, acrimoniam item quampiam subamarã subesse percipies. Proinde menses ciet ex melicrato, amygdali pota quantitate: sane tundere eã necesse est, ac ita cribratã inspergere. Expurgat porrò ẽt iecur obstructum, & renes: sed hæc efficere nata est, qua acris & subamara est: Qua uero quiddam ẽt adstrictorium obtinet, in uentre prouenientes fluxiones sistere põt: cæterum eam tunc in austerorum uinorum quopiam decoctam potare cõuenit. Est porrò oĩno reficcatoria. Eapropter haud desperauerim, eam (quod merito creditum est) ex collo pueris suspensam comitialem morbum sanare. Equidẽ uidi puellum qñq; octo totis mensibus morbo comitiali liberum, ex quo hanc radicẽ gestauit: ac postea forte fortuna cum, qđ a collo suspensum erat, decidisset, protinus denuo cõuulsione correptũ: rursusq; suspenso in locũ illius alio, inculpate postea egisse. Porrò uisum est mihi satius esse rursum id collo detrahere, certioris experientiæ grã. Id cũ fecissem, ac puer iterũ esset cõuulsus, magnã recẽtis radicis partẽ ex collo eius suspẽdimus: ac deinceps prorsum sanus effectus est puer, nec postea cõuulsus est. Rõnabile itaq; erat, aut partes quaspiã a radice defluentes, ac deinde p̃ inspirationẽ attractas, affectos ita locos curare: aut aerẽ a radice assidue mutari, & alterari. Nã hoc pacto succus Cyrenaicus columellã phlegmone affectã iuuat: & Melanthiũ frictum palam catarrhos, & coryzas deficcat, siquis id in calidũ linteũ rarum liget, assidueq; calorẽ ex eo per inspirationẽ in nares attrahat. Quin ẽt si cõpluribus linis, & maxime marinæ purpuræ, collo uiperæ iniectis, illis uiperã præfoces, eaq; postea cuiuspiam collo obuincias, mirifice profuerit tũ paristhmiis, tum oĩbus iis, quæ in collo expullulant. Sane de talibus priuatim aliqñ forte cõscribam. Ac nunc pæoniæ cognoscendum temperamentum est, tum exiccatorium, tum subtilium esse partium, haud tamen insigniter calidum, sed aut symmetrum, aut pauxillo calidius. A. ibi. c.561. H

Gnaphalium.

Gnaphalium inde adeo nominatum est, quòd foliis eius mollibus pro fomento utant̃. Sunt

autem

A autem candida,& modice adſtringunt. Ac proinde quidam id exhibent ex auſterorũ uinorum quopiam dyſentericis.

Gongilis rapum.

Gongilidis ſemen uenerem excitat,utpotè ſpiritum flatuoſum procreans. Sic & radix coctu difficilis eſt,inflatque,& ſemen generat.

DAMASONIVM SEV ALISMA

A.l.2.t.1.ca. 244.f.127.a DAmaſoniũ,'aut aliſma.De hac herba in tertio libro tradit Dioſcorides, ꝙ radix eius epota dyſenterias ſanet,& aluum ſiſtat,atq; œdemata mitiget.Sed nos ea quidem experti non ſu mus:Quod autem conſtitutos in renibus calculos aqua,in qua decocta fuerit, pota cõminuat, id certe experti ſumus.Ex quo liquet,ꝙ abſterſoriam quandam facultatem obtinet.

Daucus ſtaphylinus.

A.ſibi.c.287. § Daucus,' quem quidam ẽt Staphylinum nuncupant,agreſtis quidem domeſtico minus eſt eſui idoneus,cæterum in oĩbus uehementior:at domeſticus eſui aptior,ſed imbecillior. Acrẽ, & calefaciendi facultatem obtinet,ac proinde ẽt extenuandi. Certe radix, præter iam compre B henſa, flatuoſum quiddam obtinet,ac uenereum.Semen autem domeſtici quidẽ & ipſum quan dam ad uenerem ciendi potentiã poſſidet.Agreſtis uero plane flatu caret,quod ἄφυσον vocant: ac proinde urinam menſeſque ciet. §

Dauci ſemen.

A.ibidem. Dauci'herbæ ſemen excalfaciendi uehemẽter facultatem habet, adeo ut inter prima efficax ſit tum urinæ mouendæ medicamen,tum menſibus prouocandis. Multum ẽt digerere per hali tum foris impoſitum ualet.Ipſa uero herba ſimilẽ quidem uim obtinet, tamen ſemine infirmio rem,nimirum ob aqueæ humiditatis miſturam, quanquam utique & ipſa calida ſit temperie.

Daphne arbor laurus.

A.c.218.& 444 Lauri'arboris & folia,& fructus deſiccant,& calfaciunt uehementer, pluſque etiam fructus quam folia.At radicis cortex minus quidem acris eſt,& calidus,plus tamen amarus, habetque etiam adſtrictionis non nihil.Quamobrem & calculos confringit,& iecori prodeſt. Bibitur ex uino fragrante trium obolorum pondere.

Daphne herba, & chamædaphne.

Daphnes herbæ,quam & Daphnen Alexandrinam appellitant, temperatura euidẽter eſt ca C lida:& guſtantibus,acris ſimul eſt,& ſubamara:potaq;,tum urinas,tum menſes prolicit.Porrò Chamædaphnes germina tenera edi quoq; aſſolent.Eſt autem perſimilis uiribus Daphne Alexandrinæ,ſicut ſane & quod Daphnoides nuncupant.

Dictamnum.

A.ibi.c.461. Dictamnum' tenuiore eſſentia conſtat,quàm Pulegium,cætera illi ſimile. At,quod uocant Pſeudodictamnum,ad omnia imbecillius dictamno eſt.

Dipſacos.

Dipſaci ſpinæ radix eſt ſecundo ordine exiccatoria,habetq; non nihil & abſterſorium.

Dorycnium.

Dorycnium temperamento papaueri ſimile eſt,& mandragoræ, ac cæteris, quæ parem habent refrigerandi potentiam;excellit & frigiditate aquea admodum efficaci.Quamobrem pau culum quidem ſoporem conciliat, pluſculum uero ſumptum interimit.

Dracontium dracunculus.

A.ibi.c.432. Dracontiũ' quiddam Aro perſimile obtinet tũ foliis,tũ radice, cæterũ illo tum acrius eſt, tũ amarius:ac proinde calfactorium magis, & tenuioribus partibus. Habet ẽt leuiculã quandam D adſtrictionem,quæ qñquidem cum cõprehenſis duabus qualitatibus acri.ſ.& amara coniuncta eſt,medicamẽtum factum eſt,ut quæ maxime,efficax.Nam radix uiſcera oĩa expurgat, craſſos potiſſimum,& lentos ſuccos extenuans:optimumq; remedium eſt cõtumacium ulcerum,§quæ κακοήθη nuncupant, § Expurgat quoq; extergitq; profecto ſtrenue tum alia, q̃ exterſionem deſi derant,tum uitiliginem cum aceto. tum folia item,utpote ſimilem facultatem hñtia,ulceribus vulneribusq; recens inflictis accõmoda ſunt: & quanto minus fuerint ſicca, tanto magis conglutinant.Nam quæ ſicciora ſunt,uiribus ſunt acrioribus,q̃ vt vulneribus conueniant.Creditũ quoq; eſt caſeum humidum,ſi illis foris tectus reponatur,ob temperaturæ illorum ſiccitatem a putredine conſeruari.Fructus ualentior eſt non foliis tantum,ſed & radice.Itaq; & cancros, & polypodas eliquare creditus eſt.Succus quoque eius * † uitia oculorum§ expurgat.

Dryopteris ſilicula.

A.ibi.c.419. Dryopteris' guſtu miſtam qualitatem præfert, dulcem,acrem, ſubamaram: in radice uero item acerbam.Facultatem habet ſepticam:Proinde etiam pilis glabram cutem efficit.

Drys quercus, ſiue robur.

A.ibi.c.279. f.130.g Quercus' partes oẽs adſtringentis qualitatis participes ſunt: Sed plus tamen habet, quæ in trunci cortice mẽbrana ſubeſt:tum q̃ ſub glandis ipſius caliculo, ea uidelicet quæ fructus carnem

* *Dioſcorides dicit ſuccũ radicis.*

† *τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς. i. quæ ſunt in oculis. Dioſ. nubeculas albugines, & caligines.*

nem conuestit. Quamobrē ad profluuium muliebre,& sanguinis expuitiones,tum dysenterias, & diuturnos uentris fluxus cōmodam esse credūt. Maxime uero ea utunē decocta. Valētius tñ adstringunt Fagus,& Ilex,seu quis eas spēs esse roboris uelit,seu toto gñe diuersas. Quin & folia harum plantarum tenella illita non instrenuè desiccare ualent:minus aūt, quæ sunt alterius roboris,nimirum quanto minus sortita sunt adstrictionis.Siquidem ego qñq; glutinasse me vulnus memini securi inflictum,cum nullum adesset ad manū medicamē præter ipsius quercus folia.Triui ea in læui petra,& vulnus,oēmq; uicinum locum contexi.Eandem foliis uim habet & fructus roboris: eoq; medici non nulli ad incipientes, & crescentes utuntur phlegmonas,nam quæ iam uehementes sunt,adstringentia respuunt.Sed talia ad curandi potius rōnem,q̃ præsentem tractatum attinent.Cæterum in præsentia nouisse,ꝙ eatenus adstringentem,quatenus dictum est,facultatem quercus obtineat,sufficit:ac proinde desiccandi,atque adstringendi:excalfaciendi autem paulo infra media,in genere.s.eorum,quæ(ut sic dicam)tepida sunt. E

EBISCVS ALTHEA.

EBiscus,siue Althea. Est aūt malua agrestis,facultate digerendi, laxandi, ἀφλεγμάντος hoc est phlegmone leuandi,mitigandi,concoquendi difficiles coctu phlegmonas.* Radix porrò eius & semē cætera quidē pari foliis uiridibus mō agunt,uerū tenuiorū partiū, magisq; exiccatoriā,ad hæc magis extersoriā,facultatem oñdunt,ut & uitiligines detergant, & semen renum calculos confringat. At radicis decoctum ad dysenteriam,diarrhœam hoc est alui profluuium, & sanguinis reiectionem,aptum est, nempe cum adstringentem quandam facultatē possideat. A.l.2.t.2.ca. 72.fol.107.b. Et c.194. fol. 121.f F

*Al.phymata.

Ebenus.

Ebenus ex iis lignis ē,q̃ trita cū aqua in succū soluunt,sicuti nō nulli lapides.Vis ei inest excalfaciēdi,extergēdi,& tenuiū partiū.Quā ob rē q̃ pupillas offuscāt,extergere credit.Miscetur aliis remediis ocularib⁹,q̃ ad ulcera antiqua,fluxiones,& bullas,siue pustulas,accōmoda sunt. A. ibi. c.226. fol.124.g

Elæa olea.

Oliuæ *rami quantū hñt adstrictionis,tātæ & frigiditatis participes sunt.Fructus uerò,si q̃dē ad unguē maturuit,moderatè calidus est:sin immaturus est,magis tū adstringit, tū refrigerat. A. ibi. c.524.

*θαλλοί.

Elæon oleum.

Oleum qđ ex oliuis conficitur, qđ sanè propriissimo noīe oleum appellamus, cuiusmodi sit temperaturæ,superioribus libris definitum est. Quippe humectatoriū esse, & moderatè calidū oñdimus.Eiusmodi est,qđ est dulcissimum:fitq; potissimum ex oliuis quas Græci δρυπεπεῖς uocant, §nos druppas.§ Cæterum quod omotribes,& omphacinū nuncupant,id quantum in se habet adstrictionis,tm̄ ēt illi inest frigiditatis.Porrò oleum vetus, quod quidem ex dulci inueterata efficitur, & calidius est,& ad discutiendum potentius: Quod uero ex crudo, id dum reliquum quippiam seruauerit adstrictionis,mistæ permanet facultatis:ubi uero illam prorsum abiecerit,reliquo fit simile.Quin ēt quicunq; in præparando * ramos iniiciunt, ij & ipsi omphacino simile oleum efficiunt.Cęterum rogandum non est,quo pacto sit præparatum,sed gustandū est potius:ac,si p̄seferat adstrictionis quippiā, eatenus ēt frigidum esse existimādum, ceu illud quod ab Iberia portatur,quod Spanum.i.Hispanicum noīant.Quòd si nequaq̃ gustantibus adstringere appareat,sed ad amussim uideatur dulce,id modice esse calidum putandum. Porrò si tenue quoq; cernatur (tale est,quod purum est,quodq; intuenti translucidum vr̄) ac modicum eius latissime per cutem extensum sibi maneat continuum,celeriterq; a cute combibatur,id vtique pro optimo ducendum,ac olei uirtute,q̃ maxime pollere,quale est Sabinū. Porrò ꝙ oleū lotum minime oīum mordacitatem continet,supra ēt dictum est. Cæterum quo potissimū mō id probissime leues,in sequenti tradam opere,quod inscribetur de medicaminum compositione:ubi & de sicyonio,& si quod eius gñis præterea oleum est, agetur: Nunc sermo mihi est de simplicibus,adiiciamq;,& de alijs olei speciebus.Vocatur.n.quoddam cicinū oleum, in Aegypto maxime proueniens ex fructu ricini:Tum raphaninum,sesaminum,amygdalinum, caryinum:ad hæc sinapinum,lentiscinum,laurinum,melāthinum,terebinthinum,masticbinū, myrtinum,balaninum,hyoscyaminum: nec pauca præter hæc ex fructibus expressa oīa, cæterum tñ inter sese discrepantia, quantum & fructus ipsi a se inuicem diffident. Est.n.cicinum tum tenuiorum partium,tum ad discutiendum potentius,q̃ simillimū oleo ex oliua uetusto. Quam ob rem siqñ in medicamenti compositione cicinum oleum adscriptum fuerit,si ipsum nō adsit, cōi utendum oleo,maxime si fuerit sabinum.Raphaninum autem cætera huic simile est,sed calidius tñ,at hoc ēt calidius sinapinum.Huic simile est,quod ex melanthio,hoc est gith, conficitur.Pugnant cum istis myrtinum,& sesaminum,tum ꝙ adstringant, tum ꝙ crassarum sint partium.Mistæ facultatis est lentiscinum,& terebinthinum,& mastichinum:non.n.tñ emolliunt, sed & adstringunt.Amygdalinum porrò amaritatem exuperātem possidet, cæterum cuiusdam ēt adstrictionis est particeps:non tñ caryinum,sed id uel maxime simplicis est digerendi facultatis.Calidius eo est,ac magis digerens Laurinum,& hoc ēt magis cedrinum.Proximum ei est, quod ex nigra pice conficit Dadinum,minus quidem laurino calidum,uerum ualentius desiccans.Hyoscyaminū uero mistæ facultatis est,emolliendi uidelicet,& refrigerandi. Oleū porrò cicinum A. ibi. c.523. G H

* Forte loco amygdalini olei caryinum, rursusq; pro caryino amygdalinū legendū est. Nullam.n.astrictionem amygdalis attribuit Gale. cap. de amygdalis. Nucibus aūt quandam inesse ait adstrictionē cap. de caryis, seu nucibus.

A cicinum* uentrem subducit. Hoc uero magis, qđ fit ex Gnidio grano, tanto nimirum, quanto granũ potentiorem purgandi uim obtinet, q̃* cicis, i. ricinus. Iam qđ ex agresti oliua olium exprimitur, non simplicẽ tẽperaturam obtinet, sed extergit, simulq; astringit. Squalidissimum. i. ex omni olei gñe: & post, Istricum quoq;: deinceps post illa est Hispanum. Pinguissimum est Lybicum, & Cilicium: simul aũt pingue tenue Sabinum. In medio comprehensorum oĩum sunt, tũ id quod per cyclades insulas nascitur: tum quod per Græciam, Asiamq;. Porrò oleum pingue æstimatur iudicaturq; uiscositate: tenue uero, si perluceat, si purum sit, si plurimum a minima eius portione inungatur, si facile a cute combibatur. Ex dictis cognoscere iam liceat, & de aliis olei gñibus, quæ æquiuoce ipsis dñr unguentis, puta rosaceo, melino, liliaceo: & quæcunque id genus floribus, fructibus, germinibus, foliis in oleo maceratis, cõficiunt. Horũ quodq;, ubi una cum aromatibus p̃parantur, unguentũ efficitur. De his copiosius dicetur in opere De componendis medicamẽtis. Porrò, ubi quod in p̃ñtia utile est exposuero, desinam. Pro cuiusq; iniectorum natura oleum uariari contingit. Ex iis ergo, quæ in toto hoc opere de quoque iniiciendorum uniuersaliter disces, sigillatim quoq; confectum ex iisdem oleum cognoscere dabitur. *al. Cnicinum. *al. Cnicus.

Elatine.

B Elatine modice tum refrigerat, tum adstringit.

Elaphoboscus.

A. ibid. c. 55. Elaphoboscus facultatis est excalfactoriæ, & tenuium partium, ac proinde exiccatoriæ secundo maximè excessuum ordine.

Elenium enula campana.

A. ibi. c. 235. Elenij herbæ radix maximè est utilis, nõ primo statim occursu excalfaciẽs: ac proinde dicẽda est non calida, & sicca exacte, ceu piper tum atrũ, tum candidũ, sed cũ recrementitio humore. Quapropter eligmatis, q̃ faciunt ad educendos ex pectore pumoneq; crassos lentosq; humores, idoneè commiscetur. Rubrificant illa quoque partes frigidis, ac diuturnis vexatas affectibus, cuiusmodi sunt non nullæ coxarum passiones, ischiadas uocant, & exiguæ* assiduæque articulorum quorundam præ humiditate procidentiæ, ac luxationes. *al. hemicraniæ.

Elelisphacos saluia.

Elelisphacos euidenter excalfacit, ac leuiter subadstringit.

Elleborus veratrum.

A. ibi. c. 237, fol. 125. d Elleborus uterq; tũ albus, tũ niger, extergentis est, & excalfaciẽtis facultatis. Quãobrẽ ad al C phos, lichenas, psoras, leprasq;, accõmodi sunt. Quin ẽt niger si in fistulã callo induratã immissus fuerit duobus tribusve diebus, callũ detrahit. Dẽtibus p̃dest cũ aceto colluẽtibus. Sũto aũt in tertio ordine excalfacientiũ, & desiccãtiũ. Porro niger gustu calidior est, cãdidus subamar⁹.

Elxine.

A. l. 2. t. 2. ca. 18. f. 100. f Elxine. Alii Perdiciũ nominãt, alij parthenium, alij sideritin, sunt qui heracleam appellitent. Cæterum uis ei inest abstergendi, & leuiter constringendi cũ humiditate subfrigida. Quam ob rẽ phlegmonas oẽs in initio, & augmento sanat usq; ad statũ ἀκμὴν Græci uocant, & maxime si calidæ fuerint. Quin ẽt incipientibus phygethlis cataplasmatis ritu illinitur. Tum ẽt ad auriũ dolores phlegmonosos succus eius cum rosaceo mediocriter profuerit. Gargarizãdum itẽ nõ nulli exhibẽt ad paristmia. Sunt uero etiã ex medicis quidam, qui iis, qui diutina tussi uexant, illam exhibuerint. Certe euidens extergendi experimentum præbet, & in uasis uitreis.

Elxine.

Elxine, quæ & Cissampelos nuncupatur, digerendi facultatem obtinet.

Elymus, meline, panicum.

A. ibi. c. 288. Elymus. Vocatur autem, & Meline. Panicum ex leguminum genere est, milio specie simile, fa D cultate certe pauci nutrimenti, & exiccatoria. Sistit quoque non nihil uentris fluxus, ceu ipsum etiam milium. Si uero foris illinatur, exiccat* atque refrigerat. *στύφει. i. adstringit.

Empetron.

Empetron ad solas purgationes esse uidetur commodum, bilem, ac pituitam educens. Gustu salsum est: proinde ad alia quoque utaris licet, ad quæ pollere ostendimus substantiam salsam. Nominatur item Prasoudes.

Epithymum.

A. ibi. c. 225. a Epithymũ thymi facultatẽ habet: ad omnia efficacius. Exiccat, & excalfacit in tertio gradu.

Epimedium.

Epimedij uis est moderate refrigeratoria cũ aquea humiditate: quare nullã hẽt insignẽ qualitatẽ. Vberibus illitum ea recta seruare potest. Aiunt uero, si potu hauriatur, sterilitatẽ parere.

Epimelis.

Epimelis. Acerba hæc planta est, utque dixerit quispiam, pomus syluestris. Vocatur autem ab Italiæ rusticis Vnedon. Ingens eius in Calabria prouentus. Fructus eius acerbus quidem est, nihilo minus tamen stomacho ingratus, & capitis mouens dolores. Admista siquidem ei est aliena quæpiam qualitas. *Vnedon Plinio li. 16. cap. 24. est Arbuti fructus. cuius meminit Gal. in sequentib. car. 52. a*

Erebinthus

Erebinthus cicer. E

Cicer legumẽ eſt flatuoſum,copioſi nutrimenti,aluo mouẽdæ habile,ciendæ urinæ idoneũ, A. ibi. c.128.
lacti & ſemini gñando aptũ:proiicit uero & mẽſes.Porrò qđ uocat̃ Crium,hoc eſt arietinũ, cæ fol.114.c
teris efficacius urinã prouocat.Decoctũ eius calculos renũ cõfringit.Reliquũ aũt cicerũ genus
(uocat̃ aũt Orobiçũ)eadẽ ui pollet,puta attrahẽdi,digerẽdi,incidẽdi,extergẽdi.Sunt.n.calidi,
& modicè* ſicci:participes itẽ ſunt amaritatis:Cuius ui lienẽ,& iecur,& renes expurgant, pſo
raſq́; §& lepras,§ & lichenes extergunt,tũ abſceſſus poſt aures prouenientes § παρωτίδας Græci
uocant,§ & teſtes induratos diſcutiunt.Tum ẽt ulcera,quæ cacoethe uocant,cum melle ſanant.

* Quãquam Aldinus co. græc⁹, ac manuſcripti etiã, quotquot uidimus, & tralatio uetus, & Oribaſi⁹ legũt, humidi.

Erebinthus agreſtis.

Erebinthus agreſtis ad omnia efficacior domeſtico eſt,hoc eſt tum calidior,tũ ſiccior,quan-
to & acrior,& amarior. *Erice.*

Erice digerendi per halitum facultatem obtinet.Flore eius potiſſimum,ac foliis utendum.

Erpyllus ſerpyllum.

Serpyllum vſqueadeo excalfacit,ut & menſes,& urinas moueat. Guſtu multum eſt acre. A. ibi. c.507.

Eryſimum.

Eryſimi ſemẽ ſicut guſtu naſturtio apparet ſimile,ita facultate igneũ eſt,& excalfactoriũ.Por F
rò ubi in eligmate uti ex vſu eſt,pſtat aqua maceratũ * refrigerare,aut linteolo inuolutũ, & cru
ſta piſtoria circũlitũ* torrere.Vtile eſt cũ eligmatis ad pmouẽdas craſſorũ lẽtorũq́; pectoris,pul
ponisq́; humorũ expuitiones.Quin & parotides induratas,& duritias antiquas uberũ,& teſti-
culorũ iuuat. Refert Dioſcorides,ꝙ cũ aqua, & melle cataplaſti in morem illitũ occultis proſit
cancris.

* φῶξαι.
* ὀπτῆσαι.

Erythrodanum rubia paſsiua.

Erythrodanũ. Eſt aũt tinctorum rubia radix acerba guſtu,& ſubamara.Itaq; q̃cunque agere A. ibi. c.573.
dicta ſunt ſuperiore libro,ubi in unũ eiuſmodi coiuerint facultates, ea omnia in hac radice lu-
culenter conſpicies.Quippe cum & lienem,& iecur expurget:& urinas craſſas multáſq́;, ac nõ
nunquam ẽt ſanguinolentas uacuet.Quin & menſes ciet:& mediocriter, quæ exterſionem po-
ſtulant extergit,proinde uitiligines albas cum aceto illita iuuat. Sunt qui eam iſchiadicis, hoc
eſt coxendicum doloribus afflictis,& reſolutis,in potu cum melicrato exhibeant.

Eupatorium.

Eupatorium herba ipſa tenuium partium, incidendi extergendiq́; facultatem citra manife- A. ibi. c.239.
ſtam caliditatem obtinet.Quocirca obſtructiones iecoris expurgat.Ineſt itidem ei & adſtrictio fol.126.b.c
quædam,per quam robur uiſceri addit. G

Euphorbium.

Euphorbium cauſticæ,ſiue urentis facultatis eſt,& tenuium partium aliis ſuccis ſimiliter. A. ibi. c.232.

Ephemerum.

Ephemerũ, nõ illud lethale,ac deleteriũ, qđ & colchicũ noĩant, ſed alterũ,qđ & irin agreſtẽ
cognominãt,folia & caulẽ lilio ſimilẽ obtinet:radicẽ oblongã,nõ rotundã ceu colchicũ, digiti
potiſſimũ craſſitudine,adſtringẽtẽ,& boni ſuauiſq́; odoris.Ex q̃bus palàm fit facultatis tẽpera
turæq; eſſe miſtæ,nẽpe repellentis,& halitu euaporantis.Teſtificantur opera,q̃ particulatim æ-
dit.Siquidẽ non inefficaciter radix eius in dentiũ doloribus colluitur.Tũ phymatum augmen-
to,& ſtatui folia congruunt:oportet autem ea in uino decocta prius,q̃ pus moueas,illinere.

Echinus herba.

Echini herbæ fructus acerbus eſt,ac proinde repellentis, & exiccatoriæ facultatis. Vtuntur
eo ad oculorum fluxiones,& ad aures.

ZEIA

ZEia vniuerſa ſua facultate quodammodo in medio eſt tritici,& hordei. Itaq; ex illis cogno A. ibi. c.323.
ſcatur. *Zinziber.* H

Zingiberis radix utilis eſt,utiq; quã ex Barbaria ad nos cõuehunt.Excalfacit ualẽter,ſed nõ A. ibi. c.735.
primo ſtatim occurſu uelut piper: vñ ſanè & minus eſſe ſubtiliũ partiũ,q̃ piper exiſtimandũ,ſi-
quidẽ in tenues ſolueretur partes,& celerrime actu,ut illud,fieret calidũ.Apparet.n.illaborata,
& craſſior adhuc q̃dã ei ineſſe ſubã,nec ea ſicca,& terreſtris,ſed humida poti⁹,atq; aquea. Quo
fit vt facile perforetur,cum.ſ.recrementitia inſit humiditas:neq;.n.quicq̃ eorũ,q̃ aut plane ſic-
ca ſunt,aut humida,ſed elaboratam, & familiarem continent humiditatem, tale aliquid patit̃.
Idem uſu uenit piperi longo.Atq; hinc eſt,ꝙ diutius perſeuerat, quæ proficiſcitur a zingibere,
aut pipere longo caliditas,quã q̃ ab albo,aut nigro. Nã ſicut ab aridis calamis flamma ſimul ce
lerrime accenditur,& undequaq; diſpergitur,eundem in modum, q̃ a ſiccis ptãte medicamen-
tis æditur caliditas:at quæ prodit ab humidioribus,ceu ligna ſunt uiridia, & tardius accendit̃,
& durat diutius.Ex quo fit,ut utriuſq; medicamẽti diuerſus ſit uſus. Siquidẽ ubi totum corpus
celeriter excalfacere conſilium eſt,ea tunc exhibenda ſunt,q̃ & celerrime a caloris noſtri conta
ctu incaleſcant,& promptiſſime undequaque ferantur.Verum ubi partem quamuis refrigeratã
recalfacere ſtudemus,contra agendum,nimirum, quæ tarde caleſcentia plurimo tp̃e perdurẽt,
ea præbendo. Cæterum licet zingiber, & piper longum hac ratione a nigro pipere differant,

non

A non magna tñ eſt dr̃ia: at naſturtiũ,napy,thapſia,& agreſtiũ colũbarũ ſtercus maiori tp̃e pfectè accenduntur,& plurimo tp̃e perdurant.

Zythus.

A ibi. c.272. Zythus acrior eſt non paulo hordeo,& ſucci praui,utpote qui ex putredine proueniat: eſt & flatuoſus: cum partim acris eſt,& calidus: partim uero plurimum frigidus,aqueus,acidus,

Zyme fermentum.

A. ibi. c.278. fol.130.g Fermẽtum tenuium eſt partium,& mediocriter calidum. Proinde ſanè ſine moleſtia,ac mordacitate,quæ in profundo ſunt,tum extrahit,tum digerit. Cæterum ex contrariis & ipſum facultatibus temperatum eſt,ſicut alia multa. Particeps nanq; eſt aciditatis cuiuſdam frigidæ, & caliditatis putredinoſæ, † cui accedit & ea,quæ ex ſalis eſt,& farinæ natura.

† Al. Ex græcis cod & Oribaſio clarius, cui accedit, & ea, quæ ex ſale & farina prouenit, quę ſecundum naturã eſt.

HEDIOSMOS MENTA

A. ibi. c.487. HEdioſmos. Alij uero Minthen odoratam nuncupant. Eſt.n.& alia quædam Minthe non odorata,quã Calaminthen uocant. Vtraq; guſtu acri,& facultate calida eſt, ex tertio ordine excalfacientiũ. Infirmior tñ eſt mẽta odorata,q̃ calamintha: & minus excalfacit. Vt.n.in vniuerſum dicam,hæc ceu ſylueſtris q̃dam eſt,illa ceu domeſtica. Quam ob rem ſanè ob eam,quæ ex cultu accedit humiditatem,mediocriter item ad uenerem excitat: Id quod oĩbus cõe eſt,q̃ B humiditatem ſemicoctam,& flatuoſam continent. Ob talem ipſius herbę temperaturam in abſceſſibus ea quidem cum polenta miſta utuntur: Id quod in calamintha facere nequeas, propterea q̧ ualentius,tum excalfaciat,tũ deſiccet,q̃ id genus poſcant. Habet uero ẽt quoddam amarum in ſe,& acerbũ: illo quidem lumbricos interficit: acerbitate uero,ſi cum oxycrato bibatᷣ, recentes ſanguinis reiectiones reprimit. Subſtantiæ eſt,ut ſi qua alia herba,tenuium partium.

Hedyſarum.

Hedyſarum,aut Pelecinus. Huius fruticis ſemen colore ruffum eſt,utrinque anceps, uti ſecures. Amarum & ſubacerbum apparet. Quam ob rem potum gratum eſt ſtomacho, & uiſcerum obſtructiones expurgat. Idem præſtant totius fruticis germina.

Hemerocalles.

Hemerocalles radicẽ hẽt lilij radici ſimilẽ,nõ figura tñ,ſed & uiribus. Prodeſt nõ ſec⁹,atq; illa,igni ambuſtis: Quippe q̃ leuiter digerentẽ facultatẽ habeat, & cũ hoc non nihil repellentis.

Hæmionitis.

Hæmionitis ſimul & adſtrictionem,& amaritudinem poſſidet. Quam ob rem cum aceto pota lienoſis auxilio eſt.

Herigeron.

C Herigeron facultatem miſtam obtinet,ſimul refrigeratoriam,& modice digerentem.

Heryngium.

Heryngium caliditate,aut parum,aut nihil,quod temperatum eſt,ſuperat. Cæterum nõ paruam habet ſiccitatem leptomere,id eſt in tenui eſſentia conſiſtentem.

THALIETRVM

THalietrum folia habet coriandro ſimilia,caulem craſſitudine rutæ. Vis ei ineſt exiccatoria citra morſum. Itaque e ulcera inueterata ad cicatricem perducit.

Thapſia.

A. ibi. c.304. & 700. Thapſia acrem hẽt,ac ualenter excalfacientẽ facultatẽ cũ humiditate coniunctã. Quã ob rẽ ex alto uiolẽter extrahit,& qđ extraxit digerit. Verũ pluſculũ ad ea efficienda tp̃s poſtulat, ut quæ larga humiditate excremẽtitia impleta eſt: cuius uitio etiam fit, ut celeriter corrumpatur.

Thermus lupinus.

A. ibi. c.440. Lupinus edi põt coctus, multis ante diebus per macerationẽ amaritudine in aqua depoſita. Fitq; tunc nutrimentũ ſucci craſſi. Cæterum hic,ut medicamentum quidẽ,ex gñe eſt emplaſticorum. At ubi natiua etiamnũ manet amaritas,extergendi digerendiq; uim obtinet. Interficit D lumbricos,tum illitus,tum addito melle linctus, tum ex poſca epotus. Quin & decoctum eius lumbricos eiicere põt: tum ẽt foris itidem perfuſum uitiligines,achoras,puſtulas, ꝫ exanthemata Græci uocant,ꝫ pſoras,gangrænas,ulcera maligna,q̃ cacoethe nocant,iuuat,partim extergendo,partim citra mordacitatem digerendo ſiccandoq;. Expurgat iecur,& lienem cũ ruta,& pipere ſuauitatis gratia aſſumptum. Elicit menſes,ac fœtũ cum myrrha,& melle impoſitũ. Porro lupinorũ farina ſine mordicatione digerit. Nec.n.liuida tñ,ſed & chœradas,& phymata dura curat: ſed tunc in aceto,aut oxymelite,aut poſca coquatur oportet,idq; pro laborantiũ temperamento,& affectus diuerſitate,qđ ex uſu eſt,eligendo. Sed non eſt p̃ntis inſtituti talia diſtinguere. Digerit item quæ liuida ſunt. Et quæcunq; modo diximus præſtare poſſe decoctum,eadem omnia efficit & farina. Sunt uero etiam qui eam iſchiadicis cataplaſmatis modo illinunt.

Thermos agrios lupinus agreſtis.

Lupinus agreſtis amarior eſt,& ad oĩa ualẽtior domeſtico, eiuſdem gñe cum ipſo facultatis.

Thlaſpi.

A. ibi. c.502. Thlaſpi ſemẽ. Habet & ipm̃ facultatẽ acrẽ,adeo ut internos abſceſſus potũ dirumpat. Mẽſes ciet,& fœtũ necat. Per ſedẽ infuſum ſanguinolenta euacuãs,iſchiadibus prodeſt. Eſt.n.alioqui tum ſupernè,tum infernè bilioſorum humorum euacuatorium,oxybaphi menſura epotum.

Tridax lactuca. E

Lactuca humidum est frigidumq; olus, non tñ extreme(siquidem edendo non foret) uerum maxime sc̃dm aquæ, ut sic dicam, fontanæ frigiditatem. Proinde ad calidas phlegmonas accommodum est, & ad parua, & leuia erysipelata: non tñ maioribus satisfacere idonea est. Est ẽt edulium siti aduersum. At semen potũ, genituræ profluuium cohibet: quam ob rem ẽt iis, qui libidinosis somniis uexantur, datur: Sic & agrestis lactucæ semen, cuius colligitur succus, argemas & caligines expurgans, tum ad adustiones cum lacte mulierum inungi solitus. A. ibi. c.441.

Thymum.

Thymũ incidit, & calfacit uehemẽter. Ob id & urinã, & mẽses ꝓuocat, fœtũ euellit, uiscera potũ expurgat, educẽdis ex thorace, & pulmone cõfert. Itaq; in excalfaciẽdo exiccãdoq; in tertio ordine statuendum est. A. ibi. c.328. 704.

IDAEA RADIX

IDæa radix gustu admodũ acerba est: ac si o p̃e periculũ facias, eandẽ uim p̃fert: Nimirũ sanguinis ꝓfluuia, alui fluxus, dysenterias, ꝓfluuiũ mulierũ, & q̃cũq; eius sunt gñis, tũ pota, tum foris imposita curans.

Ixos uiscum

Viscũ ex plurima aerea, & aquea calida, paucissima terrena sub̃a constat. Nã acrimonia in eo amaritudinẽ excellit. Itaq; ẽt effectus sub̃a r̃ndent. Siquidẽ ualenter ex alto humores extrahit, nec eos tñ tenues, sed & crassiores, eosq; diffundit, ac digerit. Est aũt ex eorũ gñe, quæ non protinus admota excalfaciunt, sed quæ tp̃s requirunt, uelut thapsia: sed & supra hoc cõmonuimus inesse calidis facultate medicamentis, ubi largum continent humorem recrementitium. A. ibi. c.217. F

Ios uiola.

Violæ folia aqueam & subfrigidã sub̃am superantẽ possident. Proinde tum per se, tum cum pollenta illita calidas phlegmonas mitigant. Imponuntur & ori uentriculi æstuanti, & oculis. A. ibi. c.715.

Hippuris cauda equina.

Hippuris adstringẽtẽ cũ amaritudine qualitatẽ possidet: ac ꝓinde ualẽter, simulq; citra mordacitatẽ, exiccantẽ. Itaq; vulnera, vel maxima illita cõglutinat, ẽtsi p̃sectos esse neruos cõtigerit: p̃terea vocatas enterocelas glutinat. Ad hæc ad sanguinis reiectionẽ, ad ꝓfluuiũ muliebre potissimũ rubrũ, ad dysenterias, & reliquos uẽtris fluxus, strenuũ, ac generosum est remedium herba ipsa aut ex aqua, aut ex uino epota. Sũt q̃ de ea scriptũ reliquerũt, ꝙ nõ nunq̃ ẽt uesicæ, ac tenuiũ intestinorũ vulnera sanauit. Eius uero succus ꝓdest ẽt ꝓfluuio sanguinis prorũpẽti ex naribus, tũ fluxibilibus in uentre passionibus ex austerorũ uinorũ quopiã potus, ac si febre teneantur, ex aqua. A.l.2. t.2.ca. 202.fo.122.c

Hippomarathrum. G

Hippomarathrum. Vna cum fœniculo, & de ipso differemus.

Isatis.

Isatis domestica q̃dẽ, qua vtunt̃ tinctores, facultatis est ualẽter exiccantis nondũ tñ mordẽtis: est.n. simul amara, atq; adstringens. Proinde magna vulnera corporũ duorũ glutinat, ẽtsi in capitibus musculorũ fuerint: & sanguinis profluuio laborantibus partibus utiliter illinitur. Tumores œdematodes mirifice digerit simul ac reprimit: & aduersus oĩa vlcera maligna, & cacoethe mirabiliter resistit, ẽt si putrescant, ẽt si exedantur, ac erodant̃. Quòd si q̃n, q̃ pro laborantis natura ualentior appareat, foliis eius tritis miscere oportebit, aut panẽ, aut hordeaceã farinã, aut triticeã, aut polentã, pro uincẽte nimirũ in unoquoq; affectu. At Isatis Syluestris manifeste iã acre quiddã rũ gustu, tũ actione p̃fert. Proinde q̃ domestica ualentius deficcãs, ualentius humidis ẽt putredinibus obsistit: Ad cætera uero iã comprehẽsa deterior: immoderatius.n. iam mordaciterq; deficcat: talia autem irritantur hoc pacto, & phlegmone grauari incipiunt. Cæterum ob facultatis robur lienosis quoque utilis fuerit, cum altera nondum prodesse possit. A. ibi. c.509.

Isopyron, aut phasiolon.

Isopyrum aut phasiolum semen habet amarum & subacerbum. Extergit itaq; & incidit humores crassos, cum hoc ut corpora contrahat & constringat. Quam ob rem excreationibus pectoris conducit, & iecur expurgat: & sanguinem spuentibus non est aduersum, immo etiam iuuare creditur: Nam propter temperaturæ mistionem contrariis etiam congruere uidetur. H

Itea, salix.

Salicis foliis ad cruẽti vulneris glutinationẽ uti possis. Verũ florib⁹ eius maxime prope oẽs vtunt̃ medici ad exiccãtis emplastri p̃parationẽ: est.n. vis eorũ, ita deficcatoria, ut morsũ abstineat: hẽt uero ẽt quandã adstrictionẽ. Sunt uero ẽt, qui succũ ex ea*expressum, medicamen seruent mordacitatis expers, & exiccatoriũ, ad multas res utile. Haud.n. inuenias quid ad plures res utilius medicamẽto citra mordacitatẽ exiccãte, q̃d paulũ ẽt adstringat: sicut in o p̃e de medicamẽtorũ cõpositione exactius docebim⁹. Porro arboris cortex similẽ facultatẽ obtinet, tũ floribus, tũ foliis, nisi ꝙ tẽperaturæ sit siccioris, uelut oẽs cortices. Sed hũc q̃dã cõburũt, eiusq; cinere vtuntur ad ea oĩa, q̃ ualenter deficcare oportet. Nam clauos quos uocant, callos ꝫ Græci τύλους vocãt, ꝫ myrmecias tollũt, aceto acri ip̃m macerãtes. Nõ nulli aũt dũ floret salix, corticẽ eius incidũt, & succũ quẽdã colligũt, utunturq; ad ea, q̃ pupillas offuscant, extergẽte uidelicet simulq; tenuium partium medicamine. Vti vero illo ad multa quis possit, siquidem talis fuerit. A. ibi. c.319.

* Aliter eis.

GALENI

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER SEPTIMVS

Quòd libri haud negligenter legendi: ac de quatuor gradibus simplicium medicamẽtorum.

SEptimum de simplicium medicaminum facultatibus commentarium scri-
pturus, necessariũ duxi præfari, solis ijs apertũ, ac clarũ fore, qui in superio
ribus libris non uelut aliud agẽtes, aut obiter, fuerint uersati: alios uero po
tius perperã inauditoros, quã eorũ, quæ in eo dicenda sunt, aliquid perce-
pturos existimo: tum sese falsuros: & nos forsan, tanq̃ non recte quædã scri
pserimus, calumniaturos, atq; cõuicijs laceraturos. Itaq; qui sanioris men
tis sunt, monitis, scio, auscultabũt: ac si qua illis cura est pſentis huius spe-
B culationis, ab initio totũ opus perlegẽt: at, qui præ curiositate potius, quã
discendi studio huc accesserint, monita nostra contemnent. Enimuero mirũ fortasse uideri non
debet, si inuenti sunt, qui mysteriorũ libros à mysterijs alieni legere non sunt reueriti: uerũ illos
sui authores non scripserant prophanis: nec ego mehercules ijs, qui in principijs non sunt exer-
citati. Exponentur hoc in libro, & eo qui hunc subsequitur, reliquarum plantarum primæ facul
tates eo doctrinæ ordine, qui in literis, à quibus incipiũt, uisitur. Antecedẽte itaq; libro usq; ad ι
progressi sumus. Hic autem principium sumemus à κ, id modo præmonentes etiã, ꝙ ad ante de-
monstrata principia totum referemus. Siquidem hinc oĩs membratim medicamẽtorum in agen
do prouenit diuersitas, ꝙ hactenus eorum unumquodq;, aut calidum est, aut frigidum, aut siccũ,
aut humidum, aut tenuium partium, aut crassarum. Cæterum quatenus in cõprehensorum uno-
quoq; processum sit, iuxta exactissimam ueritatem, explicatu certè est impossibile. Sed nos id tñ
claris limitibus circunscribere sumus conati, qui quidem ad artis usum sufficerent, vnũ esse me-
dicamentorum genus mõstrantes, quod ad similem corporibus nostris temperaturam pertinge
ret, cùm à calore, qui in ipsis est, mutationis alterationisq; acciperet principium: alterum, quod
calidius quã nos efficeretur: cuius quatuor constituendos esse ordines uisum est, primũ, qui sen
C su obscurus sit, adeo ut ratione sit opus, quæ uerum deprehẽdat: alterum ab eo scd̃m, quodam-
modo iam sensu clarum: tertium deinde alium, qui ualenter quidẽ excalfaciat, sed nõdum urat:
quem sequitur quartus, & postremus iam adurens. Sic quoq; refrigerantium, primum quidem
eorum, quæ rationis subsidio indigent, ut refrigerare demonstrentur: secundum eorũ quæ, sensi
biliter refrigerant: tertium eorum, quæ ualenter: quartum eorum, quæ extinguunt, ac mortem
inducunt. Proportione istorum & de humectantibus, ac siccantibus.

CALAMINTHA NEPITA

A.l.2.t.2.ca.. 154.fo.118.a

CAlamintha essentia est tenuiũ partiũ, & calida siccaq; tẽperie, ex tertio quodãmodo ordine
utraq; qualitate. Horum manifesta sunt indicia, partim gustu apparentia, partim experien-
tia cognita. Gustu siquidem acris, & calida palàm est, ac paulum oĩno subamari obtinet. Pericli-
tantibus aũt, & corpori admouentibus extrinsecus imposita, primum quidem ualde excalfacit
& mordicat, cutemq; exugit, postremo ẽt ulcus efficit: in corpus aũt intrò assumpta tum ipsa ꝑ
sese sicca, tum ẽt ex melicrato, perspicuo calfacit, & sudores ciet, omneq; corpus tum digerit,
tum exiccat. Ea ratione ducti quidã, ipsam contra corporis concussiones rigoresq; per circuitũ
repetentes adhibuerunt, foris quidem oleo incoctã toti corpori inungentes cũ frictione nõ se-
D gni: intro uero assumentes sicuti est dictum. Quin ẽt & coxendicibus eam quidam in ægritudi-
nibus ischiadicis tanq̃ strenuum remedium illinunt: Trahit.n. quę in ꝓfundo hærent, ad extimã
superficiem, totumq; adeo articulũ excalfacit, cutemq; nõ obscure adurit. Mensesq; tum epota,
tum apposita, admodum efficaciter prouocat. Bonum ẽt elephanticorum remedium, nõ eo tm̃,
ꝙ strenue tenues humores digerat, uerum etiam quia extenuet, & incidat ualenter crassos, qui
talem morbum procreant. Sic & cicatricibus atris candorem reddit, & sugillata digerit: sed ad
talia in uino cõcoquentes, emplastri modo ipsam imponere, & uirentem magis, q̃ arentem, præ
stat, quippe arefacta uehementior redditur, & ad urendũ prõptior. Porrò talis cum sit, ad uene-
natarum bestiarum morsus assumitur, uelut ẽt cauteria, & quæcunq; medicamenta calida sunt
& acria, tenuiumq; partium, quæq; facile ex alto ad sese circumiacẽtem omnẽ humiditatẽ pos-
sunt attrahere. Cæterum, quæ illi inest amaritas, planè exigua est, uerum ad quędã ita efficaciter
agit, ut quæ ualentissima est, nimirũ cùm coniuncta sit uehementi calori cũ essentia tenuiũ par-
tiũ. Quare & ascaridas & lumbricos succus eius aut infusus, aut epotus enecat: Eadẽ ratione au
riũ uermes: † aut si alicubi in corporis parte sinuosa, aut implicata, q̃ putredine tentẽt, talis ꝓue
nerit affectus. Sic & cõceptus seu pota, seu admota, interimit, & eijcit. Igĩ incidendi quidem ei
nis adest ꝑꝑ calorẽ eius, tenuitatem partium, & amaritudinem: abstergendi uero ꝑꝑ unicam

† Al. ex antiquis cod. græ. & tralat. veteri. aut sicubi in ulcere putredinoso in alia corporis parte talis prouenerit affectus. nam ἕλκους non ἕλικος habent.

amaritudinem.Itaq; asthmaticis ad oĩa antedicta prodest:ictericis uerò,siue regio morbo laborantibus,potissimum ob amaritudinem,sicut alia ferè oĩa amara,ut pote abstergentia,& expurgantia in iecinore prouenientes obstructiones.Ad omnia iam dicta efficacior est montana. E A.ibid.c.502.

Calamus aromaticus,seu odoratus.

Calamus odoratus leuiculam quandam adstrictionem,ac minimam acrimoniã possidet.Maxima ex parte essentia eius terrena est,& aerea,in caliditatis frigiditatisq; coniugatione tẽperata. Quamobrẽ moderatè urinã mouet: & facultatibus q̃ iecori stomachoq; imponuntur,misceri potest:tum in fomẽta quoq; uteri,q̃ phlegmones gratia,aut irritandis mensibus,assumuntur, utiliter admiscetur.Ponatur itaq;,habeaturq; secundi ordinis eorum,quæ excalfaciunt & desiccant,ualentius tamen desiccant,quàm excalfaciunt. Inest quoq; ei quædam partium tenuitas, uelut alijs omnibus odoratis,siue aromatibus:cæterum illorum compluribus tenuium partium plurimum,calamo uerò non multum adest. A.ibid.c.157 ibid.c.156

Calamus phragmites,canna.

Calami phragmitis radicem cum bulbis aculeos & stipites ex alto extrahere quidam scripsere,ceu trahendi quędam uis ei inesset.Nos tñ eius rei periculum non fecimus.Verum quantum gustu liceat conijcere,abstergentem facultatẽ possidet non paucam,minimeq; acrem. Quin ẽt folia ipsa abstergentis sunt facultatis. Cortex uerò eius combustus admodum tenuium partiũ, & digerentis facultatis efficitur,adiũctum habẽs abstersorium quiddã,ut exiccet & excalfaciat tertio quodammodo ordine,plus tamen desiccet,q̃ excalfaciat. Vitandus est eius flos,quem anthelen uocant.Nam si in aures incidat,adeo tenaciter adhærens affigitur,ut auelli non possit,auditumque uitiat:quamobrem sæpissimè exurdat. F

Cancanus, cacalia.

Cãcani radix facultatẽ hẽt mordacitatis expertẽ,& modice exiccãtẽ:essentiã crassarũ partiũ & emplasticã.Qua ꝓ macerata uino,sicut tragacantha,& lincta arteriæ asperitates sanat. Nec minus siquis eam cõmandat, succus eius defluens ꝓdest arteriæ similiter,ut glycyrhizæ succus. A.ibid.c.382

Canabis.

Canabis semen flatus extinguit:adeoq; desiccat,ut si pluscculũ edatur geniturã exiccet. Sunt qui uiridẽ succum exprimentes ad aurium dolores ab obstructione, opinor,natos,eo utantur. A.ibid.c.170 fol.120.b

Capnios fumus.

Capnios, alij capnos,acris simul & amarę qualitatis est particeps:nec tñ planè expers est acerbæ.Quamobrem vrinã biliosam multãq; prouocat: sanatq; iecinoris obstructiones & debilitates.Succus eius oculorum aciem acuit,non paulum trahens lachrymarũ,uelut ipse fumus: nam hinc ei appellatio indita.Plebeius quidã ea uti solebat ad stomachũ roborandũ,unaq; uentrẽ lubricandum. Siquidẽ herbã primum desiccatam condebat:porrò cùm uti uolebat,subductionis quidem gratia, melicrato inspergebat: roborandi uerò stomachi causa,uino nimirum diluto. A.ibid.c.275 G

Capparis.

Capparis radicis cortex uincẽtem habet qualitatem amarã, proximã acrem,deinde acerbã. Ex quo liquet,ꝙ diuersis pugnãtibusq; cõstet facultatibus:quippe abstergere,perpurgare,incidere potest amaritudine:excalfacere,incidere,digerere acrimonia:porrò cõtrahere,densare,cõstringere acerbitate. Itaq; lienes induratos,siquid aliud,hoc medicamentũ iuuare ualet,tũ foris idoneis illinendis remedijs admistum,tum intro in corpus assumptum,siue decoctũ in aceto aut oxymelite,& id genus,siue aridum contusum,illisq; permistum:q̃ppe cũ aperte crassos lentosq; humores hoc pacto sumptum euacuet,nec eos tñ per vrinas,sed & per uentrem: sæpe ẽt sanguinolentos defert,unde & lienes adiuti sunt,& coxarum dolores. Quin ẽt menses promouet: & ex capite purgat detrahitq;,(quod ἀποφλεγματίζειν uocant):auxiliaturq; ruptis atq; cõuulsis. Cæterum cui nam ipsum potioni in quoq; affectuum misceri cõueniat,non est præsentis instituti persequi,sed aut eius,ubi de componendis agitur medicamentis,aut ubi curandi traditur methodus.Porro radicis eius cortex ulceribus malignis cataplasmatis modo impositus non malum est remedium,ut qui illa extergere ualeat,nec segniter desiccare.Pręterea dentium labores prædictarum qualitatum ratione adiuuat, interim cum aceto coctus,interim cum uino,sæpe ẽt solus dentibus mansus ac morsus.Sed non pertinet ad præsens negociũ,qñ quodq; horum tẽpestiuum sit,definire: nec.n.id nunc propositum est,sed ex quoq; particularium eius operum,uirium eius quandam sumere indicationem, sermonem ad principia ab initio proposita reducendo.Ex dictis ergo clarum est,incidendi quandã ei facultatem inesse,itemq; extergendi,digerendi,contrahendi. Vitiligines siquidem cum aceto detrahit,& chęradas,& duros tumores digerit idoneis ad ea medicamentis mistus.Radicis cortici,fructus proportione uirium rñdet,nisi ꝙ ad omnia sit imbecillior.Immo & folia & caules eius similem uim obtinent. Meminique me folijs qñq; paucis diebus duritiem,chęradis naturã referentem discussisse.Sed admiscemus scilicet illis quippiam,quod eorum uirium obtũdat uehementiam.Nec mirum est,ꝙ succus aurium uermes amaritate occidat sua. Porrò capparis,q̃ in admodum feruentibus regionibus prouenit,ut quam fert Arabia,multo est nostrate acrior,adeo ut plurimum ẽt habeat facultatis adurentis. A.l.2.t.2 ca. 138.fo.115.d H

A

Cardamum nasturtium.

A. ibi.c. 502. Nasturtij semen adurentis seu causticæ facultatis particeps est, uelut napy. Proinde coxendicis, & capitis dolores, atq; adeo quodcunq; aliud rubrificationē postulat, eo excalfaciũt, sicut napy. Miscetur quoq; remedijs, quæ exhibentur asthmaticis, tanq̃ ualenter crassos succos incidere ualeat, uelut & napy: nam omnia ei simile est. Porrò & herba arefacta similem semini uim possidet: humida uero adhuc ac uiridis, ꝓpter aqueę humiditatis admistionem, multo, semine inferior est, adeoq; tunc mordacitas eius moderata est, ut cum pane ea uti liceat, ceu obsonio.

Cardamomum.

A. ibid. c. 156 Cardamomum est & ipsum sanè facultatis admodum calidæ, nō tamen usqueadeo ut nasturtium: sed quanto suauius, magisq; fragrās est nasturtio, tāto & imbecillior ei calida facultas inest: †nec enim ulcerare idoneum est uel ipsum per se illitum. Porrò adiunctum habet quiddam etiam amaritudinis, qua lumbricos interficit, & cum aceto ualenter psoras detergit. † Oribasius, & Aetius legunt affirmatiue, uerũ tamen ulcerare idoneum est.

Caron.

A. l. 2. t. 2. ca. 137. f. 115. d Cari semē calfacit, & exiccat tertio quodammodo ordine, moderatè acrem qualitatem possidens. Itaque & flatus extinguit, & urinas ciet non semen tantum, sed & planta.

B

Casia.

A. ibid. c. 151 fol. 117. f Casia exiccat & excalfacit tertio quodammado ordine: sed & tenuium admodum partium est: gustu uero plurimum habet acrimoniæ, leuiter quoque non nihil adstringens. Quamobrem ob hæc omnia incidit, simulque digerit quæ in corpore sunt recrementa, & ad hæc robur etiam instrumētis addit. Idoneum uero etiam suppressis mensibus, cum uidelicet ob copiam simul & crassitudinem excrementorum, quod sufficiat, euacuari nequit.

Carya, nuces.

A. ibid. c. 494. Carya. Arbor tum in folijs, tũ in germinibus, adstrictionem quandā possidet, cæterum euidētē plurimamq; in nucis putamine recenti pariter, & sicco: proinde eo tinctores quoq; uti solēt. At nos eius expressi succo, similiter ut mororum & ruborũ, in melle decocto, uice stomatici medicaminis utimur: & ad omnia reliqua adhibemus, ad quæ modo dicti succi conuenire cēsent. Porrò ipsius nucis, id quod edēdo est, oleosum est, & tenue: itaq; etiā facile exprimit: & quo diutius reconditũ fuerit, magis tale efficit. Quamobrē oleũ ex eo inueterato exprimere liceat: tũc aũt admodũ etiā fit per halitum euaporatorium. Itaq; quidā eo gāgrænas, & carbũculos, & ægilopas sanant. Ac nō nulli ad neurotrota, hoc est neruorum uulnera, utuntur. Cæterũ si recēs sit,

C adstringentis non nihil qualitatis etiā obtinet. At, quod imperfectum est etiam dum, ac nōdum siccum, ueluti reliqui fructus omnes, q̃ uirides sunt, plenũ est semicoctæ humiditatis.* Nucleus tamē eius ubi inaruit, ac ustus fit, tenuiũ partium & exiccatorium est medicamentũ, morsus expers. Est & aliud genus nucum minorum, quæ nimirum ponticæ nuncupātur, plus habens essentiæ terrestris ac frigidæ: itaq; etiam gustāti austerior tum cortex, tũ planta, tum fructus apparet: cætera magnę nuci similes sunt, quæ à quibusdā uocatur græcè, *κάρυον βασιλικόν*, Latinè iuglans. Appellatur autem parua hæc nux à multis *λεπτοκάρυον* Græcè, Latinè auellana. * λέπος, i. putamen.

Caucalis.

Caucalis. Quidam daucum syluestrem nuncupant: est enim ei adsimilis gustu simul ac uiribus. Excalfacit enim ut ille, & desiccat. Tum urinam ciet, & sale ad repositionem conditur.

Carpesium.

A. l. 2. t. 2. cap. 134. fo. 115. a Carpesiũ simile est uocato phu, hoc est ualerianæ, non gustu tm̃, sed & facultate, sed plus habet tenuitatis: Proinde magis eo ēt uiscerũ obstructiones extergit, & urinam mouet, renesq; calculis degrauatos expurgat. Non tñ eatenus tenuiũ est partiũ, ut liceat loco cinnamomi, si nō ad

D manum sit, usurpare, sicuti faciebat Quintus. Præstantius est Ponticum carpesium Laertio, non tñ uel ipsum cinnamomi uiribus uicinũ est, immo nō paruo deterius optima casia. Nuncupatur utrunq; à mōtibus quibusdā Pāphyliæ, in quibus nascitur. Ingensq; eius prouētus est † in Syria. † Al. Sidæ, quæ est urbs Pamphiliæ.

Cenchrum milium.

A. ibid. c. 288 Miliũ primo ordine refrigerat, exiccat uero tertio exoluto, aut certe secundo intenso: paululũ etiā habet tenuitatis partiũ. Ex hac tũ cōsistentia, tũ tēperatura, esu quidē planè inter oīa frumentaria edulia minimum confert nutrimenti. Sed & uentrē desiccat. Porrò foris impositũ in sacculis idoneũ est formentũ ijs, quæ citra morsum exiccari postulāt. Et cataplasmatis modo illitũ exiccare potest: attamē admodũ friabile est, proinde difficilis est eius in cataplasmatis usus.

Cedrus.

A. ibid. c. 160 fol. 119. b Cedrus spetie duplex est, altera fruticosa, iuniperis adsimilis, altera arbor nō exigua. Vtraq; est calidæ siccæq; temperaturæ, tertij quodāmodo ordinis secundũ utrāq;. Cæterũ cedrea (uocatur ita cedri oleũ) quartum etiā ordinē uidetur attingere, admodũ calida, simul & tenuium partium. Mollem itaq; carnem prompte, citraq; dolorē putrefacit, sicut alia omnia, quæ cum eiusdē sint in calfaciendo ordinis, adiunctam etiā habent substantiæ tenuitatē: at in duris, plusculo tēpore, & uix, effectũ potest cōsequi. Porrò talia omnia medicamēta septica uocant, & septa: sed inter sese maioris minorisq; ratione dissidēt. Est autē in hoc genere medicamētorũ ex primo &

infirmissimo ordine cedrea: pleraq; enim eorum admodum sunt efficacia. Talia itaq; & mortuorum corporum carnes corrũpunt: at cedrea exiccat, simulq; à corruptione tuet corpora demortua, ut pote humiditates eorũ superfluas depascẽs, cęterũ solida corpora haud attingẽs. At in uiuentibus calor ipse, q in corporibus est, cedreę uires adaugens, causa efficit, ut teneræ ab ea carnes deurantur. Nec mirũ uideri debet, si cum tãta polleat potentia, lendes, pediculos, &*tineas, & in* corporibus natos uermes, interficere ualeat: tũ fœtum uiuentẽ quidẽ apposita interimat, mortuum autem eijciat: sicut sanè ẽt in coitu semen, pudendo circũlita. Proinde † partui aduersum est medicamentum, si sic utaris, nulli secũdum. Aliaq; multa eiusmodi particulatim efficit. Itaq; argumentum est ipsum ualenter excalfacere, sicut ubi dẽtium foraminibus instillatur: siquidem dolores eorũ mitigat, sed & ipsos confringit. Extenuat quoq; oculorũ circatrices, & uisus hebetudini ab humorũ crassitudine ortæ medetur. Porrò quod eius est pinguissimum, & ad unguem oleosum, quod suspẽsis supra eam, dũ coquitur, lanis excipitur ac colligitur, tota cedrea tenuius quidem est, sed minus acre, quanq nõ minus excalfaciens. Eãdem quippe rationẽ habet ad id, quod reliquum est cedreæ, crassius illud uidelicet, q oleum ad amurcam: proinde illud, utpote crassius, mordax est, & §maiore§ aperiẽdi facultate præditũ. Itaq; ulcera irritat, phlegmonenq; illis excitat. Porrò oleosa illa cedrea adeo clementibus est uiribus, ut ẽt plebei experientia docti, vulnera ouibus occasione tondendi à forfice facta, illa illita sanent, sicut ẽt pice humida. Vtuntur autem ea & ad ouium scabiem, & ricinos § Græci κρότωνας uocant. § Porrò cedrides (nam ita fructum cedri nuncupant) moderatiores uires obtinent, adeo ut comedi quoque possint. Attamen si liberalius ijs utare, capiti dolorem inferent, ardoremq; ac morsum in uentre percipies.

*Margin notes: * ascaridas. * Al. auribus. † ἀτόκιον. — Non est in antiquis. — E, F*

Centaurium maius.

Centaurij* magni radix sicut gustu cõtrarias qualitates, ita in usu contrarios effectus præstat. Gustu itaq; acris simul, adstringensq; apparet cum leuicula dulcedine. At in actionibus acrimonia quidem caliditatis opera ostentat, mẽses prouocans, & fœtum mortuum euellens, uiuumq; corrumpens, atq; eijciens: adstrictio uerò opera crassæ terrenæq; frigiditatis, cũ ulcera glutinet, & sanguinem reijcientibus prosit: exhibentur autem eius drachmæ duæ, febrientibus quidem cum aqua, febri uerò liberis cum uino. Porrò secundum omnium simul qualitatum actionẽ, ruptis, conuulsis, dispnœæ siue spirandi difficultati, tum inueteratæ tussi, conuenit. Nec. n. talibus euacuare solum, quod præter naturam est, oportet, sed partem quoq; euacuatam roborare, ac cõfirmare. Vacuationi itaq; accõmoda est acrimonia, utiq; cũ non sola sit ac pura, sed aut dulcedini iuncta, aut certe non prorsum amaritudini: siquidem uehemẽtiam tunc atq; uiolentiã, mista G illi temperata quadam substantia, cuiusmodi est dulcis, non obtinet. Porrò ad ea, quæ euacuata sunt, roboranda contrahendaque adstrictione est opus. Eadem, quæ radix, & succus ipsius efficit. Vtunturque eo quidam uice Licij.

Margin: A. ibid. c. 158. fol. 118. f

Centaurium minus.

Centaurij* minoris radix planè inefficax est, sed caules eius extremi, & potius folia, q illis inhærent, & flores, utilissima sunt. Vincit eis qualitas amara, paululũ habens & adstrictionis, atq; ob eiusmodi temperamentum admodum exiccatoriũ est medicamen, expers mordacitatis. Porrò q omnia talia utilissima sint, supra commonui, & nunc nihilo secius tñ nos reptere tempestiuum est, oẽs eius particulatim actiones memorãtes. * Vlcera itaq; magna herbæ ipsius recentis illitu glutinantur: & uetusta, quæq; ægre ad cicatricem perduci queunt, cicatrice eodem modo utentibus includuntur: arefacta uerò glutinatorijs & desiccatorijs miscetur facultatibus, ijs uidelicet, quæ sinus & fistulas sanare sunt natæ, ueteresq; duritias emollire, tum ulcerum maligna & cacoethe sanare. Miscetur ẽt ijs, quæ rheumaticis affectibus medentur: in quibus ea medicamina præstantissima sunt, quæ uehementer desiccantia cum quadã adstrictione nullã hñt mordacitatem. Decoctum herbę quidam ischiadicis infundunt, ceu biliosa & crassa ducẽs: nã & talia purgat: quanq cũ adeo uehementer operabitur, ut cruenta euacuet, tunc plus proderit. Succus porrò eius, cũ adsimilis sit facultatis, hoc est exiccatoriæ & abstersoriæ, & cætera iã cõprehensa pulchre præstare potest: & cum melle oculis illinitur: mensesq;, & fœtum, appositus euocat. Sunt qui ipsum bibendum præbeãt & ijs, quibus nerui affecti sunt, ut q euacuet, & desiccet innoxie, quæ impleta sunt: quippe cum iecinoris quoq; obstructiones optime expediat: bonumque sit lieni indurato remedium foris impositum, nec secius siquis bibere uelit.

*Margin: A. ibid. c. 158. — * Vulnera. — H*

Cerasus.

Cerasus arbor fructum fert nõ paris adstrictionis in omnibus particulatim plantis participẽ. Nam & in harum, sicut ẽt in malorum granatorũ, & malorum, quibusdam austera qualitas, quibusdam uero dulcis, non nullis autem acida exuperat. Quin ẽt ipsorũ dulcium ea, quæ nondum cocta sunt ac matura, quædã admodũ sunt acerba, quædam similiter moris acida. Sed in moris immaturis acida qualitas acerbã exuperat, in cerasijs nõ semper. Ergo q dulciora sunt, magis q in itestinis sunt, subducũt, sed minus grata stomacho sunt: cõtra austera. Acida pituitosis excremẽtosisq; stomachis sũt apta: siquidẽ austeris magis desiccãt, & nõ nihil ẽt incidũt. Porrò ipsius arboris gummi cõem qdẽ oĩbus uiscosis, & mordacitatis expertibus medicaminibus, facultatẽ obtinet,

A obtinet, quæ & ad arterias exaſperatas accommoda eſt: propria autem, ſiquidem quod quidã ſcribunt uerum eſt, quòd cum uino bibitum calculis uexatos adiuuat. Nam ſic illi tenuiũ partiũ ineſſet facultas quædam.

Ceratonia.

Ceratonia exiccãtis eſt & adſtringentis facultatis, ſicut & fructus eius, quæ ceratia uocãt, nõ nihil etiam dulcedinis continens. Accidit autem iſtis quiddam ſimile ceraſijs. Nam ſi humida ſumas, magis uentrem ſubducunt: ſicca uerò magis ſiſtunt: utpote cum humiditatem expirent, & quod eſſentiæ eſt craſſioris, tantùm reliquum habeant.

Ceſtrum betonica Pſychrotrophum.*

Ceſtrum, aut* pſychrotrophum, Romanè uero Betonica, uim habet incidendi, ut guſtus indicat. Amariuſcula enim eſt & ſubacris ipſa herba: id quod oſtendit & particulatim ædita actio. Nam conſiſtentes in renibus calculos rumpit: & pulmonem, pectus, & iecur expurgat abſtergitque: menſes quoque ciet, & comitialibus prodeſt: tum rupta conuulſaque curat: & omnibus beſtiarum morſibus, ulceri illita, auxiliatur. Poſtremo acidum ructãtibus ⸗ὀξυρεγμιῶντας Græci uocant ⸗ & iſchiadicis bibita auxilio eſt. * Al. Pſychotrophon.

Cecis galla.

A. ibi. c. 308. Galla* quæ omphacitis nuncupatur, admodum acerbum eſt medicamen, pleraq; ſui parte eſſentiæ terrenæ & frigidæ, per quam deſiccat & repercutit fluxiones: ad hæc conſtringit contrahitq; partes laxas ac languidas: omnibusque fluxionum affectibus ſtrenue reſiſtit. Eſto uero B tertij in deſiccando, ſecundi autẽ in refrigerando, ordinis. Altera autẽ galla, flaua illa & magna laxaque, & ipſa deſiccat quidem, ſed tanto minus, quanto minus acerbæ qualitatis eſt particeps. Cocta itaque per ſe, ac deinde trita, cataplaſma eſt non inſtrenuum ſedis phlegmonarum, ac procidentiarum. Porrò coquenda eſt, ſi modica opus ſit adſtrictione, in aqua: ſin uehementiore, in uino: ac ſi augere inſuper adſtrictionem ſit opus, uino utare etiã auſteriore. Hanc ruſtici noſtrates οἰνοκηκίδα, quaſi uinigallam dicas, nominant. Denique gallæ combuſtę ſanguinis reprimendi facultatem acquirunt, ac nimirum etiam calorem & acrimoniam ex uſtione aſſumunt: ſuntque ijs, quæ ignem expertæ non fuerint, tum ſubtiliorum partium, tum maiore deſiccandi poteſtate. Cæterum, cum ad ſanguinis ſuppreſſionem præparare eas uoles, carbonibus impoſitas, dũ undequaque candeant, aceto, aut uino extinguere oportebit.

Cera.

A. ibid. c. 194 & 462. Cera* quodammodo medium tenet calfacientium, refrigerantium, humectãtium, & deſiccantium. Habet uero quiddam etiã craſſarum partium, atq; emplaſticũ: quamobrẽ non modo exiccare, ſed & per accidens humectare uideri fortaſſis poterit, perſpirationes uidelicet prohibens. C Quamobrem aliorũ medicamẽtorum, tũ excalfacientiũ, tum refrigerantiũ, materia eſt: ipſa aũt per ſe ex genere fuerit debiliter cõcoquentiũ: nec tñ intro in corpus aſſumptorũ, ſed foris impoſitorum. Habet enim paulum quiddam digerentis calidæq; potentiæ, quæ plurima melli inerat.

Cici ricinus.

Ricini fructus quemadmodum purgat detergit ac digerit, ſic quoq; folium, ſed undequaque debilius. Oleum quod ex ſemine conficitur, tum calidius eſt, tum tenuiorum partium, quam eſt oleum commune, ac proinde ⸗ potentius ⸗ quoque digerit.

Cinnamomum.

A. ibid. c. 124 Cinnamomũ* ſumme tenuiũ eſt partiũ, nõ ſumme tñ calidũ, ſed ex tertio† quodãmodo ordine. Nihil aũt ęquè deſiccat eorũ, q̃ pari ſunt excalfaciẽdi facultate, ꝓpter tenuitatẽ ſcilicet eſſentiæ. At cinnamomis eſt uelut imbecillũ cinnamomũ: nõ nulli ipsã pſeudocinnamomũ nũcupãt. † Deeſt in impreſſis codici. Græ. & in antiq. interpret.

Circea.

Circeæ herbæ radicem ſcribit Dioſcorides ex uino dulci potã ſecundas purgare: eſt enim boni odoris, & calfactoria. Semẽ autẽ eius in ſorbitione exhibitum ad lactis generationẽ cõducit.

Ciſthus.

A. l. 2. t. 2. ca. 111. f. 111. a. b D Ciſthus,* aut ciſtarus, frutex eſt guſtu adſtringens, omnibusq; particulatim operibus. Porrò folia, & parua gemina trita adeo deſiccant adſtringuntq;, ut uulnera glutinare ualeant. At flores magis ſunt efficaces, adeo ut cũ uino poti dyſenterias, uentris imbecillitates, fluxusq; ac humiditates ſanent. Cataplaſmatis ritu illita ulcerum putredinoſa iuuant: eſt. n. facultas eorum nõ inſtrenue deſiccans, fereque ſecundi exceſſus à temperatis abſoluti. Adeo uerò frutex hic frigidus eſt, ut tepidi caloris ſit particeps. Porrò hipociſthis, quam uocant, multo eſt magis adſtrictoria q̃ folia, admodum efficax remedium ad omnes fluxionũ affectus, puta ſanguinis reiectiones, profluuia muliebria, cœliacos, dyſentericosq; affectus. Quin ſi quam partem roborare cõſilium ſit, quæ uidelicet pluſculo humore exoluta fuerit, robur ac firmitatem illi non ſegniter addit. Sic ſanè ſtomachicis epithematis, hepaticisque, commiſcetur: & ex uiperis confectis antidotis inditur, nimirum quo corpora confirmet ac roboret.

Ciſthus.

A. ibid. c. 422 Ciſthus* aut ladanũ. In calidioribus regionibus hic ciſthus ꝓueniẽs, tametſi haud alius ſit genere, q̃ q. apud nos naſcitur, ꝓcipuã tñ à regione ac peculiarẽ digerentẽq; caliditatẽ nactus eſt:

atq; utroq; à noſtrate differt,tum quia frigiditatem depoſuit,tũ quia calorē aſſumpſit. Itaq; cætera quidē huius ciſthi,illis, quæ in noſtrate uiſuntur,ſimilia ſunt. Verum ladanũ, quod uocãt, ex eo prouenit,medicamētum primo exceſſu iam quodãmodo completè calidũ, ut uidelicet & ſecundum attingat, habens etiã adſtrictionis paululum:ad hæc ſubſtantia tenuium partium,ac †proinde emolliens ſiue malacticũ,pariterq; moderate digerens, ac uidelicet ēt συμπεπτικὸν hoc eſt concoquens.Itaq; mirandũ non eſt,ſi peculiariter ad uteri uitia conueniat,qñquidē ad dicta paulum quiddam adſtrictionis obtinet. Quocirca diffluētes capillos retinet:nã quicquid ad radices eorum praui humoris ſederit,id oē abſumit:tum meatus,quibus infixi ſunt,cōſtringit,cō trahitq; adſtrictione.Cæterum alopecias,& *ophthalmias ſiue lippitudines, ſanare non põt,utpote grauiores uires,q̃ q̃ ladano inſunt,poſcentes:quippe proueniunt iſta ex prauis ſuccis lentis craſſisq;,quos ſecantia ac digerentia medicamenta potiſſimũ euocant,atq; euacuãt. Cæterũ tenuium partium ſint facultatis oportet,& minime adſtringentis,non tamen uſqueadeo tenuiũ partiũ, & deſiccatoriæ, ut nimio plus deſiccent, unaq; cum collectis inibi ſuccis præter naturã, naturalem quoque humiditatem, incremēta pilis ſuppeditantem, abſumant. Nam ſic non tantum alopecia nõ liberabunt, ſed & caluitiem afferent. Sed hæc ad curandi rationem pertinent. E

Ciſſos hedera. F

Hedera* ex contrarijs cõpoſita eſt facultatibus. Habet enim quiddã adſtringentis ſubſtãtiæ, quam terrenã & frigidam eſſe oſtendimus:habetq; etiam nõ nihil acris, quam calidam eſſe uel guſtus comprobat: nec deeſt tertia, aqueam nanq; ſubſtãtiam quandam tepidã obtinet certe,ſi uiridis ſit.Siquidē dũ areſcit,hæc prima exhalet neceſſe eſt:manetq; q̃ terrea & frigida adſtringensq;,& ea quę calida & acris.Viridis aũt folijs eius in uino decoctis, *ulcera grandia conglutinat: quæque maligna ſunt, ad ſanitatē reducit:tũ igne factas exulcerationes cicatrice ĩcludit. Porrò cum aceto decocta folia lienoſis proſunt. Flores aũt quodammodo ualidiores ſunt, ut ad læuorem redacti cum cerato ambuſtis conueniant. Præterea ſuccus medicamentũ eſt errhinõ, ꝫ hoc eſt,in nares fuſum,capiti purgando idoneum:ꝫtum uetuſtas auriũ fluxiones ſanat: ad hæc ulcera uetera,tũ in auribus,tum in naribus.Porrò ſi acrior appareat,aut roſaceo, aut dulci oleo miſcetur.Lachryma eius pediculos ĩterimit,pilis nudat,uſqueadeo calidæ poteſtatis, ut obſcure adurat:eſt enim uelut aqueus quidam liquor, ſicut aliæ omnes lachrymæ. A.l.2.t.2.ca. 169.l.119.g h

Clinopodium.

Clinopodium excalfaciendi uim obtinet,ſed nondum adurendi:eſt uero etiam eſſentia ſubtilium partium. ponatq; ipſum quiſpiam in tertio ordine,tũ excalfacientium tum reſiccantiũ. G

Clematis.

Clematidis folia acrem,& adurentem ſiue cauſticam facultatē obtinent,adeo ut & lepras excorient.Fuerit itaq; in quarti ordinis excalfacientiũ initio.Vocatur autem clematis & daphnoides,quod quidam myrſinoides,alij polygonoides appellitant.Cęterum id nequaquã exulceratorium eſt aut acre,ſicut qđ ante dictum eſt:immo profluuijs ac dyſenterijs cum uino potũ prodeſt,dentiumq; dolores manſum mitigat,tum uteri quoq; doloribus in peſſo admotũ uſui eſt:tãtum abeſt,ut perinde urat,aut ulceret,ceu illud ſuperius. Sed ſumme nobis ſuſpiciendus Pãphilus ille ſicuti in reliquis,nugatur de ijs,quæ nunquam uidit, literis ea mandans, ſic hęc ambo in unũ confudit. At Dioſcorides utriuſque in quarto meminit,& eius quæ ſimpliciter uocatur clematoides,idq; in fine libri:& alterius,ſed in principio.Quamobrem non eſt neceſſe,ut ego rurſum notis ſuis utrumque depingam, ſicut nec in aliis feci.

Cnicus.

Cnici* ſemine duntaxat ad purgationes utimur. Tertii eſt ordinis excalfaciētium,ſiquis foris eo uti uolet. A.ibid.c.159.

Coccus cnidius granum gnidium.

Granum gnidium & ipſum quoque purgat: ſed acris eſt adurentiſque facultatis. H

Coccos baphicos Granum tinctorium.

Granum* tinctorium adſtringentem ſimulque amaram qualitatem poſſidet. Vtraq; ſine morſu deſiccat.Proinde ad ingentia uulnera congruit,& ad neruorum uulnerationes. Sed tũc ipſum quidam cum aceto terunt, alii cum oxymelite. A.ibid.c.718

**Coccymelea, prunus.*

Pruni* fructus uentrem ſubducit,recens quidem plus,aridus minus. Cæterum haud ſcio, cur Dioſcorides pruna Damaſcena ſiccata uentrem ſiſtere dicat,cum & ipſa palam ēt ſubducãt, minus tamen quam q̃ importantur ex Iberia:ſiquidem damaſcena magis adſtringunt:at quæ Iberia fert,dulciora ſunt,quin & ipſæ arbores fructibus proportione reſpondent. Minus enim adſtringunt,quæ in Iberia naſcuntur,magis uero quæ Damaſci. Cæterum ut in ſumma dicã,quorum in foliis aut germinibus adſtrictio quædã ineſſe apparet manifeſta,iis decoctis phlegmonę in columella,aut tonſillis exiſtentes idonee colluuntur.Porrò agreſtium fructus euidēter adſtrictorius eſt,uentremq; ſiſtit,nominatur autem hæc planta in Aſia Prumnum. Gummi aũt arboris,ſunt,qui dicant cum uino potum lapides cōfringere:cum aceto, puerorum ſanare lichenas. Ac ſi id præſtat,clarum eſt incidentem tenuiumque partium illi facultatem ineſſe. A.ibid.c.532

Colla

---

† *Græce eſt* διὰ ταῦτα. *propter hæc. Sed quomodo, quia ladanum calidum ſit ſecundo fere ordine, & habeat aliquid aſtrictionis, et eius ſubſtantia ſit tenuium partium, ob hæc emollit? certe non omnia quæ eiuſcemodi ſunt, emolliunt. Vide an pro* διὰ ταῦτα *legẽdũ* πρὸς τούτοις, *præter hæc.*

† Arbitror legendum eſſe ophiaſes,quandoquidem de pilorum affectibus ſermo ipſi eſt. Quin & Auicẽ.ca.de Ladano uideĩ habuiſſe hãc lectionẽ. Adde quod ophthalmia eã non expoſcit curationem.

* Al. vulnera.

* *Al. Coscomelea.*

A *Colla gluten.*

A. ibid. c. 202 Gluten,* quod ad libros præparant ex similagine &*garo, emplasticæ concoctoriæq; facultatis est, quibuscunque ipsum partibus illinas. *Ant. codices legunt γύρεως. i. pollinem. & ita uetus interpres, Oribasius, Aetius, & Paulus.

Colocynthe cucurbita.

A. ibid. c. 175 fol. 120. c Cucurbita* humidæ frigidæq; temperaturæ est, utraq; qualitate secundi ordinis. Quocirca ramentorum eius succus ad aurium dolores cum phlegmone iunctos cũ rosaceo utilis est. Sic tota quoq; illita calidas phlegmonas mediocriter refrigerat. In esu aũt humida est, & sitim ꝓpellens.

Colocynthis.

A. ibi. c. 127. Colocynthis* gustu amara est. Sed quæ illi amaritudinis dum potaẽ adsunt opera, ea euidenter efficere nequit, ob purgatoriã facultatẽ, quã ualidã in sese cõtinet: nimirum cũ ijs, q̃ purgat, ante & ipsa per aluum excerni præuertens. Viridis ipsius succus intritus ischiadibus prodest.

Comarus arbutus.

Arbutus arbor ipsa qualitate acerba unà cum fructu est. Eum Memecylum nuncupant. Est autem hic & infensus stomacho, & capiti dolorem commouens.

Commi gummi.

A. ibi. c. 310. B Gummi* lachryma est congelata cõcretaque in truncis arborum ipsam producentium: uelut resina quoque in multis uisitur, quæ resinam proferre possunt. Est autem exiccatoriæ emplasticæque potentiæ. Proptereaque asperitatibus medetur.

Conia lixiuium.

A. ibid. c. 188 fol. 121. c Lixiuium,* quod uelut ablutio est cineris, sic nominatur. Porrò omnium maximè, tum abstersorium, tum exiccatorium illud est, quod ex cinere ficus, & tithymallorum efficitur: fereque septicæ, seu putrefacientis est facultatis: quæ cuiusmodi sit, in quinto uolumine exposui.

Conyza.

Coniza & maior, & minor, adsimilis sunt, tũ tẽperaturæ, tũ facultatis, gustu amaræ & acres apparẽtes. Excalfaciuntq; admodũ luculẽter, siue q̃s folia cũ teneris ramulis (est. n. fruticosa plãta) parti cuipiã illinat: siue ubi in oleo coxerit, eo utaẽ, siquidẽ concussiones, siue rigores per circuitum redeuntes tale sanare oleum uidetur. Flores quoq; eorum adsimilis sunt facultatis. Itaq; quidã & ipsos cũ folijs tritos in uino bibẽdos exhibẽt ad mẽses fortiter ducendos, eijciendũq; fœtum. Est & tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, utrisq; illis tum grauco lentius, tum imbecillius. Sed primæ memoratæ tertij sunt ordinis in excalfaciendo exiccãdoq;.

C *Coriannon seu corion, coriandrum.*

A. l. 2. t. 2. cap. 139. fo. 115. h Coriannon,* siue Corion, aut utcunq; uocare lubet. Vetustiores Græci Coriannon noĩabant: at recentiores medici omnes corion appellitãt, sicut & Dioscorides, refrigeratoriam esse herbã ipsam dictitans, sed perperam. Siquidem ex contrarijs facultatibus constat & cõposita est, plurimum habens essentiæ amaræ, quam ostendimus esse tenuium partium, & terrenã calidã: nec parum ẽt aqueæ humiditatis obtinet, q̃ tepentis est facultatis: his adiũctum est quoq; adstrictionis pauxillum. Ex quibus oĩbus uarie quidem agit ea, quæ scribit Dioscorides, sed non tñ ex refrigeratione. Cæterum ego cuiusq; particulatim actionis causam enarrabo, tametsi propositum fuerat mihi meam unius dũtaxat hoc in libro sententiã expromere. Sed forte nihil obstabit, immo, si uerũ fatendum est, †proderit non nihil, superiores methodos, quæ in paucis medicamentis sunt dictæ, hic repetere. Primùm ergo nõ Dioscorides tantum, sed & alij complures medicorum, indeterminate de morbis pronunciant: sicut sane hac quoq; tẽpestate nõ paucos inuenias medicos uel insignes, præter alia, hac in re turpissime hallucinantes. Interdum* .n. atra, liuida, frigidaq; reddita parte, q̃ erysipelas habuit, nec amplius refrigerantia poscente pharmaca, ceu antea, sed ea, q̃ infixum parti præter naturam humorem eliciant, hi refrigerare perseuerant: interD dum autem ad digerentia transeunt, eaq; erysipelas sanare dicũt. Et sane ẽt scribunt incipientibus quidem etiamnum, atq; gliscentibus, crescentibusve erysipelatis alia medicamenta, declinantibus uero ac flaccescentibus alia. Sed ita res non habet. Neq; enim erysipelas etiam uocari debet, postea quàm inflammatio eius, & feruor, ac biliosum illud abierint: † neque, quæ facultate sunt frigida, neque quæ illa sanant, remedio esse putandum. Sed uelut si, uel in initio protinus aut percussis, aut alia de causa quauis, tumor in parte quapiã aut liuidus, aut niger extiterit, eũ esse frigidum affectum existimabis, & quæ digerant excalfaciantq;, poscere: ad eundem, opinor, modum, si calida affectio in frigidam reciderit, negligẽda quidem prior est, sed secũda alio appellandã nomine: aut si displicet nominis mutatio, saltem, sicut quidã alia scribunt principij, alia declinationis remedia, haud sane censendũ frigida esse declinationis remedia. Cõcedendũ sane est, si cui ita placet, ut talis affectio etiam erysipelas uocetur: sed eam ẽt calidam dicere ubi iam refrigerata est, id uero neutiquam concedendum. Itaq; ne, quod tunc ei auxilio est, refrigeratorium esse credamus, sicut Dioscorides coriandrum, quòd cum pane aut polenta, ut ipse inquit, erysipelas curet illitum. Nam quod ad unguem est erysipelas, quod utiq; inflammatum est & flauum, haud unquam sanare queat cum pane coriandrum, sed illud quod iam refrigeratum est. Proinde nos superioribus uoluminibus, cum determinata, ac definita experientia, cuiusque

A. l. 2. t. 1. ca. 1. fo. 92. a

†Al. ex antiquis Græc. ea quæ in hũc modum in paucis medicamẽtis dicũtur, iuuabunt aliqd, ac rememorabunt superiores methodos.

† Al. neque quæ has affectiões sanant, facultate frigida esse putandum.

medicaminis facultatem explorãdum censuimus,q̃ maxime fieri posset simplicissimũ eligi affe- E
ctum consuluimus. At pleriq; medici, neq; q; uel plurimi morborum protinus ab initio cõpositi inuadant, norunt: neq; q; alius affectus sit erysipelas exactum: alius uero is, qui uocat̃ ab oĩbus nobis usitate, ut à ueteribus quoq;, phlegmone: alij aũt inter hos medij plurimi, partim ut sic dicã, erysipelata phlegmonode, partim phlegmonæ erysipelatodus: ac inuenias non nunquã ubi neutrum uincat, sed ad unguẽ paria sint: quin etiã non nunquã œdematodes esse erysipelas cõspicitur, sicut aliud scirrhodes: ut compositorum morborum nõ paruus aceruetur numerus. De quibus copiosius cum alibi disseruimus, tum in curandi rationis uoluminibus. Dicetur autẽ & nunc, quoad saltem eorum meminisse necesse est, q; exactum erysipelas haud unquã ab antedicto cataplasmate curari possit. Voco autem exactum, cum à biliosa fluxione pars impleta fuerit. Porro q; lõge à refrigeratione absit coriãdrum, uel ex ijs quæ ipse scripsit Dioscorides, discere liceat. Nam chœradas, siue strumas cum eregmo siue lomẽto, inquit, discutit. Porro q; nullũ refrigerantium medicamentorum idoneum sit discutiendis cheradibus, uel ipsum Dioscoridem nõ dubitaturum arbitror, quippe qui sexcenta scripserit medicamenta chœradas sanare potentia, quæ omnia tum temperie calida, tum actionibus digerentia esse confessus est.

Coronopus. F

Coronopodis radix cœliacis prodesse creditur manducata. A.ibid.c.560.

Costus.

Costus leuiculam plane amaram, plurimã autem acrem & calidam in se qualitaten simul & facultatem continet, adeo ut etiã exulceret. Vnde ex oleo corpus eorum, quibus per circuitũ rigor inuadit, ante accessionem illo confricant: sic uero etiã in resolutis, & ischiadicis: atq; in summa in quibus excalfacere partem quãuis, aut ex alto in superficiẽ extrahere quippiam est opus, ad costum confugit. Eadem de causa urinas mensesq; prouocat: & ad rupta, conuulsa, ac laterũ dolores congruit. Porro ob amaritatem quæ illi inest, lũbricos latos necat. Ob eandẽ & ad contractas uelut ex sole maculas ἐφήλεις Græci uocant, cum aqua aut melle usurpant. Inest item flatuosa quædam illi temperiei humiditas, per quam & uenerem excitat cum uino mulso. A.ibid.c.161. fol.119.b.c

Cotyledon umbiculus ueneris.

Cotyledõ facultatis mistæ est, nẽpe humidę subfrigidæ, & cuiusdam obscure subadstringẽtis, & cũ ea leuiter amaræ. Vnde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaq; phlegmonas erysipelatodus, & erysipelata phlegmonode, curat: & maxime stomachi ardore æstuantis admodum utile est epiplasma. Putant folia cum radice manducata calculos confringere, & vrinã mouere. G

Crania cornus.

Corni arboris fructus admodũ acerbus est, esui aptus. Itaq; mirũ uideri nõ debet, ipsum ualẽter uentrẽ restringere, sicut & mespilla. Folia quoq; & germina gustu acerba sũt, ualẽterq; desiccãt. Itaq; maxima vulnera glutinare possunt, potissimũ durorũ corporum: At paruis vulneribus & mollioribus corporibus potius cõtraria sunt: nã nimiũ ea cõtendunt, ac plus satis desiccant. A.ibid.c.315.

Crambe brassica.

Brassica esculenta desiccãdi uim habet tum esa, tũ foris imposita, non tñ etiã admodũ acrem. Alioqui & ulcera glutinat, & maligna ulcera sanat, pręterea phlemonas iã induratas, ac ægrè solubiles, & id genus quoq; erysipelata. Eadẽ facultate epinyctidas & herpetes sanat. Habet q̃dam ẽt in se abstersorium, quo lepras curat. Porrò semẽ eius potũ lumbricos interficit, maximè brassicæ Aegyptiæ, quãto scilicet temperatura siccior est. Sanè amaræ qualitatis particeps semẽ est, sicut uidelicet omnia alia medicamenta, quæ ad lumbricos idonea sunt. Secundum eandem facultatem ephelidas, & lentes, & quæcunq; modicã abstersionem postulant, adiuuat. Porrò caules brassicæ cõbusti cineres efficiunt admodum desiccantes, ut uidelicet iã & causticã siue adurẽtem uim participent. Hac ratione ei ueterem adipem commiscentes, ad inueteratos laterum H dolores, & si quid eius fuerit generis, adhibent: nam ualenter digerens pharmacum efficitur. A.l.2 t.2.cap. 139.fol.115.f

Crambe agria brassica agrestis.

Brassica agrestis quodãmodo calidior sicciorq; domestica est, ceu alia ꝓpemodũ oĩa agrestia sui generis domesticis scd̃m utranq; hãc facultatem ualẽtiora sunt. Quamobrem neq; intra corpus citra noxã sumitur, ut quæ longius ab humana recesserit tẽperatura. Eadem de causa & gustantibus amarior est, q̃ domestica: quanq̃ domestica quoq; acrimonię nõ nihil & subamaritudinis cõtineat: sed utranq; hẽt agrestis ualidã: quare ẽt extergit & digerit, q̃ domestica ualentius. A.ibidem.

Crambe thalattia brassica marina.

Brassica marina supra q̃ q; uentrem deijciat, utpotè subsalsa & subamara gustu, fuerit sanè ẽt ad externos corporis usus, & ad omnia ea, ad quæ tales qualitates accommodantur, idonea. A.ibidem.

Cratæogonos.

Cratæogoni herbæ fructus & acris gustanti est, & † utenti frigidus, similis milio.

Crethmon.

Crethmon gustantibus salsum, quodammodo est cum paucula amaritate: quamobrem uis eius est exiccatoria & abstersoria. Vtraque tamen imbecillior ei est quàm in amaris.

† σφοδρῶς χρωμένοις: est in impressis cod. i. utenti uehementer. ut uertit interpres. Scio equidem apud Paulum in aliquibus codi. legi ψυχρὸς. i. frigidus. ut noster interpres transtulit: antiquissimi tamen libri habent σφοδρῶς: intelligendũq; est, quòd uehementer sit acris, quemadmodum et Dioscorides dixit. In Oribasio legitur καρπὸς δριμύς ἐστι καὶ σφοδρὸς. i. fructus acris est & uehemens.

Crithe

A *Crithe Hordeum.*

A.ibid. c 530 Hordeum primi est ordinis in exiccando,& refrigerãdo:hẽt ẽt pauxillum absterſionis.Paulo ẽt plus deficcat,q̃ farina fabacea,cui non inſint cortices:cætera uero ſimilia ſunt foris utentibus:in cibo aũt hoc fabis præſtat,ꝙ flatuoſam naturam exuat:fabis, quantumcunq; coxeris, flatuoſa natura remanet,ſunt.n. craſſioris eſſentiæ, q̃ hordeum : quamobrem eo plus ẽt alunt. Porrò,qm̃ utrunq; paulum modò à medio receſſit,multo ſunt uſui:nam talia medicamẽta multis alijs miſcentur ceu materiæ quædam.Itaq; ẽt cera,& oleum non paucis medicamentis coniunguntur.Alphiton uero,hoc eſt polenta,multo plus hordeo deſiccat.

Crimnon.

A.ibid.c.436 Crimnon.Quod craſſarum partium eſt tum in tritici,tum in zeæ farina, ita appellari conſue uit.Plus nutrit,q̃ polenta,ſed ægrius concoquitur.Porrò ſorbitio, quam ex eo conficiunt, pultos nuncupatur,eaq; ſi zea conficiatur,leniter uentrem ſiſtit,ac magis ſit frigatur.

Crinos Lilium.

Lilii Flos tẽperaturã miſtã obtinet,partim ex eſſentia tenuiũ partiũ ac terrena, ex qua utiq; hẽt,ut guſtu ſit amara:partim ex aquea,eaq; tẽperata.Itaq; ẽt quod ex eo conficitur oleum,ac unguẽtũ,citra morſum digerẽdi, ſimulq; emolliẽdi facultatẽ obtinet:unde fit, ut uteri duritiebus ſit aptiſſimũ.Porrò radix foliaq; per ſe trita deſiccãt,& abſtergunt,& digerũt moderatè:ꝓinde quoq; ambuſtis cõpetunt:ſiquidẽ hęc quoq; moderatè deſiccantẽ,extergentẽq; facultatẽ B poſtulãt.Radicẽ ergo toſtã,ac deinde cũ roſaceo contritã ambuſtis,quoad obducatur cicatrix. imponunt : quippe cũ alioqui,& aliorũ ulcerũ oĩum bonũ ſit inducendæ cicatrici remedium. Quin ẽt uteros emollit, menſesq; prouocat.Folia uero præcoquẽtes,& ipſa ad obductã uſq; cicatricem imponunt,non in ambuſtionibus duntaxat,ſed aliis quoq; ulceribus. Sed & ſunt, qui aceto ea cõdientes ad uulnera ſuo tp̃e utantur. Plus tñ ineſt abſtergentis facultatis in radice,q̃ in foliis,quanq̃ tñ nec in ea ipſa multum inſit,ſicut prædiximus: nã primi ordinis abſtergentiũ eſt medicaminũ.Itaq; cũ aut uitiligines,aut pſorã,aut leprã,aut achoras, aut aliquid id genus, extergere uolumus,cõmiſcemus illi aliquid aliorũ medicaminũ ualidius extergentiũ,cuiuſmodi eſt & mel. Cæterũ ſi id moderatè illi ac conuenienter admiſceatur, & ad neruorũ diuiſiones cõpetit,& ad alia uniuerſa,quæ ualenter exiccari poſtulant abſq; morſu.Repoſuimus uerò etiã qñq;,& foliorũ Succũ cũ aceto,& melle coctũ:ſuccus quinq; partibus plus utroq; erat.Eratq́ue inſigne medicamen ad oĩa ea,quæ ualenter exiccari poſtulant abſq; morſu,ceu uulnera oĩa ingentia,& maximè quæ in capitis muſculorum eueniunt:tũ ad ea ulcera,quę nimis mollia ſunt, & diuturna,atq; ægre ad cicatricẽ perducuntur.Sed hęc iam ad medicamentorũ cõponendorũ C inſtitutũ attinet,a quo,q̃tum licet,abſtinere in præſentia adnitor: cæterũ rerũ ipſarũ natura ſæpenumero ut attingam adigit:celeriter uero relinquenda ſunt,atq; ad propoſitum reuertendũ.

Crocodilium.

A.l.2.t.2.ca. 126.f.113.f.g Crocodilii ſemen acre eſt,atq; odoratum,urinam menſesq; ciens. Itaq; facultatem habuerit calidam,digerentem,& exiccantẽ.Succus tum caulis,tum ſeminis, ut quæ ſimilis ſint facultatis, nephriticos adiuuat.Radix pectoris excreationibus ualenter conducit,minus quidem,q̃ ſemen,acris,non tamen minus amara.Trahit uero etiam per nares ſanguinem.

Crocus.

A ibid.c.119 Crocus paulum ẽt adſtringẽs quid obtinet,quod terreum frigidum oñdimus: ſed ſuperat in eo calfaciens,& qualitas,& facultas:ut tota eius eſſentia ſecundi ſit ordinis excalfacientiũ, & primi exiccantium.Proinde concoquendi quoq; uim quandã obtinet: adiuuãte ſcilicet in hoc & paucula illa adſtrictione.Quippe quibus medicamentis,cũ non admodũ excalfaciant,paucula adeſt adſtrictio,ea parem facultatem hñt eſſentiis emplaſticis uocatis:quas cum iunctas eſſe caliditati non uehementi contigerit,pepticas,hoc eſt concoquentes, eſſe oſtendimus.

Crommyon Cæpa.

A.ibid.c. 240 fol.126.d D Cæpa ex quarto eſt ordine excalfacientiũ:eſſentia eius potius craſſarũ eſt partium: vnde ẽt hęmorrhoidas aperit tũ appoſita,tum cũ aceto inuncta.In ſole alphos abſtergit: tum alopeciis attrita pilos alcynio citius reſtituit.Porrò ſi ſuccũ eius exprimas,qđ reliquũ eſt admodum terreæ ſubſtantiæ eſt,eiusq; calidæ:at ſuccus aqueæ aereæq; caliditatis. Hic igitur iis, qui ſuffuſi ſunt,aciẽ oculorũ obtuſam prę craſſitudine humorũ obtinẽt,inunctus prodeſt.Ex huius tẽperatura tota cæpa flatuoſa eſt mãducata. Itaq; quę tẽperatura ſunt ſicciore,minus flatuum gñant.

Cyamos faba.

Faba in utroq; medii tẽperamenti proximè eſt in †exiccando & refrigerando.Caro eius paulũ quoq; abſtergẽtis facultatis continet,ſicut putamen nõ nihil adſtringẽtis. Idcirco medicorũ non nulli totã fabam cũ oxycrato decoctam dyſentericis,cęliacis,vomentibus (quos ἐμετικοὺς nominant,) exhibuerunt.Porrò ut eduliũ,flatulenta eſt,ac coctu difficilis,ſiquid aliud:excretionibus ex thorace,& pulmone idonea: vt medicamentum uero foris impoſita,deſiccat innoxiè. In podagricis ea ſæpenumero uſi ſumus ex aqua decocta,& ita adipi ſuillo admiſta. Ad neruorũ tũ cõtuſiones,tũ ulcerationes,farinã eius ex oxymelite impoſuimus.Ad eos,quos ex ictu iã phlegmone

† Dioſc. in calefaciendo. & melius, quia medium inter contraria, iam vero ſiccare & refrigerare nõ contrariatur, niſi ẽt, & hic & apud alios Galeni ſectatores προξηραίνειν legere malumus θερμαίνειν.

phlegmone occupauerat,cum polenta.Sed,& testium,& ulcerũ aptum est cataplasma:nam hæ E partes cum phlegmone tenentur,moderatè refrigerari amant,maximè cũ ubera ex lacte in ipsis concreto phlegmonen patiantur.Quin lac quoq; ab eo cataplasmate extinguitur: sicut puerorum pubes farina fabacea illita plurimo tempore glabra,seu impubis permanet.

Cyclaminos Rapum siue tuber terræ.

Cyclaminus" uarias uires possidet.Nã & abstergit,& ĩcidit,& ora uenarũ aperit,& attrahit, & digerit.Clarũ id est ex particularibus operibus : nã succus eius hæmorrhoidas reserat, uiolenterq; ad secessum prouocat in crocyde siue floccis appositus. Sic ẽt facultatibus, phymata, strumas, aliasq; oẽs durities digerẽtibus, cõmiscetur:ac suffusis cum melle illitus competit.ad hęc quoq; per nares expurgat.Adeo vehemẽs eius facultas est, ut abdomine illito,uentrẽ subducat,& fętus interimat:nam,& alioqui ualidũ interimẽdo conceptui medicamen est,in pesso appositus.Tota aũt radix succo imbecillior est, quanq̃ & ipsa uehemẽs sit.Nam & menses siue epota,siue apposita euocat:& aurigini prodest,non modò ipm uiscus expurgans,sed ẽt quæ in toto corpore bilis fuerit,eam per sudorẽ eijciẽs . Proinde sanè post potionem,sudoris adiuuanda oĩno prouocatio est.Modus eius bibendi est drachmarum trium,siue cum melicrato,siue cũ passo.Cutem detergit cum in alijs,tum ꝙ alopecias,ephelidas,omniaq; exanthemata siue efflorescentias,curet.Lienem quoq; induratum iuuat emplastri modo illita tum recens,tum arida . Sunt,qui radicem siccam asthmaticis seu anhelantibus exhibeãt.Porrò altera cyclaminus,quã quidam cyssanthemon nominant,ꝑꝑea ꝙ cysso,hoc est hederæ,flore sit assimilis,radicem quidem inutilem hẽt,sed fructum admodum efficacem.Nã hic uino albo pluribus diebus duobus cyathis potus lienes sanat,urinas mouens,ac uentrem subducens : secundas quoque eijcit , & asthmaticis prodest.Qualitas eius gustanti acris est,& sublenta. F A.l.2.t.2.ca. 271.l.129.d.

Cyminum Cuminum.

Cymini"Semine maximè utimur,quemadmodum anisi,ligustici,cari,petroselini.Est uero & facultatis excalfacientis,sicut illorũ unumquodq;,tum urinam mouentis,& flatum extinguentis,ex tertio ordine excalfacientium . A.l.2.t.2.ca. 136.b

Cynosbatus Sentis canis.

Cynosbatus.Huius fruticis fructus nõ segniter adstrictorius est,folia uero mediocriter. Itaq; particularis eius usus haud ignotus est.Cauendum ab eo,quod in fructu eius,lanę speciem hẽt, ceu arteriam uitians.

Cyparissus Cupressus. G

Cupressi Folia,germina,pilulæ recentes, & molles magna uulnera conglutinant in duris corporibus.Ex quo clarum est,ꝙ resiccãdi uim habeat absq; insigni acrimonia,aut caliditate, sicut certè & gustus testificatur:apparet.n.in ea leuis quidẽ acrimonia,sed plurima amaritudo,multoq; ẽt plus acerbitatis in tota planta.Tanta ei inest acrimonia caliditasq;,quanta satis sit deducẽdę in altum acerbitatis,ac nullam tñ mordicationem,aut caliditatem in corporibus efficiat. Proinde in alto latentes in flaccidis putrescentibusq; affectibus humiditates, innoxiè tutoque depascitur,atq; absumit,cũ,quæ excalfaciunt simul desiccantq;,eas quidẽ,quæ contentæ sunt, absumant,cæterũ acrimonia,& caliditate alias attrahant.Sic,& enterocelicos iuuat: siquidem exiccat,roburq; addit corporis partibus præ humiditate laxis: utpote cum adstrictio in altum subeat deducente ipsa caliditate,quæ admista est,eum seruante modum,ut deducere quidẽ ualeat,non tñ mordicare queat.Quidam ea utuntur ad carbunculos,& herpetes,polentæ miscentes,tanquam absumat citra excalfactionem,eos morbos facientem humiditatem. Sunt, qui & ad erysipelata utantur,admista nimirum polenta cum aqua,aut oxycrato aquoso. A.ibi.f.117.a

Cyperus Iuncus quadratus.

Cyperi"radices maximè usui sunt,excalfacientes pariter,& exiccantes absq; mordacitate . H Itaq; ulceribus,q̃ prę nimia humiditate cicatricẽ difficulter admittunt,mirifice prosunt:hñt.n. quiddã ẽt adstringens.Quapropter ulceri item oris cõueniunt.Quin, & incidendi uim quãpiã illis inesse testificandum,qua & calculo uexatis congruunt,& urinam,mensesq; prouocant. A.ibid.c.595

Cypros.

Cyprus.Huius arboris folia,sũmaq; germina in usum ueniũt,& facultatis, & qualitatis mistæ . Hñt.n.q̃ddã digerẽs cũ aquea substantia modice calida:hñtq; ẽt adstrictoriũ q̃ddã ex terrena substãtia frigida.Itaq; eorũ decocto q̃dã ambusta fouent.Vtunť uero ẽt aduersus igneas phlegmonas,& carbunculos:nã absq; molestia,& morsu desiccãt.Quin ẽt sponte prouenientibus in ore ulceribus,ac maximè q̃ aphthode sunt,& ipsis ẽt puerorũ aphthis,cõmãsa accõmoda sunt.

Cytisus.

Cytisi"folia digerendi facultatem obtinent aquæ temperatæ mistam,sicut & maluæ. A.ibid.ca.24.

Conion Cicuta.

Cicuta"ꝙ extremè refrigerantis sit facultatis,omnes norunt. A.ibid.c.662

Conos.

Coni"Fructus, quem quidam Cocalon nuncupãt, & Strobilon,uiridis totus, habet cum humiditate A.ibid.c.280 fol.131.a

A miditate amaritudinem quampiam,& acrimoniam.Proinde purulẽtis, & quibuſcunq; adeo,q̃ in thorace,& pulmone ſunt,facile extuſſire,& expuere expedit, accõmodus eſt.Porrò fructus ex eo eſculentus,nutrimentũ eſt coctu difficile,& ualidum.At,ut medicamen aſperitati lenien dę congruit,cum uidelicet in aqua maceratus oẽm in ea acrimoniam reliquerit:nam reliquum oẽ minime mordax,maximeq; emplaſticũ redditur,in medio calidæ, & frigidæ qualitatis,cõſiſtens,ex aquea,& terrea miſtum ſubſtantia,minimum participans aereę.

LAGOPVS

LAgopus facultatis eſt deſiccantis,adeo ut fluxus alui probè exiccet.

Lathyris.

A.ibid.c.473 Lathyris. Sunt qui dicant,& hanc eſſe Tithymalli ſpeciem, tum ꝙ ſimiliter illis ſuccum habeat,tum ꝙ eodem modo purget,totaq; illis facultate aſſimilis ſit,niſi ꝙ ſemen guſtantibus uideatur dulce:quod ſanè etiam purgatoriam uim maximè poſſidet.

Lampſane.

Lampſane eſa quidem ſuccos prauos procreat:cæterum illita abſtergendi non nullam digerendiq; facultatem poſſidet.

B *Lapathum.*

A.ibi.ca.53. Lapathum moderate digerentẽ ſortitum facultatem eſt,at oxylapathum miſtã:nã cũ eo qđ digerit,nõ nihil quoq; repercutit.Semen eorum manifeſtã quoq; quandã adſtrictionẽ obtinet, ut & dyſenterias,& diarrhœas ſiue profluuia,ſanet,& maxime oxylapathi. Porrò Hippolapathum,quod in totum paludibus prouenit,eaſdẽ dictis facultates obtinet,ſed imbecilliores.

Lumonium.

Lumonij fructum,utpote auſterũ,exhibent cũ uino cęliacis,& dyſentericis, hęmoptoicisq; ſiue ſanguinem ſpuentibus.Iuuat,& profluuium muliebre.Satis eſt oxybaphi menſura.

Luchen.

Luchen,qui in petris naſcitur,eſt uelut muſcus quidã,ſed recte ex plantarũ cenſeri gñe põt. Porrò ita nominatus vř,ꝙ luchenas curet. Extergentem hẽt ac modice refrigerantem facultatem,utranq; uero reſiccantem.Atq; abſtergentem quidem atq; exiccantem a petra obtinet:refrigerantem uero ab humore aqueo,naſcitur.n.in humidis,& roridis ſaxis.Porrò quod ex talibus componitur,aduerſum eſſe phlegmonæ{quod aphlegmanton uocant}nihil mirum eſt.Cęterum an hæmorrhagias ſiſtat,ut refert Dioſcorides,id uero neutiquam dicere queam.

C *Leontopetalon.*

Leontopetali radice maxime utimur:quæ digerendi facultatẽ,& exiccãdi, excalfaciendiq; in tertio ordine poſſidet. *Lepidium.*

A.ibid.c.657 Lepidium ex quarto eſt ordine excalfacientium,ſimile naſturtio tum odore,tum guſtu,tum viribus,ſed minus eo deſiccat.

Leucas.

Leucas acrem poſſidet qualitatem exuperãtem, temperaturam uero calidã ſiccãq; in tertio quodammodo ordine. *Leucacanthon.*

Leucacanthon, quidam autem polygonaton, alij, Iſchiada nuncupant. Huius amara radix eſt:ac proinde incidit,& exiccat in tertio ordine:in calfaciendo autem ex primo eſt ordine.

Leucoion.

Leucoij Frutex uniuerſus extergentem facultatẽ poſſidet, ac tenuiũ partium: plus tñ flores, & inter hos,q̃ ſunt ſicciores,magis ẽt q̃ uirides:adeo ut & oculorũ cicatrices craſſas extenuẽt. Tũ menſes quoq; decoctũ eorũ mouet:& fœtas,fętusq; emortuos elicit:ac ſi bibatur,abortũ facit.Eſt ergo id medicamentũ,ut ſi qđ aliud,amarũ. Ac ſi quis uiriũ eius uehemẽtiã multa aqua

D admiſta retundat ac mitiget,aut certe id genus aliquo, hẽbit & ad phlegmonẽ non malũ medicamen.Sic,& decoctũ eius,ſi non merum fuerit,uteri phlegmonas itidẽ perfuſum ſanat, potiſſimũ q̃ diutino tpe ad ſcirrhi modũ induruere.Sic & cum cerato ulcera ægrè ad cicatricẽ peruenientia curat.Sunt uero ẽt,qui cum melle,& ad aphthas adhibeant.Semen, cum eiuſdẽ facultatis ſit,aptiſſimum eſt duarum drachmarum menſura potum: tum menſibus ciendis appoſitum cum melle conuenire creditur,fœtusque uiuentes interficere,ac mortuos eijcere.Radices ſimilis quoq; facultatis,niſi quatenus craſſiorum ſunt partium,& magis terrenæ, cum aceto lienes induratos ſanant.Non nulli uero & phlegmonas{in articulis} induratas iis curant.

Leuce Populus alba.

Leuce arbor miſtæ quodãmodo tẽperaturæ eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia:quamobrem & abſtergentis facultatis eſt particeps.

Libanotus Thus.

A.ibid.c.525 Thus excalfacit ordine ſecundo,deſiccat primo,hẽt quoq; ſubadſtringens puſillum:ſed minimum manifeſta adſtrictio eſt cãdido. Cortex eius euidenter adſtringit:proinde ſanè ſtrenuè quoq; deſiccat,adeo ut ex ſecundo ſit ordine completo deſiccãtium. Eſt autem craſſiorum partium,q̃ ipm thus,& minime particeps acrimoniæ.Ob has ergo tum facultates,tum qualitates,

multus

multus est eius usus apud medicos in hæmoptoicis, stomachicis, cœliacis, ac dysentericis, non E tm̃ ijs, quæ extrinsecus applicantur, ipm̃ admiscentes, sed & ijs, quæ intrò in corpus sumuntur. Ramus* eius tum siccioris, tum calidioris est facultatis, q̃ ipm̃ thus, adeo ut ad tertium usq; excessum perueniat. Habet uero etiam abstersorium quiddam. Itaq; eo nomine, & expurgare, & implere, quę in oculis consistunt ulcera uidetur, uelut & qui ex myrrha, & qui è styrace.

* θαλλὸς deprauate legitur in codicibus impressis. legẽdum est.n. αἴθαλος, vt antiqui cod. & Oribasius hñt.i. fuligo uel fauilla. Antiquus interpres habet, fumus.

Libanotides.

Libanotides tres sunt, una sterilis, duæ fructum ferentes: oẽs uero eiusdem facultatis, emollieñtis, & digerentis. Succus tum radicis, tum herbæ, mistus melli obtusam oculorum aciem ab humorum crassitudine emendat. Porrò eius libanotidis, quæ ad coronas est utilis, quam Romani Rosmarinum nuncupant, decoctum regio morbo laborantes potum adiuuat. Omnes enim libanotides abstergentis, & incidentis facultatis particeps sunt.

Lignys Fuligo.

Fuligo* omnis exiccatoria est, ac proinde terrestris est essentiæ, hñs quasdã ẽt ignis, qui materiam combussit, reliquias: sed id pusillum est. Porrò tota natura terrena est, tenuium partiũ. Sed quæ speciatim in ea dr̃iæ sunt, eæ pro usta materia eueniunt, ex acriore, & calidiore, tali ẽt proueniente fuligine, ex dulciore simili quoq;, & hinc fuligine proueniente. Primum.n. thuris fuligine utuntur in ocularias medicinas mista, eas uidelicet, quæ ad oculos etiamnum phlegmone tentatos accõmodantur, atq; etiamnũ fluxione uexatos, & ulcera hñtes: nã & illa expurgat, & carne implet. Ad hæc usurpant quoq; eã ad facultates quas uocant calliblepharas. Præterea terebinthinæ, myrrhæq; fuligo molestia caret, non aliter q̃ thuris: sed styracis quodammõ ualẽtior est: magis ẽt picis liquidæ: qua ẽt magis cedri. Porrò acrioribus utuntur ad uitia palpebrarum uocata ptila, & erosos oculorum angulos humidosq; citra plegmonem: at mollioribus mitioribusq; tum ad hæc, tum ad ea, ad quæ competere paulò superius diximus thuris fuliginem. A. l. 2. t. 2. ca 242. f. 126. g F

Libysticum.

Libystici Radix, & semen ex genere eycalfacientium sunt, adeo ut mẽses cieant, & urinas prouocent, flatusq; extinguant.

Linospermon Lini semen.

Lini* Semẽ esum flatuosum est, ẽt si frigat: adeo sanè recremẽtia humiditate plenũ est. Est uero ẽt in primo ordine quodammõ calidum, ac humiditatis, & siccitatis quodãmodo in medio est situm. A. ibid. c. 598

Linozostis Mercurialis.

Linozostide utuntur oẽs ad uentris purgationes duntaxat. Verũ enimuero, si quis eius facere periculum volet in cataplasmate, sanè admodum eam esse digerentis experietur facultatis. G

Lonchitis.

Lonchitidis* eius uidelicet, quę semen hẽt triangulare, cuspidis figura, radix potissimum quodammõ similis est radici dauci: proinde urinam ciet. Porrò eius, quæ scolopendriæ similia hẽt folia, ea ad glutinanda uulnera idonea sunt uiridia, sed sicca cũ aceto bibita lienes induratos sanant. A. ibid. c. 336

Lycion.

Lycion,* siue pyxacãthon, arbor spinosa, ex qua lycium, qđ uocãt, cõficitur, id uidelicet medicamentum liquidum, quo ad sugillata utuntur, & sedis orisq; phlegmonas, ulcerationesq;, tũ herpetas, putredines, & ulcera cõtumacia, & aures pure fluẽtes, & ĩtertrigines, ac paronychias. Est aũt facultatis exiccatoriæ, compositũ ex diuersi generis substantijs, §quas ἐτερογενεῖς, Græci uocant, §altera quidem tenuium partium, digerentẽ atq; calida: altera terrestri frigida, ex qua adstrictionem obtinet. Porrò hæc qualitas pusilla medicamento inest: digerit uero, & desiccat, non parum, nempe in sc̃do ordine: in calore aũt medijs, & symmetris proximum est. Proinde ad uaria hoc utuntur medicamine, ut abstergente quidem† ad putredines, & cacoethe ulcera; §vt contrahente uero, cœliacis, dysentericis, ac muliebri profluuio adhibentes. Lycium hoc, in H Lycia, & Cappadocia plurimum prouenit. Sed indicum ad omnia ualentius est. A. ibid. c. 390

† Al. quando id assumunt tanquã expurgans, quæ pupillã obtenebrant.

Lysimachios.

Lysimachios superantẽ hẽt qualitatẽ adstrictoriã, ꝑ quã & uulnera glutinat, erũpentẽq; ex naribus sanguinẽ emplastri mõ illita reprimit. Quin, & reliquas sanguinis eruptiones sistere ꝑt tũ ipsa, tum succus eius multo magis. Pota dysenterias, sanguinis reiectiones, ac muliebre profluuium sanat.

Lychnis.

Lychnidos Coronariæ semen calidum est secundo quodammodo ordine, aut iam etiam tertio: siccum sanè eodem modo.

Lotos Herba.

Lotus domestica, quã quidã Triphyllon, hoc est trifoliũ, noĩant, ut mediocriter abstergendi uim possidet, sic ẽt exiccãdi. In caliditatis frigiditatisq; coniugatione media quodammõ est, & tẽperata. Lotus ãt agrestis plurima in Libya prouenit. Semen eius secundi est ordinis excalfacientium, hẽtq; non nihil abstersorium. Porrò Aegyptiæ loti semen etiam in panes fingitur.

Lotus Arbor.

Lotus* arbor non ita multę adstrictoriæ qualitatis est particeps, sed & tenuium partium est, A. ibid. c. 513

&

A & exiccatoria.Itaq; lignorum eius assulæ derasæ muliebri accõmodantur profluuio, & dysenterijs,& cęliacis affectibus. Decoquuntur uero interim in aqua,interim in uino, nimirũ prout usus poposcerit: nec infunduntur tñ,sed & bibuntur.Quin ẽt ꝙ pilos defluentes cohibeat,nõ mediocre signũ est ipm adstringentis esse cuiusdã,similiter mediocriter desiccantis, facultatis. Dictũ quippe est & in sermone de ladano eiusmodi esse facultatis oportere, qđ fluentes capillos esset cohibiturum.

M A C E R

A.ibi. c. 448. MAcer Cortex est,qui ex India conuehitur,gustu multum acerbo,cũ leuicula quadã acrimonia odorata,iucundum sanè redolens, ut pleraq; aromata,siue odorata, quæ ex India conuehuntur.Videtur itaq; & ipse ex mista cõstare essentia,pleraq; terrena frigida,paucula uero calida,& tenuium partium.Quamobrem ualenter desiccat,adstringitq;.Proinde cęliacis, & dysentericis miscetur facultatibus,in tertio exiccantium cõsistens ordine: in caloris frigorisq; differentia neutrum insigniter efficiens.

Malabathrum.

A.ibid. c.253 Malabathri Folium spicæ nardi similem facultatem obtinet.

Malache Malua.

A.ibid.c.194 B Malua, Agrestis quidem,digerentis paululũ & emollientis leuiter est facultatis:hortensis uero quanto plus hẽt aqueæ humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Fructus eius tanto ualidior est,quanto & siccior.Porro huius generis est & ea,quæ Dendromalache nuncupatur, sed efficacissima comprehensarum in digerendo.Appellatur etiam Althæa.

Mandragora.

A. ibi.c.357. Mandragora uincentem hẽt facultatem refrigeratoriam,adeo ut tertij sit ordinis refrigerantium.Veruntamen non nihil ẽt caloris inest,& in pomis humiditatis. Proinde soporem ea conciliandi uim habent. Radicis cortex cum sit ualentissimus,non tantùm refrigerat, sed & desiccat: reliquum quod intus est,imbecillum est.

Marathrum Fœniculum.

A.ibid. c.274 Fœniculũ tã ualenter excalfacit,ut ex tertio ordine excalfacientiũ censeri promereatur:desiccat uerò nõ æquè,sed ipm quispiã in hoc primi esse ordinis posuerit.Proinde lac ꝓcreat:qđ, si admodũ desiccaret,nõ sanè efficeret:suffusis eadẽ rõne auxiliat:urinas mensesq; ciet.Porrò est & alterũ fęniculũ agreste, qđ præ magnitudine hippomarathrũ nuncupant: cuius radix ac semen amplius q̃ domestici,desiccandi uim obtinet: quocirca uentrẽ quoq; eo noĩe sistere uř: C nec sanè manifesta illis inesse uř adstrictio. Huius nõ radix mõ,sed, & multo magis semen cachryi assimile est:potestq;,& calculos frangere,& aurigiñosos sanare,mensesq; & urinas mouere:non tñ lac congerere,sicut illud superius.Aliud est Hippomarathrum, cuius semen rotundũ est & acre,simile semini coriandri,facultate quidem hippomarathro simile,sed debilius.

Mastiche.

A.ibid.c.453 Mastiche Candida quidem,& Chia consueto more cognominata,quodammõ ex contrarijs cõposita facultatibus est,adstringente uidelicet,& emolliente.Proinde stomachi,uentris,intestinorum,iecorisq; inflãmationibus cõpetit,utputa secundo ordine excalfaciens, & desiccãs. Nigra uero,quæ Aegyptia cognominatur,tum magis desiccat,tũ minus adstringit: quamobrẽ aptior quodã modo est ad ea,quæ ualidiorẽ digestionẽ per halitum exposcunt. Hac ratione, & furunculis bonum est remedium.Porrò oleum unguentumq; mastichinum ex Chia conficitur, non admodum sanè ex Aegyptia. Cæterum similis est & ipsum mastichæ facultatis.

Melanthium Nigella.

A.ibid.c. 516 Melanthium excalfacit atq; desiccat tertio ordine. Vř ẽt tenuium esse partium:hoc.n. nomine catarrhos sanat calidu in lintheo admotũ, atq; assiduò olfactum. Quin ẽt si intro in corpus D sumatur,uel maxime flatus extinguit.Vnde cõstat essentiæ ipsum esse subtilium partium, & ad unguẽ a caliditate elaboratæ:ꝑpea sanè amarum est.Ostensum uero in quarto horum uolumi num est,ꝙ cum ad extremam tenuitatem atq; elaborationem terrena pertingit substantia,amara proueniat qualitas. Itaq; mirum non est,si lumbricos interimat non esum modo,sed ẽt foris uentri impositum: siquidem & id præstare posse saporem amarum monstratum est.Nec sanè ẽt mirandum,si lepras,clauos,myrmecias eiiciat,ei præsertim qui in superioribus libris comprehensorum haud est immemor.Sic uero ẽt orthopnęam iuuat:& menses prouocat, qui utiq; ob crassitiem, aut uiscositatem humorũ retenti fuerint. In summa uero,ubi sectione, extersione, desiccatione,excalfactione est opus,præstantissimum id remedium est.

Melilotum.

A.ibi.ca.445. Melilotum mistæ facultatis est:habet.n.quiddam adstringens: sed & digerit,& concoquit: copiosior enim in eo est substantia calida,quàm frigida.

Mel.

A.ibid. c.489 Mel desiccat & excalfacit ordine secundo. Est aũt simplicis, quoad fieri põt,tum facultatis tum temperamẽti,extergentis,ut nobis appellare mos est, medicamentorum speciei existens. Porrò coctum minus acre absterforiumque redditur.Itaq; ad sinuosorum ulcerum glutinationes

nes eo utuntur. Cæterum ſi quod mel amarum eſt, ceu Sardoum, clarũ eſt, & ipſum miſtæ eſſe E facultatis: tanquam ſi noſtrum quiſpiam ei abſynthium admiſcuiſſet. Sed & ſacchar, ut uocãt, qđ ex India, atq; fęlici Arabia cõuehitur,† in calamis, ut aiunt, cõcreſcit, & ipm mellis eſt ſpecies minus certè noſtrate dulcis, ſed adſimiles ei uires obtinens, quod ad abſtergendum, deſiccandum, & digerendum attinet. porrò quatenus nec inimicum ſtomacho eſt, ceu noſtras, nec ſitim afferens, eatenus ab illo ſubſtantia differt.

† περιπήγνυται μὲν, ὥς φασι, καλάμοις. id eſt cõcreſcit quidem ut aiunt, circa calamos.

Meliſſophyllon Citrago.

Meliſſophyllum Marrubio ſimile eſt facultate, ſed plurimum ab eo uincitur. Quamobrẽ nec utitur eo quiſpiam: ſuperuacaneum ſiquidem foret, præſente marrubio, cuius tantus eſt ubiq; terrarum prouẽtus, uelle uti meliſſophyllo. Cæterum, ſi cui fortè ad manum quandoq; marrubium non fuerit, illo uti liceat, modò non exciderit, quando ab hoc exuperetur.

Meſpilum.

Meſpilum, alij Tricoccum nominant, ꝙ tria intus in uniuerſum gerat grana, quorum unumquodq; arboris eſt ſemẽ, ceu ea, quæ in malis inueniuntur, ipſius mali: & uinacei, ipſius uitis: & ficus, minuta illa grana, quas Cenchramidas Gręci uocant. Arboris huius fructus admodũ acerbus eſt, uixque edi põt, uentrem ſtrenuè coercens. Quin & in germinibus, & folijs acerba hæc F qualitas non pauca reperitur. A 1.2.t.2.ca. 742.

Medion Trifolium odoratum.

Medij radicem contra atq; fructum ipm temperatam eſſe contigit: Nã illa quidẽ auſtera eſt, & fluxiones cohibet cũ alias, tum uerò ẽt profluuium muliebre qđ uocant. At ſemen tñ abeſt ut tale quid efficiat, ut etiam menſes cieat, nimirum tenuium partium, & incidendi facultatis.

Mecon Papauer.

Papauer alterum rhœas nuncupatũ eſt, ꝙ.ſ. celeriter flos eius defluat: alterum domeſticũ, qñquidem colitur. Quin, & aliæ duæ præter has ſunt ſpecies ſylueſtris papaueris, alterum uelut inſidentẽ calicẽ ſuſtinens, alterum longiorẽ, ꝙ̃ illud calicẽ obtinens, totũ aũt procerius ac ſqualidius. Ab hoc ſuccus defluit: atq; hinc eſt, quòd hanc ſpeciem quidã rhęada nominent. Porrò oĩum facultas refrigeratoria eſt. Cæterum ſatiui ſemẽ, qđ & thylacite cognominant, mediocriter ſomnum conciliat, uiſu candidum: proinde pani ipm inſpergunt, ac melle maceratũ edunt. At eius, qđ primo loco recenſuimus, cuius florẽ celeriter decidere poſuimus, ualidius ſemen refrigerat: itaq; nequaꝙ̃ eo q̃s innoxiè ſolo uti poſſit, ſicut ſatiuo ſiue domeſtico, melli admiſcẽs. Admodum uero, ſi ita ſumptũ ſit, ſomnũ conciliat. Cæterum puſillum eius inſpergunt ijs, q̃ ex G melle conficiuntur, bellarijs, atq; itrijs, panibusq;. Porrò tertio loco dicti ſemen atrum, ẽt medicamentoſum eſt, admodum refrigerans. At, quod quarto loco poſitum eſt, oĩum eſt medicatiſſimum tum in ſemine, tum in caliculis, tum in folijs, tum in ſucco. Validè.n. refrigerat, ad ſtuporem uſq;, & mortem perducens. Sed medici, quo probè eo utantur, medicamentis miſcẽtes, frigiditatis uehementiã retundunt. Eſt.n. ex quarto & ultimo refrigerantiũ ordine. Porrò quo pacto maximè ex methodo miſtionem facere oporteat, non eſt præſentis tractationis proprium, ſed eius, quæ de componendis medicamentis agit, quæ poſt hoc opus nobis exponetur. A.ibic.d.462.

Mecon Ceratitis, papauer cornutum.

Papauer cornutũ, noĩatum q̃dẽ ſic eſt a fructu leuẽ inuerſionem hñte, uelut & fęnũgręcũ, ut bouis cornu eſſe uideatur ſimile. Vocat̃ porrò a q̃buſdã Paraliũ, qñquidẽ ut plurimũ iuxta mare naſcitur. Vim hẽt incidendi, & abſtergendi. Itaq; radix herbæ in aqua decocta ad dimidiũ, hepaticos affectus adiuuat. Porrò folia, & flores ſordida admodum, & contumacia ulcera iuuant: ſed ea reiicere oporret, ulceribus iã expurgatis: adeo.n. abſtergere ualent, ut & puræ quoq; carnis non nihil eliquent. Hoc uirium robore non ſordẽ dũtaxat, ſed & cruſtã ulceribus detrahit.

Mecon Heraclua, papauer Herculeum. H

Papauer Herculeum. Vocatur uero, & aphrodes, hoc eſt ſpumoſum, eo ꝙ totum candidum eſt, & ſpumoſum, exile. Semen habet pituitam expurgans.

Medea Malus.

Malus non oĩs eiuſdem naturæ eſt, uelut nec eiuſdẽ fructus. Quippe quędã mala dulcia ſunt, q̃dam auſtera, non nulla acerba, non nulla acida, alia extremè exoluta, & aquea. Et ſanè in iſtis aqueũ exuperat, ut tẽperies eorũ ſit tũ humidior, tũ frigidior: in acerbis tũ terrenũ frigidũ: in auſteris uero tũ iſtud, tũ † aqueũ frigidũ: ſicut in dulcibus aqueũ temperatum. Sic quoq; ſucci, cortices, foliaq; arborum inter ſeſe diſſident. Itaq; ſi auſteriora ſint atq; acidiora, uulnera illis glutinare poſſis, tũ in phlegmonarum principio influxionẽ repercutere, ac ſtomachũ uentrẽq; exolutũ ac languidum roborare: at aquoſioribus mediocres phlegmonas incipiẽtes, & gliſcentes remittere. Sed hæc iã ad curandi rationem attinent: proinde ea citius ẽt relinquenda. Porrò ꝙ plurima pomis oĩbus recrementitia frigidaq; inſit humiditas, uel hinc liqueat, ꝙ eorum omnium nullus oĩno ſuccus durare ac uetuſtatem ferre poſſit, uerum aceſcant, corrũpanturq; uniuerſi. Solus.n. cydoniorũ, & ſtruthiorũ (vtpote quę p.p uincentẽ adſtrictionem minus cęteris ſunt humida) ſuccus coctus cum melle durare poteſt: tametſi ipſe per ſe non ita durare queat. A.ibid.c.563

† Orib. cod. addit dulce: ĩ acidis. vide ſupra lib. 4. cap. 8.

Melea.

A *Melea Persice, malus persica.*

A. ibi. c. 564. Melea Persice. Hæc uulgo nunc ab oĩbus uocãtur Persice tñ, illo uidelicet omisso, melea. Ipsa igitur arbor in germinibus, & folijs uincẽtem habet amaram qualitatem. Proinde folia eius trita, & super umbilicum imposita lumbricos necant. Alioqui sanè ẽt digerens medicamẽ est. Fructus eius, nempe esculentum hoc persicum, humidior est, & frigidior temperie.

Melea Armenice, malus armenica.

A. ibid. c. 143 Melea Armenice. Huius uetus nomen deficit: uocant. n. oẽs tum fructum tum arborẽ præcocion. Fructus humidior frigidiorq́; est, utrunq; secundo quodammodo excessu perpessus.

Melea Medice, malus medica.

A. l. 2. t. 2. ca. 116. f. 111. g Melea Medice. Huius fructus non amplius malum medicum, sed ab oĩbus citrium nuncupari adsolet. In semine quidem uincentem habens qualitatem acidam & siccam, ut ipm tertij sit ordinis resiccantium refrigerantiũq́;: in cortice uerò itidem desiccantẽ temperiem est sortitus, non parum tñ habentem acrimoniæ: proinde desiccat hic secundo excessu, non tamen frigidus est, sed aut temperatus, aut paulo infrà. Porrò caro eius pariter crassi succi est, & pituitosa, frigidaq́;: nã & ipsa editur sicut & cortex. Semen oẽ edi ineptum est, tum humidum illud, & acidũ, de quo primum disserui. Et nucleus, qui in illo inuenitur, id quod re uera semen est, hic amarus est, & digerẽdi uidelicet, siccandiq́; facultatem obtinens, secundo quodammodo ordine à tem-
B peratis recedens. Folia uerò deniq; exiccandi, ac digerendi uim obtinent.

Meum.

A. ibid. c. 454 Meum. Huius radices perutiles sunt, calidæ tertio ordine, siccæ secundo. Proinde urinã mensesq́; ciere uolentes hoc utuntur pharmaco. Sed si plusculum sumatur, capiti dolorem mouet, utpote cum plusculum sit calidum, q̃ siccum. quippe cum humiditatem crudiusculam etiamnũ & flatuosam caliditas, quæ in ipso est, ad caput deferat, atq; ita ipsum afficiat lędatque.

Milax Trachua, hoc est aspera.

Milax Trachua clauiculis plena est: uariè nãq; arboribus circumuoluitur sursum deorsum. Folia leuiter acria gustantibus sunt, & alioqui utentibus calida.

Milax Lua, hoc est leuis.

Milax Lua quodammodo iam dictæ similes uires obtinet.

Morea Morus.

A. ibid. c. 491 Mori Fructus maturus quidem uentrẽ subducit: immaturus uero ubi aruerit, admodum restringit. Itaq; ad dysenterias accõmodus est, & affectiones cœliacas, & quascunq; alias fluẽtes. Cõtunditur aũt, ac obsonijs cõmiscetur, uelut Rhoi fructus: aut si cui ita uideatur, ex aqua aut
C uino bibat. Porrò ꝙ maturorum succus ad stomatica medicamenta sit utilis, ꝑꝑ eam uidelicet, quæ inest illi adstrictionem, neminem latet. Preterea ad alia complura particularia, quæ mediocrẽ poscunt adstrictionem, competit. At immatura mora præter acerbitatem, & aciditatem sortita sunt. Et tota adeo arbor in oĩbus suis partibus mistam aliquam uim obtinere uidetur ex restringente & purgante compositam: attamen in radicis cortice purgatoria cum quadam amaritudine exuperat, adeo, ut & latum lumbricum interficiat: †In alijs autem partibus restringẽs uincit: In folijs tamen & germinibus quodammodo media utrisq; temperies est. † ἐν δὲ τοῖς ἀώροις μορόις idest in immaturis, autem moris. habet cod. Oribasii.

Myagros.

Myagri sẽmẽ pingue est: nã si tundatur, oleosum quid effundit, qđ emplasticã uim obtinet.

Mycetes Fungus.

A. ibid. c. 268 Fungus frigida humidaq́; admodũ plãta est: quamobrem ẽt proximè ad deleteriã & enecantem facultatẽ accedit. Et sanè inter eos sunt, qui interficiant, potissimũ qui ex natura mistã hñt qualitatem putredinosam. *Myle.*

Myles radix paruo bulbo similis est, facultatis contrahentis. Nam cum farina æ rina, hoc est lolii, apposita, apertam uuluam sanare scribit Dioscorides.

D *Myos Otis, auricula muris.*

Myos Otis, quidam uero myosota, desiccat secundo ordine: cæterum nullam euidentem caliditatem possidet. *Myrice Tamarix.*

A. ibid. c. 684 Myrice abstergentis est, ac incidentis facultatis absq; perspicua desiccatione: hẽt uero ẽt adstrictionem non nullam. Has ob qualitates, facultatesq́; admodũ prodest lieni indurato decocta cũ aceto, aut uino: siue radice, siue foliis, siue extremis ramulis decoctis. Sanat porrò dentiũ dolores. Cæterũm fructus & cortex non paucã sortita sunt adstrictionẽ, adeo ut gallæ omphacitidi proxima sint: nisi ꝙ acerbitas euidens est in galla: sed myricę fructui tẽperatura inest inęqualis: immista est. n. naturæ eius multa uis abstergẽdi, atq; partium tenuitas, qđ sanè gallę nõ accidit. Attamen ubi galla forte ad manum non erit, eo uti liceat ad oĩa, ad quæ illa utimur: ad eadem & cortice. Porrò myricæ combustæ cinis admodum desiccatoriæ facultatis est, plurimam habens abstergendi, & incidendi facultatem, pauxillam adstringendi.

Myriophyllon.

Myriophyllon usq; eo desiccatoriæ facultatis est, ut uulnera glutinet.

Myrrhis.

Myrrhis. E

Myrrhis,quidam Myrrhan nominant,radicem habet odoris iucundi,& dulcem,quæq; men ses moueat,tum ea quæ thoracem ac pulmonem degrauant,expurgantem.Itaq; ex secundo ordine fuerit excalfacientium,adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrhine Myrtus.

Myrtus.*Ex contrariis substantiis hęc planta constat:uincit tñ in ea frigidum terrenum. Hēt uero ēt quiddam tenuium partium calidum. Itaq; ualenter deficcat. Porrò tum folia,tum germina,tum fructus,tum succus,non parum inter se in adstrictione dissident. Porrò quod ramis, & trunco adnascitur tuberosum,quam quidam Myrtada nuncupant,quanto dictis siccius est, tanto & desiccat, & adstringit uehementius.Quidam id reponunt tundentes,postea uino subigentes,ac in pastillos formantes.Folia item arida uiridibus plus desiccant:miscetur enim uirētibus humiditas quædā.Porrò succus non tm̃ ex uirentibus folijs exprimitur,sed & ex fructu. Constipandi uim hæc omnia habent tum foris imposita,tum intrò sumpta in corpus,ꝙ scilicet nondum ullam deletoriam,aut purgatoriam substantiam habeant admistam. A.l.2.t.2.cap. 446.fo.145.c

Moly.

Moly.*Hoc quidam uocant peganon agrion,hoc est rutam syluestrem.Non nulli Harmolā, Syri Besasan sicut Cappadoces moly, quia radicem habeat nigram,& florem lacteum.Vis eius tenuium partium est, & calida tertio ordine. Vnde & crassos & uiscosos humores dissecat, ac digerit, & urinam mouet. F A.ibid.c.330.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS

LIBER OCTAVVS

Qualitates tantùm effectrices simplicium medicamentorum hisce libris tractari: ac quid ex ijs, quæ ante tractata sunt, in memoriam reducendum.

* κατὰ φύσιν sed forte καταφυτά.i, in plantis.

QVantum itaq; reliquum est facultatis † scd̃m naturā͂ id hoc libro dicetur: nec id quidem oē,sed tm̃ effectriciū qualitatū actiones. Nā totius substātię plātarū opera postea ꝑ se exponā.Cōmonefactis itaq; lectoribus de ijs q̃ supra tractauimus,nēpe ꝙ cuiusq; simplicis facultatis in maioris minorisq; rōne discriminationē quatuor ordinibus notauimus: quodq; perspicuis limitibus cuiusq; ordinis latitudinē circūscripsimus:tū ꝙ inueniēdarū facultatū rōnē quādā ac uiā docuimus,horūq; oīum demonstrationes cōfecimus,ac scopos posuimus, & cuiusq; facultatis īdicādi normas tū peculiares,tū cōes: sic iā reliqua adijciemus,hortantes,siquis sit,qui in superioribus uersatus non sit,ut aut hæc oīno relinquat,aut si amās laboris est,ab initio prius totū opus perlegat.Siquidē prius q̃ in illis exercitatus fuerit,obscura omnia & demōstrationis expertia uidebūtur dicēda. G

NARDV STACHIS SPICA NARDI

NArdi*Spica excalfacit excessu primo,desiccat secundo iam completo. Cōposita est ex adstringente sufficienter substantia,& acri calida non multa,& quadā leuiter subamara. Ex his constans facultatibus radix & ad iecur, & ad stomachum,rationabiliter conuenit,tum pota,tum extrinsecus imposita.Vrinam ciet,morsus stomachi sanat,in uentre ac intestinis consistentes fluxiones desiccat,ad hæc & eas,quæ in capite & thorace. Valentior est uocata Indica, quæ nigrior est,quàm Syriaca uocata. A.ibid.c.640 H

Nardus Celtica,hoc est gallica.

Nardus*Gallica iam dictis similis quadātenus in genere facultatis est,cæterum ad omnia imbecillior,præterq̃ ad prouocandam urinam.Siquidem calidior illis est,sed minus adstringit. A.ibidem.

Nardus Orea, hoc est montana.

Nardus Montana,quæ & Thylacitis,& Piritis nuncupat̃,plurima in Cilicia nascitur, sed prę dictis debilior.

Narthex Ferula.

Ferulæ semen excalfacit & attenuat.Cæterùm id quod intus inest,dum adhuc uiridis est,qđ medullā uocant,adstringentem qualitatem participat:cuius nomine sanguinem spuentibus,& cęliacis conuenit.

Napy.

Napy calfacit,& desiccat ordine quarto.

Narcissus.

Narcissi*Radix usq; adeo exiccādi facultate pollet,ut & maxima uulnera conglutinet uel ad incisiones usq;,quæ circa tendones accidunt.Habet uerò quiddā abstersorium,& attractoriū. A.ibid.c.503

Neuras Poterium.

Neuras,quidā͂ poterium uocant.Desiccandi absq; morsu facultatem possidet,adeo ut & neruos

A uos incisos glutinare credatur. Radices eius potissimum eiusmodi uim obtinent. Quin & deco ctum earum quidam exhibent ijs, quibus affecti sunt nerui.

Nerium, aut Rhododaphne.

A. ibi. c. 522. Nerium, aut Rhododaphne, notus oĩbus frutex, foris q̃dẽ illitus digerẽdi uim obtinet: Porro si intro in corpus assumatur, perniciosus, ac uenenosus nõ tm̃ hominibus, sed plerisq; etiam pecudibus est.

Nymphea.

A ibi. c. 508. Nympheæ tum radix, tum semen, desiccandi uim habet citra morsum. Itaq; uẽtris profluuia cohibet: semenq; siue per insomnia, siue alio pacto immodice profluens, retinet. Iuuat porro ẽt dysentericos. Cæterum Nymphea, quæ candidam habet radicem, potentioris est facultatis, ut & muliebri medeatur profluuio. Verum & hæc, & ea quoque, quæ atram habet radicem, ex uino nigro austero bibitur. Porro non nullam habẽt quoq;, & abstergendi potentiam. Itaq; & alphos sanant, & alopecias: cæterum ad alphos macerantur aqua, ad alopecias, pice liquida. Sed ad hæc aptior est ea, cuius radix nigra est: sicut ad alia, cuius alba.

XANTHIVM

B Xanthium, uocatur etiam Phasganium. Fructus digerenndi uim obtinet.

Xyris.

Xyris, quidã xyrida, tenuiũ partiũ, attractoriæ, digerẽdi, ac nimirũ ẽt desiccãdi est facultatis cũ radix, tũ multo ẽt amplius fructus: Qui quidẽ, & urinam ciet, & lienes induratos sanare põt.

Xiphion gladiolus.

Xiphij radix, & maxime altera illa, quæ superior est, attrahẽtẽ, digerentem, & desiccantem. s. ẽt facultatem possidet.

OE SORBVS

A. l. 2. t. 2. ca. 315. fol. 133. f Sorbus arbor, cuius fructus græce οα uocantur, & à plerisque ουα cum υ, hoc est sorba, nominantur, adstringentem obtinet qualitatem, sed multo imbecilliorem, quàm mespilus. Proinde sane etiam esui iucunda est, minusque quàm mespilus uentrem constringens.

Oenos uinum.

Vinum ex secundo est ordine excalfacientium: sed quod admodum uetus est, ex tertio: sicut mustum quod uocant, ex primo. Caliditati eius proportione respondet siccitas.

Olynthi grossi.

Grossi acrem, & digerẽtem uim possident, propter succum totius arboris communem, qui illis inest. Cocti itaque duros tumores discutiunt, crudi uero myrmecias, & thymos eiiciunt.

C

Olostium.

Olostium desiccandi uim habet cum adstrictione: Quamobrẽ ipsum ad rupta potui exhibẽt.

Olyra.

Olyra mediam tritici, & hordei naturam possidet tam ut nutrimentum, quàm ut medicamentum. Ex illis igitur de istis colligito.

Onagron.

Onagron aut onothera, aut onothyris. Huius radix arefacta uinosum quiddam redolet. Sed & facultatis uini est maxime.

Onosma.

Onosma, uel osmas, uel phlonitis, uel ononis, ex acri, & amara constat substantia. Proinde quoque creditur fœtus necare, & eiicere, foliis eius in uino potis.

Onobrychis.

Onobrychis rarefaciendi digerendique uim obtinet. Proinde folia eius uirentis etiamnum, illita ad morem cataplasmatis, phymata digerunt: arefactæ uero, si cum uino bibantur, stranguri as sanant. Quin etiam sudores elicit cum eleo inuncta.

Ononis.

D Ononis radicem habet tertio quadantenus ordine excalfacientem. Cortex eius maxime est utilis, habens quippiam & abstersorium, & incisorium. Itaque nõ tantum urinas prouocat, sed & lapides confringit. Eadem facultate, & crustas cito detrahit. Vtuntur porro ea quoque & ad dentium dolores, collui uidelicet eam in oxycrato coctam præcipientes.

Oxos acetum.

A. ibid. c. 74. Acetum in primo horũ cõmẽtariorũ mistæ esse subæ, nempe frigidæ pariter, & calidæ eiusque utriusq; tenuiũ partiũ, demõstratũ est: Cæterũ calidã frigida exuperat. Porro magnã desiccandi facultatẽ obtinet, adeo ut sit tertij ordinis desiccãtiũ iã cõpleti, utiq; cũ ualidũ extiterit.

Oxyacanthos.

A. l. 2. t. 2. ca. 11. fol. 100. b Oxyacanthus. Hæc arbor, ut pyro syluestri similẽ habet speciem, ita & uires nõ dissimiles. Quin & ipsi fructus, pyri quidẽ syluestris, absolute acerbus est: cæterum qui oxyacãthes, & tenuiũ est partiũ, & paulum quiddam incisiuum obtinet. Porro arboris huius fructus, pyri syluestris fructui similis nõ est, uerum myrtis, scilicet rubens, & rarus. Habet uero, & nucleos. Porro non esus tantum, sed & bibitus, affectus omnes fluxionum (quos ῥοώδεις Græci uocant) cohibet.

Opus, siue succus.

Opus, siue succus, Cyrenaicus quidẽ oẽs, & caliditate, & tenuitate exuperat, ac proinde ẽt

omnium maxime ꝑ halitum digerit:quanq̃ ſane & reliqui admodũ calidi ſunt,& ſpirituoſi: ſiquidem plurima eorum pars eſſentiæ aeriæ eſt,& igneæ.Porro complures habentur ſucci.Quauis nanq; radice inciſa,aut caule,quod ex vulnere craſſum,ac lentum effluit, ſuccus eſt:cæterũ ſpecialius,& uelut per excellẽtiã quandã,Cyrenaicum ita nuncupant,& Medicũ,& Syriacum. E

Origanus.

Origanus,*heracleotica quidẽ efficacior eſt Onitide;ſed agreſtis,quam quidam panaces heraclium,alij conylen cognominãt,ualentior utraq; eſt.Omnes uero incidendi,extenuãdi, exiccandi,calfaciendiq; facultatem poſſident:hæcq́; tertio exceſſu obtinent.Porro ea,quam Traganum appellitant,aſſumpſit etiam adſtrictionis quippiam. A.l.2.t.2.ca 526.

Orobos eruum.

Orobus*deſiccat quidem exceſſu ſecundo intenſo,calfacit uero primo. Porro quatenus amaritatis eſt particeps,eatenus incidit,extergit,atq; obſtructiones expedit.Cęterum ſi ſumatur copioſe,ſanguinem per urinas euocat. A.ibi.c.342.

Orobanche eruangina.

Orobanche ſiccæ frigidæque temperaturæ eſt in primo ordine.

Oryza. F

Oryza*habet adſtrictorium quippiam,quare mediocriter uentrem ſiſtit. A.ibi.c.567.

Orchis teſticulus canis.

Orchis.*Nũcupaṫ & herba hæc cynos orchis.Radici eius bulboſæ,ac geminę uis ineſt humidą & calida:ac guſtãtibus dulciuſcula eſt.Cæterũ maior radix multã vĩ habere humiditatẽ excrementitiã,& flatuoſam:quapropter epota venerẽ excitat.Altera uero,minor uidelicet,ẽ contra, nimirũ admodũ elaborata:ut ſit eius tẽperamẽtũ ad calidiꝰ,& ſicciꝰ uergẽs.Itaq; hæc radix tm̃ abeſt ut ad coitũ ſtimulet,ut ẽt plane cõtra cohibeat,ac reprimat. Edũtur,bulborũ more,toſtę. A.ibi.c.707.

Orchis,ſeu ſerapias.

† quam prior, ſ. orchis.

Orchis,quẽ & ſerapiada nũcupãt,ſicciorẽ facultatẽ obtinet,† q̃ ut primi ordinis haberi mereaṫ:ꝫquocirca nec ꝑinde ad uenerẽ accõmodꝰ eſt.Oedemata illitus diſcutit, ulcera ſordida expurgat,herpetes ſanat. Siccatꝰ multo amplius deſiccat.Nam & putreſcẽtia cõtumaciaq; ulcera ſanitati reſtituit:quippe cũ,& ſubaſtringens ſit:ac proinde etiam uentrem ex uino potus ſiſtit.

Oſiris.

* al. coremata.

Oſiridi herbæ,ex qua fiunt,&*cacoremata,amara ineſt qualitas, & obſtructiones expediendi facultas.Quare & in iecinore conſiſtentes adiuuat obſtructiones. G

PANCRATION

PAncratium.Radix huius,ſcillæ ſimilẽ guſtũ,& facultatẽ refert. Quare ea q̇dã pro ſcilla,ſi ea non adſit,utuntur:efficit enim omnia in genere quidem ſimiliter,ſed longe imbecillius.

Paliurus.

Paliuri folia,& radix adeo nõ obſcurã habent adſtringendi facultatẽ,ut & uentrẽ fluentẽ cohibeant:adeoq́;digerũt,ut & phymata curent,q̃ quidẽ nõ admodũ phlegmonode ſunt, & calida. Fructus porro tantam obtinet incidendi uim,ut & calculos ueſicæ cõminuat,& thoracis pulmõniſq́; excretionibus auxilietur.

Papyrus.

Papyrus*ipſa quidẽ per ſe in uſum medicinalem haud ingreditur.At macerata,aut uſta utilis efficitur.Igiṫ oxycrato uinove macerata recẽtia ulcera glutinat,maxime in circulũ circũpoſita: uerũ hic quidẽ eſt ceu materia,quæ medicamina ſanantia accipiat.At ubi uſta fuerit,medicamẽ eſt exiccatorium, uelut & chartæ combuſtæ cinis,niſi quatenus infirmior eſt papyri cinis. A.l.2.t.2.c. 120.fol.173.c

Panax heracleum.

Panaces*heracleum.Ex hoc fit uocatus Opopanax,radicibus eius,& caulibus.ſ.excisis. Porro opopanax ipſe lõge eſt ad plurimos uſus aptiſſimus,utpote excalfaciens,emolliens, & digerens:ponatq́; ipm̃ quiſpiã in calfaciẽdo tertii ordinis,in deſiccando uero ſecundi. Cortex radicis exiccatoriũ ſimul,& excalfactorium eſt medicamentũ,ſed minus q̃ ſuccus:quin,& nõ nullã habet abſtergẽdi falcultatẽ.Quare eo quoq; utimur,& ad nuda oſſium,& ad ulcera maligna, & cõtumacia.Sufficienter.n.talia carnẽ procreant,ſcilicet abſtergendo ſimul,ac deſiccãdo,nec ita magnopere calfaciendo:quæ oĩa ad carnem generandã neceſſaria ſunt, uelut in libris De curãdi ratione oſtendimus. Fructus calidus & ipſe eſt, ac menſibus mouendis medicamen accommodũ.Cęterũ,neſcio quo pacto nunc oẽs ex more non panaces,ſed panaca herbã hãc uocitẽt. A.ibi.c.521. H

Panaces aſclepium.

Panaces Aſclepium minus eſt calidum ſupra dicto panace:Quamobrem floribus eius,& fructu melli miſtis,ad ulcera,phymata,& phagædenas utuntur.

Panax chironium.

Panaces chironium,& ipſum ſimilem prædicto facultatem poſſidet.

Paronychia.

Paronychia ab effectu nominata eſt:ſanat enim paronychias:ut & refert Dioſcorides,fauos quoq;. Vis eius eſt tenuium partium,& exiccatoria,morſu uacans.Talia enim ſint oportet,quæ

paronychias

A paronychias sanant. Porro satis constat tale esse idoneum ad digerendos affectus omnes, qui digeri postulant. Talia enim sunt, quæ, cum ex tertio sint ordine excalfacientium, & desiccãtium, uelut & hoc, essentiæ insuper subtilis sunt.

Pentaphyllum.

A. ibi. c. 545. Pentaphylli radix desiccat uehementer, minimum uero acris est. Quare multo est usui: uelut alia quoq; omnia, quæ cum sint tenuium partium, citra morsum desiccant. Est enim hæc radix desiccatoria ex tertio ordine, minimum habens euidentis caliditatis.

Peplos.

A. ibi. c. 103. Peplos: quidam uero mecona aphrode. Et hic fruticulus succum habet similem tithymallis, cum in aliis, tum quia purgat ceu illi.

Peplium.

A. ibi. c. 104. Peplium. Et hic quoque fruticulus succum obtinet sicut tithymalli: nasciturque plerunque ad mare. Radicem habẽs inutilem, ut & peplos: Succũ uero ualidum, nec ipsum admodum utilem: sed semen utile est, & *flatuosum, similiter ut semen pepli purgans.

Peperi piper.

A. ibid. c. 549. B Piperis radix uires costo similes potissimum obtinet. Porro fructus nuper quidem admodũ germinantis, lõgum piper est: quare ẽt maturo humidius est. Humiditatis eius indicium est, ꝙ facile repositũ perforetur, ac non protinus mordicet, sed post paulo incipiat, uerum plusculum duret. Porro fructus, q̃ uelut omphax est, piper album est: nigro quidẽ acrius. Nam illud iã quasi superassatum est, & superexiccatum. Verum utrunq; ualenter tum excalfacit, tum desiccat.

* al. πυρώδες i. igneum. & ita Diosco. & Paulus. Quin & Aetius ex Hippo. dicit esse discussorium flatus.

Persea.

A. ibid c. 22. Perseæ folia adstringentem uim modice participãt, adeo ut queant etiam non nunquam utiliter sanguinis eruptione affectis partibus imponi.

Periclymenos, uolucrum maius.

Periclymeni utilis est tum fructus, tum folia, adeo uehementer incidentis pariter, & excalfaciẽtis facultatis, ut si plusculum bibantur urinam sanguinolentã efficiant, principio quidẽ urinã duntaxat mouentia. Porro foris cum oleo illita excalfaciunt. Iuuãt & lienosos, & difficulter spirãtes. Cõpetẽs potionis mensura est drachmæ unius cũ uino. Porro desiccat quoq; semen: & quidam aiunt, si copiosius bibatur, sterilitatem omnimodam bibentibus afferre. Sed & sunt qui certum dierum numerum ad talem potionem præfiniunt, ut & Dioscorides, qui septem, & triginta tradi eos refert. Hic etiam urinam cruentam reddi a sexto die memorat.

C

Peristereon.

Peristereon. Appellata est inde adeo, ꝙ in ea peristeræ, hoc est columbæ, uersentur. Vim habet hactenus desiccantem, ut uulnera conglutinet.

Petasites.

Petasites ex tertio est ordine desiccantium. Quamobrem ad cacoethe, & phagedænica ulcera ea utuntur.

Petroselinum.

A. ibi. c. 552. Petroselini semen maxime usui est, cum tota etiam herba una cũ radice similem, sed imbecilliorem facultatem sortiatur. Est autem ut gustu acre cum amaritudine, sic & in operibus calidũ, una cum incidendi effectu. Hinc menses, & urinas affatim prouocat. Est & aphyson, hoc est, flatus extinguit. Fuerit itaque, & ipsum tertii ordinis tum excalfacientium, tum desiccantium. Porro Cilices id modo petroselinon appellant, quod natũ est in amano: sed id smirnium potius fuerit, quàm petroselinum: non tamen ita multum à petroselini uiribus abest.

Peucedanum.

A. l. 2. t. 2. ca. 86. fol. 109. d D Peucedani radice quidem maxime, sed tñ etiam succo, & liquore utimur. Sunt autem omnia hæc eiusdem speciei facultatis: sed ualentior succus, admodum excalfaciens, & digerens. Quare affectibus oĩbus citra neruos cõsistentibus cõuenire creditur, tum morbis in pulmone thoraceque ex crassitudine, & uiscositate humorũ prouenĩetibus. Atq; intro quidẽ in corpus sumptus, sed tñ etiam olfactu prodest. Porro ꝙ incidat, & extenuet, sæpe etiam dentium perforatorũ dolores cauitati impositus protinus sedauit: quia uidelicet tenuium est partium, & excalfactorius. Quin etiam lienes induratos iuuat, nempe incidendo, digerendo, atq; extenuando crassos humores. Sed & radice ad hæc uti liceat: quæ & squamas celerrime ab ossibus separat, quia uidelicet ualide desiccat, minus tamen, quàm succus excalfaciens. Et ulceribus contumacibus remedium est optimum arida illita: ipsa enim expurgat, carnem inducit, & ad cicatricem perducit, excalfaciens quidem ordine secundo iam completo, desiccans uero tertio iam incipiente.

Peganon, ruta.

A. ibi. c. 330. Ruta agrestis ex quarto est ordine excalfacientiũ, & siccantiũ: Domestica uero ex tertio. Est aũt nõ solum gustu acri, sed & amaro. Ex quo sane ẽt digerere atq; incidere crassos lẽtosq; humores potest. Ob eam uim & urinas mouet. Quin & tenuiũ est partiũ, flatusq; extinguit. Quare ad inflationes competit, ac ueneris appetitũ cohibet: digeritq;, atq; exiccat sane strenue: est. n.

eorum ex numero medicamentorum, quæ ualenter deſiccant. Porro quod ſuperius moly, & beſaſan nominari diximus, & ipſum utique fuerit ruta ſylueſtris. E

Piſſa pix.

A. l. 2. t. 2. ca. 539.

Pix, ſicca quidẽ deſiccat, & excalfacit ſecũdo à mediocribus ſiue ſymmetris exceſſu: ac plus deſiccare poteſt q̃ excalfacere. Humida uero e cõtra, plus uidelicet calfacit, q̃ deſiccat: hẽtq; nõ nullam partiũ tenuitatẽ, qua & aſthmaticos, & purulẽtos adiuuat. Satis eſt autẽ cyathi linxiſſe menſurã melli miſtæ. Sed & abſtergendi quandã uim hñt, atq; cõcoquendi, digerẽdiq;: ueluti & in guſtu ſubamarũ quiddã, & acre. Sic leproſos ungues eximũt miſtę cum cera, lichenasq; deter gunt. Concoquunt item duros, & incococtos tumores oẽs cataplaſmatis inditæ. Ad ea omnia humida ualẽtior eſt. Arida uero pix, tametſi ad hæc quidẽ deterior eſt, glutinãdis tñ uulnerib⁹ magis cõgruit. Ex his itaq; clarũ eſt, humidæ pici calidam humiditatem affatim eſſe admiſtam.

Piſſelæum.

Piſſelæum ex humida pice efficitur, genere quidem illi ſimile, ſed eſſentiæ tenuiorũ partium.

Piſtacium.

A. ibi. c. 269.

Piſtacium. In ſyria ubertim hæc planta naſcitur. Fructus eius quodammodo tenuioris eſſen tiæ eſt, ſubamarum quiddam, & odoratum habens. Obſtructiones itaque liberat, ſed maxime ie coris, ueruntamen etiam thoracis, pulmoniſque. F

Pityides.

Pityides. Nominatur ita fructus πιτύων ideſt picearum. At quidam per abuſum ſimiliter quoq; *pini fructum nuncupant. Miſtam uim obtinent, utpote adſtringẽtes, & acrimoniam quandam cum amaritate poſſidentes: Quamobrem thoracis pulmoniſque expuitionibus conferunt.

* πεύκης.

Pytis, picea.

A. ibi. c. 280

Piceæ cortex uincentem habet facultatẽ adſtrictoriã uſqueadeo, ut & intertrigines belliſſime illitus ſanet, & uentrem potus ſiſtat. Sed & ambuſta cicatrice includit. Porro tedæ cortex illi adſimilis eſt, ſed uiribus tamen moderatioribus. In foliis arboris utriuſq;, ut quæ multo ſunt cor tice humidiora, uis ineſt ulcerũ glutinatoria. In Cono, quanq̃ his ſimilis ſit, ualidior tamẽ facul tas eſt tum in cortice, tum in foliis, adeo ut dictorum nihil probe efficere queat, uerum moleſtã quampiam habeat mordacitatẽ. Porro fuligo quę ex dictis colligitur, † ad pilos ſuperciliorum accommoda eſt: itemque ad angulos oculorum eroſos, lippientes, ac lachrymantes.

* πεύκης.

† πρὸς πτίλα βλέφαρα. i. ad depilatas palpebras.

Pityuſa.

Pityuſa. Et hanc quidam ſpeciem putant eſſe tithymali, quòd ſuccum habeat, ut illæ, quòdq; ſimiliter illis purget, cæteraque omnia uiribus illis ſit adſimilis. G

Platanus.

A. l. 2. t. 2. ca. 209. fo. 123. a

Platanus humidioris frigidioriſque eſſentiæ eſt non ita multo, quàm ſymmetra. Proinde folia uiridia trita, & illita, non obſcure phlegmonas naſcentes adiuuant. Cortex autẽ, & pilulæ magis deſiccantem uim obtinent, ut ille quidem in aceto coctus ad dentium adhibeatur dolores, pilulæ uero cum adipe ad ulcera ambuſta. Sunt autem qui cortice combuſto medicamen deſiccatorium, & abſterſorium efficiunt, ut cum aqua lepras ſanet: per ſeſe autem illitũ, ob humorem nimium, ulcera uetera, & ſordida. Vitandus eſt puluis foliis arboris inſidens: alioqui ſi ſpiritu attrahatur, arteriam offendit, ualenter deſiccans, & exaſperans: uocemque lædit, ſicut ſane etiam uiſum, & auditum, ſi in oculos, aut aures inciderit.

Polygonon, ſeminalis.

A. ibi. c. 725.

Polygonon uti adſtrictionem quandã obtinet, ita ſane uincit in eo aqueum frigidum: ut uidelicet ſecundi ſit ordinis medicaminum refrigerantium, aut etiam quodammodo in initio tertii. Proinde ſane, quibus ſtomachus ęſtu feruet, foris frigidũ illitũ prodeſt, uelut etiam eryſipelata, & calidas phlegmonas iuuat. Porro tale cũ ſit, & fluxiones repercutit, & hac rõne uidet eſſe H exiccatorium. Quare cum herpetum, tũ ulcerum, tum aliorum, bonum eſt remedium, tum etiã efficaciſſimum in inflammatis, & fluxione tentatis partibus. Eſt & cruẽtorum uulnerum glutinatorium. Sed & aurium ulceribus prodeſt: ac, ſi uel plurimum inſit puris, hoc tamen etiam deſiccat. Eaſdẽ ob facultates ſiſtit profluuium muliebre, ac dyſenteriã, & ſanguinis eiectiones, & undecunq; aliunde immoderatius quippiam feratur. Refert Dioſcorides, quòd & urinam prouocet exhibitum ſtillicidio, & ſtranguria affectis: non tamen exacte diſpõnem diſcriminat, in qua ipſum dari expediat. Porro mas ad omnia dicta quàm fœmina ualidioris eſt effectus.

Polygalon.

Polygalon modice auſtera folia obtinet. Videntur autem, ſi bibantur, lac generare. Itaque ſuperauerit in eo calidum ac humidum.

Polygonatum.

Polygonatum miſtam habet tum facultatem, tum qualitatem: habet enim adſtrictionis pariter, & acrimoniæ quippiam, nec non faſtidioſam quandam amaritatem explicatu difficilẽ. Quo circa nec admodum eſt uſui, ſed tantum, quòd radicem eius quidam uulneribus illinunt. Sunt etiam, qui neuos in facie illo detergant.

A *Polemonium.*

Polemonium, quidam Philaterium : quidam ueluti Cappadoces, Chilic dynamon: tenuium partium est, & desiccandi uim obtinet. Quamobrem quidam radicẽ eius cum uino ad ischiadicos, dysenteriam, lienemque induratum, potui exhibent.

Polium.

A. ibi. c.537. Polium amarum est gustantibus, & modice acre. Obstructione itaque liberat uiscera omnia: urinamq;, & menses ciet. Ac uiride etiamnum magna uulnera glutinat, & maxime species eius fruticosa: aridum cum fuerit, rebellia ulcera sanat illitum: & magis hoc prętat, quod minus est.

Polium minus.

Polium minus. Quo etiam utimur ad antidotos, nam & acrius, & amarius est hoc, quàm maius, adeo ut ex tertio sit ordine desiccantium, ex secundo autem completo excalfacientium.

Polycnemon.

Polycnemon desiccat, & excalfacit secundo excessu. Itaque & ipsum uulnera glutinat.

Potamogeton.

A. ibi. c.352. Potamogeton adstringit, & refrigerat similiter polygono, sed essentia eius crassior quàm po B lygoni est.

Polypodium.

A. ibi. c.535. Polypodium dulcem simul, & austeram habet uincentem qualitatem: ut facultatis sit admodum quidem desiccantis, citra morsum tamen.

Prasium marrubium.

A. ibi. c.553. Prasium, sicut gustu amarum est, ita siquis utatur, conuenientem huic sapori actionem possidet, iecur ac lienem obstructione liberans, & thoracem pulmonemque expurgans, ac menses promouens. Sed & illitum detergit, ac digerit. Ponatque ipsum quispiam in caliditate quidem secundi ordinis iam completi, in siccitate tertij medij, aut completi: succo eius ad aciei oculorum claritatem utuntur cum melle. Quin etiam, & per nares auriginem purgant: & ad aurium dolores inueteratos adhibent, utiq; in quibus obstructionem discutere, meatumque ipsum, & ramos meningum seu membranarum expurgare, est usus.

Propolis.

A. ibi. c.462. Propolis extergentis non ita ualentis est facultatis, cæterum admodũ ualenter attrahẽtis: est enim essentia tenuiũ partiũ. porro excalfacit ordine secundo cõpleto, aut certe tertio incipiẽte.

Ptarmice.

C Ptarmices flores quidm ciendæ sternutationis uim obtinent: unde & herbæ nomen obuenit. Totus autem frutex si contundatur uiridis, sugillata, & reliquas ecchymoses digerit: est enim temperies eius calida, & sicca, uiridis etiamnum ordine secundo, siccatæ tertio.

Ptelea ulmus.

A. ibid. c.71. Vlmi foliis quandoq; recens uulnus glutinauimus, confidentes adstringentem pariter, & abstergentem inesse illis facultatem. Cortex amplius etiam subamarus est, & adstrictorius. Itaque cum aceto & lepram sanat. Porro uiridis etiamnum, ac recens, si uulneribus uinculi uice circun ligetur, ea glutinare potest. Radices eandem uim obtinent: nam & decocto earum quidam perfundunt fracturas, quæ topho, siue callo inducto opus habent.

Pteris filix. *Thelyptyris fœmina filix.*

A. ibi. c.620. Filix radicem habet maxime utilem: latũ.n. lumbricũ interficit, siquis eã quatuor drachmis in melicrato ebibat. Ad eundem modum partum uiuum quidem necare, mortuum aũt eijcere, mirum nõ est. Est enim amara, paulum habens adstrictionis. Quãobrẽ ulceribus imposita uim habet ualenter desiccandi: non tamẽ mordax est. Similem ei uim habet thelypteris nominata.

Pycnocomum.

D Pycnocomi radix, fructus, folia, omnia digerendi attrahendique habent facultatem, utpote quæ & gustu sunt acria. Folia itaque phymata, & furunculos discutiunt. Fructus ualentior est, & hæc quidem efficere potest mistus alicui digerẽtium cataplasmatum, cuiusmodi est quod ex hordeacea farina conficitur. Palos, & alia id genus infixa ad extimam cutem elicit. Porro radix ad supradicta quidem deterior est, & infirmior, cæterum bilem flauam purgat.

Pyrethron.

A. ibi. c.547. Pyrethri radice potissime utimur, causticam urentemve facultatem obtinente, qua utique etiam dentium refrigeratorum dolores mitigat. Et ad rigores ante periodum cum oleo confricatur. Ad hæc stupidos quoque, quos ναρκώδεις uocant, & resolutos adiuuat.

Pyros triticum.

A. ibi. c.245. Triticum, ut alimentum quidem, quam habeat naturam, non est huius instituti exponere: ut medicamentum uero foris impositum primi est ordinis excalfacientium : non tñ nec reficcare, nec humectare manifesto potest: habet uero ẽt quiddã lentoris, obstruentisq; naturę. Porro qđ ex eo conficitur amylum, eo tum frigidius est, tũ siccius. Quod uero ex pane fit cataplasma, uim hẽt magis digerentem, q̃ quod ex tritico: nimirum cum & salem, & fermentum panis adiuncta hẽat: quippe cum fermentum uim habeat attrahendi digerendique ea, quæ in alto resident.

RHAMNVS E

Rhamnus deficcat,& digerit exceffu fecundo:refrigerat in primo completo,aut fecundo incipiente.Proinde herpetes fanat,& eryfipelata non magnopere calida. Cæterum ad hæc teneris utendum eft folijs.

Raphanis radicula.

Raphanis excalfacit quidem exceffu tertio,deficcat uero fecundo. Agreftis autem in utroq; efficacior eft.Quin & femen ipfum planta efficacius eft.Facultas ei ineft digerendi.Itaque ad fugillata,& alia id genus liuida ob talem facultatem accommoda exiftunt.

Rheum rha.

Rheum,˝quidam id rha nuncunpant,miftam habet tum tẽperaturam,tum facultatem:habet enim quiddã terreftre frigidum,ceu indicio eft adftrictio:& adiũcta eft quędam caliditas,fiquidẽ fi plufculum mandatur,fubacre confpicitur. Quin etiam aereæ cuiufdam fubftantiæ fubtilis eft particeps:quod indicat tum laxitas,tum leuitas:non minime uero,& operã.Ob id.n.licet adftringens,non tñ conuulfis,fed & ruptis,& orthopnœæ prodeft.Sic quoq; liuentia, & lichenas fanat illitum cum aceto.Porro ꝙ adftrictionis opera haud inftrenua funt,hinc difcere liceat, ꝙ fanguinem expuentibus,cœliacis;& dyfentericis conferat. Nec enim reluctatur terreftri frigido tenue aereum:immo eo quòd deducat,& in altũ perducat,ualentioris effectus caufa exiftit. A.l.2.t.2.ca. 578. F

Rhetinæ refinæ.

Refinæ˝omnes deficcant,& excalfaciunt.Cęterũ inter fe difcrepant,ꝙ plus,ac minus habeãt in guftu quidẽ acrimoniæ,in facultate uero caliditatis:tum ꝙ aliæ plus,aliæ minus, fortitæ funt partiũ tenuitatis:prǽterea ꝙ nõ nullæ adftrictionis funt participes,aliæ nequaq̃. Primas meruit oĩum nõ iniuria Lentifcina:eã uocãt maftichen.Nã pterq̃ ꝙ paucula ei adeft adftrictio,adeo ut ftomachi uẽtrisq;,& iecoris imbecillitatibus,& phlegmonis conueniat,infuper illi ineft mordacitate uacans deficcatio. Minimum.n.acris eft,& maxime tenuiũ partium.Inter alias præfertur terebinthina,manifeftam quidem, non fimiliter atq; maftiche, adftrictionem poffidens,cæterũ adiunctã habens amaritudinem quandam,per quam magis etiam,q̃ maftiche digerit. Ob eãdẽ qualitatem ineft & abfterfio, tanta quidem,ut & pforas fanet.Quin etiam quæ in profundo refident,cæteris refinis magis attrahit,nimirum cum illis maiorem habeat partium tenuitatẽ.Attamen pinea,& hac etiam magis ftrobilina,acriores quidem ea funt, fed non magis tamen digerunt, neq; attrahunt.Mediæ inter has funt picea, & abietina, acriores quidem quàm terebinthina,minus tamen quàm aut pinea,aut ftrobilina. Habet porro ẽt emolliens quiddam terebinthina.Secundum locum habet in emolliendo lentifcina:ficut & cypariffina acris. A.ibi.c.242. G

Rhodos rofa.

Rofarum˝facultas fuperioribus libris pluribus uerbis expofita eft,nẽpe ꝙ ex aquea fu℔a calida mifta duabus aliis qualitatibus,adftringenti uidelicet,& amarę,compofita fit:quin etiam cuius fit naturæ utraq;,amara fcilicet,& adftringens,in horum commentariorum quarto declarauimus.Flos earum magis etiam ipfis rofis adftringit:ac proinde fane etiam exiccatorius eft. A.ibi.c.568.

Rhodia rhiza rhadix rhodia.

Rhodia radix,ea uidelicet quæ in macedonia nafcitur,tenuium partium,& digerentis eft facultatis.In calefaciendo uero fecundi ordinis cenfenda eft,aut certe tertii incipientis.

Rhododaphne.

Rhododaphne˝tota fua effentia uenenum eft,nec tantum homini,fed plerifq; pecoribus. At temperie fane tertij eft ordinis excalfacientium,incipientis utique,primi autem deficcantium. A.ibi.c.522.

Rhœa malum granatum fiue punicum.

Malum granatũ omne,adftringentem qualitatem obtinet,nõ tñ in oĩbus ea exuperat. Sunt enim inter ea q̃dam acida,quædam plus dulcia,q̃ auftera.Et fane quæ ab unoquoq; eorum procedit utilitas,fecundũ uincentẽ eueniat qualitatem neceffe eft.Dictũ autem in quarto horũ cõmentariorum eft fuper dulci fapore, auftero, & acido. Itaq; ex illis de malorum punicorũ dñia liceat colligere. Porro acini fucco ipforũ tũ adftringentiores,tũ exiccãtiores funt:his ẽt magis putamina,uocant aũt fidia. Adfimilẽ illis uim hñt Cytini,fic enim eorum appellantur flores. H

Rhus.

Rhus˝fruticofa planta adftringit,& deficcat.Nam & coriarii ad deficcandum, & adftringendum coria plantã utũtur:ac proinde βυρσοδεψικὴ Græce,Latine excoriaria appellata eft. Porro medicis in ufu funt in primis fructus eius,& fuccus multum aufteræ qualitatis. Confentaneus eft ufus particularis ipfi guftus fenfui.Fuerit itaque,& hoc medicamen ex tertio ordine exiccãtium,ex fecundo uero refrigerantium. A.ibi.c.635.

Rhypos fordes.

Sordes à gymnafiorum ftatuis,† in quibus largũ oleum inhæret,digerendi emolliendiq; uim obtinet:In palæftris aũt,quantum accepit pulueris,tantum etiam diuerfa eft:hanc fordẽ πάτον Græci uocant.Prior cruda phymata digerit.Secunda optimũ eft phlegmones mãmillarũ remedium.Siquidẽ feruorem earum ueluti igneum extinguit:& quod affluit,repellit:deniq; & quod

† Paulus Aegin. addit ἢ σκευῶν.i. uel a uafis, quæ uox etiam hic uidetur defiderari cum uox in Galeni cod. κεῖται. quã interpres non bene uertit inhæret fed uertenda eft, ponitur,magis proprie de uafis, quã de ftatuis dicatur.

A cõtinetur, halitu digerit: conſtat enim ex puluere, oleo, ſorde humana, & ſudore. Ac puluis q̃dẽ emplaſticã uim hẽt, & refrigeratoriã, repercuſſoriãq;: oleũ uero emollit: porro ſudor, & ſordes digerentia ſunt. Cęterũ quæ à ſtatuis corraditur, cũ puluerẽ non habeat, & ab ære æruginẽ quã dam ſumpſerit, non iniuria acrior eſt. Porro huius mentionem modo fecimus, quod plurimum in ſe ipſo ſit oleoſæ ſubſtantiæ, quæ ex planta originem ſortitur. Sed & ubi de iis, quæ ab anima libus proueniunt, uerba faciemus, eius tum quoque meminiſſe erit, propter ſudorem.

SAGAPENVM

A. ibi. c. 629. Sagapenum liquor* eſt calidus, & tenuiũ partiũ, ſicut & alii liquores. Sed & abſterſionẽ quan dam poſſidet, qua oculorũ cicatrices expurgat, atq; extenuat. Quin & ſuffuſionibus, & hebe tudinibus oculorũ, q̃ ob humorũ proueniũt craſſitiẽ, nõ malũ eſt medicamentũ. At ipſa Planta ex qua proueniunt, ferulæ aſſimilis, imbecilla, & inutilis eſt. Sane ipſa primũ ſagapenũ appellaẽ: at liquor eius abuſiue hoc nomen obtinet: ceu alia quoq; multa ex noĩs defectu ꝑ abuſum nun cupamus. Perfectius nanque foret ipſum cognominare non ſagapenum, ſed ſagapeni ſuccum.

* ὀπὸς modo liquor, modo ſuccus, ab hoc iterprete uertitur, ſimiliter & χυλὸς: cum tamen clarum ſit ὀπὸν & χυλὸν inter ſe differre, tum ex plerisque Galeni locis, tum præſertim ex capite de Peucedano, & ex capite de Ficu.

Sampſycon maiurana.

Sampſycon tenuiũ partiũ, & digerentis eſt facultatis: deſiccat.n. & excalfacit ordine tertio.

A. ibi. c. 466. B *Saprotes Xylωn, caries lignorum.*

A. ibi. c. 617. Caries lignorum, & maxime, quæ participat adſtrictionis ſimul, & abſterſionis, uelut ulmus, expurgat impletque ulcera humida.

Sarcocolla.

A. ibi. c. 592. Sarcocolla lachryma eſt arboris perſicæ. Miſtam uim habet ex emplaſtica quadam ſubſtantia, & paucula amara. Itaque citra morſum deſiccat, ac proinde glutinare uulnera ualet.

Satyrium.

A. ibi. c. 706. Satyrium, aut Tiphyllum humidum, & calidum temperatura eſt: quamobrem guſtu quoque apparet dulce, Attamen recrementitiam, & flatuoſam humiditatẽ poſſidet. Quocirca ad uenerem incitat. Hæc uero & herbæ ipſius radix præſtare poteſt. Porro ut quidam aiunt, ex uino nigro auſtero potum ſanat opiſthotonon.

Selinon apium.

A. ibid. c. 55. Selinum uſqueadeo calidum eſt, ut & urinas, & menſes cieat. Flatus quoque diſcutit, & magis ſemen, quàm herba ipſa. Sed & Oreoſelini, & Hippoſelini ſimilis uis eſt: uerum hippoſelinon imbecillius eſt, oreoſelinon ualentius.

C *Seris cichorium.*

A. ibi. c. 229. Seris olus eſt ſubamarum, & magis quod agreſte eſt, quod ob id ipſum picrida, hoc eſt amaram, quidam nuncupant: quidã uero cichorium appellant. Eſt autem ea ſiccæ frigidæque temperaturæ, utrunque primo exceſſu. Porro domeſtica magis etiam quàm agreſtis refrigerat: ſed & humiditatis multæ admiſtio ſiccitatem extinguit. Verum utraq; adſtringentis qualitatis eſt particeps, uelut & Chondrila: nam & ipſa eſt ſereos ſpecies.

Seriphum.

Seriphũ. Dictũ ſanę de hoc eſt & in ſexto libro in ſermone de abſynthio: eſt enim abſynthio tũ ſpecie, tũ guſtu ſimile. Attamen diſcrepat, guſtu quidẽ, quandoquidem non æque ut illud ad ſtringat, pluſq; excalfaciat, amaritatemq; quandã cũ ſalſedine reſipiat. Facultate uero tũ ꝙ ſto macho infeſtũ ſit, magiſq; abſynthio lumbricos necet, ſiue foris impoſitũ, ſiue intro in corpus aſſumptũ. Et ſane calfacere ipſum in ſecundo ordine intenſo cenſendum eſt, exiccare in tertio.

Seſeli.

A. ibi. c. 626. Seſeli. Et radix quidem, ſed & fructus uſqueadeo excalfacit, ut admodum urinam mouere queat. Sed & tenuium eſt partium, ut & comitiali morbo, & orthopnœis competat.

D *Seſamon.*

A. ibi. c. 642. Seſamon nõ parũ in ſe cõtinet uiſcoſum, & pingue: quare emplaſticũ eſt, & emolliens, ac mo dice calidũ. Eiuſdẽ facultatis eſt, quod ex eo cõficitur oleũ. Et herbæ quoq; decoctũ ſimilẽ uim obtinet.

Seſamoides magnum.

Seſamoides magnum, quod & Anticyricos helleboros appellatum eſt, propterea uidelicet quia ſemen eius ut helleborus purgat, hoc & reliqua facultate helleboro ſimile eſt. Nam & in ab ſtergendo, excalfaciendo, deſiccandoque, ſimilem illi uim obtinet.

Seſamoides album.

Seſamoidis albi ſemen non nullam item acrem qualitatem continet: ſed multum amarum eſt. Excalfacit itaque, rumpit, & extergit.

Sideritis.

Sideritis habet quidem etiam abſtergendi quandam facultatem, ſed plurima eius pars humida eſt, & mediocriter frigida: paucula uero ineſt adſtrictio. Quare phlegmonem ſedat, & glutinat. Quidam etiam uocant Achilleam ſideritim, quæ propoſitæ quidem, quòd ad iam dicta attinet, uiribus eſt non diſſimillibus, cæterum adſtrictione exuperat. Quare ad ſanguinis eruptiones, dyſenterias, & muliebre profluuium congruit.

Sicyos edodimos, cucumis esculentus. E

Cucumis Esculentus, pepõ quidem, hoc est maturus, tenuioris essentię est: q immaturus est, crassioris. Sed & abstergendi, & incidendi facultas eis inest: quare & urinam mouent: & corpus splendidum reddunt, ac magis quoq; siquis semine, arefacto cõtusoq;, atq; cribrato uice puluer is absterforii siue ῥύμματος utat. Superat in eis humida frigidaq; tẽperies, nõ tñ magnopere, sed quasi in secundo censetur ordine. Attamen siquis, aut semen, aut radicem arefaciat, haud etiam humidæ fuerit naturę, sed iam desiccantis, idq; in primo quodammodo ordine, aut etiam secundo, sed incipiente. Est & in istis maior abstergendi facultas, quàm in fructus ipsius carne. A.l.2.t.2.ca. 89.fol.109.l.

Sicyos agrios, cucumis agrestis.

Cucumeris agrestis tum fructus ipsius succus, quem uocant elaterium, tũ nõ minime radicis & foliorum medicationes perutilis est. Elaterium itaq; menses ciet: & fœtum interimit appositum, ceu alia omnia amara, & subtilium partium, maxime si quam habeant caliditatem, uelut nimirum elaterium: summe siquidẽ amarum est, leuiter calidum: ut ex secundo fit ordine excalfaciẽtium: Porro tale protinus quoq; digerendi uim possidet. Sic igitur eo angina laborantes inũgũnt q dã cum melle, aut oleo uetere. Bonum item est regio morbo affectis fusum cum lacte in nares. Sed & dolores capitis sanat hoc usu. Atq; elaterium quidẽ eiusmodi est: at radicis succus, F ut & foliorum, licet elaterio similem uim habeat, imbecilliorẽ tñ. Sed & ipsa radix adsimilem facultatem possidet: abstergit namque, digerit, atque emollit. Porro cortex ea potentius desiccat. A, ibi. c.176. fol.120.e

Silphium laserpicium.

Silphii liquor calidissimus est: uerum enimuero & folia, & caulis, & radix sat strenue excalfaciũt. Sed oĩa flatulentę magis essentię sunt, ac proinde coctu difficilia: foris tñ imposita corpori, efficaciora: & omniũ potissimũ liquor, admodũ trahentem facultatem possidens. Attamen & excrescentias emolliendi, & liquandi uim quandam, propter propositam temperiem, obtinet. A.l.2.t.2.ca. 52.fol.103.g

*Sison.**

Sison calidius, & subamarus gustu est: Quare, & urinam mouet, & concoquit, mensesq; prouocat, omnesque uiscerum obstructiones disiicit,

Sion.

Sion, quantum gustu quoquomodo odoratum est, tãtum etiam excalfacientis facultatis est particeps. Sed & digerit, & urinam mouet, & calculos renum frangit, & menses euocat. A, ibi. c.556.

Sisaron.

Sisari radix cocta stomacho grata est, & urinã mouet secundo ordine excalfaciens, adiectam G habens amaritatem quandam cum leuicula adstrictione. A. ibi. c.632.

Sisymbrium.

Sisymbrium tenuium partium, digerentis, excalfacientis, & resiccantis facultatis est, & temperaturæ in tertio ordine. Sed & semen eius tenuium partium est, & calidum; Quocirca ipsum quidam cum uino exhibent singultientibus, & tormina patientibus. A ibi. c.507.

Sisymbrium dictum cardamine.

Sisymbrium, qđ quidã Cardaminen uocant, qñquidem Cardamomo simile quiddã gustu ꝑfert: cũ siccũ est, tertii est ordinis excalfaciẽtiũ, & desiccantium: cũ humidũ, & uiride, secundi.

Scandix.

Scandix ex agrestium olerum genere est, subacre, & amarum; adeo ut in siccando, & excalfaciendo fit secundi ordinis intensi, aut tertii incipientis. Vrinam ualenter ciet, & uiscera obstructione liberat, ex dictis qualitatibus constans

Scilla.

Scilla admodum incidentem facultatem obtinet, non tamen admodum calidam. Sed secundum hoc eam quispiam secundi ordinis censeat excalfacientium. Præstat autem, aut assam, aut H elixam sumere: sic enim uirium eius uehementia exoluitur. A.ibi. c.597.

Scolymos.

Scolymi radix copiosam urinã graueolẽtẽ elicit, siquis eã in uino coctam bibat: Ac proinde graueolentiã sanat, tum alarum, tum totius corporis. Atq; hoc sane, medicamento ex tota inest essentia, nimirũ cũ succus fit purgatorius. At quæ secundum qualitates ęditur actio, calidum in secundo ordine completo, aut tertio incipiente, medicamen indicat, siccum uero in secundo.

Scordium.

Scordium. Ex uariis id tum saporibus, tum facultatibus cõstat, nã & amarũ quid obtinet, & acerbum, & acre: & maxime scorodo hoc est allio adsimilis eius est acrimonia: unde sane, mea sententia, nomenclaturam sortitum est. Expurgat igitur simulq; excalfacit uiscera: tum menses urinamque prouocat. Prætera conuulsa ruptaque, & laterum dolores ab obstructione, & frigore natos sanat epotum. Denique uiride quidem illitum magna uulnera conglutinat: sed sordida perpurgat, & contumacia ad cicatricem perducit, illitum aridum. A. ibi. c.621

Scorodon allium.

Allium desiccat, & excalfacit quarto excessu. Porro Ophioscorodon agreste alliũ est, domestico A.l.2.t.2.ca. 72.fol.106.a

HHHHH 4 stico

A stico ualentius, ceu reliqua agrestia omnia.

Scorodoprasson.

Scorodoprasson sicut gustu, & odore mediam scorodi, hoc est allij, & prassi id est porri, qualitatem possidet, ita & uiribus.

Scorpioides.

Scorpioides excalfacit ordine tertio, desiccat secundo.

Smilax.

A. ibi. c. 248. Smilax aut Cactus arbor est uenenosæ facultatis.

Smyrna, myrrha.

A. ibi. c. 468. Myrrha scdi ordinis est excalfacientium, tum desiccantium. Itaq; capitum uulneribus illita glutinare ea potest. Inest & amaritas non pauca, per quam fœtum, & lumbricos tum enecat, tũ eiicit. Adest hinc ei & abstergendi potentia. Sic igitur ocularibus miscetur facultatibus, utiq; q̃ ad ulcera & crassas cicatrices præparantur. Eadem de causa inditur & medicamentis, quæ ad tussim ueterem, & asthma siue anhelationem, exhibentur. Non tamen arteriam exasperat sicut abstergentium non nulla: uerum adeo moderatam obtinet abstersionem, ut non nulli eam arte B riacis, quæ uocant medicamentis commisceant, tanquam sufficienter excalfaciens, & desiccãs medicamen: scilicet abstersionem proficiscentem ab amaritudine nihil uerentes.

Smyrna boice, myrrha bœotia.* * al. βοιωτική.

Smyrna Boice uim habet excalfaciendi, fundendi, emolliendi.

Smyrnium.

A. ibid. c. 55. Smyrniũ quidẽ Hipposelinũ agreste cognominãt. Ex codẽ gñe & ipm cũ apio est, & petroselino. Fueritq; apio quidẽ ualidius, imbecillius petroselino. Menses itaq; & urinas mouet, calidũ siccumq; tertio ordine. Cilices petroselinũ noĩant, qđ in amano nascitur. Est sane & ipm smyrniũ, uerũ minus acre petroselino, smyrnioq;. Proinde sane ulceribus imponi põt, q. a uidelicet sine molestia desiccet. Sed & digerere, q̃ indurata sunt põt. Reliqua uis eius apio, & petroselino similis est. Quocirca & semine eius utimur ad menses, urinas, & asthmata, siue anhelationes.

Sonchus.

Sonchus ubi adoleuerit, ex spinosis plantis est. Cæterum uiridis ẽtnum & tener estur perinde ut cætera agrestia olera. Temperamentum eius quodammõ mistum est: constat. n. ex aquea terreaq; essentia, utraque leuiter frigida. Nam & adstrictionis cuiusdam est particeps: & siue ca C taplasmatis in morem illinatur, siue edatur, manifesto refrigerat. Postea uero quàm plane resiccatus fuerit, terrestre eius temperamentum redditur, modicam habens caliditatem.

Sparganium.

Sparganium & ipsum desiccantis est facultatis.

Spartum genista.

Sparti, quo & uites alligãt, tũ fructus, tũ uirgarũ succus, non instrenue trahẽtis est facultatis.

Stafilinus pastinaca.

A. ibi. c. 287. Staphilinus satiuus imbecillior, agrestis ad oĩa potentior est. Vrinas mensesq; prouocat cum herba quidẽ tota, tũ maxime semen, ac radix. Habet porro ẽt abstersoriũ in se quippiã. Quãobrem ulcerũ phagædenica quidam foliis eius uiridibus cum melle, quo pura reddant, illinunt.

Stachys.

Stachys, frutex ille Marrubio similis, gustu acri & amaro, tertii est ordinis excalfacientium. Quamobrem rationabiliter non menses solum prouocat: sed & abortum affert, & scđas eiicit.

Stœbe.

Stœbes fructus, & folia maximo sunt usui, adstringendi uim hñtia mordacitatis expertem. D Sed & desiccant euidẽter in tertio fere ordine incipiẽte. Quamobrẽ decoctũ eorũ dysentericis iniicit, & auribus pure fluẽtibus: tũ uulnera magna cõglutinat. Euidentius hæc p̃stat cum uino atro austero: ualenter. n. desiccat oẽs p̃ter naturã humiditates. Præterea folia uiridia si illinant, uim hñt erumpentis sanguinis supprimẽdi. Deniq; & oculorũ ex ictu suffusiones illita iuuant.

Stœchas.

A. ibi. c. 594. Stœchadis gustu quidẽ qualitas amara est, & mediocriter subadstringens: cęterũ tẽperies cõposita, nempe ex terrena essentia frigida exigua, vñ sane adstringit: & extenuata altera terrena copiosiore, a quã utiq; amara est. Ob utrorũq; uero conueniẽtiã & coitũ, obstructione liberare, extenuare, extergere, roborareq; tum uiscera oĩa, tum totum corpus, est nata. Supra nanque ostensum est, q̃ quæ ex eiusmodi essentiis constant medicamina, dictos effectus reddere possint.

Stratiote.

Stratiotes aquaticus quidem, humida & frigida facultate est: Terrestris uero nõ nihil habet adstrictionis: Proinde sane & uulnera glutinare potest, & ulceribus esse utilis. Sunt qui eo & ad sanguinis eruptiones utantur, & ad fistulas.

Struthion.

A. ibi. c. 133. fol. 114. h. Struthij radice potissimum utimur, utpote gustu acri, & calida siccaq; tẽperamento, ex quar

to quodammodo ordine. Sed & abstergit, & irritat: proinde quoque sternutationem prouocat, E
ceu cætera omnia, quæ calida sunt temperie, & gustu acria.

Styrax.

Styrax* excalfacit, emollit, cõcoquit. Quamobrem tussibus, catarrhis, pituitę destillationibus raucedinibusque, quas κορύζας, & βράγχους uocant, prodest. Tum menses seu potum, seu admotũ prolicit. Combusti eius fuligo, thuris fuligini quodammodo est similis. A. ibi. c. 423.

Syca ficus.

Ficus* aridæ uim habent excalfaciendi ordine primo et completo, aut secundo incipiẽte. Habent uero, & partium tenuitatem quandã. Ex istis duobus idoneæ sunt, quæ tubercula dura cõcoquant: statim uero et ea digerunt. Atq; ipsæ per se illitæ eiusmodi uim obtinent. Sed & decoctum earum eiusdem utiq; naturæ est. Verũ ubi magis concoquere consilium est, miscẽda est farina triticea: ubi uero plus digerere, hordeacea: panis horũ in medio. Sed hæc magis sunt ꝓpria tractatus de medicamentorum cõpositione, & rõnis curandi: uerũ in p̃sentia hæc de ischiadib⁹ i. caricis, nouisse sufficiat. Porro scire oportet, ꝙ q̃ pinguiores sunt, magis possunt concoquere: quæ uero gustu acriores, magis tum extergere, tum digerere. Cæterum quod ex iis plurimũ in aqua coctis efficitur, simile est melli, nõ solũ consistentia, sed & facultate. Porro ficus uirides comesæ, propter admistam humiditatem, facultatis sunt imbecillioris: subducunt tñ aluũ utręque tum humidæ, tum siccæ. Porro ficus caprifici acris, & digerentis facultatis sunt. Sic et domesticarum Grossi, græci uocant ὀλύνθους: inest enim illis non nihil etiam succi ex ficu arbore. A. l. 2. t. 2. ca. 276. f. 129. h F

Syce ficus arbor.

Ficus* arbor calidæ tenuiumq; partiũ temperaturæ est, ceu indicant tum liquor eius, tum foliorum succus. Valenter. n. eorum uterq; calidus est. Itaq; non mordicat tñ, aut uehementer abstergit, sed & ulcerat: & ora uasorum reserat: & uerrucas, quas myrmecias uocant, eiicit: sed & purgare potest. Porro ficus agrestis, quã erineum græce, latine caprificum, nominãt, tum opos, tũ succus, ad omnia ꝙ satiuæ ualentior est. Sed & cradæ. i. rami earum adeo sunt calidi, tenuiũque partium, ut carnes bubulas duras, si coquendis adiiciantur, friabiles ac teneras efficiant. A. ibidem.

Symphytum Petræum.

Symphyton Petræum ex cõtrariis cõstat uiribus: habet enim secãdi uim quampiam, qua collectum in thorace pulmoneq; pus expurgare potest: habetq; etiam quandam contrahẽdi uim, qua eiectionibus sanguinis auxiliatur: & tertia ad eas inest humiditas quædam nõ immodice calida, per quam gustantibus dulce apparet, & odoratu iucũdum. Mansum sitim extinguit, & arteriæ asperitates sanat. Porro secundum omnium dictarum uirium mistionẽ simul digerere abũde potest, simulque corpora cõtrahere, constringereque: proinde enterocœliis imponitur: & ad conuulsa, & rupta cum oxymelyte bibitur. Porro qui ipsum in uino decoctum ad dysenteriam exhibent, & muliebre profluuium rubrum, utuntur tanquam desiccante, & contrahẽte: qui uero ad nephritim, tanquam expurgante, & incidente. A. ibi. c. 534. G

Symphytum magnum.

Symphyton alterum, puta magnum, similem dicto uim habet: non tamen gustantibus dulce est, aut odorantibus odoratũ, sed his sane à modo scripto diuersum est. Cæterũ, quatenus uiscositatem quandã, & mordacitatem obtinet, scillæ simile est. Vtũturq; ad omnia, ad quę iam dicto.

Sphondylion.

Sphõdylij* fructus acris, & secantis est facultatis. Itaq; ad asthma, & comitialem morbũ, aptũ est medicamen. Prodest & aurigini. Et radix, nimirum adsimilis facultatis, ad eadem accommodatur. Sed & insuper fistularum callos tollit: cęterum imponere eam oportet circumrasam. Porro floris etiam succus ad diuturniora aurium ulcera conueniens reponitur. A. ibi. c. 643.

Schinos lentiscus. H

Schinos.* Frutex hic ex aquea essentia leuiter calida uiribus, & terrena frigida non multa, cõpositus est, ob quam moderate adstringit. Desiccat igitur secundo ordine completo, aut tertio incipiente: in caliditatis, & frigiditatis dña quodãmodo est medius, & symmetrus. Similẽ oĩbus suis partibus adstrictionẽ obtinet in radicib⁹, ramis, extremis turionibus, germinibus, ac foliis: p̃terea fructu, & cortice: ac si succũ ex foliis eius uiridibus exprimas, similis hic ordinis est, moderate adstringens. Itaq; bibitur & per se, & cum aliis medicamentis, quæ dysenterias, &* alui affectus sanant: Quin & ad sanguinis expuitiones, sanguinisque ex utero eruptiones, tum sedis uuluæq; procedentias, idoneus est, utpote ad hypocystida non nihil prope accedens. A. ibi. c. 443. & 453. * al. Cœliacos.

Schinu anthos, schini flos.

Schinu anthos modice calfacit, modiceque etiã adstringit, nec plane à tenuitatis natura alienus est. Quocirca his de causis urinam mouet, mensesque ciet adhibitum siue in fomentationẽ, siue in potionem. Prodest & iecoris, & stomachi, ac uentris phlegmonis. Magis eo adstringit radix. Quod uero florem uocãt, calidius est. Porro in omnibus suis partibus, in aliis magis in aliis minus, gustantibus apparet adstrictio: Proinde medicinis, quæ hæmoptoicis, siue sanguinem reiicientibus exhibentur, commiscetur.

Schœnos.

A *Schœnos Lua iuncus leuis, Oxyſchœnos, Holoſchœnos.*

Schœnos Lua,quædam Oxyſchœnos,alia * Oligoſchœnos nuncupatur. Gracilior durioróq; oxyſchœnos,craſſior laxioróq; * oligoſchœnos.Fructus * oligoſchœni ſomnum affert. At oxyſchœni duæ ſunt ſpecies:Altera ſterilis,cuius quidem in medicina nullus uſus eſt : Altera uerò fructum fert:conciliat uero,& huius fructus ſomnum,ſed minus quàm * oligoſchœni,q̃ q̃ tamē hoc caput tentet.Vterque,ſi fructus cum uino bibatur,uentris fluxus deſiccat,& muliebre profluuium rubrum ſiſtit.Ex quibus clarum eſt,ꝙ compoſita eorum temperies eſt, ex terrena uidelicet eſſentia leuiter frigida,& aquea leuiter calida:ut & inferna deſiccare poſſint, & ſenſim frigidos ad caput uapores ſubmittere,quibus ſomnolentos efficiant. * al.holoſchœnos.

TERMINTHOS TEREBINTVS

A.ibi.c.303. TErebinthi tum cortex,tum folia,tum fructus, adſtrictorium quiddam obtinent. Sed & ſecundo ordine excalfaciunt.Itaque ꝙ etiam deſiccent manifeſtum eſt, recentes quidem etiamnum humidiq; modice:ſicci vero ordine ſecundo.Cæterum fructus aridus propinquus eſt etiam tertio ordine deſiccantium:eſt enim adeo calidus, ut mandentibus protinus eius caliditas percipiatur.Itaque etiam urinam prouocat,& lienibus prodeſt.

B *Teutlon Beta.*

A.ibi.c.636. Beta nitroſæ cuiuſdam facultatis particeps eſt,qua tum digerit,tū extergit, & per nares purgat.Cæterum cocta nitroſitatē oēm,ac acrimoniam exuit,fitq; facultatis aphlegmantę,hoc eſt phlegmonis aduerſæ,leuiter digerentis. Porro ad detergēdum digerendumq; ualidior eſt beta alba:nam nigra adiunctum habet adſtrictionis quippiam,& magis in radice,q̃ aliis partibus.

Teucrium.

Teucrium incidendi,& tenuium partium facultatis eſt:Quare lienes ſanat. Ponatque ipſum quiſpiam in tertio exiceantium,ſecundo uero calfacientium.

Tephra Cinis.

A.l.2. t.2. ca. 188.fol.121.c Cinis Combuſtorū † lignorum reliquiæ ſic nuncupantur,cō poſitæ ex contrariis tū qualitatibus,tum ſubſtantiis.Habet.n.in ſe partim terrenum,partim uelut æthalodes.i.fauilloſum, ſiue lygniodes.i.fuligino ſum,ſiue quomodocunque quis appellare uolet. Atq; hæ ſanè partes ſunt tenuium partiū,& quæ maceratis aqua cineribus,& percolata unà aſportantur, atque abeunt: qđ uero reliquum eſt,terreum eſt,& infirmū,& morſu uacans,in lixiuiū calida facultate depoſita. Sed non oīs Cinis eadem temperatura præditus eſt, ſed pro combuſtæ materiæ diuerſitate C uariatur.At neſcio,quo pacto Dioſcorides oēs cineres adſtringendi habere uim prodiderit, cū ficulneus eiuſmodi oīs qualitatis ſit expers, utpote cū & ipſa arbor nulla ſua parte acerbā qualitatē præferat,ceu quercus,ilex,arbutus,fagus,lentiſcus,hedera,& hoc genus alia, uerū plena ſucco ualido tota ſit,eaq; acri,& calido.Ergo ex acerbis utique lignis factus cinis non parū adſtringit:meminiq; me qn̄q;,cū aliud ad manum non eſſet medicamen,per hunc ſanguinis ſuppreſſiſſe eruptionē. Verū null⁹ unquā ad tale uti ficulneo audeat: ſiquidē hic acrimonię multū adurentiſq; facultatis obtinet,miſtę abſterſioni:Et utroq; differt ab eo,q ex quercinis lignis cōficitur,tū ꝙ in eo fuligineū multo eſt acrius,tū ꝙ illis terrenū quodāmodo ſubaſtringens eſt, in hac abſtergens,ueluti in cinere tithymallorū.Eſt & calx cineris quædā ſpecies, cæterum eſſentię,tenuiorū partium,q̃ qui ex lignis fit:nimirū quanto lapides exactius torreri,ut cinis fiāt,poſtulant. Sed tn̄ multum & ipſa reliquū in ſe habet uelut naturæ igneæ, quod uocant ἐμπύρευμα. Proinde elota medicamen eſt citra morſum deſiccans,magiſq; ſi bis terve lauetur.Cæterum ſi marina aqua abluta ſit,admodū digerit.Dicetur porro de ea,ubi de metallicis ſermo habebit. † In quodam antiquo cod. hæc vox non reperitur.

Telephium.

Telephium exiccandi,& detergēdi facultate eſt,nō tn̄ inſigniter calida : uerum in hoc forſan D quiſpiam ipſum primi eſſe ordinis cenſeat.Deſiccat tn̄ ſecundo ordine intenſo, aut certe principio tertii.Proinde ad putrida ulcera conuenit,& uitiliginem utranque ſanat cum aceto.

Telis fœnumgræcum.

A.ibi.c.246. Fęnumgræcum calidum eſt ſecundi ordinis, ſiccum primi. Proinde feruentes phlegmonas irritat acerbatque:quæ uero minus ſunt calidæ,& magis duræ,eas digerendo curat.

Tithymalli.

A.ibi.c.421. Tithymalli oēs uincentem hn̄t acrem calidāq; facultatem:ineſt uero ipſis amaritas. Validiſſimus itaque eorum eſt liquor:ſecundū locum tenent fructus,& folia.Sed & radix dictarum facultatum particeps eſt,ſed nō ex æquo.Sane ipſa cū aceto decocta dolores ſanat dentiū, maxime q illis eroſis ꝓueniunt:At liquores,ut qui ualentiorē uim habeāt,in foramina quidē ipſa dētiū indunt:cæterum ſi aliam * corporis partem cōtingerint,cōtinuo adurūt,ulcerātq;:proinde foris illis cera circūlinit:quippe cū ex quarto ſint excalfacientiū ordine, quē eſſe adurētium poſuimus,ſic pilos quoq; ſuccus inunctus tollit:porro cū uehementior ſit,oleo miſcet:& ſi id idētidē ac ſæpe fiat,tādē prorſum pilorum radices aduſtæ corrumpētur, corpusq; depile reddet. Eadē facultate uerrucas,quas acrochordonas noīant, & myrmecias, & pterygia ſiue oculorum ungues,& thymos auferūt:detergētq; lichenas,& pſoras,quia.ſ.& abſtergēdi facultas ineſt ꝓpter amari-

amaritudinē. Præterea ulcerū phagedænica, anthracode, & gangrænode, quia ualēter tū excal E
faciunt, tū detergunt, si in tpe & moderate utare, iuuare aliqñ poterunt. Verum enimuero & fi
stularū callos eadē facultate eximunt. Cæterū hæc oïa gñe quidē similiter, imbecillius tñ & fo-
lia, & fructus pstare pñt. Quibus sane & ad pisces in aqua stagnali capiendos vti assolent. Celer-
rime nanq; ab illis in uertiginē acti, ac semimortui redditi, ad aquæ superficiē ferūtur. Porro cū
septē sint eorum gña, valentissimus est quem Characian noïant, quem utiq; ēt quidam marem
cognominant: & fœmina nuncupata Myrsinites: & qui in petris nascitur ad modum arboris:
deinceps qui phlomo adsimilis est: & Cyparissias: deinde paralius, siue marinus: denique Helio
scopius. Proportione uero comprehensæ illorum facultatis, & Cinis, & Lixiuium ex ipsis erit.

Tragacantha.

Tragachanta similē gummi uim obtinet emplasticā quandā, & q̄ acrimoniā hebetat. Et sane A. ibi. c. 220.
similiter vt illud desiccat.

Tragion.

Tragij folia, fruct⁹, lachrymaq;, trahētis digerētisq; sunt facultatis. Est uero & tenuiū partiū,
& facultate in principio tertij iā quoquo mō ordinis calida. Stipites & hærētia corporib⁹ extra
hit, lapides frāgit, mēses mouet drachmæ pōdere potū. Porro in Creta sola nascit, Lētisco adsi
mile. Cæterū alterum tragiū hoc minus, cuius folia Scolopēdrio similia sunt, uisitur quidē mul F
tis in locis: sed non parum habet facultatis adstringentis, ut & ad fluxionum affectus cōueniat.

Tragoriganum.

De Tragorigano in sermone de Origano supra est dictum.

Tribolos.

Tribolus ex humida essentia modice frigida, & sicca nō mediocriter, & ipsa frigida, cōponi- A. ibi. c. 329.
tur. In terrestri tñ superat terreū frigidum, qđ adstringens oñdimus: in aquatico uero aqueum.
Proinde ambo, & contra phlegmonarum gñationes, & oïno contra omnes influxus, congruūt.
Porrò terrestris ipsius fructus, cum tenuium sit partium, potus lapides in renibus comminuit.

Tripolium.

Tripolij radix gustanti acris est, & facultate calida in tertio excessu.

Triphyllum.

Triphyllum, quidam Asphaltion, quidam Oxyphyllon, non nulli Minyanthes, sunt & qui
Cnicium uocitent. Prima quidem tria, ab accidentibus frutici: reliqua duo nomina, haud scio
unde. Vis plantæ est calida, & sicca ut bituminis, cui odore est similis, utrinque tertio ordine.
Proinde pota laterum dolores ab obstructione natos iuuat, & urinam mensesque prouocat. G

Trichomanes.

Trichomanes eadem præstat, quæ Adianthum.

Trychnon solanum.

Trychnon quidā ppósito, S, Strychnū uocāt. Esculentū quidem, qđ in hortis nascitur, notū A. ibi. c. 369. & 646.
est oïbus: utunturq; ad oïa ea, q̄ refrigerari adstringiq; postulant. Pōt. n. hæc duo ordine scđo.
Cæterorum non esculentorum unū quidē nuncupatur Halicacabum, fructum hñs rufum, aci-
no vuæ tum figura, tū magnitudine adsimilē, quo & ad coronas utuntur: alterum uero frutico-
sum, a conciliando somno Hypnoticum: & tertium, q insaniam afferat, manicum appellitant.
Halicacabū igitur in foliorū facultate hortensi solano simile est, fructū hñs ciendæ urinæ ido-
neum: proinde cōpluribus facultatibus cōpositis, q̄ ad iecur, & uesicā, & renes accōmodantur,
adiungit. Solani uero Hypnotici, cortex radicis, si cū uino bibat, somnū accersit drachmæ pon-
dere sumpt⁹. Sed & cætera quoq; papaueris succo persimilis est, nisi q hactenus imbecillior est
q ipse tertij hēatur ordinis refrigerantiū, cū hic positus sit in quarto. Huius solani semen urinā
ciendi ptātem hēt. Cæterum si plus duodecim corymbis hauseris, dementiam quoq; adsciscet.
Porro qđ reliquum est ex propositis solanis, ad medicationes, quę intrò in corpus adhibentur, H
inutile est. Nā si quatuor eius drachmæ offerantur, mortē inferent: si pauciores insaniā: una cer
te innoxie sumitur, cæterū nec ipsa utile quid obtinet. Verū si foris corpori emplastri modo il-
linatur, vlcera cacoethe, & nomode, siue pascentia, curat. Sed ad talia radicis cortex præfertur,
desiccans secundo ordine iam completo, & tertio incipiente: refrigerans secundo incipiente.

HYACINTHVS

HYacinthi radix bulbosa est, ordinis primi in desiccando: scđi uero cōpleti, aut certe tertij A. l. 2. t. 2. ca. 36. f. 103. g
incipiētis, in refrigerādo. Itaq; pueros diutissime seruare impuberes uino illita credit. Fru
ctus leuiter extergit: & adstringit. Quāobrē & ipse regio morbo laborantibus exhibet in uino,
ordine quidē tertio quadātenus desiccans, cæterū in medio cōsistens caliditatis, ac frigiditatis.

Hydnon tuber terræ.

Hydna oïbus nota sunt. Subam hñt uincentē terrestrē quidē consistentia, sed tñ cū paucula A. ibi. c. 688.
quadam partium tenuitate mistam.

Hydropeperi.

Hydropeperi a locis in quibus nascit, & a similitudine, q̄ illi cū pipere in gustu est, nomē sor- A. ibi. c. 551.
titum est: cæterum non usqueadeo calidum est, q̄ piper. Et sane herba ipsa etiamnum uiridis
una cum fructu cataplasmatis in modum imposita, sugillata & tumores induratos digerit.

Hyoscyamus,

A *Hyoscyamus, altercum.*

A.ibi.c.348. Hyoscyamus, cui semen atrum est, insaniam ac soporẽ affert: Sed is, cui semen mediocriter flauum est, propinquam ei facultatẽ possidet. Verũ utriq; fugiendi sunt, ut inutiles, & uenenosi, seu deleterij. Cæterum cuius semen, ac flos cãdidus est, ad sanationes uel maxime idoneus est, ex tertio quodammodo ordine refrigerantium. Porrò flos eius quidem, cui semen est nigrum, mediocriter purpureus est: eius uero, cui est subflauum, leuiter mali colorem refert.

Hypericum.

A.ibi.c.354. Hypericũ calfacit, & desiccat, essentia tenuiũ partium, adeo ut & mẽses, & urinas prouocet: sed ad hæc totus sumendus est fructus, non tñ semen. Porrò cum foliis illitus uiridis ad cicatricem ducit cum alia, tum etiam ambusta. Cæterum si sicca contusa inspergas, sanabis & mollia nimis, humidaq;, & putredinosa vlcerum. Sunt & qui ischiadicis bibendum exhibeant.

Hypecoon.

Hypecoon refrigerandi uim habet, ex tertio ordine refrigerãtiũ, ut parum absit a papauere.

Hypoglosson.

Hypoglosson inde adeo nuncupata est, ꝙ summis corymbis velut ligulæ quædam exeunt. B Cæterum radix & succus fruticis emolliendi uim possident.

Hyssopum.

A.ibi.c.356. Hyssopum desiccat, & excalfacit ordine tertio: sed & tenuium est partium.

PHACI, LENTES.

A.ibi.c.438. Lentes ualenter adstringunt: medium tenent caliditatis, & frigiditatis: desiccant sane in secundo ordine. Ipsum itaque carum corpus desiccat, & sistit uentrem: cæterum decoctũ prouocat. Proinde etiam prior aqua abiicitur, ubi retentionis causa adhibentur.

Phacos, lenticula palustris.

A.ibi.c.450. Lenticula palustris humidæ frigidæq; tẽperaturæ est, utrinq; ex scđo quodammodo ordine.

Phaleris.

Phaleridis herbæ tum succus, tum semen, tum folia potari utiliter creduntur ad uesicæ dolores, ceu in sese habeant quiddam tenuium partium, & calidum.

Phalangites.

Phalangites, sic appellata est, ꝙ morsis a phalangiis auxilietur. Est autem facultatis tenuium partium, desiccantis: Quamobrem & tormina patientibus succurrit.

C *Phlomus Verbascum.*

A.ibid.c.98. Phlomos. Quidam per p literã & scribunt, & proferunt. Quædã foliis alba est, quædã uero nigra. Et albę quidẽ mas est, cuius folia angustiora: fœmina, cuius maiora. Et præter has est alia Phlomos, Agria cognominata: flores hẽt aureos & luteos, siue melizontas. Sed & alia præter has est, quam proprie Phlomida noiant, & Thryallida. Priorum itaque duarum radix acerba gustu est, & fluxionis affectibus prodest: sed & ad dentium dolorem eam quidam colluunt. Sane folia digerendi uim hñt: sic & aliarum folia, & maxime eius, quæ aurei coloris flores obtinet, qua ẽt capillos flauos reddunt. Oium. n. folia desiccãdi, & mediocriter detergẽdi uim possidet.

Phœnix, Palma.

A.ibi.c.87.& 543. Phœnix arbor adstrictoriæ facultatis oĩbus sui partibus est particeps. Igitur ramorũ succus austerus est ex aquea sũba tepida, & terrea frigida, cõstans. Similis naturæ est Encephalos, quẽ uocant, hoc est cerebrũ, siue medulla, esui aptus. At fructus eius, & maxime dulcis, non paucam obtinet caliditatem. Cæterum, cum edendo sit, multo est usui, non tñ foris impositus, ubi quid roborare, & desiccare, contrahere, stipare, densareq; cõsilium est: sed & tanq̃ cibus sumptus, & simul cũ alijs, & per se. Porrò quod Elaten uocant, nempe tenerũ illud palmæ germen, eandem D cum cerebro eius facultatem possidet. Quod uero uelut tegumentum eius est, adstringentẽ, & ipsum qualitatem habet, uerum plusquam dicta omnia exiccat: utpote quod & essentiæ consistentia illis siccius est, & minimum habet humiditatis. Itaq; iure utuntur illo ad vlcera putrescẽtia: miscentq; medicamentis articulos plus iusto laxatos contrahentibus: ad hæc facultatibus hepaticis, & stomachicis, seu intro sumantur, seu foris admoueautur. Sed & radix plantæ desiccatoriæ citra morsum facultatis est, adiunctum habens & ipsa adstrictionis quippiam.

Phorbion.

Phorbij semine ad leucomata hoc est albugines, cum melle applicant. Sed & spicula extrahere creditur. Porrò & ipsa herba idem præstare uidetur. Ex quibus constat ꝙ tenuium partium, & attrahendi detergendiq; potentiam obtinet.

Phu.

A.ibid.c.255 Phu. Odorata quodam modo est huius herbæ radix, nardo uiribus similis: sed tamen ad pleraque infirmior. Vrinas mouet plus, quàm aut Indica, aut Syriaca nardus, perinde ut Gallica.

Phycos Alga.

Phycos humens etiamnum & uirens ex mari exemptus desiccat, & refrigerat ordine secundo: habet enim quiddam modice acerbum.

Phyllitis.

Phyllitis. E

Phyllitis,cũ qualitatis sit acerbæ,nõ ab re diarrheas,siue ꝓfluuia,& dysenterias,pota iuuat.

Phyllon malabathrum folium malabathri.

Folium malabathri nardo similem uim possidet. A. ibi. c. 253.

GALBANE GALBANVM

GAlbanũ succus est plantæ ferulaceæ,molliẽdi,& digerẽdi vi.Fueritq́; sanè ex tertio ordine excalfacientiũ incipiente,aut scđo completo:in desiccando uero,ex secundo incipiente. A. l. 2. t. 2. ca. 130. fol. 114. e

Chamædrys.

Chamædrys uincentẽ hẽt qualitatẽ amarã:est & quodãmodo acris.Quocirca merito lienes colliquat,& vrinas ac mẽses ꝓuocat,crassitudinẽ humorũ incidit, & uiscerũ obstructiones expurgat.Ponatq́; eã quispiã in tertio ordine excalfacientiũ,& desiccãtiũ:plus tñ desiccat,q̃ calefacit.

Chamæcissos.

Chamæcissi flos,cum sit admodum amarus,iecur obstructione liberat.Daturq́; ex coxendice laborantibus.

Chamælea.

Chamęlea uincentem habet qualitatem amaram.Quamobrem admodum sordida ulcera,& quæ maximas habent crustas,cum melle perpurgare potest. A.ibid.c.456. F

Chamæleuce.

Chamæleuce calidæ facultatis est tertio quodammodo ordine,siccæ primo.

Chamæleon.

Chamæleontis radix,nigri quidem,lethale quiddã obtinet. Quamobrẽ foris utiq́; usus eius ad psoras adhibetur,& lichenas,& uitiligines,& in summa,q̃ detersionem postulant: præterea digerentibus,& emolliẽtibus pharmacis cõmiscetur: & phagedænica ulcera sanat illita. Est.n. sicca tertio ordine,calfacit uero scđo ordine absoluto. Porrò albi chamæleontis radix ad latos lumbricos potui datur cũ uino austero mensura oxybaphi. Exhibent sane ẽt aqua inter cutem laborantibus adsimilẽ habentẽ temperiem ipsius nigri radici,nisi quatenus amarior, q̃ illa est. A. ibi. c. 697. & 455.

Chamæpitys.

Camæpitys gustu quidẽ amarũ saporem ualidiorem acri obtinet,effectu uero expurgat abstergitq́; uiscera plus,q̃ calfacit.Proinde auriginosis,& oĩno quibus facile iecur obstruitur,bonũ est remediũ.Quin & menses ducit tũ pota,tũ apposita cũ melle.Sed & urinæ mouendæ medicamen est.Sunt aũt ẽt,qui eã exhibẽt decoctã in melicrato iis,qui coxendicis doloribus torquẽtur.Herba porro ipsa uiridis uulnera magna conglutinat,& ulcera putrescentia sanat:pręterea uberum durities discutit.Est.n.in siccando ordinis tertii,in calfaciendo uero secundi. A. l. 2. t. 2. c. 131. fol. 114. f G

Chamæsyce.

Chamæsyce abstergendi simul,& acrẽ uim possidet.Itaque acrochordonas, & myrmecias, caules eius teneriores in modum cataplasmatis admoti, quiq́; ex eis profluit liquor, auferunt. Cum melle uero crassas oculorum cicatrices detergunt. Sed & hebetudines uisus a crassitie natas adiuuant, sicut sane & suffusionum principia.

Chelidonium.

Chelidoniũ extergentis admodũ,& calidæ,facultatis est. Sed & succus eius ad acuendũ uisum cõmodus est,utiq́; in quibus crassum quiddã in pupilla colligitur,digestione atq́; discussione indigẽs.Vsi sunt radice eius quidã ad auriginẽ ab obstructione iecoris proficiscentẽ, in uino eam albo potui exhibentes cũ anisо.Similiter mansa confert dentium doloribus.Porro chelidoniũ minus cum acrius sit maiore,celeriter illitũ cutẽ exulcerat,unguesq́; scabros eiicit. Succus eius per nares purgat,ut pote admodũ acer.Itaq́; hæc herba quarti quodã mõ ordinis fuerit calfaciẽtiũ incipientis:maius aũt chelidoniũ tertii est ordinis absoluti iã, idque tũ in calfaciendo, tum in siccando. A.ibid.c.195.

Chondrila. H

Chondrila.Et hanc quidam serin nominant.Est enim eiusdem fere cum illa facultatis: nisi ꝙ gustu amariuscula est,ac proinde facultate siccantiore.

Chondrus.

Chondrus est sane nutrimentũ optimũ,ficuti & triticũ. Sed huius instituti nõ est de nutrimẽto distinguere.Verũ ut medicamẽ emplasticæ facultatis est,tẽperie tritico similis,plus tñ illo uiscosus:quare sanè ẽt illo pl⁹ nutrit.Estq́; ceu materia q̃dã idonea excipiẽdis aceto,marina aqua, muria,& id genus aliis ualenter desiccantibus: proinde q̃dã ex genere admodũ exiccãtiũ esse & hoc semen autumarunt. Cæterũ chondrus ex numero est potius cõcoquẽtiũ, ut & triticum, quæ minime profecto desiccant. At ob exiccãtium medicaminum admistionẽ,cum quod ex illis compositum est,exiccatorium fit, medicorum cõplures in erorrem inducti sunt,ut falsò putarent desiccationem chondro acceptam ferendam,iis,quæ admista erant,præteritis.

Chrysocome.

Chrysocome,uocat̃ & Crysites.Radix uincentes hẽt acrẽ simul, & adstringentẽ qualitates: quare nõ admodũ multi usus est.Vsui tñ est decocta in melicrato in peripneumoniis,& morbis hepaticis siue iecorariis.Sed & menstruæ purgationis prouocandæ uim quandam obtinet.

Pseudo

A PSEVDODICTAMNVM

PSeudodictamnum imbecillis dictamni vim habet.

Psyllium.

A.ibi.c.533. Psyllium semen habet admodum utile, ex secundo refrigerantium ordine: in desiccando uero & humectando medium quodammodo est, & symmetrum.

OCIMON

A.ibid.c.10. OCimum ex secundo est ordine calfacientium: habet autem recrementitiam humiditatẽ. Proinde nec commodum est, quòd in corpus sumatur: Cæterum foris illitum, ad digerendum & concoquendum idoneum est.

Ocimoides.

Ocimoides. Quidam Philitærium cognominant. Radix inutilis est. At semen tenuium partium, & desiccantis citra mordicationem facultatis est.

GALENI DE SIMPLICIVM B MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER NONVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de terrarum, ac metallicorum facultate.

Replicantur quæ de adstringentibus, & combustis medicamentis quarto libro demonstrata sunt.

QVotquot plantarũ partes sunt, & fructus, & succi, atq; liquores, supra dicta sunt oĩa. Nunc aũt de reliquis medicamentis, q̃ metallorum gñe censent, quæq; ipsius terræ species sunt, disserere ꝓpositum est: post quæ deinceps non nihil tractabitur de partibus aĩalium, utique quibus ceu medicamentis ad curationes utimur. Cæterum præstare mihi vr̃, cõiter de illis oĩbus C præfari, quo uidelicet tum clarius intelligi possint, tum quæ dicenda sunt, distincte ceu in articulos inaudiantur. Nam si quis in oĩbus sequatur scriptores, siue medicamentorum, siue materiarũ, siue illorum ꝑparandorum, in multis profectò turpissime hallucinabit̃, & ea q̃ præfinite, ac determinate a me posita sunt, perperã accipiet. Cæterũ cum duo sint capita cõis orationis iam proponendæ: Alterum est, an sponte nascentium medicaminum, q̃ combusta sunt, calidiora arbitrari oporteat, an frigidiora: Alterũ de medicamentis adstringentibus, quorum in gñe esse supra ostensum est tum austera, tũ acerba. Itaq; super his quidẽ in quarto horũ commentariorum uerba fecimus: sed & mõ cõmemorare satius fuerit, medicamentis adstringentibus facultatẽ, & qualitatem inesse cum acribus pugnantissimam. Adstringunt.n. acacia, balaustiũ, hypocystis, cytini, galla, rheon, rhus, omphacium, mespila, corna, malicoriũ, myrta. Acria uero sunt euphorbium, allium, cæpa, porrum, napy, piper, gingiberi, smyrnium, origanum, pulegium, calamenthe, & thymus. Reuocandum itaq; in memoriã duntaxat, qualẽ cuiusq; dictorum percipimus sensum, & protinus sequetur qualitatis eorum diuersitas, quam in quarto libro exposui una cum aliis oĩbus gustus dr̃iis. Sane contrahunt, constipantque, atque condensant subam nostram adstringentia: ac proinde in D quamuis corporis nostri partem extrinsecus imposita, continuo illam rugosam & contractam efficiunt, contra q̃ acria, quæ imposita cuti perspicuò eam excalfaciunt, atq; in molem attollũt, rubente colore: ac si diutius immorentur, ẽt ulcerant. Hæc itaque euidenter apparent tum incidere, tum excalfacere, tum ẽt a uicinis partibus ad sese sanguinem attrahere: at adstringentia refrigerando, contrahendo, constringendoq;, in illis ẽt contentum repellere. Facultas itaque aduersissima est adstringentibus cum acribus: nec quæ in gustu apparet qualitas, simile quippiam obtinet. Quid ergo non nullis in mentem uenerit, ut piper, allium, atque adeo acria oĩa, adstringere dicerent, sanè cogitatione assequi nequeo. Nam si ut hæc adstringere dictitant, ita rhun, balaustium, omphacium, mespilum, & quotquot eius generis, acria cognominarent, diuersa ac cõmutata in nominibus consuetudine, ignaros protecto illos uocum, & earum significatuum, nõ tamen gustandi, aut olfaciendi carere iudicio, dicerem. Nunc uero cum res duas & olfactu, & gustu, & effectibus suis, contrariam inter sese naturã ostentantes, una appellatione nuncupent, admiranda profecto hoĩum, aut stupiditas est, aut dementia, aut simul utraque: perinde.n. faciunt, atque illi, qui & ignis, & niuis eundem esse sensum aiunt. Atque adeo in quendam quondam incidi, qui præ tam aliena, atque absurda usurpandorum uocabulorum consuetudine, diceret nihil prohibere, quo minus diceretur nix eandem igni habere tum qualitatem, tum facul

tatem:

tatem:quia uidelicet & hæc qñq; uiſa ſit pedes diutius per eam ambulantium aduſſiſſe.Sane nõ E
paruo tp̄e opus eſt,ut illis hoĩbus ſordem animi expurges.At quibus nõ in tam profunda igno
rantiæ caligine degere contigit,ac quartum horum commentariorum perlegerint,iis,quę iam
dicta ſunt,memoriæ cã reperita ſufficiunt,quò diſtinctè noĩa de quaque propriarum rerum ita
inaudiant,quemadmodum* Latinis efferre,Græciſq; mos eſt.Tranſibo uerò ad ſcd̃m ſcemma,
ſiue ſpeculationem,haud ẽt de noĩe,& ſignificato eius hñdum,uerum de rei natura. Nam pleri
que exiſtimant combuſta oĩa ſe ipſis effici frigidiora:alij è contra , combuſtorum oĩum augeri
caliditatem exiſtimant:utriq; ſane errantes.Conſpiciuntur.n.liquido quædam calidiora reddi-
ta,& ad guſtum,& ad tactum, & ad eam,quæ in uſu cernitur,facultatem: uelut ſupra dicebã de
acribus,& adſtringentibus Quædam cõtra ab uſtione minus apparent calida:idq; clare diſcer-
nimus tum tactu,tum uſu.Dico autem uſum, ceu ante dixi, cum cuti impoſita,alia calidiorem
rubentioremq; partem efficiunt,alia exanguem & frigidam;& alia molem attollunt, alia cõtra
hunt.Igitur acria multum caloris amittunt uſta:at,quę eiuſmodi non ſunt,aſſumunt.Sane com
buſtorum omnium nullum plane eſt frigidum:relinquitur.n.in illis uelut ἐμπύρευμα,hoc eſt igni
tio quędam,nam ita uocabat Ariſtoteles. Atq; id eſt,quod per ablutiones detergitur,ex cõbu-
ſtorum ſubſtantia ſubtiliſſimum:quod ubi cum aqua abierit,quod uſti reliquum eſt,ſubſtantia F
terrena eſt : ſiquidem humidum omne combuſtio abſumit , reliquum autem terrenum eſt una
cum empyreumate ab Ariſtotele uocato.Hoc ergo ubi per lotionem ablatum,ac ſemotum fue
rit,aqua,in qua medicamen ablutum eſt,calidam adſciuit facultatem , eamq; tenuium partiũ :
quod reliquum uero eſt,terreum ſimul & frigidum eſt,deſiccare citra mordacitatem potẽs.De
his quidem & ſupra diximus:cæterum nihilo deterius eſt in memoriam nunc ea reuocaſſe,ut re
petita illorum memoria,ſimul quæ dicenda ſunt,exactius quis aſſequatur.

DE TERRAE DIFFERENTIIS

CVm duæ ſint res,q̃ terræ uocabulo ſignãtur,neceſſarium duxi prius eas diſtinguere,ut cla
riora ſint,q̃ dicenda ueniũt.Altera ſane oĩbus Græcis{pariter Latinis}maxime cõſueta eſt.
Siquidẽ ubi triticum,hordeum,aut aliud quodpiã ſeminum,q̃ cerealia nuncupantur, ſeminãt,
mediocriter humidã eſſe terram oportere aiunt:At ubi uites,ficus,oleas,aut aliã q̃uis arborem
plantant,fugiendã p̃cipiunt tũ eam,q̃ uliginis plane expers ſit,& arida,tum q̃ humida ſit,& lu-
toſa:nam lutum uocant terrã humido maceratã.Tum qui de colendis agris,ſeu georgica cõſcri
bunt,in regionũ drĩis atram terrã,argilloſam,arenoſamq;,diſcriminantes efferunt: ſed & pin-
guem terram uocant,ex qua lutũ fit uiſcoſum , ac lentũ:alteram uero contra q̃ hanc diſpoſitã, G
q̃ lutum efficiat pinguitudinis expers,& friabile,ut ſic dicam. Atq, hoc eſt unum terræ uocabu
li ſignatum,oĩbus uſitatum.Alterum eſt ſolis philoſophis uſurpatum,cum aiunt, elementa cor
porum eſſe terrã,aquam,aerem,& ignem.Corpus nanque extreme ſiccum,ac frigidum terram
nuncupant. Scd̃m hos ergo nullum compoſitorũ corporum terra cenſetur elementaris : aiunt
tñ ea plurimum hr̃e terræ,puta adamantem,& ſaxa : & quanto corpore fuerint duriore , tanto
magis ea dñt eſſe terrea,cõtra q̃ agricolæ. Haud.n.quo durior ſit corporum cõſiſtentia, eo plus
terream eſſe dictitant,uerum lapides,& petras plane ad agriculturã eſſe ineptiſſima cõtendunt.
Cæterum eam eſſe terram dñt exactiſſimam,quæ q̃ longiſſime receſſit a ſaxi conſiſtentia:quip-
pe cum & argilloſam , & arenoſam ad pleraq; damnent inutilẽ . Scd̃m itaque ſignatum quod a
philoſophis celebratur , tribus finietur generibus terræ drĩæ. Siquidem unum eius genus lapis
eſt,Alterum corpus metallicum,Tertium uero terra,quæ colitur:facta apud eos drĩa de metal-
licis corporibus,quæ fundi pñt,uelut ære,ſtanno,plumbo: hæc.n.quidam aiunt non terræ , ſed
aquæ,plus continere.Attamen cæteri hoĩes oẽs eam duntaxat terram noĩant,quæ humido ma
cerata lutum efficitur:De qua utique & ego nunc ſtatui drĩas exponere , id modo præfatus , ꝙ
propoſita ſectio corporum terrenorum in lapides,metallica,& terram quæ colitur, abſque cor H
poribus,quæ proprie phyſica,ſeu naturalia noĩantur, dicta eſt . Nam ſi ea accedant,tum ligna
oĩa,& fructuum partes complures,uelut ẽt aĩalium,eſſentia eſſe terrena dicentur:fructuũ qui-
dem partes,ut nuclei oliuarum,& uinacei vuarum,putamina nucum,& conorum, & eius gñis
multa alia:aĩalium uero oſſa,cornua,dentes.Verum de plantarum partibus,quæ terrenæ utiq;
ſunt,& duræ,partim iam ſupra dictum eſt,partim ẽt nunc dicetur:At de iis,quæ aĩantium ſunt,
infra tractabitur,ubi prius terræ ſpecies abſoluero:licet.n.ea tibi aut differentias , aut ſpecies,
aut ẽt appellare genera. Dico autem hæc,lapides,metallica corpora , terram in lutum ſolubilẽ.
Ac primum omnium dicam ab *Latinis nuncupatæ terræ differentias, quæ commune hoc ha-
bet,vt addita aqua continuò ſoluatur,& fiat lutum.Nam quod a philoſophis ſic appellatur, nõ
habet omnibus commune,ſed illis tantum conſuetum,ac celebratum ſignificatum.

DE DIFFERENTIIS NOMINATAE PASSIM TERRAE

TErram uſitate* Latinis uocari dixi,quæ iniecta aqua ſtatim ſoluitur, & fit lutum.Hmõi er-
go eſt,quam hoĩes ad culturam elaborant , differentias hñs quaſdam ſane ſecundum pro-
priam rõnem,dum pinguis eſt,& uiſcoſa,quæ utique omnino,& atra colore eſt:alia uero friabi
lior,& pinguitudinis expers,quam uocant argillam,quæ ſane quodammõ candidior eſt. Atq;

A hæ contrariissimæ sunt dñæ: Aliæ harum in medio sunt, alteri atque alteri magis accedentes: atque adeo quædam etiam, quę ex æquo ad unguem in medio, pari interuallo ab utraque distant. At aliæ sunt terræ dñæ ex diuersi generis corporum natæ cõmistione: qua ratione lapidosæ, & arenosæ habentur. Atq; admistam talium substantiã segregant largæ aquæ effusione, ac maceratione, dum*totũ humidum efficiatur: cũ.n.id effectum est, id quod defert, atq; inest lapidosum, atq; arenosum, id omne subsidit, & terra exacta supernatat. Tale quiddã, & in Lẽnia terra uisit, quã cognominant quidã Milton lemniã, id est rubricã lemniã: & alii quidam Sphragida lẽniã, hoc est sigillum lemniũ, ob impressum uidelicet illi sigillum Dianæ sacrũ. Siquidẽ hãc terram sacerdos cum patrio quodam honore sumens, haud mactatis animalibus, sed tritico, atq; hordeo piamẽti gr̃a terræ redditis, in urbem cõportat. Quã deinde aqua maceratã, atq; in lutũ redactã, ubi ualenter conturbauit, paulũq; inde quiescere sinit, aquã q̃ supernatat, primũ aufert: & mox quod sub ea est pingue terræ tollit, at reliquum duntaxat, quod ad imũ subsedit, lapidosum.s.& arenosum relinquit ut inutile, ac superuacaneũ. Porro lutum illud pingue usq; eo desiccat, dum mollis ceræ consistentiã accipiat: huiusq; exiguis acceptis particulis, sacrũ Dianæ signũ imprimit: ac postea rursum in umbra siccãdum reponit, donec omnẽ planè humiditatẽ mittat, fiatq;

A. l. 2.t.2.ca. 411.f.139.h

* al. lutum.

B illud medicis oĩbus cognitũ medicamen, Lẽnia sphragis siue sigillũ: sic enim quiddã illã cognominant ob impressam illi sphragida hoc est sigillũ: ceu etiã non nulli ob colorem, lemniã miltõ, siue rubricã appellitãt. Eundem ergo quem rubrica colorem obtinet, uerũ ab ea differt, ꝙ contactu nõ cõtaminet atq; illa: & secũdum collem in Lemno, qui totus colore fuluo est, & in quo neq; arbor, neq; saxũ, neq; plãta nascitur, tñ hmõi terra uisitur. Porro tres eius signantur dñæ, una quã posuimus terræ sacræ, quã alii nemini præter unã sacerdotem cõtingere fas est: Altera uero eius quæ re uera miltos est siue rubrica: utuntur aũt ea potissimũ fabri: Demum tertia eius quæ extergit, qua utuntur qui lintea, & uestes lauant, quibus utique collibitum est. Cęterum cũ & apud Dioscoridem, & alios quosdã scriptũ legissem, Lemniæ terræ hircinum misceri sanguinem, atq; ex luto qđ ea mistione conficiebatur, sacerdotem lemnias quas uocant sphragidas tũ conformare, tũ consignare, cupiebam profecto, & ipse mistionis modum inspicere, atq; symmetriã. Itaq; queadmodum in Cyprum nauigauerã uidendorum, quæ in ea sunt, metallorum gratia, & in Cœlen idest cauã Syriã Palestinæ partẽ profectus fuerã, bituminis, & aliorũ quorũdã inspiciẽdorũ cã, ita nec in Lemnũ enauigare piguit, ut quãtũ sanguinis terræ admisceretur, cõspicerẽ. Nã cũ iterum ex Asia Romã pedestri peterem itinere per Thraciã, & Macedoniam, po-

C tius à Troade Alexandria in Lemnũ adnauigaui, nactus illic nauẽ, quæ ad Thessalonicã cursum destinabat. Conueniebã aũt cũ nauclero, ut in cursu Lemno appelleret. Et sanè ille præstitit, sed nõ ad eã ciuitatẽ, ad quam oportebat. Antea.n.nesciueram duas esse in insula ciuitates, sed credebam, ut Samus, Chius, Cos, Andrus, Tenus, & omnes adeo, quæ in Aegeo sunt mari, unã duntaxat ciuitatẽ hñt toti insulæ cognomine, ita & Lemnum nominis sui unã habere ciuitatem. Porro ut ex naui descẽderã, intellexi ciuitati nomen esse Myrinæ: nec in regione ciuitatis illius aut Philoctetis tẽplũ esse, aut sacrum Neptuni collem, sed in altera, quæ uocaretur Hephestias: nec ciuitatẽ eã Myrinæ esse propinquam. Cumq; me Nauclerus expectare non posset, distuli, ut cũ Roma in Asiã redirẽ, tũ Hephestiada uiserem: id quod feci prout speraueram, & proposueram. Nam ubi ex Italia in Macedoniam traiecissem, eamq; pene totam pedestri itinere pertransissem: peruenissemq; Philippos, q̃ ciuitas est finitima Thraciæ: inde ad mare descẽdi quod proximũ aberat centum uiginti stadiis: primumq; Thason transmisi, distantẽ plus minus ducentis stadiis, atq; illinc in Lemnũ septingentis, ac rursum fermè septingentis in Alexandriam Troada traieci. Ac proinde sane ex industria tum de nauigatione, tum de stadiis adscripsi, ut si quem eadẽ, q̃ me, caperet Hephestiada uisendi cupiditas, cognito eius situ sic nauigationem institueret.

D In tota nanq; insula Lemno orientem spectat Hephestias, occidentem uero Myrina. Et quod à poeta dictum de Vulcano est, qui græce dicitur Hephestus, Decidit in Lemnum, propter collis naturã occasionẽ sumpsisse fabulæ crediderim: apparet.n.cõbusto simillimus tũ colore ipso, tũ etiã quia nihil in eo nascitur. In hũc itaq; collẽ sacerdos, quo tempore ego ad insulã accesserã, egressa, certo quodã tritici hordeiq; numero in terrã cõiecto, aliisq; quibusdã pro religione patria ꝑpetratis, plaustrũ totũ terra impleuit. Atq; ubi in urbẽ cõ uexisset, quo dixi mõ, illas fama hoĩum adeo celebratas. Lẽnias sphragidas ꝑparabat. Visum ergo mihi erat ꝓcõtari, nũq̃d unq̃ antea hircinũ, aut caprinũ sanguinẽ huic misceri solitũ memomoriæ ꝓditũ accepisset. Quo audito oẽs in risum soluti sunt, nec ii sane quiuis ex uulgo, sed uiri oppido q̃ eruditi cũ in aliis, tũ p̃cipue in uniuersa patriæ historia. Quin, & à quodã librũ accepi quondã ab incolarum quopiã conscriptũ, qui oẽm Lemniæ terræ usum edocebat. Quamobrẽ nec me quoq; pinguit huius medicamẽti periculũ facere, acceptis phragidũ uiginti millibus. Sed& is, à quo librũ dono accepi, inter principes habitus, ad multa hoc utebatur medicamine. Siquidẽ ad uulnera tũ uetera, tũ cicatrici inducẽdæ cõtumacia: ad hæc, ad morsus uiperæ, atq; adeo oẽs ferarũ morsus: nec nõ aduersus medicamẽta lethalia: nõ antè modo exhibere, sed & post phragide uti cõsueuerat: Addebat porro, sese periculũ fecisse medicamenti, qđ quia fructũ iuniperi accipit. διὰ τῶν ἀρκευθίδων

 nuncupatur,

nuncupatur,cui utiq; indebatur,& terra Lemnia;uomitumq́; ciere aiebat, ſiquis cū etiamnum E
in uentre lethale uenenū hæreret,alexiterium ſiue amuletum ebibiſſet.Et ſane nos quoq; huius fecimus periculum in lepore marino , & cātharidibus,cū ſeſe tale quippiam accepiſſe homines ſuſpicarentur:uerum hauſto,qđ lemniā ſphragida habebat,medicamento, protinus omne euo muerunt,nec poſtea ullū illis accidit ſymptoma eorū,quæ ad leporem, & cantharides comitari conſueuerunt,tametſi cōiuncta eſſet pernicioſorum medicaminū exhibitio. Cæterū an ad alia mortifera medicamenta,hæc inquā q̄ uocant deleteria,eandē uim habeat medicamentū,quod ex fructu iuniperi,& terra Lemnia cōficitur,mihi utiq; ignotū eſt. At ille ab Hepheſtiade profe ctò aſſerebat adeo,ut, & rabientis canis morſum eā ſanare diceret in uino diluto epotā : ulceri aūt ex aceto impēſe acri impoſitā. Sed & aliarū ferarū ictus ex aceto ſanare referebat, extrinſe cus folijs inſuper impoſitis,q̄ putredini reſiſtere didicimus.In primis uero prædicabat Scordiū, deinde Centaurium exile,inde Marrubiū . Porro ſi qn̄ nos ſane ad ulcera cacoethe , & putrida terrā lemniā adhibuimus,magnifice profuit . Vſus autē eſt pro prauitatis ulceris magnitudine. Quippe id quod grauiter olet, impendioq; laxum, molleq; eſt,ac ſordidū,ſuſtinet,ut uel ꝑ acer rimū acetum lemnia terra in lutoſam ſoluatur conſiſtentiam,aliorum more paſtillorum, quorū alius alio utitur:dico aūt Polyidæ, & * Praſionis,& Andronis,& qui nunc dictus eſt, quem Beti F
num uocant.Siquidem hi omnes ualenter deſiccantes proſunt ulceribus cōtumacibus,ſoluti in terim quidem in uino dulci,interim ſapa,interim œnomelite,nō nunquā etiam alborum uinorum quopiā,aut fuluorum,aut flauorum prout nimirū uſus poſtulat:nā de talibus alibi definietur.Similiter uero qn̄q; ſoluūtur,aut ex aceto,aut uino,aut aqua,aut oxymelite,aut oxycrato, aut melicrato.Porro Lemnia terra ex aliquo cōprehēſorū ſoluta,medicamē fit idoneū tum recentibus glutinādis vulneribus:tū medendis inueteratis,ægre ad cicatricem uenientibus, & cō tumacibus.Similiter autē,& alia quæuis terra pharmacodes ſiue medicamentoſa.Neceſſe enim erit diſtinguere,ſicuti ſupra,ab elemētari terra,in qua,& lapides cōprehendebantur, eam quæ in lutum ſoluitur:ſic nunc ab ea, q̄ colitur, medicamentoſam . Nihilo enim deterius erit ita eā cognominaſſe,qua ad curationes vtimur:tametſi eius quoq;, quæ colitur,ſi qua pinguis eſt,cōmoda eſt ad curationē earum oīum partium,quæ deſiccari poſcunt . Vnde ſane ea , & Alexandriæ,& per Aegyptum utuntur multi ſua utiq; ſponte ac iudicio,multi uero etiam moniti ſomniis.Vidi.n.Alexādriæ quoſdā aqua inter cutē laborantes,ac lienoſos, Aegyptiæ terrę luto utē tes,multos,q̨ ſibi ſuras,femora,cubitos,brachia,tergū,latera pectusq́; inungerent, ac ꝑſpicuo iuuarentur.Eundem in modum,& ueteres phlegmonas,& laxa œdemata adiuuat lutū hoc.NoG
ui ſiquidē quoſdam,qui ex immodica per hęmorrhoidas euacuatione turgētes effecti, ac tumidi,non obſcurè fuere adiuti. Sed & quidam diutinos fixosq; parte quapiam dolores perpeſſi,luto hoc plane perſanati ſunt:deſiccandi nanq; uim terra quæuis poſſidet.Quoniam uero corpus eius natura ſiccum eſt,& quando prorſum igneæ ſubſtantiæ miſtionis eſt expers,ita deſiccat,ut minime ſit mordax,ad quod tamen etiam proficit ſi lauetur.

*Paſſionis.

A.l.2.t.2.ca. 412.fo.140.b

¶DE TERRAE LOTIONE¶

CAeterum lauatur terra omnis ad eundē modū,quo propoſitū eſt de Lemnia . Primū quidē maceratur aqua,quæ nullam hēt medicamentoſæ qualitatis ſuſpicionē.At ubi lutū cōſederit,effunditur q̄ innatat aqua:deinde qđ poſt ipſam erat,ſegregaẗ à lapidoſis atq; arenoſis q̄ ad imum reſederunt.Ac ſi exercitatū habeas guſtandi ſenſum,ipſe iudex eris accuratus,quā oporteat terrā lauare,quā nō.Nam quædā lauari non deſiderant,quædam etiam bis terq; elui expoſcunt.Ac lemniam quidē paratam accipis ſemel à ſacerdote lotam,quæ iterum ablui nō exigit.

¶DE TERRA SAMIA¶

AT Samiā ne lauari quidē opus eſt.Vtimur aūt altera eius ſpecie magis,quā Samium Aſtera cognominant,ad ſanguinis expuitiones undecunq; natas,uelut etiam Lemnio ſigillo . Ea- H
dem ui iuuant ſanguinis ex utero profluuia,& uocatum fluxum muliebrem . Quin , & proſunt exulcerationibus dyſentericis,antequā putreſcentia euadant ulcera : Nomas id genus affectus appellare medicis mos eſt,ab eo ꝙ putredo depaſcat,& ad uicinas partes ſerpat,¶quod græce dr̄ νέμεσθαι,¶una cum primū uitiata,& ipſas, corrūpens. Tametſi ēt iſtis qn̄q; ſum uſus Lemnia , & palam profuit tū per ſedem infuſa,tū epota:utiq; antea,quod facere ſolemus,ulceribus melicrato meraciore prius ablutis,poſterius uero muria.Iniiciebatur ergo per ſuccū arnogloſſæ:bibebatur vero ex oxycrato aquoſo.Sed nec paulo quopiā efficacioribus uidetur eſſe uiribus Lemnia terra,q̄ Samia:quare nec ea,q̄ iā phlegmone tentari cœperit,uim eius perferunt,ſed clare irritātur,atq; exaſperantur,potiſſimū ſi uir ſit habitus mollioris¶quē malacoſarcō Græci uocāt. ¶ At à Samia adeo nō exaſperaẗ ulla ſic affectarū partiū,ut ēt mitigentur, maximè q̄ humidiores ſunt,& laxiores,uelut ubera,teſtes,adenes.Idonee autem utaris terra eiuſmodi,ſi ubi ad læuorem redegeris per aquam , tantū admiſceas olei roſati boni,quod miſtione ſua medicamentum à reſiccatione prohibeat. Sed & commodum utileq; eſt,ubi ſic præparatum fuerit,ad alias quoque phlegmonas calidas,& bubonas incipientes,& fluxiones podagricas,& ſummatim ubi refrigerare ſtatutum eſt mediocriter cum mitigatione , ac lenitione : ut euidenter appareat uim

A.ibi.c.414.

A Samiæ mediocriter eſſe refrigeratoriam.Quin & magis quodãmodo aerea eſt eius eſſentia col-
lata ad Lemniam: cuius argumentum eſt leuitas. His itaq; notis,& omnem aliam terram medi-
caminoſam æſtimato.Dico autem notas cõſiſtentiæ,tum leuitatẽ,tum grauitatem,prętereaq;
in guſtu aſperitatem,ac leuitatem,ad hæc tenacitatem,& abſtergendi potẽtiam. Tenax.n.& ui
A.ibid. c.416 ſcoſus eſt Samius aſter,cum & Lemnia ſphragis eiuſmodi paululum quiddam habeat. † Abſter-
ſoriam quoq; facultatem moderatã obtinẽt & Selinuſia terra,& Chia: quãobrem mulieres quę
dam ad faciem ijs utuntur.Oſtẽſum autem eſt in tertio libro de ratione curandi, ꝙ quicquid leuiter
abſterget,producendæ ulcerum carni eſſe idoneum.Id aũt ſi etiam deſiccet,cicatrici inducẽdæ
habile eſt.Porrò omnium ex his aptiſſima ſunt,& ad ulcera quæ in ſumma cute cõſiſtunt, & ad
ambuſta,illa,quę cùm citra morſum exiccant,tum neq; manifeſto excalfaciunt,neq; refrigerãt.
Quocirca terra Selinuſia,& terra Chia pulcherrima ſunt ad ambuſta ulcerũ remedia.Expoſcũt
enim ea moderatiſſimè extergentia medicamina,abſq; inſigni,aut calfactione,aut refrigeratio-
ne: quod utiq; ineſt,tũ Selinuſiæ,tũ Chiæ, tum Samiæ terræ . Dictum eſt aũt,ꝙ & huius ſpecies
eſt aſter quẽ uocãt,reliqua terra hoc pſtans,ꝙ uiſcoſum quiddam ac tenax obtineat. Quocirca
ꝙ,cùm ad alia ulcera,tum ad ambuſta pertinet , alijs terris q̃ tenacitatem non hñt,conferendus
B non eſt.Siquidem ſubſtantiã tenacitas magis reddit emplaſticã,quã ut ſinat abſtergere: ſcilicet
ubi nulla utique alia adſit acrimonia uiſcoſo tenaciq; corpori: vt in uiſco cernere eſt . Attamen
Chia,& Selinuſia terra inferiores ſunt Samia ad phlegmonas,in mãmillis,teſtibus,atq; inguini-
bus incipientes: tametſi ubi inopia eſt aliorum,q̃ ſummè proſunt,nec ipſæ planè ineptæ ſunt, &
incõmodæ.Porrò Cimolia cum miſtæ ſit facultatis,partim refrigerat,partim ẽt digerit,ſed leui
ter.Proinde dum lauatur,hanc facultatẽ deponit,atq; exuit: abſq; ablutione uerò ſcd̃m utraſq;
agit facultates,ceu alia quoq; compoſitorum medicamentorũ plurima,digerentia pariter & re-
percutientia.Porrò utranq; facultatem facile indicat, dum illi miſcent̃ humores naturæ cõtra-
riæ.Nam ſi miſta ſit repercutientibus,refrigerantibuſq;,lutum quod ex ipſa,& illis conficit̃,re-
frigerans repercutienſq; efficit: ſin digerentibus,& ipſum digerens.Sic ambuſtis conuenit.Atq;
idiotæ quidam protinus aceto maceratã illinunt . Sed in tali uſu nõ impenſe acre ſit acetũ opor
tet: ac ſi tale ſit,aquam miſcere pſtat . Et illud mihi ſemper memoria teneto,ceu cõe omnis ter-
ræ leuis.Omnes.n.ambuſta iuuant,continuo illitæ ex aceto,aut oxycrato,nimirum bullas exi-
ſtere prohibentes. Cæterum contemplandum inſuper eſt, corporis curandi quæ ſit natura ſiue
habitudo,dura ne an mollis: id in uniuerſum pre oculis habendo,corpora mollia ualentium me
C dicaminum uim haud poſſe perferre,dura uero poſſe.Sed hæc huius inſtituti non ſunt,uerũ co
pioſius exponentur,tum in tractatu De cõponendis pharmacis, tum in libris de facile parabili-
bus.Præſens aũt narratio à principio id ſtuduit,ut gñales inueniret facultates.Quibus animum
intẽdens quiſpiam,cõplura habiturus eſt ad particularis uſus copiã, utiq; ſi utendi eorum uiam
ac rationem inſuper adiunxerit,atq; edidicerit. Quare immorandũ non eſt.Verum quod antea
dictum eſt,nunc in memoriam reuocare oportet , nempe terrã ipſam expertem miſtionis ſubæ
generis alterius,uim habere citra morſum deſiccãdi. Atqui cum nullum reperire corpus queas
miſtionis ad unguem expers,inſpicienda item eſt eorum,quæ illi accidunt cõmiſtio, idq; ſcd̃m
leuitatis & grauitatis dr̃ias,eaſq; quæ in guſtu uiſuntur.Nam ſi qua eluceat adſtrictio,tñ aſſum
pſit frigiditatis,quantum habet & adſtrictionis.Sin etiam acrimonia quædam appareat, tñ in-
eſſe ſcito caliditatis,quantum & acrimoniæ.Similiter in leui,& graui uidendum: cum leuitas il-
li inde proueniat,ꝙ larga & copioſa in tota eius tẽperie aerea inſit ſubſtãtia: grauitas uero quan
to maior ſit,tanto itidem ſyncerior terra exiſtat . Terræ proprium eſt, ꝙ igni admota non fun-
datur,aut liqueſcat: id quod accidit plumbo,ſtanno,argento,& auro.Itaq; cum terrã audis ab
argento ẽ noĩari argyriten, uel ẽ ab auro ẽ chryſiten,uel ẽ à ferro ẽ ſideriten (nam ita nuncupant
D quidã illas,quæ ex metallis ſumuntur) haud putes ꝑ totũ terræ immiſtum eſſe argentum,aurũ,
aut ferrum: ſed contingere, coniunctaſq; eſſe paruis terrę particulis immiſtas particulas paruas:
in chryſite quidẽ quæ ab auro dicitur,auri: in argyrite,quæ ab argento,argenti: in Siderite,quæ
à ferro,ferri: eaſq; ab igne in fornacibus fuſas coire ad inuicem. Eundem in modũ quæ uitrum
continet terra,arenoſa eſt: in arena.n.potiſſimũ eiuſmodi ſubſtantiæ fruſtula reperiuntur ſæpe-
numero parua . Et qui earũ rerũ periti ſunt,cõſpectis arenis talibus,haud difficulter cognoſcũt,
quantum ex eis colligi queat uitri . Sed & auri quoq; fruſtula exigua frequenter non paruo nu-
mero in quibuſdam inueniuntur arenis. Verũ nõ ex quauis arena,qui negotio huic ſunt dediti,
aurũ uitrumq; extrahunt: ſed eas eligunt arenas,quę quã minimo impendio plurimũ cõgerunt.
Siquidem poſt multos ſumptus,quos in fornacibus inſtruendis facere neceſſe eſt,ſi paulũ modò
colligeretur ſubſtantiæ, damnoſum id ipſis eſſet. Itaq; cũ in plurimis arenis auri uitriq; fruſtula
parua cõtineantur,qui talia callent,nõ ad quaſuis accedũt.Ad eundem modum neq; æs,aut ar-
gentum,aut ferrũ,aut ſtannum,plũbumve ex quauis terra colligunt.Nec tñ ubi dictorũ quodq;
ab admiſta terra ſeparauerint,quæ reliqua eſt,alijs terris eſt ſimilis,quas paſſim ſic ab oĩbus nũ-
cupari propoſui, q̃ cõmunem habent notam,ꝙ irrigatæ facile ſoluantur in lutum: nã terræ quæ
in metallis eſt,reliquiæ lapideæ fiunt, † nec macerari,rigarive poſſunt. Dico aũt rigari,per totã

† Al. ἄτηκτον, ideſt nec liquari poſſunt.

ſubſtantiam humectari: madeſcere uerò,extima tantum ſuperficie madefieri, haud ẽt in altum E
penetrante humore:illud τέγγεσθαι,hoc βρέχεσθαι,Græci appellitant. Sic fit Cadmia,quã uocãt,
lapidea,nec ipſa rigari potis. Sed de talibus corporibus infra diſſerẽt. Nunc rurſum ad medica-
minoſam,terrã reuertor, quæ proinde ꝙ aqua irrigata facilè in lutum ſoluitur, terra appellatur:
quia uero ea utimur uelut alijs medicamentis,idcirco nõ iniuria græcè pharmacis,ideſt medica
minoſa,ſola uocat̃: nẽpe q̃a aut ſola eſt eiuſmodi,aut euidentiorẽ q̃ aliç,uim medicaminoſam
poſſidet:Id qđ ſanè uerum eſt: Nominatur autem Ampelites,non ꝙ uitem in ea ſerere præſtet,
ſed ꝙ uiti circunlita interimat naſcẽtes in ea uermes, quos ſcnipas apud nos uinitores cognomi
nant. Naſcuntur porro hi ineunte uere,cum germinare uites,turgereq; earum pars unde germẽ
exit (quem oculum nominãt) incipiunt. Hos igitur oculos ſcnipes depaſcentes,non leuem uiti
noxam afferunt:ac proinde oculorum iſtorum radices,qui hæc ſapiunt,inungũt ac illinũt. Hac
itaque ratione ampelites & pharmacites, id genus terra appellata eſt, uel ex eo ꝙ ſcnipas ꝑdat,
quantũ habeat facultatis medicaminoſæ indicans. Sed & à reliqua terra, qua ad curationes uti
mur, multum diuerſa eſt, quippe q̃ proxime ad lapideam perueniat: quamobrem miſceri eam
in medicaminũ ſcriptionibus comperies,ubi exiccare atque digerere quid opus eſt. Nec enim
mordacitatis expers eſt,nec moderata,nec mitigãdi uim obtinet,uelut chia, ſamia, & ſelinuſia. F
Atq; de cimolia quidẽ dictum eſt, ꝙ illis paulo ſit ualentior, ueruntamen etiam morſus expers,
maxime ſi elota ſit. Cretica uero terra iſtis quodãmodo aſſimilis eſt: uerum admodum imbe- A.ibid.c.417
cilla eſt,multum habẽs ſubſtantiæ aereæ. Ineſt tamen ei uis extergendi: quamobrẽ ea homines
uaſis argenteis ſordidis ſplendorem recuperant. Itaque & hæc tibi uſui fuerit ad ea omnia, ad q̃
alias ſine morſu extergentes idoneas eſſe poſuimus. Harum omnium lemnia ualentiſſimas ui-
res obtinet:ſiquidem & adſtrictio ei quædam ineſt. Porrò Eretrienſis hac etiã ualentiorem poſ-
ſidet,hactenus tñ,ut nondum mordicet. Quòd ſi lauet̃,ualde moderata efficitur,non ſecus atq;
ſupradictæ. Expedit uerò hanc terram non ſemel, ſed bis terq; lauare, ut & cimoliam. Quin &
urunt eam quidã,quò uidelicet eſſentiæ reddant ſubtilioris,& acrioris,ut & ad digerẽdi poten-
tiam tranſeat. Cæterum ſi uſta lauetur,tunc depoſita in aquam acrimonia ſubtilitatem quidem,
quam ex toſtione acquiſiuerat,retinens, deſiccantior conſtituitur. Quocirca cum uſtionẽ non
experta,cõmuni ratione terræ cuiuslibet, ulceribus ſit accommoda, magis certe iam cõgruit &
ad ea,quæ carnem ſibi reſtitui ægre patiuntur: & ad ea, quæ ad cicatricẽ difficulter perueniũt,
ſi poſtquam combuſta fuerit,abluatur. Porrò cum duæ eius ſpecies ſint, ea quæ colore eſt cineri
cio,illi quæ admodum albida eſt, præfertur. Eſt & alia terra dicta pnigites, tota quidẽ facultate G
cimoliæ aſſimilis,cæterum colore diuerſa. Eſt enim atra, perinde ut ampelites. Porrò uiſcoſita-
tem & tenacitatem non minorem q̃ ſamia terra obtinet,immo nõ nunquã etiam maiorẽ. Cete A.l.2.t.2.c.
rum durãte hac immani & graui peſte,allata ad me & alia q̃dã terra eſt ex Armenia,ea,q̃ Cap- 413 to.140.b
padociæ finitima eſt,ſiccãtior,colore pallido. Lapidem, q̃ donarat,non terrã,appellabat:prom-
ptiſſimeque in læuorem ſoluitur,ceu etiam calx:ſic enim uidelicet nuncupo petram combuſtã.
Verum uti nec in illa arenoſum quippiam apparet,ita nec in Armenia. Nã poſteaquam in mor-
tario piſtillo cõminuta eſt,adeo eſt leuis,nec plus eſt lapidea,q̃ aut calx aut Samius aſter:tamet
ſi non æque ut aſter læuis eſt. Itaque illo etiã magis conſpiſſata eſt,minusq; aeria: quamobrem
opinionem ac phantaſiam præbet ijs,qui negligentius intuentur,quaſi lapis eſſet. Cæterum,qđ
ad præſentia attinet,nihil intereſt,lapidẽ an terram uocites,ſi id modo teneamus,ꝙ ſumme de-
ſiccat. Siquidem ad dyſenterias,& uentris profluuia,tũ ſanguinis expuitiones, & catarrhos, ad
hæc ad putreſcentia oris ulcera in primis cõpetit. Quin & eos magnifice iuuat, quibus ex capi
te in thoracẽ fluxio decumbit:quamobrẽ illis,quibus ex tali occaſione aſſiduo difficilis eſt anhe
litus,ualide prodeſt. Sed & eos,qui phthoe laborant, adiuuat:ulcus enim eorũ deſiccat,ut haud
etiã tuſſiant, niſi in uictu peccetur non leuiter, aut ambiens derepente ad intemperiẽ recidat. H
Ac mihi uidetur,ꝙ,ſicut in fiſtulis ſæpe conſpeximus,non in alijs partibus duntaxat, ſed in ipſo
etiam ano,ut citra collyrij immiſſionem,quod ſordem & callum auferret, ipſo dũtaxat deſiccã
te medicamine cõtraherentur ac clauderentur,ita quoque in pulmonis eueniat ulcere. Siquidẽ
& ipſum ab exiccantibus,iuuari medicamentis perinde conſpicitur,utiq; cum mediocre eſt nõ
admodum magnum. Itaque uiſi ſunt quidã eorum,qui talia habebant,prorſum eſſe liberati. Ac
quidã,qui Roma in Lybiam talem ob cauſam profecti ſunt,plane ſe ſanos eſſe credidere:& ſane
uſq; ad annos aliquod inculpate tranſigebant:poſtea uero cũ non pari degerent cura & cautio
ne,reditus morbi apparuit. Hos ergo,ut dixi,bolus Armenia euidenter adiuuit: Quin & eos qui
Romæ agunt,qui aſſiduo difficultate ſpirandi diſcruciantur, magis etiam. Porrò in magna hac
peſte,cuius eadẽ facies fuit,atq; eius,quæ Thucydidis memoria graſſabatur, quotquot hoc me-
dicamen bibere,celeriter curati ſunt. At quibus non profuit, omnes interiere, ſcilicet cum nec
alio quouis iuuarẽtur. Vnde colligitur quod ijs duntaxat nõ fuerit auxilio, qui plane erãt incu-
rabiles. Cæterum bibitur ex uino albo,cõſiſtentia tenui modice diluto,ſi aut plane febri careat,
aut leuiter ea teneatur:ſin grauius febriat,admodũ aqueo. Non tamen calore uehementes ſunt
febres peſtilentiales. Porrò de ulceribus reſiccari poſtulantibus quid attinet dicere, quantã uim
habeat

A habeat bolus hæc amenica? Liberum eſt autem utcunq; appellare uelis, ſiue lapidem, ut is qui mihi donauit: ſiue terram, ut ego, quandoquidem humidis rigari patitur.

EX LAPIDIBVS

EX ſponte natis corporibus ſunt & lapides, hoc diuerſi à nuncupata uulgo terra, ꝙ rigari nõ ſuſtinent. Vires hñt partim ſcd̃m totius ſubæ proprietatem, partim ſecundum qualitates effectrices. Porro, ut hæc inter ſe differant, ſuperius docui. Nunc autem ſermo nobis eſto de illis q̃ ſecundum effectrices agunt qualitates: in quibus ſane eſt, & utẽdi ratio, ac methodus. Siquidẽ, ut oſtendimus, facultates, quæ proprietatis totius ſubſtantiæ ratione inſunt, à methodo, ac rõne alienæ ſunt, & per ſolam noſcuntur experientiam. Nam cur hic lapis, tacto uulnere, unde ſanguis prorumpit, curſum eius reprimat, ac ſiſtit, haud nouimus: Ac cur lapis, quem uocãt Hęmatiten, in oculares facultates indatur, haud latet: nam id rationis inuentũ eſt. Si enim in cote oculari eum teras cum aqua, donec mellis craſſitiẽ accipiat adſtringentem facultatem ſi guſtare uolueris percipies. Atqui didiciſti, ꝙ phlegmonas etiãnum gliſcentes, potiſſimum q̃ contingunt in partibus neruoſis, reſtrigentibus medicamentis repercutere oporteat: at ubi haud ẽt ſanguis in partem affluit, adſtringentibus medicinis, quæ digerant adiungere, & ſenſim ad ipſa ſola tranſi-

B re. Atq; de hmõi quidẽ facultatibus in lapidibus differemus, ubi ea prius in memoriam reuocarimus, de quibus fuſe locuti ſumus in libro contra eos cõſcripto, qui inſultant ijs, qui uoce ſolæciſmum committũt. Nam horum quidam λίθον {quæ uox lapidem Græcis ſignificat} maſculino genere efferri non ſinunt: uerum ſi dicas, ἔμβαλλον τὸν λίθον ἐπὶ τὸν κύνα, non aliter uociferantur, q̃ ſi ipſis in caput lapis eſſet cõiecturus: uelut etiã ſiquis dixerit τὸν δρῦν {quercũ ſonat,} exclamãt tanquã fuſte percuſſi. Itaq; ſiquis eorũ ſuaſu cõſueta medicis nomina mutare in animum inducat, dicens τὴν λίθον, τὴν αἱματίτην, & τὴν πυρίτην, & τὴν γαλακτίτην, & τὴν σχιστήν, ut curioſus ſane, & ſtolidus damnabitur: nimirum cum ueteres ex more oẽs maſculine efferant eorũ differẽtias, αἱματίτην, πυρίτην, γαλακτίτην, μελιτίτην, γαγάτην, σχιστόν, φρύγιον, ἀράβιον, μεμφίτην. E contrario uero τὴν πέτραν fœminine pronunciant, non τὸν πέτρον maſculine. Nam ἀσίαν πέτραν, non ἄσιον πέτρον nominant λίθον ἄσιον hoc eſt lapidem aſium, ceu etiam aſiæ petræ florem. Porro ex petra conbuſta calcẽ fieri dicunt. Attamẽ Heraclides Tarentinus, & alii non nulli nõ ex quouis lapide calcẽ fieri uolunt, ſed ex ſola petra, nuncupantes ita per excellẽtiã ſolũ, qui ſit lapidum diriſſimus. Equidẽ ego uel ex induſtria, & ſtudio conſueui, mutatis inuicem nominibus, utroq; modo talia efferre, de quibus inutiliter nõ nulli rixantur, id re ipſa cõmonſtrans, nihil offendi enarrationis cla-

C ritatem, utrouis modo quis dixerit. Cęterum mirandũ non eſt, qui ignorant enarrationis ſecundum naturam, aut unam ſolam habendam uirtutem, ipſam ſcilicet perſpicuitatem, ac claritatẽ, aut certe omnium aliarum primam, atq; optimam, ſi ad tantas uertantur nugas. Itaque de iis lapidibus primum differam, qui mortarii, aut cotis attritu in liquorem ſuccumve ſoluuntur.

Ciſeris pumex.

Cæterũ ſi pumex inter lapides recẽſeri poteſt, & ipſe eiuſdẽ eſt facultatis, qđ certe ad abſterſionẽ attinet, uelut ẽt figulina teſta, ac multo magis ea q̃ fornaciũ eſt. Sed Smiris acrimonię q̃dã obtinet: Proinde cauſticis, & deſiccantibus facultatibus à q̃buſdã miſcet̃, ciſq; q̃ curãt gingiuas laxas, ac mollitione fluidas. Pumex aũt ſi cõburatur, haud erit inferior eoſdẽ ad uſus Smire.

De lapidibus, qui in ſpongijs reperiuntur.

A.l.2.t.2.ca. 396.f.139.d Lapides qui reperiunt̃ in ſpongiis, frangendi uim obtinent, nõ tñ ita ualidã, ut lapides in ueſica cõminuant: & qui id ſcriptum reliquerunt, mẽtiti ſunt. Verũ qui in renibus cõſiſtunt, rumpunt, uelut qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo* naſci aiunt. Soluuntur ãt hi in ſuccum colore lacteum: ex quo liquet, ꝙ extenuandi uim obtinent, abſq; ut inſigniter excalfaciãt. * Al. Argalo.

Oſtracites, & geodes, & cotis naxiæ ramentum.

D Porrò oſtraciten uocatum lapidum prædicare quoſdam audio quaſi deſiccandi ualẽter facultatem obtineat, temperatam ex adſtrictione, & acrimonia: Velut Geodem nomine, pupillas expurgare, & uberum teſtiumq; phlegmonas ſanare, ex aqua uidelicet inunctum. Attamen Cotis Naxiæ ramentum mammas uirginibus ſuo tempore prohibet tumeſcere, & puerorum teſtes, tanquam uidelicet particeps facultatis refrigeratoriæ.

Ophites, & uitrum.

A.ibi.c.406.f Sed Ophites quem uocant, lapis, uſtus extergendi confringendiq; uim poſſidet, Ceu etiam uitrum. Admodum enim ipſum ex uino albo, ac tenui epotum lapides ueſicæ conterit, atq; confringit. Verum ipſum in lapidibus quiſpiam forte non numeret.

Iaſpis uiridis, & lapis omphacites, & hieracites, & indicus.

A.ibi.c.408. Proprietatem non nulli lapidibus quibuſdam teſtimonio ſuo adſcribunt, qualem re uera hẽt Iaſpis uirens, nẽpe ſtomachũ adhæſu, uentriſq; os adiuuans. Ac nõ nulli quoq; ipm̃ anulis inſerũt, ſcalpuntq; in eo draconẽ radios habentẽ: uelut rex Nechepſos memoriæ ꝓdidit in quarto & decimo libro. Sane huius ego quoq; lapidis abunde feci periculum. Torquẽ.n. ex huiuſmodi lapillis confectũ à collo ſuſpẽdi, ita ut lapides os uentris contingerent. Apparebant ãt nihilo ſecius prodeſſe, etiãſi ſculpturã nõ haberent, quã ſcripſit Nechepſos. Porro lapidem*Omphatitẽ uir * Al. Ophiten.

vir fide dignus re uera iuuare morsos à uipera suspensum retulit. Sed eiusmodi facultates extra E vsum sunt methodo constantem: Velut etiã cum Hieracites, & Indicus profluentem ex hęmorrhoidibus sistunt sanguinem.

Sapphyrus.

Sed & Sapphyrus ictos à scorpio epotus iuuare creditur.

Aphroselinus.

Et Aphroselinus quẽ uocant, comitiali morbo uexatos: non tamen nos experti sumus. Sunt uero & alij lapides non nulli, qui aduersus quædam suspenduntur. Cæterum quidam, characteres quosdam, & literas inscriptas habent sicut qui hæmorroidibus cõgruit Hieracites, cuius nos fecimus periculum. Sed non est nunc tempus de illis differere, qui sola experientia fidem habent, ac non rationali quandam methodo in usum ueniunt: aliud de his tempus erit, & locus. Nunc autem ad id, quod ab initio nobis toto opere propositum fuit, reuertor.

Thyites Dioscoridis.

Omnium dictorum lapidum ualentissimã uim habet is, qui ex Aethiopia affertur, quadantenus subuiridis, ut iaspis quem uocãt. Soluitur hic lapis in succum colore lacteũ, gustu uero mordacem: ac proinde illum nemo ocularibus miscet facultatibus, nec fluxiones repercutientibus, F neq; vlcera sanantibus: sed tantum ad purgandum, & abstergendum, quæ pupillam offuscãt absque phlegmone, ex quibus sunt cicatrices recẽtes, quas attenuare potest. Sed & oculorum vngues, Græci pterygia uocant, utique si non admodum duri fuerint, exterget.

Iudaicus.

Est & alius lapis uiribus ualentioribus in Palæstina Syria proueniens, colore candido, specie concinna, lineas habens ceu torno ductas: appellitãt eum à loco, in quo nasci consueuit, Iudaicum: Vtunturq; ad uesicæ lapides, in cote soluentes, & ex aquæ calidæ tribus cyathis potui præbentes. Sanè in quibus nos experti sumus, proficit nihil, quod ad lapides uesicę pertinet: uerum ad eos qui in renibus hærent, efficax est. A. l. 2. t. 2. c. 394 t. 139. c. d

Pyrites.

Vnus eorum, qui ualidã facultatẽ possidet, est & Pyrites quẽ vocãt, quo utimur digerenti emplastro admisto: adiicit ei, & schistos. Ab hoc medicamine, & pus sæpenumero, & cõsistẽtia grumosa in spatiis intermediis musculorũ nata, per halitũ digesta sunt. Cæterum lapides oẽs ubi in usum uocantur, admodũ uehemẽter cõtusi, atq; ad læuorẽ redacti sint oportet, similiter atq; ea q̃ in ophthalmicas facultates admiscentur. Etenim nisi pollinis instar cõminuantur, adeo ut in G profundũ corporum, quibus applicãtur, subeãt, assimiles manẽt istis marinis, & fluuiatilibꝰ arenis, q̃ & ipsę cõmunem omniũ lapidũ uim possident. Siquidem exiccãt tumẽtẽ ab aqua inter cutẽ carnẽ, uidelicet laborante in eis excalfactis decumbente. Non tñ ad aliud quippiam eis utimur tanq̃ ꝓdictis, puta ad ophthalmicas, & sistentes tum sanguinem, tum muliebre profluuium facultates: ꝓterea ad glutinãda ulcera, cicatrice claudẽda, carne implẽda. Nã q̃ ex eis acres non sunt, ad hæc oĩa sunt utiles: velut & acres, quorũ posterius mẽtionẽ faciã, ad detergendũ abstergendũq;, tum detrahendum, extenuandũ, digerendũ, valenterq; siccandum, & colliquandum.

Phrygius.

Huius facultatis habetur, & Phrygius quẽ vocant. Sed eo semper vtor combusto quidem ad ulcera putrida, idq; aut ipso ꝑ se, aut ex aceto, aut œnomelite, aut oxycrato: ad oculos uero medicamentũ siccũ efficiens, qđ multi nunc acceptum à me obtinent. Miscent ei, & alia q̃piam. Dicetur autem de ipso in opere de Cõponendis pharmacis. Nunc satis est de generali eius facultate explicuisse: Valide enim deficcat, habens quiddam adstictionis simul, & mordicationis. Dictũ uero superius est, ea esse omnia optima medicamina plurimique usus, quæ mistas in sese hasce duas facultates habent, nempe repecurtientem, & digerentem. H A. ibi, c. 405.

Ageratus.

Est aũt lapis ageratus quẽ uocant, quo utuntur coriarii, facultatis mistæ, adstringentis. s. & digerentis. Sed de sola adstringente considerandum. Iuuat quidem euidẽter columellas phlegmone grauatas, non tamen apertam gustu adstrictionem præferre, aut acrimoniam conspicitur. A. ibi, c. 409.

Asius.

Est & alius lapis in asso prouenies, quẽ ob id ipm Asion cognominant, nõ durus, ut petræ. Si quidẽ color illi est, pariterq; consistentia ceu tophi, friabilis, & laxus. Inascit ei quiddã farinę tenuissimæ simillimũ, qualis in molarũ parietibus adhęrere uisit. Appellitãt hoc medicamẽtũ petræ Asiæ Florẽ. Est uero, & subtiliũ partiũ, ut sine morsu nimis molles carnes, ac fluidas eliquet. Petra uero in qua nascit, tametsi uim hẽat illi similẽ, actionis tñ uehemẽtia inferior est. Hoc. n. ea potior est flos, non tñ, ꝙ magis colliquet, ac digerat, & uelut sale cõdita seruet, sed & q̃ a hæc præstet absq; uehemẽti mordicatione. Habet & salsedinẽ quãdã in gustu hic Asię petræ flos, ut coniectura sit illũ nasci ex eo, ꝙ ros quidam ex mari in petram residẽs, postea à Sole deficcetur.

Gagates, & Thracius.

Est & alius lapis colore atro, qui ubi igni admotus fuerit, ꝑsimilẽ bitumini odorem exhibet:

quem

A quem Dioſcorides,non nulliq; alii in Lycia inueniri prodiderũt ad fluuiũ noĩe Gagaten: unde & ipſi lapidi nomenclaturã inditam dicunt. Ego tñ eum fluuiũ nõ uidi,tametſi parua nauicula totius Lyciæ littora legerim,quo uidelicet,quæ in ea ſunt inſpicerem. Cruſtaceos uero lapides nigros,& qui in ignẽ additi exilem flãmam æderent,complures ex Cœle Syria aſportaui, natos in colle,Mortuum mare quod uocãt circundante,qua orientẽ ſpectat,ubi & bitumen eſt,eratq; lapidum odor ſimilis bitumini.Vtebarq; eis ad inflationes in genu diuturnas,& ægre curabiles, miſtis uidelicet facultatibus,q̃ ad hoc ſymptoma probatæ fuerãt: planeq; uiſus ſum mihi euidẽtiorem earũ facultatẽ reddidiſſe: Miſcui uero ipſum,& barbaro quam uocãt:& palam medicamentum effectũ eſt exiccantius,adeo ut & ſinus contraheret,nedũ cruenta vulnera glutinaret, ad quæ competere maxime creditũ.Eſt & alius lapis,cuius meminit Nicander hunc in modum,

Si lapis uratur candenti Thracius igne,&
Poſt madefiat aqua,flagrabit totus:at idem
Mox oleo affuſo penitus reſtinguitur.Adfert
Thracius hunc ad nos paſtor de flumine,nomen
Cui Pontus

B Verum nullus eius in medicina uſus eſt: neque Nicander præter graueolentiam, quæ ſuffitu feras fugat,quicquam ei adſcripſit.

Magnites,quæ & Heraclea magnes.

A.ibi.c.463. Ex lapidibus unus eſt,& magnites,& Heraclea quã uocãt,adſimilẽ Hæmatiti uim obtinens.

Arabius.

Attamen Arabius quẽ nominãt,lapis,elephãti ſimilis, deſiccãtis abſtergẽtisq; facultatis eſt.

Alabaſtrites.

Et Alabaſtrites uocatus vnguis, in medicinæ uſum ingreditur combuſtus. Quidam eum bibendum dant ſtomachicis.

Smiris.

Sed & uocata ſmiris quòd multam abſtergentem habeat facultatem, clarum eſt, uel ex eo, ꝙ dactylioglyphi hoc eſt qui anulos exculpunt, eum in uſum illo utantur. Quin etiam quòd dentes puros efficiat,experti ſumus.

Hæmatites,galactites, & melitites.

A.l.2.t.2.ca.236.fol.125.e Porrò talium quoq; unus eſt Hæmatites quẽ uocant, à coloris ſimilitudine id appellationis

C ſortitus:Sicut,ꝙ Galactites,qñ & ipſe in ſuccum ſolutus,lacti ſimilis cõſpicitur.Huic autẽ colori adſimilem ſuccum efficiens,Melitites à mellis ſimilitudine,quod guſtu repræſentat,nuncupatus eſt.Porro oſtenſum in quarto horum commentariorum eſt,ꝙ ſuccus oĩs dulcis à temperato calore talis eueniat,adſtringens uero à frigore.Habebit ergo lapis Hæmatites tantum frigiditatis,quantum hẽt adſtrictionis:Melitites uero calorem temperatũ: mediã autem utriſque temperiẽ, Galactites.Merito itaq; auſi ſunt medici ocularibus facultatibus lapidem miſcere Hæmatiten.Ac ſolo eo uti poſſis palpebris exaſperatis: ſi quidẽ cũ phlegmonæ aſperæ ſint redditæ,ex ouo ipſum diluens:ac ſi magis,etiam per decoctum fœnigræci:ſin uero citra phlegmonen, ex aqua. Incipito uero ſemper à modice humido per ſpecillum infundens:ubi autẽ ꝙ uires eius ferat conſpexeris,magis ac magis craſſum efficies:ac tãdẽ adeo craſſum facies,ut ſpecilli cuſpide inungas ſecundum ſubiectionem,aut euerſionẽ palpebræ.Hic idẽ lapis ſimiliter in cote contritus ſanguinis expuitioni competit,omnibusq; ulceribus.Porro ſiccus ſi ad tantum redactus fuerit læuorem,ut pollinem tenuitate æquet,reprimit excreſcentia. Atq; eo nullus ſolo,atq; ꝑ ſeſe utitur.Ego uero ad ea,quæ dixi,uſus ſum, facultate eius ex guſtus qualitate cõperta,cum mox experiẽtia periclitari uellem, nunquid recte conieciſſem.Et ipſa quidem oculorum ulcera ſolus

D per ſe cicatricẽ includit,ut paulo ante cõprehenſum eſt attritus,cæterum,aut affuſus, aut inunctus: nam & id experientia exploratum habeo.

Schiſtos,ac multi alij lapides.

Huic lapidi perſimilem uim obtinet,uerum infirmiorem,is qui uocatur Schiſtus:ac poſt eum Galactites.At Melitites caliditatis etiã nõ nihil,ut dixi,adiunxit.Vt itaq; unuſquiſq; leuiter, ac ſenſim ab Hæmatitis facultate recedit,ita ad oculos in uſum ducitur:eſt tñ mitior. Porro mitiora remedia partibus ẽtnum phlegmone afflictis ſemper gratiora ſunt atq; iucundiora: cæterũ liberis iam phlegmone partibus,infirmiora,q̃ q̃ ꝓſanare ualeant.Porro cum lapidbus oĩbus commune ſit,ut deficcent:quotquot ex iis in ſuccũ ſoluti,aut alioqui ad læuorẽ triti,nullã euidentẽ qualitatẽ in guſtu obtinent,hos putãdũ eſt eſſe tũ infirmiſſimos,tũ mitiſſimos,tũ minime mordaces. At,qui manifeſtã guſtui qualitatẽ offerũt,hi pro qualitatis proportione potẽtiã poſſidẽt ac ſi quidẽ adſtringant,ad comprimendum,conſtringendũ,ſpiſſandum,& contrahẽdũ: ſi uero mordicent,ad excalfaciendum,digerendum,& liquandum:medii eorũ ſunt, qui abgerſtent citra adſtrictionem,aut mordicationẽ.Igiẽ Hęmatites,Schiſtos, Galactites,ac Melitites,in ſuccũ ſoluunẽ,quo poſui mõ,ad cotẽ,aut mortariũ attriti,cũ ſint,& alii lapides in ſuccũ ſolubiles, ut qui in Aegypto naſcitur,quo utuntur ad ſplendorem linteis conciliandum. Eſt autem omnium

dictorum minime qualitatis particeps,nec adstrictioně,nec morsum,nec abstersioně præ se ferens.Quocirca hoc ipsum duntaxat lapidi huic inest,ꝙ deficcet uidelicet.Proinde cerato eũ miscentes,ad cicatricem ulceribus inducendam in mollibus corporibus usurpant. Sed & ocularibus miscetur facultatibus perinde ut modo dicti : At quanto est maiore emolliendi ui,q̃ pdicti, ꝙ nullam uidelicet effectricem qualitatem habeat,tanto etiam moderatior est,magisque dolorem leuat.Hunc lapidem quidam Moroxum,non nulli leucographida nuncupat. E

METALLICA MEDICAMENTA

Metallica medicaměta appellare medicis mox est, quorum gñatio in metallis est,siue spontanea,siue per fornacě facta. Et ad hæc tertio loco sunt, quæ rursum homines ex his ipsis præparant quouis mõ,uelut cerussam,psorycum,sandyca,phycum. Deinceps itaq; de singulis dicetur ea serie literarum,qua quodq; nomen incipit. Verum illud primũ de omnibus illis dicemus cõmuni pfatione,quale de lapidibus paulo ante habuimus,& his ẽt superius de terra medicaminosa.Nã uti illis id inter sese oĩbus cõmune est,ut deficcét,ita metallicis quoq; medicamẽtis oĩbus:est enim essentia eorũ terrea,secundũ elementaris uidelicet terræ significatum nũc loquẽdo.Sed quẽadmodũ à nobis ex terra figulina,dolia,& fictila,ollæq;,& alia eiusmodi,parantur,per igně,qui torrendo humiditatě absumit,durata:eundẽ in modũ in terra,caliditate diutina mistã ex terra,& aqua,non nunq̃ ẽt aere,substantiã uniente temperanteq;, ac postea deficcãte,metallicorum medicamentorũ proueniunt cõsistẽtiæ. Porro locorũ in quibus hæc ꝓueniũt, natura,prout plus minusq́; est frigida,alia plus alia minus congelat,ac cogit.Quẽadmodũ itaq; in terræ differẽtiis plurima inest essentia terrę elemẽtaris,paulũ uero aeris;ita in metallicis multum immistũ est igneæ subãæ.In medior eorum sunt lapides.Proinde pleraq; metallicorũ medicamentorũ alia semel,aut bis,alia uero frequẽtius lota,idonea sunt ad deficcãtes sine morsu facultates.Atq; hæ sunt cões rõnes quas de his oĩbus præscrire oporteat. Deinceps uero dicẽtur q̃ cuiq; singulatim sunt propriæ,idq́; iuxta literarũ,à q̃bus appellationes incipiunt, ordinem. F

Hales sales.

Sal partim ex mari ꝓuenit,in salinis uidelicet,quas Grçci uocãt halas, cuius & inter marina medicamẽta mẽtioně facturi sumus : partim ex terra effoditur § Græci ὀρυκτοὺς ἅλας nominant§ cõi metallicorum genere cõprehensus. Vtriq; uis adsimilis est,siue fossilis sit,siue ex mari oriundus. De quibus & supra uerba fecimus libro quarto,eo loco,ubi salsum,ac salsuginosum saporě ab amaro distinximus.Ac nunc quoq; dicetur,ꝙ Aphronitri quidẽ amarus est,& abstergens:Salis uero tanto in abstergendo inferior est, quantum accessit adstrictionis : est enim ex duabus qualitatibus mistus,abstergente uidelicet,& adstringente.Porro quòd magnopere uterq; deficcet,supra monstratum est.Cæterum utriusque in medio est nitri sapor. G A.l.2.t.2.ca. 616.

Armeniacum.

Armeniacũ uim hẽt extergentě cũ leuicula acrimonia,& leuissima adstrictione.Itaq; tale cũ sit,ocularibus miscetur facultatibus.Et ipso per sese quoq; ad pollinis læuorě redacto,utunt̃ sic co ad pilorũ in palpebris incremẽtũ,nẽpe ubi præ humorũ acrimonia partim excidunt, partim uero nec crescũt,nec alunt̃. Siq́dẽ depastis his acrimoniis,in bonũ naturæ habitũ pars reducit̃: cuius cũ alia sunt munera,tũ ẽt producẽdi,incremẽtũ pbẽdi,acroborãdi,q̃ in palpebris sunt pili:Quippe cũ prima,& ex professo,quędã sint medicamentorũ opera:quædã uero mediante natura,q̃ animantium corpus dispensat,æduntur,uelut quæ in ipsis calliblephara nuncupant.Ipsa n. partes oblæsas mediocriter deficcant,pilos corrũpentě humiditatě absumẽdo: q̃ ubi abolita est,tũ natura ad proprias redit actiones,nimirum sublatis,q̃ hactenus impedimento fuerant. A. ibi. c.618.

*Arrhenicum * auripgmentum.*

* Al. Arsenice, seu Arsenicon.

Arrhenice,siue Arrhenicũ (utroq;.n.modo appellitant) facultatis est caustiçę siue urẽtis,idq́; tam cõbustũ,q̃ vstionis expers. Cæterũ id cõstat ustione reddi tenuiorũ partiũ . Vtuntur porrò eo ceu adurẽte ad denudãdã pilis partě quãuis:uerũ si diutius inhæreat,nec cuti ẽt ipsi parcet. H A. ibid. c.84

Aphrolitrum.

† Aphronitrum a spuma nitri differt. Nitri.n. spuma &c.
* Aphronitrum.
† nitri. † nitro.

†Aphrolitrũ ab Aphronitro differt.Litri enim aphros hoc est spuma, medicamẽtum est exiccatorium,aspectu triticeæ farinæ similis:etenim alba est,ut asiæ petræ flos,cinericea:*Aphronitrum uero farinæ specię non habet:neq; solutum est,sed congelatum,& coactũ:quo qui in balneis sordes exterunt,quotidie utuntur:ea detergendi facultate,ut non modo sordes extergeat, sed ẽt pruritum sanet,nẽpe digerendis quæ ipsum excitãt saniebus. Non abs re itaq; medici ex eo multa digerentium medicaminum præparant.At spuma†litri eiusdem quidem cum†litro tũ naturæ, tum facultatis est,cęterum essentiæ tenuioris. Dictum tamen paulo ante est , nitrum in medio consistentem habere facultatem aphronitri,& salis. Aphronitro enim sola inest uis extergendi,sali uero etiam adstringendi multo magis,ac extergendi. A. ibid. c.48.

Gypsus gypsum.

Gypsum, & ipsum ad cõmunem omnium terrenorũ lapidosorumq; corporum facultatem, qua deficcare dicta sunt,insuper hoc adiunctum hẽt,ꝙ est facultatis emplasticæ.Vnitur enim ipsa ad sese,& cogitur , lapidescitq; macerata. Quamobrem siccis medicamentis , q̃ ad sanguinis accommo- A.l.2.t.2.ca 284.f.131.d

A accõmodâtur eruptionẽ, utiliter cõmiſcetur: nam ipſa per ſeſe lapidoſa fit, coacta, ac cõgelata. Proinde rigare diluereq; illã excogitaui tenui alboq; oui liquore, quod ad ophthalmias utile eſt, admiſto quod in farina triticea eſt pollinis tenuiſſimi, qui in parietibus molarum reſidet. Excipere uero, quod ſic maceratum eſt, tenellis leporis pillis, aut qui perinde ſunt molles, expedit.

Gypſum Κεκαυμένον *hoc eſt deuſtum.*

Gypſum combuſtum non æque emplaſticam uim habet, cæterum tenuiorum eſt partium, & ualentius deſiccat. Quin, & repercuſſorium eſt, maxime ſi maceretur oxycrato.

Diphriges.

Diphriges miſtã hẽt tum qualitatem, tum facultatem: habet.n. in ſeſe quiddã, & mediocriter adſtringens, & mediocriter acre. Quãobrẽ ulcerum rebellium optimũ medicamen eſt. Cõuexi aũt & huius medicamẽti uim ingẽtẽ ex iis, q in Cypro ſunt Soli, ubi metallũ ab urbe abeſt qua ſi triginta ſtadiis. Proiectũ.n. erat in medio ſpatio ædiũ, q̃ ante metallũ extructæ erant, & uici q ei ſubiacet. Cæterũ præfectus, ac Procurator metalli, id, quod poſt cadmiam reperiretur, eſſe dicebat inutile: itaq; abiici non ſecus, atq; uſtorum in foco lignorũ cinerẽ. Verũ hoc mihi multo utiliſſimũ factum eſt medicamentũ, tum ad putreſcẽtia oris ulcera, ſiue p ſe, ſiue cum melle, cui
B detracta ſit ſpuma: tum ad anginam, uidelicet, ubi iam per adſtringentium medicaminum auxilium conſtitit, quod influebat. Præterea columellã ubi præſecuiſſem, ipſo ſolo, & ſtatim, & uſq; ad cicatricem ſum uſus: ac frequenter exacte occluſam effecit cicatricẽ tum huius particulæ, tũ omnium adeo exulceratarum: ſic in ulceribus omnibus pudendorum, atque ani. Vſus ãt ſimilis eſt, ut in oris ulceribus: ſiquidem eæ partes eiſdem fere medicamentis gaudent, nimirum calidæ ſimiliter, ac humidæ, uerum hæc oratio iã tractatum de cõponendis medicamentis attingit. Ea itaq; omiſſa, ad id quod propoſitum eſt pergamus, uniuerſalem medicamenti cuiuſq; facultatẽ exponentes, ſicut ſane diphrigis diximus. Adiiciã uero huic, q de illo habetur, ſermoni rem nõ modo de diphrige ſcitu utilem, ſed & de Lemnia ſphragide, & põpholyge, & opobalſamo, & ly-
A.l.1.ta.c 16. cio indico. Nã etiãnum adoleſcẽs didici hæc ita pparare, ut à ueris natiuisq; nihil differre uiderentur: nã qui me docebat ingenti mercede, homo curioſiſſimus erat, non in his tm̃, ſed & alijs ſimilibus. Itaq; in Lemnũ, in Cyprũ, in Paleſtinã Syriã, eo ſtudio nauigaui, ut medicamẽtorum iſtorũ cuiuſq; uim magnã, q̃ ĩ oẽm uitã meã ſatis foret, reponerẽ. Sed & lyciũ Indicũ nup aſportatum in Phœnicen cum aloe Indica id temporis cõmodum accipere contigit, cum à Palæſtina iter reflecterem: cùm perſuaſum haberẽ, eo ipſo, q à camelis cum totã ſarcina aduectũ eſſet, p-
C culdubio eſſe Indicũ: quodq; adulteratum haud noſci ab iis qui portaſſent poſſet: propterea q materia, ex qua id præparatur atq; adulteratur, illis in locis haud naſceretur. Porro ſatius uiſum eſt mihi, quibus rationibus ea adulterãtur, haudquaquam adſcribere, utpote cum homines ſcelerati in lucro ponant talia poſſe diſcere. Nec enim neceſſarium eſt cum uerorum, ac germano-
A.ibi.c.61 rum notis, ac indiciis adulterandorum noſſe compoſitiones, cum nihil ad ea diſcernenda conferant: immo optem, ſi fieri poſſet, quæ à maioribus me perperam conficiendorũ medicaminum proditæ ſunt compoſitiones, omnes prorſum delere atque extirpare.

Thuon ſulfur.

A.ibi.c.612. Sulfur omne trahendi uim poſſidet, eſtq; temperamẽti calidi, atq; eſſentiæ tenuis, adeo ut ad multa uenenatorum animalium reſiſtat. Siquidẽ ego aduerſus turturem marinũ, & Draconẽ, ſępenumero eo ſum uſus: & cum id piſcatores quoſdam docuiſſem, reuerſo poſt aliquantum tpis magnifice medicamentum hoc commendarunt. Vſus eius eſt, ut & ſiccũ ictui inſpergatur, & cum ſaliua miſtum: nam, cùm & hoc excogitaſſem, ab experientia cõprobari repperi. Sed & uri-
A.ibid.c na maceratum idem effecturum excogitaui. Docebam enim piſcatores medicamenta maxime parabilia: dixiq; pulchre illos, & cum oleo ueteri, & melle, & reſina terebinthina uſuros. Et ſane
D horum omnium experientia iudicium præſtitit. Quin & pſoras, & lichenas, & lepras, non raro hoc medicamento cum reſina terebinthina ſanaui. Extergit omnes id genus affectus, atque in profundum non repellit: cum alia multa medicamenta, quæ illos curant, miſtam habeant po-
A.ibid.c tentiam, nempe ut digerant pariter, & repercutiant.

Ios Aerugo.

A.ibi.c.739. Aerugo guſtãtibus acrem qualitatem offert, digerẽs, detrahens, & liquãs nõ teneram modo, ſed & durã carnem. Porro ſupra dictum eſt nõ nullos eius generis medicamẽta, Epulotica, hoc eſt, q̃ cicatricem inducant, appellare, cum iis in tenuiſſimũ pollinem tritis per ſpecilli cuſpidem cõtigerint ulcera excreſcentia, ac poſtridie cõtracta reperiant: tametſi illos haud lateat, ſi paulo plus impoſitum foret, ſeſe ulcus nõ cõtractum, ſed eroſum inuẽturos: Siquidem colliquat, & digerit carnem: cũ medicamenta epulotica cõtrahant, cõſtipent, conſtringãt, & calli in morẽ illã indurent. Quin & guſtum mordicat ærugo non tm̃ ipſa ulcera. Quòd ſi pauculum eius, cerato non pauco admiſceas, id quod ex ambobus miſtũ eſt, citra morſum exterget. Dictũ uero ſupra eſt de talium medicamentorum natura, tum ut ſeſe quidam fallant, ex talibus compoſitionibus
A.l.1.ta. a14.c aut ſarcoticam, aut epuloticam facultatem medicamentis adſcribentes, quibus minime oportet, utpote cum ipſa id præſtare nequeant, uerum ea, quæ ex ipſis compoſita ſunt.

Cadmia.

Cadmia. E

Cadmia fit,ubi in fornacibus æs paratur,nẽpe tota terra ex qua æs gñatur, in fornacibus in altum egerente uelut fuliginem quampiã,aut fauillã,utcunq; appellare libuerit.At si non terrã, sed lapidem nuncupare uelis, ex quo in fornacibus secernendo partim fit æs, partim cadmia, partim diphriges,nihil sane retulerit.Sed & in argenteis metallis efficitur simili secretione,siue gñatione, aut quõcunq; uocare uoles. Quin & ex Pyrite lapide in fornacibus usto fit cadmia. Cæterum absq; fornace in Cypro Cadmia inuenitur: ac iure quispiã illam lapidem nuncupet. Itaq; in Solis paucissimum ẽt reliquum erat cadmiæ,q̃ in fornacibus prouenit, quo tpe ego in insula peregrinabar. Verum lapides,qui in montibus,& riuis reperiebantur,a metallis pręfecto acceptos,in Asiam Italiamq; portaui ad amicos:a quibus summã inibam grãm, ꝗ se,uel maximum munus accepisse dicerent,& q̃ alia oĩ cadmia multo esset ꝑstantior.Et talem certe merito quis lapidosam uocet cadmiam.At eius,q̃ combusta est,aliam Botryitin, aliam Placitin medici nuncupant:Botryitin quidem,q̃ in æditioribus domorũ,in quibus fornaces extructæ sunt,partibus colligitur:Placitin uero,q̃ in inferiorib⁹. Ac liquet sane botryitin partium esse tenuiorũ, crassiorum uero placitin,utranq; aũt ui desiccandi,ceu alia metallica oĩa,& lapidosa terrenaq;. Porrò præter desiccandi facultatem,mediocriter extergit. Attñ quæ in fornacibus colligitur, igneæ facultatis aliquid hẽat necesse est.Merito itaque lauantes eam,medicamentũ efficiunt mediocriter,tum desiccans,tum extergens absq; mordicatione,utile ad ulcera,carnis impletionem poscentia,& in oculis,& in toto corpore. Porro ulcera magnopere humida,aut putrescentia in corporibus impendio mollibus,qualia sunt eunuchorũ,puerorũ, ac mulierum, eiusmodi cadmia adiuuat:at in durioribus,& contentioribus,q̃ ualentius desiccant requiruntur. Itaque illud sp memoria tenendum,sermonẽ ad temperatam, & mediam excessuum naturam in iis, q̃ ita simpliciter efferuntur,referendũ:puta cũ dicimus medicamentũ, aut ulcera carne implere, aut cicatricẽ claudere,aut aliud quiduis eius gñis ꝑstare:ad quam utiq; & nos respicientes, desiccatoriam leuiterq; abstersoriam cadmiæ inesse facultatem dicimus.In caliditatis aũt,& frigiditatis differentia,temperata quodammodo existit cadmia,nempe neutrum insigniter efficiẽs. F A.l.2,t.2.ca. 165.fo.119.c

Cinnabari.

Cinnabari* modice acrem facultatem obtinet.Habet uero & astrictionis quippiam. A.ibi.c.627

Ciseris pumex.

Pumicẽ si inter metallica recenseas,calumniabuntur,q̃bus aĩus prurit accusandi libidine:& si inter lapides ponas, lapidẽ esse negabunt:ac multo minus terrã esse cõcedent:nec marmorũ hñi quodpiam uolent.Atqui alicubi tñ de illo dicendũ est:quippe qui in sarcotica indatur medicamenta,& ea,quæ dentes extergunt,partim ustionẽ non expertus, partim ẽt ustus,q̃ñ uidelicet,aliis oĩbus combustis similiter,subẽ efficitur tenuioris. Cæterum ustione quiddã acquirit acrimoniæ, quam rursum lutione exuit. Videri aũt poterit splendorẽ dentibus conciliare non tñ facultate,sed ẽt asperitate:uelut ẽt si smirin,aut testã, aut hoc genus quippiã tritum admoueas,quæ certe & ipsa splendorem afferunt: forte utroq;, tum quia detergendi hẽant facultatem,tum quia asperitatem.Eundem in modum cornua deusta dentes splendidos efficiunt. G

Conia lixiuium ex cinere.

Lixiuiũ.Abluto cinere fit lixiuiũ.Cinerẽ aũt,ustorũ corporũ reliquias*Latini nuncupãt,siue natura sint lapidea,siue arborum aĩalium ve particulæ. Fit ergo lixiuiũ pro eius, qđ eluitur natura:eius quidẽ, qđ empyreuma,siue igneã naturam hẽt acerrimã, ipm quoq; acerrimum est: eius,quod tale non est,ẽt moderatius.Quare & septicis uocatis facultatibus commisceretur,utpote causticam caliditatem possidens,sed propter substantiæ tenuitatem citra dolorem adurens.

Cyanos cæruleus.

Cyanos,siue masculino,siue fœminino gñe,pronunciare uelis Hoc medicamen acri facultate est,tũ detrahẽdi,q̃uã καθαιρετικὴν uocãt,tũ digerẽdi,potẽtiore,q̃ cinnabari.Inest quoq; ei nõ nulla adstrictio. H

Lepis idest squama,æris,& ferri,& stomomatis.

Squama*alia est æris,medicamen multo utilissimũ:alia ferri,& stomomatis. Quidã uero nominant,& helitin lepida,siue squamã.Oẽs sane uehementer desiccãt.At inter sese diuersę sunt, tũ ꝗ alia magis,alia minus,exiccat:tum ꝗ alia crassioris, alia tenuioris sit essentiæ:quodq; plus minusve adstrictionis sint participes. Helitis certe principem in desiccando locum obtinet:nã & subtilissimæ oĩum subẽ est: nimirum q̃ & æruginis non nihil assumpserit. Maiorem obtinet adstrictionem squama ferri,& hac ẽt maiorem stomomatis: quamobrem ad contumacia ulcera meliores sunt,q̃ squama æris. Detrahit & liquat carnem potentius squama æris,& hac ẽt ualentius helitis.Oẽs autem squamæ non instrenuè mordaces sunt.Ex quo clarum est, ꝗ essentiæ ipsarum consistentia non admodum tenuis est, sed potius crassa. Siquidem inter quæ eandem uim obtinent,minus est mordax quod est tenuius:ceu superioribus libris ostendimus. A.ibi.c.231.

Lithargyros.

Lithargyrus* desiccat quidem,uelut alia oĩa metallica,lapidea,terrenaq; medicamenta, uerum oĩum id efficit moderatissime.Et secundum alias tum qualitates,tum facultates,quodammodo A.ibid.c.49.

modo

A modo in medio est,neq; manifesto excalfaciens,neq; refrigerans.Modica tñ adstringẽdi abstergendiq́; facultas ei inest:quamobrẽ inferior est,& sarcoticis medicamentis, q̃ mediocriter extergentia oñdimus,& contrahentibus,atq; adstringentibus.Cæterum ad intertrigines femorũ utilis medela est:qñquidem utriusq; iam dictæ facultatis leuiter est particeps. Iure itaque medij ordinis in metallicis habebitur.Proinde ea frequenter utimur ceu materia, iis miscentes, q̃ ualentem facultatem obtinent,siue mordicantem,siue adstringentem, uel aliud quid facientẽ: sicut in liquescentibus ad pleraque medicamenta ceram adhibemus tanquam materiam, quia scilicet & ipsa quodammodo medium tenet eorum,quæ ualentem facultatem possident.

Nitrum.

A.l.2.t.2.ca; 84.fol. 108.h Nitrũ dictũ est supra in medio esse aphronitri,& salis uiriũ. Cæterũ vstũ ꝑpius ad aphronitrũ accedit,utpotẽ ex ustione tenuius redditũ.Desiccat itaq; ac digerit:& si intro in corpus sumat,secat & extenuat crassos lẽtosq; succos potẽtius multo,q̃ sal.Aphronitrũ uero, nisi grauis vrgeat necessitas,deuorandũ non est, nimirũ inimicũ stomacho: qñquidem plus ẽt nitro incidit.Sanè ad fungos suffocantes rusticus quidã uti eo assolet:& sp profuisse probatum est.Cæterum nitro usto simul,& non usto,& multo etiam magis eius spuma,in talibus uti consueuimus.

B *Melanteria.*

A. ibid. c.47. Melanteria ex medicamentis est multum adstring ẽtibus,cum hoc,ꝙ omnia propemodum adstringentia tenuitate partium exuperet.

Melan graphicon atramentum scriptorium.

A. ibi. c.689. Atramentum quo scribimus, admodum & ipsum desiccat aqua solutum. Vlcera autẽ igni ambusta protinus illitum iuuat: at si acetum quoque habeat, multo magis.

Misy.

A. ibid. c.47. Misy. In metallo Cypri,cuius mõ mentionem feci,in montibus Solorũ,domus erat ingens, cuius ad parietem dextrũ,sed ad nos utiq; qui ingrediebamur,sinistrum, descensus erat in ip̃m metallũ:in quo quasdam conspexi in longissimum porrectas ueluti zonas alias super alias, numero tres:infima erat ipsius soreos,super quã erat altera chalciteos,suprema misyos.Cæterum id tp̃is præfectus metalli his cõmonstratis,sicut,inquit, nũc aduenis in cadmiæ fornacariæ inopia,ita horũ trium admirandas has uides diuitias.Itaq; ego ingenti eius accepto pondere, primum quidem in Asiam,deinde Romã attuli,& usq; mõ habui,elapsis iam annis plus minus triginta.Et forte quadã absolutum fuit hoc opus adusque octauũ librũ ante annos uiginti, nec ad C iectus fuit nonus, partim ꝙ lapides quosdam nondum conspexissem: partim ob alia negocia, quæ mihi interea temporis obuenere. Nunc autem cum nonum hunc librũ cæteris addere pararem,interea forte fortuna mihi accidit res spectatu lõge pulcherrima,ac si quispiã eo studio, ac industria magno cum artificio effecisset. Nam, cũ misy opus hrẽm ad medicamen quodpiã præparandum,bolum eius accepi,quantum ferè plena manu teneas, qualem sanè consistentiã misy non admodum solet hrẽ:cum in parua frustula diuidatur.Miratus itaq; insolitã eius condẽsationem,bolo fracto,extimum quidem misy circunquaq; repperi,eius,qđ intus erat, uelut efflorescentiam.Porro sub eo, inter chalcitin uidelicet & misy, quiddã erat mediũ uergens ex chalcite ad misy,ex dimidio iã cõmutatum: principio.n.bolus fuerat chalciteos, cæterum qđ in alto erat,perfecta erat chalcitis,nullã dum alterationẽ experta.Hoc igitur ubi uidissem, cogitatione repetens,& in metallo,ita super chalcitin nasci ip̃m misy, ut ærugo super æs,in mẽtem subiit inspicere,qđ seruabatur adhuc apud me reliquũ ipsius soreos,nunquid & ipsum ullam acceperit mutationẽ in chalcitin:& quædam certe apparuit suspicio,ut uideretur,& ipsum forte longo tp̃e mutationem in chalcitin posse accipere.Itaque mirum non est,tria hæc medicamina eiusdem gñe facultatis esse, Sori dico, & Chalcitin,& Misy, tenuitate partium,& crassitudine D inter se diuersa.Crassissimum.n.est inter ipsa sori,tenuissimum misy, mediam utriusque facultatem habet chalcitis.Adurunt uniuersa hæc tria,& escharas quas uocant efficiunt: attñ etiamsi urant,non nihil quoq; adstringunt. Cæterum misy admotum corporibus duris minus chalcite mordicat,tametsi ea non minus sit calidum:uerum id habet beneficio tenuitatis partiũ. Porrò cum utraque hæc in decoctionibus fundantur,& magis chalcitis,q̃ misy,sori tamen non liquescit,nimirum ꝙ lapidosius sit,ac uehementius compactum:sicut rursum misy, quia a cõgenito calore elaboratius est,ac proinde siccius chalcite, idcirco merito quoque ægrius liquescit.

Molibdæna plumbago.

A. ibi. c.460. Molibdæna similẽ Lithargyro uim possidet, tñ a media tẽperie ad frigidius paulũ quid recedens:sed nec abstergentis facultatis est particeps. Vtraque aũt hæc medicamina liquari pñt,ac non ut lapides,& cadmia,& arena,liquationem respuunt:sed celerrime liquantur,ubi oleo additũ non nihil aceti est:liquantur tñ ẽt admista aqua, sed diutissima coctione. Porrò ceu in Cipro Cadmiam,q̃ in montibus,& riuis nascitur,accipiebam,q̃ & ipsa lapidis,ut dixi,species est: ad eundem modum Molibdænam multam cum aliis proiectam lapidibus conspexi in uia, q̃ ad Ergasteria ducit a Pergamo. Vocatur autem Ergasteria pagus quidam, in quo & metalla sunt, inter Cyzicum & Pergamum,quadringentis,& quadraginta stadiis distans a Pergamo.

Molibdos.

Molibdos plumbum. E

Plumbum^facultatis est refrigeratoriæ. Siquidem non mō multam habet sub͂am humidam a frigore congelatam coactamq́;, sed & aeream, paucam autem terream. Igitur ꝗ plurimum hēt essentiæ humidæ a frigore coactæ, indicium tibi esto, ꝗ ubi admotum est igni, celeriter fundatͬ fluatq́;. Quòd uero & aereæ sit particeps, hoc habeto signum Oīum quæ nouimus, unicū plumbum tum mole ipsa, tum pondere augetur, si condatur in ædibus subterraneis aerem hn̄tibus turbidum, ita ut quæcunque illic ponantur, celeriter situm colligant. Tum ēt plumbea statuarū uincula, quibus earum pedes annectuntur, sæpenumero creuisse uisum est, & quædam adeo intumuisse, ut ex lapidibus dependerent, crystalli modo, uerrucæ. Atque hæ probabiles quidem sunt humiditatis eius frigiditatisq́; notæ, prius q̄ experiaris. Cæterum scientificæ, & certæ per experientiam cognoscuntur. Præparato igitur mortario, simulq́; pistillo, utrisq; ex plumbo, infunde quemlibet liquorem, itaque terito, ut & pistillus, & plumbeum mortarium succū quendam reddāt: id quod ex utroque constabit, multo erit frigidius, q̄ liquor ipse fuerat. Licet aūt & aquam, & uinum tenue aqueum, & oleum iniicere, aut quiduis eiusmodi. At si ēt plus efficere succum uoles refrigeratorium, oleum omphacinum sit, aut rosaceum, aut melinum, aut myrtinum. Porrò si succo qui proueniet uti uoles, optimum habebis remedium, & ad phlegmonas in sede cum ulcere, aut rugis, & ad eas quæ in pudendis, testibusq́;, & uberibus consistunt: similiter aduersus cæteras oēs fluxiones incipientes, quæ aut in inguina, aut in pedes, aut in alium quemuis articulum, decumbunt. Sed & vlceribus rebellibus utile est: nam ad cancrosa eo utēs uirtutem medicamenti mirabere. Quòd si celeriter multum succi plumbei uoles colligere, conare in Sole terere, aut quocunq; certe modo aere excalfacto. Multo autem utilissimum habebis medicamentum, si adfuso refrigerantium succorum quopiam teras, ceu semperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ, chondriles, psyllij, omphacis, portulacæ. Porrò siqua horum non facile in succū soluunt͂, uelut portulaca, misceto illis aliorum succorum quempiam, uelut omphacis: qui & ipse per sese ꝑdicto mortario inditus, medicamentum efficit refrigeratorium lōge pulcherrimum. Quin & in laminam diductum plumbum ipsum per sese, athletarum sese exercitantium lumbis insternitur, ubi Veneris somniis uexantur. s. nimirum haud obscure eos refrigerans. Sed & bractea tenuis ex plumbo facta probe ganglio illigata plane ipsum dissipat. Illigabit aūt probe quisquis ab Hippocrate didicerit ‖ in ipsam noxā potius firmandū, quàm hinc uel inde. Mirum ergo non est, si plumbum crematum, ac rursus ablutum, refrigerantis efficiatur facultatis, cum ante lotionē mistæ fuerit. Et hoc ipsum medicamen, nempe plumbum cōbustum, bonū est ad ulcera rebellia. Vbi uero lotum fuerit, multo optimum medicamen est, & ad ulcerū impletionē, & ad eadē cicatrice obduceda. Conuenit, & chironiis quæ uocant vlceribus, & cancrosis, & putredinosis oībus, tum ipsum per sese, tum medicaminum ad cicatricem perducentium, quibusdā cōmistum, quale est quod ex cadmia conficitur. Cæterum soluendum est principio, si copiosa sit sanies, quotidie: si minus, tertio aut quarto quoq; die. Verum foris spongiam imponito aquæ frigidæ: quæ si desiccetur, rursum mergatur. Sed hæc fusius q̄ pro instituto diximus, plusculum sermonis affinitate prouecti. At tempus iam est sequentia deinceps persequi. G

A.l.2.t.2.ca. 12.t.100.b

de Fracturis cō. 3.t.63 7.250.f

Ostracon testa.

Testa^desiccandi uim possidet, atq; abstergendi, maxime quæ ex fornacibus est, ꝗ uidelicet tosta fit. Quocirca emplastrus, quam uocant hephestiada, ex hac præparata uidelicet, optimum est medicamen inducendæ cicatrici. A. ibi. c. 709.

Pompholix, & Spodium.

Pompholyx^fit & in æris fornace, uelut & cadmia: fitq́;, & dū in fornacibus cadmia uritur, ut in Cypro. Cum enim præfectus ad æris fornacem instructas res non haberet, præcepit ex ipsa cadmia præparari, præsentibus atque inspectantibus nobis, pōpholyga, uidelicet minutis cadmiæ fragmentis in ignem coniectis, qui ante ærarium iacebat follem. Camera quædam erat incurua, nusquam pertusa, sed integra, quæ egestam ab usta cadmia fauillam excipiebat: quā ubi collegissent, habebant pompholyga. At quod reflectens in pauimentum recidebat, Spodos est quam uocant: quæ plurima, ubi æs in fornacibus uritur, colligi assolet. Quidam eam spondium neutro genere pronunciant: Cui uidetur similem habere facultatem, quod uocant Antispondium. At ego illo usus sum nunquam, cum large mihi semper pompholyx suppeteret. Nec enim quisquam, ubi hæc adsit, spodio uti uelit, nedum antispodio. Est autem Pompholyx medicamētum prope omnium, quæ citra morsum desiccant, si elota fuerit, præstantissimum: Quamobrem ad ulcera*cancrosa idonea est, & ad alia omnia maligna. Itaque inditur collyriis, quæ ad oculorum imponuntur fluxiones, quæque bullas siue postulas in eis natas, aut ulcera curant. Præterea ad pudendorum, ac sedis ulcera optimum est medicamen, nimirum sine morsu, ut dixi, desiccans. Sed non est huius negocii, in istis diutius immorari. A. ibi. c. 695. H

* Al. scirrhosa.

Sandarace.

Sandrace^urentis est facultatis, ceu Arsenicum quod uocant. Merito itaque eam digerentibus facultatibus commiscent, atque extergentibus. A. ibid. c. 48

Sandix.

A *Sandix.*

Sandix qua sit facultate prædita, in sermone de psimythio explicabitur.

Scoria.

A.ibid.c.231. Scoria oīs reſiccatoriū medicamen eſt,potiſſimum aūt ferri.Siquidē ad lęuorem redigens ipſam in aceto quāacerrimo, poſteaq; decoquēs,ad aures,q̄ lōgo iam t͞pe pure fluxerūt, ea utor pro medicamento maxime exiccatorio,adeo ut mirentur,qui præparantem me uident, & ante rei periculū fidē non hēant,aures tale poſſe ferre medicamen. Porrò argenti ſcoriā propriè helcyſina appellāt.Verū emplaſtris quibuſdā,quippe quæ reſiccatoriæ facultatis ſit,cōmiſcet.

Stimmi.

Stimmi.Ad facultatem deſiccantem adiunctam habet hoc medicamen adſtrictionem. Quā obrem & ocularibus medicinis commiſcetur, & illis ſcilicet, quæ conformantur in collyria, quæ uocant:& ſiccis, quę utique ſicca collyria cognominant.

Stypteria ſchiſtæ,& ſtrongyle,& hygra. Alumen fiſſile,rotundum, & humidum.

A.ibid.c. 68. Stypteria. Huius medicamenti nomē ab adſtrictione deductū eſt : nā adeſt illi uehementiſſima.Cæterū cū ſit craſſarū partiū,tenuiorū quodāmō partiū eſt, q̄ uocāt ſchiſte,hoc eſt fiſſilis.

B Proxime eſt ſtrongyle,& aſtragalote.Admodū aūt craſſarum partium eſt tum liquida, tum placites,& plinthites appellata.

Titanos calx.

A ibi.f.117.a Calx, Viua quidem,quæ ἄσβεςος Gręcè dr̄,uehementer urit,adeo ut cruſtas efficiat: extincta uero protinus ēt cruſtam molitur & ipſa:at poſt diem unū aut alterū minus urit,minusq; inducere cruſtā pōt:at uero temporis progreſſu prorſum nec cruſtam quidē gignere queat, tametſi etiānum calfaciat,carnemq; liquet.Porrò ſi lauetur in aqua, ſuam mordacitatē exuit, efficitq; nūcupatam Græcè,κονίαν, i.lixiuiū.At ipſa abſq; morſu reſiccat:ac ſi bis terq;,aut amplius,abluta fuerit,planè mordacitatis expers conſtituitur,ac ſtrenuè abſq; mordacitate exiccat.

Hydrargyros.

A.l.2.t.2.c.46 fol.102.e Hydrargyrus non eſt ex ſponte naſcentibus medicamētis ſed ex ijs,quæ pręparantur, uelut pſimythium,ærugo,pſoricū,lithargyros.Nullum aūt eius feci periculū, neq; ꝙ interimat ſi deuoretur,neq; ubi foris admota ſit.

Phycos.

Phycos cuiuſnam ſit facultatis,ubi de pſimythio agetur, exponam.

Chalcanthos atramentum ſutorium.

A.ibi.c.47.fg Et.c.167.fol. 191.f Chalcanthos. Fortè fortuna & chalcanthū in chalcitin trāſire conſpexi. Aſportaui.n.ex Cy

C pro & huius medicamenti ingentē copiā.Extimum eius oē poſt annos plus minus uiginti chalcitis effectū eſt,intima eius parte chalcanthi ſpēm ſeruante. Quamobrē & uſq; in hunc diē qđ ſic mutatur aſſeruo,obſeruās dum ad imū uſq; uoluentibus annis procedat mutatio,ceu chalcitidis quoq; in miſy:ut eſt antè poſitū.Cæterū mirari ſubit de hoc medicamento, quo pacto uehementiſſimæ adſtrictioni admiſta eſt caliditas non inſtrenua. Conſtat ergo, ꝙ oīum maximè condire ſeruareq; carnes humidas pōt,nimirum caliditate humiditatem abſumens, atq; adſtrictione ſubſtantiā contrahens atq; conſtipans:hoc.n.opere nō nihil ēt humiditatis ipſius exprimit.Conſtringit uero,deſiccat,atq; contrahit in ſeſe totius ſubſtantiā carnis. Porrò quo t͞pe in Cypro diuerſabar,hunc in modum medicamentum hoc colligi conſpexi. Domus erat magna quidē,ſed humilis,ingreſſui in metallū obiecta. Ad parietem aūt domus ſiniſtrū,qui erat ingredientibus dexter,effoſſus erat ſpecus in cōtinentē collē,ea latitudine,ut tres ſeſe uiri in eo cōtingerent:tanta uero altitudine,ut uiro ſummè procero recto liceret incidere. Specus hic decliuis quidē erat,non tn̄ præceps ac præruptus.Porrò ad finē eius quaſi in ſtadiū porrecti,lacus erat aquæ uiridis & craſſę tepidæ plenus.At in toto deſcenſu calor ſimilis qualis in primis balneorum ædibus percipitur: quas,ꝙ in eis corpora præmolliri ſoleant, promalacteria appellare

D conſueuerunt.Aqua uero quotidie guttatim ex pertuſo colle deſtillans,quatuor & uiginti horis totius diei ac noctis colligi aſſolet ad amphoras romanas quaſi octo.Eā uincti quidā in piſcinas quaſdā quadratas fictiles,in domo ad ingreſſum poſita ſitas efferebāt, in quibus paucis diebus concreſcebat,fiebatq; chalcāthus.Mihi uero,ubi ad terminū effoſſi ſpecus deſcēdiſſem,ubi uidelicet tepida hæc uiridisq; aqua colligitur, aeris odor uiſus eſt ſuffocās,& toleratu difficilis, chalcitin æruginemq; redolēs. Et aqua quoq; guſtu p̄ferebat qualitatē eiuſmodi.Eapropter & nudi, & cum ſumma feſtinatione amphoras uincti exportabāt,nec longiorē illic morā p̄ferre poterāt,ſed celeriter recurrebant.Accenſi aūt erant mediocribus in ſpecu interuallis lychni,q̄ nec ipſi longo t͞pe durabāt,ſed celerrimè extinguebantur. Hunc ergo ſpecū pedetentim excauatum multis annis ab ijs tunc didici.Hæc.n.inquiebāt,aqua uiridis,quā uides ex colle in lacū manantē,ſenſim ſe ipſa minor effici aſſolet. At,ubi propè adeſt ut deſinat,rurſum uincti,qđ cōtinens eſt ipſius collis,perfodere pergunt.Eueniteq; aliqn̄ olim,ut ſubitò,q̄cquid p̄foſſum eſſet, cōcideret,oēſq; ad unū occideret,ac totā uiā corrūperet.Id ubi fit, alio foramini fodiēdo eouſq; inſiſtūt,quoad rurſum aqua illis adſit. Hæc habui q̄ tibi de chalcātho exponenda cenſerē, & ſanè fortaſſe non neceſſaria,cæterum quę ſcire pręſtaret,q̄ ignorare.Memineris autem,ꝙ ad ſiniſtram manū ingredientibus cōſpectū nobis dixerim metallū Soreos,chalciteos,& miſyos :

vt

vt ex ijs cōijcere liceat, aquā pluuiā totius collis terrā illā colluere atq; abluere: ex qua sponte E
quidē fiebat sori, misy, & chalcitis: & per fornaces æs, cadmia, pópholyx, spodium, & diphryges.

Chalcitis.

Chalcitis. Dictum de ea est in sermone de misy: nunc aūt tātum dixisse sufficiat, ꝙ mistas habeat adstringentem acremq; facultates. Cęterum uincit acris, ut, quę adeo est uehemēs, ut carnem urat, uocatamq; escharam efficiat. Vstum hoc medicamen minus quidē mordicat, cæterū non minus desiccat: sed, & adstrictionis non parū amittit. Itaq; undequaq;, melior est chalcitis usta, q̄ quæ non usta est, nempe partibus tunc quidem tenuioribus, ceu alia oīa combusta, uerum haud assumpta acrimonia, uelut alijs multis accidit. Didicisti porrò, ꝙ usta omnia si lauentur, moderatiora reddantur, minusq; mordacia. A. ibid. c. 47. & 167.

Chalcos cecaumenos aes vstum.

Aes ustū hēt & acrimoniā quandā: sed, & adstrictionis est particeps. Proinde si lauetur pulcherrimū est medicamen inducendæ ulceribus cicatrici: quanquā id ipm præstare, & antequā lauetur possit, potissimum in carne duriore: alioqui in molliore cōmodius est quod ablutū est. A. l. 2. t. 2. ca. 231. fo. 124. f

Chalcu anthos flos aeris.

Flos æris facultatibus est tenuiorū partiū, q̄ aut æs ustū, aut squama. Meritò itaq; ex eo factis collyrijs extergunt auferuntq; palpebrarum magnas asperitates, quas uocant sycoses. F A. ibidem.

Crysocolla.

Crysocolla. Et hoc medicamentum ex ijs est, quę carnem liquant: non tn̄ ualēter mordicat, quanquā sit facultate admodum digerēte, desiccanteq;. Igitur quidam id modò, qđ in metallis inuenitur ita nominant: alij uero id, quod in ęreo mortario pistilloq; æreo ex pueri urina præparatur: id quod quidam inter æruginum dr̄ias numerant. Satius uero est ipsum præparare tpe æstiuo, aut certè aere prorsum calido, urinam in mortario terentes. Præstat aūt æs, ex quo mortarium pistillumq; conficias, rubrum sit: nam quo æs mollius fuerit, eo plus circumagendo pistillo deteritur. Hoc medicamentum aptissimum est ulceribus cōtumacibus, tum per se, tū alijs mistum, ut in opere de componendis medicamentis refertur. Nunc autem id nouisse sat est, ꝙ quanto plus q̄ chrysocolla metallica desiccat, minusq; mordicat, tāto ēt ipsam excellit tenuitate partium. Ipsam tamen chrysocollam illam si uras, multo tenuiorem efficies. A. cap. 358.

Psimythium cerussa.

Psimythium. Et hoc medicamen testimoniū præbet modò dictæ facultati. Nam si ex acri aceto soluatur, gustu tn̄ neq; acre erit, neq; mordax neq; digerens, sed emplasticum & refrigeratoriū: facultatis ærugini dissimillimæ, tametsi & illa conficiat aceto æs dissoluente. Porrò cerussa adusta in sandyca quam uocant, transit, medicamentum se ipso tenuius, non dum tn̄ excalfaciens. Phycos aūt, seruata cerussæ frigiditate, tenuitatem partiū assumpsit, ut per eam in profundum altumq; corporum, quibus admouetur, uis eius penetrare ualeat. G A. l. 2. t. 2. ca. 117. fo. 112. a

Psoricum.

Psoricum. Conficitur hoc medicamen dupla chalcite admista lithargyro: ante tn̄ utrisq; aceto acerrimo solutis, sicq; in ollam nouam coniectis, quam fimo æstate media diebus quadraginta obrutā sepelies. Hoc medicamen desiccatorium est magis, simulq; minus mordax chalcite, ac nimirum partibus etiam tenuioribus. A. ibid. c. 262 & 273.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER DECIMVS H

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de facultate simplicium medicamentorum, quæ ex animalibus sumuntur.

Aduersus Xenocratem, & cæteros, qui, quæ mortalibus damno, & dedecori sunt, scriptis prodidere.

Nihil eorū, q̄ nunc dicēda ueniūt, magnopere iuuare poterit eos, qui ea quæ principio hui⁹ tractationis, primis uidelicet quinq; libris, tradita sūt, ignorāt: immo q̄dā fortassis noxę occasio erūt illi, qui, cum scriptis hic medicamentis uti uolet, rōnē tn̄ ac methodū non hēat. Tanquā itaq; illa didiceris ita tecū uerba faciā, repetita totius tractat⁹ summa. Oñsum est medicamēta, q̄ effectricibus noīatis qualitatibus agūt, nēpe caliditate, frigiditate, humiditate, & siccitate, harū mistione effici acerba, austera, salsa, *salsuginosa amara, acria, dulcia: pterea extergētia, repercutiētia, attrahētia, emolliētia, vrētia, septica, crustica: ad hæc scđm alias actiones magis spāles sarcotica, synulotica, glutinatoria tū fistularū tū ulcerū, aut carnis excrescentiā detrahentia. Ostensum quoq; est, quo pacto

A ctо vniuerſalis facultas experientia unicâ demonſtratoriè inueniatur,nec ea vulgari & quauis, ſed quæ cum dictis adhibeatur limitationibus: Cæterum inuēta ſemel facultate uniuerſali,nulla inſuper experientia opus eſſe ad particulares actiones, niſi ad confirmationem eorum, quæ ratio repperit.Sic ergo nunc quoque iudicium faciamus propoſitæ materiæ,quæ eſt ea,quæ ab animantibus accipitur. In tribus.n.libris, qui inſequuntur quintum, nempe ſexto,ſeptimo,& octauo, materiam ad plantas attinentem expoſuimus,non ſanè omnem, quæ uniuerſo terrarū orbe reperiatur,ſed quantum nobis experiri eius datum eſt.In ſuperiore uero,qui eſt totius operis nonus,eam,quæ uerſatur in terroſis,ac lapidoſis corporibus,enarrauimus.Reliquum porrò nunc eſt,ut eam,quę ab animalibus ſumitur materiam,perſequamur.Deinde reſtant,quæ in mari,paludibus,aut omnino in aqua naſcuntur,quæ quidem neque plantæ,neque terra,neque lapis,neque animal,ſunt.Ea planè pauciſſima ſunt,& ultimo loco ſcribenda, poſtquam uidelicet,quæ ad aīantium corpora pertinent,abſoluero. In quibus is doctrinæ ordo ſeruabitur,qui in nomenclaturarū primis uiſitur literis. Porrò ſicut in plantarum materia ēt de ſuccis, qui ex ipſis fiunt,diſſerui,ita nunc quoq; non ſolum edocebo ſolidarum in aīalibus partium facultatē, ſed eorum quoque,quæ in ipſis continentur,puta pituitæ,bilis,ſanguinis,urinæ,ſtercoris,& ſi-

B milium.Igitur in iis,quæ ſuperius ſunt dicta, haud ita multa particularia eorum, q̄ in materiis conſcripta ſunt a medicis,ignota mihi fuere:uerum operam dedi, ut ipſe per experientiā facultates eorum cognoſcerem.Quòd ſi quid ignorabā,planè nec de illo quicq̄ conſcripſi, haud credendum aliis cenſens,ne de uno quidem eiuſmodi,ꝙ certum habeam non nullos multa mentiri.At in pn̄ti materia nō ita ſe res habet. Ingenue ſiquidem fateor, complura eſſe tum partium, tum liquorum,in aīantium corporibus comprehenſorum, quorum nullius eiuſmodi feci periculum,cuiuſmodi quidam ſcriptum reliquerunt.Siquidem quædam eorum abominanda deteſtandaq; ſunt,quædam ēt legibus uetita: de quibus haud ſcio, quo pacto ſcribere licuit Xenocrati,homini nō olim nato,ſed proauorum noſtrorum ſeculo,cum Imperium Romanū hoībus veſci vetuiſſet.Atq; ille ſanè,tanquam ipſemet fuerit expertus,magna profecto fiducia ſcribit, quos nam affectus curare ualeat comeſum cerebrum,aut carnes,aut iecur humanum:quos autem capitis,ſuræ,& digitorū oſſa,partim vſta,partim vſtionem non experta: quæ deniq; & ſanguis.Sed hæc ſanè tametſi contra leges ſunt,non tn̄ ſunt fœda,atque abominanda: At potio ſudoris,aut urinæ,aut menſiū mulieris,abominanda deteſtandaq; eſt: atq, horum in primis ſtercus:quod tamē ſcribit Xenocrates,ſi oris,ac gutturis partibus inungatur,& in uentrem deuore

C tur,quid præſtare ualeat.Scripſit etiam de auriū ſordibus deuorandis.At ego ne has quidem unquam deuorare ſuſtineam,ne ſi in totum quidem morbo deincepes liber degerē. Atque his ēt magis abominandum puto ſtercus.Eſtq; probrum grauius homini modeſto audire κοπρoφάγον hoc eſt ſtercoriuorum,quàm fellatorem aut cinædum.Et inter fellatores magis execramur qui phœniciſſant,quàm qui lesbiantur:Cui non diſſimile mihi uidetur perpeti, qui menſes bibere ſuſtinet. Itaq; horum nemo periculum facere non auerſabitur hoīum certe ſcd'm naturam habentium:neque inſuper eorum,quæ tametſi modeſtiora uideantur,tamen etiam fœda ſunt,nē pe partem aliquā corporis ſtercore inungi perpeti,ob affectum ſcilicet, ſi quem patiatur: Aut humano ſemine,id quod γόνον hoc eſt genituram, appellare ſolet Xenocrates: ſummaque diligentia diſtinguit,quæ nam ipſa genitura ſola illita iuuare queat, quæ uero,ubi ex ſinu mulieris poſt coitum uiri effluxerit.Nam ingens ſit medicamētorum penuria oportet,ubi quis,quo chimethla,ſiue perniones curet,uiri ſemen conquirere cogitur, quod in mulieris congreſſu intus non remanſit,uerum effluxit,atque effuſum eſt.Atque pleraque ſane eiuſmodi materiæ ſpecies eſt in iis,quæ de utilitate ab animalibus percipienda ab illo ſunt conſcripta.Siquidem non quā uim habeat epota urina,aut deuoratum illitumve oris partibus ſtercus duntaxat hominis,enar

D rat,uerum ēt aliorum cuiuſque animalium, atq; alia etiam non pauca rarorū, & paratu difficiliū,puta cum Elephanti,aut equi Niloi meminit.Nam beſtiam ſeu feram regiam,quā uocant Baſiliſcon,ne uidere quidem unquam contigit:& ſi uera ſunt q̄ de illa referūtur,periculoſum ēt eſt uel prope accedere ad hoc animal.Non diſſimilia iis,quæ à Xenocrate ſcripta ſunt,& ab aliis prodita ſunt de animalibus:ex quibus,& ipſe Xenocrates pleraq; exſcripſit.Nam unde illi tantarum, taliumq; rerum experiundarum fuiſſet copia? Sane rex quondam noſter Attalus,cum ambitioſiſſime talia ad experientiam conquireret,tamen pauciora ſcribere conſpicitur. Porro quidam Ateuriſti eandem tractationem commendans,enarrandam mihi tradidit:cæterum iudicio meo nec illa quidem etiam ita ab illo conſcripta eſt,ut omnia ipſe fuerit intuitus, oculiſque ſuis præſens conſpexerit.Proinde nec ego baſiliſcorum,aut elephantorum, aut equorum Niloorum, neque alterius cuiuſquam, cuius ipſe periculum non fecerim, meminero. Porro φίλτρων,ἀγωγίμων,ὀνειροπομπῶν,& μισήθρων uocatorum(ex induſtria enim ipſa illorum nomina recenſui)plane nec ſi abunde illa forem expertus,mentionem facere in animum inducerem, ſicuti nec lethalium medicamentorum, aut ut ipſi uocant, παθοποιῶν. Nam illa ſane ridicula ſunt, conſtringere,ac uincere aduerſarios,ut in iudicio nihil poſſint eloqui,aut grauidæ aborſum afferre,aut ut ne unquam deinceps concipiat efficere,& quæcunque eius ſunt generis: Sane horum

rum pleraq;,uel anteq̃ facias periculum,ſcire licet eſſe impoſſibilia:quædam uero poſſibilia,cæ E terum uitæ mortalium noxia.Itaq; ego,per Deos,admiror,qua cogitatione,quoue conſilio, ad ea ſcribenda quidam acceſſerint.Nam quæ uiuentibus dedecori,atq; ignominiæ ſunt prodita, quo pacto ſibi poſt mortem gloriæ fore ſperarunt? Itaq; ſi regia ptãte præditi,in hoĩbus morti condemnatis illa experirentur,nihil graue cõmitterent.At ubi totam uitam degunt priuati,atque eiuſmodi ptãtis expertes ad ea ſcribenda accedunt,duorum alterum neceſſe eſt:aut.n.ſi experti non ſunt,ea conſcribunt,quæ ipſi ignorant:at ſi experti ſunt,hoĩum oĩum ſunt,uel impiiſſimi,qui experiundi gratia hoĩbus innoxiis pernicioſa medicamenta exhibent,ac non nunquã etiam honeſtis,ac probis uiris.Nã quidam,medicis duobus ad unguẽtariorum officinã cõſpectis,attulit ad eos mel,uenditurus ſcilicet. Illi ubi guſtaſſent,de pretio diſceptãt. At hic tanquã illi parum offerrent,propere ſubducit ſeſe:uerum medicorum neuter ſeruatus eſt.Itaq; non minus qui ſcribunt,quàm qui talia perpetrant,immo magis etiam,odio digni ſunt: quanto.ſ.minor iniuria,ac ſcelus eſt, quod ſolus facias,quàm quod cum multis.Deinde cum eo, qui perpetrauit,moritur & malorum theorematum experientia:at eorum,qui ſcriptis prodidere, immortalis eſt malitia, arma prauis hominibus ſuppeditans.Iam igitur nos dicamus de iis rebus,quæ humano generi ſunt utiles,utique quarum fecimus periculum. F

DE HVMIDIS QVAE SVNT IN ANIMALIBVS
HAEMA SANGVIS

SAnguis.Intelligendũ uidelicet eſt aĩalis ſcd̃m naturã hñtis:nam is re uera ſanguis eſt.At melancholicus,aut picrocholus,aut pituitoſus,aut ſeroſus,aut putridus, ſanguis eſt miſtus, ex ſanguine.ſ.uero,& ichore, ſanieve illi permiſta. Tũ ipſius quoq; ſanguinis naturalis in quoque aĩali alius liquidior,alius ſiccior:hic magis,ille minus calidus:nam frigidus ſanguis nullus eſt.

Sanguis ſuillus.

Sanguis ſuillus humidus eſt,& minus calidus,humano maximè tẽperie ſimilis:ſiquidem & carnes ſuum humanis ſunt ſimiles.Comperti.n.ſunt hoſpites,& coqui cõplures, qui humanas carnes pro ſuillis uenderent:tametſi, qui eas ediſſent, nullum oĩno diſcrimen percipere potuerint. Quin & ipſe narrantes audiui uiros fide dignos, ſeſe in diuerſorio publico ius eſitaſſe delicatum cum carnibus ſuauiſſimis:cæterum,cum iã penè ſaturi eſſent, inueniſſe digiti partem anteriorem,q̃ uidelicet ad unguem eſt:quo perculſi,ac metuentes eos,qui agebant in diuerſorio, ne.ſ.ſe quoq; uorarent,ceu ei rei aſſueti,protinus quidẽ illinc exiere,ac uomitu redditis,q̃ ederant, ita iter denuo ingreſſi ſunt. Sed & in ipſo facinore hoĩes mactantes deprehenſos non ita G multo poſt referebant.Itaq; iure quiſpiã exiſtimet ſuillum ſanguinẽ humano eſſe ſimillimũ: ex tali.n.ſanguine tum prima conſtat generatio,tum poſtea nutritio carnibus. Itaq; quiſquis ſanguinem humanũ morbo alicui utilem eſſe ait, in ſuillo primum id comprobet:ac ſi non eandẽ, ſaltem ſimilem,actionem oñdat.Nam etſi aliquatenus inferior ſit humano ſanguine, ſaltem aſſimile quippiam efficiet:quo cognito,ab humano pleniorem fore utilitatem ſperabimus.Nam ſi ne paulum quidem promiſſis rñdeat,non erit cur in humano experiri oporteat: quippe ſimilia efficere poſſe ſimilia experti ſumus.Nam columbæ ſanguinem Pergameni noſtri,atq; adeo per totam ferè Aſiam,qui capitis oſſa confracta perforant,in craſſum cerebri inuolucrum effundere aſſolent.Poſtea quidã cũ hr̃et palumbum,nec eſſet ad manum columba, uſus eſt palũbi ſanguine,& tñ ſeruatus eſt hõ ille. Et alius turturẽ eundẽ ad uſum applicans,nihil hoĩem læſit. Siquidẽ ſimilibus ad eoſdem uti affectus,ubi quæ antea expertus ſis non adſunt,unum eſt ex cõfeſſis,& experientia comprobatis.Et humanæ uitæ pleraque hunc in modum peraguntur.

A.l.2.t.2.ca. 602.fo.163.f

Hæma periſteras ſanguis columbæ.

Porrò qm̃ exẽpli uice mentionẽ feci ſanguinis columbini,nihilo deterius fuerit iam ipm̃ ſermoni proponere.Siquidẽ eo ad hypoſphagmata in oculis conſiſtentia quidam utunt̃, protinus H uidelicet ſumentes,qui ex aĩante mactata effluit. Nã calidũ in hypoſphagmata affundũt,uenis ad alarum exortus inciſis,quo uidelicet ad multos uſus idem aĩal ſufficiat.Alter,pullorum tenerorum extractis pennis(ſunt autem hæ molles,& fiſtulas humore plenas obtinent) eum ipſum humorẽ exprimebat,oculis inſtillans.At aliis medicis controuerſia fuit, pulli ne ſanguinem an columbæ adultæ,meningi effundere oporteret:& an maris,an fœminæ.Ego uero ſexcentos noui eorũ,quibus Romæ perforata fuere capitis oſſa,nec quicq̃ ab uſu roſacei,citra colũbę ſanguinem,offenſos.Verũ id calidũ ſit æquè,atq; colũbæ ſanguis,neceſſe eſt:ac fortaſſis ipſa tñ caliditatis in cõtactu moderatione eſt utilis,haudquaq̃ eximia,& incognita facultate. Adeſt illi quoque bona facultatis temperatura.Sed quid hoc?Nã & hæc roſaceo ineſt, præterq̃ ꝙ leuiter adſtringat.Itaq; melius inuenire nihil poſſis in capite ꝑforato,q̃ ut roſaceo probo utare. Indicaui aũt ſupra,quo pacto oporteat roſaceũ,de quo queri nõ liceat,ꝑparare. Sed & collyria ſunt plurima, q̃ medeantur hypoſphagmatis, & maxime,quod plurimam recipit myrrham,quale eſt, quod a Damocrate compoſitum eſt,quod uocant Diaſmyrnon.Secundo ſunt,quæ habent multum thuris. Poſt quæ ſunt,quæ ex croco conſtant. Quin & fœnigræci ſuccus ſanguine columbino in hoc utique præſtat. Quid ergo moramur, aut columbos,aut palumbos,aut turtures,

A. lib. 2. t. 2. c.292.a

A. ibi. c.602 fol.163.g

cum

A cum oĩum medicamentorum paratu facillimũ habeamus fœnum græcum,tum memorata collyria in promptu seruemus?Ad eundẽ modum nec noctuæ sanguine ad difficulter spirantes egebimus:quanquam sunt qui non sanguinem bibendum exhibeant,sed ipsam iubeant coctã edere ex simplici iure.Ac sanguinem quidẽ alij aquæ,alij uino,instillãtes exhibent.Et fuit ẽt quidã qui immodice hunc sanguinem apud mulierem assidue difficulter spirantem extolleret,& cùm rogarem, qualem ab eo sciret curatam spirandi difficultatem, ne id quidem nouerat,quòd plures essent.Et sanè in muliere quidem est usus,uerum profuit nihil.

Hæma nycteridos, sanguis uespertilionis.

A.ibidem.f Sicut" nec sanguis uespertilionis:quod scribunt quidam,si uirginum uberibus illinatur,plurimo ea tpe ab extuberatione tueri.Et aũt & ipsum falsum,ueluti & ꝙ enasci sub alis pilos ꝓhibeat:Id quod rectè Xenocrates tanq̃ mẽdacium calũniatus est.Verũ ipse censet post illius usum aut chalcanthon inspergendũ, aut semen cicutæ. Aitq; ubi hoc factũ erit,aut prorsum pilos nõ prodituros,aut certe lanuginosos:ceu leue,atq; exile medicamẽtũ adderet cicutæ semen,ac nõ per sese sufficiat strenue refrigerare partes quibus fuerit impositum.Alij uerò & puerorũ pudẽdis sanguinẽ uespertilionis illinunt,credentes ita diutissimè eas partes à pube seruari posse im-

B munes. Atqui non oportebat putare diutissime,uerùm perpetuo fore tales: uelut existimant & alas.Ergo ex refrigeratione partis uehementi, eiusmodi quippiã posse cõtingere non est à ratione alienum. Non tñ adeo frigidæ facultatis est uespertilionis sanguis:nam in totum nullus sanguis frigidus est. Sunt.n.non pauci,qui pro alimento habent sanguinem leporis, gallinarum,& caprarum:uerum leporis & gallinarum complures ẽt eorum,qui urbes incolunt:at agrestes uẽtres suos caprarum sanguine una cum adipe implẽt, ut Homerus ait solitos sponsos Penelopes. Sed nunc non est nobis sermo de ijs, quæ ciborum loco sumuntur,sed quæ adhibent ut medicamenta. Sed quædam sunt,uti supra posui,alimenta simul,& medicamenta:quorum hic faciẽda mentio est,quatenus medicamẽta,non quatenus alimenta.Etenim qui aqua inter cutẽ laborantibus sanguinẽ caprarum cũ melle exhibuerunt, eũ ut medicamen, non ut alimentũ,obtulere: tum qui ad dysenteriam tosto eo,& ad uentris fluxum,sunt usi. Videturq; mihi quispiã crassam eius essentiam,& terreã cum caliditate exiccatoriã esse suspicatus,ad hũc usum perductus. Porrò galli gallinæq; sanguinem cum ab ipsis ad meningum hæmorrhagiam scriptum inuenissem, nec magnum q̃ppiam effecturum speraui,nec ausus sum experiri.Simul.n.metuebam,ne curiosus & stolidus uiderer, si tantis tamq; probatis remedijs semel præteritis,confiderẽ sanguinem

C gallinaceum illis plus posse præstare: simul uerò cùm eiusmodi sanguinis eruptio admodum sit periculosa,nõ est mihi uisum fore honestum,si ad ea,quæ inexplorata essent,transissem: siquidẽ periculosa est eiusmodi experientia,& quæ solis Regibus in homines noxios merito usurpatur. Desperabam uero ẽt de sanguine agnorũ,quẽ quidã comitiali morbo mederi potũ scripserunt. Itaq; nec hunc quidẽ ẽt experimẽto iudicare sum ausus. Quòd si quis experiri uolet,certo scio dãnabit qui talia scripserunt. Siquidẽ quæcunq; potu iuuant epilecticos,ea facultatis sunt incidentis: at sanguis agninus omnium minimẽ talis est. Porrò qđ de hœdorum sanguine prodidit Xenocrates,cum existimassem non esse impossibile, ratus ob aceti mistionẽ posse aliquid efficere, persuasi cuidam in agro degenti,ac rei rusticæ quidẽ studioso,cæterũ primis disciplinis erudito:retulitq; se eo in duobus sanguinẽ expuentibus usum,nõ nullã utilitatẽ expertum. Cæterũ illorũ neuter,ex ijs,quę mihi narrabat,neq; ex arteria,neq; ex larynge aut pulmone, expuisse uisus est. Xenocrates igiť in primo libro de percipienda ab animantibus utilitate, ubi de hœdis disserit,scribit in hæc uerba.Ad hæmoptoicos,hoc est sanguinem spuentes, admodum utile.

" Oportet autem ﹝hœdorum sanguini﹞nondum concreto mensura semicotylæ tantundem admiscere aceti acris,idq; feruefactũ trifariã partiri,&in singulos dies singulas partes exorbendas ꝓbere.Itaq; liceat tibi forte fortuna in agro deprehenso,ubi reliquorũ fuerit inopia hoc uti, cũ ci

D tra periculum id experiri possis.Vrsorum uero sanguis si abscessibus calidus imponatur, fieri potest ut concoquat.Adijciam uero etiam caprinum,hircinũ,taurinum. Licetq; tibi,si uoles, prçteritis decem millibus medicaminũ paratu promptorum,quibus cõcoquuntur abscessus,ursos, tauros,ac hircos mactare,quolibet scilicet usu:nec enim quispiã semel imposito in partem affectam medicamento promissum eius exiget,nec etiam si refrixerit ut iam cogatur.

Sanguis viridium ranarum.

A.ibidem.f Porrò"cum assereret quidã,sanguinẽ uiridiũ ranarũ,paruarum scilicet, quas quidã brexantes nuncupãt,si euulsis ex palpebris pilis inungeretur,ut in posterũ ne recrescerent,prohibiturũ,falsum id cõperi facto periculo.Postea uero scriptũ à quibusdã repperi illud ipsum,sicut ẽt Crotonum,quos potius ueteres appellitãt cynoraistas.Verum nec hic facto periculo promissa ꝓstitit.

Sanguis crocodili, & reliquorum.

A.ibidem.h Cçterum"an crocodili terrestris sanguis uisum acuat,ne id quidẽ experiri uolui,cum haberẽ ꝓbata aciei exacuẽdæ medicamina, ﹝quæ Græci uocant ὀξυδερκῆ.﹞ Neq; an admissariorũ equorum sanguis crustam moliatur, & septicus sit : neq; an murium domesticorũ sanguis uerrucas, ﹝quas uocãt ἀκροχορδόνας,﹞decidere faciat. Nam aliorũ fuit mihi magna semper copia & ad hoc

pathema, & quod ægrius illo medicabile eſt, nempe ad uocatã myrmeciam. Et cauebam ne præſtigiaturæ opinionem merito referrem, cum iam etiam improbi quidam medici ex diuinandi quapiam arte, non ex ſpeculatione medica, me in morbis ſolere prædicere calumniarentur. E

Gala Lac.

A.l.2.t.2.ca.434.l.142.d.e

Lac. Bifariã hoc utimur, partim ut cibo, partim ut medicamento. Sed quid ualeat ut cibus, in curandi Methodo alibiq́; expoſitum eſt: at facultatem eius ceu medicaméti, eam nunc explicabimus. Ac primum illud cõmonebo, qđ paulo antè de ſanguine, ꝙ non de morbido lacte, ſed de naturali cuiuſq; animantis, ea quæ dicenda ſunt intelligere oporteat. Igĩ lac ſaniſſimum, uelut etiã ſanguis, purũ ſyncerũq́; eſt, nec amaritudinis, nec acrimoniæ, aut aciditatis, aut ſalſedinis, aut fœtoris particeps: ſed, ut dixerit quiſpiã, bono odore præditum, aut odoris expers, aut certè exiguum odorem bonum referẽs. Clarum ẽt eſt id eſſe debere guſtu ſuaue, paucula habens dulcedinem, ſicut & ſanguis integræ ſanitatis, ex quo & lacti conſtat generatio. Tale lac ad acres & mordaces fluxiones eſt utiliſſimum, non abluens tantummodo eas à partibus afflictis (eſt.n. id illi cum aqua cõe) ſed & corpora illinens, ut non in nuda cadat quod defluit. Nec in hoc duntaxat aquæ præſtat, uerum ẽt quia colluit, utpote extergentem in ſeſe humiditatẽ continens, quã uocant ſerum, id quod colluit, diluitq́; corpora: reliquo aũt, quod craſſum pingueq́; eſt, circũlinitur, non aliter ꝙ † pinguedo, adeps, atq; oui albumen, & ceratum ex eloto oleo ceraq́; confectum: nã & hæc ab acribus ichoribus, ſeu ſaniebus natas mordicationes mitigant, eo ꝙ corporibus circũliniantur, ipſa naturæ minimè mordacis. Porrò cùm lac oĩum facillime alteretur, pſertim ſi ambiẽs fuerit calidũ, multũ à dicta facultate amittit, niſi ꝓtinus q̃s ab uberibus effuſo calido etiãnum utaĩ. Maxime igĩ mulieris bñ habitæ, & bonã uictus rationẽ ſeruãtis lacte utẽdũ, nam id humano corpori eſt familiariſſimũ: deinde aliorum animalium, q̃ quidẽ ab humana natura non longiſſime abſunt: id qđ ſcies ex carnium odore, nam faſtidioſus eſt, & iniucundus eorum, q̃ multum diuerſam habẽt temperiem, ceu canis, lupi, leonis, pardalis, uulpis, hyenæ, urſi, & ſimilium: non iniucundus aũt eſt eorũ, quæ nõ porrò abſunt, ut ſuis, capræ, equæ, bouis, ouis, aſini. Quocirca ẽt cũcti homines docti experientia caprino, ouillo, bubulo, aſininoq́; utuntur lacte, & caſeos ex eis conficiunt, excepto aſinino. Nam id planè tenue eſt, & plenum humoris ſero ſi, uelut bubulum craſſum: cæterum conſiſtentia medium caprinum eſt: at ſus crudũ aqueumq́; lac obtinet. Porrò lac omne ex tribus conſtat eſſentijs, caſeoſa, ſeroſa, pingui: hanc plurimam habere conſpicitur bubulum, ex quo conficitur & id, quod Butyrum nominant, concoquentis & laxantis facultatis: Quamobrem maximè illo utuntur ad parotidas & bubones. F G

† ἡ πιμελὴ, καὶ τὸ στέαρ. adeps & ſeuũ. vide lib. ſeq. cart. 78. g

Serum Lactis.

A. ibidem.

At Serum, ut dictum eſt, extergendi potentiam poſſidet: adhibeturq́; ſubducendi uentris gratia, ac ꝑ clyſteres inijcĩ, extergens & abluẽs ſine mordacitate inteſtinorũ acrimoniã. Præterea ſi quis ulcera, quæ ſanie infeſtantur acri, uice aquæ ſero colluat, optime ſane fecerit. Præterea q̃cunq́; medicaméta digerere ſolẽt ecchymomata & † atra, ea pſtat ſero, q̃ aqua diluere. Sic ẽt eo utimur ad ſugillata & hypoſphagmata, peculiarib⁹ ad hęc medicamẽtis cõmiſcẽtes. At caſeoſũ illud & craſſum ipſius lactis magis illitũ adhęret, & eo nomine acrimoniã retũdit magis. Porrò ubi aliã quãpiam deſiccantẽ facultatẽ habuerit adiunctam, optimũ eſt remediũ dyſenteriæ, & omniũ uentris acrium fluxionum. Eam accipit à lapidibus, q̃ prædecocto ipſi inijciunĩ igniti. Porrò eos eſſe oportet quos uocant κάχληκας. Et lac eouſq; decoqui debet, dum pleraq; ſeroſi in eo humoris abſumpta pars fuerit. At nos iniectis ferreis in ipſum cylindris candentibus, eandẽ, aut etiã meliorem facultatem efficimus: nam ferrum adſtringentis quoq; (ut eſt dictum) facultatis eſt particeps. Ac proinde cylindros ego cõplures effeci huius gratia, ad fines uerũ ꝓpendẽtes, quo uidelicet quis manubrio ignitũ ferrũ facile igni eximat: & ſicut cauteriorum, ita horũ manubria pannis inuoluo. Porrò lac totum ad acres oculorũ fluxiones tum per ſe, tum cũ mollium collyriorum quopiã, eſt utile: præterea ad hypopia, & hypoſphagmata. Quin etiam palpebris extrinſecus, ubi q̃ ophthalmia laborant, ſomno ſeſe dabunt, impoſitum ſimul cũ roſaceo, & ouo, phlegmonas eorum concoquet: ſed hoc eſto lac mulieris recens ex mãmillis expreſſum. Infundimus ipſum & utero ulcerato tum ꝑ ſeſe, tum ijs medicamentis commiſcentes, quibus miſceri poteſt, utiq; citra morſum curantibus: & ubi in ſede ulcera mitigamus ꝑ ſaniei acrimonia dolẽtia, aut phlegmonas, aut † ſtolidas ꝓpetientia. Sic & ad ulcera pudendorũ utimur, & ad omnia, q̃ leniri poſtulant ſiue ob phlgmonen, ſiue ob morſum, ſiue ob malignitatẽ. Ea propter & cancroſis applicatur ulceribus, medicamentis anodynis cõmiſtum, qualia ſunt quæ conſtant ex pompholyge. Et quid attinet cõmemorare, ꝙ ore contentũ & collutum gargarizatumq́; uel maxime phlegmonas eius mitigat? Sed & tonſillas, & columellam, & antiadas phlegmone affectas, admodum mitigat, & proinde etiã ſynanchen ſiue anginam. Atq;, ut ſemel dicam, medicamentum eſt leniens, Græci uocant παρηγορικόν, totam quidem ſubſtantiam, habens mordacitatis expertẽ, ſed multo magis ubi concoctione moderata potiſſima pars ſeroſi humoris abſumpta eſt. Sic mihi uidenĩ etiã medici ad uenena, q̃ eroſione interimunt, lac dari ſuadere, uelut ſunt lepus marinus, & cãtharis. Sunt etiam qui exhibent ijs, q̃ aconitum & thapſiam ſumpſerint: ſed hæc H

† liuores.

† Rugas. ita uocãtur plicæ circa ſedem, quæ intumeſcentes fiunt condylomata.

ex ratione

A.lib.2.t.2.c. 144.fo.116.b A ex ratione fecerunt. Alia uerò palam mētiti sunt, ut de lacte canino, ꝙ in palpebris pilos renasci prohibeat, si prioribus euulsis, ei loco foret illitū, unde pilorū radices extractæ essent. Ad eundē modum qui scripserunt, ꝙ celerem pilorum in pudendis exortum reprimat, si quidē foret ante pubertatem illitum: quiq;, ꝙ fœtus emortuos eijceret potum, uerum nō protulere. Sed & alia q̄dam præstigiaturis contaminata, tum de horum, tum de aliorum quorundam animalium lacte conscribunt, quæ me ab initio dicturum negaui, etiamsi experientia didicissem uera dixisse.

Caseus.

A.l.2.t.2.c. 113.fo.113.a Caseus. Sermoni qui hr̄ de lacte, annectendum est de caseo, propterea ꝙ sit lac coagulatum. Non tñ uniuersa lactis essentia in caseos cogitur, sed quod crassum est duntaxat. s. tenui seroso secreto ac separato. Porrò dictum est hr̄e lac in se naturam quandam pinguē, & ueluti oleosam, eamque plurimam esse posui in bubulo: ac ubi a reliquo lacte seiunctum fuerit, solumque per se constiterit, id pingue, butyrum appellari: at, ubi cum toto lacte coagulatum fuerit, seroso dūtaxat humore per coagulationem separato, pinguē caseum effici. Fiuntque hoc pacto casei bubuli quidam adeo pingues, ut ex ijs effluat quiddam ad speciem olei. Porrò tū hi, tum reliqui omnes, temporis spatio acriores tibi apparebūt, siue gustes, siue olfacias. Itaq; cū mihi olim caseus allatus esset bulbulus, quē ex odore acrem esse coniiciebam, abieci: & iam à famulis absumptum putabam: cæterum illi talia seruare soliti, lōgo post tempore ex promptuario proferentes, quidnā de illo fieri iuberem, rogant. Cum igitur edendo non esset propter acrimoniā, ludicrum nobis problema extitit, proponētibus, cui rei quis illū utiliter posset accōmodare. Interea cum ad me arthriticus quispiam in curru cōuectus esset, tophos, quos Grȩci πώρους nuncupant, in articulis habens, subijt mihi crure suillo salso, qđ erat intus, decocto, caseū eo decocto macerare, ac ꝓbe in mortario subigēdo unitū tophis imponere. Et sane arthritic⁹ ab hoc medicamine magnificè adiutus est: nā rupta spōte sua cute, absq; incisione uidelicet, effluxere quotidie citra dolorē tophorū particulæ. Vbi aūt totus, q̄ apud me erat, caseus fuisset absumptus, talē sibi aliū cōparās artrhiticus in posterū seruauit: & postea rursum usus est inueterato, atq; ubi tunc quoq; idē percepit cōmodū, sæpius deinceps uti ꝑseuerabat: & quosdā amicorū similiter affectorum docuit. Atq; id quidē nos excogitauimus: cæterū cōprobauit, atq; confirmauit experientia. Porrò recētem, q̄ inueterato contrarij est tēperamenti, quādoq; homini in agro degenti, moderatæ magnitudinis uulnus habenti imposui, antea uidelicet ad lȩuorē tritū. Extrinsecus aūt illi imponebā folia lapathi. Possint uero ēt, si hæc nō adsint, folia superponi uitis, aut platani, aut betȩ, aut lactucæ. At ipse quidē caseus uulnus glutinauit, † eratq; etiamnū mollis. Alius uerò, qui uocatur & in patria mea Pergamo, & per superiacentē Asiā, Oxygalactinus, magnū rustici uulnus conglutinauit impositus: nam recens coagulatus ac mollis repercutiendi uim obtinet, nimirum leuiter refrigerans. At oxygalactinus præter hæc digerendi insuper leuem quandam uim possidet.

† Cod. grœ. habet ἁπλοῦς τις ὢν. i. simplex. s. existēs. & ita uetus trala. Interpres uidetur legisse ἁπαλός, i. tener.

Butyrum.

A.l.2.t.2.ca. 110.fo.110.h & 111.d Butyrus, aut butyrum, utcūq; nominare uoles, siue masculino, siue neutro genere, fit quidē, ut supra dictum est, ex eo quod in lacte pinguissimum est. Miror autem, quo pacto Dioscorides ex ouillo & caprino confici referat: Ego nāq; ex bubulo hoc medicamētū fieri noui, ac proinde nūcupatum esse butyrum existimo. Facultatis est concoquentis, paulum habens ēt digerendi potētiæ, in medijs nimirum corporibus secundum duritiem, ac mollitiem. Nam id semper memoria tenere oportet, quicquid simpliciter, ac sine addito, aut limitatione aliqua profertur, de medijs temperatura corporibus intelligi. Nam corporum plane durorum tumores præter naturā, hoc nequit medicamen digerere: at q̄ in mollibus sunt phlegmonæ, eas & concoquit & digerit perfacile: nam parotidas, & bubonas, & oris phlegmonas, aliasq; partes complures, prorsum illo solo curauimus, nimirum puerilibus corporibus, ac muliebribus perpetientibus. Sed & gingiuis puerorum dentientium assidue illitum, nihilo imbecillius melle gingiuas extenuat, per quas exitus D est dentibus. Et alios omnes in ore affectus phlegmonosos, postea quàm fluxio restiterit, digerit pariter, & concoquit. Proinde cataplasmatis inditur, quæ extrinsecus imponuntur parotidibus, hypochondrijs, & bubonibus. Sed & in uentrem deuoratum, & ex eo distributū, magnificè confert expuitionibus ex pulmone, idq; in pleuriticis, & peripneumonicis affectibus, cū hoc, ꝙ eos etiam concoquat. Atq; si solum lingatur, magis quidem cōcoquit, uerum minus educit: sin cum melle & amygdalis amaris, plus educit, sed minus concoquit.

Pytia coagulum.

A.ibi. c.115.f Coagulum omne acris ac digerentis potentiæ est, ac nimirum ēt exiccatoriæ: nā necessariò id superiora comitatur. Ac leporis quidem coagulum comitialem morbū, si cum aceto ebibat, præterea profluuium muliebre, sanare proditum est: sed & lac in uentre coagulatum dissoluere: quod certe & nos experti sumus, non solum in leporino, sed etiam in aliorum animalium oīum coagulo: attamen leporinum omnium est præstantissimum. Sed & sanguinem in uentre concretum simili modo epotum dissoluit, ac efficacius quidem cæteris, uerum nō solum, quod quibusdam scriptum legitur, sed & hoc commune est omni coagulo. Quidam aūt sanguinis ex thorace reiectiones leporinum coagulū epotū supprimere prodiderunt: cæterū nec aliū quenquā eo

usum noui,nec ipse sum ausus acri uti remedio ad affectum adstrictionẽ poscentem.Porrò coa- E
gulum equinum ad dysentericos & cœliacos peculiariter accõmodari scripserunt non nulli.

Coagulum phocæ.

At Phocæ coagulum eximie aptum esse quidam prædicant,tanquam uires obtineat castorij.
Verum quæcunque proditum est quodq; coagulum secundum essentiæ suæ præstare proprieta
tem , non est nunc tempus exponere.

Chole fel.

Hic*succus omnium,quæ in quoq; sunt animalium calidissimus esse demonstratus est.Itaque A.lib.2.t.2.c.
sicuti sanguinẽ & carnes dissimiliter temperata obtinent animalia,eadem ratione & fel.Quocir 250.fol.127.g
ca calidissimorum fel,aliorum quoque animaliũ fel excellere necesse est:& quæ illis minus sunt
calida , proportione & hunc humorẽ illis inesse calidum, quanto scilicet & in alijs sunt inferio-
ra . Didicisti enim quatuor esse uniuersos in unoquoque animali sanguineo humores,sanguinẽ
pituitam,& bilem tum flauam,tum atrã. Didicisti porrò ex more nõ tantum medicis, sed &*La
tinis omnibus bilem flauam absolute efferri bilem,tanquã subaudituris,qui audiunt,coloris co
gnominationem:atram uero nõ simpliciter nuncupari bilem, sed cum addito, nempe hoc toto,
atram bilem.Sed & ꝙ flauam bilem non nunq̃ pallidã cognominant,nosti:& ꝙ in uesica iecoris F
interdum pallidam,interdum flauam,in cõsectionibus animalium,ipsam conspicimus. Audisti
porrò flauam tanto esse pallida calidiorem,quanto & crassiorem: nam seroso recremento flauę
bili commisto pallidam constitui contingit:sicut & flauam plusculum excalfactam consistentia
reddi crassam,colore autem flauam.Quin & in animalibus apparet flaua quidem ijs,quæ magis
sunt calida:quæ uero minus,pallida.Et ubi calida animalia aut fame,aut siti torquentur,ad atrũ
colorem uergit, interim illum habens ęruginosum, interim cœruleũ, interim isatidis,qui quidẽ
magis est colore brassicæ fuscus.Itaque & tu bilis colori diligenter intendito,cum medicamẽtũ
præparabis,cui admiscenda est bilis.Miscent autem cycliscis uocatis,& trochiscis,qualis est An
dronis,& Polyidæ,& Pasionis,& Bitinus,qui tauri recipiunt bilem:nã ubi ea medicamẽta prę-
parant,quæ sunt utilia ad oculos,hyænæ,galli,perdicis,& aliorum quorundam animalium bilẽ
adhibent.Porrò taurorum bilis calidior est & siccior q̃ boum castratorum:nam castratum ani-
mal semper simile redditur fœminæ,& ijs q̃ sunt ætatis minoris.Itaque sicut hæc humore supe-
rant adulta & perfecta,uincũturq; ab ijsdem caliditate: ad eundem modum bos castratus à tau
ris. Et quorundã ego taurorum bilem uidi cœruleam,flaua nimirum superassata: quam sane in
præparandum inijci medicamentum uetui,sumpto illius loco alterius tauri bile mediocriter fla G
ua.nam ille uinculis uiolenter tractus,supra modum fuerat defatigatus:itaque eo labore cũ ex-
canduisset,clarum est temperaturã eius fuisse calidiorem: probabileque est sic uiolenter pertra
ctum,tum sitijsse,tum etiã esuriuisse.Atque,ut summatim dicam, uelut urina à modica potione
modicę pallere,& sitim famemque & multum laborem perpessis flaua esse conspicitur:impletis
uero atq; inebriatis,albida:ita & bilis colores uariat,ad flauius quidem per exercitia, inediã, &
sitim:ad candidius uero in contrarijs.Scito ergo si præparando medicamini bilem impense fla-
uam inijcias,calidius te id effecturum:si pallidam,mediocriter calidum:sin exolutam & aqueã,
tanto imbecillius temperie conuenienti,quanto & bilis ad candidius fuerit uersa.Sic qui occlu
sas hæmorrhoidas taurino felle aperiunt,ijs interdum imbecillũ,interdum uero supra quam cõ
ueniebat, acre apparuit.Quanquam non nulla quoq; diuersitas existit pro corpore cui adhibetᷣ,
prout.s.prõptiore sensu,aut hebetiore fuerit:tum perfacile patiens,aut difficulter. Verum in ip-
sa bile nõ parua uisitur,ut dixi,uarietas:nam idem homo à pallida minus, à flaua bile plus,mor
dicatur.Liquet itaque uel ex eo ꝙ hęmorrhoidas aperit,q̃ sit hic humor acris:sed & illis ipsis qui
utuntur,mordicare percipitur . Ac proinde cauemus, ne ad alium morbum aut symptoma bilẽ
flauam usurpemus solam ac per se:nam propositi cyclisci pauculum bilis accipiunt . Ac quæ ad H
oculorum acutiem componunť medicamenta,partim hyænæ,partim perdicis, partim galli,par
tim alterius cuiuspiam bilem accipientia, admistum habent tum mel, tum fœniculi succum , tũ
opobalsamum.Porrò animalium quorundam singulariter bilis à medicis extollitur,tanq̃ aciem
exacuat oculorum,& suffusionum initia digerat, uelut piscis quẽ uocant calyonymon,hyænæ,
& scorpii marini,tum galli, & perdicis . At suilla adeo omnium imbecillima est, ut ne ulceribus
quidem toleratu sit grauis:& apparet omnium bilium maxime aquea,exceptis syluestribus sui-
bus,& iis qui degunt in montibus:nam ut horum caro & calidior & siccior est, ita & bilis. Por-
rò domesticorum suum bile utuntur quidam ad ulcera aurium , medicamento utiq; non repro-
bo:& tu quoq; ubi compositorum nihil adfuerit,utitor:sunt enim innumera.Sed & pro affectus
magnitudine alia etiam atq; alia alterius animalis bilis potest congruere. Nam ubi ulcus diutur
num fuerit, multamq́; saniem pusq́; contineat , etiam sicciorem bilem perferet , puta ouium,q̃
paulo est acrior suilla : hac etiam magis caprarum : cui adsimilis quodammodo est ursorum, &
boum.At taurorũ his ualentior est,inferior tamen bile hyænarum: & hæc quoque inferior bile
callionymi,& scorpii marini, & marinæ testudinis . Porrò*hirci agrestis bilem scripsere quidam
prodesse lusciosis , siue nyctalope uexatis. Cæterum uolatilium animalium biles omnes , tum

A acriores sunt,tum ficciores,q̃ quadrupedum:& inter ipsas quoq; uolucres gallinarum & perdicum biles ad medicinæ usum probatiores habentur.*Miluorũ uero,& aquilarũ impendio acres sunt,sed & erodunt:quamobrem colore uisuntur ærugineo,ac non nunq̃ atro. His itaq; earum cognitis differentijs:atq; affectibus,q̃ plus,quiq; minus,deficcari postulant,cognitis:si unã modo quampiam opere fueris expertus,inde ad alias transire poteris per methodũ,ut semper,quę affectui commoda sit,adhibeatur. Nam cum uelut in coniectura sita sit cuiusque facultatis uehementia,à definito quopiam principio ad materiam inexploratam transire oportet,ac à prius explorato,excessus qui in illis consistunt discere. Sed & notas quasdam luculentas ego exposui tum à bilis colore,tum ab animalium temperie. * Accipitrum.

Hidros sudor.

A.ibid.c.648 Sudor. Vnus & hic est humorum in animantis corpore prouenientium,& eãdem habens materiam,quam vrina,& eundem generationis modum.Siquidem utrique bibito humore constat generatio,excalfacto simul in corpore,& biliosæ non nihil substantiæ adepto:uerum sudor plus est elaboratus, utpote qui ad cutem usq; permeatis omnibus,quæ intersunt,partibus peruenit. Attamen sudores inter sese & vrinas differre necesse est,tum pro animalium temperaturis,quæ B & natura,& per ætates nõ parum à sese inuicem sunt diuersæ,& pro pręcedente uictus ratione. Clarum autem est etiam si aliquando in sermone omissum fuerit,pro tempore anni, & præsenti cõstitutione,præterea pro regionibus,diuersitatem effici in animantium corporibus nõ paruã. Nam cõpendij gratia uno capite complecti eiusmodi omnia soleo, nempe,pro cingentis nos aeris temperie ea mutari dicens: etenim diuersitatẽ regionum,quæ est in caliditate & frigiditate, hic cõprehendit,ut tempus anni,& præsentem,præteritamq; constitutionem. Cùm ergo sermo fuerit de vrinis, aut sudoribus, aut bilibus,aut sanguine, aut pinguedine,aut adipe,aut quopiã in corpore nato,diuidẽtibus uidelicet nobis eas,quæ in animalibus uisuntur,dñas, de sanis corporibus sermo intelligendus est, mediam propriæ ipsorum temperaturæ constitutionem habentibus. Sic ergo ꝙ & sudor salsæ,& salsuginosæ uocatæ qualitatis est particeps,gustus testimonio probatur:nam sæpenumero nolentibus in os defluẽs, dictam qualitatem indicat.Sæpe uero ẽt non obscuram præfert amaritudinem.Attamen & color eius naturam designat:nam sicut vrina naturalis modice est pallida,sic & sudor. Verum id facile cognosces in ijs,qui lauantur,cũ absq; oleo strigili radunt:nam sudor in cauo strigilis colligitur,colorem quem dixi,simul & gustũ præferens,ac euidenter salsedinem habens,sed obscure amaritudinem.Verum de vrina plus etiã q̃ C cõueniat medici scripserunt, ꝓpterea nimirum,ꝙ large ea in omnibus hominibus tũ priuatim, tum publice, quotidie colligatur. At de sudoribus aut nihil,aut q̃ curiosa sint potius,& præstigiaturæ obnoxia:& insuper scripserunt alij superuacanea,q̃ per aliam fieri possent materiã medicam.Porrò sudor etiam in palæstris exercentium miscetur sordibus,hoc est † pato,quẽ quidã curiose Atticã sectantes linguam,Conisalon uocant:cõfertq; nõ nihil tenuibus sordibus, ut tumores præter naturam per halitum digerant.Nam illæ plus repercutiunt,minus autẽ digerunt: at post adiunctum exercentium sudorẽ acquirunt multum facultatis digerentis.Ergo in phlegmonas uberum solæ hæ sordes impositæ efficaciori sunt remedio.Sin ficciores uidebunt,cyprinum superungito : & si ualde etiam siccæ,cyprino item subigito. Præstat autem non siccas,sed molles accipere. Porrò si non adsit cyprinum, rosaceum bonum miscuisse sufficit.Hoc medicamẽtum admodum est utile ijs,quibus à partu restringere lac consiliũ est,eo nomine, ꝙ in mammis coaguletur in morem casei. Hinc orso,ad alios affectus similes uti licebit. Atq; ego sanè ad bubonem eo usus,celeriter disparuisse tumorem conspexi. † τῷ πάτῳ. Vide Aetium lib. 2. cap. 107.

Vrina.

Dictum quidem est de tota eius natura in sermone de sudore:Diceturq; & nunc,quòd quanD ta est in animalibus bilis diuersitas,tanta item sit in vrinis. Atque omnes quidem facultate sunt calidæ,sed plus tamen animalium calidiorum : minus autem frigidiorum.

Vrina humana.

A.ibid.c.716 At vrina hominis omnium propè aliarum vrinarum est imbecillima,exceptis porcis domesticis,quibus execti sunt testes.Nam illorum similis est totius corporis temperatura temperie hominum,& vrina similiter debilis. Verum montanorum aprorum ualida est,ut ẽt ex odore appa ret,qui utiq; acerrimus est.Sed & in alijs animalibus ex odore uim eius conijcere liceat:nã vrinas illas degustare planè est abominãdum,cum ne pueri quidem vrinam,uir quidã honestus uita pariter ac moribus,ebibere sustinuerit,cum pestiferè ægrotaret in Syria : ubi, cũ multi vrinã puerorum simul & uirorum hausissent,sese hinc seruatos credebant.Cæterũ vrina hominum,ut siquid aliud,extergendi uim obtinet:qđ cùm alij multi satis indicant,tum maxime fullones,qui sordida uestium ea expurgant,atq; extergũt.Hanc eius uim cũ & medici cõspexissent,psoras & lepras ea detergunt: perfunduntq; ulcera tum multa humiditate,tũ sordibus & impuritate scatentia, ac multo magis ubi putridum quiddã obtinent. Sed & pudendis,ubi sic afficiuntur,vrinam infundunt, & auribus pure fluentibus. Quin & achoras, & furfures ea curant,capiti identidem perfundentes.At nos hæc facere odimus potius,cum ad manum sint quæ illis conducant

alia medicamina: at ulcera digitorũ,pedis maxime,quæ ex illiſione,atq; offenſione eſſent infli- E
cta, ſæpenumero,ubi nimirũ phlegmone carerēt,& ipſe curaui,eaq́; in ſeruis & hominibus ru-
ſticis,quos iter ingredi abſq; medicis erat neceſſe:Siquidem linamento ꝫ μῶτον Græci uocant,ꝫ ul
ceri impoſito , ac inſuper linteo circũuoluto ac ligato, quoties meiendi inceſſeret cupiditas, in
digitũ ferri vrinã ꝑcepi,nec antè ſoluere,ꝗ bene eſſet curatus.Nã & ſi quē aliũ ruri ſine medico
agentem, vrinã ulceribus perfundentē audiſſem,non uetui,ubi ſcilicet in partibus thorace infe
rioribus uſq; ad imos pedes ulcus conſtitiſſet:ſiquidē ulcera aut capitis,aut faciei,vrina ꝑfundi
ſinere auerſabar. Attamen medicamentum qđ ex vrina pueri conficitur,qđ quidã uocant chry
ſocollan,q.a eo ad auri glutinationē utunt,ad ulcera difficilia ſanatu optimũ eſſe aſſero.Fit autē
id figura phiali confecto mortario ex ære rubro,habēte piſtillũ eiuſdem materiæ,in qđ meiente
puero,piſtillum circũages identidem, ut non tantùm à mortario quid deradat,ſed ēt à ſeſe non
nihil deterat:id qđ pluribus deinceps diebus peragitur,donec vrina craſſitudinē aſſequat mel-
lis. Faciendũ uero id in Sole: nã facilius in aere eiuſmodi ab ære quid deteritur: aut ſi Sol abſit,
calidas eſſe ædes ſaltē conuenit.Hoc medicamento miſto ijs,quæ curandis ulceribus rebellibus
ſunt idonea,utimur,ut dixi,ceu optimo:nihil.n. habet abominandũ,perinde ut vrina capiti al-
terive parti infuſa.Nam quid cōmemorē vrinæ potũ?Scripſere tñ medicorum quidam de ſubſi F
dente in vrina craſſo illo uidelicet & albo,dicentes id mederi eryſipelatis. Sanè ea eryſipelata,
quæ ignea etiãnum ſunt, & re uera erypelata,calidorum & acrium medicamentorũ oĩno nullũ
iuuare poteſt:quæ uero per refrigerantia refrixere,tũ hoc,tum alia multa medicamina digeren
tia,adiuuare ualent.Atq; hoc quidē uti licebit,ubi non in facie,aut prope,eryſipelas conſtiterit,
uerum in artuum quopiam , aut dorſo , aut uentre . At vrinam pueri orthopnϾ gratia ebibere
neceſſarium non eſt,cum ſint & alia medicamina quæ huic medeantur affectui.Quin cum bibiſ
ſet quidam,affectu liberatus non eſt:ut non eximium quid præter alia poſſideat.

Sielon ſaliua.

Sielon,ſiue Sialon,ſiue Ptyelon appellare libet,nihil intereſt. Verum id ſciendũ eſt,uim eius A.ibidē. 599. & 613.
eſſe differentem,tum in animalium ſpeciebus,tum in eorũ unoquoq; ſano & ægroto, ieiuno &
ſitibundo, aut cibo potuq; ſumpto . Etenim ut vrina & bilis,ſic etiã ſaliua ſumpto quidem cibo
imbecilla eſt:ualida & acris eorum qui ingenti,aut inedia,aut ſiti premuntur:in medio utriuſq;
eſt eorum,qui probe concoxere quidem, nondum tñ cibum potumve hauſere. Hæc ergo ſaliua
nutrices pueris lichenas curant,paruum uidelicet digitum rigantes,ac deinde cutem affectã cō
fricãtes:idq; faciunt ſubinde, tanto ſcilicet interuallo,dũ ſaliuæ uires in lichene ꝑdurent,ac nō G
dum ſint extinctæ.Sed & triticum mandentes ruſtici non pauci furunculis imponunt,nã celeri
ter eos & digerit,& concoquit:cùm ſi macerarent aqua,nō æquè ꝓdeſſet. Ex quo liquet ſaliuã
iuuandi robur adferre. Atq; corporibus mollibus,aut puerorum,panē non triticum imponunt
ore cōmanſum.Porrò oĩa ſic commanſa digerunt & ſugillata,cæteraq; ecchymomata,maximè
ubi panis ſimul cum pauco radiculæ fuerit commanſus. Porrò tota ſubſtantia uel maxime ad-
uerſa eſt ſaliua beſtijs hominem interficientibus,ceu alicubi etiam Nicander poeta refert. Pol-
licitus autem mihi quidam incantationem ſeſe oſtenſurum,quæ ſcorpios interficeret,ubi illam
ſemel dixiſſet,in ſcorpium expuit:inde rurſum eam obmurmurans,iterum ſcorpium conſpuit:
ac ubi tertio dixiſſet,atq; expuiſſet,mortuus eſt ſcorpius. At poſtea ego abſq; incantatione à ſo
la ſaliua occiſum uidi ſcorpium, idq́; celeriter à ſaliua eſurientium,aut ſitientium : tarde autem
ab illis qui cibo potuque fuerant impleti:in alijs autem,proportione.

De ijs quæ in corpore proueniunt.

Naſcuntur in corpore cum alia præter naturam,quorũ non eſt ſatis honeſtum meminiſſe: tũ A.l.2.t.2.ca. 395.to.139 d
ēt lapis in ueſica:de quo ſcripſere quidam ꝙ lapides ueſicæ cōminuat. Atq; hoc quidem falſum
eſt experientia iudicatum:cæterum an renum lapides frangat,omnino experti non ſumus,cum H
ſuppeterent alia ad hoc ſymptoma probata medicamina. De pure autem & id genus dicere ſu-
perſedeo,id illis concedens,qui his in rebus mirifici ſunt,ſcilicet quibuſdam cum præſtigijs.Cæ
terum ſtercus , unum eſt inter ea , quæ in corpore proueniunt ſecundum naturam affecto ani-
mali, ueluti & auium ſordes . De utroq; itaq; deinceps diſſeram.

Copros ſtercus .

Copros,ſiue copron,ſiue apopatema appellari uelis,perinde eſt. Scito autē hanc ſubſtantiã A.ibid.c.606
uim habere uel maxime digerentem . Verum ſtercus hmanum ob fœtorem abominandum eſt:
At bubulum, caprinum, crocodilorum terreſtriũ, & canum ubi oſſibus duntaxat ueſcunt,neq;
grauiter olet,& multa experientia nō tantum nobis,ſed & alijs medicis me natu maioribus,cō-
probatum eſt. Siquidem Aſclepiades,cui cognomētum erat pharmaceon,& alia omnia medica
menta collegit, ut multos impleret libros : & ſtercore ad multos ſæpe affectus utitur , non mo-
do medicamentis quæ foris imponuntur commiſcens,ſed ijs quoq;,quæ intro in os ſumuntur.

Stercus caninum .

Sanè ego memini me admirandam,tum humani,tum canini ſtercoris expertum facultatem. A.ibidem.
Sed prius diſſeram de canino,quo uti aſſiduè conſueuit præceptorũ noſtrorũ quidam , ſola oſſa
cani

A cani edenda exhibens duobus cōtinuo diebus, ex quibus durū, candidū, ac minime fœtens stercus proueniebat. Hoc igit̃ acceptū deficcabat, ut cū postea usus esset, facile ad læuorē posset redigi. Vtebatur eo ad anginā, & dysenteriam, & summe inueterata ulcera: ad anginam quidem, ijs admiscens, quæ alioqui huic affectui cōgruebant: ad dysenteriā, lacti illi immiscēs, cui decocto calculos uocatos κάχληκας, ignitos inijci ante posuim⁹: aut, ut ego postea ob parabilitatē ad ferrum confugi, id candens lacti probe decocto inijciens. Vocāt aūt medici nō nulli lac eiusmodi, nescio quo pacto, Schistum: uerū oportebat non hoc sic appellare, sed in quo segregamus ac scindimus, qđ σχίζειν græce dicitur, serum à caseo. Cæterum medicus ille stercus caninū aridum tritum lacti, in quo extincti erāt calculi* marini, clā inijciebat, & id solū generosissimos quosq; discipulos docebat. In his ergo duobus multū expertus sum stercus caninū ceu medicamentū mirabile, sicut & in ulceribus extreme malignis. Miscui ergo & ad illa paulum quiddā stercoris canini medicamentis probatis, & manifesto se ipso ualentius redditum est medicamē. Et si quādo digerere aut deficcare quid opus esset, illis etiam medicamentis admiscui.

Stercus humanum.

Cæterum humani stercoris hoc habeo experimentum. Assidue quidam à phlegmonis ad gut B tur existētibus uexabat̃, adeo uehementer, ut suffocationis subiret periculū: & sane ob hoc periculum sanguinē mittere cogebatur. In hunc cū forte quis incidisset, pollicitus est se præbiturū medicamēti experimentum: & se uocari, si qñ rursus aliqua in parte gutturis emicuisset phlegmone, ante sanguinis missionē ꝑcepit. Itaq; uocatus, medicamēto illito statim hominē curauit. Vt aūt iterum profecit, non in ipso tm̃, sed & in alijs qui similiter erant affecti, rogabat is, ꝗ assiduo suffocari periclitabat̃, data mercede, ut sese medicamentū illud doceret: erat enim ille & locuples, & in pecuniæ sumptu liberalis: porrò ubi conuentum esset de pretio, is, ꝗ uendebat, hoc medicamentum, inquit, ꝑ antipathῶan quandā utilitatē obtinet: esse aūt eā antipanthῶan, ut ꝗ curatur, nesciat, unde conficiat̃. Iussit itaq; alium daret, qui pro ipso disceret, qui sibi fidelissimus esse uideret̃, quiq; iureiurādo reciperet sese nulli eius facturum copiam, priusquā ipse, ꝗ dedisset, foret defunctus: itaq; à morte eius ꝗ īdicarat, nō tm̃ ille suum hoīem, sed & alios sanabat: & mihi ne petenti quidē medicamenti exēplum uolens ac lubens obtulit. Erat autē stercus pueri siccū cū melle attico ad læuorē tritū. Victitabat aūt puer, cuius stercus accepturus erat, uti ipse qui medicamentum dederat, ostendit, lupinis, illis uidelicet, ꝗ ex more edi solent, cū pane bene cocto in clibano, modicum salem & fermentum habente. Præbebat autē bibendum uinum ue- C tus: atq; hæc oīa mediocri in quātitate, ut perfecte ea puer posset concoquere. Itaq; cum primo die eo uictu esset usus, postero tñ die nondum stercus capiebat, sed in eo quoq; die rursum eodē alebat uictu, ac tertio demū sumebat: ac postea arefacto utebat̃ similiter, ut stercore canino, ut ante dictum est. Dicebat autē illum, qui docuerat, fugitantem alios cibos ob fœtorē, prætulisse lupinos: sese uerò, experimenti gratia, carnes gallinaceas, aut perdicū ex aqua, aut tenui iure bene coctas persæpe exhibuisse, & medicamentum nihilo minus operatum. Atque ego sane hæc tibi de canino humanoque stercore narrare possum.

Stercus lupinum.

A.ibidem. At * Lupinum stercus quidam colicis potandum dabat, non tantū in ipsis paroxysmis, sed ēt in interuallis, si quidem phlegmone uacarent. Quorum ego quosdā uidi non amplius inuadi: & qui erant inuasi, non amplius id grauiter passos, sed nec post paucum temporis. Accipiebat aūt ille albidius potius stercus, quale ubi ossa ederint, solent excernere. Verum illud etiā in eo mirabar, ꝙ uel suspensum euidenter aliquoties iuuisset. Itaque hic stercus capiebat, qđ nō decidisset in terram: Id qđ non erat inuentu difficile: ea enim est luporum natura, quæ canum, ut suspenso altero posteriorum crurum & meiant & cacēt in eminenti quopiā ex terra. Itaque in spinis sępe D æstate stercus lupinum reperitur, & fruticibus, uepribus, herbisq; procerioribus. Inuenit̃ porrò in stercore illorum & non nihil ossium deuorati animalis: qđ ut effugit cōmansionem, ita & cōcoctionē: qđ & ipsum contūdens ac cōterens, bibendum præbuit colicis: ac si homo esset puritatis amans, miscebat & salis quippiam, aut piperis, aut quippiam eiusmodi. Vt plurimum aūt ex uino albo consistentiæ tenuis bibendum prębebat: interim uero ēt ex aqua. Hoc ergo stercoris quod patientis ilibus (λαγόνας Græci uocant,) applicandum esset, præcepit suspendi ex uinculo confecto ex lana, sed non qualibet: uerū multo præstabat eā esse ouis à lupo laniatæ, unde, qđ ad hunc usum accommodaretur, esset conficiendū. Quòd si talis non adesset lana, ex pelle ceruina, & lorum qđ cingeret ilia, & in quo stercus contineretur, parari præcipiebat. At nos ollulam ad magnitudinem maximæ fabæ confecimus, quā experiundi gratia indito stercore quibusdā suspendimus, nec potuimus non mirari, cum plurimos ipsorum uideremus adiutos. Cæterū ad ollulam duas ceu aures affiximus, per quas lorum transmitti posset. Sed hoc quidē obiter dictū esto, siquis inuenietur qui sic suspensis fidē habere dignabitur. Dico autem sic, nam substantia est, quæ suspenditur, non uoces barbaræ, ut quidam facere præstigiatorum assolent: quando & alias expertus sum substantias, quæ in alijs affectibus similiter operarentur. Sed de his non est nunc dicendi tempus. Ad propositum itaque reuertamur.

Stercus caprinum. E

Ibidem.e Nam humanum,caninum,lupinumq; stercus recensui,alia uerò nondum: quorum ēt maior est q̃ dictorum numerus: & quædã assiduo habētur in usu,quædam rariore. Omniũ creberrimè utimur caprino stercore (Græci σπυράθους proprie nominãt,) digerentis & acris facultatis: adeo ut & induratis scirrhorum in modũ tumoribus congruat, nec tm̃ lienis,ad quos creberrime medici non pauci huiusmodi stercora applicant,sed etiam aliarum partium. Siquidem ego eo usus sum ad genu, tumorem habens inueteratũ, & ægre solubilem,iusso fieri cataplasmate ex farina hordeacea per oxycratum,indito uidelicet hoc stercore:& mirũ est, q̃ homo ille fuerit adiutus. Erat aũt rusticus,in quo id factum est.Et iam etiam alius rusticus,cum sic usus esset non tantum in genu,sed etiam alijs in partibus ad tumores similes,perinde adiutus est.Nã acrius est medicamentum,q̃ ut mulieres urbanas,aut pueros,aut oĩno qui tenera sunt carne,sanare possit.(Sed de particulari oĩum medicamentorũ usu in opere de cõponendis illis tractabitur.Quin & ad aquã inter cutē,& ad splenicos uariè caprino stercore utimur. Sed & ustum tenuioris quidē essentiæ, uerum haud manifesto redditur acrius. Quamobrē sanè ad alopecias congruit,& oĩa adeo,quæ extergentia medicamenta desiderant,ut lepras, psoras,lichenas,& hoc genus alia. Miscet digerentibus cataplasmatis,qualia sunt quæ accõmodant ad parotidas & bubonas diuturniores:est .n.uis eius tum usti,tum non usti,abstersoria, & digerens, nec etiam paruã habet digerendi potentiam. Nam medicus quispiam ex ijs,qui in agris & uicis medicinam exercent,utebat eo ex aceto ad uiperarum morsus,& multo sanè ēt magis aliarum bestiarum: ac profecto ex ijs complures seruauit.Et hic ipse quoq; medicus ad auriginē potandas ipsas spyrathos ex uino p̃buit, & ad profluuium muliebre cum thure apposuit. Quæ oĩa sanè optimus medicus ignorare non debet: cæterum potiora eligere potissimũ ad urbanos & honoratos,alicuiusq; existimationis uiros: in quibus equidem ego tali nunq̃ sum usus medicamine,cum multo meliorũ suppeteret copia.Attamen existit nõ nunq̃ taliũ usus,aut in itinere, aut in uenatione, aut rusticatione,cũ scilicet meliorum nihil adfuerit,aut homo rusticus perinde fuerit carnis duræ ac asino similis. Nã eiusmodi multos in agris reperias dignos,qui bibãt spyrathos.Porrò q̃d & suprà monui de urinis,& bile,& saliua,id nunc memoria repete,nempe uniuersalem & cõmunem facultatem eandem omnibus inesse,uerum pro animalium temperaturis uariã. Nam eorum,quæ siccioresunt temperatura,& stercus exiccantius est:sicut & calidiorum magis etiam excalfactorium.Verum nullum omnino stercus refrigerat,sicut nec ullum humectat.Sed & pro natura eorũ quæ edunt, multa item fuerit diuersitas.Proinde in hominibus potius,q̃ alijs animalibus maior est:q̃nquidem hoc animal diuersissimis maximeq; uarijs cibis utitur. Nam quid simile habent,qui allium ac cæpas comedunt,& qui cucurbitam, uerbi causa? at caprarum spyrathi pro pastu uario non nihil item habuerint differentiæ,non tamen tantum,quantum stercus humanum. F G

Stercus bubulum.

Ibidem.e Similiter Stercus Bubulum exiguam habet d̃riam:estq; & ipsum facultatis exiccatoriæ:uerũ attractoriam etiam obtinet, ut monstrat, dum apum uesparumq; morsus iuuat. Atq; hæc ut à proprietate substantiæ totius iuuentur, fieri potest. Cæterum medicus quidam medicamentorum peritus, in Mysia,quæ in Hellesponto est,aqua inter cutē laborantes bubulo stercore oblinens,in Solem exponebat. Atq; hic ipse imposuit & partibus rusticorũ phlegmone obsessis humidum illud uere collectum,cùm herbam boues pascuntur.Manifestum autem est hoc esse alio moderatioribus multo uiribus:dico autem aliud,cùm paleis uescũtur: nam hoc medium est inter id quod modo diximus,& quod prouenit ab erui pastu.Liquet ergo,quēadmodum id quod pascuo herbaceo prouenit,ad phlegmonas accommodatur, sic istud aqua infestatis esse idoneum. Scire tamen oportet,omnia id genus medicamenta duris agrestium hominum corporibus aptari,nempe fossoribus & messoribus, & qui opus obeunt tam ualidum: In quibus utiq; Mysius ille medicus & ad chœradas adhibebat,& ad tumores omnes scirrhosos, ex aceto in cataplasmatis formam compositum illinens. H

Stercus ouillum.

Ibidem.e Sed & hic ipse medicus ouiũ utebat stercore ad acrochordonas, & myrmecias, & thymos, & furunculos duros,quos clauos nominant, aceto uidelicet diluens. Quin & ulcerum ambusta ad cicatricem illo ducebat,nempe stercus hoc cerato rosaceo commiscēs. Sed & per stercus caprinum combustum similiter curabat:cęterum paululũ eius multis numeris maiori cerati moli admiscebat. Et in totum,studium id illi erat unicum,omnia curare per ea, quæ ex agris facillimè parantur: inter quæ sunt & herbæ,frutices, &arborum flagra,& germina,& folia mollia,& fructus,& cortices:super quibus copiosius dicetur in facile parabilibus.

Stercus columbinum.

Ibidem.e Porrò Stercore columbarum nomadũ(nam sic eas quidã cognominant,à domesticis uidelicet distinguentes)tanq̃ medicamento excalfaciente,& ipse ad multa frequenter admodũ utor, nempe cũ semine nasturtij contusum cribratumque siccum vice napyos ad ea, quæ rubrificari debent,adhibens.Manifestum autē est,quòd inueterata omnia dico in talibus affectibus, quales

A les sunt coxēdix, hemicrania, scotomata, uertigines, & cephalæa: & in lateribus, scapulis, ceruice, lumbis, dolores inueterati: & ad hæc nephritides, & affectus cœliaci, & podagricę arthritides qn̄ uidelicet in articulis eorum nondū constiterint tophi siue pori. Atque hoc stercus planè fętidū non est, maxime arefactum. Quocirca & in urbibus eo uarie utimur, aliàs alijs miscētes medicamentis.

Stercus gallinaceum.

A. ibidem. g Porrò cum conspexissem illum in Mysia medicū gallinaceo vtentē stercore in eis, q ab esu fungorum suffocabant: & ipse quoq; sum usus in quibusdā urbē inhabitātibus, q & ipsi fungos esitant, ipm uidelicet ad læuorem contritū, tribus quatuorve oxycrati, aut oxymelitis inspergens cyathis: & palàm adiuti sunt, idq; celeriter. Nā qui præfocabantur, paulo post uomebāt pituitosum humorē oīno crassissimū, & exinde planè liberati sunt symptomate. Est aūt hoc stercus columbino minus calidū. Cæterū Mysius ille medicus dabat ēt bibendum stercus gallinaceū ijs, qui diutino coli dolore fuissent uexati, ex ęnomelite: ꝙ si hoc non aderat, ex aceto, aut uino aqua diluto. Porrò memoria tenere oportet cōem de oībus animantibus rationē, nempe tum in ijs, quę in corporibus ipsorum cōtinentur tā humida, q̄ solida, tum in ipsis partibus, plurimā esse diuersitatem montanorū, quæ uocant, & eorū quę in pratis, paludibus, lacubus, & ędi B bus uersantur. S.p.n. quæ exercentur, ijs, quæ nō exercentur, sunt sicciora: & quæ cibis utuntur calidioribus siccioribusq;, ijs quę humidis frigidisq;. Nā in columbis (qn̄quidem creber nobis earum stercoris est usus) multo semper inferius ac imbecillius expertus sum earū stercus, quæ in domibus degebant, q̄ earum, quæ in montibus, quas nomadas nuncupant. Tnm gallinarum quoque inueni multo etiam imbecillius earum, quæ conclusæ seruantur, & furfuribus aluntur: non paulo autem ualentius earum, quæ in agris, atrijs, aut foris pascuntur.

Stercus Anserum, & ciconiarum.

A. ibidem. d Cæterum Stercus Anserinum præ nimia acrimonia inutile est. Colligo ēt ita esse, & accipitrum, & aquilarum. Verùm fugienda est materia oīs eiusmodi, quæ difficulter cōparari potest. Qua occasione complures ualidissimas uires talibus materijs testimonio adscribūt suo, ceu nō facile redarguendi: velut qui ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitāt. Verū quāquā hoc multis alijs, quæ scribunt, longè sit parabilius, curiosum tn̄ est (ut taceam falsum esse) quod de illo est proditum: nam quidam ijs, qui talia memorāt, credulus, epoto hoc stercore nihil adiutus est. Nam & antequam experiare, promissorum prauitatem ac falsitatē ipsi qui talia scribunt, detegunt: nam cum multis modis difficulter hoīes spirent, neq; ꝙ omnibus conferant C adscribunt, neq; ꝙ his aut huic. Tametsi sunt inter eos, qui talia scriptitant, qui non simpliciter dyspnœæ hoc est difficilis spirationis, sed ortopnœæ, talia esse remedia dicunt, nempe ciconiæ stercus, noctuę sanguinem, urinam humanam, & alia his absurdiora: haud scientes ꝙ pituitosus uiscosusq; succus bronchia obstruens pulmonis, huius affectus sit cā, & ꝙ in eo euacuando cōsistat medela, ꝙ euacuatur dū per tussim excreatur, & ꝙ id fieri nequeat absq; crebro epoto medicamento acriore. At hi adeo sunt nugaces, aut præstigiatores, aut quo illos digno appellem noīe nescio, ut dicāt absurdorum istorum poculorum unumquodq; epotum a dyspnœa liberare: qđ fieri non posset, ne si uel specillum fas esset alicui in pulmonem demittere, quo infixū humorē tolleret semel duntaxat demisso. Pręstabat itaq; illis dixisse, non si epotus sit hic sanguis, aut urina, sanare dyspnœā, sed si potetur: rectiusq; ēt ꝙ nō semper & omnino sanabit, ne si uel assiduo potetur: sed ꝙ multos sanauit, multos uerò adiuuit quidem, sed morbo prorsum non liberauit. Sed hos iam mittamus, & quod deinceps est, ad id pergamus. Cuiusq;.n. stercoris acrimoniam, & digerendi uim possidentis, prout aliud alio plus minusve eius sortitum est facultatis, ita particulares in ipsis proueniunt differentiæ: ac proinde aliud hoc pathema potius, aliud illud magis curare ualet.

D

Stercus Murium.

A. ibidem. e Sic enim Muriū Stercus alopecias curare proditum est: & inuentus est quidā medicus, qui ad hoc pathema utebatur cōposito medicamento ex muriū stercore confecto. Et alius quidam glandem puero familiaribus rogantibus ut apponeret, pręcepit ut ex stercore cōficeret muriū. Quo dicto, oēs, qui audierant, in risum soluti sunt, ꝙ, cū tot essent, quę apposita sedi ad excretionem excitarent intestinum, ille oībus pręteritis, ad murium confugisset stercus. Nam re uera pudendum est alia etiam experiri uelle, cum oēs ceu curiosum & præstigiatorem condemnent eū qui talia aut faciat, aut dicat. Itaque de murium stercore hæc quoque sufficiunt.

Stercus Crocodillorum terrestrium, & sturnorum.

A. l. 2. t. 2. ca. 222. fo. 123. g Cęterum Terrestrium Crocodillorum, horū inquam exiguorum, & humi serpētium, stercus pretiosum effecere mulieres deliciosæ: quibus non est satis, quòd alia sint medicamenta tā multa, quibus faciei cutis & tensa, & splendens efficitur, quin ēt adiungant stercus crocodilorum. Simile illi fit & sturnorum stercus, cum solam oryzam ederint. Clarum itaq; est quòd abstergēdi desiccādiq; facultatem, utranque moderatam, habent stercora eiusmodi, & multo moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum. At stercus crocodilorum, sicut a facie ephelen tollit, ita & uitiliginem, & lichenas.

Rhypos,

Rhypos hoc est sordes, hominum, & ouium. E

Sordes nascitur non tm̃ per totam corporis cutẽ, sed & in auribus: sed ob paucitatẽ paratu difficilis est. Proinde de illa nihil scribũt, nisi ꝙ paronychijs congruat sordes auriũ: quam sane ẽt solã per se licet accipere. Nã quæ in tota cute peruenit, & balneis, & in palæstris deradit̃, cõferens non nihil & ipsa pato quem uocant: de quo supra disserui. Sed & gñatio, eius naturã indicat. Nam si sordes est crassum illud ac terrestre, qđ reliquum est eorũ, quæ per latentẽ trãspirationem euacuantur, sequitur ut desiccandi uim hẽat cũ nõ nulla caliditate iunctã. Ea tñ sordes quę lanis ouium inhęret & adnascitur, ex qua oesypon quod uocant, conficitur, concoquẽdi uim habet similem butyro: paulùm uerò etiam degerentis facultatis obtinens.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS

LIBER DECIMVS. F

ARGVMENTVM LIBRI.

Adduntur, quæ superiori libro de medicamentis ex animalibus deerant, ac quæ ex mari, & salsis aquis proueniunt.

Quæ animalia carne aut sanguine careant, vel prædita sint.

PLeræq;" aĩantium partes cões inter se oĩum sunt: nulla tñ est, æquè cõis, ut caro. Hanc.n. hẽt oẽ animal sanguine quidem præditum, ut homo, & oẽs quadrupedes, tũ aues, serpentes, lacerti quos sauros uocant, testudines, & q̃ sunt eius generis. Sanguine carentia, tum ostrea oĩa, tũ nõ pauca genera eorũ, quæ in aquis degunt, sicut & nõ nulla, quæ in terris. Et quod ex aĩantibus, maxime editur, caro est: nã & uiscerum plurima moles ex carnibus ipsis inhærentibus constat. Verũ non nulli medicorũ carnẽ uiscerũ parenchyma uocandã censent, ꝑ ꝑea, ꝙ ex uenis effusus sanguis circum uasa oĩa G concrescat, ut ipsi arbitrantur: sed eam, quæ uisitur in musculis, solã carnis appellatione dignantur. Verum de nominibus, ut semper monemus, contendendum non est: sed exercenda potius rerum scientia: cuius nos quoq; studio usq;" dediti, quæcunq; tum de proprijs cuiusq; animãtis partibus, tum de cõibus cognouimus, eáq; partim experientia, partim ratione docti, omnia deinceps exponemus, orsi a carne propriè dicta.

A.l.2 t.2.cap. 145.fo.116.h

Caro { Viperæ. }

Non" oẽs aĩalium carnes hoĩem nutriunt, sed quorundam ẽt lethales sunt, non secus atq; uenena, quæ uocant deleteria. Tum inter eas carnes, quæ hoĩem nutriunt, quædam hoc ipm tm̃ sunt, nempe nutrimentũ: quædam uerò suprà q̃ ꝙ nutriunt, hñt & facultatem ceu medicamenti, qñquidem desiccando, humectando, excalfaciendo, ac refrigerando, corpus alterant. Nam uiperarũ carnes palã uidere est excalfacientes, & desiccantes, ubi condiuntur ceu anguillæ, nẽpẽ oleo, sale, anetho, porro, & aqua, seruato nimirum mõ. Quòd aũt totũ corpus per cutim euacuent, discere tibi liceat vel ex iis, quæ ego iuuenis etiamnũ in Asia nr̃a sum expertus: quæ singulatim deinceps narrabo. Hõ quidam morbo, quem elephanta cognominant, laborãs, aliquousq; cum sodalibus conuersabatur, donec ex ipsius consuetudine conuersationeq́; quidam no- H strũ morbi inficerentur contagione: & ille iã odoratu grauis, ac fędus redderetur aspectu. Constructo igit̃ illi tugurio proxime uicum in iugo collis ꝑꝑ fontem, illic hominem collocant, tm̃ illi quotidie ciborum ferentes, qđ uitæ sustinendæ satis foret. Cæterũ ad canis exortum, cũ forte messoribus haud procul inde metentibus uinũ esset allatum in fictili sane q̃ fragrans, is qdẽ qui attulerat, deposito illo ꝓpè messores, abiit. Verũ ubi eius bibẽdi aduenisset tp̃s, sublato fictili adolescens, ut, pro more impleto cratere, competente aqua uinum tẽperaret, in cratera uinũ effundit, & una excidit uipera mortua. Quare attoniti messores, ueriti ne qđ, si ebibissẽt, inde sibi malũ eueniret, suã quidem sitim aquæ potione sedare maluerunt. Cæterũ cũ illinc discederent, præ humanitate uidelicet, ac misericordia hoĩ illi elephanti obnoxio uinum largiũtur, rati expedire illi potius mori, q̃ uiuere in ea miseria. At ille ubi bibisset, admirandũ in modũ sanitati restitutus est. Nam tuberosum illud oẽ cutis totius, nõ aliter q̃ aĩaliũ, a testis mollitie nuncupatorũ malacostracon, tegmen decidit: qđ aũt reliquũ erat, molle admodũ apparuit, instar cutis cancrorum & locustarum { carabos Græci uocant, } ubi extima testa fuerit detracta. Alterum quoq; eiusmodi non dissimili casu in Mysia Asię, nõ procul ab urbe nostra accidit. Vir quidã elephanto laborans profectus est ad aquarũ calidarũ sponte nascentium usum, sperans inde non nihil se commodi adepturum. Erat illi scortum mancipium, iuuẽcula sane formosa, cõpluribus

A.ibid.c.142. fol.& c 608.

A ribus amatoribus ambita.Ille istius fidei tũ nõ nulla alia ad rẽ domesticã spectantia, tũ penu ip
sum crediderat.Profectis igiť illis,in ædib⁹,q̃bus uicinus erat locus squallidus,& uiperarũ ple-
nus,forte fortuna ex illis una in vrceũ uini incidit negligẽtius positum,extinctaq; est. Ac scor-
tũ quidẽ in lucro id reputãs qđ forte euenisset,hero id uini propinat,atq; ille ebibit. Cæterum
exinde ad eũ modũ,quo ille,qui degebat in tugurio,persanatus est.Porrò tertiũ quoq; annectã
qđ ex nr̃a profectũ est imitatione.Cũ quidã hoc morbo ægrotaret,aĩo magis,q̃ uulgus, philo-
sophico,& contẽptore mortis,oppido q̃ grauiter ferebat:satiusq; dicebat morẽ semel perpeti,
q̃ uitã uiuere tã miserabilẽ.Itaq; illi,q̃ superioribus duobus accidissent indico.Erat aũt ipse au
guriorũ peritus,& amico utebať mirifice hanc disciplinã tractante. Itaq; ubi ad augurium cũ
illo consedisset,ꝑsuasus est,vt q̃ ꝑ experientiã essent cognita,ipse imitaretur: atq; epoto uino,
qđ sic erat ueneno infectũ leprosus factus est:ac postea leprã eius nos consuetis remedijs sana-
uimus:Quartus ꝑterea uiuas capere uiperas arte instituit.Sed illius morbi tñ erãt ĩ illo princi-
pia.Itaq; cura studiũq; nobis fuit,ut illũ q̃ celerrimè sanitati redderemus. Quocirca misso san-
guine,atraq; bile medicamẽto detracta,uiperis quas capiebat uti iussimus,ꝑparatis in olla an-
guillarũ in modum.Atq; hic ita sanatus est,euaporato per cutẽ affectu.Postremo & alius uir q
B dã opulentus,non nr̃as ille quidẽ,sed ex media Thracia,Pergamum aduenit, admonitus som-
nio.Vbi iubente Deo per insomniũ,ut quotidie medicamentũ biberet,qđ cõfectũ est ex uipe-
ris,forisq; corpus innungeret,non multos post dies morbus in leprã abijt: rursumq; & hoc pa-
thos,quibus Deus præcipiebat,medicamentis curatum est.Sanè uiperarũ caro adeo ingentem
obtinet desiccandi facultatẽ,ut quidam,qui eam edere,uehemẽtissima cruciati sint siti:ac pro-
inde illas,dipsadas cognominant. Sunt aũt qui dicant demorsos a uiperis satiari nõ posse potã-
do,sed dirũpi citius,q̃ siti liberari.Quocirca eos,qui Romæ uiperas uenãtur,quos Marsos nun
cupant,percontatus sum,ecquid haberent signi,quo genus utrunq; uiperarũ discernerent.At il
li prorsum negabant ullũ esse genus uiperarum dipsadum,uerum eas,quæ iuxta mare atq; in lo
cis degũt salsedinẽ multã hñtibus,carnem obtinere salsam:ac proinde in Libya talium ingentẽ
esse prouentũ,in Italia uerò ꝑꝑ regionis humiditatẽ non inueniri.Atq; hæc quidem narrantes
audiui Marsos:nõ tñ certo dicere queam,an in totum uerum dixerint,an partim etiam falsum.
Nam quasdam esse uiperas in ijs,quas memorabant,regionibus,quibus salsa sit caro, uel maxi
me mihi vr̃ esse probabile:scio.n.cum cibis animalium mutari carnes: non tñ nullũ esse genus
uiperarum dipsadum pronunciare ualeam.Cęterum tutissimum est cauere,ne in eiusmodi re-
C gionibus uiperas uenemur,seu ad esum,seu ad medicamenti præparationem, quale est, & hoc
pręclarum,quod medici propè oẽs theriacam appellitant.Porrò qm̃ ex more,cum artiscos the
riacos,quos uocant,præparamus,non tñ caput,sed & caudã eorum abijcimus, subijt mihi fre
quenter rationabile fortassis esse,caput quidem totũ abijci ob uenenum,qđ ore continent, ue
rũ a ratione alienum esse,adimere & caudam.Nec.n.dicere liceat,ꝙ id faciendum sit ob recre-
mẽta nutrimenti tũ liquida,tũ sicca.Nã interfectis,atq; excoriatis, apertisq; exẽpta interanea
oĩa abijcimus,ut sola sit carnium substantia reliqua una cum arterijs uenisq; per ipsas innatis,
quarum minima moles est,ut ad totam carnem,ac ne apparens quidem,nisi quas multũ diligẽ-
ter intentis oculis consideret.Atq; artiscos,quos & theriacos uocant, hunc in modum prępara
mus.Purgatas illas in aqua elixamus,quoad exactè nobis uideantur coctæ. Indimus aũt ab ini
tio statim aquæ anethum,& post coctionem spinas a carne separamus:mox pani ad læuorẽ tri-
to carnem commiscemus.Verum non quemlibet panem citra delectum accipimus, sed q̃ fieri
possit purissimũ simul,& probè in clibano coctum, & salis simulq; fermenti qđ satis sit habẽtẽ.
Eum aũt antea desiccamus in ædibus siccis,minimeq; humectis,donec adeo siccus efficiať, ut
in mortario contundi possit.Non tñ tundentes miscemus,uerum aqua in qua decoctæ fuerant
D uiperę,maceramus: & carnem ipsam priusq̃ commisceatur pani,in mortario coquorũ eatenus
conterimus,donec exactè reddatur læuis.Postea paruos artiscos fingentes,atq; in ædibus cali-
dis siccisq; desiccãtes,deinde quoq; in talibus repositos seruamus.Hos ergo ineunte æstate cõ
ficimus:quò potissimũ tꝑe optima est uiperarũ caro. Porrò utimur eis postea contusis denuo,
& cribratis,& rursus ad læuorem redactis,salis non nihil adijcientes ad suauitatẽ præparati:cu
ius ẽt aliquid ipsi theriacæ inijcimus. Cæterũ eodẽ quoq; tꝑe ex uiperis assatis salẽ cõficimus,
uiuis illis in ollam nouam iniectis una cum ijs medicamentis,quæ illis, & substerni, & apponi
assolent:quæ oĩa nunc commemorare non est præsentis negocij. Nam inuenientur fortassis ẽt
qui me non iniuria reprehendent ob monstratam hoc in loco artiscorum pręparationem,tanq̃
alieno tꝑe expositã.Verum hæc posteaq̃ dicta nunc sunt,seruentur tñ ac maneant,ẽt si nõ ad-
modũ uideantur huic instituto propria.At, quę sequuntur,conuenienti dicantur modo:conue
niens aũt est,gñalis facultatis meminisse, carnem uiperinam dicendo exiccatoriam, & ualẽter
digerentem,mediocriter uero excalfacientem.Properat aũt, ut vr̃,uis eius ad cutem, per eam
uidelicet,quę in corpore sunt recrementa exigens.Quibus ergo affatim est malus succus in cor
pore,iis ingens prouenit pediculorũ numerus:& a cute ceu squama abscedit ac decidit extima
cutis,ꝫquam Græci uocant ἐπιδερμίδα,ꝫad quã sistuntur ac retinentur crassi terrosiq; humores
ad

ad cutem protrusi,a quibus quidem psoræ,lepræ, & elephantes nascuntur.Et hæc quidē habui E quæ de uiperarum carne dicenda putarem.Rursum ergo sermonem repetā. Calidiorum natura animalium carnes non solum nos alūt,sed ēt calfaciunt,frigidiorum aūt refrigerant : sic etiā sicciorum carnes desiccant,humidiorum humectant.Memoria itaq; repete,quemadmodum di dicistis in libris De temperamētis, ꝙ ubi conieceris aīal quoduis temperatura esse siccius.uelut exempli gratia suē syluestrem domestico,huius & carnē cognoscas esse magis exiccatoriam,& sc̄d'm alias temperaturarū d̄rias similiter:puta sue sicciorem ouē,& hac caprā,qua bouem,quo deniq; leonem:sic in caliditate leo calidior est cane,canis tauro,taurus boue excocto. Itaq; proportione, qua cætera aīalia in temperatura excedunt, & carnes quoq; eorum differunt atque exuperant.Proinde ubi consilium fuerit corpus exiccare,sicciorum temperie animalium carnē exhibeto:calfacere aūt uolens,calidiorum:& frigidiorum, si coneris refrigerare: deniq; si humidius reddere,humidiorum.Nec parua existit carnium d̄ria,cum quasdam sale condimus.Nā prorsum diuersæ atq; aliæ euadunt,adeo ut sæpenumero animalis temperatura humidissimi caro salita longè euaserit exiccantior,quàm ea,quæ natura fuerat sicca. Porrò inter eas, quæ salitæ non sunt,siccior est,quæ assa est,q̄ quæ in aqua elixa .Scripserunt aūt , & aliorū animalium carnes quidā prodesse tū comesas,tū in partes affectas impositas,vt erinacei terrestris desiccatam,si bibenda præbeatur elephanto obnoxijs,cachectis,hoc est,qui mali sunt habitus, tū con uulsionem sæpenumero patientibus, nephriticisq;,& ijs,qui laborant aqua inter cutem quam Anasarca uocant.Ac si ea efficere pōt,facultatem habuerit ualenter simul digerentem desiccan temq;.Sicut & caro mustellæ {Græci Galen uocāt}arefacta,quę utiq; comitiali morbo afflictos iuuat epota.Sed & salitorum hælurorum carnem ad læuorem contritam palos & spicula educere aiunt,impositam uidelicet,tanquam trahēdi uim habeat.Porrò mytulorū{quos myacas Græci uocant}carnem ulceribus a mordente cane inflictis competere. Ego uero nullam insignē inuenio facultatem,quā requirant id genus ulcera,tanquam ea,quæ a rabido cane mordēte sunt illata.At cochlearū caro prius in mortario contusa,ac postea ad læuorem redacta, omnium ualentissimè desiccat partes superfluo humore grauatas,adeo ut & hydericis conueniat. Ipse aūt humor solus per se citra carnem(uocatur autem is a uulgo cochliu myxa,hoc est mucus limacis,)thuri mistus,aut aloæ,aut myrrhæ,aut horū quibusdam,aut omnibus, quoad accipiat cærati crassitiem,medicamentum fit tenax,desiccatq; † purulentos mucos{ aurium . Sed & fronti impositum inhæret,oculorum fluxiones reficcans.Quidam ēt ad palos eximendos utuntur totis una cum testis ad leuorem tritis:sed & quidam ad sistendos menses . Equidem ego aliqn̄ in G agro carnes ipsas solas in uulnus cum nerui uulneratione & contusione factum tritas imposui, ipsumq; uulnus pulchrè glutinatum est,& neruus phlegmonen haud perpessus: erat aūt homo durus,& agrestis:miscui tamen illis contritis pollinem farinæ acceptum a pariete molæ proximo.Scripsere autem maiores me non nulli medici ad eiusmodi usum miscēdum thus, aut myrrham,uel utraque.Verum horum habebam tum neutrum , ut qui tūc ab urbe abessem in agro. Possis aūt & resinæ frictæ contritæ admiscere,si adsit,quippiam.Porrò ubi multū muci cochlearum accipere uoles seorsum,stylo carnem earū pungito.Sed non ante multos dies uenatas esse expedit,alioqui enim tempore desiccantur: nam recentes plurimum habent uiscosæ illius humiditatis,quam stylo compunctæ effundunt.Humiditas hæc pilorum in palpebris præter naturam gluten est .

† Al. muccosos tumores.

F A.ibid.c.145 fol. 116.t

† *Pimele, & Stear, pinguedo, & adeps.*

Pinguedo,& adeps, Et hæc quoq; communissimæ sunt inter animalium partes.Nam quæcūque bene nutriuntur,ea oīa,aut pinguedinem,aut adipem obtinent:quæ uero macilenta sunt, maleq; nutriuntur,sæpe oīno ne habere quidem,sæpe uero pauculū, idq; siccū,ut ægre uti possis,apparent.Porrò differt ē pinguedine adeps,ꝙ crassior sit:ac propterea animantibus totā na- H turam terrosiorem habentibus adeps prouenit,uelut humidioribus pinguedo.Proinde pinguedo celeriter in ignem posita liquescit:nec facile,ubi liquata fuerit, rursum cōcrescit ac cogitur: at adeps nec facile funditur liquescitve.& fusus celerrime coit ac conglaciatur,multoq; apparet pinguedine durior. Sus enim bene habitus pastusq; multam hēt pinguedinem, ob naturalē temperamenti humiditatem.At boues & capræ,& quæcunque{id genus} cornigera ob siccitatem adipem plurimum generant . At tu si uoles,oleosam & pinguem in animalibus substātiam omnem,adipem appellato,ut plerique medici:sed & pinguedinem appellare totum hoc genus licet,non tamen licet citra mendacium adipem caprinum humidiorem esse dicere,quàm suū : nam hic omnium fermè aliorum est humidissimus,ac proinde actione sua uicinam oleo uim possidens,quanquam oleo magis tum emolliat,tum concoquat:ac proinde cataplasmatis quæ ad phlegmonas accōmodantur,commisceri solet.Qui uero mordicationes perpetiuntur, aut in recto intestino,aut in colo,iis potius caprinum adipem,quàm suillum inijcimus:non ꝙ acrimonias plus obtundat(nam ex natura sua suillus obtundit magis,ac proinde miscetur medicamentis ulcera curantibus,cuiusmodi est,quod uocāt parygrum)sed ꝙ caprinus ob crassitiem citius concrescat,suillus autem instar olei defluat : proinde ipsum potius dysentericis , & tinesmosis inijcimus,

† περὶ πιμελῆς καὶ στέατος. de adipe,& seuo. Vi de Arist.3.hist.17 & 2.de partc.an. 5.quem hic Gal. æmulatur.ita ut licet τὸ στέαρ, & Diosc.de suis,uulpis, ursi, & mustellæ pingui dicat & ipsemet Gal. ea voce aliquorū animalium quæ cornibus carent quandoque pingue exprimat; hic tamen de adipe & seuo proprie dictis sit sermo. & totus hic locus corrigēdus sit & pro adipe seuum,pro pinguedine adeps sit reponēdus, usque ad ea uerba. (At tu si voles, &c.

A.l.2.t 2.ca. 70.fo.106.g

A inijcimus,qñ morſum eorum mitigare conſilium eſt.Porrò ob tenuitatem eſſentiæ, non nulla
acrimonias magis retundunt,ubi nimirum in alto mordicatorum corporum qđ moleſtum eſt
hæſerit.Nam quod craſſiorum eſt partium minus,magis aũt quod ſubtilium tota corpora pene
trat,& omnibus ipm ſaniebus mordicantibus permiſcetur.Hac ratione adeps Anſerinus, quæ
in alto corpore mordicant,magis obtundit:ſed,& ſuillo calidior eſt.Horum tamẽ in medio eſt
gallinaceorũ adeps,ac gallinarum. Porrò calidior ſemper ac ſiccior eſt maſculorum animaliũ:
& horum ipſorum exectorum,minus tum calidus,tum ſiccus:quippe mas caſtratus eiuſdẽ ſem
per generis fęminę aſſimilatur.Hoc autem ſermonis caput cõe eſt,cuius meminiſſe oportet,pro
animalium temperatura ſemper exiſtere differentias eius,quæ in illis eſt, pinguedinis,aut adi-
pis,aut quocunq; modo appellare libebit totum hoc genus corporis in animantibus oleoſi, &
pinguis.Igitur cum ſus oĩbus propè quadrupedibus animalibus in caliditate ac ſiccitate, infe-
rior ſit,proinde pinguedinem quoq; minus habet calidam,magisq; humidam.Omnis igitur pin
guedinis facultas eſt humectatoria,& excalfactoria humanorũ corporum, huius.n.meminiſſe
perpetuo oportet in principijs huius operis dicti:at differentiæ,quæ ſunt cuiuſque ſingulatim,
in maioris minoriſq; ratione ſunt.Nam pinguedo ſuis,ut ad nos quidem,largius humectare po
B teſt,ſed non æque excalfacere,ſicuti neq; oleum:uerum pinguedinis ſuũ talis eſt caliditas, qua
lis ſpectatur in nobis.Porrò taurorũ adeps ſuillo multo calidior eſt,& ſiccior,rurſum id memo
ria repetentibus nobis marem,fęmina eſſe tum calidiorem,tum ſicciorem: marem aũt caſtratũ
adſimilari fęminæ,uelut quicquid iuuenilis eſt ætatis.Et inter iuuenilia fęmina mare humidior
eſt,& minus calida.Sic & adeps uitulinus taurino minus tum calidus eſt,tum ſiccus:& Hœdo-
rum quàm caprarum:ſed,& caprarum minus quàm hircorum:& rurſum taurorum minus,quã
leonum:nam horum adeps omnium propè quadrupedum adipe potentius digerit, nam & cali-
ditate exuperat,& partium tenuitate.Itaq; ſi ipſum medicamentis ad ulcera,& phlegmonas cõ
uenientibus commiſceas, nõ modo nihil adiuueris,uerum etiam læſeris,nimirum addita maio
ri,quàm conueniat,acrimonia:inueteratis tamen tumoribus,atque ſcirrhi in morem induratis
tum neruorũ curuaturis,ἀγκύλας Græci uocant:& in ſumma quæcũq; ſcirrhoſa ſunt,ijs aptiſ-
ſimus eſt:in quibus ſanè minimè apparet efficax ſuillus.Taurinus autem ab utroq; ex æquo di-
ſtat:ut quanto calidior ſicciorq; ſuillo eſt,tanto ſuperetur a leonino. Itaque tanquam in medio
conſiſtens,meritò utique medicamentorum miſcetur generi,& ei ſcilicet, quod ſcirrhoſis me-
detur,& ei quod phlegmonas concoquit,*cuiuſmodi eſt tetrapharmacum quod uocant, ex cæ * Al. ſuppurat.
C ra,reſina,pice,& adipe conſtans.Nam ſiue in hoc taurinum,ſiue uitulinum,ſiue hircinum, ſiue
caprinum,ſiue ſuillum indideris, ſemper puri mouendo aptum, & concoctorium medicamen
effeceris.Sed ſuillus ſi addatur,in pueris,& fœminis,& ut breuiter dicam,omnibus,quibus ca-
ro eſt mollior,competit.Sin taurinum adieceris,foſſoribus & meſſoribus, & omnibus carnem
duram habentibus,ſiue ob naturalem temperiẽ, ſiue ex ratione ac forma uitæ, conueniens eſſe
ceris.Cæterum adeps oĩs dum inueteraſcit,ſe ipſo,& calidior,& tenuiorum partium efficitur,
ac proinde quoq; ualentius digerens.Verùm id omnibus inueteraſcentibus accidit,quæ quidẽ
non putreſcere anticipent.Nam uinum,mel,acetum*frumentum,butyrum,œſypus: oleum oẽ
ſiue lentiſcinum,ſiue cicinum,ſiue raphaninum,ſiue ipſum quod ex oliuis conficitur: uetuſta-
te,& calidiora,& tenuioris eſſentiæ efficiuntur:ac proinde guſtantibus apparent acriora,& ad
induratos ægreq; ſolubiles affectus adhibentibus potentius digerentia. Atq; ego ſane guſtan-
tibus acriora uideri dixi:at quidam,quibus ſtudium eſt nominum ſignificatus corrumpere, nõ
acria,ſed adſtringentia uocant id genus omnia,aduſq; piper:tanquam interſit nihil,adſtringẽs
an acre dixeris. Et ſi denuo illos roges de galla,myrto,meſpilis,mali punici putaminibus quæ
ſidia uocãt,rhoo,& omphacio,& hęc dicunt adſtringere:tametſi aduerſiſſimum ex illis ſenſum

* πυρὸς eſt in impreſſis.i frumentum. ſed in manuſcriptis τυρὸς.i.caſeus& ita uetus eſt interpres.

D percipiamus ei,qui a pipere,pyrethro,napy,euphorbio,cæpa,allio,adarce percipitur. Igitur ſi
quemadmodum adſtrictionis uocabulum de utroq; affectu,quem guſtu percipimus,communi
ter efferunt, ſic ipſos quoque affectus unam habere naturam exiſtimant, quiduis aliud potius
habendi,quàm homines,ut qui ſoli proprios ſenſus obtineant.At ſi omphaca,rhoon gallam,ba
lauſtium,hypocyſtida,contrahere conſtringereq́ue noſtram fateantur ſubſtantiam: ſecernere
uero,mordicare,ac penetrare,piper,napy,pyrethrum:improprie adſtringentia nũcupant quæ
mordicant,& cocalfaciunt,cæterum in cognoſcendis ipſis medicamentis non peccant.Verum
ſi oportet coniectantem dicere, in uocabulis an in rebus hallucinentur, equidem in uocabulis
potius falſos uiros illos dixerim,& maxime quibus Græca lingua inſueta eſt. qualis eſt Dioſco
rides Anazarbenſis,qui profectò multa bene dixit eorũ,quæ de materia medica memoriæ pro-
didit,cæterum ſignificata grecanicarum uocum non ſatis pernouit. Hic ergo cum ait magis eſ-
ſe adſtrictorium adipem caprinum ſuillo,ſi quidem acriorem ſignificare uelit per magis adſtri-
ctorium,accipimus ſermonem ceu uerum:at ſi illud,talem habentẽ qualitatem, & facultatem,
qualem rhus,rheon,hypocyſtis,balauſtium,haud uerũ eſſe ſermonem dicemus.Porrò, qñ ui-
perarum adipem, ubi radicitus pilos ſub alis euulſeris, prohibere illos recreſcere illitum refe-
runt,uiſum eſt mihi eius facere periculum eſſe ſatius:at ubi prout iubent feciſſem,mẽtitos cõ-
peri,

peri; sicut etiam quòd initia suffusionum sanet. Verum ursorum adipem alopecias curare uerè E
est proditum: cum tamen probatiora habeamus ad eum affectum remedia. Porrò cum dicāt tamen vulpinum adipem dolores aurium sanare, neque dicant quos aurium dolores, ceu nō noscentibus ipsos distinguere, attendendum non est. Alij piscium adipem laudant, tanquam ad suffusiones, aut quemcunq; alium affectum nominare uelint, congruat. Alij non simpliciter piscium dicunt, sed addunt fluuiatilium: alij uero potius marinorum: quo uidelicet aliquid plus scire uideantur quàm uulgus.

Mielos Medulla.

Medulla* vim hēt indurata, & scirrhosa corpora emolliendi, siue musculis, siue tendonibus, siue ligamentis id accidat, siue ēt uisceribus. Optimam semper expertus sum ceruinam, deinde iuniorum Boum, quos uitulos ēt nominant, ac proinde medullam eorum uitulinā appellitant. At hircorum, & taurorum tum acrior est, tum siccior. Itaq; durities scirrhosas dissoluere neq̃t, si qua etiam memoria manet eorum, quæ in quinto libro de his sunt prodita. Ex uitulina igitur & ceruina medulla pessi componuntur uteros emollientes. Et extrinsecus uteris medicamenta imponuntur, quæ ex medulla præparantur, uim habentia emolliendi. Accipitur autem non solum medulla ex ossibus, quæ sanè re uera est medulla, sed & ex spina, quam & ipsam medullam F
nominant, spinalem uidelicet, quæ tum durior, tum siccior est, quàm alia: illa enim mollior est, & pinguior: ac proinde ego spinalem seorsum per sese absq; illa repono. Sed ea mihi utriusque cura est, ne aut putrescant, aut situm colligant. Itaq; in hyeme primum eas capio, uelut & adipē: deinde in ædibus siccis atq; editis, planè humoris expertibus, cū folijs lauri siccis repono: nam quæ recentia sunt, & humida, multum ēt qualitatis suæ illis impartiunt, ut acriores fiant medullæ. At si qū ambiente calido, & austrino medullas, aut adipem uoles reponere, paratū sit in hoc cubiculum neq; calidum, qualia fere sunt, quæ meridiem spectant, putrescunt.n. in talibus: nec humo proximum, atq; humidum, nam in talibus situm contrahunt: sed supernum atq; excelsum, & ad aquilonem obuersum, paruas habens apertas fenestras, ut tam noctu quàm interdiu ab arcto spirantes uentos accipiat.

A.ibi.ca.485.

Caput Mænidum.

Capitibus Mænidum sale inueteratarū vstis, ad sedis fissuras utebatur quidam: & is ipse ad columellam diu induratam. Videtur ergo uis illarum esse deficcatoria, non admodum acris: nā id adustorum quæpiam obtinent, sicut omnia communiter desiccationem.

Caput Leporum. G

Alius caput totum leporis comburens utebatur ad adopecias cum adipe ursino.

Caput Saurarum idest lacertarum.

Porrò sauræ caput contritum quidam palos, & spicula extrahere memoriæ reliquerunt, tum myrmecias, acrochordonas, & clauos.

Cerebrum Leporis.

Cerebrum* Leporis attritum esum utile esse didicimus pueris dentientibus, capite uidelicet toto elixo, ut fieri solet. Non tamen eximia uis eius est, sed similis melli, & butyro, & alijs, quę ad dentientes pueros conueniunt. Quidam etiam aduersus * metum utiliter edi cerebrum hoc prodidere.

A. ibi. c. 387.

* Al. tremorem

Cornua cerui & capræ.

Cornibus* Cerui, & capræ vstis maxime utūtur: ut & nos sæpe usi sumus, tum ad candorem dentium, tum ad contrahendas mollitie fluidas gingiuas. Cęterum Ceruinum maxime commēdatur ab ijs, qui talia scribunt. Quòd si ab ustione lauetur, dysenteriam, & sanguinis excreationem, præterea cœliacos affectus sanat: & aurigini utile esse dicūt. Porrò duo exhiberi cochlearia ad omnia ista præcipiunt. Miscuerunt autem ipsum non nulli, ut dictum est, ustum & elotū, H
collyrijs etiam desiccantibus oculorum fluxiones. Est enim scilicet omnium talium uis exiccatoria, uelut, & ante dictum est.

A. l. 2. t. 2. ca; 178. fol. 120.

Pulmo Agninus, & porcinus, & vulpinus.

Pulmo Agninus, pariter, & porcinus, intertrigines a calciamentis curare creditur. At uulpinus si bibatur resiccatus, asthmaticos iuuat.

Iecur Canis rabidi.

Iecur canis rabientis, si assum edatur, remedium existere ijs, qui ab ipso fuerint morsi, quibusdam est proditum: ac scio certe quosdā, qui sumpsere, mansisse superstites, uerum non illo duntaxat usos: siquidem alia præterea remedia, quorum fecimus periculum, in rabientibus tūc adhibuimus. Audiui uero quosdam, cum illi soli fidem habuissent, postea mortuos.

Iecur Caprinum & hircinum.

Porrò caprinum iecur quidā assantes, saniemq; effluentē excipientes, inungunt nyctalopa affectos. Vaporē etiam eius dum elixatur, oculis apertis excipiendū præcipiūt. Quin & assum si edatur, & ad eosdem affectus accommodari aiunt: & eos, qui comitiali morbo sunt obnoxij arguere, conuulsionemq; illis accersere. Idem potest hircinum.

A. ibi. c. 230. fol. 124 c

A *Iecur Lacertæ.*

A.ibid. c.659 Iecur autem lacertę erosis impositũ dentibus,eos dolore liberare nõ nulli scriptũ reliquere.

Venter Mergi.

Ventrem Mergi quidam commendant tanquã medicamen concoquens,& pepticum:idq; siue protinus elixum,siue arefactum comedas.At nos id experti,uanam esse promissionem cõperimus:sicut sanè etiam quod de interna tunica gallinarum memoriæ est proditum. Aiunt enim,quidam,si ea arefacta bibatur, iuuare stomachicos.

Iecur Lupinum.

Iecur Lupinum sæpenumero in medicamentum indidi hepaticum,quod ex eupatorio conficitur:nec tamen,quod mentione dignum sit,amplius præstare comperi, ad illud uidelicet comparans quod sine ipso componitur.

Castorium.

A.l.2.t.2.cap. 122.g Testiculos Castoris nũcupant castorium,medicamentũ & celebre,& multi usus, adeo ut Archigenes de castorij usu totum conscripserit librum. Atq; ille sane particulares eius facultates exposuit: nos uerò uelut in alijs medicamentis fecimus, ita, & in hoc quoq; generalem modò B facultatem dicemus.Quam si præ oculis habeas,ipse per te particulares inuenire possis.Itaq;,ꝙ excalfaciat,manifestum est.Nam si uoles ipm ad unguem læuigatum oleo maceratum parti cuipiam infricare,euidenter illam incalescere percipies.Porrò calefacientia oĩa ubi contactę substantiæ quippiam digerunt,cõtinuò ẽt illam desiccant,nisi si quid natura fuerit humidum, ceu oleum,& aqua,atq; aduentitiam qualitatẽ calidam,non facultatem assumpserit:sicut certe hęc ipsa igni,Solive æstiuo admota.Itaq; cum castorij consistentia quoq; sit sicca,& calfaciendi potentiã hẽat adiunctam,meritò desiccat:atq; hoc illi cum multis alijs medicamẽtis cõe existit. Porrò qm̃ impense subtilium est partium,ob id plus ualet,q̃ alia,quæ similiter ut ipm calfaciũt & desiccant.Nã,quæ tenuium sunt partium medicamenta,ijs quæ sunt crassarum,plus sunt efficacia,ẽt si parem sortita fuerint facultatem,nimirum quia penetrent, & in altum subeãt admotorum corporum,potissimum si ea densa fuerint,uelut neruacea. Palàm igitur talia ob cãm positam magnifice iuuantur a castorio.Cæterum falluntur medicorum pleriq; in usu castorij,cum id mõ considerant partem quampiã,aut tremere,aut conuelli,aut sensu motuve priuatam esse, aut ęgre sentire,mouereve,haud sciẽtes id genus symptomata ad dissimiles sequi corporis affectus.At tu ab Hippocrate doctus‖ex plenitudine pariter,& inanitione conuulsionẽ consequi: 6 Apho.39.Ext. ord.50. f.
C vbi quidem quæ in neruis continentur præter naturam, euacuare consilium est,ibi,& bibendũ exhibe,& foris cuti castoriũ impone:ubi uero ex siccitate nimia obuenerit cõuulsio, scito hoc medicamen illic esse aduersissimum.Ad eundẽ modum ijs,qui præ plenitudine tremunt,utilissimum:aduersissimum uero ijs, quibus id accidit ab inanitione. Ad portionem modo dictorum affectuum,ubi singultus euenerit stomachi,perscrutato prius,inuentoq; illius affectu, ac discreto,siquidem a plenitudine ipm ægroti perpetiantur,ad castorei usum accedito: sin aũt a siccitate,euacuatione,aut acrium humorum morsu prouenerit,medicamen hoc fugito. Sanè si odori gustuiq; aduertas aĩum,suspicaberis humano corpori aduersissimam hr̃e substantiam: tametsi in*natura nihil efficere comperiatur eorum, quę talia facere assolent. Siquidem alia stomachũ uitiant,alia uentrem,alia caput,alia aliam quamuis partem lædunt:at hoc medicamen siue corpori humido applices reficcationem poscenti,siue frigido,excalfactionem, siue humido simul frigidoq; excalfactionem pariter,& reficcationem requirẽti,magnam utiq; experiere commoditatem:nec ullam parti cuiquam noxam afferet,potissimum si febri uacet,aut non admodum calidam perpetiatur homo febrim, sed, ut sic dicã, tepidã, qualis accidit in cataphoris maxime & lethargis.Ac multis sane castoriũ exhibuimus una cum pipere albo, utrũq; mẽsura cochlea- * Al vsu.
D rij ex melicrato bibendum præbentes:nec quisq̃ ullam sensit noxam. Sed & mensibus retẽtis, ubi per uenã,quæ in talo est,modice euacuassem,oblato castorio una cũ pulegio,aut calamintha,semper medicamen hoc expertus sum purgationem ciere absq; fœminæ lesione. Præterea secundas morãtes ejcit. eaq; oĩa ex melicrato potum efficit.At quibus ita uenter flatu distendit,ut ægre curationẽ admittat,itaq; torminibus uexat,atq; singultu,idq; ob frigidos crassosq; humores,aut crassos flatulẽtosq; spiritus,eos ex oxycrato potum adiuuat. Quæ porrò iuuat in corpus intrò sumptum,ijs prodest quoq; cuti impositum cum sicyonio,aut ueteri oleo:quæ uero ampliori caliditate indigent,ijs ẽt per sese infricari debet.Iuuat etiam,si quis suffitum eius in prunis impositi inspiratione hauriat,maxime affectus humidos,& frigidos in pulmone,aut capite consistentes.Attamen lethargicos,& cataphoricos affectus omnes,qui quidem adiunctam habent febrem,præstat non dictorum oleorum quopiam macerantes curare, sed potius ex rosaceo capiti, colloq; imponere.

Renes Scincorum.

A.ibid. c.696 & 637. Renes Scincorum bibunt quidam tanquam pudenda intendentes:quorum contrarium accidere uidetur maxime semini lactucæ poto ex aqua. Sed & quidam lenticularum decoctum cũ melle bibitum intensiones sedare referunt:

Vngues

Vngues Caprarum, & asinorum. E

Quidam* Vngues caprarum deustos moxq; aceto perfusos alopecijs illinunt. Itaq; fuerit & talis cinis facultatis extenuatoriæ. Sunt aũt qui combustos asinorum vngues comitialem morbum curare dicant, si scilicet, assiduo bibantur: si uerò oleo macerentur, chęradas digerere: sed & ipsum cinerem, si siccus inspersus fuerit, sanare* perniones siue chimethla. A.ibi.c.55.& 732.

Ossa.

Ossa* cõbusta admodum digerentẽ exiccantẽq; uim obtinẽt, & id maximè, ut quidã asserunt, humana. Certè Talũ suillum cõbustum, ac deinde bibitum, inflationes, & tormina sanare dixerunt: noui aũt nostratium quosdã ossa combusta potui exhibuisse, haud scientibus qui biberẽt, q̃d nã ebibissent, ne scilicet auersarentur: ac multorum tum epilepsiam, tum arthritin, curasse. A. ibi.c. 628.

* Al.phygethla.

Senecta Serpentis.

Senectam Serpentis scripsere quidam in aceto bullitam dentium mederi doloribus.

Pellis Ouina.

Pellis Ouina recens detracta, circumposita ijs, qui quocunque modo fuerint uerberati, omniũ luculentissimè adiuuat, adeo ut die ac nocte una illos curet: concoquit enim, & digerit, quæ sub cute sanguinem habent. F

Equorum Lichenes.

Equorum* Lichenas cum aceto tritas comitiales curare scriptum quibusdam est. Alij verò, & ad cuiusuis feræ morsum adhiberi consulunt. A.ibid.c.233

Tela aranei.

Aranei telam scribunt quidam a phlegmone tueri summæ cutis ulcera. A.ibid.ca.62

Coria uetera.

Coria* vetera, quæ uidelicet ueteramentorum sunt, vsta, ad attritiones commodari calceamentorum scriptum à quibusdam est, tanquam. s. hoc faciant ex antipathia quadam. Certe q̃ phlegmone obsidentur, haudquaquam iuuantur: uerum ubi sedata fuit phlegmone, nõ iniuria iuuantur, nempe quia resiccantur: est. n. talis cinis resiccatorius. Ac nos sanè quandoq; in agro ad ulcus eiusmodi ex attritione sumus vsi. Curat autem talis cinis non ab re ulcerum ambusta, & quæ uocantur intertrigines in feminibus existentes. A.ibid.c.548

Ostrua.

Ostrua* quidam nuncupant oĩa ostracoderma, hoc est testacea ab Aristotele appellata. At q̃d à plerisq; uocatur ostreon, secunda syllaba absq; ı scripta, unam esse ostruorum speciem constituunt, in toto genere comprehendentes, & buccina, & purpuras, & chamas, & pinas, & similia omnia; de quibus deinceps dicam. A.ibid.c.529 G

Buccina, & purpuræ.

Buccinorum* Purpurarumq; testa q̃nquidem durissima est, nunquam absq; ustione utor: atq; vsta quidem desiccandi uim admodum possidet. Cæterum ad unguẽ eam læuigare planeq; pollinis in modum necesse est, tundendo. s. & cribrando prius. Quod tibi cõe sit in omnibus lapidosis, testaceisq; substantijs præceptum: nam nisi exactè læuia sint reddita, arenis similia sunt. Per se autem illarum tritarum farina ulceribus malignis competit. Id quod ipsum quoq; commune est omnium, quæ citra insignem morsum desiccant uehementer: quippe cum alioqui fluxionũ causa existant. Sed, & aliud est omnium id genus commune, nempe ut cum aceto, aut oxycrato, aut œnomelite, aut oxymelite, idonea sint ulceribus putrescentibus. Idcirco lapides omnes ubi ad eum usum applicantur, alij magis, aliis minus, certe omnes conferunt. A.ibid.c.529

Ostrea.

Ostreorum* Testa vsta similis est facultatis buccinorum testis, tametsi ẽt subtilioris, immo ut certius ueriusq; dicam, minus crassæ. Nam terrosam duramq; corporis sortita consistentiã concretionemq;, impendio oĩa crassarũ sunt partium. Itaq; accuratè ea læuigare necesse est. Quamobrem cum dicimus horum aliud alio esse tenuius, ita inaudiẽda dictio est, tanquam si Vlyssem Thersite dicamus maiorem, cum uterq; tamen fuerit paruus: aut Aiacem Achille minorẽ, cum ambo itidem fuerint magni. Cæterum oĩa id genus (ut & antea est dictum) cogendi quandam in se facultatem obtinent, per quam condensata eorum essentia, dura terrosaq; sunt reddita: quam ubi per ustionem deposuerint, contrariam adsciscunt facultatem, quam uocãt digerentem, Porrò si usseris ea, lauerisq;, ignea tota natura in aquam deposita, ipsam efficiunt cum tenuitate excalfacientem, adeo ut & interdum putrefaciat: reliquum uero terrosum, morsus fit expers: id quod maximè implendis, cicatriceq; claudendis ulceribus humidis est utile. Igitur Testa eorum, quę peculiariter vocantur ostrea, combusta utor ad diuturnas ex fluxione ęgreq; carne implebiles cauitates, nempe quę fistulosæ sunt, atq; profundę, eam foris cum suillo adipe veterato circumponens: id uulgò axungiam nuncupant. At in sinum ipsum aliquid eorum quæ talia carne implent, immitto, quale est † ustum Diaphanes, quod specarium nominant. ‡ Parem in genere facultatem habent, & cæterorum ostracodermorum testæ deustæ, maxime uero, ut dixi, ostreorum, deinde buccinorum, & purpurarum. Itaque Cinis eius generis emplasti- A.ibidem. H

† Al. æs vstum diphryges.

cis

A eis miſcetur facultatibus digerentibus,& cum quouis adipe digerit. Verum qm̃ inueteratus efficacius digerit,illi magis miſceri ſolet. Porrò potentius hoc medicamen digeret,ſi acrem illi adipem quempiam miſcueris: de quibus ſuperius determinatum eſt. Quin & dentes ſplendidiores talium omnium cinis efficit,non tm̃ extergendi potentia,ſed & aſperitate ſubſtantiæ,uelut & pumex, & teſta clibani. Verum in uſu eiuſmodi non eſt neceſſe, quæ ſic uſta ſunt,admodum læuigare:at in ulceribus rebellibus præ omnibus diligenter ſunt læuigãda, ac inſpergẽda. Porrò excreſcentiam carnis mediocriter exterunt comprimuntq;. Ad hæc cum ſale omnia id genus uſta dentium ſmegma reddunt efficacius, adeo ut non modo laxitatem mollitiemq; gingiuarum deſiccet,uerum etiam ulcera putreſcentia adiuuet.

Sepia.

Sepiarum teſta admodum laxa eſt,non ut oſtreorum lapidoſa.Itaq; abſterſio quidem illi cum alijs oſtracordemorum teſtis communis eſt,uelut etiam deſiccatio:cęterũ partium tenuitas eximia illi præ cæteris ineſt.Quocirca uſta ea utimur ad uitiligines,ephelin,lentes,pſoras. Quin & foſſili ſali miſta, in oculis exiſtentes ungues eliquat. Et antequam uratur,contrita, & læuigata dentibus ſplendorem adfert: ulceraque deſiccat.Porrò hoc nomine,quòd mediocrem obtinet

B aſperitatem,adhibemus eam & ad ingentes oculorum aſperitates,quas ſycoſus appellare cõſueuimus.Nam exculpentes ex ea quiddam ipſa figura ſimile collyrio, eo illas confricamus,donec ſanguinem reddere incipiant: quo facto collyria cathæretica,ſiue detrahentia præſtantius affectum ſuum in illas exerunt.

Opercula purpurarum.

Opercula purpurarum quidam memoriæ prodiderunt,ex aceto bibita lienes turgidos ſanare: & ſuffitu eas quæ uteri ſuffocatione periclitantur,iuuare: præterea retentas eijcere ſecundas.

Lana œſypera hoc eſt ſuccida.

A.ibid.c.439 Lana ſordida,ac proinde à quibuſdam appellata ſuccida,idoneè excipit irrigationes,quæ adhibentur contuſis,aut quomodocunq; percuſſis particulis, ut quæ utilitatem ex illis proficiſcentem promoueat,idq; propter œſypon.Lota uerò,nec amplius œſypon habẽs, apta quædam materia fit humoribus qui irrigantur,excipiendis. Porrò vſta vim habet acrem pariter & calidam unà cum partium tenuitate.Itaq; molles nimiumq; humidas ulcerum carnes celerrime eliquat. Inditur & in medicamina deſiccatoria. Vrito eam tãquam alia plurima,ollam implens nouam, quam tegat operculum multis foraminibus pertuſum.

A l.2.t.1.ca.5.fol.96.d

C

Pili uſti.

Pili uſti ſimiliter ut uſta lana excalfaciendi deſiccandique admodum ſunt facultatis.

Ouorum facultas.

A.l.2.t.2.ca.520. Conſequens fuerit ad partium doctrinam de ouis diſſerere:nam alibi eorum meminiſſe non licet. Sanè oua partes non ſunt animalium, ceu nec arborum fructus, nec grauidarum fœtus: uerum proportione reſpondet ijs, quæ agnaſcuntur. Itaque eorum quæ agnaſcuntur,quædam planè familiaria propriaque conſpiciuntur tum plantarum, tum animalium naturis: quædam non omnino talia, ut uiſcum quod agnaſcitur quercubus:& ut ſemel dicam,ſi qua arboribus alterius generis arbor, frutex, fructus,herba,aut omnino germen quodpiam ut fungi, agnaſcantur. Ex familiaribus autẽ eſt & ouium lana,& aliorum animalium pili: & cornua,quæ decidentia denuo recreſcunt, ut in maſculis ceruis, ex hoc ſunt genere. Conceptus autem ſiue fœtus fructibus proportione reſpondent,nimirum ad generis propagationem à natura creati. Ex his unum eſt & ouum,factum ad generis ſucceſſionem perpetuitatemque. Cæterum utile eſt & tanquam nutrimentum:uerum de nutrimento non eſt nunc inſtitutum diſſerere. Proinde,quæ tanquam medicamentum efficere poteſt, ea hoc loco recenſebo, ex pauculis uſibus particularibus

D uim eius exquires tum in partibus, tum in tota ſubſtantia. Siquidem quo pacto inuenta rerum cuiuſque generali facultate, ad multos eam uſus particulares ducere poſſimus, didicimus. Inſuper docti iam ſumus,quomodo ex uno,alterove experimento de generali facultate liceat colligere. Igitur ouorũ album, & tenue illud,quo item ad ophthalmias utimur,ex numero eſt medicamentorum minime mordicantium:nec unquam effectu fruſtratus ſum ex ulla tali intemperie,qualem habet ſæpe lac uti ante oſtendimus,in animalibus cruditatem perpetiẽtibus,aut nimiam famem ſitimve,aut quæ cibis paſta ſunt prauis:quæ ſanè frequentius euenire ſolent mulieribus,ob uictus uidelicet uitæque errorem.At oua unam modo prauitatem patiuntur,quam ſcilicet adfert uetuſtas:eamque facillime effugias,ſi utaris recentibus. Porrò uſitatiſſimum nobis eſt maximeque parabile gallinarum ouum:ea propter illo utimur,aliorum oua nihil curantes,tametſi eandem illi habeant naturam. Temperatura porrò ſymmetro frigidius eſt. Itaque utendum eſt oui albumine non tantum ad oculos,uerum etiam ad alia omnia,quæ medicamenta requirunt ſuauiſſima minimeq; mordacia,ut ſunt uniuerſa ſedis,ac pudendorum ulcera contumacia.Miſcetur quoq; idoneè medicamentis profluuium ſanguinis ex cerebri inuolucris ſupprimentibus,quę nimirum citra morſum illinuntur,atque adſtringunt.Sed & ad ulcera rebellia miſcetur ijs, q̃ abſq; morſu ea poſſunt deſiccare, cuiuſmodi eſt medicamen pompholyx elota,

Quinta Claſsis. LLLLL &

& metallicorum quędam elota: de quibus priuatim supra disseruimus. Porrò & ipse Vitellus ad E
similis est naturę: ac ꝓinde miscetur ceratis morsus expertibus, ouis uidelicet aut lixis, aut assis.
Verum id tñ manifestum est, hic leuiculam existere dr̃iam, ꝙ paulo plus desiccent quæ sunt as-
sa: ac quantum huius accipiunt facultatis, tantum deperdant de mitigandi potentia. Miscetur &
cataplasmatis phlegmonem extinguentibus, ut ijs, quæ ex meliloto constant, sedi applicandis.
Crudo uero ouo toto utimur admisto rosaceo ad palpebrarum, aurium, mãmarumq́; phlegmo-
nas, q̃. s. aut ictis illis, aut alio quouis modo euenerint: aut extiterint in neruosis corporibus, puta
cubito, & digitorũ tendonibus, aut articulis, idq́; in pedibus pariter & manibus. Porrò in aceto
coctum ouum si edatur, fluxiones uẽtris desiccat. At si ẽt quippiam eorũ, q̃ ad dysenteriam, aut
cœliacum affectum conueniunt, adiunxeris, atq; in igne modico, fumiq́; experte (qualis est qui
ex prunis constat) frixeris, edendũq́; ita præbeas, non minime sanè laborantes adiuueris. Aptissi
ma talem ad usum sunt omphacium, rhus tum ipse qui cibis adspergit̃ erythros nuncupatus, tũ
succus ipsius: galla, sidia hoc est mali granati putamina, cinis cochlearũ integrarũ ustarum. Apta
quoq; & uuarum acini, & myrta, & mespila, & corna. Magis istis medicaminosa sunt balaustiũ,
hypocystis, cytini siue mali punici flores. Sed & ad ambustiones protinus impositũ est utile, siue
quis seorsum albumen duntaxat ipsum molli lana excipiat, siue ẽt cũ uitello cõmiscens cõfun- F
dẽsq́; applicet: etenim mediocriter refrigerat, & citra morsum desiccat. Tale cum sit, & ad ana-
collemata uocata, q̃ fronti uidelicet imponunt̃, utimur: & pilos palpebrarum adglutinamus, ni-
mirum admisto idoneorum quopiã, cuius generis est thus, potissimũ pingue si fuerit, ac nõ inue
teratum & siccum. Verum in illiusmodi, ipsius albuminis cõmoda est uiscositas, non aũt tempe
ries: nisi quis, quatenus nequaquã aduersatur illi, quod adhibet̃ medicamento, eo noĩe utile cõ-
modumq́; dixerit. Nam uiscosorum quædã sunt, q̃ aduersantur, uelut uiscum, nimirũ acre & cali
dum, ad ea quæ excalfieri non debent: dictumq́; frequenter superius est ea, quæ ualidã uim nul-
lam obtineant medicamenta, ceu materiam ijs, quæ tales uires obtinẽt, misceri: proinde quoq;
creberrimi sunt usus, utpote ijs, q̃ ualenter agunt, inseruientia. Eiusmodi cum sit ouum, simulq́;
non paruam adipiscat̃ in lixationis assationisq́; quantitate dr̃iam, fit sanè multo utilissimum. Nã
medicamentis, q̃ humiditates desiccant, aut lixum, aut assum, aut frictum, miscet̃: ijs uerò, quæ
incidunt ea, quæ in thorace pulmoneq; sunt, sorbile quod uocant: id quod in aqua eousq; lixari
debet, dum incaluerit. Eiusdem huius naturæ noĩe & ad eos, quibus gutturis supremum, aut ex
uociferatione, aut ex humorũ acrimonia, exasperatum est, assumit̃, tũ scilicet ꝙ affectis partibꝰ
illinit̃, atq; cataplasmatis modo inhæret: tum ꝙ substãtia sua mordacitatis experte eas mitigat, G
sanatque. Eadem ratione stomachi, uentris, intestinorum, ac uesicæ medetur asperitatibus.

Echinus, hoc est erinaceus, combustus.

Erinacei utriusq; tũ marini, tũ terrestris, corpus totũ ustũ cinerẽ efficit facultatis, tũ extergẽ A.l.2.t.2.c.23
tis, tũ digerentis, tum detrahentis. Itaq; eo quidã & ad excrescẽtia, & ad sordida usi sunt ulcera.

Cochleæ, siue Limaces.

Cochleæ si totæ cũ testis urant̃ admista galla omphacitide, simulq; pipere albo, mirifice pro- A.ibid.c.393.
sunt dysenterijs, in quibus ulcera nondum cõputrescere cœperunt. Conuenit aũt ut piperis sit & 529
pars una, gallæ uero duæ, quatuor cineris cochlearũ. Hoc ubi ad unguẽ læuigaris, cibis inspergi
to: bibendũq́; aut ex aqua, aut ex uino albo & austero, præbeto. Cæterũ absq; gallæ mistione ci
nis cochlearum admodũ resiccantis est facultatis, obtinens item non nihil ex ustione calidum.
Porrò cochleæ, q̃ ustionẽ non sunt expertæ, si tritæ unà cũ testis imponant̃, & toti uẽtri aqua in
ter cutem laborantium, & in arthriticis articulorum tumoribus, ægre quidẽ diuelli poterunt, cæ
terum impensè desiccant. Et sanè inhærere sinere oportet, quoad sponte decidant. Idẽq́; facien-
dum in tumoribus ex ictu natis difficile solubilibus, & ex contusione facta in auribus: desiccant
enim illos magnopere uniuersos, etiamsi uiscosus crassusq́; in alto humor contineatur. H

Carcini hoc est cancri, usti.

At fluuiatiliũ cancrorũ cinis, quanq̃ similiter prędictis exiccatorius est, substãtię tñ proprie- A.ibid.c.147
tate mirabilis est eius in ijs, qui à rabiente cane sũt morsi, effectus, isq́; tũ solus, tũ cũ gẽtiana, &
thure multo præstãtior. Thuris sanè partẽ esse unam oportet, quinq; aũt gentianæ, porrò cãcro-
rum decẽ. Et raro equidem aliter, illis ustis nos sumus usi, cæterum ad eum modũ plerunq;, quo
Aeschrion empiricus ille medicamentorũ peritissimus senex, conciuis ac ꝓceptor meus. Patella
erat æris rubri, in quam impositos cancros uiuentes, hactenus ussit, dum facile ad læuorẽ redigi
possent. Hic Aeschrion paratũ semper in ædibus hoc habebat medicamen tꝑe æstiuo, urẽs eos
post ortum Canis, qñ Sol in Leonem transisset, non nisi Luna decimaoctaua. Porrò bibendum
hoc medicamen ijs, q̃ à cane rabido fuissent morsi, prębebat quotidie diebus quadraginta, men
sura cochlearij magni aquæ inspersum. At si non protinus ab initio, uerũ aliquot post dies curã
cepisset demorsi, tũc quotidie duo cochlearia aquæ ĩspergebat. Ad ipsum uero vulnus emplasti
cũ applicabat medicamentũ, qđ ex pice brutia, & opopanace acetoq́; cõficit̃, habẽs picis librã
unã, unũ aceti acerrimi sextariũ Italicũ, opopanacis uero uncias tres. Hęc tametsi à ꝓsenti insti
tuto essent aliena, scribenda tñ censui, q̃a magnopere medicamẽto huic ipsę cõfiderẽ: nimirum

A cùm nullus unq̃ eorũ,qui illo fuerint usi, sit mortuus. Cæterum seorsum ét librum conscribam aliqñ de ijs,q̃ proprietate substantiæ totius quid agunt,è quorũ numero sunt id genus oĩa.Igno scẽdum itaq;,tum hoc in loco scribendi importunitati, tũ sicubi præterea id mihi hoc in opere contigit: nempe quia ex ijs summa proueniret utilitas, quã sanè posteris impertire uolebam,si forsan me prius,q̃ q̃ post hæc deinceps sunt opera perfecissem,mors occupasset propositum im pediens. Cæterũ Pelops doctor meus & ipse oĩum eiusmodi causas reddere uolens,nõ ab re,in quit, cancer cũ animal sit aquaticum,prodest à cane rabido morsis,q̃bus uidelicet metus est ne corripiantur affectu siccissimo,nẽpe rabie:quamobrem sanè ét aquã metuunt.Ac fluuiatiles,nõ marinos, cõuenire cãcros dictitabat.s.q; animalia marina ob admistionẽ salis natura siccissimi, haud æquè exactã tuerentur eã,q̃ est aduersus rabiẽ cõtrarietatẽ. Ac cũ q̃dã subiecisset,cur nõ oĩa,quæ in potabili aqua degunt animalia,perinde ut cancri,iuuari assolent? quia,inquit,similẽ cancris præparationẽ non admittunt, nam horũ ustorum cinerẽ, exiccatorius cũ sit,canum ra-bientiũ uenenũ absumere,simulq; digerere. Hæc igit̃ sanè Pelops dicebat,ꝓfitens ambitioneq; magna iactitans oĩum se taliũ nouisse causas. At ego,nisi planè me scire q̃ppiã persuasũ habeã, alijs ꝑsuadere nõ tẽto.Itaq; nec Pelopis rõnẽ ut uerã accepi,ut q̃ crebras habeat contradictio-

B nes:uerũ cãcros opinor ex ꝓprietate toti⁹ substãtię ꝓdesse.Qm̃ aũt nullũ eorũ,q̃ fuerãt illis usi, mortuũ sciuerã,hæc aperiẽda recẽsẽdaq; à me existimaui:tametsi nõ esset huius ĩstituti ꝓpriũ.

Chelidones siue hirundines, vstæ.

A.ibid.c.347 Sanè corporibus totis(nam id erat propositum)non eorum tñ animaliũ,quæ dixi,sed & Hi-rũdinũ usi sũt multi,Cõburentes uidelicet,& cinerẽ melli miscẽtes,ac deinde synanchicos inũ gentes, & in totũ quicũq; in guttere ac columella cõsistunt cũ tumoribus affectus. Vtunt̃ & ad acuendũ uisum hoc cinere nõ nulli. At alijs eas arefactas drachmæ pondere bibendas exhibẽt.

Tettiges id est cicadæ.

Sed & cicadis siccis quidam utuntur ad colicos affectus cum paribus numero piperis granis: dantq; aut treis,aut quinque, aut septem,per intermissionem uidelicet,& per ipsos etiam paro-xysmos. Porrò alij assas edendas offerunt, quibus affecta uesica est.

Corydos id est galerita, alauda.

Galerita tñ auis illa pusilla obiter nobis plerunq; obuia,in iure elixa colicos adiuuat. Verum assiduè eã edere simul cum iure necesse est. Habet uero hoc animal in capite uelut galerũ ex pi-lis sponte enatũ,cuius occasione efficta est,quę apud Aristophanem comicũ legitur fabula.Is.n.

C inquit hunc in modum:imperitus es,nec curiosus,& nec Aesopum quidẽ didicisti,qui ait,galeri tam primam uolucrum fuisse,ét ante terram:inde patrem morbo defunctum,cùm humus non-dum esset enata,dies quidẽ quinq; iacuisse: at hanc præ inopia melioris consilij in capite tandẽ

A.ibid.c.3 patrem suum defodisse. Hoc quoque aiunt,obscure licet,designasse tamen Theocritum,

οὐδ᾽ ἐπιτυμβιδίαι κορυδαλλίδες. ἢ λαῖνον τί.

A.ibid.c.39 & 529 nempe indicare illum eas,q̃ in capite tymbon,hoc est sepulchrum gerant.Annexui aũt huic ista sermoni, quo planè & clare hoc animal,nẽpe galeritã,significarẽ,quos ferat in capite pilos ere-ctos: quandoquidem expertus sum eius aduersus colicos utilitatẽ,,uelimq; q̃ ipsum nõ norũt, ijs bene aperteq; mõstratũ.Etenim auiculis pyrgitis ac troglytis appellatis assimilis est.Discer-nitur autem tum quia galeram habet, tum quia paulo maior existit. Nam & ipsa corydalis ap-pellata herba colicis conuenit.Et hoc quoque tibi obiter sit notatum.

Alectorides id est gallinæ.

A.ibid.c.289. At gallinarum ius simplex* retinendi uim possidet,uti gallorum subducendi. Coquendi au-tem sunt cum sale prolixissimè.Sed horum ipsi fecimus periculum.

* ἐπικρατητι-κῆς. *sunt qui le gendum putẽt* ἐπικερασικῆς. i. *contẽperandi.*

D *Gale id est mustela.*

Mustelam nunquam combussimus. De qua scriptum legitur,cinerem quidem eius cum ace-to illitum podagricos arthriticosq; iuuare, tanq̃ uehementer ualeat digerere:Ipsam uerò arefa-

A.ibid.c.14 ctam ac potam prodesse comitialibus,eadem nimirum illa facultate.Porrò quidam etiam plane omnis feræ alexipharmacum eam esse referunt,& maximè eius uentrem.

Ranæ vstæ.

A.ibid.c.589 At Ranarum ustarum cinerem sanguinis eruptioni mederi referunt inspersum: Cæterùm cum liquida pice sanare alopecias.

Hippocampus.

Et Hippocampum, animal illud marinũ si totum vsseris,alopecijs prodesset proditũ quibus-dam est:ipsumq; uidelicet deficcantis esse facultatis,extenuantisq;,aut certè eius cinerẽ:quem quidam unguento amaracino commiscent,quidam pici liquidæ,alii ueteri adipi suillo.

† In multis co-dicibus cõtinua tur hic sensus cũ superiori us-que ad dictionẽ, scribunt: ibique incipit hoc ca-put,intestina ter ræ &c.

Tellinæ salsæ.

A.ibid.c.529 Et Salsas tellinas ustas adeo urentem efficere cinerem aiunt,ut is cum cedria euulsos radici-tus ex palpebris pilos,instillatus in locum,renasci prohibeat.

† Intestina terræ, siue lumbrici.

A.ibid. c.198 & 718. Porrò citra ustionem aut lixationẽ,totorum animalium in partes affectas impositorum,aut

intro in corpus sumptorum, quidam medicorum fecere periculum: aut ceu fecerint periculũ, ita E
scribunt: Terræ quidem intestina contrita, neruisq; diuisis imposita protinus mirum in modũ
prodesse: atq; hæc ipsa quoque cum mulso pota medicamen esse mouendæ urinæ idoneum.

* Al. prosunt.
* Al. sunt.

Cimices.

Sed & de cimicibus quibusdam traditum est, ꝙ si cum aceto bibantur, hirudines absorptas eijciant: at nobis, cum eas perpetuo alliorum esu eiecerimus, haud opus fuit cimicibus. A. ibid. c. 270

Cantharides.

Veruntamen sufficientem habemus de cantharidibus experientiam, ꝙ in ungues psorodus cum idoneis ceratis aut emplastris impositæ, sic illos educunt, ut toti cadant. Miscuimus eas et facultatibus psoris & lepris congruentibus, nec non quibusdam septis: atq; interim etiam ijs, q̃ clauos, quos uocant, eijciunt. Porrò præceptorum meorum quidam earum paulum quiddã in medicamenta urinam mouentia solebat inijcere. At quidam solas alas & pedes iniiciunt, q̃ aiũt esse alexiteria ijs, qui corpora ipsorum bibissent: alij contra: at nos totas indimus. Cæterũ aptiores sunt ad ea, quæ expertum me dixi, eæ cantharidum, quæ inuentæ in frumẽto, lutea transuersim in alis cingula obtinent, potissimum si inijciantur in uas fictile, cuius ori linteum obductum sit rarum: itaque illud inuertas, ut linteum halitum ab aceto subtus posito excipiat, donec emoriantur ipsæ cantharides. F A. l. 2. t. 2. ca. 201. f. 122. c. d

Buprestis.

Sic Buprestus quoq; reponere expedit. Sunt autem & ipsæ animalis quoddam genus cantharidibus tum specie, tum uiribus adsimile.

Pityocampe.

Quin & erucæ, q̃ in piceis nascuntur, merito sane nũcupatæ pityocãpæ, huius sunt facultatis.

Salamandra.

Et salamandræ combustæ cinerem quidã septicis, & lepricis, psoricisq; miscẽt facultatibus.

Narce torpedo.

Sed & torpedinem totam (dico autem animal marinum) capitis dolores sanare capiti admotam, sedemq; euersam coercere, à quibusdam est proditum. Verum ego cum utrũq; essem expertus, neutrum uerum comperi. Eam igitur cum cogitassem uiuam esse applicandã, cui caput doleret (posse enim fieri, ut hoc medicamen anodynon esset, ac dolore liberaret similiter, ut alia q̃ sensum obstupefaciũt) ita habere comperi. Putoque eum, qui primus est usus, tali quapiam motum ratione experiri aggressum. G A. ibi. c. 584.

Draco marinus, & trigle, & alia id genus.

Viuas etiamnũ hasce animãtes apertas, & protinus partibus affectis appositas, ꝓdesse scripserunt, nempe draconem marinum in suũ ipsius ictum impositum: similiter & triglam, in draconis: mures domesticas, in ictum scorpij, uelut & Saurã. Mygalen in suum ipsius, & saurã chalcidicam, quã & ex uino bibendam præbent, tanquã suum ipsius morsum sanet. Porrò scorpiũ suũ ipsius ictum curare, si tritus imponatur, similiter si assus edatur. Congruere aũt aiunt & ijs, qui à uipera sunt morsi, Ascalabota uero ijs, qui à scorpio. Referũt aũt & ĩ Aegypti regionibus arefactum Afiracum quẽ uocant, exhiberi ijs, qui à scorpio percussi sunt: & uocatũ cybium utiliter uulneri à cane inflicto imponi: multaq; eiusmodi, de quibus copiosius differemus, ubi tractabitẽ de iis, quæ proprietate substantiæ quid agunt. Cæterum in oleo lixis totis animalibus ipso oleo utebantur nostratium medicorum quidam, sed & superiorum nõ nulli, ad depilationẽ seu pilorum nudationem, nempe pityocampis, & urticis marinis, lepore marino, scolopendro marino. Ad aurium uero dolorẽ silphis in oleo coctis, & iis quos uocant oniscos Græci, Latini multipedas. Ea enim animalia in globũ sese cõtrahunt, uocantq; ea apud nos quidã cyamos hoc est fabas, quandoquidem esculentis fabis sunt persimilia, ubi sese uidelicet in globum conuoluerint, H colore fusco. Porrò in agro complures uidere est natos sub situlis, quibus à fontibus rustici aquã comportant, deponuntq; eas iuxta focum. Vidiq; quosdam ex iis, qui medicinã in agro exercebant, assiduè oleo ex illis composito, ad uniuersos aurium dolores uti, non discernentes affectũ unde oriretur. Itaque non ab re euenit, ut interim effectum consequerentur, interim læderent. Et quid mirum, quando & insignes quidam medici, de iis citra distinctionem scripsere? tales sunt Apollonii libri de facile parabilibus. Atque hic sane etiam scripsit uermes terræ in oleo coctos aurium dolores mitigare: sed alii censent admisto adipe anserino sic demum utendum. A. ibid. c. 221 fol. 123. g

Vulpes, & hyænæ.

Cæterum de uulpibus, quæ totæ oleo coquuntur (nam sic quidã curant artrithicos, partim uiuas uulpes in lebetem ingentem iniicientes, partim etiã mortuas) fusius dicere mihi necesse est, quandoquidem plerosq; uisæ sunt principio plane morbo hoc liberasse, uerum post multum tẽporis nõ ita profuisse: siquidẽ illos malũ repetiit, quanquã non ita uehemẽs q̃ antea. Sanè oleũ in quo cocta uulpes est, non est potentioris in digerẽdo facultatis, quã in quo hyæna: q̃ si similiter in oleo lixetur, redditur oleum longe potentissimæ in digerendo facultatis. Porrò frequẽter dictum est talibus medicamentis inesse potentiã eorum, q̃ in alto cõtinent corpore, in cutim A. ibid. c. 719

A cutem extrahendi,ac eo nomine quandoq; sedandi dolores: nõ.n.perpetuo hoc ad ea sequitur, cum ij duntaxat dolores ab eiusmodi medicamentis sedentur,quorum causa est humor in alto contentus,dolorem ciens aut substantiæ crassitie,aut refrigeratione,aut uehementi acrimonia: aut ẽt spiritus flatuosus exitum non habens. Itaq; qui utuntur uulpibus,& ipsi oleum digestiuũ efficiunt: atque inde impletis eo alueolis,totos arthriticos in eos imponunt,multo ibi tempore immorari præcipientes.Verum ex hoc fit,ut non tm̃,qui circa articulos sunt,tumores euacuentur,sed etiam uniuersum corpus. Itaque ubi corpus illis antea plenitudine affectum fuerit, mirum non est per euacuationem consecutum commodum,nempe cum nihil etiã in affectas partes influat, quia corpus uniuersum iã euacuatum est: & qui continebantur humores exhalarũt. Cæterum quemadmodum antea,cum corpus noxa uacaret, praua uictus ratio morbum inuexit, eũdem in modum,aut etiam amplius, à simili diæta par est rursum illos similiter afficiendos in articulis, quibus iam laborauerunt.

DE IIS QVAE IN MARI ET AQVIS SALSIS PROVENIVNT

SOla hæc in toto opere reliqua hoc habent nũc tempus opportunum. Nam q̃ in mari & aqua nascuntnr animalia,superiori sermone exposita sunt,ubi uidelicet agebatur de animalibus: B at quæ in aquis quidem aut ex aquis nascuntur, nec sunt animalia,ea nunc exponentur.

Adarcion.

A l.2.t.2.cã. 16.fo.100.d Adarcion,*q.dã uerò masculinè efferunt Adarcon,alij fœmininè Adarcen appellitant,essentia quidẽ sua uelut spuma est aquæ salsæ concreta,circum arundines,& farragines concrescens. Acerrimum hoc est medicamentum, simulq; calidissimum : proinde & per se inutile est,uerum commisceri solet ijs, quæ uim eius retundunt, sicque fit multo utilissimum in ijs affectibus,qui excalfieri postulant: idque foris impositum, nam intro in corpus ipsum sumere est impossibile, nimirum ob uirium uehementiam.

Alcyonia.

A.ibid.c.620 Alcyonia*omnia detergunt,ac digerunt,qualitatem habentia acrem,& calidã facultatẽ: uerũ aliud alio non parũ plus minusq;, & in his ipsis,quæ diximus,sc̃d m partiũ essentiæ totius tenuitatem. Est autem eorum unum densum & graue,odoris praui,olet.n.pisces putridos : spongiæ figura simile. Alterum uero figura longiuscula, leue & rarum,odorem habens similem phycijs. Aliud tertium uermi simile est figura,colore purpureo,consistentia molli: uocãt id Milesiũ.Post quæ quartum secundo quidem iam posito similiter & leue,& rarum,uerum lanis succidis simile. C Deniq; quintum extima superficie læui circunscribitur,cæterum interna substantia asperũ,nullius odoris, gustu tñ apparens acre: & sanè omnium alcyoniorum est calidissimum, adeo ut & pilos urere possit. Itaq; cum duo prima lichenas,alphos,psoras,lepras q; adiuuẽt,præterea cutẽ splendidiorem competentia uirium efficiant,idem præstare non potest hoc ultimo loco positũ. Nec.n.perinde ut illa cutem duntaxat summam extergit,sed ẽt excoriat,usq; in profundum cutis penetrans,ut ẽt ulcera moliatur.Porrò quod tertio ordine recensuimus,omnium est tenuissimum.Itaq; ustum alopecias curat illitum cum uino,colore quidem fuluo,tenui tamẽ essentia. Quartum autem eiusdem cum hoc speciei uires obtinet,uerum haud parum imbecilliores.

Sal.

A.ibid.c.616 Sal*eiusdem generis facultatis est,siue fossilis sit,siue marinus:uerum hoc differunt,quòd salis ex terra effossi substantia magis sit compacta, ac proinde in hoc maior est partium crassities, & adstringẽdi potentia. Itaq; marinus affusa aqua protinus liquescit: at fossili hoc non euenit.Porrò eiusdem speciei cum marino est,qui in stagnis quibusdam salsedinem habentibus nascit̃ æstate uidelicet,aquis æstu ex ijs absumptis,cuiusmodi est Tragasius,nõ procul à Sminthio.Cõfluit enim illuc ante aquas spontaneas,quæ admodum sunt calidæ,copiosa aqua stagnans nõ amplo D in loco:& ea æstate omnis absumitur,à Sole uidelicet arefacta. Porrò qm̃ locus ipse salsedinem connatam continet, quod reliquum est omne,sal est,cognominationem à loco pariter & aquis sortitus.Nam spõtaneæ & ipsæ illis in locis aquæ Tragasiæ nuncupantur, potentia summè exiccatoria:& sanè qui in ea regione sunt medici, ad hoc illas accõmodant. Porrò dictum est & de Sodominis in mari mortuo prouenientibus,in quarto libro:quem si quis librum diligenter perlegerit,illi tantum refricare memoriam nunc opus est,ut exposita gustu qualitate,ipse medicamenti facultatem cognoscat.Igitur cum qualitas salsa digerat simul & contrahat contactam ab ipsa substantiam, aphrolitron in hoc differt, quòd in ipso unum modo saporem exuperantem euidenter sit uidere,quem uocant amarum,uim habentem digerendi,haud etiam contrahendi, uti sal. Nam hic quicquid in corporibus humidum inest,id*quodammodo absumit:& quod reliquum est substantiæ solidæ,adstrictione contrahit:ac proinde etiam conditura sua carnes seruat,& à putredine tuetur:quippe,quæ putrescunt excrementitium cõtinent humorem,substantiamque tum dissolubilem, tum minime compactam. Quibus ergo corporibus nulla prorsum est humiditas superflua,ceu melli optimo : & corpus solidum & compactum est,ceu lapidibus: ea ut putrescant est impossibile.Ac proinde in his salis nõ probatur usus,uerum in ijs,in quibus suspecta putredo. * al.totum.

Sal ustus.

E

Sal ustus digerit quidem potentius, quã ustionis expers, quãto scilicet subtilius ipsius corpus accepta ab igne facultate reddit: uelut & in alijs, quæ cõbusta sunt, euenire diximus: uerũ nõ sicut ille, qui non est ustionẽ expertus, solidã ipsam substantiã contrahere constringereq; potest.

Litrum nitrum.

Litrum.* Ostensum est & hoc medicamen in medio salis, & aphrolitri uires habere. A. ibid. c. 84

Halos anthos, hoc est salis flos.

Halos anthos. Quidam ut unum nomen Halosanthos, quidam diuidentes Halos anthos nominãt. Est autẽ hoc medicamen liquidum, tenuiorum etiam partium, quàm sal ustus: tum acris qualitatis, & admodum digerentis facultatis.

Halos achne, spuma salis.

Halos achne spumosa est salis efflorescentia, multo tenuioris naturæ, quàm sal ipse: Quare & extenuare, & digerere multo plus ipso potest: uerum quod substantiæ est reliquum, contrahere ut sal nequit.

Asphalton bitumen.

Bitumen,* unum & ipsum est ex ijs, quæ in aqua marina proueniunt, & in alia quapiam, quæ non est marinæ dissimilis, ut in Apollonio Epiri. Et per alia id genus loca *multa, aquis sponte nascentibus ceu spuma quædam innatans hoc medicamen reperitur. Et molle quidem est dum innatat, postea uero resiccatum, pice sicca durius efficitur. F A. ibid. c. 114

* Al. calidis.

Bitumen proueniens in mari mortuo.

* Al. plurimum.

*Optimum uero bitumen in mari, quod mortuum uocant, prouenit. Est autem id stagnum salsum in Caua Syria. Cæterum medicaminis ipsius uis est tum resiccatoria, tum excalfactoria in secundo ordine. Merito itaq; eo utuntur, & ad glutinationes uulnerum cruentorum, & ad alia omnia, quæ exiccari debent cum modica excalfactione.

Spongos, spongia.

Spongia* usta acris est, & digerentis potentiæ. Vtebatur ea præceptorum meorum quidam ad sanguinis eruptiones, quæ manuali opera indigent: in quem usum semper eã paratam habebat siccam, & exarefactam: cũ uero res posceret, bitumine in primis imbuebat: sin eo careret, pice. Porrò admouebat eam partibus sanguine profluentibus etiamnum ardentẽ, ut & crusta parti induceretur, & ipsum spongiæ ustæ corpus, ceu operculum acciperet. Cæterum spongia noua, nõ sicut lana, aut linamentum (quod μότον μιλτὸν idest carpinatũ uocant) materia duntaxat est quæ humores irrigando excipiat, sed etiã manifeste desiccat. Id quod scies, si ea sola utaris in uulnere cum aqua, aut oxycrato, aut uino, ꝓ diuersitate uidelicet corporum, uti est ante dictũ. Glutinabit siquidem ea similiter atq; medicamenta, quæ uocant enæma. At si non noua sit, sed usui accommodata, palam cognosces quãtum à noua superetur, si uulneribus eam imponas siue cum aqua, siue cum oxycrato, siue cum uino. Nec mirum est, cum in spongia noua seruetur etiamnum ea, quam à mari accepit, facultas modice corpora exiccandi. Atque hæc quidẽ præstare potest, cum etiamnum seruat maris odorem. Nam temporis spatio, etiam si nunquam usui accommodata sit, tamen & odorem maris amittit, nec æque desiccare potest. A. ibid. c. 397 G

Garus vel garum.

Garus* facultatem habet multum & calidam & siccam: ac proinde ex eo medici quidam ad ulcera usi sunt putrescentia: tum dysentericis, ischiadicisque inijciunt. A. ibid. c. 486

Halme salsugo seu muria.

Salsugo piscium salsorum similiter garo, & ad putredines accommodatur: & ad ischiadas dysenteriasq; infunditur. Et acrimonia quidem humores coxam infestantes attrahit, ac proinde per intestina euacuat. Putrescentia uero ulcera in dysenteria colluit atq; desiccat. H
Maxime uero salsugine salsorum Silurorum, & mænidum ad talia uti medici quidam assolent. Et nos sane ad ulcera in* corpore putrida accommodauimus.

* Al. ore.

FINIS

GALENI

GALENI LIBER
DE SVBSTITVTIS MEDICINIS

Iulio Martiano Rota interprete.

DE ſubſtitutis medicinis cũ & Dioſcoridem, & Philiſtionem, & Euriphõtem q̃dam ſcripſiſſe conſtet, age nos quoq; pauca de his tradere non recuſemus. Subſtitutas medicinas appello, quæ in alterius locũ ſubrogari queunt. Has medico notas eſſe multũ opis affert, ſi tñ operando uelit artem exercere, nec recidiuas, aut contẽnendas curationes efficere. Euenit.n. plerunq;, ut ea medici deſiderent, q̃ ad ſalutem alicuius plurimum cõferre iudicarunt, & his utantur, q̃ propoſito minus conueniunt, nec eaſdẽ quibus illa uires obtineant. Atqui par fuit ipſos, ne in tales anguſtias deuenirent, ſimpliciũ medicinarũ notitiã didiciſſe. Quòd ſi nec eam adepti fuerint, nec q̃ mox ſubiungemus aĩaduerterint, merito in curandis ægris aberrabũt. Tibi uero Diogeniane ueritatis amatori, ac ſimplicium medicinarum uirtutes ediſcere cupienti, quibuſdã explicatis, propoſitã materiam aggrediar. Erit autem uerus, quẽ tecum ineo ſermonẽ, modo reuoces in memoriam id, qđ mihi contigit in Alexandria. Ibi.n. cum eſſemus, ecce mulier tam graui morbo periclitabatur, ut moritura uideretur: morbi condõnem explicare, cũ nihil interſit, nunc opus non eſt. Huic opẽ allaturus lyſimachiã herbam cum q̃ſiuiſſem, nec repperiſſem: niſi ſtatim Aegyptiæ ſpinæ ſemine, lyſimachiæ loco uſus eſſem, periiſſet mulier: q̃, illo ꝓpere dato, ſuppreſſo ſanguine, mox cõualuit. Hoc factũ poſtridie medici pleriq; accedentes cũ mirarentur, interrogauerunt me, quid moriturӕ fœminæ pro lyſimachia exhibuiſſem. Quibus ego, Aegyptiæ ſpinæ ſemen, cum reſpondiſſem, idq; in compluribus fieri poſſe dixiſſem, non deſtiterunt mecum precibus agere, quoad medicinas, quæ in aliarum locum ſubſtitui poſſunt, unum in opus conferre promitterẽ. Sic itaque libellum hunc de ſubſtitutis medicinis compoſui, in quibus recenſendis, quo magis expeditum uſum haberent, ſeriem literarum ſeruaui, principiumq; ab earum prima ſumpſi.

A

Pro Abrotono	Origanum.
Abſinthio	Abrotonum.
Acacia	Succus lentiſci.
Aconito	Iridis agreſtis radix.
Acoro	Radix aſari.
Amianto	Aphroſelinum lapis.
Agallocho	Calamus odoratus.
Agarico	Euphorbiũ, aut Epith.
Alga	Anchuſa.
Aloe indica	Aloes uiridis folia, Lycium, Glaucium, Centaurium.
Aloe	Fimus ibis.
Alumine	Sal foſſilis.
Ammi	Aniſus.
Ammoniaco ſuffitu	Propolis.
Amomo	Acorus.
Amylo	Gyris ſicca.
Amygdalis amaris	Abſinthium.
Anchuſa	Hyacinthus.
Pro Aniſo	Daucus.
Arace	Seſamum.
Ariſtolochia ro.	Ariſtolochia longa.
Argemone	Siſymbriũ, Seriphium.
Armenio lapide	Atramẽtum indicum.
Asbeſto .i. calce uiua	Adarce.
Aſphalatho	Erices fructus, aut Viticis ſemen.
Aſphodelo	Succus betæ.
Aſaro	Zingiber.
Aſio lapide	Sal ammoniac⁹ toſtus.
Auripigmento.	Sandaracha.

B

Balſamo	Radix albæ uiolæ.
Balſami ſucco	Myrti ſuccus.
Balauſtio	Malicorium.
Bdellio	Sphagnus odoratus.
Bitumine	Pix brutia uel liquida.
Brutia pice	Pix ĩ aceto feruefacta.

Pro Buccina	Ostreum
Buprefti	Vermes panarij.
Butyro	Lac bubulum cõcretũ.
C	
Cadmia	Leucographis ægyp.
Calamo odorato	Sphagnus.
Canchri	Lauri baccæ,Pyrethrũ.
Cantharidibus	Phalangia.
Capparis radice	Erices radix,aut Myricæ.
Cardamomo	Fructus myrti, uel Xylocalpasum,uel Cyperis ammoniaca.
Casia	Cinnamomi q.squiliæ.
Castorio	Vermis panarij uiscera.
Cedria	Ladanum
Ceraunio	Leucographis.
Ceruina adipe	Anseris adeps.
Cera	Faba fresa cum propoli cocta & trita.
Cerui cornu	Caprinum.
Cerussa	Scoria plumbi,plumbũ vstum.
Chalbane	Sagapenum.
Chamedry	Lapati syuestris rad.
Chamæmelo	Anthemis.
Cicuta	Semen coriandri.
Cinerula cypria	Cinis foliorum oliuæ.
Cinabari	Rosei pastilli.
Cinnamomo	Cassiæ duplum, aut Sabinæ, uel Rutæ syluestris duplũ triplumve, & melius facit cinnamomo: uel Thuris corticis tantundem,aut Cyperos attici.
Clinopodio	Heliotropium.
Cnico	Viticis semen.
Colocynthide	Ricini semen.
Colophonia pice	Pix nauibus abrasa.
Corallio	Moly,aut Symphitum.
Costo	Cedri fructus,Heleniũ.
Cotyledone	Anagallis.
Crinanthemo	Aphrodisias.
Croco	Crocomagna.
Crocomagmate	Agallochus indica.
Crocodili adipe	Canis marini adeps.
Cumino	Brassicæ semen.
Cynosbato	Solani vesicariæ semẽ.
Cyperi	Iuniperus magna.
Cyphi	Carica combusta.
D	
Damasonio	Carpesiũ, aut Nepita.
Dauci semine	Sij semen.
Dictamo	Saluia,uel Pulegium.
Diphryge	Phrygius lapis, Misy ustum,uel Aes ustum,aut lapis Pyrites.
Dorycnio	Alterci semen.
Draconti	Aron
E	
Ebeno	Lothi arboris lignum.
Ebisci radice	Folia mori,uel radix Papyri.
Elaterij succo	Eiusdẽ herbæ, succus,

Pro	cus,aut porri,ficusve succus.
Elleboro nigro	Papyri radix, aut Struthij.
Enneaphyllo	Potamogiton.
Epithymo	Colocynthidis semen.
Equiseto	Chamæpitys.
Ericis fructu	Galla immatura.
Erinij foliis, id est caprifici.	Stercus ibis, uel Mori folium.
Erucæ semine	Erysimi semen.
Erucis pini	Vespæ cum cedria.
Erugine	Atramentũ metallicũ.
Erysimo	Struthij succus.
Euphorbio	Stercus palumborum.
Eupatorio	Chamæpitys.
F	
Faba fresa	Struthium.
Felle cameli	Fel ascalaboti.
Felle mustelæ	Fel cameli.
Fellæ hyenæ	Fel cameli.
Felle simiæ	Fel perdicis.
Felle uiperæ	Fel ichneumonis.
Filice	Cneori semen.
Fœnugræco	Maluæ semen.
Flore æris	Squama æris.
Folio	Nardi spica, uel Iris illyrica.
G	
Galla	Fructus myricæ.
Gentianæ radice	Radix apij odorati, id autem est petroselinum, aut Rhedon.i.Helenium.
Glycyrrhizæ succo	Mori succus.
H	
Hederæ succo	Perseæ succus.
Hedychroo	Amaracinum.
Heliotropiæ sem.	Semen rapæ.
Hyacintho	Flos isatidis.
Hyenæ adipe	Vulpis adeps,aut Anseris.
Hyoscyamo	Solani uesicariæ semẽ.
Hippuri	Aiuga.
Hyperico	Anethi semen.
Hypocystide	Acacia.
Hyssopo	Thymum.
I	
Iri illyrica	Helenium odoratum.
Iuniperi baccis	Cyperus.
Iunco odorato	Cardamomum.
Iunco palustri	Polygoni radix.
L	
Ladano	Sampsuchus.
Lapathi radice	Radix cynaræ.
Lapide phrygio	Lapis argyrites.
Lapide asio	Gagates lapis.
Lapide pyrite	Lapis igniuomus.
Lauri baccis	Serpillum aridum.
Lathyridis sem.	Granum cnidium.

Pro Lemnio

Pro	Lemnio ſigillo	✱ Sandaracha.
	Lentiſco	Terebinthus.
	Lepidio	Rubia.
	Lepidij radice	Folia capparis.
	Lepore marino	Lepus fluuialis, aut cõcha.
	Leucini flore	Struthium.
	Lini ſemine	Fabæ medulla.
	Loti ſemine	Betæ ſemen.
	Lupi adipe	Vrſi adeps.
	Lyguſtico	Paſtinacę ſemen.
	Lyſimachio	Spinæ ægyptię ſemen.

M

Magnete	Hæmathites lapis.
Malabathro.	Nardus indica.
Malo cydonio	Melilotum.
Malua	Fœnumgræcum.
Mandragora	Dorycnium.
Manna	Thuris cortex.
Maſtiche	Lentiſci caulis.
Medulla cerui	Vituli medulla.
Meliloto	Syluestris lotus herba.
Melle	Sapa.
Melle attico crudo	Mel deſpumatum.
Menta	Calamentum.
Męo	Myrobalanus.
Myrſinite	Succus mori.
Molybdena	Lythargyrium.
Mori ſucco	Rubi folia.
Myrobolano	Glauciũ, aut Peucinũ.
Myrrha troglodytica	Calamus odoratus
Myrti oleo	Lentiſci oleũ, aut Melinũ, aut mori ſuccus.
Miſy cyprio	Ochra cypria.
Miſy toſto	Diphryges.

N

Nardo indica	Nardus celtica.
Nardo ſyriaca	Iuncus odoratus.
Napyos ſemine	Rapæ ſemen.
Nepita	Agreſtis menta.
Nucleis pineis	Cucumeris ſemen.
Nuce pinea	Galla.

O

Ochra	Miſy cyprium.
Ocymo	Siſymbrium.
Ocymoide	Menta agreſtis.
Oenanthe	Omphacium ſiccum.
Oeſypo	Vituli medulla.
Oleo cicino	Laurinum, aut Vetus oleum.
Oleo uetere	Feruefactum duplum.
Oleo ſuſino	Fœnumgræcum.
Oleo picino	Pix liquida.
Oliuæ lachryma	Hypocyſtidis ſuccus.
Oliuę ęthyop. lachrima.	Acacię duplum.
Omphacio	Galla immatura.
Omphacio	Succus rhu opſoniorũ.
Onocardio	Pſyche herba.

Pro	Opobalſamo	Gutta myrrhæ.
	Opopanace	Lac ſycamini
	Oryza	Farina hordei.
	Ormino	Lini ſemen.
	Ornithogalo	Anthyllis.
	Oſtreo	Buccina.

P

Peucedano	Succus glycyrhizæ.
Panacis radicis uncia	Succi pars octaua.
Papyri radice	Elleborus albus
Perſicæ folijs	Roſæ folia.
Pice liquida	Succus panacis.
Phu	Sphagnos.
Pipere	Zingiber.
Pipere albo	Nigri duplum.
Potamogitone	Serpillus.
Polygoni ſucco	Erucæ ſemen.
Polij ſemine	Erucæ ſemen.
Polypodio	Chamæleonis radix.
Polytrico	Abſinthium.
Pompholyge	Cadmia vſta.
Populi gemmis	Sampſucus.
Propoli	Ladanum.
Pſyllio	Lens paluſtris.
Pulegio	Hyſſopum.
Pumice	Terra cretica.
Pyrethro.	Zingiber.

R

Radice cynaræ	Bulbus aſphodeli.
Rheo	Centaurium.
Rapa	Heliotropium.
Raphanino oleo	Ricini oleum.
Reſina pini	Terebinthi.
Ricino	Paleſtræ ſordes.
Roſeis paſtillis	Sinopis.
Roſis ſiccis	Perſeæ folia ſicca.
Rhu ſyriaco	Oxyacantæ fructus.
Rubo canino	Semen veſiccariæ.
Ruta ſilueſtri	Domeſticæ duplum.
Rhu coquinario	Sampſuchus.
Rubigine	Squama ferri.

S

Sagapeno	Reſina pinus ſicca, uel Chalbane.
Saluia	Calamenthum.
Salamandra	Lacerta uiridis.
Salis flore	Sandaracha.
Sale ammoniaco	Sal cappadocius.
Sambuco	Spinę uiridis folia.
Sampſucho	Rhus coquinarium.
Santonica	Abrotonum.
Satyrio	Erucæ ſemen.
Scammonio	Ricini ſemen, uel Lathyridis aut Colocynthidis.
Scinco	Satyrium.
Scylla	Bulbus qui edendo eſt.
Scoria plumbi	Plumbum productum.
Scoria cypria	Melanteria ægyptia.

Pro Sem-

Pro Semperuiuo	Lactuca.
Sepiæ crusta	Pumex.
Serapide	Radix pęoniæ.
Serpillo	Fontinalis herba.
Sesamo	Lini semen.
Sesamoide	Amaranthi expressio
Sinapi	Nasturcium.(gustici.
Sio	Radix asparagi uel Ly.
Sisone	Anisus.
Sinnone syriaco	Petroselinum macedonicum.
Sisymbrio	Ocymum.
Solano uesiccaria	Semen hortẽsis solani.
Spodio	Pompholix.
Sphagno	Iuncus odoratus.
Spinæ albæ semine	Acanthi semen.
Spondylio	Cinis foliorum oliuę.
Stœchade	Chamædrys.
Stercore vulturis	Columbi stercus.
Stercore turturis	Stercus columbi.
Stercore felis	Ichneumonis stercus.
Stercore lupi	Canum fimus.
Stibio	Aeris squama.
Styrace	Castorium.
Struthiĳ radice	Ellebori nigri radix.
Succo chamæleonis	Salicis succus.
Succo ficus	Succus mori.
Succo mori	Succus hederæ.
Succo peucino	Dulcis radix.
Succo thebaico	Succus papaueris.
Succo balsami	Succus carpobalsami.
Succo calpasi	Succus myrti.
Succo cyrenaico	Syriacus succus.
Succo peucedani	Glycyrrhizæ succus.
Succo rododaphnes	Viscum quercus.
Succo papaueris	Mandragoræ succus.
Succo salicis	Hederæ nigræ succus.
Succo gallę	Succus mori.
Succo panacis	Lac sycamini
Succo persico	Hedera.
Succo syriaco	Mori succus.

Pro Succo polygoni	Succus plantaginis.
Sulphure uiuo	Sandaracha.
Symphito	Centaurium.
Sori	Diphryges, aut melanteria.
T	
Tragacantha	Gummi.
Terra cretica	Terra eretria.
Terra megarica	Solis spuma
Terra samia	Leucographis ægyptia
Terra eretria	Calx thebaica.
Terra alana	Plumbago.
Terra asteri	Cimolia.
Terebinthina	Mastiche.
Teucrio	Chamædrys.
Thapsiæ succo	Chamęleonis nigri succus.
Thapsia	Nausturtium, uel Erucæ semen.
Thymo	Satureia.
Tithymallo	Chamęlon.
Thure	Ampelitis terra.
Thuris cortice	Manna thuris.
V	
Verbenaca	Chamæleuce,
Viola	Flos radiculæ.
Vino rhodio	Vinum austerum.
Vino falerno	Vinum mendesium.
Visco quercus	Chamæleonis uiscum
Vituli adipe	Porcinus uetus.
Vrticæ semine	Viticis semen.
Vulpis adipe	Vrsinus adeps.
Vua domestica	Pulpa dactylorum.
X	
Xylocalpaso	Cinnamomum.
Xylobalsamo	Radix uiolarum albarum, aut Lygustici.
Z	
Zingibere	Pyrethrum.

GAL DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATE

Iulio Martiano Rota interprete

Quæstionis introductio,& aduersariorum ad inconueniens deductio, Quòd in euacuando non quid educendum,sed tantum quid æger mallet,spectare oportet. CAP. I.

EA mihi de causa prauas opiniones uetustissimi medici irreprehensas
omisisse uidentur, qua & legum latores antiquissimi maxima scelera
inulta reliquerunt.Nam, cum per id tp̃s hominum malitia intra me-
diocritatis terminos stetisset:nec quispiam aliũ supremis iniurijs af-
ficere,aut manifestissima quæq; impudenter abnegare auderet: quo
pacto quis,uel nondum perpetrata castigare,uel non adhuc dicta, re
prehẽdere debuit?Postea uerò una cum tempore adaucta hominum
malitia,cum neque inausum amplius quicquam,neque non dictum ,
inueniretur,coacti sunt & legum cõditores noua supplicia aduersus
maleficos excogitare , & ueritatis obseruatores uarijs reprehẽsionũ
formulis sciolos coarguere.Id quod in præsentia facere nos quoq; decreuimus,eos medicos cõ
C futando,q̃ purgantibus medicamentis uim adimũt,qua humores quos euacuant, è corpore tra
hunt:quiq; uim aliã ipsis attribuunt,qua æquabiliter humorem,quemcunque attigerint,immu
tare dicunt . Qua de re Hippocrates ne uerbum quidẽ idcirco fecit, quod ea tempestate neque
Asclepiades uixit, qui tam impudenter loquens,ueluti in certamẽ contra ueritatẽ descendit:ne
que Erasistratus, qui tametsi non sine modestia, uniuersum tñ de purgantibus medicamẽtis ca-
put euertit, cum actiuã maxime , ac naturæ consuetam attrahendi uim nusquam suis in scriptis
agnoscat,sed eius loco illa,quæ uacuum consequitur,inanitione uti maluerit.Pars est aũt facul-
tatis propria attrahentis uis ea,q̃ in medicamentis purgantibus sita est,quemadmodũ & illa,per
quã bilis & urina in sua receptacula deriuantur,compluraq; alia non modo dũ sana sunt anima
lia à natura,sed etiam per morbos,& dum ad sanitatẽ reuocanť,cum à medicis , tũ præcipue ab
ipsa natura absoluuntur.Hippocrates itaq; cum nihil aduersus eos dixerit,qui attractionẽ è me
dio tollere gestiunt,quia auctores tam peruicaces,quã postea plures,istæc opinio non habebat,
æquum esse uidetur me de rei ueritate ‖ pro Hippocrate contendere debere,ac primum quidnã de Natura hu. com .1.t.31.12. 31.g
ipsi dicant commemorare,deinde peruersè eos sensisse commonstrare.Est autem ipsorum ora-
D tio huiusmodi. Medicamentum omne cui purgandi uis inest, quẽcunque attigerit humorem in
suam naturam conuertit,itaq; trãsmutat.Nam flauam,nigramue bilẽ facit id,quod bilis est hu-
ius,uel huius,ut ipsi appellant,eductiuum:Similiter pituitam aquosamq; substantiam,quod uel
pituitæ,uel aquæ eductiuum istorum uocabulo nuncupatur.Postremo,ut summatim dicam, cõ
mutatio est omnium,qui in uenis sunt,humorum,non unius alicuius euacuatio,illa,quæ purga-
tio appellatur, ut istorum oratio introducit.Verum si ita uultis,illud modo obijciemus , siue q̃s
flauam, siue quis atram bilem,siue pituitam , siue aquam educens medicamentum sumat , om-
nes in uenis humores euacuare . Atqui hac una in re solum distat,purgare aliquem tali medica-
mento,& eidem sanguinem mittere,quod aperta uena,quale prius inerat,euocať:purgante au-
tem medicamento nõ solum colore,sed etiam natura immutatum educitur . Etenim & q̃ aquã
purgant,humida omnia & tenuia reddũt,quæ in uenis attigerint, etiam si crassissima prius fuis-
sent:& quæ nigrã bilem euacuant,crassa ac solida, quamuis antea tenuissima,uersa uice faciũt.
Quamobrem quoties hunc purgare,illi sanguinem mittere, uolemus , aliò quàm ad ipsam eua-
cuandorum naturam respiciemus.Quidnam igitur aliud spectabimus,nisi complures ad uena-
rum sectionem propensos,quosdam purgantibus medicinis aptos magis esse ? quemadmodum
alij quiduis potius, q̃ uenas incidi,sustinerent : alii abscindi membrum aliquod sibi potius,quã
medicamentũ exorbere tolerarẽt : aliquibus.n.sumpto purgãte medicamẽto uentriculus sub-
uertitur

uertitur,non paucis id ipsum sine molestia facientibus.Hæc ergo respicientes,his sanguinē detrahemus, illis medicamentū exhibebimus, non quæ Asclepiadis sequaces putant, contentos quidem in uenis humores æqualiter oēs euacuari sanguinis missione credentes, purgando autem non omnes sed vnum aliquem,ac solum illum,quem ducere existimatur : unde & purgari sanguinem ab huiusmodi medicaminibus aiunt,non euacuari,quemadmodum fit adaperta vena.Hæc uestra decreta,nolitis uelitis,absurda sequuntur. E

Quod vnumquodq; medicamentum vim habeat proprium humorem attrahendi,experientia probat. CAP. 2.

SVbiungam autem ipsorum capita. Asclepiadis sectatores aperta uena cōtentos in uenis humores indifferenter oēs exire,data potione non omnes, sed quosdam eximi, sanguinemq; purum reddi hoc pacto autumant. Qui uero Erasistratum sequuntur,uniuersos aiunt tam medicamenti potione, quàm sanguinis egressu,pariter euacuari : vnde nec purgare re uera quicquam,sed cum immutatione quadam,& euacuandorum corruptela, inanire dicunt.Atq; cauillatores hi omnes mihi,siue mediocriter,siue magnopere impudentes,in certamen procedant: ac mecum ueluti in stadio contendant,non uerbis,neq; prolixis nugis,sed operibus,ad quæ ipsos hac in populosissima vrbe prouoco, in qua quotidie penè innumeri morbo regio, & aqua inter cutem laborantes inueniri possunt : siquidem mihi de his primum sermonem facere satis erit.Ducat aliquis ad me quempiam sine febre, cui in uniuersum corpus amara bilis redundarit,spectetq; post aliquot dies,cum hominem præparauero, mihiq; iam tempus instare uisum fuerit exhibendi medicamenti alicuius, quod bilem expurget, quo pacto naturalem corporis habitum eiusmodi potione ipsi restituam,etiam si nondum extrinsecus quicquam admouero. Hæc ipse non semel,bisue,sed sępe admodum,ostendens,semidepravatos ipsorū, ac multos ad meliora reuocaui.Neque tamen in eam sententiam hæc dico, ut te pessime cauillator testibus fidem adhibere uelim:spectes ipse,cum uolueris,unica ex purgatione morbo regio laborantē pristinum colorem accipere:cumq; hoc factum uideris,audebis lepidum caput in coronis hominum præconis instar,uocem attollere,ac discipulis tuis prolixas nugas, quales sæpe deblaterasti,intonare,non detrahi quippiam certi ab ullo purgante medicamento: uerum quicquid in uenis repertum fuerit, qualecunque sit, in id mutari, in quod uirtus medicamenti ipsum conuertere suapte natura ualet. Atque hic, qui nunc est arquato morbo liberatus, non bile educta, sed euacuatione tantùm facta conualuit. Videte itaque, quo pacto alium ego ita affectum uel secta uena,uel data potione,iuuabo.Hæc cum asseueres ipse,deinceps mihi è duobus arquatis uni sanguinem mitte,alteri potionem aliquam porrige ex ijs,quæ cæteri omnes nigrā bilem euacuare,tu uero non euacuare sed gignere iudicas.Atq; si ægrotum subleuabis, aut pallorem de cute eijcies,me tibi omni supplicio deuinctum trado. Sin autem non modo quicquā non profeceris,sed hominem in extremam pernitiem egeris, ad meliores sententias redi, & Hippocratis artem sequare.Ac de morbo regio laborantibus hactenus, nunc ad aquam inter cutem habentes transitu facto,considera rursus hunc quoque non eodem modo sanguine misso,& medicamento,quod aquam detrahit,exhibito,affici.Nam si non monstrauero aquā aqualiculo comprehensam medicamento euacuari,tum antiquam opinionem cōdemnes licet, quæ non gigni,ut tu putas,medicamento,sed è corpore trahi,eiusmodi humorem affirmat,ac de nobis tuo modo decerne.Sed profecto si, quod nigram aut flauam bilem educit, dederis, uentris tumorem nequaquam minues.Atq; ita ut singulum quodq; medicamentum proprium quendā humorem è corpore trahat apparet.Tu uero si omnes eodem modo immutari persuasum hēs, & medicamenti opus euacuare solum,non purgare credis, uenam adaperias licet. Hæc si quis apud Indos scribendo alium increparet, difficile esset ipsum redarguere:nunc autem cum singulo quoque die a uobis is conspiciatur,atque ad ipsum factorum argumentum prouocet, nescio cur blatterare non erubescatis.Nolo autem nunc commemorare,ut ipse q̄ plurimos regio morbo laborantes unica potione,flaua bile detracta,liberarim : multorum enim hac de re testimonium extat.Quòd si impudentissimi isti cauillatores uniuerso populo non credere se fingūt, rem ipsi quoties uoluerint,intueantur. F G H

1.de Natu.hu.c. 31.1.31.g

Responsionis cuiusdam confutatio,quæ primo tenuia,deinde crassiora trahi concedebat. CAP. 3.

SEd quid ego dico,intueantur?ostendi.n.iam sæpenumero hoc ipsis: ac nescio quem,memini tales nugas respondisse,non unum aliqđ humoris genus, sed pariter omnes medicamento trahi,ac ueluti ab emulgente elici:ex humoribus autem tenuissimos primum,deinde corpulentos magis, ultimo crassissimos etiam extrahi:medicamentum itaque cuius uis celeriter euanescit,aquosa deijcere:cui amplius durat,flauam bilē educere:& nigram, quæcunq; ambobus robustiora fuerint. Hunc sodales cum sapiēter respondisse iudicassent,acclamarunt.At ille concitato gressu me relicto discessit,probè noscens,opinor,si mansisset, se a nobis confutatum iri. Postero aūt die libellum,in quo tam temeraria respōsio refellebatur,eius asseclis porrexi: neq; postea ipsis etiam tanta in existimatione amplius fuit, cū nostras obiectiones diluere nesciret.

Erant

A Erant autem hæc eo in libro ſcripta. Heri tu quidem diſceptationem ſubterfugiſti ſimilis pugili, qui antea q̃ luctetur, coronam rapit, & aufugit: hodie uero quin redargueris ſubterfugere nõ poteris. Conſequetur. n. te libellus iſte, qui in manus tuorum ſodalium incidit: neque enim minus cum illis, q̃ tecum ſermonem inſtituit: qui nunquam antea te ulla in re prorſus attrahentẽ facultatem concedere audierant, & heri quæcunq; in uenis continentur, indifferenter medicamento trahi confitentem audiuerunt. Par quippe fuit ut nõ modo dictum hoc tuum non admirarentur, uel prorſus laudarent, ſed prodidiſſe et cauſam tuam te exiſtimarent. Nam quo pacto urina & utraque bilis in ſua loca deſcendãt, aliaq; permulta in corpore fiant, lõgo ſermone frequenter exponitis, quid uis potius concedentes, q̃ unumquodq; corporis membrum facultatẽ quandam a natura inſitam hr̃e, qua ſibi conuenientia adducit atq; rapit: nunc autem nõ modo quorundam, ſed indiſcrete omnium attractionem eſſe dicitis: quod profecto longe maius eſt, quàm certa quędam attrahi concedere. Siquidem, ut facultas quædam animantibus ineſt, qua aliena a ſe repellunt, ſic aliam, qua ſibi conuenientia trahunt, unicuique corpori ineſſe probabile oĩbus uidetur, nondum hanc ueſtram ſapientiam ꝓdoctis: at oĩa, ſiue cognata, ſiue contraria, quippiam ex æquo ad ſe trahere, rationem nullam prorſus habet. Atq; ita non ſolum attractionem confeſſus es, uerum etiam, quod multo deterius eſt, non aliqua ſolum, ſed omnia indiſcrete trahi fateris: idcircoq; mihi non tam a tuis diſcipulis extollendus, q̃ explodẽdus uideris. Cęterum purgantibus medicamentis manum te nunquam admouiſſe, ac vulgarem quendam medicinæq; imperitum eſſe, paucis monſtraturum me confido. Quæcunq; nigram bilem purgant, ſtatim a principio eam educunt: differunt tñ inter ſe purgationes eo, quòd liquidiora primum, deinde corpulenta magis, ſp euoluunt. Idem in euacuãtibus pituitam, & flauam bilem euenit. Trahunt nanq; medicamenta omnia in primis quidem ſibi obnoxia liquidiora, deinde craſſiora etiam: non tamen, ut tu putas, primam matellam quiſpiam aquoſis replet excremẽtis, ſecundam flaua bile, tertiam pituita, atq; ita tandem nigra bilis egeritur. Qua de re patet, medicamentum ante omnia ſuum quodq; humorem elicere, quem comitantur aquoſa excrementa in matellis ſupernatãtia. Hoc autem tibi nunc ſpectare, ſi nunquam antea, licet, aquoſa, & biliosa plurima, medicaminibus ad id facientibus, purgatos hoĩes emittere: at nigram bilem deijciẽtibus, ſimul oĩa pauca eſſe. Oportebat autem, ſi tibi conſtare uis, ab hiſce medicamentis, quę atram bilem expurgant, plura ſemper educi, pauciora uero ab euacuãtibus aquam & bilem detrahi, cũ ad fortitudinem, & imbecillitatem euacuandi, medicamenta diſtinxeris. Sic itaque atram bilẽ euacuantia, quoniam ipſa reliquis fortiora cõſtituiſti, q̃ plurimum euacuabunt: & primũ aquoſa omnia, deinde bilem, poſtea pituitam, demum atram bilem: debilia uero medicamẽta aquoſa tantummodo ſubtrahere poterunt: quorum tamen cum nihil fieri appareat, ſenſus ipſe tuum ſermonem confutat. Libet tamen interea ex te ſcire, ſi inter exeundum corpulenta ſemper ad tenuia conſequuntur, cur nigra bilis ante ſanguinem exeat, præſertim cum ſit eius ueluti ſedimentum, qualis in uino fæx eſt.

Quòd extet medicina, quæ ſanguinem primò è venis trahat. CAP. 4.

SEd quæres forſitan & tu, num aliquod medicamentum ſtatim a principio ſanguinẽ educẽs inueniatur. Inuenitur ſanè, nec eo quiſquam inuento uteretur. Quamobrẽ? inquies fortaſſe: quia hoc iugulare, non purgare homines foret. Nam quę purgant, purgantia paſſim idcirco nuncupantur, ꝙ ſanguinem ab antedictis humoribus purum conſtituant: atqui nemo eſt adeo prudens medicus, ut uniuerſum ſanguinem euacuare, reliquos autẽ humores intus omittere uelit. Quare medicamenta omnia, quæ per uenas inteſtinorum & uentris, ſanguinem deijciunt, uenenis adnumerant. Conſentaneum aũt erat, ſi modo quæ doces uera ſunt, neque hęc primo ſanguinem euocare. Quibus autem nominibus eiuſmodi medicamenta nuncupentur, etiam ſi cõſtanter ſcirem, literis cõmendare nolim. Illud tamen, qđ in Thracibus Bithyniam incolẽtibus, me adhuc puero contigit, ſine periculo cuiuſquam dici poteſt. Inuenit homo quidam herbam, D quam ſi quis aſſumpſiſſet, ſanguinẽ primo, tum uitam emittebat. Multis itaq; hoc pacto moriẽtibus, cum facinus hoc diligenti inquiſitione dignum arbitrarentur, herbarium cõprehẽdũt & ad gentis magiſtratum ducunt. Is cum non ſolum hominem necare ſtuderet, ſed ſi quis alius herbam aut didiciſſet, aut docuiſſet, a nullo ſe quidem ipſam didiciſſe ueneficus aſſeruit: uerum in ſuburbanum cum aliqñ ſuillum iecur deferret, urgente uentre, ſuper herba quadam iecur depoſuiſſe, quod aliquãto poſt cum ſuſtuliſſet, uidiſſe ex uniuerſo iecinore ſanguineos riuulos ad herbam confluere: ex hoc coniectura facta corpori ſanguinem ea detrahi poſſe, periculo mox in obuio quodam facto, ut uerum cõperit, quod fore ſperarat, ad malos uſus herbam deinceps tranſtuliſſe: ſe tamen alicui alij eam monſtraſſe negauit. Hæc herbarius ille diu inter quæſtiones habitus, retulit. Populi uero magiſtratus, cum plurimam illis in locis naſci hanc herbam ex rei dictis accepiſſet, uinctis oculis ad ſupplicium ipſum duci iuſſit, ne cui inter eundum herbam indicaret. Ex his ergo lepidum caput multa medicamenta eam uim habentia, ut ſanguinem à principio ſtatim eliciant, inueniri conſtat. Reticere aũt ipſa melius eſt, quemadmodum & alia, uenena tacent, quicunq; ratione aliqua præditi ſunt. Quanquam & hæc olim non nulli abundè

† Mõstrosam quandam consociationẽ.

dè docuerint,† miram quandam rerum diuersarum misturam ostendentes, ac qua uia quodq; E
venenum conficiatur, scribentes: qui mihi cerebrum non habuisse uidentur, quemadmodum
& vos, si me interrogetis, quęnam sint sanguinem educentia. Sed ut unde digressa est, eo rursus
nostra redeat oratio, qui humores oẽs ex æquo trahi, & primò liquidiora, tũ alia, excerni asse-
uerat, propriam causam prodit, cum attrahentem facultatem rebus inesse fateatur, quam eius
socij impudẽter abnegant. Et siquando dicere cogantur, quo pacto bilis, & urina in sua recepta
cula ueniant, quoq; modo concoctum alimentum corpus subeat, & hmõi alia, monstra loquũ-
tur: & hisce, quę sensus dictat, contraria statuunt, ueluti paulo antè monstrauimus. Nam si uerũ
est quod discendum proponunt, quæ educentur medicamento nigram bilem euacuante, plu-
rima erunt: quæ ab aquosum excrementum purgante, pauca. At millies, si modo artis opera in-
spicere uelis, ostendam tibi perdite ueterator, aquosa purgantibus, plurima: nigram bilem eua-
cuantibus, pauca semper excrementa deijci, ac nigram bilem statim inter initia exire.

Quòd purgans medicina non immutet humores in suam naturam: ac totius quæstionis conclusio.

QVi ergo oẽs humores è uenis ęquabiliter duci asserit, stolidus tantùm & imperitus est: qui
uero immutari dicit, consideret ut nullum discrimen faciat inter sanguinem mittere, & bi F
lis medicamentum regio morbo laboranti exhibere: &, num aquam inter cutem habenti
venam aperiat, an medicamentum aliquod aquam educens porrigat, quantum in ipso est nihil
interesse: tum quomodo hæc indecora nõ sint explicet. Irridet ista uulgus minus rectè, quoties
medicos inter se altercantes animaduertit, eosq; loquacitate cõdemnat: ac si quos mutire quip
piam oĩno uiderit, uerbis tm̃ medicos ipsos appellat. Subiungam nunc id, quod semper asserere
consueui, imperitum quemq; hisce cauillatoribus meliorem esse. Nam si nulla alia in re pręstet,
cões saltẽ animi notiones admittit, quas isti longa consuetudine deprauati negant. Nuper itaq;
homo quidam minimè stultus, cum pustulæ ipsi toto ex corpore subitò erupissent ulcerosæ, &
malè coloratæ, medicum adiuit, existimans se quàm primum purgatum iri: at eo sanguinis mis-
sionem potius iubente, ne desipias, inquit, uerisimile siquidem est una cum prauis bona quoq;
effluxura. Cæterum qui omnia potius, quàm uerba Hippocratis, uera esse uolunt, communes
animi notitias uincendi studio tollunt: tum nobis, ac si dilaniare uellẽt, insiliunt: atq; ipso rerũ
euentu postea redarguti condolescunt. Aequum autem fuerat, ut quemadmodum nos sustine-
mus, & docere conamur eos, qui Hippocratem in ijs, quæ non intelligunt, calumniantur, sic &
ipsi rationes contra se factas tolerarent: docentesq; plurimum, si fieri põt, diligerent: aut si id fie G
ri nequit, odio penitus non haberent: veluti nuper medicus quidam eiusmodi dementia prædi
tus. Is simul atq; nouit me sola purgatione cõplures a defluuio capillorum liberasse, illico pro-
sequi me odio cępit. Item alius, cum incipiens carcinoma, quosq; elephantes appellant, & depa
scentia, multaq; alia ulcera curatu difficilia, sanassem: & alius, quia solis purgationibus oculorũ
obtenebrationem patientes conualescere feceram: & adhuc alius, propterea ꝙ insanientes, co
mitiales, melancholicos, & insuper non paucos diutino capitis dolore uexatos, purgando tm̃ li
berassem, ut & coxendices, & longis doloribus alijs in partibus infestatos, atque hunc nuper,
quem tanquam colo uexaretur, tribus iam mẽsibus medici tractauerant, in peius quotidie ab-
euntem. Hunc ego omnia, quæ illi imposuerant abijcere iussi, ac solis purgationibus sanitati re
stitui. Muliebrem fluxum præterea nobilis cuiusdam Romanæ matronæ ita hac arte suppressi:
ut & multas alias ignobiliores fęminas non solum ab hoc morbo, sed etiam ab alijs uteri ęgritu
dinibus, exemi. Quid uero me cõmemorare opus est, ut nullum remedium sacro igni, ꝗ ἐρυσιπέ-
λας Græci dicunt, ꝗ efficacius adhibeatur, q̃ bilem expurgans? nullum magis aduersum, quàm
pituitam educens? Diem hunc totum contererẽ, si quàm admiranda opera purgantibus medi-
camentis absoluantur, referre uellem: quæ tamen istos ignorare uerisimile est, artem tractandi H
medicinas expurgantes nunquam edoctos. Nam cum nec quicquam extare penitus arbitren-
tur, quod purget, quo pacto, uel quibus in morbis purgationibus utendum, uel quo modo
intelligent? Hac de causa quàm plures sola experientia ducti ęgrotantes medican-
tur. Nostri autem isti sapientes, qui rerum rationes tractant, non quo aliquid ex
perientia inuentis addant, sed ut eam subuertant, longè perniciosius ijs,
qui solo usu nullaq; ratione ducuntur, medicam rem exercent. Cæ-
terum horum omnium principium atque fons unus est, conce
ptum aduersus Hippocratem odium, ex quo ceu fonte
cum alia multa absurda manant, tum præsens
hoc consilium, vim attrahentem ab-
negandi: cuius pars, si-
ue spe-
cies, aut quo quis alio nomine appellare
velit, purgantis medicamenti
facultas est.

GALENI QVOS PVRGARE CONVENIAT, QVIBVS MEDICAMENTIS ET QVO TEMPORE, LIBER.

Iulio Martiano Rota interprete

Oribasii est hic Libellus, ex Galeni libris excerptus: & est caput vigesimumtertium & vigesimumquartum libri septimi Collectionum Medicinalium ad Iulianum Imperatorem.

QVi ſano corpore ſunt, ſi purgētur, moleſtias ſentiunt: nã & vertigines, & tormina patiuntur, ægreq́; purgatio ſuccedit, & cum hoc ēt celeriter exoluuntur. Cauſa aũt horum oĩum medicamentum eſt, qđ cum ſibi obnoxium humorem educere cupiat, nec ipſum reperiat, ſanguinem & carnes colliquat, ut ex eis, qđ ſuum eſt eliciat. At ſani quidem (A.l.1.f.2.d.2 ſim.1.ca.6.f. 32.g) adhuc, ſed niſi euacuati fuerint, ægrotaturi, præueniendi ſunt, & ineunte uere inaniendi uel miſſo ſanguine, ſi ex multitudine: uel data potione, ſi ex humorum corruptela, morbis capi ſoleant. Nos etenim podagram, & articulorum dolores inter initia tñ, qui non adhuc circum articulos nodũ fecerant, eiuſmodi euacuatione complures annos inhibuimus. Non paucos inſuper ſanguinem expuentes, comitiales, attonitos, melancholicos, & huius gñis alios diutinos affectus, quo diximus mõ, euacuando ſedauimus. Multis itaq; pituitã, alijs amaram bilem, quibuſdam nigrã, non paucis ſeroſa excrementa, ad impendentis
C morbi qualitatem, expurgare conducit: velut ecce melancholia quidã, niſi purgatus fuerit, ſingulo quoq; anno capitur: hunc purgo non ſolum uere, ſed autumno ēt. Item fœminam cancrũ in mammilla quondam hñtem, quotannis aduentante uere ſimiliter euacuo: quam ad ſanitatē reuocaui, uſus medicamento nigram bilem ualidius ſubtrahente. Hæc ſi qñ aſſumpta purgatio non fuerit, dolore mammillam ſentit altius infeſtari. Quin & incipientem Elephantiaſim miſſo primum ſanguine, & potione data, in alio, ſanaui: deinde huic quoq; unica purgatio in ſingulos annos ſufficit, quæ intermiſſa morbum ſtatim reuocat. Atq; hoc genus ægritudinum nigros humores ſubduci poſtulat: comitiales aũt, attoniti, quiq; ægrè ſpiritum ducunt, pituitoſos: uelut articulorum dolores, ſi multo cum calore infeſtent, amaram bilem, ſin tumeant frigeantq́;, pituitam, extrahi uolunt. Alius quidam æſtiuo tp̄e febre tertiana ſp̄ corripiebatur: qui multos iã annos febrem non ſenſit, noſtro cõſilio, decedente uere, flauam bilem antea ſubtrahendo. Hoc enim tp̄e id genus hoĩes inanire melius eſt: quēadmodũ comitiales, & attonitos, articulorũq́; morbo laborantes, & melancholicos, ac quicũq; humorũ craſſitie in morbos incidũt, inchoãte uere. Oportet aũt prius q̃ purgans exhibeamus medicamentũ, craſſos humores attenuare, tenaceſq́; diſſeccare, & meat⁹ recludere, ꝑ quos traijci atq; deduci queãt, ſi purgatio ſuccedere opti
D ma debeat, cum in reliquis oĩbus, tum ꝓcipue in elleborum aſſumētibus. Vis.n. medicamenti, q̃ diuellit, cum humores affectis membris altius inhærentes excutiat, & ob hoc longis morbis proſit, facilius opus ſuum abſoluit, prius attenuatis humoribus. Quod qui negligent, moleſtas obibunt purgationes, hoc eſt nõ ſine torminibus, interdum & uertigine quadam, multaq́; nauſea, malo pulſu, exolutione, & difficultate. Elleborum itaque ſumpturi, naturam prius experiri debemus, quo modo illa ſe habeat ad ſupernas expurgationes, eas dico, q̃ uomendo fiunt. Experiemur aũt, ſi, quæ uomitum mediocriter prouocant, exhibuerimus: qui.n. facile hoc pacto non purgabitur, hic niſi præparatus ad elleborum agendus non eſt. Præparatur autem cum uomitu ipſo ſæpius facto, ita eo, qui elleborum accepturus eſt, uomere promptius aſſueſcentes: tũ melius ēt, ſi corpus humidum antea faciemus. Humeſcit aũt corpus partim multo cibo, partim (A.l.1.f.2.d.2 ſu.c.cap.3. fol 40.d) quiete. Ac quietem quidem iſtud facere nemini dubium eſſe poteſt: quando ut exercitatio mē bra exiccat, ita quies, cum uacatio quædam, & exercitio contraria ſit, humiditates conſeruat: at cibus quamuis large ingeſtus, non omnis humectat, ſed is qui uehemētes qualitates nõ hẽt, hoc eſt nec ſalſedinem, nec acrimoniam: nec amarus, aut acerbus ſit. Nos itaq; acetũ mulſum,

aliquando

aliqñ bibendum exhibuimus,in quo ellebori albi ramuſculos per integrum diem ac noctem ra E
phanis infixos dimiſeramus: eſſetq; hæc ellebori leuis expurgatio.Cæterũ q. anguſtum pectus
habent,& idcirco pulmonem compreſſum, ad euomendum ineptiſſimi ſunt,cum alijs uomere
facientibus,tum præcipue ueratro:conceptaculum.n. aliquod ex ijs quę reſpirando uſui ſunt,
dirumpent.Conuenit inſuper amaram bilem per ſuperiora, pituitam per inferiora magis edu-
cere:quamuis interdum contrarium facere oporteat,ſi in uentriculo pituita,in inteſtinis agge-
4.|Apho.4.Ext. ord.27.h. ſta bilis conſtiterit:nam atra bilis per inferiora ſemper eſt eijcienda. Quòd ad anni autem tem
pora attinet,in aphoriſmis Hippocratis ſcriptum eſt,‖Aeſtate ſuperiores, hyeme inferiores,vẽ
tris partes medicamento purgandas eſſe:& regiones,calore frigoreq; diſtinctas ad anni tempo
ra æſtimari debere. Idem eſt & in ætatibus ſentiendum.Conſuetudo quoq; haud parũ euacua A.l.1.f.4.c2. 3.f.72.h
tionis modum oſtendit.Nam qui aſſueti ſunt uomere, per ſuperiora purgari facilius tolerant:
non aſſueti periculum ſubeunt,præſertim ſi elleboro purgentur.Morbi præterea genus ſpectã
dum erit:Hydrops enim quem,φλεγματίαν appellant,eget medicamento pituitam educente, ac
primò quidem per inferiora,deinde per uomitum,poſtremò per nares & palatum . Cum enim
noxius humor in uniuerſum corpus redundarit,omnes euacuationum ſpecies admouebimus.
At hydropi aſcitæ,quippiam aquam detrahẽs offeremus: uelut regio morbo laboranti,aliquid F
quod bilem educat:nam & his bilem euocare multifariam opus eſt,ſurſum,deorſum,per urinę
meatus,per palatum,& nares.Eodem modo ſi bilis atra ſupra modum excreuerit,ut in melan-
cholia,cancro,elephantiaſi,aliquid quod nigram bilem detrahat exhibemus : nam comitiales
pituitam inanientibus expurgamus.Ex his itaq; planum eſt morbi conditionem oſtendere, &
humorem euacuandum,& locum per quem educere ipſum conueniat.Nempe inflammationẽ
habentibus in iecinore,ſimulatq; maturuerit,aluum ſubducemus,cum in ſimis iecinoris parti
bus ea incubuerit:at ſi in gibbis extiterit,urinam ciebimus:Itidem & in reliquis ſpectabimus,
humorem exuberantem,& locum humore infeſtatum,ex quo tanquã cauſa quadam, uis mor-
bi conſurgit:hæc enim,& quid euacuandum,& quõ,& qua parte euacuandum, indicabunt, &
ad hæc oĩa tempus etiam monſtrabunt.Siquidem inter initia morbi,tenues & aquoſos humo-
res euacuabis:ubi craſſi & tenaces fuerint,quales ſuapte natura ſunt pituita,& nigra bilis, con
coctionem expectabis.Acceſſiones quoq; quo modo euacuandum ſit docẽt. Nam dum acceſ-
ſio infeſtabit,a ſuperioribus educes:ubi deſtiterit,quod intermiſſionem dicimus, ab inferiori-
bus trahes.Ad hoc etiam facient quæ ſponte in morbis eueniunt. Multis enim per acceſſiones
uomitus excitatur,& ſanguis è naribus erumpit,nõ paucis, intermiſſione facta lotium,& aluus
fluit.Præcipue uero quo tempore acceſſiones,& iudiciales dies adueniant, obſeruandi erunt , G
ſiqñ per inferna purgare molieris.Nam ſi ad ſuperiora humores inclinauerint, purgantis medi
camenti efficacia impeditur. In his autem,qui iam ęgrotant,ſi diuturnus futurus eſt morbus ,
expectanda ſemper erit concoctio:ſin acutus ſit, inter initia,ſi modo a concitatis pendeat hu-
moribus,purgare licet:quanquam & iſtud ipſum magna cum animaduerſione, diligentiq; con
ſideratione faciendum eſt.Neq; enim exiguum impendet periculum,ne ſiniſtrè purgatio ſucce
dat,eo ꝙ quæcunque purgant,latentem caloris excitandi poteſtatem habẽt: & febris,ut febris
eſt, ſcd̃m ſuã rationem,non ſicca neque calida, ſed hiſce ſummè contraria , humida frigidaq;,
requirit.Non igitur febrilis caloris gratia purgans exhibemus medicamentum,quod nos quo-
que quantum in ipſo eſt,nocere ſcimus: uerum ut humores febrem concitantes extirpemus.
Vtilitas itaque maior prouenire dẽt moleſtanti humore detracto,quàm ab expurgãti remedio
nocumentum,quod neceſſariò corpori infligitur:utilitas autem maior obueniet,ſi & quicquid
lædebat,& ſine moleſtia,detractũ fuerit. Vt aũt hoc fiat, ante omnia conſiderare oportet,ido-
neuſne ſit ad eiuſmodi purgationem,qui morbo laborat.Etenim qui ſępe cruditate laborarint,
& q. tenacibus & craſſis ueſci conſueuerint,quiq; ſub coſtis tenſum & inflatũ uentrem habẽt,
vel eximiè calidum atque feruentem,aut in his locis inflammationes ſentiunt, omnes ad pur- H
gationes ſunt inepti.Hos itaque dimittere oportet:nam quo ad fieri poteſt, ęgroti humores ad
fluendum paratos eſſe conuenit, hoc eſt tenues minuſq; tenaces:ac meatus, per quos traijcien
tur,apertos eſſe,ne qua illos moretur obſtructio.Hæc nos quoque antea facere moliemur, cũ
aliquem purgare uolemus.In acutis uero morbis,ſi ſtatim inter initia primo die, uel non ulte- A.li.1.f 4.c.1 fol.71.h
rius ſecundo , purgatione uti uelimus, turgente materia , huiuſmodi præ parationi locus non
eſt,niſi quis fortè nactus fuerit occaſionem,aquam mulſam exhibendi,in qua hyſſopum,origa
numve,aut tragoriganum,uel thymum,uel pulegium,uel quippiam aliud humores attenuans,
incoxerit.Quocirca raro in acutis morbis, modo rationem adhibeamus,ab initio nobis medi
camenta uſui erunt,cum neque affligentes humores plerunque concitati ſint a principio : ne-
* ἀσσῶντες legitur in antiquo codice, quod eſt faſtidia cientes. que,ſi hoc adſit,ægrotus aptus ſit purgationi,uel ſe præparandi tempus idoneum nobis non ꝓ-
ſtet . Concitari uero & turgere humores dicuntur, cum motu uehementi agitantur:ac ab uno
loco ad aliud confluentes inter principia morbi hominẽ uexant,*doloreſq; ac titillationes affe
rendo ægrum quieſcere non permittunt.Hos ergo humores euacuare conuenit, in motu, agi-
tatione, & fluxu poſitos: qui uero iam aliqua in parte corporis conſederunt,neq; ullo alio au-
xilio

A xilio neq; purgãti medicamẽto prius mouẽdi sũt,q̃ cõcocti fuerint:tũ.n.& naturã euacuationi
adiutricẽ habebim⁹.Hęc.n.ſimul atq; cõcoxit,humores excernere,atq; ſuperflua reſecare cõſpi
cit̃ quo tp̃e iudicatio morbi quoq;,quã criſim appellãt,celebrat̃. Verũ quoties natura euacua-
tionẽ abſoluit,nulla inſup̃ op⁹ eſt medicina:cũ ãt ipſam mediocriter ac ſegnius peragit, qđ de
eſt,medicos ſupplere cõuenit.Illud uero nõ ignorare par eſt, raro euenire ut ab uno mẽbro ad
aliud humores cõfluãt:ſæpi⁹ accidere,ut aliqua in parte corporis q̄eſcãt,ibiq́; tãdiu maneãt,do
nec concoquant̃ toto morbi tp̃e,quoaduſq; ſoluat̃.Cũ ergo nõ ſolũ morb⁹ acutus fuerit,ueluti
pleureſis,ſed ẽt maxima cũ febre,multo magis cauẽda eſt purgatiõis exhibitio,p̃cipue cũ ægro
tãtis natura nobis ĩcognita fuerit. Alij nãq; difficulter purgari ſolẽt:alii modica potiõe ebibita
copioſè uacuant̃.Cũ itaq; febris uehemẽs nõ fuerit,ęgriq́; naturã noueris,ĩaniẽs medicamẽtũ
dabis,elleborũ nigrũ,aut aliud ſimile q̄ppiã,quorũ eſt ẽt diacolocynthis, quã nũc uſitato noĩe
hierã,hoc eſt ſacrã appellãt.Hæc cũ uarie cõficiat̃,q̃ ueratrũ aſſumpſit,nec ſcamoniũ hẽt,medi * de Rat. vict in mor. acu. cõ. 2. t.12.7.118. d
camẽtũ eſt eximie purgãs,in iis tñ,in q̄bus eductio cõuenit.‖Poſt aſſumptã uero purgationẽ ſta
tim hordei pulticulã ſorbere útile eſt,ut Hipp.inq̄t.Nã purgãs medicamẽtũ ut exiguũ ẽt fuerit
ĩ fundũ uẽtriculi deſcẽdat,oportet:In deſcẽſu cũ gula,& q̄cquid uẽtriculi gulã excipit,nõ ſolũ
A.l.1.f.4.c.5. fol.75.d B medicamẽti qualitate,ſed ẽt ſub̃a inter deglutiẽdũ appulſa inficiat̃,magnopere lędit̃:quare"uti
le eſt hordei cremorẽ deinceps ſorbere,p̱pterea ꝙ abſtergere,& inferius trahere põt, id qđ trã
ſeundo ſe meatibus implicuit,& tẽperare,atq; immutare medicamẽti qualitatẽ,q̃ mẽbris inſe-
dit.Ob hęc igit̃ Hippocrates iubet,ab aſsũpta purgatione ægrotos hordei pulticulã ſtatim bibe
re:nõ tñ eã dare cõſulit,cũ purgatio p̱cedere incipit,timẽs ne purgationis op⁹ diſſoluat̃. Quã-
uis interdũ data purgatione,aluus nõ egerit,uel ob ęgri naturã eiuſmodi:uel q̄a qđ purgare de
bet exiguũ fuit. Plerũq; ẽt ſtercus dẽſatũ atq; in aliquo inteſtino exiccatũ, qđ clyſtere ſubduci
op⁹ fuit,antea q̃ medicamẽtũ exhiberet̃,euacuationẽ p̱hibet. Põt inſuper natura ad urinã uer
gẽte,potio,q̃ ſubducere aluũ debuerat,nihil efficere.Interdũ quoq; cũ euacuatio fruſtrat̃, p̃ter
hoc,ꝙ nocumẽtũ aliqđ corpori affert,in nutrimẽtũ ẽt trãſit.Interim tñ in pernitiẽ,& uenenum
mutat̃.Cũ uero medicamẽta oĩa q̃cunq; purgant,uẽtriculũ lædãt,& maxime eius oſtiũ,qđ ma
xime neruoſum eſt,& acutiſſime ſentit excogitatũ eſt bene olẽtia purgantibus admiſcere,ne ſo
la atq; ſincera eorũ uis oſtiũ uentriculi attingat.Oportet ãt admiſta ſemina talia eſſe,q̃ & medi
camẽti malitiã retũdere,& ei⁹ opus impedire nequeãt:q̃q́; attenuare, & incidere ualeãt: & ut
A.l.1. f.4.c.4. fol.74.c craſſos humores ſecare,& uias p̱ quas educi debẽt,aperire &patefacere poſſint.Oportet"p̃terea
C ut cõmiſta ſibi inuicẽ medicamẽta cõſentiãt,neq; ulla in re diſcrepẽt.Diſcrepãt ãt,nõ cũ hoc bi
lẽ,illud pituitã trahit,utraq;.n.pari mõ euacuationẽ p̱curant:uerũ ſi hoc celeriter,illud tardius,
ab aſſumptione purgare incipit. Ita nanq; inæqualiter euacuatio celebrat̃,quãuis ſimul accepta
ſint.Inæqualẽ aũt euacuationem dico,ſi, cũ hęc deſiuiſſe uidetur euacuatio,alia rurſus incipiat.

HIERONYMI MERCVRIALIS FOROLIVIENSIS,
MEDICI HAC TEMPESTATE CLARISSIMI,
Iudicium De libro Theriaces ad Piſonem.

QVæ potiſſimum efficiunt,ut nõ facile à Galeni libris germanis hic reiiciendus ſit,duo ſunt.Vnum quia in eo nullum dogma Galenicæ doctrinæ cõtrarium cõtinetur,multa certe in ipſius ab oĩbus receptis uoluminibus tradita inueniunt̃,quam primam dicebat Gal.ipſe eſſe rationem explorandi libros Hippocratis,an ſint eius genuini: Alterũ eſt, ꝙ Serapion, Auic.Razes,Rabi moſes,& Arabes fere omnes,quorum nõ eſt contẽnenda auctoritas, hunc librũ tanq̃ Galeni indubitatum citant. Accedunt grauiſſima Pauli,& Aetii,qui fideliſſime Galeni ſcripta ad uerbũ in ſua cõmentaria trãſtulerunt,teſtimonia. Paulus quidem tum lib.7 docens modum conficiendi ſales theriacales,ipliſſima uerba ex hoc libro. adducit, ex Galeno ſe ea dicere profeſſus,tũ ẽt ubi de Satirio agit. Aetius uero lib.13. longũ de theriaca ſermo-
D nẽ inſtituẽs,oĩa fere ex hoc libro noĩe Galeni ſæpe addito tranſportat, & quanq̃ nõ ſit inficiandũ fieri potuiſſe,ut Paulus,& Aetius facile ſint decepti,ꝙ ſub falſo titulo hunc habuerint, ut etiam tp̃e Galeni multi ſimiles circunferebant̃, rationi tñ conſentaneum eſt,eos cũ habuerint libros,quibus tum genuinos Galeni ab adulterinis diſcernere, tũ ſingularem ordinem ſcire poſſent, integriores, quàm hoc tp̃e ſint,fuiſſe etiam intellecturos,an hic legitimus eſſet, itaq; nõ male fortaſſe quis ſtatuat,librũ hunc fuiſſe à Galeno ſcriptum,ſed iuuene adhuc. Nõnullis nõ leuibus coniecturis id confirmari põt,primo quia nullũ(ut alibi facere ſolet)ſuũ commentariũ citat,quaſi ante alia,p̃ſertim in q̄bus de medicamẽtis tractauit,eũ ſcripſerit. Deinde,ꝙ Demetrii Archiatri tũ uiuẽtis meminit,quẽ tñ primo de Antidotis ab ipſo ſene compoſito iam mortuum fuiſſe ſcribit, dũ Antoninus bello Germanico circa Iſtrũ occuparetur,quo tp̃e Galenus 34.ætatis annum prætergreſſus,ſecundo Romam ab Imperatoribus,accitus uenerat, ut is cõm.de libris proprijs teſtatur. poſtremo quamplurimorũ Imperatorum ſimul dominantiũ meminit, duos aũt,nẽpe M.Aureliũ,& L.Verum Galeno adhuc uiuo Imperiũ Rom.gubernaſſe,conſtat,ſub quibus Romæ bis fuit,ſemel qñ uix annis 30. natus erat; iterũ quando paulo prouectior,quo primo tp̃e ipſum Piſoni Imperatorum militiæ duci librum hunc ſcripſiſſe puto. At dices illud repugnare, ꝙ Marcum Imp.iam interiiſſe memorat, ideo q́; fieri non poſſe ut ſub duobus illis Imperatoribus liber à Galeno ſcriptus fuerit, cum L. Verus ante Marcum in itinere Aquileia Romam peſte obierit,ſolusq́; Marcus poſt diu regnauerit, ac nunquam ætate Galeni amplius duos Imperium tenuiſſe habeatur,Rñderi forte poſſet,pro Marco mortuo legendum eſſe Antoninũ Piũ: nã ſi Demetri⁹ Archiater obiit ante M.Aurelium,ut ſcribit primo de Antidotis;atq; is uiuebat cum Galenus librum de theriaca ſcriberet, ſane non Marcus ſed is erat Antoninus,quem etiam theriaca ob ualetudinem,ſicut tiliacis tabulis pectori faſciis alligatis ad curuitatem retardandam uſum eſſe,& ob longam,atq; ſatis uigentem ſenectutem,(nam 78.annum attigit)theriacæ magnã auctoritatẽ cõparaſſe haudquaquã rationi diſſentaneũ eſt,Quare ſi cõſtituamus hunc librũ à Galeno adhuc iuuene fuiſſe cõſcriptũ, arduũ non erit intelligere,cur in eo plurima uerba ab ipſo alias non uſurpata,fabuloſa aliqua, & ſtylus totus pene diuerſus reperiatur, norunt enim omnes,iuuenes plerunque in ſcribendo ambitioſos,non ita prudentes eſſe,at ſtylum in dies magis caſtigari,ut non mirum ſit, Galenum natura alioquin loquaciorem in iuuentute non eandem ſcribendi rationem,quam in ætate prouectiore,ſecutũ fuiſſe;qñ præſertim ad Piſonem uirum illuſtrẽ ſcribit,quod genus hominũ dũ alloqui iuuenes uolunt,in oratione artem quandam oſtẽtare nituntur,quaſique in ſermone laſciuiunt. Etenim Platonis in Phædro, quem ſcripſit iuuenis; ſtylum ſi comparemus libris de

Repub. atque Timæo in senectute scriptis, proculdubio plane diuersam in his loquendi rationem inueniemus, sic quoque, si libros E
priores de Placitis Hippocratis, & Plat. à Galeno ante 37 ætatis annum scriptos, libris Methodi, aliisque in senectute editis compa
remus, certe non parum scribendi rationem in utrisque diuersam agnoscemus; in illis enim fabulæ, & poetarum figmenta commi
scentur plurima, in methodo omnia oratione, & sententiis grauioribus tractantur. Iam uero de helenio, & trifolio quæ hic dicun
tur, partim ex uulgi sermone relata sunt (qualia non raro apud Aristotelé ipsum reperire licet) partim mendosa uidentur; siqui-
dem apud Paulum Aeginetam libro 7. cap. de Satyrio eadem ex Galeno de trifolio, sed diuerso modo citantur: quanquam, & hæc
potuit Galenus apud quempiam alium auctorem legisse, & ut acceperat, suis scriptis tradidisse, Nec quicq̃ nos moueat, ꝙ Razes
in suo continente, & Rabi Moyses in aphorismis sepissime hunc librum Gal. citent sub titulo de theriaca ad Cæsarem, qm̃ arabes
& alia Gal. uolumina sub aliis, quã nos, titulis habuisse uidentur, cũ de locis affectis inscriptum uolumé, scientiarũ libros, & de me-
dendi methodo, sanitatis ingeniũ uocent, similiterq; multa alia: nisi quoq; dicere licet, hunc librũ absq; titulo, & principio ad Ara
bas peruenisse, ipsosq; coniecturis aliquibus ductos, ad Cæsarem scriptum putasse. Nec forsan uero dissimile uideatur, totum illud
principium uel additum, uel immutatum fuisse; qñquidé nõ memini ex multis ueteribus, q librũ de theriaca citant, quemquam ad
Pisoné appellare, sed uel simpliciter de theriaca, uel de theriaca ad Cęsarem. Hęc oĩa argumenta scio facile posse refelli, & stylũ li
bri à Galenico non parum differe, uerumtamen auctoritas ueterum, q pro Galeni genuino hñt, tractationis summa illa diligentia,
exquisita totius theriacę naturæ compositionis, aliarumq; conditionum alibi à Gal. aut nullo modo, aut saltem non ita absolute
traditarum declaratio à posterioribus commendata, persuadent, ut à Gal. conscriptum uel saltem eius placitis minime contrarium,
& ob id neq; reiiciendum, neq; inter spurios habendũ putem: eo maxime, ꝙ nisi eius libri auctoritatem probatam habeamus, con-
dictiones theriacę, atq; omnia fere ad ipsam pertinentia hic tantum pertracta, unde solitam fidem mereantur, non inuenio.

F

GALENI DE THERIACA
AD PISONEM

Iulio Martiano Rota interprete.

Libri Dedicatio, Andromachi commendatio: & quid Galenum impulerit ad hoc opus scribendum. CAP. I.

ET hunc tibi de theriaca librũ, maxime Piso, diligẽter oĩa ꝑscrutãs, cũ ipse ul
tro de ĩdustria dedicaui, tũ q a aĩum tuũ ab huiusce medicamẽti cognitiõe
nõ abhorrẽtẽ aĩaduerti, quo tp̃e, sicuti cõsueueram, ædes tuas ingressus, &
aliis quã plurimis, tibiq; cõsuetis uoluminibus circũseptũ te offendi, & scri
ptũ quẽdã de theriaca libellũ, auide percurrẽtẽ inueni. Soles. n. à publicis G
occupationibus ociũ nact⁹, tp̃s oẽ in euoluẽdis antiquorũ philosophorũ li
bris, cõsumere. Vt igit̃ me tibi accedẽtẽ, blãdo primũ uultu, deinde uerbis
ẽt, excepisti, intermissam postmodũ lectionẽ, auscultantib⁹ nobis, ꝓsecut⁹
es. Nã & ego libẽter aures adhibebã, cũ op⁹ illud nõ incõcinne scriptũ esse cõstaret† à uiro quo
dã, cui nomẽ Andromach⁹ fuit, ꝗ artẽ medicã ad summũ usq; edocto, nec faciẽdo solũ, sed dicen
do ẽt, uehemẽter exercitato. Hic itaq;, ꝙ utroq; ꝑstaret, reliquos medicos ab suæ tẽpestatis Im-
peratoribus anteire, ut mihi quidẽ ṽr, creditus est: cui forsitã & patria aliq̃d, ad medicinã opti-
me cõsequẽdã, attulit. Nã ex insula Creta gen⁹ ducebat, q̃ credibile fuit, ut cõplures herbas, sic
talẽ uirũ ꝓducere potuisse, q humano gñi salutarẽ antidotũ cõponeret. Cũ itaq; tu huiusce ui-
ri libellũ legeres, plurimũ qdẽ ego gaudebã: admirabarq; magnopere, ꝙ reb⁹, q̃ ab eo scriptore
tradebant̃, mẽtẽ tãtopere adhiberes: nec poterã habere magnas gr̃as nr̃i tp̃is fortunæ, ꝙ te usq;
adeo studiosum medicinę cõspiciebã. Maior siquidẽ pars hoĩum aures tm̃ sibi demulceri uolũt
medicorũ orationib⁹: tu uero nõ solũ, q̃ ab eis dñr cũ uoluptate audis, uerũ ẽt multa, q̃ nõ expri
munt̃, insita tibi prudẽtia & aptè, & facile coniicis: ĩmo & peragẽda qdã sic accurate cognoscis
ac inspicis, ucluti nos, q magnis laboribus ista didicimus. Id qd' ego q̃ uerissime sum in te ipso H
cõtẽplatus, atq; magnopere demiratus, qñ charissimus oĩum tibi filius, urgẽte quadã equitandi
necessitate, summis femoribus ægrotauit. Sacris. n. certaminibus tũc ipse præeras, q̃ in honorẽ
deorũ Romanorũ celebrabant̃. Oportebat ãt eo tp̃e, nobiles ẽt puero eq̃s insidẽtes, atq; ꝓ con
ditione certaminũ ad numerũ discurrẽtes, ludũ quẽdã obire. Tũc igit̃ filio quoq; tuo ualde tene
ro coxarũ summitas à subiectis stragulis contusa, inflãmationẽ cõtraxit, & inde saniẽ collegit,
quã ꝑ incisionẽ educere op⁹ fuit. Ac puer qdẽ, ꝓinde atq; iã uir aliquis esset, pariter oĩa sustinẽs
apte curabat̃: putasses illũ ad instãtia mala fortiter tolerãda philosophorũ sermonibus optime
instructũ. Tu uero diligẽter adeo, ꝑsens cũ fores, inspiciebas, & oĩa q̃ à nobis fiebãt, annotabas,
ut si qñ min⁹ apte q̃ppiã fieret, instares illico, moneresq; ‖Nihil temere scd̃m Hippocratẽ agẽdũ.
Quãobrẽ ego singula diligẽtius obseruãs, ẽt plusquã cõueniat operosius q̃ppiã, qd' abs te fieret,
aĩaduerti. Nã si quod eorũ, q̃ à medẽte imponebant̃, apte minus insisteret, illud tu statim tuis
digitis ita trãsferebas, atq; sic decẽter uulneri coaptabas, ut mirabile foret spectare, tãtã te ma
nib⁹ prõptitudinẽ ostẽdere, ob amorẽ quo filiũ prosequebaris, ingeniũq; tuum ad oĩa uersatile,
quantã q sunt artẽ exacte cõsecuti. Quãobrẽ illud in te merito conspici posse uidebat̃, quod ẽt
sapiẽtissimus philosoph⁹ Plato, sicut par fuit, in quãplurimis sæpe speculatus, ueritatisq; neces-
sitate delectatus, asseruit, Quæ in nostram cognitionẽ ueniũt, nõ discere nos, sed reminisci, inge
nitamque

† *Gracè impressũ legitur* ὑπό τινός ἀνδρομάχου καλουμένου. *i. a quodã Andromacho uocato. In antiquissimo autem cod. legitur* ὑπό τινός ἀνδρὸς μάγνου καλουμένου, *i. a quodã uiro, cui nomẽ Magnus.*

6 Epid. com. 2. t. 25. 3. 164. b

A nitamq; humanæ menti rerum oĩum esse notitiã: quæ tum deniq; sese pandit, qñ usus expostulat. Vt igitur artis medicinæ peritiã in te filii solicitudo, nihil nobis tale expectantibus, aperuit, ita uir elegãs, & ingeniosus cũ sis, legendis de theriaca*uersibus intentus eras, procurabasq; cũ illius uires, & tẽperaturã congnoscere, tum qnãtitatis modũ, & usus opportunitatẽ intelligere.

Theriacæ commendatio, & dignotio, principiumq; Romanorum hac in re studium. CAP. 2.

A.l.2. su. 1. t. 1. fol. 522. g

NAm re uera celebratissima est apud omnes homines, partim ob promissionum certitudinẽ, partim ob actionũ efficaciã. Nullus.n. unq̃ tradiur occubuisse, qui cõmorsus ab hisce feris, q̃ cõsueuerũt necare, theriacã subito sumpsisset. Ac si quis prius ipsam bibat, indeq; paulo post ab aliquo serpente feriatur, irritum esse uenenum illud compertũ est: Quod sæpenumero complures magistratus, qui mortis, & uitæ potestatem hñt: & utrũ quæ promittit antidotus prẽstare queat, dignoscere uolunt: in hoĩbus ob aliquod perpetratũ facinus carnificinæ adiudicatis experiuntur. Nos autẽ, qui in hominibus periculũ facere non possumus, in aliis quibusdã aĩalibus uerum de ipsa iudicium sumere tentamus. Accipimus.n. gallos nõ domi enutritos, & contubernales nostros, uerũ syluestres, ficciori cũ sint tẽperatura: deinde iniectis serpẽtibus, illos, q theriacã nõ biberint, illico mori uidemus: alios autem, qui biberũt, cõsistere, & uitam ẽt post ictũ B retinere. Nonnunq̃ uero, & hoc pacto, num adulterata sit experiri cõuenit. Data prius theriaca, postmodum exhibemus medicinam aluũ subducentem: ac, si qui assumpsit non purgatur, optimã iudicamus antidotum fuisse, qm̃ purgari prohibuit eũ, qui purgantem medicinã assumpserat. Atq; hæc probatio nunq̃ nos fefellit, quin uerã theriacam agnosceremus. Multæ quippe fiũt ab impostoribus hac ẽt in re fraudes: uulgusq; sola theriacæ fama deceptum, ab istis, quibus ars est mercennaria, non recte compositam antidotum multa pecunia redimit: Etenim aliqui reperiũtur, qui quanquã ualeãt, toto tñ uitæ suæ spatio theriacã sine intermissione suscipiunt, pͣsertim qui pp sinistros, & illiberales mores securi non uiuunt, sed mortẽ sibi per insidias ab inimicis impendere semper existimant. Aliqui uero singulis diebus incolumitate corporis ducti theriacam assumunt, quẽadmodum nos Marcum Antoninum, qui paulo ante Romanum imperiũ summa integritate administrauit, & corporis sui temperamẽtũ exacta prudentia cognouit, abũde quasi delicato quodam cibo, usum nouimus. Ab illo.n. auctoritas medicamento amplior creuit, cum eius efficacia latius inter hoĩes diuulgaretur: siquidem cum Imperator uitam sanã traduceret, utilitatis fidem antidotus maiorẽ obtinebat. Verum Antonini quidẽ tẽporibus opus solummodo theriacæ cõis fuit sanitatẽ Principis intuentibus: his autem Imperatoribus, usus ẽt C publicus euasit. Licet.n. oĩbus nobis ab ipsis petere, & tradita p manus antidoto liberaliter curari, qm̃ non solum cunctos excellunt, q à diis imperium sint adepti, sed ẽt quia libenter in uniuersos oĩa bona Deos imitati conferunt: tantumq; gaudium concipiunt, quanto fuerint incolumitatem ab ipsis consecuti, maximam imperandi partem arbitrãtes, cõis salutis procurationẽ: q̃ res me magis in admirationem ipsorum traxit. Neq; enim de theriaca solummodo curam habent, uerũ ita sunt hominibus in rebus benigni, ut si qñ quispiã amicorũ antidoto egeat, mirandum sit quanta promptitudine, quãtaq; animi propensione, ipsam cõicent. Non.n. theriacæ cõpositionẽ in necessitatem usus differunt, sed repentinis occasionibus, improuisisq; euentibus, promptam, paratãq; decenter hñt. Quo tempore igitur Antipatrus, cui græcas epistolas scribere cõmittebant, & ob morum grauitatem, exactamq; rhetoricẽ artis peritiam honoris plurimũ deferebant, in renalem morbum incidens, grauia & irremediabilia pateretur, laude dignũ eorũ studium pro salute amicorum susceptum uidi, mirabilemq; in admouẽdis remediis cõcertationem. Sic.n. uariis differentibusq; symptomatis occurrentes, morbo repugnabant, ut optimi medici, & omne uitæ tempus in re medica exercitati consueuerunt. Amicam uero mihi præ cæteris Arriam, eximie cõmendatã, & ipsam ab Imperatoribus, q philosophiæ diligenter operam da D ret, & præcipue Platonis lectione delectaretur, non leuiter olim ægrotantem sanarunt. Laborabat.n. uentriculi languore, atq; ideo ita supine decũbebat, ut ne cibum quidẽ accipere ualeret: unde periculum ipsi imminebat, ne defectu nutrimenti periret. Tunc itaq;, sicut expertissimi solent medici, mulierem curarunt, uinum absynthio medicatum, me commonstrante, propinantes. Mox enim ut tale uinum bibit, & stomachum roborauit, & celeriter cibi appetentiam recepit. Illud uero, quod in filio tuo contigit, ut recorderis adhuc, credibile est. Collecto siquidem abscessu, tu quidem, ut bonus pater, incisionem tardabas: tempus autem festinam puris emissionem suadebat: illi dato medicamẽto nos ea in re magna sollicitudine liberarũt. Nam superimpositum emplastrum subiectum locum incisione citius aperuit, & omnem inclusam saniem sic eduxit, ut dolorem ea de causa puer deinceps sentiret nullum.

Cur è multis Antidotus componatur, insitamq; rebus omnibus esse uirtutem, quam ratione sensibusq; inuestigamus. CAP. 3.

TAlem igiẽ diligentiam circa hæc medicamenta, sicuti uides, cũ nostri Imperatores habeãt, merito theriacam quoq; summa cura conficiũt. Cum.n. singula, quæ imponuntur, ipsi diligenter adeo examinent, ut ne minimam quidem rem contemnant, propterea mirandos effect⁹ producit. Nã sicut nosti, theriaca, quemadmodum multis è rebus cõponitur, ita quã plurimos

usus habet. Quamobrem ego demiratus sum illũ qui primus ipsius cõpositionẽ est aggressus: ui E
deturq; mihi nõ temere, sed exacta quadã rõne, & exquisito supra modũ cõsilio, tot res miscuis
se. Nõ. n. sic & nos medicinarũ notitiã assequimur, queadmodũ qui se empiricos ab sola experiẽ
tia cognominãt. Illi. n. omissa disciplina, q rerum naturã inuestigat, quoties oblatos ægros nulla
rõne curãt, turpiter profitent se remedia partim ab insomniis, partim à fortuna, suscipere. Nos
aũt auxilia q rõ, & prima, & sola excogitare põt, summa consideratione diligentiaq; scrutãtes, A.l.2.t.1.ca.2.fol.92.b
magno studio reperimus: q aũt rõ non ualet inuenire, ea sensuũ iudicio perpendimus: plerunq;
tñ uni nõ fidentes, pluriũ censuram adhibemus. Neq;. n. ut calcẽ frigidã credamus, quãuis sit ut
nix alba, oculorũ duntaxat iudicio stãdũ esse arbitramur: aut rosam ꝑpterea ꝙ rubra sit, calidã
idcirco statim cõcedimus: Sed oculis tactu adiuncto, calcẽ tã calidã deprehendimus, ut fortiter
urat: rosam tã frigidã agnoscimus, ut leuiter refrigeret. Sic & in reliquis medicinis accurata sen
suũ opera cuiusq; facultatẽ inuenimus. Nã gustus nobis discernit illud acutum uel salsum esse,
ꝙ tale sit: hoc amarũ uel dulce, ꝙ eiusmodi. Tactus aũt q calida, & frigida, q sicca, & humida, cõ
trectãdo nobis manifestat. Multa quoq; nariũ iudicio exploramus, in primisq; medicinarũ ui-
res, quarũ integritatẽ odoris uehemẽtia, imbecillitatẽ eiusdẽ remissione, colligimus. Nos itaq;
sensuũ iudicio, q simplices medicinæ bonæ, secusve sint, cognoscentes, ipsas primũ experimur, F
inde sensu usuq; cõprobatis, postmodũ experiẽtiæ rõnẽ cõiungimus: quã ducẽ reb⁹ in oĩbus se
quẽtes, & simplicibus remediis, sicut par est, utimur: & cõmonstrãte artis uiã rõne, cõposita q
optima conficimus. Nã simul atq; didicimus morbi cuiusq; naturã, & uariã differentẽq; tẽpera
turã simplicis uniuscuiusq; nouimus, tũ remedia miscemus, q suæ cõpositionis diuersitate singu
lis ægritudinibus occurãt, oĩbusque hoĩbus artificiose cõueniãt, uariato tñ in singulis corpori-
bus medicamẽti mõ. Magnã. n. ut non ignoras remediorũ copiã prõptã habemus, & adeo mul-
tiplicẽ, ut non solum in cõpositis spectari multitudo uirtutis ipsius queat, sed in simplicibus ẽt.
Quorũ alia oĩbus suis partibus unã, & eandẽ uim ostendunt: uelut Scãmonia, q flauã bilẽ uiolẽ
ter educit: uelut Atticũ Epithymũ, qđ nigrã bilẽ per aluũ purgat: uelut granũ gnidiũ, quod pi-
tuitã, & oẽm aquosum humorẽ aperte subducit. Hæ siquidẽ medicinæ oĩb⁹ suis partibus, totaq;
sua subã, ꝑdictos humores extrahere cõspiciũtur. Neq;. n. fidẽ Bithyno Asclepiadi præstamus,
dicenti, tunc occasione data humores subita quadam mutatione fieri, qñ purgantur homines.
Nã cũ è molibus, & meatibus humana corpora cõstare semel supposuisset, atq; ideo negare co
gatur operationes naturæ, cõsentaneũ ipsi fuit, hunc ẽt de humoribus afferre sermonẽ: nimirũ
quia rõne caruit, prorsusq; fieri nõ potuit id qđ supposuerat. Quis. n. mẽte præditus credat, sta- G
tim ut medicina corpus attingit, humoris educẽdi substantiã ꝑcreari? Quis cõtra nõ facile sibi
ꝑsuadeat, humores istos suapte natura prius in corpore substitisse? Cũ uideat ictericũ quo tpe
purgãtẽ bilis medicinã accipit, & subito tã multã bilẽ excernere, & a pallore tã prõpte liberari?
Aquã uero inter cutẽ habenti, medicinã nõ reperiri, q cõfestim ut accepta fuerit, cõtentã in uẽ
tre aquã totã educat, qñ uel nullus, uel minimus humor in corpore superfit. Sed dogma puerili
ter seruans Asclepiades, ista se uidere dissimulat, inuectę, sicut dixi, sentẽtię fauens, mauultq;, ꝓ-
babiliter fingẽdo cũcta experiri, q uere ꝓpriã cuiusq; medicinæ facultatẽ concedere. Nos autẽ
cũ ante dicta fieri uideamus, & rõnẽ secuti, cognoscam⁹ posse nos uere naturalis cuiusq; medi
camenti uires fateri, ꝑdictas quoq; medicinas ingenita quadam facultate ꝓprios humores ex-
trahere plane scimus: quemadmodum, & in magnete lapide uirtutem quandam insitam, qua fer
rũ ad se rapit, bona ratione credimus. Deus enim est illa, sicut in hominibus, natura, prout sentit
Homerus, quæ similibus similia adducendo diuinas eo pacto suas uirtutes ostendit.

Simplicia medicamenta plerumq; compositas uires obtinere, diuersas corporis partes, & lædere & iuuare, diuersisq; diuersa conuenire. CAP. 4.

OMniũ ãt naturã ideo diligẽter inquirimus, ut facultatẽ accurate discamus, ꝑ quã agũt. Dũ H
itaq; scrutamur ista, deprehẽdimus alia, sicut dicebã, oĩb⁹ suis partibus idẽ, & posse, & age A.l.2.t.2.ca.1.f.91.h
re semꝑ: alia uero, q sicut partes diuersas hñt, ita uires dissimiles ostẽdũt, & actiones plerunque
tã diuersas efficiunt, ut contrarios effectus in humanis corporibus ab eis fieri uideam⁹, q res in
spiciẽtibus admirationẽ excitat. Siq. s. n. lapathij folia comedat, aluũ deiiciet: sin ãt mãducet ei⁹
semina, retinebit. Pari mõ quoq; galli ueteris ius, brassicę decoctũ, & cochlearũ marinarũ iuscu
lũ, uẽtrẽ ꝓuocãt: at ipsi⁹ brassicæ olus, & illorũ carnes comestæ, adstringũt. Aloes puluis, & ęris
squama, carniũ excrescẽtias in ulceribus cõprimũt, & illuc cõfluẽtes humores siccãt: ore ãt sum
pta corp⁹ totũ, & molliũt & expurgãt. Lac ipm si qs diuidat, cõtrarias facultates, & usus hẽt: se
rũ eñ ebibitũ, uẽtrẽ laxat, case⁹ emãsus eũdẽ cohibet. Iã uero qdã ex cõmistis uirtutibus quas
in se cõtinẽt, admirabiles adeo ꝓducunt effectus, ut ne fieri qdẽ posse audiẽtibus uideanẽ, nisi
ex euẽtu fidẽ oculis ipsi consequanẽ. Trifoliũ qđ uerno tpe cũ floret, hyacintho similis est, & se
mẽ agresti cnico parẽ gignit, si qs ualde decoquat, & ĩde cõmorsum à phalãgio uel ẽt uipera lo
cũ decocto abluat, ipm sanat, & illico dolores amouet: at si qs ali⁹ nõ percussus eidẽ aquæ partẽ
sanã imitat, similẽ cõmorsis lęsionẽ, totidẽq; dolores sentiet: ut re uera sũma admiratiõe dignũ
sit, eandẽ herbã, & ꝑcussis mẽbris sanitatẽ inducere, & sanis ꝑcussionis læsionẽ inferre. Rursus
medicinæ

A medicinæ q̃dam extant nullo pacto nutriendis hoĩbus idoneæ,ueluti cicuta,q̃ sturnos alit,nec in eis mortiferam uim exercet,in nobis autem uitæ calorem extinguit:Et ueratrum,qđ tametsi coturnices pascat,hoĩem tñ strangulat.Non nulla uero deprehendimus,quibus propriũ est par tẽ aliquam corporis solum offendere:quemadmodũ lepus marinus,pulmonẽ:cãtharides, uesicam exulcerant.Et rursus quibus insitum est,ut aliquod mẽbrũ ex oĩbus iuuent,unde male affectum iecur,eupatorium herba plerunq; ualde confirmauit,& unguẽtaria glans lieni pluries cõtulit,& saxifragia atq; betonica renibus multoties profuit.Sunt & aliæ,q̃ membris aliis conueniant medicinæ experiẽtia cõprobatę:quas nos,sicut dicebã,accurate ꝑscrutati,propriũ cuiq; ualetudini remediũ adhibemus,optimũ ut in alijs, sic in hoc quoq; magistrũ secuti Hippocratem,quem exactissimum medicinarũ artificẽ fuisse,cum alia multa probant ab eo tradita, tũ illud,quod ipse scribit in secundo epidemiorũ libro his uerbis:Medicamentorũ modos nouim⁹,

A.l.2.t.2.ca.150.fol.117.e

“ quibus singula quæq; fiunt:nõ.n.eodẽ modo cuncta,sed aliter alia rite componuntur. Nã quæ-
“ dã celerius,quædã tardius colligunt:parant ẽt aliter alia,uelut siccantur,tundunt,coquunt, &
“ id genus alia,donec plurima plus minuant,& quæq; singulis accõmodent. Præterea quibus in
“ morbis,morbi ætate,ualetudinis specie,uictus qualitate,anni tempore, conuenienter exhibeã
B tur,& id genus reliqua.Per hæc itaq;,ut uides,summatim nos instruit, monetq; ut medicinarũ naturã intelligamus,ut tp̃s, quo sumi debeant,exploremus,ut tẽperaturas accipientiũ inspiciamus.Reperiunt.n.re uera nõ nulli,qui tam facile medicinas sumunt,ut uel ipsas sæpe conficiãt, uel nulla in re saltem ab eis male afficiantur,interdũ ẽt in nutrimentũ commutent. Aliqui uero medicinis accipiendis inepti sunt eo usq;,ut statim ab initio ipsas auersentur, & inde stomach⁹ eorum subuertatur,demum ante quàm illa procedere incipiat,ipsi facile dissoluantur.

Quid medicos induxerit,ut plura simplicia commiscerent: quisq; primus uiperas Theriac impoſuit. *CAP. 5.*

HAec igit̃,ut ego quidẽ arbitror,ueteres medici quotquot optimi fuerũt,cũ ab Hippocrate didicissent,tã optimas medicamẽtorũ cõpositiones inuenerũt,cõpõnis artẽ ex ingredientis cuiusq; tẽperatura mutuati.Nã,si q̃ nimiũ intẽsas qualitates hẽbãt,aliorũ admistione retũderunt:si q̃ nimiũ acres,hebetarũt:ac postremũ in singulis morbis uarietate ꝑspecta,& in singulis hoĩbus tẽperatura ꝓpẽsa,magno artificio medicinas administrarũt. Quãobrẽ,opinor,& hãc ipsam theriacã, de qua nobis totus hic liber accurate disceptat,ẽ plurimis & optimis reb⁹ appararũt.Nã,cũ ex una parte aĩaduertissent,nec serpentiũ ictus euadere,nec uenenorũ insidias euita
C re nos posse,sed utraq;de causa mortẽ incurrere:ex altera uero cõsiderassent,tãtopere naturam hoĩum inter se differre,ut qđ uni ꝓdest,alteri nõ cõferat:merito sunt multiplicẽ,& exquisitam ipsius cõpositionẽ moliti,ut hoc noĩe foret in oĩbus hisce necessitatibus remediũ p̃sentaneũ,& usu tã opportuno apud oẽs gẽtes summopere celebrata. Siquidẽ mihi nihil tã difficile uĩ ĩ uita †q̃ serpẽtes & uenena uitare nõ posse.Nã cætera q̃ nobis excidiũ ĩferre queũt,euadere fugiẽdo possum⁹:at ista,q̃a caueri nequeũt,facile decipiũt.Etenim sæpe un⁹,& alter uenenũ sibi ꝑ ĩprudẽtiã assumit,nẽpe q̃a nõ intelligit,q̃d uitet.Itẽ alius ab insecto,uel serpẽte,nõ aĩaduerso ꝑcussus,quã primũ interit.Memini ẽt me in historiis legisse, ꝙ dux q̃dã cũ Romanis bello nauali dimicatur⁹, aĩaduertẽs se militari manu ĩparẽ(Cartaginẽsis hic fuisse tradit̃)ollas multas ĩpleuit serpentibus,q̃ cõfestim interrimere solẽt. Cũ itaq; testas opertas oẽs repente in hostes iaculat⁹ fuisset,nec illi q̃d inclusum foret,suspicarent̃,atq; ideo sibi nõ cauerẽt,nõ.n.cõsuetũ fuerat eiusmodi tela mitti,breui tp̃e q̃ plurimi serpẽtib⁹ icti cecidere.His artib⁹ uir iste, tãq̃ alter serpens & ipse foret,in bello usus,multoties hostiũ manus effugit.Quãobrẽ,& uobis principibus ad euitãdũ ĩsidias,& exercituũ ductorib⁹ in uarios bellorũ euẽtus, necessariã hãc antidotũ existimo, q̃ sane quondã licet sine uiperis cõficeret̃,plurimũ tñ aduersus hæc oĩa ualebat.Inde medici cũ
D huic uni inuigilarẽt:& quo maxime p̃sentanea fieret,quid adderent,inter se cõsultarent:medicus quiddã excogitauit,uiperas admiscere.Ferũt hunc uirũ Andromachũ fuisse,medicũ, cõmemoratione dignum,qui non multis ante nos annis fuit. Cõuixit.n.Neroni,cui libellũ uersibus scriptũ dicauit,in quo Theriacæ cõpositionẽ,& ꝓmissiones tradit.Subscribã ãt illius carmẽ,ne uir elegãs adeo cum sis,ipso careas.Illud tantum prius dicam, theriacam duabus de causis merito,& ab eo qui sic ipsam admiscuit,& à nobis deinceps appellatã,simul quia morsibus serpentũ maxime succurrat,simul quia uiperinas carnes admistas habeat.Sunt autem carmina hæc.

† τῶν δηλητηρίων φαρμάκων καὶ τῶν δακετῶν θηρίων. i. q̃ *deleteria medicamenta, & ictu ferientes bestiæ.*

Prima pars poematis Andromachi continet operis dedicationem, Theriacæ nomina,promissiones:& postremo dosim,modum assumptionis,& tempus. *CAP. 6.*

ANtidotum multis insignem uiribus audi
 Cæsar,qui nobis ocia tuta facis.
Tranquilla hæc,hilarisq; suo,pariterq; serena
 Nomine,cyaneos non timet una sinus.
Non,siquis cupidis expressa papauera labris
 Hauserit,exitium pocula sumpta ferent.
Non,siquis gelida compleuerit ora cicuta,

Siquis hyoſcyamum,ſiue aconita bibat. E
Non ſi cantharides,aut præſens morte uenenum
Colchi tuum ſumat,feruida Thapſe tuum.
Arida non dipſas,non clarus fraude ceraſtes,
Non feret impræſſo uipera dente necem.
Incaſſum cauda conſurget ſcorpius unca:
Nec ſubitos luctus aſpis iniqua dabit,
Non ptyas audebit calido progreſſa cubili,
Vt prius aduerſa comminus ire uia.
Nullus ob hæmorrhi ſtillabit uulnera ſanguis:
Nec tumidos faciet preſſa dryina pedes.
Claudere non cogent odioſa phalangia ſummum,
Concuſſu tremulo, frigoribusq; diem:
Non hydrus.Nec ubi torret Sol æquora cancro,
Cum petit arua minax,concitus atq; furit,
Ora trahens multa cherſydrus cæde cruenta, F
Supremum uitæ ducet in exitium.
Hac fidens, æſtu per rura uagabere Cæſar,
In Libico quamuis progrediare ſolo.
Nil oberit ſicci tibi ruris alumna rubeta.
Nil geminum tollens amphiſibæna caput.
Hæc rurſus ſtomacho præſens medicina tumenti eſt
Hæc ab anhelanti pectore tollit onus:
Aut intus toto cum ſpiritus undiq; uentre
Fluctuat,& ſurdis uiſcera pulſat aquis:
Diraq; cum miſerum dirumpunt tormina uentrem,
Et ſaliunt longi membra dolore coli.
Sanat item croceo ſuffuſos ora colore,
Regius is ſolito nomine morbus erit.
Hi poſitas nolunt miſeri contingere menſa,
Nec,ſiquis uitæ tempora longa daret.
Sed ſibi diſſimiles oculis animiq; dolore, G
Contemnunt medicæ,quis putet?artis opem.
Inuadet quoties hydrops mala,corpora liuor
Inficit,hoc fies liber ab antidoto.
Hinc hebetes oculi ſibi priſtina lumina ſument.
Hac phthiſis incipiens victa recedit ope.
Sola poteſt in ſe collectos ſoluere neuos,
Pendula tunc aliquis tentave colla gerit.
Nec ſinit,ut membrana,leues quæ pectore ab imo
Sepſit pulmones,uicta tumore premat.
Hac etiam magno ueſica dolore leuari,
Horrifici ſtimulis ulceris icta ſolet.
Sola poteſt clauſos penis reſerare meatus,
Irrita quos urit,ſollicitatq; Venus.
Cinxerunt lumbos renum quandoq; dolores, H
Hauriat hæc aliquis pocula,ſanus erit.
Sola poteſt eadem multis accepta diebus,
Tollere de læſo pectore puris onus.
Neu te dira lues,neu lædat noxius aer,
Hanc cape,cum primo eſt Sole reuecta dies.
Hacq; canum rabiem fato impedente fugabis,
Cum trepidat moriens,& ſitit æger aquas.
Inſomnes demum quibus eſt mos ducere noctes,
Conciliat ſomnum,peruigilesq; leuat.
Pondus erit quantum creuit faba,quam pater atro
Atq; reſtagnanti flumine,Nilus alit.
Ipſe tribus cyathis præſcriptum dilue pondus
Antidoti,cyathis igne calenis aquæ,
Sic commiſta,tibi uel claro mane bibatur,
Vel cum nox primam protulit orta facem.

A Morbi certa dabit crudi solatia, mane
Sumpta, quibus tristis lux solet esse magis.
Vespere, cui magnos nox aduehit atra labores,
Languenti custos, atque leuamen erit.
At qui calcati morsu serpentis anhelat,
Ignarusve doli toxica nigra bibit,
Et cùm mane nouum, & cum se Sol abdidit vndis,
Sumat, ab æquali pondere tutus erit.
Hactenus & pondus, uiresque, & tempora Cæsar.
Quod superest, dicam quo facienda modo.

Secunda pars Poematis Andromachi continet compositionem pastillorum ex uiperis, & scilla pondus eorum, quæ ingrediuntur theriacam, modum commistionis, & postremo Aesculapij inuocationem. CAP. 7.

VIpera principio, cura obseruata procaci,
Protinus est celeri corripienda manu.
B Namq; ubi tristem hyemem pepulit clementior aura,
Arcta solet cæcæ linquere lustra domus.
Et passim uiolis carpit vernantia prata,
Dum viridis quærit semina fœniculi.
Nam facit hæc cernant serpentes acrius herba,
Quos alit in cladem tarde bubulce tuam.
Deprensis igitur summum caput, imaque cauda,
Demenda, hinc quicquid uenter inanis habet.
Infert nam fœuos hinc, atque hinc uipera luctus.
Et squammis caudæ dira uenena tegit.
Ceruicisq; ideo tantum caudæq; secabis,
In pugnum quantum est alta reducta manus.
Sanguine sed mistum caueas stillante uenenum,
Verè hilarem nam sic experiere diem.
Hæc ubi rite tibi fuerint perfecta, subinde
C Vipereas carnes fictilis olla coquat.
Ante tamen misces frondem graue olentis anethi,
Et quantum satis est prouidus indes aquæ.
At cum panda fluunt resoluti corporis ossa,
Cumque tument flauæ noxia terga feræ,
Exime uipereas, confusa cadauera, carnes.
Exemptas, longa uentilet aura mora.
Hinc spinas tacita prudens subducito mente,
Quas bene si tractes sentiet apta manus.
Adde laboratum panem, ne uipera formam
Tusa neget rotulis, ne pereatve liquor.
Inque cauo dudum postquam hæc uersaueris orbe,
Finge rotas, aptum det quibus umbra locum.
Inde capillato scillam cum cortice sumptam,
Pulte linas, medio constituasq; foco.
D Ac cineris rutili cumulos superingere, donec
Reddatur scillæ mollius igne caput.
Signa dabit, feruens positos cum discutit ignes:
Excute, & ut leues dempseris exuuias,
Tres scillæ partes, erui compone duabus,
Pistilloq; crepet concaua pila diu.
Ac minimos tandem contusa premantur in orbes,
Quos procul a radiis mitior umbra tegat.
His igitur lancem primum cumulabis, & octo
Bisq; decem drachmas accipe, bisque decem.
Dimidium superadde rotæ, quam uipera fecit,
Et piperis longi sit quoque pondus idem.
Sitque opij tantum, tantum medicaminis eius
Quod grati nomen magma coloris habet.
Inde, quater ternas mutato pondere drachmas
Iridis, & siccæ protinus adde rosæ.

Addaturq; tui radix dulcissima succi, E
Et dulcis tantum seminis inde napi.
Scordion iungas, & odoribus inclyta semper
Balsama, qui syrio mittitur orbe liquor.
Tum quæ suspendas æquata cinnama lance
Coniice, & agarici par quoque pondus eat.
Hinc superest myrrham, costumq;, specuq; reuulsum
Corycio, fragrans imposuisse crocum.
Et casiæ calamos, & quam tulit India nardum,
Teq; arabi schœnum gloria prima soli.
Inde nigrum coniunge piper, thurisq; nitorem,
Diuite quod fœlix rure Sabæus alit.
Nec tu dictamnum, nec tu quoq; pontica rheon
Defueris, stœchas, marrubiumq; uirens,
Atq; apium petris quod nasceris, & calamithe,
Afraq; cum lachrimis ò terebinthe tuis. F
Et foliis gramen quinis, & zingiber ardens.
Singula sed drachmas sex tibi quæq; trahant.
His etiam polium drachmis se quatuor addet,
Addet se polio proxima pinus humi.
Cumq; racemifero Celtarum nardus amomo,
Et styracis lentor, feruidaq; herba meon.
Atq; humilis quercus semen, pontoq; petita
Phu, quibus accedet Lemnia terra comes.
Nec non malabathri folium, miscebis, & assam
Chalcitim, fibras gentiadasq; simul.
Inde tenax gummi, pressaq; hypocistide succus
Adsit, & hinc fructus balsame parua tui.
His etiam anisum, seselimq; his iungere mollem,
His cardamomum, fœniculumq; uelis.
Atque atram lachrimam, Nili quam spina remittit, G
Quæq; suo thlaspis semine nomen habet.
Hypericon rursum, pallens miscebis & ammin,
Nec drachmis totidem plus sagapenus eat.
Pondere dimidio tum quos sibi castor ad Istrum
Ore secat testes, imposuisse decet.
Quin nec Aristolochi radix, siccumq; bitumen,
Candida nec desint semina dauce tua.
Deniq; cum panacis succum, centaurion atque
Addideris, finem chalbanus ipsa dabit.
Antiquo primum solues tamen omnia uino,
Humida quæ fuerint, ut liquor, & lachrimæ.
Tum, quæ sicca uides postquam contusa minutim,
Cecropio pariter iungere melle uelis.
Hæc qui nos primus docuisti maxime pæan
Adsis, seu Triccæ te iuga summa iuuant,
Seu Burrina magis, Rhodos, aut Epidauria tellus, H
Adsis, & regi fer tua dona meo.
Stirpe tua natam Panaceam, namque salutem
Ille datam puro semper honore colet.

Cur Andromachus Viperam potius, quàm serpentem alium Theriacæ admiscuerit, deq; Cleopatræ morte diligens historia. CAP. 8.

IN his itaq; carminibus Andromacho non inscite compositis, illud mihi cõsiderationedignũ esse uisum est, cur è tam multis serpẽtibus non alicuius alterius, sed uiperę solius, carnes idoneas iudicarit, quæ reliquis in Antidoto positis misceantur: nam, ut uides, nihil ipse de hac rescripsit. Mihi uero præ cæteris uiperæ non tam noxiam in se uim habere uidentur. Basiliscus .n. serpens parumper flauus, & tres in capite eminentias habens, tñmodo conspectus, & si quando sibilat auditus, uidentes se, & audientes necat: atq; si quod aliud animal, illud etiã mortuum attingit, statim morit: hinc aiunt omne aliud reptiliũ genus cauere ne basilisco uicinũ habitet. Dryinus & eiusdẽ generis, sed diuersi sexus Dryina, in radicibus quercuum uitã agit, & adeo pestifera qualitate præditus est, ut supra se transeuntium pedes quidẽ excoriet, crura uero tota

A ualde tumefaciat: ac quod admirabile magis adhuc est, si quis ægrũ curare uelit, medicantis manus pelle mulctentur. At si quis forte Dryinum occidere contendat, tradunt eũ, q̃ id facere aggressus fuerit putare oĩa bene olentia male olere, nec quicquã aliud olfacere insuper posse. Hemorrhus, & alterius sexus hæmorrhois, similem suorum nominum significationi læsionẽ inducunt. Nã qui demorsi ab his fuerint, sanguine per os, nares, & uniuersum corpus erumpẽte, moriuntur. Sicut à dipsade percussi sitis incendio misere pereunt: nam supra modũ sitientes, & uehementer æstuantes, atq; nõ nunquã fatiscentes intereunt. Acontias uero se ipsam ualde protẽdit, & sicut iaculum hoĩem inuadens, eum interficit. Aspis quædam reperitur nomine Ptyas, q̃ perinde, ac si tũc ratione prædita foret, æstimata interualli distantia, collum eousq; extẽdit, vñ possit iter facientibus cõmode uenenum inspuere. Horum itaq; serpentium uno (siquidem tria sunt aspidum genera, Ptyas, Chersea, & Chelidonia) Reginam ferũt Cleopatrã cum vellet custodes fallere, citra suspitionẽ repente sibi mortẽ cõsciuisse. Nã Augustus, qui Antoniũ uicerat, & Cleopatram uiuã capere, & uiuere uolebat, magna, ut par fuit, diligẽtiã ipsam seruabat, quo tã insignem fœminã Romæ in triumphũ duceret. Id Cleopatra cũ persensisset, & elegisset ẽt tum Regina potius è vita decedere, q̃ priuata de se Romanis spectaculũ pbere, hoc serpẽtis gñe sibi
B mortẽ inferre decreuit. Conuocatis itaq; duabus fidissimis ancillis, Naera & Carmione, quarũ ministerio ad cultum corporis utebaẗ: nã altera capillos decẽter cõplicabat, altera scite unguiũ putamina rescindebat: iubet contectam ficubus, & vuis ptyadẽ inferri, vt, sicuti diximus, custodes lateret. Inde periculo in ancillis prius facto, num celeriter serpens illa necaret, ut uidit eas celeriter interiisse, deinceps illã sibi admouit. Quo facto, tradũt Augustũ vehementer admiratũ cũ ancillarũ beneuolentiam, q̃ dominam etiã in morte sequi voluerunt, tum Reginæ magnanimitatem, q̃ generosam mortẽ seruili uitæ prætulerit. Siquidẽ ferunt, Cleopatram inuentã fuisse dextra manu regium gestamẽ in capite detinere, ut mortua quoq; spectantibus Regina appareret: Id qđ de Polyxena tragicus poeta scribit. Nã ẽt si a Pyrrho iugularetur, tñ mẽtẽ adhibuit, ut cũ decore caderet. Qui uero nobis, & mulieris ad fallendũ sagacitatẽ, & aspidis ad occidẽdũ celeritatẽ uerbis extollere uolunt, Cleopatram inquiunt magnum primo, ac ꝓfundum vulnus brachio suo dentibus intulisse, deinde uenenum, quod prius ex aspide parauerat in pixide quadam ad se allatum uulneri infudisse, atq; ita ueneno corpus subeunte, non multo post insciis custodibus uitã leuiter finiuisse. Verum hæc non sine animi uoluptate narrauimus, ut tuo discipli narum oĩum desiderio satisfaceremus, & per ista intelligeremus, q̃ celeriter hi serpentes mortẽ
C afferant. Nam re vera serpentes isti velociter interficiunt, sicut ego sæpe in magna Alexandria spectaui. Cum.n. aliquem hoc supplicii genere condemnatum sine longo cruciatu dilationeque necare uolunt, aspides illorum pectoribus admouent, ambulareq; parumper faciunt, atq; sic ipsos breui perimunt. Vides ne igitur quomodo nos merito nullum id genus serpentum antidoto commiscemus, ob tam magnam, quam in corporibus suis uim mortiferam continent?

Cur uipera Theriacæ integra non imponatur, multaq́; ex animalibus remedia haberi. CAP. 9.

Atqui ne uiperas quidem totas in theriacã mittimus, sed capite amputato, & cauda, id qđ superest accipimus. Et hoc neq; forte fortuna, neq; sine rõne facimus: uerum quia uiperarum capita humorem pessimum, hoc est ipsum venenũ, continent: propterea igitur capita recidimus, ut minus viperinæ qualitatis antidotus habeat. Nam uiperarum capita facultatem obtinent veneni conficiẽdi: sicuti conuoluta uasa, seminis: & muliebria ubera, lactis. Ex reliquis autem omnibus uipera caput habet ad lædendum aptius. Ferunt.n. ipsam ore adaperto maris semen excipere: quod cum fecerit, insertum illius caput præcidere: huncque uiperis esse congressus morem: ex eo semine postea natos fœtus, natura tacite ultionem procurante, genitricis uentrem rodendo diuidere, atq; ita foras exilientes, in patris uindictam matrem occidere. Hæc nobis Nicander suis in carminibus eleganter describit. Sunt autem hæc:

D

O triuium moneo fugias & aperta uiator,
Distinctis maculis quoties mas uipera nigris
Congressum uitat, dentesq́; subire maritæ.
Diffugit, exardens tunc illa cupidinis ira
Insequitur, saltuq́; uiri conatibus obstat.
Donec ab occursu, & ueneris dulcedine captus,
Vxori demens caput inserit: illa mariti
Ora fouet, lambitque diu, compressaque tandem
Colla secat. Tali prægnans de semine gestat
Progeniem, matris fraudes, cædemq́; parentis
Vlturam, fracto cum mox prorumpit ab aluo.

Caudas uero, & extrema corporis amputamus, tanq̃ caudæ partes, puto quia magis sordidũ humorẽ ad se trahunt: nã frequenter cũ moueant plurimũ attrahũt, ueluti & pisciũ caudas ob assiduũ motũ magis nutriri dicunt, Ne uero ulla te capiat admiratio, si hisce partibus adẽptis, reli-

qua

qua uiperarum membra potentiorē antidotū efficiant,ex ingenita admiſtaq; carnibus ipſarum E iuuandi facultate,qñ & aliorū animaliū multas partes ſtrenuū nō paucis morbis auxiliū præſtare ſciamus,ut capita muriū,q̄ cōbuſta,& ex melle inuncta alopecias ſanant. Itē milui caput laborātibus podagra ſuccurrit,ſi quis ipſum ſine pēnis exiccet,& ex eius puluere quantū tribus digitis cōtinere pōt,cū aqua bibere uelit. Sunt etiam quædā membrorū partes,q̄ ſępenumero ſolæ certos affectus ſanare queunt,ut ſiccatū cameli cerebrū,quod ex aceto bibitū epilepticos liberat.Idē & muſtelæ cerebrū pōt,ut hirūdinis ſuffuſiones tollere cū melle ſumptū,& ouiū itidem melli cōmiſtum pueris in amiſſione dentiū prurientibus ſumme cōferre.Siquis autē Taurini Cornu ramenta cū aqua deglutiat,ſanguinis eruptionē detinebit.Cremata uero femorū oſſa ſanguinē ſupprimunt,& ſæpe hoc idē remediū ſolutā aluum quoq; continuit. Ceruini cornu ſcobes exuſtæ;uinoq; admiſtæ poſtea ſuperimpoſitæ,cōmotos dentes firmāt. Id quod & bouis talū facere dicunt:ſed hic cū melle ſumptus rotūdos lumbricos educit,& cū aceto mulſo ſplenē liquefacit,ac utiligines albas delet,& uenerē nō nihil excitat.Caſtoris inſuper teſticuli poti conuulſiones ſanant.Amplius multa reperiuntur aīalia,quorum,fel,pinguedo,medulla,pellis,lac,ſanguis,& exuuiæ ut ſerpentum,hoībus auxilio eſſe poſſunt:& quod plus eſt: quorundā fimū ēt cōtuliſſe nouimus.Nā bubulus ſiccatus,& cōbuſtus menſura trium cochlearium hydro F picis auxiliū præſtat Murium aūt aceto cōmiſtū alopeciis medeť,ebibitū uero calculos ueſicę cōminuit.Iā uero anſerū adeps oleo roſaceo cōiunctū,inflāmationes curat. Hyænæ fel ex melle inunctū uiſum acuit,& ſuffuſiones diſcutit.Equi fluuiatilis coriū uſtū,& ex aqua impoſitum,adenum abſceſſus diſpergit.Viperæ pellis attrita,& alopeciis impoſita,capillos mira quadā celeritate reſtituit.Aſpidis ſenectā ſi quis terat,& ex melle inūgat,maxime uidebit. Demū magn⁹ eſt harū rerum numerus, q̄ nūc recenſere intempeſtiuum arbitror,ne ſermo lōgius,q̄ par ſit,pꝛuehať,cū ea,quæ hactenus attulimus,ad cōprobandum quod propoſueramus ſufficiāt.Illud certè cognitione tua dignū exiſtimo,tota multorum aīalium corpora nobis prodeſſe,uelut Cācer in fluminibus uiuens,qui cōtuſus,& impoſitus iacula,& infixos ſtipites extrahit. Cātharis quoque ſimiliter attrita,ac cum radice uitis albæ bibita,lumbricos eijcit. Scorpius ſi aſſatus cū pane comedať,calculos in ueſica rumpit:Idem faciunt,& lūbrici terræ cū uino hauſti. Quod ſi qs eos attritos ex uino mulſo capiat affectus regio morbo,q̄ primū purgatus liberabiť. Sæpenumero & cū ceroto roſaceo podagricis impoſiti eorum inflammationes leuarūt.Accipiter in unguēto ſuſino decoctus,obtuſam oculorū aciē reuocat. Scarabeus aurū doloribus ſuccurrit,ſi oleū in quo ferbuerit,auribus inſtilletur.Galerita poſtq̄ toſta fuerit,comeſta,coli dolores aufert cum G oīum admiratione.Atq; ut plus ēt uirtutē in corporibus aīalium poſitā mireris,illud inſuper tibi comemorabo.Multa ſunt,quæ ſolū inſpecta uim ſuā oſtendunt,ut ſtellio, quem ſi ſcorpiones intueantur, immobiles,& demum mortui redduntur. Amphiſibæna ſerpens eſt ſimilis nauigio proras duas habenti,ipſi.n.natura propter abundantiā materię duo capita eſt elargita:hanc amphiſibænā ſi prægnans mulier tranſcendat,fœtū corrūpit,& abortū facit. Quā ob rem minime mirū eſſe debet,uiperas quoq; partib⁹ illis amputatis uim quādā auxiliatricē obtinere. Opinor .n.diligenter oſtendimus,interdū totum aīal,interdū animalis partem etiam minimam,iuuare.

Quomodo quæ noxia ſunt,interdum prodeſſe queant:unamq́; in compoſitis medicinis qualitatem ex omnibus reſultare. CAP. 10.

ILlud uero ſcrutādū potius eſſe duxi,quod pleriſq; admirabile uř,quo pacto eadē aīalia,quæ nobis inimica ſunt,& hoīem cito perimunt,ſi ipſorū morſibus īponanť,auxilio eſſe poſſint,& ſola hoīem ab ea noxa ſeruare.Huic q̄ſtioni uetus q̄dā oratio reſpondet† uirulētas beſtias, ſi quidē attigerint humanū ſanguinē,qui dū mordent egrediť,necare:Sin non attigerint,ſed ſolū deuorentur,cōmorſos ſanare poſſe:id quod de Helenio à Gręcis,Nico ab incolis appellato,memoriæ proditum tradunt. Dacas.n.& Dalmatas inquiunt telorū cuſpides helenio confricare, H idq́; hoc pacto uulneratorū† ſanguini cōgrediens occidere poſſe:at ab eis mādacatū innoxium eſſe,nullumq; ex eo cibo nocumētū prouenire,quin,& ceruos ab eis ſagittis cōfoſſos nullā comedentibus læſionē inferre.Verū hæc reſpōſio ſatis mihi non eſſe uideť ad inuentionē illius,qđ quærimus,cū experientia ſola nitať,& tm̄ id,quod euenit,exponat. Nā medicos,qui ſolū experientiā ſequunť non admittimus,qm̄ & ipſi,ſicut uulgares faciūt,quæ uident inſpiciētes,rerum euentū quidem miranť,ſed euentus cām ignorāt.Quorū alii,quia ne rerū quidē originē diſcere quærunt,ſed ipſam rōne inuenire negligunt,tm̄q; facta annotant,& ſibi ſatis eſſe ad medicādū multoties uiſa dicūt,eodē ut uides mō,quo uulgares admiranť.Alii p̄dictis diligētiores,fatenť quidē oportere medicos hiſce de rebus reconditā magis,q̄ uulgares habere cognitionē, ſed cū ipſam inuenire nequeant,inquirere ſuperuacaneum exiſtimāt.Nos aūt qui maiorē illis curā arti medicæ impendimus,& euēta ſolum uulgariū more inſpicere nolumus,experientiā nō reiicimus,ſed experientiæ rōnē quoties licet,coniungimus, atq; ita neceſſario rationalē perfectāq; medicā artē habemus;nec ut ſolū inueniam⁹,quo pacto aliquid fiat inuētioni operā damus,ſed ut aliquid ad medēdū utile ex inuēto diſcam⁹. Atq; ideo rōne hic quoq; certabim⁹ aliquid īueſtigare,qđ euentus cā eſſe poſſit;eſt.n.admirabile q̄ prōpte celeriterq; hoc etiā,tāquam reſpondens

A.l.2.t.2.ca. 147.t.117.d

† Quædam animalia,ſi mordendo humanū ſanguinē attigerint, q ex morſu excernitur, necare.
† Sanguinem ubi attigerit.

A dens & cōsonū quippiā,inquirēdi studio reperiat. Atq; quo magis fide dignus sermo noster ha
A.l 4.f.6.t.4. c.11.fo.502.f beatur,a quibusdā aliis,q̄ quotidie fieri uidemus,oñsionē moliemur, siue foris tm̄ imponant, siue per os ēt intus accipiant. Demorsis a crocodilo crocodilinū adipē summe cōtulisse nouim⁹ obtritis mēbris impositū. Muris aranei morsus,qui ēt ipsi interficiunt,ab eodē mure araneo cō tuso & imposito,sine dolore sanat. Eodē mō & a uipera ꝑcussi liberant,siquis illā atterat,& vul neri coniungat. Atq; hæc,nr̄a quidem sn̄ia,sicut dicebā,non absq; rōne contingunt. Nam cum tantam uim non hēant ut illico necare possint, paulatimq; in profundum corporis uirus serpat (id qđ & in cataplasmatis euenire conspicimus,cū moderatum uigorē in se hēant)sanare impo sita,non occidere queunt. Id uero qđ in theriaca contingit,apertā magis rōnem continet. Asse ro.n.bestiolas istas lethiferas ꝑ pea commorsis a se hoībus auxilium præstare, quia maiorē par tem uenenosæ facultatis cum capitibus ipsarum amputamus, minorem aūt reliquo corpori cō fusam conuenienti ꝑparatione obtundimus. Nā & earum truncū cadauer elixamus,& non par uam salis,& anethi quantitatē aquæ cōmiscemus,non solum,ut hmōi mistură suauiorē redda- mus,sed ut uiperarū carnes eliquemus, atq; ita uel parum, uel nihil potius uenenosum in ipsis relinquamus. Magnum uero momentū ad iuuandū uiperis confert admistio. Nā tot talibusq;
B rebus adiunctæ,quo nā pacto efficere amplius ualēt,soluta iā ipsarū noxia facultate? Ac ut ora tio mea uera adhuc magis esse dignoscet,consimiliū rerū exēpla subiiciā. Cantharis si sola exhi beatur,uesicā exulcerat:& cum inimicā nobis facultetem obtineat,hoīem plerunq; necat:at si quibusdā aliis misceatur,auxiliū eidē uesicæ præbet,& urinā maximopere prouocat. Papaue- ris succū per se bibitū,qui lethalē nesciat,est nemo:hic quibusdā aliis admistus,sic interdum la borantibus subuenit,ut nulla magis salubris extet medicina. Neq;.n.raro prheneticorū amētiā strenue curauit:aut uires impotentia dormiēdi labefactatas,cum oīum admiratione somno re
A.l... 147... uocato solidauit. Phalangia redacta in puluerē,& è uino pota,illos quos momorderint,ab instā ti morte liberant:ut ex hoc maxime nr̄is uerbis fidē adhibere queas. Nam si uinū solum phalan giis adiunctum ab imminenti periculo securū facit, proculdubio theriaca ex tot tantisq; rebus cōposita salutaris potius,q̄ lethalis euadit. Illud.n.in plurium medicinarū iunctura tenere nos oportet,admistæ cuiusq; uim medicinæ eandē immutatāq; non seruari,uerum ex oībus unam quandā resultare. Nā cū quodq; simplex alteri uirtutē suā cōicent,una q̄dam alia temperatura uirtusq; ex ipsis consurgit:id qđ & in mulso fieri uidemus, potione è melle uinoq; composita. Nam duo hæc postq̄ in unū exactè coiuerint,neq; mel,admistū cum sit,mellis gustū retinet:ne
C que uinū amplius uinū existens,uinū esse apparet,sed ꝑter utrunq; aliud quiddā ex utrisq; tem peratum,ipm̄ inq̄ mulsum. Idem mihi cogita fieri cum in oībus aliis compositis medicamentis, tum ꝑcipue in ipsa theriaca,ut non amplius una cuiusq; simplicis medicinę facultas,qualitas ve permaneat,uerum singulis quibusq; congredientibus,& naturalem quādam unionem subeun- tibus,quædam alia diuersaque ex omnium confusione natura procreetur.

Digressio aduersus Asclepiadem, & Epicurum, qui negabant alterationem: & opera naturæ in atomos & moles referebant. CAP. II.

SI enim ex atomis,& uacuo, sicut Epicurus & Democritus asserunt,oīa constitissent: uel ut Asclepiades medicus inquit,molibus & meatibus,nā hō iste eandē quā illi de rerum natura sn̄iam cum retineat,noībus tm̄ mutatis atomos moles,uacuum meatus appellat:incommutabi les iure medicinæ forent,eo ꝙ neq; a suis qualitatibus dimoueri,neq; spoliari possent. Cum aūt uera non sit hæc sn̄ia,sicut ostendemus:sed(ut diximus)oīa mutentur,alterentur, & temperatu ram a se inuicē accipiant:necesse est,ut temperamento per oīa commista diffuso,id quod est ua lidius uincat,q̄ imbecilliora sunt. Et idcirco nos,cum usus postulat, artificiosis mistionibus me dicaminum qualitates immutamus:quod fieri non posset,si parua quædam impassibilia incom
D mutabiliaq; rerum corpuscula forent. Quāobrē ego sæpe miratus sum,quo pacto uidentes tam celeres in uniuerso mutationes fieri,totq; in tēperaturis uariationes euenire,sustineant talia re rum principia defendere, & in primis de quo paulo ante mentionē feci, medicus Asclepiades, cū quo sermonē poti⁹ instituo, qm̄ manifestas ēt corporis mutationes uariationesq; nō admit tit. Quid.n.ad hæc rn̄dere poterunt,qn̄ si solum digitū in aquā frigidā ponimus,illico totius cor poris immutatio fit:& qn̄ si uentus uariat,corpora nostra mutant? Noui ego ex sodalibus meis quendā,qui ēt dum in lecto cubaret,ex alteratione circa caput facta,quis uentus spiraret agno scebat:nā quoties grauari sibi caput sentiebat,statim dignoscebat flantem uentū austrum esse. Mulier ꝑgnās si tonitruū audisset,uel formidolosum quidpiā uidisset,fœtum eiiciebat. Interdū ēt cū uelociter succurrere volumus,& celerē auxilij sensum ægris inferre, subitā corporū mu- tationē fieri uidemus. Vnde in quibusdā ualde deficientibus uir admirabilis Hippocrates ‖ aliq̄ 2.Epid.sec.4.circa finem. Et 6. Epid. sec. 5.t.9. 3.190.e animi irritationē admoueri consulit,ut conatus fortitudine,defectus imbecillitatē sanemus:sæ penumero quoq; uel modicus cibus exhibitus confestim ipsos recreauit,& eorū uirtutē robo- rauit:arbitror corpore uelociter in melius commutato,non aūt quia moles nihil patiatur, atq; ideo taliū alterationē sensum nobis exhibere queāt. Quis.n.tā repente moles componere ua- leat?aut quis ex inalterabilibus cōpositus molibus occurrentia tā celeriter sentire? Nā transpo

sitarum

ſitarũ moliũ noua cõpoſitio figurã tñ uariare, ſed alterare, & qualitatẽ aliã ex alia producere, E
non põt. Propterea mihi vř Aſclepiades non ſolũ id, qđ in medicinis euenit, negare, quo ſuum dogma ſequatur, verum ẽt naturam, q̃ in nobis cuncta diſpenſat, nihil eſſe putare, cum uelit ſingula, q̃ fiunt, è moliũ cõplicatione iuncturaq; naſci. Quocirca magna me ſubit admiratio, cum ipm uideo non uidentem opera naturæ tã admiranda, & in primis artẽ quã adhibet in prima hoĩs origine, ut fœtũ in uteri cõcauitate formet: ut formatum ingenioſe nutriat: quãtis, & quã mollibus uinculis eundem intus detineat, donec opportunum exeundi tp̃s adueniat: q̃ diuino artificio, quamq; euidenti ſimilitudine, parentũ imaginem in genitis effingat. Qua in re, uel maximo cũ dedecore Aſclepiadis de molibus poſitio redarguitur, cũ infantes non parentibus modo, ſed ꝓgenitoribus ẽt, ſimiles naſcanť. Mihi uero q̃dam uetus hiſtoria expoſuit, hoĩem opulentũ quidẽ, ſed deformem extitiſſe, qui cũ affectaret pulchrũ ſibi filium procreare, formoſum in ampla tabula puerum depinxit. Inde uxori congrediens p̃cepit, ut è regione poſitã imaginẽ diligenter cõſideraret: illa uero attente reſpiciens, & ut ſic dicã, totũ aĩum illuc coniiciens (erat .n. ualde pulchra ea figura) puerũ peperit non patri, ſed picturæ ſimilẽ, oculis puto, non molib⁹, picturæ exemplum naturæ tradentibus. Ac qm̃ ob moles uir iſte talibus naturæ myſteriis non initiatus eſſe ſuſtinet, & ob uidendi incertitudinẽ debilitatẽq;, non ſinit diſcipulos ſuos tã mirabilibus operibus naturæ fidẽ p̃ſtare, ab operis & abditis ad aperta, & manifeſta ipm traducere F
uolo. Quis .n. aranei ſtructas ad capturã inſidias cernens, & telam ab eo fallentibus adeo, tenuibusq; filis confectã, ut aliqui dixerint hoĩes ab araneis artẽ texendi primũ accepiſſe, de natura dubitet? Quem uero non ſuadeat confiteri naturã eſſe rẽ admirabilẽ, cum uideat illud, qđ urſa facit? Parit quidem urſa, ſicut cætera aĩalia faciunt, ſed carnem parit informem indiſtinctamq;, & nullam prorſus figuram habentem, quam tñ naturali quodam artificio breui diſtinguit: nam mater linguam tanq̃ manum, tam diu admouet, quoad in fœtu animalis figuram abſoluat. Sed finem faciam dicendi aduerſus iſtos homines: In diſceptationibus enim conſueui, ut contumacem equum freno, ſic altercantem orationem moderatione acriter cohercere.

Quòd diligenter exploranda ſint ſingula quæque Theriacam ingredientia: & quòd Andromachi deſcriptio cæteris anteferenda ſit. CAP. 12.

MOnſtrauimus, opinor, hactenus adeo manifeſte, ut amplius tibi mirandũ eſſe non poſſit, q̃uo ſerpentes iidem alio, & alio mõ præparati, diuerſiſq; medicinis admixti, prodeſſe, & obeſſe valeant. Incipiemus deinceps ab his antidotũ conficere, qm̃ & quam parandæ theriacæ adhibemus artẽ, exigua non ſit. Nã & fraus, qua ſæpe uenatores in uiperis utunť, & imperitia G
medicinarũ, qua plerunq; cõpoſitores laborant, antidotũ multoties inutilẽ reddiderunt. Multi ſiquidem artẽ capiendi uiperas oſtentare uolunt, ij p̃ſertim, qui ſe remedia q̃dã ad hæc faciẽtia hr̃e iactitant: quod tñ mentiunť, nã qui hr̃et nunq̃ inueni. Sed ubi uiperas malitioſe concinnarint, ſpectantibus imponunt. Non .n. uiperas conuenienti tp̃e capiunt, uerum multo poſt, q̃ è latebris exierint, qm̃ non amplius uigent: deinde cum eas ceperint, ipſas ante ſibi conſuetas efficiunt: demũ nõ uſitatis alimentis eas paſcunt, ſed carnibus, quas cũ aſſidue mordere cogantur, uenenũ, quod ore continẽt, eiiciant neceſſe eſt. Quidã uero & offas quaſdã illis exhibent, q̃bus dentium foramina obſtruant, ut ẽt hoc pacto viperarum morſus imbecilles euadant: Id quod ſpectatores in admirationẽ magnã adducit, ignaros artiũ, quibus ad fraudẽ ornandam utũtur. Rurſus quoq; (ſicuti dicebã) & medicinarũ, q̃ theriacæ imponunť non parua eſt inſcitia. De iis dico, quæ p̃cioſiſſima immittuntur: ut puta & caſiæ, cinnamomiq;, non modica eſt dr̃ia, q̃ pluri mos fallere conſueuit. Nam & adulteratũ cinnamomum, licet vero ſit ſimile, guſtu tñ, & olfactu multo deterius eſſe deprehenditur: atq; a xylocinnamomo differt, q; ligneũ hoc plus ſit, durioreſq; ramuſcolos hẽat, nec tã bene redoleat. Nã uerũ cinnamomũ illud, quod in mõtibus naſcitur, nec ſubtile, nec longũ cum ſit, colorẽ hẽt ad modicã rubedinẽ magis tendentem: reliquũ ãt H
aliquantulũ nigricat, & ueluti quaſdã fibras hẽt. Aliud reperitur cinnamomum plane albicans fragile, non durum, nec magnam radicem hñs. Eſt, & aliud ruffæ caſiæ ſimile, redolens, & leue. Oĩbus tñ præſtat id, qđ ab incolis Moſyllum appellatur: colorẽ hẽt cinereum, uirgas paruas, & A.l.2.t.2.ca. 151.f.117.f
ſubtiles, ramos denſos, odorẽ uehementer redolentem. Hoc nos p̃cipue ſeligere conſueuimus, cum & odoratum ſuauiſſimũ, & guſtatũ acre, & mordax ualde appareat, manſumque rutã imitari uideatur: lene eſt ẽt, & frangi facile põt. Caſia quoq; & ipſa niſi quis in iudicãdo peritus exiſtat, fallere ſæpenumero conſueuit. Nã extat q̃dam falſa caſia, quæ quidem ſimilis ueræ plurimum eſt, ſed tam bñ non olet, & medullæ corticem adhærentẽ hẽt. In ſumma uero, q̃ cenſetur optima modice rubet, roſam ſpirat, guſtata ſuauis euadit, concaua eſt, uinũ refert, & ualde redolet. Ziger ab incolis hæc noĩatur. Verum par eſt te non ignorare fraudes, quas in longo pipere ſtruunt. Quidam .n. ipm confingunt uero piperi longitudine æquale, & impoſito pyretri, uel napyos aliquãtulo, quia ſenſum hoc pacto mordet, guſtantem fallunt. Verũ qui circa hæc peritus fuerit, & ſuaue acutũq; guſtu diiudicare nouerit, p̃ſertim ſi pediculũ ipſi adhærentẽ accuratius inſpiciat, uerũ piper inuenit, & ab iſtis decipi nõ põt. Cum uero magna ſit adhibẽda in cæteris ẽt oĩbus diligentia, ſicut in antedictis narraui, quæ hucuſq; diximus ſatis eſſe tibi ad commentationem

tationem

A tationem q̃uis exiſtimen,ne liber nimis in longũ protrahat. Conſulo tñ vt cũ ſingulas medicinas diligenter exploraueris,tũ deniq; componas antidotũ : nã vnius alicuius improbitas ſæpe reliqua oĩa corrumpit.Eſt ẽt ipſius antidoti deſcriptio,ne hoc quoq; neſcias,a medicis varie tradita. Andromachus.n.de quo paulo ante mentionẽ feci, diligens in cõmiſcendis medicinis cũ foret,hac deſcriptione theriacã cõponebat. Paſtillorũ ſcillinorũ ʒ. xlviij, paſtillorũ viperinorũ ʒ.xxiiij,piperis longi ʒ.xxiiij,ſucci papaueris ʒ.xxiiij,magmatis hedychroi ʒ.xxiiij:roſarũ ſiccarum,iridis illyricæ,radicis dulcis,ſeminis napi ſylueſtris,ſcordii,liquoris balſami,cinnamomi,agarici,ſingulorum ʒ.xij:myrrhæ,coſti,croci,caſiæ,nardi,florũ iũci rotũdi odorati,thuris, piperis nigri,dictami,marubii,rhei,ſtœcadis,petroſelini macedonici,calaminthæ, terebinthinæ,zingiberis,radicum quinq; folii,ſingulorum ʒ.vj:polij,chamæpityos,ſtyracis, racemorum amomi,mei,nardi gallicæ,ſigilli lemnii,phu pontici,chamædryos creticæ, foliorũ malabathri, chalcitis aſſæ,gentianæ,aniſi,ſucci hypociſtidis,fructus balſami,gummi,ſeminũ fœniculi,cardamomi,ſeſeleos,acaciæ,thlaſpeos,hyperici,ſagapeni,ameos,ſingulorũ ʒ.iiij.caſtorij, ariſtolochiæ tenuis,ſeminũ dauci,bituminis iudaici,ſucci panacis,cẽtaurii tenuis, chalbani,ſingulorũ ʒ.ij:mellis libræ decẽ,uini falerni quantũ ſufficere uideatur.Xenocrates aũt & ipſe, qui nõ exi

A.l.5.fu.t.1. 523.b

B guũ ſtudiũ hiſce rebus adhibuit,cætera quidẽ ſicut Andromachus admiſcet in cõpoſitione theriacæ,tñ quatuor ſagapeni drachmas,non duas imponit.Damocrates quoq;, medicus optim⁹ & ipſe cum eſſet, integrum librum uerſibus accurate conſcripſit de cõpoſitione antidotorum : in quo theriacã deſcribẽs,res quidẽ eaſdẽ imponit,ſed in pondere diſcrepat.Nam q̃dam,quorum illi quatuor drachmas accipiunt,hic duas ſumit:& rurſus q̃dam,ex quibus illi duas imponunt,ipſe quatuor immittit.Magnus ẽt,qui nr̃a tempeſtate† p̃ſes medicorum fuit, reliqua quidem oĩa,ſicut illi conſueuerant,ſeruat:in cinnamomo ſolum diſcordat: duplum.n.cinnamomi theriacæ cõmiſcet.Ita & de chalcitide, & de ſagapeno ab Andromacho diſſentit:nã, ut Xenocrates, duas drachmas inijcit, cum tñ Andromachus quatuor imponat. In ſagapeno autẽ & a Damocrate euariat:Damocrates.n.quatuor drachmas adhibet,Magnus duas.Vino p̃terea Magnus mẽſurã aſcribit:uult.n.ſextarios duos ipſam implere,cũ alij ſicuti par eſt,quauis mẽſura, quantũ ſatis uideat,utant. Demetrius ẽt ætate nr̃a medicus,& ipſe medicis † præſidens,oĩbus in rebus Andromachum ſecutus antidotum componebat, tantum in pondere paſtillorum ſcillinorum euariabat,& ab illo,& à cæteris. Nam illi xlviij drachmas cum immitterent, ipſe xlvj tantum admiſcebat.Tanta cum extet diſcordia inter theriacæ deſcriptiones,nos Andromachi

† ἀρχιατρὸς.i. Imperatoris medicus.

† ἀρχιατρὸς.i. Imperatoris medicus.

C traditionem,ut optimam probamus;atque ita theriacam in uſum Imperatorum componimus. Eius autem compoſitio hoc abſoluitur modo,nam uerbis compoſitionis modum cõplecti, valde utile tibi fore iudico,ut ſi quando theriacã facere uolueris,& medicis careas, ingenioſus cũ ſis,per te ipſum conficere quàm optimam ualeas,magiſtrum hunc librum habens.

Quo pacto componendi ſint Paſtilli Hedychroi,Scillini,& Viperini. CAP. 13.

CAeterum ante cõmiſtionẽ oportet, vt Hedychroi Magmatis,qđ imponitur antidoto, deſcriptionem agnoſcas::cuius optima compoſitio eſt,quã magnus tradit:ea eſt huiuſmodi. Radicũ corticis aſphalathi,calami aromatici,florũ iunci rotundi odorati, phu,coſti,aſari,ligni balſami,ſucci balſami,caſię,ſingulorũ ʒ.vj,cinnamomi ʒ.xxiiij,amomi tãtundẽ,amaraci ʒ.xx, mari ʒ.xx,nardi indicæ ʒ.xvj,folii ʒ.vj.myrrhæ ʒ.xxiij,maſtiches ʒ vj,croci ʒ.xix:uino falerno ſimul hæc admiſcere conuenit,& in rotulas redigere,q̃ dũ facimus manus,& ferramẽta inũgemus liquore balſami:poſtremo digeſtũ in rotulas medicamentũ in umbra ſiccandũ eſt.Non aliter, & Scilliticos paſtillos conficiemus hoc mõ. Recentẽ ſcillã non admodũ magnã accipere oportet,& eam non luto ſicut quidã faciunt inuoluere (ſordidũ.n.id mihi eſſe vr̃) ſed pulte teneriori,in qua,& aſſatur facile,& ab ea quiddã dũ aſſatur,accipit.Vbi ipſam probe coxeris,uel

D in furno,qđ uocant:uel ſub cacabis,in quibus panes aſſantur,quo æqualiter aſſetur: ſume interiores partes ſcillæ, q̃ tenerrimæ fuerint: & eis accurate diſſolutis admiſce farinæ erui optimæ recentiſſimæq; tantundẽ,ſicut Damocrates cenſet. Nã & Magnus,qui dimidium iubet, parum mihi coniicere vr̃:& Andromachus,qui duas partes p̃cipit,nondum ſatis imponere,cum æqualẽ erui portionẽ ſcilla requirat.Sic itaq; ſcilla,& farina cõmiſtis,modicas inde faciem⁹ rotulas, quas in umbra ſiccatas uſui reſeruabimus.His ita peractis,oportet tot accipere viperas,quo totius antidoti mõ ſufficiãt,non quouis tp̃e captas,ſed potiſſimũ circa veris initia, qñ nõ ampli⁹ in ſubterraneis cauernis degunt,ſed inde progreſſæ ſub diuo diuerſant,nec ulterius tã noxium uenenũ hñt:nã donec in ſubterraneis locis habitant,cũ nullatenus diſſlentur, peſtilentem noxiãq; magis intra ſe qualitatẽ colligunt. Quo tp̃e ſerpentes ẽt,ſenectam quam uocant,ſibi obducere conſueuerunt,q̃ craſſiſſimus qudam lentor eſt ex diuturna latitandi mora contractus:q̃ res potius tp̃is longitudine,quàm ſeneſcentis ætatis uitio,prouenit.Quam ob rem non oportet ſtatim egreſſas uiperas ſurripere,uerum eas aliquod tp̃s dimittere,ut & libero fruantur aere, & cibis nutriantur conſuetis.Comedunt aũt hmõi beſtiolæ, & certas herbas, & quædam animalia,& alia non nulla ſibi conſueta,ſicut bupreſtem, cantharidem, & appellatam pinus erucam. Hæc.n.uiperis conuenientia ſunt alimenta. Sit aũt Vipera fulua parumper,& ad motum ualde

A.l.2.c.a.cl 151.l.117.f

A.l 5.fu. t.t. 1.fol. 523.f

prona,

prona, q̃ collum præcipue attollat,& oculos aliquãtulum rubros habeat,atq; audacter & torue E
cõſpiciat.Sit præterea capite lato,uentre propẽſo,ac toto corpore ſinuoſa: meatus excremẽtis deſtinatus magis ad extremam caudam uergat,quam nõ conuolutã, ſed modice flexam potius eſſe conuenit: greſſu denique incedat quieto: nam hac in re ſolum a fœmina mas diſcrepat, & dentibus caninis,quorum plures fœminis,duos,maribus, Nicander his uerſibus aſcribit.

Sunt gemini dentes maribus, ſua ſigna,canini
Fundentes uirus: habet hos ſed fœmina plures.

Viperis igitur hoc tp̃e captis, pro quatuor digitorum menſura caput primum caudãq; detruncabis.Quod dum facis,ut diligenter inſpicias moneo, nunquid poſt abſciſionẽ detruncatę uiperæ ſine ſanguine, ſine motu,ac prorſus ſine uita,ſtatim cõſiſtãt:nã tales ſi inueneris antidoto cõponẽdæ inutiles arbitrator.Quod ſi amputatis extremis,uideas in uiperis motum aliquẽ ſupereſſe,& uitã per aliquod ſpatium prorogari poſſe, ipſas ut optimas cõficiendæ theriacæ ducito: quippe cum ex eo nõ imbecillẽ,ſed ualidã,habere uim dignoſcantur.Inde poſtq̃ beſtias obtrũcaueris, pellẽ è toto corpore diligenter auferes, pinguedinemq; ut inutilem eximes,& interna oĩa,ut q̃ excremẽtorum receptacula ſint.His peractis,conijce uiperas in aliquod uas teſtaceum q̃ pulcherrime confectum,uel lebetẽ bene abſterſum, atque accenſis carbonibus impoſitum ut F
ſine fumo coquantur.Coquantur aũt in aqua fontana,cui recentem ſalem inijcies, & anethi nõ ſicci ramuſculos quot ſint ſatis.Deinde cum bene fuerint carnes elixæ,quod erit qñ ſpinas à carne ſeparari uidebis,tũc lebetem ab igne remoue,& accurate ſpinas à carnibus ſeiunge: quas in mortarium coniectas contundes, adhibito panis quàm puriſſimi & ſinceriſſima ſiligine cõpoſiti quantum ad compinſendum ſatis eſſe iudicabis,ſicut etiã Andromachus uult. Nam Magnus & Damocrates,q̃ determinant panis portionẽ,admiſcent æqualem carnibus panem,& ſic utraque commiſcent.Poſtremo iuris quantum ſufficiat infunde, & inde conuenientes paſtillos confice:quod dum facis,manus pauco intinges opobalſamo. Hos paſtillos in umbra ſiccatos ad totius antidoti ſtructuram ſeruabis.

A.ibidem.g

Theriacæ compoſitio,repoſitio,ætas,probatio,Doſis. CAP. 14.

PAſtillis abſolutis,deinceps è reliquis, quæcunq; & cõtundẽda & cribranda ſunt per incerniculum mittes,anguſtis quantũ fieri poteſt foraminibus. Nam quod ualde minutum eſt,mihi plurimũ conducere uidetur,ut auxilium pręſtet,idcirco,quia corpori plus adhæreat: quæcũque uero macerare & diſſoluere conuenit,ea tu uino mollies & læuigabis. Vinum autẽ illud ſit optimum,quale falernum dulce eſt,quod fauſtinianum appellant,non aũt acre,& actum nomi- G
natum ab oĩbus. Poſtea cũ liquidis ſicca admiſcueris,mellis quantũ ſatis eſſe uideat̃,infundes. Satis aũt uident̃ libræ decẽ mellis cõuenienter decocti, ſicuti authorum literæ præcipiunt,quo ſi quid ineſt flatuoſum aut cereũ, feruendo ſeponatur.Oportet aũt mel eſſe Hymetium,nã apes in eo colle Atticę,quia thymum paſcuntur,mel optimum cõficiunt.Separatim ẽt reſinã & chalbanum prius liquefacies,& inde reliquis in mortarium coniectis ſuperinfundes. Atq; ubi deinde coniunxeris oĩa,diligenterq; commiſcueris,denuo manibus & ferramentis inunctis liquore balſami,antidotum è mortario in uas aliquod uitreũ,aut argenteum trãsferes: quod tñ nõ replebis ad ſummum uſq;, ſed ſpatium aliquod relinques,quo reſpirare queat. Immo frequenter operculum dimouere conuenit,ut antidotus magis diſſlari poſſit,& celerius utilis euadat:nã tẽpore non modico eget,ſi tñ concoqui debeat, quãtũ uſus requirit. Concoquit̃ aũt ut plurimũ intra annos duodecim: Sed q̃ ualentiori potẽtioriq; uti uoluerũt,ipſam poſt quintũ & ſeptimũ exhibuerunt,præſertim aduerſus uenenatorum ictus,canum rabientiũ morſus,& noxia herbarum uenena:ualidis ſiquidẽ noxis ſuccurrere cum uellent,potentioribus theriacæ uiribus eguerunt. Potens eſt aũt in his ad annos uſq; triginta:alijs aũt morbis in quibus tanta non ineſt efficacia lædendi,ſexageſimo ẽt ſubuenit: nam ultra hoc ſpacium debilis admodum & imbecillis H
euadit.Multi itaq; uires antidoti dignoſcere cũ uolunt,primũ alicui purgantẽ aliquã medicinã porrigunt,deinde theriaca paulo poſt exhibita,iudicium de ipſa ſumunt. Nã ſi ualida uigensq; adhuc fuerit,nullatenus uentrẽ purgari ſinit,nempe deuicta ſoluẽtis medicinæ facultate ab antidoti potentia: ſin autẽ aluus ita deijcitur,ut ſi theriacam non ſumpſiſſet,planum eſt antidotũ adeo uiribus defeciſſe,&ut ita dixerim,conſenuiſſe,ut ne purgantis quidem medicinæ uim ſupprimere queat.Non damus autem oĩbus eandẽ quantitatem antidoti,ſicut nec liquoris,quo ipſam diſſoluimus.Nã in antedictis ad magnitudinem nucis auellanæ,theriacã ex tribus uini cyathis ꝓpinare ſolemus:In alijs aũt morbis & antidoto,& liquore differenter utimur. Ad affectuũ .n.diuerſitatem reſpicientes, &theriacæ pondus metimur, & liquoris cõuenientiã iudicamus, quando non ſolum reptilium morſibus, & uenenorum noxis, auxilietur hæc antidotus, ſed in maximis etiam alijs ęgritudinibus à nobis experta, ſalutaris medicina reperta ſit.

A. I. de med. c.1.t.2.c.4.f. 585.f

Quot & quantis morbis auxilietur theriaca. CAP. 15.

ITaq; ipsã Andromachus in ſuprapoſitis carminibus opinor idcirco tranq̃llã appellauit,quia corporibus tanq̃ aliqua morborũ tempeſtate uexatis,ut tranquillitatẽ,ſanitatẽ inducit.Diuturnos.n.capitis dolores & uertigines ſanat.Auriũ tarditatẽ, & oculorũ hebetudinẽ curat. In-

terdum

A terdum genitale membrum flaccescẽs,atq; uietum attollit.Sępe furentiũ deliria generose sedauit adducto somno,ꝑ quẽ ẽt animi turbulẽtiã,perplexasq; cogitationes sedauit. Comitialibus inuasionibus acriter resistit:nã & nimiã capitis humiditatẽ absorbet, & aduenięti uẽto uias obstruit.Subuenit quoq; cũ difficultate spirãtibus,qñ pituita quædã crassa meatib⁹ pulmonis insidens,hoĩem inspirare prohibet:facile.n.ipsam & desiccat,& ad expulsionẽ pręparat,cũ & cõpacta attenuet,& tenacia diuidat.Illis etiã qui sanguinẽ expuunt, ualde prodest,si quis solidaginẽ herbã elixet,& in eius decocto theriacã soluat & bibat.Malos ẽt uentriculi affectus plerunq; curare consueuit,quẽ & appetitus deiectionẽ patientem,nec quicq̃ assumere ualentẽ, ad cibi solitam appetẽtiam reduxit.Crescit interdum cibi desiderium supra modum ex quodã acriori mordaciq; humore uentriculo insistenti,hoc quoq; ualenter dissipat: Itẽ eam famẽ,quã in intestinis lumbrici morantes excitant:eos.n.theriaca potenter strãgulat,atq; ita uentriculũ ab insatiabili comestionis desiderio liberat. Mirabiliter ẽt ex intestinis eijcit maximũ & latum illũ uermẽ, q̃ susceptum oẽ nutrimentũ deuorat,atq; ideo reliquũ corpus extenuat. Hepatis insuper,& lienis morbos frequẽter curat,illarũ partiũ obstructionibus adapertis.Morbum quoq; regium ex aliquo iecinoris uitio collectũ,facile sanat,bilẽ deponẽs,ac ueluti manu detergẽs,cũ efficiat ut hepar ipsam à sanguine prorsus distinguat.Lienẽ induratũ qñq; liquefacit,paulatim cõsumens sordes & superuacuã materiã,quæ in eo continẽt.Renũ calculos frangit, & oẽ quod in renibus est terreũ ac sordidũ,facile expurgat.Vrinã è uesica uix egredientẽ producit,atq; eius ulcera sæpe curauit.Tardã uentris concoctionem & imbecillitatẽ sanat,ipsum calefaciẽdo & uim eius corroborando.Quin & intestinorum exulcerationes, difficultates, & lubricitates,iuuare cõsueuit: ac insuper ijs ꝓdest,q̃ uel in uoluuli dolores inciderint, uel diuturna coli uexatione laborarint, præcipue qñ inflammatione caruerint intestina:nã acres in eis humores theriaca absumit,& eorum flatus in uaporem resoluit.Succurrit etiam plerunq; choleræ fluxu laborantibus,partim humores densando,partim sistendo.Illud uero,qđ in cardiacis sæpenumero cõspicitur,maximum est opus theriacæ. Nam cũ multis & cõtinuis sudoribus corpus diffluat, atq; ita uires dilabanẽ, ut nec exhibitum uinũ sæpenumero succurrere morbo ualeat,antidotos ebibita & sudorẽ comprimit,& concidentẽ ægri uirtutẽ ueluti suscitat,atq; ex infirma ualentẽ reddit. Educit eadẽ in mulieribus menstruũ sanguinẽ,& suppressas uteri sedisue sanguinis excretiones frequenter aperit:ac qđ admirabilius est,immoderatas eiusdem sanguinis eiectiones detinet. Recorderis.n.dixisse nos in præcedentibus,antidoti huius uirtutẽ multiplicem ac uariam esse: atq; ideo quædã C egredi facit cum ea attenuet atq; diffundat, quędã ob imbecillitatem uirtutis immodice ꝓdeũtia supprimit,corporum uires instaurans.Pedum insuper & aliorum oĩum articulorũ doloribus ab influxione excitatis tũc ꝓcipue cõfert,qñ tẽpus incremẽti discesserit,& status uigor aduenerit.Oportet autem prius dolores mitigare,foris imponendo quiddã,qđ ipsos lenire queat, inde theriacã bibere,quo fluxionẽ cohibeat:nã & quę iã illata fuerint absumit,& quæ mox inferrẽtur auertit.Maxime uero prodest,qñ quis ipsam sanus adhuc frequẽter accipit,idcirco, q̃a suꝑfluitates humorum consumit,& totius corporis temperamentum immutat.Nã alia medicamẽta,quæcũq; podagrici bibunt in remedium dolorum, fluxionem quidẽ ad pedes ferri prohibẽt, sed cum superfluum humorem non consumant,aliq̃ aliam maiorẽ ægritudinem excitãt.Vagaẽ enim toto corpore fluxio illa,& pulmo,q̃ propter respirationis offm̃ cõtinue mouẽ,rarus cũ sit facile huc & illuc uagũ humorẽ ad se trahit, atq; sic hoĩem suffocat, queadmodũ ego in multis uera experiẽtia cognoui. Quocirca ne ꝑrsus tales medicinas ebibãt ęgri, dehortor : suadeoq; summopere,ut theriaca uelint in talib⁹ morbis uti,qm̃ & superfluũ humorẽ exiccat, & aliũ colligi nõ ꝓmittit:unde plurimi in principio ex hac bibẽtes,ꝑrsus à podagra liberati sunt.Nec,arbitror,alia rõne hydropicis theriaca tantopere contulit,q̃ ꝙ humorẽ in ipsis cõsumit, & refrigeD ratũ in eis naturalẽ calorem accẽdit: maxime uero anasarcas, & leucophlegmatias quos appellãt,potẽter adiuuat:in uniuersum.n. corpus se inserit, & malã inde humiditatẽ exprimit. Quãobrẽmali habitus bona est medicina, ut q̃ corporis habitũ in melius cõmutet, & q̃ superuacua sunt in uapores eijciat,ac naturã prõpte suas actiones exercere faciat, quo mõ sæpe ẽt laborãtibus elephantiasi,remediũ ꝑstitit.Nã cũ multus humor corruptus toto corpore dispersus suis uiribus illius tẽperaturã ꝑdat,superueniẽs antidotus morbũ profligat, partim humoris fluxionẽ sistendo,partim ab eo sanguinem corrumpi prohibendo.Neruorũ aũt uel contractiones,uel distensiones,non aliter multoties curauit, neruos calefaciens,& eorũ tensiones remittens, q̃ mẽbrorũ resolutiones sæpenumero sanauit:qm̃ naturali excitato calore, & spiritus in pristinũ statũ reduxit,& mẽbris solitas motiones restituit. Verũ ut libuerit hæc quisq; æstimet: Illud certe summa est admiratione ꝓsequendũ, ꝙ theriacã nõ mõ corporis affectus sanare uidemus,sed ẽt animi passionib⁹,ipsum qñq; grauiter infestãtibus,opitulari cõspicimus:Veluti cũ excitatas melancholia graues curas multoties sumpta ex aĩo pellit, perinde ac si è splene,ac reliquis mẽbris atrã bilẽ exugeret: Id quod ẽt in serpẽtum uenenis euenit.Qua de causa quartanis ẽt febribus optime cõuenit:cũ.n.ea febris ab atra bili cõsurgat,facile,sumpta theriaca,discedit, mõ q̃s ipsa seruatis medicæ artis ꝓceptis,utaẽ.Ego nãque multos quartana laborantes,hac usus artis semita,

ta,facile a morbo uindicaui.Primum.n.cum cœnaſſent,ut euomerent,effeci:deinde ſecuta die E
ſuccum abſynthij bibendum tradidi,quò bilem cõtemperarem,ac ueluti edulcorarem: poſtremo duabus horis ante inuaſionem antidotum exhibui: atque ita cum omniũ admiratione uoti compos euaſi,cum celeriter is,qui theriacam ſumpſerat, liber ab inuaſione maneret.

Methodicorum reprehenſio, qui morborum cauſas noſcere ſuperuacuum arbitrantur: Et inde reliqua Theriacæ remedia. *CAP.* 16.

AQuæ formidinem quoq; morborũ oĩum peſſimũ hæc antidotus plerunq; tollere cõſueuit: ſtrenueq; aduerſus tot malorum cõcurſum dimicare, quibus non ſolũ corpus exiccatur, & interdũ contrahiť,febreq; intus aſpera cõburitur,ſed ẽt aĩus delirat, & difficillimo ſymptomate moleſtať.Aquam.n.expaueſcunt,& q̃uis ob nimiã ſiccitatẽ ipſam uehementer affectent, tñ eã bibere reformidant,q̃a corrupto mentis iudicio,quid ipſis ꝓdeſſe poſſit, non intelligunt. Sicq; remediũ uitando,& aquã metuendo,miſerabili morte pereunt.Qua in re methodicos admiror magnopere,q̃ cauſarũ notitiã curandis morbis inutilẽ arbitranť: neſcio.n.quo pacto tales ægrotos ſanare poſſint, cũ vniformis & ſimilis ſit morſus a cane rabido, & nõ rabido illatus Quem.n.curationis modum ipſis oſtendit commorſus locus,nullam ex vulnere diſtinctionem hñs,ſi internã mordentis cauſam ſcrutari nolunt? Nẽpe methodicorũ oculis aſpici non ualet, F
ab rationali aũt medico nõ niſi ſola cogitatione diligẽtiq; diſcurſu inueniri.Quocirca,ſiq̃s miſer,in methodici,tanq̃ in alterius beluę manus incidat,ꝓculdubio morieť,ex cõſecutione dogmatis ab eo interfectus,qm̃ ut è ſecta nõ recedant,inueſtigare cauſas nolunt.At bñ fortunat⁹ ille,qui rationale medicũ acceſſerit,neq; tam malis ſymptomatis facile capieť,neq; ob artẽ rationalis medici mortẽ incurret.Statim.n.rationalis medicus,ſuſceptum ægrũ diligenter interrogabit,qualis nã foret is canis,à quo cõmorſus eſt.Ac ſi audiet ꝙ macilẽtus,& gracili corpore fuit, & oculos rubricatos,caudã demiſſam,ſpumã ex ore fluentẽ habuit:diſcetq; ut linguam exertã geſtaret,q̃ tanq̃ bile infecta croceo uidereť. ut obuios quoſq; ĩcurreret, ut interdum ſine cauſa procurreret & deinceps ſubito cõſiſteret,utq; furioſa quadã indignatione improuiſos aggrederetur:ſi inq̃ talia cõperiet,ſtatim intelliget,canẽ illum rabidũ fuiſſe.Curabitq; vulnus illud nõ ſimpliciter, ſicut methodici ſolent, ſed ipſum maius illico faciet,carnẽ circũquaq; auferens,& ad rotunditatem redigens,ne facile cicatricẽ obducat, ſed apertum longo t̃pe perſeueret,ſaltẽ quadraginta diebus,quo rabidi canis uenenũ egredi queat. Ferramentis itaq; ualde ignitis ſoliti ſumus locũ inurere,& inde alia medicamẽta admouere,q̃ attrahentẽ uim habeant,nec intra carnem uenenum manere ſinant.Equidẽ olim mecum ipſe aliquod remedium excogitans,hãc G
ipſam theriacã oleo roſaceo mollitã, linamẽtis impoſui,ac ueluti medicamen aliquod vulnerarium foret ulceri ſuperimpoſui,ut tãquàm cucurbitula uenenũ è ꝓfundo traheret & exugeret, Deniq; theriaca ꝓinde atq; pæonia aliqua medicina & foris impoſita,& intus aſſumpta,p̃ſentaneũ auxilium cõmorſis à cane rabido præſtat.Deprehenſaq; eſt mihi uel ſola in peſtilenti cõſtitutione languẽtibus poſſe ſuccurrere, cũ nullũ aliud præſidiũ tam magno malo tunc ita reſiſtere ualeat:nec immerito,cũ peſtis ipſa,ceu fera q̃dã uenenata,non paucos aliquot miſere ꝑdat, uerũ totas ciuitates depaſcatur.Immutat.n.aerẽ malò quodã modo,ut hoĩes interficiat,qui cũ non reſpirare nõ poſſint,cõtagiũ miſeri euadere nequeunt. Attrahũt.n.in ſe ipſos aerem illum infectum,tanq̃ p̃ſentaneum aliquod uenenũ.Quo circa ſummis laudibus proſequor admirãdũ Hippocratem,‖qui peſtẽ illã ex Aethiopia ad Græcos uenientem non alio præſidio reppullit,q̃ aerem purum faciendo,ne ab hominibus(qualis tunc erat)infectus hauriretur.Præcepit itaque ut ꝑ totã ciuitatẽ ignis accendereť,qui non ſolũ è ſimplici materia conſtaret, ſed bene olentes coronas,& flores haberet:talia ſiquidẽ ignibus alimenta ſubminiſtrari cõſuluit, & ut unguenta q̃ pinguiſſima infunderent,& id genus alia bonum odorem fundentia, ut hoc pacto ciues aerẽ purũ inſpirantes,ab imminenti lue tuti forent.Ad iſtũ modũ arbitror,& theriacã,tanq̃ ignis H
quidã purificãs,& ipſa eſſet,illos quidẽ,qui ſani adhuc ipſam biberint, nõ ꝑmittere,ut peſtilentia prorſus capiantur:illos aũt qui iã ægrotent,ſanare poſſe,cum aeris inſpirati malignitatẽ cõmutando,tum corporis temperaturã†corrumpi nõ ſinendo.Quamobrẽ cõſulo tibi Piſo,ut partim ob has tã repentinas aeris cõmutationes,partim ob alias nocentium rerum cauſas,frequenter ẽt ſanus,theriacã ſumas,ut exteri⁹ occurentibus noxias corpus tuũ reſiſtat:& ſi qñ paſſum aliquid fuerit,ad ſanitatem facile reducať.Nã theriaca,optimã quãdã temperaturã corporibus procurat,& in eis bonam ualetudinem cõſeruat.Abſumit.n.humores ſuperfluos,calefacit mẽbra refrigerata,corroborat naturalẽ uirtutẽ,ut debitas actiones exercere queat.Nã qñ fortis natura fuerit, tunc & uenter expedite cibos cõcoquit,& uenæ ſanguinem facile producunt, & iecur prõpte bilẽ ſecernit:atq; ita deſęcatũ ſanguinẽ cor ſuſcipiens, ipſum deinceps uniuerſo corpori iã nutriendo idoneũ ſubmittit.Excrementa quoq; moderate foras eadẽ expellit,& q̃ corpori ſuperflua ſunt,membrorum oĩum reſpiratione ſalubriter excernit.Maxime uero cõſulerẽ ut antidotũ aſſumeres,cũ,frigente per hyemẽ aere,iter aliquod ſuſcipis. Erit.n.tanq̃ optimũ uiſcerib⁹ indumẽtũ,multũ eis calorẽ p̃bere cũ poſſit.Cõpertũ adhuc nobis eſt, theriacã & ad animi prudẽtiã,& ad ingenii acumẽ,haud parũ cõducere, qñquidẽ & ſenſus actiones ſuas fortiter

In uita Hippo. ex Sorano. Et in decreto Atheniensium, qđ poſt eius epiſtolas habetur.

† Contex. græ. καὶ μηκέτ' ἐῶσαν διαφθείρειν τὴν σύγκρισιν i.non amplius corrumpi. &c.

obire

A obire faciat & mẽtem à vaporibus corporis liberando, solertem mãgis reddat. Verũ ut summatim laudes huius antidoti complectar, totũ corpus ita disponit, ut ab ulla re noxia non corrumpatur. Hanc autẽ resistentiam procreat tam uaria, & efficax tot medicinarum compositio, & ꝑsertim quæ in ipsam ingrediuntur viperæ. Nã & Mithridatem illum bellatorem magnum ferũt, non assumpta theriaca, quæ nondum erat, sed alia quapiã multiformi antidoto mithridatica de illius nomine dicta, non potuisse sumpto veneno mori, qm̃ sic illi⁹ membra temperauerat, ut ab re noxia pati nõ posset. Hoc autem contigit quo tempore bellum cum Romanis gerens, à Pompeio profligatus, atq; in extrema fortuna constitutus, illæsus è uita decedere festinaret. Hausit itaq; uenenũ, & plus etiã q̃ satis esset ebibit, nec tñ ipse mori potuit: filias uero ipsius, quæ cum patre uitã finire prorsus decreuerant, atq; ideo ex eodem quoq; ueneno hauserant, celeriter occubuisse tradũt. Mithridates igitur cum mori tardaret, eo ꝙ antidotos, quam pręsumpserat, uenenum redderet irritum, unum ex amicis suis nomine Bistocum uocauit, cui mandauit, ut se iugularet. Is autem opus ueneni ferro absoluens, Mithridatem violenta morte confecit.

Quantum, & quando, & à quibus Theriaca sit accipienda. CAP. 17.

VIdes igitur quo pacto è pluribus composita medicamenta magnã uim habeant ad efficien-
B dum corpora nullis obnoxia læsionibus, præsertim theriaca propter eximiã, sicut dixi, uiperarũ potestatẽ: Quam tamen assumas uelim, postq̃ cibos probè concoxeris, nec amplius repletũ te senseris. Recte aũt facies, si uaria ipsam mensura sumas, interdũ ad Aegyptiæ fabæ magnitudinem ex duobus aquæ cyathis, qñ modicum interuallum tibi supererit ad antidoti cõcoctionẽ: interdum ad nucis auellanæ quantitatem ex tribus aquæ cyathis, qñ plus tẽporis habiturus es, quo possit in corpus theriaca digeri. Considerabis præterea & anni tempus, & loci cõditionem, quoties ipsam accipere uolueris. Aestate enim, ut thericã sumas nullo pacto consulo: nã tẽporis constitutio calida tunc cum sit, calefactum adhuc magis ab ea corpus læditur. Id qđ uidens admirabilis Hippocrates, asserit, ‖Medicinas, & antequam canicula oriatur, & postq̃ orta fuerit, molestas esse: ut plurimum enim ea pars anni febrem hominibus affert. Quamobrem & eos, qui media sunt ætate, & eos, qui naturalem temperaturã calidam admodum habẽt, moneo, ut neq; multoties, neque multũ thericæ suscipiãt. Ex aduerso quibus ætas iam in seniũ uergit, & plurimum, & plerunque, & non ex aqua, sed ex uino theriacam bibere suadeo, ut ab ipsa & corpus iã flaccescere incipiens, reparetur, & natiuus calor iã languescens excitetur. At pueris maxime oĩum theriacã interdico: quoniã ipsius magnitudinem illorum uires plurimum ex-

4. Apho. 5. Ext. ord. 28. a. Et de medic. purgan. iuxta finem. Et de aere aquis, & locis iuxta medium.

C cedit: nam & puerile corpus facile dissoluit, & complantatum spiritum celeriter extinguit, nõ aliter atq; lucernæ flãmam plusquam conueniat infusum oleum. Vidi ego alias puerum, ab intempestiuo theriacæ usu solutũ: febrierat enim lõgo tẽpore, fueratq; corpore ualde macilento, & uiribus adeo debilis, ut viuere magna cura uix posset: Quę conspicatus medica prudentia, uetabã antidotũ puero dari. Cum autem quidã ipsius curam haberet, qui patrem se pueri esse dicebat, & potius imperiosa quadã iubendi licentia uteretur, quàm profectum à ratione consiliũ audiret, temerario quodam impetu, & violento coegit me theriacam puero exhibere: quam ille acceptã cõcoquere non ualuit, eo quòd potentior esset viribus ipsius. Soluit itaque uniuersum pueri habitum, aluumq; fluere cum fecisset, ob datã præter rationem antidotum subsecuta nocte periit. Quod si quando & tu Piso in æstuosa regione fueris, noli theriaca uti, satis cum esse possit eius loci caliditas. Quocirca gentibus quoque primum orientem habitantibus, calidissimi cum sint, atq; ideo multum sicci, non conuenire theriacam existimo.

De Salis theriaci uirtutibus. CAP. 18.

PRæparatur uero & sal quidã hisce serpentibus, de quo mentionẽ facere necessarium duxi, ut absolutissimus hisce de rebus penes te sermo foret. Facit autẽ & hic sal ad omnia, quæ an-
D te diximus, sed modice facit, nec nisi longo post tempore remedium apparet: si quis tamen frequenter eo utatur, sensim auxiliũ affert. Vnde plerique hoc sale medicati, cũ inter initia celerẽ remedii sensum non habuissent, ne prorsus quidẽ ipsum cõferre arbitrabantur, præsertim cũ redactum in cinerẽ, uim medicam incendio amisisse censeant. Equidẽ, ut antidoto parem facultatem nõ habere salem affirmo, sic omnem ipsius uim aboleri penitus nego. Nam ignis multa efficit meliora, & interdum latentem rerum naturam detegit: quædam etiã quos uolumus in usus apta reddit. Aurũ quippe à nobis igne exploratur, impurumq; à puro hoc pacto secernitur: nã aurum quod igne repurgatum exacte fuerit, Obrizum esse censetur. Ferrum quoque flammis emollitum, quouis modo producitur, & flexum sicuti uolumus, uariis hominũ usibus inseruit. Sed quid remota consector? non ne multa, quæ nutrimenti causa sumimus, igne nobis idonea redduntur? Panis & pecudum, pisciumq; carnes quandiu crudæ sunt, ne appetuntur quidem: at ubi cocta fuerint, etiam in nutrimentum cedunt. Ipsum insuper uinũ si quis statim, ut natũ est, è racemis premat, crudum, & immaturum est, at Solis igne maturatũ, & suauissimum, & potui conuenientissimum euadit. Amplius multa reperiuntur ad structuram medicamentorum attinentia, quæ donec priscam naturæ suæ rigiditatẽ seruauerint, & acerrima, & nostris corporibus inimica esse docet experientia. hæc ignium uirtute tẽperata, curandis morbis idonea, reddun-

tur,utputa Chalcitis,quæ si cruda fuerit corpus urit,& in eo crustam celeriter excitat,sin tosta E
admoueatur,ulceri cicatricem inducit. Itẽ Lapis qui è Phrygia aduehitur,is crudus acerrimus est,assatus & aliis quibusdam commistus præstans oculis remedium euadit. Cinis etiam,quem ex incensis spongiis conficiunt,sanguinis fluxum ualenter astringit.Item mihi,& de theriaco sale iudicandum uidetur.Nam omnia simul accensa,hoc est, integri cum sale serpentes exusti,sicut ignis opera noxiam excedentemque corporis nostri uirtutem deponunt,ita conuenientem medicaminibus opem assumunt.Precipuum uero sal iste habet, ꝙ morbos cutim infestantes curat,albam dico uitiliginem,lepram,impetiginem, quam feram uocãt: & demum omnia sub cute posita excrementa resoluit. Quamobrem magna pars eorum, qui salem hunc comedũt plusquam consueuerant,sudantes,putridam materiam eiiciunt,& cum ea pediculos etiam appellatos quosdam emittunt,qui è putri materia ortum ducentes, nomen sibi φθεῖρες apud græcos acquisiuere.Dentes præterea sal hic optime purgat,& ipsos à putredine seruat,nec eos erodi permittit:membra laxa densat,illucque descendentem fluorem supprimit.

De salis theriaci compositione. CAP. 19.

Conficitur autem hoc modo:enitar enim rursus tibi hũc quoq; salem nudis uerbis describere.Oportet uiperas quatuor antedictis similes,& eodem tempore captas,nec plus duobus F
diebus asseruatas,accipere,immo si fieri potest eodẽ quo captę sunt die:postea salis ammoniaci quem uocant,sin minus communis albi,& parumper aeri expositi modium unum italicum: deinde sali adiunge Cretẽsis gentianæ in partes aliquot concisæ,libram unam, & dimidiam:aristolochiæ rotundæ,itidem libram unam,& mediã:summitatum centaurii minoris,libras duas: cardamomi armeniaci, marrubii,librã mediam: scordii montani, chamædryos creticę,libram unam:seminum rutæ domesticæ tantundem:hæc omnia melle attico commiscebis. Harum rerum mediam portionem in ollam nouam ex argilla confectam coniice: postea uiperas quatuor uiuas super immitte,& cum eis scillas quinque recẽtes,& nuper euulsas,atq; in frusta concisas: inde reliquum aliarum rerum dimidiũ:postremo lutum ollæ diligenter inducito,ubi prius operculum imposueris:quod foraminibus quatuor aperies, ut per eam uapor egrediens assationis mensuram significet. Nam fumus qui primum exibit obscurus admodum, & ualde turbidus denotabit ignem ad uiperas iam peruenisse:quo tempore diligenter aduertas moneo, ut respirando,nõ aerẽ attrahas infectũ hoc fumo,qui à uiperis exhalat. His peractis,cũ fumus desistet, & tenuẽ quandam flammam è foraminibus ascendere uidebis,tunc optime tosta cuncta iudicato:itaque transfer ollam ab igne in locum,ubi per integrum diem,& noctem frigescat.Inde uase adaperto combustas res exime,quibus contusis atq; cribratis hęc alia adiunge.Seminum rutæ syuestris uncias nouem,hysopi cræticæ tantundem,fœniculi syluestris uncias sex:nardi gallicæ,stachyos scythicæ,singulorũ tantundem;petroselini macedonici vncias quatuor,racemorum amomi uncias tres,origani heracleotici capitulorũ, uncias nouem: seminum hormini torrefacti uncias tres,summitatum thymi attici uncias nouem,foliorum malabathri indici uncias quatuor,carnium baccarũ iuniperi laconici libras duas,seminum coriandri domestici selibrã, piperis albi libras duas,piperis nigri tantundem,radicum silphii uncias decem, zingiberis non ꝑforati libras duas,radicũ satyrii selibrã, pulegii montani tãtundẽ, seminis sefeleos Massiliẽsis fului uncias sex, seminũ tordili motani tantundẽ, mentæ tantundẽ,casiæ optimæ uncias duas, cinnamomi unciã unã. Hæc ubi semel cõtudi,& excussi,denuo & contundere, & excutere mollior,quo sæpenumero cribrata in tenuissimum puluerem redigãtur:quẽ in uitreis uasibus positum,non statim,sed à quadragesimo die utendum trado. Cæterum ipse hunc salem etiam non inustis uiperis conficio,uerum pastillos ex eis quorum compositionem in theriaca docui, reliquis quæ cum uiperis uruntur,admisceo,ipsosque comburo,utquam in se habent amaritudinẽ incendio deponant.Tantam uero pastillorum mensuram impono, quãtam habere quatuor uiperas coniicio:ac reuera sal quam optimus euadit,ut qui propter ustionem, neque cinerulentũ quippiam gustatus præ se ferat,neque conspectus nigredinem,uerum, & iucũdissimus accipientibus euadat,& uirtutem ad quæ dixi ipsum proprie ualere,præstantiorem ostendat. Hæc sunt, quæ de Theriaca,& Theriaco sale, dicenda habui, diligenter sicut arbitror à nobis elaborata, præsertim cum,& tu Piso in omni sermone ualde sis accuratus. Memini enim te, cum eloquentiæ magna cum gloria operam nauares,siue concionem in senatu uel ad populum haberes, siue causam aliquam in foro ageres, obiicerentque qui tecum contendebant ea de re multas dicendi occasiones abs te inueniri,respondisse,dicentes aliquando cessare. Nam & Deos affirmabas quoties non respondent,tacere,& illos qui respondent,interdum silere:Mare præterea hyberno tempore nauigationem non concedere:& fluminum aquas desinere fluere, rursusq; interposito spatio cursum repetere: Terram demum non semper fruges producere. Quamobrem te Piso imitatus nihil omisi, quod de theriaca quæri possit:& simul hortatus sum,ut ea libenter utaris,quoniam compertum est Theriacæ usum,Tempus uitæ prorogare:quam tibi à diis longissimam exoptare merito debeo.

GALENI

GALENI DE VSV THERIACAE
AD PAMPHILIANVM

Iulio Martiano Rota interprete.

Sunt etiam qui opinentur, & hunc non esse Galeni librum.

QVæsisti sępenumero Pamphiliane artẽ cõponẽdæ Theriacæ, & vsum ex me cognoscere: sed quę olim à nobis ꝑsens ipse audiuisti, cũ neq; te amplius meminisse existimẽ, neq; tũ satis à me dictum fuisse, nũc ociũ nactus, omnia, q̃, dũ essem Romæ, mihi narrabantur ab hac antidoto effecta, quæq; nos experiendo cognouimus, in memoriam reuocaui, redactaq; in exiguum hunc libellum ad te misi: & una docui, quo modo, quo tempore, q̄bus in morbis, theriaca uti conueniat: q̃ si quis ad unguẽ seruauerit, nunquã à concepta spe decidet. Nam rẽ occultare quæ ad salutem hominum conducat, & qua se merito iactant, qui in urbe oĩum principe degũt, ut & priuate beneficio, & publice ornamento, affecti ab ea antidoto, q̃ cõmunis salutis gratia pro totius ciuitatis conserua-
C tione parata seruatur, rustici admodum mihi esse uidetur, præsertim tibi, quẽ nouimus, cũ alias urbes, tum ꝑcipue Creticas, animi tui moderationem, & oĩbus in rebus mansuetudinem, nõ solũ cõmendare, sed ẽt amore summo prosequi. Nam in Aegypto, Aegyptiq; regia urbe Alexandria, plures uni tibi Cretensium amici sunt, q̃ cæteris oĩbus. Quam ob rem iure quispiam fortunam quoq; miraretur, quæ tuis moribus tam conueniens nomen imposuit perinde atq; pręsagiret te cunctis amabilem fore. Sed ad Theriacã redeo, quã tu tibi liberaliter, & à multis facile cõparabis: usus uero peritia nostri in te studii pignus, & beneuolẽtiæ monumẽtũ erit. Vt. n. si lyrã aut tibiam aliquis possideat, nec usum noscat, tantundem est, ac si eã non haberet: sic qui antidotum aliamve medicinam domi cõtinet, nec uti sciat, nullam ex ea utilitatem capiet. Quòd si theriaca, sicut apud oẽs iã inualuit, ad morsus serpentium, & ad uenena tãtummõ faceret, oportebat eã domi repositã tanquam picturã aliquam aspernari, nullo usu, sed sola uetustate consumendã. Cum uero præter supradicta, bonum corporis habitum, uitã longam, sensus uegetes, sanitatem stabilem promittat: nec solum ab instantibus morbis liberet, sed ẽt ab imminentibus præseruet: non ab re facturum existimo quisquis theraca sanus ẽt uti uelit, malitq; potius impẽdentem morbũ præuenire, q̃ iam uexantem arcere. Hac de causa Romę principes uiri complu-
D res, alii primo die Lunæ theriacã accipiunt, alii quartum eligunt: & tribus interiectis diebus cõ coctioni dãt operam, curatoq; leniter uẽtre, circiter horam tertiam, ex uno cyatho mellis duobus aquæ calidæ admisto tñ theriacæ sumunt, quantum est græcæ fabæ magnitudo, non ut aliquo morbo liberentur, sed ne prorsus in aliquem incidant. Nec sua eos fallit opinio: nam sanguinem theriaca bonum reddit, non quia malam sanguinis qualitatem excernat, sed quia eius contumaciã uincat, & ex inimica amicã efficiat. Foris quoq;, si quam urbem aut regionem morbosam esse coniiciant, uel aquas malignas esse intellexerint, eodem pacto theriacã assumunt, & ea tanquam lorica quapiã corporis sui statum tuentur. Referam q̃ uetustissimum omnium eorum qui me docuerunt, dicere audiui, uirum & medicæ facultatis experientia ꝑstãtissimum, & singulari quadam humanitate insignem, Aelianum Meccium: Italiam olim pestem inuasisse, qua celeriter, & multi intercipiebanť. Timentibus igitur omnibus, ut fit, & medicis, & principibus, auctorem se fuisse, ut sola theriaca uteretur, nam cętera nihil cõtulerant: Tũc itaq; ex iis, qui ægrotabant, q̃ plures assumpta theriaca conualuisse: paucos in quibus uis morbi nimium inualuerat, occidisse: reliquos omnes, quos nõdũ pestis occupauerat, nõ modo periculum euasisse, sed ne in morbũ quidẽ incidisse. Atq; mirum hoc alicui uideri non debet, quando, si haustum uenenum superat, pestilentiam quoque uincere possit: aer enim est, qui corruptus cum sit, homines

perimit: Quod & complures medicos, & imperitos oēs nescire ne mireris, cum illud etiam eos lateat, inutilem ætate theriacam reddi. Radices enim, ſucci, cortices, lachrymæ, ſemina, flores, & carnes, ſunt ea ex quibus componitur: atq; ut hæc ſingula tpš exinanire pōt, ita & quod ex eis confectum eſt medicamentū antiquare ualet. Hinc fit, ut qui medicinas uenales habent, hoc ſenſu præditi, inueteratam nimium theriacam aliis uendant, aut etiam amicis donent: ipſi uero cum res poſtulat, uiribus & ætate præſtantem promunt: fieriq; non poteſt quin ipſis opem offerentibus ex uoto ſuccedat. Subiungam deinceps alias temporis præſcriptiones, alia morborum genera, in quibus ſi quis uti theriaca uoluerit, nunquam fruſtrabitur. Nā percuſſis à uipera, uulneratis à ſerpente, ictis ab aſpide, commorſis à rabido cane, demum læſis ab aliquo animali qđ dentibus aculeo, uel contactu uenenum relinquat, recēs theriaca ſatis ſuperq; efficax remediū eſt. Recens autem eſt, quæ † ſextum, & trigeſimum annum nondum attigerit, quo tempore venenis etiam aliis confert: nam ab eo tempore morbis ſolum auxiliatur, de quibus mox referā, modo ad trigeſimum ſextum annum multorum adhuc annorum acceſſio facta non ſit: Inefficax. n. tum denique theriaca redditur, & inutilis penitus: quod hoc pacto deprehendes. Medicinam, q̄ uel aluum ſubducat, uel uomere faciat, ſcamonium, aut elleborum, uel quiduis aliud hiſce etiā ualentius exhibe, perinde atq; ſi aliquem purgare uelles: huic poſtea bibendum trade tantum theriacæ, quantum græcam fabam æquet: ſi bona erit, non ſolum non purgabit qui aſſumpſit, ſed ne commotionem quidem ullam ſentiet: ſin contrarium eueniet, uetuſtate deprehendes antidoto uires concidiſſe. Sed tempus eſt theriacæ uſum doceamus. Datur ex tribus cyathis uini, nucis auellanæ magnitudine, tam poſt uenenum uenenoſorumq; animaliū ictus, quā ante, ſi qs ueneni ſuſpicionem habeat. Eodē modo illis etiam ſubuenit, qui ex interna cauſa, & incerta cō ſumuntur, tanquam ſi ueneno aliquo petiti forēt. Tuſſi tam nouæ, quā antiquæ, & quibus coſtas aut pectus dolor infeſtat, auxiliatur ex mulſo, ſi nō febriant: ſi febriant, ex aqua dulci, noctu data fabæ Aegyptiæ magnitudine: Quæ quantitas inflationes etiam uentriculi, tormina uētris, dolores inteſtinorū, & coli, ſedat: ex aqua tamen, & primo mane ſumenda eſt. Magnum inſuper co medendi deſiderium remittere, proſtratumque eundē excitare poteſt, ſingulis quibusq; naturæ functionibus intra conſuetum operandi modum reuocatis. Bibere uero oportet horum gratia ſupradictam antidoti quantitatē ex aquæ, uel diluti uini cyathis neque pluribus tribus, neque paucioribus duobus. Bona eſt etiam hoc modo ad tollendum tremores, & frigora febrium, qua uis interualli ratione ſeruata, inuadētium: item ad bilis uomitum qui febris acceſſionem præuenire ſolet, quanquam exacerbationem etiam interdum comitetur. Siquis uero ter uel quater ad ſummum ante febris annotationem aduentumq; theriaca utatur, febrem omnino tollet, modo uictus ratio non repugnet. Nullum enim tam efficax remedium medicina habet, quod ſolitum auxilium afferre queat, ſi ei uictus uel reſiſtat, uel non adiuuet. Creditur etiā retentos mulierū menſes ducere: mortuos fœtus eiicere, quos natura etiā ſi multoties tentet, expellere tamen nō poteſt: his datur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem (incolæ cithe ciboriūve nominant) ex paſſo uel aqua mulſa in qua dictamnum, uel ruta prius ferbuerit. Vtilis inſuper eſt aquam inter cutem habentibus, & regio morbo laborantibus, ex aſari decocto. Quidam tamen aquam inter cutem habentibus ante cibum ſolā theriacā deglutire præcipiunt: alii eā uni cyatho poſcæ cōmiſcēt, ita nanq; magnopere illorum ſitim leuat, uniuerſum corporis habitum firmiorem facit, & cum hoc, quod aquam inter cutem minuit, ipſam etiam exiccationi paratiorē reddit. Facit p̄terea ad uocem retuſam ſola, & hauſta, & ore detenta. Qui tamen eam bibere uolet, tragacanthi duplū admiſceat, & ex mulſo uel paſſo hauriat. Qui uero ſub lingua cōtinere, colliquefaciat medicamentū paulatim oportet, qūo in aliis quoque præcipere ſolemus quæ arteriaca à meatu in pectus deſcendente nominantur. His, ēt qui ſanguinem è pectore uel pulmone reiiciunt, theriaca cōuenit: atq; ſi recens hoc malum ſit, è poſca bibenda eſt: ſin antiquum, ex aquæ tribus cyathis: longe tū præſtantius remedium fiet, ſi herbæ ſymphiti modicum, aquæ incoxeris. Sumi uero debet ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem incipiente nocte, & illuceſcente die. Romæ quoſdam è p̄ceptoribus meis obſeruauimus, in ita affectis hominibus eo ēt remedio conſueuiſſe uti, quod è ſubere conſtat, cuius compoſitionem opportuno magis loco, cum opus fuerit, deſcribam. Abunde ergo pectus circunquaq; ante, & retro, hac mdicina fouebant, atq; ita fere ſemper morbū hac arte ſuperabant. Prodeſt inſuper renum uitiis, ueſicæ calculis, inteſtinorum excoriationibus, ægræ ſpirantibus. Demū in iecinore, aut liene duritiem habentibus, aliudve aliqđ inueteratū malū, his ex aceto mulſo dandum eſt: acetum mulſum ſumemus, quod è fauis cōfectū ſit, id. n. Hippocrates recte cōpoſitum arbitrat̄ in eo libro, quem de Acutis morbis ædidit: Difficulter aūt ſpirantibus ex aceti ſcyllitici cyatho uno & dimidio: Lapidem in ueſica habentibus ex apij petroſelinive decocto: Renum uitio laborātibus ex mulſo: Excoriationem inteſtinorum patiētibus ex decocto arbuſculæ ſyriacæ, quam rhun Græci appellant, Comitialibus quoq; ſi macilēti fuerint, & parum ſanguinis habeāt, ex aqua mulſa: ſin corpulenti, & multi ſanguinis, ex aceto mulſo, dari ſolet. Quidā uero approbati medici comitiales iubent prius ſinapin commanducare, & expuere, tum nocte ſuperueniente theriacā, quæ fabam Græcam æquet, ex aqua ſumere.

Demum,

† In ueteribus libris eſt, trigeſimū, non ſextum, & trigeſimum. ita in lib. De ther. ad Piſ.

A. l. 5. ſu. 1. t. 1 fol. 522. h

Lib. 3. De morbis circa finem, Et de Frac. com. 2 t. 29 7 235. h. Et com. 3. t. 49. 248. c. Et 4. de Artic. 292. f

A. ibidem. fo. 523 b

A Demum,ut paucis multa colligam,in quibus alia remedia ui morbi superata nihil cotulerint,in his theriaca exhibita preter omnem expectationẽ egregie operatur: quamobrem,& cholericis quibus iã uox intercepta erat,& cardiacis præ dolore uentriculi deficientibus exhibita,tanquã ad uitam eos reuocauit.Ceterum omnia uerbis consequi non possum,nec si possem,deceret,cũ ex hisce,quæ hactenus recensuimus,deducta usus ratione,fœliciter uti theriaca possit in aliis ẽt morbis qui supersunt. Nam qui ipsam adhuc magis extollere uoluerũt reprehendendi sunt, ꝙ ei nõ medicas,sed circularias promissiones attribuere, dum aurium theriacam dolores tollere, grauem auditum meliorem facere,hebetes oculos acuere,demissam uuam suspendere,& oris ul cera obducere,narrant. Calumnias siquidem ista laus antidoto potius,quàm commendationẽ affert:nam si minutos hosce morbos uili remedio sanare melius possumus, ignaui est id ipsum pretiosa antidoto minus consequi uelle. Sed missa hæc faciamus, cum adhuc de compositione theriacæ dicendum superfit. Indiget enim & hæc breui quadam enarratione, siquidem Menecrates confusè ipsam protulit,quam nos in præsentia distinguemus. Ac cum hedychroum medicamentũ pastillos ex scilla,itemq; alios ex uipera capiat,nos prius hæc explicabimus,quę cõ posita sunt & ipsa, tum alias simplices medicinas ex quibus theriaca miscetur,subiũgemus.Hedychroum medicamentum ita conficies.Corticis radicum aspalathi,calami aromatici, costi,asfari,ligni balsami,phu herbæ,amaraci,mastiche,,singulorum pondo vj.florũ iunci rotundi odo rati pondo xii,cinnamomi põdo xij,amomi,casiæ,rha põtici,singulorũ põdo xv:nardi indicæ, folii,singulo.põdo xvj:myrrhæ,croci,singu. pondo xii:uino falerno excipe,& dum concorporas opobalsamo inunge,tum ut in umbra siccescant finito. Pastillos Sciliticos cõficiemus.Scillam luto circunquaq; tege, tectam in ignem,quo thermæ calefiunt,iniice, sequenti die eius,qđ intus est drach.cxx cape,& farinæ erui drach.lxxx: ubi commiscueris in pastillos redige. Pastillos autem Theriacales ita compones.Viperas quatuor uel quinque flauas accipe: melius est autem paulo ante captas sumere,quàm diu retentas,nam quæ multo tempore detentæ fuerint, magis uenenosæ sunt:coniicere hoc ex ieiunis hominibus licet.Deinde ad quatuor digitorum mensuram utrinque idest caput, & caudam amputa, corium detrahe, uiscera & intestina abiice,quod superest in ollam nouam coniicito,anethum adde:ferueat cum cocta fuerit,spinas diligenter exime,latent enim plerunque. Carnes ubi exquisite collegeris, panis sicci quidem, sed puri dimidium adiicies,commiscebis,opobalsamoq; assumpto massam totam in pastillos diuides,quos in umbra siccabis.Ipsa uero Antidotus cui ab Andromacho qui primus ipsam compo

B

C suit, nomen Galene hoc est tranquilla, inditum est, quamuis alii,qui ipsam ab eo susceperunt, ut Crito,& Critonem secuti,quòd uiperæ carnes acciperet, theriacã appellarint, hoc modo cõ ficitur.Pastillorum scillinorum,pondo xlviii,pastillorum theriacalium pondo xxiiij, pastillorũ hedychroi pondo xxiiij,piperis nigri pondo xxiiii,lachrymarum papaueris pondo xxiiii: cinnamomi,iridis illyricæ,radicis dulcis, opobalsami, rosarum rubearum, scordii cretici,seminis napi.i.rapi agrestis,agarici,singulorum pondo xii: croci,myrrhę,zingiberis,rha pontici,radicũ quinque folii,calamenthi,marrubii,petroselini,stœchadis,costi,piperis longi,dictamni cretici, florum iunci rotundi odorati,thuris masculi, terebinthinæ chiæ,casiæ fistulæ nigræ,nardi indicæ singulorum pondo vj: summitatum polii cretici,styracis,seminũ seseleos thlaspeos,ammeos trixaginis,chamæpityos,succi hypocystidis,malabathri,nardi gallicæ,radicum gentianæ,anisi mei,seminum fœniculi, sigilli lemnii, chalcitidis vstæ, amomi, carpobalsami,phu pontici,hyperici, acaciæ, cardamomi, gummi, singulorum pondo iiii: seminis dauci, chalbani, sagapeni,bituminis,succi panacis,castorii,centaureæ tenuis,aristolochiæ,singulorum pondo ii: mellis attici libras x,uini falerni sextaria duo. His ita paratis in mortarium coniice succum hypocistidis & glycyrrhizæ,mirrham,opium,sagapenum,styracem,acaciam,opopanacem, melq; paula

D tim instillando simul omnia contunde,& dissolue, tantumque uini demum infunde,ut supersferatur.Hæc tribus diebus ita macerato: postea cinnamomum, crocũ, casiam,nardum, thlaspim, malabathrum,sigillum Lemnium,chalcithim ustam(hæc enim nigro colore theriacam commẽ dat si scite combusta fuerit)amomum,bitumen,castorium,sigillatim quodque contusum, & cribratum in pilam mitte: & affundens uinum,ac si collyrium faceres,diligenter commisce.Postea quę in mortario sunt in pilam transfunde,diligenterque commiscendo,uinumque infundendo sicca omnia superade,atque in unum corpus redige. Deinde mel,terebinthinam, chalbanum, opobalsamum,in cacabo tepefacta superinfunde iis quæ in pila sunt, omniaque in unum corpus redige,& in uase stanneo argenteoue repone,& utere. Crito hoc plus de theriaca scriptum reliquit,Viperas uere finiente uel autumno comprehendendas esse,eligendasque illas,quæ magnæ,& corpulentæ sint,anethoque imposito elixandas. Carnibus autem è decem uiperis collectis unam panis siliginei unciam admiscendam censet,atque ita pastillos theriacales appellatos conficere.Rursus scillas messis tempore colligendas iubet,quòd eo tempore præcipue uigeant.

A.l.5.fu.12 fol.522.h

A.ibid.c.d

A.ibidem.fo 523 b

GALENI DE ANTIDOTIS
LIBER PRIMVS

Iulio Martiano Rota interprete.

Quid Antidotus ſit, & unde Theriaca originem habuerit. CAP. I.

MEdicamenta,q̃ nõ extrinſecus impoſita,ſed intus aſſumpta,malas cor
poris affectiones ſanant,Antidotos medici uocant:quarum tres ſunt
oẽs differentiæ.Nam aduerſus exitiales potiones quædã faciunt:quę
dam ad feras ualent,quæ uenenum ictu,morſuve relinquunt: quædã
excitis mala uictus ratione morbis auxiliantur. Non nullæ uero tria
hæc ſimul pollicentur,Cuiuſmodi eſt quam Theriacã uocant,quæ ab
Andromacho medico compoſita,Mithridaticã pene antiquauit, ita A.l.5.ſu.1.t.
& ipſam ab auctore ſuo dictã.Mithridates.n.iſte quemadmodum, & 1.fol.524.a.b
apud nos Attalus,omniũ ferme ſimplicium medicamentorũ,quæ ue
nenis aduerſantur,ſedulo uim expertus eſt in illis hominibus,q mor
ti condemnati fuerãt.Repperit itaq; priuatim quædã phalangiis,quædã ſcorpionibus,quædam
uiperis,aduerſari:Item eorum, quæ ad exitiales potiones faciunt,illa aconito, hæc lepori mari G
no,alia alii,atq; alii ueneno,remedium eſſe.Quæ omnia cõmiſcens Mithridates, medicamentũ
unum effecit,ex eo ſe ſperans auxilium uenenis omnibus præſens habiturum.Subſecutus autẽ
multis poſt annis Andromachus inter Neronis medicos primus,non nullis additis,quibuſdam
ademptis,theriacen quam appellant,cõpoſuit, haud exiguam partem carnium uiperæ, quibus
Mithridatica antidotus carebat,cæteris admiſcens.Saneque idcirco theriaca ad morſus uiperę
plus Mithridatica ualet:ad reliqua uero omnia non modo quicq̃ illa plus non poteſt, ſed eſt in
quibuſdam inferior etiam.Neutra tamen eam uim habet poſt uenenũ accepta,quam, ante ſum
pta,habuiſſet.Nam portio antidoti quæ prius,& ſemel hauſta, tutũ à morte quempiã præſtitiſ-
ſet,ea uenenum ſubſecuta,niſi ad quadruplum quincuplumve aucta,non iuuabit: neque id ſe-
mel tantum,ſed bis ſingulis quibusq; diebus hauſta,faciet.Quòd ſi quis ſingulis diebus, quẽad
modum tempeſtate noſtra Aurelius Antoninus Imperator,uel ſicuti olim Mithridates ſolebat,
antidotum capiat,nullis ſerpentum morſibus,nullisq; noxiis potionibus,lædetur: Id quod ipſi
Mithridati contigiſſe ferunt:qui cum potius ueneno mori, quàm in poteſtatem Romanorũ ue
nire decreuiſſet, nihil inuenit quod ſe necare poſſet. Atq; Mithridati hoc quidẽ eueniſſe acce-
pimus:Nos aũt Antoninum ſcimus,quo ſe in primis tutum à ueneno præſtaret, ſingulis diebus H
tantum theriacæ,quantum eſt Aegyptiæ fabæ magnitudo,ſumpſiſſe,interdumq; ſine aqua aut
uino eam deglutiſſe,interdum uero liquidi quippiam admiſcendo ebibiſſe.Sed cũ ipſum quoti-
die inter uitæ functiones quoq; profundo ſomno corripi accidiſſet,papaueris ſuccũ eximi iuſſiſ
ſe.Quare rurſus euenit ut,quia mos eius ita antea fuerat,ꝙ naturalem tẽperaturam corporis ſic
ciorem haberet,& quia multis iam menſibus exiccantẽ antidotum accepiſſet,plurimam partẽ
noctis inſomnẽ duceret.Quamobrem coactus eſt denuo theriacã aſſumere,quæ papaueris ſuc-
cum haberet, iam aliquo modo inueteratam. Dictum eſt autem à nobis alias ſæpe,huiuſmodi
medicamẽta inueterata,mitiorem eum ſuccum habere. Fuit autem hoc,quo tempore ſuſcepto
aduerſum Germanos bello,& ille in prouinciis,quæ ſecus Iſtrum ſunt degeret, & ego me illum
eo ſubſequi poſſe excuſaueram.Verum quia Imperator antidotum laudabat à Demetrio medi
corũ primario cõfectam,eo uita functo,Euphrati medicinæ materiæ uenditori,à quo ſimplices
oẽs medicinas ad theriacam conficiendam emebat, per literas ſignificauit, ut ſibi renunciaret
quis nam medicus imperatoriã antidotum conficiẽti Demetrio affuiſſet. Ab eo itaq; cũ intelle
xiſſet me ſemper Demetrio, quoties theriacã componeret,aſtitiſſe, tum quidẽ eã me ꝑ literas
cõponere Antoninus iuſſit: Romãq; poſtmodũ reuerſus,ꝙ ea præcipue delectatus fuiſſet, per-

contatus

A contatus est,qua nam simplicium conuenientia ipsam miscuissem.Cui ego rem ita,ut se habuerat,aperiens, retuli primum me quicquam eorum,quæ ab antiquis Imperatorum medicis imponi cõsuetum fuerat,neq; omisisse,neq; addidisse: Deinde causam exposui,cur ipsi nostra compositio maxime placuisset: de qua nunc quoq; dicere cum nobis decretum sit,eorum,quæ nunc facta fuerunt,mentionem feci. Nam Antoninus cum singulis quibusque diebus magno cum studio theriacam sumeret,eius uitia uirtutesque exactissime dignoscebat.

Quomodo theriaca optima componatur. CAP. 2.

CONficitur autem pulcherrime & hæc, & alia ferme quæcunq; medicamenta, si eorum quæ imponunt uirtus cognita,& uirtutum inter se proportio seruata fuerit. Pleriq; uero, quod primum esse deberet, ne sigillatim quidẽ unumquodq; eorum q̃ bonũ,malumve sit diiudicare sciũt: quare nec uirium inter sese ꝓportionem scire possunt: & idcirco ubi plurima uel tẽpore, vel genere debilia interdum immiserint,ualidum ac potens aliquod postea commiscẽt. Veluti olim quidã,qui,cum ab Aegyptiis petitum Thebis opiũ (id ãt est potẽtissimum) imposuisset,& gustu,& uiribus similem Philonio theriacam fecit. Idem rursus,cum myrrham quã optimã pluribus inualidis admiscuisset,ut cæteris ipsa dominaretur effecit. Alius quoq; similiter in croco B peccauit,& alius in sagapeno,ut & alius rursus in asphalto,& galbano. Non pauci uero,& duo & tria sic,ut diximus,ualida debilibus admiscentes, in causa sunt,ut inualidis fortia ꝑualeant, Atq; artem quidem antidotos cõficiendi,si quis acuto uir ingenio uel semel tantum inspexerit, facile discet: ut uero eorum,quæ imponuntur notitiam consequamur,non semel,bisve,aut ter, sed sæpius admodum sigillatim quæq; obseruasse necessum est,etiam si quis attentius ab aliquo cõmonstrante,ac uerbis docente cuiusmodi sint,quæ sunt optima, discat. Quòd si nullo mõstrãte,ex libri alicuius lectione,quod genus est opus Heraclidis Tarentini,itẽ Crateuæ, Dioscoridis,Nigri,Iollę,Rufi Ephesij, aliorumq; quorundã,in eorum cognitionem peruenire aliquis uelit, longe maiori ipsi opus est inspectione,prius q̃ exacte singularum medicinarum uirtutes,ac uitia diiudicare sciat. Nã qui simplices medicinas diuendunt,usq; adeo callide illarum quasdam concinnant,ut exercitatissimos etiam quosq; ea in re uiros decipiant. Quapropter optimum est multo ante eas sibi per amicum spectatæ fidei ibi cõparare,ubi electissimæ prouenire solent: uel illuc semel accedendo secum inde tñ earum asportare, quãtum per totum uitæ spatium sufficere possit: cuiusmodi sunt ferme oĩa,quæ metalla nuncupantur. Cyprum itaq; & nos hac de causa uisere uoluimus,ubi amicum magnæ auctoritatis hominem cum haberemus,sodalem procu C ratoris,qui Cæsaris nomine metallorum fodinis præerat,& cadmiam,& diphrygem,& spodiũ, & pompholygẽ,& chalcitim,& misy,& sori,& æs ustum,inde multum asportaui. Quemadmodum rursus è Palæstina Syriæ balsami liquorem purissimum,nã bitumen Iudaicum ne fraudes quidẽ ullas admittit,sicut neq; balsami fructus,neq; lignũ. Nauigaui quoq; in Lemnum insulã, dii norunt,non alia de causa,quã ut Lemniã siue terram quis uelit ipsam nominare,siue sigillũ, agnoscerem: dictũ est aũt à nobis satis superq; de hac in nono De simplicibus medicinis libro. Hanc inquam siue terram,siue sigillũ quis appellet,adeo quidam interpollant, ut ueram à ficta dignoscere queat nemo,uelut & quod lycium Indum appellatur,aliaq; complura,quæ non nisi magna cũ difficultate secerni possunt ab adulterinis. Atq; hæc per eos,qui talibus in locis diuersantur,conquirere opus est,uel per Præfectos,& Senatores, qui illis regionibus præsunt,uel saltem per amicos ibi habitantes,quomodo me facere uidistis. Apportantur nanq; mihi quędã ex magna Syria,quædam è Palæstina,quædam ex Aegypto,non nulla à Cappadocia,ex Põto,pleraque è Macedonia,& ex prouinciis ad occidẽtẽ positis, quas Galli habitant,& Hispani,& oppositas oras incolẽtes Mauri. Quæ nã igitur quocunq; in loco medicamẽta optima proueniãt, cum alii,tum Dioscorides uerissime scripsit. Nos uero,ut dicebam, ipsa comparare opus est,eo D quo diximus modo,præsertim si Romę habitemus,quo ex uniuersis gentibus quã plurima quotannis aduehuntur. Multa quoq; per ipsam Italiam partim sponte nascuntur: partim arte fiunt, ueluti Dicearchiæ Puteoli nunc dictæ,ærugo,cerussa,æs,æris squama,ac quædã alia: & Romæ, lithargyrium hoc est argenti spuma. Non pauca uero pene singulis quibusq; diebus Romam importantur,quæ è Sicilia,& magna Libya quotannis æstiuo tempore aduehuntur,pręsertimque è Creta. Multa nanq; herbarii,qui illic à Cæsare aluntur,nõ solum ipsi Cæsari, sed & toti Romanæ ciuitati,uasa hisce rebus plena mittunt,quæ ꝙ uiminibus contexta sint,textilia uocãt. Tam multa itaq; uasa Romam,& in nationes alias è Creta afferunt,ut nullius rei prorsus,quæ nascat egeamus,non herbarum,non fructuum,non seminum,non radicum,non succorum. Ac reliqua licet omnia sincera quidem inde afferantur,succus tamen aliquot adulterari, quanquam raro, contingit. Nam cum herbarum copiam insula gignat, fraudulenter concinnare quicquam non admodũ curant herbarii, qui ea degũt: nec si curarent,magni,quemadmodum in aliis, ea fraus esset. Nã in succum absynthii, quẽ solum cõficere debuissent, marrubium quoque exprimunt, aut exiguum quippiã hoc genus interpollant. Quamobrem Romæ si quis unguentarios adeat, qui singulis quibusq; annis uasa illa textilia herbarum plena emunt,ab eis primo omnia hæc cognoscere poterit,etiam si nũquam antea ipsa uidisset. Deinde ex frequẽti inspectione, quale sit

A.l.5.fu.12 1.fol.5242.

optimum quodq;,per ſe ipſum intelliget;q.n.memores ſunt eius, quod ſuperiori anno emerũt, E
cũ aliud melius illo uident, facile hoc illi præſtare diiudicant. Ex herbis ſiquidem q̃cunq; unà cũ ſemine ſummis ramuſculis adhærente,apportantur,pro cuiuſq; tñ conditione,plurimum ſeminis habentes,nõ habentibus;uegetas,exilibus:põderoſas,debilibus:cõpactas,flaccidis:tp̃e non conſumptas,cito abſumptis,potiores arbitrãtur.Aſinus plane is eſſet, q̃ iſta cogitare neſciret.Atq; ut hæc percipere difficile nõ eſt,ita nec guſtu,& olfactu,quid optimũ ſit,diiudicare laborioſum erit, hiſce tñ, qui eadẽ ſæpe inſpexerint:nam qua in re medicamẽtũ guſtu olfactuq; tẽtatum excellit,id ea in re ualidius ſui generis aliis eſt. Mel itaq; quod optimum eſſe perhibet̃, dulciſſimũ eſt,& acerrimũ, eo q᷑ mellis natura acrimoniã dulcedini iũctã habet.Quoties igitur muſtũ è dulcib⁹ vuis expreſſum ad dimidias tertiasve coquẽdo deferbuerit, quãuis dulcedine melli non cedat,ut aqua tñ obtuſum eſt,nec ſenſum uellicat;atq̃ mel eiuſmodi non eſt, ſed acrimoniã ita dulcedini iunctã hẽt,ut præſtantiſſimum id ſit quod hiſce duobus excellit.Ac primæ quidẽ optimi mellis notæ ex hiſce ſumunt̃;ſecundæ uero ex accidẽtibus colligunt̃ naturã eius conſequentibus,colore,odore & corpore.Colore nanq; luteũ mel ſit oportet:corpore uero neque craſſum,neq; cõcretũ,neq; ualde dilutũ,ſed uniforme totũ:atq; ita tenax,ut ſi digito particulam ex ipſo ſuſtuleris,defluereq; permiſeris,perinde atq; uiſcũ deſcendat,non cæſim,nõ fru- F
ſtatim,Quanq̃ ob iſta mel optimũ q̃dẽ nõ eſt:ſed cum ſuapte natura optimũ eſt, tũ hæc ſe cõſequentia ſigna ſemper habet,ipſumq́; idcirco optimum eſſe iſta ſignificant. Quamobrẽ ſimplex quodq́; medicamentũ ſæpius quiſq; contẽpletur admoneo,quo memoria teneat quantũ quoq; dulcedinis,aut acrimonię,aut alicuius ſenſilis qualitatis,habere poſſit:neq;.n.qualitatũ gradus uerbis ullis explicari queunt.Accedit præterea & aliud quoddã iudicij genus, quo uis uniuſcuiuſq, medicamenti perpendit̃,lõga experientia cõparatum,quod oratione declarari nõ poteſt. Mel quippe è Cnido aduectũ, ſi quis ſigna q̃ modo retulimus attendat,optimum adeo cẽſebit, ut ipſum thaſio,& hymetio proximũ eſſe iudicet:quod tñ ubi cõſenuit,uitiũ haud paruũ oſtendit,uini nanq; cõditiones aſſumit.Idẽ quoq; rhodio accidit.Vnde quidam theriacã rhodio melle cũ admiſcuiſſet:deindeq́; tertio poſt anno ipſam mihi nõ mõ guſtu,ſed ẽt odore,uinũ redolere inuentã oſtẽdiſſet,& eã ego cõſpexiſſem:id quod euenerat,ex melle,quod impoſuerat acci- diſſe dixi. Mirabatur aũt ille.Tum ego rurſus eũ interrogaui, nũquid & mel plurimũ coxiſſet, ipſumq́; diutius deſpumaſſet.Quæ ſe feciſſe cũ fateretur,ob hoc ẽt mirabatur,ac ſi recõditi q̃ppiã ex me audiuiſſet.Hic ego eius temeritatẽ dãnare cœpi, q᷑ ex ſola librorũ lectione theriacã cõficere auſus foret.Alius quoq; theriacã mihi uidendã obtulit, quã cõpoſuerat,acidã factam, G
cauſamque ſciſcitabatur. Cũ ergo ex me cognouiſſet,ſe plus uini quam par fuerat impoſuiſſe, nec defęcati,nec antiqui:forſanque & plus panis, quàm decebat non rite cõfecti uiperinis carnibus admiſcuiſſe,ſicq́; rem ſe habere fateretur:ut temerarius à nobis obiurgatus diſceſſit.

Quod uinum in antidotis poni debeat. CAP. 3.

IN primis itaq; prouidendũ eſt,ut id uini genus imponamus:q̃đ firmiſſimũ eſſe nobis experiẽtia cõpertũ ſit:tũ ut ualidũ quoq; quod non amplius mutatũ iri per multos iã annos exploratũ nobis ſit.Nã & debiliſſima uina,&,ueluti quiſpiã diceret,aquoſiſſima, uel magnopere auſtera,quæq́; præ cæteris aceſcere ſolent,niſi à primis annis acida fiãt,integra poſtmodũ p̃ſeuerãt. Eſt autẽ hmõi cõmutationis tp̃s alii aliud.Aquoſis quidẽ nõ multorũ annorũ;ita.n. vina appellant colore alba,corpore tenuia,atq; ut diluantur nõ multæ aquæ indiga. Demũ talia cum ſint, ut nec caput omnino petunt,ita nec corpus plane calefaciunt, nec uentris uenarumque concoctionem euidenter adiuuant,nec deniq; bene alendo corpori conducunt.Celerrime oĩum uina hæc inueterantur:appellant autẽ cito inueterari,periti harũ rerũ,ante tp̃s antiqui uini conditiones aſſumere.Sunt aũt,acrimonia primũ,qua plane calefacit,tũ amaritudo quoq; †ad quã ſubinde tranſit.Interdũ tñ,& aquoſa quædã uina ad uetuſtatem perueniſſe uidimus,ſi primis trib⁹ H
annis uel quatuor acida nõ euaſerint.Potentia aũt una, & auſtera,& alba uina cũ craſſitie,q̃ñq; poſt decẽniũ ẽt,nõ rite ſeruata,aceſcere cõtingit: cõtingit & quã plurimo tp̃e uetuſteſcere.Talia ſunt in Italia Tiburtinũ,Signinũ.Marſum,& Surentinũ.Tiburtinũ nanq;,&Marſum,auſterũ eſt,& ſi improuide reponat̃,aceſcit facile:Signinũ uero ualidius,& min⁹ aceſcit,inueteraratũq; optimũ euadit.De Surentino autẽ quid me diſcere opus eſt?quod omnes iam ſciunt ante annũ ferme uigeſimũ crudũ adhuc eſſe:uigeſimo.n.tãdẽ anno uiget,potuiq; aptũ diu perſeuerat, nec facile amareſcit,p̃ſtãtiaq; cũ Falerno cõtẽdit.Cõtrarias his diſpoſitiones aquoſum uinũ ſubit, Albanũ,Sabinũ,& q̃đ in Gauro mõte naſcitur,qua parte Puteolos urbẽ ſpectat:quodq; in collibus Neapoli uicinis orit̃,Aminæũ quidẽ nũcupatũ,ſed tenue,nec tale,qualẽ in Sicilia,& Bithynia naſcitur Aminæũ.Nã licet apud has gẽtes nõ nihil tenuis,& aquoſi uini gignat̃,nõ tñ multũ abeſt à Sabino, q̃đ in Italia naſcitur, neq; ab Arſinio & Titacazeno q̃đ in Aſia prouenit,aut ab eo,quod à noſtris Tibenũ uocatur,ita à regione Tiba,in qua cõficitur,denominatum.Atq; hæc omnia uina facile in cõtrarias qualitates mutant̃,acidã dico,& amarã:acidã quidẽ à principio, amarã uero ſi poſtea p̃durauerint.Locus tñ,in quo uinum reponitur,multum facit ut ad alterutrã qualitatẽ mutetur.Optimus itaq; inter initia locus frigidus eſt,poſtea calidus,uel è cõtrario

multum

† Cod. impreſſi habẽt εἰς ἣν μετέστη· ἐνίοτε δὲ καὶ τοὺς ὑδατώδεις οἴνους ἀφικνουμένους ἐστὶν ἰδεῖν, ὅταν γε. c. *Antiquiſſimus tamen cod. hẽt* εἰς ἣν ἐν ἔτεσιν ἐνίοτε δεκάτοις καὶ τοὺς ὑδατώδεις *&c. i. ad quam in annis quandoque decem & aquoſa uina peruenire uidere eſt, ubi primis &c.*

A multum calidus primo: qm̃ tepidus locus uina facile acida reddit. Si uero duobus, aut tribus annis frigido loco reposita, bona manserint, in cellam calidā satis transferri postea desiderāt, nec vnq̃ tepida tẽperataq; indigent. Reperiuntur tñ q̃dam uina usqueadeo aquosa, & debilia, ut frigus ne a principio quidem ferant: Quæ pater meus experiendi grã cum in calidissimam cellam detulisset, stœbe cũ multa, tũ calida plenas lagœnas cõtexit: uotiq; cõpos effectus, nunq̃ deinceps acidum uinum habuit, sed q̃ celerrimè uetus effectum. Quo mõ aũt unusquisq; cellam uinariam calidam sibi cõparare possit, ut & pr̃ meus, iam exponam. Apud nos oĩbus in agris atria magna extruuntur, q̃ focum, in quo ignis accenditur, in medio hñt: nec procul inde iumentorũ præsepia sunt, uel utraq; ex parte dextra, & sinistra, uel ex altera saltem. Furni autẽ foco iuncti sunt ab anteriori parte, q̃ ad fores totius domus spectat. Tales itaq; sunt domus oẽs in agris, ẽt si frugalius ædificatæ sint. Nam quæ maiori cura fabricatæ sunt, exedram hñt ẽ regione ianuæ sitam ad parietem, qui intus est, & utrinque cubicula: quibus aliæ cellæ, quemadmodum & in multis cauponis in circuitu trium, & sæpe quatuor atrij parietum dispositæ superincumbunt. Ex his aũt oĩbus cellis ea plurimum ab utroque latere contegitur, q̃ exedræ instat, quamq; pr̃ meus uino reponendo eligebat, quod in doliis deferbuisset. Nam ut firmiora uina prius, q̃ fer-B ueant, in fidelias transferre, sic infirma calido in loco seruare, nostrates solent. Melior aũt ad id ea cella est, q̃ ad meridiem spectat, & a septentrione auersa est. Herba uero quædã apud nos inuenitur fruticosa, calida, & acris ualde, parumper redolens, quã incolæ colymbadẽ, alij stœbẽ appellant ad p̃seruandũ uina aptissima. In hac itaq; fidelias rustici collocant, atq; parietẽ unum superioris cellæ, qui in atriũ respicit, in quo furnũ & focum esse diximus, amplius fenestris aperiunt, agnoscentes calorem per fenestras ingressurum cellã, in qua fideliæ repositæ sunt. Cella igitur uinaria partim calore ex atrio ascẽdente calefacta, partim herba stœbe fota, uinũ q̃d cunque repositũ acescere nõ sinit. Quòd si quis magis adhuc hoc consequi, nec unq̃ aberrare, desiderat, uinũ fideliis infundat non nouis, sed aliis, ẽ quibus antiquũ uinum iã exhaustũ sit. Similẽ quoque morẽ seruandi uinum, & in Italia obseruaui, in agro Neapolitano, & Neapoli uicino colle, quem Trifolinum appellant: multisq; aliis in locis Italos accepi, ita uinum calefaciendo præseruare. Verum eiusmodi uinũ, ut firmius euadit, sic & capitis dolorẽ facilius parit, eamque ex fumo qualitatẽ acquirit. Fugienda sunt aũt oĩa eiusmodi uina, nec medicamentis admiscenda, q̃ corpus intrant: nã in emplastris, & id genus aliis medicaminibus, q̃ foris admouentur, si optima desint, talibus quoq; uti nihil prohibet. Eligenda sunt itaq; in conficiendis antidotis ui-C na suapte natura firma, inter q̃ Falernum non hac re solum excellit, uerum & oĩbus aliis dotib9 antistat: eligendumq; ex falernis id, quod nondum est uetustate amarum, ut aliqui faciunt, hac in re ab iis, qui theriacam ritẽ conficiunt, aberrantes. Cum.n. audierint id, q̃d sp̃ ab oĩbus dici solet, senescere cætera t̃pis diuturnitate, præter uina, summè uetustum uinum admiscent. Neq; uero hac in re una delinquunt, sed in alia ẽt peccant, dum ex eo quantum admiscere debeant, coniectare nesciunt, q̃ in libris medicinarum compositionem continentibus quantum uini infundere conueniat, expressum non sit. Cum aũt Falerni genera duo reperiantur, quæ sese uirtute nihilo superant, dulcius, q̃d Faustianum proprie appellant, gratiorem antidotum facit. Quẽadmodũ ergo, qui fugiens uinum, & acescere solitum antidotis adhibent, magnopere peccant, nam tametsi nullum de se uitium habeat, commistum tamen rebus aliis plerunq; acescit: sic & qui Falernum eximiæ uetustatis immittunt, errant: ipsum nanque antidotos amaras reddit.

De melle componendis antidotis idoneo. CAP. 4.

MEl quoque uetus admodum alius quidam medicus, ut & de falerno uino diximus, imponebat, tali rõne motus. Si mel, quod optimũ antea uidebatur, admistũ antidotis uinosum effectum est, tutius est multo illud mel admiscere, quod sicut & uinum, t̃pis longitudine constet D incorruptum esse. Atque hoc sanẽ mel uetustate subamarum tum fuit: posteaque plus ẽt, q̃ par fuerat coctum, magis adhuc amarum euasit, id quod omni uetusto melli, simulatq; decoctum fuerit, euenire solet. Atque hoc admirabile non est, cum ẽt si coctum non sit, dulcedinem tamẽ cum amaritudine uetustate commutet. Pater meus mel quoddam habuit, ita amarum, ac si in Ponto natum foret, eo in tractu, ubi ex absinthio apes mel colligunt. Id ipsum tñ, & Atheniense, & optimũ fuisse dicebat, uerum t̃pis diuturnitate amarum euasisse. Hoc, q̃m inutile mihi uidebatur, ẽt post patris obitum, nunc usque seruamus, amarumq; adhuc plus quam tunc fuerat effectũ est, & nigrius: non tñ crassius multo euasit, id quod mellis optimi præcipuum indicium est. Siquidem mel, quod in Eleunte Chersonesi nascitur illo in loco, ubi Protesilai fanum extat, q̃uis diu easdem condõnes hẽat, quas & hymetium, crassius temen, & conglobatius processu t̃pis efficitur. Coniicienda sunt igitur in antidotos mella, quantum fieri põt, optima, hymetia, thasia, aut certe attica: q̃bus si careamus, ẽ Cycladibus aduectũ mel imponemus quodcunq; similius attico fuerit. Quanquã in Isthmo quoq; bonum mel prouenit, ita Isthmiacũ, à loco ubi nascitur, cognominatũ: Sicut & Tubreum, quod & ipsum, nomen adeptũ est. Celebrata autem mella hæc sunt. Nã mel in aliis etiã regionibus optimũ cõficitur, sed cũ ob exiguitatẽ ab incolis totũ absumatur, in alias prouincias non exit, nomẽq; idcirco ullũ nõ habet. Nostra siquidẽ in

Asia collis quidam inter Pergamũ & Eleã urbem maritimam porrigitur, thymo scatens, in quo E apes optimũ mel reponunt, quod ibidẽ totum absumitur: occurrit aũt collis iste a læua Pergamo Eleam abeunti, uiæ tñ uicinus nõ est. In Mysia quoq;, qua parte nr̃æ prouinciæ finitima est, tractus occurrit, quem Britum noĩant, in quo mel attico simile penitus magna cum admiratione conspexi, q̃q̃ deteriora plane mella ibi quoq; proueniant. Extabat aũt ibi quoq; monticulus quidã non magnus, saxosus totus, thymo & origano plenus, ad cuius radices agri cytiso q̃ plurimo abundabant. Ex eo collis dñs mel usqueadeo dulce colligebat, ut hac in parte atticũ ẽt superaret: acre tñ, ut atticum non erat: statimq; idcirco se gustantes subuertebat, & nauseam citò commouebat, si paulo liberalius comesum fuisset. Hoc siquidẽ de cytiso scriptores uno ore tradunt, apes ex cytisi floribus plurimũ mellis excerpere. Fruticosa uero planta cytisus est, eam altudinem attingens, ad quam myrtus crescit. Dicta aũt a nobis hæc sunt, non solum ad utilitatẽ medicorum, qui Romæ diuersantur, quo singulis annis optima quæque ex omnibus prouinciis comportantur, sed ẽt ad commoditatem eorum, qui in cæteris orbis terrarum partibus degũt. Nã si rerum optimarum notas agnoscent, eximia quæq; eligere sciant, q̃ apud ipsos in suburbanis, & uicinis agris populisve nascuntur. Philonium igitur si quis conficere uelit, aut aliq̃ aliam minorem antidotum, medicinis non eget ad summum optimis. At si uel mithridaticam, uel the F riacam, uel aliquam aliam maiorem antidotum, componere moliatur, q̃ & multa comprendat, & cinnamomum accipiat, optimis quibusque indiget medicinis. Quæ qm̃ alio in tractu, q̃ Romæ haberi non pñt, ꝓpea tales antidotos Romæ conficiunt non solum optimi quique medici, sed ẽt unguentarij. Qui tametsi oẽs in earum compositione nunc plus, nunc minus impingant, eas tñ usui non inutiles conficiunt. Quo tꝑe igitur Antoninus imperabat, theriaca a multis diuitibus parabatur: deerantq; idcirco non nunq̃ eorum, quæ difficulter haberi possunt, simplicia quædam. Est.n. admiratione dignum quantopere diuites principum mores, uel imitentur: uel, si non imitentur, uideri saltẽ uelint. Nam postq̃ ex humanis Antoninus excessit, pauci amplius aut theriacam, aut mithridatum conficiunt. Cæterum vt Romæ potius, q̃ alibi medicinæ simplices optimæ, oẽs haberi pñt, sic quoque ab eo, qui Romæ Cæsarum antidotos conficit, singula multo magis perfecta hñr. Vinum falernum, mel hymetium, opobalsamum Syriacum, quod a loco, in quo plurimum, & optimum prouenit alterum quoque nomen accepit, Sagadinumq; dr̃, cunctis aliis melius, quæ in Palestinæ prædiis colliguntur. Quantum uero falernum uinum eo, quod caupones uendunt, pręstantius est, tm̃ Aegyptio opobalsamo sagadinum uocatum antistat. Is igitur cui theriacam Cæsari conficere obtigerit, ut & mihi contigit, modo singulas me- G dicinæ cuiusq; dotes exacte noscat, optimum proculdubio antidotum conficiet. Nam cũ optima quęq; Imperatoribus undecunque afferantur, ex optimis quoq; denuo ꝓstantissima seligentur. Equidem ipse uini falerni ætate perlecta, quæ singulis in fideliis descripta fuerat, id tñ gustabam, quod uigesimum annum excessisset: indeq; initio facto ad id usque perueniebam, qđ subamarum nondum foret. Id n. uinum optimum quo ad ætatem censeo, quod uetustissimum quidem est, nondum tñ amaritudinem aliq̃ assumpsit. Ex mellis quoq; hymetij copia, q̃ in Imperatorum apothecis plurima erant, bimum gustabam, idq; rursus eligebã, quod dulcissimũ, & acre plus esset: hoc.n. & recenti, & magis inueterato præstat. Cæterum quia non modo regias opes tractantibus, sed oĩbus quoque aliis medicis, hanc componendi artem utilem esse uolumus, idcirco quædam adhuc subiungemus, in primisq; illud, Mella Athenis multa diuendi, quæ thymum multum in imo uase occultatum, atq; ideo aspectui non obuium hñt: acrimoniam autem id melli parit, & processu tꝑis in superficiem enatat, quemadmodum, & quicquid aliud melli incidit. Tale aũt mel est penè oẽ, quod Romæ uenale proponitur, nisi ipsum qui afferunt prius commisceant, thymumq; quod supernatat oẽ auferant, ut vulgo ex gustato melle, thymi saporem q̃ plurimum percipienti, facilius imponant. Verum hic sapor non nisi in uitiato melle con H tingit. Quamobrem si quis thymi saporem habere mel senserit, mõ expositas fraudes subesse intelligat. Mel siquidem optimum q̃uis thymi acrimoniam præ se ferat, nõ tñ eius odorem reddit, aut gustum tantopere uellicat. Ac de mellis quidem optimi conditionibus hactenus, nam quoadusq; coquere ipsum conueniat, mox docebimus, cum de theriacæ compositione loquemur. Interea uero ea de uino subiungemus, quæ paulo ante dicere omiseramus.

Conquirenda esse quauis in regione, mella, uina: simplices medicinas. CAP. 5.

IN Asia nanq; si antidotos conficere uolueris, aut aliqua alia in gente, uinoq; ad medicamẽtũ requisito carueris. uinum conquires fuluũ quidem colore: nã neq; nigrũ, neque album, neq; rubicundũ, eiusmodi antidotis conuenit. Corpore aũt ita tenue esse debet, ut oculis peruiũ sit & transpareat. Gustũ uero talẽ præ se ferat, qualẽ modo falernum hr̃e dicebamus, nondum quidem amarum, non tñ adhuc ob iuuentã crudum. Subiiciam aũt in exemplũ quænam uina talia sint, noĩatimq; ipsa, quę in nostra Asia proueniunt, cõmemorabo. Antiqui.n. medici, etiam ante q̃ Romanorum Imperium creuisset, & falernum uinum famam adeptũ esset, eorum noĩa suis libris cõmisere, suntq; tria hæc in Asia a medicis celebrata uina, Chiũ, qđ in Chio insula nascit̃: Ariusiũ ab eo tractu, in quo prouenit, cognominatũ: Lesbium ita de noĩe totius insulæ, in qua

oritur,

A oritur,appellatum:& Tmolite à monte Ciliciç unde aduehitur,cui Tmolus nomen eſt,uocabu
lum adeptum.Perſpicuum autem eſt ex his,optimum eligendum eſſe per ea ſigna,quę ſuperius
expoſui. Nam,ut de melle quoq; dicebam, queadmodū id, quod in Aticca naſcitur,omne fere
bonum eſt,& inter Attica mella hymetium principatum obtinet,poſtea ab illo Thaſium:ſic cū
multa uina in Lesbo gignantur,id quod fuluum nec corpulentum eſt,& bene olet, minimūque
cōſtipat,& dulcedinem modicā quidem, non tamen obſcuram hēt, Lesbium proprie nuncupa
tur. optimumq; in Ereſſo urbe huiuſmodi uinū prouenit:deinde ob hoc ſecundū in Methym-
na,& tertium Mitylene gignitur:quorū omnium præcipuum is eliget qui notis antedictis uinū
diiudicat.Vinū enim id ex omnibus aptius erit ad cōponēdū antidotos, quod & odoratius, &
dulcius,& tenuius fuerit:quod genus eſt Lesbium, & Aruiſium, quæ duo parū inter ſe differūt.
At tmolite,& falernum eiuſmodi non ſunt,ſed duo uini genera,alterum dulce:alterum nec dul
ce,nec auſterum,ſed inter dulcia,& auſtera medium. Iniiciemus ergo in theriacam uinū quod
eſt dulce,non quia præ cæteris uim aliquam antidotis afferat,ſed quia illarū guſtū gratiorē red
dit:cui operam dare cōuenit,in hiſce medicinis,quę intro aſſumimus,pſertim cū amara inter ſe
q̃ plura cōtinuerint,quod genus eſt theriaca,& mithridatum.Nam & oēs alias ſimplices medi-
B cinas,quas longa experientia ſerpentibus aduerſari cōpertum eſt,amaras eſſe conſtat:uelut cū
eas tractabimus apparebit.Homerus autē,ut ex uerbis eius colligitur,quæcunq; dolores etiam
amouent,amara putat.Inquit enim, Radicemq; addit amaram cōpreſſam manibus, cunctos q̃
ſola dolores,abſtulit. Medicus autem omnium ſtirpium, ſi fieri poteſt, peritiam habeat conſu-
lo:ſin minus,plurium ſaltem,quibus frequenter utimur.Sunt autem ipſarum genera,uel ſi ſicca
denominare uelis,differentię hæ,arbores,frutices,herbæ,ſpinæ,uirgulta.Hæc enim quiſquis to
to ætatis illarū decurſu nouerit,multis in partib⁹ orbis terrarū reperiet:Vt & ego in Italia mul
tis in locis inueni,q̃ nec qñ pullulant, nec qñ creſcunt,nouerunt iſti, qui ſiccas ſtirpes tm̄modo
cognoſcunt.Nullus itaq; Romæ unguētarius extat,qui Creta allatas herbas,& ipſarum ſemina,
non agnoſcat:at in ſuburbanis urbis non paucas ex ipſis naſcentes prorſus ignorant : idcircoq;
nec quo tempore ſemen ferant,obſeruāt.Ipſe uero,& chamępityn, & camędryn,& thlaſpim,&
centauream,& hypericum,& polium,& id genus herbas alias Romæ uidi, quas obſeruato tem
pore quo uigent,neq; ęſtiuo Sole arefactas,neq; citius, quàm par fuit, euulſas collegi,nondum
concoctis ſeminibus aut maturis.Compoſitarum nanque medicinarum uirtus ex ſimpliciū ui-
gore cōſurgit,parua quadam interueniente differentia ex componendi arte:ad quam explican
C dam mox deueniemus,ſi prius,quo pacto ſimplicia medicamenta inter ſe apte cōponi poſſint,
expreſſero.Quoniam uero quædam formulæ compoſitionis artem continentes, mendosè con
ſcriptæ ſunt, dum alij illarum deſcriptiones petentibus exhibendo dedita opera mentiuntur:
alij exemplaria,quæ a maioribus integra acceperūt,peruerſa minoribus tradunt (nam libri qui
in bibliothecis repoſiti ſunt,cum numeros notis deſignatos contineant,facile deprauantur, ſi-
quidem ε modo in θ, modo in ο, tranſit,& ι quoque & ν reciprocant:una enim linea addita ι, in ν
mutatur,& ex duabus altera detracta, ι remanet) idcirco, ſicut Menecrates librum conſcripſit
quem integris literis Imperator inſcribit,in quo ſeptem duarum ſyllabarum uoce, non his no-
tis ſolum vij,ſignificantur:& uiginti triſyllabica dictione deſignantur,non autem his literis xx:
& quadraginta,quatuor ſyllabis,& non his ſolummodo figuris xl:itemque aliis in numeris,eo
dem modo fecit:ita & ego faciam.Andromachum quoque ſummopere commendo,qui theria
cam ipſam,ut & alij quidam carminibus celebrauit.Nam & Damocrates nō theriacam ſolum,
ſed quaſcunque etiam alias medicinas uerſibus conſcripſit,recte ſane : ita nanque ab improbis
peruerti medicamenta minime poſſunt.Verum Andromachi primum nos in præſentia carmen
ſubiungemus.

D

ANDROMACHI SENIORIS THERIACA QVAE VIPERAS HABET, & Tranquilla cognominatur, ad D. Neronem. CAP. 6.

ANtidotum multis inſignem uiribus audi — *Theriacæ dedicatio.*
Cæſar, qui nobis ocia tuta facis.
Tranquilla hæc, Hilariſque ſuo, pariterq; Serena — *Theriacæ nomina.*
Nomine, cyaneos non timet una ſinus.
Non ſiquis cupidis expreſſa papauera labris — *Ad Venena.*
Hauſerit, exitium pocula ſumpta ferent.
Non ſi quis gelida compleuerit ora cicuta,
Siquis hyoſcyamum, ſiue aconita bibat.
Non ſi cantharides, aut præſens morte uenenum
Colchi tuum ſumat, feruida Thapſe tuum.
Arida non dipſas, non clarus fraude ceraſtes, — *Ad ſerpentes*
Non feret impreſſo uipera dente necem.

Incaſſum

Incassum cauda consurget scorpius unca: E
Nec subitos luctus aspis iniqua dabit.
Non ptyas audebit calido progressa cubili,
Vt prius aduersa comminus ire uia.
Nullus ob hæmorrhi stillabit uulnera sanguis:
Nec tumidos faciet pressa dryina pedes.
Claudere non cogent odiosa phalangia summum,
Concussu tremulo frigoribusque diem:
Non hydrus. Nec ubi torret Sol æquora cancro,
Cum petit arua minax, concitus atque furit,
Ora trahens multa chersydrus cæde cruenta,
Supremum uitæ ducet in exitium.
Hac fidens æstu per rura vagabere Cæsar,
In Lybico quamuis progrediare solo.
Nil oberit sicci tibi ruris alumna rubeta,
Nil geminum tollens amphisibæna caput. F
Hæc rursus stomacho præsens medicina tumenti est: *Ad grauiores morbos.*
Hæc ab anhelanti pectore tollit onus:
Aut intus toto cum spiritus undique uentre
Fluctuat, & surdis uiscera pulsat aquis:
Diraque cum miserum dirumpunt tormina uentrem,
Et saliunt longi membra dolore coli.
Sanat item croceo suffusos ora colore,
Regius is solito nomine morbus erit.
Hi positas nolunt miseri contingere mensas,
Nec si quis uitæ tempora longa daret.
Sed sibi dissimiles oculis animique dolore,
Contemnunt medicæ, quis putet? artis opem.
Inuadet quoties hydrops mala, corpora liuor
Inficit, hac fies liber ab antidoto.
Hinc hebetes oculi sibi pristina lumina sument: G
Hac phthisis incipiens uicta recedit ope.
Sola potest in se collectos soluere neruos,
Pendula tunc aliquis tentave colla gerit.
Nec sinit ut membrana, leues quæ pectore ab imo
Sepsit pulmones, uicta tumore premat.
Hac etiam magno uesica dolore leuari,
Horrifici stimulis ulceris icta solet.
Sola potest clausos penis reserare meatus,
Irrita quos urit, sollicitatque Venus.
Cinxerunt lumbos renum quandoque dolores,
Hauriat hæc aliquis pocula, sanus erit.
Sola potest eadem multis accepta diebus,
Tollere de læso pectore puris onus.
Neu te dira lues, neu lædat noxius aer,
Hanc cape, cum primo est Sole reuecta dies. H
Hacque canum rabiem fato impendente fugabis,
Cum trepidat moriens, & sitit æger aquas.
Insomnes demum quibus est mos ducere noctes,
Conciliat somnum, peruigilesque leuat.
Pondus erit quantum creuit faba, quam pater atro *Dosis Theriaca.*
Atque restagnanti flumine, Nilus alit.
Ipse tribus cyathis præscriptum dilue pondus *Assumptionis modus.*
Antidoti, cyathis igne calentis aquæ.
Sic commista, tibi uel claro mane bibatur, *Assumptionis tempus.*
Vel cum nox primam protulit orta facem.
Morbi certa dabit crudi solatia, mane
Sumpta, quibus tristis lux solet esse magis.
Vespere, cui magnos nox aduehit atra labores,
Languenti custos atque leuamen erit.
At qui calcati morsu serpentis anhelat,

A Ignarusve doli toxica nigra bibit,
Et cum mane nouum,& cum se Sol abdidit undis,
Sumat,ab æquali pondere tutus erit.
Hactenus & pondus,uiresq;,& tempora Cæsar:
Quod superest, dicam quo facienda modo.
Vipera principio cura obseruata procaci, *Pastilli ex Viperis*
Protinus est celeri corripienda manu.
Namque ubi tristem hyemem pepulit clementior aura,
Arcta solet cæcæ linquere lustra domus.
Et passim uiolis carpit uernantia prata,
Dum uiridis quærit semina fœniculi.
Nam facit hæc cernant serpentes acrius herba,
Quos alit in cladem tarde bubulce tuam.
Deprensis igitur summum caput,imaque cauda,
Demenda,hinc quicquid uenter inanis habet.
B Infert nam sæuos hinc atque hinc uipera luctus,
Et squammis caudæ dira uenena tegit.
Ceruicisq; ideo tantum caudæque secabis,
In pugnum quantum est alta reducta manus.
Sanguine sed mistum caueas stillante uenenum,
Verè hilarem nam sic experiere diem.
Hæc ubi rite tibi fuerint perfecta, subinde
Vipereas carnes fictilis olla coquat.
Ante tamen misces frondem graue olentis anethi,
Et quantum satis est prouidus indis aquæ.
At cum panda fluunt resoluti corporis ossa,
Cumq; tument flauæ noxia terga feræ,
Exime vipereas, confusa cadauera, carnes:
Exemptas, longa uentilet aura mora.
Hinc spinas tacita prudens subducito mente,
C Quas bene si tractes sentiet apta manus.
Adde laboratum panem, ne uipera formam
Tusa neget rotulis,ne pereatve liquor.
Inque cauo dudum postquam hæc uersaueris orbe,
Finge rotas, aptum det quibus umbra locum.
Inde capillato Scillam cum cortice sumptam, *Pastilli è Scilla*
Pulte linas,medio constituasq; foco.
Ac cineris rutili cumulos superingere, donec
Reddatur scillæ mollius igne caput.
Signa dabit,feruens positos cum discutit ignes:
Excute,& ut leues dempseris exuuias,
Tres scillæ partes,erui compone duabus,
Pistilloq; crepet concaua pila diu.
Ac minimos tandem contusa premantur in orbes,
Quos procul a radiis mitior umbra tegat.
D His igitur lancem primum cumulabis, & octo *Primus ingredientium ordo xlviij.*
Bisq; decem drachmas accipe,bisq; decem.
Dimidium superadde rotæ,quam uipera fecit, *Secundus xxiiij.*
Et piperis longi sit quoque pondus idem.
Sitq; opij tantum, tantum medicaminis eius
Quod grati nomen magma coloris habet.
Inde quater ternas mutato pondere drachmas *Tertius xij.*
Iridis, & siccæ protinus adde rosæ.
Addaturq; tui radix dulcissima succi,
Et dulcis tantum seminis inde napi.
Scordion iungas,& odoribus inclyta semper
Balsama,qui syrio mittitur orbe liquor.
Tum quæ suspendas æquata cinnama lance
Coniice,& agarici par quoque pondus eat.
Hinc superest myrrham,costumque,specuque reuulsum *Quartus ordo vi.*
Corycio fragrans imposuisse crocum.

Et casiæ calamos,& quam tulit India nardum, E
Teque Arabi schœnum gloria prima soli.
Inde nigrum coniunge piper, thurisque nitorem,
Diuite quod fœlix rure Sabæus alit,
Nec tu dictamnum,nec tu quoque pontica rheon
Defueris,stœchas,marrubiumque uirens,
Atque apium petris quod nasceris,& calaminthe,
Afraque cum lachrimis ò terebinthe tuis.
Et foliis gramen quinis,& zingiber ardens:
Singula sed drachmas sex tibi quæque trahant.
His etiam polium drachmis se quatuor reddet, *Quintus ordo iiij.*
Addet se polio proxima pinus humi.
Cumque racemifero Celtarum nardus amomo,
Et styracis lentor, feruidaque herba meon.
Atque humilis quercus semen,Pontoque petita
Phu,quibus accedet Lemnia terra comes. F
Nec non malabathri folium,miscebis & assam
Chalcitim,fibras gentiadasque simul.
Inde tenax gummi,pressaque hypocistide succus
Adsit,& hinc fructus balsame parua tui.
His etiam anisum,seselimque his iungere molem,
His cardamomum,fœniculumque uelis.
Atque atram lachrimam,Nili quam spina remittit,
Quæque suo thlaspis semine nomen habet.
Hypericon rursum,pallens miscebis & ammin:
Nec drachmis totidem plus sagapenus eat.
Pondere dimidio tum quos sibi Castor ad Istrum *Sextus ordo ij.*
Ore secat testes,imposuisse decet.
Quis nec Aristolochi radix,siccumque bitumen,
Candida nec desint semina dauce tua.
Denique cum panacis succum,centaurion atque G
Addideris,finem chalbanus ipsa dabit.
Antiquo primum solues tamen omnia uino, *Commistionis modus.*
Humida quæ fuerint,ut liquor & lachrimæ.
Tum quæ sicca uides,postquam contusa minutim,
Cecropio pariter iungere melle uelis.
Hæc qui nos primus docuisti maxime Pæan *Aesculapij inuocatio.*
Adsis,seu Triccæ te iuga summa iuuant,
Seu Burrina magis,Rhodos,aut Epidauria tellus,
Adsis,& Regi fer tua dona meo,
Stirpe tua natam Panaceam,namque salutem
Ille datam puro semper honore colet.

Andromachi iunioris Theriacæ descriptio. CAP. 7.

HAec quæ senior Andromachus de theriaca cõscripsit,Andromachus fili⁹ in eo libro,cui titulus est,de medicinis intro assumendis,his uerbis explicat:non tamen equestri, ut pater, sed pedestri utitur oratione. Antidotus galene.i.tranquilla cognominata ad oẽm malam internamq; corporis affectionẽ,prçcipueq; ad uentriculi uitia,& uenena,febresq; per circuitũ inuadentes.Habet autem pastillorum scillicorum ʒxlviij:pastillorũ theriacalium, spissamẽti hedychroi,piperis nigri,opii,singulorũ ʒ.xxiiij:rosarũ siccarũ,scordij cretici,seminis napi, iridis illyricæ,agarici pontici,cinnamomi,succi radicis dulcis,opobalsami, singulorum ʒxii:myrrhæ, croci,zingiberis,rhei pontici,radicum quinquefolii,nepitæ,marrubii, petroselini, stœchadis, costi,piperis*longi,dictamni,florum iunci rotũdi odorati,thuris,terebinthinç,casiç fistulæ, nardi indicæ,singulorũ ʒ.vj:polii cretici,seseleos,styracis,thlaspeos,amcos,chamædryos, chamæpityos,succi hypocysthidis,malabathri,nardi celticæ,radicum gentianæ,anisi,mei athamantici,seminis fœniculi,rubricæ lemniæ,chalcitidis ustæ,ammi,† phu pontici,fructus balsami, hyperici,acaciæ,gummi,cardamomi,singulorum ʒ.iiij:seminis dauci,chalbani,sagapeni,opopanacis,asphalti,castorii,centaureæ tenuis,aristolochiæ tenuis,singulorum ʒ.ii:mellis attici drachmas*noningentas sexaginta,uini ʒ.tercentum uiginti.Hæc Andromachus iunior soluta oratione cum scribat,põt,qui non intelligit,omnia,quæ senex Andromachus elegiaco uersu tradidit,hinc ea conquirere.Quãobrẽ & nos eorum,quæ obscurius ibi dicũtur, expositionẽ omisimus operis prolixitatem ueriti.Vnum tantum demirati sumus,iuniorem Andromachum, dũ H

In cod. græ. Bas. etiam album piper additur.

† *Acori,additur in impressis.*

* *In cod. græ. Basi. est Mellis ʒ.ϛν.uini.ʒ.π.*

connume-

A connumeraret simplices medicinas, quæ antidotum hanc faciunt, in locum calamenthi, nepitã retulisse, sic.n.Romani calamenthum uocant. Non decuit aũt ipsum, qui cætera Græce scribebat, hanc solam Romanam uocem Græcis uocabulis interponere. Vna aũt in re tñ hæc ab ea differt, quæ carminibus descripta est, ꝙ illa piperis longi ℥.xxiiij, nigri sex habet; hæc aũt prosa oratione descripta nigri xxiiij, longi vj, cõtinet. Qm̃ uero, ut dixi, multa exemplaria medicinarum pondus mendosum hñt, idcirco ipsum non notis, sed integris uocabulis, primum apposui, Menecratis iudiciũ hac in parte secutus. Deinde quia Andromachi uersus obscuriores uidebãtur, Damocratis iambos eamet de re aperte admodum cõscriptos, subiungere decreui. Verum hoc paulo post fiet: in pñtia nanq;, qm̃ ex simplicibus medicamentis, quæ huic antidoto imponuntur, a nobis aliquot iam exposita sunt, reliqua deinceps subnectere melius esse uisum est.

De compositione pastillorum ex viperis. CAP. 8.

A.l.5.su.1.t.1.fol.523.f VIperas non, ut aliqui faciunt, æstate media, neq; statim ubi cauernas egressæ fuerint, uenari conuenit: æstate siquidẽ earũ carnes sitim excitant, statimq; ab egressu frigidæ, siccæ, & extenuatæ sunt. Opportunum itaq; tp̃s est, qđ iis medium intercedit, quodq; Andromachus ipse signauit: quo tp̃e & qui libero patri sacra faciunt, uiperas lacerant, uere quidem finiente, nõdum tñ æstate incipiente; uel si uer quo ad magnam suam partem hyemale fuerit, circa principium æstatis, non multo post pleiadum ortum. Viperas aũt, quæ prægnantes sunt, reiicere oportet: aliarum uero caput, ac caudam abscindere, quæ partes uenenatæ ẽt plus esse vñr, & duras paucasq; carnes continere. Sufficiet aũt in magnis uiperis, si id, quod utrinque amputabimus, quatuor digitorum mensuram non excedat. His peractis reliquum corpus, intestinis exẽptis, pelleque detracta, aquis primo abluendum, atque in uas fictile coniiciendum est: deinde aqua pura superinfusa, & anetho quod tunc uiget, ollæ prunas, ut coquatur subiiciemus: uel arida ligna, q̃ ꝙ fumum non emittant, ἄκαπνα uocant: uel qđ melius adhuc est, uitium sarmenta. Salis autem si suo tp̃e uiperas ceperis, tantillum immittere oportet: sin æstate iam incipiente, nihil. Omittere insuper eas conuenit, quæ maritima loca, quæve in aliqua salsa aquarum lacuna, degũt. Antidotus.n. quę eiusmodi uiperas acceperit, sitim excitabit. Viperas igitur, cum ita coctæ fuerint, ac si quis ipsas comedere uellet, ab iure primum eximemus: deinde illarum carnes ita a spinis auellemus, ut spinã aliquã non accipiamus: auulsas carnes exquisite conteremus: panis ex purissima farina confecti optimeq; siccati, qui præcipue & bene fermẽtatus sit, & † in furno non sub clibano coctus, modicum quiddã admiscebimus. Non nulli tñ in commiscendo panẽ uiperis hanc mensurã seruandam præcipiunt, ut panis pondus uiperinarum carnium dimidio minus sit: alij ne tertiam partem excedat malunt. Ego uero q̃nque quartam, q̃nque & quintã, panis imposui. Cæterum nisi bene coctus fuerit, periculum aliquod acoris imminet medicamẽto. Melius est igitur panem hunc ita coctum per aliquot dies loco aliquo sicciori prius exiccasse. Verum cum uiperas, & panem coniunxeris, diligenterq; adeo subegeris, ut nulla uiperinæ carnis particula non contusa remanserit, pastillos ex ea massa conficio, qui tenues sint: nã crassi cum difficulter siccescere soleant, & carnem putrescere, & panem acescere sinunt. Quamobrẽ panem quoq; ante siccatum terere satius est, & non quemadmodum ante nos, qui Cæsari theriacam faciebant, uiperarũ iure maceratũ. Quam rem ipse quoque diu feci, sed mihi postea melius esse uisum est, panem antea contritũ, uiperarũ carnibus exacte iam subactis admiscere: citius nanque pastilli siccescunt, qui siccũ panẽ non madidũ acceperint. Sit autem cella in qua pastillos arefacies, in superiori domus parte ad meridiẽ conuersa: uel saltem ad septentrionẽ non respiciat, ut Solis radios tota penè die accipiat. Tali.n. in loco cõmode siccescent, statim a compositione ibi collocati, quo solares radij peruenire non pñt. Frequenter aũt ipsos conuertere opus erit, ut æqualiter utraq; ex parte siccescãt, quod facere si quis omiserit, superior quidẽ pars celeriter arescet, inferior aũt humida diutius permanebit, periculumq; erit ne marcescant. Postea uero, q̃ exiccati fuerint, maneant adhuc aliquot diebus eadẽ in cella lõgius, q̃ prius a Solis radijs, sæpeq; denuo conuertantur. Sufficient aũt ad hæc omnia quindecim dies ad summum: post quod tp̃s, donec theriacam conficere uolueris, recondi debent in uase stanneo, aut uitreo, aut ẽt aureo. Vitro siquidẽ, & auro nihil fraudulenter admisceri põt: Stannum aũt plũbo adulterãtur, quod uitare conueniet, non solũ in hac antidoto, sed & in quibuscunq; alijs medicinis: Quemadmodũ & argentũ, si purum non fuerit, uasa nanq; ex eo fabricata celerrime rubiginẽ contrahunt: purũ autẽ argentũ Romani candidũ uocant. Cæterum longe melius est, haud multo postq̃ pastillos confeceris, ipsis uti: quanq̃ non multum detrimenti capiunt, ẽt si peracto anno, atq; ẽt multo post, eis utaris. Recte nanq; a principio siccati, ad tertium quartũq; annum integri perseuerant, dummodo tñ apte reponantur: & subinde puluisculus quidam qui ipsis obnasci consuedit, mundis mantilibus interdum abstergatur: is nanq; si diutius inhæreat, pastillos perforabit. Perspicuum est autem inutiles eos tum denique reddi, cum perforati fuerint, quẽadmodum ante quàm hoc accidat, etiam si multum tempus intercesserit, non inutiles esse.

† In clibano, nõ ĩ furno coctus, ita & Græcus codex & ratio postulat, cũ Gale. in lib. 1. De alim. fac. præferat, quæ coquũtur sub clibano ijs, quæ in furno: et si etiã ibi ĩterpres errarit.

De pastillorum scilliticorum compositione. CAP. 9.

SIue scilliticos, siue scillinos, q̃s appellare uelit cõfectos ẽ scilla pastillos, rotulasve, aut orbes, nihil

nihil refert:neq;.n.medicamẽto quicq̃ officit, q̃uolibet inditum nomen, modo errorem aliquẽ E in eorum compositione non admittant.Quod ne contingat,ego tibi eam dilucide nunc explicabo.Principio scillam succulẽtam de terra euelles,cuius folia penitus iã,& scapus aruerint. Huic deinde cortice detracto duriorem pulticulam induces ex tritico nouo quantumq; fieri potest exquisito cõfectam:ipsam postea multo calidoq; cineri subiectam non prius extrahes, quoadusq; circumposita pulticula crusta plane fiat.Quòd si ubi hæc agis furnus aliquis adsit,una cum pane scillã illuc inferre potes:inde cum obducta plus iã exaruit,ipsam extrahes,& conteres.Satis assam uero scillam intelliges,si festucã immissam admiserit:scilla nanq; cũ bene tosta est,furculos facile excipit.Vbi uero scillã diligenter attriueris,candidã erui farinam admisce: nã quæ candida non est,amara supra modum esse consueuit. Cognitum aũt unicuique existimo,prius oportere tenui cribro farinam excutere,ac ꝑterea diligenter eã læuigare.Scilla uero sesquipondere farinã superet opus est:dico aũt sesquipõdere,ut si duas farinæ sumas, scillæ tres accipias. Quam rem cum & Andromachus iunior afferat, nescio qua ratione ductus,uelit erui farinam drachmas octoginta esse,scillam uero centum uiginti:cum satis sit dicere, scilla eruum sesquipondere superet.Postremo uero simulatq; rotulas tenues ex hac mistura conformaueris,in cella,sicuti paulo ante dicebamus,ad meridiem uergente,repones:quas tamen non in Solis radiis F collocabis.Verum sicut de pastillis uiperæ dictum est,ita in his quoque cætera perage.

De Magmatis Hedychroi compositione. CAP. 10.

CVm superius theriacã Andromachus conficere nos doceret, q̃uo uiperini scilliniq; pastilli conficerentur,ipse quidem satis superq; exposui: Quo pacto aũt Hedychroum magma cõponeremus,neq; Andromachus docuit,neq; complures alij:qui tametsi de medicinarum compositione tractarent, tñ cum theriacam describerent, Hedychroi compositionem omiserunt: adeo ut medicus quidã Romæ,qui theriacã conficere nunq̃ uiderat,ipsamq; se ex sola librorũ lectione compositurum fidebat,ab unguentariis Hedychroũ peteret, existimans illud herbam esse quampiam,uel simplex aliquod aliud medicamentum. Sed ego spissamentum hoc ẽt indicabo,ab Andromacho in eos, qui nunc quoque Cæsari ipsum componunt,perpetua serie deriuatum.Quod ut ipsum quoque peruerti non possit,hexametro carmine subscribetur.

Magma, quod Hedychroum læto dixere colore,
Asphalathi drachmis,asarique,marique,duabus
Constat: nec plures attollit amaracus illis.
Tres calamus,late suaues qui spargit odores. G
Tresque Arabum passim qui creuit iuncus in aruis.
Tres costum redolens. Tres toto cognita Ponto
Phu: quibus æquale fragrantia cinnama pondus,
Et lachrymæ, & sarmenta dabunt,quæ balsamus ædit.
Rursus sex folium drachmas, sed indica nardus,
Sex casiæ calami, sex myrrhæ gutta leuabit,
Sexque croci flores: bis sex attollet amomum.
Mastiche solidam tantum trahet ultima drachmam.
Omnia tu uino simul hæc coniunge falerno.

Hæc ubi inter se miscueris rotulas uiperinis,& scilliticis similes figurabis, ipsasq; eodẽ mõ siccabis.Hæc aũt Hedychroi magmatis cõficiendi ratio,ueluti diximus,ab Andromacho per manus multorum ad nos usque peruenit:nã quas alij conscripsere, aliqua in re ab hac nostra differunt.Quæ siquidẽ Hedychroi descriptiones ab iis traditæ sunt, qui medicamentorũ experientiæ dant operã,rerum iniectarum pondere ab hac euariant:aliæ uero neque marũ,neq; amaracum prorsus hñt.Quædam alterutrum tm̃ continent:neque.n.duo hæc unguentarij omnes no H scunt,eo ꝙ herbas solum Creta aduectas emant,& earum semina,atq; succos. Ego uero & has duas herbas scio in Asia nasci,ac in aliis quidem regionibus raras esse,sed in Cyzico frequẽtes. In Italia quoq;,ut & alias quasdam herbas,ita & amaracum uidi,quæ odore multum à maro superatur:marum.n.ualde redolet. Putaretq; forsan aliquis sola nominis appellatione ductus unguentum amaracinum,quod in Cyzico faciunt,amaraci plurimum capere:sicq; forsitan ab antiquis id unguentum conficiebatur,sed nunc solum marum imponunt.Hanc herbam aliquãdo cum ipse degustassem,ac eam amaram quidem plurimum,sed acrem parum, deprehendissem, hortatus sum quendam eorum,qui amaracinum conficere solent,ut amaraci tantum immitteret,quantum & mari. Visumque est mihi id unguentum,minus quidem redolere, sed peius nihil operari.Hæc itaque a nobis obiter dicta sint.

De exploranda quarundam medicinarum integritate. CAP. 11.

NVnc, quo pacto antidotus hæc confici dẽat, explicabimus:eo ordine singula quæque imponenda cõmemorans,quo suis in elegiis Andromachus recensuit.Is.n.rotularũ scilliticarũ drachmas octo,& bis decẽ, rursusq; bis decẽ,imponi iubet: qđ ꝑinde est, ac si quadraginta octo diceret.Harũ dimidiũ,hoc ẽ uigintiquatuor drachmas,theriacaliũ pastillorũ,opii,piperis longi,

A longi,& magmatis Hedychroi præcipit. Ac de tribus quidem iam dictum est. Piper autem longum fraudulenter concinnatum deprendes, si illud aqua maceraueris: soluitur enim hoc pacto, quod subornatum est: quod autem fraude caret, indissolutum manet. Est autẽ id, quo piper longum adulteratur, herba quædã fulua ab externis regionibus aduecta, quæ piperi longo, aspectu quidem proxima, non tñ gustu similis est, quo etiam ab eo distingui facillime potest. Sagapenum quoque quod uocant & ipsum in aqua seu uino dimissum cognoscitur: uerum nanque statim dissoluitur: quod autem tale non fuerit, indissolutum manet. Siue autem quispiam ut neutrũ nomen sagapenum, siue ut masculinum proferat, & totũ hoc sagapenum succum intelligat (est enim re uera succus ferulæ cuiusdam panaci similis) nihil refert. Cæterum Panacis succus simile quicquam non habet chalbani particulæ cuidam albiori: nam chalbani pars quædam re uera in sagapenum transit, quæ spumosa & leuis est: quædam uero chalbanum optimum est sagapeno æmulum: densum autem hoc est, & reliquo chalbano longe magis compactum, quo uti debemus, ceu optima chalbani particula. Quoniã uero ad sagapenum ex chalbano transire diximus quodcunq; spumeum, constans, & album est, humoriq; immissum facile diluitur, superioribus quædam adhuc subiungere opus est, præsertim cum ob similitudinẽ optima casia cinnamomũ B euadat. Vidimus.n.alias frequenrer casiæ elatæ & auctæ tantum, ut fruticis magnitudinẽ æquaret, ramos quosdã cinnamomo penitus similes aspectu, corticis tenuitate, præterea hisce signis quæ cinnamomum certissime ostendunt, ac gustu olfactuque percipiuntur. Ad hunc modum & in optima myrrha opocalpasum reperitur, quod tamen à myrrha differt. Atque secundum hæc tria, sagapenum dico, opocalpasum, & cinnamomum, quædam proueniunr, quæ neque chalbanum, neque casia, neque myrrha quidem amplius sunt, nondum tñ sagapeni, cinnamomive, aut opocalpasi, naturam exacte cõsecuta. Quam ob rem sæpenumero perspexerit oportet, qui similia internoscere, ac secernere cupit. Nam quemadmodum gemellos, atque consimiles inter se fratres, qui consuetudinem cum ipsis non habent, distinguere nesciunt, quod tamen contubernalibus facillimum est: Sic in omnibus medicinis qui inter ipsas enutritus fuerit, & eas frequenter aspexerit, facile illarum diuersitates uel minimas etiam, inueniet atq; comprehendet: At, qui semel tantum aut bis inspexerit, eas tanquam indistinctas intuetur, neq; unã ab alia internoscere ualet, cum tamen signa, quibus distinguantur, manifestissima non nunquam habeant, illi usque adeo exposita qui sæpenumero cõspexerit, ut per unũ eorũ facile quanq; medicinam agnoscat. Sagapenum itaque è chalbane confectum eundem odorem non habet, quem uerum sagapenũ C possidet: nam id odoris genus, quod harum rerũ periti hircinum appellant, sumptum è chalbane sagapenum non deponit. Quanquã inter uerum sagapenum, & eiusmodi chalbanum non multum intersit, etiã si quis antidotos cõponat: ambo nanq; ad id apta sunt, & serpentibus ac uenenis ambo aduersant, & si chalbanũ sagapeno minus. At opocalpasum exitiale est, multosq; nos forte quadã uidimus nostræ in ætatis decursu mori, ꝙ myrrhã cui opocalpasum admistum esse nesciebant, assumpsissent. De industria nanq; qui antidotos conficiunt, tanquam optimam talẽ myrrham imponebant, eo ꝙ uiderãt ipsam in collyrijs optimam fuisse medicinã: nempe saniẽ absque mordicatione extenuat, & interdũ incipientes oculorũ suffusiones, & adhuc tenues aufert. Atque siue in emplastrum, siue in ceratum, siue in extenuans aliquod medicamentum foris imponendum, talem myrrham conijcies, remedij uim augebis: at intra corpus assumpta exitiũ affert. Hæc uberius ideo narrauimus, non solum, quia orationis series ita expostularet, sed etiã quia hæc nosse plurimum conducit.

De Medicinis in tertio ordine positis. *CAP.* 12.

VErum iam tempus est, redeamus ad ea cõsideranda, quæ sunt in tertium ordinem simpliciũ medicinarum ab Andromacho relata. Inquit.n. Inde quater ternas mutato põdere drach- D mas. Hæc igitur quo tempore uigent, proculdubio colliges. Rosas primum, ut de pastillis dictũ est, exiccabis, illas decerpens quæ plus alijs bene olebunt, & rubicundiores fuerint. Vitabis aũt cellas subterraneas, nec ullum medicamentũ in ipsis repones: præsertim uero in humidis, in q̃bus recondita celeriter cariosa fiunt. Rosis Andromachus Iridem illyricam adiungit: quæ uerba non tanquàm inaniter prolata negligenter excipienda sunt: ueluti nec cũ alijs medicinis patriæ nomen apponit, de quibus paulo post edisserens, quid quoque in genere optimum sit demõstrabimus. Polium ergo & chamedrys, duo hæc Romam afferuntur, natis in Italia parum meliora: in aliquot siquidem Italiæ locis, haud multũ deteriora proueniunt, illis annis quorũ uniuersum uer humidum non fuerit, sed sicuti sæpe cõtingit æstiuo tempori simile. Quòd si ueris cõstitutio siccior obuenerit, multa, quæ in Italia nascũtur, pluribus Creta allatis paria erũt, ueluti chamædrys, chamæpitys, hypericon, gentiana, thlapsis, elleborus niger, & id genus alia. At uero qđ ad Iridem pertinet, secus se res habet. Si enim iris Lybica quæ plurima ex Africa Romam affert, Illyricæ compararetur, tantũ ipsi cedet, quantũ cadauer uiuo corpori: non tñ alijs in gentibus orta, tam multũ ab illyrica degenerare iris uidetur. Iridẽ igit̃, uelut & reliquas medicinas, odoratiorem semper eligito: Vnũquodq;.n. optimũ est, quod sui generis odorem uehemẽtiorem habet: is autẽ ex multorum inspectione manifestus unicuiq; fit. Ac de gustu quidem perceptis quali-

tatibus eodem modo cenſendũ eſt.Id enim optimum medicamentũ eſſe cõſtat, in quo id quod E
ſuo generi propriũ eſt,exuperat:peſſimũ uero quod ſui generis alijs & tenuius & exilius eſt.Me
liora nãque ſunt omni in ſpecie,quæcunq; nec rugoſa,nec exilia fuerint: ut q̃ conuenientẽ ſibi
magnitudinẽ exceſſere,peiora ſunt ijs,q̃ bene quidẽ enutrita,ſed tñ aſtrictiora ſunt. Quã ob rẽ
ut dixi,medicinas ſimplices multas & ſæpius inſpexiſſe operępretiũ eſt, & maxime optimas, q̃
longo iam tpe ſui experientiã ipſis naſcendi initijs pbuere, quæq; uno ore à peritis medicæ ma-
terię auctoribus cõmendantur.Omnes igit̃ herbarij unanimes ſcripſerunt, iridẽ in Illyrio natã,
optimam eſſe:petroſelinum uero,quod in Macedonia prouenit: aſphaltũ è Iudęa aduectũ,item
& opobalſamũ. Eodem modo & in reliquis. Quorũ dotes à regionibus acceptas cum priuatim
de unoquoq; loquemur,non omittemus.Subiungit deinde radicis dulcis ſuccũ, & agreſtis napi
ſemen,q̃ duo nobis è Creta q̃ optima afferuntur:præcipueq; radix dulcis & ipſa,& eius ſuccus.
Scordiũ quoq; pulcherrimũ Creta mittit: quã q̃ in alijs regionibus ẽt minime cõtẽnendũ ſcor-
diũ reperias.Literarũ quippe monumẽtis traditũ eſt à quibuſdã celebribus uiris, cũ in plio inte
rẽptorũ cadauera multos dies inſepulta iacuiſſent,q̃cũq; ſupra ſcordiũ forte fortuna ceciderãt,
multo minus alijs computruiſſe, ea præſertim ex parte,qua herbã attigerãt. Ob quã rẽ ſane per
ſuaſum eſt oĩbus,tã reptilium uenenis,q̃ noxijs medicaminibus, quæ corpus putreſcere faciũt, F
ſcordiũ aduerſari. Ac de omni quidẽ medica materia ſatis ſuperq; eſt à Dioſcoride quinq; libris
diſputatũ:à quo diſcere licet unicuique cũ alias oẽs notas, tũ guſtu olfactuq; perceptas, quibus
pbatæ medicinæ certiſſime cognoſci,& ab improbatis ſecerni queunt.In quibuſdã uero,oculis
quoq; perceptæ qualitates haud parũ utilitatis afferunt. Sed conſiliũ meũ nõ eſt,q̃ ab alijs recte
conſcripta ſunt,hoc in opus transferre : uerum quæ illi planè omiſerunt in medium aducere.

De Opobalſamo & Cinnamomo. CAP. 13.

MEminit poſtmodũ Andromachus cinnamomi & opobalſami : in quibus poſt notas à Dio-
ſcoride traditas præcipuum illud eſt,uidere prius ipſa, quibus in locis optima naſcuntur:
Quẽadmodũ ego feci,qui ſciens balſamũ uſqueadeo pluribus artibus adulterari, ut internoſci
uix queat,ipſum ex arbore ſua reſudantẽ aſpicere uolui, & ex eo particulã tanq̃ regulã cæteris
agnoſcendis apud me ſemper habere. Didici quoq; quo pacto multis modis adulteratũ peritiſſi
mos etiã quoſq; falleret. Quã rem qui ſciunt,diuulgare non conſulo,ne obiter improbi fraudes
diſcãt,& in malos uſus conuertant. Nã neque illos approbo,qui noxias medicinas deſcribũt,&
publicant. Si quis igit̃ probationes à Dioſcoride ſcriptas,& ab alijs quicũq; de oĩ medicamẽto
rũ materia docuerũt,agnoſcendis ſimplicibus medicinis admoueat,ipſeque ſuũ ex multa inſpe G
ctione collectũ iudicium adhibeat,exacte quæcunque ſecerni poſſunt diſtinguet.Quædam.n.ut
dixi,uel nullatenus,uel nõ exacte,ab adulterinis ſecerni queũt : uſqueadeo falſis uera ſunt utro
rũque cõfuſa indicia:ueluti de quo nunc loquimur opobalſamo: Nam de cinnamomo cõtraria
ijs,q̃ de opobalſamo narrauimus,comperta habeo. Perſuaſum nanq; mihi eſt ipſum cognitu fa-
cillimũ ex omnibus eſſe illis,qui ſæpe optimum cinnamomum uiderint. Optimũ uero conſequi
nemo poteſt, niſi repoſitũ ab Imperatoribus intueatur, ſex generibus quodãmodo diſtributũ.
Siquidem & in hoc ipſo uelut & in caſia,optimi ad deterrimum tam magna differentia eſt,ut ſu
prema caſia ab infimo cinnamomo parum diſtet.Neq; uero cinnamomi uirtus ad uſum apta lõ-
go tempote durat:ad triginta ſiquidẽ annos quã à principio uim habuit, integrã nõ conſeruat:
nugantur enim qui cinnamomũ ex hiſce medicinis eſſe dicunt,q̃ ſenectutẽ non ſentiant. Atqui
ego non centum,neq; ducentum annorũ interuentu,ſed pauciorum, ſi quis ad tantum numerũ
conferat,uetuſtius factum obſeruaui.Quo tempore ſiquidem Antonino Imperatori theriacã pa
raui,uaſa lignea in quibus eiuſdẽ generis cinnamomũ inerat,multa conſpexi, alia Traiani, q̃dã
Adriani,nõ nulla Antonini,qui poſt Adrianum Imperator fuit,ætate repoſita:omniaq; hæc ſeſe
& ſaporis & odoris imbecillitate,uehementiaque tantũ planè ſuperabant,quantũ & tpe differe H
bant.Olim è barbarorũ terris arca cubitos quatuor & medium longa Romam perlata cum fuiſ-
ſet,in qua cinnamomi primi generis integra arbor erat, ex eoque M.Antonino Impetatori anti
dotum quandam compoſuiſſem,ipſam cæteris multũ præſtare deprehendi, adeo ut Imperator
quoq; ea deguſtata,medicinæ cõcoctionẽ,uelut in alijs fieri ſolet,expectare noluerit. ſed ſtatim
ea uſus ſit nondũ integre duobus menſibus elapſis.Antonino ſubſecutus eſt Commodus,q nec
theriacæ,nec cinnamomi,curã ullã habuit: ſub quo non ſolum arboris illius,qđ ſuperfuerat oẽ
diſſipatũ eſt,uerum etiam quodcũque poſt Adriani tempora comportatum fuerat. Quo factum
eſt,ut nunc Imperator noſter Seuerus cum me ſibi theriacã eo modo conficere iuſſiſſet, quo M.
Antonino confecerã,ex cinnamomo Traiani & Adriani tempore repoſito ſumere coactus ſim:
imbecilliorq; plane mihi uiſa eſt,& tamen nondum anni triginta interceſſerant.Hinc nos opti-
mi cinnamomi notas quaſdã neceſſarias ſubijcere uolumꝰ,ſummopere ipſum bene olere,inex-
plicabilemque præ cæteris bonum quendam odorem ſpirare, ac calidum guſtantibus ſe multũ
exhibere,non ita tamen ut mordicando triſtitiã palato inferat: colorẽ denique talẽ habere,qua
lem ſi quis lacti nigrum colorẽ admiſceat,atque cœrulei quem uocant aliquantulum addat. Ex
hoc igitur quãtum uolebam,ut mos mihi fuit,cum accepiſſem,ramuſculos aliquot apud me de

A posui,in ea apotheca,in qua res meas omnes pretiosas seruabã.Verum ipsa combusta,quã tempestate & templum Pacis incensum est, & hæc & aliæ quinq; cinnamomi species,quas mihi cõquisiueram,periere.Nunc itaq; cum Imperatori nostro Seuero theriacã cõponerẽ ex cinnamomo Adriani tempore reposito,quod optimum uisum est,elegi: de quo ẽt utile quiddam lecturis subdere cũ possim, id facere non grauabor. Supersunt adhuc ibi multa uasa lignea, quæ uarias cinnamomi species cõtinent, quarũ nulla tñ ueluti truncus in ramos plures diuisus multũ attollitur,sed ellebori figurã præ se fert,immo uero damasonij,qđ ẽ Creta ad nos affert. Quæuis aũt cinnamomi species ab una radice, ceu frutex quidã paruus consurgit,emittitq; hæc sex,illa septem uirgulta,uel paulo plura pauciorave:non æquali tñ omnia longitudine sunt,uerum quod maximũ est,pedis Romani dimidium non excedit. Vniuersa autẽ cinnamomi natura similis est quodãmodo optimæ casiæ:quam qui afferunt barbari bissyllabo nomine uocant,cuius prima g & i constant, secunda z & i continet. Ac de cinnamomo quidem hactenus.

De reliquarum medicinarum probatione & electione. CAP. 14.

Agaricum sequitur, quod fraudem nullã admittit.De quo illud modo dicere sufficiet,quod est ab auctoribus ante nos proditum,optimum id agaricum esse quod leuissimũ esset:densum

B uero,graue, & lignosum abiectum:quod autem inter hæc medium est,quantum signis, tñ & uirtute ab utrisq; distabit.Subscripta sunt deinde mirrha & costus,nequaquã cognitu difficilia hisce qui prius utraq; uiderint: nouisse tñ opus est,myrrhã,quam Trogloditicam appellant, antidotis idoneam esse.Hanc quidam Minæam uocant,ã loco in quo optimam nasci ferunt.Maxime uero hæc bene olet, &, ut modo dicebamus,opocalpasi quicquam admistum non habet. Crocum uero Corycium cum omnis antiquitas,tum poetæ quoq; laudant.Ego uero & antrum corycium in quo gignitur,& crocum ipsum accuratius inspexi, uegetum quidem,non tñ odoris magnitudine, uel diuturnitate cũctos alios excedentẽ. Quibus signis & uos optimũ ab ignauo dijudicare consulo, non aũt quia supra modũ uegetum sit. Perspicuum est autem optimum crocum summe flauum,& plurimum redolens esse, ac longo tpe uigorem conseruare . Quoniã uero crocum quoq; adulterari à quibusdam solet, neq; facile id deprehenditur,nisi ab ijs,qui sæpe optimum inspexerunt,satius esse duco crocum multum ante emptum aliqua in domus cella ad id apta repositum habeamus:quemadmodum paulo ante faciendum docuimus:Magnum siquidem probitatis indicium est,si tale permaneat,quale repositum fuit: adulterati nãque croci, tam color,quã odor citissime aboletur. Quod ad Casiam uero attinet,ea me cõmemorare nunc

C opus est,quæ in multis de medicina libris scripta sunt, Duplum casiæ,siquis cinnamomo egeat, inijciendum.Hoc dictum irridẽs Satyrus magister meus,unam ex Quinti facetijs ipsum esse dicebat,asseuerantis eos,qui duplum casiæ imponere iubent,si cinnamomo careamus,similia illis facere,qui nos censent,siquãdo falerno caruerimus,illius quod in cauponis uenditur duplicatã mensura bibere: siq; panis siligineus desit,furfuracei duplum comedere. Mihi uero hæc Quinti facetia, si de re una quapiã, qua per se sola uti uelimus, afferatur,uera irreprehensibilisq; uidetur:sin de re quæ in societatem multorum ueniat,non est eodem pacto uera.Nam cuiuscunque quod solũ corpori admoueri debet, rhus puta, absinthiũ, iris,gentiana, uel id genus alia aliqua medicina,si quis minus boni duplum loco præstantissimi accipiat,& corpori uel extra uel intra admoueat,duplicato etiam nocebit:at si multis unum aliquod optimum commiscẽdum fuerit, quod se aucturum aliorum uires spondeat,si præstantissimum desit, peius nihil erit uti duplo illius, qui proprietates eiusdem generis habeat,etiam si deterius hoc illo uideatur.Casia siquidẽ cinnamomo genere proxima usqueadeo est, ut ex ipsa qñq; cinnamomum oriatur,spectenturque non nunquã casiæ arbores integrę,in quibus aliqua cinnamomi uirgulta ẽ casiæ ramis prodeant. Simileq; istud est non uino aut pani,sicuti Quintus dicebat,sed uitæ functionibus in ex-

D truenda domo,in fabricanda naui,in tollendis & transponendis oneribus,in omnibus denique uitę actionibus,in quibus qđ peragendum erat ab uno homine robusto,si absit,à duobus imbecillioribus perficitur.Hæc aduersus Quinti dictum obiecta sint,eo quòd mihi reijciendum omnino nõ uidetur eorum præceptum, qui pro cinnamomo duplum casiæ imponendum censent, quãquam ego semper cinnamomum imposuerim . Nam qbus ego Romæ antidotos composui, cum uel Imperatorum amici, uel diuites essent, facile fuit illis quidẽ à Regibus petere, ijs uero cinnamomum emere. Quibus illud etiam addidisse,qñ Imperatoribus antidotos composui,me cinnamomo nunquam eguisse,superuacaneum plane fuerit. At Quinti sententiã,quam de carpesio habuit,commemorare tempestiuum : ipsam nanq; non solum à Satyro, sed ab alijs etiam Quinti discipulis accepi.Imponebat igitur Quintus,ut aiunt,quoties cinnamomum deerat,carpesium , perinde atq; uiribus optimæ casiæ non inferius. Egoq; carpesium idcirco multum mecum attuli ex ea peregrinatione, qua orientis prouincias adij,diligenterq; repositum nunc usq; plurimum seruo, quod odorem etiamnum & saporẽ si non qualem prius habebat, certe nondũ extenuatum retinet. Est autem carpesium herba phu appellato genere similis, ualidior tamen atque aromaticũ quiddã plus spirans . Plurimũ hæc in Sida urbe Pamphiliæ nascitur : emiturq; propterea illic utilissimo pretio.Quocirca si quis uestrum illuc accesserit,carpesij multum emat,

cum eum sibi longo tempore duraturum nouerit. Tenuia autem quædam carpesij sarmenta cinnamomi uirgultis similia sunt. Eius duo genera reperiuntur, unum quod Laertium, alterum quod Ponticũ nominatur, à monte in quo nascuntur utraque nomen adepta: sed ponticũ melius est. Quod cum plurimum haberem, permultis medicamentis admiscui, in quibus phu uocata imponi debuerat: est enim carpesium, ut dixi, phu simile, ualidius tamen, & qualitatem quandam aromaticam, gustum, odoratumq; remittẽs. Inter tam multa autem, quæ de casia retulimus, necessum est illud etiam in primis explicemus, q̃ casia theriacæ inijcienda sit. Nam Gizi nuncupatã præcipue laudant, secundo autem loco Moto dictam. Sunt & qui Arebo Daphitenq; probent. Cæterum Gizi quã uocant, in omnibus cinnamomo similem esse superius quoq; diximus. Hęc est quæ ab aromatum peritis perinde atq; cinnamomum assidue uenditur. Quanquã Andromachus iunior casiam à quibusdam fistulam appellatam imponendã arbitratur. Hæc omnibus cognita est, nã & uilius cæteris uenditur. Cuius exterior cortex fistula appellatus, quia obuolutus ipsam repræsentet, saporem & odorem ualidum habet: interior aũt pars debilis adeo est, ut nullũ usum præstet. In carminibus itaq; patris paulo ante à me transcriptis casiæ nomen absolute pronunciatũ est: in soluta uero filij oratione fistulæ nomen casiæ adiectum est. Atq; ab eo series per eos, qui ante nos theriacã Imperatoribus cõposuerũt, in nos usq; deriuata, fistulę nomẽ nũc usq; appositum seruat. Iubet deinde Andromachus Indicam nardum imponere, quã ex eo quia spicæ figurã imitet, nardi spicã nominant, quãuis radix sit. In qua cauisse oportet, nequis elutã uocatam nobis uendat: est autem hæc nardus, quæ prius ab unguentorũ structoribus elixata, ut ipsorum mos est integra uenditur. Quam ob rem Ompham barbara uoce dictam emere conuenit, cuius radici terra adhuc adnexa si contrectetur, nardi odorẽ habet. Schœnum id est iuncum, ex Arabia petitum, ad hæc idem auctor imponere præcipit, nescio qua de causa schęnanthum, id est iunci florem, à uulgaribus appellatum: nobis siquidem cum florum copia nõ adsit, iunco utimur ex Arabia comportato: cuius summitatem cameli sæpenumero abroserũt, iucũdissime nanq; hunc iuncum cameli pascuntur, secus uias ibi plurimum nascentem. Est autẽ iuncus iste exigui pretij medicina, solaq; odoris integritate dijudicanda: qm̃ celeriter ipsius odor expirat. Subscribit postmodum Andromachus, Inde nigrum coniunge piper, thurisq; nitorem. Quo in loco non opus est, inquiramus, quid nitor sit, perinde atque cuiuspiã alterius medicinæ nomẽ, cũ & ex theriacæ descriptione prosa oratione ab Andromacho iuniore prodita, & ex cõpositionis instituto, quod ab eo in nos usque peruenit, medicamenti nomen nitor non sit. Nã p̃ter duodecim drachmarum piperis longi in sex nigri commutationem, tam pater quã filius eadem de theriaca scripserunt. Quare thure & pipere excepto cum nihil superstit, de quo quis nitoris appellationem dictam putet, censendum est Andromachum uersus conscribentem id nitoris uocabulum thuri epithetũ fecisse. Meminit deinde piperis nigri, dictamni, marrubij, rhei, rerum omnibus cognitarum. Theriacæ tamẽ descriptio, quæ nobis per manus tradita est, graue piperi adiectum habet. Magnitudine uero piper hoc aliud superat, corticemq; subtiliorẽ, & minus rugosum habet. In rheo quoque fraus committitur. Nã quibus in locis nascitur, simulatq; euulsum est, ipsum elixant, quo succum remittat, ac tam succum ut sincerũ & aquę impermistũ, quàm rheum exiccatum ut non elixum, ad nos postea mittunt. Quam ob rẽ scientia opus est uerum ab adulterino secernendi: quam facillime consequuntur, qui suæ spontis rheum aliquando uiderint. Nam elixi pars, quæ sub aspectum uenit, densa per totum & compacta non est, sed rarior: & gustu tentatum saporem adstringentem, uel nullum, uel obscurum remittit, cum tamẽ si adulteratum non sit, uehementer astringat. Cito tamen & ipsum foraminosum efficitur. Stœchas autem multa pluribus in locis prouenit: plurima uero in Creta, & insulis Stęchadibus quæ in Ibero mari sitæ sunt, unde & Stœchadi nomẽ deductum est. Quæ autem in prædictis insulis oritur, uegetior Cretica & melior est. Quod ad petroselinum attinet, laudatissimum Macedonicum est, omnibus cognitum. Hoc Estreaticum etiam quidam appellant, à loco in quo nascit̃ nomen imponentes: uerum exiguum est prorsus quod ibi prouenit, cum & præruptus & angustus is locus sit. Estreaticum itaque, seu Macedonicum hoc, quod in omnes gentes affertur, paucum & ipsum in Macedonia gignitur. Sed idem in petroselino macedonico accidit, quod in attico melle, & uino falerno contingit. Mercatores siquidem in uniuersa ferme orbis terrarum oppida, ut mel atticum, uinum falernum, sic petroselinum macedonicum aduehunt: cum tamen in Macedonia petroselini tantum non oriatur, quantum populis omnibus satis esse queat: uerũ in Epiro petroselini multũ gignitur, in Cycladibus mellis plurimum. Atq; ut mel ex insulis Athenas affertur, sic petroselinum ex Epiro in Macedoniam comportatur, plurimumq; immo penè totum Thessalonicam: unde tanquam Macedonicum quocũque asportatur. Idem in uino falerno contingit. Nam cum in exiguo quodam Italiæ agro falernum proueniat, complura alia uina in falerni speciem à uini magistris concinnantur: q̃ perinde atque falernina in omnes prouincias imperio Romano subiectas exportantur. Tibi uero si petroselinum Estreaticum quandoq; deerit, ne peiorem existimes theriacam futuram si aliud imposueris. Non enim si mortiferis uenenis, si uenenatorũ morsibus, aliud ab estreatico petroselinum minus congruit, propterea reli-

quis

A quis etiam morbis,ut torminibus,uentriculo debili,aquæ inter cutem,& id genus alijs,segnius opitulantur,quos in primis sanare theriaca non promittit.Ad hæc estreaticum petroselinũ amaram ẽt plus theriacam facit,præsertim cum recens adhuc imponit:nam ut acrimonia,sic amaritudine, hoc alia superat. Resinam postea terebinthinam addit,quã nescio cur Andromachus omissa Chia,Libycam esse uoluerit,Chiam nanq; penè omnes meliorẽ iudicarunt.Quanq̃ laudo & Libycam si bona sit:sed proculdubio bona semper non est, quemadmodum quæ è Chio uenit. Nascit quoq;,& in Põto,& in alijs aliquot locis optima terebinthina:uerũ Chia reliquas & odore & sapore uincit. Retulit subinde inter componentia theriacam Andromachus zingiberem,& pentaphylum,hoc est quinquefolium herbam,quæ duo fraudem nõ admittunt,& ab omnibus cognoscuntur. Meminit ab his Polij,quod omnibus cognitũ,nec simile sibi,quo adulterari possit,quicquàm habens.Deinde chamæpityos,de qua illud tantum referam,multis in locis & odore, & sapore præstantiorem chamæpityn gigni,q̃ in Creta:nobis.n.inde affertur,eaq; omnes,qui Cæsari antidotos cõficiunt,utuntur.Romæ siquidẽ in suburbanis prædijs,& chamæpityn,& chamædryn repperi multo plus redolẽtes,q̃ Creta aduectas,si tamen continuis imbribus obrutæ nõ fuerint.Illud hoc loco nõ ignorare nos conuenit,cũ Creta nobis herbæ afferuntur chartis obuolutæ,in quibus earum nomẽ scriptum est,quędã inuolucra solummodo inclusę

B herbæ nomen inscriptum habere: quædã uero præter herbæ nomen,cãpestris quoq; uocabulũ additum continere: ac campestres quidem generosiores inuenies, etiam si in plãis locis herbæ fermè omnes imbecilliores proueniant.Manifestum insuper est,Styracem,qui in calamis è Pamphilia apportatur, Andromachum præcipere.Paucissimus aũt illic styrax nascitur: tantumq; ab hoc vulgari distat,quantum à uino quod in tabernis uenditur falernum. Accipere uero styracẽ oportet maxime pallidum,quem & odorem & saporem quoque uehementissimum habere perspicuum est.Nardum ab hoc Andromachus commemorat,quemadmodum ipse scribit ex Gallia petitam,quam regionem orbis terrarum periti Celticam frequenter appellant.Tria nãq; nullo discrimine unius gentis uocabula sunt, & eos populos aliqui Gallatas,aliqui Gallos,quidam Celtas nominant,sed usitatius apud eruditos Celtarum nomen legimus.De reliquis autẽ deinceps ab Andromacho conscriptis,partim alibi est à nobis in superioribus libris disputatũ,ueluti de Lemnio sigillo, & rubrica : nam terram potius ipsum,q̃ rubricam appellare conuenit. Est .n.Lemnia rubrica res alia quædam in Lemno nascens, ad alios usus apta,non ad quos Lemniũ sigillum quod uocant. Sed de hoc quoq; sicut etiam de reliquis, à nobis est in libris de simplici

C medicina disceptatum:partim uero sunt medicis omnibus cognita,nec fraudes ullas admittũt: eorũq; non nulla sunt in theriaca pedestri oratione conscripta,dilucidius explicata,ueluti illud,
" Atq; atram lachrymã Nili quam spina remittit. Acaciam nanq; ex Aegyptia spina collectã Andromachus significat. Hoc loco unum hoc præterire non possum. Vtuntur omnes fere Thlaspi, qđ è Creta affertur: at ubiq; nascitur, colore inter luteum & flauum medium, figura rotundũ, exiguum adeo,ut multoties grano milij cedat. Melius est autẽ è Cappadocia cõportatum thlaspi imponamus.Hoc ad nigredinem quàm plurimum inclinat,figuramq; non exacte rotundam habet,& antè dictum magnitudine permultum superat:atq; ab uno latere paruam quandam ueluti compressionẽ præ se fert,unde & nomen obtinuit.Prouenit autem ut hoc,sic & illud in Cappadocia quàm plurimum. Ideoq; non absolute quod inde asportatur optimum cẽsendum est. Sed quod peculiariter in Sauro nascitur,nec Cretico,nec passim nascenti,simile. Si quid adhuc aliud superest,quod minus dilucide fit ab Andromacho patre elegiaco uersu dictum,planũ fiet theriacam legentibus ab eius filio soluta oratione descriptam. Quod enim ille Cecropium mel obscurius appellat, hic Atticum aperte nominat. Centaurion ille nulla adhibita distinctione in carmine pronunciat,hic in prosa tenue apponit,eo ꝙ aliud quoq; centaurium extet crassum ap

D pellatum. Idem & in aristolochia fecit,cum præter tenuem aristolochiam,alia quoq; reperiatur quæ crassam radicem habeat:& rursus tertia,quæ rotundam.

De compositione Theriacæ. CAP. 15.

Dictum est à nobis & supra,eum qui theriacã commiscentibus animum semel intenderit,nõ iterum neq; tertio id faciẽtem uideat opus esse: at optimas quocunq; in genere medicinas ut idem agnoscat non semel,bis,aut ter,sed multoties,& sæpe,quæ singulis in locis optime prouenire ferunt,inspexerit,oportere.Nec satis hæc sunt. Præcepta quoq; ad usum earũ pertinentia hr̃e conuenit:de quibus & si in superioribus iam egimus,denuo tñ per capita de oĩbus dicere tempestiuum erit. Radices igitur medicinarum,q̃ in usum ueniunt,extento cortice sint oportet,non rugoso:hoc.n.earũ maciem significat.Fructus aũt unà cũ uirgultis & germinibus & calicibus uegeti,pluresq; esse debent:itẽ & quicquid semen includit,tegmina,cortices,inuolucra. Semina uero sicut & radices uegeta sint cõuenit:qđ ex eo,quia tantũ corticẽ habeant conijcimus.Liquores & succi neq; diuturnitate arefacti sint,neq; suas qualitates obscuras habeãt: has dico q̃ gustu olfactuq; percipimus.Fructus aũt,q̃ unà cũ uirgultis,folijs,calicibus,ac floribus,in theriacã mittunt,ij sunt scordij,nepitæ,marrubij,stœchadis,dictamni,polij,chamædryos,chamæpityos, hyperici,centaureæ. Radices autem hæ, zingiberis, iridis, rhei,quinquefolij,costi,

nardi Indicæ, nardi Gallicæ, gentianæ, mei Athamantici, phu, aristolochiæ tenuis. Semina uero E
hæc, napi, petroselini, thlaspis, ammeos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi. Hæc itaq; tria rerũ genera mortarijs Aegyptijs imponi debẽt, durissimi.n.sunt: itaq; minus periculi est, ne pars aliqua inde inter cõtundendum abrupta medicinis admisceatur. Antedictis autem hæc quoq; addenda erunt, pastilli scillitici, pastilli uiperini, magma hedychroum, piper nigrum & longum, rosæ siccę, agaricum, crocus modo siccus sit, terra lemnia, chalcitis usta, amomum, cinnamomum, casia fistula, balsami fructus, acacia modo tenera aut humida non sit, castorium deniq;, & asphaltus, siue fœminino, siue masculino genere quis ipsam efferre uelit: diximus nãq; sæpius aliàs nõ animaduertendas esse huiuscemodi uerborum minutias. Vino autem macerata dissoluenda hęc erunt, myrrha, & crocus, si tamen ita facere tutius tibi uisum fuerit, nec ipsum, q̃a humidius sit, contundere. Succi autem omnes ideo uino macerantur, ut & dissolui queant & lęuigari facilius possint, sagapeni dico, panaceæ, papaueris, cuius liquorem & Meconium & Opium uocant: acacia quoq; cum humida tibi uisa fuerit, nec ad contundendũ facilis: hypocistidis item & radicis dulcis succus. Thlaspis autẽ & napi semina primo quidem, sicut & ante me alios fecisse uiderã, in mortarium unà cum alijs contundendis ipse quoq; conijciebã: inde uero cum ipsa pilæ concauitati adhęrere ob tenacitatẽ animaduertissem, melius esse duxi sola in alio mortario prius at F
trita, uino superinfuso macerare quoad exacte dissoluerentur, dissolutaq; postmodũ cæteris, q̃ peculiariter uino macerantur ac diluuntur, admiscere. Thus quoq; per se solũ in mortario seorsum læuiter comminuere satius est, ne in placentã coeat: tũ ubi cõminueris & excusseris promptum habere, quo reliquis uino maceratis, cum placuerit, ipsum inspergas: nam gummi & uino macerare & ipsum per sese, uel cum thure læuigare necesse est. Hęc igitur quo diximus pacto omnia præparentur, atq; humida quidem ex uino dissoluantur: sicca uero in puluerem redigantur. Quo tempore autem cuncta simul admiscenda erunt, resinam terebinthinam in uase duplici primum colliquabis, tum styracem, & chalbanum antea pistillis ferreis rutabulisve cõfracta, mellisq; crudi parumper instillabis. Hæc simul atq; effuderis, & manibus complanaueris, mellis aliquantulũ, resinæ quoq; liquefactæ affundes. Atq; ita uase cooperto, ea rursus liquari permittes. Melius est.n. his rebus impositis, nondum mel admiscere, sed adaperto uase, quod aquæ innatat, ut elixentur permittere. Interea dum ista liquefiunt, maceratis ex uino rebus, siccas medicinas eatenus adijcies, & cõmiscebis, quousq; spissa satis esse uideãtur. Atq; ita paulo post in mortariũ magno cochleari liquefacta, tepida tñ transpones, robustusq; aliquis homo tũc ipsa cõmisceat. Ac postea q̃ bene inter se commista, atq; in unum corpus redacta fuerint, densaq; iam quodam- G
modo uideri cœperint, mellis & moderate decocti & proculdubio despumati partem quandam superimmittes, postea contusarum medicinarum portionem quandam: deinde rursus mel inferes: postea liquefacta, sed tepida infundes: postremo quicquid pulueris & mellis supererit, admiscebis, uehementer omnia magno in mortario magnaq; tudecula commiscendo. Cum uero tudeculæ ducta in mortario oĩa coiuerint, tum in pilam transferenda sunt: atq; ferreis rutabulis diligenter extersis ne quid rubiginis insistat, sine intermissione contundenda. Rutabulum autẽ opobalsamo subinde perunges, ne subigendarum rerum tenacitate obtineatur, ne ve difficulter se inde attollentibus resistat. Vt igitur opus expedite procedat, imas rutabuli partes opobalsamo frequenter inungere conueniet, atq; opobalsamum hac una in re totũ absumere. Melius est autem in Sole theriacam commiscere: sic.n. citius in unũ corpus simplicia coeunt: dumq; hoc faciemus, pilã in qua antidotus admiscetur, operiemus. Ac post quatuor aut quinq; dies rursus in Sole ipsam eodem modo commiscebimus: idemq; sex, septemve dierum spatio interiecto iterum atque deinceps repetemus, donec menses duo uel quadraginta dies saltem compleantur.

Hactenus quæcunq; cõscripsimus ad Theriacę uim augendam pertinent: quæ uero mox subiungam, ad colorẽ. Dãda nanq; est opera, ut nigram theriacam efficiamus: nam hoc etsi quo pa- H
cto in consuetudinem uenerit, nesciam, quisquis tñ hunc colorem non consequitur, irridetur, quanq̃ nulla coloris qualitate medicamenti uis immutetur. Nigra uero theriaca non erit, si chalcitis flaua luteave dum uritur, euaserit: chalcitidis.n. particula quantumuis minima colore suo, theriacam inficit. Ne quis igitur hac quoq; in re frustretur, ijs quæ dicam, mentem adhibeat. Quatuor chalcitis drachmas cũ theriaca solummodo capiat, multo plures assare conueniet hoc modo. Conijce in exiguam ollam chalcitis crudæ drachmas non pauciores quadradinta: postea succensis carbonibus ollam absq; operculo, in medio prunarum statue: cumq; liquefactam chalcitin uideris, ac quæ leuissima & spumosa pars eius est innatare, statim ollam ab igne amoue, humiq; colloca, nec ut aliquando solebamus, sicuti qui ignem accendunt, ipsi insufflabis: mirandũ est.n. quantum ita faciendo, luteus flauusq; color emergat. Non tñ in Sole collocanda erit: sed in umbra, donec frigeat, omittenda. Hinc postea id solummodo capies quod superne spumeum fuerit, quodque neque luteum neque flauum, neque pallidum est. Deinde experiundi gratia aliquantulum eius, quod probaueris, accipe, atq; comminue: & num quis ex supradictis coloribus appareat, inspice. Nã si qualis accepta est, uiridis aut cinerea mãserit, drachmas quatuor ipsius impones: talem nãque chalcitin exiguam inuenies, etiam si multam exusseris. Quæ ad componendam

Aliendam conficiendamque theriacam requirebantur, omnia iam absoluimus.

De Theriaca ex Descriptione Damocratis. CAP. 16.

CVm uero Damocrates, atq; Cirto in quibusdam ab hisce discrepēt, opportunum mihi, quæ ab hisce quoque auctoribus conscripta sunt, subijcere uisum est, ac prius quidem Damocratis theriacam, qui omnem eius usum dilucide explicuit. Ea autem est iambicis uersibus, ut mos hominis fuit, descripta: commoditatemq; hanc habet, ut non solum memoria facile contineri, sed nec à suo ordine peruerti possit. In eo itaq; libro in quo antidotos describit, ab usu ipsarum communi, & à proprio theriaces ipsius, initium sumens, ita exorditur.

ANTIDOTOS paratas habere decet.
Aduersus omnes uirulentas feras,
Quarum reperta & uidentur gratia.
His & uenenis obuies lethalibus,
Illi propinans ante, cui metus subest
Ne quid ueneni capiat mistum cibis.
Post uero illis, qui putauerint simul
B Ferale quicquam se indidisse cum cibo.
Ingestam ubi reiecerint escam tamen,
Bis illam terque præcipe passis dari,
Donec ueneni signa permanent mali.
Hanc, læsit serpens quos obuius, dabis.
Lethalis dentes uel quibus impressit fera,
Aspis, Cerasta, Dipsas, atque Hydri graues
Echidna tristis, spumei canis furor:
Hæc quippe morsu cuncta lethali nocent.
Obstat marinis omnibus belluis quoque,
Et quas minutas bestias uocant, Apes,
Crabrones, uespas, & rigentes scorpios,
Mures araneos, rapax Phalangium.
Huius antidoti, plus una drachma dato,
Quantum nux magna, sed parumper amplius,
C Admistis uini puri cyathis decem.
Male commorsis, non sufficiet semel
Haurire, metu si quis absolui uelit,
Necesse antidotum ingerat frequentius.
Hæc usum ad omnes commodum morbos habet,
Qui corpus longa male afficiunt mora:
Ad febris orbe transeuntis impetus,
Rigorem quoque, qui longum tempus manet,
Membris pernitiem afferens præcipuis:
Inclusumque utero flatum, & flatum coli,
Et quos uesica torsit, uel renes diu.
Siue adsit ulcus, siue torqueat lapis.
Miscebis & quos hepar infestat male,
Et qui è pectoris sanguinem recessibus
Aut fœculenti uirus excreant sputi,
D Feratur undecunque, sit pulmo licet.
Infunde ruptis, atque conuulsis, quibus
Intus diruptum est, atque conuulsum aliquid.
Sic cura tristis, sicque pelletur dolor.
Hanc, ægre sumptum cum coquit calor cibum,
Quamuis des modicum, coquet calor cibum.
Quosq; ira motu semper asperat graui.
Iter profectis longius, quibus diu
Vti necesse tabidis lymphis erit.
His uero, pendent quantum oboli tres, dato,
Caldæque cyathos quatuor, aut tres aquæ
Miscebis, ante cibum tres horas uel amplius.
Læsa est quibus uesica è passo dabis,
Et sputo sanguinis, & stomachum ulcer:
Quibus at totum stillat in pectus fluor,
Ex aquæ, in qua coxerit pugillulus

Polij Teuthrii, præstat hoc Cretico,
Præstatq; Scythico, pontico est præsentius:
Nam continebis fluxionem citius:
Tribus cyathis præbe, ut est dictum modo.
Quidam si magnus urget aurium dolor,
Passo dissoluunt antidotum Cretico,
Et sic meatus illita lana obstruunt,
Optimam quisquis theriacen cupit,
Selecta cuncta cum reliqua habeat:
Tum uero pastillos uiperæ quos uocant,
Sicut docemus, ita instructus paret,
Nam hi inter commiscenda præstant admodum.

AESTATE grandes uiperas bis decem
Venator, captas quas recenter attulit,
Sumat, uel plures etiam, nam parum est
Quod inde tollens ponat in antidotum.
Nempe qua caput instat, abscindat primum,
Quod æquet digitorum mensuram trium:
Qua cauda uibrat, amputet plus parum.
Id dum recentes, dumque uigentes adhuc,
Agat oportet. Post ut anguillas, exuat
Pelle, tum pingue & intestina abijciat.
Quod restat, lauet, in ollam mittat, atque
Anethi sicci congerat manipulum,
Aquæ quod satis. Hinc ferueant tam diu,
Facile donec recedat à spinis caro.
Ollam tepenti tunc ab igne transferens,
Solam reuulsis ossibus carnem legat.
Aequali carnem panis æquet pondere,
Polline panis confectus triticeo.
Hæc soluens ambo, dum læuigas, modicum
Iuris affunde: mox inde placentulas
Paruas confinge, quibus siccis utitor.
Pastillos hactenus diximus è uiperis:

DICEMVS Scillæ. Cum messis falce cadit,
Et magnam bene, & albam scillam cape.
Vndique siccum detrahito corticem.
Radices, ꝗ lignosæ, cunctas amputa.
Nudatæ pultis ubi loricam feceris,
In furnum mittes. Cum assam satis duxeris,
Sumes exemptæ quod libræ pondus leuet.
Contundes. Læuigatæ diligentius,
Adde farinam, libræ pondus mediæ,
Erui farinam parumper ustulati.
Statim ut eruo scillam obligaueris,
Paruas, sicut dixi, conficies rotas.
Et mox siccatas conde quo uase libet.

MISTVRAM istam sumere, ut nuper inuentam,
De Theriaca loquor, si ambigis, audi.
Ferunt hac usum Mithridatem quoque.
Deuictus ergo uenenum cum liberis,
(Coegit fatum peruicax) hausit miser,
Nullamque solus uim ueneni pertulit,
Sed ense uitæ terminauit circulum.
Natas iam ferox abstulerat potio.

NE tardes igitur. Scillinos orbes quater
Denis assume, bisque drachmis quatuor.
Pastillus uiperæ pendat senas quater.
Opium quoque, nigrum piper, & magma
Quod olim ueteres dixerunt hedychroon.
Radicis succum dulcis exiccatum

A His adde, drachmas impleat duodecim.
Tantundem pendat ſiccæ pondus roſæ,
Et cinammomum, & balſami præſtans liquor,
Et iris, quam ſuperbum fert Illyrium,
Napiq; ſemen, & albens agaricum,
Cretenſe ſcordium. Rurſus dimidium
Pontica radix pendat, petroſelinum,
Et mirrha, & ſtœchas, & Corycium crocum,
Radix pentaphilli, & quam nepitam uocant,
Marrubij ſemen, quod globuli continent,
Album piper, longum piper, nardi Indicæ
Spica, & terebinthina, thusq; maſculum,
Atque album coſtum, dictamniq; herba etiam,
Et iunci non feſtucæ flores Arabi,
Et ſiccum nec madeſcens unquam Zingiber.
B Cortices demum nigræ iunge caſiæ,
Senas impono drachmas iſtorum quoque.
Inde quæ drachmas ſingula pendant duas,
Contuſa thlaſpis, polium, phu pontica,
Gummi, chamædrys, atq; lenteſcens ſtyrax,
Et gentiana, & acorus, meon etiam,
Et cardamomum, & ſemen fęniculi,
Hypocyſtidis ſuccus, aſſa chalcitis,
Semen hyperici Creticum ſit tamen,
Acacię ſuccus cum humens, tum bonus.
Celtica nardus, & ſigillum Lemnium,
Et ammi, & chamæpitys, atque ſeſelis,
Aniſi dudum ſiccati ſemen quoq;,
Racemum amomi, malabathri folium,
Cuiuſque drachmas nos imponimus duas:
C Quaternas quidam, ſed non rectè faciunt.
His rurſus panax, lachrimęque chalbani.
Addatur ſemen dauci Creta genitum,
Nuperque lectum ſagapenum, & caſtorium,
Centauriumque non recens, ſed Creticum,
Ariſtolochia tenuis, & ſicca probe,
Impone drachmas ſingulorum bis duas.
Aequumque ſtatue pondus aſphalthi bonæ:
Duas huc quidam conferunt, quod improbo.
Confeci ſæpe quo diximus pondere.
His tu Falernum quod ſatis, funde optimum,
Mellis recentis attici libras decem.
Horum cum ſucci quædam ſint, illa ſemina,
Folia hæc, radices iſta, illa lachrymæ,
Gignanturque in metallis haud compluſcula,
D Mero diſſolue lachrimas, ſuccos, atque
Mettalla, donec mellis acquirant modum.
Immitte quę ſuperſunt, ſicca omnia,
Contuſa, denſoque tranſmiſſa cribro.
Mel rigans adde, bis ter quod deferbuit.
Repone, & ſerua uaſculis non ligneis,
Sed uitreis, argenteiſque, & corneis,
Et ſtanneis, & teſtaceis, denſis tamen.
Trades bibendum antidotum nec protinus,
Nec morę quam ſiccauerit prolixitas.
Id ſi contingat, iſto corriges modo.
Infunde mellis quod ſat, quodque ferbuit,
Nam ipſum poſtquam commiſcueris diu,
Vtile habebis, quod corruperat dies,
Peiore at multum ſorte, quàm miſtum ſemel.

✲ Ipſe igitur ſe Damocrates ab Andromacho diſſentire ſignificat, cum inquit, quaternas quidam,

dam,sed non recte faciunt:& rursus,duas huc quidam conferunt,quod improbo. Illud quoq; perspicuum est,apertam magis esse theriacæ descriptionẽ ex ijs quę a Damocrate scripta sunt. E

Alia theriacæ descriptio Hexametro carmine. CAP. 17.

CVm uero aliã etiam theriacæ descriptionem apud me haberẽ carmine & ipsam comprensam,mihi eam quoq; nõ omittere satius esse uisum est,sed quo modo ipsam a superioribus medicis accepi,subscribere,seruata singularum medicinarum ratione. Est enim cæteris omnibus & planior,& concisa magis hæc descriptio.

PONDERA quæ rerum,rerum quis possit aceruus
Condere Theriacen,paucis aduerte docebo.
Semina principio dauci, panacisque liquorem,
Et tenuem(inuentum Chironis) centauream,
Ortaque Syriacis graue olentia chalbana terris,
Serpentesque fugans olido nidore bitumen,
Nec non immeritis exempta uirilia fibris,
Et longam(Lucinæ munus)aristolochian.
Difficiles tenui partus radice leuantem, F
Accipies:geminas suspendant singula drachmas.
Inde meon,seselimque breuem,poliumque senescens,
Fœniculum,gummi,chalcitim,thlaspin,amomum.
Balsameos fructus,duplicato pondere sumas,
Atque humilem quercum,Graij dixere chamædryn,
Et pinu similem folijs & odoribus herbam:
Quamque bonus primusque manu Rex Gentius olim
Montibus in patrijs radicem uulsit amaram,
Conspectamque suo donauit nomine: quamque
Lemnus habet terram, pharetratæ signa Dianæ:
Atque Paretonium fudit quem spina liquorem,
Compressumque rubra flauum ex hypocystide succum.
His folium stagnis,fœcunda quod India nutrit,
His styracem iungas,inimicaque flatibus ammi,
His & ab Assyria sagapenum gente petitum, G
Et cardamomi præcluso cortice semen,
Hypericique comas, nardum quam Gallia mittit,
Phu quam Pontus alit,Cretei ruris alumnum
Anisum multis celebratum laudibus adde.
Rursus quæ drachmas attollant pondere senas
Marrubium capies,dictamnum,zingiber inde,
Et piper oblongum,casiamque,crocumque,rheumque,
Et nepitam,& myrrham, & costum, iuncique rotundi
Diues odoratos quos dat Panchaia flores,
Atque apium petras quod amat,numerumque suorum
Quinque tibi referens foliorum nomine gramen,
Emissumque tuo frondens terebinthe liquorem
Stipite,& hinc alio sistillantia caudice thura,
Hesperioque mari nascentem stœchada,quamque
Proxima iam nostris nardum tulit India terris.
Hinc noua congeries sequitur,syluestria primum H
Semina buniadis,cinnamomum,scordion herba
Allia quæ redolet,tantumque imitatur odore.
Adde nigrum dulci pressum radice liquorem.
Adde etiam Illyricis crescentem in collibus irim,
Quæque Palæstino de palmite balsama sudant,
Siccatamq; rosam,lectum leuitate locoque
Agaricum: senas bis tollant singula drachmas.
Inde piper capies geminato pondere nigrum,
Atque suo fundunt quem secta papauera succum
Vulnere, tum læti nomen sortita coloris
Magmata,rem nostro memoratam carmine,nec non
Vipereos orbes, scillæ quos pondere duplo
Pastilli superent,spumati denique mellis
Et uini quantum satis est infunde falerni.

Reliquum

A Reliquum adhuc mihi uidetur ad explendam uniuersam theriacæ doctrinam, si quid Crito, uel aliter quàm supra diximus sensit, uel omissum aliquid addidit, subiungere.

Quæ Crito de theriaca scripsit in tertio de medicamentis libro. CAP. 18.

QVod ad pondus itaq; medicamentorum attinet, conijcit quidẽ & ipse piperis nigri drach. xxiiii, quemadmodum Andromachus filius, & longi sex: imponitq; chalcitidis ustæ 3.iiii, & mellis attici libras decem. Viperas autem uere iam desinente æstateq; incipiente, aut vindemiæ tempore comprehendere iubet, uitans nimirum æstatem omnẽ, excepto principio, usq; ad canis ortum, & inde sequens tempus, quod aliqui Oporam, idest fructuum prouentum, peculiariter vocant. Tunc in hominibus quoq; bilis plurimum excrescit. Vindemiæ autem tempore, quod autumni medium est, colligẽdas primo, apprehendendasq; uiperas censet, quæ magnæ corpulentæq; sint, anethoq; imposito elixandas, deinde carnem ex decem uiperis collectã unis siliginei panis uncijs commiscendam, atq; ita pastillos conficere suadet. Ad hunc modum & Scillas messis t͞pe, quo præcipuè uiget, euellere iubet. Planum est autem, messem ipsum appellare illud æstatis spatium, quo triticum rustici metunt. Euulsas deinde in furno, quoad satis sit, assare præcipit: gypso luto ve circumtectas, calido cineri subijcere, donec planè tostæ sint: tum
B extractis medullã excipere (ita enim Crito scillę meditullium nominat) eamq; atterere: unãq; erui partem duabus scillæ admiscere: rotulasq; sic demum conficere, & eas in umbra siccare mandat. Qđ ad contundenda uero medicamenta pertinet, accuratè singula docuit. Nam mortario pellem obstrictè circumligandam præcipit, atque ita in medio perforatam, ut per id foramen non modo rutabulum imponere possis, sed etiam eo sublato manum quoq; & cochlear immittere, quo per eum contusa, & quæ cribranda sunt eximi queant. Rursus quoque alia pelle opus fore dicit, quæ angustius foramen adhuc habeat, ut per ipsum tudecula solũmodo demitti possit ad contundendum ea, quæ in mortario fuerint: hancque priori superimponẽdam dicit, nec prius adimendam, quàm excitatus inter contundendum puluisculus subsidat. Eodem modo quoque cum per cribrũ contusa transmittemus, desuper contegere quæ excutimus nos admonet, nec ea prius aperienda, quàm cribrum mouere pridem desiuerimus, deque sublato cribro quicquid inhęsit, penna deducere.

GALENI DE ANTIDOTIS

C LIBER SECVNDVS

Iulio Martiano Rota interprete

De mithridaticis, & alijs quibusdam Andromachi Antidotis. CAP. I.

EXposita a nobis integro uolumine Theriaca ut reliquas antidotos breuibus explicemus, efficiet, quas mihi hoc in libro recẽsere propositum est, ab ea quam mithridaticam uocant, initio sumpto. Hęc.n. aduersus q̃ multa uenena plus ẽt q̃ theriaca ualet, quamuis ictus uiperæ sanare minus possit. Qm̃ uero Andromachus & hanc, & deinceps optimas quasq; fermè antidotos, literarum monumentis commisit, cum de medicamentis ageret, quę intra corpus assumuntur, idcirco & ipse eas oẽs, quo ordine ille conscripsit, subiungam. ¶ *Antidotus Mithridatica, priuatim ad omnia venena faciens, & ad malas internasq; corporis affectiones efficax.* Radicis dulcis 3.vii, oboli iiii. opij 3.iiii, ob.ii. castorij
D 3.vi, ob.ii: polii 3.v, ob.ii. costi 3.vi, ob.ii. spicæ nardi 3.vii, ob.iii: casię 3.v, oboli ii: thuris 3.vi: seseleos 3.v, ob.ii: succi hypocystidis 3.vi: acori 3.ii: scordii 3.vi. ob.ii. folii 3.iiii: *salis 3.v, ob. iii, alij 3.vi. immittũt: cypheos 3.vi, ob.ii: myrrhę 3.vi: croci 3.vii, ob.ii: cinnamomi 3.vii, ob.ii: styracis 3.v, ob.iii. semi. dauci 3.vi, ob.iii: zingib eris 3.vii, ob. ii: phu Pontici 3.ii: petroselini 3.iiii, ob.iii: nardi gallicæ 3.iiii: sem. fęnic. 3.iiii: nardi in dicæ 3.iiii: hyperici 3.ii: acacię 3.ii. gẽtianę 3.iiii, alii uero duas ĩponunt: anisi 3.iii. thlaspeos 3. vi, ob.iiii: meu Athamãtici 3.iiii. alii 3.ii: rosarum siccarum 3.iiii. gummi 3.ii: cardamomi 3.iiii, alii 3.ii: iunci odorati 3.vi, ob.ii: opopanacis 3.vi, ob.ii: opobalsami 3.vi: galbani 3.vii: scinci 3.ii, oboli ii: terebinthinæ 3.vi, ob.ii: uini Chii quod satis est: mellis Attici despumati quod sufficit. ¶ *Aliter Mithridatica hæc Antidotos cõponitur ex Antipatri, & Cleophãtis traditione.* Myrrhæ 3.vii, ob.iii. spicæ nardi tantundẽ: croci 3.vii, obo.iii: opii 3.iiii, ob.ii s: styracis 3.v. castorii 3.vi, obo.i: cinnamomi 3.vii, ob.iii: polii. 3.vi, ob.iii: scordij 3.vii, ob.iii: zingib. tantundẽ: costi 3.vi, ob.iii: piperis lõgi 3.vi, ob.iii: piperis albi 3.v, ob.ii. seselis 3.v, obo.ii: abrotoni drach v, ob.ii: petroselini drach. xiiii: seminis dauci drac. vi, obo.iii: casiæ 3 v, oboli iii: thuris drac. v, obo.ii: succi hypocystidis drach. vi, oboli i s: nardi Gallicæ 3.iiii: seminis fęniculi 3.iiii: foliorum malabathri drach. iiii: acori, phu põtici, sagapeni, fructus balsami, hyperici, iridis Illyricæ, singulorum 3. ii: rubricæ Leminæ cyphos, lumborum scinci,

*galiũ aliqui legunt. g. γείλλου.

ſcinci,ſingulorum drach.vi:acaciæ,gummi,cardamomi,ſecuridacæ,ſingulorum drach.ii: ſemi E
nis thlaſpeos ʒ.vi,ob.iiii:gentianæ drach.iiii,alii iii:aniſi ʒ.iii.roſarum exiccatarum ʒ.iiii: mei
athamantici tantundem:florum iunci rotundi odo.ʒ.vi,ob.iii:opopanacis.ʒ.vi:chalbani ʒ.vi,
ob.iii:opobalſami tantundem:ariſtolochiæ.ʒ.i:hyſſopi ʒ.iii:marubij ʒ.i:chamæpityos ʒ.iii: ro
ris marini ʒ.v:terebinthinæ ʒ.vi,ob.iii:mellis attici quod ſufficit:uinum ne inijcito. ¶ *Antido*
tus in Orbanũ Indum relata ad fœtus eijciendos. Myrrhę ʒ.xv:croci drach.xvi:nardi indicę.ʒ.xvi.
cinnamomi,caſiæ,panacis,ſingulorum drach.xiii:amomi drach.viii: ſcordij drach.v: florũ iun
ci odo.ʒ.viii:mei Athamantici drach.iii:ſucci roſarum drach.xii,obo.iii:phu drach.v,obo.iii:
hyperici drach.v:zingiberis drach.vi:piperis nigri drach.vi:piperis albi drach.viii: ſtyracis ʒ.
v.ob.iii.ſeminis fęniculi Syluestris ʒ.iii,obo.iiii: piperis longi drach.v,alij drach.vi.coſti ʒ.vii.
obo.iii:ſeminis trifolii ʒ.v:gentianæ,drach.iiii.ariſtolochiæ rotundæ drach.iiii:polii drach.v:
radicis trifolii drach.v,obo.iii:cardamomi drach.v:radicis echii drach.iiii:thuris drach.vi:pe-
troſelini drach.vi:verbaſci drach.vi:ſeſeleos drach.v:cumini Aethiopici drach.iii:fructus bal-
ſami drach.iiii:nardi celticæ drach.vii:terræ ſigillatæ drach.iiii:opij drach.iiii,ob.iii:cachryos
drach.iii:cypheos drach.iii:iridis Illyricæ tantundem:ſucci mandragoræ drach.vi.ob.iii:ſaga
peni drach. iiii. opopanacis drach.iii:aniſi drach.iiii:ſucci hypocyſtidis drach.vi:terebinthi- F
næ ʒ.v,obol.iii:caſtorij drach.v: opobalſami drach.xvi:ſeminis rutæ Syluestris ʒ.iii. chalbani
drach. iiii: ſeminis napi tãtundem:medullę ceruinæ ʒ.vi,ob.iii:unguenti nardini drach.xx:ſan
guinis hœdini exiccati drach.v,obo.iii:ſanguinis anſerini tantundẽ: ſanguinis anatis ʒ.iii,ob.
iii:ſucci buphthalmi Agyptij ʒ.viii:uini Chii,mellis attici,quod ſufficit. ¶ *Antidotus Panacea,*
qua vtor multa promittens ab Aphroda accepta. Cinnamomi drac.viii:amomi drach.iiii:caſię fiſt.
nigræ drach.xvi:croci drach.xvi:iunci rotũdi odo.drach.v: thuris drach.v:piperis albi drach.
iiii,ob.iii:piperis longi drach.i,obo.iii:mirrhæ drach.xi.ob.ii:nardi indicæ drach.xi,oboli iiii:
nardi Gallicæ drach.xvi,ob.ii:roſarum exiccatarum drach.vi:coſti drach.ii,ob.iii s:opobalſa
mi drach.iiii,ob.ii:ſucci Cyrenaici drach.iii,alii drach.iiii s:ſtęchadis drach.v,ob.ii:radicis tri
folij drach.iiii,uel eius ſeminis drach.iii:florum ſcordij drach.xi,obo.ii:polij Cretici drach.vi,
ob.ii:aſari drach.ii:acori drach.iii,ob.iii s:ſeminis dauci tantundem:ſeminis aniſi drach.ii: cu-
mini Aethiopici tantundem:rhei Pontici ʒ.v,ob.iii s:ſeminis napi ſylue.drach.iii, uel ſeminis
napi ſatiui tantundem:phu pontici drach.ii:mellis deſpumati quod ſatis eſt. ¶ *Antidotus incom*
parabilis quam ipſe cõpoſui faciens ad omnes malas,internasq́ corporis affectiones ex Nicoſtrati tradi-
tione. Radicis dulcis,folij malabathri,opobalſami,agarici,cinnamomi,ſingulorum ʒ.xiii:zingi G
beris,ſemi.trifolii,amomi,ſemi. rutæ ſylueſtris,baccarum iuniperi immaturarum,& exiccata-
rum,ſingnlorum ʒ.xv:petroſelini*ſingulorum,drach.viii:ſucci papaueris tantundem caſtorii,
piperis longi,ſucci hypocyſtidis,cypheos,ſingulorum drach.xii,obo.ii.polii,piperis albi,ſeſe-
leos,bdellii,ſingulorum drach.xv,ob.iii:florum iunci odorati,coſti ſingulorum drach.xii s:ſe-
minis dauci,thlaſpeos,ſingulorũ drach.xiii.ſpicæ nardi drach.xxiiii:radicis caſiæ nigrę drach.
xvi:thuris,panacis,opopanacis,ſingulorum ʒ.xii.acori ʒ.v,ſcordii ʒ.xvii:fęniculi,nardi Galli-
cæ,gentianæ,florum roſarum,gummi,ſucci Cyrenaici,cardamomi,thymiamatis ammoniaci,
radicis echii,ſucci aparines,ſingulorum drach.viii:ſagapeni,hyperici,ſucci acaciæ,iridis Illyri
cæ,ſingulorum ʒ.xiiii: myrrhæ quæ ſtacte dicitur,ʒ.xx:croci drach.xxx:ſtyracis drach.xi,ob.
ii.phu,mei,dictamni,ſemi.napi,calami odorati,ſingulorũ ʒ.viii,aut x:aniſi,aſari,agarici,*ſcin-
ci,ſingulorum drach.vi:terebinthinæ* ſingulorum drach.xiiii,obo.iii:galbani drach.v. ſangui-
nis anatis fœminæ,ſanguinis hœdi,ſingulorum drach.vii.piperis nigri,piperis longi,ſingulorũ
drach.xxiiii:crocomagmatis tantundem:radicis quinque folij,origani ſylueſtris,marrubij,ſtę
chadis,ammeos,chamædryos,chamæpityos,centaureæ minoris,ariſtolochiæ minoris ſingu-
lorum drach.vi.ſigilli lemnii ʒ.xxx:ſanguinis anſerini,teſtudinis marinæ,rhei pontici,ſingulo H
rum drach.vii.mellis attici quod ſufficit.Datur ad magnitudinem fabæ ex aqua.Facit etiam ad
quartanam,cæterum ad uenena plus aliis antidotis ualet. ¶ *Antidotus Aelij Galli, qua Cæſarem*
liberauit,hac et Charmes vtebatur,ad ebibita morſuq́ illata venena faciens:quaque ſi loca in quibus re
ptilia diuerſantur,aſperſeris,ea fugabis.Valet etiam ad fluxiones,oculos aliud ve quoduis corporis mem
brum infeſtantes:eas enim exiccat.Triſtem animi habitum & longas intermittentesq́ febres ſoluit.Mu
lieribus præterea,quæ difficulter purgantur,auxiliatur.Fœtus ſine dolore eijcit.Tabidis demum ex qua
tuor aquæ cyathis ad nucis auellanæ magnitudinem ſumpta prodeſt:vt a vipera percuſſis ex vino. Myr-
rhæ drach.xiiii,nardi drach.duodecim,croci drach.xiiii,iunci rotundi odorati drach.xii,cinna
momi drach.ii,amomi drach.iiii,chalbani drach.xi,terebinthinę drach.v,piperis albi drach.x,
piperis longi drach.xxxii,coſti drach.viii,thuris drach.xii,ſucci papaueris tantundem,ſcordii
ʒ.viii,polii ʒ.iiii,ſucci hypocyſtidis ʒ.duodecĩ,ſeſeleos ʒ.xiiii,opobalſami ʒ.xii,caſtorij drac.
viii,petroſelini ʒ.xviii,ſeminis dauci ʒ.xvi,opopanacis.tantundem, mellis Attici ſeſtaria duo.
¶ *Antidotus Zopiria.* Cinnamomi ʒ.iii:myrrhæ,quæ ſtacte dicitur, drach.v,nardi drach.v.Exhi
betur ad nucis auellanæ magnitudinem,ex tribus aquæ cyathis, poſtquam annus tranſactus
fuerit.

A *De Mithridatica Antidoto ex Damocratis traditione.* CAP. 2.

QVas hactenus anthidotos descripsimus, omnes sunt ab Andromacho conscriptæ. Cum uero quæ carminibus explicatæ sunt, ad ponderis sinceritatem, medicamentorumq; memoriam maxime conducant, idcirco conscriptas quoq; a Damocrate antidotos memoratu dignas subiunximus, principio rursus a Mithridatica sumpto.

Antidotus quam uiri quidam insignes admodum, Mithridatium uocãt, medicamen ad omnes malas corporis affectiones efficax, quamque omnis antidoti uicem præstare dixerunt.

A.l.5.fu.r.r. 1.fol.524.b MIRRHAE Arabicæ Troglodyticæ drachmas decem,
Croci decem, agarici decem, zingiberis decem,
Cinnamomi decem, spicæ nardi decem,
Thuris decem, & item thlaspis decem,
At seselis, & succi balsami, & iunci odorati,
Stœchadis, costi, chalbani, terebinthinæ,
Piperis longi, ac castorij Pontici,
Succi hypocystidis, styracis bonæ,
B Opopanacis, & folii malabathri recentis,
Pares singulorum bis quatuor drachmas capit.
Casiæ uero nigræ septem, & polii septem.
Piperis albi septem, scordii tantundem
Cretici tamen, & seminum dauci tantum.
His pendet fructus balsami drachmas pares.
Aequale pondus cyphi prædictis dabit.
Sunt qui par uelint bdelium adiicere.
Hinc nardi Celticæ repurgatę, & gummi,
Et petroselini, & opii, meconium quod uocant,
Et cardamomi, & seminum fęniculi,
Et gentianæ, & foliorum rosæ,
Drachmas imponunt singulorum quinas,
Parumper tamen descendat lanx propensius:
Pendat dictamnum Creticum tantundem.
C ✲ Rursus anisi, & tres asari, & ✲
Acorique, phuque, sagapeniq; tres.
Meique Athamantici, & acaciæ,
Et uentris scinci, & seminum hyperici,
Singula drachmas hæc pendant duas semis.
Vini & mellis adde quantum est satis.
Satis est quantum hæc apte iungas simul.

QVONIAM vero Damocrates Cypheos mentionem facit, idq; etiam ipse componit, recte ideo illius quoque compositionem adscripsit, quam deinceps subiiciam.

Cyphi uero nec mistum quicquam est, nec simplex
Ipsum fert tellus ulla, non pressus herbæ succus.
Aegyptus quosdam hoc cum placat Deos,
Incendit, & quo dicam parat modo.
✲ A.ibidem c Passam & albam sumunt, & pinguissimam,
D Corticem demunt, eximunt uinacea.
Pulpæ contusæ, & subactæ diu,
Drachmas accipiunt quatuor bis decem.
Exustæ terebinthinæ pondus idem
Addunt, & myrrhæ, & cinnamomi, & iunci
Rotundi tantum, sed unam ponunt croci.
Tres unguium bdelij, aspalathi duas semis,
Tres spicæ nardi, tres casiæ bonæ,
Tres lecti cyperi, baccas iuniperi quibus
Adiungunt æquas, pingues & magnas legunt.
Accedit drachmis calamus flagrans nouem,
Mellis quod sufficit, & uini prorsus parum.
Bdellium, uinum myrrham, in mortarium
Mittunt: & terunt, quoad mellis crassitiem
Liquentis iuncta reddant. Tum mel postea
Affundunt, uuas miscent: demum cætera

Imponunt

Imponunt, sed contusa. Paruos inde
Confingunt orbes, quibus deos fumigant. E
Rufus nos Cyphi sic parare docet,
Vir probus ualde, & peritus medicus.
Quidam, si desit cinnamomum sibi,
Tantundem miscent cardamomi seminum,
Et hac utuntur æquè ac priore.
Quidam, si pulmo, uel iecur, uel ex extis
Aliud ullum, vlcus habet malum,
Huius propinant pharmaci denarium.

De Tribus Antidotis, duabus ad Phthisim, vna ad venena. CAP. 3.

CVm vero Damocrates alias quoq; antidotos memoratu dignas, & ob expositas commoditates, carminibus ab eo proditas conscripserit, illas quoque subiungere mihi satius uisum est, quàm intactas omittere. Nam theriacam quam uocant, quo ritu ipse conficiat, in præcedente libro docuimus: nunc quæ deinceps expositæ sunt antidoti, subijciemus.

ANTIQVAE phthisi alia ualde bona, F
Et sputo sanguinis, & clam febrienti,
Nec non & pectus imbecille habentibus.
Stomacho, renibus, & iecori prodest.
Omnibus quæ dixi ualet, delicatis tamen
Quòd possit minus, conueniet magis.
Libenter sumpta hac Augustum ferunt
E longo morbo, conualuisse breui,
Pectore multum costisq; affectum male.
Accipit, & psylli & subrubentis casiæ,
Indæque nardi, & Gallicanæ puræ,
Et cinnamomi, atque recentis croci,
Drachmas duodecim: opobalsami decem:
Myrrhę, quam stacten dicunt, crassę, sedecim,
Hinc iunci tenuis, & sigilli lemnij,
Radicis Ponticę, & seminum rutæ:
Syluestris melior multo est ruta tamen: G
Amomi quoque, & siccæ rosæ tantum.
His album piper adde, semen napi:
Incultis locis hoc, non subactis lege.
Quater hæc duo drachmam, ter uero thus trahet.
Aequabit thus dictamnum Creticum, satis
Siccatum quidem, sed tamen adhuc recens.
Thuri cuminum exæques Thebaicum.
Alia cribro tusa excerne tenui,
Immitte solum in mortarium psyllium,
Multo plus tamen, ut inde quantum uelis
Sumas, nam totum comminui nequit.
Confice hoc pacto: myrrham mitte bonam
In pilam latam, uini quantum est satis
Falerni pinguis affunde, atq; dilue H
Myrrham parumper: opobalsamum dein
Admisce translucidum, nam id est bonum.
Hinc, ubi tusa consperseris alia,
Combibant fines humorem tantisper,
Donec feruorem bis terve mel efferat.
Affuso melles unies antidotum.
Repone uase, qualem descripsi modo.
Sic quibus dixi hinc remedium dabis.
Alia, ualde bona ad quæ dixi omnia,
Prorsusque hanc dicunt ad flatus meliorem,
Stomachum longo qui infestarunt tempore.
Tollit rugitus, qui uentrem & colon
Perturbant intestina discurrentes.
Acutos quoq; reddit oculos senum.
A feris morsos summa leuat ope.

A Ita hanc conficies,sed miſcenda hæc habe.
Succi Cyrenai boni drachmam cape.
Acori,phu,caſtorijque,& aſari,
Seminis cardamomi,gummi arabici,
Liquoris acaciæ,iridis optimæ,
Sagapeni puri,Cretenſis hyperici,
Propenſa lance drachmas inijce duas.
Tres opobalſami pellucidi,parem
Menſuram pſyllij opobalſamo ſubdes.
Tum albi piperis,& ſpicæ,& nardi Celticæ.
Petroſelini,ac recentis folij,
Cumini quoq; ſeminum Aethiopis;
Meiq; Athamantici,& amomi boni,
Meconis opij,gentianæ,& balſami,
Appendo ſingulorum drachmas quatuor:
B Styracis quinque liquidæ & triobolum:
At albi coſti,thlaſpeos,& ſeſelis,
Nigræque caſiæ,uno obolo minus:
Schœni,& polij,drachmas quinq;,tres obolos:
Item dictamni Cretæ quam tellus alit.
Pondere eodem coniicito ſcordium,
Maſculum thus,Lemni terram, longum piper,
Myrrham,glycyrhizam,chalbanum,terebinthinam,
Anatis recentem,ſed ſiccatum ſanguinem,
Succum panacis,ac ſemen fœniculi,
Folium roſæ ſiccum,hypocyſtidis
Expreſſum pulchrè ſuccum,dein agaricum,
Daucíq; ſemen Cretici electum adde,
Aniſi quoque ſemen,& ſcincum quoque,
Bis tres cuiuſque pondera denarios:
C Demum zingiberis cum ſicci tum boni,
Et cinnamomi,atque croci,bis quatuor.
Omnium pondus mel geminet. Chium
Infunde uinum quod eſſe putas ſatis,
Siue Falernum uetus,quantum Chii.
Miſcebis hanc antidotum, ut te parum
Ante miſcere theriacam docui.
Vtque illam dixi,ſic hanc omnibus dabis.
ALIA ex ſanguinibus,quam quidam aiunt
Cæteris amplius ad uenena conferre,
Continet anſerini ſanguinis ſicci duas
Drachmas,tres marinę teſtudinis,
Hœdini tres,tres anſerini ſanguinis:
Anatis fœminæ ſanguis præſtat tamen.
Drachmas perpinguis myrrhæ iunges decem.
D Liquenti myrrhæ ſpicam nardi ęquabis.
Nam cinnamomi bis tres erunt ſatis:
Bis quatuor foliorum ſiccæ roſæ:
Iunci rotundi,coſtiq;,& thuris una:
Amomi tres,piperis albi totidem:
At longi piperis unam & dimidiam,
Croci duodecim,caſiæ bis quatuor:
Quinq; radicum trifolii, & polii:
Opobalſami tres,petroſelini quatuor:
Baccarum iuniperi pinguium,& acori, duas:
Rha pontici,meiq;,& dictamni,duas
Cuiuſque,drachmas dico,& phu itidem,duas,
Ammoniacique thymiamatis ſimiliter,
Et fœniculi:agarici duas ſemis,
Tres rutę Syluestris,dauci duas quoque:
Aniſi,& aſari,unam cum dimidia.

Aequabis

Aequabis antedictis ammi,& semina
Cumini,Thebe quod exusta procreat.
Tres seminum Syluestris drachmas napi,
Prædictis addes : quinque uero scordij,
Quòd Creta gignit,diximus id melius .
Omnium pondus mel atticum duplicet.
Partim contusa,partim soluta omnia
Excipe melle cocto . Serua pyxide.

De Charme Antidoto. CAP. 4.

POst antidotos hucusq; descriptas Mithridaticam Damocrates subiungit, quam nos paulo ante recensuimus.Ea igitur omissa,quas deinceps conscripsit ille,nunc ipse subijciam.

ANTIDOTVS, quam recentes Charmen uocant,
Affectus sanat, qui molestarunt diu,
Et quibus nullum medicamen profuit.
Myrrhę hæc optimæ habet,& opobalsami,
Succi hypocystidis, & thuris boni,
Opopanacis sinceri,& croci noui,
Drachmas duodecim,in singulis pares.
Albentis costi,Pontici castorij,
Terebinthinæ puræ,florum schœni,inijce
Drachmas bis quatuor singulorum:atque
Amomi racemorum , & polii quatuor,
Et cinnamomi quoque totidem boni:
Cretensis dauci seminum bis tres,
Dauco par pondus seminum seseleos :
Rufæque casię corticum bis nouem,
Aequabis casiæ petroselini semen:
Piperis longi,& noui bis duodecim ,
Abrosum carie nam uetus reperies .
Piperis albi decem,chalbani decem,
At spicæ nardi electæ drachmas sedecim.
Drachmas recentis bis uiginti, & quinque
Adiunge scordi,quod tellus Creta parit.
Res siccas pondus mellis ter adæquet.
Commisce, sicut antidotos alias
Te pridem monui,& similiter dabis.
Hanc Charmes auctor bis quingentis atticis
Vendebat drachmis,nec totam libram dabat.
Dareque gratis uidebatur insuper.
QVIDAM fide dignus Charmis discipulus,
Scripturam hanc dicebat probatissimam,
Quæ nardi indicæ drachmas sedecim capit:
Et myrrhæ pinguis,& succi papauerum,
Hypocystidis succi, succi balsami,
Succi panacis recentis & liquidi,
Et thuris,& castorii, singulorum
Drachmas bis senas:at chalbani quatuor,
Terebinthinæ quinque,polii,quatuor,
Bonæ sed nigræ casiæ bis quatuor,
Albi piperis duas, oblongi unam
Et duos obolos,croci coricii decem.
Vnam pędictis addes & bis quatuor
Schœni attriti, sed amomi quatuor,
Duas cinnamomi,item & seselis duas,
Sex dauci drachmas seminum Cretensis,
Petroselini seminum bis nouem.
Hinc scordii drachmas bis quatuor comæ,
Bdelii unguium unam sed pellucidi.
Mellis infunde libras quinque plus parum.
Confice hoc pacto . Succos dissolue prius
In melle calido,atque resinam optime

A Cribrata post hæc admiscebis reliqua.
Corpus in unum rediges. Ex hoc dabis,
Quantum auellana, sumere quibus expedit.

De Quibusdam alijs Antidotis à Democrate descriptis. CAP. 5.

HAec, si componere uis, impetum cohibet
Infra suprave prorumpentis sanguinis.
Hanc si accurate facis, habebis optimam.
Capit Cilicii croci recentis & boni
Drachmas bis octo, & tantundem opii:
Sinceræ myrrhæ, & thuris infracti,
Cuiusq; drachmas accipiet sedecim:
Corticum octo radicum mandragoræ,
Hyoscyami seminum ter quatuor.
Bis ternas adde seminum papaueris.
Tres cinnamomi drachmas addendo boni.
B Succi Pataricæ, aut Syriacæ rhois
Ter uiginti quinque, alterius bis duodecim.
Miscebis ita. Primo selectum crocum
Cretico, & albo & dulci uino madeat,
Ad summum dies duos. Cum fracidum uideris
Et mollem ualde, coniice in mortarium,
Et cochleari subige, dum læuigatum facis.
Adiunge myrrhæ, thus simul, & opium.
Seorsum rhois succus madescat quoque,
Quem maceratum prædictis adiicies.
Subinde læuigata, & comminuta.
Cætera cuncta pariter confundes:
Ac mellis cocti & Attici quod satis,
Paulatim fundens in unum aceruabis.
Aceruum è mortario in uas uitreum,
C Vel stanno factum, transferes, & oblines.
Ex hoc iis dabis, qui sanguinem reiiciunt
E uentre, gutture, pectore, pulmone,
Quantum tres oboli pendunt, aut plus parum,
E tribus uini cyathis diluti.
In uino myrtis facto, & saxis aqua
Astricta, renes, aut uesica, sanguinem
Remittit, quibus hanc medicinam dabis.
Quod si ieiunum, siue intestinum aliud
Subtile, siue colon, siue uterus fluet,
Huius antidoti, quantum est drachma, dato.
Febriat si quis pluuia ex aqua:
Non febrienti, ex uino dabis quoque
Diluto, uel myrtaceo, uel dulci Cretico.
SI QVIS non multis mistam habere uelit,
D Sed paucis conditam antidotum rebus,
Ita componat sedulus aptissimam
Infirmo stomacho, nec appetenti cibum,
Squallidis, macris, tardè concoquentibus,
Dolores omnes inueteratos pectoris,
Et uentris tollit infixos iam diu.
Ferunt Augustum hac usum Tiberium.
Vllam nec unquam perbibisse aliam.
Continet nigri piperis quinque uncias,
Crocomagmatis quindecim, rosæ decem,
Excussa cribro excipe melle omnia.
ALIA faciens ad eadem, quæ & prior
Rosarum constat unciis bis quatuor.
Cætera uero quæ & superior capit.
Contusa ea omnia, & per cribrum adacta,
Melle despumato excipe ualde bono.

Ad magnitudinem auellanæ ex hac dabis E
E mulſo uel recenti melicrato.
Bene decocto,& commiſto bene.
Percuſſis à ſerpentibus,ſeu ueneno
Petitis,quantum nux iuglans,exhibe
In ſeptem uini cyathis diluti.

Paſtillorum è Roſis apparatio.

Hos te oportet pulchre ſtruxiſſe prius
Quo dicam modo.Recentes carpe roſas,
Carptas ſiccato in umbra dies duos,
Vel tres ad ſummum.Tres inde libras cape,
Et tunde miſſas in pilam,quantum eſt ſatis.
Schœni uiginti bisq; ſex myrrhæ diu
Contuſæ,drachmas,bis quatuor adde croci.
Inſpergens ſimul commiſcebis omnia.
Rotulas fingens magnas ſiccatas bene. F
Deſumens quantum ſatis in antidotum.

Crocomagmatis Compoſitio.

Crocomagma ſi habere bonum cupis,
Miſceto diligenter hæc cuncta ſimul.
Primum Cilicii drachmas centum croci,
Myrrhæ dimidium pinguis,inde roſæ
Tantundem ſiccæ,poſt amyli candidi,
Et gummi drachmas bis quinque & uiginti,
Cuncta hæc tuſa atq; excuſſa bene,
Vino odorato Coo inſperge parum.
Vbi ſatis maduerint, finge rotas.
Sicca,utere ut bono,cum opus fuerit.

Antidotus Prognoſtica.

Prognoſticam Antidotum ita conficies.
Quam ſi quis prius cepit,ſi uenenum ſumat, G
Euomet ipſum ſtatim,& cibum ſimul.
Qui uero, ne ſumpſerit uenenum,timet,
Si hanc ſuſceperit,reiiciet eſcam
Vna cum nuper hauſto medicamine.
Quòd ſi nil prauum,nil noxium,inter
Dapes propoſitas ſumpſerit,nauſeam
Ne ſentit quidem, atq; epulum retinet.
Hæc quoque medicina ad dolores facit
Lateris,dorſi,renum,& ueſicæ.Impetum
Sanguinis cohibet abſque moleſtia,
Vndecunque feratur,etiam è pulmone.
Ita conficias.Lemniam terram cape
Inſcriptam ſigno,inde ſigillum dictam,
Pendat hæc drachmam unam,duos obolos.
Aequent iuniperi baccæ drachmas duas. H
Diſſolue diu fundens olei parum,
Quod dulce,& bonum,quodq; ſit recens ſatis.
E mulſa,quantum nux auellana magna eſt,
Offeres,quibus offerre hanc erit opus.
Si profluentem ſiſtere uoles ſanguinem,
E mulſo aceto quod diu ferbuit,dabis.

De Antidotis ab Aſclepiade conſcriptis in quinto Internarum affectionum libro,qui Mnaſonis inſcriptus eſt. CAP. 6.

MOs itaq; iunioribus medicis eſt antidotos appellare,nõ modo q̃ aduerſus mortifera medicamenta,quæq; ad morſus, ictusq; uenenoſos exhibẽt,ſed etiam quæ cõtra malas corporis affectiones,præſertimq; diutinas ualent,ex aliquo uiſcere aut abſceſſu conſurgentes.Has ãt cũ Aſclepiades deſcriberet,in tria genera diſtribuit. Quorum primũ ea cõtinet, q̃ febribus per circuitũ inuadẽtibus cõuenire dicit:quibus, & inunctiones quaſdã, ita.n.eas ipſe *συγχρίσματα* uocat,ſubiungit.Atq; hæc omnia *λυσιφάρμακα*,& *λυσιπύρετα* hoc eſt ſoluimorbia,& febrifugia,cognominat.Secundum uero medicamenta complectitur, quas Theriacas appellat, ad morſum

A canis rabidi,ſcorpii,phalangii,& uiperæ,facientia.Tertium autẽ genus in duas partes,& ipſum ab eo dictum eſt.Quarum alteram medicamenta à uenenis liberãtia nominat, alterã à uenenis præſeruantia inſcribit,Andromachi ordinẽ hac in parte minime ſeruans.Is enim,ut eſt à nobis inter initia huiuſce libri dictum,in libro,quẽ de medicamẽtis intra corpus aſſumẽdis inſcribit, prius antidotos oẽs ad uenena,uenenatasq; feras facientes,diſponit:Deinde medicinas ſubſcribit ad quamcunq; affectionem,non ſolum contra abſceſſus,ſed etiã ad fœtus eiiciẽdos, ſi opus fuerit,propinanda:nã & hoc medicamẽti genus antidotum ẽt uocat: Ad conuulſa quoq; & rupta,atq; (ut ſummatim dicã)ad oẽs malas internasq; corporis affectiones,quacũq; in parte corporis incubuerint.Atq; hæc medicamẽta in huiuſmodi affectionibus bibenda, potiones etiam idẽ auctor appellauit,cum circa finẽ libri quarti Mnaſonis ea deſcriberet. Poſtremas itaq;, hoc eſt in fine librorum quos Mnaſonis inſcripſit,antidotos Aſclepiades collocauit,quæ uel eos,qui venena iam ebiberunt liberãt:uel ne ab ebibendis lædant,tutos præſtãt.Ego uero tales antidotos primas hic deſcribere ſtatui,ſimul quia paulo ante traditis affinia ſunt,ſimul quia ipſis plurimum utimur. Nam & id abſceſſus quocunq; in uiſcere,internave corporis parte inſederint,oẽs faciunt:Quarum aliquæ corporis imbecillitatem ſubleuant,indolẽtiã procurãt:humores uitioſos quidẽ emendant,incoctos uero concoquunt,atq; eos uel per cutem inſenſibiliter,uel per aluum urinamq; ſenſibiliter,item & per ſputum tranſmittunt,ut quæcunque pulmonẽ & pectus, per tuſſim expurgant.Plurimæ uero humores craſſos attenuare,tenacesq; diſſecare & abſtergere,poſſunt:quibus ſequitur,ut & obſtructiones adaperiant:quæ quidẽ in iecinore ſæpe, in aliis autem uiſceribus & corporis particulis aliquando,fieri ſolent, Finis enim ipſarum eſt humores attenuare,& abſtergere,clauſaque meatuum ora patefacere.

B (margin letter at "ſos quidẽ emendant")

Aſclepiadis remedia ijs,qui uenena ebiberunt, ipſiuſmet auctoris uerbis deſcripta. CAP. 7.

IIs igitur,qui Papaueris ſuccum hauſerint,cõfert hydrelæon hoc eſt aquam oleo conditã,calidam ſubinde bibendam exhibere,atq; ut uomant cogere:uel aquã calidam,& acetum mulſum dare,& euomere facere:competet ẽt aluum clyſteri inanire. Qui autem opium id eſt papaueris lachrymam,biberint,ijs ſtatim merum plurimum exhibendũ eſt,aut piper,aut naſturtiũ, aut cardamomum ex uino.Proderit quoq; lac aſininum , bubulumve haurire,& farina triticea uel hordeacea uino cõmiſta,decoctaq; uentrem emplaſtrare,ac mitioribus uti clyſteriis. Aconitum uero ſi quis aſſumpſerit,rutæ manipulum ſubactum tamen è uino puro bibat. Ius quoq; gallinaceũ pingue auxiliatur.At qui Apollinarem herbã biberint,iis lac bibere confert,aſininũ C præcipuè.Quòd ſi non aderit,aliquod aliud lactis genus,uel ſolum,uel cum mulſa calida.Coriãdrum autem uiride qui guſtarint,ij uino puro iuuantur,& iure gallinaceo pingui.Quòd ſi Leporem marinum ederint,lac potent aſininũ in primis:uel ſi deſit,bubulum,aut caprinum . Maluæ quoq; caules diutius elixatos comedant,aut etiam pulegij manipulum è paſſo:uel mali terræ radicẽ uino commiſtam hauriant:uel deniq; cedriam pondere unius, aut dimidii oboli paſſo maceratam deglutiant. Sin autem toxicum biberint,auxilium afferet uinum dulce,oleum roſatũ, ſanguis caprinus,ſemẽ napi cõtuſum ex uino: Velut Ephemeron aſſumentibus,polygonii ſuccus,plantaginisve, aut origani,uel thymi etiam aliquantulum uino admiſtum. Dorycnion autem ſiquis edat,lac bubulum bibat , & paſſum , & conchyliorum ius . At ſi malos fungos aſſumat,raphani crudi dandi erunt,utq; ex eis plurimum comedat iubendum:uinum purum inſuper,& è ſarmentorum cinere factum lixiuium:nitrumq; in aceto diſſolutum, aut uini fæx uſta , & contrita ex aqua:abſinthium præterea,aut ruta aceto cõmiſta, quãuis & ipſa per ſeſe ruta comeſta proſit.Ixiã uero aſſumẽtibus opẽ affert abſinthium ex uino ſumptum,caſtoriumq;, & ruta.Confert etiam acetum mulſum bibendum exhibere,poſtea uomitum irritare. Cõfert denuo origanũ ex uino hauſtum.Vtemur quoq; hac compoſitione,quæ habet Rutæ ℥ vj,reſinæ drach. D iii,caſtorii drach.ii,*chamæpityos cochlearia tria.Omnia hæc contere,& aceto calido miſce,& utere.Bupreſtin autem quiſquis ebiberit,paſſum multum primo hauriat,deinde uomat,ius demum carnis ſuillæ,& lac calidum ſorbeat.Prodeſt etiam ad ſaturitatem non edere.Dandum eſt quoque ficuum decoctum:uel nitri rubri drach.iiij,contuſas ex aqua bibendas trade.Canthari des autem ſi quis aſſumpſerit,paſſum oleo miſtum,& ſeuum in aqua decoctum atq; colatum, bibere proderit,tum uomere eniti.Proderit quoq; lac plurimum bibere, nucleoſque pini multos comedere,aut eorum plurimos atterere & ex mulſa propinare,uel rutã tritam atq; irino unguẽto miſtã dare,uel deniq; cantharidum alas,& pedes ex melle tritos lingere. Quod ſi Pſilothrum quis forte biberit,oleum calidum ſumendum eſt,deinde uomendum. Vtile etiam erit lac caprinum,& malue elixę ſuccus expreſſus cũ mulſa calida uel oleo, aut ficuum decoctum cum oleo, uel ſeſamum tritum ex uino,quinqueve nuces iuglandes ex oleo,lixiuiũve ſarmentorũ cinere factum . At ſi ſpumam argenti quiſpiam hauſerit,piper,apium,myrrha in uino diſſoluta , & bibita,proderunt:Vt Gypſum deuorantibus lixiuium è ſarmentorum cinere confectum, dandũ eſt,thymumve ex aqua contritum. Ad Lac autem concretum in grumos acetum ualet, opusq; erit coagulo etiã ex aqua fontis uti, uel laſerpitii & thymi æquas partes ex aceto mulſo bibendas tradere . Taurino aũt ſanguini remedium eſt acetum bibere, & uomere, uel laſerpitii obolum

Margin notes: l.4.f.6.t.1. 1.fol.424.a (beside "ſum dare" / "ueris lachrymam") — * Al. chamæleontis. (beside "D iii,caſtorii")

lum ſemiobolũve ſumere,aut nitri obolos duos in uino diſſolutos,uel caprifici groſſos aceto di E
lutos.Proderit quoq; uentrem ſubducere,eundemque lupinorum farina,& nitro in oximelite decoctis contegere.Hirudines uero ſi quis deglutierit,alii muriam,quidam niuem,ſuperbibere ſuadent.Aſclepiapes autem primo os collucre monet,mollemq; ſpongiam frigida madefactam faucibus immittere,ut hirudo ſpongiæ inſiliat & extrahatur:poſtea lentis ſuccũ exhibet,& ceruicẽ extrinſecus emplaſtris refrigerantibus operire docet. Apollonius aũt cognomento Mus, acetum acerrimum propinabat cũ muria.Qui uero niuẽ dabant,eam calefaciebant, & diſſoluta utebantur,cibumq; & potum ad ſubducendam aluum opportune adhibebant,ut hirudinem eiicerent:ſæpenumero nanq; aiunt vna cum excrementis ipſas quoq; deferri.Ceruſſam uero ſi quiſpiã aſſumpſerit,oleũ calidũ bibat & uomat,uel paſſum & aquam calidam.Proderit ẽt aſininum lac bibere,& expreſſum maluæ decoctæ ſuccum, atq; aquam mulſam calidam oleo miſtã, uel caricarum decoctum cum* aliis dare,nucesq; iuglandes quinque oleo commiſtas exhibere aut è ſarmentorum cinere lixiuium. Atq; de ſimplicibus quidem uenenis hactenus à nobis dictum ſit. De compoſitis autem poſtea dicetur.Eorum autem compoſitionem docere improbi mihi hominis videtur.Quamuis hæc multi cõſcribere ſint agreſſi:inter quos eſt Orpheus Theologus cognominatus:& Horus Mendeſius,iuniorem dico:& Heliodorus Atheniẽſis,qui tragœ F
dias quoq; conſcripſit:Aratusq; & alii quidam huiuſce notæ ſcriptores,quos ſanè quiſpiam cõmendatione dignos iudicauerit,quòd talia carminibus illuſtrare adorti ſint: reprehendet autẽ, ac merito quidẽ,ob genus materiæ ſuſceptũ. Nam cum ſigillatim quodq; uenenum parare doceant,improbos magis inſtruunt,& pronos ad malum ducunt. Quam ob rem qui pulchra hæc poemata conſcripſere,ueriti ne publice plecterentur,lectoribus inter initia ſuadere conãtur,ſe neque perditis moribus eſſe,neq; eiuſmodi lethalia conficere,ſed uitare docuiſſe:ueluti Heliodorus,qui cum ſe ad Nicomachum purgat,ita exordiens fatur:

* Fortaſſe ἁλσὶ. i. ſale.

Mitia per Tricen habitantia numina teſtor:
Quiq; Deos late conſpergit lumine Phebum,
Sceptrigerumq; Iouem, Saturno rege creatum,
Nec me muneribus quiſpiam,nec uiribus ullis.
Flexit,amicitiæ uinclumve abduxit,ut iſta
Conſcius efferrem:at tollens ad ſidera palmas,
Immunem ſceleris mentem pro pectore ſeruo.

Ex his itaq; libros eiuſmodi legentibus,quod dicebamus,perſuadere moliuntur,metuẽtes ne à G
multitudine læderẽtur.Atqui nec dici poteſt,oportere propterea talium venenorum inſtructionem ſciri,quo quis aptius indigentibus ſuccurat.Falſum eſt enim hoc. Nam qui ſimplici ueneno petitis auxiliari nouit,is etiam priuatim unumquodq; ſuperueniens ſymptoma diſtinguens, cõpoſitis affectos optime tractabit,ingenioſe obſeruãdo id,quod inter reliqua ſymptomata excellit.Sed ad id quod reſtat redeamus.Si incognitum nobis fuerit uenenum, quod quis biberit ederitve,hydrelæon calidum dabimus,utq; ex eo multum bibat iubebimus, tũ uomere ipſum faciemus.Vtile inſuper erit ſomnos quoque circunſcribere. Veruntamẽ ut & ab his, & ab aliis quibuſcunque uenenis caueamus,ſubſcriptis antidotis utendum erit.

Apollonij Muris medicamenta à uenenis præſeruantia. CAP. 8.

RVtæ folia uiginti,nuces iuglandes duas,ſalis grumũ unum,caricas duas.Hæc ſi ieiunus aliquis comederit,à uenenis lædi non poterit. ¶ *Antidotus quæ exhibita accipientem tutum à Venenis reddit.*Baccarum iuniperi drachmas ii,terræ lemniæ ʒ ii. Hæc ubi in puluerem redegeris,oleo aut melle cõmiſcebis,& repones:atq; cũ opus fuerit ex aquę mulſę cyathis duob⁹,quãtum eſt auellana,dabis.Hac antidoto Nicomedes Rex utebatur, ſi quando ſuſpectos habuiſſet qui ſe uocarant:nam ſi uenenum nõ ſubſit,quieta manet:ſin adſit,nauſeam concitat,& euome H
re cogit,ita ut uenenum quoq; cum antidoto reiiciatur. ¶ *Antidotus Codij Tuſci,qua & Craterus utebatur.*Marrubii,herbę ſacræ,ſeminis rutæ agreſtis,ſcordii,corticum radicum rhamni,ſingulorum pondus æquale.Hæc melli commiſce,indeq; drachmas duas exhibe,ad ſerpentium quidem morſus ex uino,ad uenena aũt ex mulſo & oleo. *Ad idem,ut Apelles tradit.* Dictamni drahmas duas,polii drachmas tres, piperis longi drachmas quatuor,rutæ ſylueſtris drachmas ſex, ſcordii drachmas tres.Hæc melli commiſce,atque,ut modo dictum eſt,utere.Bona eſt etiam laterum morbo,trium obolorum pondere exhibita:menſtruaq; mulieribus detrahit, drac. unius põdere. ¶ *Antidotus Mitridatis Athanaſia cognominata faciens ad Venena,& omnium uenenatorum morſus,quibusq; cibus in uentriculo aceſcit,ſanguinẽq; reijcientibus. Antiquas inſuper Tuſſes, Hepatis, Lienis, Veſicæ,& uteri mobos ſanat.*Continet autem piperis albi grana quadraginta:coſti,mei, aſari,acori,ſeminis dauci Cretici,petroſelini,nardi Indicæ,*neſtoritæ lapidis,ſingulorũ drachmas quatuor: croci,myrrhæ,ſingulorum drachmas octo:cinnamomi,caſiæ,ſingulorum drachmas xii:mellis attici deſpumati quod ſufficiat: Datur ex hac ad auellanæ quantitatẽ cũ mulſo. *In alio exemplari ſic ſe huius antidoti compuſitio habet.* Spicæ nardi,piperis albi, coſti,mei, aſari, acori,opobalſami,ſeminis dauci Cretici,ſeminis petroſelini,ſingulorũ drachmas xii:mellis qđ

ſatis

A satis est: *Item in alio rursus hoc modo se habet.* Piperis albi grana quadraginta: costi, mei, asari, agarici, scordii, dauci cretici, petroselini, singulorũ drachmas quatuor: croci, myrrhæ singulorũ drachmas octo: cinnamomi, casiæ, florum iunci odorati, singulorũ drachmas xij: mellis quod satis.

¶ *Ambrosia, quæ dicitur Phillipi Macedonis antidotus ad Venena, omniumque uenenosorum ictus, & Internos corporis morbos.* Accipit autem Styracis, galbani, piperis albi, piperis longi, cinnamomi, singulorum drachmas duas: seminis apij, anisi, iunci rotundi odorati, costi, cumini æthiopici, seseleos, cypheos, rhei põtici, cardamomi, amomi, nardi, myrrhæ, casiæ, singulorũ drac. quatuor: palmularum eiectis nucleis, carnium iuglandiũ, singulorũ drachmas sex: croci drachmas octo: vuæ passæ dẽptis uinaceis drachmas duodecim: mellis attici quod satis sit, confice ut mos est:

¶ *Antidotus Zopyria, quæ facit ad uenena, & reptilium morsus. De hac talia feruntur, Zopyrum per epistolam Mithridatem monuisse, ut antidotum hanc ita experiretur. Accerseret unum è condẽnatis, iuberetq; primo uenenum haurire, deinde hortaretur antidotum bibere: uel prius antidotum assumere, postea uenenũ bibere. Idem quoq; ut percussis à serpẽtibus, & in uulneratis à sagittis toxico illitis, faceret, hortatus est. Verum omnibus ita peractis, hominem contigit illæsum permansisse. Iuuat autem uitio uentriculi acidum ructantes, Sanguinem reiicientes, Cœliacos, Intestinorum torminibus laborantes, Comi-*

B *tiales, Iecoris, lienis, renumq; morbo uexatos. Veteri demum, & uesicæ affectionibus medetur. Emortuos fœtus & secundas trahit.* Conficitur autem hoc modo. Opobalsami drachmas tres: nardi indicæ, myrrhæ troglodyticæ, florum iunci odorati, cinnamomi, *characiæ, costi recentis, piperis lõgi, hypocystidis, polij, piperis percatici, scordij, mei cretici, cardamomi, singulorum drac. quatuor: thuris masculi, carpobalsami, dictamni, singulorũ drachmas sex: petroselini, casiæ fuluæ, singulorũ drachmas septẽ: croci corycij drachmas octo: mellis attici quod sufficit. Datˋ hæc antidotus ad magnitudinem nucis auellanæ, non febrientibus ex uino, febrientibus ex mulsa. ¶ *Antidotus Diæmaton, id est ex sanguine, appellata, ad uenena uenenatorumq; omnium morsus.* Habet autem. Piperis lõgi, piperis albi, costi, acori, croci, phu, mei, dictamni cretici, amoniaci, agarici, singulorũ drac. duas: amomi, opobalsami, seminis rutæ syluestris, cymini æthiopici, anisi, sanguinis anatis maris, & fœminę sicci sanguinis hędini, sanguinis anserini, seminis, napi syluestris, singulorũ drachmas tres: gentianæ, trifolij, florum iunci rotundi odorati, thuris, rosarũ siccarum, singulorũ drachmas quatuor: petroselini drachmas v, phu cretici tãtundẽ, cinnamomi drachmas sex, florũ scordii drach. octo: myrrhæ, nardi, singulorum drach. xij: casiæ drach. octo. Omnia hæc diligenter contusa, ac per excussorium cribrum traiecta, melli attico despumato commiscebis, cõ

C mistaq; in argentea pixide repones: atque hac ut magno aliquo medicamento uteris.

De Diascinco nobili antidoto, Theriaca, & Centena. CAP. 9.

A*Ntidotus Mithridatis Eupatoris. Diascinci cognominata, faciens ad uenena, omniumq́; uenenatorum materiã mortẽ inferentẽ, omniumq́; uenenosorũ animaliũ ictus, & malas internasque corporis affectiones. Mulieribus concipere nequeuntibus opitulatur. Menses ducit, emortuos fœtus, atque retentas secundas trahit. Febres per interualla inuadentes, earumque tremores soluit. Coxendices, in scapulas rigentes, podagricos, & id genus reliquos neruorum morbos iuuat.* Conficitur autem hoc pacto. Scinci, sagapeni, acori, phu, costi, hiperici, acaciæ, iridis, mei, gummi, singulorũ drachmas duas: rosarum siccarum, gentianæ, cardamomi singulorũ drac. quatuor: seminis papaueris drachmas, v, obo. ii: styracis drach. octo: polii, casiæ nigræ, seseleos, bdellii, balsami, piperis albi, singulorũ drach. v, ob. ij succi hypocystidis, opopanacis, myrrhæ, thuris masculi, castorij, piperis lõgi, cypheos, foliorũ malabathri, singulorum drachmas sex: scordij, florũ iunci odorati, chalbani, terebinthinæ, singulorũ drachmas sex, obol. ii: nardi syriacæ, opobalsami, thlaspis, dauci cretici, singulory drac. sex, ob. ij: croci, cinnamomi, zingiberis, singuloαũ drachmas vii, obo. ii: succi glycyrhizæ. agarici, singulorũ drachmas octo, ob. tres: mellis quod sufficit: uini optimi quod satis est

D ad succos dissoluendos. Construitur autem hoc modo: Cyphi, hypocystis, sagapenum, gummi, opium, styrax, opopanax, uino Chio macerãtur die noctuq; quoad penitꝰ dissoluta sint: reliqua uero interim contusa, tenui cribro excutiuntur, illisq; iam maceratis ac dissolutis commiscentˋ: commistaq; attico melle ad crassitiem usq; despumato excipiuntur: opobalsamoq; superimmisso, demum in uas argenteum transferuntur, atq; ad multos usus reponuntur. Datur autẽ ex hac antidoto quantum æger tolerat. Nos autem ut ualidius medicamentum hoc faceremus, ad Mẽstrua prouocanda, utque sine periculo Fœtus educi possent, imposuimus dictamni drachmas quatuor, ammoniaci drachmas tres, seminis rutæ syluestris drach. tres, cumini æthiopici drac. sex, seminis trifolii drac. quatuor, napi syluestris ℥ quatuor, chamedryos ℥ quatuor, rhei põtici drach. tres, succi cyrenaici ℥ ii. His additis, medicamenti usus ad multa utilis redditur. Quadrimestres enim fœtus corrũpit, & trimestres educit. ¶ *Mithridates Theriaca. Hac Mithridates Rex semper usus est, ut se à uenenis tutum præstaret. Itaq; à Romanis obsessus, bis epoto ueneno cum mori non posset, se ipsum ense traiecit. Facit autem ad pernitiosa uenena, omniumq́; uenenatorum morsus, & internas corporis affectiones. Hac & Andromachus postea usus est.* Componiturq; hoc modo. † Pastillorum scilliticorum drachmæ quadraginta octo: pastillorũ uiperinorũ, piperis nigri, spissamẽti hedychroi, succi papaueris nigri, singulorũ drachmæ uigintiquatuor: rosarũ siccarũ, scordii, seminis

† Hac composi tio corrupta ẽ, & mutilata. licet uero eã instaurare ex descriptione theriaces Democratis pa. 108

minis napi,iridis illyricæ,agarici,cinnamomi,ſucci glycyrhizæ,opobalſami,ſingulorum drach E
mas duodecim:roris marini drachmas octo:myrrhæ croci,zingiberis,rhei pontici,radicũ quin
quefolij,nepitæ montanæ,marrubij,petroſelini ✻ oboli duo:ſtœchadis,coſti,piperis albi, pi-
peris nigri,thuris ✻ caſiæ nigræ ʒ iiii:coſti ʒ i,croci ʒ iiii,piperis albi drach.i,piperis longi ʒ i:
iridis illirycæ,iunci rotũdi odorati,polij,ſcordii,roſarum ſiccarum,ſanguinis anatis,ſingullorũ
drachmas tres:mellis attici deſpumati quantum ſufficit.❡ *Antidotus Centena,qua utor, quamque
Cæſari compoſui ad omnia,præſertim ad Venena.* Abrotoni drach.ii & ſemis,ariſtolochiæ drac. xx,
acaciæ drachmas iiii,baccarum iuniperi:tantundem,croci drachmas,ii,aſari drachmas iiii,ani
ſi drac.tres,amomi drach.vj,agarici drach. tres ,carpobalſami drach. ii, bdellii ʒ tres, balauſtii
ʒ ii,gentianæ ʒ iiii,ſucci glycyrhizæ tantundem,ſeminis rapi ʒ octo,terræ ſamiæ ʒ octo , ſemi-
nis dauci ʒ.quatuor,radicis dracontii drac.tres obo. tres ſeminis irionis ʒ xx,iridis illyricæ ʒ ii,
myrrhæ ʒ vii,zingiberis tantudem,radicis eryngij ʒ quatuor obol.ij,thlaſpeos ʒ.xx,conizæ te
nuis drach.vi obo.iij,cyperi drach.vi,acori drach.vi,ſeminis cicutæ decorticati drachmã i ob.
tres,ammeos drach.quatuor,ſeminis cnici drach. vii obo.ii , cynnamomi drach.vii, coſti ʒ vii
obo.ii,caſiæ ʒ vi obo.ii,ſucci centaureæ ʒ quatuor obo.v,caſtorij drach.vj,calami aromatici ʒ
quatuor,gummi ʒ ii,cardamomi ʒ quatuor,cachryos ʒ tres,obo.tres,cypheos ʒ vi.chalbani ʒ F
vi obo.ii,foliorum libanotidis drac.quatuor,ſaluiæ tantundem,ſeminis lonchitidis ʒ ii obo.iii,
ſeminis lithoſpermi ʒ tres,thuris ʒ vi obo.tres, ſeminis fęniculi drac.vi,ſucci papaueris ʒ vi,ru
bricæ lemniæ ʒ quatuor,malabathri ʒ x,mei ʒ vi,ſanguinis anatis tantundem, nardi ſyriacæ ʒ
vi,obo.tres,nardi celticæ ʒ octo,xylobalſami ʒ tres,ſucci panacis tantundem , ſeminis hormi-
ni ʒ octo,erui albi tantũdem,radicum panaceæ ʒ tres,opobalſami ʒ quatuor,ſecuridacæ drac.
vi,polii drach.v obo.ii,foliorum polygoni drach.ix,radicis elenii drach.v obo tres,petroſelini
ʒ vi obo.ii,quinquefolij ʒ octo,ſucci peucedani tantuntundem,piperis nigri ʒ v obo.tres,pipe
ris albi ʒ quatuor obo.tres,piperis longi ʒ quatuor,ſcinci ʒ tres,terebinthinę ʒ ii,roſarum exic
catarum ʒ vi,ſagapeni ʒ octo,ſtœchadis drachmas quatuor,pineæ nucis torrefactæ drachmas
vi,iunci odorati ʒ quatuor obo.ii,uuæ paſſæ ſine vinaceis drachmas quatuor,ſeſeleos ʒ obo ii,
ſeminis paſtinaceæ ʒ quatuor,fellis taurini ʒ v,fellis urſini tantundem,chamepityos ʒ tres , ſe-
minis pſyllii ʒ quatuor,chamædryos tantundem,ſeminis ſiſami aduſti ʒ vi radicis conſolidæ ʒ
ii,ſumitatum ſcordij ʒ quatuor,obo.quatuor,herbæ pedicularis drac.v,ſtyracis ʒ v,obo.ii, fru
ctus trifolii ʒ x,ſeminis tordilli ʒ ii,foliorum teucrij ʒ quatuor,ſucci hypocyſtidis ʒ ii,& ſemis,
fructus hyperici drac.ii,ſeminis alterici drac.ii,rhei pontici ʒ ii,phu drach.octo, rhus obſonio- G
rum drach.v obo.tres , radicis umbilici ueneris drachmas i obol.tres , uini & mellis quod ſatis
eſt.Ego uinum non adhibeo.

Variæ Diuerſorum Antidoti,Diuerſis affectibus ſuccurrentes. *CAP.* 10.

A*Ntidotus Aelij Galli cum ad alia,tum ad Canis rabidi morſus*. Nardi ſyriacæ drach. quatuor,
myrrhæ drach.ix,cinnamomi drach xii,caſiæ nigræ tantundem,croci ʒ octo,coſti drach-
mas quatuor,ſeminis dauci tantundem:mei tantundem,at alii ʒ i:petroſelini ʒ iiii,piperis albi
grana xxxx,carpobalſami ʒ quatuor acori,aſari tantundem: iunci rotundi odorati ʒ octo , alii
ipſum non immitunt:mellis deſpumati quantitas , q̃ ſufficiat . Hæc per ſe ſola deglutienda eſt.
❡ *Eiuſdem alia ad Internas affectiones multum efficax*. Cinnamomi ʒ ſex croci dra.ii obo.tres,pipe
ris albi drac.quatuor obo.ii,piperis longi ʒ tres ob.tres,opii ʒ tres,nardi indicæ drachmas qua
tuor,myrrhæ ʒ quatuor ob.ii,acori ʒ tres,nardi gallicæ ʒ quatuor, ſtyracis ʒ i obo.ii, chalbani
ʒ quatuor,caſtorij drach.tres obo.ii,coſti drach.ii obo.ii Omnia hæc melli commiſceto, inde-
que pilulas conficito,potioneve aliqua diluito:concoctionem enim & indolentiam procurat.
❡ *Aromatica optima Galli ad omnia faciens*.Cinnmmomi drach.i , caſiæ drah.i,croci drachmę.s.
amomi drachmas v,malabathri drach.ii:myrrhæ ʒ s,alii drac.i: iunci rotundi odorati drach.i, H
coſti drach.s,piperis ʒ tres,mellis attici quod ſufficit.Ego uero,inquit,cinnamomi duplum im
mito,melliorque efficitur. ❡ *Antidotus Archiuij, quæ Ambroſia , & ſacra cognominatur,ad omnes
Internas affectiones qua utor*. Continet autem Aniſi drachmas quatuor,ſemnis apij tantundem ,
myrrhæ drac.i,panacis tantundem , cinnamomi ʒ ii,ſeminis loti amari drach.ii , caſiæ drah.ii,
croci drac. ii obo.tres,piperis obo.tres , ſucci papaueris ʒ quatuor , mellis quod ſatis eſt . Poro
hinc conficitur,ad inteſtinorum Tormina quidem,ex uini myrtini hemina una,& aquæ quarta
parte:Ad Hepar ãt ex aquæ mulſæ hemina dimidia:Item ad Vigilias, Ophthalmiam,& Lateris
morbum ex aqua mulſa:Ad Stomachi demum uitia,ex uini granatorũ cyathis duobus,& aquę
totidem. ❡ *Antidotus Antipatri,quæ & Theriaca nuncupatur,& ad Morſus aſpidis ualet,ante & poſt
ictus exhibita, qua utor*.Habet aũt Gentianæ ʒ quatuor,radicis trifolii ʒ quatuor, ſeminis eiuſ-
dem ʒ ii ,polii ʒ quatuor,ariſtolochiæ tenuis ʒ ii,radicũ peucedani tantundẽ, chalbani ʒ duas,
petroſelini ʒ quatuor,rutæ ſylueſtris drachmas tres,pyrethri drachmam unam,herbæ pedicu-
laris tantundem,radicum uitis albæ drachmas duas,piperis albi tantũdẽ, acori drachmas tres,
thymiamatis ammoniaci ʒ i ob.quatuor, uerbaſci idęæ, chamæpityos,chamelçæ, marubii te-
nuis, conyzę tenuis,cymini æthiopici,ſucci papaueris,caſtorii,ſeminis fœniculi,agarici, caſiæ

rufæ,

A rufæ,florũ iunci odorati,rhei,ſingulorum drac.ii:dauci cretici dra.j,obo.iii,opopanacis tantun dem,ſagapeni ℥.ii,obo.iii,abrotoni ℥.j,obo.iii,dictãni tantundẽ,ſtyracis tantundẽ,cinnamomi drac.iii,nardi tãtundẽ, myrrhæ drac.iiii,thuris ℥.j,croci drac.viii,aniſi ℥.j, ſucci cyrenaici tãtũ dẽ,coaguli hinnuli ℥.iii,mellis attici quod ſatis eſt.Ex hac ſumitur quãtũ eſt nucis auellanę ma gnitudo,ut ſe quis à ueneno tutum reddat. ¶ *Aelij Galli Theriaca qua utor,optima ad Scorpionum ictus,& Alia quæ uenenũ morſu relinquũt,ad Rupta,Conuulſa,Coli inflationes,& huiuſcemodi cætera. Hanc Gallus ex Arabia rediens Cæſari obtulit, qua multos ex commilitonibus ſuis ſeruauerat.* Habet aũt,Radicis uitis albæ drac.xvj:ſeminis trifolii,opopanacis,ſingulorum drac.viii: ariſtolochiæ tenuis drac.xii:radicis libanotidis,iridis illiricæ,zingiberis,opii,ſingulorum drac.viii: ſeminis rutæ ſyluestris drac.xii: cumini æthiopici drac.ſedecim:myrrhæ,caſiæ,caſtorii,ſeſeleos, radicis eryngii,ſerpilli,ſucci cyrenaici,ſingulorum drac.vj:medicæ drac. xii,ſagapeni drac. vj, croci ℥.v, farinæ erui ℥.xxiiii. Cũ aqua hæc in paſtillos triũ obolorũ rediges , & ex uino dabis. *Eiuſdem alia Theriaca ualde efficax* : Quæ ex his conſtat,Seminis trifolii ℥.xii, ariſtolochiæ drac. vi,magmatis hedycroi ℥.viii,quinquefolii drac.iiii,echii herbæ drac.vi,*philocrati drac.v ſaga peni drac.iiii,polii ℥.vj.caſtorii ℥.iii,croci drac.viii:ſeminis apii,aniſi,fęniculi,petroſelini,ſingu

B lorum drac.vi:opopanacis drac.iiii,opobalſami drac.vi, ſeſeleos drac.quatuor,cumini æthiopi ci drac.v:myrrhæ,ſcordii,phu,mei,ſingulorũ drac.ſex:ſeminis alyſſi cretici drac. ſex,farinæ er ui drac.octo.Vinũ ariuſium lene quod ſatis eſt infunde:orbesq́; cõfice ponderis quatuor obolo rum,quorum unum dabis ex uini chii uel ſalſi puri cotyla dimidia. ¶ *Theriaca ad dolores internos Euclidis Palatiani,quam,ut ipſe dicebat,ad morſus Aſpidum compoſuit : facit tamen , & ad Pleuriticos,& Quartanarios magnitudine nucis auellanæ exhibita,ſi prius euomuerint.Tuſsientibus inſup, & ægre ſcreantibus ex aqua:percurſsis à Serpentibus ex uino:Pleuriticis, & ſanguinem reijcientibus ex aquæ cyathis duobus,& aceti uno datur.*Habet autem,Caſtorii drac.ſex:opopanacis,ſagapeni,ſeſe leos,cachryos,chamædryos,chamæpityos,marrubii,ſingulorũ drac.ſedecim : ſtyracis,bitumi nis iudaici,myrrhæ,drac.vii:ſucci papaueris drac.octo:mellis librã unã.Percuſſi à ſerpẽtibus,ſi fieri poteſt,fac ut prius euomant,deinde ex hac cũ plurimo ſucco fraxini,uel ſi deſit,cum uino, drac.j exhibe,uel plus etiam:Quartanariis autẽ ad nucis iuglandis magnitudinẽ dato. ¶ *Zenonis Laodicei Theriaca,quemadmodum tradit Menutianus,qui eam ab ipſo accepit.*Habet autem,Car damomi dẽptis inuolucris,ſerpilli,ſeminis apii,radicis uitis albæ,ſeminis trifolii,aniſi,petroſeli ni,radicis,& ſeminis fœniculi,ammeos,ariſtolochiæ tenuis, farinæ erui,opopanacis,ſingulorũ

C põdus æquale.Separatim primo quæq; cõtũde,tũ cõmiſce:& ubi ea uinũ auſterũ affundens ſu begeris,orbes conficito,qui ſimulatq; in umbra exiccati fuerint , trium obolorum pondus im pleãt.Horum unum ex duobus aquæ cyathis dato ter interdiu,ſemel noctu,interdũ uero, & ſæ pius,præſertim iis,qui frequenter euomunt:quandoque per nares etiam infundendi ſunt, ſi eos ægrot⁹ deglutire nequeat,noxio ſomno grauatus,aut aliquo alio prauo ſymptomate correptus. Loca uero demorſa,ſi quodã cum tumore nigricauerint, ac carnem alioqui diffluentem habue rint,ueluti ulcera maligna procurato . ¶ *Antidotus quæ ad conuulſiones & rupta facit.Sanguinem reijcientibus,Lienoſis,Iecinoroſis, & exulceratæ veſicæ auxiliatur . Ventriculi uitio laborantes,& Cœliacos ſanat.Inflationes diſcutit,& Arquatos liberat. Datur ad hæc omnia ex mulſo oliuæ magnitudine.* Cinnamomi,coſti,ſingulorũ drac.ſex:nardi ſyriacæ drac.xx:croci,myrræ,malabathri,ſingulo rũ dra.octo: caſię drac.xii,piperis albi drac.x,thuris drac.quatuor,iunci odorati drac,ſedecim, iridis illyricæ drach.xii,terræ lemniæ drac.xx:mei,ſeſeleos,ſingulorũ drach.octo:ſeminis apii drac.quatuor,pinearũ drac.xii,irionis drac.ſex,ſeminis cucumeris torrefacti drac.ſex, terebin thinæ drach.tres,petroſelini drach.quatuor,amomi drach.tres,ſcordii,polii,opobalſami, gentianę,cumini æthiopici,ſingulorũ drac.v:ſeminis rutæ ſyluestris,drac.tres:aniſi,tragachãti,ſin

D gulorũ drac.octo:phu,ſtœcadis,cneori,ſingulorum drach.ii. Irionem linteolo conuolutum in aqua primum coquito,ut ipſum deinde reliquis omnibus cõminutis admiſcere poſſis:tragacan thã poſtmodum aqua maceratam ſuperimmitte.Dabis ex hac antidoto quãtum eſt ægyptiæ fa bæ magnitudo,Febrientibus quidẽ ex aquæ,non febrientibus autem ex mulſi,cyathis duobus.

¶ *Antidotus Mitridatica,ut Xenocrates ait apud Nicoſtratum , ad Venena omnia, Venenatos ictus, Difficiles concoctiones,Inflationes,Stomachicos,& Cœliacos faciẽs,Iecoreq́, & liene,& coxendicibus, ac renum lateris , & pulmonis uitio,laborantibus ſubuenit.* Continet autem,Succi hypocyſtidis drac. ſex,ſcordii drac.v,caſtorii ℥.quatuor,petroſelini drac.quinq;,ſeſeleos drac.i,thuris drac.vi,polii drac.ii,dauci cretici drac.x,piperis albi drac.j,obo.iii,piperis lõgi drac.i,coſti drac.quatuor, obo.iii,cinnamomi drac.ii,croci drach.quinq; obo.iii,caſiæ nigræ drach.quatuor,nardi drach. octo,myrrhæ drac.octo,iunci rotundi odorati drac.quatuor,amomi drac.ii,chalbani drac.ii,te rebinthinæ drac.j obo.iiii,ſucci papaueris drac.xx,mellis attici qđ ſufficit.Ex hac dabis quãtũ & è reliquis. ¶ *Antidotus Tyrannis appellata,& ut inquit Nilus,ab Antipatro compoſita,ad calculoſos, & eos qui inter ſpirandum ſuffocari uidentur,facit.Secundas & fœtus retentos eijcit.Comitialibus, Podagricis,articulorumque & coxendicum morbo laborantibus prodeſt,urinam craſſam plurimam educens. Hanc dabis ad fabæ magnitudinem ex mulſo etiam contra uenena : aduerſus autem ſerpentium*

ictus ex uino:Comitialibus uer·*,si febriant,ex mulsa.* Habet autem, Sinci drachmas viij, myrrhæ E
drach.xxviij, rubricę lemniæ drac.quatuor, nardi drac.viij,iunci odorati drac.iiij.cinnamomi
drac.xxiiij,radicis dulcis drac.xxviij, ※ myrrhæ drac.xx,eryngii drac.xxiiii, amomi drac. xii,
cardamomi drac.octo,croci ʒ viii,baccarū cedri nigrarū ʒ xii,meliloti ʒ xii,feminis hyacinthi
ʒ iiii,piperis longi ʒ iiii,piperis albi grana lxxxv,spondilii ʒ xii,stęchadis drac.v,pyrethri ʒ vi,
feminis maluæ syuestris ʒ xii,feminis leucoii ʒ iii, opobalsami ʒ vi, costi ʒ viii obo.j, ammeos
drac.xii,radicū umbilici ueneris drac.xiiii,feminis dauci ʒ xii,carpobalsami ʒ iiii,xylobalsami
ʒ iiii,casiæ drac.viii,cumini æthiopici drach.iiii,feminis ocymi drac.octo,acori drach.octo,flo
rū lābruscæ drach.octo,feminis apii drac.xii,sagapeni drach.octo,radicū capparis drach. qua-
tuor,gētianæ drach.xiiii,radicis periclimeni drach.octo,thuris drac.viii,styracis drac.i. ※ milii
agrestis drach.xxiiii,radicū symirnii drac.quatuor,thymiamatis ammoniaci drac.xvi,seseleos
drac.quatuor,cachryos drac.iiii,iridis illyricæ drac.quatuor, anisi drac. quatuor,chamædryos
drac.xv,chamæpityos tātundē,feminis smyrnii drac.viii,zingiberis drac.xiiii,cētaureę tenuis
drac.octo:feminis pastinacæ,mei,singulorum drac.octo:radicis calami drac.quatuor,※ unguē
ti boni cotylam unam. ¶*Antidotus Arpuli ad Quartanarios*. Myrrhæ drachmas quatuor,pipe-
ris longi drac.ii,lachrymæ papaueris drac.ii,castorii obolos iii & femis,cardamomi drac.iiii,sa F
gapeni drach.ij.Comminutis his omnibus & aquæ commistis rotulas ponderis duorum obolo
rum confinges:Quas per interualla febrientibus dabis ex adriani uel aminæi uini cyathis duo-
bus,& aquæ fontanæ quæ deferbuerit,cyathis quatuor: Febrientibus āt fine intermissione ex
hydromelite totidem cyathis.Facit quoque ad reliquos Febrium circuitus. Quoniam uero ad
morsus ictusq; uenenosorum animalium,suprascriptis antidotis tam Asclepiades,quàm Damo
crates quædam insuper alia addiderunt, idcirco mihi quoque ea hoc in libro subiicere potius
quàm omittere uisum est,ac primo quidem ab Asclepiade prodita.

Remedia ab Asclepiade conscripta in Quinto Mnasonis ad serpentium noxas. *CAP.* II.

P*Otio demorsis à Rabido cane hominibus amuletum ualde generosum, praseruat enim ne in rabiem
incidant.*Licii indici quàm optimi obolos tres ex aqua dabis,uerbenæque parumper immit
tes.Diebus aūt tot id facies, quoad securum esse ægrum arbitraberis. Datur & fine aqua lyciū
solū in ouo sorbili.¶*Alia.* Castorii drachmā j,ex uini rosacei albi cyatho, bis singulis quibusque
diebus bibendū dabis.Quod cum facere desieris,absinthii decocto ægrum euacua,salisq; tantū
immittes,ut clystere uehementius reddatur. ¶*Antonij Coi.* Alyssum herbam contussam, & cri-
bratam repone.Huius cū opus fuerit,à rabido cane morsis cochlear exhibebis ex aquæ & mul G
sæ cyathis tribus,statim à primo die usq; ad quadraginta:sin minus saltem primis septē diebus.
Alyssus aūt herba est marrubio similis,asperiores tamen & magis spinosos in surculorum sum-
mitatibus orbes habet,florē ad cœruleum uergentē profert.Hanc inter caniculæ æstus collige
re oportet:exiccataque,& cribrata seruanda est,ut expirare non possit. ¶*Alia celebris admodum:*
Quæ recipit,Cineris cancrorum fluuialium,uitis albæ sarmentis exustorum attritorumque my
stra x, radicum gētianæ mystra tria,terebinthinæ mystra duo.Ex hac antidoto singulis q̄busq;
diebus, quoad sextus adueniat,cochlear unum ex uini puri antiq̄ cyathis tribus plus minusve
dabis:ætatē nanque & uires infirmi spectasse conuenit.Iis inquam cochlear unum dato,quibus
simulatq; rabido cane morsi fuerint,medici copia affuit.Quod si quis primo uel altero die reme
dio caruerit,si secundus dies is sit,antidoti duplum capiat:si tertius triplum:nam uinū,satis idē
semper erit.Tribus postea subsequentibus diebus tantum assumat, quantum prima die sumpsis
set.Hoc medicamentum bibentem satis superque tutum reddit,ne in aquarum formidinem in-
cidat. ¶*Antidotus Cratippi uiri,& celebris,& alendis canibus dediti.* Cancrorū drach.xx,myrrhæ
drachmas ii,croci drach.i,& femis,gentianæ drach.i,piperis albi grana x,uini quantum satis est
ad commiscēdum. Dabis ex hac drachmā unā ex uini aqua diluti cyathis tribus. ¶*Alia qua usus* H
*est Heras Cappadox.*Scordii drach.ii.piperis albi drach.ii s,opii drach.tres,succi cyrenaici drach.
iii s,cachryos drac.iiii:gentianę feminis rutæ syluestris,rubricæ lemniæ,singulorum drachmas
quinque:myrrhæ drac.vii,opobalsami drac.viii Hæc primum uino infunde,tū melli despuma-
to commisce,postremo opobalsamum iniice.Robustioribus quod bis Agyptiæ fabæ magnitudi
nem æquet,dato ex aquæ calidæ cyathis tribus. ¶*Alia Aelij Galli quæ,ut Belchionius inquit,à Cæ-
sare sumpta est.*Polii,succi cyrenaici,singulorum drach.iii s: cachryos, feminis rutæ syluestris,
singulorum drachmas quatuor:gentianæ,rubricæ lemniæ,singulorum drachmas quinque:myr
rhæ drach.vi: opobalsami drach.octo: scordii piperis, singulorum drach.xii: melli oīa hæc ad-
misceto.¶*Antidotus Zenonis Laodicensis ad morsum Canis rabidi,quæ etiam est bona theriaca.* Semi
nis petroselini,ameos,anisi,serpilli,radicū uitis albæ,feminis fœniculi,farinæ erui,aristolochiæ
longæ,feminis trifolii,opopanacis,medullæ cardamomi detractis folliculis, singulorum drach.
quatuor.Ita uero cōficitur,opopanacē uino dissolutum in promptu habe:reliqua uero ubi con
tuderis,ac per minutū cribrum traieceris,inspergendo subige, subactaque opopanaci cōmisce
Rotulas inde confice,quas postquàm in umbra siccaueris,drachmę unius pondus ex uini me-
ri cyathis tribus totidem diebus exhibebis nuper à rabido cane morsis.Quòd si diu iam com-

morsus

A morsus quis fuerit, ex aqua frigida pondus idem dabis. Antidotus hæc in Dionysiũ Milesium refertur. ¶ *Claudij Apollonij medicamentum aduersus canis rabidi morsum, quod & theriaca est.* Seminis trifolii, radicum fœniculi, singulorum 3.vj: foliorum scillæ aridorum, aristolochiæ lõgæ, singulorũ drach. quinque: scinci, surculorum serpilli, singulorum drach. quatuor: cardamomi a cortice depurati. radicis dulcis, singulorum 3.iii: ammeos, radicis rutæ, singulorũ drach. ij: opoponacis, succi cyreniaci, singulorũ drach. j: uini falerni sextaria tria, & cãcrorũ marinorum exustorũ libras tres. Cancros in uinũ coniectos macerari sinas: quod ubi cõbiberint, ipsos accuratè dissolutos promptos habe. Res autem siccas contusas, & per minutũ cribum transmissas cancris admisceto: rotulasq; inde cõfingito, quarũ tres obolos propinabis ex uini puri cyatho uno & dimidio tribus diebus. Ac de his quidẽ hactenus: nam quæ foris quoque admoueri debent subiungenda uidentur. ¶ *Menippi emplastrum ad morsum canis rabidi, quo Pelops utebatur.* Picis brutiæ libram unã, opopanacis unc. iiii, aceti sextariũ unum. Opopanacem in cyathis quatuor aceti diluito: aceti qđ superest una cum pice decoquito: ubi consumptum tũ id uideris, opopanacem addito, sed caueto ne efferueat. Cũ satis inter se commista uidebuntur, plagellas permagnas inde cõficito, locoq; demorso superindito. Necesse est aũt ulcus per quadraginta dies apertum seruare.

B ¶ *Menelai quod ualet ad morsum canis rabidi, Aegylopasq;, & omnium reptilium ictus.* Habet aũt. Nitri rubri drac. ij, fæcis uini cõbustæ drac. octo, thymiamatis ammoniaci 3.vii, seui caprini lib. j. olei lib. j. & semis, ceræ libras duas, aquæ sextariũ unũ. Ammoniacũ in aqua dissolue sic, ut amurcæ crassitiem hẽat, reliquum uero aquæ ferueat nitro, & fæce immissa. Qđ cũ densatum fuerit, ea quæ colliquantur iniicies. Vbi dissoluta fuerint, ab igne uas amouebis, ammoniacumq; impones, indeq; utraq; in mortarium transferes, diligenterq; subiges. Ex hoc cũ opus erit utere. ¶ *Album Heræ medicamentum ad morsum canis rabidi, quod & extrinsecus ulceri imponitur: et per os intrò assumitur, maxime ab ijs, quibus iam rabies dominatur, pilula ad magnitudinem auellanæ nucis confecta, ac quotidie quadraginta diebus deglutita: statim. n. a periculo liberat. Imponitur autem loco demorso, nec nisi secundo quoque die soluitur: & idcirco opus est alternis diebus vulnus soluere, & ulceris nigredinem spongijs abstergere, idq; tandiu facere, quoad usque medicamentum albũ permaneat.* Ita autem conficitur. Ceræ pontice lib. ij. spumæ argenti aureæ, cerussæ, singulorum lib. j. mirrhæ, medullæ ceruinæ, singulorum unc. ij: thuris masculi unc. j, olei ueteris sextarium unum. Argenti spumam oleo decoque: Quam cum ad sordium crassitiem peruenisse uideris, ceram iniice, & cerussam insperge. Cumque ad id uenerint, ut manus non inquinent, igne subducto, medullam impone, myrrhamque & thus iniice: atque ubi cuncta bene subegeris utere.

C ¶ *Basilica aduersus Canis rabidi morsum composita, quæ in aquarum formidinem ægros incidere non permittit. Hanc Augusta apud se cõpositam semper habuit.* Continet autem, salis ammoniaci, succi cyrenaici, singulorum drachmas duas, quòd si cyrenaicus desit, syriaci duplum accipito: coaguli leporini drachmas quatuor: iridis illyricæ, castorii, pontici, singulorum drachmas quinque: lactis caprificus aridi tantundem, aut si succus desit, liquidi duplum impone: adipis hyænę drachmas octo: resinæ terebinthinæ drachmas nouem: adipis canis nigræ, sanguinis eiusdem, singulorum drachmas undecim: ceræ ponticæ drachmas xxxvi, olei antiqui cyathos duos, aceti scilliti ci cyathos tres. Arida contrita aceto commisce: liquanda uero liquescant prius, deinde attritis addantur atque in opportunos usus omnia reponantur.

Remedia ad Scorpiones tam intus assumenda, quàm foris admouenda. CAP. 12.

AD Scorpionum ictus subscriptis antidotis utẽdum erit. ¶ *Hac Diophantus utebatur in Scorpionum ictibus & in commorsis à Phalangijs.* Habet aũt, Aristolochiæ drachmas quatuor, piperis drachmas duas, opii drac. i, pirethri drac. iii. Contusa hęc & melle excepta in rotulas ad fabæ ægyptiæ magnitudinẽ rediges, quarũ duas deglutiẽdas trades ex uini puri cyathis duobus.

D ¶ *Alia ad Scorpionum ictus, noxiosq; aliorum animalium morsus.* Accipit autem Aristolochiæ, zinziberis, singulorum drac. viii: nepitæ, seminis rutæ syluestris, singulorũ ob. iii: piperis ob. ii. Hæc primum testudinis sanguine subigito, tum rotulas inde trium obolorum pondere confingito, atque ex uino puro dato. *Alia.* Quæ constat ex Cymini æthiopici, sulfuris uiui piperis albi, singulorum drac. ii: castori, silphii, trifolii, singulorum 3 i. Hęc inter se uino cõmisce, & ex uino puro sorbenda prębe. ¶ *Antidotus ad eos, qui in periculum deuenere ob ictum Scorpionis Phalangijve, aut alterius cuiusq; reptilis.* Assumit autem, Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, pyrethri, styracis, sulfuris uiui, singulorum drach. vi: castorii drach. ii. Omnia hæc testudineo sanguine subacta, ex meri uel aceti dimidia cotyla propinabis quatuor obolorum pondere. *Antidotus quæ dolorem sedat ijs, qui à Scorpionibus Phalangijs cæterisq; reptilibus percussi fuerint: Quæq; cum difficultate parientibus auxiliatur. Huius nomen est Callista, hoc est optima.* Continet aũt, myrrhæ, castorii, styracis, singulorum drac. i: opii drac. ii, chalbani drac. iii, seminis apii acetabulũ unum, anisi tãtundẽ, piperis grana xxx. Hęc inter se uino coniuncta ex una uini cotyla dabis põdere unius drachmæ. Antidotus autẽ hæc eximiè bona est. ¶ *Antidotus Abascanti medicam artem Lugduni exercentis.* Accipit aũt, Piperis albi grana xx: castorii, opii, croci, myrrhæ, iridis illiricæ, hærbæ pedicularis, chamædryos, radicum uitis albæ, pyrethri, singulorum partes æquales. Omnia hæc uino

no commiſce,& drachmam unam ex uini puri cyathis tribus exhibe. ¶ *Antidotus quæ a ſcorpio* E
nibus ſcorpiaca dicitur,quæq; medicantem minime fallit,magna cum difficultate nobis a quodam acce-
pta,qui in Africa degens hac utebatur,& percuſſos a ſcorpionibus tutos ab omni periculo reddebat.Opti
me quoq; præſeruat bibita a nondũ percuſſis in ſecuritatẽ euentus. Habet autẽ, ſulfuris uiui , ſulfuris
foſſilis,ſingul.lib.ii:piperis albi,ʒ.iiij,opoponacis,ſabinæ herbæ,thuris maſculi,ſingulorũ ʒ.iii:
ariſtolochiæ rotundæ, peucedani,myrrhæ,centaurii,ſerpilli,chamædryos, chamæpityos, her
bæ ſcorpiacæ,anagallidis,bituminis,ſingulorum drachmas duas : betonicæ,medullæ ceruinæ,
ſcinci,ſingulorum ʒ.j. Singula quæ enumerauimus contuſa, ac per minutiſſimum cribrum pri-
mo traiecta,deinde ſimul omnia commiſta,ita ſeruanda ſunt,ut reſpirare non poſſint. Cũ uero
percuſſis opitulari uolueris,cochlear unum huiuſce pulueris ex uini puri cyathis duobus exhi-
bebis.Præſeruationis aũt annuæ grã ſemel ex hac antidoto bibant , qui ſe tutos a periculo ſer-
uare uolent.Oportet tñ eos,qui primo hoc medicamẽtum præſeruationis gratia bibẽt, die illo
nec lauari,nec uenere uti. ¶ *Antidotus a Zoilo ſumpta,qua Epaphroditus Chartaginenſis utebatur,*
Statim autem hæc,& ægros a dolore liberat , & per annum quàm pulcherrimè quoque præſeruat ſemel
ebibita. Continet autẽ,Sulfuris uiui libras quatuor,thuris lib.j:ſabinæ,ſtœchadis,ariſtolochiæ,
ſigulorum ʒ.vj:myrrhæ ʒ.v:medullæ ceruinæ,opopanacis, ſingulorum ʒ.iiii : dictamni certici F
ʒ.tres:bitumini,ſerpilli,ſcordei,rhei,trifolij,centaurij,chamædryos,piperis albi,abrotoni,beto
nicæ,polii,coaguli hœdini,anagallidis,ſingulorum ʒ.ii:crocodili terreſtris,drach.x.Confice ut
dictum eſt.Et percuſſis cochlear unum bibendum præbe ex uini puri cyatho.Præſeruat eadem
ſingulo quoque anno ſemel exhibita .

¶ *Quæ extrinſecus imponenda ſint percuſſis a Scorpionibus* . Lauri folia in uino cocta, & contuſa
impone:uel liliorum radices attritas ex aceto. *Aliud.* Ariſtolochiæ in uino decoctæ , rutæ ſum-
mitatũ,& nitri,partes æquales atteres,& ex uino impones. *Aliud.* Cãcrorũ fluuialiũ,cachryos,
herbę pedicularis,rutę,partes ęquales ex uino ſuperimmittes. *Aliud.* Chamęmeli,nigellæ,nitri
rubri,partes æquas contunde,& ex aceto admoue. ¶ *Arabæ Thebani medicamen ad ictus Scorpio*
num excogitatũ. Habet aũt, Chalbani,terebinthinæ, ſingulorũ ʒ. ij: herbæ pedicularis,pyrethri,
ſulfuris uiui,ſingulorum d.j:myrrhę,piperis,ſingulorum ʒ.j:& ſemis,picis liquidæ qđ ſatis eſt.

Diuerſa ad Phalangiorum morſus remedia. CAP. 13.

C*Haritonis circulatoris Antidotus ad Phalangiorum morſus:* Quę habet,Seminis ſpondilii,cala-
minthi , partes æquales . Hęc ſimul attrita ex uini cyathis duobus bibenda dabis pondere
ʒ.j.ſæpius quocunque die.Hac medicina utebatur Charito , frequenterq; in conuentus homi- G
num ueniebat,ut a phalangio demorſis opem ferret. *Eiuſdem alia.* Quæ continet,Succi cyrenai
ci,ſeminis dauci cretici,mentæ ſiccæ,nardi indicę,ſingulorum pondus æquale.Hæc aceto com
miſta,ex aceti puri cyathis quatuor dato ʒ.j. pondere,bibenteſq; in aquam calidã deſcendãt.

¶ *Antidotus Andreæ ad Phalangiorum morſus.* Habet aũt,Herbæ pedicularis,pyrethi,myrrhę,
opii,uitis albæ,chalbani,ſingulorũ æquas portiones. Vino odorato hæc ſimul admiſce , indeq;
paſſi cotyla una,drachmam unam dato. *Alia nobilis admodum*, Quæ continet, Cachryos,ſemi-
nis rutę ſylueſtris,piperis albi,herbę pedicularis,myrrhæ, ſingulo. ʒ.j:radicum cyperi , drach-
mas duas.Omnia hęc uino odorato commiſce,indeq; drachmam unã, ex paſſi cyathis quatuor
mellisq; uno ſorbendum dato. ¶ *Antidotus ad Phalangiorum,Scorpionum,aliorumq; reptiliũ ictus,*
qua Thephanes utebatur . Accipit autem,Caſtorij,piperis albi,myrrhæ,ſucci papaueris,ſingulo-
rum pondus idem. Hæc in uino diſſoluta,atque in orbes redacta , trium dabis pondere obolo-
rum ex uini puri cyathis tribus,ut & Deophanes faciebat. *Alia.* Corticum radicis mandrago-
ræ,piperis albi,caſtorii,ſucci papaueris,ſingulorum partes æquales.Confice & exhibe ſicuti ſu
pra diximus. ¶ *Alia ab Apollodoro ſumpta, quam & Heraclides Tarentinus deſcribit in eo libro quẽ*
ad Aſtydamantem mittit,ad omnes uenenatæ feræ morſus, Doleresq; uehementiſſimos , & uteri ſtran- H
gulationes, Accipit autem,Succi cicutæ,alterci,ſingulorum drachmas quatuor : caſtorij,piperis
albi,coſti,myrrhæ,opii,ſingulorum drachmam unam.Hæc cõminuta paſſi cyathis duobus ad-
ditis in Sole tam diu commiſcebis,quoad denſeſcant:inde rotulas confinges,quæ magnitudinẽ
fabæ græcæ non excedant. Harum ſingulas ex uini cyathis duobus tradito . ¶ *Alia Heraclidis*
Tarentini ad Phalangia,omniumq; reptilium morſus,quæ tam impoſita,q̃ ebibita prodeſt. Accipit au-
tem,Cachryos,ſeminis rutæ ſylueſtris,piperis albi,myrrhæ,cocci cnidij,coſti,pyrethri,herbæ
pedicularis,ſingulorũ pondus idem:cyperi duplũ. Hæc aceto diſſoluta melleq; excepta ſuper-
impone. ¶ *Alia ad Phalangia omniumq; uenenatorum ictus:* Quæ continet,herbæ pedicularis,py
rethri,myrrhæ,ſucci cyrenaici, ſingulorum drachmas quatuor : radicum uitis albæ,chalbani ,
ſingulorum tantundem.Aceto hæc diſſoluta melli commiſcebis, & impones . Eadem quoque
pota ſummopere iuuat. ¶ *Alia quæ ictibus phalangiorum aliorumq; reptilium,& impoſita, & ebibi-*
ta prodeſt.Hac Simmias circulator utebatur. Habet aũt,Sulfuris uiui,chalbani, ſingulorum drach-
mas quatuor: ſucci cyrenaici, amygdalarum amararum a corticibus repurgatarum,ſingulorũ
drachmas duas . Hæc in uino diluta melleque excepta ſuperimmittenda ſunt . *Alia.* Quæ reci-
pit,Seminis rutæ ſylueſtris,herbæ pedicularis,ſeminis erucæ,cachryos,ſeminis uiticis, pilula-

rum

A rum cupressi,singulorum partes æquales.Hæc aceto dissolue,melli commisce,& impone : pota quoque auxilium præstat.

Remedia ad uiperas,in quibus Antiochi Theriaca continetur,quam Plinius in foribus ædis Aesculapij descriptam fuisse tradit. CAP. 14.

VErum de his hactenus, Quibus autem a uiperis morderi contigerit, infraposita remedia admouebimus. ¶ *Dorothei Helij remedia aduersus uiperarum morsus.* Ita enim ipse inquit: Potionibus ego planè simplicium usus sum iis,quæ ex aceto dantur:Acetum nanque calefactũ, & per se potum,quantum heminæ dimidium cõtinet,iuuat:Item corticum Aristolochiæ drachmæ ij,ex uini,aut aceti,hemina dimidia:Et seminis trifolij oboli tres, ex dimidio uini cyatho. Prosunt etiam panacis chironiæ drachmæ duæ, ex aceto : Item hinnulorum coaguli drachma una ex uino:Et sanguinis marinæ testitudinis exiccati drachmæ duæ ex aceto.

¶ *Ex compositis uero Antidotus,quæ ab Apollodoro confecta est,& a Sostrate,atq; alijs,qui ipsam ab eo exceperunt commendata,hæc est,quæ a testudinis sanguine nomen accipit:* Et continet,Seminis cumini syluestris acetabulum,sanguinis marinæ testitudinis exiccati drac. quatuor:coaguli hinnu B lorum,aut si desit,leporis,drach.tres:sanguinis hœdini drac.quatuor. Hæc simul admista affusoq; optimo uino,coniuncta repones.Cum opus fuerit,hinc quantum est oliuæ magnitudo sumes,dilutumq; ex uini quàm optimi cyatho medio,bibendum trades.Quòd si paulo post ægrotus antidotũ euomat,denuo quantum est oliuæ dimidium ita,ut diximus mõ,prebebis.Et rursus si reiiciat, quantum est Aegyptiæ fabæ magnitudo tertio propinabis,quo prædiximus mõ.

¶ *Rustici medici Antidotus ad uiperæ morsus.* Accipit aũt trifolij, stachyos, erui moliti, seminis rutæ syluestris,aristolochiæ rotundæ,singulorum drac.octo. Hæc uino cõmista in rotulas redigito.quarum drachmam unam ex uini cyathis tribus dabis bis,terve singulis quibusq; diebus.

¶ *Alia uersibus ab Eudemo conscripta,quæ Antiochi Philomitoris Theriaca inscribitur.* Cuius principium hoc quidem est.

Disce medelam istam serpentum, matris amicus,
  Expertam uictor quam docet Antiochus.

Conficiendi autem modus is qui sequitur.

Radices conuelle mei, quæ pondera drachmæ
  Duplent, serpilli sit quoque pondus idem.
C Sit panacis succi tantum, nam drachma triphylli
  Imposita fructus sat erit una tibi.
Hinc apium, anisumque, hinc ammi, fœniculumque,
  Semine quodque suum compleat oxybaphum.
Post orobi tenuis duplum superadde farinæ.
  Et coeant Chio nectare cuncta simul.
Tum paruos facias æquati ponderis orbes,
  Quisque trahat drachmæ pondera dimidiæ.
Hos quicunque Chio miscebit, & hauriet orbes,
  Temnet echidneæ dira uenena feræ.
Officient unquam nec sæua phalangia, nec qui
  Scorpius obliquè spicula tenta gerit.

Singula uero quæ hisce carminibus continentur hæc sunt.Radicum mei,sepilli,opoponacis,singulorum drachmas ii:seminis trifolii drach.i:anisi,fœniculi,ammeos, semini apii,singulorum acetabulum unum.farinæ erui tenuissimæ acetabula duo: uini antiqui quantũ satis est ad cõmi D scendum,ut rotulas hinc cõficere possis:quas in umbra siccatas ex tribus uini cyathis triũ obolorum podere dabis. ¶ *Antidotus Enneapharmacos,id est ex nouem rebus, Heraclidis Tarentini, quam ipse in suo de Serpentibus libro tradidit.* Habet autẽ.Myrrhæ troglodyticæ,opopanacis,succi papaueris,singulorum ʒ ii:radicum uitis albæ ʒ iiii,corticum aristolochiæ longe tãtundẽ,radicum pyrethri tantundem:seminis rutæ syuestris,cumini æthiopici,seminis trifolii,singulorũ acetabum unum.Omnia hæc postquam attriueris,ac per cribrum traieceris,aceto cõmiscebis, in quo gummi maduerit,ut agglutinandi uim quandam habeat: tũ rotulas inde cõficies, quas in umbra siccabis.Cum ipsis uti volueris,dimidiã dabis ex uino uel aceto, in quo rutæ folia deferbuerint.Hoc licet sæpius diebus singulis peragas,integrũ tamen antidoti pondus drachmas duas impleat:nam supra hanc mensuram exhibita,uomitum excitare solet:quare plus duabus drachmis, dare non consulo.Quod si uomitus insurgat,nihilo minus pluries adhuc singulis q.busq; diebus antidotos exhibebis.Opus est insuper ægrotũ alere:& uino diluto recreare,hocque sępius die uno facere Locus quoque demorsus calida diu fouendus erit,& in his submergẽdus,quę ipsum iuuare possunt:quod dum fit,ita collocandus erit,ut deorsum inclinet.

Antidotus Dorothei ad omnium Reptilium ictus excogitata. Quę continet, Corticum radicis uerbasci fœminę,seminis trifolij,singulorum ʒ i:opopanacis,serpilli,mei,coaguli hinnuli,singulorum

rum drach. duas : seminis apij, ameos, seminis fœniculi, seminis anisi, singulorum acetabulum E
unum: erui in farinã redacti drac. duas. Res siccas cõtusas, & cribratas uino ariusio coniunges,
in quo prius & coagulum, & opopanacem dissolueris: orbesq; inde conficies, quos pro uiribus
ægrotantium dabis. Nam uehementer a ueneno detentis drach. unam: aliis obolos tres, ex ui-
ni cotyla tribues. Vtebatur quoq; Dorotheus hac medicina, ceu nobili admodum ad intestino
rum affectiones, & eos, quibus noxiam materiam ad uesicam fluere uolebat: ad tusses etiam &
morbos alios. Cæterum percussis quidem a uenenosis aĩalibus ex uino, cæteris autem ex aqua
tribuenda antidotus est. ¶ *Alia Hybristi Acuti rostri cognomento, ad omnium serpentium ictus re-
perta, atq; ab Apollonio Memphite descripta*: Quæ continet Aristolochiæ, panacis, seminis uiticis,
singulorũ ʒ quatuor: cachryos, myrrhæ, piperis, seseleos massaleotici, nardi indicæ, castorij, cin
namomi nigri, piperis longi, succi cyrenaici, iridis, seminis rutæ syluestris, singulorum ʒ duas,
hyperici drach. unam. Omnia hæc contrita, & per tenuissimum cribrum demissa uino salso affu
so subiges: rotulasq; inde conficies: quas in umbra siccatas ex uini puri cotyla una, & aquæ co
tylis quatuor, drachmæ unius pondere sorbendas trades. Vnam præterea ex hisce rotulis cõtu-
sam, ac uino dissolutã cõmorsæ particulæ superimpones, adiectis aristolochiæ in tenuissimum
puluerẽ redactę drachmis duabus, itẽq; erui farinæ quatuor. His nanq; diligentius attenuatis F
comminutisq; vlcus operies, ac folio ficulneo desuper immisso, uittam demum circumligabis.
¶ *Antidotus, quæ aduersum uiperæ morsus theriaca est. Facit tamen & ad aliorum serpentium ictus.
hanc Gallus ex Arabia reuersus Cæsari obtulit, qua multos ex commilitonibus suis a rabido cane demor
sis, & a scorpionibus, Phalangijs, cæterisq; serpentibus percussis, seruauerat*. Accipit autem erui in fa-
rinam redacti ʒ xxv, radicum uitis albæ ʒ xvi, seminis rutæ syluestris ʒ xij: iridis, opopanacis,
aristolochiæ longæ, succi papaueris, zingiberis, singulorum ʒ octo: cumini æthiopici, myrrhæ,
eryngij, succi cyrenaici, croci, serpilli, costi, sagapeni, singulorũ ʒ sex. Vinum aminæum insper-
ge, subige, rotulas confice: confectas pro conditione uirium ægrotãtis da. Sunt autem tres obo
li, pondus antidoti integrum, ad percussos quidem ex uini diluti, ad reliquas uero affectiones
ex mulsi hemina una. ¶ *Medicamentum Viperarum ictibus imponendũ*: Quod habet Sagapeni, pi
peris, succi cyrenaici, opopanacis, singulorum partem unam : chalbani, sulfuris uiui, singulorũ
partes duas. Res quidem siccas contunde, ac per tenuissimum cribrum excute: succos autẽ ubi
in aceto dissolueris, siccis superinfundes: atq; omnia ad emplastri crassitiem redíges: læso mem-
bro superimmittes, & ficus, urticæ ve folio extrinsecus imposito, conteges. *Aliud*. Cardamomi,
radicum eryngij, sulfuris uiui, piperis, singulorum pars una: myrrhæ, chalbani, singulorum par- G
tes duæ : confice ut supra diximus. *Aliud*. Centaureæ, herbæ pedicularis, radicum peucedani,
singulorum partes æquales. Hæc contusa, cribrata, & ex aceto subacta chalbano commisce, &
quo diximus modo utere. *Aliud*. Cachryos, herbæ pedicularis, radicũ uitis albæ, aristolochiæ,
singulorum partem unam: myrrhæ, opopanacis, singulorum partes duas. Hæc quoque cum ace
to ueluti docuimus subige.

Damocratis ad reptilium, & canis rabidi morsum Antidoti. *CAP.* 15.

QVoniam uerò, quæ carminibus conscriptæ sunt medicinæ facilius memoria continentur,
& earum pondera sincerius incorrupta seruant, ideo mihi satius esse uisum est Damocra-
tis uersus hoc in loco subiungere, qui ita se habent.

NVNC autem tradere medicinas uolo,
Quæ morsus tantum uenenatos sanent
Cornutæ, uiperarum, aspidis, chersydri:
Ictus ferarum, & puncturas quoque
Apum, uesparum, scorpij, phalangij.
Hac arte struas. Iridis bis quatuor H
Assume drachmas primum: tum zingiberis,
Succi panacis, & succi papaueris,
Radicum libanotidis, semen trifolij
Cuiusque creticum tamen, bis quatuor.
Aristolochiæ, longam dico, & rutæ
Agrestis seminum drachmas duodecim.
Radicum vitis albæ sex & decem:
Serpilli uero pariter & smyrnii,
Pontoq; missi nobilis castorii,
Tantundem: sed eryngii, & seminum apii
Aethiopici præsertim, & adhuc noui,
Cuiusque drachmas appendo ter duas:
Eruique candidi, & mundi bis duodecim.
Hæc cuncta sicca, & transmissa cribro,
Excipe uino. Paruos inde fac orbes

Rotasve

A Rotasve paruas. Vnicam drachmam dabis
Huius medicamenti, ex hemina meri
Boni, non commisti, pinguis, & non noui.
Facit dimidium resolutum aqua
Tumori uentris, atque turgido colo,
Et quibus incerta causa quicquam dolet.

Alia

Valde bonum remedium, quo usos etiam
Ipsos bibendo noui commorsos malè
A uiperis nuper captis, quos uocant
Psyllos (gens hæc natura non fermè solet
Pati serpentes, neque assueta timet)
Dedisseque aliis ualde commorsis malè.
Mollem siccabis umbra mellissophyllon:
Siccatum tunde, moxq; drachmas accipe
B Inde bis octo. Tum longæ uel rotundæ
Aristolochiæ, drachmas adde decem,
Siccæ tamen: chamædryos decem quoque.
Myrrhæ & bonæ, & troglodyticæ item decem.
Istæc contusa subtili cribro excute:
Mellis quod satis dulcis adde, & unias.
Dato quod pendet drachmam uel plus parum,
E uini purioris cyathis decem.
QVIDAM è longo atque recenti folio
Exprimunt succum, sicque mensura pari
Vinum coniungunt, utque bibatur iubent.
Mensura utriusque sint cyathi decem,
Parum uel minus, aut parumper amplius.
Impositum quoque folium attritum prodest.

Alia

C Cum hæc ad alias serpentes feras quidem,
Tum uero est uiperis efficax remedium.
Semper repositum habeas coagulum
Ceruini pulli, recens sit præcipimus.
Antiquo recens stomacho plus conuenit.
Drachmam repositi cyathis duobus
Vini falerni, & aquæ sat quæ uideatur,
Admisce. Præbe quibus dentes intulit
Serpens, mox uigilent ambulentque impera.
Ac, si demorsa non hoc prohibeant loca,
Balneas petant, ubi per tempus aliquod
Maneant: egressique haud multum postea
Rursus, ut dixi, capiant coagulum.

Alia

E genere eorum, quæ aduersantur uenenis
D Antidotus ea est, quæ ad rabidi morsum canis
Facit, latrandi morsum inferentem amentiam,
Et aquæ, & potus omnis inanem metum
Vsqueadeo, ut si aquæ tantillum uideat,
Et conuellatur æger, & statim tremat.
Hic & uigilias inter & amentias
Iuges degendo, commorietur breui.
Ac quamuis primo effugiat metum aquæ,
Tamen mox ipsum tales heu casus manent
Repente, quales solent commorsos diu.
Ergo ne tales in pauores incidas,
Velim tam sacram medicinam pares.
Nam si quis ipsam quo dicam bibet modo,
Nullam commorsus sentiet insaniam.
Confice hoc pacto. Cancros fluuiatiles
Sarmentis uitis albæ, sed uiniferæ

Combure, & tere, tritos serua pyxide. E
Rursus cribratam bene gentianam,
Alio conde uase. Cum uti opus erit,
Insperge cyathis uini suauis tribus,
Mystra duo parua cancrorum cineris, &
Gentianæ unum, sicut dixi, contritæ.
Ieiunus hoc commistum sorbeat tribus
Aeger diebus nullo intermisso, iube.
Lux prima si quo casu præterierit,
Duobus aliis simplicem mensuram
Trades: secundo duplum die porriges
E uini cyathis, ut dixi modo, tribus.
Quibusdam rursus & transacto tertio
Videtur, tantum morsu uastatos graui
Tres semper gentianæ dandos obolos,
Secundus adsit donec & uigesimus,
Tribus è uini cyathis uel plus parum. F

Alia

Hanc quoque ad eos, qui timent aquam sibi
Dicebat Niceratus constare, & simul
Amicis, qui mirandas iudicare
Medicinarum proprietates queunt.
Lycij Patarici optimi tres obolos,
Præstaret Indicum, si id adesset tibi.
Dies iubebat uiginti duos dare
Ieiuno, ut dixi, nuper morso, & ex aqua.
Facere succus britannicæ fertur idem
Datus, quo lycium præcepimus modo.
Hoc quidam etiam multum admirantur, Duo
Vrsinæ fellis mystra, duobus aquæ
Admista cyathis, diebus tribus datum, G
Manè cum primum illucescit, ante cibum.
AD MORSVS rabidi canis, præsertim ubi
In rabiem complures incidunt canes,
Emplastrum, quo aduersus saniem utor, habe,
Quæ è morsu exit: iuuabit, & si quid nigrum
Vulneribus inest, aut liuens. Vulnus ubi
Circum scalpseris, emplastrum pone super
Per longum tempus, atque uulnus dilata
Medicamento quod crustam, & ulcus ducat.
Facit ad aliarum ferarum nihil minus,
Quæ uirus linquunt, ictus, atque morsus:
Et tela prauo madefacta toxico:
Et ulcus omne, sic uocant, moris mali.
Terræ ampelitidis nigræ drachmas cape
Bis quinque, bis uiginti. His adde argenti bonæ H
Tantundem spumæ, & tantundem bituminis.
Tribus prædictis par sit pondus olei.
Attica pendat propolis decem quater.
Aristolochia, & symphitum, & marrubium,
Eleniumq;, & chamelæon bis hæc duas.
Tres iris alba sicca, tres & smyrnium,
Tres galla non matura: sex alumen, &
Polium, quæ chalbanum uno uincat obolo.
Decem & duas thus pendat, & dimidiam.
Chalcitis vsta drachmas tantum quatuor
Pendat, centaurion tenue ter duas,
Bis quinque, & decem affunde mellis attici.
Confice diligenter, & præsens asta:
Nam ualde, si contemnas, uritur cito.
Ergo ampelitim terram, & argenti spumam

Concrede

A Concrede uasi fictili magno & nouo,
Oliuo affuso. Mox igne leni quoque.
Densari cum uidebis, alumen, atque
Chalcitim sparge: uasque seorsum aliud
Colliquet mella, chalbanum, & propolin:
Ac si quid aliud liquandum adsit, liquet.
Hæc ubi satis ferbuerint, transferas.
Oliuo iuncta cum ferbuerint parum,
Nec plus inquinant, inspergere puluerem
Quem tusa radix, quem caulis herbæ dedit.
His actis, statim uas ab igne transferas.
Et commiscendo, ubi refrixerit parum,
Effusum ualida emplastrum subiges manu.
Subactum serua, sed contectum corio.
Vulneri cuspis quod intulit hoc prodest,
B Veneno cuspis illita. Prodest quibus
Serpens uenenum intulit, atque fera.
Vnusque idcirco est omnium curæ modus.
Omnibus carnem uulneratam protinus
Scalpello circuncide, uel igne amputa.
Ventosam post hęc, ni locus uetet, infer,
Acutisque & urentibus medicinis
Vulnus seruabis latum multo tempore.
Hoc nos in libro docuimus alio,
Illis scribentes, qui medicinas uolunt
Conficere, quæ urentibus & scalpro fiunt.
VTATVR idem antidotis, quas docui
Bibendas illis, quos commorsit uipera.
Bibendum trade, & hinnuli coagulum.
Bibendam trade gentianam rabido
C Cane commorsis, ac quæ dixi reliqua
Istis prodesse, nam hæc conueniunt quoque.
Cyrenes succus, is si non adsit, dabis
Quem Medi mittunt, quantum pendet obolus
Duobus è calentis cyathis aquæ.
At gentianæ quod tres obolos trahit,
Multum radice succus est præstantior.

Antidoti ab Hera conscriptæ, quæ & Theriacæ sunt: quasq́ & nos experti sumus. CAP. 17.

THeriaca, qua Marcus Imperator utebatur, hæc recipit, Seminis trifolii, qđ bitumen plurimum oleat, aristolochiæ rotundæ, rutæ syluestris, erui permoliti, pondus æquale. Oĩa hæc inter se uino cõmisce, rotulas confice drachmarũ quatuor, quarũ unam dabis ex uino & oleo. †*Alia*. Fraxini folia contunde, exprime, expressum succũ bibendum da: quod ab expressione superest, uulneri impone. *Alia ad Phalangiorum ictus*. Vni rotulæ trigonis pastilli, piperis grana tre-
D decim admisce, & folii herbæ grana quadraginta, cõmista ex uino diluto calefacto bibẽda trades quotidie usq; ad tres dies. *Alia quæ ad idem facit*: Et continet, Aristolochiæ longę ʒ j, cumini æthiopici obolos tres, seminis rutæ syluestris ʒ vi, succi cyrenaici ʒ iii, & semis, rubricæ lemniæ ʒ x, myrrhæ ʒ. vii, opobalsami ʒ viii, piperis albi ʒ ii, & semis, cachyros ʒ iiii. Hæc tusa & cribrata melli concorporato: & ex aqua calida dato magnitudine fabæ Aegyptiæ: ꝙ si impẽsius obniti uolueris, duplũ porriges. *Alia post theriacales antidotos conscripta*. Nescio tñ quo pacto Asclepiades ordine non seruato, postea q̃ potiones duas ad coxendices scripsit, rursus ad antidotos reuertatur, describatq; eã, quã Zopyriã appellant: Et aliam quandã ex multis rebus compositam uenenis oĩbus, ut inquit, aduersantem tam ante, q̃ post assumpta: utilẽ insuper demorsis a cane rabido, laborantibusq; morbo laterali, & internis doloribus oĩbus, ita ut muliebres affectiones quoq; leuet. Post hanc rursus aliã plurimi usus subiungit ex centum rebus conflatam, excellenter, ut ait, ad uenena, & eos, qui sumpta cerussa suffocantur, facientẽ. Deinde ab his aliã adhuc ex rubrica lemnia confectã, de qua dudũ antea mentionẽ feci, cũ Damocratis uersus transcriberẽ. Illa igitur, quæ ex centũ rebus est, omissa, satis mihi fecisse uidebor si Zopyriã uocatam, huicq; aliam subsequentẽ, & ultimo illam, q̃ a rubrica lemnia cognominatur, exponã, prætermissa, ut dixi, centum rerum antidoto, q̃ eadem est cum illa quam Andromachus conscripsit.

† *In cod. græ. Bas. hoc in loco interpositæ sunt carminibus aliæ duæ antidoti.*

¶*Antidotus*

¶ *Antidotus Zopyria faciens ad omnia, ſed præcipue ad uenena. Iecoris morbos, Ventris inflationes, &* E
incipientes aquas inter cutẽ effundi, maxime uero quando plus flatus quã aquæ affuerit. Accipit autẽ
Myrrhæ ʒ v, ſpicæ nardi ʒ v, & ſemis, croci ʒ iiii, & ſemis, florũ iunci odorati ʒ ii, & mediã, ca-
ſiæ ʒ iiii, cinnamomi ʒ tres, piperis albi drac. unã & mediã, thuris drac. unã, & obolũ unũ, coſti
drachmã unã. Ex his melle attico exceptis rotulas cõfice, nucis auellanæ magnitudinẽ non ex
cedentes, quas ex uino aut aqua dabis. ¶ *Alia Antidotus, quæ ad omnia uenena tam ante, quã poſt
aſſumpta cõfert. Demorſos quoq; à cane rabido, Lateris morbo laborantes, internis doloribus uexatos,
ſanat: ac Mulierum dolores morbosq; ſubleuat.* Hẽt ãt radicis dulcis drach. v j, obo. j, ſemis, ſeminis
dauci cretici ʒ vj obo. j ſemis, opii ʒ iiii ob. ii, caſtorii drach. ii ob. i, piperis lõgi drach. vi ob. iiii,
coſti ʒ vi. ob. ii, ſpicæ nardi drach. vi ob. i ſemis, caſiæ nigræ ʒ v ob. ii, thuris maſculi ʒ i & ſemis,
ſeſeleos ʒ v obo. ii, ſcordii drach. vi obo. ii ſemis, ſucci hypocyſtidis drach. vi, acori ʒ ii, foliorũ
malabathri drac. vi ob. i, ſagapeni drac. ii, fructus balſami drach. v ob. ii myrrhę ʒ vi, croci drac.
vi. obo. ii, ſtyracis drach. vi, cinnamomi ʒ vii, obo. ii, zingiberis drac. vii ob. ii, piperis albi drac.
v obo. ii, phu drac. v, petroſelini drac. iiii, nardi gallicanæ ʒ iiii obo. ii, ſemis, hyperici drach. ii,
ſucci acaciæ ʒ ii, gentianæ ʒ iiii, iridis illyricæ drach. ii, aniſi ʒ iii, thlaſpeos ʒ vi obo. ii ſemis, ro
ſarum ſiccarum ʒ iiii, mei ʒ ii, gummi ʒ ii, cardamomi drac. iiii, florũ iunci odorati ʒ vi obo. ii, F
opopanacis ʒ vii, opobalſami ʒ vi & ſemis, chalbani ʒ iii ob. ii, terebintihrnæ ʒ iii ob. ii, agarici
ʒ vii & mediã, cypheos ʒ vi, bdellii ʒ vi, ſcinci ʒ ii, amomi ʒ iii, polii ʒ v ob. ii, dictãni ʒ vi, ſemi
nis rutæ ſylueſtris ʒ iiii, ſigilli lemnici ʒ ii ſemis, irionis ʒ iiii. Hæc oĩa ex uino falerno & attico
melle cõmiſce. ¶ *Alia Antidotus quæ tam ante Venenum quàm poſt aſſumpta hominem à morte libe
rat: quæq; ſi cum aliјs medicinis exhibeatur, impedimentum nullum affert. Quoties autem exhibita fue-
rit, eouſq; nauſeam concitat, quoad mortiferum omne excutiat.* Habet autem Rubricæ lemnię ſigillo
obſignatę drachmas duas, & obolos totidẽ, baccarum iuniperi drachmas duas. Hæc minute cõ
trita oleoq; quàm bono cõmiſta, ex mulſo dabis nucis auellanæ magnitudine. ¶ *Ad eos qui à Ra
bidis canibus morſi in aquarum formidinẽ deuenerunt, Antidotum ab Aphroda ſumptum.* Lathyridis
unciã unã, caſtorii drachmas tres. Cõminuta hæc ad drachmæ pondus ex hemina uini roſacei
bibenda trade. ¶ *Auctoris eiuſdem ad Aquarum formidinem Pilula:* Caſtorii drachmam unam &
mediã, & lathyridis grana nouem. Cõmiſce & exhibe. ¶ *Ad Idem Antidotus alia à Nicoſtrato ac
cepta:* Quæ continet Caſtorii drachmas octo, lycii indici drac. quatuor, gentianæ drachmas
duas, cancrorum exuſtorum drachmam unam, & mediã. Cuncta hæc melli commiſta dato.
¶ *Ad aquarum formidinem admirabile.* Si quis aquam in qua fabri ferrum intingunt artifice in- G
ſcio bibendam præbuerit, ualde mirabitur. Vt autem qui iam in aquarum formidinem deuene
runt bibant, pannum ſuperimmites poculo, qua parte egreditur aqua & bibit. Gentiana quoq;
per ſe ipſam ex aqua data confert trium cochlearium menſura. *Amaranthi grammatici † ad do
lorem pedum Antidotus, qua & ipſe uſus ſum.* Habet autem Rhei pontici ʒ x, piperis albi ʒ. octo:
petroſelini, agarici, hyperici, acori, eryngij, ſingulorum ʒ vi: cardamomi, thlaſpeos, acaciæ, ſuc
ci glycyrrhizæ, roſarum ſiccarum, ſingulorum drachmas quatuor: ſeminis fœniculi, ariſtolo-
chiæ longæ, & rotundæ, ſingulorum ʒ ii: baccarum ruſci ʒ iii, ſeminis apij ʒ iii, ſeminis napi ſyl
ueſtris ʒ iii, zingiberis ʒ iii, gentianæ ʒ vi, ſcinci ʒ ii, thuris ʒ v, phu pontici ʒ iii, irionis ʒ vi, iri-
dis illyricæ ʒ tres: caſiæ, liguſtici, florum iunci odorati, ſpicæ nardi, vj, ſcorpiuri, ſingulorum
drach. vi: mellis quod ſufficit. Ex hac ſingulis annis dato quantum eſt nucis auella-
næ magnitudo. *Alia qua utor*, Chamædrios drachmas quatuor, ſcordij
drach. tres, petroſelini drach. tres, cardamomi drach. tres, mar-
rubii, gentianæ, ſingulorum drach. quatuor: cen-
taurii drach. quatuor, & ſemis, ariſtolo-
chiæ rotundæ tãtundem, mel- H
lis quantum ſatis
eſt.
Dabis ex hac ſingulis annis nucis
auellanæ magnitu-
dine.

† Fortaſſe ad viperarũ morſus.

GALENI

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBRI DECEM

A Iano Cornario Medico iam in latinum sermonem conuersi, ac denuo post Nicolai Macchelli Medici Mutinensis emendationem, plurimis in locis ad veterum græcorum codicum amussim castigati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Continet medicamenta ad pilorum, & summę cutis capitis affectiones.

Quid agendum hoc libro, ac de differentijs, & affectionibus, pilorum.

QVòd non solum is affectus qui curatur, curationẽ ipsam indicet, sed ꝙ tum ipsius ægri temperamentum, tũ affectæ particulæ natura, nõ parũ simul indicent, antea in cõmentarijs De medẽdi methodo est mõstratũ. Quemadmodũ etiã quo modo quis ex simplicibus medicamẽ
C tis ꝑ se cõpositũ aliqđ faciat, compendio quidẽ in illa ipsa methodo, fusius uero in septem libris ante hunc itẽ æditis, oẽm cõponendorũ medicamentorũ uniuersalẽ uiã ac rõnem ostẽdimus. Nunc uero quo modo q̧s per se uniuersali uia ac rõne medicamentorũ facultates ꝑparet ad singulas partes congruẽtes, atq; ijs, quæ à prioribus medicis inuentæ sunt rectè utatur, percurrere propositũ est, à capite initio facto, sicuti omnibus, qui nos præcesserũt est uisum. Accidunt autem capiti plurimæ affectiones cum reliquis omnibus partibus communes: uerum capillorum affectionem cum paucis cõem habet: ꝓpterea ꝙ etiam pilosum esse, ex primaria rõne haud multis inest. Generatio .n. pilorum eadem est, quæ terræ nascentium, quemadmodũ in libris De temperamentis est demonstratum. Quemadmodum autem in ijs quędam arte & arbitrio agricolæ, quædam uero iuxta naturales causas proueniunt, eodẽ modo & in aĩalium corporibus. † Aruo .n. cuipiã triticum, aut hordeũ, aut quidpiã cæterorum cerealium seminum in se natorũ habẽti, ea pilorum parte, quæ in regione superiori producitur, caput similatur. Pili uero qui in uniuerso corpore, cęteris herbis similẽ habent generationem: non .n. secundum primam rationem, sed per accidens quoddam, natura
D eos generare solet. At pili cum palpebrarum, tum superciliorum, nõ paruam utilitatem animalibus exhibere ostendebãtur: menti uero & pudendorum pili minoris utilitatis gratia producti uidentur. Quapropter etiam affectiones pilorum in oculis & supercilijs in primis nos ad sui curationem adhortantur: secundum uero locum capitis capillorum affectiones habent: deinde menti & pudendorum. Sunt autem pilorum affectiones, perfecta perditio, & coloris ipsorum alteratio, uelut in uitiligine alba, § leuce Græcis apellata, § fieri consueuit. Ad hæc etiam in alopecijs & ophiasi non modicum, atque indecorum detrimentum simul capillis accedit. Quidam igitur promiserunt ueluti has, sic etiam incipientem caluiciem se, ne augescant, prohibituros: sunt autem qui hoc impossibile esse dictitant. Ad alopeciarum autem, & ophiasis curationem accedentes, pharmaca scripserunt, per quæ perfectã ipsarum sanationem pollicẽt. At uero pleriq; medici ex ipsorum usu aliqñ non solum successu longe frustrãt, sed etiã uehementer nocẽt, ut affectio ipsa incurabilis reddatur: qđ sane ipsis etiam circa alia pharmaca cõtingit, quibus citra methodi rationem utuntur. Ego uero id qđ Hppocrates præcepit, in artis operibus facere semper annitor: nimirum ‖ Vt quod auxilij loco adhibetur, uelut ille scripsit, iuuet, uel certe non noceat. Quod uero pharmacorum citra methodum usus non solum non prosit, sed frequenter etiã obsit, hinc sanè discere licet. Iam uero ordiendi quod proposuimus tempus adest.

† Antiq. interpres qui oĩa fideliter ex græ. ad uerbũ transtulit, hæc ita est interpretatus. terræ enim habenti triticum, uel hordeũ, uel aliud aliquod cerealium seminum in se ipsa orientium, caput assimilatur, alijs uero herbis pili q̃ ĩ superiori parte nascuntur, qui his qui sunt ĩ toto corpore pilis similem habent generationem.

‖ 5. Epid. com. 2. t. 50. 3. 112. f

De Alopecia, Caluicie, & Ophiasi. CAP. 2. E

QVemadmodum plantæ aliquæ ob humoris inopiam reficcatæ corrumpuntur, aliquæ uero ob humoris alieni ab ipsarũ natura cõmercium, eodem modo & capilli aut propter humorum, ex quibus nutriri cõsueuerunt, inopiam, aut propter eorundem uitiationem, accidit ut corumpant. Et propter inopiam sanè humorum caluicies cõtingit, ꝓpter uitiatos uero humores alopecia, & ophiasis: unũ quidem ambæ secundum morbosam affectionem malũ, nomina aũt iuxta figurã hñtes diuersa: serpenti.n. similis læsa capitis pars in ophiasi apparet: alopecias aũt ob id appellatas ferũt, ꝙ uulpibus frequẽter accidãt. Nos aũt, propter quid sic appellari cõtigit, non quærimus: unde uero oriantur causam quærentes, eã ipsam humorũ uitiatorũ redũdantiam comperimus. Quales autẽ tandẽ sint corrupti humores, ex colore cutis capitis cognosces: aliquibus.n. mutata albidior apparet, aliquib⁹ nigrior, aut pallidior. Quare in istis primũ totius corporis purgationẽ adhibebis, aut pharmaco pituitã ducente exhibito, aut quod bilẽ pallidã, aut nigrã trahit, coniectura redundãtis humoris ex colore cutis facta. Ego uero semper ꝑ hierã purgaui: aliqñ ueratro nigro adiecto, ubi atræ bilis expurgare uolui humorẽ: aliqñ scammonia, si amara bilis purgãda esset: si uero pituitosum exuperare coniecissem humorẽ, nihil admiscui.
Tales.n. præsertim ex capite, hiera ex colocynthide purgare cõsueuit, simulq; cũ his etiã alios F
quosdã humores etiam si scãmonia, aut ueratrũ nigrum, aut epithymum non assumpserit. Quin & ex aloe catapocia, quæ tum scammoniam, tum colocynthidẽ admistã habent, utiliter ita affectos purgare solent. Cæterum post totius corporis purgationem, pituitã per os ducere præstat, (Græci ἀποφλεγματίζειν dicunt:) deinde usqueadeo affecto loco remedia admouenda, de quorũ cõpositione dicere aggredior. Oportet enim, uelut in alijs, sic & in his affectioni mederi, cui⁹ accessio siue symptoma est uitium capillorũ. Si quidẽ igitur uitiatus humor circa unũ locũ fuerit collectus, scopus medendi erit, ut his q̃ celerrimè euacueṫ, prius q̃ ab ipso cutis in quendã malum habitũ deducatur, tñ, ut ẽt, si quis uitiatũ ipsius humorem euacuet, & boni sanguinis influxũ præparet, is adeo ẽt à malo in ipsa habitu prius inducto corrumpatur. Si itaq; uitiatũ humorem in cute euacuare uolueris, discussorijs pharmacis opus habebis. Atq; contradicet forsan aliquis, communem scopum in oĩbus affectionibus, quæ ex influxu humorum fiunt, contemni, ac subuerti ratus, repelli ipsos debere asserens, partẽ refrigerando ac adstringendo, non attrahi calfaciẽdo: esse autẽ discussoria medicamẽta oĩa facultate calida. Et certè affirmam⁹ nos quoq; uerè hæc dicta esse. Incipiẽtes.n. ophiases, & alopecias ꝑ hmõi pharmaca prohibere oportet ne augescãt: nõ tñ iam principium ipsorum alopeciam, aut ophiasin appellari, sicut neq; scabiẽ, neq; G
lepram iam appellamus, quæ ex impetigine orditur. Ego itaq;, quẽadmodum nostis, etiã iam factas alopecias aliqñ sola purgatione sanaui, nullo amplius medicamẽto post ipsam ad locũ affectum admoto. Vt autẽ ampliorẽ eius rei experientiã facerem, ex eiusmodi quopiã successu sum impulsus. Adolescens quispiã bonæ habitudinis, & exercitijs adsuetus, hãc affectionẽ in capite habebat: erat autẽ satis familiaris mihi, ut uictus rationẽ ẽt ipsius, qua iam per tres, aut quatuor menses usus erat, ꝓbe nossem: explebat.n. se quotidie ferme fungis. Hũc itaq; sola hiera ex colocynthide purgaui bis in quinque diebus: in prima sanè purgatione quatuor ex ea drachmis, in secunda quinq; exhibitis. Prius q̃ uerò ad has purgationes ꝑuenirẽ, catapotia ex aloe undecim ei p̃bui, ciceribus ferè magnitudinem parẽ hñtia. Habent aũt catapotia hæc, colocynthidis partem, i: aloes & scãmoniæ, utriusq; partes ij: his ego unã partem succi absinthij misceo. Antea uerò ẽt mastichen chiam, & bdelliũ adieci, hoc.n. modo Quintus utebaṫ. Verum ꝑꝑ quid ea reiecerim, postea alio sermone explicabiṫ, quem in cõpositionis purgãtium pharmacorũ libros reseruo. Cum igiṫ post has tres purgationes homini pituitã è capite deducere ꝑ apophlegmatismos uellẽ, atq; deinde pharmacũ quoddã ad affectã partem adhibere, contigit ipsum de repẽte in ꝓfectionẽ quãdã ablegari: in qua cũ boni succi cibis, de q̃bus à me audierat, utereṫ, post dies H
fortè uiginti redijt, ab affectione circa capillos penitus curatus. Ex hoc sanè successu incitatus ego, cũ in alijs eandẽ curationẽ fecissem, expectaui ut uiderem, q̃d citra pharmacorũ ad caput adhibitionẽ esset secuturũ. Curati sunt itaq; oẽs hoc modo: non tñ in iam inueteratis hmõi experientiæ ꝑiculũ feci. Difficulter.n. eluunṫ in his cuti admodũ insidentes serosi humores: multo uerò magis in ijs, q̃bus iã ipsa cutis ad malũ habitũ ꝑuenit, † desperãda est ꝑ solas purgationes curatio. Atq; hæc q̃dẽ necessario p̃fatus sum. Cæterũ de pharmacis affectioni huic cõmodis iã dicere incipiã. Euacuatiua igitur oĩno esse oportet ipsa affligẽtis humoris, uerũ euacuare nihil põt, quod non discutiendi ui sit p̃ditũ, eam uerò uim citra calefactionẽ hr̃e nõ potest: sed si quidem ex uehementer calfacientium numero fuerit, cutẽ exuret: ꝙ si uerò nõ urat, in principio quidẽ p̃clare iuuabit, progressu uerò tꝑis cuticula capitis suꝑ resiccata talis euadet, qualem in caluis videmus. Nõ tñ simpliciter moderatè calidũ esse pharmacum oportet, sed intra uidelicet fines scopi ꝓpositi accedens. Nã & tenuiũ partiũ ipsum esse conuenit, q̃d sanè in altũ sit ꝓgressurum, unde radices capillorũ gñationis suæ principium hñt, & ui qualem diximus p̃ditum: ꝑꝑ id ꝙ crassior sit, & durior capitis cutis, & ob id medicamento opus habeat efficaciore. Itaq; si supra hoc, ꝙ uitiatos humores discutiat, ẽt idoneum sit ad bonum sanguinẽ attrahẽdum, uelut est thapsia,

A.l.4.f.7.t.1. c.2.fol.505.h

A.l.4.f.7.t.1. c.6.fo.507.d

† Græ. οὐ χρὴ θαῤῥεῖν μόναις ταῖς καθάρσεσιν. i. non est fidendum solis purgationibus.

A thapsia, optimum sanè pharmacũ est censendum. At uero cum thapsia longe calidior sit, q̃ affectioni sit ex usu, merito eius adhibitionem per se uitamus: exulcerationes.n.in cute excitare cõsueuit, & omnino phlegmonosa œdemata: quapropter necessario quædam, quæ eius uehementiam mitigent admiscemus. Id ipsum uero ceratũ ex oleo apparatum præstare potest: sit autem tenuium partium oleum, quale est Sabinum, præstat item moderate esse uetustũ. Ad hanc rem confert item oleum cicinum, quod mox ab initio eiusmodi naturã habet, quale prædictum est Sabinum inueteratum. Quòd si neutrum horum ad manum sit, ex reliquis grecis oleis citra olearum germina apparatis, quodcunq; tandẽ admiscemus, præsertim si sit uetustum. Perspicuum itaque esse opinor, oleum ex Iberia, aut Hispania, aut quomodocunq; quis eã appellare uelit, fugiendum esse, itemq; quod ex oliuis nõdum plene maturis apparatur, Omotribes, & Omphacinum Græcis appellatum. Vsus sum autem & sola thapsia, uehementi eius facultate larga aquæ admistione exoluta. Verum de thapsia, qui ipsa utitur, sciat opus est, maximam differentiam esse recentis ad uetustiorem: uis enim huius pharmaci post annum multum exoluitur, atq; amplius adhuc post duos annos: auderet autem quispiam dicere, inutilem penitus eius usum ad trienniũ progressæ. Hæc igitur haud ignorãs, imparem aquæ modum admiscebis. Ad recentem enim plu

B rimum aquæ addes, eamq; sæpe singulis diebus illines: ad eã uerò quæ per tempus imbecillior reddita est, minus adfundes, quò & ob crassitudinem diutius adhærere, & propter liquiditatem non statim defluere contingat. Quin, & cùm compositum pharmacũ paras, quod thapsiæ admistionem requirit, quale est quo ego assidue utor, nõ æquale semper pondus thapsiæ admiscebis, sed quantum pro tempore ætatis eius conuenit, tantũ ipsum pondus augebis. Cæterum de hac tota re paulo post diligentius, cum ad composita peruenero, differetur, ubi prius oĩa simplicia pharmaca affectioni huic familiaria recensuero. Etenim ex his, q̃ fortiter calfaciũt, est Euphorbium: quæ autẽ sufficienter, Laurinum, siue oleum siue unguentum, aut quocunq; tandem nomine id appellare uelis: nã & his unà cum calfaciendi ac discutiendi facultate, inest uis attrahendi sanguinem in locum ab ipsis calefactum. Licet igitur ipsis & per se uti, euphorbium quidem in oleo læuigãdo soluendove, laurino uerò solo citra alterius admistionem illiniendo: si tamen nimis fluidum appareat, parum ceræ addatur. Cum uero multo calidius sit recens euphorbiũ, si quidem eo, quod duorum aut trium annorũ est, uteris, ad libram unam romanam olei, euphorbij unciam unam inijcies, quæ sane duodecima olei pars existit. Recenti uerò euphorbio parce utaris, quàm minima eius parte primum admista, aut etiam ceræ uncia una insuper addita, quo

A.ibidem.g

C uideas quantum hominem excalfaciat: licebit enim tibi, ubi rursus uti uoles, denuo addere siue oleum, siue ceram malis. Eodem modo etiam thapsia utendum est, omnibusq; fortibus medicamentis. Peccatum enim infra modum nullum detrimentũ affert, supra uero, aliquãdo exasperat & exulcerat cutẽ, inflammationemq; suscitat. Et sane ubi in sequentibus compositis pharmacis quandoq; euphorbiũ, aut thapsia scribatur, pondus ipsorum in uigore existentiũ, non ueterum intelligere oportet. Valde enim uetusta omnino fugere oportet, non solũ in his pharmacis, sed omnibus etiam alijs, quæ uidelicet succi, & liquores, & flores, & folia, & fructos, & radices, & semina existunt, quando sanè etiam metallica, per longioris temporis sitũ & ipsa uiribus infirmãtur. Vtimur tamen quibusdam pharmacis uiginti aut etiam triginta annorum, propterea quòd nondum uergentem omnino habeant ætatem: alia enim aliam tum uigentem, tũ uergentẽ seu inclinatam ætatem habent, atque etiam, si ita dicere libeat, senectam. Vnumquodque autẽ proprium uigorem ijs, qui ea sæpe uiderunt, indicat, tum ex odore, tum ex gustu, aliquando etiã ex colore, & secundum crassitiem compage. Quemadmodum in alijs omnibus pharmacis nõ solũ quòd calefaciant operæprecium est cognoscere, sed & quanta distantia, quantoq; ordine id faciãt. Sic item in iis, quæ alopecijs conferunt pharmacis nosse oportet, q calidissimum quidẽ ex

D cis est euphorbium. Eo autẽ minus calidum est thapsia, post thapsiam autem sinapi, & * nasturtium. Iuxta alium autem modum limnitis nulli horum secundum est: habet autem præter hanc duas alias appellationes, nam & adarcium, & adarce uocatur. Post hęc succedunt sulphur, & nitri spuma, ipsumq; nitrum molle ustum, & quod berenicariũ appellãt: quemadmodũ & aphronitrum album, leue, ac laxum †, quod nullam in se terream *asperitatem habet. Deinde ueratrũ utrunque, & erucæ semen, & laurinum siue oleum siue unguentũ uelis appellare: ad hæc alcyonium utrunq; ustum, & nõ ustum, præstat tamen ustum: & arundinis radices, itemq; cortex, ambo usta. Quin & pix liquida, & cedrinum quod aliqui cedriam appellãt, & murium stercus, ursæq; adeps: pręstat autem si uetustior extet. Quanquã etiam hyænæ, leonisq;, ac pardalis, ac anseris, adipes cõueniunt, & quicunq; tenuium partium substantiã habent, quo prompte in cutis profundum penetrare queant, atq; ad radices usq; capillorum pertingãt. Sed & amygdalæ amaræ integræ ustæ commode sunt, & thus aceto acerrimo confectum. Confectum autem intellige cum pluribus diebus, & maximè ad Solem, diutius cum acri aceto sit contritum. His itaque omnibus pharmacis licet utaris, ad fortia quidẽ cerato liquido addito, debilibus uero oleo laurino imbutis. Et inueteratas quidem ac difficulter curabiles cum fortibus persanare conaberis, incipientes autem & paruas, cum debilibus.

** Vbicunque cardamum. i. nasturtium, legitur, codex quidam manu scriptus græcus fere semper habet cardamomum.*

† Deest in antiquo cod. Habet hæc tamen Actuarius 6. meth. med. ca. 1. vbi hunc locũ æmulatur.

* τραχύτητα al. παχύτητα. i. crassitiem.

Ad Alopecias compoſita medicamenta. E

Cæterum pharmaca cõpoſita, quæ partim à prioribus medicis,qui alicuius æſtimationis fue runt magnopere ſunt laudata, partim uerò à nobis ipſis ꝑ longã experientiã ſunt examinata ac probata,eiuſmodi exiſtunt. ¶Euphorbij,thapſiæ,laurini,ſingulorum ʒ ij:ſulphuris uiui,ueratri utriuſq; ʒ i:neq; refert albo an nigro ueratro,quod ad manum ſit,utaris.His admiſce ceræ ʒ vi, laurino, aut cicino,aut ueteri oleo p̃eliquans:utereq́; hoc ut fortiſſimo pharmaco ad ĩueteratas & ægre curabiles alopecias.His ẽt aliquando naſturtij ʒ i,aut alcyonij uſti ʒ i,admiſcui.Pręſtat aũt in hunc uſum alcyonium quod durius eſt & magis aſperum. Quòd ſi thapſia nõ adſit,pro ip ſa tm̃ pondus ſeminis naſturij aut erucæ addes , aut ipſum adeo naſturtium . Si uerò laurinum non habeas bonum,picem liquidam adde : laurinum nanq; picem liquidã nõ multum excellit, thapſia uero reliquorum reſpectu maximum exceſſum habet.Hoc ſanè pharmacũ oĩum quę ad ad hanc affectionẽ efficaciter faciunt, fortiſſimum & ualentiſſimum eſt,qñ uidelicet affectio,ut dicebam,ægre recipit curationem. Quæ.n.parua eſt & incipiens etiamnum,ſola purgatione ſa-naẽ, & ꝑ ſingula q̃ recenſui ſimplicia uſta † laurino,aut cedrino,aut liquida pice,aut cicino,uel ueteri oleo excepta. Admiſcui ẽt aliquando mel pro cerato,minori tñ copia & pondere,neq; ul-la ex parte peius euaſit pharmacum.Quæ uerò ẽt ex adipibus componuntur thapſiæ pauſillum F aſſumẽtia proſunt,præſertim ſi euphorbiũ & adarciũ addatur. Sit autẽ adipis cuiuſq; pars una: ſunt.n.tres, leonis,pardalij,& hyænæ . Si uero hyænæ adeps non adſit,ſufficit præſentibus reli-quis duob⁹ uti,anſerino admiſto . Si uero oẽs quatuor habeas,ſimul omnes miſcebis,addito in ſuper ſi adſit urſino. Ad totam uero eorum molem duodecimã thapſiæ,aut euphorbij partẽ ad-dere ſatis eſt:aut ſi oĩno fortius facere uelis,amborum ſimul addes:nam & per experientiã hæc ipſa pharmaca efficacia ſunt iudicata. Plurium.n.experientiæ habendæ gr̃a,petentibus ſubinde medicis à me amicis, ſingulis aliud atq; aliud eorum,quæ experiẽtia cognita habui,ex tꝑe dige ſtum exhibui,& reperta ſunt ſanè plurima ex eis optime cõducentia. Verũ ante oĩa uos metho-di meminiſſe oportet circa eorum uſum,quę cõis in oĩbus pręſertim fortibus pharmacis exiſtit: quare ẽt ſæpe eius mẽtionem facio,utpote in qua magna omnino uis ſita eſt.Qui.n.ſingulis for-tibus pharmacis utitur,in principio quidem ipſa molliora adhibebit,admiſtione uidelicet eorũ quæ uires ipſorum exoluunt:qualia ſunt oleum & cera,& ex ſimplicibus q̃ diximus debilia,ue-lut eſt thus,& arundinis cortex ac radices exuſtæ,& amygdalæ amaræ,& quæcũq; illius generis exiſtunt. At uero poſt primũ uſum,cũ iã ſcđo adhibere uoles,intueri oportet qualem alteratio-nem in affecta particula prius admotum pharmacum fecit , atq; illius reſpectu aut uehementiã G facultatis eius lenire,aut augere. Velut in hac,quam iam tractamus affectione, primũ quidẽ ca-pillos nouacula tollere oportet,deinde affectã cutẽ ꝑ linteolũ,neq; aſperũ,neq; molle nimis cõ fricare,ac uidere ad quantũ ruborẽ ꝑ huiuſmodi motionẽ ac confrictionem ꝑuenit.Hoc.n.tibi ex uſu ad ſpẽ curationis eſt futurũ. Nanq; ſi ꝑ exiguas defrictiones rubefiat,moderatã affectio-nem opinaris:ſi uero ꝑ multas,grauiorem,p̃ſertim cum quędã cuticulæ ẽt ſi multum confrices, non rubefiant. Manifeſtum igiẽ eſt has oĩum difficillime curari,ſicut cõtra,facillime, quæ facile rubeſcunt: quæ uero inter has medio modo habent,tñ inter ſe differunt,quantum uel ad peſſi-mas,uel moderatiſſimas accedunt. Atq; hæc q̃dẽ acceſſiõis loco ſint dicta,quanq̃ neq; neglectui habẽda. Rurſus itaq; ad id, quod ꝓpoſitum erat,reuerſus,methodi te cõmonefaciam,quã uſus pharmacorum requirit. Poſt primã igiẽ pharmaci, cuius uſum elegeris, adhibitionẽ,intueri cõ uenit primũ quidẽ,an ẽt ante confrictionem cutis coloratior appareat:deinde aũt an cũ paucio re q̃ prius frictione:aut an cum æquali quidem,magis tñ q̃ prius rubicũda fiat. Præ oĩbus uero animaduertere oportet ne in fortiũ pharmacorũ admotione cutis ultra q̃ cõuenit concaleſcat, id quod tum ex colore ipſius,tum digitorũ tactu deprehendes:colore nãq; flauior apparebit,& digitorum contactu abunde calidã cognoſces. Horum itaq; animaduerſionẽ habere oportet:pe H riculum.n. eſt iterũ, atq; iterum repetito eorum uſu,cutem exuri. Quare ad molliora tranſeun-dum eſt:aut eodem utendum quidem,ſed cerati,aut adipis,aut liquoris cuiuſdã oleoſi admiſtio ne ui ipſius exoluta. Vtendũ eſt & olei calidi dulcis irrigatione, & cataplaſmate ex pane,fomen tiſq́;,& ſcarificationibus,ac cucurbitis,& cerati illitione,ſuirium item refectrice diæta.ſCæterũ perſeuerãte affectione utendũ eſt aſſidua raſura , & rubificatorio ex ſinapi,uelut eſt prædictũ . itẽq́; frictionibus p̃ſcriptis:& ſequẽtibus diebus illita pice,aut oleo cedrino,& poſt cõfrictionẽ ſcarificationibus. Quidã uero aciculas colligantes hoc modo, ut aciẽ ad cutẽ uergentẽ habeãt, per ipſas cutem cõpungunt. Verum poſt rubificationem per defrictionem inductam & poſt ſca rificationẽ,pharmacis q̃ ex alto euocare,ac meatus tranſmutate poſſuntſ Metaſyncritica Græci appellant,ſutemur. In omnibus aut cõis ſcopus hic ſit, ut in aere calido pharmacum ipſum ad-hibeamus , & maximè ſi fieri poſſit in loco inſolato , qui non habeat auram ipſum perflantem : hyemis autem tempore præſtiterit in balneo his pharmacis uti.

† vſta i. κεκαυμένον. al. κατ' αὐτὸ μόνον. i. per ſe ſola.

A.l.4.f.7.t.1. c.5.tol.507.c

De Pharmacis compoſitis ad Alopeciæ affectionem à ſenioribus me medicis conſcriptis.

Heras quidem igitur in ferula iuxta dictionis ſeriẽ ſic ſcripſit ad alopecias. ¶Alcyoniũ quod aſperius eſt, uſtum ac cum oleo tritum,ac læuigatum loco illinito . Sit autem oleum maximè ex

lucernis

A lucernis acceptum.Hęc quidem sunt Heræ herba: Verum nosse oportet mediũ esse uiribus hoc pharmacum,& propterea ad medias magnitudine alopecias curandas sufficiens.Infirmũ equidem pharmacum est,si calami radicem aut corticẽ,aut amygdalas amaras,aut eius generis ꝗppiam ustum,cũ oleo committas.Fortia uero sunt quæ ex euphorbio,& thapsia, & adarca apparantur.In medio uero istorum est alcyonium ustum,sed & ipsum moderatius reddit̃ oleo admisto,fortius uero liquida pice,aut laurino affuso.Miscet̃ item prædictis adipibus.Et sanè ego cuidam, qui ad hanc affectionẽ ursino adipe usus erat,nec quicquam profecerat,alcyoniũ † admiscere consului,à quo postea breui sanus euasit.Cæterum oleum lucernarum nõ ob aliã rationẽ aptum est,q̃ ꝙ magis tenuium partiũ existit, id qđ ipsi ex lucerna,in qua ueluti coquit̃ accedit, fitq; tum ueteri,tum cicino adsimile,ueluti si ẽt aliàs ad ignem oleũ uelis calefacere. Itaq; & sordes q̃ in lucernis liquido luto similes gignuntur,ijs, qui apud nos ruri degũt cognitæ sunt, ad ulcera in medio digitorum pedũ curanda efficaces: quæ ulcera frequenter illis oboriunt̃, propter illuuiem & negligentiã perluendi eos singulis diebus. His itaq; sordibus lutosis consului cuidã rurari alopeciam,ubi prius rasisset,quã mihi ostenderat,illinire, simulq; frequẽti abrasione uti: qui sanè ab ipsis persanatus,etiã alios tentauit hoc modo curare, utpote qui putaret omnẽ alo-
B peciam ab hoc pharmaco posse curari. Verum ego cum moderatam eius affectionem essem intuitus, speraui ipsum quidem per illas sordes sanitatem consecuturum.

Aliud compositum pharmacum Heræ pueris aptum.

Aliud etiam deinceps pharmacum Heras post præscriptum,iuxta seriem dictionis hoc modo scripsit.❡Seminis erucæ partem i,nasturtij partem i,nitri partem i.In aliquibus autem exemplaribus simpliciter scriptum est:Erucæ partem i,nasturtij partem i,nitri partem i: contritis picẽ liquidam affunde,& loco prius confricato impone:atq; ubi abstuleris pharmacum,locũ spongia calida imbuta extere.Auferes autem bis per diem, & in pueris maxime efficax conspicitur hoc pharmacum:fortius enim est priore,uerum inueteratam,& ægre cedentem alopeciam nõ curauerit:quod ipsum etiam Heras indicat, qui in pueris ipsum maxime efficax adscripsit,hoc est in corporibus molli cute præditis.Ex huiuscemodi enim uitiati humores facile discutiuntur. Habent autem consimilem pueris cuticulam eunuchi & mulieres.

De ijs,quæ Crito ad Alopecias conscripsit.

Crito uero in tertio libro eorũ,quęad corporis ornatum pertinent,sic scripsit. ❡*Ad affectionẽ alopeciam appellatam, quæ capillos deuastat, & cutis deformitatem indicit, subscriptis compositionibus*
C † *utendũ est,ut Heraclides Tarentinus tradit.* Amygdalas amaras cũ corticibus ustas ac tritas aceto excipe,modico item affuso melle. Vsu uero expetente, loco per mundũ linteolũ præfricato, assidue illine.Prodest aũt maximè etiam assidua rasura, antequã pharmacum imponatur.*Aliud. quo Moschus usus est.*Erinaceorum marinorum testas exustas & aqua subactas locis præfrictis impone.In quibusdam exemplaribus non aqua, sed adipe ursino excipi debere erinaceorum cinerem repperi,quod mihi magis placuit:hoc enim modo efficacius redditur.*Aliud.* Arundinis radices ustas adipe ursino excipe,atq; impone.*Aliud.*Thapsiæ corticem tritum cum aceto imponito. *Aliud.*Chamæleonis radicẽ cum aceto diligenter tritã imponito.Hæc præfatus Criton deinceps ita scribit:Quòd si uero perseueret affectio,subscriptis compositionibus utẽdũ est.Quibus uerbis plane indicat per præscripta medicamenta moderatas affectiones sanari. Itaq; deinceps quæ ad fortiores affectiones conducunt scribit, q̃ iuxta seriẽ dictionis ipsius hoc modo habẽt. ❡*Ad alopecias uelut Heraclides Tarentinus tradit. Orestini ad alopecias inueteratas.* Muscerdæ ℥.ij, thuris ℥.ij:aceto acerrimo dissoluta prærasis locis illine.*Aliud.*Erinaceorum marinorum una cũ testis exustorum ℥.ij,gallarum acerbarum tantundem,amygdalarum amararum ustarũ tantũdem,muscerdæ ℥.i: aceto dissoluta & probe trita imponito. *Aliud Orestini.* Pilorum ursi ustorũ,
D adiãthi usti,radicum arundinis ustarum,foliorum fici ustorum,paniculi cilicij usti, singulorum æquales partes:adipe ursino & cedria excipe.Vsus uero tẽpore,loco foto,& per fici folia cõfricto,ac per nitrum exterso,pharmacum quotidie illine.Cutis uero superficie exulcerata,ceratũ ex oui luteo impone, † & farinarum tritici ac hordei succum recentẽ superline. *Aliud Orthonis Siculi accommodatum.*Cineris ranarum minimarum in ollula ustarum partem unam:muscerdæ, ueratri albi,radicis arundinis ustæ,piperis albi,singulorũ æquales portiones aceto excipe,& ad præfrictum ac prærasum locum utere.*Aliud.*Cineris ungularum caprinarum ustarum,succi thapsiæ,alcyonij,muscerdæ,spumæ nitri,myrrhæ,piperis albi, zingiberis, singulorũ æquas partes probe tritas felle caprino excipe.

Quæ Cleopatra in libro eorum,quæ ad corporis ornatum pertinent,scripsit.

In libro Cleopatræ de ornatu corporis, ad alopecias descripta sunt pharmaca, q̃ iuxta illius dictionis seriem hoc modo habent. ❡*Ad Alopecias.* Sandaracham tritam,largoq; uisco quercino exceptam,& in linteolum inditam,loco per nitrum prius præparato imponito. Ego uero ẽt nitri spumã ad prædicta admiscui, & egregie efficax pharmacũ fuit.*Aliud.*Scillæ ℥.i, ueratri albi ℥.i:ex aceto trita p̃rasis & nitro confrictis illinito.*Aliud*.Sinapis ℥.i,nasturtij ℥.i, trita ex aceto:prærasis & nitro extersis locis imponito.Præstat aũt locũ uulnusculis † impactis scarificare,

† *Addit ustũ antiquus interpres.*

† *Additur in antiquis* πρὸς ἀλωπεκίας τὰς μετρίας, *idest ad alopecias moderatas.*

† Al. Et liliorum & tritici & hordei succo recẽti.

† *Desunt in antiquo.*

Aliud. Corticis arundinis ℨ.iiij, spumæ nitri ℨ.iiij: pice liquida exceptis utere. Cæterum locũ assidue radere oportet, & cum linteolo confricare, sic enim q̃ celerrime pilos producet. *Aliud.* Muscarum capita contrita affrica. *Aliud.* Muscerdas tritas illine, loco prius per linteoli affrictũ subcruento reddito. *Aliud.* Amygdalas amaras unà cũ corticibus exustas cũ aceto & melle cõtere, & loco per defrictionem subcruento reddito illine, idq; ipsum assidue facere perge: & locum nouacula rade, sic.n. capilli cito prodibunt. *Aliud.* Cæterum ea quæ sequitur compositio omnes ui sua præcellit, faciens item ad profluuium capilorum, cum oleo aut unguẽto dissoluta: facit & ad deciduos in principio palpebrarum pilos, & in caluiciẽ prolabentes: estq; omnino admirabilis. Murium domesticorum ustorum partem unam, panniculi* ampelini usti partem unam, dẽtium equinorum ustorum partem unam, adipis ursini partem unam, medullæ ceruinæ partem unam, corticis arundinis partem unam. Hæc oĩa arida læuigentur, & sufficienti melle admisto ad crassitudinem mellis redigantur, indeq; adeps & medulla liquefacta addantur: & pharmacũ ipsum in æream pyxidẽ reponatur, ex eoq; alopecia donec capillos producat defricetur. Similiter aũt & proflui capilli quotidie ex eo illinãtur. Porrò inter hæc ipsa pharmaca, itemq; ea, q̃ deinceps describentur, nõ difficile est diiudicare quæ acriora ac fortiora, rursusq; q̃ molliora & imbecilliora, existãt, modo quis ea, quæ in principio dixi, in memoriam reuocet. Ita.n. & rectus eorum usus continget, nimirum ad mediocres alopecias mediocribus adhibitis, ad fortiores fortioribus: uelut etiam ad eas quæ fortissimæ sunt, fortissima remedia admouentur. E F

* Al. linei.

Quæ Archigenes ad Alopecias commoda medicamenta conscripsit.

Archigenes item hæc pharmaca ad alopecias hac uerborũ serie descripsit. ¶ Alopecias leues & in superficie hærẽtes, nitro cõfricatas, ac linteolo extersas, uerbenaca in Sole trita acetoq; diluta largiter illine. Aut eodẽ modo extersis betæ folia impone, insuperq; linteolo humecto contege, aufer aũt ea per loci humectationem. Cæterum in altum progressas cum aceto, ※ nitri gleba, aut sepiæ (eius quę piscis est) testa, aut fici folijs, usq; ad dilaniationẽ defrica: deinde deterso sanguine, betam ex uino coctam impone, aut caricas ustas cum uino: aut lentis farinam cũ uino pro cataplasmate adhibe. Aut bupresti cũ aceto, aut ranunculo, aut ari radice, aut tali quopiam, in cerati formam redactis, & p̃ noctẽ impositis, bullas ex alopecia excita: mane uerò bullas cõpunctas, allio, aut † buselino, aut anemones † (quernij ve) folijs, intege. Probe faciũt ẽt post excitatas bullas hippocãpi marini usti, & cũ modico atramento sutorio crudo trito inspersi: itẽq; ossa maxillarum suillarũ usta. Aut ubi deraseris, & cum nitri spuma deterseris, alcyonio, ex acri aceto confrica, donec sanguis emanet: dehinc ubi nucũ auellanarum putamina usta ex melle læuigaueris, inunge: atque id bis in die facito. Sedat ac sistit eas ut plurimum in diebus decẽ. Aut mures domesticos in olla exustos tritosq;, axungia excipe, & præfrictis cũ allio alopecijs in splenio impone, idq; donec capilli enascant quotidie repete. Aut ranũculos paruos similiter exure, eorumq; cinerẽ cum pice sæpe feruefacta usquequo crassa facta sit, illine, loco neque raso, neq; prius confricto. Aut muscerdas & thus æquali portione cum aceto ad mellis crassitudinẽ redacta, loco prius rubificato illine. Aut ficus aridas ustas cũ oleo similiter illine, ubi prius læuigaueris. Aut ueratrum album, ⸗aut⸗ piper, ⸗ aut ⸗ muscerdas, prædetersis, ac prærasis ex aceto illine. Aut raphano & cępis oblique concisis probe confricans illine. Aut alcyonium torrefactum cũ digito oleo madefacto diligenter affrica, donec morsum percipiat: & correctam alopeciã emendabis. Aut alcyonium ad lucernã torrefactum, adipemq; ursinum similitet liquefactum, misce, & præfrictis ad Solem, illine. Aut præpũctis pro more, cępas tritas cum melle cataplasmatis modo impone. Aut raphani corticem eodem modo. Aut facta scarificatione, arundinis corticẽ superiorem quem Aegyptij Siphtherium appellant, ustum cũ pice liquida committe, spleniumq; impone, & quater aut quinquies solue: deinde exterge, ac aliud splenium impone. Quidã nitrũ ad decimã cineris ipsius partẽ admiscẽt, ualdeq; ei succedit. Aut squamam stomomatis ferri cũ aceto & oleo illine eodẽ modo. Aut felis, siue crocodili stercoris ℨ.vi, sinapis ℨ.iiij, cũ acri aceto illine. Aut cãtharidas ustas pice liquida exceptas ad cerati liquidi formã redige: præfrictisq; ex nitro asso locis & extersis, in splenio impone, & per noctem sine: manè uero tolle, locumq; exiccari permitte usquequo circuncirca rumpatur: ubi uero eruperint capilli, eos assidue rade. Aut nasturtium, uel ut alij piper: muscerdas, ueratrum albũ, æqualibus portionibus ex aceto illine. Aut cũ piscis corio, quale est squatinæ, aut folio ficulneo, aut pumice læui, sup̃ne alopecias cruẽtas facito, deĩdeq; amygdalas amaras ustas cũ aceto mulso illinito: idq; assidue facito, ac radito, augescẽt.n. statim capilli. Aut testitudinis marinæ sanguinẽ illine, ex laudatissimis.n. hic est. Aut *hippotami corium ustum illine. Aut nuces ponticas ustas, & staphidas syluestres cum unguento laurino. Hoc enim ab Archigene laudatur. Aut muscerdas & ueratrum album illinito. Aut corticis arundinis ustæ, & nitri æquas partes, cum pice liquida ad malagmatis formam redige. Aut nuces amaras unà cũ corticibus ustas ex aceto aut melle frequẽter illine, idque loco prius per linteolũ exterso: post uero assidue radito. Aut ammoniacũ thymiama cum succo tithymali africato, aut felis stercus aridum ex aceto: aut rhois ℨ.iiij uel ij, sinapis ℨ.ij, cũ acri aceto illine. Aut amygdalas amaras & pumicẽ illine. Dionysodorus autẽ medicus, corium, inquit, nouum G H

† *Apio quod buselinon uocant.*

† *Alij legunt: phernij, melius legas phenij, qua uoce anemonen uocari author est Plin. sed prestat cum græc. cod. delere.*

*hippopotami.

ustum

A ustum cum acri aceto illine.† Egregie autem facit ad inueteratas alopecias,si thapsiæ succũ aut radicem cerato exceptũ loco imposueris,ẽt si nihil præterea aliud facias:decedit.n.superna cutis,& sanie serosa madet,capilliq; sua sponte subnascunt. Vides itaq; quõ Archigenes ex Thapsia pharmacũ collaudet,neq;.n. aliud eo præstantius reperias. Auget aũt fidẽ cõmoditatis eius consona historia: quapropter & ego oĩa,quæ apud medicos expertos sunt medicaměta scribo. † *Additur ex antiquis, caballiq; dentes ustos similiter.*

Quæ Asclepiades in libro de Alopecia scripsit.

Non recentioris nũc mentionem facio Asclepiadæ,qui memorabiles sanè pharmacorũ cõpositiones in multis libris conscripsit,sed uetustioris, Bithyni uidelicet. Hic itaq; Asclepiades curandi uiã se reperisse gloriať,per quã multos curatu difficiles alopecias hñtes sanatos dicit. Verùm plus ad curationẽ totam uiuendi rationẽ ualere,q̃ pharmaca ipsa tradit. De uiuendi ratione itaq; hæc scribit: Abstinendum itaq; ab oĩ uino in totum,propter has ipsa causas. Manifestũ uerò est inde, ipsum antea retulisse causas,quas si q̧s discere uelit,ex libri ipsius lectione requirat. Deinde subiungit: Abstinendum etiam nimia repletione. Prohibet autẽ & carnium esum,& casei,& lactis,& leguminũ,oĩumq; simpliciter, quæ ẽt exigua copia accepta uim hñt,qua multum & nutriãt,& inflent. Quin & exercitia plurima fugere iubet,uelut ẽt assidua balnea,& multas exudationes. Cæterum de pharmacis iuxta seriem dictionis sic scribit. ¶Est aũt primũ B unguentũ tale. Spumæ nitri partes duas,salis ammoniaci partẽ unã,usta trita acerrimoq; aceto diluta,donec strigmentorũ crassitudinẽ accipiãt,præscalptæ leuiter alopeciæ,quo densẽť & cruẽtus reddatur locus,moderate illinimus: defricamusq; donec caput ea cõcipiat,& pharmacũ in altum probe deferatur,atq; ita quiescere usq; ad crepusculum sinimus: postea ad uesperã idẽ repetentes,similiterq; sequenti ac tertia die magnam permutationem reperimus. Sistitur.n. depastio,& capilli dũ raduntur,neq; ui trahũtur,resistunt & non euelluntur. Deinde sequenti die ex aceto præfrictis cataplasma apponimus,quoad bullæ assurgant,& cutis in superficie exulcereť. Bullas autem ubi diuiserimus, atq; ad duos dies aquositatẽ exceperimus,quæ ab ipsis ulceribus prodit,inde rusus eodẽ unguento utimur,ulceratis tñ locis parcentes,eosq; trãsgredientes: Sanos uero apprehendentes, eosq; deradentes,usq; ad crepusculum quiescere sinimus,quo idẽ repetentes multumq; confricantes,usq; ad septimum aut octauum id facere pergimus diẽ: quo sane tp̃e uidemus iam ab extremis alopeciæ non amplius tenues ut ante, & lanuginosos prodire pilos,sed robustiores, postea paulatim ẽt in partibus denudatis excrescentes,uicissimq; tenues & imbecilles deficientes. Contingitq; simile quiddã quale in ulceratis uidemus. In ulceribus.n. C cicatrix ab extremo initiũ faciens,postremũ in medio ulcere desinit,ac coit. Ita in alopecia partes pilosis uicinæ primũ conualescunt,& densæ pilis redduntur: q̃ uero in medio sitæ sunt, omniũ postremo pilos producunt. Si itaq; curatio hoc modo processerit,reliquis medicamentis nihil opus habebimus,sed uno hoc per multũ tempus semper utimur: ceditq; benigniter affectio, nisi omnino magna nuditas existat. Medio autẽ tempore, scalpturã †peracutum cælum assidue facimus. Aliquando etiã cuspide acuti spiculi cute pertusa, per fissuras ipsas sanguinẽ moderatè elicimus. Hæc his uerbis pręfatus Asclepiades,deinceps de rasura contra q̃ alii tradit: neq;.n. assiduè,sed per interualla,affectã partẽ radere iubet,ubi iã mediocriter dẽsi capilli in ea fuerint exorti: prodeuntes aũt iam,& adhuc tenues,rasura non dignatur. Cæterum post rasuræ factam mentionem,deinceps hæc uerba scribit: Quòd si uero remoretur capillorũ exortus, ad subscriptas compositiones confugimus. Sunt aũt tales. ¶Erinacii terrestris caput,aut corium ustũ, tritum,ac melle subactum,illinito. *Aliud.* Hippocampum marinũ & nitri parũ simul exure,adipeq; anserino admisto, loco nitro præparato,illine. *Aliud.* Thapsiam aqua maceratam illine. *Aliud.* Muscerdas aceto tritas illine. *Aliud.* Calami Cyprii folia in olla exurito,deinde resina pinus cineris plurimum excipito,& præscarificatæ alopeciæ imponito,ac obligato. Aut corticẽ siue coD mam arundinum eodem modo præparato,ampliusq; nitri parem cineris modum admisceto,& pice exceptis utitor. Est aũt non inualidum,sed plurimum efficax. Post hæc uero etiam muscarũ Asclepiades meminit, iubẽs q̃ plurima ipsarũ capita,mox ubi captæ sunt,nudis alopecię partibus affricari,atq; id maxime,ubi alopecia fuerit exulcerata. Etenim fert,inq̧t,muscarũ sanguinem irritata tunc per medicamenta,quæ ex nitro atque* aliis componuntur, nimirum, inquit, cum non mordeant hæc ipsa tantum, sed bullas etiam in eis excitent. † *Scalpro.* * *Al. ἁλῶν. i. sale.*

Quæ Soranus ad alopecias conscripsit.

Soranus aũt cum prædixisset, quædam quæ iuxta propriæ sectę ductũ digessit, meminissetq; eorum quæ Asclepiades scripsit,deinde sic hac uerborũ serie subtexit: ¶Quapropter ubi recẽs malũ est,primũ abstinẽtia ꝓderit,deinde simplex exiguus cibus boni succi,& irrigatio ex oleo dulci calido,& panis in cataplasmate, fomẽtaq;,& scalpturæ,& cucurbitæ,ac cerata. Vires itẽ reparentur. Inueterata aũt iã affectione,assidua rasura,& rubificatio ex sinapi,& frictiones pręscriptæ,ita ut in sequentibus diebus picẽ superlinas, aut oleũ cedrinũ. Proderit itẽ rubificatio ex affrictu foliorũ fici,aut cæparum,aut linteoli indici,aut pollici obuoluti,& post frictionẽ scarificationes. Quidam uero acus colligantes ita, ut cuspides ipsarum in eundẽ locum porrigant, per ipsas & cutẽ cõpungunt. Cæterum post rubificationẽ per defrictionẽ inductam, postq; scari

ficationẽ pharmaca cõueniũt ex alto euocantia ac transferentiã, metasyncritica Græcis appel E lata,tum illita,tum emplastri modo imposita. Eiusmodi autem multa particulatim existunt. Nã & cæpe tritum,& raphani cortex,utrũq; cũ melle emplastri more appositum ualet. Aut spumæ nitri pars una,rhois partes duæ,salis ammoniaci pars una:usta,& cũ acri aceto trita ad strigmẽtorum crassitudinẽ redigãtur. Scripta sunt & alia multa,inquit,apud Asclepiadem & Heraclidẽ Tarentinum,Elephãtidemq; ac Moschionẽ in libro de ornatu.Ex quibus sanè & ipse ea quæ ex Asclepiade præscripta uidisti, exscripsi,& alia item quædã,quorum deinceps mentionem faciã.

† Al. ptes duas.

¶ Adipis ursini † partem unam, cineris foliorum arundinis ustorum partem unam, squamæ stomomatis ferri partem unam:aceto & oleo ueteri subacta illine. *Aliud.* Stercoris felis aut crocodili.ʒ.viij,sinapis.ʒ.iiij,ex acri aceto. *Aliud.* Hordei usti & muscerdæ par põdus ex acri aceto. *Aliud.* Nasturtium & muscerdas, ueratrum album, piper, æquali mensura ex acerrimo aceto. *Aliud.* Sinapi & nasturtium,aut spondylium,usta,trita ex aceto illine. *Aliud.* Ranarum ustarum ʒ.xviij †:pumicis usti.ʒ.xij,alij xv:hĩc sinapis.ʒ.viij,nitri.ʒ.iiij,nucũ ustarũ.ʒ.xxiiij. *Aliud.* Pręstat & ceratum ex pipere,pirethro,calce uiua,& oleo myrteo.Oportet autem & partem affectã præfricare, uel per alcyonium ustum,donec morsum ꝑsentiscat: uel per erinacij marini usti cinerem linteolo inuolutũ,donec locus rubefiat.Alia pharmaca quæ partim mihi,partim præceptoribus meis,partim amicis medicis,in usu fuerunt.Pumice rubificatorio præfricato,ꝑfomentatoq;: & thapsiæ succũ,donec cutis eleuet,illinito:deindeq; fomento adhibito,cerato rosaceo utitor. *Aliud.* Foliorum ac radicis arundinis ustorum,pilorum ursi,adianti,adipis ursini,picis liquidæ, pilorum caprarum ustorum,cedriæ,oĩum octo par pondus accipe,liquidaq; cum aridis committe,& præfrictis adhibe. *Aliud.* Fici folia cum aceto donec lanugo prodierit affrica,deinde uerò herbæ,quæ Stœbe appellatur succum illine. *Aliud.* Ranas* paruas ustas pici liquidæ tepidæ insperge:deinde neq; prærasis,neq; præfrictis illine. *Aliud.* Spumę nitri.ʒ.iiij,stercoris muris.ʒ.ij,corticis arundinis ustæ.ʒ.ij:pice liquida excipito,& spleniũ formato,idq; prærasõ,ac cũ nitro præparato loco imponito,& ante biduum uel triduum non auferto. *Aliud.* Sinapis & stercoris felis æquas utriusq; partes,loco præfricto illinito. *Aliud.* Scarificato,ac sepiæ atramentum illinito:aut marrubium * uiride tritum illinito. *Aliud.* Sphæritidis folia torrefacta & cum aceto leuigata imponito. Appellatur autem sphæritis,cupressus, quæ sphæria ideſt pilulas, producit. *Aliud.* Nuces amaras unà cum putamine ustas, prærasis ex aceto & melle illine. *Aliud.* Erinaceorum marinorum testas ustas ex melle & aceto prærasis illine. *Aliud.* Alcyonium ustum & murium stercora cum porri succo illine. *Aliud.* Radicis thapsiæ drachmas quatuor,radicis chamæleonis ʒ.ij,uisco probe subacto excipe: & cataplasmatis modo impone, cũque exacerbatus æger fuerit,adime. *Aliud.* Foliorum arundinis græce ustorum ʒ.iiij, muscerdæ ʒ. ij, erinaceorũ ustorum drachmam unam,cum aceto trita illine. *Aliud.* Salis ammoniaci ʒ. j,nitri drach. unam: utrunque torrefacito,acetoq; rigata ter in die illinito, loco prius cum nitro præparato. *Aliud.* Amygdalarũ amararum tostarũ obolos tres, pumicis obolos ij,salis ammoniaci obolos tres,similiter illine ex aceto. *Aliud.* Piper,muscerdas,ueratrum album, æquali pondere, cum aceto & exiguo oleo illine. *Aliud.* Squamam stomomatis cum aceto & modico oleo illine. *Aliud.* Locum per pumicem proritato:& sulfuris,spumæ nitri,ammoniaci,singulorum æquas partes mistas cum aceto illinito. *Aliud.* Alcyonij drach.j,sulfuris uiui drach.† vj,muscarum ad ariditatem torrefactarum cyathum unum:muscas per se terito,itemq; sulfur: alcyonium uerò aqua coctũ una cum ficcis leuigato, felle suillo ac aceto uicissim affusis usquequo strigmentosum reddatur. Deinde axungiam à rotis derasam,& manu emollitam,ut emplastri forma cõfiat,misceto: & ꝑrasa alopecia ac rubificata,pharmacum ut optimum confidenter illinito. *Aliud.* Locum ubi detерseris,alicamque aceto irrigatam læuigaueris,addiderisque exiguum cyrenaicum liquorem, inunge. *Aliud.* Loco pręfricto ac scarificato caricas assatas cum passo cataplasmatis modo imponito. H *Aliud.* Passum illinito, ac deinde ferulam ustam inspergito. Quæ deinceps sequuntur duo pharmaca,admiranda sunt: & uerbis ei⁹,q̃ ea prodidit inscripta ad alopecias,caluiciẽ, raritatẽ capillorum ægre curabilem in capite,in mento,ac superciliis. Pilorum ouis unciam unam, radicis arundinis unc.vj,filicis cum radice quadrantem,ac unciæ dimidium,castanearũ hispidi corticis quadrantem, lanarum succidarum q̃ pinguissimarum sexuncem, capita muscarũ numero xxxvj †,muscas.v capitibus reiectis.Omnia in nouam ollã indita in furnũ mittito, deinde cinerem ipsorum terito.Sunto aũt tibi in uino aminæo prius trita ladani ʒ.vna, myrrhæ ʒ.vna:adiiciatq; olei ueteris sextans, & cedrini ʒ.vna,malabathrini sextans: deinde inspersis aridis tritis medicamẽtum sume:atq; ubi linteolo alopeciã præfricueris,deindeque aut cæpa,aut scilla uellicaueris,aut fici foliis lente excalpseris,pharmacũ ipsum illitu affrica.Lotoq; homini,in sequẽtibus diebus locũ † intẽto linteolo ualide cõfricato,cõtẽtus illitione usq; ad mẽses duos. Quòd si amplius in hac curatione perseueraueris,ẽt caluiciẽ ea persanabis. *Ad caluescentes præter ætatem remedium.* Adipis taurini insolati lib.unam,adarces unc.unã: succi thapsiæ sesquiunciã, alii unciæ dimidium habent:myrrhæ bonæ unc.unam,polytrichi lib.dimidium,callitrichi lib.dimidium, mẽbri asinini libram unam,splenis asinini lib.unam,ladani tantundem. Ego ladanum in uino

† al. drach.xij.

* al. λευκοὺς.i. albas.

* πράσιον. al. πράσον. i. porrum.

† Al. ij.

† Antiq.xxx.

† Al. ualido linteolo.

A vino pauxillo maceratũ contriui:adipẽ uero aquæ uapore liquefeci,deinde aſini membrũ aſſa
tum donec inſumatur radito:ſplenem uero cum callitricho,& polytricho in noua olla torrefa
cito:cõtuſiſq; quæ contundi pñt ac cribratis,oĩa gleucino aut ſabino excipito, & ante balneũ
vtitor,capite prius pectinato.Manifeſtũ uero eſt ꝙ eadẽ pharmaca ẽt ad menti pilos nõ enaſcẽ
tes conducunt. *Aliud.*Fęnigræci ſextarios iiij,ſeminis lini ſextarios.ij,ladani beſſem,ſucci aca-
ciæ ſexuncem,folii† malabatri ſexuncẽ,gallas numero xx,onychis aromatici ſextantẽ:calami † *μαράθρȣ. Le-*
Syriaci ſextantẽ,& vnc.dimidium,alii vnc.vnam hñt:bdelij ſextantẽ,myrti vſtę ſextariũ vnũ: *git Antiq.i.fę*
muſci,quem alii ſplanchnon,alij bryon aromaticum vocant, quadrantem:iridis aſtragalitidis, *niculi.*
alij Illyricæ,ſextantem.Singula per ſe contundito, ac per cribrum arctius excutito,& deinceps
vt pſcriptum eſt miſceto.Vſu uero expetente,pharmaci tertiam partem, aut quantum ſufficit,
in æreũ aut teſtaceũ vas conijcito,deinde uini Italici odorati tñ ut liquidum reddat admiſce-
to: atq; ita prunis impoſitũ, donec ſemel ebulliat, cũ lignea uirga agitato,aĩaduerſione habita
ne cõburatur.Poſt uero illines,ægro cũ medicamento in aquã deſidere iuſſo, ſenſimq; in ſolio
ſedenti affricabis,ac pro more capite ex aqua perfuſo pharmacum ablues.Deinde aũt ſtaphidẽ
ſylueſtrem per ſe tuſam ac cribratã,quatuor diebus illitionis pharmaco admiſcebis, ſimiliterq;
B coques:eodemq; modo illines,parce tñ ac caute,ne in oculos deſtillet.Vnguento aũt a balneo
uteris,olei myrtei libra una,cum ladani triente contrita.Conſtans,& certa eſt pharmaci huius
facultas,neq; citra effectũ dilabitur. *Aliud ad eadem.*Pericalamitidis vnc.i:myropiſſoceri,† ſor- † *Additur in*
des eius videlicet q̃ a pilis,utriuſq; vnciæ* dimidium:adipis infantis informis libram unam:ſuc *textu ἀποτρα-*
ci foliorũ dionyſiaci tenerorũ,ſucci foliorũ ladonidis tenerorum,ſucci callicereos,ſucci herbę *γοπωγώνος.*
verbenacæ,ſucci foliorũ arũdinis,ſingulorũ cyathos† iii:cynomori,erinaciorũ marinorũ uſto * *Al. libræ.*
rũ,vtriuſq; ſextantẽ,aut amplius, ſi melius reddere pharmacum uelis:acanthionis terreſtris co † *Antiqui, &*
riũ uſtum.Hæc oĩa ad plures dies in pila plũbea terere oportet,donec oĩa probe læuigata uniã *græc.cod.iij.s*
tur,atq; ẽt donec a pila quippiam detritum eis accedat.Vtere loco acriter ex crudo linteolo ex
lino præfricto,ac deinde,cum althææ ſiue hibiſci radice deterſo,illinito.Hoc pharmacũ eo mõ
ſcriptũ reperit Claudianus amicus nr̃ in libello,ex mẽbranis contexto, eo qui pharmaco uſus
fuerat uita defuncto.Multi aũt faciebat eius poſſeſſionem,ꝓpea ꝙ duos quoſdam calueſcere iã
incipientes ex eo curatos conſpexiſſet ita,ut neq; ulterius caluicies progrederetur: & ꝙ denu-
datus locus pilis denſus euaſerat:ad hæc,ꝙ ſymbolice ſcriptus erat. Nos hoc nacti, ſingulatim
conſiderabamus quid tandem ſingulis ſignaretur,cumq; iam hoc iam aliud mente concipere-
C mus,per magnã experientiã tandem nos ueritatem reperturos ſperabamus.Verum in præſens
quidem ſit poſteris ſcriptũ, ſcripturi ẽt in poſterum ſi quid experiẽtia cognitum repererimus.
In præſens aũt pericalamitidem,arundinis corticem dici putamus.Nam & aliàs ipſum eiuſmo
di affectionibus conuenire ſcimus,maxime uſtum,nouimus item alios ſcriptores ex eiuſmodi,
pharmaca compoſuiſſe:quapropter credibile eſt,qm̃ cortex arundini circum adhęret,pericala
mitin ipſum appellari.Poteſt aũt ẽt id,quod ab aliquibus limneſtrum, ab alijs adarce, & adar-
cium dr̃,pericalamitis appellari,propterea ꝙ arundinibus adnaſcatur.At uero myropiſſocerũ,
picem,& ceram dici æſtimamus,unguento quopiam ad huiuſmodi affectiones congruenti eli-
quata,ueluti eſt gleucinum,& laurinum,nardinum,lentiſcinum,ſeſaminum, & cedrinum.Cæ
terum† barbæ hircinæ ſordes ſtatim nobis uiſæ ſunt de ladano dictæ eſſe:nã ad has affectiones † *ἀποτραγοπω-*
conuenire in confeſſo eſt. Et ſanè generatio eius circa mentum hircorum in quibuſdam locis *γώνος.*
contingit,quod ipſum,& Rufus Epheſius per hos uerſus indicat. † *Al. ex anti-*

† Ladanum Eremborum reperitur,& alterum in aruis *qua traſlatio-*
Caprarum circum* barbas.Nam pabula capris *ne. Aliud autẽ*
Florentis ciſti ſummæ gratiſſima frondes. *ſane per terrã*
D Iſtius uero lanuginis unguen inhæret *errans ladanũ*
Caprarum hirſutiſque genis,atque undique coſtis. *inuenies.*
Non adeo id morbis prodeſt,ſed ſpirat odorem. * *Mentum.*
Eximium: quare præſtantia pharmaca miſcent
Plurima,Eremborum & tellus fert qualia campis.

An quidẽ igitur hoc ſolũ ladanum is,qui pharmacũ cõpoſuit,inijcere iubet, nõ ſatis manifeſtũ
eſt:poſſibile eſt aũt per unam ſpeciem totum genus ab eo deſignari. Porrò infantẽ informẽ vr̃
mihi urſæ dixiſſe.Vrſam.n.parere,aiunt informem quandam uelut carnis molem, uerum poſt
per linctum matris aĩal formari ac effigiari. Dionyſiacũ aũt,vitem mihi dicere uidetur,quam-
quam & de hædera dici poſſe aliquis opinari queat.At uero ꝙ ladonidem laurum appellet,ne-
mini puto dubium eſſe.Calliceros aũt fęnumgræcum appellare uidetur: nominatur autẽ hæc
planta apud nos in Aſia Aegoceros. Cynomorũ deinde rubum canis veriſimile eſt dici.Acan-
thiona autem poſtremum terreſtrem,erinacium terreſtrem appellatum ab eo exiſtimo.

De defluuio capillorum. *CAP. 2.*

A.l.4. c.7.t.1. c.3.fol.506.a ESt,&' alia pilorum affectio,quæ ad raritatem cutis,inopiamq; ſuſtantiæ pilos generãtis con
ſequitur. Quapropter etiam curatio hoc modo læſorum, non eundem ſcopum quem alo-
peciæ

peciæ habet. In alopecijs.n.ut uitiatus humor consumatur, intentionem summã ac primarium E
scopum habemus: in his uero, ut capitis habitum roboremus, & boni succi allationem procuremus, cutemq; ad dẽsitatẽ ac raritatem moderatã reuocemus. Quã ob rem sane ad pharmaca humectantia aliquid moderate adstringens admiscere oportet, quale est ladanũ, qđ utraq; in se moderate complectitur, quæ ad hoc symptoma conueniunt, caliditatẽ uidelicet mediocrẽ, & adstringẽdi uim iuxta eandẽ proportionem: ꝑꝑ hoc itaq; oleo mistum, quo illiniri possit, symptoma siue accessionem defluuij capillorum sistit. At uero manifestum est capitis frictionẽ necessario huius pharmaci usui præmitti, & multorum pilorum ablationem, aut si anni tꝑs id fieri permittit, perfectam ablationem. Ita.n.in affrictu & illitu robusta, & calida reddetur cutis, & moderatã dẽsitatẽ acquiret, eam uidelicet, quæ scđm naturam est. Consueuit aũt hæc circa pilos oblæsio sæpe ijs, qui ægrotarunt accidere: raro aũt citra morbum. Et magis sane uictu uires reficiẽte atq; salubri, opus hẽt: multiq; citra medicamentum perfecte sanati sunt, atque id breui. Composuerunt tñ medici eius gratia pharmaca moderatam densitatem cuti inducentia, ita tñ ut ne simul eam refrigerent: quæ.n.uehementer adstringunt, oĩa ẽt refrigerant, & alimenti influxum reprimunt, ꝑꝑ cuius inopiam capilli defluunt. Intentio itaq; medicamentorum est sanguinem affluentem non solum nõ præpedire, sed ẽt prolectare, cogere aũt sensim & adstringere rarefactam cutem. Tale aũt spontę naturæ est ipsum ladanum, quod quia ceræ similẽ compagem hẽt, largo aliquo cõuenienti liquore indiget, quo capiti illini possit. Præstat igitur hmõi liquorem similem ladano esse, hoc est ex contrariis facultatibus mistum, attractoria nimirum, & coactoria. Nequaquam ergo oleũ Sabinum, aut vetus, aut Cicinum ad hanc rem aptum fuerit, sed in Iberia, aut Hispania, aut quocunq; tandem appellare uelis, natum: hẽt.n.& adstrictorium quippiam, atq; amplius adhuc eo lentiscinum, sponte naturæ tale existẽs, quale est ipsum ladanum. Quare neq; expertus sum, neq; mente concipere possum, ullum pręstantius pharmacum fore ad defluos capillos, q̃ est, quod ex ladano & lentiscino oleo permistum constat. Manifestum aũt est, ꝙ raso quidem cuipiam, crassius admouere medicamẽtum oportet: ad ipsam uero cutem præsectos & attonsos hñtibus pilos liquidius: ꝙ.n.comam alere non oporteat priusq̃ quis curetur euidens puto. Quòd si uero large defluant capilli, & coniectare possis multam raritatem cutis capitis factam, non ineptum fuerit in præsens myrteum oleum pro lentiscino ad ladanum admiscere. Licebit ẽt aliqñ unguentum nardinum adhibere in ætate frigida, & tꝑe hyemali. Bonum aũt pharmacum ad hæc est diuitum fœminarum unguentum, quod Romæ uocant Foliatum. Non minus aũt eo commodum est, immo magis, qđ appellãt Spicatum. Quare cum G
his uel solis diuites ungi iubeto, & cum optimo nardino. Ladanum uero in duplo uase liquefacito, & liquefacto vna cum nardino ex prædictis pretiosis unguentis quodcunq; ad manũ fuerit admisceto. Atque hęc quidem medicamenta mihi suffecerunt una cum refectoria ac salubri diæta, quæ in plerisq; ẽt sola suffecit. Composuerunt autem, ut dixi, quidam ex prioribus medicis pharmaca ad defluos capillos, in quorum relatione, ubi inuicem dissentiant exponam. Primum autem referam compositiones ab Hera scriptas, quarum priorem quidem laudo, posteriorem uero curiosam, & præter rem auctam existimo. De priore uero ita scribit.

Compositiones pharmacorum ad defluos capillos ab Hera scriptæ.

Heras in ferula duo subscripta pharmaca hẽt, iuxta hanc ipsam dictionis ipsius seriẽ, ad hoc ut capilli in capite ne defluant: Ladanũ in uino austero rigatũ terito, & oleo myrteo ac uino uicissim affuso ad mellis crassitudinẽ redigito, ex eoq; ante & post balneũ caput illinito. Præstat aũt & polytrichon, qđ quidam adiantum uocãt, dimidia ladani portione adiicere, & cum myrteo aut nardino uti. Hęc de priore cõpositione locutus Heras, deinceps hęc scribit. ¶ *Compositio olei ad defluos capillos, quæ & nigros eos facit.* Intra calendas, & Idus Iulias, nuces uirides centũ tundito, eisq; olei † primarii * sextarium j ℥ affundito, & aluminis liquidi lib. iii. Hęc simul in uas H
nouum testaceum ꝑmadefactum indito, id ipsumq;, q̃ diligẽtissime oblitum in loco neq; humecto nimium, neq; calido reponito, & ꝑ mẽses tres sub terra situm finito: deinde auferto, oleoq; utitor. Hæc ipsa secundi pharmaci est descriptio, quę plus q̃ cõuenit ipm pharmacum adstringens reddit. Qua ꝑꝑ ut uehemẽtẽ adstringẽdi uim ipsius corrigeret is, qui primus hoc pharmacum cõposuit, defodere, ac uelut putrefacere ipsum iussit, inde nimirum magis tenuium partiũ reddere in eo cõmista conatus. At uero tale pharmacũ in tꝑe, regioneq;, ac natura corporis, calidis cõmodũ fuerit, adeo ut in contrariis nõ tutũ sit tali uti. Etenim ꝑfrigeratas eius usu mulieres uidi, ut inde in grauedinẽ, ac raucedinẽ, defluxumq; a capite ad pulmonẽ delaberẽtur.

Quæ Archigenes ad defluos capillos conscripsit.

Archigenes in primo libro pharmacorum secundum genus, ad defluos capillos in hęc uerba scripsit: ¶ Ladani & absinthii ęquales partes, & iuniperi baccas .x. tritas in linteolũ illigato, & in oleo per dies .v. macerato, ex eoq; caput illinito: & neque capilli defluent, neque furfures habebunt. Aut dum capillos pectis, adiantum cum myrteo, aut rosaceo oleo adhibeto. Aut adianti, myrti nigrę, ęquales partes, gallę duplum, cũ oleo ueteri, aut lentiscino, aut myrteo, ad mellis crassitudinem redige, ac utere. Aut thus, & mysi, & gallam, & adiantum, ęquis partibus cum

† Al. boni libram j s.

* *ἐλαίυ, πρωτείυ, forte προτρόπου. erat oleum protropum sicut & vinũ, quod sine expressione sponte defluebat, alias lexiuium oleum nocatum, quamquàm etiã προτεῖον põt esse vocatũ, quod prima expressione manabat etenim Plinius, Columella cæteriq. geopõnici, in oleo faciẽdo tres pressuras fieri solitas docẽt, quarum prior oleũ omnium optimum reddebat: possumus etiam pro oleo primario intelligere, quod ante tempus maturationis ex oleis immaturis conficiebatur.*

vino

A uino maris experte ad mellis ſpiſſitudinem in ſole terendo redige. Aut molliter cocta donec nigreſcat, deindeq; cum oleo veteri, aut lentiſcino, aut myrteo miſta, in vſum adhibe. Aut braſſicam aridam tuſam cum aqua impone. Aut loti radicem eodem modo.

Quæ Cleopatra in libro de ornatu ſcripſit.

Quæ a Cleopatra in libro de ornatu ſcripta ſunt, illius ipſius uerbis ſic hn̄t. ¶ *Ad capillorum in capite generationem.* Arundinum tenellarum radices ubi contuderis ſuccum exprimito, muſcasq; ubi ſiccaueris, in pulticula miſceto: ſimulq; vrſinum adipē, atq; oleū cedrinū, ubi in vnū triueris, atq; una miſcueris, ad illinēdum exhibeto. Quo uero odorem obtundas, uinū, aut paſſum affundito. *Aliud non longe præcedens, his verbis conſcriptum.* Quod capilli enaſcantur, lini ſemē ſiccū una cū lini ſtipula exurito, tritūq; cū oleo ſeſamino illinito. *Aliud paulo inferius ſcriptū hoc modo.* Ad defluos capillos, terrā cimoliā ſolidiſsimā uino auſtero, & mororū ſucco tāto, quātum cōbibere pōt, rigato, ciq; hyoſcyami tenuiſsime triti acetabulum adijcito, indeq; paſtillos formato: quos in umbra ſiccatos in uas figulinum nouum reponito. Vſu uerò poſtulante, aqua diſſolutos illinere iubeto. Deinde cū locus exaruerit, abluat, Quinto die id ipſum facito. Facit itē ad faciei, & colli impetigines. ¶ *Aliud capillos augens cito, denſansq; ac denigrans.* Ladanū cū
B oleo, & uino dulci læuigatū ac ad mellis craſsitiē redactum præfrictis illinito. Non longe quoq; poſtea aliud pharmacum ſcriptum eſt his uerbis. ¶ *Ad defluuium capillorum* † *citra morbum accidens.* Braſsicam aridam tritam ex aqua impone, aut loti radicem eodem modo. † *Antiq. Ex morbo.*

Quomodo Comptoria ab Exornatoria medicinæ parte differat.

Cōptoriæ quidē ſcopus eſt, vt pulchritudinē acquiſititiā inducat. Exornatoriæ uerò medicinæ partis, ut quicquid ſcd̄m naturā eſt, id oē in corpore cuſtodiat, ad qd̄ conſequit̄ ēt naturalis, pulchritudo. Indecoro.n. aſpectu eſt caput alopecia uitiatū, uelut ēt oculi pilis palpebrarū denudati, ſimiliterq; ſuperciliorū pilorum defluuiū. Non ſolum uerò ad pulchritudinem, ſed multo prius ad ipſam partium ſanitatem huiuſcemodi pili conducunt, quemadmodū in libris de uſu partiū eſt demonſtratū. Quid attinet aūt dicere de lichenis, aut pſora, aut lepra, cum præter naturā talia exiſtāt? At uero faciei colorē per pharmaca nitidiorē aut rubicundiorem facere, aut pilos capitis criſpos, aut fuluos, aut nigros, aut quēadmodū mulieres ſolent in longitudinē auctos, hæc ipſa, & quæ hmōi ſunt, cōptorij maleficij exiſtunt, non medicæ artis opera. Verū ꝑ ꝑ ſocietatē quandā, quā cum illis hn̄t, qn̄q; ad regiarum fęminarum, atq; adeo ipſorum Regū imperium, etiam comptoria adiungimus, ut pote cum his negare non liceat, docendo tn̄ compto
C riā ab exornatoria medicinę parte differre. Quapropter uiſum eſt mihi ea, q̄ Crito ſcripſit pharmaca capillos conſeruantia, eoſdemq; augentia, ex primo illius de ornatu libro ſubſcribere.

Quæ Crito ad conſeruandos ac augendos capillos ſcripſit: Itemq; quæ à defluuio ipſos præſeruent.

In primo libro Exornatoriorū ſtatim in principio poſt præfationē Crito hæc uerba ſcripſit: Ad conſeruandos itaq; capillos ſubſcriptis cōpoſitionibus utendū eſt. ¶ *Heraclidę Tarentini conſeruatiua Capillorum.* † Phernij florē anemonesve cū oleo tritū illine, idē ēt eos denigrat. † *Anemones florē.* *Aliud.* Ladanū uino auſtero maceratū ac tritum oleo myrteo excipe, eoq; pilos ante balneum ſubline. *Aliud.* Verbenacam rectā appellatā una cum radicibus arefactam contundito, & per anguſtiſſimum cribrū cōcernito: deinde oleo admiſto, ut ſtrigmēti craſſitudinē accipiat, in uas æreū reponito: atq; ubi computruerit, pro oleo ſimiliter utitor. *Aliud.* Ladani partes duas, polytrichi qd̄ quidā adiantū appellant partē .j: uino & oleo myrteo excipe ac utere. Nos aūt pro myrteo, nardino uſi ſumus. ¶ *Aliud, quod ipſum & ſubnigros reddit.* Baccarū myrti nigrarum quadrantē, ladani tātundem, diſſoluta cū acaciæ fructus, hoc eſt ſiliquarū ipſius ſpinæ appellatarū, decocto, cōtere: atq; ubi limi craſſiciē acceperint, nardino, aut myrteo aut aliquo alio hedyſmate .i. odo-
D rato unguento, excipe. ¶ *Aliud Vnguentum conſeruans pilos, quod ipſum etiam ſubnigros reddit.* Baccarū myrti nigrarum ſextariū i, ſeminis apij ſextariū .i, ſeminis betæ ſextarium .i, uirgultorū myrti ſextariū, adiāti ſextarij dimidū, ladani tātundē, uini nigri ſextarios vj: uſq; quo penitus diſſoluant̄ coquito: atq; ubi tertia pars ſuperfuerit, olei cuiuſdā, aut hedyſmatis .i. odoriferi unguenti, ſextarios .ij. aut iij. addito, rursūq; coquito. Vbi uero bis aut ter ebullierit, liquorē exprimito, ac diligenter ꝑ ſaccū excolatū in hydriā recondito. Vſu uero expetēte † in ꝑraſis penitus ⁊ utitor, illitis ex eo bis per diē capillis. † *Al.* χινῶν παντελῶς, i. omnino commouēs. *Aliud.* Paſſi cretici ſextarium j, ladani unc .i, corticis nucū pinearū uſti ſextantē, polytrichi uſti unc. * i, adipis urſini librā i, ſucci betæ cyathos .iii. Ladanū & paſſum donec cogant̄ in unā cōpagē coquito, deinde reliqua iniicito, & ſublato in uas plumbeum ſeruato. * *Al. ij.* Vſus autem tempore, quantum ſufficit in quocunq; uelis ſuaueolente unguēto diluito. Vſus eius debet eſſe quotidianus. Quidā uero raſo capiti pharmacū illinerūt nulla re dilutum. *Aliud.* Ladani unc .i, paſſi ſextariū j: corticis nucum pinearū uſti .ʒ.ii, alii ſeſquidrachmam, habent, ⁊ alij cyathos .ii, uel ſeſquicyathum: ⁊ ſpongiam marinam uſtam tritam unam, *panniculi Cilicij uſti triti cyathos iii, polytrichi uſti triti cyath .ii, adipis urſini lib .1. coquito & apparato, ut dictū eſt. * μέλανος. ¶ *Aliud quod pilos conſeruat, & defluentibus quoque auxiliatur.* Seminis apii ſextantē, betæ ſeminis ſextantem, callitrichi ſextantem, thuris ſextantem, nuces iuglandes numero .xv,

ladani

ladani sextātē, corticis nucis pineæ lib. j. Omnia in nouā ollā coniecta, & cū argilla probe obturata, in balnei fornace assato: deinde extracta terito, & adiecta adipis vrsini libra una subigito, & in pyxide iliceas aut ciprinas reponito. Vsu uero expetente, quātū satis videbiť ex pharmaco accipito, ac quocūq; uelis hedysmates i. odorato vnguines conquassato, ex eoq; caput bis in die illinito. Quidā uero ubi caput ēt abraserint, medicamēto excepto adipe vrsino illinunt. ¶ *Aliud ad Caluiciem, quo vsus est Andromachus iunior.* Leporū uētres sex accipito, probeq; siccatos in testaceo uase torrefacito: ad eosq; baccarū myrti quadrantē, & uirgultorū eiusdē tātundē, cōijcito: indeq; adiāti quadrantē addito, acaciæ succi tātundē, fructuū canis rubi tantūdē: oīaq; simul attētè torrefacta tūdito, ac ꝑ angustū cribellū excernito, deinde adipis ursi † li. j., ac phocæ tantundē, subigito: sublatumq; pharmacū in pyxidem plumbeam recondito. At uero ubi usus tps instīterit, quocunq; uelis hedysmate, ipsum diluito, ac utitor. Atq; de his quidem hactenus. E

† *Al. vnciam vnam.*

De Tincturis capillorum. CAP. 3.

CVm vero post præscripta pharmaca Crito alia quædam scribat, quæ quidem cōseruationē capillorū promittunt, verū primum ipso opus est ut tingant ipsos, quo siue nigri, siue flaui reddantur, † visum sane est mihi in principio ea relinquere, cū oīa talia manifeste comptorij generis existant. Quandoquidem aūt haud scio, qūo dogma cōe inoluerit, vt uetulæ fœminæ capitis capillos denigrent, tanquam turpe sit canos hrē: atq; hoc ipsum ēt masculis est visum, qui turpes spectaculum esse aiunt, aniculam uxorem cano capite hrē: quæcunq; quidē præ delicijs se ipsas ornant, harum nulli tale quippiam a me petenti exhibui: Quæcunq; uero magis uenerādę, ut notā effugerent, tum maritorum suorum importunitatē uitarent, pilos suos nigros aliquo modo reddere cupierunt, neq; ex adstrictoria ui nigrorem inducentiū oblædi, illis consului cedriæ usum, ita ut tribus aut quatuor horis ante balneum illinirent, & postea detergerent, idq; ꝑ quatuor aut quinq; dies facere pergerent. Ad hoc. n. ꝙ nihil lædit, amplius ēt cōmoda est eis, quæ facile a frigore offenduntur, nimirum pharmacum existens cedria quod abūde calefactet. Oportet aūt ipsam citra olei admistionem adhibere capitibus uehemēti reficcatione, & calefactione indigentibus, quibus, s. humida, & frigida intemperies per se inest: alijs uero oleo mistū adhibere pharmacū oportet. Quin, & defluentes capillos corrigit, & non defluentes auctiores reddit. Cæterum odorem eius uitent delicatæ mulierculæ, qui sane iniucundus est iis, q̄ sustinēt ad consuetudinē usus peruenire. Porrò in Asia apud nos agrestes mulierculæ mōtana incolentes, non cedria solum illinuntur oleo permista, uerū tum corpus uniuersum, tū caput inungunt. Quin ēt picem liquidam cum oleo eodem modo permistā, ad radices capillorū capitis illinūt: vocantq; hoc cōpositum pharmacū pissēlęon, hoc est oleum picatum, quod oīno aliud est ab eo qđ pissanthos hoc est flos picis, appellatur, quod ipsum liquidæ pici incūbit, & superstat, tenuium magis partium q̄ ipsa pix existēs, tum compage, tum etiam facultate. Hmōi itaq; pharmaca tarde canescere faciunt, nulla utentium oblæsione: at uero quæ ex austeris, & acerbis cōposita sunt, magnopere lædunt. Cæterum materiam ex qua confiunt hæc, adstringentis qualitatis ac facultatis existētem, ēt quippiam tenuiū partium hrē oportet, quo non in superficie tm̄, sed & in profundo cutem permutent, usq; ad locum radicum capillorum progrediēdo. Atq; hæc quidē est Methodus componēdi ea. Habes aūt in simplicium pharmacorum tractatu particulatim materias ipsorum, in quibus facultates & qualitates earum dictę sunt. Quapp ex illis tum ea, quę iam a prioribus composita sunt iudicare, ac qualí nam vi prædita sint inuenire potes, tum ēt per te ipsum de integro noua componere. Vtile aūt hoc est & ad cognitionē affectionum, quas iam incurrerunt aliquę mulieres, & ad futurarum pręnotionem, pręsentiumque sanationem. Non solum. n. in periculo uersatas sæpe scio fęminas, sed & mortuas, ex perfrigeratione capitis per hmōi pharmaca inducta. Læsio autem eis maxime accidit, aliquando quidem in stuporem attonitum, aut comitialem, aut ueternum, aut soporem profundiorem, aut animi apprehensionem, s catalepsin Græcis appellatam, s delabentibus: aliqn̄ uero destillationibus solutu difficilibus capiuntur, ut ante q̄ soluantur, pulmones male habere incipiant, exindeque tabes consequantur. Offenduntur autem citius quæ frigidius temperamentum capitis hn̄t, tardius vero quæ calidius: frigidæ enim particulæ frigidis affectionibus, calidæ calidis, facilius corripiuntur. Atqui periculum minus subeunt, utpote, cum a minore causa lędantur, quæ frigidius temperamentum hn̄t: at uero calidę, propterea ꝙ ęgre & uix tandem a frigidis causis lædi pn̄t, cum sane a magnis causis fuerint exuperatæ, maiorem læsionem incurrunt, quæ cōi & vniuersali rationi subiacēt, in Aphorismis ab Hippocratæ relatæ, [a] ‖ In morbis minus periculū subeūt ægrotantes, quibus congruus naturæ, ætati, habitui, ac tempori, adfuerit morbus, q̄ quibus nihil secundum hæc ipsa congruerit. F G H

† *Antiq. Omisit autē, vt mihi videtur hoc in principio dicere, quando sunt omnia huiusmodi euidēter cosmotica.*

A 2. Apho. 34. Ext. ord. 17. c

B † Quidam veteres g. cod. caput hoc a superiore distinctum non habent.

C * *Al. tingentibus,*

D † Al. Aeoliā capparim tritā. Al. folia capparis trita.

[b] † *De Pharmacis capillos* [c] *Denigrantibus, * Archigenis.*

Paulo ante dixi, ꝙ nō ex mea scīa medicus eiusmodi pharmaca contrectat, uerum cū regiæ aliqn̄ fęminæ, q̄bus minime negare licet, nigros aut flauos capillos reddere expetāt, eā sane ob rē ēt Archigenē puto, quāquā honestissimū uirū, de illis scripsisse in hæc fere uerba. ¶ *Denigrant capillos hæc.* [d] † Radicem capparis tritā s cum muliebri lacte, aut, ut alijs placet, asinino, ad tertias coquito,

A. l. 4. f. 7. r. 1 c. 19. 10. 509. c

A coquito,& ad noctē pro cataplaſmate imponito. Aut urina canis in quinque aut ſex dies adſeruata lauato. Aut corticē radicis * ilicis,donec mollis fiat coquito,eumq́; cataplaſmatis mō imponito,cū aqua uero decocto lauato. Aut quod in † phernio intrinſecus nigrū eſt,cū oleo myrteo tritum affricato. Aut ſpumā argenti,cimoliam,alumen liquidum,pari mēſura, prælotis, & ſiccatis capillis in noctē illinito,& betæ folijs ſuperne obligato. Aut ſelinuſiam terram,argenti ſpumam,calcem,cum aqua ad mellis craſſitudinē redige: & ubi liquido lixiuio prælaueris, capillū uiciſſim inunge, ſimiliterq́; betæ folijs impoſitis obligato: mane uero excuſſos capillos applanato. Aut abſinthij,oſſiū palmarū ſyriacarū,fabarū ægyptiarum,oīum vſtorū cinerem pari mēſura cū uino Mendeſio ad ſtrigmēti craſſitudinē redigito,& cerato myrteo liquido admiſto affricato. Aut corticis ſalicis ſuccū cum oleo affricato: ſumme denigrat. Aut nodos ad racemorū ſimilitudinē ex arbore nuce enatos ex oleo coquito,& bitumine liqdo admiſto utitor. † Poſt pdicta ēt hæc Archigenes adſcripſit: denigrāt barbā,Suber aridū,& plumbū uſtum, cū betæ crudæ ſucco mellis ſpiſſitudine illita: finito uſq; ad prandiū,deinde abluito. Aut ferri retrimentū ac plūbū in aceto cocta ad tertias,illine citra oleū. Poſt hæc Archigenes ex cōptoria dānata arte accepta hęc ſcripſit: fuluos aūt reddūt capillos lupini crudi cū aqua,& nitro illiti. Hęc

B de flaueſcētia. De criſpātibus aūt capillos dicit: Criſpos aūt reddes capillos,ſi ſpuma ſalis cum myrrha cōfricaueris. Aut ſucco carpaſi illine,& manebūt criſpi ac nigri. Aut myrti baccis,ac betæ ſemine ęquali pondere cum oleo tritis utitor. Aut aſphodeli radicē mero illine. Aut lupinorū cortices ac parū nitri in aqua ad quatriduū macerato,ac utitor. Horum pharmacorū mētionem ob id feci,vt oñderem neceſſario quoſdā ēt honeſtiſſimos uiros talium ſibi cōptoriorū experientiā parare. Qñ.n. Archigenes hæc ſcribere non eſt ueritus,multo amplior venia Critoni dāda eſt,qui in Imperatoriis ædibus eſt medicatus. Apparet aūt & Heraclidē Tarentinum multa & probata pharmaca cōptoriæ ſpeculationis ſcripſiſſe,quanquā nondum tantæ deliciæ fœminas occuparant,quantæ nunc ſunt. Verū Heraclidę,& Cleopatræ,& aliorū quicunq; poſt ipſos interiecto tpe medici fuerunt,pharmaca oīa Crito coaceruauit: ad quē ſane remitto eos qui qūo capilli nigreſcāt,aut flaueſcant,& alia hmōi, diſcere uolunt. Scripſit enim quatuor de ornatu libros,qui in oīum manibus uerſantur. Quid igitur ego nunc ipſa fruſtra traſcriberem, cum poſſint ex illo diſcere,qui adeo ea cognoſcere uelint? In primo quidem libro omnia quæ ad capillos pertinēt ſtatim in principio ſcripta ſunt,reliqua uerò deinceps iuxta propriū qđq;, ordinem. Quo itaq; facile inuenire queant ſingula taliū pharmacorū abſq; longa inueſtigatio-

C ne, uiſum mihi eſt capita ſingulorum librorum indicare. In primo itaq; libro capita hæc ſunt.

PRIMI libri Critonis de ornatu capita. Conſeruantia capillos. Augentia capillos. Præſeruantia capillos. Tincturæ canorū. Tincturæ flauos,& auricolores capillos reddētes. Smegmata capillorū. Illitiones præſeruantes. Faciem erugantia. Illitiones faciem nitidam reddētes. Cataplaſmata faciem nitidam reddentia. Superciliorum illitiones. Supercilia denigrantia. Oculorum illitiones. Illitiones ex ſtibio. Ad graueolentiam narium. Dentifricia. Manducationes. Ad fœtorem ſub alis affrictiones. Manducationes ad fętorem oris.

SECVNDI libri capita. Quæ nigredines colli repurgent. Illitiones ad exudationes ſub alis. Illitiones mãmillas cōſeruātes. Ventrē purgantia. Smegmata manus nitidas reddentia. Ad nigredines a partu. Ad rugas a partu. Ad fiſſuras a partu. Illitiones ad eminētes umbilicos. Quæ pueros impuberes cōſeruāt. Quæ uirginitatē cōſeruāt. Ad humectas, & frigidas mulierculas. Ad cicatrices nigras. Depilatoria pilorū. Smegmata attenuātia oīs generis. Illitiones capillos abolētes. Smegmata totius corporis. Repurgatoria nitorē inducentia oīgena. Cōſperſiones aromaticæ ueſtiū. Odoratæ tincturę ueſtiū. Aſperſiones thalamorū & ambulacrorū. Suffimentorū oīgenorū cōpoſitiones. Illitionū & unguētorū oīs generis cōpoſi-

D tiones,uidelicet amygdalini,balanini,nucū,ſeſamini,myrtei,lētiſcini,laurini,roſacei,gleucini melini,ęnãthini,ſampſuchini,telini,ſuſini qđ aliqui crininū hoc eſt liliaceū appellāt,cicini,irini,narciſſini,phęnici,cyprini,crocini,nardini,amaracini,hedychroi,mendeſij,malabathrini.

TERTII libri Critonis capita. Ad furfures oīgenos. Ad capitis eruptiones. Ad achoras,hoc eſt ulcera manātia. Ad pediculos & lēdes. Ad alopecias. Ad ſcabioſas faciei affectiones. Ad lētigines. Ad maculas a Sole ꝓuocatas. Lotiones faciei. Ad ſtigmata. Ad liuentia. Ad ſugillata. Ad varos. Ad puſtulas nocte erumpentes. Ad mēti tubercula. Ad menti impetigines,īpetiginū illitiones. Epithemata excoriatoria. Emplaſtra uiridia,q̄ ab excoriatione īponunt. Emplaſtra alba ad cicatricē īducēdā. Pharmaca emolliētia,q̄ impetiginibus affricāt.

QVARTI libri capita. Ad alphos,id eſt uitiligines nigras & albas. Ad cicatrices nigras. Ad leucas,hoc eſt uitiligines altius inſidētes. Ad lepras. Ad ungues ſcabioſos. Ad pruriginoſas affectiones. Ad tubercula parua pſidracas Græcis appellata,& ad excoriata. Ad ſerpiginoſas affectiones. Ad ſcabidos. Ad thymos,uerrucæ genus. Ad penſiles uerrucas. Ad formicarias,latiores ve verrucas. Ad umblici inflationem. Ad inteſtinorum delapſionem. Ad hydroceļas. Ad apellas. Ad procidentes anos. Ad chimethla,hyemis tempore oborta ulcera. Ad rimas pedū. In his quatuor libris Crito diligētiſſimè omnia fermè exornatoria pharmaca ſcripſit,

* πρίνου quidā tamen ἐρινοῦ.i. caprifici.

† *Anemone.*

† *Additur ex antiquis. Denigrantis pilos barbæ, Archigenis.*

ſcripſit,appoſitis ẽt comptorijs,quę ſpuriam pulchritudinem,nõ uerã inducunt:quãp̃p ẽt ego E
ea relinquam,ſolumq́; mentionem eorum faciam,quæ pulchritudinem ſcd̃m naturam conſeruant.Quanq̃.n.vel maxime cognita habeam ſmegmata corpori nitorem inducentia,itemq́; q̃ in uirginibus mãmillas conſeruant,& quæ impuberum puerorum teſticulos ad multum tẽpus paruos conſeruant,ſimiliter,& quę pilorum exortum cohibent, verecundor tñ eiuſmodi ſcribere,atq; multo magis eas,quas Crito tradidit conſperſiones ueſtium aromaticas, odoratasq́; veſtium infectiones,& aſperſiones thalamorum,ac ambulacrorum:ſuffimentorum item oĩs generis uarietates,illitionumq́;,& vnguentorum.Extra.n.medicinæ documenta talia exiſtunt. At uero ubi decoris ſecundum naturam conſeruatiua ſcripſit,ſi quando locus ita tulerit, ea referam:ac primum quidem quæ circa capillos medicis utilia mihi videntur,docebo.

De Pharmacis Pilos corrumpentibus. *CAP.* 4.

QVemadmodum ex pharmacis,quę pilos augent,alia medici uſus,alia comptorij exiſtunt, eodem modo & quæ ipſos corrumpũt.Aliqñ.n.& his medici neceſſario utuntur iuxta triplicem eorum dr̃iam:Nempe cum quædam ex eis proprie pſilothra appellantur,alia attenuatoria capillorum,alia uerò ipſos penitus extirpantia.Hęc itaq; poſtremo loco nominata periculoſi ſunt uſus.Ex eis.n. illitæ corporis partes,non ſolũ in poſterum depiles oẽs penitus red F
duntur,ſed & vſq; ad caput,& mentum,ſuperciliaq́;,& palpebrarum pilos,nuditas ipſa procedit.Reliquæ uerò duæ dr̃iæ uſum minime periculoſum hñt.Et quæ quidem pilorum denudatoria ſunt,& propriè,ut dixi,pſilothra uocantur,tm̃ non quotidie in oĩum muliercularum, ferme ẽt quorundã uirorum,uſu hñr.Altera uerò,quæ tenuiores pilos reddunt, & minores, eis conueniunt,qui duros,& magnos,multosq́;,& craſſos,pilos hñt,& ob id ſuillis non abſimiles exiſtunt.Cæterum hæc ipſa ſcd̃m exceſſum & defectum inter ſe differunt,cũ unum genus ſit pharmacorum,quod in hunc uſum compoſitum eſt,nimirum eorum, quæ erodentem,& vſtoriam, hñt facultatem.Præſtant aũt erodentem facultatem habentia,ꝙ minori periculo admouẽtur. Periculoſiora aũt quodammodo ſunt vſtoria,quæ,ſi quis paulo negligentius adhibeat, bullas excitant,& exulcerant,& aliquantulũ cutem exurunt.At uero particularem eorum ſyluã oẽm in commentarijs de ſimplicium pharmacorum facultate tradidi:ſed tñ exẽpli gratia ea,quibus aſſidue utor recẽſebo.Ex liquidis igiť eſt lixiuium tali vi prædítum.Ex aridis aũt & metallicis, arſenicũ,& ſandaracha,& calx non extincta,quam pleriq; uiuã,Græci uerò ẽt ſolius Asbeſti.i. nõ extinctę noĩe appellant.Manifeſtum itaq; eſt, uehementẽ ipſorum uim per admiſtionẽ imbecilliorum pharmacorũ tum liquidorũ, tum aridorũ frangi.Quorum cõgruẽtem miſturę mo G
dum cõiecturaliter primum faciet uiriũ eorum expertus, deinde uero per experientiã defectũ corriget,aut ẽt addet.Quo uerò ẽt eorũ, quæ per experiẽtiam iudicata ſunt, notitiã habeatis, adſcribã ea,quæ in primo libro de ornatu a Critone ſunt relata,ubi prius oñdero ẽt medicis ſępiuſculè ipſorũ uſum neceſſarium eſſe.Quemadmodũ tincturas expetentibus, honeſtè negare poſſumus,ut quæ comptoriæ ſint maliciei : ſic depilatoria negare minime licet.Si.n. moderatos quiſpiã habeat capillos,non ſubſeruiemus ipſi ad ſuperfluas delicias.Si uero admodũ multos,& longos durosq́; habeat,honeſtũ eſſe vr̃ & rationabile ipſos pauciores,& tenuiores, molliores q́;,ac rariores facere:Contingit aũt aliqñ neceſſitas,ut eis,qui multos & alte fixos,non tñ duros hñt,in totum pilos tollamus,qñ auſpicatione opus hẽt totum corpus,qñq;.n.hoc præſidio iuxta medicinæ rationem utimur:aut qñ pharmacum Emplaſton,hoc eſt quod meatus obducat,imponere uelimus:tunc.n.neceſſario a parte pilos prius tollimus, quod quidem ẽt per nouaculam facere licet.Quidam uero ſiue re uera,ſiue fictè,nouaculæ timorem confitenť, qm̃ periculum ſit ex ea cutem ſauciari.Quidam aũt non citra rationem fortaſſe metuunt,maxime cum partes gutturis radi oportet.Quapropter neceſſarium eſt,medicum etiã huiuſmodi pharmacorum experientiam habere, tum quod ad compoſitionem,tum quod ad uſum attinet. H

A † Al. vncias duas.
B † Al. vncias duas.
C † Al. vncias duas.
D † Al. ex antiquis. atque, vbi cœperit operari,ablato vtere. Experimentũ aũt huius rei fiet, ſi pinna in ipſum pſilothrum immiſſa breui tibi glabra reddatur.
E † Al. vnciam j.s.

Pſilothra a Critone hac uerborum ſerie conſcripta.

Pſilothra Capillorũ. Auripigmẽti auricoloris [a] † ſcrupulos.vij,aut x,ʒ calcis uiuæ tãtũdẽ,amyli ſextantẽ,terræ q̃ Romanis Selinuſia appellať, [b] † vnc.i. ʒ Omnia trita & per anguſtiſſimũ cribrũ ex cuſſa reponito.Vſus uero tp̃e ex pharmaco,qđ ſufficit acceptũ aqua cõquaſſato,deinde illinire iubeto,ac animaduertere ne exurat. ¶ *Aliud e ueſtigio læuem reddit.* Calcis uiuæ partes duas,auripigmenti partem.j.Hæc in mortariũ plumbeũ coniecta,aqua, aut ptiſanæ ſucco affuſo,terito,atq; ubi nigra reddenť,calefacta illiniri maxime in balneo iubeto,læue.n.corpus reddũt.Quòd ſi uero tenuis capillus enaſcens ſubeat,calcẽ coquito,& auripigmentũ cũ aqua terito, & ubi ĩ uas fictile aconitũ cõieceris,coquito,atq; ubi coacta fuerint nigraq́; reddita illinito. ¶ *Paridis ſaltatoris Pſilothrum ſtatim pilos aufert.* Sandarachæ [c] † unc.j,ʒ calcis uiuæ ſextarium i. A.l.4.f.7.c. c.7.fol.507
Trita cum aqua diligenter coquito, [d] † atq; ubi ebullire cœperint,ablatis utitor. Experimentũ huius facies,ſi pinnulam in ipſum pſilothrum immergas,breui enim glabra fiet. ʒ *Aliud.* Amyli unc.j, calcis uiuæ unc.j,auripigmenti [e] † unc.j: ʒ contuſa & cribrata repone,utereq́; ut dictum eſt. ¶ *Heraclidæ Tarentini Pſilothrum e ueſtigio pilos tollit.* Calcis uiuæ ſextarium i,cimoliæ ſextariũ.i,pumicis uſti ſextariũ.i,auripigmenti partes quatuor:trita ac læuigata reponito.Vſus uero

tempore

A tpe aqua dilutis,ut dictum est,utitor. Hæc quidem igitur Crito scripsit. Cæterum eorum usus melior est,quemadmodum nunc mulieres utuntur,post corporis videlicet illitionem,in tepidã balnei domum ingredientes,atq; ubi exudare cęperint,strigili pharmacum ex aliqua corporis parte detrahentes,deinde cum simul auferri pilos senserint,reliquum corpus omne abluentes.

Quæ Pilos disperdant.

Scriptũ quoq; de iis est,quę pilos disperdant,in cõptorijs libris,quæ sane iam ex medica materia exciderunt.Qua p p,& ego simpliciũ tñ ex eis faciam mentionem, in simplicium itẽ pharmacorum tractatu a me relatorum.Iuxta rationem.n.proposita pharmaca cõponunt,ex lepore marino,hepate thunni putrefacto,cedria,ranarum in viridibus arundinetis degentium cruore siue muco,marinæ testudinis sanguine,lachryma uitis albæ,lachrima hederæ, similiterque bryonię,ac oleo,qđ insulsum appellãt: Ex marinis itẽ scolopẽdris,urticaq; marina,& stellis marinis,nitro ac amurca ad hæc admistis.Quin,& fortiora his ex erinaceis,& salamãdra cõponũt in oleo coctis.Admiscẽt aũt ipsis & alcyonia,& sandarachẽ,& q̃cunq; alia eius generis existũt.

Quæ Pilos attenuant. CAP. 5.

VTetur ẽt aliqñ medicus uelut dixi,ijs,quę pilos attenuant,quę non eandem cum depilato
B riis facultatem hñt.Quam enim in simplicium pharmacorum commentariis extersoriã facultatem appellauimus,eiusdem sunt ẽt ea,quæ pilos attenuant.Quemadmodum aũt in oĩbus eiusdem generis pharmacis, dñia secundum excessum & defectum existit, sic ẽt in extersorijs, hẽt.Hordei itaq; farina,& fabarum,ampliusq; erui,spuma nitri,ac ipsum nitrũ,familiaria pharmaca sunt oĩbus ad tollẽdas sordes vsurpata.Assiduus aũt eorum usus ẽt pilos attenuat. Quæcũq; uero fortiori vi extersoria prædita sunt,in ijs,qui ualde duros & magnos pilos hñt, assumpta congruunt. Eius itaq; generis pharmacorum est nitrum vstum,& nitri spuma, & aphronitrum spumosum.In assiduo aũt usu faciunt item purpurea appellata uasa fictilia Alexandrotica,contusa videlicet,& tenui cribro excreta.Cæterũ,pauperibus ego ẽt fictilium,& clibanorũ in quibus aliquid sub textu coquitur,testas,itemq; pumicem ustum,ac non vstum indicaui.Vili aũt & gratis habuerit quis circa mare degens,aut urbe quapiam non longè a mari sita, testas vstas tum buccinorum,tum purpurarum,aliorũq; ostreorum:sepiæ uero testam ẽt citra vstionẽ.Atq; hæc quidem pro ualde egenis indico,pro alijs uerò alcyonium, & herbam lanariam, utrunq; ueratrũ,bryoniæ item,& dracunculi radicem,aristolochias, canchry,& panacis radicem,& q̃cunq; eius generis existunt:plura.n.ut dixi,relata sunt in simplicium pharmacorũ tra
C ctatu.At uero si hæc ipsa odorata facere uolueris,cyperum,& melilotum,rosasq; siccas,& iunci odorati florem,iridem illyricam,melissophyllumq;,& cydoniam herbam,eis admiscebis.Et si pro diuitibus paraueris,spicam nardi indicam,celticamq;,& mõtanam inijcies:& terrã Eretriada.Addes ẽt† folium malabathri,amomum,myrrham,crocum,costum,& hedychroũ.Qui uero pciosiori materiæ parandæ non sufficit,ei uiliores ij,qui exornatoria cõposuerunt,excogitauerunt.Quorum ẽt Crito meminit in primo de ornatu sic scribens:Ollam nouam figulinã magnam,operculum habentem accipito,in eamq; cimoliæ glebas pro situs ratione conijcito. Componantur aũt hæ quãtum fieri põt ad theatri formam, ut in medio ipsarum locus uacuus relinquatur. Inter glebas autem uicissim mala cotonea recentia uiginti locentur, hæc autem per interualla uariare iubeto:deinde operculo imposito marcescere ipsa mala finito. Vsu autẽ expetente,quãtum satis uidebitur accipito,terito,ac uti iubeto.Post psilothrorum uero* impositionẽ,suauem quendam odorem hẽt. *Aliud*.Rosas q̃ odoratissimas per diem unam in umbra refrigeratas,quo humor saltem ab eis deficcetur, in uas figulinum cõponito: eodemq; modo, ut dictum est,glebas cimoliæ indito,ita rosæ substernantur,rursusq; inter glebas eædem imponantur:deinde operculo addito,combibere finito. Vsus iam demonstratus est.

† *Additur in græcis malabathrum, & in aliquibus aũt marathrum.i. fæniculum, &*

* *Al.* ἀπάθεσιν *.i.ablationem.*

D *De Furfuratione.* CAP. 6.

QVibusdam se scalpentibus,furfuribus similia ex capitis cute decidunt,& ppea furfurationem medici hanc accessionem,siue symptoma appellãt,a uitiatis saniebus prouenientem: quas consumere scopus est eis,qui malũ hoc sanare uolunt.Manifestũ igitur est discussoria & extersoria pharmaca adhibenda esse,pręparato prius uniuerso corpore,si uitiatis humoribus repletum uideatur:in omnibus.n.huius rei meminisse oportebit,etiam si aliquando in sermone relinquatur. Admiscuerunt aũt quidam prædictis pharmacis quædam adstringẽtia,quo per ea affectum membrum corroboretur,ut ne facile in se ipsum suscipiat influentes humores serosos,sed resistat,eosque repellat:& ob hoc sane Archigenes in pharmaco ex attramento sutorio composito hæc uerba adiecit:Hoc,inquit,adeo efficax est,ut neq; sinat in posterum fieri. Crito quidem in tertio libro de ornatu, eiusmodi pharmacorum syluam scripsit in principio statim ipsius libri.Quare uelut paulo antè dixi,minimè necessariũ est, me ipsa hìc rursus describere,cũ oẽs illius hẽant libros.Cæterũ q̃ Archigenes scripsit indicabo,ob id maximè,ꝙ quibusdam ex eis adscripserit,ꝙ non permittant symptoma hoc rursus fieri.Scribit autem hoc modo suis ipsius uerbis: Victus ratio constituatur flatus expers,nihil ex crassi succi cibis habens quales sunt† tubera,fungi,bulbi,legumina,carnesque,maxime bubulæ, ac quæ similia existunt.

.1.4.f.7.t.1. 25.fo.510.c

† *Antiq. sorba.*

Sint

Sint aũt cibi, quibus uescuntur boni succi, faciles concoctu, & mel ijsdem addatur. Intinctus cõ E
ferunt, acetũ cum sapa. Condimenta, cuminum, & fœniculum: aliis parcè utantur, & a bellariis oĩbus maximè abstineant. Vinum conducit eis album & tenue: uoluptatis uero gratia dulce, & uinum mulsum. Ex fructibus optima est uua arefacta, deinde ficus, quibus ante cibũ reliquum vesci præstat. Verum ante oĩa bonę concoctionis cura habenda est. Deambulationes lenes plurimæ & mane, & uesperi optimæ sunt. Lauatio ex frigida balneis præstat. Si uero quis calida lauit, incongrua ei est longior in aere mora: & perfusio capitis præ solio est eligenda, postea uero larga frigidæ adfusione refrigerato. Dormire ad satietatẽ usq; utile est. Ira, indignatio, uersatio in Sole, & uehemens refrigeratio uitanda, oĩa item, quæ caput replent. ¶ *Archigenis ad furfurationem capitis.* Quibus furfures caput occuparunt, his cũ fenugræco, betę succo, ac nitro, præfrictis, & extersis, cimoliã felle bubulo aut suillo, acetoq; subactã illine. Deinde post horã ablue, atramentumq; sutorium, ac nitrum cũ oleo trita illine. Aut myrobalanum, i. vnguentariam nucem, & fabaceam farinã ęquali prondere trita, in aqua coque, & affrica. *Aliud.* Amygdalas amaras decorticatas cũ aqua aut aceto affrica, cũq; exaruerint capilli, calida ablue. *Aliud.* Aut maluam syluestrem aqua marina ad decimæ partis residuum coctam terito, & affricato. *Aliud.* Aut nitri spumam, & attramentum sutorium, ęquis partibus cum uino, ter aut quater in mense affricato: hoc adeo efficax est, vt neq; in posterum fiant. *Aliud.* Aut vini Rhodij fęcem, & pumicem, & nitrum, pari pondere cum lupinis affrica. *Aliud.* Aut cimoliam cum fœnigræci cremore adhibe. *Aliud.* Aut nitrum assatum, & bulbum. Aut hæc omnia simul pari pondere læuigata affrica. *Aliud.* Aut ubi picis liquidæ serum illeueris, alumen insperge. F

A.ibidem. c

De Phthiriasi, hoc est morbo pediculari. CAP. 7.

† τῶν συμπτωμάτων / simptomatum.

A.l.4.f.7.t.3 c.27.t.518.

Pediculorum generatio quibusdam in capite cõtingit aceruatim, ex multis uidelicet humoribus calidis quidem, sed non ad tantam caliditatem progressis, ad quantã perueniũt acres ichores. i. sanies. Quare manifestum est, in profundo cutis pedicularis morbi affectionem fieri, ubi ẽt aĩalia hæc generari possibile est, nõ in superficie cutis, in qua furfures cõsistere diximus. Pharmaca itaq; ipsorũ necessario exiccantia sunt, & quæ ex alto trahere, ac euacuare pñt, magis utiq;, q̃ ea, quæ furfuribus conueniunt. Atq; hæc quidem Methodus est ea cõponendi. Verum sylua eorum, quæ experientia constant (oportet. n. ut dixi, in omnibus maximè attendere ac cõsidere his, quibus experimentum testimonium prębet) in tertio libro Critonis de ornatu scripta est. Apponam autem ẽt nunc ego ab Archigene scripta hac serie verborum. ¶ *Remedia morbi pedicularis.* Morbo pediculari affectis hæc conferunt. Staphidis syluestris, i. herbæ pedicularis partes. ij: sandarachę, & nitri, utriusq; partem. j: cum aceto, & oleo capiti illine. Aut Rheõ, qui in obsonia additur, cum oleo tritum similiter illinito. Aut oxylapathi. i. acutæ rumicis, radicem cum oleo eodem modo. Aut ueratrum album, & staphidem syluestrem. i. herbã pedicularem, & nitrum, pari pondere cum oleo in balneo adhibe. Aut aqua marina, aut muria meraca, cum aceto, perfundito. Quòd si nuditas pilorum adsit, syluestrem staphidem, i. herbam pedicularem emplastri more cum oleo, & aceto imponito. Aut alumen tritum cum oleo illinito. G

A.ibidem e

De Achoribus, hoc est Vlceribus capiti manantibus: & Cerijs, id est Fauis. CAP. 8.

Inter affectiones cutis capitis cõnumeratur quoq; ea, quę Achor appellatur, ex genere tumorum præter naturam existens: propriam aũt & singularem appellationem nacta, ob accessionum, quæ ad eã cõsequuntur, proprietatẽ: ualde. n. tenuibus foraminibus eroditur, quæ tenuẽ in se humorem modicè uiscosum complectũtur. Ad similitudinem uero eius proxime accedit, alia cutis affectio, q̃ Fauus, Græcis Cerion uocatur: maiora tñ foramina hñs, in quibus humor melli, qđ est in fauis, similis continetur. Generatio ipsis ex humore misto est, qui partim tenuẽ serosumq; ac mordacem, partim uero crassum succũ, in se hẽt. Tenuis itaq; humor, utpote mordax, primum quidem ad scalpendum ipsos impellit, progressũ uero tp̃is, ad scalpturã tũ tumor H
augescit, tum foramina in ipso erumpunt. Manifestũ igitur est, euacuare oportere humores affectionem ipsam operantes. Qui si ẽt influant amplius, prohibendus primũ est ipsorum influxus per capitis euacuationẽ, atq; totius corporis purgationem, uelut in alopeciis est proditum. At uero si parua affectio existat, sola localia, & partialia appellata remedia (quæ. s. locis affectis adhibentur) citra totius corporis euacuationem, suffecerint. Cõuenient aũt ipsis ob crassitudinẽ videlicet, & uiscositatẽ humoris eas generantis, pharmaca q̃ ip̃m incidant, q̃q; facultate sua necessario discutiãt, & repellant. Atqui acetũ ex incidentium ordine existens, ultra hoc, qđ discutit, præcipuũ quiddã in se hẽt, quo reprimit, ac qđ influit depellit, utpotẽ qđ substantia sua parũ calidum est, plurimum uero frigidum, & partium tenuium: tali nanq; facultate præditum esse, in primo De simplicium pharmacorum facultate demõstratum est. Sit itaq; acetum exquisite, acidũ, in quo nulla penitus uini qualitas appareat: hoc ipso sanè pharmaca metallica appellata, mõ hoc, mõ aliud imbues, achoribusq; ex eis medeberis. Incipere aũt ab imbecillioribꝰ p̃stat, p̃sertim si dolor simul ipsis adsit, Cimolia igit̃ ad hanc rẽ apta est, & Cretica, Lẽniaq; terra, & samia, pompholyxq;, & spodiũ, spuma argẽti, & cadmia tenella. Quòd si neq; ex his quiescat malum, pharmacũ ex charta siccũ aceto dilutũ illinito. Neq; obscurũ est, tollẽdos prius capillos,

antequam

A antequam talia admoueas. Si uero acrius tibi ex charta pharmacũ appareat,miſcebis ipſi argẽti ſpumam,ſi quidem abunde mordacitatẽ eius exoluere uelis,pari copia:ſi uero pauxillũ mitigare uelis,minori:quemadmodum ẽt ſi plurimum eius uim exoluere placeat,maiorem eius copiam addes.Porro cum aliqñ ruri degenti mihi pharmacum ex charta ad manũ non eſſet,conſpecta ĩ ægri domo inutili aliàs charta,faculã poſtulaui,exuſtaq; charta,ac aceto diluta,locũ affectũ illeui,hominẽq; ad me poſtridie uenire iuſſi:ſciebã.n.ꝙ cum duræ carnis eſſet, pharmacũ ferre poſſet:qui ubi ueniſſet,parum aberat quin curatus eſſet: quare ad aliud pharmacum non tranſiui,ſed eodẽ uti iuſſum, poſtera die perfecte ſanitati reſtitutum conſpexi: Prudenti igitur uiro,quod ſæpe iã dixi,opus eſt:& qui tum curandorum morborum ſubſtantiam, tum ægri naturã,probe norit.Inſuperq; pharmacorum facultatẽ nõ iuxta genus tm̃, ſed & iuxta quãtitatẽ, cognoſcat,quo ſingulis diebus quali pręſidio opus ſit,coniectet.In extendenda enim,aut exoluenda pharmaci,quod prioribus diebus admotum fuit,facultate,in quãtũ ſane affectio ipſa indicat,congrua curatio conſiſtit. *Ad Achoras inflammatos.* Quòd ſi,quando in ulcus manans inflammatum ſimul,& doloroſum incidas,lenies primum per humectum concoctoriũq;,ac emolliens,& acrimoniam arcens pharmacum dolorem.Tale autem eſt parygrum appellatum,ab Hera

B aliisq; plurimis deſcriptum.Satis manifeſtum autem eſt, quod ipſum in manu per ſpecillum latum cum roſaceo emollitum,& ad unguenti formã redactum, non emplaſtri forma,qualem a principio habebat,adhibere oportet.Conueniunt ẽt hoc tempore ea, quæ ad ſedem ex ulceribus,aut rupturis dolentẽ faciũt,de quibus priuatim deſtinato ſermone,ac tp̃e dicetur. Sicut ẽt conueniunt ea,quæ cancros mitigant.Hæc igitur omnia ubi prius conſideraueris,ẽt particularem pharmacorum uarietatem utiliter cognoſces. De qua ego quoque dicere aggrediar, medicamenta apud præſtantiſſimum quenque medicum laudata,ordine ſcripturus. *Ad Achoras Archigenis.* Archigenes in primo pharmacorũ iuxta genus,ad Achoras ſic ſcripſit: In qbus Achores,aut papulæ feruidæ,aut eruptiones circa caput ulceroſæ ſunt,ab oĩ acri, & ſalſo abſtineant, itemq; acuto.Deinde deraſis capillis,aut ter,aut ſæpius quotidie ex calida, in qua myrtus,aut lẽtiſcus,aut rubus,aut bryonia,aut ſycomorus,aut lupini,aut lẽtes,aut aſparagi radix, incocta ſint,lotis,& maxime,ubi multa ſanies effluxerit,ſalicis folia ex aqua emplaſtri more apponito: aut lentem cum melle,aut aſparagi radicem coctã eodem mõ. † Aut fœnumgræcum betæ ſucco maceratum pinguibus emplaſtris uſu cognitis admiſceto,ac utitor. *Aliud præclare faciens.* Pinus corticem cum cerato.Aut cadmiã cum oleo ueteri illinito.Aut cinnabari ſimiliter emplaſtri

† *Additur in quibuſdã cod. Aut bryoniã eodem modo.*

C more utere læuigato. Licebit & myrti baccas,aut hordeum uſtum,aut argẽti ſpumã, aut ceruſſam,aut oſtreorũ teſtas uſtas,admiſcere: ſingula ẽt cum oleo ueteri illinire.Aut † cinerulam, & mannam ex uino.Egregie conſtanter facit,& chalcitis cum aceto,& oleo ueteri illinita. Aut betæ decoctum cum exigua cimolia,ſale & uino admiſtis,in balneo affrica.Aut hyoſcyamum, & ſemperuiuum minus, trita cũ roſaceo mellis ſpiſſitudine illine. Aut ulceribus ex ſmegmate quopiã repurgatis,terrã cimoliam torrefactam cum uino,aut fæcem uini Rhodii uſtã cum aceto ueteri,aut radicis cucumeris ſylueſtris decoctum adfundito, ac proluito,aut tragacãthã,aut argenti ſpumam,aut ſandarachæ duplum,cum uino, aut etiam cũ oleo myrteo, aut pingui quopiam illinito. Aut argẽti ſpumam,& calcem pari pondere cum aceto,& oleo illine. Aut chalcitidem cum myrteo oleo,uel ſuillo felle liquido,illine: Hæc quidem Archigenes ſcripſit, doctrinam tradens non modo Empiricam,ſed etiam indefinitam. Inuenire itaq; eſt apud Empiricos, qui ſane non in contentioſis ſermonibus uitam contriuerunt, ſed in medicæ artis operibus diligenter uerſati ſunt,quòd in quibuſdam apparentibus cognitionibus euidentia diſcrimina retulerunt,qualia,& ego paulo ante in alopecia feci.Faciam autem,& nunc in his, quæ Archigenes ſcripſit pharmacis.Quædam enim ex eis incipiẽtes achoras,citra humorum in uniuerſo corpore

† *τεφρίδιον.*

D uitiationem,aut eorundem multiudinẽ redundantem,ſanant,adſtringentem nimirum,& repulſoriam uim habentia.Quædam uero ubi magnũ quoddã malũ minantur Achores, eos augeri prohibent, ſimul & quod influit repellentia,ſimulq; quod iã in eis continetur cõcoquẽtia, & diſcutientia,ꝗ euidens eſt,miſtæ facultatis eſſe oportere.Quædã autem eis,quæ in ſuperficie hęrent,paruisq; tãtum auxiliantur,quæ moderatis uiribus prædita eſſe oportet,& nihil,quod irritet,habere,ex diſcuſſoria nimirum facultate.Alia autem uirib⁹ omnino robuſtiſſima ſunt,adeo ut etiã Achoras ex craſſis,ac uiſcoſis humoribus obortos, ineluibiliterq; cuti ĩfartos euacuare poſſint,atq; id adeo ualide,ut etiam ſi obduratũ quid habeant,id ipſum deturbare ualeãt, quãuis morbus ipſum cutis habitum adeo uitiet,ut quod influit corrũpatur, etiã ſi cõmodũ id exiſtat.Hæc aũt ſunt ex efficaciſſimis pharmacis compoſita,quale retulit Archigenes ubi ſalem ad reliqua diſcuſſoria admiſcet.Sal.n.& chalcitis,& uini fæx vſta,& ſãdaracha,& calx uiua,fortiſſima uiribus pharmaca ſunt,calfacientia,mordentia,& diſcutiẽtia.Eius generis eſt etiam fel calidorum,& ſiccorum animalium,quorum non meminit Archigenes,ſed unius ſuilli tãtum,quod omnium moderatiſſimũ exiſtit:ad cuius facultatem etiam proxime cinnabari accedit. Propinquum deinde locum habent conchæ uſtæ,& hordeum,& poſt hæc oleum uetuſtũ.Quemadmodum aũt hæc emouent,ſecant,& diſcutiunt uiolenter impactum, ſic repellunt adſtringentia ali

qua quidẽ ſimpliciter citra contrariæ facultatis admiſtionẽ, aliqua uero per dominium adſtrin E
gentis in eis facultatis. Myrti quidẽ earumq; baccæ, & pinus cortex, ex eorũ numero ſunt, quę non habent cõtrariæ facultatis admiſtionẽ, uelut etiã rubus, & ſycomorus, quãuis moderatius adſtringant, q̃ myrti, earumq; baccæ, ſed tñ adſtringendi uim ſenſibiliter in ſe habent. Miſtæ ãt facultatis eſt oleũ myrteum: nã & ex oleo, & ex baccarum myrti, aut ipſius ẽt myrti ſucco, eſt compoſitum. Oleum aũt ipſum, emollientẽ habet facultatem. Myrtus autem, eiusq; baccæ adſtringentem, nõ mollire, ſed cogere, & ſtringere natam. Roſaceum item quanquã minus, q̃ myrteum aſtringat, tñ, & ipſum miſtæ facultatis exiſtit. Quemadmodum autẽ hæc per pręparationẽ miſtas uires hñt, ſic alia ſponte naturæ talia ſunt, uelut lentiſcus, cyperus, & lentes: quod ipſum in ſermone de his eſt demonſtratum. Cæterum diſcuſſoria, & repurgatoria, citra ſenſibilẽ calidi

†*Hæc autem priusquam uritur.*

tatem facultate præſtãt ex eis, quæ iam Archigenes retulit, Beta ipſa, & cimolia uſta: †priuſquã uero urit, imbecilior uiribus q̃ beta eſt. Sed fortior his eſt cucumeris, & bryoniæ, ac aſparagi facultas. Spuma uero argẽti pſtantius quidẽ, quã cimolia uſta pharmacũ eſt, multum uero debiliꝰ q̃ ad propoſitæ affectionis ſufficiat medelam. Cadmia autẽ moderate habet ad mediæ magnitudinis achoras. Citra mordacitatẽ uero reficcat† cinerula. Manna aũt ẽt cõcoquit. Oleum uero,

†*Spodium.*

ut iã dixi, laxantem quidem habet uim, ſed eam non adeo fortem, atq; ob id per miſturam facile exuperatur. Itaq; ubi fuerit cũ obducentibus meatus & refrigerantibus permiſtum, uelut eſt F
ceruſſa, poſſibile eſt* hãc magis uim ſuã demõſtrare, q̃ eſt cogere, oppilare, & adſtringere ſubſtãtiã corporum, quæ* cõtingunt. Porro hæc oĩa in Archigenis ſermone confuſa ſunt, neque in quibus achoris, neq; qñ eis utendum ſit, ipſo demõſtrante. Vtitur autem & uino in eodem ſermone, neq; apponit quale probet. Atqui multiiuga circa uinum differentia exiſtit. Aliud.n. auſterũ, aliud acerbum, aliud dulce, aliud acre manifeſte eſt: aliqua etiam plures qualitates ſimul ex ſe oſtendunt, nimirum & dulce quippiã, & adſtringens, & acre complectentia. Qñ igitur ſimpliciter quis ſcribat, dilui debere quippiam uino, lectorem conicctare oportet, quem ſcopũ pharmaci compoſitio habeat, & ad illum reſpiciendo, id quod aptum fuerit uinum eligere. Adſtringẽs quidem ubi repellere uelit, acre uero in quibus diſcutere. Reliquis item utetur, quemadmodum uniuſcuiuſq, uim demõſtrauimus in loco, ubi de uinorum differentiis docuimus. Acetum uero in omni occaſione ad achoras aptiſſimũ eſt, utpote craſſos & uiſcoſos humores ſecãs, atque id quod influit diſcutiensq;, & repellens. Verum ipſo non utique per ſe quiſpiã utetur, ſi quidẽ hõ proluere, aut expurgare achoras uelit, ſed eo pharmaca diluet, moderata q̃dẽ, in quibus incipit & adhuc parua eſt affectio, fortia uero in maioribus & diuturnioribus, fortiora aũt adhuc in inueteratis iã, & ægerrime curabilibus. Verum differentia pharmacorum iuxta fortitudinem iã G
ante à me relata eſt. Cæterum ex relatis ab Archigene pharmacis, in totum non uti exoptẽ, & ſemperuiuo, & ceruſſa. Illud.n. ſtrenuius refrigerat, quã conuenit incipientes achoras refrigerari. Ceruſſa uero exiguam quidem habet frigiditatem, & ex pharmacis eſt obducentibus meatus, emplaſtica uocant, pro ea autem uti poſſumus cinerula, & pompholyge.

margin notes: *hoc, ſ. oleum, *contingit.

Quæ Apollonius in primo de parabilibus ad Achoras ſcripſit.

Apollonius ĩ primo de Parabilibus ad achoras, Primũ quidẽ ſic ſcripſit: Roſaceo oleo caput illine. Deinde poſt hoc, Betæ ſuccũ ſimiliter illine. Tertiũ deinceps, Teſtudinis ſanguinem eodẽ mõ adhibe. Quartum, Laurino oleo caput illine. Et quintum, Crocinum unguentum inunge eodem modo. Ex his ſane primum debiliſſimum eſt, pueris & mulierculis teneræ carnis in principio affectionis utile exiſtens: cõcoquit enim & diſcutit, ac repellit, eaq; omnia moderate facit. Secundũ uero, ubi betę ſucco uti cõſulit, efficacius quidẽ eſt roſaceo, diſcuſſoriam uim habens, non tñ ad fortes ac iã obfirmatos achoras ſufficit. At uero teſtitudinis ſanguis curioſum, & ſuperuacaneum eſt pharmacũ, neq; unq̃ tẽtaui eius periculũ facere. Quòd uero deinceps ſcriptũ eſt, laurinũ, fortiter calfacit, & diſcutit: opusq; hẽt corporis totius, & capitis euacuatione, quo H
diſcutiat humores achoras facientes. Crocinum deinde unguentum diſcuſſorium quiddã hẽt & adſtringens, & concoctoriũ: atq; ea tria fortiora in ipſo ſunt, q̃ in roſacei natura: ex eis igĩt, q̃ de illo dicta ſunt, ẽt de hoc ratiocinari licet. Poſt hæc autem ipſius uerbis, ita ſcriptum eſt: Tauri urinã affrica. deinde ſequitur, Facit & cameli urina eodem mõ, Vtendũ autem eis, inquit, ad plures dies. Verum ego utiq; dixerim ad ipſum, non eſſe ꝙ ad multos dies, ſed ne ad unum q̃dem, purus homo tolerare queat, ut illius alicuius eiuſmodi aĩalis urina capiti affundatur, præſertim in affectione adeo parua, & quæ facile curari poteſt. Bis enim per oĩa, quod dicitur, diſtans eſt, roſaceo uidelicet uti, quod penitus exiguam habet ad propoſitũ ſymptoma facultatem: & tauri, ac cameli urina, q̃ acerrimæ, grauiſſimęq;, & penitꝰ iniucũdę exiſtũt. Deinceps uero tale q̃dã pharmacũ his uerbis ſcriptũ eſt: Furfurũ chœnicẽ mediũ in aquæ heminis duabus madefacito, poſteaq; terito, ac ſuccũ excolato, cũq; media aceti hemina ad limi ſpiſſitudinẽ coquito: & ex eo caput fricato, deinde aqua in qua beta, aut fœnumgræcũ, aut lupini cocti ſint, abluito. Vnguento aũt utitor fæce irini. Hoc pharmacũ diſcuſſoriũ eſt citra mordacitatẽ, ex repurgantibus atq; extergẽtibus appellatis cõpoſitũ. Eiuſmodi.n. facultatis ſunt furfur, beta, & lupini: diſcutit aũt ſimulq; calefacit non uehemẽter fœnumgræcum: ex eo aũt genere eſt, & irini unguenti fex.

A De aceti uero facultate antea quoq; dictũ est, ꝗ aptum sit ad achorũ affectionem, quare hoc vt cõuenientissimo, & efficacissimo pharmaco utendũ est. Aliud deinde post hoc pharmacum scriptum est ab Apollonio his uerbis: Cucumeris syluestris radices decoquito, & succum affricato. Didicimus aũt cucumeris radici plurimũ discussoriæ facultatis esse. Et postea hoc pharmacum scriptum est: Terræ cimolliæ, sulphuris uiui, par põdus cũ aceto terito, & in balneo affricato, calidaq; abluito. Hoc illinire ẽt conuenit pharmacũ, nõ solũ, ut dixit, in balneo adhibere: omnes .n. habet facultates, quibus affectio indiget, aceto quidem ipsas habẽte, uelut antea est dictum. Solum uero sulfur ulterius q̃ cõuenit excalfacere, & discutere potest: quapropter cimoliã ei admiscuit, q̃ cõpositionem ex utroq; ad moderatã temperaturã reducit. Cæterum quod sequitur pharmacum, ubi inquit, maluã exiccatã, & tusam in urinã inspergito, ac affricato, reprehendo, in quantum ẽt superius vrinæ usum detestatus sum, ẽt si facultatem eius affectioni conuenire non negauerim. At quod deinceps scriptum est, in quo ait, Fici folia in aqua coquito, & aquam insolato, iniectaq; in ipsam fæce usta affricato, post hæc uero repurgãtibus pilos, eluito, acre ualde hoc exteriorũ medicamẽtũ est: ꝗ si in balneo tm̃ adhibeatur, nõ uehementer ualet achoras irritare, præsertim si quis, ut ipse deinceps iubet, proluat, hoc est ex aqua dulci caput perfun-B dat. Ad illitionẽ uero eiusmodi pharmaco uti periculosum est: est.n. plurimũ acre medicamẽtũ fæx usta, quemadmodũ in libris De simpliciũ medicamẽtorũ facultate est cõmõstratum. Quòd uero sequitur pharmacũ, securũ usum hẽt, eoq; cõfidenter quis utetur ex spuma argenti laurinoq; cõposito. Miror aũt q̃uo, ut laurino simile, oleum simplex admiscet, sic quodammodo scribens. Argenti spumam cum oleo albo, aut laurino tritam, ubi calida prçlaueris, circumlinito. lõge.n. deficit à laurini facultate oleum cõmune, quod albũ appellauit, è regione ipsum a laurino distinguens. Quin & quod post hoc scriptum est, consimilẽ hẽt absurditatem. Pro spuma.n. argẽti, cerussa, utitur: diluit autem ipsam myrteo, aut laurino, cũ multã omnino differentiam hæc pharmaca habeãt: alterũ.n. repulsorium est, alterum uero plurimũ calfacit, & discutit. Vsusq; eorũ est, repulsorii quidẽ in principio, discussorii uero, ubi humor, qui achoras generat, iam est firmatus. Amplius autẽ deinceps, cum rubi canini folia contundere & exuccare iubet, deindeque oleo miscere, imbecille est pharmacũ, & incipiẽti affectioni solũmõ aptũ, utpotè cũ rubus caninus adstringat. Tale pharmacũ est ẽt plumbago cũ cerussa uino subacta, usquequo ad cõpagẽ, quæ illini queat, redigantur. Porro contrariæ prædictis facultatis sunt, quorum æqualiter, nulla distinctione apposita, meminit, id uidelicet, quod ex narsturtio, & quod ex scilla cõstat, De prio-C re quidẽ hęc uerba tradens. Nasturtii & salis parẽ modũ adipi anserino admisceto, terito, ac utitor: De altero uero sic scribens: Scillã in fornace uelut cucurbitam cinere obruito, cũq; mollis fiet, exprimito, deinde ad succum oleo nõ multo admisto, illinito. Manifestũ uero est, multo uehemẽtius esse, q̃ hoc quod ex nasturtio apparat. Quod uero deinceps tradit, ex mitigatoriorũ pharmacorũ genere ẽ, qđ ubi dolor q̃spiã uehemẽs circa achoras existit, donec eũ leniat, cõuenieter adhibet: si uero duros, & inueteratos achoras discutere uelimus, omnino imbecille est. Scripsit ãt in hũc modũ de eo Apollonius: *§Mitigatoria ad Achoras inflãmatos, & ad Rhagades ani intumescentes, rimasq̃, ac fissuras sedis &c.* Olei q̃ optimi heminã in pilã plumbeã infundito, & plũbeo pistillo terito, donec crassum & subnigrũ reddatur: deinde seorsim spumæ argẽti lib. unã & cerussæ tãtundẽ terito, oleoq; admisceto. Postea uero eloto, & siccato capite, pharmacũ illinito. Neq; uero ex simplici tm̃ oleo, sed q̃nq; rosaceo, q̃nq; myrteo apparabis, & ad rugas ani intumescentes rimasq; ac fissuras sedis, ad ulceraq; dolẽtia, omniaq; alia, q̃ ex fortiorum pharmacorũ usu exacerbata sunt, optimum medicamentum habebis. Egregie enim ea lenit, etiã si serpendo exedentia, aut ẽt cãcrosa, aut quomodocunq; maligna existãt. Nequaq̃ igitur eius cõpositionẽ nũc scribere oportuit, sed quẽadmodũ ego antea dixi, sufficiebat illud dicere, ꝗ dolorifici acho-D res eiusmodi pharmacis mitigãtur: cõmune.n. hoc est in oĩbus dolore affectis, proprie ãt faciẽs ad achoras. Deinceps ãt tale pharmacũ scripsit: Spumæ argẽti ℥ octo, foliorũ rutæ tenerorum ℥ v, olei ℥ octo, aceti hæminæ quartã partẽ: simul trita capiti illinito. Hoc sane pharmacũ multo usu habemus exploratũ. Propinquũ ãt ipsi facultate est id qđ cõsequẽter ab eo est cõscriptum iuxta hãc cõmẽsurationẽ: Cerussæ ℥ vi, spumæ argẽti ℥ quatuor, ceræ tãtundẽ, sulphuris ℥ †vi, olei rosacei aut myrtei qđ satis est, ut ceratũ liquidũ fiat. Arida cum cerato cõmittito, caputq; inde illinito. Hoc ãt & ad omnes in toto corpore eruptiones uehementer cõmodum est; ut rite sit ab Apollonio cõscriptũ. Quin & quod postea sequitur, plurimum discussorium est, ut quod spumam nitri habeat multam, adeo ut, nisi olei multitudine castigetur, acrius sit, quàm conuenit. Iubet autem ad unam spumæ argenti partem, quincuplum spumæ nitri admisceri, hisq;, dũ teruntur, paulatim oleum adfundi, donec ad compagem illitioni aptam redigantur.

† Al. nouem.

Quæ Crito ad Achoras pharmaca scripsit.

In Methodo de curandis morbis uniuersales facultates pharmacorũ ad singulos morbos recensui, uerum paucorum definitæ materiæ exẽplorum mentionẽ feci, reiecta illic multitudinis ipsorum cõmemoratione. At uero in præsenti, quam nunc in manibus habemus, tractatione, oĩa quidem, quæ omnes pharmaca scripserunt, longum fuerit recensere: Quæ uero à probatis

medicis per experientiam tradita sunt, ea omnia uisum est mihi conducibilius enumerare, quo E etiã inter se propinqua, & quæ omnino eadem apparent, paulùlum uero iuxta apponderationẽ aut præparationẽ euariant, ii, qui in his scriptis uersantur, cognoscant, eaq; maxime præparent quorum materiæ in prõptu habentur. Contingit.n. aliqñ, ut aut in totum ea, quę in compositionem miscentur non reperiamus: aut talia reperiamus, ut ipsa inijcere non audeamus. Cæterum eius maxime in componendis pharmacis cura habenda est, ut bona integraq;, & in uigore sint omnia, quæ admiscentur. Ob id igitur etiam iam omnium, quæ Crito tradidit, mẽtionem faciã: nam is sane diligentius Achorum curam tractasse mihi uidetur. In quinque itaq; sermones doctrinam de ipsis distinxit, quorum primum & ipse recensebo.

PRIMVS Critonis sermo de Achorũ curatione. Scribit itaq; Crito hæc uerba: Ad achoras in capite contingentes, qui plerunq; furfuribus pcedentibus fiunt, & ferme ẽt scabie, in principio subscriptis cõpositionibus utemur. ¶ *Ad acoras recentes.* Glutẽ fabrile aqua coctum obline. *Aliud.* Papaueris syluestris & hyoscyami folia cum oleo emplastri more appone. *Aliud.* Fici syluestris uirgulta, aut folia tenera trita cũ aqua imponito. In ĩueteratis uero cũ aceto terito. *Aliud* Nucũ amararũ nucleos ĩ aquã tepida iniectos, & decorticatos, cũ aqua tertio, & cerati crassitudine prasis imponito. In inueteratis cum aceto diluito. *Aliud.* Recremẽti ferri, & rosarum par põ F dus cum uino terito & imponito. Quidam uero trita cerato rosaceo excepta adhibent.

SECVNDVM sermonẽ ad Achorũ affectionẽ his uerbis conscripsit: Circuntensa autem cute, & ob id molestiam inferente, subiectis cõpositionibus utendum est. ¶ *Lipara, seu pinguis cõpositio ad achoras, psydracas, papulas feruidas, intertrigines. Est commoda quoq; uitijs sedis.* Spumæ argenti ʒ l. foliorum rutę tenerorũ ʒ xxv, aceto diluito: & rosaceo aut myrteo excepta, cũ penna illinito. *Alia.* Spumæ argẽti ʒ cc, cerussæ ʒ cl, rutæ ʒ c, staphydis syluestris ʒ xxv, aceti sextarios iii, myrthei libras tres: particulatim singula terito, & affuso liquore, ut dictũ est cõponito. *Alia.* Cerussæ ʒ cl, spumæ argẽti ʒ cc, rutę ʒ c. myrtei sextarios tres: particulatim tritis aquam affundito. *Alia.* Cerussæ ustæ ʒ centum, *rutæ ʒ c, mannæ thuris tãtundẽ, corticis pinus ʒ l, olei myrtei sextarios ii. aceti tãtundẽ. similiter componito. *Alia.* Recrementi plumbi ʒ. c, pampinorum uitis ʒ. c, thuris ʒ. centum, *myrrhæ & spumæ nitri tantundem, aceti & myrtei quantum sufficit.

* Aliter l.

* Aliter l.

IN TERTIO ãt hæc tradit: At ubi affectio inueterata fuerit, subscriptis compositionibus utendum est. Et deinceps ita scribit. ¶ *Damocratica compositio ad Achoras humectos & inueteratos.* Ladani ʒ. octo, cerussæ tantũdem, sulfuris uiui ʒ. quatuor: uino & myrteo oleo subactis utitor. *Alia.* Spumæ argenti ʒ. octo, pampinorum uitis ʒ. octo, succi hypocystidis ʒ. quatuor, spumæ ni G tri ʒ ii, gallarum ʒ tres, aut ii, ex aceto & myrteo adhibe. *Alia.* Malicorii, gallarum, acaciæ fuluæ † tantundem: malicorium & gallas uino macerata coquito, cumque recte omnia comparata fuerint, acaciam uero uino dilutam reliquis probe tritis adiicito, myrteo excipito. *Alia.* Spumæ argenti, cerussæ, hyoscyami, misyos usti, ramulorum cicutæ, æquales portiones: thuris usti, ramulorum oleæ, tantundem: aceto & oleo lentiscino exceptis utere. *Alia ualde commoda.* † Cerussæ vstæ ʒ. octo, spumæ argenti ʒ. octo, attramenti sutorii ʒ. quatuor, rhois rubri ʒ. quatuor, sulfuris uiui ʒ. ii, opii ʒ. ii, myrrhæ ʒ. ii, aceto & lentiscino oleo excipe. ʒ

† ἴσον.

† In antiquis co. ita legitur, Cerussæ ustæ drac. iiii, spumæ argẽti drac iiii, atramẽti sutorii ʒ ii, rhois rubri ʒ ii, sulfuris uiui ʒ ii, myrrhæ ʒ ii, aceto, & lentiscino oleo excipe.

QVARTVM uero sermonẽ de Achoribus curãdis hac uerborũ serie cõscripsit: Qñ uero ex his, quæ ad achoras scripta sunt, pleraq; reficcant, magisq; dolorem inferunt, utpote cute in ipsis affectis circuntensa, subscriptis compositionibus utendum est, per quas post hæc omnia citra dolorem emendari licet. ¶ *Leuce emplastrum album inexuperabile, faciens ad humectos Achoras, & qui ægre tolli possunt. facit & ad Papulas feruidas, & Intertrigines.* Spumæ argenti drach. c: ceræ ʒ. c, alii. l. habent: cerussæ ʒ. c, thuris ʒ. xxv, aluminis scissi ʒ. xvi, terebinthinæ ʒ. xxv, piperis albi ʒ. tres, olei sextarium unum, arida tundito. Oleum uero, & argenti spumam, ac cerussam in ollam nouam coniecta, ad prunas coquito, atq; ubi mutationem acceperint, cerã & resinam addito, ac donec non inquinet amplius manus agitato: deinde ab igne ablatis, & quodammodo refrigeratis, arida adiicito, & in pilam trãslata diligenter emollito. Vtitor autem in linteolum impactis, soluitoq; tertia die. Magis autem cõmodarit pharmacum hoc, si cum melino emplastro Pasionis fuerit permistum, ita ut emplastri Leuces inexuperabilis (Anicetum Græci hoc appellant) partes duæ, melini aũt Pasionis una pars committantur. *Alia.* Cerussæ drac. cxx, spumæ argenti drac. lxxx, ceræ drac. xxiiii, terebinthinæ drac. xii, mannæ drac. xvi, aluminis scissilis, viii, olei heminas ii, cõmitte ut dictum est. ¶ *Melinum Leuci Emplastrum, quod omnem Fluxum reficcat, faciens ad Achoras inueteratos & humectos.* Ceræ drac. octo, sandarachæ drac. iiii, adipis vitulini ʒ. iiii, terebinthinæ ʒ. ii, thuris ʒ i. myrrhæ ʒ. i, aluminis scissi usti ʒ. i, corticis pin⁹ ʒ. i olei myrtei qđ satis est: liquefacta cũ aridis committito. ¶ *Aliud melinum Hygieni, reficcans omnem Fluxum.* Spumæ argenti librã i, cerussæ lib. i, salis fossilis lib. i, aluminis scissi libræ dimidiũ, attramẽti sutorii, sexuncẽ, olei sextarios ii, aceti sextariũ i. Oleũ, salẽ, cerussam, spumam argẽti, donec non inquinent manus coquito: arida uero tusa, cribrata, acetoq; diluta, ad refrigeratum pharmacum addito, paulatim adstillando, ac assidue agitãdo: deinde in pilam trãslata ac probe emollita tollito ac utitor. ¶ *Thebæi Emplastrum ad Achoras humectos,* Spumæ argenti ʒ. xlviii, cerussę drach. xxiiii,

A xxiiij,corticis thuris ʒ xij, gallæ omphacitidis ʒ xii,ceræ ʒ octo,resinæ terebinthinæ drac.xvj, olei sesquiheminam:componito ut dictum est.

QVINTVM postremum sermonem de Achoribus Crito ita orditur: Cæterũ ubi affectio decreuerit,& cicatrix pfecte fuerit obducta,ad totius mali translationẽ subsequentibus cõpositionibus utendum est.Deinde smegmata plura scribit, unumquodq; iuxta hanc compositionis formam. ¶ *Smegma ad Achoras,Furfures,Asperitates & Scabies*. Terræ cimoliæ libr.j,nitri rubri lib.i,expressionis nucis unguentariæ sexuncem, alii lib.s.hũt : myrrhæ ʒ a octo,piperis albi ʒ b *viii,nardi celticæ ʒ quatuor casię ʒ.iiii,costi ʒ iiii,cõtusa & cribrata repone,ac utere in balneo. *Aliud*. Nitri rubri lib.iiii,terræ cimolię tãtundẽ,expressionis nucis unguẽtariæ lib.ii:cyperi lib.i,alii iiii.baccarũ lauri lib.i,iridis aridæ lib.i:radicis bryoniæ, alcyonii, amygdalarũ repurgatarũ,cornu ceruini usti, singulorũ c librã*unã:cõponito,ut dictũ est. *Aliud*.Fæcis uini ustæ, quam Romani fæculã,nos trygã appellamus,lib.xxiiii,aquæ pluuialis sextarios xlviii,thuris lib.ii,terræ samiæ lib.ii:olei sabini lib.iiii alii sextarios iiii: ceræ lib.iii & dimidiã. Fæcẽ & aquã in doliũ figulinũ nõ picatũ coniecta ad dies vii.madescere sinito,& ter in die cũ ferula agitato. Sequenti deinde die dissolutũ, & sacco excolatum liquorem in uas æreum splendidum transferto,& igni

B impositũ coquito,luculentiore autem igne utaris:atq; ubi tertia pars reliqua sit, oleum & cerã iniice,rursusq; ad lentum ignem decoque:postquam uero iniecta fuerint liquefacta,thus,& terram samiam trita addito, cõquassato,& in uitreum uas robustum transferto, tenuia.n.rumpuntur.Vsus autẽ tẽpore affectos locos circũlinens,& diligenter cõfricans,abluere iube.Præstaret quidem in balneo id facere:q si fieri nequeat,in domo abluatur.Commodum est pharmacũ ad oẽs sordes,asperitatẽq; ac scabiẽ cutis,itemq; ad impetigines.*Aliud*.Fęcis uini ustæ lib.i,aquæ pluuiæ sextarios.vi,thuris albi lib.ii,mastiches li.ii,alcyonii lib.*i, ammoniaci thymiamatis li.ii,terræ samiæ lib.ii,olei rosacei lib.ii,ceræ Tyrrhenicæ albæ li.ii.Fæcẽ in aqua ut dictũ est macerato,ter singulis diebus cũ ferula strenue agitando.Deinde excolatũ per saccum liquorem in uas splendidum transferto,positumq; ad ignem ad dimidiam partẽ coquito:deinde liquescibilia adiicito,atq; ubi dissoluta fuerint,alcyoniũ tenuissime tritũ inspergito. Habeas autẽ ad manum prõpta,in fæcis aqua dissoluta,probeq; trita,thus,ammoniacum,mastichen, terrã samiã, eaq; strigmentitia prædicta crassitudine:hæc ubi adieceris,ac diligenter subegeris,insperge, & ablatis utitor. *Aliud Dyasmirnum appellatũ*. Fæcis ustæ li.xxiiii, aquæ pluuialis sextarios xlviii, olei sabini lib.quatuor,ceræ lib.quatuor,terrę samiæ lib.ii,thuris lib.ii,mastiches†libram i,ʒam

C moniaci Thymiamatis lib.i, alcyonii lib.i,myrrhæ ʒ octo.Componito,ac utitur ut dictum est.

Quæ Cleopatra in libro De Ornatu ad Achoras scripsit.

Porro quæ Cleopatra ad achoras scripserit,ea deinceps referent illius ipsius uerbis:¶Fœnugræco tenui cocto, & in betæ nigræ succo macerato,caput eluatur:aut betæ decocto:aut terra cimolia in his macerata,atq; exoluta, inungatur:aut myrto læuigata ex uino & oleo οἰνέλαιον uocant,superneq; betæ folia imponãtur. *Aliud ad ualde ulceratos*. Cerussæ frictæ ʒ ii,thuris ʒ ii, sulfuris ʒ i,trita ex oleo illinito. *Aliud,quod & ad furfures facit*. Nitri,atramenti sutorii, utriusq; ʒ i.tritis oleũ affundito,& illinito. *Aliud ad Achoras*.Myrrhã & myrti albæ folia uiridia uino trita illinito.Aut terrã cimoliã torrefactã cũ uino nigro illinito. Aut cerussæ & plũbaginis æquales partes cũ myrteo tritas illinito.Aut sulfuris uiui ʒ vi,thuris masculi ʒ i:aluminis scissi,staphidis syluestris.i.pedicularis herbæ,ęrucæ,spumæ nitri,singulorũ ʒ i:atramẽti sutorii ʒ i, rutæ ramulos tres.Terito aceto moderate effuso,item laurino,aut myrteo,aut crocino aut oleo ueteri adstillato,quo pinguis cõpositio fiat, eãq;, ubi prius hoc smegma affricueris, illinito.¶*Smegma*. Hyssopi chœnicẽ.i,lupinorũ chœnices ii,ptisanæ chœnicem i,fabæ fresæ chœnicẽ i, radicis cucumeris syluestris ʒ iii.Hæc trita,misceto,& adfricanda pbeto.Idẽ & ad leprã & ad uaros facit.

D *Quæ Pharmaca Soranus ad Achoras scripsit.*

Quando quidem uero & Soranus de achoribus,tũ in quarto de medicina,tũ in unico medendi libro,quẽ Monobiblum inscripsit,pharmaca quædam tradidit, quæ etiam nobis per experiẽtiam constant,partim quidẽ proprio,partim uero præceptorũ, aut medicorum amicorum usu cognita:Quare etiã ea ipsa hic apponemus iuxta ipsius dictionẽ hoc modo tradita. ¶ Vbi multus saniei fluor existat,& uexatio doloris uehementer incumbat, lenticulam coctam tritã cum exiguo melle cataplasmatis modo imponito. Aut panẽ cũ coriãdro,aut plantagine,aut solano, aut seride,aut polygono,aut pdicio herba. Soranus quidẽ igitur uelut in implicata affectione, eiusmodi remedia adhibet,iuxta propriã sectam ratiocinatus.Apparent autem re uera commoda in principiis,& circa generationes,cõmuni repellendi ratione.Deinceps uero inquit:Vbi autem exacerbationes remiserint,radendi sunt loci,& fœnigræci decocto, aut betæ,& similium, ex aqua,non urina,confricandi:Quemadmodũ etiam nos prius reprehẽdimus eos,qui per urinam eiusmodi frictiones faciunt. Postea uero pharmaca scribit, etiam nobis,ut dixi, cognita. ¶Plumbaginis,sulfuris uiui,æquales partes terito:& affuso rosaceo, aut myrteo, aut lentiscino donec strigmentosum reddatur,illinito. *Aliud*.Sulfuris uiui, spumæ argẽti,cerussæ,omniũ æquales partes,croci dimidiam,trita cum passo cretico,illinito. *Aliud*.Rutæ leuigatę drach.iiii,

A * Al.duas.
† * Adduntur in quibusdã cod. iridis ʒ.xij.
B * Al.duas.
C * Al.unciam unam.
* Aliter ij.
† Al.lib.ij.

A Al.viij. B Al.viij. †Additur in aliquibus ant. olei heminam unã. C Al.viij. D Al.ij.

ſpumæ argenti ʒ viii, aceto & oleo roſaceo admiſto illine. *Aliud.* Spumæ argenti ʒ xx,[a] calcis E
uiuæ ʒ xx, [b] aceti heminam unam, † terito, ac uelut liparan aliquam ſeu pinguem compoſitionem illinito. *Aliud.* Chalcitidis ʒ ij, [c] ſandaraches ʒ quatuor, ſpumæ argenti ʒ j, [d] uino auſtero, & myrreo oleo ſimul trita illinito. Huic uero deinceps Soranus aliud forte pharmacum ſcripſit, quod pro ſuæ ſectæ inſtituto Metaſyncritũ, hoc eſt, quod ex alto euocat humores, ac tranſfert, appellauit. Conuenit autem in inueteratis, & ægrè cedentibus achoribus, ex eiuſque uſu quidam medicus nobis amicus magnum nomen adeptus eſt. Olei cedrini ſextariũ j, aceti acris ſextarios iii: coquito donec exhalet acetum: deinde adiice adipis ſuilli ueteris ſale ſeruati lib. ii: eoque liquefacto ollam ab igne auferto, & nitri triti beſſem, ſulfuris uiui ſexuncem, ſandaraches unc. j, infarcito. Poſtquam uero illitũ pharmacum exaruerit, in balneo per pręđicta ſmegmata confricari iube, perque uinum & oua, ac nitrum, & per radicum cucumeris ſylueſtris decoctum: aut fæce rhodia & pumice, cum aqua calida.

Ad Pſydracia, & Achoras, puſtulasq́; ulceroſas, helcydria Græcis appellatas, & exanthemata in capite. CAP. 9.

AD præſcriptas affectiones conuenienti uictus rõne uti oportet, corporisq́; ac capitis purgationem adhibere, per pilulas ex aloe, colocynthide, & ſcammonia, ita ut braſſicæ ſucco F
coactæ ex his pilulæ exhibeantur. Deinde ipſa locali curatione utendum eſt, cuius generis eſt, adiantum cum roſaceo illitum. Aut fœnigræci decoctum adfrictum. Aut malua cum farina hordeacea pro cataplaſmate impoſita. Aut melilotum cum farina fœnigræci ex uino impoſitum, & cicerum decocto: ipſumque cicer coctum impoſitum, nuces amaræ commanſæ, & illitæ. Diſcutit autem maxime, & lilii radix affricta, & thus cum uino, & aqua, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, bulbi cum nitro affricti, thus ex aceto illitum, putamen mali punici cum laurino illitum, Aut anchuſæ radicem uſtam, & tritam cum oleo, donec ſtrigmẽticiam craſſitudinem accipiat, cum penna illinito, & ægrum iuuabis.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS

LIBER SECVNDVS. G

ARGVMENTVM LIBRI.

Medicamenta exponuntur ad dolores, contuſiones, ulceraque & cæteros capitis affectus.

De omni capitis dolore, dimidiæq́; eius partis affectione, uniuerſalis doctrina. CAP. I.

QVicunq; citra diſtinctionẽ indiſcriminatimq; doloris capitis auxilia ſcripſerunt, maius detrimentũ, q̃ emolumentũ, iis, qui eis fidẽ habuerunt, attulerunt. Neq;.n.oẽs ob unã affectionẽ caput dolẽt, ſed tũ ipſæ affectiones plures ſunt, tũ curatio ipſarũ ſingularũ ꝓpria exiſtit. Vna etenim affectio eſt iuxta intẽperiẽ ſimplicẽ citra humorũ cõplexum: Alia iuxta humorũ qualitatem: uelut ẽt tertia quæpiam alia iuxta multitudinem tñ ipſorũ humorum contingit. Quibus accedit ea, q̃ fit, cum humores tranſitus liquorum ac uaporũ obturarint. Et ad hæc alia eſt, cũ in q̃buſdã capitis partib⁹, ꝑ ꝑ H
imbecillitatẽ flatuoſus ſpũs innaſcitur. Qñq; ẽt ob cãm aliquã externã, procatarcticẽ Græci appellant, uelut eſt ardor externus, frigiditas, ebrietas, plaga capitis, dolor contingit. Vehemẽtiſſimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatẽ, & frigiditatẽ, maxime cũ inæquales exiſtãt: moderati uero iuxta ſiccitatẽ: ad humiditates uero nullus conſequitur dolor. Eodẽ mõ cum ob redundantes humores, ſiue iuxta oẽs capitis partes, ſiue iuxta unã quãcunq; tandẽ, ſiue duas, dolor contingit, uehementior quidẽ ob calidos, & frigidos, moderatior aũt ob reſiccantes citra caliditatẽ, aut frigiditatẽ manifeſtã oboritur. Humectantes uero penitus nullũ dolorẽ inducunt, A. ibid.
quantũ ad qualitatẽ ipſorũ attinet: ob multitudinẽ ſane inſtrumentalium partiũ morbos faciunt, non tñ ſimilariũ partiũ ullũ aliquẽ, in quibus ſolũ affectiones iuxta intẽperiẽ ſimplicẽ fiunt. At uero affectiones ob humorũ multitudinẽ, citra quidẽ obturationẽ, caput grauant: cum obturatione uero, ſi quidẽ ea moderata fuerit, moderatẽ doloroſæ, ſin fortis, fortiter contingunt. Quod ſi ẽt mordacẽ qualitatẽ humorũ multitudo cõplectatur, ẽt iuxta hanc dolorẽ augebit. Atq; hæ quidem dñæ ſunt affectionum, quantũ ad eãs attinet eas producentes. Alia uero ſunt iuxta affectarum partiũ naturam. Aliqñ.n.extra caluariam affectio eſt, aliqñ intra. Et qñq; quidem oĩum exteriorũ, aut interiorũ eſt: qñq; non oĩum, ſed unius tñ corporum generis, arteriarum uidelicet,

aut

A.l.3.f.1.t.1. c.1.f.189.a

A aut uenarum,aut neruorum,aut mẽbranarum,aut cutis, aut ipſius adeo cerebri.Itaq; difficillimum eſt affectũ cognoſcere locũ,ſiue unus,ſiue plures uno exiſtant,aut qui tandẽ hi ipſi extẽt. Nec uero affectionẽ inuenire promptũ eſt, ſed & hoc exercitato hoĩe indiget, qui tum per rõnis exercitium,tum per multã & aſſiduã affectionis ægrorum inſpectionẽ,eam cognoſcat.Proprietates.n.aliquæ quidem oĩno dici non pñt,q̃dam uero ægre circa ægrotantia corpora oñdi pñt, vtpote,quæ tñ iis,qui eas ſæpe uiderunt,cognitæ exiſtant.Non parum uero ad affectionis cognitionem faciũt quædam ex cauſis antegreſſis,q̃ priuatim procatarcticæ,id eſt antegreſſæ.medicis Græcis uocantur,uelut cum manifeſtus ſenſus,& offenſa ægros ardoris,aut frigoris cõtigit:& facile ſane eiuſmodi affectiones recentes ſanantur: probeq̃; & rite ab eis initium ſumpſerunt medici,qui præſidia,ac auxilia morborum cum diſtinctionibus deſcripſerunt. Multa quidem igitur a uetuſtioribus pharmaca ſimplicia, & cõpoſita ad hmõi affectiones deſcripta ſunt. Mihi uero ẽt hic ſatis erit ex recentioribus apponere,qui ſane tũ ea, quæ ueteres inuenere,conſcripſerunt,tum ipſi ẽt alia quædam addiderunt.Equidem uniuerſum curationis ſcopum ſingularum affectionum ratio nos docet:at uero materiæ facultates,experientia ipſa demõſtrat.Per hanc igitur auxiliorum copia progreſſu temporis augetur. Atque adeo nunc tempus adeſt ſermoni,propria auxilia iuxta ſingulas affectiones deſcribendi,initium ab iis, quæ ſecundum qualitates ſolas a naturali cuiuſque particulæ ſtatu diſceſſerunt,facturo.

B

Quæ Apollonius ad capitis, propter ardorem, dolorem conſcripſit.

Apollonius igitur in primo De facile parabilib⁹, ad capitis dolorẽ ꝑp ardorẽ, ſic ſcripſit:Roſaceo aſſidue caput irrigato:aut lanam,ſiue linteolum roſaceo tingito,& imponito. *Aliud.* Narciſſino unguento ſimiliter utitor. *Aliud.* Melino unguento eodẽ mõ utitor. *Aliud.* Aut mori ſucco per linteolũ expreſſo,cũ pari roſaceo utitor. *Aliud.* Portulacæ folia tuſa,per ſe, & cũ polẽtæ flore,imponito. *Aliud.* Cupreſſum teneram tritã per ſe,& cum polentæ flore,imponito. *Aliud.* Solanum per ſe,& cũ polentæ flore,imponito. *Aliud.* Seſamum terito & roſaceo adſtillato:imponito. *Aliud.* Vitis folia cocta trita cũ mulſa aqua imponito. *Aliud.* Folia ricini contuſa, & in octo aquæ heminas cõiecta ſub diuo per noctẽ exponito,& cum aqua caput ꝑfundito : & poſt hæc,q̃ ad huiuſcemodi affectum ſcripta ſunt, emplaſtri more apponito. *Aliud.* Conyzæ odoræ faſciculum decẽ,& ſex digitorũ, in aquæ heminas octo coniectum ſub diuo per noctem exponito,& leniter aquã effundito.Vtendũ & cibi ſubtractione , & uẽtris euacuatione, ſomnoq̃; & quiete.Vitanda aũt maxime uinum,Sol,& balneum:amplius aũt,& *fomenta,clamor, contentio,omniſq; mentis perturbatio,& percuſſio.Atque†in loco bene perſpirabili; degendum.

C

Ad capitis dolorem ex frigore.

¶Irino unguento calido caput rigato:utere ẽt lanis,ac linteolis in eo madefactis. *Aliud.* Laurino vnguento ſimiliter utere. *Aliud.* Farina cocta cũ aqua mulſa utitor. *Aliud.* Lauri folia tenera cũ irino unguento trita capiti infunde. *Aliud.* Sampſucho cũ uino trito,aut roſaceo ſimiliter utitor. *Aliud.* Cyperum tuſum adipe anſerino admiſto, capiti illinito. *Aliud.* Cornu cerui exurito,eiuſq; acetabulo uinũ odoratũ dupla menſura admiſceto,terito, ac illinito. *Aliud.* Conueniunt,& fomenta ꝑ ſpongias calida imbutas,& expreſſas , maxime ſi lauri folia tenera in aqua fuerint incocta,aut ſampſuchi,aut cyperi:Et lanarũ mollium pilei unguento irino,& uino rigati,capitiq; circũpoſiti.Itẽ tegmina,& tepor,& ciborũ ſubtractio,ac uentris euacuatio. Amplius aũt,& ſomnus,& quies,& corporis tranquillitas,ac lætitia.Vitanda uero ſimiliter, clamor,contentio,uini potus,& frigiditas.Hæc quidẽ auxilia aduerſus capitis dolorẽ ex ardore ; & perfrigeratione;oborto Apollonius ſcripſit.Appellant aũt ardorẽ, ex Sole æſtiuo circa caput factam ꝑſeuerantẽ caliditatẽ. Oẽs.n.hoĩes in Sole æſtiuo diutius uerſantes capite incaleſcunt , non tñ oĩbus æqualiter caliditas ꝑmanet,ſed ſtatim quieſcit,quibuſdã ẽt ante balneũ, pleriſque uero

D poſt lotionẽ:quibuſcunq; aũt permanſerit, affectionẽ capitis iã iuxta habitũ ſolutu difficilem, non uero iuxta ſimplicẽ mõ contactum habitũq; ſolutu facilẽ,putantes,ardorẽ appellant:hoc Græc. κατὰ σχέσιν,illud κατὰ ἕξιν dñt.Aliqñ igitur ſola intẽperies cõſiſtit , affectione circa caput calidiore facta.Aliqñ uero ẽt humorũ,aut uaporum multitudo ad ipm caput decurrit, & maxime cũ redundantia q̃dã humorũ,quã Eraſiſtrati ſectatores plethoran, hoc eſt plenitudinẽ,uocant,in toto corpore *oberrat.Fit aũt hæc quatuor humoribus ex æquo auctis,aut ẽt ſanguine ſolo.Nã cum alius quiſpiã humor redundarit,uelut eſt pituita,& flaua bilis,itemq; nigra, eiuſmodi auctionẽ,ſiue redundantiã,non plenitudinem,neq; ſimpliciter multitudinẽ, ſed cum appoſitione pituitæ,aut bilis flauæ,aut nigræ,in corpore factã multitudinẽ dñt. † Cæterum eis,q ex ardore caput dolent,cutis tactui aridior ad primum contactum apparet , oculoſque rubros hñt,frigidiſq; tum perfuſionibus,tum illitionibus gaudent. Principio igitur repulſoria curatione utendum eſt,ex refrigerantis,& adſtringentibus conſtante.Poſtea uero mitigatoria,& concoctoria pharmaca ad repulſoria admiſcere oportet. Deinde ẽt ex diſcuſſoriis quippiã addendum,paulatim detractis pharmacis,quæ repellunt.; Optima ſunt aũt cenſenda,q̃ tenuium partium ſub̃a prædita adhibentur. Quaꝑp in principio quidem melius eſt roſaceo probe apparato,q̃ frigidiſſimo caput perfundere,lanæ faſciculo in orbẽ circumpoſito,iuxta frontẽ q.dẽ, ubi

Antiquus interpres uidetur legiſſe ἢ δέρματος τῆς κεφαλῆς αὐτῆς. i. aut cutis ipſius capitis, nam cerebri ſubſtantiã quã tum ſit ex ſeſe carere ſenſu nemo dubitat. idem interpres inter particulas (uenarum & arteriarum) habet etiam, tendinum, nec male. Gal. tamen lib. de mult. c. 4. idem ſentire uidetur.

*Al. πικρίαν i. amarulentiam.
† ἐν ἐπνοίᾳ.

* *Al.* ὑποτρέφεται. i. *ſubnutritur.*
† *In duob⁹ ant. co. græ. legitur* ἡ δὲ ἴασις ἐν ἀρχῇ μὲν ἀμφοῖν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται βοηθημάτων. ἐστὶ δὲ ταῦτα ψυκτικὴν ἅπαντα δύναμιν ἔχοντα, μὴ μέντοι στύφουσαν. *i. curatio aũt ĩ principio quidem ambabus ab eiſdem fit remedijs: habent aũt hæc oĩa refrigeratoriã facultatẽ, non tamen adſtringentem.*

pilosa eius pars definit:iuxta utrunq; uero eius latus,ubi pili ipsi ad aures nectunt:exinde uero E post ucrticē,non tñ longè inferius.Neq,.n.facile exuritur capitis ea pars, q̃ occiput,& Græcis Inion,appellatur:neq; ēt citra molestiam refrigerātia sustinet,ꝓpterea ꝙ istic principium medullæ spinalis existat,ad stipitis modum in multos ramulos diuisæ,in sexaginta ferme iuxta numerum neruos.At uero regio capitis iuxta sinciput, ꝓp laxitatē coarticulationis iuxta coronalē suturā,& ob ossium tenuitatem & raritatē,facile tum caliditatē,tum frigiditatem oīum,q̃ adhibentur pharmacorū intro distribuit.Quare siue refrigerare oporteat ex caliditate ardorē, siue calfacere frigiditatē,aptissimus est capitis iuxta sinciput locus. Optima aūt in principio refrigeratio ex rosaceo frigido, æstiuo tp̃e existente, in quo maxime ardoris affectio oboriri consueuit.Dictum aūt est mihi de rosaceo iam sæpe,ꝙ optimum est ex oleo crudo, quod Omotribes, & Omphacinon bifariam appellant,citra salis admistionem confecto,rosis q̃ plurimis ad ipsius irrigationem præparatis.Sit aūt rosaceum non uetus,sed eo ipso anno confectum,siue in uere, siue principio æstatis.Proximum a rosaceo chamæmelinum oleum locum habet, in iis corporibus, quibus uehementem frigiditatem inducere ueremur,qualia sunt fœminarū,& eunuchorū, ac puerorū:& quicunq; molli carne præditi,albumq; hñtes colorē,Soli sunt insueti.Mensuram aūt tum rosacei,tum chamæmeli, quod ad refrigerationem attinet, ex ꝑdictis corporis habitibus,& ex ardoris magnitudine,inuenire oportet,considerata simul ægri ætate,& ambiētis nos aeris temperie,non minus aūt,& domo,in qua æger decumbit.Refrigerabis aūt q̃cunque adhibere uoles, in aqua uehementer frigida collocata: q̃ si non adsit,niuem uasculo circumpones. F hoc auxiliū,siue humorum,siue uaporū multitudo in caput impetum faciat, ꝑclare auxiliatur: repellit.n.eos,infraq; in corpus detrudit, adeo ut ego in sexcentis hoc medendi mō usus,nullo alio habuerim opus.Nā & frigidorū fontium multa Romæ ubertas est,& niuis, quemadmodū apud nos in Pergamo,& in plurimis Asiæ Græciæq; ciuitatibus. At uero in calidis regionibus, qualis est Aegyptus,in qua & fontiū frigidorū,& niuis penuria est,necessarium est præfrigerato rosaceo per expositionē sub diuum per integram noctem, & per obuersionē ad auræ alicuius afflatum, ita demum addere ei semperuiui succū,aut portulacæ,aut lactucæ,aut psyllii,aut polygoni:q.n & solani aliq̃ paululū,& pāpinorū uitis, & uuarū immaturarū: tales.n.sunt adhuc tp̃e æstatis.At papaueris uero,& mandragoræ succo abstinendū,non.n.citra damnum refrigerat.Vitanda ēt,quæ cum refrigeratione manifeste adstringūt: quare, si q̃ñ necessitas postulet,parum quiddam ex eis ad refrigerantia admiscere oportet. Propterea sane,& solani succū, aut nunq̃ penitus,aut oīno parce admiscemus,sic ēt mali punici,& mali,& mespili.Ad hanc tñ G rem malorum punicorum acidorum succus ꝑstantior est, magis.n.refrigerat. Porro cum aliq̃ñ ruri degerem,nihilq; horū ad manum esset,cucurbitæ ramēta exuccata ad uuæ immaturæ succum admiscui.Poterit aūt quispiam in tali loco ēt seridis succo uti,lactucæq; tum hortensis, tū syluestris,quam proprie Thridacinen Græci appellant:hortensem.n.Thridaca uocant:Et συκαμίνων.i,mororum succus aptus ad refrigerandum:sint aūt non ualde matura. Quòd si caluus sit æger,aut oīno breues habeat pilos,maxima ubertas refrigerantium existit. Quæcunq;.n.ad erysipelata auxiliaria scimus ex cataplasmatis, & ceromatis humidis, ea oīa ab ardore exustis conueniunt.Cæterum Apollonius Ricini folia tenera tusa in aquam coniicere iubet: & deinde per totam noctem uasculum,in quo continentur sub diuum exponere, & postera die uti. Ego quidem igitur non ualde expertus sum ricini facultatem:uerisimile est aūt Apollonium,qui lōgo tempore in Alexandria uixit,per magnam experientiam uim eius cognouisse.Atqui oleum ex ricino factum manifeste cognoui calidius esse facultate oleo, quod apud nos est: quare etiā si non præsens sit,ueteri utimur.Puto autem & Potamogetonem, & Niliacum Stratioten* q̃dam refrigeratiuum habere,mirorq;, eorum Apollonium nullam mentionē fecisse.Quin & Tribulus apud nos,uelut ēt Polygonum,quiddam refrigerans hñt,tenera uidelicet,& nondum du H ra,ac sicca facta.Conyzam aūt non solum refrigerare impossibile est, uerum & moderate calfacere potentem noui,& miror sanè cur Apollonius eam inter refrigerantia retulerit.Quòd si,& ab arboribus,& fruticibus, auxilia ad caput præter naturam calidius petere oporteat, † Vitex conuenientior ad hoc existit,& Vitis,& Lentiscus, & Platanus,si quis eorum teneris germinibus acceptis,deinde tritis,ab ipsis succū exprimat. Erasistratus uerò magnum quoddā ꝑseruatiuum in calidioribus habitibus tradit,cū uidelicet eos Solē perferre oportet,si spongiam latā, & densam,ac cauā in aqua madefactā,& ꝓbe expressam,capiti imponas. Porrò signa dolētiū caput ob frigiditatē,contraria sunt eis,q̃ ex ardore oboriuntur. Nam & incontracta minimeq; arefacta,& decolor,ipsorū facies existit:& frigidis,neq; gaudent,neq; ab eis iuuantur. Quēadmodum aūt ardor non ægrè solubilis affectio est,ita neq; frigiditas ex ambiente nos aere cōtracta difficulter curatur,si recens est,sed sufficit oleū rutaceum calidū sincipiti,ut dictum est, affusum,perfecte hoīem liberare. Si uero uehementiori calfactione opus sit, Euphorbium ad oleū coniiciatur, & quæcunque ex pipere pharmaca constant. Inungenda autem est frons, aurium & narium meatus,hisce unguentis,maxime quidem Irino, & Amaracino,& Nardino. Quin & † comptoria unguenta ʒ ex calfacientium numero existunt, atque adeo ipsa opulentarum fœminarum

† ἄγνος græc. sed uide an legendum sit ῥάμνος rhamnus. nam & uiticem lib. simpl. med. 6. ac passim alibi calidum, & siccū facit quo nōe capiti præter naturam calidiori, de quo hic agit importunus est, & rhamnum li. simpl. med. 8. in secundo fere ordine refrigerantium ponit, & eius folia tenera usurpari ait, non dissimili usu ab huius loci sententia.

† Al. Commagenū unguentum.

A minarum pretiosa unguenta,q̃ foliata & spicata Romæ appellant. Opobalsamum uero sæpe experti sumus, nullum manifestum cõmodum ad ullam aliquã affectionem calfactione indigentẽ conferre. Quemadmodũ autem Rutaceum oleum conuenire dixi, sic etiam Sampsuchinum, & Laurinum laudo, itemq; Serpyllinum, sæpe & in plerisq; ipsis usus. Dandũ etiã uinum tenuium partium, & motus corporis præcipiendus, lauacraque calida, & quandoq; à raphano uomitus.

De inueteratis capitis affectionibus calidis, & frigidis.

In inueteratis capitis dolorib⁹, ac affectionibus necessario pilos radimus, aut ualde ad ipsam usq; cute ꝑsecamus: pharmacaq; tũ emplastrorũ, ac ceratorũ forma, tũ ẽt liquida adhibem⁹: atque ea quidẽ, q̃ emplastrorum ac ceratorũ formam hñt, rasis penitus adhibemus, liquida uero his, qui breuissime ꝑsectos pilos habẽt. Est ãt & horũ materia multiformis, ꝙ partim quidẽ magis, partim uero minus, refrigerentq; & calfaciant. Ea igit, q̃ frigefaciunt, ex iis, q̃ erysipelata curant, transferenda sunt: calfaciẽtia uero, ex pharmacis calfactoriis cõponẽda: quorũ simplicissimũ est ex euphorbio ꝑparatũ. Sufficit ãt unciã euphorbii unã ad tres ceræ liquefactę in olei lib. una conicere. Vtẽdũ ãt oleo ad oẽs affectiones calfactione opus hñtes, neq; omphacino, neq; eo, qđ uulgo ab oĩbus Hispanũ appellatur, neq; oĩno eo, qđ cũ olearum germinibus præparat,
B sed eo, quod ex maturis oliuis cõficitur apud plerasq; gẽtes, citra germinum iniectionem. Optimũ ãt ex eis quæ ego noui, est Sabinum, non procul ab urbe Roma in Sabinorum regione prognatũ. Cæterum pharmaca, quæ recentiores medici se ipsos Methodicos appellantes, Metasyncritica, hoc est ex alto euocantia ac trasferentia, appellant, ea oĩa ad hmõi affectiones commoda existunt: ex quibus optima etiam in septimo libro huiuscemodi tractationis, quæ ante hanc à me ædita est, relata sunt. Tempus igitur iã est me ad aliam capitis transire affectionem, adscripturum primo, quæ ab Apollonio conscripta sunt, quæ iuxta illius dictionem hoc modo habẽt.

Quæ Apollonius ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu scripserit.

Vtendũ est oĩbus descriptis auxiliis ad dolorem capitis ab ardore obortum. Quòd si dolores amplius inualescant, rutæ folia cũ aceto, & rosaceo trita strigmenti crassitudine, capiti illinẽda. *Aliud.* Nuces amaras cũ aceto & rosaceo ad strigmentitiam spissitudinem tritas capiti illinito. *Aliud.* Iridẽ siccam, ac uiticem aridum* cum aceto & rosaceo, eodem adhibe modo. *Aliud.* Lauri baccã, & rutæ folia cũ aceto & rosaceo trita adhibeto. Cõueniet ãt somnus, fames, quies, corporis tranquillitas. In potu aqua calida, aqua mulsa, & euacuatio. Hęc q̃dẽ Apollonius scripsit. * Al. χλωρᾶ. i. uiridem.

Atq; huius rei gratia laudare uirũ decet, ꝙ cũ discrimine de unoquoq; auxilio scripsit, cũ neq;
C Archigenes id ipsum fecerit, quẽ, cũ posterior Apollonio natu sit, apponere quidpiã ad discriminum certitudinẽ oportebat: uerum quæ ipse in priore de Pharmacis libro conscripsit, paulo post referentur. At uero quæ ego per longã experiẽtiã de capitis dolore ex uini potu cognoui, iam exponã, utpote qui spem quidem utilitatis ipsorũ ex affectione inueni, diligentem autẽ cõprobationẽ per multã experientiã feci. Capitis itaq; dolorem ex uinorum temperatura calidorum productũ indicat, ꝙ ipsum caput omnino uaporibus repletur, q̃nq; ẽt humoribus calida tẽperie præditis: nam & citra uini potũ eiusmodi ad caput prõpte deferuntur. Curatione itaque opus est, q̃ scopũ primũ uniuersalẽ & cõem oĩbus habeat, nimirum euacuatione indigentẽ. Cũ uero calidi sint, qui caput repleuerunt humores, ẽt refrigerante eos medela opus erit, iubendi igitur sunt, si crudum adhuc in eis uinum permaneat, ut tepida aqua hausta, uomãt: ꝙ si ẽt post cõcoctionẽ caput doleãt, refrigerãtibus utendũ est, ac repellẽtibus: quale est rosaceũ per se, & cum aceto, aut hederæ, aut brassicæ succo. Quin & ipsa brassicæ folia calida irrigata, capitiq; circũposita, ac obligata, naturaliter ebrietati resistũt. Cæterum somni, ac quietis cura in primis habẽda est: qđ ubi factũ fuerit per totum diem ad uesperam lotum, boni succi cibis, nõ tñ calfaciẽtibus nutrire oportet. Sunt autem tales, ptisanæ succus, & sorbitio ex alica, & panis ex aqua, &
D oua sorbilia absq; garo: admisceatur aũt eis ex melle quantũ ad cõdimẽtum satis fuerit: si uero ad mel accipiendum nõ fuerint appositi, sales conditorii miscentor. Ex oleribus est lactuca, utpote boni succi, & refrigeratoria: & brassica, ut q̃ uapores resiccet. Sic & ex leguminibus lẽs est. Potu uero omnino aqua utendum est. At uero cum stomachus in quibusdã, propter aquę potũ, subuertatur, malum punicũ eis insuper exhibendum est, aut solum per se, aut cum alica flaccida calida, ꝓbe cocta. Quin & mala cestiana appellata in urbe Romana, citra cocturã quidẽ, sunt austera, post cocturam uero stomacho satis commoda fiunt. Coquenda autem sunt ipsa in ollam nouam aqua modica infusa, deinde malo in olla suspenso, igneq; sub ollã coniecto, quo uapor ex aqua calidius sublatus cocturam ipsi malo præbeat. Vuæ passæ ẽt & pyra, aliqua quidẽ cruda, aliqua uero ut malum ipsum cocta, stomachum corroborant. Abstinendum uero à glãdib⁹ A.l.3.f.1.t.2. .19.f.193.e palmarum, proprietatem enim quandam habent capitis dolorem inducendi. Quòd si uero post hæc probe dormire non possunt, ad balneum postridie quã celerrime inducũtur, calidaq; aqua eis in balneo sæpe affundat: deinde ubi dormierint, aut oĩno interposito tẽpore quieuerint, rursum ad balneum ducendi sunt: deinde uelut pridie cõnutriendi. Si uero moderate habeant, & aquã bibere non possint, permittendus est eis potus aquosus ex aquosis uinis, quale est in Italia Sabinũ, in Asia Titacazenũ, & Arsyenium, & Ariusiũ. Quin & moderate hab ẽtibus gallorum testiculi,

ſticuli,& alæ,& ex piſcibus petroſi,& teneris carnibus præditi,exhibebuntur,& columbarũ pul E li.Hæc uero oĩa citra garum,& uinũ,in albis ac ſimplicibus iuſculis coquantur, in quibus aqua ſola cum oleo,& anetho,ac axiguo porro,coꝺuram perficiat,exiguo adieꝺo ſale, nõ ſtatim in principio coꝺuræ,ſed cum iã aliquo modo flaccida faꝺa fuerint,ac uiꝺa.Manifeſtũ uero,ꝙ tũ hos,tum oẽs qui caput dolent,augeſcente adhuc & uigente dolore,quieſcere melius eſt:remittenti uero ac decreſcente,in locis aptis deambulare.Apti ſunt autẽ iis, ꝗ calfieri opus habẽt,loci calidiores:qui frigefieri,frigidiores. Et ante cibum quidẽ pluribus deambulationibus utendum,poſt acceptum uero cibum breuibus & lentis.Oportet autẽ neq; multa comedere, neque ſtatim deambulare,ſed poſt duas,aut tres,aut etiã plures horas.Quòd ſiquãdo ex uaporibus,& humoribus in caput ſublatis reliquiæ quædã relinquãtur,tenuibus poris,ac meatibus impaꝺę, & ob id etiã capitis dolor perſeueret,à roſaceo quidem abſtinere expedit. Vtendum eſt autem primum quidẽ Chamęmelino moderate calido,poſtea uero Irino:maximopere enim huiuſmo di affeꝺiones iuuant.In balneo uero caput calida perfundatur,nõ ſolum ob id,ut quippiã circa ipſum diſcutiatur,ſed & ſomni cõciliãdi gratia.quapropter etiã ſecundum, aut tertium etiã ad ueſperam balneum apparãdum eſt,acceptis ab eo laꝺucis ex aceto, exiguo, aut omnino nullo addito garo,uerum aqua affuſa multa,ut acetũ plane exæquet, niſi omnino aquoſum ſit acetũ, F nam & hmõi magis,ꝗ̃ acerrimo opus habẽt,caliditatem enim in ſe aliquam tale acetum cõpleꝺitur.Poſt hæc uero poſtera die,quæ magis caput calfaciant adhibenda. Ita ut ad Irinum aliqñ Amaracinum vnguentum addamus,aliquando uero Nardinum,quãdoque etiam pretioſa, qui bus opulentæ fœminæ,etiam ſi nihil habeant mali,uti conſueuerunt. Per huiuſmodi ſane medi cationis duꝺum,capitis dolores ex uini potu obortos in totum perſanaui, nullo ab Apollonio præſcripto pharmaco uſus.Cum enim & per ea,quæ iam dixi,ſcopum contingerem,nullum ex Apollonii ſcriptis ſpem mihi adiecit,ut probe diꝺum eſſet,& ſuperuacaneum amplius erat eorum experimentum facere.Cæterum poſt prædiꝺas tres affeꝺiones capitis dolorem inducentes,Apollonius quartam hanc inſuper addidit.

Ad dolorem capitis ex plaga, aut caſu, Apollonij.

¶Roſaceo & aceto tepefaꝺis caput rigato. *Aliud.*Roſis ſiccis maxime coꝺis,aut certe in paſſo maceratis,aut aqua mulſa tritis,pro cataplaſmate utitor. *Aliud.*Meliloto ſimiliter apparato utitor.*Aliud.*Myrti albæ folia tenera cum uino & myrrha trita emplaſtri more imponito.*Aliud.*Irino unguento & aceto illinito.*Aliud.*Abſinthium tritum cum uino,& myrrha itidem trita imponito.*Aliud.*Pulegio trita ex uino ſimiliter utitor.*Aliud.*Pulegium & myrrhã trita ſimiliter adhi- G beto.*Aliud.*Apii comas cum uino coꝺas ac tritas imponito.*Aliud.*Mala cotonea coꝺa ex uino imponito.Conuenient & fomenta per ſpongias aqua calida imbutas,& mollium lanarum faſciculi aceto,& roſaceo conſperſi.Ad hæc & quies, & corporis tranquillitas, ſubtraꝺio cibi,euacuatio,fuga eorum, quæ offendere poſſunt,qualia ſunt Sol,balneum,uini potus,clamor, cõtentio:& ex iis quæ alimẽti loco exhibẽtur,acida,& acria, ac ſalſa. Hæc quidẽ Apollonius ſcripſit de capitis doloribus ex conſpicua plaga obortis.Verum operæpretium eſt noſſe nos,eiuſmodi affeꝺionem nullã aliã, quàm inflammationem eſſe,quæ non ex plaga ſolum, aut caſu,ſed citra etiam manifeſtam cauſam,iuxta omnes corporis partes,propter humorum inflãmationem fieri cõſueuit.Si quidem igitur plaga uulneris,aut contuſionis cauſa exiſtat,plures ſcopi erunt ad remediorum inuentionem.Vnus quidem in uulnere,ad quod conglutinantibus,& inflãmationem arcentibus pharmacis uti oportet,poſtquã ulceris labia fibulis impoſitis conſtrinxerimus. Alter uero in contuſione:& tertius in doloribus,qui quãdoq; in ipſis ſolis ꝑcuſſis partibus fiũt, plerunque uero etiam ad uicinas partes extenduntur.Etenim mẽbrana,quæ caluariam ambit, & cutis quę forinſecus circuntenditur,utraque propriam ſubſtantiam continuam habet per oẽ caput extenſam: & ob id ſane ſæpe ipſum uniuerſum dolere cõtingit,præſertim ſi uſque ad mẽ H branam os caluæ ambientem plaga penetret, quam diduꝺa membrana caluariam ambiente, oſſeque conſcalpto abraſove, carne generanda curare oportet. Quod ſi per communionem membranæ caluam ambientis,quam ad duram cerebri membranam circa ſuturas habet,etiam intra caluariã inflammatio ipſa diſtribuatur,nõ abſque periculo eiuſmodi capitis dolor exiſtit. Contingit autem non parum ſæpe in caſu,præſertim ex ſublimi faꝺo,ut quædã circa cerebrũ, aut membranas eius,partes abrumpantur: quod ubi contigit, etiã amplius capitis dolor inualeſcit,ipſaque affeꝺio tota ægræ curabilis redditur, & periculum ingens,ac præceps imminet. A.l.3.ſ.1.t.2 c.26.f.194.c
Optimum itaque fuerit in his,niſi ætas prohibeat,& niſi uitalis facultas debilis appareat, à uenæ ſeꝺione curationis initiũ facere:& cõuenientibus capitis irrigationibus uti,ex lana nimirũ oleo dulci imbuta,capiteque ex ea conteꝺo. Quòd ſi quippiam horum,ſiue ætas,ſiue uirium debilitas, aut etiam ambo ſimul, ſanguinis detraꝺionem fieri præpediant, aluum per clyſterem euacuabimus, tum ut ſuperflua in ipſo recrementa extrahamus, tum ut humores, qui ad affeꝺas partes inde ferri conſueuerunt,reuellamus:atque inde auxiliis ad inflammationes cõmodis utemur. Si uero membrana cerebri fuerit uulnerata, egregie ipſam conglutinat, inquit Archigenes,calaminthæ ſuccus infuſus, & farina milii arida inſperſa. Deinde butyrum,

A & rosaceum,ac adeps suillus insulsus uetus,tepefacta ac mistim infusa. Cæterũ hoc modo affectos à uino,& cibis crassioribus abstinere oportet,maxime si febri sint correpti.Atqui prædictã euacuationẽ consulit etiã Apollonius, qualem autem fieri oporteat non ostẽdit. At uero acetũ rosaceo admisceri iubet,quẽadmodũ in phreniticis, & lethargicis in principio plurimi medici facere consueuerunt,uerum non recte mensurã utriusq; dicere reliquit, Empiricorũ simul transitione usus,non indicatione Dogmaticorũ.Affectio enim ipsa nobis indicat auxilia:Quantitatem aũt singulorum,& particularem materiarũ differentiam, simul tum affecta particula, tum ægri tẽperamentũ indicat:& ad hæc uitalis facultas:deinde ætas:& ambientis nos aeris temperatura,iuxta regiones,anniq; tempora, & prædominantem anni constitutionem,euarians. In phreneticis quidem igitur,cùm omnia,quę extra caluariam,circaq; cutem & pelliculã caluariã ambientem,ab affectione immunia sint, ueteres conuenienter acetum admiscuerunt: ea rõne persuasi,quam in commẽtarijs De pharmacorum compositione per longũ recensui: qñ uidelicet ad affectiones in profundo corporis obortas,pharmaca diuersa ab ijs,quæ ad affectiones in superficie herentes destinata sunt, adhiberi oportere dixi. Exoluitur enim omnium ipsorũ uis in transitione per profundum,& ob id ad propria affectioni auxilia aliquando contrariæ, & no

B centis facultatis pharmaca admiscemus.Cùm nanq; inflammatio dolorẽ inducat,maxime contrariũ est acetũ reliquis auxiliis admiscere,utpote quod neq; mitigandi, neq; laxandi, uim aliquam in se complectatur. Sed cum per sinciput(neq; enim per aliam quampiam capitis partem transitus patet)pharmaci facultatem intra penetrare uelimus, tũc sane ad admistionem alicuius eorum, quæ propria natura auxiliantur,ac in profundum ducunt, deuenimus,tenuium partiũ substautiam quandam inuenientes,quandoq; quidem frigidam,uelut acetum: quandoq; uero calidam,uelut euphorbiũ, affectione, quæ curationi subiacet, cõsiderata ac perspecta,num calfacientibus opus habeat, an refrigerantibus.Iuxta hanc igitur ratiocinationẽ,si quidem crassæ cerebri membranę nudæ rosaceum offeratur,quemadmodum in illis,quibus capitis officulũ aliquod excisum est,fieri consueuit,solum ipsum leniter tepefactum adhibemus.Cũ uero citra denudationem per capitis iuxta sinciput partem,sana,& integra existẽte caluaria,rosaceũ ad cerebri membranam peruenire uelimus,acetum ei,ut eo perducat,admiscemus: cuius itẽ rursus uehemens facultas tũ per uiarũ transitionem,tum per rosacei misturã,exoluit.Quapropter Apollonius in eo quòd acetum rosaceo indefinite admiscere iussit,peccauit. Cutis enim capitis,aut quæ post eam est membranæ caluariam ambientis,inflammationes,citra quidẽ uehementẽ do

C lorem obortæ,per exigui sane aceti ad rosaceum admistionem iuuari possunt: lædẽtur aũt ubi magnæ fuerint,doloremq; uehementem induxerint.Deliquit amplius Apollonius, quòd neq; tempus usus singulorum ab eo descriptorum auxiliorũ apposuit. Quædam enim incipientibus & nascetibus adhuc inflammationibus auxiliantur:quædam etiam in uigore cõsistentibus,aut decrescentibus,aut etiam induratis,opem ferunt.Rosaceum itaq; cum aceto incipiẽtibus:in uigore uero consistentibus,rosaceum solum adhibemus: quemadmodum etiam in induratis absinthiumq; ac pulegium ei admiscemus:ac uero quæ citra indurationem decrescunt inflammationes,pharmacis laxãtibus appellatis solum opus habẽt.Relata est autẽ tum materia, tum cõpositio ipsorũ in prioribus huiusmodi tractationis commentariis, quos ædidimus, antequam opus sumus aggressi, in quo affecti loci multam indicationem faciunt simul cum ipsis affectionibus ad inuentionem remediorum. Cum igitur affectiones ab Apollonio descriptæ quatuor sint,quæ capitis dolorem faciunt,ob manifestas causas obortæ:deinde uero ex ordine transierit ad eas,quæ ex obscuris causis producuntur:merito sane quis ipsum reprehenderit,non solũ quòd à dogmatica desciuerit doctrina, sed quòd neque empirica sit usus. Distinguunt enim ẽt hi affectiones per symptomatum concursus,syndromas ab ipsis appellatos,qui sane accidentiũ

D ad morbos ipsos congregationes sunt,quæ omnibus euidenter apparẽt:in quibus concursibus etiam externas causas ipsi comprehendunt,tanquam partes totius concursus existant. Verum nullam talem congregationem,neque symptomatum siue accidentium,neque signorum, Apollonius scripsit,quemadmodum discemus ubi,& ad sequentem uiri doctrinam nõ minus, quàm ad priorem animum adhibebimus.

Condependens ex præcedenti Apollonij doctrina,ad Temporum ac totius Capitis Dolores,citra manifestas causas obortos.

¶ Vnguento Mendesio caput illine. *Aliud*. Adipem anserinum Mendesio unguento dilutum illine. *Aliud*. Myrrham uino quàm optimo tritam, & ad succi ptisanæ crassitudinem redactam, illine. *Aliud*.Mirrham unguento pretiosissimo tritam similiter adhibe. In pueris autem sinciput dolentibus,myrrha cum oleo trita utitor. *Aliud*. Viticis semen tritum & aqua dilutum imponito,aut linteolo illitum similiter imponito.*Aliud*. Lolii farinam cum adipe anserino con tritam pro cataplasmate imponito,adipe prius liquefacto. *Aliud*. Portulacam per se,& cum lini semine tritam imponito.*Aliud*.Oleæ folia tenerrima oleo ac uino nigro affuso terito,ac imponito. *Aliud*.Cinerem quemcunque habes aceto aut aqua diluito,eoque caput rigato. *Aliud*. Solanum,& terram figulinam trita,ac leuigata imponito. *Aliud*. Halicacabi fructum cum adipe anserino,

anserino,aut unguento balanino tritum adhibeto. *Aliud.*Lentisci folia trita ex aqua imponito. E *Aliud.*Blitum tritum ac oleo dilutum adhibeto. *Aliud.*Ricini semẽ aqua tritum imponito. *Aliud.* Coriandri semen & anethi trita ac melle mista imponito. *Aliud.*Melanthium tritum, ac oleo dilutum imponito. *Aliud.*Cuminum & adipem anserinum trita imponito. *Aliud.*Succum papaueris fabæ ægyptiacæ quantitate,& salis partes duas,& pulegii partem unam,cũ aceto & unguento optimo trita illinito.Conuenit item cibum subtrahere,& aluum euacuare,caputq; contegere:amplius uero & quiete agere,omnemq; motum uitare.Quod igitur Apollonius,quemadmodum dixi,indefinite tradendo hæc remedia ad capitis dolores absque manifesta cã factos dupliciter peccarit,neque ut dogmaticus uir affectiones explicans,neque ut empiricus earum concursus,id ipsum ex illius ipsius dictione didicimus. Quòd uero & pharmacorũ facultates inter se non parum differant,ex tota uirium ipsorum perpesione discere licet.Etenim primum ab eo descriptum simplicis est potentiæ laxantis:talis enim est Mendesii unguentis facultas. Secundũ uero eãdem uim intense possidet,in quo ad Mendesium unguentũ anserinus adeps admiscetur. Tertium autem propter myrrham quidem reficcatorium est, unaq; calfacit,propter uinum uero adstringit,utile iis existens in quibus redundantem humiditatem simul repellere, ac discutere proposuimus.Scimus porro myrrhę odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis inducere: F quare sane eos ipsos,qui iam caput dolent,non parum offendet.Eiusdem autẽ facultatis est, & quod sequitur quartum.Quintũ uero nõ probe ad horũ uim accedit, ubi.s.cataplasma ex aqua & uiticis semine cõponit,quod non solum ab utraq; facultate tum calfaciendi,tũ reficcandi,q. bus ea præstant,quæ ex myrrha composita sunt,multũ deficit,†sed & contrarium facere potest in iis,qui caput ob frigiditatem dolẽt.Quod uero deinde sequitur ex lolii farina,& anserino adipe cõpositum,in quibus reficcare intendimus,utile est,neq; in capite solum, sed,& in aliis partibus rationabiliter adhibetur:id ipsum uero ob anserinum adipem citra molestiã reficcantẽ contingit,abunde enim pharmacum hoc & mitigat,& sedat dolorem.Verum quod deinceps sequitur,de quo hæc uerba scripsit:Portulacã per se & cum lini semine tritam imponito.refrigeratorium est pharmacum,præclare faciẽs ad affectiones calidas.Quod uero post hoc scriptũ est hoc modo:Oleæ folia tenerrima,oleo,ac uino nigro affuso terito,& imponito,dolorem quidem nõ mitigat,uerum humiditates succorum euacuat.At uero qđ deinceps scriptum est,forti facultate præstat,in quo uidelicet iubet cinerem aceto,aut aqua dilui,eoq; caput rigari.Si quidẽ enim ex aceto ꝑparetur,inueteratas affectiones,& in scirrhum induratas sanare potest, nõ tamen doloris mitigatiuum existit.Si uero cũ aqua cinis diluatur ac percoletur, fortitudine quidẽ pluri- G mum ab eo deficiet,quod ex aceto constat,neq; tñ sic doloris mitigatiuum erit:Queadmodum neq; id quod postea descriptũ est,ex terra figulina & solano compositum.Superfluam autem cõpositionem Apollonius in eo, quod ex halicacabi fructu constat, ostentat, utpote quod neque prædictis,neq; postea dicendis,quicq̃ amplius habeat. Quemadmodũ sane ea, quæ deinceps sequuntur singula alia facultate prædita sunt.Non rite autẽ facit hæc omnia indefinite tradendo. Quid enim simile habeat cataplasma ex blito cũ oleo trito, ad illud quod ex ricini semine, aut coriandri,aut cumini,aut melanthii,cõponitur? Calefaciunt. n.hæc & reficcant,blitũ uero debiliter humectat & frigefacit.Porro quod in fine sermonis ipsius scriptũ est,primũ neq; ab ullo in usum assumi experiũdi gratia cõsuluerim,ne dum sæpe.Raro.n.cogimur pharmacis ex opio uti,cum uidelicet præ doloris uehementia homo de uita periclitatur:quanq̃ & tunc solidæ partes ex eius usu offendantur,adeo ut post hæc correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria detrimento fuerunt,adeo ut debilem oculũ reddiderint, & uisus hebetudinẽ, amblyopiã Græcis appellatam,induxerint: Velut etiam auditus grauitatem inducunt,quæcunq; ad uehementem aurium dolorem ex papaueris succo, † composita sunt. At uero ob capitis dolorem uehementem nemo unquam animi deliquio comprehensus mortuus est,neq; se ipsum occidit, quẽ- H admodum quidam coli dolore uexati fecerunt. Vtcunq; enim doleant,longe minor ipsorũ dolor est,quàm eorum,qui coli,aut auris,aut oculi,aut dentis,dolore uexantur.Mitigantur illi ipsi perfusionibus,& illitionibus,& cataplasmatum impositione.

¶ Videtur hic etiã uiticis semen inter refrigerantia agnoscere, ut supra car. 132.H.& inf. car. 136.F. contra quã li.simpl.med.6. Sed & tritura, et aquæ affusione presertim diuturna, & repetita perire eius caloris plurimum necesse est, ita ut, dũ tenuitate substantiæ suæ aquæ uires alterius ducit, refrigerare possit.

† Additur πλείονος *.i.copioso.in cod. antiquis.*

Quæ Archigenes ad Capitis Dolorem remedia conscripserit.

Relato igitur iã Apollonio,ad Archigenem transeamus,qui in priore libro de Pharmacis secundũ genus ei inscripto,hoc modo scripsit. *¶ Archigenis ad Capitis dolores citra febrem obortos.* Communiter in principio auxiliatur eis aquæ potus, parcitas cibi,solutio alui. Hæc præfat[9] deinceps pharmaca multiformia conscribit,Præstabilius igitur mihi uidetur singulatim unãquãque ipsius dictionẽ in manus sumptã cõsiderare : & primũ sane principium eius collaudare, in quo manifeste discrimẽ ab eo quòd quis nõ febriat inductũ distinxit.Fuit itaq; *Archigenes nõ quidem uulgaris medicus,uelut & Mantias,& Heraclides empiricus:uerum ad diligẽtiam quã circa artem fecit, etiam hoc Archigeni accessit,quod posterior natu illis ipsis fuit. Cæterũ maximum hoc censeri debet iis, qui artem quancunque tandem rationalem ediscere rite uolunt, cum natura apti ad eã fuerint,ingeniosiq;,& à pueris in primis disciplinis eruditi.Pleriq; aũt ex iis qui eiusmodi artes tractant,nõ ut ipsi sapientes in iis euadant,sed ut uulgo tales uideantur,

* Al. Apolloni[9].

studio

A ſtudio hñt. At uero Archigenes, ut ſi quis alius, quæ ad medicam ſpeculationẽ attinent, diligen
ter re uera ediſcere ſtuduit, atq; ob id merito ſcripta q̃ plurima memorabilia reliquit. Non tñ
in oĩbus ſane, quæ tradidit irreprehenſibilis mihi vr̃: uerum ueluti ipſe pleraq; eorum uirorũ,
a quibus adiutus optimus euaſit, reprehendit, ſic par eſt, ipſum delinquentem a nobis poſteris
examinari. Difficile.n.eſt, ut, qui homo ſit, nõ in multis peccet, quædam uidelicet penitus igno
rando, q̃dam uero male iudicando, & quædam tandem negligentius ſcriptis tradendo. Quem-
admodum ſane & nunc mihi in diſtinguendo non febrientes a febricitantibus, peccaſſe uide-
tur, cum non omnes eorum, qui non febriunt diſtinctiones, & diſcrimina appoſuerit.

De ijs, qui ex ſtomacho caput dolent.

Statim igitur primum in his diſcrimen eſt doloris capitis ex ſtomacho producti. Quidam.n.
ẽt ſi pauxillus quiſpiam humor acris in uentre, & præſertim circa os eius, congregetur, ſtatim
caput dolent: Atq; ob id, ſi diutius famẽ tolerent, offendunt, augetur.n. ipſis inediam ferẽtibus
eiuſmodi humorum malitia. Eos igitur, qui hoc mõ affliguntur ſanare oportet, ita ut nihil reme
diorum capiti adhibeamus, qñquidem neq; proprius eſt hic capiti affectus, ſed ab humorum in
uentre malignos vapores excitantium in ipm adſcenſu affligitur: Quemadmodum alij in ſuffu
B ſorum ſymptomata ob hmõi humores incidunt. Quæ igitur horum erit cura? ut uidelicet affli-
gentes in uentre humores, q̃ celerrime euacuemus. Euacuantur autem ad uomitum procliues,
facile ab aquæ potu: ægre uomentibus uero difficilius, adeo ut ẽt digitorum, ſiue pinnularũ im
miſſione uẽter ad uomitum irritatus, quibuſdam nihil amplius effuderit. His igitur conabimur
q̃ primum cibum boni ſucci, ac ſtomacho commodum exhibere, ſi res ita ferat a balneo: ſi nõ,
ante balneum tantum cibi offeremus, ut ne lædantur inde poſtea lauantes. † A cęna aũt modi-
cum abſinthium in potu dabimus: atque ita & poſtridie faciemus: eoq; modo in poſterum diæ
tam ipſis conſtituemus, donec ualde bene concoquentes ipſos uideamus: atq; tum ſane panis
pauxillum eis præbebimus circa tertiam, aut quartam horam, aut paulo prius, uel ẽt ſerius, ut
ſatis amplum ſpatium ad conſuetam balnei horam interſit. Quicunque uero panem citra obſo-
nium edere non pñt, iis oliuas, aut * palmulas, aut vuas, aut tale quiddam addemus, per experiẽ
tiam cognoſcendo quid ex eis p̃ſtet, cum aliud alio melius ſit iuxta naturæ proprietatem. Cæte
rum ad uitioſorum in uentre humorum redundantiam, tum facultatis concoctoriæ debilitas,
tum oris uentris infirmitas, plurimum conferunt. Quemadmodum ẽt ſenſuum mollities, & ad
A.l.1.f.4.c.13 fo.77.a — hæc caput ad eiuſmodi humorum uapores ſuſcipiendos aptum, quemadmodum & in quibuſ-
C dam oculi. Ego quidem igitur ſæpe, & in multis expertus ſum hanc quam narraui curandi uiã,
ac capitis ex ſtomacho dolorem commodam. Archigenes uero cum ſimpliciter ad oẽm capitis
dolorẽ citra febrẽ, cibi parcitatem auxiliarem ſcribat, palàm facit, ſe nihil de eo, qui ex bilioſo
humore oboritur, ſcire. Quod ſane ẽt amplius quis crediderit, qui poſtremam eius dictionẽ le-
gerit, quæ hoc modo habet. ¶ *Archigenes.* In his uero, qui ex ſtomacho caput dolent, flatuoſe-
que diſtendũtur, acetum, in quo papaueris capita incocta ſint, affundito, aut ſpongias eo imbu
tas imponito: deinde polentã cum menta, & aceto fronti pro cataplaſmate imponito. Aut pule
gium cum iiſdẽ. Aut ſolani ſuccum cũ roſaceo illinito. Stomachũ quidẽ os uentris appellat, cũ
& medici hanc partem ita appellare ſint adſueti, qui ẽt ſtomachica animi deliquia appellant: &
quoſdam ſtomachicos eſſe dicunt, a quopiam uidelicet in eo loco oborto affectu, ita appellan-
tes, uelut ẽt hepaticos ab hepate, & colicos a colo, & nephriticos a renibus, & ſplenicos a ſple-
ne affectos. Vnam autem ex ſtomacho affectionem doloroſam ſcripſit, quæ caput occupet, eo-
rum, quos ipſe flatuoſe diſtẽtos uocauit, quam ex uini largi potu magis oboriri ſcio. Qui.n.pro
pter humores acres caput dolent, mordacem dolorẽ, non diſtendentem, percipiunt. Fames igi-
tur in diſtenſionibus commoda eſt, at non iis, qui mordaces humores in ore uentris hñt. Cum
D itaque hic mordax humor fuerit amarus, pallida & flaua bilis appellatur, quæ ob naturalem le-
uitatem ad uentris os ſurſum fertur: Cum uero pituitoſus, aut acidus, aut ſalſus fuerit, magis in
totius uentris ſpatio continetur, q̃ ꝙ in ore ipſius firmetur. Optimum aũt fuerit (quantum ſanè
nunc in his dicere licet) in fundo uentris ipſum contineri, facile.n.relicto uentre in inteſtinum
delabitur: Peſſima autem ſit affectio, ubi uitioſi humores in uentris tunicas ineluibiliter fuerint
A.l.3.ſu.1.t.3.t.531.e — imbibiti: Quorum optimum remedium eſt ex aloe pharmacum, quod aliqui picram hoc eſt
amarum, aliqui hieram id eſt ſacrum, ex aloe appellant: inq; eius compoſitionem aloes drach-
mas centum coniiciunt, & ſex uniuſcuiuſque reliquorum, quæ ẽt ſex numero exiſtunt, cinna-
momum, ſpica nardi, xylobalſamum, maſtiche chia, aſarum, crocus. Præſtantius aũt ſit pharma
cum ubi minus de aloe additur. Viſa nanq; mihi eſt, nimia eius copia centum drachmæ eſſe, ad
proportionem reliquorum, quibus hæ adduntur, quapꝑ etiam per xc. drachmas ipſum compo
ſui, & per lxxx: Quin & per pauciorem aliqñ crocum, propterea ꝙ quidam ex eius uſu capite læ
dantur, quod ipſum ſæpe ex ſolo croci odore perpetimur. Quare optimam eius eſſe compoſitio
nem iudicans, quæ ex aloes drachmis xc, & croci drachmis v, conſtat, hac ego utor. His uero, q̃
neque croci odorem citra moleſtiã ferunt, ſed ſtatim capite replentur, ex quatuor croci drach-
mis pharmacum compono. Cogor autem aſſidue hoc pharmacum præparare, ꝓpea quòd non
ſolum

† Aetius habet, A cœna parum bibãt, poſtridie mane abſynthio, & eadẽ diæta utantur.

** Ex Aetio qui hæc oĩa ad uerbũ accepit loco τῶν φοινίκων. i. palmularũ, reſtituendũ eſt λευκῶν, ut tota oratio ſit (ijs oliuas albas, aut vuas) Nã Gal. Dioſ. Athenæus, & alij palmulas dolorem capitis facere perhibent: oliuas autem albas, & Oribaſius cõmẽdat, & Plinius pro ſtomacho corroborando: meminit etiam earum Gal. lib. huius tractatus quinto.*

ſolum his de quibus iã dixi,ſed & ſuffuſorum ſpeciẽ patientibus,aut ẽt alia ſymptomata ex ſto E
machi affectione hñtibus,id ipſum exhibeam,& p̃terea iis,qui aluo adſtricta laborant, & mu-
lieribus,q̃ non probe purgantur.In quibus maiorem efficaciam hẽt, ubi aloes drachmæ lxxx,
& croci vj,fuerint cõmiſtæ. Præſtat aũt, & carpeſium pro aſaro coniicere,q̃q̃ ẽt utriſque con-
iectis aliqñ compoſuerim. Datur ad ſummum ex pharmaco hoc drach.una, cum aquæ calidæ
cyathis nõ pluribus,quàm tribus:minimum uero dimidium eius præbetur. Datur & intra hos
modos,quantitate iuxta ætatem,corporis magnitudinem,conſuetudinemq́;,permutata.

Quæ Archigenes conſequenter ad primam dictionem ſcripſit,in quibus eſt etiam Galeni cenſura.

De iis quidem igitur,qui caput ex ſtomacho dolent hæc ſuffecerint. Tranſeundũ itaq; iã ad
ea,quæ Archigenes poſt primam dictionem deinceps ſcripſit. Faciã aũt iuxta ſingula ipſorum
cõſimilem expenſionem,qualem circa primam feci, connectendo ad ipſa, p̱p̱ rerũ conſequen
tiam,ẽt ultimam ipſius dictionem.Sed nunc a ſecunda initium faciam: ' Irrigationes autem, ſi ,,
quidem a frigore,aut hyeme patiantur,conueniunt,oleum tepidum,& illitio narium,ſuccus è ,,
baccis lauri expreſſus,aut oleum laurinum,aut unguentum Syriacum,aut cicinum, aut ſtyra- ,,
cinũ,aut gleucinum,aut tale aliquod aliud calfactoriũ. Vt igitur a poſtremo exordiar, opinor ,,
ip̃m reſinam,quæ ſua ſponte emanat,dicere,quæ plurima in Lacedæmone prouenit:& Capne- F
læon,hoc eſt oleum fumoſum Ciliciæ:& Amaracinum,ac Styracinum in Cyzico,& qđ in Per
ga apparatur Irinũ.His uero vnguentis nares oblinere operæpretiũ ducit, quo per odorẽ ipſo-
rum caput calefiat:qđ ip̃m inde euenire manifeſte apparet adeo, ut & idiotæ vulgo his utãtur,
& maxime eis,q̃ facile parari pñt. Parabilia aũt ſunt aliis alia, quæ uidelicet apud ſingulos re-
dundant.Et apud nos ſanè in Aſia agreſtibus, & ruri degentibus hoĩbus cedrino appellato uti
mos eſt:& ſi qñ eius inopia ſit,piſſæleo,quo noĩe id appellant,quod ex oleo, & liquida pice cõ
ſtat.Admiſcent autem tum huic,tum cedrino,oleum aliqui plus,aliqui minus, in quantum ui-
rium ipſorum uehementiam exoluere uelint.Vtuntur autem oĩbus,quæ dixi,& circa caput,&
præſertim circa ſinciput,ueluti dixi.Illinunt & frontem ex eis,& aurium meatus:quidam ẽt ue
ſtigia pedum,ac ſedem.Cæterum cum Archigenes ſuccum è baccis lauri expreſſum dicit,quod
ſimpliciter laurinum dicitur,ipſum nominare putandum eſt:uelut id,quod oleum admiſtũ ha-
bet,laurinum oleum appellatur.Syriacum uero unguentum, eum dicere Comagenum exiſti-
mo,qñquidem id ipſum nobis ex Syria apportatur.Aeſtate uero,aut ubi aliàs ęſtuoſe diſtẽdun ,,
tur,per acetum,& oleum,aut aquam,& roſaceum. Amplius uero, & per polygoni ſuccum,aut ,,
portulacæ,aut ſolani,aut aliquo alio ex refrigerantibus irrigato, ſpongiaſq́; poſca imbutas ca- G
piti imponito.In hoc ſanè ſermone uidebitur forte quibuſdam negligentius legentibus, unam ,,
ſimplicem affectionem Archigenes curare:uerum non ita habet. Ex eo.n.ꝙ æſtuoſe dicit,cali- ,,
dam affectionem indicat:ex eo uero,quod addit, ' diſtenduntur,affectionem,quæ hoc modo a A.l.3 f. r.t.2
flatu uentoſo affligitur, oſtendit:ut nõ ſolum ſcđm intemperiem mutata ſit,ſed ẽt uaporoſi fla c.5.fo.19.c
tus redundantia adſit.In principio itaque in eiuſmodi vtriſque affectionibus,refrigerantiũ au-
xiliorum facultas apta eſt,quæ intemperiem calidam refrigeret, & uentoſi flatus allationem re
pellat,& retundat.Atque mea quidem opinione præſtiterit diligentiorem rei inquiſitionem fa
cere.Aliqñ etenim ex corpore uentoſus flatus affertur,quemadmodum in doloribus capitis ex
ſtomacho relatum eſt:aliqñ uero in ipſo capite generatur.Venter nanque interdum ægrè ſolu-
bili modo inflatur:interdum uero etiam poſt ipſum ſita inteſtina,qñque quidem ieiunum, aut
tenue inteſtinum,qñque etiam colum.Nihil igitur mirum eſt,neque impoſſibile,eandem affe-
ctionem in quibuſdam iuxta caput partibus obortam,uentoſum flatum generare: Cuius gene
rationis in locis circa uentrem cãm inuenimus,tanti caloris inopiam, ut ex cibis, ac potibus
uaporoſum,& uẽtoſum flatum generet: propter infirmitatem uero comprehenſiuæ facultatis,
interna ita affectarum partium capacitas infletur, & expleatur, ut propter expletionem quidẽ H
diſtendatur,p̱p̱ tenſionem uero dolore afficiatur.Inuentum equidem,& hoc nobis in commẽ-
tariis eſt,in quibus cões,& generales dolorum cauſas conſiderabamus, ꝙ ob diſſolutionem cõ
tinuitatis ſimilarium partium,dolor oboriatur.Diſſoluunt autem ipſam erodentia,diſſecantia,
diſtendentia,& uehementer calfacientia,ac refrigerãtia.Quapropter in doloribus circa caput,
ægros interrogare conſueui,qualiſnam eorum qualitas ſit.Quidam enim uelut erodantur cor-
pora,doloris ſenſum perceptant:quidam uero uelut diſtendantur,aut grauentur,aut tundant̃,
aut ſolius uehementer inualeſcentis caliditatis,aut frigiditatis. Si quidem.n.uelut erodantur,
aut pungantur,ſenſerint,uel humorum,uel eiuſmodi flatus acredo cauſa putanda eſt:ſi uero ci
tra morſum diſtendantur,repletionem diſtenſarum partium,uel per uentoſum flatum, uel per
multi humoris influxum,cãm putabimus:In quo genere,& inflammatio, & eryſipelas exiſtit:
inflammatio quidem,ubi inflammata corporis pars multum ſanguinem in ſe continuerit:ery-
ſipelas uero,ubi bilioſum continuerit humorem: ꝙ ſi ex utriſq; redundantibus pars aliqua ex-
pleatur,aut inflãmatio eryſipelacea,aut eryſipelas inflammatum,oborietur,Et ne exiſtimet q̱s
longum nos ſermonem de una particuta iuxta unum ſymptoma affecta facere:communis .n.
omnium dolore affectarum ratio eſt: & ſi quis diligenter in articulos digeſſerit, promptior ac
expeditior.

A expeditior ad auxiliorum inuentionem in omni affecta parte fuerit.Quod.n.artis coniecturale est,id maxime in affectionum cognitione consistit.Quæ ubi inuentæ fuerint, curationem non coniecturaliter,sed scientifice indicant,cum hoc,ꝙ & agnoscere datur,q̃ ægre aliquæ affectiones medelis cedant:in quibus rationabiliter iuxta indicationem remediis utimur, etiam si nihil efficere in principio appareant.Atq; hoc est,quod in Aphorismo dictum est, in quo ait,‖Oĩa secundum rõnem facienti,si iuxta rationem non succedat,ad alia transeundum nõ est, manente eo,quod uisum est a principio. Aliquando.n.adeo uehementer in angustiis meatuum flatus uaporosus infarcitur,atq; eo adhuc magis uiscosus,aut crassus humor,ut multo tp̃e opus sit ad curationem.Etenim quæ sic infarcta sunt,attenuare oportet, meatusq́; dilatare per quos excernantur,habita simul ꝓuidentia ne quid aliud, puta humor, aut eiusmodi flatus amplius influat: & ad hæc,corroborandum est affectum membrum, ut neq; ip̃m uentosum flatum gignat. Qui igitur primi ad eiusmodi affectiones pharmaca cõposuerunt,merito uaria materia opus habuerunt.Siquidem influentem sub̃am,siue humor,siue uapor fuerit, repellere necessarium existit: impactam uero concoquere,& attenuare,eandemq́; ipsam discutere: atq; nihilo minus,immo magis,circa affectam partem firmitatem inducere,ne uidelicet quod influit suscipiat, attenuatum uero B excernat,impactumq; concoquat,& attenuet. Verum in mistura pharmacorum hac facultate præditorum,alius alio fœliciore coniectura usus: alius minus, alius magis,commodam fecit compositionem. Quapp̃ uelut nostis (ad uos.n.sodales loquar, quibus maxime hæc scribuntur) duo oĩno uidistis mihi præparata pharmaca eundem effectum promittentia, qñq; ẽt tria & quatuor, & ex horum mistura in ægre curabilibus affectionibus a me sæpe, qđ oportuit factum esse.Considero nanq; in quonam eorum copia, simplex pharmacum calfaciens superet,aut frigefaciens,uelut ẽt resiccans,aut humectans,aut tenuium partium, aut crassarum: Deinde contemplans quid effecerit, quod ægro iam fuit admotum, scđm usum, aut per aliud quoddam,aut per hoc ip̃m facio:sæpe quidem ad aliud,quod idem promittit,transeo:aliqñ uero utraque committo,ac medium quiddam ex eis conficio. Talia aũt oĩa abunde a me non uniuersim tm̃,sed & particulatim,in medendi methodo relata sunt:nosseq́; oportet,quod & iã ante dixi,hanc tractationem illam sequi:& cogor tñ etiam nunc rursus meminisse,quo magis ea, quæ istic tradidi,assequamini.In prædicta itaque affectione,calore doloroso prædominãte una cum flatu uentoso,in principio quidem repulsoria curatione utendum est,quę ex refrigerantiũ facultate constat:quod ubi moderate factum est,ex mitigatoriis,ac concoctoriis medicamen-C tis quippiam admiscere ad repulsoria oportet.Deinde etiam discussoria addenda, ita ut paulatim repulsoria pharmaca detrahamus, donec ad contrariam misturam perueniat pharmacũ ei, quam a principio habuit,hoc est,ut plurimum quidem discussorium sit,& attenuatorium, minus uero concoctorium,& mitigatorium,minimum autem repulsorium. Portulacam quidem igitur refrigerantis,& aquosæ substantiæ esse didicistis:minus ea Polygonum:in Solano autem tm̃ admistum esse crassæ,& terreæ,quantum adstrictionis.Acetum uero repulsoriam simul, & attenuatoriam,& discussoriam habet facultatem, tanq̃ quod temperamento, tenui frigiditate ꝑpolleat,quemadmodum exacte serenus aquilonaris aer.Didicistis ẽt rosacei facultatem,ꝙ uidelicet,& repulsorium quiddam habeat:habet autem,& concoctorium,& mitigatorium,& ad hæc ẽt discussorium. Merito igitur Archigenes in prædicta affectione eiusmodi pharmacis utitur,ipsum quidem per se solum acetum,neq; alibi exhibens,neq; hic,ob facultatis ipsius uehementiam:admiscet autem ei,uel rosaceum,uel aquam.† Transeamus autem iam ad sequentem Archigenis dictionem.Si uero augescat affectio,perfecta cibi abstinentia congrua est. Deinde uenæ sectio è cubito,& alui euacuatio per ualidum clysterem.De his auxiliis dictum a me prius est,quando Apollonii dicta considerabam.Vbi sane in biliosis causis fami renunciaui, uelut e-D tiam uenæ sectionem in pueris,& senibus, ac uiribus debilitatis fieri prohibui: laudaui autem euacuationem per clysterem,non solum propter euacuationem eorum,quæ in intestinis continentur,sed etiam ob reuulsionem eorum,quæ ad caput feruntur.Atque ob id probe in his,quæ scripsit Archigenes non simpliciter dixit,Euacuatio alui per clysterem,sed addidit ualidũ:multum enim in huiusmodi clysteri situm est,quantum ad reuulsionem attinet, ultra hoc, ꝙ non solum ea,quæ circa uentrem,& mesaræum sunt euacuat, sed etiam quæ circa hepatis sima hærent. ¶ *Archigenis*. Irrigationes autem, ruta cum aceto,& oleo trita. Memores affectionis ad quam auxilia scribere proposuit,sic iudicamus unumquodque eorum,quæ recensere cœpit. Affectionem itaque sic scripsit: æstate uero,aut ubi aliàs æstuose distenduntur. Deinceps uero refrigerantis facultatis auxilia subiecit.Et postea inquit:Si uero augescat affectio, perfecta cibi abstinentia,& uenæ sectio,& clyster ualidus adhibeatur.Et post hæc propositam conscripsit dictionem, in qua cum aceto, & oleo tritam rutam adhibere iussit, non apponens an uiridem an aridam uelit: est enim non parua differentia,cum arida multo acrior,& calidior,quàm uiridis existat.Mihi sane uiridem consulere uidetur,neque enim aceruatim,subitove a refrigerantibus ad contraria transgressus est. Acetum uero ad hoc, quòd refrigerat,& repellit, discussorium quid habere antea dictum est. Mitigatoriæ autem,& laxatoriæ facultatis existens oleum

2.Apho.52.ex. ord.19.d

l.1.f.4.c.17 7.e

† In cod.antiquissimo græco hæc habentur interiecta,quæ tamen in alijs non inueniuntur. De cephalalgia per sympathiam facta, Si uero per sympatheiam stomachi fiat, qui imbecillis circa concoctionem sit, uel materiã in se ipso aliquã, aut pituitosam contineat, uel non recte concoquat,cõsiderandũ rursus, an per calidã intemperiem, uel frigidam. Siq́; per frigidã, necesse est per roborantia ac calefacientia prouidentiam facere: si uero per calidam, per refrigerantia,& cõtemperantia.

meritò ipsis admiscuit. *Alia.* Succus è lauri baccis expressus cũ aceto,& ruta. Hæc priore longe efficacior existit:ad succũ nanq; è lauri baccis expressum fortiter calfacientẽ,rutã admiscuit cũ aceto,relicto oleo. *Alia.* Succus radicũ iridis cũ aceto. Hoc remediũ nihil calfactorium hẽt, melius itaq; fuerat ipm primum in transitu ad pclariora auxilia positũ esse. *Alia.* Salicis folia trita cum aqua.Hoc præscripto ex iride imbecillius est,atq; iis,quæ oĩum primum scripta sunt simile,ut intempestiue nunc ab eo sit relatum. *Alia.* Serpyllum cum aceto,& oleo tritũ.De aceto,& oleo prius dictum est:adiecit aũt nunc eis serpyllum acris qualitatis pharmacum,& ob id ẽt calfactoriæ facultatis.Negligenter uero ẽt hic reliquit,an uiride,aut aridum uelit: præstiterit aũt fortassis uiride intelligere. *Alia.* Polygonum cum ruta oleo,& aceto dilutum. Polygoni succo primo sermone,ut refrigerante usus est,nam & re uera talis existit. Quare ẽt ad inueteratos dolores iuxta primum transitum rõnabiliter quis eo utetur, ruta admista.Aĩaduersione aũt dignum est in singulis contrariæ facultatis pharmacorum misturis,ut in principio parum ex pstantiore admisceamus:iuxta scd̃m uero,& tertium usum,copiam augeamus. *Alia.* Amygdalę amaræ delibratæ tritæ cum aceto, & oleo irrigationis modo adhibitæ, aut cerati crassitudine in linteolo fronti impositæ.Et hoc ad primum transitum pertinet: didicimus.n.discussoriam citra mordacitatem facultatem amygdalas amaras habere. *Alia.*Ruta syluestris cum oleo,& aceto eodem modo.Inordinatè rursus hoc,ualde forte pharmacum interposuit, in doloribus multum inueteratis merito adhibendum. *Alia.* Populi albæ fructus cum aceto tritus. Discussoriæ facultatis est albæ populi fructus.In quibusdam aũt exemplaribus non cum aceto,sed cum posca,scriptum reperitur. *Alia.* Ocymi semen cum aqua.Ocymi semen calfactoriæ,& attenuatoriæ est facultatis,non tñ uehementer: cum aqua aũt sola in inueterata affectione minime rõnabiliter quis eo utatur,melius.n.erat oleum,& acetũ,uelut in aliis dixit,ẽt huic admiscere. *Alia.* Facit & balsamum,peucedanum,castorium,simul,& singulatim vnumquodq;,cum oleo,& aceto.Hoc pharmacum rursus uehemens est, maxime cum ipm peucedanum solum adhibeatur citra castorij admistionẽ.Quid uero balsamũ nunc uocet,non habeo dicere:num uidelicet plantę fructũ, aut succũ,quem opobalsamũ uocant, aut ramulos ipsius xylobalsamum appellatos. Melius tñ mihi vr̃ opobalsamum accipere,quod tenuium partium,& discussoriæ substãtiæ existit,non tamen manifeste calentis. *Alia.* Lauri folia,& populi albæ,& † uiticis,cum oleo,& aceto. Et hoc pharmacum ex simplicibus facultatibus differentibus composuit: lauri.n.folia calidissima,uiticis uero moderate refrigerantia sunt,in medio utrorũq; populi folia existunt. *Alia.* Panacẽ cum oleo illinito.Nihil hic refrigerantium admistum est:& ob id ualde inueteratis affectionibus,& nihil amplius caliditatis habẽtibus utile existit. Quapropter merito quis ipsum reprehenderit,citra distinctionẽ pharmaca auxiliaria conscribẽtẽ.Panacẽ uero negligenter nũc ipsum dicere puto,panacis radicẽ:neq;.n. opopanaca putandum est ab ipso ponacẽ dictum esse:differt aũt à radice hic non paruo caliditatis excessu. *Alia.* Viticem aut mentam, amygdalas amaras,iridem,æquali mensura cũ aceto,& rosaceo mista adhibeto.Aliorum uires supra relatę sunt:mentæ aũt nunc primum mẽtionem fecit,pharmaci calfactoriæ facultatis. *Alia.*Aut mororum succo cum aceto admisto rigato. Hoc pharmacum euidenter apparet refrigerãtium medicamentorum generis ab ipso conscriptorum esse, quæ incipiente affectione conueniunt, minimeq; recte nunc ad pharmaca auctis affectionibus cõmoda admiscent. *Alia.*Inueterata ãt affectione pilis denudato,illitionibusq;,& rigationibus prædictis,crassius tñ apparatis utitor. *Alia.* Resinam cum melle tẽporibus,& fronti illine. Aut muscerdas cum aceto,& rosaceo. Tertium hoc tps est,& opportunitas in capitis remediis adhibendis.Primum nanque erat incipiente affectione.Secundum uero,ut ipse scripsit,augescẽte.Tertium autẽ hic,cum ait inueterata,quod ipsum uehementioribus auxiliis opus habet,quorum aliqua non recte prioribus admiscuit.

†hic ẽt pro ἄγνου reponẽdũ ῥάμνου existimamus. uide supra car. 132.H.

E F G H

De ijs,qui ob biliosum humorem caput dolent.

Signa in his,similia sunt eis,quæ ex ardore oboriũtur,accedit his maior morsus & faciei pallor,& aliquãdo oris amaritudo.Aetati autẽ uigoris,& tẽperaturis calidioribus, & uitæ curiosę, & iis qui flauam bilem congregant,hæc affectio præcipue contingere solet. Itaque balnea tẽperata,& unctiones, & potus dilut⁹,eis exhibẽda sunt,omnisq; uictus ratio liquidior, & boni succi cõstituenda. Euacuandus item biliosus humor p absinthii cremorem, aut per aloen,& per ipsam picram antidotum per se datã,aut modica addita scãmonia,uel per catapotia ex aloe confecta.Illinenda frons pastillo croceo,aut Trigono appellato,aut aliquo alio his consimili.

A.l.3.f.1.r. c.11.fo.19.

De dolore capitis per consensum.

Si quidẽ uniuerso corpori caput per consensum coafficitur, illi,cum aduersus intemperiẽ,tũ aduersus exuperantem materiam,instandum.Et si qdẽ humorum multitudo, & maxime circa uenas fuerit,uenã secabimus.Si uero qualitas magis inualuerit, purgatiuo pharmaco utemur. Si uero uni alicui parti condoleat,uelut hepati,aut uentri,aut stomacho,his ipsis auxiliabimur: calida qdẽ in ipsis subsistẽte intẽperatura,panẽ ex uino diluto exhibendo,& sorbitiones ex alica: Et foris irrigationes moderatè refrigerantes,& firmitatẽ addentes,uelut antea dictum est. Si uero propter uiscosos,& crassos in stomacho contentos humores caput doleant,etiam hos exturba-

A exturbabimus, acetum mulsum in potu præbendo, oxymeli dicunt, tum simplex, tum Iulianũ appellatũ. Ex hyssopo ẽt ac origano potionibus, & q̃ his adhuc fortiores sunt, magisq; incidẽdi ui præditæ, utemur, & uomitu à raphanis, irrigationibusq;, ac cataplasmatis calidioribus.

De capitis in febribus dolore.

In doloribus capitis, qui in principio cum febribus irruũt, uena secanda est post primã, aut secũdã remissionẽ, nisi quid impediat, & præsertim in corporibus bonæ habitudinis, & multo sanguine redundantibus. Animaduertendum aũt, num ob uapores à uẽtre sublatos, aut ob alui suppressionẽ, capitis dolor contingat. Quod si serius post septimũ tãdẽ irruat diẽ, aluo per clysterẽ qui aliquid operæpretij faciat, præeuacuata, cucurbitæ ad occiput siue ceruicẽ affigant, caputq; rigationibus ex oleo mitigetur, rosaceo quidẽ in calidioribus, ac hora æstiua, & cũ exiguo aceto: chamæmelino uero in frigidiorib⁹ habitudinib⁹, ac hyeme, quinta aceti parte adiecta. Illinẽda frons ex cyphi in frigidioribus, ex crocomagmate in calidiorib⁹. Cæterũ ad capitis dolores ob febris magnitudinẽ obortos, medelæ pręscriptę sunt in febriũ tractatu. Porrò uitare oportet hæc, non solum in dolore capitis per cõsensum stomachi oborto, sed oĩbus etiã alijs circa caput obortis affectionibus: sunt aũt ea, quę sequunt: Viticis semen, absinthij succus, lac in potu, glan-

B des quercinæ in cibo, oliuæ nigræ, arbuti fructus mæmecylon Græcis appellatus, eruũ qđ ipsũ etiã articulos dissoluit. Amplius aũt offendunt myrrha, thus, hederæ cacumina. Mentẽ ẽt perturbant lentisci fructus, crocus, peucedanum, cyclaminus sicca cũ uino potata. Styrax paucus quidem potatus tristitiam uultus discutit, multus uero somnos multum turbulentos inducit.

De Cephalæa capitis dolore antiquo. CAP. 2.

CEphalæa inueteratus & ægrę cedens capitis dolor appellat, q ex facili occasione, maximas exacerbationes habet, adeo ut neq; strepitus, neq; uocem uehementiorẽ, neq; lumẽ splendidum, neq; uini potum, neq; odoramenta caput replentia, tolerare possint, neq; item motũ, sed in quiete, & tenebris ob dolorum magnitudinẽ decũbere uelint: tanq̃ à malleo .n. pertundi sibi uident. Quidam enim uelut contundant, aut distendantur ea, q̃ circa caput sunt, sentiũt: nõ paucis uero usq; ad oculorum radices dolor pgreditur. Habet autem hæc affectio aliquando quidẽ cõtinuos dolores: aliq̃n uero exacerbationes, & interualla siue ordinata, siue inordinata. Intermittũt.n. quãdoq; eiusmodi exacerbationes, uelut in comitiali morbo apprehẽsis, interceditq; tẽpus aliquod, qđ omnino accusari non potest. Manifestum igitur est, hanc affectionẽ consimilẽ aptitudinẽ capitis, ut facile lædat, uelut in cephalalgicis, id est capitis dolore uexatis, habere:

C uerum ad maiorẽ debilitatem deueniunt in hac affectę capitis partes. Et quidã ex eis cerebri inuolucra dolitant, quidam uero mẽbranam tantum caluariam ambientem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem significãt: cũ mordacitate uero, aut humorum, aut uaporũ acredinem: cum pulsu aũt, inflammationem: cum tensione uero, si quidẽ citra grauitatẽ & pulsum fiat, flatus tenuis & uentosi multitudinẽ demonstrant: cum pulsu uero, membranosi corporis inflammationem. Si uero cum grauitate distẽtio fiat, humorum multitudinẽ intra membranulas contentam. & dolores quidem in superficie hærentes, membranæ os caluæ ambientis affectionem significant: qui uero in profundo sunt, cerebri inuolucrorum: quibuscunque enim affectio intra caluariam est, his usq; ad oculorum radices dolores procedunt, propterea q̃ oculorũ tunicæ ex cerebri inuolucris habeant ortum. Si uerò humor putrefactus calidior fiat, cum febri caput dolitant. Febricitant aũt oĩno, & qui ex inflãmatione dolent. Si quidem igitur humorum aut uaporum multitudinem repereris causam, si quidem pp totius corporis repletionem facta est, uniuerso corpore euacuato, capitis dolorem sanabis. Si uerò uelut debile existens caput ad se sublatos humores, ac uapores susceptet, materiã reuellere oportet in totũ corpus, atq; ita particulæ mederi. Per clysteres itaq; reuulsio fit, & ligaturis extremitatũ, & pluribus infernarũ par

D tium confrictionibus: interdum ẽt sanguinis ex cubito detractione: q̃ si amplius sanguis redundare uideatur, ẽt ex naribus aperta uena, & quantum sufficere uidetur, sanguine euacuato. Deinde hieram dabimus exacutam. Et postea apophlegmatismis pituitam detrahentibus, & medicamentis, quæ naribus induntur utendum est, qualia sunt, q̃ ex elaterio, & cyclamino cũ lacte, & porro apparantur. Caput autem curabis, qñ quidem reuulsorijs uti oportet, per repulsorias irrigationes. Cæterùm post totius corporis euacuationem, iam caput euacuantibus uteris, deinde ijs, quæ firmitatem addere possunt admotis. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceum, per se & cũ aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac menta uiridi apparatur. Afferantur aũt remedia tepida quidem, ubi frigidior, & crudior fuerit humorũ multitudo, frigida uerò ubi calidior, & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimũ calidum, & magis inueteratum, itemq; sicyonium. Si uerò crassior sit humorum multitudo, spondylium, aut serpillum, aut pulegij comam, aut calaminthen, aut mentã oleo incoquendo, multitudinem euacuabis. Eadem hæc etiam firmitatem parti addunt, quapropter usq; ad perfectã curationem, eis uti conuenit. Omniũ porrò longè maximè discutit, & perfectè corroborat uerbenaca recta, maximè uiridis: immo & arida cum radicibus, & simul cũ serpillo, oleo incocta. Coniicienda etiã ad ea crocodiliadis maximæ, iuxta aquas nascentis radix.

l.3.f.1.t.2. 7.fol.190.g

Quin & ipsam per se uerbenacam si oleo incoxeris, caputq; inde rigaueris, omni capitis dolori E antiquo ex frigiditate, aut ex crassis humoribus, oborto, medeberis. Maximè etiam prosunt sub aquario uase nascentes aseli, Millepedæ appellati, si oleo incoquantur.

Archigenes de apophlegmatismis.

¶Post hæc uero Apophlegmatismi, quibus pituita à capite detrahit, ex sinapi, aut hyssopo cũ passo cocto: aut ex staphide syluestri. i. pedicularia herba cũ pipere & melle trita: aut ex oleo ad misto melle: aut ex staphide syuestri per se, uel cum melle trita. Pharmacorum quippe, quæ pituitam à capite euacuant, & medicis pro more apophlegmatismi appellantur, materiã postea referã: nunc autem tm̃ ostendere commodum fuerit, ꝙ hocce auxilium pituitæ infestantis est medela, quemadmodum sanè & ipsum nomen eius apud Græcos ostendit. Archigenes autẽ calidã & flatuosam affectionem se curaturum pollicitus est, non frigidam & pituitosam. Iuuantur aũt plurimũ lauri, aut rutæ, aut panacis, aut papaueris capitum, aut baccarũ lauri, decocto perfusi. Fortibus calefacientibus pharmacis, nõ scio quomodo papaueris capita nõ instrenue refrigerãtia annumerauerit, cum in sermonis contextu singulis dictis aliquẽ per se uti posse ostenderit, & fortasse etiam aliquando simul mistis: Nõ tamen manifestum fecerit, num quippiã ex papaueris capitibus ipsis adijciendum sit, quo uidelicet aliorum pharmacorũ uehementia minuatur, & mi F tigetur: an & folis aliquando utendũ sit, quod sanè incipiente, & augescente affectione tẽpestiuius fieret: inueterata enim affectioue non solum non prosunt, sed ẽt nocentiora capita papaueris existunt. Commodum est & ex salibus fomentum. Omnem rationem Archigenes hic confudit, cum fomenti mentionem faciat per pharmacum resiccans quidẽ *non strenue, uerũ & calfactorium quiddam in se habens. Meminisse enim eum oportebat, ꝙ cum calidã affectionẽ curare assumpsisset, aut semper ab illa ipsa indicationẽ seruaret, aut de transmutatione in diuersam speciẽ quippiã diceret, iuxta quã tẽporis progressu calore sedato, obduratio, aut intensio, aut tale quiddam accessisset, quod contraria curatione indigeat, & non ea, q̃ in principio fuit determinata. Post perfusiones uero aut fomenta iuuautur, si lini semen rosaceo infartũ adhibeas, & lanas sordidas ex aceto rosaceo calidas circũponas, ac obliges. Hoc mitigatiuum est auxiliũ, cũ uehementer infestat dolor, una cũ hoc, ꝙ & subiectæ commodet affectioni. Quare ubi ad intẽsum capitis dolorem remedia scripsit, istic præstiterat etiã de hoc fomento mentionẽ facere. Verũ pro præsenti tẽporis opportunitate, de qua nunc sermo instat, si quis fomentis aut cataplasmatis uti uelit, fomenta ex milio meliora fuerint. Quemadmodum enim Hippocrates ait, leue & lene milium existit. Sales uero ob grauitatem molesti sunt, præsertim capiti admoti. G

*non particulã, Græci ueteres quidam codices non habent.

de Rat. uict. c. 2. t. 6. 7. 117. a

De Cataplasmatis in capitis dolore, Archigenis.

¶Cataplasmatis uero utere hordeacea cruda farina, quę iridẽ contusam habeat, admistã. Aut rutæ semine eodem modo. Aut fœniculi radice similiter. Aut cruda hordeacea farina cũ aceto mulso apparata. Aut polenta & pulegio mistis. Et hæc cataplasmata ad secundam temporis opportunitatem pertinent, quã supra augescente capitis dolore constituit: nam, & hunc mitigãt, & affectionẽ iuuant. Aut Nilei pharmacum, castorij & iridis decima parte admista, cum aceto & rosaceo imponito. Nilei quidem igitur pharmacum quod ad emplastri formã paratum est, iam olim nobile, & laudatum pharmacum est, & ob id omnibus notum: promittit autem reliquiarũ inflãmationum in præcordijs inueteratarum curationem. uerũ eorũ, quæ ei admiscentur, castorij uidelicet, & iridis, Archigenes obscure mistionẽ conscripsit: incertum. n. nũ alterius ipsorum decimam Niliacei malagmatis partem esse uelit, an utriusq;. Verum mihi præstabilius uidetur utriusq; decimam partem admiscere. Oportet aũt castoriũ atq; iridem probe trita esse, & Nilei pharmaco diligenter emollito paulatim hæc admisceri, manibus partim rosaceo, partim aceto madefactis. Aut nuces amaras decorticatas, & rutam, ac parũ ex iride, cum aceto & rosaceo cõmittito: & malagmatis forma imponito. Cum eiusmodi multa pharmaca circa scd'm propositæ H affectionis tempus Archigenes cõscripserit, facultatis ipsorum expositionem illis feci. Aut uiticis seminis, perseæ uiridis foliorum, & myrrhæ, æquales partes cum unguento Aegyptio fronti cataplasmatis modo imponito. In sola Alexandria perseæ arborẽ uidi, & in nulla alia Romanis subdita gente. Quidã persion ipsam appellant, aiuntq; in persis lethalem eius arboris fructũ esse, cum qui in Aegyptiorum regione, innocuus existat. At uero Aegyptium unguẽtum, nõ solum sic, sed & Mendesium nominatur. Quidam etiam Megaleũ uocari aiunt, utroq; cognomine à Megalo, qui ipsum cõposuit accepto: & ab illius quidem proprio nomine in denominatiuorũ forma Megaleũ, à patria uero ipsius Mendesium, appellari. Est autẽ laxatoriũ, & sedat dolores. Aut sulfur, castoriũ, baccas lauri, æquis portionibus, cũ cerato rosaceo infarta, tẽpibus & fronti imponito. Hoc pharmacum multum calfacit, & frigidas affectiones relaxare potest. Aut castorium, & peucedanum pari mensura. Consimilis est & huius pharmaci facultas cum præscripta. Quòd si affectio pseueret, uenæ sectione à naso, aut fronte, aut cucurbitis ad occiput affixis, utitor. Sanguinis à locis affectis detractiones in affectionibus inueteratis cõuenire oẽs fere medici confitentur. Verum cucurbitæ ad occiput affixæ, ex reuulsorijs auxiliis sunt cũ humores ad oculos, aut ad anteriorem capitis partem ferri consuetos auertere conamur. Aut sternutatorio

quopiam

A quopiam concutito,fasciolaq; collo circumposita spiritum cohibere iubeto.Vtilitatẽ ex hoc auxilio indicauit ꝑ uerbi,cõcutito,adiectionẽ. Quod uero fasciolã collo circũdare iubet,ad uehementiorem affectionẽ pertinet. Aut per nares purgato. Hoc præfatus deinceps ea,quę per nares purgant,recenset,de quibus ego sermonẽ deinceps faciã,uelut ẽt de apophlegmatismis,ubi pharmacorũ quæ capiti adhibent tractationẽ absoluero. At uero in uehementer inueteratis sinapi,ut moris est,capiti adhibe,& perure.In oĩbus plurimũ inueteratis affectionib⁹,cũ nihil ꝓfecerint reliqua auxilia,curationẽ Metasyncriticã à methodicis appellatã oẽs fere adhibere cõsueuerũt,prioribus medicis haud scio qua rõcinatione primũ ad eius usum ꝓgressis. Ego uero cũ intemperies quępiã humida & frigida, aut per se ipsam in partibus affectis adest,aut propter eiusmodi humorũ frigiditatẽ fuerit oborta, ex sinapi,& thapsia, ac similib⁹ adhibeo pharmaca: calidis uero & siccis nõ adhibeo.Cæterũ hi,qui affectiones cognoscere nõ possunt, ad eiusmodi pharmaca uelut ad sacrã appellatã anchorã confugiunt,& ob id sæpe quod conuenit perficiũt, quòd plerosque hominum eiusmodi affectiones propter malam & uitiatam diætam infestent.

Archigenes, de ijs,qui ex ebrietate caput dolent.

¶ In ijs q̃ ebrietate caput dolent,iridẽ siccã & uiticis folia ex aceto & rosaceo adhibe: aut apij B comas coctas in uino impone: aut pulegium ex uino eodem modo: aut Mendesium unguentum per se,uel cum anserino adipe irrora: aut myrrham cum uino Mendesio impone: aut rutæ folia,baccas lauri,uiticem,populi albæ fructum æquali mẽsura trita, cũ aceto & oleo tepefacta irrora. Cæterum ametista,quæ ab ebrietate pręferuent, huiusmodi esse poterunt. Absinthium mane ieiunis bibendum præbe: aut myrti florem, & myrrham ac rutã trita ex aqua. De ijs,qui ex ebrietate caput dolent satis dictum à me est,cum ea, quæ Apollonius ad hãc rem tradidit, expenderem. At uero post hanc præscriptam Archigenis dictionem alia sequitur de ijs, qui caput ex stomacho dolent, de qua iam dictum est.

Eiusdem Archigenis Amuleta, quæ capiti corone modo circumposita & alligata, dolorem eius arcent.

Quandoquidem uero & amuleta ad dolorem capitis Archigenes scripsit, quæ quidem nullã medicã rõnem habent,ea his,qui talia per experientiã cognouerũt,& secundũ mirabilẽ quãdã contrarietatẽ homini incognitã efficacia esse dicunt,relinquam: Quæ uero ab eo iuxta medicã rõnem tradita sunt,selecta referã tñ,iuxta illius ipsius dictionẽ,quẽadmodũ hactenus de pharmacis facere consueui. Polygoni duos ramulos coronæ modo imponito. Quòd polygonum C calidis & flatuosis capitis doloribus cõueniat,ipse prius dixi.Nihil itaq; miri est, in talibus sępe ipsum iuuisse:nam ꝑ ꝑ ardorem & ebrietatem dolores capitis assiduè contingunt.At uerò quòd duos oĩno ramulos esse oporteat,ab illis adiectum est,qui polygoni utilitatẽ ex † incognita cõtrarietate,& non ex ipsius temperamento procedere uolunt. Aut cichorium quod Romani intubum olus appellant,ægri capiti imponito,& maximè si ex ardore doleat.Rectissime apposuit si ex ardore:ego uero etiam apponam,si ex ebrietate:sic.n.& rosaceæ coronę iuuant.Eas igitur uolenti itidem licebit adscribere,numerumq;, quẽcunq; tandẽ uelit, addere, & ex totidẽ rosis nexam coronam capiti mederi asseuerare. Deinceps callitricho coronare caput operæpretium ducit,quod trichomànes,inquit,quidã appellant.Ego uero eos,qui de herbis scripserunt,adhuc tum magis appellare callitrichum scio, q̃ trichomanes. Deinde paulo post philanthropio herba coronari iubet, & palmulæ masculæ cortice summo. Et post hæc in hæc uerba scribit: Aut aduersus Solem ægrum expositum, donec dolor quiescat, finito. In amuletorũ sermone & hoc ab eo relatũ est, quod quidem ex frigiditate dolens caput iuuare potest, si neq; humoribus oĩbus æqualiter redundet homo,neq; ex cruditate laboret, aut aliquem uitiatũ humorẽ in uẽtre, maximè circa *cauitatẽ eius habeat: uerũ calidos capitis dolores, ex quorũ numero sunt & ex D ardore, ac ebrietate oborti,non parum lædet.Cõsimilia his deinceps scribẽs, ad chamæmelum peruenit:cuius experientiam habemus,quod capitis dolorem iuuet,si quis eo,uelut ante dictũ, queat uti.Appellat autẽ Archigenes anthemidem hanc herbam,quemadmodũ alij multi: & ait florem quidẽ ipsius tritum olfactu prodesse,folia uero olfactu summè nocere. Liberat à capitis dolore uerbenaca herba,quam aliqui hieram idest sacram uocant, tũ coronæ modo circũposita,tum illita ex rosaceo & aceto.Hoc auxiliũ oportebat eũ non nunc inter amuleta,sed prius inter medicamenta referre,si quidem re uera ei confidit,per longã experientiã cognito & probato.Aut testudinis palustris,quam quidem amyda hoc est lutariam, uocant, sanguinem sincipiti instilla.Et hoc,si quidem uerum est,inter pharmaca,& cũ discrimine referri conueniebat. Nisi sane hoc uult,ꝙ omnem capitis dolorem iuuet,idq; omni temporis occasione.Ita .n. & nos† cõtrarietatis testimonium ei præbebimus,non efficaciæ,quam ex temperamẽto habet. Absoluto igitur de amuletis sermone, deinceps hæc scribit.

† *Antipathia.*

* Al. στόμα. i. os.

† *Antipathia.*

Archigenis de Fissuris & contusionibus in capite factis.

De uulneribus porro in capite factis deinceps dicetur.Parua aũt fissura facta,aliqui myrrham aceto tritã,aut aloen cum linamentis indũt:glutinaturq; ita, & absq; inflãmatione mirabiliter adseruaẽ.Cæterũ in cõtusionibus citra disparationẽ ac fissurã circa caput factis,poléta imposita commoda

commoda est, Amplius uero & œsypum, hoc est lanæ sordes, atq; ipsæ adeo lanæ sordibus sudo E ris succidæ eodem modo. Magis autem proprie similaginē ex aqua pro cataplasmate impones. Aut origanum cum polenta. Hæc utilia iudicata esse quid attinet referre? uerum alterius negocij, atq; operis sunt, q̄ ut ob huiusmodi causam caput dolētibus apta esse iudicās, ea adscripsisse putandus sit: sed ut q̄ obortas inflāmationes curare, aut easdē prohibere, possint. Atqui in aliquibus exēplaribus hæc in totū non habentur, uelut in alijs etiam plura his in hūc modum. In mediocribus capitis uulneribus, aut q̄ oīno legitimo medico nō habent opus, In quibus quidē nuditas ꝑ se nō adest, pilos rademus, fibulisq; impositis cōstringemus, ac glutinātibus experimē to cognitis utemur. Egregie glutinat uulneratā cerebri mēbranā, calaminthæ succ⁹ īfusus, & farina milij arida īspersa, deinde butyro, & rosaceo, ac adipe suillo ueteri mistis, ac tepefactis īfusis. In quibus uero os denudatū est, diuisa mēbrana caluariā ambiēte, os ipsum scalpemus, & ꝑ suturæ adductionē, tanquam nō sit denudatū, curabimus. Si uero nō permaneant suturæ, iuxta concarnationē, uelut etiā aliorū uulnerum curam faciemus. Referetur autē huiusmodi curationis ductus in ꝓprio loco. Cęterū in quibus uulneribus, aut ꝓpter paruitatē, aut aliàs suturis uti non licet, linamentū conuulsum cū aceto & oleo imponito, aut cū myrti succo, aut lentisci, aut rubi, aut conyzæ tenuia folia habentis: ad aliquē eorū exiguo admisto melle, ita ut linamētum F ex his imbutū imponas. Et folijs alicuius ex prædictis pro cataplasmate utitor. Aut spongiā nouam aceto, & oleo imbutam imponito. Aut lanā sordidam eodem modo. At uero ad ipsum uulnus brassicæ folia apponito, aut polentā aceto subactā per se imponito, aut cū brassicæ folijs tritis. Hæc quidem Archigenes scripsit ad capitis dolorem, discriminibus simul quibusdam additis, quemadmodum etiā Apollonius fecit. Asclepiades uero uaria quidem pharmaca scripsit, sed eorum discrimina iuxta affectiones nō ita multum apposuit, sed saltē in incipientibus, & inueteratis: quanq̄ neq; hoc in multis fecerit, sed in primo solum & postremis duobus. Postrema igitꝰ credere q̄s possit inueteratis efficacia esse, utpote ex fortibus simplicib⁹ pharmacis composita. Primū uero ob id fortassis solū quis in usum talē adsumpserit, ꝙ papaueris succum nō paucū ad mistum habet: huiusmodi autem didicimus, nō propterea ꝙ affectionibus prosint, sed ꝙ sensilē facultatē stupefaciant, dolores mitigare solere. Quare ēt ea omnia deinceps à me conscribētur.

Quæ Asclepiades ad capitis dolorem in primo externorum scripsit.

¶ *Ad recentes capitis dolores irrigatio qua usus est Nicomedes.* † Foliorum rutæ drach. ij, mentæ ʒ ij, peucedani ʒ iiij, iridis ʒ ij, semi. ocymi ʒ viij: semi. papaueris nigri ʒ iiij, alij ʒ viij: poscæ heminas ij. Ad dimidium coquito, & expressum succum cū rosaceo conquassato, & caput assiduè G ex eo irrigato. *Aliud quo usus est Charicles.* Amygdalarum amararum depuratarum ʒ ij, floris uiticis ʒ duas, radicis peucedani ʒ ij, mentæ uiridis siue aridæ ʒ ii, ramulorum rutę ʒ ii, baccarum lauri depuratarū ʒ ii, serpylli ʒ ii, spondilii ʒ ii castorii ʒ ii, rosarum uiridium aut siccatum ʒ iiii, aceti heminas duas, rosacei quod satis est. Apparato, ac utere ut dictum est.

† Nostra quidē sententia, huiusce medicamēti compositio hoc modo est scribēda, præsertim si recentibus capitis doloribus sit conductura. Nobis auctoritas cuiusdam antiqui cod. aliqua ī parte subscribit. Boni medici considerēt ac iudicēt. Rutæ foliorum ʒ ij, mentæ ʒ ij, peucedani ʒ ii, iridis ʒ ii, seminis ocymi ʒ ii, seminis papaueris ñigri ʒ i, aliqui aūt ii. poscæ heminas ii. &c.

Pastillus ad capitis dolorem, quo usus est Antonius herbarius qui multa artis experientia clarus fuit.

¶ Succi peucedani ʒ sex, succi papaueris drac. quatuor, [a] † croci ʒ quatuor, myrrhæ drac. quatuor, scāmonię ʒ iiij. Omnia trita cum aceto in pastillos redigito, eosq; in umbra reficcato. Vsus aūt tempore aceto dilutos fronti illinito, à tempore altero initio sumpto, & usq; ad alterum tp̄s progrediendo: in febricitantibus ex aqua illinito. A. l. 5. su. 2. t. fol 544. ef ¶ *Quo Alexander usus est, sic habet.* Peucedani radicis aut succi ʒ [b] j, croci ʒ j, myrrhæ ʒ j, opij ʒ j. Aceto excipe, ac redige in pastillos: vsu uerò exigente aceto dissolutos locis sensum doloris perceptantibus illinito [c] †. *Aliud Antigoni, qui in castris exercitus insignis medicus fuit.* Baccarum lauri siccarum purgatarū tritarum ʒ quatuor, scāmoniæ ʒ quatuor, succi papaueris ʒ quatuor, seminis apij ʒ octo, croci ʒ octo, myrrhæ ʒ quatuor, omphacij ʒ quatuor, serpylli ʒ octo, aceti quod satis est. Præpara, ac utere ut dictum est. H

Ad inueteratum capitis dolorem epithema, quo Charicles usus est.

¶ Retrimentorum quæ ab expresso irino unguento supersunt, peucedani, castorii, singulorū partem unā, baccarum lauri partes duas, seminis uiticis partes duas, rosarū siccarum partes ii, ramulorum rutæ partes quatuor. Aceto dissoluta cerato ex rosaceo apparato excipito: deinde linteolo impacta prærasis capillis per omne caput imponito, & fasciola obligato: atq; usq; in sequentem diem obligata custodito, rursusq; imponito. *Aliud ualde bonum.* Amygdalarum amararum, floris uiticis, peucedani radicis, mētæ uiridis, ramulorum rutæ, baccarum lauri, serpylli, sphondilii, castorij, singulorum partem unam: rosarum partes duas. Appara & utere, ut dictum est. Post hæc præscripta pharmaca, Archigenes & Apollonius, itemq; Asclepiades, pharmaca cō scripserunt, quorum aliqua per os, aliqua per nares caput purgant. Cæterum quæ Archigenes tradidit, hæc sunt iuxta illius ipsius dictionem.

A † Ex duobus antiquissimis cod. græcis hæc addūtur, anisi drac. iij. semi. hyoscyami ʒ iij.
B Aliter ij.
C Additur ex antiquis codi. statim dolores soluit.

Archigenis de Apophlegmatismis, & quæ naribus infunduntur.

Post hæc uerò apophlegmatismi ex sinapi, aut hyssopo cum passo cocto, aut ex staphide syluestri cum pipere trita, aut ex melle oleo admisto, aut ex staphide syluestri per se, & cum melle trita. Hæc quidem Archigenes inter remedia doloris capitis scripsit. Apollonius uero de iis

quæ ad

A quæ ad dentium dolores, in primo parabilium tradidit, hæc uerba scripsit. ¶ *Quæ naribus infundātur in dentium dolore.* Radicis betæ succum per se in nasum infundito, & dolores dentium soluet. *Aliud.* Cumini quantum tribus digitis apprehendi potest, & myrrhæ ad magnitudinem fabæ, medullæ cucumeris syluestris duplū, trita & lacte muliebri subacta in collyria redigito: eaq; in utranq; narē indito: deinde quandiu quis quinq; stadia percurrere possit, attrahere, & postea emungere iubeto. Hoc pharmacum & ad aurium dolores facit. Asclepiades aūt in primo exteriorum ita scripsit. ¶ *Asclepiades de ijs, quæ naribus induntur, & de sternutatorijs, & apophlegmatismis pituitam è capite detrahentibus. Errhina quæ naribus indita caput purgant. Commodant etiam ueteri Lippitudine oculorum infestatis. Faciunt & ad comitiali morbo apprehensos, ducuntq́ multam humiditatem.* Melanthii ℥ viii, salis ammoniaci ℥ i, elaterii ℥ i, trita & q̃ tenuissime leuigata sicyonio oleo, aut irino unguento, aut ciprino, excipe, quo ad cerati liquidi crassitudinē ꝑducant: & reconditis in cornea pyxide utitor, sublitis inde naribus, atq; ægris attrahere iussis. *Aliud citra molestiam purgans, doloreq́ e uestigio sedans.* Cyclamini siccæ ℥ viii, iridis siccæ ℥ ii, nitri rubri ℥ i. Ego elaterio usus sum diligēter trito, & per arundinē insufflato, ægro ipsum attrahere iusso, atq; deinde deorsum pronuere, quo uidelicet coactus liquor destillet. Post hæc uero Asclepiades in B hæc uerba scripsit. ¶ *De sternutatorijs. Sternutatoria caput purgantia Heraclidæ Tarentini.* Cumini æthiopici, piperis albi, struthij, castorii, singulorū æquales partes contusas & cribratas in ærea pyxide reponito. Vsū uero exigente, pyxidē cōcutito, & apertā naribus admoueto, aut cū digito adhibeto, aut etiam per arundinem insufflato. *Aliud.* Zingiberis ℥ ii, struthii ℥ ii, piperis albi ℥ i, casiæ ℥ i: utere ut dictum est. ¶ *Ad ueterem capitis dolorem sternutatoria Ptolemæi. Facit ad uertiginem & comitiali affectos.* Veratri albi ℥ iiii, alii unam habent: radicis cucumeris syluestris ℥ i, struthii ℥ i, nitri rubri ℥ i, castorii ℥ i, piperis albi ℥ i. Vtere ut dictū est. *Aliud.* Veratri albi, radicis cucumeris syluestris, struthii, singulorū partes duas: castorii, acori, nitri rubri, cumini æthiopici, singulorū partem unam: euphorbii partem unam. Tritis ut dictum est utere. At uerò post dictorum sternutatoriorum descriptionē Asclepiades in hunc modū scripsit. ¶ *Quæ mansa caput purgent, & multam humiditatem ducāt.* Piperis albi ℥ ii, staphidis syluestris ℥ ii, origani ℥ ii, casiæ ℥ ii. Excipe uuarū passarum exacinatarum, aut ficuū pinguium carne, & mandēda præbe. Mandentes uerò deorsum pronuere oportet, & per interualla hiare, quo collectus humor destillet. Post uerò etiā aqua calida in ore continenda: quę etiam, ubi multam perceperint mordacitatem, eis etiā frigida exibenda est. *Aliud.* Staphidis syluestris, pyrethri, piperis albi, hyssopi, carC damomi, singulorum æquales partes, polentæ duplum. Aqua subigito ac utitor ut uictum est.

Porrò ex subscriptis pharmacis quibusdā præceptores meos usos scio, quibusdam amicos, aliqua etiam ipse in usum adsumpsi, ut ex multo usu fidem suam mihi probauerint. Sunt autē hęc. ¶ Foliorum cucumeris syluestris succus naribus infunditur tum per se solus, tum betæ addito decocto, aut succo. *Aliud.* Myrrham melle coctam naribus infundito. *Aliud.* Aloes, nitri, melanthij id est nigellæ, parem mēsuram, cum oleo ueteri ad strigmentorum crassitudinē redacta. *Alid quod manditur.* Nitri sexuncem, anisi trientem, staphidis syluestris quadrantem: foliorum lauri uiridium, & uuæ passæ exacinatæ, parem mensuran: excipe, & ex hac mistura pastillos triū drachmarū coge, & singulos, usu expetente, mandendos præbe. *Aliud quod naribus inditur.* Euphorbii drach. dimidiam, thapsiæ ℥ j, iridis ℥ i, mellis cocti sesquidrachmā, succi radicis betę quātum sufficit. Ex hoc ad milij magnitudinē accipe, & aqua dilutū, specilloq; exceptum naribus infunde. *Aliud quod naribus infunditur.* Succi cyclamini cyathos ij, succi foliorum hederæ cyathum unum, peucedani obolum unum, elaterii obolum unū. In uitreo uase recondito, usu uero expostulante lacte muliebri dissoluta naribus infundito. *Aliud.* Myrrhæ trientem: euphorbii *trientem, piperis albi grana † xxv. Myrrham aqua prius dissoluito, unaq; ipsum euphorbiū: de- *Al. drach. iiij. D inde piper tritū addito, & adiecto olei gleucini sexunce utitor. *Aliud, quod naribus infusum mul- † Al. xv. tam pituitam per os detrahit.* Olei communis † sextarios duos ʒ, saponis libram unā, resinæ frictæ † Al. hexagia duo. sesquilibrā, opopanacis unciā. Per anchusam colorato, ac utitor, ore prius aqua expleto. *Aliud. quod in os illinitur.* Saponem betæ succo dilutum iuxta palatum illinito, atq; itidem iuxta oris columellam. Idem etiam naribus infundi potest.

Quæ Crito in primo de pharmacis scripsit his uerbis.

¶ *Apophlegmatismi.* Staphis syluestris per se & cum pulegio mansa. *Aliud.* Staphidis syluestris & origani, utriusq; acetabulū, nitri ℥ ii, trita cochlearii mensura manducanda præbeto, donec os pituita repleatur: deinde aperto ore effluere finito. *Aliud.* Origani ℥ iiij, hyssopi drac. iiij, staphidis syluestris ℥ iiij, spumæ nitri ℥ ii, sinapis ℥ ii, pyrethri ℥ iii. Tritis utere. *Aliud.* Sinapis partem unam: staphidis syluestris partem unā: contusis utere. Hoc pharmacopolæ utunt. *Aliud.* Hyssopo, thymo, origano, tum per se, tum simul mistis, utere. *Aliud.* Medullæ colocynthidis in aceto ad multum tempus coctæ, aut etiam per longum tempus in uino maceratæ, liquorē in ore contineto. *Aliud.* Allia cum erucæ semine & nitro. *Aliud.* Staphidis syluestris drach. vij, pyrethri drach. iiii, hyssopi drach. j. Contusa in orbiculares pastillos cogito, cosq; drachmæ pondere formatos, manducandos exhibeto.

Quæ Pharmaca naribus indenda Crito ictericis, seu arquato infestatis conscripsit. E

¶ *Pharmacum quod naribus infunditur, & tum per nares, tum per os excernit. Ob id ipsum uero ne consterneris, si palatum calefaciat, aut exasperet: ex alto enim auocat, ac transfert humores.* Staphidis syluestris drachmam unã, melanthij drah.iij. Cum aceto trita, ad formam strigmento liquidiorẽ redigito, & per dies quinque in nares infundito, donec expurgetur æger: id aũt alternis diebus facito. *Aliud.* Hederæ folia decem, lauri folia decẽ, cum oleo terendo ad strigmenti crassitudinẽ redigito, & naribus similitet instillato. *Aliud.* Egregiè facit & elaterium insufflatum in ipsorum nares. Cæterum si quis hoc citra detrimentum facere uelit, in calidæ solium ægrũ immittet, atq; ita toto corpore pręter faciem in eo immerso elaterium insufflabit: large.n.bilẽ per nares educit. *Aliud.* Elaterium ad magnitudinẽ erui in lacte muliebri dilutum naribus infundito: atq; ubi purgatio prodierit, in calidæ labrum demittito, ac lauato, & per diætam reficito.

Quæ Aeneas per experientiam pituitam detrahentia tradidit.

Quorum experientiam per Aeneæ usum habeo, à quo etiam descriptiones accepi. ¶ *Pharmacum quod naribus inditur, atq; pituitam detrahit.* Saponis lib.*sex, adipis caprini lib.j, ceræ lib.iij: picis aridæ trientem, quidã uero *quadrantẽ habent: nitri tantũdem, lixiuij acris cyathos*ij. Vsus tempore aqua diluito, & dum uteris per specillum infundito, attrahereq; iubeto. Caput uero F irino prærigato, & post usum aquã mulsam sæpe gargarissandã præbeto. *Aliud.* Euphorbiij ʒ vj, lycii indici drach.iiij, succo betę excipe, ac melle addito coge. Vsus tẽpore aqua, aut lacte diluc. *Aliud.* Succi cyclamini cyath.ii, succi cacuminum hæderæ cyath.i, succi peucedani obolũ unũ, elaterii obolum unum. Vtere in balneo cum lacte muliebri. *Aliud.* Pyrethri, piperis, hyssopi, staphidis syluestris, parem mensuram in pastillos drachmæ pondere cogito: quorum unum mandu candum præbeto, & post factam ab ipso purgationem, sale, & melle curato. *Sternutatarium.* Piperis albi, ueratri albi, castorii, euphorbii, strutii, succi cyclamini aridi, æquali mensura, penna præirritatis insufflato.

* Al. semis; * Al. drach.iij, * Al. xij.

De usu omnium fortium pharmacorum.

Quam utendi rationem de prædictis pharmacis dixero, eam ad omnia alia quæcunq; fortem uim habent transferre oportet. Nõ enim statim à principio efficacissima adhibere conuenit, sed à debilioribus auspicari. Quin & ipsa fortia pharmaca mitigatoriorum admistione lenita, mode rata fiunt. Et ob id ego quædã ex eis muliebri lacte recẽti & aqua diluo, & post hoc oleo dulci, deinde betæ succo, & anagallidis, quæ cœruleum florẽ habet, itidẽ succo: atq; ita sensim in usu eorum progredior, donec postremum etiã per opobalsamum talia dissoluo. Ac primum quidẽ G lacte admisto adhibeo: quod ubi leuiter ferunt ægri, ẽt citra lactis adiectionẽ admoueo. Porrò parabili sæpe pharmaco usus sum, quod naribus infunditur; melanthio aliquãdo quidem aceto acri rigato, ac pridie macerato, deinde sequẽti rursus cũ aceto trito, & naribus infuso, aut ægro ipsum absorbere in nares iusso. Aliquando uero oleo ueteri idem melanthium contriui, atq; ita intro instillans usus sum, quo modo etiam Archigenes eo utitur in narium obturatione. Priore uero, quod cum aceto infunditur, Crito utitur ad arquati morbum.

De Hemicrania, hoc est dimidiæ partis capitis affectione. CAP. 3.

HEmicrania affectio dolorosa circa dimidiam capitis partem aliquando dexteram, aliquan do alteram, contingit, quæ iuxta futuram secundum longitudinẽ eius extensam terminatur: & ut plurimum per circuitum exacerbatur, influxu uaporum, aut humorũ siue multorum, siue calidorum, siue frigidorum, causam dolori suggerente. Quidam igitur ipsorũ circa temporum musculos uehementer dolitant, & pleraq; sanè ipsorum pars hoc modo affligitur. Quidam uero dolorem ad sublimiora ascendentem habent. Et quidam adeo uehementer dolent, ut neq; manuum contactum *facile ferant: in quibus palam est, pelliculam caluam ambientem esse affe ctam, & neq; cutẽ ipsam omnino ab affectione immunem existere. Rationabile igitur est uapo- H rum, aut humorum, aut utrorunque influxum, siue per uenas, siue per arterias, siue per utrasque contingere: cum interdum ea sola, quæ intra caluam continetur, hoc est cerebrum, eiusq; membranæ, quod in ipsis redundat foras protrudant: interdum uero corpus infra caput positum uitiatos uapores, aut humores sursum mittat. Quapropter ubi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione, aut uenæ sectione æger opus habeat, consideret: atque ita deinde ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos suæ manus, tum per linteum, dimidiã frontis par tem, & eam maxime, quę circa tẽporum musculum est, confricando excalfaciat, atq; id ante irri tationis tempus faciendum est. Post exacerbationem uero pharmacis hemicranicis à medicis appellatis utendũ, si quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, ijs quæ refrigerans quippiam habent: citra uero hanc, ijs quæ multum excalfaciãt. Vtrisq; uero aliquid ex ijs, quæ firmi tatem ac robur addunt misceatur, quod adstringentem uidelicet habeat facultatẽ. Demiror autem quod neq; Apollonius, neq; Archigenes, neq; Asclepiades quicquam de hemicranicis phar macis, quæ merito post doloris capitis totius pharmaca subiicienda erant, conscripserunt. Decebat enim ipsos, tametsi nihil priuatim in se habeat, propterea ꝙ inter ea, quæ totius capitis dolo ri destinata sunt, contineantur, id ipsum saltẽ annotare. Similiter autẽ & ab Hera & à Critone,

uberior

A uberior de hac affectione tractatio neglecta est. Cæterum per quæ pharmaca inueterato capitis dolori medentur, per eadem constat, eos & hemicranicis affectionibus auxiliari. Heras itaq; in medicamentario libro statim à principio in hæc uerba ad capitis dolorẽ pharmaca conscripsit.

Pharmaca ex libris Heræ ad capitis dolorem.

¶ Crocomagmatis partem i, gallæ partem i: trita ex uino fronti ac temporibus illinito. ¶ *Pastillus ad capitis dolorem egregiè faciens, à tempore ad tempus bis aut ter illitus.* Croci ʒ xv, atramenti sutorij ʒ x, aluminis scissi ʒ xiij, myrrhæ ʒ iij, opij ʒ iij, omphacij ʒ iij, chalcitidis ʒ iij, gummi ʒ xv. Tritis omnibus uini falerni austeri quod satis est affunde, & ut collyriũ tere, indeq; in pastillos omnia redige. Vsu uero expetẽte, posca, aut aceto dilutis utere. ¶ *Malagma ad capitis dolorem.* Aeruginis rasilis ʒ iiij, æris usti ʒ ij, squamæ stomomatis ferri ʒ ii: cimoliæ ʒ iiij, calcitidis ʒ iiij, pumicis crudi ʒ iiij: terebinthinæ unc. i, ceræ ʒ xxxvij & dimidiã, olei ueteris cyathos ij. Aridis tenuissimè tritis, liquescibilia liquefacta affunde, emolli, ac utere. Quod si durius uideat pharmacum, oleo amygdalino emollito. Hæc quidẽ pharmaca Heras ad capitis dolorem scripsit. Vtuntur autem eis quidam etiam ad hemicranicos dolores, quemadmodum etiam aliis medicamentis, quæ prædicti uiri ad inueteratos capitis dolores destinauerunt. Non tamen per omnem fron-

B tem pharmacum extendunt, sed ꝑ affectam solum partem. Cæterum ex præceptoribus nostris quispiam hoc pharmacum ad inueteratas hemicranias in usu habebat. ¶ Piperis albi drac. ii, crocomagmatis ʒ ii, euphorbii drach. dimidiã: utere. Porrò de euphorbii facultate iam mihi relatũ est, quòd cito exoluatur: quare in eiusmodi pharmaca nõ uetus conijcere oportet. Dictum etiã recens albidius esse, quod uero inueteratum est, flauioris, aut pallidioris coloris reddi. Verum si non ualde uetus sit euphorbium, sed duorum aut trium annorum, duplum eius adiicies, hoc est drac. i. Quemadmodum autem euphorbium recẽs coniiciendum est, sic itidem stercoris columbini drachmæ dimidium, ex columbis mõtanis, quas in turribus nutriunt, sibi ipsis uictum quęrentes, non uelut quæ in urbibus intra domos nutriuntur. At uero & atramenti scriptorii æqua portio, hoc est, drachmæ dimidium ad columbinum stercus iniicitur: atque ad hanc rem nostrũ Pergamenum præstat, eo enim semper præceptor noster utebat. Aut igitur illud ipsum ex Pergamo atramentum iniicere oportet, aut aliquod aliud optimè præparatum. Atque ita omnibus his mistis, & probè subactis, acetoq; acerrimo imbutis, ac dilutis, temporis musculus, & dimidium frontis, & affecta capitis pars illinenda est. *Aliud pharmacum, quod non solum in hemicrania, sed & in omni inueterata capitis affectione illinitur: in capitis quidem dolore, per omnem fron-*

C *tem: In hemicrania uerò per mediam capitis partem affecta.* Croci drachmas xv, atramenti sutorij drachmas decem, aluminis scissi drach. † xiij, myrrhæ drachmas tres, opii drachmas tres, chalciteos drachmas tres, omphacij drachmas tres, gummi ʒ xv. Omnibus tritis uinum falernum adijce, & rursus ut collyrium tere, deindeque in pastillos redige. Vsus uerò tempore posca dilutos, aut aceto, illine. *Aliud ad easdem affectiones.* Scammoniæ drachmas sex, croci drachmas duas, comæ hederæ drachmas sex, sulfuris uiui drachmas quatuor, seminis anisi drach. octo, seminis apii drachmas octo, diligenter trita cum ocymi succo in pastillos cogito. Hoc pharmacum multo rosaceo dissolutum capitibus lethargicorum rigandis fit commodum. *Aliud pharmacum non ijsdem conueniens, sed & uertiginosis auxiliare.* Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis illyricæ drachmas duas, æruginis drachmam unam, acori drachmam unã, sphõdilii drac. quatuor, piperis nigri drachmas duas, & dimidiam, castorij drachmas duas, & dimidiam, serpilli drachmas quatuor & dimidiam, myrrhæ drach. duas, baccarum lauri numero xxxv, rutæ uiridis drach. octo, mentæ uiridis drach. quatuor, opij drachmam unam. Aceto excipe, & in pastillos redige. Vsũ exigẽte, aceto & rosaceo dilutos illine. Verum cerato rosaceo exceptum hoc pharmacum, ut malagma imponitur. ¶ *Pastillus non solum Hemicrania laborantibus commodus, sed*

D *& coxendicum morbo affectis auxiliaris.* Thapsiæ drachmas tres, euphorbij drachmas quatuor, laseris, siue succi medici drachmas tres, myrrhæ drachmam unam, opopanacis drachmam unam. Simul contusa in pastillos cogito, quos deinde usus tempore aceto tritos illinito. Hæc quidem composita sunt pharmaca. Sæpe uero & ex tẽpore ac improuiso pharmaca præparare coactus, simpliciter euphorbii illitione usus sum, exigua cera compagis acquirendæ gratia adiecta. Sufficit autem in libram olei siue sabini, siue alterius ei propinqui, ceræ quadrantem iniicere, & euphorbii unc. i: atque ex hoc dimidiam frontis partem illinere, unà cum temporis uidelicet musculo. Cęterum in quibus suspicionem habueris à calidis uaporibus, aut humoribus, dimidiæ capitis partis fieri dolorem, in his ne admoueris hoc pharmacum: Iis uero, qui ob frigidas causas infestantur, commodissimum adeo est, ut sæpe semel ante balneum illitum, quàm citissime affectionem persanet, ut à balneo omnino sani ægri euadant. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aurem instilletur, modico euphorbio ad oleum iniecto: Nimirum ad libram olei unam, euphorbij uncia dimidia, si ualidum euphorbium existat: si uero non, etiam amplius inijcere conuenit. Verùm in corporibus molli ac tenero sensu præditis, etiam si minus quàm dimidiam unciam inieceris, melius res procedet.

Margin notes: l.5.f.1.t.1. fol.550.b — l.3.f.1.t.2. 13.fol.192.f — † *In textu est iij.*

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet medicamenta ad aurium & narium affectiones.

De Aurium affectionibus, & ob quot causas aures dolore affligantur. *CAP. I.*

AVrium dolores aliqui ex frigiditate fiunt, quos sanè in peregrinationibus à frigidis uentis perflati patiuntur. Aliqui uero ex balneis frigidis, & quibusdam medicatis aquis, oboriuntur, in quibus quidā ob delicias lauant: quāquam sint qui & ob corporis cōmoditatem id faciāt. Fiunt & auris dolores ex inflammatione, interdū quidem solius circa meatū cutis, interdū uero in profundum progressa, qn̄ uidelicet neruus auditorius, ad inflāmatā affectionē peruenit. Qua uerò rōne inflammatio partes inflāmatas distendens dolorem producit, iuxta eundem modum ēt flatus uentosus transitum nō habens dolorem excitat. At uerò consimilis dolor est ex serosis & saniosis humoribus in corpore aurium generatis ei, qui ex mordacium humorum illapsu forinsecus facto contingit. F

De dolore auris ex frigiditate.

Dolores quidē igitur à sola frigiditate obortos calfacientia quā celerrimè curāt. Atq; in hūc usū quosdā rurales homines magnas cæpas exculpere uidi: deinde oleo eas explere, & in feruēte cinere moderatè calefacere, atq; ita auribus infundere. Quosdā uerò nō cæpas tm̄, sed & alliū in oleo contūdere, uel feruefacere, atq; ita infundere uidi. Ego uero euphorbio oīno exiguo ad multū uetus oleū admisto utor, uelut ēt pipere exq̄sitissimè trito: auriū.n. dolores à frigiditate inductos eiusmodi calefacientia magnopere iuuant. Prodest ēt Amaracinū oleū eis infundi, & optimū nardū, & quod apud Romanos foliatum, itemq; quod spicatum appellāt: prodest eis & Cōmagenum. Atq; si rutā quoq; oleo non adstringenti ampliusq; tenuium partiū incoxeris, uelut est Sabinum, magnopere iuueris. ¶ *De dolore auris ex aqua medicata.* Cum uerò ex aqua medicata q̄ppiā circa auditoriū meatū cōtineāt, oleū assiduè infundere cōuenit, quo ipsum eluamus: deinde lana molli extergere, rursusq; infundere. Magnifice aūt eos mitigat oui candidum quo ēt ad lippitudines utimur, itemq; lac muliebre. Manifestū uerò est, quicquid adhibetur, mediocriter calidum esse oportere. Plurimum iuuantur quoq; ex adipe anserino, atq; itē uulpino. G A.l.3.f.4.t. c.5.to.235.c

De dolore auris ex inflammatione oborto.

Quod si inflammatio adsit, optimum ad eam pharmacū unguentū nardinum cum exiguo basilico appellato pharmaco infunditur: idem ēt tetrapharmacū appellatur: & Cōmagenū quoq; aptum est: & ex adipibus pharmacum, cuius cōpositionē paulo post describam. Cogente uero dolore necessarium est ēt ijs, quæ sensum stupefaciūt uti, quemadmodum etiā in ijs, qui colum, aut renes, aut quācunq; tandem partem affecti uehementi dolore affliguntur, facere consueuimus. Miscetur aūt opium muliebri lacti & oui candido, quæ ipsa & per se sæpe aurium inflāmationibus profuere: Miscetur & castorio opium. Verùm multo ante usum tempore, siue pari pondere, siue duplo, castorio admisceatur, præparatum id esse conuenit, & miscetur quidem in uehementissimis doloribus pari, in minoribus uerò duplo. Liquor uerò, quo hæc diluuntur, ex musto sapa fit: multo.n. magis quàm dulcia uina, dolorē hæc sedat. Statim itaq; in principio prædicta pharmaca diligenter trita cum sapa misceantur, castorium quidem diligenter prius tritum & læuigatū, papaueris uerò succus ipsa sapa dissolutus, atq; ita hæc tria mista probè læuigantur. Deinde uerò usu postulante rursus sapa diluantur in eiusmodi compagem, ut per aurifusoria specilla ad lucernam tepefacta infundi possint. Verùm ego nullum pharmacum dolore uexatis infundo, neq; etiam per lanā instillo: utpote qui experientia edoctus sim, q̄ præstat neq; omnino contingere doloris tempore auditorium meatum: sed per auriculare specillū lana mollissima obuolutū dolore uexatos foueo: pharmacumq; ita moderato tepore in aurifusorio specillo præparatum inijcio, ut interrogato per nos ægro, num tepidum ei uideatur, & num calidius ipsum ferre possit, ad tantam caliditatem procedam, ut nihil amplius offendat. Tinctum itaq; in hoc modo præparato pharmaco specillum ad principiū meatus moderatè imponito, & in altū defluere ex eo pharmacū permittito: & postea iterū, iterumq; & sæpius tingito, idemq; facito nullo tempore intermisso. Palàm est autem cum hoc fit, etiam foris omnino aliquid effluxurum esse, expleto nimirum toto auditorio meatu: hoc igitur quantū possibile est moderatè excipe, nec aurē contingas. Postquam uero probe foueris, meatum pharmaco expletum finito, & mollem lanam forinsecus tum meatus osculo, tū uniuersæ auri imponito: atq; ubi rursus fomenta adhibere oportebit, incumbentem foris lanam leniter tollito: rursusque similiter foueto, quantum possibile H

A fuerit diligenter cauens, ne uel auditoriũ meatum, uel aliam q̃piam auris partem, attingas. Ad hoc uero præceptũ maxime aĩum aduertas, utpote quod oĩum potissimum sit in aurium curatione. Fomenta uerò fiant per ea, quę, uelut dictũ est, dolorem sedant quale est optimum. Nardinũ unguentum paucissimo in eo tetrapharmaco dissoluto. Deinde ẽt Cómagenum & Susinũ & pretiosa diuitũ muliercularũ unguenta, q̃ ipsæ spicata, & foliata appellant. Sunt aũt spissiora quàm ut infundi queant: quapropter per nardinum vnguentum ea dissoluere oportet: & æstatis tempore, & si caloris sensus ęgrum circa inflammatam aurem infestet, per rosaceũ bonũ: aut si hoc non adsit, amygdalinum. Memineris aũt quod bonum sp̃ rosaceum dico, in quo plurimę rosæ maceratæ sunt: verum oleum in quo hæ macerantur, omphacinum sit ex crudis oliuis, & nec dum penitus maturis expressum, citra salis additionem præparatum. Immo neq; ẽt aliud quicq̃ ad rosas conijciatur, quẽadmodum illi faciunt qui spissamenta stymmata Græcis appellata addunt, quo uidelicet per multum tempus ipsum rosaceum odoratum permaneat.

De Dolore auris ex flatu ventoso, aut crassis, & viscosis humoribus.

Si uerò flatum uentosum, aut crassum aliquem, & uiscosum humorem, qui transitum nõ habeat, inclusum esse conieceris, ẽt ex pharmacis ab obturatione liberantibus quippiã admisce. B Artificiosa.n. coniectura causarum dolorem efficientium tibi continget, si tum prægressa, tum præsentia percunctatus fueris. Frigiditate.n. antegressa flatus uentosus congregatur: grauitate uero capitis, cibisq; pituitosis, & mali succi, frigidi, & crassi humores. His.n. si frigiditas accedat dolores cõtingunt, eis nimirum quæ prius difflabãtur p̃ p̃ densitatem inclusis, & retẽtis. In his igitur spuma nitri, & nitrum ipsum molle, eiusmodiq; aphronitrum, & oleum amygdalinum appellatum rationabiliter in auricularia pharmaca miscẽtur. Ex hoc genere album item ac nigrũ veratrũ est, & struthium, ac amygdalæ amaræ, & ex tribus aristolochijs, quæcunq; fuerit ad manũ, & iris Illyrica. Inijcies aũt & cinnamomũ si habueris, aut casiam illo nõ præsente, tum eã q̃ Zigeres,* tum, quæ Metodes appellatur. Item carpesium, qđ plurimũ in Sida Pamphyliæ nascit, & ob id uilissimo pretio venditur. Quintus sanẽ, cũ cinnamomi inopia esset, carpesium pro ipso iniecit duplo pondere, velut aliqui eius loco casiam. Cæterum aurium meatus ab obturatione liberant ẽt, quæ lapides in renibus atterunt, oĩaq; insuper tenuium partium citra mordacitatẽ, ut ne dolorẽ exacerbẽt. Ex quorum numero est ẽt cucumeris syluestris radix, itemq; bryoniæ, & ari, & dracunculi, ac centaureæ, & polij, & oĩno oĩum amarorum: citra mordacitatem nãq;, & absq; molestia expurgant hæc meatus, disijciuntq;, & dissecant obturata. Verum ob id multa C hmõi exempla scribo, q̃uis sane oĩa in libris de simplicium pharmacorum facultatibus retulerim, ꝙ uidelicet oĩbus terræ locis remediis uos abundare uolo, ut ipsorum memoriam in promptu habeatis. Alia.n. in aliis regionibus abundant, & meliora ijs, quæ alibi nascuntur existunt. Alioqui sanè ex adipibus compositum pharmacum tibi sufficiet, & ex simplicibus quæcunque paulo ante recensui doloris mitigatiua. Mirari porrò subit medicos, qui citra distinctionem ad aurium dolores pharmaca quædam conscripserunt. Quæ etenim a frigiditate dolent, per calfacientia celerrime curãtur: si uerò a mordaci acredine, aut a pulsatili inflammatione, dolor fiat, maximum detrimentum continget, si eiusmodi pharmaca adhibeantur. Atqui moderatæ inflãmationes, & nõ pulsatiles ẽt per eiusmodi pharmaca curantur: quale est acetumcũ rosaceo tepefactum, utrisq; diligenter simul commixtis. Sic ẽt Glaucium in cote medica cũ aceto tritum moderatis inflãmationis doloribus prodest. Præstet aũt pastillum ex glaucio multę sane utilitatis pharmacum, prius præparatum hr̃e, qui sit ex glaucio probe cum aqua pluuiali trito, deinde in pastillum redacto, & exiccato. Si uero fragilius uideatur glaucium, q̃ ut in pastillos formari possit, parũ gummi ei addes: sufficit aũt id duodecimam, aut quintam, & decimã, glaucij partem esse. Quin, & collyria ex glaucio eodem modo cum aceto trita, eis prosunt auribus instillata, atq; his nihilo minus collyria ex croco. Hæc quidem igitur sunt doloris, & inflammationis D remedia. Cæterũ de aliis affectionibus, quæ in auribus oboriuntur, ubi pharmaca, quæ per experientiam cognoui, recensuero, ita deinde ad ea, quæ a prioribus medicis scripta sunt trãsibo.

De Vlceribus aurium.

Vlcera aurium recentia tum Glaucium solum cũ aceto tritum, ut iam dictũ est, curat, tũ collyria ex eo oĩa, & collyria ex croco, & ex rosis medicis appellata, uelut ẽt qđ Nilo inscribitur. Curat item ea Damocratis collyrium ex myrrha. Quæ uero pure manãt citra dolorem, atq; id moderate patiũtur, per eadẽ curantur. Verum quæ fortiter affliguntur, per eiusmodi qualis est, pastillus Andronius, & pastillus Musæ, cum sapa, & exiguo aceto dilutus. In quibus cõponẽdis uarietas rursus dicetur. Vbi vero, & hęc a malo uincãtur, scoria siue recrementa ferri ad plurimos dies in Sole cũ acerrimo aceto trita, & læuigata confidenter utere: ẽt si præter rationẽ videatur aurem acerrima pharmaca sustinere posse, quã paulo ante dixi neq; mollissimorũ infusorum admotionẽ, & allapsum citra molestiã sustinere, sed & hęc ipsa offendere ipsam videri.

De Audiendi difficultate, & de sonitu aurium.

Restat itaque adhuc de audiendi difficultate, & de sono auriũ disserere, quæ nihil cum doloribus & ulceribus commune habent. De quibus deinceps dicam, ubi prius compositiones auriculares

Marginal notes: A.l.2.t.2.ca.7.fol.104.g — A.l.3.t.1.c.10 — * Gizeres

riculares a celeberrimis medicis magnifice laudatas recensuero, iuxta quam rationem eas cō- E
posuerint tandem illi, initio ab ea, quam Heras scripsit, sumpto.

Compositio Auricularis, Heræ.

Heras quidem igitur ita scripsit. ¶ *Compositio Auricularis ad omnem dolorem, omneq̃, vlcus. hac* A.l.5.lu.2.t.3
in febriente quodam vsus sum, & ob dolores delirante, & fœliciter successit. Myrrhæ ʒ i, thuris ʒ. tres fol.552.h
alij vij, spumæ nitri ʒ tres, croci ʒ quatuor alij j, succi papaueris ʒ tres, chalbani ʒ duas, amyg-
dalas amaras delibratas xx: aceto excipito. Vsus uero tp̄e, si quidem dolor adsit, rosaceo dilu
ta instillato: si uerò audiēdi difficultas adsit, aceto. Heras itaq; unum hoc pharmacum scribere
contentus fuit, ad oēm dolorem, ac aurium exulcerationem, remedium. Ego uerò dolores per
pharmacum ex adipibus constans, & per nardinum vnguentū tetrapharmaco admisto, leniri
dico, vnaq;, & affectiones ipsas iuuari, uelut ēt oui candido, & lacte muliebri: per papaueris ue
rò succum mitigari solum dolores, nihilq; iuuari affectiones. Verùm per accidens, non prima-
rio, ēt affectiones inde opem sentire quis dicere possit: sedato.n. dolore, & somno cōsequente,
natura affectiones dolorem efficientes concoquit. Cæterum ulcera in auribus oīno cum glau-
cino ex aceto curaui: quemadmodum ēt quę cum fluxione, aut purulentia cōsistunt, per pastil-
los a mitioribus auspicatus, qualis est Polyidæ, & post eum Andronius, & ab illo Bithynus ap- F
pelatus, cui similis est meus, hoc est ex charta vsta constans, & uelut ego iudico, eo ēt præstan-
tior. Minime vero semper oīum usu opus habemus, sed sufficit oīno unus, si quis uti norit, ali-
qñ quidē per sapā diluto, si quidem mitius reddere pharmacum uelit: & rursus per uinum dul-
ce, deinde per acetum non acre, deinde postremo per longe acerimū. Quapp cum per eiusmo-
di misturam alias aliter parabilem, huiuscemodi pharmaci uehementiam exoluere possis, for-
tissimum tātum præparatum hr̄e poteris. Verum mirari rite, velut dixi, licet plerosq; medicos,
qui citra discrimen oīgena aurium doloris pharmaca conscripserunt, eaq; commiscuerunt, in
unum ordinē redacta, quæ uel maxime contrarias hn̄t uires. Quemadmodum statim (à ueteri-
bus.n. auspicari præstat) Apollonius Herophili sectator, in parabilium pharmacorū descriptio-
ne, in principio quidem libri, capitis doloris remedia scribens, primum omnium ea, quæ ex ar
dore oborto conueniunt, locauit: Deinde consequenter ea, quę dolori congruunt ex frigidita-
te: Deinde ea, quæ ex ebrietate, & meri potu oborto medentur, sic.n. ipse appellauit. Quarto lo
co ea, quæ plagæ, aut casui dolores capitis inducentibus adhibenda sunt, subiecit. Et postremū
iuxta illius præscriptum ea, quæ ad temporum, & totius capitis dolores citra manifestam cām
obortos conducunt. Verum in aurium dolore nullam oīno apposuit distinctionem, sed simplici G
ter, Ad auriū dolores, titulo præscripto, deinceps pharmaca recenset, aliqua calefaciētia, aliqua
refrigerantia, quædam humectantia, quædam resiccantia: & iuxta secundas facultates ac quali
tates, austera, acerba, amara, acria, acida, salsa: & ad hæc insuper alia discutientia, alia adstringē
tia & cogentia, ac repellentia influxiones, alia extrahentia è profundo corporis, alia ab obtura-
tionibus liberantia, alia repurgantia, & extergentia, alia sensum stupefaciētia. Siquidē igit̄ una
affectio dolorum est cā, rationabile est ēt unam esse remediorū ipsius facultatem: si uerò mul-
tæ, tm̄ remediorum numerum esse oportet, quantus est efficiētium cārum. Cum itaq; Herophi-
lus distinctiones in tm̄, vt haud sciā si quis alius, laudet: ipseq; Apollonius capitis doloris phar-
maca distinctè scripserit: magis utiq; miror, ꝙ circa auriū dolores ita indiscriminatim oīa tra-
ctauit. Et quintum insuper pharmacorum genus penitus indistinctum reliquit, illud. s. quod po
stremum ad capitis dolores citra manifestam cām obortos descripsit. Quanq̃ & hmōi capitis
dolores necesse sit primum communibus generibus causarum dolores efficientium subiectos
esse, solutioni uidelicet continuitatis, aut intemperiei, quemadmodum a nobis est demonstra-
tum: deinde ēt ijs, quæ has ipsas operantur. Quæ oīa a me proprio huic rei, & tractationi loco
sunt determinata: Nūc aūt eorum, quę ad aurium dolores pertinent solum mentionem faciā; H
cum omnium postrema, uelut sæpe in methodi medendi libris dictum est, hęc tractatio existat.
Etenim curandi methodos illic tradens, unum atq; alterum particulare exemplū apposui, mul
titudine pharmacorum quæ ex multis compono, in præsentem tractationē reiecta. Quare me-
dendi methodum de simplicium pharmacorum facultate libri xj merito præcedūt: post hos ue
rò xiiij de medendi methodo rite consequuntur: his demum de compositione pharmacorum
libri, quos nunc in manibus habemus, succedunt.

Quæ Apollonius ad aurium dolores scripserit.

Quòd uerò Apollonium deliquisse dixi, in eo, ꝙ non distinxerit, in quali aurium dolore unū
quodque eorum, quæ describit pharmacorum utile existat, ne falsò uirum reprehendisse coar-
guar, ex paucis exemplis demōstrabo. Cum.n. præscripsisset, ut dixi, ad aurium dolorem infun
denda, intereaq; scripsisset, Anserinum aut gallinaceum adipē liquefactum sensim instilla. rur- A.l.1.f.4
sus deinceps scribit, Fel taurinum, aut caprinum cum porri succo instilla. Adeps quidem igitur 30.fol.84.
horum, quæ dixi, aīalium maxime mitigat oēs affectiones dolores inducentes, simulq; ipsarū
aliquibus magnifice auxiliatur: † Fel uero ipsum cum porro, tum ex inflammatione, tū ex acri-
bus, & mordacibus humoribus obortos dolores augent: solos autem iuuant ob obturationē,

† *Ex cod. vetustissimis. Fel vero ipsum cū porro tum ex inflammatiōe obortos dolores augent: tū ijs, qui ex acribus humoribus facti sunt, nullam opem ferunt.*

aut

A aut frigiditatem inductos: siue ob nudã intemperiẽ frigiditatis, solidę partes dolore vexentur:
siue propterea ꝙ in eiusmodi affectionibus ventosi flatus, & frigidi humores generentur, excer
ni aũt prohibeantur ꝑ continentis corporis condẽsationem, citra inflammationem factam.
Vbi.n.ab hmõi acribus, & calidis pharmacis dolorum causæ fuerint exclusæ, curatio simul, &
doloris sedatio contingit. Gallinaceus itaq;, & anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus,
inuenerint, & humorem, qui inflammatam affectionem excitat, nõ amplius influentẽ, duabus
rationibus tum mitigandi, tum curandi, profuerint. Si uero influente adhuc causa adhibeãtur,
affectioni quidem nihil auxiliantur, leniũt tñ doloris accessionem siue symptoma, quemádmo
dum ẽt, si ob humorum acredinem mordacitas cõtingat. Verũ fel cũ porri succo nunq̃ in eius
modi affectionibus quicq̃ commodum efficere põt: quemadmodũ neq; piper: Et tñ eo ẽt me-
dicũ quendã usum scio in muliercula, ex calidarum naturæ sponte aquarum usu aurem dolẽte.
Cum.n.per oĩa parabilium pharmacorum Apollonij libris fidem haberet, & iam ante fęliciter
sæpe ex pipere remedio usus esset, ẽt tunc sperauit, se in auris dolore opitulaturum: uerũ adeo
ab ipso exacerbata est muliercula, ut parũ abesset, quin se ipsam strangularet. Scribit itaq; Apol
lonius in hunc modum: ¶ Piper in uino feruefactum terito, & mediocri crassitudine instillato.

A.l.3 f.4.t.c. .fol.236.h

E Scribit aũt consequenter post hoc ẽt hæc: Lycio, & papaueris succo, pari pondere lacte mulie-
bri dilutis utere. Et post hoc rursum aliud, hoc.s. Castorii, & papaueris succi par pondus in te-
sta, præcipue quidẽ Attica, sin minus, Romana, torrefacito: & trita passo diluta instillato. Phar-
maca igitur ex papaueris succo oĩa sensum stupefaciunt: & ob id sanè necessario cogimur ipsis
uti, ubi nullum aliud mitigatiuum opẽ tulit. At uero ex pipere pharmachũ alterius generis est:
Quemadmodum ẽt qđ ex adipibus constat: Et uelut id qđ deinceps scriptum est hoc mõ: Gal-
banum susino unguento diluito, & mel, ac rosaceum admisceto, atq; lanam sordidam auricula-
rio spicillo obuolutam in eis agitando imbuito, & tepefacta instillato. Discussoriũ est citra mo
lestiã hoc pharmacum, inflammationibus conducens, in quas nihil amplius influit. Probe ẽt fe
cerit in ijs, qui ex frigiditate dolore uexantur. Cæterũ quæret fortassis aliquis, quam ob cãm, cũ
non solũ Apollonius, sed alii ẽt quidam celebres uiri, papaueris succum, & castorium torreface
re iusserint, quo uidelicet uehementia uirium ipsorum minueretur, ego ad priorem meum ser-
monem id apponere reliquerim, nimirũ supra, cũ auris doloris curandi rationẽ scribebã. Huic
ego respondebo in hunc modum: Castorium quidem igitur neq; oĩno torreri operæpretiũ exi
stimo: neq;.n.tanq̃ sensus stupefactiuum ad papaueris succum admiscemus, sed ob contrariam
C oĩno rõnem, ut uidelicet uehementiam refrigerandę facultatis in eo obtundat. Quare qui pa-
paueris succum torreri iubent, probe id faciũt: In castorio uerò oĩno absurde id præcipiunt, ip
sum.n.per se concoctoriam ægrè solubilium, & in scirrhũ induratarum affectionum uim hẽt.
†Abunde igitur satis esset papaueris succi lenitas, quæ ex eorum cõpositionis perennitate cõ-
paratur, torrefactus.n.efficaciam amittit. At si castorio misceatur, perennaret, quippe manet &
nunc abunde efficacia, eius uero malignitas obscuratur: ex qua ẽt aliqui lęduntur, ut obscurius
uideant per multos oĩno dies, & capitis grauitatem sentiant, & neq; probe concoquant cibos:
† & ob hanc sanè eius malignitatem pleriq; medici ad torrefactionem confugerunt. Verum cũ
rursus in torrefaciendo efficacia ipsius pessundari uideat, id qđ sæpe sum expertus, melius esse
existimaui, intostũ quidẽ misceri, sed post tps aliquod inueterata iam cõpositione in usum ad-
sumi. Hęc itaq; extra rẽ dicta sunt, sed q̃ tñ utilia existant. Cęterũ ut ad id, qđ propositum erat re
uertamur, non parum noxæ inferunt illi, qui indefinitis pharmacorum descriptionibus fidem ꝑ
oĩa hñt. Porrò multi alij iuxta eundem modũ in plerisq; tũ locis, tum affectionibus indefinita
pharmaca scripserunt, neq; cognouerunt quantam uim habeat certa distinctio ad artis cõstitu
tionẽ. In quibus sane nihil miror, ꝙ omnia indiscriminatim confuderunt, quemadmodum in
D Appollonio Herophili sectatore mihi accidit: utpote qui norit, ꝙ iubeat Herophilus, medicum
oĩno anniti dẽe, ut sciat, quæ & qualis, & quãta sit morbi cã, & ubi maxime ea dominetur, quo
uidelicet & curationẽ unicuiq; conuenientem faciat: Magis uerò adhuc Archigenem quis mi
ret, qui & ipse non pauca indefinitè, & indistinctè scripsit cum in aliis curationibus, tum in eis
præsertim, quæ ad aurium dolores destinauit. Vna.n.tm̃ in ipsis distinctione usus est, a uehemẽ-
tia nimirum, & mediocritate doloris. Atqui, & ipsius totam tibi adscribam dictionem.

† *Nullus horum verborum est sensus. Sed & nõ parua est in græc. cod. varietas, & corrupti huius loci testimonium.*

† In antiquis additur *εἰ ποθείη*. i. si bibatur.

Quæ Pharmaca Archigenes ad aurium dolores conscripsit.

In priore de pharmacis scđm genus libro, Archigenes in hũc modũ hæc uerba scripsit. ¶ In
aurium dolore, præcedente alia uictus ratione, quã ad capitis dolorẽ ordinauimus, si quidẽ mo
deratus fuerit, simplicia unguenta tepida instilla, uelut crocinũ, aut irinum, aut rosaceũ, aut nu
cum amararum succum, aut casiæ unguẽtum, aut simplicem nardum, aut susinum, aut amygda
linũ, aut rosarũ, aut mali punici, aut papaueris succum cum oleo calido, aut porri semen tritũ.
Aut ueratrum album cum rosaceo tritum, tepidum per strigilem infunde. Aut opii parum cũ
lacte muliebri. Aut opii succum eliquatum cum lacte eodem modo. At uerò ubi uehemẽs sit
dolor, aluus per clysterem ualide subducatur, & sanguis a cubito detrahatur, & quęcunq; simi-
lia adhibeãtur. Indeq; fomẽtum ex decocto lauri, aut simili quopiã, fiat, aut ex sulfure uiuo in

aquam

aquam insperso. Exprimantur aũt vehementer spongiæ, auribusq; apponantur, facillime.n. ab E
humore soluuntur ac laxantur. Quapp fomenta sicca longe commodiora eis existunt, ex sale videlicet, aut milio, aut delicatis pileis, molliterve effigiatis. Aut rutam feruefacito, eiusq; decoctũ in angusti oris uasculum transfundito, lanaq; os eius obturato, & auriculæ admoueto, quo vapor inde per lanam ad aurẽ penetrare possit. Quidã in posca* & exiguo oleo rutam coquũt, atq; ita liquorem in uasculum infundunt, ex eoq; fomentum parant. Post fomenta uero aurem concutito, & balsamum cũ rosaceo dilutum infundito, aut aliquod ex prædictis vnguẽtis tepidũ. Aut aliqđ aliud conueniens ad auris dolorẽ ex iis, quæ mox describentur imponito. Aut papaueris calicem tenuem farina admista, & in aqua mulsa coctum. Aut papaueris calicem cum hordeacea farina in uino coctum. Aut fœnugræcum aqua mulsa coctum. Aut semen lini eodem modo. Summe auxiliatur spongia ocularis melle cocto, atq; adhuc calido imbuta, & impo sita. Aut ceratum ex irino, styrace ad ipsum admisto. Egregiè facit ad aurium dolorẽ aloe rosaceo permista, & mellis crassitudine infusa. Aut chalcitis uino diluta. Aut perdicij succus tepidus instillatus per se, & cũ melle, Aut nitrum exigua aqua diluito, admistoq; oleo tepidum instillato. Aut aristolochiæ radicem cum oleo. Aut ueratrũ album cum rosaceo tritũ tepidũ ꝑ strigilẽ instillato. Probe facit, opium in testa torrefactum, similiterq; castorium, pari pondere, F
cũ rosaceo, & passo ad mellis spissitudinem redacta: in quibus deinde post fomẽtum, specillum lana obuolutum intingitur, & imponitur. Aut succum fęniculi cũ aliquo ex prædictis vnguentis in principio instilla. Aut anguis senectam cũ calicibus papaueris coquito, & infundito, aut cum quopiam ex prædictis vnguentis. Aut garum Hispanum calefactum per strigilem instillato. Facit, & acopõ fętidum tepidum infusum. Aut papaueris succus rosaceo, & exiguo crocino dilutus. Oĩbus tñ præstat Hiera aromatica cum quopiam ex vnguentis. Egregie facit, & veratrum album tritũ, cum melle, & rosaceo infusum, meatu per purpuræ lanam obturato. Præclare facit, & ueratrum cũ irino oleo, vel vnguento. Facit, & cedria cum nardino vnguento infusa. Seuerus aũt Asellos in aquarijs uasis nascentes, millepedas Latini uocant, cũ vnguẽtis tritos ul ceratis infundebat. Quidam uero frigidam aquam dolenti auriculæ infundunt: & confestim quidẽ longe magis dolitant, paulo post uerò perfectè a dolore liberantur. Alij melius faciunt, & in alteram non dolentem aurẽ frigidã infundunt, quemadmodum* Lucius solet. Præclare faciunt, & aloe, & crocinũ cũ unguento amygdalino instillata. Aut æs tritum cũ aceto, & aliquo vnguento. Summe prodest, & Silphiũ cũ rosaceo, si exulceratio adsit. Mirabiliter cõfert in excellenti auriũ dolore porri succus, & caprina urina, & rosaceum, cũ exigua myrrha infusa. Aut G
Sciuri adeps in strigili tepefactus instillatus, Aut alumen scissum, & mentæ succum, cum passo instilla. Aut piper album, & salem pari põdere, cũ sapa, sinistra manu ter aut † quater, aut quinquies; infunde. Aut cochleã siue limacẽ aphricanam putridam cõpungito, & rosaceo impleto, & feruefactum calidius per strigilem infundito. Quòd si ex plaga, externa pars auriculæ doleat, ad micam thuris lac affundito, semelq; atque iterum diffundito, ac tertio macerari in eo sinito, & agitatum infundito, statim.n. dolorem sedat. Hæc quidem Archigenes valde indistinctè scripsit: possit aũt quispiam mente præditus, reuocatis in memoriam iis, quæ prius dixi, facile aio, concipere quale tandem ex prædictis pharmacis, singulis relatis aurium doloribus conueniat: nimirum si memor sit facultatis eorum: de qua in simplicium pharmacorum libris mentionem feci. Verum ego iam ad auriculares compositiones ab Andromacho scriptas transibo.

Auriculares compositiones Andromachi numero xxiiij.

Quatuor & uiginti compositiones aricularẽs ex ordine Andromachus conscripsit: quarum aliquibus distinctionem quãdam, aliquibus nullam, apposuit. Et prima quidẽ ex eis hoc modo scripta est: ¶ *Compositio Auricularis ex libris Galli, qua vtor.* Myrrhæ ℥ j, salis ℥ iiii, thuris ℥ tres, spumæ nitri ℥ iii, croci ℥ iiii, succi papaueris ℥ iii, amygdalas amaras xx, galbani ℥ ii, aceti boni H
quantũ satis est. Descriptio hæc ad Menemachũ refert. Multi usus hanc compositionẽ auriculará Andomachus scripsit, multis simul affectionibus aurium destinatam. Verũ antea à me dictũ, ꝙ hmõi cõpositiones nihil magnopere corrigunt, neq; ẽt error ex earum usu nobis contingit. Quæ uero uni affectioni cõgruũt, illã ipsam optime curãt: aliàs uerò aliqñ ultra hoc ꝙ nihil iuuãt, amplius ẽt exacerbant. Secundam deinceps compositionem post prædictam scripsit hãc.

¶ *Compositio auricularis Aelij Galli ad inflãmationem, & intensos dolores.* Galbani ℥ octo, * cinnamomi ℥ ii, myrrhæ ℥ viii, croci ℥ viii, thuris ℥ tres, * spumæ nitri, ℥ tres, succi papaueris ℥ tres, aceti, ut mellis accipiat spissitudinem. Oportet autem nitro prius præparare, ne pingue* quicquam adsit, deinde pharmacum ipsum infundere. Et hic rursus ab obturatione liberantia, & concoctoria, & laxatoria, & discussoria pharmaca, mista sunt, quæ uehementes dolores sanare non possunt, & ob hoc ipsis papaueris succus admistus est. Tertiam auricularem huiusmodi conscripsit. ¶ *Auricularis compositio Laodici regis, qua assidue vtor.* Castorii ℥ duas, succi papaueris ℥ quatuor, opopanacis ℥ duas, spumæ lycii drach. j: passo excipe, & tepefactis utere. Hæc euidenter intensis doloribus conuenit, nõ tamen aliis affectionibus. Ego uerò, quemadmodũ dixi, in unaquaq; affectione proprio pharmaco utor: semperq; papaueris succum fugio, neque nisi

Marginal notes:
* Aliter, vel
* Alias. Decius
† *Al. quinquies aut sepies.*
A.l.5.fu.2.13.fol.552.e
* Aliter duas
* Aliter octo
* *Al. sordidũ.*

A nisi vrgēte necessitate,ad eius usum peruenio.Quartam deinceps auricularē sic scripsit. ¶ *Alia ad inflammationem,& purulentus, ac veteres affectiones*. Fabæ Aegyptiæ internæ amaræ,aluminis scissi,piperis albi,spumæ nitri,croci,opii,malicorii,myrrhæ,thuris,nardi singulorū ʒ duas: castorii ʒ j:aceti,& mellis quantum sufficit,alijs mellis ʒ vi,cōijciunt.In hac cōpositione, pharmaca alia discussoria,& reficcantia,& obturatione liberantia sunt:& quædam ēt concoctoria, uelut myrrha,& thus existunt.Alumen aūt scissile fortiter adstrigens pharmacum cum sit,ad resiccandum purulenta admistum est.Adiectum est,& opium doloris sedādi gratia,oppositumq; est ei castorium,uelut antea dixi:sed in eiusmodi affectionibus nō solum , ut oppositum,sed & ut concoctorium earum,& tanq̄ reficcatiuum,merito inijcitur. Quintam deinde auricularem Andromachus scripsit his uerbis. ¶ *Alia Xenocratis,qua sæpe usus sum* Spumæ lycii ʒ duas,myrrhæ ʒ j,croci obolos tres,thuris ʒ j,aluminis scissi obolos iii,spumæ nitri obolos ii.Trita cū aceto reponito. Vtere cum aceto.Et hæc multi usus est,nō tñ in dolore forti conuenit,ut quæ neq; opiū,neq; castorium habeat,neq; quippiam ex adipibus sedantibus dolorem, neq; galbanum. Sexta compositio auricularis consequenter hac uerborum serie scripta est. ¶ *Alia Prytanidis, concordat cum Harpali compositione*.Myrrhæ obolos tres,nardi obo.tres,croci obo.tres,ęris vsti

B obo.v,opij obo.duos,castorii obol.quatuor, aluminis scissi ʒ j,& rotundi ʒ i.Excipe passo, ubi fluxus fuerit:cū dolor,rosaceo:ubi uero uermiculi generētur,ueratri nigri ʒ duas, admisceto. Probe fecit,ꝙ in fine usum eius adiecit,quē nos sane dixissemus,si ipse adscribere neglexisset. Septima similis præscriptæ,in hunc modum descripta est. ¶ *Alia diui Gaij compositioni consona*. Veratri nigri obo.duos,myrrhæ obo.j,& dimidiū,opii obo.tres,æris usti ob.iiii, aluminis scissi ob.duos,castorii ob.j,crocis obo.quatuor,nardi ob.quatuor:cū passo utere.Octaua præscriptis omnino similis est.De nona uero hoc modo ipse scripsit. ¶ *Alia qua vtor in doloris vexatione & sonitu*.Nitri ʒ vnam,myrrhę ʒ vnam,rosacei cyathum j,aceti cyathum i:simul tritis utere.Hoc pharmacum non ad dolorem in inflāmationibus conuenit,sed ad eos dolores , q̄ ex obturatione,& flatu frigido,ac uaporoso,similiterq; ex humore,oboriūtur. Decimam deinde hoc modo scripsit. ¶ *Ad aures purulentas Harpocrationis*.Florum mali punici,mali corij,aristolochiæ,chalcitidis,misyos cyprii,gallæ,squamæ ęris singulorum ʒ i,myrrhæ,thuris, utriusq; obo.tres,atramenti sutorii assati,aluminis scissilis, utriusq; obo.tres.Cum passo pastillos formato, ac utitor. Quòd si ēt ipse pharmaci promissionem nō præscripsisset,facillimum tñ erat nobis eam animo assequi,memoria repetentibus ea,quæ in principio præfatus sum. Est enim aurium purulenta-

C rum reficcatiuum hoc pharmacum,quod ipsum malum ex fluxione quapiam ex capite delabēte contingit,ob quam, si diu perseueret,etiam exulcerationes accidere videmus. Vndecimā auricularem sic scripsit. ¶ *Auricularis Compositio in multis consona*.Croci ʒ i,myrrhæ ʒ i, castorii, ʒ duas,aluminis scissi,ʒ quatuor,*thuris ʒ i.Cum passo ad mellis crassitudinem redigito, deinde etiam sic dilutis utitor. Et hæc moderatas affectiones sanat , quemadmodum etiam ea,quæ hanc sequitur. Cæterum quæ deinceps post hanc ab Andromacho adscriptæ sunt auriculares compositiones,eas citra meam expositionem adscribam,cum ipsas per se dijudicare possint, q̄ prædicta memoria tenent.Verum quarum ipse cum distinctione fecit descriptionem,earū nulla amplius nostra interpretatione opus hēt.Deinceps igitur oēs describentur, ne uidelicet amplius alicuius alterius auricularis compositionis,ab aliquo alio medico conscriptæ, mentionē facere opus habeam.In his enim uarietas omnium ipsarum comprehensa est. ¶ *Auricularis vt Solon Di tarius*. Mirrhæ ʒ quatuor,aluminis scissi ʒ quatuor,castorii ʒ duas,thuris ʒ i,croci ʒ vnam,opii ʒ i.Cum cretico,aut uino mulso ad mellis crassitudinem redige. ¶ *Auricularis compō Antipatri ad doloris vexationes*. Croci sextantē,alii vnc.i,myrrhæ vnc.i,salis ammoniaci vnc.i: aluminis scissi,ammoniaci thymiamatis,utrisq; vnc.dimidi :*fœcis unguenti irini,aut Syriaci

D sextantē.Cum uino mulso aut cretico ad mellis tenuis spissitudinē redige,ac utere.¶ *Auricularis alia valde commoda*.Opopanacis ʒ ij,succi papaueris ʒ quatuor,spumæ lycii ʒ quatuor,castorii ʒ duas,aluminis scissi obo.tres,croci ob.tres,myrrhę ʒ vnam.Vsus eius est cum lacte muliebri. ¶ *Ad aures purulentas compositio Spendusæ*.Fellis porci castrati partes ii, mellis attici partem i.Vase uitreo simul indita in feruido cinere,vsq; ad dimidium calfacito,atq; ita utitor. ¶ *Auricularis Harpocratis ad affectiones,& dolores*.Spicæ nardi ʒ vi,myrrhæ ʒ vi,piperis ʒ vi,spumæ nitri ʒ vi,floris salis drach.vi,croci drach.vii,nuces amaras x,succi papaueris drach.vii,uini ueteris quantum sufficit.Stanneo uasi pharmacum infundito. ¶ *Ad grauitatem auditus,& sonitus*. Veratri albi drach.i,castorii obolum i,spumæ nitri sesquiobolum.Cum aceto optimo utere. ¶ *Alia ad sonitus pulchra*. Struthii drach,i,croci cilicii drach.i,castorii drach.i,veratri albi ʒ quatuor,nitri ʒ unam.*Redigito in pastillos,& usu expetente,uino dilutis utere. ¶ *Ad aures purulentas*.Alumen scissum ustum,& myrrham cum melle terito,& præelota auricula pharmacū lana exceptum imponito. ¶ *Auricularis Chrysanti Gratiani,ad inflammationes, & Exulcerationes*. Blattas detractis pēnis xii,vini ueteris,& mellis utriusq; sexūcē,* mali punici putamē unū,succi porri sesquicyathū.In olla noua,donec mali punici putamē flaccidū fiat,coquito:deinde terito,& unguētū Syriaci vnciā unam adiicito,picis liquidæ sesquiunciam,cæparū quatuor succum

Margin notes: ibidem f | .ibidem.g | * Al. vnam. | Al. ... dolo... | *Aliter i. | l.3.f.4.t.1. ...fo.235.f | * Al- iiij. | * Al.libras ij.

cum expressum: & contrita simul reponito. Vsu uerò expetente tepefacta lana excepta indito. E

Auricularis compositio ad inflammata & purulenta. Nardi indicæ ℥ i, aluminis scissi drach. ii. opij drac. quatuor, malicorij drac. quatuor, croci drac. tres, myrrhæ ℥. quatuor, thuris drac. quatuor, mellis attici ℥. quatuor, spumæ nitri ℥. quatuor, castorii drac. duas, amygdalarũ amararũ drach. octo, piperis albi grana xxx, aceti cyath. i, urinæ suis syluestris tantundẽ, fabæ Aegyptię uiridis internæ amaræ drac. quatuor. Trita simul in stanneo uase reponito. Vsus tẽpe cũ rosaceo instillato, & lanæ purpura infectæ tomentũ indito. *Auricularis ad desperata, uelut Zoilus ophthalmicus tradidit.* [a] †Seminis hyoscyami ob. tres, aluminis scissi obo. dimidiũ, myrrhæ drac. unã, castorii obo. tres, succi papaueris obo. tres, gallæ obo. tres, croci obo. quatuor, cinnamomi ob. quatuor, thuris obo. duo, spumæ nitri ob. duo, sandarachæ obo. duo, [b] † opii recẽtis cochlearia iii, urinæ suis feræ masculæ cochlearia tria, sanguinis cõchilii ob. tres, succi mandragoræ obo. i, mellis attici quantũ sufficit: cõchylio aurẽ obturato. *Auricularis alia ad inflãmata & purulenta mirabilis.* Rutæ obo. tres, myrrhę ob. tres, [c] † baccarũ lauri amotis corticibus obo. tres, succi hyoscyami drac. unã, opii ℥ unã, croci ℥ i. Cum lacte muliebri utere, & tepidũ infunde. *Auricularis compositio ualde bona & probata, ex Apollonij libris.* Myrrhæ drac. duas, thuris drac. i. nucum amararum drach. vnã, spumæ nitri ℥ i, aluminis scissilis drac. i, malicorii drach. unam, spicæ nardi ℥ unam, F aloes drac. tres, uini mulsi ueteris cyath. tres. Arida trita uino mulso admisce, & cocta in stãneo uase repone: vsu uero exigente tepido utere.

A † Sed hæc compositio non consentit uetustissimo Venetorum codici. Habet. n. ille opij ob. iiij. dehinc paulo inferius thuris ob. i, spumæ nitri obo. i, sandarachę obo. i.

B † Olei amygdalarum amararum μετώπιον appellati.

C † δαφνίδων ἀπηλεσμένων τριώβολον.

Compositiones Auriculares ab Asclepiade in primo Externorum scriptæ.

Auriculares cõpositiones ad dolores aurium recentes, quibus Niceratus usus est. Inter eas optima hæc est. Asellorum domesticorum: est autem animal multipes in aquariis uasis, & sterquilinijs enascens, quod ad digitorum cõtactũ in orbem se contrahit: horũ tres aut quatuor in oleo feruefacito, & expressum oleũ auribus infundito. Facit & cucurbitæ succus cũ rosaceo, aut nardino mistus & tepefactus. Et perdicii herbæ succus cũ oleo coctus. Et cẽtaureæ succus aqua mulsa dilutus. Et hyoscyami succus rosaceo mistus. Facit & papaueris succi parũ lacte muliebri dissolutũ. Et serosus cruor qui à carnibus bubulis dum torrent destillat. Has itaq; crudas recentes prunis imponere oportet, & crudas adhuc exprimere, & expressum liquorẽ calidum infundere. Facit etiã nucum putrefactarum internarum liquor aceto dilutus, addito rosaceo. Facit & Aphricana limaca in propria testa, cũ oleo nardino, aut rosaceo feruefacta. Facit & suis, quæ nõ peperit, fel pari melle attico admistum. *Aliud.* Succi papaueris, castorii, utriusq; oboli duo, passo diluito: & pauco rosaceo adiecto tepida infundito. *Aliud.* Succi papaueris, & succi peucedani, æquales G partes dissolutas infundito.

Ad inflammationes cum exulceratione, Charixeni.

Myrrhæ, opij, castorij, singulorũ æquales partes passo dilutas tepidas infunde. *Aliud.* Hyoscyami succi, succi papaueris, myrrhæ, castorij, singul. drac. quatuor; piperis, drac. i: passi protropi quãtum satis est. *Ad siccas & non humentes ulcerationes. Optime conuenit & in pesso oppositum.* Oesypi ℥. quatuor, medullæ ceruinæ ℥. quatuor, butyri drach. quatuor, adipis anserini drac. quatuor, ceræ Tyrrhenicę ℥. iiii, terebinthinę ℥. quatuor, olei cicini cyath. ii, olei amygdalini cyath. ii, olei cyprini cyath. ii, pisselæi id est olei picini cyath. i. Cõponito, & utitor, quãtũ sufficit oleo nardino diluto, & ad mellis crassitudinẽ redacto. ❡ *Aliud ualde commodum. Facit & ad neruorum affectiones.* Olei cyprini cyath. ii, rosacei, amygdalini, olei ueteris, singul. cyath. ii: pisselæi cyath. ij, ceræ sextãtẽ, terebinthinæ vnc. i, adipis anserini vnc. i: cõponito & utitor. *Aliud ad abscessus in profundo, Antonij Musæ.* Croci ℥ duas, myrrhæ drac. duas, bdellii ℥. quatuor, nucũ amararum drac. octo, succi marrubii heminæ dimid. passi protropi heminæ dimidiũ. Liquores coquito, & admistis reliquis excipito. Vtere in passo, dissoluens quantũ sufficit. *Aliud.* Croci, myrrhæ, castorii, centaureæ, singulorum drach. ii: spumæ nitri drach. unam, amygdalarum amararum depuratarum drach. viii. succi helxines sesquisextarium, passi protropi sesquisextarium. Componito, ac utitor ut dictum est. ❡ *Ad inflammationes cum fluxu, quo usus est Cleon.* Myrrhæ, aloes, H thuris, succi papaueris, singulorũ drach. ii: misios crudi drach. unam: aceto excipe, & usu expetente passo diluta infunde. ❡ *Aliud Arij Tarsensis.* Myrrhæ drach. iiii, thuris drach. iiii, misyos crudi drach. ii, lycii Indici drach. iiii: aceto excipe. Vsus iã indicatus est. Quòd si multus fluxus oboriatur, subscriptis compositionibus utendum est. Croci, thuris, myrrhæ, opii, semini uiticis, singulorum drach. unam: lycii Indici, florum mali punici, florum rosarum singulorum drach. ii: aceti heminam unam. Viticis semen, mali punici flores, rosarum flores in aceto coquito: & ubi dissoluta fuerint, reliquis adiicito: & excepta reponito. Vsus tempore passo diluta infundito. ❡ *Aliud ad purulentas aures cum dolore, quo usus est Cimon.* Castorii ℥ ii: aluminis scissi, croci, myrrhæ, thuris, singulorum ℥ i. Passo, aut uino myrtite excipe: ac utere ad recens malũ cũ uino mulso, ad inueteratũ cum aceto. *Aliud Claudij Damonici ad purulenta, & in ueteratas affectiones.* Croci drach. iii, myrrhę drac. unã, nuces amaras depuratas numero xxx: spumæ nitri, nardi syriacæ, aluminis scissi, singulorũ ℥. unam: thuris obolos. iii. Aceto acerrimo excipiuntur, & pẽ acetum diluuntur. *Ad fœtorem, & Nomen, siue ulcus depascendo proserpens, compositio Hispanorum appellata.*

A *appellata.* Gari nigri, quod Romani, Sociorum appellant, sextariũ unũ: aceti scillitici sextarium unum, mellis attici sesquisextarium, ad compagem coquito: & in vitreo uase repositis utitor. In alijs descriptionibus sic legere est: Succi cucurbitę sextarium unum, componito: facit ad fętorem cum inflammatione. ¶ *Charixeni ad corruptiones, & fætores.* Aluminis†Melij ʒ viii, atramẽti sutorii ʒ viij, aloes ʒ viii, crocomagmatis ʒ viij, myrrhę ʒ viij, vini myrthitę sextariũ dimidiũ. Alumen, & uinum ipsum coquito: atq; ubi in compagem coierint, reliqua aceto dissoluta inijcito: & repositis utitor. *Ad carnium incrementum, quo vsus est Heraclides Tarentinus.* Aeruginis rasæ ʒ viii: squamæ æris ʒ viii, in alio exẽplari ʒ quatuor, mellis heminæ dimidium. Arida trita, ac melle excepta, donec rubefiãt, coquito: & ablatis utitor. *Aliud.* Aeruginis ʒ quatuor, atramẽti sutorii ʒ quatuor, myrrhæ ʒ quatuor, succi marubij cyath. tres, mellis quantũ sufficit: p̃para vt dictũ est. ¶ * *Chalcedonia ad Inueteratas Affectiones.* Veratri albi ʒ quatuor, croci ʒ quatuor, myrthæ ʒ quatuor, castorii ʒ quatuor, thuris ʒ quatuor, opii ʒ quatuor, atramẽti sutorii ʒ xvi, piperis ʒ duas. Myrrhã, opiũ, thus, castoriũ, in aceto cui malicoriũ incoctũ est, usq; ad dissolutionẽ macerato: deinde veratrũ, crocum piper, atramentum sutorium, contusa iniicito, atq; oĩa simul diligenter terito: qđ ubi probe factum fuerit, uini mulsi quãtũ satis est affundito, ut ad di-
B luti mellis crassitudinẽ redigantur. Vsu uero expetẽte, tepefacta infundito. Ex huius pharmaci usu sæpe egregie mihi successit, uerũ tp̃is progressu omphacii ʒ i, ad hanc descriptionẽ adieci. ¶ *Aegyptia ad easdem affectiones, etiam si sint connatæ.* Amygdalarũ amararum depuratarum ʒ ii: fabarum ægyptiarũ interioris partis amaræ, piperis albi, croci, myrrhæ opii, singulorũ ʒ duas: thuris ʒ ii, omphacii ʒ iiii, aluminis scissi ʒ iiii, castorii ʒ duas, atramẽti sutorii ʒ iiii, spumæ nitri ʒ ii, aceto in quo malicoriũ incoctũ est excepta, ad limi crassitudinem redigito. Vsus uero tp̃e quantũ suffecerit ex pharmaco acceptũ, ac nardino unguento dissolutum, infundito. *Ad sanguinis ex auribus eruptiones, Heraclidæ Tarentini. Facit, vt ne in grumos coeat.* Marrubii succum *coquito, & admisto aceto infundito. Aut mali punici in aceto cocti succũ exprimito & infundito. Aut polygonii succũ cũ exiguo aceto. Aut acaciã, aut amurcã, aut lyciũ cũ aceto. *Aliud Botryos sistit sanguinis eruptiones.* Succũ rubi, & succũ gallarũ in aceto coctarũ, simul mistos infundito.

† *Al. Milesii libram vnam. al. μὴ λείαν. i. non lauis.*

A.l. 5. fo. 2. t. fol. 572. g

* *Al. χαρχηδόνια.*

* *Al. ἐκθλίψας i. exprimito.*

Quæ Pharmaca Archigenes post prius scripta subiecerit.

Pharmaca ad auriũ dolores ab Archigene scripta supra relata sunt. Nũc verò ẽt ea, q̃ ad aliàs affectiones conscripsit apponã. Humentibus uero poligoni succũ cum pari rosarũ succo infundito. Aut crocũ, & myrrham cũ passo, & rosaceo tepefacta infundito. Purulentis aũt prodest q-
C dem polygonũ cũ rosaceo infusum. Verũ egregie conuenit eis uinum, in quo conizæ tenuia folia habentis folia sint incocta, instillatum. Quidam ẽt thus ad uinũ admiscent. Aut lycium rosaceo dilutoum instillato. Aut marrubii syluestris semen cũ aceto, & rosaceo eodem mõ. Aut cumini, & croci, æquale pondus cũ uino austero. Aut croci, & myrrhæ utrisq; ʒ ii, nuces amaras decorticatas numero xxxv. Nuces tritas cũ mellis hemina dimidia, & porri succi hemina dimidia, cõmisceto, & reliqua itẽ p̃be trita iisdẽ liquoribꝰ diluito, ac simul deĩde tepefacta ĩstillato.

§ *Eiusdem* § *De auribus exulceratis.*

Cæterum exulceratis auribus, & cruentis, ac dolentibus, galbanum, & opium cũ passo, & rosaceo mellis crassitudine instilla. Aut pro galbano peucedani succum admisce, & magis succedet. Aut cinerulã assatam cũ rosaceo tritam infundito. Aut lycium cũ lacte muliebri. Magnifice opitulatur ẽt ipsum mel per se tepidum infusum, præsertim si fętores simul adsint. Quidã asellos mille pedas appellatos, qui in aquariis uasis reperiuntur, cũ vnguento quopiam instillãt, & eximie opem sentiunt. Aut blattas domesticas cum rosaceo instillato. Probè facit ad oẽm auris affectionem adeps uulpinus § recens, & § inueteratus, liquatus, & instillatus. Aut spondylii interiorẽ uelut medullã cũ melle, & rosaceo infunde. Aut elota, & conscalpta auricula, porri, aut
D marrubii succum cum melle infunde. Aut lixiuium figularium cum melle feruefactũ: Aut thus cum aceto in mali punici putamine feruefactum infunde. § Aut crocum, & alumen scissile cum uino mulso in mali punici putamine eodem modo feruefactum infunde. § Aut gallam tritã linteolo illigatam in uino coquito, & ex hoc instillato, statim a dolore liberat.

§ *Eiusdem* § *de vermibus aurium.*

Porrò in quibus uermes sunt, ueratrũ album cũ melle immitte, aut aridum insuffla. Aut rubi succũ infunde. Quòd si uero auriculæ os corrosum, § uel pingui humore imbutum sit, § fissura retro aurem impacta, ipsum scalpito, deinde urito, ac citra molestiam cicatricem inducito.

De sonitu in auribus.

Sonitus quidam ex flatuso spiritu generantur. Quidam ob exquisitam sensus audiẽdi subtilitatem fiunt, quemadmodum in oculis imaginariæ suffusiones, p̃p uapores ex ore uentris exhalantes. Cæterum neutrius affectionis certa cognitio in principio haberi põt. Non cõuenit tñ citra artẽ, aut cognitionẽ aut curationẽ auspicari. Dictũ. n. iam sępe est, atq; ẽt demonstratum, non unũ coniecturalis spei genus esse: atq; artificialem quandã coniecturam ex causis forinsecus lacessentibus, procatarcticis a græcis appellatis, facere licet, si quis ipsarũ uires norit, cum alia affectio ex frigiditate, alia ex ardore fiat. Quemadmodũ ẽt ex p̃gressa plaga, aut tali, uel tali

morbo:

morbo: velut,& ex cruditate, aut largo uini potu, aut uiolento,& multo vomitu: aliqn̄,& ob E
pharmacorū auricularium usum: sonitus quidam fiunt. Quin,& si vel paulatim congreget, vel coaceruatim irruat sonitus, id ipsum quoq; ad inuentionē affectionis conducit. Insuperq; si per interualla repetat, uel continenter hoc symptoma perseueret. Verum certa cognitio tp̄e cōtin git, post vsum pharmacorū artificiali coniectura exhibitorū. Si quidē igitur in febribus sonitus fiant, minime interturbandi sunt: ut plurimum.n. statim sedantur. Si vero ob flatum uentosum, cui trāsitus interclusus sit, sonitus fieri suspicatus q̄spiā fuerit: & ob hāc rē diffecātibus,& attenuatorijs, ac discussoriis pharmacis admotis, nihil profecerit: simulq; apophlegmatismis vsus sit,& toto capiti prospexerit: huic merito in hanc suspicionē inclinatus animus erit, sensus audiendi uidelicet subtilitatē, sonitus cām esse, præsertim si acuto audiendi sensu æger p̄ditus appareat. In eiusmodi itaq; quedā, qui p̄dictis pharmacis usus erat, neq; quicq̄ opis senserat, cum ego forte incidissem, ex stupefacientibus sensum quippiā admiscui, uelut est mādragorę succus, & papaueris succus: ex eisq; à sonitus symptomate liber euasit. Quę igit̄ a prioribus medicis ad hm̄oi symptomata, & accessoria mala cōscriptæ sunt auriculares cōpositiones, ex discussorijs, & incidentibus pharmacis constant. Supra itaq; in Catalogo,& enumeratione cōpositionū auricularū ab Andromacho descriptarū, ex eiusmodi materia cōposita, quędā recensebant, quas F ipse ad sonitus cōuenire scripsit: Nūc uero eas, quas Archigenes ad hāc rē cōscripsit recēsebo.

A.l.3.c.7.t.1 c.11.f.237.

Compositiones ab Archigene ad sonitus conscriptæ.

In sonitibus repētinis acetū cū rosaceo instilla. Aut cuminum,& oleum crassitudine mellis. Aut radicis cucumeris syluestris succum. Aut ipsam radicem oleo incoctam. Si uero ad multū tp̄s perseuerēt, oībus amaris,& acribus, attenuatoriisq;,& discussoriis, quæ ad dolorē ex crassis humoribus obortū descripta sunt, utaris, singulis in aceto coctis,& admisto melle. Aut reclinato ægro,& nitro crudo trito in aurem insperso, acre acetum tepidum infunde: ac postquā feruere desierit, lana scalpendo exterge: & nucum amararum succum infunde,& lana obtura. Aut nitrum,& myrrham probe unita, cum rosaceo,& aceto, ac atramēto scriptorio crasso instilla: aut penna in eis immersa bis in die inde. Aut castorio, ac nardino pari mensura cū aceto,& rosacco utere. Aut aceto, ac nitro, meleq; mistis collue. Cæterum quibus ob multam sensus subtilitatem sonitus oboriuntur, castorium & cicutæ semen cum aceto trita instilla. Ex morbo verò obortis sonitibus, ubi fomentum ex decoctione absynthii adhibueris, acetum & rosaceum instilla. Aut raphani succum cum rosaceo: aut aloen optimam cum uino mulso dilutam. Si verò perdurent, ueratrum nigrum aceto decoctum adhibe. Huiusmodi quidem Archigenes ad sonitus au G rium conscripsit: verum Apollonius in primo parabilium subscripta habet.

A.ibidem

Quæ Apollonius ad sonitus,& susurros, sibilosq;, ac inflationes aurium conscripsit.

Acetum acre tepidum instilla. Oleum,& acetum tepidum instilla. Mel atticū calidū instilla. Laurinum oleum eodem modo. Porri succū cum lacte muliebri, aut rosaceo infunde. Cucumeris syluestris foliorum, aut fructus succum per linteolum instilla. Cucurbitæ syluestris medullā oleo dilutam infunde. Cuminum tritum cū medulla uitulina instilla. Cucumeris syluestris medullā oleo dilutam infunde. †Glandem unguentariā terito,& adipe anserino, ac resina pari mē sura admistis instillato. Semen lini tritum,& unguento Arabico dilutum instilla. Misy terito,& unguento rosaceo dilutum instillato. Rutam,& cuminum pari mensura trita,& aceto diluta, admisto melle infunde. Hyssopum tritā,& cedrino oleo dilutam instilla. Amygdalarum amararū oleū melle mistū eodem modo. Quòd si efficacius reddere uelis, hoc cum priore cōmittito. * Viticem*& stellionis caput pari pondere trita admisto oleo instilla. Nitrum,& resinam,& adipē anserinum, æquis partibus cum oleo admisto dissolluta instilla. Cæpas,& allium,& adipem anserinū pari mēsura trita,& excolata infunde: & aqua collutis prius calida, nitrū tritū insuffla.

† *In antiquo cod. græco hæc reperiuntur Aloen, folia viridia amaranthi, rutam, lulaciē, origanū, terræ intestina, ana partē unam. Vbi coxeris hæc una cum leo usque ad cōplementū horum, ex ipso oleo tepido instillo in aurem.*

* *Al. λαγῶν. i. leporem.*

† *Additur in antiquis codi. Vuarū vino dilutū infunde.*

Ad aures exulceratas,& purulentas, eiusdem. H

Primū quidem collutiones Apollonius scripsit. Scd̄m deinde locū infusilia hn̄t. Tertium resiccatoria,& quartum quæ insufflant, iuxta subscriptā ipsius dictionem. ¶ *Collutiones.* Aqua calida assidue collue. Lenticulæ decocto eodē modo. Aqua mulsa calida similiter. Hederæ cremore, aut decocto cū uino utitor. Malicorii cremore, aut decocto similiter cū uino. Gallę plenæ decocto cū vino. Myrto in uino decocto elue. Vino cum exiguo alumine trito utere. Stębes semine in uino cocto elue. Vrina,& uino mistis, ac calfactis elue. ¶ *Infusilia.* Picis serum infunde. † Myrrhā cū uetere uino contrita infunde. Oleæ folia exuccato,& admisto melle coquito, ac utitor. Papaueris succū passo dilutum instilla. Cęparum succo cū melle utere. Rutæ syluestris succū cū uino,& oleo rosaceo in mali punici putamine calfactis instilla. ¶Fel bouis, uel suis in putamine mali punici tepefactum infunde. Fel capræ, uel ouis, uel marinæ testudinis, cum muliebri lacte tepefactū infunde. ¶Cardamomū tritū cū melle instilla. Peucedani succū rosaceo dilutum instilla. Aloen,& crocomagma diluta instilla. Absinthio cū melle trito utere. Myrrhā,& resinā ac anserinū adipē cū oleo trita infunde. Pinguitudinē caseo in figulinū uas recēs coacto super stātē tepefactā instillato. Diphryges tritum cum melle instillato. Alumē scissum tritū cū passo & aceto ad mellis crassitiem coquito, ac utitor. ¶ *Resiccatoria*: Cedriam melle mistam instilla.

A Piperis albi grana tria vnguento Aegyptio diluta, & in parua concha trita instilla. Crocũ & ceruſſam pari mẽſura trita, & roſaceo diluta, infunde. Melanthium & ſulfur pari põdere terito, & roſaceo diluito: & vnguẽto irino, adipeq; anſerino pari menſura additis, rurſus terito, ac vtitor, Myrrhã & ſulfur æquis partibus trita, & oleo miſta inſtillato. Myrrham, & putamen mali punici dulcis ęquis partibus trita, ac melle diluta infundito. Animalcula ex arboribus, ueluti rubri uermes, trita & oleo diluta inſtilla. Animalculum, quod Inteſtinum terræ appellatur, coctum, & excolatum inſtilla. Reſinam, & mel, ac oleum pari menſura miſta, ac diſſoluta inſtilla. Malũ punicum dulce accipito, & exectο eius umbilico acinos eiicito: deinde paſſi cyathũ unũ infundito, & atramenti ſutorii triti obolos duos infarcito, & ad mediocrem craſſitudinẽ coquẽdo redigito: ac tepido utitor. ¶ *Quæ inſufflantur*. Gallã tritam inſuffla. Piper rotundum, cum uino contritum inſperge. Eodem etiam magis diluto pro infuſili utendum eſt. Omphacium, & gallam torrefactam æquis partibus trita, inſuffla. Cinerulam cypriam læuigatam inſuffla. Vtendum etiam deambulationibus, & uentris euacuationibus, & ciborum ſubtractione, & purgatione aurium diligentiore. ¶ *Ad aures humectas*. Cæterum ad aures humore madidas, ita enim Apollonius appellat, ſubſcripta pharmaca cõmoda eſſe ait. Miſy in linteolo uſtum, & cũ ipſo læuigatum inſufflato.
B to. Galla uſta, ac trita ſimiliter utitor. Spodio trito eodem modo: attamen in teſta torrefactum, & affuſo oleo, tritum inſufflato. Cæterum eadem diligentia circa diætam utitor.

Ad auditus grauitatem.

Porro in ſubſurdis, ſiue grauiter, & difficulter audientibus, aut etiã ſurdaſtris appellatis, utpote qui exiguas uoces penitus non audiunt, magnas autẽ uix percipiunt, hoc ipſum ſymptoma ualde ſuſpectum habere oportet: paulatim. n. augeſcens, temporis progreſſu perfectam ſurditatem inducit. Quapropter per hierã purgandi ſunt, & per catapotia ex colocynthide: pituitaq; eis ꝑ apophlegmatiſmos detrahenda, ac caput reſiccandum eſt: omniq; modo curandum, ut robur ei addatur, quemadmodum iam ſæpe eſt demonſtratum. Vtẽdum etiam attenuatoria uictus ratione. Atque in ipſam auriculam pharmaca coniicienda ſunt, quæ craſſos, & uiſcoſos humores findant, ac ſecent, attenuentq;: Quorum ſylua eiuſmodi eſt.

Quæ Apollonius in primo parabilium ad auditus grauitatem pharmaca conſcripſit in hæc uerba.

Al. porri. ¶ *Ad auditus grauitatem repentinam, & ex dolore capitis obortam. Fomenta.* Abſinthium cum
C aqua decoquito, & per ſtipulam fomentum inde facito, quo modo alias per arundinẽ id fieri demõſtrauimus. Baccis lauri, aut foliis eiuſdẽ in aqua decoctis ſimiliter utitor. Similiter etiam origano, atq; itẽ hyſſopo. Aqua quoq; marina, & aceto eodem modo. Eiſdem autẽ, & in olla coctis utendum eſt. Fomentum uero per ollam quomodo fiat iam demõſtratũ eſt. ¶ *Collutiones*. Aceto albo, & aqua pari menſura cũ nitro trito feruefactis ad plures dies eluito, atq; inde aqua ſimplici calida eluito. ¶ *Infuſilia*. Et ſic ea, quæ ad hãc rem deſcripta ſunt infundito. *Marrubii* ſuccum & irinũ unguentnm miſta infundito. Fel tauri, & capræ, ac unguentum roſaceum miſta inſtillato. Cæparum ſucco, & reſina oleo dilutis æqualiter utitor. Oleo nucum, & reſina miſtis pariter utitor. Alumen aceto dilutum inſtillato. Mirram, & alumen pari pondere trita, & aceto diluta infundito. Adipem anſerinum, & fel bouis, ac laurinũ, pari menſura miſta inſtillato. Hederæ ſylueſtris baccarum ſuccum per linteolum expreſſum inſtillato. Veratrum nigrum aceto tritum, melleq; multum cocto exceptum, in parua collyria ad formã glandis redigito, eaq; meatui indito, ac per dies quinque finito. Senectam anguium aceto tritam inſtillato. Eadem, & cum felle bubulo, aut caprino, aut teſtudinis marinæ, aut callionymi piſcis, diluta utitor: Naſturtii quantũ ſufficit, & nitri parum, carne ficus reiectis granis excipito: indeq; collyrium auditorio meatui cõgruum formato, ac indito. per triduum autem ipſum eximito. Hoc multas ſordes educit, & cõfe
D ſtim leuius malum reddit. Cæterum reliqui corporis quoque cura habenda eſt. Deambulationibus itaq; pro uiribus multis utendũ eſt, & capitis, reliquorumq́, membrorum frictione. Inſuper & apophlegmatiſmis, & collutionibus, q̃ pituitã extrahere poſſunt. Cibis utendũ eſt copia moderatis, & ex genere eorum, quæ facile exoluuntur, facileq; excernuntur. Plurimum autem auxiliatur in huiuſmodi affectione cõſtitutis ſpõgia tenuiſſime contrita, in orbẽq; cõuoluta, melleq; imbuta, & auriculæ indita. Idem remedium cõmodum eſt, & ad carnẽ in auditorio meatu enaſcentẽ. Poſt hæc uero inquit utendum eſſe ollæ fomẽto iam ante à ſe indicato. Indicauit ãt hoc ipſe inter reliqua auditus præſidia: uerum ego ipſum uelut à me condemnatum reliqui: propterea ꝙ ad elotionem quidem præſtet in aurium dolore, utilitatẽ ãt de ſe omnino nullam præbeat. Quapropter nunc ipſum apponam: ueriſimile eſt enim ſurdaſtros inde iuuari, utpote qui contrariis præſidiis opus habeant his, qui aurium doloribus uexantur. In doloribus enim affectæ partes exquiſita quiete opus habent: Surdaſtri uero uehementi motu: & fere dixerim tranſmutatione in contrariam ei, quæ iam adeſt affectionem, indigent.

Fomenta ad aurium dolorem ab Apollonio his uerbis conſcripta.

¶ Fomentis porro utendum eſt per ſpongias aqua calida imbutas, ac ſufficienter expreſſas, Iteq; per cucurbitas affixas. Amplius uero, & per uaporem ex arundinibus perforatis allatum.

Oportet autem alterum arundinis extremum cõcauitati auriculæ cõgruẽs esse:alterum uero in
ollam perforatũ operculum habentẽ,& undiq; obturatum incumbere. Sit aũt in olla absinthiũ
in aqua feruefactum,quo uapor inde sublatus ad auditorium meatum perferatur. Similiter, &
per*fermentum in ueru afflatum fomentum adhibendum est. Vehementer ẽt subscriptus fomẽ- (* Al. adipem.)
ti modus conuenit. Vrinam tauri maxime,aut certe bouis uetustissimam,in ollam nouam angu
sti oris infundito:& aceti tertiam urinę partem,ac myrtũ cõtusam admisceto:deinde testas pro
ollæ magnitudine satis multas,igni candefactas in ollam coniicito: posteaq; hominẽ inclinatũ
apposita ad aurem olla fomentum admittere iubeto. Circum aurem uero fasciculum ex lana in
orbẽ circumponito,ne uidelicet circunsitæ partes exurantur. Vtendum & farina hordeacea,ac
triticea in uino cocta:itemq; unguẽto irino calido,gratia fomenti. Superne uero auriculę impo
nendæ sunt lanæ molles,ac puræ,uino & oleo imbutæ. Hordeacea itidẽ,& triticea farina,aliqñ
quidẽ per se cocta,cum uino,& unguento irino:aliqñ uero columbino stercore, & aristolochia
tenui,æquis partibus admistis. Confert autem cibi abstinentia,& diæta tenuis, & alui euacua-
tio larga,& memorabilis. Insuper, & quies,ocium, capitis uelamen. In potu aqua calida,aqua
mulsa,ptisanæ succus cum melle,donec remiserint dolores.

Quæ Archigenes ad auditus grauitatem,ac surditatem his uerbis conscripsit. F

¶ In auditus grauitate. Succũ corticis raphani cum rosaceo, aut cyprino tepefactum instilla.
Aut galbanum,cũ aceto,& melle feruefactum. Quòd si surditas succedat, Veratrũ nigrum erui
magnitudine in cocto melle indito, ac donec, qđ impedit erodat, sinito. Aut ubi absinthii de-
cocto elueris,mel & oleũ instillato. Aut coyllirio ex nitro ficu, & sinapi immisso per triduũ id
non extrahimus. Postea uero acutis uocibus assiduis, & uicissim grauibus inclamamus, & per A. l. 3. f. 4. t.
turbam sonitu immisso malum depellere conamur. Post hæc,& asphodeli radices oleo ueteri in c. 5. f. 235. f
coctas utiliter infundimus,caprinaq; urina assidue eluimus. Cæterum surditate ex capitis dolo
re oborta,Raphani succum,cum rosaceo infunde: aut foliorum cucumeris syluestris succum:
Aut castorium,cum baccis lauri,& aceto:aut nigrum ueraturum albo aceto irrigatum, sub oro
bi quantitate cocto melli miscens, glandulasque componens impone.

Eiusdem de corpusculis, quæ auribus illabuntur.

¶ Quòd si aqua in aurem illabatur, auxiliatͬ acetũ,& altero pede affectæ auriculę propinquo
exilire,aliqualiter se ipsum reclinando,hoc.n.modo facile excernitur. Quin & exuctio simplex
per os,aut ẽt per stipulã,egregie aquã extrahit:quod ubi factum fuerit, conscalpta per lanã au-
ricula,ex prædictis unguentis aliquod instilla. Si uero calculus,aut faba, aut cõsimile quippiã, G
in auditorium meatũ illapsum fuerit,eluito:aut lana circa auriculariũ specillum obuoluta,& re
sina tincta extrahito. Idẽ & per glutinosum aliquod pharmacum fieri potest. Quòd si neq; sic
sequatͬ,sternutatorio in nares iniecto,os, ac nares obturato:facta.n.spiritus cõclusi extẽsione,
id quod incidit efflatͬ:idq; assidue donec excidat, facito:si.n.intus manserit,aure inflãmata, cõ
uulsiones inducet. Optime ẽt cõfert ad eorum,quæ illapsa sunt eiectionem,concussio. Si itaque
puer fuerit,pede comprehensum,& in caput eleuatum,cum cõcussione uibrabis. Si uero perfe
cte ætatis quispiam ita fuerit affectus,ipsum in tabulã secundũ affectam aurem reclinatũ,caput
ad tabulam firmare iubeto:deinde leuata tabulæ circa caput parte,deferri sinito,idq; sæpe repe
tito. Mouebitur enim,quod incidit,& ad expeditiores meatus partes progredietͬ:atq; ita angu-
sta,& cõcaua specilli parte immissa scitè extrahito. Si uero faba,aut cõsimile quippã in aurẽ illa
psum,in ea maneat,madefactumq;,& tumefactũ dolores inducat,impossibile quidem est ipsum
integrum eximere. Quare per specilli cõcauum industrie partiri,ac diuidere ipsum oportet,atq;
ita particulatim extrahere:deinde sapã,aut uinum dulce calidum infundere, ac lenire meatum
ex lancinatione offensum. At uero si animal aliquod illapsum sit, scammoniam aceto dilutam,
aut absinthii succum,aut peucedani succum,nitrumq;,ac sulfur,cum raphani succo instillato. H

Apollonij de ijsdem

Apollonius aũt de iisdem sic scripsit. ¶ *Ad pulices,& uermiculos in auribus,reliquaq; earum poro il
lapsa.* Acetum,& oleum instilla. Aut capparis succum instilla. Aut amygdalas amaras terito,&
oleosum ab ipsis expressum instillato. Veratrũ albũ tritũ inspergito. Aut aristolochiã tritã ĩsper
gito. Aut calaminthæ succũ infundito. Aut cinnabarim uiridẽ instillato. Aut ueratrũ albũ cũ ui
no infundito. Aut aluminis,& seminis cucurbitæ syluestris,siue medullæ eius, æquas partes tri
(* Al. hyssopum.) tas cũ oleo cedrino instilla. Aut cæpã tritã,&*œsypum æquis partibus in uino diluito, ac infun
dito. Aut myrrhã tritã,acetoq;,ac melle pariter dilutã,adhibe. Aut chalcitidẽ crudam tritã, ac
melle dilutã infunde. In uniuersum uero eximendum est quicquid in meatum incidit,hoc mõ.
Per auriscalpiũ nimirũ,aut uolsellã,aut lanã mollẽ specillo obuolutã,& resinatã, aut ẽt q̃ unci-
nũ habeat tenuem appensum. ¶ *Ad aurium sordem.* Nitrum afflatũ tritum auriculæ inspergito,&
acetum instillato,ac lana apposita per noctẽ sinito:sequẽti uero die aqua, & oleo calido eluito.
Cæterum ad aquam in aurem acceptam cæpæ succum,& adipẽ anserinum tepefactum instilla.
Aut mali punici nucleo carẽtis dulcis,& acidi succũ in æreo uase, donec duæ partes supersint,
coquito:indeq; duas guttas instillato. Aut myrrham ex aceto,& melle tritam infudito.

A *Auricularia Pharmaca à Critone conſcripta his uerbis.*

¶ *Ad ſonitus aurium à morbis.* Abſinthium in aqua decoctum pro fomento adhibe, & roſaceũ cũ melle inſtilla. Aut raphani corticis ſuccum cum roſaceo inſtilla. Aut aloen cum uino, & melle. Aut thus cum aceto, & roſaceo in malicorio ad mellis ſpiſſitudinem coquendo redactũ. Aut hyoſcyami ſuccum cum roſaceo tepidum. Aut radicum calami uiridis ſuccum cum lacte. Aut rhamni ſuccum, cum celtica nardo. Aut gallam nigra cum pari myrrha* ex melle. Aut lycium cum uino mulſo inſtilla. Aut uulpis adipem. *Ad dolores auriũ* cum humiditate, & purulentia.* Vini ueteris ſeſquiunciam, mellis Corſici vnc.i, nitri rubri uncię dimidium, lycii vnc.i. Lycium cum uino, & nitro tritum læuigato, ac mel admiſceto: & in uitreo vaſe repoſita infundito, hyeme quidem bis in die, æſtate uero ſæpius: & † tomentum lanę conchylio infectæ ſindito. *Ad Aures purulentas.* Alumen ſciſſile terito, & affuſo aceto ad liquidiorem ſtrigmento compagem redactum lana couoluta excipito, & reſiccata lana, ex ipſa in aurem indito: aut hoc ipſum pharmacum liquidum per lanam ſpecillo obuolutam in aurem demittito, eamq; ex eo quotidie illinito. Expedit, & paulum paſſi adfundere, ne pharmacum exareſcat.

* Al. μυρσίνης. i. myrto.
* abſque.
† κροκύδα κογχύλιον. i. floccum, uel fomentũ lanæ conchylij.

Archigenes ad aurium affectiones extra meatum.

B Cæterum ad affectiones aurium extra meatum auditorium Archigenes hæc cõſcripſit. *Ad Aures contuſas.* Myrrham, thus, thuris mannam, terram nigrã, qua aliqui ſe tanq̃ ſmegmate confricant, cum acri aceto probe unita, cerati craſſitudine imponito, & nequaquam amplius irritato. Aut ceruſſam, & apii ſemen pariter accepta cum melle obline: quidam abſinthium pro ceruſſa ſcribũt: aut ſulfur uiuum, myrrham, & thus, cum pice liquida in ſplenio imponito: aut glutinum fabrile, & aſphaltum ſiue bitumen eodem modo: quidam etiam mannam, hoc eſt thuris micas admiſcent: aut cephalico Aſclepiadeo emplaſtro utere: aut paſtillis pudendis deſtinatis illine. Porro in quibus contuſæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorem concauitatem chartilaginem figulina terra* expleto: & ſequenti die, vbi exaruerit, ſolanum cũ ceruſſa illinito, uſquequo in integrum reſtituantur. Verum in auriũ uulneribus, & fixuris chartilagine probe coaptata fibulas imponito: deinde inflammationem arcẽtibus, & reliquo glutinatorio ductu, utitor. At uero inflammata in aurium puerorum pulpis foramina, oleum, quod in ærea lucerna æruginẽ cõtraxerit, illinẽdo perſanabis. Cæterum Aſclepiades huiuſcemodi ad cõtuſas, & fractas aures cõpoſitione uſus eſt: Paruas cochleas, ubi cũ teſtis contriueris, & rubrica tinxeris, appone. *Aliud.* Aloes partem unam, glutinis fabrilis cum aceto cocti partem unã miſta imponito: aliqui man-

* Al. ἐμπλάστας, i. emplaſtri more illinito.

C nã ſiue micas thuris admiſcent. *Epithemata ad contuſas Aures.* Cotyledonis herbæ drach. octo, amygdalarum amararum depuratarũ. ʒ. duas, *tragachanthi drach. ii, aceto dilue: & uiſco quercino excepta, & linteolo infarta impone. Aut ceræ. ʒ. viii, galbani. ʒ. viii. † nucũ amararũ. ʒ. viii, uiſci quercini. ʒ. xvi, thuris. ʒ. viii, miſyos aſſati. ʒ. viii: cõponito, ac utitor. Apollonius aũt hoc modo tum aurium inflammationes in ſuperficie cutis ex humorũ impreſſione, aut plaga obortas, tum tumores, ac rubores, curauit. Butyrum recens excolatum inſtilla: aut adipem anſerinum, & lac muliebre miſta inſtilla: aut glandis unguentariæ ſuccum, & reſinam liquidam tepidam affunde: aut adipẽ bubulum, ac anſerinum æquis partibus liquefactos inſtilla: aut ocymi ſuccum, ac adipẽ anſerinum æquis portionibus miſce, & inſtilla. *Aliud, quod illini poteſt.* Papaueris ſuccum aqua dilutum penna illinito: aut crocum tritum, & muliebri lacte dilutũ illinito: aut argenti ſpumã, cum aqua, & nardo tenui tritam illinito: aut ceruſſam coriandri, aut polygoni, aut ſolani ſucco dilutam illine. *Cataplaſmata.* Abſinthium tritũ ex aqua pro cataplamſmate impone: aut * ſeſamum aqua tritum impone. Lentem in aqua coctam, ac tritã cum melle impone: aut mali punici dulcis putamina cocta, & trita in uino: hoc ualde commodum pharmacum exiſtit: aut myrrham, & adipem anſerinum, uel butyrum, uel reſinam, & conchilii partem inter-

* Al. iiii.
† κάχρυος, in antiq. cachryos.
* Al. putamẽ mali granati.

D nam, æquis partibus trita, ſuper aurem, & propinqua tempora impone. Cõuenit autem ad hæc ciborum abſtinentia, alui euacuatio, inſuper quies, & uelamen capitis, & corporis requies. Longe uero remota eſſe debent ardor, frigiditas, balneum, uomitus, clamor & omnis diſtentio.

§ *Eiuſdem* § *ad exulceratas ex plaga* § *in ſuperficie* § *& fractas aures.*

...l.3.f.4.t.1. ...18.fo.238.e Panem calidũ internum, cum melle tritum impone. Myrrham cum uino ueteri tritam illine. Cochlearũ colla § una cum teſtis § terito: & dimidiã myrrhæ partem addito, ac imponito. Abſinthii, & apii ſeminis æquales partes tritas cum melle imponito. Picẽ circũline, & ſulfur tritũ, aut thuris micas inſperge. Verũ ne obliges iſta, neq; frequenter repetito epithematũ detractiones.

De Parotidibus. CAP. 2.

PArotides è genere quidẽ ſunt inflammationum: fiunt autem glandulis circa aures affectis: non tñ in ipſis utimur prima parte curationis partiũ inflãmatarum. In illis.n. ut plurimũ curatione reprimẽte, ac repulſoria à medicis appellata uti cõuenit: atq; id maxime, cũ neq; malignũ ſit, neq; multũ, quod influit, neq; corpus humoribus ex æquo redundet. Sic nanq; ſpongia ſola ex poſca impoſitã incipientes inflammationes repreſſit, neq; quicquã ex eo totum corpus fuit offenſum. Verum in parotidibus ipſum contrarium facimus, pharmaca attractoria adhibẽtes: atq; ſi hæc nihil memorabile efficiant, etiã cucurbitam affigentes, aut fomenta aſſidua adhi-

bentes Annitimur enim,ut affligens humor ex profundo ad cutẽ attrahatur,pſertim ſi in capi- E
te affectio ſit firmata, humoribus uidelicet in ipſo obfirmatis. Quin & cum citra capitis affe-
ctionẽ in febribus acutis natura ſuperfluos humores ex uaſis effundens,ad regionem inter cu-
tẽ,& ſubiecta corpora deponit,quando ſanè,& glandulæ ex effuſis humoribus participant, me
lius utiq; etiam tunc uidetur naturam adiuuare per humorum ex loco in locum impetuoſum il
lapſum febres curantẽ. At uero cum uehementi impetu fluxus illabitur,nihil nos curioſius agẽ
tes omnia naturæ permittimus. Si enim ſiue cucurbitam,ſiue aliud pharmacum humores ex al-
to ad cutem attrahens,admouerimus,uehemens dolor hominem apprehendit: unde & uigiliæ
fiunt,& febres ſuccedunt,ac uires exoluuntur. Mitigare itaque tunc,& non humorum influxui
opitulari conuenit,per cataplaſmatum maxime lenientium uſum: Velut eſt,quod ex frumenti,
aut hordei,aut ſeminis lini farina, cũ aqua mulſa,aut fœnigræci,aut altheæ,aut chamæmelorũ
decocto coquitur: & quæcunque ad hoc quod moderate humectam habent caliditatem, per
quam mitigare dolores ualent,etiam influentes humores cõcoquere poſſunt,ac ſuppurare,quẽ
admodũ de his in cataplaſmatum tractatu ſermonem fecimus. Quod ſi etiam ſanguis redunda-
re uideatur,per uenæ ſectionem ipſum euacuabimus,præſertim ſi id uires permittant, Nũc ue
ro ad pharmacorum compoſitionem progredientes,quam etiam à principio nos tractaturos ſe F
cepimus,qua ratione tum compoſitio ipſorum,tum vſus conſtet,docebimus. Si itaq; tumor nõ
diſcutiatur,ſuppurantibus pharmacis utendum eſt,uelut eſt frumẽti farina cum caricarũ deco
cto,& oleo. Item,quod ex polline,& quod ex fermento cõſtat pharmacũ. Si uero ſuppuratæ fue
rint parotides,tunc aut per ſectionem pus elicere oportet,ulcusq́; uelut in eiuſmodi fieri moris
eſt,ac omnibus notum curare: Aut ſane per pharmacum acre abſceſſum rũpere, quale eſt Smi-
lium appellatũ,& quod ex aliis conſtat: Aut tentare,ut ipſum per medicamenta attractoria,&
tenuium partiũ uim habentia diſcutiamus,bis per diem iiſdem ablatis,& fomentis admotis,do
nec remiſerint,& laxati fuerint dolores. Qñ uero iam plurimum puris fuerit diſcuſſum, tunc iã
primum ſemel ſoluere ea medicamenta,& fomenta adhibere oportet,deinde uero,neque ex re
eſt id facere,ſed ipſis pharmacis permittere,ut ſi quid reliquũ in profundo hæreat,id ipſum di-
ſcutiat. Quod ſi duricies adſit,ea ipſa quoque molienda eſt: quare hoc tempore ex miſta phar-
macorum facultate compoſitio parabitur,emolliẽtibus uidelicet ad attractoria admiſtis. Poſt-
quam uero oĩs purulentia fuerit euacuata,& adhuc durities aliqua relinquatur, emollientibus
pharmacis utendum eſt: quorum ſyluæ, ſiue materiæ,itemq́; compoſitionis uarietatem, in ma-
lagmatum ſermone demonſtraui. Manifeſtum autem eſt,quòd moderatas parotidas, in quibus G
neque humorum multitudo redundans in particulas irruit,in tantum, ut uehementes dolores
excitet,neque caliditas cum humore adeſt,facile per hæc ſanare poſſimus: neque enim ad ſup-
purationem feſtinant,neq; uehementẽ dolorem inducunt. Verũ licet etiam fomentis ex muria
uti,& cataplaſmata magis calefacientiaq;,& diſcutientia adhibere,& medicamenta eandem fa
cultatẽ prope attingẽtia. Cum uero pleriq; medici,& parotidum pharmaca indiſtincte conſcri
pſerint,ſi quis prædictis in memoriam reuocatis ad eorum uſum acceſſerit,facile intelliget qui-
bus tandẽ ad ſingulas parotidas utendum ſit. Verum pręexercitabo etiam ego uos ad hanc rem
per exempla,quæ Archigenes in primo pharmacorum ſecundum genus his uerbis ſcripſit.

¶ *Archigenis ad Parotidas.* Parotidas diſſoluere uolentes plantaginem cum ſale tritam aſſiduè
pro cataplaſmate imponimus. Aut caprinum ſtercus ex aceto. Aut rumicis ſylueſtris radices co
ctas in uino. Aut ficum tritam cum atramento ſutorio. Aut ficum coctã cum abſinthio,& uino
tritis. Aut buccina marina,aut purpuras uſtas,melle,aut axungia exceptas imponito, & confe-
ſtim diſcutientur. Idẽ ẽt oſtreorum teſta uſta,& cum melle impoſita facit. Aut ceratum roſaceũ
ſiue cyprinum ruta admiſta,aut ſulfure uiuo addito emollitum, aut cimolia cum aceto diſcutit
maxime ficus aqua marina,aut muria cocta,ac trita impoſita. Idem facit,& marrubiũ tritum cũ H
ſale. Et lana butyro imbuta,ac impoſita inchoãtibus parotidibus opitulatur. Quẽadmodũ huic
poſtremo loco ab eo relato recte Archigenes diſcrimen appoſuit,incipientes parotidas è buty-
ro opem ſentire teſtatus, ſic conueniebat ipſum etiam circa alia medicamenta utendi tempus
adiicere,uelut ego paulo ante feci. Quin & circa hoc ipſum butyrum,nõ ſatis eſt ex ſolo paroti
dum principio facere diſcrimen,niſi apponatur,num uehementer,aut molliter cõcitetur,& nũ
dolenter,uelut cum pulſationibus,& uigiliis infeſtet,an cum moderato dolore. Deinde qui ſit
morbi ſtatus. Num magna omnino laxitate opus habeat,an per minorem iudicari,ac finiri poſ-
ſit: tali nanq; ſuffecerit butyrum,in corporibus præſertim mollibus eunuchorũ, puerorum, &
mulierum,& eorum qui teneram habent carnem. Si uero cum uehementi dolore fiat, cataplaſ-
mate dolorem ſedante opus habet,ſimulque aſſiduo fomento,uel per ſolam aquam, uel etiam
cum exiguo iniecto ad eam ſale. Quandoquidem uero primũ omnium pharmacum conſcripſit
plantaginem cum ſale,ab illo ſane etiam nos rurſus initium faciemus, plantaginis naturam re-
cordantes ex miſtis facultatibus,diſcuſſoriaq;,& repulſoria cõpoſitam eſſe. Ego uero nunquam
pharmacis ad parotidas deſtinatis repulſoria admiſceri operæpretium exiſtimo,præterquam ſi
aliquando,raro tamen,ad multam diſcoſſoriorium copiã parum quiddã ex eis addatur atq; id
tum

A tum demum,vbi citra uehementem dolorẽ parotides irruant. Quod uero deinceps ſcriptũ eſt,
Stercus caprinum ex aceto inueteratæ,ac induratæ,nullumq́; amplius memorabilem dolorem
habentis parotidis pharmacum eſſe poſſit,uelut ẽt lienis in ſcirrhum indurati.Tertio deinde lo-
co conſequenter,Radices rumicis ſylueſtris in uino coctas tradidit.Si ſane,& qualitatem,& æta
tem uini appoſuiſſet,fortaſſis,& ego tentaſſem de eo iudicium ferre: Cum uero non adiecerit,
multumq; differat acerbum,aut auſterum,aut acre,aut dulce,aut recẽs,aut uetus, aut craſſum,
aut tenue,aut fuluũ,aut album,aut nigrum uinum eſſe,ob id etiã ego nihil habeo, quod de hoc
pharmaco dicã.At cum uobis hoc cognitum ſit,ꝗ maiori diſcutiendi ui præditum ſit uetus,prę
ſertim ſi ex genere natura calidiorum ſit,uelut ſunt in totum fulua,contraria uero huic ſecũdũ
uires tum auſterũ,tum acerbũ,huiuſmodi quidẽ uinum uitare oportet.In fuluo uero, & medio
criter uetuſto,& tenuium partium,rumicis radices coquentes, in parotidibus citra uehementẽ
dolorem obortis,iis uti poteritis.Sribibit deinceps,Ficum tritam cum atramẽto ſutorio.Diſcuſ
ſoriæ quidẽ igitur,& concoctoriæ facultatis eſt ficus, præſertim arida: recens uero diſcutiendi
quidem uim habet,uerum concoquere non poteſt.Verum atramẽtum ſutorium neme ignorat
utraſq; facultates fortes repulſiuam, & diſcuſſoriã cõplecti,quaproptet etiam uehementia eius
B uitanda eſt.Cocta deinde fico nimirum arida,cum abſinthio,& uino tritis uti iubet. His ſane ẽt
uos utemini in tempore,ad medias magnitudine, ac tpe inflammationes: quemadmodum ẽt
buccinis,& purpuris,& oſtreis uſtis,in dureſcentibus,ac uetuſtis: eſt enim pharmacũ, qđ oẽm
afflictionẽ,& acrimoniã mitigat, & diſcutit,nõ ſolum ſi melle quis eorum cinerem imbuat,ſed
& multo mags ſi adipẽ ſuillũ inſulſum,uetuſtũ,& à fibris depuratum admiſceat: citra omnẽ.n.
moleſtiã oẽs inueteratas inflãmationes diſcutit,etiam ſi ex rheumatica affectione ſint obortę.
Deinceps cerato roſaceo* & cyprino cũ ruta uti iubet:quod diſcuſſorium quidẽ pharmacũ eſt, * Al.uel.
uerũ nihil uehemens,neq; uiolentũ in ſe habet Paulo uero efficacior fit cõpoſitio, ſi ſulfur uiuũ
pro ruta admiſceamus. Quæ ſequitur deinde cimolia cũ aceto,neq; fortẽ,neq; doloroſam,neq;
magnã parotidem curare poteſt. Ficus uero aqua marina cocta in inueteratis iam cõmoda fue-
rit,utpote diſcuſſoria ui prædita,uelut ẽt ſi aquę marinę penuria,muria quis utatur.Simile huic
eſt,quemadmodum etiam ipſe Archigenes dixit,Marrubium cum ſale.Poſt hæc uero de buty-
ro ſcripſit,cuius ut ultimi circa illius dictionis ordinem paulo ante mentionem feci. Poſt quod
rurſus ad generoſum pharmacum tranſit,Pyrethrum tritũ fico excipi iubẽs.Deinde calce uiua
cum melle trita uti p̃cipit.Et poſt hoc muſtelæ ſanguinis illinendi meminit.At uero talia tãquã
C curioſa,& ſuperuacanea,& quæ magnam rei medicamentariæ egeſtatẽ indicent, ſi per alia au-
[A.l.4.f.3.t.2. .8.f.458.e] xilia citra ſanguinis muſtelæ adhibitionem parotidas curare nequeat,neque in uſum adſumpſi,
neq; eorum experimentũ habeo.Sed neq; ex amicis noſtris quiſpiam alius uti tentauit. † Verum
cerebrum illinire quodcunq; tandẽ,mediocrum parotidum medela exiſtit. Poſt hoc uero hæc
uerba ſcribit:Aceto feruenti perfundito,aut ſpongiam in acida muria imbutã imponito.Foſſo-
rum,ac meſſorum fortaſſis ea fuerit medela,non hominum urbanorũ. Deinceps acris mẽtionẽ
facit pharmaci ex muſtela uſta cuius cinerem cerato irino excipi iuſſit.Verũ eiuſmodi pharma
cis,qñ diu durant,& in ſcirrhum indurantur,utendum eſt:pleraq; enim ab eo ſcripta ueteraſcẽ
tium,& ægre ſolubilium parotidũ remedia exiſtunt.Quapropter etiam ipſe ad pharmacum hoc
adiecit,ꝗ etiam Strumas probe ſanare poſſit. Poſt hoc uero eiuſmodi dictio inordinate inſerta
eſt,tum aſſidua calidæ diſperſio,tum aſſidua crudæ hordeaceæ farinæ impoſitio.Quod ipſum ſi-
ue quis per ſe legat,ſiue prioris dictionis finem,huius dictionis principium faciat,utrunq; male
dictum eſt.Manifeſtum uero hoc erit,ubi præcedentis dictionis finem præpoſuerimus,ut totus
ſermo eiuſmodi fiat:Mirabiliter diſcutit,& ſtrumas,ſępe etiam parotidas,tum aſſidua calidæ ad
ſperſio,tum aſſidua crudæ hordeaceæ farinæ impoſitio. Etenim apertum mendacium eſt,ſtru-
D mas atque parotidas mirabiliter ex aſſidua aquæ calidæ aſperſione,aſſiduaq́; crudæ hordeaceæ
farinæ impoſitione, diſcuti. Si uero de parotidibus ſolum dicatur,certa diſtinctio aberit, quæ
doceat nos in quibus,& qualibus parotidibus aquæ calidæ aſperſio,& aſſidua crudę hordeacεę
farinæ adhibitio,conueniat.Non.n.in omni,ſed quã citiſſime uelimus ſuppurari, hæc facienda
ſunt,quemadmodum in ſuperiori ſermone eſt indicatũ.Hoc itaque uitioſè,ut dixi,interſertum
eſt.Cæterum Archigenes ad cõſequentia tranſgreſſus, rurſus pharmaca ſcribit,non apponens,
quòd induratis,& inueteratis parotidibus ſalutaria exiſtant,cũ nos ex materia ipſorũ ipſa talia
eſſe cognoſcamus.Adſcribam aũt iã uobis ipſius Archigenis dictionem,quę ſic habet: ¶ Propriè
uero lupinorum amarorum farinã cũ melle coctam, exigua calce uiua addita, pro cataplaſma-
te imponito.Egregie diſcutit,& hoc.Picis brutiæ,mannæ ſiue micarum thuris,æquales partes:
terebinthinæ,palmarum Syriacarũ non uetuſtarum pinguium carnis puræ,utriuſque duplum:
chalbani dimidium mannæ:probe unitis utitor:ſi uero dura ſit, reſinã miſceto: Aut nitrum, &
rubricæ ſinopidis tertiam partem cum unguento cyprino ad ſtrigmentitiam craſſitudinẽ reda
cta,ac linteolo inſerta imponito:aut calcem uiuam cum ſtrigmentis eodem modo: aut caricas,
chalbanum,nitrum,pari menſura:ſulfuris tertiam partem:terebinthinæ,opopanacis,utriuſque
parum quiddam:unitis utere:aut calcem uiuam cum aceto tritam impone. Quòd ſi neque per

[† τῶ δ' ἐγκεφάλω καταχρίειν οἷῳ δήποτε &c. eſt in impreſſis, ut tranſtulit Cornar. in antiquis τῶ δ' ἐγκεφάλω χρῆσθαι οἱῳδή. &c. id eſt uerũ cerebro uti quocunq; tandem &c.]

hæc discutiantur, adiuuabimus per mutationem in suppurationem per frequẽtia ex calida cruda'q; hordeacea farina cataplasmata. Dehinc rursus digerendum per largam, & frequẽtem decoẽti lauri, aut baccarum eius perfusionem, aut sulfure, uel consimili quopiam in aquam insperso, siue nitro, siue columbino stercore in ea admisto: aut ẽt cucurbita, cum scarificatione affixa. Deinde ad chirurgiam perueniendũ est, & † crudi abscessus sectionem: optimum enim in his, ut q̃ celerrime fluxio foras euellatur. Hæc quidem Archigenes scripsit. Sunt autem, & multa emplastra, quæ parotidas discutiunt, aliqua quidem iam inueteratas, & induratas: aliqua uero eas, in quibus, sedato dolore, nulla amplius puris suspicio est: quemadmodum ẽt aliqua, q̃ iam suppuratas curare possunt. Talia uero inter discussoria emplastra, singula cum uirium suarum professione conscripta sunt: uelut ẽt ea, quæ simplices parotidas curant, laxatoria appellata, omnibus nota sunt. Exempla ipsorum sunt, Emplastrum Mnaseæ, & quod ex succis constat, & quod ex ptisana. His etiam præstant, quę molliora sunt, & cerati forma constant, cum ex butyro, tũ ex œsypo* cõflata, ostreis, aut buccinis, aut purpuris ustis additis, cuiusmodi est hæc: Adipis porcini ueteris insulsi quadrantem, quidam semissem: butyri unciam unam, ceræ sextantem, & unciæ dimidium, ostreorum ustorum quàm tenuissime tritorum sextantem. Liquescibilia liquefacito, ostreaque infarcito, ac unitis utitor confidenter. Efficacissimum hoc ad parotidas existit.

† *Vulg. co. græ.* καὶ ὠμοτομητέον. *antiq. interpres legit* φλεβοτομητέον.

* *In græc. & in antiq. legitur, hyssopo, sed mendose.*

De affectionibus narium. CAP. 3.

EX genere tumorum præter naturam Polypodes in naribus generantur: ex genere uero ulcerum Ozænæ. Secundum genus autem excretionum præter naturam, sanguinis eruptiones fiunt in morbis acutis iuxta rationem earum, quas recentiores medici priuatim superexcretiones appellant, nimirum in quibus natura ad iudicatorium auxiliũ cõcitata, modũ excessit. Primum itaq; de ozænis sermonẽ faciã, quæ ex humorum acrium, & putrescibiliũ influxu generãtur: ita ut si acres solũ sint, ægre curabilia ulcera producere cõsueuerint, nõ tñ graueolentia. Cęterum cura cõmunis ambobus his est, itemq; polypi, ut uidelicet primum caput siccetur, & firmetur, cum palã sit, ob uitiatorum humorũ redũdãtiã defluxum ex eo in nares prouenire. Quo modo uero caput totum corroborare oporteat, quo nullũ recrementum ex eo ad inferas partes delegetur, sæpe iã dictum est. Cum igitur per illa caput ualidũ reddideris, ad naris progredieris curationem, scopo in ozænis proposito, ut affecta pars per mistæ facultatis pharmaca tum repellentia, tũ discutientia reficcetur. Repellunt itaque tum austera, tum acerba, quæ communem ad stringentium appellationẽ hñt: discutiunt autem calida, & sicca facultate prædita, quorum sylua talis est. ¶ *Archigenis pharmaca ad Ozænas.* Cum ozæna in naribus fuerit, calaminthæ succũ infunde. Aut ipsam calamintham aridam per fistulam insuffla: aut ueratrum albũ cum seminis nasturtii chema quotidie insuffla; post hoc uero caput perfunde. Obline autem eos chalcitide, aut atramento sutorio, aut psorico cum melle: aut instillato in narem melle, & per sternutatorium facta concussione tectoria ulceri obducta excutito: deinde pręscriptum ex nasturtio, & ueratro pharmacum per narem attrahere quàm plurimum iubeto: & postea* amurcam cum melle illinito: aut myrrham, & nasturtium cum melle: aut ranunculi succum cũ alumine liquido in narem infunde, ægrumq; resupinatum, donec ad os penetret, attrahere iube: atq; id usquequo percuraueris, idẽtidem repete. Si uero uetera sint ulcera, etiam acetũ uetus admisce, aut sulfur tritũ. Acre itẽ acetum in uasculum angusti oris fusum ad multũ tps ad respirationem ipsorum appone: deinde misy cyprium, & dimidium eius nardi Indicæ cum uino chio ad mellis crassitudinem redige: ex eoq; meatus penna obline, & per lanam obtura. ¶ *Ad ulcera in naso.* Vlcera in naso ex malorum punicorum succo in æreo uase ad medietatem cocto perline. Aut malũ punicũ dulce integrum in uino coctum terito, & forinsecus imponito: aut æris squamam, & æruginem cum alba uiola ex aqua affricato: aut rubi succum, & alumen Melium cum aqua diluta eodem modo. Si uero uetus sit ulcus, cum aceto diluito: aut iridem, & sandaracam, cum melle oblinito: aut adipem uitulinum, & resinam illinito.

* *Antiq. zingiber, & nasturtium cũ melle.*

De Polypo narium.

Polypus tumor est, qui præter naturã in naribus generatur polypodis carni assimilis iuxta substantiæ proprietatẽ. Manifestum itaq; est, affectionem hanc ex crassis, & uiscosis humoribus generari: atque ob id mista materia medicamentaria opus habet, ut uidelicet partim adstringat, partim secet, & attenuet, partim etiam discutiat, &*condenset. ¶ *Archigenis ad Polypodas.* In polypode nasturtii tenuis chemam, siue drachmam dimidiã, cum ueratri albi obolis duobus nare attrahere iube. Vbi uero exciderit, linamentis, cum anthera, siue florido emplastro ex melle utere, aut lycio eodẽ modo. ¶ *Asclepiadæ ad Ozænas, & polypos.* Asclepiades in quinto exterorum sic scripsit. ¶ *Aridũ ad Ozænas.* Aluminis scissi drachmas † quatuor, † myrrhæ drach. iiii, sandarachæ drach. iiii, gallæ drachmam unam, † atramẽti sutorii usti drachmam unam. Tritis utere, naribus prius uino odorato elotis, & pharmaco per specilli extremum siue nucleum admoto. *Aliud.* Seminis ericæ drach. viii, myrrhæ drac. viii, nitri rubri. ℥. viii, malicorii. ℥. viii, seminis tamaricis drachmã unam, crocomagmatis. ℥. ii: tritis utere. *Aliud.* Soreos ægyptii friabilis. ℥. ii, chalcitidis ustæ. ℥. ii, seminis tamaricis. ℥. i, croci. ℥. i, mirrhæ. ℥. i, tritis utere. *Aliud.* Chalcitidis ustæ drac. ii,

* Al. exiccet.

† Al. duas.
† *Antiq. zingiberis.*
† Al. æris.

atramenti

A atramenti sutorii assati.ʒ.ii,misyos.ʒ.ii,amomi.dra.i,myrrhæ.ʒ.quatuor,croci.ʒ.i,tritis utere. ¶ *Alia compositio, quæ flauescens appellatur.* Aluminis scissi.ʒ.octo,chalcitidis crudæ.ʒ.vi, sandarachæ.ʒ.tres,putaminis mali punici.ʒ.ii,atramenti sutorii usti.ʒ.ii,misyos assati drac.ii,tritis utere. *Alia.* Atramenti sutorii vsti drac.quatuor,diphrygis drac.ii,calcis uiuæ drach.ii, sandarachæ drach.ii,arida admoue,aut linamentum tortum aqua madefactum,ac pharmaco imbutum inde. *Aliud.* Misyos assati drach.ii,mannæ thuris drach.ii,chalcitidis assatæ drach. ii, squamæ æris, sesquidrachmam,æruginis drach.unam* arida adhibe. * aliter ii.

Lamponis ad Ozænas, Aegilopas, Polypodas, & multa alia.

¶ *Ad Ozænas, & Aegilopas, & Polypos, & quæcunque uel's citra sectionem, ac ustionem submouere. Dirimit etiam ossa corrupta. Facit, & ad ulcera serpentia, ac putrida inspersa: & ad sordida ulcera, linamento excepta, ac indita cum melle.* Scobis æris rubri vnc.i,salis ammoniaci sextantē,ammoniaci thymiamatis sextātem,aluminis rotundi quadrātem, aceti acerrimi heminas vi. Arida terito,& affuso aceto, omnia in uas æris rubri trāsferto,in eoq; ad Solem sub caniculæ ardore cū æris rubri radio agitato donec pharmacum exarescat: deinde in mortarium translatū,diligēter terito, & in fictili recōdito. Vsu uero exigēte,aquā absorbendā dato,deinde etiam in ore continendā: B pharmacū uero ꝑ fistulā insufflato. ¶ *Scribonij Largi. facit ad omnem extuberationem.* Misyos usti, chalcitidis ustæ,†atramenti sutorii vsti,soreos,squamę æris,singulorū.ʒ.octo: arida admoueto. Oportet aūt præcedenti die quiescere,deinde sequenti pharmacum post cibum indere. Illmendæ etiam nares antea cum bitumine,aut liquida pice,aut myrrha stacte. ¶ *Philoxeni Chirurgi ad Polypodas, Ozænas, omnem Excrescentem carnem, Hæmorrhoidas, & quibuscunque crustam inducere uelis.* Aeris usti,auripigmenti torrefacti,misyos assati,singulorum.ʒ.*duas: diphrygis.ʒ. iii: chalcitidis vstæ,atramenti sutorii vsti,squamæ æris,singulorū.ʒ.*quatuor: tritis utere. Cæterum post pharmacorū adhibitionē ēt sternutatoriis utimur, quo uidelicet tectoria ulceri obducta excutiamus,quæ tribus,aut quatuor diebus fere excidere consueuerunt. Vbi uero exciderint,adipe anserino,ac butyro cum rosaceo cerato curantur. Verum Asclepiades in primo pharmacorum exteriorum sic scripsit. ¶ *Asclepiadæ ad Ozænas, quo usus est Meges.* Seminis ericæ.ʒ.iiii, myrrhæ.ʒ. iiii,nitri rubri.ʒ.iiii,putaminis mali punici.ʒ.iiii,croci.ʒ.ii,costi.ʒ.ii: trita insufflato. *Aliud.* Aluminis scissi.ʒ.iiii,myrrhæ.ʒ.iiii,sandarachæ.ʒ.ii,rhois rubri.ʒ.*duas,salis fossilis.ʒ.ii,costi.ʒ.ii,croci.ʒ.ii: trita insufflato. Ante curam uero nares uino odorato, & optimo melle eluere conamur. ¶ *Ad narium Polypos, quo usus est Antipater.* Aeris usti.ʒ.iiii,minii sinopici drachmam unam,trita C per arūdinem insufflato: Quin,& per specilli nucleum admoueto. ¶ *Aliud Antonij Musæ.* Atramenti sutorii partem unam,sandarachæ partem unam,trita insuffla. ¶ *Aliud Charixenis post chirurgiam.* Cornu cerui usti.ʒ.quatuor,squamæ æris rubri drac.iiii,auripigmenti drach.*unam,trita insuffla. *Aliud.* Bryoniæ radicis ustæ drach.quatuor,atramenti sutorii.ʒ.quatuor,spumæ nitri drach.quatuor,elaterii.ʒ.quatuor,trita insufflua. ¶ *Ad ulcera in naribus.* Recrementi plumbi, uini ueteris,olei myrtei,singulorum æquales partes. Plumbi recrementum,ut q̃ læuissimum fiat,terito: & adfuso uino,rursus læuigato: deinde myrteum addito,omniaq; simul misceto,ac conquassato: & in figulinum uas coniecta prunis imponito,assiduéq; agitato: atq; ubi strigmētosum redditum fuerit pharmacum,sublatū in pyxide plumbea seruato. *Aliud.* Plumbi usti,& loti.ʒ. octo, uini†rosati quantum sufficit,olei myrtei,quod satis est: apparato,& utitor,ut dictum est. *Aliud.* Spumę argenti.ʒ.vi,cerussę.ʒ.octo,malicorii.ʒ.quatuor,aluminis scissilis.ʒ.quatuor, uini aminæi quantum sufficit,olei myrtei,quod satis est. Arida tusa,& cribrata, in mortarium coniecta, cum uino ad strigmētitiā crassitudinē redigito: postea uero myrteo oleo affuso cōquassato: & ablatis in pyxide plumbea reconditis,ut dictū est,utitor. Sint autem myrtei heminæ quatuor, uini cyathi.iiii. *Diogenis Pharmacum accōmodatum.* Adipis anserini.ʒ.iiii,œsypi sesquidrachmā, D medullæ ceruinæ.ʒ.ii,ceræ tyrrhenicæ.ʒ.octo,plumbi usti,& loti drac.* quatuor,stibii usti,& loti drach.octo,ladani drach.ii,adipis uitulini drach.ii,terebinthinæ.ʒ.quatuor,cerussæ.ʒ.ii,spumæ argēti.ʒ.i,rosacei quantum sufficit. Liquida cum aridis committito,& repositis utitor. Vsu autem expetente,quantum satis fuerit tollito, & rosaceo dilutum naribus sublinito. Ex primo de Parabilibus Apollonii, ad affectiones in naribus. *Ad narium exulcerationes, & putredines, ac fœtores.* Mali punici nucleo carentis dulcis,itemque acidi succum in æreo uase, donec duæ partes supersint coquito: ac utitor quam penitissime illinendo. Facit, & malum punicum dulce cum uino coctum,& contritum,& forinsecus impositum, atq; intro illitum. ¶ *Ad excrescentem carnem in naribus, & polypum.* Diphryges tritum admoueto,& linamēto nares dispārato. *Aliud.* Veratrū terito,eique origani par pōdus tritum addito,ac naribus bis in die insufflato. *Aliud.* Veratrum nigrum,cum pari sandaracha terito,& admisto oleo lana excipito,eoque narem expleto. *Aliud.* Florem æris,& æruginem,ac silphii succum,pari mensura,oleo admisto terito: & ad unguenti crassitudinem redacta ad dies quinq; naribus sublinito: deinde per uolsellam eximito. *Aliud.* Auripigmentum,& calcem trita,cum specillo large adhibeto. Vbi uero intumuerit,& eleuatus fuerit polypus,ueratro nigro arido trito moderate utitor: ut plurimum enim in dieb⁹ septē nasus uacuus reddit. Deinde diphrygis,cum melle usu expurgato. *Aliud.* Auripigmentum

†*Hoc medicamentum apud Scribonium ē ad polypos, sed loco atramenti sutorij scriptus est aeris flos.*

* aliter j.
* aliter j.
* aliter iii.
* aliter ij.

†*Græc.* οἴνου ῥοδίνου, *ut anti. interp. uini, olei rosati.*

* aliter viii.

tum,& calcem,ac ueratrum album trita cum ſpecillo admoueto. ¶ *Ad ea,quæ naribus illabuntur.* E
Quæ naribus illabuntur,auriſcalpio,aut uolſella extrahito:aut ſternutatorio admoto, os appre
hendito,atq; alterã narẽ cõprimito , ſi quidem non in utraq; nare affectio exiſtat.Hæc quidem
Apollonius, quibus ipſe uſus eſt,tradidit.†Verum ut ego uſus ſum,& in polypis , ac ozænis na
rium,probatiſſima repperi ſubſcripta:Ac primum quidem,quod ex malis punicis conſtat phar
macum . Sint aũt pari numero,ac magnitudine ex tribus eorum differẽtiis accepta : aliqua.n.
ex his ſunt auſtera,aliqua dulcia,& quædã acida.Cõtundenda itaq; ſunt recentia,& matura, at
que integra diligenter confringẽda,quo ſuccus ex eis exprimi poſſit:quem in uaſe ſtãneo depo
ſitum adſeruare oportet modice coctũ,ſi quidẽ liquidior, quàm oporteat uideatur. Quòd vero
ab eo reliquum eſt ſolidũ,& craſſum,rurſus diligenter contundendum eſt,ut a cõtuſione rurſus
in pila atteri,ac læuigari poſſit,indeq; collyriorum formæ effingi,q̃ cõgruam ad ægri nares pro
portionẽ habeant.Induntur.n.hęc in naris,quã polypus obſedit,meatum,quo citra mordacita
tẽ,& conſenſum,qualem acria pharmaca excitare ſolent, per longiorem moram ipſum expur-
gent.Quòd ſi humectior,& mollior tibi appareat polypus,plus ex auſteris malis punicis conii-
cies:ſi durior,ex acidis.Qñquidem uero perpetuo tolerare collyrium,moleſtum eſt,ab eius uſu
interquieſcere cõuenit,atq; eo tempore,quo ipſum non indis,per expreſſum ſuccũ ęgrum cura F
re,& ſane oris diducto rictu hianti, etiam circa illas partes,iuxta quas naſus ad palatũ perfora-
tus eſt,liquidum ipſum expreſſum pharmacum illinere,uel cum pẽna,uel cũ lana ſpecillo duos
nucleos ſiue cuſpides habẽti, obuoluta. Cæterum ex aridis pharmacis diphryge citra mordaci
tatem aliqñ per multum tempus conſumptum polypum noui:probatur etiam in ipſis prædictũ
collyrium ex malis punicis effictum,ſi ubi exaruerit,probe contundatur,cribretur, ac læuiget,
indeq; inſuffletur,aut etiam per ſpecilli nucleum indatur.Omnia autẽ hæc aſſidue facere opor-
tet,ut nunquam ab affecta parte pharmacum abſit,cum facile ab humiditate eluatur.Quẽadmo
dum igitur in lippientibus,ſic & in his ſemper,ſi poſſibile eſt,pharmacum adhibere oportet: ab
luitur enim facile,ut dixi,ab influente humiditate. Porro cum Eunuchus quidam nullius phar
maci ferre poſſet adhibitionem,ſed ab omnibus irritaretur,roſis aridis contuſis,ac probe tritis
atq; inditis,mirum quã uiderim hominem magnopere citra omnem mordacitatem adiutum.
Quare in corporibus mollibus, & humidis, aut quibus ægre ulcera ipſa ſaneſcunt , rurſus eodẽ
pharmaco uſus ſum:contigitq; ex duobus alterum,aut ut nihil noceret,aut omnino citra mole
ſtiam opus ſuum perficeret:pleraq; enim eorum,quæ polypodas exterunt,eos exacerbant,ubi
a ſcopo aberrent.Ceterum ulcera in narium meatibus ſemper ꝑ paſtillos curaui,Andronii uide G
licet,& Paſionis,& Polyidæ,& Bythini,& per eum quem ego compoſui,his ipſis aliquãdo uino
dulci diſſolutis,aliquando auſtero,& quandoque moderatæ ætatis,quandoq; ueteri.Interdum
etiam aceto dilui,uel uinoſo,uel ſimpliciter acido,uel etiam acri ualde,& uetuſto,iuxta prædi-
ctas indicationes,uſu pharmacorum ſecundum ſymptomata affectionum reperto.In diuite ue
ro quopiã , qui odoratum pharmacum ſibi adhiberi expetebat in ozænę curatione, hedychroi
uſum excogitaui,ipſumq; uino falerno ueteri diſſolui, & mirum quàm breui affectio ipſa ſit cu
rata.Relata eſt hedychroi compoſitio circa theriaces antidoti deſcriptionem.

Heraclidæ ad eruptiones ſanguinis è naribus ad Antiochidem. CAP. 4.

SVfficienter quidem de ſanguinis eruptionibus in curandi Methodi libris dictum eſt,uerum
nunc,q̃ ex ſylua uſu cognita conſtant,& à prædeceſſoribus noſtris appobata ſunt,referentẽ.
¶ Vbi grumos ſanguinis eduxeris,lanam ſpecillo obuoluito, eamq; in lycio aqua diluto imbui
to,& ſanguine manantem locum illinito.Aut linamentum longũ lycio imbutum indito,deinde
forinſecus cum digitis apprehenſum naſum comprimito,donec cõſtiterit ſanguis . Aut calciti-
dem mediocriter leuigato, & linamẽtum ex ellychnio contortum in frigidam aquã demittito,
deinde in calcitide obuoluito.Aut linamentũ priapi ſiue pudendi forma naribus indito. Aut li- H
namẽto fiſſili utitor q̃ penitiſſime intruſo.Pręſtat aũt digitũ ad palatũ immittere, ne eo linamẽ
tum fiſſile deferatur.Aut thus cõfringito,& polygoni,aut ſeminis porri ſucco diluito, in eoq; li
namentum fiſſile,aut ex ellychnio obuolutum,indito. Aut mentam tritam indito.Aut ſpongiã
ſiccam immittito.Aut ſpongiam in acre,& feruidum acetum coniectam imponito:& ſanguine
manantem narem ſpecillo forinſecus, donec impellatur,apprimito . Præſtat aũt ſpongiæ prin
cipium filo per acum trãſmitti , quo facile extrahi poſſit : extrahito autẽ cũ opus ſuũ perfeciſſe
exiſtimaueris.Si uero inareſcat ſpongia,intusq; agglutinetur, per auricularẽ clyſterem frigidã
aquam immittito,ac infundẽdo humectato,atq; ita extrahito.Vtere ẽt cõpoſitionibus uulnera
riis,& ſanguinem ſiſtentibus,quæ deſcribẽtur. Accõmodatum eſt,& frontem ſpongiis refrige-
rare,itemq; partes q̃ ad caput ſunt ſublimes facere:brachia autem,& manuũ iuncturas,fœmo-
raque,& inguina,atque genua,qua parte contracta ſunt,deligare,quemadmodum in uenarum
ſectionibus facere moris eſt: iubendique ſunt,ut ea membra moueant, manus quidem confri-
cando,pedes uero ambulãdo:expletis enim ſanguine, quæ in eis ſunt venis,nares ſanguine ma
nare ceſſant . In potu amplius exhibenda ſunt ea,quæ ad ſanguinis reiectionem conſcriben-
tur. † Aures quoque intensè per linteola, ac ceram obturentur,& in ore aqua pluuialis frigida
continueatur,

† Al. quibus autẽ ego vſus ſum.

† Græc.cod.habent aures.ſed antiquus interpres legit nares, & melius.

A cõtineatur. Quòd ſi quid ex ſanguine deglutitum eſſe uideatur, ẽt id ipm ubi multas eius ſit copia, per euacuatiuum educito: in uentre.n.& inteſtinis in grumos coactum inflationem facit. ¶ *Pharmaca Aſclepiadæ in quinto Externorum ad ſanguinis narium eruptiones ſcripta, quæ Marcellæ inſcribit.* Platani pilulas collectas in umbra exiccato, & deſiccatas ſuper pannũ aſperũ in diſcũ diffundito, casq; aſpera ipſius panni, ſiue tunicæ parte cõfricato, aut in pãno ex pilis, ſiue ſetis cõpoſito obuoluito: ac ſemẽ q̃dẽ pilularũ abiicito, tomenta uero collecta in teſtaceũ uas nouũ reponito. Vſu aũt expetẽte ea ipſa lanuginoſa platani tomẽta in arundinẽ, cuius geniculi reciſi ſunt, indito: & qua parte excauata eſt arũdo, naribus imponito, ac inſufflato: cõpẽdio hoc uincit ſanguinis eruptionẽ. *Aliud.* Atramentũ ſutoriũ diligenter tritũ reponito: uſu uero poſtulãte raſuram q̃piam linteolorũ in pharmacũ immerſam indito. *Aliud.* Spongiã cruda pice imbutã exurito, ubi uero aliquid huius linamento torto exceperis, indito. *Aliud.* Putaminis oui partẽ j, gallæ acerbæ partem unam, trita linamento torto aqua, aut aceto madefacto excipito, & indito: frõtẽ uero, & naſum gypſo, aut luto figulino integito: aures ãt" fortiter cõtinere iubeto. Quidam ſpongiam aphricanã aceto acerrimo incoquunt, deinde exprimunt, eãq; in ignito lapide frequenter obuoluunt: atq; ita ſuffitum, & uaporem excitant, quem naribus attrahere iubent.

A.l.3.f.5.t.1, .9.f.241.a

B *Quæ Andromachus ſcripſit.*

Ad ſanguinis quidem ex naribus eruptiones nihil priuatum Andromachus ſcripſit. Verũ inter ea, quæ ſanguinem cohibent, pleraq; etiam hæmorrhagias narium ſiſtunt. Quapropter etiã ego adſcribam eiuſmodi pharmaca, quo modo ab ipſo deſcripta ſunt. ¶ *Compoſitio Iſchæmos, id eſt ſanguinem ſiſtens, qua utor.* Chalcitidis, miſyos, mannæ thuris, ſingulorum. ʒ.iiii, tritis utitor. ¶ *Flaua, qua utor.* Chalcitidis. ʒ.c, atramenti ſutorij. ʒ.l, miſyos aſſati. ʒ.xxv, * æris uſti. ʒ.xii, & dimidiam: tritis utere. ¶ *Iſchæmos magna.* Miſyos cyprij. ʒ.vii, atramenti ſutorij. ʒ.vii, corticis pini ʒ.iiii, ſquamæ æris. ʒ.iiii: mannæ, ſiue micarũ thuris. ʒ.iiii, alij. ʒ.xv, habent: æris uſti. ʒ.xv, chalciditis. ʒ.xv: calcis uiuæ. ʒ.xviii, * alii xl: gypſi torrefacti. ʒ.iiii, alij octo: * tritis utere. ¶ *Iſchæmos Aphrodæ.* Chalcitidis drach. vj, mannæ thuris drach. ii: reſinæ terebinthinæ frictæ drach. iiii, alij tres accipiunt: tritis utitor.

* Aliter xii.
* Aliter viii.
* Aliter v.

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS

C

LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de medicamentis, quæ affectis oculis ſoleant adhiberi.

Doctrina affectionum, quæ in oculis fiunt, inter quas etiam de Pharmacis acrimonia carentibus, & meatus obducentibus, & de alijs omnibus. CAP. I.

NOn equidẽ alia eſt cõponẽdi, alia utẽdi methodus in his pharmacis. Ipſa.n. cõpoſitio uelut ad uſum relata cõficit, ita ut ii, q̃ pharmaca cõponunt, ſcopum hẽant utilitatẽ ex uſu ipſorũ emergentẽ. Verum quẽadmodũ in aliis, ſic ẽt in his affectionibus quidã indefinite pharmacorũ uſus ſcripſerunt, uerbi gratia: Quòd ad dolorẽ accommodatũ eſt hoc pharmacũ, nõ apponẽtes affectionẽ, in qua dolor ſit obortus. Quidã uero ẽt affectiones adſcripſerũt, alij q̃dẽ magis iuxta experientiã: alii ãt magis ſcd̃m rõnem: Iuxta
D experiẽtiã q̃uidẽ magis, q̃cunq; ex cõſpicuis circa oculos ſignis diſcrimen fecerunt: Scd̃m rõnem uero magis, qui ex obſcure apparentibus, aut neq; in totum apparentibus idẽ fecerunt. Conſpicue itaq; apparet fluxus multus, & modicus, mordacitas, & lenitas, ruborq; plus, aut minus, uelut itidẽ uenæ pauco, & multo ſanguine plenæ, & inflãmationis tumor minor, aut maior: Quẽadmodũ ẽt colores p̃ter naturã uarſegati, & oculorũ ſordes, ſiue lemæ plures, aut pauciores, aut minores, aut maiores ꝓgrediẽtes. Apparẽt itẽ nobis manifeſtè aſperitates in palpebris oculorũ. † Quid uero attinet dicere, ꝙ & ulcera, & puſtulæ tum ſcd̃m locos, tum magnitudine, non paruam d̃riam hñt, itemq; q̃cunq; eius generis alia exiſtunt? Quin iuxta alium ſane modum ex eorum, quæ conſpicue apparent, numero ſunt ẽt ipſi adeo dolores: Nihil.n. intereſt, ſiue nobis, ſiue ægris appareant: etenim ꝙ dolent, & quo modo dolent, quippe ꝙ cum cõpreſſione, aut tenſione, aut obturatione, aut corroſione, aut quibuſdã pulſationibus dolent, nobis aperte denunciant. Cæterum eiuſmodi diſcrimina nõ apparent (uelut aliqui ſcribunt) ad fluxum, qui ab iis, quæ intra cranium, ideſt caluariam ſunt: aut ad fluxum, qui ab iis, q̃ extra cranium ſunt: aut etiam per Iouem ad eum, qui ex arteriis, aut ex uenis affertur. Et cum quidã dicant diſtenſionẽ, aut obturationem in profundo oculorum eſſe, humoribus uidelicet craſſis, aut uiſcoſis, aut multis impactis, nullũ ſymptoma adeo ægros grauat, uelut uehemens

† Interpres antiq. ita legit hanc partem. Nõ oportet autẽ dicere, quoniã, & ulcera renum, & inteſtinorum, & ueſicæ ſecundũ loca, & magnitudinẽ habent nõ paruã, &c.

dolor circa quodcunq; tandẽ membrũ,non ſane circa oculos ſolos, adeo ut mortem aliqui ul- E
tro elegerint,melius fore rati hanc ſemel obire,q̃ unum integrum diem dolorem ferre.Ego uero cum in aliis quibuſdam, tum duodecimo de curandis morbis Methodi in uniuerſum manifeſte ſcripſi tum de dñia affectionum, in quibus uehementer dolent,tum quæ cã uniuſcuiuſq; ipſarum exiſtat.Scripſi item in decimotertio eiuſdem operis omnia,quę neceſſe eſt medicum de oculorum affectionibus noſſe,& quæ ad ipſam curationes requiruntur. Referam nihilo minus tamen,& nunc breuibus,capitibus tantum repetitis eorum,quæ ad præſentem tractationẽ vtilia ſunt,hoc eſt eorum,quæ cum materiæ medicæ doctrina cohærẽt. Nam & liquores,& ſucci, & ſemina,& fructus,& plantarum particulæ ocularibus compoſitionibus induntur, ueluti etiã non pauca ex iis,quæ metallica appellantur, aliqua quidem extreme auſtera, & acerba, atque acria:aliqua uero his moderatiora,& tamen fortia:quemadmodum item aliqua omnis mordacitatis expertia,ac leniſſima per lotionem reddita.

De Pharmacis mordacitatis expertibus,ac lenibus.

Põpholyx igitur lota nulli pharmacorũ mordacitatis expertium inferior eſt: atque ob id ea utimur ad tenues,& acres fluxiones,capite uidelicet prius,ſimulq; uniuerſo corpore euacuato. At uero manifeſtũ eſt,ꝙ per uenæ ſectionẽ,ac purgationẽ totum corpus euacuamus, per apo- F
phlegmatiſmos uero caput a pituita uindicamus.Põt.n.pompholyx lota,queadmodum ẽt ſpodium,atq; amylum,ſimul & moderate humores reſiccare,ſimulq; ne per tuniculas euacuet ea, quæ in magnis * ipſorum uenis ſuperflua humiditas continetur,prohibere.Quare ſi quis prius, q̃ caput ab humoribus ad oculos defluentibus expurget, obturãtibus pharmacis utatur, uehementem dolorem ex diſtẽtis tunicis efficiet, & ex multitudine influentium humorum aliqñ rupturam,aut eroſionem ipſorum inducet.Eiuſdem gñis cum prędictis pharmacis ſubtenuis ouorum liquor exiſtit,ex redundanti potens humiditates abluere,& exaſperata oblinere.Verũ obturandi meatus uim cum illis æqualiter non habet,ſicut neq; uim reſiccandi. Atqui fœnigræci ſuccus,quod ad uiſcoſitatem attinet,ſimilis eſt albo ouorum liquori:diſcuſſoriam autem habet facultatem,& moderate calfactoriam,atque ob id multos dolores mitigare conſueuit.

De Pharmacis acribus.

Prædictorum pharmacorum ſyluæ ſcd̃m genus maximẽ contraria acrium liquorũ materia eſt,ueluti liquoris cyrenaici,& medici,& ſagapeni,& euphorbii,atq; ſimpliciter loquendo, omnium uehementer calfacientium citra exaſperationem. Atque hæc ipſa ſylua non ſolum in liquoribus,ſed & in ſuccis,& ſeminibus,& floribus,& plantarum fructibus continetur. G

De Extergentibus,ſiue repurgantibus.

Tertio conſequenter poſt p̃dictas,fortis facultas eſt extergentium pharmacorũ,qualis ſquamæ æris eſt,& chalcitidis uſtæ,& æris vſti,itemq; floris eius,& miſyos, ac ſoreos,itemq; ſtibij.

De Erodentibus.

His adhuc aliud quid genus adiacet,erodentium uidelicet,quale eſt auripigmentum, & ſandaracha,& Aſiæ petræ flos:participat,& miſy paululum eiuſmodi facultate.

De Adſtringentibus.

Eſt & aliud genus pharmacorum,qđ in oculares compoſitiones iniicitur,eorum uidelicet,q̃ natura adſtringunt.Quæ igitur mediocriter hanc uim hñt,influxiones repellunt: quæ uero uehementer,ampliorẽ dolorem infligunt,tunicas exaſperando,q̃ iuuent influxionum impetũ repellendo.Miſcetur aũt aliqñ utiliter ex eis parum quid in compoſitiones oculorum aciem exacuentes,utpote,quæ oculorum ſubſtantiam cogant,& adſtringant.Verum quæ mediocriter adſtringunt,lippitudinibus commodiſſima exiſtunt:conferunt autem,& reliquis fere omnibus affectionibus cum ulcerum,tum puſtularum,tum fluxionum. Sunt uero eiuſmodi,Folia roſarũ, & flores,& ſuccus,ericæq; fructus,& nardi ſpica,ampliusq; & malabathri folium,& crocus,& H
lycium,& quæ hypociſtis appellatur. Porrò uehementiorẽ his adſtringendi uim acacia habet, & omphacium,quæ & ipſa in ſuccorum genere numerantur.Item balauſtium,& cytini, & gallæ omphacitides,ex genere eorum ſunt,quæ multum adſtringunt.

De Concoquentibus.

Inflãmationes,iteq; alias affectiones concoquunt hæc,myrrha,crocus,caſtoriũ, & thus, & fœnigræci cocti ſuccus:q ẽt diſcuſſoria ui prædita ſunt,& p̃ſertim ex eis myrrha. Atq; hæc quidem eſt ocularium medicamentorũ ſylua.Et quicunq; ſanè naturali intelligentia præſtant,rõcinationeq; exercitati ſunt,nihil amplius opus hñt mea inſtructione,potentes nimirum ad ſingulas oculorum affectiones aptum componere pharmacum.Qñquidem uero pauci tales exiſtũt, & multorum utilitatis potiorem rõnem habere conuenit, præſtabilius mihi uiſum eſt compoſitionis ipſorũ rõnem integre recenſere,ubi repetiuero prius, perſpicacitatis gratia, cõem in genere uim ſingulorum, quorum mentionẽ feci pharmacorũ: Quæ uniuerſim quidem in quinto De ſimplicium pharmacorũ tractatione cõmentario a me relata eſt, & per conſequentes ſex libros particulatim vſq; ad extremum. Vtar aũt appellationibus facultatũ in pharmacis, iiſdem quas in p̃dicta tractatione poſui: Velut exẽpli clarioris gratia, quædã ſubſtantia terreſtri dico,

citra

A citra refrigerationem manifestam,aut caliditatẽ,in medio quodammodo utriusq; consistentia:
atque ex his aliqua quidem parum quid ex frigiditate,aut caliditate complectuntur, aliqua ue
ro in totum nullam eiusmodi facultatem ex se oñdunt:Totũ aũt hoc genus pharmacorum em-
plasticum,hoc est meatus obducens,& obturans,appellari,contrariam uim hñs iis, quæ ab ob-
turatione liberantia ecphractica sunt appellata : qualis est Samius aster, magis tenuiũ partium
existens,q̃ quæ simpliciter Samia terra appellatur:& põpholyx lota,uelut ẽt cinis eius lotus,&
cadmia usta,ac lota.Vr̃ aũt mihi parum quid extersorium in ipsa cadmia inesse,siue post ustio-
nem,siue citra eam lauetur.Pompholygi uero,& spodio parum quid adstringens inest: quemad
modum ẽt plumbo post ustionem,& lotionem, nam & hoc pharmacum oĩs acrimoniæ expers
est,parum quid adstringens hñs:neq; refert,siue masculino, siue muliebri gñe pompholygẽ di-
cere uelis.Eodem modo ẽt amylum habet : quod & ipsum lotũ exquisite mordacitatis expers
est,& medium,ut neque adstrictionem,neque acredinem habeat, hoc est neq; frigiditate, neq;
caliditate participet.Quin & cerussa lota proxime ad facultatẽ usti,ac loti plumbi accedit: ma-
nifestumq; signum stringenti exhibetur,ꝙ penitus qualitatis oĩs expers sit,id quod amylum,&
samius aster,gustu,& odore ostendunt.Vniuersum igitur hmõi pharmacorum genus, siue exi-
B guam in gustu,aut odore qualitatem exhibeat,siue penitus nullam ostendat,consimiliter,ut pu
rissima aqua qualitatis expers noĩatur, & per solam terrestrem sub̃am moderate a natura resic
cat. Quapropter ẽt longiori tp̃e commoditatem ex se proficiscentem sensui perceptibilem fa-
ciunt,utpote quæ per primos dies nihil iuuisse putentur.Adhibentur tñ a medicis tanquã acri-
moniæ expertia circa ægrè curabiles affectiones,in quibus ulcus est, siue solum, siue cum ero-
sione corniformis tunicæ,& prolapsu vniformis appellatæ,serosis humoribus longe mordacissi
mis affluentibus: In his.n. nullum aliud pharmacum conuenire potest,utpote cum adstringẽtia
cohibeant effluentes humores, atque per hoc dolorem ex mordacitate ipsorum obortum intẽ
dant: Acria uero affectionem simul adaugeant,siue in solis oculis affectio sit, in eiusmodi malũ
habitum partibus perductis,ut quod influit corrumpant: siue etiam ipsum,quod influit,uitiatũ
sit,aut p̃p̃ solum caput,aut etiam ob totum corpus,tale existens. Vnde etiam affectam partem
quò ad curationem apta fiat præparamus,tum totius corporis purgationibus, tum reuulsioni-
bus,primum quidem ad infernam corporis partem,deinde ẽt ad occiput,& capitis cutem. Vti-
A.l.3.f.3.t.1, mur etiam sectionibus arteriarum q̃nque retro caput,porrectas iuxta aures arterias incidẽtes.
.9.f.222.g Excidimus quoq; partem arteriarum in temporibus, tñ ut curemus in tunicis oculorum factã
C affectionem,ob quam etiã bonus sanguis per uenas ad ipsas tunicas delatus corrumpitur. Ad
has igitur affectiones solas conuenire vr̃ prædictorum medicamentorum genus,citra mordaci
tatem resiccans in affecta parte uitiatos humores,qui ut dictum est,id quod influit corrũpunt.
Adstringentium.n.facultas, neq; resiccat talem affectionem, cohibetq; mordacium humorum
serosorum effluxus: Calidorum uero,& acrium facultas,non solum nihil iuuat,sed ẽt simul au-
get mordacium humorum qualitatem.At uero relaxantium, ac discussoriorum pharmacorum
uis euacuare quidem põt,quod generatur: uerum ulceratum neq; renutrire, aut ad cicatricem
perducere põt,neq; quod procidit retrudere,& concludere: Quemadmodum etiam neq; con-
coquentium facultas id præstare potest,etiam si concoquere affectiones non paruum commo-
dum complectatur: Ex eorum uero genere sunt crocus,myrrha, & thus,quemadmodum dixi.
Quid porrò dicere refert de his pharmacis,q̃ acidas,aut amaras hñt uires,ꝙ mordacia, & exa-
cerbatiua eiusmodi affectionum existant? Verum his adhuc ampliore malitia prædita sunt,quę
nitrosam,aut salsam,aut austeram uim hñt.Reliquum igitur est genus id, quod ulcera cum acri
fluxione curare põt,eorum uidelicet, quæ paulo ante mordacitatis expertia pharmaca dixi, q̃
longiori tp̃e affectæ partis uitiatum humorem consumunt.Appellantur talia a medicis †colly- † *Additur in*
D ria lybiana,& cygni,ob colorem quidem album,qualem etiam cygni habent,præualente in ip *antiquo codi.*
sis amylo,& terra samia,ac cerussa rhodiaca.Nam & aliàs optima hæc est,& colore albidior,ac *νεωτέροις, i. iu-*
leuior,magisq; tenuium partium,quàm quæ in alio quopiam loco conficiantur.Cæterũ in qui- *nioribus.*
bus alia pharmaca prædominantur,colorem iuxta suam ipsorum substantiam efficiunt, ueluti
si quis albo colori paucum cœruleum admisceret.Hæc ipsa uero collyria quidam in cotibus te
runt boni succi lacte ex nutricum vberibus instillato, ut obductoriam meatuum vim, quæ in
ipsis ouis est euitent, cum in lacte serosa quædam extersoria vis contineatur, cuius usus con-
gruens est ad propositam curationem. Relatum enim in tertio curandi methodi est, ꝙ ulcera
explenda citra acrimoniam extergentibus medicamentis opus habeãt.Quòd si huiusmodi lac
haberi nequeat,per fœnigræci decoctum collyria terere præstiterit, utpote quod extersoriam
quandam uim habet,qua oua ipsa in totum carent.

De Aspritudinibus palpebrarum.

Cũ ægre curabiles p̃dictæ affectiones existant,adhuc molestius se extẽdunt,ubi accesserint
aspritudines palpebrarũ, a quibus ẽt in lippitudinibus oculorum tunicæ concisæ dolore affli-
gunt.Verũ in illis audemus ad inflãmationis ꝓpria pharmaca miscere paulũ quid de extergen-
tibus,uelut est collyriũ ex uino aspritudinibus accommodatum, quò primum ea,q̃ palpebris
succre-

succreuerint, deprimantur: ubi uero inflammatio oculorum mitior euaserit, asprituadines repur E gentur: In his uero, qui ulcus hñt cum mordaci fluxione, impossibile est eiusmodi uti pharmaco: corniformis.n. tunica amplius erodetur, & uniformis magis procidet, & uehemens dolor hoíem apprehendet, augebiturque malignitas fluxionis. In hmôi itaq; affectionum complexu medici ad consilij inopiam redacti, solum remedium uelut in desperatis reppererunt, ut palpebras ipsas inuersas citra pharmacorum usum repurgent, & abstergant. Aliqui quidẽ specilli cõcauo superficiẽ deradentes, deinde molli spongia id, qđ defluit excipientes, palpebrasq;, qđ ad reliquũ aspritudinis, ad æqualitatẽ redigentes: Aliqui uero ẽt marinorum quorundam aíalium coria in superficie aspera in eiusmodi usum cõgrue adsumunt. Quidam ex præceptoribus meis ẽt ex pumice collyrium fecit, atq; eo uersis palpebris aspritudiues deradebat. Manifestũ est aũt pumicem exquisite læuigatum esse oportere, atq; ubi id factum fuerit cum tragacãtha, aut gummi in collyrium formari. Cæterum ubi tpis progressu per prædicta collyria fluxio fuerit sedata, audemus iam pharmaca, quæ extergant, palpebris admouere, parum tñ quidpiã ex eis principio admiscendo: qđ ubi hõ perpeti posse uidebitur, paulatim copiã augebimus. Postq̃ uero palpebræ moderate habuerint, & fluxus fuerit resiccat⁹, caua ulcera collyrio ex thure explere oportet, ita vt in principio pauxillũ collyrij ex uino ei admisceamus, & paulatim eius copiã ex F tendamus, ut ne palpebræ amplius tunicas oculorũ infestent, & ulcera mũda reddita exacte impleantur, & ad cicatricem perducantur. De his itaq; sufficiẽter dictum est. Transeundi.n. iã tempus ad reliquas oculorum, tum affectiones, tum pharmacorum ad easdem compositiones.

De Lippitudine, siue Ophthalmia. CAP. 2.

EXordium aũt a frequentissima oculorum affectione sumam, quam proprie ophthalmiã, hoc est lippitudinem, appellant. Est aũt velut didicistis, inflammatio tunicæ os capitis, & caluariam ambientis. Neq; refert si pelliculam quis, aut quocunq; tandem noĩe appellare uelit. Vocant autem, & membranam agnatam, propterea ꝙ aliis, quæ oculum ipsum cõstituunt, tunicis forinsecus agnata sit, ligamentum existens toti oculo ad circumsita ossa: & ob id oĩa, q̃ circumcirca oculos sita sunt vsq; ad malas q̃nque in uehementi lippitudine simul attolluntur. In propatulo itaque est, omnia pharmaca hmôi affectionem curantia sub cõem oĩum inflammatorum curationem cadere, assumereq; necessario quippiam pro partis ipsius natura, quæ excellentem mollitiem, & ad hoc, ut lædatur, aptitudinem super oẽm totius corporis cutem nacta est, ꝑpter sensus subtilitatem, & substantiæ raritatem. Adhibenda sunt autem pharmaca repulsoria non exasperantia, hoc est non uehementem sortita adstrictionem, sed quæ tum propria sua sũba G sunt moderatiora, tũ lenitiui liquoris admistione adhuc magis talia fiant. Lenitiuos autẽ liquores dixi oui candidum, & fœnigræci decoctũ, & ad hæc amplius ipsum lac: in quo prouidũ esse conuenit, ut iuuenculæ simulq; boni succi fẽminæ existat, uberibus ipsius in cote, in qua collyrium teritur expressis, quo calidum adhuc oculis infundatur. Cæterum hoc in uehementi dolore afflictis, aut propter inflãmationis magnitudinẽ, aut ob influentium humorũ acritudinẽ, facere cogimur. Vt plurimum uero albus oui liquor cum accõmodatis pharmacis lippitudines curare sufficit, per collyria uidelicet Monohemera, hoc est unius diei appellata. Adeo.n. hæc non parum sępe magnas inflãmationes mitigauerunt, ut in uesperã quidem homo balneo uteretur: in sequẽti uero die nardino collyrio ad instaurationem, & corroborationem inũgeretur. Admiscere aũt ei circa primã inunctionem minimum quiddã acrium, & sistentium medicamentorũ oportet, & circa secundã paulo amplius quiddam priore. Sufficiunt.n. hæ duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum. Porro collyria Monohemera appellata, quędam priuatim fæculenta dicta multam in se habent acaciam: quædam siue oĩno exiguam, siue neq; in totum habent. Complectuntur aũt alia quidem æris squamam: alia uero æs ustum exiguũ additis multis aliis, q̃ mediocriter adstringunt, & concoquũt, & discutiunt. Talia H ãt sunt, crocus, myrrha, lycium Indicum: & castorium quidem, & thus citra adstrictionẽ concoquunt, simulq; discutiunt. In quibus igitur adstringentia prædominantur, plurimũ oui liquorẽ, & paucissimum pharmacũ esse oportet, præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se complectatur: In quibus uero crocus, & myrrha, castoriũq;, ac thus, & lyciũ pręualeant, paulo crassiore pharmaco utendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: si uero uehemẽtior dolor urgeat, pręstat ter, aut quater, & sæpius uti in longis præsertim æstiuis diebus. Fiat autem fomentum per meliloti, & fœnigræci decoctum. De lippitudine itaq; satis dictum est, deinceps de ulceribus dicam.

A.l.3. f.3.t.1. c.9.f.223.c

De Vlceribus oculorum. CAP. 3.

VLcera oculorum eandẽ scđm genus curationẽ requirunt, quã alia ulcera, eã uidelicet, quã per longum in tertio, & quarto curatiuæ methodi recensui: uerum ob partis naturam q̃ lenissima adhibenda sunt, ex quorum numero id, quod ex põpholyge lota cõstat, esse dixi. Admiscent eis ẽt succi quidã nõ solum oĩno mordacitatis expertes, sed qui ẽt uehementissimos dolores mitigare possunt, uelut est mandragoræ succus. Quidã ẽt polygoni succũ admiscuerũt, quẽadmodum alii ipsorum etiam ouorum candidum. Manifestum uero est, ꝙ ubi iã propemodum

instat

A instat tps præparandi pharmacum,tum demum hmõi admiſcentur,ppea q facile aceſcāt. Eodem tpe etiam roſarum additur ſuccus.Cæterum ſylua medicamentorum,quæ proprie ad oculorum ulcera pertinet,itidem ſcopum habet,ut ulcus mundum ſeruetur,utpote partium natura ipſum explente,& ad cicatricem perducente, quemadmodum in aliis ulceribus eſt pdictum. Si itaq; inflammatio adhuc circa oculum exiſtat,aut quiſpiam ēt dolor,collyria ex thure,& metallicis lotis,& ſuccis mordacitatis expertibus adhibentur: ubi uero ſordida reddita ex eorum uſu ulcera fuerint,de repurgātibus quippiā admiſcere oportet,quale eſt Paccianū ex uino croceum,quo utimur, minimū quid ex eo pdictis pharmacis addentes. Habet aūt hoc plurimum in ſe crocum,unde ēt croceum appellatur:habet ēt ex repurgantibus metallicis aliqua, qua pp ēt aſpritudines extirpat non paruas modo,ſed magnas, quas ſycoſeis Græci a granorum ficus ſimilitudine appellant:attenuat itē pterigia hoc eſt oculorū ungues. De his itaq; medicamētis paulo poſt dicetur.At uero ulcera,q per eroſionem tunicæ corniformis fiunt,ut ēt ex uniformi quid pronuat,manifeſtū eſt,q tum pp ſe ipſa,tum ob prolapſionem repellentibus, & adſtringētibus pharmacis opus hñt.Conandum eſt aūt,ut ex ipſis eligamus,quæ nullam aſpritudinē faciunt.Verum his contraria pharmaca, hoc eſt diſcuſſoria,puſtulæ expetunt, & pus quod intra

B corniformem eſt generatum.Recentia igitur,& adhuc inflammata pharmacis ex myrrha,thure,& croco ſedantur:uetuſtiora aūt ex diſcuſſoriis ēt quid depoſcunt,quemadmodum itē indurataæ inflammationes tunicarum. In his.n.& per acres liquores hæc ipſa pharmaca in collyriorum formam redacta proficiunt, & quæ priuatim a medicis inunctiles liquidæ compoſitiones appellantur,quales ēt in iis,qui ſuffuſionis principium ſentiunt,apparant. In pterigiis uero, & ſycoſi repurgantia,ut dixi pharmaca adhibentur,partim in collyriorum formam reducta,partim arida citra alicuius figuræ inductionem: in quibus aliqui etiam ex erodentibus pharmacis aliquid addiderunt.His uicina ſunt, quæ ſcabras in palpebris affectiones perſanant, atq; ob id pſorica appellantur. Fortiſſima uero omnium ſunt, quæ antiquos callos liquefaciunt,& quæ pterygia dicta curant,ex repurgantibus,& erodentibus medicamentis conflata.

De ocularium Pharmacorum uiribus. CAP. 4.

PORrò cum iam oīum fere in oculis affectionum, pharmacorumq; eorundem,ſecundum genus expoſitionem fecerim:relataq; ſint a me pharmaca ſcdm genus mordacitatis expertia, qualia ex lotis metallicis componi dixi: melius fore mihi uidetur ſi etiam aliorum ocularium pharmacorum uires exponam.Ex hoc.n.exiſtimo ad componendum promptiores futuros, &

C de iam compoſitis fœlicius iudicaturos eos,qui in ipſis fuerint exercitati.Cum igitur mordacitatis maxime expertia ſint pharmaca,q dixi:ſintq; acrimoniæ oīs expertes tres liquores, quorum primus fœnigræci decoctum erat,alter lac,tertius tenuis ouorū liquor:in hoc gñe eſſe exiſtimandum eſt tum gummi,tum tragacantham.Et niſi prædicta tria copiaq;,& uſu prompta,& expedita eſſent,poſſimus parum gummi,aut tragacanthæ in multa aqua maceratum in eundē uſum uelut illa aſſumere:ita ut per ipſa in medica cote collyria tereremus, & per ſola ēt infuſa ſeroſos in affectis oculis generatos humores elueremus.Sed tamen ēt nunc ipſis circa omnia fere collyria utimur:pauciſſimis enim demptis,omnia poſtquā trita ſunt,moderatè his ipſis pharmacis madefacta excipiuntur.Vnum ſane hoc genus ocularium pharmacorū numeretur, in tribus liquoribus,tragacanthaq;,ac gummi,& lotis metallicis cōtentum. Alterum uero genus eorum eſt,quæ exiguā habent mordacitatem,propterea,q quædam eis admiſta ſunt,quæ parum adſtringunt,& extergent:qualia pharmaca ſunt roſæ,& thus,roſæ quidē paucā habētes adſtrictionē,thus uero modicā uim extergendi.Et cum thus mediocriter calida ui prǽditum exiſtat, eam ob rem habet quid cōcoctorium,& quod dolorem ſedat.Ex eodē genere cum ipſo, quantum ad concoctionem,& diſcuſſionem attinet,cenſendus eſt crocus,& myrrha:quæ inter ſe in

D eo differunt,quòd crocus moderate adſtringat, myrrha uero citra adſtrictionem nō ingenerofe diſcutiat,& reficcet humiditates.Suntq; ſane hæc uiribus præſtantiora thure: & ob id etiam maiorem diſcutiendi uim habent:uerum exterſoria ui carentia,ad ulcerum curationem thure inferiora exiſtunt. Huius generis medicamentorum,concoctorii inquam,& diſcuſſorii, Lyciū quoque eſt,& Caſtorium: neque obſcurum eſſe puto,Indicum lycium à me dici,nō hoc,quod apud noſtros populos prouenit. Poxime uero ad horum facultatem accedit Sarcocolla dicta, quæ concoctorium,& diſcuſſorium eſt medicamentum:atq; ipſa magis adhuc Galbanum prædictas uires habet. Meliloti uero decoctum ad concoctoriam facultatem aſſumpſit etiam quid adſtrictorium,eiuſdem fere generis,cum croco exiſtens. Iniicitur etiam in oculares compoſitiones lapis Hæmatites appellatus,humores reficcandi uim habens,uelut, & Cadmia. Mitius autem pharmacum lapis ipſe,quàm cadmia exiſtit,ut pote ex humida ſubſtantia,non terreſtri, uelut cadmia,generationem adeptus.Hanc enim eius naturam indicat ſolutio, quæ fit in medica cote,cum per attritionem cum liquore quopiam in ſuccum reſoluitur. Quin & cum ſolus p ſe citra liquoris alicuius affuſionem terit, nō in terrea fragmenta diſſoluitur uelut cadmia, ſed in æqualium partium,& cohærens corpus.Cōſimilis ſubſtantiæ ei eſt,& lapis Schiſtus appellatus, ſed fortiorem facultatem habet. Quòd uero Stibium appellatur, illotum quidem fortem

ex

ex se ostentat adstringendi facultatẽ: lotum uero exoluitur, ut propè ad mordacitatis expertiũ uim accedat. Vehementẽ aũt extersoriã facultatẽ æs ustum habet, itemq; squama eius, & flos. Neq; minus efficax, sed minus mordacitatis expers chalcitis usta est. Quòd si lauenť talia pharmaca, extersoria quidẽ adhuc manent, tanto aũt efficacia imbecilliora, quantum mordacitatis magis expertia fiũt. Huius gñis sunt ẽt Misy, & Aerugo, fortissima pharmaca iis, q̃ sycosi, & callis conueniunt admista. Quidã uero ipsis ẽt gallas iniecerunt, uehementer adstringens pharmacum: queadmodũ aliqui chalcanthũ neutro gñe appellatum, atq; ẽt, ut aliqui usurpãt, chalcantum, tum masculino, tum muliebri gñe, qđ ad adstringendum unà cum acredine uehementissimum inter hæc oĩa pharmacum existit. Manifestum est aũt, ꝙ multo moderatius reddit ustum & lotum. Ad hãc syluam pertinet ẽt Stomomatis squama. At thuris cortex adstringit quidem & ipse non ingenerose, uerum prædictis oĩbus longe inferior est. Atqui & Misy ipsum tum ad easdem affectiones, tum amplius ad scabras palpebras quidem in collyria miscuerunt. Q̃nquidem uero, & mannæ quidam mentionem fecerunt, & vr̃ aliquibus nihil a thure trito, ac læuigato differre, cognosse operæpretium est, ꝙ mannam proprie appellant, id qđ excussum est a thure circa magna onera confracto: auferũtur.n. simul ab ipso fragmenta q̃dam parua corticis thuris. Quare a thure differt tale pharmacum in hoc, ꝙ parum quid adstrictorium adsumpsit. Quæcunque igitur ex adstringentibus multam terream compagem hñt, asprititudines, & sycosus, ac callos cõsumunt. Cæterum, quæ ex succorum gñe sunt, uelut Omphacium, & Hypocistis, eluuntur facile in sublitionibus diffluentia simul cum lachrymis. Ex hoc gñe est, & Glauciũ, & Acacia. Citra mordacitatem uero exterget cerui cornu ustum, uelut ẽt caprarum. Dictum est autẽ, & thus ex talium gñe esse, uerum hoc, uelut dictum est, oĩno exigua participat extergẽdi facultate, doloris sedatiuum, & concoctorium existens. Cornua uero prædictorum aĩalium extergẽdi quidem uim hñt, sed neque dolorem sedant, neque concoctoria facultate prædita sunt, frigidi nimirum, & sicci temperamenti existentia. Habet autem, & quod Armenium uocatur, extergendi uim, quemadmodum & atramentum Indicum appellatum, & ob id sane ulceribus inflãmatione carentibus citra molestiam adhibetur. Mistæ uero quodammodo facultatis est aloe, ueluti etiam rosa: habet enim quid in se amarum, quod extergendi a natura aptitudinẽ habet, inest autem ei etiam quid adstrictorium, ut committat, & ad cicatricem ulcera perducat.

E

F

Quæ ad scabras affectiones conueniant.

Ex pharmacorum ad scabras in palpebris affectiones conuenientium numero sunt Sales ammoniaci: & Lapis Asius tum ipse, tum flos ipsius: & quod psoricum appellatur, nõ simplex, nẽq; sponte naturæ productum, sed præparationis modum quendam hñs: quem ẽt Dioscorides cõscripsit, & alij fere oẽs, qui de medica materia commentati sunt. Admiscetur his, & Misy ustum, & sandaracha, & quod a ueteribus Græcis Arrhenicum, nostro uero æuo Arsenicum appellatur. Ex medicamẽtis uero aromaticis, id est odoratis Casia, & Malabathri folium. Quin & amomum, & cinnamomum quidam ocularibus compositionibus admiscuerunt, cum discussoriam quidem uim habeat cinnamomum, reliqua uero etiam adstringendi facultate participent. In communi porrò de omnibus repurgantibus, siue extergentibus, & rhypticis a Græcis appellatis medicamentis, id nosse oportet, tum eis, quæ moderata sunt, tum eis, quæ sycosus, & callos consumunt, ꝙ hęc omnia etiam ad cicatrices crassas conueniant. Attenuant enim ipsarum crassitudinem, & substantiam superficiei deradunt, ac remouent.

G

Quæ induratis auxilientur.

Cõpositiones, q̃ ad induratas oculorum tunicas conueniunt, ex succis cõstant, & ammoniaco thymiamate, quemadmodum ẽt antea dixi. Miscentur aũt eis moderatiora quædã, quæ uiribus eorum tamen non obluctentur, myrrha uidelicet, & thus, & galbanum, aliaq; consimilia.

Quæ Suffusis conueniant. H

Ad suffusos uero quidã medici liquida pharmaca cõposuerunt. Ac prima fere oĩum cõpositionum est, quæ ex fœniculi succo, & hyænæ felle, ac melle attico constat: quidam uero ẽt caprinum fel addiderunt. Verum postea alius aliud fel admiscuit, alius galli, alius uiperæ, alius testudinis marinæ, alius callionymi piscis. Nunc uero in pretio est Pharmacum ex felle scarorũ: quemadmodum, & quod ex myrrha stacte constat. Promissiones itaque omnium horum pharmacorum magnæ sunt, uerum effectus aliquando nullus, aliquando ualde exiguus.

De Aridis medicamentis oculis conducentibus. CAP. 5.

EX præscripta materiæ medicæ sylua cõposita sunt a medicis pharmaca arida, q̃ priuatim ab ipsis arida collyria appellanť. Quorum aliqua quidem callos, & sycosus consumunt, excrescentẽ itẽ iuxta nasi angulum carnem, encanthida appellatam, & pterygia, quæ ẽt ungues dñr. Aliqua uero scabris palpebris conueniunt, & ad palpebrarũ defluuia, quæ Mylphæ appellãtur, conducunt: uerum aliam ab acribus collyriis facultatem hñt, unde ẽt a quibusdã medicis Apodacrytica, id est delachrymatiua, & repulsoria appellãtur, uelut ẽt ipsa collyria uisa sunt appellari. Ex his aũt pleraq; ẽt obtuse cernentibus, siue per ætatem, siue crassitudinem, aut frigiditatem humorum in oculis, aut ẽt flatus caliginosi redundantiã, id contingat, non parum prosunt.

Aliqua

A Aliqua deinde ex aridis pharmacis affectionē aliquā in oculis cōgregari ꝓhibent, impediēdo uidelicet influxiones humorū, ex quibus oculi lædi conſueuerunt. Præſtantiſſimū uero horum apparuit, & experiētia iudicatum eſt, qđ ego cōpoſui, & ob id apud multos in uſu eſt, ac fere ꝑ oēs gentes, quibus imperant Romani. Ac primum ſane ipſius cōpoſitionem ſcribā, cum ꝑſtantius putem eſſe nullis oīno affectionibus corripi, q̃ eas, quæ iam pręoccuparunt, optime ſanare. Qn̄ uero ēt Aſclepiades plurimamq́;, & optimam tum aridorū, tum liquidorum collyriorū conſcripſit ſyluam, ab aridis primum initio facto: & ego ſane mihi recte facturus uideor, ſi cōſimili ſcribendi ordine utar. Quare ubi meum aridum adſcripſero, deinceps oīa, q̃ Aſclepiades hēt in primo externorum, quē Marcellæ inſcribit, iuxta ipſius ordinē ſubiungā. Et poſt hæc cataplaſmata oculis accōmodata, agglutinatoriaq́;, & inūctilia pharmaca ab Aſclepiade deſcripta adiiciā. Præſtabilius.n. mihi vr̄ & iſtorum ordinē in ſcribendo ſeruare, atq; ita ad collyria, ac liquida pharmaca tranſire, omnibus appoſitis, uelut Aſclepiades ipſe recenſuit, illius ipſius uerbis.

Pharmacum aridum ad tuendum oculorum ualetudinem à me compoſitum.

Vtiliſſimum ſanis oculis ꝑſeruatiuum ego cōpoſui pharmacum, quod oēs iā in uſu hn̄t. Vritur Lapis Phrygius in minutas partes confractus, ut maior tn̄ ſit nuce, q̃ pontica a quibuſdam
B uocatur, ab aliis nux parua. Modus urendi idem, qui in aliis eſt, lapide in ollulā nouā coniecto, deindeq; ollula forinſecus luto circūlita operculum perforatum, uel in ſolo uertice: uel qđ melius eſt, ēt circa alias plures partes imponim⁹, quò ꝑ ipſa foramina fuliginoſæ, & fumoſæ eorū, q̃ uruntur, exhalationes facilius efferantur. Poſtq̃ uero totus lapis ignitus factus fuerit, tū ſane ollulā in purū quoddā uaſculū euacuare oportet, butyrūq; infundere non uetuſtū, & circumagitare uſti lapidis partes, donec oēs extinguantur, atq; tunc ceſſare: Et ſic rurſus eaſdē in ollulam coniectas urere, rurſus prunis candefactis ab igne ollulā imponēdo, ut nihil fumoſum in ſe hēant: uentilatione ēt eaſdē excitare cōuenit, quo citius uſtio perficiat̄: Deinde cū iā igniti facti fuerint lapides, & nulla amplius fuligo effert̄, rurſus eoſdē eximere oportet, & uino falerno extinguere, aut aliquo fuluo, & odorato, uelut eſt tmolites, ariuſiūq;, & leſbiū: Deinde rurſus in ollulā cōiectos tertio urere: & poſtq̃ ignitus fuerit lapis, rurſus extinguere melle attico nō multo: reddetur.n. pharmacum non aridum, ſed uiſcoſitate aliqua ꝑditum. Cæterum pluribus diebus trita, & ꝑleuigata in promptu hr̄e oportet, ita ut in tenuiſſimum puluerē redacta ſint ſubſcripta. Aeris uſti unc.j, qđ eſt.ʒ.viii: piperis albi tantundē: folij malabathri tantundē: ſtibij hemiolium, qđ eſt.ʒ.xii: his admiſce lapidis uſti lib.j. Et poſtq̃ oīa probe fuerint læuigata, & repo
C nere medicamentum uelis, adiice opobalſami Syriaci ſeſquiunciam, quod totū.ʒ.xii, facit. Sit uero opobalſamū tenue, & pellucenti compage, non craſſum, quēadmodum ſolet in uaſis circa fundum conſidere, ac ſpiſſari: quod.n. ita craſſum eſt, ariditatē pharmaci impediet. Porro uſus ipſius ad ſolas palpebras cōpetit, cū ſpecillo inducti, citra tunicarū ipſius oculi contactū. Vt plurimū itaq; ſufficit circa ſolam infernā palpebram ſpecillum inducere. Nihil uero uetat etiam ſupernam palpebram ſimiliter illinere, ubi præſertim pharmaco opus fuerit, hoc eſt ubi iā manifeſte perturbationem quandā perceperit oculus: non tamen expectare conuenit donec id fiat. Verum præoccupare oportet circa primū affectionis ſenſum, in omni tꝑe diei, ēt ſiquis biberit, & cœnauerit. Et plane frequēs eius cōpetit uſus cū cautione, ut dixi, ne tunicæ oculorū eo cōtingantur. Oportet aūt, & eū cui inducitur pharmacum palpebras exertas, & extentas exhibere, & cum inungitur nequaq̃ cū ipſis nictare. Hoc ſane pharmacum à me componſitum eſt, non permittens eū, qui ipſo recte utatur oculorum lippitudine apprehendi. Deinceps uero quæ ad affectiones commoda ſunt medicamenta conſcribam, initio ab iis, quæ Aſclepiades ſcripſit facto,

Arida Pharmaca ad oculos ab Aſclepiade conſcripta. *CAP. 6.*

IN primo libro Pharmacorum externorum, quæ Marcellæ inſcribit, in hunc modū hęc uerba
D ſcribuntur. *Aridum ex pſoricis Heraclidæ ad circumroſos oculorum angulos.* Spodii cyprii.ʒ.iiii, omphacii aridi.ʒ.duas, *nardi obolos tres, piperis fricti grana* quindecim: tritis utere. *Pſoricū Aelij.* Cadmiæ.ʒ.iiii, æris uſti.ʒ.ii, cum aceto in Sole terito, & reſiccato: rurſumq́; læuigatis, & repoſitis utitor. *Aliud.* Cadmiæ.ʒ.i, æris uſti drac.i, nardi indicæ, ʒ.i, piperis fricti obolos duos: tritis utere, ut pharmaco uehementer commodo. *Aliud.* Chalcitidis partes duas, cadmiæ partē unam, tuſa & cribrata terito in Sole, adiecto uino ſufficienti: deinde reſiccato, & læuigatis repoſitis utitor: *Ex libris Philoxeni aridum Achariſton.* Cadmiæ.ʒ.ii, chacitidis drac.octo, aloes obolos ii, æruginis obolos duos piperis grana x, florum roſarum drachmā unam: tritis utitor. *Eiuſdem ad lippitudinem ſiccam, & Sycoſin, putreſcētia, & excreſcentem carnem* Cadmiæ drach. decem, chalcitidis drach. octo, piperis grana xv, nardi celticæ drach. unam. Cadmiam, & chalcitidem, cum uino terito: atq; ubi exaruerint, nardum, & piper iniicito, ac in puluillum redactis utitor. *Aliud.* Cadmiæ drach.*uiginti, chalcitidis drach.*quadraginta, nardi indicæ drac. duas, myrrhæ torrefactæ drachm. duas, piperis grana trigintaquinq;, cum aceto acerrimo apparato. *Capitonis ad lippitudines ſiccas, & oculos humectos, ac angulos cicumeroſos, & palpebras ficoſas.* Cadmiam cypriam ad polentæ magnitudinem cōfringimus, deinde attico melle ſubactam in uaſculum fictile coniicimus. Huius autem ore obturato, ac luto circumlito, foramen iuxtam mediū oris facimus,

* Al. vnam.
* Al. octo.
* Aliter octo.
* Aliter duas.

l.5.fu.2.t.2
l.5;2.a

mus,quò id,quod aſſatur inde tranſpiret. Ipſum uero uaſculum intra prunas erectū ſtatuēs, ſuc E
cenſis prunis urimus. Atq; ubi exignitum fuerit, exhalationū per foramē elatarum animaduerſionem habemus:quæ ſi nigriores efferātur,amplius urimus:cum uero albidiores apparuerint, aſſationem ſufficientem factam putamus: ablatoq; uaſculo,& dēpto operculo,cadmiā uino Italico extinguimus,& in pilam translatū terimus,reſiccatamq; ad pharmaci cōfectionem reponimus,q̄ hoc modo hēt.Cadmiæ.ʒ.viii,æris uſti drach.viii.ſtibii drach.viii,tritis,& ablatis utere, cum ſpecilli extremo palpebris mane,& ueſpere ex eo ſublitis. *Aliud.* Cadmiæ uſtæ uelut prædictum eſt,drach.viii,æris uſti drac.viii,ſtibii drac.iiii,armenii drac.ii:tritis & repoſitis utitor. Nos cadmiā,& reliqua adipe uiperę excepta aſſauimus,deinde uino extinctis,ac tritis uſi ſum⁹.

Pharmaca ex lapide hæmatite ad ſcabras palpebras accōmodata,Capitonis ocularij. Cadmiæ cypriæ drach.xxiiii.lapidis hæmatitæ drac.vi.in alio exemplari drac.xvi:æris uſti drac.xxiiii.Arida ad polentæ magnitudinem contunduntur, melleq; excepta uelut prædictum eſt, aſſantur,ac uino extingūtur:deinde reſiccata læuigantur.Vſus demonſtratus eſt. *Aliud.* Cadmiæ drach xx,æris uſti drac.x,lapidis hæmatitæ drach.x,tomentorum purpuræ laconicæ drach. viii: melle excepta,& uſta componito,ut dictum eſt. *Soſandri ad palpebrarum defluuia, & inueteratas affectiones.Facit,& ad excreſcentem iuxta naſi angulum carnem.*Cadmiæ,ſtibii,chalcitidis crudæ, miſyos F
peregrini,ſingulorum drac.viii:cōtuſa,& melle excepta uelut dictum eſt,aſſato:deinde uino extincta, tritaq;,& reſiccata reponito,ac utitor.*Aliud.*Chalcitidis crudæ,cadmiæ,ſtibii,mſyos peregrini,ſingulorū.ʒ.viii,nardi indicæ.ʒ.ii,croci torrefacti.ʒ.ii,piperis.ʒ.i.Metallica melle ſubiũguntur, ac uruntur, ut dictum eſt, deinde uino extinguuntur, & teruntur: adiiciturq; his nardus,& crocus torrefactus,itēq; piper: poſtea uero ſimul læuigatis,ac repoſitis utimur. *Pharmacum calliblepharon exornandis palpebris accōmodum. Facit & ad inueteratas lippitudines.*Stibii uſti, ac uino extincti.ʒ.xvi,plumbi uſti,& loti.ʒ.viii:fuliginis thuris,ſpicæ nardi,myrrhæ torrefactę, croci,ſquamæ æris,ſingulorum drac.i.Omnibus tritis,ac repoſitis utitor. *Aliud ex croco.*Croci vnc.i,glaucii vnc.i,ſarcocollæ vnc.i.Ego etiam opii vnc.i.adieci. *Aliud Seuerianum.* Cadmiæ uſtæ,& lotæ ſextantē:† ſalis ammoniaci,piperis albi,utriuſq; ſextantem:ʒfolii,drachmas ii:probe tritis utitor. *Aliud pueris maxime commodum.*Stibii drach.xvi,plumbi drach.octo, ſquamæ æris drach.i,croci.ʒ.i,florū roſarum.ʒ.unā,myrrhæ drac.unam:nardi indicæ,thuris maſculi, piperis albi,ſingulorum drachmam unam,palmularum oſſicula decem. Omnia in figulinum uas coniecta diligēter aſſato:deinde in pilā translatis,ac tritis opobalſami cochlearia duo adiicito: conquaſſato,reſiccato,& utitor.¶ *Aridum philoxeni ad pruriginoſos,ac circumroſos angulos.Facit,&* G
*ad obtuſum uiſum.*Cadmiæ drachmas quatuor,ſalis ammoniaci.ʒ.ii,piperis albi drach. [a]*unam: tritis utere. *Ego hæc ita adparo.* Cadmię.ʒ.octo,croci.ʒ.ii,piperis albi drac.i, ſalis ammoniaci. ʒ.ii,nardi indicæ.ʒ.i, tritis utitor.

Liquidæ Oculares compoſitiones ad ficoſas eminentias,ac omnem extuberantiam carnis.Facit & ad carnem circa naſi angulum excreſcentem, & ad incipientem lippitudinem.

COmpoſitio qua uſus eſt Philippus in Cæſaria.*Miſyos aſſati drach.octo,myrrhæ drac.iiii,cadmiæ drac.viii,croci drach.ii,ſalis ammoniaci drac.ii,nardi indicæ,piperis albi,utriuſque drach. unam:mellis attici cyathum unum. *Aliud.*Myſios aſſati.ʒ.vi, atramenti ſutorii drachmas quatuor,myrrhæ drach.iiii,æris uſti drac.unam,mellis attici cyathum unū. *Panchreſtos,id eſt omnifarij uſus,Eraſiſtrati,ad aſpritudines,ac omnes lippitudines,aureſque purulentas,& ad ulcera ægre recipientia cicatricem,& ad nomas hoc eſt ulcera ſerpentia oris.*Aeris uſti,drach.[b]*duas,myrrhæ drac. unam,piperis obolos duos,myſios aſſati.ʒ.unā,croci obolos iii,uini Chii heminam unā,[c]*paſſi cretici heminę dimidium.Arida terito affuſo uino: atq; ubi imbibitū fuerit uinum,affunde etiā H
paſſum:& conquaſſata in æreum uaſculū transferto,ac ad lentum ignem coquito:deinde in pyxidem ęream reponito. *Ad callos,& omnem eminentiam.*Aeris uſti drach.ii,myſios uſti drach. unam,myrrhę drach.unam, croci ʒ. unam, omphacii drac.unam,uini Chii cyathos duos,mellis attici libram dimidiam : utitor. *Philoxeni Liquida uiſum exacuens,cicatrices,& callos exterit.* Ammoniaci thymiamatis.ʒ.iiii,æruginis drach.ii,uino diluta,& cōtrita melle attico excipito. *Aliud.*Ammoniaci thymiamatis drac.[d]†xii,eruginis drach.vi,myrrhæ drach.ii,componito,ut dictum eſt. *Aliud Phædri Rhinion id eſt limula.*Ammoniaci thymiamatis drach. [e]*quatuor, æruginis drach.unā,alcyonii torrefacti drac.unā,floris lapidis aſii obolos tres:cōponito, ac utitor ut dictum eſt.*Aliud.*[f]†Ammoniaci thymiamatis drac.viii,æruginis drac.octo,floris lapidis aſii drach.ii,obo.ii,alcyonii drach.unam obo.ii,opii ſeſquidrachmam, myrrhæ ſeſquidrachmam: componito,ac utitor,ut dictum eſt.ʒ *Aegyptia ad callos,& albugines, aufert etiam pelliculas confeſtim.*Aeruginis Corinthiæ drac.vi,ammoniaci thymiamatis drac.vi,obo.iiii,ſalis foſſilis.ʒ.iiiii, medullæ colocynthidis drac.[g]*quatuor,fellis taurini drac.[h]†ii.nitri nigri ſeſquidrachmā, piperis albi grana quadraginta,mellis attici cyathos ſex. Cōponito, ut dictū eſt,& in pixyde ilicea repoſito utitor. *Alia Aegyptia ad callos, & albugines,ac inueteratas affectiones.*Aeruginis drac.vi, ammoniaci thymiamatis drach.vi, medullæ colocynthidis drac.iii,fellis taurini drach.ii,nitri nigri

†Al.ſalis ammoniaci unç.j, piperis albi ſextātē.

A * Aliter duas.
B * Al.vnam.
C * *Al.γλυκέως οἴνου. i. dulcis uini.*

D † Al. iiij.
E. Aliter unam.
F †¦Codex antiquiſſ. Venetorū hanc compōnē habet. Ammoniaci thymiamatis.ʒ.viii,eruginis.ʒ.vi, floris lapidis aſii.ʒ.ii, obo.ii,alcyonii. drach. i. obo. v. radiculæ,¦drac.i, obol.ii. Aliud, Ammoniaci .ʒ. i.obo. quatuor. opii ſeſquidrachmā, myrrhæ ſeſquidrachmā; componito, & utitor, ut prædictum eſt.

Alii cod. habent. Ammoniaci thymiamatos.ʒ.octo, æruginis dra vi, floris lapidis aſii ʒ.ii,ob.ii, alcyonij ʒ.i,ob.v,ſtruthii.ʒ. i, obo. ii, ſalis ammoniaci ʒ.i, obo.ii,opii, &c.
G * Al. iii obol. iiii.
H. † Al. iij.

A nigri drac.ii,excipe mellis attici cyathiis sex,& utere. ¶*Compositio exacuens uisum, faciens & ad glaucedinem, Antonij musæ.*Fellis perdicis syluestris partem unam,in alio exemplari succi herbæ perdicii,aliqui succi centaureæ partes iii,mellis attici tantundē. *Aliud.* Fellis gallinæ ueteris partem unam,succi centaureæ partem unā,mellis attici partes tres.Facit ad glaucedines. *Compositio Largi exacuens uisum.*Succi fœniculi radicis partem unam, mellis tantundem. Reponito in pyxidem æream,ac utitor. *Aliud.*Succi radicis fœniculi partem unam, succi chelidoniæ tantundem,mellis attici tantundē. *Aelij Galli ad suffusiones.*Fellis testudinis marinæ.3.viii, mellis attici tantundem,fellis taurini.3.ii,croci.3.ii, opobalsami.3. ii:contusis utere. *Cassij ad suffusiones.* Fel taurinum in æream pyxidē euacuatum per dies decē finito:deinde myrrhæ, croci, utriusq; 3.ii:opopanacis.3.ii,opobalsami.3.ii,piperis grana xii,mellis attici duplū omniū accipito: omniaque cum felle misceto,& in æreo uase coquito:deinde in ærea pyxide repositis utitor. *Liquida Basilis hoc est regina: hāc Reparatricē appellamus.*Omphacij.3.ii,myrrhæ.3.ii,fellis aqlæ.3.ii, opobalsami.3.ii,lachrymæ oleæ.3.ii,ammoniaci thymiamatis drac.i,fellis hyænæ.3. ii : excipe melle attico. *Aliud.*Omphacii drac.ii,mirrhę drac.unam,salis ammoniaci.3.i,croci.3.unam,opobalsami.3.i,lacrhymæ oleæ.3.i,ammoniaci thymiamatis.3.i,fellis hyænæ.3. viii : excipe attico

B melle.In alio,olei ueteris cyathos duos. *Antonij Musæ.*Fellis hiænæ.3.*unā,fellis ursi.3.ii, opobalsami drac.ii,salis fossilis.3.i,croci drachmā unam,myrrhæ drachmam unā, mellis attici cyathos duos,succi fœniculi cyathos ii. *Philoxeni.*Fellis hyænæ sesquidrachmā, adipis uiperæ sesquidrachmam,croci.3.*unam,omphacii.3.i,myrrhæ drac.dimidiū,opobalsami.3.i.mellis attici 3.viii. *Tincturæ albuginum.* Gallam tritam ac læuigatam in prompto repositam seruato : usu uero expetente,cum specilli nucleo calfacto adhibeto:deinde atramentum sutoriū aqua dilutū admoueto. *Aliud.* Malicorium tritum adhibeto, indeq; atramentum sutorium aqua dilutum admoueto. *Aliud.*Misyos,atramenti sutorii,gallarum omphacinarum,singulotum æquales partes, contusas & cribratas reponito. Vsus uero tempore aridum adhibeto. *Ad Glaucos oculos, quo pupillæ nigræ reddantur.*Malicorii dulcis succum infundito:deinde post temporis interstitiū hyoscyami florem cum uino,aut hyoscyami succo tritum instillato. Verū hæc opportuno tempore colligere & reponere conuenit. *Aliud.*Acaciæ fructum,& gallarum parum quid diligenter trita †phernii succo excipito,& ad mellis crassitudinem redigito.Deinde expressum per linteolum liquorem reseruato,ac utitor ut dictum est. *Ad pilos pungentes in palpebris enascentes, Trichiasin appellant Græci, Antonij Musæ.*Fel auiculę,quæ cinædus appellatur,& aconiti dimidiū eius,mista

C reponito.Vsu uero exigente,euulso pilo locum ex pharmaco illinito. *Aliud.*Fel piscis phagri, & aconiti dimidum,cū squama ferri lota,adipe subijcito:atq; his amygdalini olei parum adijcito, & sanguinis uespertilionis quantum suffecerit. Deinde mistis & repositis utitor ut dictum est. ¶ *Agglutinatoria pilorum, Heraclidæ Tarentini.*Ceræ drach.*unam,picis.3.unam,lithocollæ drac. unam,simul liquefacta reponito.Vsū uero postulante,specilli summum candefacito,& quod ex pharmaco dissoluto adhæserit, adhibeto, eoq; pilos agglutinato. *Aliud.* Resinæ siccę,picis siccę utriusque.3.*unam,sulfuris uiui.3.unam,bituminis drachmam i,ceræ.3.duas:liquefactis utitor. ¶ *Ad paruos instar hordei oblongos circa pilos palpebrarum abscessus, Crithas & Posthias Græci appellant, Antonij Musæ.* Galbani partem unam cum exiguo nitro mistam imponito. *Aliud*. Ceram & misyos crudi paulū admisceto. Faciūt & ficus aridæ ī uino mulso coctę & tritæ,exiguo simul galbano contrito. Facit & farina hordeacea in uino mulso cocta ac trita, itidē exiguo galbano simul contrito. ¶ *Dionisii Milesii ad pilos palpebrarum pungentes.* Leporem marinum in figulino nouo urito,& cinerem tritum caninarum muscarū sanguine excipito,& reposito in carnea pyxide utitor euulsis antea pilis. *Aliud.*Salamandrę ustæ cinerem,terrestrium erinaceorū felle excipito,ac utitor ut dictum est. Quidam castorio usi sunt cum melle misto. Aut castorio & hiru

D dinis ustæ cinere. Aut cicutæ semen tritum,ac Thunnæ sanguine exceptum,præuulsis pilis illeuerunt. ¶ *Ad Crithas i. hordeolos & Chalazia hoc est instar grandinis in palpebris tubercula.* Sagapeno cum aceto trito utitor. *Aliud ad Aegilopas.* Succi illecebræ,succi solani,utriusque libræ dimidium:thuris drac.octo,mastiches quadrantem,galbani libram dimidiam. Succos cum thure coquito,atque ubi dissolutum fuerit galbanum, iniicito:mastichen enim improbamus. *Aliud.* Thuris dracmas viii,ladani drachmas iiii,aluminis scissilis drachmas iiii,myrrhę drachmas viii, ceræ drachmas iiii, spumæ nitri drachmas iiii,coaguli leporis drachmas iiii. Contunditur hoc pharmacum,& cum unguenti irini fæce mollitur.

Cataplasmata in eodem libro primo Externorum, ab Asclepiade ad oculos descripta, itemq; agglutinatoria, & inunctilia.

¶*Cataplasmata lippientium, ad doloris uexationes ac maximas epiphoras, quibus usus est Heraclides Tarentinus.* Rosarum uiridium,aut siccarum drachmas iiij,croci drachmam unam,opii drach. unam,excipe meliloti decocto,aut passo. *Aliud.* Rosarum,uiolarum albarū,meliloti,capitū papaueris,singulorum drach. ii,croci drachmā unam,opii. 3. unam,myrrhæ drach.unā,oui assati uitellum:tritis & passo subactis utere ut dictum est. ¶ *Illitiones ad dolores,quibus usus est *glaucus.* Aloes,lycii indici,rosarum uiridiū,croci,opii,myrrhæ,singulorū æquales partes,uino subactas in

Marginal notes: * Aliter iiij. — * Aliter ii. — † Anemones. — * Aliter ii. — * Aliter ii. — * Al. Gallus.

in pastillos formato, eosq; in umbra siccato. Vsu uero exigente, passo dilutos oculis illinito, itéq; E fronti ac temporibus. *Philoxeni ad fluxionem multam & dolores.* Foliorum rosarum recentium 3.ii, seminis hyoscyami.;.viii, thuris.3.*tres, myrrhæ.3.iiii, farinæ polentarum acetabulū, oui assati unius quod intus est, succi mādragoræ drach.iiii, croci.3.ii, opii.3.iiii, uini austeri quantū sufficit. In pastillos redigito, ac utitor ueluti dictum est. *Illitio Antera eadem hora iuuans.* Croci drach.*quatuor, thuris drach.ii, cinnabaris drach.iiii, gummi drach.ii, uino excipito. Vsus tēpore ubi triueris, & ad solidum redegeris, pauxillū mellis adiicito. *Aliud Lychnium inscriptum.* Croci drach.i, thuris drach.ii, opii drach.*duas, gummi drach.ii, cinnabaris.3.ii, aqua pluuia excipito. Alii habent, croci rosas specie referētis.3.iiii, cinnabaris drach.ii: myrrhæ, opii, utriusq; drach.ii: aqua pluuiali excipito. *Illitiones mordacem quæ e uestigio fluxionem cohibent. Faciunt & ad lippitudinem scabram, ac aridam.* Aeris usti drac.iiii, croci drach.iiii, piperis albi drach.ii, opii drachmas ii, gummi.3.iiii: cum aqua pluuiali forinsecus illinuntur. Relidit hoc pharmacū maximas epiphoras: cæterum cauere oportet ne quid ex eo in oculum præterlabatur. *Aliud, Phloginum hoc est flammeum inscriptum.* Aeris usti & loti drach.duodecim, croci drac. vi, piperis albi drachmas iiii, myrrhæ drach.iii, opii drach.iii, gummi drac. duodecim, uino aminæo excipito. *Agglutinatoria quæ fluxiones cohibent.* Pollinis partem unam, myrrhæ partem unam, mannæ F thuris partem unam, cādido oui excipe: deinde in linteolū impacta impone tēporibus ac frōti. *Aliud.* Seminis hyoscyami drach.ii, opii drac.i, croci drach.* unam, pollinis drac. iiii, ouorum assatorum uitellos duos, castorii drac.i: omnibus simul coactis utitor. *Collyrium ad Epiphorā, & dolores, ac fluxionem multam, quo Moschion familiaris usus est.* Glaucii drach.sedecim, sarcocollæ drachmas viii, croci drac.iiii, gūmi drac.ii, tragacāthæ drac.ii, succi mandragoræ drac.ii, opii drach.i, aqua pluuiali excipito, ac utitor cum ouo. *Heronis ophtalmici Psitaces, ad dolores, & fluxum largum, e uestigio somnum inducit.* Glaucii drach.sedecim, croci drach.viii, sarcocollæ.3. viii, opii.3.iiii, succi mandragoræ drach.ii. tragacanthæ drach.viii, aqua pluuiali excipe. *Ad prædictas affectiones, Neapolitæ.* Glaucii dra.quadragintaocto, sarcocollæ drac.xxiiii, croci drac.xxiiii, lapidis hæmatitæ drach.duodecim, † opii drach.xii, succi mandragoræ.3. octo, ʒ gummi drach. sedecim, tragacanthæ drach.duodecim, excipe aqua pluuiali. *Sergij ophtalmici Babilonij.* Glaucii drach.uigintiquatuor, sarcocollæ drac. sedecim, croci drac.duodecim, opii drach.iiii, lapidis hæmatitæ drach.vi, gummi drach.duodecim, excipito aqua pluuiali. Illinito per unū atque alterum diem: atque ubi affectio nō soluatur, ad insequentes illitiones transimus. *Aliud, Diasmyrnum Glaucidanum inscriptum.* Glaucii drac.quadragintaocto, sarcocollæ drach. xlviii, croci.3. G uigintiquatuor, opii drach.sex, myrrhæ drach.*sex, hæmatitæ drac.vi, tragacanthæ drac.xlviii, aqua pluuia excipe, ac utere cum ouo. ¶ *Diasmyrnum ex Hæmatite.* † Glaucii drac.lxiiii, sarcocollæ.3.trigintaduas, croci drach.duodecim, opii drac.viii, myrrhæ drac.vi, hæmatitæ drac.xvi, tragacanthæ drac.† xlviii: gummi drach. xvi, in alio exemplari drach.xlviii: ʒexcipiuntur aqua pluuiali. Vsus eius est cum ouo. ¶ *Phosphorus ad doloris uexationem, omnemq; inflammationem, & intensas epiphoras.* Glaucij.3. uigintiquatuor, sarcocollæ.3.octo: croci, opij, utriusque.3.octo: myrrhæ.3.octo, misyos usti.3.octo gummi drach.* nouendecim, excipe aqua pluuia: utere cum ouo. ¶ *Euchroum idest boni coloris, excellentis & mirabilis efficaciæ.* Glaucij.3.uiginti, sarcocollæ drac.vij, croci.3.septem, myrrhæ.3.septem, opii.3.septem, misyos usti.3.septem, gūmi.3.duodecim, excipe aqua pluuiali: utere cum ouo. ¶ *Pharmacum ex succis, dolorem sedans. Facit ad omnem doloris uexationem, somnum e uestigio inducit.* Glaucii drac.xlviii: sarcocollæ, tragacanthę, utriusq; 3.xvi: croci.3.octo, opii.3.quatuor, succi rosarum.3.quatuor, lycii indici.3.quatuor, hyoscyami 3.quatuor, succi mandragorę.3.quatuor, ʒsucci cicutæ.3.quatuor, ʒgummi.3.octo: excipiunt̄ meliloti decocto. Componuntur autē hoc modo, meliloti libram unam, & aquæ pluuialis heminas xii, ad tertias coquito: & excolato liquore, ad pharmaci compositionem utitor. *Aliud.* Glaucii. H xlviii, sarcocollę.3.uigintiquatuor, croci.3.uigintiquatuor, opii.3.xii, lycii indici drach.xii, succi hyoscyami. 3. duodecim, succi cicutæ drac. duodecim, rosarum uiridium resectis extremitatibus drac.xlviii, gummi drac.*quadragintaocto, aqua pluuiali excipe: utere cum ouo. ¶ *Pharmacum Phæon idest fuscum inscriptum accommodatum ad doloris molestias.* Cadmiæ drac.duodecim, aut xvi, æris usti drach.vi, myrrhæ drachmas iii, opii drac.iii, acacię.3.vii, excipito aqua pluuia, uelut demonstratum est. *Aliud Phæon ad omnem fluxum, & omnem lippitudinem. In alio Pædicon, id est puerile legitur.* Aeris usti.3.duodecim, cadmiæ.3. xxxii, gūmi drach.trigintaduas, acaciæ drac.trigintaduas, myrrhæ.3.iiii, opii drac.iiii, aqua pluuia excipe. *Aliud ex libris Philoxeni.* Spodii cyprii, id est cinerolæ cypriæ drac.xii, æris usti & loti drach.*tres: opii, myrrhæ, utriusq; drach.*tres: acaciæ, gummi, utriusq;.3. *septem: aqua pluuiali excepta cum ouo in usum ueniūt, ut dictum est. *Pharmacum Berytium inscriptum, quo usus est Stration Berytius ad maximas epiphoras: e uestigio auxiliatur.* Aeris usti & loti drac.xvi, acaciæ drac.xvi, spodii pōpholygis drac.xvi, opii drachmas*sedecim, gummi drac.xvi, croci drac.xii, myrrhæ drach.ii, aqua pluuiali excipe: utere cum ouo. Oportet hoc assidue infundere. *Aliud ad easdem affectiones.* Spodii pompholygis drach.xvi, opii drachmas xii, myrrhæ drach.xii, gummi.3. xvi, æris usti & loti drach.xvi,

aqua

* Aliter sex.
* Aliter ii.
* Aliter i.
* Al. duas.
† Al. opii 3.iii, succi mandragoræ 3.ii.
* Aliter viii.
† Al. Glaucii.3. lxiiij, sarcocollæ 3.xxxij, croci 3.xxiiii, opii.3.vi, myrrhę 3.vi, hæmatitæ 3.vi, tragacanthæ.3.xvi, gūmi 3.xii.
† Al. lxviij.
* Aliter xij.
A.l.5.fu.2 fol.551.b
* Al. xviij.
* Aliter xvi.
* Aliter ii.
* Aliter xij.
* Aliter xii.

A aqua excipito pluuiali, ac utitor cum ouo. ¶ *Pharmacum Acharistum inscriptum, ad maximas epiphoras. Huius solius usu medici Ægyptij fœliciter medicantur, in agrestioribus præsertim corporibus.*
Cadmiæ drach.xvi, acaciæ drac.viii, æris usti & loti drach.† viii, opii drach.iiii, fructus ericæ.3. † *Aliter iiij.*
iiij, myrrhæ drach.iiij, gummi.3.xvi: aqua excipito, ac utitor cum lacte muliebri. Temperatura media est: ubi uero circa oculos affectio sit, ab hoc collyrio abstinere oportet. ¶ *Quo ipse usus sum, sic habet.* Cadmiæ.3.xvi, fructus ericæ drac.ii, æris usti & loti drac.iiij, opij drac.ij, myrrhæ
drac.unam, acaciæ.3.† vi, gummi.3.viij: aqua excipito, usus indicatus est. *Aliud.* Cadmiæ dra- † *Aliter iij.*
chmas vi, fructus ericæ drach.iiij, opii drac.vi, thuris drac.ii, myrrhæ.3.viii, lapidis scissilis.3.ii, acaciæ.3.viii, æris usti & loti drach.iiii, gummi drach.xx: componito, ac utitor ut dictum est.
¶ *Nectarium Marci, facit ad incipientem lippitudinem, facit & ad illationem fluxus tenuis, ad Chemoseis, tumores, pellicularum eminentias, & fere ad omnem lippitudinem facit, & ad palpebras crassas.* Oportet autem præ omnibus fomentum adhibere, deinde ipsum infundere, in principio quidē fluxionis cū aquoso oui liquore: ubi uero processerit hæc curatio, paulatim hanc temperaturā extendere, & augere oportet. Cæterum ad palpebras asperas collyrio cum aqua utimur. Apud alios Sphragis appellatur. Aeris usti & loti drac.iiii: cadmiæ drac.iiij, acaciæ drachmæ iiij, croci
B drachmas ii, opij drach.ii, gummi drach.vi, aqua excipe ac utere ut indicatum est. ¶ *Sergi ophthalmici Monohemerum inscriptum, hoc est una die efficaciam suam commonstrans.* Cadmiæ ustæ & lotæ.3.iiii, spodii pompholygis usti & loti drac.iiii, æris usti & loti.3.iiii, croci drac.ii, opii.3.ii, acaciæ drac.vi, gummi drach.vi: aqua pluuiali excipe, ac utere cum ouo. Temperatura est aquosa. Postquam lachrymæ proiectæ fuerint, candidum oui infundere oportet, & rursum sublinere. ubi uero morsus consequeretur, fomentum adhibendum est, rursumq; oui candidum infundendum: postea uero collyrio nigro inscripto illinito. *Sphragis Neapolitæ.* Cadmiæ drac.viij, æris
usti & loti drach.viij, acaciæ drach.viij, spodii cyprii drach.iiii, croci drach.iiii, opii.3.* quatuor * Aliter ij.
gummi drach.xii, aqua excipe: usus indicatus est. *Sphragis Paccij.* Cadmiæ ustæ, & lacte caprino siue muliebri extinctæ ac lotæ, & in umbra siccatæ, drachmas x, æris usti & loti. 3.x, acaciæ drach.x, opii drach.vi, croci drach.vi, gummi drac.xv, aqua pluuiali excipito. Zoili Sphragis cū Paccii concordat *Philotæ Aphroditarium inscriptum.* Cadmiæ lotæ drachmas xxiiii, acaciæ drach.xxxvi, æris usti & loti drach.xii, croci drach.xii, opii drach.xii, spodii cyprii loti drac.xii, gummi drac.xlviii, excipe aqua pluuiali: ac utere cum ouo assiduè infundendo. Post curationē uero lauari iubeto. Hoc assiduè usus sum in maximis epiphoris. *Aliud Neapolitæ, facit ad ma-*
C *ximas Epiphoras, maximè in oculis, qui ægrè rigantur, & subalbicant circa inflammationes, vt simile quiddā chemosi appareat. Hoc nos usi sumus, post illitiones ægris lauare iussis.* Lapidis schisti drac.viii, thuris drach.vii, æris usti & loti drach.viii, opii drach.viii, myrrhæ drach.iiii, gummi.3.viii, excipe uino, ac utere cū ouo. Temperamentū est aquosum. Sepe uero hoc infundere oportet, & post interuallum ab illitione lauari iubere. ¶ *Fuscum Olympionico inscriptum, facit ad maximos dolores, facit & ad Chemoseis, & omnino ex accommodatissimis collyrijs est, nam statim liberat.* Cadmię ustę & lotæ drac.viii, acaciæ. 3.viii, stibii usti & loti. 3.viii, aloes indicæ drach.viii, croci.3.iiii, myrrhæ drach.iiii. opii drach.iiii, gummi drac.viii, aqua excipe, ac utere cum ouo. Temperamentum est crassum. Ego etiam pompholygis, ac thuris utriusq; drach.iiii. adieci. ¶ *Aliud Zosimi inscriptum Odorum, facit ad dolores, & recētes affectiones.* Cadmiæ ustę & lotę uino Italico, hoc est extinctę.3.
viii, aloes drach.viii, stibii drach.viii, æris usti & loti.3. viii. aut ii, croci drach.duas, myrrhæ dra-
chmam unam, nardi indicæ drachmam unam, opii drachmam unā, acaciæ.3.* nouendecim, gum * Aliter xii.
mi drac.duodecim, aqua pluuiali excipe. ¶ *Hermiæ ophthalmici Lutron, idest balneum appellatum, ad maximos dolōres, eadem die ad summum auxilians. Facit & ad inueteratas lippitudines.* Aloes.3.
viii, æris usti & loti.3.xvi, opii drach.* sedecim, myrrhæ drach.* duodecim, croci drach.octo, cad * Aliter x.
D miæ drachmas quatuor, thuris drachmas tres, gummi drac.xvi, uino mendesio excipe, ac utere * Aliter xvi.
cum ouo. Temperatura est aquosa. Oportet hoc per interualla trium aut quatuor horarū infundere, & usq; ad mali depulsionem sinere: atq; tunc lauari iubeto. ¶ *Theodotion Phlacianum, Harpocratium inscriptum, ad maximas epiphoras & dolores: liberat citra uenæ sectionem.* Succi acaciæ.3. uigintiquatuor, cadmię.3.octo, æris usti & loti.3.octo, stibii drachmas xvi. aloes drachmas quatuor, croci drachi tres, myrrhæ drachmas tres, lycii indici drachmas duas, castorii drach.i, opii drachmas duas, gummi drachmas uigintiquatuor, aqua pluuiali excipe, ac utere cum ouo. Tēperatura est crassior. Hoc collyrium tumorem palpebris inducit. ¶ *Scylacium* pharmacum accom*
.l.5.f.2.t.2. *modatum eadem die curans. E uestigio soluit inflammationes.* Stibii drachmas xl, acaciæ drac.xl. cad-
l.559.e miæ drac.xvi, ęris usti & loti drac.xiiii, cerussæ drac.viii, myrrhę drachmas quatuor, nardi indi-
cę drachmas quatuor, croci drachmas duas, lycii indici drachmas quatuor, castorii drach.duas, * Aliter xl.
aloes.3.duas, opii.3.duas, chalcitidis assæ drachmas duas, gummi drachmas* duas, excipe rosarū A * Al.xx.
decocto, ac utere cum ouo. Temperatura est crassior. ¶ *Neapolitæ Phanion idest lampus seu facula,* B * Al.ii, & aliter viii.
ad maximas epiphoras & doloris molestias. Facit & ad affectiones. Cadmiæ lotæ drachmas octo, aca † *Ceruss.*
ciæ drachmas [a]* octo, æris usti & loti drach. sex, stibii loti drachmas [b]* uiginti, † psimmythii.3. C * Al.ii.
[c]* sex, myrrhæ.3.duas, aloes.3. [d]* duas, nardi celticæ sesquidrachmā, opii sesquidrachmā, croci D * Al.viii.

drac.unam,caſtorii drachmæ dimidiū,gummi drachmas uiginti,aqua pluuia excipe, utere illinendo. *Aliud Phanion Serapiacum inſcriptum.* Acaciæ drach.xl,ſtibii drac.xl.cadmiæ drac.xvi, æris uſti & loti drach.duodecim,aloes drac.tres,myrrhæ drachmas quatuor,ceruſſæ drac.duodecim,opii drach.ii,croci drach.ii,caſtorii drac.ii,nardi indicæ ſeſquidrachmam,gummi dracmas xxv,aqua pluuiali excepta illinito. *Malabathrinum noſtrum , facit ad doloris uexationes , & affectiones in declinatione.*Cadmiæ drachmas xvi,acaciæ drac.xl , æris uſti & loti drachmas xiiii, opii drachmas duas,lycii indici drac.ii,myrrhæ drachmas quatuor,malabathri drac.ii, nardi indicæ drac.ii,caſtorii drac.ii,croci drach.ii,aloes drac.ii,ceruſſæ drach.viii, ſtibii loti drachmas viij,gummi drac.xl: aqua pluuiali excipe:& utere cum ouo in principio affectionum, & in declinatione facta illitione pharmaci pāchreſti appellati. Deſcriptum hoc inter mordacia collyria habetur.¶ *Aliud Philadelphium inſcriptum,facit ad declinationes inflammationum,& ulcera ſordida, & puſtularum eruptiones.Eueſtigio auxiliatur.*Stibii uſti & loti .ʒ. xx , plumbi uſti & loti drach.x,
* Aliter viij. cadmiæ drac.viii,acaciæ drac.ii,*æris uſti & loti drac.iii,aloes drac.iii,ceruſſæ drac.*iii , lycii in
* Aliter ij. dici drac.ii,& dimidiam,myrrhę drac.ii,& dimidiam,nardi indicæ drachmas ii,croci drac.ii,caſtorii drac.unam,opii drac.i,gummi drac.viii,aquam,& ad exceptionem candidum ouorum x. A.l.3.f.3.t. c.5.fol.224

Collyrium album ad epiphoras & affectiones. Inſcribitur Tripherum ideſt delicatum. Cadmiæ F lotæ.ʒ.xvi,ceruſſæ drachmas viii,amyli drachmas iiii,gummi drachmas iiii,tragacāthę.ʒ. quatuor,opii drachmas ii: excipe aqua pluuia : uſus eſt cum ouo. *Collyrium ex terra Samia Terre-*
† Aliter xviij. *num inſcriptum, ad epiphoras & affectiones.* Cadmiæ lotæ drac.†xii,ceruſſæ drach.duodecim, terræ ſamiæ drac.duodecim,opii drac.i,gummi drac.iiii, aqua excipe ac utere cum ouo. *Aliud dolorem ſedans, ad fluxum omnis generis, ulcera,dolores ,papulas & tubercula ,prolapſus,chemoſeis & omnigenas affectiones.* Ceruſſæ drachmas viii,terrę Samiæ drachmas viii, ſpodii pompholygis drach.xii,tragacanthæ drach.ii, opii drac.ii,gummi.ʒ.iiii, aqua pluuia excipe, ac utere cū ouo.

*Aliud Diocleum inſcriptum, ad doloris moleſtias , & epiphoras , ad ſuppuratos oculos,ulcera,puſtulas. Hoc pharmacum delicatius exiſtit.*Tragacanthæ.ʒ. viii, gummi drachmas quatuor , amyli . ʒ. quatuor,ſpodii pompholygis.ʒ.xvi,ceruſſæ drachmas octo , opii torrefacti drachmas duas : aqua pluuia excepta admoue cū ouo. *Pharmacum ex thure,accommudatum ad fluxiones & chemoſeis .* Cadmiæ drach.xx,thuris.ʒ.xx.ceruſſę drach.xl.opii.drach.vi,gūmi.ʒ.vi,aqua pluuiali excipito. Cęterum nos ſic apparauimus:Cadmię drac.x.pompholygis drach.x.thuris drac.decē, ceruſſę drac.xl,opii drach.vi,gummi drac.vi : aqua pluuia excepta admoue cū ouo . *Aliud Tryphero id eſt delicatum inſcriptum, ad inuſtiones epicaumata Græci dictas , puſtulas, Chemoſeis,maxime in ijs,* G *qui nullam mordacitatem perferre poſſunt .* Cadmiæ lotæ.ʒ.xx,amyli.ʒ.uiginti,thuris drach.viii. ceruſſæ drachmas xlviii,opii drac. ſex,gummi drac.xvi,aqua pluuia excipe:uſus indicatus eſt.
* Aliter xii. *Cygnus inſcriptus Reginæ,ad maximos dolores & affectiones.* Cadmiæ drac.*ſedecim,ceruſſæ lotę drachmas octo, amyli drachmas duas, tragacāthæ drachmas duas,acaciæ drachmas duas,opii drachmas duas,gummi drach. duodecim,excipe aqua pluuiali,& ad excipiendum adiice ouorum crudorum recentium candida quatuor . *Aerianum Diomedi inſcriptum,collyrium accommodatum ad epiphoras,& ueteres affectiones,itemq́, recentes.* Spodii pompholygis drachmas octo,ce-
* Aliter viij. ruſſæ drach.*uiginti,æruginis drach.iiii,myrrhæ drach.xiiii,thuris drac.iii,opii drac.tres,gummi drachmas octo,excipe aqua pluuiali,ac utere cum ouo. ¶*Cygnus ex terra Samia,ad ulcera omnis generis,ad epiphoras,dolores circum circa moleſtantes,ſuppuratosq́, oculos.* Spodii loti drachmas xvi,ceruſſæ lotæ drachmas octo,terræ Samiæ drachmas quatuor,amyli drach.quatuor,acaciæ drach.quatuor,opii drach.iiii.gummi drac.iiii.tragacanthæ drachmas duas,aqua pluuiali exci-
* Aliter xxxii. pe,ac utere cum ouo. *Aliud Dionyſio inſcriptum.*Ceruſſæ drach.*trigintaocto,æruginis uermiculatæ drach. xvi, ſucci papaueris drachmas octo,gummi drach . quatuor,excipe aqua pluuia,ac utere cum lacte . *Aerianum pharmacum noſtrum, ad ueteres ac recentes affectiones accommodatum.* H Ceruſſæ drachmas uigintiquatuor, cadmiæ uſtę & lotæ drach.x.ſtibii uſti & loti drach.x.thuris drach.x.ſquamæ æris drach.v.opii.ʒ.tres,myrrhæ.ʒ.tres,gummi drach.duodecim,excipe aqua
* Aliter viij. pluuiali,ac utere cum ouo. *Collyrium Gennadij* .Ceruſſæ drac.* octodecim,ſtibii drachmas duodecim,myrrhæ drachmas duodecim,ſquamæ æris drach. duodecim.opii drac.vi, gummi drac. uigintiquatuor, excipe aqua pluuiali . *Collyrium ex terra Samia, Paccij ophthalmici ad affectiones intenſas.*Cadmiæ drach.xvi,ceruſæ.ʒ.ſedecim,terræ Samiæ drach. quatuor,opii drac.duas,thu
† Aliter vlii, acaciæ ʒ xx. ris drac.duas,ſtibij drac.quinque,gummi. ʒ. v,excipe aqua:ac utere cum ouo. *Therinum ideſt æſtiuum inſcriptum.* Cadmiæ uſtæ & lotæ.ʒ.† uiginti,acaciæ.ʒ.duas, terræ Samię drac.† uiginti, A.l.5 fo.2.t fol 550.t
† Aliter viij. ceruſſę.ʒ.† uiginti,ſquamę ęris uſtę & lotę. ʒ.* duodecim.corticis thuris.ʒ.duas,tragacanthi.ʒ.
† Aliter viij. v,gummi drachmas xvi,aqua pluuiali excipe,utere cum ouo. *Collyrium Hygidion apppellatum.*
* Aliter ii. Cadmiæ drach.viii,myrrhę drach.octo,acacię drah.vi,opii drach.ii,ęris uſti & loti drac.ii,gummi drac.vi,fructus ericæ drachmam nnam,aqua pluuiali excipito.¶ *Aſter Anicetus,hoc eſt inexuperabilis , ad doloris uexationes,puſtulas, ſtaphylomata, ulcera ſordida & ſerpentia. Facit & ad inueteratas affectiones,& cicatrices exterit.* Cadmiæ uſtæ & lotæ drach. xvi, ceruſſæ lotę drachmas xvi, amyli drach.xii,ſtibij uſti drac.xii,ſpodii.ʒ.viii,plumbi uſti ac loti drac.viii,terrę Samię.ʒ. viii,

myrrhę

A myrrhæ drach.ii,opii drach.ii,tragacanthæ drac.viii,excipe aqua pluuiali. *Lybianum,ad pustu*
las,inustiones,rupturas,concauitates,oculos purulentos,Chemoseis,staphylomata. Facit & ad circummo
lestantem dolorem,& affectiones:& cicatrices exterit. Cadmiæ ustæ & lotæ drach.xvi,cerussæ lo-
tæ drach.xvi,stibii usti & loti drac.* sedecim,plumbi usti & loti drac.viii,amyli drac.xii,spodii * Alirer xii.
pompholygis drachmas octo,myrrhæ drachmas octo, terræ asteris drac.viii,tragacāthæ drac.
viii,opii drachmas duas:aqua esto pluuialis,& ad exceptionem ouorum albumina decē. *Aliud.*
Libyanum. Pompholygis drachmas octo,cadmiæ ustæ & lotæ drach.*sedecim,† stibii usti & lo- * Aliter xviii.
ti drachmas duodecim,ç cerussæ lotę drach.sedecim,amyli drach.duodecim,terræ samiæ drac. † Non est in quibusdā antiquis exemplaribus.
viii,plumbi usti & loti drach. viii,myrrhæ drach.ii,opii drach.ii.tragacanthæ.3.ii: excipe aqua
pluuiali. ¶ *Collyrium ex cornu ceruino,ad ulcera,pustulas:cicatrices exterit.* Cornu ceruini usti &
loti drach.iiii,thuris drach.quatuor, plumbi usti & loti drach. iiii,squamæ æris lotæ drac.ii,opii
drachmam unā,gummi drac. quatuor,excipe aqua pluuiali. ¶ *Aliud ex cornu ceruino, Neapolitæ.*
Plumbi usti & loti drach. xvi, cornu cerui usti drach.xvi,thuris drach.viii, acaciæ. 3.viii,spodii
cyprii drac.viii, amyli drach. iiii,opii drach.ii, squamæ æris drach.ii, croci drach.viii,myrrhæ
drach.iiii, tragacanthæ drac.i, gummi drac.viii,hyoscyami cremore excipito. ¶ *Viride ad affe-*
B *ctiones.* Spodij cyprii drach.xvi,amyli 3.sedecim,croci.3.octo,stibij drac.octo,opij. 3.quatuor,
gummi 3.quatuor,excipe aqua pluuiali,ac utere cum ouo. *Aliud uiride Zoili ophthalmici,id est*
ocularij. Spodij cyprii drac.octo,croci 3.octo,amyli drac.octo,opii drac.duas, stibii drac. octo,
gummi drachmas quatuor:anagallidis succo excipito.Aliud alia exemplaria ita habent. *Zoili*
uiride. Cadmiæ ustæ ac lotæ,& uino Italico extinctæ 3.octo,croci drach.quatuor, stibii usti &
lacte extincti drac. iiii,amyli drach.*unam, gummi drach.duas: excipito succo anagallidis quę * Aliter ii.
cœruleum habet florem. *Ex libris Scribonij Largi, Psittacinum inscriptum, ad doloris molestias,*
pustulas,inustiones, cicatrices resolutas, prolapsus, confusiones, & ubi multus sanguis æstate suffunditur.
Commodat etiam ad alias affectiones,& præsertim in oculis molli sensu præditis,in quibus tenuis lachry
ma profluit. Cōpositio hoc modo habet. Cadmiæ drac.viii,croci drac.viii,stibii.3.viii,amyli re-
centis drac.viii,opii drac.iiii,gummi.3.quatuor,aqua pluuiali excipito, utitor cum ouo. *Nau-*
cratitæ pharmacum affectionibus accommodatum. Cadmiæ drac.duodecim,croci drac.duodecim,
opii drach.vi,squamæ stomomatis purgatę drach. v,squamæ æris drach.vi,succi rosarum drac.
xvi.plumbi usti & loti drach. v,myrrhæ drach.iii,nardi drachmas duas,acaciæ drac.duas,gūmi
drach.duodecim,excipito aqua pluuiali. *Antæi uiride.* Cadmiæ drach.xlviii,myrrhæ drach.
C uigintiquatuor, croci drac.xlviii,opii. 3. uigintiquatuor,plumbi usti & loti.3.viii,squamæ æris
drac.vi,nardi indicæ drach.vi,acaciæ drach.vi,gummi drachmas uigintiquatuor,aqua pluuiali
excipito. *Pharmacū ex galbano,quo usus est Nicetes,ad dolores & lippitudines.* Cadmiæ drachmas
octo,spodii cyprii drach.viii,ęris usti & loti drachmas octo,opii drachmas octo, myrrhę drach.
octo,chalbani drachmas octo:aqua pharmacum excipito.Ex ualde approbatis est, recipitq́; am
plius gummi item drachmas octo.Alia exemplaria spodium non habent. *Aliud.* Cadmiæ drac.
xvi,æris usti & loti drach.viii:myrrhæ,chalbani,singulorū drach.octo:opii drach.octo,atramē
ti sutorii drach.vi,gummi drach.vi,aqua pluuiali excipito. ¶ *Collyrium Diarhodon Nili ex rosis,*
velut Andreas tradit, ad doloris molestias, fluxum uberem ac tenuem,pustulas,prolapsus. Foliorum
rosarū resectis extremitatibus drach.quatuor,croci drach.duas,opii obo.j,nardi indicæ obol.i:
gummi drac.iii,alii drac.unam habent:aqua pluuia excipe,ac utere cū ouo.Temperatura disso-
luta est. ¶ *Aliud ex rosis Nili, quo usus est Gallio ophthalmicus id est ocularius.* Rosarum drac.iiii,
croci drach.ii,acaciæ drach.i,opii obol.i,nardi indicæ obol.i,gūmi drac.iii,aqua pluuia excipe:
utere cum ouo.Temperatura est diluta. ¶ *Aliud ex rosis Horæum,id est tempestiuum appellatum,ad*
easdem affectiones. Rosarum resectis unguibus drac.xxiiii,croci drac.xii,amyli drac.vi, balaustii
D drachmas quatuor,opii drac.quatuor,tragacanthæ drac.octo,hyoscyami foliorū succo excipe.
In pręceptoris & Ioannis libro scriptum erat, cupressi succo.. *Aliud.* Rosarum drach.octo,croci
drach.quatuor,æris vsti & loti drac.unam,gummi drach. unā,aqua pluuiali excipe, ac utere cū
ouo. ¶ *Aliud Diarhodon ex rosis Terentij,constans ex pompholyge.* Rosarum recentium drac.xii,spo-
dii cyprii drac.quatuor,croci drac.quatuor,opii drac.quatuor,nardi drac. quatuor, gūmi drac.
quatuor,excipito aqua pluuiali. *Aliud Diarhodon.* Rosarum recentium drac.duas, croci drac. vi,
spodii cyprii drac.duas,amyli drac.ii,acaciæ drachmam unam,nardi indicæ drac. unā, gummi
drac.ii,tragacāthę.3.ii,excipito aqua pluuiali. ¶ *Diarhodon Euelpidium,Diasmyrnum appellatū.* Ro
sarum drac.c,croci drac.l,opii drach.octo,myrrhæ *sesquidrachmā,gummi drach.l,uino odoro * Al. 3.ii.s.
excipe,ac utere cum ouo. *Aliud Diarhodon.* Rosarū.3.c,croci drac.l,opii drac.viii,myrrhæ drac.
octo,gummi drac.l,uino odorato excipe,ac utere cum ouo. Ego hoc apparaui pro foliis rosarū
florum earundem drac.c,iniiciens,atque fœliciter successit. ¶ *Diarhodō ex rosarum lxxij drachmis*
Magnū appellatū.Hoc usus est Leucius præceptor ad doloris molestias, pustulas,inustiones,staphylomata,
prolapsus,ad oculos purulētos,ad fluxiones antiquas,inueteratas lippitudines,& affectiones ægre cedētes.
Rosarum uiridium resectis unguibus drachm.septuagintaduo: cadmiæ ustæ ac lotæ. 3. xxiiii, * Aliter lii.
croci.3.*sexaginta,opii.3.iii:stibii.3.iii,alii.3.vi:æruginis.3.ii,alii iii:squamæ æris.3.*duas,nardi * Aliter vi.

indicæ drach.ii,myrrhæ drach.vi,alij iiij: gummi drac. uigintiquatuor,excipito aqua pluuiali. E
*Aliud ex drachmis lxxij.*Rosarũ.ʒ.lxxii,cadmiæ ustæ & lotæ drac.uigintiquatuor:croci.ʒ.vi,alij
viij:opij drach.iij,stibij,drach.iii,myrrhæ drach. iii,squamæ æris drach.duas,æruginis.ʒ.duas:
nardi drac.unam,alii ii:gũmi.ʒ.uigintiquatuor,excipe aqua pluuiali,ac utere cũ lacte. *Pharma
cum ex uiolis albis,accõmodatum ad epiphoras & affectiones.* Acaciæ drac.xlviii,succi uiolarum al-
* Aliter xxiiii. barum drac. xlviii,spodii cyprii drac.uigintiquatuor,croci.ʒ. uigintiquatuor,myrrhæ.ʒ.*qua-
* Aliter xl. tuor:opii.ʒ.iiii,alii vi. succi hyoscyami drac.iiii,æris usti & loti drac.iiii, gũmi drac.* quatuor,
excipe uino falerno. ¶*Collyrium quo usus est Philorus,in Antonia Drusi matre, quæ parum abfuit ut* A.l. 5.fu. 2.fol. 552.
*ab alijs medicis excæcaretur.*Acaciæ drach.xlviii,rosarum siccarũ drac.xlviii,melilotorũ.ʒ.xlviii,
* Aliter xii. spodii cyprii drac.uigintiquatuor,malorũ mandragoræ drac.*duas,croci drac.uigintiquatuor,
opii.ʒ.vi:semi.hyoscyami acetabula ii,alii . .uigintiquatuor:myrrhæ.ʒ.quatuor,æris usti & loti
ʒ.quatuor,gummi ʒ.xl:uini falerni,aquæ pluuialis,utriusq; heminas tres.Vinum & aquã misce
to,eisq; rosas,melilotũ,semen hyoscyami,mandragoræ mala,aut si hæc non adsint,corticẽ inii
cito,& ad dies tres,aut v macerari finito: deinde expresso liquore ad pharmaci compõnem uti
tor:probatissimũ hoc existit. *Melinum delicatum,commodum ijs qui nullam penitus pharmacorum*
mordacitatem perferre possunt. Facit ad pustulas,prolapsus,fluxum acrem & uberem,inustionesq́, & F
ad recentes affectiones. Cadmiæ ustæ, ac lacte extinctæ.ʒ.xvi, cerussæ lotæ.ʒ. octo,croci drach.
quatuor,opii drac.unã,tragacanthæ drac.duas,aqua pluuiali excipito,ac utitor cũ ouo. *Aliud*
ad inustiones,pustulas,prolapsus,dolores. Cerussæ drac.uigintiquatuor,amyli drac.xii,cadmiæ lo-
tæ drach.x,thuris drach.x,croci drac.viii,opii drach.viii.gummi drach. x,tragacanthæ drac.ii,
excipe aqua pluuiali,& utere cum ouo. *Diarhodon inculpabile.* Cadmiæ ustæ & lotæ drachmas
uigintiquatuor,cerussæ drach. xii,opii drac. vi,florũ rosarũ drach.vi, croci.ʒ.vi,lapidis schisti
* Aliter xi. drach.*duodecim,gummi drac. † x,excipe aqua pluuiali:ac utere ad ulcera sordida cũ lacte,ad
† *Aliter vi.* munda cũ ouo. *Aliud.*Cadmiæ ustæ & lotæ.ʒ.uigintiquatuor,cerussæ.ʒ.xii,lapidis schisti drac.
iiii,florum rosarum drach. vi, croci drach.vi,opii drach.vi,gũmi drac.vi,excipe aqua pluuiali:
ac utere ad sordida ulcera cum lacte,ad repurgata cũ ouo. *Croceum,pædicon id est puerile,inscri*
ptum,ex pompholyge,ad epiphoras,& molestias doloris, & ad affectiones ex plagis. Spodii põpholy-
gis drac.xvi,croci drach.xvi,opii drach.xvi,tragacanthæ drac.viii,excipe aqua pluuia,adhibi-
* *Al. Gallij.* tis simul albuminibus ouorũ iiii. *Collyrium* Gaij ophthalmici id est ocularij.* Spodii cyprii drach.
* Aliter xvi. *quatuor,amyli recentis drac. xii,croci drachmas duas, myrrhæ drachmã unã,succi mãdrago-
ræ drachmam unã,gummi drach.iiii,excipe aqua pluuiali ac utere cum ouo. *Atimetri* Lysipo-* G
* *Al. Atmeti.* *nion hoc est soluens dolorem.* Atramenti sutorii crudi drac. xl,pompholygis crudæ drachmas xl,
cerussæ drach.uigintiquatuor,opii dragmas duas,croci drach.iiii.Crocus in aquam conijcit ac
maceratur,& ex cremore hoc collyrium apparatur:quod uero reliquũ est ex croco teritur, reli
* *Al. xxxviij.* quisq; admiscetur,additis item gummi drac. * trigintaduabus. ¶ *Diomedis lysiponium ad dolores.*†
† *Additur ex* Atramenti sutorii crudi drachmas trigintaduas,cerussæ drachmas*trigintaunã,spodij põpholy
quibusdã cod. gis drach.sedecim,croci drach.xvi,thuris drach.vi,mirrhæ drac. duas, gummi drac. xvi, aqua
græcis. statim pluuiali excipito,ac utitor cum ouo,præclarũ est hoc collyrium.¶*Zoili pharmacum faciens ad lip*
soluit dolores. *pitudines antiquas,myocephalos,staphilomata, & fluxiones antiquas.* Cadmiæ drach. viii, æris usti
* Aliter xxxvj. drach.viii,cerussæ drachmas quatuor,aloes sesquidrachmã:foliorũ croci,chalcitidis assæ, atra-
* *Al. ij, & ali-* menti sutorij, opii,lycij singulorum.drach.*unã:myrrhæ drachmas ii,acaciæ.ʒ.* uiginti, spicæ
ter viij. nardi sesquidrachmã,gummi drachmas uiginti,castorii drachmas quatuor,stibii usti drachmas
* Aliter ij. viii,excipe,aqua pluuiali.¶*Asclepiadeum Pacij, ad dolorum vexationes, fluxum tenuem & multum,*
inustionem,pustulas,pellicularum eminentias,aspritudines, inueteratas affectiones, & eos qui àmultis
* Aliter xlij. *illitionibus læsi sunt:confestim opitulatur.*Compositio sic habet. Cadmiæ drach.* duodecim, æris
usti drach.xii,croci drach.xii,squamæ æris.ʒ.xii,myrrhæ.ʒ.quatuor, nardi indicæ drac.iiii, ro- H
sarũ siccarũ drachmas quatuor, opij drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor,
piperis albi grana xxiiii,gummi drachmas duodecim,uini chii quantum sufficit: utere cũ ouo.
Aliud exemplar habet rosarum drach.iiii:piperis grana xxv. ¶*Pharmacum accommodatum nectarium inscriptum.*Cadmiæ.ʒ.xii,squamæ æris cypriæ lotæ.ʒ.xii,croci.ʒ.xii,opij.ʒ.iiii,æris usti &
loti drach.xii,myrrhæ drac.iiij,lapidis hæmatitæ.ʒ.iiii,rosarum siccarũ drac.iiii, spicæ nardi.ʒ.
quatuor,misyos assi drach.iiii,casiæ fistulæ drach.iiii,piperis albi grana xxv, gummi.ʒ. xii: uino
exceptis utere. *Antigoni croceum leontarium, hoc est leunculus,appellatũ,propterea quod leonis ima-*
go ei imprimeretur.Facit ad epiphoras,molestiam doloris, inueteratas affectiones. Est & aspritudinibus
*commodum.Cicatrices & callos exterit,maximè vero pueris commodum est.*Spodii cyprii drac.xlviii,
croci drach.uigintiquatuor,myrrhæ drach.xii.lapidis hæmatitæ drach.octo,opii drach.xii, pi-
* Al. xlviij. peris albi grana xxxvi,gummi drach.* octoginta, uino falerno excipito. *Aliud.* Spodii cyprii
† *Al. viij.* drach.lxxx,croci drach.xl,myrrhæ drachmas †uiginti,opii drachmas *uiginti,lapidis hæmatitæ
* Al. duas, & aliter viii. drach.duodecim,piperis grana.lx,gummi drach. lxxx,uini falerni quantum sufficit. ¶*Ex libris*
Scribonij Largi Asclepios Machaonis,ad veteres affectiones, & oculos suppuratos. Spodii pompholigis
* Aliter xvi. drach.trigintaduas,æris usti.ʒ.trigintaduas,croci siculi.ʒ.xvi,myrrhæ.ʒ.* sex, lapidis hæmatitæ
drach.

A drach.x,nardi indicæ drac.vj,opii drach.vi,piperis grana.xl,gummi drach.xl,uino chio excipi-
to. In libro de Athenippis Asclepiis,opii drachmæ octo habentur. ¶ *Euemeri ad dolores,& affe-
ctiones*. Aeris usti & loti.ʒ.trigintaduas, spodii pōpholygis.ʒ.xvi,croci drachmas xvi,myrrhæ
drach.viii,lapidis hæmatitæ usti & loti.ʒ.viii,spicæ nardi drach.iiii,misyos usti drac.*quatuor, * Aliter viij.
opii torrefacti drach.iiii,gummi drach.xvi,uini Italici quod satis est. ¶ *Diasmyrnum odorum sine
rotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. Facit & ad Rhœadas hoc est angulos ero-
sos,& ægilopas*.Cadmiæ lothæ.ʒ.uigintiocto,lapidis hæmatitæ usti & loti drac.*uigintiquinque, * Aliter xxviii.
spodii cyprii drachmas uigintiquatuor,mirrhæ.ʒ. xlviii,croci drac.*quatuor,opii hispani drac. * Aliter xxiiii.
octo,piperis albi grana triginta, gūmi.ʒ. vi,uino Italico excipito:utitor cū ouo in recētibus af-
fectionibus.Temperatura aquosa est.Aliqui croci drac.duodecim,iniiciūt.¶ *Hæmatinum synero-
tis aspritudinibus commodum, facit ad ueteres affectiones,ad ficosa, & ad omnem extuberantiam si cum
odoro synerotis cōmisceatur*. Aeris usti & loti.ʒ.uigintiquatuor,lapidis hæmatitæ.ʒ.*unā croci.ʒ. * Aliter iiii.
iiii,opii drachmas iiii,gummi.ʒ.xii,excipe aceto acerrimo. *Aliud*. Aeris usti drach.xlviii,croci
drach.uigintiquatuor,opii.ʒ.iiii,gummi Thebaici.ʒ.uigintiquatuor,pompholygis.ʒ.xviii,myr-
rhæ drach.xviii,salis ammoniaci.ʒ. duodecim,lapidis hæmatitæ drach.* unam,æruginis.ʒ.iiii, * Aliter iiii.
B uino excipito. ¶ *Hieracis ad aspritudines*. Misyos usti drach.viii,croci drach.octo, opii drac.viii,
lapidis hęmatitæ loti drac.viii,æris usti & loti drac.duodecim,myrrhæ drac.duodecim,gūmi.ʒ.
A.l.5.fu.2.t. .fol.552.a xii,aceto acerrimo excipito. ¶ *Apollonij phœnix" collyriū* † *Hieracium ad aspritudines.Per hoc Catu* † Al. ἱερωνιανὸν.
lo egregiè medicatus est.Facit & ad palpebrarum defluuia,& inueteratas affectiones. Lapidis hæmati-
tæ usti & loti drach.trigintaduas,æris usti & loti drach.xvi,æruginis rasilis drach.xvi,opii drac.
viii,alij vi.cadmiæ botrytidis drach.quatuor,chalcitidis assatæ drachmas quatuor,gūmi drach.
xvi. excipe aqua pluuiali. *Phœnix Apollonij aliter, uelut Arius Asclepiades inscripsit, in libro, quo
propria pharmaca coaceruauit*. Lapidis hæmatitæ.ʒ.uigintiquatuor,lapidis schisti usti & loti drac.
uigintiquatuor, cadmiæ.ʒ. xii,æris usti drach.duodecim,opii drac.viii:chalcitidis assatæ.ʒ.iiii,
alii.ʒ.viii.in alio exēplari ēt æruginis.ʒ.duodecim,gūmi.ʒ.sedecim,excipe aqua pluuiali. *Aliud
collyrium ad aspritudines*. Chalcitidis ustæ.ʒ. duodecim,misyos usti & loti.ʒ.viii:croci,opii,utri
usq; drach.vi:lapidis hæmatitæ drach.viii,gummi.ʒ.duodecim,acerrimo aceto excipito.¶ *Colly
rium ad scabricies orbiculares: Cicatrices,& callos detergit. Facit & ad ueteres affectus*. Aeris usti &
loti.ʒ. xxiiii,spodii,pōpholygis.ʒ.xvi, myrrhæ.ʒ. sedecim,salis ammoniaci.ʒ.* duodecim,lapi- * Aliter xvj.
dis hæmatitæ.ʒ.xxiiii,opii drac.iiii:piperis grana.xii,alii xvi,gūmi drac.*octo:uino excipito ac † Aliter xii.
C utitor. ¶ *Euemeri, cicatrices,& callos exterit. Facit & ad inueteratas affectiones*. Cadmiæ drach.
lx,croci drach.l,spicæ nardi.ʒ.uiginti,squamæ æris torrefactæ & lotæ.ʒ.l,myrrhæ.ʒ.l,opii.ʒ.tri
ginta,ęris usti.ʒ.lx,misyos crudi.ʒ.l,gummi drac.septuaginta,excipe uino chio.¶ *Aliud Pyrami,
cicatrices & callos exterens, deprimit omnem extuberantiam*. Cadmię cypriæ drach.xl,lapidis hæ
matitæ drach.xl,ęris usti drach.xl.misyos. usti drach.[a] uiginti,croci.ʒ.[b] uiginti,ammoniaci thy *A Alit. viij.*
miamatis drac.[c] uiginti,squamę æris ustæ & lotæ drac.[d] uiginti,opii.ʒ.[e] uiginti,mirrhę.ʒ.[f] xx,gū *B Aliter viij.*
mi libram unam:cum acerrimo aceto utere. *Aliud Euemeri ad easdem affectiones*. Aeris usti & *C Aliter viij.*
loti.ʒ.uigintiquatuor,spodii pōpholygis.ʒ.duodecim,myrrhæ drac.viii, salis ammoniaci drac. *D Aliter viij.*
duodecim,lapidis hæmatitæ.ʒ.iiii,[g]†piperis drac.[h] duodecim,gūmi drac. viii,uini chii qđ satis *E Aliter viij.*
est.¶ *Lynceus,ad affectiones callosas, exacuit uisum,cicatrices & callos exterit*. Cadmiæ drac.duode- *F Aliter viij.*
cim,æris usti & loti drach.duodecim,ammoniaci thymiamatis.ʒ.duodecim,myrrhæ.ʒ.[i] xvi,la *G † Additur ī*
pidis hæmatitæ drach.vi, opii drach. vi,aloes drachmas iiii,fellis taurini drac.iiii,galbani.ʒ.iiii, *antiquis ὀπίου.*
æruginis drach.i,opoponacis drach.iiii,salis ammoniaci drach.ii:gūmi drac.vi,alii ii:aqua plu- *< δ, i. opij dra*
uiali excipito. *Collyrium Rhinema,hoc est lima,inscriptum.facit ad callosas affectiones,cicatrices ex-* *chm.iiij.*
terit.Facit & ad suffusiones. Cadmiæ drac. xlviii,ammoniaci thymiamatis drac.xlviii, æris usti H Aliter iiij.
D ʒ.xlviii.opii drach.sedecim,æruginis cypriæ.ʒ.sedecim,aloes.ʒ.sedecim,myrrhæ.ʒ.sedecim, la *I Aliter vi.*
pidis hęmatitæ.ʒ.uigintitres, chalbani.ʒ.xvi,opopanacis drach.xviii, felis taurini drach. octo,
salis ammoniaci drach.iiii,gummi.ʒ.lx,aqua pluuiali excipe.Tēperatura aquosa est. *Collyrium
Harmatium id est currus,inscriptum,quo usus est Ptolemæus Rex extersiua facultate præditum.Exterit
cicatrices, acuit uisum, est & aspritudinibus commodum*. Aeris usti & loti drach. viii, ammoniaci
thymiamatis. ʒ. viii,lapidis hæmatitæ. ʒ. octo,corticis thuris.ʒ.octo gūmi.ʒ.octo,excipe aqua
pluuiali,ac utere cum aqua.Alia exemplaria ēt æruginis.ʒ.duas habēt. *Collyrium Oxydercicum
hoc est uisum exacuens, ex hæmatite, cicatrices & callos exterit*. Ammoniaci thymiamatis drach.
uigintiquatuor,æris usti & loti drach.uigintiquatuor,lapidis hęmatitę drach.xxiiii,gūmi drac.
uigintiquatuor,æruginis drac.viii,excipe aqua pluuiali. *Collyrium Artemonium inscriptum quo
Bassus sodalis meus usus est. Facit ad fluxiones antiquas, & aspritudines palpebrarum ad putrescentes,
& erosos angulos,ad oculos humectos, & membranarum extuberantias. Cicatrices & callos exterit, &
quod maximum in eo est, post illitiones oculos imperturbatos conseruat*. Stibii drachmas.iiii, æris usti
drac.* duas,cerussæ drachmas ii,croci drachmam unā,myrrhę,ʒ.unam,corticis thuris.ʒ.unam, * Aliter viij.
æruginis uermiculatæ drachmam unam,gallarum omphacinarum drachmam unā, piperis albi † *Al.drach.ij.*
† drachmam unam,gummi drach.* u nam,uino excipe: utere cum aqua. *Aliud pharmacum ac-* * Aliter iiii.

commodatum. Cadmiæ drach.viij,ſtibij drach.viij,ceruſſæ drach.viij,ęris uſti drach.iiij,corticis E
thuris drachmas duas, croci drachmas ij,myrrhæ drachmas ij,æruginis uermiculatæ drach. ij.
gallarum omphacinarum drachmas ij, piperis albi drachmam i,gummi drach.iiij: excipe uino.
¶*Collyrium Indicum Aerianum inſcriptum,præoccupat ac præripit omnes lippitudines. Facit ad obtuſum uiſum, & ſcabras affectiones, ac eroſos angulos. Cicatrices exterit,& quod maximum eſt, poſt illitionē oculos imperturbatos conſeruat.* Ceruſſæ rhodiacæ drac.xlviij,cadmiæ cypriç drac.xxiiij,
atramenti indici ʒ [a] * octo, [b] † opij drac. [c] * octo,piperis albi drac.viij,aut vi,opobalſami drach.
viij aut vi,gummi drac.xvi:cinnamomi drach.ij, alij xij: aqua pluuiali excipito. ¶*Hermophyli collyrium Thalaſſerum,accōmodatum ad ſuffuſiones,et ad oēm hebetudinem uiſus. Facit & ad incipientem ſuffuſionem eſtq́; odoratiſſimum pharmacum.* Cadmiæ drach.xvi,atramenti indici drac.xvj,piperis albi drach.viii,æruginis.ʒ.iiii,ſucci medici drac.iiii,opobalſami.ʒ.iiii,gummi drac.xii,aqua excipe,utere cū aqua. Tēperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. ¶*Pompony Baſſi,facit ad incipientem ſuffuſionē.* Cadmię drach.xxvii,atramenti indici.ʒ.xvi,piperis longi drac. [d] xvi,piperis
albi drach.xii,ſucci cyrenaici drac. [e] v,opobalſami.ʒ.vi,ſpicæ nardi drac.vi, ſagapeni.ʒ.v,opopanacis drach.v,opii drac.iiii,euphorbii drac.i,cinnamomi dra.i,gummi drac.triginta,fęniculi ſucco excipito.¶*Indicum Baſilicon,id eſt regium inſcriptum. Facit ad incipientē ſuffuſionem,& oēm* F
uiſus hebetudinem. Cicatrices exterit. Cadmiæ uſtæ,& lotæ librā unam,& trientem,atramenti indici vnc.ſex,ceruſſæ [f] trientē,piperis albi [g] ſexuncē, fel hyænæ integrum quāticunq; ponderis, fel ſcarorū decem,fel perdicū quatuor,ſucci papaueris [h] vnc.i,opobalſami [i] ſextantem, opopanacis ſextantē,ſagapeni [k] ſextantem,gūmi libr.unā:excipe ſucco fœniculi,aut herbæ heracleæ appellatæ. *Enſtacton ideſt inſtillatitium, Iacij,ut Themiſon.* Cadmiæ drach. [l] ſexagintaquatuor, miſyos.ʒ.trigintaduas,atramenti ſutorij.ʒ.trigintaduas,ſtibij ʒ.trigintaduas,piperis albi.ʒ.trigintaduas,opij.ʒ.xvj,ęruginis.ʒ [m] xvj,opobalſami.ʒ.xvj,gummi.ʒ.lxiiij:excipe aqua pluuiali. *Collyrium Chelidonium inſcriptum.* Cadmiæ.ʒ. xlviij,ſtibij.ʒ.xij,miſyos.ʒ.octo,piperis albi.ʒ.vj,atramēti ſutorij.ʒ.vj, [n] † opij.ʒ.vj,æruginis.ʒ.vj,opobalſami.ʒ.quatuor,gūmi ʒ.xxiiij,excipe aqua pluuiali. *Hieracium, ad obtuſum uiſum,& ſcabras affectiones.* Ceruſſæ.ʒ.xvj,cadmiæ.ʒ.octo,ęruginis.ʒ.ij,piperis albi.ʒ.ij,omphacii,ideſt ſucci vuæ acerbę.ʒ.ij,opii.ʒ.ij. gummi. ʒ.vj, excipe aqua pluuiali,ac utere cum aqua. *Aliud. Cicatrices & callos exterit.* Cadmiæ drac. [o] xvi, ceruſſę.ʒ.octo,piperis albi drach.quatuor,æruginis drachmas [p] duas,opobalſami drach.ii,omphacii drac.ii,gummi drac.iiii,excipe aqua pluuiali. *Collyrium fuluum panchreſtum, ob omnimoda utilitate inſcriptum,accommodatum ad ſcabros, & circumroſos angulos,ac intenſos pruritus,& pal-* G
pebras ficoſas. Cadmiæ drac.octoginta,chalcitidis uſtæ dra.xl,piperis albi drac.xl, gummi drach.xl,aqua pluuiali excipito. In alio exemplari æqualis omniū apponderatio habetur. *Aliud.* Cadmiæ drach.octoginta,chalcitidis uſtæ drach.xl, piperis albi drach.xl, croci drac. xij,myrrhæ drach.xij,gummi drac. xl,aquæ pluuialis quod ſatis eſt. ¶*Tryphonis orbiculare Sphæricū dictum.* Cadmiæ drac.xlviij,ſquamæ æris drach.trigintaduas,æris uſti & loti drac.trigintaduas,piperis albi drachmas trigintaduas,opii drach.viii,myrrhæ drac.viii,opobalſami drachmas iii, gummi drachmas trigintaduas,excipe aqua pluuiali. ¶*Collyrium Galli Oxydercicum.* Cadmiæ.ʒ.xlviii, chalcitidis uſtæ drach.uigintiquatuor,piperis albi ʒ.vi, ſquamæ ęris drach.viii, opii drach. vi, omphacii drach.iiii,myrrhæ.ʒ.ii,opobalſami drach.*iiii,gummi drach.xii, aquæ pluuialis quantum ſufficit. *Collyrium aromaticum appellatum.* Aeris uſti & loti drach.xvi, æruginis drac. iiii, myrrhæ drach.iiii,opii drach.iiii,piperis albi drach.iiii,nardi drach. ii, croci ʒ.iiii,opobalſami drach.iiii,gummi drac.iiii, aqua pluuiali excipito. *Heraclidæ Aromaticum croceum ex hæmatite.* Aeris uſti & loti.ʒ.xlviii,cadmiæ.ʒ.uigintiquatuor,croci.ʒ, uigintiquatuor, lapidis hæmatitæ drach.uigintiquatuor,opii.ʒ.duodecim,myrrhæ drac.xii,piperis albi drach.xii,gūmi.ʒ. xxiiii,
uino falerno excipito. *Croceum Aſclepium oxydercicum.* Aeris uſti drach.xlviii, croci drach.xii, H
omphacij drach.iiii,opij,ʒ.duodecim,mirrhæ drachmas ii,opobalſami.ʒ. iiii,gūmi.ʒ.xii, piperis albi.ʒ.x,aquæ pluuialis quantum ſatis eſt. *Collyrium Iſochryſon hoc eſt auro compar,ad corroſos angulos,ſcabras affectiones,inueteratas lippitudines,aſpritudines, ficoſas eminentias. Cicatrices & callos exterit.* Cadmiæ.ʒ.* ſex, lapidis hæmatitæ drac.xvi,myrrhæ drac.xvi, opii. ʒ. xvi, croci.ʒ. uigintiquatuor,piperis longi.ʒ.xii,piperis albi.ʒ.uigintiquatuor,gummi drac.lxiiii, uini Italici quantum ſatis eſt. ¶*Collirium †Cinnabarium,celebris ophthalmici Stoli Britannici,ad corroſos angulos, lippitudines ad malum habitum perductas, intenſos pruritus, & inueteratas affectiones.* Pſorici drac.xxiiii,cadmiæ.ʒ.uigintiquatuor,croci.ʒ.xvi,piperis albi.ʒ.ſedecim,cinnabris. ʒ. ſedecim, opii drachmas duodecim,gummi.ʒ.xxiiii,aquę pluuię quod ſatis eſt. *Aliud.* Pſorici.ʒ.xxiiii, piperis dracxxiiii,cadmiæ drac.xxiiii,croci drac.xxiiii,ſandarachæ drach.viii,opii.ʒ.viii,cinnabaris drach.viii,gummi drac. viii,aqua pluuiali excipito. *Melinum Atarachum à perturbationibus amoliendis appellatum. Facit ad omnem oculorum hebetudinem & ad affectiones antiquas. Cicatrices & callos exterit.* Cadmiæ.ʒ.uigintiquatuor,omphacij.ʒ. duodecim, ſalis ammoniaci.ʒ.*iiii, ammoniaci thymiamatis.ʒ.duodecim,opii.ʒ.xiii,gūmi ʒ.tredecim,ceruſſæ.ʒ. uigintiquatuor, croci.ʒ.ſedecim,piperis albi.ʒ.uigintiquatuor,aquæ pluuialis quantū ſufficit. *Lucij præceptoris,*

Melinum

A Aliter v.
B † *Adduntur ī antiquo codi. græco, ἀρμενίου < ē, ψωρικοῦ < ē, σμύρνης < ē, ὀμφακίου < ē. i. armenij drach. v, pſorici drachm. v, myrrhæ drac. v. ōphacij drachmas v.*
C * Aliter v.
D *Aliter xij.*
E *Aliter viij.*
F Al.ʒ.iiij.
G Aliter ʒ.vi.
H Aliter ʒ.i.
I Al.ʒ.iii.
K Al ʒ. viij.
L Aliter lx.
M Al. xxxii.
N † *In cod. impreſſis græc. eſt opij ſolum, in alijs æruginis ſolū, in aliquibus ſunt utraque.*
O Aliter vi.
P Aliter iiij.

* Aliter ij.

* Al. xvi.

† *In impreſſis eſt, κινναβάριον ἀξυά. in antiquis quibuſdam, κινναβάριον ναξίυ.*

* Aliter xxiiii.

A *Melinum, ad ſcabros, & corroſos angulos, intenſos Pruritus, oculos humectos, ad omnem viſus hebetudinem. Cicatrices, & callos exterit.* Ceruſſæ. ℥. xxiiii, croci. ℥. xxiiii, ammoniaci thimiamatis. ℥. vj, ſalis ammoniaci. ℥. vj, nardi indicæ. ℥. vi, opij. ℥. vj, myrrhæ. ℥. vi, omphacii. ℥. vi, gummi. ℥. xxiiii, excipe aqua pluuia. ¶ *Aliud collyrium Proteus, cui nullum conferri poteſt. Facit ad incipientem ſuffuſionem, & ad omnem viſus obtuſitatem. Cicatrices & callos exterit.* Cadmiæ drac. xl, chalcitidis crudæ. ℥ xl, ceruſſæ. ℥. xl, piperis albi. ℥. xxx, ſucci cyrenaici. ℥. xx. croci. ℥. xvi, opii. ℥. xii, ſagapeni. ℥. xii, lachrymæ oleæ. ℥. xii, auripigmenti. ℥. viii, myrrhæ. ℥. xii, gummi drach.[a] xx, opopanacis. ℥.[b] xx, opobalſami. ℥.[c] xii: apparato cum aqua pluuiali, ac utitor cum aqua. ¶ *Hygieni collyrium aureum, ad corroſos angulos, & Scabras affectiones.* Sandarachæ. ℥. xxiiii, piperis albi grana xii, myrrhæ. ℥. vi, croci. ℥. vi, gummi. ℥.[e] duodecim: cũ aqua pluuiali apparrato. *Aliter aureum collyrium.* Sandarachæ. ℥. xvi, croci drac. xvi, piperis. ℥ xvi, myrrhæ. ℥ quatuor, gummi. ℥. xii, vſus oſtẽſus eſt. *Aliter.* Sandarache. ℥. xiiii, piperis. ℥. xii, myrrhæ. ℥. vi, croci. ℥. vi, gummi, ℥. xii, aqua pluuiali excipito. ¶ *Euemeri Pſoricum, facit ad corroſos angulos, & ſcabras cicatrices, ac callos exterit. Facit, & ad inueteratas affectiones, & lippitudines ad malum habitum perductas, itemq́; ad aſpritudines.* Pſorici. ℥. vigintiquatuor, croci. ℥. duodecim: opii, ceruſæ, utriuſq;. ℥. quatuor, piperis albi. drac. qua-
B tuor, omphaci. ℥. quatuor, gummi drac. quatuor: uino falerno excipito. ¶ *Baſilidion, hoc eſt regineum, pſoricum.* Pſorici. ℥. xlviii, croci. ℥. vigintiquatuor, opii. ℥. viii, floris lapidis aſij. ℥. viii. ceruſſæ. ℥. viii, piperis. ℥. vi, opobalſami. ℥. quatuor, omphacii. ℥. quatuor, gummi. ℥. xvi: vino falerno excipe. ¶ *Pancreſtum* Athenipion.* Pſorici. ℥. lxiiii, croci. ℥. xvi, chalcitidis uſtæ. ℥. xvi, ſandarachæ. ℥. uiginti, myrrhæ. ℥. viii, piperis albi. ℥. xvi, caſiæ fiſtulæ. ℥. viii, foliorum malabathri. drach. quatuor, opii. ℥. xvi, omphacii. ℥. quatuor, miſyos uſti. ℥. duas, gummi. ℥. uigintiquatuor: excipe aqua pluuiali. ¶ *Ptolemæi familiaris pharmacum, accommmodatum ad ſcabros, & corroſos angulos, intenſos Pruritus, defluuia palpebrarum, hebetem viſum.* Pſorici. ℥. xl, ſandarachæ. ℥. triginti, chalcitidis vſtæ. ℥. uigintiquatuor, croci. ℥. uigintiquatuor, myrrhæ. ℥. duodecim, opii. ℥. duas, caſiæ fiſtulæ. ℥. duodecim, piperis. ℥. quatuor, *piperis albi ℥. vii, omphacii. ℥. vi, miſyos vſti ℥. tres, foliorum malabathri. ℥. i, gummi. ℥. trigintaſex, aquæ pluuiæ quantum ſufficit. ¶ *Collyrium* Malabathri oxydercium, facit ad corroſos angulos.* Stibii. ℥. uigintiquatuor, ʒcadmię. ℥. uigintiquatuor, ʒacaciæ. ℥. uigintiquatuor, piperis albi. ℥. uigintiquatuor, nardi indicæ. ℥. duodecim, opii. ℥. vi, croci drach. vi, myrrhæ. ℥. vi, omphacii. ℥. vi, gummi. ℥. trigintaſex: aqua pluuiali excipito. *Aliud.* Stibii uſti, & loti. ℥. xl, acaciæ drach. xlvi, nardi* celticæ drach. vi, myrrhæ drach. viii, croci drach.
C viii, omphaciii drach. undecim, opii drac. vi, cadmię drach. trigintaſex, gummi drach. trigintaduas, aquæ pluuialis quod ſatis eſt.

A Aliter viij. B Aliter viij. C Aliter viij. D Al. Hypini. E Aliter xvj.
* Al. Athenipt ion.
* Alitor xiiij.
* Al. μέλαν id eſt nigrum.
* Al, indicæ.

Remedia ad affectos oculos, ab Archigene in primo pharmacorum ſecundum genus conſcripta. *CAP.* 8.

IN fluxionibus circa oculos in principio conuenit cibi ac potus parcitas, aquæ potus, & maxime oĩum rei ueneræ abſtinentia. Aluus ipſa ſubducatur, & facies aſſiduẽ primum multa frigida, deinde ẽt aceto admiſto, proluat̃. Quidam atramentum ſutorium aqua dilutum proluendum exhibent. Fugiant odores acres, & pulueres, fumumq́;, & tũ ſolis, tũ lucernarũ ſplendorẽ. Ad noctem lanas puras ex uino, aut ſordidas ex aqua frigida, imponant: maneq́;, uelut dictum eſt, ſe proluant. Quòd ſi augeſcat fluxio, accedatq́; dolor, uenæ ſectio cõgrua eſt, & perfecta cibi abſtinentia, ac ſitis, niſi exurantur, & malũ inde augeſcat. Cõuẽnit & ſolutio uentris ualida, ſiue per purgatorium conueniens medicamentũ, ſiue per clyſteres robuſtos. Poſt hæc uero circa frontem impoſita aſſidue uitis folia uiridia auxiliãtur. Aut myrti, lentici, aut rubi ſuccus: aut braſſicæ, aut uitis folia cũ flore farinæ polentæ. Aut cupreſſus, ſampſuchus, ocymũ, ſiſymbriũ ęnanthe, crocus hortẽſis, itemq́; agreſtis, portulaca, mali punici ſatiui flores cytini appellati, ui-
D tex, folia recentia mali cotoneæ, ſingula cũ uino, & flore farinæ polentæ. Super ipſos uero oculos lana pura oui cãdido madefacta imponat̃. Aut oui aſſi luteum. Aut melilotum in paſſo coctum. Aut aſphodeli radix cum uino, & flore farinæ polentæ. Aut iris cõtuſa cũ uino, & flore farinæ polentæ. Aut mali punici ſuccus cum flore farinæ polentæ. Aut ipſum malum in uino maris xeperte coctũ. Aut iuniperi baccæ tritæ cũ uino & flore farinæ polentæ fronti imponantur, aut ẽt ſuper ipſos oculos adhibeant̃. Ad hæc uero eryngii, & fęniculi ſylueſtris radix trita ex aqua, & cicutæ ſemen eodem modo apparatũ, opitulãtur. Caſeus itẽ mollis, & † nuper ſalſus ʒcũ apii foliis cataplaſmatis mõ impoſitus. Aut papauer ſylueſtre paſſo coctum ac tritum impoſitũ. Similiter & melilotum paſſo coctum, exiguo croco, & papaueris ſucco admiſtis. Panis itẽ ex uino, roſaceo admiſto mirabiliter auxiliatur. Aut tribulum recẽtem per ſe imponito: immo, & polenta admiſta egregie opitulatur. Et ut ſummatim dicam, oĩa ex adſtringentium genere, & repulſoria, in principiis proſunt, uelut eſt cicuta, & pſyllium, apium, ſolanum, lentes paluſtres, ſerpyllum, ſampſuchus, folia uitis, coriandrum, portulaca, ſemperuiuum, folia papaueris, urtica. Quę ſingula ex uino trita imponantur: pſyllium uero ex aqua, eodemq́; mõ paluſtris lenticula.

† Al. νεοπαγὴς .i. nuper coagulatus.

Ad fluxionem calidam.

¶ Braſſicam tritam cum polentæ flore ex aqua imponito. Aut ocymi folia eodem modo.

Aut

Aut rutæ folia cum adipe anserino:aut sampsuchi folia:aut halicacabum tritam. Cæterũ largũ E
fluxum sistunt papaueris capita,& hyoscyamus cum polentæ flore ex uino:oportet aũt fomen
tum prius adhibere,atq; ita imponere.Postquam uero status,& uigor præterierit,& cũ non am
plius opportunum est adstringentibus uti, non incommodum fuerit,tum oculorum,tum capi-
tis,fomenta adhibere.Magnifice uero auxiliatur,inflãmationesq; soluit,& si qua distẽtio adsit,
eam laxat,linteolum molle butyro madefactum,ac oculis superpositum.

De chymosi hoc est utriusque palpebræ distortione, ex inflammatione oborta.

In quibus uero chymosis fortis cõtingit, oui luteum cum muscæ carne terito:atq; ubi ad ce
rati formam deducta fuerint,linteolo excepta impone:confestim sedant.

Oblitiones oculorum.

¶ Panis purus ustus,acaciæ, & hederæ permistus cũ aqua.Verũ ad doloris uexationes rosas
virides,aut aridas passo maceratas terito,& admisto oui assi uitello,ac croco sufficiẽti,cũ passo
utitor.Aut crudam hordeaceã,vel triticeã farinã passo coctam adhibeto . Si vero maior dolor
fuerit,papaueris folia recentia admisceto,aut corticem papaueris capitum. Aut hyoscyami fo
lia drachmarum iiii pondere cum oui uitello.Aut sisymbrium aqua coctũ terito suficienti affu
so uino,& imponito.Aut papaueris albi capita passo cocta,ac trita imponito. Aut apii recentis F
coma,itemq; polegio recenti similiter utitor.Aut peponis, aut cucumeris carne : aut oui assi lu
teũ cũ exiguo croco,ac pauco uino tritum imponito.Cæterum dolentes ex inflammatione ocu
los,cũ panace, & pulegio uino subactis integito.Præclare facit,& pini cortex,& polenta cũ ui
no : aut hyoscyami folia,& opiũ trita imponito : aut papaueris cortices terito,rosisq; ac meli-
loto,myrrhaq; admistis,albumine oui diluito,atq; ita imponito. Aut aloẽ ac opium cum aquæ
diluta,linteoloq; excepta,in emplastri morẽ appone,uitãdo ne quid in oculũ prçterlabatur.Cç
terũ in his,qui dolore uexantẽ, crocum bonũ cũ lacte instillato.Verum ad vehemẽtes dolorum
molestias coriãdri succus cũ muliebri lacte oculorum angulis instillatus: similiterq; papaueris
succus torrefactus auxiliatur.Folia itẽ platani trita cũ farinæ polẽtæ flore oculis superpone,em
plastri more apposita.Cataplasmata uero in fluxionibus cõueniunt,cupressus uiridis cũ uino.
Aut paliuri folia,§aut spinæ folia.§ Aut portulaca trita cũ adipe anserino, & croco : aut iris sic-
ca cũ melle:aut micas thuris,& myrrhã cũ oui candido lana excepta fronti imponito:aut apiũ
cũ polenta,aut seselis flores uino maceratos imponito. Aut papaueris folia recentia adglutina
to.Qđ si uigiliæ instẽt,mãdragoræ radicẽ,& succũ,papaueris folia,& polẽtã æquis partibus in
massam cogito,eãq; odorandã exhibeto,& obdormiscẽt.Porrò in magnis fluxionibus,pulegij G
recẽtis semẽ,& maxime fuluũ,cũ aceto ad malagmatis formã redigito,ac sincipiti ĩponito, la-
nis supernè additis,ac leni uinculo cõstrictis. Aliqui ẽt papauer recẽs ei admiscent,aut opii mi-
nimũ q̃d,aut rosas,aut melilotũ coctũ. Aut amylo ex uino, aut oui cãdido oculos ipsos integi-
to.Præclare faciũt ad fluxionẽ uberẽ,tenuẽ,ac uetustã,itẽq; ulcera, põpholyhis ʒ. iiii,opii tor-
refacti †ob.iii,§gummi.ʒ.iiii:aqua pluuiali,aut fontana excipe. ¶ *Agglutinatorium ad fluxionem.*
Similaginẽ,& mannæ thuris dimidium eius,cum oui abulmine ad emplastri formã redigito,&
in principio fronti in linteolo imponito:aut oui assati uitellũ cũ thure : aut cochleã cum testa-
sua,& oui candido ad strigmentitiã formã redactã in splenio à tpe altero ad alterum extenden
do imponito.Sua sponte decidit,ubi restiterit fluxus:aut Moschi malagma,aut Barbarum em-
plastrum,aut uiride,aut aliq̃d aliud eorum,quç aceto constant,splenio inditũ fronti imponito.

† Al. drach. iii, & oboli. iij.

† *Ita græc.* καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἁπαλῶν πτερῶν. *antiq. interp. videtur legis se* ἐκ τῶν ἁπαλοπτέρων *et ideo transtulit, ex iuuenibus columbis nec male. nam ut* ἁπαλοσαρκὸς *dicitur q carnem teneram habet. sic & auis quæ teneras habet pennas, nimirum iuuenis dicitur* ἁπαλόπτερον.

† Aliqui tñ cod. hñt. Aut nitrũ, & Aethiopicam myrrham pari, pondere, &c.

* *Al.* προστιθέμενον. *i. appositum.*

Ad Hæmalopas, & hyposphagmata, i. cruentatos oculos, & sugillatos.

¶ Ad plagas oculis illatas,& ad oborientes ex eis crueutas suffusiones,statim in principio tũ
ad inflãmmationẽ,tum ad dolorem cõpescendum facit columbinus sanguis instillatus,& præ-
sertim is,qui ex†teneris pennis exprimitur.Candidum ẽt oui eodem modo in oculũ instillatũ,
atq; amplius pura lana exceptum,& superne impositum.Prodest ẽt oui assi luteum cũ uino im H
positum,aut melilotum coctũ cũ uino eodem mõ. Insuper & folia rosarum,ac flos per se, & cũ
uino trita,itemq; cum flore farinæ polẽtæ: aut brassicæ folia in cataplasmate.Vbi uero diutius
cruentatio perstiterit,thure & bitumine æquis portionibus acceptis ac mistis oculũ suffito : aut
hyssopi comam tritam lineo panniculo illigatã in feruentem aquam demittito,oculoq; admo
ueto.Sequitur.n.cruor adeo, ut ex linteolo compresso exprimi queat. † Aut nitrum,& terram
Aethiopicam,ac myrrham,pari pondere cum aqua illinito : aut foliorum oleæ uiridium succũ
sublinito: aut ammium,& hyssopum cum lacte bubulo terito,agitato,ac sublinito : aut semen
lini tritum cum butyro per linteolum exprimito,ac sublinito:caput uero frigida perfundito.

Curatio Tumorum.

Ad tumores ex plaga circa oculos obortos ualde conuenit fomentum per mollem spongiã
assidue factũ,ita ut noua spongia postea aceto diluto madefacta imponatur. Conuenit insuper
sinapi vetustum ex aqua tritum,assidue circũpositum*& ablatum.Similiter & nasturtiũ, si post
eorum ablationem loci assidue calida aqua foueantur.

Ad Oculos scabros ac aridos.

Ad oculos propter solem, aut omnino puluerem, scabros atque aridos factos, aqua multa

A æstate quidem frigida, hyeme uero calida affusa, commodat. Cõuenit & spõgiæ calida, aut lentis decocto imbutæ fomentum. Ipsis uero oculorum angulis, rubi, lentisci, myrti, rosarũ succũ, vnumquemq; per se cũ aqua adhibeto. Aut rosas aridas tritas cũ uino: aut earum florem. Aut uinum maris expers, ac oleum uetus, maxime ubi dormire uoluerint, admoueto. Cõducit præterea his, ut a salsis, acribus, ampliusq; acidis omnibus abstineant. Porrò ad inueteratas, & callosas circa palpebras affectiones, amurcam coctam cum oleo tritam illinito.

Ad Glabras, simulq; nascentes alias palpebras ptilos græcis dictos.

In ijs, qui glabras simulq; nascentes alias palpebras, quiq; pilos non habent, egregie facit, ac pilos producit, hoc medicamentum. Acaciæ. 3. ii: atramenti librarii aridi, aut si fieri potest memphitici. 3. v: succi porri heminas quatuor, uini maris expertis heminas iiii: coquito donec strigmẽtitiã formam induant, & repositis in pyxide utitor. Aut muscerdas, & caprarum stercora usta pari mensura, cinneris calami Græci duplum, cum melle attico illinito. Hoc uero ẽt palpebrarum defluuia emendat. Aeruginis tritæ partem unam, ammoniaci thymiamatis tantundem, trita adhibeto. Facit idem & egregie ad scabros oculos. Aut cadmiam tritam melle subactam in ollula urito, ac assato: deinde æris usti tantundem admisceto, ac tritis utitor.

B *Ad Pilos inutiles, & pungentes in palpebris enascentes, Trichiasin hoc malum Græci appellant.*

Pilos inutiliter in palpebris supernascentes euellito, & sanguinem cimicum illinito, & non enascẽtur. Papias Laodicẽsis Autolyci medicus multa in his tentabat: euellebat primum ipsos pilos, deinde locum diligenter cum dropace iritabat, & cum chamęleone albo trito uiridiũ ranarum sanguine permisto (sunt aũt ranæ, quæ in arundinibus degunt) illinebat: neq;.n. postea enascũtur. Potes & euulsis prius pilis cedriam cum tellinarũ cinere mistam ac tritam illinere. Ad eandem quoq; rem auiculæ cinædi appellatæ felle utitor: aut phagri marini piscis itidẽ felle: aut ricini a cane fœmina adempti sanguine. Egregie facit hoc. Fellis, & sanguinis erinacei terrestris pares partes, fellis chamęleonis tantundem, castorii parum; ad formam squamularum pisciũ reducito: & pilis radicitus euulsis utitor, squamulam unam oris saliua matutina dilutam illinendo, locumq; ad dimidium horæ obligando. Dolitãt equidem ex medicamenti huius usu, sed pili amplius non enascuntur: aut felle hyænæ fœminæ mox ab euulsione illinito: aut tellinarũ tenuissimũ puluerẽ oblinito: aut euulsis pilis, cicutæ folium, & cedriam æqualibus partibus cũ uespertilionis sanguine, illine, illitumq; donec exarescat tene: si.n. hoc oculũ contingat, eius humorẽ corrumpit: aut ab euulsione, capræ fel cum brassicæ succo illinito: aut capni siue fumariæ herbæ succo palpebræ alã siue summitatem illinito: deinde pilos euellito, rursusq; illinito.

C Testatus est & Hermeas spumã aquæ post dropacum adhibitionem illitam summe cõducere.

De Staphylomatis siue uuis, & albuginibus.

Staphylomata tolles cantharidum succo illito. Albugines uero cito sanat nitrum cũ oleo ueteri diligenter tritum, & illitum: aut lacertæ stercus illine, & tolles: aut nycticoracis ouũ illine, & tinges ipsas: aut croci, piperis, ęquales partes, cũ felis felle in collyria formato, ac illinito: aut sepiæ testam tritam melle subigito, ac urito, & læuigato, postea pharmaco hoc sublinito.

Curatio Obfuscationis uisus, & suffusionis.

Obfuscationẽ oẽm, aut ẽt incipiẽtẽ suffusionẽ psanat uulturis fel cũ marrubij succo, ac melle attico: aut myrrhæ, & piperis partes æquales cum melle: aut solanum nigrum illine. Facit, & Cyprus in ærea pyxide reposita: aut fœniculi succum, & fel taurinum liquidũ, paribus partibus, mellis attici duplum, illinito. Aut croci, & piperis æquas portiones felle taurino excipito, atq; in collyria redigito, ac illinito: aut populi nigræ liquorem cum duplo mellis attici illinito.

De Humorum suffusionibus.

Fellis testudinis marinæ partem unam, mellis attici quadruplum illinito. Fel ipsum etiam per

D se sufficit cum aqua illitum.

Ad Pterygia.

In pterygijs oculorum, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æquales partes, gummi dimidiũ, cum aceto in collyria formato, ac illinito: aut populi nigræ liquorem cum duplo mellis attici mistum, ac tritum illinito.

Ad Glaucos oculos, & nyctalopas hoc est lusciosos.

Solani succus instillatus glaucos oculos denigrat. In lusciosis uero, hepar hircinum assato, ipsumq; inter assandum distillantem cruorem coadunato, atq; hoc quidẽ ipsos illinito: ipsum uero hepar edendum præbeto. Auxiliatur, & columbinus sanguis illitus, & fel caprę: aut hepar caprinum coquito, eosq; obuelatos in ollam intendere iubeto, quo elatum inde uaporem oculis susceptent. Ipsum uero hepar assidue edẽdum dato: ex hoc.n. cito auxilium sentient: aut elaterii obolum, seminis portulace. 3. j, cum melle inunge: aut stercus asini recens exuccato ac illinito. Vescatur æger beta, uulturis iecore assato, eiusq; felle illinatur.

Ad Crithas. i. instar hordei oblongas circa palpebrarũ pilos abscessus, qui itẽ posthiæ Græcis appellãtur.

a. l. 3. f. 3. t. 3. 19. t. 229. d Abscessus circa palpebrarum ciliacrithas ab hordei similitudine Grecis appellatas ceræ albę fomento discuties: aut muscæ caput auellito, ac reliquo corpore abscessum ipsum confricato.

GALENI

GAL· DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS

LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Ad reliquas faciei, dentium, gingiuarumq; affectiones, medicamenta.

De sugillatione sub oculis. Hypopion Græci dicunt. CAP. I.

De iis quę ĩ medicatr. ſi. com. 3. tex. 30. 7. 219. c. Et de Liqd. uſu a principio. Et de fract. com. 2. tex. 28 7. 235. g. De Artic. 4. 68. 292. e

A. l. 4. f. 7. t. c. 6. fol. 511.

QVòd Hypopion ſub oculis fiat, nomen ipſum indicat: idẽ. n. eſt uelut ſi quis hypophthalmium dicat, quod ipſum ſub oculis ſonat. Eſt aũt ex gñe effuſionum, ecchimomatum appellatarum: appellant ita ‖ Hippocrates, & alii multi medici, circa cutem affectionẽ, cum tenuibus in ipſa uenis contuſis ſanguis per fiſſuras effundit, nõ uno loco aceruatim, ac ſtatim ita excretus in grumos coiens, ſed poſtq̃ per perſultationem, hoc eſt diapedeſin, vt ipſi F
appellant, effuſio ipſa facta eſt. Cõtingit ſanè aliqñ ubi ita coierit, tp̄is progreſſu liueſcere, & denigrari, paruis nimirum grumulis ex diſperſo in multas cutis partes ſanguine coactis. Quare merito ad eius curationem ſtatim feſtinant medici, priusq̃ denigreſcat, ſcopum medẽdi habẽtes, ut ſanguis diſcutiatur, cum ſciant id, quod in grumos coierit ex ſanguine, ægerrime diſcuti poſſe. Cum uero tunicula uenarum, ex quibus ſanguis exilit, rumpatur, parum quiddam ex adſtringentibus ad diſcutientia admiſcetur: ſi. n. ex ſola ſimplici facultate diſcuſſoria pharmacum à principio adhibeatur, non ſolum quod effuſum eſt diſcutiet, ſed, & per fiſſuras aliquid attrahet ex ſanguine in contuſis uenis contento. Poſtquã verò in ſuam naturam redierint uenulę, ad diſcuſſoria pharmaca citra adſtringentium admiſtionem opportune tranſimus. Quemadmodum autem in aliis affectibus pleriq; medicorum indiſtincte auxilia conſcripſerunt, ita et in his citra eas, quas iam recenſui diſtinctiones, ſimpliciter ſugillatorum remedia prodiderunt. Porrò ſi uos eorum, quæ in libris De ſimplicium pharmacorum facultate dediciſtis, memores fueritis, facile deſcernere poteritis, quasnã ſugillationes ſola diſcuſſione digerere oporteat, abſq; adſtrictione, & in quibus admiſcere conueniat quippiam ex parce adſtringentibus. Quin, & ex ipſis diſcuſſoriis imbecilliora primum adhibenda eſſe ma G
niſeſtum eſt, fortiora uero inueteratis & denigratis admouenda. Exempli itaq; loco primum ea quibus ipſe utor indicabo, inde ad ea, quæ probati medici tradiderũt, progreſſurus. Appellatur aũt collyrium Nili ex roſis diarhodon, multis iam annis præclarum, & celebratum, cuius† compoſitionem proximo libro tradidi: hoc ipſum in oculariorum coticula ex aqua contero, atque ſugillationi illino, ſertulę campanæ, ac fęnigræci decocto prius pro fomento admoto, deinde ẽt collyrio ex eo decocto diſſoluto, poſtea ẽt ipſius ſolius fęnigræci decocto. Quòd ſi reliquiæ q̃piã affectionis reſiſtẽt, in fęnigræci decocto collyria ex myrrha, diaſmyrna appellata, ſoluo, ac illino. Cõducit aũt bis in die pharmacũ hoc illinere, ſimulq; fomentũ decoctorum calidorũ per mollẽ ſpongiã prius admouere, ita ut primũ ex ambobus fęnugræco, & meliloto decoctũ fiat: inueterato aũt malo, ex ſolo fęnugræco. Hic curãdi modus ut plurimũ perfecte ſugillata ꝑſanat paucis oĩno ſubterfugientibus, eumq; reſpuentibus: in quibus collyriũ ex ſandice cõmodũ eſt, & ex pharmacis ad ſugillata a medicis deſcriptis, ea, q̃ generoſe diſcutiendi uim hñt. Initiũ aũt faciam ab eis, quæ Archigenes in primo pharmacorum ſcd̃m genus conſcripſit, propoſiturus quidem ipſius uerba: poſtea uero ſi quid ab eo ad diſtinctionẽ pertinẽs relictũ eſt, appoſiturus.

A. ibidem.

† *Antiq. interp. cuius compoſitio hæc eſt. Roſarũ drac. iiij. croci drac. ij. acaciæ. 3. ſ, opij Scrop. i. nardi indicæ Scrop. i. gũmi arabici drac. ij s. miſce cum aqua pluuiali.*

Archigenis Pharmaca ad ſugillata, iuxta ipſius dictionem. H

Sugillata e ueſtigio ſanat raphanus impoſitus: auferes aũt ipſum poſtq̃ mordere inceperit. Recte fecit in eo, quod adſcripſit, tollendum eſſe, vbi mordere cęperit: ſi. n. diutius maneat, uenulas contuſas commordendo oſcula ipſarum aperiet. Qua ꝑp, & a principio eo utẽdum non eſt: ubi uerò inueteratæ fuerint ſugillationes, & iam denigratæ, ẽt ſi quis longiori tp̄e incũbere ipſum ſinat, magis iuuabit. Facit, & caſeus recens ſalſus impoſitus. Ipſe quidẽ caſeus uim obſtruẽdi meatus hẽt, uerum recens ſalſus, & nondum inueteratus miſtam facultatem habet, obductricem ex ſe ipſo, diſcuſſoriam uero, & aliqualiter adſtringẽtem ex ſale: quare nihil abſurdi eſt, eo et in principio uti. Aut ceratũ cum abſinthio, uel raphani ſucco ſubactum. Aut hyſſopi coma lęuigata eodem modo. Siue cum abſinthii coma trita, ſiue cum ſucco ceratũ ſubactum adhibeas, eandem uim demonſtrabit: uerum ad tactum mollius reddetur pharmacum, ſi ſuccus cum cerato committatur. At uero raphani ſuccus, aut hyſſopum cerato addita efficacius reddũt pharmacũ, q̃ ut a principio ſtatim adhiberi conueniat, niſi iã plane liuida, aut nigra facta ſit ſugillatio, qđ ẽt ipſe deinceps dicet. Summe facit ad recentia & liuida ſugillata ſpongia muria tincta, & aſſidue impoſita, ac ablata: poſtea, uero fomẽtum aſſiduum ex calida aqua prodeſt. Quemadmodum raphano in prinpipio uti minime tutum eſt, ob eam quã dixi cauſam, ſic etiam muria:

quapropter

A quapropter ēt post eius usum calidæ fomentum probat, quo uidelicet acrimonia ex muria inducta cōpescatur. Neq; vero in oībus sugillatis in principio fomēto ex muria uti cōsulit, sed in ijs, quæ statim liuescunt. Breui itaq; tpe in ijs, muria utendum est: in quibus uero cruentus, aut subflauus, aut subpallidus est color, fugere muriam oportet. Cataplasmate aūt utere faba fresa contrita, absinthio, hyssopo, origano, raphani cortice, vua passa exacinata, unoquoq; per se cū melle, aut aceto, aut aqua. Imperfecte primum hæc remedia conscripsit, cum non apponat, ad sermonem coctisne, an crudis uti iubeat faua fresa, & absinthio, & hyssopo. Vř aūt crudorum usum præcipere: nam ad finem ubi dicit, cum melle, aut aceto, aut aqua, singulis prædictis utendum esse, tum quidem coctis apposuisset. Quin, & eo ipso sermone tria uiribus inæqualia medicamenta tradens, minime recte mihi vř præcipere, cum hoc, vel cū illo esse utendum. Aqua. n. ẜcalida ẜacrimoniȩ oīs expertissima est, non in cute tm̄, sed ipsis ēt ulceribus. Mel uero ulceribus mordax est, cutem autem non offendit. Acetum uero utrisq; mordax existit. Neq; uero raphani cortex vuæ passæ uiribus par est, sicut neq; absinthium, ac hyssopum, & origanum: fortia enim hæc sunt, & discussoria ui prædita: moderata autem est uua passa, & omnis acrimoniæ expers. Et bulbus albus cum ouo, & melle. Bulbum flauum, ut acriorem in principio statim adhibere,
B recusat. Scimus aūt mel discussoriæ facultatis esse, quapropter ouum ipsis admiscere videtur, ꝙ mitigandi facultate multum prȩstat. Cyclaminos per se, & cum uua passa. Neq; hìc paruum est, quod interest inter cyclaminum: & uuam passam. Quare haud scio, qua ratione per se cyclamino utatur, & admista uua passa, etenim per se uehementissimum est medicamentum: at cum uua passa cōmiscens, tm̄ auferet facultatis, quanta fuerit admistæ vuæ passæ moles. Aut nitrū cum hyssopo, & vua passa melle exceptum. Hic sermo priore rectior est, in quo etiam solius cyclamini usum permittebat. Nam si etiam nunc hyssopū ipsum per se adhibere consuluisset, non apponendo, inueteratis sugillationibus id conuenire, similiter utique deliquisset. Myrtum cū sale, & aqua. Dictum etiam antea a me est, ꝙ ex discussoriis medicamentis, in principio præstantiora sunt, quæ exiguam adstringendi uim complectuntur, qualia sunt rosæ, & melilotum, & crocus. Non tamen ex eiusmodi pharmacorum numero est myrtus, utpote uehementer adstringens: quapropter ego nunquam ipsa uti audeam, prȩsertim si iam liuidus sit color sugillationū. Sinapi cum adipe ouillo. Inueteratis, & nigrefactis sugillalionibus solum hoc medicamentum conuenerit, & maxime si non omnino paucum sit sinapi adipi admistum. Myricæ folia & fructus trita cum aqua, per se & simul mista. Et hoc pharmacum non solum discussoriam, sed & cō
C tractoriam quandam vim habet: quare inueteratis, & nigrefactis sugillationibus non conducit. Facit, & spongia, & linteolum, aceto, ac melle imbuta, & apposita. Hoc remedium in principio adhibitum non ualde acri aceto opus hēt: in progressu autem temporis liquefacta, aut denigrata sugillatione nihil profuerit, absque acerrimo aceto præparatum. Aut fabam fresam commanducatam imponito cum melle. Quin, & fabȩ lomentum ēt citra manducationem cum melle subactum liuida discutit: ex manducatione autem summe discussorium redditur, nimirū uiribus a saliua adsumptis. Oui uitellum eodē modo. Si mel ad oui uitellum miscuerimus, uelut ante dixi de faba fresa, simile faciemus prædicto medicamento tū in apparatu, tū in facultate. Aut porci pulmonem calidum imponito. Hoc remedium non tolerarit uir mundiciē amans. Aut myricæ decocto prolue. Non ita longe ante de myricæ facultate dictum est: aut cardamomum cum myrrha impone. Discussorium quidem pharmacum est myrrha, uerum acre cardamomum. Hæc sane sufficere uidentur mihi ex Archigenis scriptis exempli gratia prolata, ostenso simul modo examinandi pharmaca, qualia. s. in principio conueniant antequam liuida, aut nigra sugillatio fiat: &, qualia liuidis, aut iam nigrefactis, & inueteratis sint adhibenda. Quare, quæ consequuntur apud eum deinceps, ea sola per se adscribam ipsius Archigenis uerbis: Aut
D cerussȩ, & spumæ argenti, æquales partes cum melle terito: & admista faba fresa ad cerati formam reducito, ac utitor: aut anguium senectam cum aqua marina tritam illine: Aut cuminum linteo illigatum, & in feruenti aqua tinctum pro fomento adhibe: Aut sinapi cum cerato impone: Aut fœniculum tritū impone: Aut thus, & thapsiam æquis portionibus cū cerato rosaceo: Aut mentā, & argenti spumā pari pondere impone: Aut hordeaceam farinam cum aceto mulso coctam: aut fabam uino maceratam donec tenera fiat, tritā splenij modo impone: aut cicer eruinum uocatum eodem modo: aut furnorum fuliginem cum pari cerussa ex uino odorato illine: aut thapsiam, & eruinæ farinæ triplum eodem modo: Aut crudum salsamentum, omotarichon Græci uocant, exprimito: deinde in uino odorato tritam imponito. Cæterum ad uetustiores sugillationes similacis fructus cū uua nigra tritus facit: Aut thapsiæ radix tusa, & succus eius adipe exceptus, ac assidue appositus. In uetustis exemplaribus non uetustiores comparatiue scriptū est, sed uetustissimas superlatiue. Dictum est porrò à me statim in principio, ꝙ in eiusmodi sugillationibus pharmacis forti discussoria ui præditis uti oporteat, qualia sunt sane ab eo his uerbis descripta, & quȩdam itē ex superioribus, uelut est indicatum. Atque hæc quidem Archigenes prodidit. Verum Apollonius diligentius, & cum pluribus distinctionibus in primo parabilium in hunc modum scripsit.

Pharmaca

Pharmaca ab Apollonio conscript ad sugillata recentia, ac liuida. E

Spongiam in aqua marina feruente tinctam assidue locis pro fomento adhibeto. Aut spon-
gia in acri muria tincta similiter foueto. Aut in aceto feruenti, & pariter in uino. Imponendū est
& splenium melle, & aceto madefactū, aut lana, aut spongia. Cataplasmate aūt utere, absinthio
† Deest ī græ. cod. & in anti qua interp.
trito cū melle: aut† hyssopo læuigato cum melle: & faba fresa eodem modo. Origano similiter:
raphani cortice cum melle. Bulbis tritis per se, aut cū melle, & oui uitello. Lini semine & salibus
tritis cum oleo, & oui uitello. Silphio trito cum oleo, & uino. Sampsucho trito cum melle: myr-
to, & sale tritis cum aceto: fęniculo trito cum cerato: hyssopo, & nitro cum melle, & aceto: cal-
ce uiua cum cerato: sinapi trito cum adipe uitulino, aut cū cerato. *Ad sugillata inueterata.* Ari
radicem rasam, ac melle subactam in linteolum illitam imponito: vtere ēt discussorijs facultati
bus, & compositionibus, quæ ex descriptionibus commentariorum apparantur. *Ad sugillata
cum tumore.* Spongiā aceto imbutā imponito, & præmonstratis fomentis frequentius utitor: ca
taplasmatis loco farinā hordeaceā ex aceto mulso coctam imponito, donec locus sugillatus hu
milior reddat: de cętero uero subscriptis cataplasmatis utitor. *Ad sugillata cum inflammatione.*
Aqua calida foue, & pro cataplasmate lenticulam coctam tritam cū melle impone. Aut cochleā
ægyptiam contusam impone. Vbi uero inflāmatio remiserit, tunc iā ēt aliis pharmacis utere. F
Ad sugillata cum pertusione. In ipsam quidē pertusionis fissuram ex medicamentis, quæ cruentis
vulneribus conueniunt, inde: circūsitis uero partibus cataplasmata ex medicamentis ad sugil-
lata citra pertusionē conscriptis impone. Præstabat fortassis hic iam sermonem de sugillatis de
finere, uerū cum ea, q̃ ex consentiēte experimento indicata sunt, aliis stabiliora existant, uisum
est mihi ēt ea, q̃ Crito in tertio de ornatu scripsit apponere, q̃ sane iuxta illius dictionē ita hn̄t.

Quæ Crito ad sugillata recentia, medicamenta scripsit.

† Græc. κώνειον λεῖον antiq. interp. legit κύμινον, & ideo interpretatus est ciminum.

†Cicutam tritam ex aqua impone. Absinthium tritū ex aqua, & in liteolū infartū imponito:
ꝙ si tenera sit cutis, parum mellis adiicito. Hyssopum Cilicium ex aqua tritum, & in linteolum
ligatum in globulos cogito, atq; his in feruentem aquam tinctis sensim foueto. Bryoniæ radicē
tritam cum melle imponito: aut rosaceo cerato exceptam adhibeto. Muriam acrē facito, spon-
gijsq; in ea madefactis foueto: & post hęc raphani corticem tritum cum melle, & linteolo infar
tū imponito. Aut sinapi tritum cerato exceptum, & exiguo adipe uitulino addito, in linteū in-
† Al. προγεγραμμέναις .i. suprascriptis.
fartum imponito. Et de his quidem in tantum. Quòd si inueteratæ sint sugillationes, aut ēt ap-
pellati liuores, † subscriptis compositionibus utendum est. *Ad Liuores, & sugillationes profun-
das.* Tordylij partes duas, terræ samię partem unam aceto excipito, paulumq; mellis simul con G
quassato. Animaduertere autem oprtet diligenter, ne cutis exulceretur. *Medicamentum deterēs
sugillata, Aristarchi.* Hyssopi cilicij. ʒ. i, radicis thapsiæ tantundem, thuris integri non secti tan-
tundem, ceræ tyrrhenicæ. ʒ. ii, resinæ terebinthinæ. ʒ. j. Arida cū liquescibilibus comittito, dein
de linteolo infarta imponito, animaduersione habita ne locus exulceretur: & ob hoc sane fre-
quenter tollere oportet. *Aliud.* Radicis thapsiæ. ʒ. xii, aut succi. ʒ. vi, thuris insecti. ʒ. viii, ueratri
albi. ʒ. duas, absinthij. ʒ. i, cerati rosacei. ʒ. xvi: mollita repone, ac linteolo infartis utere. Opor-
tet etiam hoc assidue amouere. *Aliud.* Viticis albæ obolos tres, struthii tantundem, glandis ægy
ptiæ tantundem, pulmonis caprini usti tantundem, radicis asparagi tantundem, bdellii tantun-
dem, succi thapsiæ tantundem: aceto mulso exceptis utitor. *Aliud.* Seminis uiticis albæ. ʒ. iii, ra
dicis struthii tantundem, nitri rubri tantundem, succi raphani tantundem, hyssopi cilicij tantū
** Al. βώλον.*
• Al. agnini.
dem, farinæ fabarum tantūdem, glandis unguentariæ. ʒ. xl, myricæ. ʒ. xl, pulmonis* caprini usti
ʒ. xl, bulborum* rubrorum. ʒ. xl, radicis thapsiæ. ʒ. xl, thuris. ʒ. xii: excipe cerato rosaceo, ac ute-
re, ut dictum est.

Medicamentum ab Hera conscriptum ad sugillata.

Aufert, ut inquit Heras, tribus horis: ꝙ si inflāmatio fiat, cataplasma ex uiridi caseo probat, H
& fomentum ex pane. Succi cicutæ obolos duos, croci drachmas ii, myrrhæ drachmam unā,
acaciæ drachmā unam, opii. ʒ. duas, succi thapsię drachmas duas, gummi drachmam unā, cum
aqua cogito. Hoc quidem Heras scripsit. Ego uero nucem per ętatem iam oleosam factam ex- A.l.4.f.7.r. c.6.fol.511
pertus sum aliquando ad cruentatos facientem. oportet autem ipsam nucem diligenter terere,
atque ita imponere homini supine reclinato, quo ad horas duas, & tres pharmacum adhæreat:
ubi enim sic fecerit, etiam si postea surgat, ad multum tempus adhæret: oportetq; priore dela-
† Hic incipit, Caput 2 in antiquissimo codi. græco.
pso aliud statim imponere † *Eiusdem Heræ ad Aegilopas.* Maluę folia cum sale, & melle trita im-
ponito: destruit hoc, ac extirpat ægilopas. Alicam etiam in aceto coctam incipienti ægilopi im
ponito. Aut myrti recētissimas baccas cataplasmatis modo adhibe, ubi uidelicet fluxio infesta
uerit. Similiter facit, & lemnia terra, si illinatur.

De Aegilope. CAP. 2.

INter nasi os, & magnum iuxta oculum angulum, paruum quoddam abscessui simile tuber-
culum oriri solet: & rumpitur sanè sæpe in angulum, ut ægrè curabile reddatur, nisi mature A.l.3.f.3.r. c.14.fol.22
occurratur. Mederi igitur oportet ipsi cum discussorijs medicamentis, quę citra mordacitatem
efficacia sunt: coafficitur enim oculus ab acribus, atq; ita ēt affectæ partis inflāmatio augetur.

Verum

A Verum affectio ipsa non ob id solũ ægre curabilis est,sed & propterea φ,cũ multa liquida pharmaca in experimentum adsumi possint,ea non tolerat locus ipse:necessario.n.ex eis in oculum quid influit.Neq; uerò adhærere eiusmodi queant citra obligationem,quæ totum oculum cõplectatur,quam impossibile est tot diebus aliquem perferre posse,quot ad mali curationem requiruntur.Ob hanc igitur causam Apollonius nulla pharmaca ad ægilopas scripsit.Archigenes uero paucis enumeratis,deinceps ad curationem ipsorum per chirurgiam progreditur, quanquam res ipsæ nõ manuariæ operæ,sed pharmacis secundum genus,sit subiecta. Itaque totam ipsius dictionem adscribam hoc modo habentem.

Quæ Archigenes ad Aegilopas scripsit in primo pharmacorum secundum genus.

Aegilopas, qui circa oculorum angulos oriũtur, eruo cum melle integimus:aut cinere uitis cum aceto subacto. Probè facit & thus cum columbino stercore recenti impositum. Aut succum herbæ ægilopis,auenam nostri dicunt,cum melle illine.Cæterum in nondum perforatis, staphidem syluestrem,& ammoniacũ thymiama cum melle ueluti splenium,impone:Aut alumen scisile cum terebinthina splenij forma impone.Aut lanæ tomentum sanguine marini leporis tinctũ inde:aut melanteriam tritam adhibe.Quòd si neq; sic sanentur, diuiso angulo, & eũ B tenui perforato terebello,continuis foraminibus incussis disparato,capitale emplastrum adhibeto:discedent.n.squamæ,& sanabuntur.Aut osse denudato,cauterium amoue,& sic squamulæ discedunt,ac sanantur.Quidam diuidentes angulum,ossi,qua parte perforatum est, angustũ infundibulum admouent,ac plumbum liquefactum infundentes,vrunt,atque hoc modo optime sanant.Hæc quidem Archigenes scripsit.

ibid.c.15. f.226.b

Quæ Asclepiades ad Aegilopas conscripsit.

Porrò Asclepiades in primo exteriorum hæc prodidit. Succi illecebræ libram * dimidiam, succi solani lib.dimidiam,thuris.ʒ.viii,*masticheS.ʒ.tres,chalbani libræ dimidium. Succos cũ thure coquito,& ubi dissolutum fuerit chalbanum iniicito,mastichen uero dimitte.*Aliud.*Thuris.ʒ.viii,myrrhæ.ʒ.viii,ladani.ʒ.iiii,ceræ drach.iiii,aluminis scissi,coaguli leporis, utriusq;.ʒ.iii, spumæ nitri drach.iiii,pharmacum contundito,& emollito irini unguenti fece.

* Aliter i.
* Al. vncias.

De Varis. C A P. 3.

TVmor paruus,& durus in faciei cute orit̃,Varus Latinis,Grẹcis Ionthos appellatus,a crasso uidelicet succo congregatus,demonstransq́;sui ipsius curationẽ rationabiliter per pharmaca emollientia,& discussoria futuram.Etenim duricies ipsius emollientibus,tumor uero p̃ C ter naturã discutientibus,opus hẽt.Cum igitur iam sæpe tum in superioribus libris, tum in de simpliciũ pharmacorum facultate cõmentarijs,prædictæ sint mihi materiæ tum discussoriorũ, tum emollientium medicamentorum, compositio sane ipsorum particularis per experientiam iudicata utilis erit ad rectum relatorum usum,quæ uidelicet paulo post referentur, ubi saltem prius determinauero,quæ similes sint uaris affectiones,& aliqua parte ab ipsis differentes.

De Ficosis tumoribus. C A P. 4.

VNa quædam hæc affectio est ex ijs,quę in mento enascunt̃,differẽs a uaris in eo,φ nõ solũ crassus sit,q̃ hos tumores efficiat humor,sed,& serosa tenuitate participet:ob quã ẽt cito exulcerantur,si non ut debẽt curent̃:& ob id magis resiccantibus pharmacis,q̃ uari opus hñt.

De Lichenosis, impetiginosisve tumoribus. C A P. 5.

ET hæc affectio ex misto quopiam generatur humore,serosis nimirum,ac tenuibus, & acribus succis cum crassis permistis: qua p̃p̃ ẽt facile in psoram,i.scabiem,& lepram trãsit:indigetq; ẽt ipsa pharmacis fortiter resiccantibus.Postq̃ uero in psoram,aut lepram transierit,ultra hoc,φ resiccantibus indiget pharmacis,etiam repurgantia,& extersoria expostulat.

De menti eruptionibus. C A P. 6.

D HOc eruptionũ,siue,ut Græci dicunt,Exanthematum nomen quidam in cõi usurpant, de affectionibus uidelicet ulcerosis,& asperis in mento sua sponte prouenientibus,queadmodum etiam Archigenes facit.Indiget autem & hæ ipsa affectio resiccantibus medicamẽtis.

De Furunculis. C A P. 7.

FVrunculi Dothienes Græcis dicti ex similibus humoribus, ueluti uari,generant̃ per uniuersum corpus,duplices existentes,aliqui q̃dẽ,ut ita dixerim,uarosi,duri,& ægre concoctiles: aliqui uero inflãmati, in quibus aliqñ ẽt febres consistunt,& tumor in magnitudinẽ excrescit, & in pus transmutatur:unde curatio ipsorum ut plurimum eadem,quæ inflãmationis existit.

Ex Critone ad varos.

Crito in tertio de ornatu hæc uerba scripsit. *Ad varos in facie.*Mellis attici cyathum unum siue drach.xii,aceti acerrimi tantundem,misceto diligenter:& pharmaco uaros illinito,digito affricando. *Aliud.*Spumę argenti chemam siue.ʒ.tres,terebinthinæ puræ ad fabæ Aegyptię magnitudinem,addito olei albi parum:atq; ubi prius faciem deterseris,ex medicamento hoc paulum digito excipe,deinde ambabus manibus terendo uaros obline. Hoc pharmacum etiam à rugis liberam & mundam faciem conseruat. *Aliud.* Amygdalas amaras aceto dilutas, ac probe tritas faciei obline. *Aliud.* Alumen scissum probe læuigatum terebinthina excipe, & emollitum

litum impone. *Aliud.* Coſtum Indicũ tuſum & tenuiſſimo cribro cretum felle caprino excipe: E
ac ad cerati craſſitudinem redactum, uaris circa ueſperã illine: mane uero ubi ſurrexerit, lacte ægrum faciem proluere iube. Inueteratis porro uaris ſubſcriptis compoſitionibus utẽdum eſt.

Ad uaros calloſos.

Saponis gallici. ʒ. iiii, ammoniaci thymiamatis drac. i, thuris drac. i, aqua diſſoluito, & cerati ſpiſſitudinem facito, eoq; illinito, & poſt horæ interſtitiũ tepida abluere iubeto. *Aliud.* Nitri rubri, hyſſopi, pulegii, ſalis foſſilis æquales partes tũdito, & per tenuiſſimum cribrum cribrato, exceptisq; cerato roſaceo utitor. *Aliud.* Seminis ocymi, nitri rubri, pulegii uiridis, aluminis ſciſſi, coſti indici, ſingulorũ æquales partes, tuſas, & cribratas adipe anſerino ſeu gallinaceo excipe, ut cerati fiat craſſitudo: ex eo uero in linteolum infarcito, & imponito donec penitus perſaneſcant. *Aliud.* Salis aſſati, pulegii, hyſſopi, amoniaci thymiamatis, rhois coriarii, ſingulornm par pondus, roſaceo cerato exceptum donec perſanentur, imponito.

Ad affectiones eminentiores, & in facie pruritum, ac principium Elephantiaſis.

Gummi albi, ſpumæ nitri, thuris, ſulfuris uiui, ſingulorũ æquales partes, aceto dilutas, ac probe tritas in paſtillos redige, eosq; in umbra exicca. Vſu uero expetẽte aceto dilutos illine, atque ubi reſiccati fuerint, ſubſcripta cõpoſitione deterge. Saponis Gallici librã unã ammoniaci thy- F
* Al. drach. iij. miamatis tãtundẽ, thuris quadrãtẽ, maſtiches quadrãtẽ, ſpumæ, nitri* quadrãtẽ. Saponẽ, & ammoniacũ in uas fictile coniecta, & aquæ ſextariis duobus affuſis coquito: atq; ubi diſſoluta fuerint, arida contuſa, & cribrata adiicito: deinde in mortariũ trãslata, ac probe cõquaſſata, uaſe uitreo reponito. Vſu uero poſtulante, faciẽ ex eo ſmegmate inquinato, & poſt modicũ tpis ſpatiũ larga aqua molliter perfricando abluito. Vtendũ eſt hoc ſmegmate per oẽm uarorũ curationẽ.

Ad Ficoſas menti papularum eruptiones.

Crito in tertio de ornatu in hũc modũ de eis ſcripſit. *Ad ficoſas in mento eruptiones, velut Lencius præceptor tradit.* Spumæ argenti, miſyos crudi, æquas partes tritas inſperge. *Aliud.* Thuris,
* Aliter iiij. drach. duas, ſpumæ argenti. ʒ. quatuor, ſalis foſſilis. ʒ. octo, *ſandarachæ, ʒ. duas: trita inſperge. *Aliud.* Ceruſſæ. ʒ. quatuor, myſeos crudi. ʒ. quatuor, ſalis foſſilis. ʒ. duas, ſandarachæ. ʒ. duas: trita inſperge. *Aliud.* Atramenti ſutorii. ʒ. ii, ſulfuris uiui. ʒ. duas, ęruginis drac. j. nitri rubri drac. iii: trita inſperge. *Aliud.* Elaterij. ʒ. quatuor, ſalis foſſilis. ʒ. quatuor, atramẽti ſutorii drach. ii: miſta inſperge, & cum ſpecilli humecti extremo admoue, quo uidelicet pharmacum ipſum adhęreat. Cæterum poſt pharmaci impoſitionẽ ſemine lini ex aqua trito utẽdum eſt. Porrò ubi humidiora fuerint ulcera, ut ab ipſis aqua pura uelut a fonte defluat, ſubſcriptis compoſitionibus utẽdũ G
erit. *Paſtillus ad ficoſas menti Papulas. Vſus eſt eo Artemidorus. Reprimit oẽs tumores, qui accidũt ijs quibus cicatrix male inducta eſt, veluti in ijs, qui ſuturà vſi ſunt, contingit. Compoſitio hæc eſt.* Squamæ ęris. ʒ. iiij, atramenti ſutorii. ʒ. ii, aluminis ſciſſi. ʒ. ii, glutini fabrilis perlucidi. ʒ. ii. Arida tunduntur, & cribrantur, glutinum uerò aceto maceratur, & tritis affunditur: rurſusq; lęuigatur, & formantur paſtilli, quos uſus tempore aceto dilutos illinimus. Hoc medicamentum ẽt fiſtularũ callos extirpat. *Alius Magni Clinici.* Aluminis ſciſſi, æruginis corinthiæ, rubricæ ſinopidis, chalcitidis, glutinis fabrilis, ſingulorum æquas portiones: componito, ac utitor, ut dictum eſt. *Alius Arij Aſclepiadei.* Milti ſiue rubricæ ſinopidis, æruginis corinthiæ aluminis ſciſſi, gallæ omphacitidis, malicorij, æquas ſingulorum partes, gummi duplum: aceto excipito, ac utere ut dictũ eſt. ¶ *Alius Apollonij, vt Carixenus tradit.* Squamæ æris, miſyos aſſati, arupigmenti, ſingulorum. ʒ. duas, diphrygis. ʒ. tres, æris uſti ʒ. quatuor, chalcitidis uſtæ. ʒ. quatuor, glutinis fabrilis ʒ. iiii, aceto diluito, & paſtillos formato: quibus uelut ſuperioribus utitor. *Andronis pharmacum accommodatum.* Atramenti ſutorij drach. ii, myrrhæ drach. ii, thuris drach. iiii, aluminis ſciſſi drach. iiii, malicorij drac. viii, gallarum drach. octo, ariſtolochiæ drach. octo: uino auſtero exceptis ut prædictis utere.

Critonis, ad Lichenas in mento. H

Cõſequenter uero Crito ad lichenas menti ſcripſit hoc modo. Ad mẽti lichenas quæ iniucũdiſſima eſt affectio. Nã & pruriginẽ inducit, & affectarũ partiũ circũtentionem, & periculũ non modicum: proſerpit. n. aliqñ per totã faciẽ, oculosq; contingit, & ferme extremæ fœditatis cauſa exiſtit. Quapropter diligentiore cura utendũ eſt, inſpiciendo tũ paroxymos. i. irritationes, tũ interualla & remiſſiones, ita ut etiã ab inueteratis recẽtes diſparemus: in quibus conueniet uti reſiccantibus medicamentis. Cũ uerò in pſoram aut lepram tranſierint, ſupra reſiccantia etiam exterſoriorum, & repurgantiun erit uſus, & poſtea ſane ſubſcriptarũ item compoſitionum.

Criſpi amici ad recentes in mento, ſiue alia faciei parte lichenas.

Tritici grana multa in incudem imponito, deinde laminam æris igni candefactam tritico ſuperponito, & reſolutum ab eo liquorem calidum adhuc auferto, ac ſuper lichenas linito. Hoc ſolo multos curatos ſcimus. *Aliud.* Maluæ agreſtis ſemen tenerum adhuc colligito, mundato, ac tundito, ſuccumque reponito, atq; eo aſſidue illinito. *Aliud.* Portulacæ ſuccum aſſidue illinito. *Aliud.* Oleæ æthiopicæ lachrymã cum aqua terito, & pauco adiecto ſtyrace miſceto, & imponito. *Aliud.* Vlmi lachrymam aqua diſſolutam imponito. Quòd ſi inueterati ſint lichenes, ſe-

quentes

A quentes cõpositiones adhibendæ sunt: Albuci radicẽ aceto coctam,& tritam illinito. Viticis fo
lia trita cum aceto imponito. Capparis folia trita cum aceto imponito. Rumicis hortensis radi-
cis corticem ex aceto tritum,loco prius cũ nitro præparato imponito. Chamæleonis radicem
aceto coctã,& tritã imponito. Cæterùm cùm ad lichenum curationẽ multa,& uaria medicami
na existant,particulatim de singulis transigam,initio è pastillis sumpto. *Pastilli Lichenici.* Glu-
tinis fabrilis drac. quatuor,alij duas habent: sulfuris uiui drac. ii. chamæleonis drach. quatuor,
thuris drac. ii. aceti heminæ dimidium: glutinũ aceto dissoluitur, deinde aridis adiicitur. Vsus
tempore,quantũ satis est,aceto dissoluito,calidumq́; imponito. In aliis exemplaribus singulo-
rũ par pondus cõtinetur. *Alius.* Chamæleonis,sulfuris uiui,utriusq;. ʒ. iiii. lachrymæ oleæ ęthio
picæ. ʒ. ii. thuris. ʒ. i. aceti quantũ satis est,iuxta alios, Alcyonii. ʒ. ii. chamæleonis nigri. ʒ. iiii. py
rethri. ʒ. ii. sulfuris uiui. ʒ. iiii. thuris. ʒ. iiii. glutini. ʒ. iiii. aceti acerrimi heminas iiii. *Alius.* La-
chrymæ oleæ æthiopicæ. ʒ. iiii. sulfuris uiui. ʒ. iiii. alcyonii. ʒ. viii. spumæ nitri. ʒ. viii. alicæ aceto
coctæ. ʒ. viii. aceti,quod satis est. *Alius.* Alcyonii vsti. ʒ. ii. chamæleonis nigri. ʒ. iiii. radicis albu
ci. ʒ. iiii. sulfuris uiui.* ʒ. ii. thuris. ʒ. ii. pyrethri. ʒ. ii. spumæ nitri. ʒ. ii. glutinis. ʒ. iiii. aceti, quod sa *Aliter iiij.
tis est. Porrò extenta iam affectione,& callosa reddita,sequentibus utendum est medicamen-
B tis. *Humida ad Impetiginum affectus.* Misyos peregrini,thuris,myrrhæ,aluminis scissi,singulo- *Aliter iiii.
rum. ʒ.* octo. aloes,sulfuris uiui,utriusq;. ʒ. iiii. excipe passo,ut strigmentitiam spissitudinem ac-
cipiant,& bis,aut ter in die præfrictis,illine: forinsecus autem conseruandi pharmaci gratia,ve
sicæ pelliculam,aut oui testam,aut uirida folia quãtum satis est impone. *Aliud.* Misyos. ʒ. iiii.
acaciæ. ʒ. ii. squamę æris. ʒ. iiii. sulfuris uiui. ʒ. vi. chalcitidis. ʒ. viii. gummi. ʒ. viii. aceti,quod satis
est: in quo,ubi gummi dissolueris,reliquaq́; admiscueris,amurcam iniice,& probè conquassata
reconde,ac utere,ut dictum est. *Aliud.* Sulfuris uiui,thuris,myrrhæ,atramenti sutorii, misyos
crudi,singulorum. ʒ. ii. gummi. ʒ. iiii. aceto,& cedrino oleo,quod satis est dissoluito,eodẽq; ute-
re modo. *Ex scriptis Zeuxidis, Aliud.* Chalcitidis crudæ, misyos crudi,myrrhæ aminęæ, sulfu-
ris uiui,singulorũ æquales partes: gummi duplũ aceto dissolutum: excipe oleo cedrino. Verùm
cedrinum prius coquere oportet,usq; ad mellis crassitudinẽ. *Aliud Diodori.* Lachrymæ oleæ
æthiopicæ. ʒ. xx. gummi. ʒ. xl. atramenti sutorij. ʒ. xvi. sulfuris uiui. ʒ. x. thuris. ʒ. x. æruginis. ʒ. x.
acaciæ. ʒ. x. myrrhæ aminææ. ʒ. x. aceti,quod satis est. Et ubi dissoluta fuerint singula, ac læuissi
ma reddita,excipe amurca condensata,& repositis utere. Adnectantur porrò,& aliæ composi-
tiones. *Illitio cocta ad Lichenas inueteratos, quæ citra vlcerationem persanat.* Atramenti sutorii,
C fœnigręci moliti,* cardamomi,singulorũ. ʒ. ii. melanthii sesquidrac. foliorũ caprifici sesquidrac. *Al. καρδάμυ.
aceti acerrimi,quod satis est. Læuigata ad mellis spissitudinẽ reducito,deinde coquito,& postq̃ †*Aliter* προα
nigrum factum fuerit,& condensatum pharmacum,tollito, illinito, † insuperq́; lichenas ablui- πονίπτων αὐ-
to. *Heraclidæ Tarentini illitio Lichenica, sanat citra vlcerationem.* Polẽtarum. ʒ. viii. glutini. ʒ. vi. τοὺς, *i. prius ip*
sos abluens.
atramenti sutorii. ʒ. iiii. chalcitidis. ʒ. iiii. sulfuris uiui. ʒ. iiii. spumæ nitri. ʒ. vi. alcyonii. ʒ. iiii. myr
rhæ aminęæ. ʒ. ii. aceti heminas iii. *Dionysii condiscipuli, sanat citra vlcerationem.* Farinæ hordea
ceæ sextarium unum,atramẽti sutorii vnc. i. corticũ radicum rumicis syluestris sextariũ unum,
sulfuris uiui vnc. i. myrrhæ sesquiunc. gummi vnc. i. aceti heminas vi. Rumicis radicẽ coquito,
& ubi dissoluta fuerit,extractã terito: hordeaceã uerò farinam in residuũ liquorẽ coniectã co-
quito: atq; ubi rectè habuerit,reliqua iniicito,& ablatis utitor. *Illitio Socrationis cocta.* Farinę ali
cæ sextarios * sex,sulfuris uiui. ʒ. xvi. misyos peregrini. ʒ. xvi. cimoliæ. ʒ. xvi. chalcitidis. ʒ. xvi. *Aliter iij.
spumę nitri. ʒ. viii. alcyonii. ʒ. viii. aluminis scissi drach. viii. radicis albuci vnc. viii. myrrhæ
drac. octo, thuris drach. octo,lachrymæ oleæ drach. octo,ammoniaci thimiamatis drach. octo.
aceti * heminas tres. Alcyoniũ, & albucũ in aceto coquito, ubi uerò ad dimidias redactũ fuerit * *Aliter sexta*
ꝑcolato, & in colamento ammoniacũ,myrrhã,thus, oleæ lachrymã,dissoluito: deinde terito, *rios.*
D aridaq́; iniicito: alicã uerò in residuo liquore coquito,& dissolutã reliquis adiicito,simulq́; teri
to,ac utitor. *In alijs Collectaneis sic habet.* Sulfuris uiui, misyos peregrini,chalcitidis, singulorũ
ʒ. xvi. nitri,aluminis scissi,alcyonii,radicis albuci,thuris,lachrymæ oleæ,terræ cimoliæ, ammo
niaci thymiamatis,singulorũ. ʒ. viii. aceti heminam unam. *Alia ualde efficax.* Aceti acerrimi
sextarios vi. farinæ hordei sextar.* duos,mannæ sextarium i. radicis rumicis agrestis. ʒ. xx. † ue- *Aliter unum.
ratri albi. ʒ. x. alcyonii drac. xv. cardamomi drac. iiii. terræ cimoliæ drac. viii. glutinis. ʒ. xvi. spu †*In textu sunt*
mæ nitri drach. xvi. halicacabi uirgultorum uiridium manipulum. Componito. Quandoqui- *quinque. ali-*
dem uerò multi pharmacorum,quæ illinuntur compositiones recusant,amantq́; magis empla- *ter octo*
strorum impositiones, utpote quæ neque sudoribus obortis diffluunt, neque resiccata cutem
circuntendunt,meritò etiam ipsorum præparationes subiungimus.

Emplastra Lichenica, quæ citra exulcerationem liberant.

Ceræ,picis coctæ,thuris,terebinthinæ,sulfuris uiui, singulorum libræ dimidium: liquabilia
cum aridis committito. *Aliud.* Thuris drac. viii. aluminis {rotundi} drach. viii. attramenti suto-
rii drach. octo,sulfuris uiui drac. iiii. glutinis. ʒ. iiii. radicis chamæleonis. ʒ. iiii. ceræ drach. octo,
picis crudæ heminas duas. Picem,& glutinum coquito,atq; ubi condensata fuerint,cerã iniici-
to,aridisq́; affundito,ac repositis utitor. *Aliud, Facit ad Lichenas eleuatos, adeo, ut reprimat ea,*

quæ residua putantur. Mannæ thuris,picis,utriusq; .ʒ.octo:bitimini.ʒ.octo:ceræ.ʒ.octo, resinæ E
pinus.ʒ.octo,sulfuris uiui.ʒ.viii,olei cyprini parũ.Coquito ut dictũ est,& sublatis utitor in linteo
† Aliter lib.i. lũ, aut pelliculã tenuem infartis. ¶ *Aliud, citra ulcerationem remouet*. Picis brutiæ liquidæ † sex-
tariũ unum,℥ mannę lib.i,sulfuris uiui lib.i,farinæ lupinorũ lib.i: pro cõsuetudine componito,
deinde chalbani sextantẽ adiicito.Est hoc ex ualde probatis. Alia exemplaria farinã nõ habẽt,
neq; chalbanũ. *Emplastrum Lichenicum Philotæ,citra ulcerationem sanans.Exhibitum est à philota*
sodali per uersus scriptum Chalcitidis assatæ,chrysocollæ,misyos assati,squamæ æris,diphrygis,
* Aliter vj. salis ammoniaci,terræ eretriæ,singulorum drac.*quatuor:sulfuris uiui .ʒ.xii: atramenti sutorii,
floris lapidis asij,ęris usti,singulorũ.ʒ.vi:soreos drac.v,aluminis liquidi drac.iiii. Hęc omnia te-
rito,deinde aceti heminis xii.affusis,per dies v.sub canicula Soli exposita itidẽ probe terito, do-
* Al sextans. nec pharmacum redditũ fuerit æruginosum,siccumve.Porrò in alio mortario thuris uncia una,
* Al. ʒ.iii. myrrhæ sextãs,aloes unc.i,ladani quadrãs,opopanacis *quadrãs , aceto dissoluta ad strigmẽti-
tiã crassitudinẽ præparẽtur,atque ubi recte habuerint,ad ea, q̃ in Sole leuigata sunt, abiiciãtur,
rursusq; teranẽ,addaturq; aristolochiæ rotundę & longæ , utriusq; tusæ,& tenuissimo cribro ex
* Aliter vnc.i. cussæ*.ʒ.i.Postquam uero iam trita emplastri formam acceperint, liquescibilia prius liquefacta F
aliter ʒ.ii. & frigefacta iniicito.Sunt autẽ hæc:ceræ.ʒ.cx, terebinthinæ.ʒ.xx,chalbani.ʒ.x , olei hemin.i,:
& probè emollitis ac repositis utitor . Hoc pharmacum duplicem aspectum uidẽtibus exhibet.
Cæterum si affectio pertinacius perseueret, & pharmacorum impositionẽ respuat,excoriatoriis
appellatis remediis utendum erit : promptè enim superficiem auellunt.

De excoriatoriis Lichenum.

Excoriatorium Lichenum , quo Pamphilus Romæ usus plurima lucratus est , cum in urbe Mentagra
appellatus morbus inualesceret. Squamæ æris drach.vi,auripigmenti drach.iiii,sandarachæ drach.
iiii,æris usti sesquidrach.ueratri albi sesquidrachmam,uentrium cantaridũ sesquidrach. Singu-
la per se terito:deinde simul mista,cedria excipito:& ad strigmenti densitudinẽ reducta,pyxide
æris cyprii reponito.Vsu autẽ expetente,nitro & aceto exiguo perfrictis lichenibus, pharmacũ
hoc cũ spatula illine,ac affrica:deinde interiecto spacio derade , rursusq; pharmacũ impone:de
inde ubi bis uel ter hoc feceris,quo facilè deradi possit,rursus imponere tẽta,illitis locis cũ uesi-
cæ bubulę,aut alterius cuiusdam animalis pellicula intectis,hæc enim pharmacũ ne defluat cõ-
seruat,& alias leuis est:post pelliculæ autem impositionem, fasciola leuiter obligatũ finito. Præ
stiterit quidem per noctem adhærere,aut saltẽ ad aliquot horas , usquequo bullas excitet saniẽ G
complectentes crassam & glutinosam.Deinde uero lauare præcipimus,& in balneo morari : nã
& hoc ad hanc curationem auxiliatur:sit autem calidius balneum.Quo siquid uti prohibeat,fo
mẽtum aquæ multæ calidæ adhibendũ est: quo deterso panis ex aqua mulsa subactus cataplas-
matis modo imponatur.Porrò ubi sordida iam facta fuerint ulcera,splenium ex emplastro uiri
di imponito,exigua parte de excoriatorio adiectã.Cæterũ sanie exclusa & nulla crustula ulce-
ri incumbente,splenium albũ imponito:atq; hac curandi ratione donec cicatrix penitus indu-
catur utitor,singulis diebus fomentum adhibens,& nouum splenium imponens.Post cicatricẽ
plene inductam,si qua suspicio reliqua sit,eodem curationis ductu utendum est. Antequam ue-
rò excoriatoria imponantur,circunsitas & uicinas licheni partes pharmaco aliquo inflãmatio-
nẽ arcente in splenio excepto,integere,ac tueri oportet,nimirũ lichene sua extrema linea sem-
per parum quiddam ex sanis corporibus affricante & inuadente.Hæc communis mentagræ cu
ratio est. *Aliud Excoriatorium Axiorij*. Squamæ æris drachmas sex,atramenti sutorii drac . qua
tuor,cantharidum sesquidrachmã,ueratri albi sesquidrach.sandarachæ drach. i. excipe cedria.

* Al. Phthu- *Aliud Apij *Phasci,ad Mentagras,quod citra cicatricis uestigium sanat. Facit & ad Alopecias inue-*
sci. *teratas* . Cæterum alopecias in Sole,aut ad ignem illinito,& bulla excitata,eã acu perpungito, H
ac humore excluso,cum ceratis curationem perficito: post inductam enim cicatricem enascun
tur pili.Atq; hæc quidem in alopeciis:in lichenibus uero uelut prædictum est utitor.Pharmacũ
ipsum hoc modo hẽt.Sandarachæ.ʒ.ii.auripigmenti.ʒ.ii.squamæ æris.ʒ.ii. ueratri nigri drac.i.
elaterij drac.i.uentrium cantharidum.ʒ.i.excipe cedria. *Aliud.* Cantharidum drac.i.& dimi-
diam,ueratri albi tantundem,auripigmenti drac.duas,squamæ æris tantundem, atramenti su-
*Aliter i. torii.ʒ.i.scammoniæ.ʒ.duas,*excipe cedria. *Aliud.* *Auripigmenti vsti drach. ii. squamæ æris
* Aliter æris. cyprij drac.vi.chrysocollæ drac.i.atramenti sutorij drach.i,ueratri nigri drach.i.aluminis scissi
drach.i.succi thapsiæ drac.i. scammoniæ drach.i.cantharidum drach.i.cedriæ, quod satis est.
Emplastra uiridia Lichenica . Post excoriatoriorum usum emplastra uiridia , & alba imponere
oportet,quare rationabile est,& illorũ præparationes adscribere.*Emplastrũ uiride Pamphili.Hoc*
* Al. quadrantẽ. *vsus est Pamphilus in Mentagra post rupturam bullarum.* Ceræ lib.i.æruginis rasæ *sexuncẽ,resinæ
frictæ lib.duas,olei cyath.iiii.aceti acerrimi quantũ sufficit.Aeruginẽ cum aceto in Sole terere
oportet:liquescibilia autem liquantur, & refrigerantur,ac deraduntur , liquidisq; adiiciuntur.
Viride Demosthenis. Ceræ lib.ii.resinæ frictæ lib.i.æruginis rasæ trientem,mannæ trientem, olei
æstate cyath.iiii,hyeme cyath.vi.aceti quantũ sufficit . *Viride Herophili.* Aeruginis drach.ii.
mannæ drac.iiii.adipis uitulini drac.xii. chalbani drac.iii.ceræ drac.lxxx.resinæ drach.uiginti,

aceti

A aceti,quod satis est. *Tryphonis antiqui emplastrum Euchrum à bono colore dictum.* †Aeris usti trientem,aluminis rotundi sextantē,æruginis rasæ sextantē,salis ammoniaci sextātē, mannæ sextātem,ceræ lib.ij.resinæ frictæ lib.ii.olei sextantē,aceti,quod satis est. *Antonini emplastrum. Hoc Timocrates post Lichenas excoriatos imponit.* Ceræ.ʒ.c,colophoniæ.ʒ.cc.squamæ cypriæ. ʒ.xii. aluminis rotundi.ʒ.xii.æruginis.ʒ. xii.mānæ.ʒ.xii.chalbani.ʒ.xii.olei heminā*unā,aceti,qđ satis est.Annectendæ his ēt emplastrorū alborum pparationes: nam his post uiridia utendum est mundis iā factis ab excoriatione ulceribus.Etenim cura habēda est,ut citra callū cicatrix inducatur, atq; ea gratia eiusmodi pharmaca in usum ueniunt, q̃ multā ad tactum lenitatē inducūt. *Emplastrum Album aquosum appellatum.Hoc Magnus circulator usus est post Lichenas excoriatos.* Spumæ argenti lib.j.ceræ tyrrhenicæ lib.i.olei sextarium.j.cerussæ lib.i. aquæ sextarium. j. Spumā argēti,cerussam,& aquā terito,atq; ubi læuigata reddita fuerint,paulatim oleū adstillato, assidueq; terito:& postq̄ unita fuerint,in uas fictile trāslata igni imponito,assiduæq; agitato: & absorpta iā aqua,cerā iniicito,qua dissoluta,in mortarium trāsferto : & emollitis repositis utitor. *Emplastrum Pancratiastarum, siue athletarum, Trypherum,idest delicatum appellatum. Facit item ambustis,ut citra cicatricis uestigium sanentur.* Spumæ argēti.ʒ.xxv.cerussæ.ʒ.xxv. plumbaginis

B lotæ.ʒ.xxv.ceræ.ʒ.xvi.terebinthinæ.ʒ.xvi.olei heminā unam, aquæ tantundē:cōponito,ut dictū est. *Megetis chirurgi.* Cerussæ lib.ii.ceræ lib.i.terebinthinæ vnc.i.†spumæ argenti lib.i.olei lib.iii.aquæ sextarios ii.cōponito. *Diophanti ad ambusta,& intertrigenes. Conseruat & faciem rosaceo dissolutum.* Spumæ argenti*torrefactæ.ʒ.xii.medullæ ceruinæ.ʒ.xvi.cerussæ*torrefactæ.ʒ. xii.ceræ.ʒ.octo,terebinthinæ.ʒ.octo,thuris drac.octo, olei heminas iiii. pro more componito. *Manna emplastrum,medicamentum accommodatum.* Spumæ argenti.ʒ.c,cerussæ.ʒ. c,ceræ. ʒ.l.terebinthinæ drac.xxv,mannæ drac.xvi,aluminis scissi drach. † xl, olei heminas ii,& dimidiam: componito,& reposito utitor.Affrictis porrò, & extritis lichenibus à quocunque tandem medicamento,præsertim uerò ab excoriatoriis,subscriptis utendum est.

Compositio Menecratis,quæ Proteus excoriatorium appellatur.

Picis brutiæ pellucidæ siccæ,& electæ drac.ii.& dimidiā,resinæ pinus pellucidæ lib.i.*& quadrantē,ceræ ponticæ tantundem,chalbani*quadrantem,aceti heminam unā. Liquescibilia ad splendidum ignē,donec non inquinent,cōquito,deinde chalbanū adiicito:atq; ubi dissolutum fuerit,ab igne ablatis,acetum paulatim instillato,assidueq; moueto, animaduersione habita ne ebulliat:& insumpto iam aceto,pharmacum in magnū mortarium transferto, ac diligenter te-

C rito,donec ad melinum colorem reducatur: deinde in pelliculam albam inspissatam repositum seruato. Vsu uerò exigente,in pelliculas quantum ad integendos affectos locos satis est,infartum imponito,& terito,quoque die soluito : nonnunquam usque in diem duodecimum imponito,ita ut quatuor fiant solutiones.Hoc pharmacum squamas discedere facit,& corpora attenuat,ac solida facit ad conuenientes excoriationes.

Quæ Archigenes in secundo Pharmacorum secundum genus Pharmaca scripsit ad Papularum in mento eruptiones, † & ad ficosas eminentias.

Papularum in mēto eruptiones,ex myrti baccis,malicorio,argēti spuma,æris flore, paribus partibus exceptis,cum uino obline:in ficosis uerò menti papulis,mentagris appellatis,& ab aliquibus lichenibus agrestibus,siue feris,faciūt quidē robustiora ex iis, q̃ ad lichenas relata sunt: amplius aūt,& q̃ ad psoras,& lepras describentur. Mirabiliter uerò hæc compositio conuenit: atramenti sutorii drac.i. ueratri nigri drac.i.auripigmenti drac.i. uentrium cantharidum drac. ii. quidam etiam obolos tres insuper addunt:tritis utitor cum oleo,aut cedria,aut rosaceo,præ fricto prius loco. Fiunt.n.bullæ,quibus per specilli cuspidē ruptis,rursus affricato,quò penetrare pharmacum possit,& mordere:deinde post horam fomento adhibito,ceratum rosaceum im

D ponito,hoc usquequo ad cicatricem perueniat facito.Quod si primum nō * expueret, iterū iterumq; illinito.Facit & ad lepras,& leucas,alopeciasq;,& psoras,excellēter. *Heraclidæ Tarentini, ex libris ad Antiochidem, ad capitis, & menti ficosos tumores, atque etiam aliis partibus eminentia ulcuscula.* Elaterii,& salis pares partes misceto,ac utitor: supernè uerò lini semen crudum ex aqua imponito,aut ficus paruas tritas.Eodem etiam ad*tubercula utendum est.

De Dentium affectionibus. *CAP.* 8.

EX dentium affectionibus aliquæ sanè omnibus euidenter apparent:Quemadmodum cùm perforati sunt,aut denigrati,aut detriti:aut neq; frigida ferunt, neq; calida, sed ex utrisq;, aut altero solo dolor eis contingit.Quædā uerò nō manifestè apparent in ipsis affectiones,uelu ti cùm ipse æger se sentire dicit circa corpus dentis dolorem in profundo obortum. Quidā.n. contradicunt asserentes,cùm os sit dens,eum citra dolorem affici,ueluti cùm aliquādo prominentiores per limulam deterere cogimur,aut etiam ob aliā quampiam causam,de quibus paulo post mentionem faciam.Nunc enim citra rationalem,& naturalem demonstrationē testimonium his perhibere uolo,qui ipsum dentem dolere aiunt.Etenim cùm ego aliquando dolerem, diligentē super me ipso animaduersionē habui, utpote, qui iam audieram de hac dubitatione: percepiq; manifestè non dolentem modò,sed etiam pulsantem dētem, quemadmodū carnosæ

Marginal notes: * Al. Aeris vsti ʒ.iiii, aluminis rotūdi ʒ.iiii, æruginis rasæ. ʒ. ii, salis ammoniaci.ʒ.ij, mannæ &c. * Al. heminas duas. † *Aliter ij.* * Al. ablutæ. * Al. Ablutæ. † *Aliter viij.* * Aliter uel. * Aliter ʒ.iii. † *Aliter, tum alias tum ficosas.* **vinceret.* * *Aliter staphylomata.* Al.3.f.7.t.1. ol.147.g,h

partes inflammatione uexatæ consueuerunt. Quare mirum mihi uidebatur, ꝙ & hæc affectio, E
quā phlegmonem, siue inflāmationem appellamus, in dente oriri posset, qui lapideam, & durā
substantiam habet. Atqui cùm ēt alio tempore dentem dolerem, manifestè sensi non ipsius den
tis, sed gingiuarum dolorem eū esse, inflammatis uidelicet ipsis, ut etiam citra coarctationē do-
lerent: quin, & ob uicinitatē dentium natura durorū, aucto dolore ob coarctationem. Quapro-
pter utriusq; doloris sensum expertus, aliū quidem in gingiuæ, alium in ipsius dentis substātia,
esse clarè scio: & id asserentibus testimonium præbeo, ꝙ ipsi aliquando dentes dolent. At uerò
nerui, qui ad radicē dentis enatus, & substratus est, dolorē aliquando fieri, neruo imaginationē
cōfusam, & indiscriminatā incertamve apud plerosq; exhibente, tanquā ipse dens doleat cōsen
taneum rationi est: nam & huius rei manifestum periculū aliquando in me ipso feci. Et sanè, ꝙ
remaneat adhuc parua doloris portio exempto dente, innascitur ob nerui inflāmationē, cùm
dolor nerui leuior tm̄ reddatur cū ob id, ꝙ non amplius tendatur ob cohærētiam ossis extēden
tis, tum ꝙ liber factus respirationem quandam habeat, eumq; remedia, q̄ adhibētur, cōtingere
possint. Neq; enim per contactum, neq; per distributionē, possibile fuerit inflammatum neruū
curare, utrinque à dentium locellis coarctatū, & ab anteriori parte ab ipso dente. Si uero liuidi
per oēm suā substantiam facti appareant dentes, nihil mirum est ipsos quid inflammationi simi F
le pati. Cui rei ex eo quis amplius fidē habeat, ꝙ ex nutrimento ferè per omnē animantis ætatē
incrementū accipiant. Id quod euidenter sæpenumero apparet in ijs dētibus, qui exemptis op-
positi sunt, utpote qui semper augescunt: quantum uero augescunt, tantū in ciborum mansu de
teruntur. Cum uero impossibile sit incrementum accipere citra nutrimentum, omnino duabus
affectionibus, & his contrarijs obnoxii erunt, inopiæ uidelicet, & redundantiæ alimenti, qđ eis
suppeditatur. Inopia igitur aridiores & macriores alimentumq; non sentientes, & ob id tenuio
res eos reddit: redundātia uero consimilē in eis affectionem excitare potest, qualis est circa car-
nosas partes inflammatio. Eius igitur curatio fiet iuxta eundem scopum, quē habent propositū
qui inflāmationes curant: qui sanè est ut redundantia euacuetur, partim discutiendo, partim eā
repellendo. Cęterum tenuitatis dentium ob alimenti inopiam remedium nullum est: laxari .n.
tunc & moueri ipsos necessarium est, compage ipsorum laxiore facta, cum non solum ipsi den-
tes, sed & locelli eos cōplectentes sint attenuati. Hæc itaque affectio † senibus accedit citius aut
serius, uelut etiam magis aut minus: quæ uero proportionem ad inflammationē habet, magis iu
uenes corripit. Auxiliari tñ etiam senibus oportet, auxilio gingiuis exhibito: ita aūt appellātur
carnes quæ dentes comprehendunt, ubi primū è locellis emergunt. Ipsas itaque adstringētibus G
medicamentis robustiores, & magis circa dētem adstrictas, facere oportet, tanquā q̄ & ipsæ ali-
quid faciant ad stabilitatem, ac firmitatem dētium, quæ ob exactam compagis ipsorū congluti
nationem contingit. At uero foramina dentium ex humorum acrium, & erodentiū influxu per
ficiuntur, uelut ulcera in cute citra externā causam. Verū in cute id assidue & multis: in ossibus
raro cōtingit, quanto uidelicet minus, quā cutis, noxæ exposita sunt ob duritiē naturalē. Mani-
festum igitur quòd erosorum corporū medela erit per resiccationē uitiati influentis humoris:
qui si paucus fuerit, localib⁹ auxilijs ex resiccantibus pharmacis cōtingere medela potest: eorū
uero materiā paulo post dicemus. Si uero multis influens humor fuerit, uniuersi capitis ratio ac
prouidentia habenda est: atque si ipsum quandoque propter totum corpus affectum sit, ēt reli-
qui corporis cura habēda erit. Porrò erosos dentes, qui id mali p̄ mollicie, perpessi sunt, reddere
oportet duriores & affectioni minus obnoxios, atq; id ꝑ austera & acerba medicamēta. Cæte-
rum liuidos redditos per resiccantia curare oportet, ut qui ex humorum uitiatorum influxu id
patiantur. Simili igitur curatione indigent cum perforatis.

† *Additur in antiqs, ἐξ ἀνάγκης, id est ex necessitate.*

De Gingiuarum curatione. *CAP. 9.*

GIngiuis ex inflammatione dolentibus optimum pharmacum est oleum lentiscinū calidita- H
te temperatum ore retentum. Sit autē recens, nam uetustius tanto recētiore peius est, quā-
to ætate antecellit. Imponatur autem uasculum in quo calefit lentiscinū, in aliud maius uas, qđ
satis aquæ calidæ complectatur. Maximopere itaque inflāmationi gingiuarū hoc conducit. Nec
uero minus etiam si iuxta aliam quandam partem, cum pelliculæ linguam ambientis, tū succin
gentis totum os, aliquis dolor ob inflammationē oriatur, dolorem sedat lētiscinū: repellit enim
citra molestiam & absque asperitate, quiam pleraq; austerorū habēt: discutitq; citra mordacita
tem, cuius rei inflāmatis præcipuus usus existit. Quidā uero medici cōmuni quadā falsa ratioci-
natione utentes inflāmata lædunt: quare ea re semel perpensa de cætero uitare oportet. Existi-
mant.n. si adstringentia, solū, id quod influit repellendo, inflammatis prosunt, atq; aliquando ēt
quid ex contento circa inflammatam partem, ad uenas membrū ipsum nutrientes exprimēdo,
uerisimile ob id esse, id quod amplius adstringit, amplius prodesse: eodem modo etiam id quod
magis digerēdo discutit, magis auxiliari opinantur, quā ea quæ moderate idē præstant: nō ani-
maduertētes, quod alterum ipsorum intensum inflammatis dolorosum existit. A uehemēter.n.
adstringentibus partes simile quiddā contusioni perpetiuntur, nimirum cum substantia ipsarū
uiolenter condensetur: ab acribus uero erosioni quid simile contingit. Merito igitur moderatū
in utraq;

A in utraq; facultate immoderatis præfertur. Hæc igitur sufficienter mihi præfatus uideor. Cæterum de affectionibus citra dolores deinceps narrabo. In dolore dentiũ citra gingiuarum inflãmationem, aliquando in ipso proprio dentium, ueluti dixi, corpore, aliquando uero in neruo, dolorem fieri contingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, siue quis repellere, siue discutere uelit doloris causam, siue humor sit, siue flatus uentosus. Et propterea sane pleraq; ipsorum ex acerrimo aceto præparantur. Adscribam autem ex ordine, quæ aliorum relatione nobis tradita sunt, initio ab iis, quæ Archigenes tradidit sumpto.

Quæ Archigenes ad dentium dolores conscripsit.

¶Dolentes dentes colluant acri aceto calido cũ galla. Aut halicacabi radice, cum aceto, & galla: Aut pinguibus tædis in aceto feruefactis: Aut myrti ramulis, & galla cũ pice in aceto tepefactis: Aut hyoscyami semine, & foliis cũ aceto: Aut cedria, uel ꝓpoli, uel nardo, uel solano. Aut succo eius, uel cappari, uel aliis, uel myrti ramulis, siue in aceto, siue uini fęce calida feruefactis. Aut polii foliis, uel ipsa herba, uel agrestis cucumeris radice, uel marrubio, singulis cũ aceto, pipere, & nitro: Aut radice chamæleonis eodẽ modo: Aut hyssopo, uel staphide syluestri, uel ruta cum uino: Aut pulegio, cũ aceto mulso: Aut platani pilulas, uel rosas aridas, in uino albo ad tertias coquito: & uinum in fictili seruato, eoq; assidue dẽtes colluito. Eodẽ modo utere pentaphili
B siue quinquefolii, quæ ab aliquibus eupatorium dicitur, radice cocta ex uino, aut pulegii large cocti decocto: Aut cornu cerui in posca coctum colluito: Aut brassicę cauliculos tres, & soreos 3.ii, in aceti sextario uno ad tertias coquito, & colluito. Egregie uero facere fertur ranæ in aqua & aceto probe coctæ decoctũ diutius ore retentum. Mirifice facit dens caninus ustus, & tritus, deinde cũ aceto coctus, & ore retẽtus: Aut malicorio, & galla aceto incoctis utitor: Aut squilla ex aceto calido: Aut squillę medullã in minutas partes dissectã sub libræ unius põdere, & in aceti sextarium iniectam, in uase fictili condito, ac inueterari sinito, uase in asinino stercore ad dies xxx defosso, & utitor: Aut asinino lacte colluito: hoc & eos, q̃ mobiles sunt corroborat: Aut halicacabi corticis, & tædę in aceto extinctę, decocto large ĩcocto colluito: Aut cornu cerui in acido garo incoctum colluito: aut idẽ ex aceto colluito: Aut tithymalli radicẽ in uino ad dimidias coctã colluito: Aut hyoscyami radicẽ aceto mulso coctã colluito: Aut tædarum ramenta, mali corium, alumen rotundum siue scissum, in aceto, ad tertias coquito, ac tepidũ colluito: Aut helxines radicẽ in aceto ad tertias coctã in ore detineto: atq; ubi os saliua refertum fuerit, eo aperto effluere sinito: Aut allium, & arundinem alexandrinam acerrimo aceto feruefactã colluito:
C Aut hyssopum, aut thymum, aut origanũ, per se, & simul aceto cocta colluito: Aut pyrethrum cum hyssopo, & colocyntidis medulla, similiter in aceto coquito: liquoremq; ex eis longo tẽporis spatio in ore contineto: Aut colocynthidẽ uino calido macerato, & diutius ore teneto: multã enim pituitã ducit, & dolorẽ leuat: Aut alliorũ, & erucę seminis, ac nitri decocto collue: Aut ranunculũ in uino coquito, & præmundato prius dente colluito: aut sycamini hoc est mori, arboris lac in uinũ infunde, simulq; lanas succidas in ipsum exprime, tepefac, & ꝑ lanas sordidas maxillæ infundæ: extrahit pituitã, & dolorẽ tollit. In his oĩbus Archigenes catalogũ fecit pharmacorum incidendi, discutiendi, ac calefaciendi vi præditorum, raro aliquid ex acerbis admiscẽs, quale est ipsa galla. Porro cũ semel tñ solanum posuerit, miratus sum cur id admisceri uelit, cum nulla ratione iuuare possit, præterq̃ ea, iuxta quã colica pharmaca prosunt, stupefaciendo uidelicet doloris sensum. Quid igitur amplius parabilium Apollonii relationem faciam, cũ parum absit quin oĩa comprehenderit Archigenes? Qñquidem uero Apollonius ipse quibusdã à se traditis testimonium prębet, tanquam è uestigio sedantibus dentium dolores, uisum etiam mihi est illa ipsa adscribere secundum ipsius Apollonii uerba, quæ hoc modo habent.

Apollonij, e uestigio dolores dentium sedat.

D ¶Alliorũ nucleos v, thuris masculi obolos iii, myrti ramulos lõgitudinis duorum palmorum duos, ex his folia decerpta per se terito, similiter & alliũ, & thus: deinde simul oĩa in nouã ollã coniicito, & aceti heminã i, superfundito: ac coquito spatula ex tæda agitando, donec ad dimidias redigat̃: atq; ita tepido utitor. Oportet ãt liquorẽ hũc in dolẽte parte ad multũ tp̃s tenere, donec liquor ipse cõsumat̃. Cõmodũ est, & ante hoc balsami succũ colluere, aut corticẽ imponere super dolẽtẽ dentẽ: qui si nõ adsit, panacis succo contuso, inde defluentẽ liquorẽ instillare.

Post prædicta, Archigenes remedia perforatorum dentium cum dolore & absq; dolore conscripsit in hæc uerba.

Oblitionibus porro, & epithematis eiusmodi utitor. ¶Sory ægyptiũ resina terebinthina exceptum obline, idemq; cauernæ inde: Aut compositionem ex duobus piperis generibus inde, nardino, aut rosaceo dissolutam, & maxime amygdalino: quin & in aurẽ eiusdẽ partis instilla, summe facit. †Aut gallam læuigatã, aut lycio, aut resina terebinthina exceptam, obline præpurgato dente: Aut pulegii comam tritã denti indito. Cæterum in maximis dẽtium doloribus summe facit hoc: Anguis senectam exurito, & cum oleo ad mellis solidi spissitudinẽ redigito, ac dẽtẽ præpurgatum ex eo integito, omniaq; circũsita oblinito, itemq; cauernis indito: aut senectã anguis non ustam dentibus apprimito, & excident. Aut uermes terrenos tostos cauernæ

† Hæc omiserat interpres. Aut sulphur ignem non expertũ cum lycio exceptum, cauernæ inde, aut obline præpurgato dẽte.

præmundatæ inſperge:aut araneorum oua unguēto nardino diluta inde: Aut melanthium tor E
refactum cum oleo obline:atq; ubi parumper concluſo ore tenuerit, pituitā collectam reiicere
iube:Aut piper,uel canchry,hoc eſt roriſmarini ſemē,opio exceptum in cauernam inde.Porro
ubi ueluti inflāmatione correpti fuerint, nitrum rubrum, & oſſium perſicorū nucleū unita re-
ſina excipe,& dētē ex eis intege,ac donec*deciderint ſine : in cauernā uero piper,ſpumā nitri,
& chalbanum,cum melle inde:Aut ſtrigmenta,cum pipere eodem modo:Aut pyrethrum,cum
myrrha:*Aut ſuccū cyrenaicum,& piper æquali pondere,cū calbano:Aut melanthiū,& allii di
midium eius,ac parū ſalis ſimul trita obline:dolorem tollit: aut blatæ piſtrinariæ auulſo capite
adipem cum roſaceo calefactum,& in aurem inſtilla, & in cauernā inde:aut gallā tritam cū ce-
dria adhibe:Aut in aurem denti uicinā oleum ſeſaminū,in quo uermes terreni cocti ſunt,inſtil
la.Verum ipſo dolente dente hyoſcyamum conterant:aut hederæ albæ cacumina quinq; cū ro
ſaceo terito:& in mali punici putamine tepefacta, bis aut ter in die in aurem uicinā inſtillato.
Quin & ipſe fructus,cum uino tritus,denti illitus iuuat. Cæterum his relatis Archigenes etiam
hæc ſubdit.Summe facit cruentatis gingiuis, alumē liquidum duplo aloes pondere addito ad-
motū: aut alumen ſciſſum,& myrtū tenuiſſime trita affricato.Vbi uero reſtrictæ fuerint, melle
ipſas illinito:Aut nucleorum oſſium,ſiue machærarū perſicorū partes ii,myrrhæ partē i,p̄mun F
dato denti indito:à dolore liberat.At uero perfractis,& dolentibus dentibus cauterium ignitū
admoueto. ¶ *Apophlegmatiſmi pituitam extrahentes*. Poſt prædicta uero Archigenes ita ſcripſit.
Apophlegmatiſmi optimi ſunt in dentium dolore.Staphis agreſtis per ſe,& cum pulegio man-
ducata:aut quod intra gallam eſt nigrum,dolenti dente cōterat,ſinatq; pituitam effluere:in op
poſitam autem aurē duos hederę corymbos cū roſaceo tritos inſtilla: aut myricæ fructus.ʒ.ii,
ſpumæ nitri.ʒ.i,aluminis paulū,alliorum nucleos v,myrti folia pauca, cū aceto ad dimidias co
que,ſpatula ex tæda agitando:idq; decoctum colluendum,ac ore continendū præbeto: deinde
hiante ore pituitam effluere permittito:& poſt hoc,roſaceo ore colluto,ptiſanā ſorbendā exhi
beto,Si uero ex colluendo aliqua circa os ulcerata fuerint,croco, & roſarum ſucco inungito.
De Fomentis. Fomenta ad dentiū dolorem faciunt, forinſecus ex ſale torrefacto,& millio in ſac
culos coniectis:aut per ſordidos paniculos probe calfactos. Quin & Epithemata conducunt ci
tra aquam apparata,uelut ſunt,quæ ex hordeacea farina fiūt, ſiue ex ſemine lini.Ipſius uero do
lētis dentis fomentū hoc mō adhibeatur. Origani aridi ramulū in feruēs oleum tinctum dolēti
denti ſuperne affricato:Aut ricini cauliculū eodē modo:Aut ſtaphidē agreſtem ſtilo cuipiā acu
to infixam,eodem modo: Aut cera dolenti denti impoſita, ſpecilli extremū calidiſſimū aſſidue G
adhibe: Aut opopanacē,& peucedani ſuccum unita linteolo illigato,& in feruenti oleo liquefa
cito:cum uero inceperit feruere pharmacum,denti imponito,& cum ſpecillo apprimito: utere
manè,& ueſperi.At in uniuerſum oī fomento cū forinſecus,tū intrinſecus ante cibum,nec non
poſt cibum,haud admodum multo temporis ſpatio ad cibum rurſus ſpectāte,utere.Cæterū ſpe
cies fomenti,& hæc eſt:Dentē ualde bene præpurgato,& ęgro contecto,ac hiare iuſſo,hyoſcya
mi ſemine ſuffito.Quòd ſi ad nullum prædictorum malum ipſum cedat, & dolor uehemēter p̄-
ſeueret,tenui terebello dentē perforato, ac dictis remediis utitor:hoc.n.modo magis prodeſſe
conſueuerunt.Si uero neq; ſic profeceris,& uideatur dens tollēdus eſſe,citra dolorē tollere poſ
ſis ualde conuenienti pharmaco hoc:Pyrethrum acerrimo aceto ad dies xl cōdito,terito, & re
ponito:uſu uero exigēte, reliquis cera obturatis,& probe munitis,ipſum dolentem p̄mundatū
hoc pharmaco integito:deinde hora īterpoſita digitis extrahito,aut ſcalpello exigito:Aut ſori,
cum acerrimo aceto ad multos dies imponito,& excidet: aut plumbaginem tritam cerato ex-
ceptam imponito:Educunt fortiter tithymalli ſuccus,& ſori cum chalbano impoſita.

De ijs quę Apollonius ſcripſit in primo Parabilium.

Primū"quidē eorū caput,ſunt collutiones dentium doloribus cōferentes, quæ nihil amplius H A.l.3.fol.6 t.248.e
habent iis,quæ Archigenes tradidit.Secundo loco refert, quæ ad eroſos dolentes dentes impo
nantur,& indanť.Tertiū locū obtinent fomenta,& uſtiones.Quartum ſuffitiones ad dētiū dolo
res.Quinto habentur cōmanducationes,& purgationes.Sexto gargariſſationes.Septimo poſtre
mum capite ea ſcripſit,quæ in dolore dentium auribus infunduntur: quorum nullius mētionē
facere uolui,cum ſi quis ea expetat ex libro illius petere poſſit,qui nō adeo difficulter parabilis
exiſtit.Ego ſane iis,quæ Archigenes prodidit contentus fui.Cum uero Apollonius,quæ naribus
infunduntur conſequenter tradat,uiſa ſunt mihi etiam ea ipſa apponenda eſſe.

Quæ in dolore dentium naribus infundantur,ex Apollonio in primo parabilium.

¶Radicis betæ ſuccū per ſe in naſum inſtillato,& ſolues dentiū dolorē.Cumini quantū tribus
digitis apprehēdi poteſt,& myrrhæ magnitudinē fabæ,& duplū interioris cucumeris terito,&
lacte muliebri miſta in collyria redigito, eaq; in utrāq; narē indito:atq; ita attrahere iubeto,do
nec quis quinq; ſtadia percurrere poſſit:deinde pharmacū emungat. Idē ad auriū dolorē facit.

Ne eroſi dentes uacillent,neque fœtorem faciant.

¶Veratrum nigrū erui magnitudine melle cocto exceptū cauernis inde.¶*Ad dentes denigra-
tos*.Teſtam* Callainam aſſatam,ac tritam dentibus affricato. Hoc etiam gingiuas corroborat.

Aliud

* *Al.* ἀποτακῆ. *i. liquata fuerint.*
* Al. myrto.
* *Al.* χαλβινόν.

A *Aliud.* Sal fossile melle subactum in testula torreto,terito,ac modica myrrha admista similiter affricato. *Aliud.* Pulegii partem unam,salis tantundem, melle subacta in eodem,donec in carbo nē transierint,torreto,ac trita dētibus affricato. *Aliud.* Caricas exurito,ac terito,modicaq; nardo,ac melle admisto utitor:hoc & gingiuas comprimit. *Aliud.* Polentam acerrimo aceto subactam exurito,ac tritam dentibus affricato:hoc & gingiuas fortificat. *Aliud.* Alabastri usti.ʒ.viii, pumicis usti.ʒ.quatuor,salis torrefacti.ʒ.tres,tritis eodem utere modo. Ab horum usu collutione utendum est,uino odorato,in quo ad multum tempus iris sicca fuit macerata.

Quæ Asclepiades in primo Externorum ad dentes scripsit.

Heraclidæ Tarentini ad motos dentes.

¶Vtendum est spodio cyprio,ut per id gingiuæ cōprimantur:itemq; uerbasci radicibus coctis: postea ablutio fiat ex aqua myrti,aut rubi,aut lauri:deinde spodio rursus admoto,quies præcipiatur. *Aliud.* Veratri nigri manipulum,radicis mādragoræ.ʒ.iiii,radicis hyosciami.ʒ.iiii,in uas fictile coniicito,& uini chii,aut coi quàm optimi heminas tres superfundito, ac ad prunas luculentas ad dimidias coquito,indeq; liquorem excolatum ore retinendum præbeto. *Aridum ad motos dentes.* Terebinthi fructuū torrefactorum.ʒ.octo*,aluminis scissi usti.ʒ.†viii,balaustii.ʒ.ii, gallarū.ʒ.i,croci.ʒ.i,myrrhæ.ʒ.i.tritis utitor. *Aliud.* Cornu cerui usti.ʒ.viii,rhois rubri.ʒ.iii,om- *Aliter.ij. † Al. ij.

B phacii.ʒ.ii.balaustii.ʒ.iiii,corticis pinus.ʒ.i,myrrhæ Amineæ.ʒ.i:tritis utere. *Collutio ad Molarium dolores.* Radices smyrnii, cum aceto mulso coquito, & excolatum liquorē ore tenēdū exhibeto. ¶ *Aliud.* Rumicis agrestis radicē, & platani pilulas ex aceto mulso coquito,atq; ut dictū est,exhibeto. ¶ *Commāducationes ad Molarium dolores.* Canchryos.ʒ.ii,origani.ʒ*ii.piperis albi. *Aliter.j.
ʒ.i,myrrhæ drach.i,uuæ passæ albæ,aut alterius quā pinguissimæ sextarij dimidium. Vuam passam diligenter tundito,myrrham uero melle dissoluito:arida autē tūdito, ac tenui cribello cernito:postea uuæ passæ,ac myrrhæ adiicito,miscetoq;,ac instar malagmatis emollito. Vsus uero tēpore,nucis ponticæ magnitudinem commanducandam præbeto. Postquā uero collecta pituita fuerit,ægrum hiare,ac pronuere oportebit,quo liquor facile profluat:quo facto,uinū colluere iubeto. *Aliud.* Vuæ passæ pinguis exacinatæ sextariū dimidium, piperis albi acetabulum, grani cnidii.ʒ.ii,spicæ nardi.ʒ.ii,casiæ.ʒ.unam,pyrethri.ʒ.ii,myrrhæ.ʒ.ii,apparato,ac utitor,ut dictū est. *Ad corrosos dentes præseruatiuum. Per huius usum conseruaui erosos dentes absq; dolore.* Zingiber,cum aceto mulso coquito,ac probe terito: indeq; in cauernā indito, foris dētē ex eo

.l.5.su.2.t. fol.553.a C integito. *Aliud.* Hederę lachrymā chalbano misceto,aut tithimalli,siue ficus syluestris,succo dissoluito,ac utitor,ut dictum est. *Aliud dolorem tollens,ad dolentes,& erosos dentes. Conducit itidem tussi.* Succi papaueris.ʒ.ii,piperis albi tusi,& cribrati.ʒ.i,myrrhæ drac.ii, styracis.ʒ.ii,chalbani drach.i,passi,quod satis est his excipiendis: contundito simul,& catapotia formato,dentiq; circumponito,& cauernæ indito. *Aliud.* Succi hyoscyami.ʒ.ii,myrrhæ,ʒ.ii,opii.ʒ.ii, calbani.ʒ.ii, styracis.ʒ.ii, zingiberis.ʒ.ii, piperis drac.i, succi syriaci tantundem, passi quod satis est: præparato, ac utitor ut dictum est.

Molare emplastrum bonum,quod in multis miraculo fuit.

Lachrymę oleæ.ʒ.unam*myrrhæ.ʒ.ii,ueratri nigri.ʒ.i,balsami liquoris.ʒ.i,styracis.ʒ.i, piperis.ʒ.i,hyoscyami.ʒ.i,succi papaueris.ʒ.i,castorii ob.iiii,chalbani.ʒ.vi,succi cyrenaici.ʒ.i,succi carpasi.ʒ.i,panacis.ʒ.i,sagapeni obolos iiii,pyrethri obol.quatuor,staphydis syluestris.ʒ.ii, cedriæ quod satis est,quo emplastri formam acquirat. *Aliud,* Sulfuris uiui.ʒ.iiii,bituminis drac.ii, amurcæ olei drac.iiii,picis liquidæ.ʒ.octo,cedriæ.ʒ.xii,piperis longi drac.*quatuor,opii.ʒ. iiii, pyrethri.ʒ.iiii,staphidis syluestris drachmam unam,ueratri nigri drac.i,grani cnidii drac.i,opopanacis drach.i,picis aridæ lib.i. Arida aceto excipito,deinde liquida affundito, ac ablatis utitor. Ex pharmaco hoc molaris dens est integendus. *Aliter.ij. *Aliter.ij.

Ad dentes,qui pessum eunt,ut citra dolorem excutiantur.

Pyrethrum in acetum coniectum ad dies iii,aut iiii,finito,deinde terito,& male affecto denti
D imponito,uicinis dentibus optime præmunitis,eodemq; diligenter præmundato,ita ut ꝑ duos aut tres dies dentem ex hoc pharmaco integas;ita enim citra dolorem excutietur. *Aliud.* Cucumeris syluestris radices eodem modo, ut pyrethrum præparato,ac utitor,ut dictum est.

De Mobilibus dentibus,ac prominentibus.

Relatum à me etiam ante est,ꝙ ob senilem ætatem aliqui dentes reficcati mobiles fiunt,modicum oīno auxilium ex adstringentibus pharmacis,quibus gingiuæ coarctantur,ferentes. Referetur aūt,& nunc,ꝙ aliqui ex plaga mobiles fiunt. Quidam uero etiā citra plagam: in quibus coniecturam facio neruum,qui ad radices ipsorum adnatus,& substratus est,per multam humiditatem rigatum,laxatum esse,& ob hoc resiccantibus medicamentis ad curationem opus esse. Postquam autem motos dentes reliquis prominētiores factos uidebam,& maxime cum ex plaga id essent perpessi,uisum est mihi eos lima atterendos esse in tantum,quantum super reliquos prominent,ne scilicet oppositos sibi offendant tum in loquendo,tum in manducādo: atq; sane repperi experimentum mihi fauens,ac testimonium præbens. Ferream itaque limulā,quo celerius opus succederet,feci,multæ enim aggressiones dentē mobilē faciunt:cui quiete,& minimo

motu opus est, si saltem stabiliri debeat. Quandoq; igitur eminentiæ inæquales apparent in den E
tibus, & iuxta aliquas tantum partes lima opus habent. Aliqñ uero æquales sunt extremitates,
& æquali similiter lima indigent. Oportet aũt gingiuis linteolum molle usq; ad radices dentium
circũdare, deinde cum digitis sinistræ manus leniter amplecti, simulq; tute, & citra cõpressionẽ,
ne cõcutiatur cui limã adhibemus, atq; ita chirurgiam aggredi. Quòd si dolorem percipiat, dũ
limula admouetur, & affecta pars digitis uehementius non contingitur, quiescere quidẽ ab ope
re statim conuenit: Vbi uero ex pharmacis † quæ post referentur, ¿interea aliquid * exhibuerim¿,
rursus, ut dictum est aggredi, iterumq; modice cessare, donec extremitates circa dentes deteran
tur: atque id non prima tñ die bis ter, sed etiam sequenti faciendum est: ac imperandum ægro
ut neque loquatur, neq; durum aliquem cibum accipiat: Vtatur autem alimento succo ptisanę,
& sorbitione ex alica, & pane madido, atq; aliis ad hunc modum mollibus. Cæterum materiei
sylua, quæ motis dentibus commoda est, talis existit.

† *Aliter* εἰρημένων *i. quæ dicta sunt.*

* *Intulerimus.*

Ab Archigene scripta, quæ mobiles dentes corroborant.

¶ Mobiles dentium stabilire uolens, myrrhæ, pompholygis, † aluminis scissi, ¿ amyli, æquales
singulorum partes tritas admoue. Aut oliuarum albarũ succum, & rutã, melle mista affrica: de-
inde nardum, cum alumine liquido obline. Aut alumen rotundum cum duplo sale dentibus ad- F
sperge. Aut aluminis scissi, & misyos æquales partes, cum cedria ad cerati liquidi spissitudinem
redactas dentibus obline, & pituitam defluere sine. Quo facto, asininum lac colluant calidum,
aut acetum, aut uinum in quo malicorium, & galla sunt incocta.

† *Aliter lentisci.*

Ad debilitatos dentes tum alios, tum molares.

¶ Mel, ceram, ęquis portionibus ad Solem calida aqua diluito, & picis dimidium admisceto, ac
ad emplastri formam deducito, atq; manducanda exhibeto. Quòd si aridum sit pharmacum, pa
rum olei addito. Summe facit, & mastiche chia commanducata.

¿ *Ad stuporem dentium.* ¿

¶ Cæterum in dentium stupore portulacam manducent. Aut oleum calidum ore contineant.

De Dentitione puerorum, ut Archigenes scripsit.

¶ Infantibus qui dentiunt, si doluerint, canino lacte gingiuas obline. Aut si leporino cerebello
infantis gingiuas illeueris, cito dentes proueniunt.

Amuleta dolori dentium reluctantia, quibus fidem deberi putant, hęc sunt.

Si batrachii siue ranũculi folia ei, q̃ dẽtẽ dolet, in eiusdẽ partis brachiũ imposueris, dolore q-
dẽ liberabit: brachiũ aũt exulcerabit, cuius curã prout cõuenit facies. Si uero infans cui dẽtes G
¿puenire incipiũt, dolores habeat. * ueteris cochleæ cornu pelliculæ illigatũ ¿p amuleto appẽde.

* παλαιῶν. *aliter* παλαιικόν.

De Doloribus gingiuarum.

Gingiuis dolentibus collutiones fere eædẽ faciunt, quæ ad dolores dentium sunt descriptæ:
Magis tamen proprie facit acetum, cui hyoscyami radix est incocta. Verum inflãmatis gingiuis
alumen, cum salis quarta parte tritum admoue: post morsum uero perceptum, uino, aut foliorũ
oleæ decocto ipsas colluant. At uero fluxione laborantibus gingiuis, & corrosis, cum tumore, &
dolore, & per nomen depastis, p̃clare cõducit fomentũ, qđ fit p̃ auriscalpium, cui lana obuolu-
ta est, in feruens oleum tinctum, & gingiuis usquequo exæquentur admotum, & donec circum
circa albæ reddantur: ita.n. sistitur nomẽ, & ex sana carne id, qđ corrosum est, cõnutrit: postea
uero affrictionibus utere, & iis, quæ ad dentes sunt descripta. Proprie aũt conuenit galla tenuissi
me trita acetabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ: tritis itaque, ac læuigatis utitor.
Quòd si enascens dens difficulter oritur, & pungit gingiuam, cyperum, cum butyro, & unguen
to susino iuxta exortum illinito. Cæterum in epulide, hoc est supercrescente ex inflammatione
carne, atramentum sutorium, cum pari myrto, & modico alumine scisso admoueto. Faciunt
pleræque etiam ex Antheris, id est floridis appellatis compositionibus. H

Quæ Dentes præseruent.

Quin, & doloris dentium præseruatiua Archigenes his uerbis tradidit. *In dentium dolori-* Al. 3. f. 7. t.
bus præseruantia à dolore conueniunt eiusmodi. Tithymalli radices in uino ad dimidias coquito, & fol. 248. b
bis in mense colluito, ac nunquã dolebis. Optime conseruat citra dolorẽ, & fortes dẽtes, si fabã
ægyptiã, reiecto interno amarulento, triueris, ac dẽtibus, & gingiuis semel in anno affricueris.
Aut alumine scisso, cum modica myrrha confricato, & nũquã erodentur: si uero adstringat hoc
nimiũ, melle utitor. Aut granorum iuniperi paruorũ, & cupressi foliorũ parem portionẽ, & gallę
parum, melle cocto excipito, & in pastillos drachmæ pondere reducito: ac utitor, unum ex his
cõmanducando, insuperq; uino odorato colluendo. Aut iridis illyricæ nucis ponticæ magnitu
dinem mande, similiterq; collue. Aut sali gallã omphacinen idest acerbam, in uino odorato co-
ctã, misceto, & mãdito. *Optime præterea tum ad præseruandos à dolore dentes, tum ad corroboran-*
dos eosdem, ac pariter gingiuas, ampliusq̃ ad decorem, faciunt smegmata subscripta. Lanas succidas lin
teolo illigatas exurito, deinde salis tertia parte addita affricato. *Aliud.* Aut dasypodis caput ustũ
tritum. *Aliud.* Aut salem, & mel ad cerati formam terendo redigito, deinde mundo linteolo illi
gata exurito, & admista iride illyrica modica dentes confricato.

Quæ

A *Quæ Andromachus ſcripſit ad omnes dentium dolores.*

\.l.5.fu.2.t. .f.553.a

¶ *Compoſitio Molaris eadem hora dolorem ſedans.* Piperis, pyrethri, ſucci tithymalli, chalbani ſingulorum.3.unam: galbano excepta in cauernā inde. ¶ *Molaris antiphanis, etiam ſi non præmundaris indito, & dentem ex ea integito.* Seminis hyoſciami, opij, nitri, myrrhæ, pyrethri, piperis, ſingulorum drach. unam, galbani drach. ij. tritis ex uino utitor. ¶ *Alia molaris, qua utor.* Aluminis. ſciſſi drach. j., piperis albi drac. duas, opopanacis, aut piperis longi obolos quatuor, ſoreos obolos quatuor, gummi aqua macerati drac. ii. ceræ duplum totius ponderis omniū, cætera conterens in aqua calida miſceto, atque ita utitor. ¶ *Alia Chæreæ.* Myrrhæ drac. unam, ueratri ſeſquidrachmā, pyrethri ſeſquidrachmam, iridis illiricæ ſeſquidrachmā, aluminis ſciſſi obol. iij. aqua terito, & dentem oblinito, ac ſupernè ceram imponito. ¶ *Alia Molaris ex libris Aphrodæ.* Aluminis ſciſſi drach. quatuor, myrrhæ obolos tres, piperis grana quinq; : ego obolos tres accipio, & melius facit: reſina excipe, & præmundatæ cauernæ inde, & ſplenium illitum ſuperimpone.

Alia Molaris eiuſdem. Etiam non præmundatæ cauernæ hanc inde, & ſupernè ſplenium ex pharmaco item impone, & probè faciet. Seminis hyoſcyami, ſucci papaueris, myrrhæ, nitri, pyrethri, piperis albi, ſingulorum partem unam, galbani † partes duas: ʒ cum aceto tritis utitor. ¶ *Alia ex libris* * Al. partē unā.
B *Aphrodæ.* Succi peucedani drach. unam: ſucci papaueris drach. unam: tithymalli myrſinitæ, ſucci cyrenaici, ſingulorum drac. unam: galbani drach. unam, & dimidiam, galbano excipe, & in cauernam inde, & ubi præpurgaris dentem, in ſplenium illine: in una hora dolorem ſedat.

Molaris bona. Sciſſum alumen papaueris ſucco exceptum indito, & oblinito. *Alia, ut Ariſtocrates.* Papaueris drach. duas, *ſagapeni ſeſquiobolum, ſucci cyrenaici tantundem, piperis drac. * Aliter j.
unam, ſphondilij tantundem, myrrhæ tantundem: galbani, pyrethri, croci, ſingulorum tantundem: mel quò ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat.

Ad dolores dentium, gingiuarum, aliaq; multa: Ariſtocratis grammatici.

Mellis libram unam, aceti acris ſextarium unum, aluminis ſciſſi ſexuncem, alij liquidi trientem habent, coquito donec nigreſcat. ¶ *Ad dentes motos.* Aluminis ſciſſi partem unam, mannæ partem unam: tritis utere, conſpergendo motum ex eis dentem.

Ad Eroſionem, & dolorem dentium.

Quinque folij radices in uino coctas à cœna colluendas præbe: coquito autem ad tertias. *Aliud.* Rumicis radices cum uino, aut aceto coquito, & modicum auripigmenti triti inſpergito, ac liquorem ore retinendum exhibeto. Coquatur itidem ad tertias. *Ad gingiuas madore la-*
C *xas.* Pyrethri drach. tres, thymi drach. ii. aluminis ſciſſi obolos tres, iridis illyricæ drach. unam: tritis utere, ac gingiuis impone.

Pythij, ad motos dentes, gingiuas humore grauidas, & ſubcorruptas.

Alumen ſciſſum chartæ inuolutum uritur, deinde tritum rubrica coloratur, atque ita gingiuis admouetur: ſimiliterque ſubcorruptis inditur.

Dioclis medici ad dentium dolores.

Galbani, opii, piperis, ceræ, ſtaphydis ſylueſtris, grani cnidij, ſingulorum drachmam unam: trita, cera excipito, & illinito.

Aliud commodum ad corroſos dentes.

Succum ſilphii indito, aut ipſam radicem. Aut chalbanum cum pipere. Aut opium cum chalbano. Facit & opopanax in cauernas infartus. *Ad dentium dolores.* Soreos drac. ii, aluminis ſciſſi drach. ii. miſyos drach. unam: aridis utitor.

Smegma dentium quo utor, gingiuas contrahit.

Cornu cerui uſti libras ii. lanæ ſuccidæ teneræ quadrantem, ſalis ammoniaci trientē, piperis albi ſextantem, coſti unc. j. aluminis ſciſſi * ſextantem: lentiſci, & perdicii herbæ uſtę cum lanis, * Al. drach. ij.
D aut per ſe ſolum, utriuſq; quartā libræ partem: ʒ foliorū malabathri unc. ij. cōtuſis ſimul utere.

Quæ Crito ſcripſit ad omnes dentium affectiones. Quædam ex eis etiam gingiuis conferunt, & ad fœtorem oris, & nigros in ſuperficie dentes.

Hordeū, & ſalem melle, ac uino ſubacta in charta ligato, ac urito, & ex læuigatis gingiuas cōfricato. *Aliud* Atramentū ſutorium, alumen, putamina mali punici dulcis, æqualibus partibus trita, ac leuigata, gingiuis in ieiunio affrica: deinde uino adſtringente collue. *Aliud ad gingiuas ulceratas.* Nitri uſti, cyperi uſti, hordei uſti, cuiuſque pares partes, læuigatas cum melle illine. *Aliud ad gingiuas, & dentes motos.* Iridis trientem, corticis pinus trientem, aluminis ſciſſi unciā unam: aridis utere. *Aliud ad motos dentes.* Lentiſcum, myrtum, gallam, in uino cocta colluenda præbeto. *Aliud.* Salis partes duas, aluminis ſciſſi uſti, & acri aceto extincti partem unam: tritis utitor, deinde uino colluito. *Ad motos dentes ſtabiliendos.* Atramentum ſutorium cum oleo terito, & cum lana dentium radicibus admoueto. Facit & ad eroſos dentes cera exceptum, & inditum. Item cum myrto pari tritum, ac melle exceptum. *Aliud.* Vlmi corticem in uino coquito, & decoctum ore tenendum exhibeto. Item cerui cornua in uino cocta. *Ad corroſos vero dentes.* Capparis radicem cum acri aceto ad dimidias coquito, ac tepidum colluito. Cortice item eodem utitor modo. Idem ad dolores facit. *Fomentum dentium corroſorum, & dolentium.*

Sulfuris

Sulfuris uiui partem unam, butyri partem unã, liquefacito, & cũ his per auriſcalpium foueto. *Aliud*. Dentes ex ſale præfricato, & lixiuium tepefactum mediocri tempore in ore contineto. Oportebat hic apponere, in gingiuarum dolore hoc conuenire:

Compoſitio Molaris, eadem hora ſiue die dolorem ſedans.

¶ Piperis, pyretri, ſucci tithymalli, chalbani, ſingulorum drach. unã, terito, & chalbano excepta in cauernam indito. *Alia.* Piperis ſeſquiobolum, grani cnidii tantundem, chalbani* ſeſquidrachmam, ſpumæ nitri obolos duos, croci ſeſquiobolum, iridis ſiccæ ſeſquiobolũ, roſarum tenerarũ drachmę dimidium: trita melle excipe, & ad emplaſtri formam redactis, molarem dentẽ intege.

* Aliter drac. j.

¶ *Ad corroſos molares.* Melanthium torrefacito, & ex acri aceto terito, indeq́; molarium cauernam integito, & non amplius erodetur, ſed manebit ut eſt. Quidam ẽt nitri drachma una cum acri aceto utuntur. *Ad idem.* Caſtorii, pyrethri* torrefacti, chalbani, ſingulorũ æquales partes mi ſtas indito. ¶ *Vt molaris citra dolorem tollatur.* Farinæ* cicerum puræ drachmas duas, ſucco tithy malli exceptas denti imponito, ſupraq́; hederæ folia addito, & ad horã ſinito, tollito, & ſua ſpon te in minutas partes frangetur. Facit idem ad eroſos, uerum uſus tp̃e ceram emollitam circumponito. ¶ *Aliud, ut dens digitis tollatur.* Præmundato antea circumcirca dentem: & ſoreos, gallæ F omphacines, ſtaphidis ſylueſtris, aluminis ſciſſi, ſulfuris uiui, piperis longi, æquales partes læuigatas cedrias excipe, & impone, ceraq́; liquefacta dentẽ egregie circumline. Eiicit ipſos ẽt pyre thrum, & tithymalli myrſinitæ ſuccus cum farina erui ad maſſæ fermenti modum coactus, & impoſitus. Aut pyrethrum ad dies † xl, aceto maceratum & denti circumpoſitum. ¶ *Aliud ad* Sauciatos*. Caſtorii, pyrethri, opii, chalbani, ſingulorum æquas portiones miſtas indito.

* ὁ πτοδ'. alit. ὁ ποῦ i. ſucci.
* Aliter erui.
† Aliter quatuor.
* Al. βεβρωμένους i. eroſos.

De Dentifriciorum compoſitione, quibus utor.

Quædam ex dentifriciis à me compoſitis experimento comprobata, & generoſa efficacia prędita, digna mihi uiſa ſunt, quæ conſcriberẽtur, & primũ ſanè ea, quæ frigidas dentium affectiones curant, ſiue ob immoderatam frigidæ aquę potionem, ſiue ex fructibus per niuẽ frigefactis, ſiue ex quibuſdam aliis eduliis, aut potionibus, ſint productæ: inſuperq́; ſi p̃p frigidum humorem è capite in ipſos defluentem ortum habeant. Dentes igitur ob humorem refrigeratos magnifice iuuat apophlegmatiſmus: quo modo uero hũc præparare oporteat, alio capite priuatim conſcriptum habes. Eos uero, qui citra humorem frigefacti ſunt, per ſolum medicamentũ hoc quod nunc refertur, curare decet. Præſtat eo etiã poſt apophlegmatiſmum uti, ut non ſolũ noxium euacues humorem, ſed etiam generatã ab ipſo affectionem perſanes. *Compoſitio pharmaci hoc modo habet.* Accipito herbas duas, quarũ altera ſideritis, altera perdicias, appellat: eaſque domi ſenſim citra Solis admiſſionem ſiccato, ut neq; humidæ amplius, neq; ſiccæ adeo extẽt: & urito in tm̃, ut ubi primum cõtuſioni, & ſectioni aptæ fuerint, ab urẽdo ceſſes: uileſcit .n. & corrumpitur uis earũ, ſi diutius urantur. In alia porro ollula ſal foſſilis uratur, cum alumine ſciſſo, attico melle ſubactus. Deinde hæc aliis permiſta tundantur, & per anguſtiſſimũ excreta cribrum, rurſus in mortario terantur: melius enim erit pharmacum, quãto diligentius fuerit lęuigatum. Vtendum autem eo eſt ſolum ad dentes confricandos, citra gingiuarum circunſitarũ contactũ, niſi humore fuerint prægnantes. Cum enim reficcandi uim habeat pharmacum, aptũ quidem eſt gingiuis humentibus, inimicum uero ſiccis: attamen ipſas dẽtium radices poſt gingiuas ſitas, eo confricare oportet itidem, ut ipſos dentes. Cæterum eorum, quæ in compoſitionem miſcentur, eiuſmodi ponderum proportio eſſe debet: Herbarum quidem poſt uſtionem dramchmæ xvi: ſalis uero, cum alumine uſti drachmæ xi. Ante uero uſtionem, utriuſq; herbæ par põdus miſceatur: ſal autem quadruplici aluminis pondere admiſceatur. Aliarum autem re rum nihil uratur, ſed arida iniiciãtur iuxta ſubſcriptam appõderationem. Comæ origani drac. ii. piperis drach.* nouem, pyrethri drach. ii. coſti drac. iii, ſeminis apii drac. iii. iridis illyricæ dra. H v. mentæ ſiccæ drach. ii, cornu cerui, aut capræ uſti drac.* duas: ſeſeleos, hyſſopi, utriuſq; drach. ii. Si odoratum eſſe uelis, caſiæ, aut amomi drach. ii, admiſceto. Si uero in Regis uſum præparaueris, cinnamomi drachmam unam addito.

* Aliter ii.
* Aliter iiij.

Ad mobiles dentes aliud, quo utor.

Seminis callitrichi† libram unam: ℥ aluminis ſciſſi & rotundi, utriuſq; quadrãtem: ſpicæ nardi ſextantem, malabathri foliorum unciam unam, piperis albi unciam unã, pyrethri*. ℨ v, cõtundito, & cribrato ſimul omnia, ac gingiuis uſq; ad radices dentium admoueto. *Timocratis Dentifricium, ad gingiuas madore laxatas, putreſcentesq́, ac cruentatas: mobiles molares, concuſſos dentes, Ozænas, putrefactiones, parulidas, & omnia oris uitia, ac dentium dolores.* Accipito herbæ perdicialis modium Italicum, alii minam habẽt: ſalis albi tenuis ſextarium unum, mellis exagium. Cõ tundito, ut maſſa friabilior reddatur: qua in ollam nouam coniecta, ollam luto figulino obtura to: operculum aũt adaptetur circa medium perforatum, quo per ipſum foramen rudicula immiſſa pharmacum ſuper prunas poſitũ agitetur, donec neq; fumoſum quidpiam, neq; uaporoſum efferatur. Deinde ab igne tollito, & refrigerato. Et ſumito ex hoc toto. ℨ. xiiii, piperis albi. ℨ quinq;, piperis nigri drac. ſex, pyrethri drachmas ſex, aluminis ſciſſi uſti, & uino auſtero extincti. ℨ. ii, pumicis, myrrhæ, hyſſopi, ſeminis apii, pulegii, ſingulorum * ſextantem: mentæ, iridis illyricæ,

† A. ſextariũ. j.
* Aliter unc.
* Al. drac. ij.

A illyricæ,utriusque.ʒ.iii. Hæc omnia in Sole præsiccata tundito, & cribrato, ac reliquis ex olla leuigatis admisceto. *Aliud.* Perdicij recentis.ʒ.x, mellis.ʒ.iiii,aluminis scissi.ʒ.iiii,iridis illyricæ ʒ.iiii,piperis albi.ʒ.octo,*nigri.ʒ.iii,pumicis.ʒ.ii,myrrhæ.ʒ.iii,pyrethri.ʒ.ii,mentæ siccæ.ʒ.iii, hyssopi.ʒ.ii,pulegij.ʒ.ii,seminis apii.ʒ.ii,herbæ sideritidis.ʒ.iii,salis fossilis.ʒ.xiiii. Perditiam, & sideritidem,ac mel & salem mista urito: alumen uero per se ustum uino extinguito: deinde simul omnibus contusis utitor. *Aliud.* Salis assati cum melle, & perdicio.ʒ.xiiii: aluminis scissi assati,& uino austero extincti,iridis illiricæ,utriusque.ʒ.iiii:helxines,myrrhæ,mentæ siccæ,singulorum.ʒ.iii:pulegij sicci,pumicis,pyrethri,hyssopi,seminis apii singulorum.ʒ.ii,folii malabathri.ʒ.ii,†piperis albi.ʒ.v,nigri.ʒ.vi. Tusis & cribratis utitor. *Aliud.* Salis tosti cum melle,& perdicio.ʒ.xiiii,pulegii.ʒ.ii,aluminis scissi usti,& uino austero extincti drach.quatuor, iridis illyricæ drach.quatuor,piperis albi drach.quinque,nigri drach.vi,pumicis drach.ii, myrrhæ drach. tres,mentę.ʒ.tres, pyrethri drach. ii, hyssopi drach.ii, seminis apii.ʒ.ii. Sal lotus melle* probè subigitur,tritusq; in ollam nouam mittitur:deinde etiam perdicium inditur sale undiq; cõspersum:quo facto,operculum ollæ imponitur,ipsaq; luto oblita in clibanum datur: indita torrentur,& exempta simul cum aliis teruntur: oportet enim ualde læuigata in usum adsumere.

Aliter v.

† *Aliter xij.*

* χαλῶς. *Aliter attico.*

B ¶ *Smegma dentium, quo albi, & odorati redduntur, & ab erosione adseruantur.* Nitri unciam unam,testæ sepiæ unciam unam,myrrhæ unciam unam:tritis utitor. ¶ *Dentifricium optimum.* Aluminis scissi sexuncem,* mastiches unciam unam, comæ rosarum quadrantem,* iridis trientem.* Tritis utere, indeque aquam tepidam colluendam prebe.

* Al.drach.vj.
* Al.drach.iii.
* Al. drach.iiii.

Dentifricium Damocrati inscriptum.

Libellus paruus extat Pythici appellatus,quem Damocrates Pythicum inscripsit, ab eo qui ipsi pharmacorum ori destinatorum compositiones tradidit,appellatione ducta:in quo sane libello iuxta finem etiam hæc conscripta reperiuntur.

Si dentifriciis uoles uti bonis,
Quæ candidos custodiant, immobiles
Dentesq; reddant: oris & graueolentiam,
Laxasque gingiuas sedent, & comprimant:
Album hoc parabis optimum sic pharmacum.
l.5.sum.2. p.f.553.b — Cerui * cape cornu sic quater usti quàm optimè,
Quartam libræ partem, salis solam libram.

C

In alio exemplari sic repperi.

Cerui * cape cornu sic quater usti quàm optime
Libram mediam, rursus salis uncias duas,
Ammoniaci sicci, nec amari hinc amplius,
Alicæque, mastiches chiæ solam libram:
Costi quadrantem, aut paulùlum quid amplius:
Albique iunci tantum, & albi mox piperis
Vnam unciam, malabathri at uncias duas.
Contusa, cribrata omnia hæc mortario,
Vtenda præbebis modo quem dixero.
Quòd si uelis parare quando ad phlegmonas,
Et utile gingiuis cruentis, sauciis,
Carnemque callosam simul promentibus,
Aluminis coniungito his scissi libram.

Aliud Damocratis dentifricium.

D Verum magis parabile hoc fortasse erit,
Et promptius factum, minus nec commodum,
Admista, & hoc quadam simul dulcedine.
Multum sideritin uiridem capito herbulam,
Magnam in nouam quam tu patinam mox inditam,
Miscebis hordeo recenti sed modico.
Sic hordeo ut posito sequatur fasciculus
Herbæ, sal hinc, herba atque iterum, mox hordeum.
Fiantque tam diu uicissim hæc omnia,
Donec patinæ omnem expleris amplitudinem,
Vt mox supernum rursus herba habeat locum.
Furnoque mox calente, uel clibano indita,
Torrenda per noctem fines, uel sic potius
Vrenda, quo teri queant ita promptius,
Cribroque mox sed arctiore hinc excuti.
Odoris addes gratia his parum tamen

Albi

Albi piperis, thurisq; mox item modicum. E
Hinc iunci odori plus, cyperique optimæ.
At omnibus mistis probe, & iam sepositis
Plus mastiches aridæ chiæ coniunxeris,
Dabis sed hinc in uesperam uolentibus,
Maneque rursus maxime puris uiris.
Sed colluant a pharmaco mox Bromium
Lymphis sociatum, & maxime hoc in uesperam,
Sed mane acetum mulsum aquosum præstiterit
Oris leuandis turpibus fœtoribus.

¶ *Aliud Aurelij*. Alumen in testa ærea, aut figulina urito, ac uino austero extinguito, eiusque dodrantem accipito: & mastiches sexuncem, thuris unciam unam, folij malabalhri. ʒ.iiii, cyperi drach.iiii, misceto, ac utitor. *Aliud quo utor*. Cornu cerui usti drach.ii, † marmoris unciam j, ‡ origani drach.quatuor: utitor.

† Al. malabathri drach.j.

Compositio Pharmaci dentes præseruantis.

† τῆς τιβερίας.

¶ Tragorigani. ʒ.ii, hyssopi. ʒ.iiii: herbæ perdicii † seu perdicialis, ‡ melle & sale tenui subactæ, F & in olla exustæ donec in prunas redigatur, quadrantem: piperis. ʒ.iiii, tundito & cribrato: & post usum reponito. Neq; dolebunt dentes, neq; findentur, neq; parulides producentur, neque gingiuæ superflua carne redundabunt, neque fluxione infestabuntur. Habebis autem os odorum, & splendidos dentes. Quidam * salsamenta in olla exusta ad pharmacum addũt, aut etiam cybum: siquis enim eorum cinere per se utatur, dentis dolorem non percipiet.

* *τρίχους, est in cod. græc. impressis asterisco notatum. Aliqui habẽt ταρίχους, i. salsamenta. Alij βατράχους. id est ranas, in olla exustas.*

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS

LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Declarat medicamenta, quibus succurritur affectibus, qui in ore contingunt.

G

De Affectionibus in ore, & de Pharmacis ad eas commodis. *CAP.* I.

VErus profecto sermo est, quem pleriq; artifices in ore hñt, Quòd non idem sit neque simile a uiua uoce discere, & ex libro legere: at uero industrii, & natura prudentes hoĩes non uulgarẽ sępe utilitatẽ consequunt̃, si in libros incidant non obscure conscriptos. Itaq; cũ sciã non paruã utilitatẽ ex hac tractatione, primũ quidẽ amicis, ac sodalibus accessurã esse, qui uidelicet ẽt per opa cognouerũt, quantã uim hẽat rõnalis methodus ad medicamẽtorũ copiã parãdã: deinde uero ẽt aliis singulis, qui optimarũ rerũ studio se fatigare nõ cessant, rẽ gratã facere uolens: ad huius operis explicationẽ ꝓgressus sum, nõ festinabundo, & cõpendiario docendi mõ in hoc instituto, sed ꝓlixo, & longiore, quali ẽt in sermonibus, quos frequẽter circa scriptũ ad amicos habeo, uti soleo. * Præstat .n. rõnalis auxiliorũ inuentio experimẽtatrici, quẽadmodũ ẽt ante iã mihi in sermone * de sauciatis neruis dictũ est, in cognitione uniuersali facultatis pharmacorũ, quorũ usus circa singulas affectiones cõtingit. In pharmacis itaq; ori destinatis, ob id stomaticis appellatis, uelut est, H qđ ex moris cõstat oĩbus notũ, primus medendi scopus est cõis oĩum partiũ inflãmatarũ: deinde cõsequenter alter scopus priuatim ex ea, q̃ curat̃. Quæ igitur sit affectio inflãmatorũ, prius nosse oportet, si ex ipsa indicationẽ quandã auxiliorum accipere uelimus. Prædidicimus aũt, & prius demonstratum hẽmus, inflammationes ex calidi sanguinis influxu fieri. Didicimus ẽt, ꝙ hunc ipsum influxum in ˊ principio quidem reprimere, ac repellere oporteat, præterq̃ si ad partem aliquam principalem recursurus sit, atq; aliud quoddam grauius malum effecturus. Verum nunc adeo nihil opus habemus eiusmodi determinationibus: sic nos. n. ubi ad memoriam reuocauerimus, qũo totum corpus præparare ad curationem affectuum circa quãcunq; partem consistentium oporteat, ad institutum progrediemur. Etenim uenæ sectione utimur, & purgatione, & clysteribus, & inedia, ubi totum corpus apparuerit, aut multitudine humorum refertum, aut eorundem malitia uitiatum. Si uero neutrũ horum adsit, statim ad curationem per localia remedia peruenimus. Qũo igitur inuenire ipsa oporteat eum, qui oris inflammationes rite curare uelit, præsens sermo statim te docebit: & quomodo inuentis conuenienter uti oporteat: Sodalibus aũt in memoriam reuocabo, cum ij me sæpe uiderint, pharmacis eorum medicorũ, qui me in consiliũ aduocarent, curantẽ eas affectiones, quarum gratia uocatus fui. Impossibile enim

* διαφέρει.
* *deest in antiquo.*

A.l.3. fo. 10. fo. 254

A enim est pharmaco rite uti eum, qui uim ipsius non noscit, iuxta cuius efficaciam auxiliatur. Eo dē igitur modo in inflammationibus in ore consistentibus, communis scopus omnium ipsarum si adsumpserit ex natura particulæ indicationem, reperiet primum quidem genus pharmacorū quibus uti conueniet: Deinde consequenter ēt particulares in ipsis differentias, si quidē præcognouerit simplicium pharmacorum facultatem, uelut iā sæpe est demonstratum. Genus igitur repellentium pharmacorum in principio inflammationum, in refrigerantium materia situ est. Hæc aūt ipsa cum duplicia existant, ut didicimus, quæcunq; adstringendi natura prædita sunt, efficaciorem uim habēt ad influxum citius repellendum. Inest autem ipsis statim etiam uis cogendi, & densandi superficiem corporis, cui adhibentur. Communis igitur scopus hic est prohibendi incipientes inflammationes, ab ipsius affectionis indicatione inuentus. Alter uero a particulæ, quæ curatur natura ipsi accedit, cum sciamus rariorem esse, ac molliorē superficiē tunicæ oris non paulo, q̄ est cutis, quę totum corpus ambit. Inest autem, & aliud quiddā particulis oris, atq; id duplex, quod non adest ipsi cuti. Insuauitatem enim medicamentorum, quæ adhibentur sentiunt, & duos meatus subiacentes habent, per quos in uentrem, & pulmonem defluere quippiā ex stomaticis pharmacis potest, quale est, & quod per atramentum sutorium constat. Et sa
B ne medicus quidam, siue imprudens, siue inexpertus facultatis pharmacorū, ubi hoc miscuisset pharmaco ori destinato, multo quidem fortius ipsum reddiderat, uerum uehementer lædens, si quidem ad gulam, aut asperę arteriæ extremum quidpiam forte fuisset præterlapsum: atq; hæc quidem, ut statim occurrentia, per ipsa uero, & uentrem, & asperam arteriā, & pulmonem. Adest autem pharmaco ipsi circa gustum insuauitatis, quæ tum usus tempore molesta est, tū per totam perseuerat diem, adeo ut etiam in cibis accipiēdis iniucunda sit. Huiusmodi itaq; fortibus, & quæ uenenosam habent facultatem non cōuenit, uti ad affectionum oris curationē, nisi magna necessitas urgeat. Neq; uero de inflammationibus solum hunc sermonem intelligere oportet, cum neq; ex harum indicatione ipsum inuenerimus, sed communē esse de omnibus oris affectionibus intelligendum est, ut qui indicationē ex ipsa particulæ natura habet. His igitur considerratis ab eo, qui pharmacum ex succo mororum cōposuit, primum quidem ipsum, cum melle coxit, quo repositum in promptu haberet per totum annum, non illo tempore solum quo ex presso fructu, succo uti licet. Melior enim solus est incipiētibus inflammationibus, ideoq; me sæpe ipso in huiusmodi inflāmationibus uti uidistis. Magis idoneus autem est priuatim cum mel-
Al.1.f.4.c.1.f.17.h C le apparatus. Appellaui autem magis idoneum, non solum, ꝙ cito corrumpitur citra cocturā cū melle repositus, ita ut sequenti anni tempore eo uti non possimus: sed etiā propterea, ꝙ utilior est, ad sequētia inflāmationis tempora, usq; ad perfectā curationē. Quēadmodū enim in principio commoda sunt pharmaca, id, quod influit, repellentia, sic post principium usque ad finem. pharmaco opus est ex utrisque misto, repellente uidelicet, & discutiente facultate prædito: ac primo quidem tēpore adstringens præcellere oportet, ad finē uero discutiens, interposito uero tempore æquales utrorunq; partes esse conuenit. Quando uero uelut induratum quiddam de inflammatione relinquitur, penitus nō cōuenit adstringens ad discusorium admiscere, si quidē totum corpus sit euacuatum. Atqui neq; in principio bonum est discussorium adstringenti admiscere. Cæterum qui pharmacum ex succo mororū composuit, parum ex croco, & myrrha ei cōmiscuisse uidetur, ꝙ communem habeant facultatem concoctoriam inflammationum: priuatam uero utrunq;, crocus quidem, ꝙ adstringat, myrrha autem, ꝙ calfaciat in tantum, ut sufficiēter discutiat. Penetrat enim magis in altum corporum myrrha, q̄ crocus, utpote substantiam tenuium partium habens: atq; ex hoc duplicem utilitatem exhibet, simul introducens quidem secum uires admistorū, & persanans usq; in altum inflammata. Et tū adiuuant se mutuo crocus, & myrrha in penetrando in profundum, crocus quidem uelut impellens myrrham: myrrha uero
D uelut dux præcēdens peditem, sequentem crocū, si ita dicere liceat, deducens. Quemadmodum enim crocus ob adstringendi uim, minus habet substantiam tenuium partiū, q̄ myrrha, sic myrrha substātia tenuiorum partium prædita, citius quidem uim suam in altum transmittit: citius autem etiam ad cutem recurrit, simul secū efferens ea, quæ in profundo sunt attenuata. Hāc igitur recursus eius uelocitatē impediunt adstringentiū misturæ: non enim hoc solus facit crocus. Est itaq; in pharmaco stomatico ex moris appellato, tum mororum succus, qui non modicā hēt adstringentem qualitatem, & facultatem, tum alia quædam etiam admiscentur, ubi quis forte pharmacum reddere uelit. Hæc igitur adstringentia deducuntur quidem per myrrham, quæ uicissim ab illis compellitur, atq; ita se mutuo adiuuant, quo uis ipsorum amplius progrediatur. Vidistis autem sæpe me ad pharmacum ex moris in principio quidem rhois succum, aut uuæ acerbæ succum, quem priuatim omphacium appellant, admiscere. Si uero hæc non adsint, florē rosarum, aut ipsas rosas siccas, balaustium, cytinos, & malicorium aridū, & gallā omphacitin appellatam: amplius autem, & pini corticē, itemq; thuris, & tū hypocistidis, tum lentisci succum: & ut cōpendio dicam, omnia adstringentia, præter ea, quæ corrumpentē habent facultatem, quā uenenosam uocant, & lethalium species quædā existit. Didicistis enim, quòd non omne lethale statim etiam est uenenosum. Quemadmodum autem in principio inflāmationis harum rerum

mistura

miſtura fortius efficit medicamentum ſtomaticū,ſic cum reſtiterit,quod influit,nullo eiuſmodi E
opus hēt ſolo:ſufficit enim tunc id pharmacū,quod crocum,& myrrham aſſumpſit ad inflam-
mationē concoquendam.Nam ubi iam fuerit concocta,addimus etiā aliquid ex diſcuſſoriis,ue
lut ſæpe uidiſtis me iniicere ſpumā nitri,& aliquādo ipſum nitrum,quod tenuium partium exi-
ſtit,& iam ab omnibus Berenicium appellatur:ultra hoc ēt ſulfur uiuum uocatū, aliqñ ēt ſapā,
origano qñq; incocto,interdum ēt hyſſopo,aut alio quopiā ſimili, pulegio uidelicet,thymbra,
thymo,calamintha hortenſi,ac agreſti.Hoc igitur mō quis recte utetur pharmaco ex moris, ſi
iuxta indicationum uniuerſalium quantitatē ipſius uſum permutet.Quouſq; enim quicquā in-
fluit,id ipſum repellere conuenit:ubi uero reſtiterit,cōcoctoria afferre,& deinde cōſequēter di
ſcuſſoria.Manifeſtum enim,ꝙ per huius methodi uſum,nemo qui ſimplicium pharmacorum fa
cultatem nouit,unq̃ auxiliorum inopia laborabit, ſiue per montes uenetur, ſiue quid operetur
in agro,ſiue in peregrinatione qñq; præparatis careat medicamētis, uelut Eraſiſtratus ſcripſit,
qui ſe ipſum curauit ad rubi ſuccū progreſſus,cum in illo loco Andronius paſtillus præſens non
eſſet.Cum enim ſciret paſtillum Andronium in adſtringendo curandi dominiū habere,materiā
adſtringentem perquiſiuit,non uelut Serapion,& Menodotus aiunt,empirica trāſitione ad ſimi
le uſus.Iuxta hanc.n.uobis demonſtraui plurimam diſſimilitudinem ſucci rubi ad paſtillum An F
dronium eſſe,pauciſſimam uero ſimilitudinem iuxta unum ſolum,uim uidelicet adſtringendi,
Verum qui generalē facultatē,quam uniuerſalem uocāt,nouit, in quacunq; materia eā reppere
rit,confidenter ea utetur. Huiuſmodi autem materiarum ingens eſt aceruus, quibus omnibus
uti licet,ita ut ſolum fugiamus,quæ uim quandā iniucūdam,aut uenenoſam hñt. Sic igitur etiā
ego pharmacum ex ſucco nucum uiridium præparaui,nullo doctore uſus,neq; aliquod præſcri
ptum ſecutus.Cuius uim expertus ſum multum aliorū ſtomaticorum facultatem excedentem:
alia autē dico,id quod ex moris conſtat:& id,quod ex ſucco rubi morborum præparatur,ita.n.
rubi fructum appellāt:& tertium,quod ex muſto:& quartum,quod ex punicorū ſucco: & quin
tum,id quod per adſtringentia mala componitur,ex quorum numero optima ſunt cydonia, &
ſtruthia appellata,& poſt hæc ad præſentem uſum,quæ ceſtiana à Romanis appellantur. Cæte-
rum compoſita ex multis talibus ſunt,quæ ex fructibus præparantur.

De Stomatico medicamento ex nucibus.

Ego aūt qñ primum ex Alexandria in patriam meā redii,agrum pertranſiui,& inueni quen-
dam hortulanum ab uua,& tonſillis,ac glandibus fere ſuffocatū: utebatur aūt collutione aquæ
mulſæ roſis in ipſa incoctis.Cū igitur uidiſſem fructum nucum in uigore eſſe,iuſſi detractum ab G
eis externum corticem,quo ēt tinctores uideram utentes,ſtatim in mortario contundi,& ſuccū
eius per linteum excolari,nondum ſciens quo modo iuxta craſſitiem, aut tenuitatem haberet.
Cum uero repperiſſem aquoſum,& cōpage tenuem, gargariſſare eum iuſſi ipſum hortulanum.
Poſtq̃ uero ualde tenuis apparebat,præcoxi,& mel cōmēſuratè,uelut in eo,quod ex moris fit,
fieri ſciebam,admiſcui:atq; ubi iā ad cōpagē mellis redactum eſſet,hortulano utendum reliqui.
Porro cum uiderē celerrimā utilitatem ipſi inde oboriri, præſtabile ratus ſum in multis experi-
ri:atq; ex hoc ſufficiente experimento accepto de facultate eius pharmaci,ſemper ipſo utor,ue
lut noſtis.Merito itaq; mirandum,nullum ex prioribus medicis aliquid de hoc pharmaco mēte
concepiſſe,ut tum parabili,tum generoſo hoc ſucco uterentur, maxime cū uiderint quo modo
etiā manus inficiantur eorum,qui uirides nuces decorticāt. Ex his enim apparet qualis ſit earū
ſuccus,& quod ægre elui poſſit ipſarū adſtringendi uis,adeo ut neque per fortiſſima exterſoria
elui queat.Amplius aūt adhuc miratus ſum de medicis,quòd non cogitauerint fortem eſſe ipſa
rum uim,cum etiam tinctores uideant eiuſmodi nucum corticibus uti. Niſi enim in profundū
manuum deſcenderet,& niſi per omnem ſubſtantiam lanarum penetraret,nō certe ægre eluibi
lis eſſet:cum uero deſcendat,indicat plane ſubſtantiam ſucci tenuium partiū eſſe. Rationi au- H
tē conſentaneū eſt, adſtringendi uim maxime proficere,ubi in eiuſmodi ſubſtantia contineat:
etenim quæ ex adſtringentibus craſſas partes habent, per adſtrictionem cogunt,& cōdenſant
ſuperficiem corporum,quibus adhibentur, & à progreſſu in altum ipſorum corporū ſeſe impe-
diunt:quibus.n.etiam alias ob ſubſtantiæ craſſitudinem impoſſibile erat progredi in altum,his
ſane amplius impoſſibile fuerit, dēſato corpore,iuuare id,quod totum eſt inflammatum.Opti-
mum itaq; eſſe nucum ſuccum perſuaſus,ut qui etiam coctum cum melle guſtarim nihil inſua- A.l.3.f.9.c.
† antiq. iterp. aliquid uini ſtipticantius. ue habentem,eum in quatuor partes diuido:& ad primā ſtatim aliquid† ex adſtringentibus inii 1.fol.255.
cio,ad ſecundā ex croco, & myrrha,ad tertiam ſulfuris quiddam,ac nitri addo: quartam uero
ſolam ſynceram ſeruo,pueris utilē futuram ob dulcorem, immo etiam uiris ob delicias mente
fractis,& mulierculis.Ego quidem igitur à ratione inductus inueni,quemadmodum neruorum
ſauciatorum curationē, ita etiam hoc pharmacum,quod omnibus præſtat.Eſt equidem, id qđ
ex rubi moris conſtat,fortius eo,quod ex moris fit:quemadmodū hoc eo,quod ex muſto para-
tur:Omnibus autem his præſtat id,quod ex nucum ſucco inuenimus, in principiis quidem in-
flāmationum,cum his,quæ fortiter adſtringunt confectum:in uigore uero croco,& myrrha ad
ditis:quanquam etiam ſolum aliquando moderatas inflammationes ſanare queat.Quando ue-

A rò humorem,qui inflammationem produxit impactum digerere,ac discutere oportet, cũ acriũ mistura cõmodum existit. Verum dixerit fortassis quispiam mihi ex medicis pauperioribus, se amplecti quidem ipsum medicamentum, si unam pyxidem expleri iubeam hoc pharmaco semel præparato:Me autem pręcipere,aut statim à principio quatuor facere compositiones: aut unam ex melle,& succo cõpositam reponere,atque usu expetente ei admiscere, usque quo qui dẽ influxerit quippiam inflammatis,ea quæ uehementer adstringunt: postquam autem quieuerit fluxus,concoquentia:ubi uero euacuationẽ postulauerint ea,quæ influxerunt,discutientia: Operosum autem hoc esse, & difficile iis,qui domi non habent suppellectilem omnium simplicium pharmacorum:Immo neque ad peregrinationes me commodam confectionem exponere,in quibus impossibile sit quatuor uniuscuiusq; medicamenti differentias circunferre. Ob id igitur excogitata sunt,tũ mihi,tũ aliis etiam prioribus medicis pharmaca medias facultates habentia,& ad peregrinationes idoneas futura,& pauperculis medicis utilia. Quæ uerò hæc ipsa sint,paulo post referam.Nunc autem pauperum medicorum sermoni respondere uolo.Quẽadmodũ enim ipsi exilẽ apparatum laudant,sic oportet etiã diuitibus permittere,ut confectiones pharmacorũ pro opulentię suæ dignitate cõparent.Satis enim scio etiã ipse,non solum multos
B pauperes esse medicos,sed & qui ab ipsis curantur: quibus satis est,ubi ægrotent,alicã cũ aqua mulsa accipere,& mundũ panem habere,aut aliquã farinam utilem ad cataplasma. Verum cũ qui curandi tractationem scribit,omnis materiæ meminisse operæpretium est,quo tũ diuitibus copia sit ipsis artificiose utendi, tum pauperibus electio sit illarum tãtum, quibus unusquisque pro opportunitate abundet.

De mediorum pharmacorum compositione.

Dicamus igitur iã aliquid de compositione mediorum pharmacorum, initio ab eo,quod ex moris constat sumpto.Cõmune est autem omnibus mediis,ut congruens modus mellis ad succum ipsum decernatur.Inuenitur autem hic modus per experientiã. Vbi enim succum ipsum cũ melle miscueris,ac gustaueris,si quidẽ apparuerit moderate habere, rursus similiter ipsa miscebis:si uero deficere quid uidebitur,addes.Velut exempli gratia,in mororum succo si quinta pars mellis addatur,mediũ fuerit temperamentum,ut hoc modo coctum pharmacum plurimis ualde placeat:& hanc misturã pauci reprehendant,alii quidẽ,uelut dulciorem,alii uerò, ut austeriorem.Quẽadmodum enim aliqui aquã mulsam dilutiorem,aliqui dulciorem, libentius bibunt:sic etiam his pharmacis utrique delectantur iuxta propriam naturam.Quando igitur ali-
C quis pharmacũ sibi præparari postularit, semper utique uidistis me ei, qui dulcioribus delectatur,plus mellis iniicere,qui uero contrariis,minus.In pharmacis igitur,quæ deglutiuntur, maxime coniectare oportet naturã eorũ,qui ipsa sumẽt:quod .n.cũ molestia,aut iniucunde acceptũ est,stomachum subuertit:In pharmacis autem stomaticis eiusmodi diligentiam aliquando contemnere licet.Mediũ itaque temperamentum,uelut dixi,succi ad mel, quintuplum habeat multitudine succũ. Audito autem me, diligenter animaduertens,quibus utor uerbis in symmetria seu cõmensuratione medicamentorum,quæ inuicem miscentur.Iam etenim præcepi quintuplũ esse debere multitudine ipsum succum ad mel,quod nihil differt ab eo si dicã,mole quintuplũ esse ipsum oportere:utrouis enim modo dicatur,mensurare oportet pharmaca permiscẽda.At uero si pondere iubeam quintuplũ esse hoc pharmacũ, per lancẽ utique facere oporteat symmetriã grauitatis ipsorum. Cæterum ad permistionem succi ad mel, non est necessariũ heminę,aut cyathi meminisse,sed sufficit dicere,quintuplum esse oportere succũ,mellis respectu. Si uero,quid aliud his admiscendũ sit ex dictis paulo ante,necessarium est dicere, quota quantitatis mole ipsis existentibus,quantũ addendũ sit illorũ in lance appensorũ. Velut in ipso adeo pharmaco ex moris,in Heræ Cappadocis medicamentario libro,mellis quidẽ coniicitur libra
D una,succi autẽ mororũ librę sex:admiscet autem ipsis croci drachmã unam,myrrhæ duplũ:par etiam croci pondus coniicit ex succo uuæ acerbæ,qui omphacium appellatur, atque eius dimidiũ ex alumine scisso. Mihi uero placet quintuplum succũ ad mel coniicere: par autem pondus croci,& myrrhæ,utriusque drachmã unã,& dimidiam,ita ut ex utrisque tres drachmæ conflentur.Quòd si quis omphaciũ addat,& uini austeri itẽ heminã unã,uelut Hæræ uidetur,recte sane drachmam unã omphacii addet.Si uero citra uinum præparetur, multo plus de ipso coniicere conuenit,si quidẽ medium temperamento pharmacũ efficere uelis,unciam unam:si uero austerius,ut in principiis conueniat,nihil peccaris si omnino duas,aut tres admiscueris.Quòd si non sit omphaciũ,pro ipso rhois succũ iniice: & si uolueris par pondus utriusque indere, neque sic quicquã deliqueris.Heras tamen in symmetria huius pharmaci etiã hoc adscripsit, hoc modo: Quidam autẽ,& heminam unam dulcis uini. Mustum eum uelle indicare palam est: prædixit enim uini austeri maris expertis heminam unam.Mihi uero non placet,sufficiente melle iã coniecto,una cum hoc quod,& heminam austeri uini addidit, rursus aliam misceri uini heminam: reddetur enim ualde uinosum medicamentũ. Coquunt autem hoc ex moris medicamentum, aliqui quidem à principio miscẽtes succum mororũ, aliqui uero modice præcoquentes. Heras autẽ uidetur uelle succum solum diutius coquendum esse. Scripsit igitur hoc modo,Succi mo-

rorum

rorum heminas sex ad strigmentitiã crassitudinẽ coquito: deinde trita admisceto croci drach- E
mam unã, & reliqua uidelicet iam dicta. Quin & ego censeo succum ipsum solum per se præco
quendũ esse, deinde uero adiiciendum mel: atque ubi iam cacabũ ab igne auferre uelis, reliqua
admiscenda esse: uerũ Heras uidetur simul cum melle etiam alia admisceri iubere. Et uinũ qui-
dẽ rationabiliter quis tunc admiscuerit, myrrham uero, & crocũ melius est in fineocturæ inii
cere, eousque saltẽ, cum aliis coquendo, aut olla in terram posita mouendo, donec omnia pro-
be uniantur. Amplior autẽ coctura ipsorũ destruit facultatẽ aromaticorum medicamentorum.
Spuma argenti equidẽ, & plumbago, atque alia multa metallica per cocturã meliora fiunt, Cro
cus autẽ, & myrrha, multaque alia aromata in decoquendo uires amittunt. Itaque medii facul-
tate pharmaci, & symmetria, & coctura, moderatis inflammationibus congrua, ampliusque in
maiorũ uigore, atque insuper in principiis, & augmentis eorundẽ conueniens, iã relata est. Cæ
terum ad induratas inflãmationes, cum iã præterierit uigor, & nihil amplius influxerit, uenerit
autẽ tẽpus discutiendi, admiscere conuenit ad stomaticum pharmacum aliqua discussoriorum.
Talia autẽ sunt spuma nitri, & ipsum nitrũ molle, asiæque petræ flos, & sulfur uiuũ. Sufficit por-
ro ad prædictã medii pharmaci cõmensurationem admisceri, nitri quidem unciam dimidiam
sulfuris autẽ † uncias duas. Quod si neque sic præparatum habeas ipsum, neque præsto sit tibi F
nitrum, aut sulfur, aut asiæ peræ flos: origanũ in sapa, quam alii sireon, nostri omnes hepsema uo
cant, feruefacito, stomaticũque pharmacũ addito, ac gargarissare iubeto. Si uero neque sapa ad
sit, in aqua mulsa origanum coquito. Nihil autẽ refert etiã, si hyssopum coniicias pro origano,
aut pulegium, aut thymum, aut thymbram, aut calaminthen, aut myntham odoram, quam ue-
teres* hedyosmon appellant. At uero in uigore inflammationum, nõ solum nihil ex eiusmodi
pharmacis adhibere oportet, sed etiã cõtrariũ totum: atque raro quidẽ stomaticis medicamen
tis uti, collutionibus autẽ, & gargarismis mitigatoriis concoquere inflammationẽ: cuius gene-
ris est, decoctũ pinguium caricarum, & oleum lentiscinum in duplo uase tepefactum. Quin, &
ipsum stomaticũ pharmacũ in uigoribus gargarissare conuenit, aqua mulsa dilutione permi-
stum, aut calida sapa: quæ si non adsint, aqua calida. Prœualere enim oportet, tunc mitigatoriũ,
concoctoriũ *ductum, uelut in declinationibus discussorium, qui ex fortioribus constat medica
mentis. Porro meum pharmacũ ex succo nucum omnium aliorum esse fortissimum opere ex-
perti estis: ad uos enim sodales loquor, in quorũ gratiam maxime ad hanc tractationẽ progres-
sus sum. Quòd uero etiam omnium uilissimum, & parabilissimum sit, nemo ignorat: proiiciunt
enim hortulani uiridium nucum cortices, ubi ipsas decorticarũt, ut uel maximos corbes nobis G
explere liceat gratis. Mel igitur solum, ut pauperibus medicis (nam, & illis oporteat nos ea, quæ
narramus cõmunicare) deficit, cũ eius fuerit penuria, nihil uero aliud, nisi quis ultro adeo aliud
uelit. Sæpe enim hoc modo confectũ pharmacũ nihilo deterius apparuit eo, quod ex moris con
stat, in quod tũ crocũ, tum myrrham, indebamus. Quin etiã si alumen ipsi addere uelimus, non
est necesse scissum iniicere. Sufficienter enim adstringit etiam liquidum, quod aliqui phorimon
appellant, quod uilis pretii, & maxime parabile in omnibus regionibus existit: tenuitate tamẽ
partium à scisso deficit, & ob id etiam minus efficax est. At uero si hortulanus aliquis, aut rura
lis hoc pharmacũ sibi præparare uelit, habuerit gratis quos coniiciat Cytinos aridos contusos
& cribratos: nominantur autẽ sic primogenita punica. Quo tempore enim arbor florere desi-
nit, fructus ipsius apparet figuratus in speciẽ punici mali: quem ablatum, & reficcatum adserua
re licet ad tẽpus fructus nucum. In fine enim ueris cytini generantur: desinente autẽ æstate ad
perfectionẽ ueniunt nuces. Quin & in terrã decidũt multi cytini, aut à uento decussi, aut alio
quopiã modo: quos collectos siccare licet: ut neque hac parte egenos medicos quicquã impen
dere opus sit. Nostis autẽ acidorum, & acerborum punicorum (quorum fructus parum abest, ut
esitari nequeat) cytinos meliores esse: quare etiã si ex arboribus eos auellas, aut nemo penitus H
te prohibebit, aut certe uilissimũ pretiũ sibi dari pro eis postulabit. Cæterum Balaustium appel-
latum penitus cibis non conuenit: & si quis colligere id uelit, quemadmodũ origanũ, & thym-
bram, ac thymum, atque alia huiusmodi, gratis licebit. Itaque si balaustium uelit quis crudum
tusum, ac cribratũ iniicere iuxta proportionem, quã anteà dixi, pari omphacio pondere, utile
pharmacum efficiet. At uero, & cortices punicorũ malorũ, ualde parabiles res sunt, adstringen-
di uim sufficientissimã habentes, & qui ad prædicta statim in principio coniici queant. Optimũ
autẽ pharmacum reddetur, si iuxta id tempus, quo punica nondum perfecte matura sunt, non ta
men longe à perfectione absunt, eos cortices detractos cõieceris, atq; id statim in principio co
cturæ succi. Oportet autem prius in mortario tundere, quo ipsorum uis uniuersa citius in medi
camentum, quod paras, diffundatur.

De confectione pharmaci, ex malis punicis, & Malis, alijsq; stomaticis.

Cum uero tres sint punicorũ malorum differentiæ: aliqua enim ipsorum sunt austera, aliqua
uero dulcia, & quædam acida: si quidẽ sola austera iniicias, magis adstringens pharmacum red
detur: si uero dulcia, suauius: quemadmodũ sane fortius fiet, si acida tantum indas. Ego autem
consueui par pondus uniuscuiusq; generis admiscere. Nã & alias ipsa sola matura punica mala
integra

† Al. 3 xviij, qui dã ẽt. 3. ii, ueluti etiam uetus interpres.

*Al. πολλοὶ .i. multi

*institutum

A integra una cũ corticibus tundo,deinde ſuccũ exprimo,ac cũ melle coquo: & non ſolũ ſtoma-
ticum pharmacũ ori cōmodum habeo, ſed & ad multa alia utile,ueluti rurſus dicetur. Atq; ſit
hic ſuccus ad oĩa præſtantior ex tribus punicorum ſpeciebus,aut generibus,aut dĩis,aut quo-
modocunq; quis appellare uelit.Miſcemus aũt & ruborum fructus,quos aliqui quidem à plan-
ta denominant,batina,hoc eſt rubina appellantes:aliqui autem cōpoſita appellatione mora ap-
pellant,apponentes,quæ à rubis producuntur.Ex quibus ſanè ſuccus ſimiliter ſucco mororum
præparatus,melius illo pharmacum redditur:ſed minus ualidum eo,quod ex nucũ ſucco para-
tur.Quin & malorum cotoneorum,& pyrorũ ſylueſtrium,ac meſpilorũ ſuccus ſimiliter præpa
ratus,ſtomaticum pharmacum efficitur,deuorariq; aptũ,cum hoc,quod ex nucibus cōſtat,de-
uorare non liceat:quanquã.n.noxium non ſit,uelut atramentũ ſutoriũ,tñ ſtomacho non eſt cō
modum.Manifeſtum uerò,quòd & ex punicis conſtans pharmacũ,aptum eſt fracto,& cibos fa-
ſtidienti ſtomacho:deficit tamen ab eo,quod ex malis conſtat.Innocuus eſt etiam rubi mororũ
ſuccus deuoratus,uelut etiã ipſorum mororum: ſed ſuccus rubi mororum habet quid quod ſto
machum corroborat,quod ipſorum mororum ſuccus non habet. Porrò mel his oĩbus ſuccis nõ
eadem proportione iniicitur. Plurimo.n.nucũ ſuccus opus habet,& poſt eũ rubi mororũ : mo-
B dico aũt malorum,& punicorum,& pyrorum ſylueſtrium:medius autẽ inter hos eſt meſpilorũ
ſuccus.At uero,& ex cornis ac † brabylis,& prunis apud nos appellatis,præparantur apud nos
ſtomatica pharmaca eodẽ modo,quem in principio de moris recenſui, in quorum omniũ con-
fectione rationẽ quandam cõem referam hanc.Si quidem craſſus apparuerit ſuccus,ſtatim mel
admiſcere oportet : ſi uero liquidior ſit ſuccus,præcoquatur.Suſcipit autẽ pyrorum,ac malorũ
ſuccus,amplius uero etiã plurimorum fructuum,parem ſibi ipſis menſuram mellis:ſuccus uerò
eorum,quæ multum acerba ſunt,uelut eſt corni fructus,aliqñ duplum,aliquando triplum mel-
lis adſumit.Omnia igitur hæc citra noxam deuorantur : ſi uero atramentum ſutorium admiſtũ
ſit,non ualde deglutire oportet confectum pharmacũ,præterq̃ ſi iuxta ſtomachum, aut aluum
ulceroſam affectionem fieri ſuſpicemur. Quin & ſi in ipſo ore maligna ulcera fiant,præſtant ex
atramento ſutorio medicamenta.Sufficit autem drachma ad prędictam compoſitionẽ admiſta,
in qua unam mellis libram coniici eſt relatum:ſed & plus quandoq; recte iniicitur ad ulcera pu
trefacta.Singula porrò,quæ dixi,iniicere licet aliquando,& muſto uuarũ auſterarũ,quas Ami-
næas appellant.Præſtat autem ultimum muſtum in hunc uſum:quod.n.in principio fluit liqui-
dius eſt,& aquoſius.Iniicienda uero ſunt ex prædictis pharmacis acerbiora, quemadmodũ ſæ-
C pe uidiſtis me,aut punica mala,aut balauſtium,aut cytinos,aut ægyptiæ ſpinæ fructũ, aut cor-
na,aut aliud quid ex huiuſcemodi adſtringentibus,admiſcere.Maxime uero aptus eſt rhus,ſiue
maſculino,ſiue muliebri genere,ipſum uelis nominare.Eſt autẽ duplex:alter obſonijs inſpergi-
tur,ſtomacho cōmodus:alter à tinctoribus coriorũ expetitur. Vterq; uero muſto incoctus ſto-
maticum efficit medicamentum, cui admiſcere licet etiã alia iuxta eandem proportionẽ,uelut
in eo quod ex moris conſtat relatum eſt.At uero citra mellis miſturam,muſtum ſolum per ſe in
mellis cōpagen redactum,exemptis etiam quæ aliàs induntur,bonum fit pharmacum in princi
pijs,augmentis,& uigoribus:ad declinationes autẽ,ſi tædas addideris pingues: aut etiam in te
nuia fruſtula contuſas,& fractas, eaſdem una cũ rhoe in muſtum conieceris,deindeq; interpo-
ſita una die coxeris,donec ſuam ipſorum qualitatẽ in ipſum muſtum tranſmittant. Tunc.n.tæ-
das quidem eximere,ac proijcere oportet: muſtum uero uſq; ad aptam cōpagem coquere, quo
uidelicet illiniri commode poſſit.Quæcunq; aũt prius ex adſtringentibus iniici dixi,in id quod
ex nucibus præparatur medicamentum, ea omnia etiam accipienda ſunt, recte in muſtũ addi.
Quòd ſi uero pretioſius efficere pharmacum uelis,iniicies ẽt caſiæ corticẽ, aut nardum indicã,
aut malabathri foliũ:æque.n.ut pauperibus, ſic etiã diuitibus nos pharmaca ſcribere oportet.
D Eadem etiam prædictis ſtomaticis pharmacis miſcentur. Sufficit autẽ drachma una ſingulorũ
ex his tribus ad tantam medicamenti ſymmetriã,ac commenſurationẽ, iuxta quam libra mel-
lis una coniicitur.Nihil uero læſeris,ſi ad ſingulas drachmas,adhuc dimidiã apponas,ut in totũ
quatuor drachmæ, & dimidia fiant.Cæterũ ad induratas inflammationes coniiciuntur,quæ ge-
neroſius diſcutere poſſunt,tuſa uidelicet & cribrata. Tempus autẽ indendi ipſa non eſt princi-
pium,ſed ubi prope perfecte coctum fuerit pharmacum,aut etiã penitus coctũ, olla iam in ter-
ram depoſita.Sunt autem hæc,coſtus,amomũ,& quod macer appellatur : nominatur autem ſic
cortex quidam aromaticus, qui ex India affertur,multũ calefaciens & adſtringens. Quin & cy
renaicus ſuccus ad diſcutiendas induratas inflammationes aptus eſt, quemadmodum etiã me-
dicus,aut aliquis eorũ,qui poſtea celebres facti ſunt. Pauperibus porrò pro ſumptuoſis diſcuſ-
ſorijs pharmacis,aut dictamnum,aut acorum,aut meon,aut pyrethrum, aut cardamomi quip-
piam,& ſinapi æquale iniiciendum cenſeo,ita ut ad trium drachmarum pondus, eorum miſto-
rum moles perueniat, ad prædictam in principio ſtomaticorum pharmacorũ ſymmetriam, in
qua mellis libra habebatur.Si uero quatuor, aut quinq; drachmarum pondus ex his explere ue
lis,magis diſcuſſorium pharmacum habebis. Semper enim pro conſtitutionis affectuũ propor-
tione,augeri ac minui pharmacorum uehementiam oportet.

† βράβυλα ſylueſtria ſunt pruna. vide Atheneũ. 2. dipnoſ.cap. 8.

De confectione pharmaci ex musto, in quo etiam parabilia diuersa. E

In pharmaco ex musto, ad decem musti heminas, tres iniicimus heminas rhois coriariorũ, aut eius qui obsonijs inspergitur: si uerò utrunq; iniicimus, utriusq; unam & dimidiam, aut paulo plus sumimus: iuxta proportionem uerò ẽt ex discussorijs, cuiuscunq; quid ẽ suppetat facultas. Quòd si unũ tm̃ habeamus adstringendi uim habens, quod in principio iniiciamus, aut unũ saltẽ discussorium, quod iuxta finẽ indamus, ex illo totum pondus immittimus, quod ex oĩbus aliàs conflaretur. Quę igitur dicta sunt in medicamentum ex nucibus conijcienda, ea omnia ẽt in pharmacum ex musto indantur. Quin, & quæ istic nõ dicta sunt, amplius iniijcere licet, uelut gallam omphacitin appellatam, aut extremitates mollis rubi, aut rubi canini, & corni, cuius ẽt fructum diximus iniici oportere, uelut ẽt pruna, & myrti baccas, & fructũ myricæ, ac spinæ ægyptiæ fructum, omniaq; adstringentia, præter ea quæ medicamentariã uim habent, ne uidelicet deuorata lædant. Omnia porrò stomatica pharmaca, qũocunq; parata iuxta propria tempora opportuna accommoda fiunt. Si quidem.n. austeriora fiant, in principijs, & uehementibus influxionibus conueniunt: si uero moderatiora, in uigoribus: si autem magis discussoria ui prædita, in declinationibus. Quare etiam si non ipsi præparauerimus quid, neq; symmetriã iniectorum nouerimus, sed tm̃ ipsum compositum pharmacum gustauerimus, cognoscemus quo eo sit utendum. Hæc igitur si memoria conseruabitis, qñ necessitate aliquando urgente eorũ, quæ experimẽto constant, pharmacorum copia non fit, ex parabili illius loci materia, uos ipsi ex tẽpore aptum medicamentum componere poteritis. Non solum autem in hanc rem utilis fuerit prædictorum memoria, sed etiam ad iam inuentorum conuenientem usum. Si enim in ipsis adstringentem qualitatem præualere inueneritis, in principijs eis utemini: si uero mitigatoriã, & laxatoriam ac concoctoriam, in doloribus, & uigoribus inflãmationum: si uerò obduratũ quippiam & ægre solubile inflammationis relinquatur, in declinationibus. Eodem modo etiã in medijs temporibus, media relatorum pharmacorũ medicamenta offeretis, ab repulsorijs ad discussoria paulatim transeundo, atq; si unum duntaxat uobis præsto sit medicamẽtum, id ipsum per aquæ simplicis misturam exoluẽtes, & per additionẽ parabilium intensius reddentes. Sunt aũt parabilia ex adstringentibus rosæ, myrti baccæ, & myrtus, & lentiscus, & rubus, & rubus caninus, & galla omphacitis appellata, & ægyptiæ spinæ fructus, omniaq; aluminis genera. Post hęc parabilia sunt rhus culinarius, & coriarius, & succus qui ex Syria affertur: atq; hic quidem per se admiscetur, culinarius aũt, & coriarius rhus aqua prius decocti, utiles mistura fiunt. Est autẽ glaucium ex parabilibus, & omphaciũ, & cytini, & balaustia. Ex discussorijs autẽ parabilia moderata sunt caricarum, & furfurum decoctum: & aqua mulsa, in qua origanũ, aut hyssopum, aut thymus, aut calamintha, aut pulegium, aut mintha odora, quam hedyosmum uocant, sint incocta. Fortiora autem sunt, etiam hæc, si diutius coquantur: amplius autem, & nitri spuma, aut ipsum adeo nitrum ustum: fortius uerò his est sulfur uiuum. G

Stomaticorum Pharmacorum compositio, in quibus etiam quæ ex Moris constat, Heræ.

Proprie quidem Stomatica appellantur, quæ ad uuas, tonsillas, ac omnes quæ in ore fiunt de repente inflammationes, conueniunt, componuntur autem per prædictam materiam, ex qua sane multæ particulares compositiones à medicis sunt confectæ. Ego uerò etiam hic celebriũ tantum mentionem faciam.

Compositio Pharmaci ex Moris iuxta Heram.

Pharmacum ex Moris stomaticum, faciens ad tonsillas, & uuas, atq; alias in ore inflammationes, tum illitum, tum gargarissatũ, uelut est prædictum. Præparat autẽ ipsum Heras hoc modo. Succi mororũ heminas.vi, ad strigmentitiã spissitudinẽ coquito: deinde tritas croci.ʒ.i, myrrhe ʒ.ij, omphacij.ʒ.i, aluminis scissi obo.iij, mellis heminã unam, addito. Ipse aũt Heras se etiã aliter præparare ipsum ait, hoc modo, ut croci drachma dimidia* iniiciatur, & passi hemina una, & uini maris expertis austeri hemina una. Coctura autem fit usque ad compagem melleam. H

* Aliter iii s. & aliter vi.

Andromachi descriptio pharmaci ex Moris.

Andromachus aũt de pharmaco ex moris in hæc uerba scripsit: Succi mororũ heminas.vj, accipito, & in ipsum gallas.v. conijcito, radicis autẽ dulcis.ʒ.xx, uini chij heminã.i: & insolato, aut coquito: deinde ubi coactum & spissatũ fuerit pharmacum, radices tollito ac proiicito: gallas autem tritas admisceto, & myrrhæ drac.j, croci.ʒ.j, aluminis scissi.ʒ.j, omphacij drac.ii: quidam autem aluminis.ʒ.ii, mellis attici heminam unam. Manifestum autem est, ꝙ hoc pharmacũ magis adstrictorium est, q̃ pręscriptum, maxime si alumen adsumat. Sufficientes enim erant gallæ, & omphacium, ut multum adstringens redderent pharmacum, uerũ ubi alumen amplius additur, plurimum in ipso adstrictoria uis augetur. Recte tamen in eius confectionem admista est dulcis radix, quæ exasperata lenit, & propterea asperitatẽ ex adstringentibus inductam lenire potest. Cæterum pro mororum succo conijcitur etiã mororum rubi succus, aliis quomodocũq; uelis appositis, siue ut Heras, siue ut Andromachus scripsit. Relatum autem à me antea est, quomodo liceat ipsum uariare, ꝑ eorum quæ adiiciuntur admistionẽ. Dictum est etiam, quòd per succum nucum componi queat hoc pharmacũ, reliquis eodẽ modo iniectis. Quin & per puni-
corum

A corum malorum succũ similiter præparatur, tum succo solo cum melle præparato, tũ iam dictis iniectis. Sic uero, & rubi fructus cũ melle confectus sufficienter adstringens fit pharmacũ, quẽadmodũ sane, & quod ex nucũ succo paratur, ueluti prius est dictum. At uero ẽt uaria cõpone pharmaca ex punicorum succo à medicis conscripta sunt, uelut ẽt ab Andromacho his uerbis.

Stomaticon ex malis punicis, Andromachi.

Punicorum dulcium nucleis carentiũ partes. ij, & acidorũ partem. i: succi in æneum uas con gij mensurã exprimito: deinde excolatum ad lentũ ignem ad tertias coquito. Sint aũt læuigatæ myrrhæ mineę. ʒ. viij, crocomagmatis. ʒ. viii, omphacij. ʒ. viii, illyridis. ʒ. viii, aluminis. ʒ. iiii, gal læ. ʒ. viii: ubi solueris, hæc per liquoris affusionẽ læuigato, & ad melleã spissitudinẽ coquito: rur sus per proiectionẽ in pilam læuigato: ac utitor, quandoq; cũ melle, quandoq; syncero. Hic nõ simul coquit mel cũ punicorum malorum succo, sed postea cum paratũ est, dupliciter pharmaco uti iubet, aliquando quidẽ syncero, ad inflãmationes uidelicet adstrictionis indigas: aliqñ uero cum melle, cum discussione indigent. Multitudinem autẽ succi cõgium esse iubet, hoc est sextarios sex Romanos. Cum. n. Romæ medicatus sit, semper eius urbis mensuris utitur. Iniicit autem in ipsum myrrham, & crocomagma, & gallã, & iridem illyricam, ipsam. n. illyrida appel-

B lare solet: amplius autem ad hæc omphacium: omniũ quinque numero, singulorum vnc. i, octo enim drachmæ vnciam efficiunt: ex alumine uerò scisso vnc. dimidiam. Scripsit porrò deinceps Andromachus etiam id quod ex musto fit stomaticum, sic in hæc uerba.

Andromachi Stomaticum ex Musto, quo utor.

Gallas † triginta, rhois coriarij sextarios. ii, musti sextar. vi. Gallas confractas cum rhoe per diẽ & noctem in musto macerato: deinde coquito, donec ex toto quarta pars superfit: & per lin teolũ colato, exprimito, & in olla ad mellis crassitudinem spissato: deinde trita addito, aluminis scissi. ʒ. † i, croci. ʒ. i, myrrhę. ʒ. i, permista reponito, atq; utitor. De musto nihil manifeste retulit, ex quali vua ipsum sumi uelit, num ea, quæ austerum uinũ fundit, an quæ dulce, an quæ mediũ. Nos igitur nosse oportet, quòd pharmacũ ex dulci confectum magis mitigatorium, & moderatum erit, ac minus efficax. In quibus autem opus est uti uehementiore adstrictione, id quod ex acerbis uinis fieret, uehementius quidem adstringit, leniendi autem uim non habet. Palàm est autem ex medio uino paratum, etiam mediam facultatem habere.

† *Aliter l.*

† *Aliter ij.*

Critonis Stomaticum ex malis punicis.

Crito pharmacum ex succo punicorum his uerbis descripsit. *Stomaticum ex Punicis ad vlce-*

C *ra & aphthas oris.* Succi punicorũ dulcium* heminas sex, in æreo uase ad tertias coquito: deinde cinnamomi. ʒ. i, crassiæ. ʒ. i, myrrhæ. ʒ. i, omphacii obolos tres, croci obolos tres, nardi indicæ obol. iii, terito: eisq; mellis heminã. i. admisceto: atq; ita adinfuso succo, ad lentum ignẽ moueto ac donec spissetur, coquito, ac utitor. Scribit autẽ, & aliam cõpositionem pharmaci ex punicis huiusmodi. Malorum punicorum dulcium una cum corticibus tusorum, ac expressorum sextarios vi, mellis boni sextarium. i, in ollam cõiecta coquito ad spissitudinem mellis: deinde aluminis scissi* vnciam unã, myrrhæ vnc. dimidiam, terito, addito, ac mistis utitor. Magis adstringens scripsit certe hoc pharmacum Crito, q̃ præcedens. Ridicule igitur quidam faciunt interrogantes, utrum ipsorum altero melius sit, alterutrum enim in proprio tẽpore, altero melius est: atq; hoc quidem posterius ad ea, quæ uehementi adstrictione indigent: ad ea uero quæ discussione, prius, maxime cũ & cinnamomum iniecerit in ipsum, discussorium medicamentum. Scripsit au tem, & ex musto medicamentum Crito hoc modo.

* *Al. cyathos.*

* Aliter drach.

Critonis Stomaticum ex Musto.

Stomaticum ex Musto, facit & ad auriũ & sedis ulcera. Musti sextarios sex, ad sextarios. ij, deco quito: deinde rhois coriarii. ʒ. iiii, alij * drac. ii, misceto: & gallarũ. ʒ. iiii, alij uerò gallas triginta:

D croci. ʒ. ij, alij. ʒ. i: aluminis scissi. ʒ. ij: quidam etiam myrrhæ drachmam unam, mellis sextarium unũ: mistis utitor. Multa uero alia pharmaca ex prædictis succis à multis medicis scripta sunt, iu xta commensurationem uariantia, cùm aliqui quidem omnia prædicta coniiciãt: quidam uerò auferant, alius aliud: & alius plus, aliud minus. In quibus, uelut dixi, inspicere oportet quid redundet, an adstringens & repulsorium, aut lenitiuum & concoctorium, aut discussorium: ita enim rectissime ipsis utemur. Quare relinquam particulares eorum, quæ scripserunt, differentias: Transibo autem ad alia pharmaca citra hos succos præparata.

* *Codi. multi habent sextarios.*

Stomatica pharmaca citra succos composita, ex aceto & gallis.

Stomaticũ pharmacũ scripsit tũ Andromachus, tũ Crito, eandẽ habens symmetriã. Sufficiet itaq; descriptionem Andromachi referre hoc modo habentẽ his uerbis. ¶ *Stomaticum Aristoclis ad Synanchas, quas anginas Latini uocant, & reliquas in ore affectiones. Hac & Antipater usus est.*

Gallas numero. xxx, aceti albi sesquicyathum, alij cyathos. ix, myrrhæ drac. viii, nardi indicæ drachmam unam, rhois culinarii sesquicyathũ, alii cyathos. ix: aluminis scissi drachmam unã, piperis grana uiginti: mellis attici cyathos. ii, alii sesquicyathũ. Coquuntur gallę in aceto donec flaccescant, deinde tritæ melli miscentur tempore usus. Quidam etiã seminis mandragoræ, † un ciam unam* addunt. Hæc quidem Andromachus scripsit. Fortassis autem dubitauerit quispiã,

* Aliter ʒ. i. anti qua trãslatio ha bet ʒ. i. s.

* Al. partẽ unã.

propter quid, cum ſcripſiſſet,aceti ſeſquicyathum,mox adſcripſerit,alii cyathos ix.multum.n. E
mẽſura altera alteram excedit: quemadmodum etiam rurſus cum ait,rhois culinarii ſeſquicyathum,alii cyathos ix.Singulatim itaq; utrunq; expenſum dubitationẽ affert:ſi uero inter ſe cõplicentur,conuenienter ſcripta ſunt.Si etenim cyathos ix.iniecerimus,iniiciemus etiã rhois culinarii eoſdem ix cyathos : ſi uero aceti ſeſquicyathum, ſufficiet etiã rhois culinarii ſeſquicyathus.Quare in pharmaco plus aceti habente,diuturnior coctura facienda eſt:in minus habẽte, breuior:præſtat autem diutius fieri cocturam,ita enim gallæ molles reddentur.Conſpicuum uero eſt,generoſum eſſe hoc pharmacum ex contrariis compoſitum:gallæ enim,& acetũ,& rhus, magis adſtringentia ſunt,& maxime repellunt: ualde autem diſcuſſorium eſt piper,ſed miſtæ facultatis eſt nardus. Myrrha uero diſcuſſoriam habet uim,ſed & lenem, ac mitigatoriam una cũ hoc,quòd etiam cõcoquit.Diſcuſſoriæ facultatis eſt etiam mel,ſed citra mordacitatẽ earũ affectionum,quæ in ore fiũt,cum in oculis mordax exiſtat. Verũ de aceti uiribus iã ſæpe mentionẽ fecimus,quòd & ſecat,& diſcutit,& repellit.Album aũt in deſcriptione addidit,ut uidelicet tenuium partium indicet.Quidam uero tum aceti quinq; cyathos, tum rhois eoſdem iniiciũt,me dium quodammodo apprehendentes inter eos,qui plurimum,& qui minimum,de utroq; coniiciunt. Manifeſtum igitur eſt eos medium quoq; pharmacum iuxta facultatem præparare,quẽ- F
admodum ſymmetria ipſa media exiſtit.

Stomatica illitio ex Beſaſa,hoc eſt ſemine rutæ ſylueſtris.

Celebre eſt & hoc pharmacum ab Andromacho hac uerborum ſerie deſcriptum. ¶*Stomaticum ad anginas ex beſaſa,faciens ad deſperata,quo utor*. Seminis aniſi,ſeminis apij,ſeminis ammii, floris iunci odorati rotundi, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, beſaſa,quod aliqui harmala uocant, cinnamomi,myrrhæ troglodyticæ,ariſtolochiæ lõgæ, ſingulorum vnc.unã:caſiæ,roſarũ ſiccarũ,utriuſq; vnc. *j: crocomagmatis vnc. j: coſti,cineris hirundinũ recentis.utriuſq; quadrantẽ croci ſeſquiunciã:nardi indicæ,amomi,utriuſq; vnciæ dimidium:gallas viii:tritis cũ melle utere. Verum uſus tempore tandem mel adde.Hoc ipſum pharmacum ẽt Heras ſcripſit, ut parum abſit quo minus penitus idem ſit: ſolas enim roſas uariauit,& non ipſas coniicit,ſed florẽ ipſarum,& ad finem addit : quidam etiam caſiæ fuluæ vnc.j.De hirundinibus autem ambo obſcure tradiderunt,quanq̃ alij clare ſcripſerint,niſi quòd inter ipſos non conuenit. Alij.n.nidũ urere iubent, ex ſtercoribus hirundinum maxime cõpoſitum: alij ipſas hirundines:alij ipſarũ pullos.Hi uero obſcurius ſcripſerunt:& Andromachus quidem,cineris hirundinum recentis:oportebat autem ipſum apponere uſtarum : tale enim quiddam cineris uox ſignificat,niſi nidum ip- G
ſum terere ac læuigare iubet:Heras autem,hirundinum recrementi,non apponẽs,uſti.Forte igitur neuter vult comburi debere hirundinum recrementum,quemadmodum alij.In quibuſdam tñ exemplaribus ſic ſcriptum eſt. Hirundinum tenerarum vnciam* j:quemadmodum in alijs, hirundinum à trabibus. Palàm eſt autẽ,quod acre,& diſcuſſorium eſt hirundinum excrementum,quemadmodum etiam alia oĩa omnium animalium ſtercora, aliqua magis,aliqua minus: uelut etiam ipſorum animalium uſtorum cinis.Dictum eſt etiam nobis de beſaſa in ſimplicium pharmacorum tractu,quòd tertij ſit ordinis calfacientium: & nunc ſanè quòd eiuſmodi admiſtum eſt etiam prædicto medicamento,quod plurima diſcuſſoriæ facultatis in ſe habet,quemad modũ aliqua ex alijs ſtomaticis,*adſtringẽtis & repulſoriæ. Etenim iam relata pharmaca ualde diſcuſſoria ſunt, & ad hæc amplius cinnamomum ſuper oĩa uim tenuium partium & diſcuſſoriã habens.Quin & ſemina aniſi,apji,& ammij,diſcuſſoria ſunt:& iris,& ariſtolochia,ex diſcuſſorijs ſunt,uelut,etiã myrrha. Miſtæ autem facultatis ex diſcuſſoria & adſtringente eſt caſia,& crocus,& nardus,& amomum,& coſtus:præcellit autem in ipſis calfactoria & diſcuſſoria,& maxime in coſto.Miſtæ facultatis eſt & iunci rotundi odorati flos,ſed utraq; imbecilli,tum adſtringente,tum calfaciẽte. Gallę uero(clarum eſt quòd de omphacitidum genere loquor)ex adſtrin- H
gentibus multum ſunt pharmacis,uelut etiam alumen ſciſſum.Roſæ autem rurſum debiliſſimã habent adſtringendi uim. Ex contrariis igitur facultatibus particularium pharmacorum, hoc medicamentum propoſitum iam conſtat, & nõ ſolum contrarijs,ſed etiam utriſq; fortibus:atque uelut dixi antea,multo fortioribus diſcuſſorijs,quàm adſtringentibus. Quando uero confectionẽ eius clare conſcripſerit Heras,uiſum eſt ob id etiam illius uerba in commune proponere,ac adſcribere,quæ hoc modo habent.

Stomaticum ex beſaſa,Heræ.

¶ *Stomaticum faciens ad anginas, & inflammatas tonſillas, ac ulcera facta in ore. Conuenit ẽt Stomachicis & dyſentericis ſumme, in frigida exhibita magnitudine fabæ. Eſt & arteriaca bona,& dolorem ſedat.* Aniſi vnciã i, ammii vnc. i,apii ſeminis vnciã i,coſti ſeſquiunciã,floris iunci odorati vnciam i,iridis illyricæ vnciã i,aluminis ſciſſi vnciã i,gallas omphacitidas medię magnitudinis octo,crocomagmatis vnciã*vnam,croci ſeſquiunciam,myrrhæ † vnciæ dimidũ,‡ floris roſarũ vnc.duas,ariſtolochiæ longæ vnciã i,ſeminis beſaſa vnc.i, cinnamomi unciã i , ſpicæ nardi ſeſquiunciam,amomi racemi vnciæ dimidium : quidam etiam caſiæ fuluæ vnc.i, cineris hirundinum recrementi vnc.*unam.Myrrhã cum melle terito,reliqua uero omnia contuſa & cribrata

in mor-

* *Aliter ij.*
* *Aliter ij.*

* Ant.cod.habẽt στυπτικῆς. quã uocem etiam habuit uetus interpres.impreſſi tamen codi. græci habent diaphoriticæ,ſeu diſcuſſoriæ.

A.l.3.fol.9.c. 11.fo.255.f

* Aliter ij.
† *Al.vnc.i.*
* Aliter ii.

A in mortarium coniicito:atq; ubi miſcueris,per piſtillum myrrhã cum melle moderato agitato,
ut pharmacum melle craſſius reddatur. Vſus uero tempore melle dilutum illine, atque ex aqua
gargariſſandum præbe,aut ex aqua mulſa,uel ſucco ptiſanæ.Ceterum pharmacum hoc in ſtan-
neo uaſe reponitur ac adſeruatur.

Aliud Stomaticum ex hirundinibus abſq; Beſaſa, Aſclepiadæ.

Scripſit etiam Aſclepiades ſtomaticam illitionem his uerbis. ¶*Aliud ſtomaticum. Facit & ad
Anginas.*Hirundinum ſylueſtriũ uſtarũ cineris.ʒ.iiii,croci.ʒ.i,nardi indicæ.ʒ.i,melle excipe.Mi
ſtura fit cum iam ſub manibus ſunt affectiones.Hirundines porrò urũtur hoc modo. Pullos ſale
conſperſos unà cũ pennis in fictile coniicimus,obturatumq; prunis imponimus.Gratia haben-
da eſt Aſclepiadæ ob id,ꝙ tã diligenter deſcribit,quo modo hirundinum pullos uri iubeat:& ꝙ
ipſa animalia,& non eorũ recrementa,in pharmaci compoſitionem præparanda cẽſeat. Scripſit
uero etiam Andromachus ſtomaticum pharmacum ex hirundinibus,hoc modo.

Stomaticum ex hirundinibus ad anginas,vt Harpocras.

Pullorum hirundinum uſtorum numero xi:mellis cyathum j,alij cyath.ij,habẽt:ſucci myrti
uiridis cyathum i,alii cyath.ii:myrrhæ obol.iii: pullos urito, omnibusq; miſtis,ac tritis utitor.
B Clare etiam hic hoc loco pullos comburi iubet.Hæc itaq; duo præſcripta pharmaca ex hirundi
nibus ſunt,abſq; beſaſa.Alia autem duo ſtomatica,hæc præcedentia ex hirundinibus, unà cum
beſaſa conſtant. Eſt autem,& tertia coniugatio pharmacorũ eiuſdem generis,in qua ea quæ ex
beſaſa citra hirundines præparantur, continentur.

Aliæ ſtomaticæ illitiones Andromachi.

Præſtat aũt opinor,neq; alias relinquere oris illitiones, quæ ſanè laudãtur ab iis,qui de phar
macorum experientia ſunt curioſi,maxime cum multorum ex eis etiam ipſi experimentum fe-
cerimus,partim quidem ex noſtro uſu,partim uero eorum qui nobiſcum ſunt medicati.Incipiã
autem ab iis,quæ Andromachus ſcripſit,ipſas compoſiturus iuxta illius uerba.

Ad Columellam laxatam.

Mellis lib.j,aluminis liquidi lib.i, florum roſarum libram dimidiam, ſucci hypociſtidis qua-
drantem.Alumen in melle coquito,deinde ſicca inſpergito,atq; ita utitor:coquito aũt modicè.
Vere bonum eſt hoc pharmacum,eoq; tribus modis uti oportet, quemadmodũ uidiſtis me plu-
rimis ſtomaticis pharmacis uti.Vnus utendi modus eſt,& maxime in principio,ut diſſoluat per
aquam calidã,aut aquam mulſam,ac gargariſſetur:nam & mitigatorium eſt hoc,& quod coue-
C nit efficit. Interea autem dum eo ſic vtimur,ẽt ſyncero pharmaco uti conuenit,partim quidem
cum digitis illinendo,partim uero per cochleare admouẽdo,unà cũ hoc ꝙ reprimamus,& intre
pide foras columellam ipſam ducamus.Confert.n.quàm maxime ad linguam ipſam uergere,&
à rectitudine ſecedere, quam habet ut plurimum ad ipſius aſperæ arteriæ extremum.

Aliud Stomaticum eiuſdem Andromachi ad omnia uitia oris.

Crocomagmatis.ʒ.ii,iridis drach.iiii:ſandarachæ drach.dimidium,hoc eſt obol.iij:terebin-
thinæ drach.ii,lycii indici drach.i,vuæ paſſæ drach.octo,aloes drach.i,omphacii drach.i, nucũ
pinearum toſtarum drach.† octo,ſucci glycyrrhizæ drac.i,aluminis ſciſſi drac.i, balauſtij drac. *u idest vij, eſt*
i,floris roſarum drach.ii:mellis heminas duas & dimidiam,in quibuſdam exemplaribus ſeſqui- *in cod. impreſ-*
hemina habetur.Ipſe quidem Andromachus ſic ſcripſit,non oſtendens, quomodo mel miſcere *ſis, ī aliquibus*
oporteat,num crudum,aut coctum,aut deſpumatum tantum.Ego uero deſpumatum miſcendũ *x i.xx.*
eſſe cenſeo. Scripſit etiam alias ſtomaticas illitiones Andromachus omnes bonas:quare mini-
mè relinquendas putaui:ideoq; ſubſcribam omnes deinceps, quemadmodum ipſe præſcripſit.
Stomaticum,quo ipſe ſe uti dicit. Floris roſarum drach.ii,nucum pinearum drach.i, croci drac.i,
excipe melle. *Aliud,quo item ſe uti dicit.* Iridis illyricæ drach.vii:croci drach.octo,alii iiii:florũ
D roſarum drach.iiii:excipe melle. *Aliud.* Miſyos cyprii drach.viii,iridis illyricæ drac.quatuor,
myrrhæ drac.†ii,croci drach.i:excipe melle. *Aliud odorum,tenerum, ad inflammationes & cru-* † *Aliter vij.*
ſtas commodum. Nucum pinearum drac.iii,amyli drach.ii,aluminis ſciſſi drac. i, floris roſarum
ʒ i,croci obo.tres:excipe melle.Hæc ex ferula Cratippi eſſe ait. *Aliud ſtomaticum Menecratis.*
Croci drach.iiii,balauſtii drach.iii:florum roſarum drac.i,alii * dimidiam: fructus ericæ drac.i, * Aliter ſeſqui-
malabathri drach.i, nardi indicæ drach.i, nucum pinearum numero xx:excipe melle. *Aliud,* drachmam.
*quod ex libris *Meliti eſſe ait.* Rhois rubri drac.ii,florum roſarũ drac.i:coſti,croci, utriuſq; obol. * Al.Mephyti.
iii:excipe melle.Hanc etiam gargariſari cum paſſo,aut aqua mulſa ait:neq; ſcio cur hoc hic ad-
ſcripſerit,cum omnia gargariſſari poſſint. *Aliud ſtomaticum quod etiam ipſe laudat.* Floris iun
ci rotundi odorati,myrrhæ,croci,caſiæ,aluminis ſciſſi,illyridis,ſingulorum drach.iiii:nardi in-
dicæ drach.vnam:excipe melle cocto.Hìc quidem igitur cocto adiecit:in prioribus uerò ſem-
per ſimpliciter melle dixit,permittens nobis,quomodocunq; præparare uelimus.Ego autem ue
lut dixi, melle deſpumato utor.

Aliæ illitiones ſtomaticæ, quas Aſclepiades ſcripſit.

Illitio ad putredines oris Aſclepiadæ. Rhois rubri drach.iiii,acaciæ drach.i,medullæ drach.iiii:
vino Pramnio diſſoluta excipe melle cocto,& utere ad illitionẽ.Haud ſcio,quomodo reliquerit

adſcribere ad medullam,num ceruinam,an uitulinam,conijci uelit.Quando igitur non adſcri- E pſit,tutius eſt ceruinam adijcere: forte.n.eſſe uult medicamentum, fortior autem eſt medulla ceruina,quam bubula.*Alia*.Succi hypociſtidis.3.duas,balauſtij.3.j,lycii.3.i,acaciæ.3.i: excipe oliuæ immaturæ ſucco,& melle ſubactis vtere.

Illitiones oris,aptæ eis,quæ medicamentarias qualitates ægrè admittunt.

Porrò de mulierculis quid attinet dicere,& maxime diuitibus,quę præ delicijs ſtomatica medicamenta ęgre admittunt?Iam uero ēt uiri quidā non ſolum præ deliciis,ſed etiā natura quodam modo malum ſtomachum habentes,eiuſmodi pharmaca non ferunt. Et ſane præterlabentia ſæpenumero in ſtomachum,non ſolum iniucunda aliquo modo ſunt,ſed etiam noxia. Manſuetiſſima igitur ex ipſis crocum hn̄t,& myrrham,& alumen. Melius igitur eſt aliquas ſtomaticas compoſitiones abſq; his factas hr̄e. In moderatis itaq; inflammationibus aut tonſillarum, aut uuæ,aut alterius alicuius partis, ſufficiunt ſucci ſoli fructuum iam dictorum, uelut rubi, & mororū,punicorumq; malorum, & cotoneorum. Quin,& ſuccus nucum, ubi cum ſolo melle paratur,ſuauem guſtum habet:itemq; muſtum ex acerbioribus uuis, ex quibus aminæum uinum funditur,ſi in ipſum rhus addatur: hoc enim uelut adſcripſit optimum fit pharmacum,coctum ut dictum eſt. Ad eas uero inflammationes,quę multa adſtrictione indigent, illitiones ſtomaticas hmōi paraui. Auſterorum punicorum ſuccum,aut auſterorum cotoneorum, aut etiā utrorunq; ſimul,iuxta prædictam proportionem cum melle miſcui,atq; ſufficiens erat. At uerò mororum ſuccus debile pharmacum eſt.Sed inter hunc,& prædictos,medius eſt iuxta adſtringendi uim,ſuccus rubi mororum.Fortis aūt eſt nullo minus ex corticibus nucū,quāq̃ non ſit ēt in guſtu acerbus.Vnicuiq; uero ex his licet uuas acerbas expreſſas miſcere,ſi quidē uehemētius efficere uelis,eadem menſura:ſi uero non,omnino tamen dimidium ſucci ipſarum addes. Vehementiſſimum autem reddetur pharmacum,ſi punica integra tundas una cum corticibus,indeq; ſuccū exprimas,atq; hoc magis ſi fuerint acerba. Amplius uero acerbiſſimū ex his fiet, ſi ad punicorum auſterorum ita tuſorum ſuccum,uuæ acerbæ ſuccus ſuperaddatur cū moderato melle. Præſtātius adhuc erit,ſi tota contuſa punica mala paſſo cocta excoles. Licebit etiā ex ſolis dulcib⁹ punicis pharmacū præparare, ut debilius,ita ſuaui⁹, & magis ſi ex ſolo ſucco citra cortices compoſueris.Ego uero ſæpe tria punicorum genera permiſcui,auſtera, acida & dulcia:ne uero ualde exaſperet,admiſto glycyrrhizæ ſucco,optimū pharmacum efficies. Quin & ex fructibus factum per ſe ſolum optimum eſt medicamentum,tum ijs qui gargariſſando colluere, tū qui illinire oris inflammationes uolunt:eſt autem & hoc partim auſterius, partim moderatius in ad- G ſtringendo,diceturq; de compoſitione ipſius paulo poſt. Quando uero non ſolum repulſorium pharmacum nos habere oportet,ſed etiam diſcuſſorium,ſi quid appareat induratū, in hunc modum ipſum parabis.Iis,quæ medias facultates habent ex prædictis,iniicies aliquid, dū coquuntur,ex pulegio,aut thymo,aut origano,hyſſopo,mintha,aut calamintha:deinde colabis, & habebis optimum medicamentū:ſi uero calidius efficere uelis,piper addes. Præparaui quandoq; ēt ſine pulegio,aut thymo,aut aliquo huiuſmodi, id quod ex ſuccis cōſtat, ſolo pipere in ipſum coniecto.Omnibus autē ſi glycyrrhizæ ſuccus addatur, melius pharmacum efficietur. Quòd ſi pro opulentis componas,etiam amomi quid miſcebis.Quantitas autem huiuſmodi rerum eadē tibi ſeruetur cum ijs,quæ crocum & alumen ac myrrham adſumunt,uelut præſcriptum eſt: ꝓ illis enim tibi hic amomum erit. Quin & maſtichen chian quandoq; inieci, poſt factam uidelicet colaturam, & poſtquam ea quæ incocta ſunt fuerint exempta.

De Cruſtis in ore. CAP. 2.

IN calidis & humidis corporis locis,quale eſt os, cito putredo accedit,ex quacunq; tandē cauſa fuerit exulceratum.Confert ad hanc rem etiam id,quod nihil penitus in ipſo ex pharmacis incumbere queat,uelut in alijs ulceribus poteſt: eluuntur enim omnia à ſaliua. Quapropter etiā H fortiſſimis pharmacis ſæpe ad ea uti cogimur. Fortiſſima autem ſunt quæ cruſtam, eſcharan Græcis dictam, efficiunt ad modum cauteriorum. In externis igitur ulceribus, ubi parti curandæ cruſta fuerit inducta, à fortibus pharmacis deſiſtimus,ad ea quæ cruſtas tollūt tranſgredientes,quæ manifeſtum eſt exterſoriæ qualitatis ac facultatis eſſe:in iis uero,quæ in ore fiunt, propter loci naturā,tutius mihi eſſe uidetur admiſcere ad exterſoria pharmaca quædam fortia, quæ ſingulatim admota cruſtas infligunt. Ob hanc igiṫ cauſam melli uehementiſſima extergendi vi prædito pharmaca admiſcemus ipſas cruſtas efficientia. Quemadmodum ſane in ſordidis ulceribus in cuticula obortis diximus admiſceri oportere melli, quæ parum extergent, thus, eruum,iridem,ariſtolochiam,& quæcunq; alia huiuſmodi,eadem ratiocinatione contraria apponentes,uelut Hippocrates dixit: una.n.eademque ratiocinatio in utriſq; eſt,ut uidelicet exterſorium pharmacū moderate habens ad affectionem adhibeatur. Habebis autem commoderatum pharmacum ipſum mel,in ulcerum quidē ſorde, debilibus exterſoriis permiſtum:in quibus autem ob loci naturam, putredinis acceſſionem formidamus, ex fortioribus quippiam ad ipſum mel admiſcemus. Rationabiliter igitur ad oris ulcera arida medicamenta cum melle cōmiſcuerūt,per quæ cruſtas inducimus. Quædam igitur ex huiuſmodi pharmacis prius recenſui

in eo

A in eo loco,quo ad nomas oris medicamenta ſcripta ſunt: eadem enim ẽt ad cruſtas cõuenire di xi,ſi mel ipſis addatur:quin etiam nũc de ipſis ſcribam, omnia tametſi bis dici cupiã uideãtur. Quæ igitur ab Andromacho ſcripta ſunt paulo ante, in memoriã ſaltẽ me reuocare oportet ex eo loco,in quo docuit,quæ pharmaca ad nomas oris conueniant:apponã aũt principia ipſorum tantum. Vnum igitur pharmacum ſic conſcripſit. Andromachi ſtomaticum odorum tenerũ ad inflammationes,& cruſtas commodum.Compoſuit aũt ipſum ex nucibus pineis,amylo, & alu mine ſciſſo,flore roſarum,ac croco,melle admiſto. Alterum autem hoc modo ſcripſit. Paſtillus ad affectiones in ore,cruſtas,ac nomas,quo etiam ipſo cum melle utitur.Quin & omnia alia ab ipſo ad nomas deſcripta, etiam ad cruſtas commoda ſunt cum melle.

Quæ Crito ad Cruſtas conſcripſi.

Quæ uero Crito ad cruſtas ſcripſit,illius ipſius uerbis ſic habent. ¶Miſy crudũ è ueſtigio tol-lit:in alio exẽplari cum melle toſtũ habetur:ad oris uero cruſtas aqua diluto, ac modico utere. Sint autem miſyos torrefacti.ʒ.iii, mellis boni cyathi ſex, commiſce ac utere. Similiter facit & chalcitis aſſata cum melle, ut ſtrigmentitia ſit ſpiſſitudo.

Quæ Archigenes ad cruſtas ſcripſit.

B Archigenes autem de his ſic tradidit. ¶In cruſtis,quæ eſcharæ Græcis appellãtur, priuatim cõmodum eſt ſtercus caninum cum melle illitum.Aut atramentũ ſutorium purpuræ marinæ to mento inuolutum urito,neq; agitato:deinde cum melle tritum illinito.Aut pice liquida cũ pari melle,pauxillo autem cedriæ admiſto, utitor. Aut rhois coriarii quantum ſatis ſit irrigati aqua, donec ſtrigmentoſa euadat,ubi coxeris,melli miſceto & utitor.Facit & Syriacus rhus cũ melle. Aut hirundinum uſtarum,& ſtercoris humani,parem modum cũ melle illine. Aut hepatis lupi aridi cochlearia duo trita bibẽda præbe. Horum pharmacorum maximam partem laudo : qđ uero ex rhoe conſtat damno,cum adſtringentis ſit facultatis,q̃ nequaq̃ cruſtis conueniet.Verũ de lupino hepate non habeo quod dicam. Ad hepaticas enim affectiones ſcio hoc pharmacũ tũ per ſe,tũ pharmaco ex eupatorio miſtum,bibi:an uero etiam ad cruſtas in ore potũ conueniat, iuxta aliquam totius ſubſtantiæ proprietatem, per ſolam experientiã iudicare oportet : de qua non eſt quod dicam,ut qui hoc non ſim uſus in huiuſmodi affectionibus. Caninum autem ſter-cus,ubi oſſa comederint canes,per omnia optimum eſt:nam & magnopere auxiliatur,neq; ullã inſuauitatem exhibet utenti: humanum uero tanquam abominandum ſemper deteſtatus ſum. Vſus eſt itaq; ipſo quidam non prædicens,ſed latere conatus.Accepit autẽ non uulgare,ſed pue
C ris dabat in cibo panẽ cũ leguminibus,quæ lupini uocantur, atq; ita reficcatũ habebat in prom ptu ad quæcunq; eo utiq; opus eſſet. Quin & Muſa plurimũ uſus eſt primus adeo ſtercore cani no, album ſemper adſumens.Scribit igitur in præſenti affectione ſimiliter eodem canino ſterco re ſe uſum,his adeo uerbis.

Muſa ad Anginam.

¶Ad anginam ſtercus caninum album accipito,ac reſiccato,tritumq; cribro medico cribrato, & in promptu habeto.Vſus tempore melle diluito,atq; tunc ut deuoretur illinito.Hæc cum ſcri bat Muſa,merito ei adſtipulamur: hoc.n.pharmaco fortius nullum nouimus,neq; in angina,ne que in magna tõſillarum inflãmatione, aut iis quibus ex glandulis ſuffocationis periculum im-minet. ¶*Ex Sorano.* Experti ſumus etiam Sorano ſcripta pharmaca probe facere, quæ his uer-bis tradidit.†Chalcitidis toſtæ,mellis attici,quod ſatis eſt:chalcitidẽ cũ melle terito ad ſtrigmẽ titiam craſſitudinem, ac utitor. ¶*Aliud ad cruſtas faciens,& humore prægnantes gingiuas, itemq; fœtentes.*Miſyos uſti.ʒ.viii,iridis illyricę.ʒ.iiii,croci.ʒ.i:hæc trita ac miſta in pyxide lignea repo nito,& tum per ſe,tum cum melle,utitor.Conſequenter uero ẽt hæc hoc modo ꝓdidit. ¶*Aliud pharmacum Antera,ad prædicta faciens.*Iridis illyricæ,ſandarachæ,cyperi,ſingulorum.ʒ.iiii: alu-
D minis ſciſſi, † croci, crocomagmatis ſingulorum.ʒ.ii:his tritis ac miſtis utere. Quidam uerò & florum roſarum, & gallæ,utriuſq;. ʒ.ii. adiiciunt. Vtere autem ad putredines, & diſparatas per abſceſſum,ac cruentas gingiuas arido:ad cruſtas cum melle.

† Additur in quibuſdã cod. Ad eſcharas, ſeu cruſtas ſtomatica.

† Additur in quibuſdam, myrrha.

Quæ Heraclides Tarentinus ad cruſtas in ore ſcripſit.

Heraclides Tarẽtinus in ſcriptis ſuis ad Antiochidem in hunc modum ſcripſit,de putredini-bus in ore.¶Facit quidem & Anthera ſicca admota. Si uero ualidior ſit putrefactio,appoſita eſt hæc compoſitio.*Libri uſti partes iii,auripigmenti partem i:tritis,miſtis utitor:& ſupernè lina-mentum conuulſum impone,roſaceo tinctum,ac expreſſum. Quidam*libri partes viii, capiunt.

¶*Aliud ad robuſtas putrefactiones oris,ac reliqui corporis.* Chalcitidis partem unam,calcis uiuæ tantundem,auripigmenti partem dimidiam: tritis,miſtis utere. ¶*Aliud ad putredines in ore, & gingiuarum abſceſſus.* Florum roſarum drach.iiii,aluminis ſciſſi drach.ii,gallæ drach.ii,myrrhæ drach.i: trita melli miſceto ac utitor. Verũ ad ulcera leuiter cruſtoſa,iniice aluminis.ʒ.quatuor, myrrhæ obo.iii.gallarũ drac.i. *Aliud.* Aceti acerrimi heminam unam accipito,in ipſumq; tan-tũ ſalis,donec nõ amplius liquetur,coniicito,deinde donec ſiccetur coquito,& ex illo accipito, atq; aceti cyathum unum affundito,ac ore detinendũ exhibeto per ſatis multum tempus:dein-de iterum,atq; iterum idem facito ter,aut quater per diem,reſpectu habito ad ſubiectas partes.

** βδελλίου, i. bdellij eſt in impreſſis, licet in manuſcriptis ſit βίβλου, i. libri.*

In pueris uero lanas circum specillum apponito,intingitoq;,ac locum confricato,ea corporis fi E
gura ordinata, ne ipsam deuoret. Quidam uero arido sale utūtur, terentes ipsum cū aceto & re-
siccantes.Faciunt & alumen rotundum,ac sori, pari pondere. Oportet autem colluere lentium
decoctum modico admisto melle, aut rosarum cremorem cum melle. Quòd si non exuperetur
per hæc putrefactio,urere iube,munitis& contectis in orbem circumsitis locis. Sit autē candēs
ac pellucens cauteriū,quod admoueatur,donec nullus humor amplius defluat, & locus uideat
exuperatus.Postea colluenda prædicta, & anthera compositione utendum ex melle, usquequo
crustæ circunrumpantur:atq; tum sanè melle uteris. ¶ *Aliud odorum, tenerum, ad inflammationes & crustas commodum.* Nucum pinearū drachmas iii,amyli drachmas duas,aluminis scissi,drach
mam i,florum rosarum drachmam i,croci obolos iii,excipe melle. Hoc medicamentum ex Fe-
rula Cratippi sumptum dicit.

Ad Columellam siue gurgulionem. CAP. 3.

CArnosa quædam particula in summo ore apparet dependens, si quis aperto plurimum ore
toto linguā deprimat. Hæc ipsa caruncula duobus nominibus appellatur,à ueteribus Græ-
cis,gargareon & cion,hoc est gurgulio,& columna:cæterum posteriores medici ferè omnes nō
ita,sed cionidem id est columellā,uocant.Nam qui staphylen,id est uuā, ipsam appellant, eorū F
neq; meminisse præstat.nos.n.non particulam ipsam,sed unam aliquā eius affectionem, staphy
len siue uuam,nominamus.Raro aūt hæc affectio circa columellā contingit:uerū ualde sæpe in
flammatur.Et sane quemadmodū in alijs omnibus,in quibus ex humorū influxu cōtingit mor-
bus,ita etiā hic prima auxilia reprimunt fluxū.Adstringentis igitur facultatis hæc esse oportet:
& si quidem moderatus sit influxus, moderate adstringentis, quā austerā priuatim dicunt: ubi
uero uehementior fuerit influxus,acerbæ:ambæ enim adstringūt,sed debilius austera,uehemē
tius autem acerba.Relatæ sunt autem sæpe ambarum materiæ:uerū præstat & nunc meminisse,
quo in paruis inflammationibus debiles, in magnis uehementes, adhibeatis. Collutiones itaq;
moderatæ sunt ex palmulis, aut phœnicobalanis,aut quōcunq; appellare uelis, decoctis quan-
doq; sola aqua,quandoq; modico melle iniecto. Huic consimilis est collutio ex decocto rosarū,
pampinorum uitis,rubi,rubi canini,lentisci,hederæ,cypri,terebinthi,rhamni,aspalathi,cyperi,
ac cytinorum,item siliquarum, & radicum mori, hypocistidis, malorum austerorum, & pyro-
rum acerborum,ac ὄων,id est sorborum,quæ,multi apponentes ad primam nominis syllabam υ,
ὄυα appellāt,ut nominis quidē tres sint in uniuersum literæ,tum ο, tum υ, tum α:apud grçcissan-
tes uero cum ο tum α.His fortiora sunt myrti ac baccarū eius decoctum, & ex acerbis cotoneis G
malis,& uirgultorum tenerorum ilicis,arbuti,smilacis,ac phagi,& ipsarum glandiū, mespilorū
item,& cornorum,& fructus*memæcyli.Generosissimum autem est decoctū gallarum,& rhois
culinarii,ac coriarij,ac fructus myricæ,& spinæ ægyptiæ. Ex his singula tum per se,tum etiā mi
stim, cocta ex aqua gargarissare oportet: mirum.n.quam misturæ ipsorum utiliores sæpe fiunt
ipso simplici usu.Quin & aridis tritis columellam contingere oportet,sensim quodāmodo ad su
pernam regionem & externam, ad linguam uidelicet ducendo.Verum trita arida pharmaca co
chleario excipiantur: & melius est ut ipsum cochlearium ad finem in obliquā lineam desinat,q̃
in rectam.Et ex his ipsis,moderatæ quidē sunt rosæ,& flos ipsarum,& uirgulta iam enumerata-
rum plantarū,hypocistis,rheon: lapis quo sutores muliebria calciamēta expoliunt,uocatur aūt
Ageratus,uelut nō senescēs:aloeq;,& cyperus,& iunci rotūdi odorati flos,radix†nardi indicæ,
ac nostræ montanæ. Fortiora his sunt,& citra manifestam aspritudinem adstringunt,fructus spi
næ ægyptiæ,rheon, & quod diphryges appellatur,rhus obsoniorū siue culinarius: & ex acerbis
balaustium est,cytini,malicorium,galla,& magis exacte cùm omphacitis fuerit.Adstringunt ēt
eximiè omnia aluminis genera: scissum uero inter ea tenuiorū partiū est, & ob id utilius.Atra-
mentum uero sutorium uehementem habet adstringendi uim,sed non expers est calfaciendi,& H
propterea putredinosis ulceribus cōuenit: & tñ exacerbat columellam,ēt si iam sit in scirrhum
indurata.Succi porrò adstringentes ex omnibus dictis plantis sunt,& fructibus ipsarū consimi-
liter: dictum est de ipsis inter illitiones stomaticas,quarū aliquæ ex musti,aliquæ ex mellis,mi-
stura præparantur:corrumpuntur.n.succi omnino si absq; melle reponantur,aut rursus resiccan
tur si plurimum fuerint cocti. Quidam uero succi etiam si ad Solem æstiuum siccentur ad mo-
deratam spissitudinem,per tempus tñ exarescunt: & si ad plures annos durarint, in eam perue-
niunt ariditatem, ut conteri queant in modum cytinorum & balaustiorum. Tales sunt hypoci-
stidis succus,& uuæ acerbæ,ac glycyrrhizæ,& centaurii.Et,ut in summa dicā,omnes succi etiā
si absq; melle diutius fuerint cocti,nō quidē corrumpuntur,uerum tempore fiunt aridi: & qui-
dam sanè uelut dixi,conteri possunt:quidam uero natura uidelicet tenaces & uiscosi,in laminā
magis abeunt,quam ut conterantur.Atq; hæc quidem simplicia commoda existunt. Composi-
ta autē ex ipsis iuxta duplicem utilitatem fiunt: vnam quidem ex iis,quæ eiusdem generis sunt:
quando uehementi molle admiscemus,carentes scilicet medio,uelut florē rosarum aut ipsas ro-
sas,cum galla aut alumine permiscentes,& unumquodq; ex prædictis lenibus pharmacis cū ue-
hementi complicantes.Non pauca enim numero iuxta huiusmodi permutationem erūt.Immo
& iuxta

*Al. κοκκυμήλων. quam dictionem interpres inferius transtulit prunum.

† *Legitur in antiquis, nardi tum celticæ tum indicæ.*

A & iuxta misturam ipsam ex duabus factam plura pharmaca fient, cum aliàs alia quantitate misceantur: velut si duplus sit rosarum flos quantitate aluminis, aut vice versa duplum alumen ad florem rosarũ. Possit aũt non solum duplũ, sed & triplũ, & quadruplum, alterum alteri misceri: neq; clam est ẽt par pari, atq; hoc quidem mediũ, fuerit inter summa siue extrema: reliqua uero oĩa partim propius molliori accedunt, quæ videlicet plus rosarum hñt: partim aũt uehementissimo, quæ. s. plus aluminis capiunt. In utrisq; uero non obscurum est magis, & minus. Cum enim duo sunt pharmaca, forte quidem est in quo alumen rosas excellit: fortius autẽ est, in quo triplum alumen ad rosas continetur, ꝙ pharmacum quod duplum saltem hẽt. Quod igitur semper me dicere audiuistis, etiam nunc dicam. Stulti sunt, qui inter duo eiusdem generis pharmaca, vtrum ipsorum melius sit, quærunt, aut qđ tantundem oĩum optimum existat. Perinde. n. faciunt, ac si quis quærat, præstetne alicam, aut ptisanam ægris exhibere: aut, num uinum, an acetũ mulsum, aut aliquod purgatorium medicamentum: aut num melius sit ueratrum album, an nigrũ: aut si in uniuersum quis de oĩbus auxilijs interroget, quod ipsorum optimum existat. Oĩa. n. respectu ad aliquid, tum emolumentum, tum detrimentum, in se hñt: quod ‖ ipsum ẽt cũ Hippocrates dixerit primus oĩum, quos sciam, ij qui post ipsum fuerunt, insequuti sunt: ex recẽ (lib. de Alimento iuxta fine.)
B tioribus aũt medicis aliqui, quemadmodum alia multa nugantur, sic ẽt talia. Vidistis porrò sæpe opere perfecta quam dico ueritatem. Intempestiue nãq; aliqui pharmacis, quę habebãt, usi, deinde ꝙ exacerbari affectionẽ his viderent, ad alia citra methodũ transgressi, & neq; his quicquam efficientes, ad tertiam deinceps transitionem, aliquando ẽt quartam, præter rationẽ delati, & affectum iam malignum esse iudicantes, me in consilium adhibuerunt: quibus oñdere mihi iussis pharmaca, quæ habebant, id quod commodũ esset ad præsentem constitutionem indicaui. Atq; cum ipsi dicerent per pharmacum, quod ego consulebam, ægrũ exacerbatum esse, & ob id se eo uti formidare, uerum ẽt sic persuasos a me, ad ipsius usum compuli, & tum illls, tum nobis utrunq; quod Herophilus dixit, uerum esse ostẽdi. Siue. n. dixeris pharmaca nihil esse sola per se ipsa, recte dices: nihil. n. sunt, nisi utentẽ eis recte fuerint adepta. Siue rursus pharmaca veluti deorum manus esse dixeris, ẽt hoc recte dices: iuuant. n. maxime, si is qui eis utitur, in rationali methodo fuerit exercitatus, & cum hoc natura prudens: quidam. n. haud sane præstantiores existentes, de sapientia cũ prudentissimis contendunt. Mistura itaq; medicamentorum eiusdem gñeris, mediorum pharmacorum usus gratia fit. Et ob id ſp duo contraria facultatibus pharmaca in unoquoq; affectu uos hr̃e operæpretium duco: permiscendo. n. ipsa, oĩno multis
C mediis pharmacis abundabitis. Vna igitur misturæ eiusdem generis pharmacorum causa hæc est, iam uidelicet relata. Vna uero alia mistura ex diuersi generis pharmacis, hm̃oi ratiocinatione cœpit. Raro quidem inuenerit quis affectionem aut discussoriis tm̃, aut repulsoriis, indigentem. Paruæ etenim, & affectionis nomine uix a medicis dignatæ, confestim sedantur. Vbi uero generatus affectus maiorem habuerit causam, impossibile est ipsum per repulsoria perfecte sanare, & maxime ubi ęgri corpus fuerit humoribus*multis refertum, aut particula affecta natura debilis. Ob id igitur cogimur sæpe quidem in principio, sæpe uero paulo post, admiscere ꝙpiam ex discussoriis: si uero dolor affuerit simul uehemens, ẽt ex mitigatorijs addere. Itaq; tũc opus est unicuique prædictorum pharmacorum aliquid ex discussoriis addere. At uero cum hæc omnino multa sint, a mollioribus auspicandum erit: ab acribus. n. inflãmata exacerbãtur. At ea gratia cõposita medicamenta in usum uenerunt, cũ ad aliaram partium inflammationes, tum gurgulionis: velutl cum ad alumen iridem illyricã admiscemus, aut farinam eruinam, aut thus, aut myrrham. Cum. n. adstringentia sint multa, & non pauca citra acrimoniam discutientia, uarietas pharmacorum ad columellas inflammatas merito multiiuga facta est. Cæterum tu perspecta inflãmationis magnitudine, ac caliditate, & cõsiderata influxus quantitate, amplius- (* Al. vitiosis.)
D que copiã humorum in toto corpore per coniecturam assecutus, pharmaco, in quo, aut adstringentium, aut discutientium vis excellit, uteris. Adscribam aũt rursus ẽt hic pharmaca, quæ ab expertissimis tradita sunt, aliqua quidem cum propriis discriminibus, nõ pauca uerò ẽt citra distinctiones. In quibus sane ego, uelut ẽt in alijs, quę supra tradidi, propria discrimina apponam.

Quæ Archigenes scripsit ad Gurguliones inflammatos.

Ad propositam affectiouem sic scripsit Archigenes in primo pharmacorum. Vua laxata succum dissolutum admoue, aut gallam tritam cũ sale, aut ipsum sal dissolutum, aut lycii radicem tritã, aut omphaciũ cũ melle. Si uero fortius uelis, atramẽti sutorij, squamæ ęris, aluminis scissi, misyos, myrrhæ, gallæ, æquas partes tritas, ac uino exceptas illine. Si sola hæc archigenes tradidisset, & sic cessasset, haud iniuria ipsum reprehenderim citra discrimen scribentem pharmaca facultatis penitus contrariæ: qm̃ uero in his, quæ deinceps scribuntur, corrigit interdum ipsam horũ indistinctionem, recte facit. Quòd uero indiscriminatim hæc dicta sint, hinc discere licet. Vuæ inquit lexatæ succum dissolutum admoue. Oportebat quidem ẽt hic apponere, qualẽ succum dicat: uerum cum oĩbus iam persuasum sit cyreniacum succum optime facere, ad columellam inflammatam, non apposuit cyrenaicum: & ob id igitur, quispiam haud ipsi succensuerit. At uero quòd acerrimum, & maxime calfactorium pharmacum, ipsum cyrenaicum succum

cum contrariis ſcripſit, non apponens diſcrimen, neq; oſtendens qñ ipſo ſucco uti conueniat, E
& qñ aſtringentibus pharmacis, in hoc perperam fecit. Atramentum ſutorium.n. & ſquamam æris, & alumen ſciſſum, & miſy, & gallam, oĩa æquis partibus in uino terere iubens, ampliusque ad hæc myrrham pari pondere addens, hoc modo compoſito pharmaco vuam illinit, quod fortiſſima adſtringendi facultate præditum eſt. Verum huius ſcripturæ indeterminatam incertitudinem mox mitigauit, præſcribendo uidelicet hæc uerba pharmaci cõpoſitioni, ſi uero fortius uelis. hoc.n. ſcripſit tanq̃ ſcientibus nobis qñ fortibus utendum ſit. Porrò miſtum pharmacum eſt & hoc, ubi ſcripſit, aut gallam tritam cum ſale. Galla.n. uehementer adſtringit: ſal uero diſcutit cum modica adſtrictione. In principio uero ſale non eſt priuatim utendum, ſicut neque ſucco, ſed indurata iam & diuturna columellæ inflammatione: ipſe autem nõ columella ſcripſit, ſed uua laxata, cum vulgo exiſtimans columellæ inflammationem vuam appellari. Et quid mirum hoc putandum, qñ etiam ex noſtratibus quidam, ob atticiſmum ſuperciliosus & iactabundus, vuam ipſam particulã appellari exiſtimauit? Maior.n. huius, q̃ Archigenis ignorãtia fuit, quanq̃ tum ex alijs ueteribus huius appellationis uſus parabilis ſit, tum ex Hippocrate cõſtet, ex his

com. 3. tex. 25. 4.2c9.e

adeo in Prænotionũ libro, uerbis: Gurguliones cum periculo exciduntur, uruntur, ac reſiccantur, quandiu rubri fuerint, & magni: nam & inflammatio ad hoc conſequitur, & ſanguinis F
eruptio. Verum tales graciles reddere aliis artibus hoc tẽpore oportet. Hæc præfatus Hippocrates, deinceps ait: cum uero totum fuerit ſeparatum, quod ſane vuam uocant, & extremum gurgulionis maius, & liuidum fuerit factũ, ſuperior uero pars tenuior, in hoc ſane tempore tutum eſt manus admoliri. Præſtiterit autem aluo prius euacuata manũ adhibere, ſi tempus hoc permittat, & non ſuffocetur homo. Manifeſtius autem adhuc Diocles interpretatus eſt, qualis ſit affectio vua appellata, & poſt eum Praxagoras, & Mantias, & quicunq; cõcomitantia affectus

†ῥαγὶ σταφυλῆς.

conſcripſerunt. Quidam uero etiam ob id affectionem vuam appellatam eſſe dixerunt, quòd † vuæ fructui extremum gurgulionis ſimile apparet. Quæ porrò deinceps ab Archigene ſcripta ſunt, rectè dicta ſunt, diſcrimina nimirũ uſus ipſorum eo adſcribente. Habent autem ſic. ¶*Commune pharmacum columellæ, & tonſillarum.* In commune tum tonſillis, tum columellæ inflãmatis, aut exulceratis, in principio conuenit quies, inedia, & conſequens diæta, gargariſmi ſimplices leniter adſtringentes, poſca dilutior tepida, aut aqua mulſa: aut palmularum, aut uitis pampinorum, aut malorum cotoneorum, aut meſpilorum, aut pyraſtrorum, aut roſarũ decoctum: ita ut ad auſtera decocta parum mellis admiſceatur. Pulchre hìc adſcripſit, auſteris oportere mellis pauxillum miſcere, uerum paulo ante cum aqua mulſa per ſe uti iuſſit in principio inflammationum, non rectè fecit. Nihil enim adſtringẽs habet aqua mulſa, ſed rectiſſime quis ipſam exterſoriam dixerit: & ſi ſimul diſcuſſoriam dicat, nihil deliquerit. Quæ uero deinceps ab eo ſcripta G
ſunt, rectè habẽt in hunc modum. Facit & acaciæ ſuccus aqua dilutus. Illinenda ſunt etiam cõſimilia ſtomatica medicamenta, uelut eſt quod ex moris conſtat ſimplex. Rhois item ſyriacæ, ac coriariæ cremore coctõ ad ſpiſſitudinem, cũ melle miſto utere. Aut punicorum dulcium, atque acidorum ſuccum ad mellis craſſitudinem decoquito, ac utitor. Aut vuæ acerbæ ſuccum expreſſum adhibeto. Aut rubi, aut lentiſci, aut terebẽthi, aut myrti, aut roſarũ ſucco cũ melle utere. Et poſtea forinſecus alumen ſciſſum cũ dimidia aloes parte, ac modica acacia cum ſucco ſolani imponere conſulens, hæc uerba infert: Quòd ſi moretur inflammatio, acetũ tepidum per ſe gargariſſet, aut galla trita admiſta, aut rubi, aut agreſtis oleæ radice. Aut cyperi decoctum cum melle. Aut paſſum cum aqua. Aut ſycites uinum calidum. Aut maluæ decoctũ. Manifeſtum eſt enim hæc auxilia communia eſſe, uelut prædictum eſt, tum columellę, tum tonſilarum. Verum non rectè uidetur mihi paſſo cum aqua confidere, utpote imbecilli ad talia medicamenta: quẽadmodum etiam uino ſycite, & maluæ decocto, priuſquam ad ſupurationem perueniat affectus: oportebat autem hoc ipſum ab eo indicari. Cõnectit deinde Archigenes ad prædicta ſic H
ſcribens: illinito & ea, quæ ſupra ad ulcuſcula in naribus ſcripta ſunt. Priuatim autem picem cũ oleo aut melle. Aut crocomagma cum modica galla & melle. Aut alumen rotundum cum flore roſarũ tritum, aut roſas aridas, aut florem ipſarum, trita inſperge: aut tum tonſillis, tum vuæ inſuffla. Aut cyperi radicem, uel myrtum, aut lentiſcum, uel rubum, aut gallam, aut ſalem tenuẽ, ſimiliter inſperge. Aut omphacium, uel alumen ſciſſum, cum melle illine. Aut florem roſarum, uel crocum cum mali punici ſucco. Hîc rurſus adſtringentia ad diſcuſſoria citra diſcrimen permiſcuit. Nihil enim ſimile eſt inſpergere ſalem tenuem, aut roſas ſiccas, uel florem ipſarum: aut pice cum oleo uti, quod pharmacum eſt calfactorium ac diſcuſſorium: aut galla & alumine, quæ pharmaca ſunt maxime adſtringentia. Cæterum ſeneſcente, atque indurata iam inflammatione rectè pix liquida adhibeatur, aut arida oleo liquefacta. Tunc uero etiam ſal commodus fuerit, corpore uidelicet prius euacuato. Incipiente uero, aut augeſcente & cum multa caliditate uigente, maxime contrarium auxilium eſt pix cum oleo, eademq; ratione etiam ſal.

Conſequenter autem rectè deſcripſit Archigenes ad uigentem affectionem auxilia. Indicat autem ex eo, augeſcens, & nihil opus ſentiens ex præſcriptis malum. Habet ſermo eius hoc modo. Si uero in uigorem peruenerit affectio, aut aluus ſubducatur, aut furfurum loturam calidam

gargariſſet,

A gargarisset, aut ptisanæ succum, aut passum tepidum, aut radicis dulcis decoctum cum passo, & hyssopo, aut ficus uino incoctas, aut ptisanæ succum, in quo vuæ passæ sunt incoctæ. Magnopere iuuantur si amygdalinum oleum in aures infuderis, forinsecusq; spongiijs expressis leniter foueris. Quin & dissolutum crudum ex hordeacea farina imponendum, aut ex farina seminis lini, aut fœnigræci, aut ēt mistura ex his oĩbus facta. Si ita prope suppurationem fuerint tonsillæ, coadiuuare assidue per ficuum decoctum oportet, & ferme indesinenter id ad gargarissandũ exhibere, similiterq; aquam mulsam calidam. Si uero nihil tale apparuerit, augescat tamen malum, ita ut ęgre transglutire possint ægri, & suffocationis principium sit nobis suspectum, aluus forti clystere, aut glande subducenda est, & uena cubiti secanda, cucurbitæq; cum scarificatione collo, ac mento affigendæ: fomentis ēt ac cataplasmatis frequentius, & robustius utendũ, & assiduis gargarismis. Quòd si ad nullum horum præsidiorum cedat, sed augeatur, venæ sub lingua secētur, aut iuxta angulos oculorum, atque ea, quæ in fronte est. Illinatur autem assidue fel tauri, & elaterium cum melle, aut sal, & oleum uetus cum melle, & aceto. Aut centaurea cũ melle. Aut absinthium cum nitro, & melle. Aut hirundines integras una cum pennis ustas, ac tritas cum melle illinito. Aiunt aliqui ēt summe facere hirundinum pullos teneros ualde, siue recen-
B tes, siue sale conditos, assatos, & in cibos exhibitos: statim.n. leuant suffocationem. Siue autem pueri sint, siue senes, sulfur, & iridem cum melle delingenda dato. Quòd hæ communes medelæ sint utriusq;, velut in principio dixit, vuæ uidelicet, & tõsillarũ, manifestum fecit ex his, quæ consequenter infert, cùm ait: Aliqui angina prehensis, quos tum synanchicos, tum cynanchicos Græci appellant, elaterij, & fellis tauri, utriusque obolos duos, cum aqua mulsa tepida bibẽdos præbent. Quidam uero asellos sub aquariis uasis nascentes in potu exhibent, aut delingendos dant, aut dolentibus, & affectis partibus illinũt, & ualde se iuuari testantur. Quin, & per uaporem intra os receptum hoc modo fomentum adhibetur. Origanum, aut hyssopum, aut satureiam, cum sufficienti aceto diligenter in olla ferfacito obturata. operculum aũt circa medium habeat foramen: deinde arundinem ad foramen operculi, ac os ægri adaptato, ac fomentum admittito. Si vero os à feruore arundinis comburatur, ouum vacuum vtrinq; perforatum ægri in ore contineant, & per ipsum arundo inseratur. Mollius fit fomentum, si pro aceto aqua sumatur. Quidam nitrum, & origanum, & nasturtii semen, ac oleum, in posca trita miscent, & similiter pro fomento adhibent. Aut cinerem pullorum hirundinum implumiũ illine. Aut solani succum, & butyrum, ęquis partibus cum rosaceo cerato mento impone. Eis vero, qui suffocantur,
C picem cum aqua & nitro in potu præbe. Hæc quidem Archigenes scripsit. Ego uero nunquam tentaui ulli alicui, ea, quæ bibuntur pharmaca, in eiusmodi affectionibus exhibere, qualium sane tum ipse, tum alij quidam, meminerunt. Itaq; hoc, quod ad finem sermonis præscripti habetur his uerbis: Eis uero qui suffocantur, picem & nitrum cum aqua in potu præbe, non possum mihi persuadere, qua ratione sit dictum. Immo neque ex præceptoribus aliquem, neq; alium vllum, eo utentem uidi, neque etiam ipse in usum assumere tentaui. At uero uenam secare eis, qui suffocantur, & eluere forti atque acri clystere, & purgatoria exhibere, gratia euacuandi uniuersum corpus, & transferendi infra humorum momentum qui ad affectas partes feruntur, rationabile est, & multa experientia iudicatum, ac cognitum. Similiter etiam post totius corporis euacuationem, & diuersionem ad infernas partes, pharmacis acribus multum discussoriis, uti rationi consentaneum est, & experientiam testem habet. Picem uero cum aqua, & nitro in potu præbere abstinui, utpote cum neque alium utentem uiderim, neque rationem ad hunc usum ducem habeam.

Quæ Apollonius in primo parabilium tradidit.

Apollonius in primo parabilium sic ad uerbum scripsit. *Ad Inflammatam Columellam Illi-*
D *tiones*. Sale trito, & melle illinens reprimes columellam. Picem illinens per digitum apprimito. Succum cyrenaicum aqua diluito, & columellæ adhibeto. Chalcitidem tritã similiter admoueto. Omphacio trito cum melle utitor. Hæc Apollonius. Licet autem nobis uidere in his, quæ absque discrimine scripta sunt. Quòd si quis non uniuscuiusque indefinite scripti facultates nouerit, quo in opportuno tempore eis utatur, maximũm omnino nocumentum inferet. Scriptum est itaq; hic primum oĩum, sale trito & melle utendum esse: postremum autem, Omphacio cum melle. Contraria autẽ facultas est omphaci ad salem. Quare si quis in principio sale utatur, maxime si humores incorpore ex æquo abundent, aut etiã circa caput hæreant, extreme ægrũ lædet. Omphacium uero in principio commodissimum est, non trahens, neq; euellens ad se ex alto, uelut sal cum melle, sed repellens. Sales autem cũ melle discussoriam uim habẽt, modica ad strictioria ui sali commista, quæ sane per admistionem mellis penitus euertitur. Cæterũ id qđ ex pice constat inueteratis inflammationibus, & iã in scirrhum, ut ita dicã, induratis, conuenit: quemadmodum etiam cyrenaicus succus non incipientibus, sed ubi iã quod influit per adstringentia repressum est, prodest. Chalcitis uero in totũ inepta est, præterquam si ualde inueterata & ægre curabilis sit affectio: est enim medicamẽtũ mordax si cruda adhibeatur: quapropter ut uim ipsius diminuamus, usta frequentius utimur. Deinceps Apollonius hæc ad uerbũ scripsit.

¶ Gargarismi

¶ *Gargarismi ad pendulam columellam.* Origanum tritam aceto, & aqua affusis feruefacito, & cum caricarum succo misceto, ac utitor ad gargarissandũ. Aut hyssopum terito, & caricarũ coctarum succo misceto, ac utitor uelut origano. Mentam, ac rutã, & coriandrum lacte asinino trita gargarissanda præbe. Apium, & lauri folia trita, & uino, aut lentis decocto diluta gargarissato. †Noui quendam, qui oĩbus ab Apollonio scriptis indiscriminatim utitur, in principio inflãmationis gurgulionis uno ex his usum esse, & ægrum extremè læsisse: prẹter alia.n. neq; sciebat quid pendula columella esset, cum uelit Apollonius ualde laxatam absq; inflammatione, gurgulionis affectionem oñdere: quam ẽt resecare consueuimus: atq; in hac, re uera pituitam detrahentia & calfacientia pharmaca commoda existunt, nam in totum subalbida fit, & exanguior. Deinde Apollonius hẹc subdit. †Lotium asini plurimum, & calidissimum bibendum præbe. Idẽ ẽt in angina. Miror equidem eiusmodi auxilia tradentes: certè enim scio oẽs homines, paucis omnino exceptis, citius mori uelle, q̃ urinã asini bibere: uerum hic ẽt plurimam addit. Et alias uelut antea dixi, absurdissimum est curantem oris inflammationem pharmacum potabile exhibere, nisi si ex purgantium numero existat: hæc.n. alterius usus gratia dantur. Ex aliis sufficiũt quæ citra transglutitionẽ auxiliari possunt. Quin, & quod postea scriptũ est ab ipso pharmacũ, quod itidem bibere iubet, similem habet absurditatem. Scribit itaq; sic de ipso: Lauri folia trita ex uino & aqua, bibenda præbeto. E F

† Additur in aliquibus cod. græc. ταῦτα μὲν ὁ Ἀπολλώνιος ἔγραψεν, i. hæc quidem Apollonius scripsit.

† Additur in aliquibus cod. græc. πότιμα πρὸς τὴν αὐτὴν διάθεσιν. i. potio ad eandem affectionem.

Quæ ab Hera tradita sunt.

Heras igitur multo melius, quàm Apollonius scripsit hoc modo. ¶ *Ad columellam laxatam.* Gallæ omphacitidis partẽ vnam, aluminis scissi partẽ unã, salis ammoniaci partem unã: utrũq; per se, ac simul terito, & expleto inde cochleario, vuam cõtingito. Aut lapidem ageratũ appellatum, quo sutores ad muliebria calciamenta expolienda utuntur, deradito, exindeq; cochlearium expletum uuæ adhibeto, Ex his duobus pharmacis, alterum posterius oĩ molestia caret, neq; nocere potens, neq; magnopere iuuare, quocunque tandem tpe quis eo utatur: fortius est prius. In principio itaq;, & cum ualde rubent, minime aptum est: si uero præeuacuato toto corpore, & post repulsoriorum pharmacorum usum adhibeatur, ubi non ualde rubens sit gurgulio, iuuare potest: ex contrariis enim fortibus componitur facultatibus, repulsoria, & discussoria. Quare non recte fecit Heras indescriminatim ipsa tradendo.

Quæ Heraclides Tarentinus tradiderit.

Tarentinus porrò Heraclides in libris ad Antiochidem, ad inflammatas columellas sic scripsit: Omphaciũ siccũ terito, & admisto sufficienti melle adhibeto. Aut gallam tritam cum melle: aut alumen scissum eodem modo. Aut succum cyrenaicum cum melle. Aut melanteriam qua sutores utuntur. Aut Andronium pastillum, quem in uulnerarijs medicamentis referam, cũ uino. Oportet autem post hæc lentium decoctum gargarissare. Recte ad finem hoc adscripsit. Vehementia.n. sunt omnia præscripta ab ipso pharmaca, acerba qualitate prædita, & ob id exasperanti: itaq; aspritudinem ab ipsis inductam mitigare uult per lentium decoctum. In moderata inflammatione non est necesse talibus uti: quemadmodũ neq;, vbi columellæ ualde rubræ fuerint, & calidam inflammationem habent: immo neq; in declinatione earum, tunc.n. discussoriorum medicamentorum uim prædominari oportet. G

Ab Asclepiade prodita.

Asclepiades ad easdem sic scripsit. *Siccum ad laxatas columellas.* Anethum una cum semine, & radicibus quod satis est accipe, & in uas fictile coniectum, cuius os sit subobturatũ, & ipsum uas luto oblitum, in furnum donec uas ignescat mitte: deinde ex furno extractũ anethum ustũ tere, & sublatum repone. Vsu uero expetẽte, anethi partes duas accipe, iridis illyricẹ in tenuissimum puluillum redactæ partem unam admisce, ac per arundinem insuffla. *Aliud.* Rosarum siccarum sextarium* unum, nardi celticæ una cum radicibus, & adhærente terra fasciculum unũ, nidi hirundinũ syluestriũ aridi drachmas tres, myrrhæ drachmas octo, gallas omphacitidas numero quindecim: cõtusa, & trita insuffla, & cum digitis adhibe. Ex his duobus pharmacis prius penitus nihil ex repulsorijs hẽt, sed est totum discussorium. Alterum uero ex cõtrariis mistum est facultatibus, multã.n. discussoriam uim habet syluestrium hirundinum nidus, adstringẽtem aũt gallæ. Mediæ uero potentiæ est myrrha, & mistæ nardus celtica, ita ut tum discussoria, tum adstrictoria facultas, ambæ in eo sint moderatæ. Cæterum per arundinem eiusmodi pharmaca insufflari ualde improbo: defertur.n. ex ipsis multum tum in gulæ summum, tum in ipsam gulã. Præstat itaq; cochleario indita apprimere quemadmodum ego uti soleo, ut uidistis. Quin, & tertium pharmacum Asclepiades post prædicta duo conscripsit his uerbis. *Siccum ad laxatam columellam, & tumentem, Neapolitæ.* Piperis albi drach. vnam, myrrhæ drach. vnã, aluminis scissi. ʒ. duas, gallæ omphacitidis drach. duas: trita admoue. Hoc pharmacum a principio, usque ad finem utile esse poterit, præterquam in uehementer rubentibus: in his.n. uitare oportet acrium ac mordacium ualde misturam, quale hoc loco piper existit. Aliud deinceps eiusdem facultatis scripsit ad tumentes columellas ex his compositum. Lapidis agerati drachmas quatuor, floris lapidis asij drachmas quatuor, terræ samię drachmas quatuor, aluminis scissi drach. duas, croci H

* Alhexagium

torrefacti

A torrefacti drachmas duas, gallarum omphacitidũ drach. duas: tritis utere. Hoc & nos usi sumus sæpe ut optimo, & quod omni tempore iuuare possit, præterquam uelut in præcedenti dixi, statim in principio, & cum ruber, & calidus fuerit inflammationis tumor. In inueteratis aũt iam, corpore euacuato, post unum usum statim magnam commoditatem exhibet: sunt enim uehementer adstringentia, ac discutientia, & ea, quæ mediæ materiæ sunt, in ipso temperate mista.

Critonis pharmacum hoc modo scriptum ad columellas.

Hoc pharmacum ad ipsam temporis opportunitatem apparato. Ossium palmularum, nucũ tenerarum immaturarum siccarum, utrorunq; drachmas quatuor, urito, ac in puluillum terito. Vtere arido admoto. Et in hoc pharmaco ossium palmularum uis satis discussoria est: nã & in alijs affectionibus eorum experientiam habemus, ꝗ eiusmodi uiribus sint prædita. Nucum uero tenerarum siccarum cinis discussoriam uim habet una cum adstringente.

Sorani ad columellas.

Quin & Soranus pharmacum indiscriminatim scripsit, non apponens in quibus priuatim faciat. Habent autem uerba eius hoc modo. ¶ Radicem dulcem contundito, & mel, & dulcem aquam pari mensura affundito, deinde coquito, & succum gargarissandum præbeto. Peccauit B in hoc, quòd non adscripsit, maxime mitigatorium hoc pharmacum esse, quod in uigore inflammationum magnopere auxiliari potest. Huius usus commodus etiam est, ubi ex acerbis pharmacis immoderatius quis iritarit, & exasperarit columellam inflammatam: hanc enim lenit hoc pharmacum.

De Pharmacis ad vlcera oris Aphthas appellata. *CAP.* 4.

A.l. 3. f. 6. ca. 23. fol. 246. f

VLcerationes in superficie oris obortas Aphthas appellant, habentes quippiam igneæ caliditatis. Fiunt autem ut plurimum pueris lactẽtibus, cum aut uitiosum fuerit lac nutricis, aut non probe ipsum concoxerit infans. Curantur facile, utpote, quæ ex moderate adstringentibus sedantur. Quandoque tamen diturnæ fiunt, ac ægre solubiles, & progressu temporis putredinosum, quid acquirunt, quod a medicis nome, id est ulcus depascens, appellatur. Scripta itaq; sunt, & ad ipsas medicamenta moderata quidem ad eas, quæ nihil maligni habent: fortia vero ad eas, quę iam quid putredinosum, & serpendo depascens habent. Mẽtionem faciam eorum, quę recentiores coaceruarunt: nam ex ijs, quæ ueteres conscripserũt, optima cum magna experientia ipsi elegerunt, & quædam eorum, quæ postea inuenta sunt apposuerunt. Inuenias autem post ueteres, etiã Manthiæ, & Heraclidæ Tarentini plurima pharmaca scripta. Similiter C & Menecrates librum optimorum pharmacorum inscripsit, ex quibus plurima ipse inuenit, quemadmodum, & Capadox Heras: Andromacus autem duos, & tertium in quo oculorũ pharmaca continentur. Plures autem libros composuerunt Antonius Musa, & post eum Asclepiadæ duo, & post hos Crito. Verum hi quidem tres post Andromachum nati sunt, Heras autem ante Andromachum, & ante ipsum etiam Musa, ac Menecrates. Longo uero tempore etiam hos præcessit Heraclides, & præceptor eius Mantias: uerum Mantias uelut ab initio Herophili sectator fuit, ita ẽt per omnia mansit: Heraclides autem ad medicorum empiricorum sectam declinauit, optimus medicus tum circa alias artis partes factus, tum plurimorum pharmacorum expertus. Cum itaque aphthæ (de his enim sermo institutus est) malignæ euadunt, fortioribus medicamentis egent, qualia etiam alias in tonsillis, ac ore affectiones sanant. Prædicto igitur scopo compositionis eorum, nihil amplius opus habeo de iis dicere, sed ad narrationẽ progrediar præcognitorum, initio sumpto ab iis, quæ Andromachus scripsit, quemadmodum consueui ad uerbum ipsa transcribere.

Quæ Andromachus scripsit ad Aphthas.

Non solum Andromachus, sed & alij multi duo pharmacorum genera ad aphthas cõscripse D runt, ad eas quidem, quæ nihil maligni habent, moderata uiribus pharmaca componentes: ad iam malignas uero fortiora. Adscribunt autem in his ipsi aliquãdo, ꝗ ad aphthas, & ulcera hoc pharmacũ conuenit: aliquando, ꝗ ad aphthas putredinosas. Cum uero simpliciter, ad aphthas, ad scripserint, simplices indicãt, & nihil maligni habẽtes. Andromachus igitur ad malignas aphthas sic scripsit. *Ad Aphthas in ore, & vlcera.* Aluminis scissi usti. 3. duas, fructus ericæ drachmam unam, oleo excipito, & per digitum locis apprimito. *Aliud.* Aeruginis drachmas duas, aluminis scissi † partes duas; gallæ in puluillum redactæ partem unam: terito & per linteolum concernito: deinde digitum oleo madefacito, siccumq; excipito, & tonsillis extergendis apprimito: item palato, & uuæ. Disparat pelliculas, & tollit asperitates circa ipsum os, callos excoriat, & ulcera ad cicatricem perducit. Cœterũ ad aphthas in superficie hærentes sic scripsit. Ad aphthas lycium indicum uino tritum circumlitum facit, & ericæ fructus tritus, aut rosæ siccæ cum melle. Hæc præfatus, infert: Si uerò nigræ sint, & malignæ, uuæ passæ puræ partes tres, anisi tantundem, trita cum melle illine, deinde collue.

† Al. partẽ vnã.

Quæ Crito ad Aphthas scripsit.

Crito uerò sic ac aphthas scripsit. ¶ Portulacam in melle tinctam manducet. Aut oleæ folijs in uino coctis os colluat: aut foliorum myrti albæ decocto ex uino. Aut æruginis uermiculatę

obolos

obolos tres,in uini heminæ parte quarta tritos colluat.Quin,& galla in acri aceto contrita illi- E nitur.In pueris aũt, tędulas,bouinamq; medullã ubi coxeris,minutim concisas porrige.Faciũt & amygdalæ amaræ cum melle.Nigrefactas autem aphthas,uua passa exacinata,& aniso tritis cũ melle illine. Tarentinus autem Heraclides,ubi exterseris,ait,farina erui cum melle, gallãm cum melle adhibe. Conuenit,& rhus obsoniorum cum mentæ ramulis. Sit autem rhois copia quantum tribus digitis præhendi potest,mentæ uero ramuli tres,& rosarum folia septem,& nu ces pineæ septem:his omnibus cum melle tritis utitor: Aut lycio ex aqua. Conuenit, & fęx vi-ni dulcis illita cum melle.Aut alumen,& malicorium punici dulcis, æquis portionibus terito, & adipe anserino mista illinito,atq; aquam calidam frequentius colluendã præbeto,ampliusq; adipem anserinum admoueto. *Aliud Musæ.* Fructus myricæ drachmas sex,aluminis scissi drac. duas,oleo excepta admoue. *Aliud maxime in pueris.* Rhoen rubrum tritum melle mistum illi-ne.Aut adipem suillum,& mel liquefacta.Præbeto eis etiam gargarissandum lac asininũ.Quòd si multa saliua feratur,gallam & solanũ aceto diluta gargarissare facito:aut uiolas albas siccas, cum melle tritas illinito.Hæc cum scripserit Crito,merito quis ei succenseat,uelut etiam alios ꝑ reprehendo,qui ex ordine indiscriminatim auxilia recensent,non apponentes,an incipien-te affectione,aut progrediente,aut decedente,aut uigente,aut decrescente,conueniant: & nũ F parua existente affectione,& mansueta,aut adeo maligna,ut iam putredinosum quid habeat. Ex his.n.quæ scripsit aliqua simplicissima sunt,in pueris maxime conuenientia,nullam affectio nem habentibus: Velut cum adipem suillum,& mel liquefacta assumit:& multo magis cum asi ninum lac colluere præcipit.Simplicissimum pharmacum est,& portulaca melle tincta, & man ducata:& collutio ex foliis oleæ,similiterq; ex myrto alba.Fortissimum uerò quod ex ærugine & uino cõstat.Quemadmodum ẽt galla,acri aceto trita,ac illita:ualde.n.forte hoc pharmacũ, velut ẽt id quod ex ærugine constat.Verum in illo paucissima est ærugo, obolos.n. tres dixit in uini quarta heminæ parte terendos esse,ac colluendos:debilisq; fit copia misturæ uini exoluta. Galla uero aceto acri trita,ut crassa fiat,& illitioni apta,ualde vehemens est pharmacũ:Quem-admodum ẽt quod ex alumine,& malicorio punici dulcis componitur: qđ nisi ad adipem anse rinum admistum esset,ad putrefactiones fortes cõgruens esset.Forte est,& quod ex myricæ fru ctu,ac alumine constat, sed non adeo uelut id,quod ex galla,& aceto.Semel porrò tãtum recte fecit apponẽdo in uerborum serie sic,Quòd si multa saliua feratur,gallam,& solanum aceto di-luta gargarissare facito:multam.n.saliuam ferri,maiorẽ affectionem esse significat.Pręstabilius autem fuisset statim dixisse,Quòd si pascendo proserpat affectio,aut ulcera profunda fiant,aut G eiusmodi quippiam,adscripsisse.

De ijs, quæ Asclepiades ad Aphthas scripsit.

Recte igitur fecit Asclepiades,tametsi non multa pharmaca ad aphthas conscripsit.Veruntamen in duobus,quæ in principio tradidit sic,ad aphthas citra nomen,id est non pascentes. deinde post duo rursus adscribens, ad aphthas depascentes.Lenia.n.sunt duo pharmaca,alterum quidem prius in quo ait,medullam bubulam melle mistam,ac tepefactam illinito,maxime uero pueris infantibus est commodum:alterum uero est,adipe suillo melli admisto utitor. Cęterum ad depascentes aphthas, gallarum decocti cyathum unum, ac mellis tantundem miscere iubet,& feruefacto uti.Verum ego tum hoc pharmacum,tum alia tria post ipsum tradita,paulo ante in pharmacis ad nomas præscripsi: neq; enim referre puto,siue ex aphthis, siue ex alio quopiam,transitio ad nomen,id est ulcus depascens,contingat.

Quæ ab Apollonio ad Aphthas scripta sunt.

Apollonius autem Herophili sectator,in primo parabilium pharmacorum sic scripsit ad uerbum. ¶ *Ad Aphthas albas.* Chalcitidem oleo tritam penna illinito: hoc e uestigio sedat. Postquam uero pura facta fuerit, myricæ fructum tritum, & aqua mulsa, aut uino dilutum, illini- H to: maxime in fantibus est ex usu. Deinceps autem aliud scribit, & maxime ad nigras aphthas. Vuam passam exacinatam, & anisum trita cum melle illinito. Et rursus aliud,atramento sutorio trito cum melle utitor. Videtur sane in malignis, eiusmodi pharmacis iubere uti. Ad scripsit itaque ad primum, ad aphthas albas. Ad secundum, ad nigras. ostendens per id colorem præter naturam, & magnitudinem affectionis. Consequenter adscribit,& collutiones ad aphthas hac uerborum serie. Vino nigro austero,& subadstringente colluito. Oleæ folijs in uino coctis colluito. Myrti albæ foliorum decocto cum uino similiter utere. Hæ collutiones citra discrimen scriptæ nullum detrimentum inferunt:nam & in moderatis, & in maioribus, & in maximis affectionibus conueniunt. Recte uero deinceps aliud ualde efficax scripsit: æruginis uermiculatæ obolos tres, in uini quarta heminæ parte gargarissandos præbe: deinde etiam uinum colluendum præbe. Hoc enim in fortioribus conuenit, quemadmodum etiam quod consequenter sic scriptum est: Muriam oliuarum, & acetum pari mensura mista colluenda dato,indeque uino colluito,postea etiam aqua mulsa,& deinde aqua: In pueris autem oleũ colluendum præbe. Post hæc, duo pharmaca scribit diuersis formis, ac speciebus aphtharum congrua.Hyssopum enim tritum ad calidas,& erosas affectiones,itemq; puras maxime contrarium

A rium est: congruit autem sordidis, & inflammatis aphthis. Omphacium vero cum uino aptum est puris, & mordacitatem sentientibus, ac erosis. Iubet autem omphacium cum uino tritũ collui, hyssopum uero cum uino, aut aqua mulsa. Validum ualde est, quod ab his sequitur pharmacum, ut iam pascendo proserpentibus aphthis conueniat, quod ipsum componit, myricæ fructum coquens cum aceto. Validum est, & quod deinceps ab eo scriptum est, in quo ait, Gallam tritam in acri aceto colluẽdam præbe. Hoc uerò, quod postea sequitur, in quo ait, Succo silphii diluto similiter, utitor: & postea oleum colluendum dato: etiam ipsum acre, & mordax est, ac discussorium, non adstringens. Non rectè itaque adstringentia, & acerba, ac repulsoria, discussorijs admista sunt, ac acribus, atque hoc nullo discrimine adiecto. Quod uero sequitur ex aceto apparatũ generosum est. Quoniam autem ad acetum non apposuit acre, & quoniam per semen lini, moderatius euadit, adiecit autem ipsi etiam lolium, pharmacum multũ discussorium: atq; propterea ipsum ad linguæ tumores conuenire ait: Verum adscribam omnem ipsius dictionẽ. Semen lini, ac lolium, æquis partibus aceto trita colluito. Hoc itidem ad linguæ tumores facit. Longe lenius his omnibus pharmacum deinceps scripsit hoc modo. Folia pruni contusa, ac lacte permista colluito. Cum enim adiecerit sermoni, colluito, manifestum est, quòd multo lacti B pauca folia admiscet. Nam si folia cum lacte trita pro pharmaco inunctili esse iussisset, palã utique esset, quòd multa folia, paucum uero lac, esse iussisset. Deinceps porrò etiã, quæ mansa aphthas iuuent, annectit. Mandendæ sunt oliuæ muria conditæ. Manifestũ est lenissimum hoc pharmacum esse. Et rursus. Portulaca melle tincta manducetur. Et hoc similiter mite est. Differunt hæc duo inter se in eo, quòd oliuæ muria conditę, & adstringunt, & discutiunt, plurimam uerò in se adstrigendi uim habent: portulaca uerò cum melle imbecillius est pharmacum. Consequẽter probẽ fecit, cum ait in pueris conuenire, quæ dicturus est medicamenta. Scribit uero de eis in hæc uerba. Vbi puerulus aphthas habeat, similaginem, & medullam bubulam, ac farinam coquens, infanti mande, si iam ipse ab vberibus mandere nequeat. *Aliud.* Lienem bubulum in vino coquens, & cum melle terens mande. Hoc pharmacum superuacaneum est, & plus æquo curiosum. Deinceps rectè scripsit, Abstinendum circa diætam, ab acribus, & salsis, & acidis, tũ edulijs, tum potibus. Deinde haud scio, quo modo in hanc sententiam scribit, Atramentum sutorium tritum † cum melle illinito. Hoc enim medicamentum superius scribere oportuit cum aliis fortibus pharmacis. † κεκαυμένην. i. vstam, additur in multis cod. antiquis.

Quæ Archigenes scripsit ad Aphthas.

C Quædam ex his, quæ Archigenes ad aphthas scripsit, eadem sunt cum præscriptis. Verum visum est mihi ex ordine omnem ipsius sermonem adscribere, ita ut nihil ex eo relinquam. Scribit igitur sic. *Ad Aphthas collutiones faciunt*, Foliorũ oleæ decoctum. Aut foliorum myrti albæ eodem modo. Aut aqua oliuæ colymbadis appellatæ, {hoc est muriæ innatantis.} Facit, & amurca, & marrubij succus, aut lentis decoctum, seu rubri, aut † cypri. Aut æruginis uermiculatæ obolos tres, in uini cnidii quarta heminæ parte dissolutos, colluat. † Al. cyperi. ¶ *Illitiones autem faciunt pleraque ex descriptis stomaticis medicamentis: priuatim autem congruunt hæc.* Aluminis scissi, florum rosarum, æquales partes, fructus myricæ duplum: utere siccis. Aut thus, & glycyrhizæ succum æquis portionibus: gallæ, myrrhę, anisi, singulorũ parum quid: cum uino protropo illine. *Aliud.* Mannam, & salem pari pondere sicca, per pennam adhibeto. *Aliud.* Fæcem uini dulcis cum melle illinito. *Aliud.* Misy, & alumen, & rhoë cũ melle, aut chalcitidem cum oleo, per pennam illinito: uehementer bonum est. Aut oleæ folia cum oleo illinito. Postquàm uero repurgatæ fuerint, myricæ fructum cum aqua mulsa, aut uino illine. Aut ubi cum erui farina, & melle exterseris, gallam cum melle adhibe. Aut myricæ semen, & aluminis tertiam partem cum oleo illine. Hoc etiam ad nomas facit. Aut adipem suillum, aut anserinum manna inspersa illi-D nito. Aut gallam tritam cum oleo. Aut liquidum alumen dilutum. Aut † Cypri folia manducent. Aut lycij radicem aridam adhibe. Aut oleę germina trita ex melle. Aut gallam cum sale. † Al. cyperi. Si uerò extendatur affectio, & serpendo putredinose depascat, collutionibus quidem & gargarismis utendum est ad aphthas descriptis fortioribus: priuatim autem muria frequentius colluenda est. Aut herbam sacram aqua, aut uino incoctam colluendam, aut gargarissandam dato. Illitionibus etiam ad aphthas descriptis fortioribus utantur: Priuatim uerò cornu cerui tritum affrica. Aut atramentum sutorium tostum tritum cum melle. Aut æruginem æris siue squamam cum melle. Summè facit ad nomas, fœniculi radicis ustę cinis. Hæc ad aphtas Archigenes in primo de pharmacis scripsit, quę parum abest, ut omnia etiam alijs sint scripta. Quid igitur operæpretium duxi eadem bis scribere, quamuis cauerim ne hoc facerem? Quòd sanè, & Archigenem, quem scimus maiore quàm alios dignitate, etiam communia cũ proprijs discriminibus scribere posse, uidebam nunc ipsum in pluribus eiusmodi doctrinę negligentem. Nunc enim omnia confusim proijcit auxilia, una cum hoc quòd continenter inter se scribẽdo cõmiscuit lenissima, & acerrima. Quid enim simile habet ærugo ad lentis, & rubi, ac cypri decoctum? quid galla simile adipi anserino, aut suillo? Acre enim, & erodens fortiterq; reficcãs pharmacum est ęrugo: rubus autem & † cyprus, & lens paucissimam habent adstringendi facultatẽ. † Al. cyperus.

Sic

Sic etiam galla fortissime adstringens, contrariam uim habet suillo, ac anserino adipi. Quin, & E
deinceps ab eo scripta, planeq; omnia quorum mentionem facit, eandem confusionem pertur-
bati ordinis habent. Præstabat autem, uelut semel alicubi in sermone apponendo dixit, hoc et
ad nomas facit, eodem modo etiam alia distinxisse, ut adscriberet uidelicet, hoc quidem infan
tibus, ac pueris conuenit, hoc uero perfectis: & hoc incipientibus, aut moderatis aphthis, hoc
autem vigentibus, & fortibus: maxime uero omnium, aut inflãmatis, & calidis, aut magis frigi-
dioribus: & ex inflammatis, hoc quidem rubicundioribus, hoc uero flauioribus: aliæ enim ex
sanguine, aliæ ex flaua bile inflammationem habent: quemadmodum illę rursus non inflamma
tæ pituitosæ in totum existunt: quemadmodum aliquæ ex inueteratis, humoris atræ bilis mali
gnitatem acquirunt. Cognoscentur hæ omnes facile uisu simul, & tactu. Visu quidem ex colori
bus, quemadmodum etiam nunc dictũ est: rubicundiores enim sanguineum humorem præua
lere ostendunt: flauiores autem amaram bilem: quemadmodum rursus albescentes pituitosio-
rem, liuescentes, & nigrescentes, atræ bilis succum. Qui enim hæc rite discreuerit, noueritq; am
plius singulorum simplicium pharmacorum facultatem, quemadmodum in libris de ipsis a me
scriptum est, is in unaquaq; aphthæ specie, tum simplicibus, tum compositis uti sciet, uelut iam
sæpe est prædictum. Considerabit autem simul, & corporum naturas, num molles sint, & humi F
dæ, uelut in pueris, eunuchis, & mulierculis: an duræ, & aridæ, uelut in piscatoribus, ac nautis,
& uenatoribus: atq; agricolis. Fortioribus enim corporibus fortiora adhibebis pharmaca, debi
lioribus molliora. † Ego porrò infantibus, quibus nutrices cibum mandunt, lentem cum mo-
dico pane, & medulla cerui, aut uituli, præbeo. Admisceo etiam cibis, ex malis cotoneis, atque
alijs, quæ adstringunt, uelut Romæ cestiana appellata. Quin, & ex pyris addo, sorbisque, ac me
spilis, & cornis. Quandoq; etiam de lactuca, & seride, ac solano, & portulaca, in cibos, qui man-
duntur permisceo, si aphtha fuerit inflammata. Quòd si nõ adhuc quid mandi queat, nutricem
eiusmodi uictu alo, eique simul bonam concoctionem prospicio. Verumtamen etiam infantes
pharmacis illino, si quidem subrubras uidero aphthas, in principio quidem ijs, quæ moderatissi
me adstringunt, ac frigefaciunt: deinde uero ijs, quę citra mordacitatem discutiunt. Si uero sub
flauas uidero, iisdem quidem utor, sed magis refrigerantibus. Si uero pituitosiores, adstringen
tibus. Si nigrescentes, discussoriis generosioribus. Cæterum in maioribus pueris, eiusdem gene
ris facultatibus pharmacorum utor, auctis tantum uiribus ipsorum. Quemadmodum sanè etiã
in perfectis, & duris corporibus, singulis relatis facultatibus fortissimis utor. Placebat autẽ mi-
hi in his per omnia misyos usus cum uino adstringente, quod tum intendit, tum remittit uim G
suam, prout magis, aut minus uinum fuerit adstringens, & prout crassius, aut liquidius efficitur
pharmacum ex misyos, ac uini mistura. Quòd si sordida appareat aphtha, misy cum uino mul-
so tero. Ijs uero, qui fortioribus quàm misy est, pharmacis opus habent, ærugo similiter cum vi
no, & uino mulso utilis existit. Illinendæ autem sunt ex his pharmacis affectæ oris partes. Com
modũ est etiam pharmacum ad hanc rem, chalcitis oleo trita. Atque hæc quidem efficaciora.
Moderata uerò, & maxime ad incipientes affectiones omphaciũ cũ uino, & uino mulso. Simili
ter etiam rhus. In pueris sufficit rosarum flos, & ipsę rosę siccę, & collutiones moderate adstrin
gentes, pro ætatis, & naturæ eiusmodi corporum ratione. Et in summa moderatæ aphthę maxi
me in teneris corporibus moderatis pharmacis opus habent: fortes uero, & maxime in duris
corporibus, a fortioribus curãtur. Fortia pharmaca dico, tum quæ fortiter adstringunt, tũ quæ
mordent: sicut sanè moderata, quæ haud omnino quidem mordent, parum autem adstringunt.
Fiunt porrò etiam in his, uelut in alijs prius dictum est affectionibus, composita medicamenta,
& sæpe etiam ex contrariis, quale est quod ex oleo, & chalcitide constat. Ipsum equidem oleũ A.l.3. f.6. ca. 24. fol. 246. h
per se infestissimum est aphthæ affectui, uelut etiam chalcitis: quandoquidem alterum quidem
humectat, & sordidum facit, mordet autem uehementer chalcitis: uerum mistura ipsorum, ubi H
fuerit moderata, optimum pharmacum efficit. Quemadmodum igitur ex cerato, & ęrugine, in
carnans effici pharmacum ostensum est, cum tamen ambo incarnationi contraria existãt: ea-
dem ratione ex oleo, & chalcitide aptum medicamentum efficitur. Si uero in putredinem aph-
tha uertatur, & exulcerationes faciat, neque aphtham amplius affectionem nominare cõuenit,
neque pharmaca eiusmodi affectiones curantia, inter ea quę aphthis commoda sunt, connu-
merare. Quemadmodum neque inter erysipelata sanantia, recte connumerantur ea, quę prę-
clare discutiuut liuidas, & duras partes, ex frigidiorum medicamentorum adhibitione tales fa
ctas, & iam ad induratam in scirrhum affectionem ex erysipelate delapsas. Profecto enim, qui
eiusmodi scripturarum indiscriminata incertitudine decepti, erysipelatis calida, & discussoria
medicamenta, aphthis autem ea, quę putrefactis conueniunt, adhibent, non parum detrimen
ti inducunt.

† In antiquissimis cod. græcis hoc in loco adduntur hæc verba, οἷς ἐγὼ χρῶμαι πρὸς ἄφθας id est. Quibus ego medicamentis utor ad aphthas. vt hic incipiat caput nouum, atq; hæc sit veluti inscriptio.

A GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Oſtendit quæ medicamenta congruant affectis partibus,per quas uox æditur,ac reſpiratio.

De affectionibus circa partes reſpirationis contingentibus. CAP. I.

MOs eſt recentioribus medicis arteriæ pharmaca,arteriacas appellare,non ap
ponentibus,num antidotos dicant,an iuxta aliud ſignificatum:quidā uero
eclecta nominant ipſa,non apponentes pharmaca : & quidā penitus nullū
B diſcrimen ipſis adſcripſerunt:aliqui uero raro addiderunt:alii,ad uocē in-
terceptā:alii adhuc generalius,ad uocē læſam:ſunt qui & ad exaſperatā ar
teriā,& ad exulceratā,ſcripſerūt:adeo ut rationabile ſit eos,q arteriacis ap
pellatis pharmacis indiſcriminatim utunt̄,aliqñ fęliciter eis uti,aliqñ uero
nihil penitus ægros iuuare,ſed maxime lædere.Palā eſt aūt,ꝙ aſperam arte
riam in huiuſmodi affectionibus criminantur. Qunodam igitur,qñ nōdum eas,quæ ſimiliter ut
cor pulſant,arterias ſic nominabant,in ſolā eā,q̄ ex pulmone in laryngē emergit arteriā , ipſum
arteriæ nomen inferebant,uenas appellantes in totū,uelut alias,quę nō pulſant,ſic ēt pulſantes.
Poſtea uero cōſuetudine obtinēte arteriæ appellationē in pulſantibus dici,ꝑpter æquiuocatio
nē,aſperæ nomen apponentes,eā quæ ex larynge in pulmonē deſcendit arteriā , aſperā arteriā
appellauerunt,una cum hoc,ꝙ ipſam etiam bronchum uocant,quādoquidem cartilaginoſa cor
puſcula,quæ plurima eius pars ſunt,bronchia appellāt . Ambit autem ipſam arteriā intrinſecus
† craſſa pellicula,ꝫ quā ob craſſitudinem aliqui tunicam uocant.Cum igit̄ affectio aliqua aut cir
ca hāc,aut circa laryngis(qui ſumma arteriæ pars eſt) muſculos cōtingit,arteriacas appellāt cu
rantes ipſam,nō apponētes,uelut dixi,antidotos. Diſſimiles aūt facultatibus ſunt ab ipſis deſcri
C ptæ,& ob id cōtingit utentes ipſis abſq; diſcrimine,à ſcopo aberrare. Quòd uero multa ſit diffe
rentia earum,quæ in medicamētariis libris ſcriptæ ſunt,ex tribus exemplis diſcere licet, quorū
primum omnis acrimoniæ expers eſt,& exquiſite meatus obturat,læuigans aſperitates : alterū
huic cōtrariū eſt,acrimoniæ mordacis nō parum habens,ut ſi ſane particulæ adhibeatur, ipſam
exaſperet:medium deinde inter ambo dicta aliud genus arteriacorum pharmacorū eſt,lenis &
citra acrimoniā extergētis facultatis.Id igitur quod meatus obducit, ex paſſo cretico, & gūmi,
& tragacantha,ac radice dulci apparat̄:Acre uero ex pipere,& caſia,& cinnamomo, & chalba-
no,ac reſina terebinthina:Medium autē amborum ptiſanæ conſtat ſucco,& amygdalis,& fabis
freſis elixis, & aliis huius generis.Inter medium autē & utrunq; extremū plura pharmaca ſunt,
partim magis,partim minus,à medio ꝓgreſſa.: de quibus deinceps determinabo,eos quidē,qui
diſcrimen aliquod addiderūt laudaturus,qui uero ſimpliciter protulerunt,neque admiſſurus.In
horum medio locandi ſunt,qui diſcrimina non tñ integra fecerunt,qualia ſunt eorū,qui ſcripſe
runt:Arteriace ad interceptam uocem,aut rurſus.Arteriace ad raucam uocem.Etenim ' uox in-
tercepta,hoc eſt non poſſe loqui,ad plures cauſas ſequit̄,partim quidē ad deſtillationes à capite
diuturnas:partim uero ſuppuratis pectore,ac tabidis: & iis qui ex magno & multo clamore læſi
D ſunt,& deinde non probe curati ſunt:aut etiam affectionem,q̄ adhuc generatur, habent. Eodē
modo etiam raucoſa uox fit ob eaſdem cauſas,& amplius ob frigidi aeris inſpirationē.Affectio
itaq; interceptæ ac raucoſæ uocis eiuſdem generis eſt.Magnitudine tñ differunt inter ſe hæc ma
A.l.5.f.10.l.2 c.1.fol.263.a la.Cū enim uocis organa ab humiditate uehementius,& ut ægrè ſolui poſſit,fuerint madefacta,
uox intercipitur:quando uero moderatius ſunt humecta,raucedo oboritur:organa uocis cū di
co,arteriam accipite,& eius ſummū,aut fauces . Qui igitur ex uehemēti clamore uocē amplius
oblæſam habent,his ſimilis quædā affectio cōtigit ei,quæ manibus,& cruribus,& lumbis,& ſpi
næ,& muſculis,ubi plurimū laborē pertulerint,accidit.Vocant autē aliqui exercitiorū magiſtri
eiuſmodi affectionē muſculorū,in quibus cōſiſtit,laſſitudinē inflammatam . Itaq; iuxta arteriā
intrinſeca ipſius pellicula,aut tunica, aut quocūq; quis nominare uelit, à ſpiritu in magnis uo-
ciferationibus extra prolato perculſa, in affectionē inflammatā deuenit : atq; hoc multo magis
ſi ad magnitudinē uocis,acumē quoddā acceſſerit. Iuxta arteriæ uero ſūmū ultra hāc plagā,ēt
muſculorum ipſum mouentium actio offenſa,maiorē affectionem efficit. Porrò curationis ipſa
rum genus in omni particula ſecundum materias euariat.Etenim crura,& manus,& ſpinā, per
oleū confricare facile licet , cum per cutē in * adiacentes ipſi muſculos uis ipſius olei penetrare
poſſit.Iuxta aſperam uero arteriā chartilagines poſt cutem ſitæ , prohibent in ſubiectā pellicu-
lam

† ἰσχυρὸς ὑμήν. i. fortis membrana. eſt in antiquis.

* ὑποκειμένους. i. ſubiectos, eſt in manuſcriptis.

lam transitum facultatis emollientium unguentorum.Quemadmodum enim oleum sic etiã alia E
multa composita pharmaca eandẽ utilitatem præbẽt.Quin & ea,quæ in principio Acopa tantũ
appellata sunt,hoc est lassitudines emẽdantia,paulatim appellationẽ suam à se ipsis extenderũt
ad similia cõpage medicamenta,etiã si gratia uehementer calfaciendi assumãtur.Cæterũ cõmu
nis materia auxiliorum ad uocis organa,præter reliqua,est quæ ex balneis contingit:manifestũ
est autem,ꝙ dulcium aquarum dico.Marina enim balnea,& sulphurea,& aluminosa,& atramẽ-
tum sutoriũ olentia,ac bituminosa,propterea,ꝙ fortiter reficcant,inepta sunt. Et sanè ita faciũt
phonasci,qui magno uocis exercitio utuntur, cum contendendo oblæserint uocem (sunt autẽ
hi citharœdi,& præcones,& tragœdiam,ac comœdiam personati repræsentãtes) balneis enim
multis utuntur,& cibos lenes,ac laxantes edunt. Si uero etiã asprituinẽ percipiant,cibos qui
infarciuntur particulis,quas contingunt,assumunt.Vna enim est tunica sibi ipsi cohęrens,& cõ-
tinua,quæ summo gulæ,summo asperæ arteriæ:gulæ ẽt,atq; ipsi asperæ arteriæ, intrinsecus prę
tenditur.Quòd si ex uictu,ac balneis oborta affectio non sedetur in organis uocis, ad arteriacas
transeunt,per totũ hoc tempus cibis utentes,qui ex lacte,amylo,alica,ouis,& dulciariis libis cõ
ponuntur.Si uero per hæc non curentur, inuenta sunt à medicis pharmaca sub lingua tenenda,
inde etiam hypoglottides appellata.Sunt autem ea eiusdem cũ arteriacis inflammationẽ arcen F
tibus facultatis,ex uino theræo,& gummi,ac tragacantha,& glycyrrhiza,cõposita,q̃ ut dixi,læ
uigant,simulq; remittunt asperitates:quicquid uero reliqui est in partibus inflammationis, hoc
concoquunt,&*cito persanant.Industrium porrò esse oportet,qui pharmacũ linguę subdit,quo
eo paulatim liquescente,summum asperæ arteriæ id,quod in ipsum defluit,suscipiat,renitendo
oborienti tussi. Obluctantes enim,ut ne tussiant, permittent quippiam ex pharmaco in arteriæ
summum,ipsamq; adeo arteriam demanare. At uero sic curatos claram uocem habere impossi-
bile est,citra usum pharmacorũ absq; acrimonia extergentiũ,quale est faba fresa elixa,& ptisa-
na,& semen lini torrefactum:huiusmodi enim medium obtinent inter ea, q̃ media facultate p̃-
dita sunt,& ea q̃ meatus obducunt pharmaca.Magis autẽ quã hæc abstergunt,resina terebinthi
na, thus,mel despumatum,ac amygdalę amaræ. Quemadmodũ etiã & his rursus fortiora sunt,
oroborũ farina,hormini semen,iridis,panacisq; semen . Cæterũ his oĩbus uina mollia, † & pas-
sum creticum,& theræũ,ac scybelites apta sunt:& ad hæc haud scio,quomodo neglectum id,ꝙ
à Græcis in nostra Asia hepsema appellatur §Latini sapã dicunt.§ Verũ atticissantes ipsum siræũ
uocãt:Queadmodũ alii caricarũ decoctũ siræũ appellãdũ cẽsent,pugnantq; inter se,utrũ ipsorũ
siræum uocare oporteat.Est sanè,& hoc ipsum siræum,quod pinguibus caricis in aqua decoctis G
fit,mediæ facultatis,quam lenem & citra acrimoniam extergentẽ appellauimus.Mustum quidẽ
igitur coctum § hoc est sapa ipsa,§ lenissimum pharmacum est,& maxime meatus oblinens: cari
carum autẽ decoctum magis discutit & exterget . Quemadmodũ igitur in præcedentibus dixi,
omnium simpliciũ medicamentorũ uires exquisite nosse oportet eum , qui compositũ quoddã
sit facturus:atq;hic ipse etiã ab aliis compositis recte utetur,& maxime ubi indiscriminatim fue
rint conscripta,queadmodũ plures arteriacæ habentur.Palam est etiã,quod hic ipse iis , quæ cũ
discrimine prodita sunt,rectius utetur.Etenim iuxta exactã rationẽ, in quantũ apparatus affe-
ctionũ trãsmutat,tantũ etiam commodum ipsi pharmacũ permutare oportet : hoc ipsum uero
solus is,qui singulorum simplicium pharmacorum uim nouit, exacte præstabit, ad primũ phar-
macum parũ quiddã ex sequenti ordine apponẽdo.Velut exempli gratia,in lassitudinibus inflã
matis cũ in summis ipsius asperæ arteriæ musculis fiũt,in principio q̃dẽ lenissima edulia conue-
niunt,pharmaca uero meatus obducẽtia: Cõsistente aũt inflãmatione,parũ quid extergẽtiũ ad
dendũ est:deinde consequenter amplius:deinde rursus aliud illo præstantius,quo paulatim cõ-
positio ad mediũ extersorium perueniat, & rursus secundum eundẽ modum ab hoc magis di-
scussorium,ac extersorium:ita progressu ad uehemẽtissimum facto, ubi diutius uelut in scirrhũ H
indurata affectio in uocis organis perstiterit. Primi itaq; ordinis est tragacantha, & gũmi,& sa-
mius aster,amylumq;,& ex alica,ac trago probe coctis sorbitio.Quin & lac aptum est,& dulcia
rii panes,& oua sorbilia,ac nuces pineæ,quas nunc omnes Græci strobilos uocant, quodã autẽ
apud Atticos coni uocabantur.Sesama etiam ex hoc genere sunt.Ab his autem deinceps est bu
tyrũ,quod etiam butyros masculino genere Græcis appellatur : & decoctum radicis dulcis ad
crassitudinẽ attici mellis liquidi redactum. Atqui radicem dulcem,quam glycyrrhizam uocãt,
præstat in primo tempore in aqua,uelut dixi,coctam,ad siræum siue sapam ex musto paratã ad
miscere:ad passum item Creticum idem decoctum misceri potest.Siue autem cum sapa,siue cũ
passo Cretico fuerit permistum,rursus post misturam decoquendum est.Hæc igitur in affectio
nibus inflammatis iuxta arteriam,eiusq; summum,commoda in principio sunt,donec iuflãma-
tio moderata fiat:& præ omnibus à uini potu hoc tempore abstinendũ.Cum uero moderatior
facta est inflãmatio,uinum dulce theręũ,aut scybelite bibere licet , aut ex nostra Asia caryinũ,
& deinde*therinum appellatum,deinde etiam dulce tmolite . Eo tempore etiam butyrum aptũ
est,& sorbitio ex amygdalis,sorbitio itẽ ex lacte,& melle diutiꝰ coctis,amylo iniecto : & si amy
lum non adsit, siligine Romanis appellata iniecta . Manifestum est autem,quòd per huiusmodi
uictum

*ταχέως .i. cito,est in impressis τελέως, idest perfecte,est in manuscripto.

† Legitur in antiq. καὶ γλυκεῖς οἷον ὁ κρητικὸς .i. dulcia, quale est creticum.

A.l.3.f.10.t.1 c.6.fol.2;8.b

A.l.3.f.10.t.2 c.3.fol.263.f

A victum,inflammatio,tum pellicularum,tum musculorum, circa arteriã eiusq; summũ sedatur. Relinquitur aũt humiditas multa,ob quã impossibile est clarã uocẽ proferri. Quare trãsire tũc cõuenit ab his eduliis ad oĩa ex melle cocta,& ad fabam fresam elixatã, & ptisanã, ac brassicã, & porrum probè coctum. Pharmacorum porrò usus idoneus est, quo tempore,aut inflãmatio, aut aspritudo præualescunt,eorũ,quæ sub lingua detinentur,de quorum compositione dicam: post hæc magis extersoria, & resiccantia damus: & deinde rursus his ipsis adhuc magis extersoria,& magis resiccantia,vsquequo ad ea,q̃ aliquid acredinis hñt perueniamus,ita ut ẽt in his à moderatioribus initio facto, ad uehemẽtiora paulatim transeamus. Itaq; qualem formã esse conueniat uictus,antea dictum est, quemadmodum etiam simpliciũ pharmacorum species est relata. Cæterũ composita ex ipsis pharmaca multiformiter,alij iuxta,aliã symmetriã,& cõmẽsuratione cõscripserunt. Et quibusdã sanè ex tribus,aut quatuor simplicibus cõpositum pharmacum suffecit:quidam uerò in maiorem numerũ extenderunt. Et quidam, uelut dictũ est, ex mollissima,& lenissima materia arteriacas cõfectiones cõposuerunt:alij uice uersa ex acri,calida,extergente,ac multũ resiccante:sunt & qui tertium genus medium inter ambo ista fecerũt. Post hos uerò,alij medij generis inter medium,& mollissimũ,alij medij generis inter mediũ, &
B acerrimum:& iuxta eandẽ rursus rationem,quidã magis,quidã minus,à mediis facultate pharmacis digressi,diuersas cõpositiones fecerunt:Quibus oĩbus solus is rectè utetur,qui singulorũ simplicium pharmacorum uires nouit:ipse.n.sciet,& ordinem pharmaci, & quanta distãtia sit à mediis digressum. Porrò eiusmodi pharmaca scripserunt ẽt qui ante Mantian,& Heraclidem, & qui post hos,uixerũt:uerum multo p̃stantiora à p̃dictis uiris tradita sunt per libros,quos nobis reliquerunt,& in quibus medicamentariam artis partem auxerunt,partim ipsi cõponentes, partim ab aliis composita transcribentes. Progressu uerò t̃pis, tum hæc, tum ẽt priora, exacta, & longa experientia cognita,à uiris electa, & coaceruata sunt, quorum iam sæpe in hoc opere mentionem fecimus:sunt autem hi, Asclepiades,Musa,Andromacus,Heras,Crito,& Menecrates:quin & multa alia pharmaca Archigenes,& Philippus scripserunt: Vt nullo amplius ex ueteribus opus habeamus:hi.n.omnia ab antiquioribus inuenta optimè, uelut dixi, tradiderunt.

De Arteriacis ab Andromacho descriptis. CAP. 2.

PLurimas arteriacas confectiones scripsit Andromachus, ut promptum sit à debilissimis ad fortissima paulatim per media transitu facto progredi,si quis ipsorum differentiã nouit: ipse enim Andromachus indiscriminatius ipsas p̃didit. Verùm ego discrimina apponã,in memo
C riam reuocatis iis,q̃ paulo ante dixi. Quòd enim circa simplicium pharmacorum tractatum p̃exercitatum esse oporteat eum,qui dicenda assequi uelit,sæpe à me dictum est:citra.n. singulorum simplicium exactã ac certam cognitionem impossibile est cognoscere,ex quo ordine eiusdem generis medicamentorum compositum sit,num ex mollissimo,an uehementissimo,aut medio,aut alio aliquo inter hunc,& alios intermedio.

Primam itaq; Arteriacã confectionem nõ longè à principio libri, in quo affectionum corporis internarum curationem tradit,hoc modo in hæc uerba scripsit. *Arteriaca,qua utor.* Thuris drac.i.alij iiii.myrrhæ.ʒ.j.alij iiii.croci.ʒ.i.alij iiii.scyllę.ʒ.ii.passi cretici sextar.iii.Scylla in passo coquitur,donec passum spissetur,deinde scylla abiecta,reliqua insperguntur. Hoc pharmacũ si scyllam non reciperet,inter exactè mollissima numerandũ esset,utpote in tres passi cretici sextarios,paucissimo thure,ac myrrha,& croco cõiectis,ut parũ absit, quo minus totũ passum creticũ existat. Manifestum est aũt,ꝙ pharmacum hoc,eclecton hoc est delingibile,efficitur: uocant aũt huiusmodi etiam sub fœminino genere eclectas,hoc est delingibiles,confectiones.

Consequenter ad p̃scriptã, alteram addidit Andromachus hoc modo. *Arteriace Diacodyon .i.ex capitibus papaueris.* Capita papaueris uiridia mille,& ducenta,mellis attici lib.*iiii.croci ci- *Aliter v.
D licici.ʒ.v.alii x.succi hypocistidis.ʒ.x.acaciæ.ʒ.x. aquã pluuiã ad capita papaueris. Aqua quidẽ pluuia additur,quò minus putredini obnoxiũ sit pharmacũ:hẽt aũt & adstringẽs quippiã in se hæc aqua. Scopus est p̃dicto pharmaco cõcoquere affectionẽ circa arteriã, †qđ sanè cõtinget,ꝗ per somnũ,& cõcoctoria cũ adstringendi ui nõ adeo multa. Cæterum simplex pharmacũ ex papaueris capitibus,vt ego facere cõsueui,sola capita hẽt in aquã coniecta:atq; ubi flaccida reddita fuerint,ipsa quidẽ proiicimus,aquã uerò ipsorũ ad solum mel atticũ admiscemus, usq; ad cõpagem delingibilis pharmaci facta coctura,qũo sanè ego apparare consueui. Quãtam autem copiam aquæ,itemq; mellis miscere oporteat in huiusmodi pharmacorum præparatione, in sequentibus dicam eo loco,†quo talia uerba scripturus sum:ꝗ Confectio ex capitibus papaueris.

† Al. quæcũque ca sit.

†*Vbi in codi. impressis Græcis legitur* ἔνθα γραφὴ ποιήσομαι τοιαύτην. *Antiqui habẽt* ἔνθα προγραφὴν ποιήσομαι τοιαύτην, *i. quo præscriptionẽ, seu titulum faciã talem.*

Tertiam deinceps confectiõnẽ arteriacã Andromachus hanc prodidit. *Arteriace,qua vtor, Blasti ad tabescentes valde bona.* Nardi celticæ.ʒ.iiii.amomi.ʒ.viii. cinnamomi.ʒ.x. malabathri.ʒ.iiii.nardi indicæ.ʒ.iii.floris iũci rotũdi odorati.ʒ.ii,casiæ.ʒ.viii.thuris.ʒ.iii.myrrhæ.ʒ.i. costi.ʒ.iiii.fæcis vnguẽti malabathrini.ʒ.vi.succi glycyrrhizæ.ʒ.iii. succi mãdragoræ.ʒ.v. mastiches chiæ.ʒ.iii.croci.ʒ.vi.Palmulas in uino mulso,aut p̃tropo coq̃to: deinde in ipsũ decoctũ nuces pineas.xx.coniicito,ac terito. Postea ex pharmaco ad nucis põticæ magnitudinẽ,aut paulo minus,accipito: & ad aliquot dies cũ hoc decocto utitor: deinde ẽt simplici pharmaco utaris. Postea

ſtea aũt ad duos, uel tres dies hiera ex aloe uteris, cochlearii mẽſura ex aqua in diẽ data. Vtere E pharmaco ẽt cũ lacte in iis, q arteria affecti ſunt, ad gargariſſandũ: & rurſus facto interſtitio, utere pharmaco fabæ ægyptiæ magnitudine. Cum uero fortis fuerit fluxio, opiũ & caſtoriũ in antidotum miſcemus, utriuſque parum quid: In his autẽ qui ſtomacho malè affecti ſunt, ea ipſa uitamus. Manifeſtum igitur ex ipſis uerbis, quæ ſcripſit Andromachus, quod in fluxionibus partiũ thoracis, & pulmonis, ac arteriæ, præſcripta confectio confuſæ eſt facultatis. Dixit enim ipſe, cũ fortis fuerit fluxio, opium & caſtorium in antidotum miſcemus, utriuſq; modicam partẽ, reficcare nimirum fluxionem & ſanam reddere uolentes. Varium autem eſt pharmacũ, & ex multorum miſtura conſtans, ut ad omnes conueniat affectiones, quæ ẽt diuturnæ, & malignę exiſtũt, ac ægrè curabiles, etiam ſi ulcus ſit circa arteriam, aut eius ſummam extremitatẽ, laryngẽ Gręcis dictam, & multo magis ſi iuxta pulmonẽ. Talia enim fortibus adeo opus habent pharmacis, quo ad longius tempus ſufficere queant tabidam affectionẽ habentes. Cum enim obtigerit eis regio ſicca, & in conuenientis uictus pharmacorum uſu perſeuerarint, quam diutiſſime renitẽtur, conſuetas actiones moderate obeuntes. Hãc igitur confectionem non cenſuerim admiſcendam eſſe iis, quæ priuatim Arteriacæ appellantur. F

Quartam deinceps cõfectionem Andromachus, ſic ſcripſit. ¶ *Altera eiuſdem*. Blaſti uidelicet dicit, de quo circa pcedẽtẽ arteriacã ſcriptũ eſt, Arteriaca Blaſti qua utor. Cõpoſitionẽ aũt eius talẽ facit. Aloes ſextantẽ, croci vnc. i, maſtiches vnc. i. Palã eſt hoc pharmacũ ex eorũ numero eſſe, q priuatim ſtercorũ eductiua appellãtur, una cũ hoc, q cõcoctoriũ quiddã habet crocus. At uero cum concoctorium dico, intelligere oportet eius affectionis, cuius gratia exhibetur.

Quintam ex ordine compoſitionem Andromachus talem pdidit. *Confectio ſedans dolorem, eiuſdem.* Opii quadrantem, croci vnc. i, mirrhæ ſextantem, acaciæ uncię dimidium, ſucci radicis dulcis. ʒ. iiii. excipe melle. Hæc Andromachus. Verum ego non auide recipio eiuſmodi cõpoſitionem pharmacorum, ubi non oſtenditur affectio, in qua ea ſit utendum. Scimus etenim cõponendi ſedantia dolorũ ſcopũ, cum ſomnum uidelicet inducere uoluerimus, & uehementẽ dolorem ſtupefacere. Acaciæ autẽ miſtura uelut ad ulcus eſt, quemadmodũ radicis dulcis ſuccus ad lenienda exaſperata. Crocum autẽ & myrrham in compoſitiones dolorẽ leuantes miſcere plurimis placuit: uidentur enim ipſis omnes affectiones ſufficienter concoquere poſſe.

Sextam conſequenter confectionem Andromachus hoc modo ſcripſit. *Arteriace eiuſdem.* Thuris vnc. i, ſucci radicis dulcis vnc. i, myrrhæ. ʒ. iiii, tragacãthæ. ʒ. vi, nardi drac.* unã, amomi G ʒ. iiii, croci. ʒ. iiii. mellis attici, quod ſatis eſt. Non obſcurum eſt ẽt hanc ad reſpirationis organorum affectiones compoſitam eſſe ex concoctoriis, mitigatoriis, adſtring ẽtibus, & extergẽtibus. Myrrha enim, & thus, & crocus, affectiones concoquunt. Radicis dulcis ſuccus exaſperata mitigat: idem etiam tragacãtha facit. Amomum fortiter reſiccat cũ modica adſtringendi facultate. Mel autem calfactoriam, & exterſoriam uim habet.

* Aliter ii.

Septimã poſt relatas compoſitiones Andromachus ſcripſit ex multis ualde medicamẽtis cõſtantem, quæ omnes ferme facultates habent: nam & adſtringentia, & mordentia, & attenuãtia, & mitigantia, & læuigantia in ea cõtinentur: quin & ſoporifera uis, & diſcuſſoria, ac exterſoria in ipſa habẽtur. In quibus omnibus multifariã miſtis facultatibus communis ratio eſt, quemadmodum etiam antea dixi, q uidelicet quiſpiã ex omnibus pharmacũ quoddã cõponere uoluit, ſpe faciendi unum medicamentũ ad omnes eiuſdem generis affectiones cõmodũ. Verum ex ipſis aliqua quidem per experientiam cognita ſunt maligna, & propterea relicta: aliqua uero fœliciter pro ipſius componentis coniectura, efficacia euaſerunt, & ob id recepta. Quin & preparãdi ipſam modũ Andromachus adſcripſit, quanq hoc facere alias non ſoleat. Quod uero ex pharmacis compoſita ſit, eas, quas dixi, facultates cõplectẽtibus, præſtat meminiſſe eos, q hos libros H in manus ſument: ſi tñ non promptã habeant memoriam, eo ſanè tempore quo huiuſmodi pharmaca diſcunt, ſextum & ſeptimum ac octauũ de ſimplicium pharmacorum facultate librum legant: in illis enim omnem pharmacorum materiã conſcripſi, qua radices, & folia, & flores, & ſemina, & fructus, & liquores, & ſucci omnium ex terra naſcentium plantarũ exiſtunt. His itaque præmiſſis iam animum ad ea, quę Andromachus de hoc medicamento ſcripſit aduerte. *Arteriaca, qua utor.* Radices filicis craſſiſſimæ lauantur donec puriſſimæ fiant, & omne terreum deponant: deinde per diem unum perfrigerantur, & in fruſta magnitudinis trium digitorũ ſecta conquaſſantur: atque ex eis libræ. x. in ollã† emerco luto oblitã, aquæ dulcis ſextarios decẽ cõplectẽntẽ, iniiciuntur, & ad dimidias, hoc eſt, ut ſextarii v. reliqui fiant, coquuntur: exprimunt, & liquor quidem in duplũ uas diffunditur, & aromata craſſa, ac integris partibus addũtur: nardi indicæ. ʒ. iiii, cinnamomi. ʒ. vi, radicis dulcis. ʒ. vi, caſiæ. ʒ. iiii, rhei põtici. ʒ. iiii, balauſtii. ʒ. vi: roſarũ ſiccarum drac. iiii, alii vi. Hæc ſimiliter ad dimidias coquuntur, ac exprimuntur: & ad decoctum, mellis attici ſextarius unus additur: ſit autem mel præcoctum, & in duplici uaſe priuatim ſpiſſatum, uſquequo manus non inquinet: adiiciuntur & terebinthinæ pellucidæ drac. tres, chalbani drach. ii, croci drach. v, ſucci hyoſcyami drac. i, ſucci hypociſtidis drac. i, mandragoræ ſucci oboli iii, piperis albi drach.* octo.

† *Quid ſit interpreti lutum emercum, non cõſtat, niſi margam pinguis terræ ſpeciem intelligat. Sed græce eſt* χύτραν ἐγκεκαινομένην. *ollam innouatam, quaſi dicas ollam nouã hic præcipi ſumendam. Suſpicari et. ã licet cum doctiſs. Vliſſe Aldrouando ueram lectionẽ eſſe, aut* ἐγκεκονιασμένην, *calci illitam; aut, quod magis hoc loco probarim,* ἐγκεκωνισμένην, *picatã. fuiſſe enim ueteribus morem pice calceve interiorem ollæ ſuperficiem in uarios uſus illinire non eſt obſcurum.*

Octauam

A Octauam deinceps confectionē ſcripſit,ſumma facultatis ipſius indicata,quod ipſum in omnibus feciſſe oportuit. Habet autem ſic. ¶ *Arteriace laudata Mithridatis, ad thoracis collectiones, ſubpurgat & læuigat.* Irionis torrefacti.ʒ.xx: in quibuſdam exemplaribus fabæ freſæ ſcriptū eſt: ſunt aūt ambo exterſoriæ potentiæ.Seminis lini toſti.ʒ.xx:& hoc exterſoriā uim habet. Nucis pineæ.ʒ.xx:hæ leuigandi uim habet.Vuæ paſſæ exacinatæ.ʒ.iiii:& hæc ob id,ꝙ modice ſubadſtringat,ſimulq; cōmodus corpori cibus ſit,merito admiſta eſt:habet autē & paſſi facultatē,qualem in quarto de ſimplicium pharmacorum uiribus indicauimus.Croci obol.ii: minimum quid ex croco coniecit,qui pharmacū compoſuit, ut propè nihil ſit aliorū proportione : diximus de croco,eum concoquendi uim habere una cum adſtrictione : dictum eſt ēt ꝙ adſtrictio corpora cogit,conſtringit,& corroborat.Adiecit autē etiā mellis † heminas iiii,& à uino dulci ac ſapa digreſſus : uult.n. hoc modo præparatū pharmacū uelut præfatus eſt, in pectore hærentes collectiones depurgare:cæterū in huiuſmodi pharmacis ea,quæ craſſos ſuccos habent,impediūt repurgationē.His admiſcuit tragacanthæ.ʒ.iiii:quod pharmacū læuigat exaſperata: prædictū eſt autē,quòd uult hoc propoſitum medicamentum repurgare,&leuigare ea,quæ iuxta thoracē hærēt: ſcopus.n. huiuſmodi eſt,attenuare,& abſtergere, ac ad eductionē ſuperne aptas facere col- † Cod.tñ impreſſi græci habent, quartam partē heminæ.

B lectiones in thorace:uerum ſedandi doloris gratia,& ne nimiū tuſſiant partes exaſperatæ,læuigantia apponuntur Maximum hoc eſt,atq; ipſius per omnia meminiſſe oportet,nimirum quòd ſæpe unus ſcopus ſit,in quem pharmacum componitur : ne uero hoc ipſum aliquo modo offendat, utraque miſcentur, primum utilitatis ſcopum nequaquam habentia.

Nonā arteriacen poſt has Andromachus his uerbis tradidit. ¶ *Arteriace Marini.*Croci vnc.i, gummi ſextantem,tragacanthæ vnc.i,mellis attici ſextariū i:coquito donec,cū diffundit,nō inquinet.Hoc pharmacum medium eſt facultate:eſſetq; exacte mitigatoriū,ac dolorē ſedans,ſi neque crocum haberet,neque mellis ſextarium, ſed pro ipſo thæreum uinum creticū : aut ſapā ex muſto cocto factam,quam nos Aſiani,ut dixi,hepſema appellamus.Verum hoc loco importune inter relata fortia pharmaca locatum eſt, utpote quæ ſuppuratis & tabeſcentibus conueniunt.

Decimam conſequenter recēſet, quæ inter exacte læuiſſimā,ac mediam,qualē ſane eſſe dixi præcedentē,intermedia eſt.Ex gummi igitur hanc,& paſſo cretico,ac aqua componit, melle ēt admiſto:& gummi quidem iniicit beſſem, paſſi ſextarium unum, mellis libram unā, diſſoluere cū aqua iubens ipſum gummi,copia eius non expreſſa.Itaq; ob gummi, & paſſum, & aquā, penitus nihil exterſoriū habet:ob mel uero,à leuiſſimo & læuigāte eſt digreſſa: ſcimus enim exter

C ſoriū eſſe mel.Coqui autē ſuper prunas oportere ipſum dixit,hoc eſt ad mollem,& nō fumantē ignē Melius uero feciſſet,ſi etiā ad alias omnes hoc adſcripſiſſet.Ego itaq; ſic ipſum ꝑparo,& neque ad prunas adhuc ardentes coctură facio,ne uidelicet inde quid acre,& fumoſum ſublatum, acrimoniā non neceſſariā medicamento ipſi affricet. Mellis quidē acredinē toleramus , quanq̃ ea nō ſit uehemens,propter aliam ipſius utilitatem,uerū fumi nulla eſt utilitas. Quare fugiēdus eſt fumus,inquantū poſſibile eſt,circa omnium hui uſmodi pharmacorum pręparationem. Pręſtat autem,& in ijs,quæ meatus obducunt,lignis fumum non ædentibus uti.

Vndecimam confectionem ſic pro didit. ¶ *Arteriaca alia bona.* Cinnamomi, thuris utriuſque vnc.i, ſucci radicis dulcis vnc.i, myrrhæ.ʒ.iiii,tragacāthæ .ʒ.*ſex,nardi indicæ.ʒ.iiii, amomi.ʒ.iiii,croci.ʒ.i:melle attico excipe. Recte dixit bonā hāc arteriacem eſſe, uerū deeſt ſermoni,ad quas affectiones bona ſit:dictū enim in principio eſt,& per uociferationē,& per diſtillationē lædi arteriam, ampliuſq; propter ulcus & inflammati onem obduratam. Hæc autē confectio quā nunc Andromachus deſcripſit,etiam ad tabidos aptum pharmacum eſt,& ſimpliciter omnes inueteratas thoracis,ac pulmonis affectiones.Cinnamomi etenin natura tenuiū partiū,& reſiccatoria etiā induratas affectiones ſanare pōt.Ab eo proximū locū amomi facultas habet, ſimulq; † Aliter iij.

D adſtringens quippiā habet. Verum ob horū actionē uehemētem rationabiliter admiſta ſunt, thus,& radicis dulcis ſuccꝰ,& tragacātha, pharmaca exaſperata lenire à natura apta. De croco & myrrha ſæpe diximꝰ, eſſe uidelicet cōcoctoria,& modice reſiccatoria huiuſmodi affectionū.

A.l ʒ.ſu.a.t.a fol.553.e Duodecimā arteriacā Andromachus,hoc modo ſcripſit. *Alia ex libris Galli ad arteriā affectā, ulcera pulmonis,puris & ſanguinis reiectiones,& fluxiones in thoracē , & ad ea,quæ ægre educi poſſunt, uehementer efficax.* Reſinæ terebinthinæ.ʒ.iiii, croci*cilicii.ʒ.iiii,thuris.ʒ.iiii.myrrhæ troglodyticæ.ʒ.iiii, cinnamomi.ʒ.iiii. amomi. ʒ.iii,nucis pineę drac.iiii, radicis dulcis eiecta medulla.ʒ.iiii,nardi ſyriacæ.ʒ.ii,& dimidiā,caſiæ nigræ.ʒ.ii, tragacāthæ.ʒ.iii, palmularū ſyriacarū carnis drac.iii,aſteris ſamij.ʒ.iiii,chalbani puri obol.iiii: coſti.ʒ.iiii,alii.ʒ.i: mellis attici heminas iiii. Mel & reſina in duplo uaſe coquūtur, atq; ubi ſpiſſari cœperint,chalbanum miſcetur,donec nō inquinent:deinde refri geratis reliqua trita admiſce,& ſic utere.Recte fecit in hoc pharmaco,tū quòd ad quas affectiones conueniat,tum quod quomodo præparare ipſum oporteat,a dſcripſit. Ratio autem compoſitionis ex ſupe rioribus conſtat. * *Al. corycij.*

Decimamtertiam arteriacē Andromachus his uerbis tradidit. ¶ *Arteriaca Galli, eadem etiam antidotus eſt ad eadem efficax.*Nardi ſyriacæ.ʒ.iiii,myrrhæ.ʒ.iiii,croci.ʒ.*quatuor:coſti.ʒ.iiii, alii drachmā unā:piperis albi grana x xx,radicis dulcis drachmā unam,nuces pineas centū, ſtyra- * Aliter ij,

cis drac.i.tragacanthæ.ʒ.i.cinnamomi drac.i.amomi.ʒ.i.thuris.ʒ.i.obol.iiii.casiæ fistulæ.ʒ.i.ba E
laustii drach.tres, obol.iii. mellis attici,aut passi cretici heminas duas. Passum in duplo uasculo coquitur ad spissitudinem mellis,atq; ita ad arida trita affunditur:tragacantha autem,& styrax per diem antea in sufficiente protropo macerantur,& ita ad reliqua admiscentur:reponitur pyxide argentea,aut uitrea.Rectè fecit,& hic,ꝙ tum ea,quæ promittit hoc pharmacum,tum quomodo præparatur,adscripsit. Ego uerò propterea omnes ab ipso descriptas arteriacas apposui, ne quis alium scriptorem requirere cogatur: omne enim facultatum genus in ipsis continetur, mollium,fortium,ac mediorum.

Decimaquarta arteriaca eius est,de qua sic prodit. *Arteriaca ex libris Aphrodæ, Moschionis. Est eius facultas non modicè medias transgressa ad fortes.Habet uim secandi, & attenuandi, ac calfaciendi ex multis pharmacis,quibus etiam lenta quædam admista sunt ob eam,quam dixi causam.* Compositio eius hæc est:Rubricæ lemniæ,thuris,myrrhæ,nardi,amomi,casiæ rufæ,croci,iridis illyricæ,floris iunci odorati,singulorum.ʒ.ii.cinnamomi.ʒ.iiii.resinæ terebinthinæ.ʒ.iiii.floris rosarum.ʒ.iiii.opobalsami.ʒ.ii.mellis heminam unã, aut passi cretici heminæ dimidiũ,ampliusq́; quartam eius partem:liquorem & resinam,donec fulua reddãtur, coquito,deinde ab igne ablatis reliqua addito,ac conquassato. Datur in thoracis, & arteriæ affectionibus fabæ græcæ ma- F
gnitudine,cum aqua,quarta heminæ parte:reliquis forma eclegmatis delingendum.

Decimamquintam arteriacã,sic scripsit. *Arteriace ad Gutturis,siue arteriæ aspritudinem,uocem interceptam, & sanguinem reiectantes, qua utor. Ex libris Apollonij, & Alcimionis.* Tragacanthæ
† *Aliter iiij.* ʒ.vi.†gũmi.ʒ.vi.thuris.ʒ.i. obol.j.myrrhæ.ʒ.i.obol.ii.croci.ʒ.i.obol.ii. succi radicis dulcis. ʒ.i.
* Aliter ij. obol.iii.aut radicis sesquidrac.piperis albi grana xxv.palmularũ pinguiũ carnis.ʒ.iii.alii palmu
* Aliter. ʒ.v.& aliter.ʒ.ij. las.v.aut tres hñt.Tragacanthã passo macaeratã,ac tritã reliquis aridis tritis cõmitte, ex eisq́ue oĩbus catapotia fabæ magnitudine effice,sub linguaq; tenẽda exhibe. Huiusmodi cõfectiones hypoglottidas medici,ab eo,qđ sub linguã dantur,appellant:iubentq́; id, qđ à dissoluto pharmaco defluit, sensim in asperæ arteriæ summum excipere, obnitendo simul ne tussis excitetur.

Decimasexta ex ordine, sic scripta est. *Arteriace delingibilis ad omnes internas affectiones, maximè tabescentes,& suppuratos,ad Hydropas incipientes,tusses ueteres. Datur per diem,& noctem, cochlearij mensura.* Succi scyllæ sextarios iiii.passi cretici sextar.iii.uini falerni sextar.viii. mellis attici sextar.iii.myrrhę trientẽ,croci sextantẽ,thuris sextantem,aristolochiæ dactylitidis minã
† Al. sextantẽ. unã,& dimidiã,glycyrrhizæ minam.j.radicis eryngii sextantẽ,casiæ unc.j.nardi celticæ† vnc.
† Al.sextantem. j.℥xylobalsami*bessem.Aristolochiam,eryngium, glycyrrhizã,xylobalsamum, casiã,nardũ,in G
crassas partes contusa in uini sextariis viii.macerato ad triduum:deinde ad lentum ignẽ ad tertias coquito,atq; ita exprimito:& recremẽtis abiectis,passum,mel,& scyllæ succum cõmittito, & ad mellis crassitudinẽ coquito.Crocum uerò,thus,& myrrham cũ uino terito:atq; ubi optimè habuerit pharmacum,addito:& ubi modicè fuerint liquata,ab igne tollito, & repositis utitor.Rectè facit & hìc Andromachus, ꝙ quæ promittit,& quomodo præparetur,adscripsit.

Decimaseptima cõfectio talis ab eo traditur. *Arteriaca alia,ut Heraclides Tarentinus.* Succi scyllæ sextarios iii.passi cretici sextar.iii.mellis attici heminam.j.croci triẽtem,alij sextantẽ:
* Aliter vnc.j. myrrhæ quadrantem,tragacanthæ unc.i.succi radicis dulcis*sextantẽ,thuris vnc.i.opobalsami sexuncem:utere p̄parato.Iuxta hanc confectionẽ,neq; quæ promittat, neq; quomodo præparetur,tradidit,tanquam iam ante sententiam ipsius legẽtes intelligere queant.Ex eo enim, quod dicit:Alia Arteriaca,similia præscriptæ ipsam promittere,nos intelligere conuenit.Præparationem autem ex antea relatis computare oportet.

Decimaoctaua confectio,sic tradita est. *Arteriaca ex libris Perigenis,ad omnes arteriæ affectus,*
† *Aliter iiij.* Croci unc.i.vuæ passæ exacinatæ.ʒ.i.†amygdalarũ.ʒ.viii.myrrhæ obol.iiii.tragacanthæ.ʒ.iiii. piperis albi obol.iiii.mel coctũ.Vua passa torretur,amygdalæ excorticanẽ:tragacãtha in aqua H
maceratur per diẽ unũ, & teritur,ac reliquis admiscetur.Et hic rectè ab eo factum,eo, ꝙ tũ ꝓmissionem,tum cõpositionem eius adiecit. Cæterùm mediæ facultatis pharmacũ existit, quare ad omnes affectus ipsum commodum esse ait: est enim mediorum pharmacorum natura talis. Vnde etiam ipsis mediis affectionibus propriè,& primariò conuenit:iis uerò,qui mollibus,aut fortibus opus habent,neque emolumentum,neque detrimentum magnum affert.

Vltimam omniũ arteriacam,hoc modo descripsit.Vini mulsi ueteris sextarios iii.ad unũ decoquito:deinde nucum pinearum tostarum heminã adiicito,piperis albi sextantem:ac utiror. Esset sanè hoc pharmacum ex mollissimis,si non piper accessisset: hoc verò addito,ad mediam facultatem peruenit:propterea etiam eiusdem generis cum præscripto esse ratus, subscripsit.

Arteriacæ à Critone conscriptæ quatuor numero.

Ex arteriacis à Critone cõscriptis quatuor ꝓduxisse suffecerit. De prima scribit in hęc uerba. *Ad uocem interceptam ob contentionem.* Ficum & eryngiũ probè coquito,& ad decoctũ gummi misceto,ut melle durior cõfectio fiat: dato ad noctem. Facit & ammoniacum. Ob id sanè pharmaci huius mentionem feci, ꝙ in principio apta est hæc præscripta confectio,si per eryngium præparetur: ammoniacum autem inueteratis commodũ,forte enim pharmacum existit.

Non

A Non recte igitur Crito fecit,ꝙ cum moderato fortissimum pharmacũ indiscriminatim tradidit:
si enim ab usu duri immutaueris,nõ solum nihil iuueris,sed etiam lædes hominem. Alterã arte-
riacam scripsit Crito mediam facultate,concoctoriam & lenem his uerbis. ¶ *Alia faciens maxi-
me ad Phonascos,& asperam arteriam,& tussis irritationes,dolorem aurium,ulcera in auribus,ac puden
do.Concoquit etiam destillationes.* Thuris obol.iiii,myrrhæ.ʒ.ii. passi cyathos iii:passum ad mel-
lis spissitudinẽ decoquito,deinde myrrhã & thus trita cũ passo semicocto ablato,adiicito. Facit
etiã ad dysentericos,cœliacos.Quidam croci etiã drachmam addunt,& fit auribus cõmoda, at
que oculis inflãmatis.Hęc Crito perspicuè & probè scripsit:neq; opus est me eiusmodi pharma
corum expositionem apponere,ut qui sæpe iã de his dixerim. Porrò alias duas prædictæ quidẽ
similes,uerum moderatiori facultate & simplicissimas sic scripsit. ¶ *Eclegma Faustianum appella-
tum.* Vini falerni sextariũ i,mellis attici lib.i:in duplici uase coquito,rutæ ramulo agitando.Al-
terum pharmacum tale est. ¶ *Eclegma ex uino scybelite quo utimur.* Vini scybelitis sextarium i.
gummi quadrantem,mellis dodrantẽ:coquito in duplici uasculo,gummi prius macero,ac disso
luto.Hoc solũ loco apposuit in duplici uasculo, hoc est diplomate, cocturã fieri debere. Rectis-
simè autẽ fecerit,qui omnes arteriacas,quæ mitigatoriam,cõcoctoriam,& lenitoriã uim habe-
B re prædicant,in duplo uase coxerit, quod diploma Græcis uocatur,quomodo sanè unguentarii
unguenta præparant:nimirum calidam aquam in magnum quendam lebetem infundentes : ac
postea uasculum, quod pharmacum coquẽdum in se habet,imponentes:& sic præustas prunas,
aut ligna fumum non ædentia succendentes.

Confectio Diacodyon,id est ex capitibus papaueris, iuxta ueterum traditionem.

Quin & circa huius compositionem ueteribus indiscreta discordia fuit.Quidã enim ex ipsis
ad capita papaueris cxx,aq̃ sextarios.xx. infundendos censent,ut quælibet sextarii mẽsura sex
papaueris capita recipiat. Quidam uero in lxxx.sextarios octingenta papaueris capita iniiciũt,
ut singuli sextarii capita x.accipiant.Quidã ita temperauerunt,ut sextario uni.viii.capita tribue
rentur.Quidam autẽ haud scio qua ratione,in aquæ sextarios tres, capita papaueris lxxx.conii
ciunt. Alii capita cxx.in eosdem tres sextarios addunt : uerum mihi uidetur ualde pauca aqua
esse, ad tantam copiam capitum.

Confectio ex capitibus papaueris, Andromachi.

Andromachus igitur,uelut supra in arteriacis præscriptum est,alteram ex ipsis præparans sic
scripsit:Capita papaueris uiridia mille ducenta.deinde ad finem:aquam pluuiam.non apponẽs
C aquæ quantitatem.

Confectio ex capitibus papaueris, Critonis.

Crito uero sic. *Confectio ex capitibus papaueris,simplex.* Capita papaueris agrestis octingenta,
aquæ sextarios lxxx:coquito ad tertias, atq; expressis addito mellis lib. x. Si uero uariã efficere
uelis,adde croci,myrrhæ,succi hypocistidis,singulorum.ʒ.xii: thuris.ʒ.vi, acaciæ.ʒ.xii. Rectè
uidetur mihi ad singulos sextarios capita x.coniicere:ita enim contingit, cũ scribat ipse, capita
octingenta in aquæ sextarios lxxx indendos esse. Et ego sanè hoc modo præparo,non apponẽs,
neque crocum,neque myrrham,neque aliud quicquam: optima est enim simplicissima.

Confectio ex capitibus papaueris, Heræ.

At uero Heras ad capita cxx,aquæ pluuię sextarios iii.infundit, modicã omnino quantitatẽ:
tametsi in quibusdam exemplaribus non numerus capitũ papaueris cxx.scriptus sit, sed põdus
totidem drachmarum.Adscribam autem totam ipsius dictionem sic habentẽ.Capita papaueris
uiridia cxx.in uas coniicito:& affusis aquæ pluuiæ sextariis tribus, ad triduũ madescere sinito,
deinde ad tertias coquito : & ablata ab igne exprimito,ac colato,admistoq; mellis sextario, in
duplici uase coquito:atq; ubi spissari cœperit, acaciæ rufæ.ʒ.i, succi hypocistidis.ʒ.i, adiicito.
D Cæterum cum ipsa capita coxerit in aqua, croci.ʒ.i, linteolo illigatam simul coqui permittito.
Quidã.n.myrrhæ.ʒ.i, addunt,ipsaq; cũ modico passo terunt,atq; ita indunt : ac simul coquũt,
donec*aliquãtulum fuerit confectio inspissata.Quòd si tamen non medicamentariã cõfectionẽ
facere uelis,cum capitum decocto ad tertias redacto mel coques, reliquis non adiectis.

Confectio ex capitibus papaueris,Damocratis.

Hoc pharmachum primum à Themisone præparatũ est,inquit Damocrates in libro,Damo-
A.l.5.fu.1.t. fol.6 539.d cratis ' Philiatrus,ʒhoc est rerum medicarum studiosus,ʒ inscripto.Scimus autem ex uersibus eũ
constare.Aiunt Themisonem hoc pharmacum primum præparasse ad tusses humidas, dolorem
arteriæ,& gulæ, species fluxionum simpliciter omnium,quæ circa thoracẽ consistunt,& ad uigi
lias, quarum sanè illę existunt causę.

Papaueris,quod nominant ipsi agricolæ
Agrestis(nam spontaneum est, nec conseritur)
Capita uirentia & recentia,integra,
Semen rubens,nondum nigrum gerentia,
Centena bisq; dena magnitudinis
Mediocris,in nouam ollulam ore amplo indito.

Infunde tres pluuia de aqua sextarios : E
Macerato in his totam diem noctem simul :
Dein coquito lento igne,ac diutiusculè, &
Omnem liquorem expressum in ollulam excipe ,
Et mellis attici libras tres addito .
Decoquito rursus leniorem ad flammulam,
Dum non liquentis mellis instar duruerit.
Mox frigefacta in uitreum uas condito .
Sic nos quidem . At Themison,prior qui prodidit
Vsum,addidit myrrham,acaciam,& rubens crocum,&
Hypocistidis succum . Ast ea obsoleta iam,
Simplex enim parata commodissima est ,
Iucunda ualde, lenis atq; uiribus.
Ex hac datur mystri minuti quantitas,
Aliquando plus sub noctem,& ad diem minus,
Vt hanc in ore quis breui sic detineat , F
Iussus liquentem sensim ita ut post deuoret .
Quod si uoles aluum morandi gratia,&
Sistatur ut pulmonis,& stomachi fluor ,
Eruptioq; sanguinis septum supra,
† Patarica. Facere, † eupatoricæ,aut tu potius hinc ponticæ
Addes rhois succi simul drachmas duas,
Tantundem, & acaciæ bonæ, non ueteris:
Auferre iam uolens ab igne pharmacum,
Diluta passo ambo hæc simul confundito,
Paulatim adhuc in ollula feruentibus ,
Quò ferueant parum simul:mox uasculo
Refrigerata indantur inde uitreo.

Confectio ex capitibus papaueris, Sorani.

Soranus porrò ita præparandam censet.Capitū papaueris numero cl,aquæ sextar.xx,in lebetem nouū cōiecta ad dimidias coquito:& reiectis capitibus,mellis sextar.ii.addito:postea uerò myrrhæ,croci,hypocistidis,& acaciæ succi,singulorū drach.i.obolos tres,linteolo illigato: & in ollam siue lebetē suspendito,quo simul cum melle coquantur: postq̄ uero crassescere inceperit, fasciculum colligatum tollito,& in mortarium coniectum cū passi cyathis iii.terito:indeq; in lebetem coniectum,lente simul donec spissetur,coquito.Verum mitior est confectio quæ ex solo melle & capitum papaueris cremore constat.Efficacior autem redditur,si in fasciculum linteoli pro adstringentibus melilotum,& radicem dulcem addideris . G

Confectio ex capitibus papaueris , Galeni.

Cæterum uelut ego compono confectionem ex papaueris capitibus , ita ea utendum cēseo. Etenim cum de prædictis confectionibus experimentū sumpserim,pręstātior ea uisa est,in qua ad unū aquæ sextariū capita decem iniiciuntur,quemadmodū Crito scripsit: aut ad duos sextarios quindecim capita,uelut Soranus : in medio autē horum amborū terminorum est , ubi octo aut nouem capita in unum sextarium coniiciamus. Præmacero * autem ea non ad triduū, uelut Heras,sed neq; statim ablatas coquo, sed si quidem humidiora & molliora fuerint , ad unū diē. Accipienda est autē in omnibus huiusmodi sermonibus etiam nox : quemadmodum ēt annum dierū ccclxv esse solemus dicere.Si uero duriora & sicciora sint, etiā longiori tempore ipsa macero:præstat autem accipere nondum indurata.Manifestum uero,q̄ etiā ualde mollia abiiciēda sint:sicciora enim exiguum succū habent:humectiora uero*crassum quidem , sed crudū adhuc & aquosum ac debilē:quapropter ex humidis,ac palustribus locis accepta fugienda sunt. At uero numerū quē dixi iniici oportere iuxta proportionē aquæ, de mediocribus intelligere oportet.Cum enim quædam maiora moderatis,quædam minora existant,quædā uero inter hæc media,quemadmodum ut plurimum esse solent,ex his prædictum numerum ad sextariū coniicere oportet.Terminus aūt coctuę sit nō ut tertia,aut quarta, aut aliqua talis pars aquę fiat reliqua, uerum ubi primum in totū flaccida fuerint facta:succū enim ipsorum exprimere uolumus,hoc uero sufficienter continget ipsis flaccidis factis:superuacuum igitur diutius coquere. Cæterum mellis dimidiam mensuram huic succo admiscendam censeo , & coquendā simul ad lentū ignē ad compagem attici mellis. Verum in aqua pluuia quidam capitum coctură fecerunt, ne uideli cet ipsa ad aliam putredinosam qualitatem transmutetur:tibi uero etiā fontana sufficiet, pluuia non præsente:satis est & ipsam mundam esse,& omnis misturæ exortem,ob quam rem ea,q̄ per plumbeos canales deriuatur,fugienda erit,limus enim quidā ex plumbo in ea continetur.Vnde etiam qui aquæ eiusmodi fæcem combibunt , dysenterici euadunt. H

Al.3.f.10.t.3. c.3.fol.265.a

*Al multum.

De Vsu

A *De usu confectionis ex papaueris capitibus.*

Vsus eius est in iis qui somno opus habēt, quibus etiā ex opio cōstantia sæpe exhibere cogimur. Opus habent maxime huiusmodi pharmacis ii, quibus tenuis fluxus à capite ad asperā arteriā destillat, nō permittēs dormire ob cōsequentem tussim. In talibus ego etiam ex sapa pharmaci confectionē parare soleo. Dictum aūt à me antea est sapam, id est hepsema, à nobis appellari mustum coctum, quod etiam siræum quidam medici uocant. Sufficiens coctura eius ad huiusmodi est, ubi capita papaueris ad medietatem aquę fuerint decocta. Quin & per passum, aut thæreum Creticum, melius est quàm per mel cocturā fieri, ubi fluxus ualde tenuis extiterit: scimus enim attenuantis facultatis mel esse: fugiendum igitur tunc, tenues enim fluxiones auget. Miscenda etiam huiusmodi pharmaco, dum coquitur, radix dulcis, quo simul coquatur: ubi uero hæc non adsit, succus qui ex Creta apportatur. Si uero circa pulmonem consistat copia fluoris à capite delati, confectio ex melle melior est. Quemadmodum enim somno opus habentibus, ea quæ ex sapa constat: sic reiectatione per sputū indigentibus, ea quæ ex melle fit, commodior existit. Contra urgenti igitur renitendo, ubi in somnum uertitur æger, aut quod ex melle constat, aut quo citra hoc apparatum est, pharmacum exhibebis: aliquando etiam ambobus
B permistis, scopum habens ipsum urgens, circa misturam, ex utro amplius coniicere oporteat: appello autem urgens, id quod maiori auxilio opus habet. Datur commoderata mensura duorum cochleariorum satis magnorum copia. Augebis autem, & minues hanc copiam ad magnitudinem corporis, cui exhibiturus es, respiciens item ad ætatem, & anni horam, ac regionem: in omnibus enim his, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Quòd uero etiā multitudinis, ac qualitatis ipsius destillationis respectu, aut plus, aut minus dabis, manifestū existit: commune enim hoc in omnibus auxiliis est. Suffecerant equidem præscriptæ arteriacæ, uerum apponere amplius mihi uisum etiam eas, quæ Asclepiades in secundo Interiorum scripsit. Aliquæ enim ex eis penitus eædem sunt: quædam præscriptis ualde uicinæ, ut & ex eo certitudo descriptionum confirmetur. Quin ultra hæc præparandi, & utendi modus, diligentius ab ipso Asclepiade traditus est.

Arteriacæ ab Asclepiade conscriptæ in secundo internorum, quæ Mnasoni inscribit. Antonij musæ, ad uocem interceptam.

¶ Brassicæ uiridis cauliculos depuratos manducandos præbe, & quod instar palearū exuccum est, expuere iube, succum uero deglutire. *Alia.* Brassicæ succum, cum melle coctū delingendum
C exhibe: auxiliatur confestim. *Alia.* Succi eryngii in aqua cocti heminas duas excipito, & succi ficuū in aqua coctarum tantundem: his adde gummi subtilissime dissoluti drach. viii: coquito diligenter ad arteriacæ spissitudinē, & inde cubitum ituris ad cyathi mensuram delingendum prębe. ¶ *Alia arteriaca Charixenis, facit ad sonum uocis fractum, destillationes in arteriam, uocem interceptam, & raucosam, ad interceptiones uocis ex distensione.* Croci drach. ii, succi cyrenaici drach. i, mellis attici cyath. vi: mel coquito, & ubi spissatum fuerit, reliquis admisceto: ac utitor uelut dictū est, pilulis inde formatis, quæ sub lingua detineantur. *Alia.* Galbani drac. sex, piperis. ʒ. i, nitri. ʒ. i, mellis attici cyatos sex; galbanū, & mel coquito, & densata reliquis unito: utitor ut dictū est. *Alia ad exulceratā arteriam Charixeni. Facit Phonascis ante, et post certamen data. Facit ad oculorum dolores forinsecus imposita, lana ex ea madefacta. Facit & ad internas affectiones linctu accepta.* Gummi, tragacanthæ, utriusq; drac. sex: thuris, myrrhæ, utriusq; drach. i, obolos tres: croci, hypocistidis succi, utriusq; drac. unam: passi scibelitę, aut theræi sextarios sex. Gummi, tragacantā, myrrhā, thus, una cū hypocistidis succo macerato, affusa ipsis passi portione: atq; ubi dissoluta fuerint, diligenter terito, & ad passum misceto, assidueq; mouendo coquito. Crocum uero sacculo stupa cōtexto (κροκυφάντιον uocant, alii κροκοφαντὸν) initiis in sublimi contentis inditum, una cum
D pharmaco coquito: deinde exemptum passo dilutum, ac tritum ad pharmacū coniicito: & repositis utitor. *Alia.* Succi radicis dulcis, tragacāthæ, utriusq;. ʒ. tres, croci, myrrhæ utriusq; drac. i: thuris, spicæ nardi, utriusq; obolos tres: protropi sextarios tres: utere. ¶ *Alia Lysiæ ad easdem affectiones.* Croci, myrrhæ, succi radicis dulcis, thuris, casiæ, singulorum drac. i: piperis grana xxiiii, passi cretici sextarios tres, mellis attici cyathos vi: utere. ¶ *Alia Charixenis.* Croci drac. tres, myrrhę drac. unam & dimidiam: thuris, succi glycyrrhizæ, utriusque drac. unam: passi Cretici sextarios tres. Facit ad sonum fractum, destillationes in arteriam, interceptam uocem, tōsillas inflāmatas, facit etiā ad phonascos ante, & post certamen data. Iuuat perfrigeratos, facit ad recētē, & ueterem tussim, ad spuentes sanguinē, eundemq; sursum reiectantibus prodest, & cœliacis. Conducit item ad spiritus fętorem. *Alia Hypoglossis, sub lingua tenenda, facit ad arteriam exasperatam, & uocem interceptam, itemq; reliquas affectiones.* Tragacāthæ, gummi thebaici, utriusq; drac. tres: myrrhæ, thuris non secti, utriusq; drachmam unam obolos tres: croci drach. unam, succi glycyrrhizæ obolos tres, phœnicobalanorum trium carnē, passi protropi, aut theræi, quod satis est his excipiendis: decoquatur ad crassitudinem mellis. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine sub lingua tenenda, & dissoluta transglutienda. ¶ *Alia hypoglossis Dioscoridæ.* Croci myrrhæ, tragacanthæ, radicis dulcis succi, singulorū drac. i: nuces pineas repurgatas numero sexaginta, amygdalas

Al. 3. f. 102. c. 3. fol. 263. [left margin, beside "rint, diligenter terito"]

A. l. 5 fu. 2. t. 5 fol. 553. f [left margin, beside "ducit item ad spiritus"]

las mundatas totidem:excipe melle cocto.Datur nucis pōticæ magnitudine ſub lingua tenēda. E
Alia Scribonij Largi hypoglosſis,facit ad uocem interceptam.§Croci,terebinthinæ,ſingulorum drac.
octodecim:iridis illyricæ drac.ſedecim,tragacanthæ drac.octo,piperis grana ccclx: excipe mel
le cocto,& terebinthina ſimul cocta,utere ſub lingua nucis ponticæ magnitudine.§ ¶ *Alia Scri-
bonij Largi hypoglosſis,facit ad uocem interceptam.*Glycyrrhizę.ʒ.octo,myrrhæ.ʒ.uigintiquatuor.
terebinthinæ.drac.trigintaduas,tragacanthæ drac.trigintaocto.Arida ſingula per ſe tundito,ac
cribrato:reſinam autē in pilam cōiectam tundito,arida ad ipſam inſpergendo:deinde ex unitis
omnibus paſtillos formato fabæ ægyptiæ magnitudinis,quos in umbra ſiccato: atque uſus tem
pore unum,aut duos ſub lingua tenendos dato,ac liqueſcentes deuorandos. Oportet autē hoc
pharmacum confeſtim in paſtillos conformare.Quo tempore igitur paſtillos cogis,eodē etiam
tundes,reſiccantur enim cito:& ob id paſtillos ex eo formantē ad manū ſimul tundere oportet
¶ *Alia Aromatica Mithridatis,facit ad arteriæ affectiones,pulmonis ulcerationes,ſpuentes ſanguinem,
tabeſcentes,ſuppuratos,& peripneumonicos.* Croci drac.duas,& dimidiam:myrrhæ,reſinæ terebin
thinæ,utriuſq; drach.ii:thuris ſeſquidrachmam:nardi,cinnamomi,caſiæ tragacanthæ,ſingulo-
rum drach.unam:mellis attici heminam.i.Mel & reſinam coquito,ut tractilia fiant,ac fibroſa,& F
non inquinent in frigidam aquam inſtillata:dein cum aridis committito,ac probe contundito,
& reponito.Vtere nucis ponticæ magnitudine ſub lingua detenta,ut prædictum eſt. ¶ *Alia Mi-
thridatis.*Mirrhæ,croci,utriuſque drach.iiii,nardi indicæ,terebinthinæ , utriuſque drach. duas:
thuris,caſię,cinnamomi,ſingulorum drach.unam:paſſi cretici heminas tres.Paſſum & therebin
thinam ad perfectam compagem coquito,& cum ſiccis committito: indeq́ue ad nucis ponticæ
magnitudinem ſub lingua tenendum dato. ¶ *Alia ex filice Andromachi aromatica. Prodeſt hæmo-
ptoicis,pleuriticis,tabeſcentibus,ſplenicis,hepaticis,ictericis.Facit & ad affectiones circa uterum,& ueſi
cam.*Radices filicis quàm craſſiſſimæ lauantur diligenter , donec omne terreum ab eis decedat:
Aliter xij. deinde perfrigerantur ad diem unam:& ex ipſis libræ†x, in fruſta digitalis magnitudinis ſecan
tur,& conquaſſantur,ac in uas figulinum coniiciuntur. Infunduntur deinde aquæ dulcis ſexta-
rii x,& ad ignem poſitæ coquuntur.Cum uero ad dimidias deuenerint per cocturam,eas tolli-
mus,& in duplum uas unguentariū excolamus. Et radices quidē expreſſas proiicimus:in aquā
uero craſſo modo contuſa coniicimus,Balauſtii drach.vi:nardi indice,roſarum ſiccarum, utri-
uſque.ʒ.iiii:cinnamomi drach.tres,glycyrrhizæ drach.vi,caſiæ drach.quatuor, rhu pontici. ʒ.
quatuor.Deinde rurſus ad ignem admota coquimus:& ubi ad dimidias peruenerint , rurſus in G
Al.lignoſa: aliud paruum uas unguētarium excolamus:& arida quidem expreſſa reiicimus, ad aquā uero
mellis attici heminas quatuor addimus,probeq; miſta, & igni adhibita rurſus coquimus : & cū
inſtillata in frigidam non inquinarint,his reſinæ terebinthinæ drach.tres,chalbani nō lignoſi tā
tundem,admiſcemus.Hæc uero liquefacta ad ſubſcripta deplemus:ſunt autem hęc,Croci,ſucci
hyoſcyami,ſucci mandragoræ,piperis albi,ſucci hypociſtidis,ſingulorū drachma una . Omnia
hæc tenuiſſime trita,& cum primo filicis ſucco unita habeto, ut ſtrigmentitiam craſſitudinē ha
beant.Poſtquam igitur inuicem permiſta,ac probe conquaſſata fuerint,in uitreum, aut argen-
teum uas reponimus . Datur ex pharmaco cochlearium . Maxime iuuat uocem interceptam.
Alia Panacea Mitridatis,ad phonaſcos ante,& poſt certamen. Facit & ad glandularum inflāmationes,* A.l.5.ſum.2.
laxatas columellas.Facit ad gingiuas humore prægnantes, & nomas in ore,& motos dentes. Prodeſt de- t.5.fol.553.g
*ſtillationibus,recenti ac ueteri tuſsi.Hæmoptoicis,empyicis,& anaphoricis.*Vtor pharmaco hoc quan
doque puro,quandoque paſſo diſſoluto,aut uino ſcybelite,& aqua calida . Etenim ad tonſilla-
*Aliter libras. rum inflammationes diſſoluto pharmaco utendum eſt:ad affectiones uero in profundo,puro.
Compoſitio ſic habet.Capita papaueris agreſtis numero cl, filicis lotæ*drach.iii , ſymphyti de-
purgati,corticis mandragoræ,rhu pontici,roſarum ſiccarū,iridis, chalcidoniæ , glycyrhizæ pō H
Al.drach.iii. ticæ,balauſtii,ſingulorum trientem:cinnamomi drac.ii,nardi celticę ſeſquidrachmā, aquę plu
uiæ ſextarios xv.Prædicta in craſſas partes contuſa in uaſe duplici unguentario ad triduū ma-
cerātur:ſequēti deinde die ad tertias coquuntur:& poſtea in quallū cōiectæ exprimimus ab ip
ſis in aliud uas unguentariū liquorē:& res decoctas abiicimus quidē, uerum de expreſſo liquo
re quantum ſufficit accipientes,ſubſcriptas res in ipſo diſſoluimus:ſunt autē hæ,Gummi, traga
*Al.uncia i. canthæ albæ,utriuſque libra una:myrrhæ,ſucci radicis dulcis,ſucci hypociſtidis,ſingulorū*ſex
tans:croci,maſtiches, utriuſq; unc.i. Hæc diſſoluta diligenter terimus, paulatim de expreſſo li-
quore adſtillantes:poſtea ad pharmaci confectionē uino ſcybelite,aut theræo,aut pramnio uti
mur:ſint autē eius ſextarii xxiiii. Paſſum in uas fictile diffuſum coquimus:atq; ubi mellis ſpiſſi
tudinem acceperit,ipſi diſſoluta,& trita phrmaca adiicimus , rurſuſq; coquimus ad cōpagem:
& ſublato in uas uitreum,aut argenteum utimur,quemadmodum dictū eſt antea.Aliam ad de-
ſtillationes, & omnes tuſſiculoſas affectiones Aſclepiades in ſecundo internorum ſic tradidit.

¶ *Ad deſtillationes pharmacum,quo uſus eſt Comon philoſophus:auxiliatur ſtatim .* Pyrethri,coſti
utriuſq;drac.ii,piperis albi.ʒ.i,tuſa,& cribrata reponito:uſu uero expetēte naribus admouere,
& pharmacū attrahere,iubeto.*Alia.*Piperis albi drach. unam,ſeminis urticæ tantundem:coſti,
myrrhæ,croci,ſingulorum obolos tres: ꝑparato,ac utitor,ut dictum eſt. ¶ *Alia dolorem ſedans,*
Antonij

A *Antonij Musæ. Facit ad destillationem, & uocem interceptam.* Opii, myrrhæ, seminis hyoscyami, singulorum drac. duas: singula in cicutæ decocto macerato, ac diligenter terito: & ex mistis catapotia erui magnitudine formato, & duo ex ipsis ante somnũ dato. *Alia facit ad hæmoptoicos.* Seminis hyoscyami albi. ʒ. octo, nardi indicæ drac. sex, croci drach. iiii: opii, amyli, anisi, singulorum drac. duas: rubricæ lemniæ drac. unam: cum aqua catapotia erui magnitudine formato, ac utitor, ut dictum est. *Alia delingibilis, ad tusses extremas, & inueteratas.* Vini falerni sextarium unũ, mellis attici libram unam, coquito assidue agitando cum ramulis rutæ: dato inde mystrum. Facit & ad stomachicos. *Alia Petini, ad ulcerationes & suppurationes in profundo.* Vini mulsi ueteris† sextarium unum: axungię ueteris sextantem, alii unciam unam. Axungiam probè cum uino mulso terito, ac dissoluito, indeq; in uas fictile transferto, & ad prunas ramulis rutę agitando coquito: & ubi dẽsata fuerint, in uase uitreo reponito: ac mystrum delingẽdum, ut prędictũ est, exhibeto. *Alia Origeniæ.* Glycyrrhizæ ponticæ drac. duas: seminis urticæ tosti, seminis lini tosti, utriusque drac. unam: myrrhæ, croci utriusque obolum unum: mellis attici, aquæ, utriusq; cyathos sex. Glycyrrhizam aqua coquito, deinde expresso liquore, reliqua terito, & melle cocto excipito, ac delingenda præbeto. *Alia.* Ari tosti drac. unam: ammi torrefacti, nucum pinearum tostarum, irionis tosti, singulorum drach. unam: excipe melle cocto. *Alia Placentula, hoc est coptariũ ad tussientes.* Seminis lini torrefacti cõtusi, & cribrati, uuæ passæ pinguis citra acinos, utriusq; sextarium unum: nucum pinearum tostarum, nucum ponticarũ depurgatarum, utrarunque heminã unam: piperis albi sextantem: myrrhæ, croci utriusque vnc. i, mellis attici libras quatuor: cõtusa, ut oportet, tritaq; reponito. Semẽ lini, cum melle coquito, & ubi dẽsata fuerint, reliquis addito, misceto, ac contundito. Datur nucis ponticæ magnitudine. *Alia, facit, & ad thoracis affectiones.* Farinæ fabaceæ tenuissimæ tostæ heminã unam, iridis illiricæ cõtusę quadrantẽ, nucum pinearum tostarum* sextantem, pulegii aridi contusi sesquidrachmã, seminis urticæ drac. unam, piperis unc. dimidiam, mellis boni sextarios ii: farinam cum melle ad dẽsitatem coquito. Seminis lini etiam tusi, tosti, & cribrati heminã unam, in prõptu habeto, & adiicito. *Alia ad tussim, & spiritus prolationem, ualde probe expurgans.* Hyssopi, pulegii, utriusq; sextantem: iridis, seminis sinapis, cardamomi, singulorum unciam unam: anisi, piperis utriusq; unciam unam: tusa & cribrata melle cocto excipito. Datur cochlearii boni mensura. Si uero hyems sit, & accepturus nõ febriat, piperis sextantem, & pro aniso fœniculum, aut cuminum, & pro cardamomo sinapi duplũ, coniicito. *Catapotium ad tussim recentem, Panacea pharmacum dolorem leuans, inducens somnum, facit ad hæmoptoicos, ad empyicos & anaphoricos.* Styracis. ʒ. octo: opii, myrrhæ, utriusq; drac. quatuor: diluta passo in catapotia cogito, & erui magnitudine cubitum euntibus dato. Alia exẽplaria par pondus omniũ habent. *Aliud Platoni inscriptum: e uestigio auxiliatur.* Styracis, myrrhæ, opii, galbani, singulorũ par pondus: passo diluta in catapotia redige. *Aliud Basso inscriptum, pharmacum accõmodatum: auxiliatur statim. Facit hæmoptoicis, sanguinem reiicientibus, suppuratis.* Galbani, styracis, iridis illyricæ, corticis pinus singulorum* drac. duas: enulæ, opii, utriusq; ʒ. unam: excipe melle cocto, & præbe ciceris magnitudine ex aquæ mulsæ cyathis iiii. *Confectio ex marrubio Platonis.* Myrrhæ, styracis, opii, succi marrubii, galbani, croci æquales partes: pͬpara, ac utere melle exceptis cocto. *Catapotium dolorem sedans, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. Facit ad destillationem, dolorem capitis. Aegre spirantes, peripneumonicos, ad uesicæ, & uteri affectiones. Inscribitur Panacea accõmodata, ab aliquibus Sticus.* Myrrhæ, piperis, cardamomi, opii, styracis, castorii, galbani, æquas partes excipe passo: fac catapotia, & utere. *Aliud pharmacum ualde bonum, inscribitur Harmonia. Facit ad destillationes, & inexuperabilem defluxum.* Styracis, castori, piperis, cardamomi, singulorum drac. iii: opii, myrrhæ seminis hyoscyami albi, singulorũ. ʒ. iiii: excipe passo, reduc ĩ catapotia, dato ciceris magnitudine ad somnũ. *Aliud.* Croci, sulfuris uiui, myrrhæ, opii, singulorum drac. quatuor: seminis hyoscyami albi, cardamomi, piperis albi, singulorum drac. octo: mellis cocti quincuncem, aut quod satis est. Vsus præmonstratus est. Datur cubitum euntibus. *Confectio Proxeni, ad tusses inueteratas, & ualde diu durantes humectas affectiones, appellatur Symphonos, & Lexopyretos idest optime sedans febrem. Hac usus est Antonius Musa.* Piperis albi, opii, cardamomi, singulorum drachmas octo: croci, sulfuris uiui, myrrhę, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. quatuor: mellis cocti sexuncem. Datur nucis ponticę magnitudine, cum aquæ mulsæ cyathis tribus.

B

C

D

† Aliter ii.

* Al. drach. ii.

* Aliter vnc.

Confectiones ab tussim an Andromacho libro secundo De confectionibus internis conscriptæ. CAP. 3.

POstquam multas ad tussim Andromachus scripsit cõfectiones, deinceps omnes soporem inducentes, & ob id soporiferas appellatas, tradidit. Cæterum hæ omnes tenues fluxiones inspissare possunt resiccantes simulq; refrigerantes: & propterea aliquæ non tantum opium, sed & mandragorę succum, aut radicis corticem, aut hyoscyami semen: aliquę etiam duo, aut tria, aut etiam omnia huiusmodi habent: quemadmodum alię styracem, & crocum. Rationabiliter autem his aliis partim calfacientia admiscuerunt, partim cum modica adstringendi ui aromatica, & resiccantia, itemque semina quędam familiaria, uelut anisi, fœniculi, apii, dauci, seselis,

utpote,quæ tum pharmacorum iniucunditatem,ac uim obtundunt,tum urinam ẽt prolectant. E Quædam uero ẽt aspritudines læuigant,uelut sunt tragacantha,glycyrrhiza,& uina dulcia. At uero ex iis,quæ minus de aromaticis complectuntur,eas etiam tabescentibus prębent. *Confectio ad tussim ex duobus piperis generibus.* Cinnamomi.3.unam,succi papaueris drac.unam,myrrhæ obolos tres,piperis nigri obolos tres,costi obolos tres,castorii obolos tres,piperis albi ob. tres,chalbani obolos tres,croci dimidium:redigito in pastillos,dato cum melle,aut passo. *Alia ad tussim excellenter efficax.Eadem febres sedat.* Seminis hyoscyami vnc.dimidiã:unum exẽplar vnc.unã habet:cardamomi* drac.unam,succi papaueris vnc.unam:myrrhæ,sulfuris uiui,croci, singulorum unciam dimidiam:piperis albi iuxta Heram sesquiunciam,mellis attici, quod satis est. *Aliud ad tussim siccam.* Styracis partem unam,succi papaueris tantundem, croci partem dimidiam:contundito simul,& catapotia inde exhibeto.*Confectio ad tussim,qua utor,Sacrificuli bona.* Succi papaueris drac.decem,seminis lactucæ drac.xx:castorii drac.xviii,alii xvi: rutæ hortensis aridæ drac.xiiii,seminis lini drac.sedecim,panacis drach.trigintasex,myrrhæ drach.quatuordecim:croci drac.vii,alii unciam unam:excipe melle.Datur pro uiribus ægyptiæ fabæ magnitudine, febrientibus ex aqua, febre carentibus ex uino,ad noctem. *Catapotium ad tussim quo utor.* Styracis,myrrhæ,opii,singulorum.3.quatuor:opobalsami,croci utriusque drac.duas: F simul trita excipe,ac utere. *Ad tussim siccam.* Succi radicis dulcis drach.ii,styracis drac.unam: opii,croci,myrrhæ,singulorum obo.tres,excipe passo,aut aqua,& ad fabæ græcæ magnitudinẽ redigito,ac utitor. *Potio,qua utor ad Phthisicos,Rhipali,multis commoda,appellatur Menodorios,& Ambrosia.Facit ad febres per circuitum repetentes.* Nardi,croci, myrrhæ,costi,casiæ cinnamomi, iunci rotundi odorati,piperis nigri,& albi, castorii,galbani,therebinthinæ,styracis,succi papaueris,seminis hyoscyami singulorum drac.tres,anisi drac.unam,apii seminis drac.unam,tragacanthæ drac.sex,mellis,quod satis est,uini falerni heminam unam: tragacantham uino sufficiẽti macerato,& reliqua simul cum melle committito. Datur febriẽtibus sesquidrachma ex aqua mulsa:febre carẽtibus uncia dimidia,cum melle,& aceti cochleario uno,& uini falerni cyathis duobus. *Apollonij confectio,facit ad multa præsertim ad tusses,egregiè.* Cardamomi drac.octodecim,myrrhæ drach.duodecim, hyoscyami drac.duodecim: opii drach. decem,alii duodecim: seminis petroselini drach.*duodecim,croci drac.quindecim,malorum mandragoræ.3.x,zingiberis drac.viii,sulfuris uiui drac.vi,ari drac.sex,thuris drac.vi,costi drac.vi, piperis albi drach. sex,mellis attici. *Alia ad internos abscessus probe repurgans.* Sagapeni drachmas ii,myrrhæ drac. ii,cardamomi drac.quatuor,alii drac.unam:castorii drac.unam,piperis albi obolos tres,opii.3. G duas:cum aqua in pastillos formato duorum obolorum ponderis.Dantur cum aqua. *Isotheos ad tussim,ad tabem,ad omnes internas,& per circuitum repetentes affectiones.* Nardi drac.duas,myrrhæ drac.unam,croci drach.unam & dimidiam,costi drac.unam, piperis albi drach.unam,fæcis opobalsami drach.duas,cinnamomi drach.duas,succi mandragoræ drac.ii, castorii drach. duas,seminis dauci drac.unam,& dimidiam,opii drach.*duas,amomi sesquidrachmam, casiæ nigræ sesquidrachmam,mel coctum.Facit ad dolores stomachi,hepatis,pulmonis,oculorũ,sanguinis reiectionem,abscessus:prodest dysentericis,uoluulosis,nephriticis,ischiadicis, ægrè spirantibus:urinæ suppressæ,doloribus laterum,pręcordiorum:fluxui muliebri,& uteri strangulationi.Admiranda est antidotus ad lethalia uenena,ante & post cibum sumpta,ad omnẽ sanguinis eruptionẽ,cũ frigida:& ad morsos à uipera,& percussos à phalangiis,in uini cyathis tribus. Quartanariis prælotis dantur ante horam accessionis oboli duo,ex uini cyathis tribus. *Potio ad tussim,Dyspnœam,& alia multa,Antipatri,qua utor.* Styracis drac.vi,terebinthinæ drach.quatuor,opopanacis drac.duas,chalbani.3.duas,iridis illyricæ drach.duas,myrrhæ drach. duas,seminis hyoscyami albi obolos quatuor,spumæ nitri obol.quatuor,piperis albi obolos quatuor, opii obolos v.Datur quãtitate fabę ægyptiæ ad somnum.Quidam opii obolos tres, alii drach. H unam,coniiciunt. *Eclegma ad tussim.* Nucleorum nucum pinearum.3.duodecim, seminis lini tosti drach.octo,tragacanthæ drach.duodecim,carnis palmularum drach.octodecim,iridis illyricæ drach.duodecim,amygdalarum dulcium drach.sedecim,mel coctum. Dato delingendum bis per diem,mane & uesperi.In quibusdam tragacantham aqua pluuia dissolutam primum, cũ melle coquito. *Catapotium ad tussim,Crispi liberti.* Myrrhæ,piperis albi,galbani,castorii, styracis,croci, opii,singulorum par pondus:styracis dimidium. Dato inde catapotia ii.ad noctem.

Scribonij,ad tussim. Seminis apii drach.duas:floris iunci odorati,nardi celticę,styracis,croci, singulorum drac.unam: balaustij obolos tres,succi papaueris drach.quatuor:mellis quod satis est.Datur magnitudo fabæ non febrientibus ex aceto mulso,febricitantibus,cum aqua. *Asclepiadæ,ad tussim.* Rhu pontici,croci cilicii,succi papaueris,spicæ nardi,thuris,myrrhæ,singulorũ a drac.unam:* radicis nardi celticæ sextãtem,styracis b quãdrantẽ*.Datur.3.i,cum uino mulso.

Thespiana Apollonij,ad internos abscessus. Seminis apii drac.tres,succi papaueris drachm. tres, melanthii drach.tres,iridis illyricæ drach. c septem*, castorii drach.duas,seminis dauci drach. d septẽ*,sinopidis rubricæ drach.septem:excipe melle cocto,& dato nucis põticę magnitudine ex aqua. *Catapotiũ resiccatorium,ad fluxiones thoracis, ad molæ dolorẽ,affectiones per circuitũ repetentes,*

Margin notes: *Aliter vnc. — A.l.5.sum.2.t.5.fo.553.g. — *Aliter xviij — *Aliter i. — A.l.3.fu.2.t.? fo.553.g. — *Aliter.vnc. — B* Al. vnc. vi — C* Aliter iij. — D* Aliter.sij

A *petentes, & percussos à Scorpio.* Succi papaueris, seminis hyoscyami, utriusq; par pōdus: cū passo, aut melle ad fabæ græcæ magnitudinem formato. Dato ad noctem: somnum inducēdo prodest.

Confectio finiens febrem, Phamphili pharmacopolæ bona. Seminis hyoscyami unciam unam, cardamomi exenterati unciā unā, succi paraueris vnc.i, sulfuris uiui vnc. dimidiā, croci vnc. dimidiā, myrrhę vnc. dimidiā, euphorbii. 3.ii, costi. 3.iii, iridis illyricæ. 3.iii, piperis albi. 3. quatuor, & dimidiā, mellis, qđ satis est: utere. *Catapotium ad tussim, & alia multa commodum, & præsertim ad tussim humidam.* Iunci odorati. 3. sex, opii drachmas quatuor, galbani drach. sex, styracis drach. quatuor: fiant catapotia, *araci magnitudine, dentur ad somnum. *Alia sedans febrem Darij. hac antidoto usus est ad omnia, ad tonsillas, Tusses, & Anginas.* Croci*vnc. unam, piperis quincuncē, myrrhæ unciam unam, succi papaueris vnc. unam, thuris tantundem, seminis hyoscyami tantundem, cardamomi tantundē, costi. 3. quatuor, iridis illyricæ drach. tres, aristolochiæ drach. ii, melle attico excipito. *Aliud ad omnem tussim expertum.* Anisi drachmam *unam, costi obolos tres, myrrhæ. 3. unam*: castorii, chalbani, piperis albi, seminis hyoscyami, opii, succi radicis dulcis, singulorū. 3. unam: excipe passo, redige in catapotia ciceris magnitudine. Dato in noctem. — *Al. orobi. *Aliter darc. *Aliter i. ii. *Aliter. ii.

Catapotium concoctorium ex libris Perigenis, ad tussim, & destillationem. Styracis obolos duos, piperis grana uiginti, myrrhæ. 3.*duas, & dimidiam, seminis hyoscyami obolos quatuor, euphorbii. 3. duas, iridis illyricæ. 3.ii, opopanacis drac. ii, croci obol. tres, opii obolos tres, terebinthinæ drachmam unam, piperis albi obolos tres, galbani. 3. duas: trita excipe galbano, ac resina, opioque, & styracæ. Datur, prout sunt uires. *Apollonij confectio ad tussim commoda.* Foliorum malabathri. 3. octo, croci. 3. sex, opobalsami drach unam, spicæ nardi drach. unam: rosarum siccarū, floris iunci odorati, singulorum drachmam unam: costi, casiæ, styracys, myrrhæ, mei, singulorū. 3. tres: uuæ passæ mundæ drach. sedecim, succi mandragoræ drac. sex, mellis quod satis est: Vuā passam in cretico passo per noctem, & diē macerato, deinde admistis aridis terito, & mel misceto, ac reposito utitor. *Potio ad tussim ex libris Apollonij, item ad muliebrem fluxum.* Seminis hyoscyami drachmas tres, myrrhæ. 3. tres:*croci, succi mandragoræ, thuris singulorum drach. tres: piperis*albi, & nigri, utriusque drachmas quatuor: uiticis drach. tres, opii. 3. tres, mellis, & uini chii, quod satis est. Datur magnitudo fabæ. *Ad tussim, incipientem phthisim, Hæmoptoicos, ac Fluxiones.* Seminis hyoscyami. 3. quatuor, radicis nigræ mandragorę drach. quatuor, rhu. 3. tres, corallii. 3. tres, opii. 3. tres, lycii. 3. duas, balaustii. 3. tres, thuris drach. quinque, tragacanthæ drach. duas, croci drac. tres*: cum aqua pastillos triobolares formato. Datur hæmoptoicis ex posca, reliquis in aqua. — *Aliter. i. *Al. corticis. *Al. μακρῦ id est longi. *Aliter v.

C *Potio prodita à Cletio Abascanto, ad tabescentes, qua utor abunde: uerum inepta est ad sanguinis reiectationem.* Aristolochiæ dactylitidis drac. uiginti, sulfuris uiui drac. uiginti, corticis mandragoræ drach. uiginti, thuris drac. quadraginta, gentianæ drac. xxx, seselis drac. xxx, opii drach. quadraginta, seminis hyoscyami albi drach. quadraginta, myrrhæ. 3. quadraginta: croci. 3. octo, piperis albi grana c, euphorbii. 3. decem, baccarum lauri drach. septem, & dimidiam, costi drac. septem, & dimidiam, cardamomi drac. septem*. Euphorbium, & myrrham in uino tundito, opium uero, & hyoscyamum in uino mulso: reliqua priuatim tundito, ac simul misceto ad mel coctum. Vtere pharmaco non recenti. Rectè apposuit Andromachus ad hoc pharmacum, q̄ sit ad sanguinis reiectationem ineptum, ob sulfur uidelicet uiuum, & euphorbium, partim etiā ob lauri baccas. *Catapotium ad tussim, statim auxilians.* Iridis obol. quatuor, croci cilicii sesquiobolum, myrrhæ obol. duos, cinnamomi obolos quatuor, casiæ obo. quatuor, seminis hyoscyami albi obolos duos, seminis †papaueris nigri obolos duos, seminis cicutæ obolos duos, ‡ seminis lactucæ nigræ ob. ii: ‡ redige in pastillos obolares, aut semiobolares, cum passo, & præbe in passi quarta heminæ parte. *Aliud. Ad omnem tussim, & fluxionem, & Abscessus internos, ut Apollonius.* Sagapeni, gentianę, myrrhæ, opopanacis, piperis albi, singulorum. 3. ii: baccarum lauri mū- — *Aliter x. † Al. θρίδακος μελαίνης id est lactuca nigra. A. l. 3. fu. 2. t. 5. fol. 553. g.

D darum drach. quatuor: trita cum aqua reduc ad magnitudinem fabæ græcæ. Dato autem ischiadicis paulo plus ex uini diluti cyathis tribus. *Ad Phthisicos aliud, quod à Flauiano*Cretensi assecutus sum.* Succi hypocistidis. 3. octo myrrhæ*. 3. octo, castorii drac. sex, thuris. 3. octo, succi rhois drac. ix, sagapeni drac. sex, succi papaueris drac. octo, anisi drac. nouem, seminis apii drac. octo, liquoris panacis drac. v, seminis hyoscyami drac. octo, styracis drach. octo, croci drac. † x, liquoris cyrenaici drach. unam, seminis dauci drac. octo, marrubii drachm. i. corticis mandragorę drach. x, piperis longi drach. octo, & albi drach. quinque, & dimidiam: uerbenacæ supinæ drac. unam, mel coctum. *Catapotium*album, ut Prytanis, & Apollo.* Myrrhæ, seminis hyoscyami albi, opii, styracis, singulorum æquale pondus: formato catapotia quanta deuorari possint, hæc ipsa uua passa, aut passo, aut palmularum carne excipiens. *Catapotium ex libris Perigenis, Ad tussim.* Seminis hyoscyami, castorii, myrrhæ styracis, singulorum par pondus: dato magnitudinem fabæ, cum passo, aut aqua mulsa. *Catapotia ad tussim humidam ex libris Perigenis.* Styracis, chalbani, ammoniaci thymiamatis, castorii, opii, singulorum æquales partes: in catapotia erui magnitudinis redigito, ex eisque duo exhibeto. — *Al. Critone. *Al. myrti. † Aliter ix. *Al. ad tussim.

De reiectatione sanguinis. CAP. 4.

IN reiectatione sanguinis primum periculum est, ne immoderata eius euacuatio fiat. Secundum

dum uero post suppressum sanguinem. Curatio autem eius quidem, quæ ex apertione osculi ali E
cuius uasis contingit, per obturationem fit oris dilatati: eius uero, quæ ex uasis ruptura, per eius
dem conglutinationem: quemadmodum eius, quæ ex erosione, per renutritionem erosorũ. Ob
turatur igitur osculum dilatatum per adstringentia: conglutinatur autem ruptum per eadẽ, &
quęcunq; ipsis in cõpositione miscentur citra mordacitatem resiccantia, & glutinosum quiddã
habẽtia: uelut est lemnia terra sphragis appellata, & samius aster. Renutriuntur aũt corrosa per
cibos boni succi, & pharmaca carnem gignentia, sarcotica Græcis appellata: de quorum faculta
te dictum est in secundo opere huiusce tractationis. Iuxta primum quidẽ igitur rationem, ex ta
libus pharmaca cõponuntur ad reiectationem sanguinis curandam cõuenientia: iuxta secun-
dam uero, in iis, qui ex pulmone, aut thorace, aut arteria, aut summa arterię parte, sanguinẽ re-
iectant. Misceantur enim prædictis congruenti mensura, tum calida, tum tenuium partium exi-
stentia, quæ infestissima sunt prædictis tribus affectionibus, apertioni uidelicet osculorũ, ruptu
ræ, & corrosioni. Cuius rei gratia itaque miscentur? distributionis nimirum ipsorum in corpus.
Etenim adstringentia, & uiscosa, ac tenacia sibi ipsis uias præcludunt: quare opus habent facul-
tate ipsi uiam struente, ac præparante. Porro cum ex locis circa stomacum, aut aluũ, aut aliquod
intestinum, sanguis educitur, huiusmodi pharmacorum mistura non est opus. Verum rursus in- F
festissimum his est hoc genus pharmacorũ, quæ in tantum refrigerant, ut affectionem stupefa-
ciant: & tamen etiam hæc admiscentur medicamentis ad hæmoptoicos conuenienter paratis,
ut quæ altiorem somnum, ac soporem inducant: & commodissima sunt iis, qui à tussi lãcinãtur,
sistentia nimirum sanguinem, qui ad affectum uas defertur, atq; hoc per suam frigiditatem. At-
que hi quidem sunt componendi scopi. Copia autem materiæ pharmacorum, quæ sufficientem
experientiam prioribus medicis, qui circa curatiuam artis partem diligenter uersati sunt, exhi
buerunt, deinceps referetur.

Quæ ab Andromacho ad sanguinis Reiectationem scripta sunt.

Primum ex iis, quę sanguinem reiicientibus conueniunt pharmacis, Andromachus sic tradi A.l.5.fu.2.
dit. *Ad sanguinis reiectationem, quo ego utor.* Acaciæ drachmas octo, rosarum siccarum. 3. octo, ba t.5.fol.553.g.
laustii. 3. octo, gummi drach. ii, tragacanthæ drach. i: cum aqua pastillos facito drachmæ unius:
dato ex aqua pluuia. *Aliud Apollonij.* Seminis hyoscyami drach. octo, opii drah. octo, thuris.
3. octo, terræ samiæ drach. viii, amyli drach. ii, rubricæ lemniæ drac. ii: aut si hæc non sit, sinopi-
cæ. 3. iii. corallii. 3. quatuor, costi drac. quatuor: floris balaustii obolos tres, alii. 3. ii: excipe suc-
co polygoni, ac redige in pastillos triobolares, quos ex frigida præbeto. Quidam cicutę seminis G
3. †ii, adiiciunt. *Aliud, uo utor.* Cytinorum. 3. vi, spinæ ægyptiæ. 3. vi. succi papaueris drachmas
† Aliter ij. quatuor, hypocistidis †. 3. vi. balaustii drachmas vi, acaciæ drach. vi. lycii indici. 3. quatuor, myr
† Additur in antiquis χυλοῦ. i. succi. rhæ drach. duas: excipe myrti baccarum decocto, & fac pastillos drachmæ unius. Ex eodem de
cocto præbe bibendos. *Aliud sistens sanguinem.* Croci cilicij myrrhæ, iridis, nardi indicę, thuris,
acacię, singulorum unciam unam: succi papaueris, costi, piperis, singulorum unciam dimidiam:
rosarum siccarum trientem: melle excipito. Datur fabæ ægyptiæ magnitudo. *Aliud. Fluxiones*
A* Al. dimidiam. *sistens: Prodest fluxionibus internis, tonsillarum, & uuæ, & ad exulceratam Arteriã gargarissatum: &*
ad sanguinis fluxum ex aqua frigida. Pluribus ex posca magnitudine ponticæ nucis. Congruit etiam min
B* Al. vnciam. *gentibus sanguinem, & Fluxui muliebri, potum & appositum.* Myrrhæ unciam unam, nardi indicæ
C* Aliter. i. unciam unã, cinnamomi unciam a* unam, thuris unciam unam, croci unciam dimidiam, piperis
D* Aliter i. 3. quatuor, succi acaciæ. 3. quatuor, costi. 3. iiii. styracis. 3. quatuor, iridis illyricæ sextantem, rosa
E* Aliter ij. rum siccarum sextantem: excipe melle cocto. *Aliud sistens fluxiones ex libris Galli. Facit probe*
F* Aliter ij. *& ad sanguinis reiectationem* Croci, myrrhæ, iridis, nardi syriacæ, casiæ nigræ, rhu pontici, singu-
G † Additur in antiquo codice græco, corallij torrefacti obolos tres, thuris obol. ij. acaciæ obo. ij. oui unius albumen terito, & gummi obolũ unũ admisceto. Totius huius dimidium dato cũ aquæ cotyles quarta parte ad bibẽdũ, ad sanguinis reiectationẽ ualde bonũ. lorum b* drachmam unam: styracis, piperis albi, utriusque unciam dimidiam: rosarum siccarum
quincuncẽ: tritis mellis attici, quod satis est, affunde. Datur nucis põticę magnitudine ex aquæ H
cyathis tribus. ¶ *Aliud ad Hæmoptoicos, ex libris Apollonij.* Succi hypocistidis. 3. duodecim: balau
stii, acaciæ, cytinorum, singulorum. 3. duodecim: gallæ. 3. duodecim, succi papaueris. 3. vi, croci.
3. vi: redigito in pastillos triobolares. ¶ *Aliud ad hæmoptoicos.* Succi papaueris obo. c* duos, amyli
obolos tres, gummi obolos duos: dato ex aqua ¶ *Aliud ad sanguinis eductionem, & omnem Sangui*
nis eruptionem ex aqua potum. Succi papaueris drachmam unam, cinnamomi drachmam unam,
castorii drachmam unam: costi, piperis longi, & rotundi, myrrhæ, singulorum obolos d* tres,
croci, sesquiobolũ, corallii obolos ii, balaustii drach. e unam*, anisi drachmã f unã* gummi drac.
unam: ex tritis pastillos formato, ac utitor. ¶ *Aliud ad sanguinis reiectationem.* g† Rubricæ sinopi-
cæ. 3. quatuor, thuris. 3. octo anisi, drach. i, seminis cicutæ drach. quatuor, succi papaueris drach.
quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, seminis hyosciami. 3. octo, terræ samiæ. 3. tres:
dato pharmacum ieiunis ex aqua. *Aliud.* Succi hypocistidis drachmam unam, opii obolos tres,
balaustii drach. i. acaciæ drach. unam: ex aqua. ¶ *Aliud ad sanguinis eductionem, ut Herophilus.* Ra-
dicis symphyti quadrantem, terræ asteris unciam unam, thuris sextantem, balaustii unciã unã,
hypocistidis unciam unam, croci obolos tres, myrrhæ. 3. ii, opii. 3. i, rubricæ lemniæ quadrantẽ
& obo. tres, gummi drac. i: excipe succo polygoni, aut plantaginis. ¶ *Aliud ad Hæmoptoicos, Boni*
præceptoris

A *præceptoris.*Balauſtii.ʒ.ii.acaciç drac.ii,tragacanthç drachmas quatuor,ſucci hypociſtidis drac.
quatuor,florum roſarum drach.quatuor , opii drach.duas,thuris drac.tres,myrrhæ.ʒ.duas,ſe-
minis hyoſcyami obolos quatuor:excipe ſucco ſanguinariæ,quæ Græcis eſt polygonũ. *Aliud*
*ſanguinem reÿcientibus,ut Acacius.*Terræ ſamiæ drachmas quatuor, corallii.ʒ.quatuor , rubricæ
ſinopicæ drach.ii,balauſtii obolos tres,opii.ʒ.quatuor,amyli drach.xii,thuris drach.octo,ſemi
nis hyoſcyami drach.octo:cum polygoni ſucco paſtillos triobolares formato.Dato in poſca,ſi
fluxio ſit multa,cum uitello oui aſſato,&*aqua plantaginis. *Aliud ad Hæmoptoicos,& dyſenteri-* * ſucco.
cos. Floris roſarum,opii,acaciæ,gummi,balauſtii,hypociſtidis,ſingulorum quadrantem: gallæ
unciam unam:ſeminis plantaginis eiuſdemque ſucci, utriuſque ſextantem,lycii indici unciam
unam,ſucci roſarum vnc.i:redigito in paſtillos drachmales. Quidam etiam omphacii unciæ di-
midium addunt.Dyſentericis etiam infunditur. *Aliud ad Hæmoptoicos,Carteri robuſtiſsimum.*Se
minis cicutę.ʒ.duas,ſeminis hyoſcyami.ʒ.unam,amyli drach unam,nardi obolos tres,rubricę
lemniæ obolos tres,alii quatuor:aniſi obolos quatuor,alii tres:croci obolos tres. Dato cum ui-
tello oui aſſati,ex aquæ lactoſæ cyathis tribus.Facit,& ad deſtillationes. *Aliud ad Hæmoptoicos,*
*magni Philadelphi.*Corallii obo.ii,aſteris ſamii obo.iiii,ſucci ſanguinarię,cyathos ſex.Dato hoc
B totum pro duabus uicibus in potu.

Vſus Prædictorum Andromachi pharmacorum.

Iam ante quidem palam eſt ex iis,quæ in principio ſermonis de reiectatione ſanguinis dixi ,
quis ſit uſus pſcriptorũ pharmacorũ:uerum maioris lucis gratia,repetam ẽt nunc id , quod pri-
mum omnium ex acacia,roſis ſiccis,balauſtio,gummi,tragacanthaq; eſt cõpoſitum. Manifeſtũ
autem eſt acaciã quidẽ, & roſam, balauſtium,adſtringentia habere, gummi uero, & tragacan-
tham uiſcoſa,& glutinatoria.Igitur impoſſibile eſt ipſum uſq; ad thoracem , & pulmonẽ per ſe
deferri,ſi nõ habeat,quæ adſtringentia,& uiſcoſa,ac tenacia deducant.Et quod his amplius ac-
A.l 3.f 16.t.1 cedit,neq; mellis quicq̃ eius cõpoſitor addidit:ſed per aquam pluuiam, quæ & ipſa adſtringen
c.4.fol.337.c tẽ uim habet,tum cõpoſitio ipſius,tum exhibitio tradita eſt,ut ad ſanguinis ex ſtomacho,& uẽ
tre eductiones conuenire poſſit.Quin,& ſi poſſibile ſit ex inteſtino ieiuno aliquid per nauſeã ef
ferri,ad hoc etiam commodum pharmacum fiet.Contrariã autem uiciſſim ad præſcriptũ phar
macum compoſitionẽ habet quintum ex ordine ſcriptum,itemque nonum:nimirũ cum cinna
momum,& piper,& coſtus,& myrrha eis ſint admiſta.Reliqua uero omnia , media quodã mo-
do inter hæc ſunt,neq; exactè adſtringentia per totam ſui cõpoſitionem,neque fortiter calfaciẽ
C tibus permiſta.Cæterum opium,& hyoſcyamus,& cicutæ ſemen maxime quidẽ iis,qui à tuſſi,
aut etiam aliàs lancinantur,apta ſunt:quanq̃ omnibus quomodocunque ſanguinem reiicienti
bus cõueniant.Quare ipſa miſcere licet,tum in iis,qui ex nutritiuis organis ſanguinem ſurſum
educunt,tum quibus ex ſpiritalibus organis idem contingit.

Quæ Aſclepiades ad Hæmoptoicos ſcripſit ad uerbum.

*Ad ſanguinis reiectationem.*Radicis ſymphyti ſexuncem,balauſtii.ʒ.ii,aut iiii, aquæ ſextarium
unum:coquito ad tertias,& expreſſo liquori hæc addito: Amyli.ʒ.i,gummi thebaici tantundẽ :
dato in potu. *Aliud.*Cucumerum ſatiuorũ lib.i. in tenuia fruſta diſſecato,& aquæ potabilis ſex-
tarium unum affundito,ac ad tertias coquito.Expreſſo deinde liquori terræ ſamiæ ſeſquidrach
mam inſpergito,ac bibendum exhibeto. *Charixenis pharmacum accõmodatum.*Radicis polygo-
ni manipulum,radicis ſymphyti tãtundem,rhois rubri acetabulum,aquæ ſextarios iii: coquito
ad tertias, & expreſſi liquoris cyathum unum dato,cum gummi tenuiſſime triti,ac diſſoluti. ʒ.
una. *Pharmacum Arrhabiani,quod Ponticum dicitur.* Vuæ urſi libras xvi, aquæ pluuiæ ſextarios
xvi:coquito ad tertias,& expreſſum liquorem reponito. *Aliud.* Mororum rubrorum nondum
maturorum libras xvi,aquæ pluuiæ ſextarios xvi:coquito ad tertias,& expreſſum liquorem re
D ponito. *Aliud.*Fructus corni libras xvi,aquę pluuialis ſextarios xvi:fac eodem modo. *Aliud.*Pal
mularum thebaicarum lib.xvi,aquæ pluuiæ ſextarios xvi:coquito ad tertias , & poſtquàm ex-
preſſeris liquorẽ,ad prius expreſſos liquores infundito,omneſq; probe miſtos ad tertias coqui
to,& in fictili uaſe reponito:& inde cyathum unum ante cibum dato.Pharmacum hoc eſt ual-
de bonum,& regenerationem prohibens.Oportet autem ſingula ſuo proprio tempore præpara
re,& ad pharmaci confectionẽ reponere. *De Vrſi uua.*Quæ urſi uua appellatur,in Ponto naſci-
tur.Planta eſt humilis,& fruticoſa,folio memæcyli,fructum ferens rubrum,& rotundum,guſtu
auſterum,quem urſi uuam appellant. *Medicamentum,quod inſpergitur,Græcis καταπασον ad Hæ-*
*moptoicos.*Corticis thuris,terræ ſamię,amyli,ſingulorum drachmas quatuor:tuſa,& cribrata re
ponito.Vſu uero expetente,cochlearium unum in aquę frigidę*cyatho dato.*Aliud.*Balauſtii,ter
rę ſamię,corticis thuris,gummi,ſingulorum ęquale põdus: tuſa,& cribrata exhibe,ut prædictũ Al.duobus
eſt. *Ad ſanguinis reiectationem Eclegma Amaranti,pharmacum accõmodatum .* Vini falerni ſexta- cyathis.
rium unum,mellis attici libram unam,in uas fictile coniecta,& conquaſſata ſuper prunas poni-
to:& ubi arteriacæ acceperint ſpiſſitudinem, ab igne ablata refrigerari ſinito : eiſque contuſa,
& cribrata addito gummi cochlearia quatuor:balauſtii,thuris,terræ ſamiæ,ſingulorum drach-
mas duas ; & rurſus ad ignem admota , & calfacta reponito . Dato,ut prædictum eſt. *Aliud.*

Orige-

Origeniæ. Succi gentianæ,ſucci ſymphyti,balauſtii,ſingulorum.3.octo,croci,myrrhæ,ſucci ra- E
dicis dulcis,ſingulorum drac.viiii:protropi,aut theræi,aut ſcebelitæ, ſextarios vi : præpara,ac
exhibe,ut dictum eſt. *Catapotia ad ſanguinis reiectionem,dolorem ſedantia.Vſus eſt Carixenes.*Suc
ci hypociſtidis,balauſtiorum,opii ſingulorum drachmas iiii:excipe uino myrtite, & fac cata-
potia.Dato ex his trioboli pondus.In aliis exemplaribus opii drachmæ duæ habentur. *Aliud.*
Succi hypociſtidis,ſucci acaciæ,ſucci rhois ſyriacæ,ſingulorum.3.iiii,balauſtii,gummi,ſingu-
lorum.3.iiii:uini myrtitæ,quod ſatis eſt.Vſus oſtenſus eſt. *Paſtillus Hæmoptoicus,pharmacum ac
commodatum,inſcribitur Trypherum,hoc eſt delicatum.*Amyli,balauſtii,terræ ſamiæ,ſucci hypoci
ſtidis,gummi,croci,opii,ſingulorum.3.ii:excipe ſucco plantaginis,& exhibe.3.unam . Liquor
ipſe huic affectioni ſit conueniens.*Aliud.* Amyli℥.3.iiii:℥terræ ſamiæ hypociſtidis , ſingulorum
drach.duas:opii,croci, balauſtii,tragacanthæ , ſingulorum.3.unam:excipe ſucco plantaginis.
Paſtillus ex ſuccino,facit Hæmoptoicis,diuturnæ, & recenti tuſſi,Phthiſicis.Anaphoricis,ſuppuratis,
Cæliacis,Dyſentericis,& inflatis.Eſt etiam Auricularis bona . Pſyllii mundi.3.xlv: iridis illyricæ,
maſtiches,ramẽtorum ſuccini,croci,ſingulorum.3.xxx:opii drachmas xv.Pſyllium in aquam
calidam coniectum macerari ſinito:atq; ubi uiſcoſum,ac glutinoſum de ſe in aquam depoſue- F
rit,liquorem exprimito,& cum eo pharmacum præparato,in paſtillos ipſum cogendo:ex qui-
bus obo.iii,ad ſomnũ euntibus dato.Sint autem aquæ ſextarii iii.In aliis exemplaribus pſylliũ
ad triduum madeſcit,deinde ter donec ebulliat coquitur , & ab igne ademptũ rurſus ad triduũ
ſinitur,atq; tunc liquor ad pharmaci confectionem ſegregatur. *Paſtillus Neapolitæ,facit Hæmo-*
*rheumaticis. *ptoicis,ſupparatis,Phthiſicis, Affectionibus*fluidis.*Seminis hyoſcyami albi,ſucci mandragoræ,utri
uſq;,3.v:thuris maſculi,opii hiſpani,ſtyracis, coaguli hinnuli,ſingulorũ drach. x: maſtiches.3.
†Aliter i. †xx:ramentorum ſuccini, iridis illyricæ, croci,ſingulorum drach.xxx:pſylii.3.xlv, aquæ ſex-
tarios.iii:præpara,ac utere,ut prædictum eſt. *Paſtillus ex Corallio,ut Niceratus.*Corallii,terræ ſa
miæ,utriuſq; drach.viii:balauſtiorum,amyli,terræ lemniæ,ſingulorum drachmas iiii : ſeminis
hyoſcyami albi,opii,hypociſtidis,ſingulorum drac.ii:excipe ſucco arnogloſſæ, coge paſtillos ,
ac exhibe. *Aliter Dioclis Chalcedonij.*Corallii drac.viii:ſucci hypociſtis,balauſtii,ſucci acaciæ,
*Aliter rheu rhu*pontici,terræ ſamiæ,opii,thuris,ſucci ſymphyti,ſingulorum.3.ii:excipe ſucco plãtaginis .
Aphrodiſiacum Clidion,pharmacum accommodatum.Facit Hæmoptoicis,Cæliacis , Dyſentericis, &
*qui stomachi fluxionibus laborant.*Cytinorum,ſpinæ ægyptiæ,balauſtiorum,ſucci hypociſtidis,
ſucci acaciæ,ſingulorum.3.vi:lycii,rhu pontici,opii,ſingulorũ drac.iiii:myrrhæ drac.ii.contu G
ſa,& cribrata diligenter baccarum myrti decocto excipe,& paſtillos coge.Exhibe pro uiribus
cum roſarum decocto,aut baccarum myrti,aut aqua frigida.Forinſecus ſpongiam poſca imbu
tam imponito.Poſtq̃ uero fluxus conſtiterit,pectus,& fluxione infeſtatos locos omphacio,cũ A.l.5.ſum.2.
aceto diſſoluto illinito:tepefiat autem ad cinerem calidã,donec aliquantulum ſpiſſetur. *Philip* t.5.fol.554.b
*pi Pharmacum accomodatũ Dyſentericis,& Hæmoptoicis.*Balauſtii,acaciæ,hypociſtidis ſucci,opii,
rhois,thuris,myrrhæ,croci,gallæ,lycii,aloes,rhupõtici,baccarum myrti nigrarum,malicorii,
ſingulorum.3.iiii : excipe uino Italico,& redige in paſtillos triobolares . Dato febrientibus ex
aqua,non febrientibus,cum uino.

Confectiones dolorem ſedantes,tabeſcentibus,& ſanguinem reiectantibus com-
modæ,itemq́ alijs quibuſdam accomodatæ,præterquam colicis. *CAP.* 5.

IN iis equidem,qui ſanguinẽ reiectant,nõdũ tñ exacte tabe apprehenſi ſunt, hoc genus phar
macorum dolorẽ ſedantium priores medici compoſuerunt,ipſumq; anodynõ appellauerũt.
Conueniens & iis,qui ſanguinem reiiciunt,& qui tum hoc perpetiuntur,tum etiã iã tabeſcũt:
itemq; ad alios dolores, & affectus,qui circa pulmones, arteriam, thoracem, atque alias quaſ-
dam partes conſiſtũt , colicis tantum exceptis. Differunt enim hæc pharmaca ab iis,quę priua H
tim colica appellantur,aromatum,& odoratorum,ac urinam cientium ſeminum,miſtura.Coli
cæ.n.confectiones his uehementiores ſunt,ſtupefactoriam uim prædominantem habentes ex
multitudine refrigerantium pharmacorum:quale eſt hyoſcyami ſemen,& cicuta, & papaueris
ſuccus,& cortex radicis mãdragoræ:his nanq; in colicis uti cogimur ob magnitudinẽ doloris.

Quas Andromachus ſcripſit ad prædictas affectiones † .

† *Additur in antiquis, ἀνώδυνοι.i. dolorẽ ſedantes.*

*Confectio ſedans dolorem,ad omnes internos affectus,& pleuritidas,qua utor.*Radicis panacis, ſe-
minis dauci,utriuſq;.3.iiii:caſtorii drachmas iiii,alii drach.ii:ſeminis hyoſcyami,opii,utriuſq;
drach.iiii,alii drach.ii : mellis, quod ſufficit . Dantur oboli quatuor, cum aquæ cyathis tribus.
*Alia ſedans dolorem,Marcellini.*Aniſi drach.ii,ſeminis hyoſcyami,drach.ii,ſucci papaueris. 3.
i,ſeminis apii drach.ii,croci obo.iiii,roſarum ſiccarum drach.i,myrrhæ drach.i,amomi drac.i:
trita cum aqua in paſtillos trigintaduos redige. Dato ad ſomni tempus,cum aquę cyathis duo
bus,aut tribus. *Alia ſedans dolorem,ex ſeminibus.*Seminis apii drac.viii,opii drach.ii, ammii.3.
viii.aniſi drach.iiii,fœniculi drach.iiii,caſiæ nigræ drach.ii:cum aqua fac paſtillos triobolares.
†Aliter vi. Dato ex paſſo,ſexta,& decima heminæ parte,aut ex aqua. *Alia Achilli Compunctoris.*Aniſi.3.†
octo,ammii drach.octo:ſeminis fœniculi,ſeminis apii,ſingulorum drach.iiii:opii drac.ii,nardi
indicæ drachmas ii,myrrhæ drach.ii,piperis drach.i,caſiæ nigræ drach.ii.fac paſtillos triobola
res

A res, q̃ reſiccati põderent obol.ii. Dato ut reliquos. ¶ *Alia dolorem ſedans vt Xenocrates,qua utor maximè ad tormina & dyſentericos.* Seminis apii.ʒ.i.aniſi.ʒ.i.piperis albi.ʒ.i.myrrhæ obo.iiii.caſtorii obol.iiii.opii obol.ii.croci obol.iii.gentianę.ʒ.ii.Fac paſtillos triobolares,& uarie exhibe. ¶ *Alia Sphragis dicta,ſedans dolorem,reſiccans fluxiones,& tormina,ac tuſſes,qua utor.*Myrrhæ obol. v.alii vi.corticis mandragorę.ʒ.iiii,ſucci papaueris.ʒ.v.ſeminis hyoſcyami.ʒ.iiii,alii.ʒ.ii.thuris drach.v.croci drac.v. excipe uino.Exhibe ꝓ uiribus aliquibus fabæ ægyptiæ magnitudine,aliquibus obol.ii. ¶ *Alia,Aster appellata,ſiſtens dolorem,qua utor ad omnem fluxum,dolorem, & oẽs Internos affectus,& deſtillationes,ad ueſicam,ad ſuffocationes,fluxum muliebrem, ſtomachi fluxionem, dyſentericos,ſanguinem reijcientes,facit,& ad reſolutos.* Croci obol.iii.ſeminis hyoſcyami drach. vj,ſeminis apij drach.vj.aniſi drach.iiii.ſtyracis drac.iiii.ſeminis dauci drach.iiii.caſtorij drac. ij.opii drach.ii.myrrhæ drach.†ii:quidam ẽt mandragoræ ſucci drach.iiii.vt uero Xenocrates, † *Aliter iij.*
etiam piperis albi ʒ.vi.cum aqua fac paſtillos triobolares. Dato ex aqua. *Alia ſedans dolorem, Lycomedis.Reſiccat deſtillationes arteriæ,& fluxiones oculorum.* Seminis hyoſcyami drac.ii.ſeminis apii drac.ii.opii drach.ii.aniſi drac.i. croci obol.iiii. roſarum ſiccarum drac.ii.myrrhæ drac. unã,alii drac.ii.cum aqua redigito in paſtillos triobolares. Vtere quẽadmodum Trigono appel

B lato. *Alia ſedans dolorem,reſiccatoria,facit & ad hæmoptoicos, cœliacos, dyſentericos,rupta & conuulſa.* Aniſi drach.iiii. ſeminis apii drach.iiii. opii drach.iiii. croci drach.i.ſeminis hyoſcyami drac.iiii.ſtyracis drach.i.floris iunci odorati drach.i.balauſtii obol.iiii.quidam drach.vii.foliorum roſarnm drac.i.nardi indicæ obol.iiii.cũ aqua formato paſtillos diobolares. Dato ex uino, aut aqua,aut protropo. *Alia dolorem ſedans potio,Rufi,qua utor.* Corticis mãdragoræ drac.iiii. thuris drac.v.piperis albi drach.ii.& dimidiam, croci drac.v.ſeminis hyoſcyami drac.iiii.ſucci papaueris drach.v.myrrhę drac.v.nardi obol.iiii.caſiæ nigræ drach.ii.trita cũ paſſo in paſtillos drachmales cogito,ac reponito ne humecti fiant.Dantur ex aquæ calidæ cyathis duobus,cholericis,hoc eſt,bilioſa ſupernè & infernè reddentibus,ex frigida. *Alia ſedans dolorem,ad omnes internas affectiones,qua utor.*Caſiæ nigræ,myrrhæ,opii,ſtyracis,croci,ſingulorũ drac.unam,quidam drac.i.& obol.iii.cogito in paſtillos trium,aut duorum obolorum. Præbe febrientibus ex aqua,non febricitãtibus in uino:hepaticis in aqua mulſa,itidem & pleuriticis.Efficax eſt & ad tuſſim. *Alia Trigonos uocata,reſiccatoria,& ſedans dolorem.* Seminis hyoſcyami drac.iiii.ſeminis apii.ʒ.iiii.aniſi.ʒ.ii.opii drac.ii.cum aqua paſtillos formato.Dantur cum frigida,mane & ueſperi,unus pro uice. *Alia ſedans dolorem,Aſclepiadæ,ad omnes internos affectus.* *Seſelis,chamæpi * Aliter piperis.

C tyos,herbæ ſaluiæ,ſeminis rutæ ſylueſtris,ſeminis dauci,ſingulorum drac.vi.ſeminis hyoſcyami,opij,utriuſq; drach.viij.caſtorij.ʒ.vigintiquinque, rheu pontici ʒ.xiiii.excipe melle. *Alia, ut Charicles.* Tordilij drach.viij.chamæpityos drach.viij.*rhu pontici drac.vi.caſtorij drach.xii. * rheu.
& dimidiam,herbæ ſaluiæ drac.viij.ſeminis rutæ ſylueſtris drac.†viii.ſeminis dauci drach.viii. † *Aliter iiij.*
opii drach.iiii,ſeminis hyoſcyami drach.iiii.croci drach. v. quidam addunt mel atticũ,reliqua ipſo excipientes. *Alia dolorem ſedans,Iucunda appellata.Facit & ad tabeſcentes,& inflatos.* Illyricæ ʒ.xxx.ſuccini,croci,maſtiches chiæ,ſingulorũ drac.xxx.pſyllij drac.xlv, aut xxx.ſucci papaueris drach.xv.cum aqua pluuia paſtillos drac.i.& obol.iii.ponderantes formato,ac exhibeto.Pſyllium per diem & noctem aqua pluuiali macerato,deinde coquito & exprimito,atque ſic cum reliquis committito. *Alia potio ſedans dolorem,ex libris Aphrodæ,ad omnem dolorem in neruis,utero,coxendicibus.*Succi papaueris drach.i.opobalſami drach.i.aut carpobalſami.ʒ.i.obolos duos:myrrhæ,ſeminis hyoſcyami,caſtorii,ſtyracis,ſingulorum drac.vnam:excipe paſſo,& fac paſtillos oboli unius,& dimidii.Dato ex aquæ calidæ cyathis duobus,aut tribus. *Aliud ſedans dolorem Catapotium ex libris Aphrodæ, ad omnes internos affectus, & ad quartauarios, qui interualli tempore inediam ferunt,& deinde accipiunt.Facit & ad calculoſos,dyſentericos,ſtomachicos, & iam di*

D *ſperatos,atque anxios.Eſt & oculis ualde commodum.* Seminis hyoſcyami,ʒſeminis apii,ʒaniſi,ſtyracis,ſingulorum.ʒ.iiii.croci,opii,utriuſq;.ʒ.iii.caſtorii.ʒ.ii.fac catapotia,ægyptiæ fabæ magnitudine.Præbe ex aquæ cyathis duobus. *Alia dolorem ſedans,ad omnes internos affectus,& ſanguinis reiectationem undecunque feratur:etiam ſi ex uulnere prodeat quibuſdã prodeſt.Facit & ad nephriticos & hepaticos.Hanc ne prius dederis quàm mercedem acceperis.* Cinnamomi,caſiæ,utriuſque.ʒ. duas:myrrhæ.ʒ.i.piperis albi,drac.i.& longi drac.i.chalbani.ʒ.i. opii.ʒ.ii: trita cũ melle pauco in catapotia redige,partim magnitudine fabæ, partim quantitate araci. Dato pro uiribus cum aqua,aut pro iudicio tuo. *Alia dolorem ſedans ad omnia interna.* Seminis apii.ʒ.ii.aniſi.ʒ.ii.piperis longi drac.ii.nigri drach.i.caſtorii obo.iiii.myrrhæ,opij,utriuſq; obo.iiii.panacis,gentianæ,utriuſq; obol.iiii.cinnamomi obo.iii.ſucci radicis dulcis obo.tres:fac paſtillos triobolares: dyſentericis drachmæ unius. *Alia ſedans dolorem,Crateri,ad tabeſcentes,& ſanguinem reijcientes.* Myrrhæ drac.vi.mandragoræ ʒ.quatuor,ſeminis hyoſcyami drac.iiii.opij drac.v.croci,thuris, utriuſque drach.v,rhu drach.v. ſeminis cicutæ,ſtyracis,utriuſque drach.v.excipe uino mulſo.

Alia ſedatiua doloris,myſterium appellata,ut Niceratus.Ad phthiſicos,tuſsientes,cœliacos,dyſentericos,deſtillationes:confeſtim auxiliatur. Croci,coſti, caſtorii,aſari,ſeminis hyoſcyami,opii,ſtyracis,ſingulorũ.ʒ.i.quidam hyoſcyami ſeminis.ʒ.dimidiã:excipe melle,ac utere. *Alia doloris ſe-*

datiua ad destillationem conueniens. Seminis hyoscyami,succi papaueris,amyli,singulorum.3.ii. E
† *Aliter ij.* anisi drac.†i,spicæ nardi.3.i.croci.3.i.rubricæ sinopicæ obolos † iii. aut lemniæ drac.i.formato
† *Aliter iiij.* pastillos triginta. Dato duos in noctem cum aqua.

Quæ ab Asclepiade scripta sunt ad easdem affectiones.

† *In Aldino codi. & quotquot uidi manuscriptis, legitur, ἐκλεικτὸν, φάρος καλούμενον. οἴνου. &c.i. Medicamentum quod lingitur, Pharos nocatum. Vini sextarij &c. ut Pharos sit nomē medicamenti. ut etiam inferius pag.200.a cōsidera.*

† *Eclegma*. Farris Clusini appellati sextarii dimidium,decocti marrubii uiridis sextariū unū.
Hæc in uas uitreum coniecta per diem & noctem macerari sinito. Sequēti die pharmacum mol
lito,quemadmodum alicam maceramus: atq; ubi penitus dissolutum fuerit,exprimito liquorē,
eiq; pinguedinem aliquam addito:& igni admota assidue mouens coquito, donec spissata mel-
lis crassitudinem acceperint.Ex hoc mystrum datur ante cibum,&post cibum tantundē.*Aliud.*
Foliorum marrubii tenerrimorum manipulum cū sufficienti aqua in fictili coquito: & ubi exo-
luta fuerint,eximito ac terito:& decocto diluta rursus coquito,pollinis acetabulū inspergēs,&
pinguedinis arietinæ probe subactæ quadrantē addens:& ubi coctura recte habuerit, ueluti re-
liquæ sorbitiones præparantur. Ablata ab igne,& modico sale conspersa,sorbenda exhibe.Am-
plius absorptum amplius iuuat. ¶ *Aliud Nicerati, facit suppuratis, dyspnoicis, ueteri tussi, uiscosum
ac glutinosum reiectantibus,& ijs,quæ à partu non purgantur,secundas deducit. Prodest etiam infanti-
bus alimentum non sentientibus,si nutricibus præbeatur*. Succi marrubii sextarios sex,uerū probe F
hunc succū colligere oportet à recenti marrubio tuso expresū:uini falerni sextar.i.mellis attici
tantundē:piperis albi,myrrhæ,thuris,singulorum.3.octo,uinum & succū ad tertias coquito,de
inde mel addito:quibus inspissatis arida inspergito: & diligēter mista in uitreum uasculū trans-
ferto. Dato mystrum ante cibū. ¶ *Aliud, Scribonij Largi.* Succi marrubii sextarios vi.succi sem-
peruiui tantundē:mellis attici sextar.iiii.alii sextar.i.uini Italici sextar.i.picis liquidę brutię tan
tundē:nardi indicæ,croci,myrrhæ,thuris,piperis albi,singulorū.3.octo:præpara,ac utere ut p̄-
dictum est. ¶ *Aliud pthisicis, & ad fluxiones thoracis*. Seminis cucumeris hortensis decorticati
drach.octo,amyli drach.iiii.seminis lini, seminis papaueris albi,utriusq; drach.ii.tusa & cribra-
ta excipe tragacanthæ cremore,& in drachmales pastillos redige.Dantur oboli tres,non febriē
tibus ex uino & myhrti cremore,febrientibus cum rhois succo. *Aliud.* Amyli drac.iiii:seminis
cucumeris satiui tosti,seminis papaueris albi tosti,amygdalarum,depurgatarum,singulorū.3.ij.
tragacanthæ drac.i.obol.iii.croci drach.i. excipe tragacanthæ cremore,& postea ēt uino scybe
lite octo. Vtere eodem modo. ¶ *Aliud Scribonij Largi Catapotium, Pthiscis, sanguinem reiectan
tibus, suppuratis, educit Pellicullas, repurgat sufficienter. Verum immorari pharmaco oportet.* Sagape
† *Aliter i.* ni,myrrhæ,utriusq;.3.ii.opii,cardamomi,utriusq; drac.iiii.castorii.3.† iiii: piperis albi obol.iii. G
* *Al. Thespiana.* excipe passo,fac catapotia.Da ex aquæ calidæ cyathis iii.¶ *Alia confectio* Thespesiana,facit suppu-
ratis,& ad abscessus occultos.* Seminis apii,opii,melanthii,† singulorū.3.iii.castorii drac.ii.seminis
† *anisi, additur ī antiquis.* dauci,sinonis,iridis,singulorū drach.vi.excipe melle cocto:præbe nucis ponticæ magnitudine
* *Al. Costi.* ex calidæ cyathis iii. ¶ *Alia* Costi, ad humores ægre eductiles, suppuratos, peripneumonicos. Maxime
autem ijs, qui crassa & glutinosa educunt, utilis est*. Mellis attici cocti ad glutinis compagem librā
unam:piperis contusi & cribrati,myrrhæ,utriusq; vnc.i.myrrham & piper trita melle cocto ex-
cipe,&nucis pōticę magnitudine in pillulas diuidens deuorāda prębe.In aliis exēplaribus hn̄t.
Mellis lib.i.piperis vnc.i.myrrhæ,opopanacis,utriusq;.3.vi.p̄para,ac exhibe similiter ut p̄dictū
est. ¶ *Pastillus ex Mandragora, inscribitur sphragis. Facit ad hemoptoicos, anaphoricos, Empyicos.
Resiccat omnem fluxionem*. Radicis mandragoræ,corticis drach.iiii.† seminis hyoscyami.3.iiii.ʒ
thuris masculi,succi papaueris,croci, myrrhæ,singulorum drac.v.trita redige in pastillos obola
res,& præbe conuenienter iuxta affectiones. ¶ *Aliud Ptolemæi familiaris.* Styracis,opii,thuris,
croci,singulorum drac.v. corticis mandragoræ, seminis hyosciami albi,dauci cretici,singulorū
drach.iiii.casiæ.3.duas, excipe uino aminæo, ac præbe obolum cum aquæ calidæ cyathis duo-
bus. ¶ *Aliud ad easdem affectiones.* Styracis drach. vi.myrrhæ,opii,seminis hyoscyami,irionis H
torefacti, singulorum drach. iiii: corticis mandragoræ,opopanacis,utriusq; drach.ii,piperis al-
bi, spumæ nitri, utriusque drachmam unam : excipe melle cocto. Dato magnitudine ciceris.

† Græci cod. antiqui ita habēt, seminis hyoscyami albi 3.iiii, lauri cretici 3.iiii.

¶ *Alia confectio Panchrestus ab omnimoda commoditate dicta. Facit ad tussim antiquam, suppura-
tos, orthopnoicos, tabescentes. Prodest Hypochondriorum hoc est præcordiornm distentionibus, & ad om-
nem inflationem. Mulieribus menses, & quæ à fœtu corrupto, aut à partu relinquūtur, secundas dedu
cit. Liberat etiam ab affectionibus circa uesicam.* Terebinthinæ drach.viii.stiracis.3.vi.myrrhæ.3.v.
croci,iridis,chalbani,singulorū.3.iiii.seminis hyoscyami,corticis mandragoræ,irionis thorrefa
cti,opopanacis,singulorum drach.ii.piperis,spumæ nitri, utriusq; drachmam unā:excipe passo.

¶ *Charixenis, facit peripneumonicis, phthisicis, Anaphoricis, empyicis, hæmoptoicis, ac ueteri tussi.*
Myrrhę,corticis thuris:in alio exēplari opii,mādragoræ,sagapeni,seminis hyoscyami albi,opo
panacis,dictamni cretici,pilularū marrubii,singulorum drach.iiii.subigito cū aqua,& in pastil-
* *Aliter philosophicus.* los cogito.Dato ex his obol.iii.ex aquę mulsæ cyathis tribus.¶ *Alia Asclepiadæ, qui* Philophysicus,
à naturalium rerum studio, appellatus est, pharmacum accommodatū.* Corticis mandragoræ,seminis
apii,utriusq;.3.quatuor:myrrhę,croci,anisi,seminis dauci,succi rhois rubri,seminis hyoscyami,
piperis albi,castorii,sagapeni,opopanacis,singulorū drachmas.i.excipe melle cocto. Dato pro
uiribus.

A.l.5.fu.2.t.2 5.fol.554.b A uiribus.Liquor uerò ex quo exhibetur,fit conueniens affectioni. ¶ *Antidotus Thespesiana,pthisicis,sanguinem reiectantibus,suppuratis. Facit & ad alias internas affectiones; & præ omnibus cibi appetentiam excitat.* Seminis apij.ʒ.xii.myrrhæ,anisi,opij,singul.ʒ.vi.piperis albi.ʒ.v.petroselini,nardi,piperis longi,singul.ʒ.iiii.castorij,floris iunci odorati,croci,singulorũ.ʒ.iii. cinnamomi.ʒ.ii.casiæ aromaticæ.ʒ.iiii.excipe melle cocto.Dato nucis ponticę magnitudine ad noctem, cũ aquæ cyathis tribus. ¶ *Antidotus Aristarchi, compositio admiranda,hanc Paulinam appellamus. Facit Hæmoptoicis,tussientibus,pthisicis,suppuratis,peripneumonicis, ad conuulsa,rupta, ad stomachi subuersionem,& bilem vomentes ac secernentes,cœliacos,dysentericos.Facit ad affectionees circa vesicã, suffocationes vteri,febres per circuitum repetentes,vna hora ante exacerbationẽ exhibita. Facit in malum habitum delapsis,cibum non sentientibus,& ad lethalia pharmaca,ac plagas venenum iaculantium bestiarum.* Cinnamomi, costi,chalbani, castorii,succi papaueris,piperis nigri & longi,styracis, singulorum unciã unam: mellis sextarium unum:arida tunduntur & cribrantur per angustissimum cribrum: chalbanũ coquit cum melle,& ubi dissolutũ fuerit,mel excolatur,ipsiq; reliqua adduntur,& tunduntur:deinde in pyxidem uitream aut argenteã reponuntur.Vsus est ad prędictas affectiones.Dat fabæ ægyptiacæ magnitudine,cũ aquę mulsæ cyathis duobus,irroratis de

B digito guttis aceti nouem. ¶ *Alia Antonij Musæ Panacea. Vsus est ea* Diotas Iatraliptes. Facit ad eos,qui per circuitum à rigore infestantur,delet febres antiquas,ac reliquos morbos. Facit ad tussim ueterem,phthisicos,sanguinem reiectantes,suppuratos,dispnoicos, conuulsa, rupta, inueteratas inflammationes,splenicos,hydropicos inueteratos,cœliacos.Extrahit lapides è renibus,probè cit urinam. Prodest omnium reptilium plagæ, & ad lethalia uenena, & ad omnem materiam uenenosam,ac corruptoriam uim habentem.* Piperis albi aut lõgi.ʒ.viij.seminis hyoscyami albi,cinnamomi,cardamomi,myrrhæ,thuris,singulorum.ʒ.xii.opij,croci,utriusq;.ʒ.x.sulfuris uiui.ʒ.vi.costi,aristolochiæ longę, corticis mandragoræ,aut ipsorum malorum,uel foliorum,euphorbii,singulorũ drach.iij.mellis attici cocti quod satis est. Datur ijs,qui per circuitum infestantur,magnitudine nucis ponticæ, reliquis pro uiribus. ¶ *Alia Cerusiana,data est à Philippo Trallianis. Huius usu phthisicos,et suppuratos liberabat.* Piperis albi,succi cyrenaici,syriaci,succi papaueris,singulorum quadrãtem: myrrhæ, croci,sulfuris uiui,seminis hyoscyami albi,singulorum vnciam dimidiã: malorum mandragoræ drac.ij.cardamomi vnc.i.mellis attici libram unã.Datur pro uiribus,ut dictum est.Porrò alterum exemplar sic scriptum habebat.Piperis quadrantẽ,succi cyrenaici vnc.j.succi papaueris unc.dimidiam,succi syriaci vnc.dimidiam,croci vnc.*unam,sulfuris uiui vnc.dimidiã,myrrhæ

C unciam dimidiam:seminis hyoscyami albi,malorum mandragoræ,utriusq; drac.ii.cardamomi unc.i.mellis attici lib.i.Datur pro uiribus,ut dictum est.

† Al. Thessica na. * Al. Diogas. * Al. dimidiã.

De Orthopnœa, seu Asthmate. CAP. 6.

A.l.3.f.10.t.1 c.38.f.261.a. QVi circa febrem dense respirant,qualiter faciunt,qui uelociter cucurrerunt, ab accessione hac medicis Græcis asthmatici,ã Latinis anhelosi appellãtur. Eosdem etiam ab alia accessione orthopnoicos uocant,propterea quòd thoracis corpus penitus rectum habere coguntur, ob timorem suffocationis:quin & stratum circa supernas partes, ad quas thorax reclinatur, sibi ipsis erectius faciunt,ne dormientes strangulentur:minus est enim quod inspirãt, quàm pro usu respirationis,quamuis thorax plurimum ipsis dilatetur. Ex quo manifestum fit,intrinsecus ipsis coarctationem locorum factam esse præter naturam,quam etiã ægri ipsi non obscuro sensu perceptant.Fit equidem & suppuratis locorum coarctatio ob coaceruatum inter thoracem, & pulmonem humorem.Fit etiam peripneumonicis,ob pulmonis inflãmationem.Restant autẽ adhuc duæ affectiones, quæ locorum coarctationem efficiunt in uijs, per quas aer inspiratur, cum sane,aut humorum crassorum,ac uiscosorum multitudo pulmonis brõchijs fuerit infarta: aut tumor abscessui similis in ipso constiterit.Cæterum curatio ambarũ affectionum aliquid cõ

D mune habet,aliquid priuatum,& alteri tm̃ proprium.Commune quidem utrisq; est, ut redundantia humoris affectiones generantis expendatur,& consumatur.Proprium autem affectioni uiscosorum,ac crassorum humorum,ut per attenuantia,& extergentia pharmaca consumãtur: ei uero,quæ propter tumorem abscessui similem contingit, ut per attenuantia,& resiccantia eadem cõsumptio fiat:quæ curatio rursu s omnibus in profundo corporis abscessibus cõis existit. Vini itaque potus ambabus conuenit,tenuis substantia.Omnis aũt potus modicus sit in ijs,qui alicubi abscessum habent:multus contra in ijs, quibus bronchia uiscosis, ac crassis humoribus sunt obturata.Etenim pharmaca,quæ eiusmodi ipsorum humores abstergunt,necessario quidẽ tusses mouent,non uero facile per sputum reijcitur,quod absterfum est,ob crassitudinem uidelicet:quapropter humectatione multa opus habent,quo facile efferatur. Porrò quemadmodũ in aliis pharmacis plurimi medici,sic etiã in iis,quæ ad ambas has affectiones commoda sunt, delinquunt,indiscriminatim ipsa tradentes,cum tamen composita sint,quædam pharmaca, alteri affectioni commoda, quædam rursus alteri, quædam uero sic ut ad ambas quidem moderatę conueniant,uerum nihil operæpretium efficiant.Quare recensendo pharmaca alicuius pretij à prioribus medicis prodita,indicabo iuxta singula,quali facultate prædita sunt,initio ab ijs,quę Asclepiades scripsit in secundo Internorum, facto.

Asclepiadæ pharmaca ad Dysſpnoicos conſcripta. E

¶ *Eclegma ad dyſpnoicos, Antonij Muſæ.* Aſellorum ſub hydriis naſcentium ſextarium unum in uas fictile cōiicito,& ad prunas torreto:inalbatos aūt terito,ac melle cocto excipito:& ante cibum myſtrum delingendum dato. *Aliud.* Scillæ crudæ ſuccum exprimito,eiq; parem mellis attici menſuram addito,& ad prunas admota coquito. Dato inde ante, & poſt cibū myſtri menſuram. ¶ *Aliud Charixenis.* Origani. ʒ.viii: comæ thymi,iridis illyricæ,calaminthæ ſiccæ,piperis albi,aniſi torrefacti,ſingulorum tantundem:tundito,& per anguſtiſſimum cribrum concernito, ac melle cocto excipito. Dato nucis ponticæ magnitudinem. *Aliud.* Piperis albi libræ i,libyſtici trientem:calaminthæ ſiccæ,aniſi toſti,pulegii ſemen non gerentis,ſingulorum quadrantē:ſeminis apii,comæ thymi,utriuſq; unciam unam:excipe melle,& pręparato utere,ut prædictum eſt.

¶ *Potio ad Dyſpnoicos, Chariclis pharmacum accommodatum: auxiliatur confeſtim.* Vuæ paſſæ rhodiæ exacinatæ acetabulū,fœnigræci loti tantundem,aquæ pluuię ſextariū i:coquito donec diſſoluantur,& liquorē excolatum reponito. Ex hoc præbeto aſſidue,& iuxta ſingulas irritationes cyathi menſuram calefactam. *Alia Potio.* Abrotoni partes duas,vuæ paſſæ pinguis tantundem, ſummitatum rutæ partē unā,aquæ pluuialis ſextarios iii. coquito ad tertias, & exprimito liquorem:eiq; mellis vnc.i. addito,rurſusq; coquito:ac dato,ut prædictum eſt. ¶ *Catapotium Dyſpnoicis, & Aſthmaticis.* F Abrotoni,uirgultorum rutæ,comæ abſinthii,ſingulorum drac.iiii. tuſa & cribrata aceto ſubigito:& catapotia xii. formato. Dato ex aceto mulſo. ¶ *Aliud Nicerati.* Caſtorij, ammoniaci thymiamatis,abrotoni,ſingulorum drach.ii. abſinthij,cumini æthiopici,utriuſq;.ʒ.i. aceto ſubigito,ac catapotia formato:ac dato ad ciceris magnitudinem. ¶ *Pharmacum ex ſulfure viuo Dyſpnoicis.* Aniſi,ſulfuris uiui,utriuſq; quadrantem:ammoniaci thymiamatis,caſtorij,melanthij,ſingulorum. ʒ.iiij. aqua diluta in catapotia cogito:unumq; in aceti mulſi cyath.iij. dato. *Aliud.* Seminis rutæ ſylueſtris. ʒ.iiij: ariſtolochiæ,abrotoni, abſinthii,ammoniaci thymiamatis,ſulfuris uiui,ſingulorum tantundē:aceto ſubigito, & catapotia ciceris magnitudinis formato:ex quibus duo cū aceti mulſi calidi cyathis tribus exhibeto. Hęc oīa pharmaca ab Aſclepiade conſcripta, ijs,qui propriè dyſpnoici,hoc eſt egrè ſpirantes,appęllantur,cōueniunt. Vocant aūt ſic eos,quibus brōchia pulmonis craſſis,& uiſcoſis humoribus ſunt obfarta:in quibus uelut dixi,ultra hoc ꝙ craſſitudinē, & uiſcoſitatem humorū neceſſariò ſecamus, atque attenuamus, humiditatem quandam cum pharmacis,tum uictui,adeſſe oportet. At uerò abſceſſus,qui attenuantibus,& reſiccantibus opus habēt,maximè gaudent aromatum facultatibus: quas omnes oſtendimus tenuium partium eſſe,& reſiccatorias,unà cum hoc ꝙ calfaciant. Quare ijs,qui pro G prie orthopnoici,& aſthmatici appellantur,pharmaca conuenient ſecantia citra calfactionē:& ob id maximè eos iuuat acetum ſcylliticum appellatū,atq; ipſa adeo ſcylla,& acetū mulſum ex eiuſmodi aceto confectum. Cæterū aſellorum,ſub hydrijs naſcentiū meminit inter ea,† ut quiꝫ attenuatoriam,& diſcuſſoriā uim habeant:verum quo conſilio ad uſum ipſorū peruenerit, non habeo quod dicā. Quemadmodum aūt in hac affectione uehementer cauendum eſt,ne calfaciamus,propterea ꝙ uiſcoſi,& craſſi humores non ſolum nihil ab his auxilij ſentiunt, ſed ēt offenduntur: eodem modo ēt quæ ualde refrigerant uitanda ſunt: omnia.n.craſſefaciunt,& cogunt, ac coagmentāt humores,eoſq; ægre eluibiles reddunt. Et ob hanc rem ſanè rectè fecerunt,qui eiuſmodi pharmaca compoſuerunt,ꝙ neq; papaueris ſuccum,neq; mandragoræ ſuccum,aut radicis corticem,aut hyoſcyami ſemen,aut cicutæ,aut pſyllij,aut ſemen † lini,admiſcuerunt: & multo magis, ꝙ neq; ex adſtringentibus quippiam pharmacis addiderunt: maxime enim contraria ſunt eiuſmodi affectionibus,ut palam uidetis.

A.l.5.ſu 2.t.5 fol.554.c

A.l.3.f.10.t.1 c.40.fo.261.d

† tanquam.

† *Suſpicor abūdare, & ob id expungenda eſſe, ſiquidē multum abeſt ut lini ſemen inter ualde refrigerantia,reponatur,cū potius moderate calidum ſit, atque a Dioſc. uitia pectoris extrahere dicatur: accedit & antiqui interpretis auctoritas apud quem ea uerba minime leguntur.*

† Al. τὸ ὅλον. *i. totum.*

* *Al.* πανάκος. *i. panacis.*

Quæ Pharmaca Andromachus ad huiuſcemodi affectiones conſcripſit.

Ad Dyſpnœam. Sulfuris uiui drachmam i,ſeminis rutæ ſylueſtris drach.i: ariſtolochiæ,abſinthii,ammoniaci thymiamatis,abrotoni,ſingulorum ʒ.iiii:trita cum aceto, ad catapotia magni H tudine fabæ redige. Dato mane tria,& ueſperi totidem. *Aliud ad Dyſpnœam, vt Alcimius.* Colocynthidis carnis obolos iij,panacis obol.iij,aniſi obolum unum:fac cum aqua catapotia iiij: & reſiccatorum † obol.i. ꝫ præbeto. Præcedente autem die æger ſimplici euacuatorio euacuetur. *Aliud.* Colocynthidis ſeſquidrachmam,iridis illyricæ drach. ii: radicis * opopanacis ʒ.ij. abrotoni drach.unam:nitri drach.i,alij obol.iij:excipe aqua,& redige ad fabæ magnitudinem. Dantur catapotia quatuor,& poſt ſemihoræ ſpatiū datur aquæ mulſæ hemina dimidia. *Aliud.* Sinapis drachmam unam,ſalis communis obol.iij:elaterij obol.iii. alij obo.i.& dimidium:terito cum aqua:fac paſtillos viij:dato alternis diebus cū hydromelite. *Aliud.* Ammoniaci thymiamatis drach.i,abrotoni drach.ij,ſulfuris uiui drach.i. formato cum aqua paſtillos,& cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbeto. ¶ *Aliud ad Orthopnoicos.* Elaterij oboli dimidium, aſellos ex ſterquilinijs.iij,terito ſimul:& dimidium ex aquæ cyatho uno dato. *Aliud vt Philinus ad Anhelos & dyſpnœam.* Cardamomi. ʒ.iij. iridis ſeſquidrachmā,panacis ſeſquidrachmā, caſiæ ſeſquidrachmam,ſtruthij ſeſquidrachmam, ſtyracis. ʒ.ij. thymi ʒ.viii. ſeminis rutæ ſylueſtris drach.viii. abrotoni drach.viij. ariſtolochiæ clematitidis,ſulfuris uiui,ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas viij. cum acri aceto ad cerati craſſitudinē redige:præbe fabæ ægyptiæ magnitudine

A dine ex aquæ cyath.iii. ¶ *Ad Orthopnœas,ut Apollonius.* Scyllæ partem unam: ſulfuris uiui,bitu-
minis,ſingulorum partem unã. Dantur oboli tres in aceto mulſo. ¶ *Ad Orthopnœam,Soſicratis.*
Opopanacis.ʒ.i,myrrhæ.ʒ.i,piperis grana xl,rutæ faſciculũ quantus duobus digitis apprehendi
poteſt:ex tritis catapotia xx formato.Dato mane,itẽq; ueſperi unũ,febricitãtibus in aquæ cya
this duobus,alijs ex uino. ¶ *Ad Orthopneam, Andronici.* Sulfuris uiui obo. iii,ammoniaci thy-
miamatis.ʒ.i.aniſi,myrrhæ,caſtorii,ſingulorũ.ʒ.i:cumini æthiopici.ʒ.i†:cũ aqua paſtillos cogi-
to ſcrupulorum trium aut quatuor.Dato ad noctem ex aquæ cyathis duobus. ¶ *Ad Orthopnoi-
cos,tuſsientes,peripneumonicos, tabeſcentes,ægre ſpirantes,hepaticos, vt Eugenius.* Croci.ʒ.viii,mi-
ſyos.ʒ.iiii,baccarũ lauri.ʒ.ii:piperis albi,& longi,utriuſq;.ʒ.i: opii.ʒ. iii,coſti obol.iii, terebin-
thinę obol.v,chalbani obol.iii, ſucci radicis dulcis obo.ii,gũmi obol.i,mellis lib.dimidiã.Dato
cochleariũ unum cũ aquæ cyathis duobus aut tribus:ſi res urgeat,ante & poſt cibũ. ¶ *Ad Ortho
pnoicos,Valentis.* Opopanacis.ʒ.ii,carnis colocynthidis.ʒ.i.Tm̃ datur ad ſummũ. ¶ *Aliud* Onetri.*
Caſtorii.ʒ.i,ammoniaci thymiamatis.ʒ.ii.Detur dimidium ex aqua mulſa. ¶ *Ad Dyſpnœam, Po-
danitæ.* Sinapis.ʒ.i,ſalis.ʒ.i,nitri obol.iii: redigito in catapotia viii. Dato ex his duo ad noctem
& intermittens diem, † poſtea etiam ſex deinceps dato: ʒ aqua excipe.

† In quibuſdã antiquis codi. additur, ut autẽ ego, pro cumino, melanthij drachmã unam.

** Al. Oneteris.*

† In cod. græcis aſteriſco notantur, εἶτα καὶ ἓξ δίδου. in manuſcriptis εἶτα καθεξῆς δίδου. i. poſtea conſequenter dato, id eſt poſt diem dato duo, & ita conſequenter.

B

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER OCTAVVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Refert ea Medicamenta,quæ facere ad Ventriculi,ac
Hepatis affectiones prodita ſunt.

De pharmacis Stomacho congruis. CAP. I.

QVod ſemper dico, etiam nũc proloquar, nimirum perſuaſum me habere,ꝙ
difficillimum ſit ad ueritatem reuocare eos,qui ſectæ alicuius ſeruituti ſe
addixerunt.Verum qui prudentes ſunt,ſimulq; ueritatem ſyncere amant,
C eos ſpero cuſtodituros eſſe ea, quæ ueluti iudicandi inſtrumenta nobis à
natura data ſunt, ad actionum uitæ cognitionem, experientiam dico, &
rationem. Quæ quidem utraque ex æquo quibuſdam conferunt ad ar-
tem,quibuſdam uerò alterum altero amplius: & tamen tanquam ſemper
ad perfectionem alterum altero opus habeat.Sic ſanè ad reſiduum ſermo-
nis,& doctrinæ huius abſoluendum progrediar.Falſæ etenim opiniones animas hominum prę-
occupantes,non ſolum ſurdos,ſed & cæcos faciunt,ita ut uidere nequeant,quæ alijs conſpicuè
appareant. Quod ipſum uel maximè circa affectiones oris uentris uidere contingit, præſertim
cum fuerit inflammatum. Eius enim,itemq; iocineris inflammationes adſtringentium comple-
A.l.3.f.13.t.4 xu opus habent:ſi namque per laxatorium medicationis ductum, citra admiſtionem facultatis
c.3.fo.300.c. robur addentis,curentur,periculum incurrunt de ipſa uita.Atque hoc ipſum cum omnes empi-
rici medici per experientiam edocti ſint, & omnes dogmatici in ipſis artis operibus obſeruent,
non pauci tamen huius temporis methodici(neq;.n.de omnibus dico) innumeros quidem ſto-
machicos ipſi in † animi deliquiũ ʒ inducunt,omnes uero hepaticos occidunt:nullum enim ego
uidi ſeruatum ex ijs,qui in eiuſmodi medicum inciderunt. Quidam tamẽ ex ipſis quanquã pau
D ci,oleo eos fouent, in quo abſinthij coma eſt feruefacta, & lanam nardino unguento imbutam
obligant.Quidam uerò etiam maſtichen chiam, aut aloen admiſcent, aut ẽt pro nardino meli-
num adhibent.In diuitibus uerò mulierculis foliatum,& ſpicatum ab eiſdem appellata unguen
ta admouent:atq; cum hæc faciunt,laxatorium ductum ſe ſeruare putant,tantũ ſcilicet habent
experimenti facultatis pharmacorum.Malim autẽ ego omnes ſic indoctos eſſe, quàm ꝙ adſtrin
gentia quæ ſint,ſciant,uſum tamen ipſorum uitent. Quæcunque igitur adſtringentia in fomen-
ta,& cataplaſmata miſceanť in hepatis,aut oris uentris,quod ſanè,& ſtomachũ uocãt,affectio-
nibus,non eſt præſentis ſermonis explicare. Quæcunq; uero in emplaſtra,& ceratiformia medi
camenta,q̃ forinſecus imponuntur, commoda ſunt, & quæcunq; utiliter deuorantur,hæc ipſa
indicabo,ea,quæ inflammatis proſunt primum tradendo, quandoquidem etiã in ipſis ægri ma-
xime periclitãtur. Ceratum igitur quo aſſidue utor,ex aloe,& maſtiche,& cera pontica amara,
atq; unguento nardino,cõſtat.Componitur autem hyeme,ad viii.drachmas cerę,uncia i.men-
ſurali Romana unguenti nardini coniecta: Aeſtate aũt ad vii,eadem unguẽti proportione.Opti
mum autem unguẽtum eſſe oportet, quale antea quidem in ſola Laodicea Aſiæ præparabatur:
nunc uero etiã in aliis multis Aſianis urbibus ſimiliter componitur. Cera ſi non pontica amara
tibi in promptu ſit,aliam ponticam conijce:& neq; illa præſente, eam, q̃ tyrrhenica appellatur:

† Syncopen.

ſi uero neq; hæc adſit, aliam aliquā odoratam & pinguem: ſi neq; talem habeas, eā quā habere E
potes, lotam adde. Liquefiat autem in duplici uaſe, atq; ita refrigeratū & eraſum ceratum cum
tritis reliquis probè permiſce, cum aloe uidelicet & maſtiche. Sit autē utriuſq; drach. j, & q̄nque
plus, non tñ ut ſeſquidrachmam tranſgrediaris. Quòd ſi ampliori opus ſit adſtrictione, nimirum
debilitate tanta exiſtente, ut cibū retinere non poſſint, omphaciū pari pondere addatur, ut triū
ſingulorum drachma ſit una, aloes una, maſtiches una & tertia omphacii. Cęterū in cerati prępa
ratione primum omphacium miſceatur, deinde etiam alia his uniantur. At uero quēadmodum
omphacium, ſic etiam abſinthii ſuccum admiſceto, q̄nq; etiam ambo, & tertiū inſuper hypociſti
dis, & quartum œnanthes: ſic autē appello uitium ſylueſtrium † germē unà cū floribus, ex quo
ſuccedētibus diebus uua fit: quin & rhois ſuccum nō raro admiſcui. Sed & cerati nardini copiā
augere oportet iuxta ꝓportionem numeri reliquorū pharmacorum, ita ut ſi quatuor drachmæ
aliarum rerum accumulētur, triens ſit nardini cerati, ſextans quidē ceræ, ſextans itē nardini un
guenti, hoc eſt utriuſq; drach. xvi. Porrò ſi inueterata fuerit inflāmatio, & iam obdurata, magis
uaria pharmaca adhibere oportet, & quæ ex aromaticis quippiā habeant, ac mollientibus, & di
ſcuſſoriis: quale eſt quod fit ex meliloto. Eſt aūt cōpoſitio ipſius multiformis, propterea ꝙ om-
nibus iuxta † præcordia inflāmatis conuenit, non magnis adeo dr̄ijs euarians, ita ut aliqua ipſis F
præparatio inflammato hepati ſit cōmodior, alia ſtomacho, aut aluo, aut ſpleni, aut quibuſdam
iſtius loci muſculis, quæ oēs communi deſcriptione comprehenſæ ſunt in malagmatum compo
ſitionibus. Verum in præſenti loco ea, quæ prioribus medicis ad omnes ſtomachi affectiones
ſcripta ſunt, & nō ſolum forinſecus impoſita, ſed etiam in potu accepta auxiliantur, omnia con-
ſcribentur: quædam uero ex ipſis communia ſunt etiam affectionibus uentris.

De Stomachi affectibus ſine inflammatione.

Sępenumero iā dictum eſt, ꝙ medici in more habent, os uentris, ueluti cardian, hoc eſt cor, ſic
etiā ſtomachum appellare: uerum quondam frequētior cardiæ appellatio erat: nunc autem ab
ea adhuc reſtant, cardioſſun, id eſt corde dolere, & cardialgia, id eſt cordis dolor: quibus uocib⁹
non cordis, ſed oris uentris, dolores ſignificantur. Particulam aūt ipſam ſtomachum uocant æ-
quiuocè cum illa particula, quæ cibum ex ore in *ipſam defert. Scripſerūt igitur priores medici
pharmaca ad affectiones in ipſo, cùm alias, tum ſubuerſiones ab ipſis appellatas: uidetur aūt ſic
uocare, tum appetitus perditionē, tum nauſeoſas diſpoſitiones, in quibus aliq̄n quidē uomitus
contingunt. Fiunt aūt & morſus quidam in ipſo, quemadmodum ēt magnæ famis, & anxioſæ
affectiones. In quibus omnibus cōis quidam adſtringentium pharmacorum uſus inuentus eſt: G
admiſta autem ſunt pleriſq; ipſorum calfacientia & reficcantia. Fiunt, & aliæ affectiones rario-
res, humectantibus, aut refrigerantibus, aut utriſq; ſimul, opus habentes. Cæterum qui ab expe
rientia citra rationalem methodum auxilia inueniunt, meritò ea, quæ ſæpe iuuerunt, in memo
riam reuocant, & in uſum conuertunt: eorum. n. quæ ſæpe eodem modo facere uiſa ſunt, obſer
uationem & memoriam, ſuam ipſorum experientiam eſſe aiunt. Quemadmodum autem in ore
uentris, ſic etiam circa ipſum totum, ſingulaq; inteſtina, & ut comprehenſim dicam, circa oēm
corporis particulam, eædem intemperaturæ obortæ, actiones ſimilariū partium offendūt: quas
ſi quis non eſſe morbos ipſarum credet, nihil circa cognitionem efficiet, qua ignorata, neq; cura
tionem inueniet. Habent autē non modicam coniecturam cognitiones ipſæ affectuum in pro-
fundo corporis conſiſtentiū: & ob id utiliſſima medicæ artis pars eſt, quę cognitionē docet eiuſ
modi affectionum: quas neq; ꝙ primæ & maximæ ſint, pleriq; ex uulgo medici ſciunt: quare
merito neq; cognitionem ipſam, neq; curationē inueſtigarunt. Coguntur igitur, etiā ſi dogma-
tici ſint, † in rationalibus methodis ad ſolam experientiam peruenire: ut iuſte miremur ꝙ, cùm
abſq; febre, & inflāmatione abſceſſuq;, & ulceratione quiſpiā debiliter concoquat, aut penitus
non concoquat, promiſſione facta ſe inuenturos curationem, quærant an contritione ciborū cō H
coctio fiat: & deinde ubi hoc ut maximū inuenerint, edulia quę facile conterant exhibent, neq;
quod promptiſſimum eſt intelligentes: quod etiam quiſpiam rei medicæ rudis, aliàs, autē pru-
dens uir me interrogauit: Quomodo prodeſt ſcire per contritionem ciborum fieri cōcoctionē
ad hoc, ut quis affectionem uentris ſanet, in qua debilitatur ad concoctionem ciborū? cum nō
per exhibitionem alimētorum, quæ facile cōterantur curatio fiat, ſed læſio tantū euitetur uelut
etiam per paucū alimentum ac inediam. Quemadmodum enim qui inediā perfert, in cōcoctio-
nis quidem debilitatem nō incurrit, non tamen ab affectione hoc modo curatur: ſic neq; qui in
cibo accipit ea, quæ in totū nulla cōtritione opus habent: quale eſt lac, ptiſanæ ſuccus, & ſorbi-
tiones ex alica. Hæc quidē igitur in libris De curandi methodo ſufficienter tradita ſunt, & non
obſcurum eſt, præſentem doctrinam utilem eſſe iis, qui ſe in illis præexercuerunt. Quemadmo-
dum autem in aliis, quæ prius tradidi, reuocatis in memoriam ſingulis illic mihi præmonſtratis
capitibus, ad pharmacorum compoſitionem progreſſus ſum, ſic etiam nunc faciam. Cum octo
ſint in ſingulis partibus corporis intēperaturę, atq; hæ oēs, aut circa ſolas nudas qualitates, aut
cum alicuius humoris complexu fiant, intemperiem quidem ſiccam humectare oportet, humi-
dam autem ſiccare: ſic & calidam refrigerare, frigidam calfacere: ſimiliter uerò etiam compoſi-
tas

† *Additur in aliquibus cod. græcis,* ἄνθος ἤ. *i. florem uel.*

† *Hypochondria.*

* *Legitur in antiquis* αὐτὸν. *i. ipſum, i. os uentris.*

† *Cod. manuſcripti græci habent* τὰς λογικὰς ἀφέντες μεθόδους. *i. rationales methodos prætermittendo, ad ſolā &c.*

A tas intẽperaturas aut calfacere & ſiccare,aut humectare & calfacere,aut refrigerare & humecta re,aut ſiccare & refrigerare oportet.Qñ uero uelut dixi,plurimæ intemperaturæ hominibus ex redundantia humorum magis,q̃ ex inopia fiunt,pharmaca reſiccãtia pleroſq; magis iuuant.At uerò cum reſiccãtia partim quidem adſtringant cogendo, ac adſtringendo ſubſtantiam eorum quæ contingunt: partim uerò diſcutiant,& in hoc ſubſtantiã ipſorum diſſoluant:ob hoc ipſum ſanè plures ſunt,qui adſtringentibus indigent:uerũ ſi humida intemperies cũ frigiditate fiat,lęduntur qui per ſola adſtringentia curantur,quæ frigidæ facultatis exiſtunt. Quapropter merito plurima pharmaca per experientiam inuenta, ex miſta materia componuntur,adſtringente ui delicet,& calfaciente.Verum ipſorum differentiã cognoſces,ſi ſimplicium pharmacorum facul tatem memoria tenueris.Dictum.n.iam mihi ſæpe eſt,neminẽ poſſe rationabiliter, & ſecundũ methodum uti his,quæ in hoc opere cõſcripta ſunt,ſi non memoria teneat,quæ in duobus ope ribus,ante hoc opus æditis prodita ſunt,de ſimplicium pharmacorum facultate,& curandi me thodo,dico.Quidam.n.abſq; diſcrimine pharmaca ad eiuſmodi affectiones ſtomachi, & uẽtris conſcripſerunt:quidam uero aliqua diſcrimina attigerunt à ſymptomatis, id eſt accidentibus, quæ omnibus apparent.Quò igitur & uos cognoſcere ſciatis facultates uniuſcuiuſq; pharma-
B ci per experientiam longam approbati, etiam ſi non inueneritis differentias affectionũ, in quibus conueniunt,adſcriptas,primum quidem ea,quæ Andromachus prodidit,adſcribam:deinde,quæ Aſclepiades: & poſt hæc,ſi ita uidebitur,etiam alia quædam.

Confectiones Stomachicæ Andromachi. CAP. 2.

A. l. 5. ſu. 2. t. 6. fol. 554. g

ANdromachus poſtquam præſcripſit,Stomachicæ,poſt hanc præſcriptionẽ, ſic auſpicatur. ¶ *Ad Stomachicos Hiera,qua utor.* Et deinceps totam eius cõpoſitionem adſcribit in hunc modum.Floris iunci odorati,xylobalſami,maſtiches,croci,nardi indicæ,aſari,cinnamomi,ſingulorum.3.vi:aloes lotæ.3.c:ſimul trita repone.Præbe ieiunis cochlearia duo, alij unũ præbẽt cum aquæ frigidæ cyathis quatuor,aut calidæ. Hæc quidẽ Andromachus ſcripſit,neq; quos ſto machicos nominet oſtendens,ac declarans:neq; an omnibus ipſis hoc pharmacum conueniat, an pluribus.Itaq; id mihi neceſſariũ eſt dicere:cum ex ijs,qui ſtomachici dicuntur,aliqui quidẽ ſtatim magnopere ex prædictæ hieræ uſu iuuentur,aliqui uerò lædantur.pleriq; quidem uulgo homines eos,qui appetentiã perdiderunt, ita uocant:& quibus poſt acceptum cibũ uentris os grauatur,atq; opprimitur,& quandã ægre tolerabilem anxietatem habet.Appellant eodem mo do ẽt illos,quibus nauſea contingit,& maxime ſi ad uomitum impellat:& adhuc magis ſi ſimul
C cibi corrumpantur,quandoq; acidi,qñq; nidoroſi facti, qñq; ẽt aliam uitiatam qualitatem ade pti. Et præ his omnibus, adhuc magis illos ſtomachicos nominant, quibus ructus eiuſmodi cũ moleſtia quadam & anxietate,ac ſubuerſione contingunt ſępe,cũ nondum cibum acceperunt Quin etiam ſi per plurimum tẽpus cibi in ore uentri morentur grauantes, & uix deſcendentes, hos itidem ſtomachicos appellant. Alios item appetitum caninum appellatum habentes,ut & plurima edant,& maxime grauati paulo poſt reuomant,ſimiliter uocant.Alios rurſus,qui forti ter exoluuntur,ubi diutius inediam pertulerint:&,ſi non citius cibum accipiant,in ore uentris morſus percipiunt:eodem modo ſtomachicos uocãt. Horum ipſorũ uerò aliqui facile nauſeoſi fiunt,(niſi)citius potum,ac cibum acceptent. Itaq; qui ſecundum rationalẽ methodum auxilia inueſtigat,ad affectionis inquiſitionẽ procedit: qua inuenta,abundaturũ ſe ſperat proprijs ipſi auxilijs.Qui uero per ſolam experientiã auxilia accumulat,ipſe ſuã fortuitam occaſionẽ expectat,& à prioribus tradita relegit.Cum uerò plurima ab ipſis indiſcriminatim prodita ſint,& in pleriſq; etiã inter ſe differant,ac diſſentiant, merito ẽt ipſe aliàs aliud ſentit, maxime ubi ab ipſis auxilijs aliqñ quidem iuuari ſtomachicos uidet,aliqñ uero lędi:Quẽadmodum in propoſita hiera contingere ſolet:quã quidem oẽs,qui nunc Romæ medicantur,picrã, hoc eſt amarã,no-
D minant,quãdoquidem Hieræ appellationẽ pharmaco ex colocynthide, id eſt,ex cucurbita ſyl ueſtri,cenſuerint adſcribendam.Verum qui ante nos Romæ medicinam exercuerunt,ambo ea pharmaca hieras appellarunt,& diſtinctionis gratia,alteri ex colocynthide, alteri ex aloe,appo ſitionẽ addiderunt,ſic ſcribentes:Hiera ex colocynthide:Hiera ex aloe. Hiera itaq; ex aloe dupliciter præparatur,ab aliquibus,uelut Andromachus deſcribit,ad centum aloes drach.ſingulo rum aliorũ drachmis ſex admiſtis:ab aliquibus uerò non ſex,ſed octo. Quidã uerò in octoginta aloes drachmas,ſex aliorum addunt.Plurimi aũt ad pharmaca,quæ aloe miſcentur,& ſex nu mero ſunt,ẽt florem iunci odorati apponunt.At uerò ipſam aloen Andromachus quidem lotã, aliqui uero ex aliis etiam ſic,aliqui uerò illotã adiiciunt.Verum noſſe operæpretium eſt ad uen tris ſubductionẽ illotam aloen aptiorẽ eſſe: multum uerò de medicamẽtaria ui deponere lotã, quã ẽt febricitantibus dare aliquis audeat,ſi non uehemens,ſed ualde debilis, ſit febris. Quidã uero ẽt ex illota aloe pharmacum multis ſic febricitantibus exhibuerunt, deindeq; cũ nihil ma niſeſte læſiſſent,in aliis rurſus magnam experti ſunt cladẽ. Infeſtiſſima eſt.n.aloe,etiam lota,ijs

A. l. 3. ſ. 13. t. 1 c. 24. f. 289. d

qui citra uitiatos humores ex intẽperie calida,& ſicca affligunt.Proximam ab his cladẽ percipiunt,qui ſiccã intẽperiẽ hñt cũ frigiditate implicata:& in uniuerſum qui ex ſola qualitate par ticulã aliquã affectã,ac læſam habent.Etenim in humoribus intẽperaturę,pharmacis ipſas eua

cuantibus egent:quę uero absque his consistunt,penitus in tabē deueniunt ex pharmaci huius E
ex aloe constantis usu. Itaq; ubi humiditas uitiata tunicas uentris perrigat,Picra ex aloe utilis est,expurgans humiditatem: oīno autem sic affectis accessio nauseæ plus,aut minus adest.Euacuatio igitur affligentis humoris per solā aloen contingit, quæ purgatoriam uim non fortē habet,sed ut ea,quæ circa aluum sunt,quæ etiā contingit,purgare possit. Et si aliquando ampliori pondere exhibeatur,usq; ad locos circa hepar conscendit:non tamen totius corporis purgatoria aloe existit.Cæterum ex ijs,quæ ei admiscentur,masticheut stomacho cōmoda & odora,& quæ medicamentariam aloes uim frangere queat,admiscetur.Cinnamomum uerò eadem gratia:& propterea ꝙ tenuissimarum partium, ut aperire uentris meatus possit, extergereq; ac attenuare,si quid uiscosum aut crassum in humoribus feratur:crassos enim humores,ob purgatoriæ facultatis imbecillitatem,aloe trahere non potest. Quapropter biliosarū uentris affectionū optimum pharmacū est,adeo ut in uno die sæpe multos stomacho,ita affectos credita sit persanasse.Iuuat autē,& hos,& alios omnes affectus ex uitiatis humoribus ortos cinnamomū admistū,utpote quod alterantem habet facultatē uitiosarum qualitatum in id,quod secundū naturā habet.Quare scire oportet affectiones in humoribus uitiatis circa uentrē,& stomachum,maxime per medicamenta ex aloe iuuari: in maximū uerò detrimētum peruenire ex adstringentiū F
eduliorū,potuum,ac pharmacorū usu:quemadmodum uice uersa, in quibus humiditas multa, & uelut mador quispiā est circa affectā partē,citra uitiatos humores,qui ipse sola quantitate,& copia affligat,& uelut irriguum uentris os reddat,utilissimus adstringētium eduliorum,potuū, ac pharmacorum usus existit,languida nimirū, & exoluta tunc reddita affecta particula ad modum laxatorum articulorū:in quibus ipsis etiā adstringentium usus corrigit affectionem. Cæterum picra confectio(de hac enim nobis sermo est)uelut cinnamomū,sic etiā alia partim,ut stomacho commoda,partim ut tenuium partium,& extergentia,assumit: quæ robore quidē multum à cinnamomo deficiunt,idem uero facultatis genus habent.Secundam* à præscripta cōpositione Andromachus,sic ad uerbū tradidit. *Aliud ut Lampon Pelusiota.* Cinnamomi,calami aromatici,casiæ nigræ,xylobalsami,floris iunci odorati, palmæ elates, singulorum quadrantē, alij unciā unam:omnia in crassas partes tusa in ollam nouā coniice:& aquę pluuię sextariis tribus infusis,donec dimidiū supersit coque,& excola:& accepta aloes indicę libra una,aquā pluuiā sufficientem superfundito: & sub caniculę æstus donec resiccetur terito:atq; ubi primū per hanc aquā aloen ipsam edulcaris, postea eam,q̄ ab aromatis excolata est,aquā affundito, & in Sole,donec resiccetur,terito: indeq; trita hæc quæ sequuntur admisceto: croci,myrrhæ,mastiches,singulorum quadrantē,alij vnciā i:conterito simul omnia,& resicca reponito: atq; in potionibus ad conuulsa,rupta,plagas internarum partium,incipientes laterum dolores utitor:itē ad inflatos,dolentes,stomachū,tarde cōcoquentes,reiectantes sanguinē,& ischiadicos. Datur ad summum obolus unus,aut duo,ex aquæ cyatho uno:reliquis pro uiribus præbeto. In uulneribus & inflāmationibus,dilutum aceto mulso utiliter imponitur:in oculorum inflammationibus succo menthæ,aut calaminthæ,aut solani,aut alicuius consimilis: In podicis inflāmationibus cum rosaceo, aut uino aminæo. Vtere ēt in unguiū abscessibus,paronychias Græci uocāt, sicco,superne linamēto cū rosaceo imposito:Et ad sanguinis eruptiones sicco cū aceto. Et ad crustas in ore,ex passo gargarissandum dato. Hoc pharmacum quod Pelusiotæ Lamponis esse ait,ad multas affectiones cōmodum est,polychresta,ob id,talia Græci appellant:de quibus etiā ante aliquid dictum est,ꝙ uidelicet deficiant ab ijs,quæ unū quoddā optime faciunt,ob multitudinē eorum,quæ promittunt. Apparantur autē cum unum habere uiginti affectionibus congruum malumus,q̄ tot numero alia:cum tñ ad singulas affectiones, unū aliquod destinatū eo, quod ad plures paratum est,melius existat.Facultas aūt ipsius per quā in prædictis efficax est,tenuium partiū existit,& calfactoria,secans,extergens,& aperiens, & ob id discussoria redundan H
tium in quibusdam partibus serosorum succorum ac humorum. Et propterea etiā prædictis in sermone affectibus conuenit,discutiens,ut dixi,uitiosos & serosos succos, ac humores affectarum partium,Quare ēt prædictas alui affectiones, in quibus picra confectio moderatam purgationē operatur,curauerit per modicā resiccationem,non per coaceruatā euacuationē.Præstantior igitur est ad huiusmodi affectus picra compō prima descripta.Tertium post prædicta pharmacum Andromachus sic descripsit. *Ad Stomachicos,& cœliacos pastillus amarus, mollit aluum facit ad somnum. Est autem ex libris Aphrodæ. Facit & ad uesicam, & coli affectus.* Seminis apij. ʒ. vi, anisi drach.sex, piperis albi sesquidrachmam, castorij drach.duas, myrrhæ sesquidrachmā, nardi celticæ floris sesquidrachmam,opii sesquidrachmam, cinnamomi sesquidrachmam, comæ absinthii,drachmas tres,aloes obolos tres, mastiches drachmam unam; cum aqua pastillos formato triobolares aut drachmales,& dato cū aquæ cyathis tribus.Neq; in hoc pharmaco adscripsit Andromachus, quos nam stomachicos dicat ex ijs,qui quidpiam patiuntur: uerum ex eo quòd compositioni additum est opium, manifestum fit,compositorem huius pharmaci intentionem suam eo direxisse, ut resiccatorium simul & doloris sedatorium pharmacum efficeret,somnumq; aliquem induceret,non tamen contentiose cōtra unam aliquam ex prędictis affectionibus

A.l.5.su.1.t. 2.fol.532.g

A fectionibus instando,quò videlicet breui ipsam excideret. Quartum deinde pharmacum Andromachus scripsit,neq; ad unā aliquā affectionē contentiose compositum,neq; ad multas moderate.Habet descriptio hoc modo. *Ad Stomachicos Hiera Antipatri.* Aloes bonæ.ʒ.quatuor, mastiches.ʒ.duas,asari drach.quatuor:rosarum siccarum,iunci odorati,mei,phu,casię,singulorum semiunciam.Vtere arido trito quemadmodum in hiera ex aloe. Quintum post hæc pharmacum,quod ex plantaginis succo præparatur,& ipsum Apollonii esse ait,tale est. Succi plantaginis aridi drach.tres,mastiches,ʒ.duas,myrrhæ.ʒ.i,mentæ.ʒ.i,zingiberis.ʒ.vnam. Videtur mihi Apollonius hanc compositionem experimento cognouisse in stomacho calidiorem affectionem habente,atque ita ipsam indiscriminatim extulisse,non potentem frigidis affectionibus conuenire:refrigeratorius enim est plantaginis succus. Porrò, quæ sequitur uidetur mihi composita esse ab eodem autore,in prioris usu successum non sentiente,& recognoscēte pharmacum refrigeratorium se effecisse,& ob id castorii modicum, & aloes quippiam apponente, quæ euacuare potest:& mastichen,ut stomacho commodam:ac crocum,& myrrham, ut quæ concoquere queant.Quapropter neque hoc,neque præcedens pharmacum adhibuerim in stomachica affectione,cum nullam probe curare possint,præterquàm multum calidam.Scripsit de

B ea hoc modo. Succi plantaginis sicci.ʒ.x,aloes Indicæ.ʒ.i,mastiches.ʒ.i, croci obolos duos, opii obolos tres,castorii obolos tres,myrrhæ.ʒ.i:formato ad magnitudinem ciceris. Similiter autem neque consequenter scriptum citra discrimen recte quis adhibuerit in alia affectione,q̃ quæ moderata siccatione,& adstrictione opus habeat,in humoribus quidem modicis, qualitate uero non uitiatis:cōponitur.n.ex succino,& mastiche,sic ipso Andromacho prodente. Succini:mastiches chiæ.Succini plus coniice. Dato cochlearium unum ex aqua tritum. Cæterum quod sequitur pharmacum, hac descriptione,Stomachica Galli,affectioni,quæ calfieri,& siccari postulat, utilis existit,ex fœniculo,aceto,& melle constans, quod ipsum Andromachus his, uerbis tradidit. *Stomachica Galli.*Corticis radicis fœniculi libræ dimidium,aceti acris sextariū unum eiusq; dimidium,aloes quadrantem,mellis attici libram i.Radices lotas ad triduum aceto macerato,deinde coquito:atque ubi coctæ fuerint,expressas proiicito, & affuso ad acetum melle simul coquito:deinde aloen inspergito:& cochlearia tria cum aqua dato. Alcetius sophista ad hanc descriptionem addidit rutæ,& apii,semina gerentium,utriusq; manipulum, iubens cum radicibus macerari,ac coqui:& aceti†sextarium dimidium,ʒ& mellis libras duas cōiicit: atq; hanc laudat.Post præscripta pharmaca Andromachus sic ait. *Stomachica,vt Nicostratus.*

(A.l.5.fo.11. 2.fol.531.g)

(† Quidā legunt, sextarios sex.)

C Succini,mastiches chiæ purę,iridis illyricę,singulorum trientem:floris rosarum sextantem.Dato aridi triti cochlearia duo,cum aqua lactosa:statim.n.dolorem leuat. Reponatur in corneo uase.Et hoc pharmacum palàm est adstringentius quodammodo esse:optatq; affectionem humidiorē in humoribus non multis,neq; ualde mordacibus:in quibus sane experimentum pharmaci fecisse eius authorē opinor: aut certe assiduo eius usu ęgrum a dolore leuasse,atque inde uniuersalem pronunciationem ipsi apposuisse,ꝙ uidelicet statim ægrum dolore leuet,cum non possit id in multis præstare.Postremum deinceps pharmacum ab Andromacho scriptū hoc modo est. *Ad Stomachicos.*Corticis radicis fœniculi drachmas duas,uini cyathos tres,coquito ad tertias,ut vnus cyathus supersit:ac totum præbeto.Et hoc ex calfacientibus est, opusq; habet affectione,quæ calfieri exoptat.

Stomachica pharmaca ab Asclepiade in primo Internorum conscripta. *CAP.* 3.

ASclepiades porrò de Stomachicis scripturus,de ipsis sic ordit:Ad stomachi subuersiones. Quas uerò subuersiones dicat,non manifeste indicauit. Pōt enim,& appetitus perditionē ita appellare.Potest ēt nauseosas affectiones ab accepto cibo fientes:aliquando enim hoc unū solum symptoma accedit accepto cibo,ut si paulo fortiori motu moueantur,statim uomāt:ap-

D pellant igitur aliqui ēt tales stomachicos,& stomachū ipsis supinū reddi aiūt. Sequitur aūt hoc symptoma qñq; ad solā oris uentris debilitatem,ꝙ cibos amplecti,eisq; obuolui non potest,uelut tota uentris amplitudo solet.Qñq; uerò,& cum uitiatæ alicuius modicę tñ humiditatis cōplexu:etenim multa,quemadmodum ēt ualde uitiata etiam citra cibum,nauseam efficit.Cæterum,quæ a multis uulgo supinitas stomachi appellatur, contingit quidem iuxta intemperiem quācunq; tandem citra uitiatos humores.Fit ēt per humiditatē multam quidem,nō tñ malignę qualitatis:irriguus.n.stomachus per largam humectationem similiter, ut ligamēta neruorum, laxatur.Facillime itaq; curabilis hæc est affectio ex oībus fere aliis,pharmacis indigēs,quę siccare humiditatem,& coagmentare & constringere laxatum corpus,ualent. Vbi igitur per profundum fuerit extenta humiditas,crassaq; fit,& uiscosa,opus est mistura pharmaci attenuatorii,& si ita dicere libeat,perrosiui,quale est acetum,& acetum mulsum.Si uero neq; talis sit humiditas,neq; in altū extensa,adstringentia sola suffecerint ad curationē.Propositū igitur in sermone pharmacū non moderatarū supinitatū, sed fortiorū, est curatiuum: esset aūt & moderatarum sanatiuū,si adstringentia sola quis misceret,aut ēt ex calfacientibus quippiam,si frigidā esse affectionem sentiret.Sufficiens autem signum est frigidæ affectionis,si æger se non sitire ꝑcipiat: ubi enim neque siticulosus fuerit,neque ardorem senserit in ore ventris,palàm est affe-

(A.l.3.f.13.t.2 c.21.f.288.h)

ctionē non calidam esse. Idonea itaq; sunt ad huiusmodi ventris affectus quatuor pharmaca ab E
Asclepiade conscripta, quę etiā ego nunc scribam, ipsius Asclepiadę, & verbis, & ordine seruatis. *Ad Stomachi subuersiones.* Nucleorum mali punici acidi tusorum succi sextarios tres, succi mentæ sextarium vnum, mellis attici sextarium unum, in vas fictile conijcito, ac coquito assidue agitando: & ubi densata fuerint, ab igne ablata reponito. Tempore usus dato mystrū unū aut duos ante cibum. *Aliud, facit ad Dysentericos, & vomentes cibum.* Radicis mali cotoneæ libram unam, uini myrtei sextarios tres, coquito ad tertias: deinde exprimito liquorem, & mellis attici sesquilibram addito: rursusque coquito assidue mouendo. Dato ex reposito uelut dictum est. *Confectio ex fructibus, facit ad stomachi subuersionem, Cœliacos, & Dysentericos.* Mala cotonea numero* decem, sorba numero quinquaginta, mespila quinquaginta, rhois rubri sextariū vnum, aquæ congios septē. Fructus tusos, & in aquam coniectos diligēter coquito: & ubi dissoluti fuerint, liquorem exprimito: ac rursus coquito eiecto eo, quod ex fructibus instar palearū exuccum reliquum est: cum uero tertia pars liquoris superfuerit, mellis attici libras quatuor addito, & ad prunas assidue agitando coquito, ac spissata reponito. Vsus ostensus est. *Aliud pharmacum.* Sorborum maturorum sextarium vnum, baccarum myrti nigrarum sextarium vnū, rhois syriaci sextarium vnum, prunorum syluestrium sextarium unum, mespilorum sextarium vnū, F
phœnicobalanorum Thebaicorum libras duas, mala cotonea decem, mala punica integra vna cū nucleis decem, musti aminęi sextarios xlviii. Præpara pro consuetudine, & expressum liquorem rursus diligenter coque, donec spissetur. Vtere ut dictum est. Porrò post præscriptas confectiones quintam scripsit Asclepiades hoc modo. *Catapotia ad stomachi subuersiones, Origeniæ, bona, & valde probata.* Florum rosarum. ʒ. viii, baccarum myrti nigræ exacinatarum acetabulum, seminis hyoscyami acetabuli dimidium. Terito simul diligenter, sufficiente protropo paulatim instillato: deinde his parmularum passarum, patetos Græci uocant, decem numero, carnē addito: & ex contritis catapotia ciceris magnitudine formato: & tres aut quatuor cum aquæ mulsæ veteris dilutæ cyath. ii, exhibeto. Et hoc pharmacum in ijsdem affectionibus commodum est, in quibus quatuor præscripta. Voluit autem author huius pharmaci per seminis hyoscyami misturam, doloris sedationem & somnum inducere una cum reficcatione. Manifestum est aūt refrigeratorium quippiam hyoscyami semen habere, uelut etiam papaueris semen habet: quare ad calidos affectus facit. Simile præscripto pharmacum deinceps proditum ab ipso est his uerbis: Rosarum recentiū desectis unguibus. ʒ. viii, seminis papaueris albi. ʒ. quatuor, seminis hyoscyami. ʒ. duas, aloes obo. iii, asari obo. iii: cum aqua diluta in pilulas redigito, & ciceris magnitudinem præbeto. Septimum post prædicta pharmacum Asclepiades scripsit, apposito discrimine a symptomate palàm apparēte: ait enim, ardori stomachi ipsum conuenire, & ꝓpterea Adipson. i, sitim extinguens, appellat, compositionem ipsius sic tradens. *Ad Ardorem stomachi Adipson catapotium.* Seminis cucumeris satiui. ʒ. octo, seminis portulacæ. ʒ. octo, tragacanthæ drac. quatuor. Tragacantham ouorum crudorum recentium candido dissolue, & probe tritis aliis adde: & ex mistis catapotia forma, eaq; in umbra reficca: atque unum sub lingua tenendum præbæ, ac liquorē inde solutum deuorare iube. Quin, & quod postea sequitur, refrigerat, ac corroborat stomacum madore prægnantem, & qui humidam, ac calidam affectionem hēt. Scribit autem de ipso Asclepiades hæc uerba. ¶ *Aliud, facit ad stomachi subuersionem, maxime commodum est ardorem multum perferentibus, & qui stomacho exuruntur.* Foliorum rosarum uiridium drach. sex, glycyrhizæ. ʒ. quatuor, nardi indicæ drachma quatuor. Excipe uino dulci, aut protropo, & redige in catapotia: ex quibus unum sub lingua tenendum præbe: aut ciceris magnitudinem cum frigida aqua dissolue, & in potu exhibe. Nonum deinceps pharmacū Asclepiades scripsit hoc modo. *Ad singultum, & stomachi debilitatem, & cibi reiectionem.* Reiectio itaq;, hoc est uomitus ex genere est supinitatum. Quando enim os uentris fortiter afficitur, hoc autem uelut di H
xi, ob uitiosos humores, quos uenter abrumpere conatus, propter debilitatem nauseæ symptoma perpetitur, atque hanc etiam tum ante acceptionem cibi, tum post ingestū cibum, ob extremam debilitatem perfert. Supinitates igitur ex uitiatis humoribus obortas picra confectio, quæ celerrime curat, nempe uitiatos humores expurgans. Vomitus uero ob imbecillitatem grauati stomachi oborti curantur per intemperaturæ correctionem. Non parum sæpe contingit etiā non solum stomachum, sed & uentrem, ob debilitatem ferre nō posse ciborum onus, atq; ideo reijcere, aliquando quidem ad infernam partem, ubi illis robustior fit stomachus: aliquando uero sursum ob stomachi imbecillitatem, quando sane hic debilior fuerit infernis partibus. Hoc itaq; uomitus symptoma unum quidem est, sequitur autem ad multas affectiones diuersam medelam exigentes. Similiter & singultus stomacho interdum ob frigiditatem, aut repletionē accidit: interdum ob mordacitatem humorum acrium, & medicamentaria qualitate præditorū. Impossibile itaque est pharmacum inuenire omnibus dictis affectionibus aptum. Cæterum quæ deinceps scripsit Asclepiades duo pharmaca, ostensa sunt substantiam habere multum ab humana natura diuersam, quę ipsa maxime omnium inter reliquas corporis partes stomachus non fert ob excellentiam sensus, qua præditus existit. Magnopere igitur affligitur stomachus etiam

* Aliter xij.

A etiam vbi ex ſtomaticis pharmacis,quippiã in ipſum fuerit pręterlapſum,maxime quæ atramẽ tum ſutorium,aut tale quid,in ſe hñt.Quod.n.ex fructibus conſtat,ex comeſtili materia cõpoſitum eſt:uerum atramentum ſutorium contrariæ penitus homini naturæ eſt:quemadmodum ẽt mandragora.Fugienda itaq; ſunt hæc duo pharmaca ex chryſobalano, & radicis mãdragoræ cortice compoſita:apponã tñ ẽt ipſorum cõpoſitionẽ.Et prioris quidem deſcriptio hæc eſt. Chryſobalani libram i,maſtiches chiæ libræ dimidium,corticis radicis mandragoræ quadrantẽ:tuſa,& cribrata excipe mentæ ſucco,& redige in catapotia.Da inde obolos tres cum aquæ frigidæ cyathis tribus.Poſterioris aũt deſcriptio hæc eſt.Maſtiches chię lib.i,tragacanthæ albæ lib.unam,corticis radicis mandragoræ ſextantem:tuſa,& cribrata reponito.Vſu exigẽte,dato cochlearium inſperſum aquæ frigidæ cyatho uni.Poſt præſcriptas cõfectiones Aſclepiades ſic ſcripſit.Ad uoluuloſas ſtomachi ſubuerſiones.Coniectarit quiſpiã,ipſum uoluuloſas appellare fortes:quemadmodum.n.in uoluulis ſubuerſiones fiunt cum magna contentione,& uiolentia, adeo ut ſtercus ẽt euomant,ſic ẽt alios uomitus concitatos quis appellare uoluuloſos poſſit:ſequuntur aũt hmõi uomitus,ubi affectæ partes a medicatis ſeroſis humoribus magnopere fuerint afflictæ:ſi uero ẽt imbecilliores fuerint,duplicatur malum. Erit itaq; ob id curationis ſcopus,ut ſimul ad affectas partes odoratas qualitates opponamus,quales aromatum ſunt,& quorundã ſeminum in ciborum uſum uenientiũ,uelut eſt aniſum,apium,daucus,cuminũ, & ſeſeli. Iuxta hanc itaq; rationem Hippocrates in pleuriticis purgatiuum exhibens medicamentum, miſceri aliquid ex his iuſſit,ſic ſcribens: Si uero ſub ſepto trãſuerſo ſit dolor, & ad clauiculam non ſe extendat,mollire uentrem oportet ueratro nigro,aut peplio:ad ueratrum quidem dauco,aut ſeſelide,aut cumino,aut aniſo,aut alio quopiam odorato addito.Apparet.n.ꝙ in his miſcendis maxime odorem ipſorum reſpiciat,quo medicamentariã uim,quæ hominis naturæ cõtraria eſt,mitiget,& obtundat:quemadmodum.n.graueolentia oĩa ſtomachum ſubuertere ſolent,ſic odorata corroborare.Si uero ultra hoc ẽt in ciborũ uſum ueniant,multipliciter auxiliãtur ſtomacho ob uitiatos ſeroſos humores ſubuerſo. Atque iuxta hanc ratiocinationem autor propoſiti pharmaci aniſum,& apium admiſcuit:abſinthium uero propterea,ꝙ a natura uim habet extergendi,ac repurgandi,& ſubducendi,uitiatos ſtomachi humores,ampliusq; denſat,& cõſtringit,ac robur addit parti affectæ. Cinnamomum autem addidit, ut quod oĩbus fœtidis, & putredinoſis ſeroſis humoribus,ſe opponat iuxta utranq; facultatem ſuam,alteratiuã,& diſcuſſoriam:non paruam.n.ex odore ſuo exhibet utilitatem oĩbus*malis affectionibus. Opij uero parum pharmaco immiſcuit,ſenſum ſtomachi hebetare uolẽs: qua ratione ẽt cęliacis ipſum damus,ut quod profundum quendam ſoporem inducere poſſit.Quo uero vehementem opij frigiditatẽ compoſitor ipſe corrigeret,caſtorium ipſi adiecit,oppoſitum ferme ipſi in facultate:eadem ratione ẽt piper admiſtum eſt.De myrrha uero operæpretium eſt ſcire,ꝙ in quantum facultas ipſius eſt concoctoria humorum præter naturam,& uitioſorum, in tantum conuenıẽter admiſcetur:in quantum autem medicamẽtaria eſt,non conuenienter: uerum paucitas eius ad concoctionem quippiam confert,qualitatis aũt peregrinitas non apparet,utpote uicta ab odoratis.Ego itaq; hoc pharmacum ẽt ſine myrrha præparare conſueui, ad ſecuritatem perducere ſemper tentans uſum oĩum pharmacorum, præſertim ubi in acuta febri tale quid exhibetur. Cum igitur cinnamomum habeat hoc pharmacum,& ſemina calida urinam cientia, ac piper, & præterea caſtorium,ac opium,merito multis affectionibus commodum eſt,quandoque cum uino ſtomacho grato datum,quale protropum eſt:quandoque cum myrti baccarum decocto, uelut in dyſentericis:aut cum aceto mulſo,uelut in ſplenicis: in cholera uero & bilis uomitu, ac effluxu,cum frigida,uelut Aſclepiades ſcripſit,ſed addito diſcrimine, ſi ſiticuloſior eſt nunc, quàm antea,aut nauſeæ calidę ſenſus circa os uentris ipſi contingat,aut frigidam bibere ſanus

D conſueuit.Ego ſane hoc medicamentum ad ſecuriorem uſum perduxi, myrrhamque dimiſi,& piperis quantitatem auxi.Cum uero plurimum cinnamomum accipiat,neceſſarium nobis eſt, ubi cinnamomo caremus,caſiam optimam conijciamus,aut plus,quàm duplo cinnamomi põdere,aut omnino non minus. Cæterum commenſuratio,ac apponderatio pharmacorum, quę ipſum conſtituunt,ab Aſclepiade his uerbis proditur.*Ad Voluuloſas ſtomachi ſubuerſiones paſtillus Amazonum.Facit ad inflatos,ardorem ſtomachi,& vomentes cibum.Facit,& ad internas affectiones.*Seminis apij drachmas ſex,aniſi.3.ſex,abſinthii drachmas quatuor,piperis drachmas duas, myrrhę drachmas duas,cinnamomi drachmas ſex, opii drachmas duas, caſtorii drachmas.ii, Cum aqua paſtillos formato,& ſummum drachmam unã dato,ſtomachicis cum protropi diluti cyathis tribus:cholericis,& uomentibus cibum,cum frigida:cęliacis,& dyſentericis cũ baccarum myrti decocto:ſpleniticis cum aceti mulſi cyath.iii.Aliud pharmacum deinceps ſcripſit Aſclepiades,non ſolum ad uoluuloſas ſtomachi ſubuerſiones ipſum cõuenire promittens, ſed & ad intenſos ſingultus,& ſtomachicos,qui ardorem,hoc eſt multam caliditatem percipiũt.Dictum autem iam ſępe a me eſt,impoſſibile eſſe inuenire pharmacum ad multas affectiones optimum:inuenitur enim in unaquaque ipſarum id,quod proprie ipſis deſtinatum eſt præſtantius eſſe.Verum iis,qui unũ pharmacum ad multos affectus habere uolunt,etiam horũ præparatio, ac

[Margin notes: B — A.l.1.f.4.ca.5.fol.74.g — 2.de Rat. vict. acu. text. 11.7. 117.h — C — *κακαῖς. aliter, κακοχύμοις. — A.l.5.ſu.2.t.6 fol.554.g]

ac compositio utilis existit. Continetur tamen ambiguitas quędã in huiusmodi pharmacorum E
promissionibus, qualem Asclepiades nunc de proposito pharmaco fecit. Putabũt enim fortassis
aliqui ex ignaris, tum singulorum trium symptomatum curationem promitti, tum duorum si-
mul coincidentium, aut omnium simul: velut cum lancinatur vehementer nauseãs æger, & sin
gultit, & multæ anxiosæ caliditatis sensum circa stomachum percipit. Et de tali sane affectione
primo dicam, in qua tria hæc mala simul hoĩem infestant, nimirum ardoris sensus, & singultus,
& affectio uoluulosa‖ Hippocrates quidẽ igitur conuulsionem fieri dixit ex repletione, & eua-
cuatione, & additum est ad aphorismum, ferme, in oĩbus exemplaribus, Sic autem & singultus.
Ego uero in conuulsione tertiam aliquam causam supra euacuationem, & repletionem nondũ
repperi: Singultum aũt sine his fieri uideo, acribus humoribus, aut† serosis, & medicatis, stoma
chum mordentibus, quos ubi uomitu reiecerint, statim singultu liberãtur. Quin, & multi deuo-
rato pharmaco ex tribus piperis generibus constante, si statim uinum insuper bibant, omnino
singultiunt, ex quorum numero etiam ego sum. Amplius autem, & cibo in mordacem qualita-
tem corrupto aliqui singultiunt: & quod a uomitu statim liberantur, omnibus notum est. Qui-
dam ẽt ex rigore oris uentris singultiunt. Verũ pueros maxime frequenter singultire contingit,
tum ob corruptionẽ alimenti in uentre, tum ob partis*frigiditatẽ. An uero, & ob nimiam eua- F
cuationem fiat singultus, ueluti ẽt conuulsio, dignũ consideratione est. Verum si in præsens hac
consideratione relicta, eos, qui ob frigiditatem, aut ciborum copiam, aut mordacem acredinẽ,
grauantur, intueamur, uomitum reperiemus sufficientem medelam eorum, qui ob copiam, aut
morsum singultiunt, caliditatem uero eorum, qui ob frigiditatem. Alio aũt modo reperiemus
ẽt sensus stupefactionem per refrigerãtia, & permutationem, ac discussionem mordacium per
attenuantia, & resiccantia. Componitur aũt ex hmõi ipsum pharmacum. Opium enim, & rosæ,
& psylii succus, ex refrigerantibus sunt. Spica nardi uero, & chrysobalanos, ex discutientibus,
& corroborantibus. Asarum aũt per urinam deducit uitiosos humores. Aloe uero uitiatos hu-
mores expurgat, & inferne per uentrem euacuar. Crocus autem concoquit, & roborat partes,
per temperamentum quidem caliditatis concoctionẽ efficiens, per adstringendi uero uim, quæ
ipsi adest, robur addẽs. Costus aũt sufficienter calfacit, moderate uero adstringit, quod & ex gu
stu eius percipitur. Ex his porro compositum pharmacum aptum est singultientibus: aptum est
& iis, qui ad uomendum lancinantur: † & qui circa præcedens pharmacũ dicti sunt, uerum non
similiter ut illud, neq; aliquid aliud ex odoratis hẽt, neq; cinnamomum. Refrigerantium aũt in
ipso mistura stupefacere sensum potens, mitigando molestiam ex mordacitate serosorũ, & alio- G
rũ ẽt humorum obortam, uere aptum pharmacum efficit ad nauseosæ affectionis imminutio-
nem. Qñquidem uero ẽt ad stomachi ardorem conuenire pharmacum dixit, repugnat aũt huic
sermoni calfaciens costus, operæpretium fuerit, & de eo dicere. Quemadmodum in antidotis
colicis appellatis, & a quibusdam, dolorum sedatorijs, qualis est Philonis antidotus, scopus cõ-
ponendi pharmacum est stupefacere sensum dolentium. Quo uero non cum magno detrimen
to id fiat, & ut per altũ dolentium corporum frigiditas§celeriter§penetret, calfacientia miscenť,
quæ refrigerantium stupefactionem deducere pñt, cum illa ipsa per se tardi transitus existant.
Hæc igitur ubi quis inaudiuerit, quantitatem consideret simplicium pharmacorum, quæ in cõ-
positiones miscentur: ex hac.n. sciet, num magis, aut minus, efficere possit compositum pharma
cum ea, quæ promittit. Si nanq; refrigerantia plura apparuerint, sensum affectorum magis ob-
tundit, & quantũ caloris in ipsa particula fuerit, ẽt hunc extinguit: ubi uero calfacientia fuerint
aucta, minus quidem hæc efficiet ipsum pharmacũ, innocentius aũt reddetur. Nosse.n. oportet
corpora uiuentium mortificationi simile quippiã perpeti ab oĩum ex opio, & hyoscyamo, &
mandragora compositorum pharmacorum usu, nimirum causis dolorem infligentibus insensi-
bilibus factis: & multi sane, qui assidue talia accipiunt, ad immedicabilem frigiditatem particu H
las perducunt. Quemadmodũ aũt in refrigerantiũ & calfacientiũ oppositione, utrorunq; quan
titas oñdit prædominãtem pharmaci actionẽ, eodem mõ ẽt in aliis consideratione facere opor
tet: uelut dẽsantibus, & rarefacientibus, coagmẽtãtibus, & diffundẽtibus, odoratis, & graueolẽ
tibus, humectãtibus, & siccãtibus, discutiẽtibus & cohibẽtibus. Itaq; ubi subscripsero his misto
rũ in cõpositione quãtitatẽ, ad cohærẽtia trãsibo. Scripsit aũt ipsam Asclepiades in hæc uerba.

¶ *Stomachicis ardorem sentientibus, & intensos singultus, & voluulosas stomachi affectiones.*
Costi. 3. quatuor, spicæ nardi. 3, quatuor, chrysobalanorũ. 3. quatuor, rosarum uiridium. 3. qua-
tuor, masticħes drach. quatuor, aloes drach. duas, asari drach. duas, opii drachmã unam. Excipe
succo psylii, & reduc ad pastillorum formam, & exhibe obolos tres. Liquor sit affectioni conue
niens. Post pręscripta pharmaca Antidotum Hieram iã antea in Andromachi pharmacis cõscri
ptam, ex aloe, & cinnamomo compositam, etiam ipse tradidit, nõ iuxta eandem commensura-
tionem, & symmetriam. Habent autem uerba eius in hunc modum. *Antidotus Hiera, hoc est sa-*
cra, Themisonis, ad stomachi subuersiones. Facit, & ad sentientes ardorem, & omnem inflationem, tar-
dam concoctionem. & affectiones vteri. Probe citrinam, & omnino admiranda confectio est Hydro-
picis, Hepaticis, & Nephriticis. Deducit & fæminis Menses. Aloes drach. c, mastiches unciam unã,
croci

6. Apho. Apho. 39. Ex. ord. 50. f

† ἢ ἰχώρων φαρμακωδῶν, id est ichoribus medicamentosis. ita antiquus interpres, sed neque sic clara est locutio.

* ψύξει. i. frigiditatem, est in impressis. δήξεσι. i. mordicationibus, est in aliquibus antiquis.

A. l. 3. f. 13. t. 5 c. 19 fo. 3 c 6. c

† διὰ τὰς κατὰ τὸ προγεγραμμένον εἰρημένας αἰτίας est in antiquis, i. ob causas in præcedente pharmaco dictas.

A croci unc.i,nardi indicæ vnc.i,cinnamomi vnc.i,carpobalsami unc.i,asari vnc.i:tundito,& an gustissimo cribro excernito,atq; aridum,ut ne transpiret,seruato. Vsus eius est ad tarde conco quentes,atq; ita sanos.3.i,cum frigidę cyath.iiii.uomentibus bilem,aut aliàs fluxione laboran tibus drachmæ dimidium:ad inflammationes internas conuenit cum aqua mulsa bibitum: verũ quibus urinam ciere uolumus,aut menses deducere,pharmacũ cum uino damus. Est aũt medicamentum inspersile,in pulueris,ac farinæ formam redactum. Hæc quidem scripsit Asclepiades de prædicto pharmaco. Videamus aũt primum in his de quantitate pharmacorum ipsum constituentium quatenus consensit,& dissensit,cũ Andromacho:deinde consequenter de promissione,& usu. Equidem in mistura pharmacorũ cõsenserunt inter se Andromachus,& Asclepiades in hoc,ꝙ aloes drachmas centum conijciunt: Dissentiunt autẽ in eo,ꝙ Asclepiades simpliciter aloes scripsit, Andromachus autem lotæ apposuit: Et ꝙ Asclepiades reliquorum singulorum singulas vncias admiscuit,hoc est drachmas argenteas octo,aut septem & dimidiã, Andromachus uero sex: Amplius etiam in eo,ꝙ Asclepiades carpobalsamum, Andromachus xylobalsamum inijcit:& præterea,ꝙ Asclepiades florem iunci odorati penitus relinquit. Cæterũ circa promissionem operum Andromachus nihil amplius scripsit,quàm quibusdam vnum cochlearium,quibusdam duo,cum aquæ frigidę,aut calidæ cyathis tribus exhibere: verũ Asclepiades plura de usu propositæ antidoti prodidit. Ad tardas.n.concoctiones sanorum drachmã unam dari iubet,cum aquæ frigidæ cyath.quatuor:opinor aũt ipsum dicere drachmam argenteã,etenim sic fere oẽs recentiores medici appellare in more habent: neq; ipsa rei natura aliud nos intelligere cogit: manifestum est autem,ꝙ drachmam dicimus nũc in hmõi oẽs, quod Romani denarium appellant. Verum non oĩbus tarde concoquentibus expedit præbere hoc pharmacum,sed iis solum,quibus ob uitiosos humores tarda concoctio contingit, & maxime cum tenues fuerint,& biliosi. Fecerit & quietem in iis,quibus citra uitiatos humores humida intẽperies in tantum affectam partem perrigauit,ut exoluatur,& laxetur ad modum ligatoriorum neruorum circa laxatos articulos. At uero,qui bilem in uentre hñt,quæ præsertim ipsis in tunicis in alto continetur, præstantius pharmacum non reppererint. Verum haud scio qua ratione parum de ipso exhibeat Asclepiades,cum moderata exhibitio ipsius ad drachmas tres progrediatur. Porrò ad inflammationem habentes non simpliciter in omni inflammationis tempore dandum est,sed ubi concocta fuerit,& declinarit.‖ Concocta enim medicanda rectè cẽset Hippocrates, non cruda,neque in principiis,†nisi sua sponte concitata id expetant,‡hoc est nisi mo
B
C tus ad excretionem†nos adducat‡,qui nondum firmam aliquam inclinationem,ac statione ad unam partem habeat. Rectè aũt hoc pharmacum tarde cõcoquentibus,aut bilem uomentibus, aut alias stomachi fluxione laborantibus, aquæ cyathis quatuor inspergens præbet, nimirum subuersionem stomacho ex melle oborientem formidans. Ad declinationem aũt internarum inflammationum cum aqua multa tempestiue quis exhibuerit: Quemadmodum ẽt urinam ciere uolens,aut menses euacuare, Asclepiades quidem ex uino dandum ait. Pręstiterit aũt,ut ego sentio,cum uino mulso pharmacum præberi: ita enim simul,& quæ circa distributionem & delationem ex uentre in urinam,& quæ circa uterum instant,secat,ac dissoluit:& robur partibus addit,per quas transitum facit: amplius q; & locorum per quos fertur caliditatem auget, quæ & ipsa non parum confert ad instantes humores fundendos,ac euacuandos. Post præscriptam Hierã Themisonis antidotũ, Asclepiades aliam sic scripsit. *Alia ex Mantiæ compositionibus Attalica. Facit ad stomachicos & reijcientes cibum, cholericos, cœliacos dysentericos.* Compositio sic hẽt. Croci.3.ii,nardi.3.duas,seminis hyoscyami drachmã unã,aloes unc.vnam, balaustii unc.unã, tragacãthæ unc.i,piperis albi unc.i,acacię unc.i,rheu pontici unc.i,rhois syriaci culinarij unc. i:excipe succo rosarum in uino austero coctarum,& redige in pastillos drachmæ unius: tragacanthã
D vero succo præmaceratam vnito. Hoc pharmacum nihil priori simile hẽt: illud.n.purgatorium est: hoc adstringens, iis qui stomachum, aut totum uentrem ob multam humiditatem exolutũ,ac laxum hñt,conueniens: queadmodũ ẽt in articulis eiusmodi laxitates cõtingunt,ligamẽtis ipsorũ multa humiditate perrigatis,quę plurimi medici neruos ligatorios appellare solet. Multæ.n.eiusmodi affectiones tũ in ventre, tũ in stomacho, fiunt iis,qui multo potu se explent,aut fructus humectãtes,aut ẽt edulia talis temperamenti,ingerunt. Cum itaq; multi sint qui tali uictu utant,rationabiliter ẽt prædictæ facultatis pharmaca sæpe successu clara euadũt, ut quæ prædominantẽ adstringendi uim habeant. Vbi uero,aut uitiatos humores euacuare,aut affectam particulam calfacere oportet,non solum nihil iuuat ita adstringentium pharmacorum usus,sed etiam nocet. Post præscriptum medicamentum,aliorum duorum Asclepiades meminit,quæ & ipsa ambo bona sunt, & ex multis composita, ac propterea multi ad uarios affectus usus,& præsertim posterius. Quòd uero tale sit,quale ipsum esse dicit, etiam nobis ipsis facile erit iudicare ubi in memoriam reuocarimus simplicia in ipso pharmaca, qualia singula sint, amplius q; methodum compositionis eius audiuerimus. *Aster stomachicus facit ad eos, quibus cibus in ventre acescit, ad tormina, destillationes, dolorem capitis, spuentes sanguinem, tabescentes, affectiones circa vesicam, & vterum.* Præparatur sic. Succi mandragoræ.3.quatuor, myrrhæ drach. quatuor,

1. Apho.22.ext. 10.b

† ἢν μὴ ὀργᾷ.

‡ ἐπείγοιτο, est in impressis. sed clarius in manuscriptis, ἐπείγοιτο .i. incitet. ut etiam in aphorismis.

quatuor;balaustii.ʒ.iiii,castorii.ʒ.iiii,croci.ʒ.iiii,opii.ʒ.sex,anisi.ʒ.viii.seminis apii.ʒ.viii, styracis.ʒ.viii,hyssopi cretici drachmas duodecim,seminis hyoscyami albi drachmas duodecim. Componito,pro more,& digerito in pastillos:dato pro viribus.Liquor sit affectioni cōueniēs. E

§ *Aster alter inexuperabilis,pharmacum accommodatum,sedans dolorem,inducens somnum,multi, usus ad varios affectus.Nam & stomachi morbos mirabiliter sanat a ructibus acidis,ægris concoctionibus,torminibus,*voluulis,inflationibus.Facit,& ad capitis dolores potatum,& foris illitum fronti,aceto dilutum.Facit,& ad oculorum dolorem pastillus perdicij succo dilutus.Facit,& ad dentium dolorem cauernæ inditus,tritus ac galbano exceptus,aut fici succo.Prodest ad influxus oculorum, & tonsillarum inflammationes,vino dulci dilutus,ita vt ad oculos lanam eo imbutam imponamus: in tonsillis vero affectis tepefactum † colluamus.Facit ad omnem sanguinis fluxum vino myrtite dissolutus:& ad veteres ac recentes tusses,& destillationes dilutus vino theræo,aut protropo,aut scybelite.Facit phthisicis, suppuratis,marrubij succo dissolutus.Hæmoptoicis, Dysentericis, cholericis,sanguinariæ succo dilutus: & ad omnis reptilis plagam cum ruta decocto potatus. Soluit irritationes per circuitum repetentes,duabus ante eius inuasionem horis,ex vini diluti cyathis tribus acceptus.Menses etiam fœminarum ducit,artemisiæ decocto dilutus.Facit,& ad vesicæ affectiones vino mulso dissolutus.Similiter etiam ijs, quæ ab vtero suffocantur,auxiliatur.Facit Arthriticis,Podagricis,gentianæ decocto dilutus. Et de his quidem, quæ efficit,hactenus.* F Compositio uero hoc modo habet.Myrrhę.ʒ. iiii, styracis.ʒ.quatuor,nardi indicæ.ʒ.quatuor,casiæ fistulæ drachmas quatuor:terræ lemniæ,quæ sphragis,hoc est sigillum,appellatur,drachmas quatuor:corticis mandragoræ drachmas quatuor. In alio exemplari etiam piperis drachmas quatuor,croci drachmas sex,succi papaueris.ʒ.sex,seminis dauci cretici drachmas octo,anisi drachmas octo,seselis massiliensis drachmas octo, seminis apii drach. octo. Myrrha,& styrax,atque opium,vino dissoluuntur odorato,& teruntur:arida uero tunduntur, & cribrantur,ac deinde simul miscentur:subiguntur,ac in pastillos coguntur ponderis drachmæ dimidiæ,& in umbra reficcantur.Vsus ostensus est. In aliis exemplaribus pastillorum pondus drachmale proditur.

* ἰλίγκυς.

† παραινεῖν ἵνα γαργαρίζεσθαι, .i. admonendū est,vt gargarizetur.

Quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus prodidit, de affectionibus circa stomachum. CAP. 4.

CVm multæ,& variæ sint circa stomachum affectiones,atq; hæ oēs fere in totum ex*cruditate oboriantur,totis uiribus cōsiderādum.Et si quidem aquarū, aut aeris malitia ostēdatur,uniuersali uia,ac ratione,q̄ maxime licet utentes,hęc immutando,hoīem liberare est opus: G Si uero ob inconsuetos cibos,eis interdicemus: Si uero ob copiam,cibos contrahemus: Et in uniuersum ex quacūq; cā suspicati fuerimus fieri,eam prohibebimus.Quòd si in oībus ipsis bono ordine tractetur,& iuxta ipsum stomachum tn̄ concoctiones impediantur, unctionibus, & exercitiis, uociferationibusq;,& aliis hmōi,per expertum artificē adhibitis,stomachus corroboretur.Verum ructu acido affectis coriandrum cochlearij mensura ante reliquum cibū edendum dato,& merum insuper bibendum.Quòd si qn̄q; moderata*cruditas, & quæ conteni possit,oboriatur,longiore tp̄e in lecto decumbendum est:& si negocia id non permittant, quanto possibile est,oīs distentio,& labor,ampliusq; æstus†ac ira,uitanda sunt.Serius ēt, q̄ pro consueto tp̄e ex feruida aqua lauandum est:& in priore balnei domo aqua tepida hausta,oīa in stomachum coaceruata pituitosa remouenda:& modico cibo itemq; potu prima die utendum. Si uero fortis ciborum corruptio*fiat,stomachiq; morsum sentiant,ac ipsos eructent,ampliusq; nausea afficiantur,aqua tepida exhibita uomere cogito,donec oē corruptum expurgetur: deinde caput mollibus linteolis ad ignem calefactis obducito:aut hmōi aliquo non inani ductu locos circa stomachum foueto,& præcordia mitigato:summas item partes molli frictione,aut etiam constrictione lenito.Atq; ita in lectulo quiescere finito,ac inediā per totam sequentem diē per H ferre,Si non absurdum quid inde consequatur,fortiores quidem,ut prædictum est,affectos lauatione curato:si uero infirmi essent,moderate ad diem unum refectos, in sequentem lauato, moderatis cibis,ac potibus ad triduum uti iussos.Et cruditatis *quidem talis quædam (ut rudi quadam forma expressi)curatio existit.Verum de iis,quæ ex ipsa proueniunt, uelut profluuio uentris,aut bilis per uomitum,ac secessum reiectione,aut aliis eiusmodi,in proprio loco dicetur.Cæterum in alijs stomachi molestiis,iis quidem,qui stomacho exuruntur cum exolutione, aut animi deliquio,aut appetentia perdita,ex qualicunq; tādem causa,præter febrem,cyathos tres,aut quatuor aquæ frigidæ absorbendos dato,bis aut ter per interualla:& si quidē inde mitius habeant,ipsos reuocatos tum cibo,tum ēt aliis,refocillare tentabis. Si uero permaneat malum,†deprehēsis atq; læuigatis‡extremitatibus,huiusmodi quendam cremorem assidue absorbendum dato,uelut palmularum,malorum cotoneorum,pyrorum,mespilorum,baccarum iuniperi,pampinorū uitis,rosarum, mali item punici nucleum non habētis succum, aut nuces pineas uiginti,& seminis cucumeris grana xxv,baccas myrti uiginti,croci obolos duos*& rosarū duarū folia ex aqua bibenda exhibeto.Aut aquā frigidā cū omphacii succo prębeto.Aut florem rosarum cum nardo,& aqua frigida.Aut etiam portulacæ semen admisceto, aut atriplicis semen

* ἀπεψίας.

† Additur in antiquis græc. καὶ ψῦχος, i. & frigus.

A.l.3.f.13.r.3 c.5.fol.293.f

† Al. ligatis, & calefactis,

* Al. unum & al. dimidium.

A ſemen,aut malorum cotoneorum decoctum.Aut cucumerum ſatiuorum ſemina quinquagin-
ta trita,ex frigida præbe.Aut orizam coctam cum butyro edendam exhibe.Aut tragoriganum
tritam,& exuccatā cum aqua edendam præbe.Aut fabas ægyptias decē,& nardi celticæ obo.
ii,utraq; toſta,& trita bibēda exhibe cū mali punici acidi,ac dulcis ſucco,& aqua,pari utriuſq;
menſura.Aut mentæ ramulum contritum bibendum dato.Aut œnanthen ſimiliter tritam cum
nardo indica bibendam dato.Aut lentes coctos tritos ex aqua præbeto.Aut phœnicobalanos,
cū roſis . Aut marrubii ſuccum cum melle:&,vbi paululum quieuerint, uinum cū polenta ex-
hibeto.Aut cardamomi drachmam unam,cum aceti mulſi cyathis tribus potandam dato , ac
quieſcere ſinito.Porrò ijs,qui ſaliuam multam in ſtomacho aggregarunt,aridā conyzā mandu
cādā dato: Forinſecus uero ſtomacho imponātur uitis folia uiridia trita : aut mala cotonea,aut
palmulæ,aut meſpila cū cerato.Aut myrti folia tenera,uel rubi,vel lentiſci , trita cum polentæ
flore frigida ſubacto.Aut portulaca uiridis ſimiliter præparata.Aut caſeus recens mollis cū po-
lenta,& apii foliis.Aut ſeridis folia cum aceto,& polenta,ac apii foliis.Si uero multū ſint æſtuo
ſi,veſicā aqua expletā imponito.Aut niuē ſuꝑdato.Aut cucurbitarū ramēta imponito, & oīno
oīa,q̄bus in cardiacis utimur .Dolores aūt ſtomachi lenit,& maxime ijs,q̄bus triſtitia aliqua,
B aut deſperatio accedūt,lac aſininum, aut muliebre,aut bubulum,ſilicibus incoctis potatū.Aut
vnguentum nardinum,vel aliquod pretioſum dato ex aqua.Aut decoctum floris iūci odorati,
roſarum flore ſimul inſperſo.Aut portulacę ſuccum,qn̄q; per ſe,qn̄q; cum nardo.Aut oui uitel
lum toſtum,& in farinam comminutum,cum polenta bibendum dato.Aut amaras nuces cum
cucumeris ſemine,& nuce pinea.Aut rumicis ſylueſtris ſeminis obolos tres bibendos prębeto.
Oēs uero circa ſtomachū dolores,& diſplicentias,ac moleſtias ſedari aiunt cochlea aphricana
cruda integra vorata.Exoluto aūt ſolum & nauſeabundo facto ſtomacho,lactucæ albæ ſemen
modicum ex aquæ cyathis quatuor,aut uino bibendum dato.Aut paſſerum ſtercus aridū uelut
polentam,ſiue aquam biberint,ſiue vinum,inſpergito.Aut maſtiches chiæ cochleariū ex aqua
frigida dato.Aut glaciem ieiunis quotidie exhibeto,ut ea aſſidue manducata ſaliuā expuant.
Aut conizam aridam manducent.Si uero una cum humectatione ēt inflammatio aliqua adſit,
œnanthen cū meliloto,aut roſam ſiccam cum cerato roſaceo parum reſinæ uſtæ habente,impo
ne.Aut acaciæ,&†aluminis Melii pares partes dupla cerati proportione excipe,& ut malagma
impone.Cęterum quibus bilem atram generantibus ſtomachus inflatur,ſpongias aceto acerri
mo calido imbutas ad ſtomachū imponito,atq; hoc maxime tp̄e diſtētionum:& ſi poſtea etiā-
C num perſeuerarint,alumen liquidum cum atramento ſutorio trito melle exceptum imponito.
Aut hæc & aloē pari portione miſta,& cerato myrteo excepta imponito.Aut hederæ foliis ui-
no coctis pro cataplaſmate utitor.Aut plantaginis cum ſale tritis.Aut armētariæ bouis ſtercus
aridum uino coctū.Aut marrubium cum pane,& roſaceo ſubactū.Aut bulbos rufos,& alumen
pari portione imponito.Poſt hæc antidotus apyretos appellata,aut hiera,aut alia quæpiā, quæ
cuiq; per experientiam cognita eſt,in potu exhibenda eſt.In cibo ſtomachicis conueniunt be-
ta,lēs,tragus, oryza, alica:malis cotoneis,aut palmulis,aut meſpilis,aut mali punici nucleo ca
rētis,granis,aut melapiis,ſimul incoctis:aut teneris lentiſci,aut myrti,aut rubi ramulis admi-
ſtis.Panis ſit ſumme tn̄ fermentatus,aut penitus abſq; fermento pręparatus. Ex oleribus cōue
niūt cruda,cichoriū,meconides,eryngiū,intubus,gingidiū,ſeris,lactucę:cocta maxime cōmo
da eſt braſica,& ſiſarū.Ex reliquis aūt coctis conueniūt cochleæ,& bulbi.Ex carnibus uenter ,
roſtra,pedes:turdi,ꝑdices,attagenes,turtures,palūbes,anates,lepores,dorcades . Ex piſcibus
ſquillæ,gāmari,natatrices ſiue colymbænæ,locuſtæ,loligenes,ſępiæ:& ex iis,qui duras carnes
hn̄t mulli:ex teſtaceis maxime buccina,purpuræ,pectines,glauci,cerri,glandes,ſiue balani.Ve
rū ſiſarū a reliquis oībus acceptū,ut ſtomacho gratū,& refectioni cōmodū,ad pleraſq; oēs ſto
D machi acceſſiones cōueniens eſt.In potu prodeſt uinum, qđ unuſquiſq; libenter bibit.At uero
iis,qui inflantur,ſtomacho diſtendūtur,polii faſciculum coquito,& bibēdū dato.Aut calamin-
thæ decoctum per noctem ſub dio expoſitū,modico melle,& piperis drachma*una,admiſtis,bi
bendū prębeto . Aut ſpongiā acerrimo aceto imbutā pedibus,ac brachiis imponito,uſquequo
bullæ excitentur,maxime ſi cibos reiectent.Aut fęnigræci farinā aceto ſubactam.Aut ſinapi tri
tum cum aceto uſquequo rubefiat locus.Aut pſyllium aceto,& aqua maceratū,& in mortario
tuſum,pari portione carnium cochlearū admiſta,in malagmatis forma imponito. *Quæ ſtoma-
chicis dolorem eximant.*Cuminū toſtum & apiū,utrunq; modica portione cū aqua bibendū præ
be.Aut aloes obolos ii,cū uino mulſo,aut uino, aut aqua,bibēdos dato.Aut abrotoni,& thymi
utriuſq; obolos duos,ex uino ꝓbe bibēdos.Ligaturas inſuper extremarū partium fortiter adhi
be,& circa ipm ſtomachū cucurbitulis,& fomētis uariis utere . Quòd ſi uehementer ualida ſit
diſtētio,ēt uenę ſectio efficax auxiliū erit,& alui ſolutio ꝑ ſuppoſititiā glandem.Deinceps poſt
præſcripta Archigenes de fame ingēti,bulimo Græcis appellata,itēq; de ſingultu,prodit quę ſe
quunt̄. Porrò eos,qui ex ingenti famen in uiis,uel alio quocunq; mō aīo linquunt̄, reuocabi-
mus odoramētis aceti,aut pulegii:aut,q̄ forte obtingit terra aceto macerata:aut malis, aut py
ris,aut aliis ſimilibus fructibus,qui ad manū ſunt.Panē inſuper odorandū dabimus,& ingerere
cogemus.

†ςυπτηρίας μὴ λεία. i. aluminis non læuis, eſt in impreſſis. in manuſcriptis eſt ςυπτηρίας ὑγρᾶς μὴ λείας. i. aluminis humidi nō læuis. & ita ēt in veteri tralatione.

mus.Ad hæc.n.singula confestim excitantur,& præterea ad suillam carnem assatam, ac coctã, E
& in uniuersum ad oẽ,quod multum alit,& præsertim ea,quæ odorem nidorosum,ac probe cõ ditum abundanter hñt:per hmõi enim odores ut plurimum tales reuocantur. Nihilo minus tñ etiam extremæ partes ipsorum constringendæ sunt, ipsiq; excitandi tum maxillarum punctura,†tum capillorum,ac aurium distentione. Refocillabis porro ab exolutione, panem in uino diluto,aut ẽt aliud quippiam ex ijs,quæ aceruatim reficere uires pñt,exhibẽdo:uelut sunt oua sorbilia,†bulbi,cochleæ.Et enim singula hæc stomachi humiditatẽ eximunt,& in modica mole multam uim complexa cumulatim corroborant.Singultientibus autem rutam cum uino dato,aut nitrum in aqua mulsa,aut opium,aut castorium,aut abrotonum, aut aristolochiam, aut daucum creticum,aut cuminũ,aut anisum,aut zingiberis radicem, aut scyllã cũ aceto,& oleo, aut tordilion,aut dictamnum,aut calaminthen,aut acorum,asarum item, & nardum celticũ,& pulegium,singula tum per se,tum simul mista.

† καὶ τρίχας ἢ ὦτα ἀνατείνοντας, est in impressis, vt transtulit ĩterpres. in aliquibus manuscrẽptis. καὶ τρίχας εἰς τὰ ἄνω τείνοντας.i. tum capillorum ad superiora tractu

† Halica cum vino ex Aetio qui oĩa hinc accepit, quòd.n. bulbi, & cochleæ aceruatim nutriant neq; ratione cõsonum, neque ab vllo probato scriptore traditum.

Accedit his Galenum 1. ad Glauc. cap.14. eandem halicam cum eodem casu laudare.

Pharmacum nostrum, ex succo malorum cotoneorum constans.

Magnæ equidẽ oris uentris affectiones a prædictis pharmacis curantur:moderatas uero oẽs ferme,præter eas, quæ ex vehementi ardore fiunt, subscriptum medicamentum iuuat. Succi malorum cotoneorum sextarios duos,mellis attici sextarios duos,aceti sesquisextariũ: si uero F multum acre fuerit sextarium vnum:zingiberis quadrantem,piperis albi unciam*vnam: arida sperges,ubi malorum succus cum melle & aceto coctus ad lentum ignem attici mellis crassitudinem acceperit. *Aliud ex malorum cotoneorum carne constans.* Malorum cotoneorum carnis libras iii,mellis libras iii,aceti albi lib.iii,piperis quadrantem, zingeberis quadrantem,petroselini macedonici vnciam unam.

*Aliter.ij.

De Pharmacis,quæ forinsecus ori ventris imponuntur. *CAP. 5.*

VOcant quidem plurimi medici,haud scio quare,velut Asclepiades,& Andromachus, oĩa pharmaca,quæ forinsecus imponuntur,siue adstringendo condensent,siue indurent,Malagmata,{quæ uox emollitionis significationem habet.}Verum nos permittemus ipsis,ẽt si non proprie appellant.Quæ autem cõscripserunt ad stomachi affectiones commoda pharmaca,per experientiam non illorum solum,sed etiam nostrã approbata,ea nunc adscribemus,ab ijs quæ Asclepiades prodidit initio facto.

Quæ pharmaca Asclepiades ad stomachi affectiones in quarto externorum tradidit, quæ Marcellæ inscribit.

Eueni,ad stomachi subuersiones, doloresq; facit, partim etiam ad inflammationes. Oenanthes.3. G octo,croci.3.duas,rosarum siccarum.3.quatuor,meliloti.3.quatuor, mastiches.3. quatuor, ramentorum succini drachmas quatuor,carnis phœnicobalanorum quadrantẽ,uini myrtei quod satis est.Arida tundito,& per angustissimum cribrum concernito,& cum vino myrteo diluito, ut cerati spissioris crassitudinem accipiant:his carnem phœnicobalanorũ addito,& conquassata cerato ex rosaceo apparato excipito,& linteolo infarta ori uẽtris imponito.Facit,& ad oculos inflammatos.*Aliud.*Oenanthes.3.vj,croci.3.duas,*myrrhę.3.quatuor,floris rosarum.3.iiii, meliloti,mastiches,utriusq;.3.quatuor,aloes.3.iiii,corticis mandragoræ.3.quatuor,carnis palmularum quadrantem:excipe cerato ex rosaceo apparato. *Asclepiadæ qui* Philophysicus dictus est,hoc est naturæ studiosus,ad stomachi subuersiones. Facit & cęliacis & Dysentericis.* Seminis hyoscyami.3.quatuor,seminis apij.3.quatuor*floris rosarum.3.duas,seminis anisi.3.duas,succi hypocistidis.3.duas,myrrhæ.3.duas croci sesquidrachmam,opii sesquidrachmam.Arida tundito, & per angustissimumu cribrum excernito:hypocistidem uero,& myrrham, & papaueris succum uino myrteo dissoluta aridis adijcito:& pastillos formato,eosq; in umbra reficcato. Vsus tp̃e quãtũ opus est tusum,melle cocto excipito,& deinde linteolo infartum locis affectis imponito.Si fortis fuerit fluxio,succi hypocistidis aliam adhuc drachmã addito, & floris rosarum tã H tundem. *Aliud galli Marci Asclepiadei,ad easdem affectiones.* Seminis hyoscyami.3 tres, florum rosarum drachmas duas, anisi drachmas duas,seminis apii.3.quatuor, opii drachmam i, succi hypocistidis.3.duas,myrrhæ trogloditicis drachmas duas,croci sesquidrachmam,uini myrtei, quod satis est,mellis cocti quod sufficit,præpara,ac utere ut dictum est.Eiusmodi pharmaca ẽt bibuntur,& ualde auxiliantur.Cohibito autem fluxu,& sequente dolore, tantundem ponderis cerati rosacei ad pharmaci confectionem addere oportet.Si uero multa fluxio contingit,ad pharmacũ succi hypocistidis drachmas tres conijcito,& florum rosarum aliam drachmam.Vigiliis infestantibus,ẽt succi papaueris aliam drachmam addito. *Aliud Nicerati, cœliacis,dysentericis,valde generosum.* Oenanthes*drachmas duas, rosarum siccarum vnciam unam mastiches vnc.i.aloes.unc.i,gallarum omphacitidũ unc.i,aluminis rotundi unc.i,acaciæ vnc.i, ceræ lib.i, picis brutiæ quadrantem, olei myrtei lib.i, arida cũ liquidis committito. *Aliud valde præclarum.* Oenanthes unciam i,omphacii vnc.i,gallę omphacitidis unc.i,aluminis scissi unc.i,acacię vnciam i,cytinorum mali punici,balaustij,mastiches,singulorum vnc.i: uini myrtitæ, quantũ satis est his subigendis,carnis phœnicobalanorũ sexuncẽ:excipe cerato præparato ex lentiscini libra una,præpara,ac utere ut dictũ est. Hæc quidẽ igitur præscripta pharmaca facultatis sunt adstrin

* Aliter iiij.

*Aliter iiii.

*Al.philosophicus.

*Aliter ii.

*Al. vnciam.

A adſtringentioris: quæ uerò deinceps ab Aſclepiade prodita ſunt, miſtam facultatẽ habent, adeo ut etiam induratas inflammationes curent: & propterea ẽt hepaticis utilia ſunt, opus enim habent etiam illi adſtringentiũ ad laxantia miſtura, nõ tamen æque, ut ſtomachici: in ſtomachicis enim medicamentis qualitas adſtrictoria prædominatur. ¶ *Malagma Nilo inſcriptum, facit ad† Diſtentiones, & ad articulorum dolores. Diſſoluit omnem duritiem. Facit & ad exarticulata & luxata poſt declinationem inflammationum impoſitum. Facit ſpleniticis & hepaticis.* Ceræ lib. unam, ammoniaci thymiamatis lib. i, olei cyprini lib. i, croci ſemiunciã, aceti qđ ſatis eſt: ammoniacũ diſſoluito, deinde ſic arida adiicito. ¶ *Aliud ex libris Arii Aſclepiadei.* Ammoniaci thymiamatis lib. ii, diligẽter tritas in uas fictile coniice, eiq; floris ſalis lib. i, adde, & olei cyprini ſeſquilibrã. Coq; ad lentũ ignẽ aſſidue agitãdo: atq; ubi emplaſtri formã acceperint, adiice ceræ lib. ii: qua eliquata, cũ pharmacũ amplius non inquinauerit, eximito, & in mortariũ transferto, conquaſſatumq; diligenter reponito, ac utitor. *Malagma Nilei* crocerum, pharmacum accomodatum ad prædictas affectiones, facit & ad eryſipelata. Hoc vſus eſt Licinius Atticus.* Ammoniaci thymiamatis lib. unã, ceræ lib. i, olei roſacei libram i, croci unciam unam, aceti quãtum ſufficit: præparato pro more. ¶ *Aliud Melinum inſcriptum aromaticum, hepaticis, ſtomachicis, & ad præcordia diſtenta, & omnem*

† *Hypochondriorum, eſt in cod. græco.*

* κροκηρὰν. *al.* κρόκινον. *al.* κίῤῥον.

B *neruorum per conſenſum affectionem.* Ammoniaci thymiamatis. ℥. c, ceræ ponticæ. ℥. c, melilotorũ. ℥. † xii: croci, myrrhæ, bdelii, ſingulorũ. ℥. viii: olei cyprini lib. i. ¶ *Aliud facit ſtomachicis, hepaticis, ad præcordia inflammata, & omnem neruorum per conſenſum affectionem.* Ceræ. ℥. c, croci. ℥. xii, ammoniaci thymiamatis. ℥. c, myrrhæ. ℥. xii, bdellii. ℥. viii, cõfectionis hedychroi quadrãtẽ, uini dulcis quantum ſufficit, olei cyprini lib. i: præpara pro more. ¶ *Aliud Napolitæ, Aromaticum inſcriptum, pharmacum accõmodatum ad internas affectiones:* Ammoniaci thymiamatis lib. iii, cerę lib. iii, olei roſacei lib. iii, confectionis hedychroi libræ dimidium, meliloti libræ dimidium, cyperi libræ dimidium, nardi celticæ libræ dimidium, floris iunci odorati libræ dimidiũ, uini dulcis, qđ ſatis eſt. Arida cum liquidis ſubacta cõmittito. ¶ *Malagmata bona inflammationum † citra debilitatem inueteratarum: quæ ad hepatis inflammationes ſimiliter conueniunt. Malagma Aſclepiadæ ex meliloto Hieraticon, hoc eſt pontificium inſcriptum, ſtomachicis, hepaticis, & ad uiſcerum dolores.* Nardi celticæ drach. x, cyperi. ℥. x, myrrhæ. ℥. x, cardamomi. ℥. viii, meliloti. ℥. xl. croci. ℥. viii, amomi ℥. viii, cypheos hieratici hoc eſt ſacrificulorum. ℥. xvi, ammoniaci thymiamatis drach. xl, reſinæ terebinthinæ drach. lxxx, ceræ minam unam, ꝫolei cyprini minam unam, ꝫuini odorati Italici heminam unam. Præpara, ut dictum eſt, ac utere. ¶ *Aliud Baſilicum, hoc eſt regium inſcriptum, faciens*

† *Aliter xiiij.*

† *Additur in manuſcriptis, ſtomachi.*

C *ad prædictas affectiones, omnemq; per conſenſum neruorum affectionem.* Ceræ minas iii, ammoniaci thymiamatis minas ii, reſinæ frictæ minã unã, meliloti minę dimidium, propoleos. ℥. xxv, myrrhæ drach. xxv, nardi celticę drach. xxv, ſtyracis drach. xxv, cyperi drach. xxv, iridis illyricæ. ℥. xxv: cardamomi, panacis, utriuſque drac. xxv: croci, caſiæ, maſtiches, opobalſami, amomi, floris iunci odorati, ſingulorum drach. xvi: uini Italici odorati quãtum ſufficit. Arida cũ nardini Aſiani aromatici libris quatuor, ſubacta, pro more preparato. *Malagma Polyarchion facit peripneumonicis, ſtomachicis, ſplenicis, hydropicis. Facit ad affectiones circa ueſicam, aut uterum: ad omnem neruorum per conſenſum affectionem.* Ceræ minam unam, terebinthinæ minam unam, bdellii minam unã: ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, ſingulorum minã unã: meliloti, amomi, nardi indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinamomi, ſingulorũ drac. xxv: olei cyprini heminã unã, uini Italici, qđ ſatis eſt. Præpara pro more, ac utere quandoque immiſto, quandoq; diſſoluto cũ cerato cyprino. ¶ *Polyarchi pharmacum accommodatum, facit ad prædictas affectiones, & omnem neruorum per conſenſum affectionem. Facit etiam ad aſſiduas cruditates, & corrumpentes cibum, & uomentes bilem, ac omnes inueteratas affectiones. Vſus eſt eo Iulius Agrippa.* Compoſitio hoc modo habet. Caſtorii, amomi, utriuſque ſeſcunciam: piperis albi ſeſcunciam, & longi ſeſcunciam, myrrhæ

D quadrantem, cõfectionis hedychroi quadrantẽ, carpobalſami quadrantẽ, *croci quadrantẽ: foliorum malabathri, caſiæ roſas referentis, panacis, opobalſami, nardi indicæ, ſingulorũ quadrãtẽ: floris iunci odorati, cinnamomi, utriuſq; trientẽ: pyrethri, croci, cardamomi, ſingulorum triẽtem: cyperi ſemiſſem: iridis illyricæ, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum ſemiſſem: cerę lib. iiii, terebinthinæ lib. ii, reſinæ laricis quadrantem: In alio exemplari, etiam bdellii trientẽ, ammoniaci thymiamatis *trientem: unguenti nardini aſiani lib. iii: uini falerni, quod ſatis eſt: pręparа pro more. Ego autẽ adiicio maſtiches, cinnamomi, ammoniaci thymiamatis, ſtyracis, aloes, opobalſami, ſingulorum quadrãtem. ¶ *Malagma Andromachi ex meliloto.* Nardi celticæ drachmas *octo, cyperi drach. octo, iridis illyricæ drach. octo, myrrhæ drach. octo, croci drach. quatuor, meliloti drach. xxv, ammoniaci thymiamatis drach. l, terebintinæ drach. l, ceræ drach. c, cyprini heminæ dimidium, aceti quod ſatis eſt: quidam ammoniaci drach. c. coniiciunt. Facit ad omnia interna. ¶ *Malagma Polyarchi ex epiſtola ad omnia interna.* Cyperi minã unam, cardamomi minã, mannæ tantundem, ceræ tantundem, terebinthinæ frictæ ſeſquiminam, aut liquidæ minas tres, cyprini quantum ſufficit. Ego etiam bdellii appono minam unam. *Aliud, altera deſcriptio.* Cyperi, cardamomi, amomi, bdellii, thuris, balſami, ſingulorum minam unã: ceræ ſeſquiminã, reſinæ frictæ minas quatuor, cyprini heminæ dimidium, uini odorati ſeſquiminam. Præpara ut

* coſti.

* Al. vncias ij.

* Aliter decem.

A. l. 5. ſu. 2. t. 6 fol. 554. h

Quinta Claſsis. bbbbb moris

moris est,ac utere uelut præscriptis.Vt ego cōponere soleo:Cyperi,cardamomi,amomi,bdel- E
lij,thuris,singulorū minam unam:ceræ minæ dimidium,resinæ frictæ, aut terebinthinæ minas
iiii.cyprini heminam j.casiæ minæ quartam partem , ammoniaci thymiamatis minæ quartam
partem: nardi indicæ,croci,myrrhæ,singulorum minæ quartam partem: uinum odoratum.

De Hepate & eius affectionibus. *CAP. 7.*

CVm hæc tractatio postrema omnium à me conscribatur, omnibus sanè manifestū esse opi-
nor,ꝗ ex duobus his alterū uerum sit,aut alias omnes inutiles esse,& superuacaneas, si q̃s
ex hac sola sufficiens sit oēs affectiones curare,quę medelā per pharmaca requirant:aut,si qui-
dem illæ utiles existant,primum ipsas legendas esse,& in memoriā reuocādas illis,qui hinc ali-
quid commodi auferre uelint. Ipsas etenim methodos curandi p̄dictas affectiones in quatuor-
decim libris de curādi Methodo inscriptis prodidi:nunc uerò tanquā his ipsis cognitis,citra p̄-
dictas demonstrationes in memoriam reuoco,ostēdens oīno,quomodo nos pharmaca compo
namus,& q̃ à prioribus scripta sunt iudicemus,indeq; in *usum agere,ac assumere confidamus.
Et sanè utilis hæc speculatio existit. Nā empirici, qui suam artem rationis expertē esse uolunt,
oīa quidem legenda esse censent,quæ à probatis medicis sunt conscripta: non autem statim in
*usum assumenda esse,sed prius iudicanda,an singula ex ipsis ea,q̃ promittunt,opere etiam de- F
monstrare possint.Nos autem experientiā in omni arte magnū quid posse persuasi,*speculatio-
nes,tum per rationalē methodum,tum per rationalē indicationem,inuētas,ad ea, quæ ab ipsis
de iudicationis historia tradita sunt, apponimus, demōstrantes,qualē facultatē ad ambulandū
utrunq; crus exhibet, talē in medicina experientiā , & rationē habere.Itaq; in tractatione De
simplicibus pharmacis per undecim libros cōscripta , singulorum spōte naturæ productorum
pharmacorum facultatem,qua methodo quis inueniat,recēsuimus: atq; etiam ad particularem
ipsorum materiam progressi, utilissimā ad artis opera facultatem omnē secundum species pro-
didimus.Consequenter autem ab illo opere, ēt curatiuam tractationem, quomodo quis opti-
me non solum simplicibus,sed ēt compositis, utatur, exposuimus : simulq; uias compositionis
ipsorum oēs indicauimus.Cæterum in proposito iam opere,quomodo uarietas compositorum
medicamentorum inducta sit,ostendimus, ac certos iuxta speciem scopos, tum compositionē,
tum usum,ipsorum deducentes,ampliusq; iudicationem eorum,quæ iam ante scripta sunt do-
centes.Cum igitur consequenter post prædicta ad affectionum hepatis doctrinam progredi ue
limus, affectus circa ipsum consistentes non nuda doctrina, sed ratione exquisitos, referemus,
& ab uniuersalibus scopis curationis ipsorum,quos in curādi methodo tradidimus,ad cōposi- G
torum doctrinam perueniemus.Primum igitur oīum discernendum est, num debilitas quædā A.l 3.f.14.t.1
uisceris adsit,quemadmodum etiam de uentre diximus: aut etiam alia quædam affectio ipsum c.13.f.30.9.e
apprehenderit:aut citra debilitatē affectū sit inflāmatione, aut induratione,aut abscessu labo-
rans,aut obturatione:quemadmodum ēt an erysipelatosam habeat affectionem,aut ulcus, aut
aliquā putrefactionē, nam & in hoc hepaticam affectionem dicunt : Quemadmodum etiā ore
uentris affecto pleriq; medici,ac idiotæ stomachicam affectionē uocant,in multis symptomati
bus,non tñ omnibus,circa unam affectionem accedentibus contingētem,sed circa multas una
quadam generali cōmunitate comprehensas,& tñ inter se in tantum differentes,ut aliquę ipsa
rum maxime cōtrariæ existant. Quomodo.n. non maxime contrariam quis dixerit frigidā in-
temperaturā calidæ,humidā siccæ,q̃q̃ secundum genus eædem sint?Fermè autem omnia con-
traria eadem genere si quis dixerit,nō peccabit : contrariorum enim notio cōtingit,ubi pluri-
mum inter se distarint. Plurimum aūt distāt, à mediis in quocunq; genere ea, q̃ extrema sunt,
adeo ut cōtraria sæpe quidē eadem uideantur iuxta communis generis fines: sæpe uero gene-
ralioribus *contrariis supra ipsa ascendentibus,ab illis cōprehendātur.Illa ipsa uero ob id oīno
contraria sunt,ꝗ cum unius generis sint,plurimum inter se distent, adeo ut quæ his subiacent, H
primū,& supremum genus cōe habeant.Atq; hoc quidem,hoc loco semel à nobis obiter,& ac-
cessionis loco dictū,semper in memoria teneatur, ne uidelicet cuipiā uideri possit à se ipso dis-
sentire,qui aliqñ unā affectionē in duobus hominibus eandē esse dixerit:aliquādo non unam,
neq; eandem,sed duas contrarias.Intemperiem.n.unam quādam affectionē generaliter appel-
lant,sed quæ in contrarias differentias secetur . Licet.n.secundum hoc, quod diximus , duo &
tria,& plura iuxta particulares differentias inter se contrariissima esse:† & secundū hoc debilita
tis hepatis affectionem unā esse,quā intemperiē uocant,præfatus,non male rursus dixero non
unam,sed octo affectiones esse, propterea, ꝗ tot differentiæ intemperierum existant. Etenim
rursus iuxta aliā sectionem duæ intemperierum differētiæ fiunt, & rursus iuxta aliam tres: hæ
quidē in qualitatibus solis,affectis partibus alteratis: hæ uerò cum humoribus quibusdam,aut
in spatiis affectarum partium cōtentis,aut in ipsis corporibus irriguis ab illis factis.Circa uētrē
igitur,& intestina una in singulis est cauitas,quæ uitiatā humiditatem suscipere potest: Verum
circa hepar tot numero sunt,quot sunt arteriæ,& uenæ. Cùm uerò hæ oēs angusta oscula ha-
beant,qua parte sima huius uisceris cum gibbis coeunt,ac cōmittuntur,obturatio,& oppilatio
uitiosorum humorum, aliqñ contingunt , ad quas putrefactio consequitur in calidis breui , in
frigidis

*πεῖραν.

*χρῆσιν. *θεωρήματα.

*Al. γενικωτάτων .i. generalissimis.

antiquis λέγειν .i. dicere.

A frigidis intemperaturis uero non cito, sed temporis progressu accedens. Fit autem intemperatura iuxta propriam hepatis substantiam, quam Erasistratus putat præterfusionem quandã, hoc est parenchyma, & non principalissimam uisceris partẽ esse. Fit etiam intemperatura circa cõtentas in ipso uenas & arterias, & iuxta materias in spatijs ipsarum contentas. Cum autem habeat hoc uiscus non unam, sed plures facultates actionum, quas uitæ tempore operatur, easque tot numero, quot sunt actionum species, contingit sæpe unam ipsarũ præcipue lædi, sæpe duas, & tres, atque omnes quatuor simul. Actio nanq; ipsius una quidem attrahere cibum, & alimentum in sese: altera uero obuoluere, & continere, donec permutãs ipsum sui ipsius faciat partem. Est igitur hæc ipsius facultas principalissima, & ferè prima, cõcoquere uidelicet & permutare, ac alterare, atque assimilare sibi ipsi alimentum, quam alteratiuã uocamus: quæ uero iuxta hãc alterationem remanent recrementa, ea per aliam facultatem, quam excretiuam, & expulsoriã nominamus, expelluntur. Ostensum autem est, quod hæ facultates omnes in omnibus sunt partibus corporis per omne uitæ tempus: omnes enim familiare sibi attrahũt, & alienum excernunt, attractumque temporis progressu alterant, quo tempore etiam retinent, & constringunt. Vocatur autẽ alteratio ipsa, usque quo in similitudinem partis, quæ nutritur, transmutatur, cõcoctio: ubi
B uero iã parti apponitur, nutritio. Cum igitur hepar præ imbecillitate ex uentre, & intestinis alimentum trahere non potest, liquida & nondum iusto modo exuccata per sedem excernũtur: & si quidem uenter simul cum hoc uiscere fuerit imbecillis, ac non probè cõcoquens, *cruda: si uero ualidus fuerit, concocta quidẽ, sed liquida, propterea ꝙ nulla aut omnino modica digestio ac distributio ad hepar est facta. Si uero traxerit quidẽ hepar in se ipsum ex uentre, & intestinis alimẽtum, sanguificare autem ipsum præ debilitate nequit, quemadmodũ in uentre multiformis corruptio contingit eorum, quæ cruda remanẽt, sic etiam circa hepar. Dico autem nunc *cruditatẽ solam, non comprehendens hoc sermone tardam concoctionem. Quod si uelis alimentum, ubi crudum permanet, & alterationem, quę fit à particula iuxta naturam, non assumpsit, itidem *crudum appellare, neque ego fugio appellationem, si mihi saltem differentia rerum conseruet. Peior enim est ea transmutatio, quæ in peregrinam qualitatem iuxta *cruditatẽ fit: moderatior uero ea est, in qua alimentum suam naturam, quã diutissime seruat, nulla alteratione ex particula, quæ ad ipsum concoquendum à natura destinata est, suscepta: Atqui & tertia, præter has, species est frustratæ concoctionis, cum semicoctum fit alimentum. Et *circa ipsam sane exactã concoctionem frustratam, hepaticis sanguinolentus humor per aluum excernitur talis cõsistentiæ,
C ueluti si quis sanguinem cum aqua confudisset: & plerique sane medici imaginẽ eius depingentes scripserunt, talem eius compagem esse, uelut si quis uictimæ recens mactatæ carnes aqua lauasset. Et plurimæ hepaticæ affectiones ab eiusmodi excretionibus initium capiunt, nondũ magnam debilitatem hepate habente, sed adhuc concoquere, & alimẽtum alterare uelut in formã sanguinis, potente. Aucta autem affectione, nihil amplius tale excernitur, sed multiformes aliæ qualitates, & compages, uelut à uentre ex *cruditate laborante. Verum in uentre ciborũ ipsorũ corruptiones manifeste apparent: circa hepar uero distributum alimentum ad sanguinẽ prius in uiscere existentem admiscetur, corrumpiturq; temporis progressu etiam hic, una cum alimẽto circa ipsum non concocto. Calida igitur intẽperie circa uiscus existente, colliquationes fiũt, primum humorum, deinde etiam carnis ipsius hepatis: & euacuatur per uẽtrem bilis crassa, graueolens, & abunde colorata, quemadmodum in pestilentibus febribus contingit. Frigida uero intemperie existente, neq; assiduæ excretiones, neque multæ fiunt: durat tamẽ affectus diutius, & per aliquos dies profluet ipsis uenter maiori copia, cuius neq; fœtor similis est iis, q̃ ex calore sunt liquefacta, neque color similis, aut compages, uerũ minus graueolentia ab his excernunt, speciem putrefacti sanguinis, non colliquatæ carnis, habentia. Aliquando uero id, quod excerni
D tur, uelut sanguis niger apparebit: uerum diligenter consideranti, neque sanguis niger est, neq; grumus, sed uelut limus quidam sanguinis crassi, qui prope ad atram bilem accedat: & plures, ac ægre iudicabiles colores circa eiusmodi affectionem in egestionibus apparent. In utraque autẽ intemperie, tum calida, tũ frigida, quando intemperatura humida, & sicca fuerint admista, liquidiora in humiditatis complexu, succiora uero ex siccitatis copula, fient recrementa. Scopus igit curationis in eiusmodi affectionibus fit communis quidem iuxta intemperiei contrarietatẽ, peculiaris autem unicuique per cuiusque contrarietatem. Affectio igitur hepatica peculiariter appellata, ueluti etiam cœliaca, & stomachica, citra tumores præter naturam circa ipsas partes cõtingit. Inflammatum enim esse hepar, aut abscessu laborare, aut induratũ esse, medici dicunt, aut aliud quippiam tale, non tamen hepaticum uocant hominem ipsum, cui tale quippiam accidit: uerum quando citra manifestum aliquod in uiscere malum, in propriis actionibus debilitatur, tunc ægrum hepaticum appellant. Videamus igitur primum ea, quæ scripserunt ii, qui ante nos de pharmacis optime, & studiosissime tradere fategerunt, initio ab iis, quæ Andromachus prodidit, facto. Hic enim uir in libro internarum affectionũ curationes continente, multas hepaticas confectiones conscripsit, quarum omnium faciam mentionem hoc loco, ipsius uerbis in medium adductis, & primum sanè antidotos adscribam.

* ὠπεπτημένα.

* ἀπεψίαν.

A. ibi.c.14.b

Quæ pharmaca ad hepaticos ab Andromacho sunt canscripta. CAP. 7. E

† Aliter i.
† Aliter. ʒ.j.s.

ANdromachi antidotus Cyphoides ad hepaticos,& omnia Thoracis uitia. Vuæ passæ carnis drac. xxv. alii drachmas centum : croci drach.i.alii obol.iii:calami drach.† ii, & dimidiā, bdellii † drachmas duas & dimidiam, ʒ casię sesquidrachmā,cinnamomi obolos tres,spicæ nardi.ʒ. tres,floris iunci odorati drach.duas & dimidiam, myrrhæ drachmas quatuor : terebinthinæ.ʒ. iiii,alii drach.xvi:ramentorum aspalathi drach.ii,mellis drac.xvi:uini quod satis est.Hęc quidē est antidoti descriptio.Appellauit autem ipsam Cyphoide,hoc est cypheo formem,ob similitudinem:nam & odore & gustu similis est cyphi ab Aegyptiis appellato,qui sanè primi hoc pharmacum composuerunt, & utuntur eo quotidie ad uaporem ædendū accenso in deorum honorem.Plurima autem eorū, quæ in illo thymiamate & suffumigio scripta sunt, eadem sunt cū iis, quæ in hoc pharmaco habentur: quin & suffumigari hoc ipsum similiter ut cyphi potest. Compositum est autē ex moderatè adstringentibus, & resiccantibus, ac discutientibus uitiosos sero sos humores,& corrigentibus humorum malitiam,& contrariam uim habētibus aduersum putrefactiones,quorum plurima ex aromatum sylua existūt. Habet itaque pharmacum hoc cinna momum,omnes putredinosas,&uenenosas facultates corrigens,non solum serosorum & aliorū F humorum,sed etiam lethalium pharmacorum:quemadmodum & feris uirus eiaculantibus cōtrarium existit.Consequenter autem post cinnamomum casia eandem uim habet,optima uidelicet,& cognata ipsi cinnamomo. Et post hanc omne aromatum genus uelut hic est nardus, & iuncus odoratus,calamusq́;, & myrrha : hæc enim ad propositū pharmacum iniecta sunt iuxta iam dictam ratiocinationem & modum: quemadmodum etiam ex iis,quæ apud nos gignūtur, aspalathus,& crocus,adstringens & concoctorium pharmacū,& quod corrigit putrefactiones.

Cæterum uua passa contemptilis uideri possit ob familiarem eius usum:at uero hoc ipsum eā facit utiliorem,nam cum familiaris nobis sit,in tantum adstringens est,quantum opus habet ui scus affectum.Habet autem & uim concoctoriā crudorum humorū, & uim coercendi maligna: fitque ipsa haud facilè putredini obnoxia, & ultra hæc secundum totam substantiam uisceri ipsi familiaris est & propria.Didicimus enim,quòd alimenta secundum totam suam substantiā,proprietatem,ac familiaritatem habent ad ea,quæ aluntur,quod maximū est in huiusmodi affectio nibus curandis,quæ iuxta intemperiem fiunt: optimè enim in ipsis faciunt,quæ una cum hoc,ꝙ intemperiem curant,etiam alere possunt.Et ob id etiam uinum conuenientissimum est citra inflammationem,aut erysipelas,aut abscessum,aut calidam intemperaturam,ægrotantibus:nā & G nutrit,& concoquit, & roborat,& putrefactioni resistit:& si intemperies ex humiditate facta sit & frigiditate,eam citra omnem molestiam,ac secure persanat.Eadem est,& mellis facultas,prę terquam,quòd non condensat substantiam corporum,quæ contingit,sed pro hoc uim extergendi,& aperiendi,ac puros reddendi meatus,& urinā ciendi,non parua sanè auxilia,possidet. Porrò admistum est à compositore pharmaci bdellium,sufficienter emolliens,& concoquens,uelut didicimus,ampliusque moderate discutiens. Cōsimilem ferme uim terebinthina resina habet, supra hoc,quòd angustos meatus extergit,& expurgat: quibus auxiliis uiscus curandū opus habet,quo osculorum uenarum in ipso commissuræ laxæ,& ab obturatione liberæ permaneāt:didicimus nanque quomodo obturatio efficiat putrefactiones. Aliqui tamen huiusmodi cōfectio num compositores,quemadmodum etiā prius in stomachicis dictum est,opiū,aut hyoscyamū, aut quippiam aliud ex refrigerantibus miscendo, ad calidas intemperies utile pharmacū effecerunt. Et ob id etiam Philonis antidotus mirifice semel tantum exhibita hepaticam intemperiē sanauit,id quod & compositor eius testatum reliquit.Verum ex pharmacis hepaticis ab Andromacho conscriptis nullum est huiusmodi.Et sanè uehementer refrigerās nullum esse debet, sed qualia,tum ab aliis,tum ab Asclepiade,sunt scripta.Nunc igitur hepaticas antidotos cōsequenter ab Andromacho proditas subscribam, modo memoria nos teneamus,nullā ipsarū calidis in tēperaturis conuenire,sed aut humidis,aut frigidis,aut ex utrisque cōpositis,aut certè humidis quidem fortiter, calidis uero moderate. Conscribentur aūt omnes iuxta ipsius Andromachi dictionem. H

* Aliter ij.

¶ *Alia Cyphoides ad hepaticos, ex libris Galli, ad tusses item,& reiectiones.* Croci drach. unam, cinnamomi drachmam unam, myrrhæ drachmam.* unam, bdellii drach.quatuor, aspalathi obol.iiii,iunci odorati drach.iii,calami drach.ii, casiæ drach.i, nardi indicæ drach. unam, terebinthinę drachmas vi,carnis passarum uuarum drac.clx,mellis heminam dimidiā,uini chii quod satis est ad macerandam uuam passam,bdelliumque,ac myrrham:resinā uero melle liquefacito : & deinde omnia mista,ac trita reponito. ¶ *Alia ad hepaticos & ictericos.* Amygdalarum amararum drachmas duas,anisi drach.i:absinthii,cumini,seminis apii,singulorum drach.i:cornu cerui obo.iii:trita cum aqua in pastillos triobolares redigito,ex eisq; unum mane,ac uesperi cum uino mulso dato. ¶ *Nectarea antidotus ad hepaticos, & Arquato laborantes.* *Helenii sesquilibrā,crocomagmatis lib.ii,aristolochiæ vnc.i,petroselini vnc.i,piperis nigri vnc.dimidiā, myrrhæ vnc.unā,mel quod satis est. ¶ *Antidotus hepatica, Athanasia appellata. Facit & ad nephiticos & ictericos,multum mouet sudorem.* Croci drach.ii,cinnamomi drac.i,nardi drac.ii,casiæ,myrrhæ, iunci odorati,singulorū.ʒ.i: melle attico excipe. Dat fabæ gręcæ magnitudine, febricitātib⁹ ex

Al.ʒ.fu.1.t.1 fol.526.h

* Al. σπλίνα idest ...

aqua

A.l.5. sum.1. t.1.fol.530.d A aqua mulsa. *Hepatica* admiranda, qua Pharnaces herbarius ægrotus usus est.* Croci drac.ii. mei, asari, phu pōtici, dauci, petroselini, myrrhæ, singulorũ drac.iiii. nardi indicæ, & celticæ, utriusq; drac.vi. costi, casiæ, iunci odorati, singulorũ obol.iii. carpobalsami drac.iii.& dimid. rubiç drac. octo, succi radicis dulcis drac.iii. hemionitidis herbæ drac.iii. polii drac.iii. succi balsami drach. vi. confectionis hedychroi drac.v. mellis, quod satis est: utere. Ad omnia uitia efficax est, nucis ponticæ magnitudine, cum uino mulso. *Antidotus hepatica à Nearco laudata.* Radicis panacis, rubiæ, æryngii, eupatorii, helenii radicis, polii, costi, aristolochię, piperis, scolopendrii herbæ, seminis cucumeris, chamæpityos, radicis gẽtianæ, milti siuæ rubricæ sinopidis, fellis ursini, spicæ nardi, baccarũ iuniperi, seminis brassicæ, seminis erucæ, singulorũ par pondus: melle attico cocto excipe, ac utere. *Antidotus hepatica* Dioscori.* Cinnamomi, casiæ, utriusq; drac.iiii. croci, nardi, costi, seminis balsami, hyperici, glycyrrhizæ, singulorũ drac.viii. excipe melle attico, ac exhibe nucis pōticæ magnitudine. *Alia ad hepaticos, & reliquos internos affectus, ut Aristocles.* Piperis grana xl. myrrhæ drac.viii. croci, costi, mei, acori, nardi, dauci, seminis, petroselini, scordii, singulorũ drac.iiii. cinnamomi drac.xii. casiæ drac.xii. mellis, quod sufficit. Datur nucis pōticæ magnitudine. *Potio ad hepaticos, spleniticos, nephriticos, hydropicos. Auxiliatur & stomachicis,* B *& molestijs ex partu, & conuulsis. Prodest conualescentibus, & se reficientibus ex infirmitate. Facit ad uitiosos humores, ictericos, & tusses, ac pleuriticos. Est etiam antidotus ad lethalia pharmaca, & ad ferarum plagas.* Nardi indicæ.ʒ.ii. costi.ʒ.ii. casiæ.ʒ.i. croci drac.i. piperis albi obol.v. alii.ʒ.ii. seminis apii drac.i. obol.iii. iridis illyricę tantundem, acori.ʒ.i. obol.i. opobalsami drac.i. succi ari masculi.ʒ.iii. uuæ passæ exacinatæ drac.vi. terito cum passo, aut melle excipito: & drach.i. cum uino diluto dato, aut cum aquæ mulsæ cyathis quatuor, aut ut conueniens fuerit. Hæ quidem sunt hepaticæ confectiones ab Andromacho proditæ. Transibo autem iam inde ad eas, quas Asclepiades tradidit in tertio internorum, quæ Mnasoni inscribit. **Al. Dicori.*

Confectiones hepaticæ ab Asclepiade conscriptæ. *CAP.* 8.

PRimam equidem confectionẽ Asclepiades Antonii Musæ esse dicit, hoc modo compositã. ¶ Succi cichorij cyathum unũ cum aquæ calidæ cyathis tribus dato, mellis attici cochleario addito. Aut filicis, uel anethi succi cyathum unum, cum aquæ mulsæ cyathis iii. dato. Aut picridis recentis, aut seridis recentis, succi cyathum unũ, cum aquę mulsæ calidæ cyathis iii. Hæc prima est descriptio trium parmacorũ in Asclepiadæ libro. Cichoria* itaq; & seris cibarii generis existunt: apud nos nanq; & rurales ambo hæc edunt, & cruda, & cocta: utitur eis etiã Erasi- A.l.2.t.2.c. 229.f.124.cd C stratus abunde in affectionũ circa aluum cura. Facultas horũ olerum subfrigida est, & subamara, ac moderate adstringens, & ꝑ ꝑ has qualitates, optima pharmaca calidis intemperaturis ipsius hepatis existunt: ultra hoc enim ꝙ moderate refrigerant, amplius & robur uisceri addunt per adstrictoriã facultatem. Insuperq; commissuras osculorum uenarũ in sima uisceris parte ad eas, quæ in gibba sunt, extergent. Neq; uerò frigidas intemperies magnopere lædunt, quemadmodum, quæ frigidam humiditatem absque adstrictionę, aut amaritudine possident, facere solent. Iuuare etiam uiscus talium olerum substantia pōt, etiam si citra serosorum, aut aliorũ humorum uitiationem intemperies fiat per se, & cum humiditatis cuiuscunq; cõplexu: ex mistura.n. mellis, humiditatem per urinam educunt: quapropter etiam si siccata tusa quis potioni inspergat, itidem iuuant: quin & decoctorum decoctum potatum multũ commodi affert. Si uerò non calida aliqua intemperies infestet, aut si obturatio quædam fit circa uiscus, magnopere auxiliantur ex uino albo tenui potata cum iis, quæ urinam ciunt. Vtilis autẽ non solum succus ipsorum est, tum recens, tum exiccatus: sed & ipsa olera exiccata tusaq;, ac trita potui inspersa, & eorum decoctum in potu acceptum, auxiliantur. Cæterùm ad uisceris expurgationẽ, & meatuum apertionem, citra manifestam calfactionem, aut refrigerationem, optimum pharmacũ fi- D lix est, prædominantem habens amarã qualitatem. Anethũ uerò nihil fortè habet ad huiusmodi affectiones, sed modice refrigerati, ac condensati uisceris curatiuum existit. At uerò catapotium ex chamæpity, cuius itidem meminit, eiusdẽ cum prædictis facultatis est, amarũ enim & Al.5.su.t.1 fol.326.h hoc pharmacũ est: nihil igitur mirum est, ipsam chamæpityn, tum per se, tum cum cichorio potatam, hepaticas intemperaturas iuuare: quemadmodum Asclepiades scripsit in hæc uerba.

Catapotium hepaticis. Radicis chamæpityos drac.octo, radicis cichorij drac.quatuor: contunde, & excipe melle cocto: ac præbe nucis ponticæ magnitudinem, & aquæ calidæ cyathos tres insuper bibendos. Hæc Asclepiades scripsit. Iuuant autẽ prædictę herbæ hepaticos, nõ solum radicibus ipsarum acceptis, & præparatis, uelut Asclepiades prodidit, sed & succo, & decocto, & arida coma unà cum semine tusa, ac trita, assumptis. Quin & sphendamni, idest aceris, radix tusa & trita, nã & huius meminit, eiusdem est cum prædictis facultatis. Exhibet aũt ex ea drac.i. cum uini mulsi diluti cyathis tribus. Insuper & ex nardo celtica pharmacum, cuius item meminit, his cõsimile est: scripsit autem ipsũ sic: Nardi celticæ partes tres, absinthii partem unam, tusa & cribrata melle cocto excipito, & mystrum delingendũ dato. Et quod post hoc scriptum est, consimile ipsi existens in reliquis, plus habet de ui expurgandi ipsum uiscus per urinas. Scripsit autem sic Asclepiades de ipso: *Pastillus hepaticus amarus.* Anisi, seminis apij, asari, amyg-

dalarum amararum mundatarum,abſinthij,ſingulorũ.3.iiii:præpara cũ aqua & reduc in paſtil- E
los:ac febre carentibus exhibe.3.†i.cũ uini diluti cyathis. iii. febrientibus cũ aqua mulſa. Hoc
†Alter.ij
pharmacum leniter quodammodo eſt calidum propter urinam cientium miſturã: reliqua uero
omnia ſuperiora,aut prædominantem habẽt frigiditatem,aut omnino neque hanc,neq; caliditatem: uerum uim extergendi,& uias digeſtionis ab obturatione uindicandi omnia habent.

Alia inſuper medicamẽta ab Aſclepiade ſcripta ſunt, partim extergendi ac aperiendi,& ſecãdi uim habentia,partim uero calidiora paulum quàm ſunt media: media autẽ dico,quæ neq; calfaciunt,neque refrigerant manifeſte. Vnum uero inter ipſa calfactoriũ eſt,ubi ait. Coſti triti cochlearium præbe cum aquæ mulſæ calidæ cyath.iii.Reliqua uero,quæ prope ad mediũ temperamentum accedentia,ad caliditatem uergunt, hæc ſunt. Helenij drach. xii,crocomagmatis drach.octo,excipe cichorii ſucco: & fac catapotia,eaque pro uiribus exhibe: datur ad ſummũ drachma ex uini mulſi diluti calidi cyathis tribus:Hoc pharmacũ poterat & abſque helenio calidis intemperaturis conuenire.Quoniam autem helenium extergentibus admiſſum eſt,ad caliditatem uergit, niſi quis omnino modicũ de eo cum multa frigida permiſceat. Quin & id,quod ex fœniculo cõſtat,calfactoriũ eſt,ſic habens:Fœniculi drach.i,petroſelini drach.ii:aniſi,amygdalarum amararum,abſinthii,ſingulorũ drach.i:croci,myrrhæ,utriuſq; obol.iii:excipe aqua,ac F
redige in paſtillos:& dato drach.unã,ut ſupra dictum eſt.Etenim hoc loco fœniculum quidẽ & petroſelinum multum calfaciunt,reliqua uero moderate.Amygdalæ uero attenuatoriæ ſunt facultatis,& præſertim ſi fuerint amaræ. Medium autem quodammodo inter calfacientia & refrigerantia eſt hoc pharmacum,quod Aſclepiades ſcripſit hoc modo. ¶*Eclegma hepaticum Paulini: auxiliatur confeſtim.* Camæpityos ſiccæ lib.i,myrrhæ vnc.i,paſſi protropi ſextar.iii: chamæpityn & uinum dulce coquito:& ubi ſuperfuerit tertia pars,liquorẽ exprimito,eiq; mellis attici
libram dimidiã adiicito,ac rurſus coquito:poſtea uero myrrhã addito aſſidue agitãdo:atq; ubi A.l.3.f.14.t.1
diſſoluta fuerit,ab igne ablata reponito:& ante cibum myſtrũ exhibeto. Scripſit & ex cochleis c.20.fo.310.b
pharmacum hepaticum Aſclepiades huiuſmodi. Cochlearum trium carnem ualde probe terito,& affuſis uini nigri cyathis tribus calfacito,ac bibendũ dato.Videntur autem hęc iuxta totã ſubſtantiam efficacia eſſe,non ſecundum unam aut alteram qualitatem:Quale eſt & lupinũ hepar,cuius abunde experimentum habemus. Vſus autẽ ipſius conſimilis cochleis eſt: teritur.n. exacte hepar lupinum, & datur drachma una,cum uino aliquo dulci,qualia ſunt theræũ,creticum, ſcybelite,ac dulce protropũ.Benigna.n.hæc ſunt uiſceri,ipſum nutrire potentia,& media
iuxta calidi & frigidi oppoſitionem: & ob id talia pharmaca omnibus intemperaturis conue- G
nire uidentur, ut quæ ex ſubſtantiæ proprietate commoditatem de ſe exhibẽt, & neq; calidas, neq; frigidas,intemperies lædãt. Atqui in febricitãtibus manifeſta febri,aut non obſcure,uelut ſolet aliquibus hepaticis accidere,melius eſt ex aqua calida pharmacũ præbere,aut ex aliquo p̃dictorum ſuccorũ,uelut eſt ſeridis ſuccus.Ad induratas hepatis affectiones.Et ad has Aſclepiades quatuor pharmaca his uerbis ſcripſit. *Confectio ciens vrinam, facit ad induratas Hepatis affectiones, ad ſplenicos, & ægre ſe à morbo recolligentes, ad hydropicos, & in vniuerſum bonum colorem inducit.* Croci,nardi,caſiæ,ſingulorum drach.ii:coſti,floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ ſtactæ,ſingulorum drach.i.mellis cocti drach.xxv.Datur fabę ægyptiæ magnitudine cũ uini mulſi cyath. iiij. ¶ *Alia, qua vſus eſt Paſicrates, vrinam multam ducit.* Seminis dauci ſeſquidrachmam: radicis rheu ponticæ,floris iunci odorati,ſeminis balſami,cedridũ,aniſi,nardi indicæ,croci,cinnamomi, caſiæ,phu,aſari,petroſelini,chamæpityos,ſingulorũ drach.i.& dimidiam:mentæ ſiccę obol.iii.nucleorum pinearum nucum repurgatorũ numero l. excipe melle cocto, & dato nucis ponticæ magnitudinem cum uini mulſi diluti cyathis iii. *Alia antidotus ex Felle vrſino, pharmacum accommodatũ ad induratas Hepatis affectiones.* ¶Chamæpityos,marrubii, ſeminis petroſe
lini,gentianæ,ſeminis,uiticis,fellis urſi,ſinapis,ſemins cucumeris,ſcolopẽdrij,panacis,rubricæ H
lemnię,rubiæ,ſeminis braſſicæ,ariſtolochię,piperis,nardi indicæ,coſti,ſeminis apii,ſeminis erucæ eryngij,polij, echii,eupatorii,baccarum iuniperi,ſingulorum.3.unam: tuſa & cribrata melle excipe.Datur nucis auellanæ magnitudo,in uini mulſi cyathis duobus. ¶ *Alia accommodata. Facit & ad alias internas affectiones citra tuſſim.* Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubij,ſeminis petroſelini,felis urſi, ſinapis,ſeminis cucumeris, ſcolopendrii,panacis,rubricæ ſinopicæ,rubiæ,ſeminis braſſicæ, ariſtolochiæ longæ, piperis albi,ſpice nardi,coſti,ſeminis erucæ, eryngii. baccarum iuniperi, fructus fraxini,chamædryos, dictamni cretici,ſeminis ceſtri,ſeminis dauci, ſingulorum unciam unam:mellis attici quod ſatis eſt. Datur nucis ponticæ magnitudo. Liquor
ſit paſſi cretici cyathi duo.Hoc pharmacum uſu & experimento approbatum eſt. In alio exem- A.l.3.f.10.t.2
plari etiam pelecini tantundem habetur. Circa prædicta quatuor pharmaca recte fecit Aſclepia c.3.fol.263.f
des,quòd non ſimpliciter adſcripſit,uelut in aliis,ꝙ ad hepaticos ipſis ſit utendum,ſed cum appoſitione,ad induratas uidelicet affectiones. Humidæ etenim uiſceris affectiones exolutum, & imbecille ipſum facere ſolent,ueluti ſunt articuli laxati:ſiue autem cum frigiditate,ſiue cum caliditate,ſiue ſine his,laxitas ipſius ſola conſtiterit, penitus adſtringentibus pharmacis opus habent: uerum hoc aut cum calfacientium miſtura,ſi frigida qualitas prædominetur: aut cũ refri-

gerantium,

A gerantium,si calida. Quæ uero ob frigidos,& crassos,ac uiscosos humores in solidis corporibus imbibitos indurantur,ex necessitate frigidam habent affectionē:quare & calfacientibus,simulque tenuium partium pharmacis opus habent:hæc enim sufficientia sunt, & ad uiscositatē humorum induratis partibus infartorum extergendam,& ad secandā crassitudinem,& discutiendos ita extenuatos.Verum in quinto De simplicium pharmacorū facultate, ubi de eiusmodi affectionibus sermo mihi habitus est,emollientium medicamentorum misturam laudaui,nimirū ut præparantem indurata corpora,& prædictis pharmacis idonea facientē: citra uero præmollitionem diffunduntur quodammodo ea ipsa corpora,& è uestigio manifestam imminutionem habent:sed in immedicabiles reliquias terminatur res ubi fuerint superresiccata.Hæc eadem & in decimoquarto methodi curatoriæ nobis sunt dicta. Igitur & circa hepar coniectare oportet emollientium misturam: nā cum compagis humectæ sit hepatis corpus, ualde moderatis opus habet emollientibus. Prædominatur itaque in ipso,præter aliarum partium induratarum morem, calfacientium & attenuantium mistura. Merito itaque ex præscriptis quatuor pharmacis Asclepiades postremum maxime laudat,ut quod multam de se experientiā præbuit:ex aromatis enim cōponitur,attenuare,ac discutere ualentibus:aliaque pharmaca adsumpsit,acria,secā-

B tiaque,ac discussoria: mitigatoria autem his admista sunt, cucumeris semen,ac iuniperi baccę: deinde uero mel,& eryngium uelut urinam ciētia,his addita sunt,quo extersæ uisceris affectionis per urinas deductio fiat.

Quæ Archigenes ad hepaticos in secundo pharmacorum secundum genus scripsit. CAP. 9.

IN hepaticis conueniente prægresso ductu per alimēta,unctiones, communia cataplasmata, uenæ sectionem,cucurbitas,sinapismos,dropaces, & consimilem diætā, amplius conscribēdis compositis potionibus,& malagmatis, optime ipsis conuenientibus, utaris. Et potionibus quidem his:Senecionis decoctum,ut ualde commodum exhibeto: nascitur autem huius caulis maxime in tegulis. Aut unguenti nardini cochlearia quatuor quotidie bibenda dato, & maxime in induratis.Aut aristolochiæ obolos tres propinato febrientibus ex aqua,febre carentibus ex uino:ualde benefacit. Aut trifolium acidum in aqua coquito ad tertias,& per triduum bibendum dato pro uice cyathum unum. Aut fel ursinum in uase leniter feruefacito, & in Sole resiccato, atque ex eo hepaticis cochlearium unum dato.Aut radicis rubi corticis minam unā, cum aquæ congio uno,in nouo uasculo ad residuum quartæ partis coquito: & ad succū per noctem sub dio expositum mellis cyathos vj.admisceto:& ieiunis ad triduum bibendū dato. Aut

C pseudobunij obolum unum dato cum* melle ieiunis. Aut dauci & fœniculi radicis dimidium, cum aceto mulso ad tertias coquito: & ieiunis cyathum unū exhibeto. Aut glycyrrhizæ succi obolum unum,aut duos ieiunis dato: & aluum subducit, & urinam mouet. In magna duritia, abrotoni succum,quàm crassissimum præbe bibendum. Aut acori obolum unum, panacis tantundem, cum aqua propinato.Aut spicæ nardi decoctum assidue exhibeto. ¶ *De cataplasmatis.* Cataplasma porrò hepaticum fit, malis cotoneis cū farina hordeacea,& fœnogręco coctis.Aut semine lini trito cū polenta in uino cocta:aut ipso lini semine in passo cocto.Aut semine lini trito cum melle subacto.Aut capparis radice in aceto mulso cocta.Aut farina hordeacea cum ficubus.Aut oleæ radice in uino cocta.Aut myrobalano tusa cum uino. Aut cerato ex phœnicobalanis facto:summe enim ad hepatis inflammationes facit,maxime in quibus etiā stomachus affectus est,& costæ distentæ sunt.Aut palmulam reiecto interno nucleo diligenter tundito, & cū æquale parte cerati rosacei in mortario probe unito,rosaceum adstillando,atque ita imponito. Aut myrrham aminæo uino macerato, & palmulis admisceto, & linteolo infarto imponito.

Cæterum malagmata,quibus quis uti possit in inflammatione hepatis citra manifestam causam,post irrigationes & cataplasmata, iam ante scripta sunt in sermone de oris uentris inflāma-

D tione,nimirum communia illi,& hepati existentia:in quibus sunt etiam,quæ ex meliloto præparantur,& polyarchium. Verùm etiam nunc apponentur quædam ex ipso Andromacho.

Malagma Andromachi ad hepaticos. Ammoniaci *thymiamatis drachmas cxliiii,alii drachmas centum habent:bdellii drachmas xxiiii,alii centum:aceti heminæ quartam partem: cyprini heminam unam,ego uero heminæ dimidium. ¶ *Malagma Apollophanis.* Ceræ drach.lxxx, bdellii drachmas lxxx, ammoniaci thymiamatis drachmas lxxx, terebinthinæ drachmas xl, mannæ thuris drachmas xl: cum irino contundito.

Malagmata à Damocrate conscripta ad hepar & præcordia. Quædam ex eis etiam ad totum uentrem & splenem. CAP. 10.

AFfecta si quis per stomachum præcordia,
Et per iecur, intestina per, dein per colum,
Per uentriculum,aut uiscus aliud sic propriè
Ductum, uolet inquam lęsa quis pręcordia
Malagmate integere bono & percommodo,
Primum paratum habebit hoc longe antea.
Recens enim,est ægris minus firmum ac ualens.

Quinta Classis. bbbbb 4 Ceræ

Marginal notes: A.l.3.f.14 c.20.fo.31[...] ; * Al,oxymelite. ; A.l.3.f.14 t.2 c.16.fo.317.h ; Al.3.f.10.2 c3.fol.263

Ceræ capit, quod Ponticæ libras duas, E
Ammoniaci thymiamatis solam libram,
Terebinthinæ frictæ pariter solam libram,
Vstæq; resinæ piceæ simul libram,
Et post trientem cardamomi seminis,
Aridæ cyperi tantundem, item myrrhæ bonæ,
Pondusq; par uni horum, iridis mox candidæ,
Sextantem, & inde celticæ spicæ integræ,
His unciam unam, & dimidiam croci boni,
Et sex meliloti, item duas, bessem puto.
Verùm melilotum præstiterit hic atticum.
Recentis, & cyprini libras olei duas.
Oleum cyprinum tu cum reliquis liquoribus,
Et decoque lenta flammula, & deradito.
Dein tusa, cribrata, & reliqua, uino bono
Rigata per noctem integram, & totam diem F
Vinum omne donec combibant, seponito.
Vnctisq; post cyprino manibus hæc pharmaca
Mortario amplo uni, & simul committito,
Molliq; pelle tecta simul reponito.

Aliud malagma eiusdem.

Aliud ualens, ætas itidem si accesserit.
Verum hoc mage affectus uitiantes mox habitum.
Quicunque non cum flatibus, feruentibus,
Et phlegmonis lædunt diutioribus,
Et uiscera irritant grauibus doloribus,
Iuuat. Solubiles male, & iam duritias
Soluit, soluta mole earum celeriter.
Paratur hoc modo, ut bonæ terebinthinæ
†Libram mediam, tantumq; ceræ ponticæ,
Fœniq; græci unam capias puri libram. G
Et de nitro, & de panace, unicam libram.
Rursus anisi seminis unicam libram,
Pinguedinis puræ uituli simul libram,
Pondusq; par contusæ, & albidæ iridis.
Parum de aceto, tres cyathos, sine dimidio.
Mellis duas libras recentis attici.
Ammoniaci thymiamatis solam libram
Quidam addidere, uerùm alij libras duas.
Sic tusa, cribro excussaq; tenuissimo,
Cataplasmatis modo, sed & mel addito,
Nec omne acetum, coquito: ubi molle fuerit,
Addas calenti exiguam aceti stillulam,
Ceræ liquatę infusor, & pinguedini
Terebinthinæq; : coctaq; egregie simul
Omnia manibus exactius committito, H
Et uasculo maiore derasa excipito,
Vsurus haud mox: Inualidum est factum recens.

†*Al. libras ij. cum dimidia.*

Aliud Damocratis malagma.

Odorum & hoc, tollensq; mox uitia hepatis,
Affectiones renibus, colo & graues,
Stomacho simul, & uuluæ diutiusculas.
Idemq; iam corrupto habitu superdatur,
Morboq; longo pallidis, hydropicis,
Et qui minus coquunt cibum, & fastidiunt.
Habet hoc amomi Scythici, xylobalsami,
Et cardamomi, bdelliq; lucidi,
Aridæ cyperi, thuris boni, omnium parem
Modum, libram: post casiæ daphnitidis,
Myrrhę bonę, pariter croci, de singulis
Librę trientem, aut amplius quid paululum.

Nardi.

A Nardi bonæ pòst Syriacæ vncias duas,
Terebinthinæ puræ bonæ libras duas,
Albæq; ceræ perpolitæ unam libram,†
Recentis unguenti cyprini † libram unciam,
Vini falerni hinc optimi sextarium.
Contusa alia cribro tenui concernito:
Thus, bdellium in mortarium conñcito.
Myrrham bonam, simul crocumq; his addito:
Fractisq; pauco cyprinum uino indito.
Dein tundito, mellisq; crassitudinem
Formato, & his aromata mox trita addito.
Et, quod superest uinum addito, committito.
Totam diem noctem simul quò combibant.
Terebinthinam uerò, cyprinum, ceram, & simul
Igni liquata lentulo his affundito.
B Vnctisq; post manibus per unguen quodpiam,
Subacta sic committito, & reponito.
Nec mox parato uti uelis tu pharmaco,
Sed tempore interiecto. Et ut cerotulum
Sit mollius, quandoq; derasum diu
Misceto, solo rarius sed utitor.

Aliud Damocratis Malagma.

Aliud malagma ad iam relatas commodum
Affectiones, si fuerint diutinæ.
Confert lienosis, uel omnium optimè,
Si palleant, febri laborent, ac grauiter,
Aquamq; habeant præcordia his si pauculam:
Multam nequeunt curare enim malagmata.
Ficus cape piengues sicciores, sed nouas,
Et semine eiecto, simul umbiliculo,
C Appende drachmas quinquies tres, ac decem,
Albæq; ceræ ponticæ parem modum,
Myrobalani pinguis libram post integram,
Nitri marini, sed libram modo dimidiam,
Aluminis scissi duas supra, & decem
Drachmas, superq; dimidiam, triobolon.
Et mox onychis, quod sic uocatur, bdellii
Addes parem tu aluminis dictum modum,
Nitro parem florem lapidis sed Asii,
Ammoniaci tantumq; thymiamatis:
Et seminis post filiculæ, & nasturtii,
Et cardamomi, quàm optimiq; origani,
De singulis sextarii quartam modo.
Viniq; pòst, irini unguinis, quod sufficit.
Paratur at tandem malagma in hunc modum.
D Vino rigatum suaue olenti bdellium
Mortario emollito, & hinc adiicito
Ficus, simul rursusq; rite tundito,
Quò trita uini stillulis fiant probe.
Mistura mox addatur inde inspersilis.
At post rigatam feruida ceram ex aqua,
Mollem manibus factamq; latam adiicito.
Et tusa mox ligni radio compingito,
Guttis, & unguinis frequens madefacito.
Vsus malagmatum omnium, quæ uentriculo
Induntur, & stomacho, simul interaneis,
Est tempus, in quo, qui cibus congestus est,
Non amplius residet, sed aluum iam subit.

† Additur in antiquis, & dimidiam.
† Al. libras duas.

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER NONVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Reliqua affecti Hepatis medicamenta, Lienis item, inteſtinorum, ſedis,pudendorum,ac uteri,explicantur.

De Ictericis. *CAP. I.*

FIunt q̃dẽ Icterici rõne bonæ indicationis in febribus,proruente nimirũ ad
cutẽblioſo humore.Et facile ſane hi curant̃ balneis aquarũ potabiliũ , &
olei diſcuſſorii affrictu,oĩumq; rarefaciẽtiũ cutẽ: quale eſt anethinũ oleũ, F
*Al.comaginũ & chamęmelinũ,ac cicinũ:poſt hęc ẽt unguẽta faciũt,gleucinũ,*crocinũ,
deinde irinũ,& amaracinũ . Verũ alias cõfectiones,priuatim Ictericas ap-
pellatas ſuis authorib⁹,ne putes ad hmõi ictericos cõuenire(neq;.n.hoc il
li ipſi de his ꝓdiderũt)ſed ad eos ictericos,q̃ ab uaſorũ circa hepar obtura
tionẽ fiũt:Immo ẽt eos,q̃ ex iflãmatione icterici fiũt. Itaq; q̃ icterum, ſeu
regiũ morbũ ex obturatione incurrũt,ſine febre parmanent: q̃ uero ex inflãmatione, oĩno fe-
bricitãt. Quicũq; igit̃ in pharmacis ictericis adſcripſerunt, in quibus ea ipſa cõuenire dicãt, hi
rectè fecerũt:q̃ uero indiſcriminatim,&ſimpliciter protulerunt,nõ parũ peccauerũt.Etenim,q̃
multũ medicamẽtaria ſunt,itidẽq́, facultate calida,magnopere febricitãtes lædũt:talia ſunt gẽ
tiana,ſtruthion,heleniũ,coſtus,ariſtolochia,poliõ,cẽtaurea. Cõueniũt aũt ictericis ex inflãma
to hepate, quæcunq; inflãmationes ſanãt:queẽadmodũ ẽt iis,qui ex obturatione,oĩa q̃cunque
ſtrenue extergent,ẽt ſi medicamentariam ſubſtantiam habeant,& calidæ ſint facultatis:ſi uero
coincidãt ſimul obturatio,& inflãmatio,laxãtibus,ſimulq́; extergẽtibus opus erit.Fugiẽda aũt
quæcunq; medicamẽtariæ ſub̃æ,& calidæ facultatis,exiſtunt . Cum igitur & plerique ante me
Icterica pharmaca indiſcriminatim cõſcripſerint,ego propria diſcrimina ſingulis ipſorum adii G
ciã,quo ſciatis,quibus nam in febribus citra periculũ uti queatis:& quibus maius,exacerbatio
ne febris,& inflammationis,detrimẽtum ſubſequatur, q̃ ex abſterſione emolumẽtum reſultet.

De Pharmacis Ictericis ab Andromacho ſcriptis.

Andromachus quatuor pharmaca ad Ictericos indiſcriminatim tradidit,minime quidẽ peri
culoſi uſus in iis,qui non febricitant,uerũ nõ ſecuri in febricitãtibus,& maxime ſi cũ uino, aut
uino mulſo ea quis exhibeat, queẽadmodũ aliq̃n damus in febribus moderatis, & uiſceris obtu
ratione.Quare ex aceto mulſo nõ ualde acido ſecurius eſt,tũc ea propinare.Sunt aũt hmõi qua
tuor pharmaca iuxta illius ipſius diſtinctionẽ ſubſcripta.*Ad Ictericos.*In colocynthidis calicẽ ui
nũ fundito,calfacito,ac bibẽdũ dato:ſubducit aluũ.Idẽ thus facit. *Aliud ad Ictericos.* Adianti
obo.iii.nardi obo.ii,abſinthii drach.i,myrrhæ obo.iii:excipe paſſo, ac dato nucis auellanæ ma
gnitudine ex aquæ cyathis ii. *Aliud ad Ictericos,quo utor.*Struthion cũ croco coloratũ nucis põ
ticæ magnitudine ex aqua, aut aqua mulſa,dato.Datur,& anchuſa cochlearii menſura. *Aliud*
A Al.xx. *ad Ictericos,ut Apollonius.*Erui.ʒ.[a] xxiiii,cornu cerui uſti[b] .ʒ.octo , thuris.ʒ.tres , nardi celticæ
*B *Al. xiiij.* drac.[c] duas*,nardi ſyriacæ drac.i,piperis ſeſquidrachmã,floris iũci odorati.ʒ.i, myrrhæ ob.ii,
C* Aliter j. coſti obo.ii,caſiæ obo.i,cinnamomi obolum unum.Vtere ſicco, cum uini mulſi cyathis tribus. H

De pharmacis Ictericis ab Aſclepiade ſcriptis in tertio internorum.*

Ex iis,q̃ antea dixi,cognobile fit,ẽt ſi citra diſcrimẽ pharmaca prodant̃, q̃ fugienda ſint febri
citãtibus.Cõſueuit aũt Aſclepiades aliq̃n diſtinguere, apponẽdo,febriẽtibus hoc mõ exhibere
oportere medicamentum,nõ febrientibus hoc modo:ubi uero omnino nihil apponit, iis in nõ
febrientibus magis eſt utendum:queẽadmodũ ſane etiã,q̃n ex uino ſolo,aut uino mulſo , uſum
fieri debere cenſemus,talia.n.non febrientibus cõueniunt . Verũ ſcripta ab ipſo pharmaca hæc
ſunt. *Potio ad Ictericos.*Cichorii ſucci cyath.vi,febriẽtibus per ſe dato,nõ febrientibus aũt cum
uini cyathis iii.*Aliud.*Solani ſucci cyath.i,uini mulſi diluti dimidium.¶ *Aliud inſperſile.*Anchuſæ
tenuiſſimè tritæ cochlearia ii, cum aqua potabili exhibe.*Aliud.* Struthii cochlearium i,dato cũ
mulſi diluti cyathis iii.¶ *Aliud Nicerati ciens urinam.* Cicerum ſiccorum ſextarium i, roſmarini
manipulum,aquæ ſextar.vi,fœniculi manipulum , aſparagorũ paluſtrium radicũ manipulum:
præparato,ac dato,ut dictũ eſt,coctũ,ac excolatũ liquorẽ febriẽtibus ſimpliciter, & aſſiduè bi-
bendũ,nõ febrientibus cũ uino diluto.*Aliud.*Cicerum ſextariũ i,adianti manipulũ, aquæ ſex-
tar.vi,aſparagorũ paluſtriũ radicũ manipulũ:præparato,& exhibeto,uelut dictũ eſt. ¶ *Paſtillus*
ad Ictericos:facit & ad Hepaticos. Amygdalarum amararum mundatarum.ʒ.iiii:aniſi, abſinthii,
* Aliter ii. utriuſque.ʒ.*unam:nardi Indicæ,aſari,utriuſque.ʒ.i:tuſa & cribrata aqua ſubigito,ac formatis

paſtillis

A paſtillis.ʒ.i,cum uini mulſi cyathis iii,nõ febrientibus dato.¶ *Aliud,quo uſus eſt Charixenis.* Aſari,abſinthii,utriuſq;.ʒ.octo:ſeminis aniſi,fœniculi,apii,amygdalarum amararũ repurgatarum, ſingulorum.ʒ.iiii:aqua ſubige,ac forma paſtillos:& exhibe,ut dictum eſt. ¶ *Nicerati Errhinum medicamentum,quod naribus attractum morbum regium expurgat,quando reliquum corpus iuxta naturam habuerit,oculi uero pallidi permanſerint.* Aceti acerrimi cochlearium unum in balneo naribus attrahendum exhibe:detrahit multæ bilis fluxionem. *Eiuſdem aliud.* Naſturtii uiridis folia tenera,aut roſmarini uiridis folia tenerrima,terito:& expreſſo inde liquore,ut pdictum eſt utitor. *Aliud eiuſdem.* Elaterium cum lacte muliebri tritum naribus infundito,& attrahere iubeto. *Aliud.* Cyclamini ſuccum ex aqua diſſolutum:utere ſicuti dictum eſt.

Quæ Pharmaca Archigenes ad Ictericos conſcripſit in ſecundo Pharmacorum ſecundum genus.

¶ Ad Ictericos conuenient. diæta,& ductu per frequentes deambulationes,& multam unguentorum frictionẽ utaris,amplius,fomentis ſiccis,& ſubſcriptis medicamentis. Aiunt eos,qui† in febribus morbum regium incidũt,rubi canini fuluo fructu comeſto,ſtatim probe iuuari. Auxiliatur,& chelidoniæ herbæ ſuccus cum uino,aut aqua mulſa potatus,adianti,uel rubiæ radicis obol.iii,cum aqua mulſa exhibe. Aut ſtruthion,cum melle delingant. Aut fellis urſini cyathum

B bibendum dato. Aut hyperici.ʒ.i, ex uino mulſo propinato,uel aquæ mulſæ cyatho uno. Aut helxinæ decoctum ad dies v. uel vi. cum uino mulſo. Aut ſtercoris canini albi ſextantem cum mellis quadrante ad triduum bibẽdum dato, Aut lichenas in petris naſcentes, cum aqua mulſa propina. Aut lichenis in tegulis,uel lapidibus naſcentis.ʒ.unam,ex meraco propina. Aut naſturtium,cum olei cyatho uno bibendum præbeto,radicem uero eius in nares indito. Aut abſinthii cochlearia iiii,aniſi cochlearia iii,exhibeto ex aceto mulſo. Aut oxylapathi ſiue lapathi radicis tritæ acetabulum dato ex aqua mulſa:ſi non febriat,cũ uino,aut uino mulſo. Aut adianti,& mẽtæ,& rubię parẽ menſuram in aqua ferueſacito,& heminã inde bibendam exhibeto,diutius ad Solẽ inſolato,ac ſitienti,& anheloſo,quo poſt acceptum potum exudet:ſtatim traſmutat colorem. Aut adianti,& myrrhæ eius dimidium, ieiuno à balneo exhibeto in uini hemina dimidia. Aut leporis coagulum,cum meraco ad dies quinq;,uel ſex præbeto. Aut ſcolopondrii drac.iiii, ieiunis ex uino ad dies quinq;,vel ſex dato. Aut mentæ, & rubiæ,ac adiãti æquas portiones cũ aquæ cyathis duobus propinato. Aut betæ foliorum crudorum.ʒ.vi,myrrhæ obo.ii, cum aqua mulſa ieiunis exhibeto:ac pręlotis,ac ieiunis,cũ uini hemina dimidia dato. Aut adianti.ʒ.i,myrrhæ.ʒ.ii,mentæ.ʒ.i,in aquæ heminis duabus coquito donec medietas ſuperſit: deinde ubi plu-

C rimum deambulauerit,probe fricato,& ſpiritu adhuc ſublimiore exiſtẽte,bibendam dato : hoc ad biduum facito. Aut cicer eruinum in aqua ſub dio per noctem exponito, aquamq; bibendã dato,& cicer inſuper comedendũ manẽ,ac ueſperi:inde uero per triduum abſinthium ex aqua mulſa bibant. Aut cum cyclamini ſucco purgatis naribus lauato. Aut herbam orontium appellatam coquito,& cum decocto lauato,& decoctum confeſtim uirride reddes. Aut uenam ſub lingua ſecato. Quòd ſi ad nullum horum auxiliorum malum cedat,expurgatione per ſcamoniam, & exquiſita diæta utantur,atque ita ad exercitia progrediantur.

† In antiq; eſt ἀπυρέτες,i.qui ſine febre ſunt.

A.l.3.f.15.t.1. c.6.fo.327.b

De Splenis affectionibus. CAP. 2.

QVòd oẽs corporis particulæ familiarẽ ſibi ipſis ex uenis trahant humorem,in cõmentariis de naturalibus facultatibus edocti:in iiſdemq; etiam, ꝙ uelut fæcẽ ſanguinis, ex qua atra gignitur bilis,hoc uiſcus alimentum habet,inſtituti:& ultra hæc memoria tenentes ea, quæ in curandi methodo de ſplene ſunt dicta:facile aſſequemini ea,quæ nunc referentur. Quorum primum,& principaliſſimũ hoc eſt,ꝙ hoc uiſcus à natura celerrime indurari ſoleat,ſanguine nimirum in uenis ipſius obturato,& ob craſſitudinem,neq; excerni,neq; diſcuti facile potente. Attenuantibus igitur opus habet pharmacis citra manifeſtã caliditatem, ut nẽ uehemẽtius incraſſe-

D ſcat ſuccus craſſus in ipſo obturatus:quo uero actiones ipſius conſeruentur,ex auſteris aliquid his admiſcetur,quale eſt ẽt adſtringẽtium genus. Didiciſtis enim in naturalium facultatum cõmentariis,ꝙ cum oẽs particule ſuæ cõſeruationis gratia habeãt facultates,tum familiariũ attractoriam,tum alienorum expulſoriam,itemq; aſſimilatricẽ ſibi ipſis eorum,quæ attraxerint,aliquibus ipſarum inſuper ineſt per accidens magnopere iuuare totum corpus. Ex horum genere eſt & lien,qui ex hepate in ſe ipſum uelut fæcem ſanguinis trahit,quemadmodũ ueſica in hepate bilẽ,& renes urinam. Si igitur præ imbecillitate eiuſmodi ſanguinem ad ſeſe trahere nõ põt, uitioſus humor uniuerſo corpori affricatur. Ob id itaq; naturalẽ ipſius firmitatẽ cuſtodire oportet,quo conueniens ſibi alimentum attrahat: per quam actionem uniuerſo corpori ad humorũ bonitatem confert,& generata in ipſo recrementa in uentrẽ demittere poteſt, una cum ciborũ recrementis excernenda. Ea gratia igitur ualde amara medicamenta ipſi offerimus,q̃dãque ipſis ex auſteris miſcemus. Quædã uero ad materiã cõmoda,ad ceratorum uidelicet,& malagmatum præparationẽ apponimus,quale pharmacum eſt cera,& reſina,& pix,& bitumen, & quæcunq; alia huiuſcemodi. Iuxta primã autẽ rationem acetum,& acetum mulſum,uiſceri commoda ſunt,utpote ſecare,& attenuare craſſos humores potentia citra calfactionem. Quẽadmodũ igitur in aliis particulis ea,quæ ꝑ cataplaſmata,aut liquida pharmaca impoſita,aut affuſa, fotu

A.l.3.f.15.t.2 c.6.fo.329.g

auxiliantur,

auxiliantur,in alio opere relata sunt:Ita & nunc relictis his,quæ inflãmato spleni commodant, E
eorum solum mentionem faciam,quæ indurato uisceri opitulantur,quod ipsum etiam in medi
camentariis libris fecerunt,qui ante me scripserunt,propriè eos splenicos appellantes, qui in-
duratam splenis affectionem habent.

Pharmaca potabilia ab Andromacho ad splenicos conscripta.

Potio ad splenicos Antipatri,ut Nilus. Carnis†mirobalani drac.iii:hemionitidis herbæ,quã qui
dam asplenum,quidam*scolpendram,dicunt,drach.vi:corticis radicis capparis drach.iiii,costi
drach.iiii,chamædryos drac.vi,polii drach.iii.radiciscotyledonis drach.ii, corymborum hede
ræ nigræ grana xxv,ammoniaci thymiamatis.ʒ.iiii, seminis hyperici drac.ii,galbani drac.ii,se
minis periclymeni drac.i,aut radicis drac.tres,nasturtii nigri sesquidrachmam, [a]*succi fructus
scyllæ drac.xvi. Dantur oboli duo in aceto mulso. *Aliud splenicis potabile.* † Glandis unguen-
tariæ drach.iiii,hederæ albæ grana xxiiii,costi.ʒ. [b] duas*,seminis periclymenti.ʒ.ii:hyperici.ʒ.
i,alii.ʒ.quatuor:galbani,ʒ.i,obol.ii,nasturtii.ʒ.quatuor:excipe [c] succo*scyllæ cocto.Dato fabã
græcam in aceto mulso. *Aliud.*Carnis myrobalani,ʒ.tres,hyperici.ʒ.vi,seminis periclymeni.ʒ.
vi,radicis dauci drach.vi:rubiæ,acori,phu pontici,croci singulorum drach.vi:iunci odorati.ʒ.
tres,mei drach.vi:nasturtii,chamæpityos,radicis capparis,singulorum drach. [d]*sex:polii drac. F
vi,alii drach. tres: [e] † ammoniaci thymiamatis drach. tres : cum aceto mulso pastillos duorum
obolorum ponderis formato,& unũ in aceto mulso dato.Facit & ad hepaticos , & hydropicos.

*Aliud,facit ad splenicos.*Trixaginis drac.iiii,polii drach.v,chamæpityos drach.iiii,rubiæ drach.
v,ammoniaci thymiamatis drach. tres, artemisiæ drach.tres,myrobalani drac.iiii. corticis ra-
dicis capparis.ʒ. tres,aristolochiæ.ʒ.vi,tragacanthæ.ʒ.ii:cum aqua in pastillos triobolares redi
gito,ac dato[f] †ex aceto mulso. *Aliud stomacho cõmodum.Vtere etiam ad omnem affectionem splenis,
facit & ad conuulsa, inflata,& uitia muliebria.*Myrrhæ drach.[g] quatuor*,nardi indicæ.ʒ.quatuor,
corticis radicis capparis drach.iiii,costi drac.v,radicis panacis.ʒ.quatuor,radicis peucedani.ʒ.
iiii,dictamni.ʒ,iiii,polii drac. [h] duas,*corticis radicis periclymeni.ʒ.iiii,rubiæ.ʒ.iii,& dimidiã,
ammoniaci thymiamatis.ʒ.iiii,& dimidiã,aliqui etiã iridis.ʒ.iiii,& dimidiã:excipe aceto mul-
so:præbe obolos duos in aceto mulso.*Aliud splenicis,orthopnoicis.*Struthii,scyllæ assatæ,panacis,
radicis capparis,singulorum.ʒ.v:crocomagmatis,ʒ.ii,& dimidiã:excipe aceto, & præbe in ace
to scyllitico. *Aliud.* Struthii,corticis radicis capparis,trixaginis,panacis,singulorũ.ʒ.x.fructus
myricæ.ʒ.tres:excipe aceto scyllitico: & ʒ.i, ex aceto scyllitico exhibeto.

*Al.σκολοπένδριον.

A* ὀπῶ. *In quibusdã cod. non hẽtur hæc dictio. in alijs asterisco est notata.*

B* Aliter. iiii.
C* χυλῷ.
D* Aliter viij.
E† *In aliquibus cod.additur τὰ δὲ λοιπὰ ἀνὰ ἐξ,i. reliquorum vero ana drach. sex.*

F† *In aliquibus additur ἕνα,i.unum,s. pastillum.*
G* Aliter.ii.
H* Aliteri.iiii.

Pharmaca potabilia ab Asclepiade ad splenem conscripta. G

Cynoglossi manipulum,cum uini cyathis iii.terito,& expressum liquorem ante cibum bibẽ
dum dato:facit & succus per se.Colligere autem oportet herbam sinistra manu ante Solis exor
tũ. *Aliud.*Trixaginis manipulũ cum uini sextario uno coquito,& expressum liquorẽ reponito
atq; ex eo cyathos duos ante cibum dato. *Aliud. Pharmacum inspersile splenicis* . Myricę fructũ
tusum,&cribratũ reponito.Vsus uerò tẽpore cochlearia duo cũ aceti mulsi diluti cyathis tribus
dato.Aut herbã pelargitin appellatã tusam,ac cribratã dato,ut ꝑdictum est. *Aliud.*Asini,aut eq;
syluestrium lienẽ siccatum tũdito,ac reponito: & cochlearia duo cum uini diluti cyathis tribus
exhibeto. *Catapotium splenicis.*Corymborum hederæ albe grana * tria deuoranda præbe, & ace
ti mulsi cyathos.iii.insuper bibendos. *Catapotium Andreæ,pæonium dictum.*Myricæ fructum tu-
sum,& cribratũ galbano excipe,& in catapotia redige,eaq; pro uiribus exhibe. *Pastillus sple-
nicus,tumorem eliquat.*Fructus ericæ.ʒ.iiii:piperis albi,nardi syriacæ, ammoniaci thymiamatis,
singulorum.ʒ.ii:arida tunduntur,& cribrantur:ammoniacum aceto scyllitico dissoluitur,& ari
dis additũ in pastillos cogitur.Fiunt aũt pastilli drachmę pondere,daturq;.ʒ.i.ex aceti mulsi cya
this iii.Qui pharmacũ hoc tradidit,dixit porcellum ad triduum hoc bibisse , & postea resectum
sine liene inuentum esse. *Aliud splenem tumentem eliquans,& consumens.*Ammoniaci thymiama H A.l 3.f 15.t.2 c.7.fol.330.c
tis,foliorũ rubi tenerrimorũ,utrorũq;.ʒ.viii:cortis capparis.ʒ.iiii:myricæ fructus, herbæ asple
ni,quæ & scolopendrium,& hemionitis dicitur,utriusq;.ʒ.ii:nuclei scyllæ assatæ,& purgatæ,pi
peris albi,utriusq;.ʒ.ii:excipe aqua,& redige in pastillos:atq; exhibe.ʒ.i, cũ aceti mulsi cyathis
tribus. *Chrysermi pastillus,splenicis,hydropicis,cit urinam, mollit aluum* .Scyllam magnã luto obli
tam assato,& corticẽ detrahito,ac quod ad fundum est durum:ex nucleo uero libras duas acci-
pito seminis dauci.ʒ.viii,hoc est vnc.i:anisi,seselis,radicis panacis,iridis,singulorum tãtundẽ:
seminis urticæ,baccarum cedri,utrorunq;.ʒ.ii:myrrhę.ʒ.iiii,erui moliti chœnicem,uini odora
ti,quod satis est:subacta in pastillos redigito.Datur.ʒ.i,cum aceti mulsi cyathis iii. *Aliud Euge-
rasiæ.*Scyllæ assatæ depuratæ minas ii,radicis bryoniæ minas viii,piperis albi tantundem,petro
selini tantundem,seminis dauci cretici tantundem,erui moliti tãtundem:cedridũ,hoc est cedri
baccarum sextar.vi.habeat uero sextarius vnc.viii:iridis,radicis panacis,myrrhæ,singulorum
quadrãtem:uini falerni quantum satis est his in pastillos cogendis.Formatos autem pastillos in
umbra resicca,&*unciam i,cum uini diluti cyathis iii,exhibe.

* Aliter vj.

*Aliter drach.

Epithemata,& emplastra eiusdem Asclepiadæ ad recentes splenis inflammationes.

¶Foliorũ tenerrimorũ arboris sambuci lib.iii,aloes lib.i,cũ aceto subigito : & linteolo infarta
imponito

A imponito. *Aliud.* Ericæ fructus semissem: chalbati lib. i, alii semissem: fructum tundito, ac cribrato: atq; ita chalbanum addito, ac diligenter misceto atq; in linteolum impacta imponito. *Pharmacum Idiotæ, accõmodatum.* Visci quercini lib. a i, calcis viuæ lib. b unam* viscũ in uas fictile coniectum, ac prunis appositum, dissoluito: & dissoluto calcẽ uiuam inspergito, misceto, & calidũ c *albæ pelli infartum imponito: oportet autem, cum adhærente adhuc pharmaco lauari, atq; ita sinere donec sua sponte cadat. Curam item habere oportet, ut disparatę splenii partes resecent. *Aliud.* Visci quercini.†lib. i, ʒ calcis vnc. i, floris lapidis asii trientem, cedryæ. unc. i: pręparato pro more, ac utere, quotidie auferens pharmacum, spongiis calidis souens locos, rursusq; imponẽs. Hoc pharmacum urinam mouet. *Malagma auri colorem referens, ualde commodum.* Ceræ, resinæ pinus, & frictæ, singulorum lib. ii: arsenici, aluminis scissi, calcis uiuę, singulorũ* sextantẽ: aceti, olei, utriusq; cyath. viii: apparato pro more. *Aliud ualde generosum, quo usus est Andromachus.* Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ aridæ, singulorũ lib. ii: arsenici, aluminis scissi, calcis uiuæ, singulorum* sextãtem: aceti cyathos viii: præpara pro consuetudine. Facit ad splenicos, hydropicos, & ad præcordia distẽta. Facit & ad ischiadicos, arthriticos. Nos ad pharmacum hoc apposuimus myrrhæ sextantem, & unciam dimidiam, uisci* trientem.

A Aliter ij. B* Alliter. ii. C* *Al.* θερμοὶ i. *calidæ.* †Al. semissem *Al. drach. ii. *Al. drach. ii. **Al. vnc. unã*

B *Ad induratas splenis affectiones, usus est Tryphon Cortyniates.*

Fœnigræci moliti, sinapis, mannæ thuris, singulorum sextarium unum: retrimentorũ à myrobalano expressa reliquorum sextarii dimidium, spumæ nitri quadrãtẽ: tenuissime trita, ac mista, cedria cocta excipe, ut emplastri liquidi habeãt spissitudinẽ. vsus eius est per interualla: pharmacũ aũt impositũ fasciolis cõplectere, & obliga. Tempus imponẽdi est ante balneum, quantũ possibile est ægrum ferre: postea uero obligatum adhuc in balneum inducito, & post reliqui corporis curationem, in solium demittito, atq; ita in aqua fasciam resoluito. *Aliud ad splenicos per unam diem sanans. Verum supra pharmaci impositionem per tres dies certo uiuendi modo utimur.* Myrrhæ, mannæ thuris, utriusq; quadrantem: sinapis alexandrini, nasturtii, utriusq; sextantẽ: aceti scillitici, quod satis est: sinapi, & nasturtiũ tũdito, ac cribrato, mannã uero, & myrrhã dissoluito. eisq; arida addito, & simul aceto subacta ad malagmatis formã reducito: & à secunda hora usq; ad nonã imponito. Postea uero duabus fascis obligatũ in balneũ inducimus, atq; ubi relaxatus fuerit, in calidæ solium demittimus. In solio uero longiori temporis spatio moretur cruribus extra aquã emotis. Ne uero in animi deliquium delabatur, acetum, & pulegium odoret, & fascias paulatim resoluat. Egresso porro è balneo salsamentum citra panem exhibendum est, & uinum
C mari mistum. Sequẽti die eadem offerenda sunt. Tertia uero gymnasijs utendum, quæ spiritum acutum reddere ualẽt. *Aliud Arij Tarsensis. Vsus est per interualla.* Ficuũ pinguissimarũ, sinapis, radicis capparis corticis, singulorum lib. i: aceti quantum satis est. *Aliud Diodori.* Sinapis, nasturtii, fœnigræci, seminis lini, retrimentorum ab expressa myrobalano reliquorum, singulorum. ʒ. octo: excipe cedria cocta aceto scyllitico admisto. Vsus est ante balneum: pharmacum bonum est, & post usum sanguinem mingunt.

Pharmaca ab Asclepiade in quarto Externorum conscripta, ad splenicos, & hydropicos. Quæ iuxta dictionem eius sic habent.

Epithema splenicis, tumorem eliquat. Foliorũ tenerorum sambuci lib. iii, aloes pinguis lib. i, terito cũ aceto, & linteolo excepta imponito. *Aliud.* Fructus ericę lib. i, chalbani lib. i. fructũ tundito, & cribrato, ac chalbano excipito: rursusq; tũdito unguẽti irini fæce admota, quo ad malagmatis formam redigantur: deinde linteolo infarta imponito. *Malagma ad splenicos.* Myrobalani corticũ tusorum cribratorum minam dimidiã, & retrimẽtorum ab expresso succo eiusdem residuorum tantundem, ceræ drach. vi, resinæ terebinthinæ drac. xxxiii, chalbani drac. x, irini parum: arida cum liquidis committito. *Aliud ualde præclarum.* Farina myrobalani quadrantem:
D nitri vnc. i, alii vnc. iiii: ceræ semissem, terebinthinę bessem, aceti quod sufficit: splenem eliquat.

Malagma ex cedria splenicis, hydropicis, medicamentum accommodatum. Vrinam cit multam, & splenem eliquat. Oportet autem una cum pharmaco lauari, & quod ab eo disparatum est, à splenio uidelicet de corporis cuticula desecare: sinendũ enim est adhærescens pharmacum, donec sua spõte dilabaur. Cõpositio hęc est. Visci quercini lib. i, calcis uiuæ semissem, floris lapidis asii triẽtẽ, cedriæ* quadrãtẽ: uiscum ærea patina coquito, & postq̃ fuluũ factũ fuerit, cedriã adiicito, assidueq; moueto, ac arida trita inspergito: deinde ab igne ablata aliqualiter frigefieri sinito: atq; in pellem albã à spina appellatã infarta affectis locis imponito: & una cũ pharmaco lauare iubeto, donec splenium sua sponte delabatur. Oportet tamen, ut pdictum est, disparatas splenii partes desecare. *Al. vnc. i.*

H A. l. 3. f. 14. t. 2 c. 7. fol. 3..
A. l. 3. f. 14. t. 2 c. 16. fo. 317. h

Aliud ualde præclarum. Floris lapidis asii* sextantem, lapidis gagatæ vnc. i. calcis uiuæ bessem, uisci quercini lib. i: præpara, ac utere, ut dictũ est. *Malagma Antiochidis, ad splenicos, Hydropicos, ischiadicos, arthriticos. Præparatum est Fabullæ.* Ceræ lib. iii, resinę terebinthinæ lib. iii, retrimentorũ ab expressa myrobalano reliquorũ libra unã, spumæ nitri lib. i, floris lapidis asii lib. i, ammoniaci thymiamatis lib. i, olei cyprini lib. iii, acetum ad ammoniacum dissoluendũ. *Aliud fabullæ compositum, ualde præclarum, ad easdem affectiones.* Myrrhæ stactæ, bdellii, onychis, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, iridis siccæ singulorũ libras duas: opopanacis lib. unam, chalbani lib. i, *Al. vnc. i.*

lib.i,mastiches lib.i,floris lapidis asii lib.i,styracis lib.i,ſucci ſycomororũ lib.i,canchryos lib.i, E
piperis albi ſemiſſem,ceræ lib.v,terebinthinæ lib.v,Pharmachũ eſt tuſile,i.quod cõtũdit. Opor
tet autẽ tundentes unguenti irini fecem admouere,donec q̃ molliſſimum pharmacum reddat:
repoſitũ enim molliſſimum euadit. ¶ *Malagma, quod aurei coloris appellamus*. Auripigmenti vnc.
† Aliter ij. †i,aluminis ſciſſi ſextantem,calcis uiuæ ſextantem : arida tundimus,ac cribramus, & in morta
rium coniicimus,hiſq; aceti cyathos viii,ſuperfundimus,& probè trita liquidis excipimus.Sũt
autẽ liquida hęc ceræ lib.†i,reſinæ frictæ lib.ii,pinus lib.ii,olei cõmunis cyath.viii.Hæc frigefie
† Aliter ij. ri poſt eliquationem finimus,& ſic eraſa tritis adiicimus.Nos ad pharmaci præparationem etiã
myrrhæ ſextantem appoſuimus. *Aliud,hoc uſus eſt Andromachus, facit ſplenicis,hydropicis, & ad
præcordia diſtenta:facit item iſchiadicis,arthriticis,& ad inueteratas affectiones*.Ceræ lib.i,picis bru
tiæ lib.i,pro reſina fricta,picem addimus,olei cyath.octo,auripigmenti auricoloris ſextantem,
aluminis ſciſſi ſextantem, calcis uiuæ ſextantem : præpara,ut dictum eſt. Nos ad pharmacum
etiam myrrhæ ſextantem,& uiſci quercini trientem,appoſuimus. ¶ *Ad inueteratas induratas ſple* A.l.5.ſum.2.
nis affectiones, Authemeron, ab eo,quòd per unã diem curat,appellatum. Oportet autem cum pharmaci t.6.fol.555.d.
impoſitione ægrum ad triduum conuenienti diæta uti. Myrrhæ,mannæ thuris,utriuſq; quadrantem:
ſinapis alexandrini ſextantem,naſturtii ſextantẽ,aceti ſcyllitici,quod ſatis eſt.Arida tundito,& F
cribrato,& cum aceto ad malagmatis formam ſubigito:& linteolo excepta ab hora ſecunda uſ
que ad nonã imponito,ita ut cõplectaris , & contineas incumbens malagma faſciola obligata.
Deinde uero,ita obligatũ in balneũ mittito,& ubi probè laxatus fuerit,in ſoliũ deſidere facito,
& pedes extra ſoliũ extendere iubeto,ac longiori tempore in ipſo immorari.Cæterũ ad reuocã
dos in animi deliquium collapſos,acetum cum pulegio naribus admouemus,& paulatim reſol-
uere faſcias tentamus.Sint autem duę faſciæ malagmati imcumbentes:cum enim faſciæ tollun-
tur,auferimus etiam incumbens malagma,& poſt,affectos locos ſufficienter fouemus. Egreſſo
de balneo ſalſamentum citra panẽ exhibemus,& uinum mari miſtum.Idem etiam ſequenti die
facimus.Et tertia ſimiliter,inſuperq; gymnaſiis utimur,quæ ſpiritum acutum reddere poſſunt.

Aliud Tryphonis Gortyniatæ Cretenſis pharmacum accommodatum.

¶Fœnigræci moliti ſextarium unum,retrimentorum ab expreſſa myrobalano reliquorum ſex
tarium dimidium,ſpumæ nitri quadrantẽ:omnia trita cedria excipe: Verum hãc prius coctam
cõdenſare oportet ad cerati ſpiſſitudinem. Vſus eſt ante balneum , quantũ æger ferrè poteſt : à
† Al.beſſem. balneo cerotarium imponimus. ¶ *Aliud Authemeron inſcriptum,liberat ab affectione*. Pyrethri †
drachmas xx,℥myrobalani beſſem,naſturtii beſſem,piperis beſſem,ſeminis urticæ beſſem,ſina G
pis ſextarium dimidium:omnia trita,& aceto ſubacta per interualla imponito ad horas tres , ſi
æger tolerare poſſit:deinde ablato pharmaco lauari iube. Poſt balneũ uero cerato utẽdum eſt
ex roſaceo apparato. ¶ *Aliud Tumorem liquefacit*. Floris lapidis aſii,nitri rubri,retrimẽtorũ ex-
preſſæ myrobalani,ammoniaci thymiamathis,ſingulorum drachmas uigintiquatuor : corticis
radicis capparis drachmas octo:ſeminis raphani drachmas decem , aut ſucci cyathum unum:
aceti acerrimi, quod ſatis eſt,uiſci quercini drac.xl:ammoniacum ſambuci ſucco , aut myricæ,
aut trifolii,diſſolue:arida uero tunde,& anguſtiſſimo cribro excute,ac aceto ſubige:indeq; ad-
miſto uiſco,omnia ſimul contunde,& utere.

* Al. δευτέρῳ .i. secundo.

*Pharmaca ad ſplenicos ad Archigene in *primo medicamentorum*
ſecundum genus conſcripta.

¶In ſplenicis porrò præcedẽte ſimiliter tota diæta,ex deſcribendis cõpoſitionibus his utitor.
Potus quidem ſit aqua in qua ignitum ferrum ſæpe ſit extinctum,nõ febriẽtibus cum uino,fe-
bricitantibus uero aqua ſola.Aut anagallidis cœruleum florẽ habentis obolum unum exhibe-
to cum aceto mulſo.Aut ſerpillum cum aceto.Aut panacis radicem uiridem , cum aqua mulſa.
Aut ſemen ſimiliter:Aquam mulſam uero per noctem ſub dio exponito.Aut corticis radicis pe H
riclymeni,& ſeminis eius quantum tribus digitis apprehẽdi poteſt,in uino albo meraco calido A.l.3.f15.t.2.
ieiunis bibẽdum ad dies xl,exhibeto. Aut uulpis hepar ſiccum, cũ aceto mulſo exhibe bibẽdũ. c.7.fo.330.c.
Aut cuminũ æthiopicum ſimliter,ut hepar ex aceto mulſo.Aut radicis ari corticis drachmã di-
midiam cum aceti mulſi cyathis iii. Aut polium ſimiliter,cum aceto mulſo. Aut hederæ albæ
grana tria cum aceti mulſi cyathis iii. Aut arida trita capparis folia propinato. Cataplaſmata
autem eadem impones ſplenicis,quæ hepaticis.Ampliuſq; cinerem ex ferraria officina , cũ ace
to.Aut capparim maceratam aceto,ac tritam cerato cyprino exceptũ.Aut naſturtium, & fęnũ
græcũ,ac calcẽ uiuã,& nitrum,cum melle mollita imponito.Aut fœnumgræcum,& calcem, ac
nitrum,item cum melle imponito.Aut lepidii folia imponito:cum uero iam morſum percepe-
rint,in balneum inducito:& ablato pharmaco in feruidæ ſoliũ demittito,ac detineto:ægrè.n.fe
runt nimiam mordacitatem,uerum ſani exeunt.Idem etiã in iſchiadicis facit.Aut myrobalani
expreſſæ retrimẽtum aceto maceratum,roſaceo cerato excipe,ac impone.Aut fœnigræci,& na
ſturtii par põdus,mannæ duplum,calcis uiuę parum,cum melle ſplenia uelut emplaſtra facito,
ac imponito.Aut fęcẽ acris aceti imponito.Aut capparis radicẽ cum aceto.Aut ſpongiam acer
rimo aceto imbutã.Egregiè faciunt myrobalani cortices,& nitri tertia ipſorũ pars:trita aceto
ſubigito,

A ſubigito:& reſinam,ac ceram cum modico oleo liquefacta affundito,& mollitis utitor.Perſeuerante malo,cucurbitas,cum ſcarificatione affigito.Amuleta autem,& per contrarietatem quandam naturalem ad hepar,& ſplenem facere credita hæc ſunt: Venam retro ſiniſtram aurem ſecato,& detracto ſanguine affectum ſplenem confricato.

De hydrope,ſiue aqua inter cutem. CAP. 3.

HYdropicorum medicamenta,& alia cõmunia ad ſplenicos ipſos,itemq; quædã multiplicis uſus ad uarias affectiones,tum iam prædictas,tum duritias,& ubi quid diſcutere oportet, etiã ſi iam purulẽta ſit cõpages,dicere aggrediar,initio ab iis, q̃ Aſclepiades traddidit, ſumpto.

Pharmaca ab Aſclepiade conſcripta ad prædictas affectiones in quarto Externorum,quæ Marcellæ inſcribit.

Epithema hydropicis ualde commodum,quòd adiacentem humorem abſorbet.†Farris,quod zeam uocant,moliti ſextar.ii:floris lapidis aſii ſextar.i,mannæ lib.i,probe trita adipe ſuillo ueteri probe ſubacto,& uino per integram noctẽ macerato,excipito: ſit ãt tãta adipis copia , quãta ad mollefaciendum pharmacum ſatis eſt. *Aliud.*Beſaſa:eſt aũt ſemen rutæ ſylueſtris,quod in Syria naſcitur,& uernacula lingua Harmana ab illis appellatur: huius tuſi ſextariũ i.mannæ ſextariũ di B midiũ,adipis ſuilli ueteris quãtum ſufficit,præparato,ut dictũ eſt. *Aliud.*Ficuum pinguiſſimarũ lib.iii,aphronitri lib.i,origani lib.i:quidã cumini lib.i,ſulfuris uiui quadrãtẽ,cochlearũ aphricanarum lib.i:arida tundito,& cribrato,& tuſis ficubus unà cum carne cochlearũ excepta, ac in linteolum infarcta imponito,melle cocto ſufficiẽti addito. *Aliud ex Critone.*Fęnigræci moliti,ac cribrati ſextarios.ii:ſulfuris uiui lib.ii.& dimidiã:in aliis lib.ii,nitri lib.ii,abſinthii ſicci contuſi ſextarios duos,& dimidiũ:arida tenuiſſime trita melle cocto excipito,indeq; linteolo infarcta per noctem imponito.In die utere,& geſtatione,& cõfectione ſubſcripta:Cerę lib.i,picis aridæ lib.i,lapidis aſii lib.i,olei ueteris lib.i:arida cũ liquidis miſceto. *Malagma Ipoterium inſcriptum, reſorbet humiditates ex alto,& duritias diſſoluit.*Ceræ,picis aridæ,utriuſq.lib. ii: aluminis liquidi, ſulfuris uiui,mannæ,nitri rubri,ſingulorum lib.i:reſinę frictę lib.quatuor,olei ueteris heminam unam,aceti q̃tum ſatis eſt ad arida diſſoluenda:præpara,ac utere,ut probato. *Alud præclarum Ipoterium,pharmacum accommodatum.Facit hydropicis,ſplenicis,& ad inueteratas affectiones.* Reſinæ frictæ lib.iiii, ceræ lib.ii,ſulfuris uiui lib.j. mannæ lib. i, picis liquidæ lib. ii, aluminis liquidi lib.i,nitri rubri lib.i,ariſtolochiæ quadrantem,bdellii quadrantem,ammomi racemi quadrãtẽ, radicis cucumeris ſylueſtris quadrãtẽ,aloes ſemiſſem,pyrethri quadrantẽ,ammoniaci thymia C matis quadrantẽ,uiſci quercini quadrãtẽ,ſucci ſycomororum quadrantẽ:aceti ſeſquiſextariũ, aut pro aceto uini Italici tantundem:olei heminas iii:præparato pro more. *Malagma ex baccis lauri,ad ſplenicos,Hydropicos. Diſſoluit oẽm duritiẽ,abſorbet abſceſſus in profundo.* Ceræ lib.i,reſinæ pinus lib.i.picis brutię aridæ lib.i,baccarum lauri ſiccarũ lib.i.nitri rubri lib.i, ammoniaci thymiamatis lib.i,adipis uitulini ſubacti lib. i:arida tũdito, & cribrato per anguſtiſſimũ cribrũ: liqueſcibilia liquãtur,& frigefacta aridis adiiciuntur: atq; ita cõtuſis ſimul,ac repoſitis utimur: *Aliud.*Baccarũ lauri lib.i,picis lib.i,mãnę lib.i.adipis taurini lib.i,ammoniaci thymiamatis lib. i,ceræ lib.i:præparato,ut prædictũ eſt. *Emplaſtrum Tonſoris appellatione,ad ſplenicos,& hydropicos.Hoc tonſor quidã uir Bithynienſis uſus iſchiados à coxendicum morbo penitus liberauit.* Picis aridæ lib.iiii,ceræ lib.ii,reſinæ pinus lib.tres ammoniaci thymiamatis lib.ii,nitri rubri lib.ii, baccarũ lauri aridarum lib. ii,adipis taurini lib.i.In alio exemplari ẽt iridis lib.ii.hñtur,cãchryos unciæ xviii,farinæ fœnigræci ſextarius i,pollinis ſextar.i,radicis chamæleonis nigræ tenuiſſimæ tuſæ ſexta.i,cumini tenuiſſime triti ſeſquiſextarius, paſſi ſextar.i.In alio exẽplari aniſi triti ſextarius dimidius habet,& pollẽ deeſt. *Aliud Bithynũ appellatum, pharmacum accõmodatum ad prædictas affectiones.*Picis brutiæ lib.iiii:reſinæ pinus,ceræ,ammoniaci thymiamatis, ſingulorum libras D duas:medullæ ceruinæ lib.i,adipis taurini ſubacti lib.i,ſucci ſycomororũ librã unã, floris lapidis aſii ſemiſsẽ, radicis chamæleonis cõtuſæ ſemiſſem,baccarũ lauri ſiccarũ librã dimidiã,farinæ loliaceæ librã dimidiã,ſeminis dauci cretici cõtuſi triẽtẽ,petroſelini triẽtẽ, cumini æthiopici trẽtẽ,aniſi triẽtẽ,ſalis hiſpani ſexuncẽ,aphronitri ſexuncem,cyprini ſexuncẽ,uini falerni qđ ſatis eſt:arida cum liquidis pro more apparato. *Aliud. Malagma ex ſeminibus,pharmacum accommodatum ad prædictas affectiones,hoc uſus eſt Olympius.*Ceræ.ʒ.centum,terebinthinæ ʒ.c, ammoniaci thymiamatis.ʒ.c,adipis taurini drachmas c,aniſi drac.c.fœnigræci drach.c,petroſelini.ʒ. *centum:ammii,iridis illyricæ.utriuſque drach.quinquaginta:panacis drach.c,nitri drac.l. glycyrrizæ drach.l,cyperi drach.xxv,ſabinæ drach.xxv,ſampſuchi drach.xxv,meliloti.ʒ.xxv,cardamomi.ʒ.xii,& dimid.caſiæ fiſtulæ drachmas xii,& dimidiã: nardi celticæ, radicis dauci cretici,utriuſque drach.xii,& dimidiam:mellis heminam,& dimidiam,uini odorati, quod ſufficit: præpara pro cõſueto more. *Aliud.*Ceræ minam unam,ammoniaci thymiamatis minam unam, terebinthinæ minã.i:ſampſuchi,baccarum lauri cyperi,ſingulorum minam dimidiam,iridis illyricæ minæ quartam partem,hoc eſt drach.*xxv:ſeminis lini toſti minæ quartam partem:fœnugræci,panacis,utriuſq; minę quartam partem:adipis taurini minæ quartam partem:radicis cucumeris ſylueſtris,aniſi,ſeminis apii,ammij,cumini,fœniculi,nitri,ſingulorum minæ qnartã partem

†Multi cod. antiquiſſimi græci habent, φάρος καλοῦσι. σίτου ζέα λεγομένου. .i. Pharos uocant. Frumẽti illi⁹, quod zea dicitur,moliti &c.ut Pharos ſit nomen medicamenti: ut etiã ſupra pag. 185.e: & zea ſit quidem ſpecies frumenti, non tamen ſit far.

*Aliter l.
*Aliter.c.

**λ′, id eſt quadraginta, in textu.*

partem: piperis drac.xii.& dimidiam,mellis heminam,uini ſeſquiheminam, cyprini ſeſquiheminam,aceti ſeſquiheminam:componito,ac utitor. E

Ex Andromacho ad hydropicos,& inflammationes.

¶Picis liquidæ libras duas,ceræ libram unam,nitri vncias ſex,ſulfuris uiui ſexuncem, aluminis ſexuncem. ¶ *Ad hydropicos Cleophanti.* Ceræ,reſinæ,ſpumæ nitri,ſingulorum drac.c.chalbani drac.xii,& dimidiam,propolis drac.xii,& dimidiam,ammoniaci thymiamatis drac.xii,& dimidiam,cyprini cyathos ii.aceti cyathos duos.

Ex Archigenis ſecundo libro pharmacorum ſecundum genus.

Hydropicis diætam conuenientem conſtitue.Pro cataplaſmate quidem ſtercus bouis armẽtariæ impone.Reſicca aũt ipſum ſtercus diligẽter,& tritum in poſca uelut crudam hordeaceam farinam coque,inſperſa ſulfuris uiui quarta parte;cataplaſma uero per omnem uentris amplitudinẽ impone.Muſa uero cataplaſma ad ipſos pręparauit ex elaterio,ſtaphide ſylueſtri, hiſſopo, felle tauri,æqualibus partibus ipſorum ficubus contuſis exceptis.Aut radicis cucumeris ſylueſtris minam unam in uino coquito,& ficuum minam dimidiam ſimiliter coquito: atque hæc ſimul terito,affuſo eorũ decocto,donec malagmatis forma euadat:indeq; altheæ radicis tritę tãtundem admiſceto,ſimulq; coquito,ac terito:atq; ita imponito.Aut caprinum ſtercus in urina pueri impubis ueneris expertis,uel ipſius capræ urina coctũ,ad ſtrigmẽtitiam ſpiſſitudinẽ redigito,ac imponito:egregiè ipſum per aluum purgat.Aut ueratrum nigrum,fel taurinum, nitrũ, piper,æquis partibus cum melle,aluo per dimidię horæ ſpatium imponito.Porrò per omne curationis tp̃s unam aliquam ex his potionibus ipſis propinato.Cotyledonis drach.i.ſcyllæ aridæ mundæ drach.i,in uino mulſo diluto quotidie exhibe.Aut corticis radicis ari dra.i.Aut cneori, quam aliqui chamælæan appellant,teneras eminentias ad calamorum radices naſcentes exuccato,ac ſucci cyathos iii.prædictis admiſtis quotidie exhibeto.Optime facit,& hoc:Cancri fluuiales ſicci triti,pedibus,ac eminentiis oĩbus amputatis,ʒ.i,aſari.ʒ.i:miſceto aqua ex ipſo flumine,unde cãcri extracti ſunt,accepta,&propinato.Aliquando uero pro aſaro opobalſami par põdus additur.Aut corallii.ʒ.i,aluminis ſciſſi† drach.i.§obo.ii,cum calaminthæ cremore terito, & in paſtillos duorum obolorum põderis redigito,& obolum inde ex calaminthæ aqua bibendum dato.Summè facit,& ad nephriticos.Aut radicẽ calaminthæ coctã propina. Aut ſion § qđ lauer Latini dicunt§itidem coctum propina:idemq; etiam edendum exhibe.Aut tribuli folia ſiue radicem cum uino dato.Aut in balneo cum ſale,& oleo diligenter,uſque quo exudent, illitos educito:& ſolis teſtibus exudantibus ablutis,primum linteis,deinde etiam reliquis amiculis,contectos curato:ac panem furnaceum cum*ſufficientibus caricis edendum dato:uinum uero nigrum Italicum,aut,Spicatum recens,in quo ficuum triens in uini ſextariis vi.incoctus eſt, donec tertia pars ſuperfuit,bibendum exhibeto:purgat per urinã. Aut urinæ capræ cochleariũ unum cum nardi drachma una calfactum bibendum dato.Aut cucumim ſylueſtrem,uino nardino,uel aminæo macerato,& ex cremore ter cyathum unum bibẽdũ præbeto, & paulatim uſq; ad cyathos tres progreditor.Aut ſeſeli in potu,uel cibo exhibe.aut daphnoides tritũ lupini magnitudine inſpergens bibendum dato:ducit urinam multam. Aut corticem radicis ari ex uino. Aut ſquamæ æris drachmam unã,panis medulla excipito,& catapotia facito,ac exhibeto:fortiter aquam ducunt.Aut æris vſti drac.i,rutæ ramulos tres,ſtercoris columbæ drac.i,ſalis cõmunis parum,cum uino epheſio,& aqua,ita ut tota miſtura† heminæ dimidiæ§ſit, præbeto. Summè faciunt,& Theriacæ omnes urinã cientes.Inſuperq; potiones aquam ducentes,quæ unicuique per experientiam cognitæ ſunt minimè periculoſæ.Similiter,& catapotia.Cæterum hydropicos diutius ad Solem,contecto capite,inungito ex oleo multo ſale admiſto, & multa ſalſugine calida perfundito.Inflatos uero maxime locos, ueſicis magnis probe inflatis quotidie continenter pulſato,inde.n.arctantur,ac cõtrahuntur.Scarificatis item ipſorum talis,& uulnuſculis impactis, ipſos in ferculo,aut lectica geſtato, ac circumuehito:multus.n.humor hoc modo ipſis ꝓfluere ſolet. ¶ *Ad eaſdem affectiones confectio Biennij.* Croci,opii,opopanacis,myrrhæ, iridis, acori, mandragoræ, aſari, coſti,nardi Indicæ,dauci cretici,mei,ſingulorum.ʒ.viii: piperis albi,& longi,gentianæ,ſtœchadis,caſiæ,phu ponticæ,ſingulorum drach.octo:excipe melle.

A.l.3.f.14.t.4 c.13.fo.332.c

F

† Cod. quidam manuſcripti græci non habẽt has dictiones.

* Al. Africanis.

G

† Al. cyathi dimidii.

H

De pharmacis dolorem ſedantibus,anodynis,& colicis appellatis. CAP. 4.

HViuſmodi pharmacis,magni doloris,aut uigiliarũ gratia,aut ne per uiolentam tuſſim lancinemur,uelut in ſanguinis reiectatione,& grauibus diſtillationibus aliquãdo contingit, uti ſolemus. In moderatioribus tamen prædictis affectionibus cõfectiones ex ſeminibus, priuatim tuſſiculares appellatæ, ſuffiniũt,quæ & ipſæ oĩno aliquid ex ſoporiferis ſeminibus hẽnt: uerum modicum inter multa adeo ſemina,quæ odorata,& tenuium partium,ac urinam cientia exiſtunt. Appellãt aũt hæc medici ſæpe citra appellationis ſeminis appoſitionem,Cuminum dicentes,& daucum,& ſeſeli,apiumq;,& aniſum. Eiuſmodi igitur pharmacorum compoſitiones inter tuſſiculares appellatas confectiones ſunt relatæ:uerum dolorem ſedãtes anodinæq;,& colicæ dictæ,quæ eiuſdẽ quidẽ generis,cum illis ſunt, multo autem facultatis illas exuperant, in hoc ſermone oſtenduntur.Prima itaq; ex ipſis priſcis temporibus, ut apparet,celebris fuit,quã

Philo

A Philo prodidit, & de qua ipse hanc Elegiam fecit.

Philonis Antidotus.

En me Tarsensis medici prægrande Philonis
  Inuentum, mala quod multa dolore leuo.
Siue colum doleas, seu tu iecur, auxiliabor:
  Seu lapis infestet, difficile aut lotium.
Et medeor spleni hinc, orthopnϾque molestæ:
  Conuulsa, atque tabem protinus exupero.
Pleuritimq; malam, & sputum uomitumq; cruoris,
  Euinco, mortis terror & hostis ego.
Viscera tentantes omnes ego sedo dolores,
  Interna & quicquid membra dolore quatit.
A.l.3.f.13.t.5 c.21.f.306.g Tussim, singultumq;, destillantesq; fluores
  Sisto, etiam si quid strangulet excipio.
Me dedit ille author sapienti munera magna
B Discipulo, stupidos nil ego curo uiros.
ODORVM fuluumq; pilum pueri cape, cuius
  Fulget adhuc campis Mercurij ille cruor,
Pondus ad humanos sensus perpendito prudens.
  Dein drachmæ pondo Nauplion Euboicum.
Inde Menœtiadæ occisoris ponito drachmam,
  Qui pecoris densis uentribus excipitur.
Viginti & drachmas candentis conijce flammæ,
  Et totidem fabæ post suis Arcadicæ.
Et drachmam dictæ falso radicis, ab ipsa
  Terra, Pissæo quæ Ioue clara manet.
Cumq; pion scribes, uoci caput amplius addes,
  Masculum Achiuorum nominis articulum.
Indeq; post drachmas expensæ sumito lancis
  Quinque bis. Atque istæc prouidus excipito
C Natarum tauri textura Cecropidarum.
  Sic mecum Triccæ progeniesq; facit.

In his uersibus Philo iubet, croci drac.v. coniici, pirethri unã, euphorbii unam, spicæ nardi unã: piperis autem albi & hyoscyami par pondus, utriusq; drach.xx. opii uero drach.x. Primi quidẽ igitur duo uersus crocum indicant, ut qui fuluus colore sit, & tenuis ad formam pilorum. Cruorem autem croci fulgere adhuc in campis Mercurii dicit. Adolescens.n. Crocus appellatus cum Mercurio disco ludens, & incuriosius cõsistens, illapso in caput ipsius disco, statim mortuus est: ex sanguine autem ipsius in terrã acto crocus natus est. Fulgere uero cruorem dixit, hoc est sanguinem iam occisi, propter coloris croci splendorem. Scribitur autem nõ solum campis, sed & herbis in uersu, hoc modo, Fulget adhuc herbis Mercurii ille cruor. Ceterum pondus croci.3.v. esse uelut, cum humanos sensus perpendere iussit, qui quinq; numero existunt. Quod uero drachmas quinq; esse uelit, & neq; obolos, neq; libras, neq; aliud quicquam tale, per sequentia com monstrat, primum quidem cum ait, Dein drachmæ pondo Nauplion Euboicum. Deinde uero & consequenter cum aliis, idem drachmæ nomen apponit. Nauplion itaque Euboicum, pyrethrum uocat, propterea quòd Nauplius magnis pyris incensis, ut aiunt, circa Eubeæ portũ, mul D tos Græcorum decepit, ut perirent, tanquam ad regionem portus bonos habentẽ applicantes. Id ipsum uero ob Palamedis necem ipsum fecisse tradunt. At uerò & euphorbium similiter his ænigmatice uocauit, cum ait, Inde Menœtiadæ occisoris ponito drachmam. Quandoquidem poeta Patroclum sic loquentem facit:

Sed me parca ferox, Latonæ & filius aufert,
  Atque uir Euphorbus.

Pecoris autem, hoc est ouium uentribus excipi, & adseruari euphorbium ait, propterea ꝙ hos solos non corrumpit, & ob hoc in his reponi pharmacum potest. Est porrò euphorbium plantę cuiusdam spinosæ in Maurusiorum terra nascẽtis succus, facultate calidissimus: & de ipso libellus paruus scriptus est Iubæ regi Maurusiorum. Consequenter uerò Philo ait, uiginti & drachmas candentis conijce flammæ, piper album per hoc significans. Est autẽ stomacho commodius & acrius ꝙ nigrum. Viginti insuper drachmas seminis hyoscyami iniicere iubet, quod ænigmatice fabam suis Arcadicæ appellat, quãdoquidem aprum Erymanthium Hercules occidisse fertur, qui in Arcadum terra fuit connutritus. Quin & nardi ipsius drach.i. coniiciendam censet, quam radicem falso dictam appellat, quãdoquidem spica nardi uere nominatur. Vult aũt eam Cræticam esse, cum ait: ab ipsa terra, Pissæo quæ Ioue clara manet. Quandoquidem fabularum

ſcriptores Iouem in Dictæo Cretæ monte educatum aiunt,occultatum ibidem à matre Rhea, ne & ipſe à patre Saturno deuoraretur. Appoſui autem Ioui epitheton Piſſæi, quemadmodum multi etiam extra poeticam,in communi ſermone dicere ſolēt, per Aeſculapium Pergamęum, per Dianam Epheſiam,per Delphicum Apollinem, per Veſtam Eleuſiniam. Quidam uero non Creticam terram, ſed Indicam, indicatam eſſe aiunt, ex qua ebur affertur, ex hoc enim ſtatuā Iouis in Piſſa factam ac formatam eſſe. His omnibus & papaueris ſuccum admiſceri iubet, qui recepto à medicis more priuatim opium appellatur,cum nullus aliorum ſuccorum quantumuis multi ſint, in neutro genere, opium uidelicet,nominetur. Quando igitur ipſum nomen opion, ex uoce,o,& pion componitur,ob id ſane inquit: E

Cumq; pion ſcribes,uoci caput amplius addes
Maſculum Achiuorum nominis articulum.
Indeq; poſt drachmas expenſæ ſumito lancis
Quinq; bis,&c.

Hoc eſt inijce & opii drach.x.Supereſt poſtremum,quo omnia hæc trita excipiuntur, ipſum mel, itidem coniecturaliter ab ipſo appellatum: Natarum tauri textura.q̄n quidem ex putreſcentibus tauris apes generari tradunt.Quòd autem atticum ipſum mel eſſe uelit,ea gratia addidit,Cecropidarum,hoc eſt Atheniēſium. Cæterum per extremū uerſum oſtendit etiam Aſclepiadas hoc pharmacum ſic pręparare.Ex Tricca.n.generis ſui originem ducunt, ex quorum ordine & poeta eſt. Hæc ferme prima antidotorum dolores ſedantium celebris facta eſt.Iuxta hanc autē alijs partim ad ipſam appoſitis,partim detractis,aut apponderationibus permutatis,poſteri magnum antidotorum dolores ſedantium numerum fecerunt: quas etiā colicas uocant,denominatione ab affectione q̄ maximos dolores habet,deducta.Ego uero primū quidem generales componendi ipſas modos referam: deinde uelut conſueui,ēt particularium materierum ſeriem quantum latiſſime ſe expandit,ſubſcribam. Opium itaq; fortiſſimum eſt ex iis,quæ ſenſum ſtupefaciunt,ac ſomnum ſoporiferum inducunt. Operatur autem hæc ēt ſolum ſapa dilutum,deinde tomento exceptū,ac ſedi inditum:itemq; fronti, ac naribus illitum:ſi uerò cum alio quopiā uim ipſius moderante miſceatur,moderatius hæc facit. Verum quæ admiſcentur ipſi, aut concoquere, aut mitigare doloroſam affectionem,oportet,aut humores affectionē efficientes diſcutere,aut ſecare,aut attenuare,aut iuxta totam ſubſtantiā alterare. At uero neq; ignorare nos puto,optimum eſſe compoſitionis ſcopum,qui triū coniectationi ſit intentus: nimirum ut,& ſenſus ſtupefiat,& nullum in poſterum inde circa particulam detrimentum permaneat,ampliusq; ut affectio ipſa maxime inde iuuetur. Ad hæc igitur reſpiciens Philo mihi uidetur hoc pharmacum,de quo iam propoſuimus dicere,compoſuiſſe, Ex opij quidem & hyoſcyami miſtura ſomnum ſoporiferū,& ſenſitiuæ facultatis ſtuporē inducere uolēs. Quò uero citius diſtribuerentur,& totorum affectorū corporum profundum penetrarēt,calfaciētia admiſcuit, pyrethrum,& euphorbium,& piper:quæ nocentes humores diſcutere pn̄t, & extergere uiſcoſos,ac ſecare craſſos,& uentoſos flatus attenuare ac euacuare.Eſt autem non modica cōcoctoria uis omnium frigidarum affectionum in nardo ſita: uerū Creticam nardū inijcere non oportet:neq; omnino eā,quæ apud nos naſcitur,quam montanam & herbā Narditen magis,q̄ nardum appellant.Eſt igitur Celtica nardus optimum pharmacū,efficiens quæcunq; ēt indica nardus ſolet,uerum ab ipſa uiribus deficit,uelut ēt à celtica,montana.Quemadmodum aūt ex aromaticis appellatis medicamētis Philo ſolam nardum iniecit, ſic poſterorū alius aliud appoſuit, aliqui ēt plura:quæ uerò apponuntur,ſunt flos iunci odorati, & caſia, cinnamomū,amomum, & coſtus. Quemadmodum autem rurſus crocum addidit,crudorum humorum concoctorium, itemq; affectionū medicatarum,ſic alij myrrhā,& caſtorium admiſcuerunt. Plurimi aūt ex ipſis,neq; male in hoc facientes,& hæc familiaria ſemina, de quibus ēt antea in cōfectionibus ex ſeminibus conſtantibus dictum eſt,addiderunt: quo uidelicet amarorū medicamentorum iniucunditatem mitigent,& totum pharmacum ad diſtributionem,& urinæ propulſionē inſtigent. Si uero & humorum craſſitudo attenuari expetat,ēt hoc ipſum faciunt: dico autem apij ſemē, cumini,dauci,petroſelini,aniſi,& quæcunq; eiuſmodi exiſtunt.Apponam igitur iam & copiam ac ſeriem particularium materierum,à prioribus medicis uſu,ac experientia cognitarum. F G H

Alij. ſu.a.s. 6.lib.556.b

Vide infra li. xx G.

De Colicis pharmacis ab Andromacho conſcriptis.

Prima itaq; ipſarum hæc in uerba ſcripta eſt. *Colica Caſſij.* Aniſi drach.vi.ſeminis apii.ʒ.xii. nardi.ʒ.iiii.alii ʒ.vi.caſtorij drach.iii.petroſelini drach.iiii.alii drach.iii.piperis albi drach.v.& longi drach.v.myrrhæ drac.vi.iunci odorati drach.iii.ſucci papaueris drach.vi,croci ʒ.iii.excipe melle cocto. Quidam etiam cinnamomi drach.i.aut caſiæ drach.ii. Datur ad ſummum nucis regiæ paruæ magnitudo ex aquæ calidæ cyathis tribus,minimū nucis ponticæ magnitudo. Colica ſecūda ab Andromacho ſcripta hæc eſt. *Colica Caſſij,ut Criſpus.Facit & foris impoſita.* Aniſi ʒ.xii.ſeminis apii.ʒ.† xxiiii.nardi indicæ tantundem,caſtorij drachm.* ſex,ſeminis petroſelini drac.xvi.myrrhæ.ʒ.xii.piperis alibi.ʒ xii.& longi ʒ.x.iunci odorati ʒ.ſex:opii,croci, caſiæ ſingulorum drac.xii.coſti,acori,utriuſq; drach.vi.excipe melle cocto.Prębe nucis pōticæ magnitudine ex aquæ calidæ cyathis iii. Hæ igitur præſcriptæ duæ confectiones ex medicamentis de

† *Alit. xiiij.*
* Alter iii.

quibus

A quibus paulo ante dixi, cõpositæ sunt. Quæ uero deinceps sequitur, qua se usum esse ipse ait, habet etiã alia quædam præter priora, eiusdem generis cum opio & hyoscyami semine existentia, uelut malorum mãdragoræ succum, aut qui ex radice ipsius expressus est, & succum cicutæ. Habet item phu ponticum, quod partim nardo celticæ, partim petroselino, & urinã cientibus seminibus, simile existit. At uero syluestris brassicæ semẽ ex maxime attenuatorijs est, & quæ multũ siccare ac discutere possunt, ex urinam cientibus est & meon, & asarum. Illyris uero, quam neq; nominauit iridem illyricam, cõcoctorium est & attenuatorium pharmacum. Stœchas autẽ à putrefactione uindicat, & attenuat. Ipsum pharmacum autẽ sic describitur. *Colica Tullij qua utor.* Succi malorum mandragoræ drac. octo, aut succi radicis eiusdem drach. x. phu pontici drach. octo, seminis brassicæ syluestris. ʒ. octo, succi cicutæ drach. xvi. costi, piperis albi, & longi, myrrhæ, opii, singulorũ drac. octo: opopanacis drac.* sex: stœchadis, seminis dauci, mei, asari, singulorum drach. xii. cinnamomi, illyridis, acori, singulorum drach. octo. *Sequitur post præscriptas colica Abascanti, quam apud me consonam reperi.* Anisi drach. x. seminis* seselis. ʒ. uiginti, petroselini, nardi indicæ, piperis albi, & longi, singulorum. ʒ.* tres & obolos quatuor, opii. ʒ. x. myrrhæ ʒ. x. cumini æthiopici, castorii, utriusq;. ʒ. quinque, iunci odorati, croci, utriusq; drac. v. excipe ac

* Aliter xvi.

* Al. apij.

* Aliter vj.

B præpara cum melle cocto. *Colica admirabilis qua utor, & ad uolunlosos, & qui stercus sursum euomunt in magnis doloribus. Datur magnitudine fabæ in aqua frigidæ cyathis ij, aut iij.* Piperis albi, seminis hyoscyami, utriusque ʒ. xl. opii. ʒ. uiginti, croci ʒ. x. spicæ nardi, euphorbii, pyrethri, singulorum. ʒ. ii. excipe melle cocto. *Alia non inefficax Adiaptotos ob id dicta, ad omnem etiam inflationem.* Sinonis, seminis hyoscyami, piperis albi, singulorum drachmas xl. succi papaueris. ʒ. xx. croci ʒ. vi. opobalsami drach. iii. excipe melle cocto. *Colica Terentij Valentis.* Sinonis, piperis albi, seminis hyoscyami, singul. ʒ. xl. succi papaueris. ʒ. xx. croci. ʒ. octo, alij ʒ. vi. corticis radicis mandragoræ ʒ. tres, mellis quod satis est: quidam etiam opobalsami ʒ. iii. *Colica Apollonij.* Nardi drac. ii. castorij,* fœniculi, succi mandragoræ, costi, singulorum drac. i. asari, † spicæ, utriusq; drac. iii. opopanacis ʒ. i. dauci cretici drach. iii. cinnamomi drach. v. piperis albi, & longi, iridis, myrrhæ, singulorum ʒ. duas: lemniæ sphragidis drach. x. absinthij drach. ii. excipe melle. Datur drachma una ex aqua. *Colica* ut Nicostratus, Isotheos appellata, empta talentis duobus. Facit ad stomachicos, oculorum dolores & uexationes, uuluæ labores, ex aqua mulsa incocta ruta.* Croci sesquidrachmam, nardi ʒ. ii. myrrhæ ʒ. † viii. costi, piperis albi, & longi, chalbani, singulorum ʒ. i. opobalsami drach. iiii. cinnamomi, succi mandragoræ, castorij, singulorũ ʒ. † ij. seminis dauci. ʒ. iiii.

A. l. 5. fu. 2. t. 6. fol. 556. b

* *Marathri, al. Malabathri.*

† *Al. stœchados.*

† *Aliter ij.*

† *Aliter i.*

C & dimidiam, sagapeni ʒ. iii. casiæ ʒ. iiii. excipe melle attico. *Colica, ut Scribonius.* Cineris cornu cerui teneri usti heminam: piperis albi, myrrhæ, utriusq; * ʒ. ii. ex tritis cochlearium unum exhibeto. Et cochleam unam crudam tritã cũ uini cyathis duobus, & aqua calida. *Colica, qua* assiduè utebatur, perfectè liberans & malum extirpans.* Zingiberis* ʒ. iii. corticis salicis ʒ. iii. rutæ ramulos tres aut quatuor, phœnicobalanorum ʒ. tres, aquæ cyathos vi. coniicito in uasculum nouũ, & coquito donec tertia pars supersit: & bibendum dato ad triduum post irritationem: & facto interstitio, idem facito, ad plures dies pharmacum in potu exhibendo. *Colica † Tullij bona, qua & ipsa utor.* Seminis brassicæ syluestris, phu pontici, utriusq; * semissem: piperis albi, & longi, seminis dauci, mei, singulorum ʒ. † ix. castorij, costi, opii, corticis mandragoræ, nardi indicę, asari, illyridis, acori, myrrhę, singulorũ ʒ. vi. opopanacis. ʒ. iiii. seminis cicutæ drach. ii. stęchadis. ʒ. ix. cinnamomi drac. i. casiæ daphnitidis drac. xviii. excipe melle cocto. Da fabæ ægyptiæ magnitudine. *Colica, quam admiratus est Ariston, ut Diophantus Lycius.* Succi centaureæ, castorii, scyllę assatæ, piperis albi, & longi, myrrhæ, rutæ hortẽsis, hyssopi, abrotoni, iridis illyricæ, singulorum ʒ. duas: croci, ammoniaci thymiamatis, radicis acori, phu pontici, zingiberis, ueratri albi, singulorum ʒ. i. excipe aceto mulso. Datur etiam drach. i. ex aceto mulso. *Colica, ut Publius in Putio-*

* Al. uncias.

* Græce συνεχῶς. al. Σενεκᾶς. i. Seneca.

* Al. myrrhæ.

† Al. Τυλλίου.

* Al. drach. vi.

† Aliter ʒ. ii.

Vide infra litera G.

D *lio & Apollonio.* Polij drach. vi. scordij drac. xii. gentianæ drac. v. seminis rutæ syluestris ʒ. iiii. succi cyrenaici ʒ. † iii. rubricæ lemniæ ʒ. v. myrrhæ ʒ. vii. opobalsami ʒ. octo, piperis albi drach. ii. & dimidiam, cachryos drach. iiii. uerbenacæ herbæ ʒ. ii. pentaphylli drac. v. excipe melle attico. Da magnitudinem nucis ponticæ.

† *Aliter vi.*

Quæ Asclepiades ad coli affectus prodidit.

Pharmacum inspersile ad coli inflationes, † Antonij pharmacopolæ. Hoc usus sanus erat. Chrysobalani ʒ. duas: seselis, astragali, utriusq; * sextantem: illyricæ, tragorigani, utriusq; * vnc. i. Hæc simul tusa & cribrata, cochlearij unius plus minus mẽsura, ex aquæ calidæ cyathis quatuor ante cibum exhibeto. *Aliud.* Gallinarum interanea omnia exẽpta & in uas fictile coniecta assato, ac trita reponito: usus uero tempore cochlearium unum & dimidium, & seminis dauci cretici tusi & cribrati tantundẽ, ex aquæ mulsæ calidæ cyathis tribus exhibeto. *Ad coli inflationes, Chariclis.* Cumini æthiopici drac. vi. seminis apii. ʒ. v. seminis dauci cretici drach. † ii, piperis albi. ʒ i. tusa & cribrata reponito. Dantur ex eo cochlearia duo cum aquæ mulsæ cyathis tribus. *Aliud.* Seminis rutæ syluestris aridi, seselis massilici, utriusq; drach. octo: petroselini drach. quatuor, sinonis syriaci drach. iiii. piperis albi drachm. ii. tusa, & cribrata exhibe ut dictum est. *Eclegma colicis Nectareum. Facit & pleuriticis, & dyspnoicis: deducit mulieribus menses. Est & concoctorium.*

† Al. Antonini medicamẽtum ualde generosum.

* *Al. drac. ij.*

* *Al. drach.*

† *Aliter i.*

Cumini hispani vnc.i. piperis albi,zingiberis,utriusq; tantundem:uini dulci aut scybelitæ, aut E protropi,sextarios.iii.uini falerni sextarium unum,mellis attici libram unam.Arida tundunt & cribrantur crassiore cribro, deinde cũ uino coquuntur,donec tertia pars superfit:deinde affunditur uinum dulce,ac rursus coquitur.Mouere autẽ oportet ramulis rutæ uirga salicis exceptis, & salicis cortice obligatis.Habenda est ad manum ẽt altera uirga similiter rutæ ramulos recentiores cõplectens,quo prioribus exiccatis,recẽtioribus moueas.Postq̃ autem liquor semel,atq; iterũ ebullierit, inijce mel, ac rursus coque:& excolatum,per saccum liquorem repone.Vsu ex petente, † mysta tria, ʒ ante & post cibum præbe. *Alia Scribonij Largi ex salice,liberat à tota affectione.* Corticis salici drach.iiii,zingiberis aridæ drach.iii,phœnicobolanos vi.numero,aquæ sextarium unum & dimidium: coquito omnia rutæ ramulis mouens:& ubi tertia pars liquoris restiterit,tũ excolato:& cyathos duos quotidie bibendos dato.Hoc uero per triduũ facere oportet:& post triginta dierum interstitium rursus repetere,quo per annum potiones xxxvi. fiãt: bibitur.n.hoc pharmacum per annum totum. In alijs exemplaribus hoc modo habetur:Corticis salicis uiridis drach.v.zingiberis sicci drach.iiij,piperis albi drac.iiij. palmularum passarum maximarum,quas Græci patetos appellant,numero duos aut tres:rutæ uiridis ramulos.v.aquæ pluuiæ sextarios iij.coquito ad tertias,& dato ut prædictum est. *Alia Paccij Antiochi,à tota affectione liberans.* Cornu cerui recens enati mollissimi usti ad albedinem cochlearia iii.maioris magnitudinis, piperis albi grana x.aur.ix.mytrhæ parum odoris gratia,omnia terũtur,& cochlea africana uarii coloris unà cum testa itidẽ teritur,uino falerno per saccũ non excolato affuso,fit autem uini mensura cyathorum trium. Hæc oĩa in fictili uase permista ad prunas calfacimus,diligenter mouẽtes, ne quid ex pharmaco subsidat:calfactum uero in ipsis irritationibus bibẽdum dato,itemq; sequentibus duobus diebus. Oportet autẽ diem unam ante,cibum differre,& reliquis diebus prandio solo uti,in eoq; assumere cibum,qui facile confici potest ¶ *Alia confectio.* Succi fœniculi sexta.iiii.mellis attici sextar.†ii,croci drac.iiii,crocũ in linteolum purum ligato, succũ uero,& mel mista in uase fictili coquito,& fasciculo croci moueto:ubi uero densata fuerit ad arteriacæ spissitudinem,crocum quidẽ expressum reijcito,pharmacum uero reponito. Vsus tempore mistrum unum,aut duo ante cibum dato. *Colica Sigonis, qua usus est Valens, facit in summis doloribus. Dat nucis ponticæ magnitudine, ex aquæ calidæ cyathis tribus, & confestim minuit dolores, & maximè si pruritus per totum corpus fiat. Facit & ad inueteratos splenicos, & ad uolnulosas affectiones. Facit hepaticis † & ad febres per circuitum repetentes, ac uuluæ strangulatus, & uesicæ affectus. Est & arteriaca bona.* Sinonis syriaci,aut hispani drac.lx. piperis albi.ʒ.xl.seminis hyoscyami albi ʒ.xl.opij,corticis mandragoræ,utriusque ʒ.x. croci ʒ.vi. mellis cocti quod satis est his excipiendis.Quantitas exhibitionis ostensa est.Alia exemplaria sic habent:sinonis hispani ʒ.lx. piperis albi,seminis hyoscyami albi,utriusq; drach.xl. cornu cerui usti, opii, utriusque ʒ.uiginti: corticis mandragoræ ʒ.x.croci drach.vi.mellis quod sufficit. *Confectio * Lingonis colica: data ex frigida statim soluit dolores.* Seminis hyoscyami albi ʒ.uiginti,opij,seminis dauci cretici,utriusq; ʒ.x.petroselini ʒ.vi.croci,spicæ nardi,pyrethri,singulorum drac.iiii.euphorbii,opobalsami,cinnamomi,singulo. ʒ.duas,excipe melle cocto: & exhibe fabæ ægyptiæ magnitudine cum aquæ tepidæ,aut frigidæ cyath.iii.in irritationibus. *Colica sedans dolorem, qua usus est Cassius. Facit & ad internorum affectiones, pharmacum est ualde bonum.* Anisi,nardi syriacæ,myrrhæ,singulorum drach.viij.piperis albi,& longi,utriusque ʒ.xii.seminis *seselis ʒ.vi.opii tantundem:croci,castorij,petroselini,iunci odorati,singulorum ʒ.quatuor:mellis attici cocti quod satis est.Datur ponticæ nucis magnitudine. *Colica sedans dolorẽ Lucij: confestim eximit dolores, & inscribitur Sicula.* Myrrhæ,succi hyoscyami,opii,singulorum drach.† octo:radicis mandragoræ,piperis albi, croci,thuris,singulorum ʒ.x.excipe melle: & præbe fabæ ægyptiæ magnitudinem ex aquæ calidæ cyathis tribus ad noctem. *Colica sedans dolorem Euschemo Spadoni inscripta, bibitur in dies triginta.* Seminis brassicæ syluestris,phu,cinnamomi,iridis illyricæ,acori,asari,opopanacis,myrrhę, nardi indicæ,opii,costi,succi mandragoræ,castorii,singulorum ʒ.vi.trium piperis generũ,mei, seminis dauci cretici decorticati,singul.ʒ.xii.stęchadis,seminis cicutæ,singulorum ʒ.octo, excipe melle cocto:ac prębe fabæ ægyptiæ magnitudinem,febre carentibus cum uini mulsi diluti cyathis iiii.febrientibus cum aqua mulsa.Hac etiam in infusis utebatur,nucis põticæ magnitudine,cum fęnigræci decocto cyathorum quatuor, & oleo cui ruta incocta est item cyathorũ quatuor. *Ad easdem affectiones confectio * Breniti.* Croci,opii,opopanacis,myrrhæ,iridis,acori, mandragoræ,asari,costi,nardi indicæ,dauci cretici,mei,singulorum ʒ.vi. piperis albi, & longi, gentianæ,stęchadis,casiæ,phu pontici,singulorum ʒ.octo: excipe melle.

Marginalia: A.l.3.f.20.c.1 c.37.lo.377.c — † Al. mystrum unum uel duo. — * Aliter iij. — † Additur in antiquis δυσπνοικοῖς, i. difficulter spirantibus. — * Al. Glichonis. — * Al. Apij. — † Al. x, id est uiginti. — Vide supra litera C. — * Al. Bienniti.

De dysentericis. CAP. 5.

DE dysentericis equidẽ,q̃ in uniuersum nosse oportet,iã ante dictũ est,tũ ĩ curãdi methodi libris,tũ ẽt nũc in sermone de hepaticis habito.Reliquũ est igit̃ de uere dysentericis agere, ĩ q̃b⁹ neq; hepar affectũ est,neq; aliqua affectio est,p̃ter ĩtestinorũ ulceratiõe,aut nudã,aut cũ putrefactiõe aliqua obortã,quã medici cõsueto uocabulo,nomẽ,appellãt.Quęcũq; igr̃ ad tales affectiões cõmoda sũt medicamẽta,&iã frequẽti expimẽto cognita,ea ĩ pĩcipio subscribent̃.

Quæ

A *Quæ ab Andromacho ad dysenteriam scripta sunt.*

Potio ad dysentericos, & hæmoptoicos. Floris rosarum, opii, acaciæ, gummi, singulorum ʒ.iii. balaustii tantundem, succi hypocistidis tantundẽ, gallarum* drach.ii. seminis plantaginis tantundem, & succi eius tantundem, lycij indici drac.† j. succi rosarum drac.* i. fac pastillos *drachmę unius. Vtere uarie. *Ad dysentericos, & cœliacos, confectio ex fructibus.* Mala punica integra xx. mala cotonea uiginti, erui sextar.i. prunorũ syluestrium sextar. ii. sorborum ephesinorũ sextar. ii. rhois syriaci sextar.iii. pyra terẽtiana uiginti, mala cestiana triginta, siliquas xl, baccarũ myrti nigrarum sextar.iii. musti aminæi ad tertias decocti sextar.xlviij: coquito simul ad mellis spissitudinem, & in figulino reponito. *Alia ex fructibus ad eadem, stomachum subuersum restituit, imponitur etiam forinsecus.* Mala punica.x. cotonea uiginti, mala orbiculata xv. sorborum sextar.* ii. mespilorum sextar. i. glandium sextar.i. rhois syriaci sextar.i. rubi fasciculũ manipularem, baccarum myrti nigrarum sextarium unum: palmas passas, patetos Gręci dicũt, triginta: acinorum aridorum sextarium dimidium, prunorum syluestrium sextarium i. siliquas magnas x. œnanthes sexuncem, cornorum sextarium unum, mala citria v. passi cretici sextarios xvi. coquito simul, & reponito in uitro: utere ut priore. *Ad dysentericos, qua utor.* Gallæ, fructus ericę,

* Al. unc.
† Al. unc.
* Al. unc.
* Al. unc.
* Aliter j.

B opii, singulorum ʒ.iiij. cum aqua redigito in pastillos duorum obolorum. Dato ex aqua aut uino. *Ad dysentericos Clidion.* Nardi, croci, utriusq; drach.viij. aloes drach.iiij. ego drach.ii. thuris drach.ij. acaciæ drach.iiij. myrrhæ ʒ.iiii. succi hypocistidis ʒ. quatuor, alij ʒ.vi. rosarũ siccarum drach.iiij. lycij indici drach.iiij. tragacanthæ drach.iiij, opij ʒ.iiii. alij ʒ.i. obolos ii. piperis ʒ.ii. alij etiam iridis drach.ii. excipe aqua: quidam etiam cinnamomi ʒ.ii. & dimidiã, gallæ ʒ.ii. fac pastillos obolorum duorum ponderis. Exhibe cum uino myrteo. *Ad dysentericos, & cœliacos, pastillus Beritij.* Nardi, croci, utriusq; drach.ij. myrrhæ, succi hypocistidis, aloes, opii, tragacanthæ, lycij indici, gallæ, anisi, acaciæ, piperis, rhu pontici, singulorum drach. i. tragacantham in uino macerato, & reliqua trita commisceto, pastillosq; drac.i. formato, atq; ipsos ex uino dato. *Clidion ad dysentericos.* Acaciæ ʒ. uigintiquinq;, succi papaueris ʒ.† xxii. seminis hyoscyami*. ʒ.lvi. baccarum myti tusarum drach.† clx. rhois syriaci drach.lxx. & succi eius ʒ.ii. & dimidiam, thuris drach.lxxv. omnia torrefacta terito, & uino nigro excipito. Datur summũ drach.i.

† Al. xxv.
* Aliter l.
† Aliter c.

Ad dysentericos, & cœliacos. Vini falerni sextar.vj. mellis attici lib.vj. coquito simul ad multam spissitudinem: utere pleno cochleario, ad delingendum dato. *Ad dysentericos, & omnia interna uitia, pastillus ab Eudemo seniore.* Croci, casiæ fistulæ, utriusq;. ʒ.ij. nardi. ʒ.i. myrrhę, aluminis,

C succi papaueris, singulorum. ʒ.ii. cũ aqua pastillos formato: & dysentericis, ex uini cyathis duobus dato febrientibus ex aqua, hepaticis & peripneumonicis ex aqua mulsa. Ita etiã pleureticis & tussientibus. *Aliud, ad dysentericos.* Seminis fœniculi, anisi, apii, malicorij, singulorum. ʒ.iiii. opii. ʒ.ii. cum aqua redige in pastillos duorum obolorum. Dato unum ex aqua. *Ad dysentericos, & cœliacos, ex libris Antipatri.* Piperis nigri. ʒ.iiij. gallæ. ʒ.iiij. myrrhæ. ʒ.ii. croci drac.ii. nardi ʒ.i. lycij drac.i. succi hypocistidis, acaciæ, ramentorum loti, gummi: singulorum. ʒ.ii. opij, aloes, anisi, singulorum drach.i. rhois obsoniorum drac.* duas: excipe succo rubi & utere. *Ad dysentericos, cœliacos, & hæmoptoicos, è Cornelio medico.* Myrrhæ, thuris, aloes, croci, opij, rhois syriacæ & coriariæ, lycij indici, acaciæ, malicorij, succi hypocistidis, gallæ, balaustiorum, singulorũ par pondus: in pastillos cogito: & ad noctẽ febre carentibus ex uino, febricitantibus ex frigida, dato. *Aliud ad dysentericos, Valentis.* Myricæ fructus, rhois syriacæ, opij, petroselini, singulorum par pondus: torreto, ac terito: & cum aqua in pastillos reducito magnitudine fabæ. Da in noctẽ febricitantibus ex aqua calida, non febrientibus ex uino. *Ad dysentericos ex scriptis Lucij.* Styracis drachmas duas: opii, croci, acaciæ, gallæ, fructus myricæ, singulorum ʒ.i. cum aqua pastillos facito: ac dato fabæ ægyptiæ magnitudinem cum uino. *Ad dysentericos & hæmoptoicos: statim à prima potione, cohibet fluxum.*

* Aliter iiii.

D Cochlearum ustarum drac.duodecim, cornu cerui usti drac.† uiginti obol.ij. baccarum myrti nigrarum drach.xv. opij torrefacti ʒ.v. obo.ii. gallæ tostæ. ʒ.v. obol.ij. œnanthes drach.vi. succi hypocistidis ʒ. v. obol. ii. radicis mandragoræ drach.xii. succi rhois, terræ asteris, utriusq; drach.xij. rhois culinarii ʒ. uigintiquatuor, malicorij tosti. ʒ.vii. thuris drach.octo, corticis pinus torrefacti drach.vi. seminis apij ʒ.xiiii. hyoscyami tosti drac.* decem, rhois coriarij sextar.† ii. acaciæ tostæ ʒ.v. obol.ii. uini nigri, quo rhus coquatur, ut crassissimus succus fiat. Coquito itaq; cum uino, atque colato: & cum succo reliqua subacta in pastillos drachmales, & triobolares, ac diobolares cogito: & pro habitu exhibeto, febricitantibus cum aquæ calidę cyathis iij. non febrientibus cum uini cyathis ij. In alijs exemplaribus cornu cerui drachmæ sex obol.ii. habentur, & succi hypocistidis ʒ. septem, & oboli ii. & acaciæ tantundem.

† Aliter drac. v. obol. vi.
* Al. quinque.
† Aliter i.

Ad dysentericos Flauij Pyctæ, id est pugilis. Baccarum myrti aridarum tusarum sextarium unum, rosarum siccarum tusarũ sextarium dimid. fęcis malabathri ʒ.ii. baccarum iuniperi drac. triginta, pyrorum aridorum tusorum sexta.i. corticis pinus ʒ.xii. myrrhæ drach.i. gallas.v. siliquarum tusarum sextarium unum. Dantur ad summum drach.viii. Dato aridum cum uino diluto. Quæ uero crassiora sunt, palmulis pinguibus excepta exhibeto. *Ad cœliacos: sistit fluorem confestim.* Fructus myricæ drach.iiii. rhois cibarii, drach.quatuor, baccarum myrti nigrarum drachm. iiii.

acaciæ ʒ.ii.ſucci papaueris drach.i.excipe malorum ſpiſſamento:& fac paſtillos drachmæ pon E
deris,ac utere cum oui aſſati uitello.Vbi uero bibendum dare uolueris, radicẽ rubi,aut myrtũ,
aut mala cotonea coquito,atq; decoctũ horum frigidum cyathorũ iii. menſura cum pharmaco
dato.Facit & lientericis. *Potio ad internos fluores. Forinſecus etiam cum melle coctum impoſitum
facit.* ‖Seminis apij,hyoſcyami,utriuſq; ʒ.iiii.‖ aniſi drach.ii.ſucci hypociſtidis ſeſquidrachmã,
ſeminis roſarum ſeſquidrachmam,ſucci papaueris.ʒ.unam,myrrhæ drachmã unam,crocomag
matis drac.i.Dantur cum aqua obol.iii,& duo,& unus item. *Potio ad omnem fluxionem, & in-
flationem Lucij Tarſenſis.* Aniſi,ſeminis apij,utriuſque ʒ.duas : ſeminis anethi, dauci, tordylii,
ſingulorum ʒ.iiii.opij,ſeminis hyoſcyami,utriuſque ſeſquidrach.excipe aqua,atque ita utere.
Potio ad fluxum muliebrem ſiſtendum,ut Apollonius. Coralli obol.iii.balauſtij obolos iii.gummi
obolum unum,excipe oui crudi candido:& dimidium totius cum aqua cyath.iiii.præbe.

Infuſa dyſentericis commoda.

*γενομένας.i.factas, eſt in impreſſis.in antiquis autẽ quibuſdam νεμομένας.i. depaſcentes.
Infuſum ad dyſentericos, Iſidori, ad exulcerationes factas in inteſtino recto.* Cineris chartæ ʒ.x.
aluminis ſciſſi.ʒ.iiii.auripigmẽti ʒ.iiii.ſandarachæ ʒ.iii.ſquamę æris,omphacii,utriuſq;.ʒ.iii.cro
ci,ſucci papaueris,utriuſq; ʒ.ii.calcis uiuæ ʒ.v.trita miſce,& excipe uino dulci,ac forma paſtil-
los drachmarum triũ,& duarum,ac unius,ponderis.Vſus tẽpore uino auſtero diluunt̃ ad ſtrig- F
mentitiam craſſitudinẽ,miſcenturq́; ſucci ptiſanæ cyathi duo.Infundito hæc ſimul ægroto, ita
ut tum de ptiſanæ ſucco,tũ de pharmaco,pro uiribus ipſius ſumas. *Infuſum Fauſtianum.* Auri
pigmenti ʒ.xii.chartæ uſtæ.ʒ.xxx.ſandarachæ.ʒ.vj.calcis uiuæ. ʒ. x. alii xii.cogito in paſtillos
quatuor drachmarũ:& cum plantaginis ſucco,in quo ſpiſſamẽta incocta ſunt,infundito, aut ui
no diluto cyathis iii. *Infuſum,quo utor, Athenæi,concordat Harpocra, Magno Philadelpho, Ariſto-
lao.* Omphacii.ʒ.vi.aluminis ſciſſi.ʒ.vi.calcis uiuæ,ſquamæ æris , utriuſq; drachmas vi.auripig-
menti ʒ.octo,ſandarachæ.ʒ.iii.chartæ uſtæ ʒ.xv.cum uino myrteo paſtillos drachmarũ iiii.aut
iii.formato.Infunde cũ uini diluti cyathis quatuor,& aquæ tepidæ cyathis duobus: quãdoque
etiam cum aqua pluuiali. *Infuſum,quo utor.* Chartæ uſtæ.ʒ.xxx.auripigmẽti.ʒ.xii,gallæ.ʒ.ix.
calcis uiuæ.ʒ.xvi.bituminis drach.xvi.ſulfuris uiui ʒ.xvi.ſandarachæ ʒ. xvi. *Infuſum aliud,
ut Idius.* Aeris uſti drach.xiiii.calcis uiuæ aluminis ſciſſi,utriuſq; tantundem , chartæ uſtæ drac.
xxx.auripigmenti.ʒ.xii.ſandarachæ drach.xii.excipe uino myrteo,aut roſarum decocto , quæ
cum uino auſtero ad dimidias coctæ ſint, & expreſſæ:forma paſtillos,eosq́; infunde cum aqua.

* Al. viij.
Infuſum ab Eubulo. Squamæ,æris drach.*uiginti,chartæ uſtæ drach.xvj. calcis uiuæ drach.vi.
auripigmenti.ʒ.viii.ſandarachæ ʒ.xv.acaciæ drach.quinque,omphacij ʒ.iii.fæcis uini uſtæ.ʒ.i. G
excipe uino myrteo, & infunde cum uino diluto calido. *Infuſum Heræ.* Chartæ uſtæ vnc.i.
calcis uiuæ vnciam dimidiam,cadmiæ unc.i. auripigmenti vnc.i. ex hoc arido cochlearia duo,
cum decocto baccarum myrti,aut uino myrteo,cyathorum iiij.menſura infunde:calcem uero
cum ſucco plantaginis extingue. *Infuſum aliud eiuſdem.* Sandarachæ,auripigmeuti, utriuſq;
* Al.iiij. drac.octo,* acaciæ drach.iiij,calcis uiuæ drach.iiij.excipe uino auſtero,& coge paſtillos drach-
marum trium. In debilibus uerò minus cum uino diluto infunde. *Aliud.* Sandarachæ drac.viij.
* Al. x. calcis uiuæ recentis.ʒ.x.chartæ uſtæ drac.*octo,alij drac.xxx.malicorij,gallarũ,acaciæ,ſingulo
rum drach.v.mænarum aceto conditarum ad dies uiginti unũ, ac uſtarum,drach.iii.auripigmẽ
ti.ʒ.vi.uruntur mænæ in olla cruda: & aliqui arido medicamento utuntur,aliqui in paſtillos cũ
myrti baccarũ decocto cogunt. Si uero non moretur pharmacum retentum,ante eius uſum po
lygoni ſuccum, aut muriam infundito. *Infuſum,quo utor, Aphtha appellatum.* Rhois ſyriaci,gal-
larum uſtarum,utriuſq; drach.xv.chartæ uſtę tantundem,ſuberis uſti drac.xv. panis alexãdrini
† Al. viij. aliter v. ſicci uſti.ʒ.xv.auripigmẽti.ʒ.viij.ſandarachę.ʒ.x.acaciæ drac.v.ceruſſæ.ʒ.† xx.calcis uiuę.ʒ.x.
ſpumæ argenti.ʒ.iii.excipe uino ueteri,& forma paſtillos,alios duarum,alios trium , alios qua-
tuor,drachmarum pondere.In principio quidem per plantaginis,aut ſanguinariæ,aut helxines H
ſuccũ infundito:qui ſi non adſint,per aquam. Si uero uigor ſit,& morbus fortis cum dolore,cũ
fœnigręci aut ſeminis lini decoctione infunde. In declinatione autem cum decocto myrti & ru
bi,uino coctorum. In pueris cyathorum duorum copia,in fœminis trium,in uiris quatuor.

Infuſum,quo utor,Gemelli. Auripigmenti ʒ.viii.ſandarachæ.ʒ.iiii.calcis uiuæ ʒ.octo,ſquamæ
æris ʒ.vi.aluminis ſciſſi tantundem,omphacii drac.viii,lycii indici tantundem,ſucci papaueris
ʒ.iiii.ſucci hypociſtidis tantundem:croci.ʒ.ii.ego aũt ʒ.quatuor,chartæ uſtæ ʒ.xx.aliqui drac.
xv.excipe uino myrtite:fac globulos,quorum ſinguli ſint drac.iiii,& trium. Infunde cum uino
Al. Agathini. diluto. *Infuſum Agathij.* Auripigmenti drach.ii. ſandarachæ drach. v. calcis uiuæ drachm.iii.
chartæ uſtæ drach.iiii.Ex hoc pharmaco drach.iii.cum ſale trito infundito in aquæ frigidę cya
this.vi. *Infuſum Nicoſtrati ad dyſentericos,quo Menander uſus eſt.* Calcis uiuæ drac.i.gypſi drac.
viii.acaciæ drach.ii.omphacii drachmam i.ſtibii drach. iii. thuris ʒ.i.gallæ drach.iiii. tragacan-
thæ drach.ii.cum uino myrteo cogito in paſtillos. Reponuntur in reliquis ab expreſſo uuarum
ſucco reſtãtibus ſtipati,ne tranſpirent. *Infuſum ad dyſentericos Thamyræ.* Auripigmenti drach-
mas duas , aluminis ſciſſi drach.ii. cadmiæ tantundem , calcis uiuæ nouæ drach.i. chartæ uſtæ
drachmas duas,ſuberis ex dolio uini falerni uſti.ʒ.vii. & dimidiam:cum ſapa aut paſſo hiſpano

A apud te recocto pastillos cogito. Cæterũ pastillis rursus tritis cochlearia ij infundito. Reliquis ꝓ uiribus cum lenticulæ decocto: si lenticula non adsit, rubum cum rosis aridis decoquito, & seorsim myrti baccas cum uino austero coquito, & utriusq; cyathum unum mysceto: quandoq; uerò uini austeri cyathos iiii, & rubi decocti cyathos ii. Facit item in potu acceptũ pro uiribus ad cochlearii plus minusve mensuram ex frigida aqua. *Infusum, ut Deletius Epagathus.* Auripigmenti drach.xii. succi hypocistidis drach.iii. sandarachæ drach.iii. chartæ ustæ drac.†xxx. calcis uiuæ drac.†xxiiii. balaustij drac.xlviii. Balaustium in uino ueteri austero coquitur, deinde cum decocto reliqua teruntur, formanturq; pastilli drachmarum quatuor: quidam unciæ ponderis faciunt. Infunduntur autem ante cœnam in myrti baccarum, & lenticulæ decocto. †*Aliter iiij.* †*Aliter xiiij.*

Quæ ab Asclepiade ad dysentericos scripta sunt: quorum aliqua etiam cœliacis conueniunt.

Vini myrtitæ sextar.iii. rhois rubri heminam j. mellis attici cocti lib.j. rhoem, & uinũ coquito rubi ramulis mouẽdo: & ubi tertia pars restiterit, liquorẽ exprimito, eiq; mel adiicito: ac rursus coquito, donec spissetur. Datur mystrum ante cibum. *Aliud.* Rhois syriaci, farinæ polentæ, uuę passæ non exacinatæ, singulorum ℥.ii. malicorii tusi, & cribrati drachm.i. excipe melle cocto. Dato mystrum ante, & post cibum. *Pastillus cœliacis, & dysentericis.* Ouum crudum recens B perforato, & in uasculum euacuato, & cum testa subscripta mensurato olei omphacini testam oui unam, piperis albi tenuissime triti tãtundem, rhois syriaci tenuissimè triti tãtundẽ, & gallarum omphacitidum tantundẽ, farinæ tritici tantundem: oĩa subacta, & mollita in pastillos redigito, & in sartagine fricta ante cibum dato. *Aliud. Hoc scimus multos usos a morbo liberatos esse.* Gallarum subtilissime tritarum cochleariũ: piperis albi, rhois rubri, malicorii tenuissimè triti, singulorum æqualem partem: omnia mista oui luteo excipe, & in uacuam mali punici testã conjice, atq; obturato cũ farina osculo ipsius ad prunas torre: deinde depurgata mali punici testa cochleariũ unum comedendũ exhibe. *Catapotia, cœliacis, dysentericis.* Gallarum omphacitidum nõ perforatarum ℥.iiii, opii hispani ℥.ii. petroselini ℥.i. excipe aqua, fac catapotia, & da magnitudinẽ ciceris, uirium tamen ratione circa mensuram hãbita. *Aliud Aspasii, pharmacum generosum.* Petroselini, fructus ericæ, rhois syriaci, opii, singulorũ ℥.ii. cum myrti decocto in catapotia redigito, ac dato, ut dictum est. *Pastillus sedans dolorem, cœliacis, & dysentericis, & bibitur, & infunditur. Quandoq; etiam ipso pro cataplasmate utimur excipientes melle cocto.* Seminis hyoscyami ℥.iiii. seminis opii tantundem: anisi, florum rosarũ, utriusq; ℥.ii. hypocystidis, ℥balaustii, ℥opii, utriusq; ℥.i: cum aqua trita in pastillos reducito: & obolos tres exhibeto febrem nõ habentibus, cũ uini C diluti cyathis tribus, febricitantibus cum aqua. *Aliud. Cœliacis, dysentericis, pharmacum accommodatũ, & bibitur, & infunditur, & forinsecus impositũ auxiliatur.* Seminis apii, seminis hyoscyami, anisi, fęniculi, singulorũ ℥.iiii. opii, rhois syriaci, utriusq; ℥.ii: succi hypocystidis, balaustii, singulorum drach.i, † excipe aqua, & coge pastillos: dato, vt prædictum est. *Pastillus Aromaticus, cœliacis, dysentericis, Berytij appellatus, pharmacum accommodatum. Sistit confestim.* Croci ℥.iiii. nardi indicæ, anisi, utriusq; tantundẽ: myrrhæ ℥.ii, aloes indicę, succi hypocistidis, lycii indici, succi acaciæ, succi papaueris, galllarũ omphacitidum, tragacanthæ, piperis albi, singulorũ tantũdẽ: excipe uino, & forma pastillos: dato obo. tres. *Pastillus Philippi, ad dysentericos inueteratos, sedans dolorem: bibitur, & infunditur.* Balaustii, acaciæ, succi hypocystidis, rhois, opii, thuris, myrrhæ, baccarũ myrti nigrarum, croci, gallarum, lycii, aloes, rhu põtici, malicorii, singulorũ ℥.iiii. excipe uino Italico, & coge pastillos pondere obolorum triũ. Da nõ febrientibus cum uino, febrientibus cum aqua mulsa. *Pastillus sedans dolorem, præclare inducens somnum, ad inueteratos dysentericos.* Chartæ ustæ ℥.x. sandarachæ, auripigmẽti, squamæ æris, aluminis scissi, omphacii, calcis uiuæ, singulorũ ℥.v: croci, opii, utriusq; ℥.ii, singula diligẽter trita in pastillos drachmales cũ uino myrtite, coagmentato, ac utitor. Infunduntur ad summũ ex eo drach. tres, mediũ duæ, mi-D nimum una. In conficiendo aũt omphaciũ, cum opio tibi sit in uino myrtite maceratũ. Crocus seorsum teratur, dinde simul mista ꝓbè terito, & additis aridis unito, animaduersione habita ne pharmacũ à calce uiua exuratur: si tamẽ tale quid consequatur, de myrtite sufficiẽter affunde: ut omnia dissoluantur. Oportet aũt calente adhuc pharmaco pastillos formare. Vsus iuxta apponderationis uariationẽ fit, secũdum quod ægri subtili, aut hebetẽ sensu ꝑditi id tolerare possunt, & secundum magnitudinẽ affectionis. Infundito aũt diligẽter in nõ febricitãtibus cũ uini austeri diluti cyathis sex, in febrientibus, cũ aqua, aut decocto palmularũ, aut rosarũ, aut myrti. Ante infusionẽ detur panis nõ febrientibus cum uino diluto, febrientibus ex aqua. *Alius dysentericis non febrientibus: facit cõfestim.* Chartę ustæ ℥.x. sandarachæ, auripigmẽti, squamæ ęris, aluminis scissi, omphaci, lycii indici, succi acaciæ, succi hypocystidis, calcis uiuæ, singulorũ ℥.v. croci, opii, utriusq; ℥.ii: excipe uino myrteo, & forma pastillos magnitudine differẽtes. Infundũtur ad summũ drach. iiii. Infundere aũt oportet quãtitate pharmaci ad magnitudinẽ affectionis appõderata. Sitq; liquor passum creticũ dilutũ, & ex eo ad summũ cyathi sex infundantur.

A.l.5.sum.2. t.6.fo.55 6.2.

†*Additur in antiquis, & dimidiam.*

Epithemata cœliacis, dysentericis. Seminis hyoscyami albi, apii, utriusq; trientẽ: anisi, floris rosarum, succi hypocystidis, balaustii, rhois syriaci, singulorũ sextantẽ: succi papaueris unc.i. hæc singula cũ uino myrteo terito, deinde mista in pastillos cogito, eosq; ĩ umbra siccato. Inde uero

quantum sufficit tundens & cribrãs, palmis passis excipito, deinde linteolo infarta uentri impo E
nito. *Aliud.* Succi acaciæ, malicorii, seminis hyoscyami, opii, gallarum, omphacij, rhois syriaci
culinarij, singulorũ quadrantem: baccarum myrti nigrarum heminam.i. tundito, cribrato, & ui-
no austero subacto in pastillos coagmentato, eosq; in umbra siccato. Vsus iam ostensus est.

De affectionibus & vitijs sedis. *CAP. 6.*

SEdis uitia & affectus ob multas causas difficilem curã accipiunt, multo enim sensu particula A.l.3.f.17.t.1 c.1.to.352.h
hæc prædita est. Dictum autẽ sæpe est, eiusmodi particulas facile per acriora, & austera phar
maca irritari. At uero & ipse retrimẽtorũ alimenti transitus per se mordax est, & hoc magis ubi
eruperit ipsa bilis, & serosi quidam aliqñ humores: quibus accedit & hoc, quòd neq; statum tẽ-
pus habeant medici ad imponenda pharmaca, sed plerunq; tempore minime conuenienti ægri
ad excernendũ concitantur. Quin & humiditas, ac caliditas ipsius loci siccantibus, simulq́; frige
facientibus opus habens, non parũ confert ad hoc, ut ægre curabilis ani affectio existat: siquidẽ
mordent adstringentia, uerum locus subtili sensu præditus acrimoniam ferre non potest. Ob id
igitur aptissima ipsis pharmaca sunt, quæ citra aspritudinem adstringunt: qualia maxime sunt
ex metallicis, quæ neq; acria, neq; acerba penitus existunt: hæc enim lota citra mordacitatem,
id quod oportet, operantur. Horum itaq; in summa dictorum memores, deinceps materiæ syluã F
experimento cognitam subscriptam habebitis.

Medicamenta sedis, seu ani, ab Andromacho conscripta.

Medicamentum sedis quo vtor. Cerussæ, spumæ argenti, utriusq;.3.v.thuris, aluminis scissi, utri-
usq; drac.iii.croci obol.iii.uini & rosacei quod satis est. ¶ *Aliud ad sedem, ut Apollonius, quo utor.*
Lycij indici sextantem, œsypi vnc.i.ceræ tyrrhenicæ trientem, alij sextantem: rosacei quod sa-
tis est. *Aliud.* Butyri sescunciam, ceræ sescunciam, medullæ ceruinę unc.i.œsypi unciam i, thuris
unc.j.aluminis scissi quadrantem, lycij sextantem, uini & rosacei quod satis est. *Aliud, ut Nico-
stratus.* Ceræ tyrrhenicæ unc.i.lycii indici sextantem, balaustii unc.dimidiã, œsypi unc.i.acaciæ
unc.dimidiam, rosacei trientem. *Aliud, ut Herophilus.* Rosarum siccarum, aut uiridium.3.ij. ce-
russæ.3.ii.pompholygis.3.ii.croci 3.ii, spumæ argenti lotæ drach.ii.meliloti drach.ii.iunci odo-
rati drac.i.succi papauetis drach.i.œsypi drac.i.oui assati uitellum.i. rosacei quod sufficit, succi
plantaginis cyathos duos. *Aliud, faciens & ad pruritus.* Spumæ argenti lib.dimidiam: †thuris,
terræ samiæ, utriusque unc.i.œsypi sextantem, rosacei sextantem, melini libram dimidiam: ari-
da in umbra cũ uino falerno terito, œsypumq́; infarcito, & affusis duobus unguentis terito, ac
cõmisceto. *Aliud ad sedem, quo utor, ad condylomata, inflammationes ani, ac rimas.* Ammoniaci G
thymiamatis, lapidis hęmatitæ, thuris, aluminis rotundi, singul.3.duas: gallæ, croci, utriusq;.3.i.
terebinthinę drac.i.ceræ tyrrhenicæ 3.xii.rosacei† heminas iiii.excipe pesso, cum syriaco, in re
liquis cum rosaceo. *Medicamentum sedis ex cerebellis.* Adipis anserini curati, ceræ, thuris, me-
dullæ cerui, florum rosarum, pompholygis, cadmiæ, plumbi loti, singulorum drach. iiii. cerussæ
3.octo, cerebri gruis drach.ii.succi papaueris sesquidrachmam, œsypi drach.v.succi seridis he-
minam unam, rosacei heminam dimidiam. *Medicamentum sedis à Rustico, quo utor.* Rosarum ui-
ridium drach.octo, lactis muliebris heminam i.spumæ argenti drac.xl. succi papaueris drac.xl.
oua cruda integra duo, butyri drac.xvi.œsypi drach.xvi.malicorij drach.xvi.mellis drach.c. In
alio exemplari heminam dimidiam, cerę drac.xl rosacei, aut myrtei heminam dimidiam. Verũ
Heras pro œsypo adipem anserinum pari pondere coniecit, & spumæ argenti 3.x.lactis †hemi
nas iiii.& oui uitellum assatum. *Aliud à Tyranno.* Spumæ argenti sextantem, cerussæ sextãtẽ
& unc.dimidiam, thuris unc.i.myrrhę unc.i.cadmiæ sescunciam, aluminis scissi *trientem, ceræ
trientem, uinum & rosaceum. *Aliud Samithræ ad multa commodum.* Spumæ argenti 3.xii.ce-
russæ drach.† ij.chalcitidis 3.duas, misyos assati drach.i.terebinthinæ drac.vi.olei & aquæ†he
minas iiii. *Pinguis compositio ad achoras, & psoras.* Spumæ argenti, cerussæ, utriusque drachm. H
trigintaduas, atramenti sutorij 3.xvi.sulfuris uiui drach.octo, olei myrtei, & aceti quod sufficit.
Alia pinguis galli. Spumæ argenti drach.xxiiii.cerussę drac.xxiiii.myrrhę drach.octo, thuris.3.
x.olei myrtei drach.xiiii.vini austeri tantundem. *Alia pinguis, qua utor, Cleophanti.* Olei myr-
tei, lentiscini, rosacei, singulorum drach. † xvi.cerussæ lib.i. spumę argenti lotę sexuncem, uini
ueteris Italici sextarium dimidium, cerę trientem. *Alia ex nouem medicamentis constans, Ennea
pharmacos dicta.* Mellis partem i.cerę albę partem i.medullę ceruinæ, myrrhæ, utriusque partẽ
unam: butyri partem i.adipis anserini, adipis uitulini, utriusq; partem i.terebinthinæ partem j.
olei rosacei partem i.aliqui, & ricinini partem i. *Alia *Xanitæ multi usus.* Ceræ drach.xvi.bu-
tyri drac.x.œsypi drach.x.adipis *anserini drac.octo, terebinthinæ drac.octo, medullæ ceruinę
3.quatuor, rosacei parum. *Alia ex ruta.* Spumæ argenti minam unam: rutæ minam dimidiã,
alij minam unam, aceti drachm. iiii. olei quod satis est. *Alia ad obturationes, & alia sedis uitia.*
Plumbi usti & loti drac. † x.cerussæ drac.iiii. ceræ 3.xii.adipis porcini, uel anserini drachm.iiii.
olei quantum sufficit. *Ad obturationes, & uitia sedis compositio Icodoti, qua Astainus curatus est.*
Oesypi 3.unam, obol.iii.adipis anserini per hyemem curati drach.vi.per æstatem drac.iiii. me-
dullæ cerui, aut cameli drachmas ii.ceræ tyrrhenicæ 3.octo, plumbi usti, & loti, drac.iiii.ladani
drach.ii.

† *Additur in quibusdã codicibus* ψιμυθια λι.s.i. *cerussæ libram dimidiam.*
† *Al. heminæ quartã partẽ.*
† *Al. heminæ quartã partẽ,*
* *Al. drac. iij.*
† *Aliter xij.*
† *Al. heminæ quartã partẽ.*
† *Aliter vi.*
* *Al. Axanitæ.*
*Aliter uitulini.
† *Aliter viij.*

A drach.ii,adipis uitulini drach.iiii,terebinthinæ.ʒ.iiii,cerussæ.ʒ.ii,spumæ argenti.ʒ.i.rosacei heminæ quartam partem, hoc est sesquicyathum,hoc est sextantem, & unciam dimidiã : arida cũ liquidis committito.Quando uero temporis progressu fuerit induratũ,dissoluit rosaceo,& adipe anserino. Facit & ad contractos articulos. ¶ *Ad Condylomata, quo melius nullum reperitur.* Aluminis scissi drach.iii,ceræ.ʒ.viii,croci.ʒ.iiii,opobalsami.ʒ.unam,œsypi.ʒ.viii, thuris.ʒ.iiii, aloes.ʒ.iiii: liquescibilia liquefacito, ac cum aridis tritis committito.

Al.5.f.11 c.1.fo.3[illegible]

Ad prolabentem podicem Asclepiadæ pharmaca ex quinto Externorum.

A.l.5.fu.2.t. 6.fol. b ¶ *Ad prolabentes podices,ut Archelaus.* Recrementi plumbi.ʒ.viii,rhois syriaci drac.octo,floris rosarum drach.quatuor, myrrhæ minçæ drac.ii.Admoue siccũ,ubi prælaueris uino austero,aut lentisci decocto. *Aliud.*Gallæ omphacinæ, malicorij sicci, rhois coriariæ, singulorum drach.ii: plumbi usti drach.iiii,spumæ argenti drach.viii,§ thuris drach.ii:§ trita inspergito. *Aliud.* Balaustii drach.i,malicorii drach.ii,seminis hyoscyami drach.ii,cerussæ drach.viii,myrrhæ.ʒ.ii: plũbi loti,§thuris,§singul.ʒ.ii:tritis utitor. *Aliud.*Corticis pinus, spumæ argenti, mannæ, singulorũ drach.ii:pilularum cupressi aridarum drach.ii,plumbaginis drac.ii: trita insperge, ubi prælaueris uino acerbo. ¶ *Pharmacum nostrum ad procidentem sedem.*Fructus ericæ,gallarum,acaciæ,ce-
B russæ,succi hypocistydis,corticis pinus,thuris,myrrhæ minçæ,singulorum drac.quatuor:arida trita insperge, uino austero prælotis locis.

De Hæmorrhoidibus. CAP. 7.

QVæ Asclepiades in quinto Externorum de hęmorrhoidibus scripsit, in subscripto sermone continentur.Quandoquidem uero plurimæ hæmorrhoides opus habent extractione ad facilẽ pharmacorum impositionem, necesse est etiam huiusmodi compositiones subscribere. ¶ *Extractorium Hæmorrhoidum Magni Tarsensis.pharmacũ accõmodatum.*Piperis, nitri,utriusque drach.i: terito & admoueto ante reliquorum pharmacorum impositionem. *Aliud.* Spumæ nitri,fellis tauri,staphidis syluestris,singulorũ drach.i:trita adhibe,modico addito melle. *Aliud.* Succi absinthii drach.i,fellis tauri,staphidis syluestris,utriusq;.ʒ.i. *Aliud,ut Diogenes.* Succi cyclamini,mellis,utriusque parem mensuram : coquito in uase ęreo ad cerati liquidi spissitudinẽ.

A.l.3.f.17.t.1 c.4.fol.353.d ¶ *Aliud ex scriptis Largi,quod uix pronuentes extrahit hæmorrhoidas.* Succi centaureæ.ʒ. ii, aluminis liquidi drac.ii,mysios drach.i,staphidis syluestris drach.i:excipe melle,& anũ obline, aut lanam ex eo madefactam in sedem inde. Postquam uero hoc pharmacum promptitudinẽ indu xerit ad egerendum,& tumor hæmorrhoidũ prociderit, pharmaca ad hęmorrhoidas cõscripta
C adhibeto. Quãdo uero aliquod huiusmodi pharmacum illitum,sedem ac anum ipsum extrahit, necessario tales confectiones adhibemus,qualis est & Nicodemi Romæ medicãtis,q̃ Euaphion a lenitudine appellatur.Cerussæ vnc.i.spumæ argenti* quincuncẽ,cadmiæ bessem,aut pompholygis vnc.i.olei myrtei*bessem,uini boni bessem,butyri vnc. ¶ *Ad sedem inflammatam ac prolapsam.*Gallam flauã coctam,ac tritam imponito,cum uino,si fortiore uti uelis:aut cũ aqua,si mitiore.Succus item echini facit ad inflammationes,& prolapsam sedem. *Aliud.*Corticis pinus.ʒ. viii:pilularum cupressi aridarum drach.ii.prælotis uino austero inspergito.Cæterum ad ardentes sedis dolores,oui assati uitellum uino albo terito,& cerato rosaceo exceptum illinito. Verũ ad pruritus,cimoliam tritam cerato myrteo excipito. Ad rimas uero tum sedis,tum pudendi, rasuram linteolorum urito, eiusq; cinerem cum pari amylo tritum succo foliorum oleæ admisto illinito. ¶ *Pastillus ad eminentias.* Aloes, croci,utriusq; drach.ii.& dimidiam:aluminis scissi vnciam unam : terito uino aminæo,ac utitor.

* Al. vnc. vii.
* Al. vnc. x.

Ad pudendorum affectiones. CAP. 8.

EXulcerati pudendi cognito ex manifesto circa ipsum dolore contingit una cum hoc,quòd & circa mictiones excernitur quid ex corpusculis ulceri ipsi insidentibus.Discernuntur autem
D hæc ab eis,quæ ex uesica feruntur,q; statim circa primum exitum illa appareant,uerum ex uesica delata ipsis urinis admista sunt. Cæterum ulcera pudendorum, & circa sedem citra inflãmationẽ consistentia resiccantibus ualde indigent pharmacis,qualia sunt, quod ex charta usta cõstat,& anethum ustum siccũ,& cucurbita usta. Verum siccis,& recentibus ulceribus etiam aloe bonum est pharmacum,si eius aridæ puluillus inspergatur. Omnium autem maxime dolorẽ sedat,neque ullo minus efficax est pompholyx. Si uero humectiora sint ulcera,pinus cortex ꝑ se, & lapis hæmatites:uerum si profunda etiam sint ulcera,manna pdictis addatur. Porrò,quæ circa uterum,aut uesicã sunt ulcerationes,iisdẽ pharmacis indigẽt: sed instrumẽtis insuper opus habent,quæ ipsa intromittant,q̃ metrenchytæ,& catheteres,Græcis appellantur. Aptiora itaq; sunt arida,qualis est crocus,& pompholyx, & aloe,q̃ facilè plantaginis, aut alteri tali succo misceantur. *Ad Scroti,& pudendi dolores.* Butyro,& resina pari mẽsura utere.Aut semen lini cum aqua coquito,& admista myrrhæ ferme decima parte, resinæ tantundem ẽt imponito. *Ad pudendum intumescens.* Foliorum uitis tenerorum drac.j. cerussæ drach.v. trita cataplasmatis uice impone.Vtere etiam marinæ aquæ frigidæ perfusione,& quiete,& colis religatione. *Aliud.*Lenticulam in aqua coquito,& cum mali punici cortice tritam imponito. Si uero a sudoribus ulcera in scroto fiant,gallam tritam cum alumine inspergito. Ad tubercula uero in pudendis nascentia,

tia,pyri semen inspergito,& fel hircinum oblinito. Cæterum fissuras,ac rimas pudendorũ iuuat E resina fricta cum rosaceo trita ad strigmentitiam crassitudinẽ,admisto ẽt oui assati uitello. Aut rosacei,& amyli,ac thuris,singulorum unc.una. Aut foliorum hederæ aridorum ustorum cinis cum oleo in mortario plumbeo tritus. Ad inflammationes aũt pudendorum, uuã passam exacinatam,& cuminum trita imponito. Aut farinam hordeaceam aqua mulsa coquito,& vitis folia tenera cum polenta terito,omniaq; simul imponito. Aut cuminum tritum cũ butyri, & resinæ æqualibus partibus eliquatis committito. Testiculos porrò ulcere aphthę non absimili apprehẽsos,ex terra cimolia cum aqua oblinito,& exiccari sinito: indeq; aqua calida ablutos myrto arida trita,& modico smyrnio item trito conspergito. Excrescentem uero testium carnẽ cinis sarmentitius cum nitro,& aqua subactus sanat,cataplasmatis uice impositus.

De Priapismo. CAP. 9.

Priapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinem, ac orbẽ tumefacti,citra rei venereæ appetentiã. Est aũt flatus uentosus uidelicet,qui membrum ipsum tumefacit,ex humoribus uiscosis,ac crassis generatus per moderatam caliditatem. Palam est igitur non oportere mẽbra ipsa calfacere,sed refrigerare leniter per ceratum rosaceum in aqua conquassatum: itẽ per chamęmelinum ceratum,tum pudendo,tum lumbis impositum. Victus & pharmaca exhibeant attenuatoriæ facultatis citra manifestã calfactionẽ. Adhibenda sunt ẽt † naturali efficacia prædita,per experientiam inuenta: nymphęaq; in potu danda,ac uiticis semen: ruta ẽt uiridis obsonijs admisceatur,uerum hoc à principio ne fiat,multum.n.calfacit,sed posterins post aliorũ extenuantium usum. Quòd si euacuatione uti libeat,per uomitum id fiat: quæ enim per inferiorẽ uentrẽ fiunt euacuationes,sæpenumero uicinas partes fluxione infestant. *Ad eos, qui se in somno permingunt.* Vesicam caprinam,aut ouillam ustam ex posca bibendam præbeto.& ad uesperam siticulosos somnum petere iubeto. Facit & leporis testiculus in uino odorato feruefactus, atque ita potatus. *Aliud.* Calaminthaam,& myrrham in uino ante cœnam bibenda dato. Oblinat autem & pudendum cimolia terra cum perdicij succo.

A.l.3.f.20.t.1 c 37.fo.377.c

F

† φυσικῶς ἐνεργοῦντα.

Ad Vteri affectus. CAP. 10.

IN vteri suffocatione cõtingit sensus,ac motus priuatio,& pulsus obscurus ac paruus,& penitus interceptus. In aliquibus uero,tum sensus,tũ motus adest,itemq; ratio, uerum uix respirant. Aliquibus ẽt uox intercipitur. Alij contrahuntur artus. Fiunt igitur & sensus,& motus, & spirationis interceptiones ob frigiditatẽ,cũ ipsæ sola perspiratione totius corporis per arterias contingente contentæ sint,& respirationẽ per os non expetant: atq; hoc,ut dictũ est,ob frigiditatẽ,qñ sane in priori tpe probe purgatæ,& concipientes,ac uiris coeuntes,his ipsis priuatę fuerint,ut palam sit humidum,& frigidum in ipsis semen totũ corpus perfrigerare. Ad vuluæ igitur strangulatus cõuenit agarici.3.i.in potu accepta ex uino. Plantaginis semen,& succus cũ uino. Onyx detractus ex conchylio potatus. Acetum scylliticum absorptum. Cæterum olfactu excitant strangulatas,bitumẽ,castorium,chalbanum,pix liquida,cedria, pili usti,ruta,allium,cæpa. Eandem in rem cornu cerui suffitur. Et ruta cum melle lana excepta in anum inditur.

A.l.3.f.2 1.t.4 c.16.fol 356. a b.

G

GAL. DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER DECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Recensentur medicamenta, quæ renum, vesicæ, coxæ,ac articulorum, affectibus succurrunt.

H

De Nephriticis. CAP. 1.

* Δυνάμεις.

QVòd nephriticas antidotos,&*cõpositiones appellẽt, q̃ renibus affectis cõmodãt,ex ipsa appellatione manifestũ est: Nephriticę.n.nihil aliud,q̃ renales sonãt. Est aũt dña ipsarũ generalissima duplex. Quædã.n.calculosos renes iuuãt: q̃dã uero inflãmatos,& ulceratos,q̃ ẽt ad uesicã similiter affectã cõueniũt. Maxime uero cõtrariæ inter se sunt, p̃dictorũ pharmacorũ facultates. Quę.n.ad inflãmatas & ulceratas affectiones cõponunt,mitigatoriis medicamentis opus hñt: cũ uero impossibile sit hæc cito ad regiones renũ p̃uenire,ob id ipsis pharmaca urinã ciẽtia miscemus. Quæ uero calculosis auxiliant,vnica facultate indigẽt,q̃ secare, & extergere cũ manifesta caliditate põt: sũt aũt talia oĩa amara. Queadmodũ igit̃ in alijs,sic ẽt in his materiã experimento cognitã deinceps subscribã,initiũ ab iis,quæ ad ulceratas,& inflãmatas affectiones cõueniunt,facturus,a quibus ẽt Andromachi sectatores, & Asclepiadis orsi,inde ad compositiones calculos frangentes transierũt.

Confectiones

A *Confectiones Renales ab Andromacho ad Renum & Vesicæ affectiones conscriptæ.*

¶ *Potio.* Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris, tragacāthę, singulorū drachmas duas: amyli ʒ.iiij: cum aqua in pastillos redigito, & ad uesicā vlceratam, ac urinæ emittēdę difficultatē exhibeto. *Alia.* Nuces pineas xxx, amygdalas xx, palmas xv, tragacāthæ ʒ.iiij, succi radicis dulcis ʒ.ij, croci obolum unū, myrrhæ obol.i: uino protropo diluito, ac utitor ut accō modato. ¶ *Alia, ad Vesicæ affectus & vlcerationes. Pastillus, quo vtor.* Seminis cucumeris drach. xii, seminis hyoscyami drach.vi: seminis cicutæ, opii, fęniculi, croci, singulorū dra.iii: casię dra. quatuor, amygdalas x, nuces pōticas x, seminis apii drac.sex, seminis maluę syluestris dra.tres: excipe passo cretico, & præbe obolos tres nō febriētibus ex passo. Quidam cicutæ drac.sex habent. *Alia, ad eadem, & vesicæ dolores.* Croci, seminis besasæ hoc est rutæ syluestris, seminis maluæ syluestris, singulorum drach.* sex: seminis hyoscyami drach.xii, opi, drach.sex, seminis apii drach, xii, nuces auellanas viii, amygdalas xx, seminis cucumeris drac.xii, mellis attici qđ satis est. Datur magnitudo nucis ponticæ cum uini mulsi cyath.tribus. *Alia, ad Profluuia sanguinis ex vesica.* Aluminis drachmam unam, tragacāthæ drachmas duas, gummi obolū unum. Dato ex passo quandoque obolum unum, quandoque ii. *Alia, ad vesicæ affectiones, vrinam*

B *ciens. à Macedone profecta. Facit & ad Hepaticos, Hydropicos, Ictericos, Nephriticos, ac omnia vesicæ symptomata: frangit etiam lapides.* Acori drach.l, phu drach.xxv, nardi celticæ drac.xxiiii, seminis dauci drac.xxii, cinnamomi drach.xxxii, mei drach.xvi, asari drac.xxiiii, petroselini drac. xvi, opobalsami drac.xvi, & carpobalsami tantundem, croci drac.xxiiii, myrrhæ drac.xx, radicis dulcis drac.xvi, nardi Indicæ drac.xvi, casiæ drach.xii, amomi drach.xvi, vuæ passæ drach. viii, tragacanthæ ʒ.ix: arida melle excipito, & tragacantham uino aminæo macerato. Dato nucis ponticæ magnitudinem cum uini cyathis iiii, febricitantibus cū aqua mulsa. *Alia ad vesicæ Vlcera, & inflammationes.* Nuces pineas xx, seminis cucumeris* syluestris grana xl, amyli obol. iii, nardi drachmam unā, seminis apii cyath, ii: nardus & apium in aquę sextario uno coquunt, deinde ex decocto duo cyathi præscriptis admiscentur. *Alia ad Calculosos, qua Bassa uxor Marij curata est. Frangit ita ut neque rursus gignantur.* Casię ʒ.ii, seminis apii drac.iii, myrrhæ minęę drac.quatuor, piperis albi drac.ii, thuris drac.tres, lapidis syriaci masculi ʒ.i, aut fęminæ drachmam unā: seminis pastinacæ, anisi, utriusque drach.ii: styracis drach.iii, iridis illiricæ drac.iii, seminis papaueris albi ʒ.* duas, spicæ nardi tantundē: amygdalarū amararum mūdatarum, asari vtriusq; drach.tres: seminis smyrnii, cyperi, utriusq; drac.ii: mellis attici qđ satis est. Dato quo-

C tidie. *Alia ad Calculosos, frangens & paulatim expellens, donec mundam vesicam reddat, deinde æger pellucida lotia reddat: & quod maximum est, curat vt non amplius renascantur.* Seminis dauci, anisi, seminis cucumeris, petroselini, myrrhæ, singulorū drach.sex: casiæ daphnitidis, cinnamomi, nardi celticæ, singulorū drachmas quatuor: terito, & cū aqua ad parui lupini quantitatē coagmētato: & ieiunis quotidie per dies triginta ex aquæ cyathis tribus prębeto. Hoc uero pharmacum quemadmodum accepimus, cum quadam religione præparatur: ligneo enim mortario ac pistillo tunditur: oportetq; eum, qui tundit, neq; anulum habere ferreū, neq; calciamēta clauis ferreis transfixa. Hoc a rustico ut mysterium accepimus. *Alia ad Nephriticos & omnem Fluxionem, vt Apollonius.* Corticis mandragoræ tosti sesquidrachmam: hyoscyami seminis tosti, seminis papaueris nigri tosti, utriusque sesquidrachmam: anisi tosti sesquidrachmam: tragacanthi, carnis palmarum, utriusque drachmas* tres: dato cum melle.

Nephriticæ Compositiones ab Asclepiade conscriptæ.

Antonij Musæ. Fructuum pini, qui pityides uocantur, † tusorum cribratorum, ʒ ʒ. xx: seminis papaueris* albi, tragacāthæ, utriusq; drac.ii: nardi celticę, croci, anisi decorticati, radicis dauci cretici, singulorū drach.i: costi obol.iii: præpara cum protropo, & repone in pyxide. Da nu-

D cis ponticæ magnitudinem cum protropi cyatho uno, & aquæ calidæ cyathis duobus. *Alia.* Seminis cucumeris satiui tosti drach.iii, seminis maluæ drac.v, nucum pinearū drach.vi, seminis apii drach.vii, seminis lini drach.unam, amygdalarum amararū mundatarū ʒ.ix: excipe passo, & exhibe ut prædictum est. *Alia ad Nephriticos Onesidemi.* Amygdalarū amararum ʒ.xvi: seminis dauci cretici, seminis maluę, utriusq; drac.vi: radicis iridis syluestris drac.viii: cornu ceruini usti, tragacanthæ, nardi celticæ, seminis cucumeris satiui, singulorū ʒ. vi: passi quantū sufficit, præpara ut dictum est. *Aliud Pharmacum accommodatum.* Hoc scimus multos nephriticos usos esse, & a tota affectione penitus liberatos. Oportet per multos dies in pharmaci huius usu perseuerare. Datur & calculosis, & colicis medetur, ac uesicæ affectibus. Cōponitur hoc modo: Nucum ponticarum purgatarum, amygdalarum amararū mundatarum, seminis cucumeris repurgati, singulorum drac.iii: seminis cicutæ, croci, seminis maluæ, opii, singulorum drach. sex: seminis hyoscyami albi, seminis apii, utriusque drac.xii: cogito in pastillos cum melle, ac dato obol.iii, cum aquæ mulsæ cyathis iii: in alio exemplari, & besasa, hoc est seminis rutæ syluestris ʒ.vi. *Ad callosas in Renibus concretiones, Onesidemi.* Symphytum, & sion, & artemonium, cū uino coquito: & expressi liquoris cyathos duos, cum pari aqua dato. *Aliud.* Maluę syluestris radicē, & rutæ syluestris radicē, & apii montani radicē, ʒcū uino ʒ coquito: & eo, qui dictus est, modo

* Aliter xii.

A.l.3.f.18.t.2 c.12.f.360.a

*Aliter satiui.

* Aliteri.

A.l.5.fu.2.t. 6.fol.556.d

*Aliter.vj.

† Aliter exacinatorum.
* Aliter nigri.

do exhibeto. *Aliud ad calculosos inspersile.* Seminis balsami partē † i,labidis qui in spongiis re- E
peritur tantundem:pulegii aridi,seminis maluæ syluestris,ocymi aridi,singulorū tantundē:tu-
sa & cribrata reponito,& dato cochlearium cum uini diluti cyathis duobus. *Aliud.* Struthij ra
dicis partē i,iridis syluestris siccæ tantundem,oxalidis siccæ tātundē,anemones luteū florē ha
bentis siccæ tantundē.Tusis & cribratis,ut dictū est,utere. *Catapotia Heraclidæ Tarentini,dissol
uunt vesicæ Tophos,commodant & ad vesicæ Stillicidium.* Piperis,galbani,utriusq; ʒ. i:succi lybici
ʒ.ii,myrrhæ.ʒ.iiii,protropi qđ satis est: forma catapotia ciceris magnitudine,& tria deuorāda
dato,& * passi cyath.ij insuper bibendos. *Aliud.* Ammoniaci thymiamatis,piperis,spumæ nitri,
singulorū.ʒ.i.carpobalsami.ʒ.ii,myrrhæ.ʒ.iiii:excipe protropo, & forma catapotia ciceris ma
gnitudine:ac tria deuorāda dato,ita ut uini dulcis quadrātē insup ꝓpines.Hoc ad dies † xlviii,
ęgro ꝓloto facies. *Pastillus ciens vrinam,detrahit Lapillos & tophosas concretiones.* Asari,petro-
selini,phu,mei,singulorū.ʒ.iiii:acori,seminis anisi,seminis dauci,apii montani, carpobalsami,
tragacāthę,singulorū.ʒ.ii:tragacāthā passo dissolutā aridis adijcito,& pastillos formato: inde-
que obolos tres cū passi diluti cyathis duobus exhibeto. *Alius pastillus Chariclis, educit Arenosas
subsidentias,facit & ad affectiones vlceratas.* Seminis apii,petroselini,anisi,singulorū.ʒ.xvi: floris
iūci odorati,croci,tragacāthæ,singulorū.ʒ.vi:seminis dauci cretici,piperis albi,utriusq;.ʒ.iiii: F
ꝓpara ut dictū est:& da drachmā unā,cū protropi diluti cyathis tribus. *Antidotus ex lapidibus,ut
Mithridates,facit Nephriticis & ad vesicæ affectus: atterit calculos, & Tophos dissoluit.* Seminis
smyrnii,cyperi,spicęnardi,seminis papaueris albi,cinnamomi,casię fistulę,piperis albi,seminis
pastinacę,singulorū.ʒ.i:thuris nō secti,seminis apii,croci, styracis,iridis,amygdalarū amararū
acori,singulorū sesquunciā:lapidis syriaci fęminæ,aut masculi,utriusq; semunciā:myrrhæ min
nęæ sextantem : excipe melle. Datur nucis ponticæ magnitudine. *Alia antidotus Biennitæ,
pharmacum accommodatum,sedans dolorem.Vtile & Nephriticis hoc est renalibus affectionibus,& ad
vesicæ vlcerationes.Frangit lapides,& lutum per vrinam expellit.* Iridis.ʒ.iiii:mei,seselis, chamæ-
dryos,hyperici,cneori,canchryos,singulorū tātundē:amomi.ʒ.viii,cinnamomi.ʒ.xii:rosmari
ni montani,nardi Indicæ,croci cilicii,petroselini,polii,seminis rutæ syluestris,dictāni cretici,
singulorum tantundē:glycyrrhizæ,lapidis syriaci masculi,utriusq; drach.xvi:thlaspeos drach.
xxiiii:seminis uiticis,myrrhæ,spondylii,singulorum tantundē:cardamomi drac.xlviii: excipe
melle cocto,& præbe nucis ponticæ magnitudinem cum uini mulsi diluti cyathis quatuor.

Quæ Archigenes ad renum affectiones scripsit in secundo Pharmacorum secundum genus.

Ex renibus laborantes nephriticos appellatos conuenienti diæta adseruo. Et ceratum qui- G
dem rosaceum cum styrace ad malagmatis formam redactū impono.Cæterū Antiochus apud
Phricen Linophobum,ualde iuxta naturalem contrarietatē auxilio fuisse ait ad mali euersionē
prototomi caulis decocti cyathos duos ieiuno ad dies nouē exhibitos. Inspergito autē salem
modicum & magis proficies. *Alia Potio.* Foliorum rosarum,amygdalarum decorticatarum,
thuris æquales partes:capitum papaueris duplum:excipe protropo, & in uas fictile repone in
loco non humecto:& obolos duos,cum protropo exhibe.Quidam pro amygdalis amylum cō
ijciunt,& pro protropo aqua excipiunt,uerum cum protropo bibendum exhibent.

De Ischiade coxendicum morbo,Podagra,& morbo articulari siue arthritide. CAP. 2.

EX genere arthritidis est tū ischias,tum podagra:quod enim in omnibus articulis arthritis
est,hoc in uno iuxta coxendicē quidam ischiada,hoc est coxendicum morbum,appellant:
iuxta pedem autē podagram.Incipit igitur plerunq; podagræ generatio ex uno articulo,& pro
greditur in omnes temporis diuturnitate accedente.Communem habēt hi tres affectus humo
ris redundantiam,quæ affectam occupat coarticulationem:qua expleta in omnem partē circū
sitæ neruosæ particulæ tenduntur,& ex his dolor oritur.Aliquando quidem igitur irruens hu-
mor sanguineus est,ut plurimum uero pituitosus,aut ex pituitoso & bilioso mistus,aut etiā san H
guine cū ipsis permisto,Quòd si quis exactius interpretari rem uelit, non pituitosum humorē,
sed qui proprie crudus appellatur,ut plurimū circa arthritidas prædominari dixerit.Est autem
hic crassus ad similitudinem puris crassioris:ubi uero in ipsis articulis diutius morā traxerit,nō
solum crassior,sed & uiscosior,redditur.Qui igitur tophi seu calli appellantur, horū generatio
ex his est:& postquā fuerint producti,ne speraueris ad pristinam constitutionem exacte redire
articulum posse. Cæterum differentiæ affligentium humorum facile deprehendi possunt tum
coloribus,tum symptomatis coincidentibus:itemque per experientiam pharmacorū,quæ ad-
hibentur.Cognitio igitur ipsorū ex colore omnibus exposita est:ex symptomatis uero coinci
dentibus,tametsi non omnibus,neque ex procinctu,manifesta fit,tamen non adeo difficilis co
gnitu existit.Biliosus enim sanguis multæ caliditatis sensū ęgroto exhibet,& calfacientibus im
positis exacerbatur,quemadmodum rursus à frigidis relaxatur. Verum ad humoris noxii co-
gnitionē conferet tibi etiam pręgressa diæta siue per exercitia,siue per otium transmissa,& per
balnea,post,aut ante acceptum cibum.Quemadmodum conferet etiam horū gymnasiorum &
eduliorum tum quantitas,tum qualitas:itē anni hora,& regionis ac aeris cōstitutio:insuperq;
& ætas,& habitus corporis:quorum omnium facultates sæpe in plerisq; locis enarraui. Porrò
principium

Marginalia: † *Al. duas.* — * Al. vini dulcis. — † *Alter. xl.* — A.l.5.fu.1.t.2.fol.530.g — A.l.3.fol.22.ti.2.ca.5.fol.401.c.d — A.l.1.f.2 d.3.fu.1.c.7 folio 45.h

A principium curationis ſit tibi euacuatio humoris affligere reperti: ſi quidẽ humoribus ex ęquo redũdarit corpus, uenæ ſectione primum omniũ aſſumpta, deinde purgatione: quibus accedat pharmacorũ dicendorum cõueniens & tpe, & ordine, uſus, ita ut in manibus & pedibus pharmacis fluxionẽ repellentibus utamur, circa coxendicũ uero iuncturam id facere uitemus: cum enim in profundo ea ſita ſit, ſanguis ex uicinis, & ambiẽtibus uaſis, ac muſculis ad illam cõpellitur. Mitigatorijs igitur in principio medicamentis opus eſt in dolore circa coxendicem hęrẽte, quæ neq; refrigerẽt multũ, neq; fortiter calfaciãt, qualibus ſane poſtea opus habet: exacerbant enim per ipſas fluxiones, caliditate nimirũ plus attrahente ipſas, q̃ impediente. Q̃nquidem uero præſentis operis inſtitutum eſt neq; de cataplaſmatis, neq; de irrigationibus, quicquam dicere, ſed de methodo compoſitorũ pharmacorũ, ad hãc ſolã progrediar, initio ab iſchiade ſumpto. Raro equidem fit iſchias ex ſanguinis multitudine: & citiſſime curatur, uenis circa poplitẽ aut talos ſectis. Quemadmodum autem ſæpe ſola ſanguinis euacuatio ſufficiens auxiliũ exiſtit, ſic contra in omni iſchiade, & præſertim eo, qui ex humorũ copia exortus eſt, ſi quis, ante euacuationem totius corporis, acribus pharmacis circa partẽ affectã utatur, ęgre curabilem reddet affectionẽ, copia nimirum indiſſolubiliter ibidẽ condenſata: præter alia enim & craſſa & uiſcoſa

B fit ob calorem & ſiccitatem acriũ pharmacorum, non diſſimile quippiam aſſationi perpetiens. Tanq̃ igitur maximã uim ad affectionis curationẽ habeat totius corporis euacuatio, ab ipſa incipiendũ eſt, non ſolũ à cruribus, ſed & à cubito primum, ſanguinis detractione facta. Auxiliãtur etiã uomitus ipſis iſchiadicis magis utiq;, q̃ euacuationes infernæ per uẽtrẽ, ut qui reuellãt repetẽtẽ deorſum humorẽ. Faciẽdi itaq; ſunt uomitus in prĩcipio ab accepto cibo: poſtea uero etiam per uomitoria medicamenta, initio a mediocribus facto. In quibus autẽ uehemẽs humorũ denſatio, quæ ægre diſſolui poteſt, a medicis intẽpeſtiue acribus pharmacis utentibus facta eſt, his cucurbita affixa maxime auxiliatur, & purgatio per efficaciora infuſa, quale eſt & qđ ex colocynthide conſtat. Si igitur ea quæ nũc dicta ſunt præ oculis habueritis, medicamentis ſane à prioribus medicis traditis iuxta methodũ utemini. Verum in ipſis recenſendis auſpicabor ab ijs, q̃ ab Andromacho ſcripta ſunt ĩ illa parte libri de Externis pharmacis cõſcripti, in qua præſcriptis malagmatis proprie appellatis, inde etiã alia omnia prodit, iuxta quencũq; tandem modum inueteratas affectiones iuuantia, in quibus eſt etiam Iſchiadicorum appellatorum cura.

A.l.1.f.4.c.11 fo.76.g

Compoſitiones ab Andromacho conſcriptæ ad Iſchiadicos.

Seminis rutæ ſylueſtris. ℥. iiii, ſilphii. ℥. iiii, ſpumæ nitri. ℥. iiii, baccarũ lauri. ℥. iiii: abrotoni, co

C locynthidis medullę, cardamomi, ammeos, ſingulorũ. ℥. iiii: rutæ uiridis minę octauã partẽ. Quidam horũ ſingulorum. ℥. xx. accipiunt: & picis, terebinthinæ, myrtei, ceræ, ſingulorum tantundẽ: adipis taurini tãtundẽ, chalbani. ℥. vi, ammoniaci thymiamatis. ℥. vi, opopanacis. ℥. iiii, ſulfuris uiui. ℥. iiii. Quòd hoc pharmacũ fortiter calfactoriũ ſit, ſi memoria tenuerimus ea, quæ in libris de Simpliciũ pharmacorũ facultate ſcripta ſunt, nihil opus recẽtiore aſſertione. Eſt enim uehementiſſimũ & calidiſſimum medicamentum ſylueſtris rutæ ſemen, & cum eo ſilphium, & baccæ lauri, deinde ſpuma nitri. Poſt hæc abrotonũ, indeq; colocynthis, & cardamomũ, & ammi. Ruta ẽt uiridis minus quidẽ his, nõ tñ cõtemnẽdã habet caliditatem, quemadmodum neq; ſulfur uiuũ. Ex profundo itaq; attrahere omnia hæc poſſunt humores articulũ, & iuncturam coxẽdicis uexãtes. Quo uero emplaſtrum ex ipſis fieret, picẽ & terebinthinã † ac myrteũ, & cerã, ac adipẽ admiſcuit is, qui pharmacum compoſuit. Verum ammoniacum thymiama, & chalbanum, ultra hoc ꝙ conferunt ad emplaſtri compoſitionem, etiam emolliendi ac mitigandi uim quandã habent. Opopanax uero eiuſdẽ cũ ipſis eſt generis, ſed fortiori facultate prędìtus. Alterã porrò cõpoſitionẽ ad eãdẽ affectionẽ Andromachus ſic ſcripſit. *Aliud Malagma ad Iſchiadicos, & alia multa.* Ceræ. ℥. lxxii, terebinthinę. ℥. xlviii, ammoniaci thymiamatis. ℥. xxxiii, ꝓpolis

† *In quibuſdã codi. dictiones hæ non habentur, in alijs legitur, καὶ ῥητίνης. i. & reſinã.*

D ℥. xliii, chalbani. ℥. xxxvi, bdellii. ℥. xxv, croci. ℥. v, opopanacis. ℥. xii, ſpumę nitri. ℥. xxx: unguẽto irino admoto tũdito. *Aliud Protæ Peluſiotæ, ad Coxendicum, & capitis dolorem, & ad omnes diuturnos dolores.* Ceræ. ℥. xxiiii, ammoniaci thymiamatis. ℥. vii, terebinthinę. ℥. vii, ſucci thapſiæ. ℥. viii, olei cyathũ unũ. Quin & aliã cõpoſitionẽ inter malagmata Andromachus retulit hoc mõ. *Ad Iſchiadicos ab Hera Cappadoce.* Picis liquidæ heminas iii, aut ii. & dimidiã, cerę li. i, reſinæ pini lib. i, nitri ſeſquilibrã, ſulfuris uiui lib. i, ſtaphidis ſylueſtris ſextariũ i, pyrethri lib. dimidiã, fęcis uini uſtæ lib. ii, cardamomi ſextarium i, chalbani lib. dimidiã: arida cũ liquidis committito. Hoc pharmacũ etiã ipſe Heras in proprio libro prope finẽ ſcripſit, ſed non appoſitum eſt ad picem, aut duas & dimidiam, ſed ſimpliciter ſcriptũ eſt, heminas tres. Præſcripſit autem hæc uerba: Ceratum ad iſchiadicos, quod eruit etiã ualde inueteratas affectiones: hoc uſus ſum in Frõtino. Scripſit autem & alias duas iſchiadicas compoſitiones Heras, quarũ altera hoc modo habet. *Ad Iſchiadicos valde mitigatoria.* Picis partes ii, ſulſuris uiui partem unã: utraq; trita miſta dolenti loco imponito. Verum prælauare ægrũ oportet, ut pharmacũ adglutinetur, & ſuperne chartam ſuperponere, ac ſinere donec ſua ſponte dilabatur: licet etiam lauare charta ſuprapoſita adhuc incumbẽte. In quibuſdã exẽplaribus, picis pars una habet: & licet etiã ſic præparare, modo ſciamus nos efficacius eſſe ambo pari menſura miſceri. Debilius uero pharmacũ, in quo

duplum

duplum picis ad simplũ sulfuris conijcitur. Porrò quæ restat adhuc tertia compositionũ ischiadicarum, hoc modo ab Hera prodita est. *Alia Ischiadica. Hac usus sum in Frontino, statim in exacerbationibus.* Ceræ. ℥. c, visci quercini. ℥. xvi, myrrhæ. ℥. vi, terebinthinæ. ℥. xxv, chalbani. ℥. vj, iridis illyricę. ℥. vi, cedriæ heminã dimidiã, cyprini heminã dimidiã: cerã & cedriã cũ cyprino liquefacito, deinde resinã & chalbanum: atq; ubi iam ab igne auferre uoles, iridem inspergito, itemq; uiscum indito. Ablata autẽ iam olla in promptu sit tibi myrrha trita, ad quã liquefacta diffundes, & mistis simul omnibus uteris. Quidam supra hæc omnia etiam nitri. ℥. v. addiderũt. E

Quæ pharmaca Asclepiades in quarto Externorum prodidit, quæ Marcellæ inscribit.

Nominat quidem & hic oĩa huiusmodi malagmata: apponit autẽ alijs ꝙ ad ischiada, alijs ꝙ ad splenem, alijs ad latus aut aliã aliq̃ partem, cõducant: quædam etiam uarii usus esse ait: Quẽadmodum ẽt hoc scriptum ab ipso in hæc uerba. *Malagma Antiochidis, Splenicis, Hydropicis, Ischiadicis, Arthriticis. Præparatum est Fabullæ Libycæ.* Ceræ lib. iii, uisci quercini lib. iii, resinę terebinthinæ lib. iii, retrimẽti ab expressa myrobalano reliqui lib. i, spumæ nitri lib. i, floris lapidis asii lib. i, ammoniaci thymiamatis lib. i, olei cyprini lib. iii, acetũ ad ammoniacum dissoluẽdum.

Post hoc scribit rursus aliud sic. *Aliud Fabullæ compositum valde præclarum, ad easdem affectiones.* Myrrhæ stactę lib. ii, bdellii onychis lib. ii, medullæ ceruinę lib. ii, ammoniaci thymiamatis lib. ii, iridis illyricæ lib. ii, opopanacis lib. i: chalbani, styracis, utriusq; lib. i: mastiches lib. i, floris lapidis asij lib. i, succi sycomororũ lib. i, cãchryos lib. unã, piperis albi lib. i: ceræ, terebinthinæ, utriusque lib. v: tundendũ est pharmacũ, ita ut qui tundit fęcẽ unguenti irini adhibeat, quo mollius pharmacum fiat. Aliud deinceps Asclepiades scripsit hoc modo. *Malagma quod & Aurei coloris appellamus.* Auripigmenti auricoloris, calcis uiuæ, utriusq; sextãtẽ: aluminis liquidi, & scissi, utriusq; sextantem: arida tundimus & cribramus, & in pilã coniectis, aceti cyathos octo affundimus, & probe trita liquefactis excipimus. Sunt aũt hæc: Ceræ, resinæ frictæ, & pinus, singulorũ lib. ii: olei cõmunis cyath. viii: hæc liquefacta frigefieri sinimus, & erasa tritis admiscemus. Nos ad pharmaci præparationẽ etiã myrrhæ sextantem addimus. Alii etiam sandarachæ sextantem apponunt, aluminis liquidi sextante sublato. Nos aũt coniectis oĩbus præscriptis conficimus, & fit efficacius. Post præscriptum aliud subdidit hoc modo. *Hoc usus est Andromachus. Facit splenicis, hydropicis, & ad præcordia distenta. Facit ischiadicis, arthriticis, & ad inueteratos affectus.* Ceræ, picis brutiæ, utriusq; lib. i: nos pro pice resinã frictam indimus: resinæ pinus lib. i, olei cyath. viii: auripigmẽti auricoloris, aluminis scissi, calcis uiuę, singulorũ sextãtem: præpara ut dictũ est. Nos apposuimus ad pharmacum myrrhæ sextantem, uisci quercini trientem. Post relata alia quædam ad hydropicos & splenicos recẽset, & inde rursus multi usus compositionem tradit, quam etiam ischiadicis conuenire ait, hoc modo. *Andre Malagma. Compositio admiranda ad ea, quæ velis perforare, dissoluere, adæquare. Educit ossa corrupta, aculeos, & infixa. Descriptum est etiã à Serapione empirico. Facit & ad ischiadicos, commodũ est suppuratis, facit & ad induratas uiscerũ affectiones. Est & Acopon bonũ diutinis resolutionibus, & distortis corporis particulis. Facit etiã ad ea, quæ pingui mucore obsessa sunt: educit. n. aliena, & vlcus ad cicatricem perducit.* Grani cnidii purgati, nitri rubri, salis ammoniaci, aristolochię creticæ, radicis cucumeris syluestris, terebinthinę, singulorũ drach. uiginti: piperis rotũdi & lõgi, ammoniaci thymiamatis, & ut quidã uolunt amomi, & xylobalsami, singulorum drachmas decẽ: thuris masculi, myrrhæ, resinæ siccæ, visci subacti, singulorum drachmas decẽ: succi mororum drachmas decẽ, cerę. ℥. xxx, adipis caprini. ℥. xv, fęcis unguenti irini quantum satis excipiendis erit. Arida tũdũtur, & angustissimo cribro excernuntur: liquescibilia uero singulatim diligenter tunduntur: deinde oĩa simul miscentur, ac rursus tunduntur admota irini fęce: deinde ubi probe fuerint unita, emollita reponimus. Quòd si uelis acopo uti, accipe pharmaci quadrãtẽ, adipis anserini quadrãtem, olei cyprini quadrantem, ac mistis utitor. Postea uero consequenter sic scripsit. *Aliud ad easdem affectiones.* Pyrethri. ℥. xx: grani cnidii, spumæ nitri, utriusque drac. xx: salis ammoniaci, aristolochiæ creticæ tenuis corticis, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, singulorum drach. uiginti: piperis rotundi & lõgi, ammoniaci, thymiamatis, bdellii, xylobalsami, thuris, myrrhæ, cardamomi, amomi, adipis caprini, resinæ siccæ, singulorũ drachmas decem: ceræ drach. xxx, uisci probe subacti drach. viii, succi mororum drac. viii, fęcis unguẽti irini qđ sufficit his excipiẽdis, vini Italici quod satis est: maceratis his quæ dissoluere oportet, pro more apparato. In alio exẽplari neq; xylobalsamum, neq; cardamomum, neq; amomum repperi. Post hæc alia pharmaca prodidit, & deinde rursus ischiadicorum meminit, sic scribens. *Aliud eiusdem Epithema, ischiadicis, & Arthriticis: auxiliatur confestim.* Fęnugræcũ in uas fictile conijcito, & ad ipsum poscam sufficiẽtem affundito, & prunis impositum donec dissoluatur coquito: ad dissolutũ uero mellis qđ satis est inijce, ac rursus coque: deinde exẽpta diligenter tere, & in linteolũ infarta locis affectis impone, fasciaq; obligatos sine. Hoc autẽ ad biduum & triduum facimus. Cæterum si interendo pharmacum induretur, ex liquore quãtum sufficit addimus: liquor autem tãtus sit, ut tractile cataplasma reddatur. *Aliud, quod continenter ad prædicta sequitur, hoc modo.* Symphiti sesquilibram rasam & minutim concisam, ac in mortarium testaceum coniectam, diligẽter te-

rito:

Margin notes: A.l.5.fu.1.t 11.fo.547.e.f — A.l.3.f.22.t.2 c.10.fo.403.h — section letters F, G, H

A rito:& ad tritam mannæ quadrantem addito,atq; ouorum crudorum recẽtium trium numero candidum una cum luteo,& rurſus terito:& ubi unita fuerint,his adipis ſuilli ueteris librã unã adiicito,& conquaſſata diligenter,atque in linteolum infarta imponito:mitigat cõfeſtim. Poſt præſcriptum aliud deinceps ſcripſit hoc modo. *Aliud eiuſdem Malagma, Iſchiadicis ſtatim in irritationib⁹ imponitur. Appellatur Didymæa. Facit ad Attrita,& oẽm Neruorũ per cõſenſum affectũ: diſſoluit omnem duritiem:facit etiã ad alias inflammationes:delet malignas Cicatrices:facit ad Luxata & Colliſa:facit & ad Mãmillarum affectiones malignas.* Ceræ,uiſci quercini,terebinthinæ, iridis ſiccæ,myrrhæ,chalbani,ſingulorũ.ʒ.xlviii:olei cyprini,aut unguẽti ægyptiaci qđ ſatis eſt. Chalbanũ in oleũ cyprinũ,aut unguentũ ægyptiũ coniectum ad ignem diſſoluimus: & ceram mollimus,ac reliquis miſtam probe tundimus:atq; his chalbanũ liquefactum cũ cyprino iniji mus,ac rurſus tundimus,malagma leniſſimum tactui reddendo:quo utimur. Cõſequenter etiã hoc Aſclepiades ſubdidit. *Aliud eiuſdem ex Areo. Facit ad colicos ſupra quàm dici poteſt,in ipſis vexationibus impoſitum:& Pſoras curat citra exulcerationem.* Ceræ,picis liqdæ,utriuſq; lib.i: picis aridę lib.i:ſulfuris uiui,aluminis ſciſſi,nitri rubri,ſingulorũ lib.dimidiã:liqueſcibilia liquefacito:arida uero tundito,& per anguſtiſſimũ cribrũ concernito,& ad liquefacta adijcito, paulatim ea inſpergendo,ac aſſidue mouẽdo:indeq; in pilã trãslata,ac tuſa reponito,& utitor. Deinceps rurſum aliud prodidit hoc modo. *Aliud eiuſdem Malagma ex Silphio, Iſchiadicis valde commodum.* Ammij.ʒ.xii:ſilphij,ſeminis rutæ ſylueſtris,baccarũ lauri purgatarũ,ſingulorũ dra. xiiii:medullæ colocynthidis.ʒ.ii,nitri.ʒ.iiii,abrotoni thebaici.ʒ.iiii,cardamomi.ʒ.iiii,ceræ põticæ minæ octauã partẽ:picis,reſinæ,adipis anſerini,ammoniaci thymiamatis,ſingulorũ minæ octauã partem:liquida cum aridis committito. Conſequenter & hoc ab Aſclepiade ſcriptũ eſt ita. *Aliud eiuſdem,quo vſus eſt Antipater.* Silphij,rutæ ſylueſtris ſiccæ, baccarũ lauri ſiccarũ,ſpumæ nitri,medullæ colocynthidis,abrotoni thebaici,ammii,cardamomi ſingulorũ.ʒ.iiii: rutæ ſatiuæ uiridis,picis ſiccæ,reſinæ terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,adipis * uitulini, ſingulorũ minæ octauã partẽ:chalbani.ʒ.xvi,opopanacis.ʒ.iiii,ſulfuris uiui.ʒ.iiii,olei cyprini heminas iiii. Vſus tpe oportet prius coriãdrũ aridũ uſtum cyprino excipere,& ex eo coxẽdicẽ illinere,atq; poſt huius uſum malagma ipſum imponere. Poſt hoc rurſus aliud ſcripſit hoc modo. *Aliud eiuſdem Malagma,in Iſchiadicis humores ex alto euocat ac transfert, liberatq́ a tota affectione. Facit & diſſolutis, & trementibus,& affectionibus inueteratis.* Picis liquidæ bruriæ lib.iii, fæcis aridæ uſtæ lib.ii,nitri rubri ſeſquilibrã,reſinæ pini lib.i,ceræ lib.i,ſtaphidis ſylueſtris lib.i, C ſulfuris uiui lib.i,pyrethri lib.dimidiã,cardamomi ſextariũ i:picem,cerã,reſinã coquito:arida tundito,& cribrato anguſtiſſimo cribro, ac cũ liquefactis cõmittito:& utitor. Poſt præſcriptũ adhuc aliud pharmacum ſubdidit ita habens. *Aliud eiuſdem quo vſus eſt Philocalus.* Sinapis, fœnigræci moliti,utriuſq; ſextar.dimidium:pyrethri,ſtaphidis ſylueſtris,nitri rubri, ſingulorũ ʒ.iiii:opopanacis.ʒ.ii,chalbani.ʒ.ii,reſinæ terebinthinæ lib.i.cerę lib.i.olei cyprini lib.i: arida cum liquidis committito & utitor.

*Al. anſerini.

Al.ſ.fa... 11.lo...

Iſchiadicorum cura à Damocrate conſcripta,ex Iberide.

Damocratis extat libellus Clinicus inſcriptus,in quo uerſibus iãbicis, quemadmodũ ſolet, de tribus diſſerit medicamẽtis,Ac primo quidẽ eo,quod ex herba, quã ipſe Iberidem appellat, conſtat:Secundo ex ſemine dolores ſedãte cõpoſito:Tertio uero purgatorio, & ab ipſo Hiera appellato. De primo igitur in iſchiadicorum curatione in eo libello hęc ſcripſit. In Iberide inquit medicũ quendam amicum ſuum per hãc herbã curatum eſſe:quam herbam, ut dixi, ipſe Damocrates Iberidem appellat,ut qui ipſe uiſu herbã cognorit,nomẽ autem eius nullũ audierit,cum etiam id ipſum ignorarit is,qui eum uſum eius docuit. Verum ex ſignis quę ſcribit uidetur Iberidem appellare,quę à Gręcis lepidium nominatur,à regione,in qua amicus eius curatus eſt,appellatione ducta. Deſcribit autem ipſius ſigna per hos Iambos.

Al.ſ.fa... c.10.lo...

D Herba hæc ubique multaque frequens naſcitur
Monumenta iuxta antiqua,muros & ueteres,
Tritaſque quondam publicè pedibus uias,
Quas iuxta aratrum duxit haud quis agricola.
Semper uireſcens,foliis naſturtii
Florentibus,uere attamen maioribus.
Caulem cubitalis longitudinis gerit,
Paulo minorem,aut rurſus ampliorem. Ab hoc
Aeſtate pendent folia,donec multa hyems
Sarmentitiam deducat hæc ad imaginem,&
Deiecta & exiccata depereant gelu:
Adnata radici tamen cernes alia.
Aeſtate florem fert colore lacteo
Multum tenuem uariumque ualde cauliculus.
Ad quem ſequitur ſemen penitus ſic exiguum,

Viſum

Visum ferè ut fallens, oculos quoque effugiat. E
Odorem habet radix at inde acerrimum,
Vero similem quàm maxime nasturtio.

Per hos quidem uersus figuram herbæ indicauit. Cōsequēter autē usum ipsius per huiusmodi.

Hanc erutam larga satis cape copia,
Aestate: nam tunc optima, & fortissima est
Adhuc recens, siccata fit sed debilior.
Tusam hinc probe (nam difficulter tunditur)
Pauca subactamque excipies axungia:
Crurique toti & maxime coxendici
Adhibebis, & ligabis, & sines duas
Horas mulieribus, uiris sed quatuor.
Hinc balneo inductos, nec ullo ex unguine,
Nec smegmate ullo pinguiore collines,
Sudore sed modico exiliente in solium
Merges, manere coge, siquidem sępius F
Morsum caloris quempiam ac sensum afferat.
Verum hinc rigatos leniter producito.
Illati enim quamuis manibus sint plurium,
Exibit attamen suis pedibus ualens.
Ad multum oleum miscebis hinc uinum modicum,
Et concuties, & illines totos eo.
Ac mox madore terso & pinguitudine
Totum teges crus mollibus tu uelleribus,
Iubens obire assueta uitæ munia.
Quęcunque uult, & non grauatim suscipit.

Hoc auxilium certum atque constans integre est,
Et nullo alio adiiciendo ei simul indigum.
Expers doloris & ubi manseris, fere
Quod accidit, radiculam lętus cole.
Quòd si tamen inde affectionis uestigium G
Quoddam superfit, post repetes hoc præsidium,
Diebus ut multum decem bis præteritis.

Hoc sane utendi modo & inueteratos capitis dolores, & alias oēs quacūq; corporis parte inueteratas & ęgre solubiles affectiones ac resolutiones, se curasse ait. Et oīno uitia, ī q̄bus alij sinapismo appellato, & auxilio ex thapsia conflato, utuntur, se per hāc herbā pesanasse dicit. Porrò de hac Iberide ēt Archigenes scribit in secūdo pharmacorū secundū genus, lepidiū ipsā appellās. Dicit aūt splenicis & ischiadicis ipsam conuenire. *Ad Ischiadas, & perfrigerationes Hygiani Hipparchi.* Herbā Iberidem, quā aliqui lepidium uocant, aut agriocardamū. i. nasturtium syluestre, colligito: & radicē eius tusam ac adipe porcino cōmollitā, emplastri uice imponito ad dolentem locum ad horas tres, indeq; in balneum mittito. Idem præsidiū & ueteres capitis dolores depellit, in consimili usu adhibitum, quem Damocrates medicus per uersus prodidit.

De Podagricis & Arthriticis affectionibus. CAP. 3.

DIctū antea est in sermone de Ischiade, ex fluxionibus generari eiusmodi affectiones irruētibus in locos iuncturarū: quare ēt curatio ipsarū iuxta eūdē fit modum, nimirū ut irruentes fluxiones euacuent. Influētibus igit adhuc ipsis, scopū afferendorum auxiliorum cōi rationi influentium humorū subijcere oportet, ita ut repellamus, ac restringamus. Vbi uero amplius non influant, ut discutiamus iā illapsos. Cæterum materia pharmacorū, per quæ hæc fiunt, multiformis est, quemadmodū etiā in alijs affectionibus, excogitantibus uidelicet à principio prudentioribus uiris iuxta quandam artificialem cōiecturam modo hoc, modo aliud eorum, quæ optima per experientiam sunt iudicata. Quapropter & ego uelut in aliis affectionibus, sic etiā in his optima ex eis, quæ priores medici experientia cognouerunt, adscribam. H

Pharmaca ab Asclepiade ad prædictas affectiones in quarto Externorum prodita, quæ Marcellæ inscribit.

Epithema Podagricis, Arthriticis, sedans dolorem. Vsus est in ipsis vexationibus. Succi* papaueris. ℥. iiii, croci. ℥. i, cū lacte bubulo aut caprino terito: & adiecto pane īterno diligēter, lęuigato vt molle cataplasma fiat, & rosaceo admoto mollito: ac utitor leni cataplasmare, forīsecus betę aut lactucę foliis, custodiēdi ei⁹ gr̄a, impositis. Qn̄q; opiū & crocū cū lacte trita cerato rosaceo excipimus, & linteolo infarta imponimus. *Aliud.* Styracis. ℥. ii, opii. ℥. i, cōfice ac utere ut dictū est. *Aliud, confestim a dolore liberat, verum ante pharmaci impositionam ægrum lauare oportet, & tunc detersis locis imponere.* Succi absinthii pōtici, croci, opii, singulorū drac. i, ceræ pōticæ. ℥. iiii, A.l.3.f.22.t.2 c.35.fo.404.c

vnguenti

A unguenti irini drac.vi.vini cretici quātum sufficit:& læuigata liquidis excipe,& linteolo infarta impone. *Aliud.* Seminis cicutæ dempto cortice expoliti drac.vi.croci drac.i. ℥styracis drach. i.℥opij drach.i.passi cretici, quod satis est:trita excipe rosaceo cerato. *Epithema podagricorum, Arthriticorum,facit ad Maximas affectiones.Vsus est eo Erasistratus Sicyonius.* Radicis capparis tusæ,& cribratæ chœnicem unum, seminis hyoscyami,chœnicē dimidiū, radicis chamæleonis nigri chœnicis quartā partē,seminis cicutæ chœnicis quartā partem,radicis mandragoræ chœnicē j.radicis solani,aut ut alii dorichnii,chœnicis quartā partem:omnia tusa,& cribrata mista in uasculū figulinum reponito,& probè obturata seruato. Vsus uerò tempore chœnicis quartā partem inde accipito,& passo tritā in uas fictile nō picatum conijcito:& addita fæcis uini aridę quarta heminæ parte,ad prunas posita diligēter mouēdo coquito,donec bis, aut ter efferueāt: deinde ab igne ablata,q̄ calidissima imponito,aut quo perferre ægri possunt. Verùm ante huius cataplasmatis usum,pedes multa aqua frigida perfundere oportet,& spōgiis detergere, atq; ita pharmacū imponere. Supra uerò cataplasma linteola tenuissima aceto imbuta imponātur, & fascia circundata ad horas duas pharmacum incumbere sinatur. Postea uerò eo ablato excitatas bullas acubus perforare oportet, ab iis enim humor mucosus multus, ac glutinosus pro-
B fluet:post cuius excretionem multa aqua frigida pedes proluātur,& rursus pharmacū, ut dictū est,imponatur,ita tū ut pro aceto aqua potabili utamur, & ex ea rigatum linteolum pharmaco superindemus. *Aliud eiusdem. Hoc pro cucurbitis,& hirundinibus utimur: nam Serosos sanguinis humores exugit,facit & ad tofos,ac duritias,ut inde dissoluantur.* Farinæ fœnigræci sextariū unū, floris lapidis asij sextarium j.lomēti,fabæ nigræ molitæ,farinæ lupinorū, utriusq; sextarium i. omnia mista, & aqua calida subacta, calida imponito,& fascia constringito. Oportet aūt prius affectos locos perfundere,aut ēt in solio lauare. Cùm uerò fasciæ circundatæ madidæ,ac cruētæ factæ fuerint,pharmacū tollimus: & fotis locis,pastillo ex amygdalis amaris utimur, & malagmate,qđ crocum, iridem,& aristolochiā hēt: hoc ipsum uerò inter malagmata ad podagrā descripta habetur. *Pastillus Podagricis, Arthriticis. Vsus eius est in ipsis irritationibus.* Aloes libram j.succi centaurii sexuncem,thuris nō secti trientē,myrrhæ trientem, floris lapidis asii sextantem,opii sextantem,succi mandragoræ sextantem,aluminis scissi sextantē: excipe passo,& fac pastillos. Vsu expetente,lacte dissolutos cū pennis illine,& supra illitionē linteolū passo imbutum impone. *Alius Pastillus,Iuppiter appellatus.* Aloes drac.xii.opii drac.viii.succi papaueris drac.vi.succi hyoscyami drac.vi.aconiti drac.iiii.hypocistidis drac.vi,glaucii drac.viii.cro-
C ci.ʒ.xii.gummi drac.xxiiii,malorum mandragoræ drac.xx.aceti heminas*duas: mala cū aceto coquito,& expressa pdictis admisceto:& ex dilutis,ac probè læuigatis pastillos formato, eosq; in umbra siccato. Vsus ostensus est. *Malagma Arthriticis,Podagricis,ex cicuta, & agarico accommodatum.* Seminis cicutæ sextarium j.agarici sextarium j.fœnigræci sextariū i.nitri unciam i. ceræ libram i.resinæ frictæ libram i.olei ueteris libram i.medullæ ceruinæ trientem,illyricę triētem:arida tusa per angustissimum cribrum concernito: liquescibilia uerò eliquato, & frigefieri sinito,& sic erasa aridis committito:& contusis,ac repositis utitor. *Aliud eiusdem.* Ceræ lib.i. olei ueteris,aut sabini sextarium i.fœnigræci sextarium i.℥seminis℥ cicutæ sextarium dimidiū, resinæ frictæ lib.i.nitri rubri dodrantem,floris lapidis asii semissem, medullæ ceruinæ trientem, illyricæ trientem:præpara ut dictum est. *Aliud Malagma eiusdem ex tedis,Titi Cæsaris. Facit Podagricis,& Arthriticis.Emollit omnem duritiam.* Visci quercini sesquilibram,thuris librā i. ceræ libram i.tedarum pinguium libram i.resinæ pinus lib.i.liquescibilia coquito,ac pinguibus tedis moueto:postq̄ uero omnis pinguitudo ab ipsis effluxerit, ab igne ablatum liquorem excolato, atque huic thus tenuissime tritum inspergito,assidueq; moueto,donec ad cōpagem manus non inquinantem redigatur:& in mortarium translata reponito,ac utitor. *Aliud.* Tedarū pinguis-
D simarum libram i.thuris masculi lib.i.resinæ pinus libram i.uisci quercini libram dimidiā: præpara,ut prædictum est. *Malagma ex Lapide Asio,Podagricis, Arthriticis ualde præclarum. Liberat à tota affectione. Vsus est in cessationibus.* Visci quercini,terebinthinæ,utriusq; lib.i. spumæ nitri, floris lapidis asii,thuris,singulorum libram dimidiam:olei cyprini lib.i.adipis quātum satis est: arida tunduntur,& cribrantur,ac cum aqua teruntur ad cerati liquidi spissitudinem:liquescibilia uerò eliquātur,& tritis adijciuntur:quibus simul cōquassatis,ac repositis utimur. *Aliud.* Visci lib.i.terebinthinæ lib.unam:lapidis asij,nitri,utriusq; trientem:mannæ quadrātem, cyprini sextantem,aquę lixiuii figulini, quod satis est. *Aliud ad Arthriticos ualde præclarum: auxiliatur confestim,humores in alto absorbens.* Visci libram i.terebinthinæ libram i.adipis taurini,floris lapidis asii,utriusq; quadrantem:℥nitri quadrantem,℥calcis uiuæ quadrantem, mānæ quadrantē, cyprini libram i.præpara,ut dictum est. *Aliud Diodori.* ℥Calcis uiuæ drac.i.thuris,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,ana.ʒ.iiii.℥adipis taurini.ʒ.viii.spumæ nitri.ʒ.iii.floris lapidis asii ʒ.iii.in alio exemplari.ʒ.iiii.olei cyath.ii.arida cum liquidis committito.Hoc pharmacum ualde commodum est. Resorbet etiam collectiones circa articulos consistentes, & à doloribus liberat.

* Aliter v.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBRI SEPTEM

Ioanne Andernaco interprete

Ad vetustissimorum Græcorum codicum fidem diligenter aliàs ab Augustino Gadaldino recogniti, & nunc etiam ab eodem aliquibus in locis emendati.

ARGVMENTVM LIBRI I.

Agit de ratione & usu componendorum medicamentorum: ac recenset Emplastra quædam, maximè uerò candida, quæ cum ad alia tum ad cicatricem inducendam accommodata sunt.

Quid in duobus Galeni libris De compositione medicamentorum per genera, qui Romæ una cum alijs incendio conflagrarunt, contineretur. CAP. I.

SCripsimus & iam antea commentarium, cuius priores duo libri in publicum sanè prodierãt: sed cum aliis in apotheca, quæ ad uiam sacrã est, relicti intercidere, quando Pacis delubrum totum, & ingentes Palatii bibliothecæ incendio conflagrarunt. Tunc enim & aliorum cõpluriũ, & mei libri, qui in apotheca illa erant sepositi, interierunt, idq; cum amicorum nullus, qui Romæ degebant, priorum duorum exemplaria habere se fateretur. Efflagitantibus itaque familiaribus, ut idẽ opus denuo scriberem, operæpretium mihi uisum est prius æditorum mẽtionem facere, ne, si quis antea in illos inciderit, causam quæritet, cur bis de eisdem rebus tractauerim. In illis igitur à primi libri exordio disputationem in eos direximus, qui sophistarum modo, compositorum medicaminum pollicita seu professionem, quantum licuit, abrogare, non nullaq; simplicium calumniis deprimere, conabantur: dicteriis eos pariter incessentes, qui scriptum de illis reliquerũt, alia iecur, alia lienem, alia renes, uel uesicam, uel caput, uel pulmones iuuare. Vtrum enim (aiunt) præses quidã eis imperat? quemadmodum in Tragœdia, G

Abi quidem tu flumina ipsa ad Inachi,
Thebas at age tu pergito Cadmeias. H

Sic in his tu quidem ad hepatis portas, tu uero ad uesicã, uel renes duos, proficiscere. An quod in uẽtriculum ingestum est, iecur quidem excipit, inde uero per uniuersas corporis partes desert? At hoc scomma eos, qui hæc cauillantur, tã esse medicamentorũ facultatis imperitos arguit, ut à marino lepore pulmonem exulcerari solum ex omnibus corporis particulis ignorent, uesicam solã à cantharidibus: ab aliis renum lapides conteri: ab aliis rursus ex pulmone atque thorace faciles fieri excreationes: quemadmodum ab aliis alia in una quadã particula peculiariter perfici. Atqui uarie hunc sermonem in primo commentariorum iam antea nobis (ut dixi) conscriptorũ libro, sicut rursus in secundo alterum, sumus executi, ꝙ alii quidam putarent in cõpositione simplicium medicamentorum contrarias inter se potestates omnino corrumpi. Etenim si aquã (inquiunt) feruentissimã cum frigidissima temperaueris, neutra illarum, qualis prius extitit, permanet, sed tertia quædam ab utraque diuersa generabitur. At hic quoq; uanã ipsorum nugacitatẽ ostendimus, qui ignorẽt ex iis, quæ corpori admouentur, non nulla pro innatis facultatibus, alia pro acquisitis qualitatibus, functionem obire. Quis.n. cicutam aut papauer refrigerandi uim habere dubitat? quin tu si recalfacta ea uehementer, animalis corpori offeras, non secus ac cauterium, ulcus concitabunt. Quemadmodum rursus, ubi sinapi in frigido aere cum aqua tritum, frigidissimo

A gidissimo hyemis tẽpore,repẽte corpori raro,ac imbecilli applices,horrebit nihilo minus, quã si niue aut crystallo ipsum contigisses.Sed si id ipsum sinapi lõgiore temporis spatio corpori nostro admotum fuerit,principio sane exigui caloris sensum præbebit,dein maioris,postea tã eui dentis,ut igne uri uideamur.E contrario uero cicuta,& papauer,†calida exhibita, tantã pariẽt refrigerationem,ut stuporem corporibus quamlibet acuto sensu antea præditis inferant.Cũ igitur id genus omnia in commẽtariis,qui undecim numero sunt, de simplicium medicamentorũ facultate definiuerimus,iam ad ipsam disciplinam utilem descendemus,in qua exercitatus,ẽt si facultatũ,quas polypharmacos græci nominãt, scriptiones minus attuleris, nõ desiderabis cõmoda cuiusque morbi auxilia,modo simplicium pharmacorum,uti diximus,materię nõ sis imperitus.Cæterum hic liber obiter ostẽdit & empiricorum medicorum contentionem,qui ad insomnia,fortunam,& casum seu incidentiã,(gręce periptosim)medicamenta cõposita prope uniuersa referũt,si paucissima quædã excipias,quę cõi omnium hominũ ratione, q̃ epilogismũ ipsi uocãt,inuenisse se dicunt.Quemadmodũ, ubi eiusdẽ facultatis pharmaca inuicẽ miscuerimus, quę alia in alio corpore melius,aut pei⁹ functionẽ suã obiisse usu ac experimẽtis didicim⁹,ratio ni consonũ certe nobis esse uidetur(empiricorum aliqui dicunt,non.n.omnes) cõponere plura

B huiusmodi,ut uel unũ ex eis corporis curandi naturæ idoneum inueniat: Quòd in hoc utiq; recentissimo pharmaco,cui nomen inditum est Cephalicũ,quasi capitale dixeris,accidisse ferunt, mistis in eo oĩbus iis,quæ uel per se ulcera carne implere cognoscuntur.Sed qua ratione ærugo cerato simplici mista madicamen sarcoticum.i.ad gignẽdam carnẽ idoneum faciat,cum neutrũ ex illis nutriendæ carnis uim habeat,non item exponunt:siquidem ærugo ulceratam carnẽ erodit,utpote acre & calidum medicamẽtum:ceratum mite quidẽ est, nec mordax,uerũ nouæ carnis loco sordes parit ulceribus. Nos uero diximus in tertio methodi medendi libro, quomodo uidelicet, tum hoc,tum alia, quæ ex contrariis eodem pacto constant, inuicẽ commisceantur: dicetur nunc quoque particularis exercitatio, morbi cuiusque apposito exemplo.

† Cod.impressi Græci habent εἰ θερμὰ προσαχθέντα τοσαύτην &c. Manuscripti, εἰ θερμὰ προσαχθέντα χρονίσῃ, τοσαύτην, &c.i.si calida adhibita, immorata fuerint, tantum, &c.

Quæ præscire conueniat eum, qui medicamenta probè compositurus sit. CAP. 2.

EXpositum est alibi,simplicium medicamẽtorum uires,non solum cuiusq; generatim noscendas esse,ut quidã scripserunt,dicentes ea,uel calefacere,uel refrigerare,uel siccare,uel humectare:uerũ distinctè,membratimq;,& ex quo sint ordine singula,uti nos docuim⁹. Nã nõnulla quidem medicamina obscure prorsus unumquodque prædictorum efficiũt, quædã manifesto, aliqua ualide,sicut alia absolute. Non satis est ergo nouisse pharmacũ hoc calefaciendi,aut refri

C gerandi,uirtutem habere,sed quantam habeat,definire oportet.Calefaciunt igiť resinæ omnes, idq; sibi cõmune habẽt,attamen maioris minorisq; rationẽ nõ exiguã in calore sortitę sunt.Itẽ succi plures non mediocriter ratione ad maius minusq; facta differentes,excalfaciunt.Nã si panacis succum cyrenæo,& medico conferas,uidebitur tibi hic nihil ceu ad illos esse.At quorsum attinet sermonem ipsorum diuertere longius,cum eorũ differentiæ,quibus in cibo utimur quotidie,possimus meminisse?Anethum igitur,& ruta,cępaq;, omnia calefacientia, magno inter se uariãt discrimine.Quapropter in curationibus quoq; particulę admodũ refrigeratę, medicamẽ quod impẽsè calefaciat admouebimus:illi uero,qđ paululum à naturali habitu recessit,modico calore præditum: sicut & insigniter refrigeratæ,uehemẽtissime calefaciens adhibebitur. Merito igitur quatuor nos excalfacientiũ ordines statuimus, separãtes è modice calidis ea,quæ euidẽti eiusmodi qualitate præcellunt:tum quæ magna:tum quæ uehementi adeo,ut urere uideãtur.In singulis autẽ illis quatuor ordinibus diuersis quædã esse uelut incipientis differentiæ,non nulla desinentis,& ei,quæ post hãc existit,propinquæ,alia in medio cõstituta.Itaque sunt ex iis, quæ propter caloris uim exulcerãt:quemadmodum etiã ex illis, quæ §exedẽtia seu putrifica latine,§ septica græce nominantur,alia simulatq; corpora cõtigerint,potestatem suã ostendunt: quædã

D duabus tribusve, aut quatuor horis,opus habent:non nulla diẽ totum,uel etiã post eum noctẽ, uel maius dein spatiũ,requirũt.Hæc iam ut in calefacientibus,ita quoque in refrigerantibus,intelligere eũ oportet,qui medicamen aliquod confecturus est:pari modo & in iis,quę humectãt exiccantq;.Cæterum materiæ medicaminum quædã à plantis, quædam à metallis, nõ nulla ab animãtibus,proueniunt: quas oẽs in tractatu de simplicibus medicamẽtis definite expressas didicistis.Nã cum familiaribus hic mihi sermo potissimũ est,qui precibus me adegerunt, hęc nũc propter librorũ interitũ denuo perscribere. Iam uero ut simplicium medicaminum uniuersorũ facultates ad amussim uobis cognoscendæ sunt,quo ubiuis corporibus curationẽ desiderãtibus idonea ex iis,quæ adsunt,facile positis remedia componere, ita ẽt omnium præter naturã affectuum differentias tenere expedit:quas primum quidẽ libro de morborum, altero de symptomatum differẽtiis:tertio post illos,in quo de causis morbos efficientibus dissero:comprehensas habetis:ad hæc aliis tribus de symptomatũ causis: uno insuper meo de plenitudine, nec nõ de febrium differentia commentario:postremo medendi methodo: in quibus affectiones actionẽ lædentes didicistis,item curationem harum primam esse (quemadmodum etiã preseruationẽ) causarum eas parientium.Docti pariter estis, primum curationis scopũ à morbosis dispositionibus suggeri:ac cum his una patientis particulæ naturam indicari.Præterea aeris nos ambientis

temperamentum,constitutionẽ,ætatem,tempus,locũ,uitæ propositum,& ἔθη.i.consuetudines, E
plures egregij medici inspiciunt:de quibus,ubi eorũ usus fuerit,aliqua simul, & hic nobis dicẽtur.Hæc itaq; in memoria uos oĩa sic exprompta habere expedit, si quouis loco medicamentorum,tum simplicium,tum compositorum,copiam habere desideratis. Insuper q̃ ab uno interim aliquo sponte nato medicamine, ac simplici morbus curari possit, interim uerò compositi usus requiratur:ac quamobrem id agamus, rationem deinceps explicabimus.

Qui Compositorum medicaminum usus. CAP. 3.

SI solis simplicibus medicamentis uniuersos p̃ter naturã affectus curare liceret, nullus utiq; compositi unq̃ usus foret:at hoc nunc ita comparatum nõ est,nã sæpe cum corpus aliquatenus calefacere uolumus,simplex nullum,quod præstare id queat,habemus: medicamentum enim curãs,affectioni cui adhibetur,proportione nimirũ respõdere oportet. Ergo si dispositio sit frigida, quatuor numeris à naturali recedens, curaturũ ipsam pharmacum totidẽ gradibus mediocri symmetrove calidius esse oportere oĩbus est manifestum. Porrò cũ interim tale simplex nullum adsit,si duo habeamus,quorũ hoc numeris quinq;,illud tribus calidius sit,ea si miscuerimus,medium efficiemus,quatuor numeris symmetron exuperans. Iã q̃dã simplicia citra alterius misturã ne in usu quidem esse possunt,ueluti cum emplastũ pharmacon apponere cuipiam uolumus,quippe simplex nullum ad talẽ usum idoneum est. Ergo neq; bitumen,neq; cera,neq; resina,sicut neq; pix,neq; propolis,ac ladanum,multo minus ærugo,& cerussa,uel spuma argẽti,uel molybdæna,uel aliud quodpiam metallicũ medicamen, simili modo, nec herbæ solæ,emplaston pharmacũ efficere possunt. Quare primi emplastrorum authores nõ temere ex oleo quoq; metallica coquere excogitarũt,q̃ liquefieri possint,liquefacere,ac siccas herbas cõtusas cribratasq; eis adiicere. Rursus in aliis affectibus unũ medicamẽtũ solum ex iis, q̃ suapte natura proueniunt,usurpamus.Cui tñ nonnulla adiicimus,aliquando uirium ipsius uehementiæ obtundẽdæ,interim insuauitatis mitigãdæ gratia,quẽadmodum Hippocrates in libro De F
Com.2. class.7. 117.h uictus ratione in morbis acutis hisce uerbis inquit:Si sub trãsuerso septo dolor sit, ad claiculã „
uerò signũ non fecerit,emolliendus est uenter,uel nigro ueratro,uel peplio:ueratro quidẽ daucum,uel seseli,uel cuminum,uel anisum, uel aliud q̃d odoriferum miscendo: peplio aũt silphii „
succum. Hac dictione manifestò Hippocrates usum quidẽ pharmaci purgãtis esse ostendit,sed insuauitatem eius in potu,moramq; in uentriculo,condimentum requirere:multa siquidem, q̃ bibuntur pharmaca,tã sunt assumentibus insuauia,ut stomacũ subuertãt,uomitumq; protinus cieant: quædam licet paululum in uentriculo manere possint,postea tñ euomantur, cũ prauas G
eructationes mouerint.Quemadmodum uero purgantium ceu condimẽta sunt eiusmodi medicamina,quorum Hippocrates meminit,ita dolorem leuantium, q̃ anodyna appellãtur Græcis, alia uehementiã mitigant,ut cum papaueris succum,uel hyoscyami semen,præbemus,uel mãdragoræ radicis corticẽ. Quare & hic pharmacorũ cõpositionis usus est:Maximus aũt in morbis,qui contrarias simul facultates desiderant,uerbi grã repellendi,& digerendi, uel detergendi, ac læuigandi, uel incrassandi simul, & attenuandi humores, ac ueluti plurimi usus medicamenta(Græci polychrestotata uocãt)& optima,diuersas in se potestates,ut indicabimus,cõtinent. Verum is quoq; medicamentorũ compositionis usus est, cum unum aliquod illorum ad multas uenenatas feras,uel exitialia pharmaca,efficax habere uolumus,qui usus etiã theriacã, ut uocant,antidoton cõparauit,itẽ mithridation,aliasq; multas. Sunt porrò & aliæ quædã utilitates minores quidẽ prædictis, attamen quæ crebro nos ad medicaminum cõpositionem descendere cogunt,quas uniuersas hoc in opere docebimini. Nunc enim ubi primũ emplasti medicaminis,& ad plura utilissimi à me confecti mentionem fecero,iam institutum aggrediar.

De Emplastro pharmaco Dia Chalciteos,idest ex chalcitide confecto, quod Phœnicinum appellatur. CAP. 4. H

QVa ratione composuerim emplastrum ex chalcitide,quod à palma,quam phœnica Græci vocant,Phœnicinum appello, medicamen glutinandis ulceribus, cicatrice obducendis, & phlegmonis curandis, accommodum (ubi liquefactum humidi cerati crassitudinem obtinet) animum exercete,tum permissis Empiricis suam ipsorum fateri inscitiam,tum relictis quoque Thessali sectatoribus, qui optima pharmaca à medicis inuenta cõtrariis cõstare facultatibus ignorant.Exercete inquam ingenium,ut eisdem mecum utentes methodis,medicamẽta possitis conficere,ac sitis re ipsa persuasi, uel ea, q̃ à maioribus inuenta sunt,omnia ex ratione cõponi,nimirum quum Empiricorum incidentia nugatoria sit.Dicenda itaq; iam est propositi medicamenti compositionis ratio. Oleum uetus,& adeps,digerendi uim obtinent:chalcitis,& palmæ succus,repellendi adstringendique.Ex his igitur pharmacum composui, quo iam complures uti nouistis,ideo,quòd omnibus sui generis melius esse ex ipsis operibus comprobatum sit. Etenim ratio compositionem inuenit,experientia de inuentorum uirtute decernit,ut etiam rationalium methodorum imperitis artificiose confecta fidem faciant. Porrò cum modo dictis medicamentis argenti spumam miscui, quæ nihil magni adeo momenti adferre potest, neque repellentibus,quod influit,neque digerentibus, quod iã particulis phlegmone laborantibus

A tibus infixum eſt: quippe ſiccandi uirtutem habet; ſed non ualidam. quare ipſam ceu aptum medicamen in emplaſtri compoſitionem adiunxi: nam cum prædictis incoquitur, donec ſubſtãtiã quæ non polluat, conſequatur. Adipem uero inſulſum, & quàm maxime fieri licet, uetuſtiſſimũ eſſe cõuenit: tum oleum uetus ſimiliter, quod cum ſuillo adipe propinquam uirtutẽ habere quodammodo didiciſtis, licet adeps paulo maiorem emolliẽdi calefaciendiq; uim obtineat. Didiciſtis quoque uetuſtate ipſa tenuiorũ partium fieri, & digerere promptius: eoq; phlegmonis, quæ magnum dolorem inferunt, magis blanda, ac mitia eſſe ipſa recẽtia: iis uero, quæ tales nõ ſunt, cõmodiora uetuſta. Et quo phlegmone & diuturnior, & cõtumacior, hoc magis uetera ꝓſunt, ac ſola curare ualent: modo præterea nihil afflictæ parti influat. Quod ſi quidquã influat, miſtã eſſe medicãmenti quoq; uirtutem oportet, cuiuſmodi habet à me compoſitum pharmacũ. Itaq; propterea chalcitidem, & palmam digerentibus admiſcui, nõ ignarus paucas omnino phlegmonas diuturnas exiſtere, quibus nihil influat, nã ob humores in eas cõfluentes diutinæ eſſe ſolẽt. Dum autẽ incipiunt & accreſcunt, adſtringentium, refrigerantiumq; medicaminum uirtus præpollere debet: ideoq; hoc emplaſton pharmacum ad humidi cerati ſpiſſitudinem liquefactum multis admodũ utile reddit, interim uino adiecto, uel aceto, uel aqua illiqueſcẽs: nõ nunquã ex

B oleo immaturo, uel alio quopiã adſtringente, quale eſt hiſpanũ, & hiſtricum: uel ex dulci aliquo adſtrictionis experte, uel ẽt uetuſto. Ego quoq; ſæpe myrteo & melino, ubi ualidius adſtringere res poſtulabat, medicamentũ liquefeci. Hæc igitur cõpoſitio medicaminis tali ſymmetria cõficitur: Vetuſti adipis, quem inſtitores axungiã appellant, ſint põdo duo, olei ueteris põdo tria, argenti ſpumæ tantundem, chalcitidis pondo unciæ quatuor. Hæc autem ita coquere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, reliquum contunditur, ut liquari facile poſſit: mox ad ignẽ liquefit: deinde per colũ deſtillatur, ut purũ fiat, nihilq; mẽbranæ habeat, pondo duo ꝓdicta pẽdens: poſtea chalcitidis læuigatæ pondo triẽs cum olei tribus libris adipi miſcetur: his & argẽti ſpumæ põdo tria adiiciuntur: ac omnia ubi ſimul in mortario coierint, cõiiciuntur in cacabũ, ac rudicula palmæ mouẽtur. Sufficiet autẽ tibi ramus unus maiuſculus, ut ſolida ligni parte mouẽdo utaris in modũ ſpathæ dictæ: uocãt.n. ſic id, quo cõfecturas mouent, & nos perſpicuitatis gratia ſimiliter nominabimus. Quod autem ſolidæ rami parti continuum eſt, in orbẽ purgato, ac tenellos ramuſculos utrinq; procedẽtes *cõtuſos decide, ſed cortice prius exuto, ut ſegmẽta iniecta pharmacum ſucco ſuo imbuant inficiantq;. Igitur ſtatim ab initio ſpatha utendum eſt, ſed tenuia palmę ſegmenta iniicere oportet, ubi medicamentum cerato ſimilem cõſiſtentiã habuerit.

C Nam ſi à principio ea immittas, ſuccus iniectorũ, quẽ manere uolumus, ex decoctione cõſumetur. Inſuper ſpathæ, qua medicamẽtũ initio mouetur, pars in cacabo intincta, poſtquã inaruerit, ut proprium ſuccũ non amplius ſeruet, amputatam reiice, reliqua utere. Hanc rurſus, cũ medicamẽto intincta ſiccata fuerit, ſimili modo abſecato. Conſtare autẽ uobis arbitror, ꝙ palmæ ramũ non multis diebus ante abſciſum arbore eſſe oportet, quippe tẽporis interuallo areſcit, & ſuccũ amittit. Pridie igiẽ per hyemẽ auferatur: æſtate, uel eodem ipſo die, quo cocturus es pharmacũ. Vbi autẽ ſic coctum ſpiſſitudinem, ut non inquinet, acquiſierit medicamẽ, ipſo uteris emplaſtro ad ulcera, quæ cicatricẽ ægre ducunt, dyſepoluta græce uocanẽ: ad cruenta ualet oleo liquefactum: benefacit phlegmonis, podagris, articulorum morbis, bubonibus, phymatis, ambuſtis, ꝑnionibus, fracturis oſſium, contuſionibus, omnibus denique affectibus, quos appellãt rheumaticos. Iam uero & multi, qui hernias abſecant, poſt manus operã, ſtatim ipſum cũ irrigationibus & cataplaſmatis præparatũ imponunt. Si uero chalcitidis unciæ ſex immittanẽ, quæ eſt ſelibra, medicamen ad magna uulnera glutinanda promptius, atque ad ea, quæ cicatricẽ ægre ducũt, efficacius fiet Sunt quidẽ in hoc etiã alia eiuſdẽ potentiæ medicamenta, ipſi tamen cũ oleo liquefacto magis quã aliis oĩbus, in rheumaticis affectionibus fidẽdum eſt. Cum igitur plurima eiuſ-

D modi Romæ exiſterent, nullũ tã celebre, probatumq; fuit. Conducit, ut dixi, & podagricis, & articulorum uitio laborantibus quolibet tempore, cũ dolores intenſi non ſunt, qui perfuſiones & cataplaſmata lenientia poſtulent. Incipientibus igitur, atque augeſcẽtibus etiamnũ id genus uitiis, liquefactum pharmacum refrigerari finito, idq; ſpathomela deradens pilæ iniicito, cui uinũ ſuperfundito, quod ut recipiat, manibus ad pilam ſubigito: erit autẽ uinũ auſterius, ętate ꝗdẽ medium, ſubſtantia non craſſum, ſed quã maxime fieri poteſt, dilucidius: nã huiuſmodi, utpote ſubſtantiæ tenuioris, in altũ corpus penetrat. Tãtiſper aũt liquefacto medicamini ipſum infundito, manibus conterens, dũ excipiaẽ, miſceaturq;, nec humidũ adnatet, quod cõtrito ac emollito pharmaco miſtũ nõ ſit. Ad hæc etiã ſi nõ prius refrigeratũ medicamentũ deraſeris, liquefacto, & adhuc calido uinum ſuperfuſum permiſcere licet. Itaque in phlegmonωn principiis uim repulſoriam ualidiorẽ eſſe oportet: In incrementis uero hæc non nihil imminuẽda, quæ digerit uirtus augẽda eſt: Cum aũt in ſtatum proprium, ſeu uigorẽ phlegmones tumor peruenerit, pares inuicem eſſe poteſtates conuenit repellendi & digerendi, niſi quis uehemens dolor pharmacum leniens requirat. Cæterum inclinante phlegmone, digerẽdi uim augebitis, ut prorſus nihil uini eo tempore miſceatis. Pręterea dum id liqueſcit, ubi aſtrictoriã qualitatẽ ſatis excellere uolumus, hiſpanũ oleum, uel hiſtricum, uel quod omphacinũ ſeu omotribes (latine immaturũ ſeu crudũ appellant)

*ἀποῤῥίψας eſt in impreſſis .i. abiectos. interpres autem uidetur legiſſe ἀποτρίψας.

appellant)iniiciendum eſt.Vbi æquales utraſq; facultates heberc cupias, oleo dulci, nec recẽti, E
nec uetuſto liquãdum eſt.Si ut digerat expetis, uetus oleum,uel cicinum,commode ſumiť.Em
plaſtri autem medicaminis in liqueſcẽdo huiuſmodi fiat ſymmetria: Oleũ paulo copioſius,quã
medicamentũ eſto,magisq; æſtate,uidelicet ut librã unã abſoluat: medicamẽti uero decẽ vnc.
inieciſſe abunde ſuffecerit.Clarũ eſt aũt cuilibet,hoc efficacius reddi emplaſtrũ,quo plus medi
camenti habuerit: tãto aũt magis mitigare,ac dolorẽ tollere, quãto liquidius fuerit ex roſaceo
liquefactũ.At cerati,qđ inungi poſſit,cõſiſtentiã recipit,dum medicaminis põdo in olei ſelibra
liquatũ fuerit.Tale uero phlegmonωn inclinationibus ex uſu eſt.Item ſedis, rectiq; inteſtini tu-
mores phlegmonodas ſponte obortos oĩbus melius iuuat. Ipſum autẽ tunc liquefactũ oportet
cũ oleo copioſiore,ut per cornu recti foraminis, cui ueſica ſuis alligata ſit, immittatur, uelut in
eiuſmodi uſurpare conſueuimus.Ad hæc frequenter ipſum in his ex roſaceo liquefecimus,caca
bo uaſi,in quo liqueſcit,prius ſubiecto, qui calidam cõtineat: prunis uero ardentibus incũbat,
aut flãmæ fumo carenti.Iã uero pro ſuperioris ſymmetriȩ modo liquatũ,ut liquidi cerati ſpiſſi-
tudinẽ habeat,& pudendi & podicis ulcera perſanat,immo & alia oĩa uſq; ad ulceratos pernio-
nes,& ambuſta.Etenim uniuerſa ſtatim inflãmatione liberat,puraq; reddit, & ſolida implet car
ne,præſertim ubi plus chalcitidis adiectum fuerit.Inſuper nemo ingnorat,uinũ quoque medica F
mento id effecturo admiſcẽdũ eſſe.Quòd ſi acetũ acceperit, ambuſtis optime facit & ſtatim,&
poſtea,quolibet tempore impoſitum,ſiue illa iam puſtulas,ſiue nõ,habeant.Cõſtat autẽ,ſi qs in
aqua feruenti uſtus fuerit,hunc ẽt affectum,pyricauton id eſt ambuſtũ igne,nominari. Porrò ſi
pharmacũ ante impoſueris quam phlegmone ſit orta, nihil adeo ipſius generationẽ impedit, ꝓ-
hibetq;.Quapropter,ut dictũ eſt,nonnulli qui hernias ſecant,ſtatim eo utũtur,neq; prius uulne
re madefacto.Ad hæc contuſionibus,fracturis,& qualibuſcunq; plagis,ſi liquidũ imponiť,accõ
mõdatiſſimum eſt remedium.Ligamentis autẽ circundatũ,faſciarum inſtar,quibus rupturȩ deli
gantur,catagmaticas Græci uocant, œdemata oĩa & inflationes mirifice iuuat. Cũ malo ſucco
corpus abundat,uel admodum ſentiens eſt,quam primum cõtuſis & percuſſis partibus illud im-
pones,hyoſcyamus recens adiicietur:qui ſi nõ eſt recens propter anni tẽpus aut locum, nihilo
magis ipſum deſiderabis,ſi adiũgas eum,qui per æſtatẽ repoſitus eſt,qualis etiam ſingulis annis
ex Creta uobis Romam apportatur.Hoc magis adhuc dolori ſedãdo opportunũ, id eſt anody-
non medicamen,ſuccus mandragoræ miſtus efficiet: non autẽ uos latet & hũc à Creta optimũ
fictilibus poculis afferri:cuius unciã unã,libræ olei emplaſtri liquefacti miſcere ſufficit: atq; in-
terim amplius,interim minus impones,prout diſpoſitio poſtulat.Cõducit autẽ in eiuſmodi cor G
poribus & pharmacũ ex roſaceo liquefactum eſſe. Cæterum ex caſu cõtuſis partibus,uel ligno,
ac lapide percuſſis, etſi ecchymoſis quædam contigerit, protinus ab initio medicamen liquatũ
imponi oportet,uino ut docui,miſto.Quod uinum die tertio,aut certe quarto, ſi particula inflã
matione careat,auferri oportet,oleo autẽ ueteri emplaſtrũ liquare:nã ſi plus adſtringanť ecchy
momata, uix queant per halitum digeri.Hoc medicamento etiam utor aduerſus eryſipelata,ꝑ-
ſertim phlegmonode,& adhuc longe magis ad phlegmonas eryſipelatodωs·Principio igitur im-
pono ipſum liquatũ ex roſaceo,quod oleo omotribe,ideſt crudo,& ſalis experte conſtet: tale.n.
eryſipelatis eſt accommodatiſſimũ.Ita iam liquefacto ſolani ſuccus in mortario miſceatur,ꝗ to
tus per totum accurate ſubigatur excipiaturq;: qui ſi non adeſt, pſyllii: ſi æſtas fuerit,ẽt ompha
cis.i.vuȩ acerbȩ,cũ portulacȩ,uel ſemperuiui ſucco.Etenim uuȩ acerbæ liquor ꝑ ſe plus,ꝗ̃ opor
tet adſtringit:tãta autẽ adſtrictio eryſipelata† promouet,ut q̃ calorẽ ipſorũ cutẽ dẽſando inclu-
dat. Rurſus portulacæ ſuccus, neque is ſolus præ lentore poteſt exprimi. Optimum igiť eſt qui
ex vua acerba prius tunſa exprimitur,portulacæ in pila committere,& ſic iterũ contundere:de-
inde ubi ex ambobus miſtum exacte unitum fuerit,liquorem elicere. Simili modo etiã ſemper-
uiui ſuccũ exprimes:nam ſeorſum neq; ex hoc,quemadmodũ neq; ex cotyledone, ſuccũ copio H
ſum exprimere quiſquam poteſt. At mandragoræ pomorum maturitate uigentiũ ſuccus recẽs
adiectus magis aptũ medicamen efficiet:quẽ ſi tempus non admittat,illius quȩ à Creta,uel alio
quopiam loco aduehatur, miſcere non dubitabis. Quin & hyoſcyami ſuccũ miſcere ei conſue-
uimus,interim meconium,ita autem nominatur papaueris ſuccus.Satius autẽ eſt unà cũ hoc &
glaucii quippiã ſuperindere.At his multo imbecillior,ſed acquiſitu facilis,lactucæ ſuccus eſt,tũ
agreſtis,tum hortenſis,quam uniuerſi Græci huius tempeſtatis non thridacinẽ,ſed thridaca,no
minant,agreſtem ſolam thridacinen appellantes.His rurſus ſereos,polygoni,trifolii,& auriculæ
muris,ſucci minus ad refrigerandum efficaces ſunt,quanquã & ipſi refrigerãt: ſed his euidẽtius
lenticula paluſtribus locis prouenies.Horum omnium penuria,miſcebis acetum & aquã.Porrò
medicamenta hæc uniuerſa aſcititias qualitates frigidas habeãt, uaſis uidelicet aquæ admodũ
frigidæ,aut niui inſiſtentibus.Atqui ipſum quoq; Phœnicinum medicamentum ſimili modo re-
frigeratum eryſipelatis admoueatur,donec uehemens ipſorum ardor ſubſidat.Liquet aũt,ſubin
de ea,q̃ aduentitia qualitate frigida eryſipelatoſis affectibus ſuccurrunt,immutanda eſſe,maxi-
me, ubi exactũ eryſipelas citra phlegmonẽ fuerit.Poſteaquã uero uehemens ille ardor quieue-
rit,aut nec perfectũ plane eryſipelas afflixerit,ſed uel eryſipelatodes phlegmone, uel phlegmo-
nodes

† βλάπτει offendit.

A nodes eryſipelas,non adhuc externum frigus admoliemur,uerùm à ſuccis etiam impensè frigidis abſtinebimus,eos medicamini liquefacto miſcentes,qui mediocriter refrigerãt.Atq; ab his iã & lini ſeminis,& chamæmeli ſuccũ miſceamus, ipſoq; ſolo poſtea medicamine liquato utemur,nihil aliud ꝑterea immittẽtes. At ſi qñ liuidũ ex frigefacientiũ ui eryſipelas euaſerit, tale nõ amplius eryſipelas appellandũ eſt, ſed tunc abſtinere non à uini miſtura modo, ſed roſacei quoq;,& adſtringentiũ oleorum, oportet:nã ſolum Phœnicinum ueteri oleo liquefactũ, quod liuorem contraxit,ꝑ halitum diſcutere põt:& tunc affectæ partes aqua calida fouentur,& ſcarificantur.Vobis ſi fuerit uiſum hoc interdũ facere,protinus Phœnicini liquefacti humidũ medicamen,cui uinũ adiectum ſit,imponere conueniat,altero die uinum auferendũ.Quòd ſi iã plus impendio eryſipelas refrigeratũ ab immodicè refrigerantibus medicis acceperimus,ut iã quoque nigricet,ꝑfuſione,& ſcarificatione magis utemur,atq; citra hæc calcis uiuæ quippiã liquido pharmaco immittemus:ſi uerò laborãtes teneri ſunt,lotã ipſam uſurpabimus.Tunc prodeſt ẽt ſuccus coriandri pharmaco indutus,q ſanè,& cum cerato roſaceo iuuat nõ mediocriter. Ad hæc ſanè ſimileſq; affectus alia pleraq; medicamẽta ſequenti ſermone dicẽtur, quædã pari uirtute cũ Phœnicino,nonnulla ẽt efficaciore prædita.Aduerſus aũt rheumatũ,ideſt fluxionũ uitia,oĩum optimũ hoc medicamentũ eſt,ac ſpe maiora frequenter præſtitit. Cùm itaque femur

B aliquando prope inguen,cruda phlegmone totũ id affligẽte, ſuppuraſſet,crus ita nobis figurabat,ut ſanies ad inguen cõflueret.Facto aũt ulcere,dũ hoc lõgiore interuallo cõtingeret,fluxio q̃ in femur decubuerat,euacuata eſt: ſed fiſtuloſa q̃dam diſpoſitio ſub femoris totius cute orta eſt,ut ipſam,iuxta patellã, q̃ genu pars epigonatis Græcis dr̃, diuidere cogitaremus, quò faniei utrinq, liber eſſet exitus, medicamẽtis aũt liquidis inditis largius pertrãſeundi uia promptior. Vbi autem femur ſoluiſſem poſtero die, quo incidere ipſum decreueram, inuenta ſunt omnia collapſa,arida,madoriſq; expertia.Nemo igitur nõ nouit,ꝙ rationi conſentaneum erat,& poſtero die,& ſequentibus ſimiliter,uti pharmaco,quandoquidẽ particula quotidie coloratior,ac oĩno ſanior,quã eſſet,reddebatur.Curato itaq; hoc modo adoleſcente,poſtea multas rheumaticas affectiones hoc medicamine ſanaui,q̃ quidẽ oſculũ ſimplex haberent, ſed ut glutinari nõ poſſet,& fiſtuloſum intus eſſet. Non eſt autem ab ipſius pharmaci uſu deſiſtendum, ẽt ſi multis diebus euidens nullũ præſidium afferre uideatur,ut quod poſtea uno interim die ſimul uniuerſam utilitatẽ maximam oſtendat.Quare bono aĩo hoc ſemper in rheumaticis affectionibus utamini,in teneræ quidẽ carnis hoĩe,uel puero aliquo,uel muliere, poſt prædictã ſymmetriã qua-

C tuor uncias chalcitidis immittentes:in ualido,ac duro corpore,ex proportione, uel unciã unã uel duas apponẽtes,ut quinq;,uel ſex chalcitidis unciæ ſint,tres libræ utriuſq; nẽpe olei ueteris & argenti ſpumæ,duæ uetuſti adipis,quem inſtitores axungiã appellare diximus. Diluatur aũt in rheumatũ uitiis oleo dulci,nec nouo,nec ueteri,aſſumatq; uinum auſterũ ætatis mediæ.Hoc pharmacũ coarguit Theſſali nugacitatẽ, efficaciſſimũ auxilium ex cõtrariis potentiis cõpoſitũ oſtendens,quarũ ſi alterã adimas,nihil faciet prædictorũ. Nam neq; ex adſtringentibus ſolum ſine laxãtibus ad rheumaticos affectus præclarũ quidquã ꝓficiet, uel certè ad phlegmonas incipientes,& augeſcentes,neq; enim leniendi uim obtinebit: neq; ex ſolis relaxantibus diſcuſſoriũ,ſine adſtrictione confectum,q̃ indurata habent emollire.Porrò laxabit perfectè, & mediocriter emolliet,ſi nõ admodum uetus oleũ,& adipem receperit.Quod itaq; Mnaſeus pharmacũ condidit,æqualia inuicẽ continet,tũ oleũ,tum argenti ſpumam,tũ adipẽ,ſed maximè phlegmonis incipientibus,increſcentibuſq; eſt contrariũ. Habet & noſtrũ uidelicet hoc pharmacũ eadẽ oĩa,quæ Mnaſei,& argenti ſpumã,& adipem,& oleũ:uerùm ſi nihil ex iis, quæ adſtringunt acceperit,particulas effœminat,& robur earũ diſſoluit,ob quod ẽt fluxioni fiunt obnoxiæ.Didiciſtis.n.non ſemper ob calorem immodicũ,ut quidam arbitrãtur,corporis particulas fluxioni-

D bus laborare,ſed hoc quidẽ ipſis raro accidere: ab imbecillitate uerò illarũ id genus uitij progigni,q̃ ut plurimũ ex intemperie frigida proficiſcitur.Itaq; ſi humectet eas quiſpiam calefaciatq; medicamẽtis laxantibus,diſſolutæ prorſus,& infirmæ fiunt. Rurſus ſi tumores in rheumaticis affectionibus fortiter adſtringat:initio quidẽ proficere uidebitur,cæterùm qđ reſtat, cõtumax & ſcirrhoſum faciet: nã magna ex parte tales affectus ne quidẽ ferunt nimis adſtringentiũ impoſitionẽ,ut qui illis,& dolore,& tẽſione moleſtentur.Atqui oĩs dolor inflãmata exacuit, irritatq;,& fluxionibus occaſionẽ præbet,quamuis rheumatica intẽperie æger non afficiatur. Sed miri nihil eſt,Theſſalum medicæ artis operum inexpertũ, & q affectiones ratione inuenire nequeat,oẽm phlegmonarum curationem ignorare.Vobis autem,qui crebrò,tum phœnicini huius,tum aliorum medicamentorũ,q̃ cõtrariis conſtant uirtutibus,euidentiſſima in multis morbis auxilia uideritis,conandum eſt ipſis quoq;,ubi iam compoſita interim deſiderantur,eadem methodo ex illis,quæcunq; regio præbet,conficere: cùm phlegmonem ſuſpicamini futurã, uel incepiſſe modò,quæ magis adſtringunt: in augmento ipſo,quæ minus:in ſtatu,& inclinatione, quæ magis relaxant,& digerunt.Semper tamen utraque miſceatur,& repellẽdi, & diſcutiendi facultas, niſi quando fluxio prorſus conſtiterit, & corpus uacuum fuerit, tunc ad digerenrem, ſicut in primis incurſibus ad repulſoriam uirtutem,tuta eſt acceſſio.

De Emplastris, quæ ex argenti spuma præparantur. CAP. 5. E

QVoniam in emplastri mei Phœnicini confectura adipem uetustam,& oleum digerendi potestatem habere dixi, chalcitidem uero,& palmam cogendi repellendiq; : hæc autem medicamen emplastũ, sine argenti spuma procreare nõ possunt: ob id uisum mihi est,de ipsius spumæ argenti usu deinceps uerba facere: si quidem phœnicini uiribus,nec eã obesse quidquã, nec conducere,sed materiæ ad emplastri pharmaci cõpositionẽ tantũ idoneæ rationẽ obtinere putandũ est.Non absurdũ itaq; mihi apparet, si de eiusmodi medicamẽti exempli gratia de spuma argẽti disputationem instituero. Sunt non pauca,quæ potestatem,aut nullam,aut exiguã ad modũ pharmaco,quod præparatur,simul afferunt,commoditatẽ uero materiæ præbent, ut uel emplastri,uel cerati,speciẽ referat.Neq;,n.argenti spuma manifesto calida est, sicut nec frigida, nec humida,sed exiguam siccandi habet uirtutem in primo abscessu ab iis,q̃ ad amussim media sunt inter humida,& sicca.Nõ tñ uis eius est obstruere,sicut nec aperire,itẽ nec abstergere, quẽ admodum,nec inquinare euidẽter:sed paulum à mediis ad crassius quodammodo recessit.Verũ hoc quoq; ex diuturna coctione deponit,fusa per ignis potẽtiã,& alterata. Porrò sola per se cruda femorum attritus ex itinere iuuat, quo etiam parũ exiccare cognoscitur. At neque acrẽ uel dulcem,neq; acidã uel amaram,uel austeram,uel acerbam, uel omnino adstringentẽ facultatẽ, ipsam habere gustus abũde testis est. Quemadmodum ẽt ulcera,nec ab ea derodi, nec calefieri, nec refrigerari,nec purgari,nec carne impleri,nec cũ caro supercreuerit,tolli percipimus. Licet itaque nobis in uarium usum administrare argenti spumam, interim ex oleo, & aqua coctionẽ eius adusque emplastri spissitudinem molientibus,interdũ ex oleo & aceto,aliquãdo ex oleo & uino.Porrò in quibuscunque istorũ coquatur,melius id medicamenti redditur,quod magis coctum fuerit:quod liquidorũ,quæ miscentur,copia continget.Est.n.ex iis pharmacis,quæ liquefieri possunt,etiam spuma argenti,dũ tota funditur,sicut resina & cera, sed non statim,ubi ignẽ contigerit:unde multis imponit,qui nullo modo ipsam fundi,existimant. Igitur si cum oxelæo coquatur,liquescit citius,perinde ac cum ærugine,q̃ & ipsa fundi natura solet,uti chalcitis quoque,& misy.Ipsorum itaque celerrime chalcitis funditur,tardissime argenti spuma: at in horum medio sunt ærugo,& misy.Funditur & sori,sed longiore temporis interuallo, ut quod terrestre magis,& saxeum sit,quam chalcitis & misy:sed de his iterum dicetur.Argenti autem spumã per oxelæum coquẽs,ocyus liquefacies,per hydrelæũ tardius,tamẽ funditur sic quoq;,si duplũ eius sit uterque humor.Ego certe plus ẽt quã duplũ miscui frequenter,ut paulo post exponã. Atqui melius est statim ab initio hæc tria in mortario miscere,argenti spumam,aquã,& oleum. Quòd G si cãdidum medicamen esse cures,oleum purius lucidiusq; iniicito,atque aquam similiter purã, ac candidã;coquaturq; in loco sub dio,Soli exposito,quia nubilus aer pharmacũ denigrat,syncerus magnum ad albedinem adiumentum adfert,sicut aqua ẽt in huiusmodi aere aspersa. Cæterum obseruato,ne coctionem lignis,aut carbonibus peruri incipientibus,moliaris, nã fumus ei facile nigredinem conciliat.Perustis igitur antea carbonibus,cũ exacte ardent, tũc coctionẽ auspicare: quod si illã per hos absolui nõ licuerit, in alio foco simili modo carbonibus præparatis cacabum superponito.Quę ergo medicaminis candidi faciendi gratia obseruanda sunt,abunde satis indicatum est.Iam uero hoc fit glutinantius,quo plus,ut dictũ est,liquoris affuerit: quẽ admodum si singulorum trium pondo libram unam iniicias,firmius adhærebit.At si argẽti spuma non illiquescat,causa est potissimum, cur id facile decidat: sicut diutius adhæret cũ argenti spuma cocta funditur,alteraturq;.Candidius sane erit,citiusq; coquetur,libris duabus aquæ in tres utriusq;,puta spumæ argẽti,& olei,iniectis:atque hoc in paruis ulceribus uti consueuimus. Medicamenti,quod aqua coquitur,potestas nota est,si meminerimus eorũ,quæ in commẽtario De simplicibus medicamentis dicta sunt.

De Emplastro,quod ex Argenti spuma, & hydrelæo conficitur. CAP. 6. H

AQua peculiari substantia semper humectat & refrigerat: ascititio autẽ calore assumpto,donec ipsum perseuerat,excalfacit:frigida facta,refrigerat.Oleum uero si recẽs sit,pharmaco non renititur, permanet enim humidum,& modice frigidum, quali maxime tenera corpora & uitiosis humoribus repleta indigent.Mulieres itaq; & pueri,atq; ex grandioribus mollẽ corporis habitum sortiti (sunt autem hi & candidi cute) eius generis medicamenta requirunt. Porrò coctũ ostẽdimus ex oleo copiosiore, & aqua, reddi tam glutinãs,ut ne quidem à lotis decidat. Et uero etiam ulceribus,quæ ad cicatricem ueniunt, multis diebus subsequentibus pharmacum immanere expedit,quo melius, & citius, ita cicatrix ducatur. Notum est huiusmodi pharmacũ pruritus,desquamata,&,ut uno uerbo expediã,parua ulcera persanare, in quibus & subliquidũ ut uocant,ceratum,aliaque id genus quædam utiliora sunt iis, quæ ualidam potestatẽ obtinẽt, qualia magnis uulneribus imponimus. De quorum omnium uniuersali uirtute in tertio libro de morbis curandis dictum est,in quo generales communesque sermones (uniuersales nuncupant) de quaq; ulceris differẽtia tradidi,ostẽdens quales medicamentorum,quibus illa curabũtur,uires esse conueniat.Hic uero particulares materias recenseo, symmetrias miscendorũ definiens: & modos,quibus si præparentur,reddantur optima, demonstrans. Ex hydreleo itaque

argenti

A argenti ſpuma,ſicuti dictum eſt,præparata,emplaſtrum tactu blandiſſimum ſimul, & adhærendo pertinax efficit:præterea aſpectu album,refrigeratoriam uim habens mediocrẽm,cuius auxilio,exulceratis partibus ne quid influat,impedit,& quod iam influxit,denuo ad partes circum iacentes retrudit,ut res fiat huiuſmodi,qualis cum ſpongiam aqua frigida humentem particulę cuipiã corporis imponimus.Nam illa rugoſum contractumq; totum locum facit,non tñ repellens,quod influit,ſed etiam,quod in eo continetur,ad uicina elidens.Atque emplaſtrum modo commemoratum non ex prima facultate,ſed per accidens,exiccare dicetur.Nam propriè quidem,& primario ea,quæ digerunt,& temperamenta ad ſicciorem ſtatum perducunt, nominantur ſiccantia:ex accidenti uero etiã ea,quæ frigoris cauſa,id quod influit,propulſant,quod continetur expellunt.In ſumma nullum humectans,uel primario,uel ex accidenti, ulceribus commodum eſt,ut in tertio Methodi medendi libro monſtrauimus.De argenti ſpuma , quæ ex hydrelæo præparatur,etiam hæc ſufficiunt.

De Emplaſtro,quod ex Argnti ſpuma, & Oxelæo componitur. CAP. 7.

DIgrediendum modo eſt ad eã,quæ oxelæo conſtat.Itaq; mediocriter exiccans medicamen tum fit,ſi utriuſq; nẽpe olei,& aceti duplo maior portio,q̃ argenti ſpumæ miſceatur . At ſi B uetus quoq; oleum ſit,adhuc ẽt magis exiccat.Copioſior uero,q̃ duplum ſit utriuſq; menſura, ualentius.n.facit pharmacum:quapropter fiſtulas,quæ nõdum callũ durum habent,curat.Cęterum ſpumæ argenti una pars iniicitur,illorum ſingulorum duæ,& ſemis. Quin ẽt tripla utriuſq; parte non nunq̃ miſta,toto die coxi medicamentum:unde reddebatur quidẽ nigrum,ſed perinde,ac bitumen probum ſplendeſcebat.Porrò maxima ſiccandi potẽtia hoc pollet,curatq; ulcera difficilia:& fiſtulas,quales dixi,iungit:uulnera cruenta glutinat:uno uerbo,exiccat ſine morſu:huius rei gratia ẽt alia uniuerſa ulcera ſanat,maiora minoraq; , donec ad cicatricẽ ꝑueniãt. Aequum eſt,& alia quædã eius opera cõmemorare,quæ forſan ne quidem ſperaueris , quantũ ad materiæ humilitatẽ attinet. Nã cũ quis in febre ex parotide ſuppurata iudicatus fuiſſet, parua relicta eſt fiſtula,quam poſt ſex menſes à principio in agro mihi oſtenderunt:erat.n.puer filius agricolæ,annos natus circiter quindecim.Huic,cum ex emplaſtro illo,quãta tunc mihi copia aderat,imponẽdũ dediſſem,ipſe in urbem reuerſus ſum:ac pluribus negociis medicis occupatus,oblitus ſum eius,qui pharmacum acceperat: ſed poſt duos certè menſes in urbẽ uenit incolumis,cum hoc ego euenturum,non admodum ſperaſſem.Immittentibus.n.nobis ſuillum pilum per fiſtulam,ad articuli commiſſurã uſque procedere uidebatur . Non multos poſt dies, cũ C alius puer forte fortuna eiuſdẽ cum priore ætatis,eodemq; morbo laborãs,mihi eſſet oſtenſus, emplaſtrũ hoc impoſui, quo ille pariter integre ſanitati reſtitutus eſt . Ab eo tempore plurimos eodem uitio huius medicamenti uirtute liberaui,tum pueros,tum adoleſcentes,tum mulieres. Igitur ſi uos quoq; uti eo ad huiuſmodi affectus uolueritis, uetuſtiſſimũ oleũ, & acetũ q̃ acerrimum ex uino uidelicet ſolo confectum,iniicitote, non ut quidã aqua miſta ipſum præparãt, ſed purum ſit q̃ maximè licet,ac pellucidum:tale ſiquidem tenuius,cõmodiuſq; iis erit, ad quæ ipſum requirimus.Hoc pharmaco etiam muſculos induratos ſubinde curaui.

De Emplaſtro,quod ex Argenti ſpuma,& Oenelæo præparatur. CAP. 8.

REliquum eſt,ut de argẽti ſpuma dicã,quæ ex œnelæo cõponitur, & eandem pręd ictis ſymmetriam,ac uirtutis exceſſus pro humorum copia reſpondentes habet.Etenim ęquali portione tria miſſa præparaui , & duplo maiori utriuſq; liquidi menſuræ,quàm argenti ſpumæ, dimidium inſuper,ac interdum & triplum,addidi.Confeci aũt nõ nunq̃ ipſum & hoc modo. Per æſtatem Sole calido argenti ſpumam ex uino falerno cõterebam ſingulis diebus quindecim cõtinuis,uinum rurſus,ſi forte primum euaporarat,infundens.Poſt dictos dies coctũ medicamen, D exiccãs abunde factum eſt : quo in rheumaticis quoque affectionibus perinde, ac phœnicino, uſus ſum,ex oleo liqueſaciens,ut in illo prædictum eſt.Ac femur iam diu induratum, cruentaq; uulnera eo ſanauimus,atq; ad oĩa fuit optimum.Itaq; ſi Falernum ad manum nõ habeas, aliud fumito colore fuluũ,ſed tenue ſubſtãtia,ut pelluceat,cuiuſmodi eſt Ariuſium,quod in Chio naſcitur:& odorum uehemẽter Leſbium,in Mitylene paucum, in Ereſſo,& Methymna copioſius meliuſq; proueniens:item,quod falerno ſimile eſt,Tmolite.Eſt & hoc tenuiſſimum,perlucidũ, fuluum colore,dulce mediocriter,nimis quàm odoratum : potes inueteratum hoc uſurpare ad quęcunq;,& falerno uteris.Eſt porrò,& aliud uinũ Tmolite huic tum colore,tum ſubſtantia ſimile,uerum neq; dulce,neq; odoratum:habet autem uim quandam adſtringẽdi, ſed dulcedine multo inferius eſt.Hæc itaque ex cocta ſpuma argenti fiunt medicamenta.

De Crudæ ſpumæ argenti uſu. CAP. 9.

NOn cocta quidem,per ſe,ut annotauimus,attritus emendat.Ex aceto autem, ſeu uino trita ſiccataq;,ulceribus medetur,quæ ob humiditatem uix cicatricem recipiunt . Quòd ſi mordacitatis expertem eſſe cupis,elota utitor.

Quomodo lauare oporteat argenti ſpumam,& reliqua metallica. CAP. 10.

FAcile aũt eluitur,ut q̃ ſtatim propter innatã grauitatẽ liquoribus,in quibus læuigatur, ſubſi dat:

dat:unde totam mordacitatē in aqua lota exuit: acuti uerò sensus corpora parum adeo morda E cē percipiunt,si ex aceto,uel uino eluatur.Porrò conuenit diligenter toto die cōtritā,cū liquore per noctē relinquere:postero die mane illum auferre,alium mox superfundere:postea rursus terere similiter, iterumq; sequenti aurora liquorem emittere. Quod faciendum est,donec simul cū humore argenti spumæ uelut tenuissima quædam portio (achnen hanc Græci uocant)appareat:cumq; nihil amplius innatat,nihil ēt magis effundendum est attamen cōterere diebus pluribus,& si nihil ei insistat, idq; sole feruenti, satius est:ita.n.accidit,ut medicamentum exiccet ualentius.Porrò nouerunt oēs id æstate non solum in argenti spuma,uerum in aliis ēt,quæ hoc mō præparantur,fieri cōmodius.Siquidem cadmia,æris squama,æs ustum,ad hæc itē,quod uocatur diphryges,cerussa,misy,sori,stymmi,& oēs lapides,ꝑterea calx,perinde,ut argēti spuma, ex liquore aliquo prædicto eluuntur læuiganturq;.Interdum ex marina ꝑparationē ipsorū molior,de quibus in sermonis processu rursus agetur:nunc.n.propositū mihi est,emplastra percēsere,quæ Græci iuniores medici, cū rho græca litera in ultima syllaba,& scribūt,& enūciāt. Quēadmodū in Centrio,& Melotride facere oēs consueuerunt:siquidem in his prima nominū positio uidetur,sine rho facta fuisse à uerbo quidē centein,quod est pungere,*cētrio nominato,ultima syllaba rho nō habēte:*melotride uero cōposita ex mela,& ote.i.specillo,& aure. At cū hoc F tempore propè oēs ea cum rho efferant,nō peccaueris, si simili mō cum illis pronuncies,præsertim in centrio:quippe ostendimus in opere,quod contra illos, qui solœcismum committentes corripiunt,prodidimus,& ipsos Atticos uiros ualescentem usum,& cōsuetudinē secutos fuisse. Nam alii quoq; ante me indicarūt Atticorum linguā permultum à proprietate sua decidisse: ac oēs,quorum eloquentiæ laus,ac gloria maxima apud Græcos extat,suæ quēq; tempestatis morem imitatos fuisse.Et nos itaq;,cum omnes inueniamus iam medicamētarios libros emplastri nomen,cum rho scriptum habere,usum præualentem sequemur.

* Al,centio.
* Al, melotide

De medicamentis,quæ ex Molybdæna conficiuntur. CAP. II.

RElatum à me est superius quoq; molybdænam,& argenti spumam in eūdem ferè usum adhiberi.Omnia enim,quæ ex argenti spuma cōponūtur,ēt ex molybdæna fieri possunt: sed facultate inuicem differunt tantum, ut molybdæna substantiæ crassioris frigidiorisq; sit: argēti spuma tenuioris,& inter calidam,ac frigidam mediæ.Cæterum colores medicamentorum,quæ inde præparantur,molybdæna non nihil euariat,quatenus fusciores ipsos efficit.Quare & alborum emplastrorum,quæ non modo cerussam,sed argenti spumam quoq; habent,nullum ex molybdæna constat:quippe ex huius mistura color albus cinereus redditur. Potestas autem in al- G bo emplastro,quod ex hydrelæo componitur,melior etiam euadit,præcipuè in teneris corporibus,tantum abest,ut pereat.Cum discutere,quid uolumus,argenti spuma,quàm molybdęna potior est.Pari modo,& in reliquis medicaminibus cunctis,quæ ex argenti spuma compositionis titulum sortita sunt, cum molybdænam adiicimus, color & uirtus tantum immutantur medicaminis,quantum paulo ante indicauimus.

De Emplastris Albis,quæ ex Argenti spuma,& cerussa fiunt. CAP. 12.

VEl coloris causa medici cerussam argēti spumæ ad emplastra alba cōficienda miscēt:uel ut quandā adstringendi,ac refrigerandi uim,medicamento concilient. Vidētes autem,& huiusmodi nigrescere,cum largius coctū fuerit,præsertim lignis,& iis quoq; fortasse fumidis, nec in aere puro,mox ab igne tollere coguntur,ob quod ipsum,nec aquā copiosam,nec oleū,miscere.Merito igitur resinam ei adiungere excogitarunt,quo sequax,ac sibi continuū fiat,uiscosum quid assumens, maximè, cū liquida resina immittitur. At ex tali mistura deterius efficitur pharmacū,cū mordax quiddā resina repræsentet:quod uero siccet,nihil admodum generosum, cuius usum maxime ulcerib⁹ esse necessariū didicistis. Quædā itaq;,uel insigniter mordaces sunt resinæ,de quibus uniuersis iterum sermo futurus est.Mitissimæ uero duę inter eas sunt,prima te H rebinthina,larix altera nuncupatur.Has igitur miscere satius est,ubi id genus emplastri cōficere cogitas.At multo leniora tactu omnia fiunt,tum quæ resina cōstant, si ceræ quid adiectum sit: tum quæ ex cera,si resinæ non nihil admistum habeant.Quam ob rem cera quoq; resinę immittenda est: ut autem color emplastri albus seruetur, albam ceram esse congruit. Est sanè alba, q̄ suapte natura prouenit,Pōtica:sic.n.nominari iā consueuit,licet aliunde ueniat,ꝙ plurima in Ponto alba nascatur,aliis in regionibus paucissima:ac candida, quæ Tyrrhenica nominata est, non sponte nascitur,quare nullam euidentem habet acrimoniam. Quæ uerò suo instinctu proueniunt,non nullę acres sunt,quas prius eluere oportet in hunc modum.Liquantur primum ad ignem,deinde in aqua fontis pura demerguntur:ubi permouentur,expurganturque.Simili ratione,& pix,& resina,& quod physema dicitur,lauandum est: de quibus iterum exactius commentabimur. In præsentia,quoniā albi emplastri compositionem tradimus, reliquum eorum, quæ præcepta sunt,deinceps percensebimus.Posteaquam ergo cerussæ,spumæque argenti,coctis prius,usq; dum medicamen ad amussim non inficiat,cera simul cū resina fuerit adiecta,candidum iam emplastrum si placet,habebitis:interim aquā iniicientes, interim oleum duntaxat: idq; nunc recens,nunc uetus. Prius enim iam audiuistis,quam uirtutem aqua, & oleum uetus

habeat.

A habeat. Nouiſtis item, quod omphacinum oleum, & id, quod colitur in Iberia, q̃ nunc Hiſpania dicitur, adſtringens quippiã pharmaco adcit. Hiſtricum nõ modo exiguam adſtrictionem, ſed amaritudinem quoq; refert. Proinde differẽt tñ ex adſtringentibus cõfecturæ ab iis, quæ dulci oleo conſtant, quanto initio ulceris, & fini potiora ſunt omnia, quæ non nihil adſtringens cõti nẽt: in mediis, dulcia. Nã in principio medicamenta repellentia proſunt ulceribus, ne phlegmo ne corripi incipiant: inde q̃ magis relaxẽt, ſi nõ phlegmone adſit, trãſpiratus gratia: ꝙ ſi affuerit, etiam ob illã, ut citius diſſoluatur. Enimuero clarum eſt de parua phlegmone uerba fieri; ſiquidem exigua ulcera, in quibus albis hiſce emplaſtris utimur, magna comitari phlegmone nõ poteſt, ſi error nullus acceſſerit. Cæterum & ulceribus, quæ iam ad cicatricẽ ueniunt, adſtringẽdi qualitatem utilem eſſe nullus ignorat. Tempus igitur iam poſtulat medicaminum, quæ emplaſtrum album utiliſſimum conſtituunt, ſymmetriam exponere.

Pondus Emplaſtri.

Aequa ſit portio utriuſq; metallici, ceruſſæ, & argenti ſpumæ: & hæc, ſi uideatur, eſto ſingulo rũ põdo libra, olei uerò menſura amborum ſimul põdus abſoluat: uel ut Romani dicũt, ſint põdo libræ duæ, ceræ pondo ſelibra, terebinthinæ illius dimidium, hoc eſt põdo unciæ tres. Quòd B ſi & thus admiſceas, primũ dolori mitigãdo aptũ magis erit, tum parua ulcera, q̃ phlegmone in feſtat, ocyus concoquet, ſed ad cicatricẽ ducẽdam erit imbecillius: nam carnem ſupercreſcẽtẽ promouet, qm̃ thus carnem generat, ut in tertio quoq; libro De morbis curandis legiſtis. Satius itaq; eſt iniicere, & aluminis paululum, tum ad cicatricem ducendam: tum alterius cauſa, quan doquidẽ laxantia medicamenta plethoricis, & uitioſo ſucco abundantibus corporibus adhibi ta, affectis partibus fluxum cõcitãt. Ex his autem oĩbus cõpoſitum medicamen tumores pręter naturam in molli corpore, qui nec magni adeo, nec dolorifici ſunt, diſcutere poterit, ꝑſertim cũ thus abunde aſſumpſerit. Erit itaque in prædictis copioſum thus, ſi æquale ipſi terebinthinæ põ dus accipiat: ſin eius dimidiũ, minorem digerendi uim medicamentum habebit: magis autẽ ci catrici ducendæ erit idoneum, q̃ quod duplo copioſius id receperit. Iam ſi plenius adhuc digere re cupiatis, ẽt piperis albi pauxillum adiicitote, quod ulcerum cicatrici obducẽdæ nihil obeſſe poteſt. Sit igitur aluminis põdo uncia, piperis uero ſemũcia: ratio ſiquidem eſt, huius tres dena rios, aluminis ſex iniicere. Quoniam uero & alias præſtat alumen, quod ſciſſile nominatur, & colore candidum eſt, id immittere expedit.

Album Emplaſtrum ex pipere, ut Attalus Heraſq; compoſuerunt. CAP. 13.

C IVuat ſenum ulcera, & eorum, qui mollẽ habent cuticulam: deniq; omne ulcus curat, quod & humidius eſt, & non facile cicatricem admittit: ad hæc abraſa, q̃ apoſyrmata Gręci uocãt, ut cutis ſuſpenſa ſit, interim nigreſcẽs in cubito, tibia, & genu, quibus neq; caro, ſed mẽbrana ſola os ambiens (perioſtios Græcis dicitur) ſubiecta eſt. Hiſce igitur, ut oĩa ordine recenſeã, medica menti cõpoſitio cõſtat: Argẽti ſpumæ, ceruſſæ, utriuſq; põdo libra: olei duarum librarũ menſura: nuncupatur. n. à Romanis æquiuocè ponderalis, ut ita dicam, libra ſolidorum corporum, & mẽſuralis libra liquidorum, quę copioſiſſima in tota urbe ex materia cornea cõſtat: pręter hæc ceræ pondo ſelibra, terebinthinæ reſinæ pondo unciarũ trium, thuris uel dimidio ipſius reſinæ uel æquali pondere, aluminis pondo denarium ſex, piperis põdo denarium triũ. Coctio manifeſta eſt. Initio quidẽ metallica in Sole coquuntur, dum plane non inficiat, uel etiã paulo durius fiat: immittuntur aũt tunc cera & reſina, dein cum oĩa in unum coierint, thus primum, mox alumen, & piper addẽtur. Iniicere aũt cõuenit ceruſſam, quã uocant rhodiacam, ſi emplaſtrum can didũ eximie fieri cupias: Quin ẽt in ciuitate Dicæarchia olim, nũc Puteolia uocãt non nulli, q; ceruſſam præparant, ſimilem rhodiacæ albam facere conſueuerunt. Porrò quòd in Sole conficiendum ſit emplaſtrum, & aqua admiſcẽda, ut albius ſimul, & magis refrigerans fiat, antea diſ- D cuſſum eſt. At ſi mauis ad cicatricem ducẽdã cõmodius ipſum reddere, ab aqua in totũ abſtine to: olei aũt ueteris põdo uncias duas, ac dimidiã, immo ẽt tres, immittito. Hoc medicamẽtũ nõ ex eorum numero eſt, quę à me primo authore cõpoſita ſunt, ſed iã annis multis ante à Rege noſtro Pergamenorũ Attalo, uiro omnigenorum medicaminũ ſtudioſo. Cõſtat ratione prædicta. Et ſanè admirarer, ſiquid eiuſdem ſpeciei hoc ipſo præſtantius poſſit cõfici. Meminit eiuſdẽ Heras quoq; in medicamentorum libro, quẽ non nulli, Nartheca, id eſt promptuarium medicamẽ torum inſcribunt, alii Tonon dynameωn. i. robur uirium, cenſens oleum uetus attribuendũ, eiq; parem aquæ menſurã, uel dimidiã, eſſe miſcendã. Cæterũ alia, q̃ ad ſymmetriã ſpectant, ita hñt ut à me ſcripta ſunt, niſi ꝙ ille hemina nõ libras, tum aquæ, tum olei, poſuerit, nõ indicans, quot unciarum heminam, ſiue põderis, ſiue menſuræ, conſtituant: etenim põderales unciæ grauitatẽ corporum, menſurales molẽ decernũt. Cum igitur pharmacum hoc ſenum ulcera, & tenerorũ curare dicit, uerus eſt, cum uero oẽ ulcus ſanare ſcribit, amplius q̃ par eſt, ei cõdonat, & tribuit. Siquidẽ humidiora, eoq; minus ad cicatricẽ uenientia curat, cacoetes nullum, ſicut nec ullum uulnus cruentũ: ille aũt, & hæc oĩa promittit. Attñ deraſis ipſum mederi ſcribens, non falſus eſt: ſubinde. n. tam deraſum os, ut cutis inde cũ ſubiecta quadã carne dependeret, medicamento im poſito, cũ ipſa cqaluiſſe uidi: & quod hoc maius eſt, interdum iam nigricãte: rurſus aliud, q̃ hoc

etiam admirabilius;in cubiti gibbero,tibia,& genu,quibus nulla caro,sed os cõuestiens mẽbra E
na,uel latus tendo solus subiectus est.Quare ad abrasa optimum hoc medicamentũ habueritis: ad sinus,& abscessus,nec oĩum optimum,nec bonitate optimorũ secundum:uerum ad mediocres hos affectus in teneris,mulieribus, pueris, & senibus, cõmendatur. Quare & hic plus quã oportebat Heras medicamento detulit:multo aũt magis,cum laudaret ipsum,scribens ad morsus uniuersos esse remedio.Cur enim sermoni appositũ esse uult, uniuersos?utrum si etiã ferarũ morsus fuerit, an hominum uniuersorum tantum,dicit? atqui falsum est utrunq;. In feris quidẽ clarum est,quæ.n.ab efficacibus pharmacis uix curantur,hæc nemo ab illo sanari posse dixerit:quòd si de hominib⁹ dicat,& sic oratio incerta indistinctaq; est,adeo,ut auditores magis offendat,quã iuuet.Itaque persuasit aliquis cuidã medico,ut emplastrum hoc adolescenti in Pancratio digitum indicẽ morso imponeret:qui inde tã male habuit,ut in periculo esset ne pars tota morsa cõputresceret,oborta iã putredine:uix autẽ diuturna curatione glutinatus est. At cum non in neruum, sed carnẽ,læsionẽ acceperit, nihil mirum est huiusmodi medicamento saluum euasisse.Etenim hominum morsus aliis ulceribus admodũ similes sunt,nisi qui momorderit, uitiosis humorib⁹ abundet,aut diutius à cibo abstinuerit, aut ira correptus sit,ut uniuersum corpus,& ẽt dentes bile madeant:neq; in his tñ eiusmodi quicq̃ mentione dignũ medicamen facere uidebitur. F
Atqui ei,qui subito fuerit usus,satis erit,si nihil incõmodi acceperit prius, q̃ pharmacũ aliquod talibus curandis peculiariter dedicatũ,morsæ particulæ imposuerit: de quibus mox disputabitur. Nunc uerò tantum dixisse sufficiet in iis, quos siue homo qualem diximus, siue simia,siue canis,siue id genus animantium aliud,momordeit. *

Attalici secundum Andromachum Albi narratio, & compositio,quod minus lædit à rabiosis morsos,& neruos uulneretos. CAP. 14.

ALba,quę oleo recẽti,& aqua citra piperis,atq; thuris misturam conficiuntur,cõmorsas partes uehementer offendũt, licet animantis saliua,quod momorderit,uel pauxillũ adeo uirus contineat:at minus illis oĩbus Attalicũ lædendi naturã obtinet,ꝙ therebinthina, oleum uetus,thus,& piper,adiecta sint.Pari ẽt modo in neruorum uulneribus reliqua alba magis nocẽt, sed multo minor offensa est ex hoc, quod quidẽ oleum uetus habet,aquã non itẽ. Insuper hoc magis eueniet,si tres uncias thuris integras,& non eius dimidium recipiat. Dictum siquidẽ mihi est & antea,quod si & hoc pacto præparemus,in huiusmodi* albis alumẽ pharmaco male cõgruat: nã opus est hic nõ adstringentibus,sed abunde extrahẽtibus,quæ in alto neruos pũctos affligunt,& uenenatam animalium saliuã.Heras hoc emplastrum ex rhodino, uel myrteo, uel G
myrrhino,dilutum mederi,& ambustis igne tradit: & si etiã hic longe inferius sit pharmacis,q̃ ambusta cõmodè sanant,de quibus ipsis quoq; rursus sermonem instituemus.Præstantiora.n.in his sunt alia candida,quæ neq; thus,neq; resinam habent.Quin & hæc non parum ab iis superantur,quæ ambustis igne proprie auxiliantur:quemadmodum à me cõpositum eadẽ sanare dixi, si acetum adiungas:illud siquidẽ nullo non tempore cõmodum est.Quod autem ex pipere albũ constat,excoriatis adustionibus cùm ad cicatricẽ perueniũt utile est:ante,per se nihil cõducit: dilutum uero ex oleo myrteo prodest,non tamen æquali,cum his medicamẽtis uirtute,quæ ad ambusta igne proprie faciunt. Heras morsis ẽt ipsum cõuenire scribit. Sed hic quoq; distinctione utamur oportet,siquidem in duris,& ad patiendum difficilibus imbecillius est medicamentum:in mediocribus,maxime in senibus,pueris,mulieribus,& ut breuiter dicã,molli carne p̃diti s,abunde sufficit.Insuper uaris aptum est,queadmodum,& hoc uere prodidit Heras.At de pustulis,quæ exanthemata Græcis dicuntur,indistinctè pronunciauit. Etenim ex harum numero mediocriter subduras persanat:quę uero plus caloris,aut phlegmonodes quippiã,referunt,irritat,præsertim initio.Post cõmemorata,deinceps in hæc uerba Heras disseruit:Fecit etiã ad duritiã trimestrẽ,quæ ex partu profecta erat,ac perspiratu discussit,non impossibilia dicens.At con H
ueniebat ipsum præscripsisse,cuius nã durities esset,totius ne uuluæ,an ceruicis solius,uel orificii,uel cornuum,uel externi cuiusdam corporis ei incumbentis. Iã uero id ipsum emplastrum impensius,q̃ natura cõparatum sit,laudat aduersus fistulas cum alias oẽs, tum maxime,quæ in dactylio id est podice oriuntur:sic.n.appellauit ipse,cum illud curare adfirmaret. Simili modo ad podagrã,carbũculos, epinyctidas,cõdylomata,lepras,uitiligines,sugillata, propositũ emplastrum Heras extollit.Si itaq; tanq̃ meliorũ penuria,eo usus quispiã mediocre p̃sidum attulerit, uere p̃dicat:sin aũt,ut medicamen ad hæc optimũ adducit,manifesti mẽdacii arguitur, cũ multa alia præstantiora inueniantur.Cæterũ post ipsius laudes,his uerbis pręcipit:Vtere hoc maxime,quum ulcus ab acribus pharmacis,& iis,quæ cruẽtis imponũtur uulneribus (Græci uocant enæma) soluitur,& phlegmonen recipit:tum in abscessibus,qui circa genu fiunt.Hic quoq; fidei illius erat apponere pro abscessuum quidẽ ratione,tenera carne præditos pueros,mulieres,& senes:in ulceribus autẽ,species eorum adscribere:uti nos faciemus in sermone de malignis ulceribus. nã istud,de quo nũc loquimur,emplastrum nulli tam cacoethi,seu maligno cicatricẽ obducit.Verum distinguenda sunt ea,quæ cicatricẽ ægre ducunt,à cacoethibus:neq; enim omnia cacoethe difficulter cicatricẽ admittunt.At dicetur sermone procedenti de ipsorum differẽtia,

& me-

*In aliquibus legitur, ἕλκων i.ulceribus. ut ĩtelligatur de ulceribus ex morsu,uel punctura.

A & medicaminum,quæ utrisq; sanandis dicata sunt. Quin ex solis metallicis albũ emplastrũ præ
parare licet,ut paulo ante in sola argenti spuma cocta admonuimus. Si enim spuma argenti ce-
russæ cõmittatur:deinde olei,& aquæ,utriusq; duplũ misceatur:& coctionẽ,ut nuper est dictũ,
carbonibus antea perustis,in aere lucido peragas:tũ glutinans,ac tenax,tum album colore, me
dicamentũ erit:maiore aũt refrigerandi virtute prædictũ,q̃ quod est ex sola argenti spuma cõ
fectum.Quẽadmodũ enim molybdæna frigidioris crassiorisq; naturæ est, etsi argenteæ spumæ
eam admisceas,sic etiam cerussa,uel magis adhuc q̃ molybdæna: ꝙ si uetus oleum indatur, nõ
parum lentoris,& hoc medicamen habiturũ est,ne uidelicet à corpore facile decidat, cuicunq;
fuerit impositum. Atqui si emplastrum candidum fieri postulatis, oleum quàm fieri potest pu-
rissimum simul, & lucidissimum iniicitote:multa enim eius generis non sunt. Mitigans uero,ac
dolorẽ sedans erit pharmacũ,si & adipis aliquid inieceris ueluti ego facere consueui. Adeps ue
ro anserinus sit,uel huius inopia gallinaceus.Si neq; hunc habemus,suillum iniiciamus,nõ igna
ri quidẽ magnã esse anserini ad reliquos eminentiã:utentes autẽ peioribus etiã,si quando opti
mi copia non conceditur:nã & cùm cinnamomum desideratur, ad casiam optimam descendi-
mus.Verùm in prædicta symmetria adipis põdus dimidio minus,q̃ utriusq; metallici, miscere
B sufficit:ut argenti spumæ,& cerussæ singulorum pars una adsit,olei dupla,& aquæ dupla, uel ẽt
paulo amplior,adipis pars dimidia.Cæterum,quomodo dicã iis,qui lance metiuntur,dupla,di-
midia,& æqualia,ante paulum ostensum est,dum Romanæ libræ ponderalis cũ mẽsurali cogno
minationem,quã uocant homonymiam,seu æquiuocationem, interprætarer. Pharmacum hoc
uariis modis præparaui:siquidem quatuor pari portione mistis,dimidiã adipis,interim quoque
liquidorum utriusque unã & dimidiam,adiunximus.Porrò fiet ueluti exẽplo symmetria talis,
Argenti spumę põdo libra,cerussæ pondo libra:olei,aquæ utriusq; pondo libra s:postremo adi
pis pondo selibra.Est cùm & pondo trientem adiecerim, sicut, & aquæ põdo libram integram.
Quod aũt idiotæ frequenter dicere solẽt,& medici ipsis similes,obseruate ne interdum dicatis,
nẽpe medicamẽtum quodlibet generosius fieri, si adiectũ hoc fuerit,quodcunq; scilicet noïa-
uerint.Non nulli ignorare se fatentur,rogantq; nos, qualis nã cõpositio præparatioq; sit opti-
ma,ignorantes aliã in alio affectu esse cõmodiorẽ,simpliciter uerò, & indefinitè ne unã quidẽ
optimã.huius itaque rei gratia ego simpliciũ pharmacorũ uirtutes accuratè pernoscere operæ
pretiũ esse uobis puto:nã cõpositio probè uti non possitis illorũ ignari. Nimirum igitur in pro-
posito hic albo emplastro recens adeps admistus medicamentum efficit, quod dolorem magis
C adeo leuat,ut si & inflãmatione laboret ulcus,iuuet ipsum:at cicatrice obducẽda minus reddet
accõmodatum:Quod citra adipem conficitur, facilius quidẽ cicatricẽ inducit, uerum non ex
æquo sedat dolorẽ.Dictum quoq; est prius,ꝙ aqua admista euidentius refrigeret, sed oleo uete
ri,magis discutiat. Itaq; qui eam facultatẽ adsecutus est,ut quo potissimum ulcus indigeat, sci-
re possit,is optimè,& ipse cõponet medicamenta,& iã cõpositis utetur.Atq; uidistis me subin-
de medicorum,qui me in consilium aduocarunt,pharmacis multa curasse,à quibus illi sanitatis
spem abiecerant.Optimum igitur medicamen dictũ est non sermone simplici,sed inter ea, quæ
hoc aliquid facere pollicentur:quemadmodum ego Phœnicinum optimum esse retuli aduersus
rheumatica,si eo iuxta prædictas distinctiones utamur.

De aliis Emplastris albis. CAP. 15.

ALba igitur antè cõmemorata,qua dixi ratione iã olim confecta sunt: post quæ alia diuersa
medici posteri excogitarunt,quædã adimentes,addentes,& immutantes:de quibus & ip
sis præstat dicere,ut in uaria medicamentorũ cõpositione uos exerceamini.Scripsit itaque An
dromachus in libro,cui titulũ fecit,Virtutes ad exteriora.hisce quodãmodo uerbis.*Album,quo
utor.*Argenti spumæ pondo mina,cerussæ tantundẽ, ceræ pars quarta, resinæ pars quarta, olei
D heminæ tres,aquæ heminæ duæ.Hactenus Andromachus,nec quibus conueniat adscripsit,nec
coctionis eius mentionem fecit:Non nulli uiginti uncias minã continere tradunt, quidã sede-
cim.Atque medicamentum utroque modo præparari possit,non tamen rectè mihi parẽ modũ
resinæ,& ceræ iniicere uidetur:nã Attalici cõpositio melior est, quæ ceram resinæ duplo copio
siorẽ accipit.Cõstat autẽ,si resinæ,& ceræ æqualis portio adiecta sit, emplastrum fore glutinan
tius,non tamen ex æquo suaue gratũq; ulceribus,sed acrimoniã habiturum.Quin ẽt eo, ꝙ indi
care noluit,qualis immitti debeat resina,parum rectè fecit:nos autem haud ignari,esse meliorẽ
per omnia terebinthinã,tum colophoniã, tũ eã quæ phrycte nominatur,illã iniiciemus.At si,&
laricem habeamus,quid uti prohibet,cum sibi inuicem propemodum sint adsimiles?Olei hemi
nas tres.atticas puto ipsum scribere,aut certe scripsisset, libras.Atqui miretur quispiam,quomo
do Romæ degens pro libris heminas nominauerit:eius nempe regionis illa sunt nomina,libra,
sextarius,uncia.Ex multis pharmacis quondã conscriptis,priusquam Romanorum res eò po-
tentiæ accreuissent,conieci,quã illi uocarent heminam,esse æqualem unciis nouẽ libræ Roma-
næ hodiernæ.Nunquid igitur,& Andromachus tres heminas censet adiiciendas, tanquã singu
læ unciis nouẽ ualeant?eademq; ratione,& aquæ duas?Vos ergo si simplicis cuiusq; potestatem
cognitam ante habeatis, quomodocunq; præparato uti potueritis ad ea, q̃ cõpositionis modus
promittit,

promittit,aliis permittentes inquirere,qualis nam cõfectio sit optima:oẽs enim optimę sunt,& E non optimæ,quẽadmodum nobis prius ostensum est.Postea Andromachus aliud subiungit huiusmodi. *Albũ aliud.* Argenti spumæ pondo denariũ centum sexaginta,cerussæ pondo denariũ ducentorũ,ceræ pondo denariũ quinquaginta,terebinthinæ põdo denariũ xxiiii,olei heminæ dimidiũ,aquæ cyathos vi.Hoc igitur emplastrum priori plus cerussæ,q̃ argenti spumæ,habens, candidius euadet,magisq; refrigerans,quod ad hoc attinet,sed facile decidit,minusq; adhærescit,licet sedecim uncias,& duas partes heminã habere statuamus,quẽadmodum nõ nulli aiũt. Iuuat sanè ipsum ad hæc terebinthinæ mistura,ne friabile fiat pharmacum: quoniã omnino alipes,ut Græci dicunt,id est pinguis expers,& aridũ esset,pauco oleo,& aqua addita.Neq; in hoc uerò adscripsit Andromachus,uel coctionẽ,uel q̃d promittat. *Aliud album.* Aliud post hoc ponit tertium,quod eadem alia omnia cum Attalico ex pipere albo confecto continet. Adiecta ãt sunt ei hæc duo,orchis herbæ pondo denariũ octo,struthii pondo vnc.duarũ. Aquam uero nequaquã huic pharmaco adiungit,sed thuris pondo denariũ xxv.iniiciendum censet,non adscribẽs,ut Heras consueuit:non nulli aũt† xxvi.immittunt.Olei tñ hic ille heminas duas imponit, eandẽ nobis obscuritatẽ relinquẽs,cuius supra memini. Accusauerit quis eum uehementer, ꝙ pharmacorum pollicita seu titulũ nõ præfixerit,quippe secundum cũ primo,& tertio eandẽ potentiam non obtinet.Herasq; sanè laudandus est,qui medicamentorũ uirtutes adscripserit,utẽdiq; modos,quos Andromachus in emplastris albis prorsus omisit,raro ad quid ualeant apponens:quin nec quo pacto coquendum medicamentũ sit,indicauit. Attamen nemo forsan eũ accusare possit,ꝙ iam exercitatis in re medica,non idiotis,scribat.Verum ꝙ titulum præteriit,uel uniuersales potentias,non mediocre peccatum est.Quid enim dicet,qui defensionẽ eius susceperit?forsan,ꝙ peritis simplicium medicaminum uirtutum hæc tradiderit: atqui illorum nullus Andromachum desiderat,cum & ipse simili modo possit componere. F

† Græc⁹ codex, q̃q̃ haud scio q̃ recte, habet δεκαδύο καὶ εἴκοσι.i. duodecim,& xx.Sunt, qui legendum putent xxii.

Aliud Heræ aduersus Rabiosos morsus. CAP. 16.

RVrsus ad Heram reuertamur, aliud candidum emplastrum post Attalicum iisdẽ hisce uerbis scribentem. *Candidum aduersus Rabiosorũ morsus.Facit exacte etiã ad Aquam expauescentes rabidi canis morsu,præseruat.n.statim à periculo uulneri impositũ:itẽ deuictis ualde catapotiũ nucis auellanæ magnitudine ex eo dãdũ est,idq́; diebus quadraginta:mutat tamẽ colorẽ in splenijs, redditurq́; nigrũ.Valet & contra Morsus hoĩum,canũq́;, Abrasa,& ulcera quæ cicatricẽ difficulter admittunt.Tollit etiam sugillata* *siliqua una,uulnera conglutinat,aufert ⁊ hymata,& Rhagadas.Est & pessus emolliẽs.* G *Oportet tamen post diẽ soluere,& nigredinem ulceribus obortam spongia detergere:idq́; tantisper faciendum est,donec nigricies amplius nulla appareat.Iam quoq́; idem cicatricem ducit, & ad oĩa bonum est.* Hæc præfatus Heras deinceps symmetriam emplastri his uerbis enarrauit. *Album.* Ceræ albæ ponticæ pondo libras duas,argenti spumæ chrysitidis pondo librã,cerussæ tantundẽ, myrrhæ pondo vnc.ii,medullę ceruinæ tantundẽ,thuris atomi id est insecti põdo unciã,olei ueteris sextariũ.Hæc sanè symmetria eorũ est,quæ emplastrũ constituunt.Coquẽdi uero modũ deinceps ita scripsit:Argenti spuma ex oleo coquitur:ubi sordiũ crassitudinẽ hr̃e uideť,cera, mox cerussa aspergiť,mouetq;:unita iã,nec polluẽtia ab igne tolluť,& medulla iniicitur: postq̃ refrixerit medicamentũ,myrrha & thus miscet:deinde emollitũ subactũq; manib⁹ usui est.In hoc igiť Heras cõmendandus est,qui non reliquerit nobis,quocunq; lubet,emplastrum coquẽdum,sed ipse apposuerit.Procliue.n.erat cerusã cũ argenti spuma,ut in albis aliis statim ab initio coquere,& nos id plerũq; factitare cõsueuimus, immo & ille ipse in aliis cõscripsit:uerũ in hoc ipsam secundo iniicere præcipit,non apponens causam,cur id agere præstiterit,etsi ostendat nõ unũ coquendi modum in oĩbus esse similiter utilẽ,sed in quibusdã,& duos & tres efficere licere, nõ modo colorem uerum,& facultatẽ immutantes medicaminum:quẽadmodum in hoc nunc pro H posito cerussam cum argenti spuma coquere noluit,sciens ipsam,& exactũ candorẽ ex coctione perdere,& adstrictionẽ,quã habet,cum refrigerandi uirtute,deponere. Forsan igitur inquiret aliquis,ecquid cũ emplastri author primus,quicunq; fuerit,digerẽs id esse uellet,conatus tñ est cerussam crudã in eo ꝓseruare? Mihi sanè uideť huius gratia ad talẽ uenisse cõfecturã,ut medicamentum repulsoriæ quoq; uirtutis quippiã habeat,etenim eiusmodi nullã habentia,plethoricis corporibus nequaq̃ tuta sunt.Vt ergo conueniat,& his cerussam crudam mistam esse uerisimile est.Cæterum neminem latet,magna de se propositũ medicamen promittere,inde ꝙ myrrhã,& ceruinam medullã assumpserit,sicut & alia quoq; eadẽ, cum cõmunibus his emplastris continet.Didicimus autẽ myrrhã ualde siccans,tenuiumq; admodum partiũ esse,medicamentũ:medullã rursus nullo inter ea,q̃ mollientia uocãtur,inferiorem. De hac facultate,quẽadmodũ,& de aliis oĩbus secundis in libro quinto simpliciũ pharmacorũ dictũ est.videtur tamen nõ iis tm̃ medicamenti compositor,sed etiam albæ ceræ ponticæ, quæ uim habet medicamentosam,cõfidere,atq; ideo plurimum eius immittere.Cæterum sextarii(hoc est xesti)Romani Heram meminisse puto : nã apud Athenienses neque mensura,neq; nomen hoc erat:nunc ex quo Romani imperare orbi cœperunt,nomen sextarii apud omnes,q̃ Græca lingua utuntur,natio-

nes

A nes existit : ipsa uerò mensura Romanæ æqualis non est,quippe alii aliã sextarii mensurã usurpant.Apud Romanos sextarius librã unam,semissem,& sextam illius partem pendet,ut omnes simul iunctæ unciæ sint uiginti:quas plurimũ cornibus metiuntur,incisis extrinsecus lineis quibusdã orbicularibus. Non nulli falso Romanum sextarium opinati sunt octodecim mensurales uncias capere.Videtur igitur,& Heras,cum heminã scribit,sextarii dimidium indicare:nũ uero nouem uncias ex librali cornu,an decẽ,innuant,etiamnum ignoratur.Itẽ ad rabiosos morsus ne aptum sit pharmacum siue bibitum,siue extrinsecus impositũ,ratione cognoscere nemini licet.Indicauimus enim tota substantiæ proprietate eiusmodi medicamẽta efficaciã habere, ob id experiẽtia iudicari.At experiri nunꝙ ausus sum hoc pharmacũ . quam uim in rabidorum morsibus ostenderet,ꝙ certo sanans haberẽ medicamentum ex cancris confectum : cum autẽ hoc non adest,alia quoq; nõ nulla,quæ nunꝙ prospero successu nos frustrant. Quare in tam periculoso affectu certis medicaminibus relictis curiosę experientię causa,morsi salutem prodere graue,& iniquum mihi uidebatur.Iã quidẽ de rabiosis morsibus hæc quoq; dicta sufficiunt.Reliqua uero,quæ Heras de hoc emplastro retulit,ut in Attalico,partim sanè uera prædicari,partim impendio magis ab eo extolli,dixerim.Optimum enim est pharmacum,ut inter emplastra,
B quæ sugillatis dictis admouentur:inter ea uero,quæ cruenta uulnera glutinant,non in primis, & optimis est.Summatim permultos inuenio non modo huius tẽpestatis medicos,sed etiã ueteres, qui libros posteritati reliquerunt,hoc genus emplastra supra ueri fidem extulisse, de quib9 sequẽti uolumine agetur.In pręsentia ad institutum reuersi,iterum Heræ dicta examinabimus. Ait enim phymatis medicamentum illud mederi,nullua distinctione eorum apposita,ꝙ ego de Phœnicino protuli . Quædã siquidem calida sunt phymata,& cum uehementia quadã exiliũt: quædã frigidã siccaq; sunt:permulta alia inter hæc cõsistunt , alia quidẽ exacte media illorum, quæ diximus,alia à medio in utranque partem paulum inclinant:aliqua plus idẽ faciunt , non nulla summis uicina,uel à mediis quodãmodo,& summis pari spatio absunt.Quibus uniuersis emplastrum hoc conuenire non potest,nisi cum mollibus quibusdã id uelit liquefacere, ut multi modi fiãt,ꝗbus eo utamur,quos explicasse ipsum,sicut in aliis factitauit,oportebat . Proinde par esse puto,ut hũc laudemus ob ea,quę tradidit,Andromachum accusemus. Cæterum de eo, ꝙ emplastrum istud hominum canũq; morsibus cõferat,easdẽ puta à me rationes audire, quas & de Attalico pronunciaui:similiter etiã de aliis,quæ pharmacum commendant:quemadmodum illud,ita hoc quoq; bonum esse medicamen dicens,sed multum ab iis,quę optime ad unũ
C quodq; illorum faciunt,inferius esse,ut quis eo cõsidẽter utatur,ubi optima desint omnia. Hoc autem non paruum est in medicamentis, queadmodum nec in uictus ratione,& omnibus,quæ circa artẽ uersantur.‖Ego contempsi quidem id primum,ut neq; dignum esse iudicarem Hippocrate,qui adhortatur nos, ita omnia artis opera perficere,ut iuuent,uel nõ offendant.Postea uero cognoui magnam uim habere,cum scilicet uiderem nõ nullos medicos in pharmacis se primum recte gessisse,ut in admirationẽ sui alios perducerent:eosdẽ postea in aliis prospero euentu frustratos,ut risui essent.Ideoq; semper conatus sum eiusmodi uti præsidiis, quæ an profutura essent,non nunꝙ sanè dubitabam,ꝙ aũt nihil afferrent incommodi,certo sciebam.Quæ igitᷣ in Attalico emplastro,atq; hoc laudauit Heras,non quidẽ,ut dixi, magna sunt,sed ubi desiderantur,quæ id magnificè efficiant, nemo his utens manifestã læsionẽ inferet,etsi nihil iuuerit , Atqui si quis hoc pharmaco uti uolet in phymatis,ab illis,quæ in Phęnicino docui,ipse intelliget, aliàs aliter ipsum liquefaciens.Tractabitur ãt uberius deinceps,& phymatũ tota curatio,unde spero uos methodum exactam perfectãq; medicaminum,quę illa iuuare possunt,habituros.Vocetur aũt uobis emplastrum hoc,Album ad rabiosos morsus,sicut illud, quod ex albo cõstat pipere,Attalicum.Subiungit mox & aliud emplastrũ Heras in hanc sententiam . *Album Ariabarzanion,quo Xenocrates abscessum iam inalteratum circa tarsum,*(*ea pars est in pede , quæ carpo seu brachiali proportione respondet,*) *discussit.* Deinde eorum,quæ ipsi immittunt,symmetriam,& postea coquendi modum præfatus,ad calcem hæc uerba apponit. *Maxime facit ad cacoethe,pascentia,contumacia,uniuersaliter ad omne ulcus.* Porro cur eorũ,quibus constat pharmacum , symmetriæ tertiam partem recitauerit, cõpertum non habeo,cum alii integrã hoc modo tradiderint: Argenti spumæ denariũ pondo ducentorum,ceræ denariũ põdo quinquaginta, olei ueteris heminas iii,cerussæ denarium põdo octoginta,terebinthinæ denariùm pondo triginta duũ,cineris buccinorũ denariũ põdo decẽ,thuris denariũ põdo decem,& nouẽ,& aquæ cyathos duodecim.Hæc oĩa à me ꝓlata pharmaca Heras ad tertiã partẽ ĩminuit,sic:Argẽti spumę denariũ põdo sexaginta sex ob.iiii,ceræ denariũ põdo sedecim ob.iiii,olei ueteris heminã cerussæ denariũ põdo uigintisex ob.iiii,terebinthinæ resinæ denariũ põdo decẽ ob.iiii,cineris buccinorũ denariùm põdo tria ob.ii,thuris denariũ pondo sex obolos duos,aquæ cyathos quatuor. Postea coctionem ita subdit: Argenti spumã,& cerussam,cum aqua,& oleo terito,deinde recẽti olla igne non acri coquito,ferrea spatha sedulo mouens,ne adurãtur.Vbi semicocta fuerint, cerã immittito:hac liquefacta,resinã,& thus:ac tam diu coquito,dum aliquatenus non inquinet.Postquã bene habere propemodũ uidetur,buccinos iniectos reliquo tẽpore concoquito.Cum perfecte coierint,

1.Epid.com.2. tex.50.clas.3. 112.f.

colerint, in mortariũ demittito, aqua exigua prius subiecta, & subacto utitor. Hoc medicamentum, ut sine morsu discutiat, præparatum est, ꝙ & cerussæ parum ad argenti spumæ portionẽ habeat, & cum hac ab initio coctũ sit, ualideq; exiccet ob buccinorũ cinerẽ additum. Non dissimilis quodãmodo facultas est & purpuris, & ostreis concrematis: notum est aũt sine carnibus horũ animalium testas cõcremari. Ac Heras quidẽ unũ de facultatibus librũ cõscripsit: Asclepiades cognomento Pharmacion, decẽ præter theriacas, & gynecea: apponẽs & ipse cuiusque pharmaci titulum, in multis ẽt coctionis, in quibusdã utẽdi modum. Porrò Andromachus multas uires collegit, & ferè non pauciores iis, quæ in decẽ libris Pharmacionis Asclepiadis habentur, tribus ipsas libris cõprehẽdẽs. Primo pharmaca docet, quæ extrinsecus imponuntur: altero quæ intrò assumuntur: & tertio quæ oculis adhibentur. Reprehendere autẽ ipsum iure possis, ut admonui, ꝙ nec confecturas, nec usus rationem, nec uires, nec quid promittant, adiecerit. E

Quæ Asclepiades Alba scripserit. CAP. 17.

AD Asclepiadem igitur iã transgressus producã in medium, quæ ipse alba emplastra ad finẽ tertii libri Exteriorum tradidit. Nã inscribit eorũ primam Marcellã, secũdam, tertiã, quartam, quintam: ueluti alios Interiorum quinq; primũ Masonem, secundum, tertium, quartum, & quintum. Verum in tertia Marcella ad calcẽ alba emplastra adscripsit: prioris titulũ esse ait, ad ambusta igne, abrasa, cutẽ teneram: quod emplastrum Acesin id est medelam, nominari dicit. Omnia uero simul quatuor, argenti spumam, cerussam, oleum, aquã pari põdere incoqui oportere commemorat. Constatq; hoc pharmacum fragile, & alipes effici, hoc est pinguis expers, ut cuti sine deligatura adhærere nõ possit: nisi.n. ut præfatus sum ante, metallica plenius cocta fuerint, tale fieri emplastrum necesse est. Coquũtur largius, dũ maiorẽ liquidorum mensurã in mistura continent. Huic aliud emplastrũ Asclepiades subdit, eiusdẽ quidẽ tituli, sed non eiusdẽ cõfecturæ: neq;.n. æquale metallicorum pondus immittit, uerum cerussam argenti spumæ sesquiplam: quin & seuum uitulinum adiicit, totam symmetriam sic faciens: Cerussæ denariũm põdo centum uiginti, argenti spumæ denariũm pondo octoginta, adipis uitulini denariũ põdo triginta, ceræ denariũm pondo uiginti quinq;, olei heminas duas. Hoc pharmacum olei parũ hẽt, ceu ad metallicorum proportionẽ, si quis heminam statuat ualere unciis nouem Romanis, q̃ in cornibus cõsuetis libralibus descriptæ sunt. Qm̃ uero cerussa in ipso superat, eoq; magis adstringẽs magisq; refrigerans, q̃ superius reddebatur, adipem author admiscuit. Sciẽs autẽ bubulũ adipẽ calidiorem esse suillo, & uehementius digerere, cauit perfecti bouis seuum indere: quippe in oĩ animantium genere iuuenilia perfectis humidiorem, minusq; calidum adipẽ habẽt. Erit igitur & hæc cõpositio difficilior quidẽ, ac simplicis albi emplastri, quod añ scripsit, sed nihilo utilior. Ab his tertium aliud profert cicatricem ducens album, ex pari, cum argenti spuma pondere, ceræ quarta illorũ parte, & terebinthinę rursus dimidio minore, q̃ in cera: oleũ & aqua ferè ęqua portione metallicis mensuris utrisq; simul indita sunt. Voluit.n. medicamenti author cerussæ, & argenti spumæ, singulorum pondo denariũ centum miscere, ceræ denariũm pondo uigintiquinque, terebinthinæ denariũm põdo duodecim, olei & aquæ cuiusq; heminas duas. Itaq; Attalici memores Emplastri, quod metallica perinde, ac istud cõtinet, sicut ẽt oleũ simul, cum aqua, ceram dupla portione ad eam, quæ in hoc medicamento additur, terebinthinam similiter, scietis manifesto, quo nam discrimine medicamẽta inter se uariãt: adiectũ nanq; est illis, & thus, alumẽ, ac piper. Quin ẽt Asclepiades Attalici illius emplastri cõmeminit, nõ uocans id Attalicum, immo nec piper admiscẽs. Alia uero omnia pariter, ita scripsit ad uerbum. *Albũ, quod ad Mnasæum refertur: facit & ad diuturna, ac difficilia.* Argenti spumæ, cerussæ, cuiusq; denariũm pondo centum, ceræ denariũ pondo quinquaginta: terebinthinæ, thuris, singulorum denariũm pondo uigintiquinq;: aluminis scissi denariũ pondo duodecim, olei heminas duas. Porrò ne putetis differre, si drachm. centũ alicubi inueniatis loco unius libræ scriptas: sed illud potius considerate, utrum qui scripsit centum denarios, dimidium ceræ ipsis misceat, siue huius dimidium terebinthinæ, ut sint ceræ quidẽ denarii quinquaginta, terebinthinæ uigintiquinq;, an aliã quadã symmetriã faciat. Si nãq; prædictã, nihil referet dicere librã, & selibrã, & tres uncias: siquidẽ libra denarios sex hẽt ad nonaginta, selibra octo, & quadraginta: sic & hui⁹ rursus dimidiũ quatuor & uiginti. Quapropter eadẽ proportio seruaĩ, nulla insigni differentia, siue centũ drachmis metallicorum, siue nonagintasex, heminæ duæ olei misceantur. In hoc itaq; nõ uariabunt pharmaca, siue libra nominetur, siue denarii centum: Illa uero Asclepiadis scriptũ pharmacũ ab Attalico emplastro disiunxit, ꝙ Attalicum sex q.dẽ drachmas aluminis scissi, piperis uero albi tres, habeat: Asclepiadis album piper nõ habeat, sed duplũ põdus scissi aluminis. Porrò ualidius adstringere quodãmodo, ideoq; prõptius cicatricẽ ducere Asclepiadis pharmacũ, Attali magis digerere, oẽs norunt. Vnde, quod dixi & prius, qui rogant, utrum ipsorum præstet, medicamẽtis uti nesciunt: Etenim ad cicatricem ducendã Asclepiadis, ad digerẽdum Attalicũ, est melius: In uniuersum meminisse oportet, quod apud Hippocratẽ scriptum est in libro De alimento, ‖ prauum uidelicet, & non prauum, noxium & utile, relatione ad aliquid dici. Alia enim ratione prõnũciaueris, Attalicum hoc emplastro esse præstantius: alia, ad multa utilius illud esse. Deniq;, & Asclepiades

Prope finem.

F G H

piades

A piades ipse post hoc modò recitatum, scribens illud ipsum, quod ex pipere fit, non uocat Attalicum, sed Pāphilion, ignorans opinor primum ipsius inuentorē. Apponit aūt nomen utentis, ac unde acceperit: tum quid ualeat, his uerbis præfixit. *Aliud Pamphilion dictum pharmacum accommodatum. Facit ad uetera, uix sanabilia, carbunculos, epinyctidas, achoras, psoricos affectus, sinus glutinat, facit ad abscessus, condylomata. & ferè omnibus utilius est.* Constare ipsum tradit ex cerussa, argenti spuma, cera, terebinthina, duabus heminis olei, eodem modo sicut & Heras: ad hæc item fisso alumine, & albo pipere: aquæ uerò non meminit in confectura, sed neq; thuris. Quidā non quinq; & uiginti, sed dimidium immittunt, quin etiā de aqua: cum enim olei ueteris heminas duas infundi scripsisset, postea aquæ duas, uel unā adiecit. Ego & sine aqua medicamentum sæpius præparaui, & ad omnia alia melius fieri apparet, præterq̄ in teneris corporibus: nā in his aquam præstat adhibere, præsertim cum phlegmone tentantur ulcera. Inde aliud Asclepiades cū superioribus albis emplastris profert, quod rabiosos morsus sanare promittit, quemadmodū & quod apud Heram scriptum est, pollicebatur. Assumit & hoc præter simplex album, quod ex argenti spuma, cerussā, thure, cera cōstat, insuper medullam ceruinā, & myrrham: porrò miscet ei argenti spumæ denariūm pondo quadraginta, cerussæ denariū pondo triginta, thuris denariū B pondo decem, myrrhæ tantūdem, medullæ ceruinæ duobus pauciores quam decē, ceræ albę denariūm pondo quinquaginta, olei ueteris sextarium. Primum horum omnium, quæ recitauit, prodidit Ascepiades, quod uocat Rhodiacum, ceu digerens & curās in mammis duritias, & ex his componiur: Argenti spumæ, ceræ ponticę, singulorum pondo: cerussę, adipis, suilli elaborati, cuiusq; selibra, hoc est uncijs sex: myrrhæ pōdo uncijs quatuor, ouorum tostorum uitellis duobus, olei hemina una & semis. Istud etiam sedi benefacere confirmat, non apponens quo nam liquefieri uelit, sed nobis coniectandum forsan relinquēs, interim ex rosaceo unguento, interim myrteo, aliàs ex oleo quopiam, liquandum esse.

Quomodo candida emplastra componenda sint aduersus vlcera Cacoethe id est maligna, & ea quæ cicatricem difficulter admittunt. CAP. 18.

QVæ dysepulota id est uix ad cicatricem uenientia, quæ itē cacoethe id est maligna, appellē, distinguendum modò est: quia non solum in præsentem disputationem, sed etiam in futuram, commoda præfinitio est futura. Quæ itaque ex humorum confluxu, uel multorum, uel acrium, oriunt, sine eo, q locus affectus huiusmodi iā dispositionem habuerit, ut, licet bonū sit quod influit, tamen ipsum corrūpat, Dysepulota nomino: quæ uerò dictā dispositionem iam C obtinent, præcipuo uocabulo cacoethe appello. Nunc igitur, qm̄ priores me emplastra quędam alba, ut quæ dysepulotis cicatricem probe obducant, conscripserunt, propterea ego quoq; alba scribo emplastra, quæ aduersus dysepulota omnia, & cacoethe non nulla, quæ non prauū admodum habent statum, cōposui: nam in illis denuò medicamenta accōmoda dicentur. Primùm & hic methodum dicturus sum, qua id genus emplastra complura cōficere discetis. Duplex porrò eius scopus, est, alter omnium, quæ ratione cōponuntur, medicamentorum cōmunis: alter peculiaris, colore ab his differens. Quæ igitur in cōmentario De simplicibus medicamentis cognouistis, sine rosione quidem ac morsu, ualidè tñ adeo exiccantia, hęc in memoriā reducite. Omnino autem conueniebat, præterq̄ q non mordicent, uel adstringant manifesto, etiā detergere posse: siquidē caua plurima eius generis ulcera, tanq̄ ab exesione humorum malignorum, facta apparent, eiusq; rei gratia carne impleri desiderant: ostendimus autē in tertio therapeuticis methodi libro, omnia, quæ carnem generant, medicamenta detergendi facultatem habere. Multa etiā alia siccam obtinent uirtutem, huiusmodi ulceribus curandis accommodam. Sed age nunc repetamus ea, quæ aut cōpositi emplastri candorem tueri possint, aut non adeo lædere. Hoc ex genere est cadmia, pompholyx, calx, ostrea cōcremata purpuræ, buccina, & sepiæ pars ossea: parū D officiet colori & æris squama, & ustæ chacitidis non fuluum, sed cineritium, uel subalbidū. Quomodo autem huiusmodi res præparāda sit, rursus in Theriacę antidoti sermone dicemus. Porrò dictorum quodq; si lauetur, totam mordicationem amittet, quemadmodum cera, quæ medicamini conficiendo admiscenda est, tum resina. Cæterum q cera tyrrhenica, uel pontica dicta ad candidi emplastri pręparationē sit idonea, prius explicatum est: resinę uero, & q̄ laryx uocatur, & terebinthina, aduersus ulcera maligniora magis ualent. Thuris quoq; partem aliquam indere non ab re fuerit, ut ulcerū maleficorū dispō coquatur, & ad suppurationem ueniat. At non solū ex prædictis medicamentis unumquodq; lauandum uenit, sed ēt metallica, quàm maximè in loco Soli exposito, cum aqua, uel aceto, uel marina, uel uino, læuigare oportet. Pura aūt, & candida, & perspicua, singula hæc erunt, candoris cuiusdam medicamento conciliandi gratia. De cerussa, oleo, coctionis modo, aere circunfluo, & igne, qūo quodq; eorum ad albedinē aliquid adferat, antè exposuimus. At quemadmodū in alijs, ita in his quoq;, facultatis aquę, aceti, marinę, uiniq; albissimi peritum, id in cōpositura miscere conuenit, quod maximè curando morbo pro futurum est. Etenim in ulceribus prætumidis, ac duris (ochthode Græci appellāt) quæ oras crassas, callosas, multamq; attenuationem requirentes habent, ex aceto, & marina læuigata, magis, quàm, quæ per aquam, idonea sunt. In quibus aūt acre, & mordax est humidum, quod in ulcera fertur,

fertur,ex aqua terere potius singula metallica necesse est:Quemadmodũ rursus ex uino magis, E
ubi copiosus humor ulceribus influens apparet. Hæc igitur singula,quę dixi,in unoquoq; iã nominato humore læuigata diebus pluribus,inieci frequenter pharmacis,quæ ex argẽti spuma & cerussa confiunt, eaq; expertus sum omnia cicatricem optimè ducere. Verũ scriptiones quasdã amicis quoq; dedimus,qui huiusmodi pharmaca desiderarent: à quibus ipsis quoq; in experientiam producta,quod titulo promittunt, tueri uidebantur. Itaq; argẽti spuma cum cerussa prius cocta,& medicamento propè ad non inquinantẽ consistentiã perueniente,iniicienda est laryx, uel terebinthina resina cũ cera candida.His pulchre unitis adde metallica,quæ huiusmodi symmetriam habent: Argenti spumæ,& cerussæ pro consuetudine singulorum pondo coquatur cũ olei libris duabus,frequenter etiam aquæ selibra addita:liquescit.n.sic argenti spuma citius, & coctio aquã consumit,ut nihil ad humiditatẽ pharmaco apertè prosit:resinæ pondo tres uncię, ceræ duplũ sufficit. Quanq̃ si duas resinę indideritis interim,quatuor ceræ,sic quoq; cõpositiones non adeo differre inuenientur.Thuris ẽt pondo uncia semis satisfacit post ceram , & resinã iniecta:deinde tres aliorum vnciæ,quæ drachmæ quatuor sunt ad uiginti.Impones aũt duorũ, trium,plurium,ac omnium quæ numeraui, quorum singulorum tibi copia contingat : ut si oĩa habeas,æquã portionẽ cuiusq; iniicias,cadmiæ dico,& põpholygis,buccinorum cineris uel ostreorum,& æris squamæ:singulorũ denarij sex erunt,qui tres uncias absoluunt.Quòd si & calcem lotã misceas,singulorum drachmæ quinq; ponentur.Si ustæ chalcitidis,singulorum drachmæ quatuor,ut ex oĩbus sex counitis tres vncię fiant.Verum chalcitis usta sit elota,& colore cinereo,non qualem multi ex ijs,qui urunt eã,faciunt,ueluti si dicas ex pallido flauã.Si duo quædam ex his habeas solum, tres vncias ex ambobus ponito , hoc est utriusq; unam ac semissem. Hęc in pñtia ad alborum emplastrorum constitutionem,ulceribus dysepulotis curandis,cognoscere uobis sufficit.Atq; subhumida cerata candida ẽt ex ijs ipsis præparant,differunt tñ ab emplastris,ꝙ neq; argenti spuma,nec cerussa coquatur:adeps uerò uel anserinus , uel gallinaceus, uel suillus,uel uitulinus indatur.Quòd si uinum interim habeas uel acetum,quę albissima lucidissimaq; sint,aquæ loco ipsa admiscebis.

Damocrates de Albo emplastro. *CAP. 19.*

QVoniam pharmacorum uirtutes metris transcriptę facilius memoria tenentur,& exactam ipsorum symmetriam perseruant,satius mihi uisum est,& horum meminisse. Cum itaque Damocrates præter alia alba emplastra,etiam candidum scripserit,quod commẽdat, apponam scripturam ijsdem illius uersibus, Iambico trimetro expressis. G

At cum his habere emplastrum medicis conuenit
Album , efficax aduersus abuulsam cutem,
Ambusta, ad ulcera, & per summa corporis
Occasionem citra manifestam ædita.
Ita consit: cerussæ libra Sumitur:
Lithargyri,trypheræ, eodem simul modo,
Et portio præterea libræ tertia :
Ceræque puræ ponticæ quinque vnciæ ,
Terebinthinæ pondo uncia purissimæ :
Thurisque mannæ , uel thuris , quinæ unciæ :
Candidi olei boni recentis * selibra. (* duæ libræ.)
Aquæ superfundetur his sextarius.
Oleum, cerussa, argenti spuma, aqua coquitur
Leni igne,agitatur sedulo rudicula.
Cum tota pulchrè desiccata sic aqua , H
Et leue medicamentum apparet, candidum ,
Et molle , inficiens nec, terebinthina inditur ,
Deinde cera succedet, thus postea .
Ab igne cùm depones ollulam , moue .
Cùm mediocriter est refrigeratum pharmacum ,
Mortario superfundas, atque excipe
In mulieribus, uel delicatis puerulis ,
In senibus, habitu aut prauo iuuenibus simul.
Huic tertiam partem immisceto aluminis ,
Quod prodidimus emplastrum non multo antea :
Ac utitor ad omnia recentia uulnera .
Ipsi uerò rhodinon liquefacto immisceas ,
Paulum ac ceræ, liparon habebis ac bonum ,
Album uinum, parum austerum , si affuderis .

Aluminis, cuius meminit, compositio in quinto huius operis commentario.

GALENI

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Exponuntur Emplaſtra uiridia, melina, gilua, ac cæteris coloribus prædita, tum quædam quoque, quæ Cephalica, ac catagmatica appellantur.

Qui Authores ſcripſerint de componendis medicamentis: ac de Ratione ipſorum componendorum exemplo medicamenti ex cera, roſaceo, & ærugine confecti. *CAP. I.*

CVm propoſitum opus hunc quoq; cum alijs ſcopum teneat, ut ſi quando li-
brum, quo medicaminum, quibus utimur, cõpoſitiones ſcriptas habemus,
B perdiderimus, ipſi nos perditis ſimilia poſſimus conficere, neceſſarium eſt primum nos in uniuerſum formulam quandam uiæ didiciſſe, qua propoſitum inueniamus. Deinde per hanc uiam in multis particularibus exerceamur oportet, ſcientes, citra talis ſtudij exercitationem, nullum, opus perfici. Et uero graue eſt, quod iam quibuſdam accidit medicis duobus mihi cognitis, quorum alter, dolore ex talium ſcriptionum interitu contabefactus, perijt: alter ab operibus medicis deſtitit. Verum exercitatis, iudicio meo, præterquàm pharmaca utilia componere, etiam à ſuperioribus nobis ſcriptorum arbitris eſſe licet, commodeque omnia ea, quę ab illis prodita ſunt, uſurpare, atq; illa, quę ipſi methodo ĩferius poſita inuenerint. Melius igitur eſt experimentis iam comprobata ſumere eum, qui uſus ipſorum methodum didicerit, licet, quod dixi, neceſſitas frequenter nos cogat, ut uel experientia incompertis ex tempore utámur. Itaq; ſuperiore libro quomodo ex argenti ſpuma ſola emplaſtrum prępares docuimus, interim oleo tantum, interim aceto admiſto, uel uino, uel huiuſmodi alio: item ex quali ipſorum ſymmetria emplaſtrum fieri candidum poſſit, ſi probe coctum fuerit. Cęterum ex his emplaſtris quædam ducendæ cicatrici accommodata fieri diximus, quædam uulneribus cruentis
C glutinandis, quædam phlegmonis exiguis curandis: quędam ulceribus, quę cicatricem ægre admittunt, ſanandis, ſi non cacoethe ſint: quædam ad tumores præter naturam, ſed non magnos neq; duros, diſcutiendos. Scriptum ſimul in eo eſt non multo poſt initium, & emplaſtrum à me compoſitum, quod Phœnicinum nomino. Præſenti autem hoc libro de uiridibus, & melinis, & giluis, & fuſcis, & rufis agetur emplaſtris, quibus etiam adnumerantur quæ dichroma ideſt bicolora, dicũtur. Inter hæc alia quædam ſunt medio inter hæc nomine, ut ex candido melina, & ex nigro uiridia, & à ſimilitudine ſordium rhypode græcè appellata, quaſi ſtrigmentoſa: adde quæ aerem imitantur, & cœrulea: quædam uero nomine prorſus carentia. Itaq; ſimilia inuicem uiribus deinceps ſcribere commodum eſt, ut qui in plura incidit, uel librum legit, id quod optimũ corpori, eiusq; curando affectui ſit, eligat. At colore ſimilia tradere, eorum eſt, qui ſimilitudinẽ non artificialem attendunt: uerum quoniam potentes quidam uiri, interdum nos iubent emplaſtrum ſibi melinum cõficere, quod ulcera glutinet, uel cicatricẽ ducat, uel indurata emolliat, uel aliud huiuſmodi facere poſſit, coacti ſunt nõ nulli recentiorũ medicorum, ubi ſimilia colore ſeriatim conſcriberent, proprias cuiq; profeſſiones apponere. Quamobrem ego miſtam quandã diſciplinam conabor effingere, à magis artificioſa auſpicatus. Scribo enim prius, quæ caua ulce
D ra carne implẽt, quorũ plurima colore uiridia ſunt: adnotans, quot ex his glutinãtia ſint, quotque in maligna euadentibus medeantur, atq; huiuſmodi aliud quidquã poſſint perficere. Deinde glutinantia non modo recentium ulcerum, ſed etiam ſinuũ: ex his plura ſunt, quæ ad uſque cicatricem ulcera perducant. Atq; horum omnium unam ſeriem facturus ſum, melinorum aliã, barbarorum (ut uocant) aliam, & fuſcorum aliam, nec non in reliquis coloribus ſimiliter. Producam in alio quoq; uno libro ſimilitudines abſq; coloribus, quæ ulcera cicatricem uix admittentia (dicuntur & chironia) perſanant. In alio rurſus poſt iſtum, quæ tum hæc, tum alia quædã, curant, quæ dicuntur & ſunt uſus multiplicis. Ac poſt hæc omnia, quidquid emplaſtrorum facultatum reliquum fuit methodo cognoſcendum, percenſere conabor. Hæc igitur uice prooemij cuiuſdam omnium emplaſtrorum, quæ cõmemorabuntur, communis, pręfati, ad ea quæ hoc libro ſcripta ſunt, digrediemur, oratione quadam generali eis præpoſita, tanq̃ nihil etiã mihi iam ptæ dictum ſit. Compoſitiones medicamentorum complurium laudabilium primus omnium, quos nouerim, Mantias Herophileus ſcripſit: cuius diſcipulus factus Heraclides Tarentinus non ſolum in pharmacorum uſu uidetur imitatus illum, ſed etiam in ea artis parte, quæ uictus rationẽ docet. Poſt quos alij ſanè quidam non paucis uoluminibus, ſicut Mantias & Heraclides. Sunt ẽt qui uno aut altero tantum ea conſcripſerint, quemadmodum Cappadox Heras, qui nec impro-

batum aliquod medicamen tradidit: nec confecturas ipsorum omisit,& uniuersos particulatim E usus recensuit. Permulta pharmaca pluribus libris studiose scripserunt Musa,& Asclepiades,& Crito. Verum Andromachus vnico libro medicinalia medicaměta ad exteriora corporis uitia: altero, quę interna curant, memoriæ prodidit: item tertio his minore, oculorū remedia. Paucissimis autē ipsorum, tum præparandi modus, tum utendi, appositus est: neq; uero horum quispiā, nec alius, cuiusq; pharmaci componendi rationem docuit. Ob quod empirici confidentius, licet absurda, pronunciant, ut qui pharmacorum cōpositionis inuentionem ad casum referunt: inde nimirum confidentiæ occasionem sumentes, ꝙ nemo ex dogmaticis medicis confectionis eorū regulam absolute scripserit. Nam cum dogmatici interrogati rationē, qua pharmaca singula cō posita sint, quibus utuntur, nihil, quod dicant, habeāt: perditisq; illorū scriptionibus, ipsi alia cō ponere ex tēpore non possint: & ipsi merito contemnuntur, & empiricis contradicendi maiorem præbent audaciam. Quòd si affectus cuiuslibet eorum, quos curandos suscipiunt, naturam scirent: methodumq; cognoscerent, qua & simplicium singulorum medicaminum uires, & scopum curationis, inuenirent: non utiq; compositionis rationem ignorarent. Vt exempli gratia, cauum ulcus apertum, græce aperistaton (nihil enim mali est, ut quidam uocant, breuioris disciplinæ gratia, sic nos quoq; nominare) quomodo quis sanare queat, consideremus: tanꝗ si nondum aliquod ei curando aptum medicamen inuentum sit. Nā cum docti à ratione fuerimus, cauorum ulcerum curationē subministrari, nascente alia carne loco perditæ, ex ea uidelicet, quæ subiecta est, cogitauimus fieri non posse hoc, si in ulcere sordes, aut copiosa humiditas, insit. Verum sordes medicamina detergentia auferunt, humorē exiccantia discutiunt. Conuenit igitur hmōi pharmacorū materias cognoscere non simpliciter secundum genus, ut Dioscorides aliiqui scripsit, sed uti nos in commentariis De simplicibus medicamentis fecimus, non tm̄ apponentes, uel calefacere, uel refrigerare, uel huiusmodi aliquid aliud, quoduis medicamentū facere, uerum etiā quòd prima distantia, uel secunda, uel tertia, uel quarta, à medio tale existat. Frequenter ēt, ꝙ in horum media unaquaq;, uel incipiente, uel desinente sit: vt duodecim, pharmacorum, quę per excellentiā quancunq; proferuntur, ordines subsistant. Interdū enim uel mediocriter calefaciens, uel exiccans: interdum quod uehementissime quoduis horū facere possit, requirimus. Qui autem simpliciter particulam calefactione indigere intelligit, non magis piper, & sinapi, quàm thus, accipiet. Hæc sane & prius ostēdimus, diximus uero & in tertio Methodi therapeutices commentario: quasi uero præscientes, ea ex demonstratione cōuenienti, ad reliqua deducam, hinc præsentis sermonis sumpto initio. Quoniam ulcera carne implenda, pharmaco G exiccante & detergente mediocriter sine morsu indigere demonstrauimus, conuenit eiusmodi pharmacorum materiam, quę nam sit, in memoriam reducere. Indicata est autē in libro De simplicium medicamentorum facultatibus, insuper & conueniens singulorum ordo expositus est. Hoc etenim, sicut dixi, admodum utile est, ut si quando fortiore quis pharmaco opus habeat, ad quod digrediatur, cognoscat. Verum cum simplex nullum habemus, composito utimur. Atque primum fingamus nos habere ceram & æruginem, aliud nihil, quod cauo ulceri manifeste conducat: thus dico, irim, aristolochiam, farinam eruorum, radicem panacis, & quæcunque ex hoc sunt genere. Cum igitur sciamus cera sola imposita sordidum vlcus euasurum, ut quod neq; detergere, neque exiccare, possit: ærugine autem adiecta morsum, & rosionem illatū iri, atq; phlegmonē excitandam: horum sanè utrunque deuitabimus, medium autem ex ambobus aliud conficiemus, imbecillius quidem ærugine, ualentius autem cera: sed quoniam hæc paululo inferior est eo, quod commodè queat adiici, ærugo autem multum præcellit, multæ ceræ parū æruginis admiscebimus. Quantā ergo quantæ? hoc.n. deinceps uenit dicendum. Exactè quidē quantitatem cuiusque ante experientiam inuenire nemo potest, coniicere tamen, & iudicare, & componere pharmacum prima potest experientia, nullum insigniter in prosperum successum habiturum: H quemadmodum ego aliquando feci in quodam uico, ubi cum neq; ipse medicamentum, quod me sequeretur, haberē: neq; alius ex iis, qui ibidem agebāt, copiā mihi facere posset: reperi solum ad compositionem idonea æruginem, & cerā. Quibus acceptis, & ad ignem cera liquefacta cum oleo rosaceo, ut liquidum ceratum fieret, miscui cerati libræ unciā unā æruginis, hoc est duodecimam partem: statui enim decimam, uel duodecimam miscere, suspicatus quidē maiorem, ut acriorem, cera futuram: minorem, tanquam imbecilliorem. Expertis autem nobis compositionē, uisæ sunt partes, & decima, & duodecima rectè pro corporum differentia cōmistæ. Ostendimus enim, quod etiam usus attestatur, ualida corpora ualidiora sustinere medicamina, imbecilliora huiusmodi non ferre. Validiora dico corpora, quæ temperamēto ficciora sunt, ueluti agricolarum naturā, & uenatorum: imbecilliora, molliora uel natura, uel uictus consuetudine, cuiusmodi sunt mulierum, eunuchorum, puerorum, & qui naturali temperamēto sunt humidi, cādido molliq; corpore ꝑditi. Dura igitur corpora ex copiosiore ærugine cerato admista, carnem recipiunt, molliora ex pauciore. Vnde ut frequenter dictū est, unum pharmacum omnibus nequaquam cōuenire potest corporibus, sed oportet mediū esse, ceu ad mediā temperaturā aptatū: duci uero ad utranq; eius medij partem, dum quotidiano usu probatur. Si.n. quod res po

stulat

A stulat affecisse uideat, in eo manere conuenit: si paulum deficiat, augere ipsius uires: quẽadmodum etiã adimere, cũ præter modum efficax fuerit: velut in ipso hoc proposito pharmaco quod cerato, & ærugine constat, considerare prius oportet, vlcusne carne obductũ sit, an nondũ, sed sordibus humoreq; sit refertũ: vel præterq̃, ꝙ carne impletũ nõ est, mordicationis sensus aliquis laborãti ortus sit: & calidior, uel rubicũda magis, pars ulcerata apparuerit. Si igitur imbecillius uideatur, melle, uel ærugine admistis, potẽtiã eius adaugebis: si ualidius, oleũ uel rosaceũ misce bis, molliens pharmacum, quod linamentis excipiendum est. Cõmode quidem ceratũ, & ęrugo sic miscentur, quẽadmodũ à me non nunq̃ esse mista retuli. Confectura autẽ medicantibus hæc esto emplastri cõpositi, viride à colore uocant, sanantis quidẽ & recentia vulnera, quæcunq; nõ magna sunt, sed quod ex rhodino simul ad * mediocris pharmaci consistentiã potest liquefieri. Quin & resinæ uel colophoniæ, & frictę nominatæ, uel terebinthinæ, non nihil ipsum hr̃e oportebit: ostendimus aũt laricem uocatã terebinthinę quodãmodo esse similẽ. Porrò quantitas earum misturæ, & hic coniecturalis est. Si. n. plus resinę, q̃ ex usu sit admisceamus, donec manibus subigitur, molle apparet: in linteolũ uero illitũ, paulo post instar pellis durũ erit, facile à corpore decidens. Sin minus iusto resinæ, cũ cera mistũ sit, non habebit hoc quod echecollon, idest gluti

*forte pro ἐμμέσου. i. mediocris, legendum ἐμμότου. i. linaméto excipiendi.

B nans, Græcis appellatur, ut distrahendo eo, plurimũ extendatur. Liquet autẽ, si alicui particulæ imposueris, fore ut difficulter agglutinetur, & protinus ab ipsa delabatur. Quæ igitur mediocris mistura, ceu emplastri consistentię conueniens? siquidẽ mihi fidem adhibes, par utriusq; portio. Nec uero cera, nec resina, sicca uetusq; esto: optimum siquidem, ita amborum mistionis coagmentum est, si ambo pinguia, & mollia assumantur: si alterum excedat, semper resinam præpollere satius est: quare non nulli uel duplum huius pondus ceræ admiscent.

Confectura simplicis Emplastri viridis Andromachi, & virtutis ipsius explicatio. CAP. 2.

AC sanè uiride non nulli, sic. n. ipsi nominant, ex dupla resinæ portione confecerunt: duas quidem eiusdẽ libras, vnã uerò ceræ, & binos olei cyathos, immiscentes. Aeruginis autem alij duas, alij tres uncias, huiusmodi ceræ & resinæ mistioni immittunt. Sed ẽt in præparatione, liquefactis, quæ liquari possunt, æruginẽ inspergunt: quidã ubi refrigerauerint, mox raserint, in mortario misturam moliuntur. Porrò qui medicamentũ cruentorũ ulcerum glutinantius facere statuunt, æruginẽ in pila prius cum aceto læuigatã iniiciunt, ceratum radentes. Proinde si qs uos roget, quale horum uiridium emplastrorũ sit pręstantissimũ, succurrat id, quod identidem à me prædicatur, respondere, omnia esse optima ei, qui affectus, quibus singula offeruntur, cogno

C scat, sicut & eos ignoranti oĩa pessima. Mei etenim officij est dicere, id exiccare ualentius, quod acetum assumit. Constat autẽ, quod plus æruginis continet, id tum ualidũ esse, tum magis exiccans, tum sordida ulcera rectius purgare. Terminus ipsius est, ut hæc citra morsum efficiat: nam adeo ualens, ut iam puris ulceribus impositum morsum pariat, nec ea unquã carne replebit, sed alio modo humida sordidaq; reddet, sicuti illa, quæ parum integrè siccant detergentq;. Iã uero ex acrioribus cauum magis ulcus euadit, & rubicundius calidiusq; est, cũ æger ẽt ipse morsum eius percipit. Ne igitur quoduis medicamentum simpliciter laudate citra dispositionis, in qua cõmendatur, appositionem: nec in alio quoquam pharmaco, nec in ijs, quæ modo nobis proponuntur, id agendum est. Quos igitur, uiridibus ordine suo descriptis, affectus, quibus ea conueniunt, distinguere non piguit, minus peccant q̃ ij, qui ne hoc quidẽ fecerunt. Qui uerò sine distinctionibus, ac indefinitè scripserunt, cũ ad alia transeunt, apponentes, aliud uiride, disciplinã reddunt prauissimã, si modo oportet oĩno disciplinã uocare huiusmodi scriptiones. Igitur Andromachus in libro, quẽ Externorũ inscribit, paulo post principiũ, primo fulca posuit, mox rufa, deinde nigra, postremo ad uiridia conuersus, disciplinæ hm̃oi initium fecit, præfixo noĩe, Viridia. Ac quod principẽ locum habet, scripsit his uerbis. *Viride Galli.* Resinæ strobilinæ dena-

D rium pondo trecentũ, ceræ denariũ pondo c. æruginis rasæ denariũ pondo l. thuris denariũ põdo xxv. aceti quantũ satis est. Conueniebat igitur ipsum non nihil forsitan, & de confectura dixisse, num ẽt thus simul cũ ærugine in læuorem redigi aceto affuso uelit, an solã æruginẽ: vtrunque enim licet, atq; in multis cõpositionibus non nulli hoc, quidã illo modo, scripserunt. Verũ in hoc mentẽ eius conijcere possumus, nempe ambo cum aceto uelle conteri, thus puta, & æruginem: attamen, in quibus nã affectibus medicamento sit utendum, significatum prorsus oportebat. Nunquid igitur, quoniam ante hoc, duo quædam emplastra scripserat, quorum priori prę posuit. Ad gangręnas, putredines, nomas uetustas, & malignas. secundo, Ad nomas quo utor, & alia pleraq;: ideo uiride istud sine appositione deinceps protulit, ostẽdens iisdem ipsum affectibus conuenire? Cæterũ aliud rursus, huic subiungens simpliciter dixit, Viride Potamonis: deinde aliud tertium uiride, & quartũ, quo utor. Ad hæc quintum aliud, sextum, septimum, octauũ, nonum, decimum, undecimum, duodecimum, decimumtertium, decimumquartum, decimumquintum, decimumsextum, recensuit, uno dũtaxat hoc nomine, Aliud, singulis præposito, differentia quidem inter se omnia uiribus cõmemorans, nõ tamen uniuersa ad putredines, nomas, & gangrænas idonea, quemadmodum ex ipsorum materia est cognoscere. Vnde etiam constat pro coloris, non uirium, similitudine, simul inuicem hæc ipsum conscripsisse. Itaq; nos cuiusque

eorum poteſtatem exponemus,à ſimplicium medicamentorum natura ſumpto principio.Nam E
hoc longe utiliſſimum fuerit ijs,qui non ſolũ in uniuerſali compoſitionis methodũ,ac uſum ta-
lium medicamentorum,cupiant intelligere,ſed etiam ſuomet ipſorum marte conficere poſſe,&
quę à ueteribus citra diſtinctionem tradita ſunt,qualem nam poteſtatem habeant,dignoſcere.
Quod igitur primum Andromachus prodidit, inſpiciamus, proponentes,conſiderantesq; ſim-
plicia ſingula,quibus confectum eſt. Primũ igitur reſinæ ſtrobilinæ in eo meminit,quæ ut in cō
mentarijs de ſimpliciũ medicamentorũ facultatibus aſſerui, reſinarũ longe calidiſſima eſt, ſicut
terebinthina ambabus qualitatibus omniũ moderatiſſima: omnes ſiquidem reſinæ calefaciunt
& exiccãt,ſed hæ magis,illæ minus.Validiſſima igitur eſt ſtrobilina:moderatiſſima,ut dixi,tere-
binthina.Quin etiã ſiccat celerrime ſtrobilina : & qđ peculiari appellatione pityinon phyſema
dicitur,reſina quidẽ & ipſum genere,cæterũ ſiccans & calfaciens,ſiccando aũt à ſtrobilina non
ſuperatur,calefaciendo plurimũ.Hæ ergo exiccatæ pinguis expertes ſunt,ideoq; emplaſtra be-
ne adhærentia conficere non habent,ut uiſcoſæ & liquidę.Inter pityinon phyſema,id eſt piceã,
& ſtrobilinã reſinam,media calore abietina eſt,liquida tñ diutius perdurat,ſicut etiam colopho
nia illa,quæ thus redolet,& quæ non nullis ſola uocatur colophonia,odoratu ſuauitatẽ quandã
referens,ſicut abietina,& colore mediocri prædita ut illa:naſcitur aũt admodũ modica,atq; ob F
id pretioſa eſt.Humidiſſima tñ omnium eſt altera laricis appellatæ dña,nam hæc quoq; duplex
quodãmodo eſt,una quidẽ ſimilis in omnibus terebinthinæ:altera hac acrior,calidior,magis li
quida,& odoratu grauior,& guſtu amarior,calidiorq;.Porrò humida reſina,quę in continenti-
bus pineam reſinã ſubſidet uaſis fictilibus,conſiſtentia & colore terebinthinæ ad amuſſim ſimi
lis,odore & guſtu diuerſa,ingratior quidẽ olfactu,ſicut ẽt acrior,& guſtu mordacior.Quare ſa-
tius eſt,terebinthinã omnibus medicamẽtis,quæ ulcera recte curabunt,admiſcere,qm̃ primus
præcipuusq; in ei ſcopus eſt,ut id,quod offertur,non mordeat. Igitur ad cõpoſitum emplaſtrũ
reuertamur,in quo Andromachus ſtrobilinæ reſinæ denariũm põdo trecentorũ, ceræ denarijs
centum miſtis iubet iniicere,neq; conſiſtentiã , neq; uirtutẽ exactè aſſecutus uel ipſe,uel qui id
compoſuit.Neq; enim glutinans erit, & acre fiet:auxilium uerò ei ad utrunq; contulit thus ad-
miſcens,uerum pro illorum copia paucum adeo, præſertim cũ æruginis denarios quinquagin-
ta immittat,octauam partẽ quadringentorum ex cera reſinaq; collectorũ explentes. Atqui ne-
mo hoc illi uitio uerterit , utpote cui conſilium fuerit medicamen conficere uehementer exic-
cans,cũ & alioquin ipſum carni generandæ,ac mediocribus glutinandis vulneribus,aptum red
dere uolenti drachmæ quinquaginta, miſceri rectè poſſint,itaq; lenius,ad carnẽ producendam G
cõmodius,adhærendo pertinacius,& ad multa utilius fieri.Cõmendanda uero eſt thuris cõmi
ſtio,ꝙ emplaſtri coagmentum iuuet,anodynon.n.eſt,& concoquit.Quare ſi æqua ipſius portio
ærugini fuiſſet coniuncta,hoc eſt denarium pondo quinquaginta, glutinantius,ut dixi,redditũ
fuiſſet,& mitius medicamentum . Quoniam uerò uigintiquinque adiecit,ſiccantem æruginis,
uim ſeruare curans,emplaſtrum ad glutinandum maiora vulnera , & ulceribus uix ſanabilibus
curandis,idoneum factum eſt: quòdq; tale ipſum fore in animo habuerit , aceti quoq; miſtura
innuit.Penes nos itaque eſt,& uehementius,& lenius ipſum facere,uel plus aceti,uel minus mi
ſcẽtes,ſicut acrius,uel minus mordax:etenim ex acrioris miſtione,quemadmodum etiã copio
ſioris,medicamen exiccabit fortius,& cruentorum erit glutinantius, ſi uinoſum acetũ ſit adie-
ctum . Porrò præſtat in cõpoſitione pluſculis diebus æruginem ex aceto acri, in Sole calido al-
læuigare:quod enim in eo mordax eſt,miteſcet, uirtusq; nihilo fiet minor.Thus autẽ initio ad-
miſcere neceſſarium non eſt, uerum huic dies unus ſatis eſt. Siquidem meminiſſe uos puto,&
huius,quod toties repeto,fortiũ medicamentorũ,cuiuſmodi eſt ærugo,miſy,chalcitis, ſori,æris
ſquama,uel chalcanthum, ex aceto diebus pluribus contritorum morſum obtundi, bonitatem
augeri.Quoniam enim metallica,ut quæ craſſioribus natura conſtant partibus, poteſtatem ſuã H
in altum uſque corporis,quod curatur, non extendunt: ideo ut tenuiora fiant,ijs per trituram,
& acetum adhibendus eſt cultus:hæc enim curioſè ita attenuata ad intima uſque penetrant.
Accedit autem,& aliud quoddam cõmodum in huiuſmodi medicamentorũ præparationibus,
ꝙ diligenter elaborata,corporis meatus,nuſquã inter eundem retenta,pertranſeunt:eiuſq; rei
gratia,& ſi calidioris naturæ ſint,ſine morſu munere ſuo funguntur. Quin & inter humores ip-
ſos in corpore generatos,tenues facile citra morſum perſpirant:craſſiores retẽti obſtructiq; mo
leſtant,ubi mordaces fuerint.Eadẽ ratio eſt in metallicis medicamẽtis cõbuſtis,ſed illa ex ignis
cõmercio non nihil mordax perſeruant,quod per lauationes deponũt,ac lenia prorſus reddun-
tur . Quibus autem ſimile quippiã uſtioni ex tritura cum aceto in Sole facta ignis loco accidit,
ea neq; ex igne genitum colorem conſequuntur:ſi tamen & quæ combuſta ſunt,ex aceto læui-
gentur,multo præſtantiora fiunt. Igitur tum hæc multorum medicamentorum communia,ſunt
cognitu neceſſaria,tum uſus ipſorum ſimiliter,alius quidẽ in alijs affectibus: in cauis uero ulce-
ribus cum linamentis excepta imponuntur . Propoſitum itaq; emplaſtrum ſi ex roſaceo liquefa
ciens eo utaris,prodeſt ſordidis & humidis ulceribus:aperiſtata uero id eſt aperta,mordicat: cu
iu rei cauſa miſcendum ei eſt ceratum liquidum ex cera & reſina confectum, uel ex roſaceo,uel

A ex oleo liquefactum.Poteris interim & myrteo uti, atq; horū mistionis methodum quandā intelligas oportet. Olei sanè nomen unum est,qualitas & facultas diuersa. Nam omphacinum frigidius:ex maturis oleis pressum calidius est,temporis autē processu calefaciendi uim auget.Sic etiam quod salem habet,quantum ex illo sumpserit,tanto calidius est, magisq; siccat,q̃ quod ipsius expers est.Quod surculos oleæ,thallos Græci nominant,continet,ualentius adstringit.Indicat aūt tibi id quod est utilius,& ulceris forma,& corporis ægri natura:ulceris quidem sanandi, contrarijs:corporis aūt ulcerati,similibus.Quapropter medicamentum,quod linamento exceptū immittendū est, myrteo liquefacies,cum generata caro flaccidior, quā par est,apparet,præsertim ulcere ad cicatricem perueniēte propemodum. Nā cum pauxillū quiddam phlegmones in ambientibus particulis relinquitur,optimum est pharmacum ex rosaceo liquare. Rosaceum uerò præstantissimū esse nouisti, quod solis rosis pluribus in oleo citra salem præparato diutius maceratis confectum est.Si ergo hęc quispiam in memoria prompta semper habeat:nec oblitus sit,ut præcepimus,omnium simplicium medicamentorum potentiæ,& uaria ipse emplastra uiridia componet,& singulis iam confectis optime utetur. Emplastrum igitur hactenus in sermone propositum, quod primum uiridium scripsit Andromachus,multifariam licet adaptare, partim

Olei Omphac:

B pro strobilina resina aliquam aliam adiiciendo,partim thus augēdo,uel cum eo siccum aliquod carne explens,uelut irim,aristolochiam, erui farinā, atq; huius generis alia admiscendo. Quin etiā,quod ora ulceris indurata emolliat,miscendo,cōpositionem uariare licet. Vnde non nulli guttam ammoniaci,& chalbanum:non nulli medullam ceruinā,aut uitulinā, aut seuum admiscuerunt:sicut rursus alii repellens aliquod,dū influxus conantur reprimere.Hac ratione igitur alij scissum alumen,alij rotundum,alij gallam omphacinā,id est immaturā,adiecerunt:quidam ladanum utraq; uirtute præditū,molliendi uidelicet & repellendi,ut labra emolliantur,& nihil ex superioribus influat.Insuper qui uix sanabilia curare studuerunt,ut multiplicis usus medicamentū esset,adiunxerunt enumeratis chrysocollam,uel diphryges,uel æs combustum,uel squamam,aliqui æris,aliqui stomomatis †ferri.Et propè omnia modo enarrata, uiridiū emplastrorum colorē seruant,alia uero ijsdem facultatibus pręditā mista corrumpunt.Quare nec ego omnium memini pro qualibet facultate, sed illorum duntaxat,quæ emplastri cōpositi colorem tuebuntur:non.n. de glutinantibus,uel ijs,quæ carni alendæ sunt,emplastris simpliciter,uerum de eisdem uiridibus,dicere ēt statuimus. Quamobrem hæc modo narrata,& atramentum sutoriū & chalcitis cruda,si breui mensura admisceantur,colorē pharmacorum in sermone pręcedētiū

† Debet addi, aliqd, uel quid simile.

C reseruant.Itaq; de talium compositione abunde satis actum est.Vsum uero ipsorum qm̄ Andromachus omisit,a quo traditum esse cōueniebat, nos apponemus,cōmunem unū de talibus medicamentis usurpandis sermonem plane necessarium præfati: deinde uniuersalem methodū interpretati,particulares, eorum causa qui illam didicerunt,conuenit effingamus. At huiusmodi opus ad dialecticos pertinet in omnibus particulares ipsis perscribere,sicut Heras,Crito,Asclepiades,alijq; cōplures factitarunt. Atqui ēt tertia disciplinæ species est,quā nos tractam⁹,neque in omnibus particularibus medicamentis usum scribentes,immo nec uniuersim cōi methodi,disciplinæ soli totū concedentes,sed hanc quidem primā docentes,inde uerò unum uel alterum,vel ēt tertium exemplum,claritatis & exercitij discentium gratia accōmodantes.Quēadmodum sanè ea & nunc re ipsa ostendimus,ut iam in prioribus quoq; fecimus. Nam quatenus medicamentū exiccet detergatq; cum ex simpliciū facultate, quæ id constituunt,inuenerimus, inde simul dispositionē,cui conueniet,indipiscemur. Vbi.n.humiditas multa,& copiosa sordes est,desiccans euidenter purgansq; medicamentum applicare oportet:ubi apertum (Græci aperistaton uocant)ulcus est,carnis indigum,moderatissimum inter exiccantia detergentiaq; competit.Verum minoris maiorisq; in eo rationem ab ægri natura sumere conducit.Siquidem du-

D rioribus,uel ex tēperamento naturali,uel ætate,uel loco,uel studijs,corporibus magis exiccantia exhibēda sunt,humidioribus minus. Quapropter primus cuiusq; medicaminis linteolis excepti(emmoton Græcis appellatur)usus ex prædictis nuper scopis coniecturali artificio sumit: Secundus,ut etiam antea monuimus,ex signis in corpore curando apparentibus.Si nanque cauum ulcus citra phlegmonen,& purum inueniatur,nihil nouū tentare oportet:si humidius uel sordidius,intendere desiccans detergensq; pharmacum ratio postulat: si cauū magis,quā prius existit,soluere. intenditur itaq; mellis mistione:mitigatur ex oleo & cerato,uel oleoso quopiā, cuiusmodi est rosaceum,myrteum,& cyprinum,simpliciter præparata sine spissamentis (stymmata Græci uocant)quæ addunt odoris gratia,uel ut cōfecta diutius ab iniurijs immunia permaneant.Iam uero si contentiosus quispiam nos increpet, tanquā præter id,quod ab initio instituimus,ad medicamentorū usus orationem deducamus, polliciti nos de eorum cōpositione uerba facturos,ille considerato,ꝙ in usu etiam confectura quædā fit,silentium sibi imponat.Prima.n.pharmacorum,quæ cerato miscentur,in eo confectio est: altera rosaceo,uel myrteo,uel cyprino,uel lentiscino oleo,uel melle apposito constat.Atq; de his satis.Verū ad emplastra quę iam per experientiam abunde probata sunt,transeamus. Hæc igitur Andromachus memoratu digna medicamenta usurpare ipsa scientibus præscripsit. Vnde cum talia sint, ea deligenda,

quæ ex paucioribus, paratuve facillimis simplicibus componuntur: tum quæ ad plura ualent, & E
proposito maxime scopo seruiunt. Res fiet exemplo ita dilucidior. Finge cauum ulcus apertum in sano corpore: tale uero ab emplastro uiridi, quod lite uocatur, liquefacto ex rosaceo curabit. appellant autem litem quod ex ærugine, cera, & resina conficitur. Ego sane, ut ostendi, æquam utriusq; portionem misceo, æruginis decimam, uel duodecimam, uel octauam. Est uidelicet duodecima, si ceræ pondo, & resinæ tantundẽ, æruginis uncias duas miscuerimus: decima, si duabus æruginis unciis, uiginti ambarum, resinę & ceræ, hoc est utriusq; decem adijciātur: Quin etiam si octauam æruginis partem cerato ex cera & resina confecto apponamus, etiam sic bene habebit: nam acrius quidem magisque detergens huiusmodi medicamentum erit, non tamen inutile, duris enim corporibus percommodè adhibebitur. Melior euadet compositio, ubi octauam portionem æruginis confecturæ ex cera resinaq; immiscuerimus, ærugine ex aceto quàm acerrimo diebus pluscul is ante in læuorem redacta. Præstantior erit, si etiam thuris partem dimidio
*minorem. *maiorẽ, quàm fuit in ærugine, indiderimus. Olei pares numero cyathos æruginis vncijs adiunges, cùm sine aceto, & thure medicamen conficis. Quando autem thus, acetumq; adijcis, si quidem fricta resina pinguior quodammodo molliorque sit, ac ęstate pharmacum præparas, misce * bis nihil: si uero dura, idq; per hyemem conficis, cyathum unum infundes. Quòd si liquidarum F
quampiā resinarum ceræ misceas, oleo prorsus carere licet. Liquidissimæ quidem tertiam ceræ portionem addes, minus liquidæ dimidiam. Fiet autem uidelicet huiusmodi quędam compositio. Ceram resinamque liquatam, ubi refrigeraueris, æruginis parti nunc octauæ, nunc decimæ, alias duodecimæ commisceto: cognoscens duris corporibus primam symmetriam conuenire; mollibus tertiā, medijs mediam. Aeruginem ex aceto læuigabis. si lenius medicamentum uoles efficere, thuris pondus dimidium eius, quod ærugo continet, adiungens: sin hoc mitius, thus & æruginem æquali modo committes. Atqui & resinā cum cera, ubi sine rasura refrigerauerimus, liquefactas, ærugini thurique in pila ex aceto tritis superfundimus. Hæ igitur primæ compositiones sunt uiridis emplastri, quod cruenta quidem vulnera non adeo magna glutinat, & reliqua ad usque cicatricem sanare potest, & carnẽ in eis producere, ex humido quodam oleoso liquatum. Voco autẽ oleosa, rosaceum, quo maxime ad illum, quẽ retuli, modum confecto utendum est: & post hoc myrteo, cyprino, & lentiscino. Sed ipsum oleū, ubi medicamento liquescenti caloris quippiā adiicere cordi est, cōmune hoc miscebis: in q̃bus refrigerare studes, id quod omotribes, hoc est immaturum appellatur: vbi adstringere, myrteum: vbi mistæ facultatis aliquid, concoquens puta, & repellens, rosaceum: in quibus modicam adstringendi uim cum ma- G
iore caliditate desideras, cyprinum & lentiscinum. Porrò & pleræque aliæ, quemadmodū dixi cōpositiones erunt, dū medicamentis simplicibus modo cōmemoratis, vel carne explentia, uel emollientia, uel adstringentia, uel quæ difficilia ulcera curant, commiscentur. Non nulli uero digerentia miscuerunt, sicut etiā cicatricem ducentia. Alijs autem quibusdam omnia commiscentibus, uel confecturā inutilem, uel medicamentum uarijs accommodum, præparare contigit. Quorum materias cognoscentes, tum iam inuentis uti, tum similia componere, ipsi poteritis. Adscribam tamen, & ego non nulla celebria, ab ijs denuò, quæ Andromachus tradidit auspicatus. Sunt itaque ordine a præcedenti triginta: quæ uerò ab ipso commendantur, duntaxat adijciam. Quartum ergo post primum, ita expressum est. *Viride, quo vtor.* Aeruginis rasæ denarium pondo nouem, chrysocollæ denariūm pondo nouem, terebinthinæ pondo minam unciarum sedecim, ceræ minæ dimidium, aceti parum. Quid singula emplastra polliceantur, non (ut prius dixi) præposuit Andromachus, sed ex simplicium medicamentorū materia, ex quibus propositum componit, nulli obscurum est, uel ipsum per se, priusquam liquefiat, ulceribus mederi posse, ac liquatū linamento exceptum immitti. Minam uerò sedecim unciarum inijcit: nā quæ uiginti continet, ceu ad chrysocollæ, & æruginis æquam mensuram, magna est. Post hoc uerò H
alijs tribus seriatim productis, rursus aliud sic ad uerbum subiungit. *Aliud, quo vtor.* Aeruginis rasæ pondo: mannæ uncias decem, ego libram inijcio: ceræ, resinæ frictæ, resinæ liquidæ, singularum pondo quinque, olei cyathum, aceti quantum satis est: ego etiā guttę ammoniaci pondo uncias decem pono. Post hæc Andromachus cessat. Liquet autem, si prædictorum meminimus, etiam hoc ipsum emplastrum, persimilem superiori facultatem obtinere. Deinde aliud scribens Andromachus, sic exorsus est. *Aliud Molochinum.* Ac postea simplicium pharmacorum symmetriam, unde ipsum conficit, his uerbis subscribit. Aeruginis picis rasæ pondo, picis pondo duo, mannæ pondo, ceræ pondo duo, resinæ pondo duo, olei pondo, aceti quantū sufficiat. Hoc itaque superioribus simile est. Manifestum uerò est utriusque, & æruginis, & mannæ parem portionem, ex aceto læuigandam esse: duplam horum, ceræ, picis, & resinæ, hoc est cuiusque pondo duo, cum olei libra liquanda. Et sic in læuorem, ex aceto redactis admiscere oportet, uti frequenter nobis dictum est, refrigerantes magis & radentes, quàm infundentes, ne aere iam frigido encerides appellatas fieri contingat. Aliud ab hoc celebre emplastrum subnectit. *Viride Hecatondrachmon.* Guttæ ammoniaci denariūm pondo octo, squamæ denarium pondo duodecim, mannæ denariūm pondo octo, resinæ siccæ denarium pondo duodecim,

A decim, æruginis denariorũ pondo octo, seui uitulini denariorũ pōdo quatuordecim, resinę terebinthinæ denariorum pondo octo, ceræ denariorũ pondo triginta, olei quartam cyathi partem, aceti quantum satis est. Hoc & magna uulnera glutinare potest, & sordida ulcera purgare: vbi ceratum inter liquescendum adsumpserit, carni producendæ est: prius q̃ uerò liquefactum sit, crassas ulcerum oras sanare, & sinus iungere. in totũ digerere & repellere potest, nam ex cō trariis facultatibus mistum est. Quod succedit uiride nunc commemorato similis & potētiæ, & vsus, huiusmodi symmetriam obtinet. Terebinthinæ pondo minam, serapiadis herbæ denariorum pondo uigintiquinque, æruginis rasæ denariorum pondo decem, seui uitulini denariorum pondo uigintiquinque, ceræ denariorum pondo uigintiquinq;, thuris denariorum pondo duodecim, cyprinum aridis adiicitur. Ac emplastrum, quod ab aliis Isis nuncupatur, ipse citra hanc appellationem in hunc modum conscripsit. *Viride Epigoni.* Quum autē omnes eius meminerint, nihilo minus & nunc simplicium in ipso medicamētorũ symmetriā adducturus sum, quoniā non nulli in eis dissentiunt. Iubet.n. immittere æris usti, salis ammoniaci, æris squamæ, æruginis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, & thuris, singulorum denariorum pōdo octo, hoc est vnciam: aloes autem, myrrhæ, chalbani, singulorum sesquiplum, hoc est unciā semissem, quod
B perinde est, ac si dicas oīum uncias undecim &.s: aluminis rotundi denariorum pondo sex. Miscet etiā resinæ colophoniæ denariorum pondo ducentorũ, ceræ dimidium hoc est centũ, olei heminæ dimidium. Quosdā ait quartā partem miscere, aceti quantum satis est, dracontii radicis unciæ dimidium, quod est denariorum pondo quatuor. In fine autem hoc adiecit, qđ in Isidis scriptura non continetur, nā Epigonus id apposuit: atque hac ratione Isis ab Epigono differt. Iam uero post nuper relata addidit Andromachus uiride Pasionis hac symmetria. Resinæ colophoniæ denariorum pondo trecentorum, ceræ denariorum pondo centũquinquaginta, æruginis denariorum pondo octo, aluminis rotundi tātundē, ęris squamę denariorum pondo duodecim, thuris denariorum pondo sedecim, ęris combusti denariorũ pōdo octo, salis ammoniaci denariorum pondo octo, olei dimidium cyathi, aceti quātum sufficit. Hoc medicamentum, quia salem ammoniacum prius assumpsit, magis quàm superiora extrahit, magisque digerit, † in aliis oībus cum illis conuenit. Fortius autem magisque ad multa utile præscripto post medium unum recenset Andromachus, quod *Viride Alcimionis* nominauit in hac symmetria.

Terebinthinæ denariorum pondo ducentorũ, cērę denariorum pondo centumquinquaginta, ęris squamę denariorum pondo decē & octo, ęruginis rasę denariorũ pōdo sedecim, alumi-
C nis rotundi denariorũ pōdo sedecim, chalbani denariorũ pōdo sedecim, thuris denariũ pondo decem, salis ammoniaci denariũ pondo duodecim, ęris cōbusti denarium pōdo sedecim, aristolochiæ denariũm pondo decem, aloes Indicę denariũm pondo duodecim, myrrhę denariũ pōdo sedecim, guttę ammoniaci denariũm pondo decem & octo: chalbani denariũ pōdo duodecim, alii octo: olei heminę dimidium, aceti tantundem. Aliud inde scribit, cui titulus *Athena*, id est Minerua, sicut ipse ad calcem refert. Porrò simpliciũ eius medicaminũ symmetria, unde cōponitur, in hunc modum habet. Ceræ denariũ pondo ducentorumquinquaginta, terebinthinæ denariũ pondo ducentorum, frictæ denarium pondo centũ, seui uitulini denariũ pōdo quiquaginta, chalbani denariũm pondo uigintiquatuor, mannæ denariũ pōdo uigintiquatuor, salis ammoniaci denariũ pondo duodecim, æris usti denarium pondo duodecim, aloes denariũm pondo duodecim, ęris squamæ denarium pondo uigintiquatuor, aluminis rotundi denariũ pōdo duodecim, & fissi denariũm pondo octo, chalcanthi denariũm pondo octo, misyos denariũ pondo octo, opopanacis denariũ pondo octo, ęruginis rasæ denariũ pōdo sex, guttę ammoniaci denariũ pondo sex, minii sinopici denariũ pōdo triũ, aceti heminas tres, olei heminas duas: minium initio inditur. Athena, hoc est Minerua, uocatur hoc emplastrum, utilissimũ multis, ut
D indicauimus. Quomodo autem usui erũt emplastra multis utilia, in sermone de ijs futuro significabitur. Ab hoc deinceps aliud uiride his uerbis conscripsit. *Viride ex Cyprino Aphrodæ.* Ceræ denariũ pondo uigintiquatuor, resinæ aridæ denarium pōdo duodecim: ęruginis rasæ denariũm pōdo octo, Aphrodas denarium pondo duodecim: mannæ denariũ pondo octo, cyprini dimidium acetabuli. Cotunditur aũt cum eo, & difficilibus curatu ulceribus potest conducere. Atque hæc causa est, cur ipsum scripserit, tum ꝙ paucis constet, tum ꝙ utilissimum esse possit. Cum autem multa deinceps uiridia alia multiplicis misturæ & utilitatis adducat Andromachus, uisum mihi est ea relinquere, & ut ipsi uocant, Litas duntaxat percensere. Is igiť sic ad uerbum scribit. *Aliud Viride Lite, quo vtor.* Resinæ pondo libras duodecim, ceræ pondo libras octo, æruginis rasæ pondo libras octo, seui uitelini pondo libras duas, aceti pōdo librā: ego autem mannæ librā injcio. Liquet igitur acetum cum duabus æruginis libris, & libra thuris, esse læuigandũ, sicut antea præcepi, deinde liquabilia his miscenda: dico autem seui libras octo * cũ ceræ octo, & resinæ duodecim. Emplastrũ hoc Lite ad amussim foret, nisi adipem assumpsisset, & mannā: ita nanq; ærugo decima amborum simul portio esset, resinæ uidelicet & ceræ. Quòd si resina dura fuerit, omnino etiā olei quid addendum putabis, uti prius expositum est. Quoniā vero seuum uitulinũ recepit. nec amplius exacte est Lite, ut qđ molliens & concoquens medicamentum

† *Codex antiquus addit, καὶ ῥυπτικώτερον. i. magisq́, abstergit.*

* *duas legitur in antiquis. & ita omnino legendum videtur.*

camentum acceperit: multo autē magis, si etiam mānam assumpserit, quę cōcoquit, puriq; mō- E
uendo est, & carnis gignendæ quandam uim obtinet.

Communis sermo de emplastris colore similibus. CAP. 3.

QVò sane medicamenta non secundum coloris, sed facultatis similitudinem, unà scribi con ueniat, manifestum plane est. Vt ergo Andromachus, sic alij quoq; non nulli, ordine tradunt emplastra non solum uiridia, sed etiam melina, fusca, & candida. Quo igitur modo fiant candida, priori uolumine dictum est. Viridium uero compositionis, licet antea expositæ, nunc quoque mentionem faciemus.

Quomodo viridia fiant. CAP. 4.

AErugo non pauca ijs immittitur, ut & aliorū colorem uincat, & omnia in suum permutet. Porrò conijcere oportet eum, qui tale emplastrum conficit, præter ęruginis quantitatem, etiam colorem illorum, quæ ipsi commiscentur: ad hæc coctionis rationē: in ijs quæ miscentur quidem, colores pertinaces uitare, cuiusmodi flaua, & rufa, & nigra medicamēta obtinēt. Dico autem flaua & rufa, qualia sunt melitites, chalcitis cōbusta, auripigmentum, sandaracha: nigra vero, qđ genus sunt pix, bitumen, terra ampelitis, lapis gagates. At inter coquendū non oportet æruginem super ignē coeuntibus committere, uerum ubi in mortario unitas facta est, admi F
scere, si colore uiride medicamentū permanere desideras: sin autē melinum uoles emplastrum conficere, intelligito in coctione æruginem primū in hunc colorem perduci: postea in giluū, ut emplastrū, quod dichromon, ideſt bicolor, appellant, euadat. Etenim a coctionis tēpore paucis diebus post, in summo quidē emplastri fuscus magis redditᷓ color, in imum uero giluus currit. Qm̄ vero de ipsorum colore quæ conueniebant diximus, rursus ad facultatis sermonem reuertemur, memoria repetentes, unde primū hoc in libro exordiū sumpserimus. Agere autem cœpimus, siquid meminimus, de medicamentis carnem generantibus: quorū potestatis scopus est vt mediocriter & sine morsu detergeant, exicentq;: at speciales cōfecturæ pro diuersa simpliciū pharmacorum materie differunt. Cæterū nemo ignorat ea, quæ proprie & primario sarcotica id est carnem progignentia, nominantur, aperta ulcera carne implere, hoc est, quę caua quidem sunt, non tñ sordes, aut inflammationem coniunctam habent, magis uero etiam nec prauorum humorum influxionem, neque carnem in cauo ulcere intemperatam: nam prædictorum aliqđ cauitati si immistū est, prius illud curādum. Scopi uero curationis ipsorū sunt, sordidis quidem detergentia pharmaca adhibere: eis uero, quę ex influxione humorū proueniūt, exiccātia, atq; repellentia id, quod influit: at si multum & cōtumax existat, fluoris causa prius amputanda est. G
Constat autem & inflammatarum partium phlegmonen sanandam esse, carnē autem intemperatam habentium, hanc ad temperiem reducendam. Porrò intemperata illa cum fiat quatuor sane modis simplicibus, quatuor item compositis, per contrarias qualitates succurretur. Sed de his & postea. Nunc autem de medicamentis uehementer detergentibus agemus.

De Pharmacis uehementer Abstergentibus. CAP. 5.

QVòd hæc ex prædictorum genere sint, quæ ob moderatam detersionē cauis ulceribus, puris, apertis, sine oī morsu admouebantur, antea diximus. Intensam uero detergendi uirtutem obtinent, quæ copiosas sordes auferunt. Quare non nulla ex prædictis uiridibus medicamentis una re solum, nempe æruginis copia, ab ijs, quæ simpliciter carnem producunt, euariāt. Quædam & aliorum uehementer detergentium mistura, sicuti uocatum Isis, & Machærionis emplastrum, quod nos pro more usurpamus, Oleosum ex usu nuncupāt: ubi enim sinum carne implere proponimus, copiosiore oleo liquefacientes per cornu recti foraminis, modo clysteris, porcinæ uesicæ cōiūcti, ipsum infundimus. Quin & uocatis pyulcis, hoc est pus trahētibus, in eo utimur: etenim horum etiā ij, quibus latius foramen est, ad huiusmodi administrationem commodi sunt. Perspicuum autem est, sinus oppletos sordibus ex meraciore hoc medicamento H
purgari, id est oleo pauciore adhibito, rursus puriores ex humectato magis olei uberioris mistura. Itaq; si paruæ adhuc phlegmones sinum infestantis suspicio quępiam existat, medicamētum ex rosaceo prorsus liquefiat: sin à phlegmone fuerit liber, ex oleo: & si citra mordicationē ueteris misturā sustinuerit, illo pharmacū liquetur. Cæterū in huiusmodi usum non solum hoc, sed Macherionis quoq; emplastrū, & Isis, atq; alia faciūt, quę maiores nostri perscripsere, cerato mista, cauis ulceribus carnē inducere. Omnia nāq; hęc sine cerati mistura ex oleo & rosaceo liquefacta sinibus immittunᷓ, eo ꝙ cōsistentia, quæ linamēto excipitur (emmotō systasin Gręci uocant) sinibus illini non potest. Pari modo & medicamentū siccum, quod combusta charta constat, rosaceo copiosiore diluētes, ipsis infundimus. Quēadmodū uero sinus liquidioribus pharmacis indigent, dum crassiora imponi nequeunt, ita q̄ in summo caua ulcera affligunt, crassius medicamentū desiderant, hac uidelicet occasione, ꝙ liquida statim ab eis decidūt, & linamēta sicca relinquuntur. Merito igitur in id genus uitijs ceratū ualide abstergētibus admiscemus, in sinibus oleum, uel rosacei plurimum. Atqui hęc in eū modum abstergentia pharmaca oīno etiā digerunt, ideoq; uehementer exiccant: ac cōmune quoddā ipsorum genus efficitur, qđ Græci polychrestum id est multiplicis usus, appellant. Accedunt huic generi emplastra admodū acria,

qualia

A qualia sunt ea,q̃ di halon id est ex salibus,nominantur:q̃ non offerēda sunt ubi carne quidq̃ ex plere cogitamus.Nā pręter alia,hoc quoq; sal eximiũ habet,ut adstringat magis,q̃ purget:sicca re uero nihilo minus,q̃ aphronitrum ac nitrum pōt:sed illa adstringendi facultatem non agno scũt,sicut nec Asiæ petræ flos:atq; huius rei gratia discutere,& ceratis admista ulcerum sordes tollere,nata sunt:sal propter adstringendi potestatem hoc efficere non potest. Proinde cũ hæc in memoria habeatis,& methodum cōpositionis ususq; omnium eiusmodi medicamentorum audiueritis,deinceps illa,quæ à clarissimis medicis propter optimorũ medicaminũ cognitionē experimentis probata sunt,enumerabo,Primum sane Mantiæ,atq; eius discipuli Tarētini Hera clidis sectatoris,permulta pharmaca,quę,subsequentibus annis per experientiā probātes,distĩ xerunt,& præstantissima eorũ ipsi duo literis mandarunt:quæ uero minus efficaciæ habere ui debantur,omiserunt.Iure igitur & ego maiorem facio mentionē eorum, qui illis successerunt. Sunt aũt inter eos,qui in medicaminum experientia rectissime se gessisse uidentur, Petronius, Musa,Heras,Andromachus,Asclepiades,& Crito.Iam uero Archigenis & Philippi studiosi nō pauca medicamenta prodidere.Quin ēt liber unus est Menecratis,cui nomen inditum est, Insignium pharmacorũ autocrator hologrammatos,quasi dicas imperator integris litteris descri B ptus.Quæ ergo pulcherrima ipsis tradita sunt medicamina,& commendantur, quorumq; nos inter omnia relata experientiā habemus,& quibus præceptores nostri usi sunt, ad hæc,si qđ & nobis inuentum sit,deinceps adducam,quo singula genere contineantur,exponens.Nunc autem uiridibus relatis,melina protinus subiungam.

Melina Emplastra. CAP. 6.

QVemadmodum uiridium emplastrorum plurima propter æruginem præpollentem talia fiunt,præsertim quę sunt ex ipsis coloratiora,ita quoq; Melina.Sed uiridia ęruginem inco ctam habent:melina uero coctam quidem, sed mediocriter: nam si amplius coquas, bicolora emplastra quibusdam appellata,quibusdā gilua,efficies.Solent medici uiridia simpliciter melina & rufa nominare,quę non adeo magna uulnera glutinant,& ulceribus cicatricem obducũt, quæ mos est medicis appellare aperistata,quasi dicas aperta. Item ex rosaceo liquefacta cauis carnem gignunt.Multiplicis usus sunt inter ea,quæ plura pollicentur.Quædam multa non promittũt,sed unum mentione dignũ,uidelicet uel ulcera cacoethe bene curare,uel plus digerere, vel meliceridas,uel duritias emollire,uel huiusmodi quid nō cōtemnendum,nec curatu facile.

Andromachus itaq; quatuordecim melina cōscripsit,ex quorũ numero quinq; ęruginē habent,reliqua sine hac cōfecta sunt.Porrò ex ijs,quæ ærugine cōstãt,unum quidem primum in C ter quatuordecim positum est,alterum uero quartum,post hoc aliud sextum,inde septimũ, & decimum.Quibus ergo nihil eximij apposuit,omnia simul & conglutinant ulcera, & cicatricē inducunt.Quę si ex rosaceo liquefiant,carnem procreant:quin & mediocribus phlegmonis mędentur:sicut mediocres etiā duritias emolliunt,atq; hoc faciunt euidētius,quæ guttam ammoniaci continent:his adhuc ipsis magis,quæ copiosiorem reliquorum proportione eā assumpserunt.In quibusdam uero apposuit ipse,tenerũ,hoc est tenerę cuti conueniens uidelicet: & cui præfixit,epispasticon & exippoticon,idest attrahens & eruens,innuit membrorũ doloribus,synanchæ,& lateris cruciatui benefacere,uel interiores abscessus discutere: magis quoddam testimoniũ his adferens,q̃ simplici sermone scriptis.Igitur omnia ipsa deinceps subijciam.

Melina Andromachi. CAP. 7.

MElinum quo utor. Spumæ argenti denariorum pondo* centũquatuor,olei ęstate* heminā, hyeme† tres cyathos,℥ceræ denariorum pondo quadragintaocto,colophoniæ denariorũ pondo quadragintaocto,guttæ ammoniaci denariorum pondo uigintiquatuor:æruginis rasæ, chalbani,myrrhæ,singulorum denariorum pondo octo. *Aliud.* Spumæ argēti denariorum pō D do centum,olei† tres cyathos,℥ resinæ colophoniæ denariorum pōdo sexagintaquatuor,guttę ammoniaci denariorũ pondo quadraginta,cerussæ denariorum pondo uigintiquatuor. *Aliud.* Spumæ argenti denariorum pōdo* quadraginta,cerussæ denariorum pōdo sex,ceræ tyrrhenicæ denariorũ pondo sedecim,resinæ pityinæ siccæ denariorum pōdo sedecim,guttę ammoniaci denariorum pondo duorum,olei heminam. *Aliud.* Spumæ argenti denariorum pondo centum:colophoniæ denariorum pondo sexaginta qnatuor,alij quadraginta octo:cerę denariùm pondo octogintaquatuor:chalbani,myrrhę,ęruginis,singulorum denariorum pōdo octo:opopanacis denarium pondo sex,olei* heminā ęstate,hyeme uero† tres cyathos.℥ *Aliud.* Spumę argenti denariùm pondo centum,resinæ pityinæ denarium pōdo centũ,cerę denariũ pōdo duodecim,olei† tres cyathos,℥ uini falerni heminę dimidium.Spuma argenti ex uino lęuis fit, donec siccata fuerit,deinde coquitur. *Aliud.* Spumæ argenti denariùm pōdo cētũ,olei ueteris heminas† lxx,ceræ denariùm pōdo cētum,ęruginis scoleciæ denariùm pōdo uigintiquinq;,chamæleontis nigri denariùm pondo duodecim ac semissem,chrysocollę denariũ pondo quadraginta. *Aliud.* Spumę argenti denariùm pondo ducētorum,olei ueteris heminas tres, cerę denariorùm pōdo centum sexagintaocto,guttæ ammoniaci denariùm pondo centum,myrrhæ denariorum pondo quatuor,æruginis denariùm pondo octo*, resinæ colophonię denariorũ pōdo

* Al. heminā s.
† Al. heminā.
† Al. heminā. s.
* Aliter l.
* Al. heminā s.
† Al. heminam
† Al. heminam & s.
† Aliter duas.
* Aliter xx.

do centum uigintiocto,chalbani denariorum pondo uiginti,chamęleonis atri denariorũ pődo E octo,alij propoleos denariorũ pődo octo * pro chamæleone. *Aliud.* Olei ueteris,in quo chamęleon feruefactus fit q̃ copiosissimus,sextarium:spumæ argenti pondo:ubi ebullierit,argẽti spumam inspergito,& coquito. *Aliud ad Nomas,id est Vlcera depascentia.* Sandarachæ denariorũ pondo trium,aluminis scissi denariorũ pődo quatuor, thuris denariorum pondo quatuor,myrrhæ denariorum pondo quatuor,guttæ ammoniaci denariorũ pődo octodecim,ceræ denariorũ pondo octodecim,terebinthina denariorum pondo sex,adipis suilli denariorum pődo duũ, mellis decimamsextam heminæ portionem. *Aliud.* Spumæ argẽti denariorũ pondo * centumocto:ceræ denariorũ pondo * centumocto,alibi centum inuenio: guttæ ammoniaci denariorũ pondo quinquaginta,terebinthinę denariorùm pondo quadraginta,aristolochiæ denariorum pondo uigintiquinq;,zeæ radicis denariorùm pondo * octo,æruginis scolecię denariorum pődo sedecim,aluminis scissilis denariorum pondo sedecim,olei ueteris binas heminas. *Aliud Simplex.* Spumæ argenti denariorũ pondo centum, axungiæ denariorum pondo septuagintaquinque,olei ueteris pondo denariorũ septuagintaquinq;.Ad molli carne præditos facit,& digerit. *Aliud Melinum emolliens, Diophantis, Aphra nominatur, attrahens, & eruens, quo articuli curantur.* Visci elaborati pondo,ceræ pondo,resinæ terebinthinæ pondo,chalbani unc.tres: F liquefactis utitor. *Aliud Salome, ad omnem dolorem, & Anginam, synanchen cum cucurbitula, & ad lateris affectum.* Spumæ argenti pondo * duo,olei ueteris uncias octo,simul coquito. *Aliud Melinum Heraclidis, interiores abscessus sine dolore discutiens.* Spumæ argenti denariorum pondo centum,cerussæ denariorum pődo cẽtum,ceræ denariorũ pődo octoginta,resinę aridę denariorũ pondo sexaginta,guttæ ammoniaci denariorũ pődo quinquaginta,galbani denariorũ pondo sedecim,olei ueteris heminas duas.Vt aũt Rusticus ille familiaris Isidori,Spumę argenti denariorum pondo quinquaginta,cerussæ denariorũ pődo quinquaginta,guttæ ammoniaci denariorũ pondo * octo,ceræ denariorũ pondo uigintiquinq;,resinæ aridę denariorum pondo triginta,† vlmi in sacculis ex corio reconditæ denariorũ pődo quindecim,chalbani denariorũ pődo octo, † olei tres cyathos.Inter hæc emplastra,nullius coctionẽ scripsit Andromach⁹.Ego vero ad colorẽ ipsorum pertinere dixi,scilicet neq; æruginem crudã esse oportere,ut in uiridibus:neq; nimis coctam,sicut in ijs,quæ bicolora & gilua nominãtur: verum ubi iã cacabus ab igne auferendus propemodum est,injici ærugo debet:deinde cum mutat colorem,& Melinum redditur,medicamentum tollere iam ab igne tempus est,si iã nő inquinet:sin minus,paululum super ignem lentissimum remorati sic tollemus,nã in admodum uehemẽti facile in giluum degenerat.Cuius rei gratia quoq; duo insignia emplastra melina,alterum Menœti,alterum Serapionis,subiungam:quorum coquendi rationem plerique tradidere, & uos confecturæ eorum, quæ Andromachus scripsit,exemplum habebitis. G

* Al. uiginti.
* Al. centumuiginti.
* Al. centumuiginti.
* Al. uiginti.
* Al. vnum.
* Al. quadraginta.
† Græce est. πτελέας τῆς ἐν θυλακίοις, vlmi qui in folliculis,id est(vt puto)liquoris reperti in uesicis quas ferre ulmi solent. est enim id aptum ulceribus medicamentum.
† Al.olei ueteris heminã & s.

Menœti Melinum. CAP. 8.

SPumæ argenti pondo quatuor,olei pondo tria,terebinthinæ pellucidæ pondo duo,cerę pődo:æruginis,thuris,chalbani pinguissimi,singulorum pondo uncias quatuor:guttę ammoniaci pondo uncias sex.Argenti spuma ex oleo ad multam spissitudinem usq; incoquitur:deinde resina ceraq; injicitur:cum pulchre soluta hæc fuerint,cacabus deponitur, & refrigerari bene sinitur:post illa ærugo immittitur:& ubi infra motum fuerit,denuo super ignem lenem coquitur,donec melinum colorem repræsentet:postremo chalbanum,& thus, læuia facta, ac in mortarium demissa,ubi ammoniacum ex aceto in læuorem redactum est, ut sordium imaginẽ habeat:statimq; manibus subacta excipiuntur: & aceto modico affuso in sequentem diem usq; relinquuntur,ac tunc rursus emollita reponuntur.

Melinum Serapionis ad vulnera, & ad resoluendum, pugilibus vtilissimum. CAP. 9.

SPumę argenti denariorum pondo centum,guttę ammoniaci denariorũ pődo uigintiocto, H ceræ denariorũ pondo quinquagintasex,æruginis cypriæ denariorũ pondo nouẽ, myrrhæ denarij pondo unius,colophoniæ denariorũ pondo quinquagintasex,chalbani denariorũ pondo nouem,olei tres cyathos,ęstate cyathum dimidium.Argenti spumã ac oleum coquito:cum inalterata sunt,ammoniacũ,deinde ceram:postq̃ deposueris cacabum,chalbanum,æruginem, & reliqua addito,atq; molliter incoquito.Huiusmodi coquendi modos melinorum, quæ scripsimus,emplastrorum multi me priores tradidere, iuxta quorũ similitudinem etiã alia melina coquere poteritis.Argenti spumã sane primum inijcere conuenit,mox resinas & ammoniacũ, deinde chalbanũ & æruginem:postea si uel thus,uel myrrham,uel aloë capiat,hæc immittẽda sunt,cum medicamentũ ab igne tollitur,quippe coctionem non ferentia.Prædiximus autẽ lente coquenda esse,pręsertim cũ ęrugo indita fuerit:quin & ipsam miscendam,ubi cacabũ in terrã deposueris,ac parum refrigeraueris,ieq; magis,si uas paruũ sit, in quo coquitur, nam efferuescenti immissa ærugo,frequenter ex ipso uase diffundi medicamẽtũ cogit.Porrò in Menœti primo melino,quod ideo Pycticon idest pugillatorium,ut ita dixerim,uocat,qm̃ pugiles potissimum medicamento eo utantur,ammoniacum quoque ex aceto læue in mortario fieri posse, alijs omnibus in cacabo mistis,deinde ex ipso defusis,prius instituti sumus.

Melina

A *Melina Heræ Emplastra.* *CAP.* 10.

AD *Strumas Heræ*. Quæ ab Hera conſcripta ſunt, hunc in modum habent. *Melinum ad veteres Sinus,& ſi in vacua perforati ſint. Idem etiam diſcutit Strumas,quæ in pueris nuper ortæ ſunt. Facit etiam ad Artus è loco motos.* Argẽti ſpumæ chryſitidis denariũm pondo cẽtum,reſinæ pityinæ ſiccæ tantũdẽ,ceræ ponticæ denariũ pondo duodecim & ſcrupulos duos,olei tres cyathos,uini falerni tantundẽ. Argenti ſpuma ex uino læuigatur,donec ſicceſcat: poſt una cũ oleo ſic coquitur,quouſq; mutata fuerit:& tũc reſina læuis addit,ac cera coquit,donec nõ inquinet.

Menœti,coloris aurei,ad teneros, maxime Eunuchos facit. Aptum eſt Abraſis,& omni inueterato & recenti Vlceri,itidem Combuſtis. Eſt etiam Malagma, diſcutit Phymata, Parotidas, Strumas, & omnes Duritias. Valet etiam ad Rhagadas,& ad Condylomata. Valde generoſum eſt. Argenti ſpumæ denariorũ pondo centum,olei ueteris denariorum pondo centum,reſinæ pityinæ aridæ denariorũ pondo quinquaginta* vel centum,ceræ denariorũ pondo quinquaginta. Argenti ſpumã cum oleo coquito,donec unitas fieri inceperit:mox reſinã læuẽ indito:hac liquata,cerã,ubi bene habuerit medicamen,in mortariũ oleo prius inunctum demittito,& denuo tritum excipito. Eſt autem glutinans,nec polluit. *Hygyni Emplaſtrum ad multa boni coloris. Curat Vlcera nix cicatricem ducentia,& Paronychia. Hoc melius emplaſtrum non extat.* Argenti ſpumæ chryſitidis minam,ceræ tantundem,chameleontis nigri radicis denariorũ põdo trigintaſex,ęruginis raſę denariorũ põdo octodecim,chryſocollæ denariorũ põdo quadraginta,olei ueteris heminas tres. Argenti ſpuma cum oleo igne non acri coquitur,uſquedũ efferueſcere inceperit:deinde ęrugo inſpergitur cacabo depoſito:atq; iterũ repoſito,emplaſtrum permouetur, quouſq; propriũ colorem receperit:poſtea cera:quę ubi bene ſe habuerint,chryſocollam & chamęleonẽ aſſumũt: demiſſo iam in mortarium acetũ ſuperfunditur. Itaq; prędictis affectibus bene facit etiã chryſocolla admiſta,attamen ſine hac mitigantiſſimũ eſt,& pręcipue ad neruorum pũcturas ualet, itidem ubi à muſculis uel neruis abluere quid oportet. Horũ trium emplaſtrorum, quæ Heras conſcripſit,primum ex uino &confectionem,& titulũ habet:multiq; noſtri tam pręceptores,q̃ amici eo ſine ęrugine uidelicet ꝑparato utuntur,ſcripto autem ab Andromacho,& fere oĩbus, qui uaria emplaſtra cõpoſuerunt. Proinde non pauci illorũ incurioſe ipſum cõficiẽtes, contemptum emplaſtro pariunt. Optimum uero eſt,ſi,uti tradidimus,ex uino falerno cõficiatur, cuius penuria giluum uetus,tenue ſubſtantia,quatenus poteſt giluum hoc eſſe,immiſcebimus: nã candida hoc peculiariter habent,ut pelluceant. Porrò pſtantiſſima apud nos ſunt in Aſia tria,Tmolite uocatum,Leſbium,ac celebratiſſimum apud ueteres Ariuſium,in Chio prouenięs,quo omnes ad optima medicamenta,pręſertim antidotos,ſicut nũc Falerno,utebãtur. Huiuſmodi igitur uinum ſi in argenti ſpumã ſub caniculæ æſtu,uel Sole alioqui calido,mittamus,deinde teramus:uel ſine Sole etiã diu teramus,ut humor reficceſcat,ipſaq; argenti ſpuma relinquatur uel oĩno madoris expers & ſicca,uel prope fiat: medicamentum optimum euadit. Vnus ſane ex pręceptoribus meis,poſtq̃ in uino falerno tritam exiccaſſet,hoc modo ipſam pręparabat: Oleũ alio,uinum itẽ alio uaſe calefaciẽs,paulatim argentiſpumã ſuperfundebat interim vino in quo læuigatæ probeq; permiſtæ oleum adijciebat: interdum ab oleo auſpicatus,ad uinum trãſibat. Alternis autem uicibus hoc ſæpius agendo utrunq; conſumebat, & ſic ex mortario in cacabũ demittens,pityinam reſinam,quam propriæ phyſema Gręci uocant,lęuem ad amuſſim factam addebat,mox ceram:& ſenſim,quoad non inficeret,decoquebat. Vtebaẽ eo & ad ſinus diuturnos,illinens prius ſanguine columbæ non domeſticę,ſed ex eis,quæ in turribus nidũ collocãt, (boſcadas quidã nominant)quas apud nos in agris extruunt:nõ nulli has agreſtes uocant. Pari modo magnis vulneribus,recentibus,huiuſmodi ſanguine colũbino illinens,medicamẽtum imponebat,non mediocri eius cõfidentia. Vini autem ſeſquiheminam indebat,non ut Heras,& Andromachus,ſemiſſem tantum:atq; huius occaſione medicamen longe melius factũ eſt. Cæterum ubi ipſum uoles boni odoris efficere,opopanacis ſemũciam,quod eſt denarios quatuor, miſcebis. Coloris gratia ceram candidam ponticam adiicies. Hoc medicamentum ulcera uel ad uſq; cicatricem probe perducit.

B C D

* Aliter &

Critonia Melina medicamenta. *CAP.* 11.

QVę Crito melina ſcripſit, Buxea nominat. *Buxeum ad recentia uulnera. Idem Cicatricem obducit & extrahit.* Spumę argenti pondo quatuor,cerę pondo totidem,terebinthinę pondo uncias octo,æruginis tantundem,olei ueteris ſextarios duos,aceti ſextarij dimidium. Spumam argenteam,oleum,æruginem,acetum,una ſuper ignem lentum incoquito: ubi uero coitura ſunt,reſina ceraque adiungatur:& in vnum redactis,ad recentia uulnera potiſſimum vtitor. Scripſit & aliud ante hoc Crito,quod Buxeum uocat,ſimplex quidem quantum ad miſtorum numerum pertinet,magnum uero pollicitis. Scripſit igitur de ipſo ad uerbum hoc modo.

Emplaſtrum ex Chamæleonte,eadem faciens,quæ Tyria. Cicatricem ulceribus difficillimis, calloſis, & inueteratis,maxime inducit. medetur etiam Rhagadijs digitorum,Condylomati, & duritijs. Spumæ argenteæ pondo minam,ceræ pondo minas ſex,æruginis pondo minas quatuor,chamęleõtis pondo minas octo,olei pondo minam. Oleo ſpumam argenteã coquito rudicula mouẽs, do nec

nec consistat,& fiat melinum:post hoc æruginē inspergito,inde ceram adijcito.Porrò ubi diligēter liquata ab igne tuleris,chamęleōtem indito:cum unitas facta est, in mortariū demittito, vbi subacta,excipito. Iam uero & alia quædam emplastra Crito tradidit in quarto medicamentorum uolumine,Buxea quidem,ut ipse nūcupat:Melina uero,ut alij:attamē nō nulla ex ijs citra æruginem componuntur:non nulla æruginem quidem assumunt,sed in alio pharmacorum genere pro facultatis seu uirium similitudine dicētur,in Epuloticis,Epulotica: in ijs quę succis constant,ex succis composita:in mollientibus, illa quæ mollire nata sunt: quemadmodum & Mnasæi emplastrum multifariam ab eo in hoc opere conficitur. Nunc igitur ad glutinantia ire iam tempus est,colore inuicem & a melinis, differentia. E

De Giluis emplastris,quæ & Dichroma,id est bicolora,dicuntur. *CAP.* 12.

QVædam ex eadem materia constant,qua æruginem habentia melina,sicut prius quoq; diximus,hoc solo differentia,ꝙ diutius coquantur:omnia siquidem propter crudam æruginem uiridia,fiunt melina,ubi mediocriter ipsa cocta fuerit:gilua,ubi liberalius.Manifestum igitur, melina,giluaque oleum copiosius quàm uiridia necessario habere,etsi reliqua omnia eadē recipiant. Atque huius gratia primum spuma argenti cacabo inijcienda est, in quo tantisper coquetur,dum sordium crassitudinem consequatur:mox ærugo,deinde si metallicum aliquod ceu æs combustum,eiusque squama,immittatur.Ac quando spissitudinem acceperint,tunc ceram & resinam,si hæc etiam medicamentum recipiat,indere conueniet :postremo thus, myrrham,aloen,aliaque id genus:sicut celeberrimum giluum,quod ex dictamno uocatur,Sacrum & ipsum appellatum,uelut Isis,quoniam aiunt ea ex sacris Aegypti locis esse allata. Vsū igitur hoc præstat multiplicem,proinde in sequenti sermone simul cum ijs,quæ ad plura ualēt,paulo post describetur.In præsentia de aliis giluis,tum oīno simplicibus,tum iis,quæ inter hæc & polychresta,id est multipliciter utilia,consistunt,uerba facturi sumus. Vt igitur uiridia emplastra simplicia ex cera,resina,oleo,& ærugine,conficiebantur iuxta dictam illic symmetriam,sic gilua ex argenti spuma & oleo copiosiore, quàm in uiridibus, sumpto componuntur. Itaque si emplastrum largius uoles coquere,augeasq; oleum,medicamen habiturus es,quod magis siccet,ideoque uulnerū cruentorum glutinantius:sin autem mediocriter,tantam olei mensuram, quantum argenti spumæ pondus esse sufficit: libram enim olei mensuralem Romanorū in argenti spumæ libram ponderalem iniiciemus. Iam si pharmacum plenius incoquere placet,non solum unam libram & s,sed etiam duas & plures immittemus.Porrò inter hæc gilua emplastra sic præparata plus siccant,quæ nec resinā,nec ceram omnino habent,sed ex solis,ut uocant,metallicis conficiuntur:quemadmodum alii quoque non nulli ex prioribus alia scripserunt. Cęterum quo ego semper mea industria composito utor,in hunc modum coquitur. *Giluum ex Metallicis.* Argenti spumę cū oleo prius coctę metallica ex aceto lęuigata immitto,& sic coquo, donec non inficiat.Addo his olei libras quatuor,hoc autem quanto uetustius,tāto erit melius, magisq; si id fuerit sabinum:argenteæ spumę libras tres,aceti quàm acerrimi libras duas : horum trium metallicorum,squamæ æris nigri,æruginis,chalcitidis,singulorum æquale pondus, nimirum uncias duas,hoc est denariorum pondo sedecim.At cum uetus oleum existit, crassūque ex uetustate,quatuor libras & s.immittito.Nos & quinque interim,idque per hyemem indidimus,non ignari hyeme plus olei, quàm per æstatem, immiscendum. At argenti spumam prius uidelicet coques,donec sordium crassitudinem recipiat.Quòd si & oleum cicinū habeas, id pro uetere usurpato.Medicamentum hoc cruenta uulnera facile glutinat, magisque in duris corporibus,quàm mollibus,cuiusmodi sunt mulierū,puerorū,& eunchorum:dilutum quoque ex oleo cicino uel ueteri,ac linteo exceptum,impositumque,mirum est, q̄ ulcera curatu difficillima concoquat,quæ pus nequaquam faciunt.Ad hæc sinus cōglutinat, & fistulas adstringit exiccat,& prorsus claudit.Atq; ubi iā ipsum hæc pulchre uelis efficere, metallica pluribus diebus aceto longe acerrimo conterito,ac potius in Sole:pari modo argenti spumā tritam exiccatamque,& oleo postea mistā,eo quo dixi modo incoquito.Attamen ad ulcera,quibus cicatrix difficulter induci potest,metallica sic elaborari,& argenti spumā ita conterere, non est necessum:etenim sine his quoque,epuloticoteron,quasi dicas cicatrici ducendæ prōptius,illud euadit.Adiiciatur autē tunc ei diphrygis,& chrysocollæ,singulorū uncia. At hæc non simul cum squama & ærugine committuntur,uti nec ubi iam coctum medicamentum fuerit omnino, sed eo,quod intercedit,tempore.Tantam enim huiusmodi pharmaca coctionem requirunt, ut exacte cum prioribus in unum coeant:quod mediocri interuallo accidit, neque multo ante, nec paulo minus,quàm cacabus ab igne tollatur. Solum itaque hoc emplastrum fistulas, sinus, & magna uulnera,glutinare potest.Iuuat ipsum spongia recens,non dura,ueteri uino respersa.De ligatura in sinibus ab imo fiat,ligamento ad orificium perueniente, sicut in sermone de fistulis clarius ostendetur.

F

G

H

De Iis,quæ Cicatricem obducunt. *CAP.* 13.

EMplastra cicatricem inducentia,siue synulotica,siue epulotica,nominare uelis, sicut etiam alia medicamenta epipasta,id est quæ insperguntur,& quę linamentorum usu apponuntur, nihil

A nihil ut ad curationes eorum,differentiæ adfert,si qualis quodq; facultatis medicamētū huiusmodi esse debeat memineris:quā simul cū reliquis oībus in therapeutices Methodi libris explicauimus.Quāto enim glutinantia sarcoticis,id est carnē generātibus , siccare magis ostēsa sūt, tanto glutinantibus epulotica:nam ipsorum beneficio carnem cauis ulceribus generatam cutē reddere statuimus:ob quod etiam tale pharmacorum genus,siue illinendum,siue inspergēdum sit,adstringere oportet.Hic autem illorum duntaxat emplastrorū mentionē facere cogitamus, siquidem ea,quę linamentis excepta imponunt pharmaca,ex his,rosaceo uel myrteo liquatis, fiunt. Atq; myrteum rosaceo hoc magis conducit,quo uehementius adstringit.At si neutrū habeas,ex cyprino,lētiscino,& melino,liquāda sunt:si his quoq; careas,ex omphacino,uel eo,qđ ab Hispania portatur,Hispanum nominăt:ubi nec huius copia adsit, teneres oliuarū surculos contusos alij cuipiam vulgari oleo admiscebis:q; si hos etiam desideres,præ stat oleo uetere liquefacere,hinc enim medicamentū siccandi uirtute augebis.Proinde pleriq; medicorū a pharmacis,quæ optimi quiq; medici longi tēporis experientia satis ꝓbarunt,eoq; nobilia reddiderūnt,hac ratione solū abstinent,ut ipsi melius quippiā præter maiores habere uideantur.Attamen sciendum est,his ipsis celebribus medicamentis,quæ ab oībus laudantur,haud facile alio-
B rum ullū reperiri,quod sit præstātius.Ab antiquo igitur laudata sunt,tum quod ex cadmia , tū quod ex ladano inscribitur,ad cicatricē ducendam utrunq; esse præstantissimū. Quāquā apud omnes misturæ simplicium pharmacorum symmetriam eandem non sit inuenire. Quapropter visum mihi est eas,quæ cuiq; Scriptori placent , describere , auspicati a proditis ab Asclepiade in tertio de Exterioribus commentario,quæ Marcellas inscribit.

De Epuloticis emplastris Asclepiades sic memoriæ prodidit. CAP. 14.

POsteaquam ulcera particularia sine alia dispositione ad cicatricē iam tendunt,utēdū est ijs compositionibus,quæ infra scribuntur . *Emplastrum ex Cadmia,ad Cicatricem ducendam. Hoc Lucius Cathegetes,id est præceptor,usus est.* Cadmiæ ustæ & ex uino præparatæ,chalcitidis tostæ,singulorū denariorū pondo sedecim:ceræ denariorū pondo octoginta,picis colophoniacę pondo uncias octo,uini Italici qđ satis est.Chalcitis & cadmia ex uino terātur,ut humidi ceratī spissitudinem habeant:ceram & resinā perfractam in uas fictile immittito,atq; his ʒolei myrtei pondo librā adijcito:deinde carbonibus superponito,mouens sine requie:cū soluta fuerint ab igne tollito:ubi refrixerint,radito,læuigatisq; indito,ac mista excipito.In usu oleo myrteo subigito:temperatura dispositioni respondeat. *Aliud ex Cadmia.* Cadmiæ tostæ,chalcitidis to-
C stæ,diphrygis:singulorū denariorū pōdo sedecim:ceræ,resinæ frictę,olei myrtei,singulorū pōdo selibrā:uini Italici quantum satis est.Præpara quomodo dictū est:ac utitor nunc diluto,nūc mero pharmaco. *Aliud.* Argenti spumæ,cerussæ,cadmiæ,diphrygis,resinæ,singulorū denariorum pondo octo:chalcitidis denariorum pōdo duorū,ceræ denariorū pōdo octo , myrtei olei quod sufficit,uini aminæi quod satis est . *Aliud. Euphranoris.* Diphrygis,misyos tosti, singulorum denariorum pondo octo:chalcitidis tostæ,molybdænæ,singulorū denariorū pondo duorum:cadmiæ denarij pōdo unius,cerę denariorū pōdo sex,colophoniæ pōdo uncias tres,myrtei libras tres,uini Italici quod satis est. *Aliud ex Ladano accommodatum medicamentum,non solum Cicatricem ducens,sed etiam Callos excindens,& male curata instaurans.* Chalcitidis,argenti spumę,ladani,singulorum denariorùm pondo uigintiquatuor:bituminis denariorùm pōdo octo, ceræ denariorū pondo septuagintaduum:myrtei heminam,alii drachmas decem & octo : uini heminam.Præparato in modum prædictum,cum res exigit,& splenio,& diluto utitor . *Aliud.* Argenti spumæ denariorum pondo centum,picis denariorū pondo quinquaginta,ladani denariorum pondo uigintiquinque:æruginis rasæ,ęris cōbusti, singulorū denariorùm pondo octo: olei myrtei libras duas,ęris squamæ denariorùm pondo quatuor: conficito ac utitor . *Aliud*
D *quod Pyricauton dicitur,ex Attalicis virtutibus medicamentum accommodatum.* Olei heminam:aluminis scissi,mānæ thuris,argenti spumæ,chalbani,singulorū denarii pōdo unius:ceræ denariorum pondo uigintiquatuor,anchusæ denariorū pondo octo:medullę ceruinę,adipis suillæ,ęruginis,cerussę,singulorum denariorū pondo duum:ouorum trium lutea. Quæ liquari possunt, siccis immiscentur. Hoc pharmaco alias diluto , alias mero utitor . *Aliud medicamentum accommodatum. Facit ad vetera,ac sanatu difficilia.* Cerussæ,argenti spumæ, aluminis fissi,mannæ, chalbani,thuris,medullæ ceruinæ & uitulinæ,singulorū denariùm pōdo quatuor:ceræ,anchusæ,ouorum luteorum,singulorū denariorū pondo octo:olei heminas quatuor.Medullas diligēter tundito,& liquato cum iis q̄ liquefieri possunt,mouens anchusa,ex qua possint ea colorari: deinde ab igne sublata,& in aliud uas coniecta,refrigerari sinito:derasa siccis immisceto,deinde in usum excipito. *Candidum,quod Magnum dicitur,medicamentum accommodatum.Valet & ad Diuturna vulnera,& quæ vix cicatricem recipiunt,item Scabiosos affectus.Benefacit & sedis vitijs rosaceo dilutum*†. Argēti spumę denariū pōdo centū,ceræ denariùm pōdo quinquaginta, cerussæ denariū pōdo centū,terebinthinæ denariorū pōdo uigintiquinq;,thuris denariorū pōdo uigintiquinque,aluminis fissi denariorū pondo duodecim,olei heminas duas. Cōponito simili modo:& utitor interim emplastro,interim diluto medicamine . *Aliud,cui nomen est Pamphilion, ad idem.*

† *Additur in antiquis* ἢ μυρσίνῳ *idest aut myrtino.*

ad idem. Insuper sinus conglutinat, & fistulis callum exterit. Valet ad vlcerum fluxiones, tum ad diuturna, & Dysepulota, Scabiemq; sanat, tollit sugillata, benefacit caput dolentibus, & oculorum Epiphoris fronti impositum, nec minus sedi conuenit dilutum rosaceo, uel myrteo. Cæterum in hunc modum componitur. Argenti spumæ denariū pondo centū, ceræ denariùm pondo quinquaginta, terebinthinæ denarium pondo uigintiquinq;, thuris denariū pōdo uigintiquinq;, cerussæ denariū pondo centum, aluminis fissi denariū pondo sedecim, piperis albi denariū pōdo trium, olei ueteris heminas duas.* Liquato, ut dictū est, nūc diluto medicamine, nūc emplastri modo utēs. Nā in capitis manantibus ulceribus, quæ achores Græcis dicūtur, & oculorū asperitatibus, uel in ijs quas epinyctidas uocant, uel ani uitijs, dilutū pharmacū myrteo uel lentiscino illinitur. *Aliud Telamonis Pharmacum accommodatum. Facit & ad Carbunculos, sinus exiccat immissum uel instillatum. Ad hæc cicatricem probe inducit.* Pithyinæ, ceræ, calcis uiuæ, argēti spumę, singulorū denariū pondo quinquaginta: cerussæ denariū pondo uigintiquinq;, olei tres cyathos. Argenti spumam oleumq;, dū in unū coeant, incoquito, mox ceram, inde resinam. Porrò calci & cerussæ in læuorem redactis liquabilia indito. Dum uteris, oleo cineri calido superposito, medicamē cōstringēdo iniicito: ubi incaluerit, mortario superfundito, & diligēter subigito, donec sordiū spissitudo fiat. Ab igne deposito utitor tanq̃ maximo pharmaco, alias pennis illinens, alias instillās. Cæterū carbunculis uocatis linteolo illitū adhibeto. *Aliud Moschionis, celebre ad qualibet à Callo vindicanda, & cicatrice obducenda. Idem & sedi prodest insigniter.* Argenti spumæ, cerussæ, calcis uiuæ, singulorum denariū pondo octo: medullæ ceruinæ, ceræ, utriusq; denariū pondo sedecim, olei myrtei quantum satis est, Quæ liquari possunt, aridis immiscētur, & mollita curiose in pastillos digeruntur. Cum uti uoles, prius aqua uel lacte diluetur quantum habet, ut sordium crassitudinē habeat: deinde rosacei quod sufficit, immittitur, uel myrtei: contusum diligenter in plumbeam pyxidem reponitur: usui est, quemadmodum prædiximus.

E

F

* Al. συντίθει i. componito.

Epulotica Andromachi. CAP. 15.

CAdmiæ pondo libram, chalcitidis ustæ pondo librā, ceræ pondo libram, resinæ aridæ pondo libras tres, myrtei pondo libras tres: uinum siccis immiscetur. *Aliud ex Ladano.* Argenti spumæ denariū pondo quadraginta, ladani denariorum pondo triginta duum, chalcāthi denariùm pondo octo, aluminis scissilis denariū pondo duodecim, ceræ denariū pondo centū, squamæ denariū pondo octo, bituminis denariorum pondo triginta duum, myrtei quartam heminæ partem: uinum falernum siccis adiicitur. *Aliter, vt Alcimion, quod præparaui.* Ladani denariū pondo octo, hyssopi denariū pondo quatuor, propoleos denariū pondo octo, bituminis denariū pondo octo, argenti spumæ denariū pondo quatuor, æris squamæ denariùm pondo quatuor, misyos crudi denariū pondo quatuor, ceræ denariùm pondo uigintiquatuor, myrtei octauam minæ portionem. *Aliud ex Hordeis.* Cerussæ denariùm pondo quinquaginta, argenti spumæ denariùm pondo quinquaginta, hordei combusti non triti sextarium, ceræ denariùm pondo quinquaginta, olei sextarium: postremum hordeū adiicitur. *Aliud ad ducendam cicatricem.* Cadmiæ pōdo uncias duas: chalcitidis, ceræ, terebinthinę, singulorū pōdo uncias quatuor: hyssopi pondo unciā, myrti pōdo uncias quatuor, chalcanthi pōdo uncias quatuor: uinū siccis affunditur. *Aliud ad idem.* Resinæ aridæ denariùm pondo xviij, diphrygis denariū pondo quatuor, argenti spumæ denariū pondo sedecim, ceræ denariū pondo decem, olei heminas quatuor. Post hęc Andromachus alia emplastra sex percensuit cicatricem ęgre ducentibus accommoda, quę sane hic nunc adscribere uisum non est: dicentur enim simul cū illis, quæ ulcera curatu difficilia sanant, in quarto huius operis uolumine. Cum autem Andromachus ibidē ante prædicta modo epulotica alia quædam tradiderit, non præponēs, qđ apertis ulceribus cicatricem inducerent, præsertim in pueris, mulieribus, & eunuchis, summatim in oībus qui teneram habent carnē,* statui hæc quoq; huc adiicere. Titulum ipsis a colore Andromachus indidit, ut qui de iis hunc in modum ad uerbum scripserit. *Candida Andromachi Epulotica. Album quo vtor.* Argenti spumæ pondo minam, cerussæ tantundē: ceræ, resinæ, singulorum quatuor: olei heminas tres, aquæ heminam. *Aliud.* Argenti spumæ denariùm pondo centum sexaginta, cerussæ denariū pondo ducentorum, drachmas quinquaginta, terebinthinæ denariū pondo uigintiquatuor, olei ueteris heminæ dimidium, aquæ cyathos sex. *Aliud.* Argenti spumæ denariū pondo centum: cerussæ, cerę, singulorum denariū pondo quinquaginta: terebinthinæ denariorū pondo uigintiquinque, aluminis fissi denariū pondo sex, piperis albi denariùm pōdo trium, orcheos herbæ denariorū pondo octo, olei ueteris cyathos duos,† aliter denariorū pōdo duū, aquæ heminas duas. *Aliud.* Argenti spumę denariū pondo uigintiquinque, ceræ denariorùm, pondo quinquaginta septem, adipis suilli denariū pondo trigintaseptem, myrrhæ denariorùm pondo duum: ouorum coctorum uitellos quatuor, alii crudorum. *Medicamen Arete idest virtus, appellatum.* Strigmenti puri heminas duodecim, argenti spumæ pondo minas tres: squamę denariorum pondo sex, alii denariorùm pondo sedecim: resinę colophonię pondo minas sex, alii denariùm pondo quinquaginta: cerę pondo minam, quidam minas quadragintaquinque: marinę aquę heminas tres.

G

H

* Al. βέλτιον ἔδοξέμοι, i. melius mihi visum est.

† Codex antiquissimus addit, struthij drach. ij, mannæ drac. xxv. Aliud. Argenti spumæ drac. lxx, cerussæ drach. cētum, ceræ drach. quinquaginta, olei cyathos ij.

Andromachi

A *Andromachi Panacea,i. Vniuersale remedium.*

Argenti ſpumæ denariùm pondo centum quinquaginta,ceræ * denarium pondo quadraginta, terebintinæ denariùm pondo quinquagintatrium,† marinæ ueteris heminas duas,ſtrigmenti heminas ſex,ſquamæ denariùm pondo ſedecim,ricini heminas duas, ceruſſæ denariũ pondo octoginta,guttæ ammoniaci denariùm pondo uigintiquatuor, ſeui uitulini denariũ põdo octoginta,calcis uiuę denariũ uigintiquatuor,ariſtolochię denariũ põdo uigintiquinq;. Coquito ut didiciſti. *Candidum Telephanis.* Argenti ſpumæ denariũ põdo octoginta, ceruſſæ denariũ põdo centum uiginti,myrrhæ denariũ pondo trium obolos duos, ſagapeni denariũ põdo quinq;, thuris denariũ põdo ſex obolos quatuor,olei heminas duas & s. Omnia ſimul incoquito. *Aliud.* Ceræ candidæ pondo libram,myrrhæ pondo unciam,thuris tantundẽ, medullæ ceruinæ põdo vncias duas,adipis hyenæ pondo vncias duas, coaguli cerui,uel hœdi põdo vnc. duas, nitri põdo vnc.duas,chalbani pondo vnciam,guttæ ammoniaci pondo vncias quatuor, argenti ſpumæ librã s,ceruſſæ denariùm pondo ſex,olei ueteris heminã s,marinæ aquæ tres cyathos.Cauniace dicitur. *Aliud.* Argenti ſpumę denariùm pondo ducentorum, cerę denariùm pondo quinquagintaduùm olei heminas tres, ceruſſę denariùm pondo octoginta, terebithinæ denariũ põ-

B do trigintaduũ,buccinorũm cineris denariùm pondo decem, thuris denariùm pondo nouẽdecim,aquę ſextarium. *Aliud.* Adipis ſuilli recentis denariùm pondo octogintaocto, ceræ cãdidę denariùm pondo quadragintaocto,ceruſſę denariùm pondo duodecim,argenti ſpumę denariũ pondo duodecim.Facit ad herpetas,carbunculos,cõdymolata,rhagadas: phlegmonen prorſus arcet,ut Heras Cappadox meminit.In hoc igitur rectẽ fecit,quod nõ ſimpliciter ceræ ſcripſerit, ſed candidæ adiecerit:nam ſic fieri poſſit,uti vult,colore candidum . Poſt hæc autẽ aliud cõmemorans,neque ceræ,neque uini candorem appoſuit,ſed nos adiungere oportet , ſi emplaſtrũ cãdidum reddere ſtatuimus. Porrò compoſitio eius his uerbis ab ipſo Andromacho tradita eſt.

Aliud ex Vino,Publij. Cadmiæ pondo libram vncias nouem,argenti ſpumæ põdo libras duas, ceruſſæ tantundẽ,uini græci ſextarios duos,roſacei pondo libras quinq;, ceræ põdo libras tres, oua cruda numero duodecim ,thuris pondo uncias tres. Hæc incoquito. Candidorum emplaſtrorum coquendi rationes in priori commentario percenſui:ſimulque methodum non coquẽdi modo,ſed etiam eorum compoſitionis,oſtendi.Et fortaſſe nihil amplius eiuſmodi emplaſtrorum doctrinæ adiiciendum reſtat: ſed quia hic liber non ſolum de carnem generantibus emplaſtris,quæ quidem ut plurimum uiridia ſunt,uerum etiam de glutinantium,& epuloticorum om

C nium ratione egit, quæ ulcera malignitate carẽtia cicatricæ obducunt , quoniamque melina,ac gilua percurri,ideo candida quoque emplaſtra, quorum in illo libro mentionẽ nullam fecimus, in hoc producere uiſum eſt.Cæterum ut nihil pręſenti commentario deſit,non pigebit adiicere emplaſtra,quę ab ipſis cephalica & catagmatica,id eſt capiti fracturisq; medentia,nominantur: & magna vulnera,ſinusque glutinant:cum uero diluta fuerint,linamentis excipiuntur, & fiunt ſarcotica,id eſt carnem progignentia.

De Catagmaticis & Cephalicis.i.ad fracturas & caput, accommodatis emplaſtris. CAP. 16

QVi plurima ac optima pharmaca prodiderunt(antea omnes nominatim citauimus) genus quoddam emplaſtrorum cephalicum,& catagmaticum uocant,à caluariæ fracturis potiſſimum nomen eis imponentes.Sunt autẽ talia abſtergendi,digerendi,& ſiccandi, poteſtate pręđita.Pleriq; paululũ ex adſtringentibus pharmacis eis admiſcuerunt, idq; duplicis uſus gratia,ſicut diximus,nempe ut id,quod affectis partibus influit,repelleretur,&,abſtergentiũ facultatem in profundum uſque deduceret. Porrò docuimus nos antea,niſi adſtringentia elaborẽt tritura,quoaduſque in puluerem redigantur,noxã magis quàm præſidium eſſe allatura iis, quę trahendi uim obtinẽt. At optimè elaborari oſtendimus ea, ſi ex aceto acri læuia fiant . Itaq; huiuſ-

D modi pharmacorum ſeriem ab iis,quæ Aſclepiades tradidit,iam auſpicabimur .

De emplaſtris ad fracturas idoneis ab Aſclepiade traditis. CAP. 17.

PRimum in tertio Exteriorum medicamentorum his uerbis perſcripſit . *Nigrum Ariſton id eſt optimum,Catagmaticum.* Hoc pharmaco uſus ſum in fracturis oſſiũ multorum,ita ut eorũ pluramouerentur,ac innatarent,omnesque hortarentur innatantia illa oſſa auferri. At hoc Ariſtum id fecit,quod pręter omnium opinionem eſt uiſum: nam fluitãtia,& ab aliis oſſibus ſeparata,ita copulauit, ut alijs continuauerit . Hęc recipit,Argenti ſpumę,bituminis , ſingulorum denariùm põdo ducentorũ:picis aridę,cerę,ſingulorum denariùm pondo centum:reſinæ terebinthinæ,denarium põdo quinquaginta:aluminis ſciſſilis,propoleos,ſingulorũ denarium põdo triginta:guttę ammoniaci denariũ pondo uigintiquatuor,ęruginis denariũ pondo decẽ , olei ſextarios quatuor:pręparato,ut pręđictum eſt . Alia præpoſito generi ſimilia in eodem libro Aſclepiades conſcripſit in hęc uerba. *Aliud Pithionis ad fracturas, quo helenus uſus eſt . Valet etiam ad vulnera ex ictu . Cum exhibebis,ſpongia calida madefacta ſplenium relaxare oportet , nam medicamentum valide glutinat . Benefacit idem ad Strumas,& fiſtulas.In ſinibus autem & fiſtulis ſplenium excindere conuenit,hoc eſt in orificio,ut humor,qui excernitur locum habeat:item ſimul cum medicamento lauandum eſt.* Præparatur hoc pacto. Bituminis iudaici pondo libras quinque uncias quatuor, picis

Quinta Claſſis. fffff

*

† *Sunt,qui legẽdum putẽt, vini ueteris,cũ apud auctores marinæ ueteris nuſquam mentionem ſieri dicant.*

cis brutiæ ſiccæ pares portiones,reſinæ frictæ pōdo libras octo,ceræ pōdo libras quatuor, thu- E
ris libras quatuor, ſquamæ rubræ pondo librā,vncias quatuor,olei per æſtatem pondo libram, hyeme pondo libram,& ſemiſſem aceti heminam.Quæ liquari poſſunt, liquefacito,thus & ſquamam ex aceto trita reliquis admiſceto,attendens ne ebulliant,mouensque in mortariū demittito:contuſa & ſubacta excipito,ac utitor.In alio exemplari ſquamæ rubræ pondo librā dimidiā offendi. Liquet autem efficacius eſſe, quod copioſiorem ſquamam receperit. *Moſchionis pharmacum,ad fracturas,recentia vulnera, & neruos præciſos confectū: item ad diuiſa cum contuſione. Benefacit etiam fracturis cum vulnere:etenim vulneribus ſuccurrit, & oſſa,cum deligatura conuenienti impoſitum,ad callum perducit. Nec minus incipientibus hydropicis, & teſtium contuſionibus prodeſt, eminentias circa anum reprimit, & Rhagadas butyro dilutum ſanat, & faucium tumores, quos Græci bronchocelas appellant. Diſſoluit omnem duriciam. Inſuper ualet ad luxatum & peruerſum articulamētum:itidem ad Calloſos exceſſus in manibus, pedibusq́, quos clauos appellamus,ita ualet, ut ſine exulceratione auferat.In ſumma pharmacum eſt longe utiliſsimum.* Hoc modo conficitur. Argenti ſpumæ pondo minam(mina uero in hoc pharmaco habet denarios cētum ſexaginta)picis denariū pōdo centum ſexaginta, ſeui uitulini denariū pōdo centū ſexaginta, reſinæ terebinthinæ denariū pondo octoginta,mannæ thuris denariū pondo octoginta,ceræ denariùm pondo quadraginta, F
æruginis denariū pondo octo,opopanacis denariùm pondo octo,chalbani denariū pōdo octo, olei cicini heminam,aceti tātundem, liquoris ſycamini heminā,picis liquidæ heminæ dimidiū. Argenti ſpuma læuiſſima,& cicinum oleum in uas fictile æreumue iniecta,& ſuper ignem poſita incoquuntur:poſteaquam ebullierint,ſeuum & manna thuris adduntur, mouenturq́; continue: cum coiuerint,pix cera,reſina admiſcentur:& coctis quoad uſque nō polluant, chalbanū aſpergit,deinde ærugo & opopanax ex aceto reſoluta.Liquor uero ſicomori,& pix liquida,in alterū uas traſfuſa coquuntur:ubi coiuerint,priori pharmaco admiſcentur: rurſusq́; ſupra ignem poſita,uſque dum non inquinent,coquūtur:& in uinum demerſa relinquuntur triduum:inde ſubactis utimur,in linteolum illinentes.Oportet autem poſt medicamenti impoſitionem uittam reſperſam uino exprimere, & tunc pharmaco circundare. Quemadmodū uero Lucius præceptor noſter præparauit,ita habet: adeps & oleū prius liquantur:ubi diſſoluta fuerint, manna thuris læuiſſima,& argenti ſpuma,inſpergitur:his in unum coactis,ſequentia facimus. Atque tū in hoc pharmaco,tum in eo,quod proxime ſubſcribitur, minam denariis centum ſexaginta ualere ait. Vnde clarum eſt Alexandriæ minam ipſum intelligere, quæ vncias uiginti pēdet, & ſingulæ unciæ denarios octo habent:ſic enim accidet minam centum ſexaginta denarios cōtinere.¶ *Aliud Claudii Philoxeni Apelum (forte quaſi hiulcis conueniens) inſcriptum,ad cruenta,& fracturas. Facit etiam ad prædicta uitia.* Argenti ſpumæ minam,quæ ualet drachmas centum ſexaginta: ſeui uitulini drachmas cētum ſexaginta,thuris drachmas octoginta:opopanacis,reſinæ,terebinthinæ,ʒ. lxxx:ceræ drachmas quadraginta:æruginis,aluminis ſciſſilis, chryſocollæ, chalbani, ſingulorū drachmas duodecim:olei cicini heminam,aceti quantum ſit ſatis:poſtremū thus,& æruginē, & opopanacē,& alumen,& chryſocollam,& id genus reliqua prius aceto diſſoluta & curioſe læuigata iniicito.In alia ſcriptura ſic habet: Argenti ſpumæ drach. centum ſexaginta, picis.ʒ.centū ſexaginta,ſeui uitulini drachmas centum ſexaginta, reſinæ terebintinæ drac.octoginta, mannæ thuris drach.octoginta,ceræ drac.quadraginta:opopanacis,æruginis raſæ,utriuſque drach.ſedecim: chryſocollæ, aluminis ſciſſilis, utriuſque.ʒ. duodecim: guttæ ammoniaci drachmas ſex, ciceos heminā, aceti tantundem:ut catagmatica componito. ¶ *Oenanthe Catagmaticum, accommodatum pharmacum ad idem.* Argenti ſpumæ denarium pōdo cētum ſexaginta: picis uinariæ denariū pondo cētum ſexaginta,hanc ex Italicis doliis defluentem capimus: reſinæ terebinthinæ denariùm pondo octoginta, thuris denariùm pondo octoginta, ſeui uitulini elaborati denariū pondo octoginta,medullæ ceruinæ elaboratæ denariùm pondo octoginta, ceræ denariū pondo H
quadraginta:œnāthæ ſiccæ,ſymphyti radicis,cētaurii comæ,ſingulorum pondo libram:æruginis raſæ,opopanacis,ſingulorum denariùm pondo octo:papaueris ſucci,myrrhæ,aloes,chalbani,ſingulorum denariùm pondo octo,aceti heminas tres,olei cicini heminā.Symphyton,œnanthen,centaurion,non minutim contuſa,ac in acetū iniecta,ad tertias coquimus, & humore expreſſo ad pharmaci cōfecturam utimur.Prodeſt medicamentum etiam podagricis. Alibi ſic ſcriptum eſt:Argenti ſpumæ,picis uinariæ,ſingulorum denariùm pondo centū ſexaginta:medullæ ceruinæ,reſinæ terebinthinæ,ſeui uitulini,thuris,ſymphyti radicis,ſucci ſycamini,ſingulorū denariùm pondo octoginta: œnanthes aridæ, centaurij, ſingulorum pondo:ceræ denariū pondo quadraginta:æruginis,opopanacis,ſtyracis,papaueris ſucci,mandragoræ ſucci,myrrhæ,aloes, chalbani,chryſocollæ,aluminis ſciſſi, ſingulorum denariū pōdo duodecim:aceti *ſextarios tres, olei cicini libram. Præparato quemadmodum prędiximus, & in uinum Italicum demergito, ut in catagmatico Moſchionis fecimus.

* Al. heminas.

Da emplaſtris, quæ proprie Cephalica nominantur. C A P. 18.

CApitis fracturarum, quæ ad craſſæ membranæ duplicaturam uſque peruenere,emplaſtra cephalica dici cōſueuerunt.Eorum uirtus eſt, ut oſſium ſquamas ſurſum atrahāt,ac in priſtinum

A num locum reuocent,& fragmenta,tum in capite,tũ in aliis corporis ossibus educant. Nonnulli communi genere hæc ẽt uocant catagmatica,propriè uero nuncupatis fortiora sunt.Siquidẽ catagmatica ab eis dicta purgandi siccandiq; facultatem habent: hæc autem acrimoniam etiã quandam sortita sunt, ut ex alto in superficiem extimam non ossa modò, sed his multo magis quoq; humorẽ crassum aliquẽ,& uiscosum,uel oĩno deprauatum,attrahant.Meminit huiusmodi emplastrorum Asclepiades in tertio libro De exteriorum medicamẽtis,q̃ sanè in quarto huius operis libro tractamus.Quoniã uerò ad cacoethe ulcera,& chironia,quædã ipsorum cõuenire dixit, tum quod ad Deileontẽ authorem refert cephalicum, tũ hoc sequens ex nigro uiride cephalicũ,tum post hæc Philotæ cephalicum, tũ deinde Isin, quod & ipsum cephalicum appellat,aliaq; nonnulla huiusmodi,huius generis esse putandum est.Ideo nunc quoq; ipsa nõ apposui,sed ad catagmatica,& cephalica ab aliis medicis memoriæ mandata transgrediar, ubi generalẽ utriusq; potentiã exposuerim.Quæ uerò,& antea,& in hoc libro protulimus, & in opere De simpliciũ medicamentorum facultate, in memoriam reducẽtes,cognoscere uos expedit cephalica catagmaticis esse ualentiora, eoque cum cerato carnem producere natura sunt apta. Quapropter,& sarcoticis alio quodam modo genere similia sunt. Nam ubi ex cerato uim remi
B serint,sarcotica fiunt,quæ linamẽtis excipiuntur,adiecto uidelicet interim oleo, aliàs rosaceo, nonnunquam alio quodam huiusmodi.

De quibus Heras Catagmaticis,& Cephalicis scripserit. CAP. 19.

PRimum id genus emplastrorum Isin uocatum Heras scripsit,medicamentum ad satis multa idoneũ: deinde q̃d ex herbis appellant, q̃d & ipsum multiplicis esse usus attestatur id,nẽne,ꝙ cephalicum existat.Quin & q̃d confectum ex scylla scriptum deinceps est,cùm multis sati usus pharmacum existat, idem pollicetur. Insuper post hæc omnia aliud emplastrum manifestò his uerbis exposuit. *Aliud Cephalicum. Ad capitis fracturas facit, ossa facilè reducit, & squamas separat,reliquaq; omnia facit,quæ & ante ipsum pastillus.* Squamæ æris rubri denariùm pondo xxv. aluminis denariùm pondo uiginti, aristolochiæ dactylitidis denarium pondo uiginti, guttæ ammoniaci denariũ pondo uigintiquinque,thuris denariũ pondo uigintiquinque,myrrhæ denariũ pondo duodecim,seui taurini pondo libras quatuor,ceræ libras quatuor, terebinthinæ pondo libras iiii.pityinæ siccæ pondo libras iiii.olei heminã,aceti quantum satis est.Sicca ad læuerẽ terito,quot sufficiat diebus sub æstu caniculæ:ammoniacũ madefactum prius aceto infundito,demum q̃ liquari possunt rasa:ac in unum coactis utitor.In quibusdam exemplari
C bus adscriptum est,olei ueteris. At cũ hoc ipsum emplastrum dixerit efficere, quæ & ante ipsũ pastillus,uisum mihi est illius quoque compositionem subscribere, quæ secundum Heræ ipsius uerba ita habet. *Pastillus Cephalicus triplici mistura constans. Facit ad capitis fracturas, item ad Phymata,fistulas,podagras, callos,coxendices.* Terræ erythriadis pondo minas *duodecim,squamæ æris rubri pondo minas quatuor,ichthyocollæ põticæ põdo minas quatuor.†Erythrias,& squama seorsum teruntur: deinde simul acetum acre affunditur, ut mellis crassitudinẽ habeãt, & læuigantur:resiccatis acetum rursus admouetur:hoc fit diebus uiginti sub caniculæ æstibus: pòst ichthyocolla ex aceti hemina cõfringitur,& lento igne liquatur:mox terra squamaq; additur: q̃ in uas æris rubri coniecta, Soli octo diebus exponuntur, bis quotidie mouentur, donec coiuerint:post hæc exẽpta paulatim in mortario cõterunt̃ aceto affuso, usquedum cõstiterint: inde pastilli finguntur,& collyria,tũ longitudine,tum crassitie inæqualia,& refrigerata reponũtur.In usu ad unã medicamenti partẽ ex aceto læuissimam factam tres cerati rosacei portiones admisceto: utitor platysmate primũ,mox splenio, in capitis fractura, desuper lanis succidis ex aceto adiectis. Porrò collyrio fistulis imposito,splenium ex hoc cum cerato superdandum est.

* Aliter ii.
† In aliquibus additur, in lib. autem Herę reperitur mina j.

Aliud eiusdem ad multa ualens. Posuit aliud quoq; multiplicis usus emplastrum, ad fracturas
D quoq; conueniens,de quo sic ad uerbum inquit. *Emplastrum ad fracturas artuum cum uulnere, & sine uulnere,item ad male curata,& sinus.* Picis aridæ pondo minam, argenti spumæ tantundem,manna † eius dimidium, ʒ seui uitulini pondo minam, ceræ tyrrhenicæ pondo minas iiii, opopanacis denariũ pondo octo,æruginis rasæ pondo minas sedecim,æris cyprii decimãsextã minę portionẽ,chalbani denarij põdo unius,terebinthinæ minæ dimidiũ,ricini,uel olei ueteris heminam,aceti heminæ dimidiũ.Argenti spumam,oleum,& seuum,lento igne incoquito: ubi colorẽ mutauerint,picẽ,resinam,chalbanum adiicito:postea coquito,donec coeãt:& tunc subtracto igne sinens paululũ refrigerari,mannã,mox opopanacem,& æruginem ex aceto tritã,in ollam fundito:ac ubi tantillũ incoxeris,dũ bene habeat,tollito.Vtimur facultate,frigidã affundentes ęstate,hyeme gelu adimentes.Cæterũ ubi medicamentũ tenerius facere animus est, uel ut os maturius abscedat,medulla cerui ipsum diluimus.Iam uerò in hoc pharmaco Heras minã sedecim unciarum esse uelle planè ostenditur, aliàs enim decimãsextam minæ partem nõ scripsisset. *Aliud.* Huic deinceps aliud ad eadẽ hisce uerbis Heras subdidit: *Emplastrum phlegmonas arcens. Ad puncturas neruorum,ac fracturas.Hoc frequenter,& ad articulos luxatos ipso die usi sumus,tum in fracturis, itẽ in contorsione tali, uel genu. Discutit humores incoctos circa genua summè se attollentes,præsertim si partes affectæ duobus,uel tribus diebus antè, erui farina oxymelite madefacta*

† Al. pondo minam.

illita ſunt. Summatim ad omnem conuulſionem, & rupturam valet, nam mirificè phlegmonem arcet. E
Argenti ſpumæ denariùm pondo uigintiquinque, bituminis aridi denariùm pondo centũ, picis aridæ denariùm pondo quinquaginta, ceræ denariũ pondo quinquaginta, reſinæ pityinæ denariùm pondo uigintiquinque, guttæ ammoniaci denariũ pōdo quindecim, aluminis fiſſi denariũ pondo quindecim, æruginis denariũ pondo quindecim, propoleos denariũ pondo quindecim, olei ueteris libras tres. Argenti ſpuma cum oleo coquitur: & ubi confluere cœperint, bitumen adiicitur: uſq; dum probè liquefactũ fuerit, incoquitur, liquatur enim pedetentim: dein pix, poſtea reſina, cera, ammoniacum, propolis adduntur: ſingula autẽ adhibe cõtorquendo, ignemq; ſubtrahendo: quibus ſic ſpiſſatis, ut non amplius inquinent, æruginem, ac ſciſſile alumen, adiungito: tum feruore remiſſo, in ollam, in qua frigida ſit, trãsfundito. Hoc, poſtquã fractura reliqua callum cepit fruſtulis pluribus innatantibus, uſi ſumus, idq; paucis diebus eo rẽ perduxit, ut callus etiandum fruſtula comprehenderet. Valde eſt in multis uſui. Inde aliud quoque deinceps eiuſdem generis cum prædictis emplaſtris in hunc modũ Heras recenſuit. ¶*Emplaſtrum ad fracturas, & ad Hydropicos.* Picis aridæ pondo minam, picis liquidæ heminæ dimidium, liquoris ſycomori heminam, argẽti ſpumæ pondo minam, thuris pondo minam, chalbani denariùm pōdo octo, terebinthinæ minæ dimidium, adipis uitulinæ pondo minam, ceræ pondo minam, opopanacis denariùm pondo octo, æruginis raſæ denariùm pondo octo, ricini non adulterati heminas quatuor, aceti acris heminam. Argenti ſpuma & thus cum ricino & ſeuo leniter incoquuntur: deinde pix adiicitur, cera, reſina, chalbanũ purgatum, & pauco aceto dilutum: reliqui aceti tertia pars ærugini, duæ opopanaci, admiſcentur, & hæc immittũtur. In alia autem ollula picis liquidæ, ſycomori, & ricini liquoris pars octaua, †ne ærugo‡ denſetur: deinde mediocriter coquũtur, ut unitas fiat: cum bene unita uidebũtur, in uino reponitur pharmacũ. Hoc multis hydropicis ſuccurimus, iniiciẽtes ipſum, ac moroſo minus uictu regẽtes, ſolumq;, ut bene cõcoqueret, prouidentes. Cùm uero profeciſſe ſe multum ægri ſentiunt, deſcendimus ad emplaſtrum ei ſubiunctum, quod ex ſalibus dicitur. F

† *Al. ἵνα μὴ ὡς ἰξὸς, i. ne tanquam uiſcum.*

Catagmaticum Andromachi. *CAP.* 20.

PRimum Catagmaticũ Andromchus ita ſcripſit. ¶*Catagmaticum, quo continuè vtor.* Argenti ſpumæ pondo minam, picis pondo minam, ceræ pondo minam, ſeui taurini pondo minam, thuris pondo minam, picis liquidę heminæ dimidium, liquoris ſycamini heminã, terebinthinæ pondo minam, opopanacis denariùm pondo*octo, chalbani, denariũ pondo*octo, ęruginis denariùm pondo octo, ricini heminam. Non nulli etiã butyri pōdo minam addunt, guttæ G ammoniaci denariùm pondo uigintiquinque: ex uino auſtero diluitur. Mox poſt hoc aliud hac ſententia ſcribit. ¶*Aliud Catagmaticum.* Argenti ſpumæ pondo minam: ceræ minæ dimidium, alii quartam partem: picis pondo minam, terebinthinæ pondo minam.s, ſeui uitulini pondo minam, opopanacis denariùm pondo octo, æruginis denariũ pondo octo: chalbani denariũ pōdo octo, alii ſex: ricini heminam, aceti tantundem. Gallus iniecit ſciſſilis denariùm pondo xii, chryſocollæ denariùm pondo duodecim. Aliud ſuperioribus catagmaticum hoc modo Andromachus ſubnectit. ¶*Nigrum Catagmaticum.* Argenti ſpumæ denariùm pondo ducentorum, bituminis denariùm pondo ducentorum, picis denariùm pondo centũ, ceræ denariùm pondo cẽtũ ſciſſilis denariũ pondo triginta, propoleos denariũ pondo triginta, terebinthinæ denariũ pōdo quinquaginta, guttæ ammoniaci denariũ pondo uigintiquatuor, æruginis raſæ denariũ pondo decem: olei ſextarios quatuor, alii duos adiiciunt. Veteres etiam lapidis pyritæ denariũ pōdo ſexaginta. Hæc igitur ab Andromacho ordine ſcripta ſunt, ſeorſim uero inter uiridia poſtremum emplaſtrum quoddam his uerbis expreſſum inuenio. *Aliud Viride Cephalicum ex collectaneis Aphrodæ.* Squamæ denariũ pondo quadraginta, terræ erethriadis denariùm pondo uiginti, ariſtolochiæ denariùm pōdo triginta, ichthyocollæ denariũ pōdo ſedecim, ſalis ammoniaci denariùm pondo duodecim, miſyos denariùm pondo duodecim, myrrhæ denariũ pōdo duodecim, H thuris denariùm pondo trigintaſex, æris vſti denariũ pondo ſedecim, aluminis fiſſi denariũ pondo duodecim, rotundi denariũ pondo duodecim, bryoniæ denariùm pondo duodecim, chamæleontis nigri denariũ pondo duodecim, reſinæ uſtæ denariũ pondo octodecim, guttæ ammoniaci denariùm pondo octodecim, argenti ſpumæ denariũ pondo duodecim, *illiridis denariũ pōdo duodecim, chalcanthi denariùm pondo duodecim, fellis taurini tres cyathos, aceti congiũ. Sub caniculæ æſtu paſtillos fingito, qui ſinguli denarios quatuor pendant, ceræ quartam partẽ miſceto, aceti heminas ſex, olei*tantundem.

* Aliter xx.
* Aliter xx.

* Al. legitur ἐν ἄλλῳ εὗρον θείου ἀπείρου, i. in alio inueni ſulfuris ignẽ nõ experti.
*Aliter heminę dimidium.

De emplaſtris Glutinantibus. *CAP.* 21.

QVidam hæc ſanguinaria & vulneraria id eſt cruentis & uulneribus adhibenda, nuncupant. Opus eorum eſt coniungere diuiſas partes, & conglutinare, ut in priſtinam unitatem particula reducatur. Verum non modo cruenta protinus glutinantur, ubi ſanguinem ex diuiſione profluentem adhuc ſpongia deterſerimus, deinde ſuturis aut fibulis coarctauerimus: ſed etiam ſinus ueteres, cum ab omni inflammatione immunes, & puros, medicamentis appoſitis, effecerimus, committuntur, coeuntque. Dictum eſt in therapeutices methodi libris medica-

A medicamētūm primario, atque ex sese sordis deterforiū appellari, secundaria uero ratione carnem producens & glutinās. Non enim tanquam ipsum carnem generet, aut uniat, neq; tanquā hæc naturæ solius opera non sint, sed quòd talibus impositis medicamentis, ulcera carne replentur ac coeunt, appellationem hanc sortita sunt. Opus ipsorum proprium est, affectam partem recrementis uacuare, ne uidelicet sanies carnis generationem, glutinationemq; impediat. Indicatum porrò est glutinatoria carne explentibus esse sicciora, itē quæ carne explent detergēdi uim omnis morsus expertem referre: glutinantibus autem non absterforiis prorsus, uerū desiccātibus solùm, esse licet. At cum cicatricem quoq; ducentia pharmaca multo his (præterquā q̄ abūdè adstringunt) sicciora sint, statuamus demū & quæ glutinant, & quæ coniungunt, moderatius istis exiccare. Finis autem glutinantium est nullam inter coitura subnasci humiditatē permittere: Cicatricem uero contrahentium nō hanc tantum impedire, sed etiam num cōsistentē in iis, quæ mox cicatricem ducent, consumere, ad hęc callū obducere, & adstringendo indurare. Quæ carne implent, sanguinem ad refectionem idoneum, tum pro quantitate, tum pro qualitate tuentur, ac tantum talemque, quāto natura, & quali ad carnis generationem indiget. Cæterū mordicationis prorsus expers medicamen purum ulcus seruat, si quidē tale acceperit: si uero sordidū, B necesse est tantum pro sua ipsius poteſtate detergens sit, quantum crassitudinis sordes habuerit: quin etiam carnem recens iunctam mordere & exedere debebit. Vnde palam colligitur id, cum tale existat, ulceri carnem nō esse inducturum, nec cauitatem carnis repleturum, sed qđ potius colliquabit imminuetq;. Atq; huius rei causa medicamentum, quod sordibus copiosis repurgādis est, quod antea dixi, non semper carnē potest gignere, nisi uel ex uberiore oleo, uel rosaceo liquatum: sicut quod oleosum & quod ex charta inscribitur, detersionis uehementiam remittat, uel ex cerati mistura mordicationem deponat. Huiusmodi sunt plures multiplicis usus medicamenta, quemadmodum Machærionis emplastrum, & Isis. Scopus igitur singulorum id genus in therapeuticæ Methodi libris declaratus est, simplex facultatū materia in alio opere priori, cōposita in præsenti tractatur. Ac primum sanè in eo meminisse oportet naturæ corporū, quæ curanda susceperis. Nam humida, eoq; mollia, quemadmodum mulierum, puerorum, eunuchorū, & qui muliebriter degunt, imbecillioribus medicamentis indigent: uirorum corpora, potissimū qui ex uirilibus muniis, & Sole durum corporis habitum conciliarunt, ab imbecillibus nihil p̄sidii sentiunt. Quapropter nec glutinantia utrorunq; corporū communia sunt, sed quæ ex argēti spuma, oleo, & aceto præparantur (in priori libro de ipsis egimus) imbecillam mollemq; carnē C glutinant: q̄ bitumine, ærugine, squama, aloe, & myrrha constant, robustam & duram. Itaq; bitumen ipsum per se in harum uirtutum scopo continetur. At nulla ratione solū ex oleo liquatū, usurpare poteris, ut quod friabilius sit, quàm medicamento emplastri forma faciendo cōueniat. Vt igitur emplastrum fiat, ceram & resinam ei admiscemus: à quibus denuò uirtutem eius solutum iri scientes, interdum æs uel eius squamam, sæpe aloen, uel myrrham, uel in summa siccans aliquod medicamentum, non inepte adijcimus.

Ex Bitumine Barbara. *CAP.* 22.

PRima hìc quoque ab Andromacho scripta apponam ipsis illius uerbis.

Barbara Andromachi.

¶ *Barbarum, quo vtor.* Cerę, picis, resinæ, bituminis, singulorum denariùm pondo ducentorū: thuris drach. uigintiquatuor, olei heminam. *Aliud.* Picis pondo lib. ii: bituminis, ceræ, singulorum pondo libram: guttæ ammoniaci, mannæ, singulorum pondo vnc. sex: cerussæ pondo vnc. iij, olei heminæ dimidium, aceti heminas quatuor. Hoc Aphrodas admiratus est. ¶ *Aliud Nigrum.* Picis aridæ, resinæ aridæ, bituminis, singulorum pondo libram: cerussæ pondo vnc. vi: marinæ, atramenti sutorii, æruginis rasæ singulorum pondo vnc. iij: olei heminæ dimidium, aceti tantun D dem. ¶ *Aliud ex emplastris Galli.* Seui caprini denariùm pondo triginta, æruginis denariùm pondo* octo, ceræ denarium pōdo quinquaginta: aristolochiæ, bituminis, picis, singulorum denariū pondo uigintiquinque: guttæ ammoniaci denariùm pondo duodecim, chalbani denariū pōdo duodecim. s, silphii denariùm pondo* octo, mannæ denariū pōdo duodecim: prę̨parato. ¶ *Aliud quod Inuictum dicitur.* Ceræ denariùm pondo centum, seui taurini denariū pondo triginta, bituminis denariùm pondo uigintiquinq;, picis denariū pōdo uigintiquinq;, terebinthinę denariū pondo uigintiquinq;, nitri denariū pondo uigintiduū. s, aristolochię denariū pōdo* duodecim, chalbani denariū pondo octo, myrrhę denariùm pondo octodecim, thuris denariū pondo duodecim. s, ammoniaci denariùm pōdo octo, amomi drach.* octo,* cardamomi denariū pōdo xij, opopanacis denariùm pondo octo, medullę ceruinę denariùm pondo quindecim, ęruginis denariùm pondo duodecim, aloes denariùm pondo octo, bdellij denariùm pōdo sedecim, olei heminas duas. Ego uero adieci propoleos denariùm pondo duodecim. ¶ *Aliud, quod cruentis vulneribus imponitur, Iuliani.* Argenti spumę, bituminis, cerę, picis brutię, singulorum denariū pondo quinquaginta: resinę frictę denariùm pondo quindecim, ęris squamæ denariū pondo duodecim, thuris denariū pondo quatuordecim, chalbani denariū pondo octo, chalcitidis denariū pōdo quatuor, aloes denariùm pondo sex, gallę denariū pondo quatuor, myrrhę denariùm pōdo

* Aliter xx.
* Alliter xx.
* Al. xij. & s.
* Aliter xx.
* *Al. cardami. i. nasturtij.*

quatuor,aristolochiæ longæ denariùm pondo sex,aristolochiæ rotundæ denariùm pondo qua- E
tuor,olei ueteris heminas quatuor,nos olei heminas tres.

Barbara Heræ.

Quod Heras conscripsit barbarum,sic habet. ¶ *Nigrum Emplastrum, ad cruenta vulnera, ad diuisiones notatu dignas,maximè capitis,ad fistulas,sinus,fracturas.Conuenit etiam Hepaticis,& Lienosis,citra inflammationem glutinat.Benefacit etiam neruis,cartilaginibus, & oßibus præcisis. Cohibet etiam mirificè sanguinem erumpentem.Insuper ualet ad Tubos,& Sinus,glutinat enim insigniter. Item in Absceßibus humore ablato hoc imponitur. Est etiam ad sanguinem cohibendum præstantißimum, præsertim in ijs,qui sanguinem reÿciunt: duas uerò in pelles illinito, & unam pectori, & lateribus imponito,alteram dorso:præter opinionem sanguinem sistit. Valet insuper ad Canum,hominumq́; morsus, in totum phlegmonē arcet.Idem ea,quæ uulneribus adhibentur,superat, ut experientia indicauit. Hyeme diebus septem soluitur,per æstatem quinque,si uerò neceßitas urgeat,tribus.* Ceræ, picis, bituminis,pityinæ,singulorum pondo libram:mannæ pondo uncias sex,cerussæ pondo unc.iiii.chal-
*Al. semiminā, canthi pondo uncias iiii.opopanacis pondo uncias duas:olei *semunciam,alii selibrā:aceti heminas duas.Ceram,bitumen,oleum,acetum paululū relinquens, in olla recēti liquato: deinde
picē,& resinam adiicito:in minima frusta diligenter cōcidito:ubi semicoctū fuerit,tollito ollā: F
& aliquandiu refrigerato,atramentū sutorium percolatum læuigatumq; ex duabus aceti heminis paulatim inspergito,ne efferuescat:qñ autem effundis,leuiter ignem subministrato,mouēs:cùm nō inquinat,cacabum deponito: opopanacē in reliqui aceti parte pridie madefactū infundito,ut dissoluatur:mox cerussam,mannāq; unà pariter trita inspergito : & paululū tepefaciēs, vt in unum coeant,obserua ne opopanax & manna adurantur:refusa in mortarium ibi refrigerari finito:ac rursus subacta reponito,atq; utitor. Porrò manifestum est ēt,alia barbara, q̃ tum Andromachus,tū reliqui tradiderunt,eodem modo cōfici oportere.Quidam opopanacem cacabo nō iniiciunt,sed læui ex aceto facto,liquata in mortario superfundunt.Cū eo nonnulli miscent mannā,& cerussam,quemadmodū ego quoq; sæpius feci,in mortario terēs ex aceto, & q̃ liquari possunt,liquefacta infundens.Subinde uerò atramentū sutoriū duntaxat cū opopanace læue factū cacabo indidi,mannam cerussamq; inspergens. *Aliud Barbarum, Heræ.* Heras soli huic præscripsit,barbarū,ego uerò antecedens ēt similiter appellaui, etsi nigrum ab ipso nuncupatum : qm̄ pleriq; ex recentioribus medicis emplastra ex bitumine,barbara nominare cōsueuerunt. Heras de ipso sic ad uerbū. *Barbarum ad recentia uulnera,sinus,Canum,hominumq́; mor-*
sus,condylomata,inflammata,adarticulorum uitia omnia in principio,& podagram. Ceræ, picis,re- G
sinæ frictæ,bituminis iudaici,singulorum pondo minam: argenti spumæ denariùm pondo decē,cerussæ denariùm pondo quinq;, æruginis denariùm pondo quinq;, opopanacis denariùm
*Al. heminam, pondo quatuor,olei heminā,aceti cyathum.Cera,pix,bitumen,resina incoquuntur,donec illiquata fuerint:deinde reliqua ex oleo trita iniiciuntur:his ablatis ab igne,& aliquātulū refrigeratis,acetum paulatim instillatur.Talis sanè barbarorum emplastrorū formula est. Ego ubi pau
*Al.ais.i.quibus, cis exposuero *quomodo ipse utar, sermonem de eis finiam . Sunt autem duo,unū ad maxima uulnera,alterum ad minora. Quod itaque ad maxima adhibetur,hæc recipit.

Barbarum Galeni.

Picis pondo libras octo,ceræ pondo libras sex,& uncias octo, pityinæ pondo libras quinq;, & uncias quatuor,bituminis pondo libras quatuor,olei pondo librā & uncias sex:argenti spumæ,cerussæ,æruginis,singulorū denariùm pondo uigintiquatuor:thuris pondo selibrā,aluminis liquidi denariùm pondo xii.fissi pondo uncias quatuor:opopanacis,squamæ, chalbani,singulorum denariùm pondo duodecim:aloes,opii,myrrhæ,singulorum denariùm pondo iiii.terebinthinæ pondo uncias uigintiquatuor,mandragoræ succi denariùm pondo sex:aceti hemi-
nas sex,quę ualent libras quinque. *Simplicioribus Barbari symmetria est talis.* Picis,ceræ,resinæ H
pityinæ,resinæ frictæ,bituminis,horum quinq; singulorum pondo libram : argenti spumæ denariùm pondo decem, cerussæ denariùm pondo quinque,æruginis denariùm pondo quinque, opopanacis denariùm pondo trium, olei hyeme pondo uncias nouem, æstate pondo uncias sex. Quæ liquari possunt, siccis in mortario aceto acri læuigatis affunduntur. Quòd si sedando dolori aptius uoles medicamentum reddere, hyoscyami succi denarii pondo unius.s.item opii tantundem,admisceto.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI.

De Medicamentis,quæ ad vulneratos, punctos,contusos,ac quocunq; pacto affectos neruos adhibentur.

De Vulneribus neruorum. CAP. I.

ET hæc amici commentaria uobis paro, qui iam ex ipsis medicinæ operibus comperistis, quam efficax sit nostra neruorum vulneratorũ curatio, nẽpe ex qua omnes seruati sint,non autẽ manci nec claudi redditi,quæ aliter curatis accidere conspexistis, quemadmodum ẽt nõ nullos conuulsione correptos,uel cum dolore,uel putredine,uel febre mortuos. B Par autẽ est hosce libros ad aliorum quoque manus peruẽturos, qui scriptis bene uti nõ possunt,uel quia à præceptore medicæ artis speculationem nõ didicerunt, sed omnino rudes,quasi uix initiati,& prorsus inexercitati permanent:aut q̃a perperam edocti,adhæserunt iis, qui composita medicamẽta sola experientia citra rationẽ esse inuenta asserunt. Etenim ij manifesto contentione sua errant. Altero nodo nõ minus prædictis errant ij, qui nullum pharmacum ex simplicibus facultate cõtrariis confici oportere arbitrañt. Verum hos medicamenta superiore libro citata coarguunt, ut quæ magnas ipsorũ uires ex cõtrarijs inuicẽ simplicibus compositis ostentent:immo etiam in libris hunc subsecuturis præstãtissima pharmaca ex contrarijs uirtutibus composita indicabuñt. Nunc de nostra curandi ratione,quam in neruorũ vulneribus excogitauimus, toto hoc libro differemus, ostẽdentes quantã eiusdem facultatis medicaminum copiam, tum ex generalis sanandi scopi indeptione, tum ex simplicium uirtutis cognitione, inuenerimus.

Quis communis vulneratorum neruorum curationis modus, & quæ medicamenta specialia. CAP. 2.

C SPectauimus omnes præceptores præsidio, quod iam recentiores medici Sanguinarium, seu cruentis opitulans (græcis enæmon dicitur) & glutinatorium appellare solent,uti:nam initio medicamentũ aliquod ex enæmis imponẽtes,vulneris oras committere,seu glutinare moliebantur.Si uero phlegmone eas obsederat,calida aqua liberaliter fouebant,oleũ affundentes: ac tritici farinam ex hydrelæo decoctam,epiplasma applicabant.Quin etiam gladiatores in patella vulneratos,supraq; hanc in lato tenuiq; tendine, pari modo ab ipsis curatos uidi: forsan melius dicas non curatos,sed perditos,paucissimi enim illorum,& ij claudi superuixerunt.Et uero etiã permultos in manu summa tendones, per quos digiti flectuntur extenduntúrq;, uel contusos, uel minimo punctu læsos,putrescentes adeo cõspexi,ut coctis præsertim diutius in aqua similes apparerent:non enim secus exoluuntur,& consistentia emollescunt, qui superiorẽ sanandi modum experiuntur.Itaque ipsum reprobaui,ut qui partem vulneratam putrefaceret.Quoniã uero putrescentia omnia ab humiditate,ac caliditate id pati prænoscebam, curationẽ per siccãtia refrigerantiáq; moliendã esse deprehendi.Rursus apud me contemplatus,frigidum uerè ab Hippocrate ‖ neruis inimicum dici,optimum fore neruorum vulneribus medicamentum intellexi, 5. Aphor. 18. Ext.ord.39.a quod & siccaret,& medium esset inter calefaciens, & refrigerãs,uel nõ multũ à medio ad calorẽ D recederet:calidum uero etiã esse satis posse,modo siccandi potestate polleat, etenim calor citra humiditatem putrefacere nihil habet. Insuper illud quoq; cùm cogitando adinuenissem,multũ referre,nudæ parti affectæ medicamentũ offeras,an per alia corpora ei præposita,conuenire ad uerti aliis in nudato neruo uti pharmacis:aliis cum pũctus fuerit,partibus quę ipsi præiacent illæsis.Vbi etenim nudo neruo medicamentum adferas,ibi prædictam auxiliorum integram indicationem assumi cõuenit:præpositis autem partibus saluis, tenuius pharmacũ inueniẽdũ est,cuius uirtus interiacentes particulas permeando,non dissoluatur,sed in altum penetret: Hoc autẽ efficere tale pharmacum posse,si ualide siccet, & si non calore,& frigiditate medium sit ac symmetron,neque offendere, dum efficacia ipsius calefaciendi uel refrigerandi in particulis, q̃ neruoso corpori præpositæ sunt,penetrandis, imbecillior est reddita. Atqui inuento iam præsidiorum scopo in substantiæ eorum tenuitate,deinceps materiæ mentionem facere oportet. Plurima igitur,quæ calefaciunt,tenuiorum esse partium:permulta rursus,quæ refrigerant, crassiorũ, in simplicium medicamentorũ speculatione didicimus. Quippe una solũ inter ea qualitas acida cum tenui substantia non nunquam fit,eoq; inter omnia,quæ refrigerandi uim obtinẽt, tenuiorum partium acetum est acerrimum, quod etiam caloris exigui particeps esse demõstrauimus. Calefacientium uero liquores probi tenuissimam habent substantiã, & apud omnes iam homi-

nes Cyrenæus primas tenere cognoſcitur: qui ſi non adſit, etiam medico utimur, & ijs, quæ cũ E
ipſis ab orientalibus plagis afferuntur, cuiuſmodi eſt, quod ſagapenum appellamus. Hoc genere
comprehenditur & liquor euphorbii in occiduis orbis regionibus natus, ſiue liquorem ipſum,
ſiue aliud quid nominare uelis: nobis in toto commentario euphorbium hoc medicamentũ uo
care ſufficiet, quemadmodum iam omnes conſueuerũt. Quin immo & inter ea, quæ in noſtra re
gione proueniunt, & panacis, & tithymallorum liquores ſubtili facultate præditi ſunt. Et uero
etiam omnes nominati liquores generoſe calefaciunt: Opobalſami uero, qui ſubtilis & ipſe eſt,
non admodum calefacit. Ex terreſtribus autem nitri ſpuma tenuem ſubſtantiam habet: itẽ qđ
ex aqua facile ſoluitur aphronitrum, ſi ad corpora terreſtria uidelicet relationem fieri inaudia-
mus. Subſequitur nitrum nomine berenicium: & aſia petra, cuius flos etiam omniũ terreſtrium
eſt ſubtiliſſimus. Porrò ex metallis auripigmentum, & ſulfur, tum ſubtilia, tum calida ſunt: qui-
bus ſuccedit miſy, æris ſquama, & chalcitis, paululum ſimul adſtringentia. Quare uſta quoque
chalcitide frequenter in ſubtiliorum medicamentorum compoſitionibus utimur. Citra calorẽ
uero manifeſtum tenuium partium metallica ſunt ſpodium & pompholyx: adde, quod uocatur
pſoricum: ſubtilis abunde eſt & chryſocolla. Cæterum inter ſuccos Laurinũ ſimul cum eo, qđ
ualide calefacit, ut ad ſenſum, tenuẽ eſſe dicimus. Nihilo.n.minus eo calefacit facultate Cedri- F
nus, calore tamẽ, qui ſenſibus ſubiicitur, propter ſubſtantiæ ſuæ tenuitatem, illi cedit. Eiuſdẽ cũ
cedrino generis eſt lixiuia, q̃ ſtacte id eſt ſtillatitia dicitur: atque inter hanc ipſam, ea quæ ex ma
teria ſubtili uſta fit, cedrinum oleum uirtute ſuperat. Ex malo igiť & ficu, eaque magis agreſti,
quam uocãt caprificum, item ex tithymallis combuſtis, huiuſmodi lixiuiam conficimus. Præſtã
tiſſimus eſt ex tithymallis, qui characias nuncupatur. Cæterũ ex ſeminibus frumentariis, uti no
minant, ſubtiliſſimum eſt eruum, ſine inſigni calefaciendi poteſtate, lolium uero cum inſigni:
Hordeum nequaquã calfacit. Mediam inter ea materiam obtinent, qualitatibus amara, quæ mul
tum tenuibus ſubſtantia cedunt, craſſi licet nihil habentia. Non nulla ipſorum à mediis tantillũ
declinarunt, alia ad calorem, alia ad frigiditatem: quorum omnium materias in opere de Simpli
cibus medicamentis executus ſum, quemadmodum etiam omnium nucum (græcis acrodrya di
cuntur) in quarum numero ſunt amygdalæ amaræ, & piſtatia. At ſtirpium materiæ in præſentia
nõ memini, redire enim ad principiũ cogito, atque exponere, quando, quoq; modo, ſingula per
rationem nobis inuenta uſurpauerimus. Hinc enim puto bonæ indolis iuuenes incitatum iri, ut
medicamentorum materiam cognoſcant ipſimet inſpicientes, non ſemel aut bis, ſed frequenter,
quoniam ſenſibilium rerum cognitio ſedula inſpectione confirmatur, cuius rei indicium eſt eui G
dentiſſimum, ꝙ gemini per omnia ſimiles eſſe nobis uideantur: differẽtes autem ijs, qui ipſos in
ſpicere cõſueuerũt. Itaque herbarum, fruticũ, & arborũ materiam prius, quã è terra eximãtur,
cõtemplari pulcherrimum eſt, dum fructus uidelicet futuri ſunt, dum edũtur, dum augeſcunt, &
dum uigent. Hæc ſiquidem continua eorũ ſpeculatio docebit te, quando potiſſimũ ipſos cõmo
dè decerpas, ac in ſiccis domũculis repoſitos cuſtodias, ne à ſolis radiis exuranť, neq; ab humidi
tate ex tecto, uel muris madefiãt. Id optime fiet, ſi domus neque ſubterraneæ ſint, neq; aliis uici-
næ, neq; ſub tegulis, ſed oſtia ad meridiẽ ſpectantia habeant, prope quæ tamen medicamenta re
poni non debent. Amici uos admoneo, ut in hoc quoque me ſequamini, ſi artis opera pulchre
obire uelitis: nouiſtis enim, quomodo ex omni natione præſtantiſſima quotannis medicamẽta
mihi adferantur, eo ꝙ perditi illi omnigenarum rerum coemptores (græce rhopopolas uocant)
uariis modis ea contaminant. Præſtiterat forſan nõ hos ſolum, ſed multo magis etiam mercato
res, qui illa aduehunt incuſare: atque his multo magis ipſos herbarios: item nihilminus eos, qui
radicum liquores, ſuccos, fructus, flores, & germina ex montibus in urbes conferunt; hi ſiquidẽ
omnium primi in eis dolum exercent. Quiſquis igitur auxiliorũ undique copiam habere uolet,
omnis ſtirpium materiæ, animalium, metallorum, & abſque metallica natura terreſtrium corpo H
rum, quæ ad medicinæ uſum ducimus, expertus eſto, ut ex eis, & exquiſita, & notha cognoſcat:
deinde in commentario meo, quem de ſimplicium medicamentorum uirtute prodidi, ſeſe exer
ceat. Niſi enim hoc modo inſtructus ad præſentis operis præſidia ueniat, uerbotenus quidẽ me
dendi methodum ſciet, opus uero nullum ipſa dignum perficiet. Fingat nanque ipſa, quæ de ner
uorum uulneribus prædixi, quædam aliquis cognoſcere, adulterata uero medicamenta ꝑ igno-
rantiam compoſitioni iniicere, uel neque omnino exacte facultates ipſorum intelligere, an nõ
erit neceſſarium freqnentius hunc errare, quam recte agere? mihi quidem uel admodum uideť.
Iam uero accurate uirtutes cognoſcere ab eo multum differt, quod eſt cognoſcere.

Etenim ſolum cognoſcere, ſcire eſt, an medicamentum ſiccare, uel humectare, uel refrigera-
re, uel calefacere ſuaptè natura nos poſſit: accuratè uero cognoſcere, præter hoc, etiam uirtutis
quantitatem ſciuiſſe eſt. Quædam enim pharmaca calorem tepidum generant corporibus no-
ſtris admota, quædam moderatum, quemadmodum alia hoc paulo ualidiorem, non nulla iã ſic
feruentem, ut urere poſſint. Conuenit igitur medicum non modo affectus qualitatem, ſed etiã
ipſius, ut ita dicam, quantitatem, coniectaſſe: nam haud ita propriè quantitas in qualitate dici-
tur, quanquam dicatur tamen, ut febris magna & parua. Ac tantus uſus eſt eorum, quæ ſic di-

A cuntur,ut iā proprii uim obtineāt ipsa,perinde,ac pyxis,excusor,pictor,quercus incisor:in totum,quæ ex uocato à grammaticis abusu inceperunt,deinde uero ꝓpria dici credita sunt. Hæc quidē attulimus propter eos, qui parum opportuno tēpore de sermonis proprietate argutantᷣ. Quod autem dicere desiit,tale est,nempe,Quod exiccari desiderat, non simpliciter siccante indiget medicamento,sed conuenienti mensura : copiosa quidem humiditate auctum, insigniter exiccante:parua, parum hoc faciente:quemadmodum multa,admodum resiccante, nō tamen extremè,neq; in summo,siccitatis enim quantitatē,humiditatis copiæ,respōdere cōuenit. Ego itaq; dum communem neruorum uulnerum curationis modum immutare primum ausus sum, conieci in quantā humiditatē caliditatemq; affecta pars recidisset. Et cum adolescens quidam mihi ostensus esset,in primo articulo medii dextræ manus digiti totum circa neruum locum humentem adeo ex contusione habens,ut iam computresceret:partem sanè putrescentē cataplasmate ex lixiuia stillatitia,& hordei farina(sic autē nosti me omen lysin Gręcis dictā nominare) foui:non putrescentem uero,sed tensam dolentemq; oleo calente liberaliter perfundi: inde cū lana sicca madorē exhauxissem,ceratum tā humidum illeui,q̃ in fracturis utimur, cui euphorbium sit admistum.Confectum autem mihi fuerat hoc quoque mea industria huiusmodi occa-

B sione . Profectus ad me quispiam hyeme uehementi, ostendensq; genu,facile dicebat rigore id affici,statim uero calefacientibus iuuari.Rogabat igitur huiusmodi aliquod medicamentum darem,ut qui profectus in frigore inalgeret doleretq; uehementius,quā aliàs.Nunc igitur,inquit, loturus discedo,mittam autem ex balneo qui medicamentum accipiat.Hęc cùm dixisset,abiit. At ego cùm tale nullum medicamen ad manus haberē,euphorbium cū oleo triui, & cerā liquatam immiscui:paulo post cùm amicus pharmaco ferendo puerū misisset,exhibui. Dolore protinus cessante, inde in aliis particulis similiter effectis uti præcepimus, de quibus mox dicetur. Nunc ad nerui uulnerati sermonē redeo propter eos,qui nihil,quod ego nunc dico,intelligunt, uitio autē uertunt dictiunculas:quos inuenire auguror neurotrotus (quasi neruisaucios dicas) perperam eos nominari,qui in tendonibus uulnus acceperint: tēdones enim ipsis puto uocari, extra manū toti carpo id est brachiali,& digitis supertensi sunt.Quanq̃ sanè non ignorē manifestius magisq; proprie tenontrototus(id est in tendonibus uulneratos)ipsos nominari : tamen cum omnes neurotrotus id est in neruis sauciatos,nuncupare soleant, & ego ne quis innouare me appellationē dicat,consuetā pro uera suscepi,etsi nec illa sine ratione abire in consuetudinē potuerit,plerisq; medicis tendones etiā neruorum nomine iā uocitantibus. Verum siue in ner-

C uis,siue in tendonibus uulneratos appellasse mauis,neq; ob has uoces incolumes erunt, neque conuulsione laborabunt,quēadmodū,neque manci fient,nec morientᷣ:appellatio siquidem nec seruauit hominē unquā,nec perdidit,sed medicamentorū facultas utrunq; efficit.Atq; ego hæc immutans,putrescentes conuulsos,mancos,non nullos ēt pereuntes,sanos uiuosq; reddo . Nā neruos cōtusos habentes sicut ille habuerat,neurotrotus(id est in neruis uulneratos)non neurothlastus(id est in neruis contusos)nuncupare anticiparunt.Cęterū curatio cōis est,& periculum æquale amborum,nempè contusorū,& uulneratorum,uel neruis uel tendonibus. Itaq; homo ille putredine iam circa primū medii digiti articulū orta,cum superiacentiū tentione doloreq; infestaretur,multo melius habere cœpit die postero,quo uice hordei farinæ, eruorū farinā stactæ lixiuiæ cōmiscuimus.Ac tertio sanè cū consimiliter ēt curaretur,iam quidem in aliis particulis dolorem omnino non percepit:ex contusione uerò neruosum quodā corpus crassæ mēbranæ persimile exertum est:quod mediocriter me cōmouēte facile totū semiputridū excidit. Videbatur oībus contēplantibus hoc corpus neruus totus esse qui cōputruisset, ut qui ignorarent,quo pacto tendones hi neruosis mēbranis cōuelati per brachiale procedunt,& super totos digitos extenduntur:mihi uerò putridum ex contusione attollenti tendo saluus apparuit.Cum

D igitur,uel pastillo uno , uel trochisco, uel utcunque uocasse libet, quorum in numero est,& ille Polyidæ,soluto ex hepsemate,uel siræo id est sapa(nam & hoc pro arbitrio nominare liceat)apparentē nerui particulā prius iunxissem:rursus eodē modo,& cataplasmate,& unctione ex euphorbio,in iisdē locis sicut prius,utroque usus sum.Quarto iā die oīa*composita circa cōtusum quidē antea,ulceratū uero nūc primū digiti articulum intuitus cōsiderabā, quorsum à cataplasmate transgrederer.Visum igitur est si neruus inflāmatione prorsus uacaret,ad cicatricē ducentia transire:si uero phlegmones ipsius scirrhosum quidq̃ remaneret,aliquod ex abundè siccantibus exhibere.Qm̄ igitur non nihil ex eā reliquum esse uidebatur,medicamentū ex dracunculi radice confectū prius usurpaui,quod alia eadē,cū ægyptio pharmaco,quæ Isis uocatur,continet:assumpsit āt dracunculi radicē. Ab hoc uerò deinceps Athene id est Minerua dicta usus,inde ad ea,quæ cicatricē ducunt,perrexi.At cū aliū curarē pastillos sapa diluto nudatas uulneris partes illinēs,euphorbiū extrinsecus imponebā,tm̄ ceræ,ac resinę miscēs,uū emplastri crassitudo simul fieret,& euphorbii uires cōseruarētᷣ.Cæterū qūo ad hos scopos respiciēs medicamētū cōponas,deīceps declarabim⁹. Etenim aliud quoq; ex aceto pharmacū cōfecim⁹,hoc spectātes ut ipsi⁹ spissitudo,& subtilis aceti uirtus,cū refrigerātis facultatis exolutiōe īcolumis ꝑmaneat. De his sanè,qūo cōposita sint,post paulū tractabitᷣ.Nūc quia neruis uulneratis medendi modū ex

*προσεσταλμένα.

περιπτώσει ex rationali indicatione, nugatorio illo empiricorum casu repudiato, inueni, totã cogito ipsam E dicere, ita ut nullã distinctionem prætercam, sermonẽ ab initio rursus repetens. Quando igitur uulneratum aliquem protinus suscipio, interim per liquida pharmaca curationem molior, interim emplastris, lanam extrinsecus quàm mollissimam oleo calente imbutam applicans. Quòd si medicamẽtum ex aceto usurpem, aceti parũ oleo admisceo, ac bis terve quotidie soluo, & oleo calente foueo. Si noctes longæ fuerint, etiã in his soluere consueui: idq; magis facio, dum ulcus à medicamentis mordetur: nã ubi initio tali medicamento utenti ęger, nec se morderi, nec dolere, nec tẽsionem percipere mihi dicat, die soluo, & foueo mane semel, & uesperi iterum. Oleum uero, quo fouemus, satis calens esto, uerum ita, ne uulneratam partem offendat: sicut.n. frigidũ huiusmodi affectibus maxime est contrarium, sic tepens non omnino utile. Nãque in primo de Simplicibus medicamentis uolumine didicimus, ut aqua in eo, quòd calẽs, aut frigida sit, maxime contraria facere nata est, ita quoque oleum, nam frigidum corpori admotum, perspiratum quodammodo ipsius obstruit, immo prohibet: calidum uero digerit, ac extenuat. Quod tibi ẽt ex carnibus in eo coctis licet cõdiscere: similiter enim, ut prærancidas friabiles efficit, etsi protinus cũ animans mactatũ est, in eo coquas, aut sartagine frigas. Propter quod, & ego fomentũ ex oleo satis calente usurpare malui, tepidũ semper uitans, adhuc autẽ magis frigidũ. Porrò ab F aquæ usu in tota curatione ita tẽpero, ut ne attingat quidem ulcus: proinde cum sanguis initio statim à uulnerata parte eluendus est, ex oleo id facere expedit. Vbi autem iam ægri mediocriter habentes lauacro utuntur, neq; tunc affectum locum in aquam demergere ipsis cõcedendũ: magna siquidẽ ex parte nerui in manibus uulnerantur. Memini cuiusdam ex huiusmodi uulneratis, qui cum diem quartum citra omnẽ dolorem ageret, partemq; affectam absque phlegmone uideret, multo in frigore domo egressus ad opus quoddam necessarium, eiq; diu immoratus, domum rediit membro uniuerso ad ceruicẽ usque tenso, idq; cum ingẽti ipsius dolore. Postquam uero quodam me accersente profectus ad eum, uidi quibus in malis esset, oleum ex itinere refrigeratum à particula auferi iussi, calente uero totum membrum foui: deinde ceruicis partẽ aduersam lanis oleo respersis, & medicamento liquido ex euphorbio simul, cum castorio hominẽ statim mitigaui, & somno post hæc accedente usq; ad uesperã oĩa cessarunt symptomata.

Præ omnibus igitur dãda opera est, ut lana permaneat calida, siue oleo tantũ, siue oxelęo hoc est aceto, & oleo, quoq; imbuta fuerit: fiet hoc si aliæ lanæ siccę extrinsecus circumponantur, & æger intra tectũ, cum hyems fuerit, ad quintũ usq; uel septimũ morbi diẽ sese contineat. Nam si eousq; nec phlegmone aliqua tentetur, uacetq; prorsus dolore, & nullam sentiat tensionem, G in posterum tutus erit. Curabis autem, ne in aceto uinosum aliquid appareat, quemadmodum oleum quoque, ut omni astrictione uacet. Neque igitur, quod crudum, uel immaturum dicitur, adhibebis: neque id, quod ab Hispania uehitur, ac uocant Hispanũ: immo nec aliud quodlibet ex iis, quæ oleæ surculos habent. Optimum oleum est tenue, quale in Italia Sabinum: albi uero in nationibus Romano Imperio subiectis, quæ nullam adstringendi uim obtinẽt. Iam uero qualis res sit rationalis indicatio, & quãto ditior, quàm nuda experientia citra methodum, uel hinc condisces. Cum permultis neruorum uulneribus sæpe in itinere, in nauigio, in agro, uel in ciuitate, sed procul à meis ædibus incidissem: nec medicamenti ex euphorbio copia adesset, nec illius, quod ex aceto conficitur, nec alterius: pharmaca, quorum forte fortuna eo loco facultas erat, uulneri imponẽtes, propositum semper sumus assecuti. Noui etenim, me ipsum in agro propolim recentem liquidam, & pinguem, quam agricola habebat, uulneri imposuisse: interim fermentum solum, interim ambo commista. At fermentum quàm uetustissimum esse: propolim uero contra habere conuenit, quantum ad tempus attinet: sin autem uetustior sit, ex oleo iuxta ignem, uel in Sole, emolliatur. Rursus in alio quodam rustico succum tithymali fermento mistum imposui, quem prope ipsius cortem succreuisse conspexeram: quippe fermentum, ut H recens contemnebam. Non nunquam & propolim ex oleo liquefactam fermento subegi, sed prius aceto quàm acerrimo dissoluto. Præstat oleum esse uetus in huiusmodi mistionibus, puta ex oxymelite, & fabarum farina, uel eruorum, uel lolii, uel ciceris, uel lupinorum amarorum, uel tenuiori polentæ puluere, uel hordeacea farina: Quibus in urbibus, usus sum cataplasmatis, non solum in iis, quos iam phlegmone prehenderat, sed etiam protinus ab initio. In agro cum & picem liquidam apud fabrum inuenissem, fermento mistam imposui, Item apud alium eruorum farinam illo subactam: cuius penuria etiam prædictarum quæuis misceri potest. Quin etiam oxelæum solum, quod calere, lana exceptum, statim, dum aliud nihil haberem, obtuli, confisus aceto abunde acri, & uetusto. In alio refrigerato, quod ante horam unam, uel longius etiam tempus neruus cõtusus esset, quousque mihi quoddam idoneum medicamẽ adferretur, expectaui, partem oleo foueri præcipiens: interim aceto prius admisto, quoniam aer per æstatem calidissimus erat, mistura ex utroque diutissime foui, donec aliud medicamentum allatum fuit. Singulis autem prædictis farinis permistam quoque stacten sæpe illeui, & mox à principio, & postea, cum homo medicamine quodam, quod cruentis imponitur, non probe usus esset. Hæc itaq; omnia, quomodocunq; applices, medicamina calida qualitatibus offeras. Et uero

A.l.4. f.4.t.4. c.3.fol.476.e

ro

A ro etiã cùm domo mea egredi festinans aliquando medicamento nullum in promptu cõpositũ haberem, dedi cuidam familiari uetus euphorbium: iniunxiq; læue factum ex oleo ueteri, donec humidi cerati spissitudinem haberet, tendinis puncturæ in manu admoueret. Reuersus igitur interrogaui uulneratum, multum ne caloris in parte affecta sentiret: ille mediocrem quendam respondit se percipere. Rursus igitur quæsiui, an mordicationem à medicamento in uulnere sentiret: ille cũ se nõ morderi, sed ueluti pruritum quendã sentire dixisset, pharmacum ad noctem usque adhærere permisi. Quoniam uero cum imposita abstulissem, calor in affecto loco mediocris mihi apparuit, neq; punctura hians, satius mihi uisum est eodem uti medicamento: & uerò cũ uulneratus altero die prospere haberet, item tertio, & quarto, ad finẽ usque idẽ pharmacum usurpaui: quod contemplatus quidã, in alio uulnerato similiter recenti euphorbio in eundem modũ usus est: quare necessario calor ægrum multus, & commorsus, & dolor in ulcere subsecutus est, adeo ut homo ad me deductus sit, tanq̃ hoc præter omnium opinionem accidisset. Atq; ego statim re intellecta, quod impositum erat abieci: fotu autẽ per oleum ipsi adhibito, medicamentum ex aceto imposui: quod si nõ in procinctu fuisset, pharmacũ ex euphorbio copiosioris ceræ particeps admouissem. Quapropter non oportet, uti paulo ante diximus, probatorũ medi-
B caminũ facultates, ac species ignorare, nec quæ celeriter uirtutẽ mutant, tũ quæ rursus diutino tẽpore conseruant. Nã ex iis, quæ caducum, ac statim euanescentem calorem habent, euphorbium est. Id aũt cognosces, ẽt si non manduces, colorẽ contemplatus: quippe non ut ab initio cinereum, uerũ suppallidũ, & subflauũ redditur inueterascens. Statim ẽt siccum abunde uidetur tunc, & uix inter læuigandum ex oleo recenti protinus imbibito dissoluitur. At subito ipsum oleo miscendum non est, sed prius in mortario sensim terendum, ne dilatetur. Quid itẽ opus est dicã, quod etiam gustanti tibi recens percipiatur feruentissimum, ut linguam adurat, uetus ãt exiguã efficiat caliditatem? Iam aliis quoque multis pharmacis euanidam potentiam pauculis annis habere contingit, attamen euphorbium post thapsiã: hæc enim anno admodum imbecillis redditur, ut bimula prorsus expiret: euphorbium uero, cũ principio bonum fuerit, & probe repositum asseruatumq;, etiam anno tertio adhuc uim aliquã retinet, interim, & quarto: quinto autẽ, & sexto iam exoluitur, deinde procedente tempore in totum elanguescit. Porrò id, quo me aliquãdo, cum inueterato oleo, sine cera usum esse dixi, quinq; annorũ, aut sex erat euphorbium. Vnde usum ipsius mensura cõprehendere nemo potest. Nã recens oleo decuplo† cum cera tripla cõmiscetur: ueterascens copiosius ei immittendũ est: trimum uero, & quadrimum, uel
C duplicatum prioris pondus, uel æquale ceræ. Cum igitur pharmacum consistentia simile acopis dictis unctionibus habere uolueris (quæ spissitudo liquidi etiam cerati est) oleum ceræ quadruplum esse curabis. Vbi uerò ad emplastri speciẽ fiet, cerã omnino æqualem oleo miscere oportet, maxime si sicca fuerit, & uetusta: sicut recẽs, & pinguis pauciore oleo indiget, ut ceratum in emplastri modum efficiat, idq; magis adhuc per æstatem. Itaq; si ceratũ emplastri formula facere statueris, ceræ ex oleo liquefactæ, qua dixi symmetria, sextam recentis euphorbii partẽ admiscebis, ut illius una sit drachma, ceræ sex, olei itẽ sex, uel quinq;. Sed quoniã cera glutinãs, ac uiscosa non est, quẽadmodũ resinæ, & pix, ideo hanc, uel illã, uel utriusq; partẽ, cerato admisceo. Clarum igitur est, dũ hæc miscentur, non amplius oleũ pari illis portione affundendũ. Etenim cera ad liquiditatẽ multo pingui indiget: at resinæ, quæ quidẽ aridæ prorsus sunt, pauco: liquidæ & siccã quandam substanciã ad emplastri crassitudinẽ assumere postulant. In ceris igitur non magna humiditatis, ac siccitatis differentia est: in resinis, sicut etiã in picis genere, contra, aridæ ab humidis permultum differunt. Omnium ergo resinarum siccissima est, quam non nulli frictam, alii colophoniã, appellant. Huic succedit, quæ ex fictilibus impura, nec fricta sumnitur: quã si purges, in frictã mutabitur. His ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema, ac si
D dicas picea germinatio. Hanc sanè ceu squalidã, in præsentis emplastri cõpositionẽ nõ esse idoneam ratus abieci: usus autẽ sum fricta, & liquidis. Iam uero ex his quoq; non nullæ diutius liquidæ permanent, quẽadmodũ terebinthina: aliæ cito inarescũt, sicut strobilina: media utriusque est abietina. Quin etiã facultate calidior est q̃dẽ strobilina, mox uero abietina, deinde terebinthina. Cupressi resinã miscere nõ ausus sum, ut quæ non nihil adstringeret. Putabit forsan aliquis nobiscum dissentire Dioscoridẽ Anazarbeum in sermone de resinis hæc uerba scribentẽ primo de medica materia cõmentario. Ex omnibus resinis principatus terebinthinæ datur, post eam lentiscinæ, tum ei, quæ de picea raditur, & abiete, post quas pinea strobilinaq; numeratur. In his.n. Dioscorides tanquã infima strobilina, optima uero terebinthina, sentire uidetur. Verum ego ex his tribus resinis strobilina, abietina, terebinthina, principem certè strobilinã calore, secundum abietinã, postremam terebinthinam, esse dixi. Quemadmodum igitur, qui inter Italiæ uina austera optimum ponit uinum Italicum, alius ad qualitatem unam sermonem referens, alius absolute de tota ipsorum substantia pronuncians, uerus deprehenditur: Eadem ratione etiam inter resinas optimam, tanquam medicamentum in multiplices usus accommodatum, merito terebinthinam affirmaueris, non tamen caliditate primas obtinere. Itaque ut aiebam, licet tibi quãlibet resinam ceræ misceri simplex ceratum glutinantius efficere, quod

† Additur in antiquis καὶ δωδεκαπλασίῳ i. duodecim partibus superante.

ex oleo,& cera duntaxat cōponimus.Hic uerò experientiæ quoq; utilitas est,quæ de coniectu E ra nostra decernat.Potes enim ubi triplicatā cerā terebinthinæ commiscueris,intelligere,emplastri ne spissitudinem iam medicamentum acceperit: an adhuc siccius sit,ac copiosiorem insuper resinā desideret.Quapropter ubi hunc in modum experienti tibi,mediocriter habere uisum fuerit,miscebis tunc medicamento,quod cōficis,duodecimā partem euphorbii. At si igno res,an euphorbium exactè sit calidū,an nō nihil a tali discedat,post confectionē linteo paululū illius medicamenti illitum,tuæ ipsius tibiæ,uel cubito horis aliquot imponito:postea si modice calefacere deprehendis,bene tēperatū esse medicamentū arbitraberis. quòd si,uel nullum sensilē calorem dat,uel iusto feruentiorem,integrū est,aut pharmacum remittere,aut intendere:re mittere quidē mistura cerati intendere apposito euphorbio. Atqui si Propolim pinguē habeas, eam omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito,ut quæ uaporosam spiritus crassitiem,humoresq; superfluos elicere,ac ex alto foras ductitare,suapte queat natura.Siquidem resinę cum cera,emplastri spissitudinis gratia,non tanquam curationis consilio,assumuntur, propolis autem curationis ipsius scopo continetur.Atq; hæc aliquando sola,ut dixi,recenti,quātum ad humiditatē attinet,usus sum in agricola quodā duro corpore:ac mirum est, qūo sola adusq; finē adhibita adiuuerit,adeo ut nullius pharmaci pręterea uenerit necessitas.Alteri,qui puncturam pro- F fundiorem haberet,tithymalli cuiusdā exiguum quid liquoris admiscui.Mollioribus uero corporibus medicamentū tactu durius apparet,nisi olei mistura uehementer ipsum mollias.Quin, & alia medicamenta omnia,quæ neruorum uulneribus adhibentur,liquida,& mollia esse cōuenit.Mollitiem igitur quoduis oleum conciliare,robur uero medicamēti uetus oleum tueri pōt. Vt autē propolim in agro non nunq̃ accōmodaui, tanq̃ melius pharmacum iis,quæ tum affuerant eligens,ita fermentum rursus in alio admoui,medicamenti inopia , qm̃ hoc quoque in alto fixa extrahere,& discutere sciebam.Quāto autem uetustius fermentum,tanto est præstantius. Porrò huiusmodi res non solum facile in agris reperiuntur,sed etiā sulphur uiuum, quo nō nūquā,& ipso sum usus miscēs cū tetrapharmaco. Huic igitur,& Aphronitrū*,& bereniciū Litrū , & Aphrolitrum non lapidosum,sed uere aphrolitrū,quod spumæ cōsistentiam habet, adiiciens frequenter usurpaui,nō modo in agris aliorum penuria,sed etiam præsentibus enumeratis medicamentis hoc nomine,ut animi sensum experientia explorarē probaremq;: At uulneratus talis rei solo usu cōualuit,fotus uidelicet oleo.Hoc enim cōmune tibi esto in omnibus medicamētis,quæ hic dicuntur,neruorum,uulneribus cōducere.Iam uero,& quod à medicis uocatur Arsenicum,ab iis autem,qui attice omnia uolunt proferre,Arrhenicum,adiunxi tetrapharmaco , G quod animo cōceperam,experientia uolens pertentare:rursus cum id non adesset,sandarachā, uti uocant,sicut calcē restinctam,& uiuam,lotam & illotam,minus autē uiuæ,plus restinctæ,& plus adhuc lotæ adieci.Cæterum de exacta cuiusque componendæ quantitate paulo post dicemus,ubi hæc simplicia omnia,usus q; ipsorum distinctiones,retulerimus.In hoc enim sermone propter empiricos,qui ex periptosi(id est incidentia seu casu, plurima cōpositorū medicaminū inuenta esse putant,uisum mihi est cōmemorare,neruorum uulnera curandi rationem à me citra casum repertam inde,q̃ sanationis ipsorum scopū,& simpliciū pharmacorum facultates,cognoscerem.Etenim ex casu unum aliquod simplex medicamentū inuenitur,rationalis autē methodus plurima simul inuenit,& uarias ipsorum cōpositiones. Quæ igitur ex alto humores educere,digerereq; natura possunt,neruorum uulneribus ex usu sunt. Quandoquidē uero non nulla caliditatē immoderatam,uel mordacem uehementer acrimoniam, uel acidā qualitatem coniunctas habent,alia ipsis pharmaca admisceri ratio est,quæ prædictos excessus sine uirtutis offensa tēperare queant.At hoc fieri rectè non potest,nisi cuiusq; medicamenti non modo qualitatis genus,sed etiam quantitatem,in eo cognoscas.Quædam nanq;,ut ostendimus in cōmentario de Simplicibus medicamentis,in primo calefacientiū ordine collocant̃, à tēperatis paululū abscedentia:alia in secundo,magis inde declinantia: alia tertio:non nulla quarto,quæ urere H iā queāt.Igitur pro uehementiæ uirtutis cuiusq; pharmaci proportione,miscendorū facultas inuenitur,modo simplicium omnium tēperamenta intelligas. Empiricorū hæresis sola genere cō similia propter uniuscuiusque medicamenti naturæ ignorantiā miscet : & qui hanc nouerunt, sola eadē miscent,quia excessus quantitatē certo non cognoscunt.Quod itaque ipse primū pręparaui medicamentū,ex multis eiusdē generis cōpositum est,quoniam non dum cuiusque uirtutis quātitatem exactè pernoscebam. Inieci etenim non nihil arsenici,sulfuris , misyos, calcis lotæ,& illotæ,& pompholygis,similiter spodii,itē squamæ æris,chalcitidis ustæ lotæ , & illotæ, ad hæc non ustæ.Hæc igitur prius in aceto quàm acerrimo diebus multis,Sole æstiuo, leuia reddidi.Quæ superfundi his debebant,cera erat necessario,& mellis non nihil prius expurgati, resinæ propemodum omnes,propolis,pix,& ladanū,liquida cyprinum , susinum,opobalsamum, amaracinum,gleucinum,cedrinum,& oleum ricininum,& uetustum : ex singulis autem liquoribus,quos non multo ante recensui,paulum aliquid.Postremo aliàs aliud auferens experientię gratia,nihilo simpliciora singula,quibus in hunc diem utor,inferiora esse animaduerti:ipsorum autem symmetriæ mox ponentur.Itaque ex aceto,& liquoribus talia confeci,ceræ,resinarum,

propoleos,

A.l.4.f.4.t.4. c.2.fol.476.

*Al. spumam nitri.

A propoleos, & picis non nihil adiungens, pari modo ex columbarum stercore, & herbis tenuiū partium. Minus ergo molesta sunt liquida pharmaca, cùm aliis, tum neruorū maximè uulneribus. Vtimur ēt emplastri modo cōpositis propter eos, qui se lauare uolunt: lanis enim ablatis, ac tali pharmaco solo adhærente, minore cum molestia lauant. Prædictū enim est, neque tunc uulnere affectam partem aquis respergendam, si in manu id contigerit: pes uerò, si is læsus sit, ut non madefiat fieri non potest, sed tunc à balneo primis quatuor diebus abstinendum est. Quoniam uerò omnium huius tempestatis hominum, & eorum iam etiam, qui ruri degunt, fortitudo periit, qui lauare se quotidie consueuerunt, equidem qui nō adeo delitiis affluunt (sunt hi maximè pauperes) ut plurimum obtemperantes nobis habemus: diuites uerè, & præsertim potentes admodum illos, uel ægrè obtemperantes, uel prorsus immorigeros experimur. Optimū igitur fuerit, nec ipsis mederi: uerum cum, nescio quo modo, alius ob aliam causam, quidam nostrum inuiti, quidam ultro, ipsorum mollitiem tollerare coguntur, tale quippiā factitare consueui: Vulneratæ parti pharmacum aliquod in emplastri modum imponens, extrinsecus iterū multiplices pannos oleo tinctos plures superiniicio: quibus rursum extrinsecus fasciā ex linteis accommodo: quā deinde in ipso rursus balneo, cùm æger in solium est ingressurus, oleo prius per

B fundo: & loto uidelicet iā omnia imposita aufero, utorq; prædicto totius curationis genere. At uerò patet omnibus eum, qui pulchrè neruorum uulneribus prospecturus est, etiam particularum naturæ peritum esse oportere. Nam antea comprehensum est, tendines pariter, in quos musculi plurimi desinunt, non mediocriter condolescere, primùm quidem conuulsionem generantes, dein putrescentes, & ipsos uicinas simul partes uniuersas inficere. Non nulli autem eorum ceu membranæ, tenues latiq; sunt, quales in femorum terminis ad genua spectantibus, tum intra manus, infraque pedes subtensi sunt. Omnes enim, qui in manibus pedibusq; sunt, satis quidē coeuntes cutē contingunt: qui uerò in patellam perueniunt, à circumposita cute cata darsin id est per excoriationē, abscedunt. Mihi etiam hoc fortè fortuna contigit: etenim neruorū uulnerum curationē iuuenis adhuc, cùm primum ex Alexandria in patriam reuerterer, annos uigintiocto natus, excogitaui. Quia uero singula pharmaca, quæ adinuenerā, medicis amicis non solum ciuibus, sed etiam uicinis exhibueram, ut omnia usu, ac experimentis firmarentur: uisumque erat, haud noui quomodo, ciuitatis nostræ pontifici, gladiatorum curationē mihi soli tradere, quāuis iuueni adhuc, uigesimū nonū enim tū primū attingebā: tunc uulneratos in priore, infernaque femoris parte inuento præsidio curaui: in iis sanè, qui per transuersum percussi erāt,

C reliquū tendinis ipse amputans, ut tuta esset mihi curatio: qui uerò paruū: uel per directū, uulnus acceperunt, cum securitate simul, & metu totam sanandi deductionem exercēs. Nā cū omnes ante nos medici plurimum aqua calente ipsos fouerent, & triticea farina ex hydrelæo modicè decocta illinirent, ego sanè aquā omnino non obtuli: oleo autem frequenter respergens simul cū prædictis pharmacis, statim omnes sanitati restitui. Quandoquidē uerò multi superioribus annis fortuito perierunt, mihi tamen ne quidē unus, uel ex neruorum uulnere, uel alio, mortuus est, alter pontifex succedens illi, qui mihi, tū medendi officiū cōmiserat, similiter & ipse à septē mensiū interuallo gladiatorū curationē fidei meæ concredit: siquidē primus autumnali solstitio, secundus uigente uere, pontificatum gessit. Rursus post hunc, omnibus à me seruatis, tertius, quartus, & quintus, pari modo gladiatores mihi curandos tradiderunt, ut iam permultum illā medendi curationem exploratam habeam. Quin etiam hoc tempore tale quid industria inuenimus, cui animum aduertere maxime illos medicos conuenit, qui uulnerum curationē rectè administrare cupiunt. Contemplatus enim gladiatorem quendam ex iis, quos equites nominant, transuersam diuisionē in priore, ac inferiore femoris parte habentē, eāque satis altam: ac uulneris labrum intuitus, sursum alterum reuulsum, infra alterum quasi ad patellam de-

D tractum: nō dubitaui distantes inuicem musculorum partes suturis contrahere, curatione illa, quæ cata platos i. per latitudinē dicitur, neglecta. Itaq; ueritus tendines ipsis consuere, denudatis prius illis, sic altioribus suturis usus sum, haud ignarus carnosam ipsam musculorum partem periculo uacare, tendines uero non item: quāuis hoc nullū ex præceptoribus facientē uiderim. Quidam siquidē ipsorū in huiusmodi uulneribus solas cutis oras consuebant: non nulli in carnosis partibus musculos ipsos suere ausi, id in superficie ipsorum facere solebant: proinde siquādo uulnus insigniter altum, non secundum mēbri longitudinem, contigerit, summā quidē musculi partē glutinabāt, reliquā uero totā inglutinatā relinquebant. Etenim in uulneribus iuxta mēbri longitudinem factis deligatura uulnerati musculi partibus inuicē contrahendis sufficit: per transuersum uulneri accepto, cum deligatura nihil prodesse possit, ex sola sutura totum absoluitur: has igitur nisi quis altas faciat, musculi in profundo partes inglutinatæ permanent. Cæterum non nulli opus à me confectum imitātes, anatomes imperiti, ab omnibus musculis subiectas membranas auellunt nescientes has simul cū musculis tutò consui, tendines autem similiter ipsis dilatatos non mediocri cum periculo. Verum quomodocunque illi dilatati fuerint, tamen crassiores adhuc durioresq; membranis sunt, tenues abunde illos uidebis, & in omnibus iuxta abdomen musculis, preter quàm duobus rectis, quibus obliquorum mēbranosę aponeuroses,

A.l.4.f.4.t.4. fol.475.h

roses (ij sunt neruosi ex musculis exortus) incumbunt. Alius tendo nullus præter enumeratos E mẽbranæ modo dilatatus: quippe seruant omnes, qui dilatantur, crassitudinem magnã satis, ut neminem latere queant. Atqui sympathia, id est cõsensus, superpositarum partiũ usq; ad ipsum neruorum principium, non minus q̃ iis: qui iuxta femoris articulum, musculis, tũ in cubiti gibberum, quem Græci ancona uocant, tũ in calcaneum insertis, accidit. Dilatantur itaq; utriusq; tendines, sed ita, ut crassitudinem notandam retineant: calcis tendo ex sura descendens magis adhuc robustus crassusq;, ceu ex tribus neruosis exporrectionibꝰ cõpositus, apparet. Latuit aũt hoc ætate nobis maiores anatomicos, sicut & pleraq; alia in totis musculis, ac multo ẽt magis in uenis, arteriis, & neruis. Multi uerò iã ex meis sodalibus etiamnũ hæc omnia nouerunt, & discipulis ostendunt, libris meis anatomicis perlectis. Memini sanè ex anatome, euidẽtium nihil, ut quis putauerit, cõe cum opere de medicaminibus cõponendis habentium, timens ne ex huiusmodi inscitia errantes, uel uniuersam curandi rationẽ suspectã haberent, uel frustra mẽbranas auellerẽt, fugientes inde, sicut falsò existimant, noxã futurã. Quẽadmodũ alii quidã, cũ nõ ualeant ligamenta cognoscere, ea tanq̃ neruos, & tendines uulneratos suspecta hñt, à periculo alioquin remota, qũocunq; afficiantur, utpotè insensilia, & ex ossibus, nõ ex musculis sicut tendines orta, uel ex cerebro spinaliq; medulla, ut nerui. Optimè igitur, uelut alia pleraq;, ẽt in his F per multi medici clarissimi dixerunt, medicinæ partes mutuã opẽ requirere, tũ quæ manu, tum quæ medicamentis, tũ quæ uictu medetur (primã græci chirurgicen, alterã pharmaceuticen, tertiã diæteticen nominant,) ac sanè maximè illã, quæ manu curat, reliquis duabus indigere. Itaq; si frequenter in simiis cuiusq; tendinis, & nerui positum, ac magnitudinẽ contempleris, exactè poteris etiã, si humani corporis incidendi copia tibi unquã suppetet, singula, ut uidisti, celeriter inuenire: quòd si inexercitatus omnino facias, nihil inde promouebis. Quẽadmodum nec medici bello germanico, barbarorum corporum insectionis potestatem habentes, amplius quippiã didicerunt iis, quæ coqui intelligunt. Etenim empiricorum anatome casu contingens prolixum nugamentum est, simile capris, quæ iuncis manualibus cõpunguntur. Hac nugacior est ex libris anatomicis institutio, non absimilis iis, qui secundum parœmiã, ex libro gubernare dicuntur. Qũquidem enim cõtemplati palam à præceptore ostensos in corpore neruos, & tendines ipsorum, nisi denuo eos uideant, & tertium, & sæpius deinceps, loci accuratè, in quo positi sunt, non meminere, multo minus ex lectione poterunt addiscere. Itaq; huius tẽpestatis empiricorũ optimus, cum libros oẽs anatomicorũ perlegisset, puerũ stilo in interiore brachii regione, supra medias ipsius partes, in schola quãdoque punctum pharmaco emplastico curare aggressus est, cuiꝰ G experientiã ex nerui uulnere curatio paulo ante acceperat, puerumq; ob id ab inflãmatione, ac dolore immunẽ uidẽs, in totum curatum putabat, uerum repetẽte septimo die cõuulsus periit. Ille igitur cùm factum, quasi cuius ratio, aut causa dari non facile posset, nobis recenseret: ego uero medicamẽti cõpositionis scripturã recitaret, postulassem: ei, cùm id statim egisset, hęc protinus subieci, nunquid recensendo, quæ puero neruum uulnerato nuper contigerunt, plus aliquid narrationi adiecisti, q̃ quod medicamenti mirificè puerum recens uulneratum curãtis experimẽtum habueras? Vt aũt ille cõfessus est nil se aliud sermoni addidisse: rursus igitur, inquã, audi à me quid gestum sit. Notabile uulnus erat nerui percussi, quod medicamento hoc curatũ esse dicis: & quidẽ audacter in id genus uulneribus iterum eo utitor: puncturas aũt neruorũ angustã cutis diuisionem habentes tale pharmacum sanare nõ potest: sicut nec id, quod puncturis medendis dicatum est, ipsi neruo nudo adhibitum: quippe multo calidius est magisq; mordet, q̃ ut nudus neruus mordicationẽ eius, & ardorẽ sustineat. Vbi uero, & cutis, & mẽbrana super ipso, itẽ caro præposita est, mordax medicamentum, si tenuium ẽt partiũ sit, eadem ratione neruo medetur, qua pharmacum tuum, quando ipsum solum nudum neruum affectum contigerit. Præcipua autem danda opera est, ut oræ angustiorum punctuum apertæ sint, ut calidum medi- H camen extrinsecus applicatum per eas uapores educat, attrahens humiditatẽ circa affectum locum in alto latentẽ. Ob quam rem in id genus puncturis orificium duabus in cutem sectionibus secũdum rectos angulos diuidere oportet. Atque tum hęc, tum alia multa prius relata, dixi ei, qui in pueri neruo uulnerati curatione errauerat adeo, ut ex praua medendi ratione ipse conuulsus interierit. Itaq; omnes norunt etiam punctæ partis naturam indicare non nunquam uulnus absq; periculo, non nunquam suspectum esse, cùm neruum subiectum uiderimus, ut in puero ad brachium puncto: non enim sermone locus potest exprimi, ubi, quæ per alam in totã manum pertendunt, brachio inseruntur. Et sanè hic quoque demirari est empiricorum litigandi studium, qui quidẽ in aliis oĩbus medicinæ opus, quodlibet subinde cõtemplatum melius ipsum imitari concedunt, quàm si raro uiderit: itidem melius cum quolibet, opere perfungi, si frequenter illi assueuerit: Sola uero, quę ex corporum incisione cognoscuntur, posse quempiam firmiter assequi, modo anatomicorum uirorum historiam perlegerit, cùm uel ex iis, qui à præceptore ostensas corporis partes conspexerunt, nemo semel, uel iterum speculatus ad amussim memoria tenere possit, sed frequenter illum conspicere conuenit. Nerui autem non modo magni in alto particulas multas corporis permeant, sed in cutem quoque solam distributorum tanqnã

A.l.1.f.4.c.1. fol.70.g

radices

A radices quędam sunt: in quibus uulnerati, nisi probè curentur, subiacentium neruorũ magnorũ affectum consensorium obtinẽt, unde ij prodeunt, quos in anatomicis administrationibus accuratè pertractauimus, ab oĩbus, qui me præcesserunt, omissos. Atq; has radices nisi crebro in simiis fueris intuitus, fieri nõ potest, ut cum humanum corpus in cõsectionẽ nactus fueris, exactè deprehendas. Quẽadmodum multo minus in anatome fortuita, quã & speculationẽ uulnerariã nominant, locũ ex sola lectione inuenire queas: quanq̃ nec aliquis permulta uulnera ipsemet inspicere poterit, si ea excipias, quæ in bello cõtingunt, in quibus & ipsis nemo, dũ sauciũ cito curare studet, contemplatur, ubi uulneratis partibus nerui, ubi arteriæ, uenæq; subiaceãt. Videntur itaq; in hmõi affectuum curationibus anatomes imperiti similes iis, qui iter in lectica cæci faciunt, eoq; uehementer errant. Verùm qui inter ipsos, & partium experientiã ex incisione cognitam, & methodum confectionis, usumq; medicamẽtorum coniunxerit, is semper neruorum unlnera, uti nos, sine omni periculo curaturus est, ut nec principalior ulla pars condoleat, nec uulneratus neruus, aut cõtusus inflammatione laboret: ubi iam hæc sunt, multo minus, uel putredo, uel claudicatio, uel conuulsio, uel ipsa mors comitabitur.

Confectiones medicamentorum ex metallicis, ad neruorum Vulnera. CAP. 3.

A.l.4.f.4.t.4.c.2.fol.475.f. B EX metallicis medicamentis adstringentia uitare consultum est, præsertim ubi cõpositi pharmaci usus in punctura eueniat: quæ uerò detergendi uim obtinẽt, sicut æris squama, ex usu sunt. cæterum oĩa metallica, cum crassiorum partium existant (multum enim terrestris substantiæ in se continent) artificii non nihil in præparando requirunt, quo tenuiora fiant. hoc igĩ ex aceto facere q̃ acerrimo excogitaui, præsertim quod ex uino nõ austero cõfectum est.† Ac si ex tali non sit, sed admodum uetus, ẽo utitor. Attende tñ diligenter in gustu, ne tibi uel minimã uini qualitatẽ referre uideatur, tale quippe acetum ualidam exedẽdi, secandiq; uicina, potestatẽ non habet. Iã uero metallica ex acerrimo, & q̃ fieri potest uetustissimo, substantiaq; tenuissimo, læuigare oportet eũ, qui consistentiæ crassitudinẽ deuitat. Præstat autẽ id in Sole æstiuo perficere. Sunt quidem ex metallicis, quæ nec comminui, nec cribrari postulant, cum facile ab aceto soluantur, sicut chalcitis, & misy: nõ nulla, & contundi, & cribrari, & postea læuigari desiderãt, quẽadmodũ æris squama. Cùm igitur primum præpararẽ medicamentum, immiscui ei & arsenicum, postea superfluũ esse putaui: etenim ex æris squama, & misy, & chalcitide, medicamẽ cõpositum iri abundè mihi satis uidebatur. Miscui aũt prima confectione etiã æruginem combustã: nã quæ ignem experta non erat, tanq̃ iusto mordaciorem suspicatus sum: deinde tñ nõ ustæ

† Al. ac si ex tali sit, admodumq; uetus sit.

C pauxillum simul adieci, quãtum aliorum portio ferebat. Pari modo chalcitidẽ sanè paucissimã, ustã uero æqualem misy, & æris squamæ, indidi. Præstantius aũt omnibus cõpositis fore sperauí, immo ẽt experientia deprehendi, in quo plurima æris squama inesset, dein chalcitis cõbusta, postea misy. Quæcunque igitur miscebis pharmaca, ad Solẽ, ut dixi, æstiuo tẽpore, multis deinceps diebus in puluerẽ ex aceto quàm acerrimo redigantur: quanto enim longiori tempore trita fuerint, hoc tenuiorem substantiã consequentur. Ideoq; angustis uulneribus aptiora, sicut in neruis denudatis, admodum tenuia exedentiaq; cauenda sunt: ob quod prædicti pastilli oĩbus id genus conueniunt, siquidẽ nõ nulla adstringentia quoque assumpserunt. Porrò celebres ex illis sunt, qui ad Andronem, Polyidam, & Pasionem, authores referuntur. Sunt & alij quidam quartus, & quintus, illis ualentiores, quibus ego subinde utor. Symmetriæ uerò ipsorũ perfectæ sermonis processu dicentur. Nunc de eorundẽ usu tm̃ explicasse sufficiat, quòd tritos ipsos aridos, postea rursus siræo, id est sapa, adiecto, ita terere conuenit donec sordium spissitudinem recipiat medicamentum, & æqualiter læue fiat. Vocant autem nunc omnes apud nos, & siræon, ex musto decocto natum: id aũt nihil uinosum habeat, quale non ex austerarum uuarum, sed quàm maximè dulcium, musto præparatur, neque ex primo fluente, sed postremo. Si igitur tale

D mustum extiterit, coquendum est, dum ad dimidiam partem mensuræ consumatur: sin minus tale, ad tertias coquendum est. Huiusmodi quidem decocto pastillos soluere expedit, ut mellis crassitudine linamentis excepti, neruis denudatis imponantur, maximeque ex ipsis temperatiores, qualis Polyidæ est. Ac multo sanè magis, si corpus sit tenerum, ac molliusculum: in quo, & prorsus à pastillorum usu te abstinere tutius est, aliis utentem pharmacis, de quibus iã sermo factus est, iterumq; fiet. Neruo autem nudo linamentis cooperto, extrinsecus unum aliquod ex iis, quæ ad angusta uulnera conueniunt, superdandum est. Quorũ sunt quatuor genera, unũ hoc quod ex metallicis conficitur, alterum quod ex liquoribus: inter quæ refertur & illud, quod ex euphorbio constat: tertium ex columbarum stercore: & quartum praon idest mite, à me appellatũ, quo ẽt ad neruos tenerorum corporũ omnino denudatos utor: ex his quatuor unũ quoddã toti affectæ particulæ circundandum est ita, ut sanarum quoque partium multum unà comprehẽdat, præsertim superpositarum: quas bis die, uel ter, si necessitas incidit, perfusione fouere oportet: Quin etiã nocte interim linamentis quidem denudato neruo impositis, cæterum eo, quod extrinsecus admotum erat, ablato. Porrò cùm permagna humanorũ corporum sit differentia, tum in natiuis ipsorum temperamentis, tum ætatum mutationibus, insuper uitæ studiis, nulla ratione, quod componitur medicamentum, omnibus conuenire potest. Quã ob rẽ duo in

promptu

promptu habeto,alterum ualentius eiusdem generis reliquis,alterum mitius:quibus inuicē mistis,dum usus postulat,permulta inter hæc media iuxta misturæ quantitatē constituas:Si nanq; parē utriusq; portionem confuderis, mistum exactè medium amborum erit: quod si alterius plus adiicias,tñ à medio ad illud summum recedet,quanto mistura superauerit.Esto igitur ualentissimũ metallicum ex his constructum,unam partē crudæ chalcitidis habens,duas misyos similiter crudi,tres æris squamæ:Inualidissimum,unam itidē misyos,& chalcitidis, sed utriusq; combusti,squamæ quatuor.At uero amborũ medium,quo subinde usus sum,tale esto:Misyos, chalcitidis,æruginis,cuiusq; usti pars una,æris squamæ partes tres.His sicut prædixi,contritis ceræ in ualentissimo duplum:in altero duæ partes,&.s.miscentur : in medio,quod intra hæc cōsistit, partes duæ,& quarta:sicut in primo trium,quod ualentissimũ esse dixi,oēs partes numero sex, ex misy,chalcitide,& squama collectæ,nascuntur.His ergo duodecim ceræ partes adiicientur. E

At in medicamento inualidissimo si metallicorũ sex partes existant, ceræ*duodecim apponas: in mediocri amborũ medium,sunt āt inter octodecim,& duodecim,media quinq;,& decem.Si ue igitur denariũ unũ statuas unā esse partem , oīum uidelicet,tot denarios adiicito,quot partes,siue unciā,siue librā:sic enim apud Romanos cōsuetudo est nominari tot uncias,uel libras. Porrò mensura quidem apud ipsos est,qua oleum metiuntur, insecta discretaq; lineis totam in duodecim partes diuidētibus:atq; integra mēsura ab eis libra nominatur : duodecima uero ei⁹ portio,uncia.Metallica igitur,& cera in lance aliis unciis ponderantur , oleum cornu metiunt. Itaq; prædictis pharmacis omnibus iuxta ceræ proportionē oleum immittatur, superetq; in singulis ipsis dimidio:ut si cera uncias octo compleat,oleum duodecim,hoc est integram librā pēdat.Esto aũt id sabino simile,partium tenuiorum,minimeq; adstringēs:at etiam si uetus sit,præstat:acerbum uerò,& quod ex oleæ surculis confectum est,nequaquam conuenit.Cæterũ omnibus medicamentis commemoratis , ubi metallica ex aceto pluribus diebus in mortario trita fuerint,thus cādidissimum,& pingue admisceatur:deinde rursus una cum metallicis diebus aliquot læuigetur,priusquā ceratum eis immisceas.Quanta uero ex omnibus metallicis copia colligitur,huius partē dimidiam thus contineat:quòd si mollius medicamentum facere postulas, amplius q̃ dimidiā:sicut vbi acrius expetis, minus dimidio, adiungas.Et uerò etiam ceræ,cum oleo liquatæ resinam quandam ex iis,quas recensuimus,misceas licet,sciens acrius ipsum,adiecta strobilina,fieri,mollius terebinthina,medium utriusq; abietina . Ex harũ genere larix quoq; est,prædictis planè humidior: consistentia uerò similis liquidæ piceæ,quā loco terebithinæ institores uendunt ignorantibus eas discernere:est autem talis resina odore,gustu,& facultate, q̃ terebinthina acrior.Cùm hac igitur,& terebinthina,persimilem potentiam larix obtinet,sed tenuioribus partibus,maioreq; discutiendi uirtute prædita est.Miscebis igitur ceræ sextā superiorum resinarum partē,uolens medicamentũ emplastri figurā induere:nā uni ceræ pondo,resinę uncias duas adiicias:sin autem liquida insigniter fuerit,uel unam tantum miscere satis est . Attamen si,ut in modum emplastri pharmacum fiat,nihil curas,resinam addere nō admodũ opus est:chalbani uerò æquale thuri pondus indes,ubi mitissimum reddere medicamentum statuis: dum ualentius,dimidium:quando ipsorũ medium,id quod inter æquale,& dimidium est. Verbi gratia,si quatuor thuris denarii fuerint , duos chalbani impones, ualidũ permanere medicamen postulans:mite,quatuor:mediũ,tres.Vt enim molle,& dolorē leuans quippiam habet, ita quoq; putrificum,quod sanè,& plurimis mollietibus accidit.Quare cùm neruo denudato pharmacum adhibes,non adeo chalbanum esse commistum oportet:quòd si nudus ille nō est, haud mediocriter ipsius admistio dolori auferendo cōuenit.ideoq; tale etiā medicamentũ acuto sensu præditis,teneris & cacochymis paratum habere expedit,in quo plus chalbani adiectum sit. Omnia siquidē metallica exasperant,doloremq; concitant,& ex liquidis acetum: unde merito ex illis confecta pharmaca aspera uidentur,& dolorifica:ob quā rē,& fotus ex oleo,& chalbani mistura similiter ipsis idonea est:nihilo autē minus tenuium partium adeps chalbano dolorem sedat.Quare uelim te aliud quoq; medicamen ex his aliquod præparatum habere,quod ex metallicis cōposito miscere possis, tum in dictis corporibus,tum in iis,quæ asperum , & dolorificũ quandoq; medicamentũ præceperint.Deligendus aũt adeps,qui tenuiorum partium existat,cuiusmodi sunt agrestium animantium,maxime leonis,pardi,hyenæ,& ursi:ad hæc uolatiliũ, maximè anserum:horum inopia agrestium gallorum gallinarumq;,ita uero anserum quoq; syluestrium:nam animalium,quæ in urbibus aluntur,& tanquā in ocio conclusa sunt , humidior est adeps,& crassior.Cæterum quò phrmaci consistentia cerati spissitudinē habeat, ceræ tertia,uel quarta pars admisceatur : uel si adeps humidus nimium esse tibi uideatur,licet & ceræ dimidiũ adiicere:quemadmodum,& ubi sicca fuerit,quartā:cum mediocriter habet,tertiam.Porrò huiusmodi ceratum,quod utile nobis futurum est,dia steaton i.ex seuis,nominetur. F G H

*Al. octodecim

De medicamento,quod ex Euphorbio componitur. CAP. 4.

Dictum mihi est & antea,uetus euphorbium recētiori multo inferius.Si igitur anniculum sit etiā Cyrenæo magis liquore excalfacit,præsertim eo,quem nũc habemus:ex quo pro aquæ irrigationē stirpes augent,& ad liquoris copiam generandā præparant.Nam post annum unum

abunde

A abundè calidum est, deficit autem iam non mediocriter à recenti: bimum adhuc magis à nouo degenerat: quemadmodum trium, aut quatuor annorum, ēt hoc magis: uetustioris uirtus oīno resoluitur. Cognosces autem, ut dixi, quam ætatem, quamq; uim obtineat, & colorem & consistentiam eius respiciens. Colore quidem uetus nouo flauius pallidiusq; apparet, cōsistentia durius & siccius. Iam si gustu uoles discernere non coniecturalem eius dignotionem, sed firmam habiturus es: quod uerò dixi calfactoriam unctionem ex eo me confecisse extēporali usu exigente, exactissime pharmaci facultatē tibi indicabit. Constat autē hac symmetria. Vna pars est euphorbij, tres ceræ, olei duodecim: ceram quidem euphorbio triplo copiosiorem, oleū uerò q̃ ipsa cera, quadruplo esse conuenit. Vbi igitur in hunc modum medicamentum cōposueris, fricata eo parte aliquā, manifesto licebit dignoscas, quantā uirtutem obtineat: maximè aūt in balneo innotescit, siquidem ab aere quidē mordentur, sed magis adhuc ualide ab aqua, cū euphorbium sit calidum, recens, forte. Tale igitur consecutus, & hanc ipsam commemoratam unctionem audacter puncturis imponito, ubi oras cōniuere metus est: Si imbecillius fuerit, auge mensuram euphorbij pro imbecillitatis ratione, interim partem unā, ac dimidiā inijciens, interim duas, non nunquam ēt pares ceræ, & plures, si uetus nimium extiterit. Primus sanè usus in pun-

B cto neruum, uel tendonē, ad secundum te deducet. Si nanq; & vulneratus ipse mordicationem sensisse dicat, tibiq; ipsi partes puncturā ambientes calidæ appareant, tum ipsa punctura magis ac par est elata, & oræ inflāmatione subafficiantur, uel olei copiosioris mistura uim medicamēti remittes, uel cōpones aliud ad *priorem symmetriam, aut euphorbio uetustiore, moderatum ita efficies. Quòd si ecōtrario quàm dixi eueniat, uirtutē pharmaci adaugebis. Sin mediocriter omnia habere uidebuntur, seruabis. Itaq; confectura cerā triplo euphorbio copiosiorem continens aliarum est ualentissima, cū illud (quemadmodum diximus) recens additur: quincuplo autem habens, inualidissima: quadruplo capiens, medio inter utrasq; ordine consistit. At si unguenta proponis efficere, qualia à medicis acopa .i. lassitudinem leuantia, nuncupantur, oleum ceræ quadruplum immiscebis: si uerò ut in fracturis liquidum ceratū parare, duplum: quando cera, & sicca, & pinguitudinis expers fuerit, ēt amplius q̃ duplum: plerunq; uerò sufficit unius partis dimidium duplo apponere, ut tota ceræ mensura duarum partiū & s. fiat. Atqui in modū emplastri medicamen cupiens cōponere, oleum pari mensura ceræ miscebis, siquidē ambiens fuerit calore temperatus: sin cera uetus, & arida, & ille frigidus sit, paulo amplius: sicut cū cera est pinguis, ambiens calidus, paulo minus. Id aūt minus duodecima utroq; uersum medij por-

C tio est, etenim & undecim & tredecim non nunquā olei uncias ceræ libræ miscui, tum pro eius consistentiæ quantitate, tum aeris circunflui caloris frigorisq;. Raro autem paulo plus, uel minus, uerum ut colligationem, pinguitudinē, uiscositatemq; haberet, nec friabile esset, aut facilè dissolueretur, aut à cute decideret, adiunxi resinā ei potissimum, si aderat, terebinthinam uerā, sin minus, paratissimā ubiq;, quam frictam, & colophoniam appellant, eamq; pari cum cera pōdere. Conseruat .n. medicamentis, quibus iniecta est, priorem consistentiam, ubi & ipsa mediocriter habeat: quippe notum est, ut in omnibus alijs, sic in resina quoq;, maioris minorisq; rationem consistere. Itaq; si pinguior, liquidiorq; non nunquam appareat, sciendum est ceratum, qđ ex cera cum oleo liquata proueniet, liquidius multo, quàm fuisset, euasurū: Summatim in neruorum vulneribus, quum interim ab exacta, mediaq;, medicamentorum emplastri modo cōfectorum cōsistentia erratum fuerit, ad molliorem potius tendere, si inquinaturū quoq; sit, quod confectum est: simili ratione, & quod consistentia mediocri est. Pix autem cerati consistentiam seruat: optima uerò sicut dictum est, in talem misturam pinguis existit, quemadmodū & resina. Si liquidam resinam inijcias, quali consistentia est terebinthina, tertiam ipsius partem ceræ esse oportet. Atq; ipsa terebinthina recens, ueteri longè est liquidior. Mementote igitur, quod de ce-

D ra & resina audiuistis, id in omnibus obseruare: nec .n. ex siccis, & aridis, uel tempore uel ex primaria natura, uerum ex mediocribus consistentia, tantū cuiusq; miscendum est in medicamentorum compositione, quantum à me scriptum inueniatur. Esto igitur quod uim, & substantiam prædicti medicamenti mediocrem habet, ceræ, resinæ frictę, & olei, pares portiones continere, ipsius euphorbij sextam, ut singulorum sit illorum libra, euphorbij unciæ duæ. Quòd si mollius ipsum reddere uoluerimus, octauā euphorbij partem inijcere sufficit, hoc est vnciā & s: in recēte & calidissimo, uelut præcensui, euphorbio symmetria hac definita: nam si uetustius sit, eoq; imbecillius, copiosius hoc aliorum portione esse debere prius indicauimus. At si non resinam duntaxat, immo etiam picem, inijcere est animus, selibrā utriusq; miscebimus, ut modus ceræ sit æqualis: quanquam multo præstat medicamentum, si resinæ picisq; loco, propolim ceræ parem adiungas. Quòd si ipsa pinguitudinem non habeat, similiter resinis, si adhęrens pharmacū, ut fascijs ligari non opus sit, esse curemus, terebinthinā, uel laricem nominatam, uel etiam syncomisten pineam, indemus: uoco syncomisten, quā in alueis, & dolijs comportāt ligna multa, ac lapidosa corpora in se habentem: quæ liquata, dum percolatur, pura tunc, sicut colophonia, & fricta dicta redditur. Quin & resinas autorrhytus, id est, quasi spontè fluētes admiscere licet: nominant ipsas in Lacedæmone, ac alijs regionibus nō nullis, ꝓtorrhytus, quasi primifluas di-

Quinta Classis. ggggg xeris:

* προτέραν, id est priorem. in antiquis tamē legitur πραοτέραν, i. mitiorē.

xeris:in Cilicia uero nuncupant talem reſinam capnelæon, liquidis oĩbus reſinis tùm liquidio E
rem,tum calidorem,tum partibus tenuioribus præditã:quare potentiæ quidẽ hęc medicamẽ-
ti,quod cõponis,cõferet,ac maximè inijcienda,cum euphorbium roboris expers fuerit. Porrò
& inter alias reſinas odoratior eſt, ſicut terebinthina, & abietina. Enimuero dictum eſt antea
terebinthina,abietinã eſſe calidiorẽ,hac uerò ſtrobilinã. Differt autẽ à prædictis reſinis quod
uocatur ſtrobilinũ Phyſema,& pityinũ, adeo ſiccũ,pinguedinis expers,areſcẽsq; utrunq; cele
riter,ut in pila contundatur,& cribro ſecernatur:quare ad propoſiti medicamenti cõpoſitionẽ
neutiquã hæc conueniunt. Vſus tñ ſum frequentiſſimè,cum euphorbium anniculum exiſteret.
Porrò dum cõponitur,olei,cerę,reſinæ frictæ ſingulorum pondo librã miſceo:picis pinguis ſe-
libram;& his liquefacti euphorbij põdo vncias duas:ſi imbecillius ſit,tres:ſi terebinthinã cerę
adijcere uoles,unã. Mediocrem pharmaci conſiſtentiã facies,ſi cera terebinthinã liquidam, &
recentem triplo ſuperet. Huius uerò exiccatæ tẽporis ſpatio reſinæ dimidium põdus oleo adæ
quato.Totum aũt ex tribus miſtũ,oleo inquã,cera,& terebinthina,cum ſit libræ unius ac ſemiſ
ſis,euphorbij anniculi vnciam unã accipiet:ſi tale non extiterit,unã & ſemiſſem. Vnde ſicut iã
ſubinde dictauimus,euphorbium pro temporis ratione augere nobis eſt integrum. Quin ẽt,ſi
vulneri impoſitum pharmacum,primo uſu uidetur quodãmodo imbecillius,euphorbium oleo F
læuigatum medicamini emplaſtroſo manibus ante ſubacto licet admiſcere: ſic.n.nobis facien-
tibus prõptè unitatem accipit. Cæterùm in prima pharmaci compõne ſatius eſt ceratũ raſum,
ſeorſum ubi præparaueris,ita læui facto euphorbio ex oleo admiſcere : quippe ijs, quæ liquata
ſunt,ipſi ſuperfuſis in mortario plerunq; fiunt encerides nominatæ , ꝑſertim ambiente frigido.
Aquam uero ceræ liquefactæ cum reſina cõmittere non eſt neceſſarium, ſicut ego ab initio fa-
ctitabam,tantum ei admiſcens,quantum in ipſa coctione conſumendum erat.

Medicamentum ex liquabilibus confectum. CAP. 5.

LIquabilia uoco medicamenta,tum quæ ignis commertio colliquanẽ, tum quæ ex humidis
quibuſdam,uelut aqua,aceto,& uino.Ex aceto itaq; citra ignem liqueſcit gutta ammonia-
ci,ſagapeni liquor,& panacis ſimiliter,quẽ appellatione cõpoſita opopanacẽ uocant.Igni uerò
liqueſcunt propolis,cera,reſina,ladanum,ſeuũ,chalbanum, uerũ hoc in duplici uaſe colliquare
melius eſt.Nominamus aũt ſic,cum in cacabo,qui aquã calidã habeat(prunis.n.incumbit)uas
alterum conſiſtit,præter liquabilia ẽt chalbanum continens.Habeto autem tale quoddam con
fectum medicamentũ ſaltem unum,& ſi duo hr̃e præſtaret:quorum ualidius erit hmõi.Opopa-
nacem ex aceto diſſolutum diutius conterito:huic poſtea liquefacta ſuper igne propolim, chal G
banum,reſinam terebinthinam,miſceo. Singulorum itaq; aliorum pars una eſto,propolis uerò
recentis pinguisq; ſex:ꝙ ſi ſicca uetusq; contigerit, præſtat oĩno tali non uti:at ſi aliam non ha
bes,duas portiones,non unam,miſcebis. Sin abſit propolis,eius loco picem pinguem immitte,
qualis eſt brutia,& quæ ex regionibus circa Pontum apportanẽ,pinguis ſimul & odorata, quam
in nigrum amaracinum inijciunt, quale prius omne conficiebanẽ:nunc.n.& ſine ea ſubalbidum
amaracinũ cõponunt.Quòd ſi tali ẽt careas,alia utitor terebinthina,ſicut prædiximus,duplica
ta.Ego non nunquã,uel ſolum medicamentum ex pingui pice cõfectum impoſui, quo ẽt ad ca
num morſus utor.Hoc nanq; ſolam picem pinguem,ex aceto acri coctã hmõi ſymmetria conti
net:Sextarium unum Romanum aceti,libram unã picis,opopanacis quadrantem,quod eſt un
cias tres.Hoc pharmacum ulcus ex rabioſi morſu cicatricẽ ducere non ſinit,ſed punctis in ner-
uoſa aliqua particula idoneum eſt, quippe ꝙ puncturæ oras conniuere nequaquam permittat.
Quoniã uerò durum eſt, in duris ſolum corporibus eo utemur, qualia ſunt foſſorum,& meſſo-
rum.Sin autẽ puero,uel muliere,uel molliore corpore puncto,hoc tantum quiſpiã ueſtrum prę
ſens habet,idẽ cũ unguento aliquo diſcuſſorio,amaracino maximè & opobalſamo, colliquare
licet,deinde cũ irino & comageno: hæc ſi non adſint, gleucino,ſuſino, & cyprino : his quoque H
deſideratis,oleo ueteri liquefaciat,uel ſi in Alexandria fortè fuerit,ricinino & raphanino : hæc
ſiquidẽ copioſiſſima in illa ciuitate habentur,ſicut ẽt in uniuerſa Aegypto. Atqui in illis regio-
nibus ſinapinũ oleum haud ægrè reperiri poteſt, cuius & ipſius parte aliquando miſta pharma-
cum acerrimum fore nemo ambigit,ut ad puncturas conniuentes aperiendas conducat.Patere
aũt cuilibet arbitror ex prædictis, ſi & loco opopanacis ſagapeno prius in pila ex aceto trito li-
quefactam reſinam,propolim,& adipem quampiã acriorem adijcias, eiuſdem generis medica-
men futurum.Alterum uerò mollius eſt genus pharmacorum liquabilium, ſed acetum non ha-
bet,quod reſinis & propoli & ſeuis tantùm præparatur,cera quoq; propter ſpiſſitudinem adie-
cta,ex cuius miſtura pharmacum tactui cõmodius redditur.Adeps porro tenuiũ partiũ,acrisq;
eſto,ſicut leoninus,& pardalinus,& poſt hos hyænæ,& urſi. Sed de anſerino quid attinet dice-
re,præſertim cũ anſeres ruſticæ fuerint?Quin & tauri uetuſtus adeps & hircinus huc conuenit:
nam cũ miſtæ naturæ ac facultatis exiſtant, temporis interuallo(quia terreſtres acresque ſunt)
ad maiorem acrimoniam declinant, ſimiliter uidelicet plurimis quæ uetuſteſcunt : ſic nanq; &
ipſe porcinus adeps omnium cum ſit molliſſimus, tẽporis proceſſu acrimoniam acquirit. Idem
uino, aceto, & melli accidit. In horum autem medicamentorum genere ſunt etiam medullæ,

longe

A longe uerò præstat ceruina,& uitulina. Horum acrius coagulum,& iam uehementiori pharmacorum generi propinquum existit. Itaq; & huiusmodi aliquod pharmacum habere te cõsulo,ut cùm à forti aliquo medicamento supra modum morsam partem vulneratam indignatam offenderis, oleo prius fotam huiusmodi quopiam contegas, sic nanq; placata ea,rursus ad acrem curandi modum redire poteris. Ego itaq; dum partem in neruo vulneratam quandoq; soluissem, vulnus irritatũ contemplatus, pharmacum liquidũ forte fortuna præsens,quod ex adipe constat,ad aures inscriptum,in uaso duplici calfactum,affectæ particulæ illeui,ac subitò inde auxilium ipso ægrotantis sensũ accessisse percepi: quippe statim omnis dolor quieuit, atque inde à nobis soluta secundum naturam habere visa est.

De Pharmaco ex columbarum stercore confecto. CAP. 6.

COlumbarum in rusticorum turribus agentium stercus acre est,quo interim ruri usus sum in adolescente nerui vulnere affecto. Atq; hoc agricola cum uidisset,qui fundi curam gerebat (erat.n.nõ imprudens)imitatus,semper usurpat,& neruis vulneratis medetur. Porrò cõpositio, & usus idem est medicamini ex euphorbio,alijs nimirũ eodem modo habẽtibus,sed euphorbij loco stercore indito. Verũ stercus hoc subtilitate euphorbio cedit,eoq; duris corporib⁹ in agris B ex usu est. Miscui aliquando ipsum & metallicis experiundi gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad Solem, sicut nuper docui, multoq; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem viuam, id est non combustam, acceperit.

De Pharmaco Dia botanωn.i.ex herbis, composito. CAP. 7.

INsuper ex herbis tenuium partium ad neruos vulneratos medicamentum composui, initio quidem ex dictamno,amaraco,&aristolochia tantùm,postea uerò & ex alijs, mei ipsius periculum faciens,an rectè compositionem ipsorum cõiectura assequerer: atq; omnia,quo uolebã, perduxi. Idoneæ uerò ad id herbę amaritudinem sine adstrictione gustu referant,uel acrimoniã quidem,non tamen immodicam: tales sunt præter prædictas,maron,amaracum, polium, argemone,chamæpitys,centaurium,quæq; eius notæ in simplicium medicamentorum doctrina cõmemoratæ sunt,quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, dracunculi,cucumeris agrestis,bryoniæ,althææ,iridis,acori,mei,asari,phu,gentianæ, & panacis: omnium.n.id genus materiam in simplicium pharmacorum cõmentarijs exposui. At radices herbasq; totas nõ modò scire oportet accuratè cõtusas tenuibus cribris secernere,sed etiã denuo exactè læuigare,ut arida collyria,quousque in puluerem redigantur. Nam quod crassis constat partibus,ner-C uos vulneratos nihil iuuat,qui subtilia,ut diximus,pharmaca requirunt. Cæterũ concisum medicamen læuigatumq; liquido aliquo excipiatur cerati speciem habente, ea symmetria,quæ in euphorbio prius indicata est. Quantum enim in illo bimuli euphorbij,tãtum ijs dictamni, mei, & acori,inijciendum est,& quæ his similiter calida gustu percipiuntur : quantum uerò illis trimuli,tantum his aristolochiæ,iridis,dracunculi,gentianæ,aliorumq; id genus,quæ perinde atqua hæc amara sunt,immittemus.

De Sumptuosis pharmacorum confecturis,ad neruos vulneratos. CAP. 8.

NOn ab re fuerit etiam eiusmodi pharmaca cognoscere: usus.n ipsorum quãdoq;,sed rarius incidit, quemadmodum simpliciorum frequenter. Vbi.n.quispiam pharmacorum medicinæq; studiosus,non plura quingentis myriadibus habens,ullo simpliciore uti dedignabatur, multo magis uel diues aliquis,uel Monarca,odoratum simul,& quod multa cõstet pecunia, uolet habere pharmacum. Porrò diues citatus, cuius in primo de præcognitione ex pulsibus suppresso nomine memini,quemadmodum & nunc,qualis erat,ex duabus ipsius actionibus hmõi cõdisces. Vlcus famuli malignum ipse sanare conabatur: vbi autem nihil promouit,mihi hominem tradidit: ac cum uideret curatum,medicamenti scripturã postulabat,nesciens multas qui-D dem malignorum ulcerum esse drias,multas item medicamentorum,sed arbitratus unum pharmacum omnibus posse mederi. Cum igitur, qui applicabat, neq; artificiosè ipso uteretur,postquam audiuit,quibus constaret,essentq; omnia uilis pretij,hoc,inquit,mendicis serua,me autẽ sumptuosius aliquod doceto. Quin etiam puellum diu ex auribus laborantem,ubi ipse multis, quibus usus erat medicaminibus citra methodum,nihil attulisset præsidij, nobis quoq; curandum adduci præcepit: posteaq; audiens re, quadam uili puerum sanatum, non postulauit à me pharmaci scripturam. Hic igitur ipse contemplatus,multis,quibus nerui uulnerati erãt, digitos & abscisos,& putrefactos,quosdam uerò perijsse,uel mancos redditos: deinde intelligens nullum ex eis,qui à me curati essent,periclitatum, omnes uerò celeriter sanos euasisse: pharmacũ cupiebat aliquod à me accipere odoratum simul, & sumptuosum,quo neruorũ vulnera posset sanare. Ego sanè multas iam sæpe,tum familiaribus, tum amicis medicis scripturas iuxta prædictam methodum ex tempore compositas tradideram,ut experimẽtis cõpositionis ipsorum ratio confirmaretur: sumptuosum uerò, cuiusmodi ille uolebat, pauperculis hominibus nullum utiq; dedi,ratus melius esse remedia ex paratu facillimis componi. Cum igitur diues ille odori, sumptuosiq; medicaminis compositionem aliquã sibi dari petijsset, plures ei scripturas donaui prædicta methodo factas: quas ille cum experiri festinaret,tum liberis, tũ seruis, neruis vulne-

ratos sibi cõquirere iniunxit: medicamentis autem supra oẽm spem operatis primum sanè me E laudauit, ut qui citra inuidiã, ac liberaliter scripturas ei cõicauerim, postea etiam donis prosecutus est: etenim ad hmõi quoq; officia promptus erat. Porrò medicaminum, quæ ei dederam, confectura est talis. Cinnamomi, dictamni, mari, singulorum† denarium pondo quadraginta. Hæc nanq; odorata sunt & subtilia. At amaracum quasi non boni odoris nequaquã miscere cogitaui: deinde qm̃ Romæ ægrè poterat inueniri, sicut & marum: videbã aũt illum ægrè parabilibus gaudere, queãdmodum & sumptuosis: apposui scripturę ẽt illius pauxillum quiddã partis unius, ut puto quartã, uel quintam portiunculã. Hæc contusa, cribroq; subtilissimo secreta, miscere iussi cerato ex opobalsamo optimo, & cera tyrrhenica facto: cõmodum uerò esse cõiecisi ceræ partes octo, opobalsami decẽ, receperit. At ne friabile medicamentũ foret, sed sibi cohærens unitumq;, ẽt resinæ terebinthinæ, quæ & ipsa est odorata, modo sit optima, partem unã adieci. Verum si generosius, ut dixi, medicamentum facere proponas, nõ unã cuiusq; herbę cõmemoratæ partem immittas, sed amplius, ut una & semis fiat. Hoc igit̃ ab experientia probatũ est medicamen. Alterum præterea ex eodem cerato, & liquore cyrenæo cõpositum, mistura ꝓportione euphorbij facta. Tertiumq; aliud ex ambobus mistis cõfectum. Quartũ deinde, quod stacten myrrhã accepit. In quibus autem neruus nudus est, ibi ceratum ex cera, quæ myrepsice F id est unguentaria uocatur, & unguentis apud Romanos dictis spicato, & foliato, cõposui, duodecimam partem põpholygis ei admiscẽs, siue eloti masculino genere, siue elotæ fœminino, malis dicere nihil.n. quõcunq; dicas, uel præsidij, uel nocumenti pharmaco adferes. Licet autem tibi & ex tyrrhenica cera ipsum præparare. Nec prohibet quicquam, sine prædictis unguẽtis tyrrhenicam ceram ex nardo proba liquefacere, in duplici nempe uasculo, quod in oĩbus unguentis cõmune est. At raso cerato, spicę nardi, amomi, folij malabathri, & pompholygis eloti, pares singulorũ portiones miscebis. Etenim in puncturis, sicut prædictum est, acrioribus pharmacis est opus, quę vulnus apertum perpetuo seruent: denudatis aũt, mediocri adstrictione cum digerendi uirtute absq; morsu prædita afferre conuenit. Quanquàm & amomum adstrictionis sit aliquatenus particeps, magis autem ipso nardi spica, & malabathri folium.

† *Al. partem unam.*

De Medicamentis ab alijs medicis aduersus neruorum vulnera proditis. *CAP. 9.*

VNiuersam neruorum vulnera curandi rationem, quã ego deorum quadã prouidentia cõposui, nullus ante me conscripsit: medicamenta tñ, quæ neruorum vulnera quædã curare promitterent, cõposuerunt sine distinctione, & uario utendi modo, neq; in angustis punctibus sanandi rationẽ, qualis futura esset, indicantes: neq; in latioribus vulneribus, uel denudato ner G uo, uel tendine, uel contuso: multo minus si pars affecta phlegmone infestaretur, uel ẽt gangrænæ propemodum. Porrò unum quendã nostræ ætatis medicum pharmaco utentem uidi, perinde ac meis ex metallicis ꝑparatis, indistinctè quidẽ & ipsum: qm̃ uero ex paucis sponte nascentibus ipsum cõponi audieram, quod aũt multis constat, ego illo tꝑe præparauerã: cogitaui pluribus ademptis aliud rursus ex paucis cõpositum inspicere, ac experientia inquirere, multone ab eo, quòd uaria mistura paratur, inferius esse uideretur, an paulo. Quouis igitur modo curaui etiam medicaminis, quod medicus nr̃æ ætatis habebat, scripturã accipere, & statim simile præparatum eadem, & ipsum polliceri & præstare, quæ uarium illud, cõperi. Huius igitur compõ in hunc modum scripta erat. Ceræ pondo uncias sex, olei uncias nouem, misyos pondo drachmas sex, chalcitidis denarij pondo unius, squamæ æris pondo uncias duas & s, thuris pondo unciã & s. chalbani põdo unciã. Quæ liquari possunt, hoc est cera, & chalbanum, liquefacta metallicis in aceto acri, prius accuratè tritis superfunduntur. Hoc pharmacum haud scio, quis cõposuerit, neq;.n. apud Asclepiadem Pharmacionem scripturam inueni, nec apud Petronã, nec Andromachum, etsi oẽs antiquiores medici optima medicamenta conscripserint. Planè autem constat, nec apud Herã Cappadocem, nec Mantiam, nec Heraclidem Tarentinum, reperiri, qui H magnã pharmacorum experientiam habuerunt: immo nec apud Archigenem, aut Philippum, aut apud aliquem eius discipulũ. Insuper Sorani libris de medicamentis perlectis oĩbus, itẽ Menecratis, Critonis, Damocratis, & aliorum, qui medicaminum cognitione claruerũt, apud nullum, hoc modo citatum pharmacũ cõperi. Quæ uerò apud uiros iam dictos hñr, deinceps scripta indicabo: ac initium à Pharmacione Asclepiade facturus sum, qui in tertio *Interiorum medicaminum, quas etiam Marcellas inscribit, hunc in modum docet. *Andromachi Aegyptia ad vulnera cruenta, ut Asclepiades præscribit. Facit ad neruos, musculosq; præcisos: item ad punctus, contusiones, attritus, artus fractos. Valet etiam ad abscessus, est item lippientibus collyrium, iuuat capite dolentes, & ad multas dispositiones utile est remedium.* Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariũ pondo centum quadragintaquatuor, guttæ ammoniaci denariũ pondo septuagintaduum, terebinthinæ denariũ pondo trigintasex, lanæ succidæ combustæ denariũ pondo* duodecim: squamę æris, squamæ stomomatis, thuris, aristolochiæ rotundæ, singulorum denariũ pondo octo: olei ricinini heminas tres. Argẽti spuma, & oleum incoquuntur: ac ubi mutata fuerint, cera resinaq; adijcit: cũ nõ inquinãt, ammoniacũ indas dilatando, & tunc lanas succidas, ac reliqua. Hoc medicamentũ quãto utilius ex stomomatis squama euasit, tãto deterius ad neruorũ vulnera factũ est: si

A.l.4 f.4.t.4. c.4.to.4.6 t

* Exteriorum.

*Al. octodecim.

A est: si nanq; punctus solum fuerit, etiã æris squama superuacua est. Quippe nullum metallicum his conducit, nisi prius ex aceto acri pluribus diebus læue factum fuerit, quanquã in nudis neruis, & tendonibus bonum fuerit remedium. At si iã phlegmone cõiuncta est, liquare ea ex rosaceo conuenit, & sic emmoto, hoc est in linteolos illito, uti: vbi uero non adest phlegmone, molliora, humidioraq; statim ab initio potiora sunt medicamentis durioribus, ac siccioribus, præstatq; liquata ipsa in digerente quodã, uel mitigatorio medicamine usurpare. Voco digerentia quidẽ uetus oleum, & ricininũ, & sicyonium: mitigatoria aũt rosaceum, chamęmelinũ, & quod ex althæa conficit. His fortiora, eoq; durioribus corporibus magis idonea sunt, qđ ex cucumeris agrestis radice in oleo decocta, & qđ ex iride, bryonia, & aro parat. His ualentius est ex dracunculo, aristolochia, & panace factum. Porrò nos frequenter ẽt ex abietis semine, oleo, itẽ ex populi flore confecto, usi sumus, nã hæc diutius sabino oleo intingimus. Quæ igit de eiusmodi medicamentorum usu dicta sunt, uos memoriter seruantes ad alia, quæ explicãda ueniunt, traducere operæpretium esse arbitror. Quod aũt nobis institutum erat facere, aggrediemur: apponemus.n.& alia eiusdem facultatis medicamina, quale est & quod ab Asclepiade post prædictũ his uerbis scriptum est. *Claudij Philoxeni chirurgi Aegyptium ad prædicta uitia.* Argenti spumæ,

B ceræ, singulorum denariùm pondo centum sexaginta, guttæ ammoniaci denariùm pondo octoginta, propoleos denariùm pondo quadraginta: resinæ siccæ, terebinthinæ, squamæ æris, thuris, denariùm pondo *sedecim: lanæ succidæ cõbustæ, squamæ stomomatis, singulorũ denariùm pondo octo: opopanacis denariùm pondo quatuor, ricini heminas tres. Hoc igitur pharmacum superiori esse simile omnibus apparet, & utendi modum eundem cum nuper à me citato habebit. Quin ẽt ad hæc duo emplastra aliud tertium Asclepiades sic ad uerbum inquiens tradidit. *Al. octodecim.

Giluum Haliei. Facit ad cruenta vulnera, & neruos præcisos: item ad uetera cicatricem ægrè ducentia & fluentia ulcera. Quin & probè emollit duritias, maximè in mammis orientes. Vtimur eo ad canum hominumq; morsus. Summè facit ad pastinacæ, draconis, aliorumq; sæuorum piscium ictus. In totũ uirtutem habet mirabilem. Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariùm pondo centum: terebinthinæ, mannæ thuris, chalbani, minij synopici, singulorum denariũ põdo *octo, olei sextarium. Nec ipse ergo Asclepiades hoc pharmacum ad punctus tẽdinum ac neruorum, sed ipsis pcisis, utile esse promittit, cũ uidelicet maius vulnus extiterit, & neruus nudus appareat: qppe aptiora tunc sunt medicamenta, q̃ mitigatoriam & mediocrem uim obtinẽt, cuius generis est nuper ab ipso citatũ. Itaq; hæc tria emplastra in medio ferè libro Asclepiades produxit: superius etiã * Al. centum.

C aliud multipicis quidem usus emplastrum, melius aũt ijs tribus, ceu ad neruos præcisos corruptosq; tradidit. Verba Asclepiadis ita habent. ¶ *Moschionis Catagmaticum. Valet ad recentia vulnera, neruos præcisos, & cum contusione diuisiones. Facit etiam ad fracturas cum uulnere, etenim uulneribus auxiliatur, & ossa callo obducit conuenienti deligatura impositum. Prodest Hydropicis incipientibus, item facit ad testiculorum cõtusiones, tollit circa anum eminentias, sanat rhagadas butyro dilutum, ad hæc gutturis tumores, quas Græci brònchocelas appellant, soluit omnem duriciem. Curat attritus, & fractos articulos, item pedum manuumq; callosas excrescentias, quos clauos vocamus, vt eos etiam citra exulcerationem auferat. Summatim, medicamen est vtilissimum.* Confectio hæc recipit. Argenti spumæ pondo minam, quæ continet denarios centumsexaginta: picis aridæ denariùm pondo centumsexaginta, seui uitulini denariùm pondo centũsexaginta, resinæ terebinthinæ denariũ: pondo octoginta, mannę thuris denariùm pondo octoginta, ceræ denariũ pondo quadraginta, æruginis, opopanacis, chalbani, singulorum denariũ pondo octo: olei ricinini heminã, aceti parem mensuram, liquoris sycamini heminam, picis liquidæ tres cyathos. Argenti spuma tenuissima, & cicinum oleum in uas fictile, uel æreum cõiecta, igniq; suprapposita, coquunt: cũ efferbuerint, seuum & manna thuris adijciuntur, mouenturq; assidue: vbi confluxerint, pix, cera, resina

D induntur, & donec non amplius inquinent, incoquunt: deinde chalbanum, post ærugo, & opopanax, ex aceto soluta insperguntur. Liquor sycamini, & pix liquida, in aliud uas transfusa coquunt: & cùm cõmista fuerint, seu confluxerint, priori pharmaco immittuntur: & rursus supra ignẽ posita, quousq; non inquinent, incoquunt, ac in uinum demissa triduo relinquũtur: postea subactis manu, in linteolumq; illitis, utimur. Oportet aũt post medicamen impositum, linteum uino madefactũ exprimere, & tunc medicamento circundare. Porrò nostri pceptoris Lucij cõfectio sic habet. Seuum, ac oleum prius liquefacimus: ac ubi soluta fuerint, mannã læuissimã factã, & spumam argenti inspergimus: postquã confluxerint, reliqua facimus. Cæterum laude dignus est hìc quoq; Asclepiades, qui confecturæ medicaminum modũ adscribat, non, ut Andromachus, omittat, qui nec, quã uirtutem habeat, apponit. Deniq; primum è tribus ab Asclepiade traditis, à me scriptum emplastrum Aegyptium, quod & ipse Andromachi esse confirmat, neq; cuius sit uirtutis, nec quomodo præparandum sit, aut utendum, Andromachus indicauit. Verũ simpliciter tanquam vulgare quoddã pharmacum libro de exterioribus facultatibus, quẽ ipse secundum inscripsit, proiecit. Primum enim omnium scripsit, quod ipse nominat Pantagathiũ, quasi dicas ad omnia ualens, deinde hoc Aegyptium, aliud, ut dixi, nihil adiungẽs. Habet enim eius dictio in hunc modum. ¶ *Aegyptium.* Argenti spumæ denariùm pondo centumquadraginta quatuor,

* Aliter tres.

† Additur in antiquis, thuris denariùm pondo octo.

† Al. duodecim.

ginta quatuor,ricini heminas*ſex,ceræ denariùm pondo centũ quadragintaquatuor,guttæ am E moniaci denariùm pōdo ſeptuagintaduũ,terebinthinæ denariùm pondo xxxvj,lanæ cōbuſtæ denariùm pondo octodecim,ſquamæ ſtomomatis denariùm pondo octo,ſquamæ æris denariũ pondo octo,† ariſtolochiæ denariùm pōdo octo:nō nulli myrrhæ denariũ pondo quatuor,opo panacis denariùm pondo†duùm.His ad finẽ adſcripta ſunt,marinæ aquæ ad irrigandã cerã heminas octo.Quid ſibi uelit,cùm dicat,ad irrigationem ceræ,manifeſtò nō ſcimus,intelligere.n. plura licet.Mirandum uerò,quomodo in alijs omnibus cum Andromacho cōueniat,menſuram ricini parem non ponat: Andromachus enim heminas ſex, Aſclepiades tres ſcripſit.Neq; uerò ẽt appoſuit, quod in fine ſcripturæ ab Andromacho adiectum eſt,non nulli myrrhæ denariùm pondo quatuor,opopanacis denariùm pōdo duũ. Rurſus adiunxit ipſe,in cōbuſtis lanis ſuccidis. quod in Andromachi ſcriptura non habetur. Poſt dictum Aegyptium theriaca emplaſtra quinq; retulit Andromachus: deinde aliud Fuſcum,quod ad Eubulum authorem refert: poſtea rurſus aliud Fuſcum,quod Mineruam nominat. Poſt hæc iterum alia fuſca ſimpliciter duo,quibus ſubnectit aliud, ubi ſic ad uerbum ſcriptum eſt, ¶ *Fuſcum Nygmaticum, hoc eſt ad neruorum puncturas vtile, Andromachi.* Guttæ ammoniaci denariũ pondo octo,ceræ nouæ denariùm pondo octo,terebinthinæ denariùm pondo octo, æris combuſti denariùm pondo octo:picis aridæ F denariùm pondo quadraginta,ut autem Zeno ait,minæ dimidium,& quartam partem: argenti ſpumæ denariùm pondo quatuor,aloes indicæ denariùm pondo duùm,ariſtolochię denariùm pondo duùm,chalbani denariùm pondo duùm:æruginis denarij pondo unius, alij denariũ pō do duùm:thuris denariùm pondo duùm:olei hyeme quartam heminæ partem,æſtate octauã: aceti tres cyathos,quibus ammoniacum diſſoluatur.Hoc uериſimile eſt ab ipſo nominari Nygmaticum,ut quod neruorum puncturis ex uſu eſſe queat.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA

LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet Medicamenta, quæ faciunt ad putrida, ac maligna vlcera,ad nomas, & reliqua quæ vix ad cicatricem perueniunt. G

De Methodo parandorum medicamentorum ad maligna vlcera & ægrè cicatricem admittentia. CAP. I.

PRimus ſanè liber in alborum emplaſtrorum confecturis,tum alijs, tum eorum quæ ulceribus cicatricem ægrè ducentibus cōueniunt,finitus eſt:ubi diſtinximus communiter appellata dyſepulota.i.cicatricem difficulter ad mittentia,ab ijs, quę propriè à cacoethe hoc eſt maligna,dicuntur,& ipſa nimirum dyſepulota. Quoniam uerò quædam ſaniei,humorumq; ulceratis partibus influentium uitio cicatricem ęgrè admittunt:quædam ipſa affecta ſede influentem ſuccum quamlibet probum corrumpente: ulcera ſecundo modo habentia,dyſepulota & cacoethe propriè nominant:in quibus interim totam partem affectam excidere, uel adurere,non nulli coguntur,aut medicamen tis cruſtam inducentibus, aut igne utentes. At cum ampla ſit latitudo utrinq; in eo,quòd alte- H rum altero magis minusve dyſepulotum malignumq; eſt,tantum medicantium pharmacorum eſſe numerum oportet, quantus ipſorum quoque ulcerum extiterit. Merito igitur omnes, qui unum duntaxat medicamentũ ulceribus malignis cicatricem inducere promittens habēt,ſucceſſu crebrò fruſtãtur.Nã duo minimum, quæ idem pollicentur,eandẽq; facultatem oſtendũt, diuerſa alioquin inter ſe non ſimpliciter maioris minoriſq;, uerùm ut apertiſſimè dicã,maximi ac minimi ratione, in promptu adeſſe illi conuenit, qui oĩa id genus uitia curare propoſuerit. Quemadmodum igitur commentario therapeutices Methodi, in uniuerſis actibus primã omnium cōmunem auxiliorũ potentiã inueniri docebamus, dein materias,quibus illa cōtinetur: ita nunc quoq; in ulceribus dyſepulotis generalẽ pharmacorum, quibus illa curabũtur faculta tem,quæ tandẽ ſit,prius inuentã eſſe oportet.Indicata uerò mihi eſt & hæc in illo opere,cũ qui dem nullus uitioſus habitus ulceratas partes infeſtat,duos ſcopos habens, unũ,ut id qđ influit, repellat:alterum,ut quod affectæ parti inhæret,infixumq; eſt,diſcutiat.Hæc aũt contrarię uires præſtant:ſiquidem influxum reprimunt,quę ſunt adſtringentia pharmaca:digerunt impacta iã exceptaq;,trahendi poteſtate prædita.Porrò quę adſtringunt ut plurimum exaſperant,atq; hac occaſione moleſta ſunt:trahentia uerò, ac digerentia ex alto humiditates,non citra acrimoniã

id efficiunt.

A id efficiunt.At acrimoniam dolor quidam necessario sequitur,ulceratã partem mordens. Atq; sic propter dolorem,quem exasperantia mordentiaq; cõcitant,humores ulceratis partibus influentes irritari contingit:vnde quoq; ulcus phlegmone obsideri,exediq;.Ex quibus dictis colligitur,ulceribus dysepulotis pſidia inueniri difficulter posse:multo magis adhuc malignis. Quare talis pharmacorum materia,quo ad eius fieri possit,inueniẽda est, unde ulcus citra dolorem siccescat:quod accuratè fieri nulla ratione licet medico ignorante,quem effectum medicamen exhibitũ ostenderit.Quippe ambobus cõponentibus mordente puta,& adstringente, necessario ualidum existit:verũ sordes & humiditatis copia,id genus ulceribus incũbens,ueluti propugnacula quædã ulceratis particulis facta,mordicationem pharmacis ualentibus exoluunt.Itaque attendendum est, quantum primus usus humiditatis in ulcere desiccauerit: vel,si ẽt sordes habeat,quantum harum quoq; absterserit:ac ita secundum, tertiumq; uti illo debemus,donec purum,& siccum ulcus apparuerit. Vbi uero primũ id tale conspexeris,ad aliud medicamentũ te conferes,eiusdem quidẽ speciei,sed priore imbecillius:nam ualidiora, dum medendo ulcus dolorem inferunt,fluores mouent,& phlegmonas concitant.Quòd si rursum multo imbecillius priore pharmacum adhibeas,ulcus humidũ sordidumq; euadet. Hac igitur parte artificio utẽs B medicus,eo,qui solo experimento innititur,melior est, ꝙ sciat ulcus nõ alia medicamentorum uirtute curari,q̃ dum affecta pars eã siccitatem consequatur,quam in naturali statu sita possidebat:quod factũ intelligimus,ubi neq; tenuis amplius sanies influat,neq; pus producatur.Hanc dispõnem ulcera nanciscentur,quo dixi modo,siccescẽtia,hoc est adstricta,discussaq;:dein ubi sicca quidem fuerint,uerum sordida adhuc appareant,detersoriis pharmacis repurganẽ:de quibus ipsis quoq; non nihil in opere de simplicibus medicamentis cõmemorauimus.Omnis autẽ absolutissima methodus est tractatu De morbis curandis perscripta, in quo prius exercitatum esse cõuenit,qui hinc perfectè frugem reportaturus est. Hoc uobis amici,q̃bus ista scribuntur, constare manifesto admodum noui:itidem rationẽ sine exploratione in operibus facta probabilẽ non esse,quæ nunc à me dicuntur,demonstrant. Etenim uidistis subinde illis ipsis pharmacis,quibus sine methodo medici quidã utentes nihil proficiebant,multa me eius generis ulcera persanasse. Quamobrem in memoriã reducite medicamenta citra demorsum exiccantia, sunt aũt ipsorum pleraq; metallica. Atqui hoc ẽt memineritis, ꝙ cõbustis elotisq; mordicatio,quæ prius adfuit,edomatur,ac interit.His igitur in præsentia uti uobis licet,elotis quidem in pueris, eunuchis,mulieribus,& qui molli natura carne sunt præditi:itẽ qui ad sentiendum habiles admodum sunt, & uitioso succo laborant: In alijs corporibus ẽt illota usurpare potueritis,manè C primum ipsa ijs,qui curantur,ubi probè concoxerint,adhibentes.Si uerò,& corpus totum ꝑparationem quandam requirat,& hanc prius factã esse oportet,precepimus de his in cõmentario De morbis curandis.Non nullis siquidem,uel purgatio sola sufficit,quibusdam sanguinis detractio,alijs utraq; hæc adhibere profuerit. Sunt in quibus superiacẽtem uaricem excindere opus est:uel lieni,uel iocinori,prospicere:aliquibus ambiẽtes ulcus partes scarificare, quemadmodũ interim labrorum callos amputare.Si horum nullo egemus, humoris copia simul cum sordibus inspicienda est,atq; ita ad idoneũ medicamen ueniemus, rursus simplicium singulorum memores,quæ desiccant,non tamen ulceris sordes abstergunt: item quæ abstergunt quidem,non tñ probè desiccant. Quæ uerò utrunq; possunt efficere,prospiciemus ex quoto quodq; ordine existat,quod maximum inter ea censeo,quæ ad curationem pertinent, neglectum tñ medicinalis materię scriptoribus.Nã hi soli oẽs ipsius uires dicere studuerunt,sicut ẽt Dioscorides,quẽ nulli eorum,qui in ea quasi arena desudarũt,secundum esse quisq̃ dixerit. Ego igitur deinceps oĩa pharmaca recensebo,quæ ulcera citra mordicationem exasperationemq; manifestam exiccare possunt.Incipiam à metallicis,quibus etiam terræ species adnumerãtur.Porrò cum uariè inter D se differant in eo,ꝙ magis minusq; siccent,à medijs orsus ad uehementius,uel obscurius exiccantia me conferã.Siccant igitur modicè lemnia sphragis,& cadmia,atq; hac magis ea,quæ sua sponte nascitur citra permutationẽ,in torrentibus,aut riuis, ac in cypriorum montibus,alijsq; in locis inuenta,præcipuè uerò ubi metalla sunt. Porrò consueui eã magis siccantẽ reddere, ꝑ æstatem in Sole pluribus deinceps diebus terens ex aceto,aut uino colore giluo,substantia pellucido. Cuiusmodi est in Italia Falernũ,in Asia Tmolite, qđ uinorum maximè siccare natũ est. Hoc genere cõprehenditur,& Ariusium in Chio natum:item odoratum Lesbiũ in Eresso & Mithymna.His succedunt oĩa uetera,cum ex albis,& adstringentibus inueterata sunt,in Italia Signinũ,Tiburtinum,& Marsum,in Sicilia uocatũ ab incolis Aminæũ:in Asia Aphrodisieũ,& Misyũ.Sufficit.n.mihi facultatum uniuersalium ueluti exẽpla exposuisse.Iam uerò cadmiã ex aceto acri similiter multis per æstatem diebus in Sole præparo,siccatamq; repono,ut ulceribus malignitatem assumentibus inspergi possit.Valentius hoc pharmacum est, chalcitis combusta eodem modo prius in puluerem redacta:per se autem ignem non experta, tam ualens medicamẽ tum est,ut crustas faciat. Lotã igitur ipsam,deinde siccatã habere satius est:minus enim lota, q̃ usta desiccat,ac longè mitior est,minusq; mordax. Persimile huic medicamentum est ẽt ærugo cõbusta: quæ uerò ignem non experta est,fortissimum medicamen est,sicut ẽt chalcitis:uerum

hæc non nihil etiā adſtringit,& ea multo magis chalcanthum, quod inter metalica maxime ſic E cat:at ærugo huius potentiæ omnino particeps non eſt.Miſy autem & ſori,ut didiciſtis,chalcitidi genere cognata ſunt,ex una,ut ita dicam,radice producta: tenuius tñ miſy apparet,ac minus mordax & urens;craſſius Sori eſt,& utroq; ſiccat imbecillius:quemadmodum* & ſtibi maiorem adſtringendi ſiccandiq; uim,ac ſori poſſidet.Porrò diphryges appellatum pharmacum ulceribus ægrè humiditatis uitio ad cicatricem uenientibus,aptiſſimum eſt;ualidè nanq; ſiccat,etſi modice mordeat. Enimuero id quoq; præter acrementum qualitatē,tum potentiā,uim habet adſtrictoriā:quas tamen ambas fortiores & chalcitis cruda,& chalcanthū repræſentat,ſiue id maſculino genere,ſiue fœminino,ſiue neutro,appellaſſe quis malit : nā hoc uobis ſemp ſuccurrat, de nominibus contendendū non eſſe,ubi ſpeculationem ipſius artis uſui neceſſariā ediſcere ſtatueritis . Quin & alumen quodlibet ulcera ſatis exiccat,generosè adſtringens. Vnde nemo ſolis his ad ulcera utetur, ſicut nec cruda chalcitide, & ærugine; uſta uero & hæc & miſy utilia ſunt; ut elota morſum quidem remittunt,uerū minus ſiccāt.Itaq; lotis ipſis uti tutius eſt,quoniā permulta corpora,quibus mederi cogimur,unam quandā diſpoſitionem habent,qua uehementem commorſum ferendo non ſunt.Audiuiſtis autem ipſa frequenter,ſed & nunc iterum cōmemorabo,atq; ad omnē ſequentem ſermonem memoriter teneri operępretium eſſe arbitrabor.Quę F igitur plethora uitioſoque ſucco laborant corpora,ad hęc q̄ tenera carne prædita,& ad ſentiendum inſigniter habilia ſunt, facile ex morſu phlegmonem recipiunt.In carne molli præditorum numero continent mulieres uidelicet candidæ,pueri,eunuchi,uiri cute alba:inſuper qui regionem frigidam incolunt,humidi hi quoq;,& pituitoſi,eoq; molles & albi:quemadmodum ij,qui calidum tractum inhabitant,ut Aegyptum,& Arabiam, duros corporum habitus,& ſiccos ſortiuntur.Itaq; horum uobis ueluti memoribus appoſiturus ſum quandā,& aliam pharmacorum ſimplicium materiē,quæ malignis ulceribus curandis ſit idonea. Sarcocolla igit & ichtyocolla, & his magis adhuc chryſocolla tali facultate prædita eſt.Huc optimè facit,& plumbum combuſtum:poſt hoc ſori,ſtibiq;,hæc quoq; combuſta:inſuper plumbi recrementum probè ſiccat:quēadmodum & ferri ſquama,euidentius tamen ſtomomatis . Porrò æris ſquama , præter quàm q̄ ſiccat,etiam abſtergit purgatq; , unde pura quoq; ulcera efficit:quod reliquæ ſquamæ non pñt. Quare ſi hæc omnia medicamenta arida ulceribus malignis,ac contumacibus inſpergis , mirifice uidebis citra mordicationem ea deſiccari,ſicut ubi buccinorum teſtas concrematas, purpurarum,oſtreorum,aliorumque id genus,adhibueris. Quin* & quod græcè Diaphanes,Romanis lapis dicitur ſpecularis, ex ijs eſt,quæ leniter ac ſine morſu exiccāt: qui uſtus ulceribus ægrè cicatricem admittentibus,non item malignis,ac rebellibus conducit:quippe minus exiccat, quā G illa requirant.Idem poteſt uitrum uſtum,ac ignitum illud, quod in calfactoriis ærariorū fabrorum officinis conſiſtit.Cæterū Agyptiæ ſpinę fructus,galla omphacitis hoc eſt immatura,rheō, malicorium,radices,herbæq; non paucæ ultra ſiccandi,etiam adſtringendi poteſtatem habent. Nā & ariſtolochia, iris, acorum,artemiſia,panacis radix,argemone,chamæleontis nigri radix, cyperū,dracunculus gladiolus,affatim exiccant,His euidentius adhuc centaurium,& polium; quibus paulo imbecillior eſt terra nomine erethrias,uti ualentior eſt ampelitis.Talis ſane medicamētorum ſimplicium ad ulcera maligna ac contumacia materies exiſtit. Extrinſecus aūt nō nulla ipſis apponunt, quæ quidē per ſe uehementis potentiæ gratia non admoueri,ſed alijs miſceri,ſolent,ueluti ærugo ignē,nondum experta,calx uiua,& illota,& molle apholitrum, quod re uera aphrolitrū eſt:quanto enim ſpumantius,tanto præſtantius eſt utraq; facultate, tum qua minus mordet,tum qua magis digerit. Didiciſtis enim & in opere De ſimplicibus medicamētis ſubtiliora craſſioribus hac uirtute inter omnia, quæ ſimili ſpecie cōprehenduntur , præcellere . Porrò nihil tam nobis euitandum eſt,quàm pharmaca generis oleoſi,‖quæ Hippocrates maltha code,ideſt mollicina,nominat;cuiuſmodi ſunt omnes adipes, præſertim porcorū, dein reſinæ, H poſtea cera:alia uerò ratione,& quæ indurata remolliunt(malactica Græcis dicuntur)non conueniunt,chalbanum,bdellium,gutta ammoniaci,ſtyrax,medullæ; item alio modo acria,piper, zingiber,ſinapi,canchri, multaq; eius generis alia .

A.l.2.t.2.c.7. fol.99.f

A.l.2.t.2.c. 385.fo.138.g

lib. de vlceribus a principio.

Quomodo medicamentis ſiccis modo commemoratis in vlceribus ad cicatricem ægrè venientibus, & malignis, vtendum ſit. CAP. 2.

HViuſmodi ulcera uitioſo plena humore neceſſario exiſtunt, pleraque uerò ipſorum etiam ſordes copioſas continent. Quoniam ergo ſiccum aliquod pharmacum ipſis ſumus inſperſuri,conuenit prius ea linteolo molli,puro,& ſicco,extergere. Vbi ulceris cauitatē medicamēto impleueris, platyſma emplaſtri labris attenuandis accommodati extrinſecus ſuperdādū eſt, atq; huic rurſus linamentum undique ęquale foris inijciendum,cui ſpongiam ea aqua aut uino tinctam applicabimus.At in primis curandum eſt,ut ſpongia frigida permaneat:quod ex facili fiet,ſi frigida ipſam continue citra deligaturæ ſolutionē foueas. Sed faſciam ei inijcere ac circūdare debes , vt Hippocrates in ‖ cōmentario de Fracturis edocuit,maximam offenſam fore ratus ex deligatura,quę ad elegantem formam,non uſum,conducit.Si igitur faſcia una fuerit,inferne ſurſum tribuenda eſt,ſiue tibia,ſiue genu,ſiue talus,ſiue cubitus,ſiue manus ſumma , ſiue alia

comm.3.t.10.& 15. cla.7.243.d. & h. Et libro de Medico circa medium.

A alia quæuis pars, laborauerit. Quòd si duabus uti uelis ut in fracturis, altera à parte affecta sursū feretur duntaxat: altera deorsum prius, mox in superiore parte desinet, eodemq; cū priore ꝑueniet. Quamobrē hasce fascias ex linteis, non panniculos esse, ut oēs nouistis, expedit. Tertio aūt quoq; die nō singulis soluendum membrū est, sic ut aqua non adhibita, quo dixi modo nuper, molli puro & sicco linteo saniem ulceri abstergas. At si ambientes ulcus partes phlegmonodes quippiā repræsentent, humidum medicamen latum extrinsecus platysmati superaccōmodādū est ex meo phœnicino, non simpliciter liquefacto, sed cui plurimū, quoad fieri pōt, uini adstringentis adiectū sit. Neq; tñ obuio quouis oleo liquare ipsum conuenit, uerū si rubor quispiā, uel oīno calor, in circumpositis vlceri partibus exuperet, adstringente & refrigerante aliquo id faciendum est: sunt huiusmodi myrteū & melinū: si hæc non adsint, adhibeto, quod omphacinū & omotribes nominant. Si durities maior extiterit, oleo ueteri, uel ricinino, ipsum phęnicinum liquefacies. Sed tutius fuerit, si nihil ī ambiēte ulcus loco uitiosi appareat, superpositę regioni: liquidum medicamentum admouere, quod repellat, siquid prius uel prauū, uel plusꝗ par est, in fluat, maxime cū in crure ulcus obortum superpositam uenam uaricosam habeat. Quę dum magna est, ac colore nec rubrum nec probū sanguiuem, sed atriorem magisq; melācholicum, cōtinere uidet̄, excidenda uenit, Interim uero contigit, ut uena tali excisa ulcus statim ad cicatricē

B ueniret, etsi iā annum durarat, uerū ipsius loco iuxta diuisionem, ubi uena erat excisa, ulcus malignum ac contumax oriretur, cui cicatrix induci non potuerit. Igit̄ id genus uitiis præstat, uiribus ægri consultis, à uenæ incisione auspicari, deinde pharmaco purgare, melancholicū humorem, uel cū hoc ēt pituitosum educēte, quū is quoq; una non nunꝗ cū melancholico influit, dū varices generantur. Postea ipsam uenā ulceri suprapositam in longum scarificare commodum est. Vbi abunde uacuaris, ei ipsi uenæ sectæ prius medendum. Postquam exacte iam cicatricem ducere uidetur, tunc maligni ulceris curationem, ut prædictum est, aggredere. Iā uero lien interdum male affectus, uitiosi talis humoris author est, sicut & iecur. Quibus ubi ꝓspexeris, sic tandem ad ulcus curandū ueuire oportet. Pari modo, si uniuersum corpus cacochymum, uel plethoricum existat, prius expurgare uacuareq; ipsum expedit, quàm medicamentū ulceri admoueas. Porrò intra ulceris per arida medicamenta curationē, quotiescunque solueris, aduertendum est, qualem nā in particula effectum ædiderint. Sciendūq;, ac in memoria habēdum, quòd quæ desiccare, non autem detergere ualent, cuiusmodi sunt illa, quæ adstringēdi qualitatē obtinent, vlcus purum non efficiunt: at quæ præterquam ꝙ siccant, adhuc etiam detergunt, ea non

C modo siccam, sed puram quoq;, totā partem exulceratam efficiunt. Præterea notandum uenit pura ulcera ab ijs medicamētis, unde prius, cū essent sordida, nihil mordicationis percipiebāt, nunc morderi: Quæ cā est, ut a ualentioribus abstersorijs pharmacis ad mitiora, minusq; mordacia, digrediamur, ubi ulcus ad amussim purū inuenerimus: quemadmodum rursus in sordidis ad magis abstergentia trāsimus, nisi ex mordicatione sordida apparuerint. Hoc siquidē medicis etiā bonis existimatis nō nūquā imposuit, ut ad abstersorium ualētius acriusq; se conferrent. unde iterū ulcus erosum, ex æquo sordidum, uel etiam magis adhuc, altera solutione uisū fuerit carne à medicamento colliquata ipsum fœdante: nā in prauam saniē degenerat colliquescens caro. Cæterum quicquid ex his ipsis tenuioris consistentię est, a pharmaco diffiat̄: reliquū ibidem circa ulcera concretum, sordes ipsis redditur. Quare animum attendere oportet, utrum vlcus carne, quę subest, exesa ac colliquescente sordidum euaserit: an quia medicamē sordibus auferendis aptum requirat, impositum uero tale non sit. Indicat autem ulceris maior facta cauitas, tum oræ rubentiores calidioresq;, cum medicamenti acrimonia sordidatur. Forsan igit̄ superuacaneum fuerit in præsenti cōmentario compositorum medicaminum usus rationem modumq; adscribere, quippe in Methodo curandi explicatum: at quę necessaria sunt, & magnam

D noxā adferunt, neglecta satius est bis terue, ut fidelius memoriæ inhæreant, repetere. Ponamus igitur & hoc etiā in talium ulcerum curatione, si quidem citra totius corporis offensam fieri poterit, ægro a balneo abstinere, perfricari linteis largiter, mox oleo, deinde halteribus, hoc est saltatorijs pōdusculis exerceri, si crus fuerit affectum: uel cursu, si partes superiores male habeāt. Quod si a balneo tēperare sinę totius corporis noxa non poterit, soluere deligaturam nō oportet, uerum ut ligatum est, membrum lauare, & aquā calidam ex spōgia exprimere, aliamq; mox frigidam infundere, ut nullus in deligatura calor sit reliquus. Iam si curatio succedere uideatur, etiam absque spongia alligata sanari potest, si phœnicinum liquefactum, ut dixi, extrinsecus imponas, & citra spongiam, quæ fascijs comprehensa uelut in fracturis, ægrotæ corporis parti orbiculatim circundatur.

Compositio Medicamentorum, quæ in modum emplastri fiunt. *CAP. 3.*

QVoniam malignorum, & difficulter cicatricem recipientium ulcerū curationis summus est scopus, ut medicamētū citra morsum exiccet, aqua uero & oleū maxime oīum humectāt, ab eis abstinendū est ita, ut nec ꝑ se adhibeant̄, nec siccis quæ recēsuimus misceant̄ medicamētis. Itaq; cera deligēda est neq; natura, neq; uetustate sicca, uerū recēs & pinguis natura. Qua in Sole emollita, aridorū medicaminū dictorū, qđ cūq; uolueris, excipere poteris: sin aūt Sol absit

apud

apud ignem calefacta subigatur,& in calidam aquam demergatur:non enim aqua per totã misceatur,sed statim ab ea emollescẽte defluit,anteq̃ ulceri fuerit imposita.Symmetria uero mixturæ est talis. *Mediocre medicamentum hoc modo efficitur.* Quarta pars metallicorum ceræ adiicit: valẽtius erit,si tertia sumat.Porrò cũ ipsa metallica minus magisq; immordacia siccaq; existãt, virtus in ijs,quę magis siccãt,intendetur:quæ minus,remittetur:quẽadmodum rursus tutior leniorum usus est,mordaciorum periculosior.Dictum nanq; frequẽter est, nõ nullas naturas corporum,tum cutẽ,tum carnes magis sensorias habere:quibusdã has ambas minus esse sẽsorias. Itẽ pro maioris minorisq; sensus ratione doloris etiã affectus sequitur,ut & phlegmones. Accedit huc nõ mediocris differentia,ꝙ quis molli sit carne,uel duriore,boni maliq; succi,uel plethoricus,uel uacuus,uel medio quodã modo inter enumeratos affectus.Vnde colligo,unum omnibus idoneum medicamentum præparari nõ posse:sed qualecunq; ex similibus specie confectum fuerit,hoc uti sciet ille,qui methodum isto libro traditã artificiose didicerit.Exẽpli gratia in subiecta materie,si pares utriusq;,æruginis,& æris cõbusti, partes misceas, aluminis scissi partis unius dimid.ut totum tribus,uel duobus denarijs,s,uel uncijs totidẽ,cõstet:sufficiet decẽ ceræ denarios adiicere denariis,decẽ uero uncias unciis,in tẽperati & medij facultate pharmaci cõpositionem:Melius fiet,minusq; mordebit,si loco aluminis scissilis diphryges accipiat: F
cuius uno denario integro iniecto,quemadmodum æris quoq; & æruginis,medicamen erit pręstantius.Quòd si æruginem mordacius facturam suspicati,lene prorsus ipsum fieri postulemus, cõbustã apponimus.Insuper si expurgare sordes statuerimus, æris squamæ denarij dimidium addet,ut tota medicamẽti symmetria talis euadat:Aeris,æruginis ustæ,diphrygis, singulorum partes æquales,hoc est cuiusq; denarii põdo unius:æris squamæ denarii dimidium: hęc pingui cera,ut dixi,mollita excipiant.Vbi siccior paulo fuerit,q̃ ut cõmemorata excipiat,miscẽdũ est myrteum molliẽdo,uel melinum,uel lentiscinum,uel ricininum,uel cyprinum, uel omotribes oleum uetus,uel recẽs Hispanum,uel qđ apud nos ex oleæ surculis pręparat. Aut si oĩno nihil oleosum medicamento adhibere placet,laricẽ resinã admisceto,cuius si copia non est,terebinthina eius loco utendum. Cæterum hoc semper in memoria tenendum est ijs, qui hæc legunt, maxime ad primum,quod dictum est,tanquam præstantissimum ueniendum esse, mox ad secundum,& tertium,deinde ad alia,quæ post tertium sunt,ceu pro pharmacorum uirtutis & potentiæ proportione,sermonis ordinem nobis usurpantibus.His igitur auditis quispiam,simplicium medicamentorum uiribus intellectis,diiudicare poterit,quæ maiores nostri ad ulcera cacoethe pharmaca conscripsere.Sicut uerbi gratia Asclepiades cognomento Pharmacion in ter G
tio Exteriorum in hunc modum tradidit.

Quæ medicamenta memoriæ prodiderit Asclepiades. CAP. 4.

AD *Chironia & curatu difficilia vlcera medicamentum accommodatum.* Aeris squamæ pondo vnciam,æruginis rasæ põdo unciã,cerę selibrã,resinę laricis põdo unciã s.Ea,quæ liquari possunt,aridis affundunt:quibus exceptis,ac curiose mollitis utitor:itẽ platysma exiguum soli affectę parti,ut ulcus tm̃ cõprehendat,iniicito.Cęterum ambiẽtes particulas pharmaco, quod phlegmonẽ arceat,circundare oportet:inter curãdum tertio quoq; die soluere, deĩde fomẽtis mitigare,idemq; emplastrum ꝙ a latitudine platysma uocatur,abluendo emollire,ac rursus imponere donec cicatricẽ inducere incipiat.Hęc est medicamenti scriptura. Pulchre uero author ipse adiũxit,Ad chironia.nominãt.n.sic ulcera,nõ mediocriter, sed maxime maligna, cõtumaciaq;.Generosum hoc medicamẽ est,ut quod ex tertia ceræ parte metallica contineat,æruginẽ sane pharmacum ualẽtius,ęris squamã multo illo moderatius,attñ & ipsum generosum.Mediã ac symmetrã hẽt temperiem,ut ẽt modice maligna curet,si nõ triplex,sed quadrupla, ceræ portio aliis cõmista fuerit:Moderatius adhuc extiterit,si quincupla adiiciat,ut nõdũ cacoethe,sed ægre cicatricẽ ducẽtia,psanet:Quẽadmodum ẽt si metallicorũ sex partes cera capiat, ut sit ęrugi- H
ginis & squamę utriusq; denarius,cerę duodecim,laricis quot exigit ꝓportio:q̃ erit, si tres ipsius denarii imponant.At ubi cera pinguis est,etsi minus resinę addat,spissitudinem,quanta sufficit,medicamentum habebit:siquidem huiusmodi pharmacis resina ob consistentiam inditur, veluti & myrteum,uel lentiscinum.Ego certe attico non nunq̃ œsypo cerã emollitã miscui:ac vsu didici,uel nihil,uel parũ adeo medicamẽtũ ab illis,q̃ sine hoc ꝑparata sunt,superari. Manifestũ aũt est me hęc ad futuri medicaminis robur referre:nã auxiliũ ad aliquid spectat, quippe mollius pharmacũ ad moderatiora cacoethe,id est minus malefica,magisq̃ uehemẽtius cõducit.Vbi igit ulcus ipsum minus malignũ est,oræ uero ꝑtumidæ ac duræ,Gręci ochthodes appellãt,potior in his est œsypus.Benefacit ẽt his cerui uituliq; medulla, quã lęuem ante factã ceræ prius admiscere oportet:dein sic in unitatẽ coactis ijs metallica trita,ut in puluerẽ redigant,excipiẽda sunt,ut q̃ mordicationẽ pariant.Oĩa uero sicca ac terrestria pharmaca, quantum satis est,antea lęuigent,ut est galla,cytinus,malicorium,ęgyptię spinę fructus,qm̃ id genus oĩa ęgrẽ fiunt læuia:sicut facile,quæ ex succis & liquoribus resiccatis ꝓueniũt,myrrha,aloe,acacia,& q̃ his sunt genere finitima.Cęterũ recte Asclepiades ad finem superioris medicamẽti scripti hæc verba adiecit:Et hæc triduo soluito,fomẽtisq; mitigato,idẽq; emplastrũ ablutũ emollito, rursusq;

A fusq; apponito.Nisi.n.diutius cuti pharmacū adhæserit,nihil efficiet.Quòd & plerosq; medicos latuit,arbitrātes,si ter die saniē ab ulcere deterserint,melius se facturos ijs,qui bis idē faciūt:q vero semel soluūt,ab ipsis quoq; ęgris tanq̄ negligētes male audiūt.Cōuenit hic quoq; uos meminisse,qđ in plerisq; nostris cōmētariis dictū est,qualitates uidelicet oīum uicinorū corporū mutuo in se quicq̄ agere,etsi alterū ipsorū multo sit ualidus:hac nāq; rōne specie quodāmodo inter se similes fiunt spatio tpis,tametsi permultū differāt:ubi aūt qualitas medicamēti curādo corpori similis specie fuerit,utilitas maior sequit̄. His igitur rationibus, qui primus emplastro añ imposito uti statuit,laude dignus est:& nos ipsum sequi multo magis decet, cū qđ rōne inuenit,experiētia cōprobatū cognouerimus.Nec temere triduo quoq; ipsum foueri, singulis uidelicet solutionibus,præcipit:nā,quia ualēs medicamētū est,merito lenitionē desiderat.Satius igit̄ est in ulceribus non ita malignis,cerā quadruplā uel quincuplā amborum simul metallicorū esse.Post hoc pharmacum,aliud Asclepiades deinceps tradidit,quod his constat. Aeruginis pondo unciis duabus,squamæ pondo unciis duabus,diphrygis pōdo uncia,ceræ pōdo libra,laricis pondo unciis tribus.Hæc rursus symmetria simpliciū medicamētorū eadem est,q̄ superioris,solo diphryge superās:alia certe oīa priorū duplicata sūt.In illa.n.scriptura ęruginis,& squa-

B mæ,utriusq; pōdounciā adiiciebat,ceræ modū ambabus triplo maiorē: siquidem oēs uncias, sex eius admiscēdas cēsuit,resinæ uero semunciā,supra utriusq; metallici portionem.Secunda scriptura,illius quidē,loco unciæ & semissis,tres imponēdas iubet:metallicorū uero ꝓ una uncia singulorū duas,ceræ librā,cū in priore scriptura selibrā immittat.Clarū itaq; est,diphryges solū in secūda eū apposuisse.Ac si unciā ipsius immittēdā aliis duplicatis pręcipit,modo,simplicibus uniuersis in priore scriptura mistis,diphrygis semunciā addideris,talē medicamēti cōfectură habiturus es:Squamæ pōdo unciā,ęruginis pōdo unciā,ceræ selibrā, resinæ laricis pōdo unciā,s,diphrygis semunciā.Eadē oīno & hęc est priori,si diphryges excipias,qđ tā moderatū est pharmacū,ut ēt solū inspersum ulceribus,q̄ cicatricē difficulter admittūt,medeat̄: similiter & æs cōbustū.Valētior aūt longe ęrugo,ut uel sordida admodum & humida curandi terminos excesserit,si solā eā inspergas,exedit.n.& mordet insigniter.Porrò in chironiis ulceribus, aliis mista pharmacis tantū de uehemētia quidem uirtutis suæ remittit,auget aūt illorum,ut cōpositum ex oībus pharmacum fiat prestantissimum.Qua uero rōne p̄dictis medicaminibus ærugo mista fuerit,hac & uiua calx,exigua ꝓportione aliorū multis a quibusdā adiecta.Extincta mediocre est pharmacū,elota ꝓrsus leue,& mordacitatis expers.Hoc igitur emplastrū exēpli gra-

C tia adscripsi,ꝙ iuuenes in particularibus exerceri uelim,nec uniuersalibus solis esse contentos. Rursus autem reuocato ad initium sermone,ad Andromachi medicamenta digrediar.

De scriptis ab Andromacho emplastris ad vlcera maligna. CAP. 5.

APponā igit̄ causa exempli,quæ ex cōpositis medicamentis ad cacoethe ulcera conuenire vsu ꝓbata sunt,ab iis exorsus,quæ scripsit Andromachus:quē nō iniuria queas accusare, ꝙ citra distinctionē pharmaca tradiderit.Hac.n.omissa permultos medicos male ipsis uti cōtingit,ideoq; nō nunq̄ scopum mirifice adsequi,interim ab illo errare,permultū delabentes.Cum igit̄ par esset,ut ipse diceret,Hoc ipsum ualidissimū est,ab hoc rursus aliud moderatissimū, hoc vero imbecillissimū,ille oīa subinde scripsit,nulla distinctiōe apposita. Auspicatur igitur ea ipsa hoc titulo. *Cicatricem inducentia.* Mox ita subdit:Cadmiæ tostę pondo librā,chalcitidis ustę pōdo librā,ceræ pondo libras quatuor,resinæ aridæ pōdo libras iii,myrtei pōdo libras iii:uinū aridis miscetur.Ab his uero deinceps in hunc modū scribit ad uerbū: *Medicamentum ex Ladano.* Et symmetria apposita,iterū deinceps ait: *Aliter vt Alcimion.*Deinde hic quoq; symmetriis expositis,infert inquiens. *Pharmacum ex Hordeo.* Post huius cōpositionē in hāc sententiā iterū scribit. *Aliud cicatricem inducens.* Resinæ siccæ denariū pondo octodecim, diphrygis dena-

D rium pondo quatuor,spumæ argenti denariū pōdo sedecim,ceræ denariū pōdo x, olei cyathū & dimidiū.ut hoc sit ei medicamētum ab initio sextū.His subiungit iterum alia sex,unicuique præponēs, *Aliud.* volens nimirū cicatricē inducens nos inaudire.Quinq; igitur sunt epulotica quibus uti mos est,nec malignis,nec ęgre cicatricē ducētibus,idoneis.Sextum ad ulcera quidē dysepulota,id est q̄ cicatricē difficulter recipiunt,nō tñ iam ad cacoethe,q̄ nobis maligna dicūtur,ualet.Reliqua uero sex adiecta malignis ꝓsunt,uirtute īuicē diuersa: Quibꝰ alterutrū oportebat,nēpe uel rationalē ac methodicā disciplinam conficiendo,adscripsisse in eorum uehemētia differentiā,tāquam nobis intellecturis ad maligniora ulcera ualentioribus utendum remediis,ad mediocria imbecillioribus:vel Empiricorū more posuisse, quædam horum medicaminum phagedænicis,in summaq; exesis,ac pastis,esse utilia,quædā cauis,quædā uehemēter sordidis:ijs uero,qui phlegmonodē simul aut scirrhosum affectum habent,aut labra ulceris dura, uel prætumida,uel nigra,uel alterius cuiusquam coloris, singulis propria. Horum autem nihil ille effecit. Postea sex facultates cicatricem inducendi ordine retulit,quarum ego compositionem cum propriis distinctionibus narraturus sum. Primum itaque ab eo scriptum, quod tamen a principio septimum est,satis ualidum,ut qđ ęquale habeat pondus ęruginis & squamæ: remisit autem m, nuitque uim ipsius ceræ mistura, quæ octo partes utriusque sigillatim, quatuor

tuor amborũ ſimul explet. Etenim æruginis,& ſquamæ,cuiusq; unciã miſcere præcipit,ceræ un E
cias viij:admodũq; cõmode cauit,q̃ id cõpoſuit,miſcere aliqđ mollicinũ, græce malthacodes
dicit:oleum dico,& ſeuum,& œſypum,butyrũ,& reſinã. At ſi pinguis cera non adſit, metallica
ægre miſcebunt. Ac ſi iuxta ignẽ uel in Sole calido miſcere ipſa cogamur, paulo poſt pharma-
cum indureſcet. Quapropter cum ulceri fuerit impoſitum, ſanum ſuum æger durũ contingere
putabit: quippe eiuſmodi medicamẽta oĩa talẽ habẽt uſum Si uero calidis manibus tractet,tñ
ex ipſis recipit magnitudinis,ut emollitũ dilatatunq; toti ulceri imponat, atq; ẽt oras cõtegat.
Cũ altũ ulcus extiterit,totũ ipſius cauũ medicamine indito replebitur, Poſtq; hoc rurſus aliud
platyſma ſuper accõmodabit,qđ & labra cõprehẽdat. Huic deinde rurſum linteus pãnus frigi-
da madẽs tantus undiq; obiicitur,ut medicamẽtũ occultet. Poſtremo extrinſecus ſpongia mol
lis faſcia ex linteo excepta,uel ſemel uel bis affectã partẽ orbiculatim ambiente,tãtæ magnitu
dinis,quo totũ ulcus cũ labris,ac ſuperpoſitorũ ipſis aliquid,ſubiectorumq;, cõplectatur. Deli-
gatio a duobus principiis fiat: uocant ſic,quoties tota pars media uinculi affecto loco incũbat,
* crus aũt utrunq; in oppoſitũ deducatur. Poſtremo ſi pãnus tã ſit ualidus,ut ſemel iniectis ſpõ-
giam tuto contineat,illic terminis conſuetur,eo,qđ ſuperfluit,forfice ad empto: ſin imbecillis,
rurſus utrũq;* crus ducetur,ſimili robore ad id,qđ affectũ eſt,attractum: quod in primis obſer- F
uare conuenit,cũ in primo faſciæ traiectu,tũ uel maxime in ſecundo. Quin nec illius obliuiſci
te oportet,cuius primus,quorũ ad nos memoria peruenit, ‖ Hippocrates inuẽtor extitit, olim
ab oĩbus ante ipſum medicis,nunc ab ijs,qui artem parum legitime didicerunt, commiſſi. Pu-
tant.n.fatius eſſe partẽ exulceratam incompreſſam ſeruare,utrinq; uero ligamẽtum ei circum-
ponere: qđ q̃ ſit incõmodum ac noxium,Hippocrates demonſtrauit. Igitur ubi hæc primo die
peregeris,altero aqua frigida ſpongiã perrigato. Si ambiens aer calidus,& ſiccus fuerit,bis hoc
ter'ue in dies ſingulos faciendũ eſt: ac deligatura tertio quoq; die ſoluẽda,per hyemẽ ẽt quarto.
Cæterũ inſpiciẽda eſt,à medicamẽti uirtute facta inalteratio,tũ in ulceris cauitate, tũ ĩ labris,
tũ in locis ea ambiẽtibus. Porrò unde hæc diſcas,libri de Tẽperamẽtis ſuppeditabunt: nec non
in opere therapeutices Methodi de his ulceribus tractatũ eſt. Vel.n.ſiccius,uel humidius,uel ca
lidius,uel frigidius,q̃ prius,& totũ mẽbrũ affectũ,& ſingulæ eius partes,apparuere. Inſuꝑ cõſi
derabimus,nũquid ex oris adẽptũ ſit: uel emollitæ quodãmodo,uel attenuatæ ſint: itẽ color ne
mutatus,& an ſordiũ copia eadẽ remãſerit. Vnde cognoſces utrũ fortius,uel mollius,uel ſimile
priori medicamen imponendũ ueniat. Poteris ſane & primũ ipsũ ex facili immutare,ſi mollius
voles reddere,miſto inter molliendũ paululo cuiuſdã olei adſtringẽtis,aut myrtei,aut roſacei, G
aut melini,aut lentiſcini,aut maſtichini,aut cyprini: Sin ualidius,aut ſquama,aut ærugine, ex
q̃bus utriſq; paulũ ad amuſſim læue reddes,ut ſubigẽdo adiicias. Nos,uti nouiſtis,uel mite ali-
qđ pharmacũ ulceri inſpergimꝰ,eiq; medicamẽ emplaſtrodes ſuperimponimus. Nulli dubiũ eſt
mitia pharmaca mihi dici,diphryges,ſarcocollã,chalcitidẽ uſtã,itẽ cõbuſtũ & æs, & æruginẽ,
& chalcãthũ: q̃ ignẽ non experta,acria oĩa ſunt: cõbuſta,moderata: lota poſt cõbuſtionẽ,lenia
mordacitatiſq; fiũt expertia. Præſtat aũt,ſicut p̄diximus,& emplaſtrũ miſtioni adaptare,aliqđ-
q; ex aliis medicamẽtis imponere,quorũ deinceps meminit Andromachus: idq; nõ mõ ſimpli
ciũ uires,ſed mẽſurã quoq; inſpiciẽtes,ut in eo qđ iã cõmemorauimus. Quatuor.n.partes ceræ
cũ æruginis & ſquamæ,utriuſq; una,miſcẽtur: tres fortius ipſum efficient, ſicut quinq; imbecil
lius. Eodẽ modo in aliis agẽdũ eſt,puta in eo,qđ prædictũ ſequit,octauum ordine,tali ſymme-
tria. Chryſocollæ denariũ pondo duũ,ſquamæ denariũ pondo duũ,ceræ denariũm põdo ſex,
diphrygis denariũ põdo duũ,ſquamæ argenti denariũ pondo octo,roſacei uel myrtei parũ. In
hoc pharmaco chryſocolla & diphryges ipſa ꝑ ſe inſperſa malignis ulceribus curãdis ſufficiũt.
Squama validius,aſperius,mordaciuſq; medicamẽtũ eſt: eoq; argẽti ſpumã author admiſcuit,
ſubueritus ſquamæ uiolẽtiã,cupiẽſq; ipſam mollioris pharmaci miſtura mitigare, ac exoluere. H
Sin abſq; cera quatuor illa iuxta dictã tẽperaturã miſceas,medicamẽ aridũ inſperſile,Græci uo
cãt epiſpaſtõ,habiturus es,ad malignorũ ulcerũ curationẽ nõ inefficax. At ubi emplaſtrũ face-
re conaris,cera miſcẽda eſt. Et ꝑꝑ metallicorũ copiã,neceſſario ẽt liquidorũ in p̄ſenti facultate
meminit Andromachus,roſacei nẽpe,& myrtei: cera nãq; modica nimis eſt,ꝑ metallicorũ mõ.
Cũ igitur chryſocollæ,ſquamæ,& diphrygis,binos denarios: argẽti ſpumæ octo miſceri iubet,
quatuordecim uidelicet uniuerſos efficiens: uel cerã pingue permultã,uel oleoſum aliqđ,phar
maco affundere debebat. In ſuperiore medicamẽto cera quadruplo metallica ſuperabat: unde
ſpuma argẽti ablata,ex alijs licet pharmacũ cõponere,queadmodũ ego nõ nunq̃ factitaui. Qđ
ſi fiat,myrteo nõ opus erit,cera,ut dixi,pingui adhibita: ſi dura ſit,liquidũ aliqđ miſcere opor-
tebit. Quã ob rẽ nõ nulli in id genus pharmacis ceræ appoſuiſſe uidentur, alij noue,alii recen-
tis,nõ ꝑ Ioue ipſius ætatẽ,ſicut in alijs medicaminibus,ſed humiditatẽ requirentes. Eſt etenim
re uera melior noua,ſed non iã ut bimulã,trimulamue reiicias. Cæterũ ad ſequens emplaſtrum
ire tẽpus eſt,quod habet in hũc modum. Diphrygis denariũm põdo octogintaquatuor, argẽti
ſpumæ denariũm pondo ducentorũ quadraginta,ceræ denariũ põdo trecẽtorum* octodecim,
olei heminas* ſex. Poterit aũt hoc pharmacũ ulceribus nõdũ malignis,uerũ cicatricẽ ægre reci
pientibus

* Al. caput.

de fract. com. 3. tex. 5. cl. 7. 242. g. Et tex. 8. 243. b.

* Al. viginti.
* Al. 6,1. qnq;. Sunt,q legẽdum putent, s, ideſt heminæ dimidium.

A pientibus eam obducere,quĩ exiccat,sed nõ valide,ut quod post ipsum scribitur : minori tamẽ symmetria cõficiendum est,idẽ enim ei hoc est. Diphrygis denariùm pondo quatuordecim, argenti spumæ denariũ pondo quadraginta,ceræ denariũ pondo quinquagintatrium,olei myrtei pondo uncias decem.Nã Andromachi pharmaca horum sescupla sunt. Hoc igitur cicatrici obducendæ re uera est respõdens ex cadmia confecto,& glyceæ nominatę,de qbus sequẽti sermone dicemus.Huic subscriptum ualidius quidem est,non tamen primo ex hisce sex,uerum septimo a primordio finitimum:In quo squamam & æruginem ceræ quadruplæ commiscuit: diphrygis enim adhuc denariùm pondo sedecim,argenti spumę denariorùm pondo quadragintaocto,ceræ denariorùm põdo sexagintasex,adijcit.Inde horũ copię gratia coactus est & myrtei olei heminã* s,affundere.Numeretur ergo hoc quoque inter ea, quæ cicatricem generant. * Al.&s.

Quod statim subiũgitur,eiusdem generis est,mitissimũ uero minimeq; mordax, ex plumbo cõbusto & eloto,spodio,cadmia,diphryge,& terebinthina compositum.Zenonem aiunt chalbanum quoque miscere,quod mihi prædictis uidetur superfluum. Scribit igitur ipsius symmetriam talem.Eloti plumbi denariorũ pondo duorum,spodij denariorùm pondo quatuor, cadmiæ tantundem,diphrygis† denarii pondo unius.§Excipit ea terebinthinæ denariis sex.Zenonem dicit chalbani addere † denarii dimidiũ.§ Si quidem ceu molliendis labris callosis, ac duris,eoq; Gręce ochthodesi,id est uerrucosis,appellatis id facit,ꝓbe admiscet:sin ad ulceris malignitatẽ & contumaciã,nõ item:tametsi enim chalbanum quoq; receperit,etiam sic a malignorum ulcerum prauitate uincet.Magis autem uerisimile uidetur,duodecim hęc ordine se consequentia pharmaca ad cicatricẽ ducendã idonea scripsisse.Etenim pręter duo ex ipsis,puta septimum a principio,& octauũ,alia omnia ulceribus quidem ægre ad cicatricem uenientibus, sed nõdũ malignis,medẽtur.Item duodecimum inter ea similiter quidem cicatricẽ obducit,imbecillius aũt est,q̃ ut cacoethe persanet.Compositio quoq; huius hæc capit,Molybdenæ denariũ pondo centum,diphrygis denariũ pondo sedecim,soreos denariũ pondo decem,misyos cyprii tosti denariũ pondo octo,resinæ terebinthinæ denariũ pondo octo,ceræ denariũ põdo quadraginta,myrtei denariùm pondo quadraginta.Porrò minoris symmetriæ,q̃ huic proportione respondeat,oĩa eiusmodi pharmaca conficere oportet,scientem ipsa confestim duram ac saxeam duritiem acquirere.Tantum igitur cuiusq; præparare satius est,quanti usus fuerit, præsertim si hyems usum ipsorum excipiat.At si quartã singulorum partem capias, molybdænæ quinq; & uiginti denarii erunt,quatuor diphrygis, duo & semis soreos, tosti misyos duo, terebinthinæ

† Al.denariũ pondo iiij.

† Al.denariũ pondo iiij.

B

C duo:& ceræ & myrtei pares portiones,utriusq; decẽ,amborum simul uidelicet uiginti. Porrò in oĩbus eius notæ pharmacis,illa quæ liquari possunt,liquefacta & refrigerata,deinde rasa,siccis diligenter in puluerem redactis admisceto.Nã si liquida ipsis affundas,sępe fiẽt grumi ceræ modo (encerides Græci uocant) maxime cũ frigus fuerit.In Sole feruẽti si mistura fiat,licet ea superfundere,mouẽdo uehementer rudicula primum,deinde cochleario:præstat autẽ in hisce omnibus rudiculam palmæ esse ramusculũ.Hęc Andromachus indistincte,sicut diximus,duodecim pharmaca tradidit,hoc ipsis tantum cõmuniter pręponens,Epulotica,hoc est ad cicatricem ducendã idonea.Ego uero differentiã ipsorum manifesto(ut arbitror) exposui,quæ cordatum uirum ad dextrum particularium usum ueluti manu ducere queat. Insuper aliorum polychrestωn,id est multiplicis usus,medicamentorũ meminit,ut ad alios plerosq; affectus, ita ad vlcera dysepulota,id est ægre cicatricẽ ducentia,aptorum,q̃ nos sermone procedẽte percensebimus,ubi pharmaca,ꝓpter uariam utilitatem polychresta Gręcis dicta,aggrediemur. In præsentia peculiariter de iis sermo nobis est,q̃ ad maligna,& dysepulota faciunt,eaque potius maligna,quæ chironia non nullis appellantur,quemadmodum & ipsi Andromacho. Ordine itaq; ex duodecim medicamentis modo relatis,cum duo ad carbunculos ꝓdiderit,unũ ad herpetas,

D quartũ aliud post tria hisce uerbis conscripsit.*Epuloticum ad Chironia, Dioscoridis.* Magis uarium quidem medicamentum componens,non tñ septimo illo suprascripto ualentius,in quo ceram quadruplo copiosiorem,quàm utriusque,nempe squamæ & æruginis,miscebat. At in nunc propósito,pauciore cera metallicorum proportione iniecta,liquari ipsam pauco myrteo iubet,aut rosaceo,quantitate eorum non adscripta.Iam uero uniuersam eius sententiam ex Andromachi verbis apponam. *Cicatricem obducens,ad Chironia, Dioscoridis.* Chrysocollæ denariorùm pondo duorũ,æruginis rasæ denariorũ põdo duorũ,ceræ denariorùm põdo sex,diphrygis denariũ pondo duum,spumæ argẽti denariũ põdo octo,rosacei uel myrtei modicum,ut liquefiat. Hoc pharmacum ad amussim superiori illi conuenit,ꝙ inter cicatricem obducentia locum, ut dixi, octauum obtinet,post id positum,quod squama atq; ærugine cõstat,sola illud ærugine nimirũ superans.Ideoq; cicatricẽ illud inducentibus adscripsit;maiora tñ de ipso pollicet̃,ad chironia conuenire id dicens.Et uero post hoc quoq; optimi medicaminis mentionẽ facit in istũ modũ.

A.l 4.fo.4.t.3 c.9.fol.472.h *Medicamentum obducendis cicatricibus ex collectaneis Primionis,ad desperata.* Hoc nomen. Desperata,ulcera illa,quorum curationẽ pleriq; aggressi nõ absoluerunt,sed tanq̃ ab insanabilibus destitere,ei significat.Fidendum huic medicamento,ꝙ præter alia usu quoque probatum est.

Hãc autẽ eius cõpositionẽ scribit.Soreos denariũ põdo uigintiquatuor,aluminis scissilis denarium

narium

narium pōdo ſedecim,malicorii denariū pondo ſedecim,calcis viuæ denariū pōdo ſedecim, E thuris denariūm pondo trigintaduum,gallæ denariūm pondo trigintaduum, ceræ denariū pō do centum viginiti,ſeui vitulini denariū pondo † centum ſexaginta,,olei veteris heminā. Hęc eſt ſimpliciū medicamentorum ſymmetria ad pſentis compoſiti præparationem. At quomodo illud præparandum ſit, omiſit,ut in aliis ēt multis, q̃ confecturæ narrationem requirunt, nam in hoc quidem vel admodum facilius eſt,ut paulo poſt dicemus.Cæterū uos ſcire in primis uolo,vt ſi qñ uitulinum pingue deſideretur,eius loco uetus ſuillum,quod nominant axungiā, admiſcendum,uerum ſalis expers,& non multorū nimis annorum.Vetus itaq; oleum abunde ſatis digerit,ſic adeps quoq;,idq; citra mordicationem ambo efficiunt: bubulus ſimiliter quidem digerit,ſed nō æquè morſu caret:medium locum obtinet uitulinus,quo porcino acrior,hoc bubulo mollior.Itaq; pharmacum,quo de ſermo inſtitutus eſt,ualidiſſima cōtinet,ſori,alumē ſciſſile,malicorium,gallā,non digerendi facultate eximia,ſed adſtringendi ut uocāt,prædita.Clarum eſt autem gallā ſemper adiiciendam eſſe,quæ uocatur omphacitis,id eſt immatura:alumē vero Aegyptium,& ſciſſile:cuius penuria rotundā,quod ſciſſili quidem eſt craſſius,ſed non minus adſtringens. Quòd aūt malicorium putamen mali granati uocaт,oēs nouerunt.Breui adeo tēpore viget,ſi uelis aridum contundere,& in puluerem redigere,ſeu læuigare:nanq; dum areſcit malicorium,imbecilliorem quoq; uim ſortitur,cum humore eius diſcuſſo pereuntē. Quare F tutius eſt ſuccoſum prius ex uino decoquere,donec optime læuigari poſſit. Vinū autē auſterū prorſus,ſed neq; recens,eſſe oportet,nā auſtera niſi uetera ſint,craſſarum partiū exiſtunt:neq; vetuſtū adeo,ut iā acre exiſtat,etenim recēs penitiora corporis nō permeat,uetus acre & mordax eſt.Ergo ætate medium potius eſt,quod plurimum intra quinq; & decem annos conſiſtit.

Poſtulat locus hic in memoriā reducere,quod multi ſępe dictarunt,de auſteris,acerbis,in totum de adſtringentibus,uinis,cibis,& pharmacis:ac primū de harum uocum ſignificationibus agendum eſt.Auſterum enim Græcis idem ſibi vult,quod mediocriter adſtringens: Acerbum, quod ualide,ac uehementer id facit.Genus utriq; cōe adſtrictionis uocabulo ſignatur,non etiā vtrum ualide an obſcure ea fiat,declarante.Oīa igitur adſtringentia cōtrahunt ac dēſant meatus:ad hæc uinciunt,ac continent partiū ſibi inuicem cohærentium ſubſtātiam: atq; minus magiſq; hoc pro adſtrictionis quantitate efficiunt.Cæterū ſtringendo ac denſando ſumma corporis,quod adſtringitur,uirtus illorum excluditur,& in altum ire prohibetur. Ob quam rationem pulchre non nulli medicorum huiuſmodi pharmacis alia ſubtilium partium,& acri poteſtate p̄dita,indere cogitarunt:a quibus ueluti ductæ adſtringentium uires in profundū corpus perue G niant.Hoc igitur pharmaci propoſiti anthor conſiderauit,qui calcē uiuā ei addiderit:at in Andromachi libro calcis uox omiſſa eſt,uiuæ nomē adſcriptum,medicis cōpendii gratia & pleraque alia ſic interpretantibus.Nimirum igitur in ipſis medicamentis ad ulcera uix cicatricē recipientia & maligna cōpoſitis,ſquama ſimpliciter appoſita,citra adſcriptionem æris,& ſciſſile,ſine uocabulo aluminis:& terebinthina,abſq; adiectione reſinæ:ſubaudimus,q̃ ipſi ſic in dictione omiſerunt,quemadmodum & nunc in uocabulo,uiua,calcem:nuncupant enim per excellētiā ipſam,reſtinctam,& uiuā,appellatione non minus & alijs,quæ uruntur,accōmodata. Itaq; viua calce miſta emplaſtri huius author acerbis medicaminibus ualidum cōpoſitum reddidit, ut uirtus eius in imum uſq; penetret.Qm̄ uero ex ualētiſſimis cōfectura eſt : ac nullum mitigatorium,nec leniens,nec cōcoquēs aliquod continet:merito thus ei,quod puri mouendo pharmacum eſt,admiſcuit. Si igitur ſicco compoſito uteris, ulceri ipſum inſpergens,ſic uehemens admodum eſſet,mordax,aſperum,& exedens:at quia emplaſtrum id facere propoſuimus,perſpicuum eſt unicuiq;,reſinā,uel ceram,uel adhuc adipem,uel medullam miſcendam fuiſſe:ac ſi nōdum ex his emplaſtri ſpiſſitudinē acceperit,oleum aliquod affundendum.Cum autem addo aliquod,inaudiendum eſt tibi præterq̃ quod proprie & ſimpliciter oleum dr̄, ēt quod cū adie- H ctione roſaceum nominatur oleum,uel myrteum,uel cyprinum,uel eius generis aliquod:diſtinctum nanq; eſt iam ſæpius,quid diſcriminis ſit,roſaceum unguētum dicas,an oleum roſaceum: & unguentum cyprinum,an cyprinum oleum:aliaq; ſimilia.Merito igitur eiuſcemodi pharmacorum miſturā non eandem oēs fecerunt,qui id genus emplaſtra compoſuere. Nam ꝙ plures huius differentiæ cauſæ exiſtāt,nō ratione,ſed mea ipſius experientia,deprehendi.Nō nunquā enim ex paucis numero ſimplicibus medicamētum ſubito pręparaui,interim ex pluribus,alias ex plurimis,uel oībus,eiuſdem generis.Inſuper quia nō nulla apud nos abunde copioſa, quædam ex toto non eſſent,aut pauciſſima eo tēpore,ex iis quæ habebam medicamentum cōpoſui vſu ita poſtulāte:deinde cum experimento id probatum inueniſſem,ita ſemper uſurpaui.Sæpe fortiora quædam pharmaca compoſita,quædā imbecilliora,ultro facere inſtituēs,ut uariis affectibus accōmodata haberē,diuerſas compoſitiones aggreſſus ſum:pręterea hac ratione motus ꝙ pars exulceratione laborās plures requirat facultates:ut cū ſimul & caua eſt,& fluida,& ſordida,& oris p̄tumida ac dura,& fluxionē ex ſuperioribus recipit. Si nanq; pharmacum ad omnia,quæ ſic exulceratis partibus acciderunt,ualere cupias,diuerſarū uiriū materias miſcere neceſſarium eſt.At ſi unū aliquod primum,quod urget,ſanare ſtudeas,aliis neglectis nō eſt quod

pharma-

† Al. ſexaginta.

A pharmacorum uarietatẽ requiras. Clarũ est igitur & illos, qui ante me eiusmodi medicamenta confecerunt, ob prædictã rationẽ dissensisse: ueluti uerbi gratia in ꝓposito pharmaco, uitulinũ pingue author cepit, ꝙ oras induratas emolliat. Proin duplicẽ ei usum adhibere debebat, unum vt molliusculo medicamini (malthacodes appellauimus) ad unitatẽ siccorum faciendã, quę primum erãt utilia: alterum, ut & ipsum aliqua partis affectæ symptomata seu accidẽtia ꝓsanaret. Verũ multo utilius medulla ceruina induratis oris adhibet: quæ si non adsit, uitulina: sin utraq; desideratur, humida aliqua & nõ acris resina. Nã oẽs resinæ humiditatis gratia simul & uiscositatis, quã habent cognatã, sicca medicamẽta ueluti colligant: quia uero non euidentem habẽt acrimoniã, ulcus nequaq̃ irritãt. Quapropter non nulli merito talibus medicaminum confectu ris admiscuerunt uel terebinthinam, uel laricẽ nominatam, resinam. Meminisse autem uos inter cõponendum oportet illius ẽt, quod à plerisq; medicorũ negligitur, à quibusdam per ignorantiã committitur. Credunt enim institoribus, uetus oleum dare se affirmantibus, ignari, q̃uo ipsius loco uendãt adipem suillum ueterem, ex oleo cõmuni liquatum temperatumq;, sed mẽbranulis prius diligenter exẽptis, Apparet enim sic, crassium inspicientibus: si odoreris, uetustatis graueolentiã repræsentat, Similitudo igitur est fœtoris: qui uero utriusq; ad unguem memi-
B nit, manifesto alterum ab altero discernit: alia siquidem est odoris adipis, alia ueteris olei ꝓprietas. Accedit huc, ꝙ crassitudo ipsius adulterati continua nõ est, nec similaris, quemadmodũ olei veri. Quin & crassius iu uasis fundo, tenuius in summo, euadit: ob quod etiã id adulterantes ꝓmouent, dum emptoribus tradunt. At si re uera quoq; sit oleũ sine tali astu sua spõte natum, nomen quidẽ hoc obtinet uetus: uis autẽ trimuli nõ est propinqua trigenario: aut quod annorum quatuor est, nullam confinitatem cum quinquagenario habet: siquidẽ temporis spatio, cum inueterarunt tum oleum, tum adeps, mordacitatẽ quandam acquirunt. Sed hæc quidem sunt maxima, maxima uero & facultatis permutatio: maximã enim digerẽdi facultatem tum oleum, tũ adeps, quando inueterata sunt, habent. Atq; hoc ego expertus sum ideo, ꝙ oleum ac adipem uetustissima forte quadã haberem a patre multis annis obseruata: q̃ ipse rursum ambo admodum iuuenis adhuc, copiosa reposui, ut iã inueteratis eis uti possem, ubi patris essent cõsumpta. Sed ẽt post hæc iterũ ambo sæpe recõdi, ut uetustescerent, tantaq; mihi nunc illorũ copia est, quãta vel centum annis uicturo sufficiat. Propterea pharmacũ, de quo sermo est, oleum & adipẽ quadraginta annorũ recipiens, semper apud me ulcera diuturna præter modum maligna, q̃ opinio ferret, melius sanauit. Sũt huiusmodi ulcera, in quibus ipsa affecta pars in tã uitioso habitu cõsi
C stit, ut q̃uis sanguis nutriẽdi causa ad eã perueniens probe sit concoctus, tñ mutet ipsum, corrũpatq;: siue id, quod influit, adeo prauo succo pręditũ est, ut ẽt si pars nihil passa fuerit, ab illo certe ipso solo erodatur. Mirifice igit̃ medicamenti compositor adstringentia pharmaca repellẽdi facultate prædita assumpsit, ut nihil parti affectæ, dum curetur, influat: quædã digerentia, ut sanies in laborante particula contentæ per halitũ digerantur, uacuenturq;. Symmetria uero ipsorum ita habet. Aluminis scissilis, & malicorii, ut quæ ualidissime adstringant, minus iniecit, utriusq; denariũ pondo sedecim in idem miscens: soreos sesquiplum utriusq;, hoc est denariũ pondo uigintiquatuor, minus quidem adstringentis, non minus autẽ siccantis; scissilis quoq; & malicorii æquales utriusq; portiones indidit: gallæ ad triginta denarios, duos apponens: ut oẽs ex pharmacis denarij octogintaocto colligerentur. His opposuit ualide digerens, & siccãs medicamentũ, calcem uiuam, cõtentus sedecim denariis, qui adstringẽtium uires sufficiunt deducere, Centũ igitur, & quatuor denariis ex metallicis medicaminib⁹ collectis, plus quoq; thuris adiicere cõueniebat: & hoc mitius euasisset pharmacũ, quo copiosius illud recepisset: cæterũ uehemẽs ipsum seruare curãs, minus adiecit. Tibi aũt licet bifariã ipsum cõponere: nam ubi priora quinq; cõtriueris, oĩaq; simul cõmiseris, aceruo in duas portiones diuiso, alteri parti sedecim
D thuris denarios, alteri duplum indito, deinde liquato: & postq̃ refrigeraueris, radito ceratũ ex liquabilibus medicamentis cõfectum: qđ & ipsum in duas partes seiungito, alterã ei, qđ plus thuris habeat, alterã reliquo, admiscens. Atq; de ceræ, & adipis symmetria prima cõiectura latitudinem magnam satis obtinet, nobis haud planè intelligentibus, quale tandẽ crassitudine medicamen futurũ sit: at postq̃ oĩa mista fuerint, clarum fit, tenerius, an durius æquo sit redditum. Quare in altera cõpositione diligentius nobis coniectandum est, & de his ipsis, & simul cũ his de oleo. Sicut.n. citra rationalem methodum medicamenta componere, ita uim illorum certo & accurate cognoscere, sine experientia nemo põt. Hoc itaque medicamentum Andromachus ipse desperatis auxiliari dixit. Ab hoc uero deinceps quoddã ad paronychias tradidit. Ac post hoc rursus sic ad uerbum scripsit. *Ad Cacoethe vlcera in Valeria Secunda.* Subaudiendũ nimirum est, usus sum. Materia sanè pharmaci innuit curatione quidẽ se à uehementibus relinqui, sed posse ea, q̃ uehementium medicaminum adbibitione irritantur, mitigare. Compositio itaq; eius hæc capit. Tyrrhenicæ denariũ pondo octo, subaudi uidelicet ceræ: seui taurini denarium pondo iiii. terebinthinæ denariùm pondo quatuor, plumbi usti denariùm pondo quatuor. Linamentis excepto utitor. Hæc ipsius uerba sunt. Male aũt fecit, ꝙ ad quę cacoethe, seu maligna conuenire id dicat, nõ declarauit: Nec, quod uehemens sit, aut mitigatorium adiecit: diuersa

nanq; sunt mitigatoria pharmaca. Nam quædam tantillum etiam affectus iuuant: non nulla uero uel paululum offendunt: aliqua nec iuuant nec offendunt, sed dolores tãtum leniunt, de quibus alias agemus, multa eius generis longo usu explorata scripturi: ac quædam mirifice adeo symmetriis composita, ut omnino iuuent: interim etiam ipsos tantum affectus agrestium, ut ita dicam, ulcerum persanent. Verum ex illorum materie est cera tyrrhenica, & plumbum ustum, non tamen terebinthina, & taurinum seuum. Verum de eiusmodi ulceribus ac pharmacis sermo, ut dictum est, peculiaris in posterum nos expectat: nunc de curatu difficilibus, uel chironiis, uel quomodocunque appellasse uelis, disserere propositum est: ex quorum numero sunt & hæc quinq; uniuersa, in quarto Critonis libro conscripta. E

Quæ medicamenta Crito scripserit. Medicamentum ex Ladano. CAP. 6.

O*Ptimum medicamen Epuloticum, ex Ladano. Conuenit Prætumidis cum duritia vlceribus, & cauis: deligatum uero membrum in diem quartum continendum est.* Picis aridę denariorũ põdo centum, æruginis rasæ denarium põdo uigintiquatuor, æris cõbusti denariũ põdo quindecim, squamæ rubræ denariũ pondo uigintiquatuor, ladani pondo uncias nouem, argenteæ spumæ pondo libras tres, olei sextarium unum s, uini optimi sextarium unum s. Hoc emplastrum præparaui & ego materia recepta, quæ nullum malthacodes hoc est mollicinum, pharmacum contineret: sic enim uocat ‖ Hippocrates omne genus medicaminum, quæ connatã humiditatẽ habent, qualis in pingui est, singulisq; oleosis medicamẽtis, & quidem in ipso oleo, & aqua. Quin & resina, ceraq; mollicinum quippiam obtinet. In medio ipsorum, dico autẽ siccorum temperamento, & mollicinorum, pix consistit: eoq; ambobus generibus citra offensam admiscetur: quemadmodum tum argenti spuma, tum arida pharmaca, quæ circa mediam temperiẽ uersantur, etiã si non nihil ad utrumuis excessum interim declinent. Hoc genere comprehenditur pix quoq;, quæ secundum siccitatis ac humiditatis oppositionẽ manifesto iam à medijs recessit: secundum alteram oppositionem calefacientiũ & refrigerantium, non item: calefacit enim modice, atq; ideo medicamentis quæ pus mouẽt, admiscetur. Quam ob rem in proposito medicamine arida pix mediis attribuitur, atq; hac magis argenti spuma, & alia quæ siccandi uim obtinẽt. F

Lib. de vlcerib. a principio.

Porrò cũ & hic error committi possit, disputationem de ipsa instituam, theoremate primum ad multa utili in memoriã reuocato: q̃q̃ id in aliis operibus, maxime de Simplici medicina, & Therapeutice satis abũde sim executus. Calidũ enim & frigidum, humidum & siccum medicamen appellamus, qđ corpus nostrũ calefacere, uel refrigerare, uel siccare, uel humectare queat, ad optimum hominis temperamẽtum collatione facta. Mediũ uero quoddam hoc est inter alia temperamenta uitiosa, quę ẽt calida, uel frigida, uel humida, uel sicca nominamus, à præpollẽte in ipsis siue qualitate, siue facultate, siue substantia, siue tẽperie malis dicere, denominationẽ facientes. Eadẽ ratione, neq;, si a superante in mistura elemento uniuersam temperiẽ denominare uelis, rerum scientiã offendes: ostẽsum enim est in medendi Methodo præsidia per indicationẽ, ab ipsis quidem affectibus, cõtrariæ illis temperaturæ inueniri: a tota uero animantis cuiusq; natura, atq; à singularum rursus partium, propriæ & similis. Vnde si & ulcus simplex cauũ habeat quis, ab ijsdem quidem genere, sed quæ non mediocrẽ differentiam in particulariũ speciebus habent, curatio sumetur. Atq; ob id demonstrauimus ulcerũ omnino similium quædam medicamentis, quæ admodũ siccent, persanari, puta radice panacis, aristolochia, achoro, iride: non nulla solo thure, licet hoc carnẽ non inducat, sed illas naturas ad suppurationẽ perducat, quas aristolochia carne replet. Sicut autẽ in corporibus curandis differentia particularis permagna est, ita quoq; in ulceribus. Nã simplex, cauum, & purum ulcus a mediocriter siccantibus curatur: sordidũ uero, & malignum, & oris prætumidis ac duris quidẽ, sed carne iuxta cutem fluida, ualidissime siccantia requirit. In his igitur ulceribus, quoniã & de ipsis uerba facimus, thus est imbecillũ medicamen, ut ne pus quidem cõcoquere, uel mouere possit. Argenti spuma hoc est ualidius, sed mediis tamen & ipsum inferius. At pix arida mediorum gregi annumeratᷓ: quẽadmodũ hanc superat exiccando æs combustum, chrysocolla, & diphryges. Porrò euidenter siccat chalcitis cõbusta, ęrugo, misy, atramẽtũ sutorium, æris squama: atque altero modo quęcunque acerba sunt, galla omphacitis idest immatura, malicorium, alumen. Exedunt autẽ nõ vsta, chalcitis, ærugo, misy, & calx. Quæ iã fortissimas facultates habẽt, in omnibus corporibus eãdem actionẽ ostendere uidentur: imbecillia manifestam differentiam indicant. At si mentem adhibeas, neq; minus in ualentibus pharmacis magnũ actionis discrimen deprehendes, quàm in mollibus & duris corporibus obeunt: etenim mollia citius accendunt, uehemẽtius molestãt & maiores phlegmonas concitant. Cũ igitur hæc nõ modo ad pręsentia, sed ad alia quoq; multa, quæ hoc cõmentario continentur, utilia dixerim, rursus ad propositum pharmacum reuertar, in quo picis aridæ denariũ pondo centum à Critone scriptum fuisse retulimus, argenti spumæ pondo libras tres, cum neutrũ propria facultate vlcus cacoethes persanare queat: uerũ, ut medicamen, quod componitur, emplastri speciẽ induat, rectę præsidiis admista sunt. Quantitas autẽ ipsorũ artificiali coniectura sumpta dicto nuper pondere statuta est, cauente hoc illo, qui cõposuit, ne tã exiguum utriusq; ualidis medicamentis misceatur, ut mordacia erodentiaque G H

fiant,

A fiant, ægris molesta: uel tam multa mole, & pondere, ut ipsorum uirtutem dissoluant. Nam æris squama admodum siccat abstergitq;, atq; hac etiã magis ærugo: quæ ambo efficacia sunt, & carnem exedũt. Aes combustum nec à quoquã intendi nec resolui postulat, mediocri facultate p̃sentibus commodum. Constat autem olei mensuram ex illis, quibuscum miscetur, & coctionis quantitate, coniici: nam quæ metallica præparas ad siccandũ sine ullo morsu, coquere diutius oportet. Atq; hæc ratio est, cur Crito coctionẽ quoq; ipsis hisce uerbis apposuerit: Argenti spumam & oleum coquito, donec aliquatenus coiuerint: deinde spumam æris, æruginem, dum cõfluxerint, & colorem bonum acquirant, mox picem, adiicito: posteaquã refrigeratum fuerint, ladanum ex uino tritum, obseruans ne ex hoc adiecto efferuescat: postremò supra ignem lenẽ unita defundito, subigitoque. Hæc quidem coctionis scriptura est. Licet etiã copiosiore oleo adiecto, diutius coquere primum argenti spumam: deinde his iniectam æruginem, squamam, & æs: etenim ubi diutius coquuntur, duplicem in huiusmodi ulceribus potentiã consequuntur, quippe magis siccant, & minus mordẽt. Itaque de aliis simplicibus pharmacis, quæ in proposito emplastro Crito percensuit, satis mihi dictũ est. Ladani autem sermonem uitaui, ꝙ etiam solũ ex uino tritum ulceribus ægrè ad cicatricem uenientibus conducat, non quia uini potentiã requi-
B rat, sed quia durius est, quã ut emplastro cõueniat: sed si oleo admisto id coquas, pharmaci uim obtundas: adeo autem ualidum non est, ut obtũdi desideret, quemadmodum ærugo, uel chalcitis, uel squama, uel tale quippiam, & propter id mollius. Est autem tale recens: nã ulceribus difficulter cicatricem ducentibus accõmodatissimum est. In Cypro igitur, ubi plurimũ nascitur, medicus quidam, recens adhuc & molle, id genus ulceribus ipsum molliens imponebat: ꝙ si paulũ induruisset, ex myrteo emolliebat: huius inopia ex cyprino, uel rosaceo. Aliud autem medicamentum non multo post hoc in quarto uolumine Crito hisce uerbis conscripsit. *Pharmacum ex Chamæleõte, facit ad eadem, quæ Tyria. Inducit egregiè cicatricem ulceribus curatu difficilibus, callosis, & ueteribus. Medetur itidem ani rhagadijs, condylomatis, & duritijs.* Argenti spumæ minam, ceræ minæ dimidium, æruginis minæ partem quartam, chamæleontis octauam, olei minam. Oleum & argenti spumam incoquito, rudicula mouens, donec crassitudinem accipiat, & fiat melinũ: ꝙ ubi feceris, æruginem inspergito: deinde cerã diligenter liquatã adiicito: & ab igne sublato chamæleontem indito, cum in unitatẽ coierint, in mortarium fundito, ibiq; subactũ excipito. Hoc medicamen uice ladani, chamæleontẽ eiusdẽ sanè uirtutis accepit: ambo nanq; ulceribus uix sanabilibus cicatricẽ inducunt. Differunt tamen, ꝙ illud æs combustũ habeat, minimè uerò cerã,
C hoc ceram quidem, sed æs nõ contineat. Atq; hic rectè auctor fecit, qui in illo ceræ loco ladanũ ad siccorum medicaminum unitatem faciendã usurpauerit: hic uero nihil tale habens cerã miscuit, quæ sanè remollit mediocriter, non tamen cicatricem generat: potuisset autem & hic plus olei infundere, sicut uet⁹, uel ricininum. Ego uerò huiusmodi pharmacis lẽtiscinũ quoq; iniicio, quod plurium facultatum est particeps: siquidem emollit non nihil, digerit, & adstringit: quibus omnibus difficilia cicatrici obducendæ ulcera cum oris induratis indigent.

Quæ medicamenta prodiderit Heraclides. CAP. 7.

OPportunum iam est etiam pharmacorũ ab Heraclide Tarentino in tertio libro ad Astydamantem scriptorum meminisse. Vir nanque fide dignus est, si quisquam alius, qui sola experimentis suis probata commemoret. Is igitur uir hunc in modum conscripsit ad uerbum.

Aduersus ulcera uetera. Squamæ pars una, æruginis rasæ partes quatuor, cerati myrtei partibus octo excipiunt. Heraclides itaq;, tãquã medicis cõmentariũ scribẽs adiecit, Cerato myrteo excipito. Sunt autem pleriq; huius tempestatis tã audaces, ut priusquã à præceptorib⁹ habitum quendam medicum acquisierint, huiusmodi libris cõfidentes, optimis pharmacis citra methodũ, utantur, ideoq; frequenter de prospero successu frustrentur. Iã uerò myrtei cerati plus
D minusue adiicientem, nũc humidiore & molliore medicamento, nunc duriore & sicciore, uti licet: in primo quidem usu latiore coniectura, sicut dictũ est, in secundo proprius accedente. Nã ulcus intuentes, si minus, quã par est, exiccatum sit, uehementius pharmacum reddemus, ut magis siccet: sin plus, ac conuenit, mollius ipsum copiosioris myrtei cerati mistura faciemus: quia metallicorum uis non solum ab hoc, sed etiam quouis cerato resoluitur. Ab hoc cùm deinceps scripsisset. *Alia*, inaudire autem uidelicet oportet, uirtus, ista subiunxit: Squamæ leuigatæ acetum affundito, ac sub canicula leuigato, mellis spissitudinem faciens, uel incoquito: postquã siccum fuerit, in puluerem redactũ, cerati partes octo misceto: ac utitor ad recentia uulnera, & uetera ulcera, & rasa, & attritus, & perniones nõ nimis ulcerosos. Hæc uobis de hoc pharmaco sunt intelligenda. Ad alia quidẽ, mediocriter octo partes cerati squamæ adieceris: ad uetera nimiũ, hoc est curatu difficilia, si partes sex aut quinque illius apponas, nihil peccabis: ualentioribus.n. indigent. Inde hãc de medicamẽto narrationẽ sic scripsit Heraclides dicens: Potes insup̃ squama super ignem resiccata uti. Illius autẽ sermo innuit, si alio quopiam tempore medicamẽtum conficiamus, loco caloris ex Sole, igne utendũ esse: quanquã huiusmodi omnia æstiuo Sole meliora fiant multis diebus trita, quædam ex uino, quędã ex aceto. Subtiliora igitur fiũt, quę ex aceto læuigantur: atq; ob id melius detrahunt, attenuant, siccantq;: uerũ ad cicatrices ducẽ-

das ex uino trita meliora.In usu sunt hæc prius exiccatis,deinde ꝑpurgatis ulceribus, q̃ cicatri E
cem ægrè recipiunt.Siccabuntur itaq; iis,quæ ualidè siccant,purgabuntur per detergentia,cica
tricem ducent adstringentibus. *Aliud.* Deinceps aliud pharmacũ scripsit Heraclides, eiusdem
quidẽ materiæ,sed nõ ualidum,quia argenti spumæ multum cum diphryge mistum est.Etenim
argenti spumæ trigintaquinq; denarios, diphrygis octo,in id coniiciendas esse consulit: atque
hæc cerato excipit,qđ ceræ denarios quadraginta,olei tres heminas,capiat. Ego subinde usus
sum solo diphryge cum tali cerato,non quidẽ ad phagedænica, & chironia, & putrida (multũ
enim uirtute abest ab iis,q̃ talia curant)sed ad illa,quæ citra magnam malignitatẽ ægrè cicatri-
cem ducunt. Quare,si & argenti spumam ipsi admisceas , camq; copiosam,medicamen reddes
imbecillum.Post hoc,aliud ad eadem,ita scriptũ est . ❡Ceræ denarium pondo duodecim,resi-
næ terebinthinæ denariũ pondo trium,squamę denariũ pondo quatuor,ladani denariũ pondo
quatuor,bituminis denariũ pondo trium.Ladanum & squama separatim teruntur, deinde alia
liquefacta ex myrteo oleo miscentur: ꝙ si molle ladanum fuerit,liquefacito. Hac scriptura palã
indicauit Heraclides ladanum durum mortario solum ipsum esse læuigandũ,humidum simul,&
molle super ignem liquandum , uel solum , uel cum oleo modico : quod me non modò in hoc,
uerũ in gutta ammoniaci quoq; perpetuo facientem uidistis. Est uerò, & quod post hoc sequi- F
tur,medicamentum à Tarentino conscriptum ad eadem,hac symmetria cõpositum. ❡Chalci-
tidis denariũ pondo uigintiquinq;,cadmiæ denariũ põdo duodecim,& s. Seorsum teruntur:ui
nũ *originale,quod Græcis dicitur,* aparachyton,miscetur: ubi efferbuerint,superfunditur,ut
hæc modicè irrigentur:postea læuigantur,donec siccescant:ad hæc,liquatorũ ceræ denariorum
quinquaginta,resinæ terebinthinæ denariorũ triginta,myrthei heminę partis octauæ,cerato è
siccis cõfecto denarii uiginti miscentur.Hoc quoq; medicamentum nihil habet ex iis,quæ mal
thacodẽ,hoc est mollicina,nominauimus:uerũ in mistione ad ceratum,qui exercitatus est me-
thodis rationalibus à me propositis , is conuenientẽ in singulis ulceribus mistionis quantitatẽ
commodè faciet.Pulchrè aũt uinum aparachyton,hoc est cui marina nõ addita est,calidũ chal
citidi,& cadmiæ affundit, ut qui chalcitidis acrimoniã caloris ipsius beneficio auferre studeat.
Aliud huic proximũ insigne pharmacũ scriptũ est, ex tot, & talibus simplicibus cõpositum.
❡Squamæ stomomatis denarij quatuor:æruginis rasę denariũ pondo duũ,in quibusdam exem
* Aliter unius & s. plaribus scriptũ est denarii pondo*unius:chrysocollæ denariũ pondo xv.ceræ denarium pon-
* Aliter xxv. do xxv.in quibusdam uerò exemplaribus,nec ceram,nec ęruginem inuenimus . Lęuigatis alijs
ceram cum resina modica liquefacito,ne pharmacum durescat:ubi commiscueris, utitor : de- G
super autem spongiã aceto expressam imponito. Demetrius Bithynus aiebat ipsam chrysocol-
lam super calente admodum cera exceptam se usurpare.Ostendit item Heraclides hoc in medi-
camine resinam nõ primo usu eiusmodi pharmacis misceri,sed ut lentorem quẽdam ad empla-
stri spissitudinem conciliandã ipsis exhibeat, pręsertim cũ cera, nec natura pinguis, nec recẽs,
sed dura,atq; arida fuerit : & quidem stomomatis squama pręterquam ꝙ adstringendi uim ha-
bet,etiam ualidè exiccat . Demetrium autem Bithynũ dixit chrysocolla sola cera excepta uti,
quod nimirum rectè faciens Demetrius in hunc modũ usurpauit: quemadmodũ ego quoq; sę-
pe nõ chrysocollã duntaxat,sed alia quoq; singula ipsa per se molli cera resoluens ad huiusmo-
di utor.Nemini uerò dubium est,me alia singula dixisse, nimirum ea, q̃ id genus ulceribus pro-
* Al. πετᾶσαι. i. extendere. desse suprà recensui:& *terere in singulis,q̃ curo,ęgrè sanabilibus ulceribus talia medicamenta
cum cera componentem.Interdum.n.chrysocollam cera excipio, nonnunquam ęs combustũ,
uel squamam,eamq; uel stomomatis,uel ferri,uel ęris:interim ęruginem uiuam,uel combustã,
sicut etiam misy,& chalcitidem.Aliquando ex austeris aliquid miscemus,quorum suprà memi
nimus,quoties id,quod influit,repellere conamur : ex quorum numero est alumen, malicoriũ,
galla,cytini,balaustium,aliaq; his similia. Itaq; fide mihi adhibita,nullum hactenus commemo H
ratum medicamen repudiãdum esse,exercete usus eorum methodum , qua uoti compotes fia-
tis,quemadmodum ego. Cęterum cùm alia quoq; duo haud quaquam contemnenda medica-
mina deinceps à Tarentino scripta sint,nõ ab re mihi uisum est,ea quoq; addidisse.Eorum itaq;
prius sic tradidit. ❡Squamę denariũ pondo quatuor, mannę denariũ pondo quatuor, aluminis
scissi denariũ pondo duũ,misyos denariũ pondo duum: trita ex aceto in pastillos digerito, qui
* Aliter xl. singuli pendant denarios duos,& reponito. Cùm usus poscet,cerę denarium pondo *quatuor,
resinę pityinæ denarium pondo duum,seui taurini denarium põdo iiii.liquata refrigerare sini-
to,pastilloq; misceto: utitor ad uulnera tanq̃ glutinatorio,& quod inflãmationẽ arceat.Hæc q-
dem Tarẽtinus.Nos uerò sic tẽperato ad ulcera cõmodè usurpari dicimus, uerùm ad cacoethe
tale ceratum miscendum nõ est,quippe cera sola,ueluti in prioribus declaratum est,hìc sufficit.
Ac si ex mollicinis quippiam miscere oportebit, id exiguum myrteum,uel cyprinum,uel rosa-
ceum esto.Nihil item lædes,si resinam laricem appellatam adiungas:nec si terebinthinam,quæ
licet minus idonca sit aduersus hoc genus ulcera,non tamen reiicienda est . Alias uero resinas,
nisi prædictarum magna sit inopia,miscere non oportet. Sic de seuo intelligendum uenit: neq;
enim hoc apponere debemus , nisi ulceris oras emollire cupiamus . Porrò ꝙ taurinum pingue
inter

A inter alia omnia, quæ mansuetorum animantium sunt, maximè siccet, non semel audiuistis: qp pe superat ipsum subtilitate, tum leonis, tum pardi, tũ hyænæ adeps. Potius igitur est, ubi adipẽ miscere oportet, anserinũ indere, uel magis anserũ in pascuis degentium, satis enim est tenuis, & mitigans. Iam cùm adhuc restet medicamentum superiori proximum, in quo disciplinæ prin pium fecit, ita fatus Heraclides, Ippoteriõ quasi dicas expressionum, præsertim ad teneros: quo niam alterius tũ materiæ, tum uirtutis, quam diximus cõuenire iis, qui ualida medicamenta nõ sustinent, sed mordentur, exagitantur, & fluxionem acquirunt: sermonem de eo differemus, cũ de id genus medicamentis agemus, exponendum. Nunc ad similia præscriptis descendã, tantũ insuper de iis apponẽs, quod etiam altero libro quem Stratiotem hoc est militem, Heraclides in scripsit, eadẽ pharmaca repetiit, in tertio sibi ipsi duntaxat dissentiens. Hic enim simpliciter scri- psit, ceræ denarium pondo quadraginta. verum in Stratiote, appositum est, alii denariùm pondo sedecim. atq; hoc rectius est, q̃a multa ceræ misturã medicamẽti uim minuit. Præterea in libris quos ad Antiochidem scripsit, horum ipsorum medicaminũ meminit Heraclides, atque in pri- mis primi, quemadmodum in his, ita in illis quoque, commentatus. *Ad nimis quàm inueterata & callosa hoc uteris*. Squamæ parte una, æruginis in quibusdam exemplaribus punctis distinctum.
B Δ. scriptum est: in aliis lineam suprascriptam habet oblõgam Δ', ut uel quatuor partes, uel unius quartam partem significet. Itidem in prædictis exemplaribus uariè ipsum scriptum inueni. Qua re in hoc quoque utilitas propositi operis est, ut pharmacorũ differentias possis pernoscere, nã solus ipsis rectè uti possis. Hoc igitur ipsum medicamen quod propositum est, si quatuor ærugi nis portiones capiat, admodum acre futurum est. At si quartam æruginis partẽ iniicias uni squa mæ portiunculæ, mediocre pharmacum habebis, puta ad maligna: potissimumque si nõ ex sola cera, sed cerato ipsa temperes. Prædiximus ceram, & mollem & nouam esse oportere: si talis nõ sit, apud ignem paratum, calefaciendam, uel in Sole, & cum myrtei pauxillo emolliendã: itaque æruginem & squamam ei commiscendam. Ostẽdimus quoque in huius commentarij principio optimum hoc esse pharmacum, ex squama & ærugine confectum, si cera quadrupla adiecta sit. Atque ob id frequenter ipso utor, cum æris combusti æquali pondere, plurimum admisto. Ap- posuit autem medicaminis huius usui in libro, quem ad Antiochidem Tarẽtinus ædidit, ea quæ suis commentariis suprà nominatis omisit. Vniuersam igitur ipsius seriem orationis adducam: habet autem in hunc modum. *Ad uetera quidem admodum & callosa hoc uteris*. Squamæ par- te una, æruginis quarta: hæc læuigata, myrteo cerato duro, qđ octo partes contineat, excipiunt,
C usuiq; sunt, sed prius aqua frigida ulcus eluitur. Apposuit præterea elui oportere ulcus aqua fri- gida. Modo producam quæ ex Andromachi pharmacis eadem promittentibus omiseram. An- tea nanq; emplastra duntaxat retuli: q̃ uerò medicamẽta ex pastillis pręparata, ceratis admistis dum usus postulat, ægrè sanabilium ulcerum epulotica, hoc est ad cicatricem ducendam apta, esse dicit, uel quæ sicca insperguntur, ea in præsentiarum subiungam, ab illo quod inter arida iuxta finem scribitur, exorsus.

Sicca Andromachi Aristum cicatricem ducens. CAP. 8.

O*Ssium combustorum denariùm pondo duum, mannæ denarii põdo unius: cadmiæ obolo rum pondo quatuor, aliàs denariùm põdo quatuor. Tritis utitor etiam ad nomas. *Aliud aridũ, ad idem*. Picei corticis denariùm pondo sex, aristolochiæ, denariũ pondo sex, pumicis de- nariùm pondo quatuor, resinæ siccæ denariùm pondo quatuor, mannæ denariũ pondo sex, cla rum est, colophoniam ipsum dicere: iridis illyricę denariũ pondo duũ. Læuigatis utitor. *Aliud cicatricem ducens, etiam malignis*. Piceæ corticis denariũ pondo sex, cornu ceruini combusti de- nariùm pondo quatuor, cadmiæ denariùm pondo octodecim,* mannæ denariũ põdo quatuor, æruginis rasæ denariùm pondo duum. Tritis utitor. *Aliud*. Gallę denarium pondo quatuor, ce- *Al. ostreorum. *Al. cerussæ.
D russæ denariùm pondo octo, myrti denariũ põdo quatuor, spumæ argenti denariũ põdo octo, retrimenti plumbi denariũ põdo quatuor. Tritis utitor. Horum quatuor medicaminum, primũ simplex est admodum, sine morsu siccans, obscuræ adstrictionis particeps. Secundum ob piceæ corticem adiectum, sensibilem adstringendi potentiam obtinet, qualẽ habere conuenit ea, quæ cicatricem probè ductura sunt. Tertium non modò corticem piceæ, sed ęruginem quoq; capiẽs, iis conducit, quæ sordiciẽ facilè ulceratis adnascentẽ fouent: quippe sordes ipsorum tollit, & ci catricem non impedit. Quartum loco piceæ corticis, myrtum habet, aliaque citra mordacitatẽ exiccantia. Post hæc, ubi alia trita arida scripserit, quartum ita ad uerbum subdit. *Aliud ari- dum ad excrescentia, cicatricem ducens sine morsu, ut Harpocras*. Sandarachæ, chrysocollæ, arseni- ci, pares singulorum portiones. Facit & ad maligniora. Hoc pharmaco nihil cum prioribus simi litudinis habet, sed ulceribus propter nimiam humiditatem carne excrescentibus conuenit, ut quæ etiam repurget. Nam talis potẽtiæ est sandaracha, & arsenicum, quibus unum ex ijs quæ mirificè maligna iuuant adiectum est, nempe chrysocolla.

Quæ adscripserit Archigenes. CAP. 9.

QVæ Archigenes de id genus ulceribus in secũdo medicamẽtorum libro scripsit, sic ex illius dictione ad uerbum sonant. *De ulceribus quibus callus obduci non potest, & ueteribus*.

Vlcera uetera cicatricem ducent, communi quodam expurgatis oleum uetustissimum cum lina E mentis imponitur. Vel ærugo rasa cum cerato rosaceo, quod paulum resinæ habeat, excepta imponitur. Item squamæ æris rubri quàm plurimum cerato myrteo exceptũ, usurpatur. Vel amyli eloti partes tres, seui uitulini partes tres, ceræ tyrrhenicæ pars una: liquatis q̃ liquari possunt, amylum miscetur, & usui est. Vel diphrygis & squamæ æris, singulorum denariũm pondo quatuor: mannæ denariũm pondo octo: ex aceto probè læuigentur, dum mellis spissitudo fiat: cerã denariis trigintaduobus cum olei hemina & s. liquefactã superfundito, ac unita utitor. Linamẽto excipito, uel paucius oleum, & splenion facito. Vel chalcitidis, cerussæ, parem mensurã: salis communis duplam: argẽti spumæ portionem duplo, quàm salis, maiorem: uino oleoq; alternis læuigans, ut liparo hoc est pingui, medicamento utitor. Vel argenti spumæ, cerussæ, diphrygis, ęquale pondus: calcis uiuæ duplum, cum myrteo cerato usurpato. Vel diphryges, squamã, gallam, pari mensura: æruginem dimidia, cum cerato myrteo: non nulli & pityinam resinam admiscent. Vel cucumeris agrestis radicem inspergito: desuper uero linamẽtum filatim excerptũ ex frigida repurgat, & cicatricem obducit. *Ad ulcera in quocumq; corporis loco, quæ cicatricem ægrè ducũt.* Erysimi semine læuigato, mistoq;, dum sordium habeat speciem, splenii modo imposito, celerrimè ulcera ad cicatricem perueniunt, uel maligna. *Aliud cicatricem inducens senilibus.* F Ad senilia retrimento plumbi cum myrteo cerato utitor: si uetustum ipsum cupias, adipẽ porcinum addito. Quæ nigricant ulcera, † prius pane hodeaceo fouebis, & pani cocto, butyrum & cerussam pari pondere diligenter in unitatem rediges, & uteris.

† *Aliter ubi prius panibus fouebis hordeaceis nuper coctis.*

De Putridis & Nomis. CAP. 10.

PVtridis & nomis erui farinam, alumen liquidum, panis similaginei internam micam, porci ueteris uel alterius carnem salsam uetustam illotam, terebinthinam liquidam, mel optimũ, pari mensura: imponito omnia læuigata. Vel aristolochiæ ac cicinorum foliorum succi æquales partes, æruginis dimidiam ex aqua, sed mellis spissitudine illinito, paululum partis incolumis apprehendens. Si crusta nõ decidat, elaterii, æruginis, parem modum adiicito. Benè facit ad putredines, sori tritum crassius inspersum, & supra siccum linamentum concerptum. Vel aristolochiã rotundã, & gallam, æquali põdere ex oleo circunline. Vel cucumeris agrestis radicem, uel brassicæ, uel betæ, uel lapathi, foliis illigatam, calido cinere recondito. Cùm autem emollita fuerit, contritam imponito: ualidè purgat. Vel summos germinantis oleæ surculos in uino coctos cũ melle aspergito: uel chalcitidem inspergito, desuper uerò panniculos siccos filatim excerptos accommodato. Elaterium, uel lini semen tritum cum chalcantho imponito. Vel thymo, & staphide agresti aut satiua, cum ficis coctis aspergito. Vel ficulneis folijs in puluerem redactis cum G melle. Vel nitrum cum cumino. Et farinam cum melle. Vel ficus agrestis radicem cum melle, Vel squillæ coctæ ex melle. Vel ueratri cum melle. Faciunt itidem hęc ad phagedænas, nigritias, & nomas. Vel soreos denariũm põdo duodecim, chalcitidis denariũm pondo decem, misyos denariũ pondo quatuor, cũ aceto acerrimo tribus cyathis cõterito donec inarescant, & excipito: utere uerò specillum ex eis tingens, atq; in ulcus deuoluens: deinde linteolum simplex ex œnelęo madens superimponito. Quòd si phlegmone adest, alterci semen quod hyoscyamõ dicitur, cum polenta, uel brassicam cum melle, ispergito. Quibus autem uermes adsunt, cerusam & polium æquali pondere cum pice liquida inungito.

De ulceribus cancrosis. CAP. 11.

CAncrosis & malignis ulceribus cancri fluuiatilis combusti, cadmiæ, pares portiones tritas inspergito. Aut cinerem cancrorum cum cerato imponito. Aut erysimi semen læuissimum ex melle fęculentũ faciens, splenii modo imponito. Summè facit ad chironia, & uetusta, & cicatricem ægrè ducentia: item ad contumaces & malignas nigritias tibiarum, & quę in mammillis sunt: strumas, ac parotidas extrahit, si inspergas seui bubuli pondo libras tres (ut quidam aiunt, H quinq;) terebinthinæ pondo vncias quinq;, mannæ põdo semunciam, terræ sardę dictæ, qua tinctores utuntur, pondo uncias quinq;: quę liquari possunt, aridis misceto, ac in unum coactis utitor. Aut lentem coctam cum melle, aut oleę uirentis surculos, aut utrunque, inspergito.

A. l. 4. f. 3. t. 2. c. 18. f. 460. c

De ulceribus callosis. CAP. 12.

IN ijs quę callum contraxerunt, & prętumidas oras ac duras habẽt, dulciaq; uocantur ulcera, communiter quidem per experientiam bene facient urentia, propriè uerò litrũ torrefactũ. Calcem uiuam cum urina pueri incorrupti circumlinito: aut ęruginem, thus, salẽ, mel inungito.

De Emplastris, quæ Asclepiades ad huiusmodi ulcera conscripsit. CAP. 13.

PRęstantissima de id genus ulceribus Asclepiades tradidit cognomento Pharmacion. Cum. n. unum sit omnibus ipsis cõmune, nempe ut difficulter ad cicatricem ueniãt: quędam, ꝙ malè curantur, uel molliusculo uictu à medico reguntur, cicatricem non ducunt, nullã de se malignitatem habentia: quędam uerò suo uitio ægrę sanantur, uel ꝙ praui humores ipsis influant, uel ꝙ exulcerata pars talem iam affectum habuerit, ut quãuis ꝓbus qui influit sanguis existat, ipsum corrumpat. Asclepiades igitur eiusmodi ulcera tribus distinguẽs generibus, de singulis propriũ sermonem instituit, quę ego quoque illius uerbis deinceps adscribam, enarrans decernensq; si

ambiguitas

A ambiguitas quępiam in sermone appareat.Itaq; de primo horum ulcerũ, ac medicaminum genere,ita Asclepiades ad uerbum differit. *Vbi callum partes contraxerint,& ægrè ad cicatricem ueniunt, confecturis infra positis utendum est. Andreæ Emplastrum, omnem excrescentiam reprimens. Item vlceribus cruentis,ac uulneribus conuenit,inflammationem arcet,facit ad Pasta,sinus iungit. Valet ad vlcera fluentia diuturna,& quæ difficulter cicatricem admittunt.* Argenti spumæ pondo tria, squamę ęris,chalcitidis,æruginis rasę,singulorum uncias tres:aceti heminã,olei ueteris põdo libras octo.Præparatur,sicut prædictum est. *Asteris medicamentum ad idem accommodatum. Probè autem etiam digerit.* Argenti spumæ pondo librã, olei ueteris pondo lib.ii.s.æruginis pondo unciam,chalcitidis pondo vnc.squamæ rubrę põdo vnciam unã,aceti heminam. *Amphionis ad idem.* Argenti spumæ pondo libras duas, olei ueteris pondo libras quatuor,chalcitidis pondo uncias nouẽ,squamę ęris denariũm pondo quatuor,aceti heminam:conficito in eundẽ modum. *Turpilliani,quod philosophorum dicitur. Facit ad vlcera fluida,& diuturna,ægreq; cicatricem sumentia: ossa corrupta reducit.* Argenti spumæ pondo libras tres, olei ueteris sextarios tres, chalcitidis põdo lib.ii.s. æris squamæ denariũm pondo xxv.aceti heminam. Argenti spumã,& oleũ usq; ad consistentiam incoquito:deinde squamã lęuissimã factã adiicito, assiduè mouens: B ac cùm bene hẽt,chalcitidẽ ex aceto tritã paulatim medicamento aliquatenus refrigerato immittito:deinde ponẽs supra ignẽ rursus incoquito,vsq; dũ nõ coinquinet: cũ in pilã demissum rursus cõtuderis,ac subegeris,excipito, & ad supradicta uitia utitor. *Isis uocatum Emplastrum giluum,ad fluentia,diuturna,maligna ualet,ac vix curabilia,maximè in partibus extremis. Conficiendum est mollius,ac tenerius, densatur enim repositum, & siccius euadit.* Ita habet. Argenti spumæ denariũm pondo centũ,minii sinopici denariũ põdo octo:diphrygis,ceræ,chalcitidis cõbustæ singulorũ unciã,in alio exẽplari,singulorum pondo denariũm iiii. chalcitidis crudæ denariũm pondo duũ,olei heminas ii.Argenti spuma, & oleum coquuntur,dum iterum,ac tertio efferuescãt:hoc facto,aquę modicũ digitis instillat:mox diphryges,chalcitis tosta læuis facta inspergitur,sub manu aquã instillando,donec nõ amplius medicamen inter coquendum strepat:ubi cõstiterit,ceram indito.Adsint aũt chalcitis cruda,& miniũ,ex oleo modico contrita:cũ bene hẽt pharmacum,hæc immittito,continuè mouens:cùm rectè se habet,in pilam conijcito,ac rursus tundito,subigitoq;: excipiens utitor. *Aliud Scribonij Largi pharmacum accommodatum.* Ceræ denariũm pondo *centum,argenti spumæ denariũ pondo quinquaginta,olei myrtei heminã j. misyos cõbusti,chalcitidis ustæ,alumiuis scissi usti,cerussæ,resinæ terebinthinæ,singulorum de- * Aliter l.
C nariũm pondo xii.componitur eodem modo. *Aliud. Compescit in oculis staphylomata, valet ad ulcera curatu difficilia.* Minii sinopici denariũm pondo xv.argenti spumę denariũm pondo centum,ceræ denariũm pondo xl.pityinæ denariũ pondo xx.chalcitidis denariũm pondo xxx. salis ammoniaci denariũm pondo unius, thuris denarii pondo unius, olei heminam. Præparato, quo dixi modo. *Aliud,vt Aphrodas. Facit item ad Condylomata,& Rhagades contumaces.* Argenti spumæ denariũ pondo xlviii. terebinthinæ denariũm pondo xxviii.misyos tosti, chalcitidis tostę,singulorum denariũm pondo octo:minij sinopici,chalcanthi,singulorum denariũm pondo iiii.olei ueteris heminam,aquæ heminam,cerę denariũm pondo quadraginta: ricini pondo libram,alii *cyathi dimidium: sicca ex aqua læuigantur. Atque de his hactenus. *Al.heminæ.

De secundo uix sanabilium ulcerum genere, de quibus Asclepiades hoc modo scripsit ad uerbum.

Ad Fluentia vlcera, & curatu difficilia confecturis infra scriptis utemur. Medicamentum ex chamæleonte, quo usus est Philoxenus ad fluentia,& ægrè curabilia ulcera. Argenti spumæ pondo librã,olei ueteris põdo libras ii.chamæleõtis radicis pondo trientẽ, aristolochiæ põdo trientẽ, chalbani pondo vnc.ii.gallæ pondo vnc.ii.thuris pondo vnc.ii.conficito, sicut prius.

Aliud,quod Thebano adscribitur. Argenti spumæ pondo libram,olei ueteris sextarium unum, D chalcanthi denariũ pondo uigintiquatuor,chamæleontis denariũm pondo xii.aristolochiæ tãtundem,chalbani denariũm pondo octo,thuris denariũ pondo octo:componito similiter.

Aliud ex Arundinibus,ad fluentia,& chironia ulcera, item ad cuiuslibet serpentis ictum. Argenti spumæ pondo libram,olei ueteris pondo libras duas:chamæleontis nigri radicis, aristolochiæ, gallarum immaturarum,singulorũ põdo denariũ quatuor:chalbani,guttæ ammoniaci, thuris, singulorum põdo uncias ii:præpara mouens radicibus arundinum uiridium. *Aliud Casti nominatum Gangrænicum,pharmacum accommodatum.* Argẽti spumæ denariũm põdo centumuiginti,olei sextarios duos & dimidiũ,chamæleõtis nigri radicis denariũ põdo sedecim, aceti sextarios duos & dimidiũ,æruginis denariũ pondo octo,piceæ corticis denariũm pondo octo,myrrhæ denariũ pondo quatuor:præparato sicut priora. *Nigrum ex Pyrite lapide uocatum, quod ad Damonicum refertur. Valet ad fluentia,difficilia curatu, & phagedænica ulcera. Facit item ad fistulas impositum,emollitq; omnem duritiam.* Argenti spumæ,bituminis,singulorum denariũ pondo †centũ:picis,ceræ,singulorum denariũ pondo*octo:pyritis,terebinthinæ,utriusq; denariũ põdo xxv:propolis,aluminis scissi,singulorum denariũ pondo quindecim:ammoniaci thymiamatis drach.xii:chalbani,aloes,utriusq; drac.viii:æruginis,mãnæ,utriusq; drac.v:olei ueteris sextarios duos.Argenti spuma cũ oleo incoquitur,donec coiuerint:mox bitumẽ,pix,cera,resina, † Aliter xx. *Aliter l.

propolis inijcit:quibus liquefactis refrigeratisq; ærugo,& lapis pyrites immittitur, deinde am- E
moniacum:cùm cacabus ab igne sublatus modicè refrixerit, alumen, chalbanũ, mannaq; indi
tur:& mediocriter cocta in frigidã permittuntur,ac diem noctemque sinuntur.Subactis utitor.
Aliud.Facit ad curatu difficilia. Picis,ceræ, pyritæ, singulorum pondo denariũm duodecim:
guttæ ammoniaci denariũ pondo decẽ, bituminis denariũ pondo quinquaginta, argenti spu-
mæ denariũm pondo quadraginta,propolis denariũ pondo octo, scissilis denariũm põdo quin-
que, æruginis denariũm pondo duum, olei sextarium. *Aliud nigrum ex salicibus ad idem.* Mi-
syos peregrini, aluminis rotundi, chalcitidis,cretæ sutoriæ,q̃ melanteria Gręcis dicit,ęruginis
rasæ,aluminis scissilis,gallarum immaturarum,cerussæ,singulorũ põdo selibram:ceræ,resinę sic
cę,picis brutiæ, bituminis,singulorũ põdo libras duas: aceti acris sextarii dimidiũ,olei ompha
cini pondo libras duas, salicis surculorum tenerorum foliorũ pondo libras duas. Folia salicis in
acetum mittito, ignique suprapofita coquito mouens,sine requie, dũ tertia liquoris pars relicta
fuerit:sicca uerò tundito,& cribro tenuissimo secernito: deinde in mortariũ coniecta his humo
rẽ expressum adiicito,teritoq; diligenter, tanquã cephalica medicamina. Quę autem liquefieri
possunt,usque dũ non coinquinẽt,coquito: posteaquã refrigerata raseris, læuigatis immisceto:
ac in pilam coniecta excipiens utitor. *Indum Tharsei Chirurgi, ad eadem.* Ceræ, resinæ frictæ, F
picis aridæ, bituminis liquidi zacynthii,singulorũ pondo libras duas:cerussæ,æruginis,chalciti
dis,misyos peregrini,melãteriæ,aluminis & scissilis,& rotũdi,gallæ omphacitidis,hoc est imma
turæ,malicorii,*thuris,singulorum pondo selibrã: aceti,quantum sufficit. Quæ liquant eo spissi
tudinis,ut nõ inquinent,coquito:sicca tũdito,tenuissimo cribro cernito,aceto perfundito,& li-
quabilibus excipito. *Aliud Cyzicenum. Facit ad Diuturnos affectus, & neruos præcisos.* Thuris
quam optimi,ceræ,myrrhæ,aristolochiæ,chalcitidis, illiricę, chalbani, singulorũ põdo denariũ
quatuor:terebinthinæ,argenti spumæ,singulorum denariũ pondo octo:olei heminã. Omnia in
uas æreum coniicito:super cinerem molliusculum coquito mouens,donec in frigidã descendẽs
mellis habeat spissitudinem:deinde tollito mouens.Hoc in pelliculam illitũ imponito,& soluito
hyeme post septimum diem,æstate à quinto. *Aliud ex collectaneis Philoxeni.* Thuris,myrrhæ,
croci,illyricæ,bdelii,squamę æris,§chalcanthi,§chalcitidis,aluminis rotundi,& fissi,misyos pere
grini,guttę ammoniaci,ꝓpolis,uisci quercini,opopanacis, malicorij inclusi, singulorũ denariũ
pondo iiii:aristolochiæ denariũ pondo octo:ceræ denariũm pondo centum,quod minã inscri-
bit:seui taurini denariũm pondo centum:resinæ terebinthinæ denariũm pondo lxxv,qđ gręce
triatettara nuncupat.Resina in ollam fictilẽ nouam cõiecta coquatur,donec odorẽ amittat:de- G
inde seuũ,& cera purgata adiiciantur,liquenturq;:sicca tundantur,&tenuissimo cribro incernã
tur.Deinde ab igne deposita,q̃ liquefacta sunt,aliquandiu refrigerari permittantur:quibus sicca
inspergito,curiosè mouẽs:myrrham uerò,thus,bdellium, opopanacẽ, ex aceto trita ea habere
oportet: quibus ea,quæ in olla sunt, immittenda, terendaq;, ne in grumos ceræ modo coeant.
Cum bene habuerit pharmacum, pyxide lignea irino prius illita reponito.

De tertio genere ulcerum, quæ uix ad sanitatem perueniunt, Asclepiades hæc ad uerbum scripsit.

¶ *Ad ulcera, quæ nequaquam coeunt: aut si coeunt, rursus soluuntur, uel carne corrupta, uel etiam ossibus subiectis labefactatis: huiusmodi confecturis utendum est. Ad Chironia, & quæ difficilem curationem habent, medicamentum confectum.* Squamæ æris,æruginis rasæ,singulorum põdo unciã,
ceræ pondo selibram,resinæ laricis pondo unciã s.Quæ liquantur,aridis misceto,excipitoq;,ac
utitor curiosè subigens,latiusculum ceratum soli affectæ parti iniiciens,ut vlcus tantũ cõprehẽ
dat:ambientes uerò particulas medicamine,qđ phlegmonẽ propellit,circũdare oportet:tertio
curationis die vlcus soluere,dein fomẽtis lenire, ipsumq, ceratum ablutũ emollire, ac rursus im
ponere,donec cicatrix appareat. *Aliud accommodatum.* Aeruginis, squamæ æris, singulorum
pondo uncias duas:diphrygis pondo unciam unam,ceræ pondo librã,laricis põdo uncias tres: H
præparato,ac utitor,sicut prædictum est.Post hæc de medicamẽtis,quæ nominantur Cephalica
idest capiti accommodata, sic ad uerbum Asclepiades tradidit. *Deileontis Cephalicum ad diuturna,& quæ difficulter sanantur.Ossa corrupta educit.*Aeris squamæ, mannæ thuris, resinæ siccæ,sin-
gulorum denariũm põdo centum:aceti heminas xii.Terito squamã ex aceto,& cum læuis facta
fuerit, thus in minutissimum puluerem redactũ adiicito,& resinã:pastillos fingito, quos in um
bra desiccabis.In usu,cũ callũ auferre conaris, medicamenti partem unã,cerati ex *rosaceo cõ-
fecti æqualẽ sumito. In aliis uerò sit medicamenti portio una,cerati partes tres,uel quatuor:nã
temperamentum subiectis affectibus conuenire oportet. *Cephalicum melanchloron idest ex nigro uiride, quo usus est Tryphon Archæus. Facit ad diuturna, & uix sanabilia. Ossa corrupta reducit.*
Aeris squamæ pondo denariũ xii,mannæ thuris,guttæ ammoniaci,resinæ pityinæ siccæ,seui ui
tulini curati,resinæ terebinthinæ,singulorum pondo denariũm sedecim:cerę,olei,utriusq; quar
tam minæ partem:aceti heminam: conficito ad modum prædictũ. *Philotæ Cephalicum,ad diutina,difficiliaq; sanatu. Ossa corrupta reducit, & callos consumit.* Terrę erethriadis denariũm pondo
centũ,ęris squamæ denariũ pondo quinquaginta, ichthyocollæ denariũ pondo xxv,aceti hemi
nas duodecim.Ichthyocollam minutim cõtusam in uas uitreum conicere oportet,acetũ affun-
dere,

* In impressis græcis legitur rhu, in antiqs ῥοάς.

*Alit.uino.

A dere,ut irrigetur,dissolutã medicamini præparato immittere:ubi miscuerimus,pastillos efformare:usus indicatus est.¶ *Dionisii Samij.* Terræ erethriadis pondo minam, æris squamæ pondo minæ dimidium,ichthyocollæ quartã partem,thuris octauam,æruginis rasæ octauã,myrrhæ deci mãsextã,aceti congios duos. Cõponito sub æstu caniculæ, in Sole omnia cũ aceto simul terẽs: ichthyocollam uero tenuẽ faciẽs aceto modico in uase uitreo imbuito:deinde cũ miscueris ijs, quæ sunt in mortario, pastillos fingito quatuor singulos denariorũ, quosdam octo,& deficcato. Vbi utendum erit,medicamenti partẽ unam cũ tribus cerati ex rosaceo cõfecti sumito,splenijs lanã succidã aceto madentẽ superdato,fistulis pharmaci partẽ unã,cerati rosacei duas,collyria faciens imponito. *Emplastrum dia botanωn,hoc est ex herbis,vt Lucius præceptor conficiebat.* Anagallidis flore cœruleo denariùm pondo quinquagintasex , papaueris agrestis denariùm pondo quinquagintasex: hyoscyami uiridis foliorum, & porrorum uiridium singulorum denariũ põdo quinquagintasex:squamæ æris denariũ pondo xxv,mannæ denariũ pondo xx,resinæ pityinæ siccæ denariùm pondo sedecim, aloes denarium pondo sex, aluminis scissilis denariũ põdo quatuor,rotundi tantundem,salis ammoniaci denariùm pondo quatuor, ceræ põdo minã,olei ueteris heminas duas,aceti quantũ satis est.Herbis diligenter contusis, acetoq; solutis, humorẽ

B ad medicamenti confecturã exprimito: *¶ Isis Cephalica,idest capiti accõmodata, ad Chironia, & curatu difficilia:est item cruentis idoneum, quod Græci enæmon appellant.* Ceræ denariùm pondo centum,resinæ colophoniacæ denariũ pondo ducentũ:guttæ ammoniaci,squamę æris,thuris cõbusti,aristolochię tenuis,ęruginis,salis ammoniaci,singulorũ denariũ põdo octo:chalbani,mãnę, myrrhæ,aloes singulorũ pondo denariùm xii:aluminis rotundi denariũ pondo sex,olei ueteris heminam,aceti quantum sufficit.Pręparato ac utitor interim mero,interim diluto medicamine.

De scriptis ab Hera utilibus emplastris ad vix sanabilia vlcera. CAP. 14.

ALia sanè quædam emplastra usus multiplicis tradidit, quę vlceribus quoquę ęgrè cicatricẽ ducentibus,& malignis esse accommodata affirmat. Vnius uero propriè ad ea sola conducentis meminit, sic ferè de ipso scribens ad uerbum. *Emplastrum ipsius Hygyni ad multa vtile, boni coloris. Facit bene vlceribus, quæ ad cicatricem ægrè perueniunt: item ad Paronychia, quo nullum extat præstantius.* Argenti spumę chrysitidis pondo minam, cerę põdo minam, chamęleontis nigri, radicis denariũ pondo xxxvi, ęruginis rasę denariũ põdo xviii, chrisocollę denariũ põdo xxxx, olei heminas tres. Argenti spumã cũ oleo leni igne coquito,donec inferuescere incipiat: deinde cũ ab igne deposueris,ęruginẽ inspergito:iterũ coquens moueto, quousq; colorẽ propriũ rece-

A.l.4.f.4.t.4. c.10.fo.474 e

C perit:mox cerã indito,cum bene medicamentũ habet, chrysocollã, & chamęleontẽ, in mortarium dimissis acetũ instillato. Valet ad eadẽ chrysocolla ẽt contenta, quanquã & sine hac lõgè mitigantissimum est, summeq; iuuat neruorũ punctus, itẽ cũ à neruis uel musculis eluere quid oportet. Ac rectè fecit Heras, ad finẽ sermonis de emplastro, scribẽs chrysocolla addita nõ esse mitigatorium,seu leniens: quippe adstringens aliquid pharmacum hoc cõtinet, at quæ ob dolorem uidelicet mitigantur, relaxantibus indigent. Nam in hoc solũ accidẽs mitigari postulat, & subinde mitigantia dolorificũ ipsum affectum offendũt. Verũ uehementiori malo succurrẽtes, dolorem primo lenimus,deinde sic ad ea,quę morbũ curare possunt,accedimus. Itaq; chrysocolla,sicut & prius dictum est,medicamen ex iis, quę ad ulcera uix curabilia mirificè faciunt, quẽadmodũ pleraq; alia,quæ præterquam,ꝙ uehementer siccant,etiã non nihil adstringunt. Porrò nullũ huiusmodi medicamẽtum est mitigatorium. Quoniã uero minæ, & heminæ meminit, spumæ argẽti minam unam inijcere præcipiens, olei heminam (dictũ nanq; mihi est ẽt in superioribus commentariis,non nullos uiginti unciis,quosdam sedecim,minã æstimare,ut heminã alios vnciis nouem, alios duodecim) distinguenda quoque hæc ueniunt. Sumetur autẽ distinctio ab iis,quæ pharmacum promittit ,& metallicorum quantitate. Etenim propter pollicitationẽ co-

D qui affatim postulat,eoque plus olei accipere : ob metallicorum autem mistionẽ, quæ nõ pauca sunt, oleosam humiditatem exigit. Cum igitur,nec pingue, nec medullam, nec resinam liquidã capiat,oleũ augere ratio est. Itaque si minã ceu uiginti vnciis ęstimemus,olei certe tres heminas infundemus , singulas unciarum duodecim:sin aũt sedecim reputauerimus, olei heminã ceu vnciarum nouem licet immittere. Potest etiam addi,si vncias duodecim pendat,propter coctionẽ diutius celebrandam : nã id talibus medicamentis est utilissimũ uel metallicorum causa,quorũ nõ mediocris copia existit. Si enim chamæleontis denarios trigintasex adnumeres,æruginis q-dem octodecim, chrysacollæ quadraginta denariis , fient uniuersi nonagintaquatuor , ꝙ & ipsi copiosi olei misturam requirũt,maxime cum ceræ denarios simul centum addi præcipiat, omnino enim uel sic multo oleo erit opus. Hoc igitur emplastrum Heras conscripsit,adfirmans ulceribus ægrè cicatricem contrahentibus ex usu esse. Alijs uero usus multiplicis eodem in libro scriptis,post multa ipsorum opera subdidit. *Cicatricem ægrè sumentibus,vel malignis quoque,vel Chironijs idonea.* Nam & Aribarzanion ab ipso dictum commendat aduersus maligna, pascentia, & difficilia curatu: Item Isim,ut gangrenas coercẽtem. Deinde tertiũ his uerbis auspicatur: *Boni coloris, Cruentis idoneum, cicatricem inducens.* Quod chironiis simul auxiliari dicit : Insuper quartũ, cui nomen indidit, Panacea: ad hæc quintum, Icesiam. De emplastris igitur,uario usui accõma-

datis sequenti libro disputabimus,ubi simul ea,q̃ Heras commendauit,adscribentur: Hic autẽ E quæ uix sanabilibus(chironia nonnulli uocant)medentur,longo usu,tum à præceptoribus nostris,tum à nobis ipsis explorata:quorũ nonnulla ab antiquioribus quoq; uiris præclaris approbata sunt,quemadmodum & illud,qđ in libro,cui titulus est Mantiæ pharmacopola de re medica,scriptũ inuenio.Verba ipsius ita sonant. *Aeruginosum Mantiæ*. Aeris usti,† pondo minas ‡ quatuor,resinæ pityinæ siccæ denariũm pondo octo,ceræ denariũm pondo octo,æruginis denariũ pondo x.olei heminam,terræ cimoliæ denariũ pondo iiii.thuris denariũ pondo quatuor, squamæ æris denariũ pondo quatuor. Sicca læuigata in mortario finito, cerã liquefactam cum oleo tritis superfundito,finitoq; pauxillo tẽpore combibere,aceti heminã addito:per triduum terito,quantum aceti excipiatur,immittẽs,ut liquidi cerati fiat spissitudo. Vtitor ad oẽ uulnus & ad ulcera,& uix ad cicatricem uenientia ulcera,& quæcunq; cancrosa sunt,cũ panniculis filatim conceptis:supra splenium uero lanã succidam uino oleoq; madentẽ leuiter alligare oportet,biduo per æstatẽ soluere,hyeme triduo,ac ulcera tepente aqua abluere, in profundis uulneribus ipsas oras leuiter linamentis intercipere : quippe medicamen linamento excipi aptũ est, & pus mouet.Hac ratione pura fient ulcera,& crusta excidet,cerã miscendo æqualem æruginis ad cicatricẽ perueniet.Exterit,& carbunculos citra dolorem,omneq; pascens malignum sistit, F persanatq;.Vtitor quoq; ad herpetas,& ungues putridos:similiter autem,& ad oĩa uino,& oleo utendum est cum lana.Præterea dentes erosos medicamine repleto. ‡*Bonum nostrum.*‡ Ceræ, picis,bituminis,singulorum pondo librã:mannæ,æruginis,cerussæ,singulorũ pondo selibram: malicorii,gallæ,spinæ ægyptiæ,iridis illyricæ,aristolochiæ rotundæ,chalcãthi,singulorum põdo trientem,hoc est uncias quatuor:aristolochiæ uerò longæ,& æris combusti, utriusque pondo sextantem,hoc est uncias duas.Sicca ex aceto pluribus diebus terito, ut etiã prius ostẽsum est:ijs probè elaboratis,q̃ liquari possunt, cũ oleo liquatis,heminam ipsis superfundito, mannã inspergens:ubi liquefacta frigefeceris,& deraseris,aridis ex aceto læuigatis sic admisceto,ut ne inter fundendum grumos ceræ modo facias , idq; potissimum ambiente nos aere frigido .

† Al.denariũm pondo.

† In antiq. græcis nonnullis additur,emplastrũ Galeni.

Aliud nostrum. Bituminis,aluminis liquidi,singulorum pondo libram:picis,resinæ pityinę, cerę, pondo libras duas : aristolochię rotundæ,gallę,spinæ ægyptię, singulorum pondo uncias octo:malicorij,ęris usti,mannę,aristolochię longę,singulorum pondo uncias quatuor:olei ricini,aut ueteris,si illud non adsit, pondo libras duas, quarum singulę uncias duodecim contineant, ut omnes simul uncię collectę sint uigintiquatuor . Præparo hoc quoque eodem modo cum prædicto,metallica ex aceto teruntur,deinde sicca adiiciuntur,rursusq; læuigãtur: postea G cum luti spissitudinẽ habuerint,liquata miscẽtur,ut prædiximus. *Aliud.* Bituminis,resinæ terebinthinæ,picis brutiæ,singulorum pondo:olei denariũm pondo uigintiquatuor:argenti spumæ,cerussæ,mannæ, æruginis,squamæ, opopanacis, singulorum pares portiones denariis olei uigintiquatuor:ladani pondo uncias duas,quæ ualent denariis sedecim : aceti heminas duas. Hoc quoq; pharmacum perinde,ac superiora duo,cõficitur. *Aliud.* Chrysocollæ,squamæ,stomomatis,singulorum denariũm pondo iiii.æruginis,& chalcanti, utriusque dimidium,hoc est singulorum pondo denariũm duũ:cerę denariũm pondo uigintiquinque,hoc est uncias tres,& denariũm unum:resinæ terebinthinæ pondo uncias duas,hoc est denarios sedecim. Ceram cũ terebinthina liquefacito, deinde aliis admisceto,bifariam medicamẽtum cõficiens,interim ut prius citata aceto cõterens arida,interim sine hoc curiosè læuigata liquefactis misceto.Esto autem terebinthina liquidior,sicut plerunq; larix appellata.In summa,omnibus his pharmacis,q̃ chironiis conuenire palàm est,laricem resinam si loco terebinthinæ misceas,non peccabis. *Aliud.* Ceræ pondo uncias tres,hoc est denariũm pondo uigintiquatuor:æris usti,squamæ,æruginis,singulornm pondo denariũm duum,ut trium horum simul denarij sex existant.Cera ęsto pinguis,ut quæ cum rosaceo uel myrteo modico emolliatur.Arida probè læuigata excipiãtur, H quemadmodũ in omnibus medicamentis,quæ ad chironia parantur , uehementer est necessariũ.Quin etiam ubi sicca ceræ fuerint admista,melius est ea diu in mortario contundere. *Aliud* Ceræ pondo uncias sex:æruginis partẽ sextam,quæ est uncia una:ęris combusti,resinę laricis, singulorũ pondo denariũ trium,ut ambo simul habeant denarios sex.Cera pinguis esto: inque aquã calentem proiecta,quò mollior fiat,manibus subigatur,æruginem & æs in eam recipiendo,postea contundendo in pila,ubi resinæ quoq; mistio paulatim instillando fiet. *Aliud.* Cadmiæ pondo uncias tres,dimidio chalcitidis ponderi misceto,quod est unciæ semissi.Tritis ꝓbè vinum austerũ affundito,& rursus læuigato:ubi mellis consistentiam habuerit,ceratum ex cera,& resina fricta,compositum immittito.Sint autem cuiusq; pares portiones unius unciæ , ut ambæ duas uncias efficiant,myrtei liquefacti pauxillum adiicito. *Aliud.* Olei ueteris,uel ricini heminam:ceræ,picis,bituminis,singulorum pondo:mannæ,æruginis,cerussæ , dimidio minus,q̃ in prædictis,quod est cuiusque selibram,malicorii,gallæ, spinæ ægyptiæ, iridis,aristolochiæ rotundæ,chalcanthi,singulorũ trientem,qui ualet uncias quatuor:æris combusti,aristolochiæ longæ,cuiusq; sextantẽ,qui pendet uncias duas.Quæ liquantur,aridis antea ex aceto læuigatis cõmiscebis,ut prædictum est. *Aliud.* Cadmiæ , chalcitidis,singulorum pondo denariũm

quadraginta.

A quadraginta: Ex uino tritis pluribus dieb⁹ ceratū,quod ex oleo,& cera constat,immittes.Sint autem olei libræ duæ,ceræ denarii ducenti.At satius est hoc minori symmetria conficere,Cadmiæ,& chalcitidis,singulorum denarium pondo decem,ceræ & olei,cuiusq; denarios quinquaginta,iniiciendo.*Aliud.*Cadmiæ combustæ,chalcitidis ustæ,terebinthinæ, ceræ singulorum parem mensura.Arida ex uino conteres. *Aliud ex Ricino.*Aeruginis denarii pondo unius,aluminis liquidi pondo librā: malicorii,æris combusti,mannæ,singulorum trientem,qui ualet unciis quatuor:gallæ duplum adiicias,quod est uncias octo: picis, pityinæ, singulorum pondo libras duas:bituminis dimidio minus,hoc est pondo unum:cui aluminis liquidi etiā indideris,aristolochiæ rotundæ,& gallæ,singulorum pondo uncias octo:longæ aristolochiæ dimidium,hoc est uncias quatuor:olei ricinini pondo libras duas.Metallica ex aceto conteruntur,ut in superioribus.*Aliud.*Ceræ pondo unciæ tres:æris cōbusti,squamæ,æruginis,singulorum pondo duo.Ceram prius in aqua calente calefaciens:manibus rosaceum admiscens,emollies:deinde arida excepta in mortario contundes diutius,ut uere omnium fiat unitas. Tertio quartove die hoc, & alia huiusmodi omnia resoluito,spōgiam extrinsecus ex aqua, uel posca imponens.*Aliud.*Ceræ pondo uncias sex: resinæ laricis eius dimidium, hoc est uncias tres : æruginis triplo minus,
B q̄ laricis fuit,hoc est unciam: picis brutiæ pōdo denarium trium,chalcitidis ustæ similiter denarium pondo trium.Conficito & hoc,ut ꝑdictum. *Aliud.* Aeris cōbusti,squamæ,æruginis, parē cuiusq; mensurā:ceræ sescuplam misceto. Ceram, ut prædictum est,calente prius aqua madidam subigito:ac interea dum hoc agis uel rosaceum,uel myrteum adiicito:deinde in pilam immittito.Præstat aūt trium pondo ceram æqualem miscere q̄ recentissimam,mollissimā, pinguissimam,ne multo humore oleoso indigeas. *Aliud.* Aeruginis,terebinthinæ,pares utriusq; partes ceræ triplo plures:aluminis scissilis,cadmiæ,squamæ,singulorum quadruplum, ut æruginis pars una sit,itē terebinthinæ una,ceræ tres:squamæ,cadmiæ,luminis scissilis,uniuscuiusq; quatuor. Vbi arida contuderis,cribraueris,in puluerem exactè redegeris,in mortarium coniectam cerā, & terebinthinam contundito,sicca aspergens, pistillū myrteo,uel rosaceo madefaciens in aere calido,nam in hoc facilè tunduntur,maximè si id æstiuo Sole fiat. Vsus est is, qui aliorū quoq;, nimirum ulcere prius deterso aphrolitro,& postea eloto per melicratum,tum per spongiam ꝑbè purgato,ut madoris sit expers:deinde super id platysmate,hoc est latiore linteo, cui emplastrum illitum sit,imposito:postea duplici linamento aqua frigida tincto extrinsecus superdato, præterea noua spongia molli:& tertio,aut quarto die id resolues. *Acerum hoc est absque cera,*
C *nostrum.* Argenti spumę pondo libras tres,olei ricinini ueteris pondo libras quatuor.s, aceti q̄ acerrimi libras duas:æris squamæ nigræ,chalcitidis,eruginis, singulorum pondo uncias duas. Argenti spumam cum oleo prius coquere oportet,donec strigmenti spissitudinem accipiat:deinde metallica pluscculis diebus ex aceto trita adiicere:atq; sic incoques, quousque non coinquinet.Licet etiam statim ab initio argenti spumam,cum oleo,& aceto diligēter mistam coquere : ac ubi semicocta fuerint,squamam,chalcitidem,& æruginem immittere. Voco autem nunc libram olei,& aceti Romanam,quæ uncias duodecim peculiares cōtinet. Quin & sex olei libras tribus argenti spumæ pondo interdum committito: & nimirum secundum hanc symmetriam diutius incoquuntur. Cum ꝑparas & hoc pharmacum, præstat argenti spumam cum solo oleo esse coctam:deinde metallica cum aceto iniici. Vbi uero tria fuerint, cuiusque uncias duas dixi immittendas aceti libris duabus,argenti spumæ tribus,olei ricinini ueteris libris sex,uel, ut prius dixi,quatuor s.Hoc medicamentum,& fistulas iungit, & callosas iam exiccat, contrahit, & claudit.At si bona uictus ratione usus quis fuerit,non resoluuntur: plenitudine uero insigni collecta,periculum est ne pars ex fluxione infestante phlegmone rursus tentetur, & fistula aperiatur.Et uero inueteratis ulceribus,& dysepulotis,hoc est cicatricem ægrè ducentibus, quæ &
D chironia nominantur,non solùm pharmacum impermixtum imponimus, sed etiam liquefactū oleo ueteri,uel ricinino,ac linamento exceptum:etiam si puris,uel minimum nondum in ulcere antea fuerit,concoquit ipsum,& generat,& crassum efficit.Cęterum ulcus triduo solues,si nihil prohibet.Quòd si stomomatis squama fuerit,præstat:sin minus eam habeas,nec nigram, cyprii æris squama iniicietur.Confeci aliquando hoc emplastrum, phrygii quoque lapidis uncia admista,interdum etiam chrysocollæ uncia,sicut,& amborum nōnunquam:glutinat & magna uulnera. *Aliud ad teneros,& ex iisdem ulceribus nimis grauiter conflictantes.*Cerę pondo,rosacei pondo,cerussæ pōdo,uncias octo,salis ammoniaci pondo uncias quatuor, squamæ cypriæ pondo uncias duas,thuris pondo unciam,calcis uiuæ pondo unciam,aluminis fissilis pondo unciā, æruginis pondo unciam,malicorii pondo unciam.Vsus prædictis idem est.Nouem in præsentia sunt pharmaca citra rosaceum composita, decimum enim illud. Ex nouem quinque sunt pari pondere,calx uiua,malicorium,thus,alumen scissile, & erugo. Squamæ duplo maius pondus est, & hanc sal ammoniacus duplo exuperat, hunc cerussa, huius sescupla rursus cera in libram unam reducta,quam & rosaceum habet.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Continet Multiplicis usus Emplastra, Pastillos, & Arida.

De Medicamentis usui multiplici accommodatis. CAP. I.

De medicamentis Polychrestis futura hic est disputatio, uocāt autem Græci polychresta, quæ multis affectibus cōueniunt. Suntq; nō nulla ipsorum nō modò specie, sed etiā genere diuersa, omnia uerò ex cōtrariis cōstant medicaminibus, et iuxta secundas qualitates, ac uires, non tantum primas. Patere arbitror cuiuis primas me appellare caliditatē, frigiditatē, siccitatē, & humiditatē, atq; ex harū cōiugatione quauis cōpositas: Secundas uerò, q̄ F
ipsas sequuntur, ut in quinto libro De simplicibus medicamētis uberi⁹ ꝑcēsui, ostēdēs nō nulla nō solū cōposita medicamina, sed simplicia quoq; vt nascuntur, emollire, quædā indurare: queādmodū alia obstruere, alia reserare: alia sordes gignere, alia abstergere: alia attenuare, alia crassitiē admoliri: alia densare, alia rarefacere: alia carnē inducere, alia repurgare: alia cicatricem ducere, alia exulcerare: alia trahere, alia repellere: aliasq; similes eorū drīas. Porrò dictum mihi est, & superioribus cōmentariis, q̄ contrariorū facultate medicaminum necessaria esset mistura, cuius et nūc paulo post mentionē facturus sum. Melius enim mihi uidetur duo quædā triave medicamenta celebria, quæ multiplicē usum exhibeant, præscribere, deinde cōpositionis ipsorū rationē interpretari. Exordiar aūt ab iis, quæ nemo non nouit, quippe in Heræ libro, cui titulus est, Nartex id est prōptuarium medicaminum, prodita, tū apud alios, qui libros De medicamentis condiderunt. At quia superiori libro de uirtutibus, q̄ ulcera dysepulota hoc est uix cicatricē ducētia, curāt, uerba fecerim, animus est nūc quoq; emplastra illa multiplicis usus primum exponere, q̄ causa malignorum (non nulli chironia nominant) composuimus. Alia uerò usus dicta multiplicis, ꝙ multis quidem affectibus aliis conferant, non tamen etiam chironiis, ea rursus seriatim referre proposuimus. G

Quæ scripserit Heras. CAP. 2.

ITaq; cū opere medicamentorū Heras Cappadox emplastrū quoddā ad huiuscemodi ulcera mirificè faciens tradiderit, inde sumā exordiū, uerba ipsius adscribēs, q̄ in hūc modū sonāt.

Boni coloris, Cruentis idoneum, cicatricem ducens. Conglutinat, perfectè implet, atq; cicatricem ducit solutum cum cerato, magisq́; adhuc circa cicatricem inducendam efficax est. Valet etiam ad Chironia ulcera, aliaque similia summopere. Nā callos consumit, deinde genuinam carnem generat, ualde album.* Ceræ pondo libras duas, frictæ pondo libras tres, æruginis rasæ pōdo uncias sex, mannæ pōdo uncias tres, olei heminas quinq;, aceti sextariū. Liquabilia siccis admiscētur. Vsus est emplastri ad uulnera, cū rosaceo tēperatum pus generat, cerato solutum ad cicatricis generationē repurgat. Quidā tamen resinæ frictæ libras duas, & terebinthinæ tantundē, ingesserunt: atq; sic præparatum ærugine rasa ipsum exceperunt, ut collyrii tenorē haberet: atq; hoc imposuerūt, ubi callos consumere studerent: promptè enim hæc facit, ut et ossa separet. Merito igiē, & emplastrum hoc Heras cōmendat ceu ex æruginis, & aceti copia, efficax, si quid in superiore libro dictorū meminimus. Laudat item Panacea ab eo uocatam, quam deinceps uerbis illius apponimus.

*Al. bonum.

Panacea Heræ à non nullis sanitas nominata. Ad oēm Passionem, & malignitatē. Sistit autē Nomas, neq; crustas facit, neq; circumpositis partibus duritiem conciliat. Rumpit ac tabefacit omne corruptum, ut nihil à liquida staphide differat. Cohibet sanguinis eruptionem, tum aliā, tum quæ per hæmorrhoidas fieri solet, myrteo dilutū. Itē Hæmorrhoidas ipsas tabefacit, & consumit. Insuper fistulis medetur, & carbunculis. Sanat ægylopas, & chironia, ut uocant. In summa uix sanabilium, & diuturnorum genus † latentibus quidem locis ueluti utero, unguento cyprino liquidū: ꝫ exterioribus autem præstat, ut alia singula, sic apponere. At omni ulceri impositum, quamuis agresti, mitius statim id efficiet, dolores minuet, & uigilias. Hæc eius uirtus est.* Chamæpityos denariū pondo quatuor, symphyti denariū pondo quatuor, chamæleōtis denariū pōdo quatuor: marrubii denariū pōdo quatuor, apud alios sex: polii denariū pōdo sex, cētaurii tenuis denariū pōdo sex, helenii denariū pōdo quatuor, aristolochię denariū pōdo quatuor, thuris denariū pōdo duodecim, & semissis, myrrhæ denariū pōdo triū, aloes denariū pōdo sex: chalbani denariū pōdo sex, oboli unius, & semissis: olei denarium pōdo centumoctoginta, mellis triginta, ꝓpolis denariū pōdo duodecim s. aluminis fissi denariū pōdo sex, ob. unius, & semissis: terebinthinę denariū pōdo sex, oboli unius, & semissis, chalcitidis denariū pondo sex, oboli unius, & semissis: bituminis denarium pondo quinquaginta, terræ ampelitidis denarium pōdo quinquaginta, argenti spumæ denariū pōdo quinquaginta, gallę denariū H

*Liquida id est ὑγρᾶς, fortassis ἀγρίας leg. i. agria uel syluestri.

† *Al. ex antiquis clarius in latentes quidē locos, ueluti uterum, infunditur unguento cyprino liquatum, &c.*

pondo

A pondo triũ,pulueris iridis denarium pōdo trium.Contusæ pridie herbæ,& radices,oleo immit
tuntur:ubi nocte tota in eo durauerint,manè argenti ſpuma,ampelitis,bitumen iniicitur:ſupra
ignem lenē incoquuntur:ubi ſpiſſitudinem adepta fuerint,olla ab igne tollitur.Sint autē in alio
uaſe mel,reſina,chalbanũ,propolis colliquata,quæ oportet ſimul cōmiſcere,in ollã fundendo:
deinde arida,quibus cũ medicamē coquit,donec nō coinquinet:rurſus ab igne depoſito myr-
rha læuis facta,& thus inſpergitur.Eſt aũt aduertendum,nequando efferueſcat,& quantum fie
ri poteſt in amplo ſpatio coquatur,difficulter.n.reſtingui pōt,ſi quid attingat. Hæc quidem He
ras de Panacea.Nobis autem materiã ipſam à medicamētis,q̃ priore libro ſcripta ſunt ad ulce-
ra uix ſanitatē recipiētia,differre notãdũ eſt.Nã illa ſolis cōſtãt metallicis, quædã paucis, q̃dã
pluribus,pauca illorum radices,ac herbas continent:at panacea hęc ſecus habet.Recipit.n.hęc
chamæleontem,& cētaurium,quorum utrunq; maligna ulcera iuuare idoneum eſt . Accipit p̃-
terea ariſtolochiã,& iridē,imbecilliora quidē centaurio,& chamæleonte , quod ad malignorũ
ulcerum curationem attinet,non tñ repudianda.Herbas autem ualentes aſſumit , quæ uel ſolæ
maligna ulcera curare poſſunt ſæpenumero,chamepityn,polium, & ſymphyton:quibus ualen
tius eſt marrubium,& helenion.Itaq; marrubio ēt ſolo uti queas in iis,quæ carnē abunde humi
B dã circa ulcus habent,& ſordidiorem:helenion uerò neque iis conuenit ſolum inſperſum,ſicut
nec aliud quoduis acre.Siquidē didiciſtis in opere de Smplicibus medicamētis,acrium, & ama
rorum medicaminum diſcrimē,nēpe acria irritare, mordere,calefacere,& fluorē in affectis par
tibus cōcitare:amara uerò exiccare citra morſum,& calorē,eoq; exulceratis partibus cōduce
re.At qm̃ ex herbis iſti cōpoſitionē paranti,inſtitutum erat emplaſtrum inde non ſiccum,quod
inſpergi poſſit,efficere: ad emplaſtri uero confectura,uel cerã,uel reſinam , uel omnino argen-
ti ſpumam diutius coctã adiecturus erat,unde uirtus herbarum ſolueretur:miſcuit ipſis nō nul
la medicamenta tam ualida,ut ulceribus per ſe exhiberi non queant. Valida aũt duplicem com
munem uim,& qualitatē obtinent,non nulla auſterã acerbamq;,alia acrem,& acerbam. Huius
igitur gratia ex iis,quæ acrimoniã ſortita ſunt,helenion miſcuit:ex ualidè autē adſtringētibus,
(hæc.n.auſtera,& acerba nominamus)alumen,& gallam immaturam.Qualitates aũt utraſq; ua
lentes habet chalcitis,quēadmodum,& uires q̃ in ipſis ſunt,cũ ſit acris,& adſtringens.Enimue-
ro dictũ eſt ſuperius neceſſariã eſſe malignis ulceribus,& præſertim cũ fluori ſint obnoxia,qua
litatē auſterã.His ergo omnibus,quæ dixi,admiſta argenti ſpuma eſt,reſina,& thus,quo phar-
macum emplaſtri formã,acciperet.Sed argenti ſpuma ex media materia eſt. Thus cōcoquit, &
C pus mouet,ſi tanq̃ ad probè tēperatam naturam reſpicimus:nam id humidioribus corporibus
carnem producere oſtendimus.Quin etiã ex medicamentis,quæ concoquunt, quæq; uim à pu
re mouendo,quaſi purificam uel expurgatoriã dictã habent,nullum ualenter digerit , ſicut nec
acre:ſiquidem talia mediocriter excalefaciunt, immo & emolliunt magis,quam exiccant.Qua
re thus etiam recte admiſtum eſt in propoſiti emplaſtri cōpoſitione,uti mitigatoriũ quid, & le-
ne accipiat.Huius nimirum potentię oleũ quoq; eſt, emplaſtri coquendi cauſa ſecundũ primã
rationē adiectum,ſecum uerò duas facultates inferēs,mitigatoriã uidelicet,& quæ ualida phar
maca obtũdit,ſiue hæc acri,ſiue auſtera uirtute ſint prædita.Certè ampelitis terra ſiccat,& dige
rit,nihil manifeſtò acre continens:propterea malignis ulceribus idonea eſt,& ſi ſolam per ſe tri
tã inſpergas.Chalbanum uerò,& ipſum eò,ꝙ concoquit,emollit,mitigat,& dolorē ſedat,prędi
ctæ cōpoſitioni adiectum eſt,cùm thus eaſdē uires,ſed imbecilliores habeat,chalbano faculta-
tes ambas ualentiores poſſidēte.Terebinthina reſina ipſa quoq; ſimul cùm detergendi diſcutiē
diq; facultatē habeat,ēt affectus tales,ꝙ concoquat,quidpiam obtinet . Bitumen uero,cum ca-
lore non admodum uehementi ſiccare nouimus.Quibus omnibus emplaſtri author medicamē
tum tractoriæ uirtutis propolim nimirum admiſcuit,qm̃ eius uſum multiplicē eſſe uoluit. Om-
D nia uerò,quæ multiplicē uſum præſtãt,maximè uarias poteſtates habere neceſſitas eſt,ut pluri-
bus uitiis medeantur.Sic ēt non parum mellis addidit ſciens ipſum ſiccans,digerēſq;,putreſcē
tibus eſſe accōmodatiſſimum:quippe & ipſum ex iis eſt,quæ non putrefiunt,& miſta à putredi
ne reſeruat,præterq̃ extremè ad putreſcendum idonea,quæ humida ſunt,& calida.Atq; mel co
pioſius aliis medicamenti cōpoſitor indidit:nã ſi tria,quæ coqui deſiderant,excipias, bitumē,
argenti ſpumã,terram ampelitidem,aliis maius eſt.Atq; his ipſis bitumini,argēti ſpumæ,& am
pelitidi tm̃ adiecit olei,quantum coctioni cōmodũ erat futurum,coniectura,& ab aliis ſumpta,
quæ ſicca pharmaco immittuntur.Inſuper oĩbus perfectè coctis myrrham,& aloen uoluit inii-
ci,quæ ambo citra mordicationē ſiccãt:uerum differunt,ꝙ aloe adſtringat,myrrha tenuiorum
partium ſit,magiſq; ſiccet.Cæterũ haud ſcio,cur Heræ uiſum fuerit minoribus ſymmetriis Pa
naceã hanc conſcribere,quã alii maioribus cōficiunt:ſiquidem non nulli omnia duplicata ha-
bere ipſam tradiderũt,alii quadruplo copioſiora. Chalbani ſanè denarios ſex obolum unum s,
Heras numerauit:alii*decem,& ſemiſſem:quēadmodum alii rurſus uigintiquinq;,augentes ſi- *Al. duodecim.
mul,& alia ad portionē,ut nuſquã dicat in ſymmetria obolus,uel ſemiobolus . Itaq; aduertere
uos oportet Panaceas apud alios ſcriptas huic cōferentes,utrũ omnia duplicata,an quadrupla,
habeant:ac ſi ſint omnia aucta,nō putare illas ab hac eſſe diuerſas. *Iſis à quibuſdã Epigoni dicta.*

Multiplicis

Multiplicis uſus eſt medicamentum,quod Iſidẽ appellant, ab omnibus cõmendatum. Ego ue- E
rò apponam modo,quæ Heras de illo memoriæ prodidit.Hæc illius uerba ſunt. *Medicamentum*
à non nullis Epigoni dictum,ab alijs Iſis.Facit ad omne uulnus,& ad uulnera capitis, cum oſſium præci-
ſione,ſanat citra reparationem.Valet ad punctus,item paxillos infixos,& hominum,atque canum mor-
ſus.Venenum trahit uiperæ,ſcorpij, draconis marini,paſtinacæ. Curat fracturas artuum cum uulnere,
callum.n.obducit citius tutiúsq;.Fiſtulas oẽs recentes,ueteres foueas,ſeu dehiſcentia ulcera,ſinus, phyma
*ta,parotidas,abſceſſus in mammis,& alis futuros,aut factos,ſanat. Aduerſus*fluxionem nobis uenienti*
bus,ſtrumas adhuc aufert,cum tunicis celerrimè pus educens. Siſtit oculorum fluxiones fronti impoſi-
tum,tollit liuorẽ.Gangrænas nõ patitur latius ſerpere.Putredinẽ purgat.In ſumma ad quoduis bonũ eſt.
Hæc recipit, Ceræ denariorum pondo centum:terebinthinæ denariorum põdo ducentorũ, ſe-
cundum alios centum:ſquamæ æris rubri denariorum põdo octo, æruginis raſæ denariorũ põ
do octo,ariſtolochiæ rotundę denariorum põdo octo,thuris denariorũ põdo octo, ſalis ammo
* Al. rotundi. niaci denariorum põdo octo,guttæ ammoniaci denariorum põdo octo,aluminis*cõbuſti dena
riorum põdo ſex,æris uſti denariorum põdo octo, myrrhæ denariorum põdo duodecim,aloes
denariorum dõdo duodecim,chalbani denariorum põdo duodecim,olei ueteris heminã,aceti
acris heminas duas.Quæ liquari poſſunt,ſiccis in mortarium ſuperfunduntur. Sic quidẽ Heras F
Iſim ſcripſit non etiam particularẽ omnem uſum ei apponẽs,ut in aliis conſueuerat. Inſuper,ꝙ
ad Epigonum illud refert,à pleriſq; diſſentit,quos exactius de Epigonio ſcripſiſſe arbitror,cum
alia,tum illud quoque,nempe quòd in carcere concluſus, cum quendam admodum potentem
curaſſet,eius rei gratia fuit dimiſſus.Adieciſſe uerò ipſum aiunt pręſcripto medicamini,dracun
culi radicem:atque ego ſemper,ita uſus ſum,quoniam & præceptorum meorum unus uſurpa-
bat,apponens in prædictam ſymmetriam Heræ,dracunculi denarios octo,inſuper, & olei cya-
*Al. heminæ. thi*dimidium,aceti hæminam:ad hæc colophoniam reſinam,nõ,ut Heras,terebinthinam.Sed
& in emplaſtri confectione ab illo diſſentiebat,chalbanum aceto,cum aliis in pila elaborans,at
que ita admiſcens ea,quẽadmodum & Heras inquit,liquabilibus:deinde medicamentum mani
bus plurimùm emolliebat,attingens acetum quàm acerrimũ: poſtea in uaſe æreo reponebat,&
perfuſum lõgo tẽpore ſeruabat:atq; ita excipiens utebatur.Appellauit ipſum, uelut alii quidã.
Hermonis ſacri ſcribę:alibi ſcriptum inuenias ex adytis templi Vulcani in Aegypto hoc quoq;
eſſe,quemadmodum & illud, quod ex dictamno conſtat.Symmetriam uero ſimplicium medi-
camentorum,quæ id cõſtituunt,omnes propemodum æqualem ſcripſerunt, proinde titulus li-
cet diuerſus exiſtat,nõ opineris aliud eſſe,atque aliud,& quod ex adytis ſacrum dicitur,&Her- G
monis ſacri ſcribæ,& Epigoni:nam omnes has appellationes habet.liquatum autem cum cera-
to liquido purgat, & ulcera cicatrice obducit. Quidam ex cerato triplicato dilui ipſum tradi-
derunt:non nulli duplicato,utriſq; ſymmetriã indiffinitè diginguentes.In quibus etenim ulcus
purum ſatis efficitur,ſi tribus cerati partibus tẽperatum fuerit,non oportet duplicatum adiice-
re:in quibus aũt minus purgatur,ibi ceratum duplo maius aſſumendum.Nouimus enim effica
cius omne id genus medicamentum eſſe, quod non multo cerato miſcetur: imbecillius, quod
multo.Nihil mali eſt aũt de dracunculo quoque eatenus dicere,quòd per æſtatem caule exicca-
to,& herba tota,radicem amputare oportet: deinde in domo ſicca Solem non habente repoſi-
tã,paulo poſt dies ſex,vel ſeptem in orbiculos diuidere, eoſq; filo traiectos in ſicca domo, & à
Sole remota rurſus ſuſpendere:ac ſic ubi medicamentum præparare uoles radicem cõtundere:
quæ ipſa quoque ſeorſum tuſa, & læuigata probè, ut puluis fiat, malignis ulceribus medetur.

*Emplaſtrũ ex dictamno.*Item quod ex dictamno emplaſtrum conficitur,ſacrum appellant, di-
centes,& hanc ſcripturam in Vulcani templo iuxta memphim inuentam eſſe: omnes ipſius hu
iuſmodi ſymmetriis meminerunt,uel parum adeo ab his differentibus. Sufficiet ãt uerba Heræ
& de ipſo adſcripſiſſe,quæ in hunc modũ habent.*Sacrum ex Vulcani templo in Memphi. Facit ad* H
recentia cruenta,fluentia,ad neruorum præciſiones,uetera ulcera,ſuppaſcentia,contuſa,putredines,car-
bunculos,Nigritias,ulcera fluentia,Cicatricẽ ægrè admittentia,parotidas,perniones,abſceſſus,ſtrumas,
furunculos,duritias.Tela educit,aculeos,oſſa ex capite.Sanat ferarum ictus,ſcorpionum morſus,phalan
giorum,muris aranei,hominum.Valet ad omnem colli dolorem,humeri, articulorum,uice malagmatis.
Siſtit oculorum fluores,non modo recentes,ſed etiam ueteres.Tollit capitis dolorẽ inunctum,roſaceo di-
latum.Et uteri dolorem ſedat tum illitu,tum ſuffitu. Necat inſuper feras ſuffitu. Hæc recepit. Olei ue
teris heminas duas,argenti ſpumæ denarium põdo centum, æruginis raſæ denariũ põdo octo,
ſquamæ denarium pondo ſex:colophonię liquidæ,alii pineæ,denariũ pondo quinquaginta:mã
*Al. xxvi. nę denarium pondo duodecim,guttæ ammoniaci denariũ pondo*ſedecim,æris combuſti dena
rium pondo octo,diphrygis denarium pondo ſex,gentianæ denarium pondo ſex, aloes dena-
rium pondo octo,chalbani denariũ pondo duodecim, propolis denarium põdo viii. ceræ dena
*Al. uiginti. rium põdo*uigintiquinq;,ariſtolochię denarium põdo decẽ,dictãni cretici denariũ põdo decẽ.
Argẽti ſpumã,& oleum in olla magna ſupra prunã incoquito,ut omnino,aut ferè nõ inquinet:
deinde cacabum deponens æruginẽ indito ſquamãq;,& coquito,ne prorſus inficiat.Poſtea rur
ſus auferens,reſinã,ammoniaci guttã,iniice cribrata,mouẽs donec feruere deſinat:mox,cũ re

A posueris paululũq; dimiseris,tollito,atq; æs diphrygesq; inspergito,rursus coquẽs, quoad non
inquinet,interdum enim his iniectis remittitur:postea deponens,cerã addito,iterum coquito,
usq; dum non polluat,quod celeriter accidit.Dein cùm deposueris,propolim immittes,ac repo
nes denuò,paulisper sines,cùm depones,addes aloen,mannã,dictamnum,aristolochiã,gentia-
nã:his abundè refrigeratis singula læuissima insperges mouens: si non inficiat,tolles,sin minus,
leni igne coques. Hæc quidẽ Heras de emplastro scripsit. Composuimus autẽ id nos interdum,
& sine combusto ære,& diphryge:unde quæ in alto latebant,magis attrahebat, emolliebatque
magis,discutiebatq;:non tamen ulceribus ægrè cicatricem ducentibus idoneum.Quin etiã ip-
sum citra dictamnum cõfecimus, rursus aliis apponentes chrysocollæ denariùm pondo sex,ut
maligna ulcera fęlicius sanaret. *Icesium nigrum.* Medicamẽ titulo Icesium,usus multiplicis:qui
dam gignendi casu scripserunt,Icesii.Heras itaque de ipso hæc tradit. *Icesium ad uulnera, & ca-
num morsus, Duritias diffundens,ad parotidas,condylomata,& maligna. Item est attrahens, & gluti-
natorium.Valet insuper ad aquam inter cutem.* Argenti spumæ denariùm pondo cẽtum,bituminis
Iudaici denariùm pondo centum,terrę ampelitidis denariùm pondo centum:mannę,propolis,
singulorum pondo denariùm uigintiquinq;:chalbani denariũ põdo duodecim,scissilis denariũ
B pondo duodecim,& s,terebinthinę denarium pondo duodecim.s,iridis denariũ põdo sex, olei
immaturi heminas sex,mellis heminam unam,chalcitidis denariùm pondo septem.s,gallæ om
phacitidis denariũ pondo sex,myrrhæ denariũ põdo sex.Argenti spuma, bitumen, ampelitis,
cum oleo incoquunt: ubi semicocta fuerint,propolis resina,& chalbanũ,ex melle separatim co
cta miscent:postq̃ constiterint,reliqua adiiciuntur:mouent autẽ spatha,ex tædæ ligno cõfecta.
Huius emplastri misturæ põdus nõ idẽ oẽs,ut in sequentibus ostendetur,tradiderunt. *Nigrum
ex duabus aristolochijs.* Celebre quoq; emplastrum usus multiplicis est id,quod ex duabus aristo-
lochiis cõficitur,quod ipse Heras quoq; his uerbis descripsit. *Nigrum ex duplici aristolochia.§Fa
cit ad antiqua callosa,ægre cicatricem inducentia,depascentia. Est ẽt Enæmum cephalicum, Ossa redu-
cit,& est glutinatorium.§Facit ad articulos solutos.Fluori obnoxia repurgat,implet immissum.* Picis põ
do libram,ceræ põdo librã,bituminis põdo librã,terebithinæ pondo librã:mannæ pondo seli-
brã,uel uncias septem:æruginis rasæ pondo selibram,cerussæ põdo selibram, chalcãthi pondo
uncias quatuor,aristolochiæ longæ pondo uncias quatuor,illyricæ pondo uncias quatuor,ma-
licorij põdo uncias duas,gallæ immaturæ põdo uncias duas,æris cõbusti põdo uncias duas,spi
næ põdo uncias quatuor,aristolochiæ põdo uncias quatuor,aceti heminam,ricinini,vel olei ue
C teris*heminã.Quæ liquefieri poterũt,simul liquato:deinde cerussam,æruginem, & chalcanthũ
cũ aceto læuia facta inspergito:mox supra ignẽ,usq; dum coiuerint,arida infriato,igne subtra- *Al. Cotylas.
cto:dehinc defusa subigito.Hæc tum Heras,tũ alii,de ipso scriptũ reliquerunt: Ratio ãt eius q ÿ.
id cõposuit,non obscura est,recordantibus,quæ hìc,& in prioribus cõmentariis dicta sunt. Cõ
stat enim ex cõtrariis facultatibus,attractricibus,& repultricibus,quę cõmune hñt,ut exiccẽt.
Superat aũt in eo repellentium uirtus,quæ adest adstringentibus,chalcantho,malicorio,gallæ,
æri cõbusto,& spinę:ob hoc ẽt ad solutos.i.laxatos articulos cõuenire ipsum affirmat.Aristolo
chiã autẽ,& iridẽ adstrictoriis admiscuit, utpote rarefaciendi, & digerendi potestate prædita.
Vt autem emplastrum fieret,nec siccum,sed ut superinduci posset, medicamentum, oleũ & ce-
ra mista sunt:cera quidẽ ceu materies solum,sicut & oleum,si cõmune fuerit hoc,nec ricininũ,
uel uetustũ:quippe didicimus hæc calefacere,& digerere.Terebinthina uerò resina p̃terquã,q
emplastri consistentiã medicamento conciliet,cum cera hoc sola facere non possit, etiam emol
liens quid,& digerens detergensq; obtinet.Ac cùm thus eadẽ præstet,manna adstringendi uim
totã*,& qualitatem assumpsit:uocant enim sic thuris micas concussu elisas, corticis parum itẽ *Al.ὀλίγων.i.
participes.Iam & bitumen abunde siccat,ad emplastri confectionẽ idoneum medicamen. Atq; paucam.
D hæc de illius cõpositione sufficiunt.Porrò emplastri huius author,cùm uellet medicamenta ua
lenti uirtute prædita miscere,æruginẽ,& acetum ipsis adiecit,quę siccare,exedere,& usq; in p̃-
fundum corporis penetrare,atq; alia deducere possunt.Miscentur aũt hæc, cum digerentibus, ut
humores crassos particulis,quas curamus, infixos attenuẽt. Restat igitur,& de cerussa quippiã
dicere,quam ceu ad emplastrum conficiendum aptam,non ut aliquid cooperaturam admiscuis
se illum est perspicuum.Ego uerò argenti spumam potius adiecissem, quæ & emplastris conue-
nit,& refrigerat: cerussa uero aliis quibusdam utilis, ad propositi emplastri uires nihil præsidii
affert. *Emplastrum**Azanitæ.* Emplastrũ Azanitæ uarii usus, & nobile,de quo Heras ita scribit, *Al. Azeni-
*Emplastrum**Azanitæ.* Picis aridæ pondo unciam, ceræ pondo uncias tres, adipis suilli pondo tæ.
uncias*tres,seui taurini pondo unc.iii.œsypi põdo unc.iii.resinæ pineæ pondo uncias quinque. *Aliter vi.
Facit ad maligna omnia,gangrænas,fistulas,recentia uulnera,ambusta, igne:perfrigeratis pro-
dest,ut acopon:item pessulus est emolliens.Conuenit autẽ, & ad uteri ulcera,phymata,& paro
tidas.Cum ulcera caua fuerint,copiosiore utitor medicamento:ubi ad cicatricẽ inclinare uidẽ
tur,parciore. Porrò medicaminis proprietas est concretum humorẽ sordidũ per summa gigne
re.Benefacit lippientibus,palpebris suprapositum.Oleum medicaminis affectui opponit,quare
obseruato ne infundas.Cum aũt præparas,picẽ,cerã,seuũ taurinũ iniicito:ubi fuerint liquata,

adipem

adipē suillum, mox resinam: postremò œsypum, ubi refrigeraueris: totum autem igne, non flam E
ma liquefacito. Maximè ualet in quibus nerui, uel musculi percussi sunt, item ad maligna. *Emplastrum Haliei, seu piscatoris, ex sinopide.* Haliei celebre, & multiplicis usus emplastrū nihil minus, q̄ priora, Heras ita tradidit. *Haliei ad uetera, & quæ cicatricem ægrè ducunt. Item digerit, præsertim in mammillis Duritias. Vtimur eo tāquā optimo ad plurima.* Ceræ pondo minam, argenti spumæ pondo minam, mannæ pondo denariorum octo, terebinthinæ denariorum pondo octo, chalbani denariorum pondo *octo, sinopidis denariorum pondo vii. olei ueteris heminas duas. Oleum, & argenti spuma dum nō inquinent,, incoquuntur, deinde cera resinaq;: liquefactis ipsis, sublatisque ab igne sinopidem immittito, & chalbanum, postea mannam. Idem facit ad marinorum ictus summè. Vsus quandoque eo sum in quodam à pastinaca percusso, summoq; dolore uexato, & mirificè profecit: similiter, & in iis, qui à scorpione morsi erant. Hactenus Heras. Deinceps uerò Critonis emplastra inspiciamus.

*Aliter v.

Quæ scripserit Crito. CAP. 2.

HEras quidē librum unum de medicamētorum cōpositione fecit, cui titutulus est Nartex, id est medicaminum prōptuarium. Quinq; uerò tales Critonis p̄ter illos de exornatione seruantur. In quarto horum quinq; emplastra prædictis similia specie commemorat: quędam, ut F
Hæras in totum simili modo confecta: non nulla insuper, quorum Hæras non commeminit, quę ego mox ordine apponam, non etiā si cuiusdam aliter, quàm ab Hera descripti mētionē facit, omittens, quēadmodū in Icesij emplastro factitasse apparet: alia nanq; pōdera, & mensuras huius emplastri Crito scripsit, sicut alii quidam, non ut Heras posuit. Incipiam igitur à primo Icesii, in cuius simplicium medicamentorum pondere inter oēs non conuenit. *Emplastrum Icesij.* De Icesii medicamento hæc ad uerbum scripsit Crito. *Icesij ad omne uulnus recens, uetus, contusa, luxata, fracturas, phlegmonas, & oēm dolorem, quē protinus sedat. Facit ad abscessus, phymata, strumas, carbunculos, parotidas, phygethla,, condylomata, impetigines, clauos,, nigritias, hæmorrhoidas phlegmone tentatas, fistulas, ambusta igne. Dilutum myrteo, uel rosaceo, ualet ad ulcera, aculeos, tela, canum hominumq́; morsus, ferarum ictus. Item ad sanguinem cohibendum utitor, & loco malagmatis ad omnia. Oleum uero non adhibendum est. Iam lippientibus in linteolo collyrium adhibetur: sint āt splenia semper maiora. Iuuat quoq; hydropicos.* Terræ ampelitidis, bituminis, argenti spumæ, singulorum pondo minas duas: ceræ, thuris, terebinthinæ, propolis, singulorū pondo †minas sex: ‡chalbani, fissilis, singulorum pondo minæ dimidium: *myrrhæ, gallæ, iridis, singulorū denariū pōdo duodecim: chalcitidis denariū pōdo sex, mellis heminas ii: olei omphacini congios duos, quidā heminas G
duas. Ampelitis, bitumen, argenti spuma cum oleo coquuntur, humore prius expresso, ut fiant læuia: incoquuntur autē igne non acri: spatha ex tædarum ligno assiduè mouentur, ne subsidāt, nā citissimè cōburuntur. Quæ liquari possunt, in alio uase liquefacito, melle prius seorsum cocto, ut coeat, ac in cacabo pulchrè consertis misceto, rursus.n. resoluit̄ his præmissis: deinde arida insperguntur aliquatenus refrigerata, postremò thus. Ac ubi in unitatē coierint, utitor. Hanc scripturā ab Herodoto accepi. Hæc sanè Crito de Icesio scripta reliquit. Videt̄ autē in simpliciū medicamentorum, unde totum componitur, symmetria ab Hera dissentire: ac partim hæc discordia manifesta est, partim diiudicari uix potest. Etenim Heras rectè faciens, oīum pharmacorum pondus in denarios redegit: Crito autē ampelitidem terram, bitumen, argenti spumam, nō pro denariorum pondere scripsit, sed duas singulorum minas iniiciendas censuit. At ab his dissensit, qui de ponderibus, & mensuris scripserunt, quantum uidelicet minæ pondus existat: non nulli enim sedecim unciarum esse dicunt, quidā uiginti: alii etiam distinctionem faciunt, Alexādrinam ponentes uiginti uncias pendere, aliā sedecim: atq; hoc quidē adhuc leuius est. Verum ex iis, qui minam in denarios redigunt, alii centum, alii plurium, denariorum esse confirmant: quia & unciam plerique septem denarios, & semissem ualere malunt, alii septē duntaxat, reliq; H
octo. Hæc igitur cū ita se habeant, quot denariorū minā à Critone positam æstimare oporteat, inuenire operosum est. Apparet aūt in aliis quoq; cētū denariorum minā esse uelle: ac si ita res habet, duplicatam Icesii cōpositionē ab eo scribi putabimus, cū Heras triū horū medicaminū priorum terræ ampelitidis, bituminis, & argenti spumæ, singulorū denarios centū posuerit, Critone pondus in ducentos redigente. Videamus igitur an sequentia duplicato consentiant, q̄dā nanq; apparent, q̄dā non item. Meminit ergo post tria prima, cerę, thuris, terebintinę, propolis, singulorū minæ dimidium, hoc est denarios quinquaginta, immittendū pręcipiens: etenim pro posuimus tanq̄ mina centū denariis ualeat, symmetriā esse scriptā. Quod si est, in thure, pro mā na uidelicet posito, Crito cū Hera cōueniet, pari modo in propoli: nō tñ terebintina, quippe uigintiquinq; denarios Critonē scripsisse oportebat, cū Heras duodecim, & semissem statuerit. Porrò in cera maximè uiri cōtrouersant̄ discordantq;, quippe cū Heras cerā omnino non iniiciat: didicimus.n. illius uim esse, mediocriter emollire. Cæterū apud Critonē deinces scriptū est chalbani scissilis, singulorum quarta minæ portio. Atq; in hoc uir Heræ suffragatur. Nam quarta pars minæ, quæ centum pendet denarios, uigintiquinq; denarios efficiet, qui duplū sunt duodecim, & semissis ab Hera scriptorū. Iā uerò à minæ uocabulo digressus in sequētibus Crito myrrhæ,

† Al. minę dimidium, & ita legēdū est, ut inferius patet.
* Quarta portio, legendum est, ut infra apparet.

A rhæ,gallæ,iridis,ſingulorum denarios duodecim,cum prædictis miſcendos iubet,in hoc Heræ cõſentiens:ſiquidẽ ille ſex cuiuſq; adiiciendos præcepit.inde rurſus Crito chalcitidis denarios ſex tradidit,hic non parum ab Hera diſcordans. Nã cùm omnia duplicata ſint,cõueniebat,& chalcitidẽ non ſex uerùm quindecim denarios habere,ubi Heras ſeptem,& s.ſcripſit. In melle quidem uiri concordes ſunt,cũ Heras hæminã unam,Crito duas,poſuerit. Reſtat autẽ de oleo quæſtio magna,nõ ſolum inter duos illos,ſed alios quoque,qui medicamentum hoc ſcripſerũt, ſicut procedente ſermone dicemus.Hi igitur inter ſe hactenus differunt, etenim Heras olei im maturi heminas ſex ſcripſit:melius enim ſic, quàm,ut alii quidã dixerunt,cyathos ſex. Quippe in coctione argenti ſpuma,bitumen,terra ampelitis,ubi ſemicocta fuerint,tùm alia ſingula Heras immittenda exiſtimat:atqui ſemicocta fieri nõ poſſunt,cyathis ſex immiſſis: ſcimus.n.pleroſq; ex iis,qui pharmaca cõponũt,ſubinde centũ argenti ſpumæ denariis,duas heminas indere. Atq; hoc iã etiã totũ antea in primo huius operis uolumine cõprehenſum eſt, nẽpe metallicorum quoque uncias nouẽ, heminam eſſe licere, ſicut quidã putarũt. Quin & duodecim iniicere poſſumus,ut alii pcipiunt,probè docti,ſi medicamen diutius coctum fuerit(licebit ãt hoc ipſum copioſiore oleo impoſito)maiorẽ ſiccandi uim acquirere:ꝙ ſi ab igne ſtatim ſublatũ fuerit,minus propter olei paucitatẽ exiccaturum,emolliturum autẽ magis,& mitigaturum.Quare
B ſex cyathi omnino repudiandi ſunt,ſex autẽ heminæ,quæ ſingulæ uncias nouẽ faciunt, iniiciẽdæ.At ſi largius medicamentum uoles incoquere,quò ſiccet euidentius,nihil obſtat,etiam duodecim unciarum heminas infundere.Itaq; Heras ſex heminas ſcribente,liquet Critonẽ duodecim heminas immittere oportuiſſe,ut ſimul in hoc,ſicut in aliis,duplicata mẽſura exiſtat. Verũ ſcripti ſunt ab eo,olei omphacini congii duo.Iterũ hìc quoq; damnãdi ſunt,qui heminas duas poſuerunt.Ergo ſi congium ſex heminarum eſſe ſtatuamus,uirorum conſenſus manebit:ſi uero non heminas ſex,uerùm ſextarios ſex ponamus,nõ parua diſſenſio orietᷣ:multa nãq; erit copia,ut ad portionem aliorum,ſi olei ſextarios duodecim infundas.Hæc quidẽ in pſentia de Heræ,& Critonis in propoſito pharmaco diſcordia.Cũ uerò ad Andromachũ uenerimus,dicetᷣ itidẽ nõ nihil de illius,cum utroq;,partim cõſenſu,partim cõtrouerſia. *Iſis uiridis.* Iſidẽ hic quoq; ſcripſit,quemadmodum alii propè omnes. At quia diligentius,tùm uſum ipſius uniuerſum,tũ præparationem tradidit, ac ſimul non nihil ab Hera diſceſſit, uiſum mihi eſt etiam ab hoc ſcripta ad uerbum ſubiungere. *Iſis,quam non nulli Epigoni uocant.Per ſe ad ſquamarũ abſceſſus facit. Itẽ craſſa oſſium fragmenta innatantia iuuat linamento uel ſplenij modo impoſita. Valet ad Aculeos,*
C *oĩumque ferarũ ictus,& morſus.Sanat oẽs punctos,& uulnera ferro facta in bello, & aliter. Curat etiã fiſtulas impoſita, & ut collyrium indita. Diſcutit Callos,& conglutinat. Alteri temperata ad omne uulnus linamento,& ſplenij inſtar,adhibita ualet. Prodeſt ad maligna, & diutina,ac ab alijs corrupta:in quibus deraſis prius,medicamento diluto utitor.Mirificè facit,& ad ſinus conglutinandos, dum magni fuerint,nam exiccandis illis coniungendisque conuenit.linamento quoque impoſita, tũ per ſe, tũ alteri miſta, in quibus adenes aliquos,uel inſitas membranas eliquare uolumus. Vtitor etiam ad fracturas cũ uulnere,& ſine hoc:callũ enim ducit celerrimè, & partes affectas adſtringit.Inſuper in quibus aliud ma lagma non proficit,ipſa exactè prodeſt:& ungues ex offendiculo uacillantes,uel confirmat,uel extrudit: & dentes ex ictu motos ſtabilit. Summatim infinita ſunt,quibus differenter adhibita,conducit. Eſt aũt & diluta hæc:Intẽperata pars una ſumitur,cerati partes duæ nonnunquã,atq; adhuc magis diluitur.Sed uſus,& exercitatio in hoc requiritur:fit nanq; ceratũ interim,& per reſinã pityinã.* Cõpoſitio aũt talis eſt.Guttæ ammoniaci,æruginis raſę,ſalis ammoniaci,ſquamę æris,æris uſti, ſingulorum denarios viii.aluminis rotundi denarios ſex:ariſtolochiæ,thuris,ſingulorum põdo denarium viii: myrrhę,aloes,chalbani,ſingulorum denarium põdo duodecim:ceræ pondo denarium viii:reſinę colophoniæ põdo denarium ſex,nõ nulli terebinthinæ tãtundẽ:olei ueteris hæminas duas,
D aceti hæminas duas.Epigonus uerò,& dracunculi radicis ſucci denariũ põdo duodecim,& marrubii ſucci tantundẽ,& ſereos ſucci denarium pondo octo.Omnia diligẽter cõtuſa, ac cribrata mortario iniiciuntur,ac paulatim acetum in Sole affunditur,donec terẽdo totum acetum cõſumatur:ubi læue factũ fuerit,liquefacta,& refrigerata,raſaq; diligẽter, iis quæ in mortario ſunt, admiſcentur, ac ſubacta excipiũtur.Hæc ſcripſit Crito.Ego uerò ſine liquore ſereos ipſam præparaui, & non nunquam de alumine ademi, uſuſq; ſum in neruorum uulneribus hoc medicamẽto ſimili modo,quo medicamẽto,quod ex metallicis confectum eſt,quod in ſermone neruorum uulneratorum ſcriptum eſt:nã ualentius efficitur: aceto acerrimo undique circunfuſum, reponitur,& diebus circiter quindecim emollitur. *Medicamentum Macharionis.* Celebre ſimul & multi uſus eſt.Conuenit affectibus ulcerum, de quibus totus hic liber ſcribitur. Sic autem Crito ipſum protulit ad uerbum. *Macharionis: Ad oĩa recentia uulnera:conglutinat, & phlegmonẽ arcet,præſertim ubi contuſio fuerit.Rabioſi canis morſum,ſummè curat,ampliori loco impoſitum,ac mutatum frequentiſſimè.Pilulæ quoq; modo ſumptũ fabæ magnitudinis diebus triginta ad omnem paſſionem facit,maxime phagedænicam:item ad aurium,naturaliumq; ulcera. In oſſibus denudatis carnem producit,narium ulcera ſanat.Eſt etiam uiride,diluitur roſaceo,uel omphacino.* Hæc recipit.Ariſtolochiæ rotundæ pondo unciam,chalbani pondo unciam,opopanacis pondo unciã,æruginis raſæ

pondo

pondo unciam,iridis illyricæ pondo unciam,guttæ ammoniaci põdo unciã,myrrhæ põdo un- E
ciam,terebinthinę pondo uncias ſeptẽ,& ſemiſſem,ceræ uncias ſexaginta,& ſemiſſem,olei om
phacini põdo uncias ſeptẽ,& ſemiſſem.Dimidium olei,cum ærugine ad lęuorem teritur, reli-
quum,cum cera,& terebinthina coquitur. *Dyſrachitis Damocratis ad uerbum.* Et hoc ex cele-
brium,lateq́; uſu patentium pharmacorum numero exiſtit,ſcribit de eo Crito hunc in modum.
Dyſrachitis.Mirum in modum facit ad ſinus callo undiq́; circundatos,& fiſtulas,impoſitum: ſi orificium
ſit,quod linteolum medicamento illitum queat excipere,imponito,ac citius proficiet. Vtitor eius uirtute
in humectis,fluentibus, & diutinis diſpoſitionibus,tertio quoque die,ut plurimum ipſum mutans. Po-
dagricos quoque iuuat mirificè in acceſſionis principio illitum,ac in latum circumpoſitum, qui & ad con
ſuetas ambulationes,& uitæ uſus dimitantur.Citra balneũ ad triduum,dieſq́; aliquot permaneant:non
enim materiæ dat acceſſum,ut affectum increſcat.Conuenitq́; omni ulceri ad ſex partes cerato admiſſũ:
*inueteraſcens melius euadit.*Aluminis rotũdi denariũm põdo octo,ſquamæ denarũim põdo duo
decim,æriis cõbuſti denariũm põdo quatuor,ariſtolochiæ denarium põdo nouem,chalbani de
nariũm põdo decem:guttæ ammoniaci denariũ põdo duodecim, alii decem:thuris denarium
põdo nouem,myrrhæ denariũm pondo nouẽ,ſtyracis denarium põdo quindecim, miſyos de-
narium põdo trium,chalcitidis denarium pondo trium,ſcyllæ medullæ denariũm pondo octo, F
picis liquidę denarium põdo quatuor:iridis illyricę denariũ pondo nouem, ſecundũ alios qua
tuor:terebinthinę denarium põdo decem,alii ſeptem:pityinę denarium põdo decem, alii ſex:
cerę denarium pondo ſeptuagintaquinq;,olei pondo libram,& ſemiſſem, quidã etiam medullę
cerui denarium pondo octo*,adiiciunt.Squamam,ęs,miſy,chalcitidem,ſcyllam,ex aceto prius

* Al. xx

q̃ acerrimo in Sole terito,ut læuia fiant:maximè læuigatis ariſtolochiam,& iridẽ adiicito. Hæc
pri⁹ cõtuſa,tenuiq́; cribro diſcreta,rurſus aceto circũfuſa terant̃:atq; hoc tã diu facito,q̃ aſpre
dinem ſentias,nõ parcens aceto ſumptitando. Poſtquam læuia fuerint,alumen addito, facitoq́;
hæc donec,& illud in puluerem redigatur:deinde myrrham,mox thus,ab hoc ammoniacum,
poſtea ſtyracem,poſtremò picẽ indito.Hæc in calido Sole uruntur,quò ſtyrax elaboretur. Vbi
iam læuitatem,& ſordium craſſitudinem nocte fuerint omnia,ceram,reſinas, & oleum liquefa
cito, & paululumdecocti chalbano ſuperfundito, idq́; congregatum in pila terito, ac quæ lique
fiunt modicè refrigerata indito:tunc chalbanum demittens diſſoluenſq́;,in uas fictile percola-
to:ac ubi deraſeris,cum iis,quæ in pila ſunt,permiſceto.

Emplaſtrum ex ſalicibus.

QVod ex Salicibus conſtat,præclarum, & in multos uſus idoneum ſimiliter prædictis, Crito G
hiſce uerbis recenſuit. *Emplaſtrum ex ſalicibus. Prodeſt cruentis ulceribus impoſitum, articu-*
lis ſolutis,fiſtulis inditum,flaccidis carnibus humidiſq́;, præſertim quæ in extremis partibus ex-
*tant.Valet item ad Eriſipelata,aliosq́; plurimos affectus ſine uſturis.*Myſios,Cbalcitidis,æruginis, ce
ruſſæ,gallæ,aluminis ſciſſi & rotundi,cretæ ſutoriæ ſeu melanteriæ,ſingulorũ põdo uncias ſex:
ceræ,reſinæ pityinæ,picis,bituminis, ſalicis foliorum,ſingulorũ pondo uncias duas: olei hemi
nas*quatuor uncias quatuor,chalcanthi pondo uncias ſex,malicorii põdo uncias ſex,aceti ſex

* Al. duas.

tarios ſex.Salices ex aceto incoquant̃,donec relicti fuerint ſextarii duo: deinde æruginĩ ceruſ-
ſæ,& cretæ ſutoriæ,pri⁹tritis folia immittito,ſimulq́; ad lęuorẽ terito,deinde ſicca læuigata,rur
ſuſq́; exprimito,poſtea liquefacta ſuperfundito.Hoc Aſclepiades ſine chalcantho, & malicorio
p̃parat,ſicut in ſecundo huius operis cõmẽtario docuimus. Aliud poſt hoc ex ſalicib⁹ Crito in
iſtã ſententiã ædidit. *Ex ſalicibus Lite,ut Herodotus.*Cretæ ſutoriæ melanteriæve,gallę omphaci
tidis,aluminis ſciſſi,rotundi,ſingulorum pondo uncias ſex:ceræ,bituminis, picis aridæ, ſalicis
foliorum,pityinæ,ſingulorum pondo libras duas:olei pondo libram,aceti ſextarii dimidium.

Quæ tradiderit Aſclepiades eiuſdem generis emplaſtra. CAP. 4. H

HIs annumerant̃ ex ſupraſcriptis,tum quod ad Halieum refertur ab oĩbus cognitum, tum
quod ex dictamno conſtat:ſed quia Aſclepiades manifeſtò de ipſis ſcripſit, ob id ẽt nunc
eorundẽ mentionẽ faciã.Porrò cõmodum ex eo,quod bis,uel ter ſcribitur,aliud inſuper acce-
dit,puta ut cognoſcamus,in quibus ſimplicibus miſcendis,ac ipſorũ pollicitis,ſcriptores illorũ
inter ſe conueniant,in quibus item diſcordent.*Haliei Giluum. Ad cruenta uulnera, & neruos præ*
cioſos ualet.Itẽ ulceribus uetuſtis cicatricẽ ægrè ducentibus,& fluentibus conducit. Quin & emollit opti
mè,præſertim in mammis ortas duritias.Medetur canum hominumq́; morſibus.inſigniter ualet et ad pa
ſtinacæ,& Draconis, aliorumq́; ſæuorum piſcium ictus.In ſumma uirtutem habet mirificam. Argenti
ſpumæ,ceræ,cuiuſq́; denariorum põdo cẽtum:terebinthinæ,mannę thuris,chalbani,minii ſino
pici,cuiuſque denarium pondo octo:olei ſextarium:præparato ſicut prædiximus. *Haliei gil-*
uum quomodo conficeret Galenus. Argenti ſpumæ,ceræ,cuiuſq́; denarium pondo centũ:terebin-
thinæ,myrrhæ ſinopidis,æruginis raſæ,ſquamæ,ſingulorum denariũm põdo octo:ariſtolochiæ
denariũm pondo viii.thuris denariũm põdo uigintiquinq;,diphrygis denariũm põdo ſex,chal
bani denariũ põdo duodecim,guttæ ammoniaci denariũ põdo duodecim, olei heminas duas:
cõficito quemadmodum ſuperiora. *Emplaſtrũ Venatorũ,pharmacũ confectũ.Facit ad quadrupedũ*

ictus,

A *ictus,morsusq́,& ad reliqua uenenata.* Argẽti spumæ pondo minam: olei ueteris,squamæ æris rubri,ceræ,resinæ frictæ,singulorum põdo: guttæ ammoniaci põdo trientẽ: chalbani, minij synopici,singulorũ põdo vncias duas. Argenti spumam,squamã,& oleum,ad spissitudinẽ usq; incoquito,deinde ceram ac resinã inijcito: cum liquata fuerint,ab igne tollito,& ammoniacũ dilatatum immittito: ubi refrixerint,chalbanũ, & ammoniacum indito,sinopicũ inspergens: ac in mortarium defusis mollitisq; utitor. *Emplastrum Chalcidei,conglutinat, inflammationem arcet, diuisiones cum contusione iuuat,sinus coniũgit,resiccat,& abscessus prohibet,ossa corrupta educit. Maximè autem & in partibus extremis valet. In vniuersum mirabilis ei uirtus est.* Argenti spumæ,squamę æris,resinæ pityinæ,ceræ singulorum denariũm pondo* centum: guttæ ammoniaci,chalbani, cuiusq; denariũm pondo sedecim: diphrygis denariũ pondo duodecim: aristolochiæ læuissimæ denariũ põdo quadraginta,olei ueteris sextarios tres. Argẽti spuma,squamaq́; ex oleo coquuntur: ac ubi colorem mutauerint,diphryges immittitur,deinde cera,resina pityina,uel pinea: liquatũ ut non inquinet,ab igne tollit,ac ammoniacum elotũ inijcit: postq̃ liquefeceris,aristolochia pharmaco iã refrigerato inspergatur,& continue moueatur: deinde in mortarium immittito, ac subigito,excipiensq; utitor. *Ex dictamno sacrum,uirtute mirandum. Benefacit neruis musculisq́, præcisis & contusis,vetustis & sanatu difficilibus. Ossa corrupta elicit. Aculeos,& telorum cuspides,quæ infixæ sunt corpori, eximit, nec minus digerit. Iuuat capitis dolores,& oculorum fluxiones. Est etiam malagma,pleuriticis,& hepaticis idoneum. Efficax est, & ad cuiuslibet uirulenti ictus.* Argenti spumæ denariũ põdo centũ,colophonię denariũ põdo quinquaginta, ceræ denarium põdo uigintiquinque: guttæ ammoniaci, aristolochiæ,singulorum denariũm pondo sedecim: mannæ, chalbani,uniuscuiusq; denariũm pondo duodecim: æruginis,dictamni,ęris usti,aloes,propolis, singulorum denariũm pondo viii. diphrygis, æris squamæ, gentianæ radicis,singulorũ denariũ pondo sex: olei ueteris hyeme heminas duas,per ęstatem unã ac semissem. Præparatur quo dixi modo. Huius scriptura ab Hera in horum pondere uariat. Nam Asclepiades dictamni denarios viii. Heras decem,inijcere præcipit: & uero ẽt aristolochię,& guttæ ammoniaci,hic cuiusq; denarios sedecim,Heras sex quidem † guttæ ammoniaci,aristolochiæ uero decem. Cæterũ Heras oleum indistinctè scripsit, solum heminas duas eius iubens infundere: Asclepiades aũt hyeme tm̃,æstate uerò unam & semissem. *Diophanti Chirurgi,quo usus est Phylacus.* Argenti spumę denarium pondo centum quinquaginta: cerussæ,picis,squamæ æris: ceræ,singulorum denarium pondo octodecim: æruginis,resinæ pityinæ siccæ, † mannæ,thuris,propolis, singulorum denarium C pondo xii,chalbani,* aristolochiæ,cyperi singulorũ denariũ pondo sex: dictamni,trifolij,guttæ ammoniaci,singulorum denariũ pondo trium: illyricæ, artemisiæ,polij,marrubij,singulorũ denarium pondo duũm: olei ueteris heminas duas. Ad dictum modum præparatur.

* Aliter, noue.

† Al. additur, & uiginti.

† Al. aristolochiæ, singulorũ denarium põdo sex.

† Nec hoc loco, aristolochiæ põdere eodem tribuitur.

De scriptis ab Andromacho eiusdem generis emplastris. CAP. 5.

EMplastra uarij usus,simul & cicatricem ægrè ducentibus idonea, hoc in libro percensere statui, ex quorum grege sunt & decem illa longe optima,inter ea, quæ scripsit Andromachus. *Viride Euangei.* Resinæ terebinthinæ,scd̃m alios siccæ,denariũm pondo quinquaginta,alij uero centum: ceræ denariũ pondo xxv,thuris,squamæ,chalbani,aloes,myrrhæ,singulorum denariũ põdo triũ: salis ammoniacis,opopanacis,æruginis rasæ,æris usti,aristolochię,guttę ammoniaci,scissilis,scd̃m alios rotundi,singulorũ denariũm pondo duũ: ichthyocollę denariũ pondo iij. aceti heminas iiij. olei quartam heminę partem,scd̃m alios octauam. Vtitor, uermiculari ęrugine non imposita. *Strigmentosum emplastrum,quo utor.* Ichthyocollæ põdo vnc.iiij. sarcocollę pondo vnc.iij. † erethrię pondo selibram,terrę samię pondo vnc.iiij, myrrhę pondo vnc.iiij. thuris pondo vnc.vi. squamę ęris pondo vnc.viij, salis ammoniaci pondo vnc.iii. ęruginis rasę pondo vnc.vi. aluminis scissilis pondo vnc.ii. aloes indicæ pondo unc.iiii. chalbani pondo unc. D iiii. ceræ pondo libras ii. terebinthinę pondo libras ii. olei põdo † libras iiii. aceti quod ichthyocollę irrigandę sufficit. Sicca læuigata liquidis insparguntur. *Aliud Viride.* Resinę pityinę denarium pondo ducentorum,guttę ammoniaci denariũm pondo,quinquaginta,opopanacis denariũm pondo viii. cerę denariũm pondo* centum,propolis denariũm pondo octo,chalbani denariũm pondo viii,squamæ æris denariũm pondo xii. æruginis denariũm pondo xii. aluminis rotundi denariũm pondo viii,misyos denariũm pondo vii, salis ammonaci denarium põdo viii. chalcitidis denariũm pondo v. sulfuris ignem non experti denarium pondo viii. thuris denariũ pondo* duodecim,fellis taurini sicci denariũm pondo sex,uel humidi denariũm pondo xii. cyprini heminas sex, alii quatuor: aceti quod satis est. *Viride Epicuri multa promittens.* Ceræ denarũm pondo ducentorum, colophoniæ denariũm pondo ducentorum,squamæ denariorum pondo sedecim,æris usti denariũ pondo sedecim,æruginis denariũ põdo sedecim,aristolochiæ tenuis denariũm pondo sedecim,aloes denariũm pondo xxiiii,aluminis rotundi denariũ pondo xii. myrrhæ denariorũ põdo xxiiii. chalbani denariorũ pondo xxiiii,salis ammoniaci denariorum pondo sedecim,aceti heminas iiii. olei heminas ii. interim pauciores. *Viride multa promittens Alcimonis,uel Nicomachi,ad fistulas,nigritias,uel nomas. Glutinat ossa,& reducit,strumas discutit.* Chalbani denariorum pondo xvi. æris usti denariorum pondo viii,squamæ denariorum

† Additur lapidis alij pondo vncias iii.

† Al. uncias iiii.

*Al. quinque.

* Aliter xii s.

pődo uigintiquatuor,ceræ denariùm pődo quinquaginta,ſeui caprini uel uitulini denariũ pon E
do*triginta:thuris,reſinæ ſiccæ,guttæ ammoniaci,terebinthinæ,nitri,atiſtolochiæ,ſingulorũ denarium pondo xxv.bryoniæ denariũ pondo xii.orcheos herbæ denariũ pondo xii.iridis aridæ denariũ pondo iiii.aloes indicæ denariũ pondo xii.ſciſſilis denariũ pondo viii. fellis taurini denariũ pondo viii.aceti heminã,olei heminã.Cũ inficit,roſaceo. *Viride ad Herpetas,item ad chironia & difficulter ad cicatricem venientia vlcera,vt Andromachus.* Hordei cõbuſti denariũ pődo x.æruginis denariùm pondo*viii.ceræ denariũ pondo lxxx.cyprini heminã. Hoc medicamen æruginẽ multã continet,pro ceræ & cyprini ſymmetria:nã hordeũ cõbuſtum ſi per ſe inſpergitur,chironia ulcera iuuat,neq; intendit ceræ,& cyprini uires,neq; æruginis reſoluit. Ablato ipſo,ſimile pharmacum redditur multis, quæ ſuperiore libro ad hmõi ulcerum curationẽ ſcripta ſunt.Non tñ multũ cyprini aſſumet,pſertim ſi cera pinguis exiſtat,ſed quantũ ad cerã æruginis admiſtã emolliendam capere neceſſariũ eſt.Superiora oĩa emplaſtra hoc nomine uano uſui ſeruiunt,q medicamenta emollientia,trahentia,digeſtoria, cõcoctoria,inſuper citra mordicationẽ ſiccantia,aſſumpſerint,plurima ipſorũ ẽt ualide adſtringentia,quorũ uirtus eſt humores affectæ parti influentes repellere. Porrò dictorum medicaminum poteſtatis materias noĩatim in operis De ſimplicibus medicamentis ſexto,ſeptimo,octauo, nono,decimo, & undecimo libro F
expreſſas habetis.Multorũ autẽ hoc cõmentario noĩatim memini,ac iterum meminero. Quin ẽt hoc pharmacum in pñtia appoſui,eorũ, q̃ nuper dixi, mentionẽ facere deſiderãs:qa id quoque ſuperiore libro cõmemoratis genere ſimile eſt,ac proprium magis uidebatur illis ipſum appendere. *Iceſium nigrum Andromachi.* Hoc emplaſtrum Andromachus nõ ubi uiridia,tractat: ſed ſuperius propè initium: in ſymmetria multũ euarians,ut prius Critonẽ & Herã prodidiſſe indicaui ſcribit hoc pacto.Bituminis denariorum pondo trecentum,terræ ampelitidis denariorum pődo ducentorũ,argenti ſpumę denariorum pődo lx.chalbani denariorũ pődo xxxvi.terebinthinæ denariũ pődo xxxvi.ſciſſilis denariũ pődo xxxvi.propolis denariũ pondo ſeptuagintaduũ,mannæ denariũ pődo quinquaginta,myrrhæ denariũ pődo xii.iridis denarium pondo xii.chalcitidis denariũ pondo ſex,gallæ denariùm pődo x. olei congium unũ & dimidium, mellis heminæ dimidium.Recte fecit,qui de mina ambiguitate relicta,omnia per denarios cõſcripſerit, ut de ſolo congio qõnem inſtituamus. In hoc enim melius egerunt,qui ſex heminas poſuere,à triplicato autem bitumine pportione illius,quod Heras immiſcuit, ſcripturã exorſi ſunt.Etenim Heras centum denarios,hic trecentos poſuit,etſi in quibuſdam exemplaribus nõ fide dignis,ducentos inuenerim.Terra ſane ampelitis duplo eam,quã Heras ſcripſit, planè exu G
perat. Argenti autem ſpuma,quã & ipſam ampelitidi pondere æqualem eſſe conueniebat,multo minus ab eo iniecta eſt:nam denarios ſexaginta huius miſcet.Chalbani uero trigintaſex denarios immittens,proportionem cum Hera & Critone non ſeruat,quemadmodum in alumine ſciſſili:paululum.n.hic ab exacta proportione declinat,quæ ad trigintaſeptem & s,peruenit. In terebinthina ſanè parum ab Hera diſſidet,tm̃ ſcilicet,quantum in chalbano & ſciſſili: à Critone uero plurimum,qui minam s,iniicere iubeat,quod aliarũ ipſius miſturã,'proportione,ad quinquaginta denarios excedit. Iã uero in propoli non nihil diſcordat, quantum ad duplicatã proportionem ſpectat. Item in mãna à Critone & Hera recedit,quippe*centũ denarios,ceu ad illorum proportionem,iniectos eſſe oportebat. In chalcitide etiã multum admodũ à proportione ſubtraxit.In alijs parua controuerſia eſt,niſi in melle,cuius heminas tres tanquam ad illorũ proportionem immiſiſſe ipſum conueniebat,at is heminæ dimidium adijcit.Ita quoq; in oleo,tres congios miſcuiſſe debebat,ſi non a Critone diſcrepare uoluiſſet: ſi uero cum Hera conuenire, octodecim heminas: uerum ipſe congium & dimidium conſcripſit.

*Aliter l.

* Aliter xx.

* Al. lxxv.

Vt Tarentinus Heraclides Iceſii nigrum emplaſtrum tradiderit. *CAP. 6.*

A*D omne vulnus,maximè quæ in extremis partibus ſunt, dolore vindicat & conglutinat. Item canum morſus,& furunculos ſanat. Duritias diſcutit,præſertim mammillas obſidentes. Ani condylomatis ſuccurrit.* H
Argenti ſpumæ denariũ pondo centum,bituminis tãtundem, terræ ampelitidis idem pondus,mannæ denariũ pondo uigintiquinque, propolis totidem,chalbani denariũ pondo duodecim & ſemiſſis:aluminis ſciſſi,reſinæ terebinthinæ,pares menſuras:iridis denariũ pondo ſex,chalcitidis denariùm pondo ſeptem & ſemiſſis,gallæ denariùm pondo viii.myrrhæ tantundem,mellis heminam unam,olei immaturi † heminas ſex.℥Argenti ſpuma,bitumẽ,& terra, cũ oleo coquuntur,& ſpatha ex tedarum ligno mouenť:cũ cõſtiterint,propolis,reſina,& chalbanum adduntur:hæc autem prius melle incoquuntur: quibus miſtis,olla ſtatim ab igne tolliť, & ſicca inſperguntur. Hæc cum Heraclides tradiderit in libris ad Antiochidem, demiror quomodo non nulli poſt eum ſcripturam ipſius non obſeruauerint. Heras ſanè ubique Heraclidem imitatus eſſe uidetur,præterquam in myrrha & galla.Nam cum Heraclides utriuſq; horũ denariùm pondo octo miſcet,Heras utriuſq; ſex iniecit.Inſuper Aſclepiades in ſecundo libro de exterioribus,oĩa proportione quadruplo maiore quàm Heras tradidit. Adde,quòd olei omphacini heminas duodecim, Crito congios duos,conſcripſerit,& ſi omnia duplicata cõpoſitio ipſius habeat. Quare non nulli mihi uidentur adſcripſiſſe,heminas duas. Quod ipſum rurſus tũ ueri-

† Al.heminæ dimidium.

tati,

A tati,tum Heræ & Tarentini ſcripturæ,magis aduerſatur.Siquidem Heras centum octoginta denarios poſuit,in pondus,non menſuram oleum reducens,tanquam hemina denarios ſexaginta pendente. Nã Attica nouem Italicas uncias conficit: pendunt.n.nouem Italicæ unciæ,quas in cornibus inſectis metiuntur,ſeptem uncias põderales & ſemiſſem,quæ ſexaginta denarij fiunt, ſingulis uncijs octo denarios recipientibus.Quare ẽt hic cum Heraclide Heram conſentire uideas,cũ tres heminas iniiciat,† Aſclepiades duodecim, qm̃ omnia in ipſius compoſitione quadrupla ſunt.Heras autem,quoniam pharmaci in Tarentini ſcriptura magna moles fieret, uidetur mihi quartam omnium portionem poſuiſſe.Nam in myrrha,ut dixi,& galla paululum mutare uidetur.Ac cum alij quoq; hoc Iceſij emplaſtrum tradiderint,qui exactius,in eo cuius præparationem ex coctione coniecimus,Tarentino concordes facti ſunt: qui autem negligentius, uel in uno ſolum,uel in pluribus ſimplicibus,diſſonaſſe ab Heraclide uidentur. Proinde ſuperfluum fuerit,de ijs mentionem facere:preparandum enim medicamentũ eſt,ut Heraclides iuſſit,uel ut Heras,qui parum adeo inter ſe differunt. *Heraclides Liten Iceſion hanc eſſe dicit.*Bituminis denariũm pondo quinquaginta,argenti ſpumæ denariũ pondo quinquaginta,olei heminas decem,coquito: ubi coierint,ceræ denariũm pondo quinq; inijcito:chalbani, myrrhæ,ſin-
B gulorum denarium pondo quinque.

† *Al.Heraclides.*

Cyzicenum Heræ.* *CAP. 7.*

**Hæc dictio in aliquibus exẽplaribus nõ inuenitur.*

HOc quoq; inter celebria emplaſtra refertur,ab omnibus probè cõſcriptum,magno in ſimplicium medicamentorũ ſymmetria conſenſu. Non nulli tñ diſcordant,ut innoteſcet,cũ ſubiungemus, quomodo quiſque componendum cenſeat. Heras igitur de præſenti emplaſtro ita ad uerbum ſcribit. *Cyzicenum. Facit ad recentia vulnera,& vetera depaſcentia. Duricias præſertim in mammis diſcutit,extrahit,repurgat,implet,glutinat,cicatricem ducit. Tollit cancroſas durities,malè curata reficit.Et in quibus ſcalpello vti non licet,vt in ceruice,collyrÿ loco utitor.Abſceſſus furentes mitigat,chymata diſcutit,ganglia & contractiones,ſiue coitus diſſoluit abrumpitq́. Tela,oſſa,lignorum fragmenta educit,cruſtas citra dolorem deÿcit.In depaſcentibus, magnis ſplenÿs uti oportet. Inſuper ſtrumas diſsipat,hæmorrhoidas cohibet,& ueſicæ morbis ſummè prodeſt.*Hæc autẽ recipit.Thuris,myrrhæ,croci,iridis illyricæ,bdellij,ſingulorum denarios quatuor, ſquamæ denariũ põdo duodecim:chalcanthi,aluminis ſciſſi,rotundi,guttæ ammoniaci,miſyos,putaminum meli granati dulcis,ſingulorum denariũ pondo quatuor:ariſtolochiæ,gallæ omphacitidis,utriuſque denariũm pondo*viii.chalcitidis denariũm põdo iiii.† uiſci quercini,opopanacis, æruginis raſæ,
C acaciæ,floris roſarum,ſingulorum denariũ pondo viii. terebinthinæ põdo minam,alij denariũ pondo quinquaginta:liquoris papaueris denariũ pondo ſex: ceræ minas duas,ſecundum alios denariũm pondo*quatuor:ſeui uitulini curati minam,alij denariũ pondo*centumquinquaginta:aceti cõmunis heminas*uiginti:uini,quod ſufficit,in ſicca immittitur. Hæc de Cyziceno cũ Heras ſcripſerit,atq; Andromachus,uidebitur quibuſdã maxima eſſe diſſenſio,cum Heras thuris,croci,myrrhæ,& eius,quod deinceps ab eo poſitum eſt,denariũm pondo iiii.immiſerit,Andromachus viii. Verum quod iam prius obſeruandum nobis eſſe dicebam,id ẽt nunc dicturus ſum.Si omnia ſimplicia pharmaca licet duplicata horum,quæ alii ſcripſerunt,miſceas,eadẽ fiet ſymmetria,queadmodum ſi & triplicata omnia inijcias:ac nunc Andromachus omnia ferè duplicata miſcuit,cum Heras ſimplicia ipſa indiderit.Ac etiam hic diſcrepant,ꝙ ille aloen addat, Hera ſecus faciente. Quin etiam in panacis radice differentia eſt, cum Heras opopanacem tm̃ ſcripſerit, Andromachus non hoc ſolum,ſed etiam panacẽ: ſolent autẽ ſic uocare radicem herbæ,quam panacem appellant.Adiecit autem Andromachus papaueris liquorẽ,doloris euitandi gratia:acaciam uero & roſarum florem,tãquam adſtringentia.Porrò coctionẽ pro more ſuo Heras adiũxit,Andromachus omittit,quippe qui ipſe ẽt raro illam ſoleat apponere. Cæterum
D ex eo,quòd in calce aceti communis heminas duas,& uinum ſiccis infundit,planè innuit ſe arida ex uino,uel aceto læuigari uelle,deinde liquefacta his ſuperfundi: Heras autem neq; omnino aceti aut uini meminit,& ad calcem coctionis ita adſcripſit:cæterum arida,& opopanacem in cacabũ coniicito:& ubi unita fuerint,defundito,mollitoq;,irino unguine manus inquinans. Ego ipſum Andromachi more conficio, opopanacẽ cum ſiccis in mortario terens:ſi ualentius, & quod magis digerat, medicamentum facere deſiderem,acetum inter læuigãdum admiſcens: ſi magis adſtringens repellenſq;,uinum: quemadmodum rurſus & id nunc auſterum,nunc giluum,nunc uetus, nunc ætate medium aſſumens: Nam quod auſterum eſt nec uetus,magis adſtringit:quod uetus nec auſterum, ualentius digerit.

* Al. xvi.
† *Al. additur Ammoniaci guttæ drachmas quatuor.*
* Aliter v.
* Aliter cviij.
* Aliter ii.

Cyzicenum, vt Aſclepiades. *CAP. 8.*

SCriptum eſt hoc emplaſtrum iam & in quarto,ubi omnia ordine,quæ ad malignitatem pharmaca habere cõſuluit,commemorauimus.Et uerò nunc,quia ipſe pariter ab Hera & Andromacho euariat, ſatius mihi eſſe uidetur ipſius uerbis in tertio libro de Exteriorum pharmacis tradita ſubiungere. *Cyzicenum. Facit ad diutinos affectus,& neruos præciſos.* Thuris quàm optimi,ceræ,myrrhæ,ariſtolochiæ,chalcitidis,illyricæ,chalbani, ſingulorum denariũm pondo quatuor:terebinthinæ,argenti ſpumæ,ſingulorum denarium põdo octo:olei heminam. Omnia in

uas ęreum coniecta, ſupra leuem prunam coquũtur, mouenturq́;, donec in aqua frigida demerſum, mellis ſpiſſitudinẽ habeat: poſtea mouẽdo tollitur. Hoc illitum pellicullæ imponit: hyeme poſt ſeptimum diem, æſtate poſt quintum, ſoluitur. E *Aliud ex ijs, quæ ad Philoxenum referuntur.* Thuris, myrrhæ, croci, illyricæ, bdellii, ſquamæ æris, chalcãthi, chalcitidis, aluminis rotundi & ſciſſilis, miſyos pegrini, guttę ammoniaci, ꝓpolis, uiſci quercini, opopanacis, malicorii pcluſi, ſingulorum denarium põdo iiii. ariſtolochiæ denarium põdo viii. ceræ, ſeui taurini, ſingulorum denarium põdo centum, quod minã inſcribit: reſinæ terebintbinæ denariũm põdo* quindecim, quod tres quartas appellat. Reſina in ollã fictilẽ coniecta, donec odorẽ amittat, cõcoquitur: deinde ſeuum & cera deraſa iniiciuntur, & liquefiunt: arida cõtunduntur, & cribro tenuiſſimo incernuntur. Poſtea liquida ab igne tolluntunr, quibus aliquatenus refrigeratis arida inſperguntur, & curioſè mouentur. Habere autẽ oportet ex aceto trita, myrrham, thus, bdellium, opopanacem, quibus quæ in olla ſunt, adiiciuntur, teruntur q́;, ne grumi ceræ modo fiant. Vbi autem rectè habuerint, in lignea pyxide irino unguento prius illita reponuntur.

* Aliter lxxv.

Emplaſtrum ex duabus ariſtolochijs vt Andromachus. CAP. 9.

DE hoc in eam ſententiam ſcribit Andromachus ad uerbum. *Emplaſtrum ex duabus ariſtolochijs.* Reſinæ frictæ pondo libram, ceræ pondo libram, picis põdo libram, ciceos uel olei ueteris heminam unam, & cyathos duos, ceruſſæ pondo unc. vi. æruginis pondo unc. vi. chalcãthi pondo vnc. iiii. mannæ pondo vncias ſex, ariſtolochiæ longæ põdo vnc. iiii. rotundę põdo unc. iiii. erethriæ pondo unc. ſex, illyricæ pondo vnc. iiii. gallæ uncias duas, aceti heminam: ego amplius malicorii pondo uncias duas. Sicca ex aceto teruntur, deinde liquabilia. F

Emplaſtrum ex dictamno Damocratis. CAP. 10.

DIximus frequenter metricas ſcriptiones non ſolum ad memoriã, ſed etiam ad miſturas exactè commenſurandas, proſa oratione cõſcriptis eſſe cõmodiores. Cuius gratia ét nunc medicamentum ex dictamno perfectam in Damocratis ſcriptis ſymmetriam perſeruans appoſui.

Emplaſtrorum unum inſignium numero adſcribitur,
Solumq́;, quod recipit dictamnum creticum
Dictum. Medetur proſperè ſerpentium
Percuſſibus uenenatis, ac morſibus
Quadrupedum cunctorum, etſi rabies quædam agat.
Iuuat ulcerum callos, & neruos perditos,
Et muſculos, & alto chartilagines G
Corpore putreſcentes, quæ incumbunt oſſibus.
Colli, mammillarum, dorſi quoq; ulcera,
Perſanat, & diu ſi iam durauerint.
Ac omnia ſimul, quæ facere paulo antea
Dixi, emplaſtrum nomine ſcilicet Aegyptium.
Hoc admodum cùm ſit bonum, quidam omnibus
Vnum bonis reputant uſu præſtantius,
Haudquaquam nempe experti multa pharmaca.
Concinnatur miſturis his. Lithargyri
Drachmas habet ducentas: iſtis additur
Olei uetuſti libræ quarta portio,
Alii magis quartam uolunt partem heminæ.
Et quinquaginta ceræ drachmas ponticæ,
Colophoniæ probæq́; plus cera duplo:
Alii malunt terebinthinę parem modum. H
Aeruginis quoq;, aloes nec non indicę,
Item combuſti ęris, & diphrygis boni,
Cuiuſque ſedecim, ſemiſſemq́; ponito.
Quaternas & uigenas drachmas chalbani,
Mannæ pares, thuriſq́; bis duodecim,
Ammoniaci uiginti biſq́; & quinque bis,
Et ſedecim iungantur propolis atticę,
Ariſtolochię longę bis drachmę decem,
Aeris cyprii ſquamę drachmę duodecim,
Et gentianę radicis ſicciſſimæ
Aequale, cunctis herbę his dictamni quoque
Siccæ, ſed habentis florem, drachmas bis decem,
Leuis. Lithargyrum at cum oleo demittito
Ollę recenti, cui patulum os figulus dedit.
Pruna leni coques, mouens rudicula

A Quousque spissitudo mellis attici
Fiat. † Paribus at squamæ immissis partibus,
Rursus magis coquas: ac postquam pharmacum
Giluum fuerit, ęs misceas & diphryges:
Crassumq; reddens pharmacum, ut non polluat,
Ceram, resinamq; unà dictis addito.
Quibus liquatis, ubi probè coiuerit
Emplastrum, ab igne tolles: cumq; adieceris
Propolimq; mannamq;, aloen, atque chalbanum,
Ammoniacumq;, tunc ubi refrixerit,
Feruorq; ignitus pharmaci subsederit,
Aristolochiam perquam lęuissimam,
Et gentianam dictamnumq; inspergito,
Spatha atque medicamentum agitando sedulo,
Manibus tibi magdalias ipse effingens habe,
B Eaq; mala, ad quęcunq; est prędictum, utitor.

† Aeruginem & squamam assumens.

† De pastillis Asclepiadis. CAP. II.

† *Al. hoc totũ expungitur, ac inferius apponitur.*

QVemadmodum emplastra à colore, non à facultatis professione, nominant quidam medici, melina, candida, fusca, & gilua: ita pastillos gręcè trochiscus, ab efformationis figura uocant, non ad unum affectum, sed ad admodum multos conferentes. Nos quoque igitur ipsos imitati, deinceps omnes pręclaros siue pastillos, siue orbiculos (utroq; enim nomine appellantur) describemus. Rectè autem illi singulis, quid possent efficere, pręposuerunt, pręsertim Asclepiades, cuius etiam primi pharmaca, quę in tertio de exterioribus libro prodidit, apponam.

* *Pastillus Asclepiadis. Aristarchi Tharsei pastillus ad plura utilis. Facit ad recentia uulnera & uetera. Prodest teredinibus, & fauis. Curat fistulas, aures suppurantes, ossa corrupta, nomas. Reprimit omnem carnis excrescentiam, tollit pterygia, ualet ad uteri affectus. Sanat ozænas, phagedenas, condylomata. Iuuat inueterata, & quæ difficilem curationem habent. Vtilis est principio phthisicis, lienosis, cœliacis, dysentericis, tribus obolis in potu familiari datus. Succurrit synanchicis, gingiuarum nomis. In summa exterioribus & interioribus uitiis auxiliatur.* Myrrhæ denarium pondo sex, croci denarium pōdo trium, crocomagmatis denariũ pōdo trium, cytinorum denariũ pōdo sex, chalcanthi denariũ
C pōdo sex, aluminis scissilis denariũ pōdo sex, aloes denarium pondo sex: uino falerno excipiuntur, fiuntq; orbiculi, seu pastilli, & in umbra desiccanť. Vbi usus necessitas est, humido cōgruēti diluuntur ad cōmemoratos affectus. *Pastillus Neapolitani.* Myrrhæ, thuris, singulorum denarium pondo sex: gallę, lycij, aluminis, crocomagmatis, aloes, singulorum pondo denariorũ viii. cytinorum denariorum pondo duodecim, æris denarium pōdo viii. uino falerno excipiuntur.

* *Al. de pastillis Asclepiadis.*

Andronius inscriptus. Cytinorum denariorum pondo decem, scissilis denariorum pōdo quatuor, chalcanthi denariũ pōdo duodecim, myrrhæ denariũ pōdo quatuor: thuris, aristolochiæ, gallæ immaturæ, singulorum denarium pondo viii. passi heminas duas. Apud Heraclidem uerò ita habet. Malicorij denariũ pōdo decem, aristolochiæ denarium pōdo viii. gallarum denarium pōdo viii. salis ammoniaci, thuris, fissilis, denarium pondo iiii. chalcanthi denarium pondo duorum, myrrhæ denarium pondo quatuor, hæc passo excipiuntur. *Polyide sphragis.* Malicorij denarium pondo sex, myrrhæ denarium pondo viii. aluminis scissilis denarium pōdo v. thuris denarium pondo quatuor, aloes denarium pōdo viii. chalcanthi denarium pondo iii. fellis taurini denarium pōdo sex: uino dulci excipiuntur. *Coracine sphragis. Facit ad tonsillarum phlegmonas, & uuas laxatas. Gingiuas madentes resiccat, nomas curat, & sedis affectus. Fistulis callum exterit.* Ari-
D stolochiæ creticæ rotundæ, cytinorum, chalcitidis tostæ, thuris, myrrhæ, chalcanthi, crocomagmatis, aloes indicæ, fellis taurini, singulorum pondo denarium viii. passi quantum satis est. *Pastillus ad nomas.* † Brathyos denarium pōdo * quinquaginta, myrrhæ denarium pondo trium: soreos, * cyperi, chalcāthi, thuris, singulorũ denariũ pōdo duum: uino excipiuntur. Aliæ scripturæ habent, oleæ foliorum denariũ pōdo duũ: myrti siccæ, orcheos herbæ, utriusq; denariũ pondo iiii. arsenici, quod auripigmentum uocant, denarii pondo unius: myrrhæ denarium * pōdo iiii.

† *Al. Sauinæ.*
* Aliter iii.
* In aliquibus hæc dictio non est.

Ex scriptis Heraclidis. Orcheos denariũ pondo duũ, arsenici denarium pondo iiii. gallę denariũ pōdo viii. squamę denariũ pondo sex, soreos denariũ pōdo * viii. myrrhæ denarium pondo duũ, thuris denarium pondo duũ, acaciæ succi denariũ pōdo duũ: uino excipiunť. *Pastillus ex plantis, seu stirpibus inscriptus.* Malicorij, myrti foliorum, nucis, putaminum siccorum, spinæ fructus, singulorum denarium pondo viii. gallæ denarium pondo iiii. salis fossitij denarium pondo * viii. Oĩa cōminuunť, * friabilia in aceto maceranť, ac in uas fictile coniiciuntur: deinde torrenť, & cũ aceto læuiganť. Vbi bene habuerint, myrrhę denarios iiii. thuris denarios ii, iniicito, & pastillos fingito: usus eius est cum aceto. *Pastillus, qui à Terentio inscribitur Stypticus hoc est adstringens. Facit ad quamlibet nomen, & ani affectus.* Sādarachæ, misyos, chalcāthi, aluminis scissilis, singulorum pōdo denariũ duũ: myrrhæ, squamæ ęris, aloes, chalcitidis, singulorũ pōdo denariũ trium:

* Aliter ii.
* Aliter ii.
* Al. εἶτα scilicet postea.

citinorum mali punicæ,rosarũ floris,gallæ,singulorum pondo denariũ iiij.acaciæ succi pondo denariũ octo,mali granati putaminum pondo denariũ octo: excipiuntur myrtorũ decocto ad dimidias coctorum. *Pastillus ad serpentia, Arei ad Herpetas.* Terræ cimoliæ pondo denariũm octo,misyos torridi denariũ pondo* sedecim,minij sinopici pōdo denariũ triũm. Singula cum aqua seorsũ terito:deinde simul miscẽs in pastillos digerito:usus est ex aceto. *Alius ex origano.* Origani,oleæ foliorum,acaciæ,cahlcãthi,salis hispani,singulorũ denariũ pondo duũ: aceto excipiuntur. *Ex collectaneis Largi medicamentum confectum.* Argenti spumæ,uel cerussæ,pondo denarium triginta octo:aluminis fissi pondo denariũ xii.acaciæ pondo denariũ octo,croci,thuris,diphrygis,opii,singulorum pōdo †denariũ duũ:ex aqua terito,ac formato pastillos:usus est ex aqua. *Aliud ualde generosum.* Aluminis rotundi,chalcitidis, cretæ sutoriæ seu melanteriæ, uel soreos,singulorum denariũ pōdo duũ:misyos,malicorij,utriusq; denariũm pondo iiii.chalcis uiuæ denarium pōdo sedecim,aceti sextarium.Mali cortex in aceto decoquitur, ac cũ dissolutus fuerit,teritur cum acacia,postea cæteris adiiciuntur: & ubi bene habent,fiunt pastilli: cũ opus est,diluuntur aqua. *Pastillus Threpti ad serpentia ulcera,& ubi Passionem oportet sistere. Facit etiam ad oris uitia,ad aures suppuratas.Item cutis uitia,quæ exanthemata uocant,tollit. Carnis excrescentiam reprimit.Narium ulcera,& sedis affectus sanat.* Corticis malorum punicorum pondo denariũ x.gallæ omphacitidis pōdo denariũ octo, aristolochiæ tantundẽ, aloes pondo denariũ iiii.myrrhę pōdo denariũ viii.fissi pōdo denarium duum,thuris pōdo denarium iiii.chalcanthi pōdo denarium iiii.passo excipiũtur. *Pastillus Gilui Hieracis Thebani ex halicaccabis.i.uesicarijs. Facit ad capitis ulcera,epinyctidas,& narium ulcera,quæ Græci psydracas nominant. Iuuat rhagadas, & quæcunque citra dolorem ad cicatricem uoles ducere.* Cerussæ pōdo libram,spumæ argẽti pōdo libras x.aluminis fissi,halicaccabi hoc est uesicariæ corticis,chalcãthi,sinopidis,singu.pōdo selibrã:aceto excipiuntur. *Lucij præceptoris pharmacum confectum.* Aluminis,æruginis corinthiæ, minij synopici,singul.mensuram heminæ ęqualem : aceto diluuntur. *Ex libris Arei ad psoras depascentes,serpentia,carnem excrescentem,pterygia,aures suppurantes,ulcera curatu difficilia.Sanat rhagadas & condylomata.* Scissilis,minij sinopici,ęruginis rasæ,gummi,gallæ,cytinorum,singulorum pares portiones, aceto diluunt. *Magni Philadelphi ad prædictas dispositiones.* Aluminis fissi, æruginis corinthiæ,chalcitidis,minij sinopici,gummi,singul.pares mensuræ partes:aceto subiguntur. *Pastillus ad erysipelata.* Croci pōdo denarii unius,opij tantundẽ,cerussæ pōdo denariũ duum:passo diluuntur.Alia lectio hẽt,glaucij pōdo denarium viii. *Andromachi Crocosus.* Argẽti spumæ pōdo denariũm *iiii.hoc est unciæ dimidium:cerussę uncias iiii.sulfuris ignem nō experti pōdo unciã:croci,opii,singulorum pōdo unciam unã:succo solani excipiunt. Cum opus est,passo diluuntur. *Caij Neapolitani.* Cerussæ,acacię,glaucij,opii,cuiusq; parem mensurã:passo subigito,& continuè perungito. *Aliud.* Cerussæ,acacię,singul.pondo denariorum viii. guttę ammoniaci pōdo denarium iiii.croci pondo denariorum duum, opij pōdo denariorum duum: succi polygoni,uel sereos,uel solani,uel cynoglossi. *Ex libris Agathini.* Cerussæ pondo denariorum sex:mannæ,thuris,singul.denarii pondo unius: crocomagmatis, sulfuris ignem nō experti,singul.pondo denariũm duum:ex ouis assatis uitellorum pōdo denariorum sex:passo excipito. *Ad rhagadas & condylomata. Curat etiam ani rhagadas & nomas, Menesthei pharmacum.* Aloes pōdo uncias sex,croci pōdo uncias tres,aluminis fissi pondo uncias tres:uino diluuntur, & fiunt pastilli : in usu liquor dispōni respondeat. *Apollophanis, ad rhagadas & condylomata.* Stimmeos denarium pōdo viii.acaciæ denariũm pōdo sex,ærnginis denarij pondo unius,opii denariũm pōdo duum,thuris denarii pōdo unius s,myrrhæ denariũm pōdo duum,gummi denarium pōdo iiii.uino maris experte pastillos fingito. *Vt Nicolaus.* Stimmeos pondo denariũm viii.acaciæ*tantundem,æruginis pondo denarii unius,opii pōdo denariorũ trium, myrrhæ pōdo denariũ iiii.gummi tantundẽ:uino excipito. *Magni ad rhagadas,& condylomata,sistit nomas.* Aloes pondo denarium octo,acaciæ pondo denariũ iiii.gallæ pondo denariorum duũ,croci pōdo denariorum duum,thuris pondo denarii unius,myrrhæ pondo denarii unius: uino subiguntur. *Pastillus Dia chylωn,id est ex succis,inscriptus,ad nomas & scabiosos affectus.* Licii indici,aloes indicæ,myrrhæ,æris,aluminis scissi,chalcanthi,cytinorum,thuris,singul. pondo denariũm iiii. succi myrtorũ heminæ dimidiũ:cōponito, & in pastillos digerito. *Petronij pastillus,qui Virtus appellatur,medicamentum ad rhagadas,& condylomata,in magnis doloribus accommodatum,& cito liberat.* Stimmeos,acaciæ,plumbi combusti,& eloti,singulorum pondo denarium sedecim:cineris cyprii,ericæ fructus,aluminis fissi,thuris,chalcanthi, myrrhæ, opii,singulorum pōdo denariũm viii.uino excipiuntur,& fiunt pastilli.Cum utendum erit,passo diluuntur.

Pastilli ab Andromacho conscripti libro de Exterioribus. CAP. 12.

PAstillus Darij,qui per anum immittitur. Stimmeos pondo denariũ sedecim:acaciæ tantundẽ, alii octo:æruginis pōdo denarium xl. succi papaueris pondo denarium trium,quidam duũ: gummi pondo denariorum iiii. myrrhæ pōdo denarii unius : thuris pondo denariorum trium, alii* unius : uino, uel ut alii aqua, diluuntur. *Pastillus multiplicis usus, & pus educens, & relaxans.* Corticis thuris pondo denariorum duum,æris squamæ pondo denariorum iiii.cum uino factos

Marginal notes: * Aliter sex. — † Al. unc.ii. — * Al.xlviii. hoc est unc.sex. — * Al. denarium pondo xx. — * Al. duorum.

A no factos ex melle diluito. *Musæ remedium.* Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, chalcanthi, singulorũ pondo denariùm sex: croci, crocomagmatis, singulorum pondo denariùm trium: cytinorum pondo denariùm iiij. mulso ex falerno facto excipiuntur. *Ad Erisipelata ex Agathocle.* Cœrussæ pondo denariùm octo: aluminis rotundi, crocomagmatis, sulfuris ignẽ non experti, singulorũ pondo denariùm duũ. Tritis solani succus superfunditur: & pastilli, dum usus postulat, uino austero formantur. *Isidori ad nomas.* Lanæ succidæ pondo denariùm xl. scobis plumbi, squamæ, bituminis, singulorũ pōdo denariũ x. aluminis fissi, rotundi, mali punici corticis, gallæ, misyos, chalcitidis, thuris, singulorum pondo denariùm v. myrrhæ pōdo denariũ duum: amurcæ heminas octo, uel siccæ quinq;. *Pastillus niger, quo utor.* Malicorij denariùm pondo x. aristolochiæ, gallæ, singulorum pondo denariũ octo: aluminis fissi, aloes, singulorum pondo denariũ iiii. myrrhæ, chalcanthi, pōdo denariũ duum: thuris pondo denariùm iiii. uino excipiuntur. Et cum res exigit, uino dulci diluuntur. *Pastillus ex vesicarijs.* Argenti spumæ pondo denariùm uigintiquatuor: *cerussæ pōdo denariũ xii. uel *uigintiquatuor: halicacabi radicis pōdo* denariùm octo: chalcanthi, aluminis scissi, singulorum pondo denariũ iiii. minij quantum ad colorem accipiendum satis est: ex aqua subiguntur. *Pastillus ex origano.* Oleæ foliorum uiridium pōdo denariũ B octo, mali punici corticis pondo denariũ sex, origani pondo denariùm iiii. acaciæ pondo denariũ xij. chalcitidis, aluminis scissi, misyos, singulorum pōdo denariùm iiii. uino austero diluunt. *Pastillus ex rhu.* Gallæ pondo denariũ trium, acaciæ pondo denariùm iiij. chalcanthi pōdo denariũ v. chalcitidis †denarii dimidium,‡ aluminis fissi pondo denariũ octo, rotundi pōdo denariùm iiii. misyos pondo denariũ trium, malicorij pondo denariũ v. squamæ pondo denariũ iiii. myrrhæ, aloes, aristolochiæ, singulorum pōdo denariũ duum: thuris corticis pondo denariùm iiii. taurocollæ pondo denariũ trium: rhu ex coriarii chœnicis quartã partem, alii dimidiũ: aceti heminam unam & s, ex quo rhus madefiet ac teretur. *Polyidæ sphragis.* Aluminis fissi pōdo denariũ trium, thuris pondo denariũ iiii. myrrhæ tantundem † uel pondo denariũ viii.‡ chalcanthi pondo denariũ duum, cytinorum pōdo denariùm xii. fellis taurini pondo denariùm sex, aloes pondo denariùm octo: uino austero excipiuntur. *Pastillus Andronius.* Cytinorum pondo denariũ x. gallæ pōdo denariũ octo: myrrhæ pōdo denariũ iiii. secundum alios* octodecim: aristolochiæ pondo denariũ iiii. chalcanthi pōdo denariùm duũ: aluminis fissi tantundẽ, alii pōdo denariũ iiii. misyos cyprii pōdo denariũ duum passo diluuntur. Vtere ad multa polychresto pharmaco. *Pastillus Achillæ.* Spumæ, misyos, aloes, singulorum pondo denariũ duum: aristolo C chiæ pondo denariũ octo, aluminis fissi pōdo denariũ quatuor, myrrhæ pondo denarium duũ, thuris pōdo denarium quatuor, gallæ pōdo denarium viii. chalcanthi pōdo denarium † duum, corticis mali punici pōdo denariorum viii. fellis taurini pondo denariorum duum: aceto subiguntur. *Pastillus ad nomas Isidori celebris.* Mannæ, thuris, singulorum pōdo denarium xxx. cytinorum, aluminis fissi, gallæ, cuiusq; pondo denariorum viii. chalcanthi, aristolochiæ, myrrhæ, misyos cyprii, calcis uiuę, singulorum pōdo denariorum x. acaciæ pōdo denariorum viii. excipiuntur uino, uel aceto: & lęuigata usui sunt. *Pastillus alius ad multa.* Gallę pōdo denariorum viij. cytinorum pondo denariorum xii. ęris combusti pondo denariorum viii. ęruginis pondo denariorum sex, aluminis fissi pōdo denariorum viii. chalcanthi, acaciæ, fellis taurini, thuris, aloes, lycii, myrrhæ, aliàs & misyos, singulorum pōdo denariorũ viii. Sub canis æstu, multo aceto teruntur. *Pastillus Apollonij Archistratoris* Similinus, ut Alcimion, in usum multiplicem.* Cerussę pōdo denarium decẽ, argenti spumæ pōdo denariorum v. aloes pōdo denariorum* quinquaginta, aluminis fissi pōdo denariorum iiii. thuris pōdo denariorum quatuor, myrrhæ pondo denarij *unius, cimoliæ pōdo denariorũ xxv. uino excipiuntur, interim cum uino & rosaceo utitor. *Ad erysipelata, quo utor.* Argenti spumæ pondo libras septem, cerussæ pondo denarii unius: D opii, †sulfuris ignem non experti,‡ croci, singulorum pōdo uncias tres: passo excipiuntur. Cum usus est, passo diluuntur. *Glaucij ad multa faciens.* Aluminis liquidi pondo denariorum. c. myrrhæ pondo denariorum octo, croci pondo denariorum viii. passo diluuntur. *Ad erysipelata bonus.* Acaciæ pondo denariorum octo, misyos pondo denariorum iiii. opii pondo denariorum duum, thuris pōdo denariorum iiii. cum aceto excipiunt. Facit ẽt ad herpetas. *Alius ad eadem.* Opii pondo denariorum quatuor, acaciæ pōdo denariorum iiii. diphrygis pondo denariorum quatuor, aluminis fissi pōdo denariorum quatuor, ex aqua diluuntur. Cum aceto utitor. *Alius ad erysipelata.* Cerussę pōdo denariorum octo, sulfuris ignem non experti pondo denariorum quatuor, papaueris pondo denariorum duum, rutæ foliorum pondo denariorum duum, aluminis fissi pondo denarium iiii. cimoliæ pōdo denarium duum, amyli pondo denariorum duum: melle & aceto diluuntur. *Ad Herpetas Tyberij Cæsaris.* Diphrygis, meconii, aluminis fissi, acaciæ, singulorum pondo uncias tres: aceto uel aqua diluens utitor. *Ceranitis usus multiplicis.* Arsenici denariorum pondo trigintaduum: aristolochiæ denariùm pondo trigintaduũ, alii viii. iridis denariorum pondo trigintaduum: gallę pondo denariorum sedecim, alii viii. aluminis rotundi denariorum pondo sex, chalcitidis denariorum pondo sex, squamæ ęris denariorum pōdo sedecim, chalcanthi denariorum pondo octo, resinę siccæ denariorum pōdo viii. aceti congios,

* Aliter iiii.
* Aliter xx.
* A. denarium pondo dimidiũ.
† *In quibusdã cod. hæc nõ habentur.*
* Aliter xxviii.
* Aliter viij.
* Al. melinus.
* Aliter iii.
* *Al. duorum.*
† In aliquibus non sunt hæc uerba.

gios quatuor,caniculæ sub æstu æreo mortario & cochleario lęuigãtur.Quòd si æreũ mortariũ E
nõ habeas,squamæ minam inijcito, quæ ualet denarijs centum. *Pastillus cognomento Bithynus*
in Sicilia confectus,ad nomas,fistulas,pterygia,cum duplici cerato ad herpetas,erysipelata,& alia. Mali
punici corticis denariũm pondo vi. gallæ denariũm pondo vi. iridis illyricæ denariũm pondo
iiij.aristolochię denariũ pódo vi.chalcanthi denariũ pondo iij.aluminis fissi denariũ pódo sex,
chalcitidis denariũ pondo vi. misyos denariũ pondo.iij. nitri denariũ pondo ij. thuris denariũ
pondo duũ,cadmiæ denariũ pondo vi.æris squamæ denariũm pondo iiij. chrysocollæ denariũ
†Al.unius. pondo† duũ.Ex aceto sub caniculæ ęstu pręparato. *Pastillus ad condylomata, & ani inflamma-*
† Al.xxx. *tione & pterygia.* Thuris,acaciæ,stimmeos,singulorũ denariũ pondo † ii.æruginis,myrrhæ,opij
†Al.unius. papaueris,gũmi,nardi celticæ, singulorũ denariorũ pondo † ij. ex uino austero trita inungunt.

Arida variæ speciei seu generis, à prænominatis authoribus indicata, quibus singula conueniant.
Quæ scripsit Andromachus in calce operis de exterioribus. *CAP.* 13.

* Aliter l. ARidum exedens,*sine morsu.* Sandarachæ denariorũ pondo*duorum,arsenici denariorũ pon
do ij.chalcis uiuæ denariorũ pondo iiij.mannæ denariorum pondo quatuor : tritis utitor.
Facultas sanguinem comprimens,qua vtor. Chalcitidis,misyos,mãnæ,singulorum denariorum
pondo iiii.alii ii.tritis utitor. *Flaua,qua vtor.* Chalcitidis pondo denariorũ c.atramenti suto- F
rij,Græci uocant chalcanthon, denariorum pondo l.misyos torrefacti denariorum pódo xxv.
æris cõbusti denariorum pódo xii.& s.læuigatis utitor. *Sanguinem supprimens,magna.* Misyos
cyprij denariorum pondo vij.atramenti sutorij totidem,corticis piceo denariorum pondo iiij.
mannæ thuris denariorum pondo iiij. squamæ æris denariorum pondo iiij. æris usti denariorũ
*Aliter ii. pondo xv.chalcitidis denariorum pondo xv. calcis uiuę denariorũ pondo*octo,alij denariorũ
* Al.σφόδρα.i. uehementer. pondo xl.gypsi torrefacti denariorum pondo iiij.alij v.tritis utitor. *Sanguinem cohibens* Aphro*
dæ. Chalcitidis denariorum pondo sex,mannæ thuris denariorum pondo ij.resinæ terebinthi-
næ,frictæ,singulorum denariorum pondo iiij. vtere tritis ad hæmorrhoidas. *Aliud vt Harpo-*
*cras.*Sandarachæ denariorum pondo ij.arsenici denariorum pondo iiij,calcis uiuæ denariorum
pondo octo.Pastillos fingito ea aqua diebus xxxx.terens,& sic inungito. *Aliud ad Hæmorrhoi-*
*das,quo vtor.*Arsenici denariorum pondo viii.sandarachæ denariorum pondo viii.elaterii dena
rium pódo quatuor,thapsiæ denariorũ pondo ii.chrysocollę denariũ pondo quatuor,calcis ui-
uæ denariorum pondo iiii.tritis utitor. *Aridum Galli,varij vsus,ad pterygia.*Argenti spumæ de-
nariorum pondo viii.æruginis denariorum pondo x.læuigatis utitor:commendatur. *Ad pte-*
rygia bonum. Chalcitidis,caricarum cõbustarum,malicorii,squamæ æris,singulorum pares por G
tiones.Cum opus est,mel coctũ misceto:emplastri modo imponito:alternis diebus soluito,ex-
purgans,non madefaciens,nec respergens. *Anthera idest florida,qua utor.* Sandarachæ dena-
riorum pondo trigintaduum,alij sedecim:aluminis fissi,myrrhæ,fæcis croci,singulorũ denario
* Aliter lxiiii. rum pondo sedecim:iridis totidẽ,cyperi denariorum pondo *sexagintasex. *Florida Magni.*
* Al.xiiii. Casię denariorum pondo xxiiii.aluminis fissi,gallæ,sorcos,misyos,singulorum denariorũ pon
do iiii.sandarachæ denariorum pondo viii.malicorij denarij pondo j.myrrhę obolos iiii.cinna
momi obolos iiii.croci denariorum pondo ii.myricæ fructus denariorum pondo duum. Tritis
utitor. *Aridum cephalicum ideſt capiti accommodum.* Iridis denariorum pondo iiii.thuris,pana-
cis,aristolochiæ,singulorum denariũ pondo ii.tritis utitor,etiam ad nomas. *Aridum cicatri-*
cem inducens. Ostreorum cõbustorum denariorum pondo ii. mannæ denarii pondo unius,cad-
miæ obolos iii.contritis utitor,& ad nomas. *Aliud aridum cicatricem inducens.* Piceæ corticis
denariorum pondo vj.mannæ denariorum pondo sex,aristolochiæ denariũ pondo sex: pumi-
cis,resinæ,singulorum denariorũ pondo iiii.iridis illyricæ denariorum pondo xii. lęuigatis uti-
tor. *Aliud cicatricem ducens,& ad cacoethe.* Piceæ corticis denariorum pondo vj.cornu cerui-
ni combusti denariorum pódo iiii.cadmiæ denariorum pondo xxii.cerussæ,mannæ,singulorũ H
denariorum pondo iiii.æruginis rasæ denariorum pondo ii.cõtritis utitor. *Aliud.* Gallæ dena-
*Aliter xii. riorum pondo iiii.cerussæ denariorum pondo *octo,myrrhæ pondo denariorũ iiii. argenti spu
mæ denariorum pondo octo,retrimenti plumbi denariorum pondo quatuor: trita usurpantur.
Maiæ,siue obstetricis,generosum ad condylomata & rhagadas. Gallæ,molybdenę,singulorum de
narium pondo viii.myrrhę,cerussæ,singulorum denariorum pódo iiii.tritis utitor. *Auxilium*
ad omnia. Iridis loco molybdænæ,argenti spumę duas partes iniicito,reliquorum cuiusq; unã.
Aridum exedens,Lecanij Arei. Arsenici pondo libram,calcis uiuæ denariũm pódo ii.In aqua
terito diebus triginta,mutans quotidie bis aquam in Sole:deinde resiccatis utitor. *Encathisma*
quasi insessio,ideſt quod insessu curat Hæmorrhoidas,Phanij. Atramenti sutorij,aluminis fissi,chalci
* Al. sextarij vnius. tidis,misyos crudi,sandarachæ,singul.denariũ pondo iiii.Trita oĩa habeto ubi usus: venerit,ue
terem urinã salitam uiri unius,† sextariorum duorum꞉mensura in fictilem peluim iniicito:me-
dicamenti uero denariũ pondo xii.superfundito urinæ,ut sem p duo sextarii seruẽtur.Hoc uti-
tor insidẽs diebus vii. nã in his actionẽ pormouet:ubi sordidũ in fundo substiterit,anũ circũli
nito. *Aridum carnes cicatrice obducens citra erosionem,Harpocratis.*Sãdarachæ,chrysocollæ,arse-
nici,pares singulorũ portiones.Itẽ ac cacoethe facit. *Pastillus ad nomas,dictus Asclepius.* Chal-
citidis

A citidis,arſenici,pares portiones:calcis uiuæ duplum.Habet etiã ſandarachæ æqualem reliquis
portionem. *Ad Ani vitia.* Alumine liquido nucis magnitudine cũ mellis cyathis duobus co-
cto utitor. *Siccum ad nomas quo utor.* Squamæ,arſenici,chartæ cõbuſtæ,plũbi uſti,ſingulorum
denariùm pondo iiii:ſulfuris ignẽ non experti denariũ põdo quinque*:læuigatis utitor. *Aliter.* * Aliter ij.
Squamę,arſenici,ſulfuris,plumbi cõbuſti, ęris, ſingulorũ denariũ pondo iiii: ſandarachæ dena
riùm pondo* quatuor,ęruginis denarii pondo unius,chartæ cõbuſtæ denariũ põdo iiii: utitor * Aliter iij.
cum rhodino uel melle. *Criſpi odoriferum ad nomas.* Squamæ,arſenici,ſandarachę,ſingulorum
denariũ põdo ii:gallæ denariũ pondo iiii,myrrhæ denarii pondo unius,thuris tantundem, atra
menti ſutorii denariũ pondo ii,chartę combuſtę denariũ pondo iiij:læuigatis utitor. *Antipa-
tri ad nomas.* Chryſocollæ põdo.3.vj,arſenici pondo.3.vj:arido utitor,& cum rhodino. *Aliud
vt Alcimion.* Arſenici denariũ pondo:† ij,ſquamę denariũ pondo iii,chryſocollæ denarii pon- † Aliter vj.
do i.Sicco & cum rhodino utitor:aqua dilutum cicatricem ducit cum cerato rhodino. *Aliud
Publij ad nomas.* Calcis uiuæ denariũ pondo iiii:arſenici,ſquamę,chalcitidis,ſandarachę,ſingu- † Al.denariũ pondo duorũ
lorum denarii pondo unius:tritis utitor:non nulli ſandarachæ † denarii pondo unius. *Medi-
camen ex plantis,ad nomas probum.* Mali punici corticis,chryſocollæ, aloes, ſingulorum denariũ
B pondo iiii:arſenici,ſandarachę,ſingulorum denariũ pondo ii:aluminis fiſſi denariùm põdo iiii,
chalcitidis denariũ pondo iiii,myrrhæ * ſiccæ denariũ pondo vii,oleæ ſiccæ foliorum tãtundẽ: myrti. * fortaſſe,
tritis utitor. *Aliud Alcimionis.* Myrti ſylueſtris denariũ pondo viii:malicorii, oleæ foliorum,
myrti nigræ,& corticum,ſingulorum denariũ pondo xii:ſpinarum cineris denariũ pondo viii,
ficuum cineris denariùm pondo† xvi,orcheos herbæ denariũ põdo viii: arido cũ melle utitor. † Al. duorũ. al.duodecim.
Aureum, quo utor. Malicorii denariùm pondo xxv, aluminis fiſſi denariùm pondo x: atra-
menti ſutorii,miſyos,ſingulorum denariũ pondo viii:ſquamæ denariũ pondo xvj,gallæ dena-
riũ põdo xv,melãteriæ ex clauis cõfectę denariũ põdo† v:chalcitidis,ęris cõbuſti,ſingulorum † Aliter xv.
denariũ põdo viii:lęuigatis plurimũ ex aceto utitur. *Aliud recens efficacius ad nomas,Philini.Inal
terat,& pus educit.* Aphronitri pondo libras † ii,mellis tantundem.Aphronitrum melle ſubactũ † Al. vnam.
urito,deinde lęuigato:admiſceto iridis illyricę pondo.3.vi:trito utitor,& cũ melle. *Aridum Ero
dens.* Arſenici,ſandarachæ,ſingulorũ denariũ pondo ii:calcis uiuæ denariũ pondo iiii,alii triũ:
lęuigatis utitor. *Aliud.* Calcis uiuę, arſenici,atramenti ſutorii, ſingulorum pondo denariùm
iiii:ex aqua calida plurimũ terito.Reſicatis,ac tritis utitor. *Aridum Erodens Melitonis.* Auri-
pigmẽti,ſandarachæ,calcis uiuę,pumicis,ſingulorũ denariũ pondo iiii:in aqua xxx diebus con
C terito,ſed quotidie illa mutata:ubi inaruerint tritis utitor. *Aridum inſigne ad Hæmorrhoidas præ
clari Apolloni Tarſei.* Chalcitis uſtæ,ſquamę,arſenici cõbuſti,atramẽti ſutorii,ſingulorũ dena-
riũ põdo iiii:diphrygis denariũ põdo duũ,ſoreos cõbuſti obolos iiii,argẽti ſpumę cõbuſtę obo
los quatuor,aluminis fiſſi denariorũ pondo quatuor,ęris uſti tantundem:lęuibus factis utitor.

Quæ Aſclepiades in librorum quinto de Exterioribus,quos Marcellas inſcribit,arida conſcripſerit. *CAP. 14.*

ANdromachus arida,quę affectui cõueniunt,iis quę affectis proſunt,admiſcuit:uerũ Aſcle
piades in quinto ſeorſum quę ad affectũ conducunt,ſeorſum item,quę parti affectę utilia
ſunt,expoſuit:nã parte omiſſa,tradidit cicatricem ducentia,cruſtas inferentia,ad nomas cõue
nientia & carbunculos,tũ quę uocãt à ſanguine cõtinendo,iſchæma: cum loco autem affecto,
quę ad polypodẽ,ozęnas,& ſanguinis profluuia ex naribus,ad oris nomas, gingiuas humidas,
in genis duras excreſcẽtias,ad paronychia,pterygia,ani rhagadas,& hęmorrhoidas.Quędã ẽt
a parte affecta denominationẽ ſortiuntur,conueniunt tamẽ & aliis partibus,cuiuſmodi quoq;
cephalica,id eſt capiti ſuccurrentia,à medicis dicta,q̃ eximie oſſibus conducunt,quanquam &
totius corporis exulcerationes carne replere poſſunt:nõ.n.capiti quatenus caput eſt, ꝓdeſſe sũt
D nata.Nimirũ etiã,niſi os denudatum ſit,uſum ipſorum non requirimus:ſed in nudatis, quoniã
pinguia pharmaca uitamus,ſiccis ſolis utimur,fugientes emmota à medicis Grece appellata,ꝙ
linamentis inunctis offerantur.Quemadmodũ autem oſſibus in capite denudatis uſus ipſorum
aptiſſimus eſt,ita etiã in aliis omnibus denudatis oſſibus,ſiue brachii,ſiue cubiti,ſiue radii,ſiue
femoris,ſiue tibiæ.Quare nos etiã arida ab Aſclepiade ſcripta deinceps prodituri, cum ipſum
prima oĩum cephalica ſcripſiſſe inueniamus,prima ponemus, quòd non ſolum oſſibus in capi-
te denudatis,uerum & aliis omnibus ſimili modo affectis,ipſa ſint accommoda. Deinde q̃ cica
tricem ducunt,percenſebimus,omnia his interiecta prętergreſſi, q̃ affectum locum attingunt.
Poſtea quæ prædicto iam mihi ordine ſequuntur,omnia aggrediar.Non nulla ſane ex ſiccis me
dicamentis duplicem uſum obtinent,ut & ſiccis ipſis uti poſſimus,& cum aliis quibuſdam mi-
ſtis,ſicut idem Aſclepiades quoq; indicat.

Arida Cephalica.

*Aridum Cephalicum,quo vſus eſt Lucius præceptor, tollit ſquamas, oſſa corrupta educit, caua im-
plet.Medicamentum pingui caret.* Iridis illyricæ,panacis,ſingulorum denariũ pondo iiii:ariſto-
lochiæ denariorũ pondo ii,mannæ tantundem:alii ſine ariſtolochia.Omnia cõtunduntur,& cri
brantur.Vti licet per ſe & cum melle. *Medicamentum ex Silphio calloſa conſumit,& ſordida pur-
gat,&*

* Al. pumicis.

gat, & caua replet. Vlcerum relictas tunículas exedit. Refinæ pityinæ ficcæ denariū pondo duodecim:* foreos torrefacti uino reftincti, iridis illyricæ, ariftolochiæ, fingulorū denariū pōdo octo: filphij denariū pōdo quinquaginta, æris fquamæ denariū pōdo duū, thuris denariū pōdo quatuor: arido, & cum melle utitor. *Medicamentum ex eruis, Xenocratis.* Eruorum rufforum farinæ denariū pōdo viii, illyricæ denariū pondo decē, mannæ denariū pōdo quinq;, ariftolochiæ denariū pondo quinq;, fquamæ tantundē: tritis, & cū melle utitor. Aliæ lectiones habēt, bryoniæ radicis denariū pōdo octo: mannæ, fquamæ, iridis, fingulorum pondo denariū duodecim: erui denariū pondo decem, ariftolochiæ longæ denariūm pondo quindecim. *Medicamentum quod ex Serapiade infcribitur. Squamas tollit, carnem facit, ex ijs quæ ualde reficcant.* Serapiadis, orcheos, iridis illyricæ, marrubij ficci, fingulorū denariū pondo octo: erui farinæ pondo denariū decem, ariftolochiæ denariū pondo * quinquaginta: ficco, & cum melle utimur. *Triphonis Cephalicon, aufert fquamas.* Piceæ corticis, fquamę ęris, pumicis combufti, fingulorum denariū pōdo fex: mannæ thuris, ariftolochię, iridis illyricæ, refinæ pityinæ, fingulorū denariū pōdo quatuor: myrrhę, aloes, fingulorum denariorū pōdo duorū: ficci, & cum melle ufus eft. In Athenęi fcripturis fine piceæ cortice medicamētum eft. Habet autem & gallæ pares mannæ portiones. E

* Al. viij.

Arida cicatricem inducentia. F

De oībus ulceribus recentibus, & uetuftis curatu facilibus, & difficilibus, in medicatoriæ methodi libris, tertio, quarto, & quinto differuimus. Quin etiā in huius operis prioribus, cauorum ulcerum fine omni cafu pharmaca carne replentia, uirtutem terforiā fine ullo morfu obtinere docui: quæ autem cicatricem inducunt, cum eo, quòd citra mordacitatē adftringunt, magis exiccare: quæ uero fupercrefcentem carnē tollunt, calida effe & acria. Quin etiam q̄ optima effe inter ea, quæ cicatricem ducunt exiftimē, tum in commentario de morbis curandis p̄dixi, ubi omnium affectuum curationis methodi oftenfę funt: tum prius in hoc p̄fenti opere, cū de ijs, q̄ ulceribus conueniunt, ageretur. Afclepiades autem pharmaca, ficut & Andromachus, cicatricem inducentia confcripfit, non diftinguens, utrum nullo alioqui malo cōflictantia ulcera, an quæ proprie ægre ad cicatricem uenientia dicuntur: q̄ permultum inuicem differre oftendimus, cum fingula proprium curationis fcopum habeant. In quibufdam tamen adfcripferunt, ꝙ & ad cacoethe faciant, uel rurfus ad condylomata & rhagadas. At quanquā Afclepiades magis Andromacho diftinguere foleat, tamen in ijs, q̄ cicatricem ducunt, diftinctionē nullam pofuit. Verum quæ ego recenfui, tum in medendi methodo, tum in hoc opere, indicabunt, fi mētē adhibeas, quo modo fingulis defcriptis utendum fit. *Aridum cicatricem inducens Afclepiadis,* G *Cineritium, quod cineris fpeciem referat, nominatum, ex Magni medicamentis.* Calcis uiuæ denariū pōdo fex: mannæ thuris, fquamæ, fingulorum denariū pōdo quatuor. *Aliter.* Calcis uiuæ denariū pōdo duodecim: fquamæ, mannæ, fingulorum denariū pondo quatuor, fed ut Archibius vult, fquamæ denariū pondo octo: mānæ denariū pōdo octo, uel quatuor: in aliis fcripturis calcis uiuæ denariū pondo octo. *Vt Heliodorus.* Calcis uiuæ, mannæ thuris, fingulorū denariū pōdo octo: fquamæ denariū pōdo quatuor. *Rufum cicatricem ducens.* Mifyos torrefacti denarium pondo octo, fquamæ æris denariūm pondo decem, mannæ denarium pondo fex: tritis utitor.

Magni, cicatricem ducens. Diphrygis, fquamæ, fingulorum denariūm pondo quatuor: illyridis, mannæ, fingulorum denariorum pondo duum: contritis utitor. *Medicamentum ex pumice.* Pumicis torrefacti uino reftincti denariū pōdo octo: fquamæ, mannæ, fingulorum denariū pondo quatuor: iridis, refinæ pityinæ ficcæ, fingulorū denariū pōdo quatuor: tritis utitor. *Aliud Ptolemæi celebris. Facit & ad curatu difficilia.* Piceæ corticis denariū pōdo fex, cadmiæ toftæ denariū pōdo octo: fquamæ, cornu ceruini cōbufti, mānæ fingulorū denariū pōdo quatuor: tritis vtitor. In alijs exēplaribus habet, plūbi cōbufti & eloti denariū pōdo iiii, molybdænæ denariū pōdo octo. *Arida cruftas inducens.* Diximus quoq; hæc acris & adurentis effe potentiæ. Quare H etiam ufus ipforū eft, tum in his, q̄ propter nimiam humiditatem, ac intēperiem partis affectæ, tū propter putredines partibus quibufdā innatas, proueniūt. *Cruftas obducentia, Afclepiadis. Melinon Lucii præceptoris, quod cruftas inducit, callos excindit infperfum & compreffum fummo fpecillo. compefcit autem, & difficilibus curatu cicatricem inducit, fi quis in tenui pharmaco vtatur.* Qui ergo dictum puluerē ufurpat, chalcitidis crudæ denariū pōdo viii. cadmiæ denariū pōdo iiii. ieiun* cū faliua excipito tm̄, ut folū ipfum pharmacū humectet: deinde collige, & operculo claudens, fine melinū fieri: ubi in umbra deficcaueris, leuiter circunferens piftillū, trita excipito, ficut p̄dictū eft. Apud alios uocatur medicamentū fufcum. Excipitur aceto acerrimo, & ficcatur læuigaturq;. In aliis fcripruris, ficut Eunomus Afclepiades ufus eft. Habet aūt fic. Chalcitidis denarios xii. cadmiæ denarios vj. fandarachæ tātundē: aceto excipiuntur. *Aliud.* Chalcitidis t, chalcanthes, cadmiæ, fingulorū toftorum paria pondera, ieiunus excipito faliua. *Quod infcribitur Eutonon i. robuftum.* Chalcitidis toftæ, † chalcanthi, fandarachæ, cadmiæ, fingulorū pondo denariū octo: ficca infpergito. *Dia teffaron, i. quod ex quatuor conftat.* Chalcitidis toftæ, mifyos, diphrygis, fingulorū pōdo denarium iiii. chalcanthi uftæ denariū pōdo iiii. *Cruftam inducens valde generofum.* Aluminis fiffi, atramēti futorii, gallarū, mifyos cyprii, fingulorū denariū pondo xvj.

* Al. denarios quinque.

A do xvi,soreos denariũ pondo † iiii:cõtritis utitor. *Confectum,vt Eunomus.* Misyos peregrini denarium pondo xvj,soreos denariũ pondo xii,æris cõbusti denariũ pondo † ii,lapidis fissi cõbusti denariũ pondo viii:atramẽti sutorii,sandarachæ,aluminis fissi,singulorũ denariũm põdo iiii:tritis utitor inspergens,& specillo comprimens. *Ad nomas.* Putrida ulcera cum ambiẽtes partes depascunt,nomas proprie appellant:ac cõstat tales affectus uehemẽtissimis medicamẽtis indigere,nam in ipsis sæpe etiam cauteriis utimur. *Ad nomas, Asclepiadis pharmacum Lucij præceptoris ad nomas.* Sulfuris uiui,auripigmẽti,squamæ,singulorũ denariũ põdo † duũ:æris cõbusti,quantum color exigit:arido,& cum melle utitor. *Tublij præceptoris.* Auripigmẽti denarium pondo iiii,squamæ denarium pondo duum,elaterii denarii põdo unius,chartæ quãtũ ad colorem satis est. *Vt autem Eunomus vsus est.* Arsenici,squamæ, singulorũ denariorum pondo iiii:sulfuris uiui,elaterii,singulorũ denariorũ pondo duorũ:chartæ cõbustæ quãtũ ad colorem sufficit.In aliis scripturis est,sãdarachæ denariorũ põdo iiii,squamæ denariorũ põdo vi, arsenici denariorũ pondo iiii,elaterii denariorũ põdo duorũ,chartæ combustæ denariorũ põdo iiii.

† Aliter xvj.
† Al. viij.
† Al. vnius.

Medicamentum Arei ad nomas,quod etiam sordida purgat citra mordicationem rosaceo dilutum. Facit etiam ad vuluæ exesum. Dedit Theotropus. Arsenici,chartæ combustę,plumbi usti & cloti, B squamę æris,singulorum denariorũ pondo iiii:singula per se teruntur, postea simul miscentur. Vtitor ad prædictos affectus. *Ptolemæus autem ita vsus est:* Plumbi combusti,arsenici,squamæ, chartæ cõbustæ,singulorum denariorum pondo iiii:sulfuris uiui denariorum pondo duorum: tritis utitor. *Vt autem Apelles. Medicamentum confectum,quod dia chartu, id est ex charta, inscribitur,nomas non solum sistit,sed etiam incipientes prohibet.Facit & ad Dysentericos,infusum rosaceo.* Cũ autem ait instillatum dysentericis,suspitionem subesse de nome indicatur.Compositio ita habet.Chartæ combustæ,plumbi combusti,æris cõbusti & cloti,arsenici,squamæ stomomatis,singulorum æquas portiones:sulfuris uiui dimidium:tritis utitor uel cũ melle,uel rhodino.

Moschionis ad nomas. Elaterii,chartæ combustæ,squamæ æris,singulorum denariorum põdo duorum:auripigmenti denariorum pondo iiii:æruginis scoleciæ,salis ammoniaci,singulorum denarii pondo unius:tritis utitor,& cum rhodino. *Odoriferum Lucij præceptoris.* Squamæ, gallæ,utriusq; denariorũ põdo iiii:sandarachę,arsenici,singulorũ denariorũ põdo duorũ:myrrhę atramenti sutorii,utriusq; denarii põdo unius:thuris denariorũ põdo duorum:elaterii denarii pondo unius:chartæ cõbustæ,quantum colorem efficit. *Nos autem sic.* Squamæ, gallæ, myrrhæ,singulorum denariorũ pondo viii:sandarachæ,arsenici,elaterii,singulorũ denariorũ põdo C iiii:thuris denariorũ põdo iii,atramẽti sutorii* tantundem,chartæ quo colorem acquirat. *Vt pasion.* Arsenici,squamæ,singulorum denariorum põdo duorum:chalcanti denarii pondo unius,sandarachę denariorũ pondo duorũ:myrrhæ,thuris,gallæ,singulorum denarii põdo unius: chartæ denariorũ pondo quatuor: tritis & cum rosaceo utitor. *Heraclides hanc scripturam habebat.* Gallæ denariorum põdo vi:arsenici,sandarachę,squamæ,singulorum denariorum pondo quatuor:thuris denariorum pondo trium,calcanthi tantundem,myrrhæ mineæ denariorũ pondo duorum,chartæ denariorum pondo octo. *Vt Cleobulus.* Squamæ,sandarachæ, arsenici, singulorum denariorum pondo duorum: myrrhæ,thuris, atramenti sutorii, gallæ singulorum denarii pondo unius:chartæ,ut colorem accipiat.

* Al. denarium pondo iiij.

Ad Carbunculos.

CArbunculus ulcus est crustam cito cũ inflãmatione totius partis circundatę ualida faciẽs, vt & febres uehementes,& extrema pericula inferat.Quare ipsi crustæ ualens medicamẽtum imponere oportet,& ex ijs,q̃ ad nomas conducere dictum est: circumpositas autem partes cataplasmatis fouere,q̃ æqualem uim habeant,ut repellant,& mediocriter refrigerẽt,& digerant.Verũ de cataplasmatis in proprio libro dictũ est.Nunc ab Asclepiade scripta percẽsebi-D mus. *Ad Carbunculos medicamenta ab Asclepiade prodita. Medicamentum Massiliotæ.* † Hoc propter uires exposuit,ꝙ carbunculos ad superficiẽ ꝑducat,& multos auferat.Chrysocollę,nitri tosti,lapidis asii,arsenici,sandarachæ,misyos tosti,chalcitidis,aluminis fissi,diphrygis,singulorum denariũ pondo quatuor: trita oĩa sigillatim simulq; in uas æreum cyprium reponimus. Dũ usus poscit,imponimus,apprimẽtes specilli latitudine,donec carbunculus nigrescat.Deinde supraponimus infrascriptũ uiride,quod ita habet.Thuris,æruginis rasæ,squamæ æris,singulorũ denarii põdo unius:aluminis fissi obolos iiii,salis ammoniaci obolos iiii,ceræ denariũ põdo vii obolos iii,resinæ pityinæ aridę denariũ põdo xv,olei ueteris heminam unã.Arida in Sole cũ aceto teruntur:q̃ liquefieri pñt,liquantur,& immittuntur:ubi rursus cõtuderis, assumens vtitor.Apud Demosthenẽ Massiliotã,qui pharmacũ cõposuit,olei habet duas heminas. *Apionis ad carbunculos.* Nitri rubri,arsenici,sandarachæ,chalcitidis,atramẽti sutorii,diphrygis,singulorũ parẽ mẽsurã:aceto læuigent:& exiccatis,rursusq; tritis,utitor. *Apollonij Organici.* Chrysocollæ,aluminis scissilis,& rotũdi,sãdarachæ,ochræ,misyos crudi,atramẽti sutorii,singulorũ denarii põdo i:tritis utitor. *Florida Magni ad putredines,nomas,carbũculos,Pterygia,aures suppurãtes. Valet ẽt ad Oris nomas.* Aluminis fissi denariũ põdo viii,chalcitidis denariũ põdp vj,sandarachæ denariũ põdo iii,mali punici corticis siccæ denariũ põdo ii,atramẽti sutorii denarii põdo † uniꝰ

† In antiquis Codi. ita legit. ταύτην ἐξέθηκε τῇ πόλει τὴν δύναμιν, διὰ τὸ τοὺς ἄνθρακας ἐπιπολάζειν, καὶ πολλοὺς ἀφαιρεῖσθαι, i. hoc medicamentum ciuitati dedit, quod carbunculi abũdarent, ac multos perderent.

† Aliter denarium duorum.

misyos denariũ pondo duũ:nitri,omphacini ſicci,ſingulorũ denariũ pondo duum.Siccò, & cũ E
melle utitor. *Aliud Diodori.* Gallæ omphacinæ denariũm pōdo quatuor:misyos, chalcitidis, auripigmẽti,sādarachę,ſingulorũ denariũ pōdo duũ:aluminis fiſſi,atramẽti ſutorii,lapidis aſii, diphrygis,nitri rubri,ſingulorũ pōdo denarii uniꝰ:tritis inſpergito,cōprimẽs ſcalpelli ſummo. *Sanguinem ſiſtens Aſclepiadis,Lucij præceptoris medicamentum confectum.* Chalcitidis denariũ pondo xvi,mānæ denariũ pōdo xii,terebinthinæ aceto ſubactæ.Siccis cōſperge locos,unde sā guis ꝓfluit.In aliis duabus ſcripturis inuenimus,Chalcitidis denariũ pondo viii,mānę denariũ pondo xvi,terebinthinæ frictæ † tantundem. *Dioſcorides Tharſeus tradidit Areo Aſclepiadeo pharmacum mirificè ſanguinis profluuia comprimens.* Chalcitidis denariũ pondo viii,mānæ denarium pondo xvi,reſinæ ſiccæ denariũ pondo viii,gypſi tātundẽ.Alia contundunt,cribrant, miſcentur,in ærea pyxide reponunt.Vbi uſus poſtulat,pares portiones medicamẽti cũ gypſo miſcẽtur. *Ex libris Heraclidis, medicamentum ad Hæmorrhoidas.Hoc uſus eſt ad ſanguinis ex naribus profluuia,lanam intingens & conuoluens,tanq̃ ellychnium.* Acidi mali punici corticis pōdo.vnc.iii, aluminis ægyptii pondo.vnc.iiii,chalcitidis pōdo unciā:tritis utitor:naribus uero lanā medicamẽto repletā imponito.*Hercules cognomento,ad ſanguinis eruptiones,hoc loco cauterij uſus eſt.Cruſtā autem inducit.Facit etiam ad Pterygia, reprimit oẽm excreſcentiam, oſſa reducit, remouet ſquamas.* Soreos,atramẽti ſutorii,chalcitidis uſtæ,rhu coriarii,ſingulorũ denariũ pōdo iiii:tritis utitor. *Sanguinem ſiſtens compoſitum.* Miſyos peregrini denariũ pōdo ſex,atramẽti ſutorii totidem piceæ corticis,chalcitidis,ſingulorũ denariũ pondo quatuor:mannæ denariũm pōdo * uiginti, gypſi denariũ pondo quatuor:tritis utitor. *Aliud.* Thuris pondo unciam,miſyos peregrini pondo denariũ quatuor,gallæ omphacinæ denariũ pondo quatuor,chalcitidis denariũ pōdo quatuor,ſuberis cōbuſti denariũm pondo octo,rhu coriariæ denariũ pondo quatuor:tritis utitor. F

† Al. xx.

* Al. quatuor.

GALENI DE COMPOSITIONE
MEDICAMENTORVM PER GENERA
LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Hic quoq; multiplicis uſus emplaſtra declarantur,maxime uero quæ ad nomas faciunt,quæ item attrahunt,digerunt,& diſcutiunt. G

Quid differant vlcera ægre curabilia à nomis : & de vſu methodi componendorum medicamentorum. *CAP. I.*

SVperiore commentario emplaſtra dicta Grece polychreſta, ꝗ multis conueniant affectibus,diſtinguentes,ea collegimus,quæ præterquā aliis,etiā vlceribus ægre ad ſanitatem peruenientibus,mederi pollicent.In præſentia uero ad aliud emplaſtrorum genus multiplici uſui accommodatum digrediar:quæ ſingula tum ad alia multa faciunt,tum ad particulas putreſcẽtes,aliter affectas, quàm ulcera,q̃ ꝓprie dyſtherapeuta i. curatu difficilia nuncupantur.Etenim has putrilago depaſcitur,eoq; turba medicorũ hos affectus nomas.i.depaſtiones, appellat: illa uero uno loco ſine putrilagine circumſcripta ſunt,ut & phagedænæ dictæ uicina quidẽ depaſcunt,nō tamen ea putrefaciunt febreſq; inferunt,quod ijs,quæ depaſtionẽ cũ putrilagine ſuſtinent,accidere conſueuit. Summa curationis erat in ꝑdicto ulcerum ægre curabilium genere (chironia quoq; uocāt) medicamenta inuenire,quatenus licet,mordacitatis expertia,ualide autem exiccantia. At hæc q̃ nũc ſcribẽtur,oĩa mordacia ſunt,ſi quis ipſis ſolis non cerato temperatis utatur. Quæ autem cerato miſcentur,purgare quidẽ ulcus ſordidũ & carne replere poſſunt, atq; ẽt duritiem quādā & tenſionem diſcutere,non autẽ difficilia curatu ſanare.Indicant ipſorum uirtutẽ affectus, q̄bus bene adhiberi credita ſunt.Quod iā ſuperius admonui,& nũc dicturus ſũ, meminiſſe uidelicet oportet illorũ,q̃ in opere de ſimplicibus medicamẽtis prodita ſunt.In cuius primis quinque libris methodum ſeu rōnẽ expoſui,qua medicaminũ facultates inueniant,ſimul quoq; in pluribus exẽplis eius exercitatione ꝓpoſita:in ſequentibus uero ſingulorũ nominatim mẽtionẽ feci.Nā illorum memor,ex facili rōnem eorũ,qui hæc pharmaca a nobis modo ꝓpoſita cōpoſuerunt,aſſequeris:& uidelicet ipſe quoq; alia cōficies,quocũq; tp̄e prius ex ꝑtorũ inopia laboraueris:multa ſiquidẽ hmōi nō paucis contingunt in itinere,cum alio,tũ maxime nauali.Q̃nquidẽ etiā in patria quidā manentes,pharmacorũ apparatum,unde ęgros curabāt,amiſerunt,ut ꝑ triſtitia ipſi tabefacti,perierint.Optimũ igitur medicamenta iā explorata ſecundum dictā methodum uſurpare:ſin autẽ,ut dixi,nō nunq̃ hæc deſideremus,habitum talẽ nos habere,quo ſimilia H

A milia iam abunde expertis possimus componere: quemadmodũ & me sæpe agẽtem in itinere & alibi uidistis. Non nulla igitur, q̃ proprio marte in huiusmodi tẽporũ occasionibus condidi, postquã experiẽtia probassem, nihil peiora uel celebratissimis apparuerũt. Nã primã ipsorum compositionem ex coniectura artificiali molimur: postea uero cũ non nulla per experimentũ ꝓbatissima uisa fuerint, non nulla à scopo absint, secũda rursus correctio fit, & tertia nõ nunq̃ qua ad perfectionẽ eius, qđ præstare uolumus, ipsa redigimus. At sine methodo & in prioribus & in therapeutices libris exposita, uti prędictis recte nemo põt, tm̃ abest ut similia ipsis conficiat. Iam igitur huiusmodi emplastra exordiar. Emplastrum Dia Botanõ i. ex herbis, appellatũ, prope oẽs, qui insignia emplastra in uno libro uel pluribus collegerunt, tradidere, nõ multũ in misturę simpliciũ pharmacorũ symmetria discrepãtes. Incipiã ergo & hic a Critone, emplastra prius illa cõmemorãs, q̃ in quarto De simplicibus medicamẽtis, ita ad uerbũ literis mãdauit.

Emplastrum Dia Botanωn. i. ex herbis, Critonis. CAP. 2.

Emplastrum ex herbis quo utor. Facit ad Carcinomata. putredines. Strumas ad suppurationem perducit, & exprimit. Lepras amouet. furunculos soluit, podagricis prodest: callosas durities emollit. Idem cephalicum, sine foratione squamas tollit, ossa educit, aliquatenus tamen ossa abradit. Idẽ ad ner-
B *uorum uulnera, & ad nomas, linamento exceptum ualet, repurgat, implet cum rosaceo cerato, una ipsius parte ad duas cerati, interdum tres uel quatuor, adiecta. Cum myrteo cerato duabus partibus uel tribus cicatricem ducit.* Herbarũ ex siccis locis maritimis, anagallidis q̃ cæruleũ florẽ habet, papaueris ceratidis, marrubii, alterci foliorũ tenerorũ, singulorũ denariũ põdo quĩquagintasex. Hęc in pilã seu mortariũ coniecta terunt, quousq; contusa sint ac dissoluta dũtaxat, ne eorum succus absumat: postea iniecta in mortariũ terant. In alio autẽ mortario habẽtur squamę ęris rubri denarii uigintisex, mannę denarii* octo, resinę pityinę siccæ denarii sedecim, aloes totidiẽ, fissi aluminis denarii quatuor, rotũdi totidẽ. Hęc in Sole lęuigãtur, ut sordiũ crassitudinẽ cũ aceto habeãt. Deinde herbæ mistę, donec ꝓbe coeãt, terunt. Postea ceratũ facito† ex chię cerę denariis centum, ł secundũ alios mina: olei ueteris heminis duabus: radito & misceto. Heras ita. Quidã uero duas anagallidas immittũt: aliqui & chrysocollę, & terrę erethriadis, & salis ammoniaci, & auripigmenti, & scissilis, singulorum denarios quatuor. Porrò q̃ Asclepiades de hoc emplastro ꝑceperit, tum quia in ꝑcedẽti libro indicata, tum quia his fere similia sunt, superuacuũ mihi uidetur denuo de ipsis scribere, cõem oĩbus sermonẽ nunc aggressuro. Primũ sane qui medicamentum hoc cõposuit, herbis acribus usus est, ut humores prauos afflictis partibus infixos
C uehementer digereret. Atq; ideo ex siccis & maritimis locis esse iubet. Cõtrarias aũt ipsis alias frigidę uirtutis usurpauit, ad acriũ uehemẽtiã leniẽdam mitigandamq;, Quales sunt altercum, & papauer: habent.n. quippiã ẽt doloris mitigatorium, puta stupidam refrigerationem ꝓpinquis partibus inferentes. Stupor.n. mediocris dolorẽ soluit, ait Hippocrates. Apposuit autẽ ex metallis quoq; ęris squamã, & alumen scissile: de quibus prius diximus, quòd sane utrunq; medicamen ulceribus malignis conuenit. Aloen uero miscuit ex ijs, q̃ adstringunt, & sine morsu exiccant, medicamentis: item mannã ex iis, quę cõcoquunt, leniunt, & ad suppurationem perducunt: Pityinam ceu materiam emplastro cõficiendo idoneam, sicut & cerã, & oleum. At simul cum hoc acrium medicaminum uehementiam ipsa mitigãt: pityina tamẽ etiã siccare põt, & quo siccior, hoc magis, qualem iniicere ꝑcipit. Nõ nullos ait miscuisse pharmaco chrysocollam & terrã erethriadem, ambo curatu difficilium ulcerum remedia. E contrario sal ammoniacus & quod auripigmentum uocatur, ꝓpter acrimoniã ulcera natura apta sunt irritare: atqui etiam putridis cõueniunt. Proinde nõ admodum utile est propositum nobis in sermone pharmacum ad ulcera chironia. In quibus uero putredo aliqua subest, hanc cõprimere idoneũ est, saniem, q̃ illam facit, discutiens. Eadem medicaminis potentia & strumis medetur. Verum quia
D detersoria q̃dam continet, ideo quoque lepras purgat: etenim consiliũ in hoc affectu est, cutis induratã summam partem, ueluti deglubere: id quod ea efficiunt, q̃ pręterquã ꝙ supra modum siccãt, ẽt detergẽt. Nã si cutis uitium in naturalẽ habitum redire possit, nemo exiccatam supra modũ siccaret: quoniã uero, quod lęprosum iam est, curationem nullam habet, proximum fuerit (qui in oĩbus insanabilibus scopus cõis est) incurabilem partem ex corpore excindere. Excinduntur autem nõ nunquam ferro, interdum igni, nõ nunquam medicamentis, uel adurentibus, uel digerentibus simul & detergentibus, quale est modo cõmemoratum, Quemadmodum igit hic sermo omnis lepræ communis est, sic & ille qui de carnis repletione tractat. Nam quia carne explentia dicta medicamenta (sicut in tertio libro de morbis curãdis ostẽsũ est) uirtutẽ habent detersoriam citra mordacitatem: q̃ uero huius sunt materiæ, in hoc pręsens pharmacũ nobis ꝓpositũ, abstersorium quidem hñt, mordicationis autẽ non sunt expertia: ideo humidũ ceratũ ex cera resinaq; in oleo liquefactis confectũ ipsis miscemus. Siquidem cera & oleum, ut acrimoniam obtundunt, ita sunt emplastica, eoq; sordes ꝓducunt. Resina uero morsus expers, emplasticam uirtutẽ non habet, sed detersoriã, ulceribus quidẽ iã mordacẽ, nõ ulceratis blãdã & sine morsu. Cæterũ misturæ symmetriã cõiectura quidẽ ante experientiam, uerum scientifice post experientiam, deprehendemus, noscemusq; simul purũ ulcus detersoriã uim sine morsu re-

* Aliter xx.

† Aliter ἔχουσαν κηροῦ, i. quod habeat ceræ drachmas cẽtum.

5. Aphor. 25. ex 39. h. De liquidorum usu circa finem.

ſu requirere:ſordidũ ualidius,quippe cuius propugnaculũ eſt ſordities:purum autẽ nudũ con- E
tingenti occurrit.Quin etiã ex corporibus ipſis,non nulla ſenſibilem magis ſubſtantiã habẽt,
quædam minus:alia molliorẽ,alia duriorem:quæ ratio eſt,cur Crito in propoſito medicamen
to ad unam partem ipſius,nõ nunq̃ duas cerati,aliqñ tres,uel quatuor,miſceri iubeat:nõ tñ di
ſtincte pronũciauit,quãdo duas,qñ plures,adiicere oporteat,tãquã qui pharmaco utetur,uer
ſatus iã in arte ſit,& quæ à me nunc dicũtur ſecũ æſtimare queat.Roſaceo quidẽ præparari ce-
ratum præſtat,nõ tamẽ inſignis exceſſus in huiuſmodi ulceribus eſt,ẽt ſi oleo liquefiat:attamẽ
in ijs,quæ phlegmones quippiã habent,roſaceum oleo potius eſt. Porrò carne implenda oĩno
à phlegmone tuta ſunt.Pulchre autem Crito adſcripſit in ulceribus,q̃ ad cicatricẽ duci poſtu-
lant,myrteo oportere ceratum præparari,adſtrictione.n.illis opus eſt.Hæc in præſentiarum di
xiſſe ſatis ſit tum de medicamentis carnem gignentibus,tum de ijs, quæ cicatricem inducunt.
Etenim vſus,& compoſitionis ipſorum methodus, in medendi Methodi libris expoſita eſt: in
particularibus autem materijs exercitatio,cum huius ſit operis,hoc ipſo libro exponetur.

Emplaſtrum διὰ Σκύλλης, *i. ex Scilla.*

Non eſt in antiquis.

* Aliter xx.

*Quidam codices habent loco æris, chalcitim, cum tamen neutrum horum in enumeratione ſimplicium medicamentorum huius emplaſtri habeatur.

Quia ergo bis mentio fit ſcyllæ, forte loco ſcyllæ ſemel legendum chalcitis.

* Aliter xx.

* Aliter xij.

Aliud deinde eiuſdẽ generalis potentiæ emplaſtrũ,his uerbis Crito conſcripſit. ¿Scyllæ,¿
ariſtolochiæ rotundæ,¿ſingulorum¿denariũ pondo xxx,alii xv:iridis denariùm põdo xxx,alij F
xv:pityinæ ſiccæ denariũ pondo xxx,alij xv:ammoniaci,myrrhæ,ſtyracis,ſquamæ ęris rubri,
ſingulorum põdo denariũ xv:ſcyllæ toſtæ denariũ pondo centũ & octo*.Aceto acerrimo die-
bus xl terito,quãdo caniculæ ſidus oritur:ſquama primũ,& ſtyrax,paulatim ex utroq;,deinde
gutta ammoniaci,& æs*,& ſcylla,inijciuntur,ut elaborẽtur,paulo poſt reſina,inde myrrha:cũ
læuia facta fuerint:reliqua ſicca miſcentur.Expletis aũt diebus,eiuſmodi ceratũ facito:cerę põ
do v,alij denariũ pondo ducentorũ quadraginta:terebinthinæ põdo librã, alij denariùm pon-
do xxx:olei ſextarios duos & s,alij heminas vi:chalbani denariũ pondo xxx,picis liquidæ tã-
tundem,poſtremo chalbanum indito:deinde ubi refrigeraueris,curioſe excipito.Hæc quidem
medicamenti cõpoſitio.De uſu autẽ eius hæc ad uerbũ Crito ſcribit:Syncero medicamine uti
tor,in capitis fracturis,fiſtulis,nomis,& excreſcẽtijs:itẽ ad ora uenarũ adaperta,& hypophorã
id eſt ulcus dehiſcens.Sin uoles diluere,quo carni generãdæ idoneum fiat,& cicatricem indu-
cat,parti uni medicamẽti duodecim cerati roſacei adijcito:in ambuſtis uni parti octo*immitti
to.Hæc ſane de uſu pharmaci Crito recte tradidit,tanquam acri ipſo & aperienti & digerenti,
ideoq; & exiccanti,uſus in fiſtulis,ſupercreſcentia carnis,putredine hoc eſt nome,& oſculorũ
adapertionibus,quẽadmodum ſunt in finibus & anguſtis orificiis.In capitis autẽ fracturis, cũ G
ſine foratione curationem molimur:ſunt autem tales,quæ adusq; membranas cerebri nõ per-
ueniunt:uerũ carnis ꝓducendæ gratia,roſacei cerati partes* quatuordecim miſcẽs, donec ad
cicatricem peruenerint:melius autẽ eſt dicere,donec ulcerum concauitas repleta fuerit:neceſ-
ſario enim depaſcentia ulcera,qđ dixi idem eſſe in putrilaginoſo,a ualidis medicamentis curã
tur,quale eſt & modo propoſitum. Primum quidem putreſcentes particulæ auelluntur, atque
hinc cauæ redduntur.Vbi uero putredo ceſſauerit,purgationem repletionemq; requirunt: ac
poſteaquã repleta fuerint,tunc etiam cicatricem inducentia deſiderant.Ipſum autem pharma
cum,cũ cerato nondum miſtum fuerit, quia acre eſt, non ſolum carnem generare non poteſt,
ſed etiã ſupercreſcentia aufert,quemadmodum ipſe Crito dixit. Atq; huius meminiſſe maxi-
me oportet,quod dictum eſt & in ſuperiori emplaſtro,qđ ex herbis appellauit,multa uidelicet
ex calfacientibus & abſtergentibus compoſita,licet admodum acria,ſi cum cerato temperẽt
carnem progignere.Non nulli deſperant de ipſis,cum uel duplo copioſiore cerato miſto mor-
dere adhuc conſpiciant,adeo ut carnẽ producere non poſſint, quemadmodum in hoc empla-
ſtro habet.Nam cum multo acrius,magisq; mordax ſit,eo quod ex herbis inſcribiẽ,ad carnem
creandam,inutile eſt,quamuis quadruplo miſtum cerato fuerit.Prudentis igiẽ eſt, & in huiuſ- H
modi medicamentis uſurpandis uerſati,initio quidẽ ſtatim intelligere,quot partes cerato mi-
ſceri oporteat:ſi autẽ poſt uſum primum medicamentum acrius adhuc apparuerit, q̃ ut carnẽ
generare queat,conijcere quantum adhuc ex cerato adiiciendum ueniat:ſicut Crito in propo
ſito factitauit.Neque enim exiſtimes eum prima ſtatim coniectura inueniſſe duodecim cerati
partes miſceri oportere,ſed ſciuit copioſius,quàm quod emplaſtro ex herbis immittiẽ, miſce-
ri:quanto uero copioſius,poſt primam coniecturam reperiit. Si nanque octo partibus miſtis
mordax etiamnum apparebat,decem admiſcuit:quemadmodum ſi etiam decẽ, ad duodecim
peruenit. Quoniam uero, ut dixi, pro ſordium copia,& ulceris humiditate, tum eorum quæ
ſimul afficiuntur ſentiendi acumine,& hebetudine,item mollicie & duritie corporis habitus,
cerati quantitatem immutare conuenit,quod ſæpe dictũ eſt,conſiderare nos expedit,recordã-
tes quantitatem uſus in huiuſmodi omnibus deſcribi,quum utroq; facilis illinc uia ad alia uſq;
ad ſumma fiat:ſumma dico omnium eiuſdem generis ſcoporum completiones. De quibus ſi
vnum exemplum nunc propoſuero,uos ſemper ipſius meminiſſe oportet, neque ſæpius de eo
velle audire. Dico igitur ſcopos congeneres eſſe (hoc eſt ſimili genere comprehenſos) pluri-
mi quidem cerati miſcẽdi ulcus purum & ſiccum eſſe,corpus eius qui curaẽ facili ſenſu & mol-
le:pau-

A le: pauciſſimi uero adiiciendi,humiditatē multā in ulcere ac ſordiciē,corpus ęgri durū parūq; ſentiens.Bene tamē oībus quæ id cōponunt digerentibus,chalbani ſquama admiſta eſt,medicamentum exiccans,ſed quod nō parum adſtringat.Nō ſolū autē in hoc emplaſtro cognoſcēdum uobis eſt ,ppter cerati copioſam miſturā carne explens,& ulceribus malignis cicatrici obducendæ idoneum euadere,ſed etiā in aliis omnibus,quæ eiuſdem uirtutis ſunt. His ſubiungit Crito medicamentum dia Acones i.ex cote,quo ſe uti affirmat,ita cōponendum pręcipiēs.

*Dia acones i.ex cote, pharmacum, quod nobis in uſu eſt. Facit ad omnia diuturna, & peculiariter ad capitis dolorem,fronti impoſitum.Valet ad laterum dolores longos. Iuuat podagricos, Iſchiadicos. ſcapularum dolores,dentium cruciatus, attritis partibus impoſitum. Educit etiam & extrahit menſes pectini ſuprapoſitum. Auxiliatur ſtomacho laborantibus,tum iis,qui fluxu uexantur,& cibum uel alimenta non retinent.Eſt etiam prorſus utile ſine aduſtione, & iis,quæ acre medicamentum non ſuſtinet. conuenit etiam ad duritiem iocinoris, & lienis, nec non ad ſtrumas, & Iſchiadicos. Proprie iam vſus in ipſis fiat diebus ſeptem:ſi molles ſunt,quinque. Aquam pars uel oleum non attingat, donec ulcuſcula, quæ pſydracia dicuntur,fecerit,& ſaniem craſſam attraxerit. Deinde albo cerato ſoluēs ex aqua utitor: ſin efficacius uoles,medicamento acone,quod ex pipere conſtat.*Ceræ,chalbani,terebinthinæ,pityinæ

B frictæ,olei laurini,olei ueteris,ſingulorum pondo librā:ſquamæ æris pōdo librā† & ſemiſſem, æruginis pōdo uncias* ſex,guttæ ammoniaci pōdo unciā:* ſinapis,adarcæ,ſulfuris, ſingulorū pōdo unciā:abrotoni,cētaurii,atramenti ſutorii,ſalis ammoniaci,thuris,ſalis cōmunis, aluminis rotūdi,argēti ſpumæ,ppolis,cocci cnidii,ſingulorum pōdo.℥.iii. Oīa ſimul contunduntur, & cribrata adſtringentibus cū oleis excipiuntur.Hæc ſane propoſiti emplaſtri compoſitio eſt, non parum ſuperiori præſtans caliditate:ſinapi enim habet,& adarcen,ſulfur,& coccū cnidiū, tanto calore pdita,ut ulcus faciant,quibus diutius adhæſerint.Iam & laurinum ex iis eſt, quæ abunde calfaciunt,deinde atramētum ſutorium,& ſal:didiciſtis autem hæc adſtrictionis quoq; non eſſe expertia,ſalē paucæ,ſed atramentum ſutorium multæ.Verum de adſtringētium medicaminum miſtura cum digerentibus,antea in emplaſtris uſus multiplicis,expoſitū eſt.Omnino enim quippiā uariis utile eſſe nō poteſt,niſi cōtrariæ quoq; uirtutis participet: ſi enim digerēs virtus ſimpliciter ſola eſſet,ad unā ſpeciē affectuum conduceret,quam digerere conueniret: ſi vero adſtringens ad aliam unam,ubi quod influit,reprimendum eſt.Quare incipiētibus ex humorum influxu generari affectibus adſtringentia conueniunt:digerētia uero ſine adſtringētiū miſtura,ubi nihil,propter euacuationem prius factā,influere poteſt: nā ſi ſuperfluitas quædam

C humorum exiſtat,non ſolū digeritur humor in affectis partibus cōtentus, ſed etiā ad ipſas accedit: cum digerentia ad ſe trahere nata ſint,ſicut contentos & contiguos humores, ita etiā in corporis profundo repoſitos.Miſcentur ergo digerentibus ſiſtentia & reprimentia, merito,cū qui ad ipſorum compoſitionē deſcendit,ratione hac uſus ſit,experientia uero atteſtāte rationi. Quare non iniuria,licet conſiliū ſcopumq; habeat in propoſito calefacere,& exiccare,eoq; etiā vlcera concitare,miſtum eſt & adſtringentiū quidpiam.Sed non ſufficiunt ad multa uehementer calefacientia pharmaca,duo hæc,atramentum ſutorium,& ſal. Quin etiā æris ſquama pari ratione miſta eſt,& alumen,quod à uehementer adſtringendo Græce ſtypteria appellatū eſt.

Aliud emplaſtrum celeberrimū ſcripſit Crito,qđ Meſianum appellat,diuerſum materiæ genus habens a ſuperiore,& illo,qđ mox à me ordine ſuo deſcribetur.Vocat hoc Crito ipſe Anicetum ideſt Inuictum,ex acribus pluribus medicamētis cōpoſitum,cū meſianū tale non ſit,ut poſtea ſuo tempore demonſtrabitur.Quin etiā cephalica alia nominās, quorū generalis uirtus paulo poſt explicabitur,poſt meſianū tradita,inuictum ab ipſo appellatū ſubiūgit,eiuſdem uirtutis cum præſcripto,qđ dia acones i.ex cote,uocitabat.Verba Critonis in hunc modū ſonāt.

Aniceton,quaſi dicas inſuperabile. Facit ad plurima. Extrahit, rumpit, purgat, glutinat, excolat

D *† ſpleniꝫ modo,& * cum canalibus impoſitum,ac dilutum ex oleo & aceto,conſtringit undiq;. Diſcutit autem duritias. Et neruorum contractiones iuuat ſine perfuſione impoſitum,ne refrigerentur.Et unguenti uice dilutum facit ut Acopon,hoc eſt medicamentū laſsitudinibus accommodatum:ſiſtit.n.morborum principiis laſsitudines,& eas quæ † ſine cauſa manifeſta, proueniunt. Eſt etiam malagma extremarum corporis partium in magnis ſpleniis impoſitum.Item cruenta glutinat,ſuturis uel fibulis iuncta, ſi plicatum linteum ex ſolo aceto ſplenio imponas,æſtate quidem frigidum,hyeme autem calidū.Facit ad plantę pedis uitia,ad contuſiones,putredines,& digitorum affectus,item fracturas cum vulneribus.Licet neq; carnem generante,neq; quod cicatricem inducat,alio uti,ſed ſoli credere.Valet ad hominum,canum,& ferarum morſus.Maximū hoc eſt quod pollicetur,nēpe abſceſſus latentes in colo & peritonæo, prohibere ne fiant,antequā in uomicam exierint,aut factos extenuare,& in inteſtina conjicere.Imponendū autem eſt ſplenium loco,& deſuper centunculum ex aceto & oleo calente fouendumq́, bis quotidie.Nō ſoluetur autem niſi triduo uel quatriduo. Deinde poſt fomēta,madorem rurſus imponito.Vocatum autē eſt inſuperabile,ppter miranda & multa ipſius opera.* Squamæ æris denariūm pondo quinquagintaocto: pyrethri,ſtaphidis agriæ,cocci cnidii,ſynapis ſeminis,cachryos,columbini ſtercoris,ariſtolochiæ tenuis,æruginis,cyperi,erucæ ſeminis,cumini,ſingulorum denariū pōdo ſedecim: nitri, ſalis

†Cod.manuſcriptus habet librā vnam.

* Al.vnam.

* Al.ſinapis pōdo vnciamus.

† Per ſplenium & per canalium i.ſolenon appoſitionem. quid autem ſit ſplenium & ſolen, abunde ab Hippo. in libro de fracturis habetur.

† Al. ἐξ ἄλλης αἰτίας, i. ex alia cauſa.

ſalis ammoniaci,ſingulorũ denariũ pondo triginta duum:lauri baccarũ,mannę,iridis,ſingulo- E
rum denarium põdo centũ viginti:aceti acris ſextarios ſedecim, decocti caricarũ cyathos iiij.
& ſemiſſem. Tuſa cribrataq; omnia ſimul, cũ aceto ad læuorẽ terunt̃ ſub æſtu caniculę. Vbi ſic
cũ & uiride euaſerit,ficuũ decoctũ adiicit̃,& ſimul emollita tollunt̃,& in olla ęris rubri reponũ
tur.Decoctum aũt caricarũ ita habet.Caricarũ pinguium pondo libras quinq;,aquæ ſextarios
ſex:coquũt̃,donec ſextarii duo relicti fuerint.Vſus eſt,una pars medicamẽti aceto diluti,ut ſor
des repſentet,ad ſex partes reſinoceri.i.reſinæ cũ cera iunctæ.Eſt aũt ſyncerũ Reſinocerũ,cerę
pars una,reſinæ frictæ tres,cũ oleo pauco liquefacto:mediũ,ceræ pars una,reſinæ duę:dilutum
vero,& abũde tẽperatũ,cerę pars una,reſinæ tãtũdẽ:diſſolutũ,cerę partes duæ,reſinæ una:qđ
ſupra quã dilutũ,ceræ partes tres,reſinæ una.Scribit̃ ẽt agreſti licheni i.impetigini, cõueniſſe,
purũ iniectũ.Hæc Crito ad uerbũ ꝓdidit.Ego à fine eorũ,ꝗ dixit,ſermonis principium ſtatuã.
Agreſtes impetigines nominãt,cũ à medicamẽtis imbecilliter ſiccãtibus nihil iuuari uidẽt,a ua
lidis aũt iritari.Opus igit̃ in ipſis eſt medicamẽto efficaci abunde,nõ tamẽ uehementer morda
ci:quod,ut dixi,ex artificiali coniectura compoſitum experientia probatur. Conſtat propoſi-
tum pharmacum ex multis acribus tenuiorum partium,& digerentibus: habet autẽ & quædã
citra mordicationem detergentia,& non nulla parum adſtringentia.Itaq; acria ex iis,quæ cõti F
net,ſunt pyrethrum,ſinapi,coccus cnidius,colũbinũ ſtercus,ærugo,baccæ, lauri,nitrũ,ſal am-
moniacus,itẽ acetũ acre,tale nanq; iniiciendum cenſet.Detergentiũ ſumme quidem lenia im-
mordaciaq; ſunt iris,& ariſtolochia:atq; his adhuc magis,ut ex genere cõcoquẽtium iã ſit, mã
na:generoſius aũt cachrys,& ſtaphis agria:his adhud præcellit cuminum,& erucæ ſemen. Cy
perum ſine morſu quidẽ exiccat,ſed non nihil etiã adſtringit:quemadmodum,& æris ſquama,
ualidum & ipſum medicamẽ. Oportebat.n.ut prius demonſtratum eſt, medicamẽtum hoc ad-
ſtringentis uirtutis utcũq; eſſe particeps,eoq; ſquama copioſe admiſta eſt. Si uero & manna re
uera manna ſit,& non thus,ipſa quoq; aliquantulum adſtringit. Iniecta eſt autẽ & hæc multo
copioſior,ꝗ̃ ſquama,merito,ut acrium pharmacorũ uehementiã leniat, ſimulq; humores in af
flicta parte contentos coquat. Porrò caricarũ decoctio mitigãtiſſima eſt,& maxime coquit, ſi-
mulq; quodãmodo digerit.Hæc igitur omnia miſta multi uſus medicamentũ iure effecerũt.A-
cetũ uero efficaciã eorum plurimum iuuat,in quo pharmaca æſtiuo Sole conteri præcipit:oĩa
.n.ſic ꝑparata tenuem ſubſtantiam acquirunt, eoq; in corporis altum uirtus ipſorum penetrat.

Quæ Heras eiuſdem generis emplaſtra tradiderit. CAP. 3.

EMplaſtrum ex herbis quo modo Crito pręparet prius poſui:& ipſe Heras ſimiliter conficit, G
ſicut Crito eius meminit.Differt tamen in confectione emplaſtri ex ſcilla cõfecti,nã ammo
niaci,myrrhæ,reſinæ pityinæ,ſtyracis,ſquamæ,& ſcillæ tantũ cũ aliis Crito miſcet, quãtũ He
ras:ſed in ariſtolochia,& iride diſcordat:quippe Heras ſcripſit ariſtolochiæ rotũdæ denariũ põ
do triginta,iridis ſiccæ tantundẽ,alii quindecim:Crito autẽ ſic protulit,ariſtolochiæ,iridis,ſin
gulorũ denariũ pondo*quatuor.Rurſus quoq; poſt hęc Heras iuxta cõfectonis finẽ tradit,†Ex
pletis diebus ceratum hmõi facito:ceræ pondo libras quinq;,alii denariũ põdo ducentorũ qua
draginta:terebinthinæ pondo librã,alii denarium pondo triginta*:olei ueteris ſextarios duos,
s,alii heminas ſex.Mihi uero non placet pro quinq; libras cerę denarium pondo ducentorum
quadraginta medicamento miſcere.Interim nanq; loco librę,centum denarios ipſi ſcribunt,in
terdum loco minę:atqui nullus unquam librã tã exiguã poſuit,ut denarios quadraginta octo,
penderet,Hoc enim accidit,dum pro quinque libris denarii ducentiquadraginta immittũtur,
ſic neque pro libra terebinthinæ denarii triginta.

*. Al.xl.cum tamen ſuperius in confectione emplaſtri legatur. xxx,alij xv.
† Eadem tamen leguntur ſuperius in Critonis confectione, p. 255.f
* *Alias centũ triginta.*

Emplaſtrum Serapionis. CAP. 4.

ET hoc Crito in opere medicamentario in hęc uerba cõſcripſit. *Emplaſtrum Serapionis,
quod non nulli Aegyptium,alÿ Venerem uocant.Facit ad omne uulnus,cui innitẽdum eſt, omni de-* H
*ſperatione abiecta.Valet ad punctus,aculeos,parotidas,perforationẽ,Thymata, excolando conglutinat.
Tollit omnẽ duritiẽ,iuuat epinictidas,articulorum epiphoram,aurium contuſiones. Sanat & ulcera ſe-
nilia,Chironia,& quæ craſſas oras obtinent.*Olei ueteris heminas tres,argenti ſpumę denariorum
pondo ducentorum,guttę ammoniaci denariũ pondo centũ ſexagintaocto: reſinę colophonię
pityinę,denariũ pondo ſexagintaocto:ceræ denariũ pondo cẽtũſexagintaocto,chalbani dena
rium pondo uiginti:æruginis denariũ põdo quinquaginta,alii uiginti:myrrhę denariùm põdo
quatuor,alii octo.Argẽti ſpuma coquitur ex oleo,donec mediocriter coiuiſſe uiſa fuerint. De
inde olla ab igne depoſita gutta ammoniaci immittit̃,poſtea reſina,poſtremo cera.Vbi ſingula
curioſe liquata fuerint,ne adurantur,olla ab igne rurſus ſublata,chalbanum aſpergitur & æru-
go:iterũ ſuper ignem ponitur,coquiturq; donec melinum fiat, & iuſtã craſſitiem nanciſcatur:
poſtremo ſublato myrrha adiicitur,ac ubi moueris,defundito,pelleq; excipiens reponito.

Vt Andromachus prædicta emplaſtra conſcripſerit. CAP. 5.

TRes huius emplaſtri confectiones tradidit Andromachus,primã a præſcripta Critonis nõ
nihil diſſentientẽ:deinde alias duas magis euariantes.Titulum aũt medicamenti & præpa
rationem

A rationem rectè prius Crito conſcripſit: Andromachus in hanc ſententiã de ea præcepit. *Emplaſtrum ex herbis.* Anagallidis cœruleum florem habentis: marrubii, papaueris agreſtis, alterci uiridis, ſingulorum denariũ pondo quinquagintaſex: ſquamæ denariũ pondo xxv. thuris denariùm pondo octo, reſinæ ſiccæ denariùm põdo ſedecim, aloes tantundem, aluminis fiſſilis denariùm pondo iiii, ceræ pondo minam, olei ueteris heminas duas, aceti. ☩ Multi quidem utriuſq; anagallidis: Theocritus autem, & terræ erethriæ, & chryſocollæ, & ſalis ammoniaci, & auripigmenti, ſingulorum denariùm pondo iiii. in emplaſtrum ex herbis coniecit.

Alia Emplaſtra ex eodem genere, de quibus ſcripſit Andromachus. *CAP. 6.*

AD *Gangrænas, putredines, Nomas ueteres, & cacoethes, Iſidori Antiochei.* Argenti ſpumæ denariùm pondo *quatuor, æruginis raſæ denariũ pondo viii. olei cyathos ſex, Talius Aelius cyathos xii. & æruginis ſcoleciæ. ☩ Argenti ſpuma, & ęrugo in cacabum læuigata mittitur, olei tres cyathi ſuperfunduntur, coquitur pruna nõ acri, mouetur q; ſpatha lignea, donec uiride fiat. Poſtea ab igne ſublata, ac mortario ſuperfuſa cõtunditur, dũ calidum eſt, diutius: deinde rurſus tres olei cyathos in ollã fundito, mouetoq;, ne aduratur: quouſq; melinũ fiat, incoquito. Ac rurſus eximens terito, ut collyria: iterumq; excipiens in ollã coquito mouendo, quouſq; rubrũ colorem accipiat. *Al. xxiiij.

B Quinetiam tertio ex cacabo in mortariũ defuſa diutius terito: atq; iterum quarto in olla coquito, ut in unum coeant. Rurſusq; dũ calet, defuſa tritaq; excipito, & in rubra pyxide deponito, ad prædictaq; vtitor. Poſt commemoratum emplaſtrũ, alterius deinceps his uerbis Andromachus meminit. *Humidum Emplaſtrum ad Nomas, quo utor, & ad alia multa.* Ceręre ſinæ terebinthinæ, ſingulorum denariùm pondo viii. adipis taurini curati denariùm pondo iiii. chalcitidis denariùm pondo duum, ſquamæ æris denariùm pondo trium, mannæ thuris denariùm pondo duum, gallæ immaturæ denariùm pondo iiii. olei myrtei heminas quinque. Arida cum aceto, & melle ſumuntur, deinde ſic liquabilia ſuperfunduntur.

Ad Artis opera methodo, & exercitatione opus eſſe. *CAP. 7.*

QVòd auxiliorum quædam ratio ſola inuenit: quædam experientia, quę & ipſa rationem nõ requirit: nonnulla utriuſq; opem poſtulant: ſubinde uobis demõſtratum eſt. Ad hæc etiã ꝙ quæ ratione, & experientia cõperta ſunt, coniecturali uia ad eorum, quæ inquiruntur, inuentionẽ utuntur: quæ uerò per rationem ſeparata ſunt, experientia confirmantur: Quin etiã ſpei coniecturalis non mediocrem, quemadmodum & in uniuerſa uita, maioris minoriſq; eſſe differentiam: non enim pluuiam hyemali ſolſtitio, & caniculę ortu, futuram ſimiliter ſperamus, quæ

C hyemali frequẽter, ſub caniculæ æſtu raro accidit. Porrò cum oĩa artium opera frequenti firmetur exercitio, non ſatis eſt generalia ipſarum addiſcere duntaxat, ſed ẽt in particularibus exerceri ſubinde oportet: †nam actionum uſus, ſeu exercitatio, ad perfectorũ poſſeſſionem uia eſt. Quare ego quoq; in oĩbus cõmentariis, quos uobis amici petentibus cõpoſui, non ſolis cõmunibus theorematicis contentus fui, ſed exempla multa ẽt exercẽdi gratia adieci, quibus ipſorũ cognitionem uobis euidẽtiorem, magisque firmã, fore ſperabam. Quemadmodũ igitur in aliis omnibus medicinæ partibus, ita & in neruorũ uulnerum curatione ſcripſi, primũ uobis rationalem uiã oſtendens, qua ad præſidiorum inuentionẽ perueniatis: Deinde materias, quibus uires a ratione inuẽtas contineri didiciſtis, ſiquidem in commentariis, qui undecim numero ſunt De ſimplicium medicamentorum facultate, particularium materiarũ uires uniuerſas, uel plurimas, eaſq; utiliſſimas expoſui. Nam ut præſidiis nunquam deſtitueremini, hoc eſſe neceſſarium demonſtrauimus, nõ ſolũ ut uos ipſi quoq; in ꝑparatorum ab aliis medicaminum inopia, auxiliorum copiã haberetis (ſicut olim Eraſiſtratus, quum ſtomaticum medicamen in illo profectionis loco ad manũ non eſſet, interdum herbarũ ſuccos, quibus abũdabat, uſurpauit) ſed ẽt, ut ſi illorũ authorum ſcriptiones perierint, ipſi queamus ſimilia perditis cõficere. Inſuper, ut ab aliis †Ex antiquis ita legendum. nam quæ per imperfectas actiones fit exercitatio, ad perfectarũ &c.

D inuentis rectè utamur, exercitatio ex propoſito opere accedens ꝓfuerit. Quid opus eſt, ut dicã illam quoq; adiumento eſſe, ut quæ cõpoſitis medicamentis ſuperfluo iniecta ſint, & cõtra quę primi illorũ authores omiſerint, diſcernere poſſimus? ſicut in tertio libro oſtẽdimus, ſermonẽ de medicamentis ad neruorũ uulnera idoneis facientes. Ita uero & nũc indicabimus, exercentes uos in ijs, quæ me ſeniores medici inuenerunt. Vniuerſalis etenim methodus neque cũ diſtinctionibus exactè, neque ſine ijs imperfectè à quoquã priorum tradita eſt: immo nec medicamentum, qđ curare promittat neruos ab acuto aliquo punctos, cuiuſmodi ſunt acus, & puerorũ ſtyli, quiſquam memoriæ prodidit, quod ipſum hoc ſolũ facere optimè poſſit: at ego certè eorum innumerabilẽ copiam ꝑdicto libro percenſui. Quidam tamen ipſorum nimirũ diligentiores, cum multi uſus pharmaca notatu digna ſcripſiſſent, ꝑter alia, quæ facere ipſa pollicẽtur, adiũxere interdum quidẽ & neruorum vulneribus eſſe accommoda, interim neruornm & muſculorum præciſionibus, aliquando etiam pũcturis ipſorũ uel cõtuſionibus auxiliari. Vobis autẽ ex iis, quę didiciſtis, licet cognoſcere ante experiẽtiã, poſſibilia ne quis, an impoſſibilia, de q̃bus ſcripſit polliceatur. Pręterea & ea, ſine quibus deſcripta medicamẽta agere nata ſunt, uobis intelligere integrũ eſt, in quib us ipſis eſt utendum. Vt igitur ceu exẽpli gratia exordiar emplaſtrum quoddam, pharmacum multiplicis uſus, quod Andromachus in libro de medicamentis

extrinſecus corpori adhibitis,ordine ſecundũ poſuit,haud indicans ad quæ maximè ipſo utendum ſit. Exerceri rurſus uobis licet, quomodo ex commemoratis ſimplicibus medicamentis compoſiti uires ſint cognoſcendæ. E

Fuſca Aegyptia Andromachi. *CAP.* 8.

ANdromachus enim ita ad uerbũ prodidit. ¶*Fuſca Aegyptia*. Argenti ſpumæ denariũ pondo*quadragintaquatuor,ricini heminas* ſex,ceræ denariũ pōdo cxxxxiiij,guttæ ammoniaci denariũn pondo lxxii. terebinthinæ denariũm pōdo xxxvi, lanarũ combuſtarũ denariũ pondo xviii: ſquamæ ſtomomatis,ſquamæ æris,ariſtolochiæ,thuris, ſingulorum denariũ pōdo viii.Non nulli myrrhæ denariũm pondo iiii,opopanacis denariũm pōdo ii,marinæ aquæ dena riorum pondo *quinquaginta ad ceram conſpergendam.Hæc quidem ſcriptura pharmaci boni & re uera uſus multiplicis eſt:uerum ipſe dicendum omiſit,in quibus eo utendum erit. Si igitur cuiuſque ſimplicis medicamenti uirtute ante expoſita,quemadmodũ nos in undecim libris factitauimus,& methodo quapiã uniuerſali cōpōſitionis medicaminũ ſcripta, ſicut à nobis quoque præcedente libro factum eſt, uiuentibus amicis huiuſmodi ſcriptiones exercitii gratia ꝓtu liſſet,ut ad quos affectus utile eſſe compoſitũ medicamentum poſſet,decernerent,nimirũ hominis inſtitutum laudaſſemus: quoniam uerò nihil horum egit, quis non ipſum oĩno accuſatione dignum cenſeat? Vnde medicamentarii ipſius libri,qui complurium optimorum medicaminũ cōpoſitiones habent,merito à medicis neglecti ſunt:nã inter ſexcētos uix unus artis abſolutionē habere uidetur: alii idiotarũ modo ſatis habent, ſi medicamentis manifeſto ſcriptis rectè uti queant. At quid oportet dicere de huiuſmodi medicis?Cum etiam empiricorum nō nulli,ut uocant,quamuis celebres ex artis operibus conſpiciantur,tamen ignorare ſe fateant, quanã ratione unumquodque compoſitorum pharmacorum inuētum fuerit. Atqui quid ego dico rationē? protinus enim ne ullum ex eiuſmodi medicamentis inuentũ eſſe ratione pronuntiant. Inutilis igitur ipſis eſt fuſci huius emplaſtri ſcriptura, quæ colorem tantum in titulo docet,uires nō itē, quas ante colorem ſcriptas eſſe præſtiterat. Quoniam itaque Andromachus uirtutē ipſius dicere neglexit,nos ex miſtorum ſpetie & facultate inuenire conemur. Argenti ſpumã medii tēperamenti calfaciendo & refrigerãdo, paulũ ad ſiccitatē inclinare didiciſtis: præterea uſum eius in emplaſtris eſſe duplicē,nēpe ſi nō liqueſiat, ceu materiæ duntaxat momentum adferre: ſi liquata fuerit,etiã ſiccare poſſe,idq; magis,ſi diutius cocta fuerit.Nunc tamen quæſtio eſt,quatenus incoqui debeat,cum Andromachus ſex heminas ricini, qđ eſt olei ricinini, miſcendas eſſe tradiderit. Quot enim unciarum Romanæ libræ,heminam eſſe uelit,non explicuit: & ſi melius erat hominē,qui Romæ degerat,librarum,ſextariorum,& unciarum meminiſſe,relinquere autē cotyles ideſt heminæ,uocabulum Græcis ciuitatibus extra Italiã uſitatum. Si ergo in omnibus ipſis idem nomē heminæ eſſet,nulla utique foret quæſtio: nunc verò cum permagna quãtitatis inter eas ſit differētia,conueniebat ipſum monere,ſe uel Atticam,uel Alexandreoticã,uel Epheſiam,uel aliã quampiã heminam dicere.Nam permulti,qui de mēſuris & ponderibus ſcripſerunt,nouem vnciis Romanæ libræ heminam medicos in pharmacorum libris æſtimaſſe produnt: alii duodecim vncijs ab eis reputari affirmãt, ſicut Romæ olei librã ex more appellãt. Iã uero quendam audiui, qui heminam à medicis in pharmacorum commētarijs traditã ſedecim uncias Romanas pendere diceret.At nō parum refert ad medicamenti uirtutē, uel magnas uel paruas heminas iniicere. Ego ſanè olei libram Romę uocatã, quã per inciſuris diſtincta cornua metiuntur,ponderaui quandoque,diſcere cupiens quantũ grauitatis pōdus contineret, inueni duodecim olei menſurales,decē vncijs ponderum æquales.Quare medicos in libris de medicamētis accuratius ſcribere oportebat,quales uidelicet vncias,uel libras,medicaminũ liquidorũ immitti uellent,menſuraleſne,an pōderum:perſpicuum enim eſt,liquidorum horum corporũ, ſicut etiam ſolidorum,alia grauiora, alia leuiora eſſe. Ac ſingulorum liquidorum, quæ in pharmaca mittuntur,pōdus alio libro declarauimus, ſed in præſentia id quod propoſitũ eſt repetamus. Etenim ſi nouem unciarum menſuralium ſingulas heminas eſſe ſtatueris, ex tribus ſeptē & uiginti uncias produces:ſi in octo denarios quanq; unciã diuidas,denarios ducentos & ſedecim habebis:ſi duodecim unciis ſingulas heminas æſtimes,fient nimirum ſex & triginta vnciæ, denarii uero ducentioctogintaocto, ſingulis unciis in octo denarios diuiſis. Expertus ſum ego plerunque,cum argenti ſpumam ex oleo coxiſſem, commoderatã ipſius miſturam libræ quidē argenti ſpumæ ponderali,menſurali uero olei parem fieri: ꝙ ſi copioſius oleũ iniicias, & coctã uidelicet diutius,maiorem uim ſiccãdi aſſumere.In candidis emplaſtris coloris gratia ceruſſam quoque argenti ſpumæ miſcemus,omnino æqualem pondere.Immittitur autem hemina nouē unciarum iuxta ponderalem argenti ſpumæ libram,colorē ſeruare uolentibus,eo ꝙ diuturnior coctio nigriorem argēti ſpumã efficiat:ſed oleo pauco indito medicamētum glutinans euadit. Proinde quidam uel terebinthinam reſinam, uel quam uocant colophoniam quantũ licet pellucentē,miſcuerunt, conantes neque colorē offendere,neque medicamenti uirtutē,adiicereq; reſinæ miſtura tenacitatem,quo non facile decidat:quippe medicamentum,ſi tanto oleo tantũ argenti ſpumæ & ceruſſę coquatur,arenidũ ac friabile redditur.Non nulli eadem ratione cocto F G H

medicamini

* Al. cxliiij.
*Al. quatuor.
* Al.viij.

A medicamini albam ceram indiderunt. Spumæ tamen argenti duplum olei habenti,si nihil ẽt resinosum,uel cerosum immittas,ex coctione glutinãs erit, & multo magis,si cum argenti spuma olei triplũ misceas, hoc est si tres olei mensurales uncias cũ tribus argenti spumæ ponderalibus committas.Consentaneum igitur est Andromachum nouem uncijs mensuralibus oleum ricini immitti iubere,ut sex heminæ uncias quinquagintaquatuor expediant mensurales,quod idem est,ac si dicas,mensuræ Romanæ libras iiij & s.At clarum est ricini inopia interim uetus oleum eius loco assumendum esse.Ego subinde sicyonium inieci emplastris digerentibus:& cum illud nõ adesset,aliud mea ipsius industria simile illis effeci, radicibus cucumeris agrestis,bryonię,& althææ in eo decoctis.Quod uerò propositum medicamen digerens emolliensq; Andromachus esse cupiat,ricinini olei,& copiosa guttæ ammoniaci mistura,palàm indicat: nã argenti spumæ ceram pondere parem, ammoniacum dimidium, præcipit : & si in multis nobilibus emplastris non dimidiũ,sed quarta pars,uel quinta,crebro septima,& octaua,non nunquàm decima,põdere ad argenti spumæ proportionẽ medicamẽti huius immittaẽ. De cera didicimus , ꝙ in huiusmodi pharmacorũ compositionibus materiæ locum obtinet, non uirtutis efficaciam adiuuat. Adest verò & ei uis quædã emolliendi exigua,sed non illius ergò medicamini præsenti admista B est,quemadmodũ nec terebinthina resina,quanquã multo uiribus,quam cera,præstantior: etenim magis mollit,quàm illa,item calfacit & digerit,ex quibus cera ne alterum quidẽ efficit.Verùm gutta ammoniaci sola imposita squalidum aridumq; reddet medicamentum.Quantũ uerò ad emplastri confectionem,hoc est emplastropœiam(neq;.n.ita appellasse nocet) attinet,utilis est tum cera, tum resina:quippe mollit digeritq; medicamen uel solius ammoniaci beneficio,ꝙ quidem inter emollientia principatũ occupat,in digerentibus uerò concertat.Porrò si,quæ in libro quinto de Simplicium medicaminũ facultate dicta sunt,in memoriam reuocaueritis ad intelligendum qualenam huiusmodi medicamentis temperamẽtum esse oporteat, nihil adhuc recentiori disciplina indigebitis.Nã primæ facultates effectiuæ medicamẽtis sunt,in calore, frigiditate,humiditate,& siccitate: Secũdæ molliẽtes,digerentes,repercussoriæ,attractrices,coctrices,deterforiæ,& exedentes:Quemadmodum & tertiæ dicuntur,quę glutinant vulnera,cicatricem inducunt,& carnẽ generant. Compositũ igitur ex oleo ricinino,& gutta ammoniaci medicamentum abunde potest digerere, emollire, & nimirum etiam siccare, ubi materiã idoneã assumpserit,ceram,resinam,& diutius coctam argenti spumã.Ad hęc verò iubet iniicere lanas cõbustas,aristolochiam,medicamẽta,quæ plurimũ digerunt & exiccant. Præterea meminit phar C maci quod concoquit & digerit, nempe thuris . Quòd si myrrhę nõ nihil & opopanacis adiicit, (quosdam enim ait,& ex iis aliquid miscere medicamẽto) illã sanè scimus non ignauiter calefacere & exiccare : opopanacẽ uerò & generosius adhuc hęc utraq; efficere, insuper attenuãdi,digerendiq; facultate pręstare:sed huius quidem pauxillum inditur,timente, opinor, eo,ꝗ ipsum apponit,medicamenti acrimoniam,& uolente non solum digerens emolliensq; emplastrũ, sed uulneribus quoq; idoneum,efficere.Propterea igitur & squamam æris,& stomomatis cũ ea miscuit,quæ pręterquam ꝙ ualidè siccant,adstringendi etiam uim sortita sunt.Ergo propter horũ misturam propositum nobis in sermone emplarũ Aegyptium cruentis vulneribus, ulceribusq; alijs non paucis,bonum medicamen redditur. Quin etiã ad abscessus, & omnia,quæ discuti postulant,subinde audiuistis medicamenta , quæ simul cum digerentibus etiã adstringentium aliquod capiunt,tutiora fieri:quæ uerò sine adstringentibus digerunt,efficaciora quidẽ, sed nõ perinde tuta.Sępe enim fluxiones attrahũt,dum corpus,qđ curatur,plethoricũ est,uel prauo succo obnoxium:sin autem vacuum corpus est,ac superfluitatibus liberũ, promptius medicamenta,quæ magis discutiunt,sola,sine adstringentibus assumpta,ad finem perueniũt: at cum pauca id genus corpora,quibus medicamẽta afferunẽ,reperias,iccirco securius esse uisum est miscere D etiam non nulla repellentia.Ita sanè & emplastro digerenti,quod ex sale conficitur, quidã adiecerunt chalcanthi paululum,quanuis & sal ipse adstringens quippiam possideat . Igitur propositum medicamẽ fortiter digerere compertum est , ut etiam pus iam non admodũ copiosum sine cutis perforatione discutere queat,emollire callosa,& quomodocũque indurata : itẽ magna vulnera conglutinare, quemadmodum & ulceribus iam ad malignitatem declinantibus cicatricem obducere, alijsq; omnibus affectibus,qui digerendi simul & repellẽdi uirtutem desiderãt: in quibus sunt & quæ fronti,dũ oculi fluxione laborant,imponuntur,uocata à medicis anacollemata.Idẽ hoc pharmacum conueniet & neruis denudatis,etsi in parte sua ipsorum quapiã ab secti fuerint:etenim præcisi,periculo,quod ex consensu oritur, carentes, adhuc ẽt subiectis sibi partibus,in quæ inseruntur,sensum adimũt:indigẽt sanè & hi quoq; tali pharmaco, nã ꝗ humectant,facilè eos putrefaciunt.Ob qđ & pastilli siccãtes, etsi abundè adstringãt, tamẽ denudatis neruis conueniunt,qui nondum ad phlegmones uigorem peruenerunt: hi nanq; indignanẽ irritanturq; ab huiusmodi pharmacis.Sed de his postea.Quę de ꝓposito emplastro dicenda restãt, apponamus. Quoniam plerunq; medici ex inscitia, id genus emplastra dura imponũt,cũ liquata linamentis excipere pręstaret,uel etiam in confectione statim molliuscula reddere:postea cũ in magnis diuisionibus,ubi nerui denudati sunt,experimentum de ipsis fecere,sperant in pun-

cturis multo utiliora fore,ignorantes & hic maximã quandam ſpeculationem, de qua diſſerui E modo,uos docens,q̃ ratione inueni,inde per experientiam confirmari cognoui: propterea & nunc admoneo.Multo nanq; calidiora,& quæ digerant magis,pharmaca,punctus neruorũ requirunt,q̃ cum omnino denudati fuerint uulnere inſigni facto: quippe nudi acria calidaq; admodum medicamenta propter eroſionem morſumq; non ferunt,uerum relaxantia digerẽtiaq; adſtringentibus mediocriter miſta poſtulant.At qm̃ etiam melius eſt ambientes uulneris parti culas acribus,& tenuibus,multumq; digerẽtibus,quale eſt ex Euphorbio confectũ,contegere, nos ſanè propoſitum emplaſtrum ſatis poſſe,q̃ prædixi,efficere coniectauimus: eiq; præparato experientia teſtimoniũ acceſſit.Poſtea interim in Aſclepiadis, & Critonis libros medicatorios incidens, deprehendi ipſos nõ ut Andromachus quoq; indiſtinctè, ſed cũ manifeſta diſtinctione,uirtutem ipſius ſcriptitaſſe.Igitur tum huius gratia, tum ꝙ in confectione in quibuſdam ab Andromacho diſſentiant, ſatius uiſum eſt mihi etiam eorundem uerba ſubiungere, deinde ita & de ipſorum diſcordia in medicamenti compoſitione nonnihil dicere.

Quæ Aſclepiades,& Crito de propoſito Aegyptio Emplaſtro conſcripſerint. CAP. 9.

DE Emplaſtro Aegyptio,ab Andromacho tradito Aſclepiades in hũc modũ differit. *Andromachi Aegyptium, cruentis uulneribus accommodatum: Facit ad neruorum, muſculorumq; F præciſiones,punctus,contuſiones.Iuuat attritus,artuum fracturas. Eſt & Lippientibus collyrium. Confert capite dolentibus.Summatim ad multos affectus utile eſt pharmacum.* Argẽti ſpumæ, ceræ,ſingulorum denariùm pondo cxliiii.guttæ ammoniaci denariùm pondo lxxii.terebinthinæ denariũ pondo xxxvi.lanæ ſuccidæ cõbuſtæ denariũ pondo x.& viii.ſquamæ æris, ſquamæ ſtomomatis,thuris,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum denariũ pondo viii.ricini heminas tres.Hæc præfatus Aſclepiades, deinceps coquendi modũ tradit, Andromacho neq; hãc partẽ compoſitionis in emplaſtris obſeruante,ſiquidem in omnibus ferè omiſit.Verũ de coctione dicta ſunt nõ pauca in libro *quarto,& nunc paulo poſt dicetur.Aequum aũt eſt inſpicere controuerſiam, quam Aſclepiades in ſimplicium medicaminum quantitate cum Andromacho ſuſcepit: non.n. ſex heminas ricini,ut Andromachus,ſed tres iniicere præcepit.Cæterùm in ariſtolochia nullã Andromachus diſtinctionem fecit,ipſe rotundã adiecit: ſicut & in lana combuſta,ſuccidã addidit, q̃q̃ idem pondus,quod Andromachus immittat.Hæc igitur ipſius uerba ſunt:Lanæ ſuccidæ cõ buſtæ denariùm pondo duodeuiginti,ariſtolochiæ rotundæ denariũ pondo viii. Quæ uerò ad calcem poſuit Andromachus,neq; omnino Aſclepiades meminit,neq; de myrrha, neq; de opo panace quicquàm locutus,multo minus de marina,q̃ manifeſto Andromachus præpoſuit,ma- G rinæ,inquiens,ad cerã irrigandã †denariùm pondo *quinquaginta.Hoc enim, nec Aſclepiades, nec Crito adiunxit,attamen ariſtolochiam rotundam Crito æquè,ac Aſclepiades indidit,quẽadmodũ,& lanç ſuccidæ denarios octodecim,& olei ricinini, ita.n.ad uerbum ſcripſit,heminas *ſex.Coctionẽ emplaſtri Aſclepiades his uerbis docet:argenti ſpumã,& ricininũ incoquito,do nec in unũ coeant,deinde ſquamas:ubi color bonus apparet,reliqua immittito.Apud Critonẽ hoc modo traditur: argenti ſpuma cũ ricino coquitur,dũ mellis ſpiſſitudinẽ habeat: hoc facto ſquamæ inſperguntur,abundeq; incoquũtur,quouſq; digitos nõ inquinẽt: poſtea terebinthina & cera:ubi in unũ coierint,ammoniacũ, prius apud ignem digitis emollitum: cum iã ab igne deponit̃,lanæ ſuccidæ puluis inſpergitur,poſtremo thus:deinde ita tollunt̃.Porrò & ad quę medicamentum ualeat,accuratius Crito his uerbis expoſuit:Aegyptia oẽm diuiſionem contuſionemq; à phlegmone præſeruat.Valet ad quoslibet ferarũ morſus,iuuat phlegmonas,ſine ulceribus factas.Benefacit etiam neruorum,& muſculorum doloribus,ſine cauſa † obortis.

* Al.primo.
† *Al.unc.octo.*
* Aliter octo.
* Al.iij.
† *Additur in quibuſdã cod.* φανερᾶς, *ideſt manifeſta.*

Alia Andromachi Fuſca. CAP. 10.

SCripſit alia quoq, fuſca Andromachus ſuperiori quodammodo generi ſimilia: uocat alterũ Athenam,hoc eſt Mineruam,alterum Nygmaticũ,ideſt puncturis accõmodatum. Minerua H quidem ad plures affectus,q̃ Nygmaticũ conuenit, pſertim cũ ulceribus cõſiſtentes: qm̃ magis uaria eſt,magiſq; adſtringentibus inſuper pharmacis participat:Nygmaticum uerò magis hac laxat,& doloris mitigantius eſt.Itaq; de priore medicamento,ita ad uerbum ſcriptum reliquit. *Fuſcum,Minerua.* Argenti ſpumæ denariùm pondo c,terebinthinç denariũ pondo trigintaſex, ceræ denariùm pondo xxv. minij ſinopici denariùm pondo xxiiii. guttæ ammoniaci denariũ pondo xxxvi.chalbani denariũ pondo xii.aloes denariũ pondo viii.diphrygis tãtundem: æris combuſti,maſtiches, ſingulorum denariũ pondo ſex : ariſtolochiæ denariũ pondo v, propolis tantundem,mannæ denariùm pondo ſex,ſquamæ æris denariũ pondo ſex, lapidis aſij denariũ pondo trium,trifolii ſeminis denariũ pondo ij. ſymphyti radicis denarii pondo unius obol.iiii. olei heminas iiii.De altero fuſco ſic ad uerbum Andromachus ſcripſit. *Fuſcum, Nygmaticum.* Guttæ ammoniaci, ceræ recentis, ſingulorum denariũ pondo viii. terebinthinæ denariũ põdo *trium,æris combuſti denariùm pondo viii.picis aridæ denariũ põdo xxxx.Vt Zeno uult,minę dimidium,& quartã portionem:argenti ſpumæ denariùm põdo iiii.aloes indicæ,ariſtolochiæ, chalbani,denariùm põdo ij.æruginis denarii pondo j.alii duum: thuris denariũ põdo ii. olei p hyemem † heminas quatuor,p æſtatem octauam partem : ammoniacũ ex tribus aceti cyathis diluitur

* *Al.vij.*
† *Al. quartam heminæ partẽ*

Adiluitur. Iam uerò & alia multa cũ his emplastra prodidit Andromachus, nihil aliud ipsis appo nens, quã coloris nomen: quę cõstant quidẽ ex contrariis facultate medicamentis, sed alia ipso rum laxandi & doloris tollendi uim maiorẽ obtinent, quædam digerendi & detergendi, nõ nul la *adstringendi. Quare nos etiam ipsos oĩbus fidentes commodè uti conuenit ad ulcera, q̃ uix cicatricẽ recipiunt, & cacoethe, fortius adstringẽtibus: ubi lenire & laxare proposueris, magis relaxãtibus: ubi trahere & discutere conaris, ijs, quę calefaciendi uirtutem præpollentẽ habẽt, quæq; paruos humores in profundo ad sese trahunt. Quibusdã & hoc adiectum est, fuscum lite quo utor. Tria enim deinceps talia non uarię misturæ descripsit, quorum ipsorum etiam confe-ctionem ipsiusmet uerbis allegare melius esse uidetur. *Fuscum lite, quo utor.* Argenti spumæ denariũ pondo xxiiij, ricini heminã unam: æris combusti, mannæ, resinæ, singulorum denariũ pondo iiij: colophoniæ denariùm põdo viii. *Aliud Isidori ad dolorem sedandum.* Argẽti spumæ, ceræ, singulorum denariùm põdo xxxvi: olei heminam unam & s, resinæ colophoniæ denariũ pondo xv, squamæ æris denariùm pondo ix, mannæ denariũ pondo *quinquaginta: incoquito. *Aliud, quo utor.* Argenti spumæ, resinæ siccæ, singulorum denariùm: pondo cxliiij. squamæ denariùm pondo xxiiij, olei heminas iij. Quemadmodum autem his commemoratis tribus ad

B iũxit, aliis ꝙ ipse utatur, alii ꝙ dolori leniẽdo sit, ita de aliis testimoniũ perhibuit, theriacas ipsa nominans. Tertiũ igitur ab initio his uerbis traditum est: *Theriaca, qua vtor.* Hanc sequitur alia rursus, cui præscriptum sic est. *Eupatorios theriaca.* Verum de theriacis postea dicemus, nunc autẽ de fuscis adhuc, quæ prodidit Andromachus, dicere cogito: quorũ ꝙ uires ille & cõfectu ras neglexit, accusandus est. § *Aliud fuscum.* § Statim igitur primo omnium scripto amicus quidam medicus usus est, permulta facienti. Etenim ulcera, quæ cicatricem ægrè ducunt, ꝑser-tim ubi callosa, & dura labra ulcus amplectantur, claudit. Prodest ẽt putredini, fistulis, sinus iun git, & magna vulnera. Summatim multiplicis usus est. Componentium ipsam pharmacorũ sym metria hunc in modũ scripta est. Argenti spumæ denariũ pondo cxliiij, olei heminas v: calcis ui uæ, thuris, æris combusti, terebinthinæ, aristolochiæ, singulorũ denariũ põdo xlviii: picis, cerę, ammoniaci, singulorum denariùm pondo xcvi. Ita quidem Andromachus scripsit. Licet tibi ẽt minori mistura ipsum præparare, singulorum quæ numerauimus quartam partẽ miscendo, fiet enim compositio talis: Argenti spumę denarium pondo xxxvi: calcis uiuæ, æris combusti, thu ris, terebinthinæ, aristolochiæ, singulorum tertiam argẽti spumæ partem, hoc est denariũ põdo xii: deinde picis, ceræ, guttæ ammoniaci, singulorum duplo maius pondus, quã in dictis quinq;

C medicamentis erit, aristolochia dico, terebinthina, thure, ære combusto, & calce, quã uiuã & re centem esse oportet. Ita pharmacum etiam ad putrida utile fiet. Cum autẽ Andromachus oĩa medicamenta per denarios scripserit, melius egisset, si & olei secundum eãdem symmetriã me minisset, ut quod inijceretur, totidẽ denarios penderet: aut si non hoc, certe conueniebat ipsum Romanorum libræ mentionem facere: nunc autem heminam scribit, consuetam de hac mẽsura ambiguitatem nobis relinquens, nouemne uidelicet mẽsurales vncias, an duodecim, esse hemi nam uelit. Mea quidem sentẽtia perfecta symmetria sex vncias ponderis capiet, quia Romano rum libra xii vncias pẽdet. Si ex quarta parte componis, nota est proportio, nec latere arbitror, uel si denarios quis dicat ad absolutam symmetriam quadringẽtos octoginta assumi, eo qđ põ deralis vncia octo denariis ualeat. Insuper aliud quoddã inter fusca ab Andromacho positum est, quòd & ipsum calcem viuam recipit, eiusdem cum superiore generis. Præponit autem ei.

Fuscum Eubuli. Et secundum hanc symmetriam præparat. Argenti spumæ pondo libram, ce-ræ pondo minam: æris combusti, æruginis, terebinthinæ, singulorum denariùm pondo xii: resi-næ siccę denariùm pondo xvi, guttę ammoniaci denariũ pondo viii, thuris denariũ pondo xii, opopanacis denariùm põdo viij, olei heminas iiij, aceti totidẽ: in quibusdam exẽplaribus scri-

D ptũ est, heminę dimidium. Et nimirũ dupliciter conficere ipsum licet, scienti copiosius acetũ ua lentissimũ medicamen efficere. Quin ẽt aliud fuscũ, cui hoc ipsum pręponitur. ¶ *Aliud fuscum.* refert Andromachus singulorum * cõnexum, hoc est pharmacũ, ex marina pręparatũ, similibus uitiis, quibus pręscripta, accõmodũ. Cõpositio eius talis est. Argenti spumę, cerę singulorũ mi-nę dimidiũ: chalcitidis quartam minę portionẽ, squamę ęris denariũ põdo xvi, thuris denariũ pondo viii: terebinthinę quartam partem & octauam, minę uidelicet: guttę ammoniaci quartã partem: marinę aquę heminam, alij heminę dimidium: ricini heminas tres: ammoniacũ marina diluit. Hæc sanè Andromachus retulit, eatenus confectionis mentionẽ faciẽs, ut diceret ammo niacũ cũ marina prius uidelicet diluendũ. De chalcitide uerò & squama nihil posuit, quãquã & hæc ex marina læuigari queãt, sicut ẽt coqui cum argenti spuma, cera, & terebintina. Vt igitur nullũ aliud fuscum à quouis alio quęratis, adijciã alia duo eiusdẽ authoris. Vocat alterũ ipsorũ, *Tthurographi.* Quod hæc recipere dicit. Argenti spumæ denariũ põdo c. resinæ denariũ pon-do l, guttæ ammoniaci denariũ pondo xxx, ceræ denariũ pondo l. æruginis rasæ denariũ põdo xii, squamæ æris denariũ pondo *duũ, aristolochiæ denariũ pondo viij, centaurij radicis tantũ dem, olei heminas ii. Irionis autem medicamentum ex his constare ait. ¶ Argenti spumæ, picis siccæ, utriusq; pondo denariùm cxlviij: † terebinthinæ, guttæ ammoniaci, singulorũ denariũ põ

* Al. trahendi.

* Al. triũ. al. xv.

* Aliter octo:
† *Al. terebinthinæ drach. lxxij. guttæ ammoniaci drac. xij.*

† Al. mannæ thuris, singulorũ denariorum pōdo ſeptuagĩtaduũ: ſed, an bene, & inferius etiã capite 14. alij iudicent.

do ſeptuagintaduùm: ℥† mannæ thuris denariùm pondo centumduùm, ſeui uitulini denariùm E
pondo centumquadragintaduũ, ceræ denariũ pondo xxxvj: ariſtolochiæ, æris combuſti, æruginis raſæ, chalbani, opopanacis, ſingulorum denariùm pōdo nouem: aceti heminę dimidiũ: olei, cicini, utriuſque heminam unam & s: Perſpicuũ eſt terebinthinæ, guttæ, & thuris, partes, duplo pondere ab argenti ſpuma, pice, ſeuo uitulino, ſuperari uelle: cerę quadruplo: ariſtolochiæ, ęris vſti, æruginis, chalbani, opopanacis ſexcuplodecuplo. Atq; hoc pharmacũ abunde in uſum uenit multiplicem, quemadmodũ & alia præcedẽtia, quibus omnibus audacter utendũ eſt. *Helleſpontia ut Andromachus.* Celebre & hoc emplaſtrum inter fuſca retulit Andromachus hac ſymmetria. Argenti ſpumæ denariùm pondo centum, picis denariùm pondo quinquaginta, ladani denariùm pondo xxv, æruginis raſæ denariùm pondo viij, æris combuſti tantundem, ſquamæ denariùm pondo duùm, olei ueteris denarium pondo ducentorum.

Helleſpontia Heræ. *CAP.* 11.

QVoniam uerò Andromachus ab Hera in pharmaci compoſitione differt, uiſum mihi eſt & Heræ prodita adiungere, quæ ad uerbum ita ſonant. *Helleſpontia perſpiratu digerens, phlegmonem propulſans. Valet ad ſtrumas, panos, parotidas. Impoſitum ſplenium attrahit, pus maturat, rumpit, conglutinat. In ſumma omnibus igne combuſtis benefacit. Mitigat etiam Podagricos.* Olei ueteris denarium pondo centum, picis ſiccæ denariùm pondo quinquaginta, ladani denariùm pondo xxv, argenti ſpumæ denariũ pōdo centum, æruginis raſæ denariũ pondo * octo, chalbani denariùm pondo quatuor. Argenti ſpuma ex oleo trita coquitur: cũ autẽ coeunt, pix & ęrugo immittuntur, deinde ladanũ, chalbanumq;: atq; ſic in mortariũ transfuſa molliuntur, & uſui ſunt. Quidam, ut boni coloris ſit & fuſcum, miſcent etiam ſquamæ denariùm pondo * octo, nã alioqui fit nigerrimum. Hoc in podagris etiam non ſemel uſus ſum, & ceſſit feliciſſime. Oportet autẽ tædas lignorum loco uſurpare. Manifeſtum eſt autem uiros inter ſe diſſentire in alijs paululũ, in olei uerò ſymmetria plurimum: nam duplo copioſius, quam Heras, Andromachus immittit. Poteſt item præparari aliter, cum ſciamus, ſi plus olei iniectum fuerit, diuturniorem fore coctionem innuere, ipſumq; medicamen magis exiccans futurum: ſin minus, remorari coctionẽ futuram, & pharmacum inualidius exiccaturum. F

* Aliter iii & s.

* Aliter i.

Quæ ſcripſit Damocrates uſus multiplicis medicamenta.

Tyrium emplaſtrum. *CAP.* 12.

POſt hæc referam emplaſtrorum adhæreſcentium,
Sine faſcijs, quis uſus, & confectio.
Ad diuiſiones faciunt * non magnas bene, G
Et carnis ipſius ampliora uulnera.
Medicantur à quadrupede & morſos corpore
Summo: recentes diſcutiunt furunculos,
Quibusq; iam * pus eſt, uapore digerunt.
Item auferendo cruſtas, iis celerrimè
Cicatricem inducunt opera nulla manus.
In fronte poſito fluxus quàm promptiſſimè
Lippientum cohibent, ſola quamuis ceperis.
Huius generis, præſtantius primum efferam
Emplaſtrum facilè inuentu, cui color bonus,
Atq; efficacia, Tyriam nos dicimus,
Tyriam colore referat id quòd purpuram,
Si quo decet, modo fiat. Sic præpara.
Sit libra iniecta quinquies lithargyri H
Boni, * ſemel ceræ capiatur, inſuper
Ter pityinæ pinguis lignoſæ ac neutiq;.
Aeruginis præſtantis æris, chalbani,
Aerisq; combuſti, pariter ſquamę bonæ,
Cuiusq; miſceto quaternas vncias.
Pinguis olei † ſex & decem ℥pondo addito.
At curioſè emplaſtrum coquito in hunc modum.
Lithargyrum mitte ex oleo læuiſſimam,
Fictilem in ollam nouam, ſed hanc maiuſculam.
Vbi conteres manibus, mouebis ac ſpatha,
Deinde flamma acri, atq; continua coquens.
Cùm mellis accipit iam ſpiſſitudinem,
Aerugo & ſquama miſceantur, incoqui
Permittito ſatis, dehinc æs adiungito.
Rurſus coqui paruo relinquens tempore,

* In antiquis nõ habetur dictio μὴ, id eſt non.

* πύον .i. pus. al. ὑγρὸν .i. humor.

* Aliter libræ ii.

* Al. quinque & s.

A Paulum defundens ex olla medicaminis,
Refrigeratum manibus,& digitis teras.
Boni coloris,atque durum, vbi conſpicis,
Sic pityinam ceramq; reliquis indito.
Deinde cunctis ritè unitis paululum,
Stillato rurſus:& colorem ſi bonum
Et temperamentum uides,mox tollito
Ab igne fictilem,& ſubactum chalbanum
Apponito. Si pharmacum ſit durius
Multo,reſolues oleo, faciens ſic bonam
Temperiem. In aliud inde uas transfundito:
Frigidum,& ſubactum manibus, ita reponito.

Aliud eiuſdem cum ſuperiore generis ſubijciam.

Medetur,antè quos citaui, affectibus:
Nec eſt,quod ulceribus malis,diutinis,
B Calloq; preſſis, applicet fœlicius
Cicatricem: etiamque ore natas puſtulas
Perſanat abſque roſione,rhagadas
Ani,nodoſas durities: callos demit.
Sic præpara. Lithargyri minam boni,
(Sed mina libra eſt,eius & pars tertia)
Minæ ſemis probatæ ceræ ponticæ,&
Aeruginis minæ quadrantem raſilis:
Atri chamæleontis octauam probi
Partem,radix bona eſt regione cretica:
Naſcens primùm,Cilicia deinde: præter hæc.
Olei uetuſti pluſquàm mina paululo.
Quòd ſi non fuerit,uſurpato uel recens.
Lithargyron læuem,ſimulque oleum,noua
Totum figlina conditum, rudicula
C Mouens coquito. Vbi conſtiterit, & melinon
Fuerit,adiicito æruginem,ceram dein:
Qua iam liquente ab igne tollens ollulam,
Cbamæleontis paululum conſpergito.
Vnita cùm,refrigerataque,quod ſatis,
Transfundito in pilam: poſt ſic reponito.

Aegyptium.

Aegyptium perſeuerans abſque phlegmone
Diuiſa quælibet,contuſaque omnia,
Quadrupedum morſus cunctorum,& ſerpentium,
Item ſubortas abſque ulceribus phlegmonas,
Neruos dolentes † citra cauſam,ſ & muſculos
Laudans hoc Andromachus dabat ſodalibus
Suis,in pharmacis peritus maximè.
Aiebat eſſe ter quadraginta quidem
D Denarios lithargyri,& duodecim
Bis alteros,ceræ quoque albæ ponticæ
Totidem, ammoniaci ter uiginti lucidi
Et duodecim alios,thuris & bis quatuor.
Squamæ uerò æris, & ſquamæ ſtomomatis,
Cuiuſque rurſus miſturæ bis quatuor.
Puræ terebinthinæ ter addas duodecim,
*Octodecim heminas oleique ciceos,
Combuſtæ totidem ſordidæ lanæ heminas.
Docebat ipſam iſto modo comburere:
Ollæ recenti,quæ ſit ore latior,
Impone lanam copioſè ſuccidam,
Operculum gypſo prius uel *glutino
Vel terra figulari,cui ſit commiſta aqua,
Illinito: ſed largo igne mox comburito:
Contuſa, facile quando cribro incernere

† In antiquis legitur δίχα αἰτίας φανερᾶς, ideſt citra cauſam manifeſtã.

*Aliter.ij.

**Al.uel calce.*

Fuerit, habere rectè tunc uidetur. E
In clibanis quoq; ipsa & in fornacibus
Ignitis, nimium similiter exurere.
Ita capiebat tritorum, quem est par, modum.
Coquere lithargyron iubet læuissimam,
Totumq; ricinum : temperatis inuicem,
Mellisq; facta tandem spissitudine,
Squamam aspergere : concoquere & quantum sufficit,
Vsqueadeo, dum non inquinet, & tunc addere
Terebinthinam & ceram: dein cùm coiuerint,
Ammoniacum confectum digitis mollius.
Posturus ab igne ollam, thus tritum inspergito.
Penultimum ac lanæ immundæ puluisculum,
Sed antè thus, pauxillulo aut pòst tempore.
Quidam volentes istud proprio pharmacum
Dici titulo, cùm depositus est cacabus, F
Squamæ unius bis octo indunt denarios.
Squama autem utuntur æris, non stomomatis.

Aliud.

Nihil priore peius agit Aegyptio,
Eadem at melius, & quandoque: si confecerit
Crassum accuratè medicamentum quispiam,
Vtetur ad eadem ipso non improsperè.
Olei libras & ricini quinq; continet,
Chrysitidisq; argenti spumæ quatuor,
Squamæ ęris terque sedecim denarios,
Terebinthinæ pręstantis ter duodecim,
Mannæque thuris tantundem, pondo duo
Ammoniaci synceri, ceræ ponticæ
Albæ duas libras semissem & insuper.
Coquito oleum, squamam, nec non lithargyron, G
Donec coierint, & color sit optimus,
Fiatque satis emplastrum durum: deinde sic
Terebinthinam pones ceramque: hinc mollius
Ammoniacum digitis confectum: postea
Feruente ab igne caccabo deposito
Mannam iniicies iam frigerato pharmaco.
Frequenter hoc feci citra lithargyron,
Molybdænæ bonę pari sumpto modo,
Vsusq; sum, ad quæ dixi, iam suauissimè.
Probatiorisq; id coloris condidi.

Emplastra ad digerendum & extrahendum. CAP. 13.

QVi compositorum medicaminum uirtutes descripserunt, emplastra quædam ab extrahēdo
epispastica, sicut alia à discutiēdo diaphoretica, nominarunt: alii utranq; extrahēdi, & dige
rēdi facultatē adesse testati sunt, etenim uicinæ sibi uirtutes sunt eorum, quæ in alto latēt,
attractrix, & attractorum digestrix. Nam quę trahunt, etiā non nihil omnino discutiunt: & q̄ di H
scutiunt, pariter trahūt: uerū in digerentibus medicamentis discussoria uirtus, in trahentibus at
tractrix, prępollet. Constāt itaq; attractrices simplicibus pharmacis, q̄ humorum superfluitates
ex profundo in cutē extimam possunt extrahere. Discussoriæ ex iis cōflantur, quę attractū pos-
sunt suaptè natura digerere. Vt autem emplastrum fiat, quemadmodū supra dictū est, huic argē-
ti spuma, illi resina, alij cera, alii oleū, reliquo pix admiscetur: q̄ nec insignē digerendi potentiā,
nec extrahendi cōtinent, sicut uel ꝓpolis, uel calx, uel medulla, uel chalbanū, uel asię petrę flos,
uel spuma nitri, uel aphronitrū, uel acetum, uel lixiua stacte, piper, sinapi & struthium: salesq;, tū
qui edi possunt, tū ammoniaci: ad hæc pleraq; alia, de quorū facultate in cōmentario Simpliciū
pharmacorum dictum est. Nunc autem emplastra, quę iam experimento satis probata sunt, exe
quar, tantū adhuc ipsis adijciens, ꝙ non nulli etiā adstringentia pharmaca extrahētibus miscue
runt, ueriti, quod accidit, ubi humorum superfluitas fuerit: Trahunt siquidem plus interim, quā
conuenit, ut non solum ex particula quę curatur, attractionē in alto, sed etiam ex oībus uicinis,
moliantur. Comprehēsum est & antea, cū de carnē generantibus facultatibus ageremus, extra-
hentia & digerentia, uelut omnia, quę magis quā oportet detergunt, carnis explentia fieri cerati
mistura: in quib⁹ uirtus quidē ualida est, copiosioris: in quibus imbecilla, paucioris. Quod si cō-

A positum extrahendi, uel digerendi præditum potestate medicamentum, adstringens quoq; aliquid habeat, tali pharmaco ad carnem generandã, propter uim adstrictoriam utendum nõ est: quæ ad uulnera glutinanda, & sinus, tum ad ulcerum cicatricem ducendam utilis est, ad carnis productionem non ita. Dictum mihi est abunde iam de hoc.

Andromachi emplastra ad digerendum, & extrahendum Halicon, id est salsum, ad multa. CAP. 14.

Salis cõis pondo libras iiii, squamæ æris põdo vnc. iiii. magmatis pondo selibrã, mãnæ pondo librã, ceræ pondo lib. xiiii, olei ciprini põdo libras xvi, acetum adiicitur. *Aliud Theudæ Sarcophagi ad cacoetha, Fistulas, teredines, & strumas.* Resinæ terebinthinæ, thuris, ceræ, singulorum põdo vnc. iiii: argenti spumæ põdo unciã, quidã auripigmẽti æquale põdus pro argenti spuma ponunt,: squamæ rubræ pondo. unc. iiii, æruginis rasæ pondo vnc. viii, salis ammoniaci pondo vnc. vi, aceti heminam. Ego amplius capio, nempe olei heminam, uini heminã, aceti scillitici tãtundẽ. *Aliud ad Digerendum Candidi, quo utor.* Terebinthinæ pondo libras tres, ceræ põdo libras *quinquaginta: chalbani, nitri asii, singulorum pondo vnc. ii: thuris põdo libras iiii, medullę ceruinæ põdo vnc. iiii, guttæ ammoniaci pondo selibram *propolis pondo uncias tres, olei laurini B põdo vnc. vi, seui taurini põdo selibram. Quæ sicca sunt, liquidis admiscentur. *Aliud ad Strumas authore Nymphodoto.* Asii lapidis denarium pondo viii, aphronitri tantundẽ, seui uitulini, calcis uiuæ, singulorum põdo denarium xvi: cerę denariũ põdo xxiiii. terebinthinæ denarium põdo xxxii. *Aliud ad discutiendam Brõchocelen, hoc est gutturis tumorem, quo Clemens Sertorius curatus est, & ad duritias.* Argenti spumæ denarium pondo quinquaginta, resinæ pityinæ denariũ põdo quadraginta, olei ueteris heminas x: chalbani denarium pondo iiii, §in alio vnc. i: § æris cõbusti denarium põdo xx, guttæ ammoniaci denariũ pondo quadraginta, aluminis fissi denarium pondo iiii, †mannæ thuris§ tantundem, ceræ denarium pondo quinquaginta: postremo chalbanum & mannã iniicito. *Aliud ex Aspidibus, ad discutiẽdum strumas, item ad podagras.* Terebinthinæ, lapidis asii, bituminis, singulorum denarium pondo trecentorum sexaginta, aphronitri, uitulini: ceræ, baccarum lauri, guttæ ammoniaci, singulorum denarium pondo trecentorum quadraginta: lapidis pyrites denarium pondo octoginta, chalcis uiuæ denarium pondo † centum octo, § aspidum cineris pondo denarium centum quadraginta, olei ueteris heminas duas: postremo cinis pharmaco refrigerato inspergitur, sin minus, perit. *Aliud ad extrahendum, Sarceuthitæ.* Terebinthinæ pondo minã, ceræ tantundem, nitri pondo† minas ii, §bdellii denarium pondo triginta C duo, guttæ ammoniaci tantundẽ: *olei, marinæ uel muriæ, cuiusq; heminas ii: mini denarium pondo xxxii. *Aliud Ctesiphontis, quædam dissoluens, quædam cogens, & crispans.* Aphronitri pondo librã, †mannæ thuris§ pondo librã, lixiuæ stactæ pondo libram, quidam etiam aceti libram addunt. *Aliud ex sale, ad extrahendum.* Salis communis denarium põdo octoginta, cerussæ tãtundem, olei ueteris heminas *quadraginta, attramenti sutorii denarium põdo xxiiii, aceti cyathos iii. *Aliud ex sale aliter.* Cerussæ, salis communis, singulorum denarium pondo quinquaginta: olei ueteris heminas† viii, aristolochiæ denarium põdo octo, propolis denarium põdo x. Hoc Silo commẽdabat. *Aliud ex Terra pelagia ad digerẽdum.* Argenti spumæ pondo minas iiii: terræ pelagiæ, salis ammoniaci, cerussæ, ceræ, singulorum quartam minæ portionem: aceti heminam, olei heminas iiii. *Aliud Cyrti ad attrahendũ.* Iridis illyricę, mannæ, terebinthinæ, aphronitri, pumicis, singulorum denarium pondo quinquaginta: guttæ ammoniaci denarium põdo xxv, chalbani denarium pondo† xvi, canchryos denarium pondo xii s: ceræ denarium pondo centum, alii octo: olei heminã. *Aliud Dia daphnidωn id est ex baccis lauri.* Resinæ, nitri rufi, ceræ recentis, baccarũ lauri, colophonię, seui uitulini, guttæ ammoniaci, singulorum denarium pondo septuaginta: cyprii decimamsextam heminæ partem: non nulli autem uisci denariorum põ D do quinquaginta. *Aliud attrahens, Harpali.* Guttæ ammoniaci denarium pondo viii: ceræ, iridis, mannæ, piperis, sulfuris uiui, pumicis, singulorum denarium pondo iiii: terebinthinæ denarium pondo viii, olei parũ. *Aliud attrahens Harpali.* Terebinthinæ pondo minas octo, pumicis denarium pondo xv, nitri denarium pondo xvi, guttæ ammoniaci tantundem, ceræ denariorũ *pondo quatuor, minii quod possit ea colorare: arida cum aceto subiguntur. *Aliud.* Sinapeos denariorum pondo iiii, nitri tantundem, ceræ denariorum põdo viii, terebinthinæ denariorũ põdo *triginta: baccarum lauri, calcis uiuæ, singulorum denariorum pondo iiii: olei decimãsextã heminæ portionem, cyprii denariorum põdo viii. *Aliud ad Pus discutiendum.* Ceræ, terebinthinę resinæ, picis siccę, seui uitulini, nitri rufi, baccarũ lauri, calcis uiuæ, pumicis, guttæ ammoniaci, singulorum æquale pondus. *Aliud Nicomedis Regis.* Ceræ, nitri rufi: resinæ frictæ singulorum denarium pondo centum: guttæ ammoniaci, propolis, singulorum denariorum pondo xxv: uisci quercini denarium pondo† duodecim. s, olei sextarium, lixiuæ stactæ tantundem. *Aliud discutiens Meliceridas.* Olei ueteris denarium pondo centum, argenti spumæ denarium põdo nonaginta unius: guttæ ammoniaci, chalbani utriusq; denariorum pondo nouendecim. *Aliud.* Argenti spumæ denariorum pondo centum, salis communis denariorum põdo sexaginta, olei ueteris heminas† sex. *Aliud attrahens, & digerens. Ad multa utile.* Argenti spumæ, cerussæ chalbani,

* Aliter viii.
* Aliter. lib. iiii.
† Aliter, mãnæ thuris, singulorum.
† Al. minam. i.
† Aliter cxx.
* Al. olei heminas. xii.
† Al. mannæ, thuris, singulorum.
* Aliter. tres.
* Aliter.
* Aliter vi.
* *Aliter quinquaginta.*
* Aliter viii.
† Aliter. xii.
† Aliter unam.

bani,ſingulorum pōdo librā:ſalis foſſitii,æruginis raſæ,ſingulorum ſelibram:olei ſextarios tres, E
† Al. iii. atramenti ſutorii pōdo vnc.† ii. *Aliud ad digerendum è Struthio.* Argenti ſpumæ pondo libras† ii,
† Al. librā unā. olei pondo libras iiii:ceruſſæ,picis,terebinthinæ,ſingulorum pondo vnc.iiii:ceræ pōdo vnc.ii, mānæ pōdo vnc.iii,ariſtolochiæ pōdo.3.ii,ſtruthii tantundē,gallæ pōdo vnc.iii, uini boni heminas tres:uinū ultimū infundito. *Aliud ad digerendum ut Scribonius.* Argēti ſpumæ pōdo quinque,olei pōdo quinq;,pityinæ ſiccæ pondo quinq;,propolis pondo viii,uiſci de quercu lecti pōdo quadrantē. *Aliud trahens, & digerens.* Ceræ nouæ,reſinæ pityinæ ſiccæ,nitri, ſingulorum denarium pondo centum: olei heminas tres:nō nulli thuris denariūm pondo centum, lixiuæ ſtactæ heminas iii. Ad duritias,guttæ ammoniaci denariūm pondo xii.miſceto chalbani tātundē: æruginis raſæ,propoleos,uiſci de quercu lecti, paria pondera. *Aliud ad ſtrumas Minutiani, quo utor ſubinde.* Terebinthinæ pondo unum,ceræ pondo† viii,propolis pondo unum,chalbani pōdo† viiii,uiſci de quercu lecti pondo† viii. His liquefactis,fęcis combuſtæ vnc.duas. inſpergito; aphronitri pōdo† viii. Deinde ubi carbonibus impoſueris,olei heminas tres iniicito:poſtea ſublatis,cucumeris agreſtis radicis unciā inſpergito,gladioli radicis vnc.iiii, aſii floris tantundem.

† Aliter s.
† Aliter s.
† Aliter s.
† Aliter s.

Aliud Antipatri. Nitri,terebinthinæ,olei ueteris,ſingulorum pondo librā aquæ ſextarium, & amplius:ubi cocta non ebullierit, immittito guttæ ammoniaci pōdo vnc.duas,chalbani pōdo unciā,bdellii pōdo vnc.i,thuris pōdo vnc.ii,ſādarachæ pōdo vn.ii,lapidis aſii pōdo vnc.ii. Aſius & ſādaracha ex oleo pauco læuigant:liquabilia radunt,& aridis miſcent. *Aliud ad digerendum Antipatri.* Molybdenæ pondo denariūm trecentorum,ceræ denariūm centūquinquaginta,terebinthinæ denariūm pondo xxx.chalcitidis denariū pondo vi,chalbani denariū pōdo viii,myrrhæ denariū pondo viii,mannæ denariūm pondo viii : olei per hyemem heminas iiii,per æſtatem tres. *Aliud Xenocratis, dolorem ſedans,ad digerendum,ut Caſtus. Medicamen Polyſtomi ad podagram.* Ceruſſæ denariūm pondo centumquinquaginta,ceræ pondo tria,therebinthinę denariū pondo xxx,aphronitrum denariūm pondo xxx,olei ueteris heminas tres. *Aliud ad digerendum meliceridas. Alexandri.* Salis hiſpani,argenti ſpumæ,ceruſæ,ſingulorum pondo libram:ceræ pondo unciā,terebinthinæ tantundem,chalbani* et opopanacis pondo uncias* duas, ſinapeos pondo vnc.vi,olei ueteris pōdo tria,aceti† ſextarios viii. *Aliud Sanitas,digerens,& extrahens,ad Mamillas ex uiſco.* Argenti ſpumæ pōdo libras duas.olei pondo libras duas, uiſci quercini,pōdo trientem,gallæ tātundem. *Aliud pus uacuans ſine ruptura,ut Aſclepiades.* Reſinæ pōdo libras duas,ceræ pondo libras ii,nitri pondo libras† viii,butyri pōdo librā,adipis leonini pōdo libras ſex,olei ueteris pōdo librā:ſimul liquefacito. Quotidie emplaſtri modo imponens medicamētū,utitor. G

† Aliter uel.
* Aliter i.
† Al. ſextarium.
† Aliter.ii.

Aliud Exipoticum id eſt expreſſorium,humores & abſceſſus,maximè in genu, & articulamentis ſine inciſione extrahens,à phlegmone præſeruat,uulneribus utiliter admouetur. Plumbi ſtercoris,terebinthinæ, ſingulorum denariūm pondo centum : olei ueteris heminas, duas poſtremo reſinam:

Aliud digerens,cutem rumpēs. Cicatricem ducit,† humores euocat,§ quo utor. Viſci quercini denariū pondo ſexaginta,picis denariūm pondo quinquaginta,guttæ ammoniaci denariūm pondo* cētum,ceræ denariūm pondo quinquinta,reſinæ frictæ denariūm pondo xv, lapidis pyritis denariūm pondo x,chalbani denariūm pondo viii:mannæ,iridis illyricæ,cachryos,ſtercoris columbini,ſingulorum denariūm pondo iiii:alibi,& mellis heminas.iiii.§ In aliis quibuſdam,& propoleos denariū pondo xx:liquefactis quæ liquabilia ſunt,ſicca inſperge. §

† Al. Procliani authoris.
* Al. quinquaginta.

Quæ ſcripſerit Aſclepiades attrahentia. CAP. 15.

ALbū attrahens. *Facit ad ſtrumas,& parotidas, & particulares abſceſſus. Curat fiſtulas, & ægylopas,ut ſine inciſione liberet. Valet ad Rheumatica,& curatu difficilia. Benefacit hydropicis.* Argenti ſpumæ,ceruſſę,ſalis, ſingulorum denariūm pōdo octoginta:olei ueteris ſextariūm. Sal,ceruſſa,argenti ſpuma ex oleo ipſis adiecto teruntur:deinde curioſe miſta, & in uas fictile coniecta, coquuntur:mouenturq; aſſiduè,donec non inquinēt:dehinc in mortarium transfuſa, rurſusq; H tunſa,excipiuntur,& uſui ſunt. *Aliud.* Argenti ſpumæ denariorum pōdo centū,ceruſſæ denariorum pondo decē,§ ſalis denariorum pondo quinquaginta, olei heminas tres, ceræ denariorum pondo quinquaginta,terebinthinæ denariorum pondo duodecim: præparato ad modū prædictum. *Aliud.* Mannæ denariorum pondo ſedecim,aluminis ſciſſi denariorum pōdo octo, olei ueteris heminas duas. *Aliud.* Argenti ſpumæ pondo librā,ceruſſæ pōdo libram, ſalis foſſitii pondo libram,ceræ denariorum pondo quinquaginta, terebinthinę denariorum pondo uigintiquinque,mannæ denariorum pondo ſedecim,aluminis ſiſſi denariorum pondo viii,olei ueteris heminas duas,& ſemiſem. *Aliud Lucij ad prædictas diſpoſitiones medicamē compoſitum. Facit ad ulcera rheumatica,diuturna,& uix ſanabilia.* Argenti ſpumę,ceruſſæ,ſalis ammoniaci,atramenti ſutorii,pityinæ,ſingulorum pōdo denariorum centum:olei ueteris ſextarios tres,aceti ſextarium unum,cerę pondo denariorum quinquaginta: pręparato ad modum prædictum. *Aliud Salubre pharmacum ad prædictos affectus compoſitum.* Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſalis, aluminis liquidi, ſingulorum denariorum pondo centum : olei ueteris ſextarios decem, aceti ſextarium unum, ceræ pondo ſelibram, reſinæ terebinthinæ pondo ſelibram : conficito ad modum prædictum. *Aliud nigrum attrahens. Valet ad ſtrumas, parotidas, & particulares abſceſſus diſ-*

ſoluit

A *ſoluit omnem duritiem. Præſtat item malagmatis boni uicem, ſicut uſus eſt Antonius herbarius. Item facit ad articulorum uitia.* Salis foſſilis pondo libram, argenti ſpumæ pondo librā, ſtrigmenti puriſſimi pondo libras quatuor, chalbani denarium pondo quinquaginta. Salem, & argenti ſpumā conterito, deinde ſtrigmento adiecto ſtudioſe rurſus tundito: in uas fictile cōiecta, igniq; ſupra poſita coquito, mouens ſine requie: & cùm non amplius inquinat, ab igne depoſito chalbanum ligneo piſtillo tunſum addito: ubi ſoluta fuerint, in pilam transfundito, ibiq; contuſis utitor.

Aliud, quo uſus eſt Andromachus. Facit ad ſtrumas, parotidas, mammarum duritias, particulares abſceſſus. Contentum humorem extrahit, ſinus iungit, iuuat fiſtulas, Aegylopas. Facit ad fluentia Vlcera uetera, & uix ſanabilia. Ceruſſæ, ſalis foſſitii, ſingulorum denariorū pondo octoginta: atramenti ſutorii denariū pondo duodecim, olei ueteris heminas tres, aceti heminas quatuor. Salē in tenuiſſimū puluerē redactū ceruſſamq; ex oleo coquito: ac dum non inquinet, moueto. Vbi bene habuerint, depoſitis ab igne atramentum ſutorium aceto tritum immittito: & exiguum cōtinuè inſpergēs, caue, ne efferueſcat: deinde in mortarium trāsfuſa, rurſusq; tunſa excipito, & utitor.

Quæ ſcripſit Aſclepiades diſcutientia, ex illius uerbis. CAP. 16.

B T*Vmoribus diſſolutis, & in humorem digeſtis, infraſcriptæ cōpoſitiones conueniunt. Cerine Cteſiphōtis. Valet ad ſtrumas, Ganglia, parotidas, mammarum abſceſſus, ut nullum aliud pharmacum, tumores reſoluit, & quicquid humidi continetur, rarefaciendo elicit. Sinus glutinat, iuuat fiſtulas, & Aegylopas, ut citra inciſionem liberet. eſt etiam malagma utile iſchiadicis ſeu coxarijs, id eſt coxa morbo laborātibus. ꝫ padagricis, arthriticis, poſt acceſſiones impoſitum toto affectu leuat.* Hæc recipit. Ceræ terebinthinæ, nitri, olei ueteris, ſingulorum pōdo libram: aquæ heminam. Nitrum & aquā terito, ut ex toto ſoluātur: & in uas fictile cōiecta igni imponito: uaſe cooperto coq̃to, ex interuallis moueto. Cū aūt ſtrepere adeo deſierit, liquabilia iniicito, mouens aſſiduè, donec nō inquinēt: in mortariū transfuſa rurſus tundito, inde excipiens utitor. Vel hac rōne pparaſ: Quę liquari poſſunt, prius liquefacimus: & cum diſſoluta fuerint, nitrū ex aqua læuigatū adiiciemus, idq; paulatim mouētes aſſiduè, cauentesq; ne efferueſcat. *Alia, qua uſus eſt Menecrates, præcipuè in Strumis, & Mammarū duritie, quippe perforat eas, & contentum humorē excernit. Sinus iungit, & ad cicatricem perducit.* Ceræ, reſinæ terebinthinæ, reſinæ lignoſæ, chalbani, olei ueteris, aphronitri, ſingulorū pōdo librā, †myrrhæ cinerisꝫſextarium, qui pēdit uncias tres. Reſinas in uas æreum, aut fictile iniectas, ingniq; impoſitas, liquefacito. Vbi percolaueris quantū ſatis eſt chalbano emolliendo, poſtea liquabilia ſimul miſta, quouſq; nō inquinēt, coquito: deinde ab igne repoſita refrigerari

C ſinito: & his aphronitrū adiungito, mouēs cōtinuè: & cōtuſa cineribus læuiſſimis iniicito: poſt quam permiſcueris, excipito, & utitor: quinto quoque die ſoluito, deinde tertio, donec tumores forati fuerint: poſtea quotidie inter curandum ſoluito. *Alia ex Aphronitro, à quibuſdam Dionyſia dicta, pharmacum ad prædictos affectus cōpoſitum, quo uſus eſt Largus.* Ceræ, terebinthinæ, mānæ, aphronitri, ſingulorum pondo librā: olei ſextarium, aquæ lutulentæ ſextarium, miſyos crudi pōdo uncias duas: cōponito, ſicut dixi. *Aliud ex Aſio, medicamentum, ad prædicta uitia compoſitum.* Ceræ, terebinthinæ, nitri, ſingulorum pōdo librā: thuris ſelibrā: lapidis aſii floris, olei cyprini, utriuſq; ſelibram: aquæ lutificæ, quod ſatis eſt. Arida cum aqua lutifica diſſoluuntur, ut ſordium craſitudinē habeant, & ſtudioſe læuigantur: quæ liquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerantur, tritis immittuntur: ubi contuderimus, excipientes utimur. *Aliud Aſianum Neapolitæ, facit ad eadem.* Ceræ pondo libram unam, & ſemiſſem, nitri rubri pondo libram, lapidis aſii floris pōdo libram, & ſemiſſem, mannæ pondo ſelibrā, myrrhæ pondo vnc. iii. olei ueteris pōdo libram, aquæ lutificæ heminam: præparatur ſuperiore modo. *Aliud ad eaſdem affectiones.* Ceræ, terebinthinæ, ſingulorum*pondo denarium centum: nitri ſpumæ, olei ueteris, mannæ thuris, ſingulorū pondo libram: lapidis aſii floris pondo ſelibram: chalbani propolis, guttæ, ammoniaci, ſingulo-

D rum denarium pondo xii: aquæ lutificæ, quod ſufficit. *Aliud Giluum ex libris Damocratis, eadem efficiens.* Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſalis foſſitii, ſingulorum pondo libram: minii ſinopici pondo ſelibrā, ceræ pondo vnc. †ii. terebinthinæ totidem, olei ueteris heminas tres, aceti quantum ſinopico ſoluendo ſufficit: conficito, ut ſuperiora. *Aliud ad eadem.* Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſalis foſſitii, ſingulorum pondo libram: minii ſinopici pondo ſelibram, ceræ pōdo vnc. quatuor, chalbani pōdo uncias duas, reſinæ terebinthinæ tātundē, olei ueteris heminas tres. aceti quo rubrica diſſoluatur: conficito, ut dixi. *Aliud ex maſtiche ad eadem.* Ceræ pondo libram: maſtiches, mannæ thuris, ſinopidis, aphronitri, ſingulorum pondo ſelibram: olei myrtei pōdo uncias tres, marinæ aquæ uncias tres. *Aliud Neapolitæ ad eadem.* Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſalis foſſitii, ſingulorum pondo libram: minii ſinopici, ceræ pityinæ, ſingulorum pondo ſelibram: chalbani pondo uncias duas, olei heminas tres. aceti quantum ſatis eſt.

†Al. συκίνης τέφρας, i. ficulnei cineris.

*Al. libram unā & dimidiam.

† Al. quatuor, Galbam unc. duas, rennæ terebinthinæ, & cæt.

Diſcuſſoria ſcripta à Damocrate. CAP. 17.

AD digerendum Melinum emplaſtrum efficax
Infantium ſtrumas non ueteres, inſuper
Et duritias muſculorum, item, & cutis,
Et phlegmonas, quæ durant multo tempore,

Carnem replet, ducit cicatricem probè, E
Sic conficitur. Excellentis lithargyri
Plerunq; libram, item cerussæ selibram,
Ad hæc recepta pondo libram quoq; noui
Pinguis olei. Immissa est ollæ lithargyrus
Ex oleo coquitur: ubi iam spissitudinem
Habet sordis, læuem cerussam tum capit.
Cùm non inficiens, temperie, & bona admodum,
Pauloq; durius uideris, immittitur
Cera, & pityina: quibus liquatis ollula
Ab igne feruens tollitur: tunc protinus
Ammoniacum, tum cera manibus, ut solet,
Atq; digitis subacta iuxta ignem, inditur.
Postea mouetur pharmacum rudicula.
Rursusq; mollitur manibus: sic conditur.

Aliud. F

Aliud ad omnia hæc. Strumas ipsas uerò
Magis resoluit, & laborantes iuuat,
Præcordia ne abscessus, quibus est cautio,
Tumore quopiam atq; metu exerceat.
Hanc obtinet confecturam, nigrum quia est
Picis † humidæ, siccæ, ʒ pondo libras duas.
Densiq; uitrei duas bituminis,
Frictæ pityinæ quatuor, ceræ capit
Tres, thuris unam libram, & partem tertiam,
Squamæ æris uncias pariter bis quatuor.
Recentis olei communis quinq; uncias.
Thus, squama teritur, quibs aceti apponitur
Mensura iuxta. Vt curiose trita sunt,
Et crassitudinem mellis tenent, coques:
Ceram, reliquaq; tum simul oleo nouo: G
Et sic læuigatis calida supra fundito.
Vbi diligenter manibus omnia robore
Commiscueris, contectum pelle condito.
Nam exasperatur, crustula atq; obducitur.

† Al. perlucidæ siccissimę.

Damocratis compositiones ex sale, Discussoria.

Hoc præparato simul, ut præstans pharmacum.
Bonæ cerussæ, & argenti spumæ bonæ,
Cuiusq; pondo, denasq; salis uncias.
(Omnis uero est sal albus multum pharmaco
Futuro utilis: atqui longè prstantior
Ammoniacus, confectus, & purus mari)
Et tres uetusti libras olei pondere.
Oleum coquito, reliqua, & trita simili modo
Quòd duriora adusq; sint malagmate:
Nam seposita multo remollescunt magis. H

Aliud.

Aliud melius, nam duritias discutit
Cunctis ualentius inueteratas nimis.
Et bronchocelas, & magnas meliceridas,
Et contumaces strumas, nec non ancylas.
Sic conficitur. Libram salis læuissimi
Tenuis, duas cerussæ, tot at chalbani,
Fac uncias, totidem puræ propoleos,
Aristolochię binas pariter uncias,
Pręstantis olei libras annosi duas,
Crassissimum si fuerit, addes alteram.
Coquito similiter, temperatumq; probè
Ab igne tollito: lęuigatam tunc quoque
Aristolochiam insperges, inieceris ubi
Mollita, propolim scilicet atque chalbanum.

Aliud

A *Aliud ad digerendum Damocratis ex Calce uiua.*

Valde bonum, ſtrumas ſoluit per halitum,
Omnem tumorem reprimit: nec non hepatis
Vel ſplenis affectus aquoſos curat, &
Excretionem urinæ ualde promouet,
Et inueteratos diſſoluit coxendices.
Nempè Vlpianus hoc iuuenis induſtrius
Vtens auxiliabatur ægris plurimis
Sed continet libram ceræ unam ponticæ,
Vnamq́; frictæ, præterea unam pityinæ,
Calcis recentis uiuæ quoq; pondo unciam,
Aluminis fiſſi ſimiliter unciam,
Aequale pondo arſeniciq́; pontici.
His ſuaueolentis paulum aceti affundito,
Maiore tere in mortario, quoad ſit ſatis.
B Ceræq́; reſinæ miſcens paululum
Olei, liquato flamma ignis quàm acerrimi,
Ac temperans omnia, faciens malagmata,
Nec pharmaci inquinantis craſſitudinem
Reponito. Vtens excipe nouo ſplenio.
Aiebat optimus medicamenti pater
Morbis diuturnis præſidium ſuſcipi
Iſtud bonum, quibus item longa uiſceris
Cuiuslibet inflammatio præcordia
Indurauerit, auxiliari, uel maximè.
Quippè id ſudores excitat, præcordiis
Duritiem tollit, morbos ſoluit protinus.
Retenta naturalia diu menſtrua,
Paucis diebus adeo impoſitum prouocat.
Nos calce dempta, duplum alumen indimus,
C Et melius pharmacum erat, haud faciens puſtulas.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de emollientibus, relaxantibus, & laborem tollentibus, emplaſtris, quæ malagmata, Chalaſtica, & Acopa dicuntur.

Quæ ſint medicamenta emollientia, de ratione uſus ipſorum, de indureſcentibus partibus, ac de ſcyrrho. CAP. I.

D Malagmata uocāt medici, quæ partes præter naturā induratas emolliunt, calida oīa temperamento mediocri prædita, non tñ exiccantia, quēadmodū nec humectantia manifeſto. Nā cum exactè mollientia mediū quodāmodo ordinē inter humectantia ſiccantiaq́; ſortiātur, indureſcētiū ſubæ uelu ti fuſionē quandā moliunt. Nominātur aūt malactica.i.mollientia, licet in aliis paululū ad ſiccādi humectādiq́; uirtutē inclinent, ſi modo ſubiectam partiū, quas cōtingūt, ſubam queāt diffundere, quod nimirū propter moderatum in eis calorem accidit. Ac ꝙ ubi durities diffuſa fuerit, digerētiū medicamētorum uſus ueniat, in quinto de ſimplicium facultate medicaminū, & in xiiii. therapeutices Methodi libro cōprehenſum eſt. Indureſcentia igitur, quæ ex recta medendi methodo nō curata ſcirrhū contrahunt, optimè curabuntur, ſi medicus ſpectet, quātū ęgri corporis ſuba à mediocri humiditate, ac ſiccitate receſſerit: Quēadmodū ēt ſi affectus cōſtitutionē, quatenus ſit aucta, inſpiciat: pterea cōſideret inter ipſa pharmaca, q̄ magis, q̄ minus, emolliāt. Huc nanq; ſpectāti primus uſus emolliētis medicaminis, cōiecturalis, q̄dē erit, ſed cū artificio. At poſt unū, aut alterū diē nū intēdere medicamēti uirtutē, an remittere cōueniat, intelliges, ut in prioribus, & medēdi Methodo dictū eſt. Qua ꝓꝓ medici emollientia, & digerētia pharmaca cōpoſuerūt, ceu

ceu scopos ambos sibi proponentes,tum ut partis duritiẽ,quæ iã in scirrhum degenerat,diffun E
derent:tũ,ut per halitũ digererent:non uicissim utroq; utentes, quemadmodum me frequenter
facere cõspicitis,uerum semper duo ipsa cõposito medicamine molliẽtes.Notũ porrò est omni
bus,in mistura,uel emollientia,uel digerentia esse copiosiora,tum maioris minorisq; rationem
in ipsis esse non exiguã. Cõstat quoq; subinde paria facultatibus misceri:ac necesse est,sicut in
aliis medicamentis,ita in his ẽt,si probè mederi cupias,plura eiusdẽ generis pharmaca, uel cer-
tè duo parata habeas, ualidissimũ puta totius generis,& moderatissimũ, ut ex uaria ipsorũ mi-
stura cõuenienti facta,multa,q̃ intra summa cõtineantur,medicamina efficias. Nõ enim adeps
eandẽ uirtutẽ obtinet,quã bdellium,styrax,& gutta ammoniaci:queadmodum nec inter ipsos
adipes anserinus,& gallinaceus,uel pardi,uel leonis,uel hyenæ, uel alterius cuiuspiã animalis:
nam secundum animalis tẽperamentum ẽt adeps est,nẽpe calidiorum magis excalfacit,siccio-
rũ uero euidentius siccat.At uulgus medicorum nouit leoninum adipẽ in utroq;, calfaciẽdo di
co,& digerendo,lõgè esse ualentissimũ.Proximũ locũ hẽt pardi adeps,adeo ut parum emolliat.
Minore aũt in calefaciendo,ac digerendo pręditus uirtute est anserinus, habetq; plus q̃ddã in
molliendo:pari spatio ab hoc recedit adeps gallinaceus.Hi igitur omnes tenuiorum partiũ sub-
stantiã inter quadrupeda animantia obtinent.At differentia rursus permagna in illis est,cũ suil F
lus quidẽ mollissimus,ac humidissimus,eoq; aliorum imbecillimus sit,ut teneris corporibus cõ
ueniat,cuiusmodi hñt mulieres,pueri,eunuchi,& uiri delicatiores,in umbra,ocio, & frequenti
bus potabilis aquæ balneis,effœminati. Caprarum uero,& boum pingue,quanto suillo est ua-
lidius,tãto magis corporibus natura durioribus:& inter duriora scirrhosioribus cõuenit:tauro
rũ,hircorumq; in ualidioribus,tũ corporibus,tum affectib⁹ proficit.Eadẽ uero,& aliis in minõ-
ris maiorisq; ratione inter se est differẽtia. Porrò ab imbecillioribus auspicabor,si prius de duri
tiei,ac scirrhi affectu quædã prelibauero.Nã cum phlegmone laborantibus,& indurescentibus
cõmune sit accidens,digitis prementibus reniti,distinguunt affectus doloris sensu,& indolẽtia:
hoc.n.non amplius utriusq; cõmune est.Queamodum uerò in aliis omnibus, quę suapte natura
recidere in se mutuo possunt,inest confinium utriusq; aliquatenus particeps,ita quoq; ulcerum
phlegmonosorum,cum scirrhis absq; phlegmone, quales induratis accidunt, media quædã est
dispositio,doloris quidẽ expers,si non digitos imprimas,dolens autẽ si id facias:quam clarioris
breuiorisq; disciplinæ gratia,uel phlegmonẽ scirrhosam, uel scirrhũ phlegmonosum dicemus,
non hic tumoris magnitudini animum attẽdentes. Nam phlegmone, & scirrhus nomina sunt
formę affectuum,non quantitatis in altero ipsorum:cum phlegmone,uel propter partis inflam G
matæ magnitudinem,uel ob tumorem præter naturam,magna euadat:parua autẽ,cum aut par
uum locum possederit,aut exiguum tumorem habuerit. Dicetur nunc mihi paruæ plegmones
scirrhiq; parui curatio,sicut & magnę magniq;,pro affectuum specie:hinc enim,& aliorum quę
magna,& parua dicuntur,curationis notio intelligetur.Itaque magna phlegmone cataplasma-
tis,ac humidis quibusdã medicamentis sanatur:parua,quum scirrhosa durities mista fuerit,iti-
dẽ cataplasmatis,interim uero medicamẽtis cerati modo cõfectis,& liquidis, insuper & emol-
lientibus emplastris.Talibus autem,& parua durities tollitur,sed in hac quidẽ simplex scopus,
quemadmodum,phlegmone consistente est:quum uero durities phlegmonosum quippiam ha
buerit,compositus quoque scopus efficitur.

* ἐλκῶν est in impssis, in antiquis τῶ ὄγκων i. tumorum.

De medicamento,quod,quia liquidum est,Parygron Græci appellant. CAP. 2.

AC ideo quoq; medicamen quodãmodo cõpositum est,ueluti & hoc,quod Parygrõ nomi-
nãt,oĩbus cognitum:magnificè uerò,cum ab aliis quibusdã,tum Hera,cõmendatum. Me
detur enim id particulæ parua adhuc phlegmone conflictanti,nõ multo post cõfectionem tem
pore,sed protinus impositum:ubi uero duritiẽ à dolore alienã pars affecta acquisierit, uel pau-
lo recẽti uetustius utile est: queadmodum ẽt,si phlegmonoso affectu omnino sit libera, melius H
in ea uetustius medicamentum proficit.Enimuero medicamẽti tp̃s pro duritiei intẽtione uide
licet æqualiter augere conuenit, & si partem ualde induratam ne uetus quidẽ pharmacũ emol-
lierit.Quippè uaria hoc parygrum dictum medicamentũ,& promittit,& põt,q̃m materiam mi
stam quoq;,seu uariã obtinet.Siquidẽ adeps suillus,& cera molliẽtium sunt imbecillima:argẽ-
ti spuma uero,& cerussa nihil habẽt,quod emollire possint,queadmodũ antea didicimus.Por-
rò Heras,qui pharmacũ hoc oĩum maximè laudauit,ex hisce ipsum conficit his uerbis. Adipis
suilli recentis curati põdo vnc.xliiii, ceræ põdo vnc.xxiiii,cerussæ pondo vnc.vi, argenti spu-
mę tantundem.Quę liquari possunt,siccis superfundũtur: tẽporis autem spatio medicamẽtum
cõsistit,spissaturq;.Sicut cerã,& adipem suillum imbecillę molliendi uirtutis esse dixi,ita quo-
que si oleo pauxillum cerę misceas,id quod à medicis Cerelęon dicitur efficies. Oleum autẽ ui
delicet esse conuenit,nec quod uocant omphacinum,& omotribes, quasi dicas immaturum,&
crudum,nec quod oleæ surculos in confectione assumpsit.

Generalis mollientium pharmacorum differentia,ac facultas. CAP. 3.

ITaq; tã imbecillia mollientia ẽt paruis medicant inflãmationibus:his ãt fortiora breuẽ duri
tiẽ sinę phlegmone persanãt:his adhuc ualidiora maiores:queadmodũ, & quæ duritiẽ ĩ scir-
rhum

A rhum propè degenerantē curant, efficacissima sunt, cuiusmodi est medullarū genus, in maioris minorisq; ratione inter se differētium, ut deinceps explicabo: itē bdellium utrunq;, arabicū, & scythicum: insuper styraces, siquidē & horum efficacissimus est colore pallidus, qui etiam optimus in Pāphilia nascitur, qui uero hoc magis fuscus est, ubiq; prouenit, potentia multo pallidiore inferior, at tēporis processu, & ipse aureum colorē acquirit. Hoc itaq; (priore inquam) in antidotis propter caritatē utimur, ac tu propterea Principi quodcunq; ex styrace præparās, semper hoc uteris. Itē si familiarium quis in pharmacorum sumptibus magnificus existat, illi quoq; ex hmôi styrace medicamentum cōpones, in aliis optimum ex fusco genere deliges, & odore potissimum, & colore iudicium eius sumens, nā niger deterior est. Cæterum his, q̄ indurescētia ualidè emolliunt, gutta Ammoniaci adscribitur, eaq; magis pinguis, & noua. His minus, sed tamē, & ipsa efficacia sunt, caprarum, boumq; pinguia, inter ea ipsa hircorum, ac taurorum ualidiora sunt: boum uero, & caprarū his quidē imbecilliora sunt, nō tñ, & ipsa actionis expertia: hœdorum autē, & uitulorum his ipsis adhuc imbecilliora sunt, porcillo tñ efficaciora: At leonis, pardi, hyænæ, & anseris euidentius his digerunt, non magis emolliunt, quanto ēt tenuiorē subām caprino, & bubulo seuo habent. Cæterum gallinaceum mediā inter anserinum, & suillum sedē B occupat. Quēadmodum, & medullarum optima est uitulina. Ac Resinæ, quæ nō acrē odorē habent, si dictorū cuipiā miscentur, tenacitatē in medicamentis cōpositis præbent, emolliendi uirtutē nō auferunt. Aptissima est, quæ chia uocatur, & larix, post has pinea, inde abietina: strobilina uerò uehementer acris est: pityina seu picea, quā propriè physema nominant, pinguitudinis expers admodū exiccat. Has igitur fugere, chia uerò, & abietina uti oportet, nō ipsis p̄ se, uerū cum cera, & quopiā alio quod affectui cōducere uideatur. Et uerò pix brutia facultatem eandē obtinet, ut quæ glutinans quiddam, ac pingue habeat. Cæterum pix alia nō miscenda est, sicut nec bitumen, utpote iuxto ficciora: enimuero ea, quæ exiccant, mollientibus esse cōtraria didicimns. Qm̄ uerò pineam, & frictam resinam, & colophoniam appellare consueuerunt, sciendū uenit, & aliam quandam esse colophoniam chiæ mastichæ persimilem, molliēs aliquid habētē, quemadmodum illa, & thus: insuper Aegyptia mastiche non nihil emollit, sed maior uirtutis ipsius portio cōcoquit, digeritq;. Itē & thus quandam molliendi uim obtinet, uerum hoc quidem coctum ex usu est, ueluti & fœnigræci semen: etenim & hoc probè coctum emollit, ac magis adhuc pingui permistum. At, quæ citra coctionem ob consistentiæ siccitatē dilui, liquari, *mergiq; desiderant, oleoso quopiā indigent: cuiusmodi sunt oleū ipsum, cū nihil adstrictionis habet, itē *Al. λύεσθαι i. solui.
C balneorum strigmenta, præterea quod uocāt susinum, ad hæc multo ēt magis comagenum. Huius quoq; ordinis est butyrum, tum althęæ, & fœnigræci decoctum. Porrò inter tā mollia, & ualidissima, quod genus sunt bdellium, & styrax, gutta ammoniaci idem potest, quod & propolis: atqui hoc in bdellio distinguēdum est, q̄ scythicū altero arabico multo ad hæc sit p̄stantius, p̄cipuè nouum, & molle, quod ēt pingue nominant. Cōsuetudo siquidem hæc est inter recentiores medicos in huiusmodi pharmacis, quod emolliētius est, pinguius appellasse: hoc aūt uidelicet humidius quoq; est. Cæterum chalbanum, & qui opopanax dicitur, p̄terquā q̄ digerunt, ēt quid molliens hñt: opopanax aūt digerendo, chalbanum molliendo coquendoq; præcellit. Talis sanè molliētium pharmacorum facultas est. Tu uerò cum, uel scriptum aliquod in libis medicamentariis discusseris, & examinaueris, uel ipse cōposueris, auditis nuper pharmacorū secundū maioris minorisq; rationē differentiis, intellectis item corporum affectuumq; diuersitatibꝰ, ualida validis, imbecillia imbecillibus, adhibebis. At ubi post primā medicamēti impositionem aliud applicas, oleo simplici pingui partē affectā fouere conuenit. Porro ex iis, quæ ἐχίκολλα, i. tenacia, nominantur, nullum auferendum est prius, q̄ sua spōte abscedat: immo ēt si laueris, p̄mittenda sunt. Vitanda autem medicamentosarum aquarum lauacra, præsertim quæ chalcan-
D thosa, aluminosa, & sulfurosa sunt. Hæc quidem sufficiunt uiris cordatis, ac prudentibus, quiq; in medicinæ operibus exercitati peritiam aliquam sunt adepti.

Specialis Mollientium pharmacorum differentia, ac facultas. CAP. 4.

QVoniam uero oēs eiusmodi nō sunt, & p̄posuimus hoc cōmentario, nō ut in opere de morbis curandis methodum solā exponere: uerū simul, cum particulariū uno atq; altero exēplo, pharmaca usu cōperta subiūgere oportet, quæ maiores nostri in pharmaceutica id est medicamentaria artis parte celebres literis mandauerunt, ad speciales mollientiū pharmacorū differentias perueniemus, à mollissimis, quæ & paruis inflāmationibus medentur, exorsi. Ex cōpositis emollientibus alia quidē (ut ita dicā) imbecilliora primo ordine statuuntur: q̄dā nō multo his ualidiora, secundo: & quædā alia, tertio: ad hæc nō nulla, quarto. Cæterum primi ordinis molliētibus ad exiguas durities, & in mollibus, seu teneris corporibus uti, sicut p̄dictū est, expedit: ad fortiora his corpora, & affectus, secundi: quēadmodum, & tertii, & quarti pro illorū rōne. Subscribā āt & eorū cuiuslibet propria. *Emollientia medicamenta primi ordinis.* Butyrū, resina colophonia, & cera cādida nō uetusta, singula tria pōdere æqualia, inuicē liquata, primi ordinis molliētia sunt. Et liquidū medicamē, qđ parygrū appellat̄, eorū numero adscribitur, cum recens fuerit: ueterascēs aūt maiorē digerēdi uim acquirit. At emolliētiū, imbecillimū est, cera

cum

cum butyro liquefacta,aut ex susino,aut cōmageno:atq; his imbecillius est,quod dicitur Cere E
læum,quasi ex cera oleoq; confectum, cùm in librā olei laxātis nulla adstringēti uirtute prædi
ti,ceræ unciæ xii uel xvi,iniectę fuerint.Iam ex ouis cerata facta exiguā quādā relaxandi pote
statem possident. Valentiora his, uerum imbecilla adhuc, & ipsa, cerata ex œsypo, resina, &
cera,pari pondere liquefactis:sin autē uetustiora quodāmodo ipsa fuerint, olei cuiusdā laxantis,uel susini,uel commageni, uel adipis suilli,uel gallinacei, uel anserini misturam requirunt.

¶ *Mollientia medicamenta secundi ordinis.* Quemadmodum in simplicibus medicamētis quatuor congenerum ordines fecimus,qui maioris in se minorisq; rationem distinguunt:aliquorum au tem ambiguam esse uirtutem diximus,utrum ad primi ordinis finē, an in secundi initio, locanda sint:ita de secundo,tertio,& reliquis deinceps.In quibusdā uero audacter pronuncians,alia in principio huius,alia in tertio huius ordinis,consistere dixi:sicut non nulla citra appositionē, uel primi,uel secundi,uel tertii,uel quarti ordinis esse retuli. Multum uero experientiæ particu laris in uariis,& corporibus,& uitiis seu affectibus huiusmodi pronunciata desiderant. Quare si quis post me æquè studiosus,& ueritatis uehemes amator extiterit,ne temere,ac subito, ubi bis terve usus expertusq; sit, ferat sententiā:frequenter.n.ei ex longa experientia,quemadmodum, & mihi usu uenit, in secundo ordine dicta in tertium incipientem transponi oportere uidebuntur,uel in principium tertii absolute. Cum enim corpora,quibus medicamenta adhiben tur,ipsiq; affectus,non exiguum differentiæ excessum in maioris minorisq; ratione obtineant, difficillimum est de omnibus eadē pronunciare.Accedit huc,ꝙ ipsa simplicia medicamenta nō paruo diuariant discrimine.At ego quum in prestantissimis uirtutem pro unaquaque specie ac genere ostenderim,si quis in deterrimo per experientiam examinationem moliatur,examinabit quidem falso,non autem facultatis ipsorum ordines distinxerit.Itaq; tutissimum est medica minum ipsorum inter se differētiam secundum maioris minorisq; rationem accurate scribere: quemadmodum,& in aliis feci,& nunc facturus sum.

Varias enasci differentias secundum maioris minorisq; rationem, in emollienti emplastro Mnasæi,pro uaria simplicium tum quantitate,tum ætatæ,tum coctione. CAP. 5.

SAnè quidem emplastrum Mnasæo authore cōpositū rectissimè secundo mollientium ordini adscripseris,oībus certè,qui eius meminerunt, conueniētibus ex oleo ueteri,argenti spuma & adipe suillo cōponi:in quantitate uero horum singulorum discrepātibus,atq; eo, ꝙ nō nulli ex recenti adipe,quidā ex ueteri,quem iā oēs uocare solent axungiā,cōponant.In his q̃dē imbecilimum fiet ex argenti spuma,suillo adipe,& oleo,neutro ueteri: ualidius, oleo quidē ex iis G ueteri,altero aūt recēti addito:his ualidius,ex ambobus uetustis.Ex eo igitur,ꝙ recens,aut uetus oleū,adepsq; immittitur,quatuor drīæ prodibunt,aliàs quidē ambobus recētibus,aliàs ue tustis:nō nunquā oleo q̃dē ueteri,adipe uero recenti:uel cōtra,oleo quidē recēti,uetusto autē adipe indito.At ex trium ipsorum simplicium medicamentorum mutua symmetria aliæ plures drīæ emanabūt, uel.n. pari pōdere,& mēsura hęc tria miscentur,ac multi affirmāt ab ipso Mna sæo confectum tribus paribus cōstare:uel duobus quidē paribus,tertio nō pari,sed minori, aut copiosiori: vel tribus mistis imparibus:unde clarū euadit,multas fore drīas. Copiosa siquidem
* argenti spuma iniecta medicamen potestate mollius fiet:pauciore,ualidius.Ac magis emolliet, si plus adipis immittamus:digeret fortius,si oleū augeamus.Præterea aliud q̃ddā accedit copio siore oleo imposito,quod magnā uim ad medicamen,ut magis digerat, efficiendū obtinet: est
autē hoc,sicut primo libro diximus,si magis incoquas. Si igit̃ solā argēti spumā in oleo copiosiore coquas,medicamentū euidētius exiccabit:†in uberiore uerò coques,ubi plus olei indideris,si emplastri spissitudinē habiturū sit:ꝙ si id nō cures,sed æquali tēpore, tū id, qđ minus olei cōtinet,tum quod plus habet,incoquas,liquet potestate emollientius futurum,cui oleum uberius mistum fuerit,quemadmodum si & cruda argēti spuma oleo cōmista acopo uti uelis.Qua- H
* re,qđ iā sæpe dixi,semper ipsius meminisse uolo,nō sicut quidā sententias absolute de pharma cis ferūt,sic & nos facere absolute dicētes, hāc medicamēti cōpositionē illa esse potiorē: nam utraq; ad diuersos specie affect⁹ rectè cōposita esse pōt,interim ad eūdē diuersis tēporib⁹. Hæc igr̃ oīa mō à me relata,q̃ prius audiuit,nō diligēs mō uel memor, sed natura ēt prudēs,utiliter & cū fructu leget,ea q̃ distinctè,& scripsi,& scripturus sum. Ac in propositis medicamentis distinctiones ibi exponā triū quatuorve syllabarū appositione cōprehensas:qualē,inquam,appo sitionē in pharmaco p̄senti libro proposito Mnasæi,Andromachus appendisse uidetur.Nam in melinorū emplastrorū catalogo undecimū ordine,cum id scripsisset,nō simpliciter dicere cōtē tus fuit,ut in prioribus cōmemoratis,Aliud,atq; Aliud,ipsis p̄ponēs, sed Tenerū adiecit. Itaq; hoc uolebā ipsum in oībus fecisse,& in ipsis melinis à tenerrimo incepisse:inde uero digressum ad paulo fortius innuisse adscribendo,pauxillo quodā secundum hoc,quā illud, esse ualentius, hoc rursus tertium esse fortius,deinde hoc quartum: Veluti rursus si aliqua æqualē putarit habe re potentiā,id ipsum admonuisse:uel si periculū timeret in eiusmodi pronunciatis,certè simplicia emolliētia pharmaca p̄doceret, maioris ac minoris ratione in ipsis definita,ut qui molliētia emplastra multa deinceps ab ipso scripta legit,ualidius quidē esse intelligat, qđ ex styrace,am moniaco,

†Forte,diutius uero coques.

A moniaco,bdellio,propoli,chalbano,ſeuo taurino,hircinoq́;,& medullis cõfectũ eſt: imbecillũ,
quod nullũ ex his continet,ſed uel omnia inualida uirtute,uel hyſce quidẽ ipſis ualentiora: me
dia uerò temperaturis, uiribusq́;, ꝙ uel unum liquod ualidum,uel duo, imbecillibus miſta ſint.
Conſtat.n.interpoſitam maioris minorisq́; latitudinem omnibus medicamentis non exiguam
ineſſe,in cõmuni uniuerſis ipſis uirtute generatim æſtimatis:iuxta quã pharmaca congenera &
cõformia græcè ὁμογενῆ,& ὁμοειδῆ id eſt eiuſdem generis, ac eiuſdem ſpeciei,dicuntur,quemad
modum & alia generis,uel ſpeciei dfijs euariãtia.Cum igitur hęc mihi prędicta ſint, quibus in-
ſtructus, nõ magno negocio & ualentiore uirtute,& imbecilliore prædita queas dignoſcere,nar
rationem ipſorum aggrediar:deinde conſcripta ab expertiſſimis medicamentorũ uiris, ſiue em
plaſtra ſiue malagmata uoles appellare,percenſebo. Auſpicabor autem à medicaminibus ab A-
ſclepiade in quarto libro Exteriorum, quibus titulum indidit Marcellus,æditis.

Aſclepiadis Malagmata. CAP. 6.

AMythaonis Malagma ad præcordiorum tenſiones. Soluit omnem duritiem. Facit etiam ad difficiles articulorum motus.* Guttæ ammoniaci pondo uncias trigintaſex,ceræ tantundem,terebin-
thinæ põdo uncias octo,bdellij põdo vncias viii.thuris,myrrhæ,utriuſq; põdo uncias quatuor:
B chalbani pondo uncias*octo,cyprini heminas quatuor.Myrrha,thus,bdellium,uino madeſiũt: * Aliter iiii.
ammoniacum aceto diluitur:omnia cõtunduntur piſtillo cyprino inuncto,quouſq; perfectè diſ
ſoluantur. Hoc medicamentum uetus celebreq́; eſt,ſicut & quod Aſclepiades poſt hoc in iſtum
modum tradidit. *Diaſmyrnon Apolophonion, id eſt medicamentum ex myrrha,mortem differens,
confectum ad præcordiorum tenſiones. Soluit omnem duritiam. Benefacit Hepaticis,Splenicis,Nephri-
ticis. Valet ad omnem neruorum ſympathiam. Articulorum dolores,detenſionesq́, leuat.* Ceræ, terebin
thinæ,guttæ ammoniaci,bdellij,myrrhę,ꝓpolis,iridis,ſtyracis,ſingulorũ põdo uncias ſedecim:
irini unguenti fæculę,quantũ ſufficit:uini odorati,qđ ſatis eſt.Pręparato,ſicut ꝑdiximus.Quod
ſuccedit huic,ab Aſclepiade ſcriptum dignius quidẽ,ac celebrius ſuprà ſcriptis exiſtit, uerũ ad
induratorum ſolutionem illis inferius. *Aliud Dioſcoridis medicamentum confectum,ad difficiles
artuum motus,& ligationem,hoc eſt obſtrictos articulos,Græci uocant ancylas. Tollit omnem duritiam.
Facit ad interaneorum affectus,abſceſſusq́, profundos.* Ceræ põdo minam:reſinæ frictæ, chalbani,
iridis illyricæ,ſingulorũ minæ dimidiũ:irini fæculæ,quod ſatis eſt: uini,quantum ſufficiat. Me-
dicamen tuſile eſt,cõficitur ſicut priora. Pharmacum antedicto ſuccedẽs ab Aſclepiade ſcriptũ
idem eſt ei,quod Heras ad calcẽ medicamentarij ſui libri conſcripſit:paululum uerò quiddã in
C ſymmetria quatuor ſimplicium pharmacorũ euariat,uti innoteſcet cũ ambo ſcribemus. Prius
aũt ab Aſclepiade proditi mentionem faciemus,quod ad uerbum ita habet. *Lucij præceptoris
ad articulos recenti cicatrice contractos, quas ancylas nominant,inſcriptum. Facit ad abſceſſus in alto
corporis obortos,item ad neruorum contractiones,& articulorum ligationes,quas ancylas uocamus. Suc-
currit opiſthotonicis,ideſt cùm ceruix in poſteriorem partem reflexa eſt,nec prorſum retrahi poteſt. Va-
let ad omnem neruorum dolorem ex conſenſu. Eſt etiam acopon bonum irino,uel cyprino, uel laurino ſo
lutum. Emollit & ueteratas contumacesq́, duritias.* Bdellij,ſeui utulini,guttæ ammoniaci,iridis illy
ricæ,ſingulorũ põdo denariorũ ſedecim:opopanacis,chalbani,cachryos, ſtyracis,thuris,ſingu
lorũ põdo denariorum viii.piperis grana numero centũſexaginta: irini fæculæ , quod ſatis ſit:
ceræ,terebinthinæ,ſingul.põdo ſelibrã:uini quod ſatis eſt.Tuſile eſt medicamen,ſuperiorũ mo
do conficitur.Vbi igitur Heras ab Aſclepiade in ſimplicium ſymmetria diſſenſerit, quod polli-
citus ſum,iã indicabo.Primum oĩum ſcripſit Aſclepiades medicamentum, bdelli denariũ pon
do xvi.Heras autem non bdelli,ſed bdellij pondo denariùm octoginta, qui quinquies ſedecim
adæquant.Deinceps ſeui uitulini denarios ſedecim ſcribente Aſclepiade, Heras quinquies to-
tidem poſuit,ſicut & bdellij:nã lxxx.denarij,quinquies ſedecim cõprehendũt. Tertium ab his
D medicamentum Aſclepiades ſubiunxit,guttam ammoniaci,& huius ſedecim denarios inijcien
dos cenſuit.Itaq; iuxta priorum proportionem,Heram quoq; octoginta denarios ſcripſiſſe cõ-
ueniebat:poſuit autem non octoginta,ſed centum,quare uiginti plures illo indidit. Aliud poſt
cõmemorata pharmaca protulit Aſclepiades hiſce uerbis,iridis illyricæ denarios ſedecim:He-
ras huius proportionẽ ſeruauit,octoginta ſcribens. Quintũ poſt prædicta medicamenta opopa
nacis denarios octo Aſclepiades ſcripſit:Heras autem hic quoq; proportionẽ ſeruauit, quadra
ginta ponens.Chalbani denarios octo Aſclepiades iniecit:Heras ẽt in eo proportionem repræ-
ſentat,quintuplam cenſens immittendam: quippe quadraginta denarij,quinquies octonos ab-
ſoluunt.Septimum medicamen Aſclepiades ita expoſuit,cachryos denarios octo. Oportuit igi
tur & Heram,ſi proportionem obſeruabat,quadraginta indere:nunc autem non ſic,uerum du-
plices , puta ſedecim, ipſe cõſcripſit . Octauo,ſtyracis Aſclepiades meminit, denarios octo inii
ciẽs:Heras proportionẽ huius,quintuplo immiſſo obſeruauit.Nonũ pharmacum poſuit Aſcle-
piades,thuris denarios octo miſcens:Heras non quintuplum,ſed duplum ſumere præcipit. De-
cimo,piperis meminit Aſclepiades centumſexaginta granis immiſſis:cui Heras rurſus conſen-
tiens octingentos iniecit.In quibuſdam exemplaribus haud noui,quomodo uiginti ſcripta ſint,
quemadmodum in alijs centum &*octo. Vndecimum tradidit ceram Aſclepiades,ſicut & duo- * *Al. uiginti.*

decimum resinã terebinthinam,utriusque selibram immittendum existimans. Ratio igitur exi- E
gebat & Heram,si proportionem uolebat referre,quintuplũ utriusque indere,quod erat singu-
lorum libras duas,insuper libræ dimidium:ille verò nõ ita,sed libras tres, & vncias quatuor mi
scere iubet. Vnde clarum euadit Heram cachryos duplum ad proportionem imponere, sicut &
thuris. Ammoniaci verò guttam quadruplo copiosiorem adiecit, quemadmodum & terebinthi
nę ceræq; triplo:etenim in his tertia parte exuperauit : atque hac re totam medicamẽti cõposi-
tionem, Asclepiadis confecturę similẽ effecit. Exuperans enim in symmetria cachryos emolliẽs
nihil habẽtis,sed digerens duntaxat,adauxit ei & emollientia, thus puta,cerã, & terebinthinã.
Hoc igitur medicamentum Lucij quidẽ pręceptoris nominat Asclepiades: vbi vero differat ab
Hera,percensui. Cęterum extremi mollientium ordinis est,ut quo nullum indurescentia magis
emollire comperias. Porrò medicamenti author huc etiam animi intentionem direxit, vt qđ in
scirrho induratis continetur,digerat,discutiatq;. Reliqua pharmaca præcedẽtia,parum iam di-
cta superant. Habẽt.n.in se ipsis amplius incrassatorum uiscosorumq; humorum incisoria, quæ
sæpe tumoribus scirrhosis ex usu sunt,cum uiscosi humores illos produxerint. Itaq; opopanax
modicè attenuat,vocãt autem sic*radicem panacis, cuius caulis liquore expresso opopanacem
faciunt:est enim detersoriæ non incisoriæ uirtutis. Acetum autem cum stercore caprino secat, F
deterget,digeritq; uehementer non modo humores incrassatos ac lentos,uerum solidas ẽt par
tes ipsas. Quædam apposita sunt medicamini ordine propositum sequenti,quod Alcimionis ti-
tulũ habere dixit. Scribit ergo de priore hunc in modum. *Aliud malagma Marci Telentij Ascle-
piades,valde generosum, ad idem. Præcipue uero ualet ad vteri inflationes. Inscribitur Asclepiadeum
medicamentum,eo quòd ad Asclepiadem Bithynum authorem refertur.* Myrrhæ † denariũm pondo

† Al. vnc. iij.

trium,℥opopanacis põdo selibram,ceræ põdo libram s,chalbani pondo uncias tres,mannæ põ
do selibram,guttæ ammoniaci põdo selibram,resinæ frictæ põdo librã s.aceti heminam. Vten-
dum est eo ẽt ad oẽm neruorum ex consensu dolorem. *Aliud Alcimionis titulo inscriptum.* Ce-
ræ põdo libram & s,resinæ colophoniæ põdo librã & s,guttæ ammoniaci põdo librã s, chalba
ni pondo uncias tres,myrrhæ pondo uncias tres,opopanacis põdo librã s.propolis põdo unc.
tres,aceti sextarios duos,stercoris caprini pondo uncias tres. Ammoniacum teritur,aceti sexta
rio iniecto:deinde his myrrha,thus,opopanax adduntur, rursusq; læuigant:propolis post chal
banum cõtunditur:cera,resinaq; coquitur,olei heminis duabus affusis:vbi cõfluxerint, propo
lim & chalbanum adiicito,mouens continuè:postquam dissolueris, ab igne sublata refrigerari
finito,& derasa læuigatis indito:cum unà miscueris,excipito,ac utitor. Post nominatũ malag- G
ma,aliud in Asclepiadis libro scriptum ẽst,quod quidem molliẽdi facultatis parum,calfactoriæ
uero plus obtinet:habet autem non gentianæ succum modo,sed peucedani & sagapeni etiã li-
quores,calida admodum pharmaca. Cæterum mistum ei est,& aphronitrum,& lapidis asij flos,
attenuãtis incidentisq; potestatis medicamina. Iam sulphur uiuum calefacere oẽs norunt, quẽ
admodum , & uinum picatum. Subiungam, & hoc medicamentum ipsius Asclepiadis uerbis.

In hac descriptione đest thus, cuius tamẽ mox meminit in confectura.

*Malagma Pharmianum ad prædictos affectus inscriptum. Summè facit pleuriticis, quippe dolores
subito in ipsis accessionibus soluit impositum. Oportet autem, vbi ipsum imposueris,rubore in parte affe-
cta excitato splenium auferre, ac rursus interuallo temporis imponere. Item diuturna vitia dissoluit.*
Ceræ põdo, † libras quinq;.℥guttæ ammoniaci libras tres,frictæ*tantundẽ,terebinthinæ põdo
libram,thuris põdo libram s,myrrhæ põdo uncias vi.aloes totidem:œsypi, gentianæ succi,peu
cedani liquoris,singulorum põdo uncias tres: sagapeni põdo unc.iiii. aphronitri põdo unc. vi.
lapidis asii floris pondo uncias sex,opopanacis tantundẽ,propolis põdo uncias tres,sulfuris ui
ui põdo vnc.iiii.uini picati sextarios v. Picatũ & gentianæ succũ incoquito:quę liquari possunt,
ubi liquefeceris,refrigerari finito:guttam ammoniaci,thus,myrrhã, & aloen cõterito:in pilam
cõiectis liquidũ affundito,soluta studiose cõterito:arida uero tunsa,cribrataq;,lęuigatis indito: H
ac rursus diligẽter tunsis liquida feruefacta adiungito,absq; grumis,qui encerides dicũtur: cum
miscueris,excipito,ac utitor. Post prędictum aliud deinceps malagma persimile Asclepiades hi
sce uerbis conscripsit. *Aliud Neapolitani,præparatum est Aquiliæ Secundiliæ.* Vini picati sextarios
sex,ceræ pondo libras sex,guttæ ammoniaci põdo libras iii.frictæ tantundem,terebinthinæ põ
do libram s,thuris pondo libræ semissem:myrrhæ,aloes,aphronitri,lapidis asii floris, gentianæ
radicis succi,singulorum pondo uncias vi.sagapeni pondo vncias iiii. sulphuris uiui pondo vn-
cias iiii.propolis pondo uncias iiii.panacis radicis pondo vnc.iii.sampsuchi pondo unc.iii. pipe
ris albi pondo vncias tres. Præparato,ac utitor,ut prædictum est.

† Al. libram unã
† Al. unc.iii.

Andromachi Malagmata. *CAP. 7.*

M*Alagma durum & aridum.* Picis pondo libras tres,ceræ pondo libras duas,resinæ pondo li-
bram,chalbanipondo uncias duas, guttæ ammoniaci *tantundem, mannæ pondo uncias
quatuor,aceti sextarios tres. *Aliter.*℥Mannæ libram unã,℥picis põdo libras quatuor,ceræ pon-
do libras duas,resinę pondo libram,guttæ ammoniaci põdo librã,℥succi radicis peucedani un-
cias sex,œsypi vnc.iiii.℥chalbani pondo uncias vi.alij põdo librã: aceti sextarios tres. *Aliud
Aristoclis.* Picis pondo libras iiii.ceræ pondo libras viii. resinæ frictæ pondo libras iiii.terebin-
thinæ

* Al. viii.

A thinæ pondo libras iiii.guttę ammoniaci pondo lidras duas,uncias octo:chalbani pondo librã,
uncias iiii. *Aliud ad artuum ligationem,quas ancylas Græci uocant.* Bdellij denarium pondo sede
cim,thuris denariũ pondo sedecim,guttæ ammoniaci denarium pondo octo, opopanacis dena
rium pondo octo,chalbani denarium pondo octo,seui uitulini denariùm pondo sedecim,pipe-
ris grana centũsexaginta,styracis denariũ põdo octo,cachryos denariùm põdo sedecim,iridis
illyricæ pondo sedecim,terebinthinæ minæ dimidiũ,ceræ minæ dimidiũ, cyprini heminas iiii:
uini,quod satis est. *Malagma ex Meliloto.* Nardi celticæ denariorum pondo decem,cyperi de-
nariorum pondo octo,cardamomi denariùm pondo viii.iridis illyricę denariorum pondo viii.
myrrhæ denariorum pondo viii.croci denariorum põdo iiii.meliloti denariùm põdo xxv,gut-
tæ ammoniaci denariorum pondo*viii.terebinthinæ denariorum põdo quinquaginta,ceræ no * Al.xx.
uæ denariorũ põdo centum,cyprini heminæ dimidiũ,aceti quod satis est:quidam guttæ ammo
niaci denariorum pondo centum. Ad interiora omnia. *Diaspermaton,i.ex seminibus.* Guttæ
ammoniaci denariorum põdo quinquaginta,ceræ denariorũ põdo quinquaginta,terebinthinę
denariorum pondo quinquaginta,fœnigręci denariũ põdo xxv.seui taurini curati denariorum
pondo xxv.iridis illyricæ denariorum pondo xxv.nitri denariorum pondo xxv.mellis † hemi- † Al.hem.s.
B nas sex, ¿ aceti heminã,panacis denariorum pondo xxv. cyprini parum. *Vt autem Philonides.*
Fęnigręci seminis,anisi seminis,styracis, bdellij sordidi,mannę thuris,cardamomi,cyperi noui,
panacis radicis,iridis illyricæ,aphronitri,singulorũ denariorũ pondo xxv.guttæ ammoniaci,te
rebinthinæ,singulorum denariorum pondo quinquaginta:seui taurini denariorum põdo sexa-
ginta,meliloti denariorum põdo sexaginta,ceræ denariorum põdo* duùm,mellis heminæ dimi * Al.centum.
dium, ¿ uini heminam unam. ¿ *Aliud,ut Harpocras.* Fœnigræci, nitri, panacis, iridis,singulo-
rum denariorum pondo viii.terebinthinæ,guttę ammoniaci,cerę, singulorum denariùm põdo
centum:seui taurini denariùm pondo* centum,mellis pondo libram,aceti sextarios duos: apij * Al.quinquaginta.
seminis,cumini,fœniculi,singulorum denariorum pondo quinquaginta: meliloti denarium põ
do quinquaginta,alii xxv.sampsuchi denariorum pondo quinquaginta:cardamomi,¿ameos sin
gulorum¿denariorum pondo quinquaginta:cyprino excipitur. *Malagma ex Sampsucho,ad mul
ta.* Ceræ nouæ,baccarum lauri,fœnigræci læuis,sampsuchi,singulorum denariorum põdo cen-
tum:terebinthinæ*libras centumquinquaginta,nitri denariorum pondo trigintaduum: piperis * Al. drachmas.
denariorum põdo trigintaduùm,alii sedecim:cyperi denariorum põdo sedecim,cyprini hemi-
nas duas,uel styracini. *Malagma ex baccis lauri.* Ceræ denariorum pondo septuagintaquinque,
C picis brutiæ denariorum pondo septuagintaquinque, baccarum lauri denariorũ pondo septua
gintaquinque,nitri denariorum pondo septuagintaquinq;,resinæ frictæ denariorum pondo se-
ptuagintaquinq;, chalbani denariorum pondo duodecim,piperis albi denariorum pondo xvi.
cyprini denariorum † pondo sex. *Aliud Malagma boni coloris,ad multa accommodatum.* Ceræ † Al.heminas sex.
põdo librã,resinę frictæ põdo libram,guttæ ammoniaci põdo uncias sex,aluminis liquidi põdo
uncias sex,salis floris pondo uncias sex, quidã uisci põdo uncias sex. *Malagma Apollophanis.*
Ceræ denariũ pondo octoginta,guttæ ammoniaci denarinm pondo octoginta,bdellij denario-
rum pondo octoginta, iridis illyricæ denariùm pondo octoginta, resinæ terebinthinæ denariũ
pondo xxxx.mannæ thuris denariorum pondo xxxx.irino cõtunduntur. *Malagma ex Alumi
ne,aliter.* Ceræ denariorum pondo centum,picis denariũ pondo quinquaginta,aluminis liquidi
denariorum pondo xxv,ego autẽ quinquaginta : uisci denariorum pondo quinquaginta. *Ad
ischiadicos bonum.* Rutæ agrestis seminis,silphii,baccarum lauri,aphronitri,abrotoni,colocyn-
thidis,cardamomi,ameos,singulorum denariorum pondo quatuor:rutæ uiridis, picis,terebin-
thinæ,guttæ ammoiaci,ceræ,seui,singulorum† põdo selibram: † chalbani denariùm pondo sex † Aliter minæ octauã partem.
opopanacis denariorum pondo quatuor,¿ sulfuris ignem non experti denarium põdo quatuor. † Al. chalbani, opopanacis, singulorum denarium pondo xx.
D *Ad lienosos.* Ceræ pondo minam,resinæ põdo minam, guttæ ammoniaci minæ dimidium,alu-
minis liquidi denarium põdo quinquaginta,strigmenti heminam,capparis radicis denariũ pon
do quinquaginta,calaminthæ radicis denarium pondo quinquaginta: myrobalani fæcis, quod
magma uocant, denariorũ pondo quinquaginta:aceto aridis,oleo liquabilibus adiecto,utitor.

Malagma Polycreston.i.usus multiplicis. Sinapios denarium põdo iiii. mannæ denarium pondo
ij,rutæ denariũ põdo iiii.aphronitri denarium põdo iiii. capparis radicis denariũ põdo sex, gut
tæ ammoniaci denariũ põdo iiii.myrobalani denariorum põdo xxv.& corticum denariũ põdo
*quatuor, lapidis asij floris denariũ põdo iiii. fœnigræci denariũ põdo iiii. cardamomi denariũ * Al.septem.
pondo quatuor,ceræ denariũ põdo septuagintaquinque,resinæ denariùm põdo centum,mellis
† heminas sex, ¿ irini sedimenti heminam:acetum ammoniaco duabus heminis superfunditur. † Al.hem.s.

Polyarchion ex epistola. Cyperi,cardamomi, mannæ, cerę,singulornm pondo minam:terebin
thinę frictę pondo minam s,liquidę pondo minas tres,cyprini quod satis est: ego bdellij pondo
minam. *Altera scriptura.* Cyperi,cardamomi,bdellii,¦thuris,balsami,singulorum pondo mi-
nam:cerę pondo minã s,resinę frictæ pondo minas iiii.cyprini heminas sex,uini odorati hemi
nam unam s. *Vt ego utor.* Cyperi,cardamomi,amomi,bdellii,singulorum pondo minam,ceræ
põdo minam s:resinæ frictæ terebinthinæ,pondo minas quatuor:cyprini heminã:casiæ,cinna-

momi,guttæ ammoniaci,nardi indicæ,croci,myrrhæ,singulorum quartam minæ portionē: ui- E
ni odorati quantū sufficit. *Malagma ad multa utile, Apollonij.*Ceræ,picis,resinæ frictæ,singulo-
rum denarium pondo centum uigintiquinq;:nitri,thuris,singulorum denariū pondo quinqua-
ginta:seui uitulini,& taurini,butyri,singulorum denariū pōdo septuagintaquinq;:œsypi dena-
riùm pondo quindecim,aquæ cyathos sex. *Malagma ad hepaticos bonum.* Guttæ ammoniaci
denariū pōdo centūquadragintaquatuor,alij centumduū: bdellij denariùm pōdo centumqua
dragintaquatuor,croci denariùm pōdo xii,myrrhæ denariùm pōdo xii:cerę denariùm pondo
centūquadragintaquatuor,alij centum: aceti quartā partē heminæ,cyprini heminam: ego aūt
pono heminas x. *Malagma ad rheumatismum stomachi & intestinorum.* Oenanthes pondo un-
*Al. unam. ciā,omphacij pōdo uncias iiij.phœnicobalani carnis pōdo uncias*duas,acaciæ pōdo unciā, ro
sarum pōdo unciā,omphacij pondo vncias quatuor,aloes pondo uncias iiij.gallæ pōdo uncias
quatuor,aluminis rotundi pōdo uncias iiij.picis pondo uncias quatuor,cerę pōdo uncias tres:
alij thuris, myrtei pondo uncias tres:uinū aridis affunditur. *Ad hydropicos,& flatuosos.* Picis
*Aliter s. liquidæ pōdo librā,ceræ pōdo libram,nitri pondo uncias*sex,sulfuris uiui uncias*sex,aluminis
*Aliter x. fissi pondo uncias sex. *Aliud Malagma ad ischiadicos,aliaq́ multa.* Ceræ denariùm pondo se-
*Al. lxxv. ptuagintaduùm,*terebinthinæ denariùm pōdo quadragintaoćto,guttæ ammoniaci denariū pō F
do trigintaduùm,propolis denariorū pondo quadragintatrium, chalbani denariorum pōdo tri
gintasex,bdellij denariū pondo uigintiquinq;,croci denariùm pondo quinque,opopanacis de-
nariùm pōdo duodecim,nitri spumæ denariùm pondo triginta. Irino unguine tundens utitor.

*Aliud Malagma Andreæ,polychreston.i.multis utile.*Pyrethri denariùm pondo viij.croci gnidij
Aliter xx. denariū pondo octo,salis ammoniaci denariū pōdo viij.cucumeris agrestis radicis denariū pō
*Al. uiginti. do viii. resinæ pineæ denariùm pōdo viij,terebinthinæ denariùm pondo*octo, ceræ denariùm
pōdo triginta:liquoris sycamini denariùm pondo xii.alij decem:aphronitri denariùm pōdo ui
ginti,thuris denariùm pōdo sexagintaquinq;,bdellij denariùm pōdo decem:guttæ ammonia-
ci denariùm pōdo decem,alij uiginti:myrrhæ denariùm pōdo x. aristolochiæ denariùm pōdo
decem,alij uiginti:piperis albi denariùm pōdo decem,& longi denariùm pōdo x.xylobalsami
denariùm pōdo decem, cardamomi denariùm pōdo decem, œsypi denariùm pondo xv,hebi-
*Aliter xv. sci radicis denariorum pondo*decem,gladioli radicis denariorum pōdo decē, styracis denario
rum pondo decē,capparis radicis denariorum pondo decē,iridis illyricæ denariorum pōdo de
cem,aloes indicæ denariū pondo decem,chalbani denariū pondo decem: uisci de quercu lećti
*Al. xx. denariorum pondo decem,alij duodecim:adipis anserini denariorum pōdo * octo,resinæ siccæ G
denariùm pondo duodecim:sedimenti iridis,quod satis est. *Aliud Amythaonis ad thoracis,præ-
cordiorum,& stomachi dolores:item ad articulorum impeditiones,quas ancylas Græci,ligationem La-
tini uocant.Insuper ualet ad abscessus,& duritias emollit.*Guttæ ammoniaci denariorū pōdo* quin
*Al. uiginti. quaginta,ceræ denariorum pondo uiginti,bdellij denariorū pondo *quinquaginta, resinæ tere
*Aliter xx. binthinæ denariorū pondo uiginti,iridis illyricæ denariorum pondo decem,chalbani denario
rum pōdo quinq;.Bdellium & ammoniacum uino perfunduntur,deinde ēt liquata miscent, &
irino adiećto simul læuigātur. *Malagma Antipatri ad colicos omniaq́ interiora.* Silphij denariorū
pondo duum,elelisphaci denariorum pondo quatuor,casiæ denariorum pōdo quatuor, melan
thij denariorum pondo quatuor,staphidis agriæ denariorum pōdo quatuor, chalbani denariū
pondo quatuor,struthij denariorum pondo quatuor,sulfuris uiui denariorū pōdo quatuor, pa
nacis denariorum pondo septem,propolis denariorum pondo septem,pyrethri denariorū pon
do septem.guttæ ammoniaci denariorum pondo septem,nitri denariorum pōdo septē,alij flo-
ris denariorum pondo uigintiquinque,ceræ denariorū pondo centumquinquaginta,resinæ de
nariorum pondo centumquinquaginta, olei heminam. *Aliud Malagma Callinici ex collećta-
neis Paccij, ad omnia.* Cerę nouę denariorum pondo centum: guttę ammoniaci,terebinthinę, H
bdellij pellucentis,singulorum denariùm pondo quinquaginta:alterci seminis denariùm pōdo
triginta,liquoris papaueris denariùm pondo uiginti:meliloti,myrrhę,aristolochię,piperis,gē-
tianę,styracis,singulorum denariùm pondo quindecim:thuris denarium pondo ocćto,croci de
nariorum pondo viii.olei heminam,papaueris albi seminis denariū pōdo quadragintaoćto,nu
cleorum pineorum denariùm pondo uiginti. *Aliud Malagma leucopyron.* Terebinthinę pōdo
libras iiij.cerę pondo libras tres,guttę ammoniaci pōdo uncias sex,chalbani pondo unc.ii.opo
panacis pondo vncias duas,mannę pondo uncias duas,seui taurini pōdo uncias duas, cyprini
parum. *Aliud emplastrum,Malagma generosum Crispi.* Myrrhę, opopanacis,chalbani,singulo-
rū pondo uncias sex:panacis radicis,mannę,thuris,guttę ammoniaci, singulorum pōdo libras
*Al. unam. *duas:cerę,resinę frićtę,singulorum pondo libras tres:aceti † heminas duas. *Aliud ad coxendi-
† Al. sextarios duos. cum,capitis,omnesq́ diuturnos dolores.*Cerę denariorum pondo uigintiquatuor,guttę ammonia-
ci denariorum pondo septem,terebinthinę denariorum pondo septem,thapsię succi denariorū
pondo ocćto,olei heminam. *Aliud ad aquam inter cutem Cleophantis.* Cerę, resinę pineæ,
aphronitri,singulorum denariorum pondo centum:chalbani denarium pondo duodecim,pro-
polis denariorum pondo duodecim, guttę ammoniaci denariorum pondo duodecim s,cypri-

ni heminas

A ni heminas duas,aceti heminas duas. *Aliud dolorem ſedans,Nicoſtrati ad podagram.* Ceræ pondo libram,guttæ ammoniaci pondo uncias * ſex,opopanacis pondo vnc.iiii s.meconiæ pondo unc.tres,cyprinũ ad contuſionem illorum adhibetur. *Aliud ad Apellas,quos Græci Lipodermus uocant,authore Epidauro.* Thapſię radicis pōdo denariùm triũ,piperis nigri* denarij pōdo unius, ſeui uitulini denariũ pondo xii.thuris denariũ pōdo iiii.xylobalſami denariũ pōdo duũ,reſinæ denariũ pondo ſedecim,ceræ denariũ pondo viii.liquata ſiccis ſuperfundito. *Aliud Malagma apud Aſclepiadem dolorem ſummouendo,*tenſionem ſubito tollens.* Ceræ tyrrhenicæ pōdo minam:* ſeui *taurini,adipis anſerini,medullæ ceruinæ,terebinthinæ,ſingul.pondo minam:chalbani minæ dimidium,œſypi pondo uncias iiii. roſacei heminas iiij. unguenti telini ideſt ex fenogræco confecti heminã,olei boni tantundem.Hæc igne non acri liquefacito,mouens ſedulo: Sint aũt læuia in pila contuſa, iridis illyricæ denariũ pondo tercentumſexaginta, ariſtolochiæ denariũ pōdo centumoctoginta,hypocyſtidis læuigatæ denariũ pondo nonaginta,gallæ læuigatæ denariũ pondo trecentorum ſexaginta:mannæ,bdellij,ſingul.denariũ pondo centumoctoginta: cinnamomi,croci cilicij,myrrhę,caſiæ,nardi indicę,iunci floris,calami aromatici,amomi,piperis, rhu*ſucci,teſtudinis marinæ ſanguinis,androſæmi herbæ, pyrethri,ſingulorum denariũ pōdo

B trigintaquinqne:aceti ueteris heminam,in quo oĩa medicamenta iniecta emolliuntur,tundunturq;,quouſq; ientum ac elaboratum ſit medicamentum: deinde reponitur. Valet ẽt ad thoracis ac pulmonis rheumatiſmos.Item ſincipitio dolentes confeſtim liberat.Vocatur aũt medicamentum,Aeſculapius. *Aliud ad coxendicum dolores optimum ab Hera Cappadoce acceptum.* Picis liquidæ heminas tres uel duas,ceræ pondo librã, pityinæ pondo libram,ſulfuris uiui pondo libram,nitri pondo librã ſemis,ſtaphidis agriæ ſextarium,pyrethri pondo libram,fæcis cōbuſtæ pondo libras duas,cardamomi ſextarium,chalbani pōdo ſelibram:liquida ſiccis cōmiſcentur. *Aliud Malagma Bacchij,quo Cæſar uſus eſt.* Adipis ſuilli pondo minas duas,ceræ pondo minas duas:helenij,calami aromatici,panacis radicis,ſalis foſſitij uel ammoniaci,ſingulorum denariũ pondo quinquaginta:bdellij pellucentis,guttę ammoniaci,ſingulorũ pondo minas duas:iunci floris,iridis,ſingulorum pondo minam:thuris,piperis,chalbani, ſingulorũ denariũ pōdo uigintiquinque: coquito ut Cardamelæum. *Aliud Malagma Aureum ad arthriticos hoc eſt articulari morbo laborantes.* Reſinæ ſtrobilinæ pondo libras duas:axungiæ,chalbani,ſingulorũ denariorũ pondo duodecim:ceræ denariorũ pondo uigintiquatuor,baccarom lauri denariorũ pōdo duodecim:incoquito ut nouiſti. *Aliud Malagma ad laterum dolorem.* Cyperi,cardamomi,mannę,

C guttæ ammoniaci,terebinthinæ,ceræ,irini,ſingulorum pondo libram. Ammoniacum ſeorſum coquito,liquabilia læuigato,ac cũ irini cyatho liquefactis ammoniacũ aſpergito: deinde arida miſceto, irino manus inquinans. *Aliud Malagma*Cloniaci boni coloris.* Auripigmenti pondo vncias tres,aluminis ſiſſi pondo vnc.tres,calcis viuæ pondo vnc.iij.reſinæ frictæ pondo libras* tres,ceræ totidem: acetum aridis,oleum liquidis additur:utitor itidem in lienoſis.

* Aliter iii.
* Al. longi.
* *ἄτανον eſt in impreſſis, ĩ manuſcriptis aũt ἄπονον, ideſt dolorem.*
* Al. minas ii.
* Al.vitulini.
* Al. rhei.
* *al. Cluiam.*
* Aliter..

Damocratis Malagma. *CAP.* 8.

QVoniam metris conſcripta & memorię facilè commendãtur,& medicamentorum ſymmetrias exactè conſeruant,ideo Damocratis quoq; pharmaca apponere conſueui: inter quæ & hoc infrà adſcriptum numeratur:

At uſus omnino & malagmatis boni
Subinde ueniet medicinæ cultoribus,
Ad muſculos conuulſos, articulos quoque
Ruptos, & artuum fracturas: inſuper
Ad craſſitiem neruorum, nec non muſculos
Cum phlegmone induratos. Ad morſus ad hæc
D Eſt efficax,lichenas & lepras demit
Vt plurimùm decem diebus additum.
Mutatur altero die uel tertio.
Picis nitidæ ſicciſſimæ libras duas,
Vnam pityinæ pone, unam & ceræ bonæ,
Ammoniaci rurſus, liquidi atque aluminis,
Fac ſingulorum unam, duos acerrimi
Sextarios aceti. Rarò chalbani
Quidam uncias duas miſcent, diutinas
Citius durities emollire qui expetunt.
Sic præparato. Partem aceti tertiam
Ammoniaco atque alumini ſuperaddito:
Ac læuia reddens in magno mortario,
Mellis recentis liquidi craſſitudinem
Fingito: picem cum cæteris in fictili
Nouo incoque, ut perfrictu quin ſiccaueris

Totum, planè absit minimum, atq; superfundito E
Sic læuibus in mortario factis probè:
Et rursus ipsa tundito, donec receperint
Flauum colorem, perquàm similem melino.
At si statuis prorsus miscere chalbanum,
† Post ceram ; immittes, & resinam pityinam, † Al. cũ cera.
Ab igne postquam caccabum posueris.
Quidam inijciunt contra mannæ parem modum,
Alumen auferentes ex medicamine.
Vtuntur ad id vitij genus, & glutinant
Diuisiones his recentes uiribus.
Tu hoc utitor uel à primo statim die,
Ad quos affectus rettuli, cùm prenderint:
Ad pustulas, nec non has consequentia:
Sed splenio madentem aceto spongiam
Desuper inijcito, uinculo coarctans molliter. F
Sic & lienosis ipsum perutile est.
Vbi suspicaris scirrhum cuiquam uisceri
Futurum, intrepidus utitor malagmate.

Post hoc pharmacũ Damocrates scripsit, quod ex sale confectũ dicitur, hunc in modũ exorsus.
Si in horum aliquo maneas diebus pluscùlis,
Et hoc parato medicamentum quàm optimum.

Deinde aliud quoque ex Sale post hoc commemorat: rursusq; post ambo aliud strumas discutere promittens, & iocinoris lienisq; aquosos affectus. Mihi uerò satius uisum est, hęc medicamenta inter emplastra digerentia referre.

De Relaxantibus medicamentis. *CAP. 9.*

VOcantur medicamenta quædam relaxantia, græcè chalastica familiari omnibus propè recentioribus medicis uocabulo, inde nimirũ, sicut & nomen ipsum indicat, quòd tensas laxant particulas: quippe relaxari, ac intendi contraria inter se dicuntur. Hippocrates itaq; hunc in modum quodã in loco scriptum reliquit: ‖ Cuti duræ emollitio, intensæ relaxatio, conuenit. Si igitur propriè quis dictionibus uti uelit, non nulla medicamina induratorum corporum malactica .i. emollientia, esse dicet: ea nimirum quæ ipsorum soluunt duritiem, quemadmodum & relaxantia quæ tensioni medentur. Porrò in phlegmonis cutem tendi contingit, interim à subiecto tumore symptoma hoc capientem: interim & ipsammet simul inflammatione laborantẽ: non tamen phlegmones substantia partis inflammatæ durities est, sed è conuerso planè, sicut in libris de ipsa ostendimus, humiditas. Atqui in ijs, quæ scirrho conflictantur, non præpollens in affecta parte humiditas est, uerum durities. Attamen utriusq; affectus similis genere quodammodo generatio est, & curatio: nascitur enim ex cõfluxu humorum: curatur ijsdem euacuatis, quanquàm euacuationis modus in utrisque idem non est, sed uti in therapeutices Methodi cõmentario declaratum est, in quo etiam aliorum omnium affectuum sanandi rationem explicuimus. Inflammatis quidem particulis tum repulsoria medicamentorum qualitas morbi initio, tũ discussoria, semper ex usu est: scirrhis autem sola discussoria sine repellente. Itaq; summè indurata scirrho, summè insanabilia sunt. Porrò dignoscere ea oportet, eo nempe signo, ꝙ nullus affectis partibus sensus superfit. At in quibus sensus quidem est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis humorem incrassatum uidelicet digerentibus, non tñ ualidè ac uniuersim hoc agentibus, sicut digerentia medicamina faciunt, cuiusmodi uocant græci epispastica & exipotica .i. attrahentia, & excolantia. Mirari uerò non oportet mutationẽ in duritiẽ ex inflãmatis accidere, cum simul & confluens humor crassior est & uiscidus, & curatio medicamentis ualde exiccãtibus administratur. Quẽadmodum .n. & in exterioribus permulta corpora, quę ipsum ignẽ cõtingunt, torrent, ex aqua uerò rursus emolliuntur: ita ẽt in inflammatis affecti loci humiditas à calefacientibus, & exiccantibus ualidius pharmacis relictum aliquod uiscosum crassumq; retinet, tenui discusso. Et hac rõne in morbis articularibus calli ꝓueniunt, & in renũ uitio calculi. Quòd si uerò fluxio, q̃ phlegmonem cõmisit, consistentia fit tenuis, & curatio eius siccãtibus, & calefacientibus pharmacis adhibeat, nihil scirrhosum relinquit: immo refrigerãtia uehemẽter adstringentiaq; scirrhos procreare solent, ac multos ex erysipelatis immodice refrigeratis scirrhosos tumores habere cõspicimus, medicorũ, qui eos sanandos susceperunt, inscitia. Prima ergo medicaminum, quæ phlegmonis, & quæ scirrhis medentur, dr̃ia est ea, quam diximus. Altera, quæ propter dolorem inflammatis coniunctum, non sustinet ualens medicamentum affectæ particulæ offerri. Quippe hæc cum dolore actionem ędunt inflãmatis ob affectum statim dolentibus, eoq; mollissima remedia desiderantibus: at uehemẽtiora, prçterq̃ ꝙ dolores non soluunt uel mitigant, adhuc ẽt exacuentia maiores phlegmonas cõcitant. Itaq; primus usus in dolentibus

Lib. de liquidorum usu à principio.

A bus phlegmonis est,qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur: Alter paulo crassioribus,siccantioribusq; constat:Tertius relaxantibus nominatis, q̄ non nulli malagmatis adscribunt. Sunt autem inter ea maximè emollientia sanè,quæ cerati speciē consistentia referunt,cū ex butyro,cera,adipibus,oleoq; relaxante cōponuntur.Miscetur ipsis œsypi resinæ,& picis parū,sicut & thus,& chalbanum:præterea non nihil iridis illyricæ.Porrò inuenit Menecrates,ut ipse ait,& alij quidā ei attestantur,medicamentū Dia chylon.i.ex succis,appellatū,phlegmonis nondū uehementer dolentibus esse remedio.Inscriptus est liber,quo pharmacū tradidit,Autocrator hologrammatos. Certè Autocrator,quasi dicas Imperator,qm̄ huic dicatus est: hologrāmatos,q̄a sine notis,integris syllabis expressus est,duo,tria,quatuor, q̄nq; aliusq; quilibet numerus,uel resinæ,uel picis,uel alterius cuiuspiā medicaminis. Hoc aūt fecit Menecrates,q̄ sæpe non modo nolentibus errorem cōmittere in scripturis contingit,sed ēt per inuidiam quibusdā uolentibus, dum o literam θ faciunt,per mediam rotundam lineam,alia per transuersum ducta,ι uero literæ alia similiter transuersim apposita:sicut ēt una linea ex γ & ϱ derasa,literæ ι characterē relinqui contingit.Pari modo ex multis literis,alij appositione,alijs cōpositione,alij ablatione,mutari notas seu characteres illos indicātes accidit.At nihilo plus Me-
B necrates posteritati consuluit,cū ij,qui eius librum scribunt,appellationes numerorū non integris literis,sed characteribus eas significātibus,notent.Iure igitur Damocratis libri medicamētorum metris descripti,in pretio habiti sunt. Et,si omnia hūc in modum tradita forent,optimū nimirum esset.Qm̄ uerò non pauca probatorum medicamentorum relicta sunt, ideo alijs quoque medicamentarijs libris indigemus, quibus uariorum medicaminum cōpositiones non nulli cōscripserunt.At uerò medicamentum ex succis à Menecrate inuentū, trimetris his uersibus Damocrates cum alijs quibusdam duobus similibus ei præpositis prodidit.

Dia Chylon Damocratis ex Menecrate. *CAP. 10.*

PRæfati igitur,quo tandem pacto vulnera
A phlegmone secura rectè glutines,
Posthac agemus, quomodo,cum phlegmone
Obsedit ipsa,curare queas commodè.
Cum musculo læso,uel neruo quopiam,
Vel & propinqua quando ossi membranula
Puncta, diem post quartum continuus dolor,
C Et phlegmonæ,febresque cum symptomatis,
Multa uigilia fit delirio, & siti,
Ac siccitate linguæ, crescuntq; omnia
Quotidie,& magis mala in peius ruunt.
Et fœculenta sanies,tenuis, vulnera &
Rubra:insuper habent omnia hæc quum corpora,
Distensiones, phlegmonas, œdemata,
Turgores,uarijs tum abstine cataplasmatis
Quod mos iuuenibus est facere, quò phlegmonum
Status effugientes non dent calumnijs
Occasionem. At arti qui fidit suæ,
Hunc deuenire cum languentibus in metus
Oportet haud,expectantem, dum uicerit
Natura,uel fortuna quædam iuuerit.
Ergo pares,quibus consului affectibus,
D Quod & podagricis medicamentum conuenit,
Aegris in omni tempore impositum manens.
Promptam agilitatem nam intermissionibus
Id gignit corpori, citò nec permiserit
Callis, nec facilè crebris angi insultibus.
Morbos initio prohibet increscere,
Cogit autem uigentes mox decrescere,
Nisi ad alia descendas facilè medicamina.
Hunc pharmaci in modum fit compositio.
Lithargyri læuissimi chrysitidis
Libras duas miscens, quatuor axungiæ
Valde uetustæ, † annosæ,atque crassissimæ,
Et non olentis,non nigræ, non asperæ:
Sic nanque sumet pharmacum efficaciam.
Liquatæ diligenter olla axungiæ,
Membranulas salemque mox sustollito,

† Ex antiquis ita legendū,libram autē unā ac vnc.iiii.olei annosi crassissimi,& non olētis, non nigri, non asperi.

In uas aliud ipſam percolans amplius, E
Adiectoq; oleo, rurſus cura, ferueat.
Non omne pones oleum, ſed partes duas:
Tertia manebit in expedito condita,
Si ſit neceſſarium iungere, ne abſit longius.
Vteris omnino per hyemem, cum inditum
Medicamini craſſum oleum longo tempore
Euaſerit: lithargyrum & feruentibus
Inſpergito, leui igne & aſſiduo coquas,
Spatha mouens, præſtiterit quam eſſe pineam.
Cum ceperit mediocri coctum tempore
Medicamen hoc emplaſtri ſpiſſitudinem,
Nec non fœtorem ſimili pacto pharmaci,
Confeſtim ab igne caccabum deponito,
Faciens per æſtatem pauxillo durius,
Sed hyeme mollius, non inquinans tamen: F
Moueto, aduſque, quo modicè ita refrixerit.
Sic deinde rurſus manibus durioribus,
Totum ſubactum ex olla transferri iube.
Cum poſcet uſus, iterum ualidè mollies,
Molliq; diligenter pelliculæ illinens,
Permagna ſuper accommodabis ſplenia.
Emplaſtrum uerò hoc, ſiquando efficacius
Deſideres ad neruos craſſos, muſculos,
Duraſq; mammas, atque articulos inſuper
Tumentes fieri, pondo radicum indito
Agreſtis maluæ purarum ac recentium,
Sectarum in partes digiti craſſitudine
Ac longitudine. In olla feruentibus
At cum madorem totum, & uires pharmacum
Ex igne depoſuerit, colo traijce G
Maluæ radiculas: læuem & lithargyron
Inſperſum coque tum, ut prædixi: & reponito
Simili modo rurſus, eodemq; ipſo utitor.
Ambas eodem tenere id uirtutes ait
Primus Menecrates inuentor pharmaco,
Vir qui fuit habitu medicam erga artem optimo.
Etenim recentia ſeruat citra phlegmonem
Vulnera, eadem nec non diuiſa glutino
Iungere, quæ ſunt & phlegmone obſeſſa ulcera
Nimis: medicari & vulneratos muſculos
Suaſit, ſine quopiam alio, quæ ſuccurrere
Poſſunt cataplaſmatis, fomentis, ſpongijs.
Ad omnia, quæ facere confirmaui prius
Medicamen ex litargyro & axungia,
Facit. Optimum uero peſſum diutinis H
Recentibuſq; uteri inflammationibus,
Implere caua dilutum roſaceo
Vel myrteo bono, & cicatricem addere.
Summatim omne cataplaſma, nec non pharmacum
Extrinſecus quod ipſis ſuperinijcitur,
Superfluum eſſe dicit iſto utentibus.
Profecto dignum ſcriptione eſt pharmacum,
Cuius fides iam uel recepta eſt inuidis.
Hunc in modum ipſum præparari dictitat.
Septem olei libras æſtiuis temporibus
Indes (aliàs eius dimidium repperi)
Pinguis, recentis pariter atque axungiæ:
Sed hyeme, ſicut tradit, inieceris nouem.
At ſex læuiſſimi modo lithargyri,
Fœnigræci addit dimidium ſextarij

Et ſeminis

A Et seminis tantundem* combusti lini.
Maluæq; agrestis pondo statuebat tria
Radicis, etiamnum cui succus sit recens.
Quaternis bis coquere ex aquæ sextarijs,
Ollæ orificio amplo recenti fictili.
Maluæ radix purgata, concisa itidem
Et tenuis & contusa, ut fuerit indita,
Mox addito fœnigræci elutum probe
Liniq; semen. At cum succum emiserint
Coctura, spissitudinemq; acceperint,
Habeto succum, expresseris quem linteo.
Trutina at quaternas quando expenderis libras
Olei, commiscens, totum coque carbonibus.
Cum uero tenues bullulę ex maioribus
Crebrę, contentis cacabo prodiuerint,
B Lithargyrum lęuem protinus aspergito,
Igniq; non acri, sed assiduo coque,
Frictus sit dum usq; succus cum pinguedine.
Erit ipsum medicamentum emplastrum melinum,
Boni coloris, non inficiens, nec nimis
Durum. Vetustis hoc qui inuenit pharmacis,
Vocabat ipsum iure è succis pharmacum.

Aliud.

Et hoc eodem prodit genere pharmacum,
Alijs licet misturis ipsum præparent.
Affectus ad quos rettuli, prorsus facit.
Summatim omnibus, & crudis, & quę concoqui,
Facile mutari nequeuntq;. Ingentia
Et musculorum & membranarum vulnera
Persanat, ipsorum nam facile subuenit
C Punctibus. Arthriticis iniectum item omnibus,
Infestatos iam mitigabit diutino
Dolore. Picis assumit quàm siccissimæ
Libras duas, ceræq; totidem ponticę:
Purę terebinthinę & liquidę libras duas,
Mannęq; thuris ueri unam pondo libram:
At selibram, uel hac pauxillulo minus,
Albi recentis butyri pinguissimi.
Reliqua diu liquentur, & quidem igne acri,
Assidue cernens, amplius ne pharmacum
Colore inficiat digitis contritum tuis.
Quibus peractis sublata ab igne ollula
Mannam liquatis inde sic aspergito,
Mouens medicamentum diu rudicula.
Sic frigeratum, & mollitum reponito.
D Huic copiosumq; & recens rosaceum
Contemperans, caua atq; ad carnis indiga
Adeo ulcera utere, tendónumq; phlegmonas,
Tum quę non facile in pus mutantur candidum.

* Al. κεκαθαρμένου, i. mundati.

De Acopis, hoc est lassitudinem tollentibus. CAP. II.

QVid Acopa medicamenta promittant, etiam nomē ipsorum ostendit. At κόπους, id est lassitudines, Gręci homines uocant affectus ex multo uehementiue motu corporibus uel totis, uel particulis, quę amplius laborarunt, oborientes. Porrò molestę sunt dispositiones hę, potissimum iis qui agitantur, mouenturque: uehementiores autem, iam & conquiescentibus negocium facessunt. Cęterum postea medicis in usu fuit, & si non ad lassitudines medicamē ab ipsis sit compositum, sed uel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, uel motū difficilē, vel sensum difficilem, uel particulę duritiam, uel tensionem, uel tumorē scirrhosum, appellare similiter acopa & id genus omnia, modo humidam consistentiā acopis similem habeant: quę liquidis ceratis, cuiusmodi & in luxatis fracturisq; utimur, est propinqua. Quippe talis cōsistentię humidissimum est, quod à iunioribus medicis Cerelęon appellatur: deinde illitus acopi: post hos liquidorum ceratum, crassiore substantia pręditum: mox ceratū tenerorum & mollium, uti vocant:

vocāt: postremo amolynta hoc est non inquinantia, similia his, quę proprie Epithema dicūtur. E His succedit emplastrorū consistentia, quæ & ipsa in maioris, minorisq; rōne haud mediocrem obtinent differentiam. Quare nō nulli medicorum q̄dam nomine à sola consistentia ita desum pto, Ceratomalagmata nuncuparunt: medicamēta inquā inter ea, q̄ corpori imponuntur, non ēt quidē humida, duritiem uero tantā nec dum cōsecuta, quantā emplastra possidet. Cū igitur oēs citatæ differentiæ non medicamentorū uiriū, sed cōsistentiæ formæ, sint indices, Acoporū appellatio quondam sane medicaminum facultatē, postea consistentiā significauit: huiusq; rei causa cum distinctionibus ea nominare coacti sunt, hoc quidē Acopon relaxās, illud emolliēs, vel calefaciēs, uel a dolore tollēdo anodynum, uel metasyncriticū appellātes: sicut etiā ad hūc quendā affectum conferre, uerbi gratia paralysin, coxarum laterumq; dolorem, uel cōmuniter ad uniuersos dolores. Natiuum igitur est medicamen simplex omniū lassitudinum præsidium, oleum uidelicet, quod & citra adiectionē nominat, quoniā uetustis tēporibus solū quoq; erat: posteri cicinū apud nos ei apposuerunt, in Aegypto.n.& hoc uetustū erat: & rursus post cicinum raphaninum, sinapinū, & sesaminum, aliaq; eius generis, quemadmodum etiam apud nos crininum, id est ex lilio, mastichinū, & lentiscinum: quæq; his magis uaria sunt, uel usq; ad unguenta. Itaq; neminē latere arbitror, medicamēta Acopa apud ueteres dicta, omnia liquidæ cō F sistentiæ esse necessario, quippe oleū solum lassitudines externis partibus ingruētes curat: in alto affligentes, uehementioresq;, cum iniecto aliquo laxāte pharmaco mediocriter calefaciēte, veluti chalbano, resina terebinthina, ad hāc colophonia quadā nominata & fricta: quibus calidiores sunt abietina, & strobilina: terebinthina uero larix paulo calore præcellit. Cæterū id genus oīa relaxantibus oleis miscētur, quale est sabinum, iniecta interdum & cera. Iam uero acopon unguen est in iis, qui iā ēt in corpore alto dolent, & medicamen ex semine abietis, chamæmeli, anethi, & floris populi nigræ, quorum mox dicemus cōfecturam. Præterea susinū, & gleucinum, & comagenū, ex acoporū unguinū grege est. & q̄ ex pinguedine, & adipe cōponuntur, suillo quidē moderatissime relaxāte, gallinaceo aūt his uehemētius, & hoc adhuc magis anseri no: at adeps leoninus & pardi ualidior est, ut iā uehemēter calefaciat, eoq; insigniter discutiat: in medio horū cōsistūt bubulus, caprinus, vulpis, & hyenæ. Hæc sane uniuersa in genere sunt eorū, q̄ proprie Acopa dicunt, hoc inuicē discrimine uariantia, q̄ alia magis, alia minus, calefaciant. Quapropter nō nulla genere toto acoporum unguinū excidisse uidebūtur, si in mollibus ea corporibus examines: etsi durioribus, cuiusmodi agrestiū sunt, utilissima appareāt: nā subinde ēt diximus dura corpora ualentiora pharmaca sustinere, mollia uero & humida, ueluti pue G rorum, mulierum, & eunchorum, eiusmodi medicaminum potentiā ferendo non esse. Insuper cuiuis notum est & quæ uocantur Myracopa, ex acoporum cū unguētis tēperatura fieri, nihilo cæteris præstantiora, nisi odoris suauitate. Quemadmodū igitur a uetustioribus longo usu explorata scribere consueui, ita nunc quoq; faciam, ab Asclepiadis scriptis sumpto exordio.

Quæ Asclepiades in quarto Exteriorum Acopa & Myracopa conscripserit. CAP. 12.

A Copon ad lassitudinum molestias, benefacit neruis condolescentibus. Hoc Themiso vtebatur. Medicamen est uehementer bonum. Sāpsuchi sextariū unū, rorismarini sextarium unum, fęnigræci sextariū unū, cardamomi sextarii dimidiū, † brathyos sextarii dimidiū, uini dulcis sextarios tres, olei uenefrani trepōdo, ceræ pōdo duo. Arida in uino triduum macerari finito: quarto die oleū adiicere oportebit, atq; ubi sedulo agitaueris, ac super prunā posueris, mouēdo coquere: q̄n cōtinue efferbuerit, liquorē exprimere, cerā derasam huic adiicere, & rursus supra ignē coquere: ubi cera liquata fuerit, ab igne tolles, sinesq; refrigerari. Postea uitreo uase uel stāneo re pones, ac uteris nūc solo, nūc uno unguētorū admisto. *Aliud.* Sāpsuci sextariū unū, rorismarini sextariū unū, fęnigręci sextariū vnū, lauri surculorū pōdo vj, iūci floris pōdo vnc.iii, uini ve teris sextarios iii, olei dulcis sextarios iii: ℥radicis cucumeris agrestis, nardi celticæ, singulorū li. H s: ceræ libras iii. Præparato, ac utitor, sicut p̄dictū est. *Aliud medicamē confectū. Benefacit solutis, ac tremulis. Itē valet ad oēm neruorū ex cōsensu dolorē. Vsus est Menius Rufus. Succurrit Podagricis, arthriticis, Ischiadicisq;, vt toto liberet affectu. Vsus eius est in internallis: at in accessionibus diluto medicamine vtimur.* Sāpsuchi sextarios duos, fœnigræci sextariū unū, rorismarini sextariū unū & semissē, meliloti sextariū unū, illyricæ pōdo unū, cyperi pōdo unū, brathyos pōdo unum, cachryos pōdo vnū, cardamomi selibrā, iūci floris selibrā, casiæ selibrā, abrotoni selibrā, myrti fructus selibrā, lauri fructus selibrā. Oībus cōtusis, ac in uas duplex unguētariū cōiectis, uini tmolitis sextarios octo affundito: triduo madefieri finito: deīde olei sabini pōdo xvj, irini pōdo vnū, lētiscini pōdo unū, syriaci pōdo unū, gleucini pōdo unū, myrtei pōdo unū, laurini pōdo vnū immittito: igni supposita incoquito: deinde liquorē ex coctis expresśū in uas aliud trāsfundito: rursusq; sine decoctis incoq̄to, ceræ selibra adiecta, resinæ laricis lib.j. myrrhæ stactæ lib. una. His liquatis utitor, sicut p̄dictū est. *Aliud.* Sāpsuchi pōdo ii, fœnigræci sextarios ii, rorismarini sextarios ii: brathyos pōdo ii, † sextarios ii: ℥meliloti pōdo ii, cyperi pōdo unū, iridis macedonicę pōdo unū, cachryos pōdo unū, cardamomi pōdo unū, calami aromatici selibrā, iūci floris selibrā: casiæ fistulę, costi, elelisphaci, singulorū selibrā: baccarū lauri selibrā, cucumeris agre stis

† *Sauinæ.*

† *In quibusdā cod. græcis manuscriptis hæc uerba non adsunt.*

A ſtis radicis ſelibrã,myrti ſurculorũ ſelibrã,uini tmolitis odorati ſextarios viii,olei ſabini põdo vigintiquatuor,irini põdo vnũ,cyprini pondo unum,lentiſcini pondo unum , gleucini pondo vnũ,myrtei pondo unum,* ammoniaci põdo unũ,hedychroi põdo unum,malabathrini põdo vnum, myrrhæ ſtactæ põdo unum,opobalſami pondo unum,ceræ pondo xv. Arida imbuũtur ac madefiunt,quemadmodũ præcepimus,triduo:& his oleum , & pleraq; unguenta adiiciuntur:malabathrinũ,amaracinum,hedychroon,ſtacte,& opobalſamum,poſtrema reſeruanť , ut † in medicamenti confectione,ꝫ cera iã liquefacta hæc indãtur. Quomodo autẽ præparandum ſit medicamentum,& quis eius uſus,iam oſtendimus. *Acopon , quod ex Melle inſcribitur. Valet ad laſsitudinum moleſtias,neruorum contractiones. Benefacit Opiſthotonicis , & Canina conuulſione affectis. Dicitur Tetramyron i. ex quatuor unguentis confectum.* Mellis uncias tres,irini uncias tres, roſacei uncias tres,cyprini unc.iii,gleucini unc.iii,ceræ unc.iii,terebinthinæ unc.iii: Mel ſeorſum coquiť:q̃ liquari poſſunt,liquefiũt:& in mortariũ cõiecta oĩa ſimul cõtundunť,læuigãturque,& excepta uſui ſunt. *Aliud.* Cyprini,irini,roſacei,gleucini,ſingulorũ heminas ſex:ceræ denariorũ põdo xxiiii,terebinthinæ denariorũ põdo viii,mellis denariorũ põdo ſex:præparato, ac utitor,ſicut prædictũ eſt. *Aliud vocatur Lexopyreton,id eſt febrem finiens.* Roſacei,irini,gleu
B cini,cyprini,ſingulorum heminas quatuor:ceræ denariorum pondo xii,terebinthinæ denariorum pondo quatuordecim,myrrhæ ſtactæ denariorum pondo iiii,mellis cocti denariorum põdo ſedecim:cõficito,ut docuimus. *Aliud ex collectaneis* Aphrodiſei.* Roſacei,irini,cyprini,ſingulorum heminas quatuor:cære denariorũ põdo duodecim,gleucini heminas quatuor,adipis anſerini denariorũ põdo duodecim,terebinthinæ denariorum põdo quatuor,ſtactæ denariorũ põdo quatuor,opobalſami denariorũ põdo duorũ,mellis cocti denariorũ põdo viii : cõficitur ſuperiorum modo. *Aliud Acopon, Dyſodes i. fœtidum dictum,ad idem.* Ceræ denariorum põdo viii,terebinthinæ denariorũ põdo viii,chalbani denariorum põdo ſex,guttæ ammoniaci denariorum põdo ſex,olei ueteris heminas duas,medullæ ceruinæ denariorũ põdo viii. Præparato ad modũ prædictum,& utitor mero,& diluto. *Aliud ad omnem neruorum ex conſenſu dolorem.* Reſinæ terebinthinæ denariorũ pondo quinquagintaſex,ceræ denariorũ pondo xxviii, guttæ ammoniaci denariorũ pondo trigintaduorũ,chalbani denariorum põdo xxxii,medullæ ceruinæ denariorum pondo uigintiquatuor,mellis cocti denariorũ pondo uigintiquatuor,olei ueteris heminas duas:ammoniacum aceto ſoluiť. *Aliud.* Ceræ denariorum põdo xxiiii,terebinthinæ denariorum pondo xxiiii,chalbani denariorum põdo ſex,guttæ ammoniaci denariorũ põ-
C do ſex,olei ueteris heminas duas,medullæ ceruinæ denariorũ põdo viii,ſtyracis denariorũ põdo xvi:præparato ſimiliter. *Aliud.* Ceræ denariorũ pondo* uigintiquatuor,terebinthinæ denariorum pondo ſedecim,chalbani denariorum pondo vi,ſtyracis denariorũ põdo viii, olei ueteris heminas duas,mellis heminam unam s:medullæ ceruinæ denariorum pondo viii,ſalis floris quantum ſatis eſt:ammoniacum aceto ſoluitur. *Aliud. Benefacit Iſchiadicis, & Opiſthotonicis. Sanat omnem neruorum ex conſenſu dolorem.* Ceræ pondo uncias ſex , terebinthinæ pondo librã vnam,guttæ ammoniaci põdo unciam* unam,opopanacis pondo uncias duas,chalbani põdo vncias duas,medullæ ceruinæ põdo uncias duas,medullæ taurinæ põdo unc.ii,œſypi põdo uncias ii,olei irini heminã,mellis pondo uncias* tres:cõficito ratione prædicta. *Aliud ad uehementes laſsitudinum affectus,& neruorum contractiones.* Ceræ denariorum pondo quinquaginta,terebinthinæ denariorum pondo xxv, aphronitri denariorum põdo vi,œſypi denariorũ põdo vi,mellis cocti denariorũ pondo vi,guttæ ammoniaci denariorum pondo ſex,medullæ ceruinæ denariorũ pondo vi,chalbani denariorum pondo vi , ſeui taurini denariorum pondo vi, baccarum ſiccarum lauri denariorum pondo vi,olei heminam,uini marinæ expertis heminã: præparatur ſicuti priora. *Aliud Aſcuntianum inſcriptum.* Ceræ pondo unc.ii, chalbani pondo
D vncias tres,nitri põdo uncias* tres,terebinthinæ liquidæ põdo uncias tres,œſypi põdo unc.ii, ſeui taurini põdo unc.ii,olei cyprini põdo uncias quatuor,olei melini põdo uncias iiii,irini põdo uncias quatuor,mellis põdo uncias quatuor,olei communis põdo uncias tres , olei ueteris põdo uncias quatuor,guttæ ammoniaci põdo unciã unam,thuris põdo unciam unam, præparatur ut alia. *Aliud.* Olei ueteris ſextarium unum s,terebinthinæ põdo libram unam,guttæ ammoniaci põdo uncias* duas,ceræ põdo ſelibram,chalbani pondo uncias tres,œſypi pondo vncias duas,thuris põdo unciam unam,æruginis pondo uncias duas , mellis † heminas duas, ꝫ medullæ ceruinæ põdo uncias tres,ſeui anſerini põdo uncias duas,uini heminas duas,aphronitri põdo uncias duas:conficitur inſtar ſuperiorũ. *Aliud Chloracopon i. Acopon viride. Succurrit Opiſthotonicis, Iſchiadicis, ſolutis, & tremulis.* Myrrhæ denariorum pondo iiii , guttæ ammoniaci denariorũ pondo iiii,thuris denariorum pondo iiii,nitri denariorum pondo iiii,æruginis denariorum pondo quatuor,opopanacis uncias decẽ,chalbani põdo uncias quatuor,terebinthinæ põdo libras duas,ceræ pondo libras duas,malabathrini unguenti ſextarii dimidiũ,cyprini ſextarii dimidiũ:aceti,quantum ſufficit, Ammoniacum , myrrham,nitrum diſſoluito : iam ſolutis opopanacẽ,chalbanũ adiungito:his læuigatis liquata ſuperfundito,miſcetoq;:exceptis utitor. *Aliud.* Myrrhæ denariorũ põdo quatuor,terebinthinæ põdo libras duas,ceræ denariorum põ

do duorum:

* *Al. amaracini. & ita omnino videtur legendum.*

† *κατὰ τὴν τοῦ φαρμάκου σκευασίαν, eſt in impreſsis, vt tranſtulit iterpres. In antiquis, μετὰ τὴν τοῦ i. poſt medicamenti confectionem.*

* Al. Aphrodæ.

* Aliter xxviii.

* Aliter iiij.

* Aliter vj.

* Aliter vj.

* Aliter j.

* Al. vnc. iiij.

do duorum: guttæ ammoniaci,thuris,nitri,æruginis,ſingulorum denariorũ pōdo quatuor:un E
guēti melini ſextarii dimidium,cyprini pōdo uncias tres,irini pōdo unc.iii,olei ueteris ſexta-
rios tres,opopanacis pōdo unc.iii,chalbani pōdo unc.iiii,aceti qđ ſufficit:ꝑparatur,ut dictum
eſt. *Aliud ad diuturnos affectus ualde generoſum.* Ceræ pondo minam unam,olei ueteris ſexta
rios quatuor,terebinthinæ pōdo librā unam,myrrhę pōdo unc.iiii,thuris pōdo unc.iiii,opopa
nacis pōdo unc.iiii:cucumeris agreſtis radicis,æruginis,nitri,ſingulorũ pondo unc.iiii:piperis
albi pōdo unc.ii,chalbani pōdo unc.iiii,medullæ ceruinæ pōdo unc.iiii,unguēti cyprini pōdo
unc.iiii,irini unguēti pōdo unc.iiii,unguēti melini pōdo unc.iiii,rutæ uiridis ſurculorũ pondo
unc.tres,aceti qđ ſatis eſt.Cucumeris agreſtis radices,& rutā cū aceto incoquito,deīde liquo-
rē expreſſum aridis iniicito,læuigata accurate liquatis excipito:ac interdũ pharmaco ſyncero
interdũ diluto utitor.Hoc aūt ꝓ rōne ſubiectorũ affectuũ fiet. *Aliud Baſſi Pharmacũ confectũ.
Hoc ipſi vſus,cũ neruorũ reſolutione prius tentaretur,ſeruatus eſt.* Olei myrtei pōdo unc.iiii,cyprini
pōdo unc.iiii,olei ueteris pōdo librā s,atramēti ſutoriũ pōdo librā s,ceræ pōdo librā,terebin-
thinæ pondo librā s,chalbani pōdo unc.iii,mānæ pōdo unc.iiii,opopanacis pōdo unc.ii,bryo
niæ radicis pōdo uncias quatuor,æruginis pōdo uncias quatuor,aphronitri pondo uncias iiii,
piperis pōdo uncias duas,pyrethri pondo uncias quatuor,adipis hœdini pōdo uncias ſex, eu- F
phorbii pōdo uncias quatuor,aceti quantum ſatis eſt.Bryoniam,pyrethrũ,cum aceto incoqui
to:deinde liquorem expreſſum,aridiſq́; probe læuigatis adiectũ,liquatis excipito: uſus oſtēſus
eſt. *Aliud ex caſtorio,ſolutis,& omni diuturno malo auxiliatur.* Oeſypi pōdo uncias tres, me-
dullæ ceruinæ pōdo uncias quatuor,terebinthinæ pondo uncias tres,guttæ ammoniaci pōdo
vncias duas,chalbani pōdo uncias duas,caſtorii pondo uncias duas,piperis albi pondo uncias
duas,euphorbii pōdo uncias duas,adarces pōdo uncias duas,nitri ſpumæ pōdo uncias duas,
opopanacis pōdo uncias duas,olei ſtyracini pōdo unciam unam,olei irini pondo uncias duas,
olei ueteris heminam unam,ceræ pondo libram s:componitur aliorum modo. *Aliud, cuius
vſu Baſſus longo tempore Paralyſi infeſtatus,etiam ab hoc morbo conualuit.* Olei myrtei,melini,cy-
[* Aliter s.] prini,ſingulorum uncias quatuor:olei ueteris ſelibram,ceræ pondo* unum, terebinthinæ ſeli-
brā,chalbani uncias quinque,thuris uncias quatuor,opopanacis uncias duas, æruginis uncias
duas,bryoniæ radicis uncias quatuor,aphronitri uncias quatuor,piperis uncias duas,pyrethri
vncias duas,adipis hœdi uncias ſex,euphorbii unciam unam,aceti quantum ſatis eſt.Compo-
ſitio huiuſmodi medicaminum communis eſt. *Alia Collinitio Podagricorum,ac articulari mor-
bo laborantium ex ſale confecta:toto affectu liberat. Vſus eius eſt quotidie.* Salis inquinati, hoc eſt ip- G
ſius terræ pōdo,aluminis ſiſſi pondo,fœcis uini Italici ſextarium,lapidis aſii floris uncias qua-
tuor.Arida ſtudioſe conterito,& fæce addita accurate læuigato:quibus olei ueteris ſextarium
affundito,rurſusque condito,ac excepto utitor.In aliis ſcripturis melle attico excipitur. *Aliud.*
Salis inquinati pōdo uncias tres,aluminis ſiſſi pōdo uncias tres,lapidis aſii floris pondo uncias
[* Al. vncias vi.] tres,thuris pōdo* ſemunciam,myrrhæ pōdo* ſemunciam,fęcis uini Italici ſextarii dimidium:
[* Al. vncias vj.] præparato uti prędiximus. *Alia Illinitio Patroclo Cæſaris liberto compoſita: leuat toto affectu.
Vtendum eſt quotidie & mane ante balneum,& poſt ipſum:ad hæc veſperi.Sumentes ex pharmaco,quod
ſatis eſt,ſoluentesq́, oportet pedes inungere,& citra contuſionem infricare..* Thuris denariorum pō
do decem,piperis albi denariorum pondo decem,aphronitri denariorum pondo viii, myrrhæ
denariorum pondo quatuor, guttæ ammoniaci denariorum pondo ſex, aceti quantum ſuffi-
cit, olei cyprini heminam unam s. Sicca contunduntur, cribroque tenuiſſimo incernuntur:
reliqua aceto diſſoluuntur,læuiganturque: deinde omnia ſimul miſcentur, & tritis cyprinum
inditur: exceptis autem utimur. *Aliud.* Thuris denariorum pondo viii, myrrhæ denario-
rum pondo viii,guttæ ammoniaci denariorum pondo viii:aluminis ſciſſilis, piperis albi, ſin-
gulorum denariorum pondo viii,nitri denariorum pondo viii,aceti quod ſatis eſt, olei cyprini H
heminas duas,ceræ pondo ſelibram. Quæ liquari poſſunt,liqueſiunt, & tritis adiiciuntur.

*Aliud Neapolitæ Medicamentum,Iſchiadicis,Arthriticis,& Podagricis confectum: toto affectu li-
berat.* Thuris, piperis albi, guttæ ammoniaci, myrrhę, lapidis aſii floris, aluminis ſiſſi, ni-
tri,centaurii ſucci,ſingulorum pondo uncias duas:fęcis uini Italici ſextarium unum:olei cypri
ni,laurini, myrtei, ſtyracini,ceræ,ſingulorum pondo libram unam: terebinthinæ pondo ſeli-
bram,chalbani pondo unciam,opopanacis pōdo ſemunciam,liquata tritis miſcentur. *Aliud
Domitio Nigrino compoſitum,quod toto affectu liberat.* Myrrhæ ſtactæ pondo uncias duas,thuris
pondo uncias duas,guttę ammoniaci pondo unciam unam:nitri rubri,uel ſalis inquinati,pon-
do uncias duas:aluminis ſiſſi,lapidis aſii floris,colocynthidis partis interioris,mādragoræ ſuc-
ci,mellis,euphorbii,ſingulorum pondo uncias duas: unguenti crocini,melini,ſtyracini, mala-
bathrini,laurini,gleucini, hedychroi, amaracini, adipis uituli marini,ſingulorum pondo un-
[* *Al. podagricam.*] cias ſex: huius penuria utendum eſt medulla cerui uetuſtiſſima: cerę pondo libram, chalbani
pondo unciam,terebinthinæ pondo ſelibram,opopanacis pondo ſemunciam,fęcis uini Italici
[* *Infra pagin. 271.d. ſcriptũ eſt Aburnio.*] ſextarium: præparato, quemadmodum ſupra dictum eſt. Hac confectura utemur poſt* po-
darcem, cui titulus eſt Pompeii pretioſa,* Sabernio Valenti compoſitam. *Medicamentum
ex Populo,*

A *ex Populo. Benefacit Ischiadicis, Arthriticis, Solutis, Tremulis. Valet item ad vsum quotidianum.* Po-
puli nigræ ſurculorũ põdo minã, cucumeris agreſtis radicis põdo libras quatuor, caſiæ fiſtulæ
põdo libras duas, unguẽti crocini põdo libras duas, croci põdo unc. tres, uini odori ſextarios
xii, olei ſabini ſextarios decẽ, ſampſuchi põdo libras quatuor, ceræ põdo libras quatuor. Surcu
los populi diligenter cõtuſos in uaſe duplici unguentario cõtineto: ac his ſampſuchum cucume
riſq; radices in craſſiora fruſtra cõciſas adiicito, his uinũ ſuperfundito. Omnia diebus nouẽ ma
cerari ſinito: ſequenti die oleũ adiiciatur: & rurſus accurate tũſa igne nõ acri incoquito. Poſtea
liquori expreſſo, cerã deraſam & medullam læuem factã indito, igni impoſita coquito. Vbi li-
quata fuerint, ab igne tollẽs, crocinũ adiungito, mouetoq; cõtinue. Crocinum uero lęue factũ,
terreſtris teſtudinis ſanguine excipito, ut olei ueteris craſſitudinẽ habeat. Porrò iugulatur teſtu
do, iuxta clauiculam arundine utrinq; trãsfixa. Liquata croco iniecta rurſus tũdito, exceptiſq;
vtitor. Medicamentũ toto affectu læuat. Multo aũt præſtantius euadit, ſi teſtudinis ſanguinem
copioſum recipiat. *Aliud. Valet ad moleſtias ex perfrictione, & contuſiones ex ictibus.* Populi
nigrę ſurculorum pondo minam, cucumeris agreſtis radicis pondo minas quatuor, caſię fiſtulę
pondo libras duas, medullæ ceruinę põdo libras duas, croci põdo libras tres, uini odorati ſexta
B rios duodecim, olei libras decẽ, ſampſuchi põdo libras quatuor, ceræ libras quatuor: ſanguinis
terreſtris teſtudinis quantũcunq; indideris, medicamentũ nihil offendes, ſed potius iuuabis: p̃-
paratur modo prędictorum. *Aliud Acopon Dia Phrynon. i. ex rubetis ranis. Hoc vſus vir Xyſti-
cus. i. iaculator, & Acopo & malagmate, à toto affectu conualuit.* Confectio ita habet. Olei ueteris
ſabini põdo libras tres, cucumeris agreſtis radicis põdo libras tres, ceræ põdo libras tres, apo-
chymatis põdo libras tres, adipis ſuillę ueteris põdo libras tres: ranas rubetas magnas numero
tres, uel ſi hę nõ ſint, paruas quinq;: medullæ ceruinæ põdo uncias tres, aphronitri põdo uncias
tres, ſulfuris uiui põdo uncias tres, olei laurini põdo uncias tres, olei irini põdo uncias tres, un-
guẽti malabathrini põdo librã, sãpſuchi põdo librã. Radices in craſſiora fruſtra ſectas, ac ĩ oleũ
ſimul cũ ſampſucho coniectas, ſupra prunas incoquito. Vbi radices inaruerint, humorẽ expri-
mito, radices quidẽ & ſampſuchum abiicito: ranas in ſportulam textã imponens, huiuſq; oras
conſuens, & oleo expreſſo committens, rurſus uas coopertũ igni ſupraponito: ubi iam ſatis ma
gnum tẽporis ſpatiũ interceſſerit, ut ranæ illiquatæ fuerint, ſportula depoſita humore expreſſo
abiiciatur: reliquo oleo liquata indito, mouẽs ſine requie: poſtremo medullã & chalbanum ad-
iungito: poſtquã ſoluta fuerint, ab igne tollito: ac modicè refrigerari p̃mittens, arida tũſa, ac te
C nuiſſimo cribro ſecreta inſpergito, mouẽs aſſidue: in mortariũ demiſſis, iterumq; tũſis, malaba-
thrini unguenti põdo & ſemiſſem adiungito, & rurſus tũdito: excepta uaſe plũbeo, undiq; ob-
turato, ut nihil p̃ſpiret, ſeruato. Vteris medicamẽto interim ut malagmate, facta morbi inclina
tione, interim ut enchriſmate. i. illinitione. Nã pharmaci, qđ ſatis eſt, capientes, ſoluenteſq; un-
guento, ut cerati humidi ſpiſſitudinem habeat, utimur. *Aliud Haliei confectum pharmacum, in
quo verſans Halieus, cum affectu adeo infeſtatur, vt corpore diſtorto eſſet, vſurpabat: & toto malo libe-
ratus eſt. Data eſt confectio Valerio Paulino.* Habet autẽ in hunc modũ. Olei ſabini libras iii: populi
nigræ ſurculorum librã, quę cũ nõ adſint, ſampſucho uti oportet, duas ipſius partes adiiciẽtes.
Habet aũt & ſampſuchi, cyprini, irini, maſtiches, ſingulorũ librã: myrrhæ ſtactæ ſelibram, ceræ
triẽtẽ, apochymatis libras iii, adipis ſuillæ pĩguis libras iii, ſulfuris uiui unc. iii, nitri ſpumę unc.
iii, chalbani lib. iii, medullæ ceruinæ unc. iiii: teſtudinũ terreſtriũ x ſanguis immittẽdus eſt me-
dicamini p̃parato, & iã trito. Porrò cõficiendũ eſt, uti diximus. In uſu, medicamẽti librã i. aufe-
rẽtes, opobalſami unc. iii, unguẽti malabathrini unc. i, cõdimẽti gratia illi indere cõuenit. Hoc
in quotidianos uſus ita præparatur. *Aliud id ipſum Haliei, a Valerio Paulino aliter confectum.* Ce
ræ põdo libras iii, cucumeris agreſtis radicis põdo libras tres, apochymatis põdo lib. tres, adi-
D pis ſuillæ pinguis põdo libras iii, olei ſabini põdo tria, cyprini põdo, ſuſini pondo, crocini pon-
do, † ſtactæ pondo ſelibrã, medullæ ceruinæ põdo & ſemiſſem, chalbani pondo & ſemiſſem, ru
betas quinq;: ſampſuchi, uel populi nigræ ſurculorũ, pondo tria: ſulfuris ignẽ non experti põdo
vnc. iii, aphronitri põdo unc. iii, teſtudinũ plurium ſanguinem: cõficito quemadmodũ prędixi.

† Additur in antiquis, maſtiches libram vnam.

*Aliud Flauij Clementis confectum pharmacum. Huius vſu nouimus homines toto corpore diſtortos à
Podagra Chiragraq́, adeo conualuiſſe, ut citra noxam obambularent.* Olei ſabini pondo xii, cucume-
ris agreſtis radicis pondo xii, ceræ pondo, terebinthinę põdo, medullæ ceruinæ põdo, chalbani
pondo, ranas numero ſex. Oleũ diuidimus, & ſeorſum in eo ranas, ſeorſum itẽ radices incoqui-
mus: deinde liquore percolato, ad pharmaci cõfectionẽ utimur. Pharmacum autẽ acopi uſum
præſtat, Valerio Paulino ſcripturæ hunc in modũ adiiciente: ſampſuchi pondo unum & ſemis,
vnguẽti crocini põdo, malabathrini põdo, opobalſami põdo unc. iii, teſtudinum x ſanguinem,
medullæ ceruinę põdo duo, chalbani põdo duo, adipis ſuilli ueteris põdo tria, apochymatis põ
do, ceræ põdo tria ſemis, ſulfuris uiui põdo unciam, aphronitri põdo unc. iiii, rubetas tres, teſtu
dinum xv ſanguinem: & loco crocini ſyriaci põdo, ſampſuchi põdo ſemis ponitur: ſuperiorum
modo præparatur. *Aliud Pompeij Sabini. Polyteles i. pretioſum, inſcribitur.* *Aburnio Valenti præ-
paratum fuit. Vtile eſt Iſchiadicis, Arthriticis, Podagricis, Tremulis, & ad omnem neruorum diſpo-
ſitionem.*

** Supra pag. 270. h. ſcripiũ eſt Sabernio.*

† *Al. libram vnam.*
* Al pondo s.

ſitionem. Compoſitio talis eſt.Sampſuchi põdo duo,fœnigræci † põdo duo,meliloti põdo, ro- E
riſmarini põdo,brathyos põdo ſemis,cachryos põdo,cyperi põdo,abrotoni* põdo,cardamo-
mi pondo ſelibram,baccarũ lauri põdo ſelibram,uini odorati ſextarios xxiiii,unguẽti irini põ
do xv,cyprini pondo ii,ſyriaci põdo ii,ceræ põdo duo,terebinthinæ põdo,chalbani põdo un-
cias duas,opopanacis põdo uncias tres,guttæ ammoniaci purgatæ põdo uncias quatuor:pipe
ris lõgi,nitri rubri,lapidis aſii floris,colocynthidis partis ĩterioris,aluminis ſiſſilis,ſingulorũ põ
do unc.iiii:thuris põdo unc.iiii,cẽtaurii põdo unc.iiii:mãdragoræ ſucci,myrrhæ ſtactæ, mellis
cocti,ſingulorũ põdo un.iiii:rubetas ranas magnas numero vi,teſtudinũ terreſtriũ x ſãguinẽ.
Medicamentũ uarie componitur.Aromatica ſiccaq; craſſius contuſa, uaſiq; duplici unguenta-
rio iniecta,uino ſuperfuſo,triduũ macerari permittimus.Quarto die uino,quantũ ſatis eſt, ab-
lato,guttã ammoniaci,thus,chalbanũ,& opopanacem imbuimus,& reliquos ſuccos : hæc diſ-
ſoluta læuigamus:quibus factis læuibus tunſa cribrataq; alumẽ,nitrũ rubrũ, colocynthidem,
lapidis aſii florẽ,piper,& reliqua arida immittimus,ſimulq; terimus:his myrrhã,ſtactẽ , & mel
adiicimus.Sic iã præparatis,omnia liquida his,quæ in uino macerãtur,affundito:igni ſuperpo
ſita coquito,mouẽs continue.Vbi bona uini pars cõſumpta fuerit,humorem exprimito:cui ra
nas imponens,ſicut ſupradictũ eſt,incoquas,& tũc liquida adiicias. Hęc liquata ab igne depo- F
nens,læuigatis indes,ac rurſus tundes:exceptis utitor . *Aliud Acopon Metaſyncriticum. Auxi-
liatur Iſchiadicis, Arthriticis,Solutis,& Tremulis . Vtebatur Iulius Secundus. Diuturnos affectus de
molitur,capite dolentes adiuuat .* Adarces pondo unc.ii,myrrhæ ſtactæ pondo unc.ii,aphronitri
põdo unc.ii:euphorbii,opobalſami,ſingulorũ põdo unc.ii:ſtyracini unguẽti põdo.Arida tũdũ
tur,cribrãturq;:his myrrha,ſtacte,& opobalſamũ adiiciũtur:denuo tũſa ſtyracino excipiunt.
Ac interim ꝑ ſe,interim alteri miſtũ uſui eſt medicamen.Coctionem quoque adiuuat. *Aliud
Orphito compoſitum,cuius vſu Thoracis affectu moleſto,& iam inueterato liberatus eſt.* Adarces pon-

† Al.pondo uncias vi.

do uuc.ii,myrrhæ ſtactæ põdo unc.ii,aphronitri põdo unc.iii,euphorbii†põdo unciæ dimidiũ
malabathrini unguẽti põdo,foliati Romanis dicti põdo ſelibrã,ceræ põdo unc.ii , opobalſami
põdo unc.ii.Præparatur in modum prædictum . *Aliud Neapolitæ,quod Agrippæ compoſitum fuit.*

† Aliter vj.

Adarces ablatis arũdinibus põdo unc.iii,euphorbii põdo unc.† iii,aphronitri põdo unc.iii,ſta-
ctæ põdo unc.iii,opobalſami põdo unc.iii,unguẽti malabathrini primi põdo,foliati põdo ac ſe
librã,hedychroi põdo ſelibrã,crocini pondo ſelibrã,nardi aſianæ conſecratoriæ primę pondo
ſelibram,ceræ pondo uncias tres:conficito ut priora . *Aliud . Myracopon , hoc eſt ex Acopis &
vnguentis conſtans,Regium ad inueteratos affectus.Item coctionẽ adiuuat.* Calami aromatici , carpo G
balſami,amomi,cardamomi,iunci floris,caſiæ roſã ſpirãtis,meliloti,ſampſuchi,brathyos, fęni
græci,cyperi,nardi,piperis albi,ſingulorũ põdo unc.iii:myrrhæ troglodyticæ põdo ſelibrã,eu-

† *Additur in ãtiquis. Adarces ſelibrã, nitri ſelibram.*

phorbii põdo ſelibrã, † vini falerni ſextarios xvi,unguẽti malabathrini primę cõfectionis pon-
do ii,nardi primę cõpoſitionis pondo,foliati primi põdo,opobalſami pondo,crocini põdo,ſty
racini primi pondo,amygdalini pondo,comageni pondo,gleucini põdo,irini põdo,hedychroi
pondo ii,amaracini primi põdo ii.Coquitur unguenti modo.Nimis quã bonum medicamẽtũ
eſt.Celeri Primipilario cõpoſitũ eſt.Benefacit iſchiadicis,arthriticis,ſolutis,tremulis. Valet ad
conuulſa,ruptaq;:itẽ ad ſcirrhoſos uiſcerum affectus.Et cõcoctiones iuuat uentriculi orificio
& dorſo illitum . *Aliud compoſitum Aquiliæ Secundillæ.* Euphorbii,opobalſami,myrrhæ ſtactę
ſingulorum pondo unc.ii:nitri ſpumæ põdo unc.iii,ceræ tantundem,unguẽti malabathrini põ
do,foliati põdo ſelibrã,crocini pondo ſelibrã,nardi unguenti pondo ſelibram,hedychroi pon
do ſelibrã,amaracini põdo ſelibram.Cõficitur,quo dixi modo.Hæc quidem ſufficiebant. Ete-
nim Aſclepiades cõfecturas ipſorũ & uſus accurate tradidit: Andromachus aũt,ut ſolet , negli-
gentius,neq; ad quid eorum ſingula ualeant,indicãs , ſed nobis coniiciẽdũ relinquẽs:nam ceu
ad artis peritos ſcripturas ſemper conſcripſit. Verum qm̃ nonnulla acopa inuicẽ ſibi ſimilia, in H
ſymmetriis diſcrepant,ideo hæc quoq; appoſui,ꝙ lectores ex iis,q̃ Aſclepiades docuit,de iis ſi-
mul ratiocinari queant,cuiuſmodi acopa, quibus uitiis potiſſimum conducant . Dicemus autẽ
& nos,ubi uniuerſales quoſdam ſermones de ipſis retulerimus,unde accuratiore uia, ac ratio-
ne ad eorundem uſus,qui mentem dicendis adhibebunt,peruenient.

Quæ Andromachus Acopa ſcripſerit. CAP. 13.

ACopum uiride Haſiei. Ceræ,terebinthinæ,olei ueteris,ſingulorum pondo & s. aphronitri
põdo vnc.iiii.chalbani põdo vnc.iii.æruginis raſæ põdo vnc.iii.opopanacis põdo vnc.vi.
guttæ ammoniaci põdo vnc.iii.mannæ põdo vnc.iii.aceti põdo vnc.ii. melini põdo vnc.ii. cy-
prini pondo vnc.ii.irini põdo vnc.ii.ſeui caprini pondo unciam. *Aliud Acopum bonum.* Ceræ
pondo xvi.aphronitri põdo vnc.viii.baccas lauri numero viii.piperis albi denarii põdo unius.
crocomagmatis quantũ ſufficit,medullæ ceruinæ denariũ pondo duum,myrrhę denarii põdo,
ceræ denarii pondo unius, uini rhodiaci denariũ, aceti parũ aridis adiicitur. *Aliud Baſſi Stoici,*
Cucumeris agreſtis radicis pondo, § caſtorii pondo vnc.ii.medullæ ceruinæ pondo vnc.vi.olei
ueteris pondo ii,ceræ pondo unũ,§aphronitri pondo unc.iii.baccarum lauri ſextarios duos,ru-
tæ uiridis faſciculum manipularem, roriſmarini tantundem , olei ſabini ueteris pondo decem,

Radices

A Radices & herbæ oleo incoquuntur,deinde exprimuntur,poſtea liquata ſuperfunduntur.
Aliud. Opopanacis pondo unciam,reſinæ pondo unciam,reſinæ pityinæ pōdo ii,ceræ pondo,
guttæ ammoniaci pōdo unc.ii,ęſypi pōdo unc.ii,olei ueteris ſextariū unum ſemis, ſalis floris
pōdo uncias duas. *Aliud.* Ceræ pōdo,medullæ ceruinæ pōdo unc.ii,unguenti babylonii pon-
do,hedychroi pondo,ſtactæ pōdo,malabathri pondo unciam,nardi pondo unciam,opobalſa-
mi pōdo unc.vi.In marina uel muria medullā liquato,liquabilia curata ſimul cōmittito,poſtre
mò opobalſamum:at ſi liquidum ſit acopon,plus ceræ indito. *Aliud Acopon Quadrati.* Irini
vnguēti unciā,cyprini unciā,laurini unciā,olei ueteris unc.iii,terebinthinæ unciam,medullæ
ceruinæ unciā,ʒceræ unciam,ʒ œſypi unciam,piperis unciam,nitri denariùm pondo iiii,ſulfu-
ris ignem non experti denariùm pondo iiii,pyrethri denariùm pondo iiii,mellis unciam. Li-
quata ſiccis miſcentur. *Aliud Acopon Fœtidum.* Terebinthinæ denariùm pōdo lvi,ceræ dena
riū pondo xxviii:œſypi,mellis,medullæ ceruinę,guttę ammoniaci,chalbani,aphronitri,inter-
dū opopanacis,baccarū lauri,ſingulorum denariū pondo vi:olei ueteris ſextarium,uini hemi-
nas ii:quidam caſtorii denariùm pondo trium addunt. *Aliud ex ſampſucho.* Ceræ pōdo, olei
omphacini ſextarios iii,ſampſuchi ſextarium,fœnigræci ſextarium,uini ueteris ſextarios qua-
B tuor,maluæ faſciculum:herbæ mercurialis,quā Græci linozoſtin uocant,faſciculū: cucumeris
agreſtis radices. *Aliud,vt Antimachus.* Sāpſuchi noui,roriſmarini,aſpalathi,brathyos id eſt
herbæ ſabinæ,fœnigræci,ſingulorū ſextarios* duos:ceræ pōdo,uini ueteris ſextarios iii,gleuci * Aliter j.
ni ſextarios iii. *Aliud à Philocle acceptum.* Olei decocti permultū,radicum cucumeris agreſtis
ſextarios iii,ceræ minam,terebinthinæ minā,medullæ ceruinæ denariū pondo xxv,adipis an-
ſerini denariùm pondo xxv,chalbani denariùm pondo xii s,ſampſuchi ſextarium,roriſmarini
ſextarium.Hæc poſtrema cum uino odorato tum læuigantur,tum miſcentur:fit autē & malag-
ma cera copioſiore iniecta. *Aliud Acopon confectum,vt Aphrodas.* Aphronitri denariùm pon-
do trium,piperis grana quadraginta,& longi totidē,thuris denariùm pondo xvi. His tritis ui-
ni odori chii uel rhodii heminā ſuperfundito,mellis denarios ix:deinde in patella liquato ceræ
tyrrhenicæ denariùm pondo xii,ſeui taurini denariū pondo xlii. *Aliud,quod erat Aſpahalarte-
ſii.* Crocomagmatis denariū pōdo quatuor,medullæ ceruinæ denariū pōdo xii,œſypi denariū
pōdo vi,adipis anſerini uel ſuilli denariū pondo xii,terebinthinæ denariū pondo xii, irini de-
narios xviii:cyprini,gleucini,ſingulorum denarios xviii,Mel liquatur, deinde ſiccis admiſcet:
ac ubi ſimul cum his quæ in mortario ſunt,læuigaueris,in uſus condes. *Aliud Acopon Barba-*
C *ricum,ex Euphorbio,ad Iſchiadicos,aliaq́ multa.* Opopanacis pondo unciam,tyrrhenicæ pondo
vnciā,terebīthinæ pōdo unc.ii,chalbani pōdo unciā,guttæ ammoniaci pōdo unc.ii,euphorbii
pōdo unc.ii,caſtorii pōdo unc.ii,piperis albi pōdo unc.ii,medullæ ceruinæ pōdo unc.iiii,ęſypi
pōdo un.iiii,limneſtridis pōdo unciæ dimidiū:ſtyracini,laurini,amaracini,ſingulorū unc.*tres * Aliter vj.
olei ueteris ſextarios ii,hedychroi unc.vi:ꝑparato utitor. Valet ad deſperatos neruorū affectus
itē ꝓprie ad iſchiadicos. *Aliud Acopon,quo Aruntius Aquila curatus eſt. Benefacit Coxendicū do*
lori,omniq́ neruorū diſtēſioni. Opopanacis pōdo unc.ii,ʒchalbani pōdo unc.i,terebinthinę pōdo
vnc.ii:piperis albi,caſtorii,utriuſq; pōdo unc.ii:ʒ ęſypi pōdo ʒ iiii,caſiæ pōdo unc.iiii,medullę
ceruinæ pōdo unc.iiii,ceræ pōdo,ſtyracini pōdo unc.vi,irini pōdo unc.vi,laurini pōdo un.vi,
olei ueteris* pōdo,euphorbii pōdo unc.ii,guttæ ammoniaci pōdo unc.ii.Euphorbiū cū pauco * Al.pondd ii.
melle miſceto. *Aliud Glyti,vt Philoxenus grammaticus.* Ceræ pōdo libras* duas,guttæ ammo- * Aliter j.
niaci pōdo librā,chalbani pōdo librā s,ſtyracis pōdo librā,bdellii pondo libram,myrrhę pon-
do unc.ii,thuris pōdo unc.ix,œſypi attici pōdo librā,propolis pōdo librā,reſinæ terebinthinę
pondo librā,olei ueteris pōdo ii:cyprini,irini unguenti,amygdalini,ſingulorum pōdo ii:ſyria-
ci pondo iii,opopanacis pōdo:* præpara. *Aliud Acopon viride,vt Clemens Sertorius,quo vtor.* * Al. pondo j.s.
D Aeruginis raſæ pōdo unc.vi,reſinæ frictæ pōdo unc.quatuor,olei myrtei pōdo,lētiſcini pōdo,
olei ueteris pōdo,laurini pōdo ii,ſyriaci pōdo,gleucini pōdo tria,adipis* agnini uncias tres,ce * *Al.ræſini.*
ræ pōticæ libras iii,chalbani pondo libram:myrtei tenerorū foliorum, rutæ foliorum uiridiū,
roriſmarini uiridis,lauri foliorū tenerorum,ſingulorum unc.vi:herbæ ſaluiæ ſelibram.Viridia
tunduntur,& oleis per noctem & diē macerantur,deinde cum liquabilibus incoquuntur: cum
ab igne depoſueris,ærugo inditur,ꝑcolata reponuntur. Facit ad omnem neruorum laborem.
Aliud Acopon calefaciens.vt Castus,ad diuturnos affectus, & conuulſiones. Pyſſelæi ſextarium,
ſyriaci unguenti tantundē,iridis illyricæ parem modum,terebintinæ pōdo librā,axungiæ pō-
do libram,raſuræ naualis pondo unciam.Incoquito,ruta uiridi mouens. *Aliud Acopon Orionis*
Texoris bonum. Ceræ pōdo libras vi,ꝓpolis pōdo libras v,iridis illyricæ pōdo libras quatuor,
terebinthinæ pōdo libras iiii,opopanacis pondo libras iii.olei ueteris pōdo iiii,chalbani pōdo
libras duas,olei lētiſcini pōdo iii,myrtei pōdo iii,guttæ ammoniaci pōdo librā, medullæ cer-
uinæ pondo libras tres,œſypi pondo libras vj,baccarum lauri pondo libram, ſtyracini pondo
tria,amygdalini pondo tria,ſeui uitulini pondo libras iij,& leonini pōdo libram ſemis,opobal
ſami pondo libram ſemis.Præparato diligenter. *Aliud Myracopon bonum.* Malabathri,hedy-
chroi,nardi crocini,babylonij,ſingulorum ſelibrā:ſtactę,opobalſami,ceræ,comageni,ſingulo-

rum unc.vi:aloes unc.ii,mellis unc.iii:cōficito. *Aliud Myracopon,quo vtor.* Cerę cādidæ pōdo E
vnc.ii,adipis anſerini odoramētis cōditi unciā,ſeui taurini odoramentis cōditi unciam,adipis
leonini odoramētis conditi unc.ii,crocodili odoramentis conditi unciā,medullæ ceruinæ un-
ciam,ſalis ammoniaci unc.ii,piperis albi unc.ii,thuris unciam,cinnamomi unc. iii, aphronitri
* *Al. ſextarios duos.* vnciam,iridis illyricæ ſextarios ii, nardi unguenti * ſextarium , malabathri alexandrini ſexta-
rios ii,ſtactæ libras ii,ſyriaci crocini lib.ii,mellis libras iiii,opobalſami ſextarium,comageni li
bras ii.Parato,uti nouiſti. *Aliud Myracopon.* Ceræ tyrrhenicæ unc.vi, ammoniaci unc.iiii,
euphorbii libras iiii,piperis albi unc.iiii,limniſtridis unc.iiii,magmatis malabathri unc.vi,opo
balſami pondo,malabathri pondo,ſtactes unc.vi,foliati unc.vi,nardi pondo tria.

Gleucini.i.Muſtei vnguenti confectiones. CAP. 14.

G*Leucini confectio iuxta Andromachum.* Poſt prædicta acopa Andromachus Gleucini cōfe-
ctionē deſcripſit,non male ipſa acopis unguinibus adiungens:quippe ad dolorem laſſitu-
dinemq; tollendā longe eſt accōmodatiſſimum.Traditur autem ab eo ſic ad uerbum. *Gleu-
cini confectio,qua vtor.* Myrrhæ pōdo lib.ii,nardi indicæ pōdo lib.ii,coſti pōdo libras iii,ſtyra-
cis pōdo librā:bdellij,sāpſuchi,xylobalſami,lētiſci,cardamomi,ſpathæ,iridis illyricæ,myſyos,
aſari,ſingulorū pondo libras ii:meliloti pōdo librā,nardi gallicæ pondo libram:aſpalathi,cala- F
mi,ſingulorum pondo ſelibrā:ariſtolochiæ longæ pondo librā s,roriſmarini ſeminis ſextarios
† *Al. ſextarium vnum.* ii,thuris pōdo libras iii,caſiæ pōdo libras iii,fœnigręci † ſextarios ii,ſphagni pōdo libras ii,amo
mi pōdo † libras ii,corticis thuris pōdo librā,roſarum ſiccarum pondo libras ii,brathyos pon-
† *Al. libram vnam.* do uncias vj,fœniculi pōdo libras ii,balſami fructus pōdo libras ii,croci pōdo uncias * tres,bac
* Aliter vj. carum lauri pōdo librā,piperis albi pondo libram,opobalſami uaſcula tria, malabathri foliorū
pondo libras duas,nucleos pineos uirides ii,rutæ uiridis pōdo uncias ii,ſalis ammoniaci dena-
riū pōdo quatuor,nitri denariū pondo quatuor,uini ueteris ſextarios ii,muſti boni fictilia ij s,
olei ueteris libras v.Præparato diebus quadraginta.Hæc p̄fatus Andromachus nō adhuc cōfe-
ctionis modū,ſicut Crito,adiecit.Inſuꝑ quot libris Italicis fictile,aut ſextariis æſtimet,ſilētio p̄
terijt. *Gleucini confectio critonis in ſecundo de Ornatu.* Crito ad libri calcem,Gleucini confe-
cturam his uerbis tradidit. *Gleucinum vim habet calefactoriam ac remittentem. Vuluæ & ner-
uis præſidium eſt.* Huius confectiones multæ ſunt,quæ uero ſimplex dicitur,hunc in modum ha
bet.Muſti recentis vuę maroneæ metretā in uas ſtanneum coniectam,ſupra prunas incoquito:
ac ubi ter quaterùe efferbuerit,metretam in fictile demiſſam,Soli exponito:olei omphacini cō
gios ſex addito:lentiſci minas ſex,alii minæ dimidiū:nardi,calami,aſpalathi ſingulorum tantū G
dem:palmæ elatæ minā,cyperi minam,cardamomi octauam minæ partem , amomi tantundē,
meliloti uncias v:ſint autem omnia læuia.Deinde diebus viij.commouēs, muſtumq; repurgās
vtitor. *Gleucini confectio ſecundum Dioſcoridem libro primo de materia.Scripſit autem ille in hanc
ſententiam.* Gleucinum ſimplex componitur ex oleo omphacino,lētiſco,calamo,nardo gallica,
ſpatha,aſpalatho,ſertula cāpana,coſto,& muſto:uinaceis,uaſi,quod aromata,uinum,& oleum
continet,circundatis xxx diebus:ſingulis bis mouetur:poſtea expreſſum unguentum reponit.
Vis eius eſt calefacere,emollire,& remittere. Benefacit rigoribus,neruorum vuluæque affe-
ctibus : omni acopo efficacius eſt, ut quod emolliat. *Gleucini confectio vt Heras.* Quoniam
Heras Gleucini confectionem luculentius ipſis iuxta finē operis medicamentarij edocuit,illius
quoq; ſcripturam ad uerbum ita ſubiuncturus ſum. *Olei Gleucini compoſitio ad perfrictiones,
& neruorum vitia potiſſimum.Iuuat Opiſthotonicos, i. quibus ceruix reflexa eſt in poſteriorem partem,
† *Al. lana irrigua.* nec in anteriorem inclinari poteſt,* † *oleo irriguo locis affectis iniecto.* Olei uenefrani pondo * ducēta
* Aliter cel. octo,uini falerni ſextarios xxx,muſti aminæi ſextarios cētūocto,helenij pōdo duodecim,ſpa-
thæ pōdo v,aſpalathi pōdo v,hedyſari pōdo ii.ſemis,artemiſiæ maternæ pōdo ii.ſemis,§cype-
ri pōdo ii:§ myrrhæ pōdo tria, alii pōdo:piperis albi pondo ii.ſemis , ſplachni ſeu muſci pondo H
ij.ſemis,xylobalſami pōdo ii.ſemis,ariſtolochiæ longæ pōdo unū uncias tres,myrti ſiccę folio
† Aliter x. rum §pōdo unc.i,roriſmarini ſicci unc.v,foliorum lauri ſiccæ§ vnc.† xii,bdellij pondo ij. ſemis,
iridis illyricæ pōdo ij.ſemis,ſtyracis pōdo unum uncias tres,caſiæ ſiccę pōdo unū uncias tres,
ladani pōdo unum uncias tres,cardamomi pondo unum uncias tres,croci pōdo unū unc. tres
ſemis,balſami fructus pōdo ij.ſemis,thuris pondo v , crocomagmatis pondo v,panacis pondo
vnū uncias tres,calami aromatici pondo v,aſari pondo ii.ſemis,caſiæ nigrę pōdo ij ſemis,amo
* Aliter vnum. mi vuæ pondo unū uncias tres,iunci floris pōdo v,coſti pōdo quinque* uncias tres,nardi galli
cę pōdo v:ſertulę cāpanę,quæ melilotos dicitur,pondo unum unc.iii:ſampſuchi pondo unum
† Al. libras ii s. vnc.iii,roſarum ſiccarū pōdo unū unc.iii,fœnigræci † librę dimidiū,opobalſami uaſcula v,ma-
labathri unguenti pondo. Arida tunduntur,& rariore cribro incernuntur,uinoque maceran-
tur:bdellium,etſi aridum non fuerit,& ipſum contunditur:ſin pingue extiterit, uino ipſum in
pila contundendo ſoluitur.Hæc in uas exiguum unguentarium ſtanneumq; coniecta,ſed ita ut
nihil expiret opertum,diebus duodecim & totidē noctibus ſinuntur: muſtum uero cū his per-
maneat,uua pure expreſſa,ut nihil roris contineat.Porrò muſtum in magnū ahenum condito,
vt etiā feruori ipſius locus ſit:omnia in uino macerata adiiciūtur. Oleū uinumq; bis die ſpatha
unguen-

A vnguentaria ad horam agitantur: ſpatha uerò accurate detergatur, ne id quod acidum factum ei adhæret, medicamentũ offendat, dũ rurſus immittitur. Preparetur aũt uas operculo, & deſuper pluſculis centonibus accurate circundetur: uaſi ſubſit reſtis. Cum iã dies quindecim prӕterierint, ammoniacũ, & ipſum amomum inditur, craſſius contuſum. At triginta dies duplici uaſe ſupra prunas duas, uel tres feruere unguentum permittendũ eſt, opobalſamo adiecto. Vaſe aũt depoſito, ac modice refrigerato unguentum defundere, reliqua ſportulis, ut ſunt calida, exprimere oportet: primũ manibus, deinde prӕlo molientes aliquid unguenti gratia, in ipſum malabathrum coniicere, ſi unguentum in calente aqua fuſum immittamus: itẽ ſpatha ꝓmouere, ut miſceantur. Poſtea diem unum ſinentes, uitreis uaſis, aut teſtaceis gummi illitis reponemus.

Quæ ſcripſerit Heras Acopa. CAP. 15.

A*copon ad Paralyticos, ſummatim ad omnem dolorem.* Rutę uiridis pondo, pulegij ſicci põdo, cyperi pondo, nitri denariũ pondo quinquaginta, fœnigræci pondo, linozoſtis ſiccæ põdo, marrubij põdo, roſmarini pondo, ariſtolochiæ pondo, amygdalarũ amararũ deſquamatarũ modij dimidiũ, iridis pondo duo, terebinthinæ põdo duo, baccarum lauri pondo duo, cucume
B ris agreſtis radicis põdo duo, guttæ ammoniaci põdo duo, brathyos lib. duas, ueratri albi lib. ſex, myrti uiridis lib. iij. lauri foliorum ſiccorum lib. iii. ceræ pondo iiii. bdelij pondo quatuor, uini heminas duas, albi uini congios duodecim, olei congios quatuor. Cõtuſis craſſius iis, quæ tundi debent, aquã affundito: ac rurſus tunſis uinum oleumq; adiungito, & noctẽ ſic eſſe ſinito. Sequenti die incoquito, dũ hæc innatantia decocta fuerint, & oleum à coctis qualitatẽ acceperit. Hæc omnia fiunt pedetentim. Dein ſublatis, expreſſisq; recrementis, ceram, reſinam, & bdellium adiicito. *Aliud viride Acopon ad Iſchiadas, & neruorum reſolutionem. Hoc uſus ſum in *Phorte.* Reſinæ terebinthinæ pondo, mannę vnc. iiii. chalbani uncias quatuor, aphronitri vnc. quatuor, guttæ ammoniaci uncias quatuor, opopanacis vnc. iiii. ſeui caprini uncias ſex, æruginis vnc. v. cyprini heminam, irini heminam, & ſemiſſem, melini vnc. iiii. ſyriaci uncias tres: piperis uncias tres, quidam uerò vnc. iiii. olei ueteris ſeſquiſextarium, adarces unciã, aceti quod abunde ſufficiat. Aerugiuem, opopanacem, & aphronitrum cum aceto terito, reliqua liqueſacta ſuperfundito. *Aliud Acopon ad Coxendicum dolores diutinos, articulorum ligationem, & Paralyſim, admodum eſt efficax.* Olei ueteris, & irini pondo ſex, laurini pondo ſex, pyracini pondo
C ſex, ceræ pondo ſex, terebinthinæ uncias duas, piperis uncias duas, euphorbii uncias duas, guttæ ammoniaci uncias tres, caſtorij uncias duas, opopanacis uncias duas, chalbani uncias duas, medullæ ceruinæ uncias duas. Liquabilia ubi liquefeceris, ſiccis affundito, ac unitis utitor. *Aliud Acopon ad Coxarum dolores, & in uniuerſum ad omnia.* Myrrhæ partem unam, pyrethri partem, ac dimidiam: læuigatis gleucinum affunditur, ut medicamentum ſtrigmenti ſpiſſitudinem accipiat. Vbi opportunitas accidit, rhodino admiſto utitor.

*Al. Frontino.

Damocratis Acoporum compoſitiones. CAP. 16.

PLurima medicinæ cum ſtudioſi dictitent
Acoporum de uſu myracoporumque omnium,
Hæc, quæ fient, dicam, & quo conferant modo,
Quave ratione facias quodq; pharmacum.
Ergo & dolores neruorum hæc omnia leuant,
Carniſq; totius, & muſculùm, quibus
Moleſta laſſitudo eſt, aut perfrictio,
D Aut his dolores ſimiles, ſine patentibus
Cauſis oborientes. Quin laſſitudini
Obnoxios, & frigori, haud faciles parant,
Siqui uſi prius ita prodeant ad munia
Vitæ neceſſaria obeunda. Corporis
Et carne partes pabulo indigas ſuo
Explent, perunctis aſſumpto à cibo locis.
Qui conualeſcunt ægre, hos, & ſenes iuuant,
Ipſis per hyemem ad ueſperam linentibus.
Quæ porrò acopa faciunt, alio uobis loco
Exponam: & horum ſcripta ſubiungam ordine,
In quem uel uſum quoque ueniant, mox tranſigam.
Nunc referam, quo primum liceat facere modo.
Nanque ammoniaci bis quinas quidem uncias,
Siue uncias mauult quis, ſeu pondus aliud,
Idemq; thuris, at quaternas chalbani,

Cerui medullæ tantundem : parem modum E
Simul atticiq; deinde mittunt œsypi,
Terebinthinæ perlucidæ centum & bis duas,
Mellis recentis optimi rursus decem,
Aequalem tribuunt ponticæ ceræ modum,
Adipis recentis anseris mollis decem,
Vini falerni quinq; pluresve heminas
Aut pauciores paulo conijciunt quoque,
Itidem olei ueteris bis uiginti boni.
Id autem graueolens haudquaquam commiseris,
Sic nanq; fiet, gratum ut sit hoc utentibus.
Paratur sic. Maiusculo in mortario
Simulatq; thus in grumulos confregeris,
Et ammoniacum, vinum affundens protinus,
Atque hæc dimittens macerari mediocriter,
Tere cochleari: in mellis spissitudinem F
Cogantur: addito mel unà, atque œsypum,
Cerui medullam, quæ in pila counies.
Ac deinde cera in ollula liquescito,
Oleumq; totum iuncta & adipe & chalbano:
Terebinthinamq; colliquefacies, simul
Superfundens coeuntibus in mortario:
Sed spathula parua, ut refrigescant, permoue.
Tum subigito tantisper hæc omnia manu,
Vnita bene dum appareant, & humidi
Mellis boniq; crassitudinem habuerint.
In stanneum vas condito, uel buxeum,
Hoc sedulo usus optimo ceu pharmaco.
Est commodissimum & mulieribus quoque,
Quis est oborta phlegmone intus: uteri
Duriciam abigit inde, simul & scirrhi metum, G
Vbi pessulo usurpare pharmacum iubet
Litum utero, quod indere hoc solent modo.
Benefacit hoc idem ad dolores aurium
Expertium ulceris, sineq; fluxu graues.
Sergetici autem mittis irini unguinis
Aut portionem quartam, aut trinam pharmaco,
Calidoq; lanam intinctam addis foramini.

Aliud,

Et Viridacopon hoc efficax supra modum,
Vnde & laborum exordiis facit magis
Arthriticis, podagricis quoque efficax.
Hoc ante balneas medicamento litis
Et pedibus & neruis incrassatis simul,
Plures fuisse sanatos conspeximus.
Habet boni thuris pondo libram unam H
Ammoniaci guttæ pondo libras duas,
Aphronitri quàm albissimi solum libram,
Tantundem puriusculi attici œsypi,
Myrrhæq; lectæ, & non lignosi chalbani,
Opopanacisq; puri, singulùm omnium
Octo vncias exacte perpendens libra:
Quatuor euphorbij recentis vncias.
His asperi pares dato limnesij,
Hoc nominant adarcen unguentarij
In Italia institores, quive coemunt:
Ceræ admodum bonæ duo pondo ponticæ:
Terebinthinæ tot puræ, semissem insuper:
Olei laurini, cypriniq;, & gleucini,
Sergetici, iriniq; singulam libram:
Olei veteris, recentis quoque lentiscini,

A Cuiusq; rursum horum immittes pondo duo:
Aceti modicum, quo misturas simplices
Siccas abunde contritas contemperes
Liquidis unguinibus, & ceræ, terebinthinæ,
Ac chalbano, liquori panacis, & alijs.
Vbi calida atq; adhuc feruentia in pilam
Conieceris, cochleari & manibus contere
Valenter. Vnita omnia sic reponito
In pyxidem, qualem paulo prius.
Audacter inueteratisq; omnibus utitor.

Aliud.

Et hoc parabile passis Acopon, item bonum.
Potissimum per hyemem, si est profectio
Vsquam, malo opportunis facile subuenit.
Quod puri recipit chalbani tres vncias,
B Sed unam opopanacis recentis vnciam,
Floris salis tres, & quaternas œsypi,
Ammoniaci guttæ bonæ pondo libras
Octo, atq; ceræ unam, pithyinæ torridæ
Non fœtidæ quaternas bis pone vncias,
Olei sabini bis quaternas & libras,
Plus hyeme ceu libram oportebit indere,
Vini falerni nigri denis vncijs.
Sic præparato. Ammoniacum in mortario
Contundito, atq; deinde uinum affundito
Paulisper macera, curiose conterens
Florem salis: tunc etiam adijcias œsypum,
Terens tum, ac faciens mellis spissitudinem.
Liquatis colliquandis, inde chalbanum,
Tum opopanacem adiunctum, rursus liquefacito.
C Leuigatisq, prius in pila, unitis probe
Superq; fundito, & manibus miscens ita
Pharmacum adhuc feruens uitreo uase condito.

Aliud Myracopon.

Et hoc Myracopon optimorum inest gregi.
Nam suauitatis plenum est. Iuuat insigniter
Quos nominaui paulo affectus antea.
Stactæ bonæ receptat ternas vncias,
Opobalsami tres, & mellis tres attici.
Ceræq; puræ ponticæ tres, vnguinis.
Crocini syriaci quoque quaternas vncias:
Ammoniaci quàm albissimi, & leuis salis.
Sextantem: candidæ & puræ terebinthinæ
Vnam unciam, atq; partem ipsius unicam:
Et cinnamomi, nec non malabathri quoque,
D Libram adde, & partem libræ tertiam insuper.
Sin absit autem malabathrum forsan tibi,
Adiunge nardi tantundem gangitidis:
Istud bonis mediocriter unguentum additur,
Abunde medicamentosum ut nullum inuenis
Aliud: uel irini tantum sergetici
Vel cyziceni pondo, idem amaracini.
His uteris, ubi non adsit quod diximus
Malabathrum: arbitror moderatum myracopon
Nihil minus sanè auxiliari utentibus.
Sic confit. Accurate mel factum leue
Adiunge, & stacten tritam modice misceas,
Opobalsamumq;, ac rursum exacte contere,
Cera, crocino, terebinthina pura duplo
Iniectis uasi, prædicta liquescant aqua
In alia olla: liquefactis inde malabathrum,

Et cunctis unitis modice, ut non ferueat, E
Duplex depone uas protinus ex cacabo.
Exacte frigerato, & raso pharmaco,
Et addito ijs, quę iam prius recensui,
Mortario læuigato rursus, dum probe
Totum uniatur, fiatq; unum pharmacum.
Voles at si ipsum reddere efficacius
Ad uitia neruorum, simul ad diutina,
Affectiones longas, tensos musculos,
Euphorbij recentis etiamnum & boni
Toti vncias duas admisceas ponderi,
Cum saleq;,melleq;, insuper opobalsamo
Elæuigatum ante,quo satis erit tempore.
Itaq; omnia dicta in unum cum redegeris,
In pyxidem,uel uas uitreum, reponito.
A balneis in usum potius ducito. F
Cum Regi facies Principive myracopon,
Perfacile uel para ignis sine commertio,
Opobalsami collectis ternis uncijs,
Et optimi malabathri quindecim vncias,
Et cinnamomi tantundem boni cape,
Ceræq; non olentis candidissimæ
Denarios decem. Sic ipsum prępara.
Partem malabathri tertiam, & ceram quoque
Concisam multa in frusta minutissime,
Argentea in tenui reconde phiala.
Aqua calente plurimum, ut liquaueris,
Ipsum refrigerato, deinde radito.
Tum leuia iungens rursus in opobalsamo
Et cinnamomo totum contere uniens,
Quod restat ipsis suprassundens malabathrum G
Terens adunito manibus, sic condito
Argenteum in uas aut uitreum, sed crassius:
Sic nanq; tuto habebis semper pharmacum.
At si trientem libræ addas gangitidis
Nardi, medicamen reddes longe suauius
Præstantiusq; ad uitia adhuc recentia.
Synchrysma, cinnamomon tibi ni suppetat,
Minimo quidem peius habebis,uere at bonum,
Alio omni & multo myracopo præstantius,
At si proponis id facere efficacius
Ad quos retuli modo affectus, atlantici
Euphorbij iunges quaternas vncias.
Nam sic erit suaue, nec inefficax,
Misturis licet confectum paucioribus.
Cognouimus quosdam uti multis pinguibus, H
Medulla multa, & non nullis aromatis,
Liquoribus,unguentis,& oleis aliquibus.
Quibus contra usus, cognoui esse talia
Expertium boni, qui non probauerint
Misturas,neq; naturas horum simplices.

GALENO FALSO ASCRIPTVS LIBER DE PONDERIBVS ET MENSVRIS

Augustino Gadaldino Mutinensi interprete

ARGVMENTVM LIBRI.

Ponderum ac mensurarum doctrina ex uarijs auctoribus collecta traditur.

Quas res pondere, quas mensura metiamur. *CAP.* 1.

Pondus grauitate mensum iudicatur: mensura uasculi concauitate: uasculum quantitatis siccę, uel humidæ est mensura: ita ut tres eius, quã metimur, quãtitatis differentiæ sint: vna põderis: altera substãtiæ siccæ, quæ in cumulum possit aggregari: tertia humidæ. Cum uerò quã plura, ac penè infinita sint, tum pondera, tũ mensuræ pro regionibus ac consuetudinibus utentium, nos sanè de eis, quæ maxime familiaria apud omnes sunt, sermonem habebimus.

De Notis ponderum, ac mensurarum. *CAP.* 2.

C Sed quoniam non nulli non integris literis, sed per notas seu characteres, hæc ipsa pondera ac mensuras significant, satius utique fuerit nos ueteres sectando, primum ipsas notas declarare.

Primum igitur χ littera, ubi superadditum α elementum habuerit, chalcum ideſt æreum (gręce χαλκοῦν) ut uides, significat, χ^α. Si uero suprapositum ο habuerit, Choa (græce χόα) significat, χ^ο. Si † οι, Chœnicen (græce χοίνικα) † χ^οι. Si η, Chemen (græce χήμην) χ^η.

† Aliter. ν.
† Aliter, χ^ν.

K uerò litera, siquidem ε elementum sibi suprapositum habeat, lineamq; rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipsius secet, ceratium ideſt siliquam (gręce κεράτιον) significat, ℞^ε. Si uero υ, Cyathum (græce κύατον) ℞^υ. Si uerò ο Cotylan ideſt heminam (græce κοτύλην ℞^υ.

† Linea uerò aperistictos (ideſt quam nihil aliud circunsignat) recta, oblique omnino posita, obolum (græce ὄβολον) significat ⌐. Duæ uerò aperistictæ, duos obolos ⥱, qui Grãma ideſt scrupulum seu scriptulum (græce γράμμα) faciunt: quod quidem à ɼ cui prope sit ρ a linea quadam recta sectum indicatur, ɼρ.

† Alio mõ hic locus uertitur. Linea uero circunflexa, quam nihil aliud circumstat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum significat ∽. Duæ uerò circumflexæ & cæt. ∽∽. Tn tamen cõfer cum græcis codicibus, in quibus uerba, ut nos uertimus, iacẽt, quãuis in aliquibus hoc modo ∽ ∽∽ characteres notentur.

Duæ autem lineæ, quæ se in altera extremitate contingant, ita ut angulum ad similitudinem duorum cornuum ipsius K ad rectam seu perpendicularem lineã spectantium faciant, drach-
D mam, quæ & Holca etiam cognominatur, significant, <. Proprie tamen Holca (græce ὁλκη) ab antiquis per λ, quod in medio habeat ο, notabatur, λ̥.

Nam si id ipsum λ † in medio habeat ι, Libram (gręce λίβραν) significat, λ. ʒQuidam etiam alij alteram ipsius λ lineam per obliquum altera linea secantes, Libram indicant, λ.

† Al. adiunctum habeat, libram significat. λι.

ɼ uerò intra suum ipsius angulum ο habens, vnciam (græce οὐγγίαν) significat, ɼο.

μ verò, si in medio habeat ν, Minam (græce μνᾶν) significat, μ^ν. Si υ, Mystrum (græce μύστρον) μ^υ. Si ε, Medimnum (græce μέδιμνον) μ^ε. Si ο, Modium (græce μόδιον) μ^ο.

τ autem, quod post se habeat ρ, eiq; incumbens υ, Tryblion (græce τρύβλιον) denotat, τρ^υ.

ξ autem si supra se ε habuerit, Xesten ideſt sextarium (græce ξέστην) significat, ξ^ε. Si ο, Oxybaphum, ideſt Acetabulum (græce ὀξύβαφον) ξ^ο. Quidam uerò per ξ à linea recta sectum, Xesten notant, ξ.

η verò suprapositum μ habens, Heminam (græce ἡμίναν) significat, η^μ.

K autem & ρ quibus μ incumbat, Ceramium ideſt amphoram (græce κεράμιον) significat, Kρ^μ.

De Ponderibus. *CAP.* 3.

Mina Attica & Aegyptia habet uncias 16. Mina Romana vncias 20.

Libra vncias 12.

Vncia drachmas 8, quæ & holcæ dicuntur. E

Drachma habet siliquas 18. Alij uerò dicunt scrupulos 3.

Scrupulus habet obolos 2.

Obolus siliquas 3.

Siliqua habet sitaria idest granula 4. Alij verò dicunt æreos 2, duasq; tertias alterius partes. Nã obolus æreos 8 habet.

De mensuris humidorum. CAP. 4.

Amphora italica habet choas 8.

Chus idest congius, sextarios 6.

Sextarius * cochlearia 2: quæ & tryblia dicuntur. Alii dicunt sextarium habere pondus libræ 1 & semissis.

* Al. cotylas.

Tryblium habet vncias 9.

Cochlearium idem pondus habet.

Cotyla siue tryblium (nam idem sunt) habet mystra magna 3, acetabula 4.

Nam magnum mystrum habet acetabulum 1 & tertiam ipsius partem.

Acetabulum habet sesquicyathum. F

Cyathus habet chemas paruas, uel mystra parua 2.

Si verò etiam pondus mensurarum humidorum scire uelis, permulta sanè sunt substantiarũ humidarum iuxta inclinationem differentiæ, ut in olei & uini & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino grauius est quarta parte ampliusq; etiam decima: quod in uniuersum, proximũ est tertiæ: habet enim eadem mellis ad uinum quantitas seu moles, totum uini pondus ac tertiam insuper ipsius partem. Oleo mel dimidia parte grauius est: habet enim totum olei pondus, ac dimidiam insuper ipsius partem. Vinum oleo nona parte excedit: nam totum olei pondus, & nonam insuper ipsius partem, continet. Maioris autẽ declarationis causa, in tabula, mensurarũ pondera singillatim subiiciemus, cum pro comperto constitutum sit oleum uinum, & mel de omnibus sibi ordine subiectis enunciari.

	Olei		*Vini*				*Mellis*		
Amphora Italica habet	Libras	72.	Libras	80.			Libras	108.	
Chus habet	Libras	9.	Libras	10.			Libras	13.	& semissem.
Sextarius habet	Vncias	18.	Vncias	20.			Vncias	27.	
Cotyla habet	Vncias	9.	Vncias	10.			Vncias	13.	& semissem.
Mystrum magnũ habet	Vncias	3.	Vncias	3.	scrup.	8.	Vncias	4.	& semissem.
Mystrum paruum habet	Drachmas	6.	Drach.	6.	scrup.	2.	Drach.	9.	
Acetabulum habet	Drachmas	18.	Vncias	2.	scrup.	12.	Vncias	3.	scrup. 9.
Cyathus habet	Drachmas	12.	Drach.	12.	scrup.	4.	Vncias	2.	drach. 2.

G

Oribasius uerò ex Adamantij sententia ait Sextarium Italicum vini, quidem mensura vncias 24. pondere libram unam, ac yncias octo habere: Mellis uerò mensura libras duas & dimidiam pendere.

De mensuris aridorum. CAP. 5.

Artaba Aegyptia habet modios † 5.

† Al. 3.

Modius Aegyptius & Italicus habet Chœnicas 8.

Chœnix sextarios 2.

Sextarius semisextarios 2, quas & Heminas appellant.

* Hemina habet cyathos 8.

* Al. mina.

Medimnus Atticus continet hemiecta idest semisexta 12.

Semisextũ hẽt chœnicas 4. Ita vt Medimnus pendat modius 6, chœnicas 48, sextarios 96.

Harum mensurarum põdus exponere haud facile est, quòd infinitæ ferè iuxta inclinationẽ sint materiarum diuersitates secundum artis medicæ doctrinam: quemadmodum ante nos, præstantes medici præceptoresq; mirum in modum declararunt. H

DE SIGNIS ET NOTIS PONDERVM ET MENSVRARVM CAP. I.

SIgnorũ ac notarũ doctrina cum maxime necessaria sit, haud obiter sanè describenda est: vt si qua in medicamentorum confectionibus symbolice posita inuenerimus, pondus ab ipsis significatum statim cognoscamus.

μ igitur elementum, cui ν supraponatur, μνᾶν idest Minam significat, μν.

λ *subiectum habens ι, λίτραν idest Libram denotat, *λ.

* Al. adiacens.
* Aliter. λι.

r subiectum ο habens, ὀυγγίαν idest unciam, significat,' rₒ.

Apud aliquos autem inueni ν supra se habens ο unciam significare, °ν.

μ supra positum habens ε, μέρος idest partem significat, με.

λ transuerse collocatum, si cornua ad dexteram uergentia habeat, drachmam significat. < : si ad sinistram, drachmæ dimidium, >.

S Romanum apud non nullos quidem triobolum: apud nos uerò cuiusq; ponderis dimidium significat,

A significat,S: Trāſuerſe uero poſitū,ſi unicū ſit,Obolū ſignificat,ᔕ ;ſi duo ſint,duos obolos ᔕᔕ.
C græcum elementum intus conuerſum. Semiobolum denotat,Ɔ.
ξ ſuprapoſitum ε habens,ξέστην,id eſt Sextarium,ſignificat,ξε.
κ ſuprapoſitum habens υ, Cyathum(græce κύαθον)ſignificat,κυ.
λ ipſi ο ſuprapoſitū,Holcam (græce ὁλκὴν)quæ, & drachma etiam cognominatur, ſignificat,λ.

De ponderibus & menſuris. CAP. 2.

Mina Italica habet drachmas 144. Mina attica drachmas *122. Vt mina Italis ſit libra,& ſemis: Atticis libra 1.unciæ 3.drachmæ 4.
Vncia apud Atticos continet drachmas 7: apud Italos drachmas 8.
Drachma habet ſcrupulos 3.
Vncia autem continet ſcrupulos 24.
Libra continet uncias 12,† holcas 2.Holcam uerò etiam Drachmam cognominant.
Scrupulus habet obolum 1.æreos 4.
Obolus habet æreos 6.
Aereus autem,& Siliqua omnium ponderum ſunt minima, ad ęquandam trutinam impoſita.

*Vel hic legendū 124 uel inferius drach 2. ubi drach.4.legitur.

†Al.legitur Didrachma habet holcas, id eſt drachmas.2.

B Medimnus habet ſemiſexta 12.
Semiſextum habet choas 2,chœnicas 4.
Chus habet chœnicas 2.ſextarios 8.
Vt Medimnus contineat chœnicas 48.ſextarios 192.
Chœnix habet cotylas 8.ſextarios 4.
Sextarius cotylas 2.cyathos 12.
Et hoc modo Græcorum plurimi res metiuntur.
Apud Italos autem Chus inuenitur,qui mēſura quidē ſextarios 6.cotylas 12.habeat: pondere uerò aquæ pluuialis, quæ minime fallax eſt,drachmas 72. Chœnix item Italis habet ſextarios 3.cotylas 6.Et hoc pondus Atticis,Tryblium nominatur.
Acetabulum eſt quarta pars cotylæ.
Habet autem ſextarius pondere drachmas 120.
Proprie uero Græca Cotyla olei pendet libram 1. Sextarius* libras 2. Cotyla Italica pendit olei uncias.8,uini uncias 9.
Scire autem oportet mēſuras iuxta pondus pro materiæ diuerſitate haud mediocriter uariari.

C

EX LIBRIS CLEOPATRAE DE MVNDITIIS

De ponderibus,& menſuris.

MIna pōderis eſt nomē: habet autem uncias 16. drachmas 128. ſcrupulos 384.obolos 768. thermos,id eſt lupinos 1152.ſiliquas 2304. æreos 6144. Attica mina habet uncias 12. & ſemiſſem, drachmas 100.ſcrupulos 300.obolos 600.lupinos 900.ſiliquas 1800.æreos 4800.
Peolemaica mina habet uncias 18.drachmas 144. ſcrupulos 432.obolos 864.lupinos 1296. ſiliquas 2592,æreos 6912.
Libra habet uncias 12. drachmas 96. ſcrupulos 288. obolos 576. lupinos 864. ſiliquas 1728. æreos 4608.
Vncia habet drachmas 8. ſcrupulos 24. obolos 48.lupinos 72,ſiliquas 144.æreos 384.Vocatur etiam alio nomine Tetraſſaron Italicon,ideſt quatruſſis Italicus.
Drachma habet ſcrupulos 3.obolos 6.lupinos 9.ſiliquas 18,æreos 48.
Denarius italicus habet drachmam 1.
Drachma etiam*alia æquiuoce uocatur ipſa Aegyptiaca, quæ eſt ſexta pars drachmæ Atticæ, obolum 1.pendens.

D Scrupulus habet obolos 2.lupinos 3.ſiliquas 6.æreos 16.
Obolus habet lupinum,& ſemiſſem,ſiliquas 3.æreos 8.
Semiobolus habet ſiliquam,& ſemiſſem,æreos 4.
Lupinus habet ſiliquas 2.æreos 5.& tertiam alterius partem.
Semiobolus uerò Atticus alterius ſemioboli quatuor quintas habet.
Siliqua habet atticos æreos 2.& duas tertias partes alterius æreí.
Aereus habet ſemioboli quartam partem. §Ita ut ſemiobolus 4.æreos pendat.§
Stater pendit drachmas 4.Appellantq; ipſum Tetradrachmon.
Dupondium etiam ſimiliter pendit drachmas 4.
Nux etiam regia pendit drachmas 4.
Cheme magna habet drachmas 3.Parua drachmas 2.
Aſſarium id eſt As,habet drachmas 2.
Cochlearium habet drachmam 1.
Cyathus habet drachmams 10.ſiue unciam 1.& quartam eius partem,ſcrupulos 30.obolos 60. lupinos 90. ſiliquas 180.æreos 480. Eſt autem Cyathus ſexta pars cotyles.
Cotyle,menſura quidem habet cyathos 6; pondere uerò drachmas 60. uncias 7. & ſemiſſem,

scrupulos 180.obolos 360,lupinos 540,siliquas 1080.æreos 2880. E
Tryblium eandem capit mẽsurã,quã cotyle,nã mẽsura capit cyathos 6.pondere drachmas 60,
Sextarius mensura habet cotylas 2,pōdere drachmas 120. Vocatur autem sextarius apud Aegyptios Inion.
Acetabulum mensura habet cotyles quartam partẽ,cyathum i,& semis:pondere drachmas 15.
Concha magna eandẽ seruat mensurã,quam acetabulum:nam mensura habet sesquicyathum, pondere drachmas 15.Concha minor,mensura habet semicyathum, pondere drachmas 5.
Mystrum magnum habet sextamdecimam cotyles partem,quæ sunt drachmæ 3.cum dimidia, & quarta.Mystrum minus habet cotyles uigesimamsecundam partem:quæ sunt drachmæ 2. scrupuli 2.& siliqua 1.& undecima ferè ipsius pars.
Chus habet mensura quidem cotylas atticas 12. sextarios 6. chœnicas 4. pondere drach.720.
Chœnix habet mensura quidem cotylas 3.pondere uerò drachmas 180.
In Georgicis inueni Cotylam trium esse quartarum sextarii.
Choa uerò sextariorum 9.cotylarum 12.
Amphorea sextariorum 36,cotylarum 48.
Metreten sextariorum 72,cotylarum 96.
Medimnum sextariorum 108.cotylarum 144. F
Metretes uerò apud Syros habet sextarios † 6.apud Italos uerò 120.

† Alias.90.

Tryblium,& Acetabulum similiter habent cotyles quartam partem.
Cyathus cotyles sextam partem.

ALITER DE EIVSDEM

Mina Attica habet uncias 12. Alia mina habet uncias 15.Ptolemaica uncias 18.
Libra habet uncias 12.
Vncia habet drachmas 8.
Drachma habet scrupulos 3.
Scrupulus habet obolos 2.
Obolus habet lupinum 1.& semissem.
Lupinus habet siliquas 2.æreos † 5.
Semiobolus Atticus alterius semioboli quatuor quintas habet.
Siliqua habet æreos atticos 2.& duabus alterius quintas.
Aereus habet semioboli quartam partem. Vt 4.obolos pendat semiobolus. G
Stater pendit drachmas 4. Vocant autem,& ipsum Tetradrachmon.
Dupondium habet drachmas 4.
Nux regia similiter pendit drachmas 4.
Cheme magna habet drachmas 3. Cheme parua drachmas 2.
As habet drachmas 2.
Cochlearium habet drachmam 1.

† Si hic q̃nq; est legendũ, inferi⁹ paulo post, duos & semis, legẽ oportebit: si ibi, duos & duas q̃ntas hic quatuor, & quatuor quartas, alterius, ẽ legendum. Forte tñ, si superiora considerentur, hic legendum esset, quinque & tertiam alterius ptẽ, inferius uerò duos, & duas alterius tertias.
† Al.7 & semis.

DE MENSVRIS, ET PONDERIBVS VETERINARIORVM

Vncia habet drachmas † 8.
Drachma habet scrupulos 3.obolos 6.
Cotyle habet uncias 12.acetabula 2.
Acetabulum facit uncias 6.
Acetabulum habet cyathos 3.
Cyathus habet mystra 4.
Mystrum facit unciæ dimidium.
Mystrum habet cochlearia 2. H
Cochlearium est mystri dimidium.
Cochlearium facit scrupulos 6.
Scrupulus facit obolum.
Siclium(i.Sicilicus) † unciæ dimidium.§
§Cyathus mystra 4. Vt sit mystrum unciæ dimidium§
§Mystrum facit cochlearia 2. Vt cochlearium sit unciæ quarta pars.§
Mina habet uncias 15.holcas 112.& semissem.
Libra habet holcas 90.
Denarius habet scrupulos 4.

† Al.unciã i.& semissem.

De mensuris humidorum.

Amphora Italica habet choas 8.
Chus habet sextarios 6.
Sextarius habet cotylus 2.quæ & *Trybliadicuntur.
Cotyle eandem mensuram continet,quam tryblion.
Tryblium*habet mystra magna 3.acetabula uerò 4.

* Al. Tribans.

Mystrum

A Myſtrum magnum habet acetabulum 1,& tertiam partem.
Acetabulum habet ſeſquicyathum.
Cyathus habet chemas paruas,uel myſtra parua 2.

	Olei	*Vini*	*Mellis*
Amphora Italica habet	Libr. 72.	Libr. 80.	Libr. 108.
Chus	Libr. 9.	Libr. 10.	Libr. 13.& ſemiſſem
Sextarius	Vnc. 18.	Vnc. 20.	Vnc. 27.
Cotyle	Vnc. 9.	Vnc. 10.	Vnc. 13.& ſemiſſem.
Myſtrum magnum	Vnc. 3.	Vnc. 3. ſcrup. 8.	Vnc. 4. & ſemiſſem.
Myſtrum paruum	Drach. 6.	Drach. 6. ſcrup. 2.	Drach. 9.
Acetabulum	Drach. 18.	Drach. 20.	Vnc. 3.drac.3.
Cyathus	Vnc. 1.& ſemiſsé.	Drach. 13. ſcrup. 1.	Drach. 18.

DIOSCORIDE DE MENSVRIS ET PONDERIBVS.

EGo chariſſime de ponderibus, & menſuris ita perſcrutatus ſum, quippe à minimis initium ſumpſi,& ad Minam uſq; multiplicando aſcendi.

B *De ponderibus,* *CAP.* 1.

Siliqua idem pondus habet,quod Aereus.
Obolus habet æreos 3. Vnde ſemiobolus habet pondere ſiliquam,& ſemiſſem.
Scrupulus pendit obolos 2.ideſt æreos *6*.
Drachma,& quæ Holce dicitur,pendit ſcrupulos 3.id eſt obolos 6
Vncia habet drachmas 8,ſcrupulos 24.
Libra habet uncias 12. Drachmas *96*.
Mina ſecundnm medendi uſum pendit uncias 16. ideſt holcas 128. Mina Italica pendit uncias 18. ideſt ſeſquilibram, drachmas autem 144. Mina Alexandrina pendit uncias 20. id eſt holcas 160.

De menſuris humidorum, *CAP.* 2.

Vini.

1 Amphora habet libras 80.
2 Vrna libras 40.
3 Chus id eſt congius libras 10.
C 4 Semicongius libras 5.
5 Sextarius habet libram 1.uncias 8.
6 Hemina,id eſt cotyla,uncias 10.
7 Quartarius habet uncias 5.
8 Acetabulum,ideſt quarta pars cotyles æquat uncias 2.& ſemiſſem.
9 Cyathus,ideſt ſexta pars cotyles,ęquat unciam 1.& ſemiſſem,& ſcrupulos 4.
10 Cheme eſt cyathi quarta pars,æquat drachmas 3.ſcrupulum 1.

Aquæ.

Idem eſt pondus aquæ,& aceti. Aiunt autem,ſi aqua pluuiali uas repleatur,minime fallax,ſed iuſtiſſimum pondus eſſe.
1 Amphora habet libras 72.
2 Vrna habet libras 36.
3 Congius habet libras 9.
4 Semicongius habet libras 4.& ſemiſſem.
5 Sextarius habet uncias 18.
D 6 Hemina,quæ & cotyle eſt,habet uncias 9.
7 Quartarius habet uncias 4.& ſemiſſem.
8 Acetabulum,quod eſt cotyles quarta pars,habet uncias 2.& drachmas 2.
9 Cyathus,qui eſt ſexta pars cotyles,habet unciam 1.& ſemiſſem.
10 Cheme,cyathi quarta pars,habet drachmas 3.

Mellis.

1 Amphora habet libras † 108. †Aliter 120.
2 Vrna habet libras † 54. †Aliter 60.
3 Congius habet libras† 13.& ſemiſſem.‡ †Aliter 15.
4 Semicongius habet libras† *6* & uncias *9*. †Al.7.& ſemiſſem.
5 Sextarius habet libras 2.& † uncias 3.
6 Hemina habet libram 1, & unc.1 & ſemiſſem.
7 Quartarius habet uncias *6*.& drachmas *6*. †Al.ſemiſſem
8 Acetabulum habet uncias 3.drahmasq; † 3. †Aliter 2.
9 Cyathus habet uncias 2. & drachmas † 2 †Al.ſemi.
10 Cheme, quæ eſt cyathi quarta pars,habet † drachmas 4.& obolos 3.‡ †Aliter drac.5.

DE MENSVRIS, ET PONDERIBVS. E

Medimnus habet ſemiſexta 12.
Semiſextum habet choas 2.
Chus habet chœnicas 4.
Chœnix habet cotylas atticas 3.pondere autem,holcas 180.
Chus menſura quidem eſt cotylarum atticarum 12.pondere uerò pendit drachmas 720.
Sextarius menſura quidem eſt cotylarum 2: pondere uerò drach.120.pendit.
Cotyle habet cyathos 6.pōdere uero drachmas 6.Cotylam Attici etiam Tryblium appellant.
Acetabulū menſura eſt cotyles quarta pars,quod eſt ſeſquicyathus:pondere uero hēt drac.15.
Cyathus eſt drachmarum 10.
Cheme eſt cythi quarta pars, drachmæ 2.& ſemis.
Myſtrum magnum eſt cotyles decimaoctaua pars: pendit drachmas 3. & ſcrupulum 1. Myſtrum paruum eſt cotyles uigeſima quarta pars: pendit drachmas 2.& ſemiſſem.Myſtrum iuſtiſſimum habet ſcrupulos 8.
Cochlearium habet ſcrupulos 3.
Nucis baſilicæ ſeu regiæ magnitudo pendit drachmas 7.
Nucis ponticæ magnitudo pendit drachmam 1. F
Balani ideſt glandis magnitudo pendit drachmæ dimidium.
Fabæ ægyptiæ magnitudo pendit obolum,& ſemiſſem.
Orobi magnitudo pendit æreos 2.

DE SIGNIS PONDERVM AC MENSVRARVM

Cum expoſitio ſignorum pondera, ac menſuras indicantium neceſſaria ſit, eam hic deſcripſi, ut ſi quando ea ipſa ſigna in medicamentis notata inueneris, haud quaquam errare poſſis.

ν itaq; quod ſupra μ ſit potum, μνᾶν, ideſt minam, ſignificat, μν.
λ quando ſubiectum habeat 1. λίτραν id eſt libram, ſignificat, λ.
r quod ο ſupra uel infra ſe habeat, ὀυγγίαν id eſt unciam, ſignificat, r° r₀.
Apud non nullos autem inueni ν, quod ſupra ſe ο habeat, unciam ſignificare, ν°
μ quod ſupra ſe habeat ε, μέρος, id eſt partem, ſignificat, μ^ε.
λ obliquum, ſi ad dextram cornua uergentia habeat, drachmam ſignificat <: ſi ad ſiniſtram, drachmæ dimidium, >.
S Romanum, apud aliquos quidem triobolum: apud nos uerò cuiuſque ponderis dimidium ſignificat, S. Si autem tranſuerſæ ponatur, obolum 1. ſignificat, ∽. G

FINIS QVINTAE CLASSIS

AAAAA BBBBBB CCCCC DDDDD EEEEE FFFFF GGGGG HHHHH IIIII KKKKK LLLLL MMMMM NNNNN OOOOO PPPPP QQQQQ RRRRR SSSSS TTTTT VVVVV XXXXX YYYYY ZZZZZ
aaaaa bbbbb ccccc ddddd eeeee fffff ggggg hhhhh iiiii KKKKK lllll mmmmm
Omnes ſunt quaterniones præter mmmmm ternionem.

VENETIIS APVD IVNTAS.

GALENI
LIBRORVM
SEXTA CLASSIS

DE CVCVRBITVLIS, SCARIFICATIO-
nibus, Hirudinibus, & Phlebotomia,
præcipuo antiquis remedio tradit.

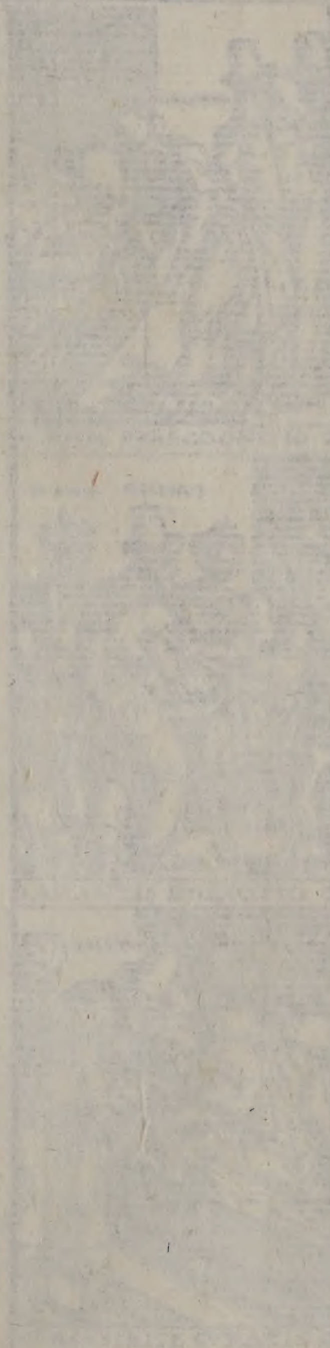
SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE,
*non parum ornamenti adepta: locis plurimis
quàm in aliis superioribus editionibus,
ad græcorum librorum fidem
castigatis.*

Locis etiam Hippocratis in margine signatis.

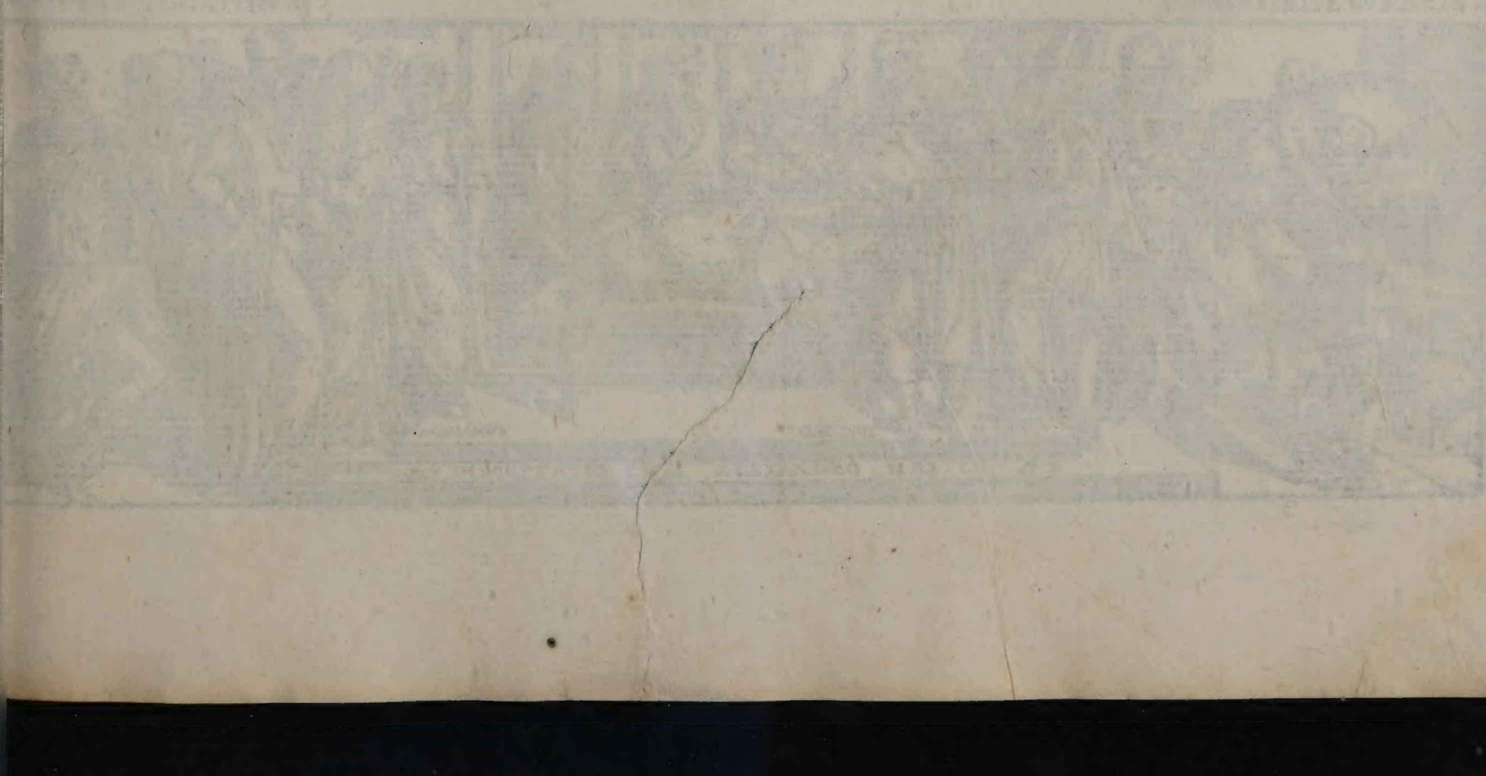
Et nouis Adnotationibus nunc primum additis.

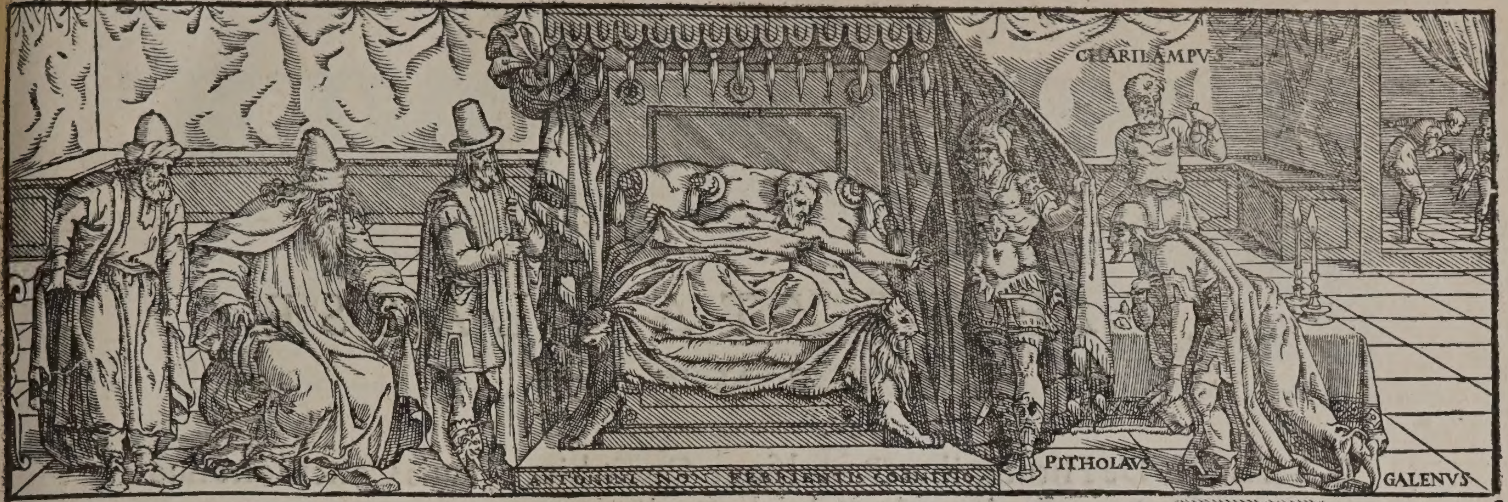
Librorum index versa pagina ostenditur.

[illegible]

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.

GALENI
LIBRORVM
SEXTA CLASSIS

DE CVCVRBITVLIS, SCARIFICATIOnibus, Hirudinibus, & Phlebotomia, præcipuo artis remedio tradit.

SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE, *non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alijs superioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.*

Locis etiam Hippocratis in margine signatis.

Et nouis alijs annotationibus nunc primum additis.

Librorum index versa pagina continetur.

Ὄργανα εἰς κλινικήν.

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.

QVAE SEXTA CLASSE HABENTVR.

Hos libros omnes multis in locis emendauit Augustinus Gadaldinus & nunc postremum sunt hæc omnia à Ioanne Costeo recognita & nouis annotationibus aucta.

GALENI
DE HIRVDINIBVS REVVLSIONE CVCVRBITVLA CVTIS CONCISIONE SIVE SCARIFICATIONE

Ferdinando Balamio Siculo interprete

De Hirudinibus. *CAP.* I.

NOn nulli captas hirudines includunt, eaq; ad multiplicem uſum accommodant.Vbi enim miteſcunt,carni facile admouentur.Quæ uerò modo captæ fuerint, per diem ad ſeruandæ, exiguoque ſanguine alendæ ſunt:atque ita fit,ut quicquid uirulentum in ſe continent,exprimatur. Quando autem ijs uti opus eſt,ea pars,cui hirudines admouendę ſunt,nitro prius fricanda,inungendaq;, unguibusve ipſis ſcalpenda eſt,hoc enim pacto auidius adhæreſcunt.Oportet etiam eas ip
C ſas in tepidam aquam,quę uaſe lato & mundo contineatur,infundere, mox ſpongia comprehenſas mucore & ſordibus manu purgare, atque ita admouere.Vbi uerò admotæ fuerint,ne ea pars,cui inhæſerint,frigeſcat,oleum tepidum ſuperinfundes. Si autem manibus aut pedibus affigendæ ſunt,in aquam,in quam hirudines iniectæ ſint,manus,aut pedes immergantur. Si uerò non firmiter hęſerint, earum caudæ forcipe incidendæ ſunt: nanque ita, ubi ſanguis effluxerit,ab attrahendo non deſiſtunt,donec cinere aut ſale os earum aſpergatur. Poſt quam autem exciderint,quod relinqui ab eis uenenoſum ſolet,cucurbitula exhauriendū eſt:uel ſi id minime fiet,fotu per ſpongiam adhibito utendum eſt.Quòd ſi inde cruentæ lachrymulæ adhuc effluxerint,farinam cymi numq; admoueto,lanamq; ſubinde modico madentem oleo alligato. Cæterum ſi manare ſanguis nō deſinat,linteolum aceto madefactum, gallamve combuſtam, uel ſpongiam in liquidam ante picem immiſſam mox crematam, imponito. Illud quoq; compertum habere oportet, hirudines ipſas ſanguinē illum attrahere, qui carni adiunctus eſt non,qui in imo corpore cōtinetur.Earum uerò uſus pro cucurbitulis eſſe ſolet.Præterea remouendæ tunc ſunt,cum dimidiam ſanguinis partem extraxerint. Quin etiam prohibendum, nec permittendum eſt, ut ſanguis
D eouſque effluat,quouſque ſit ſatis:ſiquidem pars ipſa frigeſcit, tum ob ipſas hirudines,quæ natura frigidæ ſunt, tum etiam ob aerem ambientem.

De Reuulſione. *CAP.* 2.

VEhementes humorum fluxiones reuulſione cohibendæ ſunt, ne nimium cōfertæ alioquin prorumpant.Sunt autem remedia,quæ per reuulſionem adhibentur, huiuſmodi.In pectus uidelicet,aut uentrē,ſi quid defluxerit,ad manus retrahēdū eſt: uomitus uerò ad partes inferiores:ueluti quę ex acribus clyſteribus fluxiones proueniunt,uomitus contra pręſidio auertunť. His uerò ambabus fluxionibus,cū ſuperior atq; unà inferior uenter urgetur,eas ad vrinā ſudoremq; reuocabimus: vrinæ autē fluxum ad ſudorem aluiq; deiectiones. Eſt quoque auxilium, quod ex diuerſis contrarijs partibus reuellit cucurbitula, ſi mammis proxima apponať.Itē adiumento eſt,ſi ubi nimiū ſanguinis fluit è naribus,aut per loca muliebria immodici effluxus labūtur,præcordijs(hypochondria Græci dicunt) affigatur.Acria quoq; medicamenta*ſinibus admota,eas fluxiones retrahunt,quibus caput aut uiſcera uexantur.Atq; ut ſumma rem cōplectar ita reulſio efficiť:In humoribus uidelicet partes ſuperiores petentibus,ad inferiores: & cōtra,ſi inferiores petant partes,ad ſuperiores:& contra,ad dexteram ſimiliter partem aut læuam,item in anteriorem aut poſteriorem,ſiquid defluxerit,ad appoſitas partes reuulſio facienda eſt.

*κόλποις. i. ſinibus. ſed legēdū eſt κώλοις. i. artubus.

De Cucurbitula. CAP. 3. E

CVcurbitulæ purgatis prius corporibus utiles quidem, sed in repletis (quæ plethorica Græci vocant) prætermittendæ sunt. Idemque initio phlegmones si uel cerebrum ea, uel cerebri membranulas, uel alias corporis partes occupauerit, seruandum est, eiq; abstinendum: sed cum nihil amplius adfluxerit, totumq; exinanierimus corpus, & usus rei inflammãtis uel mouendæ uel amoliendæ, uel extrorsum abstrahendæ tulerit, illas adhibebimus. In his quoque affectionibus dum gignuntur, non quidem membris ipsis quæ cœperint laborare, sed eis, quæ laborantibus coniuncta fuerint, reuulsionis gratia cucurbitulæ sunt imponendæ. Initio uerò quæ repercutiendi uim habeãt, sunt adhibenda. Cucurbitula exhaurire materiam, dolores soluere, phlegmonem minuere, inflationes discutere, appetentiam cibi excitare, imbecillo uentriculo uires restituere, animi deliquia leuare, si quæ profundas partes fluxiones infestent eas trãsferre, & siccare, sanguinis eruptiones prohibere, & quicquid menstrua uitiauerit attrahere, ijsq; alleuiationem præstare potest.

De Scarificatione, seu cutis concisione. CAP. 4.

COrporis partes scarificandæ sunt, quæ phlegmone uel duritie urgentur, quæ uel tensæ fuerint, uel dolore aliquo affligũtur: quæq; fluxionibus uexantur, ubi eæ ipsæ fluxiones desierint: aut cum acrem materiam subesse uiderimus, seu uis aliqua uenenosa extrinsecus illata fuerit: præterea si ab altera ad alteram partem deducere materiam uolumus, sicuti scarificatis cruribus, affecto capiti medemur: sique exuberans materia in corpore minuenda est, atque ob id potissimum exuberantia illa oriatur, quòd materia ipsa, quę emitti solet, supprimatur, scarificatione utimur: quẽadmodum sanguinis profusionibus suppressis (quas hæmorrhoidas Græci appellant) crura ipsa lota quidem prius, uel spõgia calide fomento adhibito, scarificantur. F

Eodem nanque anno uenam frequenter incidere, minime quidem rationi consentaneum arbitramur: quandoquidem cum larga sanguinis copia uitalis quoque spiritus emittitur, quò sanè absumpto, crebrius quidem moles uniuersa frigescit, tum animales functiones omnes deteriores redduntur. Quamobrem ab ignobilioribus membris, utpote à cruribus sanguis educendus est. Vtilis quoq; oculis scarificatio est, quos diutinæ fluxiones infestant: tum capitis uitijs: item particulis quæ pectori dorsove adiunctę sunt. Prodest pręterea compactæ materiæ, angineque. G

Legendum esse φυσικάς, i. naturales non animales, & ratio docet, & Aetius, qui hæc omnia repetit, & Oribasius ipse. 7. coll. cap. 19. unde hæc omnia capta sunt.

Post hæc quatuor capita, Oribasium de eisdem rebus ex Galeno & alijs præstantissimis medicis tractantem impressimus, vt pleniorem in primis de hac re cognitionem habeas: postea vt consideres, an supra scripta capita priuatim scripserit Galenus an magis ab aliquo ex Galeni & aliorum libris, vel ex ipso potius Oribasio excerpta sint.

I

ORIBASII

ORIBASII

DE CVCVRBITVLIS SCARIFICATIONE

Hirudinibus, Deriuatione, & Reuulsione sermo, in septimo & octauo Medicinalium collectionum ad Iulianum Imperatorem libro.

Augustino Gadaldino Mutinensi interprete

EX LIBRO SEPTIMO.

De Cucurbitula ex libris Galeni. CAP. 15.

CVcurbitulæ euacuatis prius corporibus utiles sunt: nam ubi ea plethorica sunt, cucurbitulis nō vtimur. Eadem etiā ratione, ubi cerebrum eiusq; membranæ phlegmone uexantur, cucurbitulis in affectuum principijs non vtimur, quemadmodum sanè nec in ulla alia particula phlegmone laborante: sed ubi tum nihil amplius influxerit, tum totum corpus ante uacuauerimus, usus q; postularit, ut aliquid eorum quæ in parte phlegmone laborante continentur, moueamus, eruamusq;, vel ad exteriora extrahamus. Dum uerò affectus etiamnum fiunt, cucurbitula minime membris laborare incipientibus, sed ijs quæ his continuata sunt, reuulsionis causa imponenda est: in principio uerò repellentibus est utendum.

De cucurbitula ex libris Antylli, ex secundo sermone de euacuantibus remedijs. CAP. 16.

C IN mediocri dolore & in*similibus, leuibus utimur cucurbitulis, q̄ scilicet sine incisione aptantur. At in quibus roborare uolumus, uehementibus est utendum. In oppletis uerò particulis, quemadmodum & in ijs quæ à corrupta uexātur materia, cum incisione admouemus. Oportet autem, antequam eas adhibeamus, uentrem iam emollitum fuisse, aut omnino nullā infestātiū excrementorū adesse suspitionem: ac prius comedisse omnino, uel aquā prius bibisse à leui nutrimento & iā subducto. Maxime uerò oportet, si sanguinem detrahere uolumus, ut primo pars parum fricetur: Postea si ruborem sufficientē, tumoremq; à cucurbitula acquisierit, scarificetur: sin minus, tertio cucurbitula affigi debet, quousq; pars tū tumefacta tū rubefacta fuerit. Quòd si ne tunc quidē tumor, nec rubor effectus fuerit, spongijs partes fouendæ sunt, quousq; coloris euadant phœnicei, & ita deinceps scarificādæ. At si quis præcognouerit corpora nō rubefactū iri, ueluti in ijs, q pingue habent abdomen, uel in refrigeratis, & in mulieribus, quæ pepererint: ante cucurbitularum applicationē cataplasma illis partibus imponendum est. Aliquando uerò tumor ualidus à leuibus cucurbitulis fit, & colore liuidior: ac postquā scarificatus fuerit, parum uel nihil effluit: cum sanguis crassior existat, & quod antestat, sit carnosius. Itaq; in his, spongijs præcipue fouendus est locus, ac tenuis, beneq; fluxilis reddēdus est sanguis. Cauendū porrò est
D ne prope mammas cucurbitulæ ponantur: incidentes. n. interdum in ipsas mammæ, & admodū tumescentes, difficilem reddunt auulsionem. Sane applicandæ sunt cucurbitulæ cum modico igne: nam si uehementes apponantur, uapore inflāmantes cōtendentesq; corpora, nihil effatu dignum attrahunt. Notū autem est ita figurandas esse partes, ut sanguis in ipsis non immoretur, crassescēsq; impedimento sit effluxioni: sed ut pronus ad inferiora effluat. Post ablationē uerò cucurbitularū, si quod extractū fuerit, satis sit, partes postea curabimus: si nō satis, cucurbitulas denuo apponemus. In capite cum multo igne haud sunt infigendę: uehemēter. n. attrahunt, difficulterq; auelluntur: Quę uerò cum mediocri igne affiguntur, id qđ opus est, perficiunt. Quando autem non possunt nisi difficulter auelli, spōgijs ex calida eas circumplecti oportet: sic enim remittuntur: quòd si ne ita quoq; remittantur, perforare ipsas oportet.

De Cucurbitularum differentia à materia & à figura sumpta.

CVcurbitularum differentiæ à materia sumptæ tres sunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Nam argenteas, quia uehementius igniuntur, reijcimus. Aenearum frequentior est usus. Vti etiam uitreis possemus, in quibus sanguinis vacuationē considerare opus est. Corneis item in capite uti

possemus, ubi æneas difficulter auulsum iri existimaremus: & in timidis quoq;, qui ob flãmam E
perterrefiunt. Quòd ad figurã spectat, differentia præcipue in æneis est. Sanè elatiores, humilio
ribus magis attrahunt. Humiliores in capite magis accommodantur: propterea qđ haud uehe-
menter trahunt. Quæ plana habẽt labra, corporibus latitudinẽ habentibus: quæ resima, curuis
& gracilibus commodius affiguntur. Quæ acutũ os habent, illis competunt, in quibus scarifica-
tione quidem non utimur, sed per leuium cucurbitularum applicationẽ, uehementer attrahere
uolumus, labrorum acuitate ad attractionis uiolentiã conferente. Quę obtusa habent labra, tũ
in alijs membris, tum præcipue in capite utiliter applicantur. Aenearum cucurbitularũ tractus,
quemadmodum etiam uitrearum, per ignem fit: Cornearum, sine igne: quippe in extremo sunt
perforatæ, cumq; aptantur, uehementer per foramen exuctæ, attrahunt; statim uerò foramen
digito cera ve clauditur.

De Cucurbitulis ex libris Herodoti, ex sermonibus de euacuantibus remedijs. CAP. 17.

CVcurbitula verò potest *capitis materiam uacuare, dolorẽ soluere, phlegmonem minuere,
inflationes discutere, appetẽtias reuocare, imbecillũ exolutumq; stomachũ roborare, ani- F
mi defectiones remouere, quæ in profundo sunt ad superficiẽ transferre, fluxiones exiccare, san
guinis eruptiones cohibere, mensium circuitus suggerere, φθοροποιοῦς δυνάμεις, id est facultates
corruptionem inducentes (seu medicamenta mortifera) attrahere, rigoribus finẽ imponere, cir
cuitus soluere, à cataphora id est inclinatione in somnum excitare, somnos conciliare, grauita-
tes alleuare. Hæ & his similes sunt cucurbitularum facultates.

De scarificatione ex Antyllo, ex sermonibus de euacuantibus remedijs. CAP. 18.

SCarificamus partes corporis aut phlegmone laborãtes, aut ĩduratas, aut distẽtas, aut dolore
affectas, aut fluxionibus uexatas, nimirũ ubi iã fluxio constiterit, aut acri materia imbutas,
aut ubi uirulẽta facultas extrinsecus inciderit: aut cum ex alijs partibus in aliã, traducere mate
riam studemus, sicuti crura affecto capite scarificamus: aut ubi materiã in corpore redundantẽ
minuere uolumus, præcipueq; cũ redũdãtia fiat ob materiæ, quæ de more expelli sit solita, sup
pressionẽ, sicuti suppressis hęmorrhoidibus, crura scarificamus. Sanè pars quæ scarificari debet
prius, si fieri potest, lauanda est: sin minus, aqua tepida quousq; rubefiat, est perfundẽda, aut spõ
giis fouẽda, aut Soli, igniue exponenda, ac postea scarificanda. Infigẽdæ verò sunt incisiones, in G
cruribus quidem & abdomine, κατ' εὐθυωρίαν, id est per rectitudinem, seu longitudinem: in tho-
race item & dorso ac ceruice, eodem modo: in capite uerò secundum capillorum positionem:
in fronte autẽ per transuersum. Magnitudine porrò inter sese sint æquales incisiones: & quæ in
ter eas sunt interualla, inter sese æqualia sint: Scarificationisq; initiũ ab infernis partibus suma-
tur: ita enim sanguis ad superficiarias partes decurrens, eam quæ scarificari deinceps debebit,
non obscurabit. Incisionum situs per æquales inter se ordines fiat. Scarificatio autẽ non κατὰ
πληγὴν, id est per percussionem, sed κατὰ συρμὸν, id est per tractum, est facienda; hoc enim pacto
citra dolorem fiet.

De scarificatione ex libris Apollonij. CAP. 19.

CVm ad corroborationem & ad quancumq; corporis conseruationem, plurimam etiã habe
ri utilitatem ex sanguine compererim, qui sępissime quidem quantitate abundat, aliquãdo
uerò secundum qualitatem in deterius uertitur: opinatus sum, ubi ipse abundat, imminutionẽ:
ubi corruptus est, alterationem conuenire. Ac uenas quidem sæpius eodem anno secare, nõ esse
idoneum arbitratus sum: cõsiderans quod una cum sanguine multus etiã spiritus uitalis excer- H
nitur: dum aũt hic absumitur frequentius, uniuersa corporis moles refrigeratur, & omnia natu-
ralia opera deteriora euadũt. Iudicaui ergo ab ignobilissimis particulis, sicuti à cruribus, sangui
nis extractionem per scarificationem fieri debere: quãtitate habitu hominis usuq; mensurata:
Optimum uerò præsidium est tum ad conseruationẽ sanitatis, tum ad eiusdem recuperationẽ,
ubi ipsa ab aliquibus eiuscemodi causis euersa fuerit. Nemo tamen me phlebotomiã explodere
suspicetur. Ego enim illam in maximis periculosissimisque affectibus non omitto: in quibus sa-
nè abunde affatimque sanguinem effundere est opus: nam proinde ut affectus sunt uehemẽtes,
ita quoque affatim uacuationes faciẽdæ sunt. Plethoram autem commoderatam, quæ aliqd ma
li factura sit, ac iam euersionem in morbosum statũ attingat, tibia quæ scarificationibus uexata
fuerit, innoxiamq; totam, quam uolumus sanguinis illigationem reddiderit, citra ualidã totius
molis commotionem, soluit: sæpius enim plus quàm par sit, congregatur. Quare tardandũ non
est, ut, quotiescunque plenitudinis signa inciderint, ipsam eo quo ostendimus pacto, tollamus.
Præstat enim tum uiscera, tum quæ in toto corpore sunt uasa, intemperate non repleri, neque
distendi, sed potius in terminata quadam relaxatione esse, ut naturalis spiritus expedite per-
meare possit.

A *Scarificationem mulieribus, quæ probe non purgantur, alijsq́; multis affectibus prodesse.* C A P. 20.

MVlieribus, quibus purgatio prospere non succedit, scarificatio mire auxiliatur: nam quod
illic ad debitam purgationem deerat, id hac uia uacuatur. Statutū autem purgationis tē-
pus expectare oportet: tuncq́ue cū nihil uel parum sponte fluxerit, eatenus detrahēte hoc auxi
lio uti debemus, quatenus usus postularit. Quibusdā ēt mulieribus, ut de more mēstruæ purga
tiones iterum redirent, hoc auxilium maxime cōtulit: nam cōtinua in inferiores partes sangui-
nis eductio, inclinationem uiamq́; ipsi præbet. Ego sane etiā ualde ætate prouectas, quibus iā
pridē nihil menstrui ferebatur, ubi aliqua corporea molestia conflictarent, hac curatione suble
uo. Hæc enim mulierū propria est, multumq́; habet efficaciæ: quippe quę naturalis excretionis
modum imitetur. Porrò uacuare interdū soleo scalpello, idest smilio: interdum autem per hiru-
dinum applicationem. Oculos etiam cum quidam ex lōgo tempore ab incessabili fluxione in-
fectos haberet, hoc præsidio sanatus est: cū nos aliis etiā localibus circa oculos auxiliis usi fuis-
semus, totiusq́; corporis curā gessissemus. Senex etiam quidam, cum prius quidē longis, postea
uerò breuioribus interiectis interuallis, a strangulosa circa pulmonē angustia uexaretur, simili
modo curatus est. Ea autem quantitas, quæ conueniens esse uidebitur, uacuanda est, refrigera-
B tioq́; est uitanda: ac nutrimentum deinceps cōmoderatum, tribus quatuorue diebus est exhibē
dum. Et sanè dum pestilentia uehemens Asiā deprehendisset, multosq́; perdidisset, meq́ue etiā
morbus attigisset, secunda morbi die, remissione * febris facta, crus sacrificaui, duasq́; ferè san-
guinis libras detraxi: hacq́ue de causa periculum uitaui. Plerique igitur etiam alii hoc præsidio
vsi, superstites euasere, erant enim plenitudinis signa. Illique præcipue seruabantur, qui sangui-
nem copiosum exhauriebant. Igitur capitis etiam dolores moderatos, tonsillarum phlegmo-
nas, ac dolores circa latera recentes tollit: nam diuturniora eiuscemodi symptomata localibus
scarificationibus dissoluimus. Quin & qui à morbo resumuntur, difficulterq́; in naturalem sibi
ipsis habitudinem redeunt, nihil æque sanè ad conuenientem bonamq́; renutritionem ducit,
ut sanguinis per scarificationem exhauritio.

De Hirudinibus ex libris Antilli, ex sermonibus de Euacuantibus remedijs. C A P. 21.

QVidam captas hirudines diu includunt, eisq́; ad multa utuntur. Ipsæ.n. si mitescunt, carnē
facile apprehendunt: cum aliæ nō nunquā peregrine sese gerant. Oportet autem has qui-
dem, cum primum eas experti fuerimus, applicare: quæ uerò nuper captæ sunt, per dies serua-
re, exiguum sanguinis pro nutrimento iniicientes: ita enim earum uirulentia exprimetur. Sanè
C cum eis uti uolumus, locus cui hirudines applicandæ sunt, nitro prius fricandus, ac sanguine
alicuius animalis, uel argilla liquida inungendus, uel fouendus, uel unguibus scaspendus: prom
ptius enim apprehendent. Oportet autē ipsas in aquam tepidam & purā, in uase lato magnoq́;
contentam, iniicere, ut commotæ uirus abiiciant: mox ubi eas spongia cōprehēderimus, ac mu
corem lētoremq́; purgauerimus, manu admouebimus. Atque ubi omnes inhæserint, oleum te-
pidū particulæ, ne refrigescat, infundemus. At si manibus pedibus ue affigēdæ sunt, pars ipsa in
aquā, ubi hirudines sunt, iniiciēda est. Quòd si etiam eis ubi repletę fuerint, uti † oportuerit, uel
quia paucę hirudines ꝑsto adfuerint, uel quia paucæ apprehēderint, earum caudas forpice inci
dere oportet: nā effluēte sanguine trahere nunꝗ desinunt, quousq́; nos salē uel nitrum uel cine
rem, earum osculis inspergamus. Vbi uerò exciderint, si locus cucurbitulam capere potuerit, ꝑ
eius appositionē, uirus extrahere debemus: ualide nimirum ipsam apponentes, celeriterq́; auel
lentes: si uerò cucurbitulæ capax nō fuerit, spongiis fouendus is est. Cæterū si corpora uel oscu
la sublachryment, mannā, uel cuminum, uel farinam inspergito, ac postea lanā pauco maden-
tem oleo cōuoluito: sin sanguis etiam inde erumpat, linteola, uel aranearū telas ex aceto iniici-
to: aut gallam ustā, aut spongiam nouam pice liquida intinctam, ac ustā, imponito: deinde char
D tula aceto irrigata imponenda, ac illigāda est. Hæc autem in partibus quę in medio corpore ha
bentur, sunt peragenda. Nam in artubus (quę græce κῶλα. i. membra longa hoc est brachia &
crura appellantur) solū etiam uinculum pro cohibendo sanguine satis est: quod postero die sol
uendū est: siq́; sanguis constiterit, abiiciendum, si uerò nō constiterit, eisdem utēdum est. Scire
autē oportet hirudines non ex profundo sanguinē trahere, sed eum, qui carnibus adiacet, exu-
gere. Eas autē in illis usurpamus hominibus, qui scarificationum incisiones pertimescunt: uel
in illis partibus, in quibus cucurbitula ob earū paruitatem, uel gibbositatem & inæqualitatem,
aptari non potest. Hirudines auellimus, quando eius sanguinis, quem arbitramur exhauriri o-
portere, dimidiam partem attractam fuisse cōiecerimus: & postea tādiu effluere permittimus,
quoad qui satis sit, excretus fuerit. Cum uerò particula tum ab hirudinibus, quę natura frigidæ
sunt, tum ab aere refrigeratur: fouenda ipsa est, ac recalfacienda: sanguinisq́; fluxus non per re-
frigerantia, sed per astringentia & emplastica, ut diximus, est cohibendus.

† *Non oportuerit, legēdum putamus. quomodo enim incisa cauda rursum duci in usum possunt.*

De Hirudinibus ex Menemacho, C A P. 22.

HIrudines locis affectis applicātur, uel eis, qui ꝓximi nō pinguibus sunt: nā oleū earum ap-
petētiā subuertit. Porrò in angustiā stricti calami ab utraq; parte haud ꝓforati, uel opercu
lum parui calami, uel quidpiā simile, cū aptādę sunt, demitti debēt. Earū numerus à duabus ma
gnitudini-

gnitudinibus loci nimirum & affectionis, sumendus est. Auferantur, oleo calido earum labiis E infuso. Mordacitas autem satis in partibus ulceratis exoluenda est. Quod post earum ablationem effluit, digitus impositus cohibet. Excretionis quantitas ab hirudinum erectione conspicitur: sed euidentius ea etiam apparet, si congregata fuerit, quando hirudines à corporibus diuulsæ sanguinem euomuerint. Sanè si hirudines ægre adhæreſcant, loci, quibus aptandæ sunt, superficietenus sunt scarificandi: ubi enim illæ sanguinem gustauerint, auidius ipsum appetunt.

EX LIBRO OCTAVO

De deriuatione ex libris Galeni. CAP. 18.

DEriuatio (græce parocheteusis) eiusdem est generis cum euacuatione facta per particulã, quæ fluxionem suscipit. Fit autem per aliquam uicinarum partium: exempli causa: quando per gurgulionem uel palatum fertur fluxio, per nares certe ipsius deriuatio cõgruenter fiet, irritatione à nobis facta uel prouocatione per acria medicamenta. Quando uerò ad oculos uel aures succi uergunt, deriuare ipsos non in nares tantum, sed & in ipsum etiam os debemus, medicamentum id quod ex origano & sapa confectum est, idq; etiam quod ex sinapi constat, diluenda gargarizandaq; exhibentes Scimus etiã quòd staphisagria, idest pedicularis herba, cõmanducata, pyrethrum, omniaq; id genus acria, succorum abundantiam, quæ in oculos uel aures ex capite fertur, ad os traducunt. Deriuatio etiam fit, si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad stomachum diuertamus, hoc enim magis eligendum: nec secus etiam si mulieri per sedis uenas sanguis irrumpat, eum quoque ad uteri uenas traducamus. Riuare igitur (græce ὀχετεύειν) est per riuos ducere: deriuare uero (id est παροχετεύειν) est à riuis ad latera diuertere. F

De reuulsione ex libris Galeni. CAP. 19.

VEhementissimos succorum influxus reuulsoriis præsidiis cõfertim ingruere prohibemus. Reuulsoria autem præsidia sunt, uincula quidem artuum, ubi succi in thoracem & uentrẽ inclinant: uomitus autem, ubi ad inferiora declinãt: quemadmodum etiam acres clysteres, ubi ad uomitum uergunt. Has uerò ambas succorum inclinationes, eam inquam, quæ per superiorem, & eam quæ per inferiorem uẽtrem fit, ad urinas ac sudores retrahes. Quin & urinas quoq; tum ad sudores, tum ad alui quoq; deiectiones reuelles. Reuulsorium etiã præsidium est, G quę iuxta mammas apponitur cucurbitula. Quę uerò hypochondriis affiguntur, sępenumero sanguinis ad nares impetum potenter reuulsisse conspexistis: quemadmodum etiam sanè immodicas per uterum irruptiones. Acria etiã medicamẽta artubus imposita, succos ad caput uisceraq; uergẽtes, reuellũt. In summa, reuulsio facienda est, deorsum quidẽ, ubi succi ad superiora: sursum, ubi ad inferiora uergũt: & ubi introrsum, ad exteriora: ubi extrorsum, ad interiora: ita quoq; si dextrorsum inclinat, in sinistrã: si sinistrorsum, ad dextram reuulsio facinda est: sic sanè fluxiones quæ retro inclinant, in priora reuellendæ: quę in priora, in posteriorem regionem abducendæ sunt.

GAL. DE VENAE SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATVM
LIBER

Iosepho Tectandro Cracouienſi interprete

Denuo ab Auguſtino Gadaldino ad Græcorum exemplarium fidem emendatus

ARGVMENTVM LIBRI

Increpat Eraſiſtratum, qui poſt habito Venæ ſectionis auxilio, neque efficacibus, neque tutis remediis uteretur.

Aduerſus Eraſiſtratum, qui cum in minimis pleriſque curioſus eſſet, ſemel tantum idque obiter, de Venæ ſectione mentionem fecit. CAP. I.

Vide de hac re lib. 5. methodi cap. 15.

MIhi quidem illud inquiſitione non parua dignum vr̃, cur nã Eraſiſtra-
tum, cũ cætera, quæ ad artẽ ſpectant, abunde ſatis pertractaret, ac cir
ca minima quæq; tãtopere curioſus eſſet, ut & quorũdã holerũ cata
plaſmatũq; decoquẽdi rõnẽ cõſcripſerit († quorũ facultates uſumq;
C ſi unquã aliquis alius declaraſſet, non iniuria eorundẽ conficiendi ra
tionem omittere potuiſſet, ꝗ qñquidẽ id nullius pretii ſit, taleq; quod
à quouis ex vulgaribus inueniri poſſit) de uenæ ſectione interim, tã
potẽti ac magno auxilio, qđq;, uel ueterũ ſnĩa, nõ minus efficaciſſi-
mis remediis extolleret, ipſe nullam mentionẽ fecerit. In illius. n. ope
ribus fermè ne nomẽ quidẽ unquam uenæ ſectionis, præterꝗ̃ ſemel,
reperiri põt: ubi ipſemet, quemadmodũ unicuiq; conſiderare facile eſt, obiter potius, p̃terq; in-
" ſtitutũ, ꝗ̃ ſtudio inſigni, de ſanguinis reiectione agẽs, illius meminit: id qđ ex ſuis ſcriptis ĩtelli-
" ges, quæ ſic habẽt: Deligaturæ uerò, quæ circa alas & inguina fiũt, nõ ſunt faciẽdæ more quorũ
" dã, qui vulgatam curandi rõnẽ imitantes, nihil aliud conſequunt̃, ꝗ̃ ꝙ ſanguinẽ uinculis abun-
" de exprimant. Quòd. n. in deligatis corporis partibus ſanguis plurimus recipiatur, ex uenarũ tẽ
" ſione, earumq; ſectione coniectandũ eſt: ex inciſa ſiquidem corporis parte, cũ ea deligata fue-
" rit, copioſior is effluit. Dũ uerò ſanguinis reiectio cõtingit ex deligatura in tibiis, ac brachiis fa
" cta, plurimũ eius ibidẽ recipiet̃. Poſtꝗ̃ etenim qui circa thoracis partes adeſt, diminutus fuerit
" sãguis, tũ ipſa quoq; reiectio multo minor pauciorq; fiet. Hoc aũt ipsũ facere uolũt ii, ꝗ ſangui-
D nẽ reiiciẽtibus uenã ſecãt. Sed in hac re Chryſippus multo cõſultius agit, quippe ꝗ nõ ſolũ p̃-
" ſentia inſpiciat, ſed ẽt imminẽtis periculi curã gerat. † Huic. n. periculo, qđ in reiectione accidit
" aliud ex inflãmatione adheret, in quo quidẽ offerre aliquid perquã difficile eſt: rurſum aũt ei, ꝗ
" à uenæ ſectione famẽ lõgo t̃pe tolerare debeat, ne diſſoluat̃ uerẽdum eſt. Cæterũ Cryſippus ſi-
" mulatq; nutrimẽtũ in corpore iã elaboratũ in loca ſolutu difficilia trãſtulerit, ꝙ eo t̃pe quo diſ
" ſolutionis periculũ imminet, hoc pacto cibũ differre poſſit, in prõptu eſt. Et hac ꝗdẽ ille meden
" di rõne uſus, nunꝗ̃ offerre coactus eſt, ob idq; ſumma ꝗq; ingenio ſuperauit, ac ꝙ ſibi ipſi unde
quaq; cõſtet, frequẽtiſſimas meruit laudes. Quòd aũt nullius momẽti hæc ſint & indigna oĩbus
modis, ꝗ uel ad Eraſiſtrati ſolertiã, quã ille ſibi in hac arte uẽdicat, uel ad auxilii uires referant̃,
cuilibet cõſtat. Qñquidẽ ſi neq; apud Hippocratẽ, ꝗ neq; apud Dioclem, ꝗ neq; apud Euriphon-
tẽ, neq; penitus apud quẽquã aliũ, qui ætatẽ Eraſiſtrati præceſſerũt, tale genus auxilii in ſcriptis
reperiret̃, forte ſuſpicari ꝗs poſſet, illũ, tanꝗ̃ de eo, cuius uſus nõdũ fuiſſet inuẽtus, aut apud ce
lebres medicos approbatus, iure optimo uerba nõ feciſſe: uerum cũ permulti alii fuerint, ꝗbus
nõ in uno tm̃ eodemq; leui affectu, ſed ẽt in plurimis acutiſſimiſq;, frequens huius auxilii uſus
iã conſtiterat: ac eo pacto tum Hippocrates omnium bonorum artis medicæ author, tum uetu
ſtiſſimi quiq; illo uſi eſſe animaduertũtur: qua quæſo re Eraſiſtratus commotus id adeo ſpreuit,

vt ne

† Clarius. in quibus, ſatis ſibi eſſe dẽbat, ubi ad quid cõferrẽt tantum dixiſſet, alteri cõfectionis modũ relinquere.

† Clarius. Huic. n. periculo, quod ex reiectione eſt, periculum inflammationis proximum eſt. in quo offerre qdem nõ facile: ei uero, qui poſt uenæ ſectionẽ longo tempore ſine cibo permanſerit, periculum eſt ne exoluatur. Hunc locum inferius declarat Gal. pa. 13. a

ut ne rationem quidē ullam illius in enarrando habuerit? Etenim & quòd illud nō improbaue E
rit ad ceratos affectus reliquorum præsidiorū more,ipsum referēdo indicare,& causam,ob quā id probauerit,præscribere eum oportebat.Atq; hic in huius præsidii uiribus enarrandis tātope re inops fuit,ut neq; id significauerit,recipiendus ne sit an posthabendus usus illius,neq; unquā quid de illo sentiret proferre ausus fuerit,nisi in uno tantum,ut superius dictum est, affectu. Quanquā uel ex iis,quæ ipse reticet,opinionis suæ summam manifestam facere uidetur:nequa quam enim,si usum illius probasset,silentio prætermisisset.Neq; ēt,cum minima quæuis,quæ ad le uandos affectus accommoda erant,describenda putaret,hæc utpote tam magna, aliquem etiā si ab eo non didicisset,propria opera consequi posse persuasum habebat.

Quibus rationibus erasistrati sectatores dogma de non secanda uena tuerentur CAP. 2.

CAusa uero, ob quam uenæ sectione ipse non sit usus,fortassis diuinatione opus habere cui quam uidebitur. Quì enim quis rescire possit,quòd ea ipsa Erasistratus cognita habuerit, quorum nulla diffusa oratione ille mentionem fecerit?Nihilo minus fuere non nulli,qui in explicāda illius sententia,quæuis uaticinari conati sunt:uerum hi dum inter se ipsos discrepāt, in maximis erroribus uersari,manifeste sunt deprehensi.Nā nemini ex illis eadē stat sententia:& quod multo grauissimum est,neq; ab ipsis Erasistrati cōmilitonibus, discipulisq; Arysippi Ani F
dii,quo primum auctore de explodendo uenæ sectionis usu dogma suscitatum est,de illius sententia quicquam certi constitutum est.Hæc autē, quę Apœmantes Stratoq; protulerunt, planè ridicula sunt:uterq; enim dicit perdifficile esse uenā secare,uel ob internotionem uasis, uel ob arteriæ incisionē:nocumentum quippe illico ingens imminere,siquādo loco uenæ arteria diuidatur.His addunt,ꝙ quandoq; aliquis præ timore mortuus sit:& alter etiā ante uasis sectionē, alter uerò eo iā † secto reserari nunq̄ potuerit,tū quòd quidam irreparabili sanguinis fluxu defecerit.Sed prætereo illa quoq;,quæ à reliquis dicuntur,nā alii quidē eorum asserunt, uacuationis mensurā cōiectura assequi multo esse difficillimum,ideoq; necesse esse,ut aut diminute euacuāti nihil plus cōtingat:aut mediocritatē excedenti maxima impēdeat noxa:quid enim (aiūt illi)uenæ sectio modum exuperans,à cæde differt? Alii uerò dicunt,ꝙ cum transultus spirituū (græce paremptosis)ex arteriis in uenas fiat,necessario inanitionem sanguis per osculorum reserationem ipse spiritus sequatur.Sunt & alii,qui affirmant,uenarum euacuationem,inflammationis affectu in arteriis iam cōstituto,planè superuacaneā esse. Atqui uniuersa talia quanquā credibilia alicui appareant,sunt tamē re uera falsa indignaque,quibus adhiberi fides debeat: q̄ his omnibus longe facilius habenda fuisset,si hęc in medium protulisent, quę dicta fuerāt à cęteris quibusdam, qui ex succorum natura disputandi initium deprompserunt. Et quanquam uel aduersus hos longiore sermone alicui conueniret instare, huius tamen rei in præsentiarum ea propter nulla est occasio,quia orationem sic in immensam prolixitatem excrescere oporteret:præterea nihil obstat quo minus ea,quæ tum ab Erasistrato,tum à quouis alio ex Ghrysippi discipulis dicta sunt,reprehendere aggrediamur. G

† οὐκ ἀνεκομίσθη. Non sit recuperatus.

Quæ fuerit Erasistrati opinio de ortu febris & inflammationis,ac de ipsarum medela. CAP. 3.

COmmodissime igitur sermonē mihi instruxisse uidebor,si prætermissis aliis,ab ipsius Erasistrati placitis initiū fecero,orationemq; ipsam,quātū eius fieri pōt, breuissime absoluero. Cæterū ille arteriam spūs,uenā aūt sanguinis,receptaculum esse asserit:deinde uerò ubi grandiora receptacula diuisa fuerint,magnitudine quidē illa diminui,numero aūt effici plura:ac cū nullus locus detur ubi circa terminū unius,uas aliud non existat,illa undequaq; per corpus delata in tam minutos fines desinere,ut contentus in illis sanguis præ extremorum osculorū cōniuentia intus retineat:ob idq;,etsi oscula uenarum arteriarumq; inter se uicina sint,sanguiuē tū propriis terminis circumseptum,ac nullibi in uasa spiritalia insiliētem ꝓmanere:& eousq; sanè animal legibus naturæ dirigi:simulatq; uerò cā quædam uiolenta irruerit,tum sanguinē ipsum H
in arterias trāsferri,& animal iam necessario ægrotare:causas item huius rei aliquas,ꝓcipuāq; illarū sanguinis multitudinē esse,à quo & uenæ tunicā distendi,reserariq; fines,qui prius clausi fuerāt,trāsfundi ēt in arterias sanguinē:q̄ postea spūm à corde delatū ꝑturbās, eiq; motū suū alteranti resistēs,si quidē è directo atq; ꝓpe principē partē cōstiterit,iā id febrim esse:si aūt ab ipso retro * repellat,ac in finibus arteriarū cōdēset,inflāmationem tū existere.Et talibus ille rationibus inflammationem ex plenitudine adstruit.Verum,quæ ex uulneribus cōtingit, eā quoque sanguinis ex uenis in arterias trāsultu causari ait, cuius rursus trāsultus causam illā,quę ad euacuationem fit,successionem esse putat:cum enim scissis arteriis,post inflictum uulnus spiritus uniuersus ex læsa parte effusus fuerit,& periculum instet ne uacuus fiat locus,sanguinē illo tempore,spiritus euacuati,quiq; locum illum prius replebat,gressum per osculorum reserationes consequi solere:si ergo spiritus foras emissus fuerit,hunc quoque effundi:occluso autē illo atque obserato,etiā hunc ui spiritus à corde demādati impulsum,in locis uulneri uicinis cūctū coaceruari,& ea ratione inflammationē efficere.Sed concedamus age ipsi quæcunq; hoc tempore de febribus,& inflammationibus dixit,uera omnia esse:nā alibi demonstrauimus ea nihil in se ueri continere:doceat igitur ipse nos iam medicaminum seriem. Ait enim cum in multis

alijs

"A alijs locis,tum in primis in tertio de febribus tractatu sic verbatim: Circa ægritudinũ igitur initia ac inflãmationum generationes omnẽ sorbitionũ oblationẽ auferre oportet: inflãmationes enim,q̃ febres faciunt,vt plurimum ex repletione fiunt. Si itaque hoc ipso tempore oblationes cõcessæ fuerint,& concoctione distributioneq; suas actiones perficientibus, vasa alimento repleta fuerint,inflãmationes multo vehementiores persæpe fieri contingit.Hæc quidẽ ille de inflãmationibus protulit,q̃ citra vulnus ex plenitudine eueniunt. De illis verò,q̃ ex vulnere suboriuntur, in primo de febribus libro denuo in hanc sententiã recenset: Istis aũt subsequuntur medẽdi rationes,quo vulnera oĩa ab inflammatione libera efficiant. Medicamenta enim, cum sanis partibus illinuntur,claudendo atq; obturãdo prohibent, ne sanguis desuper fusus in loca dissecta irruat:quandoquidem in illa,quæ affectu carent,eo ꝙ multæ arteriæ illic venæq; recluduntur,sanguis,qui in arterias transilierat,facile in venas quoq; transumetur.Quamobrem cõsequens rursus est,vt vulneratis nihil prorsus inflãmationis tẽpore offeratur: venæ nanq;, cum alimento vacuæ existunt,longe facilius sanguinem qui in arterias insilierit,suscipiẽt: quod vbi contigerit,inflãmationes minus contingent.Proinde,ꝙ multitudo euacuanda sit, quodq; venæ distentæ ac repletæ, in seipsas iterato sanguinem recipere non possint, assentire ipsi Erasistrato B nos fatemur; verum,quonam pacto hæ euacuandæ sint,in dubium à nobis vocatur.

Præstantiorem ex venæ sectione,quàm ex inedia fore vacuationem,quodq; Erasistratus negligens fuerit in imitanda natura,ac scriptis Hippocratis legendis. CAP. 4.

POstquam itaque euacuationem faciendam esse confessum iam semel sit,ego eam omniũ facillimam atq; expeditissimam, venæ sectione perfici arbitror,vtpote per quam ipsas etiã inflammationes solas celerrime euacuare possimus:cum è diuerso inediæ,prẹterquam ꝙ longum tempus requirant,etiam vniuersum habitum æqualiter euacuant. Atqui istud nequaquam cõuenit. cur enim quis id euacuet,quod euacuatione opus non habet? Aut cur eliquet carnes,cũ sanguinem subtrahere liceat? Vt interim noxas reticeam,quæ ex longis inedijs necessario euenire solent,ac virtutem defatigatam,& succos biliosiores amarulentioresq; redditos, frequentes item cordis morsus atque inquietudinem,tum deiectionum alui retentionem, & omnia deniq; excrementa acriora malignioraq; effecta.Quorum Erasistratus nihil animaduertens,cẹcorum more,qui amplam compendiosamq; & planam viam in propinquo habentes, sæpenumero angustam ac asperam prolixamq; errabundi ineunt, & ipse tam propinquam satisq; expeditam & amœnam semitam spernens,ad impeditam illam ac longam sese cõtulit:quippe qui hoc C tantum considerauerit,num,quo ipse cõtendit,via eò vergat,nõ autem an compendiose, & sine noxa ducat.Nam,ꝙ vel inedia ad plenitudinis euacuationem conferat, ego quoque consentio,verum longo tempore,magnoq; cum nocumento eam efficere id dico. Attamen sapientem Erasistratum,qui quorundam iudicio Hippocrati par esse videtur,non puduit, ꝙ neglecto tam insigni præsidio,nihil credibile,aut rationi cõsentaneum attulerit,quin potius,velut de re abiectissima penitusq; nullius precij,verba fecerit. At Hippocrates ille medicus te,ô Erasistrate,nulla ex parte inferior,non sic de venæ sectione pronunciauit,sed,quæ tu verbis saltem admiraris, ea ille opere palàm est executus.Admiraris tu siquidem naturam ipsam, vt artificiosam,simulq; prouidam animalis gubernatricem,nullibi tamen eam imitaris. Aut, cum illam plurimis morbis sanguinis euacuatione medentem frequẽter animaduerteris, cur ne in vno quidem vnquã "hoc idem tu ipse fecisti? Cur etiam naturæ,quam laudas,opera silentio supprimis? Cur præterea,quando apud Hippocratẽ reperisti multa huiusmodi scripta: ‖ Mulieri sanguinem vomenti menstruis erumpentibus solutio: &, ‖ Ab atra bile habitis similem effectum hæmorrhoides præstant. Sanguinis item fluxus copiosi,per nares soluuntur: apud te nihil tale, sed vnico solũ verbo laudata natura, opus autem illius nullibi scriptum reperitur. Porrò mihi sufficiebat, vt D opera illius antea ad perfectum addiscerem, à quibus postea initio sumpto ad inuestigandum reperiendumq; id,quod æquum putabam,idoneus euasi. Liceat ergo mihi venia eorum,qui te admirantur,dicere,quod in cõspicuo est,ꝙ scilicet mihi aut modis omnibus demens, aut in naturæ operibus quam minime versatus esse videaris. Alteri enim ex his duobus,vel quia illa nũquam cognouisti,vel quia cognita iam dudum non sis imitatus,obnoxius existis. Aut fortassis in cubiculo aliquo perpetuo delitescens,neque aliquando ægrotum aliquem cõtemplatus,hæc scribebas:hincq; adeo non iniuria naturæ opera ignoras,quæ alioqui pro extrema demẽtia tua semper es præpostere admiratus & imitatus:nec non,postq̃ scribendi prouinciam inijsti,legem scribendo es transgressus.Oportebat enim primum,te opera naturẹ mihi describere,deinde declarare:& quæ illa integre ac perfecte proprijs conatibus incitata,& quæ morbosis causis præpedita diminute agat: nam huiusmodi ratio viam ad inuenienda medicamina nobis suppeditat. Cum etenim didicero,quæ probe ab illa perficiuntur,superaddito eo,in quo illa deficit,facile ei adiumento esse potero: rursum,si ipsa nihil penitus mouet, id quod quandoque morbosarum causarum vehementia superata patitur,tum ego illud omne suggerere enitar. Tu verò nihil horum indicans,domiq; te continens,vt qui forte ægrotorum visitationem,vt fertur, pauipẽdas, quod tibi videbatur, scripsisti. Cæterum si tu ipse non perspexeras, Hippocratis monumenta relegenti

5. Aph. 32. Ex or. 40. d

6. Aph. 21. Ex ord. 48. d

relegenti tibi addiſcere integrũ erat,& q̃ perfecte,integreq́;,ac vt ille loqui conſueuit, ἀρτίως, i. E absolute natura mouente iudicentur,& qua ratione illam quis iudicium non aggredientẽ, pulcherrime imitari poſſit: quo ẽt pacto aggredientem quidẽ eam, verum debiliter mouentẽ adiuuare oporteat. Si enim in his exercitatus fuiſſes,talia te conſulente audirẽ, qualia apud Hippocratem quoq; inaudito : ‖ Quæ iudicantur,& iudicata ſunt, ἀρτίως, ideſt integre, neq; mouere, neq; nouare,ſiue medicamentis,ſiue alijs irritationibus,ſed ſinere. Iſtud quidem habes propriũ naturæ integre mouẽtis præceptum. Quod verò huic ſuccedit,naturæ,& ipſum, verũ diminute ad iudicium mouenti congruit,eamq́; ob rẽ illi auxilio eſſe iubens,dicit. ‖ Quæ ducere oportet, hæc,quò maxime natura vergit,per loca conferentia ducenda. Natura ſiquidem tunc temporis expellere conatur id,quod eã infeſtat: cum aũt præ imbecillitate finẽ operi imponere nõ poſſit, noſtris auxilijs indiget. Propterea ẽt lateris inflammatione laborantes curans, iuxta humorum vergentiam inanire eos conſueuit. Quid enim ait? ‖ Cum ergo dolor ad iugulum extenditur, aut grauitas in brachio,vel circa mammam,aut ſupra præcordia exiſtit,interna cubiti vena ſecanda eſt. Neq; dubites copioſum detrahere ſanguinẽ,donec rubicundior multo,aut pro puro, rubidoq́; liuidus effluxerit,vtrunq; enim contingit. At,ſi dolor ſub ſepto tranſuerſo fuerit,neq; ad iugulum aſcenderit,tum aluus,vel nigro veratro,vel peplio ſubducenda eſt. Rurſus verò in F quopiã renalium affectionum concurſu præfatus : [a] ‖ Et in rene dolor grauis [b] † per ilia vſq; ad coxas tendens è directo } infert poplitem ſecare,hoc eſt,venam,quæ in poplite eſt,incidere.

1. Aph. 20. Ex. ord. 9. g

1. Aph. 21. Ex. ord. 10. a

de Vict. rat. in mor. acu. cõm. 2. t. 10. & 11. 7a.

A ‖ 6. Epid. cõ. 1. t. 6. 3a. 155. g

B † Legendũ eſt græce. νάρκη μηρῦ τῦ κατ' ἶξιν, i. ſtupor femoris è directo poſiti. vide. 6. Epid. ſect. 1a. t. 6.

C ‖ 2. Epide. ſect 4.

D † ad coxã, & crus.

† puerperij.

De vſu ſectionis venæ in frigidis, ac reliquis ex multitudine affectibus, medicorum rationalium, Empiricorum, ipſiusq́; naturæ teſtimonio. CAP. 5.

ILlud verò quo modo dictum eſt? Ex Margei famula ne ſanguis quidem prodijt,nam, [c] ‖ vt filiolam hæc peperit,ilico os [d] † ad vertebras coxarum } detortũ eſt. Porrò dolor ex vena prope talum ſecta ceſſauit,quamuis tremores corpus iam occupaſſent. Atqui nunc ad occaſionem ipſam,eiusq; fomitem tranſeundum eſt. Hippoctates ſiquidem te,& occaſionẽ morbi,& generationem occaſionis perpendere iubet, id quod tu mea quidem ſentẽtia multitudine ſanguinis præſertim moleſtiã inferente,non de alio quoquam,præterquàm de venæ ſectione dictũ affirmare poſſis. Ergo præfatæ mulieri,licet iam tremore correpta eſſet,ille ſecare venam non diſtulit,cum è diuerſo nemo alter in tremoribus æque,atq; hydropiſi,alioue frigido affectu vllo, ſanguinem detrahere vnq̃ auſus fuit. In talibus.n.ex calidi ſucci euacuatione adhuc multo magis corpus neceſſario refrigeratur, & innatus calor, qui per affectũ antea quoq; frigefactus fuerat, extinguitur. Hippocrates verò,vt ipſemet fatetur, multitudinem ſanguinis ante ipſum affectũ G accumulatam conſiderauit: muliercula.n.à purgamentis, † quas ſecundas vocant } non fuerat expurgata. Fomes aũt,ſeu nutrimentum occaſionis,hoc eſt generatio,primaq́; cauſa, ob quam non ſit probe expurgata,eſt ipſa contorſio vteri,qui ad coxam contortus fuerat. Proinde,cum retentio euacuationem,ſitus verò vteri locum,per quẽ euacuatio inſtituenda eſt,illi indicaret, venã talo proximam incidit: talemq́; Hippocrates ſeſe in cunctis præſtitit. Sed ne laudibus virũ hunc extollentes Eraſiſtratæos triſtitia afficiamus, vt, qui ipſi, ante eosq́; Eraſiſtratus,aduerſus illum inimico animo eſſe mihi viſi ſint,miſſa faciamus nunc Hippocratis monumẽta: alio enim tempore totam illius de euacuatione artem declarare conſtituimus : quin potius transferamus nos ad illos,quorũ aliqui empiricam,rationalemq́; ſectam vnà ſunt amplexi, quandoquidẽ ex his à venæ ſectione abſtinere inuenio neminem. Nam inter dogmaticos, Dioclem, ac Pliſtonicum,Dieuchenq́;,& Praxagoram,vnà cum Philotimo,atq; Herophilo, & Aſclepiade, venæ ſectione vſos fuiſſe compertum habeo : quanq̃ Aſclepiades contentionis adeo ſtudioſus fuit, vt omnia fermè priora dogmata laceſſiuerit,neq; alicui prioris ſeculi homini, immo ne Hippocrati quidem pepercerit,hincq́; adeo veterum medendi rationẽ, mortis meditationẽ nominare nõ ſit veritus. Atqui neq; hic eo impudẽtiæ venerat, vt venæ ſectionem è medicinalium auxiliorũ H numero explodere auderet. Quin ẽt,neq; inter recentiores, aut vetuſtiores aliquis,non Athenæus,non Archigenes,neq; Agathinus,tum deniq́;,neq; ex empiricorum cœtu quiſquam: hi.n. cum nihil eorum obſeruent,quæ rationi conſentanea ſunt,omniaq́; experientia ſola decernãt, tñ ex his neminem mihi proferre poteris. Quando autem iſti in omnibus alijs rebus ferè diſſentientes,in hac ſola conueniat, mihi planè concordia ſuſpicione vacante nihil magis fide dignũ eſſe videtur. Sed,ne præ teſtium multitudine,opera naturæ,quam tu.ſ.laudas, obſcuriora reddamus,mittamus hos,ſi lubet. Nonne ipſa mulieres cunctas ſingulo menſe euacuat, ſanguine ſuperfluo foras effuſo? Muliebre.n.genus,vt quod domi ageret, neq; vehemẽtibus laboribus exerceretur,aut ſub claro ſole viueret,ac ob vtraque hæc multitudinem humorum coaceruaret,ipſam euacuationẽ plenitudinis,tanq̃ remedium naturale,obtinere opus habebat. Et vnũ quidẽ iſtud naturæ opus eſt: alterũ verò purgatio poſt partum contingens exiſtit: licet & fœtura ipſa, ſpecies ſit euacuationis. Nã ex ſanguine vteri cõceptus nutriri ſolet. Tum verò,poſtq̃ editus eſt fœtus,generatio lactis in mãmillis,vacuatio hæc quoq; eſt quãtitate ſua nõ parua : vna ſiquidẽ, & lactis,& menſtruorũ ſubſtantia eſt,amborumq́;, vt quiſq̃ dixerit, riuorum fontes cõmunes, venæ ſunt. Quamobrẽ,quibuſcunq; per ætatẽ menſes fluere ceſſarunt, his neq; in mãmillis lac

amplius

A amplius colligitur:quæcunq; ẽt purgandi tẽpora adhuc habent,ac interea lactant,hæ non purgantur.Præterea cũ mulieri lactanti ſanguis per locos eruperit,illico lac huic euaneſcit.Ad hæc quæcunq; animantia utero nõ gerunt, his neq; lac unquã adeſt: rurſus quibus id ſuppetit,illa ẽt ad concipiendum à natura idonea ſunt. At ſi iã addidiciſti quot cõmoda ex hmõi euacuatione muliebre genus maneant,quotq; nocumenta ijſdem ſuppreſſis ſequantur,haud uideo quì ſuffe ras,quo minus ſanguinem ſuperabundantem modis oĩbus euacuare acceleres. ‖ Mulier.n.Hippocrate teſte,podagra non laborat,niſi menſtrua defecerint.Sed cur ego cõtra hominẽ Hippocrati inimicum,uerbis Hippocratis utor? Velim itaq; audias iam ueritatem ipſam me præcone tibi denunciãtem, ꝙ mulier,ſi probe expurgetur,neq; podagris,neq; articulorũ doloribus,neq; lateris inflãmationibus,neq; peripneumonijs capiat: ſed neq; epilepſiæ,neq; apoplexiæ obnoxia ſit, aut ſpirationis uel uocis ablatione rite purgata ullo tpe infeſtetur. Num uerò menſtruis fluentibus, aut phrenitide,aut lethargis,aut cõuulſionibus,uel tremoribus,rigoribusve mulier aliqñ correpta eſt?Num ẽt uel melancholia laborantem,aut mania uexatã,aut quæ ex thorace ſpueret,uel uomeret ex uentre ſanguinem,aut*capite laborantem,aut ſynanche præfocatã,aut aliquibus id genus magnis & uehementibus affectibus impetitã,cui menſes recte excernerent, B qñq; conſpexiſti? Verum his retentis eã cuilibet malo implicari facile eſt,huicq; rurſum euacuationes medentur.Sed poſthabitis mulieribus,te ad mares iã confer,ut diſcas.ſ.ꝙ quibuſcunq; ꝓ conſuetudine, ſuperflua per hæmorrhoides euacuantur, hi oẽs uitam morbis minime impeditam agunt:quibus itẽ inanitiones ſupprimũtur,hi in pernicioſiſſima quæq; labunt. Vtrũ igitur neq; horum,ubi uel ſynãchen,uel peripneumoniã incurrerint, ſanguinẽ euacuabis,aut potius, ne deſciſcere uidearis ab ijs, quæ ꝑperã didiciſti,tot hoĩum interitum paruipẽdes? Tu fortaſſis hoc facies:ego aũt non hæc ſolum, ſed ẽt ſpaſmũ,hydropẽq; ſanguinis euacuatione ſæpius ſum medicatus:in hunc.n.modum erudiuit me tum longa experientia,tum ratio ipſa,quę mihi ſuggeſſit ut occaſionem ipſam,eiusq; momentum ſic inueſtigarem. Quòd aũt experientia quoque iſtud me docuerit,ſi empiricorum commentaria legeris,ſcire poteris.

6.Apho.29.Ext. ord.49.b.

*Cephalæa.

Communi hominum naturæ, ac brutorum quoque animalium conſenſui, Eraſiſtratum,ac omnes, qui venæ ſectionem paruipendunt, aduerſari. CAP. 6.

NE igitur in poſterum cum Hippocrate ſolo(ꝙ euacuationem ſanguinis laudauerit,cum uel in tremorem, uel in hydropem, uel in alium quemuis frigidum affectum, mas quidem ob hæmorrhoidum,mulier uerò ob menſium retentionem inciderit)tibi controuerſiam futurã re- C re, ſed & cum uniuerſis medicis qui experientiã ſectantur, uel potius cum uniuerſa hominum uita. Videris.n.tu cõem oĩum ſubuertere ſententiam,præſertimq; ſi neges,quòd à natura cuiq; inſitum ſit,ut conſiderare poſſit ſanguinem ob nimiã multitudinem euacuandum eſſe. ‖ Quis.n. contraria contrariorum eſſe remedia ignorat,ut ꝙ ſententia hæc non Hippocratis tñ,ſed oĩum hominum communis ſit? Tu uerò præ odio,quod aduerſus Hippocratem concepiſti,mea quidẽ ſententia,etiam alijs multo es dementior,idq; cum habeas naturam te ad hæc ipſa quotidie manu ducentem:nam hæc inediam adiectione,ac repletiones euacuationibus,& frigus calefactionibus, caloresq; refrigerationibus curat. Quid.n.aliud eſt offerre cibum,ꝙ̃ plenitudinem ſuppeditare?ꝗd rurſum excernere fæces,ꝙ̃ inteſtina repleta exinanire?ꝗd item meiere,ꝙ̃ repletioni ueſicæ mederi? Pleraq;.n.animantia frigore laceſſita,latebras ac calidos ſpecus in penetralibus terræ ſibi inueſtigant.Aliqua ẽt æſtatis tpe calore anhela,ſeſe in aquam frigidam cõijciunt, & in umbroſis locis uentoq; peruijs immorantur. Ego præterea frequenter uidi canem uomitũ ſibimet ſtudioſe prouocantem: auem quoq; ægyptiam clyſtere imitatam: quæ omnia ab hominibus,ut qui ratione compotes ſint,multo faciliore conatu perficiũtur. Accerſe ergo hominem quempiam rei medicæ expertem,ad ægrotum,qui bona ſit habitudine,iuuenis,multo abũdans D ſanguine,quiq; præ ſynãche, aut peripneumonia ſuffocetur,poſtea hominem interroga, ſiquid cognoſcat quod huic affectui ſuccurrere poſſit. Quis adeo demens eſt, ut ſanguinis euacuationem non pronunciet: cæterum Eraſiſtratus ob contentionem,quam aduerſus Hippocratẽ præ ſe fert, ne id quidem,quod communi omnium hominum ſuffragio receptum eſt,probare uidetur,& ea propter reperitur uel gruibus ipſis inſipientior:has ſiquidem,æque atque aquilas, præ longo uſq; ad ultimos terrarum terminos uolatu,partim frigus,partimq; æſtũ euitantes,quò cõtraria contrarijs ſemper propulſent,uidere licet. Atq;,ut & antea dictum eſt, perſpectũ habere ꝙ ijs euacuandus ſit ſanguis,quibus ex eius multitudine periculum imminet,id pręſtantiã artis Hippocraticæ nondum æquat: ego.n.tum qua ratione,tum quo tẽpore,quave quantitate euacuatio inſtituenda ſit,mihi declarari mallem.Scire nanq; qñ uel uenã,quæ in fronte eſt,uel illas quæ in hirquis oculorum, ſeu ſub lingua exiſtunt,uel quæ humeraria uocatur,uel ſubalarẽ,uel quę per poplitem penetrat,quæve prope talum adeſt, incidere oporteat(prout de his omnibus Hippocrates docuit)hoc ipſum ego ratiocinationem medicorum arbitror eſſe.Verum quòd cõtraria contrarijs medicanda ſint,quodq; euacuatio repletioni opponat,tñ abeſt ut admirer,ut ẽt huiuſmodi cogitatione bruta animantia participare dicam.Si aũt auribus apertis,aut animo potius, ac depoſita erga Hippocratem ſimultate, uerã rationem amplecti uolueris, aliquid iam

In libro de Flatibus paulo poſt principium.

quod illius arte dignũ esset, dicere tibi possem. Eousq;.n. Diocles, Plistonicusq; ac Herophilus, E
& Praxagoras, atq; Philotimus, nec nõ alij medici permulti inter se cõsentiunt, ꝙ ipsi quidẽ nõ per sese, uerum diuinũ Hippocratẽ secuti repererint, quo tp̄e quælibet uenæ, quas supra cõmemoraui, incidendæ essent. Cæterũ ꝙ ab atra bile habitis similiter hæmorrhoides conferant, ẽt si istud Hippocrates perspicue docuerit, nõ tñ oẽs sciunt, sed quicunq; syncere in illius scriptis uersati sunt: hi soli.n. qũo hæmorrhoides, dysenteria, ac uarices fiant, ab ipso perdidicerunt. Itẽ ꝙ non semper horum unumquodq; si existat, prohibendum est, sed ꝙ quandoq; coadiuuãdum: uel natura quiescente (qñ sic confert) ei totum committendum: adeo ignorant illi qui dysenteriam, uaricesq; & hæmorrhoides immature præpropereq; medicari discunt, ut & ea moliantur quæ facere nequaquam debebant. Porrò ego quoq; uidi non paucos ob huiusmodi euacuationes, quæ medicorum imperitia cohibitę fuerant, aut atra bile, aut insania uexatos: ipsorũ quoq; aliqui tum intercostali inflãmatione, tũ renali morbo correpti sunt: non nulli uerò ex uentriculo sanguinem uomebant, aut eundem tussiendo ex thorace spuebãt, *aut attonito morbo, aqua ve intercutanea interibant. Hæc illa sunt, quæ mea quidem sententia medicus unà cum præclara euacuationis arte cognoscere debet.

* paraplegijs.

Sanguinis missionem non modo non prohiberi, quia vacuandi sanguinis quantitas ignoretur, sed cæteris vacuationibus omnibus certiorem mensuram, ac tutius auxilium præbere. F *CAP. 7.*

QVantum autem de sanguine exuperãte euacuandum, idq; cum non sit magni mométi, cur Erasistratus tanq̃ ex magnis quoddã contempsit? Aut cur homines illi aduersus oẽs obstrepere paratissimi nugãtur, cum illum incusent, dicantq;, euacuationis perinde atq; aliorum auxiliorum rõnem ignorasse? Aut cuius nam, per deos immortales, illũ adeo exquisite tenere mensuram arbitrantur, ut neq; excedat in quantitate, neq; deficiat unquã? num clysteris, aut purgantium medicamentorum alicuius, aut urinam cientium, uel cibi ullius potusve? Tp̄s itaq; esset ipsis, utpote oĩa suspitione infesta reddẽtibus, quiescere oĩno. Aut cur ergo Erasistratus purgantibus medicamentis utitur, ac uinũ aqua frigida dilutũ, tum alijs quibusdam, tum maxime cholericis exhibet: Chrysippumq; præceptorem suum, ut qui inuenerit præsidium nulli ueterum cognitum, quodq; & solum cholericos iam morti proximos restituere possit, his uerbis satis inuidiose laudat? Non etenim quouis tempore id præbet, sed usum auxilij huius ad occasionẽ uehementer præcipitem traduxit. Ego uerò hac in re ipsum nõ accuso, præsertim cũ tã absolute oĩa quæ ad occasionem spectant, disquirat. Illud tñ in eo quis demirari possit, ꝙ si qñ Chysippicum G
quicq̃ doceat, tum, ut ex uerbis eius colligere licet, uehementer sit audax, nihilq; ipsum prorsus neq; momentum occasionis, neq; mensuræ difficilis coniectura, neq; affectus periculum pterrefacit, sed putet adeo exquisite simul, clareq; illũ & mensuræ & occasionis rõnem docuisse, ut decreta sua non medicis solum, uerũ & popularibus usui futura arbitretur: at rursus cum ex ueteribus medicis aliquem ob rerum inuẽta laudare opus habeat, illic undequaq; tergiuerset. Age ergo declaremus illis, ꝙ mensura in uenæ sectione multo facilius deprehendat, q̃ in cæteris quibusuis auxilijs. Nã & coloris mutationẽ sæpenumero dispicere licet, hocq; duobus modis fieri potest, interdum quidem sanguinem ipsum fluentẽ, interdum aũt ægrotum considerando. Ad hæc animi quoq; defectio in plurimis affectibus uacuationis terminum obtinet: sanguinis item fluẽtis uigor labescẽs, & pulsus mutati. Adde ꝙ & medicus huius solius euacuationis liberã habeat facultatem sistẽdi qñcunq; illi placuerit, aliorum aũt nullius. Nam ubi dandum sit aliquod medicamẽtum siue deiectorium, seu uomitorium, seu vrinarum euacuatiuum, aut thoracis uel capitis purgatorium, horum.s. oĩum prima exhibitio in tua potestate sita est, cætera aũt fortuna administratrice obtingunt. Ingens præterea in ꝓpinationibus pharmacorum purgantium periculum est, cum uel non commoueť purgatio, uel quod in aluum attractum est, non facile excernitur: uel cũ dolore, morsibus, torminibus, refrigeratione, pulsuũ euanescẽtia, ac animi defectu exprimiť, uel cum corpus uehementer pturbatur, interimq; paululum admodum euacuať: aut euacuatio modũ excedit, hoc.n. ipsum tanq̃ oĩum malorũ extremũ in hac parte frequenter contingere solet. neq;.n. ut uenæ incisæ fluxũ, quẽ superimposito digito mox sistes, sic profluuiũ alui tibi sistere licebit. Veruntñ nemo ex medicis superuenientium symptomatũ metu perculsus à ꝓpinatione pharmacorũ abstinet, sed postq̃ errorem cõmiserit, tum demũ cauendũ sibi ab illorum usu ꝓponiť. Sed quid ego purgatoria refero, ac in enarratione fortiũ medicamentorũ tp̄s tero, cum & cibi cuiusq; in mensura erratũ maxima afferat nocumenta? quorũ magnitudinẽ in extenuatis & imbecillibus hoĩbus, quiq; celeri nutritione egent, considerare facile possumus. In his.n. siquid minus æquo nutriat, uirtutẽ tabidã reddet: contra, ubi quid in modũ exuperans naturæ oneri potius, q̃ nutrimẽto fuerit, illã penitus suffocabit, extringuetq;. An igitur à cibi exhibitione abstinebis, eò ꝙ mensuram illius non sine negocio assequi possis? Atqui ea quoq; rõne à medendi ꝓuincia penitus abstinebis, nihil.n. in medica arte reperias, qđ nisi certa mẽsura usurpatum ꝓdesse possit. Cæterum in sola uenæ sectione ne hoc quidẽ culpare queas. Proinde errata, q̃ utrinq; circa mediocritatẽ contingunt, nõ paruæ noxæ sequunť, maximeq; quia excessus H

perni-

A perniciosissimos esse nemo neget: uerum in quo minus periculum est, in eo excedere modũ nõ fuerit necesse. Sit.n. si ita sors ferat, mediocris detractio trium heminarũ: ubi si quatuor detraxeris, noxam maximã inferes: duas rursum si euacuaueris, cõmodabit quidem id satis, læsionis verò nihil afferet: licebit nãq; tibi unam illam heminã uel clysteribus, uel inedia, uel frictionibus uel sudoribus exhaurire, pter q̃ ꝙ & denuo detrahere si uoles, non uetaberis. Sed qua rõne ego tam multa in medium affero, contendere cupiens cũ hoĩbus insulsis, qui ad hoc, ꝙ nihil rõni cõsonum loquantur, ẽt ea ipsa non agnoscunt, quæ ipsimet laudibus efferre solent? Admiranẽ.n. dicta Erasistrati, ac nomen sibi ab illo uendicant, Erasistratæos sese appellantes: uerũ documentorum illius adeo ignari sunt, ut quiduis potius, q̃ sententiã illorum enodare ualeãt. De uenę ergo sectione tam prolixa, tamq; absurda nugãtur, ut iure optimo quis non solum imperitiã illorum, uerum ẽt impudentiam detestari possit: quippe cum Erasistratus in libro de sanguinis reiectione, in quo solo uenæ sectionis meminit, aperte dixerit, ꝙ Chrysippus ob id non utatur detractione sanguinis, quo æger, qui ꝑꝑ inflãmationes necessario in inedijs cõtinetur, perdurare possit: ipsi tñ nihil minus q̃ hoc dicunt. Aut uisne ea gratia ut homines hos Erasistrato obtrectantes in posterum quoq; audiamus, idq; cum uerba Erasistrati in promptu nobis adsint? atqui hoc
B nequaq̃ æquum est. Audiamus ergo dicta ipsius, ubi ait: Multo consultius agebat Chrysippus,
" non solum ꝙ præsens erat inspiciens, sed & impendentis periculi curã agens. † Hæret.n. illi, qđ
" in reiectione cõtingit, ex inflãmatione periculum, in quo offerre non facile est: Ei uerò qui post
" uenæ incisionem longo tempore sine cibo permanserit, periculum est ne dissoluatur. Aperte.n. illum à periculo, quod ex inedia accidit, cauere dicit, illudque necessario secuturum putat, quia æger ob inflammationem fame longo tempore sit excruciatus.

† *Vide supra pag. 5. d. quomodo loc° hic legatur.*

Perperam Erasistratum in euacuatione, ac reuulsione, quæ inflammationibus medentur, inediam venæ sectioni prætulisse. CAP. 8.

HIc quoq; nihil moror Erasistratæos blatterãtes cur ille hominibus inflammatione laborantibus nihil offerre iusserit: uerum ipsum Erasistratum per uerba: quorum antea mentionẽ feci, semet interpretãtem habeo, ex tertio nimirum de febribus, ubi de inflãmationibus, quæ ex plenitudine fiunt, differit: & ex primo de vulneribus. In utrisq;.n. cõmentarijs non semel, sed sæpe, uenas quæ inedijs exinanitę sunt, ut sanguinẽ affluentẽ denuo recipiant, aptiores fieri dicit.
" Quid.n. ait? His uerò cõsequens est, ut vulneratis inflammationis tꝑe nihil offeramus: uenæ.n.
" cum à nutrimento exinanitæ fuerint, sanguinem, qui in arterias transilijt, facilius suscipient. Ine
C dia ergo tanq̃ euacuatorium auxilium quoddã inflammationes discutit, eamq; neq; alia de causa inflammatione laborantibus iniungi dicit, q̃ ꝙ uenæ euacuatæ sanguinem in arterias insilientem sic facilius suscipiant. Deinceps uerò cũ uenas euacuare uelit, possitq; id (ita me dij ament) sine molestia ulla celeriterq; perficere, longos ille insumit labores. Verũ ego non uideo quo pacto se ipsum quis implicando magis prodere possit: Non secabo, inquit, uenã, ut æger ad sustinendas inedias sufficiat. Porrò cuius rei grã inflãmatione correptos fame excrucias? ut, inquit, uenas exinaniam. Cur ergo eas à principio non euacuasti? Proinde pudet me iã hominis, qui in tam grauia errata inciderit, qui, præter hęc, quibus tum perspicuis ipsius artis decretis, tũ suis ꝓprijs rationibus repugnat, ẽt hoc ipsum ignorare deprehensus sit, qua de causa inediæ suscipiantur: quanquã de usu illarum multo antea Praxagoras satis copiose clareq; scripserit: tũ Hippocrates, & Diocles quantũ ad hoc spectat, nihil pretermiserint. Hic uerò ita rudis est, ut inedias solas ad uenarum euacuationem assumendas, eaq; sola ratione laborãtibus succurrendum putet: deinde, per Iouẽ, euacuatorio remedio opus habens, neglectis efficacibus illis, quæve quocũq; quis uelit, celerrime ducere possint, ad oĩum leuissimum transeat. Verum age concedat tibi & hoc, quod inflãmationes ex vulneribus medicari eodem modo possint, quo & illæ, quæ ex mul-
D titudine pendent, quid tandem faciemus cũ multitudine ipsa, quæ in uenis etiamnum manens eas extendit? aut ẽt cum eadem in arterijs impacta fuerit, quo nam pacto illi succurrendũ erit? Ego sanè in hmõi oĩbus uenæ inanitionem summe idoneã esse arbitror. Incumbat ergo in thoracem tanta multitudo, ut periculum sit, ne aliquod uas in eo rumpatur, num uel sic uenam nõ incidemus, aut membra potius laneis uinculis excipiemus? Illud quidẽ istud medius fidius sufficerit, q̃nquidem cùm his loco reuulsiui præsidij utendum censeret, non intellexit, uenę sectionẽ in reuellendo multo esse efficaciorem: plurimis.n. irrestringibili sanguinis profluuio laborantibus, uena secta fluxum sistimus. At Erasistratum hoc quoq; ignorasse existimo, nam non cuiusuis hominis est scire quæ uenæ, cũ ex aliqua corporis parte sanguis profluit, incidẽdę sint. Postq̃ igitur uenæ sectio efficere q̃ maxime ea omnia potest, quibus hoc tempore indigemus, illum sane euacuationẽ unã cum reuulsione pretermisisse certum est. Quid ergo tu amplius cessas, tempusq; inaniter insumis, & hominẽ conficis, cum possis illum uindicare & à uasorum ruptura, & quæ illam insequitur inflammatione, & à famis cruciatibus, qui inter remedia inflãmationis à te instituũtur? Si.n. multitudo rupturã efficit, tu illa euacuata, id quod futurum erat prohibebis: quod quidem si feceris, ẽt ex ruptura inflammationem de medio tolles: hac rursum sublata, non amplius inediarum usus nobis erit amplexandus. Tu autem eò ꝙ inediã cuiq; cõsulere cupis, vi

deris mihi ipsemet affectuum, qui famis cruciatibus opus habeat, author existere. Quid graue E
erat re quæ lædebat euacuata, nihil negotii deinceps præstolari?

Inter remedia quæ multitudinem emendant, nihil uenæ sectione præstantius: Qua omissa Erasistratum neque inedia, neque reliquis euacuatorijs præsidijs uti potuisse. CAP. 9.

SEd frustra ego forte tantum laboris insumo, quo præsentem hũc sermonem tibi in memoriã redigã. Sanè enim tu ipse nos docuisti in primo de salutaribus libro, ubi de multitudinis generatione, quæ in uenis cõsistit præfatus, illius quoque remedia ordine scribis, euacuationẽ scopum quidem omnium ipsorum statuens: aliud uero illius genus, alij affectui conferre inquiẽs. Præterea quæ exinaniant plethoran. i. repletionẽ (sic enim alimenti multitudinẽ in uenis cõgestam appellãdam censes) tum exercitia, tum lauacra copiosa, tum ipsam tenuem uictus rationẽ esse iubes. Neque idem euacuatorium auxilium cunctis conferre dicis, ut quod neque oẽs omnium illorum usui simul assuefacti sint: sed alij lauacra, alij rursum exercitia, non nulli itẽ uomitiones à cibo magis usurpent. Ad hæc, ꝙ non ijsdem morbis omnes obnoxij sint: uerũ hic epilepsia, ille sanguinis sputo, alter etiã uel hepatis, uel lienis affectibus, facile corripi possit. Nullo igitur pacto epilepticum quenquam balneis euacuare attentabimus, id quod tu quoque cauendũ recte putas. Etiã uero neque si cui de uasis in thorace ruptura timor instet, huic exercitia iniũgemus: periculum enim est ne illorum uehementia, etiã si non adsit multitudo, ob uiriũ tamẽ imbecillitatem ipsius exercentis uena aliqua circa thoracẽ rumpatur. Qua ergo rõne illi succurrere debeamus, quæso nos edoce: siquidẽ ꝙ euacuandũ sit uel tu ipse fateris, hincq; adeo euacuatoria illa præsidia, hoc est exercitia, lauacraq; frequẽtia, & tenuem uictus rationem abs te habemus. Cæterum exercitijs ne tu ipse quidem uti putaueris. Quòd autẽ ad lauacra attinet, utendũ ne his in rebus sic affectis, an nequaquam utẽdũ sit, tu planè nihil pronunciasti. Ego uero illud, quod euidẽter apparet experientia corroboratum, apertè dicã: tũ si de te quoque uaticinari mihi licuerit, quod tibi forte uisum fuit, aperiam. Tu enim ipse in tractatu de sanguinis reiectione, deligationibus, inediisq; uteris, tanquam quibus solis plenitudinem reuellere, non aũt balneis euacuare, oporteat. Arbitror nanque te, ubi uena iam rupta sit, lauacra inhibiturum, cũ interim reticueris, si, ubi futuræ rupturæ suspicio adsit, uti illo uelis. Porrò ut tu aliter sentias, mihi nihilo minꝰ euidẽs illud satis facit, ꝙ uniuersis sanguinis fluxionibꝰ ex balneo maxima noxa cõtingat: & causa huius perspicua est: Sanguis siquidẽ calido lauacro in uapores resoluit, ac in spiritus redigitur, proptereaq; ad motum incitatur & in tumorẽ attollitur: ad hæc corpora calidis lotionibus, mollia debiliaq; efficiuntur. Quì igitur fieri posset, ut cum ipsa iã molliora affecta sint, G isq; qui ea rupit, motum simul tumoremq; nactus sit, non facile afficerentur? Proinde haudquaquam per balnea illos euacuare conabimur, quibus ne propter multitudinẽ sanguinis uenę rũpantur, periculum impendet. Reliquum itaque est, ut ad tertium euacuatiuorũ auxiliorum genus, puta tenuem diætam, confugiamus. Age sanè postquã hãc quoque tribus modis operatus fueris, nẽpe tenues, paucosve, aut nihil nutriẽtes cibos offerẽs, uel nequaq̃ offerẽs, uel à cœna uomitum iniungens, uideamus in primis quomodo tenuiter cibabimus: nũquid sumpta cœna uomitũ prouocantes? Atqui si modo quadãtenus ipsis uomitionibus intrepide uti uolemus, sic exercitiorum uehementiã nos euitare oportebit: hoc enim neque plebeium quenquã latet. Superest ergo ut uel inediam pręcipiamus, aut pauca nutritionisq; expertia alimẽta exhibeamus. Verũ hæc quamuis non insigniter, nutriunt tamen & ipsa: nos uero non addere aliquid, sed auferre potius cupimus. Vltimo igitur laboriosam illam ac re uera perniciosam, æque atque sacrã aliquã anchorã, quæq; oĩbus affectibus opitulari possit, famẽ accersemus, ac deinceps & Apollonium & Dexippum ea gratia maledictis incessemus? At hic te recordari percuperem illorũ q̃ ipse de hac re docueris: nã tu ipse de inedia sic uideris sẽtire, tanq̃ ea ex numero euacuatiuorũ auxiliorum nequaq̃ sit. Verum simul ac prius quod uolo demonstrauero, tum & testimoniorũ H quę adducis faciam mentionẽ. Nam inedia inter res existẽtes nullũ obtinet locum, nihiloq; magis subsistit, q̃ uel cæcitas uel surditas, quæ oĩa rerũ existentiũ priuationes sunt. Ipsa. n. ciborũ adiectio ex rebus cõsistentibus est, unde & hãc opusq; eius, corporis nutritionẽ esse inuenies: rursum subtractio eorundem, non eadem cum rebus existentibus est. Neque ẽt proferre poteris aliquod opus illius, qualis. s. illa est, quæ in sudoribus uenæq; sectione ac clysteribus cõtingit euacuatio, nec nõ in edulijs nutritio. Media igitur amborũ, hoc est euacuationis & nutritionis, inedia est, ut quæ neque nutriat, neque euacuet. Quamobrẽ ergo ille multos ob inopiã ciborũ famis tempore interijsse dixit? Non mehercule ob inopiam ciborũ rñdebimus, nã eadẽ quoq; rõne animãtia in latebris degentia sine ciborũ copia perdurare nequaq̃ possent. Perdurãt uerò hæc, idq; ipsomet Erasistrato afferente, q̃ & causam huius rei affert: Vniuersa nanq; aĩalia per exteriorem cutis superficiem, secundũ qđ magis uel minus de raritate participant, transpirare ait: ꝙ aũt uel magis uel minus rara superficies contingat, tum multas alias causas esse, tum illas nõ minimas, quæ secundum caliditatem & frigiditatẽ, ac quietem motumq; corporum permutationes fiunt. Si. n. qui nos ambit aer calidus existit, & aĩans exercitijs uacauerit, plurimũ tũc ex eo defluere contingit: At in contrario rerum statu, ubi uidelicet ambiẽs nos frigidus, inspe[illegible]

A animal sine motu degat, desinari illico exteriorē superficiē, defluereq; nihil prorsus, aut undequaque parum: & ob id feræ, quæcunq; latibula incolunt, alimentis opus nō hñt. Cum.n. hæ sub hybernū frigus, quo tpe in cauernis cōmorātur, toto corpore frigidæ segnesq;, ac densæ, ob quietem redditæ sint, & exterior superficies iam adstricta fuerit, nihil tunc defluere par est, neq; etiā quod euacuatum est, repletione indigere: alioqui nutrimento opus haberent: ad qđ inuestigandum ea pp incitantur, quò defectui, quem ex inanitione perceperunt, opem ferant. Patet ergo hinc ꝙ & euacuatio, q̄ in tota superficie cōtingit, defectus sit cā: & indigentia ciborū ideo incūbat, quia qđ inanitum est, repleri denuo desideret. Atqui posteaq̄ causa defecerit, ob quam solā animalia cibis indigebant, necessarium oīno est, ut & indigētia ipsa una deficiat: atq; ea de causa animalia latebras incolentia sine cibis degere pñt, siquidem neq; adiectione indigent. Manifeste itaq, didicimus, ꝙ nō inedia, sed potius raritas cutis euacuet, quā si frigore, atq; quiete dēsaueris, quid cōmodi amplius ex famis cruciatu expectabis? Præterea cui de sanguinis sputo periculum imminet, necessario tū exercitia, tū oēs supercalfactiones euitandæ erunt: ex uehementia etenim horum uenæ rumpi plerunq; possunt. Supercalfactiones itē ijsdē modis, quibus & lauacra, obsunt. Corpus ergo citra ullam calfactionē euacuabis: si.n. id uel lauacris, uel exercitijs
B calfeceris, ipsas uenas ad ruptionē dudum inclinatas maiorē in modum lædes. Quæ ergo sic affectis cōsulendi ratio nobis superest? Inediæ nanq;, nisi hominē exercitari, aut quouis modo calfieri contigerit, euacuare nō possunt: venæ uerò sectionē ueluti & alia fortiter purgātia medicamenta, quēadmodū manifeste apparet, summe arbitror fugimus. Hæc est illa admirabilis sanè euacuantium præsidiorum opulentia, qua abundant hi, qui ad inediā confugerunt, quaq; sola si utemur, iā nobis nihil reliqui fecimus, ut quòd sola euacuare nullo modo possit: rursum quibus adiuncta euacuat, ea ipsa maiores longe noxas quàm commoda ex euacuatione habent.

GAL. DE VENAE SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATAEOS
QVI ROMAE DEGEBANT LIBER

Iosepho Tectandro Cracouiensi interprete

Ab Augustino Gadaldino ad uetustissimorum exemplarium Græcorum fidem diligenti cura emendatus.

ARGVMENTVM LIBRI.

Ostendit, nunquàm usum fuisse Erasistratum Venæ sectione: & quòd cum id non intellexissent eius Sectatores, tum inuicem sunt aduersati, tum in grauissimos errores inciderunt.

Quibus de causis Galenus Erasistratæos Romæ coactus est redarguere. CAP. I. *De hac re uide 5. metho. c. 15.*

D CVm Romam initio uenissem, incidi in medicos quosdam, qui à uenæ sectione tantopere abhorrebant, ut cum aliqñ æger quispiā propter plenitudinem iā præfocaretur, ne tum quidē hoc auxilio uti uellent. Præterea mulierculam quādam, quæ uiginti uniusq; annorū ætatem agebat, ac ex menstruę purgationis retentione faciem rubicundā obtinebat, tussiebatq; paululū, & difficulter spirabat, illi curare adorti, primum quidē membra illius laneis uinculis leniter excipiebant, & in inedia exigere iubebant, uenā aūt secare nolebant, nosq; id facere uolētes ꝓhibebāt. Quia uerò domesticis ipsius mulieris familiariter utebantur, & ætate me erant multo superiores, facile ipsis est habita fides. Ego quidē illis uenę sectionē tum tpis suadere nō conatus sum, sed interrogaui nū mihi ꝑ eos liceret sanguinem ad uias uteri, remedijs, q̄ hoc efficere possent, prouocare: quod cū illi prōpte concessissent, adij familiarē ipsius ægrotę obstetricē, quā & exhortatus, ut usum illorū experiretur. Verum illa remedijs hmōi, tpe quo factum id oportebat, usam fuisse se affirmabat, qñ s. mēstrua purgatio futura in expectatione erat: recitabatq; remedia ordine, quæ mulieri obtulisset: & hæc quidem commoda alioqui erant, eāq; ob rē quo minus efficacia fuissent, nequaquā

illorum imbecillitate factũ esse uidebatˀ. Postq̃ igitˀ ego ista percepissem, simulq; à retẽtione san E
guinis quartum iã mẽsem præterijsse animaduerterem, denuo cũ medicis illis cõgressus, ut ad
uenæ sectionẽ sese conuerterent persuadere eis conabar. Cũ aũt id facere noluissent, illorũ ani-
mum demirabar, maximeq; si eniterentur, ut oĩ conatu apertis circa uterũ u nis q̃ plurimis san
guinem superfluum illinc euacuarent: si uerò alia quæpiam uena secaretˀ, noxiã ex eo euacuatio
** Al. tanti.* nem euenturã arbitrarentur. At ijs rñdentibus, ꝙ uel *absq; talis auxilij pñtia sanguis exuperãs
sola inedia euacuari posset, taciturnus discedebam, nihil bonæ spei de muliere ꝑ ꝑ tussim, ac spi
randi difficultatem concipiens. Aut. n. rupto uase ipsam ex thorace, pulmoneve sanguinẽ spu-
to eiecturam, aut synanche, uel laterali inflãmatione, uel peripneumonia, correptam iri ꝑmedi
tabar: optabamq; uotis oĩbus, ueluti in delectu malorum fieri contingit, ut mulier laterali saltẽ
inflãmatione corriperetˀ. Incutiebat quippe mihi terrorẽ, tum acuitas periculi, qđ ex synanche
peripneumoniaq; subitura esset: tũ ex ruptione uasis in pulmone lethale nocumentũ, id qđ po-
stea re ipsa est subsecutum. Dum. n. illa uehementius tussiret, sanguis ẽt unà extrorsum ferebatˀ.
Atqui iam uel vulgo nõ pauci medicos obiurgabãt, ꝙ illi mulierculæ venã incidere uetuissent:
sperabantq; oĩno futurum, ut ẽt si id prius non fecerint, hoc tñ tꝑe uerecũdia ducti, usum ꝑfati
auxilij concederent. Cæterum cum hi, neq; tum quicq̃ cõmouerentˀ, sed potius uincula mẽbro F
rũ fortius adstringerent: iuberentq; uterum remedijs irritare, ac mulierẽ inedias sustinere, ego
& ob ætatẽ, & celebre nomẽ uirorũ, nihil me amplius profecturũ credens, illinc discessi. Mulier
quoq; ipsa nõ ita multo tꝑe interiecto, insanabili spirationis difficultate coercita interijt. Synã
chici ꝑterea nõ nulli, ubi eis à uenæ sectione interdictũ esset, istorũ opera ꝑierunt q̃ celerrime.
Fuit & alter quispiã, qui ueris tꝑe, cum ꝑ totã hyemẽ magnopere repletus sine exercitijs dege-
ret, ac totã faciem unà cum ipsis oculis adeo rubicundã hrẽt, quẽadmodum si quis pronus ca-
pite in terrã defixo, cruribusq; in altum protẽsis sub hmõi figura ꝑseueret, quinto tandẽ die re-
pente præ anhelitus difficultate suffocatus est. Hos ẽt insecuta est mulier, numero quarta, quam
illi uenæ sectionis hostes, retentione menstruę purgationis nõ pauco tꝑe grauatã, eodẽ pacto
ad interitum ferè ꝑtraxerant. Nã primis tribus diebus ipsam in inedia cõseruabant, febri. n. cõ
tinua laborabat. Quarta uerò luce pauxillum quid sorbitionis exhibentes, quintã sine cibis trã
sigere iusserũt: in qua illa grauissime exacerbata desipiẽs ꝓsiliebat, & clamore iã extra fores ab
illa sublato, uix tandẽ ab ijs, qui eò confluxerant, retineri potuit. Verũ hanc natura copioso san
guine ex naribus effuso seruauit: & dabatur occasio, qua non sine admiratione discere potera-
mus, quantã hẽat facultatem ad hmõi affectuum medelã ipsa sanguinis subtractio: mox. n. post G
sanguinis è naribus proruptionẽ mulier ab oĩbus symptomatis libera euasit. Ego uerò, quanq̃
antea sermonẽ cum medicis instituere ueritus fuerã, ꝙ ea considerarem, q̃ illi pro non admittẽ-
do uenæ sectionis usu dicturi fuissent: cum tñ oẽs aĩaduerterẽt mulierẽ manifeste ex sanguinis
euacuatione seruatã esse: saltem mortuos illos ad memoriã eis reuocãdos duxi, q̃bus siquis ue
** afferebamq;.* nã secuisset, forte fuissent & ipsis seruati: *afferebantq; ad hæc rõnes quasdam. Hi uerò uerba ul
tro citroq; inuoluentes se ipsos implicabant, nihilque prorsus certi statuebant, ac postremo ad
Erasistratũ confugiebant, quẽ utpote primo de reiectione sanguinis libro dicebant declarasse,
ꝙ uincire ipsa membra, q̃ uenam secare lõge præstaret. Aiebant præterea illũ in opere quod de
† vt qui esset eorum omniũ memor, quæ in libro de sãgui nis &c. febribus inscripsit, uenæ sectionis, neq; à principio meminisse, † cũ alioqui ea oĩa recensuerit, q̃
de sanguinis reiectione indicauerat. Ridendus. n. modis oĩbus esset, si uenæ sectione in eo affe-
ctu, qui ea maxime indigere uidebatˀ omissa, de alijs uerba facere nõ destitisset. Afferebãt quo
que ꝙ Erasistratus ipse nõ solum in opere de febribus, uerũ & in reliquis tractatibus omnibus,
uenæ sectionem reticuerit: neq; etenim uel in quo de affectibꝰ alui tractat, uel in quo de resolu-
tionibus, uel ubi de podagricis morbis disserit, aut cũ de salutaribus agit, uenę sectionis auxilio
usus est unquam, idq; cũ ille in de salutaribus tractatu multitudinẽ sanguinis pręcipuam mor- H
borum causam esse arbitratus sit. Porrò ego ea, quæ dicebant, iterum demiratus, illos de hac sal
** inflãmatione* tẽ re interrogabã, num prorsus uenæ sectione non utendũ censerent, uel cũ quis pulmonis *ul-
ceratione laboraret, uel synanches more præfocaretur, uel ubi mẽstrua purgatione, hæmorrhoi
dibusve suppressis, sanguis redundans ad partes thoracis ꝓpelleretur. Illi aũt ad hæc rñdebãt,
ægrotos, qui ab Erasistrato in cõmentarijs De diuisionibus descripti fuerãt, nobis in mediũ ad-
ducentes: inter quos in primis Critonem quendã, ac puellam ex Chio oriundam, proferebant.
Et ꝙ illum quidem à principio synanchicis cruciatibus correptum, atq; uehementer repletum,
hanc uerò menstruis retentis sanguinisq; multitudine uersus pulmonem impetu delato, Erasi-
stratus (quemadmodum ipsemet in scriptis testatur) per uenæ sectionem nunquam curasset.
Cæterum cum illi hæc adhuc loquerentur, superueniẽs Teuthras, quispiam ciuis, & commilito
meus, ut erat moribus planè ingenuis, Non flectes istos unquam, inquit, ut qui eousq; stolidita-
tis processerint, ut & illos in memoriam reuocent, qui Erasistrati opera interiere. Quid enim, in
quit, aliud in causa esse potuit, ꝙ illi, quos nobis isti proponunt, perierint, nisi quòd in eis præ-
termissum sit uenæ sectionis auxiliũ? Cur item alij permulti interierunt, qui per tempus euacua
ri ab his prohibiti sunt? Et eos deinceps omnes unà cum ipsis affectibus, quos perpessi fuerant,
quo-

A quorumq; ego nō multo antea meminí, nominatim ordineq; recenſuit: ibiq; in cachinnū effuſus, manu me comprehendit, attrahensq; inuitum à medicis abduxit. Quin etiam in ſequēti die Eraſiſtrati de diuiſionibus commentaria in publicum producta coram uniuerſo philoſophorū cœtu relegebat, partim ut indicaret Eraſiſtrati culpa & Critonē & puellulam illam Chienſem periiſſe, partim uerò ut medicos natu grandiores ad colloquium ꝓuocaret: uerum illi, quia decertare cum adoleſcente infra dignitatem illorū putabant, tum non cōparuerūt: mos enim illo tempore erat, ut aliquis quotidie palàm ad publicas quæſtiones reſponſa daret. Quæſitū ergo à quopiā fuerat, num Eraſiſtratus rectè fecerit, ꝙ uenæ ſectione nunꝗ ſit uſus. Hoc ꝓblema, quādo ita uiſum erat iis, qui eò audiendi cauſa cōuenerant, ego explicaui: ꝓptereaq; Teuthras hortabatur me, vt ea, quę illic locutus fuiſſem, puero quē ſe ad me miſſurum receperat, dictare non grauarer: quia breui in Ioniā abnauigaturus erat, ardentioreq; animo uelle ſe ea ꝓrſus habere dicebat. Ego itaq; amicis cōſilijs acquieſcens, ſermonem illum ſcriptis mādaui. Porrò accidit ut liber per illū paſſim diuulgatus, per multorum manus præter ſententiam meam uagaret. Atqui oratio ᵃ † familiari doctrinæ magis, ꝗ ᵇ † publico cuiꝗ operi quadrās, cōtexta erat: amicus. n. ille, ut ꝓfatus ſum, eā dictari tm̄ cupiebat. Quanꝗ aūt liber ᶜ † tā humili ſtylo conſcriptus eſſet, multisq; defectib⁹, reſpectu ꝓfectæ orationis, ſcateret, tm̄ eo ipſo ille multo maiora effeciſſe uidebat, ꝗ ſperare quis potuiſſet.

B Omnes etenim ii, qui ſeſe hoc tēpore Eraſiſtratæos uocant, contrariā priori rationem ineuntes, iam inde uenam ſecare conſulunt, non ſolum cunctis iis, quos paulo antea commemoraui, uerū etiam quauis febre correptis, quapropter iuxta Steſichori dictū arbitror me apud illos palinodiam aliquā emeruiſſe, in qua eos cumprimis admonēdos cēſeo, ut in ſermonū commercio quantūcunq; uelint contentioſe ſe gerant, depoſita tm̄ in utranq; partem propenſionis temeritate, ægrotis parcere diſcant. Neq; enim uenę ſectio inhibēda eſt ꝑ omnia, neq; rurſus illos, quibus Eraſiſtratus inediā iniungit, oēs (id quod huius temporis Eraſiſtratæi uniuerſi aſſerunt) uenæ ſectione egere arbitrandū eſt. Huc accedit ꝙ non facile cognitu ſit, quibus oībus huius auxilij uſus cōferat: tum uel menſura, uel uena quæ ſecari debet, uel ſectionis tēpus, non ſine negocio reperiatur: proptereaq; illam in quouis morbo Eraſiſtratum puto adeo neglexiſſe, ut & in illis, qui eā magnopere reqrere uidebant, ille ipſa uti uetuerit. Et hīc ſanè per inflammationis tempus in inedia, ut aiunt, ægrotos degere iubens, hæc ad uerbū ſcribit: Venæ enim poſteaquam euacuatæ fuerint, ſanguinē, qui in arterias inſiliit, facile ſuſcipiēt: quod ubi contigerit, inflammationes minus accident. Si ergo inediam, inquiunt illi, uelut euacuatorium

C auxilium præcipit, multo ſanè commodius ad uenæ ſectionem ſeſe contuliſſet. Et ꝙ quidem ipſe, ubi celeriter euacuare cupit, multo commodius ad uenę ſectionem tranſijſſet, probe illi dicunt: nihilo minus tamen hoc loco ſcopos, qui illius uſum aliquando impediunt, prætermiſerunt: quos ego proceſſu ſermonis recenſere conabor.

Quàm diſſentiant Eraſiſtratæi in ipſa Eraſiſtrati de venæ ſectione ſententia percipienda. CAP. 2.

QVæritur uerò * nunquid abſolute factu ꝓſtantius ſit, uerum an Eraſiſtratus pręſidium hoc aliqñ uſurpaſſe reperiat. Hoc autem cum ego Romam primum appuliſſem, omnes qui ex Eraſiſtrati diſcipulis erant, antea negabant: nunc uerò probatiſſimi, quos ego noui, ab his tanquā in re minima diſcrepare manifeſte animaduertūtur. Vt enim cæteros ꝑteream, Stratonem ipſum tibi in memoriā redigam, qui Eraſiſtrato erat ſumma neceſſitudine iunctus, ac eam ob rē cum in patriā ſcriberet, & ſeruiuiſſe ſe illi hactenus diceret, inter alia hæc ſubiungit, Eraſiſtratus iure optimo laudibus extollēdus eſt, præcipueq; ꝙ ea oīa, quæ ueteres per uenæ ſectionē curare conati ſunt, ille citra illius uſū medicatus eſt. ᵃ * Quanquā uel Strato ipſe, curādi rationes ᵇ * ſe abſq; uenæ ſectione inſtituiſſe in cōmentariis ſuis aperte ᶜ * fatet. Neque uerò mirū eſt ꝙ Eraſiſtratus Chryſippū Cnidiū in omnibus ſequat, quippe qui ſtatuerit ſe uenæ ſectione (id qđ &

D ille fecit) non uſurum. Idē quoq; & Ariſtogenes, & Medius cæteriq; oēs, ꝗ Chryſippi ſentētiæ ſubſcribunt, feciſſe uidentur. Quantū ergo ad ægrotantiū ſalutē attinet, multo melius eſt ſi credamus, ꝙ Eraſiſtratus uſus ſit uenæ ſectione: quantū aūt ad huius ſeculi Eraſiſtratæos, id nō credere longe pręſtiterit. Extremæ enim dementiæ eſſet, ſiquis Eraſiſtratū ea propter in affectibus paulo ante enumeratis uenæ ſectionē ſilētio prætérijſſe putaret, quia ille alioqui uenas euacuādas palā cenſeat, hūcq; totius curationis ſcopum ſtatuiſſe alicui uideat, eò ꝙ illum in quibuſdā affectibus famē conſulere animaduerterit: nanq; aperte cōſtat iſtud euenire iis qui uenæ ſectionis auxilium, parem ipſis inediis facultate obtinere dicunt, quòd ſi tātundē non ualeat, & quaſdam diſtinctiones neceſſario poſtulet: quas inueſtigare poterit is, qui exacte ꝑdidicerit, quādo ipſam euacuationē uel per uenæ ſectionē, uel per inediam ſolam, uel per utraque, commodius facere liceat: iā euidenter rō eos conuincit. Scripſiſſet etenim Eraſiſtratus diſtinctiones has, ſi modo, ut iſti uolunt, uenæ ſectioni tribuēdū quicquā putaſſet. Eoq; pacto orō iſtorū in vtranq; partē inclinando ſe ipſam ꝑdit. Si nanq; hæc eadem facultate pollet, Eraſiſtratus & in tractatu de febribus, & in aliis pleriſq;, quorū ſuperius cōmemini, de uenæ ſectione aliquid ſcribere nō temere poſthabuit. Si uerò uenæ ſectionis ꝑſidium eandem cum inedia dignitatem non obtinet, non recte illi ſentiunt, qui nos ex iis, quæ de inedia ſcripta ſunt, de venæ ſectione quoq; cōiecturam

A † ἀκουστηρίῳ.
B † συγγράμματι.
C † τοιοῦτος ὢν

* nūc nō quid

A * Et ſane vel & c.
B * ſemper
C * videtur

iecturam facere debere aiunt.Quanq̃ & in hac parte ſermo ipſorũ inediam inutilẽ eſſe indicãs, E
ſe ipſum denuo a* implicat.Nã ſi ob id inedias ꝓbamus,ꝙ uenis per eas euacuatis affectus mi-
nui cõtingat,multo hercle cõmodius fuerit,ut euacuatione ſemel adhibita ab inediis abſtinea
mus,ut q̃ & ægrotos ingenti moleſtia afficere ſoleant,& uigilias ac inquietudinẽ,orificijq́; uen
tris afflictionẽ,tum ſuccorũ corruptionẽ,nec non alui,atq; interdũ urinæ ſuppreſſionẽ inferãt.

Neque in Puellæ Chienſis,neque in Critonis hiſtoria venæ ſectionis ab Eraſiſtrato habitam fuiſſe mentionem,ſed vtroſque quòd ea omiſſa ſit interijſſe. *CAP.* 3.

QVòd autem Eraſiſtratus re ipſa uenæ ſectione nunquã ſit uſus,ex ægrotis,quos in cõmẽta
riis de diuiſionibus recẽſuit,manifeſte colligere licet:in iis enim cũ omnia ea explicet,quę
inter medicandũ unq̃ geſſiſſet,uenæ ſectionem nullibi reperitur commemoraſſe.Cæterum cũ
prolixum ſit omnes per illum recitatos ęgrotos nunc proferre,ſufficit eorum tm̃ recordari,qui
vel à grandioribus natu medicis,vt antea declaratum eſt,adhuc in memoria habentur, præci-
pueq́; cum vnus ex illis in priore,alter itẽ in poſteriore diuiſionũ libro,deſcriptus ſit.Præterea
cõmoda occaſio eſt,ut impræſentiarũ uerba ipſa adſcribamus,quibus Eraſiſtratus cũcta,q̃ cir-
ca ægrotos acta ſunt,ordine enumerat,in hunc modũ in libro priore ſcribens: Puellulæ Chięſi:,,
ea acciderunt.Primum quidẽ illi purgationes longo tẽpore ſuppreſſæ fuerant.Deinde ſubſecu F
tæ ſunt tuſſiculæ,vnà cũ reiectione pituitæ. Proceſſu verò tẽporis & ſanguinis b* vomitus ſu- ,,
peruenit.Tum qđ ad circuitum purgationum attinet,interdum illæ in quatuor, interdum duo ,,
bus menſibus,redibant.Etiã ijſdẽ fermè diebus quibus purgationes fiebãt,ipſa reiectio accide ,,
re ſolebat,diebuſq́; tribus aut quatuor perdurabat.Quapropter indę ꝑſpicuũ erat illã id genus ,,
excretiones loco purgationũ ſortitã fuiſſe: c † nã & febricula ijs ipſis diebus inſecuta fuerat: q̃ ,,
poſthac d emẽdabat.Hæc Eraſiſtratus præfatus,deinceps de remedijs hoc pacto ſcribit:primis ,,
autem temporibus ipſa potionibus e † cęteriſq́; calfactorijs,deinde etiã per extrorſum applica ,,
ta,reliquamq́; adeo quæ ad hoc quadrabat victus rationẽ,medicari occepta eſt. Erat enim cir- ,,
ca vteri os f* nõ intenſa durities.Verum cum remedia nihil omnino promouerent,ac uno ꝑpe ,,
tuo circuitu grauitas in lumbos incũberet,humiditaſq́; nulla cõpareret,illico febres cõtinuæ, ,,
intenſioreſq; prioribus exortæ ſunt,quas & tuſſes uehementes, poſt q̃ corpus iã mollius factũ ,,
eſſet,inſecutę ſunt. g †Altera igiť die periculoſum arbitrati,durãtibus adhuc febribus,purgatio G
nes facere,à medicamẽtis penitus abſtinuimus:reliquis uerò remedijs vſi ſumus: quẽadmodũ ,,
& in huiuſmodi,& in alijs affectibus conſueuimus.Præterea ad medendi rõnem ipſo purgatio- ,,
nũ circuitu obſeruato,cibaria ſubtrahebamus.Eaq́; rõne reiectio ſanguinis non amplius q̃ ſe-
mel eademq́; pauxilla ſuperuenit h †.His ille nihil aliud ſuperaddidit,niſi,quin etiam purulentę
reiectiones ꝓfluebant.Atqui hic de uenæ ſectione mentio nulla eſt , cũ tamen,prout oẽs ope-
rum ipſius artis periti norunt,principium auxiliorum ab illa feciſſe oporteret.Sed fortaſſe quis
ex illorũ numero,qui ad omnia non grauanť prompte reſpondere,defenſurus Eraſiſtratum di-
cet , ꝙ remedia huiuſcemodi per illum adminiſtrata non ſint,uerum potius ab eo gratia nunc
prodita eſſe,quò nos nihil eorum latere poſſit,q̃ acta eſſent . At opinionem iſtorum redarguit
id quod inferť,dum hæc ait: i † Altera igitur die periculoſum arbitrati durantibus adhuc febri- ,,
bus purgationes facere,à medicamẽtis penitus abſtinuimus:reliquis verò remediis vſi ſumus: ,,
quemadmodũ & in huiuſmodi & in alijs affectibus conſueuimus.Præterea ad medendi ratio- ,,
nem ipſo purgationũ circuitu obſeruato,cibaria ſubtrahebamus.In his enim Eraſiſtratus aper ,,
te indicat ſe non aliorũ medendi rationem recitare,ſed ſuam ipſius enumerare,atq; omnia,quę
circa ægrotam feciſſet,ꝑſcribere.Nã & abſtinuimus,& arbitrati,nec non, vſi ſumus , ac obſer-
uato,& ſubtrahebamus cibaria,alterum ex duobus manifeſte declarat,aut ꝙ Eraſiſtratus pro-
pria remedia recitauerit,aut ea,quibus alij vſi ſunt,ipſe fuerit amplexus.Porrò ſi ea amplexus
eſt,quorũ alij authores fuerũt,iam nobis euidenti cõiectura colligere licebit,q̃d ille de uenę ſe H
ctione ſenſerit.Per ipſam enim ciborum ſubtractionem rurſus nobis alterum duorum inſinuať
aut ꝙ illa in totum ſubtrahi,aut diminui debeant:id qđ Eraſiſtratus ſe in muliercula hac ægro
ta,quo tempore purgationis circuitus aduentabat,feciſſe fatetur. Conueniunt ergo hęc in hac
re cum omnibus ſcriptis illius,quòd ille ſolam inediam ægrotis ſeruandam cõſuluerit, uenæq́;
ſectione nullo in loco ſit uſus.Niſi rurſum hic aliqui dicãt,mulieri illi uenam quidẽ ſectam fuiſ-
ſe,uerum id auxilium in enarratione omiſſum eſſe,eò ꝙ nos ipſi id adhibitũ eſſe autumare poſ
ſimus,quamuis per illum non ſit declaratum.Cur ergo de inedia quoq; non reticuit,cum de illa
vel eadem ratione nobis ſuſpicari liceret? Eadem autem ratio eſt,tum de potionibus,tum k † de
ſupercalefactione, deq́; ijs q̃ foris applicata ſunt. § Si.n.neq; de his penitus Eraſiſtratus quicquã
ſcripſiſſet,tamẽ oĩno ꝙ ea à medicis peracta fuiſſent,cogitare poteramus: quippe qui animo cõ
cẽperimus uniuerſis auxilijs illud commune eſſe,quòd illa adminiſtrata fuerint,quamuis de eis
nihil præſcribatur.At Eraſiſtratus exquiſitæ perſpicuitatis gratia omnia ſimul enarrare conſti-
tuit,ne.ſ.nacta inde occaſione aliquis hæc quidem,tanq̃ ægrotæ adhibita fuiſſent,adiicere poſ-
ſet:alia uerò ueluti iam prætermiſſa,ſubtraheret. Præterea quoq; hæc Eraſiſtrati enarratio,opi-
nioni iſtorum euidenter repugnat. Si enim muliercula uenæ ſectionem ſubiit,inedia fruſtra eſt

vſurpata:

A † in Græcis impreſſis περιτρέπει legitur in antiquis.ἀνατρέπει.i. euertit.

B reiectio.*

C † Al.ex antiquis. inſecutæ autem fuerant et febriculæ ijs ipſis diebus.

D Al.quieuerunt.*

E † In Græcis antiquis legiť. καὶ πυριάσεσι τῆς ὑστέρας, καὶ προσθέτοις.i. & fomentationibus uteri, & ſubditis.ſ.peſſis,reliquaq́; uictus rõne medicari.&c.

F † In quibuſdã antiq. cod. græcis particula illa, non, nõ habetur.

G † A curatione igitur circa uterum adhibẽda abſtinuimus , difficile eſſe arbitrati, durãtibus adhuc febribus purgationes facere.

H † In Græcis impreſſis ἀλλὰ μέντοι οὐδὲν, ἔφρασεν ἀλλὰ πυ καὶ ἔτρεχον ἤδη πυώδεις ἀναγωγή. Manuſcripti habẽt. ἀλλὰ μέντοι οὐδὲν ἐφεξῆς ἀλλά που καὶ ἀνέτρεχεν ἤδη πυώδης ἀναγωγή.i. ſed certe nihil poſtea , ſed & quandoque recurrebat iã purulenta reiectio .

I † A curatiõe igitur circa uterũ adhibẽda abſtinuimus, difficile &c.

† K De fomẽtatione & ſubditis.ſ. peſſis.

A vſurpata:quin potius ſi ueritas fatenda eſt,non fruſtra ſolũ,uerũ etiam nõ ſine noxa. Sed iſtud paulo poſt indicabimus:nunc verò illam fruſtra accerſitam eſſe,ut explicemus orõ ipſa poſtulat.Poſtq̃ enim per tempus purgationis,quæ circuitu quodã fieri ſolebat, ſanguine ad ſuperna perlato periculum immineret,ne mulier qñq; ſanguinem expueret,Eraſiſtratus plenitudinẽ minuere cupiens,ad inediã ſe contulit:atqui hæc ſuperuacanea planè eſt,ſi modo uenę ſectio,qua momẽto temporis ſanguinẽ ſuperfluũ euacuare facillimum fuerat,accerſatur. Proinde illi qui Romæ mulieres medebantur,rei quæ contigerat experientia maxime cõmoti,tẽpore quo eruptio menſtruorum futura expectabat̃,uenæ ſectionẽ vſurpabant.Neq; uerò quietẽ illis imperabant,neq; ieiuniũ,ſed melicratũ offerebant,victuq; humectante ac lauacris affatim vti cõcedebant.Ab his enim ſi uel mediocri quãtitate ſanguis fuerit ſubtractus,purgationes cõfeſtim exoriri ſolent,p̃ſertimq; ſi infra poplitẽ,aut prope talum uenæ ſectio fiat. Sed è diuerſo ſiquis uena ſecta inediã ſuſtinere imperauerit,non ſolum menſes prius fluentes cohibebit, uerũ etiam purgationes,quæ iam inculpate euacuabant̃,reprimet.Sanguis nanq; ciborum inopia areſit,& dẽſior ſe ipſo redditur,eamq; ob rem ad fluendum ineptus euadit.Quæ igit̃ tum lotæ fuerint, melicratũq; & cibos idoneos aſſumpſerint,ac vinũ neq; auſterũ neq; craſſum biberint,his purga-
B tiones proculdubio contingent.Ob idq; ego inedias poſt venæ ſectionẽ non fruſtra tantum,verum etiã non ſine noxa aſſumi dicebã.Cæterũ venæ ſectionem puellæ illi Chienſi non adhibitam fuiſſe ẽt ex iis,quæ ſuperuenerant,patet,Sanguinis enim aliquantũ expuebat,quem nequaquã expuiſſet,ſi euacuationẽ experta fuiſſet:demũ cum præ ſpirandi difficultate mortua ſit, ne hoc quidẽ ſic perpeſſa fuiſſet.Maximum præterea experimentum Romæ noſtra tẽpeſtate à uenæ ſectione eſt ſumptum.Contigit enim cum vulgo mulieres aquam frigidiſſimã ex niue potarent,vt aut nullo pacto,aut prorſus diminute purgarentur:has tñ medici venæ ſectione adeo incolumes conſeruarunt,ut neq; ſanguinem ſpuerent,neque laterali inflãmatione,aut pulmonis, aut ſynanche caperent̃.Non ergo puellam illam Chienſem ab Eraſiſtrato per uenæ ſectionem curatam fuiſſe ſuſpicent̃:neq; enim ipſe cũ alia quæuis enarraret,auxiliũ uenæ ſectionis,tãquã rẽ parui momenti prætermiſiſſet.Neq; ẽt ob inediã ille,hæc aũt multitudine ſanguinis p̃focata interijſſet.Sed de hac impræſentiarũ iſta dixiſſe ſufficiat.Translato verò ad Critonẽ ſermone, orationi huic uerba Eraſiſtrati adſcribemus,q̃ de illius affectibus fecit:ſic enim habent:Critoni quidem repletio,initium ægritudinis fuit.Acceſſit ad hęc,ꝙ in plenitudinem ſynanchicã iam inciderat,quæ ſanè nihil aliud eſt q̃ pariſthmiorũ ligulæq; inflammatio. Plerũq; ergo cõtingit,
C vt qui in eam inciderint,ſuffocent̃,ac niſi celerrime illis ſuccurratur,breui intereant.Cum autẽ Crito quoq; in horũ numero eſſet,prima quidem die illum more conſueto ſpongiis calfaciẽtes medicati ſumus,eoq; tempore cataplaſmata illi applicata reliquimus,ut in curatione perpetuo eſſent.Exhibita ẽt ei ſunt catapotia ex caſtoreo ad aluum ciẽdã,quæ his cõmode ſubducta eſt. Neminẽ nõ animaduertere arbitror diligentiã narrationis omnium eorum,quę circa Critonẽ acta ſunt. Nã &* calfactionẽ per ſpõgias factam, & uſum cataplaſmatum & catapotiorum retulit,adeoque ꝙ per ſpongias* calfactus ſit manifeſte declarauit,ac reliqua ut ordine geſta erãt ſtudioſe enumerauit;de uenæ autem ſectione ex cõpoſito ſiluit, nempe ꝙ auxiliũ iſtud cęteris vilius putauerit.At tenuia illa quę in his enarrationibus continent̃,commemorare mihi nũc integrũ nõ eſt:quanquam Eraſiſtratus ipſe rurſum paulo poſt ait,apparebat itaque nobis ꝙ affectus ipſi ad pulmonẽ herparque [a] † permutari incepiſſent, [b] † & ſynanche iã illuc deflueret,eoque febres augerentur.Hoc loco affectuum permutationem [c] * ſine hypochondriorum tẽſione factam eſſe arbitratus eſt:ubi quàm diligẽtiſſime animaduertẽdum cenſeo, cõſiderandumque quale illud ſit,qđ tibi in dictione hac occurrat,qua affectus permutari incepiſſe ait:num.ſ.id ad partes quæ inflammant̃ permutatas pertineat,an ad ſanguinis qui inflammationem concitauit
D transfluxum.Mihi ſi quidẽ primum ex prædictis ne cogitari quidem poſſe uidetur: alterũ autẽ illorum verum eſſe conſtat:nã & ego multitudinẽ in aliquã partem decumbẽtem ſæpius cohibui,* quã illa propria virtute deinceps in aliã quãuis repellẽdo trãſponit. Iſtud ergo Critoni cõtigiſſe apparet,uerumtñ neque tum temporis Eraſiſtratus uenæ ſectionis unq̃ meminit. [d] † Sed cur ſe totum thoracem vnà cum hypocondriis ipſis,cataplaſmatis fouiſſe ait? Quẽadmodum autem ex partibus quæ circa ligulam & tonſillas ſunt,ſanguinis exuperãtis permutatio ad loca inferiora fiebat,ita quoq; illo ex inferioribus ad caput ſurſum p̃lato, cõtingebat partim febres excitari,partim aggenerari ſymptoma,quo principiũ neruorum affectum eſſe indicabatur.Audi itaque & hãc Eraſiſtrati ſentẽtiam : Cum autem ab ægritudinis principio iam decimus dies adeſſet,ac ab inſtãtia ſextus,quo tum febris uehemẽti inſultu rediit,tum obuerſio ceruicis accidit,& una hora tranſacta tanta inſenſibilitas hominem inuaſit,ut & lotium per lectum emitteret:non multo quoq; poſtea inſtantia febris aderat.Deinceps inferens ait,Videbatur itaque nobis ꝙ affectus rurſum uerſus caput permutari incepiſſent,ac circa hanc permutationem febris rediiſſet,quæ poſtea cum iam partes capiti uicinæ afficerẽtur,intẽſa p̃manebat.Atqui uel nos aduerſus hominẽ ſequẽti ſermone inſurgamus.Rectiſſime tu quidem Eraſiſtrate dicis,affectuum permutationem ad caput factam eſſe inquiens:multo verò melius fuerat, [e] † ſi non quorumuis affectuũ,verũ eorum,qui à plenitudine cauſabãtur,dixiſſes:vt enim corporis affectas,

partes

A† Permutationẽ feciſſent. & ſic ubique inferius.

† Al. ex antiquis. & ſynanche quidẽ illi alleuiaretur,febres autem augerentur.

C In antiquis ἅμα τῇ καθ' ὑποχόνδριον διατάσει. i. ſimul cum hypochõdrij tenſione.*

D † Sed quid ait? ſe totũ thoracem una cũ hypochondrijs ipſis, cataplaſmatis fouiſſe.

E† Al. Ex antiquis,ſi nõ affectuum dixiſſet, ſed ipſius affectuũ cauſa, hoc eſt plenitudinis.

partes permutari incepisse nemo dicere possit, ita neque ipsos affectus. Arbitror enim, ꝙ multo E
cõsultius diceret, quieuisse quidem priores affectus, alios uerò cã ꝑmutata exortos esse,[a] † quę in principio totius narrationis eadẽ rõne, qua & repletio ipsa, aderat:[b] † quã si ipse euacuasset, neq; vnq̃ morbus earũ rerũ, quæ circa ligulã impactę erant, ꝑmutationẽ ad infernas partes molitus fuisset, neq; è diuerso illæ deinceps versus caput ferri potuissent. Quapropter Critonẽ hũc eodẽ pacto, quo & ancillula Chiẽsis īterierat, quia illi uena secta nõ fuisset, mortuũ esse cõstat. Sed istud quoq; Erasistratus ipse ꝑsensisse animaduertit:[c] † neq;.n. aliã ob cãm ait, ꝙ huic interitus cã fuerint ea, q̃ ad pulmonẽ delabebant: & q̃q̃ statim ab initio hominẽ plethorico affectu implicitũ esse cognouisset, tñ maximo ductus errore hæc euacuare nõ pręuenit. Si igit adstruere quisquã velit, Erasistratũ, & ꝙ peritissimus medicus esset, & affectus illos tũ Critoni ex repletione, tum puellę Chiensi ob menstruorũ retentionẽ, contigisse cõpertũ haberet: subtractionẽ sanguinis nequaq̃ ꝑtermisisse, quin potius utrisq; sanguinẽ subduxisse, uerum id in enarratione consulto ꝑteriisse: quid vetat & me dicere, qualecunq; illud ex euacuatorijs remedijs sit, applicatũ quidẽ ægrotis id esse, in enarratione nihilo minus nõ esse recitatum? Ecquis.n. sanæ mẽtis medicus ferre me posset, si dicerem symptomata illa, quę vsq; ad mortem apparebãt, ꝑpter plenitudinẽ illis accidisse, interitũ aũt ipsum nõ alia de cã insecutũ, nisi ꝙ plenitudo euacuata F
nõ fuisset? Quis ẽt ferret istos, qui dicunt, ꝙ ex iis q̃ Erasistratus egisset, minuta tm̃ ꝑscripserit: at de uenæ sectione, eaq; quæ per elleborũ, scãmoniãve fit purgatione, quia hęc auxilia ꝑ se clara sint, nullã mentionẽ fecerit? Atqui siquis sola cõi sñia, qua repletionẽ euacuandam esse indicatur, venæ sectionẽ significari asserat, ut quæ etiã inter euacuatoria remedia annumeretur, q̃d inhibet eadem lege, alia cuncta euacuatoria præsidia intelligi? Ne ergo amplius ab Erasistrato solam uenæ sectionẽ ægrotis adhibitã esse dicant, uerum reliqua quoq; cuncta, puta clysteres, vomitiones, purgationes, lauacra, exercitia, frictiones, gestationes, inunctiones,[d]* calefactoria cataplasmata, cæteraq; id genus, quibus oĩbus ille aliq̃n uti potuerat. Si uerò non hoc solũ sufficit, ꝙ euacuãdus æger sit, neq; istorũ auxiliorum is finis existit: sed in primis[e]* modũ euacuationis adiicere, posteaq; q̃bus rebus hæc adamussim indagetur declararare, ac his occasionẽ, & mẽsurã, & vtẽdi* rationẽ addere opus sit: sequitur sanè ꝙ qui saltẽ de scopo auxiliorum cõmuni uerba fecerit, is nõdũ ulla ex parte particularium meminisse potuerit. Si enim cõmune quid protulisse suffecerit, frustra ille cataplasmatum, inediæ,* calfactionisq; ꝑ spongias factæ, mẽtionem habuit. Siquidem neq; cataplasmata, neq; inediã, nisi ab eo didicerimus, nostra opera inuenire possumus, uenæ autem sectio[f], Erasistrato quoque tacente, unicuique manifesta est. G

Ex ijs quæ in sanguinis detractione considerari solent, cum ab Erasistrato in minimis alioquin curioso omissa sint, conuinci illum ab ea prorsus abstinuisse. CAP. 4.

SEd quis illis istud quis concesserit, absurdum cũ sit, tñ ei qui auxilio hoc cõmode usurus est multæ etiãnũ, eædẽq; pergrãdes cõsiderationes supererunt. Inter has aũt, Prima est, an, quẽadmodum aliqui sentiunt, q̃libet uenã semper secare nihil differat, aut ꝑpriæ uenæ in singulis affectis partibus cõtineant, quæ ipsarũ plenitudinẽ q̃ celerrime euacuare possint. Secũda uerò, vtrũ semel aut sæpius subtrahere cõueniat. Tertia itẽ, qua rõne in his intẽtiones inuestigandæ sint, quas ubi quis exquisite cõsiderauerit, mẽsurã euacuationis cõiectura asseq̃ possit. Quarta, in qua de occasiõe, ad quã in primis venæ sectio fiẽda est, num.s. ea eligibilis sit, ꝑ demõstrationẽ docetur. Qui igitur a venæ sectione prorsus abstinet, apud hũc harũ rerum omniũ consideratio perit, è medioq; tollitur: eam autem adhibẽti, ut omnia ista sequantur necesse est. Quanquã & in reliquis omnibus pręsidiis eadẽ est ratio, ueluti ueratri, scammonii, uini, lauacrorũ, cibiq;. Si.n. in ægrotis curãdis aliquo dictorũ nobis uti nequaquã cõceditur, tũ neq; occasio amplius, neq; quantitas, neq; utẽdi modus, neq; quicquã aliud ad inuestigãdũ reliquũ fiet: At ille, qui vsum istorum probat, hæc omnia discutere necesse hẽt, idq; non solum in efficacibus auxilijs, in H
quibus si uel parui momẽti quid prætermittatur, confestim maxima noxa ægrotis imminet, uerum etiã in minimis quibusq;: saneq; ita quotidie euenire uidemus.[f] † Proinde siquis medicus homini ęgroto gratificaturus auxilium aliq̃d describit, is neq; omittit occasionem, qua nutrire ipsum iubet, neq; cibum facultatesq; ipsius nõ determinat: neq; uel quantitatẽ, uel parãdi modum, uel utẽdi ordinẽ reticet: quin potius unumquoq; horum illis qui tum ibi adsunt, quo pacto id fieri debeat, singulatim explicat.[g] † Quin etiã plerią; in libris passim describunt, qua ope quibusve auxiliis omnia hæc administrari soleant: quorũ non nulli, quibus alioqui ꝑlixitas sermonum cordi non est, in huiusmodi enarratione orationẽ protrahunt, idq; genus disciplinę nõ multiloquium, uerum diligẽtẽ solertiam, esse putant. Hippocrates ẽt cum in plurimis suis operibus breuitati summopere studeret, tamẽ quod ad uenæ sectionẽ attinet, non est grauatus scribere, tum partẽ corporis in qua uas secari oporteat, tum euacuationis mẽsurã, vnã cum occasione ipsa. Erasistratus autẽ, quẽ assectæ nunc sui venæ sectione vsum fuisse prædicant, multiloquus fuerit licet, tamẽ, vt ego paulo post indicauero, principio venæ sectionis nomẽ alijs præsidiis

A † Forte legẽdum in græcis codicibus, ἥτις ἦν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης διηγήσεως ἔφη, πληθώρα. i. quæ sanè erat (ut ipse ĩ principio toti⁹ narrationis dicebat) repletio.

B † Hunc locũ clarius ita uerterem. Hãc igitur si euacuasset, id quod ad ligulam fluxerat, nequaquã ad ĩfernas partes permutationẽ fecisset, nec rursus illĩc ad caput ascendisset. Scias autẽ ubi in ĩpressis legitur ἐκεῖνο ĩ antiquis esse ἐκεῖθεν.

C † Clarius. Quid.n. ait? huic uidentur causa ĩteritus fuisse ea, quæ ĩ pulmonẽ irruerunt.

D Al. ξηραίνοντα. i. exiccãtia.*

*E * Τρόπον. i. modũ, sed forte legendũ τόπον i. locum, ut ipse etiam inferius manifestius declarabit.*

F † Antiqui cod. græci hẽnt οὐδεὶς γοῦν εἰπὼν ἰατρὸς, ἄνθρωπος οὗτος τραφήτω χαριζέσθαι &c. ut sic uertatur. Nullus igitur medic⁹, qui dixerit, hõ hic nutriatur, rem gratam facit, qui occasionem ẽt non addat, quã nutriendum esse laborantem iubet: neque cibum ipsum præfiniat, neq; quantitatẽ, neque parandi modum, uel ipsum vtendi ordinem.

G † Clarius ex antiquis. Proinde ẽt omnes in auxilijs quæ administrari iubent, omnia hæc ex ordine in libris scribunt.

A sidijs ne adscribere quidē dignatus est: deinde etiā omnia quæ iam recitata sunt, vtpote tēpus, mensurā, uasis situm, utendiq; rationē prætermisit. E contra uerò qua ratione & offa insperſa, & cataplasmata ægroto offerenda sint, perscribere non est ueritus: immo neq; olerū decoquēdi modum silentio prætereundum putauit. Audi itaq; quæ ille in opere † de alui curatione scribat: Prima quidē adiectione farina crassiuscula, tosta ac probe quassata, offerenda est. Cū aūt illā offerre volueris, in uasculo aliquo frigido infusam, ac aq̄ cōmistā exhibeto, nō una uice vniuersum id, quod daturus es, uerū bis aut ter cōmiscēs, ne offa arida effecta, ac solutioni inepta, multum humiditatis suscipiat: nullū enim horum confert. Ad edendum uerò danda sunt affatim cichoria in aceto nō acri infusa, ac inter cibos cōsumenda, solidaq; ea decoquēda, duas ollas præparando: & in prima quidē iniecta illa decoquere oportet: postquam autem ꝓbe admodum cocta fuerint, ac in altera olla, qua iā bullierit, transponere ipsa in eam conuenit. Verū cichoria reuincta sint, ut facile quouis trāsferri possint. At ubi ad perfectū cocta erunt, tum aqua effusa, sale oleoq; condienda sunt, exhibendaq; ut offerantur. Nū ergo putas quicq̄ adhuc scribi posse curiosius, ab hoc præsertim qui adeo tenuia considerauit, ut & admonere operæpretiū duxerit, ꝙ cichoria, quò facilius hinc inde trāsferri possint, uincire oporteat? Patet enim cuique

B ꝙ ea, quæ soluta sunt, nō facile transferri quouis possint, ob idq; nō solum nos, qui medicam artē profitemur, uerum & coquos olera elixantes curæ habens, ipsos quo pacto illa liganda sint, edocuit. Eodemq; animo est præditus, sicubi uel cataplasmatis alicuius cōficiēdi modū tradit, vel tot stadia inambulare, uel toties perfricari, aut aliud aliquid huiusmodi iubet. Ob quæ oīa pleriq; illius superfluā curiositatē non solum † non laudant, ꝫ uerū & uituperijs incessunt, tanquam qui modum terminosque constituerit, quantitate in infinitum sese extendentes. Quis ergo credat hūc, qui tantopere alioqui curiosus sit, vt aliis auxiliis, sic & uenę sectione usū fuisse, cū de illa non alibi, nisi semel, ubi de sanguinis reiectione agit, mentionē fecerit? Atqui ille neque tum ea usus est, sed oīno ècontra, Chrysippū, eò ꝙ uenæ sectionē neutiquā usurpauerit, sūmopere laudauit, † insuperq; demōstrationes quasdā attulit, q̄bus Chrysippi de venæ sectione dogma modis omnibus asserere conat̄. ※ Nā hic illam magis sanguinē spuentibus, q̄ ijs, q̄bus aliqua corporis pars inflāmationi obnoxia est, quadrare dicit. Cæterum de hac quoq; re alio loco dicet̄: nūc uerò quod antea eloqui exorsus erā, repetēdū est, ꝙ Erasistratus. s. quasi alioq̄ uniuersos suos sermones in immensum extrahere non consueuisset, & bis terq; interdū in diuersis operibus eandem sententiā replicasset, illis tamē uel semel quinq; syllabas adscribere cōtēpsit,

C quibus interpositū cæteris auxilijs phlebotomiæ. i. uenę sectionis nomē enunciare sibi integrū erat. Taceo hic, ꝙ & quantitatē illius, vt in aliis fecit, & tempus, reliquaque eiusmodi, prout superius significatum est, indicare oīno debuerit. Proinde non nulli medici fuere, qui quantitatē euacuationis, signis * quibusdam definierunt, ueluti si vel color, uel tenor, uel sanguinis fluxio mutet̄, aut pulsus tempore subtractionis ex debilitate collabantur, ac sudores prorumpant, aut ea, quæ aliqui labores uocant, aut deniq; uomitus uehementiores, exuperantesve alui deiectiones appareant. Alii etiā usq; ad animi defectionē, euacuationē producendam putāt, præsertimque siquid in illa pro euacuationis portione cōtingat. Nā & ob id bilem pituitamve, cum ea in os uentris influxerint, persæpe animi defectionē manifeste fieri uidemus. Aliqui item tum coloris in toto corpore permutatione, tum pulsuū alteratione, cōmoderatam subtractionem cōiectant: eamq; ob rem modis omnibus illos improbant, qui arbitrantur multo consultius esse, ut cōsiderata ex certis īdiciis noxii humoris natura, denuo redeat̄ ad illius euacuationē, q̄ si eadē semel copiosa fiat. Nec defuerunt quidā, qui ēt cōstitutā quandā mensurā illius ꝓponere auderēt, ꝓinde quasi duabus heminis atticis, aut paulo plus minusve moderata subtractio circūscriberet: quippe cum ex cōmoderata proportione, adhibitis ad id & ætate hominū, & natura, &

D tempore anni, & regione, nos ipsi maius minusve cuique quadrans inuenire possimus. Quare & Erasistratus certū nobis numerū frictionis tradit: quo, ēt si ab exq̄sita illa mediocritate aberrauerimus, nullam tamen notabilem noxā incurramus. Mensuram aūt de uenæ sectione nullā planè protulit: nam, sat scio, de uenis quæ incidi solēt, nō pauca scripsisset, maximeq; cū & Hippocrates tum eius, quæ infra poplitem propeq; talos est: tū illius, quæ uel in frōte recta est: uel earum, quæ sub lingua existunt, frequenter meminerit. Præterea nō hoc loco referre nō est opus, quantū ad uenas circa cubitum attinet, quòd neq; Erasistratus reticuisset, nū illæ omnes in omnibus morbis secandæ sint, an quemadmodū Hippocrati placet, aliæ in aliis. Eius enim, qui tā diligenter omnia scriberet, proprium officium fuerat, siquid in hoc præsidio à germana mensura discreparet, ad certos terminos redigere, ac quā sententiam in uenis explicandis haberet, id quod & alii medici factitarunt, adscribere. Quidam enim nihil interesse dicebāt quancunq; uenam quis incidere uellet, vt ꝙ ex unaquaque æqualis totius euacuatio fieret. Rursum alii ingentem uel in hac re diuersitatem contingere censebant: nam aliquas ipsarum celerius, aliquas aūt longa temporis mora affectam partem euacuare asserebant. Cū igit̄ ille nihil tale scripserit, nec venæ sectionis scopos declarauerit, clare unicuiq; patet, eum uniuersas has rationes ideo intermisisse, quia præsidio hoc nunquam sit usus. Perinde enim ut qui nunquam in ægroto aliquo

cata-

---

*τόπον.

† περὶ κοιλίας. i. de aluo. de hoc libro Galenus ēt meminit. 6. Aph. 1.

* non multum.

† Al. ἀμελοῦσι i. negligunt.

† Al. ex antiquis. Insuper demonstratio, qua Chrysippi de vena sectione dogma asserere uidetur, nō magis eorū qui sanguinem spuerunt, est cōis, quam aliorum omniū, quibus aliqua corporis pars phlegmone laboratura sit. Cæterum &c. Vide etiam superius pag. 5. c. d. & infra pag. 13. a. b

cataplaſmata expertus eſt,is & differentias ipſorum , & cõficiendi modum,& occaſionẽ ratio E
nemq́; utẽdi deſcribere nequaquam poteſt (ſolum enim ijs,qui illa qñq; more Eraſiſtrati admi
niſtrauerunt,neceſſario incumbit de horum ſingulis differere) eodẽ pacto quicũq; uenæ ſectio
ne penitus non ſunt vſi,occaſionẽ illius,modũq; utendi,& menſuræ ſcopos,tradere nequeunt.
Verum qui illa utuntur,eos in primis & de his oĩbus,& multo magis de uenarũ differentia di-
ſtinctim tractare operæpretium eſt,ac ad illa,ut ſi nihil aliud,hoc tamen commonefacere,ꝙ ni-
hil differat ſi hæc uel illa ſecetur,quia cuncta inflammatas partes ex æquo euacuare poſſint.

Eraſiſtratum hac etiam ratione a venæ ſectione abſtinuiſſe,quòd in febrium,ac inflammationum curatione,in quibus conuenit maxime,mentionem de ipſa non fecerit. *CAP. 5.*

VErum eiuſmodi rerum nihil ſcribere,ac vſum omnẽ auxilij de medio tollere,in eo præſer
tim affectu,qui illud omnium cõſenſu præcipue requirebat,quis id manifeſto argumẽto
eſſe nõ diceret,ꝙ Eraſiſtratus auxilio ipſo nunq̃ ſit uſus:quid enim difficultatis fuerat cũ in tra
ctatu de febribus hæc uerba faceret:igitur circa ægritudinum principia ac inflãmationũ gene-
rationes omnis ſorbitionum ciborũq; adiectio prorſus ſubtrahenda eſt,ſi illic adſcripſiſſet.Vtẽ
dũ uerò uenæ ſectione,quo totius orationis ſeries talis eſſet:circa initia ægritudinũ ac inflãma
tionũ generationes,omnis ſorbitionũ ciborumq́; oblatio auferenda eſt,utendũ uerò uenæ ſe- F
ctione.Inflammationes enim quæ febres faciunt,ut plurimũ ex repletione fiunt.Si ergo in hu-
iuſmodi temporibus adiectiones offerantur,eaſq́; cõcoctio ac diſtributio pro ſuarum actionũ
facultate uiciſſim reddant,& uaſa nutrimento impleãtur,adhuc multo maiores ac uehemẽtio-
res inflãmationes fieri tunc continget.Cõmodius itaq; fuerit cibaria non exhibere,illicoq́; ue
næ ſectione uti.Et talis quidẽ dictio eſſet,ſi ille ut inedijs,ita & uenæ ſectione,uti uoluiſſet:ue-
rum cum id non adſcripſerit,quomodo quis uirũ crediderit eius remedij uſum laudaſſe? Cum
verò neque in alio quopiã opere medicinali hoc feciſſe illum cõſtet,aliquid etiã multo firmius
de illius ſententia pronunciare audebit.Quis enim arbitrari poſſet,ꝙ Eraſiſtratus,cũ alioqui lo
quacitate quã prolixiſſima gaudeat,grauatus fuerit uel ſemel ſuis cõmentarijs,quæ cõſcripſit,
quatuor aut quinq; ſyllabas addere? Ego itaq; ẽt ſi nulla Eraſiſtrati monumẽta iã ſupereſſent,
omniaq́; perijſſent,id quod & Chryſippi libris ferè imminet,tamẽ diſcipulis illius ſententiã ſui
magiſtri profitẽtibus credere magis adducerer,q̃ his,qui Eraſiſtratũ neque aliquãdo uiderũt,
neq; ullos illius diſcipulos,aliosve,qui ad illos diſcendi gratia proficiſcebãtur,aut qui ijs rurſũ
familiariter uterentur,conſpicati ſunt:ſed potius ea temere poſt tot annorũ ſæcula aſſerũt,quæ
neque ipſi cognouerunt,neque ab aliquo qui cognouerit,audiuerũt , neq; Eraſiſtratũ quatuor G
ſaltem,vel quinq; ſyllabas de hac re ſcripſiſſe animaduerterunt.Nam τέμνειν φλέβα,hoc eſt uenã
ſecare,quatuor ſyllabis exprimitur : φλεβοτομία uerò quinq; ſyllabas uſurpat : proinde id quod
ſuperius uerbis Eraſiſtrati per me adſcriptum eſt,puta,utendum uerò uenæ ſectione, nouẽ ſyl-
labis græce effertur . Quieſcant ergo illi iam,qui tum ſtudioſis, tum ægrotis ipſis artis cõmoda
eripere conãtur,dicẽtes , Eraſiſtratũ quidem uſum uenæ ſectione eſſe,uerum eius mentionẽ ob
id nõ feciſſe,quia illa,q̃ cataplaſmatũ,olerumq́; decoquendi ratio,multo euidentior eſſet.Si enim
artis ſtudioſi eam ob rem uenas ſecare in aĩum inducent,quia quẽadmodum uenæ per inedias
euacuatæ inflãmationes diſcutiant,ita & uenæ ſectio,omnes ſanè deinceps illos quos Eraſiſtra
tus inediã ſuſtinere iubet,uenæ ſectione curabũt.Atqui uel hoc uile etiamnum,abiectũq; eſt.

Errare etiam,quàm maxime Eraſiſtratæos, ac ipſi Eraſiſtrato aduerſari cum venæ ſectionem ſuſcipiunt. *CAP. 6.*

CAeterum ſi adoleſcentes,qui neque de uenæ ſectionis menſura, neq; de uenarum ſecãdarũ
ratione,quicquã audiuerint,ad præſidiũ hoc ſeſe accingãt,id ſtatim, ut dictũ antea eſt , ab
ipſo quoq; initio maximum afferret nocumentũ . Præſtiterit igitur illos neq; penitus uenæ ſe- H
ctionem aggredi,quàm citra reſpectum dictorum, auxilio manus admouere. Plures enim hac
ratione perierunt,quàm quibus non fuerat uena ſecta.Nã medici natu grandiores uenas tunc
temporis nunquã ſecãtes,aliis euacuatoriis auxiliis utebantur,quæ idem, quod & uenæ ſectio,
uerum longiore tempore efficere poterant:niſi ſi ob affectæ partis dominium,uel plenitudinis
exceſſum,mors ægrotũ præoccuparet. Sed q̃ noſtra tẽpeſtate febres cunctas in principio uenæ
ſectione indigere putant,non mediocri hercle noxa ægrotos afficiunt . Sic.n. ſibimet de huiuſ-
modi auxilio perſuaſerunt,tanquam ſi ab Eraſiſtrato ita ſcriptum eſſet, ut ego nõ multo antea
additis ipſi orationi nouem ſyllabis,ſignificaui,quò ſententia talis fieret, nã eius denuo memi-
niſſe conſultius fuerit:Igitur circa ægritudinum principia , & inflãmationum generationes ab
omni prorſus ſorbitionum ciborumq́; adiectione abſtinendum eſt:utendum uerò uenæ ſectio-
ne.Talem enim Eraſiſtrati ſententiam noſtri temporis medici ægrotis minime conſulentes,eſſe
uolunt, cum alia quidem tempora ſcopiq́; ipſius inediæ,alia item uenæ ſectionis habeantur : q̃
ego omnia in præſenti commentario ordine idoneo explicabo . Nunc ſiquidem ueluti cum illi
à ſenioribus perſuaſi nouam auſpicabantur palinodiam , ſic mihi quoque propoſitum meum
omnino immutandum eſt,eaq́; ratione inhibendum cenſeo illis,qui hactenus uenas temere ſe-
carunt,

A carunt,ne eas in posterum penitus secent. Vt enim Plato ait , minus aberrare eos consentaneū
est,qui ea non aggrediuntur, quæ non norunt,quàm qui illa tractant,q̃ nunquā didicerunt: nā
hoc idem,& isti faciunt,sibi ipsis persuadentes,ꝙ & quibus uenā secare expedit,& cætera id ge
nus,q̃ à me recitata sunt, inuentu facilia existant : hincq; adeo in cuiusq; morbi initio inediam
unà cum uenæ sectione ex æquo usurpant:ac hoc ipso,si uera fateri licet,Erasistrati sententiam
modis oĩbus inuertunt.Nā & uenas secant,& extemplo à uenæ sectione nutriunt, cū ille con-
tra uenas secare inhibeat,sineq; nutrimento degere studiose cōsulat.Quia uero isti a †ueritatē
multo magis,quàm Erasistratum in honore habent,ostendere eis operæpretiū est, ꝙ sermo ille
quē de sanguinis reiectione conscripsit,nō proprie ad illum solum affectū pertinet, ut qui uni-
" cuique phlegmoni sit communis. Verba autem sic habent: b †Adhæret enim iis tempore reie-
" ctionis ex inflammatione periculum,in quo offerre non facile est. A uenæ uerò sectione inediā
" longo tēpore toleranti,ne uirtus eius exoluatur,periculū imminet. c †Sic ille de iis, q̃ sangui-
nem uomunt,uerba facit,& ea de causa eis uenā secare prohibet.Cæterum ꝙ ipse inflammatio
nem subsequi suspicatus sit,dum ait: offerre non facile est,hoc est,dare cibaria:&,à uenæ sectio
ne inediā longo tempore toleranti,ne uirtus eius exoluatur,periculum imminet, unicuique in
cōspicuo est. Neq; enim illic ad sanguinis reiectionem quicquā proprie spectat , quo quis à ue-
B næ sectione absterreri possit:uerum utraque hæc,hoc est,neq; propter inflāmationes cibos da-
re,atq; id d †tempore uenæ sectionis factitantibus,periculū de resolutione uirium imminere,
cum febribus quoq; communia sunt.Porrò si diligentius animū aduerteris, reperies Erasistrati
sermonem hunc uenæ sectionem in febricitantibus multo magis,q̃ sanguinem spuētibus detre
ctare:à principio enim dum sanguis reiicitur,haudquaquam uas ruptum inflāmatione corripi-
tur:at febrium initia,uel Erasistrato teste,necessario inflāmationis principium habent.Proinde
si ad corroborandam rerum incertarum fidem iis,quæ manifestæ apparēt,utēdum est, uidi ego
plurima uulnera, q̃ priusquam ægris uena secaretur, coalescebant. Fieri ergo nihilo secius po-
test,ꝙ uas ruptū nullo pacto inflammetur,dūmodo nos cætera rite administrauerimus,sangui
nisq; e †quantum nobis uisū fuerit,in tēpore euacuauerimus.*Præterea si Erasistratus dicit,ꝙ
necessarium sit tempore,quo affectæ partes inflāmatione corripiuntur,inedias sustinere:ideoq;
uirtutē venæ sectione antea dissoluere ueretur:multo magis ab ipsa in febricitātibus,q̃ in san-
guinem reiicientibus,nobis cauendum est . His etenim uenā ruptam priusquam inflammetur
coalescere possibile est,& multo magis si euacuati fuerint: febricitātibus autem partem aliquā
C iam inflammari necesse est.Cæterum ꝙ possibile sit uas sine inflāmatione cōglutinari, id alicui
etiam ex reliquis uulneribus credibile apparebit.Frequenter enim vidimus, cum quibusdā sin
gulari certamine pugnantibus integrum crus,brachiumve abscissum*esset, coaluisse tamen uul
nus antequam inflammatio oboriretur:quod quidē multo magis continget,si,ut Hippocrates
ait,sanguis copiosus illico fluxerit.Sæpius etiā foramen in cauas thoracis partes illatum, in tri-
bus diebus conglutinatum conspeximus. Quin etiam nuper in palæstra aliquis insigni plaga ac
cepta,extemplo uehementer tussiendo,duas fermē sanguinis cotylas reiecit:sed ille, quia ei sta
tim vena secta,aliaq; quibus opus habebat,facta fuissent,neq; omnino deinceps tussiuit,& nūc
quoq; sanus incolumisq; degit.Ex his itaq; dispicere licet,ꝙ si quis uel adhuc Erasistrato obtē-
perare uelit,abstinere magis à uenæ sectione in iis debeat,quæ iam inflammari inceperint,quā
quæ nondum inflammatione sunt correpta.

A †Al.non ueritatē,sed Erasistratum.

B †Vide supra pag.5.d.q̃uo locus hic illic legatur.

C† Al,ex antiquis. Sic sermo, non quia fluant sanguinē,iccirco prohibet uenā laborātibus secari, sed quia ipse inflāmationem suspicatus sit subsecuturā esse,in qua ait, offerre quidē, hoc est dare cibaria,nō est facile : ei uerò, qui post uena sectionē longo tēpore, sine cibo permanserit,periculū est ne uires exoluātur. Neque hoc loco ad sanguinis &c.

D † post sectionem uenæ.

E †Qui phlegmonē facturus erat, quātum nobis &c.

Ex eisdem Erasistrati uerbis,quæ ab eius sectatoribus adducuntur, conuinci,quòd ipse uenæ sectione non sit usus. CAP. 7.

D PRæterea ne illud quidē minus clarum est,ꝙ Erasistratus uenæ sectionē,neq; cum inediis,ne
que ante ipsas inedias,unq̃ usurpauit.Veruntamen non nulli eò contentionis demētiæque
peruenerunt,ut cum sermones hos audiuerint,discutiendorum eorum nullā sanè rationē inue
niant:tanquam uerò nihil illis obiectum esset,propriam sermonum farraginem auspicātur, unā
illam sententiam in ore habentes,quam Erasistratus his uerbis asserit:Consequens ēt est, ꝙ cir
" ca inflammationis tempora uulneratis nihil sit offerendum:uenæ enim euacuatæ,sanguinē,qui
" in arterias insilierit,facilius suscipient:quod ubi contigerit,inflammationes minus euenient.Et
" sic illi ꝑsuasi,ꝙ ipse uenæ sectione usus sit,hinc aperte colligi posse aiunt.Quo.n.loco ipsam ine
diā ueluti euacuatorium præsidium ille accersit,multo sanè magis,inquiunt , ad uenæ sectionē
se accinget.Aduersus quos siquis dicat,ꝙ per ea,quæ allegant,Erasistratum quidē uenæ sectio-
ne ante inediam usum esse non demonstrent:sed potius consequens esse ostendant , ꝙ ipse po-
stea illā usurpauerit:isti hunc ridentes,Tu tandem,aiunt, quid consequens sit cognoscis, Erasi-
stratus aūt non cognouit? quasi uerò ille ingenio exercitato nō fuerit præditus,tuq; illo multo
sis promptior,ac rationibus magis polleas.Si itaq; uolueris,illi,ut te discendi causa frequentet,
consulemus,quo scilicet quid ad quanq; rem uel consequens , uel pugnas sit,cognoscere assue-
scat. Atq; his uerbis habitis illinc discēdunt: in posterum uerò,ut collocutoribus aliquam cōtu
meliam inurant,adiungunt sibi hominum perfrictæ frontis cateruam adeo copiosam,ut præ illo

rum clamoribus nemo loqui quicquam possit, eiusmodiq; finem congressuũ statuunt. Sed nos E
impræsentiarũ eum nõ quærimus, qui conuicia spargenti uices referat, uerum in primis quidẽ,
num Erasistratus uenæ sectione aliquando sit vsus: Secundo autem, quasnam hoc auxiliũ vires
habeat, indagamus. Atqui horũ utriusque proprie habentur demonstrationes. Quod enim Era
sistratus uenæ sectione nõ sit usus, testãtur & monimẽta illius, & discipuli fide dignissimi, Chry
sippiq; uniuersum auditorium: Cæterum de auxilij huius facultatibus non eadem est ratio: nã
de his enunciata quædã quàm uerissima, nec nõ & conclusiones selectæ afferuntur. Præterea si
quis istis quoque posthabitis, solum rerum ordinem sequi uoluerit, uel sic scripta Erasistrati, q̃a
nihil tale in his proditum sit, modis oĩbus periclitabuntur. Reputa igitur hæc in animo, præser-
tim exordio illinc sumpto, ubi ille in de reiectione sanguinis Chrysippũ laudibus extollẽs, ꝙ lo
co uenæ sectionis membra uinculis excipere consueuisset, hæc ad uerbũ scripsit: Hoc ipsum au „
tem facere uolunt ij, qui sanguinẽ reijcientibus uenam secant. At Chrysippus multo cõsultius „
agit, ut qui non solum id qđ instat præ oculis habeat, uerum & impendentis periculi curam ge „
rat: †adhæret enim his tempore reiectionis ex inflãmatione periculũ, in quo offerre non facile „
est, à uenæ autẽ sectione inediam longo tempore toleranti, ne uirtus illius exoluatur, periculũ „
imminet. Atqui hic causam non adiecit, ob quam tempore inflãmationis inediã iniungat, utpo F
te quæ ab illo declarata est, cũ in hanc sententiã scriberet: Consequẽs est ꝙ uulneratis circa in „
flammationis tempora nihil sit offerendum: uenæ.n. euacuatę, sanguinem, qui in arterias insilie „
rit, facilius suscipient: quod ubi contigerit, inflãmationes minus cõtingent. Quapropter ille ine „
dias tempore inflammationis ea causa laudat, quia illæ uenas euacuent: uerũ si ambas has sentẽ
tias in unũ redegeris, sermo integer talis erit: Chrysippus sanè recte fecit, qui nõ secuerit uenã
ijs, qui sanguinem reiiciebant, eò qđ illi paulo post euacuatorio auxilio, puta inedia, indigebãt.
Præterea idem iste sermo, si compendiosius quoque dicatur, eiusmodi erit: Sanguinẽ reijciẽtes
nequaquã sunt euacuandi, quia paulo post inflãmatione ingruente euacuatione opus habebũt.
Etiam uerò clarius is hoc pacto explicaretur: Ante inflãmationis tempus uenas euacuare nõ li
cet, ipsis quippe euacuatis, inflãmationes cessant. At sermo iste euidenter sibiipsi repugnat, nisi
siquis suppetias illi laturus, duo hæc temere adijciat. quòd uidelicet satius sit ut corpus per inflã
mationis tempus euacuetur, non ante: quodq; inedia sit magis, quã ipsa uenæ sectio usurpãda.
Sed si hæc dicat, nos hunc neque quod propositum fuerat demonstrasse, neque sibimet cõsenta
nea dixisse, respõdebimus: in hocq; has partes discrepare dicemus, quod ordinem sermonũ nõ
obseruent. Omnibus enim hominibus, qui præsertim tantum mentis possident, ut consideratio G
ne etiam pauxillum quid consequi possint, perspicuum est, quòd huic, qui sanguinẽ in arterias
transilientem per euacuationem uenarum ad proprium locum reducere uelit, id primo quoq;
tempore sit faciendum. Manifestum etiam est, quòd euacuatorio auxilio quàm celerrime utẽdũ
sit, ut quo & breuissimo temporis spatio, & sine ulla corporis perturbatione, euacuationẽ quam
uis perficere possimus. Quantum.n. inediæ persæpe lædãt, superius demonstratum est. Proinde
in hunc modum alicui dicere integrum erit: Arbitror equidem ridendos esse eos, qui Erasistra-
tum quandoque sanguinem reijcientibus uenam secuisse putant, quandoquidem ubi inediã tã
quam euacuatorium præsidium laudat, multo hercle magis ipsam uenæ sectionem laudaturus
fuerit: ubi quoque inflammationis tempore euacuatione opus esse arbitratur, sub illius initiũ
magis, quàm cum futura est, ipsam laudaturum fuisse in confesso est. Neque etenim Erasistratus
rerum adeo imperitus erat, ut non multo citius sanguinẽ ex arterijs in uenas reduci putaret, cũ
neq; circa insultus initium ille uehementer esset densatus, neq; à calore febrili tãtopere * eliqua
tus, ut ob id crassiusculus efficeretur. Nam qui hoc ipsum assereret, semet potius deridendum,
quàm illos quos accusat, exhibere: quandoquidem cum Erasistratus ipse scribat, uenæ sectio-
nis usum ea causa non esse usurpandũ, quia inflãmationis tempore longe melius sit ut assump- H
tionem euitemus.

† Vide supra pag. 5. d. et pa. 13. a. quo hic locus legatur.

** Exuctus.*

Desiderantur hoc loco non pauca.

Aduersus quendam Erasistratæum, quòd cum Erasistratus multis locis Repletionem curarit, de uenæ tamen sectione non fecerit mentionem. C A P. 8.

COntinere immedicabile, aut ꝓfecto nõ facile sanabile, qualia ipsis quoq; hæmorrhoidibus
accidunt. Porro cum nos membrorũ deligaturas diceremus multitudinẽ absq; uenæ sectio
ne attrahere ad se posse, ille hoc ait impossibile in plethoris esse, ob quas Erasistrat⁹ brachia ma-
nusq;, ac tibias *aduri dixit, fieriq; id, quia uasa propter sanguinis multitudinẽ intẽderent. Qua
rõne ergo in illa id, quod in profundo est, delabi amplius poterit, cũ & sine illo ne ipsa rumpãtur
periclitari iam uidentur? Atqui iã declarauimus ꝙ Erasistratus Crysippũ laudauerit nõ apposi-
ta, ut ego nũc scribẽdo faciã, aliqua sermonis distinctione, uerũ absolute, sñiam suã ꝓdẽs. Orõ
nãq; sic hẽt. Deligatiões uero laneis uinculis circa alas ipsas ac ĩguina faciẽdę. Deligationes.n. „
inquit,

** παραπήμπρασθαι. quam dictionem hic et infra ĩterpres uertit aduri. cæteri autẽ impleri uertunt.*

A inquit, faciendæ, neq; interim utrum hoc auxilium plethoricis solis nihil cōmodi offerat, alijsq; " è diuerso emolomēto sit futurum, sermoni addidit, sed simpliciter pronunciauit, quò de oībus dictum istud intelligamus. Atqui, aiebat ille, si de oībus id intelligendum esset, ipsemet istud declarasset in hunc modum scribens: Deligationes in oībus faciendæ, uerum simpliciter protulit, Deligationes laneis uinculis circa alas inguinaq; faciendæ, eò ꝙ nos ipsi suspicari possemus orationem hanc de illis tantum habitā esse, in quibus ad membra sanguinem transferri possibile est: nam in quibus id fieri nequit, ne uincula quidem eorum membris sunt adiicienda. Cur ergo, aiebamus nos hoc qđ nūc dicis, Erasistratus non scripsit? an quia iis qui adeo repleti sunt, ut eis brachia, tibiæque, ac cubiti adurantur, sanguinē subtrahere necessariū sit, cæteris uerò sola membrorum deligatio sufficiat? Quoniam, inquit, non hominibus uulgaribus scripsit, uerū iis qui ea, q̄ res ipsas necessario consequuntur, cognoscere atque operari possint, impossibiliaq; ne quaquam aggredi in animū inducant. Nonne ergo, inquiebamus, si aliquando plethorica dispositio corpus occupauerit, etiā si Erasistratus istud non scripserit, uenæ sectione opus esse dices? In confesso enim est, quòd hoc omnibus cognitum sit, ideoq; ab Erasistrato nō est descriptū: cæ
B teros nanque affectus quicunque sine repletione fiunt, Erasistratus seorsum mederi iussit. Verū cum ille ad hæc obstreperet, primū quidem hortatus eum sum, ut sententiam ex tertio de febribus descriptam audiret: deinde uerò & eam, quæ in priore de salutaribus commentario habet. " Nam quæ in tertio de febribus reperitur, hæc est: Igitur circa ægritudinum principia, ac inflā- " mationum generationes, omnis ciborum sorbitionumq; oblatio subtrahēda est, plerunq; enim " inflammationes, quæ febres suscitāt, ex repletione fiunt. Si ergo in huiusmodi temporibus obla- " tiones dentur, & eas concoctio distributioq; pro suarum actionū facultate uicissim distribuāt, " uenæq; alimēto impleantur, adhuc longe maiores ac uehemētiores inflāmationes sæpe nume- " ro fieri accidit. His uerbis Erasistratus nomē plethoræ. i. repletionis aperte descripsit, modumq; illius curandi tradens, inediæ cōmeminit, uenæ uerò sectionem silentio planè præterijt. Quaꝓpter ad Erasistrateum illum me conuertens, quater, inquam, ò amicissime mentitus es, quādoquidem Erasistratum repletionis medicandæ rationem separatim scripsisse patet. Idem nanque uel in priore salutariū libro, ipsaq; illius præfatione recitat, quò cuique cognitū esse possit, illū cum repletionis remedia ordine scriberet, quiduis potius quā uenæ sectionis meminisse. Dictio " autem sic habet: Summā in quibusdam sanitatis curam rationemq, habere oportet, ideoq; qua
C uia quis eum, qui in repletione fieri cōsueuit, affectum cognoscere atq; obseruare possit, in pri- " mis colligendum est. Incipiente enim ea, à dissoluentibus abstinendum quam maxime est: si au- " tem illa nondum adsit, antequam ægritudinis initium fiat, illis utitor. Atqui plures modi extāt, " quibus huiusmodi affectus dissolui potest, neque iidem cunctis quadrant. Sed de his iā ordine " dicere constituimus. Qui ergo corpus laboribus exercere consueuerunt, his multo præstātissi- " mum fuerit, ut illos paulo plures quàm pro consuetudine ineant, ipsisq; affectū hunc dissoluere " tentent: ab exercitiis uero sudores in balneo proritēt. Porro siquid* supercalefactione exiccatū " est, tum pluribus lauacris uti, hisque oībus peractis, in multa quiete longo tempore nullas obla- " tiones assumentem degere, consuetum est. Illo enim tempore repletio summopere sustollit, præ- " sertimq; si post exercitia & lauacra q̃s longo temporis spatio nulla oblatione utatur, quiescatq; " postea aliquandiu. Prandium uero subtrahendum est, sed & cœna minor solito assumenda. Tū " qui offeruntur cibi nutrimento ferè careant, ueluti sunt olera pleraq;, tā cruda, quam cocta, cu- " curbitæq;, ac cucumeres, peponesq; teneri, & ficus recētes: legumina item cum oleribus cocta. " Panis quoque omni* uitio careat. Nam sic uniuersa talia partim aluū lubricam reddēt, partim " nutrimenta, quæ ex illis fiunt, neque copiosa neque fortia efficient. Verū à carnibus piscibusq;,
D ac oībus rebus cum lacte chondroq; & amylo elixatis, & cæteris id genus alimentis dicto tem- " pore abstinendum, uel prorsus paucis utendum. Huic autem uictus rationi diligenter ob id insi- " stendum, quò repletio iam consistens, secure sustollatur. Cæterū qui corpus laboribus exercere " non sunt assueti, his plura exercitia cōmodum non est iniungere [a] †: [b]* quanquam hæc alioqui, " prout plurima alia, euacuationes tutas faciant. Præterea uero quicunque ad uomendū propēsi " sunt, ut a cœna uomitiones instituant, omnibus communiter utile est. Ne autē ad aliquid aliud " minus idonei fiant, uomitus ab oblatione non multum temporis intercedat, sic. n. cibi adhuc in " superioribus partibus existentes facilius euomentur: proindeq; alimenta q̄ ex ipsis cibis gene- " rantur, non multo ante uomitionem distributa sint. Ad hæc postero die [c] † lauacra, sudoresq; " ꝓuocare oportet. Quin ēt euacuato iam corpore, atq; repletione [d]* restaurationē nacta, paulo " post ad consueta redeundum. His ergo uerbis Erasistratus clare per omnia indicauit, qđ ad repletionis affectum medicandum alijs oībus auxilijs usus sit, uenæ autem sectionem nunquam adhibuerit: istudq; & in sequente operis parte innuit, dum in hunc modum loquitur: Hæc uerò " animo reuoluenda sunt, ꝙ non omnes homines ad quosuis affectus æqualiter propensi sunt, sed " ubi aliquando idem symptoma, ueluti repletio est, intra plurimos cōtingat, [e] † in omnibus ad q̄ " cōsueuit loca, impetu fertur, & in alijs quidem ad hepar, aliis rursum ad aluum: nec desunt qui-

A† Hæc addēda ex antiquis exēplarib⁹ græcis, ne si quandoque lassitudo præexistēti affectioni superuenerit, ægritudinis principium fiat: sed aquæ potiones, & lauacra & inedias oportet iniungere.

*B * hæc enim, prout plurima alia, euacuationes tutas faciunt.*

C† tum prandere, tum sudores & lauacra facere oportet.

** D ἀποκατάστασιν.*

E† Al. ex antiquis clarius. nō omnibus ad eadē loca impetu ferri consueuit, sed alijs quidem &c.

bus illa, vel epilepticos affectus, vel articulorum dolores conciliet. Opus est ergo, vt vnusquisq; ea q̄ illi contingere consueuerunt, considerans, curam affectibus prouenientibus idoneam instituat. Non.n. eadem ratione ad epilepsiam inclinato, qua sanguinem spuenti curatio exequēda: verum illi perpetuo labore defatigari, huic autē à laboriosis exercitiis cauere operæpretiū est: verēdum nanq; est ne ex defatigatione initium ruptionis suboriatur. Sed, & qui epilepticis affectibus obnoxius est, in ꝗ labore continuo, acꝗ inedia* & cibi paucitate se contineat, frequentia āt lauacra quæve vehementem permutationem afferunt, modis oībus euitet. Quos verò renales affectus plerunq; infestāt, his cibi cōcoctu faciles offerendi, ac lauacra affatim iniungenda: † potus aūt constringēdi facultate careat, ne lotium acrius redditum, loca per quæ excretio ipsa fertur, arrodat: ad hæc exercitiis diu insistere, hmōi hominibus noxium est. Quibus autem, vel ad splenem, vel iecur fluxio ferri consueuit, his à laboribus nimis frigidaq; ablutione abstinendū, inediisq;, & paucitate potationum, ac* lauacris curatio in uniuersum procuranda.

*Al. potionis.

† Potū aūt subtrahere, nō est conueniens.

Erasistratum perperam docuisse repletionis curationem, phlebotomiam omittendo: ac de noxa quæ ex inedia euenire solet: argumentum præterea libri de curandi ratione per phlebotomiam. CAP. 9.

IN his* rursum Erasistratus suam sententiam clare ostendit. Nā eos, quibus ex repletione, vel sanguinis sputū, vel epilepticus morbus imminet, neq; fortiter purgantibus medicamentis euacuare vnquā, neque frequenti frictione uti voluit: quæ ipsa etsi debilior sit, quàm quæ huiusmodi morbis ad amussim opitulari possit, præstantior tamē nō paulo vna inedia existit. Frequēti.n. frictione non paucos istorum euacuauimus, cum aliàs præ animi ignauia, neq; purgans medicamentum assumere auderent, neq; uenæ sectionē sufferrent. Siq; auxilium hoc in omnibus sufficeret, forte quis ipso uenæ sectionis loco semper uti posset. Constat aūt, ꝙ interdum multo minus debiliusq; reperiat, quàm quale corporis repletio exigat, maximèq; quia illi qui frictionibus non assueuerunt, si plus æquo perfricti fuerint,* dolorosis affectionibus illico corripiātur. Nō nulli e contra densam duramq; cutim, cum habeāt, etiam si plurimam subierint frictionem, nihilo minus, quàm paucissimā euacuationem experiuntur. At, si quis medicus in artis operibus diligenter uersabitur, ipsa experientia edoctus, quantopere stomachi inanitio ad accersendum paroxysmum epilepticū faciat, sine negotio cognoscet. Dispiciet ēt illos, qui ob solam stomachi læsam actionem epilepsiis corripiantur, ex inedia uehementer lędi, uelut & Diodoro grammatico vsu uenit. Is enim siquando in quodā ludo literario existens famem diutius sustineret, illico epilepsia correptus conuellebatur. Huic itaq; præsentaneo remedio succurrebamus, iubētes ut circa tertiam, aut quartā diei horam, panē ex uino temperato assumeret: hocq; ꝑsidio usus annis permultis sanus degebat, quippe qui huius solius rei curam gerebat, vt cibos in cœna assumptos quàm optimè cōcoqueret. Aliquādoaūt cum propter ciuilia quædam negocia in foro ad meridiem usq; sine cibo perdurare cogeretur, humi prostratus denuo conuulsus est. Iste igitur, ueluti indicaui, propter stomachi uitium epilepsia uexabatur. Manifestum etiā est, ꝙ stomachus læsus, si modo ad hoc idoneus fuerit, alias partes non paucas unà secum exacerbet, ac ad consensum trahat. Hoc loco aūt aduertēdum est, ꝙ in huiusmodi affectibus, os uētris, stomachus à medicis appelletur. Cęterum uel multi ante nos fuerunt qui hos affectus iam pernouerāt, ideoque de his plenius tractare alibi pręstiterit: impræsentiarū uerò hucusq; dictum de ipsis sit, quò obiter declaremus multos epilepticos ex solo stomacho longioribus inediis perturbato, in exacerbationē incidere. Proponat̄ ergo homo aliquis, qui adeo repletus sit, ut brachia, & cubitos, coxas, tibiasq; sibi* exuri sentiat, tp̄s uerò anni uer incipiens: neque enim hoc ipsum exemplum perraro cōtingit, immo nos per id temporis homines sæpissime hoc pacto affici conspeximus: Huic accedat, quòd is exercitiorū, ac frictionum sit penitus expers, facileq; ab inediis lædatur: Nobis porrò inuestigandum fuerit, qua ratione hunc euacuare debeamus. Nunquid ergo euacuationem instituemus lauacris frequentibus, aut exercitiis, aut inediis, uomitionibusve à cœna factis? nā præter hæc apud Erasistratum nulla alia repletionis remedia reperiuntur. Atqui ipse exercitiis uti iis, qui id non cōsueuerunt, nequaquam cōcedit: à lauacris ēt illos, quia epilepticis affectibus obnoxii sunt, arcet: arcebit itē, mea quidē sententia, eosdem à uomitionibus, ut q̄ caput euidenter replere soleant. Cæterum inedia inter ea, quæ caput replent, adeo eminet, ut ex illa tensio uehemens circa brachia, manusq; oriatur: neq; tamen ea quoq; ad euacuādū satis uirium obtinet, quin potius si qui stomachum affici aptum habuerint, iis insignē lesionē infert. Quomodo igitur ipsam euacuationē adornabimus? num frictionibus solis? Verum earum Erasistratus prorsus non meminit: præterea fieri nō potest, ut illæ in insuetis, tot tantæq; fiant, quæ sufficienter euacuent. Aut postremo illum laneis uinculis excipiemus? At Erasistratus huius rei nullam hoc loco mentionem fecit, id remedium ad solam sanguinis reiectionem cohibendam referens. Concipiatur autem in animo, quòd etiam de hoc ipso consideratio satis luculenta sit facta, ueruntamen illis qui eo repletionis uenerunt, ut & membra exteriora sibi aduri putent, auxilium

*πάλιν est ī impressis. sed in antiquis legitur. πᾶσιν. i. omnibus.

*κοπώδεσιν. i. lassitudinarys.

A auxilium hoc quam molestissimum, ac nullius momenti esse antea dictum est. Neq; etiã credibile illud est, ab Erasistrato in libro de sanguinis reiectione recitatum,† qđ scilicet reiectionis tẽpore ex inflammatione periculũ immineat: in quo ille ea propter ęgros sine cibis degere iubet, quoniam eorum, quos curandos suscepimus, uirtutẽ uenæ sectione prius dissoluere non liceat. Haudquaquam enim necesse est ut inflammatio repletionẽ insequatur, dum illã euacuare præoccupauerimus. Et quãquam id quoque, siquis eminus consideret, in rebus salubribus persuasibile magis, quàm uerum uideatur, Erasistratus tamẽ plenitudinem, quę aut epilepsiam, aut reiectionem sanguinis effectura est, euacuare per uenæ sectionem nũquam est ausus. Sic etenim in obseruãdis Chrysippi placitis ꝑtinax est, ut neq; euacuare ꝑ uenæ sectionẽ, neq; fortiter purgãtibus medicamẽtis unquã uti in aĩum induxerit. Atqui tum uenæ sectione, tum purgatione aliqua plenitudinem commodissime euacuare poterat. Tamẽ ille de his nihil scripsit ibidem, quemadmodum neque cum de paralysi, uel de podagra ageret: illic enim etiam in repletionẽ causam reijcit, ac deinceps neque uenæ sectione, neque aliquo efficacium illorum, & purgantiũ medicamentorum utitur. Præterea opinionem suam in libro de sanguinis reiectione longe clarius prodidit, idq; in illa operis parte, ubi homines quosdã ex cõsuetæ excretionis retẽtione, sanguinis

B reiectionis periculo subesse asserit. Cum nanque inter alia retentionum genera, hæmorrhoidũ quoque cohibitionem annumeraret, nõ simpliciter has euacuatione indigere ait: uerũ, prout in cæteris operibus cõsueuit, sic & ibi omnes, quas ipse compertas habuerat, medelarũ species, sola uenæ sectione excepta, recẽsuit. Dictio autem sic habet: "Pręsentibus igitur ijs, quibus sanguinis exuperantia frequenter fieri cõsueuit, sudorum & lotij excretiones quadrarent. Cõueniret etiam subtractio eorum, quæ offeruntur, ac deambulationes in locis planis, nõ celeriter peractę." Verum in his rursum plenitudinẽ, & sudoribus, & lotio, & inedijs, inambulationibusq; euacuãdam censens, usum uenæ sectionis non adhibuit. Præterea si neque prius quàm inflammatio fieret, neque cum facta iam esset, neque cum futuram suspicaremur, uenæ sectionẽ usurpandã in hoc libro indicauit, superuacaneum sanè fuerat illũ in alijs operibus de eadem mentionẽ facere, præcipueq; postquam curationẽ inflammationis aut iã factæ, ueluti primo de febribus: aut futuræ, aut de qua suspicio esset, aut incipientis, ut ex alijs patet, lõge antea descripserit. Verũtamen hoc quidam ex Erasistratæis nõ animaduertentes, dicere contendunt, illũ euacuatorio auxilio, puta uenæ sectione, usum fuisse, cum tamen ipsemet Erasistratus manifeste contrariũ asserat. Nã simulatque circa inflammationis tẽpus offerre cibos perdifficile esse dixisset, ea de cau-

C sa futura iã inflammatione uenæ sectionis usum explosisse se indicauit. Ista ergo oratione palã declararur, ꝙ quibus inediã cõsulturi sumus, eisdem à uenæ sectione modis omnibus interdicere debeamus. Non ergo consentaneum est, ut quis circa unum eundemq; ægrotum, utraq; auxilia, nempe inediã & uenæ sectionem usurpet. Hinc quoque perspicue patet Erasistratum, siqñ is inediã ægrotis iniungit, eo tẽpore uenæ sectione nõ esse usum, ac propterea illius in alijs operibus, ut & superius significatum est, nullam mentionem fecisse. In oĩbus enim ilis, ueluti declarauimus, inediam suadens, uenæ sectionem (perperam quidẽ istud ille faciens) è medio sanè tollit, ut à nobis alio quoque prius in opere demonstratum est: minus tamen peccat quã illi, q oẽs illos. qui inedia utuntur, statim & uenæ sectione opus habere existimant. Ego enim sequenti cõmentario ostendere aperte conabor, ꝙ non solum omnes illi uenæ sectione non indigeãt, uerũ ne plethorici quidem ipsi, nisi prius qualem illa plenitudo naturam obtineat, discernatĩ: huicq; accesserit de habitudine ætateq; ægrotantis, ac de tempore, & regione, atq; constitutione cõsideratio: tum quæcunque antecesserunt, quæve ipsum ægrotum etiamnum molestant, symptomata. Ob singula enim hæc permultos uenæ sectionem, non nunquam citra noxam experiri non posse ostendam. Præterea & alios plerosq; tibi ob oculos ponam, qui

D absque repletione cum sint, uenæ sectione nihilo minus opus habent. Postea quam autem de his singillatim disseruero, tum & occasionem, & mensuram uenæ sectionis ordine explicabo. Addam etiam istis eam, quæ in secandis uenis differentia est. Declarabitur quoque, semel'ne an pluries sit subtrahendum. Ad hęc verò non minore opera disquiretur, quibusnam, cũ adhuc commoda ualetudine fruũtur, ueris tempore, uel purgationem, uel uenæ sectionem, usurpare conferat.

GALENI DE CVRANDI RATIONE PER SANGVINIS MISSIONEM LIBER

Theodorico Gaudano interprete

Denuo ad Græcorum exemplarium fidem ab Augustino Gadaldino diligentius recognitus.

ARGVMENTVM LIBRI.

Explicatur uniuersa Methodus secandarum venarum,affectus scilicet,scopi, mensura, locus,tempus,& reliqua quæ ad uenas & arterias cum ratione secandas intelligere necesse est.

De Quæstionibus,quibus omne uenarum probe secandarum negocium continetur. CAP. I.

QVi de sanguinis emissione speculantur, unum sibi,primumque proponunt,nempe,ut,quę corporis affectiones euacuatione indigeant,considerent: ac deinde alterum,quæ nam ea,quæ sanguinis fit detractio- G
ne:nã multi sunt affectus , qui alia quapiam euacuatione quidem indigeant,sed non sanguinis missione.Tertio post hęc ut dijudicent,qui innoxie hanc ferre euacuationem possint:quippe cũ sæpe fiat ut affectio uenę sectionem desideret,cæterum laborans eam ferre nequeat, siue propter ætatem, siue propter anni tempus, siue propter regionis naturã,siue ob os uentriculi uitiatum,quod persæpe per abusum stomachum appellitãt:ac nos sanè etiam,compẽdij nimirum causa, hac appellatione toto hoc utemur libro.Sed & sunt qui,tametsi uel maxime, quod ad morbum pertineat,sectione uenæ indigeant,ob totius tamen corporis habitum ferre nequeant. Quæ siquis ẽt definire aggrediatur,*particularis excipiet contemplatio, sicuti in alio quouis auxilio. Mox autem de uenis quæ ueniunt secandæ : nam de istis quæsitum est multum,nihilne referat quam quis secare uenam uolet,oẽs.n.omnibus ęque affectibus prodesse:an,sicut Hippocrati,ac propè medicorum clarissimo cuiq; uisum est,multum intersit,hanc an illã incideris. Porrò hæc quoq; speculatione absoluta,succedit de scopis siue intentionibus oro,quibus uidelicet quis animum attendẽs,uacuationis mensuram coniectura queat assequi.Ad hæc oĩa, in quibus semel auferre H
præstet,in quibus uerò repetitam facere ablationem,quam ἐπαφαίρεσιν nominant,expediat. Tũ in quibus inanire ad animi conueniat deliquium, in quibus autem id tanquam summum malũ uitandum.Hæc igitur prospiciat necesse est,qui probe hoc uti remedio uolet.

Potius legendum περὶ καιρῦ.i.de occasione,sic.n.uidetur legisse antiqu⁹ interpres,qui semper καιρὸν uertit tempus.sic quoque ratio legendum docet.

Quibus libris Chrysippo,Erasistratoq́;,ac horum Sectatoribus occurratur, qui venæ secandæ vsum vel sustulerunt prorsus,vel perperam intellexerunt. CAP. 2.

SAnè de oĩbus istis in medẽdi methodo tractauimus, sicut & seorsum aduersus Erasistratũ,ꝙ perperam ab hoc abstinuit remedio. Deinde alium ẽt librum cõscripsimus ad eos Erasistratæos,qui usum esse hoc auxilio uirũ afferũt.Itaq; odio sanè dignissima est,scelestorũ sophistarũ, tum uersutia,qui cũ mentiri se sciant, astu tñ contraria præ nouarum rerũ studio adstruant : tũ sapientiæ uanæ aucupium,qui rerũ utilissimarũ ignari,cõtraria tñ uerbis asseuerant. Horũ alterum Chrysippo Cnidio accidit, qui uenæ incisionem ex omni medicinaliũ præsidiorũ numero tollendam censuit.Secuti hunc sunt sui discipuli,& ipsi apud Græcos clari,Medius,& Aristogenes. His ẽt magis Erasistratus,ad summos euectus honores,Chrysippi seruauit sentẽtiam. Post quem,ipsius discipuli,principio quidẽ præceptoris decreto insistebãt, sed tp̃is successu eorũ ex numero quidam ab ijs defecerunt,pudore affecti impudentissimo. Nam quid aliud in illos dicã,

qui

A qui afferere suſtinent phlebotomię auxiliū recipere Eraſiſtratū?tametſi nusq̃ in cōmentariis ul
lo in morbo hoc cōſulere cōſpiciat. Immo conſentaneū eſt, inquiunt, qui inediā tanq̃ euacua-
toriū auxiliū adhibeat,multo magis phlebotomiā admitere.At qui hæc afferunt, oēs ad ea tun
dēdā eſſe uenā aiunt,ad quæ Eraſiſtratus cibo abſtinēdū pcepit. Cū ergo ille in opere de febri-
bus ſcribat,adhibendā morborū principiis inediā, ſequit̃ utiq;,oībus detrahēdū eſſe ſanguinē,
id qđ ſanè iſti ēt arbitrant̃,illo utiq; in tpe.Verū maximū id malū fuerit,ſi ita faciēdū adoleſcē
tibus artē diſcentibus pſuadeat̃:multoq; ēt pernicioſius,ſi nō alia quoq;,q̃ diſcernere cōuenit,
reſpiciant.Quocirca alio libro ea exponere neceſſe habui,quò uidelicet adoleſcentibus cōmō
ſtrarē,& Eraſiſtratū uenæ ſectione haudquaq̃ uſum(id.n.pſtat eos credere,q̃ oībus uno ordine
uenā incidere,quibus ille ciborū uſu interdicit)& maximū laborātibus inde prouenire cōmo-
dum,ſiquis recte utatur.Itaq; aliud mihi denuo,mea quidē ſnīa, de phlebotomia ſcribendū nō
fuit,cū nimirum remedii huius uſus quidē in medendi ſit methodo expoſitus,ſimulq; in opere
de tuēda ualetudine:in duobus āt libellis,quorum alter ad ipſum Eraſiſtratum inſcribitur,alter
ad Romæ agētes Eraſiſtratæos,prauas illius opiniones indicarim. Cum tñ precibus me ſuis ob
B tundere nō ceſſarēt cōplures amicorū,quos piget,ut mihi vr̃, curādi librū perlegere, coactus
tandē ſum ad hæc ſcribenda deſcendere,ne.ſ.inuidere illis uidear: mox uerò ſerie cōuenienti
oīa,quæ de hoc auxilio proferri poſſint,enarrare. Atque adeo iam tempus eſt orationē ordiri.

Quid affectus,affectiove: & quibus ex libris petenda principia, quæ ad ſecandæ uenæ uiam ac rationem maxime faciunt. CAP. 3.

AFfectionis uocabulum,uelut alibi diximus,ab afficiēdo dictum, æque atq; illud,de multis
effertur rebus.Sed nunc receſſus in ſtatum præter naturam,qualeſcunq; ii fuerint,affectio
nes ſiue affectus toto hoc libro nominabimus.Quæremus autē omnium primum quot,quales-
que eæ ſint,uacuationē poſcentes:deinde,quæ nā ex iis uenam incidi poſtulent. Quoniam aūt
oīa,quæ in quæſtionem ueniunt,duo inuentionis organa obtinēt,nempe rōnē,& experientiā:
idque cum in artibus oībus,tum per omnem propè uitam:neceſſe eſſe arbitror,& nunc quoque
me,aut ratione ſola,aut ſola experientia,aut iunctis ambobus,quæ propoſita ſunt ſcrutari.Por
rò qm̃ ratio ipſa partim ex cōmunibus tantum notionibus progrediens inueuit,& demonſtrat:
partim uerò etiam quæ ex iſtis inuenta ſunt, ad demonſtrationem adhibet: utraq; ratione oēs
uti artes demōſtrauimus:ac nos quoq; in præſentia,utra earum utilis reperietur,eam rebus no
C ſtris accommodabimus.Sanè priori ratione omnes per totam uitam homines uti aſſolent:alte-
ra uerò nō oēs,nā proprie ad artifices attinet.Etenim geometra primum artis ſuæ theorema p
ſolā priorē rationem demonſtrat:† deinde in ſecundo nō ſola ea utitur,ſed ad a eius demonſtra
tionem,quod b *ex prima?probatum eſt,unà adhibet.Quantum uerò deinceps à primo recedit
theorēmate,tantum ēt à prima ratione abſcedit.Deniq; uerò,& pauciſſimis utitur,per ea q̃ de-
monſtrata ſunt,alia demonſtrans,& per illa rurſum alia,& iterum per illa alia, ut tandē demon
ſtratio ad ea,quæ plebi incredibilia ſunt,procedat,nēpe ad Solis,Lunæ,& terræ,non ſolum má
gnitudinum,ſed & diſtantiarum cognitionem,Ex quibus tādē inuentis horologia cōſtruunt,&
clepſydras,q hac uidelicet uia incedunt,Lunæq;,ac Solis deliquia prædicunt.Sic igitur, & nr̃a
artificialis ratio,multis utetur,quæ in aliis operibus ſunt demonſtrata,puta,ꝙ cōplures ſunt fa-
cultates,q̃ aīalia gubernant,quarū alias naturales,alias aīales appellamus.Generationis autem
principia in rebus oībus pro materia quatuor hn̄t elementa,quæ per ſeſe mutuo tota miſceri in
que inuicē agere ſunt nata. Quapropter nulla hoc libro Aſclepiadis fiet mentio,ut cuius elemē
ta falſa oſtēdimus,& in decimotertio de demōſtratione cōmētario, & in opere de Aſclepiadis
placitis,in quo quintus,& ſextus elemētorū eius cōfutationē cōtinēt. Demōſtratū eſt ēt, & in
D cōmētario de elementis ex Hippocratis ſnīa conſcripto,de qualitatibus effectricibus,quarū no
mina ſunt,Caliditas,frigiditas,Humiditas,& Siccitas,& de humorū,tum dr̃ia, tum generatio-
ne.Porrò de medicamentis humorē unumquēq; purgantibus paucula,quædam in libro De ele
mentis,ſed ſeparatim in alio libro tractauimus.Vtilis quoq; in rē pſentē tractatio de tēperamē
tis eſt,elementorum ſequens tractationē;uerū oīum maxime liber de plenitudine, in quo oſtē
ſa eſt,& ut ad uires plenitudo,& ut ad capacitatem in qua continetur. Atque hæc plenitudo à
medicis κατὰ τὸ ἔγχυμα nūcupatur.Optimū ergo fuerit,ut qui ſcienter uolet expendere,quę hoc
uolumine dicenda ueniunt,de Plenitudine librum prius perlegat:quæ uerò & ille ante perlecta
requiret,ipſe indicabit.Nec uerò mirum cuiquā uideri debet,ſi tantis ſit opus,ut probe de uena
ſecanda contemplari liceat:non.n.ad huius tm̃ auxilii inuentionem,ſed & aliorum omnium,ne
ceſſaria eſt eorum,quę modo recitauimus,cognitio.Nam ſi citra illorum notitiam recte curare
poſſemus, a† haud eſſet cur ea tanti faceremus.Sed hæc præfari neceſſe fuit. Tempus autē nūc
eſt orationem ordiri,conſiderando quot ſint affectiones uacuatione indigentes.Ergo ſiquis eas
experientia collectas exponat,ſola opus eſt ad explicationē memoria.At ſi uia rationali, cōmu
ne & generale b inueniat neceſſe eſt:ex illius deinde in ſpecies differentiasq; ſectione uſque ad
ſpecies ultimas, affectuum numerus uacuationem indicantium, inueſtigandus eſt. Sic enim
conſtare uniuerſa,quæ per rationalem uiam inuentionem ſortiuntur,monſtrabimus.

† εἶτα τῷ δευτέρῳ μόνῳ χρῆται. poſtea ſecunda ſola utitur.
*A * In antiqu. αὐτοῦ. i. ipſius .ſ. ſecundi theorematis.*
*B * διὰ τοῦ πρώτου. i. per primum .ſ. theorema.*

A † οὐκ ἀνεσπουδάσαμεν αὐτὰ .i. haud utiq; elaborauiſſemus, ſeu cōpoſuiſſemus ipſa.
B † Additur in antiqu. πρώτον. i. primo.

Quæ

Quæ corporum affectiones uacuatione indigeant. CAP. 4. E

IGitur cum artis medicæ officium sit,omnes partiũ corporis functiones, ubi corrũpuntur q. dem,recuperare:tueri aũt,ubi saluę fuerint:hæq; ad cõstitutionem sequantur naturalẽ: necesse est hanc,dum præsens est,seruare,intereũtem uerò recuperare.Cum ergo primarias actiones à similaribus corporibus perfici ostensum sit,ab instrumentariis uerò secundarias,uidendũ est tibi,qui in corpore continentur humores,quã aut utilitatem, aut noxam partibus eius afferant.Posteaquã igitur in libro de plenitudine demonstratum est,bifariam & fieri & dici plenitudinem,nempè uno significato,ut ad uires:altero,ut ad continentium humores uasorum laxitatẽ.quod quidã uocant κατὰ τὸ ἔγχυμα,utriq; uacuatione est opus:siue in homine ualetudinario, siue ualente euenerit.Sane quemadmodum qui onus gestat nõ protinus ubi grauatur,ac fatigatur,iã cecidit,& uictus ab eo est,ad eundem modum ubi uirtus à plenitudine grauatur,fieri põt ut nondum homo ægrotet.Siquidem non nulli, qui consueta etiamnum munia obeunt,sentire sese graues,pigros,segnes,atq; ægre mobiles referũt,atq; ea est ut ad uirtutem plenitudo:Velut ubi post exercitia tendi uideantur(quemadmodum Erasistratns dixit,*Implẽtur brachia, & cubitus)non exigua est ea alterius plenitudinis nota,quam κατὰ τὸ ἔγχυμα uocari à quibusdã proposui,quandoquidem κατὰ τοὺς ἐγκεχυμένους,id est in infusis per uasa humoribus,consistit, & intelligitur.Dictũ aũt est ĩ libris De sanitate tuẽda,ubi in toto corpore sensus prouenit ulcerosus, ac potissimum dum mouemur,talem affectum mali succi esse sobolẽ.Attamen id nõ paucis cõsuetas etiãdum res agentibus usu uenire conspicitur.Qñq; autem,& in partibus quibusdã corporis, nõ in tota mole indicia existunt affectionum illis in partibus consistentium similium iis, quas in toto corpore consistere dictum nunc est. Nam caput aliqñ solum grauari sentimus,aut ulcerosam quandam affectionem habere , aut musculos temporis quos κροταφίτας nuncupant, intendi,idq; aut simpliciter,aut cum maiore quadã caliditate.Sic & in iecinore,liene,uentre,costis,septo transuerso,grauitatem sæpenumero percipimus.Similiter in ore uentriculi,aut grauitatẽ,aut morsum,aut nauseam,aut ciborum fastidium,aut absurdum appetitum , qñque sentiscimus.Ad hæc autem fixi in parte quapiam dolores,idq; aut ob humorum copiã cõfertim ingruentium,aut propter spiritum flatuosum,uacuationem indicãt, sicut qui ab acri humore partẽ exedente rodenteq; proueniunt.Sunt autem qui ab intemperie nascantur , atq; inter eos ipsos quidã ab ea sola citra humores,alii uerò cũ humoribus.In omnibus itaq; istis modo propositis,infestantium tũ humorum tum uaporum euacuationes à pathematis, id est passionibus, hominẽ liberant.Nõ tamen uena secta prorsum est opus,sed sufficit purgatio,frictio, balneum,& G inunctio cum digerente medicamine.Ergo qui uena incisa iuuẽtur affectus, deinceps dicamus.

*παραπίμπραντα

Quo pacto cor,& reliquæ corporis partes ab Humoribus alterentur. CAP. 5.

NOn solum nutrimentum animantis partibus ex sanguine est,sed calor quoq; naturalis perseuerantiã ex sanguine obtinet:queãdmodũ ex lignis cõburi idoneis qui in foco est ignis, à quo ædes totas calescere conspicimus.Itaq; queãdmodum ignis hic offenditur,interim quidẽ congestis in eum confertim lignis,interim uerò, tametsi nõ multis, tamen admodum madentibus,non nunquam aũt oĩno non impositis,aut ualde exiguis:Sic qui in corde est calor,interdũ se ipso minor efficitur,aut propter sanguinis copiã,aut propter ingentem inopiam,aut propter qualitatẽ frigidam:interim uerò maior,aut propter calidam sanguinis qualitatem,aut propter pauculã inopiã.Quicquid aũt cor in caliditate frigiditateq; perpetitur,eius protinus,& aliç corporis partes participes fiunt.Euenit autẽ, & una in parte persæpe præter naturam , tum caliditas,tum frigiditas,sicuti sæpenumero in aliis cõmentariis demõstrauimus: Idq; duplici ratione prouenit,interim ob humores calidos,aut frigidos,interim uerò ob solam intẽperiẽ . Cæterum quæ mẽbratim accidunt caliditates,aut frigiditates eas,quæ parti quidem affectæ uicinæ sunt, una alterant,at in totum extendi corpus priusquã cor mutent,nequeunt.Eundem in modũ , & H cordis corpus duplici modo alterari ostensum est, aut per intemperiem , aut propter humores calidos uel frigidos,aut ob alicuius horũ inopiã.Porrò humores calidos frigidosq; fieri demonstrauimus pro cibi potusq;* modo,& ob plenioreẽ corporis animiq; tũ motum,tum quietẽ.Cæterum quemadmodum in uentre frequenter prauæ fiunt coctiones,iis quæ assumpta sunt, in pituitam aut bilẽ conuersis,aliamve præter naturam corruptionem perpessis,aut crudis,& alterationis expertibus plurimo tẽpore manentibus,& in flatum uersis: Ita ubi sanguinis fraudamur generatione,humorum in arteriis uenisq; affectiones proportione respondebunt iis, quæ à frustrata in uentre concoctione proueniebant.Qm̃ autem calida simul humidaq; oĩa celerrime putrescere apparent,& præcipue si in locis calidis sint,consequitur necessario,quod ex uentre distribuitur nutrimentum,qñ à natura non superatur,inq; sanguinis boni generationem non cõuertitur,aliàs aliam perpeti putredinem.Atqui cum,quæ ex materia calida putrescunt calidiora ẽt euadant,calidior quoq; erit proinde sanguis putrescens.Hic autem ubi calidior fuerit,calidior quoq; sensibiliter pars in qua putrescit,euadet. Porrò aũt,quoniã à notabiliter calidis unà quæ vicina sunt,incalescunt,unà quoq; cum sic affectis partibus , q̃ circũquaq; ulterius sunt,in calescent,idq; calore acri,ac mordaci:eiusmodi .n. est qui à putrdine proficiscitur. Ergo si pars

Al, qualitate.

quæ

A quæ hoc pacto incaluit,insignis sit,& calorem suũ in eo protẽdere valeat,siue ꝙ uicina ipsi sit, siue ꝙ ex principalibus,siue ꝙ calida,unà & ipsum accẽdet,vt quod natura calidissimũ sit.Quòd si semel illud accensum fuerit,facile totũ ipsius iam corpus simul excalfiet,queadmodũ ab ingẽti in foco flamma,q̃ illam continet domus.Vocant aũt id pathema Græci quidem πυρετόν,ꝗLatini verò febrem.ꝗSed & non nũquam priusquam putrescere incipiat sanguinis multitudo,in partem aliquam confertim decumbens,aut prorsum eam extinxit,vt actio interiret,aut certe non contemnendam noxam inflixit.Nam hoc pacto apoplexiæ proueniunt multo nimirum sanguine in principiũ animantis confertim incũbente.Nam vbi in aliam partem præceps ruit, tumorem inibi præter nturã efficit:ex hoc genere est phlegmone . At vbi crassior est,melancholiæq; magis naturam refert q decubuit sanguis,scirrhosus tumor efficit: sicut si pituitosior sit fluxio, laxus:sin biliosa,erysipelas existit.Discriminata hæc ad vnguem habes in iis,quæ modo recensuimus operibus.Nunc aũt vt dixi,q̃ sunt demonstrata,hypothesiũ loco , hoc in sermone assumens,consequentem illis esse sermonem de venæ sectione demonstro.Igit cũ plenitudo duplex sit(optimum enim fuerit hinc auspicari)& ea,quę ad uires refert,facile in putredinẽ perueniat, atq; etiam interdũ in partes quasdam ingruens , inibi tumores præter naturam excitet:& altera quoq;,q̃ κατὰ τὸ ἔγχυμα appellat,sæpe in partes decumbat,ac tumores creet,immo & apople-
B xias,& ruptiones venarũ moliatur:eam celeriter euacuare tẽtandũ,priusquam magnũ aliquod malum in homine admittat. Porrò fusissime expositũ est in tuẽdę ualetudinis uolumine,quo pacto vtranq; affectionẽ,& agnoscere,& sanare oporteat:sicut vbi febris , aut sanguinis reiectio præ plenitudine inuasit,aut apoplecticarũ infirmitatũ aliqua,qũo & illas curare oporteat, in curandi methodo diximus.Quare de his nunc conscribere superuacaneum censeo. Nã si perinde, vt in illis tractatibus scripsi,ita & hic scribam,bis eadem de re verba facere cogar,ac propterea in longũ etiam sermonem extendere.Sin in compendium sermonem hunc cõtraham, duorum alterum subibo periculum,aut vt ob breuitatẽ obscurus fiam , aut distinctionem aliquam utilẽ prætercam.Verum quoniam haud mea voluntate hũc aggressus sum sermonem,si quod dictorũ peccatum eueniat,ipsi culpam ferent,qui auctores fuerũt,vt hoc onus susciperem:sicut si recte atq; ex sententia accidat,utilisq; appareat,laudem illis omnem cedo.

Qui scopi in mente habendi. Quibusve indicijs discernendi,ut sanguinem mittamus. CAP. 6.

RVrsus ergo orationi sumatur principium . Qui res consuetas adhuc factitant, sed princeps illis pars aliqua,aut totum corpus grauatur tenditurve,iis necessaria est euacuatio . Porrò
C si ætate nec puerili sint,nec senili,de secãda uena consilium inito,prę oculis habens principales hosce scopos,nẽpe plenitudinis,tũ quantitatem,tum qualitatẽ, & virium robur atq; infirmitatem:deinde naturalem totius corporis habitum,tempusq;,& regionem,uitamq; anteactam, tũ an cibi potusq; copia, & præcipue affatim nutrientium,qui sic affectus est,sit usus.ad hæc cõsuetudinẽ,& res præter consuetudinẽ actas,quosq; motus exercuerit,quas excretiones habuerit, aut præter solitũ compescuerit:ad omnia aũt hæc num gracilior,aut crassior euaserit.Sanè utriusque plenitudinis quantitas ex propriorum signorum magnitudine definietur . Quanto enim grauior sibi homo videtur,tantũ & plenitudinem quo ad uires creuisse constat . Ad eundẽ modũ quantum auctus fuerit tensionis sensus,tantum & alteram inauctam plenitudinem, quam à quibusdam κατὰ τὸ ἔγχυμα,vocari diximus.At utriusq; plenitudinis qualitatẽ partim ex coloribus agnosces(memor colorem humorum esse,si quidẽ modice à calore frigoreq; externo affectum totum corpus fuerit)partim ex iis,quæ humorũ naturæ cõiuncta sunt. Etenim calidiores, calidior totius corporis sensus sequitur,frigidiores vero frigidior : Tum eos qui in venis quidẽ aceruantur humores,tumor,uasorumq; distensio:qui vero in carne,sensus in ea,aut grauitatis, aut tensionis,sicut certe, & caliditatis [a] †.Porrò dispẽsantium nos facultatum infirmitatẽ,ac ro-
D bur propriis indicari functionibus ostendimus:arbitrariis quidẽ,ea quæ in neruis,& horũ principio cerebro:pulsatiuis aũt,ea,q̃ in arteriis,& corde:at à functione,quæ in bona edit nutritione,aut nutritione abolita,tum colore bono,aut malo,tertia facultas,nẽpe nutrix, quã à iecore proficisci demonstrauimus,agnitionem sortita est. Vbi ergo extantibus plenitudinis signis ualentes facultates fuerint,uenam incides,uidelicet si tensiua quidem sit affectio, [b] †nullo discrimine,magisq; ẽt in phlegmonode: Sin infesta sit degrauans plenitudo , haud semper sanguinis molienda detractio est:fieri.n.potest,ut crudus per corpus collectus sit succus.In quo aduertendum diligenter est,quantum ualeat,robustaq; sit uirtus,& quantũ [c] *humor ipse sit refrigeratus: nã exoluta ab id genus affectibus uirtus,adhibita sanguinis missione,in extremum malum recidere solet,ut nequaquam postea restitui possit.Quod vbi euenit,periculum nõ leue consequitur,potissimum si febris accedat statu æstiuo,stomachoq; male affecto, aut toto adeo corpore natura molli,& tẽperie humido:eiusmodi enim hominibus multa accidit per halitum digestio, repẽtinaq; syncopa,etiam si febris haud magna inuadat.Si verò horum nihil sit, cæterũ hyems fuerit,regio ve natura frigida,tum natura quoq; hominis frigidior,iis per sanguinis missionem, & totum corpus grauiter refrigeratur,& accidunt non nulla,quæ ad grauẽ sequuntur refrigerationẽ,symptomata.Quocirca qui sic affecti sunt,eos sanguinis missione vacuare non cõuenit, sed

A† Addit.in Oribasio libro septimo collectionũ medicinalium, uel frigiditatis.

B† οὐδὲν ἐπιδιοριζόμενος,est in ĩpressis.ĩ oribasio ãt οὐδὲν ἔτι διοριζόμενος i.nulla amplius adhibita distinctione.

C Al. humoris ipsius sit genitum.*

ſed frictionibus, mediocriterq́; excalfacientibus vnctionibus, tum potionibus humorũ craſſitudinem incidentibus, ac modice calfacientibus: Nã q̃ ualenter calfaciunt, nimis ſubito vires deiiciunt, ut in reliquam curationem non ſufficiant: ſæpe etiam febrem auxere: itaq; & inde viribus noxa obuenit. Quapropter humorum incidentes craſſitudinem, tum cibi, tum potus mediocris ſunto in excalfaciendo facultatis. E

Quibus morbis præcauendis ueris tempore uel uenæ ſectio, uel purgatio conueniat. CAP. 7.

PORrò qui ſanguine ex pectore reiecto in præſens quidem curati: cæterum eã ſortiti ſunt corporis ſtructuram in thoracis pulmonisq́; partibus, ut uel pauculo plus collecto ſanguine ꝓtinus, aut uaſis alicuius oſculum reſeretur, aut ipſum rumpatur: iis etiam ſi nullũ in corpore ẽt dum ſymptoma extiterit, ineunte tamen uere ſanguinem mittere oportet. Similiter qui prompte morbum comitialem, aut apoplexiam incurrunt. Ad eundem modum, ſi aliorum morborũ cuipiã obnoxium eſſe hominem cognorimus, puta peripneumoniæ, pleuritidi, anginæ, comittendum nõ eſt, ut expectemus dum aliquod euidens plenitudinis ſymptoma appareat, ſed ante uertere ſanguinis detractione præſtat. Eodẽ modo quibus hæmorrhoides retentæ ſunt, potiſſimũ ſi natura ſint atrabilaria. Quiq́; quotannis æſtate plethoricis morbis corripi aſſolent, & hos quoq; ueris initio uacuare expedit. Eadem ratione, & qui ipſo etiam uere illiuſmodi malis vexantur. Sunt autem quidam oculis imbecillioribus, aut ſcotomaticis quas uocant, hoc eſt uertiginoſis obnoxii paſſionibus, qui & ipſi principio ueris inaniri poſcunt. Sed illud prius uidẽdũ, quid ſit, quod in illis aceruetur. Siquidem non nullis amaræ bilis ſuccus plus cæteris colligitur: quibuſdã bilis atræ, aut pituitæ: aliis ex æquo oẽs, in quibus ſanguis abundare dr̃. Hos ergo omnes uacuabis. Sicuti ẽt podagricos, & arthriticos ueris principio, exhibito uidelicet, aut medicamento purgante, aut ſanguinis diminutione. Equidem cõplures ipſe ſanaui, qui tribus quatuorve annis per interualla pedum laboraſſent doloribus, exundãte humore ueris initio expurgato, aut ſanguine diminuto. Cæterum id neminẽ latere puto, illos in omni deinceps uictus uitæq́; ratione agere moderatos. Nã intemperantes, uinoſosq;, ac uentri gulæq; deditos, neq; purgatione, neq; ſanguinis miſſione magnopere adiuueris, nã per uitæ intemperantiam, crudorum humorum copiam ocyſſime colligunt: uerum his ne manum quidem admouere tentandum eſt. Eis uerò qui præceptis ſalutaribus obſequẽtur, ſummopere profueris, ſi principio ueris primum quidem euacuaris: deinde autem ad exercitia, uictusq; rationem ſalubrem deinceps perduxeris. Quæ de iſtis dixi, hæc tibi dicta putato & de omnibus, qui morbis iis, quos modo dicebam capi ſunt apti, nempe aut comitiali, aut apoplexia, aut uertigine, aut ſanguinis reiectione, aut melancholicis. F G

Non nunquam abſque plenitudinis indicijs ſanguinem mitti oportere: ac de ortu eorum affectuum qui rheumaticis uocantur. CAP. 8.

PORrò non ſolũ ubi adeſt plenitudo, ſiue ea ut ad uires ſit, ſiue ut κατὰ τὸ ἔγχυμα, mirifice prodeſt uenę ſectio, uerum etiam citra plenitudinem initio phlegmones, quæ aut propter ictũ, aut propter dolorem, aut partium debilitatem prouenit. quippe cum dolor ſanguinem ad ſe trahat, & ſæpe partium debilitas phlegmonem, abſq; ut in corpore plenitudo ſit, procreet: oſtẽſum eſt enim in uirtutum naturalium commentariis, infirmam natura partem prompte grauari, ſi uel paulo plus aceruetur aliqñ in ea excrementi: quinetiam ꝙ pars quælibet uim poſſideat, ſicut familiarium attractricẽ, ita quoq; alienorum excretricẽ: tum quòd duplex ſit alienum, alterum quãtitate, alterum qualitate: itaq; partem quamuis, quæ licet ab humoribus in ſe cõtentis non grauetur, tñ excrementa q̃dam habeat in qualitate præter naturam, ad eorum excretionẽ per uenas inibi ſitas tanquã per canales inſurgere. Porrò ſi quod propellitur, prauus ſit ſanguis, ſiue alius quiuis ſuccus, ad propinquam primum ueniat partem neceſſe eſt: ubi rurſum duorum alterum eueniet, aut enim concoctus, aut corruptus *in aliam tertiam haud tranfluet: aut, ſi neutrum aſſequatur, denuo ex parte ſecunda in aliã labetur, atq; iterum ex illa in aliam: neq; ceſſabit quoad in talem quãpiam illabatur, quæ amplius ex ſe propellere, quod in ipſa redundat, nequeat. Accidit autem id illis partibus, quæ uim excretricem uicinis omnibus imbecilliorem obtinent: ſiquidem haud etiam in illas, quæ præ uirium robore non admittant, repellere, qđ moleſtum eſt, ualent. Nã & hoc quoq; nobis in illis monſtratum eſt commẽtariis, quòd non ſolum pars quælibet recrementum in uicinã protrudat, uerũ ꝙ & recipiat quidem, ſed contra ſæpe remittat, & cõtra repeliat, in ſeſe haud admittẽs: quo in certamine uictoria potitur ualidior. Quapropter partes infirmiores omniũ primæ excrementitiis morbis corripiuntur. Huiuſmodi quapiã ratione rheumaticos uocatos affectus prouenire ſcito, toto uidelicet corpore infirmo, quæ una eſt mali habitus ſpecies: principibus uero illius partibus, paulum licet inſit ipſis ſanguinis, grauari tamen ſolitis, eũq; ad carnoſas cutis partes ꝓtrudẽtibus, potiſſimũq; ad adenas excipiẽdis recrementis idoneos, tũ ob ſubſtantiæ laxitatem, tum quia omnium partium minime robuſtas habeant naturales uirtutes, ſicut & pinguedo. Nam cum quatuor eę ſint, ut oſtenſum eſt, prima attractrix, ſecunda retentrix, tertia excretrix, & quarta alteratrix, alias quidẽ tres imbecillimas, H

*In græ. ĩpreſſis legitur διαφθαρὲντα ut uertit ĩterpres hic. in ãtiquis autem διαφορηθέντα habet. i. digeſtus per halitũ, & ita uidetur legiſſe Calaber.

A cillimas,adenes carnesq; obtinent:at unam alteratricẽ haud ita multo cæteris partibus minorẽ.Post adenes sequitur pulmo,fluxioni recipiendæ promptissimus. Nã & hic tres facultates infirmas possidet,& corpus ipsum laxum.Deinde est lien.Porrò cerbrum,aut perinde,ut illi, aut ẽt plus,excipiendo fluxu est habile:cæterũ hoc illis potius est,ꝙ constructionem habeat reiiciẽdis iis,quæ accepit,promptissimam:habet enim ingẽtes ventriculos,qui†pronis meatibus euacuantur.Quibus ergo carnoso genere pulmo,lien,ac cerebrum,natura robustiora sunt,in iis ad adenas,& carnes fluxiones perueniũt,ubi totus nimirum habitus infirmus fuerit, uelut in rheumaticis affectibus accidere solet.Merito ergo his curandis scopus est,non euacuatio, sed corporis totius roboratio quanquã tñ curationis initiũ illis à misso oriatur sanguine:† ac si excremẽta prauam ẽt qualitatem habuerint, unà adhibeatur purgatio: In quibus maxime corporibus neutrius proprium expectandum plenitudinis symptoma est,puta grauitas quidẽ eius, quæ ut ad uires est,tensio uerò eius,quæ ut κατὰ τὸ ἔγχυμα.Eadem ratione in iis quibus pars quæpiam grauiter icta est,aut utcunque aliter incipiẽtem habet phlegmonẽ,eam si magnam fore suspicamur,curationem ab inanitione auspicamur,aut purgatorio medicamine exhibito, aut uena incisa,prout nimirum alterum altero magis conuenire iudicamus.

† κατάντεσι. declinibus.

† *Aliqui uertunt. si uero excrementa, qualitate praua fuerint, purgationem adhibemus.*

B *Inter Scopos sanguinis detrahendi qui nam ipsam detractinem, qui ipsius quantitatem dicantur indicare.* *CAP. 9.*

RECte ergo admonemur in iis,quæ ‖ adiecta sunt libro De uictus ratione acutorũ,sanguinẽ mittere,si magnus sit morbus,& æger florenti sit ætate,roburq; adsit.Perperamq; Menodotus in sola syndrome plethorica seruari venæ sectionẽ inquit.Contra.n.prorsum sanguinis mittendi scopi,primum in se plenitudinem non comprehendunt,sed fientis,ʒut sic dicam, ʒpassionis suspicionem.Nam si eam magnam fore apparet,omnino sanguinem mittemus, etiã si nulla existat plenitudinis nota, tantum inspecta ætate, uiribus,& regione,ꝗ sola in iis,ꝗ adiecta sunt libro De ratione uictus,recenseri conspiciuntur. Vigentes enim ætate propter pueros,& senes in distinctionem assumpsit.Cæterum primi principesq; mittẽdi sanguinis scopi sunt,morbi magnitudo,& laborantis robur:& hanc esse primam dicendum est syndromen,non plethoricã,in qua seruata sit sanguinis missio:in illa enim,& hæc comprehenditur,ut ꝗ morbi magnitudinem adaugeat. Quippe nõ solũ ubi iam adsit morbus grauis,sanguinis detrahendi tẽpus est, sed vbi futurũ suspicamur.Anteuertit.n.Hippocratis doctrina,qua nos docet,quæcunq; morbis iã præsentibus recte perageremus,melius esse,ut ipsa morbis incipientibus,aut imminentibus, anteuertendo faciamus.Quare & propositos scopos ad sanos transferre liceat.Siquidem & his sanguinẽ mittere expedit,ubi nimirum magni alicuius morbi metus imminet,rõne habita, & ætatis,& uirũ.Nã siquis, ut magnũ incurrat morbũ sit habilis,licet nullum ẽt corpore symptoma acciderit,uenam tñ secandam censemus:Satis est enim ætatẽ,& uires inspexisse. Itaq; tria sunt ꝗ agnitionem cõtinent,morbi magnitudo,aut psens,aut imminẽs:ætas florens:& uiriũ robur. Forte uerò negligentius in iis,ꝗ adiecta sunt libro De victus rõne acutorũ,exposita uideri possit una ætatis particula.Nec enim florentem duntaxat dixisse recte habet,sed addenda est, & ꝗ illã præcedit,& ꝗ sequitur,uti uidelicet duæ tantum distinctioni eximantur,nempe puerorũ,& senũ.Verum senũ ætas in uirium uerbo cõprehendi potest:nulli .n. qui ea ætate est robur inest. Quibusdam uero medicis ne pueris quidẽ robur inesse uisum est,sed perperam rẽ intelligentibus,sicut alibi nos ostendimus.Itaq; si magnum fore morbum expectamus,aut iã pſæsentẽ inspicimus,aut incipientẽ,uenam tundemus,uirium habita ratione,tantumq; ex oratione exemptis pueris:dicemusq; minus perfecte positã ætatis dignotionem ab eo,qui conscripsit ea , quæ adiecta sunt libro De victus ratione acutorum:Satis.n.sunt ad incidendã uenam hi duatxat scopi.Neq;.n.ubi tanta crudorum humorum copia accumulata est, ut secandam uenã prohibeat, ratio redarguitur:nã istis uirium robur non adest.Estq; hoc indicium,eos haud posse sanguinis missionem perferre,quando vna cum colore corporis totius,qui exciderit ab indicando sanguinẽ abundare,pulsus adest in uehementia,& magnitudine inæqualis, exuperantibus per ipsius inæqualitatem,imbecillibus,& paruis. Definitis itaq; tribus mittendi sanguinis scopis, nempe morbi magnitudine,aut præsente,aut imminente,aut incipiente:ætate florẽte:uirium robore, extra puerorum ætatem:ad alia antedicta mittendi sanguinis indicia,ꝗ nõ pauci medici adiiciẽda censuerunt,nunc accedamus. Coindicant autem hæc detractionis quantitatem , non ipsam sanguinis detractionẽ.Itaque ex morbo,ætate,& uiribus,minuendus esse sanguis cognoscitur: at uacuationis quantitas non ex istis modo,sed ex aliis deprehenditur. Ea sunt, plethorica uocata syndrome:aeris nos ambientis temperies,in tps,& locũ diuisa:eaq;,quæ in anteacta acciderunt uita circa comesorum tum quantitatem,tum qualitatẽ:excretionesq; ac motiones,aut factas,aut non factas.Sed quænam sit in his diuersitas,paulo post uiderimus.

Græcus codex habet, καὶ ἀκμάζῃ ἡ νόσος, ἢ ὁ νοσῶν. i. si morbus, & æger in uigore sit; atq; particulã νόσος uacare iure interpres uidetur existimasse sicus et antiquus.

De uict. rõne in mor.acu.cõ.2.t. 19.7.a.136.e.

C

D

De ratione uacuandi eos, qui cum plenitudinis indiciis sanas obeunt actiones. *CAP. 10.*

IN præsenti aũt de utriusq; plenitudinis notis contemplabimur,an ubi eæ in homine solita negocia obeunte apparuerint,mittendus illi omnino sanguis sit:an id necessarium non sit,ubi nulla magni affuerit morbi expectatio.Porrò quid hac de re sentiam,neminem uestrum ambigere

gere arbitror, vt qui sæpe affueritis sanguinis missionẽ suadenti, tum podagricis, tum arthriticis, tum epilepticis, ad hæc melancholicis, quiq; sanguinem antea expuissent, aut in thorace structuram sortiti essent ad id malum idoneã, præterea vertiginosis, quiq; assidue corripi solent angina, peripneumonia, pleuritidibus, hepatidibus, ophthalmiis uehemẽtibus, aut, ut in summa dicam, magno quopiã morbo. Nã in illiusmodi omnibus necessarium esse remedium minutionẽ sanguinis arbitror confestim adhibitam, post habitam uirium, atq; ætatis rõnẽ. Hæc enim si forte aliquando non dicantur, subintelligere oportet. At qui nihil eiusmodi unquã antea perpessi fuerint, omniumq; corporis partium inculpatam sortiti cõstructionem, geminam me uacuationis uiam proponere nostis, per uenæ sectionem quidẽ, si in uictu sint intemperantes: citra hanc, si tẽperantes. Licet.n. frictionibus multis, balneisq;, & ambulationibus, aliisq; motionibus, ad hæc unctionibus digerentibus, celeriter plenitudinẽ exhaurire, si utiq; uidebitur non esse crassi sanguinis abundantia. Talis est, ut plurimum melancholicus, raro uerò crudorum quos uocant humorum. Cæterum in redundantia humoris melancholici sanguinem mittere præstat, aut certe omnino medicamento uti atrã bilem expurgante. At ubi crudi succi exuperant, ante quàm morbus inuaserit, caute uacuabis: sed ubi iã febris corripuerit, ut ante monui, nequaquam. Habebis uerò eorum indicium tum colorẽ ueluti plumbeum, aut ex pallido album, omniaq; poti^9 q̃ rubrum, tum pulsuum inæqualitatẽ. Si uerò etiam admodum creuerit talis plenitudo, tum & corporis illis grauitas inest, atq; ad motus pigritia, tũ mentis tarditas, & sensus hebetudo. Contra uerò si quibus ex compressis hæmorrhoidibus cumulatus in corpore sanguis extiterit, audacter uenam incides, etiam si antea grauem experti morbum non fuerint. Fieri enim potest, ut apti quidem ad eiusmodi aliquem fuerint, cæterum ob inanitionem, quæ ex hæmorrhoidibus fit, nondum perpessi. Porrò si quæ illis partes prauam sortitæ structuram appareant, ac potissimum in thorace, omnino eis ocyssime sanguinem detrahes.

De ratione euacuandarum mulierum, quibus menstrua suppressa sunt, ac quòd sanguinis missio reuellendi gratia inanitis etiam corporibus adhibetur. CAP. II.

IDem me sentire nouistis, & de mulieribus, quibus menstrua restitit purgatio. Neq; enim profecto proroganda in his euacuatio est, nõ tñ necesse est illis uenam scindere: quippe cũ malleolorum scarificationes superfluitati quãdoq; euacuandæ satis esse queant: & quæ & alioqui hoc ẽt hñt, ꝙ mensiũ uacuationẽ ciere possunt, sicut ẽt in malleolis, ac poplitibus incisæ uenę. Nam plenitudines à suppressis mensibus ortas, omnino per crura euacuabis, siue uenam secare oporteat, siue scarificare. Sectę.n. in cubito uenæ mulierum reuellere purgationem assolent. Porrò quæ ex mulieribus albidiores sunt, sanguinem aceruare tenuem solent: quocirca adhibitis malleolorum scarificationibus maxime iuuatur. At quæ nigriores sunt, secta uena curato: crassiorem enim sanguinem, ac magis melancholicum colligunt, magis uerò etiam si magnas habere uenas appareant, quod illis accidit, quæ graciliores sunt, ac nigriores. Carnosis uerò, & cãdidis paruæ insunt uenæ, quibus malleolos scarificare, q̃ uenã secare p̃stiterit, quippe cum hæ paruas in cruribus uenas habeãt: itaq; etiam si probe secentur, quod iustum tamen sit, nõ profluat. Cæterum nõ cõtemnenda uenæ sectio est, tanquã non sit auxilium reuulsorium, cum me sæpenumero conspexeritis in ualida sanguinis è naribus eruptione eo usum, repente fluxionem sedasse. Expedit aũt, uti uidistis, non eò usq; sanguinem educere, dũ ad extremum uires ducãtur, sed quoad quod symmetrum moderatumq; sit eductum uideatur, prorumpẽtisq; sanguinis impetus nondũ flaccescat, sed ualidus permaneat: secare in cubito uenam, si ex dextra nare prorumpat sanguis, in brachio dextro: sin ex altera, in sinistro. Simul autẽ cũ hoc agis, artubus uincula iniicito, aut ex lana, aut ex canabe: tum hypochõdrio directe suppsioto cucurbitã admittito. Nã hæc nos faciendo, ut scitis, semper erumpentem ex naribus sanguinem compescuimus, cum antea experiundo, quæ scribunt in nares inserenda medicamẽta, atq; in frontem illinẽda, infirma omnia cõpererim. Itaq; ad ea, quæ supra de sanguinis missione dicta sunt, & hoc quoq; Menodoti opinionem conuincit, qui putarit plethoricam uocatam syndromẽ remedii nos admonere. Nam quæ dicta est affectio, plethoricæ plane contraria est. adhibemus autem ad eam sanguinis missionem non ut euacuatorium, sed ut reuulsorium remedium.

Quando melius succedat partita sanguinis detractio; quando semel confestim, uel ad animi deliquium usque uacuandum. CAP. 12.

NIhil æque artem medicam in agendo coniecturalem efficit, uti cuiusq; remedii quantitas. Etenim, cum frequenter cõpertum habeamus tempus instare exibendi, aut cibi, aut pot^9, eiusq;, aut calidi, aut frigidi: quantum tamen dandum sit, certo haud nouimus: Idem usu uenit in purgantibus medicinis. Nam quòd laboranti præbendum sit medicamen, aut bilem, tum flauam, tum atrã, aut pituitã, aut serosum excrementum euacuans, exacte nouimus: cæterum quã tum præberi debeat, *nescimus. Atqui talis exhibitio corrigi postea nequit. Nam quod semel in uentrem deuoratum est medicamentum, quo minus omne deuoratum sit, fieri non potest: neq; possibile est, ubi plus quàm conueniat, iam purgetur homo, partẽ oblati auferre. At in sanguinis missione summum id bonum est, euacuationem dũ uoles posse sistere, ac rursum, quo uideatur

* Ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιστάμεθα βεβαίως. i. non scimus firmiter.

tempore

A tempore,fluere finere,quoadusq; recte habere appareat. Quapropter præstat, nisi quid urgeat, priori missione minus detrahere,iterumq; eam repetere,immo si lubet,& tertio. Vbi ergo multa euacuatione est opus,uerum uires sunt imbecilliores,in his euacuationẽ partiri expedit, uti nimirum & me fecisse uidistis in ijs,quibus crudiorum inerat humorum copia.Nā pauculo sanguine detracto, protinus melicratum exhibeo probe coctum cum incidentium medicaminum quopiam,uelut hyssopo,origano,& interim etiam nepita,aut pulegio,aut certe cum melicrato oxymel,aut oxyglycy:ac sic rursum sanguinem minuo,uel ipso eodem non nunquam die: interdum die postero,in quo rursum exhibito propositorum medicamẽtorum quopiam, iterum de sanguine quid aufero:ac rursum tertio die similiter bis.Cæterum ubi feruescentis inest sanguinis plenitudo,acutissimam accendens febrem,subito ac simul euacuare expedit:eamq; inanire tentandum,uel ad animi deliquium usq;,uirium modo inspecto robore. Itaq; memini quibusdam sex detractas protinus cotylas aut postridie,aut tertio,quartove: quibusdam primo et die, cum febris principio noctis cœpisset,aut medio,ac quæ pridie comederant,probe fuissent concocta.Non nullis autem pridie inæqualitatem,aut*sudorem,aut dolorem capitis alteriusve alicuius partis se sentire querentibus,ac proinde parce esitantibus,ubi febris præcedente inuaB sisset nocte,primo etiā die me sanguinem detraxisse memini.Nam in quibus tibi sanguinis feruentis copia apparet,quàm ocyssime eum uacuare conator, priusquàm in principem aliquam partem ingruat.Quamobrem nec per noctem sanguinem aliquādo mittere uerearis.Siquidem ridiculum est,quod quidam factitant,à secunda diei hora ad quintam,aut sextam solummodo sanguinem mittentes,haud alio quouis tempore: quos si non clysteres, cibum, aliaq; exhibere remedia quocunq; tempore noctis uidissem,grauiter profectò in illos inueherer.Quoniam uerò omnia agunt,haud præfinito uno horarum numero omnibus morbis communi, sed ut affectus moneat,in sola autem missione sanguinis dictum modo tempus semper obseruant, tolerabilis est illorum error.Sic itaq; affectis ægrotis,ut diximus,expedit & ad usque animi defectum sanguinem educere.Noui enim ex ijs quosdā necessario ex animi deliquio refrigeratos,ac toto corpore affluentibus madoribus,& aluo rupta,celerrime morbo liberatos.Vtile est autē pulsuum diminutionibus animum aduertere,tangendo eos sanguine etiamnum fluente,sicut in alijs omnibus,dum sanguis mittitur,facere consueui,ne uidelicet nobis,nec opinātibus, pro animi deliquio mors occupet:quod sanè tribus euenisse medicis noui. Venam secabat eorū unus mulieri febricitanti,aliorum uterque uiro,sed ad tantum animi duxere deliquium, ut uires reC cuperari non possent.Proinde satius est tam copiosis uacuationibus abstinere, nisi magna incūbat necessitas.Quin & reulsionem,non leue & ipsam auxilium,quodq; sæpe secta adhibetur uena,quanto maiorem in numerum particulares auxeris detractiones, tanto efficaciorem effeceris.Hæc itaque prænouisse præstabat.

* Al. grauitatem, & ita et legit Oribasius.

Quæ præuidenda ante uenæ sectionem, ut tuto sanguinem mittamus. CAP. 13.

RVrsum autem à principio ad propositam reuersi speculationem, exponamus quæ summe necessaria esse compertum habemus ijs,qui innoxie uenę sectionem obire semper uolent. Primum omnium scire conuenit,dum propositi scopi huius præsidij augentur,maiorē indicare euacuationem: dum uerò exoluuntur,tm̄ detrahendum de sanguinis missione, quanto illi minores euaserint.Morbi itaq; magnitudo cum uirium robore primi erāt mittendi sanguinis scopi,ille quidem quæ facienda sunt indicans,hic tanquam illum haud prohibens, id quod contra indicare iuniorum medicorum quidam appellant. Non nunquam.n.affectio mittēdum sanguinem commonet,cæterum uirium contra robur prohibet.Quibus ambobus scopis pręsentibus, constat,ut ante diximus,nullam esse crudorum humorum tantam talemq; plenitudinem, quæ hoc inhibere auxilium possit.Dinde considerandum,quę sit naturalis hominis temperies.Nam D quibus amplæ sunt uenæ,quiq; modice graciles sunt,nec candidi,neq; tenera carne præditi,copiosius euacuabis:contrarios autem parcius,quippe qui exiguum habeāt sanguinis, carnemq; facile transpirabilem. Hac ratione nec pueris uenam tundes, usq; ad quartumdecimum ætatis annum: post quem si multus congestus sanguis appareat,tempusq; anni uernum fuerit,regioq; natura temperata,& pueri natura bene sanguinea,sanguinem minues:multoq; magis,si aut peripneumoniæ,aut anginæ,aut pleuritidis,aut alterius cuti grauisq; morbi,periculum incūbat. Detrahes autem primum,ut summum,ad cotylam usq;.Quòd si postea perpendenti uires,permanere ualidæ uideantur,dimidium eius adijcies,reiterata missione.Didicisti autem uehementi pulsui cum æquabilitate,tanquam minime fallaci uirium robustarum signo,fidem semper habendam esse,ex abundanti autem & magno.Itaq; & septuagenarijs,modo dicti adsint pulsus,si affectus iubeat,uenam secabis.Sunt enim quidam,& in hac ætate multi sanguinis, uiresque habent robustas:sicut alij sicci,& pauci sanguinis,& facile*arescentes quauis percussa parte.Itaq; non numero annorum solummodo animum aduertes,quod quidā faciunt, sed & corporis habitui.Nam sunt qui sexagesimo ætatis anno uenæ sectionem non ferant,cum quidā qui septuaginta nati sunt annos,perferant.Veruntamen minus his utique detrahes,etiam si eandem habere affectionem,quàm florens corpus,appareant.

* Al. nigrescentes. & ita Oribasius.

Quibus indicijs uacuandi sanguinis mensuram discernamus. CAP. 14. E

OPtimum aūt fuerit, priusquam aperiatur uena, hæc omnia considerare, & maxime hæmorrhoidibus suppressis, aut muliebri purgatione. Vbi uerò incisa uena sanguis effluit, mutationi eius, & maxime cum adest iam phlegmone, labascentiq; fluxionis robori, potissimum aūt pulsuum mutationi tanquā indicio haudquaquā mendaci, animus diligenter attendendus est: continuoq; quiescendum pulsu alterascente, aut in magnitudine, aut in quauis inæquabilitate. Nā de mutatione in imbecillitatem, quid attinet dicere? didicisti.n. in hac qualitate certam fieri discretionē firmarum, infirmarumq; uirium. In quibus aūt iuxta sectam uenam phlegmone est ingens, optimum est sanguinis, & in colore & in consistentia mutationē expectare, sicut indicauit Hippocrates in libro de acutorum uictu, qñ de pleuritide uerba facit: alius.n. est qui in phlegmone est sanguis, ab eo qui scd'm naturam, utpote plus excalfactus. Nam si antea crudior erat, rubrior modo, & flauior efficitur: sin eiusmodi prius fuerat: ad atredinē uergit adustione.

De uict. Acu. cō men. 2. t. 10. 7. 117. b

Proinde Hippocrates de pleuriticis hunc in modum scripsit: ‖Secanda uerò in cubito uena interna: nec uerearis multum detrahere, donec rubrior, flauiorq; multo fluat, aut pro puro, & rubro liuidus, utrunq;.n. euenit. Siquidem signum cōstituit assumpti alicuius in sectam uenam ex phlegmone sanguinis, mutationem in eo apparere. Non tñ omni ex parte hæc expectanda est: F sed est qñ antequam fiat mutatio, cessare conueniat, idq; duplici nomine, ob infirmas uidelicet uires, aut phlegmones malignitatem: interdum.n. nihil ab ea emittitur, sed inibi fortiter cōstrictus est. Si tñ uires exolui euacuatione nondum uideantur (id quod ex pulsu scies, & si cui sanguis mittitur, ætate sit florenti) expectanda est mutatio, potissimum si ambiens sit temperatus.

† Oribasius legit δύο γάρ ἐςι ταῦτα δι' ἃ μάλιςα ἀγνοοῖται τὸ ποσὸν. c. 1. Duo enim hæc sunt, ob quæ maxime ignoratur quantitas euacuationis in hoc auxilio, laborantis natura, cū qualis ipsa sit ad amussim dignoscere nequeamus, & ambientis etc. Quanquā non uidentur hæ dua scripturæ admodum inter se differre.

† Duo.n. hæc sunt, ob quæ maxime coniecturalis efficitur euacuationis in hoc auxilio quantitas, laborantis natura qualis sit, quam utiq; ad amussim nouisse non liceat: & ambientis temperies qualis sit à misso sanguine futura. Nam cum febrilis calor multum sanguinis digerit, atque abstinenter laborans uictitat, necessario breui illū nutrimentū ex sanguine destituit, interimq; uirtus exoluitur. Absumitur autem ob laborantis quidem temperiem, si calida humidaq; sit, cuiusmodi est puerorum: ob ambiētem uerò si regio sit calida, & tempus æstiuum. Proinde minus detrahimus, q̃ plenitudo cōmonet, quod ad ætates quidem attinet, in pueris: quod ad corporis habitus, in candidis, & quibus mollis teneraq; est caro, quales Galli sunt: quod ad tēpus, sub cane: similiter ēt in regionibus, & cōnstitutionibus. Alia uerò ratione, ut & ante propositum est, in contrarijs, hoc est in frigidis tum temporibus, tum locis, largam euacuationem fugimus, propter insequentem nimirum refrigerationem. Quapropter unum definire in quoq; dictorum uacuationis modum scripto non licet. Memini.n. quibusdam ad sex usq; libras sanguinem detractum fuisse, ita ut febris protinus extingueretur, nec ulla sequeretur uirium afflictio: quibusdam uerò sesquilibram haud citra leue saltem uirium detrimētum: quibus siquis duas uacuasset, extreme læsisset. Quapropter utiliter quibusdam unam quoq; detraxi aliquando, immo uerò non nunquam hac quoque minus, idque ex uena aut cubiti, aut poplitis, aut tali. Nam ex uenis, quæ ad magnos oculorum angulos conspiciuntur, aut sub lingua, quod certe mentione dignum sit, effluere non solet: sicut nec siquis summa in manu, aut pede uenam secet, quemadmodum putant, qui lienem curari aiunt à uenæ, quę ad secundum paruum digitum sita est, sectione, de qua fusius deinceps differetur.

Quòd natura euacuatione è directo soleat affectus omnes persanare. CAP. 15.

* πλῆθος est in codicibus græcis. Oribasius aūt legit πάθος .i. passio.

QVæcunq; igitur de hoc scemmate, siue speculatione, a medicis dicta sunt, ea si scribere aggrediar, opus erit libro ijs sigillatim dicato, eoq; ingenti. Cæterum quemadmodum in alijs, quæ hactenus definita sunt, effeci, ut.f. & mentem meam uobis exponerē, qui eam à rebus ipsis probari uidistis, idem nunc quoq; faciam, sumpto initio ab ijs, quæ quotidie in laborantibus uidentur: quæ quidē Hippocrates diligenter obseruata, memorię prodidit. Est uerò eorum H unum primariumq; caput, hoc scilicet: Quibuscunq; κατ' ἴξιν eruptio sanguinis accidit, summū id commodum laborantibus affert: hoc aūt κατ' ἴξιν quòd in rectū intelligatur, omnibus confessum est, cum clarissime sępenumero hac uoce κατ' ἴξιν in hoc utamur significato. Quibus uerò cōtra euenit, nihil iuuat, aut ēt interdum nocet, ꝙ uires scilicet citra morbi leuamen deijciat atque exoluat. Non enim in liene turgente ex dextra nare erumpens sanguis, nec in iecore ex sinistra, ullam fert utilitatem: sed reuulsio quibus indirectum adhibetur, euidentem utilitatem celeriter ostendit: quibus contra, haud ēt. Dextra igitur nare sanguis erumpens, ad dextrum hypochondrium fixa cucurbitula, clare celeriterq; sistitur: sicut ad sinistrum, ex sinistra erumpens. Porrò reuulsionis causa, si uenam seces, in directe quidem oppositis sanguinis eruptionibus, citissime conspicuam uidebis utilitatem: at si contra seces, nihil profuerit.

Venæ sectionē è directo patientis partis fieri oportere: ac de uenis, quæ in cubito secantur. CAP. 16.

* in græc. cod. non habetur hæc particula negatiua.

SIc affecto liene* haud æque adiuuerit circa anularem digitum sinistræ manus incisa uena, atque si internam cubiti secueris: multum enim iuuat afflictum lienē sanguinis ex sinistro brachio detractio. Præstat autem semel quantum conueniat extraxisse, sed in duos dies id partiri satius est. Inuenire tñ nequeo, quam ob rem medici lienosis sanguinem detrahere neglexerint:

si quidem

A siquidē ego ingētem perpetuo utilitatem prouenire cōspexi, si uel libra duntaxat una detracta foret. Vacuationis tñ mensura ex dictis scopis conijcienda est. Quin & pleuriticis, quæ è directo laborantis lateris adhibita fuit sanguinis missio, clarissimam sæpe utilitatem attulit: quæ uerò ex brachio opposito, aut oīno obscuram, aut certe post temporis interuallum. Ad hæc, oculorum persæpe dolores grauissimos e directo uenæ, quā humeralem nominant, sectio intra horæ unius spacium compescuit. Conari aūt in omnibus affectibus præstat, post modicam sanguinis missionem iterato mittere: interim eodē die, si ita expedire uideatur: interim postridie: nisi qñ, ut ante dictum est, ad animi deliquium euacuationem ducere conueniat. Itaq; dolentibus oculis humeralis uocata uena, quæq; ex ea deriuata est, in cubito incisæ, luculentum celeriter commodum afferunt: Affecto uero latere, aut pulmone, aut septo trāsuerso, aut liene, aut iecore, aut uentriculo, ea quæ per alas ad cubiti iuncturam pertingit. Hoc autem casu maxime interior secanda uenit: quòd si nō, certe ea quæ ab ipsa diducta, in iuncturæ apparet flexura. Nouistis sanè paulo ante ab humerali uena prædictam diduci, ipsam connectentē. Nam hi tres sunt loci mittendi ex cubito sanguinis, interior, exterior, medius. Igitur interior utilis est in ijs, quibus inferiores collo partes patiuntur: Exterior uerò in ijs, quibus quæ his superiores sunt, ut facies, aut B caput. Medius locus interdum utrasque habet diductas uenas in ulteriorem brachij partē tendentes, ac deinde hic coeuntes: interim uerò celeriter in unum mutuo cōgredientes, in ipso uidelicet iuncturæ flexu: ac non nunquam obscuram earum alteram, claram uerò alteram. Itaque ubi uena, quæ parti affectæ propria est, obscurior fuerit, & ad mediarum aliquam accedas, conare, quæ à propria diducitur, potius incidere. Est uerò ubi & quæ inferiores sunt cubiti iunctura, eas, quæ in ulna existunt scilicet, nihil secare prohibeat, ubi nimirum quæ in cubito sunt nō appareant, sed eas certe quæ in rectum sunt affectis. Porrò tam perspicuum sæpe celereq; remedium, quæ è directo affectis partibus uenæ secantur afferunt, ut & qui patiuntur, & familiares ipsorum, sæpenumero obstupescant.

Historia Oeconomi Romani diuitis, qui fuit ab oculorum inflammatione, ac cæcitatis periculo, per sanguinis missionem è directo, liberatus. CAP. 17.

ITaq; ego olim rogatus sum à diuite quopiam in suburbijs Romanæ urbis, ut rerum suarum Oeconomum inuiserem, cui cæcitatis imminebat periculum, nā ita ille dicebat: certe magno dolore uexabatur, idq; diebus iā uiginti. Diuitis autem illius familiæ præfectus erat medicus sectæ C Erasistrateæ, anxie semper uenæ sectionem refugiens. Vbi ergo laborante inspecto, iuuenē eum multi sanguinis cognouissem: ac oculos quidem nondum ulceratos habere, cæterū phlegmonem maximam fluxionemq;, tum in ambabus palpebris densitatem, atq; in altera quasdam et asperitates: à quibus oborta caligine ægrotus magis magisq; dolebat, ac phlegmone fluxioq; acerbabantur: his inquam cōspectis, cognitaq; omni ratione curationis, qua medicus ille usus fuerat: me quidem assidue in suburbium uenire posse negabam, cæterum ex usu esse, ut triduū, ut minimum hominem paruis temporum interuallis inspicerem. Permitte igitur illum inquam mihi, si uidetur, tres hosce dies. Immo uerò, inquit, ut facias obsecro, gratiamq; habebo: quin iā hominē tecum ad ædes tuas in urbem abhuc. Venit autem circiter horam quintā: ac prima protinus detractione tres sanguinis libras exhausi, deinde hora nona aliam. A quibus mirifice refectus, inunctus est postero die mollium collyriorum quopiam, cui admistum erat, qđ uinum habet, sicuti in eiusmodi facere consueuimus, illitu sub palpebris facto, specilli cuspide in summo medicamen impositum ferente. Id primum quidem mane faciebam, deinde ad horam tertiam, postea ad nonam. Post quas ininunctiones sub occasum Solis in balneum ductus est. Postero deinde die, palpebris extra uersis bis inunctus est, maiore copia collyrij illius quod uinū recipit, D molli illi collyrio admista: dein ad uesperā lotus est. Postridie uerò mane obuius diuiti illi egressus, eo loci ubi ex uehiculis descendere solent, salutauit illum oculis apertis, phlegmoneq; ac fluxione planè liberis, qui ante biduū illos ne aperire quidem pre fluxione, atq; dolore potuerat. Itaq; res incantationi similis uisa est, adeo ut & ipse ille curationis celeritatem admiratus, exclamaret, unaq; qui cum eo erant omnes in clamorem prorumperent: cū nos interim haud magnū quippiam fecissemus, nisi tātum ex medici illius comparatione, qui summum malum attulerat uenæ sectionis metu: Porrò ex palpebris restabant extergendæ laboranti, tum densitates illæ, tum asperitates, cæterum id fieri non poterat citra medicamentū mordax. Atqui ferre illud neutiquam potuisset, nisi prius uacuatus foret: dictum enim sæpe à nobis demōstratumq; est, acria omnia medicamenta parti cuiuis admota, nisi uacuum corpus omne fuerit, atq; ad amussim excrementi expers, fluxionem attrahere, phlegmonēq; efficere. Percontatus itaq; tunc diues, quænam ea fuisset incantatio, req; omni intellecta, exinde Erasistrateum illum medicum αἱμοφόβαν, quasi dicas sanguifugum, nominabat. Hæc itaq; narratio utriusq; indicationem continet, tum ꝙ in affectionibus eiusmodi uenam secare oporteat, quod in præsenti oratione propositum nobis haud erat: tum quòd è directo laborantium partium: præterea humerales uenas secandas, ubi superiores pectore partes laborant.

Quæ venæ quibus affectibus secandæ: ac de ratione euocandorum menstruorum. CAP. 18. E

POrrò quemadmodum prædictæ oẽs partes in cubito secta uena iuuantur, ut dictum est: sic quæ his inferiores sunt, illis quæ per poplites, & malleolos decurrũt. Sunt autem dictis inferiores coxendix, uterus, uesica. At renes cui parti adscribi debeant, ambigunt: siquidem inferiores sunt ijs, quas prius recensuimus: superiores uerò q̃ eæ, quas scđo loco. Itaq; misso ex cubito sanguini interdum auscultant, ubi uidelicet recens fuerit phlegmone, copiaq; sanguinis affuerit: quibus uerò affectio inest, quã proprie nephritin nominãt, eam quæ in polite est secare expedit, aut certe quę in malleolis sunt. Porrò uteri inflãmationes magis ẽt q̃ renum, à uenis in crure sectis iuuantur. Nam quæ ex cubito fiunt euacuationes, aliud ẽt hñt adiunctum malum, nempe ꝙ purgationes mẽstruas cõprimant, sanguinẽ ad superiores corporis partes retrahẽdo: Quæ uerò fiunt ex cruribus, tñ abest ut retrahant, ut etiam menses promoueant: ac ubi id facere uolueris, tp̃s consueti mulieri circuitus tribus quatuorve diebus anteuertens, aut uena incisa, aut scarificatis malleolis cruris unius, pauculũ euacuato: deinde postero die similiter facito in crure altero: ut tñ ẽt istis diebus, in quibus uacuas, & ante eos quatuor aut quinq;, extenuantem uictum procures. Cõscriptus est aũt à nobis seorsum liber de victu extenuante. Sed mulieribus sine huiusmodi uictus ratione menses abunde prouocãt, & nepita, & pulegiũ. Exhibebis F ea in melicrato cocta, sed antea contusa, arida, cribroq; subtili discreta, ac rursum trita usq; dũ pollinem tenuitate referant: ita deniq; melicrato insperge. Porrò conuenientissimum potui tẽpus est à balneo, inuolutis adhuc linteo. Atq; hæc quidem medicamenta mitia sunt. Valentiora sunt, sauina, & dictãnum, cæterum usus ante dictis similis. Datur autem & hoc tp̃e medicamentum, quod proprie amarum appellat̃, centum habens drachmas aloes, mistis aliorũ medicaminum cuiusq; sex. Optimum est, ubi cinnamomum acceperit. Sed hæc obiter sint dicta, quanquã non à re ipsa aliena, qñquidem sanguinis ex utero† fluxui auxiliãtur, cum euacuatione ex cruribus, quę fiat aut malleolis scarificatis, aut incisa ĩ talo, aut poplite uena. Memini me ischiadas, siue coxendices, vno die facta ex crure euacuatione curasse, nimirum ubi nõ ex frigore, sed impletis sanguine, quæ in coxa sunt, uenis, prouenissent. Quare secta in poplite uena commodior ita affectis est, quàm in malleolo: scarificatio autem nihil perspicuo illis prodest.

† *Clarius, fluxũ coadiuuãt,* τῇ φορᾷ συνεργεῖ.

De ratione vacuandi per sectionem uenarum, in initijs, ac finibus fluxionum: ac eo quoque tempore cum præseruare ab imminentibus morbis uoluerimus. CAP. 19.

POrrò, ut summatim dicam, incipientes phlegmonas reuulsũ euacuare oportet: quæ uerò inueteratę iam sunt, ex ipsis, si fieri potest, affectis partibus: quòd si nequeat, saltem ex uicinis. G Etenim in incipientibus, auertere quod influit expedit: in inueteratis autem, ipsum tantum qđ affectæ parti infixum est, euacuare. Euacuabitur porrò id optimè per uenas cõiunctas cum ijs, quæ in partibus ipsis sunt sitæ. Huic rationi experientia quoque subscribit. Quocirca quæ in gutture & arteria, graui torquentur inflammatione, in principio quidem secta in cubito uena, post principium autẽ sub ipsa lingua, magnifice prodest, incisis uidelicet uenis quæ sub ea sunt ambabus. Sic induratæ phlegmonarum in oculis reliquiæ, secta quæ ad magnum decurrit angulum uena, mirifice iuuantur: Sicut capitis grauitates, & inueteratos in eo ex plenitudine dolores leuare manifeste solet tusa in fronte uena: At incipientes, aut etiam uigentes, per cucurbitam in ceruice procurata retractio, interim quidem solam, interim cum scarificatione. Cæterũ præuacuatum esse corpus uniuersum oportet. Eadem ratione incipientes in occipitio dolores, aut etiã uigentes, incisa frontis uena iuuat. Quippe reuulsiones cum euacuatione adhiberi magis debent in fluxionibus incipientibus: quæ uero fiunt, ex ipsis partibus affectis, aut illis uicinis, in phlegmonis quæ uelut scirrhi naturam referunt. In quibus autem corporibus nulla dum particula affecta est, cæterum uacuationem uere ineunte anteuertimus, in ijs, si quidem talis sit homo, qui quotannis æstiuo tempore febrilibus morbis obnoxius esse assolet, aq; eorum suppe H ditationem euacuare studemus, æque pars quęuis in sanguinis detractionem accommoda est: sicut sanè etiam si arthriticus sit, omnibus articulis laborans. Quibus autem eximie pars quæpiam, ubi prius euacuati non fuerint, infestetur, haud æque liceat ex quauis parte euacuationẽ moliri, uerum sicut in ijs, qui pati iam occipiunt. Quamobrem podagricos ex cubito euacuato: comitialibus uerò morbis uertiginibusq; obnoxios, potius ex cruribus. Cæterum si retẽtæ hæmorrhoides mitendi sanguinis occasio sint, si quidẽ cohibere eas uoles, quæ in brachio sunt: sin prouocare, q̃ in cruribus sunt, uenas secare conuenit: at in ijs, quibus repressi sunt menses, semper in cruribus Non.n. ut in hæmorrhoidibus quidã eiusmodi liberari euacuatione uolunt, quidam habere etiam gaudent, ita quoq; se res habet in mensium purgatione. Quippe cum hęmorrhoidum euacuationem uereamur, ne in tantam euadat immoderationem, ut hoĩem uel protinus interimat, uel hydropicum, aut cachecticũ hoc est habitus mali, reddat: At uteri purgationibus, ut quæ scđm naturã sunt, tale nihil euenit. Accedit tñ aliqñ, ut ex utero per erosionem sanguis erũpat, in quibus non idem est curationis scopus: siquidẽ haud effluere sanguinẽ uolumus uti ex mensibus, sed planè sistere cõsilium est. Cõis ergo in his omnibus, ijs qui uere ineunte ad sanguinis missionem accedunt, hęc ratio est. Si quidem insigniter infirmam partem aliquam habeant,

A beant,in quam quæ colligitur plenitudo decumbat, per reuulſionem euacuare: at ſi tale nihil ſit qua cuique magis placebit,excepta tamen aut hæmorrhoidis, aut menſium retentione, ut paulo ante definiuimus.

Aduerſus eos qui primis tantum morbi diebus ſanguinem mittebant. CAP. 20.

DE hoc ſanè poteſtate & ſupra dictum eſt: ueruntamen ſatius fuerit & hic quoq; omnia percurrere,omnibus quæ ante dicta ſunt,in unum collectis,& ſiqua nõ diſtincta ſunt,unà diſcretis. Igitur uniuerſim hoc ſciendum,in ſanguinis miſſione dierum numero primum haud eſſe attendendum,ſicut quidam ſcripſere:ac non nulli admodũ ridicule,poſt tertiæ diei paroxyſmum,quando uidelicet,ut aiunt,dignotio quędam habetur,qualis ſit in forma & moribus atq; adeo tota natura ſua morbus. Alij extremũ terminum mittendi ſanguinis definiunt diem quartum:intra quem miſſionem ſanguinis concedunt in paroxyſmorũ interuallis adhibendam,electo quo libeat die. Alij detrahere feſtinant,quibus ſanguinis detractionẽ ex uſu eſſe ſtatuerint, transfluente etiamnũ eo,ac ubi nec dum firmiter in parte aliqua ſuperfluitatẽ recipiente inhæſerit,unum modo cõſiderantes,nũ corruptio aliqua cibi in uentre concoquẽdi ſit facta,aut tarda concoctio,aut etiam cibi in eo contineantur. Ergo ꝙ maturandũ ſit, in quibus uacuatio ex
B uſu eſt,niſi prius cõcoqui aut cibos,aut in primis uenis cõtentos ſemicoctos ſuccos, oporteat, rectiſſime præcipiunt,habendaq; fides. Verũ quoniam quintum ſæpe diem, aut ſextum ab initio expectant,priuſquam nos ad curãdum accerſant,expediet nihilo ſecius quoq; ſanguinẽ detrahere,etiam ſi huius auxilij primum tempus ſit omiſſum. Quocũq; enim die mittendi ſanguinis ſcopos in laborante inueneris,in eo auxiliũ illud adhibeto,etiã ſi uel uigeſimus is ab initio extiterit. At,qui nam fuerint hi ſcopi? Morbus ingens, Roburque uirium, excepta ætate puerili,& aere nos ambiente ualde calido. Porrò autem quoniam prius exoluitur temporis tractu in pleriſque morbis uirtus,idcirco & mittendi ſanguinis occaſio dierum numero deperditur:non tanq̃ primario id dies efficiant,ſed re aliqua intercedente,nempe uirium diſſolutione. Itaque ſi quando uel ſecundo à principio die uires exolui uideantur,à uena ſecanda abſtinebimus.

De hora in detractione ſanguinis eligenda. CAP. 21.

SEd enim quòd in ipſo rurſum die in quo ſanguinem mittimus,obſeruanda ſit febris declinatio,clarere ſatis arbitror:quanquã quibuſdam id non ſatis ſit notũ,qui manè tantum tundẽdam eſſe uenam,aut ad ſummum in horam uſque quintam aut ſextam,exiſtimant. Verũ ſiquis memoria tenet quæ toto ſupra libro ſunt dicta,nihil tale committet,ſanguinem mittẽs quauis
C diei noctiſq; hora,modo reſpiciat,in febrientibus quidem particulariũ paroxyſmorũ declinationẽ:in q̃bus aũt aut ob oculorũ lippitudinẽ,aut aliud ſimile,citra febrẽ,hoc opus eſt auxilio, non declinationem oĩno,cum oĩno febris non adſit,ſed magnitudinem aut doloris, aut phlegmones,aut totius affectus,in quo ſecta opus eſt uena,inſpicere conuenit. Cũ autẽ nihil eiuſmodi aut urgeat,aut prohibeat,præſtat mane uenam incidere,haud protinus ex ſomno excitis,uerum circiter horam unam iam antea uigilantibus. Dictum eſt autem,ꝙ & lauacro uti quibuſdã expedit:quod ſi uerum eſt, & præeunte quoq; ambulatione non nullis. Cæterũ in quibus uere ineunte uenam incidere aggredimur,aut propter febris metum, aut alterius cuiuſpiã affectus, ſcio me ſanguinem miſiſſe quibuſdam etiam,poſteaquam rerum ſolitarum quippiam obijſſent ſiue in ludo literario,ſiue in officinis,ſiue in foro,ſiue in ædibus. Iteratæ tamen detractionis tẽpus,in quibus ſimpliciter quidem uacuare conamur,eodem die eſto: at in quibus reuellere, ſi uel duobus deinceps diebus fiat,melius fuerit. Porrò intento ſemper animo in omnibus id genus in laborantis uires eſto,manu iugiter arterijs illius admota: ſunt enim quidam tam ad patiendum apti,ut confertam inanitionem non ferant:quo caſu,refecto primo die ægroto,iterare ſecundo detractionem expedit.

D *De affectibus,qui arterijs in capite diſſectis iuuantur.* CAP. 22.

QVòd autem arterias antiqui uenas appellabant,& à nobis alibi demonſtratum eſt, & ante nos alijs confeſſum extitit. Ob id ipſum ergo,ac præterea ob diſciplinarum affinitatẽ, cõpendii gratia ſatius mihi uiſum eſt,haud alium conſcribere librum de arteria ſecanda, ſed orationi de ſecanda uena annectere,atq; id ipſum in hac parte,in qua conſideramus quas uenas ob quas partes affectas ſecare oporteat. Sicut enim alias uenas ob alias affectas partes oſtẽdim⁹ ſecandas,ſic quoq; & quæ in temporibus ſunt arterias,& q̃ poſt aures, incidere medicis mos eſt: in temporibus quidem,infeſtantibus oculos fluxionibus tũ calidis,tũ ſpirituoſis: poſt aures uerò,in uertiginoſis maxime,& iis qui diuturnis doloribus capitis calidis ac ſpirituoſis affligunt.

Iã uerò & ob alios quoq; affectus in capite conſiſtentes diutinos,ſunt qui arteriarum poſt aures utuntur ſectione. Non tñ in ulla alia particula patiente eã adhibuerunt, tametſi multæ ſint, quibus hoc potius auxilio,q̃ uenæ ſectione,ſit opus: ubi enim calidus ſpirituoſuſq; infeſtus eſt ſanguis in arteriis aceruatus,illic communibus parti affectæ ſectis arteriis eſt opus: uerum propter difficilem eruptionis ſanguinis compreſſionem,arterias medici incidere metuunt: quippe cum,ſiquis in ſecanda forte uena arteriam uulnerauit,ægre ſtatim ſanguinis eruptionem compeſcat: ac ubi res optime cadat ad cicatricem perducta diuiſione,tamen aneuriſma fiat.

De

De periculo impendente ijs, quibus non recte dissectæ sunt arteriæ: & quo pacto Galenus somnij monitu eas ausus est dissecare. E
CAP. 23.

QVin & interiisse quosdam noui ab arteria interiori in cubito uenæ subiecta, nõ nullos quidem protinus ob uinculum circumpositum, uolentibus medicis sistere sanguinis eruptionem, in gangrænam incidentes: alios postea in aneurismate manu curando defunctos, necesse enim hic est laqueo uasculum constringere Itaq; maiusculas proinde arterias medici refugiũt, paruas autem tanquam haud ita multum profuturas: quanquam & ipsæ quoq; non nunq̃ haud paruum attulisse cõmodum uisæ sunt, cum hoc ꝙ & citra aneurisma cicatrice claudantur. Quin & si maior sit arteria, & ipsa quoq; citra aneurisma cicatrice includi potest, tota nimirum dissecta: idq; ipsum sæpenumero imminẽs ex sanguinis profluuio discrimen sustulit: clare enim apparet, cum tota trãsuersim per se totam discinditur, reuulsis vtrinq; partibus ambabus, unã sursum, alteram deorsum concedere. Atq; id quidem & uenis, uerum moderate, vsuuenit, sed arteriis semper plus quàm uenis. Sanè uerò quæ mihi occasio extiterit secandæ arterię, nunc iã tibi edisseram. Monitus per quędam insomnia, quorum duo perspicuo mihi uisa sunt, accessi ad dextræ manus arteriam, inter indicem & pollicem sitã: siuiq; fluere, donec sponte sanguinis resisteret, nam ita somnium præceperat: effluxit autẽ non tota libra. Subito itaq; diuturnus extinctus F
dolor est in illa maxime parte fixus, qua iecur septo transuerso committitur. Mihi quidem hoc ætate iuuenili euenit. At minister Dei Pergami, diutino lateris cruciatu laborãs, liberatus est arteria in summa manu incisa, aggressus & ipse illud insomnii monitu. Porrò alteri cui ex vulnere in malleolo inflicto dissecta arteria fuerat, sanguinis quidem cursus haud quieuit, donec ego vocatus totam dissecui: ac medicamento ex aloe & manna & ouorum albumine, pilis leporum molliusculis imposito, usus fui: citraq; aneurisma curatum est vulnus, obducta uidelicet arteriæ osculo carne. Vir autem ille quartum iam annum haud exiguis temporum interuallis coxę dolore vexatus, exinde prorsum sanus extitit. Hæc itaque mihi persuaserunt, ut subinde in summis artubus, immo & in capite, arterias secarem in omnibus doloribus, qui à calida spirituosaque substantia nasci uidebantur, & maxime in membranis: quarum dolor punctioni similis est, ac sensim expanditur, pungente quidem sensu una in parte, tanquam in affecti loci centro, infixo: tensionis uerò sensum percipiente omni circumcirca ad centrum particula.

SEXTAE CLASSIS FINIS.

aaaaaa bbbbbb cccccc dddddd

Omnes sunt terniones, præter dddddd duernionem.

L. A.

VENETIIS APVD IVNTAS.

GALENI
LIBRORVM
SEPTIMA CLASSIS

CVRATIVAM METHODVM tum diffuse tum breuiter descriptam, victus rationem in morbis acutis, singulorum morborum facile paranda remedia, priuatam quorundam morborum curationem, chirurgię constitutionem, fracturarum ac luxationum sanationem, fasciarum deniq; & laqueorum & machinamentorum tractatum continet.

SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE, *non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alijs superioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.*

Locis etiam Hippocratis in margine notatis.

Et nouis alijs annotationibus nunc primum additis.

Librorum index sequenti folio continetur.

Τὸ Θεραπευτικόν.

L A

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.

LIBRI SEPTIMÆ CLASSIS.

Hos sex libros quos Vidius olim conuerterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.

Quos omnes nunc postremum, hac sexta editione Ioan. Costeus cum impressis, ac vetustissimis manuscriptis exemplaribus collatos, emendauit, & nouis annotationibus illustrauit.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBRI QVATVORDECIM

Thoma Linacro Anglo interprete

Denuo ad Græcorum codicum fidem ab Augustino Gadaldino aliquot in locis emendati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Theſſalum ac reliquos Methodicos reprehendit, qui in ſanitate, ac morbo dignoſcendo plurimum aberrarunt: docetq; principia Methodi, qua morbus tum dignoſci, tum curari, debet.

Retardatam ea de cauſa fuiſſe horum librorum editionem, quòd ignauiſsimi ad bonas artes excolendas, maiorumq́ ſtudia amplexanda, Galeni tempore homines extiterint. CAP. I.

C QVanquam & tu ſæpe aliàs, chariſſime Hiero, & alij quidam amici me nunc hortantur, vt ſibi medendi methodũ conſcribam: & ego ſanè, tum uobis in primis gratificari, tum uerò poſteros pro uiribus iuuare cupio: ſemper tñ ſum cunctatus, ac diſtuli, idq; multis de cauſis: quas nunc quoq; ſatius (opinor) fuerit prius, q̃ opus ipſum aggrediar, exponere, ſunt.n.ad ea, q̃ poſt dicentur, ſanè nõ inutiles. Earum igitur om̃nium illa præcipua fuit, ꝙ fruſtra me ſcripturum timebam, cum nemo propè dixerim, hac noſtra ætate ueritatis inquiſitioni ſit deditus, ſed pecuniam, & ciuilem potentiam, & inexplebiles uoluptatum delicias, omnes couſq; ſuſpiciant, ut, ſi quis ſapientiæ quoduis ſtudiũ ſectetur, pro inſano hunc habeant: quippe qui primam ipſam, & uerè ſapientiam, q̃ diuinarum humanarumq; rerum eſt ſcientia, ne eſſe quidem oĩno exiſtiment: Medicinã uerò, Rhetoricen, Geometriam, Arithmeticen, Muſicen, ac reliquas id genus artes, eſſe quidem autument, cæterũ finẽ earum ſtudioſe perſequendum minime cẽſeant. Me uerò ex iis, qui me unice diligere ſunt uiſi, nonnulli ſæpe increpant, ꝙ plus iuſto veritatis ſtudio ſim addictus, quaſi nec mihi ipſi vſui, nec ipſis in tota uita ſim futurus, niſi & ab hoc tanto ueritatis indagandæ ſtudio deſiſtã, & ma-
D ne ſalutando circumeam, & ueſperi apud potentes cœnem: His enim artibus, tum amari, tum amicitias conciliari, tũ uerò pro artificibus haberi: nequaq̃ † ex iis, q̃ in propria profeſſione ſint cõſequuti: neq; enim eſſe, qui de ea iudicent, ubi omnes totum diem diuerſis ſtudiis tranſigãt, mane quidem oẽs ſimul ſalutationibus occupati, poſt autem diſtracti, ad forum quidẽ, & lites non exigua turba: ad ſaltationes aũt, & aurigas alia maior: iam uel aleæ, uel amoribus, uel balneis, uel ebrietati, uel comeſſationi, uel demum alicui corporis uoluptati deditus ſanè non exiguus numerus: ueſperi uerò rurſum oẽs ad ſympoſia ſimul collecti: ubi, poſt quã ſuino ſe implere, non lyra citharave, aut aliud muſicum inſtrumentum in orbem circunfertur, (quod ſicut olim in eiuſmodi congreſſu tetigiſſe honeſtum, ſic cõtra non tetigiſſe admodum erat turpe) ſed nec ſermones ulli habentur, quales in ſympoſiis agitari ſolere ueteres prodiderunt, nec aliud honeſtũ quicquam: immo inuicẽ ſibi propinant, & de magnitudine poculorũ certant, utpote inter quos optimus cenſetur, non qui plurimis inſtrumentis muſicis, aut ẽt ſermone philoſophico uti nouit, ſed q̨ multos, eoſq; maximos calices exiccauit, adeò, ut mihi mane etiamnum ebrij ex his pleriq; uideantur: nonnulli uerò etiam euidẽter adeo uinum olere, q̃ ſi modo hauſiſſent. Eoque iure fit, ut, cum ægrotare cœperint, medicos aduocent, non quidem optimos, utpote quos per ſanitatem noſcere nunquam ſtuduerunt, ſed eos, quos maxime familiares habent,

† ἐκ τῆς οἰκείας παρασκευῆς.

quiq; ipsis maxime adulantur: qui & frigidam dabunt, si hanc popoſcerint, & lauabunt, cũ iuſſe E rint, & niuem uinumq; porrigent: poſtremo quicquid iubebitur, mãcipiorũ ritu facient, cõtra, q̃ ueteres illi medici ab Aeſculapio oriundi, qui, tanquã Duces militibus, & Reges ſubditis, im perare ægris uoluerunt, nequaquam uerò Getarum, & Tibiorum, & Phrygum, & Thracum em ptitiorum ritũ, parere, atq; obſequi. Itaq;, nõ qui melius artẽ callet, ſed qui adulari aptius nouit, apud iſtos magis in pretio eſt: huicq; oĩa plana, peruiaq; ſunt: huic ædium fores patẽt: hic breui efficitur diues, plurimumq; poteſt: huic diſcipuli* multi à cubiculis, ubi iã fuerint exoleti, tradũ tur. Quod Theſſalus ille intelligens, nõ ſolum cætera Romæ diuitibus aſſentabatur, ſed etiã artem ſex menſibus traditurum ſe profeſſus, quàm plurimos diſcipulos facile cõparauit. Si enim neq; Geometriæ, neq; Aſtronomiæ, neq; Dialectices, neq; Muſices, nec ullius denique bonarũ diſciplinarum indigẽt, qui medici ſunt futuri, quemadmodum Theſſalus iſte generoſiſſimus ꝓmittebat: nec etiã longam experientiam, & operum artis uſum deſiderant: cui non promptum ſit artem aggredi, ceu facile medico futuro? Atq; hinc adeo fit, ut nunc ẽt ſutores, & tinctores, & fabri, tum materiarij, tum ferrarij, proprio magiſterio relicto, in medicinæ artis opera inſiliãt. Nam, qui pictoribus & unguentarijs mixturas ſuas præparant, etiã de primo loco certant. Atq; ob hæc ipſe medendi methodum ſcribere ſum cunctatus, quam utiq; & uiri ueteres inceperũt, F & poſteri eorum perficere ſunt conati. Atq; olim quidẽ nõ parua lis erat eorum, qui in Co, atq; Cnido habitabant, utri uidelicet inuentorum multitudine reliquos ſuperarent: quippe geminũ hoc genus Aſclepiadarum adhuc in Aſia ſupererat, deficiente nimirum, quod in Rhodo uiguerat. Certabant autem cum his honeſtum illud certamen, quod Heſiodus prędicabat, ẽt medici, qui Italiam incolebãt, Philiſtion, Empedocles, Pauſanias, & horũ ſectarores: erantq; tres hę cer tantium inter ſe nobilium medicorum ſcholæ. Plurimos quidẽ atq; optimos diſcipulos Coæ for tuna contulit: ab hoc Cnidię: nec tamẽ in paruo habenda pretio erat, & quæ in Italia noſcebãt. At horum nemo nec mane potentium fores ipſos ſalutaturus, nec ueſperi cœnaturus, frequẽta bat, ſed ſicut Heſiodus cecinit,

Nanque alium ditem cernens, cui deeſt, quod agatur,
Ipſe ſolum uertit tauris, & ſemina ponit.

Ita & illi inter ſe perpetuo certabant, non utiq; de aranda ſerẽdave terra, (quippe quæ, ut Aſcle piadarum genere inferiora, ſic Aſcręo poetæ erant non indecora) ſed de Apollinis, Aeſculapijq; arte tum exercenda, tum uero ſemper augenda, ac pro uiribus perficienda. Nunc uero honeſtũ illud certamen intercidit, aut certe minimum eius inter homines adhuc ſupereſt: regnat aũt in G honeſtum, nec eſt, qui hoc auertat, aut malo medeatur, ut Heſiodus,

Lis ne te inducat mala deuitare laborem,
Dulce malum alterius cui ſit.

Hæc enim lis, ut Heſiodo etiam diuinior poeta cecinit,

Armatur primum tenuis, mox improba cœlo
Inſerit alta caput, terris ueſtigia figens.

In Theſſalum ſummæ arrogantiæ atque inſcitiæ hominem, qui ſe Hipppocratem, à quo Academici, Peripatetici, ac Stoici ratiocinationes de natura mutuati ſunt, gloriatus eſt ſuperaſſe. CAP. 2.

HVius litis ſtimulis agitatus ille Theſſalus, Hippocratem ac reliquos Aſclepiadas maledictis inceſſit, ac totius terrarum orbis theatrũ in ſuis ipſius libris conſtituens, inibi iudicat, uin citq;, & cõtra omnem antiquitatem coronatur, ipſeq; à ſe, uictor declaratur. Hæc facit tũ in eo libro, quẽ de Communitatibus ſcripſit, tũ in Syncriticis, quin in reliquis quoq; oĩbus cõtumelioſus eſſe nõ deſiſtit, ueluti in epiſtola, quã ad Neronẽ mittit, his ipſis inter initia uerbis uſus: Cum nouam ſectam condiderim, & q̃ ſola uera ſit, propterea, ꝗ, qui ante me medici fuerũt, oẽs „ nihil utile prodiderunt uel ad ſanitatẽ tuendam, uel morbos propulſandos. Pergens autẽ in epi H ſtola, Hippocrates, inquit, noxia præcepta tradidit. Auſus eſt & Aphoriſmis eius cũ ſummo de- „ decore contradicere. Et, cum oſtendat ſe in Hippocratica diſciplina nec à quoquã inſtitutum, nec eius opera ſub præceptore legiſſe, tamen non uereтur etiã, talis cum ſit, palmam ſibi ipſi tri buere. Quo magis aliquæ eſſe meæ partes uidentur (quanq̃ aliàs parũ aſſueui improbos acerbe taxare) aliquid cõtra hunc ob ueterum contumeliam dicere. Quid improbe, quæ bona ſunt, ca lumniari tẽtas, ut multitudini placeas, cũ liceret tibi in ueritatis contẽplatione excellere, ſi dili gens eſſes, ac ueritatis amator? Quid ita ruditatis auditorũ patrocinio abuteris ad ueterũ blaſphemiam? Num paternæ artis ſocios, impudẽtiſſime Theſſale, iudices medicorum ſtatues? Iſtis ſcilicet iudicibus uinces proculdubio, ſiue contra Hippocratem, ſiue contra Dioclẽ, ſiue cõtra Praxagoram, ſiue contra reliquos oẽs ueteres dixeris. Quin potius uiros antiquos, Dialecticos, ſcientes, qui uerũ falſumq; diſcernere ſunt periti, qui conſequens ac repugnans diſtinguere, qui demonſtrandi methodũ à pueris ſunt meditati, hos inquam, iudices in conſeſſum introducito. His ſedentibus aude quippiã Hippocratem accuſare. His pronunciaturis aggredere ſceleſta illa tua, barbaraq; uoce contra Hippocratem, primũ illud diſſerere, Non oportere de hominis natu ra curioſum eſſe: deinde, ſiquis hoc donet, male illum de ea inquiſiuiſſe, ac falsò oĩa præcepiſſe.

Ergo

* Al. καλοῦς.

Pl. lib. 29. c. 1.

A Ergo quis iudex erit? nũ Plato? quando huic saltem iniurius esse minime es ausus. Ego uerò ne discipulos quidem eius refugiam, nõ Speusippum, nõ Xenocratem. Aristotelis uero, uel rogem, iudicium subeas, & cum eo Theophrasti. Optem utiq; & Zenonem, & Chrysippum, & eorum, qui hos sectantur, quemlibet iudicẽ eligas. Horum nemo, uir audacissime, Hippocratis de natura hominis scita damnauit: quæ tu mihi nec legisse unquã uideris: nec, si legisti, intellexisse: &, si intellexisti, iudicare certe de ijs minime gentiũ potuisti, ut qui sub patre male lanas carpẽte, in gynæcio sis altus. Nec enim putes nos, uel egregium genus tuum, uel clarã doctrinã, latere: nec te Hippocrati & reliquis ueteribus in surdo theatro maledicere: sed, q̃ sis, & unde uenias, quo genere ortus, qua educatione usus, qua disciplina imbutus, prius ostẽde, atq; ita demũ dicito, illud ipsum prius uir audacissime monitus, nõ esse cuiuis in ulla bene ĩstituta ciuitate cõcessum, publice dicere: sed, si quis uir clarus est, qui genus possit, & educationem, tum uero eruditionẽ concionatore dignam ostendere, huic dicere permittunt leges. Tu, cum nihil horũ ostendere habeas, audeas tamen, homo generosissime, Hippocratẽ accusare: facisq; in nugacibus libellis tuis Græcos sedere iudices: fers autẽ ipse sentẽtiam, nec illorũ expectas: & palmam tibi ipsi das modo de oĩbus medicis, modo de omnibus in uniuersum Græcis. Hæc enim insignis audacia sa-
B pientissime scilicet Thessali est, oẽs se medicos uicisse, sed se ipso litigatore, se ipso agonotheta, se ipso iudice: post hos ẽt reliquos Græcos in certamen prouocasse, Rhetoras, Geometras, Grãmaticos, Astronomos, Philósophos: inter quos cõstitutũ, ac lanificis elocutione usum, cẽsere se omnium primũ esse: quippe medicinam reliquas omnes artes præcellere, se uero medicos omnes superasse: qđ unum forte fortuna recte collegit. Si enim medicina est omnium artium præstantissima, in ea uerò Thessalus primas partes obtinet, utique omnium hominũ ita sit primus, ac Socratẽ & Lycurgum præcellat, cæterosq; omnes, quos Pythius uel ut uiros bonos, uel ut sapientes, uel ut musarũ ministros, uel ut Iouis famulos, uel denique ut alio quolibet munere dijs gratos laudauit. Agedum igitur Thessalo hymnos de cætero omnes cantẽt, scribantq; uictoriæ carmina: & publicum orbis theatrum cõstituatur: acceditoq; aliquis, qui canat, eũ, qui in textrina sit altus, uicisse Demostenem, Lysiam, & reliquos Rhetoras: superasse Platonem, Socratem, & cæteros Philosophos: palmã eripuisse Lycurgo, Soloni, & alijs legislatoribus: uictorem denique totius hominum generis coronatum esse, Rhetorum, Philosophorum, Legislatorum. Nã, si Geometras, etiam & Grammaticos, ac Musicos nominatim post tantos titulos cõmemorẽ, cõtumeliosus in hoĩem uidear: ubi enim Lycurgus, Solon, Plato, Socrates, & Pythagoras dãt ma-
C nus, num pulchrum etiã sit Hipparchi, Archimedis, Aristoxeni, Aristarchi, & aliorum quorundam id genus meminisse, hominũ (ut Thessalus dicat) nullius precij? Sed quis tã magniloquus poeta nobis existet, qui hæc canat? Quis nunc dabiť Homerus, q̃ hexametro toto hanc Thessali uictoriã celebret? aut quis Lyricus, qui ueluti Pindarus alte in dithyrambis canat, quiq;, sicut olim Bacchi, ita nunc Thessali præconium efferat? An horum potius nullum rquirimus, sed eorum, qui iambos scribunt, Archilocum aliquem, aut Hipponactem, aut ex Tragica scena quempiam, qui sic hominem compellet?

" Quiesce dum miserrime in stratis tuis,
" Nanque haud uides, quæ te putas nosse probe.

Orestis mihi somnium narras Thessale. Qualenam id theatrũ est, in quo tu uinces Hippocratẽ? Qui iudices erunt? Quinam præmia proponent? Visne, primum Platonis suffragium legamus?
" fortasse enim hunc iudicem non reijcies. Atqui ille hæc ad uerbum ait: Animæ igiť naturã apte
" putas intelligi posse, non cognita totius natura? Immo, siquidẽ Hippocrati uni ex Asclepiadarũ
" genere fides est habẽda, ne corporis quidẽ naturam absq; hac methodo. Recte ais amice: oportet tamen cum Hippocrate sermonẽ conferentes, num cum eo concordet, æstimemus. Sanè q̃-
D dem. Igitur de natura cõsiderare, quid est, quod Hippocrates rectaq; ratio dicit? Nũ ad hũc mo
" dum de cuiusq; rei natura primum illud perpendi oportet, sitne, de quo uolumus uel ipsi sciẽtes
" esse, uel alios facere scientes posse, simplex, an uarias species hẽat? Mox, si simplex sit, facultas e-
" ius tota æstimãda est, quã uidelicet ad quid agendum obtineat, aut q̃ ad patiendũ ab alio sit for
" titũ. Sin plures habeat species, his enumeratis, quod in una feceris, id in unaquaq; exigere opor
" tebit: nempe quid illa facere per suam naturã sit apta, uel q̃d ab alio pati. Audistin uir bone Platonem simili methodo animæ naturam inueniendam esse censere, qua corporis naturã Hippocrates? An adhuc uis, multas hominis dictiones ex multis librorum eius locis deligã, in quibus ille Hippocratem omnium, qui ante se fuerunt, maxime admirať? An potius, cũ id alibi fecerim (nẽpe in eo opere, in quo de Hippocratis & Platonis placitis disserui) illuc, q̃ id scire uolet, remittã, ubi, ut arbitror, clarissime ostendimus, in plurimis maximisq; rebus horũ hominũ inter se consensum: atq; alio me conferens, alium tibi iam aduocem in testẽ, cœtũ nempe Peripateticum, qui & ipse Hippocratis physiologiæ principia confirmat? Quin de hoc quoq; proditum à me in alijs commentarijs est: quorum unus de elementis secundum Hippocratẽ inscribiť: post hunc alij tres de tẽperamentis: mox alij duo, alter de inæquali intẽperie, qui etiã ad tractationẽ de tẽperamẽtis pertinet, alter de optima corporis cõstitutione: deinde ẽt tres de naturalibus fa-

cultatibus:hos igitur ſiquis leget,clare perſpiciet,rationũ Hippocratis de natura Ariſtotelẽ in- E
terpretẽ eſſe.Quin etiã de morborũ diſcrimine,quot hi,quiq́; ſint,ac de ſymptomatis pari mo-
do,præterea de horum utrorũq́; cauſis,primus omniũ,quos nouimus,Hippocrates recte prĩci-
pia dediſſe uidetur:poſt eum verò Ariſtoteles fuſiſſime ea eſt interpretatus.Hæc ita eſſe intelli-
get,qui commentarios noſtros,quos de ſingulis horũ ſcripſimus,legere non grauabitᷓ. Quare,
ſi Peripatetici iudicium exercebunt, Hippocrates (arbitror) vincet: Theſſalus,ut impudens &
nequã,eijcietᷓ. Sin Stoicis philoſophis ĩ cõſeſſum admiſſis iudiciũ permittetur,ex ijs placitis,q̃
1. de Natu. hu. t.14.1.29.h ipſimet ſtatuunt,Hippocrati palmam dabunt:quippe ‖ calidum,frigidum,ſiccum,& humidum
primus Hippocrates inuexit:poſt eum Ariſtoteles demonſtratione aſſeruit.Eadẽ Chryſippi ſe
ctatores parata cum accepiſſent,minime ſunt obluctati,ſed omnia ex horũ miſtura cõſtare cõ
firmant,atq; hęc inter ſe mutuo agere ac pati,artificemq́; naturã eſſe.Omnia deniq; alia Hippo
cratis dogmata de natura recipiũt,niſi ꝙ in re tenui eſt illis cum Ariſtotele diſſenſio: quippe cũ
Lib.de Alimento circa mediũ. recte Hippocrates affirmet totũ ‖ corpus eſſe(vt gręce dicitᷓ) σύμπνουν κὰι σύῤῥουν, quaſi cõſpira
bile & confluxibile dicas,oẽsq́; aĩalis particulas mutuo à ſe affici, recipiũt quidem hoc vtriq;,
diſſident tñ in eo,ꝙ Ariſtoteles qualitates tantum in ſe mutuo trãſire,omninoq́; miſceri:Stoici
non has modo,ſed etiam ſubſtantias ipſas exiſtiment.Quòd autẽ hoc definire medico ſuperua F
cuum ſit:quòdq́; ad medicinæ opus abunde ſit,ſi tantũ concedantur ea,quæ ab vtriſq; ſunt de
mõſtrata,item ꝙ qualitates virtutesq́; in miſtis totæ ſint totis ꝑmiſtæ:hæc & ante à me ſunt de
monſtrata,&,ſi res poſcet,nunc demonſtrabũtur.Quare & Platonis,& Peripateticorũ,& Stoi-
corum iudicio,Hippocratis phyſiologiæ uictoria dabitur.Immo uerò ex phyſiologia oẽs ante
dicti ſapientiæ profeſſores oſtẽdunt, neminem poſſe morbos cõmode curare,qui corporis uni
uerſi naturam non perſpexerit.Nunquid igitur,ſi de palma ſub horũ ſapientiæ profeſſorum iu
dicio certaſſet Theſſalus,viciſſet,qui oĩs ſuæ phyſiologiæ Hippocratẽ auctorem habent?Quid
autẽ,ſi Geometris,Aſtronomis , Muſicis,aut Rhetoribus iudicium concedet, putemus ne hos
Hippocrate prætermiſſo alii ulli palmã daturos?Ego ſanè nec alium quẽuis primas eſſe laturũ
arbitror,omniumq́; minime impudentiſſimum Theſſalum,ut quo nemo Geometriã,Aſtrono-
miam,Muſicen,ac Rhetoricen magis dehoneſtarit.Itaq; hac ſaltem ratione apud hos in parum
amico theatro certauerit.Verũ hos fortaſſis in theatrũ minime inducet,vtpote quos ipſe prior
inimicos reddiderit,ſed iis ſapientiæ profeſſoribus duntaxat,qui in Dialectice ſunt periti,vt q̃
veræ falſæq; orationis iudicandæ facultatẽ exercuerint,iudicũ partes concedet.Atqui,ſi Plato
nem,Ariſtotelem,& Chryſippum,ceu parum in hac facultate exercitatos trãſibimus,quos nã, G
quæſo,alios inueniemus?Quare ſi nec aliarũ artiũ profeſſores iudices admittet:nec,qui in Dia
lectice cæteris omnibus ſapientiæ profeſſoribus præſtiterunt,illi ſuffragabuntur : qui tandem
erunt,qui eum viciſſe iudicabunt? Qui illi frequens theatrũ conſtituent?Qui victorem renun-
ciabunt?Qui deniq; coronabũt?Ipſe uidelicet ſe ipſum:id quod in illis egregiis libris ſuis fecit,
in quibus ſe ipſum iudicauit,coronauit,victoremq́; declarauit.

Aduerſus Theſſalum,qui nulla methodo duos in totum morbos,Fluxum ſcilicet & Clauſum aſſeuerauit. CAP. 3.

AT fortaſſis illud ſibi gloriæ memoriæq́; inter homines occaſionẽ fore eſt arbitratus,ſi opti
mis uiris laceſſitis,nos ſibi reſpõdere cogeret.Verum ita & Zoilus celeber clarusq́; ſit,qui
Homeri ſtatuam flagellauit:& Salmoneus,qui Iouem eſt imitatus:reliquaq́; flagitioſorũ homi
num non exigua turba,qui uel meliores nõ ſunt reueriti,uel in deos ipſos fuerũt cõtumelioſi.
Verum hi nõ bonam de ſe opinionem reliquerunt:nec æmulatur quiſquã,qui cõpos ſit mẽtis,
nec Homeromaſtiga Zoilum,nec demẽtem Salmoneum,quãuis maledicis Zoilus in admiratio
ne ſit,& Salmoneus ſacrilegis.Sed quid hos memoro:cum & qui loculos præcidũt,ſimilia per-
ditorum ſtudia,& proditores proditorum ſuſpiciãt: nec eſt prorſus quiſpiã,qui proprium cœ- H
tum,in quo palmã mereatur,non deſideret.Adeo ſi Theſſalus inter coquos,tinctores,lanificos,
ſutores,textores,ac fullones,de victoria certãs ſcripſiſſet,vtiq;& retuliſſet ď Hippocrate victo
riam,& nemo noſtrum ei repugnaſſet.Nũc,cum omnes homines iudices facit: ex horum autẽ
numero ſunt & Plato,& Ariſtoteles,& Theophraſtus,& Chryſippus: nequaq̃ oẽ punctum ſo-
lus feret,ſed alicui fortaſſis prouocare ad aliũ iudicẽ licebit.Quanq̃ enim Hippocrates certare
cum Theſſalo,vtpote indigno ſe,nolet,at forte Eraſiſtratus nõ negliget , multoq́; minus Hero-
philus,atque his etiã minus Aſclepiades,alijq́; multi iuniorum medicorum,quibus eſt ad con-
tentionem natura propenſior, minime impune abire contumeliam ſinent , qua pariter omnes
Græcos Theſſalus aſpergit:ſed ꝑducto in medium homine omnes eius libros craſſiſſima igno-
rantia refertos Græcis oſtendent:qui tot ac tantis libris ſcriptis,& tot nugaciſſimorũ verſuum
millibus effuſis,nuſquam in vllo operum ſuorum demonſtrationem ullam afferre tentauit,ſed
tyranni ritu duos tantum eſſe in omni uictus ratione morbos iubet,nẽpe fluxum, & clauſum,
non intelligens ſe differentiam quandam morborum dixiſſe,quam utiq; priſci (vt oſtẽdemus)
probe norunt.Cæterum nemo tam rudis fuit,vt differentias morborũ ipſos eſſe morbos puta-
ret:ac remediorum indicationem ab ijs ſumeret ſubſtantia ipſa prętermiſſa.Atqui hic Theſſali
parvus

A paruus ſcilicet error,quem uel puer in liberalibus diſciplinis altus ſtatim aduertiſſet:hic,inquã,
paruus error eò inſolentiæ hominẽ euexit, ut magnum & præclarum aliquid inueniſſe ſe puta-
ret,perinde ac ſiquis,cũ omne animal rationale eſſe,aut irrationale dixerit, non animaliũ diffe
rẽtias,ſed aliud quippiam dixiſſe ſe putet,cum.ſ.huic illud quoque ſimiliter ſit dictũ,Omne ani
mal mortale eſt,uel immortale.Quippe oppoſitio,quæ in ſingulis differentijs notatur,coniũcta
de omnibus ſpeciebus dicitur.Omne enim animal,aut mãſuetum eſt,aut ferum.Omne animal,
aut pedatum eſt,aut apes.Omne animal,aut cornutũ eſt, aut cornuũ expers . Nec eſt inter diffe
rentias inuenire oppoſitionem ullam,q̃ ſit altera præſtãtior, aut potior,nec quæ magis oĩbus in
ſit particularibus.Verum non conuenit,cum de animalium numero quęrĩt,unam differentiarũ
oppoſitionem reſpondere.Hoc enim pacto duo erunt animalia uniuerſa,nec ullum magis ratio
nale,uel irrationale,q̃ mortale uel immortale, aut ferũ uel manſuetum, aut reliquarũ oppoſitio
num quælibet.Quòd ſiquis differẽtijs omiſſis(ſicut planè ratio exigit)equum,bouẽ,canem,ho-
minem,aquilã,apim,formicam,leonem,& ouẽ reſpondeat,reliquaq; omnia per ſpecies anima-
lia connumeret,conſtat hunc,quærenti,quot ſit in totũ animalia,recte reſpondiſſe.Quin,ſi mul
ta quidem ſermone animalia memoret, teſtetur autẽ enumerare ſe omnia nõ poſſe, ſic quoque
B cõmodiſſime reſponderit. Similis agitata quæſtio de morborum numero, & omnibus antiquis
medicis eſt,alijs ſeptẽ eos in totum eſſe affirmantibus:alijs plures his,paucioresve dicentibus:
omnibus tamen ad ſpecies,quę in ſubſtantia,nõ quæ in differentia eſſent,reſpectũ habentibus.
Nemo enim ita erat indoctus,aut Logicæ ſpeculationis † rudis,ut differentias ſpecierum ꝓ ſub
ſtantia loquendo uſurparet:quemadmodũ Theſſalus iſte,qui è gynæcio exiliens,tãtis uiris ma
ledicit,ipſe nec genus habens,quod referat,nec educationem, nec eruditionẽ, qualem illorum
quiſque:quorũ alius Ariſtotelis,alius Platonis, alius Theophraſti , aut deniq; alterius cuiuſquã
eorum,qui in Logica cõtẽplatione fuere exercitati,familiaris fuit . Veluti igiĩ rogatus quiſpiã,
quot ſint in uniuerſum uocis elementa,ſi duo ea eſſe reſponderit, quippe, aut uocalẽ oĩno, aut
conſonantẽ eſſe quicquid uocis ſit elementum, is uerum quidem dixerit,cæterũ ad quæſtionẽ
non reſponderit:Ad eundem modum,arbitror,ſiquis oĩum morborum numerum comprehẽde
re ſtudens,ſpeciem quidem ullam morborum,ueluti phlegmonẽ,ſcirrhum,uel œdema, referre
non curet,ſolas autem differẽtias memoret,ſiue clauſum & fluidum,ſiue rarum & denſum,ſiue
durum & molle,ſiue tẽſum & laxum,uerum hic quoq; dixerit,minime tñ ad queſtionem reſpõ
derit.Primũ nanq; in eo error eſt, ꝙ nõ omnis differentia generi addita, ad ſpeciei cõſtitutionẽ
C aliquid conducit,ſed q̃ ex generis propria diuiſione naſcitur:quippe he demũ differentiæ ſunt,
quæ ſpecies conſtituãt:reliquæ oẽs,alienę.Etenim animalis propriæ differẽtiæ ſunt,mortale &
immortale,rationale & irrationale,mãſuetum & ferum,aliaq; id genus.Molle uero ac durũ,gra
ue & leue,rarũ & denſum,magnum & paruum,aĩalis differentiæ non ſunt, ſed ſubſtãtiæ. Itaq;,
etiã ſi cum animali, uel molle uel durum, uel dẽſum uel rarum, uel magnũ,uel paruũ cõponas,
ad ſpeciẽ conſtituendã nihil ſanè plus contulerint:ſin uel rationale & immortale, uel rationale
& mortale animali adieceris,efficiĩ iã illic Deus,hic homo.Ita uerò,& ſi rõnali animali duas il-
las differentias peculiares addideris,quæ ſunt greſſile & bipes, ſic quoq; ſpeciem quampiã effe
ceris,nempe hominem.Vnde fieri non poteſt,ut illius rei ſpecificas differentias inueniat,q̃ eam
† definitione,ſiue ſubſtantiæ ipſius oratione,ad unguẽ non circunſcripſerit. Alius deinde error
incidere ſolet ijs,quibus parum exercitata ratio eſt,ꝙ cum unã aliquã differẽtiarũ oppoſitionẽ
inuenerint,ſpeciẽ aliquam propoſiti gñis ſe putent inueniſſe:ceu paulo ante de uocis elemẽtis
eſt dictum.Siquidem,qui uocalem & conſonantem dixit, nondum oĩa humanæ uocis elemẽta
dixit,ſed duas tantũ primas & generales differentias.Quòd ſi uocales rurſus in longas,breues,
ancipitesq; diducat:tum conſonantes in ſemiuocales,& mutas: itemq̧ tũ longas, tũ breues uo
D cales bifariam,ancipites uerò trifariam:ſed mutas primũ in aſpiratas, tenues, ac medias: dein
rurſus tripartito harũ ſingulas:mox ſemiuocales ꝓpria(ne fruſtra multis morer)ſectione ſecet,
ita quatuor & uiginti elementa uocis,qua Græci utuntur,inueniat: quippe id tñ dixiſſe, ꝙ ele-
mentorum uocis quædam uocales ſint,quædam conſonantes,nondũ omnium elementorum ar
tificem,aut planè ſcientẽ auditorem reddidit:ſed,ſiquis,ubi in lõgas,breues,& ancipites didu-
xerit,adiiciat duas eſſe breues,nẽpe ε & ο,duas præterea longas η & ω,tres uero ancipites α ι υ,ſic
ſanè artificem auditorem de omnibus uocalibus effecerit:itemq; de conſonis ad eundẽ modũ.
Itidẽ,ſiquis tradere de morborum numero inſtituat,quot hi in uniuerſum ſint,non debet,arbi-
tror,is in prima ſtatim differentia ſubſiſtere, ſed diuiſa ea procedere, donec ad aliquã infimarũ
ſpecierum,& quæ amplius in aliam diſtrahi nõ poſſit,perueniat.Id uero, q̃ haud cuique ſit prõ
ptũ,ſed ei duntaxat,qui in diuidendi methodo magnopere ſit exercitatus, intelligere quiſq; po
terit,primum ſi omnia legerit, q̃ de eo genere methodi in principio Philebi à Platone ſunt pro
dita,dein ſi Sophiſtã etiam,& Politicum legerit.Iam uerò difficilior adhuc res uidebitur,ſiquis
primũ Ariſtotelis librum de partibus animalium legerit. Conatur enim in eo libro omnes ani-
maliũ differentias enumerare:at,ubi multas dubitationes mouit, uix tandẽ ſuſpecte,ac timide
pronunciare quippiam audet.Et,cum Ariſtoteles & Plato tantam, tamq; difficilem rẽ eſſe cen-

† ἢ διαιρέσεως. i. uel diuiſionis, additur in antiq. codice.

† In cod. quodã græco ueteri hæc dictio non habetur, & omnino uidetur abundare, cum ratio, ſeu oratio ſubſtantiæ, idẽ ſit quod definitio.

fuerint genera in proprias differẽtias exacte diuidere, ac post hos Theophrastus, & alij philoso- E phi rationem absoluere tẽtauerint, utpote ne apud illos quidẽ satis adhuc constantẽ; homo audacissimus Thessalus absolute, citraq; ullam rationem adhibitã pronuncians, credẽdum sibi cẽset duos in totũ esse in uict⁹ ratione morbos, & eos quidẽ simplices, ac primos, & ueluti elemẽtares: nã tertium ab his ratione gignit, ex ambobus cõpositum. At si ulla methodo hæc, sicut iactas, inuestigasti, cur hanc nobis non dixisti? Sed contra planẽ, q̃ pro grauitate nominis, qđ tibi arrogas homo temerarie, atque à methodo alienissime, rem pronunciasti: qui ne principiũ quidem ipsum unquã attigeris, à quo cœpisse necesse sit eũ, qui recte cuiuslibet rei speties, & differentias peculiares sit inuenturus. De re enim qualibet, ò puer, unũ principium optimũ nosse id oportet, de quo proposita quæstio est, aut prorsus est aberrandũ, Plato quodã loco ait, nõ ad diuidendum modo quiduis, ab ipsa quæsitæ rei essentia nobis esse inchoandum censens, sed ẽt in omni disquirenda re eiusmodi semper principio utẽdum. Ergo hic quoq; (arbitror) par erat, ubi, quid morbus sit, quid symptoma, & quid passio, diligenter prius dixisset: ac dein qua cõueniant, differantq; ipsorum singula, definiuisses: sic demũ tentare in proprias ea differentias diducere, secundum eam, quam sapientiæ professores tradiderũt, methodum: aut, siquã potiorẽ ea, quæ ab ijs prodita est, explorasses, hanc ipsam prius astruere: tũ illud ostẽdere, ac Græcos docere, hunc, qui in textrina sit altus, superasse Aristotelẽ & Platonẽ in methodis logicis, humo afflixisse Theophrastum & Stoicos in Dialectice, clarissime ostendisse omnes eorũ sectatores, ne primos quidem morbos, qui essent, unquam nouisse: dico & Herophilum illum Dialecticum, & cõdiscipulum eius Philotimum, & præceptorem eius Praxagoram, qui ab Aesculapio originẽ traxit, & qui cum his, & ante hos fuerunt, Erasistratum, Dioclem, Mnesitheum, Dieuchẽ, Philistionem, Plistonicum, ipsum denique Hippocratẽ. Porrò simplici uerbo dicere omnes in uictu morbos esse duos, non methodo, nõ demonstratione, nõ ratione ulla ꝓbabili, nõ lenimẽto aliquo, non alia re prorsus {orationis} adhibita, præterquã eiusmodi in ueteres blasphemia, id facere, imperantis hominis est, nõ docẽtis. Esto uerò, taceas, qua logica methodo insistẽs, hæc inueneris: at certe, unde saltem de ueritate sermonis iudicasti, adhibitum aliquid oportuit. Nã inueniẽdi eius, quod quæritur, logicæ methodi facultatem præstant: At, quæ fidem ijs faciãt, q̃ recte sunt inuenta, duo sunt apud omnes homines instrumẽta, nempe ratio, & experiẽtia. Quippe ad eũ, qui interrogauerit, Cur huic febricitãti frigidæ bibẽdæ potestatẽ feceris, duplex responsio est: Altera, quæ ortũ naturamq; febris docet, ac de morborum temporibus differit, tum ad eundẽ modum aquæ frigidæ naturã explanat: ubi hæc proposuit, conatur docere in hoc morbo, atq; G hoc tempore aquam frigidam cõgruum remedium esse: Altera de nullius horũ natura sollicita, ad experiẽtiam confugit, nempe ꝙ in tali morbo, atq; tempore sæpe frigidam profecisse uidit. Debebat igitur (opinor) & Thessalus uel experimentum, uel rationẽ assertioni suæ probationẽ adhibuisse, non, sicuti tyrannus, imperare, ac sibi citra demonstrationem credendũ exigere. At quã (inquiunt) audire demonstrationem postulas? ita enim contra nos interrogant eius sectatores: neq; id iniuria, ut qui nec eò unquam peruenerint, ut notionẽ demonstrationis tenerẽt, cũ nec Geometriam, nec Arithmeticen, nec Dialecticen, nec Resolutoriam, nec denique logicã ullam speculationem attigerint. Quocirca respõdendum his ita est: Nimis serò, quid demõstratio sit, discere postulatis: nec fieri potest, ut breui tempore speculationem, quæ subtilitatẽ mentis desiderat, assequamini, præsertim qui nec subtiles rationes audire sitis assueti, & puersi in diuturno errore uersati. Sed istos mittamus, ut qui ne intelligere quidem, quæ uere disciplinæ sint, ualeant: † nedum ipsas discere, aut recte iudicare.

† Additur in antiquis μὴ τ' εἰδότας ἀκούειν, id est neque sciant audire.

Quæ sit vera Methodus inueniendæ in vnaquaque facultate veritatis: & quam ab ea Thessalij, & plerique ueterum medicorum aberrarint. CAP. 4.

NOs uero una cum ijs, qui exercitati sunt, & demonstrationẽ intelligunt, & natura sunt sagaces, (neque enim Thessalios asinos docere profitemur) ad id, quod propositũ nobis ab initio est, accingamur: ac statim una cũ ipsa medendi methodo tradenda, ẽt causas ipsas, unde errarint medicorum plurimi, qui tradere eã sunt conati, exponamus: quippe ad firmiorẽ ueritatis fidem id quoq; non parum cõducere uidet̃. Ac primum quidẽ illud cauebimus, ne simul de ambobus tum methodo, quæ rõne nititur, tum experientia, quæ rõne non utitur, agamus. Non.n. de omni remediorum inuentione nunc loqui statuimus, sed tantũ de ea, q̃ hæc methodo explorat, ita utiq;, ut de Empirice ipsa & à nobis in alio opere est proditũ, & ab ipsis Empiricis medicis, quos uocant, plurimum elaboratum. Atq; utinã Rationales oẽs medici propositũ ita premerent, nec experientiam, & rationem miscerent, atq; in unum confunderent, sed quã utraq; uim habeat, quantumq; ad propositum artis finem conducat, seorsum tractarent, atq; perpenderẽt. Ergo methodo quippiã inquirere, inuenireq;, ex aduerso opponitur ei, quod est fortuito, temereq; reperire. Est autem id cum uia quadam & ordine ita, ut in disquisitione aliquid primum sit, aliquid secundum, & tertium, & quartum, atq; ita de reliquis omnibus deinceps, quoad demum ad ipsum, quod ab initio est propositum, sit peruentum. Ac Empirici quidẽ rationabiliter fatẽtur, nec inueniendi, nec docendi, apud ipsos esse necessarium ordinem: nã nec arte ulla rationeve

A tioneve experientiam niti:immo unius fortunæ fauorem ad ea,q̃ quærit, inueniēda requirere. Qui uerò rationem inuentionis suæ auctorem statuerunt,ac ordinem:unamq; uiam,quæ ad finem ducat proposuerunt: iis fuerat quidē necessarium à primo aliquo auspicatis,de quo inter omnes homines conueniret,sic transire ad reliqua.Cæterum hanc rationem non sequitur plera que medicorum pars,immo principia quoq; ipsa cōtrouersa sumit,nec illa demonstratione con firmat:tum ad reliqua simili modo transit,legislatorum ritu sanciens uerius,quàm demonstrās. Quæ omnia inde adeo his accidunt,quòd nihil prius de demōstratione sunt meditati:sed simul & inquisitis insistunt,& ad eorum fidem demōstratione uti audent, simile profecto quiddā iis molientes,qui sphærā,aut cubum,aut conū,aut cylindrum,aliudve id genus metiri aggrediun tur, cū tñ oīs geometricæ, ac Logisticæ rationis sint ignari, immo uerò nec cubiti palmive,aut pedis mensurā p̄paratam habeant:ac deinde iis,qui uel demonstrationem ab ipsis exigunt,uel tale recensent,irascuntur. Veluti enim in illo ridiculus erit is,qui rectāguli trigoni,cuius alterū (exempli causa)latus circa rectum angulum quinq; sit pedum, alterum duodecim, dicat aream B non esse triginta pedum,sed quadraginta,nec eius rei demōstrationē ullā afferat: ita hic quoq; ridiculus est,qui quicquam affirmat,quod demonstrare nō possit.Ergo,sicut in demonstratione de triangulo(neq; enim recedendum nobis ab exemplo est, qui indoctos istos methodicos à di sputatione nostra iā abegimus)ipsum,quod propositum est,ex duabus his propositionibus col ligebatur,una quæ spatium id,quod lateribus pedum quinq;,& pedum duodecim continetur, sexaginta pedum effici dicit:altera,quæ triangulum dimidium eius esse spatii proponit, atque ostendit:harum utraq; rursus,ut demonstrationis fidem reciperet,aliis propositionibus egebat: mox illæ aliis,quoad peruentum ad primas esset:hæ uerò nec ex aliis,nec per demonstrationē, sed ex se fidem faciunt:sic arbitror,& in iis oībus,quæ in medicina demonstrantur, ad primas, & indemonstrabiles propositiones, & q̃ ex se fidē faciant, oīa esse perducenda. Ac,si omnes de medēdi methodo sic dicere aliquid instituissent prorsus, sicuti inter Arithmeticos,Geometras, & Logisticos,ita inter ipsos quoq; cōuenisset:quippe apud quos discere ab ipso statim initio licet quid quoq; nomine,quo vsuri sunt,significetur:quas præterea propositiones indemonstrabi les(quę axiomata uocant)ad disceptationem sint sumpturi:ueluti lineam esse longitudinē citra latitudinem:superficiem,quę longitudinem latitudinēq; tantū habeat:& triāgulū esse hoc,qua C drangulum illud:ac reliqua ad eundem modū.Ab his,ubi axiomata huiusmodi usurpāda sibi esse prędixerint,quòd scilicet,quæ eidem sunt æqualia,inter se ēt esse æqualia, & si ęqualib⁹ ęqualia sint adiecta,tota fore ęqualia:demonstrare theoremata iam tentant,nihil extra ea, q̃ à principio præsumpserunt,adiicientes.Plerique tamen medicorum, sicut ipse scis Hiero charissime, interrogati, undenā principium inuentionis suæ sumpserint,tantum abest,ut indemonstrabilia principia,& quæ omnibus hominibus in confesso sint,proferant,ut nec, quò sibi ipsis consona respondeant,inueniant:sed sursum,ac deorsum Euripi more agantur,contraria quisque in progressu sermonis iis,quæ ab initio statuerunt, afferentes. Siquidem sapientissimus iste Thessalus, cū apparentes esse cōmunitates dixisset,paulo post non solum non alium quēquā priorum me dicorū uidisse eas asseuerat,sed nec ipsum,qui primus eas peperit,Themisonem.Huius nanque unius esse monstrosas illas communitates fatetur,ceu patris legitimos filios.Post hos uerò q̨ se cuti sunt oēs,& inter se,& ab ipso Thessalo dissentiunt,nec easdem cōmunitates tradentes, nec oīno inter se uel in uno concordantes.Id quod sæpenumero tibi,ipsis etiam Methodicis pręsen tibus,ostendi:fortasseq; aliqñ maius ocium nactus,de inconstantia eorum scribam.At nunc tñ *διαφωνίας. saltem ad rem propositā sumi expedit,oportuisse eos,præsertim sectæ auctores,exposuisse pri⁹ D de qua re singula nomina dici uellent:sicut Empirici faciunt,qui apparere ea dicunt, q̃ sub sensum cadunt:nosci uerò,q̃ memoria tenentur:apparere simul,& nosci,quæ & ante aliquādo sub sensum uenerunt,& nūc simili modo ueniunt.Num igitur ita ipsi quoq; apparere cōmunitates dicunt,ceu sensu cognitas?an,& quæ ratione cōprehendimus,apparentia nominant? Empirici nanque non admodum concedunt quicquam ex iis,quæ sola ratione nosci uidentur, apparens dici. Rursus ueteres philosophi duplex esse genus apparentium decernunt: Vnum, quod ipsi Empirici comprobant,nempe eorum,quæ sensu aliquo noscuntur,ueluti albi,nigri, duri mollis,calidi frigidi,& similium:Alterum indemonstrabile,eorum nimirum,quæ intelligētiæ primo occursu patent:ueluti,quæ eidem sunt æqualia,ea ēt inter se esse æqualia:&, si ęqualibus æqualia addantur,tota etiam æqualia fieri:& si ab æqualibus æqualia demas,quæ restant, etiā æqualia fore.Huius esse generis aiunt,& ꝙ nihil citra causam fiat,& ꝙ omnia ex ente quopiam, & ꝙ ex eo,quod omnino non sit,nihil fiat:simili modo,nihil corrumpi in id, quod ante penitus non sit:item,quòd affirmare uel negare de quoq; sit necesse:aliaq; id genus non pauca,de quibus in logicis tractatibus agitur,& ipse in commentariis de demonstratione,quàm potui,dixi clarissime. De his inter eiusmodi principia, quæ logica nuncupamus, quidam Philosophorum contendunt,atq; ambigunt:hi tamen hactenus saltem sunt modesti,ꝙ omni demonstrationi fidem suam abrogant,intelligentes(arbitror)tametsi id non dicāt, illud saltem se certo scire,nihil om nino demonstrari posse,si logicis principiis fides non sit adhibita. At, qui eousque rudes amentesq;

tesq; sunt,vt ne id quidem intelligere queant,hi demonstrare quidem conantur, cæterũ quæ, E qualiave,&& quot? demonstrationis principia sint,nec noscere,nec quærere uolunt,nec aliũ docentem audire sustinent:sed absolute pronunciant,& uerba loquũtur,quæ nec quid significẽt, ipsi clare explicare ualeant. Merito igitur eorum æmulis centum uoluminũ opera scribuntur, partim inuestigantibus,de quo quodq; dici nomẽ Thessalus voluerit,partim nihil tale inuenientibus,cui oĩa ab eo particulatim dicta consentiant.Nam,quæ demum apparentes illæ cõmunitates sint,aut quo modo apparentes,dicere non possunt,nec si iterum atq; iterum totidẽ libros scripserint:quippe quod apparet,aut sub sensum omnino cadat,oportet, aut sub intelligentiã, vno semel occursu utrunq; sine ulla demõstrationis ope:quod uerò intellectui se uno occursu non exhibet,protinus id controuersum est,ac demõstratione eget,nec artẽ ullam à tali principio incepisse conuenit.Hæc si in logicis methodis exercuissent,& ipsi ea intelligerent,& tẽpus nostrum frustra non contererent.Nunc,quoniã inexercitati, rudesq;,per amentiam audent demonstratione uti prius,q̃,quid ea sit,didicerint,necesse est cum similibus sui, omnes aberrent, prorsusq; nugentur:ac eos,qui recte demonstrant,minime intelligant,sed tempus inaniter cõsumant.Ergo cum his nequaquam,ut cum rationalibus animalibus,uel disputãdũ amplius est, F vel ijsdem impense contradicendum prius,quàm didicisse, quæ nam res demonstratio sit, uelint:& quatenus exercitatum esse oportet,qui ea probe sit vsurus.

De descriptione nominis morbi,ac de Methodo nominum recte imponendorum. CAP. 5.

TEcum verò omnem deinceps sermonem conferam,ipsis usus methodis,quas in commẽtarijs de demonstratione tradidi.Quippe non solũ principia omnis demonstrationis esse ea, quæ tum sensui,tum intelligentiæ manifeste se exhibent,sed etiam in oĩ re quærenda nomẽ ipsum assumi in disputationem oportere,in illis docuimus. Nunc neutrum præcipere statui, nec quemadmodum inuenire,nec quemadmodum demonstrare cõueniat:sed ijs,qui iã didicerũt, & exercitati sunt,simul aliquem laboris opportunum fructum reddere,inuenta nimirũ non tenui re,quã nunc instituimus:simul, siqui sunt, quibus artium maxima cordi est,q̃ circa animũ hominis uersatur,ipsos quoq; in minoribus prius exercitare conuenit.Quippe id tenaciter seruare in oĩ methodo oportet, ut in ea re multis sæpe leuioribus problematis prius exerceas, q̃ maioribus manũ admoueas.Hoc igitur nobis ueræ disciplinæ principium esto:quod utiq; statim inter initia facturi fueramus,tum artem ipsi inquirentes,tum aliis præeuntes,qui adhuc ꝑ ueri nõ essent.Quoniã omnis morbi curationem inuenire propositum est, necesse est morbo- G rum numerum prius sciri.At,quoniã fieri nequit,ut aut differẽtias generis ullius,aut species inuenias,ipso,quod diuiditur,nõ planè explorato,oportet ꝑfecto nũc etiã,quid morbus sit,narremus,quò sic diuisionẽ eius rite adeamus.Qua igitur rõne id methodo inueniamus? Qua nã alia,nisi ea,quã in libris de demonstratione præcepimus?nempe ut de notione ipsa prius conueniat,cum sine hac,propositæ rei substantiam inuenire non liceat. Ipsam uerò notionẽ,quæ omnibus in confesso sit,sumendam diximus,ut quæ aliàs principiũ iure non dicatur. Quæ igitur est de ægrotando omnibus hominibus confessa notio,& de qua maxime subiecta re uerbũ hoc ægrotare enunciant?Nũquid,ubi citra offensam omnium corporis partiũ actiones obeũt, & ualere se tunc dicunt,& minime medicis egere putant:ubi uerò naturaliũ corporis actionũ senserint quãpiã uel male geri,uel prorsus nõ geri,& ægrotare se illa parte corporis existimãt, cuius actionem læsam uident,& medicum de remedio cõsulunt? Ego sanè omnes homines ita video tum morbi,tum sanitatis,nomen vsurpare.Quin etiam eam,q̃ dixi,notionẽ omnes obseruant,non in his modo nominibus,sed etiã nihilo minus in omnibus, quæ cũ his coniugata sunt,tum nominibus,tum uerbis.Quippe cum & ualere illum existimẽt,cui nullius partis actio I sit vitiata:& ægrotare,cui sit uitiata:& ualentem eum nominent,cuius omnes corporis partes actiones suas secũdum naturam edant:& ægrotãtem,cui male affecta pars aliqua sit. Nec quis H quam omnino Græcorum aut aliis nominibus vtitur,aut de alia re enũciat iam dictorũ nominum quoduis:id quod diffuse in medicinalium nominum interpretatione ostendimus. Atque hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maxime velim, nominum quidẽ interpretationem ex Græcorum me cõsuetudine facturum (sicut in commẽtariis de demonstratione dixi) ipsius autem rerum essentiæ tum inuẽtionem,tum inquisitionem,tum demonstrationem,nõ ex iis,quæ multitudini uidẽtur,immo ex sumptionibus sciẽtificis, quæ lemmata græce uocãt:de quorum inueniẽdi ratione in illis est proditum. Ergo accepto eo, quod oẽs cõfitentur,principio,nempe illud in medendi methodo propositum esse, ut ægrota corpora in sanitatem uindices:id verò est,vt naturales partiũ actiones,si quæ vitiatæ sint,corrigas: iã,qđ deinceps est,inquiramus,quot numero in totum res sint, quæ loco inter se sibi sunt ꝑpinquę: necubi aliqua,procedẽte sermone,uel pro morbis accipiamus,cũ sint his similia. vel pro sanitate,cũ ad huius naturã prope accedãt.Proponamus aũt claritatis causa particulas aliquas,in q̃bus cõfirmetur,quod dicimus,ac primum quidẽ ante cæteras,oculum.De hoc igitur oĩbus hominibus nõ medicis modo,sed etiam aliis quibuslibet conuenit,eius opus esse,vt videat. Seu verò opus,seu actionem inter loquẽdum dicam,in præsentia saltem nõ refert. Ad eũdem modum

A dum,nec,si quis aspicere,oculorum esse opus dixerit:nec,siquis aspectũ,aut uisum,aut uisionẽ, aut quomodocunq; aliter nominet,quicquam refert:quando etiam si quis solœcismum cõmittens nominet,ad rei ipsius scientiã nihil id afferat incommodi,modo,de qua re nomen pronunciet,clare explicet,in hoc enim præcipua doctrinæ vis est. Nominetur igitur oculus pars corporis:neq; hic referat,partem ne,an particulam quis dixerit. Quicquid enim totum complet atq; integrat,id totius uidelicet corporis,quod complet,particula,siue pars nominat̃. Est enim pars ex iis,quæ ad aliquid dicuntur,quippe pars totius integriq; pars dicitur:æque profecto,ut totũ & integrum per relationem ad partes, & particulas proprias nominatur: estq; sicuti dextrũ ad sinistrum,& sinistrum ad dextrum,ita & totum ad partem,& pars se habens ad totum.Ergo, siquis hac seruata notione malit partem dicere,q̃ particulam:aut siquis contra,particulã potius, q̃ partem:is mihi ad rerum inuentionem impedimento non sit, cæterum imperitum se linguæ *latinæ prodit:quemadmodum certe,siquis integrum à toto secernat,is quoque linguæ* latinæ est ignarus.Dictum uerò alibi(ut scis)diffuse de nominum usu est. Ac nunc, quãtum satis ad rẽ sit propositam,adiiciam,illud duntaxat indicans,nõ oportere nominibus seduci, nec, qui in iis dissentiunt,hos statim in rebus quoque ipsis dissentire putare.In quo genere omnes(ut uno uerbo dicam)non medicos modo nostræ tempestatis,sed etiam philosophorum plerosque parum

B exercitatos uides:ut quorum paucissimi nominum* diuersitatem à rerũ diuersitate distinguere norint.Verũ huius quoq; rei methodum in Logicis speculationibus tradidimus:cuius opportunitas,si quando alias,utiq; nunc quoque ad usum uenit.Quæ nã igitur fuit ea methodus? Nempe ut à rerum incipias differentia,nõ autem nominum:tum ostendas,quatuor, exempli gratia, esse res,quæ in uicino sunt positæ:post deinde,ut demonstratione cõfirmes neq; plura esse,neq; pauciora,quæ in proposita disceptatione cõtineantur:postremo ut accomodato rerum cuique suo nomine,sic reliquum sermonem absoluas,nec mutans dehinc, nec trãsferẽs nomen ullum, sed,cui rei ipse ab initio imposueris,de eadẽ perpetuo usurpans. Quippe ita,& dilucida doctrina efficitur,atq; à cauillationibus,quas homonomia parit,libera: &, quod frustra est additum, facile deprehenditur,&,quod deficit,cito inuenitur,&,quæ consonant dissonantque, maxime in eiusmodi explicationibus,exacte discernuntur.

*διαφωνίαν.

Quid nam actio,& passio exemplo uisus,& oculi: quid latio,& alteratio, pars,& instrumentum. *CAP. 6.*

C ERgo illud repetamꝰ denuo,Visus,oculorum actio est:locutio,linguæ:incessus,crurum. Ipsa rursus actio,motus est actiuus.Iã horũ ipsorũ motus,prioris habitus est immutatio: Actiuꝰ, qui à se edit̃: passiuus,qui ab alio quopiã extrinsecus posito excitat̃:ueluti uolatio,actio est aĩalis uolatilis:& incessus,animalis gressilis:quod aũt ab alio sic agitur,ut locũ mutet, id utiq; non agit,sed patit̃. Egit nãq;, qui ex Piræo Suniũ commeauit,quippe motus actiue est,i.ex se ipso, & propria natura:contra,passus est,qui ex Piræo Sunium nauigauit,utpote qui naui uectus est. At,qm̃ motũ prioris esse habitꝰ mutationẽ diximus:ea uerò immutatio dupliciter fit, nẽpe aut in qualitate,aut loco:utiq; mutatio,q̃ in loco agitur,latio dicitur,quæ in qualitate,alteratio:ita uidelicet,ut latio sit ĩmutatio,uel demutatio,uel mutatio prioris loci(de ĩdustria.n. multis sum usus nominibus,maxime.s.insinuare studens,ꝙ licet unius rei multas definitiones efficere,q̃ uocibus tñ,non ẽt notionibus differãt)alteratio uerò,uel mutatio in qualitate,uel demutatio eiꝰ, q̃ prius fuit qualitatis,uel immutatio in qualitate,uel transmutatio qualitatis,uel q̃uocunq; aliter auditori,qđ dicitur,clarũ fore speraueris,quippe huc tibi uarietas interpretationis sit utilis. Ergo uisio(nã redeũdũ ad oculũ est)actio partis est:oculus uero ipse aĩalis est particula,nã particulam,an partem dicas (ut prædiximus)nihil refert.Instrumentum uerò appello aĩalis partẽ, quæ perfectã edere actionẽ possit:ueluti oculus uisionẽ,& lingua loquelam,& crura itionẽ.Ad

D eundẽ modũ,& arteria,& uena,& neruus,tũ instr̃a,tũ partes animalis sunt.Pro hoc nãq; nominũ usu nõ à nobis modo,sed etiã ueteribus definito,oculus quidẽ,& pars aĩalis,& particula, & instrumentum uocabitur:cornea uerò tunica,particula quidem,& pars,non aũt instrumẽtum. Simili modo,& quæ rhagoιdes,& quæ arachnoιdes,& quæ amphiblestroιdes græce dicunt̃, quippe quarum singulæ primũ q̃dẽ,ac maxime oculi particulę sunt:&,quia is ẽt faciei pars est, itidẽ & illæ faciei sunt partes,sed secunda quadã ratione:ita uerò & totius corporis partes sunt, propterea,ꝙ facies ipsa totius corporis est particula.Homæomeres uerò,i. similaris pars est,sicut ipsum clare indicat nomen,q̃ undiq; in similes diuiditur particulas: ueluti in oculo uitreus humor,& crystallinus,& tunicarũ propria cuiusq; sub̃a. Porrò hęc latius indicata sunt in dissectionum cõmẽtariis.Hic uerò ea tm̃ dixisse sat est,quorũ ad id,quod instat,meminisse est opus. Est aũt opus ostẽdere,in singulis particulis plura inesse,quæ inter se diffideant,nec tñ à medicis sint percepta:hoc autem utile esse prædiximus ad nomina nobis recte utenda,utiq; cuius causa nunc id tractandum suscepimus:indicabitur aũt, & ad ipsam nobis propositam methodum maxime necessarium.Est enim instrumẽtum oculus,actio uerò uisio: una ex particulis eius similaris,ac primum uisionis instrumentũ,crystallinus humor:sicuti in libris,vbi de iis egimus, monstratum est:id nanq; est,quod alterari debet ab aliquo extrinsecus occurrentium colorũ,ut ani

mal

mal uideat:alterari uerò non potuit,nisi purum omnino perspicuumq; esset.At purum ita perlu E
cidumq; esse non potest sine eo,quod nunc obtinet,temperamento:quippe ostensum est,unam
quãq; rerum talẽ esse,qualis est,ꝑꝑ calidi,frigidi,humidi,& sicci temperamentũ. Ideoq; siquid
horum magnopere immutatũ sit,aut planè nõ uidebit,aut male uidebit anima.Verũ hoc nobis
parum adhuc constat,modo artẽ quærere orsis:nec oportet aliquid ex iis,quæ post sunt inqui-
rẽda,uelut scitum præsumere:nec ipse huius gratia,eorum,quæ de crystallino alibi demonstra-
ui,mẽtionẽ feci,sed claritatis causa eorũ,quæ nunc sunt dicẽda.Vidẽtes.n.oculũ probe munus
suũ obire,ac rursus nequaquã videre:atq; illud sanitatẽ ei⁹,hoc morbũ,vel uitiũ,uel q̃cquid li-
bet,vocãtes,nihil.n.ad rẽ propositã refert:quęrimus deinceps,quę demum sit eius noxę causa.

Aduersus Thessalum, Iulianum, Olympicum, & reliquos Methodicos, de sanitatis ac morbi definitione. *CAP. 7.*

VNde,inquies,ad hoc moti?Certe ex indemonstrabili axiomate,de quo tñ inter oẽs conue
nit, propterea,ꝙ intelligẽtiæ euidens est.Quod ergo est id axioma?Nihil absq; causa fieri.
quippe hoc non concesso,nõ datur,aut lęsæ uisionis,aut prorsus amissę,causam requirere.Sed,
qm̃ id ex iis est,quæ intelligentiæ sunt manifesta,præsumentes iam aliquã subesse læsionis cau
sam,ad eius inquisitionẽ uenimus.Ergo hãc causam seu affectũ aliquẽ corporis,seu corpus cer F
to modo affectum,appellare uelis,nihil sanè ad rem propositã interest.Illud oĩno fateberis, aut
morbum ipsum hãc esse:aut,si quidẽ morbus est ipsa actionis læsio,affectũ,q̃ huic officit,mor-
bi causam esse. Existitq; hoc loco rursus de noĩe controuersia, ipsum ne oculorũ affectũ, à quo
uisus læditur,morbũ vocemus,an ipsum actionis uitium.Verum,siue quis actionẽ uitiatã mor
bũ dici uelit,utiq; multo prius statuat,necesse est,sanitatem esse naturaliter se habentẽ actionẽ:
siue affectum,qui actioni incommodat,multo quoq;,ante,qui secundum naturam est, siue hũc
affectũ,siue cõstitutionẽ dici uelit,sanitatis uocabulo appellet.Quippe cõmittere,ut cũ in actio
nibus posueris sanitatẽ,in affectibus existimes statuẽdũ morbũ,aut cõtra,cũ in partiũ cõstitu-
tione sanitatẽ,in actionis uitio morbũ:tũ reliquis methodicis, tũ verò principe huius insaniæ
Thessalo digna sñia est.Etenim oẽs ferè,qui sunt indocti huius,insaniq; dogmatis sectatores, sa
nitatẽ esse naturaliũ actionum firmitatẽ,ac robur aiũt:morbũ uerò nequaq̃ actionis læsionẽ,&
ĩfirmitatẽ,sed alii corporis quẽdã affectũ,alii corpus certo mõ affectũ.Qua quę nã,obsecro,ma
ior dementia sit?Hoc.n.uel quiuis deprehẽdat,nõ oportere in altero sanitatẽ,in altero morbũ,
sed in eodẽ omnino genere ambo cõstitui:siquidem contraria sunt,quæ in eodem genere pluri-
mum inter se dissident,ueluti cãdidum,& nigrum:etenim unũ est horum genus,color. Ideoq;, G
si contraria inter se sunt sanitas,& morbus,in quocunq; genere eorum, quæ naturaliter se hñt,
statuetur sanitas,in eodẽ,cum præter naturã se habet,ponet morbus.Quare,si sanitas actio est,
quæ scd̃um naturã se habeat,oĩno morbus præter naturã actio fuerit.Sin aũt affectio quæpiã,
aut constitutio naturaliter se habens,sanitas est,& morbus affectio constitutio ve pręter naturã
necessario fuerit. Ac Thessalus quidem finire morbum ne aggressus quidẽ usquã est:quin poti⁹
hariolandum nobis reliquit,de qua re uocabulum id enunciet. Quòd.n.nihil interesse censeat
inter morbum,& pathos,iã tibi ex ipsius hominis cõmentariis ostendimus, in quibus translati
tie ambo ponit,transfertq; utrunq; in alterius locum,ceu nihil intersit,hoc an illo mõ loquaris.
Eius uero sectatores uniuersi sursum deorsumque aguntur,ratiocinantes, ac se tegentes, oĩaq;
facientes,ut uel obscure loquãtur,uel omnino nihil, ut Thessalus ipse,atq; ante hũc Themiso,q̃
fundamentum illis huius insaniæ iecit.Quòd si tibi ea,q̃ Proclus,& Rheginus, & Antipater, ad
hæc,quæ Eudemus,Mnasæus,Philo,& Dionysius in hoc genere prodiderũt,dicere uelim,utiq;
à proposita tractatione,quæ & scientifica est, & ipsum,quod utile sit,docere conatur,imprudẽs
excidã.Verum de horũ diffidentia licebit aliquando,fortasse ẽt in sequentibus, mentionem fa-
cere:unaq; cum his Menemachi,qui oẽs eorum res astutius turbauit,atq; confundit:& nugacis H
Olympici,cumq; hoc etiam Apollonidæ,& Sorani,& qui adhuc uiuit,Iuliani,quem utique, &
nos conuenimus,ut uiua uidelicet hominis uoce meras nugas condiscerem:sed nec is explica-
re potuit,quid pathos,& morbus esset.Cuius rei uel maximum signum est,ꝙ,cũ uiginti plus an
ni iã sint,ex quo illũ Alexandriæ cõuenimus,scripseritq; iterum,atq; iterũ institutiones, (nam
has assidue transponit,transformatq;,nunq̃ iis,quas scripsit,cõtentus) nusquam tñ earũ est au
sus,quid morbus sit,prodere,tametsi certe adeo ea,q̃ nihil ad rem pertinent,in iis agitet,ut etiã
illud inquirat,Sitne pictura medicis ex usu.Et tñ,tã multa taliaq; cum scribat, nec dissimulare
queat,(sicut nec Menemachus)quin Methodicæ sectæ absurditatem clare norit,ne in hodiernũ
quidem diem in institutionibus suis usquam scripsit,quid morbum pathos ve nominet.Mihi cer
te ipsum interroganti,adeo multa,obscuraq; respondit,ut,nihil eorũ,quæ dixit,planè intellige-
rem, cogererque illud tantum homini dicere,ꝙ mihi desciscere ab Olympico uideretur,quan-
quam is auus doctrinæ ipsius fuerat. Nã Iulianus hic Appollonidæ Cyprii, ille Olympici disci-
*pathosque. pulus fuerat.Ergo Olympicus(ut dixi) sanitatem *morbumque finire ausus,illam esse affectum
*pathos. dixit, qui absentia sit morbi: Rursus * morbum,mutationem à naturali in id, quod præter
naturam sit, stabilem. Quorum sanè utrique permulta insunt à ratione aliena,quæ & tunc Iu-

liano

A liano exposui,& nūc summatim dicā.Quod.n.(inquā)confusionē facit, id est,ꝙ Olympicus nō illud tñ absolute dicit,sanitatem affectum esse,positum extra morbum, sed ēt illud definitioni adiicit,quē affectum definimus naturalium actionum cōstantiam,& firmitudinem : haud enim coniicere ualeo,in sola ne actionum cōstātia,an in corporis affectu,an in ambobus, sanitatem statuat:sed forte,ut utiq; cum reliquis methodicis assolet,cōfuse, alienèq; abuti Græcorum uocibus,ita nunc quoq; affectū nō ad corpus, sed ad actiones refert:ut nimirum ad hunc modum definitionē intelligas:Sanitas affectio est actionis in absentia morbi.Porrò iustum,arbitror,fuerat alterum duorū definitioni adiecisse,aut actionum,aut corporis,ut uidelicet,aut ita se haberet finitio: Sanitas est affectus actionum in absentia morbi:aut certe talis : Sanitas est affectio corporis in absentia morbi.Quin etiam,si ambo iungere uoluisset,ita quoq; licuisset, ut dilucide,sic breuiter dicere:Sanitas est affectio tū actionū,tū corporis in absentia morbi . Quid autē, cū subiicit.Quē affectū definimus cōstantiā,ac robur actionum naturā suam tuentiū,utrum ne pars hæc putāda est eius,quod prædictū est,iungendaq; tota definitio est ad hunc modum?Sanitas est affectus corporis in absentia morbi,& constantia actionum,q̄ secundū naturā se habēt, ac robur : an ista ipsa per se ipsam perfecta definitio est, ac , quid sanitas sit,docens, prout sanè B nō nullis methodicorū placuit,q̨ sanitatē esse dixerūt cōstātiā secundū naturā se habētiū actionū?Verum,si hæc absoluta est,haud scio,quid doceat,ea q̄ ante dicta est,q̄ affectum esse sanitatē ꝑcipit.Quippe illud quod dixit,in absentia morbi,eiusmodi planè est, quod uel puer rideat: cū si ita definire permittetē,manifestū fit & morbum fore affectū corporis in absentia sanitatis: ita uidelicet,ut utraq; definitio,nō quid sit id,quod quæritur,sed quid nō sit,doceat. Sed mittamus,inquā, si placet,& hæc,cū sint ad rē nō admodum necessaria.Illud certe ꝑterire,dissimulareq; non licet,ꝙ in sanitatis explicatione oīa actionibus tribuantur,uel solis,uel ēt cōfundēdo , inuoluendoq;,ac obscure quodā modo miscendo ipsum affectionis uocabulum,quemadmodū fecit Olympicus:in ipsius uerò*morbi definitione,nulla sit actionum mētio:nā illud dicere satis habuit,*morbum esse mutationem corporis à naturali statu ad eū,qui ꝑter naturā sit,cōstātē,& stabilē.At debuerat,inquā,aut in actionibus,aut ī affectibus,utrūq; cōstituere. Quid uerò mihi respōderit,& sæpe tibi iā mi Hiero narraui,& nūc repetere nō erit alienū. Nihil,inquit,miri est, in actionum quidē constantia cū robore,sanitatē poni:in affectu aūt corporis præter naturam, morbum.Neq;.n.contraria sunt,ut tu reris,inquit:est.n.eorum aliquid medium, quod nec sanitas sit,nec morbus.Quo ego sermone audito,abii stupefactus simul,ac dolens:fatendū enim est, C quod accidit.Antea.n.neminem unquā eorum,qui in ea opinione prorsus sunt stupidi,cōueneram:tum aūt primū cōueniens,merito obstupui,nō ꝙ is solus adeo sine sensu esset, sed ꝙ multo etiam agrestiores tot haberet discipulos, qui , cum statim in initio doctrinæ suæ methodicos ita errare uiderent,tñ à secta non desciscerent:aut si omnino non uiderent,prorsus essent attoniti. Nā quid,q̄so,ad rem,morbū sanitati nō esse cōtrariū,propterea,ꝙ aliquid eorum sit medium ? Patet.n.hac s.ratione non fore album nigro cōtrariū,propterea,ꝙ horum sint media flauum, & fuscum,& rubrum,& pallidum,& reliquorū colorum singuli:nec calidum frigido, quippe horū quoque sunt media,tepidum,& temperatum . Ac sapientes istos methodicos,cum nec leui,nec spernendo lapsu sic sint inter initia statim lapsi,speremus ne ueritatē ullā eorū, quæ sequantur, posse intelligere?minime profecto:quippe,q̄ in arte medica spectant,oīa ex his pēdere docebimus,idq; merito:siquidē in iis artibus,q̄ methodo aliqua tradunt,earū cōstituēdarū principiū est finis ipsius notio.Ac in huius quidē notitia,aliis quoq; ꝓmultis uarie est erratū, aliis medicinæ finē esse affirmātibus,ut plurimū sanare:aliis,ea facere,q̄ sint ad sanitatē cōducibilia : aliis, morborū causas adimere:aliis,ꝓ se quenq; oīa peragere:alis prout cuiq; succurrit:ac de his definire seorsum cōueniet.Nemo tñ adeo fuit stupidus,ut in alio genere poneret sanitatē, in alio D morbū:sed uel actionibus naturaliter se hñtibus tribuit,uel partiū constitutionibus, quos aliq̨ affectus uocant.Siue aūt in actionibus naturaliter editis sit sanitas,in iis, q̄ præter naturā sunt, erit morbus:siue in constitutionibus naturaliter se habentibus, in iisdē præter naturā se habentibus erit morbus:siue in affectibus,in his ipsis erit & inualetudo. Neq; enim profunda ulla speculatione ad hoc est opus:tñ sufficit non esse peruersum.Nā quis,obsecro,dubitet, si uidere sanitas sit,morbū esse uel cæcutire,uel omnino nō uidere?Quis non intelligit,si audire sanitas sit, esse morbū uel ægre audire,uel prorsus nō audire.Pari modo,si concoquere,bona ualetudo est, male cōcoquere,uel planè nō cōcoquere inualetudo est.Et si suo aliquē arbitrio moueri sanitas est,utiq; morbus fuerit & cōuulsio,& palpitatio quē palmon uocant,& neruorum resolutio,& tremor:& deniq; q̨cquid uoluntariū motū,uel penit⁹ destruit,uel ēt certo mō impedit.Ad hæc, si naturaliter sentire sanitatis opus sit,insensibilitas,& difficilis sensus,& stupor,& dolor,ęgritudines erūt.Rursus,si ordinatè respirare sanitas est,utiq; spirādi defect⁹,uel difficultas,morb⁹ est. Atqui,si hi morbi sunt,dubiū nō est,particularū affectus,ex q̨bus hęc ædunt,morborū esse causas,nec oportere,aut phlegmonē,aut scirrhū,aut erysipelas,aut abscessium,aut ulc⁹, aut ędema morbos dicere.Quòd si hæ ægritudines sunt,manifestū est,nullū illorum esse morborū.Quippe duo rerū genera sunt nusq̨ inter se similiū,sed oīfariā dissidentiū, & tota natura differentium: alterum

*pathus.
*pathos.

alterum horum generum corpus uocāt,alterū actionē. Ergo oculus , & lingua,& auris,& crus, E
atq; id genus singula,corpora sunt certo modo affecta:uisus, auditus , sermo,incessus,actiones
prædictorum sunt corporum.Si itaq; in certo quodam corporum habitu ægritudo constituitur,
certe in certo quodam actionum habitu non statuetur:qñ,si in hoc morbus cōstat, planum rur
sus est in corporū affectu non esse.Verū,ꝙ affectus ipse causa,actio uerò id,quod ab affectu cor
poris efficitur,id uerò est,quod omnium maxime,& fatendum medico sit,& tenendum.Adeo,
quisquis hoc ignorat,is in re labitur,q̄ planè est ex necessariis. At,qui uel actionis læsionem,uel
corporis affectum,morbum,uel quoquo nomine,appellat , quanq̄ parū cōuenienter nominat,
pōt tñ de rebus ipsis rectā habere sententiā . Contingit aūt non ex nominum,sed rerum recta
opinione recta morborum curatio.Iā hoc ipsum multos medicorum ignorantes inuenias,putā
tesq;,in rebus diffidere eos,qui corporum affectus morbos esse censent ab iis, qui in actionis ui
tio eosdem constituunt.Atq; horum omnium errorum(quod,& sæpe iam dictum est,& post di
cetur)unica causa est,ꝙ,qui inuenire quiduis logice sunt aggressi,non fuere in logica methodo
exercitati:sed simul,ueluti ratione cogitationeq; exercitati fuissent,ab experientia desciuerūt:
simul,cum in illis inexercitati fuissent,magnopere sunt lapsi,siquidem millies eos de nominibus
tanq̄ de rebus litigātes inueni.Rursum,ubi rem quāpiā maximā ignorarint,nomen se ignorare F
putantes,ueluti in eo,quod nunc est propositum,discernere nequeunt corporis quidem statum
causæ rationem sustinere:actionē eius,quod ab eo perficitur:sed nec,quod sanatur id esse cor-
poris affectū . Quippe comitatur necessario hunc naturaliter se habētē naturalis actio: contra,
si à natura recesserit,actio statim prȩter naturam habeat,necesse est.Porrò in hoc totum uertit̄:
estq; hoc principium,ac ueluti primum quoddā elementum omnis methodi, q̄ de medendo in
stituitur.Cæterum,an hoc ipsum appellare morbū oporteat,an actionis uitium, id est de nomi-
ne dubitare.Dicemus aūt aliquid,& de nominum usu,sicut in aliis prius iā fecimus.Verum nūc
de ipsis nondum distinguo,quò uidelicet hoc ipsum rerum fide magis comprobem:ostendam-
que,quod nam sit huius de medēdo methodi principium,& radix. In quo cum alii multi ex iis,
qui rationales se dogmaticosq; appellant,tum uerò probi isti methodici,sunt falsi.Atq; illud q-
dem iis,qui prudentes sunt,iam quodam modo apparet,nihil esse aliud,quòd à medicis curetur
quàm corporum affectum,ueluti proximo libro monstrabitur.

*De causarum,affectuum,actionum, ac symptomatum generibus, ex quibus uniuersa di-
gnoscendorum,ac curandorum morborum methodus pendet.* CAP. 8.

NVnc illud nobis propositum erat,ut ignorantiā eorum corrigeremus , qui,quot in uniuer- G
sum res sint,quæ in præsenti disputatione proximæ inter se habeantur,ignorāt.Videtur.n.
unum genus esse ipsorum corporum,alterum actionum. Ac corporum quidem genus præcede
re actiones,easq; gignere,has uero sequi,idq;,si corpora naturaliter se habeant,inculpabiles,ac
naturales:sin prȩter naturā sint affecta,aut nullas prorsus,aut oīno certe impeditas.Tertium p̄-
ter hæc genus est causarum,quȩ hos affectus creant.Nā,quam rationem habet affectus ad actio
nem,hāc alterum quippiam ad ipsum affectum omnino habeat oportet,illo duntaxat euariās,
quòd affectus,cum actione una consistit,nec potest unquam, aut proba actio esse,sine corporis
naturali affectu:aut uitiosa,nisi cum corpus sit uitio affectum . Eius autem affectus,qui actionē
impedit,causæ possunt quidem non etiam esse:possunt autē & adhuc nunc manere.Ergo diuer
sæ omnino ab affectibus causæ sunt.Ac tertium hoc iā inuentū genus diuersum est, & ab actio-
ne,& ab eo,qui hanc gignit,affectu.Ab hoc quartū aliud genus est{affectus}eorū,quæ,cū corpo
ribus,& naturaliter,& præter naturā se habentibus insint,actioni nec cōmodant,nec incōmo-
dant:sicut,exēpli causa,color corporis ex diuturna in Sole mora niger ex cādido factus,aut cō
tra,vbi uersatus in umbra q̄s sit,ex nigro candidus:aut ruber,lotis: aut pallidus , expauefactis.
Quippe hæc,nec actiones sunt,nec corporis affectus,q sint actionis causæ: multoq; minus ipsæ H
causæ,q̄ affectus,qui p̄ter naturā sunt,creant:sed sunt symptomata,q̄ diuersas corporum altera
tiones necessario sequuntur,siue hæ secundum naturam,siue prȩter naturam,se habeant.Ergo,
cūquatuor definita genera iam sint,ex quibus uel noscendis,vel non noscendis,probe secus ve
incipiendam esse medendi artem monstrabimus , liceat de cætereo cuiuis, prout uolet , iis no-
mina imponere:ueluti affectum corporum præter naturam se habentem,cum actionem aliquā
vitiat,morbum,si placet,appellato:ipsum uerò functionis uitium,insigne quoddā morbi sym-
ptoma.Quȩ alia ratione accidunt,ceu colores,ea quoq;,si uolet,appellato symptomata,cæterū
ea distinguat à functionū uitio:& si illa insignia,morbi symptomata uocet,hæc,familiaria pro-
priaq; nominet.Quædam ēt præter hæc,si uolet,nec familiaria, nec propria , sed forte quadam
incidentia.Quartū uerò ab iis genus statuito,quod sit insalubrium, siue (ut ita dicā)morbifica-
* προηγούμενα * προκατάρχοντα. rum causarum. Atque harum,quæ quidem in ipso animalis corpore consistunt,*internas nomi
net:q̄ extrinsecus,*externas:{nisi malit(ut nunc uulgus medicorum insueuit)illas antecedētes,
has primitiuas uocare.}Positis autem pro arbitrio,uel hoc,uel alio modo nominibus, dummo-
do clare, & ex usu legentium,nec mutet postea, nec transponat eorum usum,sed perpetuo per
omnem disputationem obseruet,quò,& quæ dicat,facile intelligamus,& refutationes redargu
tionesq;

A tionesq; oẽs ad aliquid clarum distinctumq; referamus. Qualiter, inquis, & ad quem modum? (nam idipsum quoq; indicandum adhuc arbitror propter stupidos istos methodicos)nẽpe esto, dicat aliquis,phlegmonẽ affectũ esse præter naturam: ipsam verò læsam phlegmone laborantis particulæ functionem morbi insigne symptoma,veluti pedum quidem{læsum}ingressum,oculorum visum,aurium auditum:ruborem aũt,tensionem,& renixum,& tumorem,qui præter naturam sit,ac phlegmonis succedat,diuersum quoddam genus siue symptomatum,siue accidentium,siue quo alio noĩe appellare malit:illud modo sciat,clareq; definiat,nõ esse idem genus cũ vitio actionis.Rursus sanguinis redundantiam (si forte hæc fuit) internã phlegmones causam: externã verò,& quæ hanc præcessit,ciborum abundantiam.Ergo,sicuti ipse exempla sermonis habendi clara posui,& quatuor genera distinxi,ac notiones†eorũ dixi,ita & Thessalo,arbitror, faciendum fuit,præsertim post tot & tantos viros,quos se vicisse prædicauit, nouam sectã condituro. Nunc verò nec ipse apertum quicquam attulit,nec sectatorum eius quisquam. †Al.causas.

Refelluntur, quæ Olympicus, ac Thessalus de ea, quæ est inter pathos & symptoma, differentia prodiderunt. CAP. 9.

OLympicus enim,cum ausus sit definire,quid pathos sit, non eius, sed symptomatis retulit
B notionẽ.In summa igitur,nec quid pathos sit,nec quatenus à morbo differat, intelligunt. Verũ hoc nos in sequentibus docebimus,simul enim oĩa dici non possunt. Verum concesso ijs
" idẽ esse morbum, ac pathos,inspiciamus ea,quæ dicit Olympicus.Pathos(inquit) est conuersio
" corporis à naturali habitu in eum,qui præter naturã est,permanens. Post paululum progressus
" ait,Sciẽdum est differre à symptomate pathos,ꝙ pathos,vt pauloante dixi,affectus corporis est
" præter naturã permanens:symptoma,quod huic accidit,quodq; in ijs,quæ præter naturã sunt,
" specialem,ac magis ẽt particularem figurationem habet. Hæc est egregia interpretatio sapiẽtis Olympici,qui pathos ac symptoma finire est ausus. Quæ sanè tot vitijs scatet,vt mihi in mentẽ veniat illud stulti ad cribrũ,negantis inuenire se,quid eius obturet,aut nõ obturet. Quid enim primum ex ipsis dicas,aut quid omittas? quippe oĩa refutare, quæ perperam sunt dicta, lõgum fit.Num omnẽ mutationẽ ab eo,quod ꝭm naturam se habet,ad id,quod præter naturã est,morbum censetis,si modo permanẽtia illi adsit?Ad vos tum coloris vitium,tum atrophiã.i. affectũ, in quo corpus nõ nutritur,symptomatis,nequaꝗ morbis annumeratis.Quid aũt cacochymia.i. vitiosus succus?quid cachexia.i.malus corporis habitus?quid succi defectus?quid verò ipsa redundantia?nonne præter naturã sunt? Si ergo permanentia his accedat,inter morbos numera-
C buntur.Atqui nec ipsi id vultis,& merito sanè.Etenim supra id,quod pręter naturã sit affectus, adijci oportet ẽt aliquam ab eo lædi actionem:nam,quoad illesæ hæ oẽs seruantur, etiam si millies corpus sit alteratum mutatumq;,nullus tñ eorum affectuũ adhuc morbus est. Quod.n.curationẽ desiderat,aliud planè non est,ꝗ affectus,qui vitiat actionem.Siquidem quod primum maximeq; omnium desideramus,id naturalis est actio:propter hanc,& naturalem siue affectũ, siue constitutionem nominare velis.Videre nanq;,& audire,& loqui,& ingredi indigemus,non aũt oculis,auribus,lingua,aut cruribus:nam,si videre alia particula liceret,quis oculorũ esset vsus? Et,si alio quouis instrumento audire liceret,quæ aurium esset vtilitas? Pari modo & lingua,& cruribus minime profecto esset opus,si loqui atq; ingredi sine his possemus. Ac videre quidem, nostra ipsorũ causa indigemus:oculis non nostra,sed ideo,vt videamus.Iam linguã,aures,crura non propterea requirimus,vt † instrumentis & multis affluamus partibus,sed loquelę gratia, & auditus,& incessus.quippe demortua quauis particula,quæ abscindi potest,veluti digito,pede,aut summa manu,non patimur hanc ociosam gestare,ac veluti põdus alienũ circunferre, illud clare hoc ipso declarãtes,haudquaquam nos particulis illis,sed functionibus egere. Veluti igitur totã particulam actionis causa requirimus,eodem (arbitror)modo naturalem quoq; eius †Al.ociosis.
D constitutionẽ actionis gratia desideramus.Sicuti enim supra diximus, causæ vicem ad actionẽ constitutio præstat. Quæ verò constitutionẽ, vnde actio nascitur, necessario sequuntur, sanis quidẽ nobis accidentia,ægrotantibus symptomata nuncupãtur.Atq; hæc quatuor genera sunt omniũ, quæ in corpore nostro habentur, seu ꝭm naturam nos,seu præter naturam habeamus, actiones,constitutiones,quæ has præcedunt,ꝗ sequuntur:his dehinc noĩa,qui volet,imponito, singulis seorsum:&,si Dionem,aut Theonem appellare velit eorum quodlibet,mea nihil refert: illud modo intelligat seruetq; vbique,quatuor in vniuersum res esse,quæ sitæ inter se proxime sint. Et, qm̃ huc sermonis veni, videor mihi hoc iuste exigere, vt sicuti nos illis permittimus,ꝗ velint,noĩa indere, ita illi inuicem nos vsitatis & antiquis vti sinant. Alioqui sanè graue atque adeo iniuriũ sit,si illis soloecismum cõmittere tyrannorum ritu licebit,nobis vel græce, {vel latine} loqui non cõcedetur.Vocanto,si placet,sanitatẽ, ipsarum functionum constantiã:quanꝗ ostensum à nobis est affectum constitutionemq; partium, cuius ope functiones ꝭm naturã edimus,hygian,i.sanitatem ab omnibus Græcis appellari. Atq;, id cũ statuerint sanitatẽ,morbum tamen censento non actionis vitium,sed qui præter naturam sit affectum. Tanquam ergo nos illos nec græce{latineve}nec dialectice nominantes,non impedimus, ita illi nobis permittant & græce {latineve} & dialectice non omnem, qui præter naturam sit, affectum,sed qui actioni incommodat,

incommodat, morbum nominare: qui præter naturam sit, nec tñ actionem obturbet, non morbum, sed morbi symptoma. Rursus, sicut illi permanentiam adijciunt, nec indicant, quot horas eiusmodi affectus moratus, morbus sit censendus, ita illi nobis cõcedant illud permanentię nomen subtrahere. Nam, si quis siue tribus horis, siue quatuor, siue horæ tantum dimidio, toto corpore vehementer sit arreptus sic, vt neq; sentiat, neq; moueatur, hunc nos apoplecton, siue attonitũ dicimus: Æque, si quis conuulsus toto corpore sit, hunc ẽt comitiali morbo laborare, nulla nec horarum, nec dierum ratione habita. quippe nomina id genus, naturæ rei, non tẽporis modi sunt indicia: non aliter q̃ album, & nigrum, & calidum, & frigidum. alioqui mirum mehercule sit, si aqua calida, calida non sit, nisi perpetuum diem talis perduret: aut qui sex horis febricitauit, nõ febricitauerit: oportuisse.n. vt febricitauerit, durasse malum: quanq̃, quod tempus id sit, quod duratiõe illam, iustan e fuerit, an secus, determinet, nemo eorũ tradidit: vtrumne dierũ aliquis numerus sit, {an mensium,} an horarũ: aut cur durabilem dicant, cum licuerit diuturnum dicere: aut cur hoc quidẽ mutantes non nulli eorũ, difficile solubilem dicant. At certe hoc non generaliter morbi, sed longi morbi propriũ est: perinde ac facile solubile, breuis. Verũ existimare referre, ægre solubilem, an durabilẽ, an diutinum dixeris, nonne extremæ est ruditatis? Iam illud profecto magis mirum, ꝙ ipsi veluti à graui somno experrecti, distinguere pathos à symptomate aggrediuntur: cũ auctor stupiditatis eorũ in secundo de methodo, sic scribat: Eadem nanq;, cum præcedunt, pathe dicuntur: cum succedunt, symptomata. Quamuis ẽt lõge mirabilius hoc ipsum sit, q̃ ea, quę ab illis dicuntur, vtiq; iecinoris phlegmonen, si primo statim die irruat, pathos esse concedere: sin alteri cuipiam secundo, aut tertio die succedat, abire in symptoma: quanq̃ quid diem secundam memoro, cum melius sit horam secũdam à morbi inuasione dicere? An enim in secundo die phlegmone iecinoris in symptoma migrabit, in secunda ab initio hora non migrabit, nec symptoma erit? cum illud saltẽ, quod est, alicui, quod pręcessit, superuenire illi omnino cõpetet. At, quod tam celeriter, inquiunt, superuenit, ab eo, quod vnà irruit, non distat. Rursum igitur dictũ ab illo clare oportuit, quot horis determinet, distinguatq;, quod superuenit, ab eo, quod vnà inuadit. Ac Thessalus quidẽ eiusmodi est. Olympicus verò, ceu in arcẽ ipsam sapientiæ euectus, non ita pathos à symptomate discernit, sed pathos id esse, quod dictũ est, symptoma verò, quod huic accidit. mirifice videlicet, ac dilucide † essentiã eius interpretatus. quippe, quid ipsum symptoma, quod pathos comitatur, sit, adijcere (vt arbitror) ac definire oportuit, num corporis aliquis affectus, nũ læsio quæpiã actionis, num pariter vtrũq; esset. At ille quidẽ minime id dicit, sed nobis videlicet diuinare est opus. Illud verò, quod definitioni apposuit, nempe specialem, atq; etiam magis particularem in ijs, quæ prẹter naturam sunt, figurationem habens, quã non excellentiam claritatis habet, atq; etiam nominum græcam, perlepidãq; interpretationem? Si magis specialem quandam figurationẽ, in ijs, quæ præter naturã sunt, symptoma habet, quid ergo est, quod magis generalem notam habet? non enim dixit, an sine collatione ad generale, magis speciale liceat inuenire. Sin ad nihil omnino referens magis speciale pronũciat, oppido q̃ diligenter, clareq; interpretatur: quanq̃ & paucis, & dilucidis verbis dicere ei licebat oĩa, quæ circa corpus animalis præter naturam sunt, vel morbũ esse, vel causam, vel symptoma. Quibus omnibus cum illud præter naturã sit commune, morbus actioni officit, causa ipsum præcedit, symptoma eũ sequitur, ipsum videlicet natura duplex, alterũ actionis læsio: alterũ affectio quædã morbum sequens. Verum (vt dixi) si quis oẽs eorum errores excutere velit, finem dicendi non inueniat: ipseq; mi Hiero optime scis eorum nos ne millesimam quidem ipsorum partem refutare conatos. Ergo, si illud tantum adiecero, primum hunc librum hoc loco claudam: nempe ꝙ in ipso statim methodi principio non pauci medicorum falluntur, vtiq; qui Thessali, ac Themisonis sunt æmuli, quiq; methodicos se appellant, insignibus, ac maximis erroribus: cum his verò non pauci eorũ, qui se analogisticos, dogmaticos, ac logicos nominant. Siquidem, nisi quis oẽs affectus, à quibus actio læditur, inuenerit, numerum ipsum morborum, quantus, qualisq; sit, ad vnguem definire non potest. Id cum quidam eorum facere nunquam vel tentauerint, tyrannorum more, quæ ipsis videntur, citra demonstrationẽ pronunciãt. Alij non modo ipsi non demonstrant, sed nec à demonstrantibus discunt. Ac plurima (vt scis) medicorũ pars, qui nunc sunt in pretio, eiusmodi est: nec id fortasse mirum. Nam, vbi philosophorum plerię; citra demonstrationẽ credẽdum sibi postulant, quid de medicis mirere, quibus nec vacat veritatis inquisitioni vacare? vt qui mane in salutationibus (ita enim appellant) sint occupati, vesperi cibo distenti, ac ebrij. Verum ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel cũ musis ipsis certauero: cum alioqui turpe putem, tibicinem, qui præsertim haud magnã rem prospere moliebatur, adeo repertum fuisse laudis cupidum: me autem, qui medẽdi methodum ab antiquis inquisitam, non tamen hactenus exacte proditam, inuestigare, absoluereq; valeã, propter eam, quæ hac tempestate regnat, ignauiam, grauari, atque cunctari, ac differre. Quare cõtra nunc affectus, q̃ ante, mihi videor. † Non enim proprium vobis, qui me ad medendi artem totam ordine perscribendam hortati estis, hoc munus dedico.} Ac primus liber hic mihi finiatur: totius, quod sequitur, operis secundus ad hunc modum deinceps incipitor.

E F G H

Al. causam.

† *Al. ex ant. cod. Vobis.n. qui me ad medendi artẽ totã ordine per scribendã hortati estis, quibus & dedico, gratias habeo.*

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI

Quid ſit Morbus,ac quæ prima ipſius genera : & quo pacto ſtatuendæ ſint indicationes,
quibus vniuerſa morborum curandorum methodus,
tanquam fundamentis ſubſiſtit.

Affectum,à quo immediate actio læditur, proprie dici morbum, quando & ad ipſum remouendum vniuerſa curatio dirigitur. CAP. I.

QVæ corporibus noſtris à naturę ſuę modo egreſſis,Hiero optime,accidunt,
B eorum quatuor traditæ differentiæ ſunt:Vna ipſius functionis uitiatæ: Al-
tera eius,qui hanc peperit, affectus : Tertia cauſarum,quæ ipſum præceſ-
ſerunt affectum: Quarta ſymptomatum,quæ hũc neceſſario conſequunt̃.
Quòd itaq; uel cuncta hæc eſſe morbum oporteat,uel horum quędam,uel
certe ex his unum,id promptum colligere cuiuis eſt. Cum.n.ægrotãtibus
præter hæc nihil inſit,utiq; præter hæc morbus non fuerit.Quod ergo reli-
quum eſt,aut oĩa hæc collecta morbus erit,aut horum quædam,aut unum
ſaltem omnino.Sed enim omnium eſſe collectionem,præter id,ꝙ neminem uſquam habuit au-
thorem,etiam dici non poteſt. Nam quæ,quæſo,morbi cauſa,aut quod morbi ſymptoma erit,
ſi omnium pariter collectio morbus cenſebitur?Neutrum profecto erit. Ergo duo præter mor-
bos genera relinqui neceſſum eſt:alterũ cauſarum,quæ hos creant:altreũ eorum, quæ neceſſa-
rio ſequuntur,non tamen homini officiunt. Verum, ſi hæc abſtuleris,reliquum eſt,ut in altero
duorum ſtatuatur morbus,aut ipſis functionibus afflictis: aut, qui has edunt,affectibus. Fuitq;
& antiqua ſanè de hoc controuerſia,& hodie diſſident inter ſe omnes,non modo medici, ſed ét
philoſophi,alij ipſius actionis uitia,alij affectum unde actio prodit,morbos nominantes.Et diſ-
C ſidere uiros in rebus iam obſcuris minime eſt mirum:non intelligere tamen eos,quòd de nomi
ne contendant,ſanè taxatione eſt dignum. Quippe, ſi inter omnes conuenit, ad affectum,qui
functioni obeſt,curationis conſilia dirigi,q̃d ad artis officia cõferat definiuiſſe,affectusne,an læ
ſa functio,morbus ſit appellandus?Vtrouis.n.modo appellantibus æger ſanitati reſtituetur, mo
do quis affectui commodis præſidijs occurrat:hic nanq; eſt,quem alterare mutareq;, & prorſus
ſubmouere oportet,non uitium functionis. Nemo.n.ipſam claudicationem ſanat,(id.n.eſſet ri-
diculum)ſed affectum, qui hanc efficit,ueluti phlegmonen,ſi huius uitio claudicatur:atq; hanc
& perfundit,& cataplaſma ſuperimponit,& ſcarificat,& per halitum digerit,& omni ratione di
ſcutere tẽtat,utpote cum hac abolita,reddatur rectus inceſſus: nec hac ſubmota claudicationẽ
corrigere prorſus ſit opus,cũ nec remaneat quicquã prauæ functionis,ſi,q̃ huic obfuit,prorſus
ſit amotus affectus:quoad uerò huius quicquã relinquitur,neceſſum eſt ad portionẽ eius, actio
nem uitioſe edi. Hunc itaq; affectum, ſeu morbum appellaſſe,ſeu pathos,{uitiumve,}ſeu morbi
cauſam, ſeu pathus {vitij ve}cauſam quis uelit,id nihil ad curationem nec proſit,nec obſit. Sed,
neq; ſi Theonẽ,aut Dionẽ hunc uocet quis,modo rite ſanet, nec hic quidem ægrotanti officiat.
Quinimmo,ſiquis prorſus innominato eo,tñ quæ ex uſu ægrotantis ſunt,adhibeat remedia,nõ
D ſolum hic nihil offendet,ſed ét belliſſime curabit.Verum,qui alterum docere uolet,quæ ipſe te-
net,huic prorſus nominibus propter res uti eſt opus.In quorum uſu claritas quaſi meta ſpectan
da erit.Nam,qui ſic nominare quæq; ſtudet,ut qui diſcit,clariſſime intelligat,is optimus prçce-
ptor fuerit. Quoniam igitur & nos iam docendi munus ingredimur,neceſſe eſt alicubi rebus no
mina imponamus : an uerò dilucide, id uos æſtimetis, licet. Ergo affectus,qui actionem uitiat:
Morbus appellatur : hunc ſiquid ſequitur, Symptoma : quod illum excitat, Cauſa.

Qua ratione veteres medici nomina morbis impoſuerint, & quibus ex libris Morborum ac Symptomatnm numerus & cauſæ declarentur. CAP. 2.

HIs ita diſtinctis, inſpicienda diligenter eſt nominum diuerſitas, quæ ægritudinibus impo-
ſuerunt ipſorum primi authores.Subinde.n.à læſa particula ſunt indita,ut Græcis Pleuri-
tis,id eſt laterum compunctio: Peripneumonia,id eſt pulmonum phlegmone: Iſchias,ideſt co-
xendicũ morbus: Podagra,ideſt pedum uitium:Nephritis,id eſt renum uitium:Arthritis,id eſt
articulorum uitium: Ophthalmia,id eſt oculorum phlegmone:& Cephalalgia,id eſt capitis do-
lor:& Dyſenteria,id eſt inteſtinorum tormina.Subinde ab ipſo ſymptomate,ut Eileos,id eſt†te † *Volunlus.*
nuioris inteſtini morbus:Tineſmos,id eſt deſidẽdi aſſidua cupiditas:Spaſmos,id eſt conuulſio:
Palmos,id eſt Palpitatio:& Tromos,id eſt tremor: Paralyſis,ideſt neruorum reſolutio : & Ape-
pſia,id eſt cruditas : Dyſpnœa, id eſt difficultas ſpirandi,uel inordinata ſpiratio : Apnœa,id eſt

defectus spirãdi:& Agrypnia,id est uigilia:& Paraphrosyne,idest deliriũ:& Coma,id est sopor. E Sæpe ab ambobus simul,ut Cephalalgia:& Otalgia,id est auriũ dolor:&Cardialgia,id est cordis dolor:Odontalgia,id est dentiũ dolor:Hysteralgia,id est uteri dolor. Sæpenumero à causa putata, ut Melancholia,ab oĩbus Choleræ,ijs qui sunt à Cnido medicis. Hinc ẽt fortassis & Leucophlegmatias hyderos,q̃ aquæ intercutis est species,nomen accepit.Non nunquã à similitudine ad aliquid extra positũ,ut Elephas,siue Elephãtiasis,Cancer,Polypus:Staphyle,id est vua: Leuce,id est uitiligo alba:Myrmecia,id est Formica,siue sessilis uerruca:Atheroma,id est tuber,cui pulticulæ simile quid inest,quã Græci Atheran dicunt:Steatoma,qđ seuo simile quid continet: Staphyloma,id est oculi morbus,cũ in summa tunica q̃ddã acino simile eminet:Meliceris:Anthrax,id est carbo:Alopecia,id est areæ in capite:Ophiasis,id est uitiũ serpentis formã repræsentans:Sycosis,id est ficus:Satyriasmi,& Priapismi,pudendi præter naturã erectiones. Ipsorũ uerò morborum,quæ nec locum affectũ noĩe repræsentent,nec causam,quæ eos effecit,per *pauca sunt nomina,phlegmone,gangræna:Scirrhus,id est durities uix sentiens:Erysipelas:Apostema,id est abscessus:Oedema,qui tumor est laxus citra dolorem: Empyema,id est collectum in thorace pus:Vlcus,Exarthrema,id est luxatio:Catagma,id est ossis fractura:spasma,id est conuulsum:rhegma,id est ruptũ:Coloboma,id est mutilum,siue curtũ: Dothien,id est furunculus: F Ionthos,id est uarus:Phyma,id est laxarũ partium phlegmone.Quanquã horũ quoq; non nulla partim locũ corporis siue particulã afflictã subindicare uidentur,partim à prægrauante symptomate nominari. Quòd si quid citra hmõi insinuationẽ est noĩatum,at certe differentias suas multiformes habet:ueluti ulcus,tametsi ipso nomine,unitatis solutionem in carnosa parte non indicet,atq; ita afflictam partem unà insinuet,at particulares eius differẽtiæ uarie sunt noĩatæ, chironium,thelephium,cancer,herpes,phagedæna,omniaq; id genus, partim ab iis,qui primũ ea sanarunt,ut chironium:partim ab ipsis,qui ijsdem sunt affecti,ut telephium:cancer autem à similitudine ad animantem:Phagedæna à symptomate,similiter herpes.Verum phagedęna ulcus omnino est,idq; depascens,siue exedens,siue quocunq; appellasse libet:herpes non semper ulcus est,quotiesq; cum exulceratione est,non utique seruata ueteri sede,uicinas partes depascit,sed,sicuti nomen ipsum indicat,ritu serpentis bestiæ,relicto priore loco transit ad alterum. Cauũ uerò ulcus,& sordidum,& purũ,& æquale,& quod hypersarcon græce dicitur,id est cuius supercrescit caro,hæc magis ꝓprias sortita sunt appellationes,nõ tñ similiter oẽs,sed æquabile à proptia nimirum differentia,sicuti & cauũ,& supercrescens.At cruentũ,& purum,& sordidum,non à proprijs differentijs,sed ab externis symptomatis sunt appellata. Ergo,cum tam G impar nominũ impositio ueteribus fuerit,multoq; etiam magis cum epinyctida, & acrochordona,id est pensilem uerucam,& nyctalopa dicant:primũ,quod noctu est enatum:alterum,qđ summam occupat cutem:tertium, quod noctu uisum aufert: aliaq; eiusmodi multa faciant,nã si omnia numerem,(quod ipse fugere iussi)superuacua persequi uidear: id omni modo agendũ est ei,quem ueritatis studium tenet,ut ab ea,quam noĩa imaginationem faciũt,recedens,ad ipsam rerum substantiã se conferat,atq; hanc inspiciat:tum quot uniuersum sint & morbi,& symptomata,& proximæ siue internę horũ causæ,requirat.Nos igitur id alijs cõmentarijs fecimus, quorum unus de ægritudinum numero est,inscriptus aũt est de morborum differentia:alter de symptomatum est differentia. Adeo uerò in eo opere causas horum utriusq; seorsum explorare studuimus(dico tum morbi,tum symptomatis cuiusq;)ut ad præsentem disputationẽ nihil amplius desideretur,sed præparata oĩa iam sint. Itaq; ne legenda quidem,quæ hic dicemus,ulli sua serim,prius,quàm in illis sit exercitatus. Quippe,siquis,illis tam numerosis theorematis neglectis,huc se contulerit, nec ipse fructum percipiet,&,quæ rectè sunt tradita,temere incusabit.

*Al. οὐκ ὀλίγα.i. non pauca.

Quid differat Morbus & Pathos, & quòd omnis morbi dignotio ex ijs pendeat, quæ corpori secundum naturam insunt. CAP. 3. H

AC in illis quidem particulatim omnia, tum morbos,tum symptomata,tum causas inquiro. Hic duobus adhuc additis,quæ necessaria erunt ijs,qui medendi artem exercebunt, tũ me ad usum inuentorum prodendum conferam.Quæ nã sunt,inquis,duo illa,quæ dicere paro?Certe unum,quid inter morbũ,& quod Græci pathos uocant,intersit,indicabitur: Alterum ꝙ sine corporis elementis, & quibus primum consistit,noscendis,non possint morbi inueniri,ostẽdet. Hoc igitur nos accuratissime tradere studebimus.Qui ea legent,oro,ne prius ad ipsam methodum medendi se conferant,q̃ & ipsi,quot in totum morbi sint,per se inquisierint:&,quæ prodita à nobis sunt,curiose inspexerint:Ergo ceu hæc fecerint,incipiam,q̃ promisi.Tres esse in corpore affectus præter naturã ostensum iã est,Causas,morbos,symptomata.Causas,ueluti redundantiam uel corruptelam:Morbos,ut phlegmonen,ulcus:Symptomata,ut malũ colorẽ,& gracilitatẽ.Diuersa ab his sunt,quæ immodice à corpore excernuntur,aut quæ præter naturã retinentur,& functionum uitia,omnia scilicet communi nomine symptomata dicta,cæterũ nõ uni generi subiecta.Quippe affectus quidam corporis est uitiosus color:quod excernitur,aut retinetur, affectus nõ est,sed affectũ sequitur.Similiter actio uel læsa,uel integra,affectus sanè nõ est: particulæ autem,unde editur, affectum necessario comitatur. Ac œdema quidẽ & phlegmonę

A ex ijs sunt,quæ absolute esse dicuntur:Eodē modo & redundantia(si ea sit) sanguinis,& corporis pallor.Actio uerò ex eorum numero non est,quæ esse absolute dicuntur,aut certe non similiter,sicut iam comprehēsa: si quidem nullo temporis spatio manent eius partes,sicuti profectò nec sermonis, nec etiā motus ullius,sed horum quilibet in ipso(ut sic dicam)fieri esse suum obtinet.Cum uerò duplex sit motus genus,unū in loco,aliud in qualitate, prius latio,secundū alteratio dicitur.Ac oīs quidē actio,motus est actiuus: Omnis alteratio,eius quod alteratur,motus est passiuus : patitur nanq; quod alteratur. Ergo affectus,dum alterantur,mouentur: cum à motu cessauerint,iam alterati sunt,nō autem amplius alterantur . Quicquid.n.quocunq; modo se habet,aliquo omnino affectu est prædítum : quod autem in constanti ægreq; auferibili affectu est,id habitu iam quodam affectum est.Sanè alteratur is,qui nigresit : alteratus est,qui iam obnigruit,siue (ut sic dicā) nigrefactus est. Itaq; alteratio generatio est qualitatis,aut affectus, aut quocunq; appellare uelis.Nec,si alterationem esse depositionem,uel mutationem eius, qđ prius fuit,dicas,id pugnet cum eo,quod dixi,alterationem generationem esse qualitatis : cum ambo in idem recidant,nam,& quæ prior in corpore qualitas fuit,mutatur,& nūc noua gignitur.Quippe eius,qui in Sole uersatur,cādor mutatur,nigritia gignit:† rursus eius,qui igni se ca
B lefacit,ꝫ frigus mutatur,calor fit. Quoties uerò cuiuspiam,quod substantia non sit,generationē esse dicimus,nō idem eo sermone significamus, sicut cum absolute generationem proferimus . Nam,quæ absolute generatio nominatur, uia est in substantiā:quæ uerò huius, uel illius generatio dicitur,uia est in illius(ut sic loquar)entiam,siue subsistentiā. Verum hoc,ueluti extra rē, sit dictum. Quod uerò propositum nobis in disputatione maxime fuit,fermè iam definitum est, nēpe aliqua,in generatione,& mutatione,& alteratione,&,ut semel dicā,in motu,ipsam essentiam habere:aliqua in ipsius substantiæ constantia. Ac sanitas quidem,& morbus,& quęcunq; symptomatum causarumq; affectus,uel habitus sunt, ex permanentium cōstantiumq; numero sunt:actiones omnes alterationesq;,in quacunq; re fuerint, in ipso fieri essentiam suā possidet: & corpus,secundum quodcunque mouetur, secundum idem patitur,motusq; eius pathos,siue passio est.Sane prisci,motus omnes,ēt qui naturaliter se habent,nisi actiui sint,pathe græce,id-est passiones nominant:sicuti ēt ipsos actiuos motus,actiones. Eo pacto & Plato sensuum alterationes,pathe,idest passiones appellat:cū iunioribus aliter (nescio quomodo) sit uisum,ut uidelicet de solo eo,qui præter naturam sit,motu id nomen usurpent. Ac à ueteribus quidem pathos priuatim de omni extrinsecus motu dicebatur:nunc per abusum etiā affectus, qui ex pas-
C sione iam prouenere,nec amplius in motu sunt,pathe,id est,passiones appellant,† nō tamē diuturniores,aut ægrius auferibiles.Sed eiusmodi nomenclaturæ à iunioribus sunt inuectæ.Diximus aūt alibi diffusius de medicinalium nominum usu: nec illud nobis ad considerationē propositum nunc est,sed tñ,quemadmodum ipsi utemur,claritatis gratia distinguere necessarium est uisum.Nam contrarium sanitati affectum,à quo lædi actionem dicimus,morbum tñ appellamus,siue diutinus hic,siue breuis sit,siue momēto duret. Ex reliquis affectibus,qui præter naturam sunt, eos,qui hunc præcedunt,causæq; rationē obtinent,causas tñ dicimus,non pathe: Qui illum sequuntur,si actionum offensæ sunt,& symptomata,& pathe:eodem modo & immodicas,uel inanitiones,uel retentiones.Qui uerò affectus sunt,ueluti uitiosus color,supra passionis & symptomatis appellationem,etiā affectus,uel affectiones uocamus,ita nimirum, ut sunt. Omnium igitur horum cōmune id est,ꝙ præter naturam sunt,& causæ,& morbi,& symptomatis.Proprium autē morbi quidem est actioni incōmodare: symptomatis hunc sequi:causæ præcedere.Ergo nec is,qui morbum esse motum præter naturā dixit,intellexit,quid diceret:quemadmodum in proximo libro docuimus methodicorum non nullos definiuisse,adiecta ex superabundanti,constantia:nec is,qui mutationē esse ab eo,quod secundum naturā,ad id,quod prę
D ter naturā,uoluit:quippe quæ non magis morbi,q̃ causæ & symptomatis definitio est,quando omnia ea affectus sunt præter naturā.Verū,si breuis spatii sunt,constat acuta esse:sin ægre auelluntur,diuturna.Noson autem,an Nosema dicas,nihil interest:quemadmodum etiā non interest,Pathos,an Pathema dicas.Atqui pathus,id est passionis, appellationē de morbo dixisse ueteres,quemadmodum & Arrhostian,id est infirmitatem,& Asthenian,id est, imbecillitatem,ostensum nobis est in ijs,quæ de medicinalibus uocabulis scripsimus. In quibus illud quoq; traditum est,nihil referre,dicere † ualetudinem infirmā,an infirmitatem ualetudinis:ꝫ nā & ipsos, qui ægrotant,appellant non solū Nosuntas , id est ægre habentes,sed & Asthenuntas,id est parum ualentes,& Camnontas,id est laborātes. Reliquum nunc fuerit,ut,cuius causa hæc omnia diximus,in medium adducto,ad aliquid eorum,quæ proxime tractanda sunt, deinceps transeamus.Id quid sit,rogas ? Certe non aliud,q̃ quod sæpius iam ante dictum est, primū ac maxime id medicos studere,idq; ferè proprium eorum munus esse,ut morbos adimant:quippe simul cū hoc non modo actionis uitium statim euanescit , sed ēt reliqua omnia symptomata tolluntur. Siquidem primū ac maxime actionis ipsius , quæ secundum naturam edatur , omnes egemus, propter illam uerò & sanitatis:sed & functionis incommodum amoliri omnes cupimus, ob id uerò etiam morbum ipsum.Cæterum non functionis uitio,sed morbo ipsi,id est affectui pręter

† In quibusdam codi.hæc non habentur.

† Antiqui codi. quos uidi & impressi , legunt, οὐμὴν χρονιώτερόν γε οὐδὲ δυσλυτώτερον ἡ διάθεσις τῆς ἕξεως,ὥσπερ οὐδὲ ἀῤῥωσία, i. non tamen diuturnior , aut ægrius auferibilis est affectio, quā habitus: quēadmodum nec imbecillitas. Linacer tamen meliorem lectionem uidetur habuisse.

† Arrhostian an Arrhostema.

naturam, qui actioni incōmodat, applicamus remedia. Quiſquis igitur ex ijs, quę particulis naturaliter inſunt, & quæ temere accidunt, & quæ actionis ſunt cauſæ, diſtinguere nō poteſt, quomodo credibile eſt, ut ipſe affectum, ex quo primum actio læditur, inuenire poſſit? Nam, quæ temere corporibus accidunt, ēt ſi millies ſint alterata, nocere profectò actioni non poſſunt, quandiu, à quibus fiebat, omnia naturam ſuam tuentur. Horum uerò ſi uel unumquodlibet ſit alteratum, actionem quoq; ipſam ſtatim lædi intantum eſt neceſſe, inquantum ab eo, cum ſecundum naturam ſe haberet, eſt adiuta. E

Tribus exemplis oſtenditur dignotionem morbi, ac curationem, ex intellectione affectus, qui ſecundum naturam ineſt, pendere. *CAP. 4.*

AC mihi quidem res tota explicata iā eſt, clareq; oſtenſum, ijs pręſertim, qui intelligere uera poſſunt, fieri non poſſe, ut oīum morborum numerum methodo quis comprehendat, niſi idem omnium cauſarum actionis numerum, corpore ſcd'm naturam ſe habente, norit. Nihil tamen ex iam dictis intelligere adhuc poſſunt, quicunque uel* rudiores ſunt, & ingenio craſſiore, uel methodicæ ſectę nugis innutriti. Denuo igitur, quod nunc generatim dictum intelligētibus eſt, illis quoq; ſpeciatim exponamus, unum aliquod atq; alterum ueluti exemplum ſermoni proponentes. Cur lingua ſapores percipit, nec ulla pars alia? Num ꝑꝑ colorem, aut ſitum, aut magnitudinem, aut figuram? Quippe ea affecta, nec commode ſapores ſentiente, aut colorē eius ad naturā ſuam reducemus, ſi uidelicet huic actionem debet: aut iam dictorum quoduis, ſi ab illo agendi uim accipit. Quòd ſi propter aliud ab his quippiam, conſtat, ſi illo tm̄ tenus ad naturalē habitum ſit reſtituta, nullo etiā reliquorum fore opus. Nam eſto, exempli gratia, denſitas certa pororum cauſa ſit, cur ſucci ſaporem diiudicet: nūquid horum ſymmetriam, quæ in ſanitate ui ſitur, tuebimur: rurſusq; ametriā, id eſt à iuſto modo receſsū, quoties laborat, corrigemus? Eſto (ſi placet) mediocris calor cauſa ſit, cur ſaporem intelligat: nū hic quoq; manifeſtum eſt, cæteris neglectis, unā adhibendam curam, ut illud ſeruemus, à quo agendi facultatem accepit? Iam, ſi propterea, ꝙ ita in ſicco, humidoq; attēperata ſit, idcirco ſentiat, quis non reliquis poſthabitis huc tm̄ intendat, ut neq; iuſto ſiccior ſit, nec ēt humidior? Quis rurſus, ſi hoc uerum eſt, non facile prompteq; colligat, duos eſſe uniuerſos linguæ morbos, alterum ſiccum, alterum humidū? Veluti rurſum, ſi per moderatum calorem, & frigus habet, quod ſentiat, quis nō hic quoq; duos eſſe morbos eius intelligat, caloris, frigoriſq; à modo receſſum? Non aliter quoq;, ſi propter tenuium meatuum† cōpetentiam ſenſum eſt nacta, prōptum profectò hic quoq; colligere eſt, omnino eā ex horum†contrario habitu eſſe uitiandā: duplexq; uitium fore, denſitudinem eiuſmodi meatuum, & raritudinem. Sed num etiā plura dicam, quo ſtupidos iſtos inducam, ut, ſi nihil aliud, illud ſaltem intelligant, non poſſe quenquam nec inuenire, nec demonſtratione aſſercre, morborū numerum, qui non ex ijs, quæ particulis inſunt, tum q̄ cauſæ actionis ſint, tum quæ temere accidant, norit? Num ēt alterum adhuc tertiumq; exemplum adijciam? ſępe nanq; multitudine exemplorū, ſtupidorum animi ueluti à ſomno excitantur. Age igitur ita homines interrogemus: Idcirco ne corpus calida, frigida, dura, mollia, lenia, & aſpera, omnia deniq; tangibilia ſentit, ꝙ candidum colore eſt, aut nigrum, aut rufum, aut uno uerbo, ꝙ talis coloris eſt? an ꝑꝑ horum nihil, ſed aliud quippiā? Neminem.n. arbitror latere, quin, ſi quid probe ſentiendi munere utetur, id tm̄ illi tuendum cuſtodiendumq; ſit, ex quo uno probe ſentiendi facultatem accepit. Nam, ſi ex eo ꝙ candidum fuit, id dotis obtinuit, eius nimirum tuendi maxima erat habenda cura, ſicut nigri fugiendi. Sin contra ex eo ꝙ nigrum fuit, ſentiendi uim habuit, omnes, arbitror, alios colores fugere, formidareq; oportebat. Ad eundem modum, & ſi inde adeo ſentit, ꝙ flauum, uel rufum eſt, fugiendi, arbitror, alij colores ſunt, ceu ſenſum uel penitus abolentes, uel uitiantes. Præterea, ſi eo, ꝙ durum ſit, ſenſu eſt præditum, ſi molle fiat, deterius ſentiet: æque ut, ſi eo, ꝙ denſum ſit, ſi ad raritudinem mutetur. Iam, ſi tenuium meatuū ſymmetriæ acceptā ſentiendi uim refert, ubi ab hac receſſerit, uitiabitur. Et generaliter, ut ſentiat, id tm̄ ipſum adſit, oportet, unde ſenſum obtinuit: atq; id tm̄ corrigatur, unde ſenſus eſt læſus, cum à natura receſſit. Num igitur tertio exemplo eſt opus? an hæc abunde ſatisfaciunt? Sane prudentibus uel hæc ſuperuacua puto, ut qui uniuerſale intelligere ſine exemplis poſſint: rudibus autē, &* auerſis, & contentioſis, ne ſi tertium quidem addam exemplum, quicquā fortaſſe profecero. Veruntamē, qn̄ duo iam dicta ſunt, & inaniter tempus noſtrum ſemper terunt, non fuerit alienum, unū etiā num ijs exemplum adijcere. Proponatur itaq; iam, quemadmodum uentriculus male concoquens nobis ſit corrigendus. Verba autem faciemus, non ſolum contra methodicos, ſed etiam contra eos rationalium, qui non cognita ipſius actionis prima cauſa, quam continentem ēt nominare ſunt ſoliti, methodo quadam ac ratione cōſtitui poſſe artem putant. Eſto igitur, quiſpiā dicat (ab ijs.n. quæ obuiam promptamq; abſurditatem exhibent, cœpiſſe pręſtat, quò eos, ſi fieri poteſt, ad ea, quæ confuſa magis ſunt intelligenda ſenſim perducamus,) eſto, inquam, aliquis dicat, hunc quempiā, qui nunc cruditate laborat, ꝙ multos deinceps dies ſolo lacte eſt altus, uentris colorē mutaſſe, albumq; ex rubro reddidiſſe, idcircoq; uentris ſui functionem uitiaſſe. Fortaſſe iam rides, & iure profectò rides. Verum, ſi ſcias, quàm ſit ſimile, & huic de coloribus citra

(F, G, H in right margin at "Num ꝑꝑ colorem", "eiuſmodi", "ſentiendi uim")

Margin notes: * σκαιότεροι. † συμμετρία. † ἀμετρίας. * σκαιοῖς.

vllam

A ullum demonſtrationem adhibitam quiduis pronunciare,& ibi de exiguorum meatuum(uerbi gratia)ſymmetria,aut alio quolibet affectu,non,arbitror,iure ridebis:nã aut in tete riſum uertes,aut non in hunc.Nã eſto,impudens ſit,qui cauſam minus probe concoquendi colori imputet,dicatq;,ꝙ, qm̃ ex naturali colore uentriculus ruber eſt, nunc uerò redditus eſt planè albus, idcirco cruditate laboret,eſt neceſſe.Libens ſanè audiam,quid tu contra hunc obijcias.Ego.n. aliam rationem non inuenio,q̃ ut iubeam,qui ita dicet,prius oñdat, an omnino propter colorem,iuſtam ac naturalem actionem uentriculus edat.Tu ſi quam aliam habes,libens audiã.Sed nec habes,nec habere aliam cõtradicendi rationem potes contra eum, qui colorem cruditatis uentriculi cauſam eſſe dicit,q̃ exigere,ut doceat, quo modo ex naturali colore conſecutus ſit, ut concoqueret uentriculus.An igitur huic,qui colori cruditatis cauſam imputat,fides nõ adhibebitur ante,quàm doceat etiã hoc nomine agere uentriculum:tu,cum uel tenuium meatuum ſymmetriæ uitio,uel alij cuipiã hanc aſcribas, credi tibi poſtulabis prius, q̃ doceas,quo pacto ex ſymmetria in illo genere agat?At non hoc aio,inquit,nec aliud quicquã eſſe cõcoctionis cõtinentem cauſam,ſed prorſus id ignorare me fateor. Atqui,ſi ei,qui colori actionis cauſam tribuit,neceſſe eſt etiam,eidem læſionem actionis imputet:qui uerò tenuiũ meatuum ſymmetriã

B actionis cauſam dicit,etiam horum ipſorum à iuſto modo receſſum,eandẽ uitiare fateat̃:tum, qui temperamento quatuor qualitatum,caloris,frigoris,humoris,& ſiccitatis,actionis cauſam aſſignat,ẽt eorundem ipſorum intemperiei offenſam eius aſcribat: utiq; & tibi neceſſe erit eo, quod ſcd̃m naturam eſt,prius præſumpto,ita quod prẹter naturam eſt,inquirere:aut, ſi ipſum, quod ſcd̃m naturam eſt,non noſti,nec,quod egreſſum à natura eſt,noſti.Etenim uos etiam ipſos audio contra Empiricos dicere,fieri nõ poſſe, ut,qui id, quod ſcd̃m naturam ſit,non norit, dignoſcere id,quod præter naturam ſit,poſſit. At noſco,inquit,quod ſecundum naturam ſe habet.Quæro totumne,an partem eius aliquam?atq; pars ipſa,quã noſti,eſtne actionis ipſius cauſa,an uentriculo ineſt ocioſe? Nam quid demum eius noſti?ſitum uidelicet,& magnitudinem, & contextum,& figuram?At nihil horum actionis eſt cauſa.Sed nec Empiricos horum quicquã latet:quippe qui & ſe partium diſſectione, cum occaſio hãc offert,uti fatentur,& ex illa ſe hæc intelligere,nõ tñ actiones uſuſq; particularum. At noui, inquit,& actionẽ: eſt.n.circumplexus & attritio. At, niſi cauſam eius noueris, nec morbum intellexeris. Nam ſi quatuor qualitatum mediocris temperies actionis ſit cauſa, earum intemperies oĩno uitij cauſa erit. Tu uerò reris phlegmonen, & ſcirrhum, & œdema, & abſceſſum,alia, quæ oculis uſurpari poſſunt,ſolos eſſe

C uentriculi morbos,quamuis ne hæc ipſa quidem,ueluti Empirici, ſolis oculis,manibus,& reliquis ſenſibus apprehendas:ſed ad ipſam eſſentiam eorum tentas aſcendere, atq; hãc diligenter diſquirere,uidelicet non contentus ijs ſymptomatis,quæ ſenſui apparent.Quæ tñ ſymptomata Empiricis definiunt,ac circunſcribunt ſuã ſyndromen: ſic.n.ipſi appellandam cenſent ſymptomatum congeriem,quæ in affecto ſunt loco. Sed nec curationis indicationem ex apparentibus ſymptomatis accipis.Non.n.an tumor præter naturã:nec,an renitens:nec,an cum dolore:nec, an ruber:ſed,an ſit in finibus arteriarum impactio ex coincidentia, conſideras: ac curationem (ut ipſe fateris)ad hoc referens exploras. An non ea eſt Eraſiſtrati docẽdi ratio, ubi de febribus agit?ſicuti rurſus alia Dioclis,alia Praxagorę,alia Aſclepiadis? Itaq; nõ à ſymptomatis,quæ in phlegmones apparent loco, indicatio præſidij his ſumitur,ſed ab ipſa ſubſtantia. Neq;.n.an tumor à natura egreſſus:neq;,an renitentia:neq;,an dolor pulſatilis:ſed,an & coincidentia,& impactio in finibus *pulſatilium,aut obſtructio in exitu uenarũ,aut putredo aliqua ſuccorum,aut corpuſculorũ rõne contẽplabilium,in laxitatibus æque ratione ſpeculabilibus intentio ſit, æſtimant.Quare hi oẽs ab affectu phlegmone laborantis partis,non à ſymptomatis, quæ hanc ſequuntur,præſidiorum indicationem ſumunt.Ad eundem,arbitror,modum, & ſiquis calidum,

* arteriarum.

D frigidum,humidum,& ſiccum cauſatur. Verum hic,ẽt ſi uentriculus citra phlegmonen, aut ulcus,aut abſceſſum,aut alia id genus,eo tm̃,ꝙ frigidior euaſerit,non recte concoquat, tñ remediis nõ deſtituitur.At,qui phlegmonas,ſcirrhos,aliaq;,quæ oculis uidere licet, tm̃ eſſe morbos putant,ridicule planè cruditates,quæ ſine iis fiunt, ex imbecillitate uentriculi incidere dicunt, ceu affectum aliquem priuatum ſeiunctumq; imbecillitatem eſſe uelint,non autẽ,uelut in ſuppurantibus,aut ſcirrho grauatis, aut phlegmone affectis,aut alia quauis ratione laborantibus, ineſſe.Quippe oĩa hæc uitia,ſiue in uentriculo,ſiue in iecinore, ſiue in pectore,ſiue in alio quouis accidant,illico partem,in qua ſunt,ad propriã functionem edendam imbecilliorẽ reddunt. Sed id non ſatis illis erat ad indicanda remedia:alioqui fruſtra inquirunt affectus, fruſtraq; ad ipſam morbi eſſentiã ſubeunt,tanquã non aliter detur idonei cõpotes eſſe remedij. Nõ igitur, qui imbecillitatem*uitium eſſe dicunt,ubi nullo ex ijs,q̃ ipſi *morbos definiunt,affecto uentriculo animal cruditate laborat,ij,dum à nobis refellant̃,expectant: ſed ipſi ſe ipſos redarguunt, cum non proprium aliquod,ſed cõmune omnium dicant,quodq; nec illis ipſis iudicibus,remediorum inuentionem indicare facile poſſit. Quippe illud,roborare imbecillitatem, nomen nudum,ac ueluti meta potius eſt,quò curans dirigit,non curatio:nã quid faciendo ijs,qui inualidi ad actionem ſunt,robur uindices,nõ dicunt. At in hoc curatio conſiſtebat,&,niſi uentriculi

*πάθος.
*πάθη.

affectu inuẽto,ut remediorũ ſis compos,fieri nõ poteſt. Quippe,ſi refrixerit,calfaciendus eſt:ſi E
humentior effectus,ſiccandus eſt:pari modo,ſi immodice incaluit,refrigerandus eſt:ſi ſiccatus,
humectandus eſt.Atq; hæ quatuor ſimplices curationis rationes ſunt. Alteræ quatuor compoſi
tæ ſunt.Si frigidiore ac ſicciore tẽperamento redditus uentriculus eſt,calfaciendus ſimul hume
ctandusq; eſt.Sin humidior & calidior iuſto euaſit,ſiccandus ac refrigerandus eſt.Pari modo,ſi
calidior ac ſiccior eſt affectus, tũ refrigerandus,tum humectãdus eſt. Sin humidior ac frigidior,
quàm pro natura eſt,ſiccandus ac calfaciendus eſt. † Quare octo tum uentriculi ipſius affectus
ſunt, quas illi imbecillitates dicunt:§ tum octo medendi rationes.

† In antiquis legitur, ut Linacer uertit. Ex impreſſis tamẽ ita uerti poteſt. quare & octo ſunt ipſius uentriculi affectus, qui sũt cauſæ ipſius (ut ipſi dicunt) imbecillitatis.

Aduerſus eos medicos, qui naturalis actionis cauſam negarunt inquirendam, vt methodus dignoſcendi & curandi morbi conſtitueretur. *CAP.* 5.

NEc,ſicut Empiricis, ſic ulli dogmatizantiũ dicere licet,ſint hæc,an non ſint,nihil eſſe opus
intelligere. Funditus nanq; logicam ſectam ſubuertẽt,ſi ignorato affectu,curationis tamẽ
facultatem abunde ſibi ſupereſſe dicant. Etenim ab uſu ipſo omnes, quõ curandum ſit,intelli-
gent,ſi ab ipſius rei natura indicationem non ſument.Ac Empirici quidem,& ꝙ inuenire poſſe
non putent quicquam eorum,quæ abſtruſa ſunt:& ꝙ id ẽt,ſi inuentum ſit, nõ deſiderent,quip-
pe obſeruatas à ſe eſſe curationes in apparẽtibus cõcurſibꝰ:merito nec ſcire ſe,an octo affectus F
ſint,quibus uentriculus imbecillus ſit,aiunt,& citra eiuſmodi ſuperuacuã moroſitatẽ,remedijs
ſe abundare.Qui uerò & rationem ſe hr̃e profitentur,cuius ope ẽt abſtruſa inquirant,& ipſorũ
inuentionem præſidiorum præſtare indicationem dicunt,hos quõ non pudeat dicere, aut non
noſſe ſe,an octo affectus ſint,aut eos ad medendum ſe non requirere? Neq;.n.id tm̃ dicere ſatis
eſt,nõ noſſe ſe,ſed refellere par eſt eos,qui ſe ſcire affirmant,ceu parum uera profeſſos. Quoad
uerò,nec ipſi id faciunt,alijq; non pauci demonſtrationis fide cõfirmant,omne corpus pro cer-
to quatuor qualitatum temperamento opus ſuum edere,rationabilius eſt illis accedere:niſi for
te,qui nuda afferunt uerba, plus ſibi credi poſtulabunt, quàm qui cum demonſtrationum fide
loquuntur.Atqui illi,ſi non aliud,ſaltem ſuadere,ac docere auditorem ſtudent, non cogere,iu-
bereq;:hi totum contra,tyrannorũ ritu iubent,ne quæramus actionis cauſam. Verum nos hoc
nomine Dionyſium,Phalarim,cæteroſq; tyrannos odio proſequimur,ꝙ iubent,imperantque,
non ſuadent,ac docent,ſicut Solon,Draco,& Lycurgus. At,inquit, ego intra limites artis ma-
neo:vos & ab ijs exceditis,& ad naturalis philoſophię principia nos reducere conamini.An igi
tur,homo lepidiſſime,ne hoc quidem ipſum demonſtrabis, qui nã uidelicet medicinæ artis ſint
limites:quæq; nouiſſe expediat ei,qui ratione,remediorum inuẽtionem molietur: ſed terrifico G
vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem,& te illud dicere,non oportere actionis
inquiri cauſam.Audio & empiricos dicere,nec actiones ipſas eſſe conſiderandas. Audio nõ mi
nus illum,qui dicit,non tm̃ has eſſe æſtimandas,ſed etiam cauſas, unde naſcantur, quærendas.
Num igitur ex eo eſſe me iniquorum iudicum numero iubes,qui prius,quàm omnes, qui inter
ſe diſſideant,audierint,uni ſtatim ferunt ſuffragium?An primum,quæ ueſtrũ quiſq; dicat, ſeor-
ſum audire uis,dein conferre,atq; perpendere,quis tum ſibi,tum apparentibus cõſentiat:quis
rurſus nec ſecum,nec cum ijs,quæ apparent?Atqui,ſi ita faciam,Empiricos audiam,etſi,quæ di
cunt,ſtabiliter non demõſtrent,ſaltem ea lenire conantes.Vos ne id quidem facitis. Nam ſanè
libenter audierim,quis ueſtrum, uel lenimen aliquod,uel demõſtrationem aliquã afferre ſit co
natus,cur actionis cauſam inquiri non expediat. Quæ.n.à me methodus ſupra eſt poſita,inqui-
rendam eſſe demonſtrauit:Vos,ꝙ inquirenda non ſit,nec demonſtrationem ullam,nec rationẽ
ullam probabilem afferre conamini,ſed tm̃ elato ſupercilio tetrice nos obiurgatis,abſcedere à
ſumma phyſiologia iubentes,nec ſic quærere hominis naturã intelligere, ut philoſophi faciũt,
qui ad prima uſq; elementa ratione aſcendunt. Illud quoq; uobis uel dixiſſe tantum ſatis uide-
tur,nempe arteriam,& uenam,& neruum,principia continentia, & ueluti elemẽta eius phyſio H
logiæ,quæ de hoĩe inſtituitur,ponenda eſſe.In quo quidam Herophilum laudauit,ꝙ ita ad uer-
bum dixerit:Eſto hæc prima eſſe,tametſi prima nõ ſint.Sed,ꝗ ad demõſtrationem prouocat:ac
hypotheſes iſtorum,qui ſic opinant̃,pugnare ſecum oñdit:hũc auerſamini ac fugitis, prorſusq;
non auditis,& contemnere ſimulatis,ibiq; rationem faſtiditis,ijdem ſcilicet,qui cõtra Empiri-
cos rationem,demonſtrationemq; extollitis. Nam,ꝙ ſecum diſſideãt rationes oĩum,qui uel ex
dimidio dogmatizant,etiam ijs, qui tenuiter in demonſtrandi methodo ſunt exercitati, facile
perſpicere licet.Cum.n.phlegmone uentriculus laborat, atq; inde adeo concoquere non ualet,
quæ nam phlegmones cauſa ſit, quærendum cẽſent,atq; inde præſidiorum copiam coniectant,
ſpreta Empiricorum inuentione. Cum uerò citra phlegmonen,aliudve id genus uitium,ſolius
intemperantiæ culpa concoquere non ualet,hic rurſus auxiliorũ facultatem ab experientia pe
tunt.Atqui hæc ſecum non conueniunt,cum Empiricorũ opinio ſibi conſtet:præterea demon-
ſtret efficiatq;,quod uolunt,ex ijs,quæ uos ipſi non inficiamini,lẽmatis. Quippe,ſi fieri ullo mo
do poteſt,ut ex ijs,quæ apparẽt,ſymptomatis curandi ratio coniectetur,ignorato affectu,utiq;
non hìc poſſibile in alio fuerit parum poſſibile,ſed æque in omnibus poſſibile erit. Ergo ne hoc
quidem loco rationem ullam afferre poteritis,quo minus,ubi affectum explorare nequitis,ex-

perientia

A perientia ipsa satis sit ad remediorum inuentionem. Omnia igitur tyrannorum ritu imperatis: uti uerò demonstratione nec ipsi uultis,(præstat.n.ita fortasse dicere,q̃ nō posse uos)nec ijs,qui uti tum uolunt,tum possunt,acceditis.Itaq; quid aliud sunt disceptationes uestrę,quàm lites,& contentio,& prouocatio ad cōuitia,& pugnas?cuiusmodi præceptorum uestrorum,quidā perpetuo exercuit,aut irridens,si quis calidi,uel frigidi mentionem faceret,tanquā balneatoribus magis,q̃ medicis,ea nomina conuenirent:aut uehementer increpans,quasi lōgissimè à medendi arte digressum:aut Erasistrati grauem illā authoritatem obijciens. Verum hæc,ut primo auditu oblectabant,ita,cum secundo,& tertio audiui,molesta sanè fuerūt,ceu scurris, q̃ medicis, magis cōgrua.Si.n.semel authoritas eorum, qui ultra non esse procedendum iubent,legitimus testis esse ad demonstrationem putabitur, oīa iam meræ nugæ erunt, nec finis in disputatione ullus,nisi,qui nunc uisitur,inimicitia,pugna,conuitiū.Quippe,qui à logicis demonstrationibus digressi,credi quippiam censent,propterea,ꝙ Herophilus,aut Erasistratus ita iussit, hos necesse est oīs generis conuitia pugnasq; sequi,admiranda scilicet disputationum,quæ nunc habentur præmia.Fingamus.n.alius dicat,huic,qui commode non concoquat, uentriculum frigidam & siccam intemperiem contraxisse,proindeq; humectandum,ac calfaciendum esse: Alius,ꝙ na-
B turalis eius habitus mutatus ad frigidius,& humidius sit,calidum siccumq; uictum adhibendū suadeat: Tertius autem quispiam accedēs,ꝙ,q̃ comprehensa sunt,non recte sint dicta,id ne ten tet quidem ostendere,sed tn̄ eos,qui dixerint,obiurget,quasi superflua scrutentur,& testes adhibeat Erasistratum,uel Herophilum:nonne(ut dixi)dissidij hinc,mutuiq; conuitij initium excitabitur? Quippe illos contra necesse est Athenæum,& Mnesitheum,& Dioclem,& Plistonicum,& Hippocratem,& Philistionem,& sexcentos alios tales opponere testes. si.n.testibus decidenda lis erit,non modico hi uincent. Nam,ꝙ tum*insalubris intemperamenti plures sint species,tum cuiusq; earum diuersa curatio,ubi non Hippocratis modo,& plurimorum aliorū medicorum,sed ēt Platonis,Aristotelis,Theophrasti,Zenonis, Chrysippi,& omnium illustriū philosophorum testimonio comprobarint,utiq; & ꝙ citra naturam corporis exacte inuentam fieri nequeat,ut uel de morborum differentia quicquam inuenias, uel auxiliorum cōuenientium copiæ sis compos,ijsdem ipsis,tum philosophis,tum medicis confirmabunt, hisq; non tyrannorū ritu,sicut isti,iubentibus,sed euidenti ratione probantibus Contra hæc igit̄,qui calidum,& frigidum,balneatorum,non medicorū dicunt esse uocabula, dicteriis uidelicet utent̄,& risus mouebunt,moriones,phrygas,aut scholasticos narrantes. Quippe conscij sibi sunt,nō modo nihil
C demonstratione confirmatum scire,sed nec,quid demum demonstratio sit,intelligere. Ergo ex his dicterijs necesse est,oriatur dissidij initiū. Vt.n.primum omnium memorem,quæ nugantes sine demonstratione dicere non dubitant,considera,quo pacto necesse sit ex eo pugnam subsequi.Nam,ubi contra dicta eorum nuda,& demonstrationis expertia,ac contra testes ipsos,qui bus credendum censent,alij tum celebriores,tum longe plures testes opponunt,necesse est,uel cedere,uinciq; utroq; nomine, † & ꝙ demonstrare recusarunt.‡& ꝙ numero testium sint impares:uel perfricta fronte Erasistratum oībus illis testibus dicere maioris esse fidei.Siquidē hic necessum est,alterum negare esse maioris fidei,aut Hippocrate,& Mnesithæo medicis, aut Aristotele,& Platone philosophis:alterum esse maioris fidei instare:deinde uarie ultro citro,tā immodesta contentiosaq; contradictione iactata alterum eorum impelli,ut dicat†non esse,alterū bene sanè,si tu Erasistratum in ordinem redigas.‡ Hæc.n.quotidie fieri in medicorum disputationibus,ò Hiero,uides.Ea uero semel data porta,omnia iam muliercularum uerba ingerūtur:&, cum mutuis se maledictis asperserint,inutiliter amisso tempore discedunt.Atq; hanc turpitudinem,non est,ꝙ dicat aliquis non esse ab ijs,qui demonstrationem fugiunt,inceptam. Fugiūt autem multifariam,ut scis,alij cum grauitate tantum increpantes:alii scurrile aliquid commenti:
D alij in risum sannasq; disceptatione abrempta.Quòd si quis sermoni stare,demōstrationesq; audire audet,primum quidem omnino non intelligit:neq;.n.potest, qui demonstratiuæ methodi sit imperitus,eos,qui ipsa utuntur,intelligere.Quòd si aliquatenus intelligit,at,ꝙ dogma suum, in quo est innutritus,propugnare omnino decreuit, cōtra tendere aggressus,dein deprehēsus, quę nec rite cludant,nec colligant,sed uana nugaciaq; sint,dicere,irascitur,& deuouet Dialecticos,ceu malorum authores,ꝙ uidelicet pituitā à naribus ipsorum detergent,ipsisq; mederi conantur adhibitis scilicet non melle & placentis,sed allijs,& cæpis,quæ ēt pituita tentatos gallinaceos sanare solent,Quippe millies affuisti ijs,cum à diuerse cludentibus argumētis nō aliter, q̃ ab ipso allio,& cæpis cogerent̄ lachrymari Nec te profectò latet multos sæpe nobis priuatim fassos,sentire iam se suam sectam,q̃ sit absurda,nec tn̄ hanc posse publice mutare, cum alioqui nec alia nossent,unde haberentur in pretio,& iam uulgo propter hęc,& noti,& in pretio forēt. Itaq; ob hæc ipse quoq; sæpius distuli cōmentarios de medendi methodo scribere,pro comperto planè habens,paucissimos huius tempestatis ab iis adiutum iri.Etenim.nisi magna quæpiam *miraq; mutatio humanarū rerū fiat,actum de bonis studijs est,utpote cōfusis,ac corruptis nemine ueritatē ipsam,sed tn̄ scientiæ famam quærente.Optimè.n.profectò scis,ne quinq; quidē usq̃ inuenisse nos,q̃ esse potius,q̃ uideri docti cuperent.Atq;,nisi quis sapientiam ipsam ꝓpter

*νοσώδεις.i morbosi, ut ipse alias uertit.

† ἔν τε τῷ μὴ συνακολουθῆσαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν.

† Al.non tibi sanè ita bene erit, si Erasistratum negligas.

* καὶ δαιμονία.

* ἀσχολίαν.

se ipsam expetat, ne tempus quidem ullum inueniet, quo se in logica methodo exerceat, immo E diuitijs, & famæ, & potentiæ ciuili inhians, in horum *ambitu uitam omnem consumet.

Aduersus, eos qui morbos à sola plerunque intemperie fieri negarunt: & quot sint prima morborum genera, quæ in similaribus, & instrumentalibus oriuntur. CAP. 6.

* Al. inuentionis.

ERgo dimissis his, rursus ad propositum redeamus. Est autem ab initio propositum illud, qui omnem morborum numerum methodo non inuenerit, hunc maxime in ipsis medendi methodi foribus lapsurum: cum cõstet, totidem esse medendi rationes, quot sint morborum ideæ. Ergo sic in enumerãdis morbis egisse, ut neq; priuatis proprietatibus attentus, infinitos statuat, nec in primis statim generibus subsistat, id in promptu cuiq; non est, sed ei tñ, sicut antea dictũ est, qui in diuidendi methodis sit exercitatissimus. Principium uerò *diuisionis eorum est (ut ẽt alibi diximus) ut essentiæ ratio rei diuidendæ constituatur. Igitur illud monstratum nobis est, morbum oĩno unum ex ijs esse, quæ præter naturam sint. Hæc aũt quatuor cum sint, actio offensa: affectus, unde actio prouenit: affectus ipsius causa: & quæ hunc subsequuntur symptomata: siue functionem ipsam uitiatam, siue, unde hæc prouenit, affectum, morbum nominare uelis, nihil in medendi methodum immutare ostensum est, modo unum illud intelligatur, primã ipsam curationem, quam ẽt non nulli continentem appellant, affectus esse, qui actioni incommodat. F Porrò ostensum à nobis diximus, rationabilius hunc morbũ appellari: non tñ uetare nos, quin, si cui id cordi sit, actionis noxam morbũ nominet: affectum, qui hanc creet, morbi causam. Prę sumpto igitur, ꝙ morbus uocetur affectus is præter naturã, qui functioni officiat, inquisiuimus deinceps, quot in uniuersum morbi essent. Vbi clarum obiter fecimus, siquis uia ordineq; processurus sit, nec (sicut uulgus medicorum facit) tyranni ritu imperaturus, huic primum inueniẽdum esse affectum illum, qui functionis effectrix sit causa. Hũc sanè nos eucrasian diximus esse calidi, frigidi, humidi, ac sicci. Proindeq; primum morbum in similaribus esse ex horũ intemperie ostẽdimus. Alius quispiam corpusculorum, & meatuũ symmetriam statuet, propterea q; ex indebito meatuum ipsorum modo ægrotare animantes. Cęterum, siquis nec ipse actionis cãm, in quo nam entium sit genere, audebit statuere: nec iis, qui statuunt, cõtradicet, ac nihilo secius tñ ratione methodoq; se procedere arbitrabitur: hunc egregie improbum esse diximus, ut qui nec tutum se ab Empiricorum accusatione facere possit, & secũ planè pugnet: quippe eiusmodi homines ex dimidio logicos esse, q, quã rõne phlegmone, scirrhus, œdema, & alia id genus fiãt, multo labore disquirunt, lædi autem ẽt, citra hęc oĩa, ex sola intẽperie actionem non intelligũt, sed empirice talia curant. Quisquis igitur, quantum hi aberrent, scire uolet: tum quos morbos G transiliant, quantoq; plures ignorent, q̃ norint: librum de morborum differẽtijs perlegat. Intelliget enim, Hippocratem primum omnium recta instituisse uia: quæ cum à posteris absoluenda fuerat, non modo nemo eorum absoluit, sed pleriq; ẽt, quæ probe fuere inuenta, corruperunt. Proxime autẽ, ut uiam, quæ inchoata est ab eo, perficerent, absoluerentq;, Aristoteles & Theophrastus accesserunt: &, si fateri uerũ oportet, potestate absoluerũt, cum constituerint aliud esse in corporibus similaribus morbi genus, aliud in ijs, quæ instrumentalia dicantur: quippe à similaribus functiones edi, eoq; esse cuiusq; instrumenti unam *tãtum similarem: reliquas uerò, quæ cum hac quoduis instrumentum perficiunt, eas usus alicuius gratia, illius, quæ prima erat actionis causa, factas esse: sed & horum tñ rursus cuiusq; esse per se actionem, ueluti in oculis. Satius enim fortassis sit, quæ in alijs diffuse ostẽdimus, strictim hic cõmemoremus. Ipsum uisus instrm̃ est crystallinus humor: reliquæ oculi partes, eius causa sunt factæ: quarum omnium usus narrauimus in decimo operis de partium utilitate libro. Cæterum, quanquã crystallini maxime causa omnes sunt factæ, singulæ tñ earum aliquam seorsum actionem sunt nactæ: ac uena quidem, & arteria, & neruus toti animanti communem: membranulę oculi omnes, cum sint nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus sunt præditæ, ac perinde etiam functionibus, quæ H ab his proficiscũtur. Quoties igitur crystallinus humor ex intemperie laborat, omnino læditur oculorum functio: cęterum non est eorũ, ut organa sunt, morbus: at, quod hypochyma uocant, nullius similarium est morbus, sed oculi totius, ut instrumenti. Ad eundem modum, si in finibus uenarum, quæ in cauo iecinoris habentur, obstructio ex lentis, aut crassis succis subhæsit, digestio quidem in corpus per has morabitur, ægritudo tamen totius iecinoris, ceu instrumenti censebitur, nulla similarium eius partium ægrotante: quòd si intemperies uenas eius infestauerit, ipsarum quidem illarum morbus primum erit, ex accidente uerò etiam iecinoris. Ac Erasistratus quidem in phlegmones substantia tradenda est lapsus, cũ nec in particulis, quæ phlegmone laborant, in finibus *pulsatilium impactio necessario cernatur: nec arteriæ spiritum tãtum, cum in naturali habitu sunt, contineant: ueluti in tractatione de his ostẽdimus. Si igitur phlegmone eius generis morbus sit, cuius autumat: & scirrhus eius generis, cuius ille opinatur: & reliquorũ singuli, sicut ipse obscure, & multi sequaces eius clarius explicare conanẽ: utiq; solidas ipsas partes liberas propemodum à morbis relinquit, nisi quatenus ulcerari, collidi, incidiq; ualeãt, atq; id genus aliud quidpiã pati. Laborare uerò eas se totis eiusmodi morbis, quales nos octo intemperantias ostendimus, id nusquam dicit. Atqui corpora uniuersa, etiam quæ difficillime afficiuntur,

* ἴδιον.

* arteriarum.

A tur,veluti æs,lapis,ferrum,saltem calfieri,frigefieri,siccari,humescereq; cernuntur, ut vtiq; mirum sit,si tantum arteria,& uena,& neruus,nihil eiusmodi sentiẽt.Atq; hoc etiam magis mirũ, si patientur quidem,functionẽ tamen legitimam edent: veluti (si ita sors tulit)in corde facultas quædam est,(vt ipse quoque Erasistratus confirmat) qua laxatur,& cõtrahitur:hanc autẽ lædi profectò oportet,si uiuenti animali cor sit exemptum,quemadmodum sæpe factũ in sacrificijs videmus:quippe,si non læditur,perpetuo mouebitur,nec tantum ad tempus aliquod, vt nunc cernitur.Manifestum est igitur,læsam esse,proindeq; mouere desinere.Illud igitur consideratu non inutile erat,cum potest saltem facultas ea lædi,etiam ante,q̃ cor sit exemptum , quæ nam sit eius læsio:quæ nam alia,præter intemperiem:nam neq; figura eius mutata apparet,nec cauitas,nec ligamentum,nec osculum,nec alia vlla pars perdita,sed tãtum naturalis tẽperies mutata.Ergo omnes hi similarium partium morbi omnino,ut dictum est,ab illo sunt omissi. Siquidẽ vbi sanguis in finibus arteriarum impactus actionẽ uitiat,id arterias ipsas,quatenus instrumẽta sunt,male habet: ut uerò similares particulæ sunt,octo quidem secundũ nudas qualitates intemperies habent,octoq; rursus cum fluxione. Oportet igitur, quisquis horum certa scientia demonstrationes cœpisse uelit,à libro de elemẽtis incipiat: post deinde reliquos sigillatim (vt B dictum est) legat.Sunt verò proximi huic cõmentarij de temeeramentis. Ab ijs proximus est, qui de inæquali intemperie inscribitur: mox,qui de naturalibus facultatibus: alijq;,qui de animę affectibus sunt proditi,idq; de unoquoq; deinceps,& seorsum.Hos excipiũt,qui de particularum vsu sunt inscripti: quos sequuntur,qui de morborum,symptomatumq; differẽtiis titulũ habent.Plerique uerò medicorum,nec tantũ experientiæ applicantes animum (cum tamẽ liceret ex Empiricorũ institutione bonis esse medicis) & perfectioris rationis cupidi, cum aut ijs, quæ citra demonstrationem sunt enunciata,credant,aut uitiosis demonstrationibus fallantur, non solum nihil excogitant boni,sed etiam,quæ per experientiam sunt cognita,corrũpunt. Siquidem ratio non leue momentum obtinet ad experientiam uel ornandã , uel corrumpendã: sed,quantum recta ratio ornando adijcit,tantum,uel etiam amplius,uitiosa detrahit.Atq; hæc me sæpe medicorum vulgo prædicãtem audis,qui prius,quàm in methodis logicis se exercuerint,uel,cũ demonstrare aliquid tẽtant,se ipsos fallunt: vel,cum diuidere quiduis in species ac differentias,hic quoque imperitorũ coquorum ritu, non per membra incidunt,sed conterunt, collidunt,ac dilaniant, veluti in eo,quod nunc est propositum.Consulo igit̃ (vt scis)talibus omnibus,experientiæ animum intendant:cum non leue instet periculum ijs,qui supra vires aliq̃d C moliuntur,ne & id non consequantur,&,quæ intelligere aliàs possent, omnino amittãt. Ergo cum iis,qui tum recto sunt ingenio,tum discere parati,ipsi rursus sermonem conferamus,illud tantũ ex iis,quæ inter initia diximus,commonentes,non esse committendum, ut utraq; simul confundantur misceanturq;,& quæ per experientiam sunt inuenta,& quæ sola rõne sunt inuestigata:sed cum utrunq; seorsum sit tractatum,post ambo coniunganẽ.Ergo,cum ipsi de experimentali * inuentione alibi egerimus,de logica in his commẽtariis disserere proposuimus. At mihi videor iis præsertim,qui commentarios nostros de morborũ symptomatũq; differentiis perlegerunt,cũ quibus scilicet mihi deinceps sermo erit,iã clare ostendisse,maxime in ipsis statim foribus lapsum Thessalum esse.Lapsus enim non leui lapsu & Asclepiades erat,ubi inter initia de elementis corporis male sensit:cæterum multo & maiore,& grauiore Thessalus, quippe qui omnes in victus rõne morbos in duos,similiter illi,cõtulit affectus:multos uerò medicinalium scoporum ademit,quibus ille est vsus.Pessimum autẽ grauissimumq; illud admisit, quòd nec ipsas actionum noxas,nec affectus,qui earũ causæ sunt,morbos cẽset,sed solis uacuationibus,uel statis,uel præcipitatis intentos esse vult,cum nec,quid sit plus iusto sisti, p̃cipitarive uacuationem,clare nos doceat.Quippe uel ad uires,uel ad causam,uel ad affectum, uel ad id, q̃d D per sanitatem semper est obseruatum,referri iudicium oportet.Ex quo factum arbitror, ut pugna inter eius sequaces non parua sit orta,ut qui tum de reliquis omnibus inter se dissideãt, tũ de eorum,quæ pathe uocant,& notione,& subsistentia.Verum,si nunc de pugna eorum historiam moueam,deflectam ad inutilia sermonem.Omnem igitur deinceps sermonẽ faciam , ceu cum illis agam,qui commentarios de morborum,ac symptomatũ differentiis,prætereà de causis eorum legerint:ad hæc,qui ea omnia,quorũ paulo ante memini,reuoluerint. Atque hinc ordiar.Quoniã actiones omnes à similaribus corporibus proficisci ostẽdimus,reliquas uerò omnes singulorum instrumẽtorum particulas usum quempiam ipsis præbere,duplex sanè morborum genus erit,alterum in partibus similaribus,alterum in totis organis.In similaribus intẽperantię:in totis organis unum in figura spectatur,aliud in particularum numero,aliud in cuiusq; quantitate obseruatur,quartum in positura.Vtrarunque uerò partium,id est similarium instrumentaliumq;,communis est ipsa unitatis diuisio.Ergo sex in uniuersum morborum sunt genera.Vnum ipsorum similarium proprium,nempe intemperies: quatuor,ut modo dictum est, instrumentorum cuiusque: & cum his sextum,quod tum similaribus,tum instrumentalibus est commune,ipsius unitatis solutio.Horum cuiusque differentiæ ad ultimas usque species in libro de morborum differentia sunt traditæ.

Quid

Quid sit indicatio, & quo pacto ex intellectione eorum, quæ multitudine differunt, ac specie vnum sunt Methodus communis indicationis oriatur de affectibus passionibusq́, ac symptomatis amouendis. E

CAP. 7.

† τὴν γὰρ οἷον ἔμφασιν τῆς ἀκολουθίας.

HIs sic se habētibus, iam de medēdi indicationibus est dicēdū, sed hoc ipso indicationis uocabulo prius exposito.† Quippe ipsam sequētis siue agēdi insinuationem ꝫ indicationem dicimus. Nā inuenitur quidē & ab ipsa experiētia id, quod consequens, faciendū ve sit, cęterum non ita quasi in præcedēti aliquo designatū: proindeq; nemo Empiricorū dicit, id isto indicari: quanq̃ certe hoc sequi illud dicunt, & hoc præcedere illud, & cōsistere hoc cū illo. Deniq; oēm artem horum obseruationem memoriamq; esse dicunt, nempe quid cum quo, & quid à quo, & quid post quid idētidē sit uisum. Ergo ex ipsa rei natura ordiri, atq; ab ipsa, qđ sequens sit, citra experientiam inuenire, id est indicatione inuenire. Definito iā hoc quoq;, ac rursus, quod ante diximus, ad memoriā reuocato, omnem medēdi methodum seiunctā ab experientia procedere: nec recte facere eos, qui ambas doctrinas, Empiricā, Logicamq; in unum cogunt, atque confundunt: quæ reliqua sunt, prosequamur. Fuerit autē omniū, quæ reliqua sunt, ordine primum, quod & proposita iam proxime sequitur. Sequitur autem primum, ac maxime illud, ꝙ oīs medendi methodus, per indicationē fit: quippe, quicquid ab experientia seiunctum est, id totum F indicatio nominatur. Quare, quisquis condere medendi methodum ad unguē parat, huic à primis est indicationibus auspicandum: atq; hinc ad eas, quæ deinceps sunt, transeundū, rursusq; ab his ad proximas: itaq; pergenti nō prius desistendum, q̃ ipsius compos sit finis. Porrò finis propositæ nunc nobis tractationis est, inuenire cuiusq; morbi remedia. Quod nam igitur uię, quæ huc perducit, statuetur principium. Nempe morbi ipsius cognitio, qualis scilicet is natura sit, ut prius est ostēsum: quippe, si id, quod curatur, is est, ratio profectò est ab ipso quoq; indicationes esse incipiendas. Ergo primum, quæ generalis cōmunisq; morborum omnium indicatio sit, inuestigandum est: ab hac deinde ad alias speciatim descendendum. Quippe necesse est oēs morbos unius eiusdemq; participatione morbos appellare, ueluti, arbitror, & hominē, & bouē, & canem, & reliquorum singula. Vnū nāque idemq; in oībus hominibus habetur, cuius gratia omnes eandem appellationem hominis sortimur. Pari modo canibus unum idemq; omnibus inest, cui cogitatione innitimur, cum canem intelligere uolumus. Similiterq; in omnibus equis vnum idemq; inest, propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autē hoc clarius perspicere licet. Nam omnibus quadrupedibus animalibus, quæ latrant, unum idemq; inest, utiq; qđ & quadrupedia sunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis, quas ipsas quoq; canes appellamus, unū rursus idemq; inest, quod terrestribus nō est, ita, ut his cum illis in canum natura G nulla sit, nisi tantum nominis, conuenientia. At hominis cum homine, ueluti Socratis cū Alcibiade, non nominis modo, uerum etiam eorum, quę ijs insunt, societas est: nā & animalia, & bipedes, & pedestres, & rationales, & mortales sunt: deniq; nihil ulli singularium hominū, quà homo est, inesse deprehendas, quod nō & reliquis hominibus insit. Cęterum terrestribus canibus, ab ijs, qui sunt marini, multa insunt diuersa, seu corporis spectes formā, seu animi mores. Quippe ille cicur est, hominisq; amans, hic insidiator & ferus: ille terrestris, hic marinus: ille quadrupes, hic* nō rursus, ille latrabilis, hic ad latrandum minime habilis. At non terrestrium canum hic latrabilis est, ille non: nec rursus hic quadrupes, alter nō quadrupes: sed oībus ipsis una forma inest, qua canes nominantur. Nec uerò substantiis modo id inesse uidetur, uerum etiā ipsis accidētibus, uel ut affectus sunt, uel ut actiones, uel ut passiones. Verbi gratia, homo inambulās ab homine inambulante nihil differt secundū ipsam inambulationem, sed nec ustus ab ūsto, nec cæsus à cæso, nec albus ab albo, nec niger à nigro: uerū in maioris minorisq; ratione singuli horum non paruā obtinent differentiam, ueluti magis minusve albus: uerum quatenus albus, unū idemq; cum altero albo possidet, ita nimirum, ut, quà homo est, unum idemq; cū alio quolibet H est homine. Et in singulis deniq; significatorum unū idē oībus inest. Ita igitur & ipsum ægrotare, & ualere se habēt: illud enim ęgrotātibus oībus inest, hoc ualentibus, utiq; unū ideq; utrūq; Et, ueluti nomine hominis unum, ita etiam nomine sanitatis unū significatur. Declarat autē & quotidianus inter uos sermo, ꝙ, in quibus homonymia nō est, in his unū est, qđ significatur. Si enim dicat quispiā uulneratū sibi esse lapide caput, nemini, qui audiat, sermo est obscurus, aut ambiguus, sicut est, cum dicitur deuoratum esse à cane Coriscū. Siquidem à quo cane, statim rogabit auditor, propterea uidelicet, ꝙ duo sunt canum genera, terrestre alterum, alterū marinū. At non, quo lapide, aut qđ caput, rogabit: cum & omnis lapidis, quà lapis est, una species sit, & omnis capitis, quà caput: canis uerò, ut canis, sanè non una, sicut nec linguæ, quà lingua, quādo & tibiæ, & calceamenti, & animantis pars lingua est. Ac, si quem audias ministro iubentē, ut linguam afferat, incertum est, quam linguam dicat: sin uētrem, aut uesicā, aut iecur afferre iubeat, non item. Ergo singulis significatis una certa subiecta res est, nō tamen cuiq; uoci una res subijcitur: interdum enim tantummodo significatur per uocem, nec quicquam subijcitur. Verū de his, quæ ita dicuntur, differere, præsentis propositi non est. Quibus autē non tantum significatū aliquid, sed etiā res aliqua subiecta est, his quotquot significata fuerīt, totidē sunt & rerū ideę.

* ἄπουν est in antiquis. i. sine pedibus.

Ac

A Ac uocis quidem unum significantis una necessario erit & rei species: numero tamē plures has esse licet, sicuti α. Eoq; septem esse uocales dicimus: elementa Græcorū idiomate quatuor & uiginti, ad communem uidelicet omnium speciem, quæ una est, referētes, non ad particulares, q̄ chartis, lignis, membranis, & lapidibus sunt scriptæ: quarū maximus numerus est, nec potis numerari, peneq; in infinitum extensus: nam possunt in toto temporis spatio infinita scribi tū α, tum β, tum γ: eodem modo & reliquarum literarum singulæ. Verum ea in uniuersum quatuor esse & uiginti numero dicimus, non particulares intelligētes, sed tantū species, quibus (vt arbitror) ipsa nomina indimus. Quippe non hoc, quod in charta scribitur, α dicit̄: illud, qđ in ligno pingitur, non α dicitur: immo tū hoc, tū illud: idq; siue describas in terra, siue in lapide: siue scalpas, siue coloribus pingas. Sed nec pueros docet quispiā multa α, & β, & γ, & reliquorum singula, immo quodq, horum unū, simul autem omnia uigintiquatuor. Simili genere, si equū unum puero indices, aut camelum, ubi alium rursus equum, aut camelum aspexit, nō rogat, quod animal id sit, sed illum equum, hunc camelum nominat, atq; illū, quem prius, cum hoc, quem nunc cernit, eūdem esse dicit, quāuis fortassis alter mortuus iam sit, alter (hic uidelicet quē cernit) superfit. Iam uinum homines heri, hodieq; idem bibisse se dicūt, nempe specie idē: interim tria se

B vina hodie bibisse narrant, aut etiā unum, ad speciem ubiq; respiciētes: præterea quindenas fores uno sigillo obsignatas, ad speciem scilicet in omnibus his sermonem referentes. Adeoq; est euidens, ac omnibus natura insitum tum hominibus, tum brutis, ut aliud quid ceu in substātia subiectum, aliud ceu specie unum intelligant, ut uel asinorum (qui tamen omnium brutorū stupidissimi uidentur) aliud esse specie unum, aliud numero, notitiam non fugiat. Cōspecta nanq; camelo, asinus se retrahit, & fugit, ac timet, si nunquam antea camelum conspexit. Sin aūt uidere iam assueuit, quamuis aliā aliamq; illi demonstres, tamen propter consuetudinē nō amplius timet, sed ueluti unam speciem intuetur & illam, cui insueuit, & hanc, quæ nūc primū apparet. Ad eundem modum nec homines timet propter cōsuetudinem, sed hos quoq; uelut unam speciem uidet. Verum, si curatorem inspexit, non solum ut hominem, sed etiam ut hunc hominem agnoscit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit, & lasciuit, cum eū aspexit, utiq; indicās se familiarem agnoscere. Hunc itaq; tum ut hominem, tum ut familiarem noscit: eum autem, quē primum iam uidet, ut hominem similiter, ut familiarem non similiter. Quare non nos modo, uerum asini quoq; iam aliud ut numero idem tum uident, tum etiam noscūt, ac meminerūt: aliud vt specie. Ac Dionem curatorem (esto enim ita uocet̄) aliter ut hominē, aliter planè, ut curato

C rem suum agnoscunt uernaculi asini, utiq; communem eius cum alijs hominibus speciē, ut hominis, capientes: priuatam uerò ac secretam, ut Dionis tātū. Ergo tantum abest, ut ueteres philosophos laudem, tanquam amplum aliquid, magnęq; subtilitatis inuenerint, quod idem ac diuersum, unum ac non unum, non solum numero, sed etiā specie, sit inaudiendum, ut etiam ipsis asinis hoc inesse natura dicam. Sanè adijciunt ueteres philosophi non tantū numero ac specie aliquid idem dici, uerum etiam genere. Verum id iam ad rem propositam non desidero. Mihi enim unicum illud satisfacit, ꝙ ipsis asinis stupidiores ostendi, qui non concedunt aliud specie vnum, aliud numero dici: magisq; his etiam, qui unum esse phreniticum, & unum Empiricum dicunt, unum tamen esse hominem non concedunt: aut qui nō intelligunt specie quidem unū esse hominem, numero non unum, nec Socratem unū esse, tum specie, tum numero: phreniticum autem specie esse unum, multitudine non unū: cū fieri non possit ut Dion, Socrates, Theō, & Coriscus, pariter, si ita fors tulit, phreniti laborantes, cū quatuor sint, unus multitudine sint, sed specie unus, multitudine non unus. Absurdius autem multo est, quod Empirici dicunt, cū vnum esse Empiricum dicunt, deinde rogati, quomodo unum dicant eum, qui uiuit, cum eo, q̄ mortuus est, & eum, qui est in Græcia, cum eo, qui est in Aegypto, mirificum respōsum afferūt:

D Quatenus, inquiunt, Empiricus est, hactenus etiam unus est. Hoc enim extremę stupiditatis est, si adiectis illis, quatenus & hactenus, nec quæ ipsimet loquuntur, intelligunt. Si enim hactenus Serapion & Menodotus unus sunt, quà Empirici sunt, profectò in alijs unus non erunt: quādo, si omnifariā unus essent, superuacue, arbitror, ac frustra addita esset illa, quatenus, & hactenus, cum promptum esset simpliciter dicere, unum esse Serapionem & Menodotū: ita nimirum, ut, si de ipso tantum Menodoto loquens, adiectione non egeres, sed absoluto sermone diceres, Menodotus est unus. Ergo, si unus absoluto sermone est Menodotus, Serapion autem & Menodotus non absoluto sermone unus, sed quatenus Empirici, omnino profectò ipsis alia quæpiā inerunt, q̄bus duo sunt, & nō unus ambo. Efficiturq; hoc illud, quod antiqui philosophi dixerūt, aliud numero & idem & unum esse, aliud specie: nec esse mirum, si Menodotus Serapioni in aliquo idē sit atq; unus, in aliquo nō idē, neq; unus: quatenus enim Empiricus, idē: quatenus aūt hic resimus, ille naso adunco, aut cādidus, aut niger, aut magnus, aut paruus, nō idem. Nūquid igit̄ sic est vterq; eorū homo, vt vel naso est adūco, uel resimus, an sic, ut Empiricus est. An hoc quoq; puer intelligat, ꝙ quà homo, unus sunt: quà hic resimus, ille grypus, non unus? Num igit̄ extremi stuporis est, aut ꝑtinaciæ, aut, nescio quo nomine merito appellē, fateri unū esse phreniticū, quà phreniticus, simili modo lethargicum, & pleuriticū, hominem uerò, quà homo est,

nõ unum. Prætetea Empiricum unum dicere, quà est Empiricus: equum uerò, ut equus est, nõ E
vnum? Cum audire liceat Aristotelem, & Theophrastum affirmantes, specie quidem posse alterum alteri idem esse, numero uerò nõ idem: atque etiam ante hos illum, qui ipsos huiusmodi significatorum distinctionem docuit, audire dicentem, nihil esse miri unum esse multa, & multa vnum. Quippe adeo dilucide omnem hanc disceptationẽ Plato in principio Philebi absoluit, vt mihi uel ipsis stupidis uideatur esse dilucidus. Asini nanque norunt tum hominem, tũ camelum, tum bouem: præterea hunc hominem quendam, hunc camelũ, hunc bouem. Eodem modo uiam norunt, non tantum absolute ut uiam, sed etiam ut hanc aliquam uiam. Nã in ingressu viæ, quam non nouit, asinum statue, attendeq;, ut illam perambulet, ac totam peragat in neutrã partem declinãs, nisi sicubi in diuersa scinditur, utique declarans se speciẽ ipsam uiæ meminisse, & clare agnoscere. Quippe inambulat eã, quæ trita est: quatenus autem ignorat, fallitur: neque enim ex recordatione eius, quæ insectilis, unaq; numero est, hanc, quã nõ nouit, peragere potest. Manifestum uerò est, eum hanc uiam, qua nunc primum insistit, quatenus uia est, ut specie noscentem inambulare: quatenus uerò numero una est, eatenus ignorare, propterea, ꝙ & nusquam ad nõ tritam diuertat: &, quã in duas scinditur, nesciat, utra sit eundum. Quod tamẽ omnino non ignoraret, si secũdo, aut tertio, nunc per hanc ingrederetur. Nã, quoniam alterum F
nouit, alterum non nouit, propterea uidelicet, ꝙ communem uiæ speciem cognoscit, propriam autem huius uel illius ignorat, utique, quatenus nouit, nõ fallitur, quippe qui tritæ insistit: quatenus ignorat, fallitur subinde in triuiis, nescius, quam eligat. Duplicem ergo cognitionẽ habẽt & asini, communium specierum alteram, priuatarum alteram. † In summa, *siue vnam speciem appellare commune illud uelis, siue genus, siue communitatem, si illius hanc, quam ipse nũc interpretor, notionem custodias, de nominibus cõtendes, rem tamẽ mutare nõ poteris. Et de nominum quidem impositione alius fortasse quispiã tecum contendet, utique qui æque in rerum contemplatione, ut tu, parum est exercitatus. Cæterum nos saltem nõ contendemus. Illud potius te monebimus meminisse, quod Plato ait: Multa enim unũ esse, & unum multa. Mirificum sanè dictum. Nec facile est contendere cum eo, qui horum utrũlibet statuat: etenim, si hoc obserues, nõ erit, quòd cõtendas, ut nunc contendis, partim ignorantia, partim adductus ꝓtinacia. Sed, siue qu is unum esse phreniticum dicat, unum esse consenties: siue multa, ita quoq; cõsenties: simili modo & Empiricum, & Dogmaticum, & Methodicum: non aliter sanè & medicum unum esse, ac multos dices, unum quidem, quà medicum, nõ unum uerò particulari multitudine. Non enim de Empirico loquens, illud, quatenus, adhibebis, de medico loquẽs id tolles. G
Neq; rursus de medico loquens adijcies, de homine loquens auferes. Nec phreniticũ unum esse dices, quà phreniticus, ægrotantem uerò nõ unum: siquidem hic quoque, quà ægrotãs est, unus est. Dedisce igitur tandem nugas illas, quibus in alijs libris captiose utens, cẽses ostẽdi tibi ipsũ hominem solum, & seorsum à particularibus hominibus: tanquã ipse ostendere possis Empiricum citra Menodotum, & Serapionem, & alios particulares Empiricos: aut etiam phreniticum seorsum à particularibus phreniticis. Vbi igitẽ est error, undeq; hæc mutatio, ut asinis adeo ipsis sint stolidiores: nempe unde in alijs quoque infinitis falluntur. Quippe ubi à notionibus ad rerum substantias transire tentant, deinde per logicæ cõtemplationis imperitiam falluntur, vtiq; subuertentes cum rerum addubitatione etiã ipsas notiones. Siquidem excipit eos hic quæstio de generibus, & speciebus, quæ nõ modo homines, qui in logicis methodis nõ sunt exercitati, sed etiã, nisi acriter intẽdãt, aliquos ex ijs, qui sunt exercitati, potest fallere. Cæterũ nõ opotet propterea, ꝙ de rerũ substãtia dubitant, à manifestis recedere notionibus: nec putare cõsultum aliquid inuenisse utrosuis, uel Empiricos si unũ dicant, non adiecto, quo significato unũ sit: vel Methodicos, si pro genere, uel specie, uel cõmuni, cõmunitatem usurpent. Mihi enim melius ui sum est notione ipsa clare iam definita (nempe quà phrenitici sunt, hac esse omnes unũ: quà ue H
rò hic iuuenis, ille senex, aut gracilis, aut obesus, aut uir, aut mulier, hac multos) ueteri elocutione de cætero vti, ac cũ Aristotele, Theophrasto, & Platone loquẽdo perclitari, qui oĩa id genus specie esse vnũ dicunt, multitudine uerò nõ vnum, non phreniticum modo, aut lethargicum, aut Empiricũ, sed etiã Dogmaticũ, & Methodicũ, & hominem, & equum, & virum, & mulierẽ, & reliquorũ singula, Quòd si ad particularia descẽderis, veluti hãc mulierẽ, quę indicari digito potest, hãc sanè nõ possis specie quidẽ vnam dicere, multitudine verò multas. Quippe hæc mulier, quæ indicari digito potest, vna est vtroq; modo, & specie, & multitudine, quod etiã aliter numero dicere solemus. Hi verò ita nõ faciũt, sed alii communitates nominant, ceu verò non magis dubitari de ijs, quàm generibus & speciebus possit. Alij, quatenus hoc quippiam est, vnũ esse dicunt: quatenus autẽ nõ vnum, nequaquam explicant. Etenim par erat hos quoque, quẽadmodum ostendunt, quòd Menodotus, & Serapio, & Theodas, & Glaucias, & Apollonius, & Callicles, & Diodorus, & Heraclides, & Lycus, vnus omnes sunt, quà Empirici: ita rursus, quẽadmodum non vnus omnes, sed multi sunt, exponere. Siquidem in his exponendis alicubi planè deprehendissent idem tum unum, tum multa non modo esse, sed etiam dici posse. Menodotus nanque & Serapio, quà Empirici sunt, unus sunt, immo uerò & quà medici, & quà homines

*λόγον.

A mines. Quid uerò quà animalia? Nam id quæri ab his operæprecium est. Num hactenus quoq; Menodotus & Serapio unus sunt? Nam, si id negent, nec nos concedemus, quatenus Empirici sunt, eatenus duos homines esse unum. Sin cõcedant hac quoq; duos esse unum, nempe quatenus ambo sunt animalia, protinus illud subiiciemus: recte igitur ab antiquis philosophis dictũ est, aliud numero, aliud specie, aliud genere esse, quod tum idem, tum unũ est. Dehinc rursus interrogabimus: phreniticus Menodotus: phreniticus Serapio, idem ne est, an diuersus. Si respõdent eatenus † unum phreniticum esse, unumq; & eundem ambos, ‡ quà phrenitici, rursus pcõtabimur: quid autem, quà ægrotantes: num hac quoq; ambo unus sunt. Si negent, neq; nos illis concedemus, quà phrenitici. Sin annuent, utiq; rem aliquam ponemus, cuius una sit species, de qua omnes homines morbi nomẽ enunciant. Non enim phrenitis res aliqua fuerit, cui una sit idea, atq; eatenus omnes, qui ea sunt affecti, unum efficiens: morbus autem similiter unum nõ faciet eos, quos occupauerit. At nulla est, inquit, ita distincta species, aut animalis, aut morbi, sicut hominis, & phrenitidis. Quid ais ĩprobe. An nihil tibi significare uidentͣ hæ uoces, animal, & morbus, sed similiter efferri, ut blityri, & scindapsus? An significãt quidem, uerũ nulla res substat, quæ uocibus respõdeat, ueluti in Scylla, & Centaurus? an etiam significant, atque id quod

† Aliter vnũ & eundem ambos esse.

B significatur, unũ est? Quippe, si nulla sit res, quæ his uocibus, animal, & morbus, indicetur, non recte dicis hominẽ esse animal, aut phrenitim morbum. Sin est res aliqua, & uere dicis, tũ hunc, qui aduenit, animal esse: tum hunc, qui decumbit, ægrotare: est utiq; omnino aliquid eorum, q̃ ipsis insunt, de quo uocem, utranq; enuncias. Verũ ad hæc intelligenda, parum es exercitatus, tametsi ea ex primis sint, quæ in logicis institutionibus tradantur. Cæterum quid hoc ad ipsam ueritatem? Non enim profectò ex ijs, quæ tu non intelligis, iudicanda ueritas est, sed ex ijs, quę quispiam intelligit, qui & natura prudens sit, & ea didicerit, ac exercuerit, nec idem cõtẽtiosus sit, sed ueritatem amet: quorum nullũ in te est, quàquam medius fidius haud scio, an ista, natura prudentem desiderent. Quis enim nescit non idem significare Socratem, ac resimum, sed Socratem totius esse subiectæ substantiæ nomen, reliquorum autem nominum nullũ de tota corporis substantia dici, non simum, non uentrosum, non caluum, sed horum aliud figuræ nasi esse nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis esse uentris? Atq; hęc sunt, quę respectu partium dicuntur. At, si cãdidum aut nigrum Socratem dicam, de oĩbus, arbitror, corporis partibus nomina pronũciẽ, cæterum non totam substantiam, sed unũ ex iis, quę illi accidunt, indicem, nempe colorem. Quin etiam, si obesum dicam, aut gracilem, durũ aut mollẽ, hir

C tum aut glabrum, aut cætera id genus, quæ Socrati accidunt, ne sic quidem de omni eius substantia appellationes affero: sed unum aliquid eorum, q̃ ipsi accidunt, ostendo. Ad eundem modum, & sedere ipsum, & inambulare, & moueri, & dormire, & uigilare, & singula id genus nomina de nulla profectò substantia dicimus: sed aliquid eorũ, quæ Socrati insunt, his significamus: quæ nimirum in superioribus, vel actiones esse, uel passiones, uel affectus quosdã diximus. Satius ergo fuerit, nunc quoque sub hac te formula exerceam, quemadmodum etiam in superioribus ostendimus non à nominibus, sed à rebus orsum. Incipe verò à te ipso primum, æstimaq; simplexne res sis, an composita: utrumne pes sis, an nasus, oculus, an caput. Constat enim nullum te horum esse, sed nec sine his: uerum & ex his, & ex reliquis partibus uniuersis, quarum singulæ debitam habeant posituram, totus es compositus. Esto igitur nomen Themiso. At cum Themisona claudum esse aio, eò, quòd dico claudum, pedum affectum significo: Themiso uerò totius est nomen. Quin etiam simus, cęcusque à parte dicitur Themiso: rusus uerò, & crassus nõ à parte, sed ab affectibus, qui toti insunt, non aliter, quàm inambulans, sedens, disputans, & uiuens. Num igitur intelligis non esse hæc totius substantiæ tuæ signa, sed alia à parte quapiam esse nominata, alia, ab uno affectu? Cum uerò bonum te, iustumve quispiam dicit, num etiam pro

D spicis hæc esse affectuum nomina, qui in animo tuo consistunt? Atqui, si noris, ꝙ hæc ad proportionẽ se habent cum albo, & nigro (quippe sicuti ista corporis, ita illa animi affectionũ sunt nomina) intelliges, arbitror, & artificem, & inertem, ‡ uel siquod nomen artifici est contrarium, ‡ ab animi affectibus esse imposita. Iam, si artifex unde nomen accepit scias, scies, arbitror, medicus quoque unde sit appellatus. At, hunc si, unde dictus sit, cognoris, non est quòd magnopere labores, ut inuenias, cui demum inditum sit nomen Empirici. Sanè ipsum, quod à uobis exigo, nec adeo difficile, nec magnum est. Quippe ipsa prædicamenta diuidere, logicæ speculationis est initiũ: cuius esse uos oĩno expertes facile declarant ea, quæ temere nugamini. Vel nunc igitur resipiscentes, post hac incipite, quæ corpori accidũt, nominare, ueluti quòd hic albus est, & niger, aut certe uehementer calidus adeo, ut ægre ferre calorẽ possit. Deindẽ calorẽ ipsum, qui adeo auctus sit, ut occasione eius corpus laboret, nec probè perfungi actione possit, permittite uolẽti appellare febrẽ: siquidẽ omnes homines eum, qui ita sit calidus, febricitare dicunt. Nec sanè rẽ magnã facietis nomen mutantes, nisi quòd tempus uestrum perdetis. Illud potius uir bone facito: Cum Themisonem febricitare dices, & Dionem febricitare, & multos deinceps ad eum modum febricitantes nominabis, perpende diligenter, nunquid in iis omnibus unum idemque sit ipsum (ut sic dicam) febricitare, an diuersum: inuenies enim unum esse idemq; specie: multitudi

A. l. 4. f. 1. t. 1. c. 1. 411. b

ne autem

ne aũt,quod ẽt numero dicimus,nõ unũ.Cũ aliter tibi,nec ut reſpõdeas,fas ſit, nec intelligas. E
Ergo,ꝗ febricitat,is,quà febricitat,unus planè eſt:qñ,& qui delirat,quatenus delirat, ẽt eſt u-
nus.Quid uerò & qui ſimul febricitat & delirat:nũquid & is unus eſt,quà ſimul & febricitat &
delirat?Sanè id neminẽ latere arbitror.Ponatur igit̃ ambobus ijs unũ nomen,febricitãti,dico,
ac delirãti:uoceturq́; phreneticus,quia ita laborat.Quòd ſi nõ intelligis, quemadmodũ ambo-
bus unũ nomen ſit poſitum,admonebo te fortaſſe nominum,quæ ipſe uſurpas.Quippe equum
aliquid appellas,nẽpe animal (vt ita dicam) hinnibile,ſiue quod ad hinnitum ſit habile: an igit̃
intereſſe cenſes,equum dicas,an animal,quod ad hinniendum ſit habile?Ego ſanè non cenſeo.
Atqui,ſi ita eſt,ambobus illis nominibus,& animali,& hinnibili,quo utiq; breuior eſſet ſermo
equum indidiſti.Ad hunc etiã modum,ſi,quod pedeſtre & bipes animal ſit,pro tribus nomini-
bus uno interpretari uelis,hominẽ uocabis.Et ſanè ſolutio cuiuſq; nominis in ſuam* orationẽ,
ad eum modum abſoluitur.Quin etiam,ut coniicias componasq́;* orationem in unũ nomen,
non aliter,quàm iam dicto fit modo:cum uidelicet & ſimplicium cuiuſq; notionẽ ſecundũ ip-
ſius nomen tenes,& ſimul ex duobus ſimplicibus rurſus alteram notionem efficere compoſitã
potes:mox illi nomẽ imponere:ſubinde rurſus ipſi cõpoſitæ alio ſimplici adiecto,ubi ex tribus
iam ſimplicibus unam notionem feceris,huic quoq; nomen aliquod imponere.Quomodo, in- F
quies,& qua ratione id?ſiquidem non grauabor exercendo eos, qui reſipiſcere à diuturna iſta
ignorantia nõ recuſant,longius progredi.Calor,ſimplicis rei nomẽ eſt.Præterea actionis læſio,
ſimplex quædam res eſt.At tantus calor,quantus iam actioni officiat,nõ etiam ſimplex res eſt.
Quòd ſi etiã totum uexet corpus,multo ꝓfectò minus iam ſimplex eſt.Ergo,quò minus mul-
tis utantur homines,ad compendium alioqui natura procliues,eiuſmodi calorem febrẽ uocãt.
Quippe expeditius dictu eſt febricitare Dionẽ,q̃ tantũ in toto corpore caloris habere,ut mul-
tas functiones corrumpat.Ergo,cũ affectum ipſum ſignificare uolunt,febrim:cum uero eũ,qui
affectu laborat,ab affectu ipſo nomen declinant,uocantq́; febricitantem,ad eum modũ, quo à
candore candidum,& à nigrore nigrum.Itaq; cõpoſitæ rei nomẽ febris eſt, atq; hoc etiã magis
febricitans.Simplex autem eſt delirium:uerũ,ſi ſimplex hoc cũ compoſito copules, homo ipſe
phreniticus,affectus phrenitis nominatur:quẽadmodũ & homo ipſe,ne animal rationale mor-
tale dicamus,breuitatis cauſa homo eſt nominatus,ipſo hominis uocabulo* orationis uim quã
dam cõprehendente.Atq; id eſt,quod ueteres philoſophi* orationẽ nominis dicere appellant.
Cæterum non ducunt in infinitũ,ſed uſq; ad ſimplicia ſubeunt.Nam,cum hominẽ in animal &
rationale & mortale ſolueris,poſtea ipſum animal ſolues in ſubſtantiam ſenſilem:at non ipſam G
ſubſtantiam amplius ſoluere poteris, nec etiam ſenſile:quippe ſimplex primumq́ue eſt horum
vtrunq;.Quo fit,ut mihi mirari ſubeat de ijs,qui phreniticum & hominem eſſe concedũt:mor-
bum uerò & animal eſſe non concedunt:quippe quod perinde eſt,ac ſi cõpoſita eſſe des,de ſim
plicibus dubites,quaſi non priora compoſitis natura ſimplicia ſint.At nõ uidi (inquit) ipſum ꝑ
ſe animal.Sed nec hominẽ inſulſe uidiſti,& tamen te ipſum ais hominẽ eſſe.An illud fateberis,
animal autem eſſe te non fateberis?Nuſquam (inquit) vidi per ſe morbum. Sed nec phrenitim
vnquam ſolam uidiſti,ſed in Theone,aut Dione,aut alio quopiã homine.Quare hoc planè pue
rile eſt,eo,ꝙ nuſquam morbum ipſum per ſe ſolum uideris, idcirco putare morbum non eſſe:
quippe ita nec febrim,nec phrenitim,nec aliud quippiam id genus eſſe dabis, ut quorum nullũ
uſquam ipſum per ſe ſolum uideris.Sanè expediebat potius nõ ita,ſed,ut dictum ſupra eſt,à re
bus ipſis cœpiſſe,cogitationeq́; ipſa ſpectaſſe,quot eſſent in totũ ſimplicia:mox proprio nomi
ne cuiq; impoſito,ex ipſis iam compoſita nectere.Ergo ſubiecto corpori unũ hoc primũ inſit,
quòd ſentit.Num, cui id ineſt,animal non appellabis?Nõ,inquies.Atqui de nomine hoc pacto
hæſitabis.Sed nec ſenſile corpus eſſe concedes.Iã ita de rebus ipſi falsò opinaberis.At,ſi & cor-
pus aliquid ſenſile eſſe,& nomen hoc animal de eiuſmodi corpore dici cõcedes,audebis poſtea H
dicere animal nihil eſſe?Ergo nec album aliquid erit,nec inãbulans,nec currens:quippe ab ijs,
quæ ipſi accidunt,dicitur corpus album,inambulans,& currens:ipſorum uerò accidentiũ, hoc
albedo,illud inambulatio,tertium curſus dicit̃.Eodem modo ſenſus,unum quid eſt ex iis, quæ
corporibus accidunt:ſentiens uerò ipſum eſt corpus:hoc uerò etiam animal nominat̃.Quis igi
tur,ubi ſentiẽs corpus aſpexit,omiſſo hoc nomine,animal,aliud quærat,quod de eo dicat?Nũ
corpus duntaxat intelligitur,tanquã Cẽtaurus,an res quoq; aliqua huic appellationi eſt ſubie
cta?Patet proculdubio eſſe ſubiectam aliquam.Age quid ſenſus:intelligiturne tantũ,an aliquid
eſt eorum,quæ corpori inſunt?Mihi uerò etiam id clarum eſſe uidetur,nempe ſenſum unũ eſſe
ex ijs,quæ corpori inſunt.Atqui,ſi neq; corpus tantummodo intelligitur:ſed etiã ſubſiſtit: nec
etiã ſenſus,immo is quoque ſubſiſtit:quì fiet,ut ambo coniuncta cõpoſitum efficiant non ens?
Nã id iam perridiculum ſit,corpus quidem eſſe;ac ſenſum,nihil tamen eſſe ſentiens corpus : ſi-
cut illud magis ridiculũ,ſentiens quidem corpus eſſe,animal autẽ nihil eſſe,ceu aliud quiddam
animal ſit,& non hoc:aut quicquam interſit,* oratione,an nomine indicare aliquid uelis. Aeq;
abſurdũ ſit & morbum negare aliquid eſſe. Quippe,ſi affectus nihil ſit, morbus quoque nihil
erit:ſin affectus aliquid eſſe detur,utiq; & morbus aliquid fuerit. Quicũque enim affectus fun-
ctioni

* λόγον.

A ctioni officit,is eſt morbus.At non potes (inquiunt) oſtēdere mihi,ipſum per ſe morbū.Immo
nec phrenitim uir bone,nec febrim:quæ tamen & ipſa eſſe fateris,ſicuti multa alia.Nā microlo
giam nominum,quam philoſophi quidam ſcite ſunt commenti,ſed quæ omnē in uita loquēdi
cōſuetudinem ſubuertit ſic,ut ne ipſi quidem in ſuis ipſorum operibus ea uti poſſint,impræſen
tiarum omitto,ut qui & alibi de ipſis diffuſius egerim:& in opere de elemētis,quæcūq; ſunt ne
ceſſaria dixerim.Intelligo autem micrologiā,qua diuidūt in genera,græca illa τὸ ὄν,τὸ ὑπάρχον,
& τὸ ὑφεστὸς,‹latine ens,& ſubſiſtens,ſiue ſubſtans dixeris,› quippe,quæ* translatitie nobis tum *ἀδιαφόρως. i.nullo diſcrimi ne.
hic,tum in ſequentibus,‹latine› ponentur.Vt autem omnes in omnibus refutem, fieri omnino
non poteſt.Sed enim,quòd non modo propria morbi notio ſit,ſed etiam rēs aliqua ſubiecta, q̄
hanc appellationem ſit ſortita,ſatisfaciant ad præſens,quæ hactenus ſunt dicta: clarius autem
idem ipſum in progreſſu ſermonis intelligetur,ubi de primis indicationibus abſoluta diſputa-
tio erit.Quæcunque uerò nunc dicta de morbo ſunt,ea mihi & de ſymptomate,& paſſione eſſe
dicta cenſeo:præterea ſanitate,& paritate,& robore,& potentia,omnibusq; aliis,quorum no- *ἀρτιότητος.
mina & notiones de rebus quibuſdam ſubiectis ſunt dicta.Omnia nanque hæc corporibus in-
ſunt,partim ut affectus,partim ut actiones,partim ut paſſiones:præterea quædam ceu naturali
B ter inſint,quædam ceu præter naturam. Indicatio quoque ex ſingulis eorum ſeorſum præbe-
tur,à plurimis tamen medicorum prætermiſſa.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet,qua uia,ac ratione vlcera curanda ſint,quæcunque maligna non ſunt.

Prima fundamenta methodi,qua unitatis ſolutio curanda eſt. CAP. I.

SI igitur,Hiero,indicatio,quæ ab ipſa rei natura primum oritur,qđ agendū
ſit,inuenit,neceſſe" eſt remediorum inueniendorum initium ex morborū
A.li.4 f.1.t.2 c.7.418.d C ipſorum natura ſummi:ſiquidē abſurdū ſit aliud eſſe,quod curādi rationē
præſcribat,aliud,quod curetur:etenim indicare de ſe quidq; magis pōt,q̄
de alio.Hoc autem clarius fiet in ſequentibus.Verum,qm̄ oībus in confeſ
ſo eſt,primas indicationes ex affectibus eſſe ſumendas,certe laborādū plu
ribus fruſtra non eſt,ut hinc eſſe incipiendum doceā.Illud potius mōſtra-
re tentemus,neq; totum hoc eſſe,nec prorſus magnam aliquam partē,ue-
luti Methodici putant,ſed minimam,& tātum initium.Igitur iidem ipſi aiunt,calculum, qui in
veſica ſit,propterea,ꝙ toto genere præter naturam ſit,ablationem ſui indicare. Ad eūdē modū
verrucas,* & myrmecias,& atheromata,& ſteatomata,& meliceridas,& alia id genus.At inte- *ἀκροχορδόνας i.verrucas penſi- les.
ſtinū,qđ iā in ſcrotū decidit,omniaq;,quæ luxata ſunt,ꝙ uidelicet loco ipſo p̄ter naturā ſe ha-
bent,reponēda ſe in ſuum locum docent.Atqui tantū abeſt,ut horum quippiam artificij cuiuſ-
quam ſit,ut etiam priuatorum cuiq; patere poſſit:quippe qui membrum,quod luxatū ſentiūt,
reduci in artus iubēt:præterea uerrucam tolli,& ulcus ad cicatricem duci,& aluum fluētē ſiſti.
Verum,quibus hæc rationibus fiāt,id ſanè neſciūt:atq; id eſt,quod adiici à medico debet.Itaq;
indicatio,quæ à morbis ſumitur,principium tm̄ eſt,& (vt ſic dicam) carcer,unde medēdi ratio
D promouet,nulla ꝓrſus ipſius medicinę artis adhuc portio,aut certe nec magna nec ꝓpria,ſed q̄
etiā plebi ſit communis.Ergo,cui facultas eſt illa inueniendi,ex quibus perfici poſſit, qđ à pri-
ma indicatione ſuggeritur,is merito morborum eſt curator.Qui ſi per experientiā inuenit,ob-
ſeruator & empiricus eſt nominādus:ſin ratione quadā & methodo,logicus,& methodicus,&
dogmaticus.Ergo plebeius quidē (altius enim idem repetendum eſt)medicum adit,reponi ſibi
membrum iubens:aut os,quod forte fractū eſt,formari atq; cōponi:aut melicerida ſibi tolli:ue
rum,quo pacto horum quodq; peragatur,id ſanè inuenire medicę artis eſt munus.Ac Empirici
quidem per experientiam inueniri omnia cōtendunt:nos partim experientia, partim ratione,
cum neq; illa inuenire omnia queat,neq; ſola ratio.Veruntamē confuſam miſtamq; tradēdam
eſſe doctrinam nō cenſemus,ſed ſeorſum empiricā,& ſeorſum logicā,quò facile appareat, quā
habeat utraque uim.Nunc uerò de ea,q̄ ratione paritur,inuētione, dicere ſtatuimus. Num igi-
tur eſt nobis methodus aliqua,qua uſis inuenire prædictorū ſingula liceat?dico,quod ſuperua-
caneum genere ſit,adimere:& quod motum loco ſit,id proprio loco reddere:&, quod unitatis
ſolutum ſit unire:an empiricen ad hæc requiremus.Ego ſanè methodum eſſe aliquā,qua quæſi
ta inuenias,planè mihi perſuaſi:eiuſq; principium eſſe id,quod ſinguli morbi faciendū dictant.
Vnitatis nanque ſolutio unitionem poſtulat.Ea in oſſe fractura dicit,græce Catagma:in carno

ſa parte

ſa parte ulcus:ſicuti ēt vulnus,& ruptio,quod Rhegma: & cōuulſio,quod ſpaſma dicitur: Vulnus quidem ſolutio quædam ex vulnerando in carnoſa parte relicta: Ruptio, & conuulſio citra vulnerationē facta.Prior.n.carnoſæ partis diuiſio eſt,poſterior neruoſę.His omnibus unitio molienda indicatur. Quæ an præſtari ubiq; poſſit,an in multis nō poſſit,hoc utiq; internoſcere primum iam artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit: nec neruoſam tranſuerſi ſepti partem,nec inteſtina tenuia non poſſe, quem indicant, finem recipere. Sed & de præputio,& de tenui buccarum parte,qđ ſimiliter ſe habet,idem ignorat.Præterea an caries in oſſe,quæ Teredon græce dicitur,ſanari queat,ſicut eroſio in carne, cōpertum non hēt. Iam,an coaleſcere fractura poſſit, ueluti vulnus,præterea an callo agglutinari poſſit,non inteilligit. Pari modo in capitis fracturis uulgus oīno non nouit, ſitne expectanda calli gnatio,an aliter curandum. Porrò multo adhuc magis ignorat,an corde vulnerato,aut pulmone,aut uentriculo,aut iecinore,fiducia ſanationis ſit.Nec in ſumma quicquā ultra primam*indicationem vulgaris quiſquā nouit.Itaq; hoc ipſum primū artis eſt opus,ut intelligas,ſperarene † id,quo tendis,debeas,an ſecus.Eius rei duplex cognitio eſt,nec poteſt addi tertia,altera per experientiā: cui longo uſu eſt opus: altera per ipſius rei naturam:ſiquidem hæc tum cuiuſq; particulæ ſubſtantiā ęſtimabit,tum actionem,tū uſum, ſitumq;.A quibus procedens,non ſolum,quod ſanari non poteſt,præuidebit,ſed etiam de inueniendis ei remedijs deliberabit,quod recipere ſanitatem poteſt. F

* σκοπὸν,& ubicunque dictionē hanc aſteriſco notatā uideris, ſcopos græce legitur.
† τὸ τέλος.

De inuentione remediorum,quæ cauum ulcus carne implent. CAP. 2.

CONſtat autem,ꝙ à ſimpliciſſimis incipiet. Porrò nihil eſt ſimplicius ulcere,quod in ſumma carnoſa parte ſit.Huius ergo,ſi quidem ulcus tantum ſit,curationis ſcopus unitio eſt.Sin ēt cum cauitate ſit,duplex eius propoſitus eſt finis,ſicuti etiam duplex eſt affectus, nempe ulcus, quod eſt unitatis ſolutio:& cauitas,quæ ex amiſſa aliqua animalis propria ſubſtantia eſt cōtracta.In quo genere ſæpe fieri poteſt,ut alterius propoſitorum finium non ſis cōpos: veluti ſi non modo caro ipſa,ſed etiam ſubditum illi os perierit: quippe impleri ad unguem cauitas eiuſmodi non poteſt,cicatrice induci certe poteſt: ſed hæc ulceris ſanatio eſt, cauitas autem inſanabilis remanebit.Hoc igitur ipſum,aut per experientiam,aut rationis ope,dignoſci omnino oportebit. At Theſſalus nec his utitur,nec tertium quicquam adiicit:& tamen nugari non erubeſcit. Sed id mittamus.Illud potius doceat imitator Theſſali medicus, quo pacto cauū in carnoſa parte ulcus,nullo ex ijs,quæ ſubſunt,læſo ſanabimus.Sarcotico(inquit) medicamento,id eſt quod carne impleat,impoſito.Bene ſanè,magna facilitas: fortaſſe autem ſtupiditas potius erat dicendum,ſi,cum ſarcoticum dixit,ſatisfeciſſe ſe quæſtioni putat: quippe,ſi ſarcoticum iam ſcimus, quid amplius requirimus?Dic nobis,quod illud ſarcoticū ſit,quo es uſurus? Thus,reor,īquies, aut irim,aut ariſtolochiam, aut erui farinam, aut panacem: nam de ſiccis medicamentis principio mentionem faciam.Age igitur,hæc medicamenta quo pacto inueniſti?Experientia,inquis. Quid igitur eſt,quod per te amplius eſt adiectum?Siquidem,quod cauum implēdum ſit,id quidem uel priuatus nouit:at ex quibus id,& per quæ medicamenta fiat,experientia docuit.Theſſalus uerò nec ut empiricus,nec ut logicus,medicamentum illud nouit: ut empiricus,quia uidelicet non vult: ut logicus,quia nō poteſt:nam ego eū ut empiricum id ſcire planè noui. Cum.n. duo ſint omnis inuentionis inſtrumenta, nempe experientia, & ratio, qui quod inuentum eſt nouit,ſed tamen rationem eius dicere ‡ in promptu ‡ non habet,is prodit ſe per experientiam id inueniſſe. Vt igitur,quantum erret, intelligat, aurium nobis operam pauliſper accommodet. Volo.n. paucis cum ſolius experientiæ profeſſore agere. Etenim hunc quoq; dicere par eſt,quo pacto ſiccum hoc,quod carnem producat,medicamentum inuenerit: quod utique Cephalicon nominant.Porrò componitur id ex iride,& ariſtolochia,& eruo,& thure,& manna,‡id eſt purgamento thuris.‡Eſt aūt & aliud,quod præter iam dicta corticem panacis recipit: ſicuti etiam aliud,cui elota cadmia admiſcetur. Dicat itaque mihi, hæc quomodo ſint inuenta.Et quid (inquit)attinet de inuentione eorum quærere,ac non recte potius inuētis uti?Atq; hęc quidem initio ſtatim reſpondent: [a] † poſt uerò interim ex ſomnijs inuenta eſſe potuiſſe talia dicunt:‡ interim ſorte quapiam aliud fuiſſe in aliud effuſum: mox aliquem uti miſto auſum,cæterum audaciæ eius ſpem nō dicunt.Hæc igitur manifeſtæ ſunt nugæ. Tertius his inueniendi modus planè eſt [b] * rationalis. Siquidem ſimplicium illorum priuatim quiſpiam unumquodq; ut ſarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturæ eorum quodque competere. Si enim,cui ariſtolochia ulcus carne non impleuit, huic thus cōtulit:cui autem thus non profuit,huic iris admota,fuit utilis:rationabile erat(arbitror)nō omnes ab omnibus ſimiliter affici. Hoc ubi ſemel in [c] * ratiocinationem uenit, optimum factu eſt uiſum,q̃ plurima eiuſdem ſpeciei in idem miſcere, quo nulli corporis naturæ deeſſet,quod cōueniat. [d] † Atqui amice in commiſtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſuæ cuiuſq; ſubſtantiæ, ſic, ut in unaquaq; corporis ſpecie adſit,quod morbo curando conueniat.‡ Nam,ſi aut corporis naturam inuenire poſſent,aut adhibiti medicamenti uim,non eſſet fortaſſe ijs tali uarietate opus, ut quibus unum illud medicamentum,quod uni corpori conueniret, inuenire in promptu ſemper eſſet. Nunc,cum ignorant utrunq;, [e] †parū recte‡ omnia miſcent: unum ſcilicet, quod omnibus

A † Addendum ex codicib⁹ gręcis impreſſis & manuſcriptis. in congreſſu uerò (ideſt κατὰ σύμβασιν) ſic enim ipſi hoc uerbo uocant, interim quidē ex inſomnijs &c.
B * ἐπιλογιστικῶς.
C ἐπιλογισμὸν.
D † In aliquibus antiquis hæc nō leguntur.
E † οὐ καλῶς. i. non male, eſt in antiqnis quibuſdam.

A nibus naturis quadret,moliri medicamentum studentes. Hanc ego componendorum medica-
mentorum rationem primis illis medicis excogitatam arbitror, atq; ut antiquum inuentū reci
pio.Cæterū tn̄ eam à uera medicinali methodo abesse reor,quanto certe rationabilior est trās
fusis in se mutuo cribris.Quippe nisi illud primum cogitet, solius se compositionis,quæ ex simi
libus specie medicamentis conflatur,non eius,quæ ex contrarijs initur,methodū dixisse*:mox * Al. ἐυρηκέν.i. inuenisse.
in eius miscellæ multitudine unum fortasse esse medicamentū,quod laboranti sit utile, fortasse
uerò nec unum:contra septem octo ve, quæ ex usu non sint,ita ut pluribus numeris obsit eius-
modi medicamentum,q̄ prosit:hæc,inquam,nisi reputet,plus eum ignorare de re ipsa, q̄ nouis
se dixerim.Oleum nanq; cauo * vulneri infusum, aduersissimum omnium medicamentum est; *vlceri.
cum si ita mederi uelis,usu ipso intelliges sordidū,ac male olens ulcus fieri.Quòd si tp̄s quoque
anni calidius sit,ac uitio mali succi homo laboret,aut fluxionibus obnoxius natura sit,aut ēt in
uictus ratione delinquat,timor est,ne illi pars ea cōputrescat,in qua ulcus est factum.Timor ue
rò est,& si cera,siue sola,siue in oleo soluta utare.Atq; hæc quidem putrescere ulcus facient.At,
si æruginem ad læuorem tunsam insperges,ea quidē nullo modo putrefaciet:dolorē tamen, ac
mordicationem inferet non paruā:præterea exedet,ac phlegmonen excitabit:q̄ si largius ute-
.li.4.f.4.t.3. 7.473.d B re,conuulsionem quoq; accerset.Quoniam igitur,neq; oleum,neq; ærugo, neq; cera cauum ul
cus implere carne potest, constat,q̄ ex ijs,qui experientiam profitentur,nemo usquā ea misce-
bit.At ego sanè hæc miscebo,immo debita mensura non hæc modo, uerum ēt alia mille phar-
maca ex ijs,quæ cauo ulceri sunt inimica.Quippe si non iisdem facultatibus lædunt,sed quodā
modo contrarijs,imparia quidem immodicaq; profecto fuerint, ut ad cauum ulcus implendū.
Verum,quemadmodū ex duobus temperamentis immodicis unum efficiatur modicum, id in
medicamentorum componendorū rationibus docuimus. Non est igitur difficile ex oleo,cera,
& ærugine medicamentū,quod carnem producat,conficere.Si.n.noris eiusmodi ulcus medio-
criter siccandum esse,non siccare aūt,nec ceram,nec oleum, utiq; intelliges, nec alterum seor-
sum,nec ambo simul cauum ulcus implere posse:immo uerò,nec æruginē solam,ut quæ immo
dice siccet.Ergo,si omnia miscueris,modice siccū efficere medicamentū poteris.Quis uerò cu-
iusq; esse* modus debeat,id mihi in libris,qui De medicamentorum cōpositione sunt inscripti, *μέτρον.
iam traditū est:nunc quoq;,si res postulet,indicabitur in sermonis progressu. Nā primum om-
nium abigendus mihi à sequentibus libris amethodus iste Thessalus est, sed indicato prius illi,
quantū à recto aberret. Nā prudenti,uel q̄ nunc dicta sunt,satis ostenderint, qualis esse debeat
C medendi methodus.Verum non est cū talibus sermo.Itaq; etiam necesse est,cum istis adhuc di
sputemus,hinc sumpto initio. Omnis,quæ præter naturā est,cauitas impleri postulat: quare &
quæ in carnosa etiam accidit parte.Ipsa uerò impletio,inueniendorum remediorum finis, quò
tendit,est.Vt uerò,quæ impleant,inuenias,& multa ratione opus est, & multiplici particulatim
indicatione,& methodo rationali exacta.Etenim sæpe uidisti difficilia sanatu ulcera curare ne-
quiuisse nec eos,qui experientiā profitentur,istos inquam,qui remedijs scatēt: nec etiam eos,
qui *rationem sibi uindicant,omnes.Quippe Thessalij isti,quos methodicos nominant,sunt au *ἀναλογισμὸν.
tem re uera à methodo alieni,tanquā asini ad lyram,ne ad audiendam quidem eiusmodi specu
lationem sunt idonei,nedum,quod rectum est,*ratione inueniant. Vidisti autē subinde in eius- *λογισμῷ.
modi ulceribus Empiricos quidē aliàs se ad aliud medicamentum transferre,cum nulla profe-
cto ratio transitū ipsum monstraret:uerum,quoniam multa sunt experti,quæ cauum ulcus im-
pleant,ipsam uero,ut ijdem uocant,idiosyncrasian,id est,corporum proprietatē,in qua singula
eorū pollere sunt uisa,nec dignoscere,nec meminisse possunt,ideo nunc quoq;, ad quod trāsfe
rant,non intelligentes,sed sperantes in multis particularibus experiendis,obiter,quod conuē-
niat,oīno inuentum iri,aliàs ad aliud transiliunt,fortunæ potius,q̄ *rationi eius, qd̄ conducat, *λογισμῷ.
D inuentione permissa.Similes his sunt, tametsi id nolunt, & qui ex dogmaticis ad naturalia cor-
porum principia subire ratione non ualuerunt.Quippe hi(ut ante ostendimus)ex dimidio dogma
tici sunt.†De istis uero amethodis Thessalijs,quid etiā loquare?Soli igitur ii,qui uera methodo †Impressi codi-
curant,tum singulis id genus ulceribus idonea medicamenta, & uictum aptum inueniunt, tum ces græci hęc ad
liquidissime rebus ipsis ostendunt,quantopere cōducat,quantumq; ad medendum lumen præ- dunt:qui ne pri-
stet ipsa de natura tractatio.Etenim prætermitti negligiq; aliquando,qd̄ utile sit,ijs,qui ab alio ma quidem ele-
pharmaco ad aliud assidue transeunt,non semel tibi ostendi,uno aliquo ex medicamentis,qui- menta potuerūt
bus illi fuerant usi,eiusmodi ulceribus sanatis. Spreta uero eiusmodi medicamenti facultas ab assequi,quæ ta-
ijs merito est,q̄ uidelicet & propter intempestiuum usum, non solum non prodesse, sed etiam men in antiquis
obesse est uisum,& quòd in primo usu nihil aliquando,quod esset euidens,effecit. Vidisti porrò nō habentur, &
non minus oculorū nos grauissimos dolores sanare,aut balneo,aut uini potione,aut fomentis, superflua esse ui dentur.
A.li.3.f.3.t.1. c.13.224.c aut sanguinis missione,aut purgatione,quibus nihil aliud adhibet medicorū uulgus,q̄ medica-
menta hæc,quæ ex opio & mandragora,& hyoscyamo fiunt, maximam planè oculorum perni
ciem: vtpote quæ nulla re alia sublati ad præsens doloris speciem præstant, quàm q̄ ipsum sen-
sum *enecant.Multosq; nosti ab eiusmodi medicamentorum usu, cum liberalius fuissent admo *Al.ναρκοῦν, id est obstupefa-
ta,nunquam postea naturalem statū recepisse, sed ex his principio quidem obscure atque ægre ciunt.

uidiſſe,tempore uerò ſuffuſione,quam hypochyſin uocant:uel pupillæ nimia dilatatione, quā E
mydriaſin appellant:uel tabe:uel corrugatione,quam rhetidoſin uocant,occupatos. Noſti ꝑfe
cto non minus & illud,cum ab ephebis uſque mecum ſis uerſatus,nec ſub ullo me uſquā prę
ptore uidiſſe eiuſmodi opus, ſed id per me ratione excogitaſſe, & q̃ longo tempore aphoriſmū
6. Aph.31. Extr. ord.49 c. illud,‖Dolores oculorū meri potio,uel balneum,uel fomētum,uel uena inciſa, uel purgatio tol ,,
lit,cōſiderauerim:quamq́; ex reliqua Hippocratis diligentia ſperarim,ne in hoc quidem uel fal
ſum quippiam,uel quod fieri nō poſſit,præcipi:idq́; fuiſſe,quod me ad inquiſitionem incitauit,
quoad ipſa Hippocratis inſiſtens uia,inueni,quo pacto diſcernerem,quando,quomodoq́; dicto
rum quoq; ſit utendum.Qua ratione multis,qui talia uiderunt, manifeſtum feci, quāta medici
nalis methodi uis ſit:quātiq́; mali occaſio fuerint,qui nō ſeruata ueteri medicina, nouas ſectas
condiderint.Itaq; & uos præterea me,quanquam à principio recuſantem,orādo tamen impuli
† τῶν καλῶν. ſtis,ut omne hoc opus tractādum ſuſciperē:quod,Deos precor,alijs quoq; hominibus alicui ſit
uſui.Certe minimā ſpem habeo propter eum,qui nunc regnat,†bonarum artium ꝫ contemptū,
diuitiarū uerò,exiſtimationis,& ciuilis potentiæ admirationē: ad quæ quiſquis ſe conuertit, is
nulla in re ueritatem inuenire poterit.Verum hæc,prout Deo placebit,ita finientur.At nos me
dēdi methodum,quæ ueteribus quidem exculta eſt,nunc uerò neglecta iacet,pro uirili reſtitue F
mus,repetita nimirum,quam de cauo ulcere inchoauimus,diſputatione. Ac de prima quidē in
uentione eorū,quæ eiuſmodi ulcus carne impleant,ſatisfaciant,quæ paulo ante diximus: cōce
damusq;,ſi libet,Empiricis,quæ dicunt omnia.At de inuentorum uſu & ſæpe tibi in ipſis rebus
oſtendi,& nunc nihilo minus ratione demonſtrare conabor, quemadmodū Empirici, ubi ſolen
ne cuiq; medicamentū nihil profecit,apte ad aliud,certaq́; ratione trāſire neſciant. Atq; id iure
accidit:ſiquidem,cum cauſam improſperi ſucceſſus prioris medicamenti ignorent,nec, quò eā
in ſecundo declinent,habent.Quippe,cum cauſam ignorent,cur munere ſuo medicina fungat̃,
nec,cur fallat,intelligere ualēt.Hoc uerò ignorato, neq; ad aliud trāſire rationabiliter poſſunt,
quando nec in illo uitare eandem cauſam poſſunt.

Qua Methodo ulcus cauum curari debeat. CAP. 3.

AGedum igitur ipſi iam Hippocraticam,ueramq́; caui ulceris ſanādi methodum tradamus.
Porrò hanc ab ipſa rei ſubſtātia ordiri oportet.Itaq;, quoniam in cauo ulcere id nobis pro
ponitur,ut caro,quæ perijt, reſtituatur, ſcire licet, gnerandæ carnis materiā, ſanguinem bonū
eſſe:opificem(ut ita dicam)authoremq́; naturam.Verum non ſatis eſt naturā ſimpliciter dixiſ-
ſe,niſi etiam,quorum natura,ſit adiectum,& ubi.Conſtat autem,ꝙ ſubiectorum corporū,qui- G
b⁹ ſuperinduci caro debet,natura ipſa gignēdæ carnis opifex eſt.Porrò cuiuſq; corporis natu-
ra monſtrata eſt ex calidi,frigidi,humidi,ac ſicci temperatura cōſiſtere. Quare manifeſtū eſt iu
ſtum horum temperamentum in ſubiectis particulis,quibus reſtituturi deficientem carnem ſu-
mus, opificis habere rationem. Ac primum quidem in omni cauo ulcere duo illa conſideranda
nobis ſunt.Et quod ſubiectum eſt,iuſtane temperie ſit,id eſt an ſecundū naturā ſe habeat:quip
pe monſtratum eſt ſanitatem in ſimilaribus corporibus,ipſarum quatuor qualitatum eſſe iuſtā
temperiem:Et præterea ſanguis, qui affluit, bonusne, ac mediocris ſit. Si igitur horum alteru-
trum uitioſum ſit,multi ſanè affectus præter naturam exiſtunt.Nobis tamen una cauitas in car
noſa parte proponitur. Fingamus igitur & ſanam eſſe partem, & ſanguinis confluxum citra ul-
lum uel in qualitate,uel quantitate uitium.Porrò his ita ſe habentibus,nihil eſt præterea,qđ ob
ſtet,quò minus prima carnis gn̄atio proſpere cōtingat, idq́; nullius externi medicamenti ope.
Quippe cauſis ambabus,unde naſcitur,præſentibus,nulloq́; extrinſecus,quod impediat,obſtā
te,non poteſt prohiberi carnis generatio.Verum in ipſa primæ carnis generatione duplex pro-
* λογισμοῖς. uenire excrementum neceſſe eſt,ueluti etiam in *commētarijs De natura docuimus,quod oēn
qualitatis alimenti mutationem alterum craſſius,alterum tenuius,excrementū ſequitur.His ex H
crementis etiam per uniuerſum corpus ſemper prouenietibus,quod tenuius eſt,ipſa inuiſibilis
eſt perſpiratio.Quæ etiam ſubinde fit uiſibilis,quoties uel naturalis calor languet:uel nutrimē- A. l.4.f.4.t.
to utitur,quàm iuſtum ſit,ampliore:uel motus quiſpiam uehementior animali cōtingit. Alterū c.1.471.a
eſt ſordes,quæ in ſummo corpore noſtro colligitur.Quin etiam in ulceribus tenuius excremen
tum ſanies,(græce ichor)appellatur:quod craſſum eſt,ſordes. Ac ex tenui quidē excremento ul
cus humidum redditur,ex craſſo ſordidū:eoq́; duplicibus medicamentis eget,utique,ut humi-
dum eſt ſiccantibus:ut ſordidum,quæ ipſum expurgent.Ergo, cum nullo unquā tempore natu
ra ceſſet,certe nec tempus ullū erit,in quo nō ambo hæc in cauo ulcere colligentur.Quare nec
tempus ullum erit,in quo non utrunque medicamentorum genus deſiderabit,utiq; & quod ſic
cet, & quod expurget. Ac cuiuſmodi quidē genere eſſe medicamentum debeat, inuentum iam
eſt. Verum non eſt id ſatis. Siquidem ſpecie aliqua inuenta eſt opus, quæ ſit ulceri admouenda.
Hęc igitur quomodo,& qua methodo inuenietur?Nempe ea,quæ in libris De ſimplicium medi
camentorum uiribus eſt tradita.Oſtendimus nanque in ijs quædam medicamenta ſiccare, quæ
dam humectare,quædam refrigerare:quædam calfacere,non nulla per coniugationem, uel cal-
facere & ſiccare,uel frigefacere,& humectare,uel calfacere & humectare,uel refrigerare & ſic-

A care: esseq; in singulis eorum maioris minorisq; rationem multitudine sanè infinitã, cæterũ ad usum medicinalẽ limitibus, qui facile comprehendantur, circũscriptam, primo quodam in his, & secundo, & tertio, & quarto statuto ordine graduve. Cuius igitur ordinis erit medicamentũ, quod carni producendæ sit aptũ: quodq; modice tum siccare debere, tum detergere proposuimus? Certe primi ordinis. Quippe, quod super hunc fuerit, ita ut non modo humoris, q influit, redundantiam consumat, sed etiã affluẽtem sanguinem ipsum populetur, id refici carnem, ceu materiam eius absumens, prohibebit. Porrò talia esse ostẽsum est thus, & hordeaceam, & fabaceam, & erui farinam, & irim, & aristolochiam, & cadmiam, & panacem, & pompholygem. Omnia uerò hæc tum maioris minorisq; discrimine inter se dissidere, tum alia eorũ simplices* qualitates uincentes habere, alia compositas, monstratum est. Siquidẽ aristolochia & panax, tũ cæteris plus siccant, tum natura magis calent. Hordeacea fabarumq; farina multo his minus siccãt, nec ullum calorem obtinent. Thus uerò moderate calet, minus tamen illis siccat, adeo, ut quasdam corporum naturas omnino non siccet. Erui farina, & iris, horũ, atque aristolochiæ & panacis medium locum tenent. Verum, quod sermo noster utiliter attigit, denuo repetamus. Quippe thus in humida corporis natura carnem producere potest, in sicca non potest. Scire nanq; licet, duas esse primarum indicationum differentias, quod secundum naturam se habet, custodiã sui indicante, & propterea, quæ similia sui sint, postulante: quod præter naturam est, sublationẽ sui, eoq; contraria, requirente. Perit enim quidq; in contrarium, & à cõtrario. Atq; ulcus quidẽ quò est humidius, eo sanè medicamento, qđ magis siccet, indiget. Corporis uerò natura quãto est humidior, tanto quod minus siccet, medicamentũ postulat. Quare, si qua sunt ulcera, quibus par est humiditas, quod in sicciore corporis medicamento cõsistit, utiq; magis siccari postulat: quod in humidiore, hoc sanè minus, quò natura naturæ interest: siquidem productam carnẽ ei, quæ ante erat, similem esse oportet. Vbi igitur pristina siccior fuit, nouellam quoque sicciorem fieri conueniet: quare uberius hæc siccari, quantoq; magis sicca fuerit, tãto, quod admouet medicamentum, magis siccã facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rursum ijs, quæ minus siccent, medicamẽtis est opus, quãto caro ipsa minus est sicca. Thus igitur, ut ad humani corporis naturam, eiusmodi obtinet temperamẽtum, qđ cum temperatis & medijs naturis consentit, humidiores autem paulo liberalius siccat: sicuti rursum ijs, quæ ad summũ sunt siccæ, paulo est humidius. Merito ° itaq; thus in quibusdam tum ulceribus, tum naturis pus quidẽ mouet, carnem non producit: in quibusdam etiam carnẽ producit. Itaq; si obseruaueris, rationi respondete euenta deprehendes. In humidiore nãque natura producere carnẽ potest, in sicciore nõ potest. Præterea in modice humidis ulceribus carnem efficere potest: in ijs, quæ præhumida sunt, prorsus non potest. Videsne igiť clarissime, qui recta methodo curare ulcus uelit, quot huic theorematis sit opus? Nam, postquam inuentum est humorẽ omnino huic uitio inesse, utique siccans parandum medicamentum indicauit. At, quoniam ipsorum siccantium quędã magis siccant, quędam minus, partim ex ulcerũ diuersitate, partim ex ægri natura, qđ expedit, est desumptum. Itaque non modo de corporis natura meditatus sit, oportet, quisquis commode sanare ulcus debet, uerum etiã diligenter speculationem omnem de medicamentis didicisse, tum sicci, humidiq; corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur, quanta sit Methodicorum istorum pronũciandi temeritas, qui unum id sibi ad cauum ulcus sanandũ satisfacere putant, si sciant, quod carne est implendũ. Non enim in hoc curandi ratio consistit, immo in eo inueniendo, quod carne sit impleturũ. At, quod implebit, iam (inquit) experientia est inuentũ. Dic proinde, & quod sanabit, inuentum experiẽtia esse: nec frustra gloriare, nec methodũ extolle. Quanquam apud ipsos quoque Empiricos experientia, quæ sine certa limitatione fit, dam natur. scribunt nanque in commentarijs de medicamẽtis ad hunc modum: Emplastrũ ad eos, qui molli sunt corpore, & pueros, & mulieres. Noruntq; thus in naturis eiusmodi carnẽ in cauis ulceribus (modo aliud nullum symptoma sit) producere, eademq; implere: utrum tm̃ eiusmodi corpora humida sint, atque idcirco modice siccantia desiderẽt, an alia euẽtus causa sit, sanè nõ norunt. Rursus enim ad senilia corpora aliud scriptum medicamentum inuenies, aliudq; ad ea ulcera, quæ ægre ad cicatricẽ ueniunt, orasq; prætumidas habent, quæ ochthode Græci uocãt: multasq; alias discretiones in omnibus suis medẽdi cõmentarijs scribunt, quibus, quoad licet, ad curandæ naturæ proprietatem appositum pharmacum inueniunt. Quippe discretiones in quaque arte proprium à cõmuni secernere conantur: quantoq; plura quis discreuerit limitaueritq;, eò proprius ad proprietatem accedit. Ipsum uerò ad unguẽ proprium nec scribi omnino potest, nec dici. Eoq; tum Empirici ij, qui in arte fuere diligentissimi, tum Dogmatici ferè oẽs, fatentur, nullam scribi posse curationem ad unguem exactam. Sed id, quod ad coniecturam de laborantis natura desideratur, alij ex proprio cuiusque medentiũ usu, alij ex artificiose ratiocinando, adijciendum esse affirmant. Nemo tamẽ eorum adeo fuit præceps, ut omni ulceri cauo unam se habere medicinam, quæ carnem restituerit, profiteretur. Non enim apud ullum inuenies eiusmodi pharmacum, quod omne ulcus cauũ sanet, immo pro modo humoris, sordisq;, atq; ipso laborantis temperamento immutãdum medicamentũ esse. Missa ergo hic Methodicorum

Marginal notes: A.l.4.f.4.t.1. c.4.fol.464.b — * δυνάμεις.i.facultates. — A.li.4.f.4.t.3. c.2.fol.472.d — section letters B, C, D.

rũ impudentia,age uideamus, quid Empirici dicãt, qui ex proprio cuiusq; usu exercitationeq; E
adijciendum aliquid censent ad propria laborantis inuenienda remedia.Siquidẽ (ut sæpe dixi
mus)nulla est in arte medica,nec res,nec medela,quę specie dicibilis nõ sit:sed,qđ nec dici, nec
scribi,nec omnino præcipi potest, id quãtitas in quoque est.Nam in ulceribus humor,& sordes
dici possunt,quantitas in neutro dici potest;quanquã hic quoq; accedere proprius ad indicãdã
eam studemus,exiguã copiosamq; sordẽ dicentes,præterea tenuem & crassam,& prorsus mul-
tam,& admodum paucam,& mediocrẽ & competentem, aliterq; ad hunc modum uarie nomi-
nantes,quò uidelicet,quàm proxime licet, ad quantitatẽ indicandã accedamus. Diligenter igi
tur attendas nunc,uelim, ut intelligas, quantũ pstet methodo quiduis, q̃ sola experiẽtia , face-
re,Esto nanq; notum sit,hoc, uel illud pharmacum ad cauũ ulcus implendum facultatem habe- A.li.4.f.4.t c.3.472.g.
re in ijs,qui,ut nos loquimur,humidiore sunt temperamento:ut autẽ obseruator & Empiricus,
ijs,qui molli sunt carne,ac mulieribus & pueris:deinde nunc tali admotum nihil profit.Nos igi
tur,cuius causa nihil profuit,inuestigabimus, atq; hãc in duo æstimãda reducemus. Nã aut par
cius siccauit medicamentum,aut nimiũ:horumq; notas habebimus sordem, & saniem. Nam,si
plusculum sordis sit,totumq; ulcus humidius,intra modũ siccauit: sin purum, & absq; humore
* πόρου. cernitur,ultra . Statim igitur mẽsuram quoq; excessus defectusq; ex ipso notarũ * modo intelli F
gemus:tantoq; pharmacum,qđ deinceps applicabitur, uel siccius, uel non tale admouebimus.
Empiricus autem,si admotum cuipiam medicamentũ carnem non restituit, id quidẽ uidet, cæ
terum ignarus,partiusne,an nimium siccando,id euenerit,transire ad alterũ non potest . Ad eũ
dem planè modum,& Erasistratus,Herophilusq; ex dimidio(ut dictum est)Dogmatici,male ul
cus sanabunt : quippe qui ea tantũ uitia curare ratione tentant, q̃ instrumentalium partiũ sunt
propria:ulcus uerò(ut iam dictum est) commune similariũ,instrumẽtaliumq; est: ideoq; id,qua
tenus in similaribus prouenit,eatenus empirice curabunt.Quin ẽt,si ea curare tentent,quorum
substantia omnino perijt,aut ẽt manca curtaq; est, in his quoq; necesse est,à logice curãdo mul
tifariam aberrent.Si enim,quod perijt,substantia quæpiam similaris sit,necesse est eum,qui regi
gnendæ huic cõsulet,totius esse naturæ peritum.Ac de his quidẽ post dicetur. Illud interim cla
rissime ostensum arbitror,non esse cuiusq; probe ulcus curare,primamq; omnium indicationẽ,
quæ uel plebeis patet,minimam esse curationis partem.Nam & calorẽ,frigus, humiditatem,ac
siccitatem,actiuas qualitates esse demonstratione accepisse necesse est:& perinde,quę nobis,tũ
de temperamentis seorsum dicato uolumine sunt scripta,tum quæ huc pertinẽt in alijs uolumi
nibus,omnia nouisse. Atq; hactenus quidem de ulcere cauo sermo est habitus, ipsam tãtum ca G
uitatem curantibus nobis:siquidem,quæ ulceris propria curatio sit,nondum traditũ est.Perfici
tur autẽ ea quoq; iuxta eandem methodum : quippe quæ,tũ à laborantis partis temperamen-
to,tum à medicamentorũ facultate, accipitur . Porrò ambo hæc à tractatiome de elementis pẽ
dẽt.Etenim,nisi illud in methodo cõcessum sit,quatuor qualitates geniture, & corruptelæ cau
sas esse,nec methodũ inchoasse,nec ꝓuexisse,nec absoluisse fas est.At uerò, ut illas agẽtes mu-
tuo,patientesq; ostendas, id ad speculationẽ de elementis pertinet. Quod igitur in prædecenti
bus ostendimus,id nunc præsenti sermone confirmatur,nempe nihil posse medicũ de ulla simi-
larium partium agitare sine naturali,quã uocant, speculatione. Verum illic de similaribus dun-
taxat id est ostensum:hìc iam sermo noster quodam modo insinuat,ne in ipsis quidẽ instrumẽ-
talibus cuiquam integram inuenire curationẽ licere, qui illam nõ attigerit. Porrò idem in toto
opere etiam euidentius monstrabitur.

De Ratione curandi Simplex ulcus, & planum. CAP. 4.

VErum ad ipsam ulceris , quod solũ consistit, curationem transire nunc tempestiuum uide-
tur.Fuerit autẽ solum, si nec affectus ullus simul adsit,nec symptoma.Esto igitur,quæ exul
cerata est particula, nec fluxione uexata , nec malo succo uiciosa , nec oĩno extra naturalẽ tẽ- H
periẽ:sed nec ulla ei cauitas adsit,nec ulla cutis amissio. Nam id quoque bona pars medicorum
præterit,non intelligens,postq̃ cauũ ulcus carne iam impletum,ac planũ effectũ , nihilo minus
tamen hiat,duplicẽ adhuc particulæ affectum superesse , alterum substantiæ cutis amissionem,
alterum continui solutionem.Ergo, quoties unum id habetur , nempe continui solutio,siue ca
summæ est cuticulæ,(quam epidermida uocant)siue cutis totius,siue etiã pariter subiectæ car-
nis,uitium quod ulcus diciur,ita existit,postulatq; tãtum agglutinari . Quippe,si cõmissæ simul
sint cutis oræ,nihil erit in medio cutis generis diuersi,quemadmodũ in eo, quod iam repletum
est,planumq; redditum:in hoc.n.oræ ulceris se nõ contingunt,sed totius ulceratæ partis cutis
perijt:quã utique restituere oportet.At in eo, quod acuto aliquo est diuisum, una agglutinatio
requiritur,non etiam cutis generatio.Quoties ergo ulceris simplicis propositum sit inuenire cu
rationẽ,præsumendum in sermone est diuisam esse carnosam particulam citra ullius portionis
amissionem.Nã latum , quod cicatrice induci postulat , omnino cuticulam , quam epidermida
græce uocauimus,desiderat.Hanc igitur tum gignere, tũ sibi unire oportet : duoq; tibi hoc lo-
co existunt,ad quæ,sicuti in cauo ulcere,consiliũ diriges,propterea,quod affectus ipse geminus
in ambobus est.Quo igitur (ipsorum inquiet forte aliquis) planũ ulcus à cauo discernitur, si &

geminus

A geminus utrobiq; eſt affectus,& geminus curanti propoſitus finis? nempe multitudine amiſſa-
rum partium.Quippe in cauo ulcere non ipſa modo perijt cuticula,uerum etiã reliqua cutis na
tura uniuerſa,& ſubiectæ carnis portio aliquãdo nõ exigua:in repleto ulcere caro nõ deeſt, ex
terius tamen cooperimẽtum deſideratur.Ac,quæ eius generis ulcerũ curatio ſit, poſt dicemus.
Nunc eius,quod ulcus tãtum ſit,nec alium ullum affectum adiunctum habet, quænam debita
curatio ſit,præcipiamus.Ergo,quoniam hic ſola diuiſio proponitur, diuiſorum oras unà coniũ
A.l.4 f.4.t.1. .1.fol.463.d ctas eſſe oportet.An non id ſolum,uerum etiam coniunctas manere?Porrò bifariam ſimul ma-
nent,quæ commiſſa ſunt,cum alia per ſe,alia ope aliorum maneãt:per ſe quidem,quæcunq; ſe-
cum concreſcunt ac coaleſcunt:aliorum ope,& quæ colligantur, & quæ glutino aliquo tenent.
Ac,quæ concreſcant,omnino mollia naturaliter ſint,oportet:talis ſanè eſt tum caro ipſa,tũ quę
cunque ex carne conſiſtunt. Quæcunque uerò dura ſiccaq; ſunt, eorũ diuiſæ partes coire ſimul
nequeunt,ſed glutinum aliquod uinculumve, quo commiſſa maneant, requirunt. Et taliũ qui-
dem corporum ſanatio in ſequentibus præcipietur.Nunc de ijs,quæ uniri poſſunt, inceptũ ſer-
monem peragamus,hic quoque ipſam coitionis coaleſcentiæq; cauſam inueſtigãtes. Eſt uerò,
ſicuti in cauis ulceribus ut caro producatur,ita in ſimplici ulcere ut oræ ipſæ ſecũ coaleſcãt, na
B tura certe cauſa adeo,ut,ſi,quæ diſſident, in idem ad amuſſim componas, citra omnem reliquã
extrinſecus molitionem coaleſcant.Oriturq; tibi iam alius attẽdendus finis,nempe orarũ addu
ctio:à quo orſus,quibus id efficias,inueſtigabis. Qu ippe aut uinculo ex duobus initijs circũda
to,aut ſutura,aut fibulis(quas græce ancteras uocãt) impoſitis,aut horum quibuſdã,aut omni-
bus,quæ diducta ſunt,in idem adduces.Expedit autem,quod circunijcitur, neq; molle nimium
ſit,& algæ ritu fragile (bryώdes græce uocãt)quo uidelicet tuto cõtineat: neq; rurſus ita durũ,
ut premẽdo offendat.Tum uerò ipſa circunductio nec ita laxa ſit,ut nihil efficiat:nec ita uehe-
A.ibid.c.3.g mens,ut premendo dolorem excitet. Hæc ſi feceris, fueritq; ulcus ſolum citra uitioſum ſuccũ,
aut fluxionẽ,aut intemperiem,aut phlegmonẽ, aut aliud quodlibet uitiũ, proculdubio coibit.
At,ſi uel prę eius magnitudine fieri nequeat, ut diſiunctæ ipſæ partes exacte ad imum uſq; ſibi
coniungantur,uidelicet nec ſutura,nec fibulis,nec deligatura pertingere ad eas ualente, uel ẽt
ſanies iam illic ſit collecta, uel dolor quiſpiã adiunctus, eiuſmodi ulcus ex ſola partiũ commiſ-
ſione agglutinari omnino non poteſt:Quando,quod dolet,plus aliquid affluere facit:atq; ẽt,ſi,
quod affluit,pro iuſto naturæ modo ſe habeat,attamen uires ipſæ partium,q̃ tum propter dolo
rem,tum ẽt ex uulnere ſunt imbecillæ, nec,quod iuſtum eſt,ferent,ſed ueluti ab iniuſto graua-
C buntur.Atque hinc omnino ſuperuacua facies proueniet:mirum etiam,niſi & phlegmone.Iam
uerò,ſi etiam citra dolorem ſanies in medio adductorum labrorum ulceris interuenerit: aut ẽt
locus quiſquã medius interfuerit,qui ſanie quidem ſit uacuus,ſed aere plenus:non poteſt eiuſ-
modi ulcus ſola diſſidentium partium coniunctione glutinari:quando & ſanies iam unionẽ di-
ſpeſcit,&,quæ coniungendis interueniunt loca uacua, interiorum laterum frontes prohibẽt ſe
contingere.Quare illæ ſaltem ulceris partes,ut coeant,ẽt carne prius impleri naturæ opera po-
ſtulant. Porrò hæ adeo planè ſunt exiguæ, ſi modo diuiſæ ulceris partes rite ſint cõiunctæ, ut
unius diei ſpatiũ deſiderent,aut ad ſummũ bidui.Hoc igitur tempore medicamento opus eſt,ꝙ
particulã ſiccet,ut,& ſiqua ſanies iã ſubſit,hanc conſumat:&,ſiqua in uacua loca influxura eſt,
hanc prohibeat.Nunc igitur medicamentum,quod carnem producat,& mediocriter ſiccet,rur
ſus mihi ad memoriã reuocabis,ut intelligamus,ſicciusne eo eſſe glutinatorium debeat, an ſe-
cus.Sanè,quod carnem producit,ſi totum,qui confluit,ſanguinem conſumeret, ipſam materiã
creandæ carnis ſic adimeret:at glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget,aut pla
nè exigua:quare plus ſiccet,oportet,quam quod carnem producit.Ergo tum hac ratione tenui
quadam differentia inter ſe diſſident:tum uerò altera non parua, quatenus ſcilicet, quod carnẽ
D producit,ſtatim etiam detergendi uim obtineat, oportet, quò nõ modo redundãtiam humoris
ſiccet,ſed etiã ſordẽ auferat:glutinatorium uerò, nec detergeat,nec expurget,ſed contra pror-
ſus ſubſtantiam omnem in idem cogat. Cuiuſmodi facultatem habent medicamẽta ea,q̃ auſte
ra & adſtringentia uocantur:hęc nanque in idem cogendi,ac ſtipãdi,non detergendi,neq; pur
gandi facultatẽ habent. Quo fit,ut, ubi carni producendæ ſtudemus, maxime cauendum ſit à
medicamẽto,quod adſtringat, utpote quod ſordẽ ulceribus arctius affigat,q̃ ut facile poſſit ab-
ſolui.Vinum igitur omnis ulceris,quà ulcus eſt,optimum eſt medicamẽtum. Quod ſi nec illud,
quà ulcus,ſermoni ſit adiectum,idem tamen,arbitror, intelliges:quippe recordationis tantum
cauſa eſt additum,(ne quis obaudiat)nõ ſicut neceſſarium aliquid definiens.Adeo, ſi memorẽ
te eorum omnium:quæ in proximo libro ſunt tradita † de rebus ſingulis tũ nominandis, tũ ue †Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον ὀνομαζομένων τε καὶ ὑποκειμένων πραγμάτων.
rò ſubiectis; præſtiteris,nihil eſt,ꝙ talia tibi de cætero definiã.Illud tantum abunde mihi erit,ſi
per ſingula eorũ ſimplices affectus à compoſitis ſecernam. De quibus mihi non nihil prius eſt
dictũ,ac nunc nihilominus eſt dicendum,non adeo mehercle rei ipſius cauſa,quàm ꝙ plerique
medicorum dictione ipſa decepti,cauum & æquabile, recens & inueteratum, ſordidum & pu-
rum,liberum phlegmone & phlegmone impeditum, putant differentias eſſe ulcerum. Neceſſe
igitur eſt diſtinguere,quæ propriæ ulcerum differentiæ ſint,& quæ aliorum affectuum comple

xiones. Verum hoc posterius paulo. Sanè solennis ueteribus doctrina (quæ utinam nunc esset in usu) maxime naturalis est. Quippe ij simplicis cuiusq; affectus propriā curationem dicunt, præcipueq; omnium Hippocrates. Medendi nanq; methodus ad hunc modū bellissime procedet, si de singulis simplicibus seorsum præceperimus: post deinde de compositis omnibus alterā aliquam methodum indicauerimus. Veluti.n. si duo uere essent in uictus ratione morbi, clausus & fluens, id est, qui in retentione, & fluore spectarentur, cū seorsum utriusq; curationem dixissemus, de coniunctione amborum esset agendum, sicut Thessalus ipse censet: eodē, arbitror, modo, quī ulcerum, quà ulcera sunt, una omnino est species: tum phlegmonarum, quà phlegmonæ sunt, altera itē species una est: oportet, ubi seorsum ulceris, seorsum rursus phlegmones, curationē tradideris, post deinde ambas in idem coniungere. Id igitur si fecerimus, omne profectò ulcus, tū siccari debere, tum etiam adstringi, pro dicta iam methodo inueniemus, nō tamen detergeri: cōtra, cauitatem in carne siccari quidem postulare, & abstergeri, minime aūt adstringi. Quin etiam ad eundem modum, quē prius diximus in cauis ulceribus, nunc ad proportionē naturam corporis æstimabimus, mollis ne, ac † laxa sit, an dura, sicca, & *cōpacta. Siquidē prior, quāto est humidior, tanto medicamentis minus siccātibus eget: Posterior, quatenus est siccior, eatenus rursum, quæ uehementius siccēt, magisq; adstringant, desiderat. Empiricus.n. arbitror, hic quoque pueros, & fœminas, & qui tenero sunt corpore, memorabit, iuuenes, agricolas, & nautas his opponens. Cæterum, cum non intelligit, q in pueris, & fœminis propter humiditatē temperamenti eiusmodi medicamenta uisa sunt conducere, rursus altera messoribus, ac nautis propter siccitatem cōuenire, nec cuiusque corporis curationē exacte coniiciet, nec erroris causam deprehendet. Quo fit, ut nec intelligat, quemadmodum se ad potius transferet, ubi parum cessit ijs, quæ per experientiā prius nouit. Hæc igitur summatim de glutinatoriis medicamētis diximus. Hinc uerò altera quædam methodus succedit, ad eorum præparationem compositionemq; pertinens. Siquidem cauo ulceri, quicquid uolumus, statim applicamus, siue siccū id, siue humidum medicamentum sit: licet.n. omni parti ulceris ea, tum inspergere, tum illinire: at in uulneribus, quorū maior est profunditas, id non licet: quippe, ubi semel oras coniunxeris, cōtingere, quæ in immo sunt diuisa, non possis. Considerandū *igitur est non modo, an siccās adstringensq; modice medicamentum sit, uerum etiam an peruenire ad imum ualeat. Nam & cerussa, & lithargyrus siccant, adstringuntq; modice, sed, si ea cineris ritu circa uulnus inspergas, nihil proficies, neque enim ad fundum peruenit medicamenti uis, quod ita sit siccum: humiditatem igitur quandam desiderat, quò simile emplastici sit, uel etiam humidioris cuiusquam medicaminis. Verum hæc operis eius, quod de medicamentorum compositione præcipit, propria speculatio est, nō eius, quod de medendi ratione instituitur. Quòd si quid ea ad rem propositam indigebimus, id procedente opere attingemus.

† βρυώδης. muscosa. hac uoce utitur & primo de simpl. med. fac. 8. pro qua nobis πυώδης, purulenta, reponendum uidebatur. Sed sicut muscus laxum quiddā est, in se cædens, ita forte, & citato loco, & his muscosa, pro eo quod laxa, & in se cædens, caro illa appellatur, q̄ humidior est.

* A. li. 1. f. 4. c 28. 83. c

Quid differant glutinatoria medicamenta ab ijs, quæ cicatricem inducunt. CAP. 5.

NVnc ad ulcus, quod cicatrice induci postulat, reuertar: de quo paulo ante dixi, eius quoq; primum, quò tenditur, finem ex eodē esse genere, cuius est, & caui. Quippe regignere aliquid opus est, qđ periit, non tantum unire, q̄ dissident: cæterum diuersa ratione hic gignere, qđ deest, q̄ in cauo: quando illic sanguis, hic caro pro materia fit. Siquidem, quod cauum est, impletur ex gignenda carne, quæ ex sanguine ortum habet: at ad cicatricem perducitur, quod iam est impletum, ex gignenda cute, quæ ex subiecta creatur carne. Ceterum caro eadem specie cū ea, quæ periit, gigni in cauo ulcere potest: cutis talis omnino, qualis erat, quæ periit, prorsus restitui non potest, sed simile quiddam cuti, & quod eius officium suppleat, potest, non tamen planè cutis. Ac causa quidem, cur sicuti caro adepsq; regignuntur, ita cutis, q̄ prorsus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis est petenda: queadmodum autem, tum naturam, tum usum cutis imitemur, hinc accipiendum: eiusq; rei methodum iam tradamus. Quoniam tegere carnem naturali aliquo tegumento propositum est (quippe idest ducere ad cicatricem ulcus) aut cutis nobis generanda est: aut summa caro cuti similis efficienda. Verum, ut cutis regeneretur, fieri omnino nequit: quod superest igitur, efficere est tentandum. At quæ igitur huius efficiendi est ratio? Nempe alteratio: quippe, ut carnis pars quæpiam non amplius caro permaneat, sed ueluti cutis euadat, postulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profectò alicuius alterantium qualitatum ope. Incidit enim rursus hoc loco, uel nolentibus nobis, de elementis sermo: sine quo nec, quod cicatricem inducat, inuenire medicamētum licet, nedum qđ carnis producendæ, aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo, quoniam cutis carne ipsa, tū siccior est, tum etiam dēsior, si carnem siccabimus, & adstringemus, cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamenti, quod cicatricem inducit, summam. Verum ea non satisfacit: nam & glutinatoria, tum siccabant, tum etiā adstringebant. Ergo, quo hæc ab illis distēt, id, si ipsam rerum substantiam inspicias, inuenies. Nam, quoniam in *glutinatione ulcerum siccandum, quod affluit, est, quò uidelicet affecta pars superuacuis uacet: in cicatrice ducenda non modo, quod affluit, uerū etiam humor, qui in ipsa carne cōtinetur, est cōsumendus: multo profectò siccius, quod

* A. li. 1. f. 4. c 28. 83. a

A quod cicatricẽ inducat,quàm quod agglutinet, eſſe conueniet : quando glutinaturo unũ id ꝓpoſitum eſt,ut eius,quod ſecũdum naturam eſt,redundantiã cõſumat:qui cicatricem inducet, non hoc modo,uerum etiã ut ei†,quod ſecundum naturam ſe habet,aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco,& mali coriũ, † & Aegyptiæ ſpinæ fructus,modice ſiccantia pharmaca ſunt:Chalcitis,& æs uſtũ,& æris ſquama,& miſy,& fiſſum alumẽ,multo his ſunt ualentiora,miſy quidem & chalcitis præcipue, mitior autem æris ſquama,atq; etiam hoc mitius æs uſtũ : qđ etiam ſi lauabis,utiq; †minus mordens; medicamentũ habebis. Porrò hoc quoq; ad ſpeculationem de componendis medicamentis pertinet, quæ ſanè medẽdi methodum ordine ſequit̃. Nã medicamentorum facultates noſſe,id quidem medendi methodũ præcedit, tractatumq; de his alibi eſt:compoſitio uero medicamentorum,medendi methodũ ſequitur. Quippe, ubi hæc uniuerſale præcepit,dico autem ſiccandum, aut humectandũ, aut calfaciendum, aut refrigerandũ eſſe:tũ uel modice id faciendum eſſe,uel ualenter,uel leuiter : intelleximuſq; cuiuſq; ſimpliciũ medicamentorum facultatem,hancq; per ſe ſeorſum perpenſam:tum profectò,quo pacto quis ea cõmode ad uſum miſcuerit,conſiderare conueniet.Exiſtit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia,altera de eorum uiribus:altera de compoſitione ac præparatione. Verum ad id, B quod ſupereſt methodi de ulceribus, redeundum eſt.

† *humido, additur in antiquis.*
† Antiquus addit,& balauſtia.
† *ἀδηκτότατον, eſt in antiquis.i.minime mordens.*

De Methodo Vlcerum curandorum, quibus caro ſupercreſcit. *CAP. 6.*

A.li.4.f.4.t.3. c.14.475.a

SVpereſt autem(ut arbitror)de ſupercreſcente carne dicere,quam hyperſarcoſin Græce uocat pleraque medicorum pars.Eſt porrò is quoq; morbus ex eo genere,qđ in quantitate magnitudineve partium ſpectatur:licet enim, ꝓ arbitrio uoces. Ex eodem genere & cauitas erat, de qua iam egimus.Ergo,ueluti,quod ulcus cauum uocant,non unum eſt uitium,ſed pariter & cauitas,& vlcus:ita ulcus,quod ſupercreſcentẽ carnem habet,nõ unus eſt morbus, ſed ſimul caro ſupercreſcens,& ulcus.Indicat autem magnitudo,quæ præter naturam eſt,primã indicationem,(quam etiam ueluti metam inueniẽdorum remediorum diximus,)ipſius ſcilicet exuperãtis ablationem.At hæc ſola medicamentorũ ope perficitur,non opera naturæ:uidelicet contra, quàm in carne reſtituenda,aut glutinatione ſe habuit.Hæc.n.naturę ipſius ſunt opera, pharmacis tantum,quæ actioni eius obſtant,ſubmouentibus: at ſupercreſcentis carnis detractio, nullũ quidem naturæ opus eſt,ſed medicamentis perficitur,quæ uehementer ſiccent.Porrò proxima ſunt eiuſmodi medicamenta tum ijs,quæ ualenter detergẽt,tum ijs,quæ cicatricẽ inducũt, ſic, ut non pauci interim per errorem medicamentum, quod carnem minuit, uel pro eo quod ſor-

A.li.4.f.4.t.3. c.3 472.g

C dem deterget,uel ꝓ eo quod cicatricẽ inducit,accipiant:ut (ne ab exẽplo noſtro recedamus,) miſy & chalcitim,ſi humidæ naturæ applicabis, potius carnem demere, quam cicatricẽ inducere,deprehendes.Vnde,ſi quando ijs uti ad cicatricem inducendã in aliorum penuria cogimur, parciſſime ipſis utemur, ſummum tantum ſpecillum in ea ad exactiſſimũ leuorem tunſa demittentes,ac poſt uelut tenuiſſimum quẽdam pollinem partibus, quæ cicatrice induci poſtulãt,imponentes:quod ſi minuere,q̃ ſupercreuere,ſtudemus,liberalius imponemus. Sanè ærugo magis etiam,quàm hæc,minuere carnem poteſt,ita,ut genus eorum,quæ cicatricem inducant,oĩno ſit egreſſa.At, ſi illa etiam aduras, ut minus acria, ſic ad cicatricẽ inducendam reddes magis apta:ſi uero etiam laues,adhuc fient mitiora.Meminiſti uero,arbitror,& tu eius, qui celebri illo uiridi medicamento ſordidum ulcus citra rationem curabat,mel quidẽ ei admiſcens,multis autem deinceps diebus æque ſordidũ reperiens:deinde inops cõſilij,nec habens,quò ſe uerteret, (accidebat enim,ut non modo non purgaretur ſordes, ſed etiam ut de ſubiecta quoq; carne nõ nihil unà detraheretur,& colliquaretur,propterea,quòd medicamentum ualentius,quàm ꝓ laborantis natura,erat,)plus deinde (ut erat egregius medicus) mellis aſſidue medicamento adijciebat,quo uidelicet adhuc ualentius purgaret,ceu non ſatis id medicamentum prius adhibitũ D feciſſet.Eueniebat autem planè contra:quippe, quantum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tantũ caro ſubiecta colliquabatur. Quod uero in ulcere ex liquata carne ſordis apparuit, id medico,ceu medicamentum nihil efficeret,impoſuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in diſcernendi peritia erat,non ſolum in medendi methodo. Etenim, ſi quàm maxime ſimiliter ſordidum ;& humidum;ex utroque medicamento ulcus deprehenditur,at certe cauitas maior ex ualenti,&,quod colliquat,medicamento efficitur:quin etiam labiis præaltis,rubrumque, & phlegmone quodam modo affectum, ulcus cernitur. Aliquando uero mordicationem quoque manifeſtam ex huiuſmodi medicamẽto æger ſentit,Quod uero minus, quàm par eſt, ſiccat,nec mordet, nec quicquam efficit eorum, quæ retuli. Patere autem & in his arbitror Empiricum, etiam ſi experientia quàm maxime diſtincta diſcretaque utatur,tranſire tamẽ,ubi quid nõ ceſſit,ad id,quod expedit,artificioſe non poſſe, immo uni illi id licere,qui uera methodo(quã ipſe nunc inſtituo)medetur.

Quid differat ratione recta curare à curatione Methodicorum,ac Empiricorum. *CAP. 7.*

QVippe, quam Theſſalij iſti amethodi methodum profitentur,nomen duntaxat eſſe nudum intelligis,omnis effectus uacuum.Qui, cum tanta, tamque multiplex ſaltem methodus ſit in ulcere ſanando, neque Empiricorum diſcrimine ad inuenienda remedia ſunt uſi, neq;,

ſicut Dogmatici, ab ipſa rerum natura indicationem agendorum ſumpſerunt: ſed ſolum id, qđ E
nec uulgares lateat, proponentes, nempe cauū ulcus carne impleri poſtulare, plenum cicatrice
induci: quod carne ſupercreſcente luxuriat minui, ſordidum expurgari, † mundū uel cicatrice
induci, uel agglutinari: ulcerum curationis methodum quandam explicaſſe ſe putant: tantum
ſcilicet abſunt, ut intelligant humidioribus naturis minus ſiccātes medicinas cōducere, ſicciori
bus, quę magis ſiccēt. Ergo, quod in tota diſputatione noſtra manifeſte apparuit, id denuo reſū
mendum eſt, ut & nos illi quàm maxime ſimus attenti: & reliqui omnes, qui ueterem methodū
corrumpunt, quantum aberrent, clarius intelligant. Incipiam uerò ab eo ulcere, quod carne im
pleri poſtulat, unum id pro exemplo proponens, quando etiam proxime de eo ſermonem feci.
Ab hoc, de omni ſimul in uniuerſum curatione loquar. Ergo illud non ratione modo, uerum
etiam experientia conſiderantibus apparuit, non omnem naturā eadem medicamenta require
re, ſed infirmiores mollioresq́; mitiora, ualidiores ſiccioresq́; ualentiora. Ita uerò tū in ijs, qui
bus cicatrix inducebatur, ſe habebat: tum etiā, quæ glutinatione egebant. Omnino enim nul-
lum uehementiū pharmacorum ferunt molles naturæ. In eiuſmodi uerò ſermonis noſtri decur
ſu perſpicuum planè fit, tum ægri naturam eſſe cōſiderandam: tum cuiuſque hominis propriā
eſſe curationē: tum ſupra hæc illud tertium, nempe, quoniā cuiuſque naturæ proprietas ineſ- F
fabilis eſt, nec exactiſſima ſcientia comprehenſibilis, hūc eſſe optimum cuiusq; particularis æ-
gritudinis medicum, qui iam methodū quādam comparauit, ex qua & dignoſcere naturas poſ-
ſit, & coniectura conſequi, quę ſint cuiuſque propria remedia. Porrò exiſtimare communem
quandam eſſe omnium hominum curationē, ſicuti ſtupidiſſimi methodici putant, extremæ eſt
dementiæ. Atqui illi ob id ſtata eſſe putant omnia medicinę artis theoremata, hoc eſt eiuſmodi
eſſe, quæ ſcientes homines faciāt, firmamq́; ſui notitiam præſtent: † ipſorumq́ue artem, notitiā
quandam eſſe: communitatum, non proprietatum, tanquam communem & generalem homi-
nē, non particulares curarēt. Ergo, ſicuti in alijs omnibus ſtatim inter initia ſunt lapſi, ſic in hoc
quoque. Siquidem curatur non homo communis & generalis, ſed noſtrum quiſque, alius uideli
cet aliud temperamentum naturamq́ue obtinens. Hi uero unam eſſe omnium hominū curatio
nem exiſtimant. Ego contra, ſi cuiuſque priuatim naturam explorare ad unguem ſcirem, utiq;,
qualem fuiſſe Aeſculapium mente concipio, talem me eſſe putarem: ſed, quoniam id fieri nō po
teſt, certe ut, quoad homini licet, quàm proxime accedam, tum ipſe me exercere decreui, tum
alios, ut idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem, quantum poſſunt & Empirici, ut à com-
munibus ſecedere, ita propius ad ea, quæ propria ſunt, accedere: uerum, quantum hi quoq; ab G
eius rei perfectione abſint, ſupra eſt dictum. Non enim hæc in pueris, uel mulieribus, uel ſeni-
bus, uel mollem carnem albamq́; habētibus, aliaq; id genus, pro certis diſcretionibus (ſicuti illis
placet) ſunt ponenda, immo, quemadmodum in humore & ſiccitate corpus ſe habeat. Ac Empi
ricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maxime cōuenit, quòd accedere,
quantum licet, ad ægri proprietatem conantur. Poſt enim reliquas diſcretiones omnes, quas ad
hibent, etiam, quæ à conſuetudine ſumitur, adijciūt, tanquam hinc remediorum, quæ ęgro ma-
gis ſint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in ſequentibus de cōſuetudine fuſius,
ubi pro cognoſcenda proprietate laborantis naturæ, etiam diſcrimen à conſuetudine priſcis in
uentum eſſe probabimus. Hanc itaque cum reliquis Empirici recipiunt: & præter hanc, ipſum
etiam medicum, qui ſæpe ægrum inuiſit, quā eum, qui nō uiderit, commodius curaturum aiūt.
Poſtea tamē, cum hæc omnia adiecerint, ſtabilem ſe atque ſcientificam habere notitiā propriæ
curationis ægri adhuc non dicunt. At uerò impudentiſſimus Theſſalus illud modo unum intel
ligens, ꝙ cauū ulcus ſit implendum, conſtantia tamen & firma dicit eſſe medicinæ theoremata:
quanquam hoc ſaltem omnes (ut ante iam dictum eſt) homines ſciunt, non ij modo, qui nunc
ſunt, poſtquam Theſſalus iſte, alter uidelicet Aeſculapius, in lucem hominum uenit, ſed etiā, ar- H
bitror, qui ante Deucalionem, & Phoroneum fuerunt, ſi modo hi rationales erant. Immo uerò
præter hoc, quod carne eſſe implendum cauum ulcus nouerunt, etiam illud non ignorarūt, qui
medicamenta noſſet, quæ tale ulcus carne implerent, hūc medicum eſſe. Atque hæc ſi per expe
rientiam ſunt inuenta, conſtat Empirice nobis eſſe curandum: ſin ratione inuenta ſunt, logicè:
non enim profectò aliud inuenit, alio autem nunc commode utetur. Verum de eo nobis cum
Empiricis lis eſt. Quod autem dicere cœperam, uera ipſa medicina de laborantis natura conie-
cturam fecit. Nominat, arbitror, id uulgus medicorum græce Idioſyncraſian: omnesq́; id incō-
prehenſibile fatentur, ideoq́ue ipſam ueram medicinæ artē Aeſculapio Appolliniq́; concedūt.
Pendet porrò omnis hæc ratio ex duplici principio, Empiricis, obſeruatoribusq́; ab ijs, q̃ mani-
feſte apparent: Logicis autem, ab ipſis elementis. Nam, ꝙ alij aliud medicamentum proſit, etiā
pueri iam ferme ſciunt: & ratio pariter, q̃ ab elementis ducitur, id confirmat. Si nanque quinde
cim differentias in hominū temperamentis ex minoris in ijs, maioriſq́; ratione, idq́; in humida
tantum natura ſtatuas, neceſſe profectò eſt, medicamentorum ēt, quibus ſis uſurus, quindecim
differentias noueris: quarum aliæ magis, alię minus ſiccent, quo nimirum, qđ cuiq; naturæ con
gruat, inuenias. Quòd ſi etiā in ſicciore natura alijs quindecim poſitis, ad has quoque pari mo-

do alia

† Codices Græci legunt, mundum cicatrice induci, recens agglutinari.

† Ita legunt antiqui cod. ut Linacer, ſ. εἶναι τε τὴν τέχνην αὐτῶν γνῶσιν τινὰ, &c. impreſſi aūt uice uerſa. εἶναι τὴν γνῶσιν αὐτῶν τέχνην τινὰ. i. ipſorumq́; notitiam, artem quandam eſſe.

A do alia quindecim medicamenta requiras,habebis in totum triginta medicamenta, q̃ triginta naturis conuenient:quibus uti is demũ solus cõmode poterit,qui in corporum temperamentis diligenter se exercuerit.Nunquid igitur,si totum corpus temperamento sit ficciore,ab iis,q̃ magis ficcent,medicinis iuuabitur:si uerò pars quæpiam eius cæteris partibus natura sit ficcior, q̃ minus ficcent,requiret? An liquido patet hic quoq;, quæ pars ficcius temperamẽtum obtinuit, hanc etiam,quæ magis ficcent,postulare:quæ humidius sit sortita,minus ficcantia?Atq; hoc totum prætermittunt amethodi isti Thessalii,qui unam omni particulæ congruere medicinam putant.Empirici autem,quantum in hoc Thessalios istos Methodicos superant,tantum à ueris Methodicis Logicisq; superantur.Habẽt enim profectò illi quoq;, ab ipso scilicet usu edocti,aliud medicamentum ad ea ulcera,quæ in oculis accidunt:aliud ad ea,quæ in auribus, aut articulis, aut carnibus,aut sola cute.Cæterum,quòd nec in iis se transferre ad aliud possint,ex iis,quæ supra diximus,facile patet.

Quo pacto in curandis ulceribus,corporum temperiei, aerisq́, ac partium naturæ, ratio sit habenda. CAP. 8.

B QVoniam autem,& de his satis iam dictum est, rursus ad disputationis initium reuertamur: misceamusq; ulceri oẽs,qui simul cum ipso incidunt,affectus,ab intemperie primum orsi. Si enim exulcerata caro,uel prius etiam ex quauis occasione,uel ipso vlcerationis tẽpore,iusto calidior frigidiorve est effecta,utiq; medelam exigit,quæ non modo moderate ficcet,sed etiam in tm̃ calfaciat,refrigeretve,in quantum subiecta caro à naturali suo habitu recessit: cũ fieri nõ possit,ut in vlcere,uel carnis productio,uel sinus impletio, uel agglutinatio, uel cicatricis inductio recte unquã cedat,nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat:nec frustra dictum supra est, hæc oĩa naturæ esse opera:purgari tñ sordida,minuiq; supercrescentia, ẽt carne naturalem statũ nõ seruãte, possunt, ꝑpterea,ꝙ tm̃ hæc medicamentorũ sunt opera.Quocirca legitimi ul ceratarũ partiũ tẽperamẽti,quoties eas,vel carne implere,uel glutinare, uel cicatrice inducere studes,maior tibi solicitudo erit.Seruari nanq; debebunt naturæ motus, quos cõprehensorum singula comitãtur. At aliàs nõ seruabuntur,nisi prorsus se pro naturæ suæ ratione pars habeat. Veluti igiẽ,si phlegmone cũ ulcere unà esset,prius,q̃ hæc discussa sit,nemo id uel carne implere, vel glutinare,vel cicatrice inducere tẽtarit:ad eundẽ,arbitror, modũ ẽt,si sine phlegmone sola subsit intẽperies,nullũ horũ fore prius sperabimus,q̃ illa sit sanata.Rursus igitur hinc indicatio q̃dã ad medicamentorũ,quę superius cõprehensa sunt,inuẽtionem oritur:quippe omnia ea sic

C cantia erant,sed diffidebant inter se pro intensionis remissionisq; modo.Cęterum definitum antea non est,quatenus in calefaciendo frigefaciendoq; se haberẽt: sed methodus hoc quoq; inuestigare quodãmodo cogit.Non enim tantũ,an siccet,sed an etiã nõ ualde calefaciat, aut refrigeret,expendi oportet.Ergo altercum,& mãdragoram,&*meconium,ceu supra modũ refrigerantia,fugies,tametsi siccant ea quoq;,quãtũ sit ulceri ex usu.Resina uerò,& pix,& asphaltus,quanquã modice siccẽt,tñ immodice sunt calida:ideoq; eis nemo utetur solis,nec aliter,nisi cũ leniter refrigerantibus admistis unum ex omnibus medicamentum fecerit,quod sit temperatum.Si igitur hæc ita se habent,sicuti profectò habent,inspici etiam conueniet & circundantis nos aeris temperiem.Siquidẽ,ueluti medicamentum quoddam,is quoq; corporibus nostris forinsecus incidens,ubi immodicus calore,uel frigore est,sanationem moratur.Danda igitur opera est,ut medicamenta eius excessui occurrãt. Ideoq; Hippocrates in calidiorib⁹ anni tẽporibus,iis, q̃bus frigidior facultas sit,medicamentis utitur,calidioribus autẽ per frigidiora.Non ignoras ꝑfectò hic quoq; ex stupidis Methodicis quendã fateri,quo pacto in calore, & frigore se habeat, qui ægrum continet,aerem se inspicere,non tñ anni tempora inspici permittere: quasi nomina ipsa temporum anni prosint obsintve,nõ eorum temperamenti ratio:aut non huius causa uete

D res medici ad ea respexerint.Verum, quòd, qui certa methodo curare ulcus debet,huic necesse sit,tum ad prima elementa uel maxime uenire,tum anni tempora,& corporum temperamenta non in toto modo,uerum etiam in singulis partibus considerare, abunde monstratum reor. Rursus uerò repetendum hoc etiam loco est,quod prius diximus in indicatione,quæ à ficco humidoq; sumitur. Nã,sicuti in illis humidior natura humidiora, ficcior ficciora medicamẽta exigebat:ita nunc calidior calidiora,frigidior frigidiora requirere, contrariam scilicet semper iis, quæ præter naturam,& iis,quæ secundum naturam sunt, indicationem præstantibus:quippe, quæ secundum naturam sunt,similium sibi indicatiua sunt:quæ præter naturam, cõtrariorum, si modo illa seruari,hæc submoueri necesse est.

De curando ulcere cur indicationes contrariæ inuicem extiterint,ac de triplici fonte indicationum curatiuarum. CAP. 9.

AC,quòd tum corporum tẽperies,tum anni tempora,tum partium naturæ, consideranda illi sint,qui probe ulcus sit sanaturus,clare me docuisse existimo:ad hæc, quòd prima quidẽ medicationis indicatio à solo sumatur affectu, remedia tamen inde inueniri nõ posse, nisi prius ad corporum elementa sit ascensum,& ægri temperamẽtũ perpẽsum,nõ corporis modo uniuersi,sed ẽt afflictæ particulæ,cum hoc quoq; ambientis temperie æstimata:quæ utiq; cũ ad * præsentes

A.l.4.f.4.t.3. p.3.fol.472.h

Antiqui codi. legunt μηκώνειον. impressi κώνειον.i.cicutã.

* ἐπιδήμους.

ſentes ſtatus,tum verò regiones extenditur. Quòd aūt contrariæ ſubinde in una curatione in- E
dicationes ſint,atq; has quemadmodum tractare conueniat,latius quidem dicetur in ſequenti
bus:non tamen alienum ſit nunc quoq; paucis de ipſis egiſſe.Etenim,quòd ægri temperamen-
tum ſit humidius,particula ipſa,quæ laborat,ſiccior:aut contra,quòd hæc ſit humidior, totius
tẽperamẽtũ ſiccius,mirãdum nõ arbitror:pari modo in calore,& frigore,quòd contrario tem-
peramento ſit pars,cum toto.Veluti igitur,ſi totũ corpus medio temperamento eſſet, (quod eſ
ſe optimum docuimus)nihil planè, quantum ad laborantis naturã attineret,in medicamentis
nouaremus:ita,ubi uel ſiccius,uel humidius,uel calidius,vel frigidius iuſto cernitur,eatenus in
tendere uires medicamẽtorum oportet,quatenus corpus ad naturalẽ intemperiem eſt uerſum.
Non enim,arbitror,excidit nobis,quę naturalis intemperies ſit,& quæ præter naturam:dictum
enim de ipſis eſt in aliis,ac pręcipue in libro,qui de inæquali intemperamẽto eſt inſcriptus.Po-
ne igitur totum laborantis corporis temperamentum humidius eſſe, eoq; medicamenta deſide
rare,quæ minus ſiccent: ipſam uerò ægrã particulam ex earum numero eſſe,quæ ſicciores ſint,
(qualia eſſe diximus, quę minus ſunt carnoſa , cuius generis ſunt , quæ circa digitos, & articu-
los habentur:præterea,quæ circa aures,& naſum,& oculos,& dentes,ſunt:ac,ut ſemel dicam,
ubi crebræ chartilagines,& membranulæ,& ligamẽta,& oſſa,& nerui ſunt,adeps uerò,& caro, F
uel omnino nulla eſt,uel perquàm exigua,) diuerſa in his eſt ea, quæ à patiente particula acci-
pitur indicatio,ab ea,quæ ex ægri ſumitur natura.Quare,ſi,quanto ægri temperamentum iuſto
eſt humidius,tanto particula iuſto ſit ſiccior,nec adiiciendum,nec detrahendum pharmaco q̃
quam eſt,ſed tale adhibendum,quale,ſi ulcus in medii temperamenti particula corporis medio
criter tẽperati cõſiſteret,adhiberemus:Sin ſiccior debito particula magis fuerit,quàm corporis
temperamentum iuſto eſt humidius, utiq; in tantum intẽdi ſiccitatem medicamenti cõueniet,
quantum particulæ temperamentum totius temperamẽtum excedit:ueluti,ſi quatuor numeris
ſit exulcerata pars medio temperamento ſiccior,ægri natura gradibus tribus humidior, mani-
feſtum eſt particulam,quæ nunc exulcerata eſt, ſiccius uno gradu deſideraturam medicamen-
tum,quàm quæ pars ſit temperata.Quòd autem hæc omnia coniectura ſint accipienda, tum ꝙ
optime conıicere poterit,qui in ratiocinando de his ſit exercitatus, liquido patet.Ac in talibus
quidem omnibus contrariæ ſubinde indicationes uno tempore fiunt:neq; enim eſt,quòd de in
dicationibus, q̃ à calido,& frigido ſumuntur,etiamnum dicam,utpote, quæ ad proportionẽ di
ctorum intelligi poſſunt:In aliis uero,etiam temporibus † quibus perficiendæ ſunt,‡indicatio-
nes ſeparantur:oportetq; in principio præſertim curationis alteram ceſſare, alteram officio fun G
gi:Sicut,exempli cauſa,cũ ulcus cauum ſimul ſit,& admodum ſordidum: quippe affectus præ-
ter naturam in hoc triplex eſt,ulcus,cauitas,& ſordes. Ordo uero ſanationis à ſorde expurgan-
da ordietur,quòd uidelicet nec glutinari quicquam,nec carne impleri poteſt prius, quàm purũ
fuerit.Secundum locum exiget cauitatis ſanatio.Si nanq; uel glutinabimus , uel cicatricem in-
ducemus,uel(ut ſummatim dicam)curabimus ulcus,cauitatem implere nõ poterimus.Pone er
go nõ ſolũ tria hæc particulam obſidere,ſed etiam phlegmonen,uel eryſipelas,uel gangrę nam,
uel intemperiem aliquam ſimplicẽ,compoſitamve:num nam hic manifeſtum eſt , quòd, niſi q̃s
illam prius ſanauerit,implere carne cauum ulcum non poterit ? Quippe dictum ſupra eſt carnis
generationem ex ſana,quæ ſubiecta ſit,ortum habere:ex ea uerò, quam phlegmone premit , &
intemperiem,& uno uerbo ægrota,caro gigni noua nõ poteſt.Ergo in omnibus eiuſmodi com
plexionibus triplex tibi propoſitus finis erit,unus ueluti à cauſis ſumptus,eius,quod poſt futu-
rum eſt:alter,ut quod rationem obtinet eius,ſine quo non:tertius eius,quod ueluti acceleratiũ
& urgentium nominatur.Siquidem iuſta ſubiectæ carnis temperies,cauſæ rationem habet,ut q̃
concreſcere ſecum,quod ulceratum eſt,faciat,& cauitatẽ impleat:Puritas ulceris rationem ei⁹,
ſine quo non:atq; hanc ſordes interpellans,curationẽ moratur.†Habet uerò,& ipſa cauitas ad H
ulcus rationem eius,ſine quo non:quando,niſi cauitas prius impleta ſit , induci cicatrice ulcus
non poſſit.‡Ergo,ſi ad hæc reſpexeris,ordinem ſanationis inuenies,ueluti,ſi phlegmone,& caui
tas,& ulcus,& ſordes,ſimul in eadem particula conſtiterint,primum phlegmonen,ſecundo lo-
co ſordem,tertio cauitatem eſſe ſanandam,& quarto ulcus.Ac in iam dictis quidem,tum ordo,
tum agendorum inuentio ex his ſumitur.Vrgentis uerò*indicatio inter iſta nõ habetur: in aliis
autem habetur.Nam affectus,unde primum maximeq; imminet homini periculum,hic primus
curari debebit:Interim uerò non primus modo,uerum etiam ſolus,ueluti ſi puncto muſculi ca-
pite,conuulſio,quæ nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur,ſuperueniat:quippe
præciſo per tranſuerſum toto muſculo conuulſionem quidem ſanaueris,aliquem tamen ex par
ticulæ motibus uitiaueris.Ad eundem modum,cum è uena,uel arteria ſanguis immodice pro
fluit,ſi totum uas per tranſuerſum præcideris,ulcus quidem eius ſanare poſtea non poteris, pe-
riculum tamen,quod ex profluuio ſanguinis impendebat,ſuſtuleris. Iam neruum punctum ſæ-
pe cogimur tranſuerſum præcidere,quoties uel conuulſiones , uel deliria , uel ambo , magna
ægreque ſanabilia ſuperuenire uulnerationi cernimus . Pari modo, ubi luxatio, cum ulcere in
aliquo maiorum articulorum incidit,ulcus ſanamus,luxationem autem inſanatã relinquimus :
quando

† Al. εὐθὺς, id eſt ſtatim.

A.l.4.f.4.t.3 c.2.fol.462.l

† Al. ex cod. impreſſis græcis, uerti poteſt. Habet autem, & ulcus ad cauitatẽ rationem eius, ſine quo non, quando, ſi ulcus inductum cicatrice fuerit, non amplius cauitas, impleri carne poterit.

A quando, si hanc quoq; sanare conemur, conuulsiones omnino sequentur. Tertius itaq; propositus medendi finis is est, qui ad id, quod urget, dirigitur, diuersus nimirũ à duobus illis modis dictis. Neq; enim idẽ est, aliquid uel ut causam cõsiderare: uel ut id quod rationẽ obtinet eius, sine quo non: uel ut id, quod urget. Sed & quod urget, tum eiusmodi interdũ esse, ut alium insanabilẽ affectum relinquat, dictum iam est: tum uerò affectum ipsum nõ nunq̃ à nobis ipsis induci partim in neruo puncto, uel tendone, uel uasorũ cuiusq; sanguinis profusione, partim in musculo, cuius caput est uulneratum. Nam, ubi luxatio cum ulcere unà consistit, nõ ipsi affectum facimus, sed tantũ eum, qui factus est, non sanamus. Dicetur verò de his accuratius in sequentibus.

De proprijs ulcerum differentijs, ac quæ ex ipsis indicationes præbeant. CAP. 10.

IN præsentia nanque redire ad proprias ulcerum differentias placet, ac propositum sermonem breuiter cõplecti, quò, siqua ex his etiam indicatio remediorum fit reliqua, eam non prætermittamus. Ergo phlegmone laborant, & putrescens ulcus, & quod exeditur, & quod gangræna, & quod erysipelate affligitur, & cancerosum, & dolens, & indolens, quæq; alia id genus ueluti ulcerum differentias loquuntur, siquis Empiricam curationem prodens, † nec aliud cogitans; pertractet, non est, cum eo contendendum, si ulcerum ea differentias nominat, millies enim di-B ctum est, nõ oportere de nominibus contendere: Sin tãquam artificiosum aliquid de indicationibus hinc dicturus, docendus est, omnes iã dictos affectus compositos esse: alias uerò esse differentias simplicis soliusq; ulceris, & cui nullus alius adiũctus sit affectus. Nam si, ab acuto aliquo facta tantum diuisione, forma eius, quod uulnerauit, parti diuisæ impressa est, existent profectò sic multæ ulcerũ differentiæ, obliquorum, rectorum, pampini modo retortorum, hami ritu uncorum, aut aliter quoque modo se habentium. Atque hæ quidẽ differentiæ omnes à figura sunt. A magnitudine rursus pro maioris minorisq; ratione mille aliæ: nam & magnum, & paruum, & maius, & minus ulcus ulcere, tum dicitur, tum uerò est: quin etiam breue, & longum, in summo residens, & in profundum penetrans. Atq; in singulis horum, tum quod magis tale, minusque est, siue in spatii, siue magnitudinis, siue quantitatis, siue quocunque modo appellasse libet, dr̃ia. Quòd si hæc ita se habent, omnino profectò, & æquale ulcus, & inæquale, penes diuisionis profunditatem, erit. Quippe diffisso, si ita fors tulit, per longitudinem femore, potest superior diuisionis pars alte descendere, inferior in summo corpore hærere: aut cõtra, in summo esse, quæ superior est, profunda, quæ inferior. Iam illa quoq;, nempe *diruptum aliqua ex parte, aut ex toto fuisse: & incisum fuisse: & ubi, quod uulnerauit, oblique sub cutẽ se dedit, alteram ulceris partẽ C in conspectu esse, alteram sub cute latere, idq; uel ex supernis partibus esse uel infernis, uel lateralibus: omnia hæc ulceris differentiæ sunt. Ab ipso tempore rursus aliæ ulcerum differentiæ sumuntur, *cruentum, recens: exigui temporis, & diuturnum. Atque in omnibus his ipsa maioris minorisque ratio numerosa est. Atque ab ipsa ulceris natura hæ differentiæ sumuntur, maxime quidem propriæ, quæ à substantia rei capiuntur: nempe, quæ à figura ducuntur, & à diuisionis magnitudine, idque uel in longitudine, uel in altitudine, uel in ambabus dimensionibus: præterea æqualitate in his, & inæqualitate. Extrinsecus uerò accidentes, & quæ scilicet rationem obtinent eius, sine quo non: tum à tempore, in quo factum ulcus est, ita enim aliud recẽs, aliud uetus uocatur: tum ex eo, quòd totum pars vè conspectum fugit, uel cõspiciendum se præbet. Iam uerò, & à generationis ratione, eo, quòd totum sit incisum, uel totum *diruptum: uel pars incisa, pars *dirupta. Quòd si, quæ à loco quoq;, in quo est ulcus, differentias censeas, ueluti si finis musculi, uel principium musculi, uel medium musculi, uel cutis sit, quod ulceratum est, uel iecur, uẽ terve sit, in quo ulcus consistit: fuerint profectò & ipsæ ulcerum differentiæ, non utiq; à propria ipsorum natura, sed à locis, in quibus cõsistũt, desumptæ. At, cum phlegmone quis obsessum ulcus dicit, aut supercrescente carne pressum, aut cauum: deinde similes ulceris differentias dixisD se se iis, quas modo retuli, putat: hunc necesse est in medendi methodo falli. Quippe græce φλεγμαῖνον ἕλκος ex formula dictionis similem habet interpretationis figuram cum paruo ulcere: cæterum, quod significatur, simile non est. Siquidem profundum, aut summotenus factum, cum de ulcere dicimus, propriam eius differentiam ostendimus: φλεγμαῖνον uerò omnino ulceris differentia non est: cum possit phlegmone pars affici, etiam ubi ulcus non sit. Quo fieri arbitror, ut hic immutare dictionem liceat. Si enim accidisse alicui ulcus, cum phlegmone dixeris, propiꝰ ad rei naturam, & clarius interpretatus sis: non autem si alii cum magnitudine, alii cũ paruitate factum dicas: quippe cum, & magis ex natura rei, & clarius loquare, si huic magnum accidisse ulcus, illi paruũ dixeris. Adeo, si fieri possit, ut mutata dictio, & rei naturæ conuenientior, & audituris clarior sit, cõmittendũ nõ est, quo minus id fiat. Quippe caput ad effugiendam in rebus deceptionem est, ut definita locutione utare. Quãnã igitur in talibus methodum statuamꝰ? etenim tradenda quæpiã præceptio est, ac ueluti scopus, quo semper intentis discernere statim liceat, differentiam ne alicuius affectus dixerit quis, an alterius affectus complexum. Esto igit̃ tibi discrimen hoc: Quod cõsistere seorsum, & per se põt, id nullius unquam alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo, paruitas, æqualitas, inæquabilitas, tempus, & figura, ex eorum numero sunt, quæ aliis accidũt: ulcus uero, & phlegmone, gãgræna, & putredo, singula seorsum, & per se

[Margin notes:]

l. π. 4. f. 4. t. 3 .. fol. 471. c.

† ἄλλως, i. aliter.

* διεσπᾶσθαι. i. diuulsum.

* Pro ἔναιμον legẽdũ, παλαιὸν, i. uetustum, ut paucis post lineis indicatur.

ſe conſiſtere poſſunt.Sunt nanq; corporis noſtri affectus quidam præter naturam,minime ea,q̃ affectibus neceſſario accidunt.Quippe omnibus his neceſſario accidit,ut uel parua ſint,uel magna,uel æquabilia,uel inæquabilia,uel recentia,uel inueterata,uel euidenter appareant,uel condantur nec uideantur:phlegmone uerò affici,ex iis,quæ ulceri accidunt,non eſt,ueluti nec putreſcere,nec gangræna tentari:ſunt enim hęc oĩa ex morborum genere,ſiquidem affectus prę-ter naturam ſunt,& actionem uitiant.Alio rurſus modo ulcus crucians, & ulcus ſordidum,ceu quędam ulceris differentiæ dicuntur: cęterum compoſitum quippiam hic quoq; indicatur, ſed diuerſa ratione,quàm ut phlegmone tentatum,aut putreſcens ulcus dicebatur:quippe hic affe-ctus ſunt phlegmone,& putredo:illic dolor,& ſordes ex ſymptomatũ ſunt genere. Pari modo, & cum dr̄ cacochymō vlcus,id eſt uitioſo ſucco obſeſſum,aut fluxione uexatum,aut arroſum, cauſa cum affectu copulatur.Manieſtumq; ex talibus eſt,methodi eius, quę de medendo inſti-tuitur,primos,ac ſimplices,ſineq́, vlla compoſitione morbos,ueluti elemẽta quędā eſſe. Quos magis in commentariis,qui de morborum differentiis ſunt ſcripti,omnes eos enumerauimus. Sanè nihil referat,primos,an ſimplices dixeris:quando quod primum eſt,ſimplex eſt: & quod ſimplex primum, † ideoq; ēt elementare.Indicatio uero curationis;ex differẽtiis fit,ſed nō om-nibus.Nam recens,vetus ve vlcus nihil indicat:quanquam indicare uidetur non nullis:ſed hi ſe F ipſos fallunt non aliter,quàm in iis,quæ ad uictus rationem ſpectant, cum aliā initii,aliā incre-menti,aliā ſummi uigoris,aliam remiſſionis,indicationem eſſe dicunt.De quibus latius in ſequē-tibus dicturus, non eſt,ꝙ nunc ſim uerboſior:uerum,quod tantum ad rem præſentem ſit ſatis, id adiiciam.Recens ulcus,cum omnino ab altero quolibet affectu eſt liberum,nec ſymptoma ul-lum habet adiunctum,aliam putant indicare curationem,quàm uetus.Id uerò non ita ſe habet. Siquidem,quod ulcus tantum eſt,(nec quicquam aliud,)(eſt porrò eiuſmodi,cui nec cauitas ad-eſt,nec dolor,nec ſordes,quodque & omni alio affectu eſt liberum)ipſam tantum ulceris ſana-tionem deſiderat:cuius utique propoſitus finis,uel unitio,uel agglutinatio,uel coitio, uel conti-nuatio eſt:quippe millies diximus licere,appelles,ut lubet,modo rei nihil mutes.Eiuſmodi igr̄ ulcus,ſiue recens,ſiue antiquum ſit,eandem ſemper curationem requirit,nihil planè propriũ in-dicante diſcrimine eo,quod à tempore ſumitur.At,ſi cauitatem alte recōditam ſub cute habet, conſiderare oportet,utrum ea in ſuperiore parte ſit ita,ut ſanies ex ea prona effluat: an in infe-riore ſic,ut illic ſiſtatur.Eius igitur,cui effluxus patet,eadē,quæ aliorum, curatio eſt:cui nō eſt, huic ipſi moliamur effluxum quēdam,oportet.Eius duplex ratio eſt,aliàs tota cauitate deſecta, aliàs in fundo tantum aperta.Quando uerò harum alterutra ſit ineunda,docebit tum locorum G ipſa natura,tum uerò ulceris magnitudo. Si nanq;,& loca ipſa periculoſam ſectionem faciāt, & ulcus magnum fuerit,in fundo aperire magis expedit:ſin contra ſe habet, perſcindere præſtat. Deligatio uerò eius incipiat quidem ſuperne,ſed finiatur infra,ubi ſcilicet patet effluxus.Quòd autem differentia ea ulcerum,quæ à uulneratis omnibus particulis ſumitur, ad indicandam cu-rationem ſit maxime opportuna,id in ſuperioribus eſt dictum:uerum ea quidem, ut ſimilariũ, hæc autem,cuius nunc memini,ut inſtrumentalium eſt indicatio. Sanè dicetur de ea,quæ uel, ut ſimilarium corporum,uel ut inſtrumentalium indicatio eſt,in ſequentibus uberius.Nunc ad proprias ulcerum differentias eſt redeundum,ac de ipſo,ſeu tranſuerſum ſit,ſeu rectum,ſeu pro fundum,ſeu in ſummo corpore,ſeu paruum,ſeu magnum,definiendum.Tranſuerſa nanque ul-cera,eo, ꝙ labra eorum magis diſſident abſúntque à ſeſe,coniungi diligentius poſtulant:ideo-que,tum ſuturis,tum fibulis in his utendum. Quæ uerò per longitudinem muſculorum ſunt fa-cta,hæc ſi à duplici initio deliges,nec ſuturis nec fibulis egebis.Sin aliter deligare placebit,†uel fibulis,uel ſuturis utere:ſufficient autem,pauciſſimæ omnino ſuturæ.Et magna quidem ulcera, ſi recte ea,quæ prius dicta ſunt,meminiſti,iis,quæ ualentius ſiccent,medicamentis curabis:par-ua uerò,uel quæ moderate ſiccent abunde ſanauerint.Profunda verò vlcera,omnino etiam ma H gna ſunt,uoluntque,tum à duobus initiis deligari,tum uerò nec labra ſua præpropere glutina-ri:At,quæ profunda multum longaq; ſunt,ut duplici ratione ſunt magna, ſic duplicem quoque indicationem præſtant:itaque,& quæ valenter ſiccēt, poſtulant, & ne immature labra coniu-gas,& ut à duobus initiis deliges,& vt altis ſuturis conſuas.Ad eundem modum,& ſi multæ ſi-mul differentię coierint,quarum ſua cuique ſit indicatio, ſi quidem inter ſe minime pugnent, omnibus uti maxime expedit:ſin aliquatenus ſecum pugnent, quemadmodum diſtinguere de talibus oportebit,dictum quidem alicubi in præcedentibus eſt,locupletius tamen dicetur in ſe quentibus.Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber uidetur.In quarto, qui ſequetur, de iis affectibus,qui ulcera comitari plurimum ſolent,diſceptatio erit. Tradentur autem,cum his ętiam internarum cauſarum curationes.

† Multi codi. græci legunt, ut Linacer uertit. non nulli tamen ſunt,qui habent ὥστε καὶ στοιχειώδης ἔνδειξις ἰάσεως.i.quare, & elementaris indicatio curationis.Melior tamē uidetur Linacri lectio.

† In codice uetuſto legitur tantum, ἢ ἀγκτῆρες ἀρκέσουσιν, ἢ ἐλάχισται πάνυ ῥαφαί. i. aut fibulæ ſufficient,aut minimæ omnino ſuturæ.

A.li.4.f.4.t. c.3.fol.463.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Methodum tradit, qua Maligna ulcera, quæ græci Cacoethe dicunt, curentur.

Quot sint species solutæ unitatis, ac quæ differentiæ ulcerum ægre sanabilium. CAP. I.

VNum esse morborum genus, ipsam quoq; continuitatem solutam diximus. Hæc in omnibus animalis partibus incidit: nō tamen unum nomen in omnibus sortitur. Quippe, quæ in carnosa parte, Vlcus: in osse, Fractura (Græcis Catagma) dicitur: in neruo, Cōuulsio, Græci Spasma uocant. Eiusdem B generis sunt, & quæ Græci†Apospasma, & Rhegma, & Thlasma dicunt: illud in ligamentis: hæc in uasis musculisq; ex uiolento ictu, uel graui casu, uel alio quopiā ualente motu excitata. Quæ uerò Ecchymosis græce dicitur, plurimum unà cum contusione ruptioneq; incidit. Fit autem aliquando & ex oris uasorum apertione, quam Anastomosin uocant, & ex ea, quæ à non nullis Diapedesis dicitur, †aliud utique tunc solutæ continuitatis*genus. Iam uero, & ex erosione, quā Anabrosin græce uocant, soluitur interim in animalis partibus continuitas: uerum is iā mistus affectus est, ut qui aliud quoddā morbi genus adsciscat, quod in quantitate partium consistit: veluti supra, cum de cauis vlceribus egimus, est mōstratū. Est enim horum ipsorum duplex ortus, aliàs ab excisione, sæpe ab erosione proueniens. Verū, excisio quo pacto eueniat, nō latet. Erosio, si intrinsecus ab ipso animali prouenit, vitiosi succi soboles est: sin extrinsecus, aut à ualentibus medicamentis fit, aut ab igni. Et sanè (ut dictum supra est) diligenter attendere oportet, & simplices affectus à cōpositis discernere: cùm simplici morbo simplex adhibenda curatio sit, cōposito non simplex. At, quæ nā in compositis curandis tenenda methodus sit, supra est dictum. Cæterum non tantum generalitatem eius didicisse, sed etiā in singulis eius partibus exercitatū C esse oportet: cum in his quoq;, aliis nō paucis methodis (ut ita dixerim) particularibus sit opus: propterea, ꝙ cuiq; morborum speciei sua sit methodi species. Ergo, quod reliquum est ulcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc sumpto initio. Omne ulcus, aut solum est, ipsumq; per se, nullo nec cum eo simul inuadente, nec ipsum præcedente, aut sequente alio affectu: aut cum alio quopiā uno multisve consistit: quorum alii nō modo statim ab initio ulcus excitarunt, sed ēt nunc maius efficiunt: alii eius, sine quo non, ut ad curandi opus, rationem obtinent. Verū de his prius dictum est. At, quæ maius ulcus reddunt, de iis hoc uolumine agetur. Ac duplex in his curationis*consilium est, ut uel eiusmodi affectus è corpore prorsus eximas: uel incommodum quod inferunt, uincas. Verum hoc, ubi exiguus planè affectus est, fieri licet: ubi magnus est, duci ad cicatricem ulcus prius non poterit, quàm illi affectui remedium attuleris. Ergo qui nam, & quot numero eiusmodi affectus sint, diligenter nobis considerandum est, inde nimirum sumpto initio, unde supra est cœptum. Omne ulcus, siue solum sit, siue vna cum cauitate, & subiectā sibi carnem naturaliter habere postulat, & nequid inter oras conglutinandas intersit: quod tamē sæpe fit, ita, ut pilus, arena, sordes, oleum, aliudve id genus glutinationē prohibeat. Cæterū hęc ceu symptomata quædā ulcerum sunt, & quæ morari sanationem, si sint, possunt: efficere, si non D sint, nō possunt. Subiectæ uerò carnis affectus causę rationem obtinet ad id, quod efficitur: quippe ex hac, & per hanc, tum, quæ dissident, glutinantur: tū, quæ caua sunt, carne implenē. Ea ergo planè pro natura sua se habeat, oportet, quò hæc utraque commode perficiātur: atq; ea rectè quidem se habuerit, si, id quod reliquis etiam omnibus est commune, & proprium temperamentum, tueatur. Itaque temperatam esse subiectam carnem ad ulcera, tum glutinanda, tum carne implenda, prorsus oportet. Nunquid igitur hoc tantum satis est? an etiam sanguinem, qui affluit, & bonum esse, & mediocrem quātitate oportet? Mihi id quoq; multo maxime uerū esse uidetur. Nam, & qui corruptus sanguis est, tantum abest, ut ad glutinandum, & carne implendum sit utilis, ut etiam ipse non nunquam corpus erodat, atq; exulceret: & multus humor, cum in ulceribus excrementa creet, sanationem (ceu prius diximus) moratur. Atq; hi tres ægre sanabiliū ulcerum modi uidentur: qui ex intemperie subiectæ prouenit carnis: qui ex uitio affluentis sit sanguinis: & tertius, qui ex mensura confluentis nascitur. At non ita facienda diuisio est, sed sic potius? Nempe ęgre sanabilium rebelliumq; ulcerum alia propter ulceratę carnis intemperiē, alia ob affluentem humorem, talia fieri: tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci, cum aliàs in qualitate sola naturæ modum egressa subdita caro fit: aliàs etiam cū accessorio quopiā tumore: Iam ipsum confluxum bipartito etiam scindi, nempe in confluentis succi tum qualitatem

tem

Marginal notes:

† ἀπόσπασμα ossium est, quando ij, quæ ipsa colligat, διασπασθέντων, diuulsis, ossa prius connexa plurimum a se inuicē secedunt. 3. de off. med. 31. Cl. 7. car. 219. G. Ex quo loco rectius hic διάσπασμα, quā ἀπόσπασμα legi uideretur.

† ἕτερόν τι γένος συνεχείας λύσεως. diuersum quoddam genus a soluta continuitate. Distinguit enim a solutione cōtinui anastomosin & diapedesim passim. ut qui sunt morbi in meatibus, non autem in solutione cōtinui. vide infra car. 30. a.

* Al. εἶδος.

A. l. 4. c. 4. t. 1 c. 3. fol. 463. g

tem,tum quantitatem: Interim uerò miſceri dictorum affectuum, aut aliquos,aut etiā pariter omnes.Porrò tradenda eſt medendi methodus non omnium ſimul,ſed cuiuſq; ſeorſum. E

De Methodo curandorum ulcerum,quæ uel carnis intemperie,uel ſucci affluentia maligna ſunt. CAP. 2

AC carnis quidem intemperies ſi ſqualens ſiccaque uidetur,aqua temperata fouens humectansq; corriges.Quoties autem eo remedio uteris,eſto tibi perfuſionis humectationisque meta,ut,cum primum rubeſcit,attolliturq; particulæ moles, tū deſinas: quippe ſi ultra perfundas,quod attraxiſti,id euocabis:itaq; nihil profeceris.Quin etiam medicamētorum humectandi facultas plenior eſto,quā ut in ſana carne præceptum eſt.Si uero humidior,quàm pro natura li habitu,caro fuerit,contraria ratio ineunda eſt, ac medicamentorū facultas ad ſiccius trāsferēda,aqua uerò nullatenus admouenda:immo,ſi lauandum ulcus uidetur,uinum, aut poſca, aut decoctum auſteræ cuiuſquam herbæ præparandum.Eodem modo,& calidiorē,quā par eſt,carnis habitum refrigerabis,& frigidiorem calefacies.Agnoſces uerò horum utrunq; partim colore,partim tactu,partim laborantis ſenſu.Quippe uſtionem ſentire ſe fatentur,alias manifeſtum frigus in particula:gaudentq;,uel frigidis medicamentis,uel calidis.Et aliis quidem rubor leuis inſidet,aliis color magis albicat. Verum hæc diſtinguere propoſiti operis officium nō eſt: quippe in quo non dignoſcendi,ſed medendi,methodum inſtituimus:ſed conſequētia quadam ſermonis inuitante digreſſi in hanc ſumus.Rurſus igitur ad ea,quæ propoſuimus,reuertamur.Partium,*quæ cum aliquo præter naturam tumore exulceratæ ſunt, earum prius ſanandus tumor eſt.Quæ verò omnis præter naturam tumoris curandi ratio ſit,in ſequentibus dicetur. Nunc, quantum eius rei coniunctum cum ulcerum curatione eſt,tractabitur. Cum labra tantum ulceris decolorata, durave pluſculum fuerint, excidenda ea ſunt ad ſanam uſq; carnem. Cum verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt,deliberatio incidit,excidendum ne omne id ſit, quod præter naturam viſitur,an ſpatio potius curandum. Proculq; dubio eſt ægri animum hoc caſu cōſulendum eſſe. Aliqui enim longiore tēpore curari citra ſectionem malunt:aliqui quiduis ſubire,dummodo citius ſanētur,ſunt parati. Aeque uerò, & mali ſucci,qui ad exulceratā partem confluit,vt vlcerans quidem eſt,ſanatio eius hic dicetur:ut malignus ſuccus eſt,aut copia redūdans,in propriis ipſorum locis tractabitur. Cum ergo, qui exulceratis partibus influit ſuccus, nec multo plus iuſto,nec multo deterior ſit,auerti hunc regeriq; conueniet,adſtrictis ſcilicet refrigeratisq; iis particulis,quæ ante exulceratam ſunt.Inchoanda quoq; deligatio eſt à laborante ipſa particula,deducendaq; uerſus ſanā:ueluti in fracturis oſſium præcepit Hippocrates.Sed & quæ ulceribus ipſis admouentur pharmaca,ſiccent ualentius,oportet,quàm ea,quę ſimplici admouentur ulceri.Quòd ſi ſiſti compeſciq; medicamentis influxus nequeat,cauſa eius inueſtiganda eſt,atque hæc prius adimenda.Ac,ſi quidem ob partis,quę fluxum recipit,imbecillitatē aliquam id fiat,huic nimirum medendum eſt:fuerit autem hæc vlceratæ quoq; partis propria quædam curatio:ſin propter ſanguinis copiam,uitioſumve ſuccum uel corporis totius,uel alicuius ſuprapoſitarum partium,illa ſcilicet prius ſunt corrigenda.Ac imbecillitas quidē partis, propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit, omnino ab intemperie prouenit, non tamen ab omni.Eoq; fit,ut exulcerata caro non nunquam intemperata tantum ſit,non autem imbecilla: non nunquam utrunque,& intemperata & imbecilla: quippe imbecillitatis affectæ partis ualentior intemperies cauſa eſt.Hāc autem,ſicut prius dictum eſt,curabis utique, calidam refrigerando,ſiccam humectando,frigidam calfaciendo,humidam ſiccando.Quòd ſi per coniugationem frigidior pariter humidiorq; locus ſit,calfaciendo pariter ac ſiccando:& in aliis ad eūdem modum,uincentem uidelicet qualitatem contraria ſemper oppugnans.Huius rei ratio hæc eſt: Quicquid rectum eſt,nō in animalibus modo plantisve,verū etiā aliis quibusq;,id ſymmetron eſt,mediumq;,& omnis uitioſi exceſſus expers.Cui enim nec demere quicquam, nec adijcere non partem aliquam,non qualitatem poſſis,prorſus id rectè ſe habet.Cōtra,quod demi ſibi aliquid,adijcive poſtulat,id iam ab optimo ſtatu receſſit.Ad quem utiq; redire aliter non eſt,niſi, & quod ſuperuacuum eſt,tollatur:& quod deficiens eſt,adiungatur.Ac de ijs quidē,quibus partes quæpiam abundant,deficiuntve,alibi ſermo erit. Vbi uerò qualitas aliqua plus iuſto inualuit,ibi & continuo uinci contrariam illi neceſſe,& continuo uitiū corrigi ex ea,quę uicta ante eſt,reſtituenda.Quippe refrigerans,quod immodice incaluit,unà & quod deficit,reſtitues: &, quod ſuperat,diminues.Quare,quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerūt,eorum ſanationem per ea,quæ contraria uiribus ſunt,fieri omnino eſt neceſſe.Atque ad hunc modum caro,aliave carnoſa quæpiam pars,quæ fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur,ſanari debebit.Vbi intemperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis,non aliter planè nunc curata intemperie,quàm ſi citra ulcus incidiſſet.Quo manifeſtū ſit non eſſe ulceris,ſed intemperiei, propriam omnem eiuſmodi curationem.Ad eūdem modū, ſi aut alterius cuiuslibet particulę occaſione:aut etiā totius corporis,cū in eo ſāguis,malive ſucci redundant:uitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit,medendū prius eſt uel ei,qđ fluxionis eſt cauſa,uel etiam toti corpori.Ita igitur & uarices,qui ſępe ſupra exulceratū locū ſunt, prius ſanabimus,ut deīde mox ulcus ſanemus.Etiam qui ex liene,aut alia quauis notabili parte laborant

F (margin, beside "ſermonis inuitante")

* A.li.4.f.4.c. c.2 fol.472

Lib. De Fractu. ſect. 1.t.23.7. 227.g

G (margin, beside "admouentur ulceri")

H (margin, beside "aliquid,adijcive")

A laborant, ipſa prius parte percurata, mox ad ulceris curationẽ accedemus. Cæterũ nulla harũ curationũ ipſius eſt vlceris,ſed alterius cuiuſquã affectus, qui vlcus vel gignit, vel certe auget.

Externam cauſam ad morbi quidem cognitionem neceſſariam, ſed tamen nullam ex ipſa indicationem curationis præberi. *CAP. 3.*

NAm illud quoq; iã definiri tẽpeſtiuum vr̃,nullam*externarũ,‡uel(vt nunc loquuntur) primitiuarũ‡cauſarum curationis indicatricẽ eſſe,ſed huius indicationẽ ab ipſo affectu initiũ habere:quæ uerò particulatim ſunt agenda,hæc tum ab eo, quod prima*indicatio dictat,tũ verò ab ęgræ partis natura,tum ambiẽtis tẽperie,quęq; alia ſunt his cognata,inueniri.Nã(vt breuiter dicã)à nullo eorũ,quæ adhuc non permanẽt, indicatio ſumi eius,quod ex vſu ſit,põt.Sed ꝓpterea,ꝙ ad eũ affectũ noſcendum,qui omnino tũ rõnẽ, tũ ſenſum lateat,ſępe cogimur de externa cauſa inquirere,opinatur vulgus hanc quoq; ſanationis rõnẽ indicare : quod planè ſecus eſt.Apparet id liquido in iis,quibus noſci affectus exacte põt. Siue.n.ecchymoſis,ſiue ulcus,ſiue eryſipelas,ſiue putredo,ſeu phlegmone in parte aliqua cõſiſtat,ſuperuacuũ eſt cãm, q̃ horũ quodlibet effecit,inquirere,niſi iã ẽt faciat.Sic.n.ſimul,quod iã factũ eſt,curabimus : ſimul, qđ adhuc facit,facere inhibebimus.Si verò fecit illa quidẽ,cæterũ iã abiit,utiq;,quod factũ eſt,cu-

B rabimus:quod adhuc non eſt,nec ſi uelimus,ſubmouere id poſſumus. Quippe rei præſentis eſt curatio:eius ãt,quod futurũ eſt,prouidẽtia,qđ verò nec nũc lædit,nec læſurũ timet̃,id ab utroque artis munere,tũ eo,quod curat,tũ eo qđ prouidet,excellit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationẽ ulla,nec prouidentiæ rõ ſumit̃:ſed,uti dictũ eſt,ad eos tm̃ affectus, q nr̃am notitiam fugiũt externæ cauſæ cognitio eſt utilis.Empiricis tñ,ceu pars totius ſyndromes,i.cõcurſus,in quo curationẽ obſeruarũt,externa cauſa interim ſumit̃:ueluti in iis,q à rabido cane, & oĩbus, q à uenenoſis beſtiis ſunt læſi:Quin ẽt ex Dogmaticorum quoq; numero iis,q ſine rõnali indicatione,ſola experiẽtia curare ſe talia cõfirmãt. Quippe his quoq; externa cauſa ceu pars toti9 ſyndromes,i.cõcurſus,q̃rit̃: iis uerò,q ex priore uſu venenoſarũ aĩantiũ uim norũt,atq; ab hac indicationẽ curationis ſumunt,nõ ſanè ad curationis ĩdicationẽ cõducit externa cauſa cognita,ſed ad p̃ſentis affect9 cognitionẽ.Nã pone,ſciã ſcorpionis uenenũ frigida ui eſſe: ſumãq; ueluti à frigido,remedii indicationẽ,nullo tñ ſigno intelligã tale eſſe in hoc corpore affectũ:manifeſtũ eſt,ſi ſcorpiũ ꝑcuſſiſſe didicero,ꝙ calfacere tũ corpus totũ,tũ pũctã ab eo particulã conabor,nulla amplius expectata experiẽtia,ſed ab ipſa rei natura indicatione ſumpta.Mõſtratũ.n. in iis libris eſt,q de medicamẽtis ſunt inſcripti,in quibus exercitatũ eſſe cẽſui,qſquis ex his cõ-

C mẽtariis fructũ ꝑcipiet,nullã eiuſmodi facultatẽ ſine experiẽtia inueniri. Eſſet.n.profecto fœlicitatis cuiuſdã munus,ſiquis inſpecto lithargyro,aut caſtoreo,aut cãtharide,ꝓtinus eorũ uires intelligeret.Verũ,ſicut in oĩbus peccata,tũ ab iis,q modũ excedũt,tũ q citra cõſiſtunt,cõmittuntur,ita nimirũ hic quoq;, ac Dis dia paſῶn(vt in prouerbio Græco eſt)non ſemel, arbitror, inter ſe diſcordant,& qui neq; in hodiernum uſq; diem affirmant ſciri medicamentorum uires, idq; poſt tantã experientiam:& qui ex una experientia ſciri eas cenſent.Nam & hoc pręcipitãter inconſulteq; dictum eſt,ſi utiq; inconſultum eſt,quod fieri omnino non poteſt:& illud hominum eſt,aut omnino attonitorum, aut planè litigioſorum. Verum de his plura expectare nunc non oportet,utpote de quibus dictum latius eſt,tum in tertio De tẽperamentis,tum in iis libris, quos De medicamentis inſcripſimus. Cæterũ(ut dixi)ad noſcendos affectus aliquæ externarũ cauſarũ conferunt †: vbi uerò p̃ſentis affectus nihil latet, nulla iam externæ cauſæ eſt utilitas. Ac diximus quidẽ in ſuperioribus,nõ eſſe in idem coniungendas utraſq; doctrinas,ſed ſeorſum empiricen,& ſeorſum tradendam rationalem.Memoria aũt tenendum nunc quoque eſt,ꝙ,quoniam propoſitum nobis in his commentariis eſt ſolam rationalem tractare, quãquam ad quæpiam horum,quæ dicimus,non apponitur, ꝙ abſolute uera non ſint,ſed ſolis iis, qui methodo

D curãt,aliquis tñ eorum id per ſe ratiocinari,ultroq; apponere debet.Nũc enim ipſi appoſuimus nullam externarum cauſarum ad curationis indicationem conducere,ſed ad affectus aliquãdo agnitionem,fatentes uidelicet externam cauſam iis, qui empirice quiduis curant,unã eſſe partem totius concurſus:idq; ſiue ii ratione reliqua curant,ſiue omnia empirice. In iis autem,quæ deinceps ſcribentur,non erit neceſſe hoc adſcribere.Rurſus igitur ad propoſitum redeamus. indubitatum illud principium præſumentes, quo ẽt in præcedentibus ſumus uſi,vbi diximus,primum ſcopum,quò medicus tendat,affectum ipſum,qui curari deſideret,indicare: ex hoc uerò & reliqua omnia ſumi.Quòd verò cum hoc ſcopo nulla externę cauſæ ſocietas ſit,ex ipſis maxime ulceribus,à quibus ſermo eſt ortus,intelligas.Finge enim†ex eo,quod in partem aliquã procubuerit,‡natũ ulcus eſſe.Quod ſi ſit,ex uitioſis prouenire ſuccis manifeſtũ eſt. Ita enim in morbis facere natura ſolet:cum corpus expurgat,omne excrementum ad cutim trudit: atque hanc quidem ulcerari,totum uerò corpus purgari accidit.Quæ nam igitur eſt eiuſmodi ulcerum ſanatio?Nempe,quæ reliquorum omnium,quibus nullus affectus malignus, quem cacoethe græce uocant,eſt adiunctus. Verũ,ſi hoc ſic ſe habet, manifeſtũ eſt nullam eſſe ad curationẽ à cauſa, quæ vlcus excitauit,indicationẽ.Atqui,ſi uitioſus ſuccus remaneret, oĩno aliqua ab hoc quoq; indicatio ſumeretur.Verũ alioqui ẽt abſurdũ eſſet,ſi curationẽ poſtularet,quod amplius nõ ſit:

aut

* procatarcticarum.

† ὅταν ἄδηλοι i.ubi ſint immanifeſti,additur in nonnullis antiquis codicib.

† ἐξ ἀποσκήματος,eſt in antiquis, ut etiam uertit Linacer. ἐξ ἀποσήματος autem, eſt in impreſſis, i.ex abſceſſu.

aut ſi curationẽ indicaret,quod nullius indigeat. Quare dicere indicationẽ curationis ab exter- E
na cauſa ſumi,omni modo eſt abſurdum.Quoniam ergo non ab hac, perſpicuum eſt ab ea,q̃ p̃-
ſens eſt,indicationem fore.At qualis tandem eſt indicatio?Nempe ei,qui exacte loquetur, q̃ ad
[* θεραπευτική.] prouidentiam pertinet(prophylaticen Græci uocant:) qui abuti uocabulo uolet,*medicinalis.
Quando quidem ipſorum etiam ulcerum,ſiue tantum ulcera ſimpliciter ſint, ſiue etiam cum ca
uitate,ſiquis diligenter æſtimet,ex fugiendis proſpiciendisq; iis,q̃ naturæ officient,ſanatio p̃fi-
citur.Et in ſumma,in quibus, qđ efficitur,naturæ ipſius opus eſt,ueluti ulceris glutinatio, & ex
carne impletio,in iis ad eã,quæ prouidet,artis partem,omnis pertinet cura:cæterũ ſanatio vul
go dicitur.Ideoq; etiam huius,quæ prouidet,partis artis,in altero genere conſtitutũ eſt , quod
morboſum affectum iam pręſentẽ ſubmouet:in altero,quod eum,qui nondum urget,prohibet.
Itaq, hic quoq; iuniores medici de nominibus contendere ſe non intelligunt.Par autem erat,ſi
de rebus ſtudioſi eſſent,illud inueniſſe,duas eſſe functionũ medici primas differẽtias . Aut enim
eos,qui nunc urgent affectus,iis,q̃ moliuntur,curant:aut eos,qui nõ ſunt,fieri prohibent. Ergo
præſentes iã affectus tollere,ſiue amouendis iis,quæ naturæ opus impediunt,id fiat,ſiue per me
dicamenta quid ipſi moliamur,omnes profecto homines curare dicunt:cauere aũt, ne accidãt,
proſpicere.Et ſanè ea,quæ ſuccorum uitio ſunt exulcerata,curant ii,qui ratione,ac methodo ar F
tem adminiſtrãt,ſimul illos purgantes,ſimul ea,quæ naturæ motus impediunt,auferentes: quo
rum utraque qui exacte loquitur,prophylactica uocat:uetãt nanq;(ut in proximo oſtenſum eſt
libro)omnia talia,aut ſordem ulceri,aut humiditatem nimiam uitioſamve innaſci.

Falſa Methodo,ac improprijs nominibus uſum fuiſſe Theſſalum, cum de curandis ulceribus diuturnis loqueretur,ac de more loquendi Hippocratis,& ueterum medicorum. CAP. 4.

NOn eſt igitur de nominibus anxie contendendũ,ſed methodus potius aliqua ſanandorum
ulcerum tradenda:qualem(arbitror)ipſe tum proximo libro,tum in hoc præcipio. Ego nã
que ,uel ſtupiditatem Theſſali demiror,ita in ulcerum,quę cacoethe dicuntur,curatione ſcribẽ
tis:Sunt aũt perquàm neceſſariæ,& communitates ulcerum diuturnorum, ac non ſaneſcentiũ,
aut poſt cicatricem inductam redeuntium:ad hoc ut in iis,quæ non coaleſcunt quidem æſtime
tur,quid ſit,quod prohibeat,idq; tollatur:in iis uerò,quæ poſt cicatricem inductã renouantur,
[*Galenus non multo poſt, hãc dictionem decla rat.] ut cicatricem tenere cogas,roborans ſcilicet(ſic enim τὸ*μετασυγκρίνειν uertimus)uel patientem
particulam,uel etiam cõmuniter totum corpus:atq;,ne facile patiatur,id præparans per ea,quę
hæc faciãt,præſidia.Atq; hæc quidem Theſſalus cum in principio ſtatim libri De Chirurgia p̃-
poſuiſſet , poſtea de iis ipſis latius ad hunc modum ſcripſit: Diuturna ulcera,& quæ non ſane- G
ſcunt,aut quæ ad cicatricem perducta denuo reuertuntur,hæc indicant: Quæ quidem ad cica-
tricẽ non perueniunt,ut,quæ coitionem fieri uetant,auferas, ac locum affectum noues : poſtq̃
ſimile recenti uulneri feceris,rurſus ut cruentum ſanes:quod ſi non proceſſerit, ut phlegmonen
mitiges,& reliquam diligentiam adhibeas:Quæ uerò ad cicatricem ueniũt,& rurſus ſe aperiũt,
in acceſſionibus quidẽ,& exulcerationibus,ut ſimili modo cures iis,quæ recens phlegmone ur
[* ἀγανάκτησις.] get,ex iis,q̃ mitigare ſolent,cataplaſma inducens,idq; donec deferueat ira*:ubi deferbuit,adiu
ues ad cicatricẽ inducendam:poſt hæc,ut partes circumpoſitas late cõplexus malagmate , qđ
ex ſinapi ſit cõpoſitum,rubere facias,aut alio quopiam,quod mutare poſſit:ac, ut minus malo
pateant,efficere.Quòd ſi ita non ceſſent,etiam totius communiter corporis curã habeas,ipſum
per uarias exercitationes,& geſtationes, & uociferationes, adhibitis ſcilicet earũ rerũ peritis,
[* μετασυγκρίνων.] *roborans,ẽt uictus ratione gradatim,tum diminuta,principio à uomitione p̃ radiculas facto.
Vteris ẽt albo ueratro,aliisq; omnibus,quib⁹utimur in iis,qui diuturni, ægrèq; ſubmoti morbi
uictus rationi ſubiiciuntur. Atq; hæc quidem eſt Theſſali dictio . Operæprecium uero eſt æſti-
mare hominis uel ſtuporem,uel audaciam:utique,ſi recte ſe dicere ſibi perſuaſit,ſtuporẽ: ſin cõ
ſcius ſibi nihil dicere,imponere omnibus legentibus ſperat,audaciam.Ex diuturnis ulceribus, H
quæ nã eſt,ò generoſiſſime Theſſale,curationis indicatio?Ego ſanè neque ex his,neque ex recẽ
tibus,nec omnino à tempore,in ullo morbo curationem unquam inueni,ſed ex ipſo,quẽ ſanã-
dum mihi propoſui,affectu.Prorſus enim,ſi tempus ſpectabitur,tanquàm ab eo indicatio ſuma
tur,alteram omnino ſecundus,alterã tertius dies,indicationẽ dabit:ad eundẽ modum, & quar
tus alterũ à quinto,& ab his omnibus ſextus, & reliquis ſingulis,q̃ poſt iſtos. Sic affectus,quos
curamus,non ultra nobis ad conſiderationem proponẽtur,nec ab his indicatio ſumẽt:quo ta-
men nec cogitari quidẽ magis alienum à ratione poteſt.Quomodo ergo neceſſariæ ſunt diutur
niorum ulcerum communitates,ubi nihil indicare tempus ipſum per ſe poteſt?non enim profe
ctò,ubi à malis ſuccis eroditur,diuerſam ex eo, poſt quatuor menſes indicationem ſumemus
ab ea,quã ſtatim ab initio ſumpſimus.Ego ſanè nec ſinerem quidem eiuſmodi ulcus diuturnũ
eſſe,ſed protinus in principio cauſam eius adimerem,Nã & noſſe affectum à principio plerũq;
licet,& indicationẽ ab affectu ſumi eſt neceſſe.Tempus uerò quid amplius,quàm dierũ nume-
rum docere nos poſſit,non hercle poſſum coniicere:niſi id uoluit Theſſalus,ad eiuſmodi vlcera
noſcenda tempus omnino eſſe manendum.Verum ſic primum idiota prorſus ſit,ſi uidelicet fa-
tetur nõ prius agnoſcere ſe affectũ,quã ulcus inueterauerit.Deinde illud quoq; aperte fateatur,

A oportet,ex alio ſuggeri ſanationis indicationem,ex alijs pręberi affectus notitiam.Nã eſto,cõferat aliquid tp̃s ad agnitionem, certe indicatio curationis à tempore non ſumitur. Quid.n.ad rem pertineat,ſi quod ulcus inueterauit,adimere,quæ coitionem impediant, & nouare locum, qui affligitur?Nam,ſi ꝑ ꝑ fluxionem malignam,quam cacoethe dicunt,uir inepte,ulceris labra hoc uel illo modo ſunt affecta,quid commodi erit,ſi ea excideris ante, quàm fluxioni ſiſtendæ conſulueris?Videlicet ulcus latius efficies,ueluti non nulli faciunt eorum,qui ſimiliter,ut tu,ul cera curãt. Siquidem cauſa,quæ ea & dura,& calloſa prius reddidit,adhuc manẽte, nihil aliud ex his excidendis accedet,q̃ ulceris amplificatio:quippe illa ipſa,quæ excideris,perinde & dura,& calloſa rurſus erunt,atq; ea,q̃ prius. Quanquã ne id ipſum quidẽ adiecit prudens ſcilicet Theſſalus,calloſa,& dura,& decolorata exulceratę partis excidenda eſſe,ſed abſoluto ſermone abſcidi,q̃ coitionẽ morantur,iubet,ac nouari.Ac,ſi quidẽ ſubmouere cauſas,quæ glutinationẽ morantur,ſuaderet,& uetus ea ratio eſſet,nec ipſe eum accuſarem:pręcipitur.n.ab omnibus fe re antiquis medicis,quicunq; ratione quadã,ac methodo de ulcerũ curatione ſcripſerunt,cauſas,quæ illa creant,abſcindendas eſſe,æque ꝑfectò,ut cæterorum oĩum morborum.Non.n.arbitror,in ulceribus manente adhuc cauſa,quæ ea excitauit,hãc prius tolli expedit, in alijs mor

B bis non expedit:ſed oĩno in omnibus,in quibus effectrix cauſa adhuc manet, ab hac inchoãda curatio eſt. Quòd ſi,quæ coitionem impediunt,non dixit de omnibus cauſis,quæ eã impedire poſſunt,ſed de labris tñ,ueluti ex ijs,quæ ſubiecit,oſtendit,plus certe neſcire,q̃ ſcire eorum,q̃ ad ulceris curationem ſpectãt,uidetur. Quippe fieri aliqñ poteſt,ut & hæc cauſa ſola ſit,quò mi nus ſaneſcat ulcus.Poteſt ẽt (ut dictum eſt) cauſa eſſe,& quæ citra tumorem præter naturam ſit in exulceratis partibus intemperies: & quæ cum tumore quidem aliquo coniuncta ſit,non tñ, qui omnino ſibi labra excidi deſideret.Poteſt & *uarix ſuperiacens,uel lienis auctior,uel in ieci nore uitium aliquod,præterq; hæc omnia imbecillitas partis ægræ,quæ ipſa quoq; intenſa quædam eſt intemperies:quin ẽt uitioſus in toto corpore ſuccus(cacochymian uocãt)maxima ſcilicet cauſarum,quæ incommodare ulceribus poſſunt.Vexat ſanè non minus ulcera, & ſuccorũ æqualiter ſe habentium exuperantia,quam plethoran uocant. Horum quodq; ſi adimi Theſſalus iubet,laudo hominẽ,ceu ueteribus ſubſcribentem:ſin labra tñ, unum nouit ex multis, ſed quod nec opiliones lateat.Quippe,ſi opilio ulceris labra dura,& calloſa,& liuida,& nigra,& alio quopiam notabili coloris uitio uideat,prorſus ea circuncidere nõn dubitabit. Eſt.n.circuncidere res promptiſſima:maius uerò quippiam,atq; artis egens,medicamẽtis ſanare: Theſſalus

* Antiqui etiam legunt κιρσὸς, ut Linacer, non σκιῤῥὸς, ut in impreſſis.

C aũt nec,quæ labra molliri medicamentis poſſunt,unquam nouit.Quippe fatentur,eum penitus hanc artis partem declinaſſe,ita utiq;,ut ipſe quoq; indicat:nec omnino experiẽtiam, rationalemve ſcientiam de ullo medicamento uiſus eſt habere, quod ipſum quoq; ex libro eius de me dicamentis oſtenditur.Verum de iis,quæ ibi nõ recte ab eo ſunt prodita, in progreſſu operis di cemus. Nũc de diuturnorum ulcerum ſanatione,quã in prius poſita dictione tradidit,paramus diſſerere.Sanè melius fuerat nõ diuturna,ſed cacoethe ea uocaſſe: tum naturã eorum narraſſe, & cauſas generationis eorum expoſuiſſe:curationemq; cuiuſq;,primum quidem cõem omniũ, quatenus ulcera ſunt,qualem in tertio libro deſcripſi: deinde priuatam cuiuſq; pro efficientis cauſæ ſpecie,ueluti in hoc libro docui.Hic,cum nihil horum fecerit, & nouandum ulceratũ lo cum cenſet,&,ubi inſtar recentis uulneris fecerit,ut cruenta ſanandum.Hoc ſanè quis in operi bus artis exercitatus non euidentiſſime intelligat ab eo eſſe ſcriptum, qui nunquam ulcus cura uit?Sanarene ulcus diuturnũ,ut cruentum,quiſquam põt,ubi id ſimile recenti uulneri fecerit? utrumne labris eius fibula adductis,an futura coniunctis,an potius horũ nullo,ſed medicamen to,quod cruentis ſit aptum,& cum hoc ſola deligatura fretus? Quis eſt,q nõ norit,ulcus omne cacoethes ſtatim ẽt cauum eſſe,utpote ex roſione natum? Nunquid igitur inſulſe Theſſale fieri

D poteſt,ut coaleſcat cauum ulcus prius,quàm cauitas carne ſit impleta?an non eſt hoc,ut cruen tum,ſanare? Ergo ipſe tu fruſtra cauorum ulcerum curandorũ indicationem nõ eſſe glutinatio nem,ſed impletionem ſcripſiſti.Quòd ſi ẽt non eſſet ex ſe cauum omne ulcus contumax, certe dum(ut tu præcipis)exciſis uidelicet labris,ut cruentum efficitur,ex neceſſitate cauum fit, maximamq; conquirit labrorum diſtantiã:adeo,ut non uideam,qũo id glutines,& coire,ut cruen tum,facias.Nam,ſi adducere uiolenter labra,quæ plurimũ diſtant,tentabis,phlegmonẽ neceſſario accerſent,nec coaleſcent.Id,quod tñ intelligere mihi Theſſalus uidetur. Subdit.n.Si non

" fuerint uicta,ut phlegmonen mitiges.Satius uerò fuerat ſcribere:Cum non uincentur,ut phleg monem mitiges,nam neceſſe eſt non eſſe uincenda.Verum,ut hoc quoq; Theſſalo donetur,atq; id trãſeamus,nec ualde anxie examinemus,illud cuiuis apertum eſt,quod à communitate,quã ipſemet tradidit,prorſus receſſit.Quippe ſi,quod obſtat,auferemus,nihil amplius de communitate diuturnorum ulcerum,quà diuturna ſunt,ſumemus. Sed detur hoc quoq;.Videamus,quæ

" ſequuntur:ſcribit enim ad hunc modum:Quæ ad cicatricem ueniunt,& rurſus ſe aperiunt,hęc

" in acceſſione,& ulceratione ſimiliter curabis ijs,quæ recẽter uexata phlegmone ſunt.Poſt hæc

" ſubdit: Malagmate, quod ex ſinapis ſemine fit, circumpoſitis partibus ruborem excitandum. Quid ais inſane,etiam ſi acre & calidum ſit,quod influit,rubefieri particulam ex ſinapis ſemine

oportet, vt, quod in multo tpe contrahere ex fluxione debebat, id statim ex tuo medicamento E
obtineat, tota uidelicet ulcerata, atq; erosa? Nã ueteres eas partiũ imbecillitates, quæ uel ex fri-
gore, uel plurimo humore, citra manifestum calorẽ acciderant, rubefaciendo curabãt. Tu rubri
ficatione in oĩbus deinceps uteris: primum nullo facto discrimine, propterne partis imbecillita
tem, an propter fluxionis malitiã, non sanetur ulcus. Deinde ordinem inuertis. Nam, cum sina-
pi particulam ussseris, nec quicquã profeceris, tum ad corporis totius curationem accedis: cum
cõtra, ut arbitror, tum ratione, tũ experimẽto de ijs sit statutum, ut toto prius corpore à super-
uacuis liberato, tum calidum aliqđ acreq; medicamentum parti admouere sit audendum: quip-
pe eiusmodi medicamẽta oĩa cucurbitæ ritu ad se trahere à toto corpore sunt habilia. Itaq;, nisi
id prius uacuaueris, materiã fluxionis acri medicamẽto relinques. Hoc.n. tum Empirici medici
fatentur, tum Dogmatici: hoc philosophorum optimi senserunt, nam, cum eorum quoq; memi-
nerit Thessalus, non alienum sit eos citare testes: ꝙ oculum recte sanare ante totum caput non
licet, neq; hoc ante totum corpus. Sic Aristoteles, ac Plato de morborum curatione senserunt,
sanè & Hippocrates, & Diocles, & Praxagoras, & Plistonicus, & ueteres uniuersi. Thessalus ue-
rò solus non sic, sed primũ ad medicamẽtum ex sinapi uenit: post de toto corpore solicitus est,
ne hic quidem prudenter quicquã docens. Nam, cum liceat corpore medicamento, qd purget, F
semel uacuato, mox salubri uictu ipsum reficere, hic uociferationũ meminit, exercitationũq;,
& gestationum, & uictus certo ambitu mutati, tum uomitionis ex radicula: mox summã his im
ponit, ipsum ueratrum: idem scilicet, qui sine ullo magno negocio oĩa sanare promisit. Ego ue-
rò, ne intelligere quidẽ possum, qũo quisquã, aut deterius, aut maiore tpis dispendio, aut inani
magis opera, ulcus sanauerit. Age igitur, sicut usu non nunq̃ uidimus, sic uerbis quoq; hominẽ
fingamus, cui sanari ulcus contumax sit opus. Esto aliquis, qui cætera quidẽ sit sanus, sed ex sca
benda de repẽte quapiã particula, ueluti brachio, pustulã statim excitarit: mox eadem ipsa par
ticula iterum, atq; iterum pruritu uexetur, pustulaq; dirupta ulcus decolor inæqualiter erosum
gignat: atq; hæc in tribus quatuorve diebus à principio inciderint: dicat mihi hoc loco quispiã
ex medicis, qui Thessalum imitantur, quonã pacto sanare eiusmodi ulcus cõueniat. Ego nanq;
cacoethes oĩno id dico: & ob id, qualis sit totius corporis affectus, statim cõsiderabo. Inueniam
nanq;, tum ex ulceris ipsius symptomatis, tum ex notis, quas totũ corpus præ se feret, cuius ma
xime generis sit is, qui redundat succus: atq; hunc medicamento protinus educã, nec protra-
hã, dum totus hominis cubitus affectum quendã contumacem rebellemq; curationi cõtrahat.
At Thessali sectatores, ipsius uidelicet pcepta seruantes, primum expectabunt, dum ulcus inue- G
teratum sit, quò in mirificam illam inueteratorum ulcerum cõitatem recidat: quasi non longe
melius esset contumacium ulcerum, non aũt inueteratorum cõitatem, quæ curationem indica
ret, tradere. Mox duorum alterum, aut excident, & ceu recens uulnus reddent, ac ueluti ad glu-
tinandum partes eius adducent: aut primum, quod ex sinapi cõficitur, medicamento utentur.
Quo non pficiente, ad sublatas uoces, & gestationes, & reliquas exercitationes, & uictũ per cir
cuitus mutandum confugient: ab ijs uomitionem ex radicula mouebunt. Quòd si his ulcus nõ
sanabitur, ueratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hominem in Libyã ablegabunt: nã id quoq;
adijcere debuit Thessalus, post eximiam illam contumacium ulcerum curationẽ. Quippe in uo
ciferationibus, gestationibus, & alijs eiusmodi immoratur, quasi malum habitum corporis (quã
cachexian Græci uocant) non uitium humorum (quã cacochymiam dicunt) curent. Et quid mi
ri, si tum fatentur se ulcus cacoethes statim, ut est natum, non nosse: tum uerò, dum sit inuetera
tum, ac sæpe cicatricẽ ducat, sæpe se aperiat, manent † ante, q̃, qd facto opus sit, intelligant: vbi
etiã eos, qui quoquo modo febricitent, accessionem, q̃ tertio die futura, non futurave est, trãsire
censent? Adeo uidelicet ad unguem contemplationem de crisi pnouerunt, aut summum morbi
incrementum futurum prospicere possunt. Quid igitur sępe accidit? Nẽpe tabescere in lectulis H
horum culpa homines, qui statim scđo die explicari potuissent. Quippe non semel nos, aut bis
terve, sed sexcenties, tum ipsi multos febricitãtes simul, ut prima accessio desijt, lauimus: tũ prę-
ceptores nostros id ipsum facere uidimus: intrepideq; de cætero uictitare permisimus, ceu post
febri carituros: quos sapiens.s. Thessalus, qui primam diatriton, (id est tridui inediã) excogita-
uit, prorsus arefecisset, totis (puto) tribus diebus fame confectos: mox dein, arbitror, modice.s.
in quarto die nutriuisset: ab hoc paulatim reficiẽs, uix sexto, aut septimo ad consueta munia, q.
semel febricitassent, dimisisset. Adeo semper hoĩes in morbis tabefaciunt, à quibus utiq; facile
possent liberari. Nã, cum paucissimis diebus sanari ulcus contumax incipiens posset, Thessalus
id in annum, aut ẽt longius tp̃s incurrere sinit. Manere nanq;, dum id cicatricem sæpe inducat,
sæpe etiam se resoluat, ut scias, an contumax sit: mox, ubi curationem inceperis, ne tunc quidẽ
corpus statim purgare, sed primum medicamento ex sinapi, dein gestatione, & uociferatione, &
certo uictu, post radicula, ab his ueratro uti: hæc quid aliud, q̃ annum expectantis, sunt? An per
Deum immortalem, cum sex diebus, aut plurimum septem, posset homo curari, multos menses
trahemus, quò uidelicet primũ, an cacoethes ulcus sit, sciamus, dein curationem inchoabimus?
Et quæ demũ necessitas erat propriam inueteratorum ulcerum communitatem tradendi, præ-

fertim

> † Impressi codi. & manuscripti quidam legunt ut Linacer: alij πρὸς τὸ γνῶναι. i. ut intelligant quid facto &c.

A fertim cum nihil ad curationem conducat,licueritq́; nõ inueteratorum,ſed contumaciũ,nec ho
rum mehercle communitatem indicatricem,ſed curationem ſcribere? Quippe accidit quibuſdã
tum ulceribus,tum morbis,ut contumaces rebelleſq́; ad curandum ſint:nec tñ inde curationis
indicatio ſumitur,ſed affectus ipſe primam curationis indicationẽ ſuggerit. Ex ea uero & quæ
ſunt agenda,inueniuntur,ad eum modum, quem ipſe tradidi. Quare hoc eſt methodo curare,
quod nos facimus,ueteres imitantes:ſi modo methodum eſſe oportet unam quandã uniuerſa-
lem uiam,quæ oĩum particularium ſit cõis.Hic uerò etiam in hoc fallitur,putatq́;, quicquid o-
mnino in ijs habetur,qui methodo aliquid faciunt,ipſam methodum eſſe. Nam notitiam certe
habeat,oportet,tum ſimilis,tum diſſimilis,qui methodo quiduis molitur:non tñ ipſum hoc me
thodus eſt,ſimilis ſcilicet diſſimiliſq́; notitia : neq; hoc Ariſtoteles Platove affirmat, quos falſo
Theſſalus citare audet. Verum hæc ad præſens refellere non attinet. Quare rurſus ad medendi
methodum reuertor,promittoq́; oſtẽſurum,me tum unum eſſe eius in oĩbus curationibus prin
cipium:tum uiam,quæ ab eo principio ad finem uſq; ducit, in oĩbus particularibus ſimilẽ eſſe.
Quare, etſi in ſingulis morbis priuata quædam methodus ſanandi uidetur,commune tñ in oĩ-
bus genus unum eſt. Auſpicari nanq; perpetuo oportet ab indicatione,quæ ab effectu, cui me-
A.li.4.f.4.t.3 B deri paramus,accipitur. Aeſtimare uerò ac diſcernere,an cauſa,q̃ affectum excitauit,iam deſie
.2.472.b rit:an nunc quoq; ipſum,tum augeat,tum faciat:dein,ſi deſiit,ad eã,quæ in tertio huius operis
libro traditur,methodum eſt ueniendum:ſin adhuc facit,ad eam,quę hic docetur. Quippe eadẽ
hac methodo,tum phlegmones,tum febris,tum oĩum uno uerbo morborum, remedia iuenias,
utiq;,ſi nihil etiamnum fit,de præcedentibus cauſis non laborans,ſed ab ipſo tm̃ affectu ordiẽs:
Sin nunc quoq; aliquid fit,duos tibi curationis fines præponens,tum alia deinceps, ut dictũ eſt,
faciens. Sed.n.mirari ſtupiditatem eorum,qui Theſſalum ſequuntur,eſt operæpretium: nõ uti-
que,ꝗ in talibus delinquunt,ſed ꝗ dyſpathias,& metaſyncriſεις,& imbecillitates,& firmitudi-
nes,& alia id genus nomina non pauca proferentes,quæ per ea ſignificentur, ne nunc quidem,
ſi interroges,reſpondere poſſunt. Nam,quid ſit,quod in omnibus diuturnis ulceribus græce di-
cunt μετασυγκρίνειν τὴν ἕξιν,nec ſimiliter inter ſe oẽs,nec clare,nec prudenter reſpondent. Atqui,
ſi uel antiquum nomen eſſet,uel ab ullo Græcorum uſurpatum, ex ijs fortaſſis,q̃ illi ſcriberent,
intelligi poſſet,de quo id negocio dicerent:nunc,qm̃ ſtupiditatis ipſorum proprium eſt,utique
ex Aſclepiadis hypotheſi natum,ſicut & reliqua eorum placita,æquum profectò eſt ipſi ſua ſom
nia interpretentur:unde ſcilicet,quod græce dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι,quaſi
C miſceri ſecernique corpora dicas,ſolis ijs,qui corpuſcula & meatus,aut indiuidua & uacuũ,aut
deniq; impatibilia & inalterabilia,prima elementa ſtatuunt,liceat uſurpare,ſicut certe uſurpãt,
& aſſidue ipſis nominibus utuntur. Quin etiam ipſe Theſſalus in canone,cum hæc principia cõ-
firmat,nouat quidem aliquid ibi quoq; præter ea,quæ à Themiſone, & Aſclepiade ſunt poſita:
cæterum,quod ſentit,docet ſanè non obſcurè. Non.n.prorſus,ſicut Aſclepiades,cum in ſymme
tria quadam,(id eſt competentia) exiguorum meatuum ſanitatẽ:in ametria,(id eſt incõuenien-
tia) morbum cõſtitueret:reditum ad priſtinam meatuum ſymmetriam,ſanationem putauit: ita
Theſſalus quoque eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum.
Atq; ex hac opinione proceſſit metaſyncriſeos nomen,idẽ plane indicans poteſtate, quod græ
ce metaporopœeſεως,id eſt exiguorum meatuum ſtatus mutatio. Cæterum nõ decebat ipſum,
in quibus fugere ab incertis obſcuriſq́; iubet,& tm̃ ijs cõmunitatibus,quæ euidenter apparẽt,
animum intendere,in ijs quoque Dogmaticorum uti nominibus. At noli (inquiunt ſectatores
eius) cũ his utitur,dogmatice eum audire,ſed ἀφελῶς, id eſt ſimpliciter. Nam ita ferre ſuppetias
ex ſectatoribus eius quidam ſolent,uidelicet ad aliud rurſus nomen nos reuocãtes,nempe ἀφέ-
λειαν,ʒquam nos ſimplicitatem uertimus:ʒquam ne ipſam quidẽ,quid ſignificet,ipſe ſanè intelli
D gere poſſum. Si.n.ſicuti ipſi hoc quoq; rurſus exponunt, ad aliud.ſ.magis friuolum nomen nos
remittentes,nempe græce βιωτικῶς,quod ipſum rurſus exponentes ſignificari,per id dicunt idẽ,
quod vulgo hominum ſimiliter,utiq; tantundem fuerit ἀφελῶς ei,quod nõ definite,nec exacte,
ſed ſine omni,tum arte,tum ſcientia. Siquidem loquuntur homines, qui magis ſunt ad loquen-
dum præcipites,artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam,qui nullo fundamento nitantur:roga-
ti uerò,quid ſignificent,oſtendere clare non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fa-
tentur, loqui ſe quæpiam, nec intelligere ſe exacte, quæ loquantur,id ipſum profectò fatentur,
quod nos illis obijcimus. Nã metaſyncriſis illa,ſi quidem de immutanda poropœia,id eſt exi-
guorum meatuum ſtatu,dicatur, certe intellectus aliquid habuerit,ſignificaueritq́; rem aliquã,
cæterum friuolam multis modis. Nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra conſtãt:
nec,ſi hoc uerum eſſet, poſſet tamen aliquis docere,qua ratione ſinapi meatuum illorum ſtatũ
immutaret. Nec,ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet,conſentiens eorum ſectæ eſſet,qui ſe ap
parentibus communitatibus contentos eſſe dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis
negocia faceſſant: licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum ulcerum curationẽ
alijs uerbis dicere,ſicut Empirici faciunt. Quòd autẽ & in Atonias,ideſt imbecillitatis uocabu-
o,ſimili modo nugentur,monſtratũ prius eſt in ſecundo libro. Si enim, ſicut Empirici,nomen

usurpant,aliud prorsus non significant,q̃ ꝙ actio non seruatur.Sin autem facultates aliquas gu- E
bernare animal proponunt, quas tum nos asserimus,tum oẽs ferè ueteres,præter id,ꝙ Asclepia
dis dogmatis contradicunt,ẽt incerta,& de quibus parum inter authores conueniat,attingunt,
quamuis ea fugere iubeãt.Sed dic nobis Thessale clare,quid sibi uelit illud μετασυγκρίνειν.Si nan-
que exiguos meatus mutare,& falleris,&,quæ incerta sunt,usurpas:Si firmari, sanãq; reddi cor
poris particulam,uel hominem totum,nihil hic præter nomen plus,q̃ Empirici,doces.Quippe
sciunt hi quoq; remedijs quibusdam admotis reddi hoĩem sanum: cæterum,qua ratione reme-
dia id faciant, utiq; nesciunt. Neq;.n.an exiguos meatus mutet medicamenti facultas, neq; an
symmetrian efficiat,neq; an totam patientis particulę qualitatem alteret,põt Empiricorũ quis-
piam dicere.Atq; illi saltem sunt modesti,ut qui unum se solum scire dicant,huic scilicet morbo
in hoc tp̃e si medicamentum ex sinapi adhibeatur, sæpe notasse se utilitatem secutam: non tñ
methodos loquuntur, supercilium attollunt, nec tali sibi notitia placent, nec antiquis maledi-
cunt, nec Hippocratem pro nihilo habẽt,immo uerò ipsum laudant,fereq; oĩa uere dixisse affir
mant. Hic uerò Thessalus,qui tum hunc,tum reliquos omnes medicos contemnit,Empirica cõ
tumacis ulceris p̃cepta se scribere nõ intelligit:quãquam,si uel hoc commode faceret,utiq; ali-
quid operæpretium faceret:atqui ne id quidem fecisse uidetur,cum ordinem remediorũ inuer F
tat,& prius partis remedijs utatur,q̃ totum corpus præparauerit.Nã hoc insignis inscitię argm̃
est:cum in uno eo ferè omnibus medicis conueniat,quamuis in plurimis dissentiant, ꝙ totum
corpus uacuum purumq; ab excremẽtis ante sit reddendum,q̃ ulla pars ualentibus remedijs sit
subijcienda.Nã,siue experientia iudicare quis uelit,siue ẽt ratione (tertium.n.quo iudicet,ne-
que in alia quapiam arte, neq; in ulla uitæ parte quisquam habet) maximum esse incõmodum
deprehendet,cum,toto corpore suam curam requirente,prius,q̃ illi sit prospectum,afflictæ par
ti acre aliquod,& calidum medicamentum sit admotum. Trahit.n.ad se,cucurbitæ more,ex to
to corpore superuacua,atq; ita in graui parte affigit,ut ægre auelli possint. Quo magis operæp̃re
tium est Thessalios istos p̃cunctari,vndenam Thessalo in mentẽ uenerit de contumacium ulce
rum curatione talia nugari,cũ nec Empiricus quisq̃ ante,nec rationalis ita scripserit: sed nec ip
se Thessalus,nec eius sequaciũ quisquã eiusmodi remediorum ordinẽ,aut cum experientia con
sentire,aut cum ratione,affirmare ausit. Adde,ꝙ nec docere possunt,q̃uo tempus indicet,nõ au
tem affectus:sed neque(qđ hoc maius est)q̃uo Thessalus,qui æstimandum censet,quid sit,qđ ci
catricem ulcerum moretur,atq; id tollendum, non prorsus sit stupidus, simul cum hoc tm̃ satis
esse non uideat,diuturnitatem autem ulcerum nihil esse ad rem:simul cum nõ in ulceribus mo G
do,uerum etiam reliquis morbis omnibus,id esse faciendum,ueluti ueteres monent,non aduer
tit.Verum ad hæc nobis nihil r̃ndent:sed semper non recte intelligere nos dictantes, tanquã ui
delicet ipsi uel Hippocratis,uel ueterum cuiusquam sententiam ad unguem intelligerent,recte
Thessalum dixisse affirmant,diuturnorum ulcerum,unam quandam cõitatem esse:Ita.n.Hippo
cratem quoque sensisse in libro de ulceribus,cum ita scribat:‖Etiam ab inueteratis ulceribus id »
agere,ut sanguis crebro effluat,conducit,quomodocunq; uidetur opportunũ esse. Fortassis er- »
go ad rem pertineat, tametsi non prædixerim,me de Hippocratis mente hoc loco dissertum,
uel summatim aliquid de ea perstringere.Fuerit uerò,quod dicemus,non minus & priscorũ sen
sus interpretatio.Hos nanq; uiros,ceu nullius adhuc dogmatum sectæ addictos,sed pura & sim
plici mente studentes,utile quippiam ad sanitatem inuenire,credibile sanè est quædã usu,quæ-
dam inuenisse ratione:tum scripsisse,q̃ inuenerant,subinde non adhibita inuentionis suæ rõne;
aliqñ uerò & adhibita:atq; id fecisse ipsius legentium utilitatis causa.Quippe,ubi ad dextrũ in-
uentorum usum conducturum posteris sperabant,si rationem inuentionis nouissent,tum eã di-
ligenter prodiderunt:ubi secus,& superuacuã relatu putauerunt,& p̄p̄ea omiserunt.Nã,ꝙ ser-
monis cõpendium prisci in primis coluerunt,id oẽs uel me tacente iã norunt:atq; ob hanc ma- H
xime causam non Hippocrates modo,uerum ẽt reliqui priscorum, medio interim transgresso,
primo tertiũ adnectunt.Si.n.primum secundi sit signum, atq; hoc tertium ex necessitate sequi-
tur,ita tertium primo subiiciunt,scđm prætereuntes. Ostendi uerò persæpe,tum reliquos anti-
quos,tum uerò maxime oĩum Hippocratem,talia scripsisse:debetq;, qui callere priscorũ inter-
pretandi genus uolet,in illis exercitari.Nunc uerò ipsum,quod propositum est,tm̃ exponam.

Nõ longe à principio. Non habent tamen hæc uerba græci codi. impressi, sed habuisse uidet Vidij cõtextus.

Quid sit ulcus,quod græcis appellatur cacoethes:ac de Methodo ulcerum omnium curandorum ex Hippocrate. CAP. 5.

NAm,quæ ulcera, oĩbus rite decenterque factis, tñ nõ sanantur,ea medici græce cacoethe, nos maligna,contumacia,rebelliave dicimus.Diuturna aũt prorsus fiunt, cum duntaxat, ut ulcera sunt,curantur.Quæ uerò sit ulcerum,ut ulcera sunt,curatio,in libro, qui hunc præcedit,definitum est.Hæc igitur ulcera & cacoethe,& inueterata,& diuturna uocant,indifferenter his nominibus in ipsis utentes.Quin etiam ad noscendum,ꝙ affectus ipse,cacoethes, id est contumax ad sanandum sit,unà cum alijs notis etiam id,ꝙ peractis etiam,quæ decẽt,omnibus,diuturna fiant,aliquam portionem habet. Non tamẽ,aut ipsa diuturnitas,aut ꝙ diuturna,& uocentur & sint,idoneam curationem indicat,sed ex hoc, ꝙ male affecta sit ulcerata pars, licet colligere.

A gere. Hoc uerò inuento, & curationis ratio constabit. Quo, inquies, modo? Nēpe, ubi tũ eæ partes, quibus ulcus insidet, ita sunt affectæ, si has sanaueris: vbi totũ corpus uitioso aliquo succo abundat, si hunc uacuaueris. Ac signum quidē uitiosi succi est ipsa ulceris diuturnitas: inuentio autē eius, quod expedit, non ex diuturnitate, sed ex succi uitio suggeritur. Quare tria hæc deinceps se hñt, signum, affectio, & curatio: signum quidem, ipsa diuturnitas: affectus, succi uitium: curatio, eius uacuatio. Atq; hac ratione subinde ueteres inuenias, medio prætermisso, tertiũ statim primo subijcere: veluti Hippocrates fecit, cũ dixit: Tum ab inueteratis ulceribus, confert, ut assidue sanguinē effluere facias, utcunq; id opportunum uidebitur. non utiq; curationē indicante uetustate, sed sanguinis uitio: quippe ipse mox subijcit: Prohibet nanq; maxime quidem eiusmodi ulcera sanescere. post uerò ēt reliqua omnia, putredo sanguinis, & siq̃d ex sanguinis transmutatione est ortum. Quin ēt post paulo, cũ de ulceribus, quæ ad cicatricem nō ueniunt, disserit: nec si (inquit) quæ ulcus ambiunt, nigricent, sanguine putri, aut ēt varice fluxionē suppeditante, id genus ulcera coire possunt, nisi quæ ulcus ambiunt, sana reddas. Post ēt de uaricũ sanatione scribit. Ad hæc ēt purgationis meminit totius corporis, tum in alijs quibusdam uulneribus, tum ijs quibus cariem, quam sphacelon uocāt, instare est metus. Præterea herpetibus,

Ibidem.

B & esthiomenis oībus, (id est, quæ exeduntur,) ita. n. græce nominare solet ea, quæ humor aliq̃s erodit. Iam uero in ijs, quæ mox sequuntur, rursus ad hunc modum subiungit: In quocunque ulcere erysipelas superuenerit, purgatio totius corporis adhibēda est. Et in summa, si curiose librum de ulceribus reuoluas, inuenies semper eũ ab effectu indicationem sumere: vti uerò interim & t.pe, sed ad affectum noscendũ. Quòd uerò hæc ita se habeant, ex ipso libri ingressu agnoscas, qui talis est: Vlcera madefacere, quæcunq; ea fuerint, nisi uino, non oportet. Tum causam adijciens, ait: Nã siccum sano uicinius est, humidum uero non sano. Et mox: vlcus. n. humidum est, sanum aũt siccum. Ideoq;, per totum librũ cum totius ulcerum curationis finē siccationem statuat, mox particularia inuenit, ēt finis ipsius subinde nos cōmonefaciēs. Cum. n ita scribit: Quodcunq; ulcus acuto telo cæsim percussimve diuisum est, medicamentum, quod cruētis statim imponitur, Enæmon græci uocāt, ac siccans, & quod suppurare uetet, admittit. Fit. n. effluēte sanguine siccius. Et rursus: Quæcunq; probe, & opportune purgata, semper ad siccius promouentur, †ijs caro magna ex parte non supercrescit, ꝫ nisi si contusa sint. Et rursus: si quod coire nequit, humecta caro in causa est: In his oībus primæ sanandorum ulcerum* indicationis nos admonet. Siquidē ulceris, quà ulcus est, sanatio, mediocris siccatio est: cuius rei demōstratio in

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

† Hæc non sunt in græco exemplari: nec eo sensu, loco paulo post sequente, sunt ab Hippocrate posita.

C libro, qui hunc præcedit, tradita est. Verum ulceris, quod cum alio affectu cōiunctum est, cuius uidelicet p̃cedere curationem oportet, eius curatio, ut ulceris solius, non est, sed prior illius affectus, secunda ulceris. Nã, siue phlegmone quæpiam, siue nigritia, siue ecchymosis, siue erysipelas, siue œdema, ulceratã carnem obsederit, primum eius molienda curatio est. At uerò, ꝙ ulcus interim nō solum non cōmode curatur, sed multo ēt maius redditur, id neminē lateat. Nã, siue contusa fuerint circumposita ulceri loca, seu phlegmone aliusve tumor in his cōstiterit, ꝓpria eius affectus sanatio inuenienda nobis est, illud pro certo habentibus, fieri non posse, ut ulcus sanet̃, nisi locus, in quo consistit, prius sit sanatus. Ac proinde Hippocrates ipse redigens nobis in memoriam ea, quæ statim in libri initio tradiderat, tum q̃ reliqua paulo ante sunt cōprehensa, tum uerò hæc adscripsit: Quodcunq; ulcus cæsim ꝑcussimve acuto telo est diuisum, medicamentum enæmon, & siccans, & quod suppurare uetet, admittit. Sin caro aliqua telo tũ contusa, tum cæsa sit, huic ita medendum est, ut q̃ celerrime suppuret: nã & minus phlegmone urgebit, & necesse est carnes, q̃ contusę cæsęq; sint, *putrefactas & in pus uersas liquari: postea nouã carnē nasci. Indicat. n. hoc sermone manifeste solos eos ulceratarũ partium affectus nō esse siccandos, in q̃bus gigni q̃ celerrime pus cupimus, utiq;, ꝙ cũ aliqua putrescentia pus fiat, obiter do-

* σαπείσας etiã est in antiquis.

A. li. 4. f. 4. t. 5 c. 1. 471. a

D cens. Porrò oīa, q̃ putrefiunt, ex calido, & humido sic afficiunt̃. Ideoq; ēt ea cataplasmata, q̃ ex hordei farina cōponuntur, ceu q̃ calefaciant humectētq;, oībus ijs affectibus, q̃bus moueri pus expedit, admouemus. Hordei nanq; farina ex aqua & oleo, itēq; panis ex aqua & oleo, p̃terea fomentum multæ calidę aquæ, & tetrapharmaci uis, oīa deniq; q̃ calefaciunt, & humectant, celerrime pus mouent. Ideoq; ēt iis partibus, q̃ phlegmone infestant̃, ubi uehemētius iã pulsitāt, sic, ut iam desperet̃ de horum citra pus curatione, ueteres oēs eiusmodi applicant medicamenta: ante uerò nequaq̃. Atq; hoc Hippocrates ipse aperte nos docet in memoratis iã uerbis, quibus iubet, q̃ sine contusione uulneratæ partes sunt, q̃ maxime siccare: q̃ cum contusione quadã sunt læsæ, iis q̃ primum pus mouere. Quin ēt, cum dixit: Quęcunq; ulcera non probe, & ut conuenit, expurgata, semꝑ prius pullulare incipiunt, iis maxime caro supercrescit: quæ uerò probe & ut decet, expurgata, semꝑ ad siccius promouentur, iis, nisi sit contusa, caro ut plurimum non supercrescit. Quippe hic illud, nisi sint contusa, qđ adiicit, redigit nobis in memoriã, qđ in superius proditis uerbis est dictum, nēpe oportere oīa siccari p̃ter ea, quæ contusa sunt. Neq;. n. sicubi cataplasmate, qđ calfaciat humectetq;, illinuntur, q̃ phlegmone infestātur, ex prima rōne id fit, hoc est, ut remedium affectus, sed ut symptomatis mitigatio: siquidem ipsius phlegmones remedia sicciorum sunt uirium. Audi nanque loquentem Hippocratē: Cataplasmata ędematũ, &

A. ibid. c. 2. h

Ibidem.

phlegmones,q̃ in circa positis consistit,uerbascum coctum,& folia trifolij cruda, & epipetri fo E
lia cocta,& poliũ:quippe oĩa hæc siccandi uim habẽt,ueluti in cõmentariis De simplicibus me
dicamentis docuimus. Et cõpẽdiaria obsessarũ phlegmone partiũ curatio per id genus p̃sidia
obitur,quæ sanè,uel affectum prorsus submouent:vel,si quid exiguum,quod suppuret,reliquę
rint,alterum medicamentũ acre,quod educere pus queat,requiritur : vel, si tenuis circũposita
cutis sit,uelisq́; q̃ celerius explicatũ ægrũ,sectio petenda est. Cæterum curatio phlegmones ꝑ
hordei farinam dolorẽ lenire studentis est,nõ medentis,& cõtra malum pugnãtis.Verum de ta
lium differentia in sequentibus plenius docẽ.Illa porrò mihi demõstrata manifeste puto,Hip-
pocratẽ,tum ulcera quæq; siccanda esse iussisse,tũ hunc esse curationis finẽ sanxisse,ipso scilicet
affectu indicationem præbente,non tꝑe.Quòd si quis hoc magis ẽt sibi persuasum cupit, librũ
eius de vlceribus totum diligentius euoluat. Intelliget enim illud ipsum ꝑspicue, tum unã esse
ulcerum oĩum generalem curationem,nempe quã nos proximo libro docuimus: tum uerò nõ
minus illud,nullã esse à tꝑe,nec in ulceribus,nec in phlegmone, nec deniq; in alio quopiam af-
fectu indicationẽ.Qm̃ uerò in hunc sermonis locum peruenimus,æquum est ostendere nõ mo
do horum,q̃ iam retulimus,fuisse inuentorem Hippocratem,sed etiam reliquorum oĩum,quę-
cunq; hunc scire,qui commode ulcus sit sanaturus,est opus.Videtur.n.is non solum ulcerũ,quę F
citra aliũ affectum consistunt,sanandorum rationem inuenisse,ut q̃ in siccando consistat,sed ẽt
priuatim per species affectuum cuiusq;.Nã aut uitiosus succus ad partem,cui ulcus insedit,am
plius nõ fluit,aut ẽt fluit.Ac si non amplius fluit,ipsi tñ,quod laborat,succurrẽdum est,siquidẽ
uel "liuidũ,uel nigrum,uel rubrum conspicitur,scarificando,ac sanguinem emittendo:mox(ut A.l.4.fo.4.t. c.2.fol.47a.
ipsius uerbis utar)spongiã statim sicciorem magis,q̃ humidiorem,superimponẽdo:neq; enim,
arbitror,ignorabit quispiã,particulã illam,q̃,negationis hoc loco uim habere, tanq̃ ita diceret
sicciorem,nõ humidiorẽ:post hæc uerò ẽt siccantia remedia applicando:ab his, si res postulet,
Ibidem. rursus sanguinem auferendo:ac mox iterum talia peragẽdo,donec parta oĩno sanitas sit: ‖ ꝙ si
labra ulceris dura callosaq́; appareant,etiam ea excidẽdo.Etenim de his quoque ita ait: Circu „
laria ulcerũ,si subcaua sint,circulo præcidere,q̃ abscesserunt,oportet,uel oĩa,uel ex dimidio cir „
culi secundũ hominis longitudinẽ.Scripsit uerò,& de tumoribus,qui coniuncti cũ ulcere sunt, „
uniuersis,quemadmodũ curandi singuli sint:simili modo,& de uaricibus,qñ horum quoq; oc-
casione cõtumax ad sanandum ulcus redditur,qm̃ aliqua ex his humiditas ad exulceratas par-
tes defluat.Ad eundẽ modum,& cum ex toto corpore humor cõfluit,totũ purgare iubet,nusq̃
uidelicet in his indicationem à tempore sumẽs. Nã & ridiculũ planè sit,adeò multas,ac uarias G
sæpe ẽt contrarias indicationes ab una communitate fieri.Nam,si etiam demus indicationẽ ali
quã à tempore sumi,quæ tandem ea sit,dicere par est,ac summa quapiam una eã cõplecti: uelu
ti in reliquis oĩbus ipse quoq; Thessalus facit,nedum nos.Quippe unũ illi ꝑpetuo indicat astri-
cti corporis affectus,nempe ut remittatur,ac relaxetur:unũ rursus soluti,utiq; ut adstringatur.
Quinetiã in ipsis ulceribus,quod sordidum est,abstergeri postulat:quod cauũ est, impleri : qđ
æquabile est,cicatrice induci:cui caro supercreuit,hãc sibi detrahi,etiã eo ipso authore. Ergo,
sicut in horum singulis, ita in diuturnis quoq; alterum aliquid ad portionem ostendat, qđ unũ
sit:uerum non potest:nam & excidenda ea p̃cipit.At quæ nam,quæso,sit ista rationabilis à tẽ-
pore indicatio:tũ remedio ex sinapi uti,de quo uanum illud nomẽ metasyncriseos usurpat: ab
hoc ex radicula uomitu:& postremo,cum nihil ultra inueniat,ueratro.Verum hæc quidẽ(quẽ-
admodum dixi)etiam in sequentibus plenius dicentur,ubi nihil usquam ullo in morbo à tẽpo-
re indicari,sed signum id non nunquam affectus esse docebimus.

De indicationibus venæ sectionis, & humorum purgationis,quæ ab ulceratarum partium temperamento, & substantia sumuntur. CAP. 6.

VErum rursus ad Hippocratem reuertor:quẽ sanè diligẽtiæ noĩe admiror cũ in alijs oĩbus, H
tum uerò ꝙ scopũ,qui medico ad indicationẽ non in uno alterove,sed prorsus oĩ morbo,
sit spectandus,nõ omiserit.Est porrò is,qui ab affectus magnitudine sumit, quẽ non modo Me
thodici prætermiserunt,(non.n.est id mirum)sed ẽt rationalium plurimi,atq; ẽt Empirici (quã
† ἐπὶ τῇ πληθωρικῇ καλουμένῃ συνδρομῇ. quã alio modo)oẽs.Nam,ubi†in redundantis sanguinis(ut illi loquuntur)concursu,ꝫuacuatio-
nem à se obseruatam dicunt,manifeste fatentur ob nullius alterius eorum,quæ in ægro uisunt,
respectum,se ad uacuationem accedere.Neq; hoc dico propterea,ꝙ purgatio uacuatio sit, quã
redundantis sanguinis concursus non indicet,sed ꝙ ẽt, tametsi redundãtis sanguinis cõcursus
nõ adsit,ad ipsam"tñ sanguinis missionẽ interdũ sit cõfugiendum: qñ,si ualens morbus sit cũ ui
rium robore:nemo est,q̃ sanguinẽ non mittat,q̃ utiq; in artis operibus sit exercitatus. Quippe A.li.4 f.4.t. c.3.f 406.h
ipsos Empiricos uidemus,cũ lapsus ab alto quis sit, aut aliàs plaga aliqua contusas uehemẽter
corporis partes habuerit,ad sanguinis missionẽ cõfugere, quanq̃ idem homo paulo ante sanus
fuerat,prorsusq́; redundantiæ sanguinis expers. Ex quo patet nõ hoc esse,qđ mittendũ sangui
nem indicet,sed magnitudinẽ morbi,ac uirium robur,exceptis tñ à sermone pueris. Nã & alia
ratione,siquis etiamnum sanus,nec adhuc quicquam læsus, in sanguinis redundantis concursu
sit positus,nõ statim huic mitti sanguinẽ est necesse:imò alijs satisfacit inedia,alij cibi parcitas,

alij

A alij soluta aluus, uel purgatio, uel frequẽtius balneũ: alij sola exercitatio, uel multa frictio abunde fuit. Missio uerò sanguinis nec ab ipsis quidẽ Empiricis, ijs, qui ita se habent, necessario adhibetur. Ad eundem modum nec purgatio in sola uitiosi succi abundantia conuenienter suscipit. Sed, sicut missio sanguinis uel propter ipsius abũdantiam, uel ꝑꝑ morbi magnitudinem, ita purgatio & ꝑꝑ abundantiam alterius cuiusquam succi, & ꝑꝑ uim morbi adhibetur. Ac de sanguinis missione, tum in alio libro egimus, tum uerò in sequentibus agemus. De purgatione in hoc libro disseram: desiderant. n. ægri hanc, nõ modo ut quod noxium superuacuum, quo urgentur, educat, sed etiam, ut quod tum ad diuersum trahat, tum uacuet. Atq; ob eam rẽ Hippocrates tũ in reliquis omnibus operibus, tum in eo, quod de ulceribus prodidit, etiam morbi magnitudinem ad purgationis indicationem considerat, Purgatio, inquiens, per aluum plurimis ulcerum prodest: præterea vulneribus, quæ in capite sunt accepta: item, quæ in uẽtre & articulis: ad hæc ijs, inquibus ossi caries impendet. Præterea, quæ suuntur, & quæ exeduntur, & herpetibus, & reliquis, quæ ulcera diuturna reddunt, etiam quæcunq; deliganda sunt, per aluum purganda sunt. His uerbis clare docuit ulceribus oĩbus, & vulneribus, quoties perualida sunt, purgationem esse utilem. Cum. n. trifariam non hæc modo uitia, uerum etiam reliqua oĩa grauia magnaq; reddãtur, nempe, uel ꝑꝑ afflictæ partis præstantiam, uel ꝑꝑ affectus magnitudinem, uel propterea, ꝙ sunt cacoethe, cuiusq; horum seorsum uidetur Hippocrates mentionem fecisse, utiq; in capitis uentrisq; vulneribus præstantiam læsæ indicans partis. Ventrem autem hoc loco nõ solum inferiorem intelligendũ esse, sed ẽt superiorẽ, patere cuiuis arbitror. Diuiso nanq;, quod inter collum & crura est trunco in duas capacitates maximas, prior sub thorace, scdã sub membrana, q̃ abdomini subtenditur (Peritonæon Græci uocant) continetur. Et sanè vulnus, quod intra thoracem, intrave ẽt peritonæon penetrauit, non paruum periculum affert, potissimum si quid interiorum unã sit vulneratum. Quin ẽt cacoethe statim fieri, quæcunq; in articulis accepta vulnera sunt, id quoq; oẽs fere sciunt, Empirici quidem ex sola ipsa experientia, cui soli attendũt: qui uerò corporis naturæ scientiam comparare studuerũt, ex ipsa vulneratarũ partium natura. Vbi. n. tendones, & nerui, & carne uacua, atq; ossea loca sunt, hic doloris, uigiliarum, conuulsionis, & delirij periculum instat. Tum hæc igitur vulnera, tũ quæ suũtur, id est quæ adeo sunt magna, ut suturis indigeant, aut si non his certe deligatura, alui purgationem desiderant. At uerò iam dictum in proximo libro est, quæ magna ulcera sunt, ea uel suturis uel deligaturis esse coniungenda. Quin ẽt, quibus corrumpendi ossis periculum impẽdet, ea utiq; cum magnitudine phlegmones sunt. Iam, quæcunq; exeduntur, ea tum cacoethe sunt, tum malorum succorum soboles. Herpetes quoq; à bilioso excremento ortum habent: reliquaq;, quæ inueterantur oĩa, ex hmõi quapiam causa proueniunt. Quare in oĩbus his non sine rõne purgare per aluum iubet. In progressu uerò hæc insuper adijcit: In oĩ ulcere, cui erysipelas superuenit, purgari corpus oportet, qua parte ulceri maxime conducit, siue id per superna, siue per inferna sit. Cuius ẽt ipsius rei discrimẽ in libro de succis nos edocuit, auertere nos iubens ad cõtraria, deriuare uerò ad latera: quin ẽt, cum maxime influit, tum ad diuersa reuellere. Dictũ uerò & de hoc in eo libro est. Quare nunc quoq;, si etiamnum fluxio ualenter irruat, reuellere ad cõtraria studebimus, utiq;, si in superioribus ulcus consistat, per inferna purgãtes: sin aũt in inferioribus sit, superiorem uentrẽ uacuantes. At, si iam fluxio restitit, atq; in mẽbro inhæsit, deriuare per uicina magis expedit: cũ & in propinquiora translatio sit, & purganti medicamẽto promptior, tũ accessus, tum attractus ẽ uicino detur. Hanc uerò rationẽ ad aliã quoq; artis partem spectare, nempe quæ de succorũ medicatione præcipit, neminem latere arbitror. Proindeq; in sequentibus ẽt repetere eam erit necesse, ac totam absoluere. Nũc illud docere uolo, tũ ipsam morbi siue uim, siue magnitudinẽ appellare uelis, pro indicatrice quadã sanguinis detrahendi, uel purgationis adhibendæ statuendam esse: tum uerò Hippocratem hanc oĩum, quos nouimus, primum indicationẽ adinuenisse. Ac de alijs quidem morbis in sequentibus libris id oñdam, de ulceribus uerò in hoc, qui in manibus est. Ac de purgationibus quidem mihi explicatum iam est. Nam, cum triplici genere morbus quisq; sit grauis, aut ꝑꝑ pręcellentiam partis, aut ꝑꝑ affectus magnitudinem, aut ꝑꝑ ipsius cacoethian, omnium horum meminit Hippocrates, ubi de purgatione egit. Quid igitur (dicet aliquis) nunquid etiam sanguinem detrahi interdum suadet propter has ipsas causas? Mihi uerò, id quoq; iubere uidetur, uerum breuiter, nec sine demonstratione: ueluti tum ipsi, tũ reliquis mos fuit. Id ita esse intelliges, primum quidem, si hæc eius uerba relegeris: Omni recens facto vulneri, nisi in uentre sit, expedit ex ipso statim sanguinem plus minusve effluere: quippe phlegmone minus tentabitur, tum ulcus ipsum, tum quæ circumposita loca sunt. Post hæc aũt si uerba, quæ in libro de ulceribus ab eo sunt scripta, tũ quæ in alijs omnibus libris sæpe proposuit, recorderis, debere scilicet imitatorem esse medicum non tm̃ naturæ, sed etiam eorum, quæ, cũ sua sponte ueniunt, conferunt, clare iam senis mentem intelliges de sanguine, cum magna sunt vulnera, detrahendo. Si nanq; expedit in talibus sanguinem effluere, non aũt effluxit, qđ deest, ipse adijcias, oportet: declarant id ea, q̃ subiũgit, quippe hæc statim cũ iã dictis uerbis copulat: Et ab ijs, q̃ inueterata sunt ulcera, ut sanguis crebrò fluat efficere prodest, utcunq; opportunum uidebitur,

[Margin notes: Ibidem. — Lib. de Hum. à principio. — A. li. 4. f. 4. t. 1 c. 3. 463. f. — Non longe à principio.]

uidebitur,tum ab ipsis ulceribus,tum à circumpositis ulceri partibus. Nã,qm̃ prædixerat omni E
ulceri recẽs facto sanguinem emitti debere, cernens, nisi ẽt de inueteratis mentionem faceret,
fore,ut ab aliquo putareẽ de recentibus tm̃ ita pronunciasse,idcirco illud recte adiecit,& ab in-
ueteratis ulceribus sanguinem mittendum esse.Ac,si perpetuum est,quod ab eo didicimus,inci
pientem fluxionem ad contraria trahendã esse : fixã uerò iam in laborante particula uacuandã
esse uel ab ipsa particula,q̃ affligitur,uel à maxime uicina:in promptu nobis & de sanguinis de
tractione colligere nunc est , ꝙ in principio hæc è longinquo, postea ab ipsis exulceratis parti-
bus, sit emoliẽda . Quin ẽt,si ijs,quę iã dixi,illud quoq; adijcias,nempe ꝙ ipsum,qui redundat,
succum uacuandum esse Hippocrates suadet,aliàs sanguinis detractionem adhibebis,cũ uideli
cet is uincit : aliàs pharmacum, quod ad bilem flauam,uel atram,uel pituitã educendã uim ha
bet,dabis, illius interim in oĩbus his non immemor,non esse ulceris,quà ulcus est,ullã id genus
curationẽ,sed uel uitiosi,q̃ cõiunctus est,succi, uel redundantiæ,uel phlegmones,uel herpetis,
uel eius generis alterius: Sed nec illius oblitus,ꝙ aliquid interim ex ijs,quę ulceribus accidunt,
indicationem propriã suggerat,ueluti & magnitudo.Dictũ aũt & de ipsis ulceribus est in libro,
qui hunc præcedit:ubi ulcerum dr̃ias oẽs,& quot,& quæ sint,& quæ sit uniuscuiusq; indicatio ,
exposuimus.Præberi tñ uacuãdi indicationẽ ab ipsa ægritudinis ui,in eo libro non dixi:propte F
rea,ꝙ & longiorem demõstrationem requirebat, & totius corporis curam cum ulceribus in eo
non coniunxi:hic uerò exequutus sum quantum ad rem propositam erat utile.

De reliquis indicationibus vlcerum curandorum,maxime vero de ijs , quæ à positu, & Figura partium oriuntur . *CAP. 7.*

NAm absolutus sermo de hoc genere indicationis,quã à magnitudine morbi sumi diximus,
ẽt insequentibus habendus restat:pari modo de indicatione,q̃ ab ætate sumitur:præterea
de ea,quæ ab humoribus sanandis accipitur. Ad eundẽ modum,& quæ ab afflictis partibus in-
dicatio exhibetur,consummatius in sequentibus libris tradetur.Nunc.n.quod ab earum natu-
ra,id est temperamento,& substantia sumi ad curationẽ potuit,tm̃ diximus:quæ uerò tũ à po-
situ,tũ à forma,itemq; usu,præterea sensus acumine,hebetudineve,indicatio suggeriẽ, hanc nõ
attigimus.Dicatur itaq; & de his,quantum sit ad ulcerum curationẽ utile.Igitur,"quæ acuti sen A.li.4.f.4 c.2.fo.472.
sus pars est,eam q̃ maxime citra dolorem curare tentãdum:tradita uerò*eiusmodi remediorũ
materia est in ijs libris,qui sunt de simplicibus medicamentis inscripti.Quæ parũ acri sensu est,
hæc, si affectus ita suadet, ualentiora remedia recipit.Et principis quidẽ membri robur seruari
oportet:ueluti latius,ubi de phlegmone agemus,docebitur: Quod tale nõ est,licet,huic eã me G
dendi rationẽ tutò adhibeas,quæ relaxando remittendoq; mitiget,Chalasticen Græci uocant.
Atq; hæc quidem in sequẽtibus fusius tractabimus. In hoc libro indicationem,quæ & à positu,
& à figura partium sumitur,trademus,atq; ita quarto huic libro finem imponemus.Hinc igitur
excogitatũ est,ei,cui exulceratus uentriculus sit,medicamẽta esse bibenda : cui gula,nõ semel,
nec tota simul assumenda , sed paulatim & assidue ; qñ ex transitu & contactu vulneribus,q̃ hic
sunt,utilitas accedit,non ex continendo,& diutius adhęrendo,sicut ijs quæ in uentriculo sunt.
Quinimmo & ꝙ crassiora hæc,& magis lenta sint adhibenda,id quoq; à positu figuraq; est indi-
catum . Nam,qm̃ gula transitus quidam comestorũ bibitorumq; est,idcirco remediorum eget,
quæ adhærere,& undiq; quasi concrescere,& agglutinari possint:non autem quæ elui ac deflue
re sunt prompta.Ac circa partes eius ueluti concrescunt,quæ crassa sunt:agglutinantur,quæ lẽ
ta sunt.Quæ uerò vlcera in crassis sunt intestinis,ijs,quæ per sedem inijciuntur,remedijs magis
egent,quippe cui magis sunt propinqua: Quæ in tenuibus habenẽ(qm̃ & longinquiora sunt,&
medio situ posita)ambo requirunt,& quæ superne sumuntur,& quæ per sedem infunduntur.Sa
nè cõis omnium internarum partium indicatio est,ut ea eligantur,quæ animalis naturæ maxi-
me sint familiaria,siue ea cibi sint,siue medicamenta:fugianẽ respuanturq; huic contraria.quã- H
quã in ijs,quæ foris sunt,ulceribus innoxius ẽt taliũ medicamẽtorum est usus,æruginis,ærisq;
usti,& æris squamæ,& cadmiæ,& pompholygis,lithargyri,& cerussæ. Hæc igitur & similia inte
rioribus exhiberi non debebunt.Porrò proditũ de natura horum est,tum in tertio de tẽperamẽ
tis uolumine,tum in libris de simplicibus medicamentis . Eligenda uerò alimenta sunt,siquidẽ
ad cicatricem perducere,aut glutinare ulcus studemus,tum austera,tum glutinosa,tum quę mi
nime mordeant:sin emundare,quæ modice abstergeant:quod munus mel non coctũ præter cæ
tera p̃stat.Austeræ uerò potiones,& eiusdẽ rõnis alimenta cuiq; sunt nota.Voco austerũ id,qđ
Styphon quoq; græce,id est adstringens,dr̃:Acerbum uerò,quod intensum austerum est,gręce
Stryphnon.Quæ uerò medicamenta citra internarũ partium molestiã sumãtur, ea tradita sunt
in iis libris,qui de medicamentis sunt scripti: diceẽ tñ & nunc eorũ formula.Ergo internis ulce
ribus opitulantur,hypocystis,& balaustiũ,& cytini punicorum,& galla,& malicoriũ, & terra*
samia,& lemniũ sigillum,& rhois,rosarumq; succus,& acacia,aliaq; id genus,q̃ ulceribus inter
nis p̃sidium afferunt,nec ullã uisceribus noxã inferunt.Danda uerò hæc sunt ex aliquo adstrin
gẽtiũ decocto,uel mali cotonei,uel lentisci,uel summorũ rubi, uitisve,uel myrtorũ,uel deniq;
ex uino aliquo austero.Nõ latet aũt,& de uini usu,qđ cauendũ id est,ubi phlegmones suspicio
adest:

*ἀναδύνων.

* σάμιος ἀστὴρ.

A adeſt:aliàs dari nihil uetat. Nec illud obſcurum eſt,eiuſmodi medicamina præparanda,ac iā di ctis humidis excipienda eſſe: tum uerò tragacāthen,& gummi illis admiſcenda, potiſſimum ſi- quis ea ijs,quæ in gula ſunt,exhibebit. Sed & gargarizare quoque iubēdum eſt ei,qui ad fauces & pariſthmia his utet̄. At ad ulcus,quod in aſpera ſit arteria, ut ſupinus quàm diutiſſime in ore teneat,ac omnes,qui illic ſunt,muſculos relaxet,remittatq;,præcipiēdū:influit enim ſic ſenſim & paulatim de medicamēto aliquid ſenſibiliter & manifeſte in ipſam arteriam:nā,& cum natu raliter ſe habet,ſcire licet potionis nō nihil huc percolari. Sed,ueluti in ſecunda ualetudine,ita nimirum in aduerſa cauendum eſt,ne largius influat,utpote qđ tuſſim excitabit. Nā,quoad hu mor undiq; iuxta tunicas arteriæ,ceu iuxta murū aqua,deſcendit,tuſſim utiq; non cit:ſiquid ꝑ mediam ſpiritus uiam incidit,tuſſes ſtatim excitat. Tum hæc igitur à ſitu & forma partium oīa ſunt deſumpta:tum uerò non minus illud,ꝙ omnibus medicamentis,quę thoracis & pulmonū

..l 3.f.10.t.5 .5.274.f vlceribus ſunt deſtinata,mel* ſit admiſcendū:quando,ſi auſtera ijs duntaxat medicamēta exhi bebis,ea in uentriculo morabuntur. Ergo digeſtionis eorum in corpus, inſtrumentū mel erit, ac celeris tranſitus ueluti uehiculum:cum eo,ꝙ nec ulceri nocebit. Ad eundem modū,quoties in ueſica & renibus uitium conſiſtit,non ſolum mel ipſum,ſed etiam eorū, quæ urinas mouēt,

B quippiam,ulcerum medicamētis miſceri oportebit. Illud quoq; patere, uel me tacēte,cuiuis ar bitror:exulceratas partes tum ex earum ſubſtantia,tum functione, tum utilitate, tum poſitu, tum figura diſcerni. Monſtratum autem id abunde eſt in libro de notis affectorum locorum. Verum nō eſt de illis nunc locus. Rurſus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur nō hæc modo,ſed etiam alia non pauca ex figura partium,poſituraque indicari:quippe quādo nec deligare commode ægram particulam poſſis,niſi prius uel ex figura,uel poſitura,uel utriſq;,in- dicationem ſumpſeris: ſed nec immittere in ſedem clyſteris fiſtulam commode queas abſque eius generis indicatione. Iam per penem inijcere medicamenta in ueſicā ſæpe neceſſum eſt. Il- lud de cathetere apponere opus non eſt,quòd eo probe uti omnino nequeas, niſi & poſitum,& figuram totius ueſicæ planè perſpectam habeas. In talibus ergo omnibus clare patet non parū ad totam curationem affectum ipſum locum indicare. In ruptis autem,(quæ Rhegmata Græci

A.li.4 ca.lo. vocant,) plures indicationes in idem concurrunt:ſiquidem,& quæ à poſitura capitur, recte ad examen uenit. Nam propterea,quòd & in profundo corporis ſunt,& latent, idcirco diuerſam curationem ab ijs, quæ apparēt,poſtulabunt. Quoniam uerò cum ecchymoſi quidem omnino, aliquando uerò & cum contuſione circum ipſam præruptam carnem conſiſtunt,idcirco plures

C curationes indicabunt:ſemper enim pro affectuum numero,etiam medendi* indicationes re- ſpondent. Ac docebitur quidem,ubi de phlegmone diſſeremus,locupletius,quòd ualētiora me dicamenta requirant,quæcunque in profundis partibus laborant,quàm quæ in ſummo corpo- re ſunt affecta. Nunc id ſāltem arbitror patere,ꝙ ſolui neceſſum eſt præſidiorum, quæ foris ap- plicantur,uim,ubi,quod ab his iuuandum eſt,in profundo latet:quare intendere hanc eatenus oportebit,quatenus per tranſitum ad profundum eſt remittenda. Sanè ecchymoſis omnis, ua- cuationem pro remedio curationis indicat:quare calfacientibus huic & modice ſiccātibus me dicamentis eſt opus. Quippe,quæ uehementer ſiccant,digerunt illa quidem in principio euidē- tius,quàm quæ ſunt imbecilla,cæterum non nihil ipſius uitij ſcirrhoſum difficileq; curatu relin quunt. Ac dicemus de his in ſequentibus diligentius:ſed & nunc,quātum ad rem pertinet, abū de eſt dictum Quæ enim humectant calfaciuntq; pharmaca:præterea hæc,quæ omnes iam græ ce uocare Chalaſtica,id eſt relaxantia,ſolent:atque ex his quæcunque ad ſiccius paulo uergūt, nec tamen adhuc clare manifeſteq; cōtrahentia ſunt,quæ*Syntatica uocant:hæc omnium ſunt * Al. ξηραντικά .i. exiccantia. ecchymomatum remedia. Curandum uero eſt,ut una cum ruptis,quę in profundo hærent cor- * τμητικώτερα pore, hæc tum uires magis habeant intentas : tum ipſa magis acria magiſque* diſſipantia ſint: i. incidentia.

D tum(ut ſemel dicam) tanto efficaciora, quanto magis à cute ad profunda ecchymoſis exceſſit.

A.li.4.f.4.t.2 .3.467.a In talibus * ſanè nec cucurbitæ uſus ſit inutilis : id etiam eſt inſtrumentum ad uiolentum attra- ctum à medicis excogitatum. Cæterum, cum totum ecchymoma digeſtum per alitum eſt,ſic- care iam uehemētius ruptum ipſum permittitur,ac deligatura coniungere, omniaq; in ſumma facere,quæ,ut ulcus coaleſcat,efficiant. Ergo,ſi euocatum celeriter ecchymoma ſit,facile coale ſcet rupta ipſa caro,ſin longiore ſpatio,ſordes multa ſubnaſcens medium inter ulceris labra ſpa tium occupat ita, ut iam coire ruptio non poſſit. Atque inde adeo fit, ut qualibet leui de cauſa nos hæc ſui admoneant: nam, ſiue quis obriguit, ſiue parum concoxit,ſiue febri laborabit,ſiue ſe uehementius fatigauit, eiuſmodi particulis ilico dolet: non enim in idem coiere ruptionis labra, ſed tantum prope ſunt admota : quo fit,ut leue momentum ea facile ſeparet,& medium locum ſuperuacuo humore repleat. Et quid,quęſo,aliud,quàm aſſidue nouum ecchymoma his gignitur: & primo illi,cum uidelicet primum caro eſt rupta,ſimile? niſi quòd nunc ex tenui ma gis*ſanie conſtat, cum in principio è ſanguine ecchymoma eſſet:ideoque facilius etiam nunc, quàm intra initia,digeritur. Hæc itaque,quæ hactenus diximus, diſputationi de ulceribus ſa- tisfacient. Finemque iam quarto huic uolumini impono.

GALENI

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Sanguinis Profluuia,quæcunque uenis uel arteriis læsis contingunt,
sanantur, ac vlcera in pene uel in sede.

Epilogus uniuersæ vlcerum curationis superioribus libris explicatæ. CAP. 1.

QVemadmodum quis ulcerum curationē optime moliatur,cum duobus an
te hunc libris docuerimus, illud obiter ostēdimus, reliquos oēs medicos,
qui simpliciū in nobis particularū elemētis minime inquisitis artē adeūt,
non posse quicq̃ certa rōne sanare , minimeq; oīum , qui Thessali dogma F
profitētur.Reliqui nanq; ea saltē ulcera, q̃ in diuersis sint partibus, diuer-
sis rōnibus sananda cēsent,ipsa nimirū experiētia docti. Qui uerò Thessa
lum authorem sequuntur , ꝑ ꝑ excellentē scilicet sapiētiam, omne ulcus,
quacunq; in parte aīalis sederit, similis egere curationis putant. Quippe,
si cauum sit,impleri:si æquale,cicatrice induci:si caro supercrescat,hanc detrahi:si cruentū,re-
cēsq; sit,agglutinationē postulare aiunt:ceu uerò,q hæc norit,cū recte mederi sit necesse : nec
sit hęc ratio ēt cuilibet è plebe cōis,cū nemo sit,qui horum quidq̃ ignoret.Cæterū nec,quēad-
modum carne implendus sinus sit: nec,quēadmodū ad cicatricem perduci,qđ impletū est,de-
beat:aut cōprimi,qđ superauctum:aut coalescere,quod purū citraq; sinum est,intelligūt : sunt
enim eiusmodi opera tm̄ medicorū,q̃ uel ratione,uel experiētia, uel utriusq; ope sunt inuenta.
Rursus igitur repetentes, summatim ea percurramus,quò dicēdorū caput cum dictorum copu
letur calce.Monstratū est omne* ulcus siccantia medicamenta requirere : Cæterū, quod sinum A.li.3.f.10. 4.c.18.271.
hēt,ut minus sanè,q̃ reliqua,sic ea,q̃,præterq̃ ꝙ modice siccent, etiam abstergendi facultatem
obtineant,desiderare:Quod uerò coniungi sibi labra postulat(cuiusmodi scilicet sunt,q̃ medi-
cis latine Cruenta,græce Enæma dicuntur)huic,tum quæ magis ēt siccent, tum uerò , quæ ci- G
tra abstersionē leuiter adstringāt,opus esse:Iam,q̃ ulcera perduci ad cicatricē postulāt,hæc nō
solū magis adhuc siccantibus,sed ēt strenue adstringentibus remediis egere:Quòd si caro eorū
ꝑter naturæ modū intumuit , acria & demolientia (quæ eadem calida siccaq; necessario sunt)
desiderare . Si qđ uerò aliud symptoma ulceri adiūctū erat,ab eius natura curationis indicatio
sumebatur:atq; ex hac rursus remediorū facultas petebatur:Si nanq; sordes innasceretur,q̃ hāc
tollerent,opus esse:eaq; oīa abstergendi uim habere multo sanè maiorem,q̃ ea, q̃ carne imple-
rent : Si uerò copiosior in his humiditas cerneretur , etiam quod magis siccaret, medicamento
opus esse,cæterū quod propriam speciē nō egrederetur : Ac , si agglutinaturū medicamentum
esset,siccans adstringensq; id esse debere:si carne impleturū,siccās & abstergēs: atq; in singulis
reliquorū,ut dictū est.Si uerò intemperata subiecta caro esset, primū eius intēperantiæ succur-
rendum esse,utiq;,q̃ siccior iusto esset,hanc humectantibus: q̃ humidior,siccantibus: tum quæ
calidior esset,refrigerantibus:q̃ frigidior,hanc calefacientibus: &, si gemina qualitate esset in-
temperata, pharmacū quoq; eligentibus, quod gemina esset qualitate contrarium : Quippe id
oīum, quæ præter naturam sunt,cōe esse, nō posse ad naturā suā redire quicq̃ sine ijs, q̃uæ ipsi
facultatē haberent contrariam : Considerandas ꝑterea & intemperantiæ causas hoc tempore H
esse,siue hæ totius corporis essent cōes,siue quarundam partium propriæ,q̃ uidelicet per socie
tatē(quā Symphathean uocant) exulceratū membrū infestarent : Medendū uerò primum esse
causæ,q̃ intemperantiam adhuc foueret : post hanc uerò ipsi,q̃ iam facta esset , intemperantiæ:
quippe hanc cōem *indicationem esse oīum,quæ ex causa quapiā oriantur . Ostendimus autē
tum ab ulcerū differentiis diuersas ꝓberi indicationes:tū eas,q̃ à laborantis corporis tēperamē
to sumuntur,diuersam ab his hr̄e rationē.Siquidē illæ,cum ex iis,quæ ꝑter naturā sunt,suman
tur,oēs contraria esse adhibenda dictant:hæ,cū ab ipsa natura capiantur,similia . Nam , si qua
siccior pars est,ea magis siccari postulat:q̃ minus talis est,ea minus est siccanda.Ad eūdem cer-
te modum,& de calefaciendo,refrigerandoq; est ꝓceptum.Nec illud omisimus,ex præcellentia
membri,aut contrario statu,itemq; ex sensu acri,hebeteve diuersum medicandi consiliū peti.

De vnitatis solutione in vena,vel arteria. CAP. 2.

ERgo,quod reliquum est huius morborum generis curandi,id nunc apponamus. Nos genus
id,lucidioris doctrinæ causa,unitatis solutionē appellauimus,nec refert, si cōtinuitatis solu
tionē uoces.Incidit hęc nō in similaribus modo,& simplicibꝰpartibus,sed ēt in cōpositis,& in-
strumētalibus.At uerò remediorū indicationes aliæ à similaribus sumunt̄,aliæ ab instrumētali
bus.

bus. Quarum ambas norunt, qui methodū Hippocratis cōsectantur, propterea, ꝙ utrarunque partiū naturam intelligūt: alteram aūt duntaxat (nempe q̄ ab instrumentalibus præbetur) qui Erasistratum, & Herophilum sequuntur. Quare in iis, qui sequentur, sermonibus, quæcunq; à calido, frigido, humido, & sicco, corpore, morbove indicationes sumūtur, nullius certe methodū hi habebunt: q̄ uerò à forma, positu, præcellentia, acri sensu, aut his cōtrariis ꝑbentur, has non ignorabunt. Illustrius erit, quod dicimus, si partes ipsas proposuerimus. Quoniā igitur de iis maxime ulceribus, q̄ in carnosis accidunt partibus, hactenus abunde tractauimus, nūc tempestiuū uī de iis agere, quæ in arteria, uena, & neruo contingunt: nec de iis absolute, sed ut in quouis sunt viscere, uel deniq; instrumentali animalis parte. Ergo, sicui arteria uenave, magna uulnerata est, & copiosum sanguinis profluuiū continuo superuenit, & glutinari id uulnus difficile quidem ēt in uena est: in arteria uerò non solum difficile, sed ēt quod fieri (sicut nonnullis medicorum est uisum) omnino fortasse non possit. Dicendum ergo uicissim de utrisque est, ac prius de sanguinis profluuio: secundo loco de agglutinatione. Quoniā autem, & per anastomosim, & ꝑ diapedesin, ut mox docebimus, profluuia huiusmodi fiunt, non alienū sit, propterea, ꝙ curatio-

B nem communem habent, etiam hoc loco de iis meminisse, tametsi ex alio esse morborum genere uideantur. Sanè profluit ex uena, uel arteria sanguis, aut reserato earū ore, aut tunica earū diuisa, aut (ut sic dicā) transcolatus, siue sudoris modo trāsmissus. Porrò diuiditur ipsa tunica, tū ex uulneratione, tum contusione, tū ruptione, tum erosione. Anastomosis accidit propter tū uasis imbecillitatē: tum sanguinis, qui ad eos eius impetu ruat, copiā: ad hæc, acrē quampiā, q̄ illi extrinsecus incidat, qualitatē. Diapedesis uerò ex tunica q dē ipsa rarefacta, sanguine uerò tenuato oritur: accidere ꝑterea interim pōt, & ex graciliū uasorū ore adaperto. Dicēdum igitur est de horū affectuum unoquoq; seorsum: ac primū de diuisione, quam uel ex erosione, uel uulnere, uel contusione, uel ruptione diximus accidere. Quæ itaq; uulnerant, ea sunt acuta, atq; ad secandum habilia: q̄ cōtundendo soluunt, ea grauia duraq; sunt: quæ rumpunt, omnia id tensionis interuentu faciunt: idem & intēsior actionis uehementia facit, tū succi abundantia, nō utiq; uirium respectu, sed cum à uase suo nō continetur: etiam casus ab alto, tū graue quippiā durūq; incidens. Quippe eiusmodi aliquid cum uel uasis uacuis, uel pusillam oīno rem continentibus in ea inciderit, si durū ex opposito obiectum hēt, contusa reddit: At, si plenum uas sit, prius id rumpit, q̄ cōtundat: cū sit, quod tum accidit, persimile, ac si utrem uesicāve impleas, atq; in hāc

C lapidē iactes: uel cōtra lapidi utrem uiolenter illidas. Sanè huic persimile est, quod accidit in casibus ab alto: quam nanq; rationem uter habet ad lapidem, hanc homo habet ad solū. Quisquis uerò ex maximo acutissimoq; clamore, in pulmonibus uas perfregit, is uiolentiæ actionis acceptū malū referet. Similiter huic, & qui ex eo, ꝙ prægraue onus, aut humeris imponere est conatus, aut aliàs manibus attollere, uas fregit. Atq; hoc etiā magis, cui ex concitatissimo cursu, aut ualentissimo saltu, aut aliter particula ulla uiolenter extensa id accidit: est enim id quoq; persimile, ac si funiculum, aut lorum, quàm maxime distendas. Porrò perrumpi quoque non pauca, propterea, ꝙ sanguinem, quem in se habent, non continent, potissimū cum flatulentus is sit, indicio sunt, tum dolia, quæ sæpe musto rumpuntur: tum alia multa ualentissimorum corporum.

Quibus remedijs venarum, & arteriarum vlcera agglutinari, & fluxus sanguinis deriuari, ac reuelli queat. *CAP. 3.*

AC, si ex uulnere, uel clamore, uel casu, uel cōtusione perruptū uas est, utiq; in his causa ipsa desiit: Si uerò ex abundantia, fieri potest, ut uas ēt amplius rūpatur, effectrice saltē adhuc manēte causa. Atq; in hoc quidē affectu uacuanda quā primū abūdantia est: abhinc sanguis supprimendus: mox ulcus ipsum curandū. Vbi uerò effectrix causa iam desiit, primū sistere sangui-

D nem expediet, post ulcus sanare. Quomodo igitur sistemus sanguinē? Obturato quidem, qđ perruptum est: auerso aūt, atque aliorsum trāslato, quod per id ferebatur: qñ, si id eo, quo inter initia, impetu cōfluat, osculūq; uasis pari modo pateat, citius planè moriatur animans, q̄ profluuio laborat, q̄ sanguis cesset effluere. Porrò ulcus ipsum claudetur, uel labris eius, q̄ dissident, in idem adductis: uel osculo eius obstructo. Adducentur in idē labra eius, tum nostrarum manuū opera, ubi sic ad manum ulcus se exhibet: tum per deligaturā: tum uerò per ea remedia, quæ refrigerent, & adstringant. Neque.n. fuere fas est arteriæ uenæve uulnus: ueluti dixerint, q nullā à uulneratæ partis substantia naturaq; sumi indicationem aiunt. Obstruetur uasis osculū, & sanguine ipso concreto (qui Thrombos græce dicitur:) & iis, q̄ foris illi imponuntur. Possunt autē superimponi, tū carnosæ ipsæ, q̄ circa ulcus sunt, partes: tum in nonnullis uulneribus ipsa cutis: adhæc q̄cunq; ipsi comminiscimur: Ea sunt, & linamenta, quos Motus græce uocāt: & medicamenta ea, quæ idcirco, ꝙ ex lenta crassaq; substantia consistant, meatus obstruunt, (Græci Emplastica uocant:) præterea, quæ crustam, quam Græci Escharan uocant, efficiunt: quippe hanc quoq; ceu septū quoddā huiuscemodi ulceribus ueteres excogitarunt. Efficiunt hanc tū ignis ipse, tū q̄dā medicamina, quibus ignea uis inest. Atq; his quidē rebus obstruitur uasis osculum. Lib. de Humoribus à principio. Auertitur aūt sanguis, atq; ad alia mēbra cōuertit, tū ad proxima deriuatus: tū ad cōtraria reuulsus. Illud Parocheteusin: hoc Antispasin græci uocāt. Nā hæc quoq; Hippocratis inuēta sūt, *Verba interpretis.*

omnis

Margin notes: .li.4.f.4.t.2 16.469.e — .li.4.f.4.t.2 .17.470.a

omnis ſcilicet immodicæ uacuationis cõmunia remedia. Deriuatio ad uicina loca fit, cũ id, qđ E
per palatum uacuatur, per nares deriuatur: reuulſio autem ad contraria, cũ ad inferna reuellit.
Rurſus, quod per ſedem profluit, id per vuluam deriuamus: ſurſum uerò reuellimus. Ita nanq;
& natura ipſa facere ſolet. ‖ Mulieri.n. inquit Hippocrates, ſanguinem uomenti menſes ſuperue-
nientes remedio ſunt. Hac igitur de cauſa, ſi ‖ vel menſes confertim eruperint, uel ſanguis ab ute
ro quoquo modo profluxerit, ſurſum reuelles, cucurbitã maximam ſub mammis defigens: nã
& hoc Hippocratis inuentũ eſt. Eandem ob cauſam, cũ è naribus ſanguis erumpit, id retinent
maximæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. Infigendæ aũt ſunt, ſi ex dextra nare profluit, ſuper ie
cinore: ſin ex ſiniſtra, ſuper liene: ſi ab utraq; nare, ſuper utroq; ſunt imponendæ uiſcere. Quòd
ſi reſolutus adhuc æger nõ ſit, ẽt uena ex eo cubito incidenda eſt ꝙ profuſioni è directo reſpon
det: ubi paulum detraxeris, mox unam horam intermittens, rurſus detrahes: poſt iterum atque
iterum, pro laborantis uiribus. Ad hunc modum & reliquas oẽs fluxiones (quippe communis
ratio eſt) tum ad contraria reuocabis, tum per uicina deriuabis, utiq;, quæ per aluũ fluunt, ea uel
per vrinas, uel uterum tranſmittens: quæ uerò per vrinas, ea uel per uterum, uel per ſedem trãſ
ferens: pari modo, quæ per uterum erumpunt, uel per vrinas, uel per aluũ: quæ uerò in oculis,
aure, uel palato fluxiones accidunt, eorũ ad uicina deriuatio per nares eſt. Reuulſio uerò in ijs, F
quæ ſupra ſunt, oĩbus, deorſum ſemper agitur: ſurſum, in ijs, quæ ſunt infra. Præterea à dextris
ad ſiniſtra, ſicut ab his rurſus ad illa: ſimiliter ex ijs, quæ intus habentur, ad ea, q̃ foris ſunt: con-
traq; ab his ad illa. Ergo frictio contrapoſitæ partis, potiſſimum per ea medicamẽta, quæ calefa
ciant: præterea uincula ualentius adducta: ijs, quæ ad contrariũ reuocant, remedijs ſunt annu-
meranda. Non ſecus profectò & naturalium meatuum, qui poſiti ex aduerſo ſunt, recluſio. Quę
uerò id præſtare medicamẽta poſſint, tradita eorũ materia à nobis eſt in libris, quos de medica
mentis prodidimus: ſed de omni fluxione in ſequentibus ẽt libris tractare neceſſum erit. Nunc
ad ſanguinis profluuium eſt redeundum. Quippe de genere obturantium quodammodo eſt &
uinculum ipſis profluentibus uaſis iniectum: ipſiq; noſtri digiti, dum ea committunt, ſtringunt-
que. Eſt & alia huc pertinens ligatio, quam Græci Epideſin uocant: quanquam ipſum uas circu
lo non complectitur, ſicuti uinculum: uerum cum ex parte complexu ſuo committat quodam
modo vulnerati membri diſſidentia labra, & q̃ ſuperimpoſita ſunt, contineat, merito inter clau-
dentia remedia numeratur. Præter oĩa iã dicta, inter hæmorrhagiæ remedia cenſeatur & appoſi
tus vulneratæ partis ſitus. Porrò appoſitus fuerit, ſi ad geminum hunc finem ſit directus, nempe
ut & dolore pars careat, & ſurſum ſpectet: ſi uerò uel prona ſpectet, uel doleat, non ſolum proflu G
uium non ſiſtetur, ſed ẽt, ſi non ſit, prouocabitur, Ergo, qui hæc norit, ſi qñ aſtiterit ei, cui ex vul
nere ſanguis profluit, (de his enim primum agã) ilico digitum ſuper os vulneris vaſis imponat,
blande innitens, ac ſine dolore comprimens: quippe ſimul tum ſanguinem ſiſtet, tum eum con-
creſcere in vulnere facit. Quin immo ſi uas, unde profluit, alte ſit demiſſum, certius ipſis tum po
ſitum intelligat, tum etiam magnitudinem: præterea, uenane ſit, an arteria: poſt hæc iniecto un-
co attollat, ac modice intorqueat. Quòd ſi ne tunc quidem ſiſtitur ſanguis, ſi uena fuerit, tentet
citra uinculum ſanguinem ſupprimere aliquo ex iis medicamentis, quæ ſanguinis ſupprimendi
facultatem habeant. Sanè optima horum ſunt emplaſtica ea: quæ ex frixa reſina, & farinæ triti-
ceæ tenuiſſimo polline, & gypſo, alijſq; id genus ſunt cõfecta. Sin arteria ſit, duorum alterũ, aut
uinculo amplectens, aut totum uas præcidens, profluuium ſiſtes. Sanè uinculum magnis quoq;
uenis inijcere interdum cogimur: atq; etiam interdum totas præcidere utiq; trãſuerſas. Incidet
autem huius neceſſitas in ijs, quæ ex profundiſſimo loco rectæ aſſurgunt, præſertimq; per angu
ſtas, uel principes particulas. Quippe ita retrahitur ex utraq; parte pars utraque, celaturque ac
integitur à ſuperiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen eſt utrunque facere, & uinculum
uaſis radici inijcere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem uaſis uoco priorẽ eius par- H
tem, quæ uel iecinori propior eſt, uel etiam cordi: hæc in collo ab inferiore eſt parte: in brachiis
& cruribus à ſuperiore: in ſingulisque reliquarum partiũ, prout ex diſſectione intelligere licet:
quam nec ipſam amethodi iſti Theſſalij admittunt.

Quo pacto implenda carne ſint ulcera, cum ſanguinis impetum ſtiterimus: ac de medicamentis, quæ cruſtam inducunt. CAP. 4.

HIs peractis, implendũ carne vulnus q̃ primũ eſt prius, q̃ uinculũ à uaſe decidat. Niſi.n. ꝓdu
cta caro prius locũ, q circa ꝑciſam arteriã eſt, impleuerit, ſed locus aliqs uacuus ſuperfue-
rit, utiq;, qđ Græci Aneuriſma dñt, ſequit. Quã ob rẽ eo potius gñe ſanguinẽ ſiſtentium utendũ
ſuadeo, qđ ſua lẽtitia meatus obſtruat, (emplaſticõ uocãt) q̃ qđ cruſtã efficit, ꝓꝑea, ꝙ & citius
& minore cũ periculo poſt ipſum implet vulnus. Quippe periculũ in altero eſt, ne, ſi defluat cru
ſta, rurſũ ſanguinis ꝓfuſio ex uaſe excitet. Optimũ igit oĩum, q̃ noui, medicamẽtorũ, quo ẽt ad
cerebri mẽbranarũ hæmorrhagias tutiſſime utemur, eſt, qđ nũc ſubiiciã: Thuris pars una, aloes
partis unius ſemiſſi miſcet: mox cũ utẽdi tp̃s inſtat, tm̃ huius cũ oui cãdido ſubigit, quantũ mel
lis reddat craſſitudinẽ: hoc dehinc leporis molliſſimis pilis excipitur: deinde tum uaſi ipſi, tũ ul
ceri toti, liberaliter imponit. Alligandũ aũt id forinſecus faſcia eſt ex tenui linteo: cuius faſciæ

5. Aph. 32. Extr. ord. 4 d
5. Aph. 50. Extr. ord. 42. a.
Et 2. Epid. ſect. 6. circa mediũ.
A lib. 1. f. c. 23. f
A. ibidem.
A. l. 3. f. 3. t. 1 c. 9. fo. 240. f

A primi quatuor quinqueve amplexus ipsi profluenti uasi iniicientur: abhinc uasis radicē uersus ducentur,in quibus uidelicet partibus radicē uersus ducere licet:licet aūt ferè in omnibus,prę terq̄ cerebri membranis.His factis,vbi tertio die solueris,si tutò adhuc medicamen vlceri adhæret,aliud rursus super impones:ac ueluti linamentū id,qđ ex pilis factū inhæsit, madefaciēs deligabis ita,ut initio deligasti. Sin prius sua sponte linamentum decidat, radicem uasis digito blādè cōprimens,quatenus uidelicet nihil cōfluat,hoc quidē suspensa manu adimes,atq; alterū impones.Ad hunc modū,quod carne munietur,curare uas debebis, utiq; a principio ad finem usq; particulam supinam seruans,custodito tñ in hac situs figura,modo.Vitandum enim,ne dolor incidat,ac rursus profluuiū excitet:cum nihil sit,quod profluuium magis,q̄ dolor, proritet, & phlegmonas augeat.Hoc medicamento multifariā utor, aliàs (ut dictum est) duplum thuris aloe admiscens:aliàs pari modo ambobus utens:aliàs paulo superante aloen thure,aut etiam plusculo,sed nondum duplo:etiam mannā pro thure aliquando iniiciens.Est autem manna medicamentum,qđ magis,q̄ thus,adstringit:thus uerò,q̄ māna magis emplasticum. Porrò cōstat in duris corporibus plus aloes esse immiscendum,in mollibus plus thuris. Eritq; alterum eorū magis adstringens:alterum lentitia,& crassitudine sua tenuibus spiramētis magis inhærēs : qđ

B emplasticoteron uocant.Itaq; ēt,magis tenax,ac(ut sic dicam)resinosius deligas thus,oportet, ubi magis esse emplasticum medicamentum studebis:id sanè,tum mollius est, tum albidius,tū qđ mansum ritu aloes,& mannæ non comminuitur,sed partes suas sibi cohærētes defendit,ue luti Chia mastiche.Verum hæc eius tractationis sunt propria, q̄ de cōponēdis pharmacis præcipit:quam in hoc opere nō alicubi attigisse oīno nō licuit. Siquidem aut nusquam nobis particularis exēpla faciēda mētio fuit,sed ipsis tñ uniuersalibus cōtentos esse methodis oportuit: aut,si particularia poneremus,ēt pparatio eorum fuit attingenda. Verum (ut ante est dictum) eius generis remediorū,quæ methodo sint inuenta, uno alterove exemplo hic posito contētos esse conueniet.Id uerò semper mihi teneri memoria uelim. Sed reuertamur rursus ad id, quod dicendo,parum absoluimus. Mentionem.n. iam dicti medicamenti idcirco pluribus feci,ꝙ cæteris id omnibus præstare mihi persuasi:mirorq; , si cui melius inuenire continget. Ideoq; tum in cerebri mēbranis semper:tum in colli uulneribus eo utor : etiā ipsarum uenarum iugulariū, quas Sphagitidas uocant,utpote cum harū quoq; profluuium citra uinculum sistat.Non est aūt in his committendum,ut in opere properes,ueluti quidā stolidi chirurgi faciunt: sed altera manu inferiorem uasis partem comprimes,aut complexus tenebis:altera medicamentum uulne-

C ri impones,ac blandę ei apprimes, donec concretum adhæserit : mox deligabis superne deorsum,nō(ut in artubus)inferne sursum:siquidem radicem uersus uasorum ducere deligationem oportet,ac,quod cōfluit,reprimere.Sunt porrò,& alia non pauca pharmaca,quæ citra omnem dolorem emplasticam uim obtinent : uerum nullum ita carne implet. Expedit autem q̄ maxime in eiusmodi casu,ut priore medicamine cadente,caro circum uas ipsum sit producta. At, q̄ crustas generant,ubi crusta decidit,magis nudam partem,q̄ pro ipsius naturali habitu, derelinquunt.Est nanq; ipsius crustæ generatio ex subiectis circumpositisq; corporibus (ut sic dicam) semiustis,sic,ut *cuiusmodi in hyemem extinctos hos carbones rem parant,eiusmodi ipsæ crustæ carnis exustæ sint reliquiæ.Quare,quantum particulæ adustum ad crustam est, tantum pro fectò ipsi de naturali carne deperditur.Id itaq; omne particulæ decedit,cum crusta cadit:atque ob eā rem nuda sineq; carne uisitur.Multisq; postea,q̄ crusta decidit,ꝓfusio sanguinis, q̄ ægrè supprimi potuit, superuenit. Quare in his quoq; quisquis methodo administrare omnia uolet, is tum modos oēs,quibus sanguis supprimatur,longe prius considerabit:tum.n.eliget,qui minus sit cum periculo,utēs non minus,& reliquis omnibus,quoties necessitas urgebit: Maximā aūt necessitatem,uel crustificis medicamentis,uel ignitis ferramentis utendi animaduerti, ubi

D ex erosione putrescētis alicuius,profluuium sanguinis cōcitatur.Quinetiam,ubi in tali affectu totū,quod cōputruit est sublatum,tutius est,uel ipsius ueluti radicem adurere,uel certe crustificis medicamentis uti. Hac uerò ratione,tum in pudendis,tum sede,ad talem necessitatē sæpe deuenimus,ꝙ uidelicet hæ partes,tum propter naturalem humiditatē,tum ꝙ excrementorum sunt canales,ex leui causa putrescāt:id uerò,quò pro incrustantium pharmacorum delectu cō silium diriges,erit nō utiq; solus calor,sed cum quo adstringēdi facultas sit cōiuncta, qualis in chalcitide,& mysi,& atramēto sutorio,siue ustis his,siue inustis utare,uisitur.Quæ uerò ex calce non extincta cōficiuntur, ea vtiq; valentiora his sunt:cæterum calx adstringendi uim nō habet.Excidunt igitur citius,q̄ ab his fiunt crustæ:hærent autem corporibus diutius, quæ ab adstringentibus:quod utiq; longe est utilius, quando ita prius nascitur in imo earum caro, efficiturq; profluenti uasi uelut operculum quoddam. Vnde nec nosmet ꝓcipites esse(ueluti nonnulli sunt)ad crustas,ubi hæmorrhagias periculum imminet,detrahendas,oportet,nisi in illis tantū affectibus, in quibus propter putredinē candens ferrum corpori hominis admouere coacti fuimus.Appellant,nescio quomodo,eū affectum oēs nūc medici Græci νομὴν à uerbo, quod pascere significat,propterea, ꝙ pergere pascendo id uitiū ab ægris particulis ad eas, quæ integræ sint,soleat,atq; harū semper aliq̄d ęgris adiicere:ita,ut nō à substātia indicatę rei,sed ab acces-

sorio

li.4.f.4.r.2. 17.l.470.c.

ibi.c.18.h

A.l.1.f.4.c. 3.8.l.g.

sorio appellatione indiderint. Copia materiæ medicamentorum omnium, quæ hac prædita facultate sunt, in propriis commentariis dicta est. Proprios intelligo, & qui de simplicibus medicamentis, & qui de compositione eorum sunt scripti. E

Capita Methodi sanguinis profluuium sistendi, ac de eo profluuio, quod de profundo corporis erumpit. CAP. 5.

ERgo recensitis huius methodi, qua sanguinis profluuia, q̃ ad manum sunt, cures, capitibus, mox ad corũ, quæ in alto sunt corpore, tractationem accingemur. Qui igitur è uasis ꝓfluit sanguis, aut propterea, ꝙ amplius non cõfluet, sistetur: aut ꝙ occlusa diuisio erit: aut etiam propter utrunq; simul, id quod reor tutissimum. Porrò cõfluere prohibetur, &" propter animi deliquium, & cum {ad cõtraria} reuellitur, & cum {ad uicina} deriuatur, & per refrigerationẽ tũ corporis totius, tum uerò præcipue ipsius partis afflictæ. Hac enim ratione ẽt frigida pota sæpe hæmorrhagias suppressit. Idẽ facit, & frigida foris in fotu affusa, sed & posca, & uinũ acerbũ, aliaq; q̃cunq;, uel astringendi, uel simpliciter refrigerandi uim habent. Clauditur ipsa diuisio, si uel cõtrahatur, conniueatq; id, quod diuisum est, uel obstruatur. Sanè cõtrahitur, tum adstrictione, tũ refrigeratione, tum deligatura, tũ uinculo exceptũ. Obstruitur uel intrinsecus, uel extrinsecus: Et intrinsecus quidẽ, à sanguine concreto, Græci Thrombon uocant: Extrinsecus, tũ hoc ipso, F tũ uerò linamentis, & spongiis, & crustis, & medicamentis iis, q̃ lentitia crassitieq; sua meatus obserant, (Græci Emplastica uocant,) ad hæc corporibus iis, q̃ circumiacent, propius admotis. Quorum singula quemadmodum perficiantur, dictum iam est. At, quæ de profundo sanguinis profluuia erũpunt, ea nec uinculo, nec deligatura sanes: ueluti nec ignitis ferramentis: nec (ut semel dicã) ijs, q̃ diuisum ipsum corpus partemve cõtingere machinamur: immo ꝑ reuulsionẽ, ac deriuationem {ad uicina} præterea cibũ potionẽq;, qui & emplasticam uim habeant & refrigerent, & medicamẽta, quæ adstringant. Habes uerò uberẽ talium materiem in proprijs operibus. Quę uerò a partibus indicatio sumit, ea cõmunibus, quæ iã dictæ sunt curandi* indicationibus, ueluti auctariũ in singulis affectibus accedit: siquidẽ instr̃is aliqñ utimur pro partis ipsius ꝓprietate, alijs ad" uterum, alijs ad uesicam, alijs ad oĩa intestina crassa. Quipe in hæc, per clysterẽ: in uterũ, per ea, quæ Metrenchytas Græci uocant, idoneorũ aliquod medicamentorũ immittimus: sic & in uesicã, per in directũ foratas fistulas. Sanè rariora ex his profluuia sanguinis fiunt, sed tñ aliqñ fiunt: &, q̃quam non profusione ipsa, periculosa, at certe ob diuturnitatẽ non sine periculo. Siquidẽ quaternis diebus uidimus è vulua profluere sanguinẽ, nec potuisse ullo remedio sisti, quoad quarto die*plantaginis succo utentibus nobis prorsus constiterit. Est G porrò id medicamen & ad ea, q̃ ex erosione excitanẽ, sanguinis profluuia utilissimũ: cui ẽt ualẽtius aliquod hoc casu medicamẽtũ, aliàs aliud ei miscere soleo, utiq; ad totũ respiciens affectũ: id qđ semper est faciendũ, ac ꝓ maximo documẽto in oĩbus habendũ. Nã in his ipsis q̃ ex vulua, uesica, & intestinis, profluuia citantur, æstimari debebit ipsius profusionis quantitas, ut uidelicet, hanc iã uel ut primã, uel ut scđam, *indicationẽ curationis habeamus, nec tñ obiter totius affectus non habentes rationem. Nã, si perruptum uas aliquod magnum est, aut uehementer reclusum hiat, utiq; adstringentibus medicinis est opus, ueluti balaustio, & hypocystide, & rhoe, & omphacia, & acacia, & gallis immaturis, & malicorio. Sin uel exiguũ uas est, qđ perruptum est, uel modice reclusum, sic, ut nõ multus sit qui in eo profluit sanguis, ẽt aloe, & manna, & pini cortex, & lemnium sigillum, & spinæ ægyptiæ fructus, & crocũ, & lapis hæmatites, aliaque id genus ex uino nigro austero utilia medicamenta sunt. Quòd si nec genus id uini præsto sit, nec*plantago, nec solanum, (quippe hæc quoq; sunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati id est canini rubi, & myrti, & lentisci, & hederæ, in summa omnium quibus adstrictoria uis inest, siue radix, sit siue fructus, siue cortex, siue germen: ideoque etiam adstringentium malorum, maximeque cotoneorum, itemque myrtorum, & mespilorum decoctum, H idoneum ad proposita præsidium est.

A.li.4.f.4.t c.17.470.b

A.li.4.f.4.t c.16.469.g

* arnoglossi.

*arnoglossum.

De profluuio sanguinis ex erosione, vel diapedesi. CAP. 6.

AT, si ex erosione profluuium quoddam incidit, nõ est id magna ex parte profusius, sed exiguum & paulatim effluẽs: eoq; Pasionis, uel Andronis, uel Polyidę pastillis utendum est: aut ẽt (ut dictum est) nostro †, qui genere eandem uim obtinet, cæterum magis potentẽ. Sistũt .n. hæc erosionem, si tñ etiã toti corpori sit consultum, ut prius est dictum. Sin profusior hæmorrhagia sit, ijs, q̃ uehementissime" adstringant, utendũ medicamentis est, quoad uehemens eius impetus frangatur: mox deinde admiscendi illis pastilli sunt: postea ad ipsos solos ueniendum, cum aliquo ex ante dictis succis aut decoctis. At uerò, quæ extrinsecus profluenti particulę admouentur, tum adstringentia, tum citra adstrictionẽ frigida, hæc ipse (ueluti pleriq; medicorũ) non ubiq; probo: sed mihi contra omnino, q̃ fieri res postulat, ipsum sanguinẽ intrò cõpellere, ac uenas quæ in alto sunt implere uidẽtur. Vidimus .n. quosdã eorũ, qui ex pulmonibus sanguinem reijcerẽt, ex thorace refrigerato manifeste læsos: æque ut, q sanguinẽ uomuerunt, nõ nullos, ꝙ uenter foris esset refrigeratus: eodẽ mõ & eorũ, q̃bus naribus sanguis ꝓfluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec oĩno, nec sine discrimine, nec oĩ tꝑe loca,

† Impressi codi. & manuscripti quidam, ut Linacer trãstulit, habent: sunt tamẽ qui addant, τῶ διὰ χάρτου. i. ex charta confecto:

A.li.3.f.10.t c.6.266.h

quæ

A quæ circa particulam,unde sanguis profluit,sunt posita,refrigeranda suaserim,immo postea,q̃ in alia prius auerteris:ut,exẽpli grã,in naso,ubi sanguinis missione (ut diximus) sis usus,uel artuum frictione deuinctioneq;,uel ad *pcordia defixis cucurbitis.Quin ne sic quidem ad frontẽ & caput ilico refrigerantibus utendum,sed prius est ad contraria reuellendum,utiq; affixa † in summa ceruice cucurbita. Quippe duplex est in sanguinis ex naribus profusione auersio, & q̃ est ad totius corporis inferna:& q̃ est ad capitis posteriora:propterea uidelicet,q ipsæ nares, & in superiore,& in anteriore parte sunt sitæ. Aduersatur aũt ei,quod supra est,id,quod infra: & ei,qđ post habetur,id quod ante. Verum de sanguinis profluuio,uel hactenus dictũ abunde sit. Patet nanq; & diapedesin,quã uocant,refrigerantibus,adstringentibusq; esse curandã: &,si pp tenuitatem sanguinis aliquando incidat,crassiore uictu.Is uerò cuiusmodi sit, dicetur in sequẽtibus:dictumq; iam ad quendam modum est in libro,qui De attenuante uictu est scriptus.Iam uerò ad memoratorũ affectuum curationem est redeundum. Ergo, qđ uenæ insedit ulcus, ubi ad manum est,eandẽ desiderat curationem iis,q̃ in carne accidũt: de quibus,duobus ante hoc uoluminibus disputaui.Nã,siue ex recenti uulnere factum est, id agendum est, ut medicamẽtis ijs,q̃ Enæma uocant,coeat: siue ex erosione, quæcunq; dicta de rebellium ulcerum curatione
B sunt,ea prius ratione discernenda,mox,ut opere perficiantur,tentãda.Quinetiam,ubi uinculo uas sis complexus,aut medicamentis sanguinem supprimentibus,aut ferramentis ignitis usus: illudq; tibi curationis propositum restet,ut,quæ circa ulceris labra sunt,carne impleas: iisdem omnino medicamentis utere, quæ in methodo sinuosorum ulcerum nobis sunt præcepta.

*Hypochõdria. quam dictionẽ Linacer ferè sẽper præcordia transtulit.

*Clarius græci κατ' ἰνίον, i. in occipite.

De uulneratæ arteriæ curatione. CAP. 7.

DE arteria aũt uulnerata iam dictum est nonnullis medicorũ, uideri nõ posse fieri, ut coeat. Atq; id asserunt aliqui quidem sola experientia se cõtentos professi:alii uerò ẽt ratione usi eiusmodi.Siquidem duram esse,ac chartilagineam aiunt alteram arteriæ tunicã, taliũ uerò nihil posse in unum coire,cum sit mollium tantũ corporũ in unũ coeundi habilitas, ut tum in externis uidere licet,nullo nec lapide cum lapide, nec testa cum testa, unquã coeunte: tũ uerò in nobis ipsis,qñ nec chartilago cum chartilagine,nec os cum osse coalescat. Non.n.fracta ossa p unitionẽ cohærent:sed per callum eum,quem poron Greci uocant,ceu glutino iunguntur.Igitur nos quoq; ab experientia nostra primum incipiamus,in mediumq; proferamus ea,q̃ ipsi uisu usurpauimus. Vidimus.n.in mulieribus,& pueris tum cõglutinatas arterias, tum carne undiq; circundatas,idq; in frõte,malleolo,& articulo brachij summæq; manus medio.Simile qđdam aliquando,& agresti contigit iuueni, dum sanguinem sibi mittẽdum ueris tẽpore curaret,

A.li.4.f 4.t.2. .16.469.e

C qđ nostratibus maxime est in usu.Cum enim medicus,qui uenã incisurus erat, brachium hoĩs deligasset,cõtigit attolli uelut in gibbum arteriã: itaq; hanc pro uena medicus diuisit. Exigua sanè incisio erat:sanguis aũt flauus,& tenuis, & feruidus statim eiaculabatur, idq; cum quodã ueluti saltu.Ac medicus quidẽ,ut erat admodum iuuenis,& operũ artis parum peritus, uenam se incidisse putabat.Ego uerò cũ quodam alio ex iis,qui aderant medicis,utiq; seniore,ubi,qđ accidit,aduerti,præ parato ex emplastrorum genere,† quod sanguinẽ supprimit,medicamẽto,ꝗ tum incisionem curiose cõiunxi,tum super medicamen ilico imposui, ac spongiã mollissimam extrinsecus super hoc deligaui.Mirante uerò,q arteriã inciderat,† insolitam nostrã in hoc casu prouidentiã,ꝗ indicauimus homini rem factam,sed postea, q̃ incisi hoĩs diuersoriũ exiissemus: iussimusq;,ne uel solueret nobis absentibus,uel ante quartum diem id aggrederetur, sed ita, ut erat,deligatum haberet,spongiã duntaxat desuper madefaciens. Postea uerò, q̃ in quarto soluentes planè conglutinatã incisuram inuenimus, rursus idem medicamen imponere iussimus, tũ simili modo deligare,nec multis postea diebus soluere.Atq; ita percurata est huius hoĩs incisa arteria,sola oĩum,quas in cubito incisas uidi: nam reliquis omnibus aneurysma,aliis maius,

† ἐναίμῳ φαρμακῳ.

† Quidã cod. legũt τὸν τρόπον τῆς ἀηθοῦς &c.i. modum insolitæ nobis in hoc casu prouidentiæ. Alij τὸν λόγον τῆς ἐπελθούσης, &c.i. rationem, seu modũ prouidẽtiæ, quæ nobis in hoc casu succurrit.

D aliis minus superuenit.Ac,quemadmodũ quidem aneurysmata curare conueniat, in progressu dicetur suo loco,utiq; cũ reliquorum omnium preter naturam tumorum curatio tradetur.Nũc cœptam disputationẽ absoluamus.Siquidẽ arteriæ natura difficultatem quidẽ durioris tunicæ suæ conglutinandæ prorsus indicat,nõ tñ eiusmodi,quæ euinci omnino nequeat:neq; enim ita est sicca duraq;,ut os uel chartilago,immo lõge his mollior,ac magis carnosa.Quo utiq; minus de vnienda sectione eius est desperandum,ubi tum ipsa sit parua, tum hoĩs corpus natura molle.Videtur aũt experientia quoq; ipsa rationi subscribere:cum & in pueris,& in mulieribus ,pter corporum humiditatẽ,& mollitiam,eam uiderim glutinari:& in uno iuuene,cui (ut dictũ est)exigue erat incisa.Cum uerò sanatu difficilior sit arteria,q̃ uena, nõ tñ est medicamentorũ admodũ diuersus in utraq; usus, immo specie planè idem maioris minorisq; ratione euarians: quippe tanto siccioribus medicamentis eget arteria,q̃ uena,quãto ipsa est suapte natura sicciorís temperamenti,q̃ uena.Quòd si carnẽ circa gigni est opus, eadem ambæ requirunt: siquidẽ ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis,quo in cauis ulceribus ,pucnire est traditum. At,q̃ in vtero,vesica,vel intestinis venæ arteriæque sunt,cum eadem genere medicamenta,vbi exulceratæ sunt,requirant,etiam instrumenta,quibus infundantur,metrenchytas.i.vterinos clysteres, & syphonẽ rectum,& clysterem desiderant. Ad ea uerò,q̃ in recto

intestino

inteſtino ſunt vlcera, etiam per veſicam, cui ſit fiſtula recta ad finem annexa, iniicere liquatum medicamen tepidum licet. Variabitur itaq; remediorum conſiſtentia pro inſtrumentorum ſpecie: neque enim fas eſt, eiuſmodi inſtrumentis craſſa medicamenta infundere, ſed humidiora poſtulāt, atque idcirco mediocriter plerunque calida. Proinde ſicca medicamenta, magis ſunt idonea, quàm ea, quæ liquabilia uocantur, quoniam facile, uel *plantaginis, uel alterius eius generis ſucco miſceantur. Eiuſmodi medicamenta ſunt, & crocum, & pompholyx, & aloe, & quæ Cephalica græce dicuntur: in ipſo autem primo producendæ carnis tempore, quod ſuppreſſionem ſanguinis continenter excipit, etiam lemnia terra ſalutare auxilium eſt. E

*arnogloſſi.

De vlceribus pulmonis, & Sanguine de pectore erumpente. *CAP.* 8.

AT, quæ in pulmone hæſerunt ulcera, difficiliora ad curandum ſunt. Quibuſdam uerò non difficilis modo eorum curatio, uerum ēt, quæ perfici omnino nequeat, uidetur, idque tum ratione cōiectantibus, tum experientia: Ratione, quoniā pulmo inter uiſcera propter anhelitū perpetuo ſit in motu, cum utique quietem requirant ea, quæ ſint ſananda: Experientia, ꝙ nemi nem unquam eorum, qui ita ſunt affecti, ſanatum uiderint. Atque de experientia quidem (nam hinc cœpiſſe par eſt) dubitare fortaſſe licet, propter agnitionē. Nos enim uidimus alium, ex eo, ꝙ maxime uocem in clamore intendiſſet, alium, ꝙ ab alto cecidiſſet, aliū in palæſtra percuſſum, F non ſolum ſtatim grauiſſime tuſſiuiſſe, ſed etiā ſimul cum tuſſi alios unam duasve, alios plures, heminas ſanguinis ſpuiſſe. Qui uerò ita erant affecti, aliqui omnino ſine dolore erant, alij in pectore dolebant. Quinetiam ſanguis iis, qui doluerant, nec cōfertim reiectus eſt, nec multus, minusque tum ruber, tum calens, ceu è longinquo ueniens. At, quibus citra dolorem eſt reiectus, ijs & cōfertim, & plurimus, tum ruber feruensq; expuebatur, clare docens, ꝙ non procul ueniret. Porrò aliam dubitationē facit, nec hanc leuem, ipſa ſanguinis ex thorace in aſperā arteriā tranſumptio, propoſitam uidelicet à medicis iis, qui tranſmitti eum per membranam, q̄ pulmonem inuoluit, poſſe non putarunt. Forteq; (niſi multis eorum, qui ita ſunt affecti, tū ſtatim ortus dolor, tum uerò quibuſdam eorū phlegmone ſuperueniens, q̄ poſtea ſuppurauit, manifeſtum inditium præbuiſſent in pectore conſiſtentis affectus,) pronunciaſſent ſanguinē ex pectore per fauces nunquam reiici. Nunc uerò his indiciis confuſi, à pectore quidē uenire concedunt: cæterum, dum aliam uiam, q̄ per pulmonis membranulam, inquirunt, multa, eaq; abſurda proferre coguntur: quāuis in iis, quos Empyus græce uocant, ipſum pus, quod medio ſpatio inter pectus, & pulmonem contineri ipſi fatentur, uideant, arbitror, apertiſſime ex pulmone expui. Nos uerò in iis, quibus erat in pectore tantus abſceſſus, ut ēt oſſium aliquid carie corrūperetur, maG niſeſte ipſis oſtendimus, mulſam, q̄ iniecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sanè nouimus in urbe Roma, † loco profectò fluxionibus maxime obnoxio, eiuſmodi affectus in pectore nō raro conſtitiſſe, ut neceſſe fuerit ipſum os, quod affectum fuerat, excidere. In plurimis uerò etiā membrana, quæ coſtis intra ſubtenditur, unà cū corrupta coſta inuenitur putrefacta. Solemus ergo in curatione, mulſa per vlcus infuſa, iubere aliquando quidē, ut inclinati in laborantem partem tuſſiant: ſæpe uerò molliter cōcutere: interim etiam organo, quod pus extrahit (Pyulcon Græci uocant) educere, qđ intus ex mulſa reliquum eſt. Hoc facto, ubi tū pus uniuerſum, tum ēt *ſaniem ulceris eluiſſe confidimus, mox medicamenta iniicimus. Ergo in eiuſmodi affectibus, ſi quem in medio pectoris, ac pulmonis ſpatio humorē reliqueris, ſtatim hunc tuſſi eiectum contemplabere. Mirandi profectò ſunt ij, qui de uia per pulmonem hæſitēt, quo pacto nō magis hæſitent, quemadmodū craſſus ſanguis in fracti oſſis callo effundatur. Nam & ipſe, qui effunditur, non paulo naturali eſt craſſior, & cutis ſubſtātia longe utiq; craſſior pulmonis inuolucro eſt. Quod igitur diximus, cum uel caſu, uel præualida acutaq; uoce uas aliquod in pulmone rumpitur, citraq; dolorem cōfertim ſanguis feruens floridus multusq; cū tuſſi expuitur, ſcire licet in uiſcere uulnus eſſe. Aggredienda uerò curatio eſt, prout nos ſæpe ſumus aggreſſi: quiH bus vtique non raro ſucceſſit. Igitur laboranti ipſi iniungendum eſt, ut nec magno utatur reſpiratu, ac ſemper agat ſilentium: ꝑterea uena cubiti interna protinus incidenda: à qua bis terque poſtea ſanguis eſt detrahendus, utiq; eius auertendi cauſa: tū artus oēs fricādi uinciendiq; ita, uti ipſi ſolemus: vbi hæc ſunt facta, primum poſca tū diluta, tū tepida, potui eſt offerenda, quò, ſiq̄s in uiſcere thrōbus .i. cruor cōcretus latitet, reſolutus expuat: atq; hoc nihil uetat bis terve ternis horis facere. Ab his uerò etiam aliquod eorum, quæ tū emplaſticā uim habent, tū adſtringunt, medicamentū exhibendū, idq; aut ex poſca diluta primum, aut ex malorum myrtorū ve, uel alicuius eiuſmodi adſtringentium decocto. Rurſusq; ueſperi medicamen hoc ſimiliter dandum, circunciſo, ſi ualentior ſit, omni nutrimento: ſin aliter, ſorbitionis, quod ſatis eſt, exhibendū. Maximè uerò ad rē ꝑtinebit, ſi etiā poſtero die, modo fortis cubans ſit, parū ſanguinis ab inciſa iā uena rurſum detrahatur: tū uictu medicamentisq; eodem modo in quartū uſq; diē utatur, pectore interim, ſi æſtas ſit, undiq; melino, roſaceove madefacto: ſin hyems, nardino unguēto. Quòd ſi emplaſtico aliquo uti medicamēto placet, habes à nobis optimū, quo ēt ad reliqua uulnera cum fiducia utare: cōſtat id ex bitumine, & aceto, aliiſq;, q̄ illis miſceri medicamētis ſolēt, q̄ enæma barbara à medicis dicūtur. Quòd ſi mulieri mederis, puerove, aut deniq; corpori,

quod

† Linacer uidetur legiſſe, τόπῳ ῥευματικῷ. codices tamen græci habent τρόπῳ ῥευματικῷ, vel τρόπον ῥευματικὸν vt ſic uertatur. Sanè nouimus in vrbe Roma eiuſmodi affectus rheumatico modo in pectore non raro conſtitiſſe. & ita legit etiam uetus interpres.

A quod mollis sit carnis, quod ex chalcitide fit, satis habile medicamentũ fuerit: cuius vires in primo libro eorũ, quæ de medicamentorũ compositione inscripsi, explicauimus. Hac nos ratione multos, ad quos statim, ut malũ senserunt, accessimus, percurauimus. Quippe hoc maximũ est, cuiq; te attentum esse magnopere oportet, an uidelicet statim à ruptura uasis facta curationẽ incipias, quò cruentum adhuc vulnus, prius, q̃ phlegmonẽ excitet, glutines. Nã, si ea semel inuaserit, exigua spes est eius postea glutinandi: in longius tñ trahere põt tps. Quòd uerò eiusmodi ulcera, uel difficulter, uel planè nunq̃, curari possint, hoc in causa est, ꝙ, cũ phlegmone soluit, eluẽda pus ulceris, & sanies sunt: atq; ex utero quidẽ, & uesica, tũ sua sponte excernuntur, qñ uidelicet pronis delabi licet, tũ elui ꝑterea à nobis possunt: in pulmone neutrum oĩno fieri põt. Quare oĩbus, q̃ huic loco hærent, ulceribus una reliqua expurgatio est ea, q̃ per tusses fit. At, si rectè his tũ reliquam oẽm quietem suasimus: tum uerò, ut sensim respirarent, nec quicquã loquerentur, ut uulnus glutinaret, iniunximus: quæ põt tussiẽtibus esse sanationis spes? Nõ igit propterea, ꝙ in ꝑpetuo ꝑꝑ respirationẽ motu uiscus, id est, desperata curatio est, uelut, q. ante nos fuere, senserunt, sed ꝑꝑ saniei, & puris uacuationẽ. Ideoq; si statim quis sit aggressus, ac iã dicta rõne medeatur, coeunt: sin phlegmone prius occuparit, difficilem incertamq; curationẽ recipiũt,
B qñ pus, & sanies prorsus totaq; ex spatiis pulmonis non expelluntur, & tussis ægras partes ualde lacerat. At, quæ ex pectore educunt, triplex cõpendiũ præ iis, q̃ ex pulmone uacuant, hñt: nã & uasa ipsa multo sũt minora, & sanies in spatiũ interiꝰ effluit, & in summa magis carnosum pectus est, quã pulmo. Nã asperæ arteriæ substantia, quæ admodum carnis expers siccaq; est, nulla alia aĩalis in parte inuenitur: quæ etiã ipsa in eiusmodi *reiectionibus rumpi solet, cum, si qua reliqua uena uel arteria sit rupta, ipsis asperis illæsis manentibus, per solas osculorum (ut sic dicã) coapertiones trãslatio sanguinis fit. Itaq; nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus sanguis emittitur. Ac uidentur quidem prima saltem fronte leuiores eiusmodi affectus, ut qui copia uacuationis minime terreant: sunt uero vel ob hoc ipsum grauiores: quippe cõcretus circa ruptũ uas cruor, cui facilis transitus in asperas arterias non est, glutinationem prohibet.

*πτύσεσι est ĩ manuscriptis aliquibus, in ĩpressis, πτώσεσι. i. casibus.

De uulneribus septi transuersi, ac earum partium, quæ intra Peritonæum continentur. CAP. 9.

Simili modo, & transuersi septi uulnera, quæ foras nõ perueniunt, in carnosis quidem partibꝰ subinde coalescere sunt uisa, eius motu non obstante: quæ in neruosis eius hærẽt, insanabilia sunt. Sanè difficilis curatio est ẽt eorum, quæ in carnosis sunt partibus, si has iam phlegmone occupauit: idq; non ipsi modo diaphragmati, uerum etiam omnibus, quæ intra peritonæon sunt
C contenta, ꝙ in ea. s. sanies defluat. Cæterum danda opera est, ut ea quacũq; ratione siccemus, tũ per ea præsidia, quæ extrinsecus imponuntur, tum per ea, quæ ex aqua uinove tenui bibũtur. Porrò horum maxime idonea sunt & quæ, propterea, ꝙ ex seminibus fiunt, Diaspermatωn græce dicunt: & quod solenne nobis est, quoq; in pectore perforato semꝑ utimur, quod ex casia cõponitur. Cæterum tum hæc, tum *humida quædam foris applicanda, quæ eiusmodi uulneribus sunt accommodata, ad tractationem de medicamentis pertinent. Hic methodos tantum tradimus, quæ præsidiorum indicent genus. Quare, si quando quędam à nobis particulatim pro exẽplis adhibeantur, hæc addita claritatis causa fuisse existimandum.

*ἐπιβροχαὶ

Aduersus methodicos, quòd medicamentorum genera è partium ulceratarum substantia immutentur. CAP. 10.

Rursus igitur propositas methodos repetamus: monstremusq;, quantum generalis omnium ulcerum curatio per singulas animalis partes speciatim immutetur. Hinc nanq; discemus præcipue quidẽ id, quod in toto opere est propositum, nempe minime in curationibus errare: uelut appendicẽ uerò, etiam eorum, qui se Methodicos uocarunt, audaciam. Qui (si quid mihi, q. nec ad gratiã quicq̃, nec ad odium loqui soleã, est credẽdũ,) cũ oĩum ipsi medicorũ maxime
D à methodo sint alieni, damnant (quatetus saltẽ scribunt,) nõ solũ reliquos ueteres, sed ẽt ipsum oĩum nobis methodorum authorem Hippocratem. Ac Empiricus quidem omnia, quæ nos per indicationem inueniri ostendimus, ea dicit per experientiam sibi cognita. Cũ uero præter indicationm, & experientiam nullum innentionis organum tertium præterea sit, isti neutro utẽtes, tamen appellandos se Methodicos censent. Ergo sequantur nos, & nunc saltem ostendant ulceribus oĩbus per singula mẽbra curandis unã esse sanationis rationẽ. Audiamus homines, quo pacto ulcus curent, aut quales indicationes ab eo sumant: num alias ullas, quàm ꝙ planum cicatrice sit inducendum: sinuosum carne implendum: cruentum glutinandũ? At quo pacto inueniam, quod cicatricẽ inducat: & quod carne impleat: & quod coalescere faciat? Ne labora, inquiunt, sunt. n. inuenta. Atqui haud scio, an rectè, aut non omnia. Fieri enim potest, ut uel ex deteriorum nota quędam inuenta sint, potiora inuenta non sint: uel ut, quę inuenta esse uideãtur, etiam ipsa sint mala: Indeq; adeo accidere, ut quædam ulcera prorsus nõ sanentur, quędam longiore spatio, & cum dolore, & famis cruciatu minime necessario. Neq; enim audet quisquam nouam aggredi experientiam prius, quàm sibi persuaserit priorem curandi rationem rectè se damnasse: ueluti in iis ulceribus, quę in pulmone consistunt, quę ne agnouisse quidẽ omnino fas est citra dissectionum, actionumq; notitiam; quorum nimirum utrunque auersantur. Ceterum cõcedatur.

cedatur ad præſens cognoſci ab iſtis Theſſali ſectatoribus ulcus,quod pulmoni inſederit.Nun- E
quid igitur,ſicuti hoc illis conceſſimus,ſic ẽt,& ꝙ ſordidum ſit,intelligant,an purum,an æqua- ,,
le,an ſinuoſum,an saniei uel puris plenum,concedemus,uidelicet uel ex diuino afflatu, uel per ,,
inſomnium ea uidẽtes?An hęc quoq; quomodo agnoſcant,percontabimur? An uerò citra ho-
rũ agnitiones pharmacũ quoduis exhibere concedemus?Ego nanq; exiſtimo primũ expurgã-
dã eſſe immundorum ulcerum ſordem:implenda uerò carne eſſe,quæ pura & ſinuoſa ſint:rur-
ſus pus ſaniemq; expurganda,quibus hæc circum hæreant:mox ita cicatricem inducendã.Iſti
verò,haud ſcio,quo'nam modo talia ulcera ſanauerint: nã Theſſalus de his prorſus nõ ſcripſit,
ne uidelicet uel ignorantiam ſuam,uel inconſtantiam proderet.Quippe uel rationi parũ conſo-
na & falſa de his dicent:uel,ſi quis uera dixerit,eorum indicationem ex mẽbri ſubſtãtia,præte
rea ſitu formaq; accipiat,neceſſe eẽ.Nã eſto,ulcus in pulmone ſordidum,purumq;,& cũ phleg-
mone,& ſine phlegmone,& ſinuoſum,& planum,dignoſcere norint:etiam illud ſcire eos detur,
quanquã ne eius quidẽ,tametſi minimi,inuentionẽ ſibi uindicent,nẽpe ꝙ tale ulcus viridi me-
dicamento expurget,Macherionis(ſi libet)uel Iſidis,nihil enim refert:Reſpondeant igitur mi-
hi,ſi ulcus in uiſcere hæſerit,quid facient?Num uiridis medicamenti aliquid deuorandum da-
bunt?Omnino ridicula res eſt.†Sed dicant, vnde'nam medicamen id in pulmonem deferẽdum F
ſciunt?Quòd ſi id quoque ſciant,illud certe intelligere non poterunt,an ipſam uim ſuam,quam
in extrinſecus poſitis ulceribus habuit,ſeruabit.At eſto ſciant hæc quoque, ꝙ & eãdẽ tuebitur
uim,quam in externis vlceribus obtinuit,& ꝙ ſordes deterget:certe,an tuſſim mouerit,intelli-
gere non poterũt:cũ tamen,niſi per tuſſim ſordes expurgetur,nullus ſit detergẽtis medicamẽti
vſus.Ergo id quoque iſtis detur.At illud ſaltem effugere non poſſunt,quin diuerſam curationẽ
in ulcere femoris,& ulcere pulmonis adhibeant:ſiquidẽ alterum aqua perluunt, alterum tuſſi-
bus expurgãt.Pone verò rurſus ulcus,quod in pulmone ſedit,craſſo eſſe pure circũdatum:nũ-
quid tum quoque viride medicamen exhibebunt,an mel potius lingere iubebunt? At id dicãt,
vnde'nam inuenerint.Non enim profectò id reſpõdebunt,qm̃ tenuandi incidendiq; uim quã-
dam obtinet,cum ipſi à facultatibus eiuſmodi diſquirendis vltro diffugiant. Sed nec,ꝙ Empi-
ricis in eiuſmodi notarum concurſu inuẽtum eſt, mel prodeſſe,propterea iſtis,ſicuti illis, eo vti
fas eſt,primum,quòd experiẽtiam contẽnunt:deinde,quòd Empiricus in eiuſmodi concurſu,
quæ'nam ſit in pulmone affectio,ignorare ſe fatetur,cæterũ,quæ conducãt, ſe per experiẽtiam
obſeruaſſe.At Theſſalo non ſatis eſt curare,quod omnino nõ norit,ſed ab affectuũ indicatione
ꝓcedit.Sanè,ſi omnia illi ſciare donemus,ſicuti prius,nõ minus q̃ nos,at nũquã profectò effu- G
giet,quin in diuerſis corporis partibus curationis ſpecies mutetur. Non enim eadẽ curationis
ſpecies profectò eſt,aut mulſam in uterũ propter ſordidũ ulcus infundere,aut mel comedendũ
exhibere,aut ſpõgia ulcus eluere.Cæterũ hæc adhuc parua:illa planè maxima ſunt. Fingamus
diutinum ulcus citra phlegmonen in multis eſſe partibus,oculo,aure,naſo,ore,femore,ventre,
vtero,ſede,pudendis.Fingamus & illud,ſi placet,vlcus eiuſmodi vel planum omnino eſſe, vel
exiguo minus planum:reſpõdeant'que nobis iſti ſectatores Theſſali,qui hæc nuſquã diſcreuit,
quomodo id cicatrice tegemus?Nempe eo medicamine,quod ex cadmia cõficitur:id enim vl-
ceri,quod in femore conſtitit,belle cicatricẽ inducere poteſt:ſed num igiť & ei,quod in audiẽ-
di meatu conſtitit?Dicã fortaſſis incredibile,cæterũ dijs ipſis notũ.Deprehendi aliquãdo quẽ-
dam ex ſapientiſſimis iſtis Theſſali ſectatoribus ſic vlcus medicantem diuturnum: cũ citius ho
mini auris putruiſſet ac vermes creaſſet,quàm medicamento,quod ex cadmia componitur,in-
ductum cicatrice fuiſſet:cæterum,permiſſo homine pluribus diebus medicamẽto ſimiliter uti,
poſtea,quàm in dies grauius auris oleret,& ſanie impleretur,etiã incredibilius quiddã,q̃ prius,
auſum uidimus. Quippe ratus meatum ipſum in profundo contraxiſſe phlegmonen, confugit
ad tetrapharmacum:quod planè multo magis augere putredinem partis debuit, utpote quod H
ſiccare ulcus prorſus non poteſt,maturare phlegmonen poteſt.Ergo,ubi hoc medicamento ad
affectum ſanandum uno die†eſt uſus,ut facile uideres id maxime eſſe contrarium, & multipli-
cata ſtatim ſaniei uis eſt,& fœtor intolerabilis obortus.Itaque, qui propinqui laborantis erãt,
contingere amplius aurẽ Theſſaliũ non ſinebant. Ille uerò præ impudẽtia ſtultitiaque uolebat
non modo medicamenti tetrapharmaci aliquid inijcere, uerum etiam extrinſecus cataplaſma
relaxans imponere.At,cum eum propinqui hominis abigerent,timerentq;, ne in magno peri-
culo æger foret,nos unum diem amplius permitti Theſſalio aſino curationẽ exorauimus. Erat
aũt profectò poſtridie, tum ſanies multo copioſior futura,tum odor grauiſſimus.Quo die ten-
taui,an fieri poſſet,ut ſententiam Theſſalij aſelli mutarem,ne omnes perderet ęgros,immo ali-
quos iam,tametſi paucos,ſeruare aliquando poſſet, tam aliena ſcilicet ab omni uera methodo
deſerta ſecta:ergo ſic agere cum homine ſum orſus.Nunquid(inquam) phlegmone tibi eſſe ui-
detur in intimo meatu,proinde relaxantibus uteris auxilijs? Ille tum ita eſſe magnopere cõtẽ-
dit,tum aliter eſſe non poſſe.An igitur(inquam) aliquando ulcus, quod cum phlegmone con-
iunctum eſſet,aceto acerrimo cum glaucio curatum uidiſti?Minime gentium(inquit)immo,ſi-
quis paſtillis andronijs ex aceto liquatis utatur, etiam conuulſionem fortaſſe accerſat. Ergo

*†In antiquiſſimo codi. græco hæc etiam addita leguntur. * Ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἔγνωσται ἡ εἰς τὸν πνεύμονα τῶν φαρμάκων δίοδος, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ θεσσαλοῦ τὴν ἀνατομὴν διαπτύουσι, πόθεν γνώσονται ὅπως εἰς τὸν πνεύμονα τὸ φάρμακον προρεύεται. id eſt. Quoniã.n. ex anatome cognitus eſt medicamentorum in pulmonem trãſitus, Theſſali autem ſectatores anatomen reſpuunt,unde cognoſcent,quõ in pulmonem medicamẽtum meat? Dicant igitur vnde'nã, &c.*

† Additur in antiqs, ἢ δύο, id eſt aut duobus.

(inquam)

A (inquam) siquis alio quopiā medicamēto,quod sit Andronijs multo ualētius,ex acerrimo aceto utetur,idq; ad aurē,itā propinquā cerebro inuolucrisq; eius particulā, nūquid planè te authore conuulsionē accerset,si phlegmone præsertim aliqua subsit?Hæc tum ipsi,tū ijs , qui adstabant,uniuersis rectè dici sunt uisa.Ergo,quantum(inquam)ad ipsarum partium habitū spectat,quæ ea,quæ ad summū siccent,desiderāt,tametsi nūc curatione tua sint ueluti effœminatæ,iā tali medicamento uterer:nunc qm̄ plures iam dies male ipsas assuefecisti,trāsferre eas ad contrariū uno impetu,& semel non licet:nā tibi,ac Thessalo contemnere consuetudinem licet, non minus,q̄ partium naturā:nobis autem non licet:sed primo die aceto utar cū glaucio:secūdo utar andronio:tertio ad ualētius aliquod,q̄ ipsum sit androniū, trāsibo.Atq; hoc tribus quatuor'ue diebus usus,si mihi uehementius ēt medicamentū requirere vlcus uidebitur, eo etiam uti non dubitabo.Extrinsecus uerò (inquam)imponam capiti ea parte,qua auris infestatur,nō me hercules,sicuti tu,cataplasma,quod relaxare potest,sed eorum medicamētorū aliquod,quę uehemētissime siccare possunt,cuiusmodi est,quod ex salice conficitur: aut ēt ipsum androniū ex aceto illiniam:aut ex ijs aliquid,quæ hoc magis siccent.Nā,qm̄ particula cui medemur,siccissima est,necesse est,ualentissime siccetur:indicat.n.ueluti uitiū ipsum,ut curetur,sibi applicā
B dum esse contrariū:sic particula ipsa,quod sit sibi simillimum.Itaq; &,prout dixi, egi: sanauiq; hominē,nullo potentiore requisito remedio.Quibusdam uerò,qui potentiora desiderabāt,quibus vno altero'ue anno ulcus aurem infestauerat,ualentius oībus iā dictis medicamentū adhibuimus:id fuit ferri scoria tunsa,cribrataq; tenuissimo cribro,mox in tenuissimū ueluti pollinē læuigata,post cum acerrimo aceto ad mellis sordiumq; crassitudinē cocta.Constat autem multiplex esse debere in mistione acetum.Verū(quod sæpe iam dixi) materiæ medicamentorū copiā ex alijs cōmentarijs petes.Nunc,quæ ad methodū spectant,absoluantur.Nā audiēdi locus, qm̄ est siccissimus,idcirco medicamentis eget, quæ uehementissime siccent. Quorū nullū reliquarum partium cuiuis applicasse expedit:sed oculo exulcerato collyriū fortasse, qđ ex thure
A.li.3 f.5.t.2. c.4.fol 242.g conficitur:naribus'uerò,quod multo sanè magis siccet,q̄ ut oculis conueniat,minus uerò, q̄ ut auri quadret.Itaq; & prius cōprehēsi oēs pastilli utiles sunt,&medicamē quod ad Musam refertur,aliaq; generis eiusdē.Vlcerū uerò,quæ in ore accidunt,quæcunque admodum sunt humida,ea medicamentis egent,quæ uehementer siccent, ueluti diphryge, tum ipso per se, tum ex melle,& uino,& mulso:præterea & quæ iris dicitur,& quæ anthera,hisq; uel siccis,uel ex melle,uel mulso,uel uino.Vtile uerò ad talia est & Musæ medicamen:pręterea rhois succus,& omphaciū,aliaq;,quæcunq; strenue siccant.Quid enim materias percensendo morer?At,quæ simpliciora
C oris ulcera sunt,hæc sanare commode possunt etiam medicamēta, quæ modice siccāt, ueluti hæc ipsa,quæ,propterea,ꝙ in assiduo sunt usu,Stomatica græce sunt dicta. Ea sunt,quod ex moris conficitur,& quod ex rubi fructu,& quod ex succo corticis iuglandium uiridis;atque etiam his magis quod ex musto & cupressi sphærulis componitur.Quæ uero in ore admodum humida ulcera sunt proxime ossa,unde carie tentari ossa periclitentur, hæc propter ossium naturam,quæ sicca est , uehementissimis medicamentis indigent . Itaque ego iam comprehensos pastillos semper læuigo,ac siccum ipsum medicamentum superimpono.

De indicationibus,quæ à substantia,ab affectu,à forma,atque à situ partium sumuntur,exemplo ulceris in pulmone. CAP. II.

PORrò dicta paulo ante sunt,& ad uesicam,& vterum,& intestina,& pulmonem idonea medicamentorum genera,quibus sit in singulis vtendum, genere quidem medicamēti ab ipsa curandarū partiū substantia desumpto,sed cum affectu prius etiam æstimato: modo verò vtendi eius,tum à forma,tum ēt situ.Hinc nanq; excogitati sunt,& auricularii clysteres,quos Otenchytas uocant:& uteri clysteres,quos Metrenchytas:& recti syphones , quibus in uesicam aliquid infunditur,quos Catheteras dicunt:& ipsi clysteres:Hinc rursus,q̄ in uētriculo,pectore, & pul
D mone vlcera consistunt,per ea,q̄ eduntur,ac bibuntur,esse curanda : Quæ uerò in testinis,bifariā:nam,quæ uicina ventriculo sunt,his per comesta,& bibita succurritur: q̄ verò inferius sunt sita,per ea,q̄ iniiciunt̄:qn̄ neq; ad ea,q̄ vicina ventriculo sunt subire potest, quod ꝑ sedē infunditur:nec integris viribus ad inferiora ꝑtingere,qđ per os sit ingestum.Ideoq; ēt,quæ vlcera in thorace,& pulmone consistunt,tū difficilius iis,quæ sunt in ventriculo,sanantur,ut quorū situs lōgius absit,atq; idcirco medicamētorū uis remittat̄:tū ꝑꝑ hoc ipsum multo ualentiora ea,quę deuorentur,præsidia requirunt,q̄ si ipsis statim vlceribus admouerētur.Indeq; adeo excogitata medicis sunt,ubi expurgandum ex pectore,& pulmone pus est,fortissima,quæq; maxime dissecent,pharmaca,taliaq; oīno,quæ,si ulcus in uentriculo esset,ipm̄ exacerbarēt.Quin etiam, ꝙ hæc per tusses expurgent̄,nō aliunde,q̄ ex forma particularū est desumptū: ꝙ hæ nullum talem exitū habeant,qualē uterus,uesica,sedes,auris,nasus,& os.Hinc ēt fit, ꝙ uentriculus utrinq; expurgari possit,sursum per uomitū,deorsum secundum naturā.Quippe hoc genus indicationum ab instrumentalibus,quatenus instrumentalia sunt,est sumptum:sicuti,quæ siccādū esse docēt, ab ipsarū similariū substantia sumunt̄.Ab ipsis uerò morbis rursus tales,ueluti ab ulcerib⁹ (qm̄ de his disputatio erat)& ꝙ siccanda sint,ut supra est cōprehensum:& ꝙ,qui è uentriculo eluere

pus uolũt,non fine periculo uomitum mouent,ficuti fi aliter infixam illi pituitam per oxymeli E ac radiculas detergerent: fed tutius deiectione vtuntur,cùm uomẽti periculũ fit,ne &,qđ exul ceratum eft,dilacceret,& fuccum quempiam inutilem ex vicinis attrahat.Quo nomine(ut dixi) & ulcera,quæ pulmoni infident,difficillima fanatu funt,ut quæ nec citra tuffim expurgare pof fis:&,fi tuffim excites,laceraueris. Itaq;, quafi per mutuas operas,malũ ijs in orbẽ redit: quip pe cum,quæ lacerata funt,rurfus phlegmonen excitent: fecundo rurfus phlegmonẽ ipfam ma turari & pus expurgari defiderant.Quare ex omnibus fanandi difficultas his exoritur,& quòd ea,quæ idonea ulceribus medicamenta funt,contingere ulcus,ficut in uentriculo,non poffunt, & ꝗ per medium interuallum ferè uim fuam amittunt: & præterea ꝗ refpirando mouentur, & tuffiendo lacerãtur.Itaq;,cum in pulmone ruptum uas eft, fcire aperte licet, nifi protinus ante, q̃ phlegmone excitetur,glutinatum fit,id poftea infanabile fore.

Hippo. lib. de aff. intern. fcribit multos rupto pulmone uitam degere vfque quo moriantur.

A.li.3.f.10.t. c.18.fol.271.

De Vlceribus,quæ in Afpera Arteria funt,& in fumma eius parte: ac de Lactis, quod apud Tabias habetur,perfectione. CAP. 12.

CAeterum ulcera,quæ in afperæ arteriæ interiore funt tunica,& potiffimũ,quæ fummæ eius parti(quã Larynga uocant)funt uicina,aut ẽt in ipfa,hæc & curationẽ recipiunt,& nos nõ paucos eorum,qui ita funt afflicti,fanauimus.Sanẽ curationẽ eorũ hinc maximè inuenimus.In F grauis huius peftilẽtiæ initio(quę utinam aliqñ ceffet)iuueni cuidam, cum nouẽ iã dies ægro taffet,totum corpus ulceribus fcatebat,†ueluti omnibus ferè,qui euaferãt.Eo die etiam tuffic bat paululum.Poftridie uerò,ubi fe lauerat,ilico & uehementius tuffiuit,& tuffi expulit cruftu lam,quam græce Ephelcida uocant.Eratq; homini fenfus manifeftus ulceris in afpera, quæ in collo eft,arteria prope iugulũ nati.Quin aperto quoq; hominis ore fauces eius infpeximus,nũ quid in iis alicubi ulcus effet: fed nec fic infpectantibus apparuit uitiũ: & planè laborãti fenfus eius aliquis manifeftus ex comeftorum bibitorumq; tranfitu fuiffet,fi illic ulcus fuiffet.Quin ẽt ex aceto & finapi,certioris notitiæ caufa,quædam ei deuoranda dedimus.Sed nec horũ quicq̃ eũ momordit: & fenfus doloris manifefte in collo erat: quo loco etiam adeo irritabat,ut tuffire impelleretur.Suafimus itaque reniti quantũ poffet,nec tuffire . Quod & fecit,eo certe facilius, ꝗ exiguum erat,quod proritabat: & nos omnibus modis operam dedimus,ut ulcus ad cicatri cẽ perueniret,foris medicamẽtũ aliquod,quod ficcaret,imponentes: tum cubãti fupino humi dũ aliquod ex iis medicamentis,quæ ad eiufmodi ulcus facerent,exhibentes: ac iubentes id in ore continere,paulatimq; permittere in afperã arteriã defluere. Sic igitur faciens fentire fe ma nifefte aiebat adftringentis medicamenti circa ulcus uim,fiue ea uis huc tranfmiffa eft,fiue me G dicamẽ ipfum roris fpecie in arteriam ad ulcus defluxit,& tãquã percolatũ eft. Erat autem nec æger ipfe medicinæ imperitus,fed ex iis quidã, q ex ufu & exercitatione empiricè medicabã tur.Ergo fentire fe aiebat tum medicamentũ in arteriam defluere,tum tuffim quoq; aliquando mouere: obluctabat tñ plurimum,ac tuffim cohibuit.Igitur ipfe quoq; fua fpõte Romæ quidẽ, ubi†correptus fuerat,triduum etiamnum poft nonum diẽ eft moratus: poft hoc confcẽfo naui gio,primũ per flumẽ ad mare nauigauit: quarto die poft,naui peruenit ad Tabias: ufusq; eft la cte,quod & mirificã planè uim habet,nec fine caufa prædicat.De cuius ufu aliquid dicere ob latũ nunc tẽpus uidet,nec de eo tantũ,quod apud Tabias habetur,uerũ ẽt de alio omni. Neque enim iis modo,qui Italiã incolunt,eft fuccurrendum,fed,quoad fieri poteft, qui ubiuis habitãt gentiũ.Igitur ad lac,quod in Tabiis habetur,commendandũ multa concurrũt,& locus ipfe fa tis editus,& aer illi circũdatus ficcus,& pafcuum pecoribus falubre.Atq; hoc quidẽ alibi quoq; arte præparare licebit,fiquis in colle modice edito herbas fruticesq; ferat,qui falubre fimul ad ftringẽsq; lac reddãt: quorũ exẽpla paulo poft dicent.Cæterum ut ambientẽ aera fimilem red das,fieri oĩno nequit: eligere tñ fimillimum ex ea,quæ datur,aerum copia licet.Simillimus au tem is fuerit,cui eadẽ adfunt,quæ illi: altitudo collis mediocris: uia à mari ad ipfum triginta fta H dia,ampliusq; aliquid,fed non multo: locus autem ipfe uerfus mare, nẽpe Tabiæ in imo maxi me finu eft,qui inter Surrentũ & Neapolim cõfpicit,magis tñ in latere,quod ad Surrentũ per tinet.Porrò totũ id latus collis eft fatis magnus,lõgitudine ad Tyrrhenum mare porrectus . In flectitur aũt leuiter collis hic ad occafum: nec in meridiem in totũ planè ꝓcurrit. Ergo hic col lis à uentis iis, q ab ortu flant,Euro,Subfolano,& Borea,tutũ defendit finũ.Coniungitur illi in imo finu alter collis non paruus, quem & ueteres Romani in hiftorijs, & q nunc diligentiores funt,Vefuuium nominant.Celebre nunc nouumq; nomen*Vefuuium eft,omnibus hominibus notũ,propter ignem,qui in eo ex terra fubmittitur.Quę res non parum mihi ad ambiẽtis aeris ficcitatem conducere uideť: & alioqui præter ipfum ignem nec ftagnum propinquũ,nec palus, nec fluuius alicuius momenti ufquã in finu habetur.Oĩbus uerò uentis,qui ab Arcto ad æftiuũ occafum perflant,Vefuuius collis obiicit: multusq; cinis ab eo ad mare ufque peruenit,reliquię uidelicet materiæ,tum quæ in eo combufta eft,tũ quę nunc etiã uritur. Omnia hæc aerem effi ciunt ficcũ.Licet porrò & alibi terrarum eligere collem fimili modo ficcum , fcilicet nec longe à mari: nec adeo magnum,ut uentorũ impetui fit expofitus: nec adeo humilem,ut fubiectorum cãporũ halitum prompte recipiat.Caueatur autẽ,ne ad Septentrionem fit uerfus: ita enim effet

auerfus

†Codices impreffi & multi etiã ex manufcriptis legunt, ut Linacer uertit καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οἱ σωθέντες. & ita ẽt uetus interpres. Sunt tamen,qui non habent , οἱ σωθέντες. vt fic uerti poftea deberet ueluti alijs ferè omnibus.

A.li.3.f.10.t. c.5. fol.274.

† ἐλοίμωξεν.

A.ibidem.g

* *Ald. habet* βέσβιον: *manuſcripti aliqui* λέσβιον. *alij* τάβην.

A auersus à Sole. Quòd si ẽt in temperato orbis loco collis sit, ueluti is, qui ad Tabias conspicitur, longe magis ad rem pertineat. Hoc in colle sunto herbæ quidẽ, agrostis, & lotus, & polygonon, & melissophyllon: Frutices verò lentiscus, & arbutus, & rubus, & hedera, & cytisus, aliiq; his similes. Atque ita tibi collis præparetur. Pecora uerò, q̃ in colle ad Tabias pascuntur, boues sunt. Estq; eius animalis lac spissum ita, ut asinorũ tenue. Ego uerò, ne quod lactis gen⁹ usui desit, ex uaccis crassum, ex asinis tenue, ex capris mediũ, & boues, & asinos, & capras in pascua depulerim. Veteres uerò ẽt mulierẽ lactantẽ iis, qui phthoe consumerentur, adstare uoluerunt: quorũ sententiæ ipse quoq; accedo, & ꝙ familiare id sit, & ꝙ prius, q̃ ab ambiẽte refrigeretur, id sumi uoluerint. Porrò hoc tibi de lactis usu pro maximo præcepto sit, ut ii, q̃bus eo est opus, omnino id astante animali statim mulctum bibant, ẽt melle iniecto, si cui cogi in uentriculo solet: quòd si ipsum descendere ad aluum citius cupis, ẽt sale. Atque ille quidem adolescẽs, cũ ulcus in arteria ex pestilenti morbo haberet, sanatus est: ac post eum similiter alii. Alter uerò adolescens annos natus circiter decem & octo, cum multis diebus ex destillatione laborasset, primum quidẽ sanguinem floridũ cum tussi expuit, non sanè multum: postea uerò etiã tunicæ ipsius partẽ, quæ tegens intrinsecus totam arteriam, in fauces & os per ipsum arteriæ caput (Larynga uocant)

.li.3.f.10.t.5 5.fol.275 b

B ascendit. Videbatur aũt mihi, tum ex crassitudine eius coniectanti, tum ægri sensu, ipsius laryngis esse interna *tunica. Quin ẽt læsa illi ex eo uox est. Atq; hic quoque longiore quidem tempore, sed tamen sanatus est. Cæterũ, †qui ex pestilentia hoc uitio laborarunt, ꝫpropterea mihi facile sanati uidentur, ꝙ præsiccatum iis, præpurgatumq; totũ corpus fuerit: quippe cũ & uomuerint ex iis non nulli, & omnibus uenter profluxerit. Atq;, cum ita iam uacuati essent, qui euasuri erant, iis pustulæ, quas exanthemata uocant, nigræ toto corpore confertim multæ apparuerunt, ulcerosæ quidem plurimis, omnibus certe siccæ. Eratq; intuenti perspicuum reliquias eas esse sanguinis, qui in febri putruerat: quas, ueluti cinerem quempiam, natura ad cutim trusisset, sicuti alia ex superuacuis non nulla trudit. Verum medicamẽtis ad eiusmodi exãthemata opus non fuit, cum siderent sua sponte, ad hunc modum: Aliis quidem, quibus uidelicet exulcerata summa pars fuit, decidit ipsa ulceris crustula, quam Ephelcida nominant: deincepsq;, quod reliquum fuit, propinquum sanitati erat, ac post unum duos ue dies ad cicatricem peruenit: aliis, quibus scilicet ulcerata summitas non est, exanthema quidem ipsum, & asperum, & scabiosum erat, decidit uerò ueluti squamma quædam: ac dehinc omnes fuere sani. Nihil itaque miri, si ẽt ii, quibus eiusmodi exanthemata in pulmone sunt orta, propter ulcerum siccitatem sunt sanati.

* σῶμα. τ. corpus.
† οἱ ἐκ λοιμοῦ.

C Quod nanq; in cæteris ulceribus uniuersis supra mõstrauimus curationis esse propositum, hoc iam iis, quæ ex pestilentia sunt orta, præstò fuit. Omnia nanq; sicca, & aspera fuere, plurima q̃dem scabiei, quædam uerò etiam lepræ similia. Ergo, cum experientia rationi attestetur ulcerũ curationem hunc unum habere finem, ut siccentur, poterit quispiam ex iis, qui sanguinem ex pulmone reiiciunt, seruare permultos ita, ut nos fecimus.

De Curandis statim ijs, qui ob Destillationem, aut membrorum spiritus refrigerationem sanguinem reijciunt. CAP. 13.

AC, quemadmodũ quidem medendum iis sit, qui notabile in pulmone uas fregerunt, inde adeo, ꝙ ab alto sint lapsi, uel immodice clamarint, uel põdus supra uires sustulerint, uel ꝙ durũ *magnumq; aliquid extrinsecus ipsorũ pectori inciderit, dictũ prius est. Quemadmodum uerò, qui ex catarrho sanguinem reiiciunt, commodissime tractentur, nunc dicemus, proposita claritatis causa curatione, quã Romæ in splendida muliere peregimus. †Hæc nanq; cũ eiusmodi sermones audiisset, quales nũc de iis, q̃ sanguinẽ ex pulmone reiiciunt, habuimus, siue ex catarrho id, siue uehemẽti tussi paululũ quiddã per noctẽ expuerat, ilico ad me misit, se, q̃cq̃d exigerem, præbituram promittẽs. Audiuerat uerò ante id tpš, nisi quis ilico præsidiũ strenue afferret prius, q̃ ulcus phlegmonen contraheret, eum operam amissurum: atq; hãc esse præcipuã eorum, qui sanguinẽ reiiciunt, interitus causam. Igitur incidere mulieri uenam, quæ iã quatriduũ propter catarrhum propemodum sine cibo egisset, nõ placuit: sed iussi, ut acri uteretur clysteri: tum crura, manusq; calfaciẽti pharmaco plurimum fricaret, & uinciret: mox caput raderet: cui deinde medicamẽ, quòd ex palũbiũ stercore constat, imposui: interpositisq; tribus horis in balneũ duxi, ac laui, nullo caput contingẽs pingui: dein caput idoneo pileo cõtexi, & pro eo, q̃ tũ erat, tpis statu, nutriui sola sorbitione: postq̃ statim fructũ aliquẽ autumnalium austerum dedi. Deinde, cum dormitura esset, quod ex uiperis conficitur, medicamẽtũ dedi (theriacẽ uocãt) circiter quatuor mẽses ante confectũ: habet enim id ætatis adhuc præualentẽ papaueris succum, qui in antiquatis ignauus redditur: ideoq; & somniferum est, & fluxiones tũ siccat, tum leuiter crassat. Finito uerò prorsus catarrho, liquido apparebat tũ ex respirandi specie, tũ sonitu semel excitatæ tussis, pulmonẽ expurgatione egere. Cæterũ exhibere hanc non placuit secundo saltẽ die, sed in omni taciturnitate & q̃ete muliere seruata, tũ artubus eius perfricatis uinctisq;, iussi reliquas quoque oẽs partes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento incalescebat. Rursus aũt uesperi dedi theriaces ceu fabæ nostratis magnitudinem: erat uerò, quod pridie acceperat, hoc lõge amplius. Postea uerò, q̃ hac quoq; nocte ꝓbe dormiuisset, tertio die mane

* Al. graueque.

† *Clarius ex græcis. Hæc nãq; cum eiusmodi sermones audijsset, quales nunc de ijs habuimus, qui sanguinem ex pulmone siue ex catarrho aliquo siue uehementi tussi reijciunt, cum paululũ quiddam per noctẽ expuisset, ilico ad me misit, præbere se prõptã asserens ad faciendũ, quicquid ego uellẽ.*

D

A li.3.f.10.t.3 c.6.fol.267. e

mel coctũ copiose exhibui,ac in quiete seruaui. Procedēte verò die totũ corpus similiter per- E
fricui,ac ptisanæ cremorē cũ pane exiguo pro cibo sumere iussi.Mox quarto die mane quidem dedi medicamētũ,quod ex uiperis fit,sed quod iã in ætate uigoris esset, idq; cum copioso melle.Capiti uerò mulieris eodē pharmaco,quod uehemēter cũ siccat,tum calefacit, imposito,ac deinde ipsa lota,nutritaq; modice,ualētius iã pulmonē expurgare in quinto sum aggressus.Ac dehinc rursum,rursumq; ex interuallo,ad caput quidē consueto cerato, quod thapsiã recipit, sum usus.Totã uerò corporis curã,in gestatione,frictione,a*mbitione,lauandiq; abstinētia,ac uictu tũ moderato,tũ uerò boni succi,ad reficiendũ direxi. Hæc itaq; mulier rectè sese habuit, minime lactis opem requirens.Alteri uerò adolescenti,cui non ex destillatione, sed ex refrigeratis spiritus instrumentis,orta tussis fuerat,cum sanguinem & ipse ad dimidiam heminam reiecisset,statim uenã incidi,ac bis eodē die ex ea sanguinē detraxi: deinde rursus postridie bis: sed artuũ frictione & uinctura priore die usus,ad uesperã dedi pharmacũ nostrũ,quod diaspermaton dicitur.Secundo die post alteram detractionem imposui toti pectori ceratum, quod ex thapsia conficit,mox uesperi,ne supra modũ calfaceret,id auferēs. Tertio die rursus ad tres horas imposito,hominē laui.Cibaui aũt similiter tribus his diebus, prioribus quidē duobus, sorbitiunculis:tertio uerò,ptisanæ primum cremore,deinde pisce statim aliquo, qui & facilis cōcoctu esset & simplici ratione præparatus,adiecto.Dedi quoq; medicamentũ dia spermaton,& F
secundo,& tertio die similiter ad uesperã:quippe quod & somnum conciliat,& sensum doloris eleuat,& siccandi uim habet.Tũ uerò, cum & spiritui delegatæ partes in naturali temperamento essent,& totum corpus uacuatum, ac nulla phlegmones suspicio circa ruptũ uas superesset, expurgare cœpimus.Mox bibito medicamento, quod uiperas habet, ætatis iam uigentis, ad Tabias dimisi.Sic ego omnes,qui primo se die mihi curandos permiserunt,sanaui.

*περιπάτοις. Ambulatione.

De Curando Pulmonis Vlcere,quod tribus quatuorue diebus insedit. CAP. 14.

QVi uerò post duos,aut tres,nō oēs:sed aliquibus eorũ insanabile ulcus fuit.Quotquot aũt phlegmone sic occupauit,ut iã febricitarent,horũ nullus est in totũ persanatus.Sed q̃ postea sic per omnia præsidia rite transierunt,ut siccaretur ulcus,ij tantũ saltē lucrifecerunt, ut illud nec ultra progrederetur,nec maius fieret:sed siccatum,ac callo duratũ,lōgiore uita frui hominem sineret.Ex ijs uerò, qui ulcus in pulmone habent,ij demum insanabiles mihi esse uidentur,qui ex succi uitiosi erosione id possident, quorũ aliqui ceu salsilaginē sputũ suum sentire se aiunt:nam longo arbitror tempore omnino opus esse,ut succi corrigatur uitium. In tempore uerò necesse est duorũ alterũ,aut siccando ulcus,ceu callũ fieri,eoq; fore omnino insanabile:aut non siccando,tũ ipsum putrescere,tũ quæ circa sunt depascere, atq; ita spacio pulmones putrefacere.Porrò multi ex ijs,qui eiusmodi succũ uitiosum congessissent,cũ ex eo tussirēt, non tñ etiamnũ sanguinē reijcerent;huius nostræ prouidentiæ cōpotes facti, prorsus sunt persanati.Oportet aũt in principio nullius rei æque esse solicitũ, q̃ ut neq; tussiant, neq; ex capite aliquid in pulmonē defluat.Cauetur id triplici præsidio,purgatione primum:secundo,medicamine,quod dia spermatō dicitur:tertio,ipsi capiti prouidēdo.Quod purget,diuersas facultates habeat,oportet:cuius generis nostræ sunt pilulæ,quę ex aloe,scãmonia,colocynthide,agarico, bdellio,& gummi arabico conficiuntur,ad plures uidelicet excrementorũ purgandas species. Sanè satisfaciant ad usum,& quæ sine gummi componuntur.Postea uerò,si res postulabit,etiã ijs,quæ nigrã bilem expurgent,utare.Capiti prouidebitur cerati usu, quod fit ex thapsia. Atq; hæc quidē in principio peragenda sunt.Post uerò reficiendus æger salubriter est cibis boni succi,frictione,in*ambulatione,& balneo. Tradetur autem de his methodus in idoneo operis loco.Porrò ij sunt,qui maxime lac requirunt:neglectoq; eo, omnium maxime sunt insanabiles. Cæterum de mittendo his sanguine sciri illud licet,Quicunq; parum habere sanguinis uidebũtur,ijs ad quendam succum probiorem (sicuti prædixi) reductis,detrahere sanguinem poteris, H
tum rursus reficere:eosdem etiam rursus purgare,ac rursus reficere:denuoq;,si res suadet, sanguinem mittere,potissimum,quibus ueluti limus uitiosus & crassus,totus est sanguis. At, qui ualidi sunt,multiq; sanguinis,ijs statim à principio est detrahendus.

G (right margin, beside "bile:aut non siccando") — A.l.3.f.10.t. c.5.fol.274.

*περιπάτοις.

Quàm perperam Erasistratus,ac Thessalus Sanguinis reiectionem curarint, ac de Vlceribus,quæ in Sede,ac Pene consistunt. CAP. 15.

HOrum,quæ retuli uel modo uel ante,siue ea inueni ipse,siue iuxta Hippocratis uiã usurpaui,nihil planè non examinatũ,ac iudicio cōprobatũ est:sed p̱ experientiã oĩa iudicata:in q̃bus *erroris pericula ipsi p̱tulimus.Fructũ ex eorũ usu habituri sunt, q̃buscũq; artis op̃a sunt curæ:siquidē alij ueri sunt,alij sophistarũ sermones.Quanq̃ quid sophistas memoro?Cũ ēt non cōtēnendorum medicorum aliq̃, ēt q̃ integra uolumina de sanguinis reiectione prodiderunt, alia q̃dē multa & parua recte perscripserint,maximorũ aũt auxiliorũ nullius meminerint,parũ intelligētes p̱ multa illa & parua,quæ recte admonēt, lōgũ ipsis ægrotis cōparandum interitũ. Per hæc aũt tria,q̃ planè deplorati nō sunt,oēs seruant̃,p̱ sanguinis missionē,& purgationē, & ea quæ caput roborãt.Sanè in sequētibus,cũ de *succorũ curatione p̃cipiemus,dicemus de sanguinis missione diligētius.Minime igit̃(sicuti medicorũ non nulli censent)à paruis incipiendũ

*ἀποτυχίας. *χυμῶν est in impressis, & multis ēt antiquis codic. In antiquissimo tamē quodam exemplari legitur, κακοχύμων.

auxilijs

A auxilijs est: Nec, sicut illi dicũt, sentiendum, ista scilicet prius esse tentanda: mox, si nihil profecerint, aggrediẽda maiora. Nã in morbis, in qbus periculũ non impẽdet, vera ea opinio est: at, vbi moriẽdum ægro prorsus est, si phthoe semel exceptus sit, alienissimum à ratione est à minoribus inchoasse. Nã, sicuti reliqua oĩa ab Hippocrate tradita, ita illa quoque sententia recte est dicta, Nẽpe ad ultimos morbos vltima prorsus remedia maxime valere. Quà nã igitur inductus opinione Erasistratus in taliũ affectuũ principio segnis tardusq; est: post diligens, cum perijt occasio? Nã sanguinis missione, cum sanguis reijcitur, nusquam prorsus utitur, uitiosissima ratione inductus: sed nec purgat quenq̃, nec caput siccat. Quibus nimirũ siquis phthoe occupari periclitãtes fraudet, quãuis reliqua oĩa probe peragat, nihilo plus, arbitror, agat. Nã sanguinẽ mittere recusat: ac solis artuũ deuinctionibus ad eũ auocandum utitur, quò (ut ipsemet ait) ad phlegmones tempora sat nobis sanguinis superfit, nec propter inopiam eius ęgrũ nutrire cogamur. Sed heus tu Erasistrate, dicat arbitror aliquis, si post venam ruptam phlegmone iã pulmonẽ occuparit, nõ est, quòd speres hominem sanandum propter ipsas, quas paulo ante cõprehẽdi, rationes. Quare amplius opera tua nõ egebit, proditus videlicet per te inter initia. Quippe idẽ facis, quod gubernator, qui, vbi per eius incuriã euersa nauis est, vectorum cuipiã asserẽ in manũ dat, indeq; salutẽ comparare suadet. Sed Erasistratus fortasse existimabat, phlegmonen esse ex ijs, q̃ necessario vulnus comitentur. Verũ, si ita sentiebat, in magna planè erat ignorantia: cũ videre cuiq; liceat, sexcentis eorum, qui quotidie singulari certamine decertãt, maxima citra phlegmonẽ glutinata vulnera sic, ut secundo uel quarto die sint omnino in tuto. Nos uerò ẽt plurimos ex ijs, q uas in pulmone ex casu, clamore, plagaue rupissent, prius, q̃ phlegmone in uase rupto excitaret, curauimus. Quòd si horũ quoq; pulmones phlegmonẽ inuasisse asserit, ipse suis ipsius placitis repugnat, simul princeps uiscus, quod maxime uicinum cordi sit, phlegmone laborare affirmãs, simul hominẽ febri carere, itẽq; rupta phlegmone nihil expuisse. Ergo à nobis quoq; inuicẽ audiat nec fieri posse, ut glutinetur ulcus, si phlegmone pulmonem inuaserit: omninoq;, si inuaserit, febricitaturũ: ac purulẽta deinde, cũ phlegmone soluitur, tussi exputurũ. Ergo, si quis nec febricitabit, nec tussiet, nec saniẽ aliquam ex ulcere, & phlegmone spuet, quæ ratio est, ut huius inesse pulmoni phlegmonen dicas? Itaque tũ hoc maximum certe præsidium non recte ab eo damnatum est, tum purgatio sine ulla mentione prætermittitur. Ac nec ullũ pharmacon, quod efficax sit, contra ullum ex comprehẽsis generibus ab eo est positũ. Quin, siue caput fluxionẽ mittat, eo statu seruabitur: siue ex intemperie ipsorum spũaliũ tussis

C incidat, etiã ipsa sic manebit. Ergo Erasistratus statuario illi assimilis uidetur, qui reliquis omnibus partibus scite perfectis, statuã reliquit cæcã. Nã quæ, quæso, reliquæ pulchritudinis gratia, cum oculos desideres? Postea, si dijs placet, cũ tanti uiri maxime aberrent, egregius uir Thessalus, qui artem ne nouit quidẽ, Methodicũ se censet appellandum. Ac nunc fermè oẽs sectatores eius sanguinẽ mittere uidemus, tum alijs ægrorum non paucis, quibus non solum non utile, sed ẽt noxiũ existimare id præsidij oportebat, præsertim si proprijs ipsis hypothesibus starent: tũ uerò ijs, q sanguinẽ, siue hunc ꝑ uomitũ, siue ẽt cũ tussi, reijciũt, modo ualẽtes uires habeãt: Sed quõ cohærebunt hæc secum, ut uenam, ubi sanguis reijcitur, incidere iubeant, & in commentarijs suis scribant, remediũ id adstrictis uitijs cenuenire? Ergo, ne se Methodicos amplius nominent, sed Empiricos, si reiecta ratione, quã esse rectã putabant, experientia utuntur ad inueniẽda præsidia. An igitur in ijs quidẽ clare deprehẽdunt nec methodo, nec oĩno rõne aliqua quicq̃ facere, ubi uerò partes inutiles esse ad curationis inuẽtionẽ aiunt, nõ multo magis? Atq; siquis ad memoriã reuocet ea, quæ de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, præterea utero, uesica, & uentriculo, diximus, errare eos tota uia uidebit. Talis igitur erat, q ad phlegmonẽ, quæ in pudẽdo erat, macedonico medicamẽto est usus, ac cũ eo ẽt cataplasmate, quod rela

D xãdi uim habebat, nẽpe solẽni hoc, quod ex pane, aqua, & oleo conficitur. Etiã alius quidã illi persimilis, qui ad sedẽ exulceratã ijsdẽ est usus. Verũ de talibus, ubi de phlegmonis disputabitur, agemus. Cæterũ ulcera, quæ citra phlegmonẽ in pene sede'ue consistunt, nullũ cataplasma desiderant, sed medicamen, quod cicatricẽ inducat: non tñ, mehercle eius naturæ, quæ ulcera, q̃ in carne sunt, inducere cicatrice possit, immo quæ tanto magis siccare possit, quãto hæ partes sunt carneícciores. Quin ẽt, quod magis admirere, ipsorũ, quæ in pene sunt, ulcerũ magis etiã siccari postulant, & quæ in toto cole hæserunt, & quæ extra hunc ẽt finẽ eius, q glãs dicit, infestãt: minus uerò, quæ in præputio sunt: atq; ẽt his minus, quæcũq; in reliqua sunt cute, quæ totũ colẽ uestit. Cũ igit humidũ in glande ulcus quidam ex amethodis istis medicis, istis inquam Thessalijs, sanare aliqñ non posset medicamẽtis ijs, quæ epulotica uocant, id est, quæ cicatricẽ inducunt, adhibuit in consiliũ me. Vbi igit ex me audiuit longe ficciore medicamento particulã egere, propterea, ꝙ ficcioris naturæ esset, primũ non credidit: vt uerò coactus necessitate est aliquo ex nostris medicamẽtis uti, tribus diebus sanatũ ulcus est: perspicuũq; erat medicũ non tam fuisse de salute hominis lætatũ, q̃ inde adeo tristatũ, ꝙ in mala disciplinæ secta fuisset educatus. Siquidẽ medicamen, quod ex papyracea charta cõbusta fit, hoc scilicet nobis usitatũ, id genus ulcerũ sanat: sicuti etiã anethum ustum simili modo inspersum; itemq; cucurbita sicca,

1. Apho. 6. Ex. ord. 4. d

A. l. 3. f. 10. t. 2 . 21. fo. 324. d

atq; usta ad eundem modũ: alia prӕterea multa ex iis, q̃ uehementer, ſicut illa, ſiccant. Siqua ue- E
rò eiuſmodi ulcerũ, ſine madore ſunt, ac recentia, iis ſola aloe ſalutare medicamẽ eſt. Inſpergit̃ [A. ibidem.]
autem ſicca, ſed in tenuiſſimum ceu pollinẽ redacta. Hӕc uerò ẽt, quӕ in ſede conſiſtunt, ſicca ulcera probe percurat. Simillimã huic uim hẽt, & cadmia uino elota, & ſicca. Ab hac quoq; nõ longe abeſt argenti ſpuma, Lithargyros grӕce dicta. Deinceps uerò molybdӕna ſequitur. Omnibus uero, tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax, pompholyx eſt. Sin humidiora ſunt, ipſe per ſe pini cortex, itẽq; lapis hӕmatites uocatus, idoneus eſt. Quòd ſi profunditas quӕpiam ipſis adſit, ubi excitata fuerint, dictorum alicui tãtulum mannӕ admiſcendũ eſt, quãtum ſit ad carnem gignendam ſatis. Neq; igitur horum quicq̃ uel per ſomnium norunt, q̃ iſtius ſunt alienӕ à methodo ſectӕ, cum oẽ ulcus, in quacunq; animantis ſit parte, eandem poſtulare curationẽ opinentur: neq; etiã, quemadmodum ſuere quӕdã ulcera oporteat, ueluti ea, quӕ in abdomine contingunt: de quibus in ſequenti libro cum iis, quӕ reſtant, uniuerſis agetur.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS F
LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Neruorum, tendinum, ligamentorum, partiumque, quӕ illorum natura participant, oſſium quoque curationem abſoluit.

Prolixitatis librorum excuſatio, ac quӕ hactenus monſtrata ſunt. CAP. I.

NOn dubito fore nonnullos, quibus eſſe prolixus uidebor, qui unũ hactenus morborum genus, quemadmodum methodo curetur, exponã. Par eſt aũt, non tam mihi lõgitudinem hanc imputent, q̃ iis, qui parum intelligentes, quӕ rectiſſime ab Hippocrate ſint ſcripta, ea calũniari ſunt conati: quos, ne quẽadmodum ulcus quidem recte curent, ſcire oſtendi, nedum, quod maius ſit, quicquam. Atq; ipſum quidem morbi genus, cuius una ſpecies ulcus eſt, ſeu cõtinuitatis, ſeu unionis ſolutionẽ voces, nihil referat. Illud mõ- G
ſtratum eſt, methodum curãdi eius, in quocunq; corporis membro ſit, quę quidem ab affectu ipſo ſumantur, indicationes ſeruare cões: quӕ uerò ex partibus prӕbeãtur, alias atq; alias habere. Cum enim in carnoſis particulis inciderit, nominatur quidem ulcus: habet uerò curationis indicationem omnium quidem, quӕ p̃ter naturam ſunt, cõem, ſui ſcilicet ademptionẽ: quam uerò, ceu affectus, prӕſtat, ut per cõtraria tollatur: quam, ut diuiſio eſt, unitionẽ, quippe generatio huius uitij in diuiſione unitatis cõſiſtit. Ideoq; in oſſe uocatur fractura, grӕce Catagma: in neruoſis fibris Spaſma: in muſculis vlcus, & ruptio: quorũ differentia prius iam dicta eſt. Idem tñ morbus, cum in neruum, & arteriam, & uenam inciderit, nullam propriã appellationẽ eſt ſortitus, mutuatur aũt interdum ulceris, interdũ uulneris, uel ruptionis, appellationem. Cӕterũ parum eſſe de nominibus ſolicitũ debere eũ, cui rerum ſciam inuenire ſit ꝓpoſitum, ſӕpe iam diximus. Itaq; huc potius noĩbus neglectis ꝓperemus: qñ nõ ex horũ exquiſita impoſitione, ſed ex appoſitis remediis, ӕgro ſalus parit̃. Rurſus igit̃ reuocandũ ad memoriã eſt, quemadmodũ audaciſſimus Theſſalus, cũ nullã curãdi ulceris methodum tradiderit, oẽs tñ dixiſſe ſe arbitratur. Siquidẽ, ꝙ ſinuoſum ulcus poſtulet impleri, & ſimplex glutinari, hӕc nec idiotis ſunt ignota: quẽadmodum tñ methodo quis pharmaca inueniat, q̃bus uel impleatur, qđ H
ſinuoſum eſt, uel glutinet̃, qđ ſimplex eſt, hӕc uulgus nõ nouit: at id eſt, qđ medicis conſiderandũ proponitur, atq; in eo alius alio eſt p̃ſtantior. Quippe, ueluti in prӕcedentibus oſtẽdimus, & inueniet remedia, & inuentis recte utetur, quiſquis in medendi methodo eſt exercitatus.

Aduerſus Theſſalum de nerui punctura, ac de medicamentis, quibus curatur. CAP. 2.

VT enim iam aliquid perſequamur, quod p̃cedentibus ſit deinceps, fingamus quempiã ad nos uenire, cui tñ cutis acu ſit puncta. Hunc hoĩem, ſi is ſit, cui facile ulcera ſaneſcant, ẽt [A. li. 1. f. 4. 28. 83. f]
ſi citra medicamentũ nudoq; mẽbro ad opera conſueta dimittas, nihil ſentiet mali: ſin, cui difficulter ſanentur, primũ quidem dolebit, poſt ẽt tũ pulſu particula infeſtabitur, tum phlegmone. Ac Empiricus quidẽ examinando percontãdoq; hoĩs naturã diſcet: Nos uerò, tũ ex eiuſmodi examinatione oĩbus his uſi, q̃ per experientiã inueniãtur: tũ nihilominus ex iis notis, quas de boni ſucci maliq; naturis habemus: p̃terea de iis, qui acris hebetiſq; ſunt ſenſus: tũ plenitudine grauatis, modiceq; ſe in ſuccis habentibus: nõ ignari, ꝙ, qui uel plethoricus eſt, uel uitioſis ſuccis premitur, uel acris eſt ſenſus, uel horum quibuſdã, omnibus ve premitur, phlegmone tentabitur: qui contra eſt affectus, nihil mali ſentiet. Atq; hӕc proſpicientes, nõ equidem medicamẽ, quod glutinet, imponemus, cuiuſmodi plurima ſunt eorum, quӕ Enӕma uocant, (ea ſunt, quӕ

recentibus

A recentibus statim applicantur vulneribus)immo molle,& blãdum,& quod dolorem mitiget:si quidem,ubi magna diuisio est,ibi studiũ impendi debebit,vt magis siccantibus remediis labra vlceris uniantur,atq; coalescant:vbi autem acu stilove facta diuisio est,id duntaxat curãdũ est, ne phlegmone particula tentetur.Atq; ex hoc manifestum est,cruentorum vlcerum *indicationem,quæ à Thessalo est prodita,nihil nos maius adhuc docere,q̃ si cuilibet è plebe notũ.Nõ.n. scire,quid fieri oporteat,id magna res est,ut quod oĩbus hominibus natura insit:sed, quibus rationibus illud efficias,id uerò scire artificum est.Nã,si nauem quispiam sit ædificaturus, scimus profectò omnes,ẽt qui nauium fabri non sumus,quo loco poni gubernacula debeãt, quo loco puppis,quo prora,ac reliquorum quidquis:cæterũ nihil nobis hęc ad rem conferunt,utpote ne scientibus,quemadmodum ipsa struãtur.Aeque,& qui ædes molitur,utiq; nõ ignorat,nec ꝙ ia ciẽda primum parietum fundamenta sint,neq; ꝙ super his erecti minimeq; inclinãtes erigendi sint parietes,nec ꝙ super his strui tectum oporteat,nec ꝙ ostia, & fenestræ,singulæq; reliquarũ domus partiũ propriis collocandæ sunt locis: verum hæc ad domum ædificandã quid cõferãt, quoad ipse fabrilis artis ignarus ea fabricare nesciat?Vni igitur Thessalo omnium hominum sapientissimo,nosse,quid fieri oporteat, ad artificiosam notitiam satis esse uidet.Sed nos per superius cõprehensa monstrauimus id esse operum,quæ ex artibus expectentur, ueluti principiũ quoddã,nondũ aliquam eorum propriam partem, sed quæ etiam sit cuiuis è plebe communis: quippe primæ in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt præstò.Quare,si hę satis sunt ad opifices faciendos,nihil uetat,quin & naues ipsi ædificemus,& materiã fabricemus: promptumq; sit omnibus,tum calceos facere,tum uestes,tũ domos, sed & architectos esse,& cithara personare,& rhetoricari.Verum nõ ita se res habet:nec,qui vulneratæ parti naturalẽ unitionem esse moliẽdam nouit,is medicus est,sed qui,q̃bus id rebus perficiat,intelligit:quanq̃ ne hoc quidẽ ipsum per se satis est,si quis etiam quò pacto his sit utẽdum, nesciat : sed qui uiã omnẽ curationis eousq; percalluit,ut ipsum cõsequi destinatum finem queat, is demum est,q̃ mederi nouit. Ergo istis amethodis Thessali æmulis illud accidit, ut maiora uiribus audeant,nec ad ea,quæ consequi alioqui possent,accedant.Quippe,cum dudum stilo quidam vulneratus in manu esset ita,ut tota diuisa cute aliquid neruorũ,qui suberãt,pungeret,sapiens scilicet Thessalius in principio emplastrũ quoddã imposuit,quo sæpe in maximis vulneribus usus ꝓspere fuerat.Putabat.n.(arbitro)omne vulnus eãdẽ curationẽ requirere. Phlegmone uerò oborta,ad cataplasma,quod ex farina tritici cõponitur se cõferẽs, atq; interim hominem putrefaciens,intra

C septimum diẽ iugulauit.Nec sanè cõprehẽdere numero est,quot,vbi in Pæonias istorũ manus incidere,conuulsione perierint:quò,si diis placet,sanctio illa Thessalia seruetur.Omne cruentũ vlcus similiter esse curandum,idq; partibus iis,quę laborent,nullam indicationẽ cõferentibus. Cæterũ vera ipsa methodus non perinde,atq; hæc Thessali,est amethodos,immo põt vel nunc etiam post tot tantosq; medicos non solum meliora medicamenta,q̃ prius fuere, sed ẽt vniuersum curationis modum inuenire.Nemo.n.statim ab initio iis vsus,quæ nos inuenimus,ex neruvi vulnere in conuulsionẽ incidit.Aduerti nanq;,vbi punctus neruus esset,ei ex sentiẽdi, quod obtinet,acumine necesse esse,tũ dolorem incidere,quàm reliquis partibus maiorem,tũ ex necessitate phlegmonem consequi,nisi quis,& medelam dolori inueniret, & phlegmones generationẽ prohiberet. Rationabile igitur mihi est visum,cutis quidẽ uulnus apertum inglutinatũq; custodire,quò per id ex neruo vulnerato sanies efflueret:totũ verò corpus superuacuis humoribus liberare:ac,nequis dolor vulneratam partẽ vrgeret,in primis solicitudinem habere.Itaq; etiam medicamenta excogitaui nõ pauca,q̃ vulneri imposita ad utrunque mire sunt comparata,tũ vt dolorem mitigent,tum ut exitum saniei patefaciant.Tutius uero fuerit etiã, siquis cutem latius incidat,ac totum corp⁹ sanguinis missione inaniat,utiq; si fortis sit uirtus. Si uero ui

D tiosis succis repletum corpus sit,protinus purget.Aqua uerò calida, quanquam reliquas phlegmonas ualde mitigat,uulneratis tamen neruis est inimicissima:cum præsertim eorũ substantia ex refrigerata concretaq; humidiore materia sit condita.omnis enim eiusmodi constitutio per ea,q̃ simul calefaciunt,& humectãt,resoluitur,ac putrescit.Itaq; ab aqua calida eos,qui ita uulnerati fuerant omnino prohibui, utilius iudicãs oleo calente fouere;propterea,ꝙ demonstratũ à me est,hoc quoq;,si frigidum applicetur,tenues meatus obstruere:sin calidũ,digerere. Porrò fugi ex huius quoq; generibus,& crudum,quod Omotribes græce dr̃,& quod deniq; adstringẽdi uim haberet. Delegi aũt tenuissimum, cuius generis Sabinum est,quod etiã utilius fuerit, si bimum trimumve sit,quippe id,q̃ recens,magis per halitum digerit : quoq; magis est antiquũ, hoc semper magis digerere est potẽs,uerum dolorem minus sedat.in pharmacis aũt huc omne consilium direxi,ut esset eorum facultas tũ tenuis,tũ modice excalfaciens, & quæ siccare citra dolorẽ posset : cum sola hæc trahere ex profundo saniẽ, neq; cõtracta neq; demorsa particula, possit.Vsus sum aũt primũ terebinthina resina,tũ per se,tũ ẽt paulũ euphorbii admiscens: Et ꝑ se quidẽ in pueris,& mulieribus,& generaliter iis,qui molli essent carne : cum euphorbio uerò in iis,qui dura.Nõ secus aũt,& propoli,nõ per se modo,uerum etiam cũ euphorbio ipsam molliens:ꝙ si durior esset,cum tenui quopiã oleo.Quin & sagapeno in duris corporibus sum usus, utique

Margin notes:
A.li.4.f.4.t.4.
..l.4.f.4.t.4. 1.fol.475.d
A li.4.f.4.t.4. ..3 fol 476.d

vtiq;,cum oleo,& terebinthina id miſcens:ſed & opopanace ad eũdem modum, quo & ſagape E
no.Mihi uerò,& lachryma cyrenaica nõ inutilis fore uidetur,ſiquis*emplaſtrũ ex ea faciat,cu-
iuſmodi eſt,quod nos ex euphorbio cõpoſuimus:uerũ nondum id experiẽtia,quemadmodum
reliqua oĩa,comprobauimus.Quippe p̃cedere oportet eam,quæ à uera methodo proficiſcitur,
remediorum inuentionẽ,huic uerò experiẽtiã ad certiorem ẽt fidem ſubſcribere. Siquidem ex „
tali methodo ẽt ſulfur,quod ignem expertum non ſit,quodq́; lapidoſum nõ ſit,ſed oĩno tenuiũ
partiũ,ei,cui neruus uulneratus eſſet,conducturum ſperauimus, tantũ eius tenui oleo miſcen-
tes,dũ,quod ex utriſq; miſtum erat,ſordium haberet craſſitudinem.In ualẽtioribus uerò durio
ribusq́; corporibus,ẽt ſi ad mellis ſpiſſitudinem redigas,ſic quoq; iuueris:nã id quoq; cõproba-
tum experientia eſt.Quin etiam totam calcem ſimiliter oleo admiſtam his applicandam exco- A.l.4. f.4.t c.3.fol.47
gitauimus:quæ ẽt,ſi mari lauetur,magis proficiet. Lauatur optime ꝑ æſtatem in æſtu caniculę.
Quòd ſi bis terve eam laueris,utilius medicamen efficies.Quo pacto aũt talia præparanda ſint,
ex cõmentariis,quos de medicamentorũ cõpoſitione edidimus,intelliges.Nũc mihi tm̃ dixiſſe
ſufficit,me,tũ hæc,tũ alia multa medicamenta aduerſus neruornm vulnera inueniſſe, cum nec
ſub aliquo magiſtro ea uſurpata uiderim,nec in ueterũ alicuius,aut medẽdi libris,aut quos De
Facultatibus ex propria ſapiẽtia inſcribũt,prodita:ſed ex ipſa rerũ natura indicationes ſumpſe E
rim.Id quod proprium eſſe medici methodo utentis exiſtimo. Mirificus aũt Theſſalus,cum ne
unũ quidẽ medicamentum inuenerit,iã pridem materiam eorum notã eſſe affirmat. Atq; mul-
torum medicamentorũ,quæ nos excogitauimus, non modo Theſſalo, qui ante eũ medici fue-
runt,materia nota non eſt,ſed nec iis,qui poſt eũ in hũc uſq; diem fuerunt.Siquidem ipſe, cum
accerſitus aliq̃n eſſem ad quendã, qui a Theſſalijs iſtis amethodis medicis putris fuerat factus:
ac cernerem eum cataplaſma,quod ex triticea farina fit, impoſiturum: ubi nullũ ad præſens mi
hi medicamentum erat,popoſci ex figulo quodã,quem uiderã,ægri uicino,aquã lixinam:tũ co
quens in ea farinam hordaceam,non autem ſicut illi in oleo,& aqua triticeam, impoſui. Poſtea
verò farinã erui ſimili modo coctã,iã phlegmone inflãmato,& putri ex bella horum curatione,
neruo imponens,uindicaui ab ea putrefactione hominem.Verum de iis,q̃ cum phlegmone pu
treſcunt,alia diſceptatio ſequetur,eaq́; diffuſa in opportuno operis loco.De neruis uero uulne-
ratis ſatisfaciant,quæ dicta iam ſunt.Et ſanè ex iis,quę ipſi inuenimus,plurimi uno illo empla-
ſtro utũtur,quod ex euphorbio,& cera,& fricta reſina eſt compoſitum. Cui,neſcio quomodo,
aliqui ſinopidis,aliquid poſtea miſcuerunt,aliqui ochræ,quo uidelicet fucatũ,unde cõponatur,
lateret,†ægre ferentes,ſi meum id eſſe uideretur.‡Verũ nõ eſt à principio ſic à me cõpoſitũ. Mi G
ſcuerint fortaſſis ei nonnulli, & è ſalis flore aliquid,aut aliud quippiam tale, quod colorem eius
immutet,nec uim eius minuat.Poteſt quis per ignorãtiã etiam tale aliquid immiſcere,qđ facul
tatem eius immutet.Verum nos illud ex cera,reſina terebinthina,pice,& euphorbio compoſui
mus,immiſcentes ex cera partem unam:ex terebinthina,& pice,utriuſq; partis unius dimidiũ:
ſic,ut quod ex utriſq; conflaretur,ceræ par eſſet.Licet autem interim, & plus ſit,quod ex ambo
bus conſit,q̃ cera:licet rurſus,& alterum eorum tantum ceræ admiſcere. Quin etiã penuria te
rebinthinæ,tum humidam pineam,tum etiam frictam,cõmode admiſceas: non minus etiã his
& abietinam immittas.Strobilina uero duris tantũ corporibus idonea eſt:ad mollia uerò immi
ſcenda non eſt.Si itaq; humidã reſinam immiſcebis, tunſum cribratumq́; euphorbium reliquis
immittes,liquatis:eſto vero pondus eius, ceræ pars duodecima,ẽt plus aliquando, ubi ſcilicet
ualẽtius efficere eſt in aĩo: Sin ſiccam,ſicuti,quæ fricta eſt,utiq; olei puſillũ deſiderabit euphor
bium.Quare ego,tum id cum oleo contũdens, ac ad ſordium ſpiſſitudinem redigens,mox reli-
quis poſt liquationem refrigeratis*terens miſceo.Sæpe etiam tantulum aquæ immiſcui medica
mento conficiendo,quantum in miſtis ipſis liquãdis, tũ abſumi, tũ euaneſcere, prorſus potuit.
Verum omnia huius generis ad tractationẽ de medicamentorum cõpoſitione magis attinent. H
Nunc ſuffecerit,ſicuti antea fecimus,indicato,quale eſſe debeat medicamenti genus,pauca par
ticulatim exẽpli cauſa apponere. Vberẽ nanq; omniũ materiã in opere De ſimplicibus medica
mẽtis inuenies:præparare aũt debebis,ut in opere de eorũ cõpoſitione eſt traditũ. Nunc igitur
ſatis eſt hoc tm̃ dixiſſe,atq; ad alia tranſire.Vulnerati nerui curatio medicamenta poſtulat,quę A.l1.4.f.4.t. c.2.fol.475
& tepidũ calorẽ excitent,& ualenter ſiccent:tum quæ ex ſubſtãtiæ ſuæ natura,& trahendi uim
habeant,& tenuiũ ſint partiũ.Sanè non ad medicamentorum mõ, uictuſq́; inuentionẽ ipſa me
dendi methodus proficit,ſed ẽt ad ipſum inuẽtorum uſum.Nã ueluti in ſuperioribus oſtẽdim⁹,
quiſquis citra methodũ,q̃ ulceri apta medicamẽta ſunt,molitur,eum ne minimo quidẽ eorum
probe uti poſſe,ita & nunc oſtendere licet.Siquidẽ intellexiſſe, quantopere affectũ uel ſiccarit,
uel calefecerit,uel mitigarit,uel laceſſerit medicamẽti applicatio,is demum potis eſt,q̃ metho-
do quadã curat.Idẽ uerò ipſe ſolus ẽt intẽdere ea,quibus inter initia eſt uſus, uel remittere no-
uit. Cum nanq;, quod δι᾽ εὐφορβίου propterea ꝙ euphorbium accipit,uocãt, quidam uulnerato
neruo ſtatim impoſuiſſet:idq́; ſubinde prius proſpere fuerat expertus: tertio die indicauit mihi
uulneratam partem,tũ dolentẽ,tum phlegmone tentatam,miratus medicamen nihil contuliſ-
ſe.Percontatus igitur laborantem ſum,num primo die,cum impoſitum medicamentũ eſſet, ca
lorem

*φάρμακον ἐπὶ πασον, eſt in manuſcriptis.

†In aliquibus cod. græcis hæc non habentur.

†ξύσας.

A lorem quempiam veluti ex Sole ſuauẽ ſenſiſſet: is ſe quicquam eiuſmodi ſenſiſſe negauit. Rur-
ſus itaque percontabar & medicum, quanto iam tẽpore præparatum apud ſe medicamentum
habuiſſet,ac quos eo ſanaſſet. Ille plus anno apud ſe habuiſſe: ſanatos uerò à ſe aiebat pueros
duos,& adoleſcentẽ vnũ.Cũ aũt & de corporis habitu adoleſcẽtis rogaſſem,albũ eũ, mollique
corpore fuiſſe affirmabat.His ergo auditis,cũ intelligerẽ,vt ad propoſiti adoleſcẽtis tẽperiẽ,eu
phorbiũ deeſſe,poſtulans tũ ipſum emplaſticũ medicamẽtũ,tũ ẽt euphorbiũ: ſumensq; ex his,
quantũ ad ea inter ſe miſcẽda ſatis putaui, iuſſi manibus medicamentũ ſubigere, ac euphorbiũ
diligenter cõtundere.Poſtea,q̃ hæc facta ſunt,miſcere ea ſimul iuſſi: ipſe uerò oleum Sabinum
utiq; ſubantiquũ modice calefaciens,foui uulneratam partẽ.Refectoq; leuiter puncturæ,quod
conniuebat,foramine,impoſui medicamen:iniunxiq; homini inediam. Medico uero præcepi,
ut ueſperi rurſus,eum ſolueret,ac ſimili modo,quo me viderat, oleo uteretur. Atq; his peractis
apparuit poſtridie pars ægra & ſine dolore, & ſine phlegmone:intellexeruntq;, qui huic operi
aderant oẽs,ueriſſimum eſſe(quod nos ſæpe vſurpamus)non eſſe adeo magnum,quod medica
men præſtare poſſit,niſi nactũ ſit,qui eo dextre utatur.Eſt autem dexter uſus,qui tali plane me
thodo,qualem ipſi iam ſæpe in cõmentariis,qui ante hunc ſunt,oſtendimus,procedit,omnium
B medicamentorum uſu ad calidum frigidum,humidum,& ſiccum,ueluti ad normas,relato.Quã
nimirum methodum non ſolum amethodi Theſſali ſectatores probe tractare nõ ualent,ſed nec
Eraſiſtratus,nec alius medicorum quiſquã,qui corporum elementa aut prorſus non inueſtiga-
runt,aut alia,quàm quæ comprehenſa à nobis ſunt,poſuerunt.Sed de his hactenus.

De curandis neruis per longitudinem uel tranſuerſum uulneratis,ac contuſis. CAP. 3.

SI autem non punctus,ſed planè cæſim vulneratus neruus ſit,conſiderandũ eſt,quo pacto fa-
cta vulneratio ſit,utrum ne per tranſuerſum neruum,an per longitudinem eius:tũ uero quã
..ibidem.f tum interuenientis diuiſum ſit cutis,Proponatur igitur primum,multum eſſe cutis adapertum
adeo,ut neruus nudus appareat,isq; per directum non per tranſperſum diuiſus.Huic neruo nul
lum iam memoratorum medicamentorũ,quæ ex euphorbio,ac ſimiliter acribus emplaſtri ſpe-
cie fiunt,applicabis:nudatus nanq; non feret eorum uim ita,ut,cum interpoſita cutis erat,tulit.
Optime igitur eo caſu calce elota in multo oleo ſoluta utere.Salutare vero eſt,& quod ex pom
pholyge medicamentum fit,ſi in largo roſaceo ſit liquatum:quod utiq; melius fuerit,ſi tũ roſa-
ceũ ipſum,tum oleum,ſalis ſit expers:ſiquidem nudato neruo,omnis curationis conſilium huc
tibi dirigendum eſt ut minima cum mordicatione ſicces:poſſunt uerò id præſtare planè pauciſ
ſima medicamenta.Eſto igitur hoc caſu calx ſalubri aqua æſtatis tempore ſæpe elota.Eſto præ-
C terea(ut dictũ eſt)& põpholyx elotus,ita uidelicet,ut elotus habetur in eo compoſito medica
mẽto,quo publice utimur,quodq; alia elota in ſe non pauca continet.Quippe,q̃ ex metallis cõ
ſiſtunt,ea elota eſſe oĩa oportet,ſi modo citra morſum ullum ſint ſiccatura.Salubre uero medi-
camentũ eſt,& quod ex melle ſub emplaſtri ſpecie cõponitur, utique cum ex optimo ſit melle.
Solui uerò & id roſaceo oportet,quod tum reliquis cõditionibꝰ ſit optimũ, tũ ſalis omnino ex
pers.Quin etiam,ceram,quæ eiuſmodi medicamentis ſit miſcenda,elotam eſſe cõuenit.Aeque,
ſiquid terebinthinæ reſinæ iniicies,hæc quoq; elota ſit oportet:atq; hac magis,ſi alterius cuiuſ-
quã reſinæ quid immittes.Quippe medicamentis oĩbus,q̃ laueris,acris mordensq; ſanies elui-
tur,atq; abſtergiẽ.Si uerò robuſtus ſit,qui vulnus accepit,& cui corpus ſit à ſuperuacuis humo-
ribus mundum,in hoc fas eſt etiã ualentioribus remediis non nullis uti: Veluti ipſe aliquando,
cum id genus uulneris in carpo accepiſſet iuuenis quidã philoſophiæ ſtudioſus, alioqui corpo-
re bene habito,& tum in æſtiuo Sole peruſto,ex Polyide paſtillis ſapa ſolutis,poſtea ſuper cali-
da aqua tepefactis,linamenta imbuta impoſui.Nã id quoq; uel in primis ſemper habendũ curę
..ibidem.g eſt,nequid ex iis,quæ uulnus contingent,frigidum ſit:quandoquidẽ ipſa laborans pars, & ſen-
ſilis maxime eſt,& principium partium primati continua,& temperamento ſuo frigida: quorũ
D omnium occaſione,& ex facili à frigido offenditur,& ſuam offenſam impertit cerebro.Quòd ſi
ex iis fuerit,quæ in muſculos perueniant,ẽt conuulſionem facile accerſit: ſiquidẽ monſtratum
eſt muſculos uoluntarii motus inſtrumenta eſſe.Idem fore,& in tendonibus expectabis,iiſdem
de cauſis.Cæterum cum memoratum remedium,tum uulneri ipſi iuuenis impoſuiſſem: tum ve
rò partium,quæ ſupra erant,non parum eodẽ cõplexus fuiſſem:quæ citra axillas, collũ,caput-
que eius erant,omnia calente oleo aſſidue madefeci.Detraxi uerò illi, & primo ſtatim die ſan-
guinem ſcarificata uena.In quarto igitur hic quoq; iuuenis recte habuit adeo,ut & rugoſum,&
paruum,& contractum ulcus iam cerneretur. Veruntamen conſultius uiſum eſt uſque ad ſepti
mũ nihil nouare:poſt quem diem plane redditus eſt ſanus.Sanè oleo perfundere tale ulcus non
oportet,præſertim cũ,ut nunc cõprehenſum eſt,curatur:nam oleũ paſtilli huius uiribus eſt ad
uerſum,ac ſordidum ulcus reddit.Neq; enim parum intereſt,nudo ne neruo oleum, an per in-
terpoſitam cutem admoueas. Abluenda igitur à uulnere ſanies eſt molli lana ſpecillo circumuo
luta.Madefacere uerò lanã ſi placet,ne ſcilicet ſicco ulcus attingas, ſireũ, id eſt ſapa,ſuffecerit,
quã,& hepſema vulgo apud nos in Aſia uocant.In hac igitur lanam intingens,mox exprimens,
vlcus detergebis.Eſto uerò hæc quoque ipſa tepida primis maxime diebus. Quòd ſi omnia ex

ſententia ſucceſſerint,etiam vino dulci madefacere citra periculum licebit: verũ dulce id omni E
mordente qualitate careat,cuiuſmodi tum theræũ eſt,tum ſcybelites,atq; ab his,quod caryinũ uocãt:quæcunq; verò,& dulcia pariter,& fulua ſunt,ueluti falernum,inutilia ſunt, quippe acria ſunt oĩa talia,ac ſupra modum calida.Vlcere uerò iam ad cicatricem ueniẽte, quæ alba planè ſunt,& tenuia,nec multã aquã tolerant,nec odora ſunt:ea dulcibus præſtant. Aquæ uerò uſum ad neruũ uulneratũ ſemper fugies,ſicuti etiam relaxans cataplaſma. Ad iam dicti verò paſtilli uſum prope etiã accedit,& medicamenti uſus,quod Dia chalciteos vocamus,quo publice vtimur.Liquari verò ẽt hoc debebit æſtate roſaceo,hyeme ſabino oleo.Deſcriptum autem eſt me dicamentum hoc à nobis in primo De medicamẽtorum compoſitione. Polyidę uerò paſtillus, vel trochiſcus,vel quomodocunq; appellaſſe libet,omnibus fermè notus eſt. Cuius ſi copia nõ eſt,Andronis,uel Paſionis,pro eo eſt ſumẽdus: uel noſter,qui etiam omnibus illis eſt ualentior. Sanè iam dictum eſt robuſtis corporibus ualentiora medicamenta,imbecillis mitiora eſſe adhibenda.Iſta & uera methodus inuenit,& experientia confirmat.Theſſalus uerò, cum ſuis unà ſophiſtis in alto throno reſidẽs,† ἐν κριομύξοις ἀνδράσιν, i.apud pecuinos,& brutos homines (ut Cercidas ait)in pretio erit:dum ſuis rationibus confirmat,oĩs ulceris recentis eandem eſſe curationem,neq; hanc,ullam ex partium natura indicationem ſumere.Vnus tamẽ magni in eius ſapiẽtia nominis,admirãdam vulneratorum neruorum curationẽ excogitauit:nam protinus eos totos præcidit,ne admonito quidẽ,qui uulneratus fuerat: quãquã in hoc quoq; à ſecta ſua deſciuit.Siquidem par erat vel,& muſculos uulneratos, & arterias,& uenas, & aliud quiduis totum præcideret:uel nec neruũ.Alioqui ſic,quod fugiunt,id facere deprehendunt,ut diuerſam pro diſcrimine partiũ indicationẽ accipiãt.Verũ hos iã mittamus, ac de tranſuerſo nerui uulnere agamus,in quo maior conuulſionis metus impendet,phlegmone. ſ.à deſectis fibris ad nõ ſectas cõmunicata,cæterũ conuulſione ab ipſis non ſectis excitata.Ac,q̃ ad ulceris curationẽ attinẽt,his quoq; ſunt eadẽ:cæterũ detrahere largius ſanguinẽ,ac tenui magis,q̃ in illis,uti uictu,tũ in quiete oĩno,ac lectulo molli hominẽ continere oportet:tũ oleo calẽti vbertim in axillis, collo,tẽdonibus,ligamẽtis,& capite uti.Quòd ſi uulneratus neruus ex iis ſit,qui in crure habent,ſicuti,cũ in manu erat,alæ,ita in his bubones largo oleo imbuẽdi:tũ ꝑ totã ſpinã ad collũ,& caput aſcẽdẽdum.Cõtuſi uerò nerui,ubi cũ his unà cutis quoq; cõtuſa exulcerataq; eſt,medicamẽta poſtulãt,q̃ in ſiccãdo q̃dẽ cõe nerui ulcera ſanantiũ cõſiliũ ſeruent,cæterũ quæ partes,q̃ per cõtuſionẽ à ſe diſſideãt,cõtrahere cõſtringereq; ſint apta. Qui uerò abſq; cutis ſimili affectu ſunt cõtuſi,hos oleo calẽte,cui euocãdi facultas inſit,ſępiſſime perfundere oportet,ac toti⁹ corporis ſimilẽ curã habere.Semel hoc incidere uidi,ſanauiq; id mature,ipſa ex oleo perfuſione. Verum una cũ cute neruos cõtuſos ſæpenumero uidi:& ꝑ ꝑ eius ſymptomatis frequentiã athletæ ipſo uſu edocti habent cataplaſma,quod ex oxymelite,& fabacea farina conficitur:quod planè ſalutare medicamentũ eſt.At,ſi dolor unà cũ cõtuſione uexat,etiã picẽ liquidã immiſcere,ac bene coquere,tum calens medicamentum imponere oportet: ubi uerò magis ſiccans efficere uoles, erui farinã iniicies.Quòd ſi,ut amplius quoq; ſiccet,deſiderabis, irim illyricã immittes. Totius ãt corporis cura his quoq; cõis eſt.At ſi totus præciſus neruus ſit,metus prætere a nullus inſtat: *debilis tamẽ particula manebit. Curatio uerò eius communis eſt,cũ ea, q̃ aliorum eſt ulcerũ, quãq; unà Theſſali immitatores norunt.Ergo de neruis hæc abunde ſint dicta.Phlegmonæ uerò,quæ his ſuperuenient, quemadmodum curandæ ſint, vbi de phlegmonis agemus docebitur. F G

† Inter muccoſos inſtar arietũ uiros

* ἄνδαπρος, i. mutila.

De uulneribus ligamentorum,inteſtinorum,Peritonæi,& omenti, & quo pacto ſuturæ fieri debeant, cum partes abdominis internæ uulneratæ ſunt. CAP. 4.

A.li.4.f.4.t. c.5.fol.476.

LIgamenta uerò,(q̃ græci Syndeſmus uocant,)cum ſimillimam habeant tendonibus ſpeciẽ, ualentiſſimorum remediorum uim tolerant,quòd nec ad cerebrum pertingãt,& ſenſus ſint expertia:nam nerui omnes,alii ex ipſo ſtatim cerebro ortum habent, alii ſpinali interueniente H medulla.Tendones quoque,quoniam compoſitam eorum eſſe ſubſtantiam ex neruo ligamentoque oſtendimus,quatenus nerui participes ſunt,eatenus ex cerebro oriũtur,cæterum minus ſaltem,quàm ipſi nerui,conuulſionem accerſunt. Ligamenta uerò,cum ex oſſe ortum habeãt, quęcunq; rotunda ſunt,ea neruis aſſimilia ſunt,duritie tamen plurimum diffident:uerum in eo, ꝙ alba ſunt,& exanguia,& cauitate carentia,& in fibras diuiduntur,ſimilitudo illis, cũ neruis, & tendonibus conſtat.Ergo,ubi teretia ligamenta tendoneſq; uiſuntur, qui diſſectionum ſunt ignari,neruos eos imaginantur,potiſſimum,qui multo duriora ea neruis eſſe nõ intelligunt: at, ubi lata ſunt,ibi ea à neruis diuerſa eſſe intelligunt, quãquã ne id quidem omnia:cæterum ipſa à ſeſe diſcernere non ualent.Verũ tu,qui præſertim cuiuſque trium partium naturã perſpectam habes,tũ uerò,& formam,& quam in toto corpore poſituram obtinẽt,in quocunq; mẽbro vulnus fieri contigerit,ſtatim intelliges,neruus ne ſit,quod in eo uulneratum eſt,an ligamentũ, tẽdo ve.Et de nerui quidem,ac tendonis curatione iã dictum nobis eſt.Ligamentum uerò uulneratũ ſi id eſt,quod ab oſſe ad os permeat, & maxime ſine periculo eſt, & omnino ſiccãs quibuſlibet medicamentis,nihil hominẽ offendes.Sin id q̃d in muſculũ ſe inſerit, quanto eſt neruo,& tendone minus periculo opportunum,tãto utiq;,niſi rite curetur, reliquis ligamẽtis magis terrere

A.li.4.f.4.t.4 c.1.fol.465.

A tere debet. Horũ nihil peragi methodo ab iis medicis põt, qui indicationem, quæ à particulis ſu mitur, utilẽ eſſe ad ulcerũ curationẽ negãt: nec ab iis, qui id quidẽ cõfitentur, ſed tñ cuiuſq; par ticulæ naturã ignorãt: quæ nimirũ (ſicut oſtendimus) ex ipſo elementorum conſtat temperamẽ to. Verũ ij, q̃ q̃ nihil aliud, ſaltẽ, quæ ex inſtrumẽtaria partiũ cõſtitutione indicantur, intelligũt: Theſſalus uerò, & qui ſequaces eius ſunt, ẽt hæc ignorant: Veluti ſtatim, ſi diuiſum *abdomẽ tã alte ſit, ut inteſtinum ex eo procidat, nec quẽadmodũ id reponere conueniat: nec, ſi omentũ ex ciderit, abſcindendum ne id ſit an non: nec an uinculo id excipiẽdũ, an ſecus: nec an ſuẽdũ uul nus ſit, necne: nec, ſi ſuendum ſit, qua rõne ſuendũ, quicquam intelligũt: ut quæ ne nos quidem intelligeremus, niſi ex diſſectionis rõne, oĩum, q̃ iſtic continenẽ, partiũ naturam didiciſſemus: quam ẽt exponere neceſſum eſt, non claritatis modo gratia eorum, quæ dicenda ſunt, ſed etiã probationis. Cutis extrinſecus oĩbus anteſtat: hæc uerò in mẽbranam finitur. A cute, medio cir citer loco, neruea tenuitas muſculorũ (quã Aponeuroſin Græci uocant) gemina tenditur mem branarũ ritu. Eas pleriq; anatomicorũ duas eſſe minime norũt, cũ & una cohęreant coaleſcãt- que ſic, ut labor ſit, eas ſeparaſſe, & ſumma ꝑterea ſint tenuitate. Poſt has deinceps habenẽ duo muſculi recti, & carnoſi, qui à pectore ad ipſa pubis oſſa perueniunt: Atq; hæc quidẽ memorata

B oĩa & ſibi cohærent coaleſcuntq;, & quod cõflatũ ex ipſis eſt, Græci, †qui, quẽadmodũ diuiſum uentrẽ ſui cõueniat, prodiderunt, Epigaſtrion, id eſt abdomen, nominarunt. Quod uerò hoc de- inceps excipit, ab illis quidem uocatur Peritonęon, putantibus uidelicet unũ, & ſimplex id eſſe corpus, minimeq; compoſitum, ſed falſo, cum id cõpoſitum ex duobus corporibus ſit, quorum utrunq;, & exãgue, & neruoſum ſit. Verum alterum eorum neruoſa tenuitas eorũ muſculorum eſt, qui per tranſuerſum ſe agunt: alterum mẽbrana prætenuis, uelut aranea, quæ utiq; uere eſt peritonæum. Ac tale quidem in medio ſui eſt abdomen. Partes uerò eius, quæ utrinq; latus ad quatuor quaſi digitos recedunt, hæ ſtatim à cute obliquos muſculos habent, priores quidẽ, q̃ à pectore demittuntur: ſecundos, qui ab ilibus aſcendunt: deinde poſt hos tranſuerſum muſculũ, ſub quo eſt peritonæon. Ergo & minus periculi in hoc loco, quàm in medio eſt, cum tenuẽ eiuſ modi membranã, qualẽ aponeuroſin uocãt, nullã habeat: & ſutura in medio difficulter admini ſtratur, quippe cũ & procidant hac parte maxime inteſtina, & ægre inibi *cõtineri queant: qui .n. conſtrinxerant contraxerantq; ea, recti illi carnoſiq; muſculi erãt, quos ex pectore ad pubis oſſa demiſſos diximus. Ergo, quoties horum aliquis eſt uulneratus, duplici de cauſa procidere inteſtinum eſt neceſſum, à partibus quidem, quæ ſunt ad latus, propterea, ꝙ muſculis, qui iſtic

C ſunt, conſtringitur: à mediis uerò, ꝙ nec muſculum eũ, qui contineret, habet etiamnum ualidũ, & ꝙ locus opportune ad procidentiam eſt comparatus. Quòd ſi maius etiam uulnus fuerit, tum plura neceſſe eſt inteſtina excidere, tum difficilius denuo immitti. Porrò alia ratione parua uul nera tractatu ſunt difficilia. Nam, niſi, quod procidit, ilico in locum ſuum reponas, inflatur, ſur- gitque in tumorem: quo euenit, ut per anguſtum foramẽ immitti nequeat. Minus igitur graue in eiuſmodi vulnerationibus mediocre foramen eſt. Atq; hæc quidem præſciſſe oportet. Proxi- mum eſt, ut, quemadmodum quis hoc genus uulnerũ cõmodiſſime contrectet, conſideremus. Nam Theſſali præceptum, quo cenſet, ęnemis ea pręſidiis glutinanda eſſe, parum ſatisfacere ma nifeſtius puto, quàm ut quenquam latere, q̃ compos ſit mentis, poſſit. Quoniam igitur *princi- pio id agendum eſt, ut inteſtina, quæ exciderunt, in ſuum locum recondantur: ſecundo loco, ut ulcus ſuatur: tertio, ut medicamen imponas: quarto, ut, nequa præſtantior pars ſimul afficiatur, proſpicias: age iam de primo horum agamus. Cum igitur triplex (ut dictum eſt) diſcrimen ho- rum vulnerum in magnitudine ſit, propriam à quoq; indicationem ſumere tentemus. Eſto aũt principio vulnus adeo paruum, ut inflatum iã, quod excidit inteſtinum, remittere amplius non ſit. Nunquid igitur hoc loco alterum è duobus eſt neceſſum, aut flatum educere, aut vulnus am

D pliare? Præſtiterit aũt (ut arbitror) prius, ſi modo id conſequi liceat. At non alia potius ratione id cõſequare, quàm ſi cauſam, unde excitata inflatio eſt, ſubmoueris. Ea igitur, quæ demum eſt? Certe ambientis aeris refrigeratio. Itaque etiam ſanatio ex calefaciendo petetur. Ergo ſpongia *molli, & ex calente aqua madenti, ac mox expreſſa, calfacere inteſtinum conueniet. Præparet uerò interea uinum auſterum calidum: quippe id magis calfacit quàm aqua, ac robur inteſtino acquirit. Quòd ſi huic etiam præſidio inteſtini inflatio non ceſſerit, incidendum peritonæi tan- tulum eſt, quantum ei, quod excidit, reponendo ſit ſatis. Appoſita porrò ad eiuſmodi inciſionẽ ſunt ea, quæ Græci Syringotoma uocant, i. quæ ad fiſtulas incidendas ſunt comparata. Scalpel- li uerò, quibus acies utrinque habetur, aut quibus cuſpis acuta eſt, omnino fugiendi ſunt. Situs uerò laboranti appoſitus fuerit, cum in inferiore parte factum uulnus eſt, ſi ſurſum uergat: cũ ue rò in ſuperioribus, ſi deorſum. Vnum autem utrobiq; cauetur, ne, quod exciderit, ab aliis quic- quã inteſtinis degrauetur. Itaq; ex hac ratione conueniet, ut, ſi in dextris uulnus ſit, corpus in contrariã partem inclinetur: ſin in ſiniſtris ſit, in dextram ſic, ut quæ uulnerata pars eſt, ſemper altiorem locum occupet. Atq; hoc tũ in magnis, tum etiã in mediocribus uulneribus conduci- bile fuerit: quippe id oĩbus cõmune conſilium eſt. Cęterum repoſitio inteſtinorũ in ſuum locũ, ubi ex magno exciderunt uulnere, planè miniſtrum poſtulat dextrum. Debet enim, ubi mani- bus

Margin notes:

.li.4.c.4.t.1 7.fol.464.c

† Ad uerbum, qui quemad- modum uoca- tas gaſtrora- phias (i. uen- tris ſeu abdo- minis ſuturas) fieri conueniat.

* Al. immitti.

.ibidem.f

l.ibidem.g

bus ſuis totū vulnus extrinſecus apprehenderit,intrò reprimere,tum conſtringere,ac exiguum E
ſemper ſuenti prænudare:quin etiam id ipſum,quod aſlutū eſt,modice cōprimere, quoad totū
perſuat. Iā uero,q̄ cōmoda ratio ſuēdi abdominis in talibus vulneribus ſit,deinceps doceam⁹.
Qm̄ coire coaleſcereq; cum peritonæo oportet abdomen, incipiēdū quidem à cute eſt,atq; ab
externo introrſus acus iniicienda. Vbi uero,tum cutem, tum rectum muſculum totū trāſierit, A.ibidem
præterito,quod ei ſubeſt,peritonæo,per reliquū peritonęū eā ab interno extrorſus iniicies,atq;
inde per reliquum abdomen ab interno extra tranſmittes.Vbi hoc penitus tranſmiſit,rurſus ab
externo introrſum idē abdomen eſt perforādum. Mox,vbi peritonæum,quod illi quoq; ſubhæ
ret,prætericris,atq; ad contrarium ueneris,hoc quoq; ab interno extrorſus perpungendū,una-
que cū eo totū ipſi uicinum abdomen.Deinde ab hoc rurſus incipiendum,atq; id cum cōtrario
peritonæo conſuendū:ac rurſus uicina quoq; cute tranſmiſſa,iterum ab ea parte acus introrſus
eſt iniiciēda,conſuendūq; abdomen id cum cōtrario peritonęo,ēt inibi uicina cute tranſmiſſa.
Atq; hęc iterum iterumq; facienda,quoad totū uulnus ſimiliter cōſuerimus.Interuallum uerò,
quod ſuturis interuenit,quod ad cōpeſcenda pertinet ea,quæ ſubſunt,breuisſimum eſſe poſtu-
lat.Quòd uerò ad firmitudinem ipſius cutis,q̄ in interuallis ſuturarū eſt necubi rumpatur,breui
tas parum tuta eſt.Quare utriuſq; uitato exceſſu,eligenda mediocritas inter utrunq; eſt. Iā hoc F
quoq; oīum ulcerū cōe quodammodo eſt:ſicuti ēt ipſius,quo ſuuntur,fili cōſiſtētia. Nam,quod
iſto durius eſt,cutē rumpat,neceſſe eſt:quod mollius,ipſum prius rūpit. Aeque uerò, ſi ꝓxime
ſummas oras acum tranſegeris,quod reliquū eſt cutis,qm̄ minimum eſt, dū uiolenter adducit,
cogit perrūpi:ſi plurimū ab iis receſſeris,multū cutis inglutinatū relinques. Hæc,tametſi oīum
ſint ulcerū cōia,maxime tñ fugienda in abdomine ſuēdo ſunt.Ipſa verò abdominis ſutura, aut
iā dicto modo adminiſtrabit,utiq; ſiquis huc ſtudium dirigat, ut peritonæū abdomini coaleſce
re faciat,vix.n.cū eo coaleſcit,vt pote neruoſum:aut ſicut non nulli faciunt,qui,q̄ cognatę natu
ræ ſunt,ea cōmittunt,utiq; peritonæo peritonęum,abdomini abdomē.Id fiet ad hunc modum.
Oportet à uicino nobis abdomine incipere,atq; ab externo introrſum per id tantū acū trāſmit
tere:poſt ꝑteritis vtriſq; peritonæi labris,ex aduerſa parte ab externo introrſus per utrūq; eius
labrū acum reuocare:deinde rurſus hanc reuocare,atq; ab interno extrorſus per aduerſum ab-
domen traiicere.Hic modus à publico,& exprompto, quo uidelicet uno adactu per quatuor la
bra acū tranſmittunt,hoc diſcriminis habet,ꝙ totū peritonæon intra abdomen prorſus abſcon
dit.Deinceps verò de medicamentis præcipiamus.Sanè hæc quoq; eiuſdem eſſe materiæ debe
bunt,cuius ſunt ea,q̄ Enæma dicuntur:quæq; aliarum quoq; partium vnire vulnera in ſuperio G
ribus commentariis oſtendimus deligatio uero extrinſecus, uel præcipue in his neceſſaria eſt.
Quarta uerò curationis in his pars non paulo ab aliis diſſidet: ſiquidem,quod inter bubones,&
axillas eſt,id totū molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circūdare oportet. Satius item
fuerit,& ſi per clyſterem inteſtinis aliud ſimile infundas. Quòd ſiquid ipſorum inteſtinorum ſit
vulneratum,quæ extrinſecus fieri debent,oīa ſimiliter,vt diximus,ſunt peragenda. Cæterum,
quod iniicitur,uinum nigrum,auſterum,& tepens erit, eoq; magis ſi totum perforatum vſque
ad internum meatum ſit. Ac craſſa quidem inteſtina facilia ſanatu ſunt:è contrario difficilia, q̄ A.l.3.f.16.c
tenuia ſunt.Ieiunum autē omnino incurabile eſt,tum propter magnitudinem multitudinemq; c.2.fol.333.
vaſorum:tum ꝙ tunica eius pretenuis neruoſaq; eſt:adde,ꝙ tum bilem ſynceram hoc inteſtinū
recipit vniuerſam,tum ꝙ omnium iecinori maxime eſt uicinum.Ventriculi uerò,quæ carnoſæ
partes infernæ ſunt,curare cū fiducia tentabis.Nam fieri poteſt etiam,vt bene cedat,non ſolum
quòd hæ crasſiores ſunt, ſed etiam, ꝙ ſanantia medicamenta facile hoc loco ipſius ſubſiſtant:
at,quæ in ore eius,ac gula ulcerum ſunt,duntaxat contactu medicamentorum in tranſitu fruū
tur,quæ verò in ore eius ſunt,iis ſenſus quoq; acumen ſanationi obſtat.Verum,qua nam ratio-
ne uentriculi vulnerati,aliorumq; exitialium vulnerum,Hippocrates ſanationem moliatur, ab H
ipſo peti eſt ſatius:Ego nanq; nō eo conſilio,vt nemo Hippocratis libros legat,ad hoc opus ſcri
bendum acceſſi:verum quoniam is mihi primus idonea uſus eſſe uia videtur,nec tamē eam to
tam compleuiſſe,cum q̄dam minime limitata,quædā imperfecta obſcuraq; ab eo prodita inue-
nire liceat:idcirco ipſe,tum omnia ea lucide explicare,tum,quæ parum diſcreta ſunt,diſtingue
re,tum,q̄ deficiunt,ſupplere ſtudui.Vbi igitur aliquis ſe in his noſtris primitus exercuerit, tunc
ſe ad libros Hippocratis legēdos conferat:ac tum eius de vlceribus librum relegat,tum quæ de
vulneribus exitioſis ſcripſit.Porrò ſimul maximum adiumentum ex his noſtris libris habebit:
ſimul certo intelliget, neminem methodicæ ſectæ,quæ nomine ſpecioſo ſe venditat,re āt ma-
xime eſt à methodo aliena,cōmode vlcus ſanare poſſe:ſed nec reliquorum Rationalium quem
piam,quicunq; parum cognitis ſimilarium partium elementis,artem aggredi cēſent:quippe ne
ſciunt hi quoq; rationalem ſimplicium animalis partium curationē,ut qui ab inſtrumentalibus
tm̄ indicationes ſumāt.Cęterum paucis etiānū cōtra Methodicos additis de iſtis,q̄ in uentricu
lo accidunt, vulneribus, alio ſtilum conferemus. Vulnerato peritonæo excidit ſubinde omen-
tum:quod primaria ne pars ſit,an nō primaria,uel ex quibus cōdatur,vel quā habeat actionē
vſumve,hi cōpertū nō hn̄t.Itaq;,ſi iam liuet,aut nigricat portio ea,quæ excidit,ibi q̄d faciant,

audire

A audire est operæpretium: utrũ ne præcident, an intra peritonæon remittent? Omnino enim, uel
ab ipsa experientia, quid agendũ sit, intelligent: uel ab ipsa particulæ natura indicationẽ sumẽt.
Atqui refugiunt hæc utraq;, eam quidem quam experientia suppeditat, cognitionem, dũ uene
randum. s. hoc sectæ suæ nomen methodum extollunt: eã quæ ex particulæ natura suggeritur,
ꝙ nec substantiam eius norunt, nec actionem, nec usum, dum à dissectione ceu inutili abhorrẽt.
Itaq; nesciunt, sit ne ex iis, quæ necessariæ ad uitam sint, an, quæ necessariæ quidem nõ sint, non
tamen omnino infimæ notæ: sed nec, an cum eius affectu simul afficienda pars aliqua primaria
sit, an secus: adde, ꝙ nec an uasorum, quæ in eo continentur, aliquod possit per sanguinis profu
sionem hominem interimere: nec, siquis post nigrum eius abscisum, quod integrum est, uinculo
cõplectatur, quò sanguinis profluuium declinet, an id ipsum periculo ulli sit futurum: nam leui
saltem intuitu omẽtum neruosum uidetur: proinde, nisi quis exacte naturã eius habeat comper
tã, nunq̃ audebit uinculo uti, conuulsionis. s. metu. Horum cum nihil mirifici isti Methodici in-
telligant, ubi nigrum redditum omentum est, sanè dicere, quid agẽdum sit, non possunt. At nos
(arbitror) possumus, qui, cum usum eius non adeo esse animali magnũ, substantiáq; eius ex mẽ
brana tenui, ac arteriis uenisq; compositã sciamus, horum tamen initia ex maximis orta, tũ ar
B teriis, tum uenis intelligamus, sanguinis quidẽ ꝓfusionẽ cauebimus, coafficiẽdos uerò neruos
nõ timebimus: proinde id, quod supra nigricãs positũ est, uinculo excipiemus: quod post uincu
lum est, amputabimus: atque, ut in imo fine iam comprehensæ †gastroraphiæ uinculi fines pen- †*Ventris suturæ.*
deant, curabimus, quò nimirum facile eas, cum ex uulnere suppurante euomentur, recipiamus.

De ratione fracturarum ossium curandarum. *CAP. 5.*

AC de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde sit. nũc de ossibus agẽdum super-
est: quãdo his quoque, de quo nunc agitur, morbus accidit, quem unitionis siue continui-
tatis solutionem appellamus. Huic, cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditũ græ
ce est Catagma, omnibus ferè hominibus, qui græce loqui norunt, tritum. Apagma nanque, me
dicorum appellatio propria est, plebi inusitatum: solent autem ita nominare, quoties ossis finis,
qua parte maxime cum alio committitur, abruptus est. Sed, & e fracturis ipsis, quæcũq; fracti os
sis partes iã prorsus separarunt, eas Cauledon factas græce dicunt. Patet uerò eiusmodi diuisio
nẽ per transuersum esse factã: ueluti alteram per longitudinem magis esse, in qua sanè nõ oĩno
separantur à se partes sic affecti ossis, sed ueluti per rectitudinẽ finduntur: quod genus Schidace
don fieri dicere solent. Nõ desunt ex medicis iunioribus, qui adeo ambitiose omnes fracturarũ
C differẽtias propriis interpretentur nominibus, ut etiã aliquam †Raphanedon, id est ad raphani † ἀλφιτωδῶν. *i. ad polentæ*
speciẽ, fieri dicant, nõ contenti oratione os, quod uarie sit fractum, explicasse. At non Hippocra *speciẽ: sic Pau*
tes huius fuit sentẽtiæ, sed quoad fieri licuit, usitatissimis utens nominibus, oratione interpreta *lus.*
ri non est grauatus nõ has modo fracturarũ differentias, uerum etiã earum, ‖ quæ in capitis ossi- Lib. De Vulne.
bus eueniunt. Ac si ad eum modum de omni uitio egisset, profectò breuis mihi proposita tracta cap. non longè
tio fuisset: nunc, cum plurimorum uiã, qua sit insistẽdũ, indicarit, sed, quæ particulatim sunt agẽ à principio.
da, inchoata indefinitaq; reliquerit, necessum est, in illis immoremur: nec tamẽ in ipsis plus iu-
sto, sed quæ tradita illi perfecte sunt, ea summatim cõmemoremus: quibusdã ẽt demonstratio-
nẽ adiiciamus, utiq; iis, quæ ab eo ratione parum sunt munita: eorum præterea, quæ parũ sunt
definita, quædã definiamus: & quæ inordinata sunt, ea in ordinẽ disponamus: postremo ex iis,
quæ ille parum lucida reliquit, quibusdã lucem addamus. Verũ, si in singulis uerba eius adscri-
psero, expositorii commentarii longitudinẽ liber noster habebit. Nec deerit fortassis aliquis, q̃
immodicam lõgitudinẽ nostram hic merito accusabit, qui de hac in tertio, & quarto uolumine
parũ merito est quæstus. In iis. n. necesse fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, q̃ de *uulneri *ulceribus.
bus inscribitur, loca apponere: q̃bus reliquis medicis ostẽderẽ, cuiusmodi res sit methodo qua-
D dã vlcerum curationẽ cõscribere. In libro aũt, quo de fracturis præcipit, quis adeo est stupidus,
vt doctrinam eius oẽm, ceu lucidam planeq; absolutissimã, nõ suspiciat? Quòd siquis etiã unus
uidelicet alterve dicat parũ se id opus mirari, his opportunissime respõdeatur illud poetæ: Hos
" unum atq; alterum permitte tabescere. Quæ nã igitur sit fracturæ curandę uera methodus, quã-
que ipsa rei natura præscribat, iam tẽpestiuum dicere uidetur, atq; hinc sumpto initio. Quoniã
fracti ossis soluta partiũ continuitas est, utiq; finis, quò tendet is, qui eas curabit, saltẽ primus,
unitio est: ꝙ si is per affectarum partium siccitatem perfici posse nõ videatur, restat alter, qui est,
ut alterius cuiusdam interuentu glutinetur: qui si nec ipse comparabilis aduertitur, insanabile
esse uitium dixeris. Quòd igitur coalescere nequeat tam durum os, quàm id, quod in iuuenibus
& adolescẽtibus, & in uiris, multoq; magis in senibus cernit, id profectò uel cuiuis patere põt.
Potest certe illud tãtum unitionem recipere, quod abunde molle est: cuiusmodi conspicitur in
puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente substãtia ceu glutino quodã agglutinari col
ligariq; secum separatæ fracti ossis particulæ queant, hinc maxime speret quispiã. Monstratum
est onmẽ animalis particulam proprium, ac simile sibi trahere alimentũ. Id si uerũ est, ossiũ cer-
te idoneum nutrimentũ, & crassius, & magis terreum, q̃ aliud quoduis nutrimẽtum in toto ani-
mali, fuerit. Non est igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non possit, ut quod ex
hoc

hoc ipſo proprio alimẽto redũdat,& in labris fracturæ cõcreſcit,ſuo ipſius interuẽto illa quoq; E
cõglutinet.Quin ẽt ita uſu euenire cõſpicitur:ſubſcribitq; ſpei,quam ratio ſuppeditat, ẽt expe
rientia ipſa.Itaq; cõſiderandũ deinceps eſt, quanã potiſſimum ratione corpus hoc, quod fractu
ris innaſcitur,quantũ qualeq; ſit,prouenire poſſit.Nã,ꝙ nec quãtũlibet,nec qualecunq;,ſed qđ
mediocritatẽ in utroq; ſeruet,requirimus,id planè eſt euidens. Porrò huius ſymmetriæ,tũ qua-
litate,tũ quantitate inuenta,deinceps eſt,ut,qua maxime qs utrũq; aſſequat̃,rõnem ipſam quæ
rat . Sed nec tempus,quo hæc effici conueniat, minus neceſſarium quæſitu eſt,utrum ne ſtatim
à fractura facta,veluti ſtatim in vulneribus moliebamur vnitionẽ:ad id cõmodũ tps nõ eſt,ſed
aptius aliud requirendum.Sanè inuenias hoc quoq;, ſicuti & reliqua oĩa ex ipſa rei natura edo
ctus. Quænã igit̃ eſt ipſius rei natura?Nẽpe os fractum ſub aliqua paulo ante comprehenſarum
differẽtiarũ.Age igitur uideamus,nunquid à ſingulis differentiis aliquid deſumi ad eius curatio
nẽ poſſit,ab ea quã Cauledon,id eſt per tranſuerſum,fieri diximus,orſi. Diſſident ſic à ſe in hac
fracti oſſis partes,vt è directo non iaceãt.Quare patet primum id eſſe agendum,ut in directum
agãtur,tum eorũ,quæ deinceps ſunt,aliquid geratur.Sanè eum ſitũ habuerint, ſiquis ea,quę ſic
diſſident,integræ partis exemplo uſus,in contrarium adducat: à quã nimirum certiſſima indi-
catio trãſpoſitionis eorũ erit.Fieri.n.põt,vt tum prorſum,tũ retrorſum,tum in hanc partẽ,tum F
in illã,mẽbri facta translatio ſit.Quæcunq; igitur retrorſum magis ſunt acta,ea prorſum impel
li cõueniet: nec minus in alterã quoq; fracti oſſis partẽ modice ad cõtrarium retrudi : Cõtra,q̃
prorſum ſunt emota,hæc rurſus ipſa quidẽ retrorſum,reliquam uerò partem ſenſim duci pror-
ſum.Eodẽ ẽt modo,& eorũ,quæ ad dextrã ſunt detorta, medicatio eſt,ſi ad ſiniſtrã ducant̃:cõ
traq̃; eorũ,q̃ ad ſiniſtram,ſi mutent̃ ad dextra, ſemper.ſ.altera parte modice in cõtrarium acta.
Cæterum in adducendis cõtrario motũ partibus,ne quæ frãgantur earum extantiæ,nõ leue pe
riculum eſt:neq;.n.(veluti in ſerra deſectis uiſitur)læuis eſt utriuſq; partis finis.Nã ſi ille frangã
tur,non poterunt ad amuſſim ſecum coaptari fracti oſſis fines,duplici de cauſa . Nam , ſiue ipſa
fragmenta inter partes coniungendas interciderint,nõ ſinent ea,quæ adaptantur, ſe cõtingere:
ſiue quid forte oſſium extra ceciderit,ne ſic quidẽ eorum,quæ effinxeris , exacta cõiunctio erit
ſic,ut priſtinã vnionẽ imitentur,quippe quæ ſolum,tum demũ erit,cũ oſſis extantiæ in ſuas ca-
uitates fuerint reconditæ.Quòd ſi ſemel cõminutæ perierint,neceſſum eſt,inter applicata ſimul
oſſa vacans interueniat ſpatium,in quod ſanies collecta,atq; in tempore putreſcens,totum pari
ter mẽbrũ ſecum corrumpet.Atq; ob hæc quidem,quę diſſidẽt oſſa,è directo admota eſſe opor
tet:quod commode certe fieri nequit,niſi retrorſum prius ſint tracta : Antitaſin uocãt. Oportet G
igitur,aut manibus ipſis,utiq, ſi paruũ ſit membrum:aut uinculis circũpoſitis:aut unà cũ iis, ẽt
inſtrumẽtis,cuiuſmodi nos‖Hippocrates docuit,antitaſin oſſium facere:poſtea vero,q̃ abunde
retracta fuerint,nec ullus ſuperſit metus,ne ſe in adducendo tangant,tum in directum oppone
re,vinculaq; remittere,ac muſculis ipſis diductorum in idem cõmiſſionem permittere:interim
verò te ipm quoq; manib⁹ ſubſeruire,ac,ſicubi aliquid paulũ ſubſultet,corrigere,atq; formare.
Ab his ſecũdũ,quò diriges,fuerit,ut immotũ prorſus mẽbrũ cõſiſtat, neq d eorũ , q̃ effinxeris,
moueatur:qñ ita neceſſe eſt ea rurſum diſſidere.Ac,ſi ipſi quidem ægrotãti,ut″ quietudini mem
bri proſpiciat,permiſeris,uigilans fortaſſis probe id curauerit,at dormiens omnino membrum
mouebit.Vt igitur non dormientis modo hominis,ſed ẽt ad deſidendum,itemque, cum cubile
reſternitur,ſurgẽtis,eorũ,quæ formata ſunt,poſitura ſeruetur,tuta deligatura cõplecti fracturã
oportet,quæque fracti oſſis partes ſecũ coarctare ad amuſſim poſſit.At uerò,cum laxior deliga
tura oſſibus moueri permittat:arctior uerò cõſtringẽdo,dolorẽ excitet:danda opera eſt,ut ui-
tato ambarũ incõmodo,utriuſque fruamur cõmodo.Id fiet, ſi, quod nimiũ eſt, declinabimus.
Ergo nec adeo arctare deligaturam debebimus,ut iam comprimat:nec adeo remittere,ut laxa
ſit.Ac,ſi quidẽ æqualis eſſet craſſitudinis mẽbrũ quodq;,utique latiſſima faſcia eſſet cõmodiſſi- H
ma,ut pote quæ totũ æqualiter continẽterq; ex omni parte fractũ os complecteret̃: ſed, qñ id
nõ eſt,pectori quidẽ latiſſimã licet circumponas,artubus certe & iugulo non potes: ſed in tali-
bus utilior eſt anguſta,utpote quæ nec rugas cõtrahet,& totius mẽbri,cui circundata eſt,cutẽ
cõtinget:uerũ,ſi paucis cõplexibus fracturã cõtinet,parũ tuta eſt.Quantũ igitur ſecuritatis ex
anguſtia deficit,tñ ei ex iniectionis numero,& uerſus integrũ deductione,eſt adijciendũ.Sed,
qñ deligationũ,quæcunque citra dolorẽ carnẽ conſtipant coarctantq;,id uirium habent,ut ex
ijs partibus,quibus primum inijciuntur,ſuccos exprimant in eas,in quas ipſæ ſunt finitæ,repo
nant,atque figant,non alienũ à ratione arbitror deligaturæ principium ſuper ipſam fracturam
inijci,abhinc uerò ad reliquũ membrũ diſpenſari:etenim, qui contra deligat , is ab integris ad
ægram partem ſanguinem compellit.Atqui,ſi ab ægro loco incipiat,in integrum finiat,non ſo-
lũ innoxia eiuſmodi deligatura in ijs,quæ diximus,erit,ſed ẽt utile quiddam contulerit:quip-
pe cum nullã circũ fracturã ſinet excitari phlegmonẽ:cuius rei curã habere in primis oportet.
Timendum.n.eſt,ne tũ ex illa in diuerſum uulſione,quã mẽbrũ in ſuã formã effingentes admi-
niſtrauimus:tũ uel magis ex eo,ꝙ cauſæ,quæ fracturam faciũt,plerũque circũdatã oſſibus car-
nẽ conſtipando contundendoq; prius lædũt:magnę ſubſequãtur phlegmonæ.Nec ſanè mirer,
ſi phlegmones

Lib. De Fract. cõ.2.t.3. 7.232 b Et cõ.3.t.39. 7, 346.h.

A.li.1.f.4. 28.fol.82.h

A.li.4.f.5.t c 5.fol.484

A si phlegmones quiddam simile ẽt ipsis fractis ossibus ad portionem accidat: qñ etiam, q̃ parum probe sunt curata, magis humida, q̃ pro natura sua, manifeste cernantur, ubi uidelicet unà cum vulnere os perfractum sub aspectus notitiã uenit. Quinimmo nec ossis caries, quem sphacelon uocãt, ex alia occasione oboritur: quæ ipsa totius ossium substantiæ corruptela quædã est. Non igitur negligendum, quin totum superuacuum humidum ex oĩbus, quę circa fracturã habentur, partibus ex primas. Incipies itaq; ab ægra parte, ac, cũ bis terve circundederis, inde sanum uersus ꝑgredieris: siquidem, qui ita deligat, & ab integris ad laborantem partẽ sanguinis confluxũ arcet: &, quod iã collectum in ea est, exprimit. Cum uerò duæ partes sint, q̃ & recipere aliquid à laborante particula, & transmittere ad eã possint, utiq;, quę superiacent, tum ꝑꝑ multitudinem, tum magnitudinem, ad ambo magis sunt habiles: Extremæ uerò, ꝑꝑ contrarias conditiones, exiguum quidem aliquid uel recipere, uel trãsmittere possunt, multum uerò nec ægris partibus subministrare, nec ab ipsis recipere. Quo circa, cum duas primas fecerit Hippocrates deligaturas, priore quidem, tum qđ in laborante particula continetur, ad superposita expellit: tum qđ ex his confluit, repellit: reliqua uero primis quidẽ complexibus, quos suꝑ ipsam fracturã facit, itemq; fasciæ ad inferna progressu, eo quædam extrudit, q̃dam, ne quid illinc cõfluat, prohibet:

B Reliquis deinceps oĩbus, quibus uidelicet ab infimis partibus sursum recurrere deligaturã censet, ut eodẽ uidelicet loco cum priore finiat, tum ad superiora repellit, tum cõfluxum ab iis prohibet. Muniunt igit̃, ac stabiliunt fracturã, nec phlegmonen oriri finunt, prima duo lintea: nõ tñ ea, quæ dicta sunt, ad ambos hos usus satisfaciunt, ꝓpræsertim ꝓsola. Vnde ad eorum quidem tutelam Hippocrates ꝑsidium excogitauit, ut splenia unà cum exterioribus fascijs adhiberentur, quæ hæc quoq; ipsa stabiliant. Ne autẽ phlegmone oriatur, medicamento quopiam ex iis, quæ phlegmonen prohibent, uti iubet: quale nimirum est ceratum humidũ. Hæc igitur oĩa rõne, ut cõprehensum est, dictante, sunt inuenta: & præter hæc ipsa repositionis figura: Quæ ipsa quoq; geminæ indicationi subiicitur, priori, quæ ex solis cõibus notionibus pendet: alteri, quæ ex curandorum organorum naturali constitutione præstatur. Prior igitur eam, quę maxime à dolore abest, eligendam figuram suadet, quo nec phlegmonen particula contrahat, & æger ꝑsistere in una ea diutissime immotus possit. Secunda, quæ ex curãdorum sumitur natura, arterias, uenas, neruos, & musculos, q̃ rectissimos poni ꝑcipit. Sed & consentiunt inter se hę indicationes, qñ & *rectissima cuiusq; partis figura maxime est à dolore aliena: & quæcunq; magis, q̃ alia, est à dolore libera, ea maxime naturalis mẽbro est, brachio quidem angulosa, quæ Engonios græce dicitur: cruri uero, q̃ paulo minus porrecta est. Porrò ad dolorem uitandum non modo naturalis habitus cuiuis instrõ est utilis, uerum etiam consuetudo quoque conducere non nihil uidetur. Atq; hæc quidem figuræ, in qua custodire membrum cõueniat, inueniendæ ratio est: eadẽ porrò inueniendæ figuræ ratio est, & in retractione partium à se, quam *Antitasin uocant: & cũ in naturalem situm aptant̃ fracti ossis partes. Etenim expedit, ut in rectissima, atq; à dolore alienissima forma membrum, tum † retrorsum retrahas, ꝫtum in naturalẽ habitum coaptes: multoque ẽt magis, ut sub eadem figura, tum deliges, tum ad quietẽ reponas. Siquidem sub alia deligare, in aliã uerò mutare, non dolorem modo incitare põt, uerum ẽt ossa intorquere: nã, nisi eorum, q̃ præcepta sunt in cõmentarijs, quos de musculorum motibus scripsimus, obliuio obrepsit, necesse est, ubi figura mutatur, alios musculorum tendi, ac uelut contractos rotundari, alios solui, ac remitti. Ergo ubi tenduntur, tum premi eos à deligatura est necesse, tum ex cõpressione ipsa dolere: vbi uerò tensio remittitur, ea in parte deligaturã esse laxam, fracturamq; fulcimento destitui. Horũ igitur oĩum causa, tum extendere, tum effingere, tum deligare, tũ reponere una ea figura, q̃ doloris minimum habeat, ꝑcipue est studendum. Atq; ad primum quidem opus, qđ in fracturis molimur, nullum iam relictum est præceptum. Soluere aũt ex Hippocratis sñia tertio

D die debebis, quò in membro pręter solitum cooperto, nec dolor, nec pruritus creetur: nec eius, qđ iam infixum fracturæ est, perspiratio prohibeat, cuius occasione nõ modo noxius pruritus quibusdam accidit, sed ẽt cutem ex acrimonia saniei erosam exulcerari. Infundẽdum igitur tñ temperatæ aquæ est, quãtum ad euocandã eiusmodi saniem est satis. Quod si rursus quoq; simili modo facies, utiq; septimo id à primo die facere debebis. Apparuerint uerò iam oĩa, modo nihil impediat, phlgmone libera, ac, quã pro naturali habitu, magis aliqñ gracilia. Tum igit̃ licebit & ferulas circũponere, & soluere ex maiore interuallo: nam antea, cum phlegmones scopus uinceret, tutum non erat ferulis premere: nunc cum ea desijt, ac stabilire fracturã est opus, sanè non incõmode his utare. Sed & soluere ex maiore interuallo licet, uidelicet non desiderãtibus præterea partibus saniẽ excernere. Quin ẽt callus, quem Poron Græci dicũt, fœlicius ita prouenerit: qñ ad hunc gignendum (sicut dictũ est) cogi concrescereq; aliquid proprij ossium alimenti oportet. Non est igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum: quod certe assidua solutio faciet. At uerò nec tanto interuallo intermittendum, ut nescias, quẽadmodum fractura procedat. Vidimus.n.non semel, cum ualenter siccarentur ossa, ægre prouenisse callum. Expedit igitur, istis tertio uel quarto die modice aquã calidam infundamus, hanc metã finiendę perfusionis habentes, cum carnes in rubrum tumorem attolluntur. Atq; in his quidẽ prius, q̃

* Al. οἰκειότατον. i. familiarissima.

* Al. Diatasin. i. extentionem.

† διατείνειν. i. extendas.

ſubſidere incipiant,deſiſtendum eſt.Contra,ubi digeri quid uolumus,non prius eſt deſiſtendũ, E
ꝙ,qđ ex perfuſione intumuit,ſubſidat. In quibus uerò,quò minus callus in fractura proueniat,
humiditas abundantior obſtat,ibi hanc ſiccare(ſicut prius eſt dictũ)conuenienti deligatura, &
ꝑfuſione aquę,quę,uel minima oĩno ſit, uel plurima,conabimur.Quippe minima,cũ prius deſi
ſtat,ꝙ aliquid cõfluat,& qui ad manũ humores ſunt,per ſpiritum digerit,&,qui in alto ſunt,mo
dice liquat:expedit aũt ita ſolui liquariq; ea,quæ per deligaturã ſunt expellenda. Plurima uerò
digerit plus,ꝙ attrahit. Sanè conſtat in ea quidem deligatura,ꝙ exprimet,minus eſſe arctandos
faſciarum fines:in ea uerò,ꝙ ad renutriendum eſt cõparata,nec minus hos arctandos,& uniuer
ſos circunductus laxiores faciendos.Qm̃ autẽ non ſolum,quo tempore ſubueniendum callo gi
gnendo ſit,ſed ẽt quo pacto eſt inuentum, reliquum fuerit de uniuerſa uictus ratione præcipe-
re.Ac,ꝗ in principio quidem ſit tenuiſſime cibandum,id,ubi de propria phlegmonarum cura-
tione agemus,dicetur.Porrò monſtrabitur,& ꝗ uenam incidere interdum oportet, & per uen-
trem ſuperuacua expellere.At quoᵒtꝑe callus gignitur,nutriendum corpus eſt cibis boni ſucci, A.li.4.f.5.t.2 c.18.t.486.
& qui multum nutriant,ex quibus prouenire ſuccus ſoleat,non ſolum bonus,ſed etiam tenax,
ex quali fieri callum maxime expedit, quippe cum ex ſeroſa humiditate, ac tenui gigni pror-
ſus nequeat:ex craſſa uerò,ſed quæ fragilis ſit,ac pinguitudinis expers, gigni quidẽ poterit non F
ſegniter,cæterum tꝑe ſicceſcens,friabilior,atq; ita fractioni obnoxius reddetur.Magnitudo cal
li ea ſit,quæ & oſſibus tuto uinculo ſit, nec muſculos tñ cõprimat. Nam,qui minor iuſto eſt,hic
oſſa parum reddet tuta:qui maior eſt,dolorem muſculis inuehet.Attendendum uerò diligenter
eſt,ut uel promoueatur,ſi minor iuſto proueniat:uel inhibeatur,ſi immodice increſcat.Sunt ue-
rò,quibus hæc efficies,† ipſius perfuſionis, tum quãtitas, tum uerò qualitas:prætereaq; ciborũ
quantitas,ꝫac medicaminum,quæ illi extrinſecus imponunť,facultates. Ac de ꝑfundendo qui-
dem,& uictus ratione ſupra eſt dictum.Ex medicamentis uerò, quæcunque emplaſticam ſub-
ſtantiam habent,ac modice calfaciunt,ea callos,tum promouent,tum uerò augẽt:quæ uerò di
gerendi uim obtinent,ea magnos iam callos diminuunt.Si uero nec augere callum,nec minue-
re ſtudes,ſed eo,ſicut ultro prouenit,es contentus,medicamento aliquo eorum,ꝙ cruentis ad-
hibentur uulneribus,utere:quæ,cum modice ſiccent,ẽt coagulari, ac concreſcere mediocriter
callum faciunt.Ac de tranſuerſis quidem fracturis hæc ſatisfaciant. De longis uero reliqua oĩa
ad eundem ſe habent modum:cæterum cõprimendæ hæ magis in ipſo fracturę loco ſunt:tum,
quod receſſit,retrudendum introrſus eſt.Quæ uerò cõfracta multifariam ſunt,potiſſimum cum
ulcere,quemadmodum fieri plurimum ſolet,ijs ſplenia circundanda aſciæ ritu incurua Hippo- G
crates ꝑcepit,eaq; uino imbuta,tum auſtero,tum nigro,ęſtate potiſſimum.Quippe putreſcunt,
ſiue oleo quis utatur,ſiue cerato:cum poſtulent amplius,ꝙ reliqua,ſiccari,utpote uitio ipſo re-
liquis maiore.Quin ẽt medicamenta quoq; omnia ex ſiccantium ſint numero,ſicuti ille præce-
pit,ſimul modum ipſum ſiccationis definiens:etenim ex enæmis eiuſmodi eſſe pharmaca uult.
Quòd ſi protinus ab initio quis ipſis utatur,tale eſſe debere enęmõ ſuadet,qđ imbui ſit aptum.
Ac reliqua quidem oĩa ex illius præceptis ſunt peragenda,non in ijs,ꝙ dicta ſunt,modo,uerum
ẽt ſiue nudatum os† deſecari ferraꝫ poſtulet,ſiue fragmẽta quępiã,uel te ipſum eximere,uel ex-
pellenti naturæ ſubſeruire oporteat. De ijs uerò,ꝙ cruribus ſupponunť, organis,quos Solenas
græci uocant,quæcunq; Hippocrates addubitauit,utenda ne ſint,necne,& oẽs norunt, & lau-
dandas eſſe rationes cenſeo.Quod autẽ neotericis inuentum eſt gloſſocomon,quo maxime tꝑe
gignendi calli utimur,laudandum id quidem, quantum aliam quamuis eiuſmodi machinarum,
ducimus.Verum non vř id Hippocrates nouiſſe,quanquã aliàs in organis, quæ uſui forent,ex-
cogitandis non indiligens. At uerò,quod cruribus ſubijcitur inſtřm,ᵃ † rectè illis excogitatum
eſt:ꝫquod per unicum axem,qui in finem machinæ ad infernam eius partem eſt collocatus,con
trarium nixum toti membro gemina tenſione efficit.Nominatur earum altera,quæ utiq; mem- H
brum tẽdit in directum,græce Euthyporos,id eſt in rectum procedens: quæ uerò prius ſurſum,
mox deorſum,ea Metaleptice græce dř,quaſi tranſlatiuam dixeris.Obeuntur ambæ per laqueo
rum circumplexũ.Porrò aptiſſimus in hunc uſum laqueus eſt,ᵇ †qui duas hẽat appendices.ꝫHic
igitur,cum in partibus membri,quę infra fracturam ſunt,iniectus eſt,priorem ſiue euthyporon
efficit tenſionem, ᶜ*brachijs.ſ.ipſius axi circumpoſitis.Cum uero in partibus,quæ ſupra fractu-
ram ſunt,idem laqueus imponitur,metalepticen tenſionem efficit, abactis uidelicet ipſius bra-
chijs prius ſurſum,mox deorſum:quippe hæc quoq; circundanda axi ſunt. Porrò circumactum
ac ueluti flexum brachiorum laquei,ꝙ à ſuperioribus partibus ad inferiores agitur, ꝑ trochilia
fieri oportet,ꝙ in lateribus glottocomi ſint poſita.Licebit,& Solena uoces eiuſmodi machinam,
& cum adiectione ſic,Solena mechanicũ,aut glottocomion mechanicum.Verum de inſtrumẽ-
tis uberius præcipiemus,qñ†de luxatiſꝫ agemus:vbi etiam de uarietate deligaturarum,quæ ſu-
perimponuntur,non minus dicetur. Nunc uerò,poſtꝙ de mechanico Solene mentionem feci,
qui plurimum cruri commodat,tum aliàs,cum reponiť:tum uel magis,cũ æger cubile mutat,
aut etiã è uentre aliquid excernit:non ab re fuerit,quo nihil tractatione de eo deſidereť, multo
magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum itemq; tabellulã, in qua pedem col-
locant,

† Al. Ex antiquis tum ipſius perfuſionis quãtitas, tum ciborũ quãtitas ac qualitas. habent enim τό τε ποσὸν τῆς αἰωνήσεως, καὶ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῶν ἐδεσμάτων

† Cod. antiq. legunt ἀποπρίσεως, ut etiã Linacer uertit. impreſſi ἀποτρήσεως. i. perforatione.

A† In antiqu. codici. legitur ὀρθῶς τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξεύρηται .i. rectè ijs, qui poſt ipſum fuere, excogitatũ eſt.

B. † ὁ ἐκ δυοῖν διαντέων.

C * σκελῶν.

† De luxatorum curatione.

A locant,quo nulli non quadret membri magnitudini,mobilia faciunt.Ac de reliquis quidem fra-ćturis hæc noſſe, cum ijs, quæ Hippocrates præcepit,ſat fuerit.

De curandis fracturis oßium, quæ in capite conſiſtunt. CAP. 6.

DE ijs uerò,quæ in capite accidũt,Hippocrates certe integrum uolumen ſcripſit, ubi omnia præcipit,quæ in ijs ſunt agenda:& nos,cum huic operi finẽ impoſuerimus,enarranda eius opera aggrediemur.Ad præſens uerò,qm̃ in his cõmentarijs,& quæ ſupra ea,quę ille dixit,ſunt inuẽta,adijcimus:& q̃ indefinite dixit,definimus: neceſſe eſt primũ de cauis exciſorijs ſcalpris, quos græce Cycliſcus uocant,mox de ijs quos à lenticulæ ſpecie Phacotus uocant,poſt hos de anguſtis ſcalpellis,demum de medicamentorũ uſu,aliquid agamus . Ergo de fracturis caluariæ quædam uſq; ad ſcd̃am laminam,quam græce Diploen uocant,perueniunt: quædã uſq; ad internam oſſium faciem:quædam ẽt ſimplices fracturæ:quædã contuſiones:quædam ueſtigia eorum,quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundam uſq; laminam perueniunt,ijs,quos modo diximus,anguſtis ſcalpellis indigent.Expedit *aũt hos ut numero multos, ita magnitudine impares eſſe,necubi deſit,quod operi ſit cõmodiſſimum:poſtea uerò nudato, prout fieri ſolet,uitiato oſſe,utendum primo quidẽ latiore:ſecundo loco,eo, quod illo eſt anguB ſtius:mox ita reliquis deinceps uſq; ad anguſtiſſimum.Hoc uerò in ipſa diploe eſt utẽdum.Poſt hæc tum protinus,tum ad finem uſq; ſiccis medicamẽtis eſt medendum:quæ ob id ipſum κεφαλικὰ græce,id eſt capitalia,ſunt dicta. Ea componuntur ex iri illyrica,& erui farina,& mãna,& ariſtolochia,& panacis radicis cortice:† in ſumma,oĩbus,quæ extergere citra morſum pñt.Ipſa nanq; generatio carnis,naturæ opus eſt:itaq; ægro ad eã rẽ nihil opus eſt arte medica. Vt autem,q̃ ꝓuenit caro,coaleſcat circumhæreatq; omni oſſis parti,id inde maxime eueniet, ſi neq; ſordes ſuꝑ eo ſit,nec oleoſa q̃piam pinguitudo.Id igit̃ eſt, qđ ægris medici ad carnis productionem præſtãt,ut totus locus ſiccus ſit,tum q̃libet uitiati oſſis pars planè pura. Atq; hæc quidem oĩum fracturarum,cum caro in his produci incipit,cõia ſunt.Ex fracturis uerò,quæ ad cerebri uſq; membranas peruenerunt,ſi ſimplex tm̃ fractura ſit,iam dictis ſcalpellis anguſtis utendum: Sin cũ contuſione aliqua,quod contuſum eſt,excidi debebit,idq; uel terebellis *prius in circuitu perforatum,mox deinde ſcalpris admotis,uel protinus ab initio cycliſcis.Ac,quæ per terebellã quidem ratio fungitur,parum tuta eſt,propterea,ꝙ dum audacius eã tractant,duram membranã,quæ oſſi ſubſternit̃,non rarò uiolãt:Quod uerò per cycliſcos opus adminiſtratur,ne id quidẽ oĩno uitio caret,cum quatiat immodice caput,qđ potius quietẽ poſtulat.Mihi igit̃ hic quoC que placet,ſi magnæ ſint fracturæ:& oſſa,q̃ fracta ſunt,uehemẽter mota,cycliſcis uti,q̃ppe paucis exciſionibus facies lenticulatis exciſorijs locum. Sin firma plurimum oſſa ſint,foranda terebella ſunt.Quidã aũt,quò minus uſquã aberrent,eiuſmodi terebellas excogitarunt,q̃ mergi nõ poſſint,quas ab argumẽto Abaptiſtas dicunt: circumcurrit.n.parum ſupra terebellæ acutam cuſpidem*circulus quidã parum extans. Sane expedit complures id genus præparatas habere,ad omnem caluariæ craſſitudinem.Nã craſſiori longior terebra conueniet,uoco aũt ita,cuius ſpatium,quod inter ſummam eſt cuſpidem,& circulum qui extans circumcurrit,maius eſt:tenuiori breuior, eſt aũt hic quoq;,quod intereſt inter cuſpidem,& quod circumcurrit,minus . Aliqui uerò(ſiue illos his timidiores,ſiue tutiores appellem)ẽt ijs,quas Chœnicidas uocãt,ſunt uſi.Tu uerò,ſi neq; improuidus eorum, quæ fallere poſſunt,ſis futurus,neque plus, q̃ ſatis eſt,timidus, commodiſſime cycliſcis utere : & primo quidem agreſſu,latioribus : poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam membranam perueneris. Cæterũ,quod excidi oportet,id totũ circulo cycliſcis nudandum non eſt,ſed ex ea maxime parte,qua fractura eſt grauiſſima . Nam præter alia,etiam membrana ipſa ab oſſibus,q̃ uehemẽter ſunt afflicta,celerrime recedit,adeo,ut nullus ſit metus eam,quæ iam ſeiuncta eſt,tetigiſſe.Si uerò unã ſemel nudaueris partem: ac ſcalprum,qui in cuD ſpide præfixam habet obtuſam læuemq; lenticulæ ſpeciem,aciem uerò per lõgitudinem erectã, ſubmiſeris:ubi latam partẽ lenticulæ ſuper membranã ſtatueris,feries malleolo,ac ſic caluariã diuides.Euenient.n.ita agentibus,quæ requirimus,omnia.Nã membrana,ne ſi dormitans quidem quis agat,lata tm̃ lenticulæ parte occurrens uulnerari poteſt: ꝙ ſicubi adhæreat caluariæ, huius quoq; adhærentiam innoxie dirimit ipſa lenticulæ rotunditas:ſubſequitur uerò præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans.Quare,nec qui minus cum periculo,nec qui celerius perficiatur,forandi modum alium inuenias. Maxime aũt hunc in uehemẽtiſſimis fracturis laudabis:quas utiq; recentiorum nõ nulli medicorum græce Engyſomata, & Camaroſis nominant:Engyſomata quidem,quæ in medio ſui membranæ innituntur : Camaromata uerò , quæ eandem ipſam partem,exltatã habent,cæterum, qua primum ab integris fracturæ partibus diduci ægra cœpit,intro magis recedunt,ac membranæ innituntur.Quippe celerrime in talibus , quod ægrum eſt,totum exciditur: utpote cum promptius ſubintret lẽticulati ſcalpri finis in iis, quæ plurimum à naturali habitu receſſerunt.Quin etiam inſtrõ,quod Oſtagran uocant,aliquibus oſſium,quæ uehementer ſunt comminuta,uel exaltatis,uel conuerſis,ea potiſſimum parte, ut demittatur lenticulatũ ſcalprum,præparabimus. Quo facto ſuccedunt deinceps omnia,quibus eſt opus,cum ſecuritate ſimul , ac celeritate : ut fermè dixeris celebre illud dictum in reli-

Margin notes:

* ἕδραι.

A.li.4.f.5.t.3 c.1.fo.486.t

A.ibidem.f.g

†Cod. impreſſi, ac antiqui etiã multi,habẽt, ut Linacer uertit. Sunt tamen qui addant καὶ λεπίδος χαλκοῦ ἐξ ἴσου.i.& ſquamę æris, æqua portione.

A.li.1.fo.4.c.27.fo.82.g

*ἴτυς.i.labrum ſiue ſuperciliũ.

quis omnibus probe se habere: Dimidium facti, qui bene cœpit, habet. hic uerò nõ totius dimi E
dium, sed uel totum, uel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatum scalprum immiseris. Atq;
hæc optima est fracturarum, quæ in caluaria sunt, manualis tractatio: quã Chirurgian uocant.
Quantum uerò excidere conueniat eius, quod affectum est, deinceps exponam. Quod uehemẽ A.l.3.f.13.t.1 c.29.f.290.
ter est confractum, id totum est auferendum. Si uerò ab eo fragmenta quædam longius excur-
rant, (quemadmodum aliquando cernitur accidere) hæc persequi ad finem non expedit, illud
persuasum habentibus, minime futurum, ut ex eo noxa sequatur ulla, modo reliqua omnia ri-
te sint peracta. Nos enim non semel aut bis, sed planè persæpe, sic facientes uoti compotes fui-
mus. Indicatio uero agendorum hic quoque ex natura ipsarum partiũ affectarum subministra
ta est. Nam deligaturam, quam in alijs fracturis, ceu maxime phlegmonas arcentem, ratio inue
nit, capiti adaptare non possis: itaq; nec, quod affluit reprimere, nec, quod in ægris partibus cõ
tinetur, exprimere queas: sine quibus præsidijs, nec reliquorum ossium ullum seruari sanum po
test. Nam pone in brachio ad medullam usque fractum os esse, neminemq; postea pro fracturæ
legibus id deligasse: Omnino necessum erit saniem, non solum, quæ foris sub cute & musculis
est collecta, sed etiam, quæ in medulla continetur, tum ipsam primum, ac maxime corrumpere,
tum cum ipsa os uniuersum: quando etiam nunc quoq; omnibus rite peractis, aliquando talia F
contingunt. Quomodo ergo non uei magis in capite ea accidant, cum nec deligaturã, quæ fra-
cturis debetur, admittat: & omnis sanies prona feratur sic, ut super membranam uniuersa coa-
ceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cum rite adhibetur, tantum abest, ut superuacuam
aliquam humiditatem colligi in læso osse patiatur, ut etiã gracilius, quàm pro naturali habitu,
membrum reddat: In capite uero ratio, quæ per deligaturam est excogitata, nec potest ita, tum
os ipsum confractum, tum, quæ illi circunstant, siccare, ut neq; phlegmonen contrahant, neque
penitus ullam efficiant saniem: nec medicamẽtum est ullum, quod uel in alijs quidem partibus,
citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictũ est, siccum, atq; ab superuacuis purum red-
dere ualeat. Necessum igitur est nobis primum fracturæ aliquid nudare, quo uidelicet deterge-
re, & abluere saniem à membrana liceat: post uero, cum phlegmones tẽpus præterijt, omniaq;
sicca ad unguem sunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non est hic sermo nu-
dus, rerumq; uacuus, cuiusmodi est ille sophistarum, qui operum artis nescij, quærunt, cur capi
tis fracturæ callum non ducant. Ducunt enim, uiri boni. Vosq; tam *dementes estis, ut eorum,
quæ non sunt, tanquam sint, causas assignetis. Nouimus enim aliquando sincipitis os fractum:
quod autem os huic ossi protinus succedit, temporis os uocatur, in quo ipsas squamatim cõpa- G
ctas commissuras esse accidit: in eo luculenta fractura longissime pertinebat: quam ipse equidẽ
minime contingens, sed tantum sincipitis os excindens, hominem sanaui sic, ut nunc quoque
multos iã annos uiuat. Quòd si sincipitis quoq; os dimisissem, putruisset citius, quæ illi suberat,
cerebri membrana, quàm callum fractura duxisset. Nam, si nulla ex læsis partibus sanies intrò
confluere, superfluum esset os excindere. Ergo illi, prout solent, nugentur. Ego uerò in alia simi
liter se habẽte fractura cogitaram supernum os dimittere, ac, quod à lateribus erat, quo sanies
deflueret, eximere: mox, cum & crassitudinem eius, & duritiam æstimassem, utilius fore iudica-
ui supernum os potius eximere, quàm ob defluxus solicitudinem cerebrum ualenter concute-
re. Cogitaui præterea accidere posse, ut, si à latere magnum fieret in ossibus foramen, promine-
ret fortassis hac parte cerebrum. Est porrò, & in lateribus non uno in loco etiam neruorum, ho
rumq; non leuis momenti, quidam exortus: cum in supernis capitis ne minimus quidem usquã
oriatur neruus. His admonitus abstinui ab eximẽdo osse, quod in latere capitis esset. At callum
semper duxit, modo rite curaretur. Ac iam, quod disquiramus, hoc ferè superest, quænã sit, post
quàm foratum os est, tum medicamentorum, tum uniuersæ diligentiæ nostræ præcipua omniũ
ratio: utrumne blandissima, & quæ maximæ uoluptati cubãtis subscribat, ueluti qua nunc ple- H A.l.3.f.1.t.3 c.14.209.b
riq; utuntur: an quæ huic maxime est aduersa, nempe quæ per medicamenta, quæ uehementis-
sime siccent, perficitur: cuiusmodi & Meges Sidonius laudat, & ciuis quidam noster semper est
usus sic, ut etiam emplastrum, quod Isin uocant, ilico nudatæ membranæ imponeret, & super
hanc foris oxymeli. Sanè is senex erat satis exercitatus in hac artis parte: cæterum neq; alium
quempiam his usum uidi, nec ipse uti sum ausus. Tantum tñ testificari Eudemo possum (nam id
seni nomen erat) magis fuisse seruatos, qui ab illo curabantur, q̃ qui ab ijs, qui blandis utebanт.
Aggressus uero fuissem aliqñ ipse quoq; experiri eiusmodi curationis rationem, si perpetuo in
Asia mansissem: sed, cum Romæ plurimum agerem, ciuitatis morem sum secutus, permissa iis,
quos Chirurgos uocant, maxima eiusmodi operum parte. Cęterum ipsam rei naturã æstimãs,
talem quandam determinationem longa nostra experientia confirmatam concipio. Qui audi-
torius meatus dicitur, non solum usq; ad cerebri duram membranam pertinet, sed etiam neruũ
contingit, qui in ipsam à cerebro descendit. Is autem, quanquam ita positus in uicino, tamẽ ue
hementissima (sicut dictum prius est) medicamẽta tolerat. Nihil igitur miri sit, si post forationes
crassa cerebri membrana ante, quàm notabiliter phlegmone occupetur, ualentissimis gaudeat
medicamentis, ceu siccam naturaliter substantiam habens.

* λυρώδεις

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Ventriculi exemplo uniuersas partium intemperies curare docet, siue illæ quidem simplices, siue cum succorum affluxu, consistant.

Galenum veritatis, ac scientiæ studio inflammatum ad exercitationem tantum, ac ob amicorum preces, hos, & reliquos omnes libros scripsisse. CAP. I.

MEdendi methodum, Eugeniane charissime, quam olim in Hieronis gratiam scribendam susceperam, postea, quàm illum subito lõgum iter ingredi coactum nõ multo post diem obijsse nũciatum, ipsi quoq; persequi destitimus. B Tu.n.mihi conscius es, neq; hoc me opus, neq; aliud ullum, popularis auræ studio fuisse aggressum, sed quò uel amicis gratificarer, uel me ipsum simul utilissima ratione ad rem propositam exercitarem, simul † ad obliuionem senij (ut Plato inquit) commentarios mihi reponerem. Quippe multitudinis laus, commodum ad usus non nullos instrumẽtum uiuentibus aliquando est: mortuis certe nihil prodest, sicut neq; uiuentium quibusdam. Nam, qui uiuere in trãquillo optarunt, ac fructum, ex philosophia ceperunt: & ijs, quæ corpori curando sufficiunt, sunt cõtenti: ijs utiq; impedimento nõ paruo est, apud uulgum fama, ut quæ eos à rebus pulcherrimis plus iusto transuersos auferat: ueluti me quoq; non ignoras ab iis, quę sunt molesta, sic non nũquam tædio affectum, ut bono interim spatio ne tãgere quidem librum possim. Ego uerò (haud scio qua ratione) ab ipsa usq; adolescẽtia mirifice, siue inspiratus, siue furore percitus, siue quõcunq; dixisse libet, & vulgi famam cõtempsi, & ueritatis scientiæq; studio flagraui, nullam esse hoĩbus, nec honestiorẽ, nec diuiniorem possessionem ratus. Atq; ideo nulli librorũ meorum nomen meũ præscripsi: immo uos (sicut ipse testis es) rogaui, ne me immodice (ut soletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus, quæ proderem, inscriberetis. Ob hæc igit̃ oĩa, & C medendi methodus, quam inceperam, à me est deposita, cum capita inuentorum breuibus cõmentarijs mihi ipsi scripsissem, nec ullam * pleniorem docendi rationem etiamnum adiecissem. Nunc, quando & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis, quæ subinde me opere in ægris peragere uidistis, ut ea in commentarios redigam, adiiciam huic operi, quod reliquum est.

† εἰς τὸ τῆς λήθης γῆρας.

* διεξοδικὴν.

Quid superioribus libris est actum, quid sequentibus agendum: & quòd imbecillitatis affectum Empirici, & Dogmatici non rectè intellexerunt. CAP. 2.

ERgo in horum cõmentariorum tertio, quarto, quinto, & sexto, quemadmodum similarium instrũaliumq; partium cõem morbum curari conueniat, scripseram, idcirco nimirũ ab eo auspicatus, ꝙ & conspectior reliquis esset, & euidenter oẽs propemodũ priores medicos, qui certa methodo artẽ tradere polliciti, amethodi in ipsis curationibus deprehenduntur, confutaret. Nã, cum ab Hippocrate discesseris, qui nobis oĩum † salutarium præceptorum semina ꝓbuit, reliquorum certe nemo, uel conatus est genus hoc morbi methodo curare. Postulant aũt, & quæ Hippocrates ipse reliquit, nõ malos agricolas, qui ea tum seminent cõmode, tum augeant, tum perficiant. Id aũt fecisse ante nos neminem, sed plerosq; ẽt semina, ꝙ reliquit, corrupisse, iis, qui animum aduerterunt, clare monstratum arbitror. Itaq; hoc morbi genus, uel continuitatis solu- D tionem, uel unitionis, uel qualitercunq; est libitum, appellare cuiq; permisimus: qñ de noĩbus, nec in hoc opere, nec in alio medicinaliũ ullo laboramus, sed quo pacto artis maxime finẽ cõsequamur. Reuertamur aũt nunc ad morbũ eum, ꝙ oĩum est primus, nẽpe, qui in similaribus nascit̃, quibus.s. primum animantis functiones referunt̃ acceptæ. Siquidẽ monstratum in aliis operibus est, quemadmodum instrũalium, quanque partium aliquid agere dicamus, ueluti oculũ uidere, aut crus ambulare: Esse.n. sicuti id, quod ꝓcipuum est actionis crurũ, non cruris totius, sed musculosi in eo generis: sic uisionẽ non oculi totius, sed crystallini in ipso humoris: ac in reliqs quibusq; organis ad portionẽ. Porrò oñsum in secundo horum uoluminum est genus hoc morbi non solum cognitu esse maxime necessarium, sed ẽt neminem ipsum rõne curare posse, ꝗ prima corporis elementa non norit: præterea non intelligere ea, ꝙ dicant, non nullos eorum, ꝗ rationales se nominant, quoties imbecillitatẽ esse dñt uel uentriculi, uel intestinorum, uel iecinoris, uel oculorum, uel alterius cuiuslibet partis. Si nanq; ita noĩant infirmitatem impotẽtiamq; ad naturale opus, nihil plus plebeio intelligunt: qppe quẽ dicere audias imbecillũ sibi uentriculum esse, non.n. concoquere eum, uel minima leuissimaq;, quæ sumpsit. Quòd si imbecillitatẽ, ꝙ est in uentriculo, affectũ quempiã esse aiunt, interpretent̃, quæso, nobis, quemnã demũ hunc esse uolunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt: nã Empirico sat fuerit, si symptomata labo-

† τῶν καλῶν.

rantis particulę exposuerit, nempe tumorem prȩter naturam, & renixum, & pulsatilē dolorem, & tensionem, & ruborē, aliaq; id genus: imponitq; non nunq̄ breuitatis docendi causa cunctis simul collectis unum nomen, sicuti comprehensis iā phlegmonen. Dogmatici uerò non idem, sed ipsam morbi naturā inspiciūt, quā symptomatum illorū collectio necessario sequit̃. Siquidē Erasistrato vr̃ sanguis, qui in arterias incidit, ubi spū impellitur, in exitu earum impactus hærere, idq; phlegmone esse. At par (arbitror) erat uel Erasistratum ipsum, uel aliquē ex sectatoribus eius simili modo, affectum, qui imbecillitate cuiusq; partis subest, interp̄tari. Vt.n. de phlegmone, in quid nam translatus naturalis partis habitus sit, explicuit, ita ratio exigebat, ut & trāslatio cuiusq; particulæ in imbecillitatem ab eo explicaret̃. Non.n. cū pro naturæ ratione est affecta, ad propriam actionem est imbecilla: sed accessit oīno aliqua prȩter naturā occasio, quæ eā dissoluit deiecitq;, & mortuæ similē effecit: quā utiq; nec Erasistratus dixit, nec Herophilus, nec alius quisquam medicorum, qui de primorum corporum natura ausi aliquid pronunciare non sunt. E

Communis methodus intemperiei dignoscendæ & curandæ. *CAP.* 3.

CAeterum immorandum in his diutius non est, cum præsertim abunde prius monstratum sit & genus hoc morbi utilissimum esse, quod à medicis disquiratur: &, qui commode id sit tractaturus, huic necesse prius esse de elemētis considerasse. Itaq;, qui nobis habendus sermo est, is totus ex prius demonstratis elementis absoluet̃: de quibus unū (ut scis) uolumen edidimus, qđ de Elemētis scđm Hippocratē inscripsimus. Sanè eadē opinio de corporis natura est tū Diocli, tum Mnesitheo, tum Dieuchi, tum Athenæo, tum probatissimis ferè quibusq; medicorū, itidem ut præstantissimis philosophorum: ut qui ex calido, frigido, humido, & sicco mista putēt, tū alia corpora uniuersa, tum uerò animantium in primis. Cæterū ei, qui de his oībus primū pronūciauit, demonstrauitq;, iustum est, arbitror, reddere, qđ inuenit. Ideoq; et nos ea scđm Hippocratē elementa uocamus: ēt si maxime Chrysippus, Aristoteles ve, aut alius quispiam medicus, philosophus ve, similiter de ijs sit opinatus. Ergo, qm̄ unaquæq; animalis particula propriam actionē edit, quæ tm̄ ab aliarū actionibus differt, quantū ipsa particula ab alijs, q̄ illas edunt, est diuersa, (differt uerò ab alijs particula quæq; eo, ꝙ calidior, uel frigidior, uel siccior, uel humidior sit: aut ꝙ binis horū quibuslibet sit affecta,) qui tueri actionē vult, hic tēperamentum earū custodiat, oportet. Custodiet aūt, si id, quod ad calidius est cōuersum, refrigerabit: qđ ad frigidius inclinatū est, calfaciet: Pari modo, si, quod ad siccius est alteratū, humectabit: &, quod ad humētius est uersum, siccabit: Rursus quoq;, si siccabit pariter ac calfaciet, qđ humidum est redditum, & frigidum: siccabit pariter & refrigerabit, qđ humidius simul & calidius euasit: & in reliquis duabus cōiugationibus ad portionem. Semper.n. pro eo, qđ exuperat, inducendum eousq; contrarium est, quoad particulam in symmetriā, & naturalem habitum uindicaueris. Ac genere quidē, oīs ægritudinis, quæ in similaribus consistit, iā dicta mihi medendi est methodus. Cum.n. octo earū sint dr̄iæ, ueluti in libris De morborum differētia est traditum, octo nimirum erunt & medendi rōnes, quarum una (quo medentis consilia diriguntur) curationis meta cōis est, ipsius similaris corporis alteratio: qn̄quidem ēt morbus ipse ex intemperie & naturalis temperamenti alteratione est ortus. At, quæ membratim medicatio agitur, ex his duobus conficitur, nempe materię copia, & huius congruo usu. Ac medicamentorum quidem copiā, tum ex libro de simpliciū medicamētorum uiribus, tum ex ea, quæ de eorum cōpositione præcipit, methodo haurias, licebit: Eorum, quæ ad uictus rationē pertinent, hinc sumimus. Sed &, quemadmodum cuiusq; *morbi intemperiē agnoscere oporteat, ex tribus operibus intelligas, primo eo, quod de Temperamentis: scđo eo quod de Partibus afflictis: deinde eo, quod Ars medica inscribitur. Nō est igitur ad ea, quæ nūc ordimur, ijs, qui prudentes natura sunt, ac cogitationē in primis exercitarunt, multis præterea opus: cui neutrum horum adest, huic certe ad præsentem disputationem nō parua re est opus. Quòd si in prauæ doctrinæ secta prȩterea sit altus, hic geminum tempus requirit, alterum, in quo prauas opiniones dedisca: alterum, in quo melioribus se exerceat. F G H

*μορίου. i. particulæ.

Quid rationalis curatio intemperiei, quæ in ventriculo est, differat ab empiricorum curatione. *CAP.* 4.

SAnè te scimus & ex ijs, q̄ in uniuersum dicta sunt particularia ꝑ te inuenire posse: & alioqui multos id genus morbos à nobis percuratos uidisse sic, ut utraq; ratione particulariū tractationem minus requiras. Sed qm̄ (ut Plato ait) non possunt, q̄ scripta sunt, non è manibus excidere, quò, siqn̄ liber in alterius non exercitatæ rōnis manus deuenerit, facilius hunc doceat, adijci particularium quæpiā oportet: ex quibus ēt protinus clare id, qđ proxime dixi, intelligetur, fieri posse, ut † per te ipsum particularia īuenias. Siquidem ipse ea per me ipsum oīa inuestigaui, rōne ipsa uiam monstrāte: qn̄, si præceptores secutus fuissem, ipse quoq; uentriculo imbecillis suasissem, ut cibis adstringentibus & subamaris uterent̃: uino quoq; similiter austero: præterea absinthio, & quod ex mali cotonei conficitur succo, alijsq; eiusinodi, quæ deuorantur, medicamētis. At uerò, quod ad ea pertinet, quæ extrinsecus applicātur, primum perfundi uentriculum ex absinthio, & oleo *crudo iussissem: mox hapsum lanæ, tū ex iisdem ipsis, tum uerò ex unguentis melino, & masthichino, & nardino imponi: ab ijs ceratū ex ijsdē cōpositum: post alia pharmaca, utique

† *Ant. habent* ἑαυτῷ, *ut sic postea narratur, ut ille alter per seipsum particularia inueniat.*

*ὠμοτριβὲς. i. ex oliuis immaturis expresso.

A utiq; ceratis ualentiora,quæ à medicis uocantur epithemata. Ea tum ex dictis unguentis,tũ ex ijs,q̃ similem uim obtinent,medicamentis cõponuntur: in quibus est aromatum quoq; multitudo non parua,spica nardi,& amomũ,& calamus aromaticus,& iris,& ladanum, & malabathri folium,& styrax,& bdellium,& opobalsamũ,& *balsamum,& xylobalsamum, reliquusq; aromatum catalogus.Quòd si horũ nihil profecisset,cõe omnium remediũ,quibus imbecillitas nocet,in fine adhibuissem,nempe rubrificationem, (φοινιγμὸν græce uocant,) q̃ uel per thapsiã,uel sinapi,uel tale aliquid excitatur : deinde ad usum aquarũ *calidarum ablegassem. Quippe ultra hæc Empiricus nihil nouit,ueluti cõmentarij eorum docent.Quintus uerò iis,qui de cruditate aut inappetentia quererentur,primum quidẽ exercitari suadebat:tum esse, quæ & concoctu q̃ facillima essent,& non multa:quibus hæc non contulissent, cogebat ipse quoq; ad Empiricorũ dogmata confugere. Nã quis nescit,quemadmodũ calidum,frigidum,humidũ, & siccum,mordere sit solitus,balneatorum esse nomina dictitans? sine quibus tñ methodo curare partium imbecillitatem oĩno non est.Quare per hos nihil obstitit,quo minus ipse quoq; eadem instituissem uia in eiusmodi affectibus sanandis.Verũ ratio me docuit octo imbecilli uentriculi curationes. Vidisti igitur,& tu quosdam uno die,uel potius hora, frigidæ potione leuatos:quorum alijs nõ

A.li.3.f.13.t.2 c.4.fo.293.d

B aquã modo dedi fontanam recentem,sed etiã,quæ niue esset refrigerata, ueluti Romæ præparare solent,*calfaciens scilicet prius,quam ipsi dicoctã appellant:cibos præterea ad eundẽ modum refrigeratos,identidem me illis permittere uidisti:in quibus est,&quã Melcã uocant,unus is quoq; Romæ laudatorum ciborũ,ueluti etiam Aphrogala:sed & frigidæ facultatis fructus,similiter refrigerans ijsdem dedi,& ptissanam probe coctam,pari ratione refrigeratã,aliaq; id genus sexcẽta.In quibus unã rem mihi proposui,ipsam.s.refrigerationem. Vetui aũt absinthium, & quicquid adstringeret,contingere: veluti alios rursus à refrigerantibus abstinui . Calfeci aũt omni rõne,uinum uetus ex eorũ genere,quæ facultate ualde calfaciunt,exhibens (cuius maxime generis sunt Falernũ,& Surrentinum)tum nutrimentum,quod calfaciendi uim hr̃et,cũ largo pipere.In non nullis oẽ consilium curationis ad siccandum direxi: dabamq; ijs tum cibos,q̃ natura essent sicci,ac probe assati:tum prorsus exiguã potionem. Iniunxi aũt & adstringẽtium omnium usum:quem unũ,qui illis citra rõnem medent̃,norunt.Aliũ uerò non pridem,qui iam adeo siccatus fuerat,ut simillimũ habitum præferret ijs,qui marasmo marcescunt, sanaui,cõtrarijs oĩno exhibitis,iis,q̃ egregij isti medici suaserant . Quippe non ex alia occasione eo periculi uenerat,(cũ inter initia exiguã intemperiem ex siccitate,q̃ madefieri postulabat,habuisset)q̃ ꝗ

C ii,q̃ eum curandum susceperunt,tũ absinthio potantes,tum amaros asparagos,& bulbos edendos dantes,itẽq; mala cotonea,& cestiana,& punica,post quoq;,vbi uenter nihil horũ cõtinebat,ẽt rhois succum bibere cogentes,tum,quæ paulo supra dixi,extrinsecus imponẽtes, paulo minus,omnis madoris expertem reddiderunt:hunc nos sanauimus omni ratione humectãtes, ipsiq; materiam inuenientes ex ea methodo,quæ in opere de medicamentis est tradita .

Quæ ventriculi intemperies citius ac securius:quæ longo tempore & cum periculo sanentur. CAP. 5.

NAm,sicuti in libro de demõstratiua secta* dixi,numerosis medicorũ inter se diffidijs vndique confusus,ubi me ad iudicandũ de his cõuerti,intellexi prius in demonstratiua methodo exercitandũ me esse.Quod cũ multis deinceps annis fecissem, singula ipsi dogmata subieci: atq;,prout inuentorũ indicatio me ducebat,ita curationes institui.Verũ,qm̃ id non oẽs saltem pñt,expediet ipsis scribi per octo curãdi* indicationes particularis materiæ cõparandæ meditationes,à uentriculo rursus sumpto initio,qm̃ huius primũ mẽtionem modo fecimus.Ac facillimæ quidem ad curandũ alterationes sunt,quæ ex calido,& frigido consistunt,propterea,ꝗ maxime actiuis qualitatibus corriguñt.Aegrius curantur,q̃ in humido siccoq; hñt,ꝗ imbecillis & (ut sic dicam)magis materialibus qualitatibus eorũ curatio perficitur,potissimumq;,cũ hume-

A.l.3.f.13.t.1 c.24.fo.289.c

D ctandum esse requiritur.Ac tp̃s quidem caloris,frigorisq; reparandi,par quodã modo est,securitas tñ impar.Nisi.n.cuncta,quæ ei,quod curatur,circũdata sunt corpora, ualida planè sint,metus est,ne ab iis,quæ refrigerent,noxam contrahant non leuem.In reliquis duabus qualitatibus securitas similis est. Tempus curationis in sicca intemperie multo amplius : quippe,quod seniũ in sanis est,id sicca intemperies est in ægris.Itaq; etiam insanabilis est,si prorsus sit consummata.Est autem prorsus consummata, ubi solida similarium partium substantia reddita est siccior.

De Quadruplici corporum curanda siccitate, ac de optimo melle, & lacte, cæterisq; cibis, qui siccatis corporibus conueniunt, eligendis. CAP. 6.

A.l.1.f.1.d.6. c.2.fo.26.b

NAm* est & altera siccitas,utiq; cum ea,quorum substãtia ex humore concreto cõstat, sicut caro & adeps,sunt liquata.Etiam tertia,cum propria humiditas , unde partes nutriuntur, omnino est absumpta.Continetur ea in omnibus animalis partibus,ceu ros quidã per eas sparsus:de qua dictum aliubi sæpe est.Hanc igit̃ inserere particulis sine nutrimento non est. Ideoq; difficillima est omniũ eiusmodi affectuum curatio.Diuersa ab iis siccitas est,quæ in propriis cuiusq; particulæ exilibus arterijs uenisq; consistit: prouenit & hæc ex sanguinis penuria . Oĩbus itaq; his siccitatibus maxime contrarius est austerorum usus,siue ea cibi sint,siue potiones,siue etiam medicamenta : quippe quæ,siquid in ijs superest naturalis humoris,id absumunt,partim

*Al. carpobalsamum.

* αὐτοφυῶν.i. sponte nascentium.

* Calefacientes prius secundum eam præparationem , quam ipsi decoctã uocant, sic Græce. Quæ porrò esset decocta,& quomodo fieret docet Pli. lib.31.c.3.

* αἱρέσεως,est in impressis , sed in manuscriptis εὑρέσεως.i. inuentione.

ebibentia, partim in finũ uentris per exiguos meatus exprimẽtia,partim ad cõtinentes partes E
trudentia.Curabis igiẽ ipsas,si meatus,qui contracti sint,dilataueris:ac quod in uicinas particu
las est cõpulsum,reuellas: præterea singulas similarium partium propria humiditate,humectan
tis nutrimenti ope repleas,ueluti nos,quẽ memorauimus à medicis siccatum,curauimus. Is in
ea contrarietate,quæ in frigido,& calido consistit, nullã euidenter uincentem habebat intẽpe-
riem,nec in uniuerso corpore,nec in uentriculo: siccus tñ & gracilis admodum est redditus,ꝑ-
pterea,ꝙ uentriculus eius ex sicca intemperie imbecillus male concoxerat. Huic nanq; omne
curationis consilium huc tendebat,ut humectaretur,tum uẽtriculus ipse, tum reliquum omne
corpus. Quibus aũt sigillatim agendis, quibusq́; maxime materijs sim usus,ut uoti compos es-
sem,non sit ab re dicere.Domũ ei paraui maxime balneo uicinam, quales multas esse in diuitũ
domibus non ignoras.Ab hac statim in balneum super linteis mane intuli,utiq; ne,si ipse se mo
ueret,tum siccareẽ:tum ante,q̃ commodũ esset,exolueretur:horum.n.alterum cõtrarium affe-
ctui est,alterum moram in balneo minuit.Longissime nanq; in aqua uersari hominem expedit:
* κολυμβῆθραι. ideoq; ẽt *natationes utiliores sunt,q̃ parui aluei,quos Pyelus græce uocant: atq; ex ipsis nata-
tionibus potissimum,quæ propinquæ sunt foras egressui, quo scilicet illi ab aqua foras non lon
ga sit uia:nam aerem balnei in iis,qui ita sunt affecti,haud quaquã desideramus.Esto autẽ aqua F
ad unguem temperata,cum,quæ frigidior est, latenter frigus corpori infirmo insinuet: calidior
aũt cogat constringatq́; tenues meatus,ac denset. At nos eos,cum coacti sunt,remitti,laxari,ac
dilatari postulamus:quod temperatissimæ aquæ qualitas præstat,utpote quę,iucundissima cum
sit,naturam ad explicandam se,atq; ad dulcedinem,quam præstat, quoquo uersus extendendã
prouocat,contraria uidelicet ratione ijs,quæ sunt iniucunda:ab iis.n.recedit,fugitq́; ad profun
dum.Quo minus mirum est ex offendentium contactu stipari,constringi,ac durari corpora,te-
nuesq́; eorum meatus cogi,ac densari:contraq́;,iis scilicet,quæ iucunda sunt, succedere contra
ria,utiq; fundi,ac molliri corpora,dilatariq́; meatus. Ab eiusmodi lauacro statim asininũ exhi-
bui lac,sed inducta in ipsam,qua iacebat,domũ asina. Quippe sic mihi persuaserã maxime qui-
dem celeriter hominem sanandum,si fieri posset,ut ipse asinam sugeret:sin id grauaretur,expe-
dire,ut q̃ minimo tpe in aere ambiẽte lac moraretur: propterea,ꝙ celerrime mutari sit aptum,
utique genitalis seminis ritu,quod nec ipsum aliquandiu extra propria uasa, si modo suas uires
seruabit,morari patitur,sed uel in ipsius maris partibus contineri,uel ipsius fœminę partibus si-
tum esse postulat.Et sanè utilissimum lac est,cum ex ipsis mammillis quis hauserit,ueluti Eury-
* Al. Herodicus. phon,& * Herodotus,& Prodicus censent: qui tñ in eo ad corpora reficienda fiduciam habue- G
runt,ut etiam,qui phthoe contabuerant,ex ipsa mulieris papilla lac sugere iuberent. Verum cũ
hoc plurimis non placeat,melius est calens adhuc ex mammillis, id in ægri uentriculum,quàm
ocyssime transferre.Ac optimũ quidem,utpote cognatum,muliebre lac est.Sed,qm̃ id exhiberi
sibi,ceu pueris pleriq; recusant,utiq;,ceu asinis,asininum ipsis dari conueniet. Id.n.reliquis om
nibus ad propositum affectum est utilius:quippe,cum tenuissimum sit,& minime coagulatur,&
quoquo uersus ocyssime in corpus digeritur.Eget autem horum utriusque,cui uẽtriculus labo-
rat,utiq; ne coaguletur,cõis commodi gratia,omnibus.n.id est incommodum:ut quoquo uer-
sus digeratur,propterea,ꝙ & celeriter nutriri est opus,& ꝙ uiæ,per quas alimentum trãsit,iam
conniuent.Igitur tum lac ipsum per se est,his dandum, tum etiam mellis tepidi pauxillulum im
miscendum.Maxima uerò habenda cura est in eiusmodi affectibus de utriusq; bonitate. Quod
igitur mel colore flauo sit,& odore suaui:tum purum adeo,ut totum pelluceat:ac gustanti parũ
acre iucundissimumq́;:præterea tam sibi cohærens,ut,si digito attollatur, continuũ sibi, nec in-
tercisum ad humum defluat:id omnium est optimum.Si uerò abrumpitur,nec demissum ad ter
ram usq; cõtinuitatem seruat, id aut crassius iusto est,aut tenuius,aut anomœomeres. Voco au
tem anomœomeres, (quod sanè & nomen ipsum indicat,)quod ἐξ ἀνομοίων μερῶν,id est ex dissimi H
libus partibus,est compositum. Deprehẽdas autem id,si diligentius inspicias,aut crassitudines,
aut humiditates habere innatantes,quæ nec inter se sint similes,nec etiam toti.Cerosum itaque
magis mel est,quod & crassius est,& cui tales quæpiam crassitudines innatant.Excrementosius
uerò ac perfici concoquiq; difficilius,tum quod totum humidum est,tum in quo multæ in par-
tibus sparsæ apparent humoris guttæ:porrò,in quo uel ceræ qualitas aliqua,uel propolis,uel id
genus alia gustu deprehenditur,adeo non est optimum,ut etiam malum sit:quippe nullã peni-
tus alterius cuiusquam rei eminentem in se cõtinere qualitatem debet. Quocirca,quod thymũ
planè redolet,non probo:est.n.id parum cõsummatum,nec planè quodãmodo mel. Quanquã
nõ ignoro à quibusdã id laudari,eoq́; fieri, ut non nulli uenditores incisum thymũ illi iniiciãt,
quò id redoleat,uideaturq́; optimum.Ipse tñ,quod tam improbe thymum olet,nõ laudo:mul-
toq́; minus,si cui iniectum thymum sit. Quod autem confusam quandam qualitatem odore gu
stuve præ se ferat,id non uitupero.Ad eundem modum,& lac nullam externam qualitatẽ odo-
re gustuve præ se ferat,sed esto quàm dulcissimum,& sibi ipsi continuum, & prout lacti conue-
nit,splendens:super omnia,quoad eius fieri potest,similes habeto partes:nanque hanc dotem,
ueluti mel optimum,ad perfectionem non recipit.Quò uerò tale lac fiat,& idoneis nutrimentis
alendum

A alendum animal eſt,& exercitationibus mediocribus admouendum,& pullus,ſi quē lactat,auferendus. Quod aūt ætatis quoq; maxime florentis eſſe debeat,id neminem latet. Curandum item,ut ꝙ optime concoquat,contēptis uidelicet iis,qui,ſi aſinis quoq; uictus rationem pręſcribemus,ridebunt.Si.n.Veneti & Praſini ſtudioſi ſectatores,equorum ſtercora, quo intelligant, quemadmodū alimenta concoxerint,odorantur, tanquam ex eo oēm eorum bonam habitudinem cognituri,multo profectò magis noſtrum fuerit, pro hominis ſalute nihil tale non proſpicere:atq; herbas animali,quæ non admodū ſint humidæ,fœnumq; & hordeum,quod ſit mediocre,obijcere,ſed nec illa omittere,ut aſinæ corpus refrigeremus, & fricemus,& detergamus,& mundemus.Porrò ſi humidiora,& olentiora,& flatus plena excreuerit, planum profectò eſt nō concoxiſſe probe. Quare aut detrahendū aliquid de alimento eſt,aut exercitationi aliq̄d adiiciendum,aut qualitates immutandæ,aut refrigerationis, frictionisq; cura uariāda.Sin duriora reddat aīalis aluus,ad contraria eſt inſpiciēdum,atq; illorū aliquid immutandū. Nā,ſi ipſe oīa, quæ cōſideranda circa animal ſunt,cuius lacte uſuri ſumus,deinceps perſequar,totam tuendæ ſanitatis artem cōmemorem,quam teneat,neceſſe eſt,quiſquis idoneum lac præparabit: nunc uerò dici opus non eſt,cū alibi de ea traditum ſit abſolutiſſime.Sed ad propoſitum reuertor.Ac

A.li.4.ſ.4.t.3 c.2.472.b B mihi iam rurſus memoria repetes hoīem,qui & lauatus eſt,& lac ſumpſit.Hunc itaq; ad ſecundam uſq; lauationem quieſcere permittemus:tum modice fricabimus,& pinguiter,utiq; ſi lac, qđ ſumpſit,iam ad unguem confecit,id quod tum ex ructu,tum uentriculi mole licebit coniicere.Modicum uerò temporis inter primam & ſecundam lauationem interuallum erit,ſi quatuor aut quinque æquinoctialium horarum ſpatium interſit,ſcilicet ſi tertio adhuc lauare paras: ſin aliter,plurium.Sanè tertio lauabis,ſi multis lauationibus fuit aſſuetus:hi nanq; & delectātur,& iuuantur,ſi ſæpe lauent.Quin ēt poſt quanq; lauationem hominem ungemus prius,quàm ſe ueſtiat:quippe conducit ad renutritionem id quoq;,ſicut & frictio. Reddita uerò de horū omniū facultate ratio eſt in libris,qui De ſanitate tuenda ſunt ſcripti:non tamē inutile fuerit nūc quoque ſummatim ea repetiſſe.Nam,ſiue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam aquam,ſiue frices,ſiue aliter quomodocunq; calfacias,idem fieri cernes, quod ‖ Hippocrates de ijs dixit,quibus aqua calida deſuper infunditur. Nam primum attollitur,mox gracile efficitur. Ideoq; ubi carne implere quodlibet corpus ſtudemus, id eatenus calfaciendū nobis eſt, dū intumeſcat: Vbi uerò digerere, & uacuare cupimus, eatenus cōtinuandum eſt, dum quod prius intumuit,ſubſidat. Sanè,qui eiuſmodi operibus præficiē, ſolicite attentus eſſe debebit, potiſſi- Lib. de Off. me. com.3.t.16. 7. 215.h

C mumq; ubi carne implere ſtudetur:nam digerendi certe tempus adeo late patet, vt,etiam ſi uelis,in eo non aberres. At carne implendi planè præceps eſt occaſio:ſiquidem,cum primū intumuerit,tum eſt deſiſtendum. At intumeſcere hoc,ſingulis corporibus ſuum eſt. Non enim fieri poteſt,vt,qui nunc nobis ꝓpoſitus gracilis eſt,ita intumeſcat,ut illi,ꝙ ſani ſunt:immo,poſtquā leuiter intumuit,protinus digeritur.Itaq; attendendū diligenter eſt,ne clam te elabatur propoſitus temporis articulus. Siue igitur hominē,qui extrema gracilitate eſt,perfrices,ſufficiat tibi ſolus rubor:ſiue laues,ſatis eſto mediocris calor: ſi quid ultra peragas, reſolues hominē magis, ꝙ nutries. Vngendum uerò poſt lauationem oleo eſt,ne uidelicet plus iuſto digeratur, ſed obſtruantur exigua cutis ſpiramenta:Idem protinus,& ſiccitatis remedium fuerit:& aduerſus incōmodum,quod ab aere ambiente contingit,ueluti munimentum. Ac, ſi quidē delectatur lacte,poſt ſecundam quoq; lauationē id exhibebis:ſin aliter,ptiſſanam diligenter coctam,aut alicam ptiſſanæ ritu præparatam.Hinc,ubi rurſus quieuerit,ad tertiam reducendus lauationē eſt, aut ilico ad cœnā. Sit autem præparatus illi panis purus,& qui curioſe in furno ſit coctus, & tū fermenti,tum ſalis,quod ſatis eſt,habuerit.Obſonium quoq; ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iure aſellus.Præterea alæ,teſteſq; gallinacei,qui lacte ſit altus,idonei ſunt. Quorum ſi copia

D non eſt,*aliis utendū.Ad eundē modum,& perdicibus,& *paſſerculis,qui montani ſint,& mollis carnis,ueſcendum. Vitanda autem, & ꝙ paluſtria ſunt,& quæ carne ſunt dura. Et (ut paucis alimenti ſummam complectar)ſit coctu facile,& nutriens, minimeq; glutinoſum, atque excrementoſum. Porrò omnium,quos nouimus,ciborum maxime nutriens ſuilla caro eſt: uerū non æque,ac prædicta,cōcoctu facilis eſt:ꝑterea glutinoſum ſuccū craſſumq; generat. Alioqui nec alio eſſe habitu poteſt,quod in ſummo ſit nutriens:quippe adhęrere id debet,& firmiter affigi, non autem præ tenuitate diffluere. Non tñ ad propoſitum affectum, uti hac conuenit.Si.n.nutrimentum ipſum ſe ipſum cōcoqueret,ac in partes digereret, præterea alendis partibus aſſimilaret,&,q̄bus alimento plurimo eſt opus,adhæreſceret,proculdubio maxime nutriēte cibo eſſet opus.Verum,qm̄ non aliud eſt, quod nutrimētum deſiderat,aliud quod ipſum conficit:ſed, quod nutriendum eſt, ipſum ſibi & nutrimentum attrahit, & mutat,& concoquit,& adiungit, & aſſimilat:ad duo nimirum nobis in opportuno cibo eligendo ſpectandum eſſe dictat,unū ipſius cibi naturam,alterū uires ſuas ꝓprias inſitaſq;.Itaq; ex his illud patet,nec planè,qđ maxime nutriat,optimū eſſe ijs corporibus,ꝙ refici magis egent,utpote quibus concoquendi facilitas nō eſt: nec ēt,quod facillimum cōcoctu eſt,cū ſcilicet ipſum nequeat maxime eſſe nutriēs. Cum igitur hæ *indicationes ex aduerſo pugnent,cōmittendum non eſt,vt,dum † alteri nimiū ſis

* Al. ἀγρίοις, id eſt agreſtibus. * στρουθοῖς, ideſt auiculis. Nam στρουθὸς genus eſt ad auiculas omnes montanas. ψῆτται ſunt paſſeres: lib. 4. & 5 hiſtoriæ animalium.

† ἑτέρου τῆς ἀκρότητος, ideſt alterius exceſſui.

ſis intentus,alterius omnino obliuiſcaris,ſed vtriuſq; memor,quoad licet,vtrunq; miſceas: qđ E
mihi præceptum vbique memoria teneri velim.Iam uini tum qualitatē, tum quātitatem, memoremus,utpote,quod maximam ad talia uim habeat:qñ uno hoc in potu utendū cēſeo omnibus,quibus refici corpus eſt opus,modo nō febricitent.Eſto igitur uinum(quod exēpli loco dicatur)quale eſt Sabinū in Italia,*Arſiniū uerò in Aſia,ac(ut ſumma quadā,ac generatim cōprehendā,) qđ aquoſum quidē alioqui eſt,cæterū leuiter adſtringit. Aquoſum natura appello uinū,†qđ tenue eſt,‡& purum,& oligophoron,vt ‖ Hippocrates græce nominauit.Eſt aūt Oligophoron,quod,ſi diluatur,minimā ſuſtinet aquæ miſtionē.Id eſt ſanè imbecilliſſimū,&,ut in uinis,aquoſiſſimum:nam,quod plurimum aquæ in miſtura ſuſtinet,id tum vehemētiſſimū,tū ualidiſſimum eſt.Eiuſmodi vinū ‖ Hippocrates Oenœdes,hoc eſt(vt uerbi vim exprimā)vinoſum, nominat.Verùm ab hoc cauendū eſt,qñ imbecillas uires feriat.At,qđ*aquoſum natura eſt:cæterū auſterū,id percommodum eſt,ꝙ & ab aquæ imbecillitate receſſit,& uini noxā nondum habet.Ad hæc itaq; reſpiciens,tum ætatē eius,tum tēperamētū inuenias.Quippe,qđ nouellū eſt, id tum aquoſius,tum verò imbecillius quodāmodo eſt,ꝙ ut vino cōueniat: adde ēt, ꝙ ægrius cōcoquitur,ac magis excremētoſum eſt.Antiquius uerò,ut uinoſius eſt,ita uehementius eſt,ꝙ vt propoſitis ſit ex uſu.Quo circa citius ſexto anno nobile Sabinū idoneum nō eſt, ꝙ & diutiſſime in ſtomacho,ac uentriculo innatet,& fluctuationes faciat.Nobile uoco,qđ auſterū eſt,non Sabinum modo,verum ēt Adrianum, & Albanū,&*Arſynium,& Titacazenū, oīaq; id genus: dictū nanq; fuſius de oībus uinis ſeorſum eſt.Ad has igitur,ueluti metas,reſpiciens, ēt miſturā eius cum aqua temperabis.Quinetiam exactius coniecturā de iā dictis facies,ſi uitiorum aquæ capita memoria tenueris.Porrò pendent ea ex frigiditate eius oīa: cuius culpa,& in præcordiis diutiſſime moratur,& fluctuationes excitat,& in flatum mutatur,& corrumpitur,& ita ventriculi reſoluit robur,ſic,ut deterius proinde concoquat: ſed nec digerendo per corpus alimento aliquid magnopere cōducit.At verò memoratorum vinorum virtutes cōprehenſis iā aquæ vitiis aduerſam quodammodo naturā habent,cum nec inflent pcordia, immo ſi inflata ſint, ſubſidere faciant:nec inibi moram trahant,propter caloris mediocritatē:adde,ꝙ,cum digeſtionis uias aperiant,& pariter impellant, ac nutrimentum ſurſum agant, ad celeritatē deductionis in corpus conducunt.Sunt pterea boni ſucci,& ad*miſcenda concoquendaq; ea,ꝙ in uentriculo, & uenis ſunt,idonea.Iam uires quoq; organorum adaugent,& expellendis excrementis uiā faciunt. Eoq; fit,vt etiam talia vina præter cætera vrinas moueant:qñ & ipſa totum corpus celeriter tranſeunt,& impetu curſus ſui excrementa ſecum expellunt.Ac dictum quidē alibi diligen- G
tius eſt de vinorum facultate æque,ac ciborum. Cōuenitq;,ut,qui artem *methodo tracta ſibi ſtudet,omnis materiæ uires prius pdidicerit: nec expectet,ut eas in ſingulis affectibus audiat: ſed,ſimul ac curationis tm̄ ſpeciem norit,debitam victus rationem inuenire poſſit.Ego verò iis conſulens,qui veritatis diſcendæ ſunt auidi,eiuſmodi doctrinam attingere ſaltē non grauabor: quò ſcilicet,ꝙ minus exercitata cogitatione ſunt, exēplis à generalibus ad particularia, ueluti manuducti,deſcendant.Ergo,qđ reliquum eſt,apponēdum.Potionis modus erit,ut nec in uentriculo innatet,nec fluctuationis ullius ſenſum inuehat. Ciborum uerò,potiſſimum ſi fieri pōt, ut ne grauent quidem ipſum. quod cum difficile ſit,uel fortaſſe eiuſmodi,qđ uitari in imbecillo uentriculo oīno nequeat,proximum eſt,ut ꝙ citiſſime grauis eſſe deſinat. Ab hoc tenſio inflatioq; præcordiorum uitandæ iis ſunt.Quòd ſi tale quippiā primo die inciderit,pro magnitudine ſymptomatis ad portionem detrahendum poſtridie de cibo eſt: ſin recte omnia cedunt, paululum adiiciendum.Ad eundem modum,& in tertio die uel demere,uel adiicere conueniet cum præcedente conferentibus.Atque ita ſemper omnia pro renutriendi reficiendiq; ratione, *frictionibus,geſtationibus,inambulationibus,prout corporis incrementum procedit,adminiſtrare,etiam reliqua oīa pro refectoria uocata ratione adiicientibus. Quæ ſanè genere à propo H
ſita ratione non differt,ſed in eo,ꝙ ſub illa perinde totum corpus eſt affectum,ſicuti ſub hac vētriculus.Accidit aūt ſic affici corpus in diuturnis potiſſimū morbis, utiq; cum natiua cuiuſque partis humiditas,ex qua prima nutritur,propemodum oīs exhauſta iam eſt: nam,ut ſolidarum ipſarū ſiccitas corrigat,id fieri oīno nō poteſt,ſicuti nec ſenium,ueluti in libro de Maraſmo docuimus:hanc verò humiditatē,ēt ſi oīno ſit abſumpta,regigni modo dicta uictus ratione licet. Atq; in aliis refectionibus ventriculus egregie præ cæteris nō afficitur:in propoſito aūt affectu morbus eſt ipſius vētriculi,tēpore verò totum corpus,vtpote parum probe nutritū,macreſcit: quo rationabilius eſt exquiſitiorem hos victus rationem requirere,propter cōcoctionis imbecillitatem.Cæterū,cum meliores ſunt effecti,transferendi ſenſim ſunt ad renutritoriam refectoriamq; vocatam victus rationē,Analepticen Græci vocant.Id fiet, ſi pluribus, & frictionibus, & geſtationibus,quàm ante,vtemur.Mutanda verò interea eſt,& ciborum, tum qualitas, tum quantitas ſic,vt tum plures,tum valentiores,ꝙ prius,exhibeantur.Ac tempore procedente, cū ad ſanitatis ſtatum prope ventum iam eſt,ſeponenda ſunt ptiſſana,& lac: præterea ſorbitio ex alica:ac ad cōſuetos cibos veniendum:poſt etiam piſces detrahendi,niſi ſi in conſuetudine fuerunt,ac volatilibus cibādū:tū ſuillas carnes eſſe à pedibus in ptiſſana elixis incipiet: poſt verò

etiam

Al. Arſyenum.

† Antiqui legūt τὸν λεπτὸν, καὶ λευκόν, καὶ λαμπρόν, i. quod tenue eſt, & albū, & ſplendidum.

Li. de Rat. uic. in ac cō.3.t.20. 7.128.g

Ibid.cō.3.t.1. 7.125.d

A.l.3.f.13.t. c 29.f.290.

* Al. Arſyenū.

* καταкεραστικοὶ, i. contemperanda.

* ἐργάζεσθαι.

* κινήσεσι, i. motionibus, eſt in impreſſis.

A etiam imum crus recte sumāt: ab hoc etiam reliquas partes: primum quidē iuuenis porcelli: q, si hyems sit, ēt pridie iuguletur, nam hesternum, q̃ recens necatum, facilius cōcoquitur. Aestate sat fuerit, si mane immolatus porcellus sit, ac circa Solis occasum comedatur: quippe, quod in superioribus suasimus, cum ualentius alimentū vesperi exhibendum censuimus, id semper obseruare studebimus, vtiq; non leue percepturis commodum iis, qui ita cibabuntur: quod sanè diligentius inspiciens agnosces: satius enim est à principio rem cępisse. Quoniā, qui ita se habent, plurimo nutrimento indigent, nequeunt autem, vel quod mediocre est, cōcoquere, paulatim hos, & sæpius cibare melius fuerit. Atq; idcirco fieri nō pōt, ut semel eos cibasse sit satis, sed nec bis, quoad scilicet sunt gracillimi: atq; hac de causa ipse ter eos cibare sum solitus. Verū, qn̄ iam manifeste meliores facti apparent, etiam bis nutriuisse sit satis. Ergo tantā exhiberi primā cibationem est rationale, quanta prius q̃ secunda sumatur, tota prorsus erit cōcocta. Id contingere ualentiori alimento non pōt. Quare primo loco leue sumendum his est, quò uidelicet concoquatur celerrime, & excrementum eius discedat, & uacuus purusq; uētriculus secundum excipiat. At, quoniā non solum quies, & somnus, sed etiam longius tempus huius naturalem administrationem excipit, rationabile est, ut valētiores ciborū hoc maxime tēpore offerant. Itaq;

B etiam athletæ oēs sic faciunt: qui eum usum non solū aliqua ratione inuenerūt, sed etiam longa experientia cōprobarunt. Sed enim, & quod illi faciunt, nihil mali sit, si ij, qui conualescentium victu utuntur, etiam faciant, ut ilico * post cœnam non bibant, uidelicet ante, q̃ cibus fuerit cōcoctus: siquidē innatant cibi, si bibant, ita, ut eos uentriculi corpus propter interpositū humorē non cōtingat. Verum, si sitibūdi fuerint, prohibere eos in totum, ut graue est, ita nec expediēs: sed tantillum indulgendum, qđ & molestiam soletur, & sitim leuet. Postea uerò, q̃ nutrimentū concoxerint, abunde bibere sunt sinendi: quippe celerrime, si ita faciant, per corpus digeritur. Manè uerò post somnum, cum deiecerint, & paulum inambulauerint, modice sunt fricandi. Est autem modica his frictio, quæ eatenus administratur, dum corpus incaleat: mox gestationibus utendum: dein rursus, tum lauandi sunt, tum fricandi, idq; intra meridiē, aut planè circa ipsum meridiem: quò uidelicet inde ad uesperā abunde spatium interueniat. Quòd autem & de domibus, in quibus conualescens nutritur, habenda in primis cura sit, potissimum, ne frigidiores calidioresve iusto sint, superuacuum dicere arbitror: pari modo, & de aliis eius generis, quæ inuenire sibi quisque, sine nostra opera pōt, doctus uidelicet non solum ex his, quæ hic, sed etiam q̃ in opere De sanitate tuēda sunt dicta. Est nanq; cōualescentium uictus ratio media quædā in-

C ter eam, quæ sanorum propria est, & quæ ægrotantiū. Quare difficile non est ex iis, quę de utraque sunt prodita, ut per seipsum quis mediam inueniat. Nam, sicut nec aliarum rerum, ita nec victus vna omnibus species in cōsuetudine est: cū aliis semel esse, aliis bis: & aliis citius, aliis ad uesperam incepisse cibū, moris sit. Iam cibus ipse aliis piscis plurimum est, aut deniq; aliquid ex mari: aliis olera magis, aut deniq; hortēsia: alijs *poma: aliis legumina: aliis *nuces: aliis aliud quippiā: alijs quadrupedum carnes, atq; harū aliis aliæ: aliis auium, idq; aliis aliarum. Quinetiā caseo, & lacte utuntur nonnulli plus, q̃ cæteris cibis, generaliter quidem caprarum, uel boum: sunt tamen, qui & aliorum aīalium. Bibunt quoq; alij calidum, alij frigidum: & uinum, uel liberaliter, uel parcius, uel omnino nullum: uel hoc genus, uel illud. Ad ea igitur reducendus quisq; est, quibus insueuit. Scriptum autem diligentius de consuetudine seorsum est. Nūc illud dixisse abunde sit, non modo in conualescentium victus ratione, sed etiam in morbis magnam partem †ad totius uictus, medicamentorumq; inuentionem ex cōsuetudine sumi. Ratio enim totū genus indicare potest: materia cum ex aliis, quæ retuli, tum uerò ex cōsuetudine nō minime est sumenda. Sed & naturarum inspiciendæ sunt proprietates. Noui.n. quosdam, qui, si quod uigilantium opus nocte obire fuissent coacti, dormire p̄terea non poterant. Talibus igitur, ut noctu bi-

D bant, consulendum non est: ne uidelicet ea occasione uigilare coacti, maximam inde noxā sentiant: siccat nanq; totum corporis habitum uigilia, eoq; infestissima est iis, qui ex siccitate laborant. Sunt & qui, si ptissanam gustent, protinus nauseent: eadem in quibusdā facile acescit. Esse uerò aliquos, qui facile carnem bubulā concoquant, iam vnum ex publice iactatis est: præterea alios esse, qui ad alios cibos potusq; recte se, aut nō recte habeant. Non solum autem ex his materiæ, q̃ ad uictum pertinet, copia suggeritur, sed ēt ex regione, & tempore. Scriptaq; iam hæc sunt à multis, qui me præcesserunt: quo minus ipse istis insisto: qui ideo tantū ea commemoro, nequid uidelicet sit omissum. Quod uerò ab omnibus iunioribus medicis est omissum, id persequar: nempe quemadmodum affectus corporum methodo curentur. Eam methodum ueteres (ut ante dixi) probe inchoarunt, nemo tamen eorum ipsam absoluit. Verum rursus ad propositum redeundum. Siccæ intemperies, ubi solida ipsa corpora cōtigerunt, siquidē in una quapiā parte consistant, ueluti nunc in uentriculo propositum est, nunquam ad perfectionem sanabuntur, nec in eum statum, qui ante morbum fuit, reuertentur. Sed, quod dici in consuetudine uulgo solet, re scilicet ipsa edocto, id talibus maxime intemperantiis accidit, morbum uentriculū afflixisse, & in reliquā uitam imbecillū reddidisse. Quippe senum ij uentriculū obtinent prius, q̃ consenuerint: quo fit, ut facile ex leuibus lædantur causis, perinde ac senes, nec probe concoquere

Marginal notes:

A.li.4.f.2.t.1. c.102.f.449. b.c

* ὀπῶραι.
* ἀκρόδρυα.

† εἰς ὅλης τροφῆς ἔκλεξιν, est in antiquis id est ad electionem materiæ alimēti.

querẽ poſſint: quo euenit,ut ẽt totũ his corpus deterius ſe habeat. Ad eundẽ modum,& ſi alia E quauis afficiantur parte. Quòd ſi ipſo ẽt corde ſint affecti,celeriter areſcũt: uocatq; ariditatẽ ſiue maraſmũ eiuſmodi Philippus ex morbo ſeniũ. Is igitur maraſmus breui mortẽ affert: proxime huic,qui ab iecinore eſt inceptus: mox qui à uẽtriculo: ꝗ ab alijs particulis ortũ habet,tãto ſanè tardius,quãto quælibet harũ minoris eſt præſtãtiæ,ꝗ illę. Si uerò leuiter cordis corpus ſiccatum ſit,ſeneſcunt quidem celeriter,cęterum plures annos trahunt,ꝗ qui uehemẽter ſunt lęſi. Ad eundẽ modum in iecinore & uentriculo,ceu dictum eſt: ac in reliquis oĩbus ad portionem. Cæterum uictus ratio eadem genere eſt,tum in hac ſiccitate,tum in illa,quæ ſolã eam humiditatem abſumit,quæ ſolidas nutrit: præterea ẽt in tertia,quam ſupra memorauimus,ſiccitate. Facillima uerò oĩum ſanatu quarta eſt, in qua uenę ſucco ſunt inanitæ. Immo hic affectus, ut frigiditas potius habitus, curat,quã ut ſiccitas: uel(ut clarius loquar)frigiditatis reſpectus in hac ſiccitate exuperat,periculumq; in ea uertitur. Siccitas ſcd'm locum obtinet, habetq; proinde ſanationẽ, tum expromptã,tum celerrimã. Siquidem,ſi biduo quis uictus rationem his caute exhibeat,modice calfaciens,& tutò nutriens, ſtatim in tertio pleniorem uictum citra noxam admittunt: multoq; id magis in quarto & quinto. Atque hoc ſanè erat,quod Hippocrates præcipit: ‖

2. Apho. 7. Extr. ord. 11. h

Quæ longo ſpatio extenuata corpora ſunt,ea ſegniter reficere oportet,quæ breui,breuius. F

Ratio curandi frigidam,& ſiccam intemperiem ventriculi. CAP. 7.

SCire aũt licet ſolidorũ corporũ ſiccitatibus, ſi perdurent,ſuccedere neceſſario frigiditatem. Quippe permanere ſiccitas ipſa per ſe,non mutata oppoſitione,quę ex calido, & frigido conſiſtit,non poteſt. Celerrime.n.ex nutriendi defectu refrigerantur partes,propterea ſcilicet,ꝙ ex calido ſucco ſanguinis nutriuntur. Sed,quod inter initia dictum eſt,nũc ſiccitatis curationẽ exequuti ſumus,& quæ ab initio ſola eſt contracta,& quã nulla diutiſſime ſecuta eſt notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare,quæ euidentes quidẽ habeat notas,cæterũ magna non ſit. Eſt itaq; curationis conſilium non ſimplex,ut prius,cum non modo tibi,ut humectes,danda ſit opera,ſed ẽt ut calefacias. Quare intendendum acriter eſt ad præſidiorũ materiã, necubi imprudentes,ijs,quæ humectant,ea,quæ nimiũ calefaciant,adiungamus: quippe his uehementer ſiccãdi uis ſubeſt. Iam uerò quantitas noxæ in utraq; intemperie ad materiæ inuentionem poteſt uiam oſtendere: ut iamiã maximę quidem ſiccitatis ſanationẽ modo ꝓſcripſimus. Modicę uerò adeo ſcrupuloſa uictus ratione non indigent,qñquidẽ nec uires ipſis funditus ſunt collapſæ. Etenim nulla alia de cauſa difficilis redditur ualidæ ſiccitatis in corpore commoda curatio,ꝗ ꝙ refici quidem corpus poſtulat: cibus uerò per ſe coaleſcere cum eo nõ poteſt,ſed eius, G quod nutritur,operam,qua præparetur,requirit,quod eſt imbecillum. Ergo,cum id modice ſiccum fuerit,propterea,ꝙ uires nõ penitus conciderunt,uberius cibare licet: nec metus eſt ullus, ne à modo aberres. Quo magis ipſi de difficillima intẽperie diſſerere inſtituimus: ac in ea,ueluti exemplo,ſtudioſos exercuimus. Hic nanq; orſi ipſimet, ad mediocres ſiccitates corrigendas idoneam materiam inuenient. Proponatur aũt & nũc ſiccitas quidem ſimilis priori,copuleturq; ei frigiditas. Ergo calefacientis materiæ ad miſcendum iam dictis tm̃ erit,quãtum particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eam primum modice refrigeratam: Ergo ijs,quæ paulo ante retulimus,in lactis quidem uſu mel uberius adijcietur. Vinum uerò,quod quidẽ ad genus ſpectat,idẽ, cæterũ quod minus aquoſum,ꝗ prius,& plurium annorũ ſit,dabimus. Quin ẽt eſculenta oĩa calidiora exhibebimus,idq; non naturalibus modo ipſorũ temperamẽtis,uerũ ẽt recentibus ⸗ex igni⸗ qualitatibus. Nardino pręterea unguento ungendus aſſidue uenter eſt ſic,ut nunꝗ remaneat ſiccus. Sin id unguentum non adſit,maſtichinum ſatisfecerit: ſed & opobalſamo eum perungas, tum ipſo per ſe,tum uerò cum iam dictis miſto. Quòd ſi corpori ea magis adhærere ſtudebis,ẽt ceræ aliquid admiſcebis. Si uerò etiam aer ambiens ſit frigidus,lanam ex his imbutã impones. Quin etiam chiam maſtichen in opobalſamo,aut nardino unguẽto liquans lanam in- H de madentem uentriculo impones. Sanè utilius fuerit,ſi,quod madefacies,etiam optima ſit pur pura, qualis eſt Tyria: † quando & adſtringi ipſum modice, & cutis eius meatus obſtrui expedit. ⸗ Siquidem,quæ rarum habitum faciunt,& relaxant,ea tum digerũt ſuccos,tum particulas frigidis extrinſecus aduenientibus obnoxias reddunt: quæ uerò ualẽter adſtringunt, ea ſiccant. Quo fit,ut medicamentum,quod eiuſmodi corpora excalfaciat,id nec euocantẽ uim habere expediat, nec adſtrictoriam multam ſibi immiſtam. Memineris.n.uelim, tum eorum, quæ in ægris es contemplatus,tum quæ in opere de medicamentis es edoctus,nempe acerbam qualitatem ſua quidem ipſius uirtute,& refrigerare & ſiccare: ꝙ ſicui ualide calfacientium ſit admiſta, quod ex ambobus compoſitum eſt,minus quidẽ in calfaciendi munere efficere,ꝗ alterũ: ſiccãdo uerò non minus,ꝗ utrunq;. Maxime contraria faciunt ijs,quæ præcepimus,noſtri temporis medici,qui ſiccæ parti, & quæ nutrimento male fruitur,compoſitum ſæpe medicamentũ ex calida,& acerba materia imponunt. Eſt aũt eorum,quæ στρυφνὰ græce dicuntur,⸗nos inopia cõmodioris uocabuli acerba diximus,⸗nullũ profectò modice*adſtringens,ideoq; nec modice ſiccãs: quo uidelicet magis prohibẽda ea in iã dictis affectibus ſunt. At uerò,ſi cũ ſiccitatis intemperie multa frigiditas ſit,ſic,ut forti⁹ calfacere ſubigat,oĩum primũ intẽperamẽti genus ad memoriã

A.l.3.f.13. c.30.f.190.

† codices græci impreſſi habẽt, ut Linacer uertit. quanquã antiqui ad Tyriã referũt,ita enim habent, στύφει τε γὰρ μετρίως αὐτή, ἐμπλάττει τε τοῦ δέρματος τοὺς πόρους, id eſt ea enim modice adſtringit, cutiſq; meatus obſtruit. vtraq; tamen lectio bona eſt.

*codices impreſſi, & plerique ẽt manuſcripti habent, ut Linacer uertit. Sunt tñ, qui habeant ψύχει, i. refrigerãs,

reuocabis

A reuocabis,quippe quod omnium grauissimũ esse ostendimus.Quocirca ad corrigendum quoq; esse difficillimũ,multaq; solicitudine egere,id minime est ignorãdũ. † Incipere* uero simili modo à cõprehensis prius materijs tẽtabis, sperans scilicet fore, ut lõgiore tpe per tutiores sanet affectus. Sunt porro tutiores hæ,nam repetere ea, quæ sunt tã necessaria,est satius. In nardino ungueto solues masticen chiã q̃ pinguissimam,ac purpura excipiens uteris.Eritq; utilius,modo copia eius sit,si opobalsamũ adieceris. Dãdũ præterea uberius cũ lacte mel est, sed detracta prius spuma, quo & minus sit excremẽtosum,& magis nutriat.Quin etiã mel ipsum* despumatũ,per se optimũ nutrimentũ frigido uentriculo est,ita, ut calido aduersissimũ. Atq; hæc ambo meminisse in primis oportet,utiq; plurimis medicis ignota. Ac neq; aliquid in frigido corpore melle magis expetendũ,neq; in calido magis respuendũ.Ergo plurimũ huic affectui pro nutrimẽto mel optimũ esto,sed quod prius sup prunas ex quercu,uiteve ad summũ candẽtes,fuerit decoctũ,ac curiose despumatũ.Vinũ autẽ eligendũ semper est antiquum: eoq; antiquius,quò maior fuerit frigiditas.Tum,si res postulabit, totũ genus immutandũ: ac primo loco Adrianũ, mox Tyburtinũ,aliudve similis generis eligendum:uetera quidẽ oĩa, cæterũ nõ adeo, ut amara iam sint:siccant enim quæ amara sunt,immodice. Sanè optimũ medicamentũ talibus oĩbus

* ἀπάρχεσθαι est in aliquibus cod. vt Linacer vertit. ἀπέχεσθαι. i. abstinere est in impressis. In aliquibus ẽt cod. legitur ἀπέχεσθαι δὲ ὁμοίως τῶν ἰσχυρῶς θερμῶν καὶ στρυφνῶν πειρῶ. i. Abstinere uerò simili modo à uehemẽter calidis & acerbis tentabis.

* ἀφεψημένον

B sit,quo piscatores quotidie utũtur.Ergo illinire eo totũ uentrẽ cõueniet, ac post auelli prius, q̃ refrigeretur:atq; hoc,si bis uno die deinceps feceris,abunde erit:sæpius aũt nõ expedit,qđ ita, per halitũ digeras,non sanguine bono particulã impleas. at nos ex propinquis locis attrahere, non id,quod continetur,educere studemus. Idẽ omnibus particulis, quæ ex nutrimẽto fructũ non sentiunt,(atrophusas Græci uocant) mirificũ medicamen est, siquis eo moderate sciat uti. Sed & calfacere uentriculũ:ita,ut in qualitate calorẽ eius non intẽdas, sed q̃ maxime naturale eius temperamentum tuearis,ac substãtiam inaugeas,id ex leuissimis in eiusmodi affectu cõsiliis non est.Efficit hoc in uictu simul cum ijs,quæ iam dicta sunt,maxime uinũ: ex ijs uerò,quæ uentri extrinsecus applicantur,boni habitus" puellus una sic accubans, ut semper abdomẽ eius contingat.Sunt,qui catellos pingues in hunc usum habeãt, neque id in aduersa modo ualetudine,uerum etiã in prospera:tales itaque ijs,qui propter siccitatem quoq; solam imbecillũ uẽtriculum habent,sunt idonei.Seruandumq; ante oĩa est,ne puellus humecta sit cute: qui enim noctu sudore perfundunt,refrigerant potius, q̃ calefaciant. Nocẽt præterea tali affectui & calida fomẽta: quæ quidem sicca sunt,eo,ꝙ rorem similarium corporũ depascunt: quæ humida sunt, ꝙ hunc digerunt,potissimum ubi largius his utimur: præterea ꝙ nimis rarum frigoriq; opportunum corpus efficiunt. Ac de hac intemperantiarum coniugatione hactenus sit satis.

1.1.3.f.13.t.3 5.f.298. g

C

De curanda Ventriculi siccitate, cui caliditas iuncta sit. CAP. 8.

AB hinc multę,ut propositum est,siccitati iuncta caliditas esto nõ admodum multa.In eiusmodi intemperie primum curationis modum seruabimus, sed uini uim, mellisq; copiã diminuentes,nõ solum nõ augentes,ita,ut mel prorsus nõ degustetur,uinum uero exhibeatur,ꝙ minime sit antiquum.Iã cibos apponemus † sub lactis tepore:≥sed si æstas est, † sub aquæ fontanæ frigore.≤ Sed & uentriculum ungemus oleo,tum crudo, tum melino. Ac multo sanè magis, si plusc ula caliditas sit, ipsum uinũ,tum aquosius exhibemus, tũ sub eo frigore, qđ fontis aqua per mediũ uer exhibet,illud nobis persuadẽtes,eiusmodi affectũ febri proportione respõdere: quippe, quod illa uel in toto animali,uel in corde est, id propositus nunc affectus in uentriculo est. Atque ipse scio me unã cum præceptoribus primum omnium uidisse hominem quendã maturæ ætatis nõ paucos iam menses uexatum:sed nec eorum quisquam affectum eius intellexit, nec etiam ipse:postea uerò,cum iam medendi≥eius affectus≤methodum inuenissem,uenit mihi in mentem hunc utique illum esse affectum,quem olim fueram contemplatus. Melius autẽ est, rem etiã exponam: quippe utilis oĩno erit ijs,qui audierint,non secus,ac fuit mihi.Homo erat

† tepentes,quos medici γαλακτώδη, i. lacteos uocare consueuerunt.

† quos uocant κρηναίους. i. fontanos.

D quadraginta annos natus:medio,dũ ualebat,crassitudinis & gracilitatis habitu. Is siti uehemẽter affligebatur, ac calidã auersari se dicebat, cum illi frigidã nemo daret, tametsi hanc impẽse flagitabat:febricitare tamen medicis non uidebatur:& uentriculus, quæ sumpserat, tribus aut quatuor horis post euomebat simul cum potione. Itaq; gracilis iã effectus erat, ac periculo propinquus,minime uidelicet adiutus ab austeris acerbisq; tũ cibis,tum medicamentis. Sumebat uerò & post cibum,austerum uinum is homo, cum nec ultra sitim toleraret,ac (ut aiebat) mori mallet,q̃ in cruciatu uiuere.Aquam frigidam simul multam super cibum hauriẽs, protinus siti re destitit,paulo uerò post plurimum≥eius≤euomuit.Ab hinc horrorẽ in toto corpore sensit,pluraq; operimenta poposcit,cũ prius oĩa abijceret:tunc igitur reliquum totum diẽ, quo id fecit, noctemq; totam in quiete egit,cooperimentis se fouens.Venter uero circa mediam noctem semel excreuit,q̃ mediocriter erant coacta.Itaq; nec siticulosus ꝑterea erat.Posterò autẽ die,tum coloratior multo,tum firmior est effectus.Ac deliberabant iam medici,an hominẽ lauare expediret,alii quidẽ suadentes,alii dissuadentes:uicit autẽ sententia eorũ, q lauare suaserunt. Itaq; ẽt lauatus citra offensam est,ac modice cibatus:tum melius ei,q̃ pridie, uenter concoxit. Questus autem est,ꝙ difficulter transglutiret:uisumq; oĩbus est propter uomitum, qui pręter cõsuetudinẽ inciderat,uellicatam illi*gullam fuisse,ac proinde male habere.Cæterũ,ut ẽt secutis diebus

1.1.3.f.13.t.1 31.fo.298.g

* στόμαχον græce legitur.

bus symptoma permansit, constabat nobis omnibus uentriculi imbecillitatē esse sanatā, gulā E autem esse perfrigeratam. Nec sanè mirandum erat, sicut potione illa, quod immodice calfactū erat, ad mediocritatem est reuersum, sic, qđ mediocriter calebat, fuisse refrigeratum. Cæterum gulam eius nemo potuit sanare: sed uitio in uitium mutato, tandem mortuus est. Aliū uerò huic similem non paucis annis post uidi, cum oēm uentriculi intemperiem discernere iam possem. Visum igitur est mihi statim maiore conatu refrigerandum esse prius, q̃ homo magis extenuatus simile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur uisum est primū, refrigerantia medicamenta, quæ præcordiis imponuntur, experiri. Quo facto, æstus sanè uentriculi est remissus, cæterum homo suspiranti similiter respirabat, tanquam ægre totū thoracem moueret. Quin ipse quoque interrogatus, talem quampiam sentire se offensam fatebatur. Aduerti itaque illi transuersum septum refrigeratū esse: proindeq; abiectis refrigeratorijs, foui locum oleo calido. Cum aūt respiratio statim naturalem motus sui ordinem recepisset, a fouendo destiti: statui aēt hominem longiore spatio moderate refrigerare. Ergo, & quæ extrinsecus refrigeratoria applicui, infra magis imposui, à septo vmbilicum uersus recedens: & cibum potionemq; oēm (excepto lacte) sub fontanæ aquæ frigiditate exhibui. Atq; ita lōgiore spatio sanat⁹ est, nusquā alibi offensus. Sciri tamen illud ante oīa debebit, ubi ualide in ambab⁹ qualitatibus immutata F quæuis particula est, omnem eius actionem perire: nec facile, quod sic est affectum, ad suam naturā reuerti posse. Vbi uerò altera tantum qualitas plusculum immutata est, ueluti nunc siccitatem finximus: reliquarum aliqua mediocriter se habet: utique, qui ita affectus est sanari potest.

De caliditate ventriculi curanda, cui humiditas, uel siccitas coniungatur. CAP. 9.

PRoponamus itaq; rursus exuperare intemperiem calidā, huic aūt adiunctam esse modo humiditatem, modo siccitatem, sed mediocrē utranq;, ac prius humiditatē. Hanc intemperiē minore metu aqua frigida curabimus: qñ minime ex ea lædentur vicinæ partes, q̃ mediocriter se habeāt. Nā in siccis affectibus necesse est, nō ea modo, q̃ proxima sunt, sed ēt totū corpus gracilius reddi: uentriculo aūt ipso nondū siccato, ut nunc est propositum, nec totū attenuatū esse corpus pōt: quare nec frigidæ potu lædi. Sicubi uerò adeo uehemens caloris intēperies uētriculū occupet, ut usq; ad cor ipsum ꝑueniat, febricitare hoīem necesse est. Quominus mirum est, si eiusmodi intēperiē maius periculū insequit̃, sanatio tñ genere eadē est: tradetur aūt postea, vbi de febrium curatione differetur. Qui aūt cum siccitate coniunctus calor est, eadē genere remedia poscit, cæterū non adeo securus est refrigerantiū usus propter eas, quas retuli causas. Humida verò intēperies, siue sola cōsistat, siue cū calore frigoreve coniuncta sit, oīum facillime curat̃. G Et qñ tres hæ intēperies creberrime uentriculū affligunt, suntq; curatu facillimæ, harum curationem in memoria habent, quicūq; absq; methodo, hoc est uia, & ratione, morbis medētur: ac ad alias eā intēperies (ut dictū est) transferunt, ignorātes uidelicet plures esse. Sunt porrò ipsius humidæ intēperātiæ, cum sola cōsistit, remedia, cibi, qui citra ualentē calefactionē, refrigerationemve siccent: ꝑterea cōsuetæ potionis parcitas. Eius aūt, quæ cum caliditate cōiuncta est, adstringentium, & ciborum, & potionum usus: sint autem & hi austeri, sine calefactione. †At eius, quæ cum frigiditate est coniuncta, optima præsidia sunt, acria oīa: quibus admisceri debebunt, quæ acerba, sed citra manifestum frigus sint. Optimum est & his ꝑsidiū exigua potio, atq; ea uini cuiusquā insigniter calentis: constat autem id minime nouū esse. Ad portionem uerò eorū, quæ comesta, & bibita sunt, etiam reliqua omnia, quæ foris applicantur, adhiberi debebunt.

†quin & frigida potio eis est conueniens. additur in cod. græcis.

Epilogus curationis intemperierum simplicium, & iunctarum. CAP. 10.

ET quoniā de his abunde tractatū est, repetito rursus sermonis initio, capita eius colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda est, frigida uerò calfaciēda: similiter humida siccāda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationē aliquam duarum qualitatum intēperies cōsistat, miscenda amborū consilia sunt: ac, q̃ humida calidaq; est, siccanda, & refrigeranda: q̃ uerò humida, & frigida, siccanda, ac calfacienda: ad eundem modū sicca, & frigida, humectanda, ac calfacienda: sicca uerò, & calida, humectanda, & refrigeranda. Scire uerò licet omnium harū pessimam esse inter simplices siccam: in compositis siccam simul, & frigidam. Atq; hoc loco finem H habeant uentriculi intemperies, quas scilicet extrinsecus nullus alit superuacuus humor.

De curanda ventriculi intemperie, cum uitiosi humores, uel in eius cauitate, vel in tunicis continentur. CAP. 11.

DEinceps ad eas, q̃ ex eiusmodi quapiam occasione fiunt, stilū conuertā. Sæpe igitur in ipso sinu uentriculi contentus humor, qui aut calfaciendi, aut perfrigerandi, aut humectādi, aut siccandi, aut etiā horū aliqua per cōiugationē efficiendi naturā obtinet, intemperiē creat: interim uerò, & in ipsas uētriculi tunicas (ut ita dicā) imbibitus, siue impactus. Ergo prior affectus, si semel cōstiterit, per uomitū expurgatus, facile quiescit. Sin rursus ex alia quapiā, uel aliis particulis humor confluit, diligēter discerni īdiget. Curatio uerò post effectricis causæ cognitionē statim se exhibet. Dictū.n. nobis est, tū alibi, tū uerò in iis, q̃ De differentiis febriū scripsimus, cōfluere nōnunq̃ ex aliis in alias particulas id, qđ in his redūdat: ueluti ex capite ad oculos. Quo casu oportet, curata ea parte, quæ trāsmittit, dūtaxat firmitati ꝑspicere oculorū: quò uidelicet

corum

A.l.3.f.13.t.1.33.fo.291.a eorum,q̃ ad sese cõfluũt,minus prõpte quicq̃ admittãt. Ita igiẽ & in * uẽtriculi affectu oportet, ubi id,qđ superuacuũ transmittit,inueneris,oẽm huc curã conferre: de uentriculo aũt tãtisper esse solicitũ,ne,quæ cõfluant,prõpte recipiat.Id qđ duplici(ut arbitror)rõne fiet,una oĩum fluxionũ cõmuni,quippe q̃ ab adstringentibus repercutiunẽ:altera uerò nõ minus ipsa quoq; omnium partiũ, quę ad bonã habitudinẽ reducunẽ,cõi, nẽpe ex ipsarum temperiei mediocritate. Ergo primum inspiciẽdum totũ corpus est,an excrementosum,an pletoricon,i. nimia æqualiũ humorũ copia redundans,fluxionẽ uentriculo immittat.Secundo loco,si id non uideẽ,singulæ partes expendendæ. Atq; in toto quidẽ corpore æstimando,tum redundantiæ, tũ excremẽtorum notas & ex opere De sanitate tuenda,& ex libro De plenitudine didicisti. Super has tñ illa quoq; æstimabis:primũ quidẽ in mulieribus,an naturaliter nõ purgẽtur: mox in uiris an excretio aliqua cõsueta his retenta sit.Plerisq; enim ora uenarũ,q̃ in sede habẽtur,uacuare superflua sunt sueta. Alijs ꝓfluẽs è naribus sanguis,aut uomitus,aut alio quopiã *modo in certis periodis uas aliquod reclusum:noui enim tũ in ore,tum infaucibus id multis cõtingere. Nõ desunt,quibus & ꝑ uentriculũ sanguinis expulsio certo tꝑe fiat,potissimũ ijs,qui cũ uehementẽ exercitationẽ deposuerunt,à priore tñ uictu nõ destiterunt:aut ẽt artuũ toto aliquo sunt priuati,ueluti B ẽt Hippocrates indicauit. Sũt, quib⁹ diarrhœæ & choleræ certis interuallis oẽm corporis redũdantiam educant. Ab his illud æstimandum,quanã uictus rõne sit usus,utrumne frequenti cruditati aut satietati inciderit,idq; in ociosa uita,ac ꝑcipue ꝑter cõsuetudinẽ,an cõtra.Illud deinde perpẽdendũ,an aliud mẽbrũ corporis certo tẽporũ circuitu uexari solitũ, nunc nõ uexetur. Alijs.n.articularis morbus,aut coxẽdicus,aut podagra:alijs cephalęa,aut ẽt fluxio aliqua,quæ in oculos uel aures procubuit,nunc migrauit ad uentriculũ.Nõ paucis uerò catarrhi & coryzę, {id est destillationes ꝑ guttur & nares,} quæ assidue uexabant, conuersæ certo tꝑe in uentriculi loca sunt. His igitur oĩbus consideratis, si quidem ex minus momẽtaneis translatio facta est,ꝙ superfluum est,rursus ad ea reuelles:Sin ex ijs,q̃ maioris sunt momẽti,ambobus simul cõsules, cũ semper submouẽs affectũ,qui fluxionẽ excitet.Fiet id,si oẽs corporis partes ab bonã habitudinẽ reducam⁹,ac oẽs naturales expulsiones,fluxiles semꝑ reddamus. Hæc quemadmodũ efficere possis,in opere de sanitate tuenda est pręceptũ.Nec illud latet,si propter æqualium in toto corpore succorũ redũdantiã uẽtriculus fluxione tẽtaẽ,totũ corpus uacuãdũ esse: Simili modo si ꝓpter mali succi abundãtiã,eã purgandã esse,atq; hinc ad uentriculũ ueniendũ.Prorsus.n.cũ plures iã dies delata in eũ superuacua sint,aliquid uitij ex malitia eorũ cõtraxit. Itaq; non intẽ C pestiue,qui ita laborat,absinthij potione utetur.Sed nec,q̃ postea adhibẽda ꝓuidentia sit,quoad uentriculo pristinũ habitũ recuperaris,latere arbitror.Quippe, si pro tẽperamẽto noxiæ fluxionis, intẽperie aliqñ laboret, corrigi nimirum per contraria ꝑsidia postulat. Facillimũ uerò est eiusmodi noxã corrigere,ubi paucos durauit dies.Nam,si*desiderio eius,qui curasset,lõgiore spatio permansit,aliqñ tunicæ eius malo succo implẽtur:aliqñ ipsa similaris earum substãtia intemperata non leuiter effecta,similis curę indiget ei,quã prius de intemperantiis in hoc libro retulimus.Reliquũ igiẽ est, ut exponamus, quemadmodum curari succus uitiosus debeat, qui in uentriculi tunicis est receptus.Sunt porrò ad eiusmodi affectus idonea pharmaca genere quidẽ ea, quæ modice purgant sic, ut eorum uis super uentriculi & intestinorum loca nõ ascẽdat:
A.l.3.f.13.t.1.24.f.289.d aut,si quid ultra,uasa tãtum in mesenterio cõtingant. Speciatim uerò, quæ ex aloe cõponunẽ, sunt aptissima. Etiã,si illa pręsto non sint: aloe ipsa per se. Hæc itaq; nõ elota ualentius uacuat: elota purgat quidem minus,sed roborat uentriculum magis:expedit ergo paratam habere,quã oẽs medici Picran,id est amarã,uocant:atq; hanc dupliciter confectã,utiq; ex aloe elota,& nõ elota. Admiscentur autẽ huic cinnamomũ,& xylobalsamũ,& asarũ,& spica nardi,& crocus,& chia mastiche. Sunto autẽ horum cuiusq; drach. sex,folius aũt aloes drachmæ centum. Præstan D tissimũ hoc medicamẽtum est ad uitiosos succos, qui in tunicis uẽtriculi hñtur: utiliusq; est eo sicco ex aqua uti duum paruorũ coceariũ mensura,ubi mediocriter ac medio quodã modo eo uti studemus: nã maximus eius modus ac absolutissimus est duorum non utiq; paruorum,sed magnorum,potio in aquæ tẽperatæ cyathis tribus: minimus, unius parui. Vtendum uero hoc tempore & ptisanæ cremore est:qui primus à balneo sumetur.Nã medicamen ipsum solito purgantium medicamentorum tẽpore dabitur.Post id uero,ubi modice inambulauerit,& modice se mouerit,de reliqua uictus ratione nihil est immutandum.Sunt,qui reponunt medicamẽtum, excipientes id despumato melle.Et fit quidem ita durabilius,cæterum non perinde ad propositos hoc loco affectus utile,cum & minus uentriculum roboret,& magis aluum deiiciat.Verum quibus lenta pituita uẽtriculo est infixa,ijs prius exhibẽda sunt, quæcunq; hanc dissecent: post deinde purgandum.Quòd si ad uomendum sunt idonei, non inutile sit per radiculas ex oxymelite uomere.Sin uero nec lẽtus humor sit,nec crassus,utiq; abunde sit à ptisanæ solius cremore uomuisse:item à mulsa: quo casu sumendum utriusuis plus est, quàm uel nutrimenti uel etiam deiectionis causa sumereẽ.Idoneum uero est,& si mulsa,in qua incoctum absinthium sit, bibaẽ: nam id quoq; tenues succos,quicunque uidelicet in ipsius uentriculi ore continentur,cõmode deorsum impellit.Sanè cõmunis est totus hic sermo,qui de intemperie agit,cum sanitatis tuendæ

* πρότερον est in antiquis, vt Linacer uertit. πότερον est in impressis, i. loco.

* δι' ἀπορίαν. ob consilij inopiam.

dę præceptis,ea ſcilicet ſui parte,qua de parũ firmis actionibus diſputat : nõ enim profecto ea, E
qua de ꝑditis,ac uitioſe functis agit.Quippe pars illa à ſanitatis tuẽdæ contẽplatione planè ſe-
iũcta eſt. Imbecilla uero actio,ꝓut magis minusve talis eſt,aut ad ſanitatis tuẽdæ,aut ad medẽ
di tractationẽ ꝑtinet:leuiter quidẽ impedita ad priorẽ,grauius ad poſteriorẽ. Diſcernit̃ utraq;
ex eo,ꝙ à conſuetis actionibus obeundis ꝑ ꝑ noxæ magnitudinẽ uel deſiſtat̃, uel nõ deſiſtatur.

De ratione curandi,cum intemperies,humoresq; in cauitate ac in uentriculi tunicis contenti coniunguntur:ac de indicationibus,quæ curandi initium ſibi vendicant. C AP. 12.

DIctum autẽ & de his eſt in opere De ſanitate tuenda:quo utiq; celerius trãſeunda eorũ tra
ctatio nunc eſt,præſertim omni methodo, qua uentris intemperies ſint curandæ , iã p̃ſcri-
pta,ſiue hæ*firmius ex mora inhæſerint,ſiue*leuius.Nec uerò illud latere puto, eſſe aliqñ miſtũ
ex tribus iã dictis ſimplicibus in uentriculo affectum ita , ut & ipſæ ſolidæ partes intemperie la
borẽt:& mali ſucci ita uẽtriculo ſint infixi,ut elui ex facili nequeãt : & alij in interno eius ſinu
contineant̃.Poteſt nanq; interim fieri,ut primus cũ ſecundo cõſiſtat:põt & ſecũdus una cũ ter-
tio:põt & primus cũ tertio:ſæpe ẽt oẽs ſimul.Pro quibus methodũ,quã prius de* uulnerib⁹ tra
didimus,ubi oẽs affectus ſimul coniunximus,ad memoriã reuocabis: quã nunc quoq; appone
re non ſit inutile.Primum nanq; in eiuſmodi cõplexu ęſtimabis,à quo maxime diſcrimen ęgro F
impendere uideatur.Secundo loco,quid,quæve ex his cauſæ rõnem obtineant,& q̃ ab ipſis ef-
ficiantur.Tertio,quæ ſanari ante alia poſſint,& quæ nõ poſſint:ueluti de ulceribus, quæ una cũ A.l.1.f.4.c.3 fol.84.c
phlegmonis conſtitere,oſtendimus.Vbi nãq; à quoquã affectuũ nõ leue periculum inſtat,ad id
quod urget,dirigi primũ curãtis conſiliũ debet.Vbi aliud efficiens eſt,aliud,quod ab eo efficit̃,
ipſa cauſa ſpectãda.At ubi curari hoc ante illud non licet,ad id qđ ordo dictat, eſt reſpiciendũ.
Atque in eo quidẽ curationis conſilio, quod ab urgente initur, affectus magnitudo perpenden
da eſt.Ea triplex eſt,alia,quæ ex læſæ actionis præſtãtia ſpectat̃:alia,q̃ ex propria affectus eſſen
tia:& tertia præter has,q̃ ex facultate,quæ læſum corpus gubernat, æſtimat̃. In eo uero cõſilio,
quod ex cauſæ ratione initur,animaduertẽdũ eſt,quid nã eorum,q̃ inter ſe cõiuncta ſunt, auge
re aut gignere reliqua poſſit:quæ rurſus ab eo uel gignant̃,uel incrementũ accipiant.In eo uero
quod ordo præſcribit,quid ante qđ,uel quid cũ quo, uel quid poſt quid , ſanari poſſit. Fingatur
igitur in uẽtriculum defluere ex cerebro ſuperfluũ quendã humorẽ frigidum , atq; eius occaſio
ne intemperiẽ quandã in uentriculo cõtractã iã eſſe: adhuc uerò ẽt magis, malũ iam ſuccũ per
totũ eius corporis media oĩa ſimilariũ particulariũ ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi cõplicatis di-
gnatione maior eſt intẽperies,ꝓpterea uidelicet,ꝙ & ipſa *tẽperies:propriæ uero eſſentiæ rõne G
quodcũq; utiq; tale fuerit, circa ꝓpoſitũ in ſermone ægrũ. Ac ponat̃ ad præſens maximus triũ
affectus eſſe ſuccorum,qui in tunicis uẽtris cõtinent̃.Eſto(ſi libet)ut idẽ quoq; affectus morſus
ſenſum faciat:atq; ex eo ipſo animi defectũ & ſudores quoſdã cũ ſyncoptica diſſolutione accer
ſat,ita uidelicet,ut quatenus ſupra uires eſt, reliquis ſit maior. Cõſtat igit̃ primã eſſe adhibẽdã
curã,ut ei,quod uires reſoluit,occurratur. Deinde,qm̃ omniũ maximum proprię eſſentiæ rõne
hoc finximus,utiq; ad id primum te uerteris,ac primũ id ſanes. Vbi id mediocriter ſe habuerit,
ac neq; uires amplius labent,neq; plurimũ uitioſi ſucci in uẽtriculo ſit,tũ nimirũ ad cauſam ac-
cedes,illud pro cõperto habens,nõ poſſe ad perfectionẽ ullum affectũ ſanari,manẽte adhuc ip
ſa,unde natus eſt,cauſa.Ordo aũt curationis,modo cõtraria inter ſe remedia,ſicut in phlegmo-
ne & ulcere,indicat: oſtẽſum nanq; eſt,q̃ phlegmonẽ ſanãt,ea mai⁹ reddere ulcus:modo alteri
affectui nihil nocet,ſicut in propoſito nunc caſu.Qui enim educit humorẽ,qui in ſinu uẽtricu-
li continetur,is humorum, qui in tunicis cõtinent̃,alimẽtum adimit:æque & qui cerebrum ita
ſanat,ne quam ſenſibilẽ redundantiã creet, is ueluti fontem fluxionis in uentriculum deſtruit.
In his ergo ordo curationis cum ordine cauſarum cõſentit,quanq̃ in alijs diſſentit.Cęterum,ꝙ
ex magnitudine ſpectatur,id diſtingui,prout dictum eſt,debebit.Ac primum quidẽ id agẽdum H
eſt,ut ei,qđ maximum eſt, propriam medicamẽtorum materiem accommodes: deinde ꝓ cau
ſarum ordine totum cures. Etenim, cum neq; copia notabilis excremẽtorum in uentriculo ſit,
nec eorum quæ incapacitate eius continentur, nec eorum quæ in tunicis, ſed neq; mordicatio
quæ uiribus officiat,tum omnium primum ſanandum ipſum cerebrum eſt.Ab hoc ſinus ipſe uẽ
triculi uacuandus extergendusq; eſt:poſtea ipſæ tunicæ expurgandæ : poſtremũ intẽperiei eſt
medẽdum.Dicta uero prius ſunt cuiuſq; horum medicamẽta. Itaq; nec ꝓlixus habẽdus adhuc
ſermo eſt,ſed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intẽperies ſimi-
liter ijs,quas in uentriculo propoſuimus, ſanabunt̃. Semper enim cõparandum remedium eſt,
quod ſit affectui contrarium:ac illi remediorum indicatio, quæ à laborãtis natura ſumitur, adii
cienda:de qua dictum in ſuperioribus iam eſt,dicetur tamen in ſequentibus uberius.Neceſſum
uerò erit & nunc paucis de ea mentionem facere.

Methodus indicationum,quæ à Læſæ partis natura deſumuntur. C AP. 13.

PRima quidẽ indicatio à laborantis loci tẽperie ſumit̃,quę calfaciẽdi,refrigerãdi,ſiccãdi,uel
humectãdi,uel aliquid horũ cõiuncte cum alio faciendi,menſurã præſcribit.Secunda ex eo
ſumit̃,ꝙ actio eius oĩbus animalis partibus ſit cõis,aut ꝙ cõem uirtutẽ ſubminiſtret. Tertia,ab
ipſa

* καθ' ἕξιν.
* κατὰ σχέσιν.
* vlceribus.
* εὐκρασία.

A ipsa partis figura. Quarta, ab ipsius positura: cui⁹ portio est ad vicinas aīalis partes societas. Tū
præter hæc oīa, ipsa sentiendi, uel acrimonia, uel hebetudo. Ac dicetur quidē in sequentib⁹ de
singulis horū latius: nunc paucis ea trāscurramus. Quæcunq; calidiores natura partes ex frigo-
re laborant, hæ & liberalius & diutius calfieri postulant: sicuti ēt, quæ frigidiores natura sunt, si
ex calore laborent, refrigerari: & sicciores, si ex humiditate male habeant, siccari: ad eundē ue
rò modū humectari, quæ humidiora naturaliter sunt, ubi ex siccitate laborant, tū uberius, tum
diutius postulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorū quodq;, necesse est, quatenus à na-
tura recessit: ac, ueluti quadā uia, retroferatˀ, q̄ in diuersum agat ei, quæ facta in ipso est, trāsmu
tationi. Contra uerò pars, q̄ calidior natura est, si calido morbo ægrotat, exigua breuisq; tēpo-
ris refrigeratione eget: sicut, quæ frigidior est, calfactione: ad quem modū in humidis quoq; &
siccis se habet. Siquidē paruus est in eiusmodi in id, qđ p̄ter naturam est, lapsus: quare & rursus
in id, quod secundùm naturā, reditus. Vñ ēt minus periclitantur, quicunq; cognato naturæ suæ
morbo laborant. Nō latet uerò, & ꝙ, sicubi coniugatę intemperies inciderunt, eatenus hæ redu
ci ad naturā postulant, quatenus à natura recesserunt. Atq; ita quidē à tēperamēto laborantis
partis, auxiliorū indicatio sumitur. Ab eo uerò, ꝙ actio eius oībus animalis partibus utilis sit,
B aut paucis quibusdā, aut uni sibi, in ijs intemperiei generibus, q̄ absq; humore infestant, utique
nihil ex hac indicatione sumitur. Nā & refrigerari, & calfieri, & siccari, & humectari, & ꝑ coniu
gationē quiduis horū pati, singulæ particulæ pro morbi portione requirūt. In ijs tñ, q̄ ex humo
ribus sunt ortę, si particula soli sibi inseruiat, audacter uacues, licet, prout affectus suadebit, sed
tñ ēt uirtuti attentus: Sin necessarium opus eius sit oībus aīalis partibus, ueluti uentriculi & ie
cinoris, non leuis habenda solicitudo de robore uirtutis est, ne hanc magna semel uacuatione
usus dissoluas. Est porrò cōe opus & uenarum, & arteriarū, & cordis, & thoracis, & renum, &
utriusq; uesicę, tum eius q̄ lotium excipit, tum eius quę bilē, cum uasis ēt, q̄ ab utraq; procedūt.
Cerebri uerò opus, cū sani sumus, ad uolūtarias actiones necessariū est, ijs. s. instris, quib⁹ eius-
modi actiones obimus: cum ægri sumus, necessarium non est, nisi ijs tm̄, quæ ad respiratum sūt
deputata. Reliquorum uerò organorum actio certe nō est: ministeriū tñ est ad vitā necessariū,
ueluti pulmonis, & asperæ arteriæ, & faucium. Ergo ex eiusmodi particulis q̄ primū uacuare re
dundantiam licet, prout uolueris: ex uentriculo uerò, & iecinore utcunque uacuare non licet,
sed cum cautione, ut nequid uirtuti officias. Qm̄ autem non par est actionum dignitas ad ægros
seruandos, sed aliæ magis his, alię minus, utiles sunt, utiq; ad portionē actionum dignitatis, etiā
C cuiusq; partis prospiciendum est robori. Maxima igitur est cordis officij dignitas, atq; ægrotan
tibus maxime oīum necessaria: cerebri uerò ad uitam quidem par est momentū, non tñ par ro-
bur eius in ægrotis requirimus, cū necesse omnibus non sit neruorum ac musculorū opera uti.
Itaq; abunde fuerit, si tm̄ eius seruatum sit, quo respirationis munus sit obeundum. At uerò ie-
cinoris opus oībus particulis per necessariū est: non tñ adeo saltē perpetuam necessitatem hēt,
sicuti ipsius cordis. Ad portionem aūt iecinoris, ēt uentriculi opus se hēt. Intelligēs ergo oīum
particularū tum functiones, tum usus, quos in aliis cōmētarijs tradidimus, haud difficulter in-
uenies, quatenus cuiusq; robur custodiri oporteat. Ad eundē uerò modum, & quæcunq; partes
alijs authores facultatū sunt, harum quoq; robur seruare decet pro facultatis earum usus por-
tione: quo uidelicet aīalis partibus subministrēt. Sanè de his particulis illud, arbitror, didicisti,
cerebrum neruis ac musculis: cor arterijs: iecur uenis suppeditare uirtutē. A figura uerò indica
tio ipsius modi uacuandi excremēti suggeritur, ad hunc modū. Ventriculus uomitu deiectio-
neq; inanitur. Intestina deiectione tm̄, sicuti etiam iecinoris caua. Renes uerò, & uesica, ac ieci-
noris gibba, si multo uitioso succo sunt referta, † per deiectiones, & pharmaca deiectoria (Ca-
toterica Græci uocant) ʒ expurgantur: sin mediocri, ꝑ urinales meatus: Cerebrum uerò ꝑ pa-
latū, & nares, & aures: Pectus & pulmones per asperā arteriā, & fauces. A situ indicatio dabitur
D tum ad solidarū intemperies, tum aūt ad succorū uitium sane non leuis. Nā, qui per summa cor
poris intēperie laborāt, ijs medicamēta, q̄ intēperies requirit, applicabimus. Quibus aūt in pro
fundo corpore intēperies est, in ijs rōnē interualli inibimus. Si. n. medicamentis ijs utere, q̄ intē
peries requirit, utiq; multo imbecilliora, q̄ pro usu tuo, ad locum affectū peruenient. Iam ad ua
cuationes quoq; non nihil situs indicat, dum societatem laborantis particulæ cum aliis docet.
Nam, nisi illud compertum haberemus, ꝙ cauo iecinoris subiicitur uentriculus, & ieiunum: tū
ꝙ ieiuno ipsi tēnue intestinum succedit: id uerò colon excipiat: ac colon, quod appellant rectū:
utiq; inuenisse illud non licuisset, ꝙ iecur & ꝑ aluum, & ꝑ uomitū, expurgari possit. Cæterum
aptior sit prior uacuatio, tanq̄ usu iā callentibus intestinis iecinoris superflua tolerare. Nō sper
nenda uerò indicatio est, & ea, quā sensus partiū acuitas hebetudoq; suppeditant: qñ omne me
dicamen cōtemnunt, q̄ tardi sunt sensus, ēt si non leuiter mordeat. At, q̄ acuti sunt sensus, eorū
uires dolore resoluūt. Expedit igit, has nec cōfertim, nec semel ualentibus auxiliis, mederi tē-
tes, sed tutò potius in tpe. At, ubi tardus est sensus, in his ēt celeriter obire, qđ iustum est licet,
semel usis remedio, qđ sit idoneū. Verum qđ supra dixi † de horū indicatione, ʒ latius discepta-
bitur in sequētibus, idq; eo p̄cipue loco, quo de tumorum præter naturam curatione agemus.

† διὰ τῶν ὑπηλάτων τε καὶ κατωτερικῶν ὀνομαζομένων φαρμάκων. i. per medicamenta deiectoria, quæ græce hypelataq; & catoterica nominantur.

† Al. ex antiquis ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῶν τόπων ἐνδείξεως. idest de indicatione, quę à locis sumitur.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER OCTAVVS

ARGVMENTVM LIBRI

Abſoluit vniuerſam Curandi rationem,que Diarijs febribus debet adhiberi.

De communibus differentijs atque Indicationibus febrium curandarum. CAP. I.

QVemadmodum verò febres quoq; non ſecus,q̃ alij morbi,qui ex intēperie
in nobis conſiſtunt,quoſq; in præcedēti libro narraui, methodo curētur,
tempeſtiuum nunc dicere videtur. Quòd igitur,Eugeniane chariſſime,ſim
plicium ac primarum partiū (quas Ariſtoteles ſimilares vocat) natura ex
calido,frigido,humido,&ſicco,inter ſe miſtis cōſtet,vno uolumine oſtēdi F
mus, in quo de elementis ſecūdùm Hippocratem diſputauimus.Quòd ve
rò ex eo,ꝙ hæc calidior ſit,illa frigidior,vel humidior,vel ſiccior,uel ſimul
horum aliquibus copulatis affecta,ſimplices ac primæ particulæ īter ſe dif
ferant,id in libro De temperamentis eſt aſſertū.At in libro,quo de morborum differentijs agi-
tur,duo in uniuerſum eſſe morborum genera,quæ in ſimplicibus animalis particulis oriantur,
docuimus: alterum, quod ēt ſecundis,& compoſitis,& inſtrumentalibus ſit commune,uocaui
mus aūt id unitionis ſolutionē: alterum ipſarum peculiare,qđ in calidi,frigidi,humidi, & ſicci
intemperie,conſiſtat: Eſſe autē ex intēperantijs ipſis,quæ quidem in una ſunt cōtrarietate ſim
plices; q̄ in ambabus,cōpoſitas: In ea itaque,q̄ eſt inter calidū & frigidū,oppoſitiones duas eſ-
ſe ſimplices intemperies: alteram,ubi quicq̃ tanto efficitur, q̃ ante erat,calidius,ut eius læda-
tur actio:alterā,vbi pari modo inualuit frigidū: In ea uerò oppoſitione, q̄ eſt inter humidū &
ſiccum,alteras ēt geminas,nempe humidā, & ſiccam.Copulatis uerò inuicē ſimplicibus, alias
exiſtere quatuor humidam & frigidā, humidam & calidam,ſiccam & frigidā,ſiccam & calidā.
Traditæ verò ſunt & cauſæ,q̄ has intēperies generent,in alio libro,in quo morborū cauſas red
didimus.Sanè unus quiſpiam morborum eſt,qui per intemperiē fiunt,& febris,utiq; cum adeo G
immodice auctus calor eſt,ut & hoīem offendat,& actionē lædat: qn̄,ſi neutrū adhuc efficiat,
quantumuis ſit homo nunc, q̃ ante,calidior,non tn̄ febricitare eum mōſtrauimus.Qm̄ autem,
quicquid præter naturā in nobis oritur,ſiue ſpeciale nomen ſortitum ſit,ſiue generale,id extra
corpus non eſt,ſed tum phlegmone,tum pleuritis,tum morbus,tria ſimul in vno cōſiſtunt cor-
pore,uerbi gratia,Dionis: indicat autem & horum quodq; propriam indicationē ęque ꝑfectò,
ut eius,qđ maxime oīum ſpeciale eſt,ipſæ differentiæ: ob hæc utilius uiſum eſt ſeorſum de fe-
briū differentijs tractare,quò oībus prius præparatis ſermo nobis hoc loco citra omnē eorum,
qui parū recte de ijs ſcripſerunt, refutationem abſolueretur. Reuocemus igitur ad memoriam
diſcriminis earū capita,quò propriā ex unaquaq; indicationē ſumamus.Eſt igitur una earū dif
ferentia illa,in qua cauſa adhuc adeſt febrim creās: aut febri excitata iam deſijt. Altera uerò,
qua uel (ut Græce loquuntur) hectica febris eſt,quæ iam facta eſt: uel ēt (ut aliquis eorundem
dixerit) ſchetica.Nam,qm̄ eos affectus,qui facile diſcutiuntur,ἐν σχέσει græce vocant: qui tales
non ſunt,ἐν ἕξει, concedendum eſt,dilucidioris doctrinæ cauſa,etiā febriū ipſarum eas, q̄ ægre
diſcutiunt,hecticas: quæ facile,ſcheticas nominari. Dicendūq; febriū alias facile ſolubili affe-
ctu eſſe,perinde ut calfactū in Sole lignum: alias difficile ſolubili,ueluti qđ igni eatenus excal- H
factum eſt,ut iā accendatur, & fumum edat. Hæ ſunt primæ febrium differentiæ. Quas ubi cū I
ſummis primū indicationibus iūxerimus,mox ad magis illis ſpeciales ueniemus. Prima.n. oīs
febris indicatio, ueluti à morbo eſt,ablationē eius pręſcribens. Secunda uerò ceu abs tali eſt
morbo,quæ non abſolute ſublationem,ut prior,ſed certam quandā ſublationem indicat. Nā,
cum febricitantes ex intemperie laborant,neceſſe eſt ſanationem quoq; eorum intemperātiæ
depulſionem eſſe.Omnis autē exceſſus ꝑ contrarium exceſſum ſanatur: etenim id quoque an-
te eſt oſtenſum. Quare febrilis quoque intemperantiæ exceſſus per cōtrarium exceſſum ſana-
bitur.Eſt aūt febrilis intēperantiæ exceſſus in caloris abundantia. Huic ergo ad temperamen-
* eucraſiam. tum* uia erit per id,qđ refrigeret.Itaq;, ſi iam præſens* febris eſt,ſed cauſa,quæ eā excitauit,
* γεγονώς, i. genita. iam deſijt,huc tm̄ ſanandæ eius conſilium dirigetur,ut refrigetur. Quare quærenda nobis talis
materia eſt,quæ cū redundante calore paria refrigerando faciat. At, ſi in generatione adhuc fe
bris eſt,cauſa,quæ eam accendit,ſubmouenda eſt.Sin pars eius iam genita eſt, pars in gignen-
do adhuc eſt,utriq; conſulendū eſt: primū quidē ſubmouendo,quæ eam accendit,cauſam: de-
inde extinguēdo,q̄ ab hac accenſa eſt,febrē. Ergo,niſi quis ad unguē memoria teneat, & quæ
cauſæ febres generent,& in quo cuiuſq; corporis affectu,is nunq̃ methodo febri proſpiciet.

De ratione

A *De Ratione curandi febrem Diariam ex meatuum constipatione in calidis & siccis naturis: ac Aduersus eos, qui hac febre correptos tridui inedia excruciabant.* *CAP. 2.*

DIctum nanque est in ijs corporibus meatuũ constipationẽ febrem excitare, in quibus, qđ
transpirat, halituosum non est (Atmωdes Græci dicunt) cuiusmodi visitur in ijs, qui boni
sunt succi, sed mordax & acre, fumo fuliginive nõ absimile. His igitur corporibus saluberrima
est ex aqua dulci & tẽperata lauatio: tum frictio, quæ rarefaciat: & exercitationes mediocres:
& victus, qui dulces efficiat succos: Aduersissima verò sunt lauatio frigida, & aluminosa, & la-
uationis abstinentia, & exercitatio acuta, & frictio vel planè nulla, vel dura, & victus mali suc-
ci, & vigiliæ, & ira, & tristitia, & cura, vstioq; in Sole, & fatigatio. Verũ de reliquis post dicam.
De stipatione verò meatuũ, vnde digressus sermo est, liquido scire licet solam eã, si reliqua oĩa
desint, accendere febrem posse. Si itaq; eiusmodi naturas à cõuenientibus sibi lauationib⁹ pro-
hibeas, protinus febricitant. Vidisti autẽ profectò, quo tẽpore Romæ nobiscũ egisti, aliquos ita
laborare. In quibus, qui mirificam diatriton transmittere eos in cibi inedia cẽsent, ipsi difficilli-
mas* febres faciunt: qñ protinus in primæ accessionis inclinatione, in balneum eos ducere o- * κακονθεσά-τους.
portebat: ibiq; sinere crebro, si vellent, nedũ semel, aut bis lauare. Ego nanque reliquis omnib⁹
omissis, eum tibi in memoriã reuocabo, qui in aquis aluminosis (quæ Albula vocant) lauerat, ac
B ex eo cute densata, post cœperat febricitare: quippe satisfaciet is pro claritate sermonis nostri
ueluti exemplum. Sanè hominẽ inuisebant medici quidã nõ incelebres, alter Erasistratius, al-
ter Methodicus. Visum autem est ambobus hominem à cibo continere. Quod tñ nos, cũ post
illos digressos superuenimus, non permisimus: sed statim in balneũ perductũ, & tepẽti oleo lar
gissime perfusum, tum blandissime perfrictum, q̃ plurimum temporis in calidi solij aqua versa-
ri iussimus. Mox egresso, ac frigida ex consuetudine vso, tum sindone cooperto, considere pau-
lulũ ad vires recreandas præcepimus Postea denuo in balneũ perducto, ac rursus similiter tum
uncto, tũ perfricto, ac in calida morari iusso, dein rursum educto, ac frigida merso detersoq;, ex
hibuimus cibũ protinus quidẽ, ut egressus est, atq; aquam bibit, ptissanæ cremorem: dein par-
uo interuallo lactucã: ac post hanc ex simplici albo iure pisciũ aliquid eorũ, qui molli sunt car-
ne, cuiusmodi saxatiles sunt oẽs, & aselli quos uocant. Porrò non alienum sit, quò nihil narra-
tioni desit, oĩa recensere. Tempus anni erat, quo hæc agebantur, paululũ post caniculares, quos
uocant, dies. Homo ipse circiter quinque & triginta annorũ, colore nigello, & habitu corporis
gracili, atq; hirto: tum qui tangentibus, ẽt cum ualeret, manifeste calorẽ exhiberet mordentẽ.
Vrinas quoq; habebat abunde flauas, ac, si plusculũ cibo abstineret, ẽt mordẽtes. Aluus assidue
C sicca erat: tum, q̃ exceruebat, exigua acriaq; & sicca. Mores animi ad irã & cogitationem pro-
pensi. Ipse pauci oĩno somni, & qui ꝑpetuo de uigilijs quereretur. Hic quodã loco, quò nego-
ciorũ gratia concesserat, Albulis (quæ haud longæ aberant) est usus septima (ut aiebat) diei ho
ra, ac ter quaterq; se lauit, salubriter sibi cõsuluisse ratus. Hinc quoque, ubi rursus in agrũ se re-
cepisset, ac cibũ sumpsisset, & paululũ ĩdormisset, venit ad urbẽ sero vespere: ubi distitutus ido-
neo balneo, nocte febricitauit. Cũ aũt tertia ferè diei hora cõtemplati eum medici essent, iusse
runt non eum modo diem, uerum ẽt posterum totũ per inediam transigere, quò tertiæ diei no-
ctem obseruarent. Atq; his dictis abierunt. Nos tum lauato, tũ, vt prædictũ est, cibato, ministris
præcepimus, si medici uesperi venirent, quiescere hoĩem dicerent: eosq; statim remitterent, ac
postridie mane redire iuberẽt. Vt verò abierunt, rursus hoĩem simili modo lauatũ, ac cibatum,
ijs ipsis, quæ egimus, dormire ꝓbe fecimus. Accedẽtes aũt mane postridie medici, cẽsuerũt ẽt
eo die cibo illi abstinendũ, ẽt si q̃ maxime sine febri prorsus esset. Illo verò ꝓmittente se factu-
rũ, quod iuberent, scis, quantus illis digressis risus sit excitatus: quẽ nos paulo post superueniẽ
tes deprehendimus. Non fugit verò, nec quomodo cũ laborante ipso sit actũ. Nã, qm̃ (inquã) cũ
ualeres, bis lauare solebas, ac medici cibũ tibi oĩno circuncidunt, nec illis iure in totũ obsequẽ
D dum esse, & aliquid eorũ, quibus ꝑ sanitatẽ es vsus, immutandũ arbitror. Eo verò putante me
sibi suadere, ut lauaret quidẽ, sed non bis: tum paratũ se affirmante, quicquid iusserim, exequi:
ergo (inquã) neq; inediã tolerabis, neq; lauabis bis: siquidẽ & laborasse mihi uideris iã triduo,
& calfactus uehemẽtius à Sole fuisse: Propter igitur laborem (inquam) & ustionẽ, vnã te adijce
re lauationẽ ad duas oportet, ac ter mihi audiẽtẽ lauari, qm̃ id mihi facturum te pollicit⁹ es. Ille
subridens, dura (inquit) imperas, cęterũ, qm̃ stare pactis est iustũ, faciam, quæ iubes. Quæ verò
medici post hęc egere, nosti planè, quanto erant digna risu. Bis iã lauatus fuerat, pransusq; dor-
mierat, cum circa occasum Solis ministrorũ quispiã adesse medicos nũciat. Hic verò febricita-
re se simulat: ac uestе circundatus inuolutusq; * quo minus bibisse uinũ ab ipsis deprehẽderet, * εἴσω ῥαφεὶς.
amico cuidã mandat, medicis, siquid percontẽtur, ꝑ se respondeat. Erant autẽ de more, ubi in-
uolutũ curiose hominem ẽt cum capite viderent, primum illud solenne ipsi rogaturi, quota ho
ra accessio inuasisset. Cum autem amicus respõdisset, fermè ne unam quidem integram, ex quo
cœpisset, intercessisse horã, cum horrore ne an frigore cœpisset, rogant. Eo cum horrore respõ-
dente, tangunt hoĩem iam corpore propter risum & operimentum madentem. Itaque ubi ho-
minem laudasset, quòd sibi obtemperasset, nec quicquam ante tertiæ diei accessionem deli-

quiſſet, ob id ipſum (inquiunt) nũc te deſeruit horror, eſtq; ſudoris indicium, ac multa humidi- E
tas circa cutẽ: q̃ haudquaq̃ eueniſſent, niſi inediam toleraſſes, & triduũ tranſmiſiſſes. Iuſſis igi-
tur propinquis, ſi q̃ guttulæ illi manarent, diligenter detergerent, ne frigore afficeret, tum ma
ne ſe redituros præfati diſcedunt, ne tum quidem poſt ſudores iuſſo hoĩe nutriri: uiſæ nanque
ſunt illis noctes eo tẽpore breues, utiliusq; eſſe poſtridie mane nutrire. Digreſſis igit ipſis, per-
fuſus ſudore iuuenis, ita, ut inuolutus ueſtibus fuerat, in balneum cucurrit, ac tertio lauit: & ſi-
militer eſt cibatus. Poſtridie prius, q̃ aduentarent medici, egreſſus domo dedita opera eſt, ne ſe
deprehenderent. Itaq; cum paulo poſt uenirent, & egreſſum intelligerent, mirati inter ſe ſunt,
q̃d tandem hominẽ egredi ſubegiſſet iã bidui paſſum inediã. Ergo, ſi hoc uno male ab eiuſmo-
di medicis ægri afficerentur, ꝙ pluribus diebus in cubilibus detinerentur, cũ liceret ſine intem
peſtiua hac inedia multo citius ad cõſueta uitæ munia redire, eſſet ꝓfectò uel id pergraue: Ve-
rum longe grauius eſt, q̃d accidit. Cum.n. memoratæ naturæ, ubi ſub tali uictu reguntur, gra-
uiſſimis occupentur febribus, qui hunc iniungunt medici, nihil mihi à carnificibus differre ui-
dentur. Non.n. ueluti qui humidi, ac boni ſucci ſunt, ubi in febri diaria tranſmittere mirificam
diatriton coguntur, unũ id tm̃ patiuntur incommodum, ꝙ fruſtra crucientur; ſic ẽt naturæ iã
comprehenſæ: immo ex longiore inedia acerrimis* acutiſſimisq; corripiuntur febribus: à qui- F
bus promptus eſt in hecticas tranſitus: atq; ab his rurſus in torridũ maraſmũ: aut, ſi os uentri-
culi facile iniurijs patet, in eum, qui Syncopen, id eſt animi defectum, infert.‡ Audiſti.n. ſubin-
de non nullis talium medicorum dicentẽ me, licere ipſis euidenter intelligere, quantũ mali cõ-
mittant, dum eiuſmodi naturas in inedia cuſtodiunt, ſi uelint, dum ſani oĩno ſunt, biduum eos
inediam iubere tolerare. Cernent.n. illico febricitantes, idq; ob nullum profectò aliud, q̃ famẽ.
Siquidem, cui nec ſuberat prius quicq̃ in corpore, quo grauaretur, nec quicq̃ illi interim acceſ-
ſit extrinſecus noui, is planè ex inedia febricitauit. Quãdo.n. (ut dictum eſt) non unus, alterve
ſic intemperatorum, ſed planè oẽs, ubi inediam tolerarunt, & balnei ſolio abſtinuerunt, febri
corripiũtur, ne uel leuis quidem amplius relinqui nobis ſuſpicio põt, quaſi ob aliud quippiã, &
non inediam febricitarint. Quibus nanque in corporis tẽperatura ſiccum præualet humido, &
calidũ frigido, his corporis habitus gracilis, hirſutus, & nigrior eſt: ac reliquis [a] † tribus intem
peramẽtis, quæ hoc ſunt minus calida, ‡ tactu calidior aduertitur: plurima quoq, his flaua eſt
bilis, urinæq;, ac deiectio bili ſatura, & pulſus magni, & ſomni leues & pauci, & [b] † * animi im-
petus‡ uehemens. Ergo rectè horũ Hippocrates tum generalem uictus formulã, cuiuſmodi eſſe
cõueniat, tum, quot ac qualia ſymptomata in eiuſmodi hoĩes incidãt, non ſolũ ubi totũ diẽ in G
cibi inedia tranſegerint, uerum ẽt ubi altero cibo, qui ꝓ prandio datur, abſtinuerint, prodidit.
Quippe in ſexto de populatim graſſantibus morbis ita inquit: [c] ‖ In calida natura refrigeratio,
aquę potio, quies. [d] ‖ In libro autẽ de acutorum uictu, quem aliqui [e] † Gnidijs ſententijs adſcri-
bunt, ‡ cũ de ijs diſputat, qui ſolitum prandium dimittunt, ẽt huius naturæ hominũ meminit,
Picrocholus eos græce, quaſi amaræ bili homines, ab redundante.ſ. ſucco nominans. Habẽt ue- „
rò eius uerba ſe ad hunc modum: Sed &, qui bis die comedere conſueuerunt, ij, ſi non prandẽt, „
ægrotant: tum imbecilli & infirmi fiunt, ac timidi ad quoduis opus: præterea cordis dolorẽ ſen „
tiunt. ſiquidẽ ſuſpenſa illis uiſcera uidentur, & calidum, pallidũq; mingunt, & deiectio uritur. „
Sunt præterea, quibus os [f] * ventris amaricat, oculi cauantur, tẽpora [g] ſaliũt, * & extremæ par-
tes frigẽt. Hęc ubi prædixit, mox alia quedã tum de cœna, tum de nocte, [h] ‖ ad finẽ ſermonis ait,
huiuſmodi notæ homines (quos Picrocholus vocant) tum unicũ in die uictum, tum inediã, q̃
alios homines, difficilius ferre, unam nimirum in eo libro exponens partẽ eorum, q̃ in ſexto
Epidemion monuit in uniuerſum, nempe q̃d ad uictum ſpectat. [i] ‖ Nam refrigeratio, quam ca-
lidis naturis ſuaſit, efficitur cum ex alijs quibuſdam, tum non minime ex cibi exhibitione. Qui
nanque originalẽ tẽperaturam parum moderatam habent, horum inſitum calorem, ſi ſqualens H
acerq; eſt, cibi mitiorem minusq; mordentem reddunt. Sanè illud non latet, & boni ſucci, & ex
quiſita debere eſſe, q̃ his exhibeantur, nutrimenta: non tñ ea, quæ boni ſucci propterea, ꝙ exi-
guum huiuſmodi ſubſtantiæ in ſe habent, nominentur, ac nutrire nequeant, immo ꝙ utile plu-
rimũ in ſe contineant. Sunt nanq; & maluæ, & braſſicæ, & betæ, & lactucæ, & deniq; oĩa olera,
& fructus, * nutrimenta, cum ſubſtantia in his habilis ad alendum contineatur. Verum, ſicut in
his exiguum eſt, q̃d nutrit, non exiguum, quod eſt inutile: ita in pane puro, & ouis, & carne, &
alica, plurimum eſt, quod nutrit, minimũ, quod eſt inutile. Quòd ſi id inutile, quod admiſtũ uti-
li eſt, præterquã ꝙ non nutrit, ẽt acrem, aut acutam, * aut acerbam, aut amarã, aut denique ui-
tioſam quampiã qualitatẽ habet, non modo non proprie nutrimenta ſunt, ſed ẽt medicamẽto-
ſe facultatis non parum in ſe habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicunq;
nec medicamentoſam ullam ſenſu perceptibilem uim habeant, ſed nec ipſum, quod nutrit, plu
rimum: qñ hoc quoq;, ſi exuperat, uitio non caret. Principio nanq; nec, q̃ in ventriculo eorũ a-
gitur, concoctio eſt exacta: nec, ſi uentriculus ea ſuperet, q̃ in uenis obitur, eſt abſoluta. Quòd ſi
hic quoque haud magnus ſit error, ſaltem tertiã (quæ ſingulis partiũ propria eſt) difficile fuerit
in omnibus illis rite perfici. Conueniet ꝓfectò huic, & vt frigidum humidumq; quodam modo

* Al. ξηροτάτοις .i. ſiccisſimis.
† εἰς τὸν συγκοπώδη. i. in ſyncopoſum. ſyncopoſus utẽ maraſmus non infert ſyncopã; immo ſit, vbi, qui iam ſyncopa fuerint correpti, vehementiam quidẽ periculi euitarint, relictum tamẽ ipſis fuerit aliquid ſyncopoſæ affectionis.
A † non eſt in antiquis.
B * θυμός.
C Sect. 4 t. 15. 3. 183. e
D Cõ. 2. t. 24. 7. 119. h
E † πρὸς τὰς κνιδείας γνώμας ἐπίγραφουσι. i. aduerſus Cnidias ſententias inſcribunt.
F * nec in Græco eſt exemplari, nec forte addendum.
G * πάλλονται. i. palpitant.
H Ibidem. t. 29. 7. 120. c
I Com. 4. t. 15. 3. 183. e

* ἀπῶραι.

* ὀξεῖαν. i. acidam.

A ei nutrimentum exhibeas, vbi corpus tum calidius, tum ficcius folito eft redditum. Quare commodiffimus huic eft ptiffanę cremor ad unguem coctus, in quo nullum fit fuperfluũ condimentũ, utpote qui & refrigerare, & humectare, ac fine fiti feruare hominem poteft: cũ eo, q̃ nec halituofum, nec humidũ, nec ficcũ detinet excrementũ. Voco halituofa, quæcunq; ꝑ cutim foris effluere funt apta: humida, quæ per uefícam: ficca, quæ per aluum: quippe à uincenti in fingulis eorum fubftantia, nomina ipfis impofui. Quòd aũt nullum horũ retinebit ptiffanę cremor, manifeftũ eft. Quæ enim per aluum excrementorũ deiectiones funt, eas adftringentia retinere folent: quæ per urinas, & uniuerfam exeunt cutim, hæc detinent ea, quæ exiguis meatibus inhærent, Emplattomena uocant: prætera, quæ ualẽter adftringunt, ea Stryphna Græci uocãt: Ptiffana uerò nec exiguos cutis meatus obturandi, nec adftringendi uim habet ullam. Ac, q̃ nõ adftringat q.dẽ, vel guftus ipfe docet, cuius unius eft proprium, quod adftringendi uim habeat, difcernere. Quòd uerò nec cutis meatibus (lentitia, craffitudineve fua) inhęreat, id ratiocinari ex aliis eius effectib⁹ eft promptum. Nam fiue fordidũ corpus extrinfecus ptiffana defrices, utiq; ficut aphronitrũ, & mel, deterget: fiue ex uẽtriculo per uomitũ educere mediocrem pituitã uelis, nihilo minus mulfa utilem ptiffanæ cremorẽ experieris. Additum tñ in dictione eft (mediocrem) qñ fi multa, & uehementer glutinofa, & craffa pituita fit, hanc radicula ex oxymelite,
B nõ mulfa aut ptiffana detergere eft habilis. Eft fanè & mulfa ad omnes ante dictas expulfiones idonea, uerũ nec fitim reftinguit, ut ptiffana, & in amara bili abundantibus naturis facile uertitẽ in bilẽ. Optimũ igiẽ (ut prædiximus) in eiufmodi tẽperamentis nutrimẽtum eft ptiffana. Proximũ ab hoc alica, cui paululũ aceti† fit adiectum: Tertiũ, quæ fine aceto liquida eft, non craffa, qualem non nulli præparant affimilem pulti: iniecifſe uerò huic, dũ coquiẽ, aliquid porri fatius eft: nã, q̃ tũ anethi, tũ falis aliquid neceffario habebit, neminẽ latet. Quin etiã in furno* coctus panis vtilis eft cibus: Sicut etiã è pifcibus faxatiles oẽs. Nec ipfis minus afelli, nifi fi propè lacũ, aut magnũ flumen, quod in mare decidat, depafti, humidam magis glutinofamq; habeant carnem: Proxime afellos funt folea & torpedo, itemq; lupus, & mulus, poft mugil è pelago. Omnis aũt pifcis deterior eft, qui prope lacum, qui mari cõiungitur, aut magni fluminis oftium pafcit. Ex uolatilibus autẽ optimi funt perdices, ac mõtani omnes pafferes.* Ab his gallinacei, & phafiani, & (iuuenes*) columbæ, fed nec hæ tñ intus claudendæ, cũ excrementofa fint oĩa, quæ exercitatione carent. Excrementofa uerò non minus funt, tum lacuftria, tum paluftria oĩa. Quo fit, ut ẽt ex ipfis fuillis carnibus optima fit montana: Ab his deinceps hędi funt. In oĩbus iam dictis fugienda, tum uetula, tũ recens edita, funt: illa nanq; duriora, cõcoctuq; difficiliora funt: hæc im
C modice humida, & excrementofa: ac potiffimum quæcunq; ex animalium generibus funt, q̃ naturaliter humida funt, ut oues, fuesq;. Verum de oĩum ciborũ facultate alibi præcepimus. Nunc ueluti alia in hoc opere, fic ifta quoq; exẽpli caufa fint dicta. Siquidẽ propofitum nobis in hoc eft non, tanq̃ in ijs, q̃ de alimentis & medicamẽtis fcripfimus, materias inueftigare, fed folas facultates generales. Nihil aũt profectò referat, generales ne facultates, an uniuerfales, ipfas appelles. Reuertamur ergo rurfus ad propofitum. Quibus acre aliquid quotidie trãfpirat, ij, fi cutis ipfis ftipetur, prompte febri corripiuntur. Stipant˜ uerò hanc tum q̃ adftringunt, oĩa, ueluti paulo fupra memorauimus de Albulis aquis: tum quæ (lentitia, craffitudineve fua) exiguis meatibus inhærent. Aliqñ aũt ipfius cutis immoderatior ficcitas exiguos ipfius meatus denfat. Proinde, q. œnanthe in balneo utebatur, hunc nos uidifti, quo tp̃e inæqualitatem fentire fe quereret, uti uetuiffe: Simili modo, & qui largo uino cum oleo exiguo utebatur. Itẽ, qui lẽtifcino, tum cũ denfitudinẽ fentiebat, hunc quoq; de cætero (ut fcis) uti prohibuimus. Inhibuimus non minus, & eũ, q. quotide infolabaẽ: & eum, qui puluere utebatur. Alteri uerò, qui iã ad inęqualitatem febrilem peruenerat, uehementiã remittere frictionis iuffimus. Iã alium (ut fcis) curauimus, mirantẽ, quo pacto una lauatione ac debita frictione horridã eius multorum dierũ inæqualitatem diffolueri
D mus. Vtebatur aũt & ille adftringente oleo, hoc, inquã, iure ꝑꝑ alios ufus celebri: Hifpanum uocant. Hoc igitur mutantes, ac Sabino tũ pinguiter, tũ molliter uberius perfricantes, ac bis lauantes, ilico fanum reddidimus. Nõ folum igiẽ hæc oĩa uitanda ijs funt, qui fumidum & fuliginofum è corpore exhalant, fed ẽt quæ glutinofum, & q̃ craffum gignunt fuccum: qñ hæc paruis meatibus inhærentia tranfpirationem morantur. Retinent nõ minus (ut dictum eft) tranfpirationẽ, & q̃ cutim immodice ficcant. † Multos fiquidẽ talium, cũ Sole uterenẽ: alios uerò, cum uberiore nitro: alios, cũ fale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione ficca, (Xerotribian uocãt,) & calidis fomentis, & puluere, & horũ occafione quotannis ægrotarent: ipfe teftis es, ut ab is prohibitos, multis iã annis fanos feruauerimus. Sunt autem meritò eiufmodi præcepta tum ualentium adhuc, tum eorum, qui iã de ualetudine querunẽ, cõia. Nõ.n.ei, q̃ iã facta eft, febri confulunt: fed ei quæ nunc in gñatione eft, profpiciunt, tollendis, f. ijs, quæ illas excitant, caufis: q.ppe, quæ adhuc in generatione febris eft, dum auferẽ caufa, ipfa una interit. Quare q̃ in libris de fanitate tuenda de eiufmodi temperamentis funt prodita, ea oĩa ad eos, qui febricitare incipiunt, fiue id fanationẽ appellaffe oportet, fiue ꝓuidentiã, funt trãsferẽda. Siquidẽ fanamus id febris, qđ iã inuafit, ẽt fi exiguũ eft ꝓfpicimus, nequid amplius ꝓueniat, adimentes caufam.

†Ita habent antiqui codi. vt Linacer uertit. Impreffi tamen addunt χάριν ἀναδόσεως, i. diftributionis gratia. Vidi porrò hæc uerba in margine cod. antiquiffimi repofita, ut gloffema ac declaratio, cur acetum adijciatur.

* clibano.

* στρουθοὶ. i. auiculæ.

* In antiquis nõ inuenitur.

A.li.4.f.1.t.1. c.3.fol.4 14.d

† Impreffi cod. græci habent, πολλοὺς γοῦν ἐν ἡλίῳ χρωμένους τοῖς τοιούτοις, id eft multos, fiquidem cum talibus in Sole uterentur.

De curanda Febre Diaria ex Vstione, Ira, Refrigeratione, Vigilijs, Tristitia, Curis, ac Lassitudine. CAP. 3. E

VEluti uerò iam dictarũ maxime naturarum,& cũ valent,& cũ de se querunt,illud cõe cõ-
silium est,ut fluxile,& transpirabile undiq; corpus reddat:ita illud quoq;, ut tum vigilias,
tũ iram,tum tristitiã,tum curam,tum vstionem,tum frigus,tum lassitudinem fugiãt:cũ prõptis
sime post hæc,eiusmodi tẽperamẽta febri capiant. Sanare uerò ea,quoties ex aliqua dictarum
occasionum febricitarint,oportet,partim similiter ijs, quos ex stipata cute laborare diximus,
partim dissimiliter.Quippe in prima accessione inclinante ducendi in balneum omnes sunt: tũ A.li.4 f.r.r..i c.9.tol.413.
pinguiter simul ac molliter fricandi,ij quidem,qui ex aliquo,quod cutim adstrinxit,laborant,si
* Al. διαθέσεως. i. affectionis. cut dictũ est:qui verò ex siccitate,fricandi quidem & ipsi,sed parcius,lauandi aũt vberius. Re-
spiciẽdũ uerò semper ad uirtutis modũ est in oĩbꝰ eiusmodi auxilijs.Atq; irę quidẽ.& tristitiæ,
& uigiliæ,ac curæ,nec frictionibus,nec lauationibus multis,indigent: sed omnibus,qui ex eiu
smodi occasione febricitarint,oleũ infundendũ tepidũ large est, cui minime adstringens uis in
sit:tũ paululũ fricandi,atq; ex cõsuetudine lauãdi.Vstio verò protinus ab initio refrigerationẽ
desiderat,tum crebriorem lauationẽ : minime uerò aut oleũ largũ,aut crebram frictionẽ. Sint
aũt,quę refrigerẽt,& rosaceũ,& omphacinũ,quod etiã,arbitror,omotribes,id est crudum oleũ F
nominant. Vtiliora uerò ex his sunt,quæ nihil in se salis oĩno habent.Efficies hęc magis frigida
si ita uas,in quo cõtinenť,in puteo suspendas,ut aquã tangat.Præterea,si defluxus frigidæ aquę
vasi se illidat,magis humorem refrigerat.Quòd si largius refrigerata cupis,vas niue circũdabis.
Infundere aũt sincipiti,sublata in altum manu,per mediocrem lanæ modum oportet.Hæc usq;
ad inclinationẽ faciens,in balneum duces. Si uerò,qui memorato est temperamẽto,de quo oĩs
hic sermo est,ex frigore febricitet,ẽt ducendus ad balneum in remissione is est. Si aũt cum gra
uedine & destillatione febricitet,prius, q̃ hæc cõcocta sint,lauãdus nõ est.At,qui ex ustione fe
bricitãt,ij,uel cum hæc adsint,lauari debebunt: ueluti in libris de sanitate tuenda ostendimus.
Post lauacrũ uerò ijsdem,quibus ante, madefacienda amborum capita sunt:eorum quidẽ, qui
ex ustione febricitarunt, refrigerantibus: qui ex frigore, calfacientibus. Sunto aũt & hæc post
balneum mediocria:cuiusmodi irinum est, & nardinum unguentum. Verum de his immoran-
dum pluribus nõ est,ꝑsertim in libris de sanitate tuenda iam proditis.Sed suffecerit dixisse reli
qua simili modo in febricitãtibus esse facienda, quemadmodum in ustis & refrigeratis citra fe-
brẽ,faciẽda ꝑcepimus: Nõ tñ quouis tẽpore lauãdos febricitantes esse,sed in accessionis remis
sione:Præterea,qui ex ustione febricitant,ijs intẽdendã,quæ ex refrigerãtibus constat,curatio G
nẽ esse:ijs uerò,qui ex frigore,eã,quæ ex calfaciẽtibus consistit,remittendam. Reliquum autẽ
fuerit,ut cõmunitatem ac differentiã in uictu omnium cõprehensarum cõditionum in ꝓposito
tẽperamẽto,ubi febri diaria laborat,exponamus.Omnium igitur cõmunis victus species esto, A:li.4.f.1.t.1 c.9.tol.412.
quæ & boni sit succi, & concoctu facilis, & quæ nusquã exiguis cutis meatibus inhæreat: Sed
ijs,qui exusti sunt,cum eo,quod refrigeret & humectet: Pari modo ijs, quos ira male habuit :
Ijs uerò,qui refrigerati fuerunt,cum eo,quod calfaciat modice:Ijs,qui peruigilio,& nimia cura
sunt affecti,quod humectet ac somnum cõciliet:Ad eundẽ modum iis, qui fatigati sunt, magis
nutriens:Iis,qui refrigerati sunt, minus nutriens:Reliquis,quod medium sit amborum.Vinum
uerò ipse conscius es omnibus me eiusmodi§naturis§cõcedere,sed quod tum aspectu,tum uiri-
bus,sit aquosum:id enim ad oĩa utilius, q̃ aqua,est,utpote quod & cõcoctionẽ iuuet, & urinas
ac sudores prouocet.Constat autẽ & Hippocratẽ non in diariis modo febribns, uerum etiã in
3.de Rat.uic. in ac.t.1.7.125.d. Sect.4.t.15.3. 183.e acutis,ex iis,quæ‖de acutarum uictu prodit,uinum dare. At in sexto Epidemion,siue ipse sit, si
ue Thessalus eius filius,uinum‖calidis tẽperamẽtis prohibet : idque nõ modo cũ febricitant,
sed etiã per sanitatem:quippe in calida natura suadet tum refrigerationẽ,tum aquę potionem,
tũ quietẽ. Nisi forte copiosius utendũ esse aqua, q̃ uino,eiusmodi naturis suadere eum dixeris, H
quẽadmodũ non nullis placet. Hoc igitur seorsum per se disquiratur. De potione uerò frigidæ
decidendũ. Ego igitur censeo,eius generis naturas & dum ualent,eiusmodi potione magnope
re iuuari: nec in diaria febri iis,quibus in usu fuit,eam circũcido. Si quis uerò nõ assueuit,huic
per febrem dare non inceperim,nisi pristina planè sanitate prius reddita. Quòd si uel propter ti
miditatẽ,uel propter consuetudinem à pueris,vel falsam opinionem,frigidam timeat,tum ope
re homini persuadeam,obseruãs in æstate cum æstuat, tum oratione post opus. Nam, ubi post
* καὶ ἀλύειν. usum eiusmodi potionis liberatus statim ab urendo æstuandoq;*est: uisusque firmiorem ex eo
stomachum, q̃ ante,habere: tum uentriculus illi biliosum deiecit,& probe concoxit:ac corpus
cũ ea iterũ, iterumq; usus fuerit,reficitur: tum vero aliis quoq; ei indicatis,quibus simili ratio-
ne contuli:exposuerim: Primũ quidem illud esse omnium longe verissimum,quòd contraria cõ
trariorum sunt remedia,proditum autem mihi de hoc prius est:Mox illud, ꝙ temperamentum
eius sanitatis symmetrian egressum morbo est propinquum: Tum,ꝙ sanitas eiusmodi corporũ
dubia est,ac potius in affectu,quã schesim uocant, q̃ in habitu, quã hexin:Prætera ꝙ si boni tẽ
peramenti esset,hoc illi omni studio tueret:cum uerò uitiosi sit temperamenti & naturæ,in me
lius immuto.Porrò dictum & de his fusius est in libris De sanitate tuenda. Vnde nec immoran-
dum

A dum mihi hic multis eſt eos imitanti ſcriptores,qui, cum pauca ꝓrſus ſciant,ipſa in omnibus libris iuculcant.Id.n.non multa eſt docere,ſed multa ſcribere, & multas chartas conſumere, cū licet paucas: ac multū tēporis nulla neceſſitate cōterere.Itaq; nec notas diariarū febrium hoc loco deſcribo, ut pote iam ꝑdictas mihi in ſecūdo De criſi ꝓpemodū uniuerſas, ſi quę uerò reliq; fuerunt,ēt in primo de febrium differētijs proditas.Quin etiam in libris De pulſib⁹, quantū ex ipſis ſit vtile,expoſuimus,ſoli(vt ſcis)oīum,qui ante nos fuerūt:īdq;ādeo(arbitror)clare,vt nec puerū,quod tradidimus,lateat:cum Archigenes(vt oſtendimus)non docuerit,ſed deblaterarit plurima tum in opere de pulſibus, tū in eo,quod de febrium ſignificatione inſcribit. Vt aūt eū, q in aluminoſa aqua ſe lauit, medici vſq; in tertium diē cibo abſtinere iuſſerunt, ad eūdem ſcis modū,neminē eorū,qui vel exuſti fuerunt,† vel alia quapiā ex iam dictis cauſis febri tētati,lauiſſem,aut nutriuiſſe prius,q̄ diatriton tranſmiſiſſent:neceſſe.n.profectò eſt & mediatriton dicere, ne in hoc quoq; nugis eorū me exponam, dicētiū aliā eſſe tertij diei acceſſionē,aliā ipſam primā diatriton:quippe hactenus eorum nugas proceſſiſſe ipſe aliqñ audiſti. Sed ſiue primā diatriton,ſiue aliud quiduis,appellaſſe velint,non ſemel nos bis ue aut ter, verū ſæpius, q̄; vt meminiſſe poſſimus,tum in primo ſtatim die ad veſperā eos,qui diaria febri laborarūt,lauimus,tum vel magis in ſecūdo,immo ēt in ipſo tertio:ceu paulo añ dixim⁹de eo,cui ſtipata cutis fuerat. Verū hanc cauſam rarenter vidi febrem accendere, itaq; etiā maxime tractādā deſumpſi: vſtionē verò & laſſitudinē,& cæterorū ſingula,planè ſæpe. Vidiſti aūt eos omnes quarto die mane ad ſolita redire munia:ac medicis, qui ipſos tertium diem prorſus in cibi inedia exegiſſe fuerant opinati,occurrere.Itaq; etiam mirāti tibi ac quærenti,quid demum cauſæ eſſet,cur uel nunc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs,quæ perperā opinant̄,non recedant,cōuenienter(vt arbitror)reſpondi,ꝙ neq; verā ſpeculationē noſcerent, & nunc eam incipere diſcere erubeſcerent: Aliqui tñ(ueluti confitentē aliqñ ex ijs quendā,idq; cum lacrymis,ueritatem nobis ſolis audiuiſti)nec vitɜ ſibi neceſſaria aiunt affutura,ſi,qui eos ſcire aliquid exiſtimāt,diſcentes iā videāt. Verum tu hoc ſemel audiſti: deos autem oēs teſtor,multos id mihi ſępe ſoli confeſſos idq; lacrymātes, ac infœlicitatē ſuam deplorantes, ꝙ ſub malis præceptoribus tēpus perdidiſſent.Iuroq; tibi rurſus deos,illud quoq; mihi perſæpe à condiſcipulis dictū eſſe,cum eſſem adhuc ætate adoleſcens. Nam cum mihi mos eſſet,vbi aliquis me de ſecta aliqua, num ſana eſſet, percōtaretur,dicere,me reſpōdere non poſſe,niſi reliquorū oīum dogmata didiciſſem: ac† methodū quāpiam mihi comparaſſem,qua,quod potius eſſet,diſcernerem,non pauci ex condiſci

C pulis,qui hæc audierant,mihi reſponderunt,me & excellenti natura,& ſingulari propter patris mei liberalitatem eſſe eruditione,tum & ætatem ad diſcendū idoneā,& impenſas,unde diſciplinis uacē,ſuppeditatas habere:ſecū nō ita agi, qui & rudes in primis diſciplinis eſſent,nec acuto,ut ego,ingenio,nec,quod impenderent,habere:itaque cōtentos eſſe oportere ijs,quæ nunc noſſent,qualiacunq; ea forent.Minime igitur mireris,cur pleroſque medicorū nō pudeat diatriton in ore habere,etiā ſi ſexcenties nos pręſagire in ęgris viderūt,diaria ne febri laborarēt, an ea,quæ tertio quartò ue die acceſſionē aliquā eſſet habitura. Illud potius æſtima,quod Hippocrates monuit,homo aliàs ingenio maxime philoſophico: ᵃ‖Cum ᵇ† in acumine morbus eſt,ſtatim tum ultimos labores infert,tum ᶜ*tenui ad ultimū uictu neceſſe eſt uti,Vbi uerò non, ſed licet liberalius cibare,tantū eſt de ultimo remittendū,quantū morb⁹ ultimis eſt mitior.Labores nāque dicit omnia,quæ hominē offendūt: ultimos uerò,maximos:quales utique in ſummo uigore fiūt. Iubet aēt reſeruari in id tēporis ſummā uictus tenuitatē,nihil profectò docens diuerſum ab eo,quod alibi dixit:‖Cū in ſummo vigore morbus eſt,tū uictu uti tenuiſſimo eſt neceſſe.Atqui fieri non poteſt,ut ſummam uictus tenuitatē ad ſummi vigoris tempus differas,niſi inter initia conieceris,circiter quotum diem in uigore morbus ſit futurus. Sed & inſanire Hippocratem dicunt,qui hæc ſctipſerit: & tameſi nos opere ea oſtendimus,omnia potius putant,quā

D poſſe quēpiā in prima aliquando acceſſione certam notitiam affectus ægrotantis habere. Ego uerò nec in omnib⁹ ægrotantibus fateor exacte me ſcire in primo die affectum, nec ullam diariam me febrem poſſe fugere: at uerò,ut nihil in victus ratione primis ſaltē diebus pecces, hoc ſatis eſt,ſi diſcernere diariam à reliquis queas.Ac propterea quarto die,in quo illi hominē, q̄m iam *ſiccarunt,primū nutrire incipiunt,nos ad cōſueta dimittimus:ac à diarijs in acutas febres tranſitū fieri hac uictus ratione prohibem⁹:cum,ſi quis aliter cibet, excipiant neceſſario iā dictas naturas ardentiſſimæ febres. Sunt enim aliæ naturæ,quibus aut nihil,aut non magnopere, incommodet tot dierum inedia: ſicut è diuerſo aliæ,quib⁹ non modo innoxia, ſed etiam utilis eſt triū dierum inedia. Verum de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitum uerò nunc nobis ab initio temperamentum inediæ in ſummum ducunt diſcrimen,in quacunque iniungantur febri,non ſolum ijs,quas modo commemoraui,diarijs.

Quo pacto Diaria Febris ex Obſtructione curanda ſit, vt præcaueamus,ne in putridam pertranſeat. CAP. 4.

ET enim,ſi propter obſtructionem aliquando(ut dictum eſt) morata tranſpiratio eſt,ſi parua ea ſit,qui recte deterſerit,ſecundam fore acceſſionem vetabit: ſin momentanea, non poſſis

† Addūt antiqui cod. καὶ κοπωθέντων. i. & qui fatigati fuerunt.

† Addunt antiq. cod. δύναμιν ἤ, .i. facultatē uel.

A i. Aphor. 7. Ex ord. 4. d
B † peracutus.
C * Al. tenuiſſimo.

i. Aphor. 8. Extr. ord. 4. f

* προταριχεύσαντες.

Melius, Iſin eſſa tu digna ſit. græce. n. ἀξιολογος δὲ γενομένης, antiquus interpres magna uero facta.

ita promittere.Quòd ſi & multi,&craſſi,& glutinoſi impacti ſucci ſint,q̃ hos excipit febris,fie- E
ri non poteſt,ut intra fines diariarum conſiſtat: qñ ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis ea,
q̃ ex putredine humorum accenditur,ſuccedet. Nam in alijs ſaltem temperamentis,quæ in ſe-
quētibus ex ponā, excitari ex tali cauſa poteſt citra humorum putredinem aliqua continentis
febris ſpecies. Porrò capere eiuſmodi ſermones oīno non poteſt,qui prius in memoratis operi
bus non ſit exercitatus: ac potiſſimum in eo,quod de febrium dr̃ia inſcribitur.Nam,ubi obſtru
ctio quæpiam mediocris eſt,ob quam febricitant,quibus uitioſus eſt ſuccus,in primo die,atq;
etiam ſcd̃i aliqua parte,nullum eſt in pulſu putredinis ſignum,æque ut nec cruditatis in vrinis.
Protracta tñ inclinatione, nec amplius pro ratione,ſicut poſt ſummum uigorem inceperat,ce-
dente,ſuſpectus affectus eſt:ueluti è diuerſo,in quibus ad ſolutionem feſtinat,uel halitus aliqui
† uel ſudores exierunt,uel multa bona urina, cū ſignis in pulſu bonis,in ijs proculdubio diaria
febris eſt.Sed,q̃ ex parua oritur obſtructione,ea(ut dictum eſt) ſaltem inter initia ſimilis diarijs
eſt.Protracta tñ inclinatione,ſuſpecta redditur,q̃uis putredinis indicia in pulſu adhuc non ap-
pareant: quippe,niſi uitioſus ſuccus penitus tranſpiret,neceſſe eſt,putrefiat.Ergo,ut trāſpiret,
maiore iā auxilio eſt opus. Ac,ſiquidē uel puer,uel ſenex ſit,ſanguinē detrahere nō licet:inter
has ætates,ubi robur ægro non deeſt,ſecanda uena eſt,ēt ſi plenitudinis ſigna non adſunt. Præ F
ſtat.n.uicioſi ſucci maiore parte emiſſa ad detergendas obſtructiones accedere: cū alioqui me
tus ſit ſi obſtructionibus liberandis prius,q̃ uacuaueris,ſtudeas,ne ipſas magis impingas.At ſol
uunt quidē obſtructiones, q̃ deterſoriā facultatē, obtinēt,ſeu foris cuti ſint admota,ſeu intrò
in corpus accepta. Periculū uerò eſt ēt, ne,q̃ foras trahūt,unà cū ijs,q̃*obſtruunt,ēt aliud quip
piam attrahant: &,q̃ ab interno ſurſum ferunt,aliquid ſecū in ijs,q̃ in uaſis continent,rapiant.
Quod ipſum ſi tenax ſit *& craſſum,obſtructionē planè geminabit:ſin aliter,multitudine certe
ſua non parū oīno nocebit.Cernimus.n.aliqñ,ēt quod multū eſt,cū ſimul totū confluit,obſtru
endo hærere,infigiq; non minus,q̃ ea,quæ glutinoſa ſunt & craſſa:ꝙ ſi per meatus anguſtos eſt
tranſitus,multo profecto magis retineri. Quo igit̃ & his iter liberū, & ijs,q̃ foris admouentur,
attractio tuta ſit,utiliſſimū eſt corpus inaniſſe. Quin ēt fumoſa fuliginoſaq; ſuccorū excremen
ta,q̃ trāſpirant,ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt.Quare inde quoq, minor reddetur fe
brilis calor,ſic ut foras tranſpirare,ſi exiguæ obſtructiones ſint,queat.Ergo,´cū ſuſpicio erit cu A.li.4.t.1.t
tim eſſe ex obſtructione occluſam(id quod tū ex eo conijcies, ꝙ nō fuerit in primæ acceſſionis c.33.fo.41
remiſſione uacuatio ſatis magna,tū ꝙ ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio)ſi homo ex nulla manife
ſta febricitauit cauſa,ēt certius argumentū obſtructionis habes:ſin ex euidēti aliqua cauſa,fie- G
ri poteſt,ut duæ ſimul coierint cauſæ:nam,ſi altera tm̃ cauſarum,nempe quam externa impreſ-
ſit,ſubeſſet,imminuta remiſſio fuiſſet cū ſenſibili alicuius expulſione. Haudquaq̃ igitur differē
dum eſt ſanguinē ita laborantiū mittere.ſ.tum ad uirtutis,tū ad obſtructionis modi portionē.
Diſcernet̃ aūt obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: ut q̃ ex maiore obſtructio
ne maior,ex minore minor inciderit. Vbi uerò modice uacuaueris,haud multo poſt aut nutri-
mentū aliquod,aut pharmacū ex ijs,q̃ detergeant,exhibebis. Sunt porrò non multa,q̃ in febri
bus id præſtent.Sed,ſicut dictū prius eſt,in alimentorū rōne ſunt ptiſſana,& mulſa:in pharma-
corū oxymeli,& quæcunq; incoquere in mulſa licet,ceu calaminthā,& hyſſopū,& origanū,&
ſerpillū,& irim,& apiū. Verū hæc oīa iuſto ſunt calidiora, ideoq; febres accendunt,ita utiq;,ut
uinū. Oxymeli uerò ſolū nec febres accēdit, & ſtrenue deterget ſic,ut ea, q̃ glutinoſa craſſaq;
ſunt,diſſoluat,& meatus obſtructos liberet.Porrò inter mulſam & oxymeli mediū locū habet,
qđ Apomeli græce dicit̃:cuius plurimus in Pelopōneſo eſt uſus. Nō immeritò, arbitror,& ſac-
charū inter hæc numerādū.Ex hoc uictu ſeruabis,q̃tum de febrili calore minuit̃.Etenim ſi ter-
tio die mane uideris minimū eſſe,qđ de febri relinquit̃:ac neq; putredinis humorum in pulſu A.ibidem.
nota ſubſit,neq; in urina cruditatis: ſuſpecta uerò hora,qua primo die febris occupauit,extra H
meridiē nota ſit:audacter hoīem,q̃ ocyſſime lauabis,lōge ante ſextā horā. Abūde tñ ſit ſi intra
tertiā horā lauationem cōpleueris. Ad eundē modū, & ſi decimā horā ſuſpectā habueris,uſq;
ad ſeptimā laues,licet: cū tres æquinoctiales horas quatuorve inter balneū acceſſioniſq; tp̄s in-
terponi,abūde ſit ſatis.Debet aūt in balneo corpus prius unctum ac moderatiſſime frictū,mox
detergeri extrinſecus,abluiq;. Sanè detergentium materiam expoſitam habes in cōmentarijs
ijs,qui de medicamantis ſunt conſcripti.Deligēda uerò ſemper ſunt,q̃ ad rem propoſitā ſint ac
commoda: quippe diſtincta in his ſunt, tū q̃ magis,tum quæ minus,detergent.Sed & nunc exē
pli cauſa pauca dicemus. Moderatiſſime detergent tum erui farina,tum hordei,tum fabarum:
præterea mulſa,q̃ ſit aquoſa:magis uerò,q̃ hæc,iris,& panacis radix,& ariſtolochia,& mulſa,q̃
mediocri eſt miſtura:ueluti etiā hac magis,quæ meraciſſima eſt.Fit hæc,ubi miſta melli exigua
eſt aqua ſic,ut liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi poſſit. Poſſunt aūt uel hac ma
gis detergere tū ſpuma nitri,tum nitrum ipſum,tum aphronitum. Si aūt nitrum,oportet,quod
ex tenuibus partibus conſtet,cuiuſmodi Berenicium eſt: ſi uerò lapidoſum ſit,uri id læuigariq;
diligenter debebit: Mel autē puriſſimū,acerrimumq;,cuiuſmodi eſt Hymmetium. Eſt autem
& ſapo ex ijs,quæ maxime detergere ualeant. Atq; hæc ſatis multa detergentiū materiæ exem
pla

† Antiqui. cod. addunt. ἢ νοτίδες,i.uel madores.

* In A.C. Græ. legit̃. ἐκφράττουσι,i.ſoluunt obſtructionem.

* Al. ἢ,i.uel.

A pla sunt.Tempestiuum.n.est iã ad ea,quæ post balneum adhibentur,accedamus. Sunt ãt ea minime multa.Nã præter aquam,quæ parum apii incoctum in se habuerit, nihil his est offerẽdũ, licet,quod inter balneum,& suspectas horas spatium erit,trium fore horarũ coniiciamus.Si uerò citra uesperã,aut duab⁹ horis citius,q̃ primo die,accessio inuadet,tũ lauisse mane liceat, tũ cibasse,sed tãtũ ptissanæ cremore.Deinde,si suspecte horæ nihil prorsus afferant,& lauare rursus,si uelit licet,& cibare,ad eas,quas diximus,considerationes intento.Sin aliquid eueniat, & cõferẽdum id est cũ accessione,quæ primo die inciderat:& tum urinæ considerandæ,tũ pulsus sunt:quæ oĩa profectò mediocria apparebunt,ubi exigua relinquitur obstructio.Quare ipsum, & lauabis quarto die,& cibabis,ad iã dictas considerationes spectans: sperabisq; nihil quinto die superuenturum.At,si magna obstructio facta sit,ea febris ex diariarũ genere non erit. Quare in proximum differatur librum,cum in hoc de diariis tantum agere statuerimus.

De Diaryis febribus,quæ superueniunt cruditatibus ciborum. CAP. 5.

QVoniam igitur diariæ febres in propositis corporum temperamentis sæpenumero etiam ci-
A.l.4.f.1.t.1. c.34.f.414.h borum cruditatibus succedunt,proximum fuerit de ipsis differere.Ergo pessima quidem in eiusmodi temperamentis cruditas est,citissimeq; febrem accẽdit, in qua cibi in nidorulentam,
B & fumosam qualitatem corrumpuntur:quando ea,quæ in acidam uertit,ut *raro talibus naturis contingit,ita minus nocet,Dicemus autem de utraq; seorsum,incipientes ab ea, quæ sæpius his incidit,& magis lædit.Ea est(ut diximus)nidorosa quædam,ac fumosa:quæ utique, si aluus lubrica est, minus est noxia:sin adstringitur, grauis est.Siquidem ex adstrictione eius*uitiosæ naturæ in febres prompte incidunt,ac potissimum, cum neglecto consilio in lectulo domi manendi,ad solita conuertuntur opera.Febricitant autẽ nõ nulli,& ex iis, quos dirrhœa ex cruditate male habet:quibus utique nõ minime increscit febrilis affectio,& ex desurgendi frequentia.Quòd si etiam rosio,aut dolor,aut calor immodicus in uẽtriculo,& intestinis sit, hinc utiq; uel lõge magis affectio febrilis increscit.Est autẽ eorum,quibus clausa aluus est, & q̃bus fluẽs, nõ eadem sanatio.Itaq; ẽt seorsum de utrisque agetur.Apparebit.n.sic tractantibus non solum, quatenus differunt,sed ẽt quantum ambobus sit commune. Si igitur ea tantum,quæ corrupta fuere uacuata esse uidentur,tũ lauãdum,tum nutriẽdum in remissione febris est,sed iis,quæ circa uentriculum sunt,prius consulto.Sin ita multa inanitio,aut prius facta sit,aut nunc etiam in homine duret,ut uirtus iã defessa sit,satius est omissa lauatione,cibare,sed cõsulto prius iis,quę circa uentrem sunt.Cõsuletur ita laborantibus,si modo uacuatio amplius nõ duret, * fomento ex oleo,& absinthio:expedit autẽ tingi absinthium, quo minus nidore offendat, feruẽti aqua.
C Quòd si q̃s morsus,aut doloris sensus,in uẽtriculo adhuc supersit,incingi illi peniculus post fomentum debebit,qui uel siccus,& calidus sit,uel ex oleo,in quo absinthium incoctum fuit, madẽs,ac plurimũ expressus.Satius autẽ fuerit,si nardini unguẽti, quod curiose sit factũ, facultas sit,ex eo * peniculum eodem modo imbutum uentri incingere.Iã multo ẽt satius sit, si purpura marina is sit:atq; ẽt longe optimum,si optima sit Tyria: quippe tenuiorem adstringẽdi uim habet tum ea purpura,tum optima nardus ita,ut uis earũ siccando,calfaciendo,ac robur inferendo,in corpora,quæ circa uentriculum habentur,alte penetrare possit.Quòd si os uentriculi(q̃d stomachum appellare solemus,abutentes nimirũ appellatione)imbecillius sit, ẽt tãta portione chiæ mastiches in nardino tunsa, unde sordium crassitudo existat, madefactam ex eo purpurã imponemus.Esto autem abunde calens taliũ quodque,cum primũ imponitur: quippe,quæ tepida 'sunt,oĩa uentriculi firmitudinẽ dissoluunt.Non aũt te fugit solere me unguenta calefacere in uase duplici,utiq; coniecta prius in uas maius,aqua feruente: q̃ñ aliter calefactis uitiatur eorũ facultas.Cæterũ fluente adhuc aluo,utilius est optimo recenteq; melino simili modo,quo nardino, uti. Vtile aũt ad omnia talia est,& mastichinum. Non in postremis accõmodata sunt eiusmodi uentriculi affectibus,& unguenta ea,quæ ad gratiam delicatarum mulierũ fiunt:hęc,
D inquam,pretiosa,quæ Romanorũ luxus vr̃ inuenisse,appellationesq; Romanas dedisse: nominantur.n.tum spicata,tum foliata.Si uerò,qui affligitur,cinctum non patitur,siue ob consuetudinẽ,siue delicias cingi recuset,licet,cerato idem efficias. Est aũt in eiusmodi usum optimũ, q̃d ex cera fit Tyrrhenica in unguento nardino liquata; † cui post,q̃ refrigeratũ est,& aloes, ac mastiches mollissimus puluis est admistus.Debet aũt singulorũ hic esse modus:Ceræ,ac nardi partes pares:aloes pars octaua:sic ẽt & mastiches,uel (si placet) huius paulo aliquid plus. Quòd si cerato aliq̃d è sumptuosis his vnguẽtis admisceas,p̃stantius medicamentum habebis.Si aũt vẽtriculus intus urit ita,ut affectus quidã phlegmonæ similis in eo cõsistere uideatur,utilius est ceratum,q̃d ex melino cõficit.Sunt porrò alia medicamenta nõ pauca,alia quidem ex œnanthe, alia ex hypocistide,& balaustiis,& palmularũ carne cõfecta,q̃ uentriculo tum refrigerando, tũ uerò firmando,sint idonea.Horũ ergo,quod ad rem præsentẽ sit commodissimũ, id deliges, iis, quas memorauimus,cõsiderationibus intẽtus.Cibãdi uerò deinceps his sunt: fluente quidẽ ẽt num uẽtre,polenta,& pane,quẽ grȩce Oxylipe uocãt:qui vtiq; minimũ aceti habeat, nõ sicuti in dysenteria,& diutina diarrhœa p̃parare solemus. Inspergere autem polentam debebis aliàs aqua calida ubertim:aliàs ubi,s.uẽter adhuc plus iusto excernit,uel mali punici,uel pirorũ, uel

malorum

Marginal notes:

*Al. rarissime

*κακόχυμοι.

*ἐμβροχῇ.

*πίλημα hapsi coactæ lanæ.

*In antiquis ita legitur ψυχθείσῃ καὶ ξυσθείσῃ τῇ κηρωτῇ.i. cui post, quàm refrigeratum est, ac derasum,&c.

malorum ſucco,potiſſimum cotoneorum.Quod ſi iucundius laborãti erit, ẽt decocto ex piris, E aut malis,aut myrtis,præparato,polentã inſperges.Sin uenter non amplius excernit, ſuffecerit, tum alica ſimiliter ptiſſanæ præparata,hoc eſt aceti habens pauxillum: tum ex ea ſine aceto ſorbitio:tũ gallinaceorũ teſticuli:& ſaxatiles ex albo iure piſces:prẹterea*fructuum aliquis ex iis, qui adſtringant,uel ſolus,uel cum pane. Hos uerò vel magis ẽt uẽtre adhuc fluẽte dabis. Quòd ſi appetentia careant ſic,ut cibos auerſentur,(incidit nanq; id non paucis eorum,quos diarrhęa ex cruditate male habet)etiam de medicamento,quod ex ſucco fit cotoneorum,unum,aut duo cochlearia dãda his ſunt:aut,ſi huius copia non eſt,eius,quod ex carne eorum cõponitur.Tradita uerò eius generis medicamentorũ cõpoſitio eſt in libris De tuenda ſanitate.Atq; ita quidẽ in prima remiſſione,iis,qui ex cruditate febricitant,uentre excernente,mederi cõuenit.Si uerò oĩno uenter adſtringitur,pertractatis prius*præcordiis,mox toto uentre, conſiderabis diligenter,nũ cibus in gracile inteſtinum,aut in colon deſcenderit.Deinde ægrũ interrogabis,qua maxime in parte uel morſum,uel grauitatem ſentiat,qualesve habeat ructus.Vbi ex his compertũ habueris,in qua nã totius uentris parte nutrimentum conſiſtat,ſi in ſuperioribus partibus pendet,aliquid diatrion pepereon dabis,non medicamẽtoſi illius,ſed eius,quod in opere de ſanitate tuenda,ceu & ſimpliciſſimum,& iis,qui cruditate laborarẽt,aptiſſimũ laudauimus. Poſt deinde præcordia,omnẽq; uentrem perfundes.Hoc verò,etiam ſi inferius deſcenderint, ꝙ uitioſa ſunt,facies,pluris minoriſq; ratione id uariãs.Siquidem plus,& temporis,& perfuſionis exigũt ad præparationem eorum,quæ deinceps ſunt agenda,quibus in ſuperioribus uentris corruptũ nutrimentum adhuc manet.Sin motum id notabiliter ad inferiora ſit,adiuuandũ,aut glãde ſubdita,aut leui per inferius infuſione eſt,utiq;,ſi morſus ſimul adſit,hũc mitigantibus:ſi flatus,hũc *cõprimentibus:ſin neutrum fuerit,ex melle,aqua,& paululo olei id,quod ſubter infundetur,facientibus.Vbi verò uehementior morſus urget.Sabinum oleũ, in quo aliquid ſeui anſerini ſit liquatum,eſt utilius:ſi uerò eius copia nõ eſt, gallinacei ſeui:ſin nec huius facultas eſt, caprini:quòd ſi huius quoq; penuria eſt,iniiciendum oleo parum ceræ eſt,potiſſimum elotæ.Flatus uerò ſanãdi ſunt oleo,in quo ruta,& ſemina,quæ flatus diſcutiũt,fuere incocta,cuiuſmodi ſunt apii,& cumini,& marathri,& ſinonis,aliaq; id genus.Vacuata uerò aluo,nutriendum protinus in cæteris quidẽ iis,quos memorauimus,ſimiliter eſt,amotis tñ iis,quæ adſtringant. At,ſi quidem primo die ad ueſperam hæc egeris,aut ẽt noctis qualibet hora, etiam ſecundo die ſimilem adhibebis prouidentiã.In quo ẽt,ſi planè deſiit febris,lauari hominem ſines.Ac,ubi in ſequenti nocte,quietus citra offenſam dormierit,ſanũ iam hominẽ prorſus exiſtimabis.Si uerò,qui cruditati ſucceſ G ſit,dies cũ ſequẽti nocte febrem attulerit,ueluti in ſecundo die,ita nunc,& accurandus, & nutriendus homo eſt.Si uerò,& nox tertiæ diei febrile quiddam paululum afferat,ne ſic quidẽ formidandum,ſed hos quoq; poſtridie lauabis,nutrieſq;,ac reliqua omnia in illis, ut ante definitũ eſt,ad portionẽ exequeris.Sanẽ mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere in eiuſmodi naturis cernuntur,niſi admodum raro,idq; ex cibis,qui prompte aceſcunt:nec febrem accendere diariã,æque,ut nec tarditas concoctionis:quãdo,ſicubi propter talem cruditatẽ febricitant,quibus amara bilis in temperamento abundat,obſtructionis,& humorum putredinis ſuſpicio eſt.De qua poſtea diligentius definiã,cum de putredine agam. Nunc huic de diariis febribus diſputationi hoc adiecto,ad alia trãſibo.Fumidus uapor ex tarditate cõcoctionis, aut cruditate,in qua ructus ſentiuntur accidi,nũquã excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus ſuccis*aſcendunt,hiq; omnino pauciſſimi,minime autem uapores multi fumidiq;, ac fuliginoſi: cum nec in iis,quæ extra ſunt,aliter aut fumũ edi,aut fuliginẽ videas, ꝙ fumũ ex materiis (ut ita dicã)ſemiuſtis,fuliginẽ ex immodice aſſis uſtiſq;:eſt nanq; fuligo uapor terreſtris,fumus miſtio quædam ex terreſtri aqueaq; ſubſtantia. Verum nõ eſt,quòd hoc loco audire expectes, aut queãdmodum iis,qui tarde concoquũt,aut iis,qui acidum ructant,ſit proſpiciendum:eſt.n. H de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens.Hic tantum earum cruditatum mentionẽ faciemus,quas febris ſubſequitur.Quoniam igitur diaria febris cruditates, quæ cum acido ructu ſunt,non conſequitur:quæ uerò ex putredine humorum oritur,ea quandoq; ſequitur: non ſine ratione in eam tractationem, ꝙ de illis inſtituitur,diſtuli de his cruditatibus præcipere,ſed ne tunc quidẽ eo modo,quo in ſanitatis tuẽdæ libris.In illis.n.diximus quę nã per ſanitatẽ agẽda ſint illi,qui cruditate laborat:hic uerò,quæ nam in iis febribus,quæ cruditati ſuperueniunt.

* ὀπωρῶν.

*Græce hypocondria.Linacer autem cum Celſo ſemper uertit præcordia.

* καθιςῶντες, eſt ĩ impreſſis, ĩ manuſcriptis μεθιςῶντες.

A.li.4.f.1.t.1. c.34.f.415.2

*ἀπορρέοντι.

Quo pacto,qui Diaria ex Bubone correpti ſunt,ſibi ipſis conſulant,ac Diatritarios uocatos irrideant. *CAP. 6.*

DIcta mihi fermè ſunt de diariis febribus uniuerſa:qñ qui ex bubone febricitãt,medicos,quid ſibi ſit agendum,ne conſulunt quidem,ſed,ubi tum ulceri,quod bubonis occaſio fuit, tum poſtea buboni ipſi proſpexerint,in remiſſione eius,que inciderit,acceſſionis lauãtur. Ac, ſiquis tũ diatriton uel nominet,oẽs irrident, ſcolaſticumq; appellant, natura(puto)ipſa intelligentes id tranſmittendum non eſſe,quod omnino non erit.Cenſentq; etiam in omnibus iis, quæ ſenſum fugiũt,tales debere eſſe medicos,quales ipſi ſunt in iis,quæ ſenſui apparẽt. Porrò in oĩbus tales eſſe,nihil eſt aliud,ꝙ intelligere,quando ſit in tertio acceſſio futura,& quãdo futura nõ ſit.

Quin

A Quin etiam,qui refrixerunt,aut usti sunt,aut fatigati,aut tale quippiam passi,postea uerò febricitarunt, hi,vbi remissione talẽ status qetem,qualis erat per sanitatẽ,sentiunt, ne tunc quidem eos,qui diatriton nominent,ferre possunt. Quod.n.usurpare sæpe soleo,quemlibet priuatum, qui secundum naturã se habeat,quouis sophista ueriores opiniones habere,hoc etiã in diuinissima istorum diatrito uidere licet,ut quæ ab omnibus,qui naturaliter se habẽt,sit irrisa. Nu.p.n. è plebe quidam, qui in splendida cœna prolixius sibi epulis potuq; indulsisset,uenit domũ erra bundus,ac manu deductus.Cum aũt ea,quibus grauabatur,in uẽtriculo eius fluitarent, omnia ea euomuit:& per noctem quidẽ febricitauit.Dormiuit autem in magnam partẽ sequẽtis diei. Postea surgens,ac paululum inambulans,lauit,risitq; eum,qui sibi diatriton manendã suaserat: illo nanq; authore etiam postero die inediam tolerare debuisset.Vt autem(res ipsa monebat, & ipse sua spõte faciebat)lotus,& modice cibatus,post somno deditus,eoq; inoffense fruens,mane surrexisset:ad consuetaq; rediisset etiam in ipsa diatrito,in qua eum tolerare inediam oportuisset,si diatritariis medicis paruisset,ita.n.eos per iocũ eleganter nominauit quidam,& quidẽ cum cœnatus iã ex consuetudine homo esset: accedẽs facetus ille,risum excitauit,commemorans queadmodũ eũ,qui tertio ante uesperi uomuisset, oportuisset etiam biduo inediam siccũ

B ac*sordium plenum tolerare,ad horasq; spectantẽ pro diatritariorum iussu decumbere.Sunt.n, arbitror,uel plebi non obscura,quæ præter rerum euidentiam temere audentur.Atq; inde merito alios medicos,alios græce Logiatros,id est uerbis tenus medicos esse dicunt. Quomodo.n. non iure hac appellatione censeantur,qui ea nesciant, quæ nemo è uulgo ignorat? Quomodo non meritissime irridendi carpendiq;,qui etiam,cum talia ignorent, Hippocrati se præponunt? Verum illorum stupiditatem ne Mercurius quidem ipse cum Musis sanauerit. *ἄσυς.

De curanda Diaria in calidis,& humidis naturis,ac in habitibus,qui sunt acquisiti. *CAP.* 7.

ABsoluta uerò in iis naturis, quibus amara bilis redundat, (in quibus.s. elementum frigidũ uincitur à calido,& elemẽtum humidum à sicco)de diariis febribus disputatione,ad aliud corporum temperamentum transeamus,quod nihil minus,quàm supra dictum,uitioso est succo,in quo.s.calidum præualet frigido,& humidũ sicco. Maxime enim omnium putredinis mor bis hæc intẽperies*exposita est: propterea,quòd per ipsam sanitatem proxime putredinẽ accedit:uelut tum ex sudoribus conijcere est,qui grauiter his olent,tũ uerò ex urinis, deiectione,at que ẽt ipsa*respiratione.Etenim,qualis est hircorum,talis est,& taliũ naturarũ tẽperies. Ideoq; prompta est ex qualibet occasione,tum aliis multis morbis,tũ uerò febribus,corripi. Nam, qui .li.4 f.1.t.1 2.fol.411.c *ἐκπνοῆς, i. expiratione.

C hac intemperie sunt, cum stipata cutis eorum est,effugere febrem non possunt:sed nec,cũ ualẽtem cruditatẽ contraxerunt, aut perusti§in Sole§fuerunt,aut tale quippiã aliud passi.Ac uitiosis quidẽ habitibus stipatio cutis plurimum esse incommoda solet.Ideoq; quibus amara redundat bilis,non minus,q̃ qui ad putredinem sunt proni,(Sepedonodus,id est putredinosos Græci uo cant)febribus iis,quæ ex stipata oriũtur cute,patẽt.At ab nidorosis cruditatibus, quæ humidæ & calidæ naturæ sunt,(quas modo putredinosas propterea uocaui,ꝗ succi facillime in iis putre scant)promptius lædentur.Nam de obstructione quid attinet dicere?quam idcirco maxime fe bres accendere diximus,quòd putredinem in iis,quę non transpirant,corporibus creet.Verum de eiusmodi febribus post agemus.Sanè diariæ omnes prõptissime in iam dictis temperamentis accenduntur,idq; ex qualibet earum causarum, quas modo in amara bili uitiatis naturis retuli:curationemq; persimilem illis habent,ac in paucis omnino dissidentem.Nam,cum humidiores naturæ sint,magis ferunt,quàm illæ,famem sitimq;.Itaque minus lædentur hæ, siquando fa me per diatritarios crucientur,si modo libera ipsis transpiratio non desit.Atq; idcirco balneum hi,ceu quod cutim eorum laxet,uel magis,uel certe non minus, quàm qui amara bili abundãt, requirunt:ceu quod humectet,non requirunt. Quæcunq; uerò de eiusmodi natura sunt dicta, Alij.4.t. c.3.4.

D eadẽ de acquisito habitu dicta esse censendum.Aliqui enim,quibus boni sunt natura succi,coeuntibus aliqñ eodẽ tempore pluribus siccantibus corpus,calfaciẽtibusq; causis, in amaræ bilis uitiosum habitũ mutantur.Da enim uenisse hominem æstatis tempore in regionẽ calidam, & siccam:esse præterea eodẽ tempore statum cœli calidum,ac siccum:tum uesci eum cibis calidis siccisq;:cogitare quoq;,ac tristari,& uigilare,& irasci,& quàm plurimum laborare: fieri autem potest,ut idẽ homo per id tempus uenere sit usus frequenti,& in Sole maiore ex parte uersatus, & medicamenta,quæ siccent calfaciantq; biberit,ueluti aliqui Theriacen,non nulli Ambrosiã, alii Athanasiã, scimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiusmodi nominibus uocari: Cui ergo omnia iam dicta per æstatem contigerunt,hunc,necesse est,calidum, & siccũ reddiderint,ac propterea eo habitu,qui amara bili abundet,quamuis antea optimi succi fuerit. Itaq; ẽt ex omnibus supra dictis causis facile febricitauit. Ad eundem modũ,& siquis naturaliter boni sit succi, ac locum temperatum incolat:si illinc se in alterum locum, qui calidus sit,& humidus,ueris tempore trãsferat,idq; statu cœli calido humidoq;:tum omni uictus ratione calida humidaq; utatur:is quoq; similiter illis,qui natura sunt putredinosa,tum cæteris tentabitur morbis,quibus illi:tum febricitabit non solum aliis,sicut illi ex iisdem causis,febribus, sed etiã non minime diariis,de quibus nunc instituimus.

Quæ

Quæ inter Diarias febres, in acutas, aut multorum dierũ, prõptius, ac facilius pertrãseant. CAP. 8. E

CVm verò octo intemperies in uniuersum sint, ut ostendimus, opportunissima ad febres est calida, & sicca: ac, nisi quis hãc, ut dictum est, cibet, ocissime in ea mutat diaria febris in acutam. Propinqua huic est, præsertim, q ad febrem attinet, quanuis ad alia sit deterior, calida intẽperies, & humida. Tertia ab his intemperies est simplex illa, in qua oppositio altera recte se habet, utiq; quæ ex humido, & sicco cõstat, in altera calidũ exuperat. Quippe opportunior est hęc, q̃ cæteræ, quæ sequuntur, tũ ut oĩbus supradictis occasionibus lędatur, tum ex diariis in† pluriũ dierum febres transeat: nihil enim alienum fuerit eas sic appellare. Huic proxima est, quæ in calido, & frigido debitum modum seruet, cæterum siccum elemẽtum hẽt humido prævalens. Ab hac deinceps media oĩum est. s. quæ mediocritatẽ in utraq; oppositione seruat. Quatuor, quæ reliquę sunt intemperies, neq; facile febribus occasione iam dictarũ causarum patent: neq; diaria tentatæ, si inediam tolerant, in plurium dierum febres transeunt: Immo aliquæ saltẽ earum, ubi redundantiam humorũ citra corruptelã cõtraxerunt, (cõtrahunt autem eiusmodi intemperies assidue) utilitatẽ ex inedia sentiunt: ac potissimum, quæ frigida est, & humida: ab hac, q̃ humida est: tertio loco, q̃ frigida: quarto loco, quæ sicca est, & frigida. Siquidem post diarias febres discussas, ubi coactus quispiã nulla necessitate est mirificam diatriton transmittere, alia quidẽ nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lædetur tñ ipse siccus, & frigidus corporis habitus q̃ maxime, ut, nisi longo tpe, redire ad naturam, qui ea sunt intemperie, non possint. Cæterũ, si quod forte fortuna his adsit acquisititium humorum uitium, fieri potest, ubi in fame, & illoti per triduum custodiuntur, ut ex diariis in plurium dierum febres immigrent. At, quæ sicca quidẽ corporis natura est, sed in altera cõtrarietate tẽperata, ea in lõgioribus inediis gracilescit magis, q̃ quæ sicca est, & frigida: reficitur tñ facilius, cum idoneum nacta est uictum. F

† πολυημέρες

Quo pacto curatio, ac uictus ratio, instituenda sit, cum dissidentes indicationes in Diariis febribus coierint. CAP. 9.

ENimuero eiusmodi omnibus uictus ratio alteranda est, multo profectò magis, quã iis, de quibus primũ oĩum est dictum, nẽpe calido, & sicco, item calido, & humido. Quippe, qui frigidus, & huimidus natura est, quoniam calido siccoq, in utraq; intemperie contrariẽ est affectus, contrario nimirũ utetur uictu. Melius tñ est nõ absoluto sermone, cõtrario, dicere, sed ex solius tẽperamenti indicatione, qñ ex eo, q eadem febri febricitant, non diuersam, sed omnino eandẽ sortientur indicationem. Dictum nanque sæpe numero iam est, id, quod secũdum naturam est, similia semper postulare: quod præter naturam est, contraria. Siquidem, quod naturaliter se habet, custodire: quod præter naturam est, tollere oportet. Porrò febris omnis pręter naturam est: ideoque uictus rationem humidam frigidamq; exigit. Tẽperamẽta vero ipsa aliàs similia, aliàs postulant contraria. Quæ enim uitio carent, similia perpetuo, quippe quæ seruare expedit: quæ uitium habent (ueluti in opere de sanitate tuenda est dictum) aliàs similia, aliàs contraria. Idq; merito accidit, cum nec ad unguẽ naturaliter se habeãt, quomodo enim essent uitiosi? nec prorsus præter naturam, quando, qui sic attẽperati essent, perpetuo ægrotarent: Ergo similia desiderant, tũ in aliis, de quibus mox dicetur, tum uerò in* ulceribus omnibus: monstratum enim id sępe numero iam in superioribus est: contraria uerò in eo uictu, qui per sanitatem adhibetur, uelutì in libris de sanitate tuenda, docuimus: sed neq; hæc perpetuo, sed tum, cum corrigere intẽperiem eorum studemus. Quippe duplex nobis in iis, qui sani sunt, finis proponitur: nempe uel corpus sanum in pristina eius temperie tueri: uel etiam hãc meliorẽ reddere. Sic igitur, arbitror, in iis, qui diaria febri laborant, cibandis, uel uni febrili affectui contrarium, uel ẽt ipsi laborantis in temperamento, desumemus. In ea tamen natura, quæ haud dubie in medio temperamento est, ab ipsa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidumq; uictũ adhibebimus, quatenus siccius calidiusq;, quã ante, iã redditũ corpus apparet. Verum hoc tũ perspicuũ, tũ indubitatũ est. Reuertamur autem rursus ad intẽperatas naturas. Nam, quoniam eas (sicut in libris De Sanitate tuẽda est proditum) licet & quales accepimus, seruare, licet & ad melius trãsferre, satius, arbitror, est, cum palanẽ ualent, non cum ægrotant, uel de se queruntur, uictus illis rationem mutare. Gaudent enim naturæ consuetis semper, ut & Hippocrates ‖ euidentissimis argumentis in libro De acutorum uictu adstruxit: & in omnibus, qui se secundũ naturam habent, manifeste apparet. Quòd nanq;, qui sibi iam displicẽt, extra cœtum eorum, qui secũdũ naturam habent, sint ponendi, id nemo, qui compos est mentis, dubitet: cęterum, ij an præter naturam se, an non naturaliter solum habeant, id utiq; quis æstimãdũ duxerit. Atqui, si ex ipsa cõsuetudine indicationem aliquam sumi conueniet, siquidem multo iam tempore intemperatas naturas cõtrario uictu ei, quæ uicit, intemperiei cibauimus, ita ẽt, & cum parum ex sententia se hñt, faciemus: sin minus, q̃ similia tẽperamento suadet, indicationẽ præferemus. Ita uerò, & Hippocrates mihi sentire uidetur, ubi ait: ‖ Humidus omnis uictus febricitantibus est idoneus, potissimũ autẽ pueris, & aliis, q̃ ita cibari sunt sueti. Febricitãtibus. n. inquantũ febricitant, ex ipsa contrariorũ indicatione humidus uictus conducit: pueris, ex similium. Eodẽ aũt modo, & eã, quæ à consuetudine præbet, quo eã, q̃ ab ætate daẽ, accepit, Nã & ætas, cum ex iis sit, q̃ natura nobis insunt, G H

A. li. 4. f. 1. r. c. 2. to. 411.

Al. ulceratis.

2. de Rat. Vict. in ac. 20. & deinceps. 7. q. 119. a

1. Aph 16. Ex. ord. 8 h

similem

A similem sibi uictũ postulat. Et, quę à consuetudine indicatio sumitur, sic sumpta est, sicut ea, quę ab ætate: quippe seruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis tẽperamentũ. Itaq; etiã nos, tũ ex oĩbus, quæ circa ægrũ spectant, eius, quod conducit, inuẽtionẽ moliri: tũ, qñ indicationes oẽs secum consentiant, & qñ inter se dissentiant, inspicere semper cõueniet. Oĩbus.n. cõ sentientibus, unam prorsus victus speciẽ cõstituemus: dissidentibus uerò inter se, quæ ualentiores, ac plures sint, præferemus ita, ut uictus species, quã hæ pscribant, præferatur, sic tñ, ut ne cõtraria sit neglecta. Porrò prælatio hæc aliàs utrisq; in unius auxilii materiã mistis perficiť, aliàs seorsum sumptis. Ac cõis quidẽ hæc ratio est oĩum, quæ inter se cõplicatæ sunt, cõtrariarũ indicationũ. Qũo aũt hanc ad usum conferre oporteat, cum aliqñ ipsi morbi coeuntes sint cõtrarii: aliqñ morbus unus sit, sed qui contrariã indicationẽ subiiciat, aut naturali laborantis tẽperamẽto, aut ei, quod nunc acquisierit: præterea ætati, & cõsuetudini, & regioni, & anni tẽpori: in ipsa particulatim tractatione ostẽdã. Nunc ergo, cũ propositũ nobis hoc loco sit unicuiq; memoratorum intemperiei generum idoneum inuenire uictum, cõis, quæ cępimus methodi modus, ueluti sub exẽplo, examinetur. Pone.n. correptos febri esse duos homines in regione natos, educatosq; tẽperata: nunc in ea non esse, immo alterũ in calida, & sicca, alterũ in humida, & frigida:

B præterea eosdem diuerso esse tũ temperamento, tũ natura, tum consuetudine, tum ætate: ẽt sub diuerso (si placet) & anni tẽpore, & statu cœli ægrotare, sic, ut alter calidus siccusq; natura sit, ac tali uictus rationi in totum insueuerit: præterea iuuenis sit, & hyeme ęgrotet, idq; in humida, & frigida regione, ac statu cœli simili: Alter humidus, & frigidus, simul uictu assuetus, tũ puer ętate, ac æstate, in calida siccaq; regione, ac simili cœli statu laboret: Quæ nã igitur in utroq; horũ sunt indicationes? Nẽpe, quę à febricitando sumitur, cõmunis amborũ est, ac, quæ refrigerent, humectent, desiderans: reliquorũ nulla est præterea cõmunis. Siquidem priori, & propter naturam, & propter ætatem, q̃ simili sibi uictu fuere assuetæ, siccioris calidiorisq; tẽperamenti cibus idoneus est: idemq; propter, & anni tẽpus, & statum cœli, & regionem conuenit: non enim, quæ ab his suppeditatur, indicatio similia desiderat, sed cõtraria: Alteri ex propositis propter ętatẽ, & naturam, & cõsuetudinẽ, similia ipsis exhibenda indicantur: pp ętatem quidem humida, modiceq; calida: propter naturam, & consuetudinem humida, & frigida: propter regionem, & anni tempus, & statum cœli, contraria: quæ & ipsa nimirum sunt tanto temperatis frigidiora, & humidiora, quãto regiones ipsæ sunt calidiores temperatis, & sicciores. A cõsuetudine.n. sẽm p est indicatio similium, quoad.s. ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tẽpore, & sta-

C tu cœli, ubi temperata hæc sunt, similium semper*præsidiorum est indicatio, siue ualeant homines, siue ægrotent. Contra ab intemperatis anni tempore, statu cęli, & regione, contrariorũ est indicatio: cæterum ab ætate, & natura non absolute, sed cum cõsuetudine. Porrò nihil in cõtrariis indicationibus tã conuenit expendi, q̃ magnitudinem†eorum, quæ ad indicationem coierunt. Quã utiq; in libris De sanitate tuenda duplicem esse ostendimus: alterã, quæ ex ipsorũ, q̃ indicant, dignitatibus censeatur: alterã, quæ ex ipsorũ (ut sic dicã) proprijs substantiis spectetur quas ex conferendo, cum mediocri, & quod secundum naturam est, accipiendas esse testati sumus. Nisi enim ita quis indicationum potestates examinet, nequeat sanè mensuram uictus inuenire. Cum enim refrigerandum humectandumque esse febris perpetuo indicet, reliquorum uerò quodq;, prout dictum est, ubi concors eorum indicatio est, nullum exhibetur negocium: ubi discors, pro pluribus, ac potioribus formari uictus ratio debebit. Siquidem in modo propositis, ex eo, ꝙ febricitant, communis refrigerantium, ac humectantium indicatio præstatur, nõ tamẽ ex cæteris. Sed cuius, tum ætas, tum temperamentum unà cũ consuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cœli status, humectantia refrigerantiaq; exhibenda indicant, hunc haud dubium est non solum humectandum refrigerandumq; esse, sed etiam nec leuiter hęc, nec utcunq;, faciẽda esse, immo planè magnopere, ac uehementer, omnibus scilicet*indicationibus idem dictan-

D tibus. Cuius uerò reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque uictum, quemadmodum, & febris, non indicant, sed contrarium ipsi, calfacientem scilicet, & siccãtem, utique ambiguitas pugnaq; indicationum inter se oritur: quo casu magnopere opus est, tum numerũ indicationũ, tum magnitudinem, simul conferas. Quippe, quæ à febri sumitur, ea reliquis, qñ oẽs cõtrarium faciendum præscribunt, numero quidẽ inferior est: magnitudine tñ, quæ ex dignitate, aut potestate, aut quomodocunq; appellasse libet, spectatur, utiq; superior est, potissimum, si lõge à natura recessit: quippe duplex, tum magnitudo illi accedit, & q̃ ex febris genere prouenit, q̃ oĩbus est cõis: & quæ propria, suaq; ipsius est. Siquidẽ, & quia febris plus cæteris omnibus solicitos nos habet: & quia, præterquam, ꝙ febris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit: idcirco cõtrarias indicationes inducit, atq; obumbrat. Sin parua fuerit, fas est reliquas oẽs unà cõ iunctas cũ ea conferri, atq; expẽdi. Ac, si quidẽ pares uideantur, neq; febris indicatio præferẽ sit, ut humectandum, & refrigerandũ sit: neq; ẽt reliquorum sic, ut calfaciendum, ac siccandum sic: immo media uictus ratio, ubi ita se corpus habet, eligẽda erit. Sin altera indicatio exuperet, tñ recessisse à tẽperato, & medio uictu par est, quantum ea, quæ pollent, sua contraria superãt. Ergo tum exercitatũ in his omnibus, tum natura prudentẽ, esse medicũ cõueniet, quò cuiusq; indicationis

*Quidam cod. græci habent, βοηθημάτων ut Linacer uertit. alij διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων, i. uictus rõnum, & præsidiorũ. alij διαιτημάτων solum, ut etiã Aldinus: quæ melior lectio uidetur.

† ita legendum esse, ut Linacer uertit, tũ ex codicibus græcis, tum magis ex libro tertio de sanitate tuenda patet, ubi de hoc diffuse tractatur. Neq;.n. legendum est τῶν συμφερόντων, i. eorum q̃ conferunt.

indicationis poteſtate diligenter cõſiderata,omnibusq; inter ſe collatis,unã idonei uictus ſum E
mam,q̃ laboranti ſit commoda,cõparet. Ac diariarum quidẽ febrium indicationes ex his* generibus capiuntur,raroq; accidit,(ſi alicubi)à laborantis uirium modo:cũ febriũ,quæ pluribus diebus affligunt,indicationes,tũ uirium reſpectum neceſſario adhibeant,(non enim leue in his conſilium eſt,quod à uiribus petitur)tum cauſarũ,quæ ipſas excitant, exceptis tamen hecticis: utpote quas nulla†accendit cauſa,quemadmodum nec corpus id,quod iã habitu calorem ignis in ſe ſuſcepit, ſiue id lapis,ſiue lignum ſit.Illud nanq; commune cum diariis habent, ꝙ uidelicet nõ amplius fiãt.Differũt aũt in eo,ꝙ diariæ in leui(ut ſic dicã)affectu(κατὰ σχέσιν Græci uocãt) calorem habent:hæcticæ in habitu,qui ægre ſoluatur.Licet etiam dicas eã quoq;,quæ à uiribus ſumitur,indicationem tum reliquis oĩbus morbis,tum in diariis febribus,ſemper adhiberi:nobis tamen in præſenti diſputatione opus ea non eſſe,propterea,ꝙ ex prima quidem ratione nõ indicet,ex accidenti uerò indicet.De eo uerò accidente in ſequentibus diſſeremus.

*Scopis.

† ἀνάπτει,reaccendit,

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS F

LIBER NONVS

ARGVMENTVM LIBRI

Curandi ratio febrium continentium:ac ordo, & dignitas indicationum, quibus curatio uniuerſa continetur.

De tranſitu diariarum in alias febres,ac de ipſarum perduratione. CAP. I.

Diariarum,ò Eugeniane,*curationẽ in libro,qui hunc ꝓcedit,expoſui,totius ꝓpoſiti operis octauo.Eſt ãt huius febriũ generis unica acceſſio,uno pluri mũ die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe,°quæcunque uel per medicorũ ignorantiã,uel ægrorũ intemperãtiã,uel miniſtrantium errorẽ, in eiuſmodi febribus cõmiſſa in aliud ipſas genus transferunt, hæc ſuæ na turæ ſpõte nõ incidũt.Nõ.n.eſt profectò mirũ, ſi per ea, quæ delinqnũt, G nõ ſolũ porrigat,aut in aliud genus trãſeat,morbus quiuis,ſed ẽt,cũ prius nõ eſſet,nũc excitet.Nã cũ iis,q̃ integri ſunt,delinquere nõ ſit tutũ, haud quaquã id ægris ſine diſcrimine contingat. Reliqua uerò cũ ſint genera duo,(ueluti in libro De febriũ differentiis eſt oſtẽſum)alterũ ex humorũ putredine naſci docuimus:alterũ, quod iã ſoli das aĩalis particulas occupauit,hecticũ noĩant.Tranſeunt ſæpe aũt diariæ febres,ueluti ſuperius oſtẽdimus,in utrũq; genus,niſi quis eas cõmode tractet.Veluti aũt in cæteris rebus oĩbus,quæ cunq; uno genere comprehenſæ ſocietatẽ in naturis habẽt,ac propterea mutuo in ſe trãſire ua lent,tertia quædã formula in tranſitu ipſarũ exiſtit,quę neutrius extremitatũ formã planè exhi bet:ita nimirũ,& in diariarũ febriũ trãſitu imagineris,licet,alterũ quoddã genus in trãſitu exo riri,quod neutri extremitatũ ſit idẽ. Ac primũ quidẽ de hoc differendũ eſſe mihi uidet:quò,ſi cuti reliqua,ẽt ipſum tũ protinus noſcat,cũ incidit:tũ ſic inhibeatur in primo ortu,ne aut ægre ſanabile,aut inſanabile,poſt q̃ auctũ eſt,euadat.Cæterũ,mediũ id,cũ inciderit,nec noſſe ij poſſunt,nec ſanare,qui extremitatũ,quarũ eſt mediũ,ſpeciẽ ignorant.At tibi, qui præſertim nõ ſo lũ diariarũ,ſed ẽt reliquorũ duũ generũ,notas intelligis,ubi uel diariarũ notæ aliquatenus ſunt alienatæ,uel reliquarũ notæ ſimul apparent,haud difficile fuerit iã trãſitũ ſuſpicari.Ergo ex adu H ſtione,cruditate,laſſitudine,uigilia,animi perturbatione,uel bubone, qui ex euidenti aliqua ſit cauſa,nunquam ad tertium uſq; diem progredietur febris acceſſio,niſi quid delictum circa labo rantem ſit.At quibus ſtipatio febris occaſio eſt,iis etiam ultra hos porrigi acceſſio poteſt.Nam, qm̃ ſtipatio uel obſtructis exilibus meatibus,uel conniuentibus,uel etiam corpore ipſo immoderatius denſato accidit,merito,arbitror,diximus ex frigore, & balneis, quæ uel cõtactu refrigerent,uel facultate:præterea pharmacis ſimilis generis:pari modo iis,quæ cutim ſiccent,uelu ti Sole feruente:nec minus ẽt iis,quę denſent,ueluti dura cũ iis,quæ frigefaciãt,frictione:& de tineri intra corpus ceu fumida fuliginoſa ve excrementa,& ab iis febrem†accendi. Verũ ex his denſationem quandã corporũ ipſorum fieri,ac ueluti exiguorum meatuum conniuentiam: ob ſtructionẽ uerò uel propter glutinoſos,uel craſſos,uel copioſos ſuccos incidere.Quin ẽt febres quaſcunq; uel conniuẽtia meatuũ,uel recens corporũ dẽſatio excitant, has & deſiſtere poſt pri mã acceſſionẽ,ſiquis rectè eas tractet,& uere diarias tũ eſſe,tum appellari : at, q̃ ex obſtructione creant,ſi hæc puſilla ſit,ſolui ipſas quoq; ſimiliter,ut alias diarias,ſiquis eas legitime ſanet:ſin ualẽter impacti humores ſint ſic,ut ualẽtius aliquid,quod eos eximat,deſiderẽt, eas febres por rigi ultra unum diem neceſſe eſt,ac diariarũ febriũ genus uideri egreſſas. Quomodo enim dici

* τὴν ᾗς θεραπείας μέθοδον.

A.li.4.f.1.t.c.1.fol.412.

A.li.4.f.1.t.c.1.fol.416.

† ἀνάπτεσθαι, regaccendi,

A ultra diaria febris poteſt,quę in tertium uſq; diem extenditur,qñ ex ipſa nominis ratione in ſe-
cũdo eam deſiſtere par erat?Dictum enim ſupra eſt uigintiquatuor horas eſſe ſic appellatæ diei
ſpatium,utiq; ut cum nomine diei nox quoq; una comprehendatur.Atqui,ſi neque humor pu-
treſcens ſubſit,nec corpus ipſum febrilẽ calorem, ut habitũ,ſuſceperit,à duobus generibus di-
uerſum ſit.Aut ergo aliud præter tria iã dicta genus eſſe in prima febrium diuiſione dicẽdũ eſt:
aut appellatione pro nihilo habitu diarias ipſas nominare oportebit.Neq; enim profectò de ſub
ſtantia ipſa talium febriũ eſt diariæ uocabulum:uerum conuenienti nomine deſtituti, clarioris
ſimul breuiorisq; doctrinæ gratia,ab eo,quod ſæpius eis accidit,nomen indidimus. Ac natura
quidem eadem his eſt,quæ diarijs, nomen autem non idem.

Quæ ſint febres,quæ Synochi appellantur,& quæ ipſarum enumerentur inter diarias. CAP. 2.

SIquidem,in quibus una acceſſio ab initio ad finem perpetuo manẽs,in multos dies porrigiẽ,
eas febres ſynochos,i.continentes,appellant,non illi quidem græco nomine uſi,cęterum ſo
lœciſmum committendum potius rati,q̃ formam ipſarum ſine nomine linquendum.At nõ, ſi-
cuti idea una eiuſmodi febriũ eſt,à qua ſynochos eas nominant,ita & natura ſimplex unaq; eſt.
Quædam nanq; earum manifeſtam habent putredinis notam:quædam prorſus nõ habẽt, quas
B nimirum ex diariarium febrium genere eſſe diximus.Cum enim acceſſionis*remiſſio ex feruen — *παῦλα. al. διάλειμμα.
.l.4.f.1.t.2. 43.fo.425.b — tiũ humorum tranſpiratu cõtingere ſoleat,non tranſpirant autem in uehementi ſtipatione,ne-
ceſſe eſt multorum dierũ fieri acceſſionẽ.Igitur,ubi in tali febri nulla ſubeſt occaſio,quæ alteri⁹
acceſſionis principium excitet,ultra hoc,ꝙ multorum dierum febris eſt, nec inuaſionem alicu-
ius†febrium ſignificationis‡facit,ſed permanet ab initio ad finem una febris,quæ nec quotidia — †ἐπισημασίας.
næ,nec tertianæ,nec quartanæ*notã præferat.Cęterũ,cum me audis dicentem, ubi uehemẽter — *ἐπισημασίαν.
ſtipata corpora ſunt,cohiberi intra corpus febrilem calorem,non ita factã prorſus dẽſitudinem
putandũ eſt,ut nullũ ex iis humoribus,qui tenuati admodũ ſint,effluere foras ſinat: cum nec,ſi
de oſſibus ita dixeris,id uerum ſit,nedũ carne,& cute.Verum,cum à feruentibus humorib⁹ ua
por attollatur plurimus,effluat aũt foras exiguus,hunc,qui relictus eſt,febrem ſeruare eſt neceſ
ſe,neque id modo propterea,ꝙ ipſe manet,ſed etiam propterea,ꝙ quæ proxima ſunt,adurit.

Quo pacto febris continens,cum putredine,aut ſine putredine oriatur. CAP. 3.

QVoniam igitur ex duobus his ſeruari febris põt,& ꝙ totus uapor non tranſpiret,& ꝙ idem
uapor ea,quæ contingit,etiã excalfaciat,neceſſe eſt tres eſſe in ſynochis febribus differen
tias: nẽpe uel pari permanẽte magnitudine ea,quam in prima acceſſione ſummam* habuit:uel
adiiciente ſemper exiguum aliquid,diminuenteve:atq; hæc uel æqualiter faciente,uel inæqua-
C liter.Ac,ſi quidem,quod accenditur,ei,quod tranſpirat,par fuerit,nec augeri, nec minui febri-
lis calor cernetur,ſed perinde ſibi ſimilis permanebit,ac ſi nihil illi prorſus adiiceretur, aut de-
mereẽ.Quippe ad æqualitatis cuſtodiam,nihil intereſt,ſeruetúrne eadem aſſidue ſubſtantia: an
ei,quæ uacuatur,par ſit ea,quæ adiiciatur.Verum,ſi altera earum uicerit,utiq; ſi,quę uacuaẽ,mi
nui febrem neceſſe eſt:ſin,quæ adiicitur,omnino increſcere. Sed nec illud ſanè quẽquam latet,
ꝙ,cum ex febribus altera magis minusve,q̃ altera,tum augeẽ,tum minuitur, id ob exuperãtiæ
imparitatẽ neceſſario accidat.Nam,ubi alias ampliore mẽſura,aliàs minore,uel febriũ genera-
tio uel trãſpiratio exuperat,nec iis,quæ augenẽ,omnibus par eſſe auctio:nec iis,quæ minuunẽ,
demptio,omnino põt:immo plurimã eſſe,tum exceſſus,tum defectus,differentiã eſt neceſſe.At
que unum quidẽ hoc(ſiue genus,ſiue ſpeciem,ſeu quiduis aliud appellare libet)συνόχων,id eſt cõ
tinentium febrium eſt,quodq; ex eadem,cum diariis natura conſtat.Alterum eſt, ubi in omni-
bus uaſis,ac potiſſimum maximis,æquabiliter ſucci putreſcunt.Eiuſmodi febrium in gracili, &
frigido corpore neutra conſiſtere ſolet:ſed plurimum in iis,qui ſanguine abundant,& *corpulẽ — *πολυσάρκοις.
tis,gigni cernuntur:qñ nec obſtructio citra putredinem excitare febrem ualet,niſi id, qđ trãſpi
rat,& copioſum ſit,& calidum:nec humorũ putredo in oẽs,quę inter inguina,& alas interſunt,
D uenas æquabiliter,ac cito porrigi in frigido habitu poteſt. Debent.n.‡ſemper‡, quę putreſcunt,
tum calida humidaq; eſſe,tum uerò difficilem tranſpirationẽ habere.Eoq; fit, ut nec in frigida
ętate,nec in frigido corporis temperamento,ſiue id ab initio conſtitit,ſiue modo frigidum ſit fa
ctum continẽs excitetur febris:Sed nec in gracillibus,uel qui raro ſunt corporis habitu: Immo
tũ ętate,tum natura,tum acquiſititio temperamẽto,quę calida ſint,ac præcipue ſi, & carnoſus,
& bono,ac multo ſanguine affluens,& denſo corpore ęger ſit,aut ẽt calidis excremẽtis refert⁹.
Proinde fit,ut,qui ita febricitant,iis & pulſus maximus ſit,& ęqualis,& uehemens: quibus etiã
arterię*habitus,nec durior,quàm pro natura,eſt,nec mollior,celeritatis tñ frequentięq; eò ꝑue — *σύστασις.i. conſiſtentia.
nit, quò febris ipſa magnitudinis. Atq; hęc quidem ambarum ſunt communia: alteri uerò pri-
uatim putredinis inſunt notę,idque tum in lotio,tum pulſu, tum caloris ingrata qualitate.

*Adoleſcentium duorum curatio,quorum alter Continente ſine putredine,alter cum putre-
dine,febricitabat.* CAP. 4.

AC tibi exẽpli cauſa redigã in memoriã adoleſcẽtes duos,quos unà mecũ uidiſti Erat alter
eorum liber,& palęſtrę peritus:alter ſeruus,haud inexercitatus ille quidẽ,cęterũ in palę-
ſtra parũ uehemẽs,nec tñ ad quotidiana,quę ſeruũ deceãt,tum exercitia,tũ opera tractãda, nõ
idoneus.

idoneus.Porrò liber continenti citra putredinem febri laborauit:seruus continenti, cũ putredi- E
ne.Horum utriq;,quæ nam sit adhibita curatio,non intempestiuum dictu nunc arbitror,quãdo
quidem in exemplis exercitari,quiduis discentes maxime expedit:neq; enim satisfaciũt ad exa-
ctam cognitionem uniuersales methodi.Sunt autem exemplorum ea pro potioribus habenda,
quæ ipsi oculis usurpauimus : qñ,si omnes,qui docere scribereve aliquid sunt aggressi, ea prius
operibus ostendissent,prorsus paucula quædam falso dicerentur.Nunc uero pleriq; alios doce-
re tentant,quæ nec ipsi unquam fecerunt,nec aliis ostenderunt. Cęterũ uulgus medicorum,ni-
hil miri est,si contemptis bonis moribus,opinioni sapientiæ magis,quàm ueritati,inhiat. Verũ
non sic fuit ratio nostra.Nõ enim heri,aut nudiustertius,sed statim ab adolescẽtia, philosophię
studio capti,primum nos ad eam contulimus:Mox patris euidenti insomnio moniti ad medici-
næ studium excolendum uenimus, ac per totam uitam operibus magis,q̃ uerbis,utriq; studio
incubuimus.Quo minus mirum est,si,in quo tempore alii totam urbem salutando lustrãt,& cũ
diuitibus cœnant,ac eosdem comitantur,hoc omni uos sedulo laborantes, primum quidẽ oĩa,
quæ ueteribus pulchre sunt*inuenta,didicimus:mox eadem opere tum indicauimus, tum exer-
cuimus.Ergo,qui palæstræ peritus iuuenis erat,ubi febricitare hora prima noctis cœpisset, po-
stridie eum mane circiter horam diei tertiam uidimus. Cum autem inuenissem febrem admo- F
dum calidam,sed pulsus æquales,& maximos,& celeres,& frequentes,& uehementes:tum ca- A.l.4.f.1.t
loris qualitatem,quæ tactum minime moderet: iã uerò,& urinas,tum crassitudine,tum colore, c.44.f.425
à naturali habitu non multum alienas:audiens præterea hominem circiter triginta dies exerci-
tationis consuetudinem intermisisse,pridie tamen exercitasse se uehementius,cæterũ non mul-
tum:sumpsisse autem solitos cibos,atq; eos concoxisse,quamuis tarde,& ægre,utpote cũ febris
uespere occupasset:cum interim rubicundus plenusq; homo appareret,atq; etiam plenitudinis
sensum se percipere diceret:faciente interim quodam eorum, qui aderãt, de uena secanda men-
tionem : uisum nobis est eius auxilii cõsiderationem in aliud tempus remittere,simul ut certius
sciremus,cuius generis febris esset:simul necessario propter eam,quæ præcesserat,concoctionis
tarditatem.Cum autem uesperi similem uigorẽ tueri febris est uisa,ceu nihil sensibiliter remit-
tens,suspicio iã erat synochon esse,hancq́, ex obstructione,& sanguinis abundantia,& præ car-
nis copia,stipatione. Ac,cum parem magnitudinem per totam noctem febris seruaret, postero
die uisum est medicis omnibus,qui inuiserant,sanguinem esse mittendum. Discordia uerò orta
de tempore:& uincentibus,qui id in sequẽtem diẽ differendum suaderent:febris per totum eũ
diem euidenter uisa est uigorem suum augere.Mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio G
minime incidit,quæ primæ ad portionem responderet:erat tamen æstus ipse laborãti intolera-
bilis:urgebatq; cum tensio totius corporis,utpote repleti,tũ capitis pulsatio:atque ob hæc gra-
uis uigilia,iuuene in aliam alias se figuram iactante.Itaq;,cum ultra ferre nõ posset,hora noctis
circiter octaua mittit ad me ministrum,rogatq;,ad se ocyus ueniam.Ipse annuo,atq; abeo,inue-
nioq; febrem calidissimam,pulsumq;,qualem prædixi. Quoniam autẽ nec in hoc, nec in lotio,
nec in ipsa caloris qualitate,indicium aliquod humorum putrescentium apparuit,optimum fa-
ctu uisum est uenam incidere ante,quàm putredo inciperet. Aufero itaq; ab homine eousq; de
industria sanguinem,quoad animo linqueretur,maximum planè ubi ualentes uires sunt, conti-
nentis febris remedium:id quod,tum ratione,tum experientia didici.Primum nanq; in contra-
rium statum agitur corpus,celerrime ex animi defectu refrigeratũ.Hoc uerò nemo inuenire po-
test,neq; quod ipsis ægris,neq; quod naturæ,quæ animantes gubernat, iucundius utiliusve sit.
Postmodũ in eiusmodi corporibus necessario superuenit alui deiectio,nõ nunq̃ etiã bilis uomi-
tio:quas res statim à toto corpore madores sudoresve excipiũt.Quæ nimirũ oĩa,cũ huic quoq;
contigissent,protinus febrẽ extinxerunt,ut quidã ex iis,qui aderãt, iugulasse me febrem per io-
cum dicerent:unde oẽs risimus.Verum,quò narrationem oẽm absoluam, nihil mali erit paucu- H
la addidisse.Post duas nãq; à sanguinis missione horas paulo nutrimẽti dato,ac iusso quiescere,
discessi. Quinta vero hora reuersus, tam profundo somno indormientem inueni,vt tangentem
me prorsus non sentiret.Cum uerò,& ministri adeo illi altum somnum fuisse dicerẽt,ut nec,cũ
madores eius abstergerent, expergisceretur,suasi ita facerent:esse nanq; hominẽ iam prorsus à
febri liberũ.Reuersus autẽ,& decima rursus hora,ẽt nunc dormientem inueni.Egressus ãt iterũ
ad alios visendos ægros,redeo hora prima noctis,non tñ,ut ante, tacens, sed uoce de industria
sublata,quò ęgrum à somno excitarem.Quod cum ita accidisset,ubi solo ptissanę cremore ipm
nutriui,abii.Cuius modum postero die augens,tertio lauatum dimisi.Ac, quæ ad hunc pertine-
bant infirmum,ita sunt gesta.Quæ uerò ad alterum,nunc dicam.Is,cum toto die multum labo-
rasset,deinde lauatus paucula comedisset,cœpit nocte febricitare,totum ẽt cõtinuãs sequentẽ
diẽ.Hunc nos post secundã noctẽ uidimus,in cæteris quidẽ oĩbus iã dicto iuueni similiter affe-
ctum,uerũ putrescẽtium humorũ euidẽtes præbẽtẽ notas.Itaq; uena quoq; huic protinus inci-
sa usq; ad animi defectũ uacuauim⁹.Post id,idoneo interposito spatio,cibauimus primũ mulsa: A.ibidem
deinde una interposita hora,ptissanæ cremore.Atq; hæc oĩa intra quintã acta sunt horã. Cũ ãt
similis sibi ꝑseueraret febris,synochõ eã fore ex putredine expectauimus.Itaq; accidit. Quip-
pe cum

*εὕρηνται est in impressis, ut Linacer: εἴρηνται, i. dicta, est ĩ manuscript.

A pe cum eam secūda noctis hora pari magnitudine cerneremus,tertiæ diei accessionē, futurane
esset,an secus,diligenter obseruare uolebamus:cuius in septimā horā noctis suspicio erat.Itaq;
cum summo mane superuenissem,inueni,qđ expectaram.Nam nec tertiana inciderat accessio:
febrisq; remissior paululo,q̃ uesperi fuerat,apparuit.Vt autē rursus hoīem meridie uidi:eratq;
iam certissimum,& febrē decreuisse,& synochen febrē esse,sed quæ assiduè decresceret:satius
uisum est,tū quoq; hoīem similiter nutrire.Quarta uerò exacta nocte,manifeste minor ēt quar
to die erat. Quo rursus quoq; ad eūdem modum hoīe cibato,aduertimus,tum illo die toto,tū,
quæ hūc secuta est,quinta nocte magnitudinē remittere sic,ut quinto die liquido planè appare
ret minor esse febris,q̃ ante.Itaq; ad portionē minuentis se febris,urinę quoq; cōcoctio ꝓcesse
rat.Eratq; haud obscurum septimo(id quod factum est)finiendā.Hanc igitur planè continentē
ex humorum putredine febrem,& q̃ assidue decresceret,uidimus.Multas uero alias cōtinentes
conspeximus,†quarum aliæ crescentes:aliæ similē tenorem seruantes erāt(illas Epacmasticas,
has Acmasticas uel Homotonus Græci uocant:)aliæ,ceu quā modo memorauimus,decrescen-
tes,quas Paracmasticas dicunt.Aliæ rursus in primo die putredinis notas habuerūt:aliæ in ter-
tio,aut certè ad summū quarto,idq; aliàs medicorū ipsorum inscitia,q̃ sanguinem nō miserāt,
B aliàs laborantium ipsorū timiditate. Siquidē eorū, qui ex sola obstructione febricitarēt,nemo
in putredinis febrem incidit,qui prius sanguinē miserat. Quem,ubi ualida uirtus subest,& ætas
permittit,usq; ad animi defectum mittere expedit:ubi horum alterum nō satis rñdet,tutius est,
quantū satis uisum fuerit,tm̄ principio detrahere:quod defuit,iteratione supplere. Etenim hoc
præsidio omisso, qui ita febricitant,in summum discrimē ueniunt,nisi si eos uel uiriū robur,uel
largū sanguinis*profluuium,uel sudor copiosus,ex manifesta pernicie eripiat.Et tñ non nulli ex
medicis sunt,qui,tametsi manifestissime uident,naturā sanguinis ꝓfluuio non paucos eorum,q̃
sic periclitentur, seruare, tñ sanguinis missionem fugiāt,nullā nec experientiā,nec uerā rōnem
secuti. Cæterum hos mittamus,disputato præsertim contra illos abunde uno integro libro,qui
est De sanguinis missione contra Erasistratum scriptus: ipsi uerò ad propositum reuertamur.

†τοὺς μὲν ἐπακμαστικοὺς ouero ς᾿ικοὺς τοὺς δὲ ὁμοτόνους ἀκμαστικοὺς, ἢ ὅπως ἄν τις ἐθέλοι καλεῖν· ἐνίους δ᾿ ὥσπερ καὶ τὸν ὅτος ὁ προειρημένος, παρακμαστικούς.

.li.4.f.1.t.2 4 fo.417.e

De ratione curandi continentes febres per venæ sectionem,& frigidæ exhibitionem. CAP. 5.

Erat uerò in p̄nti disputatione ꝓpositū de ijs febribus disserere,quæ ex stipatis ꝑ obstructio-
nem meatibus oriuntur. Quas,si sine putredine consistant,ex diariarum esse genere dixi:sin
ijs putredo aliqua uel ab initio statim, uel post modū superueniat, ubi in oībus uenis,ac p̄cipue
magnis ea constitit,cōtinentes excitari febres: ubi in unica animalis parte,febres,q̃ certo ambi
C tu accedant. Verum de his postea. Quod aūt & bis,arbitror,& ter,& sæpius,iterumq;,dicendū
est,q̃ ita laborant, si recte curabunē, ijs sanguinis missio est adhibēda:qñ,quibus corpus ex suc
corum abundantia inhabile ad trāspirationem iam redditum,tm̄ caloris congessit,ut inde iā fe-
bricitet,ijs tm̄ sanguinis est detrahendum,quantum uires tolerant.Pro certo quoq; habendum,
nisi ijs, qui hoc per naturam sunt habitu,id adhibeaē præsidium,fore,ut uel suffocētur,uel certe
syncope prehendi oīno periclitentur,nisi(ut dictum est)eos uel uiriū robur,uel plurimus sudor,
uel largum sanguinis profluuiū,à morte uindicet. At illud uel me tacente constat,ijs præsertim
qui librum de plenitudine studiose perlegerunt,quanq̃ & nunc quoq; à me diceē,non esse nunc
nobis de ea abundantia sermonem,quæ ad uirtutem comparaē(quippe q̃ nec sic obstruit uena-
rum ora,ut refrigerationē prohibeat,nec tunicas earū distendit,nec ruborem,nec tumorē inue
hit,multoq; minus uel carnis,uel cutis transpirationē moraē) uerum de ea,quæ cōtineri à uasis
ultra non ualet:quæq; ob id ipsum,tū perrumpere uasa,tum recludere solet:reliquaq; modo di-
cta symptomata inducit,obstructionem,distentionem,tumorē:ruborē : de hac,inquā,mihi oīs
sermo tum habitus est,tum uerò nihilo minus habendus. Siquidē copia hæc,dum bonitatē suā
seruat,ut pariter augeri cum robore uiriū est nata, ita, siqñ has grauat,nec de cætero augebitur,
D & bonitatem naturæ amittet. At,si † naturalem semel bonitatem amiserit,ꝫfieri nequit,ut non
putrescat:qñquidem nec aliud ullum ex ijs,quę foris sunt,humidum calidumq; corpus manere
imputrescibile cernimus. Ergo festinare ad sanguinem detrahendum oportet,quo*uenarum na
tura ex transpirando uentilandoq; naturalem temperiem seruans,humoribus eo,quo inter ini-
tia,modo dominetur:qñ,si ad intemperiē uersa laborabit,metuendum est,ne hi putrescant.Ex-
citatur aūt intemperies in ea ex febris calore.Quem siqñ rudis quispiā medicus auxit,nō uacua
ta stipationis causa,in incerto reliquum oē remedium est. Vbi nanq; emitti abundātia postulat,
calor autē refrigerari,pugna discordiaq; inter ipsa sanandi oritur remedia,scilicet ijs,quæ refri-
gerent, quamuis temperiem naturæ concilient,saltem abundantiam intra corpus detinētibus:
quę uerò rarefacienda cute hanc educant,oībus calfacientibus,sic,ut,si abundantiam emittere
uelis,febrem augeas:si febrem refrigerare,abundantiam moreris. In hanc consilij inopiā deue-
niunt,qui statim à principio non uacuarunt, Erasistrati persuasione inducti: qui nec spontanea
sanguinis profluuia potuit imitari.Optimum igitur factu est(id quod nos semper in re quaq; fa
cere uidisti)statim non numero dierum, sed uni uirium robori, in febribus eius generis attentū
esse:quippe quod si seruatum est, non solum sexto septimove,sed etiam sequentibus diebus san
guis est mittendus. Quòd si curare aliqñ infirmum cogeris, cui non solum antea secandæ uenæ

†τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον ἀπολέσειε.
*τῶν ἀγγείων.i. uasorum.

remedium prætermissum est,sed nunc quoq; uel per medicorũ ignorantiã,uel ipsius laborantis propinquorumve eius timiditatem procedẽte tꝑe mittere sanguinem prohiberis, ad * frigidam exhibendam accedes,sed diligenter ante discernens,quantum ex ea nocumentum contingere possit.Nã,si id aut exiguum erit,aut nullum,offerenda potui est,quæ prorsus sit gelida,quãtum bibere ægro libet:quinimmo magis id audebis,si frigidę potioni insueuerit.Sin magnum timetur incõmodum,ab hac quidẽ abstinendum,atq; alijs auxilijs,quibus obstructio eximat̃,& abũdantia uacuetur,& febris feruor deferbeat,utendum. Porrò incommoda,quæ frigidã potionẽ intempestiue immodiceq; exhibitã sequuntur,in his consistunt,ꝙ lentos crassosq; † humores, siue hi obstructiones,siue putredinem,siue phlegmonẽ : siue,qualis erysipelas,aut scirrhus,aut œdema est,affectũ creauerint:attenuari digeriq;prohibent.Ergo,quoties ex his febris accenditur,atq; ad eos uacuandos frigida data non conducit,ad præsens quidẽ non paruum affert leuamen,propterea,ꝙ iam accensam febrem extinguit:uerum,cum causa eius adhuc perstet,aliam denuo accendi est necesse,atq; ea,quæ præcessit,non nunquam difficiliorem,propterea,ꝙ densatum ex frigida corpus est.Atq; hęc una noxæ species est minime cõtemnenda. Altera talis est. Multæ laborantis imbecillæ particulæ,siue ita se ex naturali intẽperie habeant,siue ex uitio adscititio,à frigida lædunt̃. Alij nanq; gula adeo uehementer est affecta,ut uix deglutiret. Alij uentriculus sic,ut uix concoqueret: Alij ipsum uẽtriculi os,aut iecur, aut colon,aut pulmo,aut septum transuersum,aut renes,aut uesica,aut tale quippiã aliud à frigida percussum,ad proprium opus infirmum est redditum.Non nulli aũt ex intempestiua immodicaq; eius potione,nõ multo interposito tꝑe,nec postmodũ, sed illico,difficultate spirandi,& conuulsione,& tremore corripiuntur : ac toto(ut semel dicam) neruoso genere læduntur. Nec ignoro,ꝙ formidolosum te ad frigidam offerendam ex ijs,quę memoraui,redderem,nisi ea me usum subinde uidisses,semperq; cum successu,nec ægrum in ullo manifeste læsisse.Quibuscunq;.n.in principe particula tumor aliquis è phlegmones,œdematos,aut scirrhi genere constitit,ijs frigidam offerre nõ oportet:sed nec ijs,quibus obstructio,putridusve humor non concoctus incommodat. Quòd si euidentes percipis absq; iam dictis tumoribus concoctionis notas,illud duntaxat æstimabis,sit ne pars aliqua temperamento adeo frigido,ut in hanc noxa procumbat.Porrò erysipelas,quod uerum erysipelas sit,non aliter sanaueris: at,si mistum cum phlegmone sit,in hoc cõcoctionis expectandæ sunt notæ. Atq; hæc latius,q̃ pro re nunc proposita,cum postmodum etiam forte necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere.Nunc.n.altera cõtinentium febrium ex sola obstructione est orta:altera uerò ẽt cum putredine per omnes uenas. Cum ergo concoctionis humorum in ijs notas uideris, de quibus dictum abunde in libris de Crisi est,audacter frigidam dabis:quippe solidarum animalis partiũ natura roborata prętenuatos iã humores aggreditur ita,ut qui utiles sint atq; ad nutriendum habiles,hos quidẽ ad se trahat:inutiles uel ꝑ uentrem,uel per cutim eijciat. Quòd si ẽt frigidæ assuetus æger fuit,magna cum fiducia frigidã exhibebis, ipsa scilicet experientia iam doctus,omnia uiscera eius occursum familiariter tolerare. Omnino nanq; , siquod frigidũ adeo esset,ut ab hac offenderetur, id per sanitatis tp̃s euidenter offensam suam ostendisset : nulla uerò per sanitatem particula quicquã ab hac lęsa,nec ẽt inter febricitandum quicquam lædetur. Vbi nanq; nõ nulli aquę frigidæ potioni non assueti, tñ ꝓpter ardentem febrem eam bibere coacti,nullum incommodum senserunt,multo profectò minus eorum,qui assueuerunr,quisquam lędi debet:cui etiam quasi pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic nanq;,cum in uasorum finibus plurimus contineatur,utpote tum aerea in his substantia,tum ẽt succis omnibus inflammatis,quantum ab frigido patitur refrigeratus,tm̃ rursus calfaciendo in ipsum agit.Ideoq; minus tuta ijs,qui exiguum sanguinem carnemq; obtinent,frigidæ potio est: celeriter nanq; ad solidas aĩalis peruenit partes,nulli,quod eius uim frangat,occurrens. Eo ẽt fit,ut hecticæ febres nec perinde eam,quæ prorsus sit gelida,nec multam, desiderẽt:ceu quę extenuatis oĩno,exiguiq; sanguinis corporibus,incidant. Verum de illis post agetur. Maxima uero continentium febrium remedia hæc duo sunt,detractio sanguinis,& potio frigida. Verum illa nullo non tꝑe,modo uires sustineant:hæc,cum & in pulsu,& urinis,concoctionis euidentes cernuntur notæ,febris autem est maxima. Attendenda uerò:cum uenæ secandæ* indicationibus sunt,tum quę eam præcedũt,tum uerò,quæ oĩno excipient.Nam,* si pręcedat ciborum cruditas,tãto tꝑe differre uenæ sectionem iubebis,quantum satisfacere tum ad eorum cõcoctionem,tum ut excrementa descendant,uidebitur. Sin sequetur necessario uacuatio quæpiam, tm̃ illi de eo, quod superfluum est relinquendum, quantũ est ꝑ eam uacuandum. Itaq;,si tempore mittendi sanguinis menses moueri contingit, siue ẽt hæmorrhois sit reclusa, si inspectus fluentis impetus satis fore uidebitur,qui solus,quod requiris,uacuet,naturę rem oẽm permittes:sin minus,tm̃ ipse detrahes,quo ex coniunctis ambobus perficiatur,qđ postulas. Veluti aũt in his ad ipsam naturalem uacuationem,quæ sensu usurpetur,non leuiter attentum esse oportet,ita alibi uel ad naturam ipsam,uel ætatem,uel cœli statum. Sunt.n.non nulli ad exhalãdos digerendosq; corporis succos natura propensi: pueri certe propter ætatem perpetuo : cœli uerò status,ubi calidus nimiũ est & siccus. Voco cœli statum ipsam ambientis nos aeris temperiem:

E F G H

A.li.4.f.r. c.7.fol.41

† Linacer uertit ut impressi legunt. antiqui addunt καὶ πολλοὺς i. & multos.

A riem: sub qua & anni tempus, & regio comprehenditur: qm̃ horum quoque utrunq; ex ambientis temperie indicationẽ mutuatur. Propensi aũt ad digerendos corporis succos sunt, quicunq; natura sunt humidi: magisq; si accedat caliditas: præterea, qui raro corporis sunt textu: ad hæc, quibus os uentris, aut amara bili abundat, aut imbecillum est, aut supra modum sensile. Atq; hæ quidẽ indicationes sunt, quæ sanguinem detrahendum dehortant. Contra postulant, unà cum affectu, cuius causa primum requirebatur, habitus durus, densusq;, &, uno uerbo, qui haud facile digerit: tum ambiens humidus frigidusq;. Sanè merito quædã sanguinem mittendum adhortantur, q̃dam dehortantur: siquidẽ id pro uacuatione oĩno suscipitur. At eorum, quæ cõprehensa sunt, quædã transpirationes morantur, quædã promouent: & quædam ad uacuandum prompta sunt, q̃dam secus. Sanè transpirationem corporum prohibent, tum meatuum stipatio, tũ circundantis nos aeris humiditas, & frigiditas: contra ꝓmouent ea, quæ his sunt cõtraria. Eorum autẽ, quæ uacuant, quę calida humidaq;, ac tenuia sunt, ea celerrime digerunt: contra, q̃ crassa, glutinosa, & frigida sunt, ægre transpirant. Atq; hæc quidẽ ad rem propositã de missione sanguinis, ac frigidæ aquæ potione, non ignorasse expedit. Quarum utranq; metuentes nõ paucos medicos uidisti, utiq; imperitos. Quorum alteros Hæmophobus, id est sanguinis mittẽdi timidos:
B alteros Psychrophobus, id est frigidæ exhibendæ formidantes, sic græce noĩamus, sicut, q a rabido cane sunt morsi, Hydrophobus: sunt.n. proculdubio horum quoq; aliq præ dogmatis sui studio, non leui in rabie. Ergo relictis his, qđ initio institutum nobis fuerat, ꝓsequamur, ad memoriam reuocantes, quẽadmodum sermo noster occasione cõium quorundam in ipsis accidẽtium, à diarijs uenit ad cõtinentes. Qm̃.n. obstructionis affectus, cum & ipsa exilis est, & rite curatur, diariã febrem efficit: cum uerò uel propter magnitudinem, uel medici inscitiam, cõsuetum diariarum tempus excessit, aut continentem, aut aliquam earum, quæ certo ambitu repetunt: merito nos de ea, quæ diarijs cognata est, continenti febre disputatio excepit: propter has uerò protinus & de hac, quę cum putredine humorum erat. Visumq; satius est uel claritatis, uel exercendi legentis causa, unius ægroti in utroque febrium genere mentionem facere.

A.li 4.f.1.t.1. ..7.fol.412.g

Indicationes non à traditis tantum superiori libro scopis, sed à causa morbi, ac ægrotantis uiribus petendas esse: & illarum methodum exercitatione in particularibus comprobandam. CAP. 6.

IGitur, qm̃ hæc nobis peracta sunt, ac per ea demõstratum euidenter est (id qđ in præcedenti hunc libro ad calcẽ est dictum) oportere in alijs febribus, q̃ amplius diariæ non sint, non modo ab ijs *rebus, q̃ in illo libro ꝑcipiantur, faciundorum indicationes peti, sed ẽt ab ea causa, quę
C febrẽ excitet, ac laborantis uiribus, ad uniuersalem denuo exercitationẽ reuertamur, pro comperto hñtes, non licere ullius artis scientiã nancisci, nisi & methodum quandã habueris per uniuersalia uocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris. Cum neq; fieri possit, ut sine multiplici in ægris singulatim exercitatione, quod ex usu sit, facias: nec sine uniuersaliũ cognitione probe exercitatio ꝓcedat, quippe cũ in uniuersalibus methodus, in particularibus exercitatio, cõsistat. Tanq̃ igit, q iter aliqđ ingredi student, utroq; inuicẽ utũtur crure: q altero claudus est uno duntaxat utit, & longo spatio, & sæpe errãs, uiã peragit: ita sanè, & qui finẽ cuiuslibet artis cõsequi parat, duobus his ueluti cruribus, uel instrumentis, uel qũocunque appellasse libet, uti debebit: in uniuersalibus theorematis, methodo: ĩ particularibus, exercitatione.

* scopis.

Aduersus eos, qui curandi indicationem à laborantis uiribus sumi negabant. CAP. 7.

REuersi igitur ad methodum, nunc age de ægrotantis agamus uiribus, conferant ne ad curationẽ hæ quippiã, an planè nihil, ceu non nullis est uisum. Videtur tñ eorum, qui inutilem uirtutem esse ad curationem inueniendã dicunt, non propria operum artis disceptatio esse, sed logica potius, ac sophistarum. Aiunt.n. ab eo, quem curamus, affectu, faciendorum indicationẽ præstari, haud quaquam à uiribus. Ergo & anni tp̃s, & regionem, & statum cœli, & ætatem, &
D cõsuetudinem, & corporum temperies inutiles esse, eadem scilicet ratione dicunt. Postea, cum mutare curationem ꝑ ꝑ hæc coguntur, immemores eorum, quæ inter initia dixerant, quædã eorum contraria aliqñ indicare aiunt ijs, quæ ad curantis consilium dirigitur: quędã ad præsidiorum materias esse inutilia, quẽadmodum & aĩalis partes. Etenim in illis quoq; eadem utuntur stropha, in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inuentionẽ asserentes: post, ubi redarguuntur, ad curationis quidẽ indicationem inutiles dictitantes, ad materię tñ mutationem, uel inuentionem, uel dr̃iam, uel qualitatem (nã nominant eodem oẽs modo) necessarias esse fatentes. Itaq;, quod modo dixi, nunc quoq; repetam, nempe ꝙ egressi ex eo, quod in arte est utile, in logicã disceptationem ueniunt. Est nanq; artis utilitas, auxilia, quibus æger sanetur, inuenire: quo illi relicto, de noĩbus litigant, Enduxus, & Antenduxus (quasi indicationes, & indicationum contradictiones dicas) item cõitates, & scopos, & auxiliorum materias, aliaq; similia loquentes. s. hac noĩum diuersitate purgasse se pro ijs, quæ falso affirmauerant, arbitrãtes. Ego uerò minime ueto noĩbus, quibus libitum sit, uti: meminisse tñ eos uelim eorũ, quæ ab initio proposuerunt. Ea sunt auxiliorum inuentiones: ad quas quicquid cõducere qũolibet uidebit, id fatendum est ad curationem esse necessarium. Sic igit, & uirtus necessaria ne consideratu in ęgris à medico sit, an nõ, indagemus. Ego.n. sæpe maxime esse necessariã aio sic, ut, quæ circa ægrum

administrantur,omnia fermè eius unius causa fiant:aliqñ mediocriter necessariam sic, ut aliqd E
ex hac quoq; ad ea,quæ facienda sunt, consilij petatur, non tñ pcipua faciendoꝝ ratio huc oĩs
referatur. Possum rursus ostendere tibi uirtutem adeo exiguum ad inuenienda remedia confer
re,ut propter exilitatem etiam lateat:aliàs uerò prætermitti,ac silentio præteriri, quasi prorsus
ex utiliter considerandis non sit:Verum,quod accidit in uirtute,id in reliquis omnibus,quæ ali
quid faciendum indicant,usu uenit.Nam aliqñ aliud eorum alio minus,aut plus ualet: aliquan
do adeo est ualens,ut solum indicare uideatur:aut ita imbecillum,ut omittatur.

Medendi methodum primum ab Hippocrate inuentam, deinde à Galeno declaratam,ac absolutam fuisse. CAP. 8.

HAec igiť dum doceo,adsis aĩo uelim,illud habens in memoria,ꝙ nec in alijs ullis curatio,q̃
per methodũ agiť,cõsistit:nec alius ante nos quisq̃ oĩa ea ordine definiuit, quãquã ẽt ab
Hippocrate uia est inuenta.Hęc.n.ipsa,q̃ ego nunc enarraturus sum,ille curationẽ indicare pri
mus oĩum scripsit:uerũ,ceu primus inuentor,nec debitũ oĩbus ordinẽ dedit,nec cuiusq; indica
tionis dignitatẽ ad unguem finiuit:& quasdã in ipsis discretiones omisit, obscureq; plurima ꝑ
antiqua dicendi breuitate est interpretatus. Præterea de cõplicatis affectibus paucissima oĩno
pcepit.Ac,ut breuiter dicam,oẽm ad medicationem uiam aperuisse mihi ur̃,sed ita tñ,ut ea cu- F
ram diligentiamq; ad absolutionem desideret: ueluti nunc quoq; uidemus,quasdã ueterũ in ter
ris uiarũ,quibus pars quæpiã est,uel lutuosa,uel lapidibus sentibusve impedita, uel moleste ar
dua,uel periculosè prona,uel feris obsessa,uel ꝑꝑ magnitudinem fluminũ inuia, uel longa, uel
aspera.Itaq;,cum sic se haberent oẽs in Italia uiæ,eas Traianus ille refecit: quæ quidem earum
humidę,ac lutuosæ partes erãt,lapidibus sternens,aut editis aggestionibus exaltãs: q̃ sentico-
sæ & asperæ erant,eas expurgans:ac flumina,quæ transiri nõ possent,pontibus iungens:ubi lon
gior,q̃ opus erat,uia uidebať,aliã breuiorem excindens:sicubi uerò ꝑꝑ arduum collẽ difficilis
erat,per mitiora loca deflectens:iã,si obsessa feris,uel deserta erat,ab illa transferẽs, ac per habi
tata ducens: tum asperas cõplanans.Itaq; mirari nemo debet,si,cum uiã rõnemq; medendi ab
Hippocrate inuentã esse sim testis,ipse tñ hoc opus scribere sum aggressus. Neq; n.ceu ea planè
non esset inuenta,sed ueluti,q̃ proxime diximus,desideret,ad hęc conscribenda uenimus,nemi
ne priorum,qui eã methodum absoluerit,ante me inuento:qñ alij oĩno eã nõ nouerant:alij, cũ
nossent,non potuerunt tñ,quod defuit,adijcere:non deerant,qui incognitam esse,umbraq; in-
ductam,ac prorsus è medio sublatam uoluerunt,ii uerò qui fuerint,in sermonis progressu dice-
tur.Nunc quod promisi,aggrediar: omnesq; deinceps medicandi indicationes exponam. G

In diarijs febribus ab affectus causa, atque ægri uiribus non præberi præcipuam indicationem. CAP. 9.

VTile aut ad claritatem eorũ principium sumeť ex reuocatis ad memoriã iis,quæ in ꝓximo
libro disseruimus,cũ de diariis ageret.Videbať.n.in illis prima,ac(ut sic dicã)maxime præ
cipua faciendorũ indicatio esse,q̃ affectũ ægrotantis amouendũ suadet, æque,ut in sanis prima
esse,q̃ statum eorum seruandũ monet.Verũ hic,sicut ꝑ similia seruať,ita per contraria perimiť.
Conferre pterea ad auxiliorum inuentionẽ diximus tum ipsam corporis tẽperiẽ unà cum con-
suetudine,tum regionẽ,tũ anni tp̃s,tum cœli statũ:In quibus uerò morbis egregius aliq̃s in una
parte aĩalis affect⁹ subsisteret, ueluti ex adustione in capite,à parte quoq; ipsa aliquã faciẽdorũ
indicationem sumi.De uiribus tñ,uel causa q̃ affectum creet,in eo libro nihil est dictum,ꝓpea,
ꝙ nec uires in diariis febribus egregiam ullam ꝓuidentiã requirant,utpote q̃ oĩno ualidæ sint:
nec affectus ullus in uera diaria subsit,qui eam uel gignat,uel augeat,nam utroq; modo loqui li
cet.Verum nunc prius de uiribus præcipiam:deinde ad causas,quæ febrem excitant,accedam.

Triplices genere in nobis esse uires,ac quo pacto illarum ratio sit habenda, quando,quæ ab eis est indicatio,cum reliquis indicationibus pugnarit. CAP. 10. H

GVbernant animal(ut in libris de Hippocratis,& Platonis dogmatis est monstratum)tres di A.l.1.f.1.d. c.1.fo.25
uersi inter se gñis facultates,toti corpori ex suo quodam ueluti fonte quæq; distributa:eas
Plato aĩas uocat,propriã cuiusq; substantiã inueniens. Est.n.earum quædam ad nutriendũ ani
mal necessaria,ac cum stirpibus cõis,quæ iecur ueluti pro fonte habet: canales uerò ad hoc in
totum corpus sparsos,ipsas uenas:hanc seu appetitricem,seu ᵃ *naturalem,seu altricẽ uoces, ni
hil interest;ueluti nec,si aĩam,aut facultatem.Altera est,quæ nõ modo ut stirpibus,aut uita præ
ditis,sed ẽt ut animalibus ᵇ *aĩa est insita:hæc sedẽ in corde habet,ipso quoq; insiti caloris quo-
dã ceu fonte:ab hoc fonte canales arteriæ sunt:uocaturq; hæc multis sanè nominibus, nã & fa-
cultas siue uirtus uitalis,& facultas siue uirtus ᶜ *animosa,&& aĩa uitalis,&& aĩa *animosa dicitur.
Tertia aĩa,ratiocinatrix,in cerebro domicilium habet:ea uoluntarijs actionibus unà cum sensi
bus psidet: utitur & hæc particulis quibusdã,ceu canalibus,nempe ipsis neruis,sensum motũq;
ꝑ hos in totum aĩal trãsmittens.Ergo has facultates seruare,nihil plane est aliud,q̃ uitã seruare:
siquidẽ monstratum est,qualibet earũ amissa necesse esse reliquas quoq; unà perire.Ac ꝓpterea
in opere De sanitate tuẽda,huc oẽ consilium direximus.In hoc uerò,quod est de methodo me-
dendi,primũ propositum,& ei,qđ in opere de sanitate tuenda proponitur,ad portionẽ rñdens,
morbi

A * φυσικὴν est in impressis,i.naturalem:in antiquis φυτικὴν,i.uegetabilem.
* B nobis.
C * θυμοειδὴς.

A morbi eſt ſublatio: qm̃ cuiuſmodi in illo ſanitatis eſt tuitio, eiuſmodi in hoc eſt morbi ſublatio.
Quorum utriq; unũ eſt cõe, ipſa ſcilicet uitæ cuſtodia: q̃ nimirũ in illo de ſanitate tuenda opere
ſanitatis cuſtodiam ſequebatur: quod.n.ſcdæ ualetudinis tuendæ gratia geritur, idem ſtatim &
uitã tuetur. At in hoc opere aliter ſe habet, propterea, ꝙ, quæ affectiones præter naturam in no
bis diſcutiunt, ea nõ omnino uitam cuſtodiãt: quippe aliqua eiuſmodi p̃dita ſunt facultate, ut,
ſi immodorate, aut intempeſtiue utare, uitam adimãt. Siquidem in ſanguinis miſſione, quã uſq;
ad animi defectum faciendam eſſe paulo ante diximus, quò flãma in continentibus ex meatuũ
clauſura febribus extingueretur, nõ paruum merito ſubſequetur incõmodum, niſi opportuno
tempore, aut debita menſura fiat. Duos nanq; in ipſis medicorum manibus perire uidi, q poſt,
q̃ animo liquerentur, nunquam reuixerunt. Multi uerò, etſi non protinus, at poſtea ꝑꝑ uirtutis
infirmitatem perierunt: quos ſiquis citra eius reſolutionem uacuaſſet, minime perijſſent. Quin
etiam aliqui in morbos inciderunt longos, poſt q̃ immodica inanitione reſoluta naturalis uis
fuit. Alijs, cum immodicæ uacuationis noxã ſarcire non potuiſſent, in oẽ reliquum uitæ tp̃s to-
tius corporis temperamentum redditũ eſt frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quauis oc-
caſione læſi, alij decolorati, ac malo corporis habitu uixerunt: alij ex eo ipſo in morbos decide-
B runt exitiales, aquam inter cutem, & orthopnœã, & iecinoris ac uentriculi imbecillitatẽ, & apo
plexiã, & *deliria. Ergo, cum uirtus tantopere neceſſaria ſit: eam aũt lædant oĩa uacuantia reme
dia, ſiqs ſcilicet ijs parum modorate utatur: utiq; aduerſę inter ſe faciendorũ indicationes in ta
libus corporibus ſunt, in quibus affectus, quò expugnetur, notabilem uacuationem deſiderat:
uirtus autẽ hanc ferre non ualet. Verum, cum ſæpe ex uacuatione uirtus lædatur, hinc ſumitur
inconſideratis, & temerarijs medicis occaſio, ut eam prætermittãt, ceu nuſq̃ quicq̃ indicet. Fal-
lunt aũt (ut dictũ eſt) ꝑpea, ꝙ non intelligunt alterius cuiuſdam rei cauſa uirtutẽ eſſe ſpectan-
dã, nec quicq̃ ad affectũ amouẽdum indicare. Tanq̃ igitur in ijs, qui ualent, ſemper ea comitant,
q̃ ſanitatis gratia adminiſtrantur: nec eſt quicq̃ inuenire, qđ ſanitatẽ tueatur, † qđ idẽ uires cor
rumpat: ſic in ægrotantibus aliqñ ijs ſuccedit, q̃ ueluti in perniciem eius adminiſtrant: aliqñ ab
ipſis ſoluitur. Si nanq; abundantia paulo uiribus ſuperior fuerit, utiq; ex moderata uacuatione,
adeo nullũ accedit uiribus incommodum, ut ẽt maximum cõparetur cõmodum, qđ eas preme
bat, ſublato. Sin, quò affectus ſanetur, multa uacuatione eſt opus, reſoluat aũt ex tanta inanitio
ne uirtus, nõ modo rurſus homini nõ proderit, ſed ẽt maximum illi periculum afferet. Porrò in
ijs continentibus febribus, quæ ex ſtipatione meatuũ accenduntur, qm̃ ualida plerunq; uirtus
C eſt, citra periculum uacuatio adhibet: in aliis uero morbis maxime eſt ꝑiculoſa, ueluti ſi forte
incidit in corruptela humorum. De qua tẽpeſtiuum eſt mentionẽ facere, quò oẽs mittendi ſan-
guinis *indicationes in hoc libro decidamus. Ergo, qđ corruptum eſt, id alienum à natura eſt:
qđ tale eſt, id ſe auferendum dictat. Si igitur cũ uiribus imbecillis corruptela incidit, utiq;, qđ
affectus remedium eſt, id cum uirtutis cuſtodia pugnat. Siquidẽ affectus uacuãdum eſſe p̃cipit,
idq; uel uena inciſa, uel purgatione: harum aũt neutram ferent imbecillæ uires. Qm̃ igit in om-
nibus eiuſmodi repugnantijs incerta ſuccurrendi ratio eſt, aliàs inſanabilis oĩno affectus relin-
quetur: aliàs ſpatio, & ægre, idq; ſi magnum nactus ſit medicum, ſanari poterit. Oportet nanq;,
ubi indicationes ita ſibi aduerſant, & paulatim, qđ uitioſum eſt, uacuare: & paulatim inuicem,
qđ ſalubre eſt ꝓ eo reponere. Vocant medici eiuſmodi uitioſi ſucci curationẽ græce Epicraſin.

* παραπληξίαις, ſeu παραπληγίαις, quid autem ſit paraplexia, tũ ex pleriſq; alijs Galeni locis, tum præcipue ex commento 27. quarti cõmentarij de diæta in morbis acutis, patet.

† Clari⁹. quod idem uirtutẽ tollat: ſic in ægrotantibus ipſa (uirtus) aliquando ijs ſuccedit, quæ pro ſolutione morbi adminiſtrãtur: aliquando ab ipſis tollitur.

Venæ ſectionis exemplo oſtenditur, quando uirium indicatio conſideranda, aut omittenda uideatur. CAP. 11.

MEmineris uerò mihi ad ea, quæ dicenda ſunt, ẽt quorum cauſa uenæ ſectio petitur. Nã, qm̃
hæc ſanguinis uacuandi cauſa adhibetur, ſanguis aũt *inutilis naturæ eſt, utiq; probe hanc
adminiſtrari conueniet ſic, ut, quod inutile naturæ ſit, emittat. Fit aũt ſanguis naturę inutilis bi-
D fariam, uel cum propriam qualitatem ad unguem nõ ſeruat, nec amplius nutrire, ſicut prius, cũ
utilis eſſet, poteſt: uel ita multitudine creuit, ut aut uires premat, aut tum uenas, tũ arterias, uel
diſtendat, uel findat, uel obſtruat. Ac in his quidem miſſio ſanguinis utilis eſt, ceu uacuantiũ prę
ſidiorum una: † in aliis, ceu quorũ uehementiorem impetum ad diuerſam partẽ reuocet, uel ꝑ
propinqua deriuet. Poſtulat aũt ſemper ualentes uires, quę modo uacuationis eius rñdeant. Ad
A.li.4.f.1.t.2 ..7.fo.419.e hæc igitur reſpiciẽtes ſanguinem detrahimus, aliàs ſemel, aliàs bis, uel ter, uel ſæpius: ueluti in
ſequentibus patebit. In præſentia uerò illud manifeſtum fecimus, uirtutem uacuantia remedia
aliqñ citra noxam ferre, utpote nec adiutã ab his quicquã, qđ ſit æſtimandum, nec uerò læſam:
Sæpe uerò magis minusve, tum iuuari, tum lædi: præterea, quoties notabilis illi ex uacuãtibus
auxilijs noxa incidet, toties patere ipſam quoq;, tunc utile aliquid ad conſiderandum indicare,
æque utiq;, ut cum manifeſte iuuabitur: Vbi uero ex ijs, quæ affectum ſubmouent, nec commo
dum illi accedit ullum, nec incommodum, ibi uelut inutillis, prætermittitur.

* χρηστός. i. utilis.

† Ad uerbũ. in alijs autem ut reuulſiuũ, uel deriuatiuum, quando impetũ humorum uehementiorem uel in contrarium reuellemus, uel deriuabimus ĩ latera.

Ex ijs, quæ indicant, quædam ſimplicem indicationem, quædam non ſimplicem præbere. CAP. 12.

POrrò una ſemper eſt, quę ab hac præſtatur, conferentis indicatio, ueluti etiam reliquorũ om
nium. Nam, quicquid pro natura ſua indicat, id unum ſemper indicabit, ceu quod unam ha-
beat naturam. Atq; id unum, ſi, quod indicationem facit, ſimplex eſt, ipſum quoq; ſimplex erit:

sin illud est compositum,hoc quoq; erit cõpositum.Sanè quædam sui custodiam indicant, quę- E
dam amotionem. Siue autẽ hanc indicent,siue illam,quod simplex est,simplicem quoq; indica
tionem habet:quod non simplex,ẽt non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem
intemperiem simplicem indicationem præbere diximus, ueluti in frigiditate caliditatem: non
simplicem uerò,etiam indicationem suggerere non simplicem: calidam enim siccamq; intem-
periem curationem sui per ea,quæ humectent, & refrigerent,moliendam indicare.

Quo pacto indicatio,quæ est à viribus,nunc reliquis prior,nunc posterior esse videatur. CAP. 13.

ERgo uires quoq; unam rem semp̃ indicabunt,utiq; sui custodiam. Quibus ergo (roget quis) A.li.4.f.r.t.
rõnibus seruabitur? Nempe potissima rõne ex eo,qđ de substantia earum uel inanitum, uel c.7.fo.418.c
alteratum est,corrigendo: Secundo loco ex prohibendis ijs,quæ ipsarum substantiam uacuare
alterareve pñt. Comprehensa uerò inter ea,quæ alterãt,breuitatis causa sint,& quæ earũ unita
tem distrahunt.Hæc itaq; cum uires ꝑpetuo indicent,in ualentibus(sicut dictum est)consensus
agendorum oĩum ad ipsarum perennitatem est:in ægrotantibus aũt non semper. Quo tp̃e æsti
mari debebit,quod uel magnitudine,uel dignitate(ut prius est dictum)præualeat.Maxima igi-
tur dignitas ipsarum est uirium:qñ uiuere ipsum nobis ex harum custodia constat,utpote cũ ui
tam,aut ipsas esse uires,aut earũ actiones, sit necesse:at uita ipsa nihil esse prius in animãtis cor F
pore potest:propterea,ꝙ nec sanos esse citra uitam licet.Virtus ergo omniũ prima custodienda
hominibus est.Seruabitur aũt,si nec eius substantia inaniatur:nec tãta alteratione alteret̃,ut ea
corruptioni sit propinqua.Atq; huius custodiæ pars est,ubi uel*temperiem ipsam præsentẽ ser- * εὐκρασίαν.
uamus,uel absentem inducimus.A uiriũ indicatione proxima est,quæ ab affectibus,quos cura
re proponimus,datur:postea deinceps reliquæ.Quicquid igitur indicationi,quã uires prębent,
aduersatur,id scđi est loci,ac posterioris ijs,quæ illæ præcipiunt:quæ uero cum iis,quę uiribus
conducunt,in idem competunt,hæc utrunq; calculum referunt,& eorum,quæ primæ(ut ita di-
xerim)sint notæ,& eorum quæ secundæ.Itaq; hæc citra cõtrouersiam sunt facienda: quæ uero
aduersantur,aliqñ administranda prorsus non sunt,aliqñ *paulatim.Quippe,si,quem curare stu * ἐπ' ὀλίγον.
des affectum,is uacuationem requirit,uires autem extrema imbecillitate laborant,toto illo tẽ
pore,quo uires reficimus,eorum,q̃ affectum sanent,nihil planè ægrotanti exhibebimus.Vbi ue
ro eò roboris peruenisse eas conijcimus,ut nihil,aut parum ex uacuãdo sint lædendæ,tũ est ad
affectus quoq; curationem accedendum.Prima igitur oĩum*indicatio est,quæ à uirtute sumit̃:
uerum non sic prima,ut quæ curationẽ doceat, cum ex numero curatricium indicationum nõ
sit,uerum(ut ita dixerim)uitalium,‹siue quæ ad uitæ custodiam pertinent.›Nam,neq; ut ualea- G
mus,nec ut à morbis liberemur, ab ea quicquam primum desumimus,sed ut uiuamus. Additũ
in sermone est illud,primum, ꝙ ex accidente aliquando uirtutis roboratio ad affectus curatio-
nem conducit.Verum id in sequentibus docebimus.

Curatiuas omnes indicationes tribus hisce contineri, affectu scilicet naturali, affectu præter naturam,& aere nos ambiente. CAP. 14.

NVnc ad pensum rursus redeamus,in paucas summas, compẽdij causa, rem oẽm cogentes.
Medicatoriæ indicationes à morbo ipso sumunt̃,à corporis temperamento, & tertio am-
biente nos aere. Quòd si aliæ quædam antea sint positæ,uel postea nõ hæ modo,uerum ẽt aliæ
dicentur,oẽs tñ ex ijs in partes diductis natæ uidebuntur.Siquidem corporis temperies,quæ il
lo tempore fuit,quo ægrotare id cœpit,quæq; ad inueniẽda remedia est utilis,ex natura,ætate,
consuetudine,& ambiente nos aere ortum habet.Ambiens uero ipse eiusmodi est redditus ꝑp
tum regionem ipsam,tum anni tempus,tum cęli statum. Ergo,cum unum sit eorum utrunq;,ex
pluribus tñ tale efficitur.Affectus uerò haudquaquã in causas diduci est aptus, sed in differen-
tias:nam aut in similaribus cõsistit partibus,aut in instr̃arijs.Ac in similaribus quidem, uel sim-
plex est intemperies,uel composita:in instr̃arijs,circa simplicium partium uel positurã,uel for- H
mam,uel numerum,uel magnitudinem,tum quæcunq; horum singillatim traditæ sunt differẽ-
tiæ,consistit.Hæc itaq; tria illa prima sunt,quæ curationem indicant, nempe ambiens ipse cum
geminis corporis siue affectionibus,siue constitutionibus libitũ est appellasse,una naturali:alte
ra,quæ præter naturam sit,quæ sanè morbus est. Non posse aũt plura esse prima genera indica-
tionum,quæ ad medendum pertineant,q̃ tria,quæ modo diximus,ex ipsa rerũ substantia scire
licet.Nam morbus & sanitas,corporis sunt affectus,ille se tollendũ,hæc se tuendã indicans:am
biens uerò is est,sine quo,nec tolli morbus,nec teneri sanitas põt.Hic igitur causę,sine qua nõ,
obtinet rationem.At uerò cum id,quod ęgrotat,alteramus,nisi constat,quousq; sit mutandum,
utique,qñ sit ab alterando desistendum,non inteligemus. Generatim igitur in omni curatione
agendorum indicationes in his ad summum tribus cõsistunt.Membratim uero(ut supra est cõ-
prehensum)aliquæ simplicium particularum sunt propriæ,aliquæ compositarum.Eorum ergo,
quæ in simplices incidunt partes,unum est intemperies ea,quæ in calido consistit. Hæc,cum in
totum diffusa corpus est,febris nominatur:ideoq; oĩs febris,qua febris est, humectatio refrige-
ratioq; remedia sunt.Ac,si sola hęc sit,ad refrigerandum humectandũq; omne medentis consi-
lium ueluti ad finẽ,dirigit̃, ita,ut nihil sit, quod pręterea ad curationẽ desideret̃,nisi ut materiæ
inueniantur,

A inueniantur,quæ huic proposito sunt idoneæ: materia uerò inuenta,ut opportunũ tp̃s ex quatuor febris tẽporibus captes:quantitatem uerò, ex conferendo cum naturali habitu morbum, quippe quantum is à naturali habitu recessit,tñ opus est, ægrum refrigeres & humectes. Sanè ambiens,si contrariã morbo temperiẽ habet,è p̃sidiorum numero unus est:sin similem, ægritudinalium causarum est unus. Qm̃ aũt reliquas materias,tum deligere,tum fugere licet: quã aũt ambiens p̃stat,fugere non licet,immo necesse est p̃nti cœli statu uti:idcirco huic quoq; attenti esse cogimur:qui utiq; sæpe cum ijs,quæ morbus facienda suadet,(ut diximus)est cõcors:sæpe discors,& qui cõtra moliatur.Habebit ergo(ut diximus)ambiens rõnem modo materiæ sanantis:modo causæ morbum fouẽtis.Quippe,cum humectari refrigerariq; morbus postulat, si hæc præstat,sanantis materiẽ rõnem obtinet:sin calefaciat & siccet,morbificis causis est annumerãdus.Vbi igitur cum medendi indicationibus consonat,pro gr̃a est habendum: sicubi aduersat̃, inhibenda eius noxa est,scilicet reliquorũ auxiliorũ humiditate,ac frigore intensis,adauctisq;. Sedulo igitur agendum est,ut ambientem,quo ad fieri põt,qualem esse expedit,præpares.f.humidiores frigidioresq; domos,tum deligens,tum uero p̃parans:sicut è diuerso,si frigida sit humidaq; morbi species,quæ calfieri siccariq; postulet,& eligendæ,& p̃parandæ domus sunt,quę B calfaciant,& exiccent.At deligendas quidem dico,q̃ ex se ipsis eiusmodi sunt:p̃parandas uero, cum arte nostra molimur per æstatem subterraneas eas,& ad septentriones uersas:ac pauimenta earum assidue humore aspergentes:tum ut ex euripo aliquo aura inspiret,machinãtes:flores præterea,ac germina,quæ frigidæ,humidæq; facultatis sint,per areã proijcientes:per hyemem uero contraria horum molientes,præsertim ubi morbus(ut prædictum est)suadet:vbi non suadet,excessus tantum utriusq; temporis remittentes. De quo mihi aliquid necessario,postea est dicendum.Nunc auxiliorum materias indicare non decreuimus,sed methodos docere.

Quo pacto curatiuæ indicationes modo in plures diduci,modo in pauciores cogi poßint. CAP. 15.

QVare rursus ad has disputationem reuocemus: doceamusq; quemadmodum, & paucæ,& multę pro diuersa sectione curatorię indicationes sint:qñ & tres uniuersas(ut proxime docuimus)facias,licet, in pauca capita tota summa reducta:& qualibet earum rursus diuisa, ex ipsis multas efficere:id quod ẽt iam monstratum est.Quin & ipsarum sectionum, quamlibet rursum diducas in mẽbra,licet,donec ad insectile uenias.Iam primas quoq; illas tres,quas memorauimus,fieri potest,ut redigas ad pauciores sic,ut duo eorum scoporum, qui curationẽ indicent,oĩno capita sint,nempe præsens affectus,quem morbum nominamus: & qui prius fuit, C quem sanitatẽ & naturalem habitum diximus.Neq;.n.aliud est ipsa sanatio,q̃ præsentis in corpore uitiosi affectus in naturalem habitum mutatio:cum autem contrarij hi affectus sint,necesse est,p̃ contraria fiat eorum alterius in alterum translatio.Atq; ita rursus una sola erit curationum maxime generalis indicatio,nẽpe cõtrarietas.Ergo hinc rursus sumpto initio,age particulares indicationes disquiramus.Qm̃ id,quod ægrotat,ei,qđ ualet,est contrarium,utiq; per contraria est ab illo in hoc uia.At quõ(inquies) in contrarijs inuenietur modus?Non.n.satis est calido affectui admouisse frigida,nisi id debita fiat mensura:cum alioqui metus sit,si intra modum id fiat,ne morbi reliquum quippiam relinquatur: sin modum excedas,contrarium genus morbi inducas:qui.n.supra,q̃ par est,calidum morbum refrigerat,is sanitatis mediocritate transmissa,alium excitabit morbum,qui sit frigidus. Quòd quò minus accidat,naturam curandi corporis scias,oportet:quò,quantum morbus ab illius symmetria discesserit,intelligens,mensurã refrigeranti præsidio imponas.At fieri non potest,ut quantum à se inuicem distent,inuenias, nisi compertum habeas,q̃ esset corpus,aut humidum,aut frigidum,aut calidum,aut siccum,cũ ualeret:quantumq; ex his excesserit post,q̃ ægrotauit. Quippe,quod plurimum à naturali habitu recessit,id uehementibus eget contrarijs:quod non plurimum,leuibus.Sanè plurimum recessit D frigidus morbus à corpore natura calido,ita ut è diuerso calidus à frigido:minus recessit, tũ calidum à calido,tum frigidum,à frigido.Quare ex utrisq; indicatio curationis p̃statur.Verum,cũ materiæ reliquorum præsidiorum oĩum electio in nostra potestate sit: eius uerò,quam ambiẽs p̃stat,in nostra manu non sit:ratio est,ex hoc quoq; propriam quandam indicationẽ sumamus. Cæterum,qm̃ nosci ad unguem oportet corporum tẽperamenta,id uero est planè difficile, utique tentandum est, tum ex ijs,quę in libro De tẽperamentis sunt scripta,ea inuenire:tum uerò ultra hęc,quò magis scientifica notitia sit ex ætate,& tota anteacta uicta,q̃ nimirum in uitæ exercitio,& uictus ratione consistit:pręterea in hac regione,& hoc anni t p̃e,& hoc statu cœli,cõuersatione. Si nanq; natura gracilis & tangenti calidus & biliosus,& propensus ad irã,& hirtus sit,calidus hic siccusq; natura est.Non tñ necesse est nunc quoq;,cum ægrotare incepit,eundem planè habere affectum:fieri.n.potest, ut in desidia uixerit,idq; cum frigidis humidisq; potione & cibis,ad hæc ẽt cum balneis post cibos, & multo somno:præterea in regione humida & frigida,& hyeme in qua frigidus & humidus exuperabat cęli status.Rursus fieri potest,ut horum p̃cesserint contraria,id est calfacientia & siccãtia,idq; per singula dictorum iam generum. Ergo, si quo ad præsens temperamentum noscendum deficimus,id ex pręeuntibus ipsis supplebimus: ex illo uerò inuento, administrandorum indicatio suppeditabitur.

Vtilem esse ac minime contemnendam indicationem, quæ à consuetudine præbetur. CAP. 16. E

AC dictum quidem prius est, ubi de frigida exhibenda præcepimus, illud quoq; ex ijs unum esse, quæ consideranda tum essent, nunquid particula quæpiã, cui frigida natura esset, lædi magnopere ex eius potione posset. An igit fas est in ægrotante homine, cuiusq; particulæ temperamentum inuenisse absq; ijs notis, quas libris de ipsis retulimus? Atq; illi quidẽ nec inquirunt, nec norunt, sed iuxta prouerbium, uno calopodio oẽs calceant. Nos certe (quibus inquirẽdi cura fuit) illud inuenimus, ꝙ per plures, ac cognitu difficiles notas cuiusq; membri tẽperamẽtum, cõiectura potius, q̃ scientia, inueniatur. Si igit notis multis &*paruis aliqua certior apparuerit, non ne abiectis illis hãc pro oĩbus arripiemus? nemo id arbitror, qui mentis est cõpos, negabit. Atqui, si oẽs temperamentorum notas in unum colligas, hæ lõgissime absunt, ut parem ei, quam consuetudo præstat, fidem faciant. Si.n. antea per sanitatem quispiam frigidã perpetuo biberit, neutiquam nec in iecinore, nec uesica, nec uentriculo, nec alio quopiã talium offensus, planũ est & ualida illi esse hæc oĩa, nec nunc à frigida lædenda. Non est igitur, ꝙ paruum quidam, atq; ad spectandum leue, ad inuentionem remediorum consuetudinem existimemus: ueluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo.n. adeo est stupidus, ut magnopere ex frigidæ potione læsus, hanc in diutinum usum duxisse uelit, propterea, ꝙ læsus interim, atq; ab ea euidenter ægrotans, oĩno abstinebit. Ergo, sicut alia non pauca quidem medici præter cões sensus, ita illud quoq; effuderunt, ꝙ nulla, nec salubris inueniendi uictus, nec ægrorum curationis, ex consuetudine sumatur occasio: uidetur.n. non sicut alia quædam, exiguam leuemq;, sed maximam ac maxime principalem uim habere: ut quę singulorum corporum naturam ostendat. Sanè ipsi uia rationeq; ab ea ꝓcedentes fatemur nos partium affectum inuenire, dein ex illo rursus ad faciendorum indicationẽ uenire. Empiricus uero pręterire se naturæ inquisitionẽ profitet, quippe, quod per eã consecuturus fuisset, id iam se habere, intelligere. s. se, nõ lędi à frigidæ potione ægrotantis corpus: id uerò esse, quod nobis ab initio proponatur, non ut naturam noscamus. Post (arbitror) nos quidem, ueluti ambages frustra secutos, merito taxet: eos uerò, qui in totum inutilem esse consuetudinẽ dicunt, ueluti à cõi sensu alienos, iuste accuset. Quid igitur, inquies, eis respondebimus nos, q̃ methodo artem condimus? Nempe quid aliud, q̃ ꝙ uera dicunt de ijs consuetudinibus, quæ adeo euidentem utilitatẽ offensamve ostendunt? quippe quas nemo uel ante methodum non nouit. At reliquarum quasdã, quæ scilicet paulatim magnum contrahunt incommodum, non æque licet per experientiã inuenire: dictum aũt fusius de eiusmodi cõsuetudinibus est in libris De sanitate tuẽda. Vnde, si in frigidæ quoq; exhibitione cõsuetudo citra methodum satisfacit, nec nos G profectò experientiam fugimus: immo oẽm, quã illi, utilitatem ab ea capientes, ẽt extrinsecus præter hãc adijcimus, qui saltem id possumus, eam, quæ à rerum natura suggeritur indicationẽ. In hoc uerò libro methodi rationem sequentes fatemur lõgiore uia idem inuenire, qđ breuius inuenire citra*ratiocinationem liceret. Siquidem, cum sæpe iã uiderimus non paucos ex ijs, q̃ febribus ardentibus premerent, cum iam mediocriter cõcocti humores essent, statim ex frigidæ potione febre liberatos, quãuis ei potioni parum assueti fuissent, multo (arbitror) magis in ijs, q̃ assueuerunt, utilitatem fore citra noxã ullam sperabimus. Habes itaq; nunc ẽt de consuetudine rationẽ, etsi ex incidenti oblatam, tñ satis definitam. Est.n. ea quoq; unum quiddam eorum, quæ curationis rationem per *morbi naturam intercedentem indicent, quemadmodum & ætas. Siquidem ipsa quoq; temperamenti interuentu indicationem præstat, ueluti puerorum: quę, cum humidam & calidam temperiem hãbeat, facile digeritur.

* μακρῶν est in græcis, i. longis.

* ἀναλογισμόν.

* corporis.

De indicatione ab ætate, ac summa uniuersarum indicationum. CAP. 17.

ADsis.n. animo, uelim, ad ea, quæ de corporum diuersitate hoc loco dicam. Lapidum substãtia constans stabilisq; propter siccitatem, & frigus est: ad eundem modum æris, & ferri, & auri, & uno uerbo, omnium, quæ ex terra sunt, corporum. At, quæ humida calidaq; sunt, eorum H substantia celerrime in ambientem dissipatur, aliàs in halitum sensibilẽ soluta: aliàs in perspirationes, quæ uisum fugiant, sed ratione deprehendant. Atq; hæ corporum naturæ, ueluti ex diametro, (ut Græci loquuntur) id est longissimo interuallo, à se distant. Reliquarum oĩum illæ, q̃ frigidæ, ac siccæ proximæ accedunt, ægre quidem per halitum digeri possunt, minus tñ ægre, q̃ ferrũ, & lapis, & adamas. At, quæ calidæ, & humidæ sunt uicinæ, hæ prõptius quidẽ digerũtur, atq; exhalant, cæterum minus hæ quoq;, q̃ aqua calefacta. Nam citra calorem non potest in halitum digeri corpus ullum, substantia eius coacta, densataq; manente: sed nec ꝑ calorẽ oẽ, imò qđ habile est in halitum resolui: tale porrò est, qđ humidum est. Ergo puerorum substantia omnium facillime digeritur, ac dissipat, propterea, ꝙ est omnium humidissima: nulla uero frigidior. Quo minus uacuãtis præsidii eget, cum habeat ex se ipsa, unde naturaliter uacuetur. Fit autem profectò, & ꝑꝑ calidam siccamq; regionem, & tps æstiuum, & statum cœli impense calidum & siccum, notabilis per cutim uacuatio. Itaq; etiã huius causa iis, qui sanguinis detrahendi egẽt, aut prorsus uenam nõ secabimus, aut parum detrahemus. Sanè erunt in hac quoq; detractione multi scopi medico spectandi, natura ab initio, consuetudo, ætas, locus habitationis, anni tps, cœli status; ad hæc ęgritudinalis, quẽ curamus, affectus: aliaq; tõne ante hunc laborantis uires.

Cum

A Cum uerò affectus numerosi sint, cuiq; eorũ sua est curationis indicatio. Quippe à calido indicatio est refrigerandi: à frigido calfaciendi: ac à reliquorũ quolibet cõtrarium applicandi. Quare, cũ octo intemperamenta sint, octo ẽt erunt morborum, quibus simplicia corpora sunt obnoxia, particulares indicationes. Vtraq; has una eius affectus, qui etiam instrumentalium est cõmunis, cuius nullum apud priores nomen fuit: sed nos, qui eum interpretari sumus coacti, continui solutionem appellauimus: ostendimusq; communem curationis *indicationem hic quoq; esse unitionem. At uerò, quæ ex hoc rursum in partes diducto particulares consistant, hæ quatuor uoluminibus sunt proditæ, nempe tertio, quarto, quinto, & sexto, huius operis. Ac nũc q̃dem institutũ de intemperamentis sermonem ẽt in sequentibus libris persequar. Hoc absoluto ad instrumentalium partium morbos cõuertar: ostendamq; secundum eandem methodum in ijs quoq; tum primas omnium curationis *indicationes, quas vtique generalissimas appelles, licet: tum quæ ex harum sectione nascantur: deinde rursus, q̃ ex illis oriantur, donec ad eas, quæ ultra sectionem non admittant, peruenero: hanc etenim omnis constituendæ artis methodum Plato nos docuit. Verum de instrumentalibus postea (ut promisi) dicetur. Nunc (si prius, in qua parte propositi operis simus, admonuerimus) præsenti iam disputationi finem idoneum imponemus. Est igitur unum morbi genus, quod similares, & simplices aĩalis uexat partes, quam intemperiem uocant. Huius aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuimus: aliquas cum materia quapiam, q̃ in ipsa confluit: rursusq; ambas incidere, vel in unicã animalis particulam, uel plures, uel etiam totũ corpus. Ergo, cum in operis huius libro septimo intemperies eas, quæ alteratis tantum qualitatibus in partibus proueniũt, pertractarim, in duobus deinceps libris ad eas, q̃ in totum se animal extendunt, uenientibus, primũ agere de febribus placuit. At, quoniam harum ipsarum aliquæ adhuc fiunt, manente scilicet in corpore causa, quæ eas excitauit: aliquæ factæ iam sunt, sed, quæ eas accendit, causa iam abiit: satius uisum est de ijs primum sermonem facere, utpote simplicem primam curationis indicationem habentibus: deinde illas quoque stilo aggredi, quarum in corpore causa subsistit.
B

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER DECIMVS

C

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet præcauere, ne diariæ febres in Hecticas pertranseant, ac ipsas Hecticas, cum inuaserint, curare.

De ratione curandi, cum indicationes ab affectu, à causa, & à viribus in idem coierint, uel inuicem pugnarint. CAP. I.

ERgo in diarijs febribus simplex quidã est in corpore p̃ter naturã affectus, utpote causis, quæ primũ eas excitarunt, iã ademptis. In quibus uerò causa, q̃ eas accẽdit, adhuc manet, in ijs, nec affectus simplex, nec sanatio est: siquidẽ, qđ febris iã receptũ in corpore est, id ex propria ipsius curãdi indicatione discutere oportet: qđ adhuc est futurũ, id propulsare, ac, ne fiat, uetare: uetabitur aũt, si, q̃ id excitat causa, prorsus sit submota. Itaq; in diariis faciẽdorũ indicationẽ ex ipsa febre maxime capiemus, sed cũ illa naturã, & ætatẽ, & cõsuetudinẽ, præterea anni tẽpus, cœli statũ, & regionẽ, †& uires, ꝫsimul expendentes. In reliquis, q̃ accensionis suæ causam intus hñt, prima *indicatio ab ipsa sumetur causa. Itaq;, si febriũ, q̃ multos dies cõtinuant, recte ostendimus putredinẽ esse causam, hæc nimirũ sananda est prima: sed nec interim extinguẽdæ febris, q̃ per eã iam accẽsa est, ratio nõ habenda. Ac, si quidẽ in idẽ cõsentiant, & q̃ febrẽ extinguunt, & q̃ causam oppugnãt, quod ab utrisq; indicat̃, cum unũ sit, sine cunctatione agẽdũ est. Sin febris, quæ iã accensa sit, sanatio, causam, quæ hanc excitauit, est auctura: aut, quæ causam submouent, febrẽ exasperabũt, diligens habenda consideratio est de remediorũ specie. Sanè diligenter cõsiderauerit, qui totã deliberationẽ in tria hæc æstimanda diuiserit, febris ne sola curanda sit nõ solicito de causa: an causa oppugnanda, minime curanti de febri: an plurimũ quidem remediorum ad alteram earũ sit adhibendum, non tñ altera neglecta. At, quod primo quidẽ loco est dictum, probare non debemus: qñ, si, quibus præsidiis id febris, quod semper gignitur, oppugnamus, ea effectricẽ eius causam auxerint, planè nec generationem eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinẽ minuemus: q̃ppe & generatio eius, effectricis causæ speciẽ imitabit̃: & magnitudo cũ illa pariter inaugescet. Quod secundo loco diximus, si id distinguemus, poterit esse nõ incommodum. Nã, si intolerabilis ægro magnitudo febris sit, cõmittẽdũ non est, ut p̃ ea, q̃bus causam adimimus,
D

A.li.4 f.1.t.2 .7.f 418. b,c

†Hæc uerba impressi cod. græci habent, antiqui non habent.

febrem

febrẽ augeamus.Simul enim arbitror utrunq;,& febrim sustulerimus,& hominẽ.Sin ita medio E
cris sit febris,ut,quo tempore contra causam tantum pugnas,obruẽdæ interim uires ægrotãtis
non sint,utique contẽnendus is modus nõ est. Nõ cõtemnendus autẽ,nec tertius est,qui cõtra
id,cuius maius momentum est,instare iubet, nec tamẽ alterius omnino negligentem esse. Sanè
plerunque causæ maior est uis.Fieri tamen aliquando potest,ut ea sit febris magnitudo, quæ p̃-
sentẽ pniciẽ,nisi occurrãs,afferat:quo casu oportebit hac pri⁹ submota,deinde ad causam sub-
mouẽdã accedere.Atq; hæc,mi Eugeniane,decidẽda tibi inter initia statim de cõtrarijs indica
tionibus sunt. Cum autẽ in ijs examinãdis nõ parũ uisa est ad hominis salutẽ momenti habere
uis ipsa‡naturalis,‡ utique de ea quoq; nõ leuis ad agendorum inuentionẽ cõsideratio est habẽ
da.Ita sit,ut tres primi scopi sint,qui †in propositis iã ob putredinẽ febribus‡agendorum indica
tionẽ nobis præbeant:una febris ipsa:altera effectrix eius causa:tertia uis ipsa ‡naturalis.‡Cæte
rum priores duo scopi submouendi sunt : tertius est tuendus. Erit igitur rursus hic quoq; eadẽ
tibi consideratio,quæ paulo supra,ut cũ uiribus,tum febrem,tum causam inuicẽ cõferas. Mox,
si eadẽ ambo remedia requirent,ea prõpte exequaris.Sin indicationes pugnabunt, unam præfe
ras,uel quæ à uiribus sumitur,uel quæ à causa,uel q̃ à febre:ac quæ cęteris sit ualentior,hãc ma
gis sequaris,nec tñ cęteras negligas. Ex hac nanq; discretione doceberis primã causam febrẽq; F
profligare,ubi uidelicet coniicis harũ remedia uires posse ferre:rursus primã roborandã uirtu-
tem esse,ubi hæc imbecillior est,q̃ ut causæ febrisq; præsidia sustineat. Quin etiam omnia pari-
ter sub coniecturam agi licet, ueluti paulo supra de febri & de causa est monstratum.

† ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῇ σκέψει πυρετοῖς. in subiectis considerationi febribus. & ita uetus interpres.

Quæ ex diarijs febribus magis aptæ sint perdurare,& in alias febres transire: quaq; ratione id periculi declinemus. CAP. 2.

ERgo,cum tria hæc sint, ad quæ attentum te esse in propositis febribus curandis oporteat,fe-
bris ipsa,huius efficiens causa,& ægrotantis uires:inuentiq; præterea sint generales indica-
tionum modi,quos ẽt generales uniuersalesq; dicimus:trãseundum,arbitror, nũc est ad p̃sidio
rum differentias,quæ specialia particulariaq; sunt,sed mensione de diarijs repetita:qñquidẽ ab
ipsis in eas,quæ plures dies continuent,aliqui transeunt.At uerò,cũ in has transeant una quidẽ
rõne maxime communi,ipsa medicorum inscitia:duabus magis priuatis,ꝙ ipsarum febriũ, uel
causa effectrix iã abijt,uel etiãmnũ manet:de utrisq; seorsum est dicẽdum.Porrò abijt effectrix
causa,quoties ab ira,dolore,uigilia,cura,æstiuo Sole,fatigatione,& bubone iã inclinato,excita
ta citra stipationẽ febris est.Manet, quoties uel ab externa causa , uel ab ipsa febre stipatio ali-
qua facta est.Nam & frigiditas,& adstringentium usus,per mediã stipationẽ semper febrẽ exci G
tant.Vstio præterea nõ nunquã corporis habitum constipat. Iam ipsum febris principium, ubi
cum horrore inuasit,stipationẽ subinde fecit. Quin etiam glutinosi , & crassi, aut etiam copiosi
succi,ubi mediocriter obstruxerunt,diariam aliquando febrẽ accendunt,utique cum idoneum
sortiti sunt medicũ,ut supra est iudicatum.Sanè dicuntur idcirco id genus febres omnes diariæ,
quia solui,(quod utiq; ex ipsis est)uno die sunt aptæ,computata cum hoc unà & nocte:quemad
modum cum dicimus mensem esse triginta dierum,& annum trecentorum sexaginta quinq;,&
hoc gestum esse ante tres dies,aut gerendum esse post quatuor. Cæterum, non est, idem ipsarũ
oĩum affectus,sed ab aliquibus inseparabilis stipatio est:ab aliquibus minime inseparabilis,sed
uel ut plerũq; simul adest,uel ambigua sorte,uel raro.Inseparabilis stipatio est ijs , qui ex alumi
nosa aqua,uel chalcanthode,uel tali quapiã alia,aut ex frigore,aut leui obstructione, febricita-
runt:Plurimum uero ijs adest,qui ex ustione febricitant:Ambigua sorte,ijs,qui ex fatigatione:
Quicũq; uerò ex ira,uel tristitia,uel uigilijs,uel pertinaci studio,uel cruditate,uel bubone febri
citant,ijs raro adiuncta stipatio est.Atq; harum omnium febrium nulla,(quod utiq; ex ipsa fit)
ad secũdam usq; accessionẽ perdurat,sed intra quatuor & uiginti horas*oĩno desinit. Aut, si qñ
earum aliquæ(quod tamen rarius fit)longius trahunt, duæ ijs accedunt causæ, q̃ ipsas solui ue H
tant: earum una frigus est, qđ uel ex ambiente aere, uel ex unctione quapiam extrinsecus ad-
mota,proueniat:Altera egregia ista diatritos est,siqui uidelicet hanc transire medicorũ inscitia
cogunt.Quòd si & ambiens aer calidus sit: & nemo ex medicis,qui diatritõ suspiciũt,ad ęgro-
tantem accedat:febris quidem post primã accessionẽ finietur,idq; cum sudore,uel madore,uel
transpiratu,qui halituosus sit.Aeger autẽ,ubi se liberatum à febri senserit,ad cõsueta munia re- A.li.4.f.1.t. c.3.fol.412
dibit , lauans, ungensq; se:aut etiã, si agrestis quispiam monticolave sit, his omissis,comedens.
Ac uulgus quidem,sicuti multa alia,utiq; ab ipsa rerum natura edoctum,melius, quã sophistæ,
agit,ita & in diarijs febribus omnia sibi ipsi præstare sufficit, præsertim ubi citra ualẽtẽ stipatio
nem constitere. Vbi uero cum eiusmodi stipatione inuaserunt, qui infortunati sunt, in medicũ
aliquem incidunt eorum,qui diatriton efferunt:qui fortunati,in eum,qui ipsos & lauabit,& nu
triet,cæteraq; oĩa præstabit,quibus stipatio soluatur.Sæpe nanq;(ceu dictum est)ex leui obstru
ctione cum cutis latente densitudine,quæ uel ex uitiosa lauatione uel alio quopiã est cõtracta,
diarijs nõ nulli febribus sunt correpti:quo tẽpore,nisi quis celeriter obstructionẽ submouerit,
in plurimũ dierũ febres transeunt.Est nanq; eiusmodi febris (quantũ ex ipsa est) earũ, q̃ plures
dies infestant,& quæ diariæ sunt,cõis,cæterum ꝓꝑ causæ paruitatem,unius diei efficitur : sicut

* τοὐπίπαν.

A etiam propter magnitudinem, multorum interim dierum: uerum accessio eius ab initio ad exitum usqe una est, modo ne ipsam excipiat ea, q̃ ex putredine humorum nascitur. Ergo, quoad nec in pulso, nec in calore, nec lotio, putredinis adhuc aduertit̃ nota, atq; ex sola obstructione ortum habet, utique ipsa obstructionis solutio eius est sanatio: quemadmodumq; hanc soluere conueniat, ante est dictum. Multæ igitur apparent diariarum esse febrium particulares differentiæ: Vna, quando iam prorsus abijt effectrix ipsarum causa, ueluti ustio: Altera, quando hæc ēt adest, sicut stipatio: cuius duæ monstratæ sunt differentiæ, nempe exiguorũ meatuum dēsitas, &, de qua nũc agimus, obstructio. Sanè dēsitudo ipsa alias ex siccitate ꝓuenit, ueluti post ferbores, aut fatigationes, aut iras: alias ex frigore, eoq; uel simplici, uel cum adstrictoria ui: q̃ quemadmodum inter se differant, in libro de medicamentis est præceptum. Iam uerò obstructionũ ipsarũ alia est, quæ ex abundantia: alia quæ ex qualitate succorũ, scilicet qui aut lenti, aut crassi sint, incidit. Præferetur autẽ inter remedia, in ea, quam copia facit, sanguinis missio: In ea, q̃ ex humorum qualitate consistit, attenuãtium usus. Quod uero ex uiribus cõsilij petatur, ut in diarijs sanè est exiguum, ita in ijs, q̃ pluribus diebus urgent, satis magni est momenti: eoq; maior quo hæ sunt longiores. Enimuero, ubi naturaliter se uires habent, ne minimum quidẽ † in plu-
B rium dierum febribus; uacuantium auxiliorum usum morantur: Vbi nõ naturaliter se habent, (uoco autẽ non naturaliter, cum infirmiores quodãmodo sunt) pro magnitudine imbecillitatis impedit uacuãtium auxiliorũ usus. Sanè rarius accidit, ut protinus in primo secundove die uires imbecillæ cernant̃: accidit tamen interdum, uel propter ægrotãtis malum corporis habitũ, uel proprer senium. Non nullis etiã fatigatio, ubi ustio, & tristitia, uigiliæq; præcesserunt, & inedia per totum secuta est diem, dein febris prius, quàm homo cibaret, circa uesperã occupauit, & nox insomnis est acta, uires magnopere resoluit.

† ἐν τοῖς πολυημέροις πυρετοῖς, legunt, tum impressi, tum plerique ex manuscriptis codicib. ut etiam Linacer uertit. Sunt tamen quidã codi. qui addãt καὶ τοῖς ὀλιγημέροις .i. & in iis, quæ paucorum sunt dierum.

Quo pacto in iuuene febricitante diatritariorum errorem Galenus indicauerit, ac emendarit. CAP. 3.

NEc alienum sit, si tibi talem ęgrotum describam, in quo primum ausus sum rõne ipsa mihi uiã monstrante, & diatriton contemnere, & uirium rõnem habere: posteaq; alios, quos in simili casu uidi, audacter eodem modo, quo illum, curare: siquidem primum periculum post, q̃ ijs, q̃ ab indicatione sunt inuenta, subscripsit, ad secũdum usum reddit magis animosos. Ergo iuuenis, q. febri est correptus, annos natus erat quinq; & uiginti, gracili corpore & musculoso, ueluti canis: tum sicco calidoque oĩno temperamento. Iam idem exercitatione quodammodo
C delectabatur, & alioqui cogitabundus & industrius erat. Is peregre agens, cum nuncium parũ gratum accepisset, & tristatus est, & propere se accingens ad urbem festinauit. Ac priore quidẽ die & laborauit modice, & lotus cœnatusq; in quodã diuersotio quieuit, sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiã magis festinauit: ac longa uia, & sabulosa, & squallente, tum sub feruente Sole confecta, hora prope septima & semisse peruenit in urbẽ. Ibi, cum ea, quorum causa maturasset, meliora audiret, in gymnasium lauaturus proficiscitur: dein unctus, una cum quodã eorum, qui aderant iuuene, perfrictus est. A quo cum, ut paululum dimoueret, prouocaret, orta inter eos cõtentione, (qualia sæpe incidunt ijs, q. exercitationibus indulgẽt) plus iusto est exercitatus: eratq; iam immodice siccus. Egressus uero gymnasium, inuenit amicorum quosdã pugnantes: quos dum dirimit, imprudens in aliam exercitationem nõ leuem incidit, dum alios eorum diuellit, alios impellit, alios cõplectitur medios, alios ut iniurios increpat, ac pro ijs, qui in iurijs affecti essent, irascitur, adeo, ut domũ se in summa siccitate reciperet, lassitudinẽ inæqualitatemq; sentiens. Aquam igitur ex consuetudine bibens, ubi nihilo se leuatũ, sed inequalitatẽ sibi intendi sentit, hancquidẽ uomuit. Ratus aũt utilius adhuc cibo abstinere, accubuit, ac quieti se dedit hora ferme diei undecima: q cũ fecisset, ac nocte tota febre diuexat⁹ uigilasset, postri
D die quoq; quieuit usq; ad meridiẽ, sperans se somni aliquid consecuturũ. Quo tpe cũ eũ medici quidam diatriton colentes, inuiserent, tũ quidem homini satis magnam esse febrem aiebant, ue speri aũt se illũ reuisuros. Itaq;, & uesperi cum redirent, ac febrem inclinatam cernerent, ne tũ quidem nutriendum censuerunt, quãuis ẽt id alius quidam medicus suaderet: immo strenue restiterunt, adiicientes, si quidẽ sine febri esset, fortasse cibum daturos: febricitante adhuc minime id facturos. Quin etiã, cum tertio die mane redirent, etiam tertiæ diei accesionẽ transmittendam censuerũt: erat autem (ut prius dictum est) suspecta hora illius diei undecima. Ergo digresis illis, ipse accessi, ac faciem iuuenis contemplatus, uidi talem esse, qualem in prognosticis Hippocrates his uerbis pingit: Nasus acutus, cõcaui oculi, ac reliqua, quæ deinceps ab eo dicta scimus. Itaq; cum omnino mihi persuaderẽ fore, ut tum in hecticam febrem, tum quam marasmode uocant, homo, nisi cibaretur, incideret, sorbitionẽ ex alica quam primum paro, atq; exhibeo. Et tñ quamuis hac sumpta, cum accesio suo tempore circa undecimã inuaderet, sic extremis partibus perfrixit, ut calfieri hæc uix posset, & pulsus illi paruus * rarusque q̃ maxime fuit. Qua ex causa illi etiam quarto die tum mane, tũ uesperi cibum dedi, quo. s. & uires repararẽ, & corpus humectarẽ: erat nanq; cutis eius, ceu coriũ, arida. Vbi aũt febris tenuis & similis ꝑseuerauit, statui deinde quinto die nõ simplici sorbitione hominẽ cibare, ut ante, sed alica ex aqua calida,

* ἄῤῥωστος. i. imbecillus.

A. li 4. f. 1. t. 2 c. 8. fo 420. d.

calida,citraq; condituram,iniectis in eã mali punici granis. Est nanque is optimus cibus bilioso E
stomacho: nã & roborat hunc malum punicum: & alica, cum diutissime in uentriculo citra cor ruptionem maneat, sensim cõcoquitur, nec acescens, nec innatans: q̃ uitia accedere sorbitionibus aliquando solent. Incidit uerò & in ipso quinto principium accessionis simile. Itemq;, cum
*octauo. & sexto & septimo eum simili ratione cibassem, in*nono rursus simile principiũ pręcedentibus fuit. Vbi nimirũ uel amentiam, uel pertinaciam, uel, haud scio, quid dicam, eorum, qui in principio hoiem transmittere tertiæ diei accessionẽ sine cibo iusserant, prorsus intelligere licebat. Nam, cum cunctis euidenter appareret tanquam peruenturum eũ ad quartum fuisse, si nutritus ante accessionem tertij non fuisset, illi & tum eũ, & secutis ẽt diebus non recte nutritũ aiebãt. Cæterum committendum non erat, ut eorum redarguendo studio, ægrum quis, non exhibito in ipso accessionis die cibo, proderet. Igitur nono die similiter hominem nutriens: cernẽsq; in accessione pulsum eius redditum, q̃ prius erat, firmiorem, cæterum imbecillitatem illam adhuc præferentem cũ extremarum partium frigore: non potui sustinere medicorum illorum meras nugas, sed undecimo die præfatus prius ægrotantis amicis, fore, ut ipso die intelligerent hominẽ hactenus nostra opera fuisse seruatum, permisimus illi præterire accessionis horas. Ergo, cũ & sine pulsu omnino in ipsis esset: & frigus eum uehemens totius corporis premeret sic, ut nec F
loqueretur amplius, & uix impellentem sentiret: conuocati in unum medici omnes, qui ab initio uideramus, ab ęgrotantis propinquis propemodum sumus discerpti, ego quidem, ꝙ ob pertinaciã ultro ægri salutem prodidissem: qui uerò diatriton colebant, propter ignorantiã, & stupiditatem. Ac illi quidem pallidiores frigidioresq;, q̃ ipse æger, consilium quoddam fugæ captabant. quod ego prospiciens, aulæ ostium obserari iusseram, & simul amico cuidam clauem seruare. Post medius eorũ stans, iam, inquam, uobis constare planè arbitror, qui hactenus hominẽ seruarit. Seruabitur autem, & nunc nostra opera. Neque enim, si periturum omnino in hac accessione putassem, à cibatione destitissem: sed, quoniam ex præcedenti iã uictu tantum illi roboris superesse noueram, ut tolerare accessionẽ posset, permisi accessionis horas, sine cibo trãsmittere. Ac satius quidem fuisset multo ante hominẽ nutrire: uerum, quò & istos redarguam: & quibusdam his auscultãtium, qui confici à nobis iuuenem, ꝙ illam occasionem omiserim, dicunt, persuadeam: nunc illis ostendam, uel in accessione ipsa ægrotantes quosdã nutriri debere, nedũ ante hanc. His dictis, ac diductis hominis maxillis, infundo ex angusti oris uasculo, cremoris ptissanæ tres cyathos: paulo autẽ post albi, & tenuis uini, modiceq; calida diluti, duos cyathos. Post quos, & sustulit oculos, & tum audire, tum loqui, tum præsentes nosse cœpit, cum ante, ue- G
luti lignum aridum, porrectus, sine uoce, ac sensu iaceret. Rursus itaque dato ex uino, quo dixi modo, diluto, pane ad comedendum exiguo, prorsus hoiem reuocaui. Quem, ut rursum ad institutam ab initio uictus rationem reduxi, & tertijdecimi diei accessionẽ facile tolerare uidi, in quartodecimo rursus mane cibaui: ac post circiter horã octauam laui: deinde rursus liberalius cibaui: ac mox uinũ bibendum exhibui. Idem uerò, & in duodecimo, & tertiodecimo fecerã. In quinto autẽ decimo rursum cibaui mane. Cum uerò facilius tum quoq; accessionem ferret, in sextodecimo denuo laui: cæteraq; circa hominem peregi, sicut in præcedentibus diebus. At, vbi in decimoseptimo minime grauis paruaque accessio fuit, audacter hominem de cætero sub conualescentium uictus ratione habui. Hic æger non paucos semimalorum, ac nõ penitus asinorum, docuit, etiam ante accessiones ipsas nonnunquam esse cibandum, uel si duarum horarum intercedat spatium: ac multo magis ante accessionem tertij diei. Ostendi autem tibi, & in prima ipsa accessionis inuasione eiusmodi homines esse nutriendos. Dico autem eiusmodi homines, in quibus corporis intemperies ad siccum, & calidum conuersa febres accendit.

Ratione atque experimento monstratur, quàm vtilis nonnunquam sit ante accessionem, vel in ipsa accessione cibatio. CAP. 4. H

PORrò hoc quoq; plerisque medicorum fortasse sit incredibile. Sed, siue rationi ipsi fides est adhibenda, siue operibus, nos fidem ambobus facimus: Operibus quidem, dum homines iis monstramus, qui, si biduo patiantur inediam, necesse est, febricitent, ita scilicet, ut nonnulli, ubi concitati ad iram sunt, uel mœrore, uel uigiliis affecti: euidentissime enim, tum in conualescentibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur, tum iis, qui calido, & sicco sunt temperamento. Quam uerò ratio ipsa fidem huic rei facit, alibi iam dicta est: dicentur tñ & nunc eius rei summæ. Mordens halitus, & succus, ubi per sensibilia corpora fertur, horrores & inæquales totius corporis concussiones (ῥῖγη græce dicunt) facit: ex quibus cute stipata, quæ prius transpirabant, iam retenta, quoties fuliginosa sunt, febres accendunt. Ergo eiusmodi halitus & succos, tum multa, & uehemens dimotio, tum uigiliæ, & ira, & dolor, & cura augent: tum proxime ab istis unum illud per se interdum augere eos sufficit, utique si cibum quis non sumpserit: efficitur enim corporis habitus in ijs naturis, quæ facile amaram bilem generant, ex longa inedia biliosus. Si igitur tum id incidat: tum ęger motu quopiam ualentiore, quàm pro uiribus, usus, mordentium excrementorum impetum confertim foras excitarit: necesse est (ueluti in symptomatum causis ostendimus) uel concussionem, quam modo dixi, uel horrorem subsequi. Ac concussio

A cussio quidem ista succedet propter eorum,quæ feruntur,excrementorum,tum multitudinem,
tum acrimoniam,tum impetus celeritatem: tum laborantis uirium infirmitatem. Nam, & quæ
multa,paucis:& q̃ qualitate sunt insigni,ijs,quæ ita non sunt,mordẽt magis:pari modo, & quę
cum celeritate feruntur,ijs,quæ tarde.Iam uires,ubi ualentes sunt,oĩa contemnunt ac tolerãt:
ubi infirmæ sunt redditæ,uel abs quouis offenduntur.Horror fiet,ubi & qualitas eorũ, & impe
tus uelocitas est remissa:tum copia minor:ac potissimum,cũ uires tristanti obsistunt.Si uero iã
dicta largius remittantur,ne horror quidem fiet, sed uel ulcerosus quidam sensus, uel tantũ in-
æqualitas.Ergo coeuntibus omnibus iã dictis, † quod uehementissimum est,oritur, utique su-
pradicta totius corporis concussio: ‡ rursus remissis omnibus,nullus ex transitu excrementorũ
fit sensus.Quod si quædam sint,quædam non sint: & quædam maiora sint, quædam minora: in
eiusmodi mistionibus media latitudo omnis,†quæ inter id,quod maximum est,quod ῥῖγος græ
ce uocari diximus,& minimum,qui est nullus omnino excrementorum sensus, ‡ efficitur. Itaq;
nihil mirum est,si dictarum causarum quælibet uel per se,uel cum aliis iuncta:alii inæqualitatẽ,
alii ulceris quempiam sensum,aut horrorem,aut dictam concussionem,afferre uideatur.Nã po
ne,uires imbecillæ sint,corpus ipsum admodum sensile, quippe id quoq; ostensum est, nõ parũ
B ad eiusmodi symptomatum generationem conferre:habitus autem corporis gracilis,& tẽpera
mentum biliosum,stomachusq; similiter bili affectus, tũ his omnibus accedãt inedia cibi, & ui
giliæ quæpiam,& tristitia,& solicitudo:ad hæc progressus à domo, qui ex urgẽte quapiã causa
sit necessarius:postea his propositis(id quod aliquando fieri uidisti)det sedulo operã,ut plus iti
neris per urbem,re ita postulante,festinus peragat:nũquid huic ex eo,qui excitatus est, mordẽ
tium excrementorum motu,primum quidem inęqualitas quædam,mox uero etiã horror, prõ-
pte incidet?quod si motum quoque continuet,uel cibum sumere non anteuertat,protinus etiã
febris?Equidem ita febricitantes aliquos ostẽdi tibi, maxime ex iis, qui è lõgo morbo cõualue
rant.Quorum cum uni forte fortuna occurrissem,qui mox ante horrescere cœpisset,ut rẽ expo
suisset,dato ex uino diluto pane,continuo horrorẽ inhibui. Verum hunc(uti scis)per uiã in of-
ficinam quandam perductum febricitare prohibui:alios uerò, qui prius se domũ suam recepis-
sent,in ipso principio horroris,uel paulo posterius,cibauimus.Atq;,ut semel dicã, quibus inci-
pientis adhuc accessionis aderãt symptomata,iis omnibus panem ex uino diluto, ac calẽte ma-
ture exhibẽs,& horrorẽ statim inhibui,& febrem prohibui. Quanto uero hos citius cibaueris,
tanto scilicet magis febrem prohibueris.Quod si paulululum aliquando morere,utique febris ne
C tum quidem,calor tñ multus,iis,aduenit, simillime planè iis, qui per uehemens frigus facto iti
nere,reuersi domum,calidis sunt nutriti.Quippe,si pluscululum morere, maiorem calorẽ sentiẽt,
talemq; ac tãtum,ut dubites,an hunc febrem appelles. Sin duæ horæ ab initio inæqualitatis in
terpositæ sint,nutries tunc quoq;,modo horror adhuc duret,prædicens tamẽ,quòd hi febricita
bunt,cæterum innoxia febre,& cui cutis mador succedet:quo facto,tum lauare,tũ rursus nutri
re debebis.Quod si horror præterierit,ac iã planè febricitent,cibandi id temporis non sunt,sed
decrescente iam accessione illico sunt nutriendi integritate non expectata.In nullo nanq; squal
lido affectu commode finit accessio prius,quàm illi uel ex lauacro,uel humido uictu, humecta-
tio accesserit.Hæc ego omnia cum operibus indicarem,qui me uel laudabant, uel æmulabant,
scilicet quod supra eorum opinionem erant,quę egeram,παραδοξοποιὸν,quòd paradoxa facerẽ,
(ut scis)uocabant. Cum uero ratione de iisdem disserens,docerem aliquos ante accessionẽ esse
cibandos: aliquos in ipsa,idq; uel inclinare iam incipiente, uel etiã in ipso summo uigore:tum
παραδοξολόγον me,quod paradoxa dicere uiderer,appellabant.Ergo quid facias his hominibus,
quibus nec opere,nec ratione persuaderi potest?At,inquiunt,fieri nequit,ut eiusmodi affectus
quis agnoscat.Quomodo igitur nos eos agnouimus?Videturne cuipiam fieri non posse,ut cali
D da & sicca intemperies agnoscatur, uel quæ ab ortu usq; fuerit, uel quæ in præsenti tempore ta
lis sit reddita?Mihi sanè tã uidet facile,quàm has ipsas agnouisse literas.Quid illud uerò, si huic
non sit adhuc in succis putredo ulla,illi uero sit,nõ posse uobis uidet hoc discerni?Mihi posse ui
detur.Nam & ex pulsu, & urina,& ex ipsa non nunquam,q̃ in calore est, qualitate, euidẽter id
discernimus.Quod si propterea,quòd nec ipsi quicquã discere uolunt,nec se se exercitare, sciẽ
tibus parum credũt,quid uetat,quo minus tum geometris ipsis,tum arithmeticis, tũ reliquis ar
tificibus omnibus nihil credant?

Calidas & siccas naturas inediam non tolerare : ac de primis capitibus,
quibus ratio cibandi continetur. CAP. 5.

MIsso igitur hoc genere hominum , rursus seriem sermonis nostri persequamur . Calidis ac
sicci naturis aduersissima res inedia est , ac febrium paratissima causa . Voco naturas cali-
das & siccas nõ solum,quæ à primo ortu tales ex proprio temperamẽto sint, sed ẽt, q̃ posterius
ex calido siccoq; uictu,& plurima dimotione,& uigilia,& cura,& tristitia,&regione calida sic-
caq;,& tẽpore æstiuo,& cæli statu calido siccoq;,sint acquisitæ. Sanè licet & citra tẽporis anni
mentionem,in eiusmodi sermone statum cœli solum nominare. Verum,si altius repetam,id, ꝙ
dico,magis credes.Calida & sicca tẽperamẽta, siue ea ex prima origine talia sint, siue ex uictu,
&

† τὸ σφοδρότατόν ἐστι ῥῖγος. i. uehemẽtissimus oritur rigor.

‡ τοῦτε μεγίστου ῥίγους καὶ τῆς παντελοῦς τῶν περιττωμάτων ἀναισθησίας. ad uerbũ. inter maximum rigorẽ, & omnimodam excremẽtorum insensibilitatẽ.

& immodico labore,& animi perturbationibus,& regione,& cœli statu,inedia uehemẽter lędit. E
In hac dictione,ipsis saltem uerbis,omissum est anni tempus: potestate tñ omissum non est, ut pote quod in cœli statu comprehendit, quãdo calidus in summo siccusq; cœli status iam dictã temperaturã efficit. Hic autẽ status alio anni tempore, quam æstate, plane incidere nõ potest: quãdo nec in autumno,nec in uere,multoq; minus in hyeme,fieri potest, ut calidissimus simul siccissimusq; cœli status fiat:sicut nec humidissimus pariter frigidissimusq; in alio,q̃ hyeme.Ob hæc igitur ipse quoq; aliquando prætermisso anni tempore,cœli statu sum contentus.Liceat tamẽ cuique nominibus,quibus uelit,uti, modo à rerum natura nõ discedat. Est porrò rerũ natura,qualem & modo diximus,& nihilo minus nunc dicemus:nam,quæ maxime sunt ad curationem necessaria, eademq; maxime ignorata, nec Hippocrates ipse idẽtidem repetere grauatur. Igitur inedia siccis calidisq; corporibus,ualentibus quidẽ noxia est:ijs uerò,qui in calida & sicca æstate febre laborant,quæ scilicet ex ustione,aut labore immodico,aut uigilijs,aut cõprehẽsis iam animi *motibus sit contracta,nõ simpliciter noxia est,sed,si quicquã aliud,planè perniciosa:quippe uel in febres ardẽtes ex ea incidunt,à quibus,nisi prius mors occupet,in hecticas migrant,atque ab his in marasmũ:uel protinus ab initio,ardentibus præteritis,in hecticas. Maxime tñ(ut dictum sæpius est) siccos calidosq;*affectus statim à principio hectica corripit: Sicuti mulieri accidit,q̃ autumno ex tristitia,& uigilijs febricitare cœpit:perseuerauit aũt ad plurimum hyemis.Hanc quarto die(ut scis)uidimus,deprehẽdimusq; statim *hecticam esse febrẽ, cum alia,quam humores excitarant,coniũctam. Curatio autem una tum fuerat, ut frigida tẽpestiue & moderate daretur,consuetæ scilicet hanc per sanitatem bibere: uerũ alijs curatio huius erat commissa,quare nobis silere est uisum.Alteri uerò,qui eodẽ tempore ægrotarat,& se nobis cõmiserat,quoties nutritus est, fontanæ planè gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim ternos:quando frigidã simul multam sibi dari,qui ita sunt affecti,citra noxam non ferunt.Quocirca utilissimum est,ubi febris ideam perspexeris,in prima statim accessione minore cũ periculo,copiosiore frigida uti,corporibus ad ualidam siccitatem nondum perductis. Qui enim in feruoribus sub canicula ex ira febricitauit,(iuuenis autẽ hic erat siccus & calidus)ubi in prima accessione duas frigidæ heminas bibisset,statim quidẽ euomuit flauissimam bilem:non multo autem post etiam deorsum excreuit.Deinde, cũ rursus post cibum aquæ circiter heminã similiter sumpsisset,iam febricitare desijt.Non defuere tamen medici,qui,cum nullam à principio febris speciem agnoscerent, sed postea, cum iam præterijsset occasio, intelligentes uel in hecticã,uel etiam in marasmoden febrem ægrotantẽ incidisse,frigidam bibendam,nos imitantes, præbuerunt.Sed nemo metã attigit:nam magna solicitudo habenda est in ijs,qui ita se habent, de frigidæ potionis mensura.De qua paulo post dicemus, ubi propositæ disputationi finem imposuerimus.Quippe æger is,quem ante descripsimus,exemplo omnibus est, quibus propter siccitatem à principio statim dari cibus debet,etiam si febricitare iam incipiãt. Nam,cum accendit in his febris propter mordentem acrimoniã excalfacti,attenuatiq; ex Sole,& inedia,& laboribus succi,maximũ eius remedium est humidũ nutrimentum:sicuti ẽ diuerso,ubi ob copiã, uel obstructionem,uel phlegmonen,uel(ut semel dicam)humoris alicuius putredinẽ,febris est orta, maximo malo est cibus.Atque hos quidẽ nec in inclinatione febris citra noxã nutrias,nedũ ipsa accessione inuadente: illos uero omni certe tempore, sed potissimum per inclinationẽ. Me quoq; subinde uidisti eos,q̃ ex abundantia, & qui ex phlegmone laborarẽt, sub longa inedia tenuisse sic,ut prorsus ante septimum diem non cibarem,sed sola mulsa cõtentus essem, uiribus scilicet ualentibus.Quosdam eorum,quibus uidelicet uires ualidæ non fuerãt:aut stomachus biliosus, aut imbecillus,aut plus iusto sensilis: solo ptissanæ cremore usq; ad septimũ diẽ traxi, quo morbus †in summo esse incremento debuerat,aut etiam omnino per crisin discuti.Sunto igitur tibi à primo statim die in omni ægro spectanda duo illa,quæ Hippocrates iussit,à quibus cibãdi cõsilia petas,morbi summus uigor,& ægrotantis uires.Postea,si transiri summum incrementũ sine omni cibo potest,in cibi abstinentia hominẽ seruabis:sin exiguum adminiculũ requirat,abũde erit sola mulsa:quod si maius desiderat,q̃ sit ex mulsa,ptissanæ cremor satis erit.At,si fas nõ est summũ morbi incremẽtũ,aut tenui uictu,aut inedia trãsmitti,id agendũ, ut homo statim in primæ accessionis inclinatione cibet. Aliquos uero eorũ (ut dictũ est) & cũ inuasura adhuc est, & cũ incipit,cibabis.Sint porrò hi sicco tẽperamẽto ac calido,aut à primo ortu,aut certe illo tẽpore,oportet:tũ uiribus necessario imbecillis : neq;.n.fieri põt, ut abũde siccũ calidumq; corpus, cũ febricitet,uiribus sit ualẽtibus. Si tñ cũ eiusmodi febri ac corpore, momẽtanei mẽbri phlegmone sit cõiuncta,oĩno æger morieť:(nã id quoq; p̃dixisse me semp̃, nunq̃ uero falsum, ipse testis es.)Magisq; id certũ est,si pulmonis,uel mẽbranæ,quæ costis subtendit,uel uẽtriculi,uel iecinoris phlegmone sit:etenim,quæ has partes phlegmonæ occuparunt,non modo ijs , qui tam imbecillis sunt uiribus,sed etiã ijs,qui ualentiores ipsis sunt,mortiferę esse solẽt.Vnaq; salus tũ pleuriticis,tũ peripneumonicis,adde ẽt synanchicis.i.qui angina laborant,est ipsum uirium robur:nõ secus uero,& quibus uel iecur,uel uentriculum phlegmone obsidet.Nã,quod ad phlegmonen,quæ in ijs est partibus,spectat,minime planè est cibandum : quod ad uiriũ infirmitatẽ, utique

Margin notes:
* πάθεσι.
* διαθέσεις est in impressis, ut Linacer uertit. κράσεις autem .i. temperaturas, est in quibusdã antiquis.
A.li 4.f 1. c.1.fol.432 [F]
† Al. παρακμάζειν .i. declinare. [G, H]
1. Apho. 2.

A utiq; ſæpe. Ita neceſſario aut uires reſoluenť, aut phlegmone augebiť. Atq; hæc mihi latius fortaſſis, q̃ pro re ꝓpoſita, ſunt dicta: ꝗ p̃ſertim hoc libro ſtatuerim de febrib⁹, q̃ abſq; phlegmone īfeſtãt, differere. Cęterũ tractationis cõueniẽtia fecit, ut quaten⁹ neceſſariũ eſſet, digrederemur.

Quo pacto præcauendum ſit, ne febris in ſqualente habitu in hecticam pertranſeat: ac de duplici putredine, quæ febres accendit. CAP. 6.

DEnuo igitur redeamus ad febres, quæ iam comprehẽſis febribus ſunt affines, quas nomina re hecticas ſolemus. Nã, qui ſupra deſcriptus à me iuuenis eſt, hectica febri laboraſſet, ſi mirificã diatritõ trãſigere fuiſſet coactus: niſi tñ prius ab ijs, ꝗ abſq; methodo uictus rõnẽ ordinare cõſueuerũt, fuiſſet interẽptus. Proponať igiť ali⁹ quiſpiã, cui cũ ſupradicto cętera quidẽ oĩa ſint eadẽ, uires tñ tãto ſint ualẽtiores, ut tridui inedia tolerata duret: Neceſſe eſt hũc, ſi modo ita cibeť, quemadmodũ cibãt, ꝗ diatritõ extollũt, in hecticã incidere. Nã ij primũ in quarto ipſum cibarẽt, poſt in ſexto, mox in octauo, deinde in decimo: ꝗppe talis eſt (ut ſæpe uidiſti) eorũ cibãdi formula. Prima quidẽ cibatio poſt primã diatriton: reliquæ alternis diebus. Protinus aũt (arbitror) & ex artomelite, i. pane ac melle, ſiccaſſent eius p̃cordia: nã id quoq; ex legibus eiuſmodi medicorũ eſt, ſiue phlegmone uiſc⁹ aliqđ laboret, ſiue ſecus. At, quemadmodũ quidẽ eos

B cibare, ꝗ ita laborent, inter initia cõueniat, ſupra eſt dictũ: ſed nihilo tñ ſecius nunc quoq; ſummatim repeteť. Quoties uel ex laſſitudine, uel ira, uel pluribus curis, uel uigilijs, uel triſtitia, uel lõga inedia, uel uniuerſis unà (ſicut in ſupra deſcripto iuuene) coeũtibus ſiccatũ corp⁹ eſt: ac febris inuaſit, ꝗ & aridã reddat cutẽ, & igneũ habeat calorẽ: utiq; hunc talẽ timor eſt febri hectica correptũ iri, potiſſimũ in ęſtate, ac cœli ſtatu calido ſiccoq;. Oportet aũt, ꝗ primũ ptiſſanę cremore, & ſorbitione ex alica nutritũ, paneq; poſt oblato, aq̃ frigidę potione hoīem cures: quippe protinus extinguiť, ac ceſſat oĩno febris, modo (ut dictũ eſt) nec phlegmone aliqua ei ſit adiuncta, nec putredo humorũ. Nam, ſi horũ utrumuis ſit, attẽdere diligenter oportet, ac diſcernere, quo primum tp̃e aquã frigidã dare homini ſit audẽdũ. Ego enim taliũ quoq; non paucis dedi, tutius eſſe ratus phlegmonas in præſens augere, q̃ ſinere hoīem hecticã febrẽ incurrere. Vbiq; igitur (ut ſemper dicere ſoleo) curatio dignotionẽ prænotionemq; conſequiť. Siquidẽ, & dignoſcat, qđ præſens eſt, & prænoſcat, quod ex eo futurum eſt, oportet, qui uolet notabilis efficaciæ remedio uti. Si tñ magnũ fore incõmodum uel humorum putredini, uel phlegmonę, conijcies, à frigida quidẽ danda abſtinebis, refrigerantibus aũt remedijs, q̃ foris applicanť, uteris, modo ea ſuper os uentriculi, aut tota præcordia, modo ſuper pectus imponẽs, ubi ſ. plurimum ſubeſſe

C caloris maxime iudicabis. Sanè diximus ijs, qui ita laborant, balnea quoq; eſſe non incõmoda: dico ijs, qui ſiccato plurimũ corpore ſunt, & ex aliqua earũ, q̃ dictæ ſunt, cauſarũ citra humorũ putredinem febricitant. Monſtratum uero nobis eſt in ijs, q̃ de febribus ſcripſimus, phlemonas quoq; ꝑ ꝑ putredinẽ humorũ, qui in ipſis habenť, febres ſubſequi. Quocirca, ſiq̃n dicã febribus, quæ ex putredine accendunť, tale quippiã conducere, uel nõ conducere, ẽt eas, quæ à phlegmone excitanť, in cõi putredinis genere cõprehẽſas intelliges. Sicubi uero deinceps utraſq; nominare uideris, ſcias eas, q̃ ex phlegmone, ab ijs, quæ ex ſola putredine ortũ habẽt, tũ diſcerni. Cuiuſmodi aũt ſit phlegmones affectus, tum in libro De inæquali intemperie, tum uero in eo, qui De tumoribus præter naturam eſt inſcriptus, docuimus: admonuiſſe tñ & nunc te nõ ſit inutile. Cum ſanguis calidus copioſior in aliquã animalis partem procubuit, maiora eius uaſa protinus diſtenduntur, utpote abundantiæ continendæ non ſufficientia: ab his deinceps, q̃ minora ſunt. Mox, ubi nec in ijs ſatis continetur, exudat foras in ea ampla ſpatia, q̃ inter uaſa ſunt, ſic, ut ẽt oĩa, q̃ in cõpoſita carne habenť, loca occupet. Atq; hæc quidẽ eſt phlegmones affectio. Poſſũt uero & ſine hac in ipſis uaſis humores aliꝗ putreſcere, idq; aut in una animalis particula in finibus ipſorum impacti: aut etiã in totis eorum capacitatibus, q̃ inter bubones & alas ſunt, cõpre

D henſi. Cum igitur (ceu diximus) citra putredinẽ ſqualenti corpori febricitare contigerit, caput totius curationis in ijs remedijs, quæ refrigerent, & humectent, ſtatuere oportet.

Sex eſſe materiæ differentias, quibus frigus & humiditas hecticis febribus conciliantur. CAP. 7.

POrrò duplex genere eſt harum rerum prima materia: una eorum, quæ foris * admouentur: altera, quæ intro in corpus ſumũtur, quæ ſane & proſpheromena, id eſt ſumenda, uocantur. Extrinſecus corpori incidunt tum aer ipſe, qui nos ambit: tum pharmaca, quęcunq; humectãdi refrigerandiq; uim obtinẽt: & tertiũ præter hæc, dulcis aquæ balneũ. Intro in corpus ſumunť, quæ edunť, ac bibuntur, & inſpiratus aer. Ab his generibus tentandũ eſt propoſitis hoc loco febribus tum humiditatem, tum refrigerationẽ comparare. Verũ refrigeratio, qm̃ per efficaciſſimam qualitatem inducitur, & parui temporis eſt, & periculoſa: cõtra, ſiccitatis per ea, q̃ humectent, curatio, ut longi temporis eſt opus, ita minus eſt, ꝗ refrigeratio, periculo expoſita. Igitur dictas ſex materiæ differentias deinceps iam examinemus, ab ambiente exorſi.

* προσπίπτοντα

De eligendo, ac parando aere, qui hecticis febribus conueniat. CAP. 8.

HIc igiť ſi tẽperatus eſt, qualẽ ſe exhibet, utiq; tali nobis eſt utendus, nihil amplius de eo ſolicitis. Sin admodũ calidus eſt, uel admodũ frigidus, ꝓ calido induced⁹ arte cõtrarius eſt, ſubterraneis inuentis domibus, quæ & frigidiſſimæ ſint, & maximè perflatæ, & ad ſeptentrionẽ

uerſæ:

*ἡδείας, id est suaues.

*uersæ:tum auris quibusdã,quæ ipsis sint*propriæ,opera nosta paratis,aliàs ex euripis,in quo se E deijciant multi aquarũ fontes:aliàs aqua frigida de uasis in uasa transfusa.Iã hoc statim ẽt somniferum est.Præterea domo assidue aqua q̃ prorsus frigida sit,aspersa:ac rosis plurimis humi fusis,aut uitium capreolis,aut ruborũ summitatibus,aut lentisci ramis,aut deniq; reliquarũ, quæ refrigerent,stirpium aliquibus . de quibus ẽt prius est dictum. Turba quoq; hominũ ingredi ꝓhibita:nam id quoq; domũ calefacit.Atq; ita quidẽ calidissimũ aerẽ refrigerare, qui.s.in æstate calida & sicca accidit,est tentandum:quandoquidẽ in hyeme calidissimus esse nõ potest, sicuti nec frigidissimus in æstate,At,siquis modice frigidus est, hoc esse cõtẽtos oportet, nihil aut machinantes,aut de temperie eius alterantes. Qui uero frigidissimus est;utiq;, quatenus respirãdo attrahitur,admittendus est,ut qui calorem,qui est in corde,admodũ refrigeret: nõ tamẽ quatenus extrinsecus ægrum contingit,quippe id densat cogitq; cutim,ac* putredinosorum humorũ affluxum transpirare prohibet. Siquidem per pulmonem,quod rarum uiscus est,difficile nõ est, ut tum qualitas ipsius,tum ẽt substãtia, ad cor facile perueniat:at,per cutim,fieri nequit,ut eius uel qualitas,uel substãtia,ad cor perueniat,utpote prius densatam.Nã,quod in libris De simplicium medicamentorũ facultate, de ijs,quæ uehementer adstringunt,est dictum,id hic quoq; reuocari ad memoriã debebit, ac sciri,qui nimium frigidus aer est, hunc cutim densando, semper F sibi ipsi uiam præcludere.Scire tñ licet maius fore ex frigida inspiratione commodum,q̃ ex cute densanda incõmodum:præsertim cum operimentis hanc calfacere licet. Porrò utendũ maxime euismodi aere est in ijs hecticis,quibus primum,quod afficitur,ipsum est cor:æque,ut si uetriculus primum esset afflictus, ipsi per comesta,& bibita esset succurrendũ:huic.n.illa cũ integris adhuc uiribus occurrunt,sicut cordi inspiratus. At iecinori ex inspirato aere nulla certe utilitas accedit:à comestis uerò & bibitis minor planè,q̃ uentriculo,cęterũ aliqua nõ obscure aduenit. Communis autem oĩum sanatio est per ea, quæ extrinsecus applicata refrigerant & humectãt. Atq;*in his quidem uisceribus magna ex parte hecticas marasmodesq; febres accidere contemplati sumus.Superueniunt tñ aliqñ & pulmonum siccis calidisq; intemperamentis: attamen opportunum eiusmodi febribus id uiscus non est, utpote humidum laxumque.Incidunt præterea &*pectori,& pingui mẽbranæ,quod Mesaræon dicitur,& ieiuno,& colo:interim uerò & utero, & renibus. In*septo uerò transuerso marasmum non uidi,hecticam sanè febrem uidi,& hanc semel quidem planè absolutam,sæpe uerò citius interimentem,q̃ planè esset completa.Eiusmodi nanq; affectũ , & spirandi difficultas, & deliriũ excipere solet: ex quibus magna ex parte prius moriuntur,q̃ hectica prorsus sit perfecta.Est autem eorum agnitio facillima,tum ex pulsus duritia : tum ex eo, ꝙ præcordia plurimum trahuntur sursum : tum ex difficultate spirandi,quæ illis est & inæqualis & uaria : quippe aliàs q̃ maxime paruum & frequentes spirant : rursus aliqñ manifeste spiritum tardant,dein subito,quemadmodum gementes respirarunt: uel duplicẽ spiritus intromissionem,quasi superinspirantes,uel duplicem foras missionem faciũt:†ueluti,respiratio respirationẽ comprehendat.‡Respirant uerò hi sæpe & reliquo thorace toto,non sensibiliter modo,uerum ẽt notabiliter, tũ opertas scoptulas,quas Homoplatas uocant,attollentes:aliqñ admodum raram & magnam respirationem edunt,utiq; cum delirij malum præcipue dominatur. Verum præsentis instituti nõ est uel laborantium partium notas, uel earũ causas referre. Quare denuo ad curationes reuertamur:æstimemusq;,quas uires propositæ iam materię aduersus hecticas febres habeant.Sanè diximus iam non nulla de aere tum calido,tum frigido:q pręcipue quidẽ est utilis,cũ,quod primum afficit,ipsum est cor: q̃uis cõfert & in reliquis febribus nõ parum,qñdoquidẽ in his quoq;,necesse est,cor similẽ intemperiẽ recipiat:citra quã nec marasmus,nec hectica,nec reliquarũ ulla febriũ cõsistere potest. Quò facile apparet ẽt pulmones, ubi scilicet ij sunt, qui primum patiuntur, plus cæteris omnibus refrigerantem aerẽ requirere.

*συνεδοσωδῶν. al. συγκαιομένων,i. eorum, q comburuntur.

*ex

*ex pectore, & mesaræo,&c.

*ex

* al. καθάπερ ἐπεκπνέοντες, .i.ueluti super expirantes.

De parandis medicamentis, quæ extrinsecus hecticis admouentur. CAP. 9. H

SEquitur iam,ut de ijs medicamentis agam,q̃ extrinsecus ad mota humectent,& refrigerent. Porrò horum quoq, ea deligenda esse,quæ citra uehementem adstrictionem refrigerent, neminem latet.Talia.n.præterq̃ ꝙ non humectant,etiam demittere frigiditatem suam alte non ualent, propterea,quòd cutim cogunt,ac coarctant.Optima uerò sunt,quæ non modo citra adstrictionem refrigerant,sed etiam corporis substantia sunt tenui. Ac,quæ quidem absolutissime tenuium partium sit,substantiam exacte frigidam inuenisse fortasse non est.Dixi,exacte,propter acetum , quod cum omnium, (quæ nouimus) potestate refrigerantium , planè tenuissimarũ sit partiũ, admistam sibi aliquam caliditatem habet.Præterea corpora,q̃ contingit,siccat , quãuis ad imaginationem sit humidum . Quo fit,ut ad eos affectus,quos humectari & refrigerari expedit,solo eo nõ utamur,sed tanto aquæ frigidæ admisto,ut possit bibi. Cæterũ,quanquã corpus, quod absolute tenuium partium sit & simul frigidum,inuenire non est,attamen deligi materias oportet,quæ ad eiusmodi medicamenti compositionem maxime sint idoneæ.Ac dictum quidẽ latius de his est in opere de medicamenti.Dicetur autem in exemplis non nihil & nunc,quò in hoc quoq; genere membratim sis exercitatus . Incipiam autem ab eo medicamine, quod oĩum quæ humectent ac refrigerent,est simplicissimum:quo etiam aduersus erysipelata utor,& phlegmonas

A.li.4.f.r.t. c.4.fol.43.

li.4.f.3.t.1. 3.fo.452 6.

A gmonas in pudẽdis,vtiq; inter initia,prius,q̃ depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Debebit
autẽ ad id præparata eſſe cera quàm optima,& elota. Sanè optima fuerit vel alba põtica, vel q̃
ex atticis fit fauis.Eſto autẽ & roſaceũ,quod ex oleo fit à nõnullis uocato omphacino, ab alijs
crudo,quodq; citra ſalem fit cõfectum.Maxime verò ad rem pertinebit,ſi & ipſum oleum tenu
ium prorſus ſit partium:cuiuſmodi ſabinũ eſt. Cum uti uoles, ambo miſta liquantor in vaſe du
plici:factoq; humido cerato, (cuiuſmodi.ſ.erit, quod triplum aut quadrupulũ ad cerã roſaceũ
habet)poſt,quàm ipſum fuerit refrigeratũ,miſcetor*ei paulatim in mortario tãtum æquæ, quã
tum in ſe,dum cum ea mollitur, accipere poſſit. Expedit autem & ceratũ ipſum prius admodũ
eſſe refrigeratũ:atq; etiam, quæ huic admiſcebitur,aquam eſſe frigidiſſimã. Abunde autẽ cera-
tum refrigerabis,ſi,cum modice coiuit,totum uas,in quo continetur, in aquã frigidiſſimam di-
mittas.Quòd ſi aceti quoq; admodũ tenuijs ac clari paululum adijcere velis,utiq; magis adhuc
tũ refrigerãs tũ humectans medicamentũ efficies. Non debebit autem medicamentum hoc eò
vſq; ſuper ægrum corpus manere,dũ manifeſte incaleat,ſed aſſidue ſubinde mutari. Aliud me-
dicamentũ. Oxalidos,aut oxylapathi ſuccus cum exigua tenui*polenta miſta excipiatur dupli
cato†peniculo detrito:affatimq; frigidũ & ipſum imponatur. Quòd ſi eiuſmodi peniculi occa
B ſio non ſit,tũ linteũ duplicatũ,& madefactum refrigerãdæ particulæ impones. Quin etiam por
tulacæ,& ſemperuiui,& vuæ immaturæ ſuccus,ſimiliter*polẽtę miſcẽtur. Ad hæc lẽs paluſtris,
& uiridis tribuli,& polygoni,& lactucæ,& intybi ſuccus,aliaq;,quęcũque refrigerare eſt dictũ
cum tenui*polenta. Præterea ſine*polẽta licet integris herbis tunſis uti.Iam uerò,q epithema
ex pinguibus fit palmulis,quas πατητοὺς græce uocant,ſalutare medicamen eſt. Porrò coquere
oportet harũ carnẽ,omni membranoſo exempto,aliàs ex ſolo claro aceto: aliàs & aqua ipſi ad
miſta:atq; hac,ubi tenera ſatis reddita eſt, tunſa uti. Quòd ſi parũ molli craſſitudine uidebitur,
præſtiterit iam dicti aliquid admiſcuiſſe cerati.Quòd ſi roſacei quidpiã dictorum ſingulis aliqñ
miſcere uluerís,nihilo inutilius pharmacũ habebis:eſto autem,quod admiſcetur,tum minimũ,
tum & ſimplex & perfrigidum,& quod factũ ex oleo ſit ſalis experte. Sanè,quoties ſimplex ro-
ſaceum,aut aliquid quiduis id genus dico,quod ſine aromatis eſt cõfectũ,intelligi uolo. Eſt ue-
rò ſalutare ad talia medicamen & roſarum ſuccus frigidus,unà cũ *polenta. Salutares uerò sũt
& ipſæ roſæ tunſæ:præterea ſtirpium,quæ moderate adſtringũt,germina trita.Ad quem modũ
uti aliquando licet & herbis,quæ mediocriter adſtringãt,ueluti ſolano. Verũ eiuſmodi medica
minũ materiã in alio opere reddidimus uniuerſam : nunc abunde pro exemplis ſunt, quæ iam
C dicta ſunt. Porrò utendũ his eſt,non(ſicut uulgus facit) toti impoſitis thoraci,aut toti uẽtri,im
mo illi maxime,quod primo eſt affectũ.Neq; enim neceſſum eſt,ut aut cum eo,quod refrigera-
ri ualenter deſiderat,etiam id refrigeres,quod prorſus non deſiderat:aut ante iuſtũ tẽpus refri-
gerare deſiſtas,timens uicinam aliquã particulam lædi.Ego nanque hominẽ ſcio,qui,impoſito
pręcordijs refrigerãte medicamẽto,difficultate ſtatim ſpirandi laborarit:alterum uerò,qui pro
tinus tuſſierit:atque paulo poſt utrique finitum ſymptoma,ubi,quod refrigerauerat,eſt ablatũ.
Quòd ſi adeo ſtrenue refrigerare non ſtudebis,habes,quę id modice efficiant,*adhærẽtiũ medi
caminũ, ac cerati ſpeciẽ referentium magnam copiam. Quorum non materiæ modo uim, ſed
etiam compoſitionis methodum didiciſti.

De balneorum partibus, ipſorumq; facultate,ac qua ratione hectica febre laborantes ſint in balneum ducendi. CAP. 10.

VErum ego,cum iam ſentiã menſuram præſentis inſtituti me excedere,ad ea,q̃ tractationis
ſeries proxima exhibet,conuertar.Proxime uerò ſe à iã dictis exhibet conſideratio de bal
neo,tum ipſius rei cauſa,tum uel magis propter Philippum,qui †hecticis,quas μαρασμώδεις uo-
cant,ȝipſum noxium putat.Ipſe igitur,tum de omni balneorum ui,tum etiã quæ ad eos,qui he-
D ctica,& maraſmo laborãt,vel(ut ſemel dicam)omnibus eſt accommoda, in hoc maxime libro,
quid ſentiã,explicabo.Memini nanq; me,& ſupra in diariis febribus illa laudare : & in ſeptimo
huius operis libro,in ijs,qui propter ſiccã uentriculi intemperiẽ cruditate laborabant,atq; ex-
tenuati erãt,ſæpe utẽda iubere. Cæterũ de uniuerſa eorũ ui nullo alio libro diſſerui, ſed in hũc
ſeruaui:vbi & de ijs agitur,quibus efficaciſſimus eorũ eſt uſus, & quibus Philippus ea interdi-
cit.Atq; prius quidẽ,vbi de ulcerum curatione egimus,indicata cauſa eſt, cur propriæ cuiuſq;
morbi indicationes ſint ignoratæ:dicetur aũt nihilo ſecius, & nunc,utpote,tum ad ea,quæ nũc
paramus,tum ad ea,q̃ dicenda ſunt,utilis.Cum.n.unus in corpore affectus eſt,eius curationem
inuenire,ſi non ratione,certe experientia,haud difficile eſt : ubi uerò connexi duo tresve ſunt,
præſertim,qui maxime contraria inter ſe auxilia requirant,fieri nequit,ut experientia,qđ agẽ-
dum ſit,inueniatur:immo nec facile ratione. Siquidẽ & ſubſtantiam cuiuſq; affectus ad vnguẽ
nouiſſe oportet:& propriã curationis indicationem à quoq; affectu cepiſſe : præterea quẽ pri-
mum oĩum,aut magis:quem rurſum minus,aut ſecundo tertiove loco curare conueniat. Hæc
igitur cauſa eſt,cur uulgo medicorũ ignotũ ſit,& q febrium omnium, quã febres ſunt, propriũ
remedium refrigeratio ſit, ſiue ea talis actu ſit, ſiue poteſtate : & quòd alia multa ex accidenti
refrigerantia, febrium ſint remedia. De quibus & dictum nonnihil in præcedentibus eſt,& in

*ξυσθεῖσιν, id eſt deraſo, eſt in antiquis co di. græcis.

*ἀλφίτων.quam dictionẽ alij farinam uertunt.

†ῥάκος. Lacinia linea.peniculi.n. uoce ſupra car. 53.c uertit πίλημα, quod eſt coacta lana.

†.i. paſſas, ſeu calcatas.

*ἐμπλαστῶν.

† τοὺς μαραινομένους. i. eis, qui marceſcunt.

sequentibus dicetur. Quædam nanque remedia complicatam quodam modo dupliceq; facul- E
tatem habent ita, vt & prima rõne proficiant, & ex accidente. Quod genus & balneũ est. Nam
frigidæ potio per se quidẽ proficit, vt pote actu refrigerans: succus autem vuæ immaturæ pote
state refrigerans medicamentũ est. Atque hæc quidem ambo refrigerãt primũ, id est ꝑ se ipsa,
nec intercedẽte alio: at sanguinis missio (veluti prius indicauimus in febribus cõtinẽtibus, quas
synochos uocant) non primũ, sed ex accidẽti calidam aliquãdo intemperiem sanat. Ad eundẽ
modum & clyster, & purgatio, & *fomentũ§ ex calido liquore, § & cataplasma, quod digerat, aut
concoquat. Vtranque verò facultatem in se comprehensam habet propositum nũc in sermone
balneũ, utpote ex partibus varia facultate præditis cõpositum. Quippe ingrediẽtes in aere ver
santur calido: postea in aquã calidam descẽdunt: mox ab hac egressi, in frigidã: postremo sudo-
rem detergent. Potest autẽ prima eius pars † materias per totũ corpus tum calfacere, tum verò
liquare: § præterea, quæ inæqualia sunt, æquare: & cutim rarefacere, & multa, quæ sub hac ante
*detinebãtur, uacuare. Secunda eius pars, vbi quis in sicco corporis affectu ea vtitur, potest ma
dorẽ utilẽ solidis partibus immittere. Tertia balnei pars potest, ubi quis frigida vtitur, & totum
corpus refrigerare, & cutẽ dẽsare, & uires firmare. Quarta uerò corpus ꝑ sudores citra refrige-
rationis noxam uacuare. Ergo, cũ hæc omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquæ F
tẽperatũ balneũ: & præter hæc etiam, siquis intẽpestiue lauetur, tum horrores, tum cutis densi-
tatẽ: tentãdum nobis est omnia deinceps distinguere, ac primum de illis sermonẽ facere, qui,
cum in balneo se lauãt, horrore tẽtantur. His enim una (ut sic dicam) continẽs excitati sympto
matis causa est: aliæ, quæ hanc præcedunt, multæ. Sanè horroris causam esse dico mordẽtiũ ex
cremẽtorũ confertim actorum citatiorem motum. Proinde, quibus horũ est abundantia, caro
verò ac cutis dẽsę, siue balneũ sint ingressi, siue steterint in Sole, siue quoquo modo vel gestati,
uel perfricti, vel exercitati, vehemẽtius sint dimoti, utiq; ijs horror incidit. Cõtra, q̃bus hæc pau
ca sunt: & corporis habitus, ut laxetur rarefiat que à balnei calore, prõptus: ij nõ modo non hor
rent, sed etiam meliores redduntur, ut pote excremẽtis ꝑ id uacuatis. Quo rationabilius nec in
febrilis significationis principio, nec in incremẽto quisquam ægrotantem lauit: quippe densatã
est hoc tempore coarctataq; & cutis ipsa, & quæ sub hac habetur, carnea substãtia. At in febris
inclinatione uel incipiente, uel ꝓcedente, vel amplius progressa, & nos sæpe, & alij medici non
nulli multos sæpe numero ægrotos lauãtes, nõ parum his cõtulimus. Porrò, quãdo inclinatio-
ne incipiente, aut iam ꝓgressa, aut etiam in summo incremento (interdũ enim id quoque acci-
dit, tametsi rarò) æger in balneum sit ducẽdus, in sequẽtibus definiemus. Nunc, cũ de generali G
facultate singularũ balnei partium disserere institui, unum omnium primum exponam. Dicoq;
multos eorum, qui cruditate laborãt: plures verò eorum, in quibus mordentium excremẽtorũ
abundãtia subest: omnes præterea, qui uel in febrili significatione, uel in ascensu: etiã omnes, q̃
in summo sunt incremẽto, præter admodũ paucos: siue hi sint in balneum ingressi, siue steterint
in calido Sole, siue exercitationes, frictiones, gestationes ve tẽtauerint, merito horrescere: singu
la nanque horũ cõfertim & impetu agi excremẽta subigunt. Cum igitur tàm adhuc densa lauã
tis cutis sit, vt ad primũ ambientis aeris occursum nequeat naturalẽ suum habitũ recipere, sed
maiore ad id spatio indigeat, excremẽta verò foras uersus ruant uniuersa, & retineri illic ea est
necesse, & quà sub cute sunt aceruata, &, quà per carnes ferũtur, mordere. Porrò in libris de cau
sis symptomatũ indicauimus, mordẽtia excremẽta, ubi ꝑ sensibilia corpora feruntur, tum con-
cussiones, quas *ῥίγη* uocant, tum horrores excitare. Ergo, quamobrẽ horreãt in balneis omnes,
qui ante sunt cõprehensi, iam causas inuenimus. Pari modo, & cur nõ horreãt, quibus aut nul-
lum est in corpore excremẽtũ mordens, aut tantillum, ut facile uacuetur. Ergo de his deinceps
loquamur: propter quos etiam de ijs, qui horrent, meminimus. Siquis enim balneum ingressus
non inhorruit, sed laxata est illi rarefacta que cutis, huic planè necessario prædicta succedẽt, ex H
cremẽtorũ uacuatio, æqualis ꝑ totum corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, tẽsorum
relaxatio, densatorũ fusio. Ac uacuatio quidem excrementorum omni febri est utilissima: pari
modo, & rarefactio, & relaxatio: fusio tamẽ & calor nõ itẽ. Sed calor omni febri est inimicus:
quando refrigerari, nõ calfieri febrium affectus postulat. At fundi æqualiter, id solidis quidem
aĩalis partibus nõ est alienum: succis certe nõ ꝑpetuo est utile, sed quoties in animali uel phleg
mone quæpiam, uel affectus phlegmonæ similis cõstitit, uel utrauis abundãtia, siue ea quę ad ui
res cõfertur, siue ea quæ ad uasorũ capacitatẽ, omniũ profectò inimicissimum. Ac phlegmonæ
quidem, cũ calefacti, & liquati succi ad ipsas confluunt, augentur. Tunicæ uerò uasorum impa-
res abundantiæ, quæ iam ex liquatione spiritu est impleta, distenduntur: ac uires hoc ipso male
afficiũtur. Ergo calidis his siccisq; affectibus, de quibus agebamus, *e missio mordẽtiũ est salu-
bris: fusio enim eorũ est citra periculum: calefactio tamẽ noxa non caret. Atq; hæc quidem ex
prima balnei parte ijs, qui ita laborãt, prouenire, modo tẽpestiue balneo utantur, memoria te-
neamus. Transeamus modo ad secundã eius partẽ, quæ erat id, quod maxime proprie lauacrũ
uocant. Ergo in hac, sicut ex humectatione iuuantur, sic ex calore nihil illis cõmodi accedit. Ac
cedamus & ad tertiã, in qua & refrigerãtur innoxie, quæ fuerant excalfacta, & uires firmantur.

Siqua

* ἐπιβροχῆ.

† In codicibus græcis imꝑssis, ac antiquis plerisq; legitur, θερμῆναί τε δι' ὅλου τὸ σῶμα, καὶ χέαι τὰς ὕλας, i. tũ totum corpus æqualiter calfacere, tũ materias fundere. Linacer uidetur legisse, ut aliqui ẽt codices legũt, δι' ὅλου τοῦ σώματος. priorẽ tamẽ lectionem meliorẽ esse indicabunt uerba paulo inferius à Galeno scripta, hoc est, æqualis per totũ corpus calor &c.

* Impressi codi. & multi ex antiquis legunt, κατεχομένων, ut Linacer uertit. sunt tamen, qui legunt, καταχεομένων. i. fusa erant.

* ἀποχεῖσθαι.

A Siqua verò & rarefacta,& iusto plus sunt laxata,ea in naturalē redeūt mediocritatem: id quod quarta balnei pars indicat.Quippe,quibus omnia rite sunt adhibita,ij post frigidæ vsum adhuc sudāt,& omnia ipsis excremēta vacuantur. Itaq; ex oībus,quæ de balneis retulimus,vna summa colligitur,q vacuatur quidē quicquid in corpore vel fuliginosum, vel fumidū fuit: cōsistūt autem in naturali symmetria,tum caro ipsa,tum cutis:solidarū partiū ariditas corrigitur:& calor nō modo is,qui ex lauacro accessit,verū etiā qui prius fuit,ex frigidæ vsu submouetur. Maximo huius rei documēto est status,qui ex huiusmodi balneo redditur,post,q̄ Sole feruēte iter fecerimus. Quippe accedimus ad id,ne loqui quidē præ linguæ & fauciū ariditate valentes,totumq; corpus stipulæ ritu aridum habentes. At egressi è frigida,ilico omnia pro naturæ habitu recipimus,nec febrili calore vexati,nec siccitate afflicti,ꝓmteq; loquētes, ac plurima sitis parte leuati. An igitur euidētius adhuc balnei vires in sicco & calido corporis affectu cognoscere desideras?Ego sanè nō arbitror.Licet autē,cui placet,experiatur,q incōmodum sequatur, vbi tali peracto itinere non lauerit.Aut enim statim febricitabit,aut multo plenus tædio,grauato.s. capite,ꝑseuerabit,potissimum si frigida calorē nondum extinxerit. Multi tamen iuuenes eiusmodi cōfectis itineribus,vbi ilico se in aquam frigidam proiecerint,iuuantur:ac potissimum,q. valentibus sunt uiribus,& frigido solio assueti.Ita uerò & ruri faciunt,vbi,q balneæ nō sunt,in stagna uel flumina se ipsos conijciunt, nullo medici suasu,sed ipsa gubernāte corpus natura,ad id,qđ cōducat,īpulsi.Quæ eadē,etiā ratione carentibus animalibus instinctum inserit ad eorū, quæ offendūt,cōtraria:siquidem ea quoq;,vbi æstu uexantur,frigida se lauant:sicuti etiam,vbi frigore urgētur,calida cubilia sibi inueniūt.Eodem contrarietatis studio etiam,cum esuriūt,comedunt:&,cum sitiunt,bibunt:reliquaq; omnia naturæ impulsu obeunt.Ac si certā febricitantiū naturæ notitiā haberemus,non,arbitror,dubitaremus eorum aliquos assidue in aquis frigidis citra balneum lauare. Nam,q sint quidā,qui eam desiderent,uel ex ijs, quos iuuit,constare potest: ut quibus frigida lauatio haudquaquam contulisset, nisi eo tēpore recte ad eā dispositi fuissent. Verū,qm̄ exacta nobis dispositionum notitia nō est, ac maxima ex errore impēdet noxa,utiq; eiusmodi præsidia recusamus: potissimū in febribus hecticis:quando per has, & pauci sanguinis,& nudū carne,& expers adipis redditum corpus est. Nullum enim hi solidarum partium munimē habēt,quod frigidæ occursum sine noxa excipiat: sed protinus similaribus ipsis partibus occurrit,à quibus omnes animātiū actiones obeuntur. Iuuenis uerò,cui abūde sit carnis,æstatis tēpore,atq; in febris summo uigore,modo nulla uiscerum phlegmone subsit,si in frigidā se cōiecerit,sudabit:quòd si frigidæ lauationi sit assuetus, securus remedio utetur. Verum de eiusmodi corporibus post agetur.Qui autem ex calida,& sicca intēperie, hectica febricitāt, ac potissimum qui iam marasmodes fiunt,ijs, ubi tale præsidium petunt, tutum nō est in totam conijci,æque,ut nec gracilibus & imbecillis,qui æstate calida & sicca,lōga uia peracta,refrigeratione indigēt:nam neq; his tutus est frigidi solij usus,nisi prius fuerint in balneo æqualiter ex calfacti. Quippe simile quiddā nobis accidere uidetur,cum in frigidum solium post balneū ingredimur,ei,quod ferro accidit,cum tingitur:etenim tum refrigeramur,tum roboramur quem admodū & illud,ubi candens iam redditū frigida mergitur. Atque huius rei causa ad imbecilla corpora inuentę sunt balneæ,quæ ea præcalfaciāt,atque ad frigidum soliū præparent.Non dissimile quiddā faciunt,& qui sine balneo frigida utuntur, cum scilicet se ab exercitatione in eā saltu demittunt. Siquidē,cuiusmodi nobis est balneū,eiusmodi illis est exercitatio:ut quæ non tantū calfaciat,sed etiā insiti caloris motum à profundo corpore extrorsum cōcitet sic, ut & frigidæ impetui occurrat:& quò minus uiolenter in profundū ruens,uiscerum aliquod feriat, aduersetur,atq; prohibeat. Nam neq; ipsam frigidæ substantiā, neq; eius qualitatē omnino integram usq; ad uiscera pertingere est salubre:immo & satius & tutius est solam eius qualitatē,† p Dea,quæ intercedunt(ut sic dicam) propagatā,‡ citra substātiam ad profundum permeare. Iam, qui hectica febricitantes ad balneum accedunt,nisi in frigidā sint dimissi,nihil iuuantur.Qui.n. aliter febricitant,eorū solidæ partes nondum difficile separabilem calorē obtinent. Itaq; etiam ex sudoribus,unà cum insensibili transpiratu,abunde his remedij est: & sanè diariarum febriū ipsam propemodū substātiam uacuari per hæc contingit. In ijs uerò, qui ex siccitate & caliditate febribus hecticis urgentur,solidarum partium affectus candenti ferro est similis.Quo utique minus eos in balneis calfecisse duntaxat humectasseq; contēti esse debemus,quippe cum sic alimentum,incrementumq; febri præbuerimus:immo melius erit,ut mersis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc metus est,ne corpus in diuersa trāsferas,ac frigidum reddas. Quis hoc negat?Non tamē propterea uitio dādum est,quod prospere ex pręsidio succedit: nec ꝓpterea, q mensura eius deprehendi est difficilis,prorsus est deferendū. Siquidē,si aliter liceret tum cæteras hecticas febres,tum marasmodes sanare,cōsultius esset tutiore uia insistere:nunc,quoniā totum curationis momentū in refrigerando humectando que consistit, omnibus uerò refrigerātibus auxilijs propter corporis horum gracilitatē noxa imminet,necessariū arbitror Thucydidis esse consiliū,Agentes aliquid uel periclitari. Quibus enim alia salutis ratio non est,& quę unica uidetur,ea dubia est,necessū,arbitror,his est,aduersos ꝑiculis ire. Sed nec error ipse aut morti-

li.4.f.1.t.3. 6.f.433.g.

† τῶ τῆς διαδόσεως λόγῳ.

mortiferus eſt,aut irremediabilis.Siquidem,quos in extinguenda febre aqua frigida in cōtra- E
rium affectū tranſtulit,hos licet in toto,qđ ſequitur, tp̄e calfaciendo ſanare.Iam nec periculū
par eſt nec frigidi affectus,nec etiam ipſius remediorum. Indicauimus nanque tum prius in hu
ius operis ſeptimo,tum in libro de maraſmo,tum ante hos in libris de tuenda ſanitate, fieri nō
poſſe,ut ſolidarum partium ſiccitas conſummate ſanetur. Quòd ſi fieri id poſſet,utiq; fieri poſ-
ſet,ut non ſeneſceret,qui ea uictus rōne uteretur. Si igitur inſanabilis ſolidarum partiū ſiccitas
eſt,tum expeditiſſima in eam per hecticas febres uia patet,melius eſt hominem in frigidā intē-
periem transferre,ac,cui curationem deinde adhibeamus,habere. Quippe, q̗ fecerit, is poſtea
noxam oppugnauerit: qui uerò mortiferam inſiſtere uiā ſinet, is deſperatam ægrotanti ſalutē
fecerit.Quanto itaq; ſatius eſt aliquid non nulla fiducia,uel cum periculo facere, q̃ ſpe adēpta
certò perire:tāto profectò ſatius eſt potētibus præſidijs pugnare,q̃ nihil agere. Ergo ilico eos,
q̗ hectica febricitāt,omni rōne refrigeremus ante,quàm progreſſi in maraſmum peruenerint.
Quem autē maraſmus plane iam occupauit,hunc ſanare ne tentaueris. Nam, etſi calorem eius
extinxeris,attamen ſiccitas,quæ relinquitur,ſenectutis ritu hominem conficiet,tantiſper nimi
rum uicturum,quoad ſolidæ eius partes reniti aduerſus ſummam ſiccitatē ualebunt.Atqui ma
luerit fortaſſe propinquorū ægrotantis aliquis, atq; ēt ægrotans ipſe, aliquo ſpatio in ſenis ha- F
bitu uiuere,q̃ ilico mori.Itaq; curare hos quoq; cum præfatione expedit,ac in alterū transfer-
re maraſmū, quem iam nominare ſenium ex morbo inſueuimus:licebit.n.his nō tantū plures
dies,uerum etiam menſes uiuere. Ego nanque,cum iuuenem quēdā,qui ita laborabat, ſanaſ-
ſem, reficiens deinde,ac ſenilem eius imbecillitatem pro ſenū rōne tractans,nō ſolū in mēſes,
ſed ēt annos viuum ſeruaui. Nec eſt,ꝙ hic eiuſmodi maraſmi curationem audire deſideres,ut-
pote tū in huius operis ſeptimo,dum ſiccas & frigidas intemperies ſanauimus,traditā poteſta-
te:tum operis de ſanitate tuenda ea in parte,quæ ſenibus alēdis eſt delegata. Præſens aūt liber
non maraſmorum,ſed hecticarum febrium curationē docendam promiſit. Ex quo genere ſūt,
& quæ maraſmωδεις græce dicuntur:de quibus tum alia non pauca diximus, quæ nō mō ratio-
nis,ſed ēt uſus iudicio probauimus:tum illud,ſ.non oportere balneum(ut Philippus facit) for-
midare:qui cautius fortaſſis eo utitur,ad eum modū,quo in cęteris ſolemus febribus, quas uel
phlegmonæ,uel putreſcentes ſucci accenderunt. In his enim nihil offendes, etiam ſi in frigidā
ægrum non merſeris,ſed eum (ut mos eſt) perfundas primum tepida, poſtea quæ ueluti ex So-
le tm̄ æſtiuo tepet:mox hoc ēt paulo, quàm illa, frigidiore.In hecticis uerò febribus,id, qđ re-
medium affert,calidę ſolium non eſt,ſed frigidæ: ad quam balneæ ægrotantis pręparant corp⁹ G
æque,ut reliquorū omnium,qui per ſanitatem lauantur.Porrò non propter id modo uidet̄ mi-
hi Philippus ignorare,q̃ ſalubris res balneum ſit in ijs,qui maraſmode hæctica laborāt, ꝙ tàm
extenuatos in frigidæ ſolio tingere nemo audet,aut ſaltem ultimā aquā ipſis frigidā infundere,
ſed etiam ꝙ ſæpe altera coniuncta febris eſt,quæ uel ex humoris putreſcentia, uel phlegmone
ſit excitata:tum uerò ꝙ tali hectica laborantium mortiferum eſt uitiū: ac propterea quidā non
recte omnia,quæ his exhibentur,culpant,cum nō ſit illis imputāda culpa,ſed affectui. Ergo re-
cenſitis denuo,q̃ diximus,huic diſputationi finem imponemus.Quicunque hectica febre labo
rant,atq; ex his præcipue,qui iā maraſmode hectica febricitant,modo his alia nulla febris, uel
ex ſola putredine humorum,uel cū phlegmone,ſit adiuncta,eos oēs audacter lauabis, ſed pror
ſus citra oēm laborē,ne uires reſoluas:quod ipſum cum noceat uehementer, occaſio fit balnei
culpandi. Qđ citra laborē dixi,id ita intelligo. Volo,ꝫ æger in balneum ſuper lectulo deporte- A.li.4.f.1.t.
tur: † in cuius prima è tribus domo nudetur,ac trāsferatur in ſindonem calentē prompte in id c.6.fo.433.
ipſum paratā.ꝫ ſint autem quatuor,qui hanc teneant,à quoque fini unius. Ac, ſi quidem prima
domus ſatis calida ſit,æger in ea nudatus,in ſecundam portetur:ſin tibi frigidior uidetur,nō nu
dus,ſed coopertus,uel alia ſindone minime frigida,uel tali aliquo inuolucro.Cōſtāt aūt,& ſin- H
donem eā,qua portabitur,eſſe ualentiorem oportere:aut,ſi imbecilla per ſe ſit, duplicari eam
erit ſatius.Eſto autē media domus non tm̄ ſitu media,ſed ēt temperie, tanto ſcilicet prima cali
dior,quanto eſt tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum eſto,quo æger ſuper ſindone illa-
tus protinus ꝑfundatur.Hoc facto tertiam ingrediantur domum,ꝫducantq; hominem, ubi ſo-
lium eſt ſic,ut per tres balnei domos duntaxat tranſierint. Per quas nec celeri gradu trāſibunt
ij,qui ægrū portant,ſed tantiſper in prioribus domibus morabuntur,dum in altera trāsferatur
tm̄ à lectulo:in media uerò,dum perfundatur oleo.Eſto autem & aer cuiuſq; domus nec ſūmo
calore,nec ēt frigēs,ſed admodum tēperatus,& modice humidus: id fiet, ſi aqua temperata ex
labro ſit liberaliter proiecta,ſic,ut perfluat per omnes domos. In ipſa uerò ſolij aqua mediocri-
ter moretur,idq; in ſindone ſuſtētus,nulla infuſione aquæ,cuiuſmodi in alijs uti ſolemus,adhi-
bita.Immo nec capiti eius infundi quicquam uelim, cū ſit ſatis id quoq; bis terve unà cum to-
to corpore in aqua mergi,demiſſa medioctiter deorſū ſindone,ac rurſum, ꝑ quatuor iuuenes,
qui eū portant,leuata.Mox hinc eductus,in frigidā ſemel totus tingat̄,ne uel breuiſſimo quidē
ſpatio illic moratus.Porrò,qui eum portant,tum reliqua omnia curioſe eſſe edoctos cōueniet:
tum celeritatem tingendi,nō documenti modo,uerum etiā præcepti loco,p̄ter cętera habere.

† Paratamq; ad manum,habeat calentē ſindonē, ſuper quā, in prima trium domorum balnei nudatus, tranſportetur.

A Protinus uerò alter paratã habens sindonẽ ipsi inijciat, [ac deinde aliam.] Tum in lectulo collocatus, primum spongijs detergatur, deinde mollibus linteis. Nec cõmittent, qui eũ detergebunt, vt uiolentius eum contrectẽt, sed, quoad fieri poteſt, blandiſſime. Poſt hæc unctum, ac ueſtibus amictũ, rurſus ſup lectulo in domũ, ubi cibatur, reducent, ac nutrient. Sanè dictum ſupra eſt in horũ cõmentariorum ſeptimo, ubi ſiccam uentriculi intemperiem ſanauimus, domũ balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem ſatis (quod ad rem propoſitam ſpectet) hactenus.

De alimentis eorum, qui Hectica correpti ſunt, ac de curandis hecticis, quæ Maraſmodes appellantur. CAP. II.

li.4.f.1.t.3. q.fol.432.d SEqui prædicta uidetur, vt de nutrimenti facultate præcipiam. Sanè frigidum eſſe, ac humidũ, qđ hecticis febribus ſit conducturũ, nemo neſcit. Eiuſmodi verò ſunt tum ptiſſanæ cremor, cum frigidus ſumitur: tum alica ſimiliter ptiſſanæ cremori condita, id uerò eſt ex aqua, & exiguo porri, & anetho, tum ſale, oleo, & aceto. Commodus præterea ijs, qui ſic laborãt, eſt & exiguus in aqua frigida panis. Cæterũ nullius horũ pura frigiditas eſſe debebit, ſicuti potionis. Quippe hæc mature tum incaleſcit, tum per corpus digeritur: illa, cum pluſculũ tẽporis in uentriculo morentur, ipſum fortaſſis refrigerant, ſi fuerint immodice frigida. Vbi uerò febris iã mo B ram traxerit, dandum quoq; aſininũ lac eſt, ſed diligenter obſeruato, ne in uentriculo cogatur. Id uerò interim ipſe nos æger docebit, vtpote ſuæ ipſius naturæ peritus: interim id nobis inueniendũ eſt, paulatim ad eius vſum accedentibus: ac expedita quidẽ rõ eſt ad ſymptoma declinandũ, ſi mel illi admiſceas, aut ſalis, quo ueſcimur, exiguum. Cæterũ abſtinendũ (quoad fieri poteſt) in hecticis febribus à melle eſt, atq; idcirco ẽt à mulſa: quippe protinus uertit in bilem, & ſicciores acrioriſq; caloris febres reddit. Dandũ itaq; principio eſt aſinini lactis nõ plus cyatho, ueluti à me datum uidiſti, ſed inducta in ipſum cubiculũ aſina, quò nullũ tps interponatur, ſed æger id ptinus bibat, cõtemplantibus diligenter nobis, ac conferentibus arteriæ motũ, qui à ſumpto lacte agitur, cum eo, qui ante id ſumptum, fuit. Si.n. corruptum ſit, eiuſmodi inuenies pulſus, cuiuſmodi in oris uentriculi afflictione* accidere noſti: ſin aũt corruptũ non ſit, & maiores & ualentiores redditos inuenies. Itaq; ẽt licebit, cũ poſtea exhibebis, mẽſurã lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rurſus alium dimidium adijcias, ſicq; ſenſim uſq; ad mediocrẽ mẽſurã addas. Menſuræ uerò non lactis tñ, ſed ẽt reliquorũ ciborũ omnium metæ, qbus attẽtus eris, in ſeptimo huius operis, ubi uentriculi ſanauimus intemperies, ſunt traditæ. Nã, cũ primũ in eo libro frigidam* eius intemperiem hactenus inueteratã propoſuerimus, ut totũ iã corpus C gracile reddiderit, indicauimus, quò pacto quis ſimul ambo probe ſit ſanaturus, tum uẽtriculi intẽperiem, tum corporis gracilitatẽ. Ideoq; fortaſſe ſit ſatius, quò minus multa ſcribamus, ad illum te librum pro reliquis oĩbus cibis remittam: cum.n. ſimiles affectus ſint, ſimilia nimirũ remedia poſtulant. Verum, quanto hecticarum febrium affectus eſt calidior, tanto ntiq; frigidiora requirit auxilia: & ſimul maiorẽ ſolicitudinem, ne ualentibus axilijs utẽtes, quicq̃ lædamus. At, qui iam maraſmo urgentur, eos, ſicut dictum eſt, lauabis: quos uerò hectica premit, nondũ tñ maraſmo tentantur, eos, licet, ẽt ſine ſindone ſubiecta, laues, utpote uiribus adhuc ualentes. Inferri tñ & hos in domũ, vel ſup lectulo, uel ſaltẽ alio quopiam idoneo* cõueniet: mox ipſos ex ſe ipſis ĩgrediẽtes ad calidã duci, quò in ea morent̃. At, qui ex his minus ſunt ualẽtes, eos nõ tutũ eſt pmittere in frigidã natationẽ deſcẽdere, ſed foris potius ipſos pfundere, primũ tepida, ſecundò frigida. Eſto autẽ tunc pparata in labro aqua frigida (quãta. ſ. ex eo ſemel hauſta pfundere ſimul totum iam lauatum poſſit) ea frigiditate, ut nullam euidentẽ qualitatẽ nec prſus frigidarum nec tepidarum aquarũ pferat, ſed qualẽ ea, quæ fontana uocatur, quæ & frigoris qđ ferit, & teporis qui reſoluit, eſt in medio. Ac, ſiquidem oĩa curioſe adminiſtrabũtur, tum q̃ ad balneum, tum q̃ ad nutrimenta ſpectant, utiq; ſanandi iam eius, quem maraſmus conſumit, ſpes D eſt: ſin error uel in uno committatur, is reliqua ſubuertit oĩa: quippe, cum exitialis horũ affect⁹ ſit, ne leuiſſimum quidẽ errorem tolerat. Ac, ſi qs taliũ eſt ſeruatus, huic carnoſam portionem maraſmus occupauerat: ipſis uerò ſolidis ſiccatis fieri nequit, ut homo prſus pſanet: ſed oĩno uel ſtatim eum febris ipſa iugulauerit, uel poſt, q̃ in eum affectũ eſt trãslata, quẽ ſeniũ ex morbo uocamus. Nã primũ eiuſmodi febris ppriam partiũ humiditatẽ, ex qua nutriunt̃, depaſcit: hinc verò ad carnoſum genus tranſit, quod circa tum fibroſas, tum mẽbranoſas partes ſolidorum corporũ hæret: ita deinde ipſas ſolidas populat̃. Siquidẽ in ſingulis ſimpliciũ ac primarũ, quas uocant, partium (ut in diſſectionibus es contemplatus) alia portio ſubſtantiæ eorum eſt ueluti fibroſa, alia mẽbranoſa, alia carnoſa. Sicut, exempli cauſa, cũ uena unã tunicam habeat, & eam tenuẽ, licet fibras in ea inuenire multas, q̃ ſint araneoſis quibuſdam interſitis cõtextæ: qbus utriuſq; ipſa ppria uenæ ſubſtantia adnaſcit̃. Hęc alia in alijs partibus habet̃, nec ullũ cõe nomen eſt nacta: cæterũ docendi cã nihil uetat, eam carnoſam ſubſtantiam uoces, uel certe huius particulæ quandã carnẽ, quæ in uentriculo quidẽ ſit alia, in iecinore alia, ſimiliter in arteria & muſculo. Vocat̃ aũt caro tñ ea, q̃ in muſculo eſt: reliquarum nullã hoĩes carnem uocant, præterq̃ admodum pauci: ſed, quę in uiſceribus, ceu iecinore, renibus, liene, & pulmone uiſuntur, eas Parenchymata (quaſi affuſiones dixeris) græce uocãt: quæ in inteſtinis, uentriculo, ſtomacho,

*θλίψεις.

*ſiccam.

*φορείῳ, id eſt uehiculo.

macho,& utero ſunt,ſine nomine relinquũt.Tu tñ de nominibus nõ laborabis.Illud potius in- E
telliges,ſingularum particularum ſubſtantiæ molem ex tali maxime completam eſſe natura, q̃
vtiq; (vt in ſinuoſis vlceribus uidere licet)& perire,& regigni põt.At verò nec fibrioſa,nec ner
uoſa mẽbranoſave natura eandem gñationem habere cernitur : nec fas eſt eiuſmodi ſingularũ
partiũ fibras à malignis febribus liquari,ſicuti carnes:qñ animal ipſum prius, q̃ hæ prorſus ſint
ſiccatæ,interemerint. Sanè ſunt,& quas maraſmodes febres vocant, uniuerſæ ex earum gene-
re,quæ colliquant:ſed in eo differunt,ꝙ,quæ portio carnis in his colliquatur, ea ſemper uapo-
ris vice digeritur:in illis defluit in uentrem.Cernitur hoc ẽt in carnibus,dum in craticulis tor-
rẽtur,euidenter fieri: ſiquidem ab aliquibus plurima liquatio defluit,deciditq; in prunas largi-
ter:ab aliquibus nihil omnino,quod vtiq; ſentias,defluere videt̃,ẽt ſi par ſit prunarum ſubdita
copia. Quippe feris ſuibus,aut nihil oĩno,aut planè minimũ eſt,quod defluat,cicuribus verò
plurimũ:quantoq; magis vel adipe,uel carne,animal abundat,tãto profectò, quod ab ipſis car
nibus,dum in craticulis torrentur,defluit,cernitur copioſius.Ad eundem itaq; modum in cali-
diſſimis febribus,ſi carnes humidæ ac molles cũ adipis copia fuerint,eas ſenſu liquari deprehẽ-
das:ſin ſine adipe & ſiccæ ſint,in maraſmodes febres tranſeunt.Clariſſimo huius rei argumẽto
ſunt infirmi,qui ꝑ aluũ,quod liquat̃,excernunt:qui,niſi prius vel morbi uiolentia,vel medico- F
rum inſcitia moriantur,in maraſmodes febres incidunt. Siquidẽ,quoad materiã uberem hñt,
hanc colliquant:ubi illis tum adeps,tũ caro mollis defecit, duras & ægre liquabiles carnes ſic-
cant,à q̃bus ꝑꝑ ſiccitatẽ nihil defluit:veluti nec ab ijs,q̃ ſale ſunt ſiccæ,ſiq̃s has quoque torre-
re parãs,pari cum alijs igni admoueat:nam & ſicciores earũ carnes reddentur,& corij ritu du-
rabũtur:nec defluet ex his vlla ſenſibilis liquatio.Hæc igitur cum ſcias, ẽt colliquãtium febriũ
ijſdem methodis curam ages,tum ad frigidam exhibendam q̃ primum properans,tum ijs,quæ
humectent & refrigerent,nutriens. Mulſam verò inimiciſſimam cenſebis: qua tñ vti pleroſque
medicorum in eiuſmodi febribus vides.Verum de colliquantibus febribus diſſerere in poſterũ
licebit,æque,ut de ijs hecticis febribus,quæ in peſtilentijs contingunt:cuiuſmodi ea eſt, q̃ nũc
publice graſſatur:dicetur nanq; & de hac inter peſtilentes febres.Reliquarum uerò tum hecti-
carum,tum quas maraſmodes uocamus,abunde mihi ſanationis methodum tradidiſſe uideor.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS G
LIBER VNDECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Indicationes omnes explicat, quæcunque in curandis Putridis Febribus æſtimantur ac pertractat de Catapl aſmatis, Perfuſionibus, & Balneis, quæ pro ratione inflammatarum partium adhibentur.

Quid actum ſuperioribus libris, quid hoc agendum : ac de primis, & communibus fontibus curatiuarum indicationum CAP. I.

FEbrium,quas putreſcens accendit humor,primæ remediorum indicatio-
nes dictæ prius ſunt : quo loco, eas quemadmodũ & duas & tres efficias,
docui:ẽt ſi uelis,unam.Nunc uerò,qđ in alijs febribus fecimus, ut ex pri-
mis generibus deductis, ad ultimas vſq; ſpecies diuidendo ꝑueniremus,
idẽ & in propoſita differentia facere tentemus,illud prius admonẽtes, qđ H
ẽt in libris de pulſuum differentia oſtendimus,ſiue primas differentias,ſi-
ue prima genera,ſiue maxime gñales ideas,ſiue quomodocũque aliter ap
pellare libeat,modo exactam rei notionem ſerues,nihil interfuturũ. Ac fe
briũ quidem ipſarum quemadmodum eas,quas diarias uocamus,cures, in horum cõmẽtario-
rum octauo expoſui:pari modo & quemadmodũ continentes,in libro,qui illum ſequitur: atq;
ẽt quemadmodum tertias,hecticas ſcilicet,in eo,qui illi ſuccedit,qui totius operis eſt dicimus.
In quibus non propria modo cuiuſq;, ſed ẽt communium pleraq; explicaui. Nunc quẽadmo-
dum,quæ ex putreſcẽtibus humoribus excitentur,methodo ſint ſanandæ,aggredi ſtatui. Quæ
curationem indicant,ꝓut in duo diuiduntur,affectus quem curamus,& partiũ ęgrotantis tẽpe
ries ſunt.Licet autẽ,ea (ut dictũ eſt)& una ſumma interpretemur,dicentes,unam eſſe omnium
morborũ cõmunem curationis indicationem,nẽpe cõtrarietatẽ ipſam:qua rurſus diuiſa, duas
exiſtere,morbo,ſ. ex ijs,quæ ſibi contraria ſint,adhibenda remedia indicãte:laborãtis uerò tẽ-
perie,vnà cum ipſo morbo,contrarietatis menſurã definiente.Porrò dictũ in illis eſt ambientẽ
quoq; nos aerem unã efficere indicationẽ poſſe: Et,cum primam ſectionẽ in duo tñ facimus,
ambientẽ uel ægritudinis cauſis,uel ſanitatis,annumerandũ eſſe. At verò cũ ſanitatis cãæ ſint

omnia,

A omnia,quæ ſanitatem efficiunt,una certe earum eſt,quod auxilium,remediumue uocatur:qđ pro uarijs notionibus & ultima, & prima ſanitatis cauſa recte dicitur. Quippe tpe ultima erit, propterea,ꝙ tēpore natura,& ars,& fortuna priores eo ſanitatis cauſę ſunt:prima uero eſt,qua tenus id laborãtis corpus tangit,alteratq; eius affectũ:ac ꝑ ꝑ alterationem,quã id facit,cũ ęgra corpora ad ſanitatem perducuntur,ars & artifex † ſanitatis cãæ fiunt,nõ ꝙ hæc morbos primũ ſubmoueat,ſed alia materia ad id cõmoda intercedente,qđ auxilium appellať.Siquidē ſanguinis miſſio,quam phlebotomiam vocant, ipſa quidem per ſe hoc, quod iam dictum eſt, nomen poſſidet: at, cum homini malũ affert, ex cauſis fit morbificis:contra,cũ prodeſt,ex ſalubribus. Ac propterea,cum proficit,uocatur auxiliũ:ſicut ꝓfectò oĩs materia, quæ quomodolibet corpus alterat,quo tpe iuuat,auxiliũ dicit. Ad eundem modum & ambientis proprium ꝓ natura ſua nomen eſt aer:relatus tñ ad nos,aliàs auxilium & ſanitatis cauſarum vna efficitur: aliàs ijs contrariũ,nempe morbificarũ. At,qm̃ aeri tum ex præſente cœli ſtatu,tum anni tpe,tũ regionis natura,ſuę in humido,ſicco,calido,& frigido mutationes accedunt,ex illorum rurſus vnoquoq; aliæ particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna quidem,& ars,& artifex, materiarũ interuentu agunt:natura uerò per ſe ipſa.Ea ex tribus his partibus cõpletur,ex ſpũs,& partiũ,

B quæ vere dicũtur ſolidæ,ſubſtantia,quas alibi ex ſemine genitali conditas eſſe monſtrauimus: & tertia ab his carnoſa,quæ cuiq; particulæ eſt ſua. Singulę aũt iam dictarum trium ꝓpriã ꝓ natura ſua tum qualitatē hñt,tum quantitatē.Ac qualitas quidē earũ ex congrua temperie humidi,ſicci,calidi,& frigidi conſiſtit:quantitas verò ſolidarũ partium par ſemper manet,ſed ijs,qui adhuc inaugentur,numero duntaxat:qui verò abſoluti iam ſunt,ēt magnitudine. Carnoſæ uerò ſubſtantiæ magnitudo uariatur,ēt ſi præterea nõ augeatur aĩans. Pari modo & ſpũs ſubſtantia,tm̃ non quolibet momento,tũ minor,tũ maior cõſpicitur. Ergo ēt ſupra ea, q̃ indicationes præſtare prius diximus, uirtus vel ſola ijs tribus ſubſtantijs,quas modo cõprehendimus, ſimul enumeratis additur: vel,ſi temperies ſeorſum ſit diſcreta,in ipſa. Atque hæc ipſa rurſus bifariã quoq;,vt oſtenſum eſt,ſcinditur,& in originalē naturam, & in acquiſititium affectum,ſic nimirũ,ut ex iſtis,& alijs,q̃ prius dicta ſunt,ꝓpria quædã cuiuſq; remediorũ ſit indicatio . Sæpe aũt adſcititia tēperies ad efficientes cauſas reducta, illis indicationē concedit.At hunc itaq; modũ ex ætate,uitę inſtituto,& cõſuetudine,indicationē remediorũ ſuggeri diximus,cõſentireq; inter oēs iã dictas indicationes:ſiquidē in ijs,quæ magis ſunt ſpeciales,contineri ſemꝑ, q̃ magis ſint gñales:agi verò in uſum,quæ magis ſint particulares,ſ.ex magis gñaliũ ſectione inuentas.

De indicationibus, quæ ab affectu febris præſtantur : ac quid differat putridarum

C *curatio à reliquarum febrium curatione.* *CAP.* 2.

PRima nanq; oĩum curationis indicationum,q̃ ex ipſo,qui curatur,morbo accipitur,cõtrarietatē præſcripſit.At,qm̃ morborum plura ſunt genera,cuiq; eorũ ſua erit cõtrarietas. Verum cætera in præſens omittanť. Proponatur aũt nobis ad pñtem diſputationē duntaxat morbi,quem curamus,genus in intemperie poſitum . Id igitur ꝑ contrariam ipſi intemperiem ſanabiť.At, qm̃ uniuerſi febriũ gñis intemperies eſt calor, nimirũ per frigiditatē curabiť, ſic, ut oēs indicationes inter ſe concordent.Nã,ſiue dixerimus abſoluto ſermone,febrem ꝑ ea, q̃ cõtraria ſunt,ſanandã eſſe,ſiue adiecerimus,per ea,q̃ contraria ſunt temperamento,nulla pugnantia in ſermone erit:ſimiliter nec,ſi per frigida ſanandã febrē eſſe dixerimus.Sed nec,ſi diuidentes id , dicamus aliqñ,ſanare nos febrē ꝑ ea q̃ actu,aliqñ & per ea quæ ptãte,aliqñ & per ea quæ ex accidenti refrigerant:aut ēt iſta coniungentes,nulla pugnantia cum ijs,quæ dicta ſunt, in ſermone erit.Pari modo nec,ſiquis dicat,q̃ actu,uel ptãte,uel ex accidenti calfaciant, ea febres deteriores reddere,q̃ prius fuerant:contra quæ actu,ptãte,uel ex accidente refrigerent,ea febres ſanare. Quippe indicatio,q̃ ab affectu ſumitur,in tot numero particulares indicationes eſt deducta.Hæ verò rurſum ipſę particulares indicationes materias inueniunt iuxta eas methodos , q̃

D in opere de medicamẽtis ſunt traditæ:qñ illarũ principiũ id eſt,in quo finita eſt curãdi affectus diuiſio.Ac maxime quidem propria in ſoluendo morbo intelligitur curatio , ſed per abuſionē etiam miſtum genus tum ex uera curatione,tum prouiſione,quam Prophylacen appellant. Ac diariarum quidem febrium,quemadmodum & hecticarum,uera & propria curatio eſt. Earum uerò,quæ ex putreſcẽtibus excitanť humoribꝰ,uocata curatio,prophylacē quoq; ſibi adiũxit, cuius officium eſt cauſam, quæ morbum creat,adimere. Sanè nominatur hæc ipſa quoque artis pars,curatrix : q̃ utique ab ea,quæ pure ſyncereq; prophylactice dicitur, in eo diſtincta eſt, ꝙ ſub hac iam ſenſibiliter ex ipſa cauſa morbus eſt genitus,in prophylactice uerò eſt futurus. Atque nominibus quidē quiſque,prout uolet,utatur,(id enim ſemper monere oportet) ſed remediorũ indicationē,quæ à rebus ſingulis præſtetur,ſeruet:quando,ſi uel unam aliquam earũ prætereat,ad portionem tum magnitudinis illius,tum facultatis,curatio claudicabit.

De curationum modis,qui ex indicationibus ab ægroti viribus ſumptis præſtantur. *CAP.* 3.

POrrò,quemadmodum ab effectu ad materias pręſidiorũ peruenimus,eodem modo ab ſingulis reliquorũ generũ primorum deſcendendum ad eas eſt:ueluti à uirtute. Nam ea morbo ceu aduerſatrix eſt oppoſita: propoſitumq; medico eſt,huic omni ratione opitulari ac ſubuenire

† καὶ ἡ τύχη, i. & fortuna, addũt antiqui cod.

uenire. Ergo quis primus est à uirtute scopus, aut quæ'nam indicatio prima? nam hic quoq; lo E
qui pro arbitrio possis, s. uirtutem ipsam vnum scopum ac primum statuens: quod verò ab ea indicatur, alterum & secundum. Itaq;, cũ monstratum sit virtutem sui custodiã præscribere, sicuti morbũ se tollendũ, erit rursus in uirtute secundus scopus, ipsius custodia: sicut in morbis, ipsorum sublatio. At uerò custodia similium exhibitionem indicabit: sublatio contrariorum. Quoniã uerò uirium substãtia tum ex spũ, tum ex carnosa specie, tum solidis ipsis completur, ex ijs, quæ similia sunt, moliri cuiq; suã Diamonen, i. custodiam, conueniet: Spiritui ex respiratione, ac transpiratione, &, qui ex sanguine attollitur, vapore: licet uerò hic quoq; uolenti, uel græce Aerωsin, quasi aerationẽ dicas, uel sanguinis attenuationem, uel in haliũ solutionẽ,* uel, utcunque libuerit, appellare: Solidorum uero generi, ex solido nutrimẽto. Quemadmodũ carnoso generi, per eam naturã, q̃ in medio humidorũ ac solidorũ corporũ est. Porrò cuiusq; horum mensuram ex conseruandæ substantiæ quantitate inuenies: qualitatem verò ex ipsius tẽperie. Cũ uerò horum cuiusq; uel optima temperies sit, uel aliquatenus uitiosa, quæ quidẽ optima est, semper seruari debebit. Quæ uerò oĩno vitio non caret, hæc in sanis quidẽ uel seruanda est, uel alteranda: in ægris uerò seruanda est, ea ipsa, r̃ône, qua prius ostẽdimus, maximam esse à consuetudine indicationẽ, quippe uel temperamẽtũ originale ipsam seruare, vel adscititiũ F
inducere: Præstari verò (ut p̃dictũ est) mensuræ auxiliorũ indicationẽ ex eo temperamento, q̃d iam præsens sit, ita nimirum, sicut ex ætate, non quam æger prius habuerit, sed quam nunc habeat: Cum uerò diuersitas nõ parua sit in partiũ aĩalis temperamento, propriã cuiq; mensurã fore eorum, q̃ ipsi sint similia: nempe ei, quæ terrea magis est, eorũ, q̃ magis sint terrea: & ei, quę humidior est, eorum, q̃ sint humidiora: ad eundem modum & ei, quæ magis aerea est, eorũ, quę plus huius substantiæ in se habeant: sicuti calidiori, eorum, q̃ magis substantiæ igneæ participent. Hinc uerò iã materias particulares oẽs in cibis, potione, aere, & oĩbus † peragi solitis, ẽ inueniendas esse: Vbi uerò secum pugnauerint indicationes aliquæ, superius comprehensa methodo ad ea, q̃ agẽda sint, inuenienda utendũ esse, p̃pensis. s. indicantium scoporũ tum magnitudine, tum dignitate. Ostendimus. n. eligendas eas indicationes esse, quas scopi digniores maioresq; præscribent: ac dignitatem eorum, uel uitæ, uel sanitatis respectu iudicandum: Magnitudinẽ uerò duplicem esse, uel propriæ substantiæ rône, uel declinationis à naturali habitu. Ergo ab his iã methodis agedum exercitemur in genere febrium, quod ex putredine nascitur.

* χύσιν est ĩ antiquis, idest furiosum.

† ἐπιτηδευομένοις.

Indicationes, quæ ab Affectu ipso, qui putredo est, in continentibus putridis præbentur. CAP. 4.

QVoniam* putredo uel æqualiter in omnibus subsistit uasis: uel in maximis, maximeq; prin G
cipalibus, ea porrò sunt inter alas & inguina: uel una quapiam particula, q̃ uel phlegmonem in se habet: uel etiam citra phlegmonen, ueluti in foco quodam, principium febris in se cõtinet: in singulis his differentijs seorsum exercitari conueniet. Ac primum eam tractandã proponemus, quæ uel in maximis uasis, uel simul omnibus cõsistit. Quæ igitur ex tali affectu orit febris, planè necessum est synochon, i. continentem, esse. Nec fieri potest, ut ea sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Porrò ea inhiberi, causa manente, non potest. Quare submouenda ipsius casa est, si modo putredo ipsa prior, mox post ipsam, febris sanari debebit. Ergo quæ causa putredinis est, quæ se per oĩa uasa æquabiliter diffundit? Sanè reuocare in memoriã prius conueniet, quæ'nam aliàs putredinis indicata sit causa: ac deinde, cur pari modo in oĩbus aĩalis partibus fiat, inquirere. Ergo ostensum est, ubi morborũ causas reddidimus, illa tm̃ putrescere corpora, quæ, cũ calida humidaq; natura sint, neque perflata, neque uentilata, in calido humidoq; loco maneant. Quòd si in motu sint, uentilenturq; ac perflentur, posse ea non putria integraq; seruari, potissimum quæcunque corpora sua ipsorũ natura reguntur, ut animalium & stirpium: ea nanque (sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditũ) ab initio congenitos secum motus habent, quibus superflua excernant. Ostensum non minus & in aliis duobus libris est, quan H
ta sit tũ respirationis, tum pulsuum utilitas ad perflatũ uẽtilationẽq; corporis, atque eius natiuum calorem tuendum. Itaq;, si quid in eo manifeste putrescere debebit, dictas transpirationes impeditas esse oportet. At uerò qui fieri põt, ut illæ per totum animal sistantur, nisi uel finibus uasorum stipatis, uel tota cute? Porrò accidere in finibus uasorum stipatio põt, uel ex uehementi extrinsecus refrigeratione, uel ex succorum, qui extrorsum in ipsis confertim ruerint, crassitudine, multitudine, uel lentitia. Accidit hoc illis & ex ijs exercitationib⁹, q̃ in palæstra, uel aliàs obeũtur, & itinere laborioso, uel ambientis statu, cum ex rigore in ęstũ subito est mutatus. Nõ nullis uerò feruẽtes ex ira succi, ac foras simul impetu ruẽtes, dictas stipationes effecerũt. Quisquis igitur propositã sanaturus est febrem, hic simul causam eius adimat oportet: simul calorẽ, qui in animali excitatus ab ea est, refrigeret. Ac, quemadmodũ quidẽ ille sit refrigerãdus, prius est dictum. Causam uerò adimi oportebit propria cuiusque naturæ inuenta contrarietate: utique, si ex frigida causa stipatum densumq; redditum corpus est, relaxato eo, omniq; rône rarefacto: sin ex obstructione ita est affectum, hac reclusa. Quod uerò recludet, hic quoq; ad cõtrarietatis indicationẽ attẽtus inuenies: ubi nanq; abundãtia humorũ est, hos uacuabis: ubi crassi sunt & glutinosi, tenues eos, ac fluxiles efficies. Si plures causæ aliquando coibunt, oĩbus per

A. li. 4. s. r. t. c. 1. fol. 416

A cõtraria occurres: siquidem fieri potest, ut & coarctatum corpus sit, & exigui meatus dẽsati, & multi simul, ac lẽti humores subsint. In eiusmodi autem causarum complexu, si rectè, quæ prius comprehensa sunt, meminimus, cœpisse à sanguinis missione conueniet: ac abundãtia uacuata, tũ ad extenuandos humores uenire: ab hoc ad remittenda, quæ sunt constricta, & rarefacienda, quæ sunt densata. Atque hæc quidem à morbi affectu indicatiue sunt sumenda.

Indicationes à uiribus eorum, qui continente febre putrida correpti sunt. CAP. 5.

A Viribus autẽ (qm̃ has cibi, potiones, & *spiritus certa mensura, & apta qualitate exhibita seruabant, inuentus aũt est quãtitatis eorũ *modus ex uirium suba: qualitatis uerò à temperamento) nimirum æstimari debebit, quemadmodũ uires, q̃ corpus regunt, in his se habeãt. Quippe, si ualẽtes sint, audacter uacuãtibus p̃sidiis uteris, hæc aũt ab affectu morbi fuere accepta: sin infirmiores sint redditæ, uacuãtia remedia cautius administrabis. Sed & nutrimẽti *modus hinc tibi est desumendus. Quippe, cum uires legitimum robur suum habent, & morbi summus uigor breui futurus expectatur, tenuissimo uictu licet uti: cum sunt infirmiores, nõ licet sine graui noxa: sed adiicere ad nutrimenta tantũ oportet, quantum est de robore uirium imminutum. Atq; ex his scopis accipiendus est nutrimẽti *modus. Qualitas uerò ex morbi affectu, unà cũ solidorũ corporum, quod tum est, naturali temperamento: ab affectu, si is obstructio est, quæ extenuet: à B naturali ipsorum tẽperie, unà cum cõsuetudine, pront ẽt prius est definitum. Tempus uerò nutriendi, quod quidẽ ad reliquas spectat febres, quæ ex putredine oriũtur, in progressu sermonis dicetur. Quæ uerò unicam tantum à principio ad finẽ accessionẽ habent, (de his nanq; præsens est sermo) in his facilis toleratio, & consuetudo spectari debebunt: qm̃ cibus illis eo tempore est offerendus, quo facilius, q̃ in cæteris, morbum tolerant: eoq; potissimum diei tempore, quo pri⁹ in sanitate cibari erant sueti: etenim facillime cibum ferent, si ex his cõsiderationibus assumẽt. Quòd autẽ frigida quoq; iis, qui ita laborant, sit exhibenda, cum s iam succi concoquuntur, & crassitudo eorum prætenuata est, id ex iis, quæ prius sunt comprehensa, manifestum arbitror.

Quid cõe habeant Continentes febres cũ Diarijs, & reliquis, quæ ex putredine oriuntur. CAP. 6.

SIquidem cum eiusmodi febris cõia quædam cum ambabus habeat, tum iis, quæ ex humorũ ortæ putredine circuitibus quibusdam accessiones hñt, tum iis, quas diarias uocamus: merito in utroq; genere de ipsa mẽtionẽ facimus, cũ unicam accessionẽ habeat, ut diariæ, cæterũ ex putredine orta multos duret dies. Itaq; unũ cum diariis cõe habebit: duo cũ iis, q̃ ex putredine ortæ multos durant dies. Reliquũ continẽtiũ febrium (quas synochos uocãt) genus duo hẽt, cũ diariis cõia, nẽpe &, ꝙ sine putrediue sit, & ꝙ absq; circuitu: tertium uerò commune nõ est, cũ C subinde in quintum porrigatur diem. Atq; harum quidem continẽtiũ febrium prodita prius cu ratio est. Continentiũ uerò, quas putredo excitauit, curatio, cum utriq; generi cõis esset, ẽt nos in ambobus de ipsa disserere coegit. Cæterũ substãtia earum totaq; natura ex eo est genere, qđ nunc nobis proponitur. In uno autem eorum, quæ ipsis accidunt, cum diariis conueniebant. Id fuit, ꝙ una in totũ totius morbi accessio erat. Ergo & curatio earũ unũ hoc duntaxat cõe cum diariis habeat, oportet: in reliquis aũt oĩbus bifariam diducatur. Atq; alię quidem curationis indicationes *ex communi genere earum, q̃ ex putredine sint ortæ, accipiantur: alię ex propria eatum substantia. Ad eundem uerò modum, & cæteras natarum ex putredine febrium differẽtias sanari conueniet: nempe (sicut sæpe prius dictum est) indicatione, tum à communi ipsarum genere, tum uerò à cuiusque propria differentia desumpta.

Quot in totum sint primæ febriũ putridarũ differentiæ, ex quibus petenda est curandi ratio. CAP. 7.

ERgo denuo repetentes, dicamus primum, quot sint febrium, quas humorum putredo accendit, in uniuersum differentiæ: deinde quę nã sit ipsius generis earum communis *utilium auxiliorum indicatio: mox quæ sit singulatim cuiusq; propria. Par est enim profectò, ut quod omnium earum cõmune est, cõmunem habeat indicationẽ: & quod in singulis est *proprium, quãD tum à reliquis eiusdem generis est diuersum, in tantum & diuersam ab illis sortiatur indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiusmodi differentiæ. Vna ex eo, quòd causæ ipsius putredinis adsunt, uel non adsunt. Secunda ex eo, quòd per totum animal, aut eius partem aliquam diffusa putredo sit. Tertia, quatenus cum phlegmone est, aut citra hanc. Igitur considerandum nobis est, quid nã commune habeat indicatio, quæ à causa sumitur adhuc manente: quid nam ea, quam putredo ipsa præstat: ab his deinde, quid indicatio putredinis, q̃ ꝑ totum diffunditur animal, aut certe maxime principalia in eo uasa: quid eius, quę in una cõsistit parte: mox deinde earum, quæ in una quadam parte sunt, æstimabimus differentias. Quippe aliam esse indicationem eius, quę cum phlegmone coniungitur, ratio est: aliã eius, quę sine hac cõsistit. Rursus in his etiam ipsis aliã esse præsente adhuc effectrice causa: aliam uerò hac submota: Postremo cuiusq; causæ adhuc manentis differentias, per omnia, quæ in specierum diuisione sunt inuenta: siquidem hic iam desinant necessum est, indicationes, quæ ex curandis sumuntur affectibus. Post has uerò eas nimirum, quæ ab ipsis curandis suggeruntur particulis, pro iam dicta methodo sumemus. Quibus si eas, quæ à uiribus præbẽtur, adiecerimus, absoluta nobis methodus de febribus omnibus †sanandis erit.

Margin notes:
†μέτρο. mensura.
ποσὸν. quantitas.
ποσὸν.
*ἰασομένων, i. sanaturorum.
*διάφορον.
†In græcis impressis additur ἐπὶ σήψει, i. à putredine incensis.

De putredine, & eius causa curanda. CAP. 8. E

ERgo ordiamur ab eo,quod primum in diuisione*indicans fuit,ea erat humorum putredo:ac consideremus,quibus maxime*indicantibus,quibusq; indicationibus usi,curationē eius inuenire possimus.Principiū uerò inuentionis,ipsa erit rei natura,qua de agitur:etenim id quoq; in demonstrandis methodis didicimus.Quæ nā igitur est putredinis natura?nempe mutatio totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelā,à calido externo.Nō.n.profectò à proprio calore corrumpitur quicq̄,immo contra prorsus,quicquid in rebus subsistit, id*glisicit,roborat, sanum est,ac uiuit,dum proprio calore regitur.Veluti nimirū ipsa animātiū corpora,tametsi plurimam subæ suæ portionem humidam,& calidā sunt sortita,magnū tñ annorū numerū sine putredine,ac sana,uiuaq; exigunt,si seruetur(ut monstratum est) eorum proprius calor, in cordis quidem corpore,per respirationem:in reliquis oībus partibus,tum per communitatem, quam habent cum corde:tum per aliam quādam respirationis speciem,quæ per totam agitur cutē, & trāspiratio ꝑspiratiove dr̄:his uerò læsis,unà ēt naturalis calor lædit. Alter uerò quidā alienus, ac pręter naturā in corporibus excitatus,primum,quidē ipsos succos propter humiditatem, & putrefacit,& corrumpit,spatio uerò tū adipem inuadit,tum ēt carnem.Tanquā igitur in iis corporibus,quæ non uiuunt,ac putrescunt,primum quantum eorum iam cōputruit,separant,dein F ei,quod reliquum est,in frigidum aerem *sublato,perspirationem refrigerātē moliunt:ita utiq; & putredinem,quæ in uiuis est orta,sanabimus,id scilicet,quod iam corruptū est,omni ratione uacuantes:quod reliquum est moderatis*motibus,& refrigerāte perspiratu, ad exactā symmetriam reducētes.Ac uacuationem quidem illius per urinam,deiectiones,uomitum,ac sudores, moliemur:post hanc* dimotiones mediocres, unà cū ambientis bona temperie,adhibebimus. Quemadmodum aūt horū quodq; rectè administrandum sit,paulo post æstimabimus.Nunc ad secundū in diuisione transeamus,nempe quēadmodum quis causæ,quæ putredinem excitauit, adhuc manentis remediū facillime inueniat.Est autē neq; in hoc difficultas ulla, quippe cum contraria tollat.Itaq;,qm̄ transpirationis prohibitio,putredinis occasio fuit,hanc,arbitror,submouere oportet.At,ea cū uariis generibus est orta, & densatis exiguis*meatibus,& constrictis corporibus,& humoribus,tū abundantia,tum crassitudine,tum lentitia sua obstruentibus,singulæ harum affectionum curandæ per contraria sunt,densitas,per ea,quę rarefaciunt:cōstrictio, per ea,quæ fundunt.abundantia,per ea,quæ uacuant:crassitudo,per ea,quæ dissecant:& lētor, iis,quæ detergent.Ac,si quidē totū corpus dictorū iā singula occuparint, ēt toti corpori per cōtraria est succurendum:sin unā partē quampiam putredo inuaserit, illi adhibenda iā dicta sunt G remedia:Sanè non easdē omnes partes uacuationes,medicamentave requirent,cum,& tēperamentis,& posituris,& forma,& omni denique constitutione naturaq;,inter se diffideant.

De curandis putridis febribus per medicamenta purgantia, balnea, inunctiones, & potus. CAP. 9.

ERgo,quemadmodū singulis sit opitulandum,id postea pro conueniēte sermonis ordine disquiremus:cuius initium à putredine,quæ totum corpus occupet,quæ ipsa continentes quoque febres,quas synochos uocant,excitet,faciemus.Ergo à corporibus,quæ sic afficiuntur,expellenda,quæ putruerunt,per urinas,& aluum,& sudorem sunt:ꝙ si ad os uentriculi aliquando sua sponte impetum capiant,etiā per uomitiones:aliter autem nō est,ꝙ ea pręter naturam irrites.Ac eorum quidem,quæ iam dictas uacuationes promoueant,non parua materiæ copia est, sed maior eorum portio,cum calida siccaq; facultate sit,febrem auget. Itaq; deligenda medico sunt ea,quæ citra calfactionem siccationeq; ualentem,supradictas uacuationes præstent: cuiusmodi sunt cremor ptissanæ,& aqua mulsa,& oxymeli,& apomeli,& apii radix in aqua,quæ potui datur,incocta.Hæc autem ipsa uentri quoq; sunt idonea:qui si nihil redat,inciienda per clysterem aqua mulsa,cū oleo est.Sanè totum corpus prius,quàm id uacuaris,rarefacere non expedit:ubi uacuatum est,utique licebit id medicamento aliquo,cui calor tepidus insit,rarefacias: H cuiusmodi est,quod ex chamęmelo conficitur.In hoc tempore si uinum quoque aquosum bibatur,id omnes uacuationes promouerit:idem faciat,& temperatum dulcis aquæ lauacrū.Quòd si appositum aliquando in dictione uocabulum dulcis non sit,utique id subaudire debebis, certo sciens de eo nos in febricitantibus lauacro semper loqui,nō bituminoso,aut sulfureo,aut aluminoso,aut chalcanthode,aut salso,aut ex marina ipsa.Cæterum,ubi magnitudo febris obstat, sicut in continentibus,nec uino est utendum,nec lauacro,nec iis,quæ habitum rarefaciant,unctionibus:sed aqua frigida,sicut prius diximus,pota in his febribus est aptissima,nisi tamen aliquid eorum,quæ prædicta sunt,hanc quoque prohibeat. Quippe ipsius febris frigida pota perpetuo est remedium,non tamen putrescentium humotum per aluum, urinas,uel sudorem uacuandorum .Quo magis exercitatum esse in iis, quas nunc tradimus, methodis oportet:ac in ægrotantibus cōsiderare,& quæ sint ipsius febris remedia:& quę ipsius,ubi per se sola subsistit, putredinis:quæ rursus efficientis hanc causæ:atque huius quoque, cum per se ipsam subsistit. Quippe non semper inter se consentiunt hęc omnia,sed plerunque aduersanť.Quo casu memores eorum,quæ didicimus,id,quod maximum omniū est,aggredi oportebit, atq; ei uel soli,uel magis,q̄ cæteris,subuenire.Sanè scire licet difficile esse,acriq; iudicio indigens,febrem,putredinem,

nem,

Margin notes: *ἀυξάνεται. — *αἰωρήσαντες. *αἰωρῆσαι. *κινῆσαι. — A.l.4.f.1.t. G.1.fo.416.

A nem,& effectricē cauſam,ubi ſ.ipſa quoq; adeſt,inter ſe cōferre:difficilius tñ eſt, ſi uires,quoq; cum illis unà conferre uelis:qđ utiq;,ſicut ante cōprehenſum eſt,ꝑ uitæ ipſius reſpectū ſemꝑ eſt neceſſarium:aliqñ uerò & ex accidenti,ſicut ad morborum ſanationem.Hoc uerò me oſtēſurum promiſi.Siquidē,quod putreſcit,ſi ueſtis eſſet,aliudve inanime corpus,utiq; ex his duntaxat,quæ prædicta ſunt,indicationem caperemus.Nunc,cum in uiuente corpore putredo concipitur,quod tū alterare pōt,tum concoquere,tū utile reddere,quicquid putreſcentiū, ueluti ſemiputreſcens ſemimalūq; eſt,utiq; facultatem eius,qua naturaliter cōcoquit,excitans firmāsq; quę putreſcentia ſunt,ſanabis. Itaq; ēt tum maxime eos cum fiducia uel in balneo lauamus:uel iis,quæ habitū rarefaciāt,medicamentis utimur:uel aquā frigidā, uel uinum bibēdum damus, cum notas humorum concoctionis cernimus.Neq;.n.pulſus duntaxat uires ad eiuſmodi agenda firmas requirimus,ueluti nec eius facultatis,quæ uolūtarium motum præſtat,ſed,ſicut eſt dictū,ipſius potius concoctricis.Ergo,ſi & uires cunctæ ualentes ſunt,& febris ardentiſſima,& cōctionis notæ planè euidentes,frigidā homini dare audacter debebis:conſtat nanq; talē hominē ſenem non eſſe,ex quo oēs illi uirtutes ualentes eſſe propoſuimus.Quòd ſi ēt bona corporis habitudine ſit,quod εὐσαρκον Græci uocant,tum ſtatus cœli calidus,ac ſiccus,ēt ſi in frigidā na-

Ali.4.fi.t.2. 42.f.424.g.

B tationem hunc dimittas,haudquaquam lædetur.Eiuſmodi nanq; tēporis opportunitate vſi,qui ſe ſe in frigidam coniecerunt,& protinus oēs ſudarunt,& nonnullis eorū aluus billioſa reddidit. At,ſi mediocris eſt febris,& uires†non ualidę,ſed cum notis conconcoctionis,iis qui ita ſe hñt, balneum prodeſt,& uini potio:tū uerò ex unctionibus eæ,q̄ rarefaciunt, idq; multo magis,cū ambiens eſt frigidus.Neq;.n.aut frigidam in balneo lotionē, aut frigidā potionem in eiuſmodi cœli ſtatu ferè expetunt,utpote inſpiratu ipſo aſſidue refrigerati:cū,ſiqñ in frigido ambiente uehementer uri ægrotū contingat,exigua ſalutis eius habenda ſpes eſt. Si uerò nec concoctionis habeat ſigna,nec uires ualidas,ſeruari is planè nō pōt:quo minus,aut idem lauandus in balneo eſt,aut medicamentis iis,quæ rarefaciant,ungendus,aut uinū illi dandum,frigidave offerenda. in quo enim deſperata oīno ſalus eſt,imprudentis conſilii fuerit, apud uulgum infamare præſidia,quæ multis fuere ſaluti.Ipſe ſiquidē aliquos noui ex amethodis iſtis medicis,qui,cum ea, q̄ nos geſſimus,eſſent imitati : iiſdēq; præſidiis in iis,qui prorſus morituri erāt,vſi:adeo nihil profecerunt,ut ēt tēpeſtiuum eorum uſum ſuſpectum formidoloſumq; reddiderint.Verum nos tēpora præſidiaq; iis,quos ſeruari ſpes eſt,ſcribimus,quando ægris,qui inſanabiles ſunt,iis nec tēpus ullum opportunum,nec præſidium eſt.Atq; hoc mihi per oēm ſermonē teneri memoria ue-

† Ita & græ. τῶν δυνάμεων ὄντων οὐχ ἰσχυρῶν. Sed uide an legendum ſit, οὐχ ἀνισχυρῶν. non inualidæ. infirmis enim uiribus linea proxime quinta ſcribitur balneum non conuenire. quod et Hippocra. 3. de r. u. in ac. 59.

C lim,quò minus præcipua illa,primaq; omnium curationis*indicatio conuelli aliqñ poſſe uideatur.Quippe,cum dicat Hippocrates||Contraria eſſe contrariorum remedia,quid uetat omnibus febricitātibus frigidā vno ordine exhibere? Verum nec exhibenda eſt,nec ſubuertitur eo tꝑe generalis oīs curationis*indicatio.Vnum enim ex iis,quæ actu refrigerant,aqua frigida eſt.Sed & alia plura ſunt,quę partim poteſtate(ut dictum eſt)refrigerent,partim ex accidenti:quorum aliis propter concurſum pugnantiū inter ſe*indicationū aliàs vtimur. Porrò tradita iā methodus eſt,eius,quod conducit,ante alia ſemper deligendi.Oſtenſum pręterea eſt ipſius febris,ꝓut febris eſt,aquā frigidā ſemper eſſe remedium:quod verò ad alia ſpectat,nō ſemper:ueluti, cum ex obſtructione glutinoſorum,& craſſorum humorum putredo orit.Ponatur verò, & cū his redundantiā in toto eſſe corpore,tum uirtutem non imbecillā.In eiuſmodi nanq; cōplexionibus cum multa præter naturā in corpore ſint,quędā eorum præcedentes cauſæ erunt,ueluti redundantia,cum glutinoſis,& craſſis humoribus:horum.n.uitio obſtructio eſt orta,q̄ morbus inſtrumētalis eſt eorū,q̄ obſtructa ſunt,corporū.Hanc ſymptoma ſecutum eſt,ipſa tranſpirationis retentio:quam rurſus putredo humorum excepit,ipſa.ſ.febris antecedens quędam cauſa.

Lib. de Flati. à principio. Et.2. Aph.22. Ex.or. 15.2.Et.2.de Natura hu.t.1.7. 181.e

Quæ putredinis,& cauſæ ipſius indicationes ſint,& quæ remedia præſcribant. CAP. 10.

D Ergo, qui febrem curare uolet,neceſſe eſt,putredinē inhibeat. Ita duæ *indicationes ſe exhibent,altera à febri:altera à putredine.Atq; à febri rurſus duæ,ſcilicet ut portio febris,q̄ iam facta eſt,percuretur:quæ verò in generatione eſt,inhibeatur.Aliæque duæ rurſum à putredine erunt*indicationes,ut & quod putredinis iam factum eſt,ſanes : & quod in generatione adhuc eſt,ſiſtas.Porrò,quod in generatione eſt,id adiapneuſtia,id eſt perſpiratio impedita,facit: nihil enim deterius fuerit clarioris doctrinæ gratia ita eam nominare. Ita ab hac quoq; aliæ duę indicationes naſcentur,tum ut,quod retentū eſt,vacuetur:tum,vt quod retinēdum eſt, prohibeat. Sanè prohibebitur iis præſidiis,quæ obſtructioni medentur.Cuius rurſum ipſius,quod iam factū eſt,ſanandum eſt:quod futurum eſt,inhibendum.At curabitur quidem,quod obſtructionis iam factū eſt,per ea,quæ obſtructa liberant:inhibebitur,quod futurum eſt,ſi affluxum obſtruētium ſuccorum compeſcas. Ergo , quod vltimum in ipſa reſolutiua methodo eſt inuentum,id primum omnium in curatione eſt peragendum. Oſtenſum enim in prioribus libris eſt,ſi iis auxiliis,quæ obſtructione eximant,uti, nō vacuata prius abundātia, uelimus , fore,vt non modo nihil proficiamus,ſed etiam affectum maiorem reddamus,pugnantibus ſcilicet inter ſe indicationibus.At,ſi vacuata prius multitudine ad curandam obſtructionē accedamus, medicamentis iis,quæ obſtructiones expediāt,erit opus.Verum,quoniam horū plurima calida ſunt, metus

eſt

eſt,ne tũ putredinẽ,tum febrẽ augeãt.Itaq; iis,quæ citra calorẽ liberare obſtructiones valeant, E
vtemur:vbi aũt,q̃ obſtruunt,deterſa diſſectaq; ſunt,ꝑ aluũ,vrinas,& ſudorẽ, ea vacuare tentã
dum.Cũ verò materiæ,q̃ hæc efficiant, etiã calidæ ſint, neceſſe eſt interea,tũ putredinẽ augeri,
tũ febrẽ.Quare,quoad licet,id agendũ,vt,quę minus calfaciat,materia deligat̃:aut, ſiqua inue-
niri põt,q̃ nõ calfaciat,quẽadmodũ in hoc caſu balneũ:utiq; ea eſt petẽda. Hoc verò tꝑe ẽt vi-
res roborare,quò putredinẽ ſuperãtes,ſuccos concoquãt,ſtudebimus. Quòd uerò febris ipſi⁹ iã
factũ eſt,id refrigerabimus:in auxiliorũ.n.inueniẽdorũ ordine ultima eſt,q̃ ab hac ſumit̃,*ĩdica
tio,quãuis alia rõne ſit prima:quippe,cũ à febri cœperit inueniendorum pręſidiorũ methodus.

Ex ſymptomatis ſuperuenientibus nunc protrahi,nunc peruerti febrium curationem. CAP. II.

AC,nullum quidem interim uehemens incidat ſymptoma,prohibeatq;, quò minus auxilia
ab initio morbi ad finẽ ita procedant,celerrime finiet̃ febris : ſint tale quippiã incidat, qđ
totã ad ſe curationẽ reuocet,neceſſe eſt,ſerius adueniat curationis finis.Siquidẽ,qđ ita interue
nit,oĩno uel cõtrariũ eſt remediis,q̃ antedictũ cãrũ,affectuũ,& ſymptomatũ ordinẽ ſanent:uel
oĩno nihil ſaltẽ cõfert.Enimuero,ſi eius,qđ interuenit, ſanatio antedicto ꝑſidiorũ ordini ſit cõ
traria,neceſſe eſt interim cuncta deteriora reddi:ſin nihil originali affectui interueniẽtis obiter
mali correctio nec officit,nec prodeſt,totius curationis celeritati in mora erit:ſi ãt nocet,neceſ F
ſe eſt,aut uniuerſam medicationẽ in lõgius ſpatiũ trahi,aut aliquod ſubſequi periculũ,aut ẽt fo
re utrunq;.Finge nãq;,exẽpli gratia,afflicto interim ſtomacho ſyncopẽ incidiſſe, cui ſuccurrere
coacti cibũ intẽpeſtiue dederimus,ac uinũ cũ frigida:Ex horũ.n.uſu tũ obſtructionẽ, tũ corpo
ris coarctationẽ,tũ putredinẽ,auctas eſſe neceſſum eſt:atq; ex harũ auctu ipſam ẽt febrẽ:Verũ,
ubi,tũ uirtus ſatis ualens eſt,nec quicq̃ interuenit,cuiuſmodi,quã mõ diximus ex uitio ſtoma-
chi ortã ſyncopẽ:ſed nec,q̃ aliqñ accidere poſſunt,aut ſanguinis ꝓfluuiũ,aut uigilia,aut dolor,
aut error aliq̃s,uel ipſius ægrotãtis,uel eius familiariũ:ubi inquã nihil tale accidit,tot⁹ q̧ proxi
me dictus eſt,remediorũ ordo hoĩem ꝓfectò ſanabit.Sed nec ipſe tñ quocũq; remedio oĩa,quæ
ꝑter naturã ſunt,ſanat.Nã aqua mulſa,qđ ad craſſos ſuccos extenuãdos,& glutinoſos detergẽ-
dos,& excretionẽ promouendã attinet,optimũ planè medicamẽ fuerit in iis ſynochis, quos ha
bitus coarctatior,& putredo excitarũt:quatenus uerò calorẽ febris adauget,eſt noxia:vñ,ſi hic
immodicus ſit,parcendum aquæ eſt,utendumq; ptiſſanæ cremore:Quòd ſi difficiles, ac contu-
maces eſſe obſtructiones iudicaueris,ẽt oxymelite.At hoc ipſum rurſus, ſi immodice utare, &
inteſtina radit,& tuſſim excitat,& neruoſa lędit.Adeo ſ.difficile eſt eiuſmodi aliqđ auxiliũ inue
niſſe,quod citra ullã noxã magnifice proſit.Id accidit(ut dictũ eſt)ex cõplexione ortorũ in cor- G
pore præter naturam affectuum,unà cũ præcedentibus eos cauſis,& ſequẽtibus ſymptomatis.

Præceptum hoc,contraria contrariorum eſſe remedia, non in affectibus modo,ſed & in Symptomatis uerificari. CAP. 12.

NVnquam tñ propterea præceptum illud,ꝙ Contrariorum contraria ſint remedia, aliquan
do uerum erit,aliquando falſum:immo id perpetuo uerum eſt:quando fieri non poteſt,ut
eorum,quæ præternaturam ſint,quicquam per aliam ullam remediorum ſpeciem curetur.Non
tñ ex uſu eſt ſemper oĩbus,quæ præter naturã ſint,mederi,ſed cum ſola per ſe ſubſiſtunt.Nam,
ſi cum aliis una incidant,aliis ſępe eſt ante illa medendũ:ſicut in cauis ulceribus,ubi ea ſimul cũ
phlegmone ſunt cõiuncta.Quippe uerum in his quoq; manet,ꝙ per ea,quæ carne implent,curã
tur:cæterum his uti prius,q̃ phlegmonen curaueris,non licet.Ac interim,dum hæc ſanatur,ul-
cus cauum adeo non melius,q̃ fuit,redditur,ut etiam fiat magis cauum. Quòd ſi iis, quæ carne
impleant,medicaminibus vti velis,neq; ipſum impleueris,& phlegmonen auxeris. Quæ nanq;
carne implent,ea demum implere poſſunt,quæ phlegmone vacãt, nõ q̃ phlegmone adhuc ſunt
oppreſſa.Hoc itaq;,quod in dictione tam eſt breue,nempe,Contraria contrariorum eſſe reme-
dia,poteſtate deprehendit̃ maximum.Quippe omnem medendi methodum confundet,quiſq̃s H
hanc*indicationem neglexerit:cum omnia,quæ præter naturam ſunt ab iis, quæ ipſis ſint con-
traria,curentur.Cũ autẽ eorum,quæ præter naturam ſunt,duplex prima differentia ſit,aliis per
ſe ſubſiſtentibus:aliis in ipſo(ut ſic dicam)fieri,eſſentiam ſuam habentibus,ac umbræ ritu affe-
ctus comitantibus,ſanatio quidem affectuum ipſorum eſt ſublatio:hãc verò ſymptomatũ amo
tio ſequitur.Quibus quanq̃ ipſis nihil prima rõne adhibetur,attamen in iis quoq; perpetuum il
lud præceptum manet,quòd Contraria contrariorum ſunt remedia:quippe,cum affectus,quos
ſymptomata ſequũtur,ſanamus,ſymptomata nimirum ipſa in contrarium ſtatum perducimus.
Quare,quæcunq; ſymptomata exiguorum meatuum denſitas inuexit,ea rarefactione tollẽtur.
Quòd ſi ipſi quoq; ſymptomati,quod ex dẽſitate ſpiramentorũ eſt natũ,id eſt minori,quã iuſtũ
ſit,excremẽti effluxui,(qđ ſanè paulo ſuꝑius adiapneuſtiã uocauim⁹) ſymptomatũ gen⁹ aliud
cõtrariũ opponere uelis,ne ſic quidẽ†deſit,qđ dixeris:ꝯſũt nãq; plura iuſto defluuia,iuſto pau-
ciorib⁹ cõtraria.Adeo,ſicuti ĩ ſymptomatis ipſis libet Cõtraria cõtrariorũ remedia dicere, ĩ iis
quoq; ſtat ĩmotus primus oĩum,quæ ꝑter naturã ſunt,curationis*index.Verũ ſati⁹ eſt(ut ꝑdixi
mus)eorũ , quę uere,& primũ curantur,id eſt affectuum in corpore,qui uere ſunt ſubſiſtentes,
cõtraria eſſe remedia exiſtimes. Quippe actiones eorũ,atq; ẽt offenſas,ut eas in ipſo , ut ſic di-
cam,

† ἄπορος ὁ λόγος.

A cam,fieri esse dixeris,ita absolute subsistere minime dixeris.Nã manũ extẽdere,aut flectere,ex iis,q̃ absolutæ sunt,dici non possunt,sed ex iis,quæ fiunt:multoque minus ipsius immobilitas,q̃ ipsa quoq; symptoma est eius,qui in musculis neruisve subest,affectus:sed affectũ,q ex subsistẽtiũ numero est unus,cõtraria postulare remedia dixeris.Hunc uerò solutũ, contrariũ seq statũ, quæ sanitas est:atq; hanc rursus,quãdã naturæ actionẽ,q̃ symptomati iã finito sit cõtraria. Sed nec noĩbus falli,(quæ sæpe alia forma proferunt,q̃ ut cõtrariis conueniat, sæpe uerò planè non sunt,)sed ex ipsa rerũ natura cõtrariũ inuenire debes, habẽs.s.quò pro illo discernẽdo spectes, confessum illud,cõtraria esse,quæ sub uno genere plurimum inter se distent. Ergo si intellexeris in illo genere,qđ mediocre est,(id uerò est,ut sæpe mõstrauimus , qđ inter extrema est mediũ) infinitã quandam contrariarum rerũ multitudinẽ, quæ maioris minorisq; ratione inter se dissideant,ex eo inuenies.Verbi gratia,In affectibus,tenuium spiramentorũ symmetriã intelligens, ex utraq; parte duo ĩmodica,quæ inter se sint cõtraria,inuenies:in actionibus uerò,symmetriã uacuatorũ considerans,ipsi quoq; ex utraq; parte ametria respondet.Verũ in paruis spiramẽtis nomina excessibus non desunt,nẽpe dẽsitas,& raritas,in uacuatis posita nõ sunt. Eoq; fit,ut cogamur plures paucioresq; efflux⁹ dicere,ita nimirũ,ut si dẽsitatis raritatisq; nomina nõ essent,
B spiramẽtorũ ipsorũ alibi plura iusto esse,alibi pauciora,dicere cogeremur.Ergo(sicut diximus) hoc maxime cauare debemus,simul ẽt in eo nos exercitare,quò celerius cuiusq; sic dicti contrarium inueniamus.Non.n.in corporum modo qualitate, uerum ẽt in quantitate eiusmodi contrarietatẽ inuenias:quam utiq; Aristoteles oppositionẽ uocat, nõ contrarietatẽ.Neq; enim magnum paruo uult esse contrarium,sed in eo,quod ad aliquid dicitur , oppositum:neq; multum pauco:sed nec rarũ dẽso:neq; relaxatum contracto:neq; ipsi,quod secundum naturã est , id qđ præter naturam est.Verum Hippocrati omnia id genus contrariorum habẽt appellationem,sicuti etiam Platoni,qui generationes ex contrariis esse dicit.Ostensum quoque à me in aliis est, nec Aristotelem ipsum suam ipsius legem in nominibus seruare,quo loco principia eorum,quæ natura reguntur,materiam,*speciem,& priuationem statuit.Verum(quod diuinum. Platonem secuti semper testamur) contemnere nomina oportet , minime autem scientiam rerum . Ea nanq; ad salutẽ hominum pertinet,errorisq; in ea finis est pernicies:nominibus siue proprie,siue improprie utare,ad ægrotos id parum attinet.Intelligas id clarius, si non contrariorũ contraria,sed quemadmodum illis placet,opposita sibi inuicem esse remedia dicas . Siquidem copia sanat uacuatio:defectum nutrimenta:in summa,quod exuperat,ablatio, quod deficiens est, adiectio.Itaq; ẽt in alio opere recte arbitror à sene dictum:‖Medicina appositio est,& detractio: *deficientium quidẽ appositio,redundantium detractio. Porrò deficiunt redundantq; quædam in quantitate,quædam in qualitate:in quãtitate,cum sanguis immodice est auctus, aut rursus minor redditus:in qualitate,cum uel calidus,uel frigidus, uel crassus,uel tenuis pl⁹ iusto minusve est effectus.Siue igitur contrarietatem,siue oppositionem,nominare libet, eius*indicationibus medẽdi,q̃ ab oĩbus,quæ ꝑter naturã sunt,præbetur,semper meminisse debebis,eiq; esse intentus:potissimum quidẽ,ut dictum prius est,in affectibus:sed tñ,& in symptomatis: quamuis horum nec primum curatio sit, nec proprie contrarietas, sed curatio quidẽ simul,cum affectibus, ex accidenti:contrarietas uerò, lucidioris s.breuiorisq; doctrinæ causa loquentibus,abusiue.

*formam.

Lib. De Flat.à principio

C

Indicationes omnnes tradit tum rerum Præter naturam , tum Secundum naturam, quibus uniuersa continentium putridarum curatio continetur. CAP. 13.

VErum ad medendi*indicationis propositi nobis febrium generis reuertamur:repetamusq; singula genera,quæ in nobis præter naturam sunt,nõ causarũ modo,uerum etiam morborum,& symptomatum.Et causarum quidẽ genera sunt,multitudo,& crassitudo,& lẽtor humoris.Causa simul,& symptoma est,transpirabilis excrementi retentio.Simili mõ causa pariter, & affectus est ipsa putredo.Morbus uerò,tum obstructio, tũ febris ipsa . Symptoma uerò est ipsa
D transpirabilis excrementi retentio.Ergo indicabit(ut dictum est) præcedentium causarũ quælibet propriũ aliquid:multitudo ipsa,quæ ex eorum est numero,quæ sunt ad aliquid in ꝑdicamẽto quãtitatis,uacuationẽ:lentitia uerò,& crassitudo,q̃ sunt in qualitatis affectu,sanationẽ,quæ per contraria perficiatur.Cũ uerò in plerisq; oppositionibus consueta nomina non sint,accidit, ut,qui in rerum scientia minus sunt exercitati,fallantur.Cũ.n.uno nomine nequeunt, quod animo concipiunt,nõminare,id, ceu prorsus non sit , dimittunt, quẽadmodum profectò in glutinosis,& crassis succis faciunt.Quippe crassus succus ex aduerso oppositum habet tenuẽ:glutisus uerò(sicut ipse*primus græce nominaui) rhypticon,quasi detersiuũ dicas:sicuti uerò aliqs dixerit,q à solidis corporib⁹ nominãdi occasionẽ acciperet, friabile.Siquidẽ hoc pacto semper uidet Aristoteles oppositionem facere,uerum nõ in succis, (ut dixi)sed in solidis ipsis corporibus.Quòd si glutinosi humoris naturã sub ea ratione intelligas,ꝙ quicquid tetigerit, huic ægre dissolubilis adhæret,nõ immerito,arbitror,eũ,qui nec adhæret, & ea , quæ adhærent,deterget, contrariũ ipsi statues.Et antecedentium quidẽ causarũ cõtrarietates abunde sunt dictæ. In instrumẽtali uerò morbo,q est obstructio,cõtrariũ ei est grçce ecphraxis,quã reclusionẽ(puto)dixeris;symptomati uero,qđ est trãspirabiliũ retẽtio,excretio ipsorũ contrariũ est.At uerò in humorum

. T.2.de me. or.ca.1.fo.g. i.b.

*Al. πρόσθεν i.antea.

morum putredine,& excretio,& refrigeratio,& uẽtilatio,& semiputridorũ cõcoctio, ex aduer E
so respondent: ipsius uerò febris,refrigeratio,& oppositio est.Porrò,quibus methodis materiã, quæ singula mõ memoratorum perficiat,inuenias,iã diximus.Pugnantibus igit̃ his(sicut diximus)aliãs aliæ tũ indicationes uincẽt,tũ materiæ.Indeq; factũ est, ut quidã,cũ ignorassent unã semp dari ex re quaq; indicationẽ,ac,si p̃ter naturã sit,qđ ĩdicet,cõtrariũ id semp indicare:sin scđm naturã se habeat,nõ cõtrariũ,sed simile:nec medẽdi hi,nec sanitatis tuẽdæ, methodũ cõstituere potuerint.Siquidẽ,cũ in primis ipsi*indicationibus sunt lapsi, multo profecto magis in iis,quæ secuturę erãt,decipi debebãt.Debẽt.n.(arbitror)ędificijs fundamenta iaci firma,& scaphis poni idonea carina,siquid ædificãdorũ pangendorũq, in iis futurũ est firmum.ubi.n.prima ipsa basis statim ab initio debilis fuit,qui fieri põt,ut,qđ superstruxeris, futurũ infirmũ non sit? Itaq;, qm̃ in cõtinẽtibus ex proposita stipatione febribus(neq;.n.grauari debemus iterũ,atque iterũ sermonẽ repetere,quò nunc saltẽ medicorũ vulgus uerã methodũ cõdiscat)qm̃,inquã,se ptẽ p̃ter naturã posita sunt, à quibus indicationes sumunt̃,humorũ multitudo,crassitudo,lentor,obstructio,trãspirationis retentio,putredo,& febris carens intermissione:atq; hæc cõtraria oĩno esse adhibẽda docebant: Præter hæc uerò ab iis,q̃ scđm naturã se habebãt,positæ ĩdicationes sũt ex tẽperamẽto tũ ipsius laborãtis partis,tũ reliquarũ oĩum,quę principes sunt,ex subæ F
ipsarũ quãtitate,& ex spiritus ipsius subæ tũ q̃titate,tũ qualitate : horũ uerò indicationes non cõtrariorũ erãt,sed similiũ: ad ista uerò(sicut diximus)dignoscenda,tũ ætas tũ cõsuetudo , tum oẽs quæ externæ morbo causæ fuere,cõtulerunt,utiq; ortis hinc quoq; indicationibus nõ paucis:Oẽs pfectò inspicere simul medicũ decet,quò.s. intelligat, quò nã primũ, ac magis, quònã minus,& secundo,quò nã adhuc, & tertio,atq; deinceps,quo post quod præsidio, sit utendum.

De sanguinis mittendi ratione in proposita febre. CAP. 14.

Quippe,si uires eius,qui ex putredine humorũ(ut positũ est)febricitat,ualentes sint,mittendus statim sanguis est,si cruditas uẽtris non sit,statim morbo incipiente.Sin uires infirmæ sint,aut ætas dissuadet,incidenda uena non est.Porrò dictum supra est,eiusmodi febrẽ in uirtutẽ imbecillã non incidere:quippe synochos bene habiti corporis,ac calentis ætatis,popria est. At,si in puerũ incidat,qui quartũdecimũ annum hactenus non attigit,mitti illi sanguis nõ debebit,ppterea,q̃ tantillis,cũ præsertim calidi,ac humidi sint,plurimũ corporis subæ quotidie defluat,ac digerat.Ita,quod ex incidẽda uena moliendũ nobis fuerat,id ultro nobis ex curati corporis natura p̃statur.Quòd si corpus quartũdecimũ annũ excesserit,æstimãdum est,qualis nam eius*natura sit,num gracilis,& spissa,& dura,& copiosi sanguinis,an contraria:atq; ita in priori G
missionẽ sanguinis adhibebis:in secunda nequaquã.Quin ẽt*modus uacuãdi sanguinis ex iisdẽ *indicationibus sumet̃.Si.n.cui sanguis mittitur,triginta annos natus sit,sed laxus,&mollis,pinguis,& albus,ac gracilibus uenis,huic aut planè sanguinẽ nõ mittes,aut parũ detrahes.Et oĩno qdẽ nõ mittes in tpe,æstatis,& regione ęstuosa,& cęli statu calido,ac sicco:parũ detrahes in reliqs tũ anni tẽporibus,tum regione,tum cęli statu.Etenim,si neq; obstructio subesset,nec putredo,sed sola succorum redundãtia,protinus à missione sanguinis, p naturę suæ ratione se haberet.Itaq; tm̃ succorũ in oĩ tum corporis tẽperamento,tũ regione,tũ anni tẽpore,tum statu cœli detrahi par erat,quãtũ supra naturalẽ statum fuerat inauctum.Verum, qm̃ nec obstructio , nec putredo curari p sanguinis missionẽ põt,ut quę alia remedia(ceu prius est monstratum) desiderent,reponi sanguinis aliquid ad curationis spatium debebit,quo minus intẽpestiue nutrire necessitate ulla cogamur.Quãtũ nãq; ad eiusmodi pertinet febrẽ,prorsus nutriendum non est:siqdẽ ostensum prius est,solum uirtutis respectum esse,qui de nutrimento indicationem præbeat. At uero,quantum ad id,qđ inanitum corpus est,nutrire oportet.Ita necessum est duorũ alterũ, aut febrẽ,si nutris,augere:aut uires,si nõ nutris,deiicere. Satiꝰ itaq; fuerit(ut dictum est)aliqd sanguinis,qđ proprium partibus aĩalis nutrimentum sit,relinquas:ac ipse paucissimas sorbitiones potionesq; exhibere sis contentus:quibus utiq;,ceu medicamentis potius, quã nutrimẽtis, H
egemus.Nam id quoque supra(quo minus multa de iisdem adhuc loquamur) est ostensum .

Aduersus methodicos,qui omissa uenæ sectione, præcordia cataplasmatis, & perfusionibus relaxabant. CAP. 15.

Immo de cataplasmatis,ac pcordiis perfundendis est loquẽdum. Quippe pleraq; medicorum turba unum quiddã hoc quoq; ex†methodicorum istorũ curandi;sanctionibus statuit. Oẽsque,sicuti post tertium diem nutriunt,ita ẽt oleo prius perfundũt. Inde uno die interposito rursum nutriunt,cataplasma prius imponentes: q̃ sicui aluus est adstricta,ẽt hanc clystere ducẽtes. Itaq; his saltem authoribus ordinandi uictus artem, una hora quis didicerit . Verum non ita se uera res habet:sed,cum ars ipsa tota sit magna,non leuissima eius pars est scientia ordinandi uictus.Quę utique ex his maxime remediis constituitur,cibo,potione,perfusione,cataplasmatis,& clysteribus.Quippe iidem medici,cum sanguinis missionem in principio etiam solam adhibuerint, reliquam omnem ægri curationem uictui mandant. Itaque (ut dixi) unius horæ est uictus eorum disciplina: q̃ si,qui discit,ingenio ualeat,ne huius quidẽ integræ,sed minimæ eius partis,in qua.s.quæ nunc dicã,audisse licuerit.Qui febricitant,si ualentes uiribus sint, omnibus

sanguinem

† Al. σχέσις. i. habitudo. male Basil. codex. habet φυσιν.

† Al. ἀμεθόδου θεραπείας.

A ſanguinem ab initio mittes: perfuſosq́; oleo poſt tertiæ acceſſionẽ, uel mulſa cum alica nutries uel ſorbitione. Deinceps uerò alternis cibabis diebus, ſed cataplaſma ex artomelite prius imponens. Sicubi uerò aluus adſtricta fuerit, clyſtere hanc duces. Atq; illorum quidem uniuerſam ordinandi uictus artẽ, in his uerbis iam audiſti, non utiq; in ſex menſibus, ſed ſex uerſiculis. Veram autem diæteticen. i. uictuis ordinandi artẽ, nunc audies. Calfacere pręcordia cataplaſmatis, aut perfuſionibus non eſt perpetuo tuum, ſed in iis tantum ægris, quibus in toto corpore nullum* erat ſuperfluum: cæteris omnibus extrema eſt pernicies. Nã, ſiue redundantia utrauis ſit, uel quæ ad uires, uel quæ ad uaſorum continẽtiam cõparatur: ſiue ẽt in una parte pluribusve uitioſa excrementa ſint, omnia ad partem excalfactã trahuntur. Quoties. n. uidiſti p̄cordia, cũ planè phlegmone carerent, intra quatuor dies, q̃ ea gregales iſti medici perfundere cępiſſent, phlegmonẽ cõtraxiſſe, cum ego ẽt id ipſum tibi prædixiſſem, iuſſiſſemq́;, diligenter ad phlegmonem futurã attentus eſſes? In quibus id maxime intellexiſti, quantum malum ſit, uſui, qui alienus à ratione ſit, inſueſcere. Quippe hi, cum ex iis, quæ ipſimet faciunt, phlegmonas ſemper excitent, id non animaduertunt, ſed iiſdem ſemper erroribus implicantur: ueluti Hippocrates‖iis accidere dixit, q̃ hinc, & inde oſſium fracturas cum ulcere deligabant. Etenim illi, cũ phlegmonas in ulcere crea-

B rẽt, nõ tñ deſtiterunt: rati id adeo non ex deligatura, ſed alio quopiam errore incidiſſe. Et quõ, quæſo, ad aliam curationis rationem ſe tranſtuliſſent, qui uſum ſine ratione profitebãtur ex iis, quæ tum ipſi ſemper facere eſſent aſſueti, tum præceptores ſuos ante ſe facere contẽplati? ſiquidem huius generis homines ne tentandum quidem cenſent, ut ex indicatione quicquã ſumãt: ſed ſola experientia ſunt contenti. At Hippocrates ab ipſa rei natura idoneum curationis modũ inuenit. Quo poſtea in uſum ueniente cognitum eſt, quantus eſſet, in priori error. Quin ſiquis in eiuſmodi affectibus, cataplaſmatis & perfuſione ex oleo relictis, uelit ad curationem, quam ratio docet, accedere, ipſe, quantopere aberrent, qui plethorica, & quæ parum pura ſunt corpora, ſic curant, haud magno negocio experientia ipſa indicabit. Sanè accidit, ut in eiuſmodi morbis diuites potius, q̃ pauperes perperã curentur. In his enim propter ipſorum delicias duplex peccatum non raro cõmittitur, & ꝙ ſanguis non mittitur: & ꝙ à medicis impenſior ſcilicet adhibetur diligentia, ut quotidie aliquid circa ægrotãtis corpus fiat. Ac inter initia quidem ſanguinis miſſionẽ maior eorum pars propter mollitiem non admittit, tametſi magis, quàm pauperes, redundantiæ ſanguinis affectibus ſunt obiecti, ut qui magis, tum cibis ſe impleant, tum in ocio uiuãt: Medici, uerò, qui eos curant, ubi ſummum remedium eſt omiſſum, aliorum uſu ſarturos ſe, quod

C deficit, putãt. Huc accedit, ꝙ ipſi quoq; ægri, †ſiquis uictu cõtra morbũ minore cum negocio inſtet, ꝫ negligentiã rati: ſiquis rurſum quiduis agat, diligentiam: cogũt eos p̄cordiis aliquid quotidie admouere, ſed nec inuitis profectò ipſis medicis: ut q̃ facere ſẽper aliq̃d uideri uelint, ꝙ ſic ſe maiorem mercedem accepturos ſperant. Itaq; accidit, ut illo ipſo tẽpore phlegmonæ diuitibus incipiãt, quo iã pauperibus morbus propemodum perductus eſt ad finem. Quippe miſſo in propoſitis febribus inter initia ſanguine, non pauperibus mõ, uerũ ẽt diuitum ſeruis, plurimis quidem quinto, aliquibus ſeptimo, criſis contigit, nemini ſerius. At diuites, qui & ſanguinis copiam, & excrementorum plus, q̃ pauperes, & ſerui habent, cum ſanguinis mittendi prætermiſere remedium, ac quotidie, tum calido oleo perfundantur, tum laxantibus cataplaſmatis utant̃, phlegmonem nimirum aliquã uel in iecinore, uel uentriculo, uel reliquorum iſtic uiſcerum aliquo contrahunt, alii in quarto, alii in quinto, oẽs planè in ſexto. Nec oblitus, arbitror, es eius, q̃ dum perfunderetur, difficultate ſpirandi laborauit, omni ſuperuacuo † ad præcordiaꝫ caloris ui tracto. Ergo non hic modo periit, ſed alii quoq; infiniti quotidie pereunt, cataplaſmate ipſo cucurbitulæ ritu corporis ſuperuacua in uiſcera trahente. Non defuerunt profectò, & qui cucurbitula quoq; ipſa ſunt uſi, eo tantum conſilio, ut circa ægrotãtem aliquid ſemper moliri uideren-

D tur. Saluberrimum igitur (ut prædiximus) eſt in febribus uenam incidere, nõ continentibus modo, uerum etiam aliis omnibus, quas putreſcẽs humor concitat ubi p̄ſertim nec ætas, nec uires prohibent. Leuata nanq;, quæ corpus noſtrum regit, natura, exonerataq; eo, quo, uelut ſarcina, premitur, haud ægre, quod reliquum eſt, uincet. Itaq; proprii muneris haud oblita, & coquet, quod concoqui eſt habile: & excernet, quod poteſt excerni. Eorum. n. quæ in medio ſunt corpore, (ut iſti uocant) prouidentia, ubi detractus ſanguis nõ eſt, maximum planè eſt malum: ubi detractus eſt, non maximum. Quanquam ſic quoq; noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt: quippe deuſta immodico calore uiſcera ẽt amplius deuruntur, ac torrẽtur. Ergo eiuſmodi prouidẽtiam illi duntaxat requirent, quibus in una particula putredo conſiſtit: ſi tñ hi quoq; ſanguinẽ prius miſerint. Prouidebitur autem his, non ſicut triuiales iſti medici prouidẽt, qui ſtatim inter initia relaxant, ſed in plurimis prorſus cõtra. Relaxãtia nanq; remedia, ſicuti quod in membris continetur, euocant: ita, ſi in principio ſint admota, ꝓ eo plus attrahunt. Cum enim adhuc ad affectũ locum fertur fluxio, reprimere remittereq; hãc expedit, nõ ad ipſum attrahere. Quæ uerò Apocruſtica. i. reprimẽtia dicũtur, quæ adſtringẽdi certe uim obtinẽt, in principiis idonea sũt dupli ci ratione, & ꝙ robur affectis particulis inſerunt, unde minus prõpte affluxum excrementorũ in ſe recipiant: & ꝙ eorum, quæ in iis iã cõtenta ſunt, tenuiſſimum extrorſum exprimãt. Quòd

ſi tum

*Al. καταλείπεται. i. relinquitur.

3. de Fract. t. 8. 7.243. b

† τὴν ἐφ' ἡσυχίας δίαιταν.

† ἐπὶ τὰς φρένας, i. ad ſeptum trãſuerſum.

ſi tum fluxio humorum per ea remedia compeſcitur: tum denſitas, quæ adſtringendo in affecta E
particula relicta eſt, craſſiora detinet: iã tẽpeſtiua relaxatio eſt, quò ea, quæ retenta ſunt uacues.
Præcipue aũt adſtringẽtibus eſt utendũ, ubi in iecur, aut uentriculũ ſuperuacuũ profluit: qñ &
è primoribus admodũ hæ partes ſunt: & munus ſuũ obeãt uel in ipſis morbis, eſt neceſſum. Por
rò eſt non exiguũ eorum munus, qualeq; reliquarũ partium, quibus illud modo negocium eſt,
ut id, quo nutriantur, conficiant: uerũ quod tãtopere animalis interſit, ut, ſi neq; in uẽtriculo ꝓ-
be alimentum fuerit concoctum, nec in ſanguinẽ in iecinore mutatũ, utiq;, quod in fame nobis
accidit, ut cibi penuria degere in abſtinẽtia cogamur, idem tũ oĩbus aĩalis partibus accidat: nõ
enim ex iis, quæ deuorarit quis, ſed ex iis, quæ in iam dictis uiſceribus confecerit, alimentum to
ti corpori ſuppeditatur. Atq; ob hæc nimirum impenſius, q̃ cętera mẽbra, uẽtriculus, & iecur ad
ſtringentia deſiderant. Ergo, cum ea, quæ iam infixa ſunt, euocandi tẽpus eſt, tum quoq; modi-
ce adſtringi poſtulant: quod.n. adſtrictionis in principio largius iis, q̃ cæteris partibus, adhibeť,
id ſeruandum aſſidue eſt, nimirũ manente, qui id indicet, uſu: uſus uerò eſt (ut paulo ante teſta-
ti ſumus) nutrimenti confectio. Si igitur per imbecillitatem parũ recte cõcoxerint, nõ mõ aſſum
pti cibi nulla eſt utilitas, ſed ẽt uentriculo non raro ex eius corruptela laceſſito, expelliť quoque
aliquid prioris. Ita fit, ut duplex iam noxa toti corpori accedat, cum nec ex cibo ſumpto nutria F
† τῆς οἰκείας παρασκευῆς. tur, & aliq̃d † ex eo, quod ſibi repoſuerat, amittat. Huc accedit, & ꝙ ciborũ cõcoctio, ſiue ea in ie
cinore, ſiue in uentriculo ſit improſpera, febres intendit, ac ſucci uitio exacerbat. Quo magis in
omni febre, ciborũ concoctioni proſpicere magnopere oportet: atq; eius rei cauſa roboris quo-
3. de artic. t. 47. 7. 273. c que inſtrumentorũ, quibus perficitur non leuis habenda eſt cura. Sanè aliqui ſunt (ut Hippocra
tes ait) qui ex eo, quod ignorãt, non parum lucrifaciunt. Arbitrantur.n. iecinoris ſe phlegmonẽ
relaxantibus præſidiis curare, ex eo ſcilicet famã ſibi comparantes, ꝙ in agnitione fallũtur: ſiq̃-
* περιγραφή, i. circunſcriptio. dem uidentur non nunquam * lineamenta muſculi, qui à coſtis thoracis ad p̃cordia peruenit, ꝑſi
milia iecinori. Mirum autem minime arbitror, eos, qui nec aliud quicquam in arte probe didice
runt, nec in agnoſcendis affectis partibus ſe exercuerunt, ſic laudem aliquando conſequi.

Qua ratione Cataplaſmata parare oporteat, quæ uentriculo, iecinori, lieni, & reliquis inferioris uentris partibus conducant. CAP. 16.

VErum iſtos mittamus. Nos, uel ſi minima ſuſpicio ſit iecur uentriculumve laborare, abſin-
thium protinus oleo incoquemus, ac eas particulas perfundemus. Cum aũt duplex in omni
abſinthio facultas, & qualitas ſit, ueluti in libris De medicamentis eſt traditum, utique in ponti-
co adſtringendi facultas non parua eſt: in reliquis omnibus amara quidem qualitas eſt uehemẽ- G
tiſſima, adſtrictio verò (quam ſaltem guſtu agnoſcas) aut planè obſcura, aut prorſus nulla ſentiť.
Proinde ponticũ ad iecinoris, & uentris phlegmonas eligi præſtat. Porrò id eſt tũ folio, tum flo
re longe, q̃ cætera abſinthia, minore: odor quoq; huic nõ mõ non inſuauis, uerum etiam aroma
tum quid præferens, reliquis autem omnibus eſt fœdus: quare hæc fugere cõueniet, uti aũt ſem
per pontico. Etiam reliquorum medicamentorũ, in quibus miſta cũ amaritudine adſtringendi
uis eſt, aliquid in oleum coniicere, atq; ad eundem modum uti licet. Oſtẽdimus nanq; opere, qđ
De medicamentis inſcribitur, amaram qualitatem præire, ac uiam adſtringenti facere. Quo fit,
ut medicamentum id genus, omnibus, quæ tantũ adſtringant, ſit præſtantius. Ac, ſiquidem intẽ-
* θαλλῶν, libro, ſequẽti uertit, germina. dere adſtrictionem ſtudes, etiam oleum ipſum adſtringẽdi uim habeat, cuiuſmodi eſt, & qđ Hi-
ſpanum uocãt: & quæcunq; cum * frondibus oleæ præparare ſolent: uel quale eſt crudum, quod
græci omphacinon uocant. Sin leuiore uti adſtrictione placet, aliud olei genus præparabis, præ-
cipue, quod tenuium ſit partium: quod genus Sabinum eſt. Optimum tñ, ubi adſtringere uehe-
mentius eſt opus, Hiſtricum oleum eſt, ut qđ ambas in ſe uirtutes habeat, & amarã, & q̃ adſtrin
gat. In penuria uerò abſinthii inter initia uel melinum, uel maſtichinũ, uel lentiſcinum ſatisfece
rit: quòd ſi exigua febris ſit, ẽt unguentum, quod ex nardo componitur. Eſto autem optimum H
id quoque: neq;.n. parum intereſt inter id, & quod uitioſum eſt: cum id, quod Neapoli in Italia
conficiunt, nomine tantum nardinum unguentum ſit, ſi cum eo, quod in Aſia fit, conferatur. Id
antea Laodiceæ tantum cõponebatur: nũc ẽt in multis fit oppidis. Quòd ſi inclinatio febris, in
qua iſta moliris, non admodum ſit facilis, abſtinebis à nardino: uteris autẽ hoc tempore rectius
melino: aut, ſi id non eſt, lentiſcino: ab hoc uerò, maſtichino. Omnibus nanq; his nardinum un-
guentum ualentius excalfacit: quare, ſi reliquorum copia non eſt, roſaceum illi admiſcebis. Sa-
nè myrtini adſtrictio idonea non eſt, cum craſſiorum ſit partiũ, q̃ ut alte deſcendere poſſit. Atq;
hæc quidẽ exempli gratia protulimus: nam magnam eorum copiam deligere ex medicamento
rũ libris licet. Ad eundem uerò modum, & cataplaſma compoſitam uim habeat ex ea, quæ tenu
ium ſit partium, ac relaxet, tum uerò ex amara, & adſtringente. Superet autem in iis, ubi.ſ. tũ re-
primere, tum robur addere ſtudemus, quod adſtringat: ubi tenuare, ac detergere, amarum: ubi A. l. 2. f. 1. c.
euocare, quæ ex relaxantibus tenuium maxime ſint partium: ſiquidem, quæ craſſæ ſubſtantiæ fol. 95. b
ſunt, ea pus mouẽtibus mõſtrauimus eſſe accõmoda. Cũ aũt definitũ in opere De medicamẽtis
ſit, & q̃ uel ſolã obtineant adſtringendi qualitatẽ, uel amaritudinẽ, & q̃ ambas poſſiddeãt quali-
tates: maxime deligenda ſunt, q̃ ambas habẽt: ubi ea non adſunt, ipſe amara iis, quæ adſtringãt,

miſcebis

A miſcebis,ita nimirum,uti nos in iecinoris phlegmone,ex copijs præſentibus cōponere cataplaſma uidiſti.Erat.n.is,qui ægrotabat,medicus:quem iam lucernis accenſis inuiſimus:quo tp̄e ab ijs,qui talia uenditant,nihil emi potuit.Ergo,cum inclinatā notabiliter febrem inueniſſem,utendum occaſione q̄ primum cēſui, eo certe magis, ꝙ ſuſpectam horam,quę gallicinio futura erat, alterius acceſſionis initium allaturam uerebamur.Incoxi in oleo quidē abſinthium:in aqua uerò malum cotoneum.Dum autem hæc coquebātur,myrobalani pieſma, & ireos radicem,quæ intus inueneram,cōtudi cribrauiq;:dein olei & aquæ,quæ parauerā,portionem in lebetem immiſi:ac ubi modice coxeram,myrobalanum & irim unà cum exigua cera inieci.Coquimus aūt cotoneum non in aqua modo,uerum ēt perſępe in auſtero uino:ac omnibus eiuſmodi cataplaſmatis de ipſa quoq; cotonei carne interdum admiſcemus.Quippe,ubi & quod confluit,copioſum eſt,& particula ipſa infirmior,adſtringentem uim(ſicut ſcis)inaugemus:ubi uerò tum corpus totum purum eſt, nec membrum ipſum imbecillum,nec ultra quid confluit,ibi in ijs,q̄ miſcentur,materijs minimum quidē ſit,quod adſtringat: copioſius uerò nō ſolum,qđ relaxet, ſed ēt & quod amarum eſt,& quod acre. Quòd ſi exigua febris ſit,ac phlegmone non adeo calens, tum æger ipſe inædiā tolerare ualeat, hoc caſu digeſtoriam quidem curandi ſpeciem intendes,
B adſtringentem autem remittes.Neq;.n.amplius ipſi ſaltem phlegmonæ conducere poſſunt,quę adſtringunt , ubi nec affluit quicq̄, & craſſus humor affecto loco tenaciter eſt infixus, ſed(ſicut prædictum eſt)trahēdæ potius curationis:ac,quæ adſtringant, miſcēdi conſiliū probamus,quò robur membrorum tueamur.Vnde nec colo laborante,nec reliquorum inteſtinorū quouis,nec muſculis,qui in præcordijs habētur,aut ipſo peritoneo,miſcenda adſtringentia ſunt:ſed nec,cū ueſica male habet,uterusve,modo(ut dictum eſt)nihil ultra ad locū fluat, nec ſanguinis redundantia,nec excremētorū copia in toto ſint corpore. Porrò renes & pectus in media prædictorū conditione ſunt,quantam, ſ.à uentriculi iecinoriſq; ſolicitudine abſunt, tm̄ reliquorum ſupergreſſa:ſiquidem in uentriculo ac iecinore exolui robur eſt pernicioſiſſimum,illis minime eſt periculoſum . In his uerò eſt quidem periculoſum, non tñ perinde,ut in illis:niſi ſi pus educere ex pectore,aut pulmone,aliqñ ſit opus.De liene pronunciare abſolute nō eſt,nec niſi prius definita tum corporis totius natura,tum uerò affectu, qui curationis tp̄e occupauit. Nam,ſi uel æger ex ijs ſit,qui†atræ bilis ʒexcrementum naturaliter congerant, uel ēt eo tp̄e ſuccus is in eo abundet , neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas,uiſceris robur cuſtodias . Ita enim & excrementa ad ſe trahet: &,cum corpus expurgarit,ipſe rurſus per uentriculum excer- †*melācholicū.*
C net:ueluti in naturalibus commentarijs de his eſt proditum.Sin nullum oīno ſit † atræ bilis ʒexcrementum,aut oīno adſtringendum non eſt,aut parciſſime . Obſeruandum uerò diligenter eſt, non in liene modo,uerum ēt in oībus partibus,in quibus humor putreſcit,quod ſymptoma maxime ſit uehemens,quod ſecundo loco, aut tertio:quò uidelicet affectu ex ipſis planè inuento, idoneam ei curationem adhibeas. Aliàs nanq; in membro affecto calor ſuperat:aliàs tumor,q uel propter abundantiam humoris, uel propter craſſitudinem ſit durus . Si igitur calor præponderat,id agendum,ut ſenſum per ea, quæ tepentem calorē obtinent,digeratur: quod genus eſt, tum lini ſemen,tum chamæmelum : quibus adijci uel hordei uel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe aūt(uti nō ignoras)quod medici artomeli uocant,pro cataplaſmate eiuſmodi phlegmones præparamus,atq; aquæ aliquid miſcemus: ad lienem uerò etiā aceti aliqñ aliquid. Si uerò laborantis phlegmone partis calor non multum à natura exceſſerit, ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timide ſine aqua debebis, ēt fœnigræci aliquid ſupradictis immiſcens . Si uerò,ueluti ſcirrhoſa phlegmone,ſi ꝑꝑ humorū,quos continet, uel craſſitudinem, uel lentorem,tum aceti aliquid,tum amara medicamenta ſimul immiſcenda curabis:potiſſimùm in liene.Etenim uiſcus hoc propterea,ꝙ ab iecinore craſſum humorem tra- †*melācholicū.*
D hit,eiuſmodi humoris occaſione plerunq; laborat.Quo magis cataplaſma,quę ex oxymelite,& abſinthio & cappari fiūt, illi ſunt idonea . Hæc igitur cum medicorum uulgus ignoret, oēs oleo perfundunt:& cataplaſmatis relaxantibus curāt prius, q̄ corpus uacuetur,oīumq; maxime diuites:quibus non ſolum in talibus obſequuntur,ſed ēt eos lauari in balneo permittunt.Ego uerò nec eorum,qui ex putredine humorum febricitent,lauem quenquam:nec relaxantibus cataplaſmatis prius,quàm ſuperuacua purgarim,utar . His uacuatis non ſolum audacter lauem,ſed etiam cataplaſmatis utar,in alijs quidem membris,ijs, quæ relaxent:in iecinore uerò ac uētriculo,additis etiam, quæ mediocriter adſtringant.

Quæ cataplaſmata cordi,& pulmoni,& omnino pectori conueniant. CAP. 17.

PArcius uerò ad pectus, q̄ ad ea,eſt adſtringentibus utendū: qñ talia humores,q phlegmonē excitant,in pulmones & cor non nunq̄ reprimunt.Ac cibis potius horum firmitudini eſt cōſulendum: neq;.n.ſicut in iecinore & uentriculo,ita hic quoq; tenuiſſimo uictu eſt utendum:In illis nanq; alimentum concoquit,metuſq; eſt, ne ipſis phlegmone laborantibus nec nutrimentum rite concoquatur,& phlegmone augeatur: in pectus uerò tm̄ alimēti iā concocti perueniat quantū uni ipſi particulæ nutriendæ ſatiſfaciat.Ac longe quidē magis in pulmonis phlegmone abſtinendū ab adſtringentibus eſt:qñ in eo ipſis quoq; relaxantibus admiſcendū aliquid acriū

quodammodo & euidenter calfacientiū est: quippe foras trahere potius, q̄ reprimere, in eo de- E
bemus. Itaq; ēt cucurbitula utiliter ijs, qui sic laborant, si prius sint uacuati, applicabitur: si uerò abundantia succorum (quam uocant Plethoram) in his sit, non magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi transferet, quàm ex toto corpore attrahet in utrunque.

Cataplasmata laboranti cerebro & capitis partibus accommodata. CAP. 18.

EAdem rōne nec in cerebri, & eius membranarum phlegmonis, cucurbitulis in morbi initio utemur, uerū ubi nec influit adhuc quicq̄, & totum corpus prius est uacuatum. At reprimentibus in his quoq; inter initia utendum. Sed, cū ossibus cranij medium occupantibus in altū descendere reprimentium uim cupimus, eorum, q̄ præire ac deducere ea possunt, aliquid reprimētibus admiscebimus: ea sunt, quorū substantia ex tenuibus partibus constat. Sanè acetū nō modo tenuium partium est, sed ēt non mediocrē reprimendi uim obtinet. Quo profectò rōnabilius in principijs affectuū ipso utunt̄, rosaceo admiscentes. Procedente uerò tp̄e ēt spondylij & serpilli (quibus iam non modo partium tenuitas, sed ēt calor inest) aliquid admiscent: quo. s. tēpore transire ad ea, quæ concoquant ac digerant, cōuenit: atq; hæc utraq; ualentiora, q̄ postulet ipsa pars phlegmone affecta, deligere, ceu uiribus eorum per ea, quæ intersunt, ossa remittēdis. Sanè ad eum modum & castoreo utimur, cum tn̄ eo in alijs phlegmonis minime utamur, quamuis ēt in summa inclinatione sint: est. n. calidius id, q̄ ut phlegmonis sit idoneum. At uerò locis circa cerebrum, phlegmonis ipsis iam inclinantibus, est utilissimum, qm̄ non continuo his, sed ossibus interuenientibus occurrat. Inest autem eiusmodi pharmaco & partium tenuitas, quod ipsum ijs, quorum per densum obicem transmitti uim oportet, est accommodum.

Quæ partes per quas uias, & per quæ remedia uacuentur. CAP. 19.

ILud te profectò non fugit, nos singularū particularum meatus, qui ijs ad superuacuorū emissionē sunt proprij, fluxiles reddere, Intestino, uentriculo, & mesenterio, & concauis iecinoris intestinum rectum: Renibus, uesicæ, iecinoris gibbis, uenę cauæ, & arteriæ magnæ, & oībus q̄ in lumbis habentur, eum, qui urinis est delegatus: Pulmonibus & pectori, ipsam asperam arteriam & fauces: Cerebro & eius inuolucris eum, qui per palatum & nares descendit. Parit̄ fluxibilitas ijs quidem, quę per sedem excerni habent, mulsa, & cibis ijs, qui uentrē molliunt, & pharmacis, quæ modice proritate possunt: quæ. n. acriora sunt, uitare oportet, qm̄ phlegmonas exacerbent. Ad uentriculum uerò iecur, & lienē, siqn̄ phlegmone sunt uexata, nec mulsa ipsa est utilis, qm̄ illico in bilē transeat, ac uiscerum phlegmonas augeat. Excrementa uerò, ut cum urinis excernantur, ijs medicamentis, quæ urinas mouent, (Diuretica Græci uocant) promouebis. Non secus, q̄ G
in pectore & pulmone continentur, tussi (per ea scilicet, quę hanc moueant,) uacuabis. Porrò in opere de medicamentis cuiusque materiam didicisti, non eorum modo, quæ iam comprehensa sunt, sed etiam, quæ cerebri membranarumq; eius superflua per nares emittunt.

Quo tempore, & qua ratione cataplasmata relaxantia & balneum ægrotos iuuent. CAP. 20.

ETenim horum quoq; omnium uberem materiæ suppellectilem in illis commentarijs habes. Quare abunde sunt ad rem præsentem, quæ hactenus de phlegmone laborantium partium dr̄ia disputauimus. Dicturus. n plura de ijs sum in ea methodo, quæ omnium tumorum, qui præter naturam sunt, curationem comprehendet; neq;. n. in præsentia dedita opera & studio hunc sermonem sum ingressus, sed præter pensum in eum, sequela quadā rerum inuitante, diuerti. Siquidem propositum nobis in hoc libro non fuit, ut te partis cuiusq; phlegmone obsessæ optimā curationem docerem: immo ut noxā eorum ostenderē, quibus cataplasmata in febribus non uacuato prius toto corpore imponūtur: potissimum ubi intra corpus aliquid phlegmone infestat̄: q̄ppe, si ambiens ita calet, ut materias ualēter liquet, maior noxa eiusmodi cataplasmatis succedit, q̄ lotioni in balneo. Quanquam autumant, qui quotidie præcordia perfundunt, & cataplasmatis inducunt, non modo nullam ex ijs noxam, sed etiam magnam utilitatem ægris cōparari: H
contra ex lauando non modo nullam utilitatem, sed etiā maximum incōmodum, scilicet ignorātes, sicut reliquorum oīum, quæ circa ęgrum administrant, ita & balneorum naturam. Ego uerò de uniuersa eorum vi in superioribus disputaui plenissime. Nunc tn̄ dixisse est satis quibusdā prorsus nihil nociturum balneum: quibusdam minus, q̄ cataplasmata. Quod. n. in præcordijs relaxantia (quæ isti uocant) præsidia faciunt, id balneum in toto efficit corpore. Eoque, cum in remissione febris adhibetur, corpore iam mediocriter transpirante, non exiguum affert commodum, oīa ex eo tum fuliginosa excrementa, tum fumida educens. Et, siquidē nullius uisceris imbecillitas subsit, proficiet ægrotanti: si tn̄ horror inter exhibendum non incidit. Tribus. n. his in balneo, quod in quacunq; febri adhibebis, intentus sis oportet: uni, ꝙ citra horrorem sit administratum: secundo, ꝙ nullum primę notæ uiscus sit imbecillum: tertio, ꝙ multitudo crudorum humorum in primis uenis non contineatur. Horror nanq; (ut prius dictum est) non solum intendere iam præsentem febrem potest, sed etiam, cum non fuit, eam interim excitare: partes uerò imbecillæ liquatos iam humores magis recipiūt, q̄ ante, quàm liquarentur: crudorum uerò humorum copia in totum corpus digeritur. Horum si nihil obstet, ex balneis duo hæc ægro cōpendia accedant, & ꝙ redundantiæ humorū aliquid uacuabit̄: & ꝙ multū febrilis caloris transpirabit.

Quòd

A Quòd ſi,præter q̃ ꝙ nulla princeps pars imbecilla ſit, ēt inferioris notæ partium aliqua ſit inualida,ueluti podagricis pedes,& ijs,qui articulari uitio laborant(Arthriticos Grçci uocant)uniuerſi corporis articuli maxima ſalutis pars ęgro ex balneo cōparabit,ipſis īfirmis partibus q̃ ſuperuacua ſunt excipientibus.Aſſolent.n.non nunq̃ & citra balneũ ſuperuacanea in partes infirmas confluere:à balneo uerò magis,utpote tum ſuccis ipſis per id liquatis,tũ uijs,ꝑ quas meēt, patefactis:ambo.n.hęc ex moderato calore proueniant,neceſſe eſt,ut tum humores liquent̃,tũ uiæ dilatentur.Proinde fit,ut,cũ iecur,uētriculus,pulmones,pectus, uel principiũ id genus partium aliquod imbecillum ſit,maxime lædant̃ quicunq; ſe lauerint,ſi illis ſuperuacua in corpore ſint:ijdemq; ipſi cataplaſmate uſi,duplex incommodũ ſentiant,nullo cōmodo. Quippe balneũ tum corpus totum uacuat,tum,qđ fumidum eſt ac fuliginoſum, digerit:relaxātia cataplaſmata, ac ſimilis facultatis perfuſiones,ut nihil horum bonorum afferunt,ſic ſuperuacuum oē ad imbecillius,quodcunq; id circa medium corpus ſit,contrahunt,ſiue iecur id,ſiue uentriculus,ſiue ſeptum tranſuerſum,ſiue meſenterion,ſiue ieiunũ,ſiue colon,renesve ſit.Quòd ſi diligentiã oſtentare uolentes, ēt pectus unà excalfaciant,uel in ipſum,uel ēt in cor,uel in pulmonem,ſuperflua rapient. Voco imbecillam partem,uel quæ natura eſt intemperatior(alij nanq; alia ſic ſe habet)

B uel quæ ex præcedente aliquo morbo intemperiem contraxit:uel quæ in præſenti tp̃e in hanc ſit perducta.Non.n.partium omnium,quæ aut phlegmone laborant,aut putreſcentes humores, aut obſtructiones continent, uirtus ſtatim infirma eſt:promptius tñ in ijs quoq; ſuperuacuum, qualecunq; id ſit,in ægram,partem propter calorem, quem affectus excitat,fertur: quippe particula,quam obſtructio,aut putredo,aut phlegmone obſedit,febris ipſius ueluti focus eſt.Ergo, cum huic propter calorem ſua ſponte trahenti,alia quæpiã occaſio extrinſecus ex ijs,quæ poteſtate excalfaciant,acceſſit,neceſſe eſt affectũ intendi. At uerò,ſiquis,uti prædictum eſt,toto corpore prius uacuato,relaxãtibus curet, ubi ſcilicet maxima febris non adeſt,utiq; prodeſſe aliqñ poteſt.Tum uerò,ceu dictum ēt eſt,lauare citra noxã licet.Cauendum tñ à frigido ſolio his eſt: qñ & crudi & putreſcentes ſucci,† minus apti ad exhalandum‡redduntur,ſiquis in eo moretur. Sanè officit ijs ēt,ſi aqua admodum ſit frigida:qñ ſic affectorum tum corpus, tũ uel maxime afflicta particula,difflari euaporariq; poſtulat. Quo fit,ut uel perfundere illos aqua idonea ſoleamus:uel,ſi moderate,q̃ in natatione eſt,frigeat,ingredi permiſſos celeriter exire iubere. In progreſſu tñ morbi,quo tempore & abſumpta iam ſuperuacua ſunt,& tum cruda,tum putreſcentia concocta,& cataplaſmatis relaxantibus,& balneis ſine periculo utare.

† Al. δύσπεπτοι .i. minus apti ad concoctionem.

C *Quo pacto ratio uictus,æſtimato initio ac febris uigore, ſtatuenda ſit.* CAP. 21.

PORrò aptiſſimum in febribus, quæ intermittunt,‡& repetunt‡tempus eſt,cum uti dictum eſt, exhalare iam cœperit febrilis calor.Statim.n. corpus ad nutrimentum præparat,huius quoque opportuno tempore ex duplici coniectato reſpectu,nempe ſummo præcedentis acceſſionis uigore,& futuræ principio.Ad hæc nanq; ſpectantes operam dabimus,ut q̃ longiſſime ab utroque nutriamus. Ergo,ſi ſpatium,quod inter ſummum prioris acceſſionis uigorem,& ſequentis principium interuenit,ſatis ſit amplum,facile eſt idoneum tempus inuenire:ſin exiguum id fuerit, alterum facias, neceſſe eſt, ut aut ægrum admodum adhuc calentem nutrias, aut ſequentis acceſſionis inuaſione iam iam affutura. Quo magis præſagi medici eiuſmodi febris indiget,qui primis ſtatim diebus,quanto ſpatio duratura febris ſit,conijciat:quippe,ſi*continens fuerit,cōſtat breui finiendam. Si itaq; ultra ſeptimum progreſſura non uidebitur,prorſus continendus à cibo æger eſt: utique ſi uirtutem non defecturam conijcimus. Sin ad nonum,aut undecimum, aut quartumdecimum uſque progreſſura uidetur,aut etiam in ſeptimo finienda, cæterum æger uires infirmiores habere, quàm ut in tãtum tempus ſufficiat,neceſſum erit nutrire,ac deligere, ſicut in re ancipiti conuenit,quod minus ſit noxium, diſtinguẽdo id diſcernendoq; ab eo,quod

* συνεχής .i. continua, eſt in cod. græcis. σύνοχος legit Linacer.

D magis ſit nociturum, idq; tum ex loco afflicto unà cum affectu, tum acceſſionis & principij, & ſummi etiam uigoris*conſuetudine. Siquidem, ubi uel iecur,uel uentriculum phlegmone prehendit, pernicioſiſſimum eſt ante aceſſionem cibare: ubi hæc abeſt, quibus infirma eſt uirtus, utiliſſimum. Aſſolent*enim eos,qui ita ſe habent,iecinore quidem afflicto,alui deiectiones unà cum acceſſionibus inuadere:ore autem uentriculi uexato,ſyncope.In alijs uerò animalis inſtrumentis, quod iam dictis portione reſpondeat, tum ex ſitus eorum ratione,tum dignitatis,æſtimabis:ageturq; de ipſis poſtmodum. Ad ſummi uigoris,& acceſſionis principij morem ſic conſideres, cenſeo. In ſummo uigore notabis, an citra magnitudinem febrilis caloris ſiccus ſit & ſquallens, an citra ſquallorem urens. Priorem nanq; humectante uictu madefacere quàm primum oportet:in ſecundo,dum plurimum caloris ſe remittat,expectare. In principij uerò acceſſionis more æſtimabis, an corporis extrema perfrigeret, & magnam ſanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat:an omnino corpus non premat. Quippe ſecundum hoc,ceu facile manſuetumve,contemnes: in priore diſtinguas,oportet. Nam ſi abſque uiſceris phlegmones, aut ſuccorum redundantia,motus ad interiora in acceſſionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans:ſin uel phlegmone,uel redundantia ſubſit, cauenda eſt ante acceſſionem cibatio,ceu res maxime noxia.

* ἤθει .i. more, quẽadmodũ inferius uertit.
* *Al. autem.*

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER DVODECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Symptomata, quæcunque insigniora sunt ad euertendas uires, ac cum febribus inuadunt, curare docet.

Quo pacto aduersus Symptomata pugnandum pro ratione noxæ, quam uiribus inferunt. CAP. I.

NOn sunt, ficut non nulli autumant, eæ, quæ cum symptomatis consistunt, fe
bres, aut febrium genus ullum, aut species differentiaue: sed ueluti, tũ alius
morbus alij morbo, tũ symptoma symptomati, uno tempore, eodẽ in cor
pore copulatur, sic & cum febre incidunt quædã grauiora symptomata, q-
bus prospici maiore medentis solicitudine debet. Nã de leuioribus, quæ fe F
brium generationi necessario succedunt, adeo omnino nõ meminerũt, ut
ẽt, ceu prorsus non sint, innominata ea reliquerint: at, quæ uel rarenter fe-
bricitantibus incidunt, uel cõmunem magnitudinẽ excedunt, seorsum ab
alijs tradenda censent. Sunt porrò eorum primæ differentiæ tres. Aut. n. in actionũ offensa consi
stunt: aut in retentorum uacuatorumve immodico excessu: aut corporũ ipsorum affectu. Quar-
tum. n. genus numerandum inter symptomata non est, etiã si inter symptomata q̃ maxime non
pauci id posuere, sicut erysipelata, ophthalmias, ulcera, parotidas, reliquaq; id genus. Ex prædi-
ctis uerò tribus, actionum quidem offensæ si contristant, solicitudinem medici ad se cõuertunt,
affectumq; deserere cogunt: idem faciunt & eorum, quæ retinenẽ uel expelluntur, excessus. At
genus symptomatum, quod in affectibus consistit, alterius quidem, quẽ curare oportet, affectus
est signum: ipsum tñ nullam seorsum curationem exigit, utpote cum affectu, unde nascitur, unà
cessans. Vt. n. in summa dicã, nullum symptoma, quà symptoma est, nec curationis rationem in-
dicat, nec primum immutat. Monstratum. n. est, ex morbis ipsis curationis indicationem prɇsta-
ri, ueluti ex causis ipsis prouidẽtiæ. Dictum præterea est & quomodo prouisio ipsa cum meden- G
do simul fit mista. Ex accidenti tñ symptoma quoq; curandi rationem aliquando mutant, causɇ
scilicet locum eo tempore habentia. Eorum omnium, cum, ueluti causɇ, curationem immutant,
unum caput est: dico id unum læsionem, siue ea ipsius uirtutis fit, siue affectionis: quando, si ni- A. li. 5. f. 1. c. 1. fol. 185
hil ijs officiant, curationem non interpellant. Lædunt aut uires uigiliæ, dolor, & immodica ua-
cuatio. Affectui uerò eadem non utiq; semper, cæterum magna ex parte nocent, ac potissimum
cum fuerint immodica. Ob hæc igitur sola curãdi ratione, quam ab initio instituеramus, ad prɇ-
sens mutata, symptoma submouere primũ cogimur. Ergo, si resoluantur uires, non tñ uehemen-
ter sunt iam resolutɇ, sed adhuc resistunt, ad symptoma tantum sumus attenti, atq; id q̃ primum
submouere maturamus: sin iam resolutæ uehementer uires sunt, non modo symptoma sedare,
sed etiam illas firmare, properamus. Quòd si uno remedio tum symptoma leniri, tum morbus
curari queat, id utiq; nõ fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa remedia sumere: sed
oĩs eiusmodi auxiliorum species planè morbi curatio est. Neq;. n. cum lateris dolorem in pleuri
tide, misso sanguine, uel corpore purgato, sanamus: nec, cũ abscessum distentum & cum dolore
pulsantẽ diuidimus, ac pus emittimus: eiusmodi curatio symptomatis est: sed cum, exempli gra
tia, in dysentericorũ deiectionibus, ubi uehemẽter rodũt, uel tragi succum, uel †hircinum seuũ, H A. li. 5 f. 16 2. c. 7. f. 339
uel rosaceum ceratum, per inferius indimus: quibus utiq; præsidijs ipsa exulceratio intestino-
rum non sanatur, maxime si putredinosum aliquid habeant: sed uires interim cõquiescũt: atq;
id est contra symptoma instare, morbo ad id tempus neglecto. Quippe, ubi uirium roboris fidu
cia est, adeo nunquam contra symptoma pugnamus, ut contra prorsus per ea non nunquã præ-
sidia, quæ dolorẽ afferunt, morbos ipsos curemus: ueluti profectò dysenteriæ ipsi mordentibus
maxime medicamentis tum potissimum medemur, cum utiq; est grauissima. Quippe medicus
quidam quinquagenarius, cum iam septimam noctem ægrotaret, nec uiribus admodum ualenti
bus esset, dolore illi capitis uehementi in dextro potissimum tempore oborto, nõ expectans, dũ
amicorum quispiam ad se ueniret, sibi ipsi nocte uenam incidit. Itaq; dolor illi protinus conquie
uit, cæterum longo tempore, tum decolor, tum uiribus imbecillis, tum exilis mansit: alique cor-
pus eius desijt (Atrophian Græci uocant) sic, ut uix pristinum habitum receperit. Est porrò hic
quoq; duplex medicorum contra dolorem instãtium ratio, altera, qua delicijs cubantium sub-
scribunt: altera ex artis ratione. Quippe, si licet ægrũ doloribus obnitentẽ ualentibus remedijs
uno die persanari, qui tota neglecta curatione dolori tantũ est intentus, non id ex artis ratione,
sed in ægrotantis gratiã facit. At si ex dolore uires resoluuntur, atq; ex eo periculum impendet,
& miti-

† Græcus codi. habet. ἢ στέαρ αἴγειον. i. caprinũ seuum, sicẽt uetus interpres; & si uerba præcedẽtia male trãsferat: Nam Gal. 4 de simpl. med. cap. 6. scribit. seuum hircinum acre multum, & igneum esse.

A & mitigari dolor,& roborari uires debebunt:quò & morbo resistere,& curationis spatio sufficere ualeant. Equidem noui quosdã,tum medicos,tũ ægros,qui,dum animosi uideri uolebant,ob id ipsum perierunt,ꝙ fortiter ac uiriliter contra dolorẽ semper sunt renixi,nec,quod eum leniret,quicq̃ ceperunt,sed in asperis, & (ut ipsi interpretabãtur)affectũ destruentibus auxilijs perseuerarũt. Quos sanè spatio lõgiore curatos esse satius fuisset, q̃ breui uiriliter mori.Quidã aũt (ut sibi est uisus)generose dysentericos uehemẽtissimo medicamẽto curãs,multos uno sanauit die,quosdã uerò iugulauit.Erat nanq; eius medicandi ratio eiusmodi.Cæpas id genus,qđ Græci Ca[illegible]on uocant,uno die comedendas cum pane dabat,tum potum parcũ:postridie mane muriam acerrimã per inferiora infundebat:sed'm hanc etiam pharmacum ualidum. His igitur tolerandis quicunq; sufficere potuerunt,prorsus sunt sanati:aliqui uerò conuulsione, † aut aĩæ ex dolore defectu,unà cum madore cutis oborto,interiere. Esto igitur terminus in ægrotantibus, quẽ nõ transibit is,qui ex arte generose contra morbum pugnat,ut tuto medicet:ei uerò,q̃ dolorem mitigat,ut uires custodiat. Vbi ultra pergitur,*crudelis hominis officium facit,qui unà cũ morbo uitã quoq; homini aufert:qui uerò cubantis delicijs subscribit,eiusq; uoluptatẽ non sanitatẽ pro meta gerendorum habet,adulatoris. Committunt medici eiusmodi excessus cum in

B alijs quoq; remediorum generibus non paucis,tum uel maxime in ijs uocatis anodynis:q̃ ex papaueris succo,uel alterci semine,uel mandragoræ radice,uel styrace,uel tali quopiã fiunt.Nam, & qui ægris gratificanẽ,in eorũ medicamentorũ usu modum excedunt:& qui intempestiue immodiceq; sunt animosi,dum prorsus horũ usum refugiunt,doloribus ægros iugulant. Ergo,ueluti in oĩ totius uitę,tum habitudine,tum actione,ita hic quoq; consilium illud sapientis,q,Nequid nimis,dixit cõplectemur,hñtes pro fine,quò tendamus,cubantis utilitatem. Quippe,si fas est ijs remedijs, q̃ morbum sanent, utendo,quod optamus,efficere,abstinendum ab sopiẽtibus medicamentis est,q̃ uocant Anodyna.Sin ex uigilijs,& uiribus resoluendis,ad mortis discrimẽ æger tendat,tũ profectò tempestiue eiusmodi medicamentis utare,scilicet nõ ignarus,corporis habitum non nihil ex his lædendum:læsionem tñ,q̃ mortem,potius eligendã.Nã,si hæc admodũ magna non sit,saltẽ postea spatio longiore eã sarcire licebit:sin ita est immodica,ut nec prolixo spatio persanari queat:ac certe hanc ipsam eligendã potius remur,q̃ ut homo pereat.Hac nimirum persuasione ipse quoq;,tametsi oĩum maxime ab usu grauiter sopientiũ abhorrẽs,aliqñ tñ ea & colicis exhibeo,& ijs,qui uel oculorum,uel auriũ,uel aliarũ partiũ uehementissimo dolore cruciantur.Interim uerò,& cũ ęger ex tenui destillatione,uigilijs,& uehementi tussi urget,

C pauxillulum eiusmodi medicamenti offero,facile noxã eius,siquis semel est usus,spatio emendatum iri ratus. Porrò dissident inter se ipsa medicamenta. Quippe q̃ plurimum sopientium in se hñt,ea ad præsens quidem magis sunt efficacia,cæterum ualentem,& remedijs rebellẽ in ægrotantis corpore frigiditatem relinquunt: q̃ horum in se hñt minus,calfacientium uerò sibi admistorum plurimũ,ea,quanto sunt ad pręsens minus efficacia,tanto in futurum minus sunt noxia. Oĩa tñ id genus magis sunt salubria, si post annum à cõpositione sumantur,ueluti quod ad Philonem referunt authorem: quod ad dolores sedandos sensum stupefaciendo nullo minus est celebre. Sunt sanè & alia medicamenta nõ pauca ex seminibus confecta,græce Dia spermatωn,& Trigωna nominata,quæ,sicut ad torporẽ in præsens inducendum mitiora,ita in futurum sunt tutiora:atq; hæc quoq; oĩa utilius annotina sumunẽ. Philonis uerò medicamen,ẽt si duorum triũ ve,aut quatuor annorum sit,multo sanè est melius,sed nec inutile tñ sequentibus annis ad decimum usq;.Quod.n.ultra inueterauit,tanto quidem est minus noxium,quanto est uetustius:cæterum languidis est uiribus,eoq; parum nauiter,cuius gratia paratum est,perficit.Ergo,sicut cauendus est,quoad fieri potest,eiusmodi medicamẽtorũ usus,ita,si necessitas urget,nec admodũ noua sunt offerenda,ꝙ frigida,q̃ in his sunt,præualentes uires adhuc habeant, nec ita antiqua,

D ut spem nostrã frustrenẽ:sed,uti comprehensum est,tãdiu dimittenda sunt,quoad uiolentia refrigerantium,ab eorũ,quæ calefaciunt,ui mitigetur.Et taliũ quidem medicamentorũ usus,eorum,qui aduersus symptoma pugnant,est proprius, potissimum ubi ex frigida causa dolor est excitatus:obsunt enim talia plurimum toti affectui,ac curationi contumacem eum reddunt.

Inter remedia, quædam unà cum affectu,cui adhibentur, quædam seorsum symptomata curare. *CAP. 2.*

AT sanguinis missio,quæ scilicet uires non deiicit,symptoma spectãtis medici, opus nõ est, sed eius,qui totũ affectum adimere studet. Ad eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida,& uini potio. Quorum omniũ Hippocrates in aphorismis ‖ ubi de oculis dolentibus loquitur,his uerbis meminit: "Oculorum dolores meri potio,lauatio,fomẽtum calidũ, "uenæ sectio,uel purgatio soluit. Hæc nanq; omnia,dum affectus sanant,unà etiam cum ipsis dolores sedant.Eodem modo nutrimentum,(ut in superioribus est dictum)ubi in sicco & squallente*corpore,stomacho laborante exhibetur,dum affectum ipsum sanat,etiam syncope prehendi prohibet.At non ea,quę ex redundantia frigidorum humorum incidit,siue exolutio,siue stomachi syncope est,alimentum ceu medicamen desiderat:quanquam ẽt in eiusmodi affectibus non solum nutrimentum,sed etiam uini aliquid,non raro ęgrotanti dare cogimur,nõ utiq; quò affe-

[Margin notes: A.3.f.16.t.2 c.fol.340.b — † Aut syncopa ex dolore. — * σχαιᾶ. — 6.Apho.31.Ext. ord.49. — * Al. νοσήματι. i.morbo.]

ctum curemus,sed quo periculum in præsens depellamus.Quippe uacuatio potius,quàm adie- E
ctio,est hoc genere laborantium curatio:licetq; quotidie uidere sic ægrotantium plurimos,"me A.l.3.f.t.t. c.8.fol.281.
dicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempestiuum uidetur.

De curandis ijs, qui ex summa crudorum succorum copia febricitantes, syncope facillime corripiuntur. CAP. 3.

ERgo febricitare incipiunt non nulli, ubi maximam crudorum "succorum copiã unà cũ oris uentriculi(qđ sanè stomachum uocant,)offensione,uel ex cruditatibus,uel alia quapiam oc casione congesserunt.His & præcordia inflata,& totũ corpus ampliore mole,q̃ pro natu ræ modo,cernitur:tum color alijs quidem ad albidius,quàm pro naturali habitu,& † inter cutẽ aqua laborantium magis simile,‡est mutatus:non nullis etiã ad nigrius,aut liuidius,quos quidem me dici plumbei coloris appellãt.Omnibus pulsus minores sunt q̃ pro caloris ratione:præterea obscuri omninoq; inęquales,sæpe ea inæqualitate,quam Systematicen Græci uocant:semper uerò ea,quæ in uno est ictu. Nulli talium sanguis mitti sine maximo dispendio solet,cũ tamen uacuationem desiderent:uerum nec sanguinis"missionem,nec purgationem sustinẽt,utpote quos sine his syncope subito adoritur.Quæ nã igitur est ratio talibus medẽdi,qui,cum uacuari postu lent,uacuantia præsidia non ferunt? Sanè nullã aliam his‡idoneam‡uacuationem inueni,præter eam,quę ex frictione paratꝰ.Incipere uerò in principio statim morbi oportet,ac primum à cruri bus,superne deorsum,idq; linteis nõ admodum mollibus,sed asperdinis mediocre quid habẽti bus:debet.n.*radi ab his cutis,cum simul & calefieri per eam,& digeri ęgrotus postulet.Dehinc tota brachia,ab humeris usque,superne deorsum simili modo sunt fricanda.Vbi uerò artus oẽs abunde calere uidebuntur:& metus fuerit,nequis ex multitudine frictionis,cõtusa iã carne,lassitudinis sensus ipsis superueniat:oleo relaxante uteris,quod genus est Sabinũ : ab adstringente uerò abstinebis,cuiusmodi Hispanum est,Histricumq;,& quod unà cũ*germinibus uel ex oliua adhuc immatura conficiꝰ.Hyems uerò si fuerit,‡nihilo deterius fit,si ad digerentiũ aliquod trãsferis,cuiusmodi Sicyonium est,aut quod cum chamæmelo cõponitur, ‡aut‡ quod apud Aegyptios est in prætio.Quòd si horum copia nõ sit,oportebit accepto relaxantium oleorũ aliquo,& in quo nulla sit adstrictio,potissimumq; quod est antiquius,immittere ipsi anethi, quod uidebiꝰ satis.Mox(ut ipsi solemus) ubi in uase duplici tantisper calfeceris,dũ mediocriter qualitatẽ her bæ imbiberit,ungere hoc artus,& fricare tunc quoq; q̃ plurimum debebis:postea oleum,qm̃ tæ dium afferat,detergere: atq; ad spinam dorsi transire,hancq; totam pariter fricare, primũ sicca frictione,post oleo. Ab hac rursus ad crura te cõferes,& ab his ad brachia,exin denuo ad spinã, G ita totum agens diem in domo purę lucis,nec madente:esto eius domus & calor media tẽperie. Sanè mulsã,in qua coctum hyssopum fuit,his est aptissima. Seruandumq;,ne uel cibũ,uel sorbitionem, uel aquã exhibeas,uel uino liberaliter bibere sinas,nisi mulsa tribus primis diebus dun taxat uti,ipse,quas dixi,partes*ordine fricans,eoq; solum tempore intermittẽs, quo somnus ho minem occupauerit:ad quem ẽt alliciendum,& frictio uberior facit:itaq; uel hoc nomine utile præsidium fuerit,nedum ꝙ uacuet. At uerò nec uberior"somnus his est salutaris, cum nec crudos succos digeri sinat,& uiscera grauiora reddat:sed,si quis alius affectus est,q̃ somnũ & uigilias modicas desideret,hic profectò in is est. Quippe somnus concoquit,uigiliæ digerunt:quorum utroque est opus ijs,qui ex multitudine crudorum succorum ægrotant. Ergo inuicem mediocriter adhibiti,iuuare se mutuo utiliter poterunt.Atque,si pulsus his paruus admodum infirmusq; sit,aut etiam supra hæc uehementer inæqualis, scire licet extremum periculũ esse:facienda tamen nobis,quæ retuli,sunt,nec aliud quicquã moliendum. Sin pulsus robore mediocri sit ac magnitudine,præterea minime intercisus,& æqualis,considera,q̃ ad aluum spectant:ac,si sua sponte commode non deijciat,audacter per inferius aliquid infundes. Accidit nãq; post aquam mulsam,vt,quæ in primis uenis,quæ.s.circa iecur,& mesenterium sunt,colligi superuacua solẽt H hac commode deijciãtur. Quòd si maior iusto superfluorũ impetus ad aluum citetur, principio quidẽ percoquere mulsam amplius oportebit:ea nãque, sicut minus aluum subducit, ita magis nutrit: Contra cruda ut minus nutrit,sic magis subducit. Post hæc,si superuacua largius descẽdant,ne sic quidem sistenda, sed exhibendus pro aqua mulsa ptissanæ cremor est. Si verò fluere pergãt,alicæ sorbitione nutries,pulsuũ interim ratione obseruata:aliquãdo enim subito ad imbecillitatem,uel inæqualitatem,uel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere cõueniet, vtique,si nec vẽtriculus,nec iecur,phlegmone laboret:quãdo, si hac infestẽ tur,iam corpore crudis succis referto, plane desperata salus ægro est,pulsibus sic mutatis. Ergo ĩ eiusmodi ægri casu te ipsum à culpa immunẽ præstabis,si moriturum prędixeris, ac nullo gene rosiore medicamẽto usus fueris. Quibus verò spes est salutis (est autem omnibus, qui ita citra phlegmonen ægrotant) maximũ medico,qui utique ipsos in principio susceperit, uidetur mihi dedecus esse,si in syncopen inciderint:quãquã per inscitiam medicorum quotidie id fieri cerni tur. Verum nõ est,ꝙ hos spectemus,aut cum his nosmet conferamus,sed cum eo,qui cũ re uera peritus in arte sit,fœdum putet,ægrum † animo extemplo linqui,‡ ipso nec symptoma p̃dicente,nec ad id præparato,aut idem prohibente.Sanè dictum à me etiã in superioribus est,qui cata

plasmatis

Margin notes:

† ὑδαλεώτερον. i.aquosius.

* ἀμύττεσθαι.

*Libro superiore uertit frõdes.

* ἐκ διαδοχῆς.

* ἀθλιωτῆς.

† Syncope extẽplo deprehendi. Inter syncopen autẽ & lipopsychiã differentia est, ut inferius patebit ca. 5.

A.l.4.f.t.t. c.52.f.426.

A.li 4.f.t.t. c.30.fo 422.

A l.4.f.t.t. c.55.fo.428.

A plasmatis & perfusionibus assidue pcordia uexant,ipsos in eiusmodi affectibus phlegmonas accersere.Minime igitur est his utẽdum prius, q̃ superuacua magna ex parte partim uacuata sint, partim concocta:tum uerò ẽt his utaris,licet,non tñ duntaxat relaxans,sed ex absinthio medio criter perfundens:si tñ febris nõ planè sit magna.Si uerò medicãti tibi tres primos dies,ut dictũ est,nihil occurrat incõmodum,ijsdẽ ipsis uteris usq; ad septimum,aqua duntaxat mulsa,in qua incoctum hyssopum sit,contentus:siquidem longissimã,qui ita sunt affecti,cibi abstinentiam ferunt,corpore scilicet ex crudis ipsis,quos continet,succis concoquendis alto.Quòd si nõ modo crudi succi sint, sed ẽt eò corruptionis peruenerint,ut concoqui ad perfectionem nõ queant,q sic ægrotant,eorum desperata est salus. Sed qui,si nullus præsertim committatur error,seruari possunt,ij aqua solũ mulsa ad septimũ usq; sunt nutriendi:aut sicubi id res exigat,uel aluo fluente,uel ægro mulsam fastidiente, ad ptissanæ cremorem est transeundũ.Sin hunc quoq; auersẽt, alica ad eundem,quo ptissana,modum ei præparabitur:neque.n.ijs, qui ita sunt affecti,acetum incõmodum est:immo,sicubi crudos affatim succos esse animaduerteris,oxymel pro mulsa exhibere assidue debebis. Quòd si huius assiduus usus tædio esse cœperit,transire inuicem ad mulsam & ptissanã conueniet:dein rursus ad oxymeli reuerti.Maxime uerò,quibus tum paruus,tũ
B tardus ac rarus pulsus est,ij frigidos subesse succos putandũ. Ijsdẽ protinus & color uitiatus in toto corpore manifeste cernitur: qualis nimirum prius est traditus.Sed fieri fortasse,quod dictũ est, non posse cuipiã uideatur,cum nulli febricitantiũ aut tardior,aut rarior pulsus fiat. Cæterũ duplici ratione uerum esse,quod dictum est,cõperietur:una,ꝙ euidenter in accessionibus appareat & tardiores & rariores,q̃ pro naturali ipsorum habitu,pulsus fieri:altera,ꝙ reliquis præter accessionem tẽporibus, horum arteriæ tum rarius,tum tardius,q̃ aliorum quorumuis qualitercunq; febricitantium, pulsant. Ergo,si æstas sit,& æger frigidæ potioni assuetus,frigidum huic oxymeli dabis:sin hyems sit,oĩbus calidum,tum ijs,qui calidæ,tum ijs qui frigidę insueuerunt, offeres:æque ut,si immodicus æstatis tpe æstus sit,ẽt ij,qui calidæ assueti sunt,frigidum,utiq; si nullum sit ijs uiscus ad iniuriam opportunum. Sanè propositis aduersissima sunt tum balneum, tum aer ambiens,quoties uel nimium calidus est,uel frigidus. Itaq;,ut lauandi non sunt,sic & reclinandi in domo sunt, æstate quidem, quæ frigeat:hyeme, quæ caleat. Læduntur nanque non parum ab utroq; excessu,uidelicet in balneo,æstate, & omni caloris incremento,crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes fluentibus ita,ut metuendum sit,ne ad pulmones & cor ferantur:aliqñ ẽt ne ad cerebrum subeant:cum longe pręstet,ut circa iecur & primas uenas
C adhuc ipsis subsistant. In domo uerò immodice frigida, & hyeme, & deniq; ambiente frigido, succi qui crudi sunt,& inepti ad cõcoquendum manent:& iecinoris obstructiones,si leues sunt, augent: si nullæ sunt, eas crassitudine sua hærentes impactiq; creant. Atq; hæc quidem agenda sunt,ubi à primo die ipse curationem susceperis. Si autem ad eos,quos syncope iam præmit,sis accitus,si ea,quæ retuli,loca phlegmones uacent,panem exhibebis non multum,huncq; ex uino aliquo,quod celerem in corpus digestionem adiuuet: statimq; ad frictiones uenies:quas ẽt pro tradito iam modo administrabis. Ac, siquidem æstas sit,& regio naturaliter calens & æstuans,aut status cœli uehementer calidus,cum frigida uinum dabis:si nihil eiusmodi sit,cum calida.Quæ tamen secundo & tertio dabitur potio,omnino calidam exhibendam curabis.Quippe ad uniuersam eam curationem,cuius gratia frictiones adhibuimus,calidum præstat,utpote crudorum succorum concoctionem adiuuans.

De curanda Syncope, quæ oritur ex flaua bile: ac de natura uinorum, quæ curandis Syncopis conueniunt. *CAP.* 4.

AT, quibus ex flaua bili,q̃ os uentriculi infestat,syncope incidit,ijs frigida exhibenda potio est.Vinum tñ quod & calidum natura sit,& deductionem in corpus promoueat,omnibus,
D quos syncope male habet,offerre conueniet: distribui nanq; per corpus nutrimentum,qđ sumptum est,non in uentre manere uolumus. Cõstat autem ex uinis ea deligenda esse, quę & flauo sint colore,& substantia tenui,ætate uetera:talia nimirum & boni odoris cõtinuo fuerint.Quin etiam ipse,si paululum,ubi mista sint,gustes,senties colorem per totum corpus transmitti.Cæterum amara præ uetustate uina ne sunto,præsertim quæ ijs exhibebis, quorum stomachus flaua bili urgetur. Talia nanque simul laudabilem ac nutrientem uini succum iam amiserunt: simul, iniucũda cum sint,hoc ipso stomachum offendunt. Commodissima igitur his uina sunt,quæ,cũ naturaliter austera sint, sensilem iam adstringendi uim propter uetustatẽ nõ amplius exhibent, calorem tamen admodum euidentẽ habent.Omnia enim,quæ requirimus,in ijs,quorum stomachus amara bili uexatur,efficient, cum & iucunde sumantur:& tum ad concoctionẽ,tum ad digestionem in corpus,etiam faciant:& succi uitium mitigent:& corporis habitũ excalfaciant:& stomachum ipsum firment. Huiusce generis uinorum optima sunt Surrentinum,Signinum,Sabinum,Tiburtinum, Marsum,omnia quidẽ Italica,& adstringentia, non tamen pari modo omnia.Nam Surrentinum,cum mediocriter adstringat,tum calidius cęteris,tum iucundius est.Ab hoc nobile Tiburtinum:est enim & aliud quoddam imbecillum Tiburtinum, quod etiam,sicut Sabinum, leuiter potest adstringere. Signinum uero austerius est: sicut etiam Signino multo

magis Marsum. Hæc omnia uina stomacho, qui amara uexatur bili, salubria sunt. Ideoque illis E utendum, quoties is uel ex ardenti febri offensus syncopē attulerit, uel aliàs multa in eum bilis fluxerit, uel multam imbiberit. Quibus tñ ex crudis humoribus syncopes periculum imminet, sanè Falernum tanto iā memoratis præstat, quāto tum melioris est succi, tum ēt calidius: utpote quod & uelocius illis per corpus digeretur, & crudis succis cōcoquendis auxilio erit. Quæ cū dictorum singula, aliud magis, aliud minus, faciant omnia, tñ Falerna magis stomachum roborant. At, qm̄ ipsorum Falernorum, aliud dulce admodum est, quod Faustianum uocant: aliud, si cum hoc cōferas, austerum: si cum Signino & Marso, dulce: deligendum ad talia secundum est. Si uerò cubans per sanitatem dulcibus uinis insueuit, huic nihil prohibet dulcius Falernum exhibere. Verum in Asia, & Græcia, & nationibus, quæ his sunt uicinæ, vbi copia iam dictorū uinorum aliquando non est, ex ijs, quæ illæ regiones suppeditant, aptissima ad digestionē in corpus sunt Ariusium, & Lesbium: hoc quidem, ueluti ex ipso nomine patet, in Lesbo natum: Ariusium locis quibusdam in Chio prouenit. Cùm uerò tria sint in Lesbo oppida, minus certe, tum odorū, tum dulce in Mitylene gignitur: magis & odoratum, & dulce in Eresso, dein in Methymna. Porrò sumenda ex his, †quæ aparachyta sunt, ita.n.nominãt ea, ‡quibus marina aqua admista non est, ratis maximum futurum incōmodum ex ijs, quibus est admista. Alioqui nec assolēt F in Lesbo nobilibus uinis, de quibus nūc agitur, marinam aquam immittere: veluti nec Ariusio in Chio. Prouenit & in Hellesponti Mysia uinum Surrentino non absimile: *Mysinum per eminentiam uocant. Hæc omnia uina flaua† & odora sunt, & cōsistentia, quæ inter aquosa crassaq; sit media. Aquosæ porrò consistentiæ sunt Adrianum, & Sabinum, & Albanum, & Gaurianum, & Thuscum, & Neapolitanum Aminæum, quod scilicet in locis Neapoli uicinis gignitur, unde etiam ita id nominãt: in Asia uerò & Tibecinum, & Titacazenum, & tertium ab iis Arsyinum. Contra uerò crassa sunt, ueluti Siræon, id est sapa, quod apud nos hepsema nominant, & Scybellites, & Thæreum, & Albates: in Asia uerò Aegeates, & Perperinū. Ergo, quibus ex abundantia crudorum humorum syncope incidit, ijs crassa uina ceu noxia, aquosa ceu parum efficacia, sunt fugienda: deligenda uero eorū sunt media, quæq;, ut prædictum est, flaua sint & calida. Neque.n. inuenias ex albo uinorum genere calidum ullum: qñ etiam austera, & mediocriter alba, cum inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur: ꝙ si aliter nominare fuluum colorē uelis, licet, uoces igneum pallēs. Quotquot aūt in ipsis calidissima sunt, omnia certe flaua sunt: cuiusmodi in Italia est Cæcubum. Quod etiam unū quoddam genus eiusmodi uinorum ab initio, sicut aliqui putant, non est, uerum ex uetustate eo peruenit, ut igneum colorem cōtrahat, unde G ipsum quoq; nomen est sortitum: non tñ eo omnia perueniunt, cum prius crassent, quàm in perlucido flauorem accipiant. Reliquorum uini generum, austerorum, quæ mediocriter alba crassaq; sunt, certe nullum ad digestionem in corpus est idoneum: si tñ abunde inueterauerint, nec aliorum copia sit, uti illis licebit: sunt uero eiusmodi omnia, cum inueterauerint, stomacho utilia. Quò uero habeas horū quoq; exemplum, tum eius, quod ex Nicomedia affertur, meminerís, uelim, quod oībus hominibus est notū: tum Siculi Aminæi, quod in magnis reponitur fictilibus: quod.n. in paruis seruatur lagunculis, maxime huic est contrarium, cum & malum stomacho sit, & capitis dolorem excitet. Ac semper quidem est id agendum, ut optimū eligas: si id nō est, quod illi pro iam comprehensis notis est, quàm simillimum. Aptissima nanque ad deductionem in corpus sunt Ariusium, & Lesbium: sed, si ea desint, simusque in Asia, aut Aphrodisiense petemus, aut austerum Tmoliten, aut aliquod his similium, quod & colore sit fuluum, & ilico, cum bibitur, manifeste excalfaciat. Considerandum uero ante omnia est, qualis nam ægrotãtis natura sit. Nam, si imbecillum illi caput est, & quod facile calidis uinis impleatur, quæ minus calida sint, potius sunt offerenda: sin firmo admodum capite est, & talibus uinis delectatur, aut ēt citra noxã ea ferre est solitus, haud timide his utet. Porrò uina, quæ odora fuluaq; sunt, quantū H ex ipsorum est natura, omnia caput grauant: eoq; tum Falernum, tum Tmolites, tum Lesbium, infirmo capiti noxia sunt. Qualis autē in Falernis tradita nobis differentia est, talis profectò, & in Tmolitis habetur: alterum.n. admodum est dulce: alterum austerum, si cū illo conferatur: calida tñ admodum ambo sunt, eoq; caput grauãtia. Austera uina uentriculum roborãt, caputq; inter omnia uina minime tentant: cæterum digestionem in corpus non promouent: quo magis fugienda tibi in syncope prehensis sunt non secus, q̃ aqua. Habile uerò ad facilem in corpus deductionem, & Hippodamantium, cum inueterauit, est, ipsum quoq; ex ea specie, cuius tum dulce Falernum est, tum uerò Tmolites: inest huic & adstrictio manifesta, quæ tñ in neutro illorum est, itaq; etiam salubrius stomacho est. In penuria uerò uini, quod accommodum utriq; syncopæ sit, ei inquam, quæ ex multitudine crudi succi oritur, & ei, quæ ex bili incidit, coactus prorsus uino uti, fugere (ut prædiximus) oportebit oīa tū austera, tum noua, itemq; crassa: deligere uerò aquosa, magisq; si sint antiqua: talia nanq;, tametsi non ualenter excalfaciunt, tñ facile in oē corpus deducuntur. Proinde, cum celeritas digestionis in corpus sit his cum fuluis communis, differentia rursus in his erit, ꝙ concoctioni, quæ uel in uentriculo, uel in uenis agit, fulua magis conducunt, propterea, ꝙ magis excalfaciunt: præterea mistibilia* sunt & nutrientia, eoq; ad succi boni

† Hæc erant in cod. græcis.

* Al. Mysium.

† & calida.

* ἐπιχεραστικοί, aliter ἐπικρατικοί.

A.li.4.f.1.t. c.1.fol.432.

A ci bonitatem opportuna utilia ve. Quorum omnium nihil in aquosis uinis est, minimũ enim ex
horum substantia in sanguinis mutatur speciem. Sed, cũ fulua caput feriant, q̃ aquosiora sunt,
nusq̃ id contristant: urinas aũt præter cætera uina mouent. A quibus secundũ locum obtinẽt,
quæcunq; fuluorũ maxime sunt tenuia: quæ ẽt ad syncopas potissimũ sunt deligẽda. Tardius
his deducũtur in corpus, q̃ fulua sunt, & crassa: quanq̃ ea quoq; austeris oĩbus magis sunt pe-
netrabilia. At uero nutriunt hæc magis, q̃ tenuia, ac uitiosos succos omniũ uinorum celerrime,
bono sanguine generando, corrigunt. Ergo institutum sermonem denuo repetamus.

De affectibus tum in spiritu, tum in partibus corporis, quibus uires læduntur,
& syncope exoritur, remouendis. CAP. 5.

.l.3.f.11.t.2 6.fo.279.h. QVòd syncope præceps uirium lapsus sit, id ab alijs ante me dictum est. Sed, cum essentia ui
rium, quibus regitur corpus, ut in spiritu, tum in solidorum corporum tẽperamento con-
sistat, hæc nobis, & ubi integra sunt, seruari: & ubi corrumpuntur, ad integrum reuocari
omnino debent. Ac quemadmodum tueri ea per sanitatem cõueniat, in opere De tuenda sanita
te est præceptum. Quemadmodum uero & in morbis, traditum iam *aliquatenus & in præcedẽ
tibus commentarijs est. †Non tamen adhuc res tota ad talem, qualem exigit,* contemplationẽ
B est perducta: nec talem methodum habuit, qualẽ priora. Quod igitur deest, id nũc adijciamus.
Spiritus substantia una cum solidis corporibus sic nobis custodienda in morbis sunt, ut tũ qua-
litate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter se habeãt. Ac, si quidẽ sic prospici his posset,
ut nec substantiæ eorum quicq̃ aut uacuaretur, aut prorsus immutaretur, id esset optimũ: sed,
quoniam in cõmentarijs de sanitate tuenda ostendimus fieri nõ posse, ut id generabili corpori
unquam contingat, id agendum est, ut, q̃ substantiæ portio defluit, hanc apponẽdo farciamus:
quod alterascit, in debitam temperiem per cõtrariam alterationem uindicemus. Si igitur tũ ua
cuatio, tum alteratio sensim paulatimq; fiant, etiã correctio utriusque sensim administrabitur:
quod munus ad artẽ sanitatis tuendæ spectare est monstratum. Sin cõfertim & semel ac magna
aliquando uacuatio, uel etiã adiectio incidat, & morbus ita efficiatur, & medendi methodũ ad
eorum sanationem requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ sen
sim paulatimq; irrepit, corrigere, sanitatis tuẽdæ artis sunt partes, ita eam, q̃ multa simul irruit,
sarcire, ad medendi peritiam spectat. Ergo animalis spiritus cerebrum ueluti fontem esse, clare
ostendimus: qui partim ex inspirando, partim ex eo, quod reticularis plexus suppeditat, irrigatur
atque alitur. Vitalis spiritus non æque euidens demonstratio erat: sed tamen in corde eũ & arte
C rijs contineri existimare, alienum à ratione nõ est: eundemq; nutritum maxime quidẽ ex respi
ratione, sed tamen & ex sanguine. Quod si naturalis quoq; aliquis spiritus est, utique is quoque
in iecinore & uenis continebitur. Sanè dictum fusissime de uirium essentia est in libris, quos de
Hippocratis & Platonis placitis scripsimus. Solidorum uerò corporũ substantia certa esse quã-
titate proculdubio desiderat: eoq; nutrimẽta mortale genus tuentur. Sed nihilo secius & elemẽ
ta, ex quibus componitur, mediocri esse temperie requirit: dictumque subinde est, quemadmo
dum temperies ea fit tuenda. Cæterum, uirium lapsus, de quo nunc agere institui, qui quidem
solidorum corporum substantiæ digerendæ succedit, in longissimis morbis subinde incidit, ani-
mante ex frequenti atrophia, id est nutriẽdi defectu, extenuato: † præterea in ijs febribus acu-
tis, quæ corpus liquant: Qui uero ex substantiæ temperie mutata, prouenit, cum uel immodice
ipsa fuerint calefacta, uel frigefacta, uel madefacta, uel siccata, aut horũ aliquibus copulatis affe
cta. Alteratio uero in spiritu, tum ex uitiosis prouenit succis, tũ ex ambientis aeris malitia, qui
aliàs alia de causa in hanc est mutatus: præterea uenenatis facultatibus, aut animalium, q̃ uirus
eiectant, uenenis. Verum hæc à præsenti instituto seponãtur. Ipsius uero essentiæ spiritus corru
ptio, & quæ futura timetur, & quæ iam adest, quæ tum ex affectu animi incidit, tũ ingenti dolo
D re, tum pluribus motibus, cuius generis & uigiliæ sunt, tum ex immodica eius tenuitate, & cõti
nentium eum corporum raritudine, tũ uero ante hæc omnia ex ipso respiratu prohibito, & nu-
trimẽti defectu, diligentius corrigi profecto postulat. Sũt porrò affectus animi, timor subitus &
uehemens, quem Ecplexin Græci uocant: præterea, quæ contraria huic timori est, uoluptas ma
xima, Græci Pericharian uocant, quasi excessum gaudij dixeris. Scimus enim amborũ occasio-
ne perijsse quosdam. Iam reliqui quoque magni timores oẽs, & cũ his maximæ uoluptates, etsi
nõ pululant, at certe facile resolubilem infirmumq; spiritum reddunt. Tristitia uero, & anxieta-
A. ibidem. tes, & ira, & cura, eo genere sunt noxiæ, quo frequentes uigiliæ, quoniam uires resoluant. Ac in
ijs quidem omnibus ipsa per se ipsam mouetur anima, in *corporalibus aũt actionibus ipsa cor
pus mouet: resoluitur autem eius robur utroque motuum suorum genere, si modum excedãt.
De laboribus uero quid attinet dicere, quo pacto & uehementius aucti quosdam iugularint, &
omnes certe læserint, tametsi non sustulerunt? In omnibus eiusmodi casibus manifeste uidentur
ægrotantes, tum animo linqui, tum uiribus resolui: non nulli uero (ut dictum est) etiã mori, sci-
licet aliàs spiritu ipso deperdito, aliàs alterato, aliquando ex parte digesto, non raro hæc utraq;
perpesso. Tractatum autem fusius de his est cum in alijs libris, tum uero in ijs, quos de Hippo-
cratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem uero propositam, modum, quo singula læde-
resunt

† Adduntur quidem hoc in loco & in græcis cod. & in tralatione ueteri, dicetur uerò & in præsenti. ea tamen uerba Linacer uidetur consulto omisisse.

** σύνοψιν.*

Græcus contextus hunc in modũ habet. ὥσπερ οὖν τῆς ὑγιεινῆς ἐστὶν ἔργον τὸ κατὰ μικρὰ τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴν ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω τῆς θεραπευτικῆς ἐστὶ τὸ κατὰ μεγάλα. i. quemadmodum artis tuendæ ualetudinis partes sunt mutationẽ ad statum præternaturalem in paruis corrigere, sic in magnis ad curatoriam pertinet. Habet autẽ Galenus similem huic sentẽtiam lib. 7. huiusce tractationis ĩ fine.

† præterea in acutis, per febres colliquatinas.

*Practicis, est in plerisq; cod. græcis, ψυχικαῖς, i. animalib⁹ est in aliquibus.

re ſunt nata,diſquirere neceſſe nõ eſt,immo,ꝙ lædunt,ab ipſa euidẽtia accipere, ac eo ad uires E
tuendas in morbis ſalubriter uti.Pari modo,& ſi ſpirituum,qui noſtrũ corpus regunt, ſubſtãtia
aliqñ plus iuſto extenuata fuerit,utroq; profecto modo imbecilla fuerit,& tanq̃ tẽperie altera-
ta,& tanq̃ diſſipabilis,uel exhalabilis,uel,quocũque modo libet appellaſſe,reddita.Eadẽ nimi-
rum ratione,& ſi totum corpus tranſmutatum in immodicam raritudinẽ ſit,facile ſpirituũ ſub-
ſtantia digeretur:ꝙ & ipſa tenuium partium ſit,& corpus eã non contineat.Ergo nec rarefaciẽ
dum immodice ægrotãtis corpus eſt,ſi ſpiritum retineri in ipſo ſtudes:ſed nec,q̃ in eo ſunt, per
comeſta & bibita ualenter extenuãda.Iam uero,ꝙ ipſorum quoq; ciborum,ac potionum nõ le-
uis habenda ſit cura ad robur uirium tuendum,ut uidelicet tum quantitate modici,tũ qualitate
exacti exquiſitiq; ſint,id neminem latere arbitror:Sicut illud profectò cuiq; perſpicuum,ꝙ etiã
ſubſtantiæ,quam inſpiramus,habẽda ſit cura,ut ſcilicet tum optima temperie ſit : tum ab omni
inquinamẽto puriſſima,nec aliq̃d ex metallis,aut caminis,aut barathris ſibi admiſceat:aut ali-
quid ex putredine leguminum,uel olerũ,uel animaliũ,uel cuiuſcunq; rei contrahat:aut halitus
ex ſtagnis,paludibus,uel fluuio recipiat.His itaq; oĩbus proſpiciat,oportet, qui uires illæſas tue
ri uolet.Ad hęc etiã ipſorum corporum ſolidorum,in quibus utiq; uel maxime cõſiſtere uirium
ſubſtantia uidetur,nõ parua habenda prouidentia eſt,ut.ſ.ſano temperamento ſint:atq; hoc q- F
dem omnium partiũ cõmune cõmodum eſt.Ad robur autẽ uirtutis cõſeruandum, & ad ſynco
palem acceſſionem,quo minus de repente incidat,cauendã,ſingulare præſidium eſt tẽperamẽ-
ti cuſtodia,ante omnia quidem triũ principiorum:mox uero reliquarum partium, quæcunque
in conſortium affectus,principia ſecum ex facili trahunt:eiuſmodi eſt uentriculi os,qđ propter
exquiſitum ſenſum,tũ alia ſymptomata non pauca,tum uerò ſyncopas accerſit.Porrò memora A.li.3.f.13. 1.c.1.f.284
tus iã crudorũ humorũ affectus,ſi & copia ſua hi uires premant, & propter tũ multitudinẽ tum
craſſitudinẽ exiguos aĩalis meatus obſtruant,iã multis noĩbus exitialis eſt,ac ſyncope opportu
nos reddit:nempe & ꝙ animal ſub eo non nutriatur,& ſuffocetur,& ꝙ mediocritas tẽperamẽti
eius nõ ſolũ alteret,ſed ẽt corrũpat.Quippe crudi ſucci nutrire prius,q̃ ſint cõcocti,nequeunt:
ijdemq;,cum multi ſunt,grauant:ſi uerò ſpiramenta,quibus perſpiratio agitur,obſtruãt,calorẽ
extinguunt:qđ ſi nec obſtruant,nec onerent,ſyncopen ij certe nõ inferunt,ſed animi deliquia,
quas Lupopſychias Græci uocant,ſiquidẽ reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes,niſi frequẽtius nu
triant.Porrò exhiberi his oportebit non copioſe ſemel,nec quæ craſſa frigidave poteſtate nutri
menta ſint,ſed,ſicut dictum prius eſt,quæ ex genere extenuantiũ calfaciẽtiumq; ſint.Ad eundẽ
modum & medicamenta,quæcunq; ſaltẽ medicamenta ſumere febricitans homo põt,extenuã G
tia calefacientiaq; ſunt offerenda.His & aquoſum uinum idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tñ uehe
mẽter nõ febricitent:quod haud ſanè frequenter in hoc affectu fieri aſſolet:magis ẽt,ſi,q̃ labo-
rant,ſenes ſint,ꝓbendũ ijs poſt quãq; cibationẽ uinũ eſt,magiſq; ẽt,ſi interpoſita quietis ſpatia
mediocria ſint.Sanè,q̃ ex eiuſmodi ſuccis laborant,hos quotidie acceſſiones exercẽt,ꝓcipueq;
ad ueſperam,& noctu,non mane,nec uſque ad meridiem. Atq; de his quidem hactenus abũde.

De curanda ſyncope in ijs,qui tenuiſſimos ſuccos, & qui facillime exhalant,obtinent. CAP. 6.

AGe modo tranſeamus ad eos,qui contrario quidem huic laborant affectu , ſed tñ ſyncope
ſimiliter opprimuntur,niſi quis ſedulo ſit attentus.Hi ſunt, qui ꝓtenues* ſuccos habẽt ſic , A.li.4.f.1.t.2 c.53.f.427
* διαφορεῖσθαι. ut ocyſſime* exhalent. Itaque ẽt diuerſa à iam dictis ratione ſunt curandi. Illos nanq; paulatim
& aſſidue uacuauimus,propterea,quòd multã ſimul uacuationẽ ferre non poterant: at,q̃ ſic ſe
habent,hos paulatim & aſſidue nutriemus.Quòd ſi à principio hos uiribus adhuc ualẽtibus,cu
randos ſuſceperimus,nec paulatim eos cibabimus: poſſunt nanq; ij , uel qđ liberius ſemel datũ
* ὀλεθρίως ἔχειν. eſt,nutrimentum ſuperare. Tanq̃ autẽ eos, qui ex crudi humoris multitudine ſyncope pericli-
tantur,prorſus*periclitari diximus,ſi uel iecur his,uel uentriculum phlegmone obſedit,itidẽ de H
quibus nunc agere inſtituimus,inſanabiles ſunt exiſtimandi,ſi uiribus iam languentibus aliqđ
eorum uiſcus phlegmone infeſtetur: quando nec aſſidue hos nutrire fas eſt, ſed tantũ in remiſ-
ſionibus,nec ſeruare eos,ſi nõ nutriant,licet. In eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies in fa-
1. Progn.8.4. 191.c cie celeriter apparet.‖Naſus acutus,oculi caui,& reliqua,quæ deinceps ſunt adſcripta. Nã, ſiue
multum excernant,ſiue uigilent,ſiue triſtent,ſiue non cito nutriantur, protinus eiuſmodi faciẽ
habent.Porro,ſi alicuius horum,aut etiam plurium occaſione tales eſſe uidebuntur, minus eſſe
malũ putabis,q̃ ſi abſque his eſſent emaciati.ſin abſque his tales appareãt, pernitioſum iudica-
bis:atq; hoc amplius,ſi à principio morbi eam hẽant ſpeciem,neq; enim,dum cõcoquatur,ſuf-
ficient.Atq; ob id Hippocrates dixit,ſiquid eiuſmodi cõſenſerit:minus ſubeſſe periculi putãdũ.
In morbi nanq; principio(ut prædixi) etiã ſi cum aliquo dictorũ in eo ſint ſtatu , haud qu aquã
id bonum eſt:cęterum minus id periculi minatur,quàm ſi cum horũ nullo,immo ex ſpiritu ipſo
prompte digeſto.Non ſolum autem extenuatis ad eum modum ſpiritu horũ,& ſanguine,dige-
ſtio ſæpe incidere aſſueuit,ſed etiam expultrice ui per uniuerſam corporis molẽ immoderatius
cõcitata.Id qđ incidere maxime ex imbecillitate retentricis ſolet.Sane nutrire,quicquid horũ
inciderit,eſt neceſſe:ſicut etiã corporis ſumma denſare non ſecus,q̃ priorum rarefacere. Cũ.n.
maxime

A maxime ij affectus inter se diffideant,etiam præsidiorum speciē diuersissimā requirūt.Ergo frigidum ijs aerem adstringentemq; comparabimus:qui,quemadmodum fiat,prius est dictū.Vngendi præterea sunt adstrictorijs unguentis.Tum cibi ijs dandi, qui non admodum prōpte diffluāt,nō aqua mulsa,nō ptissanæ cremor,sed panis,& sorbitio ex alica,& fructus austeri,& qui nō facile corrūpantur,tum ipsi per se,tum uero & cum pane:ēt alica, q̄ in aqua sit cocta. Dabis uero a*aliquādo ijs & oua,præcipueq; eorum uitellos,album enim eorum ægre cōcoquitur:pręterea gallinaceorū,q lacte sint alti,testiculos:itemq; suillum cerebrum, sed uel diligēter assum,(quando,si b*cruentum detur,summopere lædit)uel in albo iure legitime elixū,porro & anetho iniectis.Deniq; omni ratione agendum,ut & succorum materiam crassiorē reddas, & cutim dēses,& exhalationem inhibeas.Vinum uerò ijs aquosum necessarium †inter initia est,sumptum post cibum. Quod si ex sententia nobis omnia responderint, etiam carnei ijs aliquid nutrimēti post alia dabimus,potissimum post quartum diē,succis,qui febrem excitauerunt, iam ad cōcoctionem ueniētibus.Tali affectu laborantis iuuenis,in decimo libro meminimus, quē(uti dixi) quotidie nutriui,idq; ante accessionem potissimum:tum,quemadmodū, semel dedita opera nō exhibito illi cibo,accessio cū syncope inuaserit,memorauimus.Ergo in omnibus eiusmodi cu-
B rationibus,si iā deprehensus syncope cubans est,oīs solicitudo medentis ad c symptoma uertitur:sin nondum ea premitur,utriusq; curā habebit,& ut symptoma non incidat, & ut morbus paulatim discutiatur. Celerius autē hunc discuteremus, si nullus symptomatis subesset metus. Quippe,qui multitudine crudi succi grauat̄,hunc, si modo iustā semel uacuationē ferre posset, nec metus aliquis syncopes impenderet,semel,arbitror, uacuatū à morbo explicaremus:d †eū uero,cuius spiritus & succi facile exhalant,§ si ante accessionē cibare non cogeremur, longiorē illi morbum certe non redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixisse sit satis.

A.li.4.f.1.t.2.
.30.f.422.f.
Et li.3.f.11.t.
.c.8.f.280.g.

A* in multis quidē cod. græcis manuscriptis hāc dictionē non inuem, est tamē in aliquibus, & in tralatione ueteri.

B * ἔναιμον, i. cruentum,est in impssis: ἔνωμον, quod subcrudū ab aliquibus uertitur, est in manuscriptis quos uiderim.

C † statim.

D † τὸν δ' εὔδιαφόρητον.

De reliquis Syncopes causis,ac primum de affectibus, quibus dolores succedunt. *CAP. 7.*

NVnc reliquas occasiones,quibus syncope succedunt,deinceps referemus. Hę sunt numero quatuor:dolor uehemens,uigiliæ,immodica *uentris inanitio,ac in ijs,qui aliena loquuntur, aliquando motus.Sed & quintam,si non displicet,addas,nempe principiorum intemperiē: de qua in calce libri agemus,idcirco maxime,ꝙ dupliciter ꝓuenit,uel qa in nudis qualitatibus particulæ alterant̄:uel quia uitiosus aliquis succus in has recipitur.Deinceps igit̄ de oībus, quæ memorauimus,est,agendū,initio à doloribus sumpto.Ergo,si causam ipsam,unde dolor excitatur,adimere possis, ita utiq; contra symptoma non pugnaueris, sed ægritudinē curaueris: sed,
C si qua occasione prohibitum,affectui submouendo intentū esse nō licet ,uehemētiā doloris mitigabis.Verum,qn̄ nec dolorum causas submouere,nec uehementiā eorum remittere fas est,nisi intellexeris,cuius uitio is dolor in cubātis corpore excitetur, ꝓpendēdæ prius tū causæ dolorum sunt:tum uero signa,quibus hæ dignosci queant:nā, cū sensui plerūq; parū pateāt, hoīem, qui in tali speculatione sit exercitatus,nimirū postulāt.Itaq;, cū nobis in alijs operibus nō pauca de dolorū generatione sint præcepta,ipsorumq; omniū opportunū tempus iā uenerit, necessum arbitror totā eorū rationē summatim percurrere. Quoniam igitur in aīalis corpore omnibus cōsentientibus sectis,non omnes partes sensiles sunt, manifestū est, quæ prorsus sunt insensiles,eas non dolituras.Igitur,cum sensilibus duntaxat dolor accidat,sequēs est,ut æstimemus, eiusmodine corpora perpetuo an dolitura,an uno aliquo tempore, cū uidelicet ortus in his crucians affectus sit.At,si ipsa euidentia nos docet multum esse temporis,quo nihil omnino doleamus,non obscurum est,certo aliquo tempore,quo scilicet excitatur in singulis,quæ dolent,crucians affectus,necesse esse ea dolore.Ergo,si inuentū nobis fuerit,quænam affectio ea sit,quę in sensilibus corporibus orta,facit ut animal doleat, vtiq; & quod quærimus, iam fuerit inuentū. Hic igitur ab ijs naturalibus notionibus,q̄ omnibus nobis sunt cōmunes , procedere methodo
D ad id quod considerandum proponitur,conueniet.Porrò naturalis notio nos docet uitiū id corporis, ex quo sit doliturum , aut continuitatis diuisionem oportere esse,aut alterationē aliquā. Ita etiam nō incōmode dictum ijs est, qui ex insectilibus,uel insensilibus, uel incōpactibilibus elementis corpus cōponunt,affectum,unde dolor nascatur,prorsus inueniri † non posse.§ Quippe,quæ tantummodo tangunt,eorum nihil uidetur dolorificum:at talia corpora tantum se inuicem tangunt . Quòd si non contingant modo, sed etiam se inuicem in concursu frangant,ad dolorem creandum nihilo plus conferunt,si,quę franguntur,insensilia statuunt̄:nisi ēt lapides, cum diuiduntur,dolore affici dicemus.Verū de his latius tum alibi,tū in quinto de Asclepiadis placitis disseruimus. Nunc aūt confessum hoc principium sumētes,necesse esse,ut affectus,qui dolorem excitet,uel diuisio sit,uel alteratio,illud etiam memoria repetamus, ne alterationē qdem ipsam sensim irrepentē,dolorē afferre animali posse:sed quæ dolore animal afficiet, eā mutationem,tum confertim factam,tum uerò uiolentā esse debere. Vident̄.n.corpora non solum, cum in habitum contra naturam confertim aguntur,tristem mutationem sentire ,sed ēt in ipso ad naturalē statum suum reditu,nisi eū paulatim accipiant,cruciari. Scimus.n.qui in uehemēti frigore iter fecerunt,eos cū se se non sensim,sed semel calfacere ꝓperarēt, dolore circa unguiū radices adeo uehementi affectos,ut ferre non possent.Illud uerò inquirere,an ipsum,qđ uehementer

A.li.3.f.11.t.
.c.6.f.279.h

*In plurib9 cod. græcis antiquis hæc dictio, uentris,nō habetur.

† ἄπορον εἶναι.

menter excalfacit,aut refrigerat, diuisionem aliquã continui efficiat, longiore fortasse disputa E
tione eget : & utique hoc ostensum à nobis est in commentarijs de simplicium medicamẽtorũ facultatibus.Verum quid agendo, quæ uehementer uel excalfaciunt uel refrigerant, dolorem inferant, quærere, ad rem propositam minime est necesse : siue enim ut substantiæ sensibilium continuitatem diuidentia, siue ut eam semel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionẽ, quæ dolorem leuabunt,nihil refert,modo sciamus,quod uiolenter uel excalfacit uel refrigerat, A.li.3.f.1. c.1.fol.185
id sentientia corpora dolore afficere.Ergo si cœpisse ab euidentibus conueniet : euidenter aũt uidentur,eorum,quæ corporibus nostris propinquant,hæc sola esse dolorifica, & q̃ uehemẽter uel excalfaciant uel refrigerent,& quæ substantiæ continuitatem diuidant,hæc autẽ sunt, quæ uel contundunt,uel incidunt,uel distendunt:utique curationis eorum inuentionem quæremus uia aliqua insistentes,quæ à quærẽdorum natura sit accepta, quæ methodos appellatur. Rursus igitur supra repetentes dicemus. Quoniam id querimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur,ubi nihil nobis extrinsecus triste appropinquat, necessum est, aliquam talẽ causam in corpore quæramus,quæ scilicet uehementer excalfaciens,uel refrigerans,uel diuidens substantiam sensilis alicuius corporis,nos excruciet. Ac primum illud speculabimus, cuiusnã esse natu
ræ debeat,quod continuitatem diuidet.Necesse igitur est,uel ruptionem, uel contusionem,uel F
erosionem,esse affectum eum,qui diuisionẽ continui faciat. At uerò ruptio ex distentione quadam:contusio ex grauante:erosio ex modente prouenit qualitate.Ergo, cum nihil extrinsecus sit,quod uel distẽdat,uel grauet, uel erodat,sed ex se ipso horum aliq̃d corpus sentiat, neminẽ latere potest,distentionem ab aliqua intrinsecus substantia,quæ multitudine sua corpus se cõtinens distendat,aut immodica siccitate,prouenire:contusionem ex eo,quod aliquod corpus ab *externo superceciderit,quod uel durum,uel magnum,uel graue,uel simul ambo fuit:erosionẽ uero ex succo aliquo,cui mordens natura insit.Igitur,ubi uehemens dolor urget,scrutandũ nobis est, an succus plurimus, an spiritus cui nõ sit exitus, an grauis moles, an mordẽs humor,an siccus affectus subsit:ad hæc,ueluti inter initia est definitum,an aliquid, quod ualenter excalfaciat,uel refrigeret.Quorum ipsorum quoque rursum causæ uel in spiritu,uel in humoribus, uel in solidis ipsis sunt statuendæ:quicquid enim eorum uehementer excalfactum, refrigeratumve sit,quando,quod uicinum est,tangit,dolorificũ illi redditur. Igitur, quemadmodũ singula, quæ comprehendimus, agnosci possint : tum uerò quod non omnium habeamus manifestas notas: quodque,si aliud quicquam,etiam causarum & affectuum,quæ sensum fugiunt, agnitio ex multa exercitatione,& curiosa omnium perpensione nobis tandem pariatur:alibi monstratum est. G
Nunc uerò id considerare propositum nobis non est, immo solam ipsam medẽdi methodũ persequi.Ex qua scienter perspecta quantum auxilium compendiumq; medicis non ad prǽsidiorũ modo curationumque facultatem,sed etiam ad affectus aliquando agnitionem cõparetur,sæpe uobis in ipsis ægrotãtibus manifeste ostendi:quorum iam duos tresve,qui haud pridem sunt sanati,referam. Vnus enim,ut scis quadragenarius erat: qui cum colo laborare putaretur,nõ modo nihil est à fomẽtis tum humidis tũ siccis leuatus,sed nec cataplasmatis,nec clysteribus,quibus scilicet publice uti in eiusmodi affectibus solent, uerum ẽt à plurimis eorum exacerbatus. Nam à rutaceo oleo per sedẽ infuso deterius habuit,itemque à castoreo:quin etiã, ubi mel coctum cum pipere assumpsit,extremis doloribus est afflictus:iam, cum cremorem cocti fœnigræci unà cum melle accepisset,uehementer est iritatus.Ipse igĩ,ubi mordẽtes succos in tunicis intestinorum immersos conieci,qui scilicet secum unà corrũperent tum ea,q̃ per inferiora essent infusa,tum ea,quæ per os sumebat,exhibui homini nutrimentum,quod non facile corrũperet. Deinde,cum minus eum cruciatum intellexi,uitiosos humores purgandos iudicaui.Cum uero aptissimum ad eiusmodi uitiosos humores esset medicamentum,q̃d ex aloe cõponitur,quodq; A.li.3 f.1.t.
iam uulgo picran appellant, utique semel hominẽ iuste purgare non sum ausus, ꝙ doloribus & H c.2.fo.346.
inedia duobus mensibus confectus esset: uerum ex quibusdam interuallis moderate id faciẽs, quindecim circiter diebus hominẽ (ut scis) prorsus sanaui, idq; nullo p̃terea adhibito præsidio. Atque hic quidem illo primum tempore sic est uexatus, nunquãm prius intestini dolorem expertus.At alius iuuenis huic quidẽ ætate prope par,sed qui sæpe antè colicis cruciatibus fuerat affectus,accepto scammoniæ succo fuit purgatus.Cum autẽ bene largiter fuisset uacuatus, primo quidem die uesperi in balneo lotus,mox ptissanæ cremorẽ sumens, post piscẽ quoq; comedens,nocte ea,quæ ceperat,euomuit:Secundo die itidẽ lauatus,comedit primum lactucã,mox auiũ carnis aliquid in albo iure elixæ: ab hac alicam ex aqua sumpsit uino austero iniecto. Vbi uerò ab ijs mediocriter se habere est uisus, etiam tertio die nutritus similiter est. Reddidit tamẽ per aluum plura,quam pro ciborum portione,eaq; cum morsu.Deinde quarto die etiam magis dolere sibi uentrem sensit:&,cũ se in balneo alicubi frigus accepisse imprudentem putasset,rutaceum sibi oleum per sedem infundens, non solũ uehementissime est uexatus,sed etiã liquidã deiectionem copiosissimam excreuit:q̃d facile declarauit aliquid à toto corpore ad loca uẽtris diferri.Post deinde ꝑ circuitus similis redibat cruciatus.Audientes aũt ei⁹ symptomata,intelleximus noxã ex scãmonia in illis maxime intestinis procubuisse,quæ prius ẽt fuerant, imbecil-

*ἔνδοθεν, id est ab interno, est in aliquib⁹ cod. græcis & ita uidetur esse legendum.

* εὐπορίστῳ.

A la sic,ut quasi fluxionis quidam exortus esset affectus. Ergo,quemadmodũ hunc quoq; sanauerim,scis. Abijcere enim iussi præsidia colica,alicaq; calẽte,q̃ cocta in aqua esset, nutriri, immissis ei mali punici granis. Cum autẽ tota nocte citra dolorẽ dormiuisset, miratus profecto est remedij nouitatem: rogauitq; quid esset bibẽdum. Dedimus itaq; bibendũ dilutum rhois cremorem: quo uidelicet, siue aliqua esset in summo intestino facta ulcerosa affectio, eã adstringeret: siue etiam ex consuetudine aliquid ex superioribus locis in partem afflictã conflueret,id reprimeret: prandioq; eodem uti iussimus: deinde ad uesperã cœnare pane puro madefacto in uino aliquo naturaliter quidem austero,sed ueteri. Concessimus p̃terea,ut austerum quæcunq; uellet,*fructũ sumeret,siue malum,siue pyrũ, siue punicum. Simili ratione etiã tertio die cibatus, in quarto theriacẽ bibit,sanusq; omnino est redditus: ac de cætero ad consueta reuersus, nullũ sensit incommodum. Simili genere & alteri cuidam in æstate affecto,cum sitibundus admodum esset,supra alia,quæ memoraui,etiam frigida potione uti permisi. Ergo, ne requiras in omni affectu eiusmodi notas,quales in pleuritide uel dysenteria apparẽt. Quippe scientifica est morborum id genus agnitio,certis uidelicet definitisq; notis comparata: cum eorũ,q̃ proxime sunt dicti, coniecturalis agnitio sit,ac solis ijs inueniri potis, qui exacte cuiusq; morbi propriã curationem norint.
B Quare,quoniã de hac proposita nunc disputatio est, ipsam per se absoluamus. Nec affectuũ agnitiones attingamus: maxime quæ ex coniecturalibus notis incipientes, cum eorũ, quæ prosunt obsuntq;, cognitione sunt coniunctæ. Methodum enim in ijs,atque ẽt exercitationem,in morborum agnitionibus seorsum per se fecimus: quò scilicet arte quis instructus, in omni ægro tum locum,qui affligitur,tum ipsius affectum,sicuti nos,inueniat.

Ratio curandi dolores. CAP. 8.

ERgo reuertamur ad affectus,qui dolores excitant. Si sanguinis abundantia fit, quòd distendat, ueluti profecto in phlegmone fieri solet, protinus, ubi uires ægri ualentes sunt, sanguis mittendus est. Sed,si is uel sanguinis missionem timeat, uel imbecillis uiribus sit, tũ reuellẽdus ‡in diuersum‡sanguis est: tum‡per propinqua‡deriuandus: dictumque nobis prius est, quemadmodũ hæc fieri conueniat. Quod si his peractis dolor etiã perstat,patet p̃fectò in ægrotãte particula impactum esse,qđ contristat. Patet uerò non minus, & q̃ curatio ipsa per digerẽtia medicamenta sit molienda. Pari ratione,& qui ex flatuoso spiritu dolores fiunt,curabimus,sed simul in ijs potius, tum extenuantibus cibis, tum potione,tum per sedem iniectionibus, tũ cataplasmatis,tum humidis siccisque fomentis, auxiliantes. Sin moles aliqua grauando cõtundendoue
C dolorem excitet,moli ipsi est medendum. Sin mordens humor est,qui affligit,aduersissima huic sunt,quæ extenuãt & calfaciunt. Postulat nanq; huius generis affectus,si modo curandus est,ut ea,quæ contristant,uacuẽtur: si id oĩo fieri nequeat,ut per epicrasin sanet: sin id quoq; fieri nõ possit,ut,quæ torporem inferant,medicamenta exhibeantur. Quæ quanq̃ sunt reliquorũ communia,minus tamen hos affectus,q̃ alios,lædunt. Quippe tenuis cõsistentiæ, & calidarũ uiriũ, plurimi talium humorũ sunt: quæ autem ex papaueris succo,& alterco,& eo modo frigidis cõposita medicamenta sunt,simul oĩo & refrigerant & siccant: qua ratione non solum, ut sensui torporem inducentia,salutaria sunt, sed etiã ut humorum tenuitatem cogẽtia atque crassantia, præterea uehementem calorem refrigerantia. Vbi uerò crassi glutinosiq; humores exuperant, alienissima sunt,quæ torporem inducunt: cauendusq; magnopere in eiusmodi affectibus eorũ usus est. Sed nec alioqui comitatur eiusmodi succos,modo soli sint,dolor uehemens. Si uero ex accidenti aliquo coniunctus his halituosus spiritus est,qui ex ijs,quibus cõtinetur, corporibus erũpere prorsus non potest,grauissimis omnino doloribus,qui ita se habent, cruciantur. Porrò accidit id illis duplici ex causa, uel obstructione, uel calore, nã & obstructio spiritum cohibet, nec exire permittit: & crassa glutinosaq;, cum calefiunt, flatuosum spiritũ gignere solent. Eius-
D modi sanè affectus ijs,qui se cibis natura frigidis, & consistentia crassis ac glutinosis referserũt, qñ in ipsis intestinorum tunicis flatuosus spiritus continetur,potissimũ incidit. Nam,cũ hæ duplices sint, ubi medio earum spatio eiusmodi collectus humor est,in flatulentũ mutatur spiritũ. Sanè is & crassus,& frigidus,& tardi motus est. Vbi igitur tum retinetur: tum tunicas distẽdit: tum succus,unde oritur,intestini partes,quas cõtingit,ueheméter refrigerat: duplici occasione affliguntur,qui sic laborant. Ac ad tempus quidem,ubi torporem faciens medicamen biberũt, prorsus indolentes redduntur,cæterum affectus his omnino fit maior: nam & intestinorũ tunicæ medicamentorum frigiditate densiores, minusq; flatui transmitendo habiles redduntur: & humor ipse tum crassior,tum ad motum ineptior euadit. Itaq; & spatio lõgiore ad ægri curationẽ,& medico,qui egregie in arte sit exercitatus,est opus. Nisi enim certa ratione postmodũ curationem aggredietur,uerendum erit,ne succi secundo in flatuosum spiritum uersi,eũdẽ dolorem renouent: unde rursus stupefacientium aliquid medicamentorum exhiberi sit opus,eadem scilicet necessitate urgẽte: ac pari modo tertio,& quarto,& sæpe deinceps, quoad homo insana bilis effectus, in malum totius corporis habitum perueniat,& post longa tandem tædia pereat. Quo pacto igitur dolores eos, quos frigidus humor in medio intestinorũ interclusus excitauit, sanare cõueniet? Sanè non p̃fusionibus & cataplasmatis,quæ ualenter excalfaciãt: quippe lenti omnes

Margin notes: *Interpretis uerba.* — A.l.3.f.16.c.4 .2.f.346.b.c — A.li.1.fo 4.c. 10.fo 84.b

omnes craſſiq;, & frigidi humores ab ijs, quæ calfaciunt, niſi ẽt ualenter digerãt, liquãt, ac in flatum mutãt. Conuenit igitur eos incidere ſimul & concoquere: quas res tenuantia medicamenta præſtabunt: potiſſimum tamẽ, ſi calida uehemẽter non ſint. Quod autem horũ quoq; ipſorum ea maxime deligenda ſint, quæ magis flatũ diſcutiant, magiſque ſiccent, nemini poteſt dubium eſſe. Sæpeque ex plebe non paucos audias, minus ſibi dolere colon affirmantes, cũ nec ipſis cataplaſma imponitur, nec oleo aliquo perfunduntur, nec per clyſterem aliquid infundit. Et ſanè, qui generoſi animi forteſque ſunt, ſi mediocri utuntur uictu, tutius lõgiore in tempore percurantur, quàm qui uiolenter (ut dictum eſt) calfacientibus utũtur. A nullo enim in eiuſmodi ſuccis tam eſt metuendũ, quàm à calore, qui eos liquet, atque in flatũ uertat, ſed digerere nõ ualeat. Vidimus nanq; ex agreſtibus operis, quempiam, qui, ubi coli dolorem ſenſit, protinus ſe cinxit, cum cingi ante non ſoleret: comedit autem cum pane allium, nullum dimittẽs conſuetũ opus: nec toto die quicquã bibit, ſed ueſperi meracius: ab his & tota nocte dormiuit, & mane ab omni dolore planè liber ſurrexit. Eſt enim profectò allium in eorum ciborum genere, qui & flatum diſcutiant, & minime ſitim inferant. Sunt, qui parum id experti exiſtiment maiorem, quã cępas, ſitim excitare, ſed planè errore: cum non modo non maiorem, quã cępæ, ſed nec oĩno ſitim faciat. Idem omnium planè eduliorum maxime flatum diſcutit. Itaq; ipſe certe agreſtiũ theriacẽ id appello. Ac, ſiquis uel Thracas, uel Gallos, uel denique qui frigidam regionem incolũt, ueſci allijs uetuerit, nõ leuiter ijs hominib⁹ nocuerit. Ac, quos ex ſupradicta cauſa uehemẽs inteſtinorum dolor citra febrem exercet, iis & allium eſſe licet: & theriacen bibere, quippe q̃ eiuſmodi affectibus magnopere ſubuenit. At, ſi cum febri unà talis dolor aliquando incidat, principio quidem, ſi id ferunt, fomentum ſiccum ex milio eſt adhibedum. Si ab hoc non quieſcant, ſemen aliquod, quod flatum diſſipet, in oleo, quod tenuium ſit, partium, coquere: mox per linteũ, quo purum ſit, oleũ colare: deinde anſeris ſeuum in oleũ liquare, & per ſedem infundere oportebit. Si anſeris ſeuum non ſit, gallinaceo eſt utendum: in primiſq; curãdum, ut ſit expers ſalis, eſto autem nec admodũ uetus: licet uerò & recẽti uti, præſertim anſerino. At, ſi neq; ex hoc remittuntur dolores, ſecundo rurſus inijciendũ idem eſt, adiecta etiamnum caſtorei & papaueris ſucci, utriuſq; † fabæ nõ amplius magnitudine: olei uerò hemina *modus eſto. Excipit & lanula ex hoc medicamento aliquid: debebitq; appenſa forti filo, quam penitiſſime in rectũ inteſtinũ dimitti, quo utique, & cum libet, id facile recipiatur, & euidentem conferat utilitatẽ. Ad eundẽ modum & oculorum & aurium dolores, qui ex huiuſmodi humore, aut ſpiritu flatulẽto in febri excitantur, ſedare conueniet tum fomento ex milio, quoniam id omnium & leuiſſimum eſt, & maxime ſiccans, quodque ab eo defluit, innoxium expersq; morſus eſt: tũ auribus medicamẽtũ id quod ex caſtoreo & papaueris ſucco conficitur, infundentibus: quo ſcilicet ad talia uti ſolemus. Liquor, quo hæc liquantur, ſapa eſto, quod apud nos uocant Hepſema: pleriq; medicorũ Siræon græce appellãt. Quod ſi imponi cataplaſma aliquando oportebit, papauerũ capitibus in aqua coctis, ac fœni græci, uel hordei, uel lini ſeminis farina aquę imiſſa, cataplaſma cõficies. Scire aũt licet medicamentum, quod caſtoreum recipit, non ſolum aurium ſedare dolorẽ, ſed etiam oculorum & dentium, ſi auribus inſtilletur. Iam uero collyria, quæ ex opio fiunt, uehemẽtiſſimos oculorum dolores remittere omnes norunt: Vtendumque (ut prædiximus) his eſt, cum maxima neceſſitas urget, illud minime ignorantibus, particulas ipſas nõ nihil lædẽdas, imbecilliores que in reliquam uitam ex refrigeratione futuras, cæterũ ſaluti hominis in præſens, ipſam futuram poſtea noxam poſt habentibus. Siquidem non paucos eorũ, qui his ſunt uſi, eò infirmitatis ueniſſe, ut alij ferè nihil omnino uiderent, alij propemodum ſurdi forent, id oĩbus iam notum eſt. Itaque nos, ſi q̃n cogimur his uti, poſtmodum in ſanitatis tempore particulas ipſas excalfacimus, nempe auribus oleũ id, quod ſolũ caſtoreum habet, infundentes: oculis uerò collyria, quę tantum excalfaciant: ad quod ſcilicet munus maxime id probamus, quod ex cynnamomo conficitur. Ac de doloribus quidem, qui ex craſſis glutinoſis ve aut frigidis ſuccis, uel etiam flatuoſo ſpiritu excitãtur, hactenus abunde. Similis nanque eſt eorum omnium curatio, ut quæ per comprehenſas iam materias perficiatur, niſi ꝙ is, qui ſpiritum flatuoſum comitatur, propriã quandã curationem eſt ſortitus ex cucurbita cum flãma copioſa ſubinde admota. Videbiturq; tibi præſidium hoc in huiuſmodi affectibus incantamẽti cuiuſquam ſimile quid efficere, ſiue hi in ĩteſtinis, ſiue in quauis corporis particula ſunt excitati. Ilico enim cucurbita admota, q̃ ſpiritu flatuoſo cruciantur, tum à dolore liberi, tum omnino ſani redduntur. Quos uerò nõ ſpiritus modo flatuoſus, ſed etiã humor quiſpiam, unde is oritur, male habet, ijs ilico ad tempus dolor ſedatur, redit tamen uel in ſequente nocte, uel poſtridie, uel ẽt tertio die ſimilis dolor: ac potiſſimũ, ubi in uictu aliquid deliquerint, aut importunius particulas excalfecerint. Tibi uerò hoc quoque maximũ indicium affectus erit: ac curationẽ pro ratione proſequeris, nec impẽſe particulã excalfaciens, & tenuatoria curationis ratione utens. Quod ſi in uentre quoq; taliũ quippiam incidat, mirifice hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percuranda in his primum doloris acceſſio eſt, admota ſcilicet cucurbita, quo uentoſus digerat ſpiritus: poſt id uacuandus humor eſt, infuſo per ſedem eiuſmodi medicamentorũ aliquo. Ego uerò oleo quopiã tenuis ſubſtãtiæ

E — F — G — H

Tex. Græ. Baſil. μὴ μεῖζον κυάθου. i. non plus cyatho. quo etiã pacto uidet antiquus interpres legiſſe, at meli⁹ κυάμου: ut hic legit, aut ſaltem correxit.

A. li. 3. f. 7. fol. 249 g

A. li. 3. f. 13 2. c. 3. f. 293

A uti assueui, rutam incoquens. Porrò aliqui in tali curandi ratione, ubi oleũ acceperũt, maximo dolore cruciantur: postea exiguo interposito spatio excernunt humorem uitreum, atq; ex hoc protinus simul & à dolore & ab affectu liberantur: quippe sublata causa, quæ spiritũ flatuosum gignit, omnia conquiescunt. His humoribus contrariã maxime naturã habent, qui tenues sunt atq; acres, sed similem dolorẽ inferunt: non nunq̃ autẽ & cõuulsiones *crebras accersunt, utiq; cũ in ore uentriculi sunt collecti: ueluti dudũ illi contigit, qui paulo post æruginosum humorẽ euomuit. Satius uerò sit non æruginosum ipsum dicere, sed exactam planè æruginẽ: talis nãq; erat, qualis pulcherrima est ærugo. Verum huic adolescenti cum conuulsione & syncope, etiam *guttæ quædam frigidæ, & pulsus in summo gradu parui erant. Ex quibus cum conijcerẽ in ore uentriculi, quem publice stomachum uocant, mordentem aliquẽ contineri humorem, dedi illi aquam tepidã bibere: post quã protinus tale quid euomuit, quale si ipse facere uelles, floridissimã æruginẽ aquæ misceres. Cum igitur talis humor in uentriculo consistit, uomitu est expellendus: cum in intestinis, inijcere per sedem conueniet, quod eluere eiusmodi humorẽ sit aptũ. At id detersiuum sit omnino, oportebit. Cum aũt talium plurima mordeant, commodissime ex ijs aliquod deligitur, cui morsus absit: eius generis maxime est ptissanæ cremor. Cibi uerò exhi-
B bendi his sunt, & qui boni sint succi, nec facile corrumpantur: quorũ etiam exempla in priore libro iam tradita habes. Quoniam uero etiã eorum, qui ex siccitate uehementi tẽdunt cruciantur q;, mẽtionẽ feci, satius fuerit de his ẽt aliquid apponere. Scire nanq; licet eiusmodi affectũ, si modò curabitur, humectationem poscere, cæterũ curatu perdifficilem esse, uel potius, qui curari omnino non possit, si febris occasione est contractus. Succedit maxime exitiali phrenitidi. nec sanatũ quempiã, ita conuulsorũ aut ipse uidi, aut alium narrantem audiui. Nam temere cõuulsio uel ex repletione neruosarũ partium incidit, qua rõne eos, quos magna phlegmone premit, adoritur: uel ex mordente & tenui humore, qui neruosa corpora rodat: uel ex ingenti frigore, quod tale quippiã, quale gelu, efficit. Atq; hæ tres conuulsiones subinde percurãtur: sed, quæ ex neruosarũ partiũ siccitate prouenit, insanabilis est. Quippe etiã in libro de marasmo docuimus solidorũ corporũ siccitatẽ omnino esse insanabilẽ. Quo minus adijciendum quicquam de eiusmodi symptomatis præterea puto: sed nec de ijs, q̃ uitio immodicæ uacuationis uel per aluum, uel per uomitũ, uel sanguinis profusionẽ incidunt: ꝙ & antea de his mediocriter sit dictũ, & posthac dicere sit necessum, potissimũ cũ mihi de tumoribus, qui præter naturã incidũt, erit agendum. Itaq; librũ hunc iam claudã, qñ de symptomatis ijs, quæ utiq; tractatu maxime erãt
C necessaria, & præcipue quæ cum febrium affectibus ipsis sunt connexa, abunde disserui.

..li.3.f.2.c.5 215.e

* συντόνους, uehementes.

* νοτίδες.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER TERTIVSDECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI

Inflammationes, ac reliquos præter naturam tumores curare docet, idque indicationibus diligenter adscriptis, ac ijs maxime, quæ sumuntur ex affecta parte.

Quid hactenus hoc opere actum est, quid hoc libro agendum: ac de duplici inflammatione. CAP. I.

D DVo iam genera morborum, quemadmodum quis methodo sanet, docuimus, alterum in intẽperie positum, cui antiqua est appellatio: alterum cui nos nomẽ indidimus, cõtinuitatis solutionẽ. De qua prima in tertio, quarto, quinto, ac sexto horum commentariorum præcepimus. Post eã de ijs, quæ in intemperie consistũt, usque ad duodecimũ egimus. In hoc uerò totius operis tertio decimo de tumoribus, qui præter naturã incidunt, differere incipiemus, in quibus scilicet partes à naturali habitu in quãtitate recesserũt. Sanè, sanitatem, an naturalẽ habitum dixeris, ad ea, quæ nũc paramus, nihil interfit. At, cum plures specie affectiones in his sint, primũ agemus de phlegmone. Expedit enim ab hac cœpisse, & ꝙ frequẽtissime incidit, & ꝙ febres aliaq; symptomata periculosissima excitet. Cum aũt ueteres Phlogosin (quã inflammationẽ interpretere) subinde phlegmonẽ appellant, sciri uolumus nõ hoc loco nos de hac phlegmone differere, sed de ea, q̃ supra inflãmationẽ, tensionẽ quoq; in particula facit, quã nõ modo ipsi tactu deprehendamus, sed ẽt ipse æger †proprio sensu aduertat. Quin etiã pro tensionis modo tangenti quoq; remittit pars phlegmone obsessa, auctiorq; est, q̃ ꝓ naturali habitu: nec dolor illi deest, maior minorve: cum quo nõ nunq̃ & pulsationis est *sensus, cũ s. malum amplius increuit, ac potissimũ cũ suppurat.

† διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης συναισθήσεως, i. eo sensu, qui peculiariter συναίσθησις (quasi cõsensum dixeris) appellatur.

* συναίσθησις.

Rubor

Rubor quoq; in parte, quæ phlegmone laborat, maior minorve semper uisitur.†Semper autem E oĩa partibus inflammatis insunt: adeo, ut siue in ipso pedis uestigio, siue in parte interna manus magna phlegmone incubuit, hæc quoque magis rubra uidentur, quam ante.

† In cod. græcis antiquis legitur ἀεὶ δὲ πάντως φλεγμαίνουσι μορίοις, i. semper tamē (ipse rubor) omnino īest partibus phlegmone laborātibus: & ita omnino uidetur legendum.

Indicationes, quæ ex fientibus uel factis inflammationibus præbentur. CAP. 2.

ETenim ostensum est, phlegmonen omnem e sanguinis confluxu consistere: qui aliis statim calidior est, quàm pro natura fuit: omnibus certe in ipsa parte, quæ phlegmone uexatur, calidior efficitur. Atq; hoc omnium sectarum commune est, siue impactum tantum sanguinem in finibus uasorum, phlegmones causam uelint: siue intercidentiā eius (parempto sin uocant) in solis arterijs, siue obstructionem aliquam, siue in raritatibus ratione contemplabilibus resistētiā. †Quo fit, ut ēt curationis*indicatio omnibus sit cõis, nempe uacuatio redundantis in particula phlegmone obsessa, sanguinis. Phlegmones uerò, q̃ in generatione adhuc est, duplex *indicatio est, ueluti in reliquis morbis omnibus, quicunq; in gignẽdo adhuc sunt, nec dũ absolutionẽ sunt nacti, ostẽdimus. Nam, quod eorum generatum iam est, id medicinæ artis parti, q̃ morbos curat, subijcit: quod in generatione adhuc est, parti, quæ futurum morbũ præcauet. Atq; idcirco diximus non simplicem, sed compositam esse totā, de ijs ægritudinibus, q̃ in generatione adhuc sunt, medentis solicitudinem, ex ea.s. quæ prouidet, & ea, quæ curat. Sicuti etiā, si omnino F phlegmone laborare adhuc non cœperit, sed tamẽ appareat iā subesse in corpore genus aliq̃d eorum, quæ phlegmonen excitare possint, in talibus, quoq; omnibus sola prouisio*indicat. At, si nulla adhuc in corpore causa subalitur, ijs, qui ita se habẽt, ea, q̃ sanitatis est tutrix, prouidet. Ergo, quæ causę phlegmonen accersere uidentur, has, cum iam in corpore sint conceptæ, sed tamen exiguæ adhuc & incipientes, utique ne maiores fiant, inhibere conueniet. Atq; hoc p̃cauẽtis phlegmonen est officium. Cum uerò ea magnitudine sint, ut iam phlegmonẽ creent, eas submouere oportet, ac, quantum iam phlegmones genitum est, sanare.

† Græce. εἶτα ἔνστασιν, quid porro sit ἔνστασις docet Cassius probl. 75. hunc in modum, ἔνστασις δὲ ἐστὶν ὄγκος ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν διὰ σφήνωσιν. i. ἔνστασις tumor est in raritatibus ratione contẽplabilibus factus per impactionem, siue ut antiquus interpres hoc in loco transtulit iniectionem.

De ortu inflammationum. CAP. 3.

AC communis omnium phlegmonarum generatio ex sanguinis influxu est, copiosioris.s.q̃ pars postulet: ueluti tum in libro de tumoribus præter naturam ostendimus: tũ in eo, qui de inæquali intẽperie est inscriptus. Sanẽ copiosior sanguis influit alia quapiam, alijsve particulis aliquando eum mittentibus, ac ea, quæ phlegmone laborare incipit, recipiente: aliquãdo particula, quæ affligitur, hunc ad se trahente. Partes, quæ mittunt, aliàs ut copia superuacuũ, uel ut qualitate molestum, aliàs utroq; nomine, succum propellunt: quę attrahunt, ea morboso calore trahunt. Porrò in doloribus incipit quidẽ causa ab eo, quod affligitur, sed quicquid est phlegmo G nes, id superpositæ partes efficiunt. Ergo, ꝙ ad partem excalfactam, uel trahunt uicini succi, (ut nos censemus) uel confluunt (ut Asclepiades putabat) euidenter cernit: & cõstet hoc loco ex ipso, quod cernitur, sermoni fides. At uerò, quæ dolent, cernuntur ea quoq; phlegmonen ex dolore pati: sed causam eius quidam omnino non assignant: quidam nullo modo probabilẽ. Nostra uero sententia talis est. Docuimus in eo opere, quod de naturalibus facultatibus edidimus, unā esse naturę facultatem, quam excretoriam dicimus. Ea suo munere tũ fungitur, cũ triste aliq̃d sentit. Vnum uerò quiddā est ex ijs, quæ eam contristant, ipsa, quæ dolorem excitat, causa, quæcunque ea fit. Hanc igitur eijcere dũ properat, phlegmonen interdum in particula cõcitat. Cum enim primis suis conatibus nihil profecit, uehemẽtius aggressa, quod infestat, expellere, sanguinis & aliquid spiritus ex suppositis partibus in afflictam simul exprimit. Atque hinc fit, ꝙ ex dolore particula, pro portione confluentis in eam humoris, in tumorem attollitur. A.li 4.f.3.t c.2. fol.45

Tumores oẽs præter naturam ex rei influẽtis natura uariari: et quæ sint inflãmationis causæ. CAP. 4.

QVin etiam omnium tumorum, qui præter naturā sunt, uarietas ex eius, quod influit, natura nascitur. Vbi enim flatulenta materia copiosior accessit, flatuosi magis tumores fiunt: phlegmonæ uerò magis similes, ubi sanguis: sicut erisypelati, ubi flaua bilis: & œdemati, ubi H pituita: similiter scirrhosi, ubi uel crassus, uel uehementer lẽtus humor est, qui parti est infixus. Sanẽ crassus humor, quodammodo iā melancholicus magis minusve est. Lentus autẽ ex glutinosis prouenit cibis: sed & ex ipsis aliquando neruosis partibus, utique cum multũ excremẽti genuerint. Verum de cæteris tumoribus post dicetur. Nunc de phlegmone agemus, ac prius, q̃ oĩum sunt, cõia, ad disputationem propositis, sic deinde, q̃ solius eius uitij sunt propria, adijciemus. Cũ igiť particula aliqua phlegmone urgeri cœperit, uidendũ est, an ꝑꝑ calorẽ aliquẽ, qui in illa præter naturā sit ortus, an ꝑꝑ dolorẽ uel ipsius, uel propinquæ alicuius partis, hanc cõtraxerit: quo.s. adempta causa, phlegmone non amplius increscat. Post hanc considerationẽ proxime illa contẽplabere, nunquid uicina aliqua particula sanguinẽ largius ad partẽ phlegmone obsessam transmittat: deinde num totum corpus † sanguine nimium abundet, πληθωρεῖν uocant.s. A.li.4.f.3.t c.1.f.457.c

† πληθωρικῶς διάκειται.

Inflammationes in glandosis carnibus facillime excitari: & quo pacto curari debeant. CAP. 5.

NAm tibi (arbitror) non excidit, utpote sæpe à nobis monstratum, superuacanea, quæ à ualentioribus partibus ob redundantiam uel qualitatẽ expelluntur, ea in imbecilliores procũbere: atq; hinc accidere, ut glãdulæ, quas adenas uocãt, facile fluxiones recipiãt, & maxime quę rariores natura sunt. Quippe ualentius est arteriarum, & uenarũ, & neruorum, & musculo- A.l.1.f.r.d c.1. fol.10.

rum

A rum robur,imbecillus aũt,ac forte prorſus nullum,corporum , quæ glandularum ſunt naturæ. Sic igitur fit,ut & propter ulcus,quod in manus,aut pedis digito fit,eiuſmodi gladulæ in inguinibus,& alis,tũ intumeſcant,tum phlegmone occupentur,cum defluẽtẽ†ad ultimos artus ſanguinẽ priores exceperint.Quin etiam in collo,& ſecus aures ſæpenumero glandulæ iis, quibus in collo,capite,uel aliqua uicina parte ulcus eſt natum,intumeſcũt:nominãt aũt ipſos Adenas: cum ſic intumuerunt,Bubones . Quòd ſi ſcirrhoſior earũ partium phlegmone aliqñ fuerit,hæc & ægre ſanabilis eſt,& Chœras,ideſt ſtruma, dr̃ . Quænam uerò ſit ſtrumarũ curatio,in proximo dicetur libro.Nunc de phlegmonis,qm̃ de iis diſſerere propoſuimus,denuo repetentes dicamus,ꝙ inhibitio earum incipientiũ,ex generante illas cauſa tollenda præſtatur. Primũq; de iis, q̃ ulcera ſequuntur,agamus;poſtea.n.q̃ prope magnam arteriam,aut uenam ulcus ortum eſt,celerrime bubones excitãtur . Cernitur autem aliqñ ipſa quoq; uena per totum * membrũ rubra, & calens,& diſtenta,ac ſi quis eã tangit,dolens.Ergo,ſi uel totũ corpus ſit plethoricum,uel malo ſucco redundet,difficilis curatio redditur:ſin ſanum planè ſit,facilis.Quippe excalfacere, & humectare modice totum membrũ,quò dolor mitigetur,oportet(noſti aũt eiuſmodi præſidiorum materiam)ipſi utiq; ulceri tetrapharmaco in linamẽto impoſito,liquatur id oleo potiſſimũ B roſaceo,uel,ſi id non adſit,relaxanti aliquo:toto uerò mẽbro,hapſo lanæ ex calente oleo imbuto circundato.Quinetiam ipſi ulceri calidum imponi medicamentũ oportet, ac ſuper ipſum,calidũ extrinſecus cataplaſma ponere,qđ ex farina,uel hordeacea,uel triticea, uel ambab⁹ miſtis conſtet:humorem aũt habeat aquam cũ pauco oleo. Non ſecus uerò ẽt ipſi adeni, q̃ phlegmone urgeri cœpit,ut mitigetur,imponi debebit primo die lana ex oleo calente madẽs , nõ aũt ſicut nonnulli faciunt,ſtatim addito ſale:poſt enim ſale utemur,cũ & tumor ꝑ totum membrum fuerit remiſſus,& dolor ulceris ſedatus.Quinetiã macedonicum,quod uocant, pharmacum ſimiliter,ſicut tetrapharmacũ,ipſi ulceri imponere licebit:etenim ſimilia inter ſe ſunt,ſolo thure tetrapharmacum macedonico ſuperante.At,ſi uel plethoricũ corpus ſit, uel malo ſucco redundet,curatio per ea,q̃ ſic calent,fluxionem ad membrum citat.Atqui nec alia ulla uti datur.Cogimur ergo aliàs ſanguinem mittere,idq; aut uena inciſa:aut mẽbris iis,quæ læſa nõ ſunt,ſcarificatis.Manu enim laborante,ſcarificabis crura:altero crurũ male habente,reliquum. Has nãq; uacuationes indicat ipſa copia,ſicut etiam ſuccorũ uitium, redundantis ſucci purgationẽ . Ac plerunq; poſt hæc præſidia,glandularum phlegmone deſinit.Sæpe tñ,uel ipſo,qui curat,ad corporis totius uacuationem ſegniore:uel ipſo,qui laborat, præ mollitie eã non admittente : earũ C phlegmone maior efficitur,ſic,ut ad ſuppurationem ꝑueniat. Sed &,q̃ Phymata quoque græce appellant,memoratis *carnibus,ſicubi fluxio in eas procubuit, citra ulceris occaſionẽ accidũt. Vbi ergo diſtentæ uehementer glandulæ ſunt,aut alia deniq; particula quæuis, quam phlegmone premit,cogimur toto corpore prius uacuato ipſam ſcarificare . Sanè uacuamus totũ corpus (ſicut in libro De plenitudine monſtrauimus) non modo cũ in redundãtiæ ſuccorũ eſt habitu, ſed ẽt cum mediocritatem ſuccorum cõtinet,ſi morbi magnitudo ſuadeat . Siquidem dolor, & calor *membri,in quo phlegmone ſedet,ẽt ſi purum ab excrementis totum corpus ſit,fluxionis cauſæ fiunt.Expedit igitur parcius id,hoc caſu facere:ac uacuare,prout maxime, tũ ætati laborãtis,tum naturæ,cõgruere uidebitur,æſtimatis præterea,tũ anni tempore,tũ regione,tũ ęgrotantis ipſius cõſuetudine:de quibus ſæpe iam in multis diximus ſic,ut, etiam ſi adhibita in ſermone non ſint,ſubaudire ea conueniat . Vbi uerò phlegmones ipſe ueluti feruor iam ſubſedit, mitigatoriis cataplaſmatis dimiſſis,ad ea,q̃ digerunt,paulatim eſt tranſeundum.Ac primũ cum mitigatoriis paulum mellis miſcendũ.Mox triticea farina in totũ prorſus auferenda, contentis hordeacea cũ melle uberiore. Deinde ad aliquod eiuſmodi digerentium medicamentorum eſt ueniendum,q̃ uel humida cõſiſtentia ſint,ſimiliter iis,q̃ in linamentis, uel linteolis excipiuntur D (Emmota græce uocant)uel cerati ſpecie. A duris autem abſtinendum eſt, qualia pleraq; emplaſtra ſunt:nã & phlegmonarũ reliquias contrahunt , & rurſus phlegmonem in ægra parte excitant.Quin,ſi pus aliquod notabile in ſuppurante particula ſit contentum,nõ expedit (quod nõnulli faciunt)protinus incidere,immo exhalationẽ moliri medicamentis ad id ualentibus,quorũ uſus ex affectu ſit cõiectatus:quippe, cum phlegmones naturæ quicquã in* membro adhuc reſtat,acria medicamẽta magis irritant,q̃ digerant . Cum uerò,qđ ex phlegmone relinquitur, ſcirrhoſum effectũ uidetur,fidenter iam ualẽtibus medicamẽtis uteris,ſed obſeruato bis in die, quem præſtent effectum,primum mane,ſecundo ueſperi . Quòd ſi balneo quoq; utatur, etiã in eo tempore fiat . Si quando ergo ægram partẽ medicamenti acrimonia irritatam uideris,ut tumentior,aut rubicundior ſit,aut magis doleat,mitigabis eam interea fomẽto, quod per ſpõgiã adminiſtrabis.Id aũt aliquando ex aqua dulci eſto, aliquando etiam ſal habente, ubi.ſ.ſcirrhoſiores phlegmonæ ſunt.Sin aliquando puris copia medicamẽta ſuperet, nec ea uideãtur tibi totum digerere poſſe,†ſecare exitũ ei,quod digeſtioni non ceſſit,ꝫeo potiſſimũ loco oportet,quo eſt editiſſimum:quippe tenuiſſimã etiam illic inuenies cutim . Memineris præterea in ſectione & alterius indicationis,q̃ ad effluxum pertinet:atq; ad ambo reſpiciẽs,ita,quod ſuppurauit,incide:ac deinceps medicamentũ aliquod eorum,quæ ſine morſu ſiccent,impone . Quòd ſi com-

li.4.ſ.4.t.3. f.472.c

† ἐπ' ἀκρον τὸ κῶλον.

*κῶλον.

*glandulis.

*μέρους.

*μορίῳ.

†τέμνειν χρὴ τὸ οὕτως ἀφιστάμενον, idest, quod ſic abſceſſit, ſecare.

putruisse portio aliqua suppurātis partis videbitur, excidi eā est necesse. Sanè quidā in ijs, q̄ in axillis, & inguinibus suppurant, in myrtei folij speciē semper excidi cutim iubent, qm̄ in ijs laxa ea naturaliter sit, ideoq; oē, quod ipsi aduenit, prompte recipiens: † p̄terea ipsa ex leui occasione phlegmonem facile cōtrahant. ‡At maximas aliqui sectiones facere solent: quarum occasione particula, vbi ad cicatricē est p̄ducta, nō solum turpissima redditur, sed ēt fit imbecillior, & q̄ sæpe homini ad motus sit in mora. Hæc igitur ipsi uitantes, sæpissime certe sola incisione, & medicamentis valenter siccantibus, huiusmodi affectus sanauimus. Quòd si aliquādo excidere aliquid p̄p multitudinem non puris modo, sed ēt corruptarum partium, fuit opus, contenti eramus sectione, q̄ myrti folium imitatur, planè non magna. Cum autem in ea excisione longitudo maior, q̄ latitudo sit, esto in inguine longitudo per transuersum ducta, nō aūt p̄ membri rectitudinem: quippe ita, cum membrum inflectimus, naturaliter cutis sibi applicatur. Post excisam cutim, medicamento, qđ Græci Mannam uocant, affectam partem implebimus: est autem ea *purgamentum thuris, leui adstrictione prædita, atq; hoc noīe etiam thure ipso ad nonnulla utilior. Thus.n. puris tm̄ mouendi facultatem obtinet, utpote nullam adstringēdi uim habens: magisq; id facit, qđ pinguius ex eo est, & magis albicās: sicuti etiam, quod flauum ex eo magis est, validius siccat. Mannæ uerò, ēt corticis thuris paululum est admistum: vnde. s. adstringendi vim hēt. Ipse uerò cortex thuris, tū adstringit, tū siccat insigniter. Itaq; ēt ad moderatiores sanguinis p̄fusiones eo utimur solo: sicut ēt ad valentiores solo vsto, sed tunc & cribrato, & in mollissimum puluerem redacto. Quin ēt mitigare prius incisam partem (sicut dictum est) quantum poscere uidebitur, oportet, *fomentis primū, dein cataplasmate, mox humectāte aliquo medicamento, aut non siccante: singulis. s. extrinsecus impositis. Nam in ipso ulcere tum manna, ut dictum est: tum ex p̄sidijs, q̄ linteolis excipiuntur, primum ea, q̄ pus citāt: dein ea, q̄ expurgant, sunt imponenda: post quæ, si cauitas etiamnum sit, quę impleant, adhibenda sunt: sin minus, ea, quæ cicatricem inducunt (græce Synulωtica, & Epulωtica uocant) ueluti quod ex cadmia conficitur. At, qm̄ in horum quoq; usu plurimis medicorum non paruum quiddam peccatur, non abre fuerit etiam de iis disserere. Tū nanq; ducere ulcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamenta applicāt, cum iā penitus sit impletum, nec quicq̄ illi restat cauum. Hinc illis accidit, ut cicatrices efficiant circumposita cute magis eminentes. Quò igitur illi cuti sint æquales, cōueniet id genus medicamentis uti prius, q̄ ulcus ad æqualitatem prorsus sit impletum, imposito super ipsas ulceris oras ex specilli mucrone medicamēto aliquo sicco ex iis, q̄ in ulcerū curatione retulimus: super reliquum, linamento dato, quod aliquo medicamēto ex iis, q̄ cicatricē inducant, & humida sint consistentia, fuerit imbutum. Cedente aūt prospere curatione, etiā id amouebis: ac postea sicco tantum medicamine uteris, lato specilli mucrone ‡ex eo‡ super toto ulcere uolutato. Foris aūt suffecerit linamentū, uel siccū, uel ex uino madens: ac potissimū qđ ex mollibus sit elychniis: cuiusmodi Tarsensia sunt, qm̄ hæc quoq; ad ulcera, q̄ supercrescant, submittenda uim aliquam obtineant. Atque hæc ducente nos rerum societate diximus.

E

F

G

† Ex antiqs, ita uertendum, ex leui occasione phlegmonem facile contrahat.

*ὑπόστεμα.

*ἐπιβροχῆς:

De curatione singulorum affectuum, qui ad inflammationem excitandam concurrunt. CAP. 6.

NVnc ad sermonem de phlegmone reuersi dicamus, cōem omnium phlegmonarum curationis indicationem esse uacuationem. Quæ uerò adhuc in generatione sunt, in ijs prior uacuatione est cōfluentis ad affectum locū sanguinis inhibitio. Inhibebitur is cōmode, si ipsam fluxionis causam inuenerimus. Sanè ea duplex est: aliquando.n. ex ipsa parte, quam phlegmone uexat, oritur: aliquando ex alia quapiā, aliisve. Ex ipsa, quoties aut calidior est facta, aut dolore (sicuti ante diximus) urgetur: nō ex ipsa, qm̄ uel ab alia quapiam, uel ab aliis, superfluum illi transmittitur: uel ēt ex totius corporis affectu. Fit igitur calidior, uel p̄p immodicum motū, uel aliquem ex Sole, aut igni teporem, uel acre medicamētum. Dolore uerò angitur, & propter intemperiem, & vulnus, & contusionem, & distorsionem, & tensionem, p̄terea obstructionem quandam, & spiritum flatuosum. Intemperies modo extrinsecus illi prouenit: modo ex succis, qui in ipso habentur corpore: Et extrinsecus, uel ab aliquo uenenatorum animalium: uel pharmaco, qđ uehementer excalfaciat, aut refrigeret: ēt ex ambiente nonnunquam: Ex ipso uerò laborantis corpore, cum id uitiosos succos, qui facultate sint dissimili, congessit. His igitur omnibus æstimatis, q̄ phlegmonæ adhuc in generatione sunt, earum causas prius abscindes: quæ uerò iam factæ sunt, has utique curabis solas. Ergo quidnam medenti agendum sit, si totū corpus male sit affectum, & dicta prius, tum in his non pauca sunt, tum in libro De plenitudine: & nūc summas eorum, quæ dicta sunt, recensebimus. Vbi enim æquabiliter inter se succi sunt adaucti, id & Plethos, & Plethoran Græci uocant: ‡nos plenitudinem, & succorum redundantiam diximus. ‡Vbi uerò uel flaua bili, uel nigra, uel pituita, uel serosis humoribus refertum corpus iam fuerit, eum habitum Cacochymiam (quasi succorum uitium dicas) non plethoram nominant. Ergo plethora, tum sanguinis missione curatur, tum frequenti balneo, tū exercitatione, tum frictione: p̄terea digerentibus medicamentis: & præter hæc oīa inedia: de quibus in iis, quæ De sanitate tuenda sunt prodita, dictum abunde est. Succorum uitium purgatione, quæ cuiq; superanti

A.li.4.f.3.
c.3.fol.451

H

A peranti ſucco ſit accommodata, corrigitur. Dictum porrò & de hac eſt in ea parte operis De ſanitate tuẽda, quæ de præcauẽdis morbis eſt inſtituta. Illinc igitur huc ea transferas, oportebit, ac cõſideres, quò nam ex ipſis uti maxime expediat. Siquidẽ, ſi iã febricitet æger, nec exercitatione uacuare exuperãtiã licet, nec unctione, quæ excalfaciat: ſed nec multa frictione, nec balneo: immo ſanguinis miſſione unà cum inedia, uel purgatione aliqua. At, ſi nõdũ febricitat, omnibus iam dictis utare, optimũ quodq; ad id, ꝙ inſtat, deligens. Illud enim patere, uel me tacẽte arbitror, eum, cui crura phlegmone laborãt, nõ eſſe uel ambulatione, uel curſu exercitãdũ: ſed nec ſtare illi eſſe iubẽdũ: immo ſedenti plurimum fricari, mox manuum motu exercitari, illi eſt ſatius. At, ſi cui in ſupernis partibus cœperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inãbulatione aut curſu eſt ſalutaris. Similiter & frictio his quidem ea potior eſt, quæ cruribus adhibet: illis, quæ in ſupernis partibus adminiſtratur: quippe præceptum in cõtrarium reuulſionis, in omnibus talibus commune eſt. Neque igitur, cum uel circa ſedem, uel aliquam huic uicinam partem initium phlegmones incidit, aluum deijcies: neque, cum in ueſica, uel cole, vel renibus eſt cœpta, pharmaca, quæ urinas prouocent, bibenda dabis: nec, ſi mulieri in vtero, uel pudendo inſedit, menſes huic prouocabis: ſed ad partes, quæ maxime longinquæ ſint, ſemper reuulſio

B nem facies, æſtimata ſcilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius ſtatu. Nam, ſi plurima ſuccorum abundantia ſit, nec exercitatione, nec balneo ſine periculo vtare: ſin exigua ſit, licet, & per hæc vacues Cæterum (quod dixi) hæc tum in ea parte operis de ſanitate tuenda, quæ morbos præcauet, ſunt ſcripta: tum in libro, qui de plenitudine inſcribitur: tum in ijs, quæ de phlebotomia, ſiue incidenda vena: tum, quæ de purgantium medicamentorum facultatibus edidimus. Sed, quod ad commonefaciendum tantum de ijs ſit ſatis, nunc etiam abunde eſt dictum. Itaque ad propriam de phlegmone diſputationem nunc eſt ueniendum. In qua primum merito verba faciemus de phlegmone, prout ab affectu partis, cui inſidet, oritur: quippe ſatis conſtat affectum illum principio tibi eſſe ſanandum: mox, quicquid iam phlegmones eſt factũ. Porrò interim ijſdem præſidiis ambo tolluntur: ueluti cum ex flatulento ſpiritu & dẽſitate particulæ dolor quiſpiam eſt ortus. Hoc enim caſu eorum, quæ modice calefaciunt (quæ etiã Chalaſtica, id eſt relaxantia, ſiue remittentia uocamus) vſus eſt commodus: ut qui pariter & conniuentia corporis laxet, & flatuoſum ſpiritum tenuet, &, quod phlegmones iam conflatum eſt, digerat. Ad eundem modum, & ſi ex frigido dominante intemperies ſit oborta: nam tunc quoq; calefaciendo non ſolum intemperantiæ, ſed etiã phlegmonæ, vnà medeberis. Itidem, ſi calor

C uehementior intemperiem fecit, refrigerantibus præſidiis ambo ſiſtes: ſiquidem intemperantia contraria ſemper requirit: Vacuatur autem, quod impletum eſt, non modo medicamentis iis, quæ digerunt, ſed etiam, quæ adſtringunt & refrigerant. Magiſq; profectò ad incipiẽtes phlegmonas frigidis adſtringentibuſq;, q̃ iis, quæ digerunt, eſt vtẽdum: atque etiamnum magis, ubi craſſum, quod confluit, non eſt. Sed, ſi ſanguis in particula, quam phlegmone prehendit, uehementer eſt impactus, non eſt amplius repercutientibus utendum: ſed tum digerere eſt tempeſtiuum. Vbi autem ex animalis punctu morſuue dolor incidit, duplex ſedandi doloris ratio eſt, uel uirus ipſum uacuando: uel, quod dolorem excitat, alterando. Sanè uacues id eorum medicaminum ope, quæ uehementer attrahunt: alteres iis, quæ ſunt contraria, idq; uel qualitatibus, uel tota ſubſtantia. Monſtratum nanque eſt in libris de medicamentis quædam eſſe totis ſubſtantiis inter ſe contraria: quædam ſolis qualitatibus. Sed & illud indicatum ęque eſt, ꝙ eorũ, q̃ contraria qualitate ſunt, methodus quæpiam ſit: eorum, quæ tota ſubſtantia ſunt aduerſa, methodus non ſit, ſed omnia ſint per experientiam inuẽta. Tu igitur, quæcunque methodo curandi explorentur, hinc diſces: quæ experientia tantum deprehendit, ea in iis operibus, quibus de medicamentis agitur, ſunt collecta, uno, quod de facultate eorũ inſcribitur: altero, quod de cõ-

.li.4.f.6.t.3. ol.496.d

D poſitione: & tertio, quod de facile parabilibus inſcribitur. In quibus operibus oſtendimus, quę nam ex ſola experientia: quæ nam ex ſola ratione: & quæ nam ex ambabus, inuenta ſint pharmaca Ergo methodus, quã hoc opere tradere inſtitui, in doloribus uniuerſis, qui uel ex animalium medicamentorum ue noxa excitantur, duplicem indicationem habet, nempe eius, quod dolorem creat, uacuationem, atque alterationem. Vacuant id tum calfacientia omnia: tum quę citra calefactionem uehementer trahunt, ueluti & cucurbitulæ, & caua cornua quædã, quibus nõ nulli cucurbitularum uice utuntur. Sunt autem, & qui ore ſuo uirus extrahunt, ægræ uidelicet particulæ admoti, ipſamq; labiis complexi. Huc ſanè pertinet & cauteriũ, & medicamenta, quæ cauteriis ſimiliter eſcharã efficiunt. Atqne hæc omnia totam eius, quod infeſtat, ſubſtantiam exinaniunt. Alterum auxiliorũ genus eſt eorum, quæ qualitatem per contraria alterant, ſ. exhibentibus nobis, ſi uehementẽ calorem ęger uel in ipſo demorſo loco, uel in toto corpore ſentiat, auxilia refrigerantia: ſin frigus ſentiat, calefacientia. Docuimus autem utraque in iis o-operibus, quæ de medicamentis ſunt ſcripta. At tales quidem omnis phlegmones communes medicationes ſunt: uariãtur autem pro lborantium particularum ratione Etenim id iam quoq; oſtenſum eſt, ubi de ulcerum curatione egimus: nec longo ſermone eſt opus ei, qui meminerit eorum, quæ ibi ſunt dicta, ſed ſat erit paucis tranſcurriſſe.

Indicationes, tum ex similaribus partibus, tum ex instrumentarijs, in inflammationum curatione præberi. CAP. 7. E

VNa itaque indicatio ex ipsis similaribus accipitur partibus: altera ex instrumentariis. Et ea, quæ ex similaribus sumitur, †modum calfaciendi, refrigerandi, siccandi, ac humectãdi determinat: Quæ uerò ex instrumentariis, tum locum ipsum, per quem uacuare oportet: tũ uacuationis rationem: tum uerò in similis speciei medicamentorum usu ipsum †pluris minorisq; modum. ‡ Ac de similarium quidem partium indicatione supra, ubi de vlcerum curatione est tractatum, diximus: de instrumentaria uerò hic agemus.

† τὸ ποσὸν. mensuram.

† Plus & minus.

In inflammationibus vacuandi indicationem, indicationem refrigerandi superare, contra in erysipelatis. CAP. 8.

CVm enim phlegmone duplici ratione à natura recessit, & ꝙ pars ipsa multo sanguine sit referta: & ꝙ eadem sit calidior: utiq; uacuationis indicatio refrigerationis indicationem uincit: contra. s. q̃ in erysipelate, in *illo nanq; refrigerationis indicatio magis urget, q̃ uacuationis. Quanq̃ utriusq; affectus curandi cõe caput est infestantis humoris uacuatio. Ideoq; post, q̃ refrigeratum erysipelas est, ad ea, quæ digerunt, medicamenta cõuertimur. In phlegmone igitur †tantisper est refrigerandum, quatenus & ad incremẽtũ eius sistendum inhibendumq; est commodum. Etenim, cũ immoderatus calor dolorem excitet, atq; etiam aliquid ad ægram partem attrahat, utroq; nomine augescere phlegmonẽ accidit. Ergo, quãtum refrigerationis phlegmonæ, ceu calido morbo, congruit, tantum certe, & incremẽtum eius inhibere est aptum. Idẽ parẽ gratiam præstat, & cum repercutit id, qđ affluit. Quod uerò ex eo, quod in laborante membro continetur, quidpiã in proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela est. Simili modo, & quæ modice excalfaciunt, utraq; interdum ratione prosunt, quoniam & dolorem sedent, &, quod contentum in laborante particula est, digerant: quippe dolorem mitigando, augeri phlegmonas uetant: digerendo, quod earum iam conceptum est, sanant. A.li.4.f.3.t. c.5.fol.45a F

† In antiquis codi. quibusdã additur ζεούσης. i. feruente.

Quatuor esse in totum vacuationum genera, quæ ex partium natura oriuntur. CAP. 9.

QVoniam igitur momentũ oẽ curationis laborantis phlegmone partis, in redundãtis in ipsa sanguinis uacuatione consistit: uacuatio autem hoc genus affectorũ excogitata est duplex, aut translato ad alias partes, qui in ægra continebatur sanguine, aut foris à corpore expulso: satius profectò est utraq; uti, obseruantibus diligenter, nequa ex accidenti læsio sæquat. Ergo, cũ gemina sit dictarũ uacuationum utraq;, quadruplex in uniuersum nascitur uacuantiũ auxiliorum genus. Translationis. n. sanguinis ad alias partes alterum genus est, ubi ipsa pars, q̃ phlegmone laborat, sanguinem abigit: alterum cum eæ, q̃ integræ sunt, ad se trahunt. Eius aũt, q̃ extra corpus educit, alterum sensibilibus effluxibus: alterum rõne tũ contemplabilibus ꝑficitur. Atq; id, quod sensibilibus effluxibus peragitur, aliàs per ipsam fit partem, in qua phlegmone residet: aliàs † per ea, quæ unà cum hac aperiuntur. ‡ Proinde etiam dissectionum notitia ad eiusmodi consortiũ intelligendum est opus. Ergo tũ hæ indicationes phlegmonarum curationem immutantes à partium natura præstãtur: tum supra has, quæ tum ex positu, tũ figuratione sumuntur: quas nimirum laborans locus, quà instrumentalis, non quà similaris est, indicat. G

† διὰ τῶν συναναστομουμένων αὐτῷ.

De reliquis Indicationibus Similarium & Instrumentalium partium communibus. CAP. 10.

SVnt etiam aliæ, quæ tum instrumẽtalium, tum similarium communes sunt: sicuti cum actionem earũ inspicimus: præterea an rara pars sit, an dẽsa: an acuti sensus, an hebetis. †Ad quæ omnia intentum esse oportet, qui rectè curare studet.

† Addendum ἢ ἀναίσθητον, i. an sensu careat.

Ratio Reuellendi, Deriuandi, ac omnino Vacuandi Inflammatas partes, iecinoris exemplo. CAP. 11.

QVoniam uerò (ut semper testati sumus) non satis est ipsa tãtum vniuersalia nouisse, nisi q̃s etiam in particularibus se exerceat, ita utique & nos nunc faciamus, nõ tamẽ omnia particularia percurrentes, sed ea tantum, quæ nobis satis esse lectori uidebuntur. Proponatur itaque iecur iam phlegmonen contrahere incipere: tum, quæ nam mali eius commodissima sit curatio, quæratur. Omnium ergo primum ab ijs, quæ retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, considerabis. Quòd si indigere inueneris, mox ægri uirtutem æstimabis, possit ne semel iustam uacuationẽ tolerare. Primum ergo ualida esto. Ab hac æstimabis ætatem. Nam, si puer sit, quæ per dissectam uenam fit (ut supra est monstratum) uacuationem non feret: uerum, cum pubertatem attigerint, iam pueri missionẽ sanguinis tolerant. Ergo pariter tum reuellendus, tum educẽdus, qui ad iecur fluit, sanguis est, interna in dextro cubito secta uena, ꝓpterea, ꝙ & è*regione, & ampla uia cum uena, quæ caua dicitur, societatẽ habet: hac nõ apparente, media secanda est: quòd si nec ea se ostẽderit, reliqua, ac tertia est incidenda. †Modum uero uacuationis tum ex redũdãtiæ modo, tum ex reliquis, quæ in superioribus diximus, inuenies, ætate, natura, tẽpore anni, regione, & cõsuetudine: tum ante hæc, ipsa laborãtis uirtute. Hæc enim in omnibus sunt cõmunia. Illud uerò, interna ne, an media, an humeralis uena, secãda sit, an ea q̃ iuxta malleolum est, an quæ in poplite; id uerò ex laborãte particula indicatur. Ac definitũ iã est in iis, quæ de incidẽda uena scripsimus, de uacuationibus id genus omnibus: diceturq; nũc, quantũ sit ad rem propositam opportunum: primumq; hoc ipsum, Non esse scilicet solum illud H A.l.3.f.14.t.3 c.12.f.315.g

* κατ᾽ εὐθὺ. i. è directo.

† Mensuram.

satis,

A satis, quod uacuandũ sit, inuenisse: ueluti sentiunt, qui amethodon sectam colunt: quibus nulla de laborantiũ locorum differẽtia habetur ratio. Non.n. ratio solũ, uerũ etiam vsus ipse indicat aliam alij parti vacuationẽ congruere. Siquidem ex ijs, quibus oculi tentari phlegmone cœperant, nõ nullos sola purgatione per aluum, vno die sanatos vidisti. Quã rẽ si quis facere in iecinore, cum phlegmone laborare incipit, tẽtet, maximam excitabit phlegmonẽ, æque ut, si, cũ renes aut vesica phlegmone tentari cœperint, quæ urinas cient, medicamẽta exhibeat: aut, si cũ uterus phlegmone laborat, menses deuocet: siquidẽ lõgissime † à tẽtata fluxione parte, ʒquod redundat, reuellere, nequaq̃ ad eam trahere cõuenit. Hac itaq; ratione, nec si uentriculũ aut intestina phlegmone occupare iam cœperit, medicamine, quod aluũ deiiciat, uti cõueniat. Eãdem cum his indicationẽ & uterus sortitur, sicuti cum urinæ vasis, pudenda. At vomitu vti pudibũdis laborãtibus, ʒin diuersaʒ reuellens auxilium est Græci Antispasticon vocãt. Eadem ratione in omnibus, quæ circa caput accidunt, medicamẽtum, quod aluum deijcit, ad cõtrariũ auertit. Siqua uerò circa fauces, & palatum, aut linguã, aut deniq; in ore, phlegmone laborare incipiãt, in his omnibus cauenda sunt, quæ pituitam per os euocant, Apophlegmatismus uocãt: quippe cum id simile sit, ac si deijcere aluũ, intestinis ægrotãtibus velis: aut vrinas mouere, cũ renibus

A.l.3.f.21.c.4. c.12.f.195.c.

† A parte, quæ fluxione teneri incipiat.

Interpretis uerba.

B aut vesicæ sit ægre: aut vomitũ lacessere, cum partes stomachi sint afflictæ. Satius igitur sit, ubi partes, quæ in ore sunt, phlegmonẽ accersere incipiant, deriuare ad nares. Pari modo uenã quoque, ubi hę partes sic laborãt, incidere humeralẽ in manu: si ea nõ cernitur, mediam: Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor sic afficiuntur, internã: In angina, quam synanchen græce uocãt, primas in manibus: secundas eas, quæ sub lingua habẽtur: At ijs, quæ in occipite sunt, afflictis, etiã eã, quæ in cubito est, nec nõ eam, quæ habetur in fronte: Renibus uerò, & uesica, & pudẽdo, & utero sic habentibus, eas, quæ in cruribus sunt sitæ, ac potissimũ, quæ circa poplitẽ sunt: sin minus, eas, quæ iuxta mallelos: Ac ꝑpetuo quidem in omnibus eam, quæ è directo est: ubi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra sunt manu: ubi lienem, contra. Itaq; statim prima uacuationis diuersitas pro particularum diuersitate uariatur: constatq; cõmunem indicationẽ nõ magis esse utilitatis, q̃ noxæ, causam. Siquidẽ, ꝙ uacuãdũ sit, id cõmunis indicatio est: unde autẽ, aut quomodo, uacatiuo sit facienda, id æger ipse docet locus. Ad eundẽ nanque modũ, vbi pectus, aut uentriculus, aut partes circa collum caput ue, phlegmone laborãt, excogitatũ est artus uincire. Quippe ipsum, ꝙ phlegmone infestatur, uinciẽdum non est: sed, si in manibus phlegmone est orta, crura: sin in cruribus, manus.

C *Ratio Refrigerandi ac Adstringendi inter initia Inflammatas partes.* CAP. 12.

SEd nec refrigerare inter initia, aut adstringere, citra laborantis particulæ indicationẽ utilitatis magis, q̃ noxę, sunt causæ. Nam in particulis, quæ circa artus sunt, sat fuerit etiã spõgiã uel ex frigida aqua, cui paululũ aceti sit immistum, uel ex aqua sola madentem, imponere: sicut etiã ex uino aliquo austero: In iecinore uerò, si phlegmone laborare cœpit, nemo cõpos rõnis his utatur: immo nec si melino infundas, aut myrteo, aut mastichino, aut nardino, aut lẽtiscino aut aliquo oleo, quod adstringat, aut etiã alio quopiã, cui absinthium sit incoctum, ne horũ quidem ullum cõueniet frigidum, sicut nec ullum cataplasma frigidum. Sed, si mala præcipue cotonea uino incoquens, cataplasma ex eo præparaueris, si iecur phlegmone laborare adhuc incipiat, ne id quidẽ admouebis frigidũ: ueluti nec oleũ, ut dictũ est, præparatũ, uel oculis, uel oris partibus, sicubi hæc tẽtari phlegmone incipiãt. Auri uerò, etiam si acetum cum rosaceo infundas, nihil offendes. At nõ est hoc oculis phlegmone laborãtibus utile, ueluti nec medicamẽ, qđ ex moris conficitur, aut aliud quippiam eorũ, quæ Stomatica græce dicũtur: sunt enim eiusmodi omnia oculis tristia, quanquã genere sunt ex ijs, quæ indicentur. Glandulis uerò phlegmone tentari incipientibus, sæpe solum oleum calens sat fuit.

D *Quid differat Victus ratio, Iecinore, aut Ventriculo, & Glandulis, ac Artuum partibus inflammatis.* CAP. 13.

SEd & reliquus uictus ordinãdus is, quibus, † glãdulæ, aut etiam aliquid circa artus phlegmone tẽtatur, unam tãtum indicationem habet, quæ tot ac talia exhiberi iubet, quot & qualia facillime concoquẽtur. Nec quicq̃ refert, alicã, an ptissanam, an mulsam, an punicũ, an malum, an tale quippiã exhibeas. At, si iecur phlegmone infestatur, exquisitissimo uictu est opus: æque profectò, & si uentriculus sic laborat. Quippe munus eorũ toti animali est cõmune: acceditq; omnibus animalis partibus maximũ incõmodum, siue non probe concoctum alimentum sit, siue nõ rite in sanguinem cõuersum. Artuum uerò partes tm̃ alimenti capiunt, quanto sunt nutriendæ. Quo fit, vt, siue ex malo, quod probe in uentriculo sit concoctũ, alimentum ad eas ꝑueniat, siue ex alica, siue ex ptisana, non multum interfit. In iecinore uerò quantum referat nutrimentorum differentia, tum ꝙ maximam in utranque partem uim habeat, hinc discas, licet.

A.l.1.f.4.c.25 fol.82.c

† ἤ τι τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων. i. aliqua pars circa extrema, sic antiquus interpres & paullo supra, & paullo infra transfert semper τὸ κῶλον extremum.

Quæ Nutrimenta medicamentave assumpta Iecinoris inflammationi conueniant. CAP. 14.

NAm expelli è iecinore oportet, quicquid in eo tum amaræ bilis, tũ saniei, q̃ ex phlegmone prouenit, est collectum. Id uerò fieri nequit, nisi & vasa, quę sunt in uiscere, detergeantur, & meatus, q̃ ad ieiunũ pertinet, sit apertus. Ergo alica, cum & huic inhæreat, & uasa, q̃ in uiscere

funt condita,obftruat,præcipueq; eorum ora,& bilem in inteftinũ defcẽdere,& alimentum in totum corpus digeri ꝓhibet. Pofcit ergo tum iecur ipfum,tum os meatus,qui bilem trãfmittit, cibos & pharmaca,quæ obftructa recludant. Talia uerò omnia funt,lenta quidem minime,fed tenui confiftentia,& qualitate mordente. At uerò ab his,vtpote mordẽtibus,phlegmonæ iritãtur.Quare quæ citra morfũ ea detergeãt,indigemus,cuiufmodi.f.mulfa eft. At nouimus dulcibus omnibus tũ iecur,tũ lienẽ maxime intumefcere.Superfunt igitur,quæ culpa vacãt, ut in cibis ptiffana:quippe quæ fine morfu deterget,ut in pharmacis oxymeli aqua miftũ. Nã & punicum,& malum,& cætera,quæ adftringũt,dum bilis meatus os arctant,bilem ipfam excerni ꝓhibent:atque inde iecinoris phlegmonis funt incõmoda,præfertim ijs,quæ in cauo uifceris cõfiftunt:quibus ad anguftias,quas facit ipfa phlegmone,etiam ea,quæ ex adftringẽtibus & lẽtis fit cibis,accedit.Ac,quæ mordẽt,ea phlegmonas ipfas,quæ in cauo funt uifceris,magis irritãt: quippe ijs,quæ in gibbis eius cõfiftunt,mutata iam ueniũt ea,quæ affumpta funt, ita,ut nec,quæ adftrictoria funt,fimiliter adhuc adftringant:nec,quod mordẽs eft,fimiliter mordeat:nec quod ꝓpter lentorẽ in anguftis vafis hærebat,fimiliter etiamnum maneat lentum. Eft autẽ his occafio mutationis duplex,& quod prius funt cõcocta:& quod fanguini,qui in iecinore prius erat,funt admifta.Cauo autẽ iecinoris phlegmone obfeffo,ꝓtinus etiam venas,quæ in mefenterio funt, unà phlegmone laborare eft neceffe,quãdo ex ea,quæ ad portã pertinet,omnes fint ortæ: protinus etiã, quæcunque ofculis earum incidunt,uim fuam oftendunt. F

Aduerfus Attalum Methodicum, qui Theagenem Cynicum inflammatione Iecinoris laborantem relaxantibus cataplafmatis enecauit. CAP. 15.

AN tibi ad communẽ phlegmones curationem parua ex particulis ipfis accedere differẽtia videtur?Mihi fanè maxima uidetur:quamuis ij,qui Theffali ftupiditatẽ æmulantur, communẽ indicationẽ folam fatisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiam eorum curationem, quam Theageni philofopho Cynico adhibuerunt:fiquidem hanc norũt plurimi propter viri famã, ut qui publice difputare in Traiani circo* quotidie fit folitus. Erat,qui hominẽ curabat,unus ex Sorani difcipulis, nomine Attalus. Is impofuit quotidie iecinori cataplafma ex pane & melle,haud intelligens vifcus hoc mediocriter adftringi debere ꝓpterea,quod animalibus altricis facultatis principiũ fit,& venofum ab hoc oriatur genus. Ita igit uifcus curauit,ficut bubonas,meris.f.& folis relaxantibus utens,cataplafma ex pane & melle ipo nens:ac prius oleo calẽte perfundens:tũ forbitione ex alica cibans.Hæc nãq; tria fermè omnibus nunc amethodis iftis Theffalijs ad acutorum curationem fufficiunt. Vifum autem eft mihi feorfum Attalum monere,ut adftringens aliquid admifceret, nec nudis uteretur relaxantibus. G Ac de uifceris quidẽ natura nihil erã homini dicturus (id enim fuiffet planè afino fabulã narrare)fed,quod me ꝑfuafurum homini arbitrabar,& cui omnes homines facillime afsẽtire video, id tantum expofui,nempe lõgam experiẽtiam medicos docuiffe,vt iecur mifta medicamentorum materia curarent:eam autem fcriptam inuẽturum in ijs medicorũ libris, qui fint de medẽdi ratione cõfcripti. Si ergo,inquam,tibi uidetur,mifce aliquid de abfinthij coma diligenter tũfa,cataplafmati:oleo uerò,totius herbæ aliquid, modice id,quemadmodũ alios cernis in illo incoquẽtes. Cataplafmati verò Myrobolani† piefma,& irim,& iunci florẽ, aut narditidos herbæ radicẽ,aut cyperi mifcebis:nõ inutile fit,& ex vino ea aliquãdo præparare,ac mifcere interim etiam de fece ipfa:quin etiam aliquid adftringentium incoquere malorum,cuiufmodi cotonea funt,& quæ vocantur ftruthia,præterea,quæ Romæ abundant, vocata ceftiana. Oleũ verò (nã id quoque video mifcere te) non quodlibet efto, fed uel hifpanum,uel hiftricum,vel crudũ,vel lentifcinum,uel myrteum,vel melinũ, vel nardinum vnguentum. Porrò aliam materiam plurimam effe dixi eorũ,quæ incoquere liceret:nam & lẽtifci tenera germina,& myrti,& rubi,& vitis præfertim fylueftris,à qua œnãthen uocatã decerpimus. Non alienum etiam fit & atticum *hyffopum tum cataplafmati,tum etiã ceratis mifcere:nam & cerata quæpiam illi ex eiufmodi materia imponere poft cataplafma fuafi. Et apponere illi tẽtabã vniuerfam deinceps curationem,quò fcilicet etiã,quæ à medicis grecæ Epithemata uocãtur, ex mifta materia cõponeret. Nam melius,inquam,eft fublato cataplafmate aliquid fuper vifcus effe. Attalus uerò fermonẽ meum interpellans,Nifi multum(inquit)tibi tribuerẽ,nihil horum toleraffem:nam, in quibus fuperiores medici paffi naufragia funt prius,quàm uera medicina inuẽta à noftris effet,ea mihi veluti ignaro fuades. Cæterũ tres (inquit) aut quatuor dies fine me Theageni ex mea fentẽtia profpicere,& fanum eum penitus confpicies. Sed quid,inquã,fi,cum fubito pauci & hi lẽti apparuerint fudores,moriatur,recordaberis ne,quæ promiferis,ac de cætero fententiã mutabis? Atq; Attalus poft hæc abijt irridens,nec quicquam præterea refpondens,fic, ut neq; de alica quicquam me confulere permitteret:fed nec quòd ex ijs,quæ urinas cient,mifcere aquæ paulo poft oporteret,quod fcilicet iecinoris gibba effent afflicta.Nam,ficut iecinoris cauum ꝑ aluũ purgatur, ceu paulo fupra diximus,fic gibba eius ꝑ ea,quæ modice urinas mouẽt, cuius generis eft apiũ.Procedẽte autem tẽpore,ubi phlegmone iam concoquitur,etiam ualentioribus uti licet,affaro, & celtica nardo,& phu quod uocant, & petrofelino,& fmyrnio,& meo:ficut etiam per uentrem

vacuare,

*γυμνασίῳ.

A.li.1.f.1.d.5 c.1. fol.9.f

†quod à myro balano expreffa reliquũ eft.

*œfypũ,legunt antiqui codi.

A uacuare,si cauũ afficitur,cnico cibis admisto,& urtica, & mercuriali, & epithymo,& * filicula: oĩbus præterea,quæ modice aluum deijciunt. Magisq; in remissionibus tum his ipsis audacius q̃ ante utẽdũ,tũ uerò quæ his sunt ualẽtiora,partim in ptissana incoctis,partim tunsis,ac ĩ mollissimum puluerẽ redactis:exhibenda uerò & hæc sunt uel ex ptissana,uel ex aqua. Ego nãque etiam filiculę aliquid in ptissana aliquãdo incoxi,& nigri ueratri corticẽ. Etiam clystere uacuare eos conueniet,inter initia uel sale,uel nitro,uel aphronitro aquæ mulsæ admisto,cõtẽtis: in remissione uerò,potissimũq; siquid scirrhosum relictum è phlegmone est,etiam ualẽtoria medicamẽta miscentibus:quippe hyssopum eo casu aquæ incoquimus,& origanũ,& colocynthida, & minus centaurium. Opportunissima nãque ad scirrhum sunt iecur,& lienis,† siue quis parum habita de his ratione,glutinoso cibo utatur,sicut Attalus,qui Theageni quotidie alicã exhibuit:siue nihil offerat,‡quod tum obstructiones eximat,tum detergeat. Verũ quod cõtingit Theageni,uel potius Attalo,dici est tempus. Vt enim promiserat post tres dies daturũ se hominem à iecinoris phlegmone liberatum,tum magis,q̃ prius,calente oleo uiscus plurimus perfudit:tum cataplasmate frequẽtius est usus,hac diligẽtia fœlicius sibi curationem cessuram sperãs:respõditq; percõtãtibus de Theagene gloriabundus, meliora. Cæterũ contigit, prout ipse prædixeram,subito hominem mori. Et,quod omnium maxime dignum risu fuit, ducebat Attalus secũ ex ijs,qui de hominis statu rogassent,quosdam,quibus ostenderet adeo recte eum se habere, ut iam esset lauãdus,lætusq; cum multis ingressus est domum,in qua iacebat: cum Theagenẽ mortuũ quidã ex amicis,qui & Cynici quidã erãt,& alioqui philosophi , lauare ex more pararent. Itaque etiam usque ad mortuũ accedere,idq; unà cum spectatorum cœtu Attalo cõtigit: utpote cum nemo intus lugeret. Nam Theageni nec seruus erat,nec puer , nec mulier,sed cũ eo soli amici philosophantes versabãtur: qui iusta quidem mortuorũ, citra tamen omnẽ luctum obibant. Atque hanc laudẽ Thessalius asinus inter multos spectatores est cõsecutus, ostendens explicatum à phlegmone hominem intra quatuor(ut pollicitus est)dies.Reliqui uerò methodici, cum innumeros quotidie iugulent,adeo rationẽ curãdi mutare adhuc nolũt,ut, quæ à medicis sunt scripta,qui artis operibus vere insudarũt,ne uel semel experiri uelint: adeo idelebile vitiũ vehemens ignorantia est, præsertim si cum superbia sit coniuncta. Eiusmodi igitur in omnibus sunt Thessali sectatores.

*Polypodio.

Non nulla quidẽ exẽplaria grę ca habent, ut Linacer uertit: impressa autẽ hoc modo.

†Si quis ipsa neglexerit, uel glutinoso cibo vsus fuerit, sicut Attalus,qui Theageni quotidie alicã exhibebat , ac nihil offerebat.

A.li.1.[illegible] c1.fol.[illegible]

Qua ratione Viscera quædam facile Scirrhosis affectibus corripiantur: ac de ea, quæ à Particulis præbetur, Indicatione. CAP. 16.

C NObis autem uitandi eiusmodi errores sunt:ac,si nihil aliud suppetat,saltẽ ipsi experientię credendum. Id quod ipse perpetuo suadere nõ desino ijs, qui circa rationem parum sunt exercitati.Nam melius profectò ijs est,quãdo & rudes sunt,& simul in rationabili methodo, q̃ nos nunc ꝓdimus,minime exercitati,ut nihil penitus ex *ratiocinando accipiãt.Quippe iecinoris substantia scirrhis maxime opportuna est, vtpote quæ naturaliter lutosum quippiã cõtinet,veluti medicus quidam nostri temporis ꝑ iocum dixit. Lienis verò rarior substãtia,q̃ iecinoris est,cæterum crebrius scirrhosis vitijs affligitur,propter nutrimenti , quo utitur , speciem. Monstratũ nanq; est,ꝙ crasso nutritur sanguine,qui ueluti limus purioris est, facillimeq; nigra bilis efficitur:ideoq; etiam ipsum,melancholicum ‡siue atrum‡appellamus excrementum.Atq; hæc duo uiscera scirrhosis tumoribus tentari,uel experientia ipsa clare indicat . Renes uerò,ꝙ cõditi sunt,tactum effugiunt:cæterum hos quoq; facile scirrhis dẽphendi ratio docet,atq; idcirco nephritidas † alias facile solubiles,alias ægre solubiles esse.‡cũ renes,ambo habeãt,q̃ in uiscerum utroque prædicta sunt inesse,tum substãtiæ qualitatem,tum excremẽtorum, quæ per eos dilabũtur,uitium.Quo fit,ut,qui crassi succi cibis uescant,calculi uitio corripiãtur.Ergo,quãto trium *horũ uiscerũ scirrhosi affectus difficilius curantur,tanto magis esse solicitos oportet , ne D quis in hos incidat. Maxime autẽ(ut dictum est) incidũt,qui ipsis phlegmone uexatis, ijs cibis vtuntur,qui crassos lentosq;succos efficiant. Quin etiam eiusmodi affectuũ medicamina inter omnes conuenit ea esse,quæ dissecent,& dissoluant,& frangant:quæ utique ex eorum sunt genere,quæ obstructiones eruunt & detergẽt,cæterũ uiribus valẽtoria. Horum non solum materiam, sed etiam facultatẽ in opere de simplicibus medicamẽtis exposuimus. Itaq; etiã breuior nunc ero,contentus generali facultate,& sola methodo,cum paucis exemplis.Nã,cũ & facultatum materiam iam habeas præparatam:&,quæ curationẽ vnà coindicent,sint prædicta : nihil nunc aliud superest,nisi ut ꝓprias cuiusq; morbi indicationes cõmemorem.Coindicãtia igitur voco uirtutem,naturã,ætatem,anni tempus,regionem , & consuetudinem,& siqua sunt id genus alia. Proinde de ea,quæ à particulis sumitur,indicatione deinceps dicã,initio ab ea, quæ à iecinore sumitur,sumpto. Quippe,ubi id phlegmone laborat,quæ extrinsecus applicantur , ea mistę esse facultatis debere postulat, idq; non in generatione phlegmones modo,(est.n.id omniũ phlegmonarũ commune:quãdo etiã,siquis repellentibus tãtũ illo tẽpore utatur , non peccet) sed etiã cum nec affluat amplius quicquam,nec repelli, quod in laborante particula continetur,possit. Accidit enim hoc quoque multis de causis.Sanè in principio tum parum est,quod affluit:tum magna ex parte tenuius: tum partis ipsius,quæ recipit,uirtus non nunquã ualẽtior,

A.li.3.f.14.c.3 c.11.f.315.c

* ἀναλογισμῶν.

† Græci codices legunt τὰς μὲν ἀλύτους τοπάμπαν εἶναι, τὰς δὲ πάνυ δυσλύτους.i. alias omnino ĩsolubiles, alias ęgre admodum solubiles.

utpote nondum lassata: tum quod in afflicta continetur parte, nondum uiolenter impactũ. At, cum phlegmone in uigore suo iam cõsistit, tum multus in ea sanguis cõtinetur, isq; crassior subinde, ac uehementer impactus: tum uirtus partis iam est debilior: quam alioqui ualentem requirimus, quò. s. à se superuacua amoliatur: quandoquidẽ haud satis potens est adstringentium p̃sidiorum uis, q̃ sola totum efficiat. Quippe põt hæc cogendis, ac constringendis, & ueluti densandis, & exprimendis corporibus, q̃ tenuiora cõsistentia sunt, ad circumpositas partes expellere: cæterum, nisi etiam laborãtis particulæ uirtus aliquid auxilietur, nihil adeo magnũ efficiat. Tunc igit̃, q̃ a phlegmone sumat, una duntaxat agendorum est indicatio: hanc Græce Diaphoresin uocant (latine digestionẽ euaporationẽve dixeris:) hæc humorẽ, q̃ in phlegmone obsessa parte cõtinet, p̃ meatus insensibiles educit. Quæ uerò ab ipsa sumitur parte, ea in diuersam nos partem trahit, s. robur eius seruari iubens. Coeũtibus igit̃ una contrariis indicationibus, compositũ quoq; esse medicamentũ oportet. At, femur si phlegmone laboret, aut tibia, aut cubitus, aut brachium, aut, qui in his sunt, adenes, causa nõ est, cur horum robori consulas. Hæc tibi cõmunis indicatio sit in omnibus iis partibus, quarum munus eiusmodi est, ut toti corpori sit ex usu. E

Vnde similia dissimiliave medicamenta, maioris quoque, ac minoris ratio, & locus uacuationi aptus, indicentur. CAP. 17. F

ERgo nec lienem tantum relaxantibus curare oportet, cũ hic quoq; ex iecinore, quicquid limosum, & melancholicum est, expurget, propterea scilicet, q̃ ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obstructio q̃dam in eum incidit, aut phlegmone, potissimum cum scirrhosa fit, tum ea, q̃ obstructiones eximant, tum quæ dissecent, uehementiora exigit. Nam, quale medicamentum iecinori est absinthium, tale est lieni capparis cortex: quale rursus iecinori, quod uocãt eupatoriũ, tale est lieni scolopendrium. Siquidẽ similia genere medicamenta, ambo uiscera postulant: cæterũ tanto ualentiora lien, quanto crassiore utitur alimento. Scirrho igitur laborantibus ipsis conuenientia nutrimenta sunt genere quidẽ eadem, sed maioris minorisq; rõne dĩa. Itaq;, & si capparis ex oxymelite edatur, utilis sanè est utriq; uisceri, cæterum nec ipsa pari modo, nec similiter mistum habẽs oxymeli: nã & ipsa copiosior, & ex minus diluto oxymelite lieni erit utilior. Atq; hæc dĩa est, q̃ ex maioris minorisq; ratione accepta est. At similiũ genere, uel specie, aut quomodocunq; dixisse libet, p̃sidiorum, ex actione & * compositione indicatio sumpta est. A societate uerò cũ uicinis partibus, quod idẽ cum situ est, illa capiuntur, q̃ gibba iecinoris per renes expurgari oporteat: caua uerò p̃ inferiorẽ uentrem. In liene uerò alterã duntaxat esse superflui uacuationem: cum, q̃ per renes agatur, nulla huic uisceri uacuando uia pateat. Proinde, ubi phlegmone premitur, deiectoriis id medicamẽtis, tum detergemus, tum lacessimus, quò dimittat relaxetq; superuacua. Sanè duplex ratio est eiusmodi medicamentorum usus. Cum partes superius positæ laborant, per ea, q̃ eduntur, ac bibuntur: cum inferiores, per id, quod fit per clysterem infusum. Quãdoquidem, q̃ eduntur, ac bibuntur, eorum uis ante, q̃ ad inferiores partes perueniat, resoluitur: q̃ infusa sunt, ea oĩo ad ieiunum usque ascendere nõ possunt: immo, etiam si admodum nitaris, fortasse tenue tantum intestinum contingant. Ergo illud quoq; ex partium positura didicimus, nempe inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterem infundendum: superioribus uerò, atq; etiam ipsi uentriculo, lieni, & stomacho, superne aliquid exhibendum. Voco hoc loco stomachũ, gulam, quã proprie Græci stomachum appellant: non nunquam enim ita etiam uocant os uẽtriculi: ueluti cum stomachice † anima linqui aliquos dicũt. Verum gulæ, quæ proprie uocatur stomachus, cataplasmata super spinã dorsi imponimus: † nõ autem ad pectus idem facimus, cum os uentriculi phlegmone urgetur, siquidem spinę gula sup̃ iacet, per collum & pectus deorsum usq; ad uentriculum porrecta. G

* διαπλάσεως. .i. conformatione.

† συγκόπτεσθαι .i. syncope corripi.

† *Non autẽ in parte anteriore, quemadmodum cum os &c.*

Quo pacto differentia remedia indicet laborans locus. CAP. 18.

NEque igitur hæc nouere, qui Thessalum imitãtur (ideoq; oẽs vna ratione curãt) neq; utiq; illud, q̃ omne membrũ phlegmone laborans, nisi cutim sibi circundatam habeat spissam, tenuis saniei foras aliquid dimittit, ac laxat. Eo fit, ut ex ijs, quæ ĩ ore, & naso, & faucibus, & stomacho, & intestinis, & uentriculo, & uisceribus omnibus sunt, aliquid foras effluat. Ad eũdem modũ etiam ex interna facie pectoris, cũ phlegmone premitur, excernitur aliqua sanies. Quem admodum igitur lien, & iecinoris caua, per intestina: gibba uerò iecinoris, & renes, per urinas purgantur: ita pectus, ubi interna eius phlegmone tentantur, per membranam, qua tegitur (Hypezωcota uocant) aliquid in medium sui pulmonumq; spatium trãsmittit: id autem expurgari per eandem, qua pulmo, uiam debebit. Dabimus igitur ijs, qui sic laborant, medicamenta, quibus tenuatoria sit uis, quibus, & uiæ aperiantur, &, quæ deferenda per eas sunt, dissecentur ac dissipẽtur: præsertim cum uel crassæ cõsistentiæ sunt, uel glutinosæ, qualia in ijs sunt, quos empyos uocant. Deligẽda tamẽ ex ijs sunt, (quãdiu adhuc phlegmone inualescit,) quæ mediocria sunt: cum uerò planè iam decreuit, aut penitus cessauit, & educi excremẽta postulant, quæ ualẽtoria sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tũ ptissanæ cremor, tum mulsa: ualẽtius autem & urticæ semen, & mulsa, in quam coniectum fuit paulullum aliquid acrium herbarum, quales sunt origanũ, & hyssopum, & calaminthe, & pulegium, & illiricę ireos radix. Quòd si uel plus H

horum

A horum admisceas,uel irin in mollissimũ puluerem tunsan cribatamq; in mulsam immittas, maxime incidens,medicamen habebis.Ad eundem modum,& quod ex marrubio cōficit,oxyme li,aliaq; eiusmodi ualenter crassiora excrementa,quę in pectore,& pulmone continētur,incide re possunt.Omnium eorum copiam inuenies in operibus iis,quæ de medicamentis edidimus.

Differre curationem inflammationum,quæ in summo,& in profundo sunt corpore:ac de reuulsione pro ratione partium laborantium. CAP. 19.

NOn solum autem iam dictā remediorum differentiam ex laborante loco didicimus,sed ēt illud,q̃,quæ in summo corporis phlegmone laborāt,ea propriis phlegmones remediis curentur:quæ in alto sunt corpore,si cum his aliquid acrium medicamentorum sit immistum: resoluuntur enim eorum uires,dum alte descendunt.Hac ratione,& cucurbitula(strenuum planè auxilium)est inuenta,tum ut foras euocentur,quæ sunt in alto:tum ut eximantur atq; eruanē,quæ iam in scirrhum abeunt.Verum utendum cucurbita in ipsa parte,quę phlegmone urgetur,inter initia non est,immo postea,q̃ totū corpus uacuaueris,ac necessarium sit,eorum,quę in inflammata parte continentur,aliquid educas atq; eruas,aut etiam foras uersus attrahas.* Gene-
B randis autem adhuc uitiis,minime ipsis mēbris,quæ laborare incipiunt,sed iis,quæ continuata his sunt,cucurbita imponi debebit,auellendi in contrarium causa.Sic nanq; ad mãmillas cucurbitam imponimus,cum sanguis ex utero profluit,defixo maxime in ipsis communibus pectoris & uteri uasis,eius ore.Sic,si ex naribus sanguis profunditur,præcordiis maximas cucurbitas affigimus.Sic & omne aliud sanguinis profluuium ad cōtrariũ per cōes uenas auertimus. Quẽadmodum rursum,& sanguinē(si ita est opus)attrahimus:siquidem cum mēses euocare in animo est,in pube,& inguine cucurbitā figimus.Præterea cucurbita in occipite defixa efficax est remedium ad oculorum fluxiones.Vacuari tñ prius totum corpus expedit:nam,si†refertum sanguine;corpus sit,in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris,totum ipsum implebis. †pletoricum.

Ea medicamenta ad curationem usurpanda,quæ noxiam qualitatem cum ea,quæ conuenit,admixtam non habent. CAP. 20.

ERgo hæc oīs phlegmones communis*indicatio haudquaquam similiter in qualibet parte administratur. Accedit ad omnia,quæ prædicta sunt,pro non leui portione,ipsius exhibendi medicamenti natura.Neq; enim absolute,si adstringere incipientem phlegmonē est opus, quid libet adstringens in iis,quæ deuoranda sunt,adhibebimus,sed ea,quibus nulla corruptrix admi
C sta uis est.Nam calchantus inter præcipua adstringit,sicut etiam misy,& sori,& chalcitis,& diphryges,& ęs ustum,& squama eius,& flos:uerum hæc medicamēta deuorata,noxia sunt: quo circa stomaticis ea miscere tutum non est,defluit nanq; interdum ex his aliquid ad uentriculū. Sed nec aloen probe miscueris iis medicamentis,quæ phlegmone alicuius causa,quæ intus con stiterit,deuoranda sunt:quando huic quoq; admista purgādi uis quędā est.Cæterum,ubi phleg mone prorsus inclinauerit,siquis paululum aloes admisceat causa deiiciendi uentris, qui prorsus non deiecerit,nihil lædet.Verum satius est mercuriali,aut urtica,aut cnico,aut taliū aliquo, aluum sic laborantiū subducere.In summa uerò,siquis eam,q̃ à partibus ipsis præstatur,indica tionem adimat,nihil obstat,quo minus medicinā nō sex mensibus, sed sex diebus totam perdi scas.At uerò,nec si,quæ à partibus sumitur,indicationem adiicias, iā totum,quod exigitur ad curationem,habeas,nisi etiam methodos de medicamentis didiceris. Itaque eas aggrediatur, oportet,quisquis consummate sanaturus est morbos.Nunc enim,si alicuius medicamenti meminimus,id(vt sæpe testati sumus)exempli causa fecimus.

Quid differat phreniticorum,& lethargicorum curatio:ac de loco Principis animæ facultatis,aduersus Thessali sectatores. CAP. 21.

D SEd adiiciamus adhuc ea,quæ de indicatione,quæ à partibus sumitur,nōdū attigimus, Thessaliorum istorum sectam euidentissime præcipitantes:qui, cum nec dissectionis rationem attigerint,nec partium actiones usus ve norint,tamen,cum floccos carpentem quenquā cernunt, & festucas legentem,audent oxyrhodino caput madefacere,nostro exemplo.Nam cur,quæso, nō thoracem potius?siquidem indicatorie remedia inueniunt. Sanè fieri potest,ut etiam corde affecto phreniticus quis efficiatur.Empiricus nanq; ab experientia se ait eiusmodi medicamentorum nactum inuentionem.Qui autem,& hanc uituperat,& inquisitionem de actionibus refugit,huic unde,quæso,succurrit,ut pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat? Cęterū, hoc ipsum oxyrhodinum,quod capiti phreniticorum applicamus,ceu,quidam ex amicis dicere solebat,non solum amethodos istos Thessali sectatores, sed etiam reliquos manifeste redarguit uniuersos,quicunq; principem animi partem in corde statuunt. Nam, cum aliquãdo uidissem quendam ex Athenæi discipulis caput aceto,& oleo mistis perfundentem,prohibui:iussiq; pectori admouere id remedium:quippe læsam in delirio esse partem principem, eam autē esse authore Athenæo in corde: itaq; non recte relicto pectore caput eum,integrum præsertim mēbrum,uexare,eiq; negocium facessere nunc oxyrhodinum infundendo,nunc radendo,tū spondylium,aut serpillum,aut id genus aliquid admouendo,immo uerò si malum traheret,etiam ca storeum,

A.li.3.f.1.t.3. c.3. lo.197.g.

storeum,aut certe etiam cucurbitā : quippe id esse persimile, ac si,cui in femore phlegmone sit, E
calcaneo remedium applicet.Quin etiam in lethargicis nemo est,qui capiti nō applicet auxilia: A.ibidem
nam & id uitium contrarium quodammodo secundum speciem phrenitridi est.Gignitur autem
cerebro patiente:in quo scilicet princeps animi pars residet.Ergo,cū humor,qui in cerebro re-
dundat,frigidus est,insensibilitas immobilitasq; hominem opprimunt:cū uerò calidus est,per-
petuus potius motus,unà cum rationis noxa. Accidit enim, ueluti monstratum in libris de his
est,ex frigore segnitia:ex calore immodicus motus:ex humoris uerò uitio dementia. Itaq; inci
denda in talibus affectibus uena est statim ab initio, si modo tam ualens uirtus sit, ut sine noxa
missionē sanguinis toleret:ac nihil prohibeat eorum,quæ de secanda uena retulimus, sicuti uel
crudi humoris copia,uel puerilis ætas,uel anni tēps,uel regio,in qua sit extrem⁹ calor,aut frig⁹.
Atq; hoc quidem cōmune utriq; uitio,& ei,quod cū sopore,& ei,quod cum uigiliis incidit.Cō-
mune præterea utriusque est,ut oxyrhodinum in principio admoueas: nam repellendus à capi
te humor est,quisquis is fuerit: Quæ sequuntur,cōtraria sunt: nam,quę cum uigiliis coniuncta
sunt,ea lenire expedit:quæ cum immobilitate,excitare. Iure ergo,cum in summo incremento
sunt,iis uitiis,quæ peruigilio,& delirio infestāt,perfusiones ex papauerum capitibus applicabi-
mus:odorem quoq; naribus obiiciemus:ac narium alas intus,uel frontem,ex similibus medica F
mentis illinemus. Quippe sopire,ac stupefacere principem facultatem oportet,cerebrum scili-
cet,quod supra modū incaluit,refrigerando:In cōtrariis autē uitiis excitare:ac noxii humoris,
qui citra putredinem,& citra febrem altos sopores inuehit,crassitudinem incidere,atque excal
facere.Tales nimirum altos sopores,Apoplexias,& Caros, & Catochas græce uocant.Quòd si
aliqñ humor putrescat,utiq; cum febri incidūt ea genera:uocaturq; morbus græce Lethargus.
Incoquentes igitur in aceto thymum,& pulegium,& origanum,aliaq; id genus,naribus sic affe
ctorum admouebimus:quò uapor ad cerebrum sublatus,crassitudinem humoris dissecet. Mox
etiam palatum ualentibus,& acribus medicamentis ungemus.Ab his uerò etiam sternutatoriis
utemur.Tum capiti similes præsidiorum facultates imponemus, adaucta semper eorum etiam
ad ipsum usq; sinapi uehementia,si uitium diu trahat. Quin etiam cucurbitis ad utrunq; uitiū,
si diutinum sit,utemur:itemq; castoreo,quippe quod ipsum probe concoquit,si debito tempo-
re sit adhibitum.Quare hic ad communem rursus curationē redeūt lethargus,& phrenitis.† Er
go in eiusmodi affectibus manifeste redarguuntur,& qui Thessalum sequuntur,oēs,& quisquis
medicus principem animi facultatem statuit in corde.Non solum enim iam dictorum præsidio
rum destituentur copia,sed etiam,cui ea parti accōmodabunt,non intelligent.Neq; enim, tan- G
quam in ophthalmia,uel pleuritide,uel angina,tum ab ipso ægro affectus locus sentitur:tū no-
bis partim tactu,partim uisu innotescit:sic in lethargo,& phrenitide,& epilepsia, & *delirio,&
cōuulsionibus,& tetanis,præterea eo,quod proprie uocatur catoche,se habet. In quibus omni
bus præsidiorum formula ex affectus inuenitur natura:locus uerò, cui maxime sint applican-
da,ex prænoscendis tum affectionibus,tum usibus partium.

*In impres. αὐτὸ, i. ipsum, in antiquis αὐτὰ, i.ipsa referendo ad ambo uitia.
† est præterea in græco, ἐπὶ τῆς παρακμῆς, i. in declinatione.
* παραπληξίας seu παραπληγίας, uide superius lib. 9. cap.x.

Qua ratione extrinsecus medicamenta capiti,aut oculis apponenda sint:ac de communibus præceptis illarum partium curandarum,ac de arteriarum sectione. CAP. 22.

Illud aūt,quamuis in sermone aliquando omittatur,sæpenumero prius dictum est,meminis-
se oportere nos eorū,q̄ simul indicent.Cęterum in præsenti eam,quæ à partibus sumpta est,
indicationem propositū est persequi:ueluti statim in iis,quæ ad caput pertinent, etsi nō aliud,
saltē illud nosse cuiuis est promptum, obiectam nobis ante cerebrum esse crassam membranā,
quæ coriis istis externis sit assimilis:post hanc ēt cranium.Itaq; resolui in densis obicibus,& du
ris,præsidiorum,q̄ imponuntur,uim est necesse:ac,nisi suturas in capitis osse natura ipsa fuisset
molita,nihil æstimandū efficeret pharmacum ullū extrinsecus impositum. Sed,quoniam etiam
suturæ,& in his præcipue coronaria non solum impositi medicamenti qualitates,sed etiam sub H
stantiam,si tenuis est,facile intro transmittit,merito multa circa cerebrum uitia ab extrinsecus
applicatorum remediorū facultate iuuantur.Ipse enim in me ipso expertus memini,cum infun
deretur rosaceū frigidum, citissime clarissimeq; sensisse me in syncipitis loco eius intrò penetra
tionem.Quin ēt plurima diuersitas suturæ huius in hominibus,si inter se conferantur, etiam an
te dissectionē manifeste apparet.Vidimus enim in iis,quibus rarum caput fuerat,inter manden
dum,commissionis ossium in coronali sutura manifestum motū sic ut facile appareret, homini-
bus illis esse eiusmodi ossium capitis compositionem.Merito igitur ad hac maxime partem ap-
plicant omnes medici capiti infusiones,uidelicet accepta quasi per manus à primis inuentori-
bus ratione,ad id opus uenientes:sed & ipsi,quicunque non negligenter iis, quæ fieri assolent,
attendunt,cernentes,& quemadmodum sutura ea liquido moueri appareat, & quemadmodū
celerrime homines hac parte, siue ab externo admoto quopiam refrigeretur, siue excalfiat, id
sentiant:nam præter reliqua etiam tenuissimum est hoc loco cranium,& rarissimum.Ergo,quo
ties medicamenti cuiusquā uim uehemēter descēdere uoles,hoc maxime loco impones. Com
modius etiā fuerit,si & cum infrictione id facias,aut tonsis capillis,aut etiā planè abrasis: quòd
si humidū sit,qđ applicādū est,si id ex alto effundas,ac ueluti,fontis ritu,illidas,quippe penitus
intro

A intrò ab ictu magis compellitur. Sicut aũt hic uehementior humoris casus conducit, ita in oculis est contrarius: in capite nanq; os est, quod feritur: in oculis membranosa quædam imbecillaque corpora. Et in capite quidē aliud est, quoq; ictũ excepit: aliud quod curatur, quodq;, ut ictũ non sentit, ita facultate, quæ ex incussu ad ipsum peruenit, fruitur: at in oculo nō est, qđ feritur, diuersum ab eo, quod curatur: sed idem ipsum, quod est curandum, ualenter icitur. Ad hęc os capitis sensu caret: oculus acerrimi est sensus. Ergo infundere huic medicamēta oportet, primum superiorē*genam blandissime attollentes, mox minime, quemadmodum in capite, incutientes. Inueniendi p̄terea humores mitissimæ, minimeq; mordentis naturę, qui cum medicamentis sint infundendi. At mihi quidem magna cum consideratione uidentur ueteres ad oui deuenisse humorem, electo scilicet ex eo, quod & mordens minime esset, & glutinosum. Nã ex eo, quòd minime mordet, modo dictam*indicationem iis compleuit: ex lentore aũt, ad indolentiam non nihil confertur: quippe lenire eiusmodi humores possunt asperitates omnes, quascunque acris fluxio excitat. Accedit, quòd crassus mediocriter, ac lentus humor constantius, quã tenuis, & aquosus, in loco permanet. Sanè quòd lentum id, quod absq; morsu sit, cum modice incaleat, dolorē maxime leniat, id profectò ex mordentibus in aluo deiectionibus didicisti: in quibus iniectum

*βλέφαρον, palpebram.

*Al. δῆξιν, i. mordicationē.

B seuum ilico*dolorem mitigat. Quòd autem permanere quoq; in laborante particula eiusmodi humidum expediat, manifestum est. Siquidem in iis, quæ in uentre accidunt, per clysterem assidue infundere molestum est: in iis, quæ in oculis, *genam attolere. At uerò exquisitus membri sensus, læue esse, quod iniiciendum, nihilq; debere in se asperum sabulosumve habere, omnino indicat. Hinc igitur excogitatum cōmode est, tum humido oui utendum, tum, quę terrea corpora ophthalmicis, id est ocularibus, medicamentis miscenda sunt, ea esse cum summa diligentia ad unguē leuiganda. Quoties tamen dolores his accidunt uehementes, repetitis iis, quæ de omniũ dolorum generatione accepisti, disquires, quo nam ex his affectu dolere oculos in phlegmone, de qua nunc sermo proponitur, contingat. Nã aut ex uehementi acris cōfluentis humoris morsu: aut quòd eorum tunicæ plenitudine distenduntur: aut propter crassorum humorũ flatuosive spiritus extensionem, uehementes in his excitantur dolores. At morsum quidem, tum purgantibus medicamentis, scilicet & deorsum reuellendo, & uacuando curare conuenit: tum ipsi particulæ oui humore infuso, quò per eum acris fluxio sine offensa eluatur. Vbi autem prius cōcocta iam phlegmone ipsa fuerit, & simul corpus uacuum, tum utique lauationes, in balneo his sunt aptissimæ: nam & dolorē statim sedant, & fluxionem, quę ad oculos fertur, sistunt, maxima qui-

li.3.f.3.t.1. c.fol.223.a.

C dem eius parte inter lauandum per totum corpus excreta, reliquo uerò*diluto. At uerò distensionem, quæ ex repletione prouenit partis, missione sanguinis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione, curare conueniet: quòd si necessitas aliquando urgeat, ligandis artubus: mox fomentis ipsi laboranti particulæ ex aqua dulci modice calida adhibitis. Atque{humorum uel flatuosi spiritus}extensiones curabimus, uacuato prius in his quoque toto corpore: sed & humorum momento deorsum auerso. Mox localibus remediis (Græci Topica uocant) utendum, non tamen medicamentis iis, quæ repercutiant, ac reprimant, immo iis, quæ*euocent. Fouendi igitũ sunt, sicut modo diximus: ac fœni græci decoctum iis infundendum, sed lauato prius curiose fęno græco, nequid illi uel pulueris uel sabuli adherens clam latet. Est nanq; medicamen hoc maxime omnium, quæ oculis applicantur, sine offensa digerens. Meminisse uerò in omnibus, quæ membratim docentur, cōmunium præceptorum oportet. Quorum unum id est, digerentia medicamenta, ubi redundantia in toto corpore subest, si particulis quibusdam applicentur, implere potius, quàm uacuare. Ergo tum reliquos morbos, tum uero phlegmonas (de quibus agimus) sicubi curas, nullo*euaporante auxilio prius fidēter uteris, quàm totũ corpus*purgaueris. Illud quoque attendas in*omni uitio, nedum phlegmone oportet, aliqñ totum corpus mediocri habi-

*cōtemperato.

*διαφορεῖ

*διαφορητικῶν. *uacuaueris.

li.3.f.3.t.i. f.222.g.

D tu esse in humorum, tum qualitate, tum modo: unam autem aliquam, aut duas earũ, quæ suprapositæ sunt, partium, redundantiam suam ad ægram transmittere: ueluti non raro, sed planè sæpenumero accidere in oculis uidere licet, capite his fluxionem mittente. Manifestum igitur arbitror in iis quoq; esse, ipsum prius caput sanandum esse, explorato eius affectu, quē superfluorum generatio comitatur. Et diutinas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ipsis dimissis, atq; ad capitis procurationem conuersi. Cuius uitium, si ex genere intemperantiarum sit, curationem ex sibi contrariis, sicut prius monstratum est, adhibendam indicat. Plurimum igitur, uel frigida intemperies caput uitiat, uel humida: nec dubium est, quin etiam ambæ congrediantur. Rariores sunt, quæ propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt: in quibus haud expedit iis, quæ ex thapsia, & sinapi fiunt, medicamentis uti, immo contrariis omnino, oleo crudo, & Hispano, & rosaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione. Atq; aliquando cerebrum ipsum fluxionem trasmittit: debetq; huius intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquãdo uasorum ipsorum uitium est, cum uenæ uel arteriæ imbecilliores sunt sic, ut aliorum uasorũ superuacua recipiãt. Quo casu aliqua earũ parte excisa, aut etiã totis bene alte p̄cisis, *dura cicatrice, quod interest, intercipimus: qua disiunctę incisæ uasis partes, cōtinuę p̄terea non sint, nec ex altera in alterã confluere aliquid possit. Cæterum, cum eorum uasorum, quæ in profundo

*Aliqui cod. habent σμικρὰ, i. exigua. plures tamen σκληρά, i. dura.

profundo sunt recondita,ac è superiore ad oculos unà cum neruis perueniunt,uitiū est,nihl horum agi licet:proinde ægre curabiles omnes eiusmodi fluxiones sunt.Quæ uerò extrinsecus posita uasa sunt,ea uel sine chirurgia roborare licet,illitis medicamentis,quæ robur inferant, Græci*Tonica uocant.Est & quando calidus sanguis,ac uaporum plenus,ad caput ascendit,ac maxime in arteriis redundat.Cui uitio excogitatum saluberrimum remedium medicis est,ut ipsa incidatur arteria. Oportet autem deraso capite curiose tangere,tum quæ retro,tū quę secundum utranq; aurem sunt arterias:præterea quæ in fronte,& quæ in temporibus sunt. Quarum, quæ calidiores aliis apparebunt,ac maiorem exhibentes pulsum,hæ sunt incidendæ:quęcunq; vero & paruæ,& prope cutem resident,harum uel si partem aliquam excideris,ueluti facere in crurū uaricibus solemus,aptius erit.Nostroq; tempore quidam ex ocularijs medicis nō minimus, ex arteriis,quæ in temporum summis musculis resident,non exiguam excidit partem.Ac ferè quidē,cum excisa est arteria, reliquæ eius partes ad sibi continuas retrahuntur: euenitq; id magis in iis arteriis,quæ tum minores sunt,tum minorem exhibent pulsum.Quòd si inter nudandum appareat tibi uas magnum, aut magnum exhibere pulsum,tutius fuerit uinculo id prius excipere:mox,quod in medio est,præcidere.Sunto autē eiusmodi uincula ex materia aliqua ægre putrescibili:talis autem Romæ est ea,quæ Gaietanorum dicitur, ipsa ex Gallis aduecta:†uendita F uerò maxime in sacra uia,quæ à templo descendit ad fora. Ac horum quidem Romæ facilis est copia:uilissime enim uenduntur.At,si in alia urbe artem exerceas, comparetur filū aliquod ex iis,q̄ serica nuncupātur.Hn̄t.n.ea diuites mulieres in multis sub ditione Romanorum locis,potissimum in magnis urbibus,in quibus multæ sunt mulieres id genus. Sin huius facultas nō est, ex iis,quæ inueniuntur in regione,quā incolis, deligito materiam, quæ minus sit putrescibilis, cuiusmodi est gracilium chordarū:nam,quæ facile putrescunt,eæ cito à uasis decidunt.Nos uerò post,quā undiq; sunt carne impleta,decidere uincula uolumus.Quæ nanque caro in abscisis uasorum partibus coalescit,ea pro operculo est,ac osculum eorum cludit.Postea uerò,quā id factum cernitur,decidere iam uincula secure possunt.At uerò,cum uenarum partem aliquam excideris,nō est opus,eas tam imputrescibili materia deliges,sed suffecerit alia quæpiam. Siquidē in arteriis perpetuus motus infecti uasis ora resoluit:in uenis aūt,postea,quā semel sunt utcūq; clausæ,siue per deligaturam constrictæ, siue per medicamentum adstrictæ, permittunt circumpositā carnē circa coalescere,potissimum si,qui curatur,immotā partem seruet, magisq; ēt,si toto corpore uacuato ipsam attollat.Quippe etiā uarices ita curamus.Vocatur*aūt uarix uena dilatata.Porrò dilatatur in testiculis,& cruribus omnino*.Sed,quoniam,cum hos adhuc scriberē G cōmentarios,nō pauci amicorū rogarunt,ut in fine totius operibus oīa,quæ ad chirurgiā pertinent,deinceps memorē,idcirco,tractatio de uaricibus nunc differatur. Cum uerò nō pauci speciatim sint oculorum morbi,qui magis specialem curationem desiderent,ne de his quidem hoc loco pluribus est agendum.Nam,qui curiose,quæ prædicta sunt,legerit,& naturali prudētia fuerit,huic omnia inuenire,eorum ratione sequenti,nullo negocio licebit. Qui aūt tales non sunt, iis satius fuerit omnium uitiorum,quæ oculis incidūt,curandi rationem priuatim scribere: maxime cum amicorum non pauci ita postulent.

Margin: E; A.ibidem; A.l.3.f.22. c.15.f.400

† πιπρασκομένων δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν, ἥτις ἐκ τοῦ τῆς ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγωρὰς.i. uendita aut præsertim in uia sacra,quę à templo Romę ad plateas deducit. Nam in uia sacra fuit templum Romæ dicatum,quod hodie Cosmæ, & Damiani titulo uocatur.

* γενίταν.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER QVARTVSDECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI. H

De reliquis tumoribus,& affectibus præter naturam curandis, sumpta ex singulorum generibus curandi indicatione.

Quid differat inflammatio, & erysipelas. CAP. I.

DE tumoribus,qui præter naturam in corpore consistunt,quot numero,quales q; sint,proditum à nobis singulari uolumine seorsum prius est.Quemadmodum autem hi methodo curandi sint(quod utique docere propria propositi operis professio est)in horum commentariorum tertiodecimo præcipere cœpimus. Et, quoniam in superioribus de omni febrium ratione sermo erat habitus,aptius mihi uisum est de phlegmone primum disserere,ut quæ,& frequentissime incideret, & febres subinde accenderet. Ac dictum quidem nō nihil fuerat in febrium curatione inter cæteras earū causas,etiam de phlegmone;uerū absolutus sermo, & qui proprie illi debebatur,in libro qui hunc præcedit,est traditus:in quo methodum curandæ eius,qualis nam esse conueniat, tradidimus:

nequaquam

A nequaq̃ tñ auxiliorum materiam,niſi tñ exẽpli gratia,ſicut in ſuperioribus fecimus. Haud longe uerò à phlegmone abeſt,& alius morbus,quem Græci Eryſipelas uocant.Is,uti monſtratum eſt,ex bilioſo ſucco naſcitur.Sed pſtiterit fortaſſis eum pluribus uerbis à phlegmone diſtinguere.Ergo communia amborum ſunt,tum tumor,qui præter naturam ſit,tum uerò calor.Diſſidẽt inter ſe primum,& maxime colore:quando,ſi is ruber ſit, phlegmonen uitium appellant:ſin pallidus flauusve,uel ex pallido flauoq; colore miſtus,eryſipelas.Præterea pulſatio magnæ phlegmones proprium eſt ſymptoma,quippe quæ alte magis in corpus demittitur:eryſipelas verò in cute potius conſiſtit,q̃ alte deſcendit.Tenuis nanq; ſubſtantiæ eſt calidæ bilis humor:itaque facile ad ipſam cutim transfluit,carnoſis rariſq; corporibus *tranſmiſſis.Cutis uerò denſitas non æque eſt huic bili peruia, niſi ſi admodum tenuis aquoſaq; ſit: talis nanq; maxime eſt etiã, quæ quotidie cum ſudore exit.Licetq; multorum, qui in balneis ſudorem ſibi ſtrigilibus detergunt, hunc eius uidere coloris,cuius lotium eſt,iis,qui diutius cibo abſtinuerunt. Neq; enim ignoras eorum,qui inediam diu tolerant,pallidius ex aquoſo lotiũ reddi,mox uerò etiã flauum, niſi qs prius humectãte nutrimento potioneq; ſquallorem corporis irroret.Ac corpore quidem pro naturæ modo gubernato,amaræ bilis ſuccus inuiſibiliter exhalat:præter naturã uerò ſe habente, B tum aliis(de quibus poſt agetur)uitiis redundat:tum uerò eo,de quo nunc agitur,quod eryſipelas uocant.Cum enim uel longe copioſior,uel craſſior,q̃ pro naturæ modo redditus,*uniuerſus ad cutim compulſus fuerit,eam tum perurit, tum in tumorem attollit.

*διερχόμενος.

*ἀθρόως.

A.li.4.f.3.t.1. 4.fol.452.d

Quo pacto inflammatio, & eryſipelas oriantur, ac de ipſorum generibus. CAP. 2.

SEd ſatius eſt,ueluti ſemper non dicimus modo,ſed etiam facimus,ita nunc quoq; à rebus nõ à nominibus initiũ faciamus:alterũq; principium,priore ſcilicet commodius,eiuſmodi ſermoni demus.Cum ſanguis copioſus in aliquam particulam procubuit ſic, ut ab eius particulæ uaſis nequeat contineri,exilitq; aliquid inſtar roris ex ipſis uaſis in ea muſculorũ ſpatia,quæ ſimilaribus corporibus, ex quibus componuntur,interueniunt,utiq; tumor ex plenitudine orit: cui ſuccedit cutis tenſio,†& in alta carne cum pulſu dolor,‡& tangenti renixus quidam, & rubor,& calor,ipſa nimirum cute ea,quæ ſubiecta ſibi caro patitur,ſentiẽte. Similis iam dicto,& in uiſceribus affectibus oritur.Eſt.n.his quoq; ſua quædam caro,quam aliqui Parenchyma græce uocant,in quã uidelicet ſanguis ex refertis uaſis halitus ſpecie exudans,iã dicta ſymptomata efficit.Atq; hic unus affect⁹ eſt ſanguineę fluxionis ſoboles,in carnoſa corpora maxime incidẽs, Secundus alter bilioſæ fluxionis germen eſt, ac circa cutim maxime cõſiſtens, tum hanc exter-C nam,quæ omnium partium cõmune eſt tegumentum:tum membranoſam,& tenuem,quæ ſingulis internarum eſt circundata.Ergo,ſicuti prior affectus ẽt cutis aliquid apprehendit, ita hic quoq; aliquid ſubiectæ ſibi carnis occupat.Quòd ſi craſſior humor acriorq; ſit, ſummam cuticulam(Græci Epidermida uocant)excoriat:ſpatioq; temporis ad profundum aliqñ cutis exulceratio peruenit.Atq; hic quidem affectus eryſipelas nuncupetur,duplicem (ut iã dictum eſt)habens differentiam,ꝙ uel abſq; exulceratione,uel unà cum hac,incidat.Prior autẽ affectus uni⁹ rationis eſt,uoceturq; phlegmone.Cum ergo nec planè bilioſa,nec ſanguinea fluxio eſt, ſed ex ambabus miſta,utiq; ab eo,quod in miſtura exuperat,nomen ipſi indatur: ac dicatur de eo id, quod exuperatur,ſic,ut uel phlegmonem eryſipelatoſam id uocemus, uel eryſipelas phlegmonoſum.Vbi autem neutrum uincit,ibi uitium phlegmones eryſipelatoſq; medium nominetur.

τὸ δ' ὀδύνη δ' ἐν τῷ βάθει, καὶ πόνος μετὰ σφυγμῶ.

Ratio curandi ſimplex, & cum reliquis affectibus iunctum eryſipelas. CAP. 3.

CVrationis uerò methodus ſicuti in aliis compoſitis,ita & nũc tradatur, initio à ſimplicibus ſumpto.Ergo omnibus,qui ſic pręter naturam conſiſtunt,tumoribus communis* indicatio uacuatio eſt.Adieci uerò illud,ſic,admonens te multitudinis humorũ,qui eos excitẽt. Nam,ſiquis eos uacuet,naturalem habitum membrum recipiet. Iam uacuatio pari modo in omnibus D duplex eſt,una repellentium ad alias partes:altera foras digerentium per eũ, qui ſenſum fugiat, halitum.At,quoniam eryſipelas non quantitate modo affligit, ſed etiam qualitate ipſa ex uehementi ſcilicet inflammatione cruciat,ampliorem refrigerationem q̃ phlegmone,requirit. Nec tamen non periculoſa toti corpori eſt eiuſmodi curatio:propterea, ꝙ bilis interim ad aliquod princeps membrum fertur:quippe cum,ſi uel ſanguis ipſe abũdet,haud tutum ſit ex minoris notæ membris fluxionem eius repellere.Tanquam igitur in illa,poſt totius corporis uacuationem Apocruſticis id eſt repellentibus uocatis auxiliis uſi ſumus,ita nũc quoq; faciemus,ſed pro ſanguinis miſſione,medicamento,quod bilem trahat,purgãtes: ipſam uerò afflictam particulã refrigerantes.Eſto autẽ refrigerationis terminus,ipſa coloris mutatio.Etenim,quod purum eryſipelas eſt,ſtatim cum hoc quieſcit:quod non purum eſt,ſed iam quodammodo phlegmonodes, ſi pluſculũ refrigeres,liuidam cutim præfert.Sin ne ſic quidem quis deſiſtat,nigricat, potiſſimũ in ſenili corpore,ſic,ut quędam ita refrigeratorum ne digerentibus quidẽ medicamentis ad pfectionem ſanentur,ſed ſcirrhoſus quidã tumor in particula relinquatur.Ergo ſatius eſt,ubi laborantis particulæ alteratum colorem uideris,à refrigerantibus adſtringentibuſq; ad contraria trãſire prius,quã uel liuida, uel nigra pſus fiat.Porrò refrigerãtiũ materia in opere de medicamẽtis eſt tradita:ſolanũ,& ſemperuiuũ,& portulaca,& umbilicus ueneris,& pſylliũ,& altercũ, & lactu-

A.li.4.f.3.t.1. c.3.fo.452.a

*σέρις.

A † Antiqui cod. ita legunt. αἰονεῖν τε τὰ μὲν πλεῖστα δὶ ὕδατος θερμοῦ καὶ θαλάσσης καὶ ἅλμης, ποτὲ δὲ συνοίσει καὶ αὐτῷ γε τῷ καταπλάσματι μιγνῦναι τὸ τοιοῦτον ὕδωρ ἢ ὄξος ἢ ὀξάλμην. i. perfundendusque est locus plurimum quidem ex aqua calida, & marina aqua, & muria. non nunquam uero conducet ipsi cataplasmati eiusmodi aquam uel acetum, uel oxalmen miscere.

*B Dictio hæc non est in cod. græcis.

C † Cod. multi græci hæc non habent.

D* In antiquis legitur παθους, i. affectionis.

& lactuca,&*intybum,& lenticula palustris,& cerata ex aqua admodũ frigida, & alia id genus. E
Vbi uerò inflammatio ægrotantis mẽbri iam desiit, cataplasma illi prius, q̃ liueat, ex hordei farina (ὠμὴν λύσιν græce uoco) est imponendum. Quòd si iam liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendum [a] †perfundendusq; locus plurimum quidem ex aqua calida: sed & marina aqua,& muria interim conducet. Quin etiam ipsi cataplasmati eiusmodi aqua, uel acetum, uel oxalme misceatur. Hoc tempore etiam coriandrum cum * polenta quidã esse salubre erysipelatum medicamentum scripserunt. Alii rursus eodem inter initia usi, magnæ noxæ occasio laborãtibus fuere. Sed & rosaceum ceratum, cui immistum sit calcis aliquid, eodem modo sunt, q̃ prodiderunt erysipelati prodesse, aliaq; similis generis non nulla ex iis, quæ ualenter excalfaciant. Quorũ nullũ est erysipelatis medela ante, q̃ uidelicet mutatũ desinat esse id, quod ab initio fuerat, atq; alterum iam, illiq; contrarium euaserit. Quomodo enim, quęso, non sit cõtrarius calido affectui frigidus: aut ei, qui flauo, aut pallido colore est, is qui liuidus aut niger est? Sicuti autem subinde phlegmonæ admiscetur erysipelas, ita ẽt aliquando œdemati: ac uocetur, quod ex ambobus tum est conflatum, erysipelas œdematosum non secus, q̃ ubi ex refrigerando durũ ęgreque resolubile redditur, uocabitur erysipelas scirrhosum. Iam curatio quoq;, ueluti in omnibus compositis, ita in his administrabitur: ac potissimum quidem cõtra exuperans pugnabitur, nõ F
prætermissa tamen nec ea, quæ ex admisto præstatur, faciendorum indicatione.

A. ibidem. b

De curandis Oedematis, & scirrho. — *CAP.* 4.

SIcut autẽ ex biliosa fluxione erysipelas, ita ex pituitosa cõstat œdema ipsum, rarus quidam atq; indolens tumor. Equidẽ scio aliter quoq; ędemata prouenire, [b] *sicut in pedibus, in intercutis aquæ affectibus,& phthois, aliisque, [c] †qui uehementes sint. malis corporis habitibus. Atq; in illis quidẽ œdema [d]*multitudinis eius, quæ hominem præmit, est symptoma, nullã seorsum propriã curationẽ requirẽs. Nam satis erit, (si modo curatione egebit,) ipsa tum crura perfricare alias oxyrhodino, aliàs oleo cum sale, aut etiam oxyrhodino sal habente. At, si ex pituitoso humore in particulã influente œdema constitit, abunde aliq̃n satisfacit spõgia, q̃ ex aqua, in qua sit aceti aliquid, maduerit. Porrò hæc ita attemperabit, ut uel bibi possit, uel ut non multum supra hoc, aceti habeat. Deligare uerò spongiam debebis, ab inferiore parte incipiens, ac supra finiens. Esto autem spongia, si modo cõductura sit, omnino noua: huius si copia non est, cuius erit, hanc detergebis expurgabisque nitro, & aphronitro, & aqua lixina. Quòd si sub his œdema non subsidat, ubi rursus deligabis, pusillum aliquid aluminis coniicies, ac nouam spongiam admouebis: si nouæ copia non sit, melius est, eo, quod uulgus uocat Elychnion, utare. Id G
uerò ante omnia molle esto, quod genus Tarsicum est: cuius si facultas est, audacter utitor, utilius enim expereire, quàm spõgiam. Madeat uerò ex pusca, quæ aliquid habeat aluminis: tum (ut pręscriptum est) deligetur ab inferiore sursum. Sit autem arctatio mediocris, ueluti in ossis fractura: ac primæ quidẽ fasciæ iniectiones, quæ scilicet inferne incipiunt, magis arctãdæ: quæ deinceps sunt, sensim remittẽdæ, cæterũ nõ adeo, ut laxa sit aliqua deligationis pars. Porrò idoneum medicamentum ad hæc, & Glaucium est, tum ipsum per se liquatũ ex pusca, tum vel magis medicamentum nostrum, quod ex eo cõpositum est. Cuius compositionem habes in eo opere, quod de medicamẽtis est inscriptum. Sanè hactenus à me scripta fuerant opera tria, unum de simplicibus: alterum post hoc de compositione medicamentorum: & tertium de facile parabilibus. Quartum autem adscribere constitui, quandoquidem multi amicorum ita suadẽt. In eo de communibus, & propriis cuiusq; partis, & uitiis medicamentis agetur. Verum medicamẽ illud, quod Glaucium habet, non œdemata modo, uerum multo ẽt magis tum erysipelata, tũ phlegmonas incipientes sanat, ac potissimum calidas. Manifestum autem, quòd erysipelatosas phlegmonas, & erysipelata phlegmonosa, idẽ medicamentum sanet: At non eas phlegmonas, quæ in scirrhum iã transierunt: aut erysipelata, quæ iam refrixerunt: aut denique ullum scirrhosum af H
fectum sanauerit: de quibus utiq, in quinto de simplicium medicamẽtorũ facultatibus aliquid est proditum: dicetur uerò, & nunc. Siquidem humor, unde eiusmodi uitium nascitur, aut glutinosus est, aut crassus, aut utriusq; rationis particeps. Curãdi uerò eius communis *indicatio est, ut, quod præter naturam in particula est, totum uacuetur. Modus tamen uacuationis eius proprius est: nã detergere, id ubi contumaciter inhæret, oportebit. Quòd siquis iis, quæ uehementer trahunt, digeruntq;, medicamentis vacuare tentet: nec iis, quæ humectent, & excalfaciant, molliat, ac liquet: huic paucis primis diebus egregie processisse curatio uidebitur, cæterum, qđ de affectu restabit, id insanabile erit, siquidem toto, quod in eo tęnuium partium erat, degesto, quod reliquum est, ueluti lapidosa concretio, linquetur. Quippe etiam, qui in articulari morbo uisuntur pori, ex humore crasso glutinosoq; proueniunt: quando is non paulatim est digestus, sed uiolentis medicamentis totus simul siccatus. Ad eundem modum, & calculi generantur in renibus, asso scilicet in his crasso glutinosoque succo. Hac igitur de causa ad scirrhosos affectus nullum uehementer excalfaciens siccansve medicamentum est aptum, sed ea tantum, quæ cũ molliendo digerere possunt: cuiusmodi sunt, tum ceruina medulla, tum uitulina: tum seuũ hircinum, & taurinum, & leoninum: ad hæc ammoniacum thymiama, & bdellium utrunque, magisq;

A. li. 4. f. 3. c. c. 3. fol. 457

A. ibidem. c

*ἀθρόως.

A gisque Scythicum, quanto uidelicet est humentius. Pari modo, & styrax, qui humentior est, sicco utilior est. His igitur*indicationibus attentus, etiam complicatos affectus sanare poteris, subinde iam dicta in omnibus compositis uitiis methodo.

Indicationes remediorum, quæ in scirrhis, & œdemate ab affectis partibus præbentur. CAP. 5.

MIhi uerò iam tempestiuum fuerit de affectarum partium differentia mētionem facere: quā semper in omnibus, tum morbis, tū symptomatis, in memoriam habendam censui. Diximus aūt non pauca de indicatione, quæ ab iis sumitur, in libro, qui hunc præcedit. Siquidem omnium, qui præter naturam sunt, tumorum, in quibus utiqui adhuc non sunt geniti pori, prima curationis*indicatio uacuatio est. Earum uerò partium, quæ iam scirrhum cōtraxerunt, uacuatio per iam dicta medicamenta perficitur: uocareq; ea malactica, id est mollientia, medici solēt. Qm̄ autem membrorum alia rariora naturaliter sunt, alia densiora, etiam uacuationem eorum diuersa specie remedia postulare est necessum. Hac igitur de causa, tum in tendonibus, tum in ligamentis, ³cum scirrhosa fuerint, ³uisum mihi satius est ei curationi, quam per mollientia medicamēta molimur, aliquid incidentium admiscere. Ex quorum numero, uel in primis acetum est. Interim uerò, & in aliis partibus, quas scirrhus affecit, eo utimur: ut paulo post dicam. Verum in
B tendonibus, & ligamentis in hunc modum: In aceto acerrimo candentem igni lapidem extinguo, ac, si quidem haberi potest, qui certe in magnis urbibus rarus non est, pyriten: sin eius copia non datur, molarem, Greci Myliten uocant, scilicet ex quo molas, quibus molimus, faciunt. Deinde ascendente post infusum lapidi acetum uapore calido, in hoc dimoueri scirrhosum ligamentum uel tendonem cogo, atq; exinde rursus medicamen, quod molliat, impono. Oleum tū principio curationis, non quotidie omnino laborantē particulam perfundo. Esto autem id oleū haudquaquàm adstringens, sed planè tenuium partiū, cuiusmodi Sabinum est. Incoquimus aūt oleo interdum althææ radicem, ac syluestris cucumeris, & siqua est eius generis alia. Atque hoc utor (ut dixi) quotidie. Cæterum" curatio, quæ præter acetum administratur, utilis est uitio iam adulto, & cum præparata iam sub mollientibus pars fuerit. Excogitaui autem, & composita quædam ex aceto medicamenta, quæ inter mollientium usum ad unum diem impono. Siquidē aceti uis, modo ea quis modice, & debito tēpore utatur, salutaris eiusmodi affectibus est, ceu crassos uiscidosq; humores dissecans, ac dissoluens: sin uel immoderatius uel in tempore nō idoneo, tenuiores partes uiolenter absumens, id, quod reliquum est, lapidescere finit. Sed & siquis eo diutius utatur, substantiam ipsam neruorum delibauerit. Ob id igitur nec sæpe, nec inter initia, nec

li.4.f.3.t.2. 12.t.459.c.

C longo tempore, medicamentis, quæ ex aceto componuntur, ad ligamenta, & tendones est utendū. At" in liene, & carnosis musculi partibus scirrho affectis tutus eius est usus, quippe raræ sunt naturaliter hæ partes, nec est quod metuas, nequis neruus eius ui lędatur. Ammoniaco quidem thymiamate cum aceto etiam alii non pauci lieni imponētes utuntur, ad luti.s. crassitudinē, qđ ex utrisq; mistum est, redacto: idq; solum ei curando sæpe satis fuit. Ad musculos uerò, alium sanè non uidi: ego uerò ēt sæpe sum usus, utiq; mollientium usui interponens. Atq; sub illis nulla cernitur euidens utilitas: sed postea, q̄ mollitus per ea scirrhosus tumor est, maximū certe usum ammoniacū aceto liquatū confert. Sufficit aūt eo uno alterove die usos, rursus ad mollientia reuerti: ac rursus his pluribus diebus usos, denuo ad medicamē, qđ ex aceto fit, redire, siue id ammoniacū, siue quid aliud habeat eorum molliētium, q̄ paulo supra sunt cōprehēsa. Neq;.n. aliud quicquā est admouēdū, cuiusmodi s. pleraq; sunt eorū medicamētorū, q̄*sicca uocāt: siquidē inter initia medicamētū probabis, sed id insanabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nāq; eius rei causa in medio tp̄e cataplasmate ex althæa sum usus: uocat aūt hāc uulgus Anadendromalachē. Huius igit̄ radix seuo soluta salutare ad talia medicamētum est. Esto aūt seuū, si fieri pōt, anserinū: sin id nō fit, gallinaceū: sin nec hui⁹ facultas sit, suillo utendū. Sed & syluestris maluæ,

ibidem.

* In aliquibus antiquis codi. legitur ὀξυρῶν. i. quæ acetum recipiunt.

D q̄ passim nascit̄, folia cū supradictorū aliquo tusa proficiēt: meliora tū crudis sunt, q̄ modice ante sunt decocta. Ac eiusmodi quidē auxilia, & curationis uariatio, qualis iā cōprehensa est omniū particularum, q̄ scirrhosis uitiis sunt affectæ, cōīa sunt. Ad eundē modū œdematū curatio, quā paulo ante memorauimus, cōprehēsis iā differētiis, ꝑ particulas uariat̄. Iis.n. q̄ in p̄cordiis sunt, œdematis nemo frigidā ex posca spōgiā applicuerit: ueluti nec aliis, qui in his sunt, tumoribus. Iā q̄s absinthiū oleo incoquēs, genu unq̄ ꝑfudit? quis oculū, aut aliquid eorū, quę intra os sunt, qualitercunq; affectū? at iecinori ægrotanti, & lieni subinde, cum maxima utilitate adhibet̄. Docet id ipsum, & experientia, quæ uim eorum euidenter indicat, non secus, q̄ ratio. Nos tū nunc hoc opere solam eam remediorum inuētionem, quæ methodo paritur, qualis nā sit, disserimus. In operibus de medicamentis ambas miscuimus, omnia medico cognoscenda esse rati, tum quę sola inuenta sunt usu: tum quæ sola ratione: ad hæc tertio loco, quæ conferentibus ad inuentionem utrisq;. Omnibus autē his ille solus commode utetur, qui in hac methodo est exercitatus.

Tumorum induratorum differentia, & qui proprie scirrhi appellentur. CAP. 6.

AC de phlegmone quidē, scirrho & œdemate satis sunto, quæ hactenus sunt comprehensa, illo non omisso, quòd scirrhum nominamus tumorem durum, qui sine dolore est, non tamen omnino sine sensu: talis enim sanabilis non est: reliqui omnes, sicut ægrius sensilem ipsam

partem

partem affectam reddunt, ita omnino insensibilem non faciunt, utique si sensilis natura sit: ligamenta nanq; scimus insensilia esse. †Quòd siquis eos duntaxat tumores, qui & præter naturam sunt, & omnino insensiles, scirrhos appellandos censeat, reliquos non scirrhos, sed tumores scirrhosos, & se de nominibus litigare sciat, & nos quoties cum eo disputabimus, ita quoq; affectũ nominabimus: siquidem is mos noster est, quibus quisq; nominibus delectatur, iisdem in disputatione cum illo uti. E

† Quòd siquis duntaxat tumores præter naturam, qui omnino sint insensiles,

De inflammationibus curandis, ac præsertim de priapismo. CAP. 7.

NVnc tempestiuum est, ut de inflationibus disseramus: quibus diuersa ab œdematis curatio est. Illa nanq;, ceu diximus, ex pituitoso succo ortum habent: proinde, prementibus nobis cedunt, digitiq; admodum alte in ipsa descẽdunt. Inflationes uerò ex flatuoso spiritu collecto nascuntur, aliàs sub cute, aliàs sub membranis, quæ ossibus circundant, aut musculos uiscerumve aliquod includunt. Porrò colligitur aliqñ nõ parum etiam in uentriculo, & intestinis, itemq; in medio spatio horum, & peritonei. Differunt quoq; hæc ab œdematis, & pressa digitis non retinent uestigium: & sonitum, ueluti tympanum, reddunt: itemq; ꝙ in cauitate sensibili subinde cõtinentur, atq; hac nõ nunquã maxima. *Indicatio autem curationis omnium communis est, ut, quod præter naturam est, uacuetur, in quocunq; id contineatur: propria uerò post hanc communem est, ut tenuissimis, & calidis potestate medicamẽtis. Atq; in uentriculo quidem, & uisceribus oleum, quod tenuium est partium, quodq; rutam habet incoctam, aut aliquod calidorũ seminum, cuiusmodi sunt cumini, & apii, & petroselini, id præstabit. Aliqñ uerò, & cucurbita magna bis terve sine incisione medio uentri affixa. Tanta uerò ac taliter applicata etiam totũ umbilicum comprehendet. At in artubus, & musculis, qui sub cute, aut etiam mẽbranis, quæ ossa uestiunt, inflatio orta, si citra dolorem sit, liquor aliquis tenuissimarum partiũ, cuiusmodi est lixiuium, noua spongia exceptum, satisfecerit: sin dolor quoq; urget, ungenda pars est oleo, quod relaxandi remittẽdiq; uim habeat. Incidũt porrò ex percussionibus eiusmodi affectus, ubi scilicet uel musculus, uel membrana, quę os circuit, est contusa. Ac super membranam quidem, quę os ambit, antedicta ponenda est spongia. Ad musculos uerò (nanque hi aliquando dolent) medicamentum, quod magis mitiget, est adhibendum. Quo fit, ut ad hos solo lixiuio non utamur, sed immissa ei tum sapa, tum pauculo oleo. Satius autem fuerit in principio non addidisse lixiuium, sed sapa cũ uino, & exiguo aceto uti, ac quod mediocre sit, olei adiicere: ubi mista sunt, modice excalfacere, ac lanam non lotam, quam œsyperon id est succidam uocant, ipsi imbutã imponere. Quòd si eiusmodi lanæ facultas non sit, ipsius œsypus iniiciendus miscellæ supradictæ est: ꝙ autem Atticus œsypus cæteris omnibus præstet, tametsi à me non dicatur, ipse scis. Quin etiam ceratum, quod ex œsypo componitur, medicamentum est omnibus notum: utuntur plurimi eo ad phlegmonas, quæ in præcordiis sunt. Ergo huius quoq; aliquid, ubi œsypus præsto nõ est, recte inieceris. Debent enim contusi musculi leniri medicamẽto, cui mista facultas sit, quæ simul concoquat, digerat, & modice adstringat: quando, si nihil habet adstrictionis, auget aliquando phlegmonas, ac maxime in iis corporibus, quæ plethorica sunt. Ergo trium iam comprehensarum *indicationum in inflatis ex plaga quadam musculis memor, ubi dolor maior urget, mitigatiua magis ratione uteris: ubi abest, † maiori vi instabis. Maiorem uim intelligo, cum breui uia properatur ad finem. Porrò breuis uia fit per ea medicamenta, quæ ualentes habent uires: hæ maxime in lixiuio, & aceto habentur, post hæc in uino. Quoties igitur de mitigando non laboras, horum plus in misturã coniicies. Rursus, ubi repellere studes, uini plus, quàm horum, immittes. Porrò id optimum in hunc usum fuerit, si nigrum austerumq; sit. At, si digerere malis, lixiuii plus indes. Acetum uerò si his miscebis, ad ambo erit vtile: propterea, quòd mistas (ut mõstratum est) habet facultates. Vbi uerò musculus sine dolore est, licet sanè in lixiuii penuria pro eo aphronitrum immittere: esto autem id minime lapidosum, sed magis spumosum. Est verò, quod lapidosum est, durum & spissum, ac ægre liquabile, cum dictis liquoribus miscetur: spumosum verò molle est, & laxum, itẽq; candidius, quàm lapidosum: hoc itaq; tum celerrime ab humore soluitur, tum iuuat maxime, utpote tenuium partium. Quæ verò huius generis inflationes neglectæ inueterarunt, primo quidem loco his ea, quæ ex lixiuio componuntur (ut prædictum est) adhibeas: secundo loco emplasticum aliquod. Dicam autem, & horũ exemplum. Strigmenta gymnasiorum feruefacta percola primum sic, ut pura sint: deinde rursum in cacabum immissis, calcem uiuam in farinæ speciem tunsam insperge ad luti usq; crassitudinem. Salutare his est, & medicamẽ, quod ex sycomoro componitur, aliaq; id genus. Nũc enim (ut dictum est) exẽpla tñ eorum medicamentorum scribo, quorum generalis facultas per medendi methodum inuenitur. Tanquam uerò medicamentorum hoc loco ponuntur exempla, tum ut tota hæc methodus clarius intelligatur: tum ut magis nobis ad inueniendam materiã facultas suppetat: sic etiã, & affectarum corporis particularum proponuntur. Statim enim affectus quidam est, quem iuniores Priapismum nũcuparunt, propterea, quòd iis, qui sic sunt affecti, etiam inuitis pudendum arrigitur: quod ubi uiderit quispiam, qui in his cõmentariis est exercitatus, protinns intelliget ex inflationum esse genere. Qui enim memoria tenuerit tũ oĩa, q̃ in dissectione eius membri

A. li. 4. f. 3. c. 1. fol. 45. F G

† ἀγωνιστικωτέρῳ τρόπῳ χρῶ.

H

A. li. 4. f. 3. c. 20. f. 460.

bri

A bri apparent, tũ quę de functione eius & usu in naturalibus libris sunt prodita, is nullo negocio intelliget, ꝙ cauernosus neruus, qui propriam colis substantiã constituit, halituoso spiritu impletus affectum hunc excitat. Porrò halituosum spiritũ in animalis corpore ex succis, qui lente sensimve excalfiãt, nasci didicimus. Quippe, ubi tũ insitus calor ualidus est, tum partis humiditas ad summũ cócocta, utiq; in tenuem halitum soluta insensibili transpiratu in ambientem effluit: Contra, ubi uel ingenitus calor imbecillior est, uel naturalis humor tũ semicoctus, tum crassus, tum glutinosus, ibi crassior excitatur halitus, q̃ ut trãspirare possit, ac potissimũ sicubi particula ipsa densior est reddita. Non nunquam uerò humor, qui in membro continetur, sub frigidus est, præterea crassus & glutinosus: auctior uerò calor in halitus eũ crassos resoluit. Quæ res profectò magnopere tibi ad curationem æstimanda discernendaq; est. Siquidem principiũ ambobus affectibus cómune est, nempe a * totũ prius corpus uacuare, b † modo id capax uacuationis sit. Dictum uerò à nobis sæpe est de uacuantiũ auxiliorum facultate. Ea sunt missio sanguinis: & purgatio, tum per ea medicamenta, quę subter expellunt, tũ per ea, quæ supra, siue ea uomitoria dicere mauis: præterea multa frictio, & omnis dimotio: itemq; balneũ potissimum quod ex aquis fit digerentibus. Sed & acria medicamenta illita per halitum digerunt, omniaq; uno uerbo, q̃ calfaciunt & siccant. Ex accidenti etiam uacuare indicauimus, & cibi abstinentiam, potissimũ ubi ambiens calet. Ergo, quicquid horum sustinere cubans aptissime potest, eo est uacuandus, imponendumq; ipsi laboranti particulæ medicamentũ, si ea calidior sit effecta, quod ad portioné caloris abundantis refrigeret. Sin aliter, inter initia quidé omnino, quod modice refrigeret: postea uerò id necessum non est. Pari modo, & quæ circa lumbos sunt particulæ oẽs, eiusdé facultatis medicamento comprehendendæ. Etiam reliquus uictus exhibendus, qui & flatui aduersetur, & siccet. Incidit uerò uitiũ hoc non sanè multis, sed iuuenibus magis, q̃ alijs ætatibus: quo magis his sanguinis missio præcipue est salutaris, ceu nec ætate eorũ eam recusante. Scio enim ipse quẽdam à me curatum tribus diebus, naturalem habitum recepisse, sanguine primũ misso, dein medicamento hoc adhibito. Ceratum ex simplici rosaceo factũ ita liquidum, sicut ad fracturas uti solemus, aqua frigida imbuens, ac simul cũ ea subigens (nam æstatis initiũ erat) pudendo ac lumbis imposui: atq; ita quidem hũc percuraui: Simili modo & alium, qui post missum sanguiné humido medicaméto, quod ex chamæmelo conficitur, est usus. Porrò istis etiam nymphææ aliquid potandum exhibeo, saltem in principio: mox c * amerinę semen: ac, si traxerit adhuc uitiũ, rutæ semen copiose comedendum. Est enim illud commune præceptum omnium fermè, quos uitiosus succus creat, morborum, ꝙ in fine calefacientibus & siccantibus sit utendum: quippe hæc, quod reliquum humoris est, prorsus absumunt.

A† est quidem in ĩpressis cod. græcis τὸν ὅλον ὄγκον, i. totum tumorem, sed in manuscriptis est, τὸ ὅλον, i. totum. ut intelligat̃ de corpore, sicuti uertit Linacer.

B † ἥν ἂν οἷον τ' εἴη δέξασθαι κένωσιν legũt antiqui cod. i. ea nimirum euacuatione, quam ipsum ferre possit.

C † τῆς ἄγνου. uiticis.

l.3.f.20.t.1 / 9.fo.377.d

Quo pacto prætumida lingua laborans à Galeno curatus sit. CAP. 8.

l.3.f.6.c.10 / fol.245.f

SAnè linguam ita tumefactam cuidam uidimus, ut ore hominis contineri non posse. Huic nec uena unq̃ incisa fuerat, & sexagenarius iam erat: horaq; diei ferè decima erat, cum ad eũ primum accessi & uidi. Ac uisus mihi est usitatis mihi pilulis, quæ ex aloe, scammonea, & colocynthide constant, uespere datis purgandus: ipsi tñ particulæ afflictæ suasi refrigerantiũ aliquid imponere, saltem in initio: post enim, inquam, applicabimus, prout suadebit euẽtus. Verum id uni medicorum non placebat: ac propterea pilulas quidem sumpsit, de locali tamen remedio deliberatio in diem posterum est dilata: quo tempore etiam efficacius aliquid præstiturum quicquid probatum fuisset, sperabatur, & purgato scilicet iam toto corpore, & humoribus ad inferna reuulsis. Cæterum ea nocte euidentissimum per quietem insomnium, nostrum homini consilium approbauit, ac materiam ipsam medicamenti definiuit, lactucæ succo collui iubens: quo ille solo usus, prorsus est sanatus, nullius alterius egens. Quòd autem priapismo uomitorijs medicamentis potius, quàm subducentibus, sit utendum, in linguæ uitio contra, id ex partium situ indicari manifestum est. Nam auersionis in contrarium (quæ ab Hippocrate a ‖ antispasis dicitur) nõ à substantia, sed à curandi membri positu, inuentio præstatur.

A.ibidem.

A † In libro de Humoribus a principio.

B† Cod. impressi habẽt τῇ τοῖς οἴνοις ὑφιζανούσῃ. ueteres codic. τῇ τοῖς πίθοις ὑφιζανούσῃ. ut uertit Linacer

De Cancri ortu, & curatione. CAP. 9.

IAm uerò tempus monet, ut ad aliud tumorũ genus transeamus, atq; à re potius, q̃ nomine, initium faciamus: ea nanq; est haud dubie uereq; scientifica doctrina. Quòd igit omnibus eiusmodi tumoribus succus aliquis influit, id in libro, quem de tumoribus prę̃ter naturã scripsimus, indicatum est. Quòd aũt non idem in oĩb⁹ fit, ipse sensus euidenter docet, differentibus nimirũ ipsis tumoribus nõ colore modo, uerum etiã ijs, q̃ ex calore, frigore, mollitie, duritieq; spectantur, dr̃ijs. Ac ruber quidem tumor euidenter subesse sanguinis indicat humorem: sicuti flauus & pallidus persimilem ipsis bilem: subalbidus uerò & laxus pituitã. Sunt ãt & præter hos tumores quidam, qui colore sint inter rubrum & nigrum medio: cuiusmodi color fuscus est. Hunc, cũ in corporis partibus sæpe incidat, plurimi medicorũ liuidum, græce Pelidnon uocant. Renixus aũt his quoq; tumoribus ualens est: ac, si uenas euidentiores membrũ haberet, exaltatas eas à crasso & nigriore quodam modo sanguine, cuiusmodi ꝑ aluũ aliq̃n nõ paucis hepaticorum excernit, uidere licebit. Suntq; medici, q̃ mihi eum nõ absurde uident̃ fæci, b § q super uini dolijs hæret, § assimilare. Ergo hic humor, ubi amplius incaluerit, aut ꝑꝑ putredinem, aut febrem c * phlegmonodem,

A.l.1.f.1.d.4. / c.1.fol.7.h

C * φλεγμονώδη, est in impressis. in aliquibus ãt manuscriptis φλογώδη. quid ãt inter phlogosin, quã Linacer uertit inflãmationem, & phlegmonẽ differat, tum hoc volum. Lib. 13 cap. 1. tum alibi, uideri põt.

† *ne ipsæ quidem muscæ, & ita etiã uetus interpres.*

nodem,nigram efficit bilem,quam nullum animal,†ne ipsi quidẽ mures gustauerint:terra quoque raditur ab ea:ac partes,quę raduntur,oẽs in altũ attolluntur:uocaturq; is affectus(ut Plato quodam loco inquit)tum feruor,tum fermentatio.Est nanq; is humor talis,quale esse acetũ docuimus: ex quo ipso quoq;,si in terrã effuderis,idem affectus uisitur. Quo minus alienum est,si ueteres eiusmodi humorem acidum nominarunt æque,ut pallidæ bilis amarum.Sanè non raro ẽt in uomitionibus talis apparet.Verum,sicuti paulo ante dixi,unum quoddam uitium esse proprium uerumq; scirrhum, qui præter alia ẽt insensilis sit: reliquos tumores,qui uidelicet nondum sunt omnino insensiles, dupliciter esse à medicis uocatos,nempe uel scirrhos,propterea, ꝙ generis scirrhorum sunt,uel scirrhosos tumores: sic & in humoribus, q̃ quidẽ haud dubie nigra est bilis, ea talis est, qualem modo pinximus,certe acida,& terram fermenti ritu eleuans,tũ oĩ animanti iniucunda. Quæ uerò fieri talis est idonea,hæc bifariam nuncupatur,uel melancholicus humor,uel nigra bilis,scilicet,qui sic eam nominant,affirmatbris aliam esse nigram,quę dũ animal naturaliter se habet, quotidie gignitur:aliã quæ ex ustione,ac uelut assatione conflatur. Quod autẽ semper præcipio, ut nominibus contemptis ipsam naturæ rerum scientiã exerceas, id nunc est faciendũ,ac nominandum quidem,prout succurret:cæterũ oratione sic interpretandum,ꝙ quidam præter naturam tumores ex eiusmodi naturæ succo proueniunt,cuiusmodi est F fæx in uino,& amurca in oleo:& ꝙ hi spatio temporis putrescente humore, propterea,ꝙ in uasis sit impactus,exulcerantur.Ergo,sicuti reliqua oĩa uitia plurimam habent particularem in maioris minorisq; ratione drĩam,sic etiam hoc uitium habet.Quippe phlegmones alia quidem admodum rubra est:alia paulo magis,quàm naturali habitu,rubra.At species,siue genus,siue quomodolibet appelles,ambobus est idem:nam & rubiores,quàm pro naturæ modo sunt: & dolor omnino cum ipsis est,qui ipse quoq; magnam habet in excessu defectuq; differentiam: ad eundem modum nec renixus,nec cutis tensio omnibus est æqualis.Commune tamen eorum est,tũ ꝙ par magis renititur, quàm ante,cum naturaliter se haberet: tum ꝙ in tumorem quendam attollitur,extenta scilicet attentaq; eatenus ente,quatenus tumor assurrexit. Simili ratione & uitium,qđ modo describimus,aliàs confusa exiguaq;,& quæ uulgum fortasse latere possint,affert symptomata:aliàs ita uehemẽtia,& magna,& cunctis euidentia, ut ne puerum quidẽ clam sint. Verum cõe illud in omnibus particularibus, quod intelligentiam ad se trahit, unus id morbus esse ostenditur, & unam sibi appellationem imponi cogit. At, ubi magna quidem omnia sunt, nemo de appellatione ambigit,sed nominãt uno assensu omnes eiusmodi affectum Cancrũ. Cũ autem adhuc incipit,nihil miri est, si uulgus lateat,non secus profectò,q̃ stirpes,quæ è terra iã G A.li 4 f 3. c.15.fo.15
exeunt:qñ hæ quoq; peritis tantum agricolis agnoscuntur.Ergo,quæ nam in cancro,tum communis,tum propria curationis indicatio sit,opportune nunc dicetur.Cõmunis igitur est,ut humorem,unde uitium est natum,ilico uacues simili uacuationis genere ei,quæ in alijs tumoribus supra est comprehensa:mox prohibere,potissimum si fieri potest,ne de cætero eiusmodi succus in uenis colligatur:sin id fieri nequit,saltem eũ omnino ex interuallis uacuare,& simul particulam firmare, nequid humorum redundantiæ ad eam confluat. Veluti ergo amaræ bilis humorẽ medicamento,quod cum humorẽ trahere sit aptum,educimus sic & melancholicum educemus uel simplicium aliquo,cuiusmodi est epithymum pondo drachmarũ quatuor in sero lactis mulsave exhibitum: uel compositorum aliquo, cuiusmodi nostrum est,quod ex duobus & triginta simplicibus medicamentis est compositum. Sed horum materiam in alijs traditam habes. Hic autem, quæ ad propositam methodum proprie pertinent,dicamus. Post nanq; purgationem illud de omnibus eiusmodi affectibus prius est præceptum, ꝙ uel retro regerere humorem, qui in membro procubuit,opertet,uel ipsum digerere:præterea,ꝙ in principio quidem tam in ipso purgationis tempore,quàm ante id,repellere:ubi iam totum corpus exquisite purgaueris,digerere. Vbi tamen mediocris tantum purgatio præcessit,mistum esse,quod applicabitur pharmacum, ex repellente digerenteq; facultate conueniet.Sanè ad crassum humorem inutiles sunt tũ H
imbecillæ,eo,ꝙ nullum operæpretium efficiant:tũ ualentes,ꝙ uehementer tenuiores,quæ in uenis sunt,sanguinis partes uel digerant,uel retrudãt:crassas uerò & melancholicas,quas fæci assimilauimus,nec euocent,nec repellant.Ergo,si his inter initia utare,utiq; minutus aperte tumor erit,cæterum,quod reliquum eius est,contumax ad soluendum reddetur.Quare mediocriũ uirium medicamentis est opus: quæ nec propter imbecillitatẽ uincentur,nec propter affectus uehementiam ualenter sanguinẽ crassabunt: Ad hæc item,quæ omnino haud mordeant:quandoquidem uitij malignitas ab ijs, quæ mordent,irritatur,ac,ut dici solet,efferatur.Propter hæc igitur,quæ uiribus quidem sunt mediocria,qualitate uerò minime mordentia,eiusmodi affectibus sunt idonea. Materiæ uerò copia,sicuti in libris de medicamentis est traditum,ex ustis elotisq; metallicis habebitur.Quippe,quæ medicamenta ex his componuntur,unà cum purgationibus, ad sanandos incipientes cancros magnã uim habent: maiores uerò,sat fuerit,si his prohibeantur augeri. Prospicere uerò,ut,qui iam sunt sanati,amplius non regenerent,id artis de tuenda sanitate est opus:cuius sanè portio est ea,quæ de cibis præcipit.Cæterum,siquando cancrũ per chirurgiam curare audebis, cœpisse quidem ab uacuando per purgationẽ melancholico humore

A ibid. c.11 fol.460.b

oportebit.

A oportebit. Vbi uerò totum, quod uitiatũ est, prorsus excideris sic, ut nulla supersit radix, sines effluere sanguinem, nec propere cum inhibebis: immo premendo potius, quę circum sunt, uenas, exprimes ex ijs crassiorem sanguinem: mox alijs ulceribus similiter curabis.

De carbunculis & reliquis affectibus curandis, qui vlcere crustoso constant. CAP. 10.

A. li. 4. f. 3. t. 1. 9. fol. 453. b

EST tñ & aliud uitium, quod ex humore crasso feruenteq; nascitur. Incipit hoc plerunq; à pustula, aliqñ uerò & sine hac. Cæterum inter initia, quibus hoc instat, scabunt particulã oĩno: mox oritur pustula quædam: qua rupta, ulcus cum crusta gignitur. Sæpe uerò non una orit̃ scabentibus pustula, sed multæ exiles, ueluti milij semina, † crebrę in particula residentes: quibus perruptis, similiter crustosum ulcus prouenit. In carbunculis uerò, qui per Asiã populatim sunt grassati, ẽt citra pustulas nõ nullis excoriata statim cutis est. Omnibus tñ, uti dixi, crustosum ulcus fit, modo crusta ipsa cineris colorem præferente, modo nigrorẽ. Omnibus præterea his circumposita caro in summã peruenit inflammationem: nõ tñ colore aspicitur erysipelatis, immo q̃ adhuc phlegmones colore fit nigrior, ueluti si plusculo rubro minus misceas nigri. Quòd aũt necessario febricitent, qui ita sunt affecti, idq; non minus, immo magis, q̃ illi, † quibus erypelatosa est phlegmone, id utiq; latere neminem potest. Sed & incipiendam ab incisa uena curatio-

† *καταπυκνοῦσαι τὸ μέρος, i. densantes particulam.*

† *In antiquis quibusdã legitur οἷς ἐρυσίπελας ἐστιν ἢ φλεγμονὴ. i. quibus erysipelas est, uel phlegmone.*

B nem esse, id quoq; neminem latere arbitror, qui præsertim meminerit, quę in curatione febrium de sanguinis missione diximus. Nec illud obscurum, sanguinis uacuationem, quæ ad animi defectum usq; sit adhibita, magis his ẽt collaturã: nisi tñ aliud q̃ppiam obstet ex ijs, quæ uenam incidi uetent. Imponi uerò sibi laborans particula, quod ad humorum inflammationẽ spectat, refrigerantia desiderat. Cæterũ p̄p humoris crassitudinem atq; ẽt malignitatem, nec fluxionem auertere unq̃ poteris: &, siqñ id feceris, aliud quippiam, qd̃ in alto sit corpore, offendes. Atqui nec affluere is permittẽdus est: quin potius inquirenda remedia sunt, quæ cũ modice reprimendo, ẽt digerere possint. Tale profectò est tum cataplasma, quod ex *plantagine conficitur: tũ qd̃ ex cocta lente, si miscentibus his nobis micam panis teneram, qui clibano sit coctus. Esto autẽ panis nec oĩno à furfure purus, nec nimium eius habens. Siquidem, qui omnino purus est, eius substantia in cutis meatibus hærere est apta, Emplasticωteron Græci uocant: furfuraceus autem crassiorum est partium. Super ipsum uerò ulcus, ualens aliquod imponẽdum est medicamentũ: cuiusmodi est Andronis, Pasionis, uel Polyidæ: liquariq; id cũ uino aliquo dulci ad sordiũ crassitudinẽ debebit. Porrò cõmodissima ad hũc usum uina sunt, tũ theræum, tũ scybelites: in quorum inopia sapa utendum, quæ apud nos Hepsema dicitur. Quæ autem pharmaca reliquis adhi

* arnoglosso.

A. ibid. c. 10. d

C beri ulceribus solent, nẽpe quæ concoquant & pus moueant, ea nunc adhibẽda non sunt: qñ ita putredinem particulæ auxeris. Quin ẽt scarificare eiusmodi tumores post sanguinis missionem alienum non fit: sunto autem incisiones mediocribus altiores propter infestantis humoris crassitudinem. Cessante uerò iã inflammatione ulcus ad cicatricem similiter reliquis ulceribus perduces. Atque hactenus de carbunculis dixisse sat arbitror.

De Strumis, quas chœradas dicunt. CAP. 11.

A. li. 4. f. 3. t. 2. 9. fol. 458. d

DEinceps de reliquis agã tumoribus, orsus à strumis, Chœradas Græci uocant. Existunt hæ glandulis in scirrhosum affectum mutatis. Estq; curatio earũ, quod ad ipsum attinet uitiũ, ijs scirrhis, qui in alijs partibus nascuntur, cõis. Cęterum, quod ad ipsius partis naturã spectat, in quibusdam glandulis alias geminas curationis indicationes adijciunt. Præstiterit fortassis hoc loco de nominibus aliquid clarioris doctrinæ gratia distinxisse. Quippe glandulæ, quæ, quod in medio uasorum in diuersas partes diductorum habetur, implent, eiusq; diductionis pro firmamento sunt, earũ haud magnus usus animantibus est: sed ex abundãtiore prouidentia, sicut alia quædam, sic has quoq; glandulas natura fabricauit. Earũ uerò, quæ uel saliuam, uel lac, uel genitale semen: ad hæc quæ pituitosum quendã humorẽ in mesenterio, uel faucibus, uel larynge,

D generant: earũ maior est usus. Atq; aliqui has non glandulas, sed glandulosa uocant corpora, ut quæ non paulo, q̃ reliquæ glandulæ, & rariore sint & magis spongiosa substantia: quin ẽt in has tum arteriæ, tum uenæ sensibiles perueniunt. Atq; hæ quidem, cum in scirrhoso sunt affectu, nõ aliter, q̃ cæteræ omnes partes, † sunt sanandæ. At, quę in medio uasorum spatio consistunt, in ijs alia curationis indicatio præstatur: qua simul cum uitio etiam pars ipsa tollitur. Est uerò duplex ea quoque, nempe uel totum, quod uitiatum est, scalpello excidentibus nobis, ueluti in cancro: uel putrescere id medicamento cogentibus. Porrò quæ eiusmodi medicamentorum materia sit, id in opere de medicamentis est proditum.

† *σκιρρωθεῖσιν, i. scirrho affectæ, additur in antiquis.*

De Abscessibus, quæ apostemata dicuntur. CAP. 12.

A. li. 4. f. 3. t. 1 c. 20. fo. 455. a

MIhi uerò tempestiuum est de alijs tumoribus docere. Quorum se primum abscessus offert, Apostema id græce dicitur. Huius duplex item genus est, unum, cùm phlegmone in pus uersa, pus ipsum tanquam in sinu aliquo est collectum: alterum, cùm nulla pręcedente phlegmone, humor aliquis statim ab initio, isq; aliàs specie alius, cęterum oĩno acris, in parte aliqua colligitur. Porrò excoriat hic circũposita corpora, spatium uidelicet sibi moliens, uel inter duas tunicas, uel sub certis membranis. Excoriat autem omninò ipsa copia distendens: interim uerò acrimoniam quandam putredinosam tempore cõtrahens. Sanè inueniuntur in huiusmodi abscessi-

bus,cum ſcalpello ſunt diuiſi,proprietates quædam non paucæ, nec humorum modo,ſed ēt ſolidorum quorūdam corporum. Siquidem unguium, pilorum,oſſium,teſtarum,lapidum,& pori fragmentorum ſimilia inuenta in his corpora q̄dam ſunt.Ac humorū ipſorum alius,ueluti lutū, uel cœnum,uel olei quidam limus,uel uini fæx:alius adeo grauiter olens,ut oēs auerſent. Verū hæc rarius incidunt. Frequentiſſima uerò huius morbi ſunt tria genera : quorū ſingula propriā appellationem græce ſunt ſortita. Ea ſunt,Atheroma,Steatoma,& Meliceris,à ſimilitudine contentarum in tumoribus ſubſtantiarum dicta:eſt.n.aliud eorū ueluti ſeuū,aliud ueluti mel,aliud pulticulæ,quam Atheran uocāt,ſimile. Curationis uerò eorū indicationes ſunt cōes, nempe id, quod continetur,uel digerere,uel totū putre reddere,uel excidere.Aliqui igitur eiuſmodi tumorum triplicē curationis rationē admittunt,quotquot,ſ.ex tenuiore humore conſtant,ut meliceris:aliqui duplicem tm̄,ueluti atheroma,quippe quod tum excidere,tum putrefacere licet:ſteatoma uerò ſola manuū opera curatur,cū nec putrefieri poſſit,nec digeri. In ijs uerò abſceſſibus, qui in alto corporis conſiſtunt,ac potiſſimū in uiſceribus,medicamenta,quę ex aromatis componuntur, maxime ſunt utilia, utpote quorū uis collectum humorem,tum in halitū reſoluat, tū digerat.Sunt profectò & alia eius generis nō pauca,quorū laudatiſſima ſunt tum antidotus,quę ex uiperis componitur (Theriacen uocant)tū,quæ Athanaſia uocatur,tum Ambroſia:atq; hæc F quidem ſumptuoſa: uiliorū ſanè optimum eſt noſtrum,quod ex cretica calamintha eſt compoſitum.Omnia uerò id genus in opere de medicamentis colligemus:quod,uti paulo ante diximus, ſatius arbitror ijs tribus, quæ ſupra memoraui,quo nihil deſit,ſubijcere.

De tumoribus,qui toto genere præter naturam ſunt,ac de optima curandi via. CAP. 13.

QVoniam uerò eorum,quæ per chirurgiam fiunt,curationis indicationes aliquid cōe habēt, aliquid propriū , ſatius nobis uiſum eſt ea nō diſtrahere, ſed uniuerſa in calce huius operis apponere. Nunc porrò tantulum etiam de tumoribus, qui præter naturam conſiſtunt,eſt adijciēdum, ꝙ quicunq; ex his toto genere præter naturam ſunt,ij ſui ablationem indicent,cōmunior.ſ.indicationi quæ per omnia,quæ totis ſubſtantijs à naturę habitu receſſerunt,extenditur,ſubiecti: ueluti in ſteatomatis & atheromatis habet. Huius certe generis eſt,& q̄ Myrmecia græce uocatur,& quę Acrocordon,præterea in ueſica calculus,& hypochyma:& in mulieribus" molæ in utero geſtatio,ita uerò appellant informem carnem : omnia nanq; talia ſummouere in totum properamus. Quorum uerò etiam locus ipſe affectus una quæpiam*naturalium partium eſt,prima indicatio,ut affectus ſanetur. Secunda ab hac,ſi inſanabilis is ſit,ut unà cū uitio pars quoq; ipſa excidatur:ſicut in cancro & omnibus ulceribus,quæ curationem reſpuūt.E cōtrario G uerò in ſuffuſione,quod Hypochyma uocant, † uicti in prima indicatione,ẜ ad aliū eā locū,qui minoris ſit momenti,transferimus.Non deſunt,qui hæc quoq; uacuare ſint aggreſſi:ſicut in ijs, quæ chirurgia tractantur,dicam. Nunc illud dixiſſe ſufficiet,ꝙ humor,qui in hydrocelis uiſitur, alienus à corporis ſubſtantia tota natura ſit, ſicut etiā,quę in aſcitis hydropibus continet̄ aqua. Quarum certe uacuationē uel medicamentis, quæ digerant,molimur,uel chirurgia,in hydrocele quidē immiſſo ſiphone : in hydropibus uerò adhibita punctione,quam paracenteſin uocant. Porrò exciditur unà cum affectu ipſo ueluti in ijs,quæ ante comprehenſa ſunt etiā pars affecta: ita & in hernioſis aliquid peritonęi.Pari modo & columella aliqn̄ una cum uitio ipſo exciditur. Itidemq; cruribus & teſticulis,unà cum uaricibus ipſæ uenæ.Ad hæc,tunica in naſo cū polypo, & foratus dēs cum foramine:uerum ex his nullum eſt, quod ad naturalem habitū poſſit reduci. In columella uerò id oīno eſt conandum,nec properandū ad eā excidendā:ſed qn̄ gracilis eſt,& ad lori tenuitatem redacta,tum eſt auferenda.Porrò talem eam reddet longius tp̄s:at,qualē Hippocrates in præſagijs deſcripſit,paucorū dierum numerus:æque uero & cætera,quæ in magnitudine naturalē habitū exceſſerunt: in quibus annumeranda ſunt oīa,quibus ſupercreuit caro, & encanthides,& qui in ſede thymi dicunt̄. Sunt ex iſtiuſmodi*ulceribus,& quæ ambigua ſint H ſpecie,ueluti cicatrices,quæ ſupra circumpoſitam cutim multū extant:item,quæ in oculis ſunt pterigia. Curationis tn̄ eorum indicatio manifeſta eſt. Siquidem talia oīa amouere oportebit; atq; id ſemper agere, ut rōnibus,quibus id fiat, penſitatis,optimam ſemper earū deligas. Sanè optimæ rōnes tripliciter iudicantur, tum ex tp̄is curandi breuitate:tū ex curando citra dolorē, tū ex maxime tutò curādo. Rurſus,ut tutò cures,tria propria ſunt, quibus intentus ſis,oportet, unum primumq;, ut oīno abſolutionē operis conſequaris: alterū,ut ſicubi hunc non conſequaris,ſaltem cubantem non lædas:tertium,ut uitiū nō facile reuertat̄.His cōſiderationibus ſi optimam curationis uiam iudicaueris,inuenietur in oībus,quæ nunc ꝓpoſuimus,qn̄ potius chirurgiæ,& potius medicamentorū ope,ſit curandū. At chirurgiæ quidem ſtudium in ijs præſertim, quæ nunc ſunt propoſita,ad interemptionem eorū feſtinat: ut quæ,quod in aīalis corpore toto genere præter naturā habetur, id prorſus tollēdum ſibi proponat:quod ſi perficere nequeat,ꝓximum illud conſilium habet, ut uitium trāsferat,ueluti in hypochymati. Quod uerò ex medicamentis petitur,primum huc tendit,ut, quod præter naturam eſt,tū uacuet,tum digerat:qđ ſi per membri naturam, aut etiam uitij rebellionē fieri non licet,ut id tum in pus uertat,tū putrefaciat:hoc uerò ſecundo loco deſtinat.Quippe ita in columellæ uitio facimus,primū ſcilicet ad

naturalem

Margin notes:

A.l.3.f.21.r c.18.fo.388

* τῶν κατὰ φύσιν.i.earum quę ſecundum naturam ſunt.

† ὑποπίπτοντες τοῦ πρώτου σκοποῦ.

3. Progno.t.21. 4.209.e

* Non eſt in antiquis.

A naturalem habitum eam reuocare tentantes: id ſi conſequi non eſt,prorſus amputantes, idque uel chirurgiæ opera,uel per cauſtica medicamenta. Verum medicamenta,melius eſt in tractationem de ijs differamus(quandoquidem tribus iam proditis,aliam quoque quartam adijciendam ſtatuimus) ac chirurgiam in calce huius operis apponamus.

Quæ ſecundum naturam, quæ præter naturam propriè in nobis dicantur. CAP. 14.

NOn eſt igitur,ꝙ in his amplius immoremur: ſed tranſeundum ad ea,quæ ſimilem ijs,q̃ cōprehenſa ſunt,curationem deſiderant.Ea ſunt,tum quæ in numero & magnitudine conuenientem modum excedunt:tū quæ in ambobus his deficiunt. Dixi hoc loco conuenientē: ꝙ ſi conferentem, uel conducentē,uel ſcd'm naturam,uel utilem alibi uſurpauero,eadem ſermonis uis erit. Ac dictum quidem de his eſt alibi latius: cęterum redigere in memoriā ſummatim oīa, etiam hoc loco alienum nō fuerit.Omnium ergo,quæ in corpore habentur,primum,cuius maxime indigemus, eſt ipſa particularium minime impedita functio. Hanc uerò,quia poſſidemus natura,idcirco publice dicimus expetere nos ſecundum naturam agere. Et, quia hoc ipſum cū eo,quod ſecundum naturā ſe habet,eſt coniunctum,merito profectò nihil intereſſe arbitramur ſecundum naturam habere,an ſecundum naturam agere dicamus. Quin & ſine additione interim græce dicimus,expetere nos τοῦ κατὰ φύσιν,utiq; ſubaudito in dictione, uel habere,uel agere,uel ambobus: ⁝Latinitas propter articuli fortaſſis inopiam,ea figura deſtituitur.⁝ Atque hæc quidem cauſa eſt,cur medicis recte uſurpata uox hæc,Secundum naturā,ſit de omnibus,quę in corpore ex ſententia noſtra eſſe cupimus. Scire autem licet in ijs,quibus natura*deficit,nec primum,nec propter ſe ipſum,ſecundum naturā à nobis expeti,ſe † propter actionem,⁝& ex accidente.Siquidē ſextus digitus non nullis ab ipſo ſtatim ortu eſt congenitus,& quintus defecit:& alia quædam ſimilia,aliqua in numero,aliqua in legitima quantitate,uitioſa. Ac,ſi quidem hæc plurimum,recta uerò rara fierent,contra, quàm nunc, de naturæ operibus ſtatueremus,utique non tuentes ut nunc,ſed auferentes ea.Hęc ratio memoria tua nunquam excidat,cum ſit ad non minum uſum utilis,quæ tum fallere incōſideratos poſſunt,tum diſcordiæ phantaſiam excitare, ſicubi alter dicat,totum,quod præter naturam eſt,eſſe tollendum: alter,quod nocet,aut inutile eſt, aut incommodat actioni.

*ἀποτυγχάνει.
† δευτέρως. i.ſecundario.

(Margin letter B beside "rim græce dicimus…")

De ijs,quæ in magnitudine, & numero excedunt uel deficiunt: ac primum de curandis ijs, qui obeſitate,& corpulentia onerantur. CAP. 15.

ERgo denuo repetentes, de rebus loquamur,qn̄ de nominibus eſt nobis definitum,hinc orſi. C Coniuncta comprehenſis iam morbis ſunt ea,quę uel magnitudine,uel numero,à debito naturæ modo ſunt aliena:in quibus amputare quidem conueniet,quod magnitudine uel numero redundat,reficere autem & fingere,quod deſit,ubi uidelicet fieri id licet.Quintum nanque digitum,aut tale aliud membrum,medico certe gignere nō licet,ſed unius naturæ opus ſunt omnia talia. Verum in totū tollere, quod numero redundat,aut præcidere aliquid eius,quod magnitudine modum exceſſit,hæc nobis quoq; licent.Siquidem ex medici officijs unum eſt,nec id leuiſſimum, ubi in corpulentia eò deuenit corpus, ut nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter uentris molem contingere,ſed nec reſpirare libere poſſit,hanc liquare ac tollere, † æque nimirū ut cum corpus ali deſinit, (Atrophian Græci uocāt) quod genus,quos uomica male habet,patiuntur, ⁝ huic quoq; reficiendo proſpicere.Sæpe aūt euenit,ut non totum corpus,ſed una quępiam pars ex atrophia tabeſcat:quā ſcilicet uel neruorum reſolutio,uel ipſius partis intemperamentum præceſſit.Opportuneq; iamde curatione horum conſiderabimus,orſi ab ijs,qui corpulentia nimium onerantur.Oſtenſum uerò in libris eſt,qui de temperamentis ſunt inſcripti,ꝙ calidior ſicciorq; temperies exile corpus reddit.Ergo id agendum,ut nimium obeſi corporis tēperamentum tale eſſe faciamus,ſi modo ad debitum modum redibit.Sanè docuimus tū in illo opere,tum nihilo ſecius in opere de tuenda ſanitate,ꝙ acuta exercitatio,& tenuans uictus,& id genus medicamenta, & animi cogitatio, temperamentum totum non ſolum calidius,ſed etiā ſiccius,ac ꝓpterea corpus exilius reddunt.Igit̄ in exercitationibus celerrimus curſus eſt idoneus. Tenuātis uerò uictus materia ſeorſum ſingulari libro eſt prodita.Quod ſi medicamenta tenuantia quoq; requirant,etiā,hæc in operibus,quæ de medicamentis conſcripſimus,ſunt edita:quāquam referentur eorum nunc quoq;,quæ ſunt efficaciſſima: quibus,ubi demere nimiam obeſitatem ſtudes,utaris,ſuadeo.Ergo,quæ ad articularia uitia quidē exhibere ſolent,quę ſcilicet ualentem incidendi facultatem habent,ijs, tu quoq;,cum nimiam obeſitatem curabis,utitor.Sunt porrò talia,rutæ ſemen,pęrſertimq; ſylueſtris,unà cum ipſis corymbis,& ariſtolochia rotunda, & minus centaurium,& gentiana,& polium:pręterea ex urinā cientibus,ea,quæ pollentes habent uires,ueluti petroſelinum.Vnumquodq;.n.talium,tum ipſum per ſe,tum uerò alijs miſta, uniuerſa & extenuare potenter ſuccos,& uacuare ſunt habilia, partim quidē ſenſibiliter per urinas,partim per inſenſibilem tranſpiratum:ſed & ſal,quod ex cōbuſtis fit uiperis,potenter extenuat.Multiq;,cum uel graciliores,uel mediocris habitudinis eſſent,ex eiuſmodi medicamentorum potione perierunt, ſanguine ipſorum excocto. Ruerant autem ad ea, propterea,ꝙ liberatos aliquos articularijs uitijs uiderant, minime.ſ.æſtimantes,ꝙ tēperies eorū,qui ſanati fuerāt, humidior

† Clarius. æque nimirum, ut cū corpus in ea redd atur atrophia, qualem ij, qui phthoe detinentur,patiuntur.

(Margin letter D beside "re,tum nihilo ſecius…")

humidior pituitoſiorq́; erat, qualis nimirũ obeſorum eſt:in quibus huiuſmodi medicamentorũ ſecurus eſt uſus. Ipſe nanq; iuuenẽ quendam quadraginta circiter annos natum,oppidoq́; obeſum percuraui, uſum tũ antidoto,quæ aduerſus articularia uitia eſt cõpoſita,tum ſale theriaco, ipſaq; theriace,ac reliquo extenuãti uictu,& pro exercitatione curſu ueloci. Porrò pparaui hominem ad curſum, perfricãdo primum linteis aſperis, quoad cutis ruberet:dein ſtatim cũ oleo, quod in ſe digerens aliquod medicamentum habebat: quo ẽt poſt curſum rurſus utebar. Talia medicamẽta ſunt,tum ſylueſtris* cucurbitæ radix,tum althæa,tum gentiana,tũ ariſtolochia,tũ panacis radix,tum polium,tum cẽtaurium.Per hyemem uerò ẽt à balneo iam dicto oleo hominem reunxiſſe profuerit. Verum cibum exhibere non ſtatim à balneo, ſed interpoſito ſomno, conueniet.Quòd ſi uelit ẽt rurſus ante cibum lauari,permittes. Magis etiam ad rem pertinebit, ſi aquæ ipſi digerendi facultas inſit.Ac,ſi quidem talem aliquam ſponte natã habemus,ipſa utemur:cuiuſmodi in Lesbo uiſitur,à Mitylene ſtadijs quadraginta:ſin minus,ipſi ſimilem aliquam moliemur. Eſt porrò ea,quæ in Mitylene conſpicitur,& uiribus & colore talis,qualis utiq; fiat, ſiquis florem ſalis aquæ marinæ miſceat.Hæc ipſa aqua etiam hydropicis,& reliquis tumefactis idonea eſt,utpote ualenter deſiccans,ita profectò,ut præpinguibus,ac pcipue ſiquis ipſo cogat in ea celerrime natare, nec poſt largam lauationem protinus eſſe,bibereve,ſed ſomno interpoſito,aut omnino ſaltem quiete. Sanè illud eſt ſciendum,atque ab eo,qui obeſitatem curat,prædicendum,quòd aliquando ex multo ſimul obito motu,& febri hominem tentari eſt credibile: & quòd febris ad rem propoſitam non aliena erit utiq;,ſi medicus rectè omnia faciat. Etenim perſpicuum eſt,ubi ex laſſitudine febricitarint,qui ita curantur,quòd ſopita eorũ febre, rurſus ad eandem curationis formulam redibimus.Sanè fugere in ijs curandis conueniet & uina,quæ multum nutriunt,cuius generis craſſa ſunt:uti uerò uel aquoſis,id eſt colore albis,& conſiſtentia tenuibus,uel quibus mare eſt admiſtum. E F

* σικύου.i. cucumeris.

De reficiendis corporibus extenuatis, ac reſtituendis particulis, quæ deficiunt. CAP. 16.

AT,ubi eos,qui extenuati ſunt,reficere in animo eſt,ijs uinum exhibebimus craſſum:cibum uerò,qui ſuccum efficiat craſſum:exercitationes paucas,frictionem mediocrẽ:ac,ut ſumma complectar,oĩa iam comprehenſis contraria moliemur.His uerò ẽt picari commodum eſt, †idq; tertio,aut quarto quoq; die:quippe id ad carnem inſtaurandam, egregium medicamentum eſt adeo,ut ſiquod ſingulare membrum hoc uitio laborat,id hoc præſidio reſtituatur.Ac nobis quidem in omnibus fermè hoc unum ſatisfecerit,ſi quidem humectat & calefacit,ſanguinis multitudine accita.Ergo nec aſſidue id ægrotanti corpori admouere conueniet,nec,cum cõueniet,ſæpe illinere,uerũ in hyeme bis,in æſtate ſemel id feciſſe eſt ſatis. Quibus uero à natali die gracilia ſunt membra quædam,ijs etiam mangones puerorum hoc ipſo pſidio ſuccurrunt, unà cum certa percuſſione,quam græce Epicruſin uocant. Eſt porrò,& illius mediocritas quædam, ut ſcilicet,nec plus iuſto,nec minus fiat.Ea talis eſt.Ferulas paruas,ac leues modice illitas gracilibus partibus incutiunt,donec modice attollantur: qppe in hoc ſumma rei eſt:ueluti Hippocrates de perfuſione ‖ aquæ calidæ dixit,Primum quidẽ pars intumeſcit,poſt gracileſcit. Ergo,quibuſcunq; particulis bonam habitudinem reddere ſtudemus has & fricare,& perfundere,& percutere,& picare oportebit tantiſper, dũ intumeſcant:hoc ubi factũ eſt,protinus deſiſtere prius, q̃ digeri cœperint.Etenim,quæ calefaciunt oĩa,ſicut attrahere,ita ẽt digerere ſunt apta. Si ergo perſtes,dum,quod attractum eſt,digeſtum ſit,operam luſeris. Ad hunc modum mango quidam proximè nates pueri † fame conſumptas,ꝫ breui auxit,percuſſu mediocri quotidie uſus,aut ſaltem alternis diebus:item moderata picatione. Cęterum,quibus totum corpus eſt extenuatum, ijs lauari quoq; poſt cibum eſt idoneũ. Veluti autem metus erat,ne tenuantibus auxilijs febris ſuccederet,corpore ſcilicet immodice per hæc calefacto,ſic ijs, qui à cibo lauant,timẽdũ eſt,ne ſibi iecur obſtruatur,potiſſimum pp ciborum ſpeciem: quippe cum aliter quoq; obſtruere ſoleant,quæ ſuccum craſſum gignũt,ſi quis his liberalius utatur. Vbi igitur aliàs id efficere ſolent, multo profectò promptius idem poſt balneum facient.Incidit tñ ex tali uictu diutius exhibito, ẽt calculi in renibus generatio:quod uitium cur oĩbus non contingat,ſatis patet. Quippe incredibile non eſt quibuſdam uel denſos admodum eſſe renes, uel perangusta uenarum in iecinore ora:quibuſdam contra eſſe habita. Horumq́; dignotio nulla planè certa eſt:ſed percuntandum aſſidue ab eo, qui iam dicto modo eſt cibatus, num quis illi grauitatis ſenſus in dextris pcordijs & circa a *renes ſit.Quòd ſi q̃d tale aliqñ ſenſerit,protinus cappari ex oxymelite in principio cibationis,donec conſtiterit grauitas,dabitur.Ad membra uerò,quæ ægre reficiebant,ac pluſculum iam refrigerata erant, uſus aliqñ & thapſia ſum,aliàs ea ex melle membrum illiniens: aliàs etiã ex cerato: ſiquidem attrahit ea quoq; partibus, quibus ſuperpoſita fuerit,ſanguinis copiã. Quibus autem exiguum aliquid pudendi præputio de naturali deeſt quantitate,ijs non raro citra thapſiam ſola tenſione debitum modum reddidi, b *membranulam mollem firmamq́;, cuti gummi illitæ circumuoluens. Satis aũt conſtat, ꝙ etiam membranulæ finem c † parti ſubiectæꝫ agglutinari gummi oportebit:ſiquidem & ſiccatur cito,& ſine dolore adſtringit.Porrò cuti præputij ex interna parte rotundum aliquid ac mediocre ſupponi prius oportebit, quod uidelicet G H

A.li 4.f.7.i. c.2. fol.519.

† δι' ἡμερῶν ἢ τοιτιῶν ἢ τεττάρων. i. idque trium uel quatuor dierum ſpatio.

Lib. de Offic. med. ſect.3.t.16 7.215.h

† In impreſſis cod. & in pleriſque manuſcriptis græcis legitur, ὑπολέπτου.i. gracilioris. in aliquibus autem ut Linacer uertit. ὑπὸ λιμοῦ συντακέντος. i. fame conſumpti.

A * ψόας. i. lumborum carnes.

B * ἶνα χάρτου. i. fibram uel mẽbranulã chartæ.

C † τῷ ὑποβεβλημένῳ ἄνω μέρει τῆς ἰνός. i. illi parti mẽbranulæ, quæ in ſuperiori regione ſibi ſubiecta eſt.

poſtea,

A poſtea,quàm agglutinata mẽbranula eſt,facile eximas. Eorum uerò,qui thapſia pręputium adducunt,quidam rotundum id è plumbo fecerunt,ueluti ſolenarium quoddam:mox illi extrinſecus pręputij cutim circuntendunt,ac molli loro deligant.Fueritq; & id non nunquam utile,utique quibus multa deſit cutis: quibus autem exiguum eſt,quod deeſt,ijs(ut comprehenſum eſt) ſola*membranula circundata ſufficiat: ubi autem circundabitur cuti, & agglutinabitur, ſubtus imponi ſolenarium prius oportebit.Ego uerò,cum nihil horum præſto eſt,modicum chartę inuoluens, immittere pro fulcimento præputij ſoleo, ut poſtea,cum planè coaluit, quod foris eſt circundatum,exempto,quod fulciuerat,facile meiat is,qui curatur.Conſtat uerò hoc quoq; uitium ex eo morborum eſſe genere,quod naturalem magnitudinẽ eſt egreſſum,aliàs putreſcente præputio incidens:aliàs ab ipſo ortu minore,quàm par erat,congenito. Subijcitur autem duplici chirurgiæ rationi, interim in ſuperna pudendi parte circulo inciſa cute,quo uidelicet eius unitate ſoluta,eatenus deorſum trahatur,quoad glãdem cooperiat: Interim uerò ſcalpro ex interna parte, qua glandis initium eſt,excoriata, mox deorſum tracta, ac deinde(ut ſupra cõprehenſum eſt)molli quopiam deligata. Dicemus aũt, & de eiuſmodi rationibus in ſermonis progreſſu æque profectò,ut de curtis id genus,quæ Colobωmata Græci appellant:quippe ita uocãt, B quæ in labijs,aut nariũ alis,aut aure deficiũt. Nam methodo quadam curãtur hæc quoque,primum quidem excoriata utrinq; cute,deinde adductis coniunctisq; inter ſe cutiũ oris: ac utriuſque,quod calloſum eſt,detracto:mox,quæ reliqua ſunt,adſutis:atq; agglutinatis.Eiuſdem generis ſunt,& quas in maiore oculi angulo Rhœadas græce uocant,utiq; uel impenſius minuto,uel prorſus perdito ipſo angulo. At prorſus quidem perdito eo, omnino inſanabile relinquitur uitium:minuto uerò,ijs,quæ modice adſtringũt,curatur,ſi tamen totum corpus primum ante purgaueris,dein caput.Sunt mediocriter adſtringentia medicamenta,& quæ è glaucio componuntur & croco,& quæ nardina uocantur:& in primis,quæ ex uino ſunt confecta. Vt uerò ſumma complectar, quibus perit aliquid ſubſtantiæ, maxime quidem id agendum, ut ei quàm ſimillimam faciendam curemus: ſi id fieri nequit,ſaltem aliquid,quod eundem præſtet uſum,machinabimur:erit autem profectò & id eatenus ſimile.Etenim,cũ oſſis tibię ſæpe excindere portionem magnam cogimur, ad alteram loco eius ſubſtantiam producendam, carnem gignentibus medicamentis naturam ipſam prouocamus: quæ utiq; inter initia uelut dura eſt caro: poſtmodum calli durioris firmitudinem accipit:ac temporis ſpatio roborata,ad ingreſſum,oſſis loco,fit habilis.Quin etiam,ubi internodia digitorum excidimus,in exciſorum loco alteram,qualẽ pręC diximus,naturam prouenire cernimus.Quòd autem uenas quoq; ſenſibiles generatas aliquando uidimus,prius eſt dictum:uerum has non tam ſimiles ijs,quę prius perierant,quàm eaſdem, renaſci dixeris:ueluti in cauis ulceribus carnem. Cicatrix uerò,quæ in hac calli modo durata gignitur,ea cuti quidẽ eſt quàm ſimillima,cutis tamen non eſt:quando & denſior ea uiſu tactuque ſentitur: & ratione ex eo,quod pilos non edit,intelligitur. Hæc igitur ſi præſtò tibi ad manum ſemper erunt,quæ tibi in curationibus peragenda ſint,minime requires.

* χάρτιον.

De reliquis curandis affectibus, qui ad prædicta genera referuntur. CAP. 17.

MIhi uerò iam tempeſtiuum eſt ad alia morborum genera tranſire,ſed quibus eſt cum ſupra comprehenſis ſocietas.Ergo ſerpens ulcus,qui Herpes græce dicitur, is eiuſdem eſt generis cum exulcerato eryſipelate: Ramex uerò,quam Sarcocelen uocant,cum ſcirrhis.At uitia,q̃ Ophiaſin,Alopecian,& Ptilωſin appellant,ex eo ſunt morborum genere, in quibus naturale aliquid amiſſum, æque nimirum, ut Myrmecia eorum eſt, quæ toto genere ſunt præter naturam. Porrò triplex omnium horum eſt differentia. Quædam nanq; ex mutatione cõſiſtunt ſolidarũ partium:ſicut myrmecia, & leuce,& uitiligo,§& oſſis caries,quã ſphacelon uocant,§& elephas, D & ſcabies,& lepra.Quædam,cum prius omnino non fuerint,poſtmodũ ſunt orta:ueluti meliceris,& atheromata, & ſteatomata: atq; alio modo helminthes,& aſcarides,& ceria,ita.n.uocant longam latamq; helmintha:omniaq;,quæ ſupra diximus in abſceſſibus quibuſdã,calloſæ ſubſtantiæ,aut lapillis,aut oſſibus,aut pilis,aut alijs quibuſdã id genus ſimilia inueniri.Itaq; attentum eſſe ſemper oportet in omnibus, quæ præter naturã habentur,atq; diligenter aduertere,ex quo ea genere ſint: ſi modo illud recte à nobis dictum eſt,primã faciẽdorum indicationẽ,unde ad oĩa, quæ deinceps ſunt adminiſtranda, initium capietur,à genere ipſo ſumi. Herpeta nanq; bilioſus procreat ſuccus: quo fit,ut eatenus eiuſdem ſit cũ eryſipelate generis,atq; huius quoq; magis ẽt cum eo,quod exulceratum eſt. Differt autem ab eryſipelate humoris tenuitate:eſt.n. admodum tenuis,qui herpetem excitat,adeo profectò,ut non ſolum oẽs interiores partes,quæ utiq; carnoſæ ſubſtantia ſunt, tranſeat,ſed ẽt cutim ipſam ad ſummam uſq; cuticulam (Epidermida Græci uocant,) quam ſolam,propterea,ꝙ ab ea remoratur,tum erodit,tum exedit:quando,ſi hanc quoq; ſudoris uice tranſiret,haudquaquam ulcus excitaret.Quippe id ulcerum,q̃ ex mordente humore oriuntur,quæ nimirum ſpontanea uocant,cõe eſt,ꝙ humor,qui ea facit,ſiſti tur in exitu ac tardat. Porrò ex eo,ꝙ alter humor altero ſit tenuior craſſiorve,ulcerum differentiæ,quæ ex profunditate ſpectantur,proueniunt.Huius certe generis eſt,& q̃ Phagedæna Græce di-

ce dicitur,& exulcerati cancri.Quorum omnium cōis curatio eſt,ut inhibeatur primum humoris confluxio,poſt ſanetur ulcus: propria uerò cuiuſq;,tum ex membri inuenitur natura,tum ex humoribus non ſolum ſpecie,ſed ēt quantitate. At tenuiſſimus quidem in eiuſmodi humoribus eſt is,qui exulceratum herpetem excitat: craſſiſſimus,qui cancrum:proximū ab his locum occupat,quod ad craſſitudinem attinet, qui phagedænas creat. Harum ſpecies quædam ſunt,quæ Chironia ac Telephia græce dicuntur.Iam aliæ quædam eiuſmodi appellationes ſunt,ſed inutiles & ſuperuacuæ:ſiquidem ad curationem pernoſci oportet humoris tum copiā,tum craſſitudinis tenuitatiſq; eius modum,tum potentiam:Veluti ſtatim in herpete, qm̄ humor tenuis eſt (ut qui ex genere flauæ ſit bilis) ubi ſummam cuticulam in tranſitu perrupit, utiq;, cum digeſtus is eſt, permittit cicatricem ulceri induci. Itaque,ſi quis toto prius corpore purgato,mox,quæ influentem humorem reprimant regerantq;, medicamentis utatur,iam herpetem curauerit. Sin neutrum horum fecerit,ſed tantum ea,quæ cicatricem inducunt,adhibuerit,utique exulceratā cuticulam ita ſanauerit:proxime tamen illi,quò minus exulceretur,non conſuluerit.Poſtmodū uerò illa quoq; cicatrice incluſa, quæ ipſi continua eſt,exulceratur:idque longo ſpatio,ceu ſerpente malo ipſo,fit,donec humor,qui id facit,ſit uacuatus. Etenim Romę mulier quædam illuſtris,cum herpetem in malleolo haberet, primum quidem medicamento, quod algā recipit,eſt F uſa.Hoc cū protinus cicatrix induceretur,proxima illi ſumma cutis eſt excoriata, ueluti ex deſquammatis.Cui cum deinde ſuperpoſitum medicamentum eſt,rurſus illi cōtinua eſt exulcerata. Idq; ita aſſidue perrexit,donec ad genu exulceratio perueniret:cum interim quiduis potius pati,quàm medicamento,quod bilem traheret,purgari parata eſſet.Itaque etiam,(quod fieri in talibus aſſueuit, quoniam pleriq; culpant non culpanda) damnato ex alga medicamento aliud admoueri iuſſit. Deinceps igitur,quod ex ſandice componitur,utebamur. Vt uerò id quoque, quod exulceratum iam fuerat,ſanauit:quod uerò nunc exulcerabatur,nō inhibuit,ſed iā ad bubones uſq; uitium aſcenderat,ipſa neceſſitate coacta,ſerum ſe lactis ſumpturam annuit.Immittentes igitur clanculum minimum ſcammoniæ,inuitam purgauimus,ac ſanauimus.Ergo,cuius gratia hæc dicta ſint,denuo repetamus.Poſt,quàm communem omnium,quæ ſub eodem genere uitiorum ſunt,indicationē acceperis,utiq; nō hanc in particularibus * exequeris,ſed reduces ſemper ad dr̄iam,quę tum affectibus,tum ipſorum cauſis,ſit cōmoda:ſicuti de ſpontaneis oſtēſum eſt ulceribus. Vacuabis nanque eum,qui redundat,humorem,cæterum aliquando medicamento,quod flauam purgat bilem: ſæpe eo,quod nigram: modo eo, quod miſtæ eſt facultatis, quod ſcilicet bilem ſimul & pituitam educat: ueluti in altero herpetum genere,quem à ſimilitu- G dine, quam habet cum milio, Cenchrian græce appellant. Quippe is non protinus ulcus facit, quemadmodum alter,ſed admodū exiguas puſtulas,ad ſpeciem milij:quæ ipſæ interpoſito ſpatio in ulcus abeunt. Adeo non ſine ratione quibuſdam uiſum eſt in eiuſmodi uitio bilis eſſe aliquid pituitæ admiſtum. Incidunt ſanè non nunquam & citra uehemens totius corporis humorum uitium in partibus ulcera,quæ haud difficulter medicamentis,quæ repellendi, digerendiq; miſtas facultates habent,curantur.Ac repellunt quidem nō ſolum ea,quæ adſtringunt,ſed etiā, quæ ſine adſtrictione refrigerant: digerunt uerò,quæ calefaciunt. Conſtatq;, quòd in generatione ulceris exuperare debebunt,quę repellendi facultatē habent:ubi non amplius confluit in ægrotantem particulam uitioſus humor, quæ digerunt. Siquidem exiguum uitioſi humoris,ēt ſiquis ad uiſcera & magnas uenas retrudat,nullum profectò,quod ſenſu percipiatur malum cōmittet: at,ſi eius non leuis quantitas ſit,in princeps aliquod membrum aliquando procumbit, ubi ſcilicet prius naturę uiribus totum corpus expurgantis non ſit,uel per deiectionem,uel urinas,uel cutim,quæ totum corporis includit,uacuatum.Atq; flauæ quidem bilis uacuatio eſt facilis: pituitæ uerò,ac potiſſimum eius, quæ craſſior glutinoſiorq; eſt,itemque nigræ bilis,difficilior:quo magis purgātis medicamenti ope indigent. In herpete uerò,quoniam tenuis humor H eſt,qui id uitium creat, abunde eſt etiam aluum leuiter ſoluiſſe,uel urinas per ea,quæ id modice efficiunt,citaſſe.Verum,quoniam de medicamētorum methodo proditum etiam aliquid in ſuperioribus eſt,non pauca autem & in operibus,quæ proprie his ſunt dicata,ſatius ſit ſermonem nihil ultra proferre: quando ſatisfacere etiam ei,qui attentus erit,hæc poſſint, neque enim nos ea à muſis accepimus. Verum homini,qui prudens ſit,& diligens,& mente exercitatus,ipſa rerum natura, quid agendum ſit, ſuggerit:ubi uerò etiam inueniendi uiam ab alio quis traditam ceperit,huic facillimū eſt per eam ultra progredi. Huius rei amplum teſtimonium fuerit, quòd eiuſmodi uiri artem maximis operibus illuſtrarunt:qui uerò parum ſunt prudentes,ij nihil pręterea inueniant,etiam ſi tota uita infinitos artis effectus conſpexerint. Plurima nanq; inueniuntur, hodie, quæ apud maiores noſtros non fuere inuenta: ueluti nunc Romæ quidam excogitauit,quemadmodum acrohordonas & myrmecias ore ſanet.Verum de prioribus,utpote à cute extantibus,minus eſt mirum: de myrmecijs uerò,potiſſimum quæ cum ſumma cute prorſus ſunt æquales,mirum uidebatur. Veruntamen has quoque primum labiorum applicatione,ceu ſuctu,ad ſe trahebat, atq; à radice euellebat:deinde primoribus apprehenſam dentibus totā ſimul eximebat. Sed & ſcalpro ad myrtacei folij ſpeciem formato, & ferramēto eo,quod Scolopomachærion

A.l.4.f.3.t. c.7.10.452

A.li.4.f.7.t.3 c.13.f.516.h

A pomachæriō Græci uocant,quispiā manibus exercitatus,facile eas excidat:cum proprijs lineamentis à circumposita cute circunscripta discernantur.Aeq; ' uero & ualēte aliqua pinna circulo myrmeciæ imposita ipsam educimus.Debebit porro pinnę fistula esse mirmeciæ crassitudini par,ut eam undique prorsus constringat:q̃ postea circumacta, ac simul deorsum impulsa, celerrime ita myrmeciam etiam cum ipsa radice totā educet. Constat uerò & quòd finis ipsi pinnæ, quæ eā circulo secabit, non tenuis modo, sed etiam acutus & firmus esse debebit . Itaq; tū galli ueteris pinna, tum uel magis aquilæ , ad hunc usum est commoda. Abscindere uerò ab his tn̄ radicem uersus oportet,quatenus reliquę partis fistula complecti myrmeciā possit.Sanè ex ipsa statim abscisione,si modo scite fiat,etiam acumen ipsi comparabis . Atq; hoc quidem ratio inuenit,non casus.Iā,quòd hæc uehementer attrahentibus medicamentis sursum uelletur,& putrefacientibus enecabitur,ratione ab aliquo est inuentum,qui ijsdē postea usus, experientia rē compobrauit. Quædam nanque etiā ante experientiam fiduciam de se manifeste præbent: ueluti,quæ aculeū ac telum,quod modo infixum sit,eximunt:itemq; arenulas, si quæ oculo inciderunt.Quædam ratione certe excogitantur,confirmantur autem † ipso usu.ξQuò autē facilius etiam per te eiusmodi uias ad curationum comparandam copiam inuenias, non tædebit aliqđ B huius generis exemplum proponere.Nominamus autem id genus , in numero particularum uitium.Quoniam enim quædam deficiunt,sicut dens,uel digitus, uel è naso ala, uel auris quæpiā particula,uel pudendi pellis:quædam redundāt, ueluti sextus digitus, & quæ Græce Exostωsus dicuntur,& dentium ij,qui naturalibus adnascuntur:adimere quidem, quod superuacuū est, sanè haud difficile est:aliud uerò producere,quod simile ei sit,quod desit, id in quibusdam quidē est facile,in quibusdam difficile,in alijs,planè fieri non potest.Si' nāque carnosum sit, qđ deest, haud magno negocio id reficias:atq; eius rei in cauis ulceribus tradita methodus est. Sin os sit, ipsum quidem instaurare non est,cæterum aliud pro eo durum efficere,id licet. Dictū uerò etiā in præcedentibus est de reficiendis uenis,nēpe quod aliquando nouas alias sensibiliter ꝓgenitas uidimus : aliquando omnia tentantibus non prouenerunt.

† ipsa experientia.

A.li.1.f.1.d.5 c.1.fo.10.b

De Resarciendo pilorum defectu. CAP. 18.

AT,si digitus desit,uel tale quippiam,restituere id prorsus non licebit . Sanè proditum & de præputio prius est,quemadmodum id quispiam instauret. At,quæ in naso,uel aure,uel labio sunt curta,ea quidem ut refecisse non licet,ita decorem aliquē his adijcere licet,siquis diuisam utrinque cutim mox in unum conductā queat agglutinare.Alia uero ratione huic morboC rū generi annumerantur atheromata,& steatomata:& meliceribes,& ascarides, & ceria, & helmintes:præterea,qui in articulos & pulmones incidunt,calli,quos poros uocant:itemque,q̃ in renibus & uesica inueniuntur,calculi:quippe in omnibus his communis est,substantiæ generatio,quę ante non fuit.Contra fit in alopecia,& ophiasi,& ptilosi,item caluitie,in quibus amissio particulæ est,quæ utilis fuerat.Tanquam igitur in cæteris omnibus, in quibus gigni quippiā uolumus,id agimus,ut naturæ motus liberos minimeque impeditos reddamus,eodē certe modo & in pilis amissis. Quippe naturæ opus est,ueluti in sinuosis ulceribus generatio carnis,itidē in capite & palpebris productio pilorū. Ergo, si recordaberis ea, quæ in naturalibus libris nostris de pilorum generatione didicisti , utique ex ipsis amissionis eorum causas inuenies . Siquidem ostensum * in ijs est, quod ex succis qui per cutim transpirant,quod limosum est, id pilos tum à principio gignit:tū de cætero ueluti succrescendo auget. Hoc igitur quoties uel prorsus perijt, uel redditum est uitiosum,toties pilos corrumpat est necesse.Corrumpuntur nanq; & stirpes ipsæ duplici de causa,aliàs nutriente succo destitutæ:aliàs non idoneo usæ.Ac prorsus quidē ꝓdito eo,qui pilos alat,succo, caluities oritur. Eodem uitiato,tum quas. Ophiasus græce uocant, tum alopeciæ proueniunt.Ad primum quidem † ex naturali eorum,tum ortu,tum mutatione, ξ D etiam alienam à natura causam inuestigabis. Ab hinc curationis rationē inuenies. † Quæ utiq; per indicationes omnibus iam dictis(in quibus uel aliud quoduis uitium,uel etiā ulcus, ex humoris uitio incidit)communes peragetur:siquidem & inhibere,quod influit,& absumere ac digerere,quod iam ægrotantem locū occupauit,conueniet. Ergo,ceu in ulceribus illis purgationem nocentis succi primum adhibuisti,eodem modo in pilis ipsis ab hac primum curationē inchoabis,scilicet diligenter prius æstimans,quis color,cutis sit,cuius cernis corruptos pilos.Nā, si his albidior,quam pro naturæ habitu, sit, pituitosi humoris purgationem exhibebis:sin pallidior,eiusmodi bilis purgationem non secus,quam,si nigrior cōspicitur,quæ nigram detrahāt, bilem,offeres . Sanè ad uitiosi humoris speciem certius agnoscendam non leue tibi adiumentū præcedens uictus conferet,præsertim intelligenti , quinam ciborum nigræ bilis succū colligāt, quinam pallidæ, uel pituitæ. Ergo cum iam planè purum ex purgatione corpus existimas, eū, qui in cute continetur,humorem digerentibus medicamentis discuties, sic tn̄ , ut in ijs caueas, ne adeo calida acriaque admoueas,ut cutis exulceretur.Quin etiam ea,q̃ ualēter siccant, cauere cōueniet,ne uidelicet cum uitiato humore etiam utilem,qui adfluit,absumas: ueluti in caluicie fit.Hæc igitur ipse aduertens,admiscui primū ijs medicamentis,quæ alopeciam sanarēt, exiguum thapsiæ.Deinde considerans quotidie , quemadmodū ægrotātis natura ab hac esset affe-

A.l.4.f.7.t.1. c.1.2.fol.505. g.h

* ἰλυῶδες est in impressis & in aliquibus antiquis : in alijs λιγνυῶδες,i. fuliginosum.

† In græco tn̄ est,ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν διοικήσεως,i.ex naturali ipsorum moderatione.

† ἐνδεικτικῶς ὑπὸ τῶν κοινῶν ἀγομένης σκοπῶν ἅπασι τοῖς προειρημένοις, i. quæ indicatiue per scopos omnibus iā dictis &c.

cta,ubi uel tumefactam plusculum,uel quodammodo excoriatam uidi,illo quidē die à medica E mento abstinui:illeui autem particulam uel galli uel anseris liquato seuo,ppterea, qđ hæc magis tenuium sunt partium,& altius descendunt. Deinde postero die,si quidem aliquid iā dictorū remanserat,simili modo illeui.Sin nihil tale apparuerat, rursus medicamento sum usus:atq;, ut id alte demitteretur,etiam cutim prius linteo infricui,quoad manifeste rubra fieret. Verū,si à balneo uti eiusmodi medicamento uoles,id ipsum ex balneo factum cernes,quod prius ex frictione habebas.Iam eos quoque,quibus periere ex cilijs pili(quos græce Ptilus nominant) similibus genere medicamentis sanabis.

De oculorum uitijs,qui sunt toto genere præter naturam,ac de alui lumbricis. CAP. 19.

DEliges autem materiam oculis idoneam:nec per negligentiam committes, ut medicamentum intra tunicas eorū confluat.Itaque sicca tutiora sunt de quibus æque, ac de cæteris, in nostris de medicamentis operibus est proditum.Nunc enim(quod dixi)abunde est sola genera medicamentorum,prætermissa particulari materia,trāscurrere,quo minus de ijsdem, identidē dicere cogar.[a]†Ergo, q̄cunq; ab ipsa naturæ moderatione sunt aliena, ea tota tollere cōueniet: quæcunq; uerò [b]†sub hac se tenent,ʒcæterū quodāmodo corrupta sunt,ea restituere, quatenus licet,oportebit.Sanè dictum à nobis est,aliqua ambiguæ naturæ esse. Nec illud non dictū, ꝙ eorum,q̄ aliena sunt,quædam tota substātia sunt aliena,[c]†logica scilicet inquisitione,nec ad curationes in quibusdam affectibus perinde utili.Siquidem pterigium à sanitatis habitu alienū esse, patere cuiuis arbitror:non tamen idem substantiæ ratione, quemadmodū atheroma & meliceris,est alienum.Sanatio uerò huius quoque dum paruū adhuc est & molle, per ea medicamēta, quæ detergent,perficitur,cuius generis sunt,quæ trachomatica uocant: ubi magnum durumq; euasit,chirurgiam postulat.Simili ratione & aquularum (quas Hydatidas uocant) quæ magnæ sunt,chirurgia curabis:quæ paruæ sunt,siccantibus medicamentis iuuantur. At Chalazion(est enim id quoq; ex uitijs,quæ oculos infestant,unū)cū toto genere alienū à natura sit,auferri postulat.Ad eundem modum, & pus ab oculis,quos Hypopius uocant:uerum id plerunq; medicamentis digeritur.Hypochyma uerò iam incipiens digeritur:ubi diu constitit,nō potest.Aetate uerò nostra ocularius quidam medicus, cui Iusto nomē erat, etiam concussione capitis multos hypopius sanauit.Collocans enim eos in sella rectos,ac capita eorum utrinq; à lateribus apprehendens,mox quatiebat adeo,ut manifeste descendere pus ipsi uideremus. Mansit autem horū pus deorsum propter grauitatē substantiæ, tametsi hypochymatis nequaquā manentibus, nisi admodum ea quis diligenter impingi cogeret.Etenim leuius est,ac,ut ita quis assimilet,nebulæ G similius hypochyma,quàm pus:quanq̃ horum quoque ipsorum quędam(hypochymatū dico) serosioris humoris sunt.Hæc autem punctione ad præsens discutiuntur: interposito tamē haud longo spatio,† ceu limus quidamʒ deorsum fertur. At quando pus, quod in oculis est, digerere placet,collyrijs,quæ myrrhā habent, maxime utemur : quæ utique & diasmyrna Græci pprie uocant:his certe minus,sed reliquis melius faciunt,quæ Dia libanu uocāt.Quæ uero impēse siccant,ad præsens certe ualenter uacuant,sed quod reliquum est, ita cogūt,ut ægre resolui possit, ueluti de scirrhosis tumoribus prius est comprehensum. Subinde uerò multum simul puris uacuauimus diuisa tunica ea,quæ cornu est specie paulo supra locum,quo committuntur inter se tunicæ uniuersæ.Nominant porrò locum græce alij irin,alij stephanon id est coronam.Quo fit, ut hoc quoque uitium tribus subijciatur uacuandi modis,& chirurgiæ,quę simul multū aut totum expellit:&ꝑper medicamenta,quę paulatim:& ei, quæ ad alium ignobiliorem transfert locum,ueluti in concussione.Sunt profecto (ut dixi) ex genere eorum, quę tota substantia, præter naturā sint,& ascarides,& helminthes,siue eæ teretes sint,siue etiam latæ.Quocirca & prorsus eas expelli è corpore conueniet.Expelles autē,si prius enecaueris.Necabis autē amaris medicamentis:uiuentes nanque obsistunt intestinis adhęrentes,at mortuæ expel H luntur unà cum stercore. Expelluntur cum hoc etiam uiuæ, sed stupefactę,&,ut ita quis dixerit,semimortuę factę.At teretes quidem absinthium perimere potest.Latæ uehementiora medicamenta desiderantʒcuiusmodi est filix:ʒPari modo, quæ Ασκαρὶς gręce dicitur. Verum de medicamentorum copia dicere non est pręsentis propositi.Quare hic iam huic quoque libro finem imponamus.

A † ὅσα μὲν τοίνυν ἀλλότρια τῆς κατὰ φύσιν ἐστὶ διοικήσεως.
B † οἰκεῖα μὲν.
C † Hoc in loco inter dictionem aliena, & logica codex quidā antiquissimus græcus intercapedinem pluriū uersuum habet, in qua uox, λείπει, quę, deesse, significat, legitur.

† Al. καθάπερ οἴνου τις ἰλὺς, i. ceu uini fęx quędam.

GALENI

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM LIBRI DVO

Nicolao Leoniceno interprete

Ab Augustino Gadaldino recogniti.

ARGVMENTVM LIBRI

Docet rationem curandi, febrium exemplo, quæ uel absque putredine, uel cum ipsa hominem inuaserint: Item propositis symptomatis, quæ frequentius aut uehementius lædunt.

De communi & propria hominum natura dignoscenda, ac ex quibus medendi uia ac ratio constituatur. CAP. I.

QVòd quidem non communem tantum hominum naturam medicum cognoscere oportet, ò Glauco, sed & uniuscuiusq; propriam, & dudũ C ab Hippocrate ‖ recte traditum est, & nos in ipsis artis operibus (ut nosti) circa id sufficienter studuimus. Non tamen propriam singulorum naturam æque, atque communẽ, possibile est scribere. Verum scripta contrario modo se operibus habent, tum in pluribus alijs rebus, tum præsertim in ijs, quæ ad præsentẽ pertinent intentionẽ. Petijsti enim à nobis, ut tibi uniuersalem quandam medendi uiã ac rationẽ, quasi per figuram & quoddam compendium, ostenderemus: hæc autem qualitate & quantitate singulorum auxiliorum perficitur, nec non & modo eorum usus, & temporis occasione, quæ præ omnibus est cognitu difficillima: circa quã præcipitem admodum existentem (quemadmodum ‖ quodam in loco etiam scribit omnium bonorum nobis author Hippocrates) uides plerunque medicos nõ modo uulgares, sed & præcellẽtes, aberrare. Quin & quod magni etiam momenti sit, si quãtitas bona coniectura uiribus accõmodetur, ‖ idem uir pariter scripsit. Cum igitur ad recte medendum plurimum conferre & temporis occasio, & auxiliorum quantitas, uideatur: inuenies autem hæc unicuique ægrotanti propria, nihil autem proprium possit sermone explicari: hoc pacto, quod cõmune est, cogimur scri-
D bere, quamuis id sit usu secundum. Nam & quosdam aliquando ægrotos uisimus, cum quibus dum sani essent, non eramus uersati: quo fit, ut neque, quem colorem, quam habitudinẽ, aut natiuum calorem, aut quem arteriarum pulsum, à natura habuerint, agnoscamus: quę si sciremus, magnitudinem morbi satis aliquando iudicare possemus: nam, quantum unumquodque à naturali statu recedit, ad tantam morbus magnitudinem peruenit: quantũ uerò recedit, solus ille scire potest, qui naturalem statum exquisite cognouerit. Cum igitur hoc in ipsis fuerit nobis ignotum, ne omnino hæsitemus, ad commune confugimus, quamuis ad usum secundum locũ obtineat: hic uerò artifex plus aliquid, quàm ij, qui arte caret, assequitur. Quid uero hoc ipsum plus sit, primus omnium, quos nouimus, & ‖ hoc memorauit Hippocrates: plenius aũt de hoc scripserunt, qui Hippocrate fuere posteriores, atque illius scripta accurate legerũt: ex quorũ numero unus fuit † Mnesitheus Atheniensis, uir tum in alijs omnibus, quæ ad artẽ pertinent, sufficiẽter doctus: tum uero, qua uia ac ratione medendi scientiam oporteat exercere, nemini peritia secũdus. Hic igiť Mnesitheus à primis atq; supremis incipiens generibus, putauit secari illa oportere in alia genera speciesq; & differentias: hæc rursus in alia diuidi: ac denuo ista eodẽ modo, donec ad talem peruenerimus speciem, post cuius diuisionem in unum numero, & indiuiduũ desineremus. Mihi uerò, qui ad te scribam, satis est breuibus meam explicasse sentẽtiam. Nã ridiculus

1. Epid. sect. 3. t. 1. 3. 117. 2

1. Apho. 1. Ext. ord. 2. b

Lib. de Alimento post mediũ.

1. Progno. t. 2. 4. 189. c

† hunc Mnesitheũ refert Plutarchus in caussis nat. 26. sensisse, eos ĩ peripneumonia sanari, q à principio cepas appetũt, eos uero ĩterire qui ficus.

culus uideri possem, si tua uelim docere, tanquã non multo antea à Platone illa didiceris: neq; E
enim ut te docerẽ, quam uiam ac rationẽ in diuisionibus sectari oporteat, hæc uolui meminisse, sed quoniam mihi ad sequentia omnia plurimũ conducere existimaui. Et, cũ à me exigeres ediscere causam, ob quam medicorum plurimis aberrare contingit, non aliter tibi ostẽdere poteram: etenim, quæ in alijs hæresibus contingunt errata, & quæ multi medici nunc in ægrotantium curatione delinquũt, hanc primam atque precipuã causam habent, diuisionis scilicet prauitatem. Quidam enim in primis & supremis generibus stant, solum, quæ ab illis sumuntur, indicationibus contenti: quidam uerò usque ad aliquid diuidunt, non tamen usque ad finem perueniunt: non nulli uerò etiam uitiosis utuntur diuisionibus. Qui uerò & omnia, quæ sunt secũdũ naturam, & quæ præter naturam, ad eiuscemodi methodũ reducit, atque ab omnibus his ꝑ diuisionem inuentis sufficiẽtes sumit indicationes, hic solus, quantum humanis permittitur uiribus, medẽdo non errabit: atq; illos quidem, quorum habet notitiam, melius curabit, quã alios: ignotos uerò proxime illis quoad fieri poterit, ad sanitatem perducet. Si quis enim primũ distinxerit eam, quæ secundum ætates, differentiam: deinceps autem eam, quæ secundum tẽperaturas atque potentias, cæteraq; omnia, quæ ominibus insunt, colores dico, atque calores, habitudinesque, pulsuum motiones, exercitia, assuetudines, atque animi mores: his quoque adiũxerit F
eam, quæ maris à fœmina, differentiam: &, quæcunque ad regiones, & anni tempora perinde, aliasque eius, qui nobis circũfunditur, aeris constitutiones, recto modo distinxerit: hic ad propriam laborantis naturã agnoscendam proxime accedet. Sed ex his omnibus non nulla quidẽ in libris de pulsibus: non nulla uero in ijs, in quibus agitur de temperaturis, sunt determinata: Sicuti, quę præter naturam sunt, uniuersa quomodo inter se & speciebus, & generibus differãt, in libro de passionibus est præfinitũ. Nunc uerò de ijs solum ægrotis dicere proposuimus, quorum natura, antequam morbum contraherent, nobis erat exquisite perspecta: cum quibus tñ & reliqui omnes intelligentur, qui nobis erant ignoti: nihil enim difficile ab eo, quod est perfecte distinctum, id, quod non tale est, inuenire.

A.li.4.f.1.c.7.fol.418

De caussis & signis febrium ephemerarum. *CAP. 2.*

INitium igitur sumemus à febridus: quoniam & tu in his præcipue curandi artificiũ habere cupiebas. Et primum quidem de his sermonem habeamus, quæ simplicissimæ sunt, quas Hippocrates‖ephemeras, id est diarias, appellat. Hæ uero sunt, q̃ propter lassitudinem eueniunt, & ebrietates, atque *iras, *furores, atq; mœrores, atq; alias animi curas uehementes. Et, quæ ex bubonibus febres ortum habent, ex hoc genere sunt, præterquam si absq; ulcere fiant manifesto: G
tunc enim suspicionem afferunt, & nullo modo mites sunt. Et, uigiliæ plerunque simplicem febrem induxerunt, sicut frigefactio & exustio quandoq;. Atque hæ omnes febres soluuntur facillime. Oportet siquidem eos confestim ducere ad balneas, atque ad aliam consuetam uictus rationem: quãdoquidem, qui pertritum illum sermone medicorum triduanum terminum admittunt, sæpius acriores febres effecerunt, quamuis & aliter ꝑterea delinquant: quemadmodũ cernis ex eis plures in quolibet ingressu delinquere ita, ut manufactas planè faciãt ęgritudines. Sed curatio quidẽ harum febrium in promptu est, sed earum dignotio maiorem exigit diligentiam, de qua nemo ante nos, quantum oportuerit, scriptum reliquit: quare minus mirandũ, cõplures tantum in medicinæ operibus aberrare, quantum etiam cognitione falluntur. Sæpius.n. quidã ab initio casu aliquo in graues morbos incidunt, ueluti uino pleni, aut Sole exusti, aut frigefacti, at lassitudine oppressi, aut uigilias passi, aut ira concitati, aut quauis alia causa, q̃ per se nocere natura sit apta, correpti: deinde totum in causa antecedente consistere, neq; aliã subesse dispositionem arbitrati, circa uictum negligentius se habent adeo, ut se ipsos lateãt in insanabiles, aut ægre curationẽ admittentes morbos prolabi. Ob hæc igitur ante omnia curare oportet H
quemadmodum etiam Hippocrates‖admonet, ut nõn solum futura præcognoscamus, sed pręterita etiam, atque pręsentia. Nam, & quod nunc proponitur, ad eam artis attinet partem: qđ pro uiribus manifeste trademus. Neq; enim parua est differentia, si laueris iam ægrotantem, & securum esse iusseris, aut eum per omnen custodiam securitatemque traduxeris. Cum igitur ad ægrum accedes, primum à maximis, quæ circa ipsum sunt, consideratio incipiẽda, deinde & ab alijs, adeo ut nec minimum aliquod pro uiribus omittamus: nam ut magis aut minus ei, quæ fit ex maximis, indicationi credamus, ex aliorum fit adiunctione. Maxima quidem in omnibus febricitantibus signa, in pulsibus atq; urinis consistunt. His uerò addere oportet, & quęcunq; alia circa faciem Hippocrates scribit: accubitũ quoque, & respirationem: item ea, quæ per superiora, uel inferiora excernuntur: Et siquid aliud accidens circa aliquam corporis partẽ, aut operationem consistere uideas, qualia ille mille in millibus scripsit: neque ex his ullum aliquod negligenter prætereas. Hæc quidẽ omnibus febribus communia sunt. Itaq; etiã in simplicissimis, de quib⁹ pręsens est sermo, nihil horũ relinquere oportet. At, postq̃ ex pulsibus, atq; urinis febris *naturam perceperis: cum pulsus nullum inflãmationis signum habuerit, neq; omnino inæqualitas in una arteriæ cõpulsione apparuerit, aut si hoc affuerit, oĩno sit imbecille: urinæ aũt oĩno similes

4. Apho. 55. Ext. ord. 33. e

* ὀργὰς.

* μανίας.

A.li.4.f.1.c.5.fol.412.

1. Progno. t. 2. 4. 189. c

* ἦθος, i. morẽ. Al. εἶδος, id est speciem seu formam.

A similes ijs,quæ secundum naturam se habent,aut non multum à naturali statu recesserunt: tūc & ad omnia illa,quæ antea à nobis sunt dicta,accedere oportet. Et,dum ueluti chorus quidam oīa concinne loquuntur,tunc etiam fidere oportet,ac,si libeat,interrogare,nunquid aliqua manifesta antecesserit causa.Siquid enim huiusmodi æger fateatur, expectata prima febris solutione,statim oportet lauare, cum tūc certior tibi sit facta dignotio & ex ipso solutionis modo. Nā "arteriarum motus in hoc in totum assimilatur ei,qui in sanis deprehēditur: cum in nulla alia febre ad naturalem habitum reuertatur,neque si multum temporis inter primæ accessionis finem & secundæ principium intercidat,quemadmodū in tertianis,atq; quartanis: in illis enim febris remanet signum, in ephemeris autē in totum aboletur,accessione cessante. Plurimis uerò earū, & humidi quidem uapores,& quibusdam etiam sudores optimi apparent:aut omnino quidam plurimus ueluti uapor ex intimo corporis erit.Sed & urinæ quoque multo nunc meliores, quā circa febris principia,uidebuntur.Et,si capitis aut alterius partis dolor simul inuaserit,neq; hic amplius persistet.Aegrotantis quoque in tolerando facilitas,magnum & ipsa signum, tanquam sigillum quoddam,ultra omnia alia signa,febris bonitatem tibi indicabit.Et,si,dū lauant, neq; horror quidam insolitus molestauerit, neque alia tristitia affuerit:&, si post balneum deinceps B bene se habere perseueret,tunc ne uerearis cibum offerre.Vinum quoque sine formidine ad potandum exhibe,adhibito tamen,ut præsentia exigūt,modo.Nos autem,ut te non latet, eis causam,quę antecesserit,solemus dicere, neq; expectamus,ut illam ægrotus anticipet enarrare:qđ maximum est argumentum,illum nō errare,qui talem sit adeptus facultatem. Si igitur remanētibus adhuc animi affectibus consideratio habeatur, tunc ex pulsibus maxime tentanda dignotio,quemadmodum in libris de pulsibus scripsimus,post hos uerò & ab alijs dignotio est petenda.Quòd si illi iam quidem cessauerint,remaneat autem dispositio,paruum quidem ex pulsibus habebis indicium earum,quæ febrem attulerunt,passionum:sufficient aūt tibi, & sine pulsibus reliqua.Communiter quidem omnibus "urinæ rufæ.Adiungitur uerò ijs, qui propter tristitiam febricitāt,acritudo potius,quàm abundantia caloris:quemadmodum è diuerso ijs, qui ꝓpter furorem.Sed & extenuatio corporis in ijs,quos tristitia,quàm in ijs,quos cura uexauit,conspectior existit:oculorum præterea cauitas,ac quædam insueta decoloratio.hæc quidē sunt & in alijs, qui quouis modo diu cogitarunt,communia. Maxime autem & ex oculis distinguere oportet:nā ex his etiam in sanis animæ mores possumus coniectare: at in ægrotis, siquis diligēter inspicere queat,sunt indicia certiora.Sic quidem eos,qui propter disciplinas, aut cōtemplationem aliquam diu cogitarunt,ab ijs,quos tristitia corripuit,discernere oportet. At eos,qui ui- C gilarint,distinguit forma palloris:nam in ipsis facies est subtumens:& oculorū motus* manifestus,uix enim palpebras attollunt:inest etiam palpebris humiditas,nam qui tristantur,aut cogitationibus detinentur,his exiccātur.Cauitas uerò est commune accidens omnibus,mœrori,uigilijs,cogitationibus,non tñ furori:in hoc enim neque oculorum cauitas, neque pallor manifestus,& plus caloris,atque celerius ex imo prorumpit:neq; pulsuum magnitudo destruitur, quēadmodum in uigilijs,tristitia,& cogitationibus. Quare hæc à *furore apertissime distinguunt: abinuicem uerò,quemadmodum diximus antea. Eorum autem, qui ex lassitudine in febrem inciderūt, cutis est siccior,quàm in alia aliqua ephemera febre.Sed hoc quidē omnibus ex lassitudine febricitantibus commune existit in tempore accessionis,donec cōsistit, post hoc uerò pluribus,modo nō sint supra modū labore uexati, quidam humidi uapores, aut calidus uapor, ex intimo corpore effertur:quibusdam uerò,etiam postquā febris consistere desijt,siccitas perseuerat:qđ maxime accidit ijs,quos superfluus labor oppressit, aut refrigeratis, aut à Sole exustis simul cum lassitudine. Et quidem pulsus non eodem in utrisq; modo se habent, quia parui quidem ijs sunt,quos superfluus labor uexauit: in aliis uerò magni. Quæ uerò cute condensa- D ta accidunt febres(condensatur autem hæc,aut ex frigore,aut ex qualitate aliqua, q̄ uim astringendi habet,*subito ei adueniente,uelut illi,qui aqua aluminosa se lauit,accidit)hæ quidem ex omnibus febribus solæ sunt astricta passio.Has uerò tactu cognoscere licet,quemadmodum,& arentes febres,& quæ ex lassitudinibus,& exustionibus fiunt: nam neque harum densitas eos queat latere,qui tactum habent exercitatum. Sed caloris motus nescio quo pacto resurgit, qui mitis quidem in primo tactu sentitur:acris autem,si plusculum tardemus.Non tamen & his urinæ sunt rufæ,neque corporis moles concidit, neque etiam oculi caui atque aridi fiunt:quoniā etiam quibusdam humecti magis,atque prominentes apparet,quam ij,qui secundum naturam se habent.Neque sunt pulsus minores,cuiusmodi in mœroribus,curis,aut uigilijs,aut ualde immodicis exercitijs apparent.Febres autem,quæ ex bubonibus fiunt,pulsus habēt maximos,ueloces,atque frequētes:multusq; illis calor inest:ac postquam febris constiterit, statim ex ꝓfundo quidā emergit humidus uapor,calidus quidem,sed mitis,acrimonia enim & mordacitas minime omnium febrium,huic generi febrium adest: atque ut plurimū facies rubicūda illis & magis tumēs:urinæq; subalbidæ. Communis autem omnibus huiusmodi febribus est pulsus ęqualitas:nam paucæ admodum ex his febribus eam,q̄ in uno ictu, inæqualitatē ostendunt, & neq; ipsæ satis aperte,ac manifeste illam præ se ferunt.Talia quidem sunt ipsarum indicia.

De

Marginal notes: A.l.4.f.r.r.r. 6.fol.412.f — A.l.4.f.r.t.r. .11.f.413.c — *Al.ligatus. — *Al.insolita.

De curatione Febrium ephemerarum. CAP. 3. E

CVrare autẽ oportebat omnes quidẽ balneis. At,qui ex densitate cutis,aut ex bubonibus febricitãt,si in aere balnei morari iusseris,haudquaq̃ nocebis: reliquos oẽs q̃ citissime oportet ab aere semouere:si uerò diutius in aqua immorari uoluerint,permittendũ.Oleo aũt tepido & multo,& manibus mollibus perfricare quàm plurimum oportet,præcipue quidẽ,qui ex lassitudine febricitant:secundo aũt loco,qui meatus habent adstrictos:& tertio,q ex bubonibus febrẽ incurrerũt:sæpius aũt istos lauare oportet,in quantũ cõtigerit.Cibũ aũt assumere,q ex lassitudine febricitãt,possunt multoties,nõ ęque tñ,q ex dẽsitate cutis,aut bubonibus febricitãt: at his utrisq; tenuis uictus est optimus:qui uerò ex lassitudine febrierint, pcipiẽdũ est, ut cibos assumãt cõcoqui faciles,ac cruditatẽ pcipue deuitẽt. Sed & uinũ potare, quãtũ possunt cõuincere,sunt pmittẽdi. Mẽsuræ aũt ratio,queadmodũ in alijs oĩbus ex uiribus,& ętate sumit ęgrotantis,nec nõ & ex naturali tẽperatura,& præterea ex cõsuetudine,& anni tẽpore, & regione, atq; alijs huiusmodi.Qui uerò ex bubonibus febricitãt,arcẽdi sunt à uini potu,donec bubones soluantur.At,qui cutis foramina habent adstricta,uel refrigerati sunt,si nõ multũ hoc affectu laborẽt,neq; plenus corpus habeãt,nõ sunt à uini potu prohibẽdi:at, qui pleniore corpore sunt, uel multum refrigerati,prohibere utile est.Qui uerò ex uigilijs,aut aliquo animę affectu febricitant,postq̃ balneaueris,cibo humectante ac boni succi reficere expedit.Vinũ uerò ꝯoĩbus,sed ꝯ præcipue ijs, qui uigiliam passi sunt intrepide offerendũ est, nisi capitis dolore premantur, aut pulsum uenarum in temporibus sentiãt: liquet aũt,ꝙ ẽt in alijs eadẽ obseruãda sunt. Sed & ijs, qui†ira,aut mœrore aliquo,aut cogitatione febricitãt,uinũ est exhibendũ:& q † furore febricitant,qñ oĩno ab affectu quieuerunt,prius uerò non tutũ est uti uino.Tentare aũt oportet & cõtrariũ semp afferre ei, qđ molestat: labori qdẽ,quietẽ,uigilijs uerò,somnũ:†irę aũt,& †furori, atq; tristitiæ,cũ animi iocunditatẽ,quæ ex sermonibus,actionibus,spectaculis, enarrationibus percipit:Sic,qui cogitatione laborat,oĩno ratiocinationes omittat: &, q ex bubone febricitat, prius huius curationi intẽdat,ac multo pri⁹,ulceris unde originẽ habuit. Hæc qdẽ febriũ ephemerarũ indicia atq; remedia sufficienter se habeant. Reliquæ uerò febres non nullæ ex inflãmationibus,nõ nullæ ex humoribus,accẽdunt.Et, q̃ ex inflãmationibus fiunt, sunt ueluti quædã accidẽtia partiũ phlegmone laborãtiũ: & morbus magna ex parte ab instrumẽto patiẽte denominat phrenitis,aut peripneumonia,atq; pleuritis,aut aliquid tale: sed de his postea dicemus.

> A.li.4 f.1.t. c.9 fo 412. F A.li.4. f.1.t. c.18.fo.41.

> † indignatione. † ira.

De Febribus putridis. CAP. 4.

AT,quæ ex humorũ putredine febres accendunt,hoc ipso nominant febres, & sunt nõ accidentia morborũ,sed ipsæ morbi.Ex his uerò nõ nullæ quidẽ sunt sine accidẽtibus, & q̃ mitissimæ sunt:qdã uerò simul cũ accidẽtibus infestant.Nos uerò de prioribus dicamus febribus, quę accidẽtib⁹ carẽt:in qbus maxime,si fieri possit,primo die,qualis sit febris,an acuta uel lõgi tẽporis,est cognoscẽda:& utrũ ex ijs,q̃ intermitentes dicunt,an cõtinua.Quòd si primo statim die fieri nõ põt,secũdo saltẽ formã inuenire est,tentandũ: ꝙ si neq; in hoc aliquid firmũ aut stabile sciatur,in tertio saltẽ aliquid manifestum apparebit:nã paucæ oĩno sunt,q̃, ut exquisite dignoscantur,quartum desiderent. Ego uero,q̃ breuissime potero,indicia explicare tentabo, ex quibus speciem febris intelliges: planius autem ac manifestius de omnibus alibi disseruimus. G

Signa febris tertianæ. CAP. 5.

QVæ igitur cum rigore inuadunt,non ab re ex earum numero esse iudicabis,quæ per circuitum infestant.Tertianæ enim atque quartanæ in totum cum rigore faciũt accessiones. Sed tertianæ quidem in primo insultu cum uehementi sępe rigore incipiunt: quartanam uerò nõ uidimus cum uehementi rigore incipientem,sed post tẽpus magnitudo illi superuenit, præter id,ꝙ neq; statim ab initio hæc febris ut plurimũ solet inuadere, sed alijs, q̃ antecesserint, subsequi.Quartana itaq; eas,quæ errabundæ aut erraticæ dicunt,† insequitur.Quotidiana uerò raro aduenit,quin os uentriculi patiatur, quemadmodum quartana ex male affecto splene generatur:tertiana ex iecore laborante. Quæ quidem cum ualido rigore incipit, magis febrẽ tertianam,q̃ aliquã aliarũ febrium,fore par est. Si uerò & alia,quæ postea dicentur, signa attestẽtur, hanc proculdubio in prima die tertianã esse cognosces. Quòd si cum paruo rigore incęperit,tunc magis & alia signa attendere mente oportet: quoniã non quotidiana tantum atq; quartana,sed ẽt hemitritæus,id est semitertiana,aut aliqua alia ex continuis esse potest. Alia uerò signa & ex caloris qualitate & quantitate,& arteriarum motu,sumunt:ex ipsa iam rigoris, q sentitur,forma,& anni tempore,& regione,& temporis statu,atq; ex natura & ætate ægrotãtis, & ex præcedentibus causis,& ijs,q̃ concomitãtur. Nã calor quidẽ, multus & acris esse debet. Pulsus aũt magni,†ac calidi,ꝯuehementes,ueloces, atq; frequentes, omnis inæqualitatis, pterquã febrilis,expertes:Rigor autem,ueluti si à re aliqua acuta magis,quam frigida,cutis pũgeretur: cum ijs,qui quartanã,aut quotidianam patiuntur, potius frigidum rigorem sentiant: Tempus autem anni æstiuum,sicuti & locus,& præsens constitutio calida.Sit autẽ & ægrotantis natura calidior,biliosior,& ętas iuuenilis:& exercitatiões potius,quàm ociositas,antecesserint:magis deustio,quàm frigefactio;& parcitas cibi potius,quàm crapulæ: uigiliæ quoq;,mœrores, atq; lassitudines,

> A.li.4.f.1.t. c 62. f.429. H

> † quidam cod. adducunt, propter phlegma.

> †in antiquis quibusdam hæc nõ leguntur.

A laſſitudines,& intenſæ cogitationes ad eundem perducunt effectum.Quòd ſi multos alios eodē tēpore laborantes contigerit tertianis corripi febribus, hoc quoq; maximū præter ea, q̃ nuper diximus,ſignum erit.Quòd ſi,cum hæc omnia affuerint indicia,aut ſaltē q̃ maxima ſunt & longe pcipua,ſitis quoq; uehemēs adiungat̃,uomitusq; bilis, aut ſudor , uel utraq; ſuperuenerint: tunc ēt aperte manifeſta erit.Quòd ſi poſt hæc à febre quieuerit homo,hac inquā,q̃ in ſuo motu eſt & oībus nota:propria uerò febrium inæqualitas in arteriarū motu relinquat̃ : tūc certiſſime poteris,eſſe tertianam febrē enūciare, æque, ac ſi per tertiū diem acceſſionē feciſſe uidiſſes.

Signa Quartanæ. CAP. 6.

QVartana autem (nam & huius ſigna tibi ſcribere oportet) manifeſtiſſimum, ſui præbet indicium in principijs acceſſionum , quando rigent adhuc ,qui quartana laborant . Nam eorum pulſus ſatis tardi ſunt ac rari. Cum autem conſiſtit febris, aut etiam augetur, neceſſe quidem eſt,ut ueloces fiant atq; frequentes.Seruatur tamen & tūc propria ipſius tarditas ac raritas,ſi additam uelocitatem atq; frequentiam acceſſioni,ratione perpendas.Etenim, ſi cōparaueris quartanæ febris conſiſtentiam tertianæ conſiſtentiæ,non paulo ueloclores atque frequētiores in tertianis pulſus oſtendere arteriæ uidebunt̃. Et ipſius unius motus inęqualitas in quar B tana febre eius formā oſtēdit:nam,quæ omnibus communis eſt febribus, in uno pulſu arteriæ inæqualitatem,in hac manifeſtiſſime licet comprehendere : multo enim uelocius principiū finemque motus inuenies,quàm medium.Non tñ in tertiana ita ſe habet : breuis etenim in ipſa eſt uelocitatis exceſſus,atq; in conſiſtentia præſertim.Verū & caliditatis indicia diuerſo modo ſe habent:nam tertianarum calorem & ęſtum & ueluti feruorem,in quartanis haudquaquā inuenies.Hæc igitur ſigna maxima ſunt.Reliqua uerò extrinſecus:nam neque hæc ſunt omittēda ſed & ægrotantis natura eſt inſpicienda,ſi in ea atra bilis abundat: & tempus quoq; anni,ſi autumnus:& præſens conſtitutio,ſi inęqualis: ſic uerò & loci natura, & morborum peruagātium populariter:& ſi lien intumuerit,febriſque ſine ordine anteceſſerit, & ætas ſenior, quàm conſiſtentium:& ſi cum ſudore febres definant.In his uerò bilis flauæ uomitus minime eſt expectandus,quemadmodum nec in quotidianis:hoc enim tertianarum proprium eſt.At,cū febris ceſſauerit,ſi adhuc ſignum febris remanſerit:pulſuſque his,qui ſecundum naturā,rariores ac tardiores fuerint : quartana proculdubio erit huiuſmodi febris.

A.li.4.f.r.t.2 .62.f.429.d

Signa Quotidianæ. CAP. 7.

FEbrem uero quotidianam uel ex his maxime ſignis agnoſces.Nam eius caliditatē humidio- C rem cum quadam acritudine eſſe oportet,non, cum primum manus admouetur, confeſtim occurrentem,ſed per moram:nam quædam fumoſa caliditas, cum multo uapore cōmiſta exire uidebitur: cum magis ignis in multo humore ſuffocetur,quàm ipſum poſſit conuincere. Sed & his multo minores ſunt pulſus pulſibus quartanarum, quàm iſtarum pulſus pulſibus tertianarū. Rurſus uero tanto rariores ſunt in quotidianis pulſus ijs,qui in tertianis,quāto illis pulſus quartanarū:ac tarditas in utriſq; eodē modo ſe habet.Minus uero ſiticuloſa hæc febris eſt : tātumq; eam quartana excedit,quantum iſtam tertiana.Lingua uero,& totum corpus ſicciſſimum eſt in tertianis:at in febribus his humidiſſimum.Et uomitus pituitoſi.Et, quæcunq; per uentrē excernuntur,frigidiora ſunt,atque humidiora,& crudiora,aquoſiora,& pituitoſiora.Vniuerſum corpus deniq; in hiſce febribus plenū crudis humoribus inuenit̃.Ideoq;* ætatibus, naturis, anniq; temporibus, regionibus, & temperaturis humidioribus accidunt. Nam iuuenē bilioſa ac ſicca temperatura nunquam uidi huiuſcemodi corripi febre.Pueri aūt,& maxime paruuli,& ex his, qui iam perfectum corpus habent,pituitoſi & habitus craſſi, atq; ocio plurimo dediti,crapulis, ebrietatibus,balneis aſſiduis poſt cibū præſertim,utentes, à quotidianis facile capiuntur. Loca etiā humidiora,atque ex anni temporibus hybernum,atq; ex cōſtitutionibus humidiores,hāc D præcipue afferunt febrem. Quòd ſi ſit etiam populo communicata,tūc præter ea,quæ antea diximus ſigna,hoc quoq; non parum ad eam dignoſcendam conducit. Non tamen harum febriū declinationes,quemadmodum tertianarū & quartanarum,ſudoribus terminantur.Quare neq; ad integram quietem manifeſte(exceptis paucis) perueniunt. Vrinæ uero, quæ procedentibus ipſis adueniunt,totius morbi tempora docent:quæ autem in principijs uidentur,febris etiā ſpeciē indicabunt.Nā in quotidianis uel albæ ſunt & tenues,uel craſſæ & turbulentæ,*uel rubidæ. In tertianis autem rufæ uel ſubrufæ.In quartanis uero uarię quidem,ſed crudæ omnes.Hæc.q.dem febrium intermittentium ſunt indicia.

A.li.4.f.r.t.2. 46.lo 415.h

* Aliter. &

Indicia febrium Continuarum. CAP. 8.

FEbres autem continuas ex eo cognoſces,quod nullum eis adeſt ex ſignis,quæ intermittentibus oportere adeſſe diximus . Et ſi citra etiam quatuor & uiginti horas nō ceſſauerit febris. Si uero inęquale habuerit incrementum,hoc præter alia ſigna, longius etiam tempus oſtendit. Et quidem ſi & proprium febrium ſignum in pulſibus manifeſtum habuerint.Si uero & inordinatio quædam,uel inęqualitas ipſis,uel inconcinnitas adſit, & hoc etiam indiciū erit,ſimul magnitudinis ac continuitatis,Si uero in hoc ſtatu permanentes,tertio die maiorē acceſſionē oſtēderint,aut excremēta,& urinæ omnino crudæ apparuerint, nō poſſunt huiuſcemodi febres ad

A.li.4.f.r.t.2 .3.f.417.c.d

ſeptimum

ſeptimum diem iudicari.Si uero & quarta dies tertiæ diei ſimilis fuerit,& febris quodammodo E
*ſubmerſa,neque facies aut reliquum corpus collabatur quicq̃,huiuſcemodi febris ad lõgius tẽ
pus extendi conſueuit.Tales quidem ſunt differentiæ earum febrium,quæ accidentibus carent.
Curatio autem earum deinceps ſcribetur,primum quidem intermittentiũ, deinde continuarũ.
Ex intermittentibus uero breuiſſima quidem ac mitiſſima eſt tertiana.Longiſſima aũt,ac,quan-
tum in ipſa eſt,haudquaquã periculoſa,quartana.Quotidiana uero,longa,& non ſine periculo.
Quare ab initio ſtatim ad uniuerſum ægritudinis tẽpus inſpicientes,rõnem uictus inſtituemus:
nam ægritudinibus,quę acutæ ſunt, ac celeriter ad ſtatũ ueniunt, & ſi ualde tenuem uictũ exhi A.li.4.f.1
bueris,haud magnum afferes detrimentũ . Quæ uero ſunt diuturniores, niſi ab initio grandiori c.8.fol.415
cibo reficias, hominẽ cum morbo pariter perimes : aut intempeſtiue uictus modũ cõmutabis:
neque enim oportet ſtatu aduentante grandiorẽ,q̃ prius,cibũ offerre, ſed cõtra potius, tenuiſ-
ſimum uictum,qui in toto morbo exhibeatur,ad ſtatum reſeruare.Hoc igitur in omnibus febri
bus commune præceptum. Sed oportet præterea, quæ ſingulis febribus intermittẽtibus ꝓpria
ſunt,conſiderare.Veluti confeſtim in tertianis(neq; enim male ab his initium ſumendũ) primũ
diſtinguas,ſi exquiſita ſit febris,&(ut quiſpiam diceret)legitima:aut nõ exquiſita,ſed uelut no
tha.Nam,quæ exquiſita eſt,in ſeptem,quod longiſſimũ eſt,circuitibus iudicatur,præter id,ꝙ ẽt F
minime periculoſa eſt:alteram uero,q̃ non eſt exquiſita, uidi qñq;,cum in autumno incepiſſet, A.li.4.f.1
in uere deſinere.Deinde uero,ut par eſt,in tempore adeo longo: tum quia ægrotus medici ꝑce- c.35.fo.42
ptis parere noluiſſet,ſed in aliquo deliquiſſet:tũ q̃a ex hyeme læſus eſſet: liẽ ualde intumuit, &
*pręcordia flatibus ſunt oppleta,& iã ut ſubtumida quædã erat decoloratio in facie, ac ꝑſertim
circa crura:adeo ut nobis de iuuene dubitare cõtigerit,ac maioribus uti remedijs fuerit neceſſa
rium.Sic igitur nihil ſimile habet huiuſcemodi tertiana cum exquiſita.Quare& ab initio eas di
ſtinguere oportet:quantum enim natura differunt,tantum rationabile eſt rationẽ uictus ꝑmu-
tare. Vt igit̃ eas optime ſciamus diſtinguere, q̃ adoleſcenti acciderint, mihi ſat erit ſcribere:q̃,
ueluti quoddam exemplum ac monumenta tibi futura ſunt earum,quæ non exquiſitæ tertianę
ſunt. Erat tempus anni medium inter occaſum pleiadum,& æquinoctium antecedens. Incepe-
rat aũt febris cũ horrore adoleſcenti circa aurorã ferè,ut neq; in caliditate ſimilis tertianę uide
retur,neque in pulſibus: ſed neq; uomitus bilis ſubſecutus eſt, neq; ſudor ſufficiens, ꝑterq̃ ꝙ in
die ſecundo tantummodo circa horã tertiam quidã pauci humidi uapores exierunt:ex quibus
febris quidem tranſpirabat,at ita pedetentim,ut uix circa ueſperã expers febris uideret̃:nã fe-
bris ſignũ ſatis manifeſtũ in pulſibus manſerat: in reliquis uero circa ueſperas ſatis bene ſe ha- G
bebat:& ꝑ totã pariter noctem.Rurſus uero circa tertiæ diei aurorã ſecunda acceſſio facta eſt,
omnino,præterq̃ in tempore,ſimilis primæ: nam nocte ſuperueniẽte paululũ ante diẽ uapores
humidi exhalarunt,ac circa quartæ diei aurorã febris ceſſauit: Ac reliquo deinceps autũni tꝑe
atq; hyemis,quo ægrotauit,alia oĩa & hora acceſſionis & ſolutionis febris eũdẽ modũ ſeruaue
runt.Agebat aũt adoleſcens circiter decimũoctauũ ætatis annũ,albus aſpectu,& pinguis, q̃ ſæ
pius ante in ocio degerat,& crapulis balneiſq; plurimis & repletionibꝰ uſus erat:quare neq; be
ne cibos cõcoquebat. Simul aũt aduenit ei durus pulſus, in prima quidẽ die atq; ſecũda medio
criter: in tertia aũt & quarta atq; ſequẽtibus uſq; ad ſeptimã,ad tantã peruenit duritiẽ,ut quiſ-
piã,qui ſoli crederet pulſui,multorum fore menſium ægritudinẽ iudicaret: talis aũt perdurauit
uſq; ad uernũ æquinoctium , in quo cœpit molleſcere. Et rurſus poſtea quadrageſimo die oĩno
ęger à tertiana eſt liberatus,tẽdẽte paulatim ad mollitiẽ pulſu,ac minore quotidie fiente acceſ-
ſione, uriniſq; bonam habẽtibus ſubſidentiã, etenim hæ quoque in priore tẽpore erant admo
dum crudæ.Talis quidẽ eſt tertiana,quæ alteri exquiſitæ maxime contraria exiſtit.Reliquas ue
ro intermedias haud numero paucas,ex extremis determinatis haud difficulter inuenies. Quæ
enim in principio ſermonis tertianarũ febriũ indicia ſcripſimus, ſi oĩa affuerint , exquiſitã red- H
dũt tertianã:cuius acceſſionis tẽpus breue eſt, quatuor nimirũ horarũ,aut quinq;,aut ſex, aut
(quod lõgiſſimum,eſt)undecim,aut duodecim. Huiuſcemodi ꝑterea febrium urinæ tertio die,
aut ad ſummum quarto,coctionis ſignũ oſtẽdunt. Hoc pacto quidẽ exquiſitã,aut nõ exquiſitã
tertianã cognoſces:eadẽ quoq; rõne & quartanã,& quotidianã.Cui enim oĩa inſunt indicia,q̃
in quartanis febribus antea ſcripſimus, hæc uera atq; exquiſita quartana eſt : cui uero minime,
ſpuria eſt,& nequaq̃ exquiſita:& quotidiana quoq;,cui oĩa,q̃ diximus,inſunt,exquiſita eſt:cui
aũt nõ,non exquiſita.Non igit̃ ſicuti exquiſitæ quotidianę,& quartanę ita ẽt nõ exquiſitę,ſunt
diuturnæ,ſed,quẽadmodũ exquiſita tertiana breuis eſt temporis,ſic & quartana & quotidiana
exquiſitæ,diuturni.Hęc quidẽ in ijs,q̃ ꝑ circuitũ quendã febricitãt,oportet cõſiderare.In alijs
aũt febricitãtibꝰ urinas,atq; excremẽta , atq; uniuerſũ corporis habitũ inſpicere oportet:calo
rẽ quoq;,atq; arteriarũ motũ,& q̃cunq; alia ꝑter hæc Hippocrates, & longus uſus inſpicere iu-
Lib. de Humoribꝰ à principio. bẽt,‖ueluti regiones,anni tẽpora,cõſtitutiones,& ętates,corporũ tẽperaturas,cõſuetudines,&
cauſas antecedentes,& q̃ ſimul cum morbis inuadunt,& quæ in medio tẽpore apparent.Iã to-
tum,ut cuiq; uideatur,admonitũ eſt,nõ tñ re uera ita ſe habet:nã quoddã maximũ ẽt inter hęc
oĩa,breue tamen dictu,nõdum ſcriptum eſt.Quid hoc eſt?morbi quantitas ac uirium, res, quæ

A ad eam explicandam uno indiget verbo, ad usum uerò permagna: neq;.n. bene pnoscere possumus, nisi horũ singulorum magnitudinem diligenter pensitemus. Nam, utrum morbus sit exitialis, an non: & qñ magis debeat mori, aut sanitati ægrotus restitui: nisi oĩum, q̃ diximus, quãtitatem, diligentius animaduertens, ad duo redegeris capita, ad ipsius. s. morbi magnitudinẽ, & ægroti uires, nõ poteris uere pnoscere. Nam, si uires adeo ualidæ fuerint, ut possint morbum superare, necesse est ægrotum euadere: si uerò contra, oĩno morietur. Non igitur solum inspicias, qualis sit morbi species, ac forma, sed & eius magnitudinẽ aduerte. Non paruam autẽ hoc exigit experientiam, tum alias ob causas, tum quia neq; scribi, neq; omnino sermone edoceri singulorum quantitas pôt. †Et, si quid in nobis est, ex nulla re adeo possumus ad exquisitam peruenire notitiam, quantum ex crebra exercitatione circa quãtitatis coniecturã: hoc quidẽ in ipsis operibus, & discere, & docere possibile est: quæcunq; uerò in qualitate determinantur, hæc diligenter, ac manifeste, q̃ breuibus poterimus uerbis transigemus.

†Al. Et si id, qđ nřm est, aliquid forte est, ex nulla alia re ad tñ perfectionis uenit, quàm ex crebra & c. Vide explanationem Stephani.

Tertianæ exquisitæ febris curatio. CAP. 9.

EXquisitam ergo tertianam, ut q̃ ex flaua bile commota inualescat, quãto magis fieri potest, refrigerare oportet, ac humectare: nã contrariorum contraria remedia sunt, quæ quidẽ qđ
B superfluum est, reprimãt: quod uerò deficit, suppleant. At flauæ bilis humor inter omnes, qui in corpore sunt, humores siccissimus calidissimusq́; existit. Hunc igitur, cum ad uentriculũ repit, p uomitum educere oportet: cum uerò uergit ad inferiora, p inferiorẽ excretionẽ: hoc quidẽ & sponte fieri solet in tertianis exquisitis. Per urinam quoq; & sudores oportet diuertere. † Iuuat aũt & per inferiores partes bilis expurgatio. Venter aũt mollibus clysteribus exinaniẽdus est. Vrina uerò potionibus, in quibus apium, aut anethum maduerunt, prouocãda. Et, si tibi coctionis signa mõstrantur, iam cum fiducia absinthium potes exhibere: qđ alioquin summum est remedium mordicationũ stomachi, q̃ à bile proueniunt, si p̃sertim ex ipsius coma, quantum sufficiat, accipiẽs melicrato intinxeris. Balnea uerò calida ex aqua potabili prosunt, tũ quia aliquid bilis educunt, tum ẽt quia sua qualitate plurimum iuuant: nam huiuscemodi oĩa balnea humectant, ac potentia refrigerãt. Marinæ aũt aquæ & salsæ, nitrosæ atq; sulphureæ, plus quidem bilis educũt, sed multo minus, q̃ potabiles, prosunt: p̃stat uerò, neq; ipsas utiles dicere, qñquidem plus qualitate nocent, q̃ euacuationibus iuuent. Equidem noui quendã corrupto iudicio hisce balneis uti psuasum, deinde extenuato corporis habitu ad tantã uenisse pniciem, ut tabe consumptus interierit: reliqua uerò uictus ratio ad bilem ẽt [a]*excernendam exhibita fuerat. Sẽper
C aũt oportet cõtrarias qualitates illis, quæ p̃ter naturam inualuerint, opponere, cum hoc [b]*multo plus iuuet, q̃ quomodolibet euacuare: sed neq; hoc ipse nouerat, neq; alio docẽte didicerat. Hæc igitur in balneis intẽtio sit, ut corpus madeat, atq; humectetur: atq; iccirco neq; nitrũ, neq; sal, neq; sinapi inspergere oportet, (qđ genus mali cõplures ægrotis afferre vñr) at plurimũ olei calidi infundentes ad aquã perducere, ac madefacere: &, si in ea natare uoluerint, quantũ id facere possunt, permittendum. At, qui balneis admodum delectãtur, si etiam bis in die lauari permiseris, non aberrabis: sed illud semper habeto in memoria, ut in tempore id faciant. Si uerò ẽt coctionis signa ostendantur, tunc, ẽt si sæpius laueris, nihil deliqueris. A uino uerò ante, quàm morbus concoquatur, oĩno abstinendum: at, ubi concoqui cœperit, dandũ est ab initio tenue, aquosum, & paucum: ubi uerò iã propè est, ut morbus soluatur, amplius est offerẽdum. Cibi autem, quicunq; humectant, atq; refrigerant, oẽs utiles sunt exquisitis tertianis: quantitas uerò in ipsis sit tanta, quanta optime concoqui possit. Ex oleribus quidẽ attriplex, blitum, lapathum, & malua, & lactuca, & cucurbita: ex aliis uerò, & ptissanæ succus, & ex alica sorbitiones. Et ex piscibus, saxatiles: ex uolatilibus aũt, q̃ mollibus cõstant carnibus: q̃ aũt talia non sunt, eorũ alæ. Testiculi quoq; gallorum: & suum pedes, & cerebra: paruorum uerò si ẽt dederis carnẽ liquefa-
D ctam, nihil nocebis. Sed & oua ad sorbendũ sunt concedenda, & p̃sertim uitelli eorũ: nam hi facilius, q̃ pars alba, concoqnuntur. Ex fructibus aũt pmittendum est, ut illos degustent, qui non sunt omnino difficiles concoqui. Oportet aũt abstinere à melle, sinapi, & salitis, atq; oĩbus acribus: & à uinis satis uetustis, & q̃ natura sunt calida. Hæc quidem sit uictus ratio in pluribus uelu ti ad cõiecturam exposita. Qui uerò non sunt deliciosi, ijs talis uictus est instituendus, qualem nosti me aliquando instituisse in exquisita tertiana secundum sermonem Hippocratis, ex succo ptissanæ usq; ad crisim. Hæc quidem in exquisitis tertianis seruare oportet.

†Al. Iuuat enim & per has partes (urinam. s. & sudorem) bilis expurgatio.

A. li. 4. f. 1. r. 2. 38. f. 423. e

[a] A* Quidã codi. habent γίνεσιν, i. generandam, sed melior uidetur eẽ Leonicen lcõ.
[b] B * multoties.

A. ibidem.

A. ibidem. g

Tertianæ nothæ curatio. CAP. 10.

IN ijs uerò, quæ non exquisitæ sunt, prouidendum est pro uiribus, ne morbus augeatur: neve ægrotantis uires prosternantur, q̃ longiori tempore debent laborare. Difficile uerò est seruare utrunq;, quoniam ediæ quidem, quantum prosunt ad morbi coctionem, tñ uel ẽt amplius officiunt uiribus: cibi uerò, quantum ægroti robur adaugẽt, tantũ coctiones impediunt. Sed & id quoq; noscere opus est, ad quantã magnitudinem perueniat morbus, ac quãtæ sint ægroti uires: ut ad ea, q̃ maius auxiliũ exposcunt, inspiciens, inedia quidẽ in ualentioribus audacius utaris uiribus, & morbo coctu difficili: largiori aũt cibo, ubi uires sunt debiliores, neq; morbus admodũ cõcoqui contumax. Hæc quidẽ, & in oĩbus aliis morbis considerare oportet. In tertianis

uero non exquiſitis, neq; ſtatim circa initia balneare expedit,ſed cũ iã coctionis ſigna apparue E
rint:neq; quotidie cibũ oportet exhibere,ſed ſatis eſt alternis diebus.Quies uerò & calfactio cir
ca præcordia iuuant,& ſorbitiones concoqui faciles,& clyſteres non admodũ molles . Quòd ſi
ſanguinem mittere oporteat,neq; hoc quoq; omittendũ,ſed ab initio ſtatim adhibita earũ rerũ
quas ſcis,diſtinctione tm̃ mittendum,quantum pręſens exigit ſtatus.Sit aũt totius uictus ratio,
non q̃ humectet atq; refrigeret uniuerſum curpus, qualis in exquiſitis exhibet̃ tertianis,ſed &
aliquẽ modum aſſumat ad calefaciendum,atq; incidendum.Plurimum igitur eos iuuat ptiſſanę
ſuccus , pipere adiecto:uel ẽt hyſſopum,uel organum , uel ſpicam nardi mulſa aqua infundens
& decoquens,ad bibendũ propina: & quæcunq; alia,quæ cient urinam,præterquam illa,quę ſu
pra modum calefaciunt atq; exiccant:maxime uerò poſt diem ſeptimã danda eſt iugiter abſin- A.li.4.f.1.t.
thij coma.Et quidẽ oxymeli potione plurimos iuuat:& aliquid ex ijs,quæ molliter uentrẽ ſub- c.19. f.438.c
ducũt,quibus me aſſidue uti nouiſti.Vomitus autem poſt cibum adeo ijs, quibus hæc febris ꝑ-
durauerit, utilis eſt,ut multos ſciam ſolis uomitibus ſtatim prorſus fuiſſe curatos.

Quartanarum Curatio. CAP. 11.

DEinceps de quartanis dicemus,quas ẽt ipſas ab initio mediocriter ac leniter tractare opor A.li.4.f.1.t.
tet,nullum forte medicamen aut euacuationẽ exhibentes,niſi forte ſanguis uehemẽter ſu F c.63.f.429.
perabundans appareat.Et,ſi uena inciſa,is qui fluit,niger uideat̃ ac craſſus(præcipue uerò in ijs
qui liene laborant,huiuſcemodi uiſit̃)audacius mittendus eſt: ꝙ ſi flauus aut tenuis apparuerit,
ſtatim ſupprimendus . Venam uerò ſecare oportet uel interiorẽ,uel mediã ſiniſtri cubiti: Et ui-
ctum deinceps inſtituere minime flatuoſum,& optimum: Ventrẽ,quantũ poſſibile eſt,mollem
faciens ijs,quæ uſitata ſunt : Quòd ſi hæc nihil proficiant,clyſteribus utendũ eſt,à principio q-
dem mollibus,poſtmodũ uerò acrioribus:Arcendi ſunt aũt à carnibus porcorum atq;, ab om-
nibus edulijs,quæ tenacia ſunt,& tardũ habent exitum,ac quæ refrigerant* exiccatque corpus.
*Codices græci impreſſi,& manuſcripti oẽs, Oribaſius; Paulus, Aetius , & Trallian⁹ ĩ hoc Galenum reprehendẽtes, legũt, humectant.uide Stephanũ Athe, quomodo hunc locum explanet.
Vino uerò utẽdum eſt albo ac tenui, ac mediocriter calido:& uolatilibus,quæ boni ſucci ſunt,
& non in paludibus degunt.Piſces aũt adhibendi concoqui faciles, mollibus carnibus nihil te-
nax habentibus præditi . Vtendum eſt aũt ſalſis,& ſinapi.Et certis diebus id medicamen,quod
Dia trion pepereon uocatur,uel quod Dioſpoliticum,eſt aſſumendum : &, ſi quotidie piper tm̃
cum aqua biberent,recte etiam facerent . A frictionibus autem, & ambulationibus,& balneis,
atq; alijs uſitatis non ſunt penitus prohibendi . Et,ſi oĩno poſſent à balneis abſtinere,ſolis con-
tenti frictionibus,q̃ plurimum ex eo iuuamẽ admitterent. Et,ſi quartana febris breuis ſit, neq;
admodum uiolenta , nihil nocuerit , ſi diebus interiectis , ad conſueta exercitia ſe transferant. G
Hæc quidem ab initio,& uſq; ad ſtatum ſunt peragenda.Si uerò in ſtatu morbi præcipue ęgro-
*ſalſamentis,
tus eſſe uideatur,tunc ſubtilioris uictus ratio eſt adhibenda,q̃ ante uel poſtea.Statim uerò præci
piendum eſt,ut diu conquieſcat,ac uiſceribus prouidendum, ungendo, atq; emplaſtrando ijs,q̃
mollire ac laxare poſſint:deinde medicamentis utendũ,quę ciendi vrinã uim habent. Etſi cõco
ctionis morbi indicia apparuerint,tunc purgare oportet ijs, q̃ humores atros exinaniendi uim
habent,non ſemel tm̃, ſed & ſæpius,ſi fuerit neceſſarium . Vtendum aũt & uomitibus poſt cibũ
tunc continue:&,ſi nihil prohibuerit,elleborum album eſt exhibendum,primum quidem*per- A.ibi.f.430.
*Al infixum.
miſtum radiculis: ꝙ ſi nihil fecerit,elleborum ipſum. Qui uerò nequeũt euomere,hi per inferio
ra ualentius ſunt purgandi . Et his poſtea medicamen confectum ex uiperis in potu dandum,&
alia,quæ ad huiuſcemodi febres commẽdantur: ex quibus eſt & illud nobis familiare p̄ cæteris
laudatiſſimum,quod ſuccũ cyrenaicum recipit.Quicunq; uerò ab initio aliquod ex his medica
mentis exhibuerunt,aut oĩno ante ſtatum,quartanam,quæ erat ſimplex,ſæpius fecerunt dupli
cem,aut oĩno maiorem ac difficilorem: ex duplici autem triplicem,aut omnino ambas diffici-
liores maioresq; reddiderunt.Noui aũt medicum,qui auſus eſt homini,qui triplici quartana la
borabat,medicamen ex uiperis exhibere ,quando nondũ morbus in ſtatu eſſet,deinde (ut par H
eſt) auctis omnibus,febris continua ſubſecuta hominem occidit.

Quotidianæ Curatio. CAP. 12.

QVotidianam autem cũ uolueris curare,utere oxymelite,†poſt primos dies,§& illis , q̃ poſ-
†Al.primis diebus.
ſunt urinam ualide ciere:& uniuerſum totius uictus caput ſit ad incidendũ efficacius.Cir-
ca ſtatum uerò,de uentriculo eſt habenda ſolicitudo,ac de eius ore præſertim . Deinceps
iubendum eſt,ut poſt radiculas & cibos aſſumptos euomant:ijs etiam,quæ pituitam ſubducũt,
utendum.Reliquam uerò uictus rationem ad communes intentiones inſpiciens inuenies.

Curatio Febrium Continuarum, quæ carent accidentibus. CAP. 13.

IN cõtinuis autem frbribus, quibus quidem ſtatus morbi non ultra ſeptimã futurus eſt,& ui
res ualidæ ſunt,atq; ætas præterea conſentit, ijs quidẽ admodum exquiſitus & tenuis uictus
eſt inſtituendus. Quibus uerò uel ſtatus totius morbi ultra ſeptimã,uel uires inualidæ,hi ab ini
tio ſolidiori cibo ſunt reficiendi: prope uerò ſtatũ,tenuiori. Cum aũt iam ad eſt ſtatus, tenuiſſi-
mum uictum ſeruare oportet:deinde rurſus aſſidue ſolidiorẽ,ac ſimile augmentum efficere illi,
quod ante ſtatũ fiebat,decremento.Sanguinẽ uerò mittere oportet & ob morbi magnitudinẽ:
Et quibus rubor multo plus, q̃ naturæ conueniat : & maior,q̃ pro conſuetudine,totius corpo-
ris

A ris tumor,& uenæ eminentes,atq; extensæ:his omnibus est auferendus,nisi uires,aut ætas,aut aliquid eorũ,quæ supra commemorauimus,prohibuerint.Quòd verò humidus uictus in febribus acutis omnibus iuuat,dudum recte dictum est.Succum igitur ptissanæ ijs,quibus non acescit,exhibere oportet : & melicratum,quibus non bilescit : & sorbitiones ex alica,& panem ex aqua,& quæcunque alia eandem,aut similem vim habent.In ijs uerò, quæ præter modum calidæ,& æstuosæ sunt,cum primum uideris coctionis signa, tunc audacter aquam frigidam potandam exhibe:modus uerò in quantitate seruetur,quemadmodum tẽpus anni,regio,ætas,& natura,& consuetudo etiam exposcit.Talis quidem est,ut in uniuersum dicam,febrium, quæ accidentibus carent,curandum ratio.

Febrium,quæ cum accidentibus affligunt,curatio. CAP. 14.

QVæ uerò cum accidentibus sunt,non æque simplicem exigunt curationem. At pro uiribus metiendum est,quanta sit febris,quantumve ex accidentibus periculum immineat:atquẽ ad id,quod uehementius,ac difficilius est, intendendum, non posthabita omnino etiã alterius B cura. Age enim si quis febricitet,* & adsit plethorica dispositio,uerũ ex recentibus cruditatibus sit,ac morsum sentiat afflictumq; os uentriculi: uel si etiam humorem aliquem malum euomuerit,& in huius transitu non parũ fuerit offensus,adeo ut grauiter se habeat,atq; anxie:nunquid hic ad febrem respicientes solã multitudinem euacuare tentabimus,(qđ alioquin sine molestia faceremus,)an prius ori uẽtriculi prouidebimus,ac deinde,postquam circa hoc bene se habuerit,quam contigerit,totius corporis euacuationem faciemus? Mihi quidẽ ita agẽdum uidetur? Multos itaque sæpius uidi, qui ita affecti erant, quosdã interiisse,alios ad extremum periculum fuisse perductos,cum medici eos euacuare tentassent, antequam os uentriculi corroborassent. Sed neq;,si fuerit febris cum profluuio uentris,alia est opus euacuatione:uerum hæc sola sufficit,quamuis non sit pro multitudinis ratione:quicunq; enim his plus adimere fore necessarium putantes,aut sanguinem mittere,aut uentrẽ mouere tẽtauerunt, in grauiora pericula duxerũt. Sed "neq;,siquis simul,& distentione neruorũ laborauerit,& sanguinis eguerit missione, huic tã tum semel mittere oportet,quantum exigit* morbus:sed aliquid etiam accidenti est relinquendum:cuius causa sæpe sudores eueniunt,& uigiliæ molestant,& uires ægroti debilitantur. Ita etiam,si uehementissimæ uigiliæ,aut dolor intensus ægrotum infestant,cauendæ sunt subitæ,ac C multæ euacuationes.Ipsa præterea ambientis aeris temperatura,loco accidentis cuiusdam habenda,qñ exquisite calida,ac sicca fuerit,†qualis est tempore medio,inter Canis ortum, & Arcturi.Atque ideo omnes,quibus medici nihil omnino de temporum statu cogitantes, sanguinẽ abstulerunt,interierunt. Si etiam ualde frigida fuerit, tunc quidẽ sanguinem mittere est formidandum:cum nõ ignoremus non parua ex similibus sequi pericula.Interierunt autem nõnulli, qui in calidis admodũ cõstitutionibus nõ recte euacuati sunt,ex syncopa uocata,& dissolutione:in frigidis uerò,cum accessiones incipiunt,nimium refrigerati non amplius releuantur. Ob hæc igitur neq; in locis supra modum calidis,aut frigidis sanguinem mittere audemus: sed,si regio ipsa,& temporis status cõsentiunt,oĩno abstinemus:cum uerò non cõsentiunt,euacuamus quidem,sed multo minus,q̃ si neutrum prohiberet.Tanquam etiam accidens quoddam,ægrotantis ad patiendum facilitatem considerare est necessarium: multi.n. †neque unquã sunt euacuati,‡neq; euacuationem ullam integram,aut inediam longam possunt perferre: sed alij quidẽ ex his in omnimodam corporis imbecillitatem facile incidunt: quidã uerò statim os uentriculi male affectum habent,adeo ut cibos abhorreant:ꝙ si eos cogantur assumere, aut non retinent, aut male concoquunt.In hac dignotionis parte etiã ægrotantis temperaturam cõtẽplari opor D tet:quicunq; enim calidi,& sicci natura sunt,hi oẽs facile ab integris euacuationibus offendun tur.Et consuetudo quoq; non parui momenti est,tum ad oĩa alia, tum præcipue ad euacuationis indicationem:†quidã.n.nunq̃ antea fuere euacuati,neq; vnq̃ euacuationem integram pertulerunt,& multis cibis vsi sunt:nonnulli cõtra,neq; multis cibis vsi fuerunt,& euacuationibus sunt assueti:hos igitur intrepide euacuare oportet,qñ & reliqua etiam consentiunt,cęteros uerò(nẽpe insolitos)nec si oĩa alia id suaserint.Eodem pariter modo, & corporis habitus considerare oportet:nam,qui densa,& solida carne cõstant,his habitus haudquaquam facilis pati:quare nõ oportet uereri ipsos euacuare ex toto,si quidem,& alia id iubent.Sed qui mollẽ, & humectã,& diffluentẽ hñt carnem,hi mirum in modũ sunt ad patiendum habiles:quare,& si reliqua oĩa sanguinem esse minuendum persuadent,non tamen id facere audendum est:sed & aliis euacuationibus,quantũ moderate,& caute fieri põt,utendum est.Eodem modo, & quicunq; supra modum crassi sunt,aut macilenti:nam & his uenam incidere cauendum est, aliasq; euacuationes integras uereri oportet. His ẽt & ætas annumeranda est ueluti accidens quoddam,qđ prohibendi integrã uacuationem uim habet:neq; enim pueri,neq; seniores hãc sine noxa tolerãt. Hosce igitur oẽs,quos diximus, ubi dispositiones hortentur,non semel, neq; ex toto, sed paulatim oportet euacuare inediis moderatis, et frictionibus, et clysteribus mollibus, humecta-

A.li.3.f.2.c.7 fol.216.h

* *Est quidẽ in impressis cod. & manuscriptis omnibus quos uiderim μὴ i. nec. Leonicenus tamen uidetur legisse καὶ. Steph. etiã Athen. legit affirmatiue. & omnino hæc ui detur melior lectio.*

*Al. multitudo.

†Multi cod. græci legunt, καθάπερ τῆτες ἐγένετο ἐν τῷ μεταξὺ &c. idem qualis hoc anno fuit tẽpore medio, &c.

†In quibusdam cod. græcis hæc non habentur.

†Manuscripti tamẽ quidam cod. hñt, quidam. n. nec unquã euacuationem integrã pertulerunt, & multis cibis vsi sunt &c. Sũt etiã cod. qui habeant, quidam enim nec unquã euacuationẽ integrã ꝑtulerunt, nec multis cibis sunt vsi: quidam cõtra, & multis utuntur cibis, & euacuationibus sunt assueti.

tionibusq́;& cataplaſmatis,& balneis:quoru m ſingulorum indicationes rurſus ab ijs , q̃ antea E
diximus,ſunt aſſumendæ.Ita etiam,ſi qñ duo contraria accidentia cõſequantur,inſpicere opor
tet,utrum eorum ſit fortius.Eodem modo,ſi duo morbi eundem hoīem obſederint, qui inuicẽ
pugnantes habeant indicationes:nã & tunc quoq; aduerſus illum,qui magis urgeat, inſtandũ,
neq; alter omnino negligendus.Eas uerò, quæ habentur ex accidentibus,& morbis indicatio-
tiones,non ſimpliciter,ſed ſecundum cauſam,à qua ſingula fiunt,]conſiderandum : qualia ſunt
defectus animi,& diſſolutio:nã conſueuere medici de una re hæc duo nomina dicere. Eſt unũ
quidem res ipſa,cuius ſunt plures cauſæ:nã animo deficiunt,& ex choleris nominatis,& ex ꝓ-
fluuiis uentris,& difficultatibus inteſtinorum, ac læuitatibus,& muliebri fluxu, & uulneribus:
& ſanguine per ora uenarum,quas Græci hæmorrhoidas appellant,emanante,aut per ſuperio-
ra educto,aut per nares,aut alios meatus:& ex enixarum purgationibus immoderatis.Nonnũ-
quam uerò,& uehemens cruditas animæ defectum attulit:& tunc p̃ſertim, cum uentrem ſupra
modum ſoluerit.Et,qui bulimus appellatur,nihil aliud eſt,q̃ animæ defectus. Omnẽ præterea,
q̃ ex utero prouenit,ſtrangulationem,defectus animi antecedit,ſicuti ad uteri uerſus ſuperiora
recurſus, & ad latus inclinationes,atq; inflãmationes,plerunq; cõſequitur.Antecedit aũt mor-
bum attonitum,& comitialem,cum malignus exiſtit , & diſſolutiones, & ſyncopen, & tabem. F
Sed & in principiis febrium non admodum paucarum aduenit,& tunc p̃ſertim,cum ſupra mo-
dum,aut ſiccum,& ſqualidum,aut plenum immoderate corpus extiterit. [a] † Et nonnunquam
etiam ſimul cum febre incendente,atq; maligna inuaſit.Et quibus extremæ corporis "partes in A.li.4.f.2.
principiis febriũ plurimum ſunt refrigeratæ . Et quicunq; ob inflammationis magnitudinẽ uel c.48.fo.444
hepatis,uel uentriculi,uel ſtomachi febricitant , his etiam in principiis acceſſionum nonnunq̃
animi defectus adueniunt,illis p̃ſertim,quibus humores crudi,& incocti redundant,aut qui ali
quam præcipuã partem obſtructam habent. Animo etiam deficiunt, quibus os uentriculi male
affectum eſt , aut humorum uitio mordicatur : aut craſſis,uel lentis, [b] vel humidis,uel frigidisq;
humoribus aggrauatur . Quidam etiam in uehementibus animæ affectibus animo defecerunt,
ſed præcipue ſenes,& qui alioquin ſunt imbecilles:etenim plures eorum triſtati, aut lætati,aut
irati,animo defecerunt . Sed & roridæ humiditates quædam aliquando his ita affectis haud in
tempore ſuperuenĩetes,animi defectum inducunt:ſicuti,& qui magis robuſto ſunt corpore, ex
immoderatis ſudoribus idem patiuntur: Et,ſi abſceſſus quiſpiam rumpatur uehementer ei, qui
non admodum robuſtis ſit uiribus:ac tum præcipue , cum materia ſimul tota ad uentriculum,
vel uentriculi os,aut thoracem defluxerit:Et,ſi qñ etiã nos abſceſſus ſecantes totũ ſimul emit- G
tere pus tentauerimus,animi defectum ſubſequi eſt neceſſarium:Et,ſi quandoq; purgantes,aut
clyſtere abluentes,aut quomodocunq; euacuantes,id aliquo modo uehementius, q̃ oporteat,
egerimus:neque enim in morbo intercute tota ſimul ſuperfluitas,quamuis ſit præter naturam,
poteſt ſine noxa euacuari: ſed tunc quoque neceſſarium eſt hominem deficere animo . At uerò
ex uehemẽtia dolorum ueniunt diſſolutiones,cum morſus quidam,ac tormina,aut ilei, aut in-
teſtini craſſioris affectus,ſubito accidunt.Sed & neruus percuſſus,& muſculi caput animi defe-
ctum intulerunt,& maligna in articulis ulcera,omniaq́; gangrænoſa, & depaſcentia, & immo-
derata frigiditas,atq; caliditas,uitaliſq́; roboris diſſolutio.Hæ quidem ſunt defectus animi cau-
ſæ. Singulæ uerò earum propriam curationem deſiderant, & de omnibus quidem non cõtingit
nunc ſcribere:nam,q̃ paſſionibus aſſident,ſine illis curari non poſſunt.Tantum igitur in præſen
ti ſermone de ipſis dicemus,quãtum quiſpiam de eis edoctus,poſſit ijs, q̃ repente ingruunt, ac-
ceſſionibus occurrere:Veluti ꝙ eos,qui ex choleris,& uentris profluuio,& multis aliis uniuer-
ſim factis euacuationibus diſſoluuntur , aqua frigida ſpargere oportet, & nares apprehendere,
& os uentriculi ꝑfricare,ac iubere,vt euomant,ſtomachum irritando digiti, vel pẽnę immiſſio
ne.Sed neq; malum manus,& crura alligare: Oportet "aũt nexus fieri plures , ac fortiores circa H A.li.3.f.11.
manus,qñ per inferiores partes fiunt euacuationes , quemadmodum, qñ per ora uenarum hæ- 2.c.8.f.281.
morrhoidum ſanguis profluit,aut uentris profluuia adſunt, aut cum per uteros exeunt in mu-
lieribus menſtrua:nam,ſi tunc crura fortius ligentur,ſæpius aliquid ad partes inferiores attrahi
tur.Cõtra aũt fit in fluxibus ſanguinis factis per nares,atq; uomitibus,in quibus crura ſunt ve-
hementius alliganda . Et quidem,quibuſcunq; in vulneribus ſanguis emanat,eodẽ modo, ſi ex
ſuperioribus partibus accidit,inferiores:ſi ex inferioribus,ſuperiores,uinculis,ſunt aſtringẽdę.
Situm quoq; aliquem in aduerſum tendentem parti expedit inuenire, non tñ hoc multum fiat:
nam,ſi nimium tendatur,atq; ex hoc fatigetur,nihilo minus irritatur, q̃ ſi inclinaret ad eũdem
locum . In uniuerſum autem , aut ad communia membris patientibus in aduerſum retrahere
oportet,aut ad ea,in quibus eſt euacuationis origo. Atq; ideo uehementes euacuationes, quæ
ex vteris fiunt, cucurbitulæ iuxta mammas appoſitæ ſtatim ſedãt: q̃ uerò ex naribus,hepati,ac
ſpleni,ſecundum narẽ patientem : ꝙ ſi ex ambabus naribus ſubito,ac multus ſanguis efflueret,
utriq; uiſceri ſunt adiiciendæ.Vinum etiã aqua frigida temperatum curat eas,q̃ ex magnis fiũt
euacuationibus,diſſolutiones,& tunc p̃ſertim,quãdo ad uentriculum fluunt humores.Sed ad-
uertendum eſt,an aliquid ſit,qđ prohibeat huiuſcemodi exhibitionẽ: veluti ſi aliquod unũ ex
viſceribus

A † Et cum ardẽti & maligna febre non nunquã ſimul inuaſit ẽt eos , quibus extremæ corporis &c. Nam de ijs potius dẽt intelligi, qui in inuaſionibꝰ cauſi maligni extremis corporis partibꝰ refrigeratis,animi defectum incurrunt, ut uidere licet pag 99.c

B † In exẽplari Stephani Athenie͂. hæc uerba non habentur.

A uiſceribus inflãmationem patiatur: aut caput vehementius doluerit: aut paſſio aliqua, q̃ delirare cogat, affuerit: aut febris incendens in morbo crudo: magna.n.& quaſi inſanabilia ex potu uini in huiuſcemodi affectibus nocumenta proueniunt. Quòd ſi nihil prohibeat, poſtmodum ægrotantis naturã,& conſuetudinem,& ætatem,& ambientis aeris temperaturam, diſtinguere oportet: ad hæc enim reſpiciens, uel frigidum, uel calidum potum exhibebis. Nã, qui aſſueti nõ ſunt potare frigidum, aut manifeſte ex ipſo offenduntur,& quicunq; natura ſunt frigidiores,& qui in extrema ſunt ſenectute,& loco natura degunt frigidiori, tẽpore hyberno, cauere frigidũ oportet: at qui cõtrario modo ſe habent, hiſce intrepide offerendum eſt. Sit uerò uinũ in fluxionibus, q̃ ad uentriculum fiũt, calidum & tenue, quale Lesbium: in ſanguinis autẽ fluxibus craſſum, ac nigrũ,& acerbum. Ipſis uerò locis imponere oportet, ueluti uentriculo, & utero, & ſtomacho,& thoraci, q̃ corroborandi uim habent: capiti autem,& fronti, præter hæc, illa etiam, q̃ refrigerant. Et, quibus in ſummis partibus,& in naribus uena aliqua dirupta eſt, medicamẽ aliquod ex ijs, q̃ ſanguinem ſupprimere poſſunt, imponendum. Balneæ uerò in fluxionibus quidem ad uentrẽ aptiſſimæ ſunt, ſanguinis verò fluxũ acriter irritãt. Et, quicunq; ob ſudoris mul titudinem animi defectum patiuntur, iis etiam plurimum nocent: horũ enim adſtringere oportet, ac refrigerare, non laxare cutem:& vinum frigidum præcipue his exhibere, & nihil omnino calidum offerre. Sed neq; ẽt crura, ac manus ligare oportet, neq; cogere ad uomitum, neque ullo modo mouere: ac uentis refrigerantibus aditum præparare: aerem quoq; domus alterare frigida, atq; aſtringente qualitate, myrtorũ foliis, uitium capreolis, ac roſis, pauimentum conſternentes. Nihil uerò horum confert, ubi ad uentrem fluxiones fiunt: nã, quo magis cutem dẽſaueris, tanto ipſæ magis augentur. Ijs igitur, qui ex euacuationibus diſſoluuntur, ita cõfeſtim ſuccurrẽdum eſt: At, qui ex multitudine, non ita: uerum in illis artus q̃ plurimum fricare oportet, calfacere, atq; alligare: à uino uerò,& cibis abſtinendum,& balneis etiam, ſi febricitauerint: ſufficit autem, ſi eis dederimus melicrati potum, in quo ebulliuerit thymus, uel origanũ, uel pulegium, uel hyſſopus: conuenit quoq; oxymel,⸤& ligare ac fricare manus potius, q̃ crura.⸥ Et, q̃ etiam ex utero laborante exoluuntur, non aliter curandæ ſunt, excepto oxymelite: fricare etiã atque alligare magis crura oportet, q̃ manus. Et, quemadmodum in multo effluxu cucurbitas iuxta mammas imponimus, ſic, quibus ſurſum, aut in latus tractus eſt uterus, inguinibus & coxis adhibebimus. Et naribus quidem ea, quæ fœtidiſſimum odorem habent: utero autem odorata,& ea, quæ laxare, ac calefacere poſſint, medicamenta afferemus. Si uerò os uẽtriculi fuerit imbecille, atq; ideo animi ſequatur defectus, ea, q̃ roborãdi uim habent, oportet emplaſtra adhibere, quale eſt, qđ fit ex palmulis, uino, farina hordei, croco, aloe, ac maſtiche: madefacere autẽ ijs, q̃ cõſtant ex abſinthio,& oleo melino,& maſtichino,& nardo,& œnanthe, & uino: Et, ſi ipſum æſtuet, miſcere ex refrigerantibus aliquid, ueluti cucurbitæ ſuccum, atq; lactucæ,& portulacæ,& ſolani,& ſereos,& vuæ acerbæ: hæc quidẽ non ſolum refrigerat, ſed etiam aſtringit. Aqua etiam frigida æſtuãti ori uentriculi plerunq; prodeſt, ſi in tempore detur, alioquin plurimum obeſt. Atq; ijs, qui uentriculi os imbecillũ habent, vinum calidum potius oportet exhibere, ſi nihil ſit aliud, qđ prohibeat. Plurimum uerò iuuat eos, qui ita laborant, etiam frictio extremorum. Quòd ſi ex his remediis nihil melius ſe habuerint, exæſtuantes quidẽ q̃ primum ad balneas ducere oportet: q uerò aliquid frigiditatis ſentiũt, medicamẽ dia trion pepereon nominatum, atq; ipſum piper ſolum, atq; abſinthium bibant. Qui uerò ex uitioſis humoribus os uentriculi mordicantibus diſſoluuntur, hos poſt aquæ calidæ, aut hydrelæi potum fac euomere: ꝙ ſi difficulter euomãt, prius concalefacere, oportet, q̃ os uentriculi circunſtãt, loca,& manus,& pedes: ꝙ ſi neq; hoc mõ poſſunt euomere, digitos aut pẽnas demittendo irritare oportet: ꝙ ſi neque ſic euomant, rurſus his oleum calidum, q̃ optimum exhibendum. Solet autem ſæpius oleũ nõ ſolum ad uomitum irritare, ſed etiam uentrem molliorem facere. Eſt autem & hoc præſentibus rebus non parum utile: quare niſi ſponte accidat, arte procurandum eſt: prçcipuè uerò,& glandibus ſuppoſitis hoc tentandum eſt facere. Quòd ſi ex iſtis facilius fiat, etiã abſinthij comã in melicrato decoquens ad potandum exhibeas, atq; deinceps uinum: ac omnibus modis membra oportet corroborare partim ijs, q̃ extrinſecus apponũtur, partim abſinthij potionibus. Nõ tamen id in principiis faciendum ſuadeo, ſed poſtea, quando partes, quæ circa aluum ſunt, fuerint expurgatæ: quãdo uerò adhuc humores in ipſis continentur, nondũ adſtringere, ſed tantũ cõcalefacere (ut antea diximus) cõuenit: Vbi verò multa pituita frigida in ore uentriculi fuerit aceruata, fouere quidẽ plurimũ oleo, in quo abſinthium ebullierit, poſtea uerò etiam melicratũ exhibere, uel hyſſopũ, uel aliquid ſimile infundendo: dandũ etiam oxymeli, aut piper, aut diatrion pepercon, aut diaſpoliticon medicamen:& uniuerſum uictus rationis caput incidẽdi uim habeat. Quæ uerò ex nimia frigiditate ueniunt exolutiones, eodẽ modo curãdæ ſunt, quo bulimi, omni modo calfaciendo. Vinum igitur eis exhibere oportet calida temperatũ, ac cibos, q ca lefaciẽdi naturã hñt, fricareq;, ac calefacere ad ignẽ ſimul. Quæ uerò ex nimio calore accidũt, ijs, q̃ refrigerandi, ac corroborandi uim hñt, curãdæ ſunt: hę uerò maxime eueniũt ijs, q in aere ſuffocãte, ac balneo cõmorantũ. Statim igitur ipſos corroborabis, ſi aqua frigida ſparſeris,& fla-

Li.4.f.1.t.2. 13.lo.42 I.e

A.l.3.f.11.t.2. 8.f.281.e

bellaueris ad uentũ cõuersos,& os uentriculi perfricueris,atq; agitaueris, ac postmodum uino E ciboq; refeceris.At,qui ob inflammationis magnitudinẽ, aut vehementis febris malignitatem animi defectũ patiuntur, †& in principiis accessionum refrigerantur, his artus fricare fortiter, & calefacere,cruraq; ac manus alligare,ac uigilias,cibiq; & potus omnimodã abstinentiam,ꝑcipere oportet.Optimum uerò in his,quid futurum sit,præcognoscere,atq; hæc ante accessionẽ facere anticipare. Eos etiã,qui ex siccitate in principiis accessionum syncopam sunt incursuri, optimum est præuidere: nam,si duabus, aut tribus horis ante accessionẽ exhibito cibo,manus ac pedes constringi iusseris,non interibunt.Oportet autem cibos esse concoqui faciles, & uentriculo aptos. Quòd si magnum imminere periculum fueris suspicatus,uinũ dare anticipabis, uinumq; ꝑsertim in alicam elixatam infusum: ꝗ si aliquid † panis loco alicæ exhibueris, idem ualebit.At,si mediocris syncopa expectatur,uino parcendũ:sufficit enim tunc mala punica,aut pyra,aut poma,uel aliquem alium fructũ astringentem cibis admiscere: &,si ad hæc mediocriter tulerint accessionẽ,cum rursus cibũ obtuleris,non erit necessarium fructibus uti.Hęc quidẽ facienda sunt,siquid futurum præuideris.At,qui ex inopinato in periculũ inciderint,vinũ calidum cum pane est exhibendum,& paululum aliquid cum eo alicæ calidæ: nam, si iis, qui ita affecti sunt,amplius obtuleris,aut cibos difficiles concoqui,nõ modo syncopam patiẽtur,verũ ẽt penitus strangulabuntur.At,qui aĩo deficiunt ex membri principalis obstructione, his oxymel dare oportet:atq; ex hyssopo,origano,pulegio,& melle potum: cibosq; incidendi naturã habentes,nam crassi,ac tenaces magnas in similibus afferunt noxas.Sed neq; deterius fuerit artus ꝑfricare,atq; alligare.Prodest etiam illis potibus uti, quæ urinam ciendi uim habent, ueluti qui anethum,& fœniculum,& apium,& petroselinum,& ami,& daucum, & spicam nardi recipiunt: ꝗ ubi manifeste iuuerint,iam uino utendum est albo, & tenui, non admodum antiquo. Nosces uerò huiuscemodi obstructiones cũ ex aliis inæqualitatibus pulsuum:tum ex his præcipue,ꝗ secundum magnitudinem,paruitatem,ac uehementiam,& debilitatem fiunt,vbi syndrome id est cõcursus,quam plethoricam uocant,non adsit:nam istius quoq; communes sunt.Fiũt verò & in huiuscemodi dispositionibus,cum uehementes fuerint,pulsus intercidentes.Hæc q.dem in libris De pulsibus à nobis latius explicantur.Nunc uerò trãsgrediamur ad eũ sermonẽ, qui superest de reliquis exolutionibus, ueluti,ꝗ ex abscessum diruptione, aut sectione contingunt:aut ex superflua euacuatione in ijs,qui aquã inter cutem patiuntur: confestim quidem hi optimis odoribus fouendi sunt,paulo post aũt sorbitionibus concoqui facilibus sunt reficiẽdi. Si uerò ob tristitiã,aut gaudiũ,aut timorem,aut iram,aut terrorem exoluantur,odoribus,& narium apprehensionibus sunt reuocandi,cogendiq; ad uomitum.Eodẽ pariter modo, qui ex uulneribus,aut *purgationibus,aut doloribus,qui in articulis,neruis,& musculorũ tẽdonibus eueniunt,exoluuntur,statim sunt reuocandi:postmodũ uerò cõueniens passioni curatio est afferẽda. Animi uerò defectus, qui intestini laxioris doloribus, aut ilei, aut similibus uehementibus cruciatibus fiũt,ex patientium locorũ cõcalefactionibus frictionibusq; extremorum præcipue curantur.At,ꝗ ex propria imbecillitate uirium,ꝗ regunt corpus,eueniunt exolutiones, ex intẽperarura uidelicet factæ partium,de quibus uires proueniunt,contrariis curare intemperaturis oportet:frigidas quidem,cõcalefacientes: calidas uerò,refrigerantes:atq; in aliis eadẽ ratione. Virtus igitur,quã uitalem uocant,quam ex corde prodeuntem ostendimus, ex pulsuum debilitate cognoscitur:At,ꝗ ex hepate oritur,ac naturalis dicitur,ex sanguineis egestionibus ab initio aquosis, atq; tenuibus, postmodum uerò crassis ad modum fæcis. At,quæ ex cerebro originem ducit,quam præcipue nonnulli animalem appellant,ex motuum uoluntariorum imbecillitate deprehenditur. Sed de his quidem dispositionibus proprio tractatu separatim tibi scribemus: permulta enim ab ipsis medicis sunt prætermissa.

† In principiis accessionum, & refrigerantur.

† Al. panis ex alica.

A. li. 4. f. 1. t. 2 c. 30. f. 422. f. F

G

*Al. ῥήγμασι, i. ruptis.

A. li. 1. f. 1. d. 6 c. 1. fol. 25. h

H

Curatio capitis à varijs causis molestati. *CAP. 15.*

QVoniam uerò sermonem de accidentibus hucusq; fecimus, rursus ad primum institutũ redeamus,unam in omnibus communem intentionem habentes,causas nimirum,à quibus fiunt eorum singula,considerare:hæ siquidem tibi conuenientem curationem indicabunt:Veluti si quis doleat caput, si quidem os uentriculi illi mordeatur, & fastidium sentiat, iubendum est,ut euomat:nam uel bilem euomet,uel pituitam,uel utrunq;.Quòd si nulla insignis appareat in uentriculo passio,considerandum,nunquid multitudo,uel obstructio,aut inflãmatio aliquarum capitis partium adsit.Inuenies uerò primum quidem,si interrogaueris, nunquid dolor per totum caput extendatur, aut alicui particulæ fortius insideat: deinde nunquid cum grauitate, uel tensione,uel mordicatione,uel pulsu.Nã,qui cum grauitate dolores fiunt,multitudinẽ ostẽdunt:qui aũt cum mordicatione,uel uaporis,uel humoris acritudinem:cum pulsu uerò, inflammationẽ:at cum tensione, si quidẽ sine grauitate ac pulsu,spiritus crudi, ac flatuosi multitudo: si uerò cum pulsu,corporis membranosi inflammatio:at si grauitas adsit,multitudo intra membranas contenta significatur.Cum igitur omnia distinxeris,causam, ex qua horũ singula fiunt, cõsiderare oportebit:illa enim tibi modũ curationis ostendet.Veluti si multitudo uaporis,atq; humoris

A humoris contineatur, aduertere oportet, nunquid ob magnitudinē febrium humores diffusi, ac ueluti efferuescentes ad caput ascenderint, an propter eius partis imbecillitatē, an ob totius corporis plenitudinē. Hanc.n. totius corporis euacuationibus haud difficulter curaueris: cum uerò, qui ex partis imbecillitate cōtingit, partim quidem in cōtrarium retrahēdo per totum corpus, partim ipsi parti remedia adhibendo. Ac retrahes quidē clysteribus acribus, & nexibus, & frictionibus in partibus inferioribus plurimis, &, si expedierit, aliquid ēt sanguinis abducēdo. Partem autē sanabis eo tempore, quo ad uniuersum corpus retrahis, iis utens perfusionibus, q̄ à capite uim repellendi habent, ac deinde euacuantibus, postremo uerò corroborantibus. Repellit aūt oleum, quod omotribes, id est immaturum, nominatur, aut tale aliquid simile: & quod oxyrhodinum, & rosaceum uocatur, ipsum ꝑ se ipsum: & quæcunq; ex capitibus papaueris, & teneris oliuæ germinibus, & hederæ corymbis, mentaq; uiridi, & sisymbrio parantur. Vtendū uerò ipsis in *multitudine quidem crudiore, ac frigidiore, tepidis: in calidiore autē, & biliosiore, frigidis. Euacuat autem, atq; dissoluit, & oleum calidum ipsum per se ipsum, magisq;, si antiquum fuerit, uel sicyoniū, aut anethum in ipso ebullierit: nā multitudo humorum, qui non admodū sunt crassi, atq, tenaces, sufficienter per huiuscemodi euacuatur Sed, & si spondylion, vel B serpyllum intus decoxeris, aut pulegij comā, uel calamenthi, uel mēthæ, uel sisymbrij, ita ēt id, q̄d crassius est, euacuabis. Hæc uerò ipsa, uirium ēt aliquid membris adijciunt, &, quæ debilia sunt, roborant: utendum igitur ipsis deinceps vsque ad integrā sanitatis restitutionē. Et, si oportuerit, per nares ēt & palatum expurgabis: & sternutamenta excitabis. Et, si ad balneas hominē induxeris, siccis sindonibus caput est perfricandum, salq; & nitrum, & sinapi, sine oleo imponēdum. Hæ quidem sunt ex particulæ debilitate doloris capitis medicinæ. At, q̄ñ ex magnitudine febrium accidit, & medicamenta adhibere est necessarium, frigidæ qualitates, ac vires, &, quæ ex hydrelæo, & oxyrhodino, & papauerum capitibus constant, infusiones expediunt. In dolore autem capitis, qui sanguinis fluxum, aut uomitum decretorium significat, non sunt remedia quærenda: neq; enim accidēs quoddam, sed bonum signum potius tale quicquam est existimādum, sicut & multa alia, quæ ante crises contingunt: quæ plurimis quidem terrorem incutiunt, bonum tamen quoddam ostendunt. Optimum uerò est posse dignoscere, vbi corpus perturbat, natura cum alias excretiones, tum præsertim uomitum, & sanguinis fluxum moliente, quorū inseparabile indicium est capitis dolor. Diximus autē plenius de hisce omnibus alibi: nunc uerò, quātum poterimus, primum seruantes institutum, breuiter de ipsis transigemus. Considera C igitur primum quidē species febrium, si calidæ sunt, atq; urentes: nam hæ per excretiones iudicari consueuerunt, quemadmodum, q̄ molliores sunt, ac ueluti submersæ, diu durant, & sæpius feruntur in abscessus. Secundo loco, si morbus sit ad salutē decliuis: quis.n. bonā crisim in morbo pernicioso expectauerit? Tertio ad hæc, totius morbi tempus considerandum: si enim principij, uel augumenti fuerit signū, nondum autem status, neq; concoctionis signa apparuerint in vrinis, uel sputis, uel alui excrementis, nō expectādum est bonam fieri crisim. Hæc sunt, quibus sperauerit quispiam morbū per excretiones crisim habiturum. Eius uerò, quod iam instat, neq; iam etiam futurum est, hæc signa sunt. Difficilis quædam tolerantia oēm crisim antecedit, &, si quidem in die crisis esse debet, noctu: si autem noctu, in die. Si igitur tale aliquid uideas, considerandum est, quotus sit ægritudinis dies. Sunt enim, & qui ad crisim apti sunt, uel paruo etiā motu à natura accepto: multi uerò in magnis motibus nequeunt oīno magnitudinem perturbationis inspicere, nunquid sit secundum diei naturā. Nam septimus dies ēt ex paruo naturæ apparatu ad crisim per euacuationem mouetur: sextus uerò magno apparatu indiget, & sæpe neq; ulla in eo fit crisis: ꝙ si fiat, neq; sine periculo, neq; fideliter accidit. Sic autem & unicuiq; dierū aliorum quædam inest propria natura, quam, ubi de diebus decretoriis agitur, definiuimus. Age, iā D sit dies pro magnitudine perturbationis: deinde oportet considerare, qualis erit crisis. De aliis igitur nihil in præsentia dicere oportet. At, si uomitus, aut sanguinis fluxus ex naribus futurus est (nam huiuscemodi crisibus unum diximus esse signum, dolorem capitis) ex his maxime destinguere oportet. Primum quidem, si statim ab initio non inuasit, sicut quoddam ægritudinis accidens, sed in perturbatione, q̄ ante crisim fit. Secundo loco, etiam si ceruix compatiatur, & hypochōdrium retractum sit, aut anhelitus difficilis repente superuenerit, thorace ueluti angustiore facto: si enim post hæc omnia pulsus in tumorē subito elati nō reciderint in paruitatem, neq; debiles facti fuerint, statim crisis expectanda est. Si uerò non modo nō deciderint, sed etiā in altum attollantur, & uehementiā assumpserint, iā faciem ægrotātis inspicere oportet. Nam, si aliqua ex iis, q̄ in ipsa sunt, partibus palpitet: aut uenæ, q̄ sunt in temporibus, pulsent: aut gena, uel nasus, uel oculus rubidior factus fuerit: magis etiam crisis expectāda est. Si uerò, & inuiti lachryment: aut marmarigas.i. splendores uidere imaginētur: ac manus naribus ueluti scalpētes admoueant: tunc nō iam fluxurum, sed iam fluentē sanguinem inspicies: nā, ubi semel, aut bis scalpserint, statim erumpit. Neq; uerò ex his perterrearis, si hominem desipientem, aut resilientē inspexeris: nam & hæc humorū repentium ad partes superiores indicia sunt, quemadmodum, & anhelitus difficilis, & hypochondrium retractum, & collum simul cum capite aggrauatum.

* Al. affectu.

uatum.At tibi unà cum his indicio ēt ſit deſipientia.Et hæc quidem ſufficere ſigna poſſunt.Sed E
accedit quandoq; & ægrotantis ætas,& natura,q̄ ſpem magis confirmat,ac præterea anni tem-
pus,& præſens conſtitutio. Nam,ſi ægrotus fuerit adoleſcens, aut alioquin natura calidus,aut
multo ſanguine abundauerit,magis adhuc de hoc ſperandum erit: &, ſi etiam ſæpius antea,dū
ſanus eſſet,aut ægrotaret,ſanguis ex naribus fluere uiſus eſt,hoc uel ſolū ſufficit fluxus ſangui-
nis ſpem afferre.Si uerò,& tēpus anni æſtatē uideris,uel non quidē æſtatem,alioquin tñ calidā
præſentem conſtitutionem,nonne ex his aliquam indicationem aſſumes? Quòd ſi & plures eo
tempore criſim ex ſanguinis fluxu habuerint,& hoc tibi ſpem uehementius augebit: & ſi cor-
pus plethoricum extiterit,& cōſuetæ excretiones fuerint retētæ. Mihi quidem nō modo nō vi
detur difficile eum,qui tot,& talia habuerit indicia,futuri ſanguinis fluxus p̄cognoſcere, uerū
ētiabſurdum,& magnæ imperitiæ,non præcognoſcere.Noſtri uerò temporis medicorum indi-
ligentia ea admiratur,q̄ admiratione digna nō ſunt:nam,ſiue ex dextra nare,ſiue ex ſiniſtra,flu
xurus ſit ſanguis,nihil difficile ex nuper dictis p̄noſcere: plures uerò medicorum hoc nō ſolum
difficile,ſed neq; omnino poſſibile exiſtimant.Tametſi has,& alias excretiones omnes p̄noſce-
re licet,ſi hæc duo tantum conſiderauerimus, & unde naturæ motus agatur, & in quam partē:
nam,& quæ deficiunt adiuuabimus,& q̄ immoderate feruntur coercebimus,ſi iſta nouerimus: F A.li.4.f.1.t. c.7.fo.419.
Veluti,uerbi gratia,ſanguinis fluxus ex ſplene,magnæ cucurbitæ ſiniſtro hypochondrio ſuppo
ſitæ facile retrahunt:at,qui ex hepate prodeunt,dextro:&,qui ab aliis membris, eadē ratione:
nam ex uno de omnibus colligere poteris,uniuerſale contemplando. Quare & ego hoc in loco
p̄ſentem finiā ſermonem:deinceps aūt de febribus,quæ ex inflammationibus accidunt,tibi trā
ſigā,deq; aliis paſſionibus,q̄ in ſingulis partibus corporis cōſtituuntur. Phlegmonæ autem, id
eſt inflammationes,à ueteribus uocabantur,quæ ſunt ueluti phlogωſus, id eſt inflammina, uel
incenſiones:à iunioribus aūt non omnes:neq; enim herpetas,neq; eryſipelata, neq; tale aliq̄d
quicquam inflammationibus annumerant:ſed uni tantum affectui ex calidis,qui fit cum tumo
re duro,atq; dolore pulſatili,hoc nomen accommodant. Non tamen ad hunc ſolum febres, &
dolores ſequi uidemus,ſed ad omnes ſimpliciter calidas,ac ueluti efferueſcentes paſſiones. De
his igitur,atque aliis ſimilibus morbis ſequenti libro uerba faciemus.

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM G

LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Ratio curandi omnes præter naturam affectus,qui communi nomine Inflammationes dicuntur.

De generibus, ac differentijs inflammationum. CAP. I.

DE ijs autem,q̄ in ſingulis corporis partibus fiunt paſſiones,ò Glauco,dein-
ceps dicemus,ab inflammatione incipientes.Etenim ſæpius hæc fit, pluri
maſq; habet differentias,ex quibus omnibus ſolēt febres cōtingere. Cōis
igitur in oībus immoderata caliditas, & ueluti phlogωſis, id eſt inflāmen,
unde & phlegmones.i.inflāmationis,nomē de ipſis afferre antiqui cōſue-
uerunt. Propriā aūt in ſingulis differentiam inuenies,ex qua eius ſpeciem
agnoſces,& conuenientē aſſequeris curationem.Aliter.n.qui herpetes,ali H
ter q̄ eryſipelata,atq; aliter,q̄ phygethla uocant, ac reliquas inflammatio
nis ſpecies curabis.Itaq; hoc ēt in loco antecedit ea facultas,qua poſſumus recte agnoſcere paſ
ſiones:tibiq; hoc primū conabor ſcribere, oēs ab initio diſtinguēs inflāmationum differētias.
Prima igitur inflāmationis differētia eſt, ſecundū quā hanc quidem humidam, hāc uerò ſiccā,
eſſe contingit:humidā quidem,quæ ex calida fluxione membrum occupāte cōtingit:ſiccā ve-
rò,qñ nullo humore influente calor naturalis igneſcit. Hoc aūt uſq; ad aliquid quidē ueluti fe-
bris eſt mēbri: cū uerò iam ad immoderatam caliditatē,ac ſiccitatē peruenerit,corruptio, atq;
extinctio oīmoda fit.Quare neq; in plura ſecari pōt,quemadmodum differentia altera, ſecūdū
quā quoſdā influere humores particulæ dicebamus.Multæ.n.ſunt huius ſpecies : nam fluente
ſanguine,altera:flaua bile,altera:ambobuſq; ſimul humoribus,alia tertia.Et quidē in earū ſin-
gulis,uel iam putruit id,qđ influit,aut in mēbro cōſtrictum putreſcit:& uel craſſum eſt,uel te-
nue:& uel optimum,uel acre.Sanguine igitur optimo, ac mediocrem craſſitudinem obtinente A.li.4.f.3.t. c.1.fol.451. e.& c.2.
ad particulam aliquam uniuerſim fluente,atq; ob multitudinē cōculcato,uehemens dolor arri
pit hoīem,niſi membrum ſenſum omnino hebetem habuerit:pulſuſque in profundo moleſtus
accidit,tendiq; oīno,ac contundi membrum apparet:& uehementem calorem perſentit adeo,

A ut cōburi uideatur,& refrigerari defideret:talisq; rubor per fumma uiget,qualis ex balneis aduenit,aut ex igne,aut quouis alio modo calefactis.Hæc quidē paffio totius generis nomen accipit,atq; Inflammatio nominatur,ficut multæ aliæ fpecies nomen generis accipiunt:fitq; affidue ex omni ferè occafione.Nā & vulneribus,& cōuulfionibus , & cōtufionibus,& diruptionibus, & defatigationibus ob exrecitationem, & ex articulationibus,atq; fracturis,& fpōtaneis ulceribus aduenit:& præter hæc omnia, qn̄ ad immoderatam humorum repletionem uenæ pertingunt,tunc fuperfluum effundunt ad aliquam partem,quæ eo tempore recipere apta fit. Omnino autem hæc reliquis omnibus eft imbecillior,uel rarior,aut ad attrahendum paratior, uel immobilior,quacunq; caufa fuerit ad has perducta difpōnes: neq; .n.de hoc dicere propofuimus. Flaua uerò bilis,quādo fui feruans naturam unà cum fanguine per totum corpus defertur,morbum facit,qui Icteros,id eft regius,appellatur.Sola verò,quando fecreta eft, & in aliquo membro confiftit,Herpes uocatur. Si quidem craffa fit fecundum fubftantiam,totam exulcerat cutem ufq; ad carnem fuppofitam:atq; hunc affectum Hippocrates nominat Herpetem exedentem.Si uerò tenuior fuerit,id,quod in fuperficie eft,tantum ueluti deurit:atque hæc fpecies generis fortitur appellationem,cum fimpliciter,& fine additione,Herpes uocetur.Nam ex duab⁹

B aliis fpeciebus,q̄ quidē nuper dicta eft , Herpes exedens nominatur:reliqua uerò altera, miliaris,qm̄ in hoc affectu puftulæ paruæ,ac multæ per fummā cutem fimiles milijs excitātur:fit aūt Herpes huiufmodi ex bile quidē,& ipfe,fed minus calida,& acri,q̄ fint priores.Quòd fi ex fanguine,& flaua bile calidioribus,q̄ oporteat,mifta fluxio fuerit:uel ex fanguine quidem,fed feruefcente,& tenuiffimo fecundum fubftantiam,Eryfipelas paffio uocatur , multo inflammatione calidior,magifq; colorem flauum repræfentans:Et fi tetigeris,facile fanguis fubterfugit, rurfufq; illabitur exquifite tenuis,& afpectu rubidus. Non tamen dolet hoc, ueluti inflammatio ; neq;,ut aliqua inflammationis fpecies,pulfum,aut cōpreffionem,aut tenfionem inuehit fimilē ; fed quandoque ualde parum infeftat,ac tum præfertim,quando per folam cutem diffufum fuerit,nihil inferiorem carnem moleftās:& tale fæpius accidit , atq; hoc eft exquifitum eryfipelas. Quemadmodum,quod attingit fubiectam carnem,neq; ex uere tenui fluxione confiftit,neque tantum eft eryfipelas,fed iam difpofitio permifta ex erifipelate,atq; inflammatione.Exuperant autem in ipfa quandoque propria eryfipelatis accidētia , atq; hic affectus à iunioribus medicis eryfipelas inflāmationis participans,nominatur:non nunquam uerò inflāmationis, & tunc ipfum nominant inflammationē eryfipelatis participantē.Quòd fi neutrius accidentia manifefte

C obtinuerint,fed æqualia apparuernit,tūc eryfipelas atq; inflammatio mifceri dicuntur.Exquifitum igitur eryfipelas cutis folius paffio eft, nō tamen ipfa inflāmatio partium tm̄ cuti fubiectarum,fed harum quidem præcipue,non nunquam uerò etiam cutis.Et eft ipfa quidem dolorem afferens nihilo minus,quàm altera,pulfus tamē ei deficit.Cū uerò fanguis influens calidus fufficienter extiterit,& craffus, quodcunq; membrorum fubito occupauerit,hoc cōburendo facit ulcus cum crufta:quicquid uerò circumiacet,in inflammationem leuat , efferuefcentem grauiterq; dolentem:uocatur autē Antrax,i.carbo,huiufmodi paffio.Cum uerò fanguis influens niger extiterit craffufq;,ac feculentus,ac feruens,qualis,quem antea diximus:fimul autem,& fanies non nullas tenues admifta habuerit:puftulas quafdam per fumma cutis excitat,fimiles iis, quę ex igne fiunt,quibus diruptis cruftofum fub ipfis ulcus inuenitur:hocq; etiam Carbo eft.In flammationis quidem fpecies tot funt fecundum ipfam paffionis diuifæ naturam . Multas uerò quifpiam prætermiffas putaret,deceptus multitudine nominum veluti à Græcis bubonas, phymata,phygethla,ophthalmias,fynanchas,peripneumonias,pleuritidas, & multa alia fimilibus appellationibus dicta:hæc enim oīa inflammationes quædam funt,in prioribus comprehenfæ fpeciebus.Singula uerò diuerfa funt fortita nomina,quoniam,qui primi ea impofuerūt,uno no-

D mine,& paffionis ipfius, & patiētis particulæ cōpofitam intelligentiam interpretari voluerunt. Sunt enim bubon,phyma,& phygethlon,partiū laxarum(quas glandulas,id eft adenas,vocāt) paffiones:Bubō quidē inflammatio:Phyma autem,quod ftatim augetur, atq; ad fuppurationē feftinat.Phygethlon autem eft,id quod eryfipelas particeps inflammationis,aut inflammatio eryfipelatis nominatur.Sic autem & Ophthalmia eius membranæ,quæ corneæ inhæret,eft inflammatio:Pleuritis autem eius,quæ latera fuccingit:Synanche autem faucium:Peripneumonia uerò pulmonis:eademq; in fingulis ratione.Eas igitur,quæ funt in partibus apparentibus inflammationes,promptum eft cognofcere:quæ autem in occultis,& febres afferunt omnino,nō æque difcernuntur.At mihi uidetur mente egere perfpicaci eiufmodi agnitio,ac præterea peritia naturæ membrorum,quam ex fectione fimul,& exquifita fcientia operationumq; atq; ufuū comparamus.De his quidem in aliis tractatibus diximus.Nunc uerò non datur de his fermonē adiungere,quando tibi repente peregrinandi neceffitas ingruat. Quo pacto uero quifpiam eas optime curet inflammationes,quæ in apertis partibus conftat,hoc tibi primum tranfigere fatago,principium fumens ab ea paffione,quæ plurimum fit,atque idcirco totius generis affert appellationem.In qua hoc in primis confiderandum exiftimo,quod & in aliis omnibus magnam uim habet,ut morbi occafionem inueniamus.

De caufis

A.li.4.f.3.t.1. .1.fol.451.d

A.li.3.f.3.t.1. 6.fol.221.g

A.li.4.f... c.1.fol.45... c.& c...

De causis inflammationum, ac de communibus indicationibus illarum curandarum. CAP. 2. E

EST igitur una quædam apparentium inflammationum occasio, quæ non admodum occulta est, quæ Fluxio appellatur, nisi quandoq; illis coniungantur, quæ aliqua alia ex causa eunden ti factę uidentur: qñ enim nulla ex iis pręcedentē membrum confestim patitur inflammationē, ea, quæ hanc passionem causa generat, rheuma, id est fluxio, uocatur: ipsa uerò passio, dispositio rheumatica. Oportetq; in his inflammationibus principia curationum optima fieri: nam quæ in ipsis errata contingunt, difficulter sanabiles, aut omnino insanabiles, faciunt dispositiones. Sunt autem hæc duo maxime errata, si nulla de toto corpore prouidentia habeatur: & si calefiat atq; humectetur etiā membrum. Hæc uerò duo medicorum pleriq; delinquunt, non nulli quidem à Methodicorum hæresi persuasi, & inflammationes omnes esse passiones astrictas existimantes, quas elaxare oporteat. Sunt uerò quidam, qui sine ratione, atque ulla cōsideratione istos sequūtur, unam excusationem ad male agendum habentes, cū multis delinquere. Sed neq; ex Dogmaticis medicis quispiam, neq; ex Empiricis ita sensit: sed, quod & ratio, & experientia suadet, totum quidem corpus euacuare cōgruis euacuationibus consulunt: Ipsam uerò inflammatam partē perfundere, ac superlinire eis, quæ id, quod influit repellendi uim habēt: id uerò, quod in membro patiente continetur, euacuandi: uim autem, ac robur adiungendi iis, quæ iam affectæ sunt, partibus. Ad quę uerò inspicientes oporteat euacuare, iā & antea diximus: sed & nunc breuiter cōmemorabimus, ut in sequentibus memoria seruata, nō sit necessarium in singulis passionibus eas, quæ euacuationes indicant, audire contentiones. Aetatē igitur, & tempus anni, & regionem, & præsentem constitutionem, & eius qui afficitur, robur, habitūq;, & consuetudinem, atq; ipsam ægritudinis naturam diximus considerandam: ex his enim, qñ euacuare, uel non euacuare oportet, & unde, & quomodo, inuenitur. Veluti in ea, de qua nunc agitur, dispositione, ad genu fluxus deferatur, atq; hoc subito plurimum attollatur: tibi verò totum corpus plenum sanguine appareat, & ualida laborantis vis, tempus autem anni sit ver, regio temperata, æger uerò sit adolescēs, aut iuuenis: is sanguinis euacuatione ex superioribus partibus indiget. Oportetq; incidere eius in cubito uenam, aut scilicet interiorem, aut mediam: si uerò aliqua pars superior pateretur, per inferiora sanguis est educendus: semper enim fluxionis motum ad contrarium retrahere expedit. Atq; emplastrum apponendum est ex semperuiuo, & corticibus malorum punicorum in uino decoctis, & rhu, & farina hordei cōpositum: hoc enim in talibus optimum est, atq; ad omnia, q̄ facere intendimus efficax: repellit enim id, quod influit, atq; id, quod cōtinet, exiccat, & mēbra circunstātia corroborat. Milleq; alia medicamina eodē modo cōponere licet, quorum cōpositionis uiam, ac modum in libris de medicaminibus didicistis. Vnde ego quoque in singulis unum aliquod tibi subiiciam, futurum tibi, & monumētum, & exemplum eius, quæ in aliis est, facultatis. Si quidem non admodum doleant, talibus utendum est: cū magno autem dolore fluxu incidente, non sic oportet, neque aquam calidā neq; oleum, neq; farinæ triticeę cataplasmata afferre: hæc enim omnia dispositionibus rheumaticis aduersantur, quamuis ab initio aliquid iuuare uideantur. Sufficit autem in huiuscemodi affectibus uehementiam doloris mitigare aliquo ex iis, q̄ ex passo, & oleo rosaceo, & pauca cera, q̄ in utroq; sit liquefacta, cōficiunt. Oportet autem hæc lanis excipere sordidis, quæ plurimū œsipi habent: & æstate quidem frigida, hyeme autem tepida apponere: Sic etiā cataplasmata ex arnoglosso, lente, pane, & rosaceo oleo adhibere: paulo autē supra patientes particulas apponere spōgiam uino acerbo intinctā, aut aqua frigida: melius uerò fuerit, si parum aliquid aceti adiungatur. Quòd si hæc cura insigniter profuerit, neq; alicubi pus se ostenderit, emplastris, quæ ad fluxionem mollia parant, est utēdum. Optima uerò ex iis sunt, quæ exiccādi, & repellendi, quod fluit sanguinis, sine dolore uim habent: quemadmodū ea, quæ uehementer intendunt, atq; idcirco dolorem afferunt, plus doloribus obsunt, quam exiccando proficiunt. Tale igitur oportet esse medicamē, quale nobis in usu est, quod ex chalcite constat oleo rosaceo dissolutum: si uerò lanam mundā uino acerbo madefeceris, & exterius apposueris, plus iuueris. Quòd si pus se in particula ostenderit, cataplasma imponere oportet semel aut bis: plus uerò in præsentibus iuuat farina hordeacea: adiungendū tamen in his aliquid vel aceti uel uini. Et post, q̄ secueris, & pus euacuaueris, cauēdum est deinceps, ne oleum aut aquam imponas. Et, siquando uulnus abluere, aut abstergere opoteat, melicrato uel oxycrato, & uino & mulso utendum. Superponendum uerò si adhuc inflammetur, ex lente cataplasma: si uerò sine inflammatione fuerit, aliquod ex iis medicamentis, quæ emplastica uocantur: quibus in huiuscemodi sectionibus uti consueuimus, & pręcipue eo, quod ex chalcite constant. Apponenda uerò super hæc extrinsecus spōgia, aut lana uino acerbo perfusa: q̄ si acerbum non affuerit, tanto aceti aqua temperāda est, ut adhuc potari possit, atq; hac intingere oportet. Sunt uerò, & ad hoc opportuna ea uina, quæ aliquid aquæ marinæ reijciūt: & tu quoq; ubi sit opportunum, potes conficere permiscendo sal ei, quod affuerit. Vulneri autē nullum ex medicamentis, quæ oleosa sunt, apponendum, quale est macedonicum, & quod tetrapharmacū nominatur: nam exquisite exiccare expedit. Ita quidem sanare oportet, quæ ex fluxione fiunt, inflammationes. Quæ uero alia ex causa fiunt, humectare, & calefacere nihil prohibet. Et, si ad

F

A. li. 4. f. 3. c. 3. fol. 452.

G

H

A suppurationem perducere uolueris, cataplasma ex farina triticea, quę in oleo atq; aqua ebullierit, apponendum. Et, siquando scarificare oportuerit, neq; hoc uerendum est. Si uerò eas, quę ex fluxionibus fiunt inflammationes scarificaueris, magnũ afferes malum, ac per initia pſertim. Nam, quæcunq; ex ipsis longioris temporis existentes, post totius corporis euacuationem, atq; aliam opportunã curationem, quasdam durities atq; nigrities in membris habent derelictas, his sanguinem auferre nihil absurdum est: neque enim amplius hæ inflammationes existimandæ sunt, sicuti neq; erysipelas, quod iam liuidum est. Etenim, & hoc per initia quidẽ infrigidandum est, tunc præsertim, cum sine manifesta occasione factum fuerit: qñ uerò iam illi deerit feruor, & scarificare cõuenit, atq; emplastrum ex farina hordeacea calida, & ceratum, & aliud aliquod medicamen ex dissoluentibus, apponendum. Non tamen ex uena in talibus sanguinem mittere necesse est, sed uentrem tantummodo expurgare sufficit: dandum autem medicamen, quod bilẽ flauam educat. Si uerò passio parua fuerit, neq; hoc facere est necessariũ, sed sufficit clystere acri uti. Quæ uerò ex ulceribus fiunt erysipelata, & quæcunq; adeo manifestas causas habent, si statim uolueris cataplasma apponere ex farina hordeacea, & pſertim si antea scarificaueris, nihil nocebis. Inflamationibus uerò, quæ cũ erysipelate coniunctæ sunt, & erysipelatis cũ inflamma
B tione iunctis, mista, quantum fieri pōt, curatio est adhibenda, semperq; illi, quod magis superat, resistendum. Et eorum quoq;, quæ Bubones, & Phymata, & Phygethla à Græcis dicuntur, similem iis, quæ in aliis partibus similes accidunt dispositiones, curationẽ oportet adhibere, præter quam in partibus, quæ acriora medicamenta in eisdem affectibus possunt tolerare, quemadmodum laxiores partes, quas adenas uocant. Herpetas autem, quantum ad totius corporis euacuationem attinet, ut erysipelata, curare oportet: quantum uerò ad patientem particulam, non omnibus similis curatio adhibetur. Nam, qui exedentes sunt, refrigerari quidem desiderant similiter aliis herpetibus, & erysipelatis: nõ tamen ea ferunt medicamenta, quæ præter id, ꝙ refrigerant, etiam humectare natura apta sunt, sed sola admittunt refrigerantia, quæ etiã maxime possunt exiccare. Non igitur uel lactucam, uel polygonum, neq; ex stagnis lentẽ, aut palustrem lotum, uel anthylion, uel psylion, uel portulacam, uel serin, uel semperuiuã, uel tale aliquid, quod refrigerare possit atq; humectare, apponere oportet, quæ erysipelatibus erant oppotuna: neque unquam spongiæ fidas frigida aqua perfusæ: neque solano, quamuis refrigerãdi, atq; una exiccãdi uim hēt, sed mediocrem. Cum igitur maiorem, q̃ solano adsit, expetunt siccitatem, superimponere ipsis oportet ab initio quidẽ ex uite capreolos, & folia rubi, & rubi canini, & arnoglos-
C si. Post hæc uerò, & lens adiungẽda, si oporteat, & aliquando mel, & farina hordeacea, &, quod antea scripsimus ad inflammationes, quæ ex fluxione eueniunt, cataplasma, dempta ab eo semperuiua. Ipsa uerò loca exulcerata inunge medicamentis, quæ ad herpetas in libris, qui Pharmaceutici ducuntur, scripta sunt: multa uerò huiusmodi apud omnes inueniuntur, plurimaque ex his ad figuram paruorum circulorum formantur. Et, ubi uti uolueris, ex passo liquefacere oportet: ꝙ si passum non affuerit, uino tenui, & albo, & subadstringente, quale est Falernũ*, & Massilioticum, & Sabinum, & Adrianum, & Arsyinũ, utendum est: cauendum tamen, ne ob antiquitatem, aliquam contraxerit in gustu acritudinem. Et, si posca aquosa loco horum aliquãdo usus fueris, nil deterius feceris. Iam uerò in longum tempus protractis ulceribus, neq; passo circuli parui sunt diluendi, neq; posca adhuc aquosa sit: & uina, quæ sunt adstringentia, sufficienter cõueniunt, præcipue quidem nigra: &, si ea nõ affuerint, alba. Medicamina autem in hoc tempore ipsis præcipue sunt accommodata, & quod Polyidæ uocatur, & Pasionis, & Musæ, & Andronis, & quæcunq; alia his similia sunt. Herpetas uerò, qui summa tantummodo exulcerant, nisi diu perdurauerint, nullo horum inungere oportet, †comburunt enim fortiter, & uehementer exiccant: uerũ istis sufficiunt, quæcunq; uim glaucii habent, medicamenta. Diluere autem maxime
D quidem aqua: ꝙ si nil profecerit, etiam acetum adiũgere oportet: quòd si etiam solani succo intinxeris, aut arnoglossi, plus etiam proficies. Summatim uerò hæc te cognoscere oportet, quòd omne ulcus, siue sponte, siue ex accidenti, siue ex uulnere factum fuerit, exiccari desiderat, medicamento (ut inquit Hippocrates) non aspero*, hoc est, non mordente, neque uehemẽter irritante, præterquam ubi malignum, & cum putrilagine fuerit: talia enim acriora expetunt medicamina, & quæ ignis uires habent, quale est misy, & chalcitis, & arsenicum, & calx, & sandaracha: etenim non aliter, quàm ignis adurunt medicamenta huiusmodi: sæpius uero, ubi ista cesserint, ipsum ignem adhibemus. Quapropter & iis, qui Carbones appellantur, super ipsam crustã, ubi præcipue particula putrefit, huiuscemodi medicamentorum natura est conueniens. Non tamen circumiacentia tangere expedit, ne te ipsum lateas ea exulcerans, quæ minime expedit, sed antedictis circulis paruis utendum est, qualis est, qui Andronius nominatur. Si quando uero rubor inualuerit, & multa phlogωsis, medicamentum passo diluendum, uel arnoglossi succo. Si uero magnus sit tumor, uino quidem acerbo in principio, postmodum uero, & aceto. Cataplasma etiam ex orobi farina, & oxymelite confectum apponendum: atque ante hæc statim ab initio tantum sanguinis auferendum, quantum sufficit, nisi aliud prohibuerit. Hæ quidem sunt passionum per genera curationes: quæ pro naturæ instrumentorum patientium uarietate mutantur.

*Cum Falernũ, & Massilioticũ fuerint alterius generis, forsan loco ipsorum legendum est Tyburtinũ, & Marsium nam, & apud antiquum interpretem ea uox Falernum desideratur.

† In aliquibus codic. antiquis græcis legitur, ἐςι γὰρ ἰσχυρὰ. i. sunt. n. fortia.

Lib. De Vlceribus non longe à principio.

tantur.Quatuor uerò ſunt ab his indicationes, ab eorum temperatura, à formatione,à ſitu,atq; E
à uirtute . A Temperatura quidem,ſi non nulla quidem ex ipſis natura ſicciora ſunt , non nulla
autem humidiora:quædam frigidiora,quædam calidiora exiſtunt: Et ſecundũ coniugationem
humidiora,ac calidiora,vel humidiora,& frigidiora:uel ſicciora,& calidiora,uel ſicciora,atque
frigidiora: aut ex toto tẽperata . Oportetq; in curationibus intentionẽ hr̃i ad membri naturã:
hæc.n.quouſq; infrigidandum,aut exiccandum ſit,docet.Nam,ſi carnoſæ partes inflammatio-
nem patiuntur,paulum exiccandę ſunt:uenoſæ quoq; quãuis ſint carnoſis ſicciores,non tamen
& ipſę multũ exiccari deſiderant.Sed,quęcunq; natura arterioſæ ſunt,magis uenoſis ſunt exic-
candę,atq; his amplius neruoſæ,& multo magis his chartilaginoſæ,& oſſeæ:nã prius,quàm ad
propriam naturam particula redeat,nondum curationi impoſitum eſſe finẽ arbitrandũ.Ad ſic-
ciorem uerò temperaturam reducunt,quæ natura ſicciora ſunt:& ad frigidiorem,quę frigidiora
& ſecundum alias qualitates eodem modo : ad mediocrem uerò referunt, quæ ſunt in ſingulis
mediocria.Sic quidem partium temperaturę paſſionũ uariant curationes:At Formationes hoc
modo:nam quædam ex ipſis intus habent ſpacioſitates,quędam extrinſecus, quædam utrinq;,
quædam neutra parte. Veluti ex ſimplicibus arteriæ, ac uenæ,& nerui, quæ quidem ſunt in ar-
tubus ſeu membris extremis,quæ græce cωla dicuntur,intus:quæ uerò intra peritonæum,utrin F
que.Nerui autem,qui in membris,extremis ſunt,neutra parte: qui uerò intra peritonæũ , ex al-
tera parte.Viſceribus autẽ ferè omnibus intrinſecus atq; extrinſecus ſunt magnræ ſpacioſita-
tes.Ac præterea caro ipſa,pulmonis quidem,ſpongioſa:contra uerò renum,denſiſſima : & poſt
hanc, hepatis caro:ſplenis uerò caro,quanto denſior eſt carne pulmonis,tanto hepatis carne ra
rior.In omnibus igitur his,quæ neutra ex parte habent cauitates,quæ ſuperfluum fluxum exci
piant,fortiter exiccare oportet,quamuis nõ fuerint natura ſicciores,ſicuti nerui, & præcipue il
li,qui ſunt in membris extremis.Sed,quæ intus,& extra aliquid inflammationis poſſunt relaxa
re,non multum huiuſcemodi fortiter exiccantibus egẽt,ſi pręſertim laxã carnẽ habuerint,quẽ
admodum pulmo.At ex Poſitu indicatio,neq; ipſa neglinenda eſt:nam,per quæ euacuare opor
teat,atq; qũo,ipſa præcipue demonſtrat.Fluentium igitur adhuc humorum,Antiſpaſis,id eſt re

Lib. De Humo. à principio.

tractio,ſic.n.Hippocrates‖nominat:eorum autem,qui iam membrum obſederũt,Parocheteuſis
i.deriuatio,medela eſt. Vtrunq; autem euacuationis genus per communes uenas fieri præcipit.
Veluti in locis muliebribus retrahes,ſi eas,quæ in cubito ſunt, ſecueris uenas,aut iuxta mãmas
cucurbitas appoſueris,uel manus concalefeceris,& fricueris atque alligaueris:Deriuabis autẽ,
ſi eas,quæ in poplitibus,aut talis ſunt,uenas diuiſeris,& cucurbitas coxis applicaueris,& crura G
calefeceris,ac perfricueris,atque alligaueris.Et,ſi quidẽ in parte dextra locorum muliebriũ paſ
ſio fuerit,à dextra manu,aut crure detraxeris ſanguinem : ſi uerò in ſiniſtra,à mẽbris , quæ illi

1.de Rat.uict.in acut.29.7.113.d Et alibi ſæpe.

è directo ſunt.Quod enim ab ipſo Hippocrate‖Cat'ixin,dicitur,hoc ipſum eſt ſecundum recti-
tudinem.Interiores autem uenas incidere oportet:hæ enim uiciniores, magiſq; è directo ſunt
patientibus membris. Nam ſi ſplene inflammationem patiente,ſanguinem uis euacuare, inte-
riores in manu ſiniſtra uenas ſecato:& ſi hepate,eadẽ ratione in dextra: Siquid uerò ex ſuperio
ribus inflammationem habuerit,ueluti in his affectibus,quos Græci ſynanchas & ophthalmias
uocant,& quicunq; alii capiti aduenerint,eas,quæ extrinſecus ſunt,atq; è directo. Patientibus
uerò mẽbris extremis , à coniugibus euacuatio faciẽda eſt,ſiue retrahere uelis,ſiue deriuare,ꝑ-
terquam ubi paſſio ſit inueterata:tũ enim à membro ipſo patiente detrahimus . Sic igitur in ſy-
nanchicis eas,quæ ſub lingua ſunt,uenas incidimus,quando iam totum corpus uacuũ ſe nobis
obtulerit,paſſio uerò diuturna.Sic & hepati,& ſpleni cucurbitulas applicamus.Sic & aliud qđ-
libet patiens membrum ſcarificamus,ſi non amplius humores influant(tunc enim magis irita-
ueris,ac malum duplicaueris)ſed quando iam totum corpus expurgatum fuerit,neque iam ali-
qui influit,aliquid uerò,quod pridem influxerat,in membro contineatur.Et quidẽ laboranti- H
bus gibbis hepatis partibus,quòd per vrinã trahere oporteat:concauis autem per excretionem
inferiorem:ſitus ipſe uiſceris indicat: atque etiam thoracem,& pulmonem per tuſſes expurga-
re:uentriculum autem,& ſtomachũ per uomitus:inteſtina autẽ per inferiores excretiones:quẽ
admodum,& ſplenem,& renes per urinas:locos autem muliebres per mẽſtrua: cerebrum autẽ
atque eius membranas per palatum,& gargareonem,& nares,& aures.Sed,quòd & iis , quæ in
ſuperficie ſunt,partibus talia medicamenta apponere oporteat, qualibus eget paſſio : iis uerò,
quę in profundo ſunt,& quas per multa interpoſita debent eorum uirtutes attingere : non qua
lia nunc ſint,ſed qualia futura ſint,ex ſitu membrobrum agnoſcimus.Quare,ſiue medicamentũ
eſt ex iis,q̃ extrinſecus apponuntur:ſiue ex iis,quæ comeduntur,aut bibũtur:non præſens eius
uis conſideranda eſt,ſed qualem obtinebit,qñ ad membrum affectum peruenerit . Ob hæc igit̃,
quæcunque in pulmonis inflammationibus extrinſecus thoraci applicãtur medicamenta,ual-
de fortiora atq; acriora natura ſunt,quàm ſi ipſa uiſceri patienti apponerentur: quod enim per
multorum corporum media membro patienti eſt occurſurum,omnino exoluitur, & uiribus de
ficit,ſi ab initio fuerit imbecille.Tantũ igitur aduentitii roboris adiungere oportet, quãtum in
trãſitu amittitur,ut,quod relinquitur,ęquale remaneat ei,qđ tactu iuuat. Ob id igitur in thora-
cis

A cis inflammationibus,quę in parte summa consistunt,ea,quæ solum elaxare possunt,sufficiunt: intrinsecus autem,sicuti in membrana succingente,acriora sunt necessaria. Et de splene etiam, atq; hepate, omnibusq; uisceribus intra peritonæum ratio eadē. Sæpius enim ex medicamentis impositis ulceratur cutis,quamuis durior minusq; ad patiendum habilis,quam uiscera: Et,si ipsis visceribus medicamenta applicare possemus,quibus subinde indigent, tanto molliora esse oporteret,quanto,& ipsorum natura facilior affici. Et quidem oīa,quæ comedere uel bibere iubent,medicamenta uiscerum passionibus opitulantia,hæc multo acriora,ac potentiora uiribus esse cōuenit prę iis,quibus indigent mēbra morbis affecta:exceptis illis,quę & uētriculo,& stomacho auxiliantur.Hæc.n sola talia exhibenrur,qualia à passionibus exigunt:reliqua uerò omnia acriora,ac uiribus potentiora sunt,eaq; præsertim, quæ vel renum,vel pulmonis occasione dantur.Considera itaq;,quot numero partes pertransire oporteat id medicamen, quod ad pulmonem sit peruenturum:primum quidem os,& fauces, & stomachum:deinde & uentriculum ipsum,& quædam ex tenuioribus intestinis:deinde eas,quæ sunt in mesenterio,uenas: deinde eas,quæ in cauis partibus hepatis:ex quibus ad eas,quæ in gibbis sunt, transumptum, hinc ad cōcauam peruenit uenam:post quā ad cor:& deinceps hoc modo ad pulmonem. Neq; negare B possumus,quin in singulis partibus his,quibusdam admisceatur humoribus, ac quandam transmutationem,atq; alterationem pro natura uisceris capiat:quare,quod de eius uirtute relinquitur,minus omnino est atqueimbecillius,quàm ut membrum affectum iuuare possit.Quæ igitur à situ partium indicatio sumitur,tantum curationem euariat,Quæ uerò à Virtute,quantū nunc dicturus sum.Quonim ex partibus corporis non nullę ab influentibus uirtutibus gubernantur: quædam verò à propriis atq; natiuis:atq; ex his ipsis quædam sibi dūtaxat,quædam etiam aliis, fons & origo sunt quarundam uirtutum:& aliæ quidem opus habent peculiare,aliæ autem commune:permutare opus est curationis formam pro ratione earum,quas diximus, differentiarū. Nam pleraq; ex remediis,morbum quidem finiunt,sed natiuas membrorū uirtutes offendunt, quæ quidē offensio ad totum corpus pertinet.Quod dupliciter fit,quatenus aut uiscus illud alicuius uirtutis est origo omnibus partibus communicatæ,aut ipsius opus toti corpori utile est. Hepar enim,cor,cerebrum,& testes communia vniuerso corpori principia sunt uirtutum:uentriculo autem,atq; locis muliebribus propriæ insunt uirtutes nulli alteri parti communes:opus tamen uentriculi quidem toti corpori confert,locorum muliebrium autem nequaquam.Nocet autem sæpius passionis curatio membri patientis uirtuti. Quę enim immoderate laxant,soluūt C robur,quare & membri uirtutem:quæ autem supra modum refrigerant, natiuum calorem extingunt,qui fortassis(ut non nulli arbitrantur philosophi,ac medici summi)substantia uirtutum estistit:&,si non hoc,saltem primum,& maxime necessarium ipsarum instrumentum.Iam verò & qualitates quædam extraneæ virtutes dissoluere possunt.Nihil igitur horum in curationibus præterire oportet,ne nosmet ipsos lateamus,in eum incidentes sermonem,Morbus quidem curatus est,homo autem obiit:quod à quàm plurimis quotidie factitari uidemus, qui irrationalē experientiam colunt,atq; hęresim methodicā,omnia artis bona destruentē,quæ rationes quasdā dogmaticas quidem,sed multis erroribus plenas,consectatur.In indicatione autem,quæ habetur ex virtute partium,quispiam etiam reponeret,& Facilitatem,& Difficultatem ad sentiendum.Nam,quæ facile sentiunt,acria medicamenta non tolerant,sicuti neque etiā humores.Nā cum acris humor in uentriculi ore continetur,sæpius syncopa corripiuntur.Quòd si mediocris sit affectus,anxietatem,& nauseam habent: & non nunquam humorem, quo infestantur,euomunt:non nunquam verò frustra agitantur:hocq; in illis affectibus accidit,in quibus in ore vētriculi vitiatus humor imbibit. Eodem pariter modo,cum ad oculos huiusmodi defluxerit humor,maximum affert dolorem:& pustulas vlcerosas,quæ difficulter curationem recipiunt,ex- D citat.Sic quoq; rursus oculi ipsi ob eam,quam habent ad sentiendum facilitatem, tolerare non possunt acrium medicamentorum viciniam,quemadmodū neque etiam ventriculi os:quin immo nec aliquod extrinsecus aggrauans hæ particulæ tolerant,& minus ventriculo oculus,vtpote,qui non nunquam etiam ab iis, quæ inunguntur,grauatur. At,quæ difficilem sensum habēt, hæc cataplasmata grauia sustinent,& medicamēta mordacia.Siquis igitur velit ex facilitate sentiendi indicationem illis quatuor,quas antea memorauimus,quintā annumerare:uel in ea cōprehendere,quæ ex uirtute sumitur:nihil,quantum ad recte medicādum,differt.Has igitur omnes indicationes in memoria habere oportet in quacunque particula morbo aliquo affecta: nā & ipsius Temperatura,& Formatio,& Situs,& Virtus,singulas,quæ in nobis fiunt, operationes commutant,communi intentione seruata: hanc enim ex morbo semper assumendam esse docuimus.Qui igitur secundum solam,& simplicem intemperiem morbi fiunt, per contrarias qualitates curātur:Calida quidem intemperies per refrigerātia,siue primo,siue ex accidēti refrigerent:frigida verò per calefacientia:sic sicca per humectantia:humida autem per exiccantia, curantur.De eo verò,quod primo calefacit,aut ex accidenti,plenè(vt nosti)diximus in eo tractatu,quem de Simplicium medicamentorum potestate composuimus:Vbi id,quod primo refrigerat,quandoq; ex accidenti calefacere ostendimus, quemadmodum aquæ frigidæ infusionem,

ubi

vbi caloris naturalis fecerit reuocationem: & quod calefacit, refrigerare, cũ rarefaciẽdo corpus E caliditatem fecit euaporare. Quæ igitur secundum solas actiuas qualitates corporis sunt alterationes, ex sola, quæ ex calefacientibus, refrigerantibus, humectantibus, atq; exiccantibus potestate adhibetur, ad naturalẽ habitum restituuntur, neq; sensibili egent euacuatione: Quæ verò ob materię influxum, si quidem bene temperata sint, solam euacuationem desiderant: si verò intemperata, euacuationem, atq; vnà per contrarias qualitates expetunt alterationem, veluti, quę rheumaticæ dicuntur dispositiones. De quibus (vt nosti) unum à nobis volumen est editum, in quo, & hoc statim ab initio ostensum est, ꝙ ea, quæ totum alit, facultate debilitata, huiusmodi fiunt dispositiones, cum aceruata superfluitas ad partes pręcipue defluat imbecilles. Si enim per rheumaticam dispositionẽ sanguis, qui in huiusmodi partes fluat, aliquam habeat cacochimiã, mista oritur dispositio: quod forte rarissime euenit. Sanguis enim sine pituita, aut flaua vel atra bile, fluens, tenuis semper mihi consistentiæ apparuit. Ex alia autem quapiam causa si pars intumeat, considerandum est, an huiusmodi affectus sit phlegmone, an scirrhus, an ędema, Phlegmonen id est inflammationem nominantibus nobis omnem calidam, ac veluti flammeam dispositionem: cuius differẽtias paulo ante diximus. Tempus itaque est, vt de œdemate breuiter subiiciamus, vt memineris eorum, quæ latius de hoc nos dicere audiuisti. F

De Oedemate. CAP. 3.

OEdema igitur vocamus tumorem mollem, doloris expertem, quẽ ex pituitosa substantia, aut spiritu vaporoso fieri constat, qualis in cadaueribus euenit: Nõ nunquã etiam in pedibus, & cruribus eorum, qui aqua intercute, & phtisi, & alio malo habitu (Græci cachexian uocant) laborant. Verum tale œdema in periculosis illis dispositionibus accidens est, nulla propria pręcipuaq; curatione indigens: sola enim frictio ex oxyrhodino, aut nõ nunquã ex sale, & oleo, uel etiam ex sale iniecto oxyrhodino, sistit ipsum, aliaq; huiusmodi multa. Cum uerò propter pituitam parti influxam huiusmodi fit affectus, spongia in aqua, quæ parum aceti habuerit, infusa, passionem aliquando sedat: quæ si non quieuerit, plus aceti miscendum est: sit tamẽ moderata ipsius temperatura, vt possit ipsam quispiam bibere. Quæ aũt ex ea plus aquæ cõtinet, in principio adhibenda est, maxime in mollibus corporibus: quæ verò hac fortior fuerit in robustis, & duram habentibus pellem, & quæ ad primam spongiæ appositionem non iuuantur. Oportet ẽt spongiam omnino nouã esse, quæ si non affuerit, saltem exquisite abluatur ex aphronitro, & nitro, & ex ea, quæ conia stacte, id est lixiuium, distillatũ, à Grecis nominatur. Quòd si ex his œdema non quiescat, aluminis parum imponendum est, spongiaq; omnino noua applicetur. Si uerò in aliquo ex mẽbris extremis tale fuerit œdema, incipiẽdo ligaturã in imis partibus finire oportet in altioribus, iniectionem, & compressionem, & vniuersam distributionem faciẽdo, uelut in fractionibus. Curationis enim intentio in huiusmodi affectibus mista est, una quidẽ, vt eorum substantiæ aliquid dissoluatur: alia uerò, ut aliquid congregetur, ac restringatur. Si igitur per ea, quæ dicta sunt, non sedetur, tunc aliquid fortiorum medicamentorum, quod tẽperaturã mistã habeat, ex dictis uiribus adiiciendum est. Ego in diuturno œdemate, ubi prius particulam oleo illeuissem, deinde spongiam ex lixiuio apposuissem, atq; uehementius strinxissem, affectum ꝑfecte curatum uidi, non amplius uidelicet hac curandi regula habente mistam uirium intentionem, sed ad discutiendum, & incidendum declinante: id quod in omnibus ferè diuturnis affectibus probatum haberi non ignoramus. Postquam uerò satis ad te de œdematis scripsimus, de scirrhosis deinceps tumoribus dicendum est. G

A.li.4.f.3.t c.11.f.459.

De Scirrho. CAP. 4.

EXquisitus scirrhus est tumor præter naturam sensu priuatus durusque: non exquisitus verò non omnino insensibilis est, difficulter tamen omnino sentit. Scirrhus igitur insensibilis curationem non recipit: qui uerò difficulter sentit, non incurabilis quidem est, non tamen facilẽ curationem admittit. Fit aũt ex humore lento, & crasso, qui partibus, quæ indurantur, tenaciter infigit. Interdũ itaq; statim à principio congregatur paulatim, & augetur: crebrius uerò medicorum imperitia paratur, cum uehementer erysipelata, & inflammationes astringũt, & infrigidãt. Siquis igitur medicamenta uehementer dissolutiua induratis corporibus adhibuerit, q̃ manifestam faciant scirrhi diminutionem, breui tempore sperabit perfectam curationẽ, non uere, ignorãs, quòd residuum passionis hoc curationis mõ incurabile redditur: tenuiori enim ex eo dissoluto humore, residuum exiccatum lapidis duritiem assequitur. Non igitur curandæ sunt partes induratæ medicamẽto immodice siccante, sed eo, quod calorem habeat tepidum, humiditatem uerò nec multam, nec omnino minimam: quod enim superfluum humorem habet, nihil omnino dissoluit: quod uerò minimum, plus, quàm oportet, exiccat. Oportet igitur induratũ corpus, à medicamẽto, quod auxilio futurum sit, simile quid pati iis, quæ sub Sole funduntur: uocantur autẽ Malactica, id est mollificantia, huiusmodi medicamẽta: de quibus amplius diximus in quinto tractatu libri, qui de simplicium medicamentorum uiribus inscribitur. Et exẽpla eorũ dicta H

A.l.4.f.3.t. c.11.fo.457

sunt,

A ſunt,ſimplicia quidem,medullę omnes atq; adipes.Ex medullis primas partes obtinet ceruina, deinde vitulina:ex adipibus aũt adeps anſeris in uolucrum genere : leonis uerò in pedeſtrium, cæteris præſtat.At uerò,qui ex gallina ſumitur,anſerinum,& qui ex pardo leoninum ſequitur, ac deinde urſinus,atq; taurinus.At,qui ex capris accipitur,& craſſior,& ſiccior ꝓdictis eſt, eoq; adhuc magis,qui ab hirco capitur:at,iã dictum eſt,ꝙ huiuſmodi affectus medicamentis uehementer ſiccantibus non indiget·De differentia uerò:quæ ex eorũ tenuitate craſſitudineq; orit̃, indicatiue q̃dem dictum eſt,manifeſte uerò nequaquam adhuc:iccirco in memoriam tibi reuocanda ſunt,quæ inuicem commentabamur,quando Cercillii puerulum curabã, cui ex eryſipelate nimis infrigidato atq; aſtricto tumor ſcirrhoſus in toto femore relinquebatur. Exiſtimauimus enim medicamenta,quæ ipſum curare deberent,tenuia eſſe oportere:quare femur oleo ꝑfundebam in profundã peluim poſito puero,quæ multum ſabini olei continebat, eo, ꝙ omniũ tenuiſſimum ipſum eſſe ſciebam:à balneo uerò abſtinebam,niſi in longo interuallo dierum,totius corporis curandi gratia.Poſtquam uerò partem fouimus,medicamenta ex ꝓdictis medullis,& adipibus confecta adhibuimus,miſcendo nõ nunquã bdellium ſcythicum,maſtichẽ ægyptiam,atq; ammoniacum thymiama uocatum,quod pingue,& non uetuſtum eſſet:ſimiliter,&
B chalbanen.Et poſt,q̃ per hæc præparatum fuerat,ſoluens ammoniacũ pinguiſſimum in acerrimo aceto,circumliniui totum femur circũ circa : deinde per aliquot dies rurſus opopanacẽ pinguiſſimum miſcui aceto acerrimo,& huius uidelicet exoluens id,quod recens erat:alioquin pingue nõ permaneret,quemadmodum nec bdellium,nec ammoniacum,neq; etiam chalbane:iuſſiq; puerum alteri cruri innixum ſaltare,ut plus cibi ad illud ferretur.Poſtea,ubi repulſus erat iã ſcirrhoſus tumor,timens,ne eius reſiduũ maneret, omnia è cõtrario facere aggreſſus ſum, femur ex aliquo medicamento eorũ,q̃ pice conſtant,perungens. Manifeſte itaque clarebat, ꝙ ex aceto linimenta egregie tumorem comminuerant,laxatiua aũt molliorem reddiderant, minorem aũt nequaquam:uiciſſim tamen eis utendo, adhibito conuenienti moderamine,puerulum curaui,ſic,ut,ſi altero duntaxat medicamentotũ genere quis curationem attẽtaſſet,nihil ad ſcirrhi ſolutionẽ profeciſſet.In tẽdonibus(uoco autem ſic muſculorum aponeuroſis, id eſt eneruationes)ex prædictorum medicamẽtorum uſu manifeſtiſſima auxilia uideri licet:ſiquis recte utatur curatione ex pyrite lapide.Oportet autem eum,cùm igne excãduerit, acerrimo aceto aſpergere,ac deinde ſuper lapidem mouere partem affectam,ut à uapore ſurſum lato ſcirrhus diſſoluatur.Multe.n.partes iam planè curuatæ conuolutæq; hoc curationis modo membrum dimo-
C uendo,perfectè ſanatæ ſunt,ut ferè magicum opus uideretur.At oportet præparare mollificãdo partem ſcirrhoſam medicamentis,de quibus ſupra diximus.Quin etiam in hac ipſa, quæ fit per pyritem lapidẽ curatione, abunde multum oleum ſabinum calidum prius perfundendum eſt, aut aliquod aliud,quod extenuandi uim habeat.Nec minus proderit anethi comam decoquere,præſertim cum uiride fuerit atque recens. Quòd ſi pyritem habere non poſſis, molari utendum eſt:uocant autem ſic lapidem,ex quo molæ parantur,quæ frumentum molunt.

l.4.f.3.t.2. 12.fo.459.f

De ſcirrho Lienis,& Iecoris. CAP. 5.

SPlenem induratum non ſolum deforis fortibus medicamentis curare conuenit, ſed etiam ꝑ fortiſſimas potiones:nam eas ſine moleſtia tolerat.Ex quorũ numero primas partes ſibi uendicant cortices radicum capparis,& ſcolopendrii,& myricę,tum radix,tum germina,oĩbus huiuſcemodi in aceto uel oxymelite coctis.At ſepe numero,cum tangitur ſplen,renitens uidetur: non tamen ſcirrhoſus,ſed flatuoſus potius eſt tumor.In quo oportet,ubi prius locum abſinthio perfuderis,medicamen emplaſticum miſtas uires continens ſuperponere,quale eſt,quod ex ſulfure, atq; alumine conſtat: ſunt profectò multa huiuſcemodi in medicamentorum tractatibus
D deſcripta:non ſimpliciter autem miſtorum medicamentorum uiribus attendendum eſt, ſed & quantum miſceatur.Cum itaq; ſplen flatuoſo tumore afficitur,& magis ędemate:ſi multum aluminis adhibueris,nihil nocebis:in ſcirrhoſis autem tumoribus uim diſſolutiuam ſuperare conuenit:parum autem eius,quod ſtringẽdi uim habet, admiſcendum eſt. Cum igitur de numero ſimplicium,& ſponte naſcentium medicamẽtorum flos ſalis talis ſi natura ꝓditus, ſanat ſplenes induratos,ſi extrinſecus ipſis in ueſica apponatur.Scirrhum autem hepatis ab initio quidem ſanauimus ſæpius:ubi uerò ad plures dies forte foret extenſus,neq; ipſe potui ſanare, neque aliũ uidi,qui poſſet.Omnibus igitur,qui ita affecti ſunt,ex neceſſitate ſubſequitur aqua intercus: pereunt autem quàm plurimi in tempore longo:quoſdam uerò noui etiam breui pereũtes, quibꝰ aluus multa deiiciebat.Liquet igitur,ꝙ iis ſufficienter anguſtata erãt ora uaſorũ,per quæ tranſmittitur cibus ex ſimis hepatis partibus in deuexas, adeo quòd, ſiqui ex eis ſanati ſunt,ea quã antea diximus in muſculoſarum partium ſcirrhis,curationis ratio ſaluauit:neq;enim ꝑfert hoc membrum fortia medicamenta,ueluti ſplen.Augere autem oportet ea,quæ ratione inflammationis ipſi apponuntur,miſtura emollentium:erant autem illa ex abſinthii coma,& expreſſione myrobalani,& utraq; nardo ĩdicaq;,ac celtica:adhuc aũt,& croco,& ęnãthe, & maſtiche chia, & unguentis,q̃ ex ſpica nardi conficiuntur:adhuc autem,& maſtichino,& melino,& œnanthino.

A.l.4.f. c.11.l.

A.l.4.f. c.11.l.

no. His igitur ammoniacum thymiama,& bdellium,& quas diximus medullæ,& adipes misti, E
& quę incidere possunt,factum in hepate scirrhum sanare poterunt,si etiam ratio coueniens victus adhibeatur unà cum medicamẽtis,quæ in potu sumuntur ad aperiendum abstergendumq; eum,qui in uiscere continetur,humorẽ.Sunt uerò hæc omnia etiam eos, qui in renibus cõtinẽtur,lapides comminuere apta,de quorum materia multi medici conscripserunt.Admiscere aũt oportet & ex iis,quæ urinam mouere possunt aliquid. Plurima uerò est etiam istorum materia, quæ à multis quidem scripta est,atq; à nobis comprehensa in eo,quem de medicamentis scripsimus,tractatu.Quare nunc etiam,quæ dicta sunt,tibi sufficiant.

De Tumore flatuoso. CAP 6.

TEmpus enim iam est transgredi ad alterum genus tumoris,cui materia generationis est spiritus flatuosus.Vocatur autem non solum flatuosus,sed etiam flatus,huiuscemodi spiritus, crassus, ac uaporosus existens,non secundum substantiam æthereus neq; tenuis. Cogita uerò eius naturã,ex circunstante nos aere,in memoriam reuocãs, qualis in austrinis cõstitutionib⁹, qualisve in aquilonaribus fiat:ei enim qui in australibus,assimiliatur,flatuosus:alteri uerò,q in aquilonaribus,is,qui in nobis scd̃m naturã est,spiritus,Adiuuat ãt,ne huiuscemodi spiritus difflet,etiã densitas corporum.Quare huiusmodi affectus curatio unam communemq; habebit intentionem,ad elaxanda ea,quæ astricta sunt,corpora, atq; ad crassos spiritus extenuãdos. Nã, si subtiliori substãtia sufficienter calefeceris,id quidem,quod densatũ est,rarefacies:quod uerò crassius est affectum,extenuabis.Patientium autem particularũ natura cõuenientem auxiliorũ materiam indicabit,ac in ipsa maioris minorisq; rationem.Nam spiritus iste crassus,& uaporosus non nunquam sub membranis,quę integunt ossa,comprehenditur:non nunquam uerò sub peritonæo:aliquando intra intestina vel uentrem:conprehenditur uerò aliquando,& intra mẽbranas, quæ musculos complectuntur,quemadmodum,& à membranosis tendonibus:comprehenditur etiam ab iis,quæ ratione cognoscuntur,spatiis in musculis atq; aliis partibus corporis, quorum locorum naturam in administrationibus anatomiacis didicisti.Ita igitur ipse muscul⁹ inflatur,atq; in uentris uel intestinorum corpore flatuosus includitur spiritus:& cum sufficienter frigidus fuerit,tunc maximum dolorem excitat.communis autem curatio omnibus(quemadmodum diximus)per subtiliorem substantiam:quæq;,quando passioni dolor adiunctus sit,talem habeat naturam,ut dolorem queat sedare. Secundum uerò patientium partium differẽtiã, & materia curationis cõmutatur:& augetur,atq; obtunditur uis. Cum igitur ex tali spiritu dolor interuenerit in uentre inferiore,subtile oleum cum medicamẽtis,quæ in ipso ebullierint, p clysterem iniiciẽs,statim dolorem sedabis.Quæ uerò debent ebullire in oleo medicamenta, cũ subtili substantia calefacientia sint,cyminum,& id quod apud nos est,& magis quam ipsum,id qđ æthiopicũ nominatur:& apii,& petrapii semẽ, & marathri,& sinonis,anesiq;,atq; lybistici, & seseleos,& dauci,& spondylii.Et si coniectura cõprehenderis frigidã esse dolentiũ partiũ dispositionem,rutã,& marathrum,& grana lauri intus decoques:miscebisq; asphalthum, ipsumque oleum laurinum,& siqua alia similem naturam habent.Quòd si inflammationem huiusmodi doloribus adiunctam putaueris,auferes ea,quæ admodum acria sunt, & quæ uehemẽtius calefacient:ad ea autem,quæ in hoc mediocrem naturam gerunt,quæq; uim elaxandi hñt,transibis.In oleo itaq; ad ebulliendum pones anethum,& non rutam:etiam admiscebis adipem anserinum,uel gallinaceum:sed hæc quidem,ubi uehementiores dolores infestant. Mediocres uerò etiam extrinseca cõcalefactione iuuãtur,ea præcipue,quæ ex miliis fit:nam eorum leuitas,dolentibus commodissima est.Si hæc non affuerint,uel ex sale calefacito,uel ex lini semine crudo, uel quocunq; alio modo.Cucurbita etiam magna cum multa flamma absq; cutis scarificatione, sæpius statim dolorem amouit: oportet autem eam umbilicum cõprehẽdere.Quòd si etiã post hæc dolores permãserint,medicamentis ex opio uti non dubitabis,quale est Philonis Tarsensis H omnibus medicis notum:quamuis scires aliquam noxam ex huiusmodi medicamentis, membris patientibus necessario affuturam.Sed certe ei,quod magis urget,obsistendo,hominem, q ex nimio dolore syncopa corripitur,parua cum noxa saluare eliges:nam & sequentibus deinceps diebus noxã mẽbro ex medicamento contractam emendare licebit. Vocantur igitur huiusmodi medicamẽta,Anodyna,id est indolentia,quoniam dolorem sedant:& dolorem quidẽ sedant,non tamen dispositiones penitus sanant,sed uim sentiendi obtorpescere faciunt. Vti autẽ oportet Philonis medicamento,omnibusq; ex opio confectis,non statim,sed post tempus compositionis annuum,aut omnino semestre.Maxime uerò atque citissime ex potu horum medicamentorum laborantes dolore liberantur,ubi intestina gracilia patiuntur: sicuti ex iis,quæ sedi imponuntur,crassorum intestinorum passiones præsentaneum habent remedium.Non modica autem fit uirtutis distributio,& ex ebibitis,cum inferiora afficiuntur:atq; ex iis,quæ sedi imponuntur,cum superiora fuerint affecta.Quę quidẽ in carnosis fit partibus spiritus flatuosi aggregatio,non nunquam omnino uacat dolore,ac longiori tempore durat,ac tum præcipue, cũ fuerint articulationi uicina:hic .n. sunt musculi magis neruosi,ac densi, atq; in media sui parte carnosiores,ac rariores.Tales uerò(ut nosti)passiones sanaui medicamentis ex pice,resina,terebinthina,

A.l.4.f.3.t. c.19.f.460.

F

G A.ibi.c.20

A binthina, & adipe leonino atq; taurino. Conuenit autem ipsis & quod ex sorde balnei, & calce fit, & ex sycomoro, & (ut summatim dicam) ea, quæ insigniter subtili constant substantia, quibus ea, quæ molliendi uim habent admiscentur.

De Abscessibus. *CAP. 7.*

ENimuero, cum de his satis dictum, iã tempus est, ut transeamus ad apostematũ. i. abscessuum tractationẽ: sic aũt nominant eas dispositiones, in quibus inuicem distant, quæ prius se cõtingebant, corpora. Spatiũ igitur uacuũ in medio fieri oportet, quod aliquam substantiam spirituosam, uel humidam, aut mistã ex utrisq; comprehendat. Transmutantur autẽ in abscessum inflãmationes q̃dam, atq; ex inflammationibus erysipelatis participantibus, & ex erysipelatibus inflammationis participantibus non pauca. Sine his uerò ẽt abscessum dispositio cõsistit ex multitudine quorundam humorum, aut spirituũ uaporosorum, siue in ipsis patientibus partibus, siue in medio generentur, siue ex alijs confluant, ea ratione, qua fiunt illa, quæ Aposcemata, id est decubitus uocãtur. Nominant uerò sic huiusmodi dispositiones, cũ, qui prius unũ membrũ infestant humores, eo relicto ad alterũ transeunt. Quocunq; uerò modo fiat abscessus, id spatiũ quod abscedentes interiacet partes, humiditatibus, quæ ipsum faciunt, repletur: quæ, ubi aliquando perdurauerint, multiformes habẽt alterationes. Nã & lapidibus, & arenis, & testis, & lignis, atq; carbonibus, & limo, & sordiciei balnei, fæci, & amurcæ, & multis alijs talibus similia in abscessibus corpora cõtineri sæpenumero inueniuntur. Qui igitur per summa sub cute consistunt, facile dignosci possũt, neq; est eorũ sanatio difficilis: nã ex tactus proprietate facillime discernuntur. Curantur uerò ex extrinsecus adhibitis medicamentis, ijs, q̃ bibuntur, non indigentes, ueluti q̃ in profundo, atq; uisceribus præsertim, fiunt. In dignotionibus igitur, cũ suppurant, cedunt, digitis prementibus non resistentes, quẽadmodum membra inflãmata: dignotionẽ igitur præbent manifestam. At proprietas cessionis alia est in tenuibus humoribus, alia in crassis, quemadmodum & in tenacibus, atq; mucosis humoribus. Sæpius uerò nobis subijcit cũ tentione spirituosa pars aliqua abscedens: quę ubi secta fuerit, inuenitur sanguis cõcretus, adeo ut, qui bis aut ter huiusmodi uiderit dispositionẽ, si solers & memor fuerit, comprehensum in huiusmodi tumoribus sanguinem ita concretũ agnoscere poterit, cũ in memoriam ex collatione reuocauerit tensionis ac cessionis proprietatẽ. At forsan præstat non proprietatem, sed quantitatẽ tensionis, ac cessionis nominare. Curatio aũt earum, quæ in supeficie cutis abscedunt, inflammationum, fit incipiente quidẽ adhuc abscessu per ea, quæ dolorem sedant, atq; claxant: procedente uerò tẽpore ad ea, quæ concoquendi ac suppurandi uim habere propriè dicuntur, transire oportet. De his autem dictum est, sicut de pluribus alijs, in quinto de medicamentorum simpliciũ potestate tractatu. Statim igitur aqua abundanti perfundere, atq; fouere oportet: & oleo calido partẽ inflammatã conspergere: atq; ex farina triticea, q̃ in aqua, atq; oleo moderate ebullierit, cataplasma imponere, nã hoc citius ad suppurationem perducit, quàm id, quod ex pane conficitur. Illud enim maxime dissoluendi uim habet, ut cui adsint sales, atq; fermentum, optimeq; coctum fit: hæc uero omnia desunt triticeæ farinæ. Et cum suppurari incipientem inflammationem curaturus, suppurationem prohibere posse speraueris, tunc plurimum panem ebullire permittas, oleo scilicet ac acqua subigẽs: fit autem aquę ad oleum multiplex proportio. Plus aũt, quàm hoc, supurationẽ prohibet hordeacea farina simili modo præparata. Quæ uerò in tali curatione infunditur aqua, habeat althææ radices intus decoctas. Si uerò per summa cutis in parte inflammata tensio ualida fuerit, multis scarificationibus incidere oportet in supeficie, ac postmodũ ex farina hordeacea elixata, ut diximus, cataplasma apponere. Tentaui aũt sæpius multas & in superficie ualdeq; tenues scarificationes: contrario aũt his modo alias profundiores magnas: & tertias quæ mediũ tenebant in longitudine ac profunditate. Quæ igitur in superficie fiebant, debile auxilium afferebant: Quæ uerò longæ erant, atq; profundæ, plurimum quidem sanguinis exhauriebant adeo, ut fere animi defectum afferent: rursus uerò ipsæ propriam curationem, ueluti uulnera, exigebãt: Quæ autem earum ambarum medium tenebant, semper inueni ab inconuenientibus dictis esse remotas: atq; ideo eas in usu censui p̃ferendas. In quibus igit̃ difficulter ad suppurationem peruenit̃, neq; facile discuti tumor potest, ibi humores esse cõpactos crassiores ac tenaciores est existimãdum. In his uerò dispositionibus tantũ conuenit ea, quæ fit per profundiores scarificationes, curatio. Conuenit etiã id, quod ex caricis constat in aqua decoctis, cataplasma. Oportet autem non ipsas assumere caricas, sed aquam, in qua ebullientes sunt liquefactæ. Expedit uerò & caricas pingues esse & dulces, ut earum humor nõ dissimilis melli uideatur: &, si eas assumens decoxeris usq; ad plurimum temporis, reddetur aqua melli tenui substantia simillima. Huic igitur aliquando hordeaceam farinam inijcere oportet, aliquando panem Syncomistum, sic autem nominant eum, qui medius est inter exquisite purum & furfuraceum: uocant autem non nulli eundem panem Autopyron, quoniam in puro farinam, nõ qualis natura est, talem ad conficiendum panem assumunt, sed prius purgantes furfur excernunt: contra autem in furfuraceo prius adimunt eam farinæ partem, quæ purissima est: panis autem, qui autopyros appellat̃, qualem habet ex natura farinam triticum, talem etiam seruat. Oportet autẽ triticum ipsum, ex

A.li.4.f.3.t.1 / .28.t.456.a

quo farina sumitur, esse ex ijs, quæ generosa dicuntur: quædam.n.ex ipsis multum furfuris continent, quæ ignobilia nominant: quædam uerò siliginem, quæ (ut dixi) generosa uocant. Nequaquam igitur oportet furfuraceum esse frumentum, ex quo utilem ad cataplasma farinam accipimus, sed, quemadmodum dictum est, multã habere siliginem: quòd si ignobilis tritici farinã assumpseris, crassiorem furfuris partem oportet excernere, atq; ita panem mediũ cõficere. Ex hoc igitur pane partem mediam ac teneram ad cataplasmata commiscebis, quando potentia mediũ farinæ hordeaceæ & triticeæ uolueris facere cataplasma. Nã farina triticea maxime ad suppurationem ualet, hordeacea uerò plurimũ resoluit: hic uerò, quẽ diximus, panis mediam naturã seruat, sicuti & eius farina inter nuper dictas farinas triticeas est media. Ad hoc igitur respiciens cũ decoctione caricarũ misce, quod tibi conuenientius uidetur, siue ex panibus, siue ex farinis. Si uero tumor resoluatur, minus tñ, quàm oporteret, simul coquere oportet cũ caricis hyssopum, uel origanum. Si quando uehementius tumorẽ exiccare uolueris, sales decoctioni adijcias, dein de hoc modo infunde farinã hordeaceam. Eximatur autem & hinc, quicquid furfuraceum est: &, postquam plurimum ebullierit, appone cataplasma. In tumoribus quidẽ, qui difficulter resoluuntur uerendum est, ne eorum reliquiæ scirrhodes.i.duræ, relinquãtur. Quare in singulis solutionibus attendere oportet, ad quid transmutetur omnis cuius curatio suscipitur, tumor: nã ea curatio, q̃ fortiter exiccãtibus agitur: reliquias duras operat̃. Hoc uerò in singulis solutionibus animaduertes, si partem patientẽ tetigeris, &, quod nunc apparet, illi, quod prius uidebatur, cõtuleris. Si igit̃ unquã tale suspicatus fueris, decoque in aqua cucumeris agrestis radicẽ, aut bryoniæ, aut assari, sæpius quidem per se solas, nõ nunquam caricas pingues adijciens: deinde aquæ farinã admisce, commiscens & aliquid adipis, anserini præcipue uel gallinacei: ꝙ si hi non affuerint, suillũ adiunges. Radices quoq; earũ, quas nuper diximus, herbarum, atq; præterea althææ, si post moderatam decoctionem cũ pane, atq; adipe conterantur, huiusmodi tumores resoluũt. Fortior aũt hisce omnibus est dracontij radix: &, siquando ea uti uolueris, cũ sit ijs, quas nuper diximus, multo subtilior atq; ad resoluendum potentior, omnino adipem commisce. Nisi.n.humectaueris atq; mollieris induratos tumores, sed fortibus medicamentis resoluere tantũ studueris in primis quidẽ diebus eos insigniter decrescere facies, sed pariter id quod relinquit̃, indurabis: hoc uerò induratũ difficulter resoluetur. Melius igitur, sicut diximus, ut fortiter resoluentibus medicamentis commisceamus mollientia, uerentes, ne tumores in scirrhos (quorũ curationem in præcedentibus audiuisti) conuertantur. Rursus igit̃ ad suppuratos tumores accedamus, quos ubi posse ressoluere desperaueris, ex farina triticea utere cataplasmatibus, nã ad celeritatẽ suppurationis plurimum conferunt. Deinde aperiens, si uideris ea, quæ circa sectionẽ sunt, libera omnino ab inflammatione, medicamẽtis, quæ emplastica dicuntur, utere. Sit autem eorũ uis ad exiccandum habilis: careant ẽt morsu, ut neq; adstringentia medicamenta habeant admista, sed ea potius, quæ sine doloris sensu resoluunt, uel parum aliquid adstringentis habeant. Ego uerò sẽpius in huiusmodi usus sum medicamento, ex fermento & ostreis cõbustis cõfecto. Si uerò pars aliqua sectioni circumstans inflãmata fuerit, eo, qđ ex chalcite cõstat, usus sum, oleo liquefaciens: &, ubi paulatim refrigeratũ fuerat, in mortario temperans & molliens manibus, atq; uinum infundens, ut nosti. Ad multa uerò utile est hoc medicamentũ, quemadmodum in libris de Compositione pharmacorum diximus. Faciemus etiam alios (si Deus uoluerit) de Passionibus, quæ singulis partibus accidunt, in quibus omnium medicamentorum, quibus uti consueui, diligenter uires explicare tentabo, atque eorum usum opportunũ exponere. Sed tu iam in hisce medicamentis, de quibus in hoc libro memini, habuisti à me antea & mensuras & præparandi modum. Vbi uerò plus opportuno cutis colliquata fuerit in suppurationibus, adeo ut panno lacero similis efficiatur, nõ facile subiectis corporibus agglutinatur, ut necesse sit eum, qui κατὰ πλάτος, id est per latitudinem, nominatur, curationis modum adhibere.

E … F A.li.4 f.3 t c.12.f 459 … G … H

De Sinu. CAP. 8.

CVm uerò amplius agglutinandi cutem subiectis corporibus creuerit difficultas, huiusmodi affectum Sinum appellant. Deinceps tibi in memoriam reuocabo huius quoque curationis modum, quem uidisti me sæpius in pluribus adhibere. Vbi talis dispositio cõsistit, satius est fistulam directe perforatã uel ex ære, uel ex cornu factã habere paratam: quòd si hẽc non fuerit, unũ ex ijs instrumentis, quæ Pyulca id est puris attractiua, dicuntur, quod foramen latissimũ habeat & eius, quod à nobis compositum est ex charta combusta medicamentũ, tu sẽpe uidisti me exiguam portionem multo oleo rosaceo permiscere, ac per id instrumentum puris attractiuũ in sinus inijcere, deinde filis euulsis orificium claudere. Quæcunque uerò emplastica medicamenta oleo rosaceo liquefacientes inijcimus, hoc instrumentũ non permeant. In his uerò oportet uesicam suillam accipientes, fistulam directũ foramen habentẽ apponere. Esse uerò acriora medicamenta liquefacta, quàm illa, quæ Emmota, id est linamentaria, dicunt̃, est necessariũ, qualia sunt apud omnes usitata, colore uiridi insignia: hẽc enim oportet non pauco oleo rosaceo liquefacere, ut in sinum inijci possint. Dissoluitur autem emmotorum uis in huiusmodi missionibus.

Igitur

A Igitur Emplastica omnino medicamenta, quale est Macherionis, & Epigoni, & quod Isis cognominatur, ubi ad emmotorũ usum deducuntur, cerati indigent admistione, hæc.n.ad sinus utilia sunt: qua.n.ratione eis ceratum admiscetur, eadem etiam sunt ad sinus utilia. Miscentur autem, qm̃ uires mordaces hñt, si per se sola liquescerent, nõ admisto ipsis cerato: sed, ubi quidẽ oleum rosaceum plurimum fuerit, quod uerò in ipso liquescit, medicamentum paucum, non amplius acritudinem seruant. Vbi uerò sinus mediocriter carne oppletus fuerit, tunc agglutinantia medicamenta apponere oportet, ueluti si recenti & sanguinolento vulneri medereris. Multa uerò tali sunt natura prædita, alia quidem, quæ ex asphalto constant, uocant autẽ huiusmodi, nescio qũo, emplastra Barbara: alia uerò, quæ Cirrha id est fulua, uel Phæa id est fusca, à colore dicuntur, ex lithargyro & ærugine æris decocta plurimũ, sic.n.ærugo fuluum colorem accipit: si uerò paucum ebulliat, facit emplastra, quæ Melina id est lutea, dicuntur. Te uerò non latet, quòd omnia metallica medicamenta subtiliores partes habent, & uim exiccandi maiorẽ, ubi multũ ebullierint. His uerò medicamentis fuluis, ubi statim reponuntur, quædam extrinsecus supereminentia fusca concrescit, sub qua pars medicamenti profundior plus, quàm ab initio fulua uidetur. Atq; idcirco non nulli huiusmodi emplastra uocant Dichr*ω*ma, id est bicolora, quidam uerò
B Dipros*ω*pa, id est bifacia. Quanto uerò subtiliora fuerint, ac maiorem exiccandi uim habuerint, tanto plus in sinum operabuntur: nam ad eius profundum oportet transmitti uim, si intentionẽ propositam assequi uelimus. Quæ uerò recentia, & sanguinea vulnera agglutinant, quanquam his minus exiccant, labra vulnerum, si breuia extiterint ac minime profunda, agglutinant: atq; ob hoc facile ac cito, quod oportet, efficiunt. Si uerò in profundum vulnus protendatur, & suturis & fibulis solemus in unum cogere. Sinus itaque omnes non simplices sunt diuisiones, sed frequenter in ipsis modo una pars, modo alia excoriata est, quod neque te oportet latere. Cum igitur ad locum superiorem sinus extenditur, facile per os humor uitiatus (ichor græce dictus) elabitur. Si uerò uergit ad ima, cum intus retineatur, partem aliquam continuam erodit. In his quidem ' sinibus, nisi prius ad effluxum feceris sectionem, nihil proficies, neque cum carnem generare, neque cum agglutinare uolueris. In alijs uerò non opus est sectione, si modo conuenientẽ figuram in parte patiente seruaueris: ex qua figura potes aliquando sinum ad partem superiorem uergentem, facere ad inferiorẽ declinare: ac contra, uergentem ad ima, conuertere ad superiora. Vidisti me igitur sinum in brachio existentem, cuius os erat prope cubitum, figura in superiora tendente, sanasse sine alia facta ex aduerso sectione: & in coxa similiter figura sinus ad
C ima uergente, cũ sinus uersus genu quidẽ terminaret, altius uerò os media coxæ regione superius, sine ulla ex aduerso diuisione uidisti factã esse curationẽ, subijciente me popliti ceruical molle, ut inferiorem situm haberet inguen, q̃ genu. Sufficit autẽ in hoc sinu, & alijs isto maioribus solum melicratum " immissum, aptum ad cõglutinandum omnes eius partes profundiores. Quidam autem lixiuium iniecerunt, se ipsos coarguentes in ijs, quæ prius ad carnem sinui inducendam medicamenta apposuerunt: neq;.n.caro noua priori adnasci potest, cum sordicies circumsedit. Quo modo igitur sufficienter carne innata sinui, conglutinatiuum adhibent medicamentum, siquidem ueluti satis sordidum existentem lixiuio abstergere tentant, cum pura caro neq; acrius melicratum toleret? In hoc igitur satis est, si hoc tale immittatur, quale quispiam cũ uoluptate potaret. Et post melicratum solitus sum deinceps, antequam medicamentum conglutinatiuum imponam, aliquando uino solo, aliqñ uino mulso, sinum abluere. Nam ad abstergendum, atq; ad expurgandum circumstantes humores uitiatos melicratum est melius: sed ad conglutinandum uinum est melius & efficacius: sit aũt inter dulce & adstringens medium. Et quidẽ post medicamenti agglutinantis appositionem spongia noua ex mulso uel uino circumijciatur quàm mollissima: atq; alligatio quidem incipiat à fundo sinus, finiat autẽ ad os. Sed & linteorũ
D circumuolutiones fundũ sinus sine dolore constringant, paulatim uerò laxent usq; ad os sinus: hoc ipsum habet laxam pharmaci alligationem, emplastro, quod circum apponitur, ita cũ forficibus discisso, ut ex ore sinus humores uitiati, si qui excernantur, possint effluere, paruo aliquo alio ipsi imposito emplastro usq; ad solutionem: quã tertia quaq; die faciẽs, auferes hoc ipsum, quod ueluti suprapositum circumiacet, id, quod per totum sinum circumiectũ est medicamentum relinquẽs. Indicium autem tibi sit, nunquid pars sinus profunda sit bene conglutinata, humor emanans si multus aut paucus, decoctus aut crudus: adhuc autem si neq; in ipso sinu dolor sentiatur, neq; tumor appareat, sed totus locus depressus siccus atq; expers doloris existat. Si autem & pus bene coctum in ore uideris paucum, adhuc magis bona tibi sit spes de sinus cõglutinatione: imponensq; rursus spongiam, ac denuo alligans, ut diximus, secunda quaq; die uel tertia solue, permutãs semper, quod ori sinus superstat, linteum eodem emplastro perunctũ, quod totum os in circuitu comprehendet. Oportet autem non esse admodum impressum, sed ita, ut omnis humor uitiatus ex sinu per ipsum possit euacuari. In prima igitur & secunda die si aliquis humor tenuis à sinu excernitur, noli omnino de conglutinatione desperare. Sępius enim circumiecti membro patienti uis medicamenti uehemẽter exprimit ex ipsa cute & carne subiecta tenuem humiditatem, quando ita affectũ fuerit corpus ægroti, aut ex naturali temperatura,

[margin: l.li.4.f.4.c.5: .5.to.473.b]
[margin: l.ibidem.c]

aut ex malo uictũ,qua humiditate expreſſa ſpatia mediocriter exiccata conglutinant. In tertio E aũt & quarto ab initio die ſi ichor crudus ex ore ſe oſtenderit,tunc ſcito ſinũ nõ eſſe conglutinatum. Sit aũt præ omnibus id,quod patienti membro circumijcitur,medicamẽtum uehementer quidem exiccans, neq; mordens uerò,neq; intendens,ueluti eſt noſtrum,quod cirrhum.i.fuluũ, ſeu giluum uocatur,ſine cera confectũ ex metallicis medicamẽtis elixatis,& oleo cicino,& aceto,quod uulnera ſanguinolenta conglutinat, ac ſine moleſtia ſinus exiccat. Vidiſti uerò & ipſo ſanatas fiſtulas aliqñ,in quibus anguſto lõgoq; exiſtente foramine, cum nondum intus callũ haberent,ſed ſordiciem ſolum,immiſi primum lixiuium:deinde tãdiu intus ꝑmanere permiſi, donec ſperaui totam ſordiciem penitus excidiſſe poſtmodum medicamentum appoſui.Sic uerò & eos,qui ſub cute ſunt ſola ſinus,in quibus nondum carnem generari oporteat,quiq; inſcite à quibuſdam curati erant,ſimul atq; curandos ſuſcepi,hoc medicamento conglutinaui,cum tñ prius lixiuio abluiſſem:qm̃,qui ulcera curant,nullo ex ijs,quæ ex purgandi uim habent,utuntur medicamento.Vbi uerò,qui ad abſceſſum perueniunt,tumores tarde ſecti fuerint,aut ob medicantium imperitiã: aut,eorum,quibus medela adhibetur,timiditatem, qui ſecari nõ patiuntur,ſed expectant, ut longiori tpe cutis à pure rodatur: contingit ſæpius uniuerſam cutim à pure circa abſceſſum aggregato ſufficienter extenuari inſtar τοῦ ῥάκους,id eſt laceræ ueſtis,unde & illi nomẽ F
Rhacωdes.n.laceroſa, à medicis inditum puto.Eſt itaq; huiuſmodi cutis cõglutinari contumax, præcipue ſiquis ſcd̃m ſubſtantiam ſiccum medicamentũ imponat:ex his.n.magis fit laceræ ueſti ſimilis & ſicca cutis,inſtar pellium detritarum. Viſum eſt igitur mihi opportunum,ſi quis ad eius conglutinationem utatur medicamento,ſubſtantia quidem humido,potentia autem ſicco. Dictum autem in libris de medicamentis, ꝙ potentia ſicca medicamenta dici ſolent à medicis, quæ exiccandi uim habent.Optimum autem ex omnibus medicamentis,quæ ſubſtantiam quidem humidam habent,uim autem exiccandi,eſt id,quod à me compoſitum eſt ex lithargyro & adipe ſuillo antiquo,& chalcite,quibus additum ſit oleum uetuſtiſſimũ. Nam uim eius eſſe efficaciorem ſum expertus ad huiuſmodi diſpoſitiones, cũ neq; admodũ durum fuerit,neq; exquiſite non inficiens. Sed, & ſi tale conficiatur, & vulnerũ ſanguine manantium conglutinatiuum erit: & oĩo etiam ulcera ad cicatricem perducit,ſi & oleo{antiquo}remittatur, & cum uino mediocris ætatis cõmiſceatur,deinde in circuitu eiuſmodi diſpoſitionibus apponatur:quas ſæpius ſine ulla moleſtia cõglutinauit.Confert aũt,ut diximus,in laceroſis cutibus non parum & mel,ſi uſq; ad emplaſtri cõſiſtentiam elixetur. Eius uerò elixationis mediocritas uix recte perficitur, niſi inſpiciatur.Oportet.n.ipſum,neq; adeo eſſe durum,ut difficulter labatur:neq; ita humidum G
ut circumfluat:nam, quod durum eſt, ad eandem peruenit cum duris emplaſtris abſurditatem, humidum uerò ueluti ſuperiectum calido corpori, undiq; circumfluit; & ſiccum linteum derelinquit,quod nõ modo nihil iuuat,ſed etiam non nunquam obeſt cuti,quæ debet conglutinari: at,ſi mediocriter elixetur,hoc quidem optimum eſt medicamentum in huiuſmodi ſinibus.Sed, qm̃ elixationis eius mediocritas non facile poteſt coniectura attingi; rectius mihi uiſum eſt ei myrrham ſubtiliſſime tritam aſpergere,aut aloen,uel thus,aut aliquod ex his,uel oĩa ſimul tum præcipue,cum linteo inunctum humidius apparet. Oportet autem aſpergere iſta per cribrum, quod ſublime ſupra mel teneatur:ſufficit autem ſemel,aut bis illud agitare,ut mediocriter excidant. Non nunquam uerò &,dum elixatur,adijcio melli aliquid ex antedictis medicamentis, quando præſertim ſinus maior fuerit,atq; profundior. Vſus ſum aliquando,& tenui centaureo, quod mirum eſt ad huiuſmodi medicamentũ.Poſt ipſum uerò,& ſymphytum utile eſt, & deinde ireos illiricę radix,poſtea farina ex orobis.Neq; obſcurum eſt,quin & contundi oporteat,& per cribum ſubtile tranſmitti,ac poſtmodum conteri talia omnia: melli autem commiſceantur eo tempore,quando debet ab igne amoueri,tantum nobis ſuperterentibus, donec melli decocto optime uniantur.Melius autem autem fuerit,ſi cacabum ab igne amouentes,hęc omnia ad- H
miſceamus,& deinde diligenter agitemus,donec mel adeo tepidum reddatur,ut corpori,cui curatio adhibeatur,poſſit imponi.

De Gangræna. CAP. 9.

CONſequens eſt,ut deinceps dicamus de inflammationibus,quæ gangrænæ fiunt. Nominant autem (ut noſti) Gangrænas, eas,quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ ſunt, ſed adhuc fiunt,mortificationes. Nam cum, omnino membrum effectum eſt emortuũ,ut punctum uel ſectum uel aduſtum non ſentiat,quę patitur,ſtatim recidere oportet,quà ſanam partẽ uicinam attingit. Sed, quod ita affectum eſt, denigratur: quod uerò in medio eſt conſtitutum, ita ut tendat ad mortificationẽ,Gangręna nominatur.Curatur autẽ euacuantibus nobis quàm poſſumus plurimum ſanguinis, qui in mẽbro patiente compactus eſt, cuius cauſa fiunt mortificationes,ob id,quòd arteriæ ex anguſtia loci nequeunt ſe attollere:reliquo autẽ tranſpirationes exhibentibus. Aut igitur cutẽ uniuerſam multis ſectionibus profundis ſecare oportet unà cum ſubiecta ſubſtantia:aut plurimis ſcarificationibus profundis incidere. Sanguinẽ uerò manare permittens,imponere debes ex medicamentis aliquod ad putreſcentia utilibus:cuiuſmodi ſunt,quæ ex oxymelite & farina orobi uel lolij conficiuntur: ſi uerò talia non adſint,fabarũ

A.li.4.f.3.t.1 c.15.t.454.b

A farinā adhibe,atq; ipſum oxymel ſolū: &,ſi fortius medicamē apponere uelis, adijce ſal,aut ex trochiſcis aliquem exquiſitiſſime tritum , qualis Andronis & Polyidæ & Paſionis eſt . Et Muſæ medicamen ad hæc aptiſſimum,quod in Heræ tomo ſcriptum eſt.Vtaris autē & his,& alijs,quæ antea diximus,animum aduertens ad corpus ægroti.Nā,ſi ruſticum fuerit & durum natura,for tiſſima medicamēta deſiderat:fœmineū uerò & molles carnes habens,imbecilliora. Sic & uiri, quicunq; & molles carnes hn̄t,& balneas amant,& in ocio degunt,mollia exigunt medicamen ta.Neq; dubium eſt idem in pueris faciendum eſſe.Et,ſi qn̄ ēt putrefactam atq; emortuam partē abſcideris, ut ſecurius agas, nuper dictis utere medicamentis, naturam corporum ſimul attendens,atq; eius inſuper partis,quæ male affecta eſt.Quædam.n.ſunt,quæ citiſſime ad putredinem ueniunt:et ſatis eſt ob maiorem ſecuritatem,quando abſcindis aut circuncidis id,quod iam pu truit,eam,quæ ueluti quædam radix eſt,ſanæ parti adiunctam,' adurere,ſicuti ſæpius in pudendis facere conſueuimus,non nunquam quidem male affectis partibus,quę adurunt,afferentes, qn̄q; uerò linamentum ante ſubmittentes.Facta uerò aduſtione,ſolemus(ut noſti)uti ſucco por ri:qui ubi non adſit,ijs,quæ paulo ante diximus.Vbi uerò tibi uidebitur his remedijs adhibitis ceſſare putredo,ut cito cruſta excidat,medicamento,quod nominatur Cephalicū,cū melle utere.

A.l.1.f.4.c.29 fol.83.f

B re. Melius uerò & ex hydrelæo panē decoquentes,uel farina hordeacea eodē modo parata,uel etiam cum ipſa miſcendo triticeam,facere cataplaſma. Id ēt medicamentum,quod Tetrapharmacum nominatur,ac præterea Macedonicum,ſunt cruſtarū ſuppurationibus,atq; earum excidentijs accommodatiſſima.Similiter aūt & quæcunq; uim habent ad ſuppurationem perducendi . Et panis uerò tritus cū apio uel ocymo optime cruſtas dirumpit,& à ſanis partibus ſeparat. Ex ſimplicibus autem medicamentis iris cum melle,uel radix panacis,uel ariſtolochiæ, uel aco ri.In mollibus uerò corporibus ſufficit orobi farina cum melle uel thure. Aufert autē & cruſtas Machærionis medicamentum,† & iris cum melle. Cum uerò exciderint cruſtæ,huiuſmodi ulcera poſſunt quibuſcunq; medicamentis, quæ carnem inducant,ad ſanitatem perduci.

† In grę.cod.legitur, & iſis cū melle.legitur etiam,& iūs,emmota.

De Cancro & Elephantiaſi. CAP. 10.

CVm de his abunde dictum ſit, reliquum eſt,ut de cācroſis tumoribus diſſeramus,qui in oībus quidem partibus corporis fieri conſueuerunt , ſed in ' mammillis pręſertim mulierum, quæ purgationem ſcd̄m naturam non habent : quæ ubi modum ſeruauerit,tunc mulier integra fruitur ſanitate . Hi uerò oēs præter naturam tumores ex melancholica ſuperfluitate generan-

A.li.4.f.3.c.2 c.15.fo.159.g

C tur,de qua diximus in commentarijs in quibus de potentijs,naturalibus egimus: Vbi oſtendimus hunc humorem, dum ſanguis in hepate fit,fæcis uinariæ proportione generari:expurgari aūt à ſplene,qui ex eo naturaliter habet alimentum.Cum igitur naturalis temperatura hunc hu morem paucum generauit, & ratio uictus adhibita confert,& ſplen ſatis attrahit ex eo,qui generatur,nulla huiuſmodi ſuperfluitas in uenis coaceruatur.At,cum contraria eueniunt,tunc in uenis multiplicatur:& eas,de quibus dicturi ſumus,facit ægritudines.Dico autem ijs,quę diximus,contraria,ut ſcilicet hepar ad generandum huiuſcemodi ſuperfluitatem ſit aptum: ſit etiā ratio uictus per tales adhibita cibos,qui craſſum & fœculentum humorē procreare natura apti ſunt : ſplen uerò ſit natura imbecillior,&,quicquid de ea ſuperfluitate generatur, ad ſe minime trahere potens.In hoc uerò corpore turbidus fit,ac craſſeſcit is,qui in uenis continetur ſanguis. Et non nunquam à uenis habentibus(ſicut & alia omnia)uim excernendi id, quod extraneum eſt, per hæmorroidas excernitur . Sæpius autem & ad uarices decumbit . Et quandoque ad cutem uniuerſam expellitur , fitque is morbus, quem Elephantem nominant . Nam & aliquando ad alias corporis partes , quæ cæteris ſunt imbecilliores , humor iſte defertur : atque euidenter apparent , quæ in illa parte ſunt , uenæ nigro ſanguine ac craſſo planæ : quantoq; craſſior fuerit

D ac nigrior,tanto deterior eſt paſſio.In mammillis autem ſæpe uidimus tumorem forma ac figura cancro animali exquiſite conſimilem : nam , quemadmodum in iſto pedes ex utraque parte ſunt corporis, ita in hoc morbo uenæ diſtenduntur,ac figuram omnino ſimilem cancro repræſentant . Hunc morbum per ſui initia ſæpe ſanauimus : ſed , ubi in molem inſignem ſatis euectus eſt,nemo ſine manus opere potuit curare.Itaque uniuerſæ chirurgiæ tumorem præter natu ram excidentis intentio eſt totum tumorem, qua partibus ſanis adhæret, circuncidere : ſed ob uaſorum magnitudinem, cum præſertim fuerint arteriæ , profluuij ſanguinis ſtatim periculum imminet : quòd ſi laqueis eas circumprehendas, ſympathuæ id eſt compaſſiones, inſequuntur. Si autem & morbi radices exurere ſtatuas, neque huic rei maximum periculum deeſt,cum pro pe principes partes ſit aduſtio . Hunc igitur morbum (ut diximus) in principio ſanauimus , & tunc pręſertim,cum melancholichus humor non admodum craſſus uidebatur exiſtere:nam hic purgantibus medicamentis,ex quibus ſanitas ſequitur, prompte ſuccumbit . Neque obſcurum eſt huiuſmodi medicamenta debere eſſe euacuandæ atrę bili accōmodata.Quod tam diu facien dum eſt,donec ſanitas priſtina parti ſubſequatur,quando ratio uictus optimos generans humo res interim adhibeatur . In Alexandria' quidem elephantis morbo plurimi corripiuntur propter uictus modum & regionis feruorem:at in Germania & Myſia rariſſima hæc paſſio uidetur:

A.li.4 f.3.c.3 c.1. fo 461.b

& apud Scythas lactis potatores nunquam fere apparuit. In Alexandria uerò plurimum generatur ob uictus rationem: comedunt enim farinam elixatam, & lẽtem, & cochleas, & plura salita, & non nulli ex ipsis carnes asininas, & alia quædam, quæ crassum & melancholicum humorem generant. Nam, cum circunstans aer calidus sit, motus humorum agitur uersus cutem. Huic igitur morbo quas antea diximus, conferunt purgationes. Quòd si & ętas & uirtus permiserint, sanguis prius mittendus est. In cancris uerò non inutile est, neq; in istis, ubi nihil prohibet sanguinem mittere, demum purgare: &, si fuerint mulieres, mẽstrua euocare, siquidem nondum quinquagesimum annum attigerint. Patienti aũt particulæ succus solani imponatur, nam hoc medicamen ad huiusmodi utile est. Quòd si nolit ægrotans medicamento adeo humido illiniri, cum præsertim domum exire cogatur ad consueta negocia peragenda, medicamen ex pompholyge constans est imponẽdum, quo me uidisti uti ad cancros exulceratos: &, si hoc non adsit, adhibe alterum medicamentum nostrum, quod ex chalcite fit. In uictus uerò ratione succus ptissanæ abundanter exhibendus, & serum lactis: & ex oleribus malua, atriplex, & blitum: &, quando tempus tulerit, cucurbitas, ipsis etiam est utendum & piscibus petrosis, & auibus omnibus, exceptis palustribus. Sed ijs, qui elephantiam patiuntur, in uiperarum esu est mirabile auxilium. Ita uerò eas condire oportet, quemadmodum uidisti Marsos, qui feris uenenatis & aspidibus nutriuntur, Capite quidem primum abscisso & cauda usq; ad digitos quatuor: deinde omnibus interaneis exemptis, cute etiam nimirũ adempta: aqua deinde abluto corpore ipsarum. Sed neque aliter, cum theriacam antidotum conficere uolumus, usque ad hoc præparamus: sed deinceps concoquimus differẽter, in theriaca quidem paululum anethi & pauci salis in aqua ponentes: in ijs autem, qui elephantiasi laborant, in olla anguillarum modo præparantes, ex albo iure. Fit autem hoc modo. Aqua abundanter in ollam funditur & paucum olei, & cum hoc porrum & anethum adijcitur. Liquet autem, quòd uiperarum carnes sunt decoquendæ, donec exquisite molles reddantur. Ipsum etiam medicamentum confectum ex uiperis, quòd theriacam appellant, optimum est ad potandum ijs, qui huiusmodi morbo laborant, uel etiam, si cui libuerit, ad cutem oblinandam: nam, cum omnia hæc facta fuerint, non nunquam solet squama à cute decidere, quale in serpentibus quod senium appellatur.

(Margin letters: E, F)

Strumarum, Meliceridum & hydropum curatio. CAP. II.

IN alijs autem tumoribus præter naturam non putaui oportere eam, quæ manu fit curationem hoc in loco scribendam, cum tu medicamẽta probatissima à nobis acceperis. In strumis G enim ea, quæ † adstringere, & exiccare, & pus etiam facere possunt. In ijs autem, quæ Melicerides dicuntur, ea, quæ has dissoluendi uim habent, & quæ pus resoluunt, & aquam in scroto & abdomine, medicamenta accepisti: Quibus etiam in aqua intercute laborantibus utaris: in ijs enim duplex intentio est, scilicet vt sanetur tumor durus in uiscere, & coaceruata humiditas dissoluatur. At prius de induratorum uiscerum curatione dictum est: § sed differunt cum talem tumorem partes patiuntur, & differentem exigunt curam. § Quare curatio hydropum ad has tres reducitur intentiones, ut sanemus durum tumorem, qui in uiscere est: ut ea apponamus, quæ humiditatem dissoluunt: * & medicamenta, quæ urinam mouent, in potu demus. A.li.3.f.14.r. 4.c.13.f.312.a

† προσέλλειν. ad æqualitatem redigere. id est, ut puto, dissipare id qđ tumorem facit.

* Al. genera.

Hæc quidem tibi, qui ad longam peregrinationem accingeris satis esse arbitror. Si uerò (ut institui) librum de medicamentis secundum * morbos & loca patientia composuero, illum in tuo reditu habebis. Sed & aliud opus magnum amicis expostulantibus exarabitur, in quo tota ars curandi continetur. Quòd si tibi peregre detineri diũtius contigerit, singulos, qui à nobis scribentur, commentarios ad te mittere non grauabimur. H

Post hunc librum collocari debuerat liber, cui titulus est, Quos & quando, & quibus medicamentis purgare conueniat: qui in quinta Classe pag. 88. habetur.

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARII QVATVOR

Ioanne Vasseo Meldensi interprete

Ab Augustino Gadaldino plerisque in locis emendati.

ARGVMENTVM

Pertractat de ijs, quæ veteribus medicis in acutorum morborum victu controuersa erant: ac in primo quidem libro agit de ptissana.

1 *QVi Gnidias appellatas sententias conscripserunt, hi sanè, quæ ægri in morbis singulis patiuntur, & quo nam modo non nulla ijs eueniant, rectè scripserunt. Atque hactenus uel medicinæ quoque imperitus quispiam rectè scribere potuisset, si ab ægro unoquoque, qualia patitur, probe intellexisset. Verũ, quæ medicum non referente ægro ipso perdiscere oportet, multa ex his sunt*
C *prætermissa, alia in alijs.*

Non solum nihil eorum, q̃ ægri patiuntur, prætermiserunt, qui Gnidias scripserunt sententias: uerũ quoq; & ultra id, quod iustum est, de quibusdam mentionem fecerunt: ut paulo post ostendã. Neq; id artis opus est, si nihil prætermiserint eorum, quæ à plebe ipsa cognosci possunt: non etenim is artifici est scopus, sed, quæ ad curationem idonea sunt, omnia scribere. Quapropter sæpius non nulla adijcere, quę vulgus nouit, erit opus: & multa, quæ huic nota sunt, auferre, si nihil ad finem artis conferre uideantur.

2 *Et quædam ad coniecturalem cognitionem (τέκμαρσιν dicunt) peropportuna.*

Τέκμαρσις est, quæ per τεκμήριον fit, cogitio: Τεκμήριον autem appellant ueteres syllogisticum signum, non autem simpliciter signum omne, ut in opere de coniectura et signo est demonstratum. Quæ igitur medicis ad huiusmodi cognitionem tum necessaria tum utilia existunt, nõ omnia ait Gnidijs in sententijs scripta esse, sed prætermissa pleraq;.

3 *Cum autem ad coniecturalem cognitionem dicatur, quo nã modo curare singula oporteat, in his multa aliter, quàm illi enarrauerunt, sentio.*

Ex quo multa, quæ ad coniecturalem cognitionem utilia existunt, à gnidijs medicis prætermissa esse dixit: quam nam dicat coniecturalem cognitionem, ipse deinceps docuit, inquiens, Quo nam modo curare singula oporteat. Nempe, quod ad horum inuentionem utile fuerit, id ex arte est. Sed forsan quis opinabitur prætermissas esse, quæ tum ad dignotionem, tum ad prænotionem conferunt, coniecturas. Verum res non ita habet, cum de necessitate in illis, quæ ad curationem idonea sunt, hæ contineantur. Si enim ad optimæ curationis inuentionẽ nihil conferrent morborum dignotio, & futurorum prænotio, prorsus hæ superuacarent: nunc autẽ, quòd conferant, ob id utiles existũt. Ergo, quòd affectuum dignotio ad curationẽ ualde necessaria sit, recensere non est opus. Nam in primis, quis nam sit morbus, dignoscere oportet, deinde curationem ipsius ita aggredi. Quòd uerò prænotio ad curationem quoque utilis sit, demonstrauit in præfatione ‖ prognostici Hippocrates. Qui ergo omnia, quæ ad medicinam spectãt, utilia ea 1.Progno.t.3 4. 189.d
uel ad dignotionem, uel curationem, uel pręnótionem esse dixerit, uirtute idem dicit. Curatio siquidem per se à medicis exercetur: prænotio autem & dignotio propter curationem. Quo fit,

ut nemo finem artis dignotionem uel prænotionẽ, ſicuti curationẽ, aſſeuerauerit. Intellige aũt E in præſentia curationem, ſublationem morbi, non eam quidem, quę adhuc fit, ſed quæ iam facta ſit. Sed de omnibus abunde eſt ſcriptum in eo libro, qui de fine medicinæ agit. Nec expedit, ut impræſentia quippiam præpoſtere, & præter inſtitutum faciamus (græce πάρεργον ἔργον ποιεῖσθαι, dici ſolet) utpote, qui iã ueteris mentem uel ſine exquiſito finis examine cognouerimus. Verũ, cum & modo alio dictio præſens pleriſq; in exemplaribus fide ẽt dignis ſcripta ſit, de ea mentionem facere non intempeſtiuum fuerit. Differt aũt ab ante ſcripta dictione litera una, uidelicet, ἢ id eſt, uel, ut ad hunc modum gręce ſit: ὁκόταν δὲ εἰς τέκμαρσιν λέγηται, ἢ ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt, Cum autem quippiam ad coniecturalem cognitionem dicatur, uel quo nam modo curare ſingula oporteat. Quin ita ſcribunt, per τέκμαρσιν dignotionem & pænotionem intelligunt: & per uerba hæc ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt quo nam modo curare ſingula oporteat, curationem: nolentes eam in τεκμάρσεως nomine cõtineri. Quod ſi ita habet, in anteſcripta dictione, qua dicitur, Multa prætermiſſa ſunt alia in alijs, & non nulla ad coniecturalem cognitionẽ peropportuna, nõ recte ſanatoriam artis partem prætermiſiſſe uidetur Hippocrates. Sed, ꝙ hi reſpondeant ob id reſumptam ſcriptamq;, quæ ſequitur, dictionẽ, ut, quod ſanatoriũ eſt, adijceret, nemo eſt, qui ignoret. Verum, quoniam de re ad curationem utili diſceptatio non ſit, ob eas res ſermonem protrahere F eſt ſuperfluum. Pergamus igitur ad ea, quibus, quæ ad ſanationem utilia ſunt, docet.

4 *Atque non ob id ſolum non laudo: verum quòd & paucis numero ſint vſi medicamentis. Nempe maximus numerus medicamentorum † quibus in morbis non acutis vſi reperiuntur, § eſt tempeſtiue exhibitorum, tum elaterij, tum ſeri, tum lactis. § Quæ ſi bona eſſent, morbiq; quibus dari cenſerent, cõgruerent, multo ſanè digniora laude erant, quòd pauciſsima ſatisfacerent. Sed res impræſentia non ita habet. §*

† Alia lectio ex cod. & manuſcriptis et impreſſis. quæ tradiderũt niſi in morbis acutis. & hæc magis quadrare uidetur cũ Galeni explanatione.

Paucis quoq; numero auxilijs uſos eos ait, niſi in acutis morbis: quaſi in his multa dixerint: quod ſanè fecerunt. Quæ uerò longis in morbis dixerunt, hæc re uera contra ſe habent. Nam & per tempeſtiuam elaterij, ſeri, & lactis potionem perficiuntur.

5 *Qui uerò ſecundum adornauerũt librũ, hi medice magis, quæ ſingulis exhibenda ſunt, percurrerũt.*

Liber ſecundus poſt primum ſcriptus, ἐπιδιεσκευάσθαι, id eſt adornatus digeſtuſq; dicitur, cum inſtitutum habens idem, & plurimas dictionum eaſdem, non nulla quidem eorum, quæ in priore erant, detracta habet, alia autem adiecta, & alia permutata. Exemplum rei huius, ſi perſpicuitatem deſideras, ſecundum Eupolidis Autolicum ex priore adornatum digeſtumq; habes. Sic & G gnidias ſententias à primis ſecundas gnidij ediderunt medici: quæ non nulla quidem haberent eadem omnia, alia uerò adiecta, & alia detracta, ueluti & alia permutata. Secundum igitur hũc librum Hippocrates priore medicinalem magis eſſe aſſerit.

A † Vide in libro de paſſionibus non longe à principio.

6 *Sed de Diæta, ideſt victus rõne, nihil, qđ effatu dignũ ſit, cõſcripſerũt veteres, quãq̃ id magum eſſet.*

Is curationis ductus cõtextuſq;, qui per conſuetas materias efficiť, Diæta, id eſt uictus ratio, nũcupatur: ut, qui per conſuetas, tum ſectiones, tum aduſtiones & alia quæcunq; manibus fiũt, Chirurgia: tertia ab his medicinæ pars eſt pharmaceutice, q̃ ſcilicet per medicamenta abſoluitur perficiturq;. Accuſat autem priſcos Hippocrates, quòd de uictus ratione nihil effatu dignum conſcripſerint: idq; dixit, non quòd nullum diæteticum theorema conſcripſerint, ſed quòd non effatu dignum. Quale nam autem ſit effatu dignum, docebit in ſequentibus.

B † καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα ὁκόσα τουτέων ἐχόμενά ἐστιν.

C * τουτέων.

7 *Fuerũt verò, q varios morborũ ſingulorũ modos, diuerſaſq; horũ ſectiões diuiſioneſq;, nõ ignorauerũt.*

Non ſolum uarios morborum modos non ignorauerunt, uerum quoq; & ultra, quàm decet, de his ſcripſerunt: ut oſtendam in ſequentibus. H

8 *Verum morborum ſingulorum numeros clare pronunciare volentes, nõ recte ſcripſerunt: quippe cũ non facile numerari queant, ſiquis languẽtium morbos alterum ab altero quadantenus differre, nullũq; morbum eundẽ uideri, quin idem quoq; nomen habeat, cõiectauerint. Mihi uerò placet omni in arte animum aduertere. Nam, quæ probe uel recte procedunt officia, probe & recte ſingula peragere oportet: quæ item celeritatem deſiderant, celeriter adimplere: &, quæ puritatẽ, pure: &, quæ ſine dolore adminiſtrari poſtulant, citra dolorem omnem adminiſtrare. Cætera quoq; huiuſmodi omnia inſigniter præ alijs ad meliorem formam nos redigere conuenit. Maxime autem medicum laudauero, qui in morbis acutis, ui quorum plurimi hominum enecantur, inſigniter præ cæteris in melius procedat.[a] † Sunt autem acuti morbi, quos priſci nominatim perſtrinxerunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, cauſus,[b] † & quicunq; alij hos conſequuntur morbi, quorum febres[c] * prorſus continuæ interficiunt.*

*D * In cod. manuſcriptis legitur εἶπον, i. dixi. et ita uetus tralatio. & ita omnino uidetur legendum: ſuperiori. n. cõmẽto 7. de hoc dixit Galenus.*

[d] * Dixit paulo ante gnidios medicos confeſtim ab initio de morbis, pluſq̃ oportet, ſcripſiſſe. [e] † Scripſerunt ſiquidem bilis morbos ſeptem; pari modo & paulo infra, ueſicæ duodecim: renum quoq; quatuor: ſtrangurię quatuor: deinde tetanos tres: morbi præterea regij genera quatuor: atq; tandem phthiſes tres. Nempe ad[f] * corporum uarietates, quæ multas ob cauſas permutabantur,

E † In libro de internis paſſionibus traduntur, phthiſes tres, morbi à renibus quatuor, icteri quatuor, tetani tres.

F * Al. ſymptomatum.

A tabantur,respexerunt,morborum identitatem haudquaquã contemplati: quo modo est cõtẽplatus Hippocrates,ad horum inuentionem methodo usus, qua duntaxat morborum numerũ inuenire conceditur.Methodum autem eã in methodi medendi principio demonstrauimus,diximusq; aliqd in libro de elemẽtis scd'm Hippocratis mẽtem.Habes quoq; & à nobis cõpẽdio quodam scriptum unũ de morborum differentijs commentariũ.Sed hoc in loco dictiones ꝓse qui est opus,nempe is expositionis scopus existit. [a] †Nã si quis inter exponendum demõstrationes scripserit,sermonẽ protrahet,& præcipuã,quæ sanationis morborũ causa existit, dimittet: partem,inquam,quæ ad maxime lethaliũ morborum curationẽ excellit præstatq;. Summa quidem præsentis dictionis hæc est,particularia uero dictionis deinceps explicabo.

9 *Cum enim nullus communis pestiferi morbi modus paßim grassatus fuerit: sed morbi σποραδῆς,id est sparsim priuatimq; prehendentes,& similes fuerint: ab his plures, quàm ab alijs omnibus,intereunt.*

Ostendit hac oratione Hippocrates[b]† morbos multos uno fieri tẽpore,quos, si pernitiosi fuerint,pestem appellant: si uero mitiores,altera quadam indicãt appellatione,epidemos uel epidemios nominantes: vt Epidemus morbus sit,qui tẽpore aliquo in regione aliqua abundet: Pestis

B uero,epidemia pernitiosa. Est autem & aliud morbi genus cõmune multis, [c] † quod in regione superuenit acceditq;,‡endemumq; uel endemium appellitat,quasi patriũ dixeris, aut uernaculum.His autem omnibus aduersantur σποραδῆς, id est qui sparsim priuatimq; prehendũt, ægros discrepanter fatigantes, neque secundum communem modum constantes. Sed quidnam est, quod ab Hippocrate dicitur.Sed morbi,& σποραδῆς, & similes fuerint? Nempe contrarium dicendum fuit,& non similes eos inter se esse: si utique ipsa morborum similitudine & endemũ & epidemum,& pestiferum iudicabatur.Duorum igitur alterum, uel meliorem hanc scriptionem existimare oportet. Sed morbi & σποραδῆς,& nõ similes fuerint: uel similes eos [d] † dicere oportuit‡nõ inter se,sed morbis antedictis,id est consuetis: quoniã rarius quidẽ tum epidemij,tũ pestiferi fiunt,uocati uero sporadici frequenter. De quibus & hoc in loco ab ipso habeť: ueluti de epidemijs in libro epidemiorum morborum,& de endemijs in libro de aquis aere & locis. Nullum autem peculiarem de peste confecit librum, quoniam ex epidemijs unum esse illam per libros epidemiorum demonstrauit.

10 *Idiotæ uero non admodum cognoscunt eos,qui in huiusmodi alijs præstant.*

C Idiotas ait non omnino cognoscere medicos eos, qui, quantum ad huiusmodi morbos attinet,alijs præstant.Quòd autem acutos dicat,palam est,de quibus ante sermonem fecit.

11 *Aliaq; auxilia magis laudant uituperantq;.*

Neque conuenientes,neq; laudabiles curationes dignoscere ait idiotas,sed alias magis.Quo fit,ut illi nequaquam recte laudent culpentve.Deinceps tanquam eorum,quæ dixit,demõstrationem adiiciens, hæc scribit.

12 [e] †*Magnum autẽ rei argumẽtum,ꝙ uulgus morbos huiusmodi sanationẽq;,utpote rude,planè ignoret,est hoc: Nempe,ꝙ medici non sunt,medici esse ob huiuscemodi morbos præcipue uidentur: facile siqdẽ nomina discuntur,quæ apud ægros usui esse existimata sunt. Si.n.quispiam ptissanæ cremorem,uinumq; tale uel tale,uel etiam melicratum nominauerit,referre omnia eadem medici,tũ boni,tum mali plebeys huiusmodi uidetur.Sed res ipsa secus habet.Nẽpe hi,quãtũ ad hæc attinet,supra modũ inter se differunt.*

Quod materiis huiusmodi corũ,q̃ ad uictus rationẽ spectant,medici utãtur tũ boni, tũ mali, ob id quisnã melior sit, dignoscere nequeũt idiotæ,q discernere nõ possint, quinam tempesti-

D ue & debito modo pręsidiorũ materias ęgris administrent: & quinã citra hęc.Hippocrates aũt, ubi impræsentia secũdum præfiniuit procœminum, à præsenti oratione consequentia exordiť.

13 *Digna aũt scribi mihi maxime uidentur,quæ,quanquã medicis utilia existant,tamẽ ignorãtur: q̃, inquã,insignes profectus & insignes offensas afferunt. Quæ aũt ignorantur,hæc sunt: Cur in acutis morbis medici quidã ptissanas non colatas ꝑpertuo exhibeãt, & recte curare sese existiment: Alij omnino cõtendant,hordeũ ut nullũ æger uoret, subsecuturã inde,quæ insignis sit, offensam ueritis: sed cremorẽ linteo colatum porrigant: Alij uero neque crassam ptissanam,neque cremorem exhibeant: atque ex his quidam,quoad æger ad septimam usque peruenerit diem: alij perpetuo,donec morbus iudicatus fuerit.*

Logicam magis speculationẽ sapere vř, qđ ab Hippocrate in qõnem disceptationẽq; ponit: cũ & sine hmõi speculationibus recte sanare queam⁹. Nẽpe morbos recte sanare inest medicis ex faciendorũ cognitione,& non ex inuestigatione causæ: ob quã sunt controuersi, q uarias in hmõi morbi scripserunt curationes.Est uero scd'm ueritatẽ id nõ commodissimum modo, uerũ quoq; & omniũ primũ,atq; qsitu necessariũ,ut ꝓcedẽte exponã sermone: ꝙ enim qõne dignũ sit,quod proponit,& quo soluat modo,ante percurrere est melius. Quòd igitur qõne dignũ sit, hinc disces.Nã de philosophorũ cõtrouersia nullã habemus,quæ euidens sit,coniecturã. Neq; enim

A † Al. ex Græcis antiquis. Nã,si qs inter exponẽdum demonstrationes scripserit, nec postea longum perfecerit sermonẽ sanationis morborum causa, is præcipuã partem dimittet: partem &c.

B † Al. morbos quosdã cões multis hoĩbus euenire uno tpe & ita etiã uetus interpres.

C† Legitur quidẽ hoc ĩ loco ĩ impressis cod. græc. ὅπερ ἐστι τὸ καθ' ὥραν ἐπιγιγνόμενον, *i. quod est in tpe superueniẽs. & Vaseus loco* καθ' ὥραν *uidetur legisse* κατὰ χῶραν. *At in manu scriptis qbusdã hæc uerba nõ habentur: sed sunt glossema in margine positũ, ac ueluti declaratio superioris morbi epidemici,ꝙ sit morbus,q aliquo tpe uni regioni superuenit: q̃ postea uerba per librarij incuriã in cõtextũ loco non debito irrepserunt: quãdoquidẽ morbi endemi sunt illi, qui perpetuo ĩ una regione abũdãt,ut hř à Gal. 1.commẽ. primi Epid.diffuse.*

D † dictos esse censendum est.

E † Al. Nicolaus Lauachius ita uertit. Cuius rei indicium manifestum illud est, ꝙ ipsi inter se vulgares aduersissimi in affectibus eiuscemodi uidentur. quãobrẽ diligenti est aĩaduersione opus.Qui enim medici non sunt,credũtur medici, in his præsertim morbis, cũ sit eorũ leue didicisse nomina, quæ patiẽtibus eiuscemodi, conferre admodum credantur.

enim si genitus mundus sit,neq; si interitus conscius:neq; si extra ipsum inane nō sit,neq; si finitus:neq; si is solus unus sit,neq; si plures;neq; quot numero,si plures:neq; si horū multitudo incomprehensibilis sit,aut infinita:manifeste coniectari potest.Ad hūc sanè modū, & de alijs multis,quæ in philosophia quęrunt, nō nulla quidē iudicare prorsus nequiuimus, alia uero nō sine magna contemplatione.Verū de ipsis,q̄ ęgros iuuant,uel lędunt,non similiter est.Nēpe, etsi ad ipsa inuenienda longo opus sit tpe,uiroq; à multis discrepante,q̄ tñ se se reperisse quidā iactāt, ea facilè habere iudicationē uidebuntur.Nempe,si ęgris quidē adhibita præsidiū attulerint,laudare oportet atq; agnoscere: si uero detrimēto fuerint,uitare atq; repellere: q̄ uero nihil auxilij uel offensæ effatu dignum præstiterint,in neutrius horum ratione censere cōuenit.Sed sanè medicos ab euidenter offendentibus abhorrere oportet.Si ergo parū*exuperātibus insistāt,q quouis modo ab initio sunt*opinati,nihil mirum uideri debet.In ijs uero,q̄ admodū recesserūt,atq; usque adeo, ut à quibusdam laudentur, ab alijs culpentur,admirari quispiā eos poterit,q ualde offendentia extollunt,uel eos,qui uere iuuantia uituperāt.Id sanè est,qđ Hippocrates particulari uno exemplo proponit. Dictum autē & id,nec secus ipsius solutio, ab Erasistrato in primo libro de febribus,paucisq; & euidenter,utpote qui Hippocratē planè est secutus. Percurrens et enim in libro præfato medicos tum eos,qui aduersissimum febrientibus uictum pscribunt:tum eos, qui lōgis inedijs ægros ipsos conficiunt,atq; Petronam ipsum,qui tum carnes,tū uinum exhibebat:in textura sermonis hoc īfert pacto.In multis igit ualde magnis plagis decidebāt:si autē febrientes oēs ex tali curationis modo male liberabātur, qui ita curabant, à curatione desistebant.Sed,ut uidetur,non febribus oībus opem fert is sanationis modus.Laudādi igitur cum Erasistratus,tum alij, qui q̄onem hanc proposuerunt,& solutionem eius scripserunt: laudādus quoq; & qui præ cæteris eam proposuit. Sciueris præterea & eā nō magis de acutis morbis, q̄ de alijs omnibus,proponi soluiq;.Nempe responsio de omnibus cōis est. Non enim in acutorū modo,uerum quoq; & morborum aliorū curatione controuersi fuerunt medici:atq; ob id lōgo tpe sua in cibi exhibēdi regula permanent,q nō nullos ab ea euidēter iuuari uident.In cæteris autē,qui nihil inde auxilij recipiūt, cito quidem & ægros occulte aliquid deliquisse suspicant, quanq̄ id nō sit,sed qđ retulit Hippocrates in libro de fracturis : ubi agens de ijs, qui fracturas cum uulneribus perperam ligāt,atq; ob id lædunt,ait, ||Nō enim deligationē causam esse existimāt, sed aliud quoddā infortuniū.Sic & eos in uictus ratione opinari par est. Quod autem præsenti in oratione recēsuit Hippocrates, id palam est,ubi quis eā secū cogitans bis & ter legerit. Nempe ex particulari exemplo cōem doceri sermonem comperiet:quē & uniuersalem uocare consueuerunt,non Philosophi modo,uerū quoq; & prope omnes Logicæ artis nō imperiti.Erasistratus ergo aduersissimarū meminit uictus rationū.Hippocrates uerò relictis mōstruosis alienisq;,ad moderatiores se contulit. Monstruosæ etenim alienæq; uere sunt, tum q̄ per inediam fiunt summam:tum quæ per repletionem immoderatā,qua utebatur Petronas.Moderatę uero, quarū meminit Hippocrates in acutis morbis,ab insignibus exhibentur medicis. Quidā enim hordeaceam ptissanam in his administrant,alij cremorē duntaxat, alij ne hunc quidē in acutis morbis ante iudicationē , sed tempore interiacente solos exhibent potus, aquam,melicratūq;, &,si opus sit,oxymeli.Controuersiæ igitur causa est,quam Hippocrates ipse in sequētibus exequetur,& quam ab Erasistrato in primo de febribus bene enūciari asserebam.Est autem ea, qđ aliqui solo ptissanæ cremore indigēt:alij hordeacea ptissana:& alij horū neutro,sed potibus solis ad iudicationē usq; fœliciter seruantur. Demonstrabit autem in sequentibus, quinā hordeacea indigent ptissana,& qui solo ptissanæ cremore, & qui neutro horum.

*Al. lędentibus.

3. de Fracturis t. 8.7.243.b

E F G

14 *Sanè quæstiones huiusmodi pponere medici nō consueuerunt:neq; forsan, si pponantur, soluūtur.*

Quòd primus Hippocrates quæstionem hanc proposuerit,solueritq;,ex hac notum euadit dictione. Neque enim,inquit, tales quæstiones proponi à medicis consueuerunt. Quod si & eas quis fortassis proposuerit , solutio non reperietur. H

15 *Calumniā uero usq; adeo grauē patitur apud uulgū ars tota,ut nullo pacto medicina esse uideatur.*

Hac quoq; in oratione ex particulari exemplo rem quandam uniuersalē docet. Nēpe in primis qualemcunq; ingredientiū exercitationē controuersia iustam ignorantiæ suspicionē ostēdit.Secūdo concordia ipsa iustam magnamq; cognitionis spem demonstrat : quod nimirū mathematicis demonstrationibus ualde contulit : Neq; enim discipulos solū alliciunt, credulosq; reddunt,uerū quoq; & apud idiotas sese uerissimas existimandas præstant.Mathematicis igitur demonstrationibus usos* ait,qui euidenter quippiam & citra quamuis ambiguitatē demōstrauerunt. Sed controuersiæ rationem diligenter in sequenti oratione prosequitur.

* Aiunt. f. idiotæ, est in ueteri tralatione.

16 *Quapp acutissimis ī morbis usq; adeo dissentiūt inter se artifices, ut q̄ alter porrigit optima eē existimās,ea alter mala esse putet:atq; ferè ob id uaticinatiōi(quā græce μαντικὴν uocāt)ars ipsa similis eē uideatur, Augures siqdē alitē eādē,si ad sinistrā uolauerit,bonā faustāq; esse putāt:si ad dextrā, malā infaustamq;*

A *ſtamque. Talia quoq; in Aruſpicina (quam ἱεροσκοπίαν dicunt) uidentur, alia in alijs: ſed uaticinantium non nulli cõtraria ſentiunt.* § *Dico autem ſpeculationen hanc eſſe & pulcherrimam & germanam, propter quàmplurima & commodiſſima, quæ in arte comperiuntur.* §

Μαντικὴν appellauit Hippocrates, οἰωνιστικὴν: ἱεροσκοπίαν uero, θυτικὴν à pleriſq; appellatam, quã uere antiqui etiam alij ἱεροσκοπίαν uocant, ꝙ ἱερεῖα id eſt hoſtias, ſuſpiciẽtes, qui in ea ſcientia graues & præſtantes ſunt, ex ipſis uentura prænuncient: ἱερεῖα, autem ſcimus appellari omnia, quæ dijs ad honorem exhibemus, quales ſunt, quæ litantur uictimæ, quarũ exta inſpicientes ἱεροσκόποι, id eſt aruſpices, prædicunt. Eos uero, qui ex auium uolatu augurantur, quos οἰωνιστὰς, & οἰωνοσκόπους, id eſt auſpices, appellant, nunc μάντεις, id eſt augures, appellauit Hippocrates: quanquã μάντεως nomen & μαντικῆς de omnibus, quæ ita prędicunt, artibus proferatur. Nempe μάντεις uocantur & ἱεροσκόποι, & οἰωνισταί, & qui appellantur γενεθλιακοί, & qui per notas & uictimas, futura prædicunt. præterea & χρησμολόγοι, i. fatidici & θεομάντεις, id eſt diuini uates. Sũt, qui & ὀνειροπόλους, id eſt ſomniorum interpretes, à poeta appellatos inter μάντεις, id eſt uaticinantes, collocant. Sed conſtat Hippocratem ſolos οἰωνιστὰς appellare μάντεις, ut poeta appellauit. Nam is in pleriſque B ſui operis poetici partibus οἰωνιστικὴν artem, uenturorum prænotionem eſſe demonſtrat. Quo modo & in primo Iliados circa initia ait, Ἀλλ᾽ ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν, ἢ ἱερῆα, ἢ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ᾽ ὄναρ ἐκ Διός ἐστι, id eſt, Conſulamus itaque augurem quempiam, aut aruſpicem, aut ſomniorum interpretem: nempe & ab Ioue oſtenduntur inſomnia. ἱερῆα quidem dicens, ἱεροσκόπον: ὀνειροπόλον uero, qui circa ſomnia uerſatur: μάντιν autem οἰωνιστὴν, id eſt augurem auſpicemque. Sæpius etenim in ſuo opere poetico huius meminit in maximis rebus, diuinandi etiam arte per alites uſus. Sed forſan hæc, & q̃ decet, plura de huius nominis μάντεως appellatione dicta à nobis ſunt: atq; ob id, ad quod dicitur, trãſire iam eſt tempeſtiuũ. Quod enim ait Hippocrates, tale eſt. Qui diuinatorias artes proſequuntur, in particularibus multis nihil minus, quàm medici, diſcordant. Vidi equidem aliquando augures in uolatibus ipſis, quos dextros & ſiniſtros memorauit Hippocrates, diſcordãtes. Alter Arabs erat, alter Græcꝰ, atq; ex Aſia noſtra. Arabs dicebat dextram alitem, laborantes mulieres ſeruare, ſiniſtram uiros. Qui uero ex Aſia noſtra erat, dextram alitem in uirorum morbis apparentem, interrogãtibus ipſis, ſi ſeruarent, aſtruere interrogationem recenſebat, ſiniſtram uero denegare. Interrogabam igitur eos, ſi quomodocunq; uolantem uel dextram uel ſiniſtrã alitem pollere eadem ſignificandi facultate dicerent, nihilq; differre pu C taret, ſi aut celſiſſima aut terræ propinquiſſima, aut media uolaret. Et ſi media, an ſi proprius uel celſiſſimam, uel infimã, uel adhuc inter has mediam. Pari modo, & ſi auis uel propinqua uel longinqua uolaret, an ne in his nulla foret diſtinctio. Arabs eas nihil ea, quæ uel in altitudinẽ uel lõgitudinem uel latitudinem eſſet, diſtantia diſcrepare reſpõdebat. Græcus uero de ſymmetro diſtinguebat, dextro & ſiniſtro: afferebatq; ab auguribus hæc ſcripta eſſe: atq; immoderatas diſtãtias moderatis cõtrariari: teſteſq; in eã rẽ libros Apolletis, Athenæi, Chæremonis, Artemidori, Phocæ, atq; aliorum multorum, qui in augurandi arte clari eſſent, proferebat. Deprehendi ꝓcul dubio Arabem & cõfuſum & à diſtinguendi arte alienum: Græcum uero diſtincte loqui, & artificem eſſe. Nempe artis, quæ ſuorum theorematum iudicium per experimenta habet, diffidẽtia ex diſtincta & indiſtincta rerum explicatione oritur. Quod ab Hippocrate edoctus, gręcũ augurẽ in auiũ uolatu artificioſum magis uideri iudicaui: ex abundantia uero celebratiſſimos augurum teſtes adducens, adhuc magis fide dignus erat. Cum uero etiam Arabs plurimos ęgrotãtiũ, quibus uera prædixerat, teſtes citaret, ſuccedentis ut plurimum euenti ſubſecuti cauſam ꝓnunciaui. Nempe, ſi auis dextra moderate diſtãs uiros ſeruat, immoderate uero diſtãs fęminas: ſint autem cõlpures, quæ immoderate diſtent, una uero duntaxat, quæ moderate: iure quidẽ multis D ſuccdet ex animi ſententia, paucis uero non ſuccedet. Græcus aũt alias adiiciebat diſtinctiones quibus, etſi dextra auis immoderate diſtaret, interdum tamen ſeruandũ uirum laborantẽ declararet. Nempe, qui molle & muliebre ſtudiũ exerceret, ueluti &*ſacrificulum, mulieris ſchemate ſeruari dicebat: rurſumq; & id ab optimis ſcriptũ eſſe auguribus demonſtrabat: Adde ꝙ & alias quaſdam adijciebat diſtinctiones, in quibus Arabs nihil intelligere uidebat. Retuli hæc propter ſequentem dictionẽ, quã nemo conuenienter expoſuit, ſicuti neq; eã, quę ante ſcripta eſt, ubi ait, Quæſtiones ſane huiuſmodi proponere nõ conſueuerunt medici: neq; forſan, ſi ꝓponant, ſolui reperiuntur. Nam, cum inquit gręce τοιάδε, latine huiuſmodi, i. quæ ita diffident, quidã de ptiſſana ſola perperam intellexerunt: alij autem paulo his melius de uictu acutorum: alij de oĩ ſimpliciter uictu: alij uero de curarione uniuerſa, prioribus quidem melius, ſed neq; adhuc abſolute. Cauſam autem, ut dixi, totius diffidij quæſiuit Hipppocrates in omni arte, quæ experimẽtis iudicari poſſit. Quod autem id ita habeat, manifeſte per ſequentem condiſces orationem.

* Al. lanificum.

A. li. 4. f. 1. t. a / 8. fol. 419. g

17 *Nempe &° ægris omnibus ad ſanitatem magnum quippiam poteſt, ſaniſq; ad ſecuritatẽ, ſeſeq; exercitantibus ad bonum habitum, atque quod quilibet uoluerit.*

Sermo præſens eos arguit, qui Hippocratem exiſtimant præſcriptam dictionem de ptiſſana

sola proposuisse:eosq;,qui de uictus ratione siue acutorũ morborũ,siue simpliciter uniuersa,factum id putant:pari modo & eos,qui de curatione uniuersa problema esse existimauerunt. E Nẽpe prior oratio,quæ ita habet, Nempe & ęgris omnibus ad sanitatẽ magnũ quippiã potest, eos arguit,qui de ptissana:atq; alios, qui de sola uel acutorum,uel morborũ aliorũ uictus rõne ante cedentem orationem esse opinãtur.Neq; enim ęgri oẽs à sola uictus ratione curantur: cũ multi sint,qui manuum opera & medicamentorũ administratione indigeant: adhuc uero magis neq; à ptissana sola.Neq; igitur de diæta sola acutorũ,neq; dięta simpliciter,quę est in oĩbus morbis, sermo Hippocrati existit:neque de sola ea, quæ ex his oritur controuersia:sed de*oĩ simpliciter arte,quæ experimentis,tum discerni,tũ iudicari nata sit. Qui etenim cõe uniuersaleq; iudicãdi instrumentum reperit,per id,quę particularia sunt,iudicat. Particulare autem unũ est, & qđ de ptissana medicis in controuersiã uenit:sicuti & quod de uictus rõne non acutorũ modo,uerum quoq; & morborum aliorũ:atq; ẽt,quod generalius est,de curatione uniuersa:& qđ adhuc hoc generalius est,de oĩ corporis prouidentia, & si sanorum ea fuerit:nempe & hi ea indigent arte, non quæ ad consequẽdam sanitatem præcepta tradat,sed præsentem conseruandam. Quod nõ prætermisit Hippocrates,cũ inquit,Sanisq; ad securitatẽ.nempe,ut talis seruetur, securitate est opus.Vtilem quoq; ait esse speculationẽ & ijs,qui exercitantur ad habitũ bonum.Vt enim ęgro F rũ curatio ea,quæ nunc ab Hippocrate proposita est,speculatione indiget: sic & sanorũ securitas,ut pręsens sanitas conseruetur:sic & sese exercitantium prouidentia,ut bonũ habitum cõsequant. Hæc igitur oĩa artis,quæ circa corpus uersatur,sunt:sed,quod serie continuata dicit,ad omnẽ extenditur artẽ.Quidnam etenim est,quod ait,Et ad quod quilibet uoluerit?Nempe augur,aruspex,musicus,rhetor,& artifex oĩs simpliciter causam eius,quæ in sua arte reperitur,cõtrouersiæ unã esse existimat, cũ scilicet unusquisq; ex particulari uniuersale facit. Ita sanè & in auguribus factã conurouersiã deprehedi:eumq;,qui ueriora loqueret,iudicaui: atq; ob id augurum memini Arabis & Græci. Nempe artis omnis constitutio ex propriorum à cõmunibus distinctione oritur:qui enim hæc distinguere potest,is optimus censetur artifex.Vt autem cõstitutio,sic & iudicatio in distinctione subsistentiam habet.Nẽpe falluntur,qui artes constituũt, cũ, quod cuipiã contigit,id uel in oẽs,uel in plures q̃ oportet,extẽdunt: qđ siquidem nulli prorsus contigit,nemo id in tali arte persuadebit sibi uerum esse. Nã in hoc uere orit controuersia, cũ, unusquisq; sibi ipsi persuadet,non cum simulans confingensq; cõtentiose litigat: quo modo nõ nulli de quibusdam secus,q̃ animo sentiebant,fecerunt: quo modo & qui proponunt ambiguũ esse,utrũ uigilamus dormimusve,aut sapimus,insanimusve. Quòd si manifestũ esse id cõceda- G tur,utri sanè magis uera loquunt,anceps inquiũt esse,an qui uigilant,ijs,qui dormiunt:uel, qui non insaniũt ijs,qui insaniunt.Nullus siquidem ita persuasus,aut secum animo opinans, sed litigans,hos sermones facit.Quidã autem in arte medicinali res nouas quidem sunt aggessi, cũ tñ rebus prioribus melius quippiam inuenire nequirent, sed uulgi affectionem, quã Hippocrates dixit,intelligerent.Nempe uulgus qđ nouum inusitatumq; est:& nondũ,si utile est, intellectũ: laudat magis,q̃ assuetum,qđ utile esse est cognitum.Sunt,qui ob uictus suauissimi pollicitationem persuadentes ægros alliciunt,doli uafriciæq; nõ ignari: sed uel propter lucri,uel ꝓpter gloriæ cupiditatem talia dolose committere,aggrediuntur.*Dicta ergo ea,q̃ uerbo tenus fit cõtrouersia,quam uiri huiusmodi inter se habent,illa quæ secũdum rei ueritatẽ,est, cõtrouersia orit, ꝙ enunciatio non distinguatur,sed uel de pluribus, q̃ oportet, uel de oĩbus tãquam similiter habẽtibus,efferatur.Atq; ob id iuste laudandus uenit Hippocrates,qui de sola secundũ rei ueritatem meminit controuersia:quam,qui artem cõstituere aliquam uolunt, patiũtur, cũ secũ suaq; in anima differenter opinant,& nõ uerbo tenus simulate ac subdole id agũt,ob gloriæ uel lucri cupiditatem.Nullus enim,qui animi consilia uere per experimenta iudicat, Petrωnæ uictus rõnẽ recipiet, carnes assas administrãs uinumq; nigrum in ijs,qui acuta laborãt febre:neq; in tãta siti ita temperans,ut cotulæ aquæ uigesimã porrigat partem. H Talia siquidem dietemata absurda sunt:quorumq; alterũ existit,nempe uel ob nouitatẽ uafris ab hominibus parata,uel ob summam stupiditatem,si plane soli ueritatẽ reperisse existimauerint.Quæ uero ab Hippocrate scripta sunt,ea in prudentibus uiris,qui uere artem constituere student,reperiri possunt: cũ nõ maxima sit læsio,quando,quibus non oportet,offeruntur.Ac talia quidem distinctu difficilem habent cã,quæ experimentis cõficitur,iudicationem:quæ autem ualde differũt,facilẽ.Cõtrouersiam igitur in ijs,quæ parum inter se exuperant,iudicare,& quibusnã ptissana sola exhibẽda in acutis morbis sit,& quibus hordeacea:& quibus nullo pacto id faciendũ sit, sed potus solus ad iudicationem usq; porrigendus sit,demonstrare, Hippocratis intelligentia est dignum.

* Græce ἐξηρημένης,id est sublata.

18 *Ptissana igitur frumentaceis gustamentis recte prælata fuisse mihi uidetur in acutis morbis:eosq;, qui eam præferunt,laudo. Nempe uiscositas eius læuis,continua,iucunda,lubrica,& mediocriter humẽs, sitim minime infert:& ,siquid ablui eget †probe abluit:non astringit,non male turbat,neque in uentre tumescit:nempe inter coquendum,quoad maxime potuit, intumuit.* A.li.4.f.1. c.8.f.419.

† In antiquis codicibus dictionis εὐέκπλυτον legitur εὐέκριτον.& sic in commen. ut sit interpretãdum, & si quid excerni, facile ipsa excernit.

Orationem hanc tãtummodo legisse mihi uidentur, qui librũ hunc de ptissana inscripserũt: ueluti

A †ueluti procemij partem primam,qui aduersus gnidias sententias titulum fecerunt. Nã Hippocrates in secũda pœmij parte nõ amplius cõtra gnidios medicos agere, sed se se ad curationis acutorum morborum exercitationem conuertere est uisus. Tertia autẽ procemij pars,quã huc usq; percurrit,ad eam,quæ uictum morbis acutis præscribit,artem spectat. Neque tamen ad eã solam est utilis,uerũ quoq; & alteri,qui generalior sit,subiecta est sermoni. Demõstrauimus autem in ijs, quos in scripta de fracturis articulisq; parauimus, commentarijs, Hippocratẽ subiectos sermones,pro alijs quibusdã uniuersalioribus obsignare consueuisse:doctrinamq; uniuersalium ex ipsis,quæ tanquam exẽpla constituit,efficere:neq; enim ita ab instituto recedit, neq; sæpius docet,quod multorum commune existit. Quo autem modo in ptissana sermonem fecit, causam eius,quæ de ipsa est,contentionis tum uestigans,tum decernens,sic & de omni acutorũ morborum uictu rectum tulit iudicium. Nam & de uenæ sectione, & purgatione, & tũ glandis tum clysteris usu:de cataplasmatis itẽ,fotibus,uino,aqua mulsa,oxymelite,& balneo nõ parua inter medicos exorta est cõtrouersia:quę omnia libro in hoc percurrit Hippocrates methodo una,quam nuper dixi. Vim cuius etiam nouisse uisi sunt, qui se empiricos nominauerũt, diorismis,id est distinctionibus propria à communibus separantes: cõsueuerũt autẽ diastolas magis,

B q̃ diorismos appellare sermones eos,qui, quod proprium est,à cõmuni separant distinguuntq;. Iam ergo,quæ ab Hippocrate de ptissana dicuntur,uideamus. Videntur ergo mihi(inquit)priores medici frumentaceis gustamentis recte prætulisse in acutis morbis ptissanam. Frumẽtacea gustamenta inteligit,quæ ex frumento fiunt: frumentũ autẽ græce σῖτον homines appellãt,maxime quidẽ triticum, sed iam tum hordeũ ipsum,tũ zeam σῖτον appellant. Appellationẽ uero ad plura extẽdẽtes, δημήτρια quoq; i. cerealia appellata semina connumerãt, lentẽ uidelicet, fabã, lupinum,cicerculam,panicum,milium,pisum,fœnum græcum,auenam,tipham,cicera,& quæcunq; id genus alia. Horum igitur omnium frumentaceorum gustamentorũ cætera quidẽ uulgo damnantur,q̃ protinus magnum inferant detrimentũ. Panis autem unus,& chondrus in acutis administrantur morbis:& cum his solis ptissana est conferenda: lens siquidẽ,& miliũ,& fœnum græcum,tanquam medicamenta, ob quosdam uentris morbos exhibentur & nõ tanq̃ nutritura cibaria. Ptissanã igitur recte prælatã esse ait frumentaceis edulijs,pani scilicet, chõdro, & zeæ,ex qua fit tragus appellatus. Nempe eorum,qui chõdrum tẽporibus Hippocratis nõdũ fuisse existimant,ignorantiã argues tum ex quibusdam antiquis Comicis,qui chõdri meminerunt:tum etiam ex Hippocrate ipso,qui in libro de uictu salubri, de chõdro ipso mẽtionẽ fecit.

C Nam,etsi liber ille Hippocratis non sit,sed uel Euriphontis,uel Phaõtis,uel Philistionis, uel Aristonis,uel alterius cuiuspiam ex antiquis (nempe ad multos librũ hunc referunt) sanè oẽs hi ueteres uiri sunt,atq; ex eis quidam & Hippocratẽ antiquiores,alij uero tẽpore ipsius uixerũt. Loquor autem de Hippocrate Heraclidæ filio, qui librum hunc confecit: nã auus ipsius Gnosidici filius Hippocrates, quorundam iudicio nihil oĩno scripsit: aliorũ uero sententia duos scripsit, librum scilicet de fracturis,& librum de articulis. Quare autem ptissana frumentaceis edulijs recte anteposita sit,demonstrabitur per ea,quæ ipse infert, inquiens. Quæcunq; etenim ad acutorum morborum sanationem insunt bona, nulli alteri inesse comperies. Recte aũt iudicabis, si & acutorum morborum naturam,& ptissanę uires,cognoueris. Natura igitur acutorum morborũ est,ut ipse paulo ante dixit,ut horũ febres *oĩno sint continuæ. Febris uero ortus, caloris natiui ad igneũ est conuersio,ut alibi demonstrauit,& nunc manifestabit, inquiens,ex thorace quidẽ incipere,ad caput uero flammam mittere. Pręterea in libris uulgarium morborum, febrem magnam,ignem uocare consueuit, quasi non aliam habeat naturã, præter quam ignis substantiã. Si igitur contraria contrariorũ remedia existant, sanè febris peculiare remedium,ut uirtute tũ refrigerante, tum humectante sit, oportet: id nanque febris naturæ, quæ & calida & sicca est,

D contrarium erit: talis siquidem naturæ est ignis. Præterea,cum febres & ex humorum putredine oriantur,non paruam diligentiam adhibere oportet,ut,quicquid ex ipsis cõcoqui possit, cõcoquantur: &,quod iam exustum sit, neque amplius concoqui possit, euacuetur. Quod si febrientibus ipsis cibi usus sit,qui hæc efficere queat: si etiam facile tum coquitur,tum distribuit: iam omnia hæc quibus est opus,habuerit. Quænam igitur sit ptissanæ uirtus, ex Hippocrate audiamus. Viscositas,inquit,læuis est. Læue exasperanti opponitur. Exasperant autem, acria,acida,& astringentia. Acria sanè omnia calfaciunt, ut eruum, fœnum græcum. Acidorum cætera quidem dimittere oportet: de oxymelite uero est duntaxat agendũ. Dimittãtur pari modo ex astringentibus pyra agrestia,& mespila,& quæcunque huiusmodi,atq; ex frumentaceis lens & similia. Exasperantium igitur malitiam ptissana effugit, utpote quæ leuorem non tactu solum, uerum quoq; & facultate habeat. Est itẽ & uiscositas eius continua: est siquidem in omni parte sibi ipsi similis propter exactam coniunctionem: †quod zeæ nullo inest pacto. Laudatur præterea non parum,quod in ptissana iucundum & mite existit: quod immiti iniucundoq; opponit, id est quod,dum sumitur,insuauitatem quandam facit: sicut denique & panis insuauis est,dum sumit, nisi abunde ipsum maceraueris madefecerisq;: immo & ita superatur ab ea,quæ in ptissana est, iucunditate,quæ mandi non indigeat,sed potuum instar sorberi possit. Neq; paruæ est
conditionis

† *Veluti primũ proœmiũ, qui aduersus gnidias sententias titulum fecerunt. ostensum est enim ĩ secundo, non amplius cõtra gnidios medicos agere, sed ad curationis acutorum morborum exercitationem adhortari. Tertia aũt oratio, quam &c.*

*In antiquis codi. legitur, ὅπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς λοιποῖς ζωμοῖς, i. quod non inest reliquis iuribus.

conditionis ptiſſanæ lubricitas,præſertim cremoris.Pertranſit enim thoracē,in nulla ipſius par E
te quippiam,dum tranſit,relinquens:ueluti faciunt,quæ in meatibus infarcta adeo abſtruūt, ut
uix abſolui poſſint:quod accidit uiſcoſis ferè oībus,excepta ptiſſana.Hinc ſanè,quæ ex chōdro
fit ſorbitio,quod quidem uiſcoſum ſit,habet,ſed lubrico eſt deſtituta:ptiſſanæ aūt ineſt & lubri
cum & detergens. Quapropter medici ad detergēdum eum,qui in uentre infarctus eſt, humorē
uomitibus,exhibito ptiſſanę cremore,ueluti & aqua mulſa,utuntur. Crudam quoq; conterunt
ptiſſanam puerorum mangones,facieſq;,ut uitioſos cutis exterant colores,illinūt.Quod aūt in
ea deterſoriū exiſtit,id & ad deiectionē eſt idoneū,diſtributionemq;, præſertim ubi ex ſima he
patis ad gibbā tranſmeare debeat,quæ diſtribuit̄ alimonia:hic etenim infarciūtur,q̄ craſſi ſucci
ſūnt,& quæ tenaciter collæ modo adhęrent.Atque ob id chondrus non in affectis iecinore ſolū
maxime nocet,uerū quoq; & in ijs,qui uiſcus hoc nullo quidē pacto læſum,ſed cū meatuū an-
guſtia naturaliter afformatum habent.Qui igitur ita natura affecti ſunt, ipſis tū tenacia tū craſſi
ſucci oīa infarciunt̄,atq; opplent:atq; ob id grauitatē in eo uiſcere ſentiūt,cū hæc diſtribuunt̄.
præterea ptiſſanæ uiſcoſitas humens eſt,ſed non uehementer, ut aqua & melicratū, ſorbitio itē
ex chondro,[a] † & eo,quæ ſorbentur oua:nēpe ea oīa ſtomachū languentibus ipſis ita manifeſte
ſupinant,ut ſubuerſum ipſum eſſe exiſtiment : uerū ptiſſana humectare quidē ualet, ſed ſtoma- F
chum ſubuertere non poteſt. Stomachum autē hoc in loco intelligere oportet, ut huiuſce tēpo
ris homines dicere conſueuerunt,non meatum tantummodo , uerum quoq; & os uētriculi. Cū
igitur id imbecillum fuerit,atq; exolutū,manet diutius in eo,quod ingeſtū eſt,ſupernatans.Sed
contrarium uſu euenire natum eſt,[b] † ubi à cibo aliquo boni ſucci reductum,ꝫ qđ continet̄ ex-
pellit.Nempe humor protinus [c] *ab ipſo recedit,& coquitur,atq;,quod ita expulſum eſt,deiicit̄.
Sicuti ſi crudum manet,tardeq; cedit,quod in ore uentris ſupernatat:nēpe partis huius munus
eſt appetere,non concoquere.Quæ igitur aſtringunt edulia, ut uentriculi os roborāt,ſic & plus
iuſto exiccāt.Pari modo,& quæ ex chōdro parat̄ ſorbitio, ut humectat, ita & ſupinare nata eſt.
Ptiſſana igitur humectantium uim aſſecuta,malitiam effugit.Deinceps ptiſſanam ſitim minime
inferre ait Hippocrates,maximum quippiam & hoc eſſe in ijs,qui corpus tum exurūt tū ſiccāt,
morbis,teſtatus.Hac ſanè occaſione ptiſſana,q̃ aqua mulſa,lōge melior exiſtit,quāquā abluēdi
bonitatē,quā deinceps huic ineſſe ait,ſimiliter aquæ mulſæ nacta fuerit:immo,ſi ptiſſanā aquæ
mulſæ comparaueris, ptiſſanā ipſam in acutis morbis & ſuperiorem & melioris cōditionis eſſe
reperies:quod procedente oſtendam ſermone.Nā de ptiſſana ſermonē abſoluere eſt tēpeſtiuū.
Proinde ſiquidē abluere dixit cum adiectione,ſiquid ablui egeat, quaſi nō in oībus acutis mor G
bis probe abluente utamur edulio.Nempe cætera oīa,q̄ de ptiſſana dicūtur bona, morbis oīno
proſunt acutis:ſed abluendi bonitas,quibus uētrē ſubduci uolumus,ubi cibus in uia morat̄,eſt
idonea.Probe igitur abluere febrili affectioni,neq; tanq̃ contrariū, neq; tanq̃ familiare auxiliū
unum utile exiſtit,ſed bene tanq̃ ſymptomatis alicuius emēdatorium correctoriūq;. Deinceps
inq̃t,neq; aſtringit,neq; male turbat,uiſcoſitas ſcilicet ptiſſanæ:ſic etenim ſermonē de ea incho
auit.Non aſtringere aūt quibuſdam maxime bonum exiſtit. Nemo ſiquidem aſtringētibus utit̄
cibis,niſi uel propter ſymptoma,quod animi deliquiū inducat, uel ꝓpter immoderatum uētris
profluuium:cogunt ſiquidē conſtringuntq; corpora, uiaſq; tum diſtributionis , tum alimoniæ,
tum eius,quæ foras fit,perſpirationis conniuere faciunt: quas recluſas apertaſq; eſſe conducit.
Quòd aūt non turbet,i.nullam,dum concoquitur,faciat perturbationē,in laudem & ipſum præ
ſtat ptiſſanæ. Perturbatio autem huiuſmodi ex multis paritur edulijs, his quidem uentrē mor-
dentibus,alijs uero inflantibus,alij itē, quæ pugnantibus facultate partibus conſtant. Quod tū
in lenticula,tum in braſſica reperitur: nempe ſolidum ipſarum corpus uētrem cohibet ; ius aūt
ipſum proritat,ſubducitq;.Sic & qui cerebrum cum oleo & garo condiunt, totū ex ipſis, tū diſ-
ſimilare,tum ſibi ipſi pugnās efficiunt,cerebro quidē ſtabili,& tarde meante,miſtis uero ipſi ad H
deiectionem excitare idoneis.Pari modo & de ouo dicendum, ſiue cum melle, ſiue cū ſale,ſiue
cum garo aſſumatur:nempe quod ex ipſis conſtat, differētes habet facultates. Iura itē ferè oīa.
Quapropter & circa ſermonis initia uiſcoſitatem ptiſſanæ laudans,inquit, continua, qđ ſanè ci
tra totius in partibus omnibus ſimilitudinem nō fit.Verum in præſentia huic uerbo,turbat,ad-
iecit hoc aduerbium,male,(ſic græce οὔτε ἄραδον κακὸν)ptiſſanam non turbare haudquaquā ſim-
pliciter aſſerens,ſed,male,adijciens:nihil enim ciborū concoctioni, q̃ hoc ipſum,aduerſat̄ ma-
gis.Quo fit,ut qui de concoctione ſcripſerunt,ciborum uarietatem,præſertimq; ubi uarijs con
ſtent facultatibus,nocentiſſimam dixerint, utpote quæ ingeſta ipſa probe cōcoqui prohiberet.
Obſeruant id maxime,tum qui luctantur,tum qui legitime certant.Prandio ſiquidem panē dū-
taxat edunt,in cœna uero carnem.Plura de his enunciarē,niſi ſcirē te inuenire ipſa poſſe,q̃ ex
ijs,quæ de concoctione in cōmētarijs de facultatibus naturalibus dicunt̄,ſis inſtructus. Cōmē
tarios autē huiuſmodi ſi neglexeris,fruſtra in his uerſaris. Quapropter de perturbatione huiuſ-
modi ſuperſedens,ad oīum ultimū me trāsferā,quod ab Hippocrate de ptiſſana adhuc loquēte
dicit̄,Neq; in uentre tumeſcit.Nēpe multos ptiſſanā,ꝗ flatuoſa eſſet,dānantes haudquaq̃ igno
rās,nō abs re adiecit.Nā inter coquēdū,quoad maxime potuit,intumuit . Qua ſanè adiectione

crimina

A † Legitur quidē in omnibus cod. græcis quos uiderim, καὶ τὰ ῥοφούμενα τῶν ὠῶν. Vetus tamē interpres uidetur habuiſſe aliā lectionē, qui uertit, & quod ex ouis cum ſpeciebus condientibus.

B † Cod. impreſſi habent, ubi a cibo aliquo caco ſtomacho ſubuerſum. manuſcripti habent, ubi a cibo aliquo euſtomacho ſubuerſum. uetus translatio habet. ſed,quando cōfortatur p quoſdam cibos cōfortatiuos cōuenientes ſtomacho &c. quā lectionem ſecutus etiam eſt interpres noſter.

C * Al. cum.

A criminationem coindicauit,& ipsius solutionem dixit,elixationemq; edocuit.Scribit quædã & nihilo minus de coctione in sequentibus:sed in pręsentia tantillũ hoc sermoni de ptissana adijciam.Ptissanam si plurimum coxeris, cibum flatus expertem efficies : †Etnos autẽ fabaceũ(ita Græci dicunt)neq; si tribus coxeris diebus,flatu unquam orbatũ reddideris:nempe ex propria substantia,flatuositatem habet, non autem ob diminutã coctionem, ueluti ptissana. Sunt, q ab ipsius coctione ocyus recedere consueuerunt,potissimumq; diuitum coqui : terunt siquidẽ crudam eam,atq; deinde parum calfaciunt:nõ enim coctã dominis offerunt.Sed de coctione ptissanæ,ut dixi,rursum dicetur.Nunc autem, posteaquã uires ipsius demonstrauit,deinceps usus distinctiones docebit:ad quem & ego me conferam,ubi me in sequentibus absoluturum sermonem de ptissanæ ad aquam mulsam & alia,comparatione, præmonuero.

† ἔτνος δ᾽ ἐκυάμινον. id est fressam autem fabam.

19 *Quicunq; igitur in hmõi morbis ptissana utũtur,ijs ne uno quidem die uasa,ut ita dicã, inaniri pmittendũ,sed utendũ, nec desistendum, nisi uel propter medicamentum,uel clysterẽ eos desistere opus sit.*

Soluere hoc in loco incipit,quod quæritur. Sed quoniam dictionem ipsam non exacte interpretatus sit,ob id obscurum reddidit sermonem. Quapropter, quonam maxime expositus modo nihil obscuritatis habeat,referre conabor:sermonemq; ab initio hoc repetam pacto.Quęnã
B est causa discordiæ,cur in acutis morbis alij quidẽ ptissana hordeacea utantur,alij solo ptissanę cremore,alij ne hoc quidem ad morbi usq; iudicationem?hoc sanè est problema.Sed solutionẽ deinceps audi.Qui acutis laborant morbis, alij quidẽ à cremore solo, alij à ptissana ipsa,alij ab horũ neutro iuuantur. Sed sanè petulantius de omnibus morbo acuto laborantibus tulit medicorum unusquisq; sententiam,nõ considerata ea,quę in omnibus esse debuit,experiẽtia.Sed distinguam ego,demonstraboq;,quinam à ptissana iuuantur ,quinam à cremore solo, & quinam neutro indigeant.Tota igitur ptissana uti debent ex acuto morbo laborantes,qui neq; alio quopiam ante utantur remedio,quale per sectam uenam, uel uentris subductionem, uel quippiam simile fieri solet,neq; etiã eis insit,quod periculũ minetur, symptoma : Cremore aũt,qui aliqd tũ fallacius,tũ periculi magis particeps habent.Quos uero uel sanguinis missione, uel purgatione uacuare expedit, uel etiam dolores sedare,his nõ ante uel ptissanam,uel cremorẽ dabis,quã quippiam eorũ,quæ dixi,feceris.Sanè hæc Hippocratẽ præscripsisse oportuit, & ab unoquoq; singularium incepisse: atq; hoc pacto sermonem fecisse,si sanè clarus futurus erat. Verum quoniam id non fecit,non absq; causa obscurus,abiecto cõueniente ordine,est effectus.Nos aũt di
C ctiones ipsius secuti,reducamus unãquanq; ad ea,q ante dicta sunt,capita:atq; in primis diligẽtia adhibita præsentem exponamus dictionem.Quare me†latius explicantem ‡ Hippocratis dictionem,simulq; & uerba aliqua gratia perspicuitatis adijciẽtem audito. Quicunq; igitur ægrotantes ptissana in his morbis utuntur(dicam autem paulopost,quinã ea utantur)ijs quidẽ nulla die uasa inaniri(ut ita dicam)permittendum, nisi desistere debeat, uel propter medicamẽtũ, uel propter clysterẽ.His ergo si bis dederis,cum opus habuerint,bene facies,atq; quãtũ corporis tolerat uirtus.Explicabo autẽ tibi scopos,quibus attẽtus uel per uentrẽ, uel per uenas ipsos euacuabis,aut fortib⁹ cataplasmatisve uteris. Hæc si ita pdixisset,deinde unũquodq; ipsorũ seriatim resumens conuenienti exposuisset ordine,non obscurus fuisset sermo ipsius.Nunc autẽ, quod interrepit,interlabiturq;,semper†ad finem usq;‡persequi cupiens,ubi sermonẽ diutius suspensum esse permisit,iure obscurũ fecit.Vera autẽ me loqui deprehendes,si dictiones singulas omnes claras manifestasq; inueneris:orationem uero totam incompositam,& ob id obscurã.

† παραφράζοντα.

† τελέως.

20 *Proinde,qui bis die cibari cõsueuerũt,bis ptissanã dare oportet:q semel,semel qdẽ †primo die ‡ detur:deinde* ἐκ προσαγωγῆς,*id est sensim paulatimq;,si fieri põt,bis quoq; detur,† si quid putes adijciendũ.*

D Bis cibãdos ipsos inquit,qui bis cibari consueuerunt: cũ uero necessitas fuerit eis, qui semel cibari consueuerunt,bis assumẽdi cibum,ptissanam bis dabis,ab ipso quidẽ semel incipiẽs, sed paulatim ad bis ipsum procedens : nempe ἐκ προσαγωγῆς,id est sensim, id declarat. Fitq; res hoc pacto.Semel quidem dabis,quod satis sit:sed minimũ sit,quod secundo exhibeas:deinde paulatim augebis:idq; efficies,donec ambas ęquari alimonias contingat.Sed nondũ sermonis huius fides huic patet,qui librum hunc Hippocratis legit,ꝙ neque ab ipso est præmonstratum, quinã sint,qui commode ptissana utantur.Verum,cum paulo superius, eos qui mediocriter ægrotãt, ab ipso ita cibari,prædixerim,paulo post & Hippocratem ipsum uelle id demõstrabo.Atq; hęc tibi sit præsentis huius dictionis expositio.Sunt autem plerique, qui dictionem hoc scribant pacto.Qui semel cibari consueuerunt,semel quidem prima die dandum sensim paulatimq; : qđ si fieri potest,bis quoque detur,siquid adijciendum putes.Sed mente caret dictio hæc. Nã, quod prima detur die sensim paulatimq;,fieri non potest : cum sensim ipsum pluribus ingestionibus fieri natum sit:non semel neque statim in prima.

† τὴν πρώτην, id est, primo. & ita in commento.

† si putes oportere. & ita in commento.

21 *Verum inter initia neque multam,neque crassam admodum, dare oportet:sed quantum & ob consuetudinem, & ne multa uasorum inanitio fiat, ingerere conuenit.*

Qui

Qui Hippocratem replere ægrotantes asserunt, q; his, qui citra periculum agunt, bis quotidie ptissanam dare iubeat, si, quod in dictione retulit, considerarent, se ipsos cõdemnarent. Tantũ si quidem sorbitionis dari præcipit, quantũ alimoniæ corpori, & ob consuetudinẽ, & ut nõ multa fiat uacuatio, administrare conuenit. Si igitur ptissanæ oxybaphum, id est cotulę quartã partẽ, quæ quotidie ad septimã usq; uel nonam diem exhibetur, minoris esse facultatis, quam id, quo alunt, nutrimentũ, fatebunt, mea sentẽtia à nugis se se cohibebũt. Sed paulo post id declarabo. Atq; in præsentia uerbum hoc, inter initia, quod Græci dicunt κατ' ἀρχάς, exponam. Neq; enim morbi principium id significat: sed ex eo generalius adhuc audi significatum. Nempe, cũ ægrotans primum ptissana egere uidebitur, tunc protinus neq; multam, neq; admodũ crassam dato: à multa siquidem & subita tum repletione, tum uacuatione, semper abstinuit Hippocrates. E

22 *Verum dandę sorbitionis quantitas augenda hoc obseruabitur pacto. Nempe, si morbus siccior, quã ut quispiam existimet, fuerit, non multum dare oportet: sed ante sorbitionem, uel mulsam, uel uinum, utrum magis congruat, propinare conuenit: quod autem modis singulis congruat, dicetur.*

Morbus siccior uarijs dignoscitur modis, quanquam uniuersalem communemq; rationẽ habeant eandem. Peripneumonia quidem, & pleuritis, atq; omnino, qui tum pulmonẽ, tum asperã arteriã infestant, morbi, cum nihil ab affectis expuitur partibus: Iecinoris uerò, uel mesaręi, uel uentris, uel ieiuni, uel intestinorũ, uel lienis, ubi aluus prorsus cohibita sit, aut ꝑ necessitate excernat tum sicca, tum dura, & caprarum stercori similia excremẽta. Morbi sicci tũ arteriarũ, tum uenarum dignoscuntur linguæ siccitate, & ea, quæ †totum corpusq; occupat, ariditate. Phlegmonæ pari modo fiunt siccæ in ijs, quæ tum foris tũ conspicue apparent, ulceribus, ubi scilicet nulla ex ipsis sanies effluat. Sępius & in oculis phlegmonæ etiã siccæ oriunt nihil excernentes. Cerebri præterea ægritudines, quæ neq; per nares, neq; per palatum expurgantur, iure optimo siccæ dicuntur. Et sanè superfluitatum nihil excernere, siccornm omnium morborum notã esse non ignoras. Non immerito igitur Hippocrates humectantium aliquid ante ptissanã assumi iubet: ut uel aquam mulsam, uel uinum, tanquam hæc, quam aqua, magis humectent. Sed, quoniã uires ipsorum sese enarraturum pollicetur, ob id & nos eorum, quæ ad aquam est, comparationem, in eam differemus libri partem, quæ horum uires edocet. F

† Al. totam cursim.

23 *At, si os madefiat, &, quæ à pulmone expuũtur, talia sint, qualia esse oportet, sorbitionis quãtitatẽ, ut dicam summatim, augere conuenit. Nempe, quæ citius magisq; madescunt, iudicationis denunciant celeritatem: quæ uero tardius minusq;, tardiorem significant iudicationem.* G

A morborũ siccorum genere ad eos, qui contrario pugnant modo conuersus, deinde memorato citra omnium adiectionem uno, narrationẽ eius commnne omnium eiusdem generis exẽplum ratus, nõ absq; causa obscuritatem fecit. Nempe os madescere, & talia à pulmone exspui, qualia oportet, morbi non simpliciter sunt humidi notæ, qui oĩno in oĩ fit corporis parte, sed cum cuiuspiam eorum, quæ respirationi subseruiunt, instrumentorum affectione. Ob eam rẽ, ut dixi, dictio Hippocratis obscurior est reddita. Sed quod ab eo enunciatur, uerũ oĩno est, q; scilicet, q̃ per sputa, qualia esse oportet, excreta expurgantur, celeriter iudicantur. Contraria uero duorum alterum subeunt: nempe aut in pernitiem, aut in lõgum finiuntur tempus. Ergo, q̃ probe expurgantur, his ptissanã dare oportet, ut roborata uirtus ijs, q̃ per tusses ex pulmone fiũt, humidorum expuitionibus sufficiat. Nempe uerba hæc, qualia esse oportet, coctionis habẽt notas: de quibus absolute diximus tum in ijs quos dę crisibus, tũ illis quos de tẽporibus morborũ fecimus, commentarijs: præterea & in expositione aphorismi illius, ubi Hippocrates, quonam oporteat modo ex apparentibus prænotiones facere, ostendens, sermonis exemplũ pleuritidẽ scripsit hoc pacto: ‖ Veluti in pleuriticis si sputũ inter initia protinus appareat, morbũ breuiat: si uero postea appareat, producit. H

1. Apho. 12. Ext. ord. 5. a

24 *Et hæc quidem per se talia parte plurima existunt. Sed multa quoq; & alia peropportuna, quæ præmonstranda sunt, prætermittuntur, quæ postea dicentur.*

Dixi & ego sermoni huic deesse non pauca, quæ ad distincte definiteq; loquẽdum utilia existunt: de quibus & ipse agere pollicetur. Sed in præsentia de his solum uult intelligere, quę dicta sunt: ea si quidem per se talia sunt, qualia ipse percurrit.

25 *Et q̃to copiosior fuerit expurgatio, tanto plus ad iudicationẽ usq; dare oportet, sed maxime duos ab iudicatione dies, quibus utiq; uel quinto, uel septimo, uel nono fieri debeat morbi iudicatio: quasi dierum tũ paritas, tũ imparitas ꝓpẽdẽda sint. Post hoc aũt mane sorbitionẽ dabis, sero autẽ ad cibaria tete cõferes.* A. li. 4. f. 2. t. c. 101. f 4, 8.

Κρίσιν, id est iudicationem, nunc dixit uel perfectam morbi solutionẽ, uel permutationẽ eã, quæ usq; adeo insignis sit, ut æger periculum omne euaserit. Duos autẽ ab iudicatione iubet adnotari dies, ut & eos, qui diebus tum paribus, tum imparibus fiant, accessionum circuitus obseruemus. Contingit siquidem interdum, ut tanquam soluto exacte morbo ægri confidant, cibenẽ

deinde

A deinde negligentius,& eius,q̃ per circuitum repetat,accessionis occasionẽ p̃beant. Tutum igitur est,etiam si morbus iam uideatur iudicatus,ad duos vsq; dies diligẽtem uictus rationẽ, qua æger usus fuit,seruare.Præteritis aũt ab iudicatione diebus duobus,iam securum est plenius cibare:sic ut neq; mutationem eam,q̃ uniuersim subitoq; fit,efficiamus:sed mane quidẽ sorbitionem demus:postea uerò progrediente die iã,& frumentacea exhibeamus alimenta.Cõstat igit̃ Hippocratem languentibus ipsis,neq; aliud quippiam ante p̃finitum tempus nuper dictũ dare, neq; panem,sed ptissana omnino contentũ.Quod ægrum replẽtis nõ est,sed potius,si quis uitio uertere uoluerit,tenuius,q̃ oportet,cibantis.Verum ita cibare,neq; tenuius iusto est, neq; plenius,q̃ oportet,sed exuperantiarũ exacte est medium,& maxime laudabile.Quòd aũt ita cibare sit mediũ,demonstrat & eorum,qui contraria uitio uertunt,cõtentio.Quo è numero Thessalus eiusq; sequaces,tanq̃ ægros replentem accusant Hippocratẽ : Erasistratus uerò,tanq̃ fame necantem·Nempe,q̃ ab Erasistrato in primo De febribus aduersus Apollonium Dexippumque Hippocratis discipulos dñr,calumniã habent eius, qui per famem fit cruciatus , qui ad Hippocratem magistrũ refertur.Sed sanè Erasistrato ignoscendũ magis,utpote,q̃ uerisimilia dicat:cęteros uerò,q̃ Hippocratem ægros replere eiunt, uiros Thessalo dignos esse est existimandũ : q̃ neq; aliud quippiã scriptorum Hippocratis, neq; quæ de uictus ratione proferuntur,nouerunt.

B

26 *Talia autem magna ex parte prosunt ijs, qui protinus tota utuntur ptissana.*

Siue totã,siue hordeaceam, siue ptissanam simpliciter dixerit, unũ & idẽ ex tribus his significatur uocabulis, ptissanam unoquoq; nõ colatam significante. Nẽpe si à decoctione q̃s ipsam colauerit,deinde cremorem separauerit,dederitq;,is neq; tota,neq; hordeacea,neq; simpliciter dicta,uti ptissana dicetur,sed solo ptissanæ cremore.Rursus aũt imprẽsentia memorabo,qui nã sint,qui ptissana tota ab initio uti debent:breuisq; erit memoratio,nisi segniter desidioseque,q̃ prædicta sunt,audieris.Si ergo,q̃ expuuntur,utilia fuerint,ægerq; neq; medicamento,neq; clysteri egere uideatur,ptissana hunc cibare iubet.Sed rationem consilij adiecit inquiens.

27 *Dolores siquidem pleuriticorum confestim sponte desinunt, ubi aliquid effatu dignum,tum expui, tum expurgari cœperit.Nempe & purgationes longe perfectiores existunt,minusq; purulenti ita fiunt, quàm si quis aliter cibaret.Præterea iudicationes simpliciores facilioresq;, & minus reuersoriæ.*

A.l.3.f.10.t.5. c.1.fol.272.e

Probe autem hęc omnia à ptissana fiunt,tum ꝙ humectet,mediocriterq; incidat,quæ expui debent humida,tum demum,ꝙ uirtutem roboret. C Concurrentibus siquidem utrisq; ocyus expurgantur,qui respirationis instrumẽta infestant humores : quos quidẽ & humectare & secare põt,ptissanæ modo,aqua mulsa,sed uirtuti robur non addit.Contraria aũt pollent facultate, & panis,& chondrus:nempe uirtutem quidẽ roborãt,sed neq; humectãt,neq; secant. Quod neq; alteri cuipiam inest eorum,q̃ medici languentibus dare cõsueuerunt:uerbi gratia,ouis,gallorũ testiculis,alis,piscibus,iuuenibus columbis,& quæcunq; id genus sunt. Quare,qui lenticulã ex aceto cõfectam pleuritico morbo iam declinato,ut nihil aliud, q̃ coctorum expuitionem desideraret,exhibuit,is non immerito languenti ipsi,qui sequenti nocte suffocatus est,mortis causa fuisse est uisus.Verũ lenticulam nemo,q̃ mentis cõpos fuerit,dederit.Quòd si æger aquam mulsam ptissanamq; fastidierit, pisces saxatiles sunt maxime idonei,ex aqua.s.& porro, & anetho, & sale,& modico oleo parati:atq; ex nõ saxatilibus aselli.Sed antea oxymeli p̃pinare oportet: neque n.id stomacho aduersatur,nisi affectis in languente neruis,& in muliere,utero . Quòd si oxymelitis loco medicamẽtum aliud dare uolueris,dabis eam,q̃ ex† marrubio,& iride fit, cõfectionem.Nempe hæc etiam,si per se cum mulsa bibatur,maturat probe, quæ tum in thorace, tum in pulmone sunt superflua,atque ad expuitiones præparat.

† Addit antiquus interpres liquiritiæ radicem marrubio & iridi, particula hæc, non ad totam confectionem, sed ad solam iridem esse conferendam contextus græcus indicare uidetur.

28 *Ptissanam autem ex optimo confectam esse hordeo oportet, atq; quàm probissime coctam, & maxime si non solo uti debeas cremore.*

D Probatissimũ hordeum prius, q̃ experiaris,ex eo solum, ꝙ & plenũ sit, & nihil rugosum in se habeat,iudicabitur.Sed experientia iudicatũ per decoctionem deprehendetur,ubi scilicet plurimũ intumescat:& succũ faciat plurimum:qđ stabile ratũq; uirtutis ipsius est argumẽtum:nẽpe,qđ à plenitudine sumitur,id scientificum nõ est,neq; p̃petuo uerum, quanquam magna ex parte insigne egregiumq;. Ptissanam aũt perpetuo optimã esse iubet : sed maxime si nõ solo uti cremore uelimus,uerũ & ipsa tota.Quare aũt id præcipiat, manifeste declarauit, cum inquit.

29 *Nam præter reliquas ptissanæ uirtutes lubricitas eius, ne hordeum, cum deuoratur, noxam inferat,efficit:neq; enim adhæret,neq; in recto thoracis manet tramite, (ἴξιν eum uocant.)*

Hippocratem ἴξιν magna ex parte quidem εὐθυωρίαν,idest rectum tramitem : interdum autem & φοράν,idest lationem,dicere nõ ignoramus. Quòd autem ptissanæ haustæ per thoracem, tum rectum iter,tum latio ad uentrem vsq;,per stomachũ fiat,liquido constat omnibus, uultq; Hippocrates in ea re nihil ipsi adhærere . Nempe, cum multa in thoracis pulmonisq; affectionibus existit

exiſtit caliditas,quod adhæret,areſcitq;,atq; adeo pertinaciter obſtruit,ut uix abſolui poſſit,id E
ciborum faſtidium quoddam,& ſitim facit.

30 *Lubriciſsima autem eſt,& ab inferenda ſiti maxime aliena,facillime concoquitur, & infirmiſsima exiſtit,ſi optime cocta fuerit:quibus omnibus eſt opus.*

Ptiſſanam ꝓbe coctã nõ lubriciſſimã modo,maximeq; ab inferenda ſiti alienam,& facillime cõcoctionis eſſe aſtruxit,ſed tandẽ infirmiſſimã eſſe adiecit. Ac ꝙ quidẽ maximè lubrica ſit, ſi ꝓbe cocta fuerit,iã antea eſt enunciatũ. Sed,ꝙ ab inferẽda ſiti maxime aliena ſit,hic ꝑꝑ hordei naturã cõtinuo adiicitur,eſt aũt hordeũ temperamẽto frigidũ. Verũ,quo nam pacto ſubſtantiã ipſam,tũ frigidã,tũ calidã iudicare oporteat,inter aĩantia quidẽ in libris De temperamentis diximus:inter ea uerò,q̃ aĩa carent,in iis,quos De ſimpliciũ medicamentorũ uiribus fecimus,cõmẽtariis. Immo & facillimæ ait eſſe cõcoctionis ptiſſanã huiuſmodi,utpote,q̃ diſſoluta ſit, neq; quippiã habeat,quod & durũ ſit, & difficulter cõfici poſſit: atq; flatus expertem iã ꝑꝑ longam cocturã effectã eſſe. Quod uerò in dictionis fine dixit,ptiſſanam ita coctam, infirmiſſimam nominans,ſi nihil de probiſſima ipſius cõcoctione prædixiſſet, promptum eſſet ſermonem Hippocratis ad eam,q̃ in uentre fit,confectionem referendum affirmare:quaſi infirmiſſimam dixiſſet, F
quæ in uentre,& facillime uincatur,& conficiatur,& permutetur. Sed,quoniam id p̃dixit,infirmitatem illam intelligere oportet,ꝙ uel paucam præſtet corpori alimoniam,uel nullam habeat qualitatem uehementem,vt uel neruos, vel mentem feriat, quo modo acetum uinumque.

31 † *Niſi igitur quis,quantum deeſt,contulerit,ut ptiſſanæ ſorbitio ſufficienter paretur, crebrius ſanè detrimentum afferet.*

† Niſi igitur quis cõtulerit, quantum opus eſt, ut ſufficiẽs ſit eiuſmodi ſorbitionis ptiſſanæ modus, crebrius, &c. De exhibendi enim ratione, non de apparatu intelligenda eſſe hæc verba, ex ſequentibus innoteſcit.

Docere incipit hoc in loco,q̃ paulo ante ſe dicturũ promiſit,cum dixit,multa quoq; alia per-opportuna,quæ p̃moſtranda ſunt, prætermittuntur,quæ poſtea dicẽtur. Quòd autem uerbum τιμωρῆσαι,i.conferre,tum apud antiquos,tum apud Hippocratem ipſum ſæpius pro βοηθῆσαι,i.auxiliari dictum ſit,demõſtratum & in aliis libris per eas,quas in ipſos cõfecimus, enarrationes.

32 *Quibus enim cibus ſtatim incluſus,ſiquis non ſubuacuato eo ſorbitionem dederit,dolorem,ſi adeſt, ad augebit:ſi non adeſt,protinus inducet,frequentiorq; reddetur ſpiritus: quod malum eſt. Nempe pulmonem exiccat fatigatq;,tum hypochondrium,tum uentrem imum,tum ſeptum tranſuerſum.*

Cibũ(græce σῖτον)dixit,qđ ab eduliis(hoc eſt ἀπὸ τῶν σιτίων) in inteſtinis ipſis cõtinet̃ excre G
mẽtũ,qđ græci,& σκύβαλον & κόπρον appellãt. Si igit̃ incluſo eo,ideſt ex multo tp̃e haudquaquã eiecto,ptiſſanã q̃s propinauerit,lateri offenſam fieri eſt neceſſe, ꝑꝑ inteſtinorum oppilationẽ, quã ex collecto in ipſis ſtercore flatuq; ꝑꝑ oblatã "ptiſſanam haudquaquã ꝑtranſeunte, & de- A.l.4.f.1.c.2 c.9.fol.421.
mũ ob prauam,q̃ ad affectam partem fit,diſtributionẽ,nacta ſunt. Quo fit,ut exhauſta ptiſſana, neceſſario dolorẽ,ſi lenitus fuerit,adaugeat:&,ſi cõquieuerit,generet. Nempe uapores,flatuoſiq; ſpiritus,& exhalationes ſcybalorũ, cum ad latus ꝑueniunt,dolorẽ ipſi pariunt, adaugẽtq;, ob eas cauſas,& frequentior fiet reſpiratio. Vocauit aũt totam reſpirationem ſpiritum, & in ꝓgnoſtico,& in libris populariter uagãtiũ morborum. Denſata aũt frequẽſq; reddita reſpiratio, reſpiratoriis in organis aſſiduũ ob motũ caliditatem efficit maiorẽ,qua ſiccãtur,tum pulmo,tũ ſeptum tranſuerſum:ſiccanturq; unà,& calfiunt eæ,q̃ tum in hypochondrio,tum in peritonæo exiſtunt animalis partes:oẽs ſiquidẽ in reſpirationibus unà cũ thorace mouent̃. Quod aũt principio dictionis dr̃,Quibus.n.cibus ſtatim incluſus,uocem hãc,ſtatim,ordine hẽt cõmutato:q̃ ſi ſuã peculiaremq; acceperit cõcinnitatẽ cõpoſitionemq;,dictio ita habebit: Niſi præfato ptiſſanaceæ ſorbitionis modo ſuppetias tulerimus,frequentius oriet̃ læſio:ſtatim ſiquidẽ,quibus cibus incluſus eſt,niſi quis prius ſubuacuato eo ſorbitionẽ ita dederit, maximã afferet offenſam. H

33 *Præterea,ſi lateris dolor aſſiduus eſt,calidiſq; fomẽtis nõ remittitur, ſputũq; nõ ꝓcedit, ſed καταγλισχραινόμενον ἀσαπέως,ideſt ſumme citra coctibilitatẽ glutinoſum ſit,niſi quis dolorẽ,vel alui emollitione,uel ſecta uena, ꝓ vtriuſuis exigẽtia,ſoluerit,ptiſſanã aũt ita affectis dederit, p̃cipitẽ aget in mortem.*

Quòd de pleuritide tanquam exemplo agat Hippocrates,memoria non excidat:fieri autem pleuritidem ipſam propter inflammationem eius,q̃ coſtas ſuccingit,membranæ oſtendimus. Si igitur,cum in uigore fuerit inflãmatio,ptiſſanam quis dederit,ægrum grauiter offendet. Vigentis autem inflãmationis notæ ſunt,dolor aſſiduus,& quòd nullo pacto à calidis fomentis remittatur. Continuò autẽ, & alia adiicitur pleuritidis non magnæ modo,uerum & moroſæ,nota,ꝙ ſcilicet ſputum abunde glutinoſum ab euacuatione arceatur,infarctum affectis partibus,& detentum. Nempe hoc uerbũ καταγλισχραίνεσθαι plus aliquid indicat,dictione maximã ſignificante glutinoſitatem,facta præpoſitionis huius κατὰ adiectione. Satis igitur fuerit ex ipſius additamento,quod ita glutinoſum ſit,ab eo,quod concoquitur,diſtinxiſſe. Nempe, quod concoquitur,mediocriter glutinoſum exiſtit,non tamen καταγλισχραίνεται,i.neque extreme,neq; ſumme id habet. Et,ne quis in ea re falleretur, continuo Hippocrates uerbo huic καταγλισχραινόμενον

aduerbium

A aduerbium hoc ἀσαπῶς adſcripſit, quo idẽ cum ἀπέπτως,ideſt incoctibiliter ſignificat. Nempe καταγλισχραινόμενον ἀπέπτως,ideſt citra coctibilitatem glutinoſum,malum eſt. Aegro aũt ita affecto ſiquis ptiſſanã dederit,priusq̃ dolorẽ,uel ſecta uena,uel uẽtris euacuatione ſoluerit,hoĩem perimet.Nempe in p̃ſenti,& tali pleuritide,poſtea q̃ à calidis fomentis non remiſſum eſſe dolorẽ dixit,ſtatim duo alia hẽt aduerſus dolorem remedia,ſanguinis miſſionem,ſ.& purgationem. Nempe eorum,q̃ ex opio,hyoſcyamo,& mandragora cõficiuntur,medicamentorum uſus,doloroſam pleuritidis affectionem non ſanat,ſed ſenſum tollit enecatq;. Nunc ergo ſectionis uenæ meminit ſimpliciter,& purgationis.Sed deinceps ſuper utriuſq; uſu diſtinguetur.

34 *Ob has igitur προφάσιας.i.cauſas,atq; ob alias ſimiles adhuc magis, qui tota utuntur ptiſſana,ſeptimo die,uel celerius moriuntur:alij quidem mente læſi,alij verò ob orthopnœam ſtertoremq́; præfocati.*

Quòd ſæpius appellet cauſas προφάσεις, demonſtratum quidẽ in ijs, quas in alios libro parauimus,enarrationibus.Sed,quas nam alias p̃ter dictas unà celeriorem inferre mortẽ dicat, adijcere ſermoni oportet.Nunc ſiquidẽ ſumptionẽ ptiſſanæ,prius q̃ ſoluatur dolor,recenſuit, ſputiq;, ob frequentem reſpirationem, glutinoſitatẽ,ob quam & ſuffocantur.Sed lædi quoq; *affe

B rit,ſi prius(ut ſuppoſuit)q̃ uacuati ſint,uinum ſumpſerint,aquam item mulſam,& oxymeli.Nẽpe de alijs omnibus,neq; idiotis ipſis non conſtat.Non abs re igitur ait alios mente læſos mori. Id enim contingere natum eſt,ſi uinum,uinoſaq; intempeſtiue ſumpſerint.

35 *Non perperam autem hos antiqui ſideratos eſſe exiſtimauerunt,tum maxime ob id:tum non minime,quòd mortuis latus liuidum plagæ ſimile uideretur.*

Veteres talis prehendit opinio,tum propter necis celeritatem,tum q̃ nonnullorum latus affectum liuore uideretur,ubi ſcilicet inflammationis erat radix.Sanguine etenim in latus ob dolorem perueniente,quicquid in cute diuiſum ſolutumque eſt,id in morte refrigeratum nigrorẽ contraxit,ſimiliter illis,qui ita ex plaga affecti ſunt.

36 *Rei huius cauſa eſt,quoniam prius,q̃ dolor ſoluatur,pereunt. Celeres ſiquidem ſiunt reſpirationes.*

Quòd autem hoc reſpirent pacto,deinceps ipſe oſtendit,inquiens.

37 *A multo autem frequentiq́; ſpiritu,vt iam dictum eſt,ſumme tum viſcoſum,tum incoctum, effe-*

C *ctum ſputum,fieri egreſſum prohibet.*

Quod prius ἀσαπὲς dixit,nunc ἄπεπτον,ideſt incoctum,dicit:fidemque facit,q̃ & probe tunc uocis tranſpoſitionem fecimus.

38 *Nempe et ſputũ,qđ intus retinetur,p̃hibet ſpiritus ad interna lationẽ,cogitq́; ipſum celeriter egredi.*

Nõ oĩs ſpũs in hmõi affectionib9 ad interna ferri p̃hibet.Nẽpe,ſi id fieret,hoĩem,p̃tinus mori eſſet neceſſe,nõ ſecus,q̃ iis accidit,q̃ ſtrãgulant.Verũ,qđ uſui reſpirationis cõferat,intro ferri p̃hibet:quapropter ad tẽpus aliquod ſufficiunt, ſed tractu t̃pis aucta indigentia moriuntur.

39 *Et ita aduerſus malum ſibi inuicem opitulantur. Nempe retentum ſputum frequentem ſpiritum reddit:qui frequens effectus ſputum agglutinat,atque expui prohibet.*

Quòd uerbo hoc τιμωρεῖν pro opitulari,tum antiqui alij,tum Hippocrates uſi ſint ſæpius,ante dictũ eſt:& nunc ſanè συντιμωρεῖν ἀλλήλοις εἰς τὸ κακὸν dixit, pro συμπράττειν καὶ λυσιτελεῖν,id eſt opitulari,& prodeſſe.Atq;,quo nam modo ſibi inuicem opitulentur proſintq;, perſpicue quidẽ

A.l.3.f.10.t.4 ipſe oſtendit,ſed & à nobis dicetur. Sputum"in bronchiis pulmonis tenaciter adhærens,tranſi-

..1.f.268.g D tui ſpiritus anguſtiam parit:atq; ob eam anguſtiam minus ægri inſpirant.Quo autem minus inſpirant, eo magis inexpletam reddunt reſpirationis neceſſitatem : atq; ob id citius à priore inſpiratione ad ſecundam properant:quod frequentem ſpiritum uocant.

40 *Præhendunt autem hæc,non ſolum ſi ptiſſana intempeſtiue utantur,uerum,& multo magis ſi quippiam aliud,quod ptiſſana deterius ſit,uel ederint,uel biberint.*

Iam rei huius paulo ante mentio habita eſt,quando dixit,Ob has igitur cauſas,atq; ob alias ſimiles magis. Immo eo in loco de uino,aqua mulſa,& oxymelite mentionem fecimus:hic autem & alia intelligere eſt opus,quæ ita affectis non aliter pleriq; medici exhibent : quæ etiam, quàm aqua mulſa,uinum,& oxymeli,nocent magis.

41 *Bene igitur,ut plurimum ſimilia ſunt auxilia,tũ ijs,qui tota utuntur ptiſſana,tum ijs,qui cremore ipſius:uerum,qui neutro horum,ſed potione ſola utuntur,his interdum diuerſimode auxiliandum eſt.*

Auxilia,inquit,ſimilia ſunt & ijs, qui ptiſſana,& ijs,qui cremore ipſius utuntur. Sed,qui potione duntaxat utuntur,his interdum diuerſimode opitulari oportet.Sed,qualis nam ſit huiuſmodi diuerſitas,in ſequentibus perdocet.

42 *Verum omnia hæc ad hunc modum facere oportet. Si nuper pasto cuipiam, & alui oneribus nondũ expurgato, febris, uel cum dolore, uel sine dolore inceperit, à sorbitione tantisper est temperandum, donec cibum ad infernam intestini partem descendisse coniectum fuerit.* E

Sermonem lacerum frustatimq; sectum, neq; cõtinenter, & cõuenienti digestum ordine, fecisse se se deprehendit Hippocrates: quapropter resumẽs ipsum, ad accõmodum perducit principiũ. Hoc aũt ideo ipsi accidit, ꝙ quæstionẽ super medicorum cõtrouersia soluere conatus, in ea solutione de rationibus curatoriis mentionẽ fecit: qui sanè re intellecta, atq; his quidẽ ꝑmutatis, sermonẽ ab initio aliter percurrere debuit. Nẽpe & ita mihi aliqñ fœlicius contingere est uisum, utpote qui ijs, q̃ ante scripta fuerant, permutatis, alio de ipsis scripserim modo. Sed, quònam pacto, & quæstionẽ ab ipso propositã soluere, & sermoni ordinem dare debuit, ijs exponã ego, qui talia interpretari exponiq; desiderant, uiamq; dilucidabo. Iam ergo aĩum conuerte, sermonẽ ab initio auditurus. Quare cõtingit, ut interdũ prestantes medici de curatione diffideãt? ꝙ scilicet in nonnullis expertum, conuenire oĩbus putauerunt. Sic sanè & in uictus ratione in morbis acutis fuerunt cõtrouersi, alij quidẽ ægros ad iudicationẽ usq; ptissanæ cremore seruantes, alij ptissanam ipsam exhibentes, alij aũt neutrum horum administrantes: ex parte aũt uerũ quidem dixerunt oẽs, sed ex parte falsi circumuẽtiq; sunt. Nẽpe quidam ex eis, qui acute ægrotant, ptissana indigẽt, alij cremore, alij horũ neutro ad iudicationẽ usq;: uerum claritatis gratia de acuto morbo uno, tanq̃ exemplo, sermonem faciã. Proponatur igitur pleuritidis curatio tradẽda. Si lãguẽti nõ multo ante tẽpore cibato, neq; uẽtris oneribus expurgato, febris inceperit, sorbitionẽ huic nõ dabis, donec, q̃ administrata est alimonia, penetratis plurimis intestinis, ad vltima usq; eorũ ꝑuenisse uidebitur. Principium huiusmodi ubi quispiã sermoni fecerit, atque deinceps omnia proprio dotauerit ordine, doctrinam in his haudquaquam obscuram pariet. F

43 *Vbi autem dolor aliquis vexauerit, oxymeli bibendum dabis: hyeme calidum, æstate frigidum. Quòd si multa sitis fuerit, melicrato vtendum, & aqua.*

a † Siticuloso existẽte ægro, alioqui oxymeli admodũ multũ deuitãs, quapropter cõsequenter, tum melicrati, tum aquæ mentionẽ fecit. ℥ Nempe, quantũ ad morbum spectat, oxymelite magis est utendum: uerũ, si æger accepto multo oxymelite adhuc sitiuerit, melicratum insuper dare oportet. Quòd si & ab hoc sitiuerit, aqua offerenda est: nempe aqua per se pota culpa non caret. Causas uerò, ob quas aqua pota culpetur, in sequentibus in ea libri parte, q̃ de uirtutibus ipsius agit, ꝑdisces. Nunc aũt, qđ ꝑsenti apposuit orationi, considerabimus, qua. s. præcipit oxymelite utendũ hyeme quidem calido, æstate uerò frigido. Nempe id ad eam, q̃ in acutis morbis b † magno est adiumento, ℥nos hortatur gelidæ aquæ potionem: quam oĩno ꝑtermisisse uidetur Hippocrates, atq; ob eã rem à quopiã culpari posset: res etenim doceri, nõ negligenter incurioseq; narrari debuit. Quã ergo opinionem habuit de aquę frigidę potione, ex hoc sermone intelligi põt. Nẽpe, si Hippocrates sitientibus oxymeli frigidũ aliqñ exhibeat, ꝙ & aquam daturus sit, est manifestum. Quamuis siquidẽ non prorsus de frigidæ potione id præceperit, uerũtamen dogmata sequitur ipsius: utpote, q̃ febrẽ ex natiuo calore ignescẽte suscitari existimet, atq; cõtraria cõtrariorum esse remedia. Cum aũt ignis (græce πῦρ) tũ calidus, tũ siccus sit, atq; ob id ẽt febris (græce πυρετός,) sanè aqua febris naturæ aduersissima est, corpus tum refrigerãs, tũ humectãs. Et sanè ab ea, si tẽpestiue detur, febres protinus extingui vñr. Dictũ sanè abunde in libris methodi medendi: sed & nũc rei summa dicetur. Cũ ergo febris fuerit, cõstante uirtute, tunc nõ solum nõ offendes dans frigidam, uerũ & iuuabis abunde. Potio aũt frigidæ huiusmodi tãta sit, quantũ frigidæ aquæ æger c *inspirãdo haurire possit. Oxymelitis uerò exiguum datur, neq; singulis oblationibus d † plus dimidio: ℥ in hoc ergo exhibitionis scopus est dissimilis. Nempe ad febris extinctionem frigida affatim, atq; ad laborantis usq; satietatẽ bibitur: q̃ enim ita bibitur aqua, sanationis gratia bibitur. Oxymeli uerò æstate datur frigidũ, ne laborãtis adaugeat sitim: immo ut aduersus ẽt contrarium cõferre possit. Ob eas ẽt causas frigidum oxymeli ante morbi coctionẽ dari iubet: quasi frigidam aquã ad satietatem usq; in eiusmodi affectione dare æstate haudquaquã debeamus. Densat siquidem inflammationẽ, si ex ea febrierint, crudos refrigeratione e *reddit humores, ubi ex ipsis morbũ contraxerint: f † sed ab oxymelite reducũtur, ꝙ secandi uim habeat. Nempe quod secat penetratq;, id spissanti cogentiq; corpora est contrarium. G H

44 *Postea, si dolor quispiam, uel periculum comparuerit, sorbitionem dare oportet, neq; multam, neq; crassam: sed post septimam ℥uel nonam, ℥ si validus sit.*

Qui Hippocratem ægros ἐμπιπλᾶν, id est replere dixerunt, (ita enim uerbo sunt usi) dictionẽ hanc prætermittere mihi uidentur: ut, qui fame necare ipsum dicunt, solam hanc legisse apparent. Quòd si utrique animaduertissent, eorumque, quæ ab ipso bene enarrata sunt, meminissent, quo nam scilicet pacto naturæ inter se ualde differant, forsan eos cõtraria Hippocrati imponere puduisset, & potissimum si reliqua animo uolutassent, quæ ipse demonstrauit, regiones à regionibus

A † Antiqua tralatio hoc in loco habet, Nõ est vsus eius in hydromelle in eo, qui ex infirmis hẽt sitim, ut non abscindat sitim eius, sed ut faciat eum cauere ab usu secaniabin plus: propter hanc ergo causam dixit aquam, postquã dixerat hydromel.

B * ἀγονιστικῶς γινομένην. uide in lib. de marcore. c. 8.

C * ἀναπνευστὶ.

D † Al. oxybaphum. Antiqua tralatio habet, plus unciis quatuor, & semis.

E * Al. φυλάξει, i. seruat.

F † Hæc addi debent ex antiquis cod. græcis. Sed tunc oxymelitis parum dam⁹, tanq̃ in uentriculo prius sit euasurũ tepidũ, quã ei⁹ frigiditas ad costã usq; distribuatur, ꝙ si qđ exiguũ fuerit ẽt distributũ, illud ab ipso oxymelite corrigetur, ut quod secandi uim, &c. & ita uetus tralatio.

A à regionibus magnopere differre ostendens,& anni tẽpora ab anni tẽporibus,& ætates ab ętatibus,& cõsuetudines à cõsuetudinibus , & proprios peculiaresq; languẽti unicuiq; ante morbum uictus.Si ergo in omnibus,quæ dicta sunt,contrario habentes modo inter se comparaueris,maximas in uictus ratione cõperies differentias. Quas ubi è regione inter se ordinaueris,iã & hoc pacto, q̃ multas consistere in medio exacte uidebis. Sed de huiusmodi differentiis dictũ quidem absolute in libris methodi medendi, dicetur quoque & nunc rei summa. Statue igitur quempiam natura siccum quidem corporis habitu,superficie autem densum,latis uenis,uirtute uitali ualida,cibisq; non multis assuetum,ægrotare hyeme non admodum frigida, in loco tali,atque prius,q̃ ægrotaret,ocio deditum,insatiabiliterq; † ciborum uarietate abusum : præterea,& os uentris ualidum sit,quod & stomachum quidam appellant.Sit autem & alter cõtrario affectus modo,humidus quidem,& mollis,& uirtute uitali imbecilla,& qui plures cibos ingerere consueuit:ægroterq; æstatis tempore æstuoso,regione huiusmodi:statuamusque hominem, antequam ægrotaret,tum curis,tum assiduis necessitatibus fatigatum,pauca præter consuetudinẽ edisse,& oleracea,& quæ haudquaquam nutriunt:uentris item os non ualidum, sed natura imbecillũ habere:atque his ita habentibus uterq; eodem,si uolueris,morbo infestetur,ea scilicet,

B quam Hippocrates ueluti exemplum hoc in loco cõstituit,pleuritide.An ne una tibi uictus ratio in utroq; definienda uidetur?An posterior à prima die alendus:prior uerò potu solo ad septimam usq; gubernandus, ubi morbum non longius protractũrum sese speraueris? Ego sanè, qui longa experiẽtia utrunq; probauerim,optimam ita fore uictus formam assero. Nam,si uice uersa feceris,priorem scilicet à principio nutrire aggressus,posteriorem uerò ad septimũ usque fine cibo seruare uolueris,trucidabis sanè ante quartum diem utrunq;:nempe alterum citissime ꝑfocando,alterius uerò uires prosternendo.Cęterum adiice,si uelis,ætatem utriq; contrariam, priorem quadragenarium cõstituens,posteriorem puerum: nã hoc pacto citius adhuc ad mortem uterq; properabit. Sed sanè omnia hæc,q̃ nunc dicta sunt,ad unum reducuntur scopum, q uno uerbo ab Hippocrate est declaratus. Quid enim ait? Sorbitionem dare oportet post septimam,si ualidus fuerit.Verbum siquidem unum est:sed ex omnibus,quæ nuper dicta sunt,inuenitur.†Si enim ualidus ad septimum usque diẽ fuerit,oxymel & melicratum,& aquam dare satis erit: ꝓ quæ,ut dixi,omnia tum liberabitur,tum sanabitur.Quasi sanè ex ipsis alia quidem ꝓ̃stò sint,alia uerò non, quorũ uires si uice uersa cõparaueris, quot diebus sufficere ex tali uictus specie æger possit,deprehendes. Verum hæc nostris in tractationibus demonstrata sunt,quas si

C legisti,memoriæ mandes,oportet:si non legisti,in eas te prius transfer,si sententiæ Hippocratis ueritatem cognoscere uolueris. Omnia siquidem in operibus oĩbus dicta sunt à nobis,qui uerissima Hippocratis dogmata sequimur.Sed,cum fieri non possit, ut homo unus conuenientem methodum,& singularia,q̃ in ea sunt,omnia doceat, neque ideo ab Hippocrate singularia omnia auditurum te existimaueris.At potius culpa eos,qui,cum ea,q̃ ab Hippocrate bene præcepta sunt,elaborare,& conficere deberent,laudis appetentia ducti sectam aliam cõstituunt. Verum nos,qui ueritatem honoramus,laudamus Hippocratem cum in cęteris omnibus,tum ꝙ in unoquoque opere proprium scopum ita docuerit, ut huic attentus omnino quispiam definitã certamque inuentionis auxiliorum habeat uiam.Sic sanè,& cibandi scopum unum communẽ prorsus,tum sanis,tum languentibus esse demonstrauimus.Is autem facultatis uitalis custodia est,quam nunc manifeste explicuit,cum dixit,si ualidus fuerit.Ob eandem sanè facultatem sani edimus,& bibimus,aliaq; omnia uitæ munia exequimur:propter hanc eandem, & ægrotantes ad cibos potusq; procedimus. Nempe morbus suæ affectionis indicat auxilia, phlebotomiam uidelicet,clysma,cataplasma,purgationẽ,oxymeli, aquam mulsam, atq; aliorũ unum quodq;: uirtutis uerò custodia solam indicat alimoniam. Si igitur morbosam affectionem nullo pacto

D offenderet alimonia,nos uirtuti soli attendẽtes,ægros,ut sanos,aleremus: sed,quoniam sæpius noxam,uti ostendimus,affert,ob id morbi affectionem,non tanquam cibi indicatricem,sed tãquam prohibitricem contemplamur. Vbi ergo non prohibuerit, facultasque præceperit, tunc nutrimus. Nunquam enim cibus morbosam affectionem sua ratione iuuabit. Id sanè dixi,quoniam sæpius materia una uim, tum cibi, tum medicamenti obtinet,ut ptissana. Nempe, quòd uirtutem roboret, id ea efficere tanquam alimentum nata est:sed, quoniam & secat, & humectat,quæ expui oportet,ideo medicamenti obtinet rationem. Chondrus ergo pleuritico cibus tantum existit: oxymeli uerò medicamentum. Sed utrorumque facultatem ptissana obtinet, usumque languentibus ipsis exhibet:sed ingeritur uirium quidem conseruandarum gratia,tanquam alimentum:ut uero soluatur morbus,tanquam medicamentum.Cũ igitur uirtus ad morbi usq; iudicationem,sine ptissanæ sorbitione suffecerit,oxymeli,& aqua mulsa satis sunt:oxymeli quidem uim medicamenti solã habens,aquaº mulsa uerò cibi pauci, & imbecilli.Si igitur iudicationem septima die citius futuram speraueris, ut uerbi gratia circa quartam,uel quintã, ægros sanè multos sufficere citra ptissanæ sorbitionem posse comperies : ꝙ si ad septimam usq; protrahatur, paucos omnino: suntque,qui & uirtutem habent ualentem,corporisquẽ habitũ, tum durum,tum ægre transpirabilem,succosque,uel crassos,uel uiscosos, atque si ambiens aer

†In A.C.Gręc. legitur, πολυτρόφοις ἐδέσμασι, i. cibis multi nutrimenti.

†Ex antiq. græc. cod. & tralatione ueteri, ita legi põt. Si.n. ualeat ad septimã usq; perdurare, diæta utens ex oxymelite, & melicrato, & aqua, ex iis omnibus, quę dixi, inueniri, ac cognosci poterit: quoniã, si alia quidẽ præsto sint, alia uerò absint, uires præsentiũ cũ absentiũ uiribus comparando, quot diebus &c.

A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 8. t. 419. g

calidus non fuerit. Nempe, si nihil è nostro efflueret corpore, alimento opus non esset: sed, qm̃ E
effluit, ideo huius proportione cibi quantitatẽ definimus. Quibus igitur per cuticulares meatus
parum exhalat, fieri potest, ut his summã consulamus inediam, & magis, ubi uirtutem ab initio
ualidam habuerint: quasi ualociter laboret, quæ imbecilla, ueluti senum, fuerit, & si corpus pa-
rũ exhalauerit. Quapropter & paulo ante quadragenarij meminimus, & non septuagenarij.

45 *At, si nuper cibato cibus prior non descenderit, virtusq; valida fuerit, & floruerit ætas, subluere oportet: si uerò virtus imbecilla fuerit, glande est utendum, nisi aluus sua sponte probe deiecerit.* A.l.5.f.1.t.1 c.8.t.419.f

Rursus & hoc in loco remediorũ indicationẽ ab affectu corporis accepit, simulq; uirtutem
cõsiderauit, neq; tanquã remediorum usum aliquando indicantem, sed tanquam cõtrario indi
cantẽ modo, interdum autem & prohibentẽ. Non enim, q̃ æger ualida sit uirtute, ob id clysma
te est opus, sed clysmatis indicatio ex uentris desumitur affectu. Si uerò uirtus ualida fuerit, ua-
cuationi non reclamat: q̃, si imbecilla est, uacuationẽ ipsam inhibet. Sed rursus ad Hippocratis
cõsuetudinẽ conuerte aĩum, qui in talibus aliquando de sola uirtute mentionem facit, sicut in
antedicta uidere est dictione, interdum aũt adiicit ætatẽ. Præcipuus siquidem est uirtutis sco- F
pus: sed ad notitiã eius confert ẽt ętatis cognitio, cito quidẽ in pueris laborante ꝑ ꝑ copiam ef-
fluuij uirtute, in ætate uerò florentibus abunde sufficiente. Cæterũ, quo modo in pueris, corpo-
ris substãtia, tũ mollis, tum humida ꝑcipua exolutionis uirium causa efficitur, sic & in regioni-
bus, & anni tẽporibus res hẽt: nempe horum caliditas uelociter cõfestimq; uirtutẽ vacuationis
quantitate soluit. Iure igitur Hippocrates ex uirtute interdũ sola distinctionum huiusmodi do-
ctrinã efficit: interdum & quippiam ex aliis adiicit, unà cum ipsis, & cætera commemorans.

46 *Tempus autem dandæ sorbitionis, tum per initia, tum per omnem morbi decursum, hoc maxime seruare oportet. Nam, si pedes frigidi fuerint, non à sorbitione modo, uerum quoque & maxime à potu temperandum: at, cum caliditas ad pedes descenderit, tunc dare expedit. Sanè tempus ualere admodum putandum cum in morbis omnibus, tum præcipue in acutis, & potissimum quibus febris uehementior suberit, periculumq; summum.*

Quo modo dixi, unũ quidem esse alimoniæ scopũ custodiam uirtutis, necessario autem simul
morbi affectionem contemplandam esse, ita cibi offerendi tempus ex morbo non prohibente G
inuenitur. Quantum siquidẽ ex primo uirtutis scopo est, interdum & per accessionum initia ali
moniæ existit necessitas: sicuti & in sanis, ubi primũ in naturalibus euacuationibus quis eò de-
uenerit, ut propè laborare incipiat, refocillatione est sibi opus. Sed, qm̃ in accessionum, tũ prin-
cipiis, tum incrementis ingesta alimonia lędere admodũ nata sit, ob id differimus ipsius exhibi
tionem, quanquã corpus ipsum iam iam indigere uideatur. Quod nam igitur optimum languẽ-
tibus ipsis dandæ alimoniæ tẽpus? Sanè, cum moderatissime habuerint, tũ thorax, tum uenter:
deterrimũ uerò, cum ea deterrime habuerint. Deterrime aũt hñt in accessionum principiis: mo
deratissimè uerò in declinationibus. Constat igitur optimum cibi ministrandi tempus in ægro-
tantiũ declinationibus esse. Accessionis aũt principium fit calore omni toto ex corpore ad cor
thoracemq; cõcurrente: Incrementũ, cũ paulatim ad extremas corporis partes sese expandit:
Status, cũ ex æquo corpus totũ occupat. Verũ declinatio cõtrarium principio modum hẽt, ꝑ- A.l.4.f.1.t.1 c.3.fo.411.f
spirante.s.caliditate, atq; medium corporis relinquente, qđ uno ostendit uerbo inquiens, Cum
ad pedes calor descenderit. Neq; enim idem est calidos ex frigidis fieri pedes, & caliditatem in
eos descendere: nam descendere cõmutationem caliditatis ex alia parte in aliã manifestat. Fieri
aũt potest, ut pedes calfiãt manente in corporis medio caliditate, quod in uigore ipso cõtingit. H

47 *In primis autem, & maxime cremore, deinde ptissana vteris, præscriptis coniecturis diligenter attentus.*

Posteaquam Hippocrates ꝑdixit, quando potu solo regere ægrotantes oporteat, & quando
ptissana, nunc, quando cremore solo, & quando ptissana ipsa utendum sit, distinguit breui qui-
dem, & conspicua distinctione. Nempe ad coniecturas, quas recensuit, animũ conuertens, quis
nam ex languentibus ptissana uti possit, comperies: sic tñ, ut à cremore ipso exorsus ad ipsam
sensim paulatimq; te transferas. Dico aũt sensim paulatimq;, ut primum quidem solo vtaris cre
more: deinde cremoris quidẽ plus exhibeas, ptissanæ autem exiguum: deinceps æqualiter utrũ
que, mox ptissanæ plus, atque tandem eam solam: sciens ptissanam ipsam ad corporis nutrimen
tum uirtutisq; robur exuberare, cremorem autem ad concoctionem confectionemque facilem
esse. Cum igitur morbi conditionem uirtutisque robur uergere ad melius uideris, auge & tu
ptissanæ oblationem.

GALENI

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS SECVNDVS

ARGVMENTVM

Exemplo doloris lateris agit de ui, ac usu fomentorum, deinde de repentina tum in victu, tum in reliquis rebus mutatione, fuse lateq; pertractat.

LAteris autem dolorem, siue is per exordia fiat, siue postea, tentare calidis quidem fomentis primum dissoluere, non abs re existit.

B Quod à me sæpius est enunciatum, ad memoriã, & nunc id reuocare est melius. Nempe, ꝙ explanatio fit in dictionibus, q̃ obscuritatem habeant: neque tamen expositores id tantummodo in commentariis faciunt, uerũ quoq; & ea, quæ dicuntur in libris, in quos commentaria parant, astruunt, & demonstrant. Ob hunc igitur morem cogor ego, & illis cõsentire, quos non probo, atque sæpe numero ad ea, quæ explicatione egent, sententiam meam prodere, & efferre. Neque tamen eorum, quæ in huiusmodi commentariis uera mihi apparent, demonstrationes scribo, utpote qui de his peculiariter in eorum vnoquoque scripserim: sed solas earum, quæ cæteris in tractationibus demonstratæ sunt, rerum summas ad memoriam reuoco: quod & hoc loco in dolore sum facturus. De doloris ergo generatione diximus quidem libro De elementis secundum Hippocratis mentem: diximus ẽt & in libris, quos de symptomatum causis fecimus: ꝙ dolor in sensilibus fiat corporibus, mutationem subitã in id quod præter naturam est suscipientibus: & ꝙ duplex est hæc mutatio, aliàs quidem, dum ipsa tum subito simulq; secundum qualitatem alterantur: aliàs verò, dum continuitas soluitur. Alterantur autem subito simulque ab efficientibus qualitatibus, cum & calfiunt, & refrigerantur, & siccantur, & humectantur: cor-
C rumpitur autem eorum continuitas, ubi illa uehementer, uel distenduntur, uel comprimuntur. Ad hũc igitur modum, & dolor lateris fit in pleuriticis affectibus, de quibus agit Hippocrates, dum q̃ illis in locis est phlegmone, tum multitudine caliditatis præter naturam, particulas ꝑ distemperantiam contristat, tum ẽt repletione corpora phlegmone laborantia distendit. Primo ergo auxilio si dolor is, uel sanari, uel mitigari fomentis calidis possit, tentandũ præcipit Hippocrates. Nempe fomenta calida cutim ipsam ad perspirationes rariorem efficere, phlegmonesq; sanguinem, tum tenuare, tũ per halitum digerere, consueuerunt. Quæ si facta fuerint, non* solũ sanguinis aliquid euacuabitur, uerum quoque & affectæ, quæ minus distenduntur, partes mitius exinde, & mansuetius dolebunt. At, cum sanguis in phlegmone non diminuitur, uel etiam spiritus vaporosus ex calore generatur, tunc dolorem augeri contingit. Sanguis aũt non diminuitur propter eam, quæ in toto corpore est, humorum redundantiam. Nã pars, quæ calore afficitur, plus trahit, q̃ euaporet: nempe, quæ calfaciunt, suapte natura hæc, ut, quod uicinis continetur partibus, digerunt, sic, & quod redundat, ex propinquis trahunt. Cum igitur fomenta calida dolorem non soluerint, corpus totum⸗insigni⸗aliqua uacuatione præuacuabis. Vacuatio autem insignis in morbis acutis, aut per uentrem, aut per uenæ sectionem fit. Quarum alteram assumi præcipit Hippocrates, scoposq; eius, quæ præsidio magis esse possit, edocet. Summa ergo præsentis narrationis hæc est: uerum, quæ particulatim ab eo dicuntur, & quæ multis obscura, existunt, in sequentibus explanabo. Multis dixi, quoniam iis, qui sese in dictionibus antiquis
D intelligendis exercuerunt, pauca omnino obscura sunt. At in hisce commentariis intentionem non eò tantum dirigimus.

A.l.3.f.10.t.5 2.fol.272.g

A.l.1.f.4.c.30 fol.84.c

2 *Fomentorum autem calidorum probatissimum est aqua* calida, vel in vtre, vel in vesica, vel in vasculo, aut æneo, aut testaceo posita.*

Θερμάσματα, i. fomenta calida, proculdubio uocat, quæ corpus quouis modo calfaciunt. Quorum alia prorsus humida, alia sicca, & alia ex utrisque mista: mordẽtia præterea alia, & alia mordendi facultate carẽtia, & ex ijs cõmista tertia. Primum igitur horum genus, cuius in dictione meminit, morsu caret, atq; humidum existit. Secundũ ex utrisq; sicco, & humido, mordenti, & morsu priuato, commistum est. Tertium aũt siccum quidẽ, sed uel mordens, uel morsu carens, quòd si, & affectiones, quæ unoquoque dictorum generum egent, recensuisset, orationem pro-

fecto suã tãto ꝑfectiorem melioremq;,quãto & legentibus ipsis utiliorem,fecisset. Sed ꝗa nõ recensuit,ꝑpterea neq; id recẽsere necessariũ erit nobis, ꝗ doctrinam alterius explanamus, non nr̃am ꝑsequimur.At uerò,qm̃ partes meæ sunt cõtra,q̃ expositores cæteri,agere (nẽpe illi suis in enarrationibus sophisticas,q̃ discentes ipsos ad finẽ artis nullo pacto iuuare possint,superseminãt q̃stiones:ego aũt semper.q̃ commodissima sunt,prosequi molior) ob id, & nũc doctrinæ Hippocratis p̃termissa quidẽ ab eo,sed q̃ toti s̃n̄iæ dogmatisq;,atq; uniuersalibus p̃ceptis quodã accedunt cõsequio,adiicere nõ cunctabor.Qua nã igitur ratione fotus(græce πυρία) omnis doloribus sæpiuscule adiumento sit,prius dictũ est.Dictum quoq; & de illis est doloribus,qui à fotu nullo pacto,nisi prius uacuato uniuerso corpore,iuuant.Verum,cũ hęc fotibus oĩbus cõia sint,humidi quidẽ phlegmonis iis,q̃ à biliosiore succo factæ sunt,opitulantur:sicci uerò iis, q̃ à tenui aquosoq; sanguine exortæ sunt. Perpetuo siquidẽ cõtraria contrariorũ esse remedia meminisse oportet.Hoc igitur scopo,fotus morsu carẽtes aduersus mordẽtes succos prosunt: mordẽtes uerò,ꝗ tenuent,contra crassos uiscososq; ualẽt humores.Eam ob rẽ quis nam in ea, quæ phlegmone obsidetur,parte euincat humor,obseruabis,ab iis,q̃ retuli,auspicatus,ętate.s.laborãtis,naturali tẽperatura,anni tẽporibus,locis,& uita antecedente: &,si phlegmone uideatur, ex iis,q̃ ipsi,tũ in colore,tũ in magnitudine,tum in duritie,tũ in mollitie cõtigerunt:&,si pleuritidẽ,vel peripneumoniã curaueris,ex iis,q̃ spuendo excernuntur.Verũ,cum p̃fata oĩs dignotio cõiecturalis sit, & nõ scientifica, non certa cõpertaq;, p̃sertim ubi in corporis imo sita sit,q̃ dolore afficitur particula,ab iis inchoare te oportet,q̃,ꝗ cætera,magis auxilio esse tibi uidebũtur.Quòd si nihil p̃sidij tuleris,ad alia ẽt te transferre cõueniet.Dolore aũt nõ sedato, ad totius corporis accede euacuationẽ. Vr̃ ergo Hippocrates ab eo incepisse fotu,qui periculo omni uacat:is aũt est,qui minime mordet,humidusq; existit,Nempe,tametsi nihil aduersus malũ fecerit,non tñ magnum,& insigne afferet detrimentum. Cæterum fotus,qui ex aceto, uel orobo, vel sale fiunt,nisi propriam conuenientemq; consequantur affectionem, nõ solum nõ salutares erunt,uerum quoq;,& malum augebunt, utpote qui fortem efficacemq; habeant facultatem. E F A.l.4.f10.r. c.3.f.273.e

3 *Verum prius molle quippiam lateri,ut & mitior,& iucundior fotus fiat, supponere oportet.*

Postea quàm in utre,uel uesica,uel uasculo,aut æneo,aut testaceo, positã aquã lateri adhiberi p̃cepit,hac in dictione prius molle aliquid supponi ijs,q̃ lateri,tum quadrare,tũ cohærere debeant, ut nullo pacto angat,prorsusq iucunda sit eorũ,q̃ exhibentur,applicatio, p̃cipit Hippocrates:Cuiusmodi fuerit lana mollis,uel linteum multiplex,uel quippiam eorum,q̃ tum tenera tum mollia existunt.Sed paulo post de eo,qui per spongiam fit,fotu agens,nihil supponi iubet. G

4 *Vtilis aũt & spongiæ mollis magnæq;,atq; ex aqua calida expressæ applicatio.Sed fomentum linteo uestiendum,ut uis eius plusculo sufficiat tempore permaneatq;:atq; simul ne halitus ad laborantis spiritum feratur:nisi forsan,& id prodesse aliquando uideatur,nempe interdum prodest.* A.ibidem.e

Cætera quidẽ,q̃ in dictione cõtinentur:liquida manifestaq; existũt:sed de halitu est discutiẽdũ:ꝗ multum,& lædit,& cõtristat,non spirãdi difficultatẽ caloris incremẽto solũ proritãs, sed pulmonis angustiã,qua,ob replentem,qui humidus est,halitũ afficit.Solis igitur laterum doloribus,tũ siccis,tum quibus nihil expuitur,idonea est halitus inspiratio,plus auxilij,q̃ noxæ,afferens.Hoc igitur in loco scriptũ est primum fotus genus.Mox ad secundũ sese cõferens inquit.

5 *Præterea,et hordeũ,& eruũ in aceto ita diluto,ut paulo acidius sit,quàm ut quis bibere possit,madefacta perfusaq; & feruefacta,atq; in sacculos coniecta lateri apponuntur: atq; ad hunc modum furfur.* H A.l.1.fol 4.c 30.fol.84.d

Hordeũ eruumq; non semina,q̃ integra sint,ex aceto,& aqua excoquere p̃cipit,sed prius cõcisa comminutaq;: constatq; Hippocratem uelle id ex uerbo hoc διῶντα, ꝫ διαίνω siquidem madefacio,& perfundo significat:ꝫatq; aliter ex actione ipsa certior fies,nempe hoc pacto,tum blandior,tum efficacior erit fotus.Furfur deniq; & hoc pacto parare p̃cipit:fotus autem huiusmodi priore efficacior uirtute aceti redditur. Quòd si & ex eruo paretur,conferet sanè, & id non parum:nempe eruum crassos humores,tum secare,tum conficere,tũ euaporare potest: atq; ob id fotibus huiusmodi utemur,ubi crassos uiscososq; humores in ea,q̃ phlegmone obsidetur,parte collectos suspicabimur. Tibi autem sanè id constabit ex antecedẽte uictu,si humores huiusmodi produxerit,anni temporibus,& locis,& ętate.Præterea & si beneuoli fotus mansuetiq;,quos prius memorauimus,nihil præsidij attulerint.Nã,ubi de corporis totius repletione distinxeris, cũ uidelicet,neq; huius notæ apparuerint,neq; beneuoli mitesq; hi fotus quippiã iuuerint, succorũ existimabis crassitiem,q̃ in halitum soluitur,flatuosumq; spiritum,qui ob denegatum exitum contristat.Flatum ergo hunc parientesq; ipsum humores,præfati discutiũt fotus, & potissimum,qui ex eruo parantur. Præterea & sermonem percurrens Hippocrates manifeste simul,

& optime

A & optime metricam aceti ad aquam temperaturã memorauit. Nempe acetum ita dilutum esse oportere inquit, ut paulo acidius sit, quã ut quispiam biberit, ut scilicet, & acrius ob mordẽdi facultatem, & aquosius propter operationis ignauitatem uitemus. In incidendis igit atq; per halitum digerendis, tum crassioribus, tum uiscosioribus succis, aquoso oxycrato congruentius fuerit quod acrius: sed, quoniam medicamenta huiusmodi non tolerant, quę phlegmone obsidentur partes, ob id mediam utriusq; exuperantiæ temperiem fecit. Hoc tibi sit secundum fotuum, quos ab initio trifariam separauimus, genus.

6 *Ex siccis autem fomentis maxime conueniunt, quæ ex sale milioque frictis torrefactisque, atque in sacculis conclusis parantur. Leue siquidem quippiam, & beneuolum iucundumque est milium.*

ibidem. Ad tertium fotuum, quos initio distinximus, genus sese transfert Hippocrates, mentionẽ milii, & salis faciens. Est autem communis utrique siccitas: sed sali proprium est, ut mordax sit, milio autem ut morsu careat.

7 *Fomentum huiusmodi, & dolores ad claiculam, humerumque, pertinentes soluit.*

B Ex adiectione huius coniunctionis, &, ostendit & dolores alios soluere, utpote eos, qui ad hypochondria pertinent.

8 *Sectio autem non similiter soluit dolorem, nisi is ad clauiculam pertingat.*

Sectio, inquit, uenæ scilicet: quam non similiter soluere inquiens, auxiliari & ipsam non negauit. Sed de huiusmodi auxilio in sequentibus fusius latiusque scribit.

9 *Verum, si fomentis dolor non soluatur, ne diutius calefacito: siccat enim id pulmones, atque ad suppurationem excitat.*

Fomẽta uaria, alia qdẽ humida, alia sicca, & alia mordẽtia, aliaq; mordacitate carẽtia, ubi pcurreris, si ab horũ experiẽtia facta dolor nõ leuet, totũ corp⁹ uacuabis à fomẽtis desistẽs, cum pulmonẽ exiccẽt, & suppurationẽ excitent. Fit aũt suppuratio hmõi, lateris inflãmatione non exhalãte, sed in pus transeunte: mox pure ipso in mediã thoracis pulmonisq; regionẽ cõfluẽte.

10 a †*Si uerò dolor ad clauiculam pertigerit, aut molesta sit, uel bracchio, uel mammæ, uel partibus septo transuerso superioribus, grauitas, internam cubiti uenam secare expedit. Neque, ut copiose sanguis detrahatur est cunctandum: sed eousque auferendus, donec rubidior* b † *multum, uel pro puro rubido liuidus fluxerit: nam utrunque contingit.*

C Pro eorum, qui inflãmationẽ pariunt, humorum uergẽtia inclinationeq;, uacuationes facit Hippocrates. Nempe, quod dicitur, c ‖Quò natura uergit, per loca conferentia eò ducere, id uerissimum existit. Cõtingit aũt interdũ id ob differentiam partium eius, q̃ costas succingit, membranæ. Nẽpe superiores ipsius partes, cũ inflãmantur, ad clauiculam, brachium, & mãmam condolentiã extendunt: inferiores uerò ad septũ trãsuersum, & hypochondriũ. Cũ igitur superiorũ cõdolentia signum fecerit, uenã in cubito secare eã oportet, q̃ sanguinẽ ab affecta parte, & magis, & uelocius, tum reuellere, tum uacuare possit: uerũ, si partibus infernis affectus consenserit, purgatione uacuare expedit. Recte autem grauitatem circa brachium esse, & non dolorẽ dixit. Nẽpe, ꝙ hoc in loco sanguis magis aceruetur, repatq;, signum est grauitas, quæ ex multitudine fit. Tẽsiones aũt, & in sola affectus participatione fieri consueuerunt: cum uidelicet partes iis, q̃ inflãmantur, attiguæ, citra sanguinis in eis redundantiã tenduntur. Ob id igitur sanguinẽ redundantẽ secta interna uena uacuandũ præcipit. Sunt aũt in d terno cubiti articulo plures, quas secare cõsueuimus, uenæ: de qbus abunde quidẽ in anatomicarũ tractationũ tertio, atq; in alio

D libro, qui seorsum de uenarũ arteriarũq; sectione scriptus est, diximus: sed impręsentia de ipsis summatim agemus, ab initio ducentes orationem. Vena caua ex gibba hepatis sursum ad dextrã cordis aurẽ sanguinẽ ferens, partibus quidẽ interiacentibus exiguũ ipsius distribuit, sed cordi ipsi plurimum elargitur. Deinde ab eo, tanquã ab initio, ꝓgressa, ad collum recto festinat tramite, atq; in duas rectas scinditur in thoracis parte uenas, easq; insignęs, quas iugulares uocãt. Propagãtur autem ab ipsa prius, quàm ad cor ipsum pertingat, insignes quidẽ uenæ ad septum transuersum: paruæ autẽ ad e † inferiorẽ thoracis partem, q̃ octo costis constat, contendentes. Pars autẽ hæc ab una, quæ coniugio caret, nutritur uena: quę in quibusdam animantibus supra cor adnascitur: in quibusdã uerò, f † ut in hominibus, ex ea emergit parte, qua iam cordis aurẽ uena caua tangit: hinc siquidem emergens, humilius depressiusq; per cor defertur, atq; in spinã contorquetur. Vena igitur, quæ ad inferiorẽ thoracis partem defertur, utrinq; costis octo ad septum usq; transuersum distribuitur. Cæteræ autem sublimiores thoracis costæ quatuor ab alio uenarum nutriuntur coniugio, quod à uena caua propagat prius, q̃ ea in iugulares scindat. Ab his igitur duabus uenis deinceps sunt, quæ ad manus per axillas pertingunt. Verum, q̃ humerariæ appellantur, postquã caua in iugularias fissa est, ab utraq; una, progignuntur, habentq; radices iis,

A† Ad. Sed si signum quidẽ faciat dolor in clauicula, uel in brachium grauitas, uel circa mãmã, uel supra phrenas ĩterna etc.

B † Aliqui cod. addunt, & flauior.

C. 1. Aph. 21. Ex. ord. 10. a

D* Dictio hæc nec in antiquis quibusdam græcis codi. nec in trãslatione ueteri habetur.

E † Ant. tralatio. in panniculos qui sunt ĩ pectore: pars aũt inferior pectoris composita ex octo costis, ab una, q̃ coniugio, &c.

F † ὥσπερ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων, *est in impresis, i. ut et in hominibus. Barthomæus tamen Eustachi⁹ medicus insignis reiq; anatomicæ professor eximius asserit ĩ cod. ueteri legi ὥσπερ καί ποτὲ ἐπ' ἀνθρώπων i. ut quandoq; ĩ hominib. cui lectioni astipulatur uet⁹ tralatio q̃ habet, & in quibusdã hõibus ẽt.*

ces iis,quæ in ſuperficie extãt,iugulariis communes.A iugulariis ſiquidem quæ in ſuperficie ex tant,partes ferè oẽs,tum colli,tum capitis in ſuperficie conſtitutæ nutriuntur:ſicut & à iugulariis altius profundiusq; latentibus partes oẽs altius profundiusq; latentes. Verũ,quæ circa ſcapulas atq; circa dorſalẽ medullã,quæ eſt in collo, exiſtunt loca,venas habent,quæ ex inferioribus præfatæ radicis communis partibus ad ipſas ſcendunt.Communẽ dico radicẽ, quã proxime dixi,& iis,quæ in ſuperficie conſtitutæ ſunt,iugulariis,& humerariis cõmunem eſſe. Nõ im merito igitur humeraria partes,quæ ſupra clauiculas ſunt, q̃ & in collo, & capite exiſtunt,tum magis,tũ uelocius euacuat.Axillaria uerò thoracis partes,& magis eas,q̃ in ſublimi ſitæ ſunt, p̃ ſertimq;,in hominibus ipſis.Nẽpe infernas demiſſasq; oẽs uena una altera nutrit, quæ ſub corde à uena caua procedit.Ex ſiniſtra autem parte uenæ illius,q̃ infernas thoracis partes alit,atq; ad coſtarum radices prona fertur,adusq; ſeptũ tranſuerſum ſingulis intercoſtalibus ſpatiis,tum ſiniſtris,tum dextris rami diſtribuuntur.Verum,quod reliquum ex ea eſt,ſeptũ tranſuerſum pe netrat,primisq; ab eo corporibus diſpenſatur.Cæterum,quæ per axillas ad manus feruntur ue næ,proximas iis,quæ ſublimes quatuor thoracis alunt coſtas,radices hñt:ſuntq;,q̃ quæ per hu merum ad manus contendunt,non paulo maiores,aſcendunt autem ad internam regionẽ brachii utriuſq;:atq;,cũ per ipſam pronæ feruntur,muſculis ipſis,qui inibi ſitũ hñt,notabiles diſpẽ ſant ramos.Verũ,cũ ad cubiti articulum prope utraq; uenerit, uenas brachii internas ad ipſius cubiti oſſis nodum,qui hic poſitum habet,producit:quicquid uerò reliquũ eſt bifariam ſciſſum diuiſumq; per cubiti flexum defertur,parte ea,quæ in ſuperficie conſtituit,uenã eam,quę in eo cubiti flexu ſecatur,efficiẽte:penitiore uerò eam,quæ cũ arteria diuiditur. Secatur quoq;,& uena alia in cubito obliqua,veluti †ea,quæ in utraq; manu vna eſt‖ humerariæ nõ exigua portio. Nempe & humeraria ipſa per brachium ſubter cutem conſpicue percurrens in ipſo cubiti articulo,qua ſublimiſſimæ extant partes,figurata ſ.ut Hippocrates in libro De fracturis docuit,‖ma nu diuiditur.Quæ igitur ſublimior uenæ ipſius à fiſſura portio per externa cubiti loca deferẽ,ea apud fiſſurã ipſam ſecatur,qua primæ uenę radici è directo maxime reſpõdet. Eã ob cauſam,& ſublimiora clauicularũ* loca citiſſime euacuat.Portio autem,quæ in cubiti flexum oblique fertur,minus quidẽ ea,ſed cæteris magis eas euacuat partes.Pars,uerò,q̃ ab interna notabili uena obliq; etiam fertur,minime quidem præfatas uacuat partes:uerũ maxime thoracis ſuperiora, ‖ꝑ radices tum eius,q̃ per axillam ad manum fertur,tum eius, quæ ſuperiores thoracis alit partes,uicinæ admodũ exiſtãt.‖ Secare igitur hanc iubet Hippocrates prius,q̃ uenæ, quæ ex humerariæ fiſſura prouenit,præſens ſit,inferaturq;:Quæ ſi aliquando non comparuerit, uice huius ſe camus aliquam ex internis,quas*recta in os cubiti deferri didicimus.Quòd ſi,& eæ nõ compar uerint,accedimus ad eam, quæ ex præfatarum duarum uenarum obliquarum inſitione progignitur.Verũ,& cum ea interdum non apparere poſſit,humeraria apparẽte,ſeca humerariam: q̃ ſcilicet uacuationes ab uniuerſo aĩalium corpore fieri noueris,quanquã neq; celeriter,neq; ſimiliter,ex uena omni fiant.Nos uerò partem eam,quæ phlegmone obſidetur,tũ celeriter, tũ ꝑ cæteras partes magis,in acutis præſertim morbis uacuare contendimus.Quod ſanè interna cubiti vena facit, multoq; magis,ubi ſanguinis redundantia ad ſuperiora uergere uidet, aut ſuperiores thoracis partes affectę ſint.Tunc enim grauitas magis in brachio,& circa mãmã fit.Verum, q̃ partes thoracis inferiores prope ſeptum trãſuerſum infeſtant phlegmonæ,nõ abs re dolorem ad hypochondrium trãſmittunt. Quo fit,ut dolores hmõi non admodum iuuet,quæ in cubito fit,uacuatio,corde.ſ.mediũ occupãte:nempe uenam, q̃ inferiores thoracis alit partes,infra cor emergere nuper audiuiſti.Dicta quidem mihi hæc ſunt ſuper eo,quod ab Hippocrate bene ſcriptum eſt,de ſecanda ſ.interna cubiti uena.Sed,cum uacuãdi ſanguinis terminum coloris mutationẽ poſuerit,deinceps eſt de eo diſſerendum. Quicquid ergo ſanguinis in phlegmone cõtinetur,id caloris abundãtia colore permutatur:reliquũ autem in partibus omnibus ſimile manet. Eam ob cauſam ſanguine,qui in totũ ſpargitur corpus,pituitoſiore exiſtente,rubicundior ſanè erit,qui in eo,quod phlegmone obſidetur,latere continetur. Quòd ſi ſanguis in corpus totũ dif fuſus, rubidus fuerit,is proculdubio,qui ad phlegmonẽ eſt, aduſtus aſſatusq;,in nigrũ permutabitur.Liuidus aũt in ea,quæ fit à rubido ad nigrum tranſmutatione mediũ obtinet. Coloris igitur mutatio ſanguinis ex particula inflãmata tranſlationem ſufficienter commonſtrat. Vacuationis igitur modum menſuramq;,quæ affectui peculiaris ſit,diximus.Sed ſi interdum uirtus tãtũ uacuare prohibeat,parti ipſi,quæ phlegmone obſeſſa eſt, minus quidem futurum auxilium ſcire oportet:ſed melius eſt uirtutem non exoluere,quàm ſanguinem uacuare redundantem.

E F G H (margin letters)

†ueluti, & hæc. in utraque manu una.

Sect.1.t.1.7.223.e.Et t.16.226.g

*Clauiculis.

† Hæc ex antiqua tralatione, & recte.

*κατ' ἴξιν.

A.l.3.f.10.t. c.2.f.272.f

11 *Si uero eas,quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt,partes dolor infeſtat,nullumq; ad clauiculam ſignũ fecerit,uentrem uel nigro ueratro,uel peplio mollire oportet. Sed ueratro nigro uel daucum, uel ſeſeli*,uel cyminum, uel aniſum, uel aliud quippiam boni odoris miſcebis. Peplio uerò ſilphij ſuccum, quanquam, & hæc inter ſe miſta non diſſimiliter agant. Cæterum ueratrum nigrum, tum melius,tum ad iudicationem iuuantius, quàm peplium, uentrem ſoluit, ſed peplium flatum magis excutit. ‖ Dolorem præterea ambo hæc ſedant. Sedant quoque, & alia multa,* † *quæ expurgant medicamenta. Verum*

* Al ſelinon. id eſt apium.

† ἐπίλατα.

*Arum omnium,quæ nouerim uiderimq́;,hæc potißima existunt.Nēpe,& quæ in sorbitionibus dantur pur gantia*medicamēta,soluere possunt,quæcunq;scilicet non ualde insuauia existunt uel propter amaritudinem,uel aliam quampiam iniucunditatem,uel quantitatem,uel colorem,uel suspicionem aliquam.* *ὑπήλατα.

26 Quòd medicamenta purgantia per experientiā inueniātur,& quem nam expurgēt humo
rem,& si omnino purgent in libris De simplicium medicamentorū facultate didicisti. Quòd ue
rò purgationis necessitas sit,si redundātes humores deorsum repāt, est quoq; ratione scitū ani-
maduersum:sed id,testimonium ratamq; fidem ab experimentis habet.Edocuit autem Hippo-
crates facultates medicamentorum,quæ in huiusmodi affectibus propinat,ueratrū quidem ni-
grum κρισιμώτερον i.ad iudicationem iuuantius uacuare,peplium uerò flatus magis excutere af-
firmans.Sint autem,quæ ab Hippocrate κρισιμώτερα,id est ad crisim iuuantiora,dicuntur,ea quę
morbi iudicium faciūt magis,quod facultate uerbo huic ὠφελιμώτερα,id est iuuantiora,idē exi-
stit.At,cum purgantia omnia"medicamenta uētrem,præsertimq́; os ipsius,ꝙ maxime tū neruo l.3.f.13.t.1 ;6.f.292.d
sum,tum sensile existat,affligant lædantq́;,ob id eorum,quæ boni sunt odoris, mistio excogita
ta est, ne sola synceraq́; purgantium medicamentorū uirtus os uentris tāgat.Permista quoq; in
B ter se,tum pepliū,tū elleborum, ὁμοιότροπα id est modi similis,esse ait,quod est facultatibus con
uenire,& in nullo controuersa esse.Nā & in purgantium medicamentorum permistione contro
uersia est,non quando aliud quidem bilis,aliud uerò pituitæ excretorium fuerit,(nā eodem tē-
pore uacuari,tum bilis,tū pituita possunt)sed quando aliud quidem protinus,aliud uerò longo
à propinatione tp̄e,purgationem mouere natum sit.Nempe hoc pacto inęqualis(eis simul inge
stis)fit uacuatio:inæqualem dico,cum iam altera quidem desinere,altera uero incipere uideat.
Nempe,quod citius purgare consueuit medicamentū,id & ex alio quippiam simul uacuat:quo
fit,ut,quod exiguum ipsius relinquitur,imbecillius reddatur,& lōge tardius suam inchoet pur-
gationem.Præfinita igitur uacuationis lege simile est elleboro peplium, potestq; elleboro simili 1.Aph.24.Ext. ord.10.c
ter nigrum subducere humorē.Cæterum tum dictionis huius,tum sequentium patent.Cōside-
rare igit̄ hęc atq; in memoria tenere nos oportet,sed nō perpetuo in pleuriticis uti debemus,ad
" memoriā reuocantes aphorismū illum,ubi dr̄,‖In acutis morbis raro,& in principiis, purganti-
" bus medicamentis est utendū.Vbi (igitur)non solum acutus morbus fuerit, cuiusmodi est pleu
ritis,uerum & cum febre uehementissima,multo magis uitanda est purgantis medicamenti ad-
ministratio:atq; per sectionem uenæ uacuandum magis,etiam si ad hypochondrium dolor per
C tingat.Nempe & si minus quidem auxilium,q̄ per purgationem,sequatur,securius tamen mul-
to existit.Immo nullum ex eo,quod per uenæ sectionem fit,periculum impendet, eo discrimen
maximū subeunte,quod per purgationem tentatur:Et potissimum si laborantis naturam exper
tus quis non fuerit:nēpe alii difficulter natura purgant̄,alii modico assumpto medicamēto pur
gantur copiose. Quibus igitur dare quadrabit,his medicamenti tantum propina,quātum in plu
rimis mediocriter uacuari,tū nouisti,tum sis expertus.Si enim hominis naturam non noueris,
metus est,ne plus iusto uacues,uel nullo pacto uacuationem moueas:aut,si moueris, non tamē
sufficienter uacues. Quæ omnia magnas in morbis acutis pariunt offensas:quod non facile, ut
in iis,q̄ non febricitant,emendat̄.Cū igit̄ febris uehemens nō fuerit, naturāq; laborantis exper
tus fueris,ad medicamenti purgātis potū te conferes,iis,quę ab Hippocrate dicta sunt,uel etiā
aliis similis naturæ usus.Quo è numero est,quod ex colocynthide paratur medicamentū:qđ iā
ex usu hieram uocant.Id sanè uariis parant modis,sed,quod elleborum accipit scammoniamq́;
non habet,id iis,qui medicamen*subductorium omnino assumere possunt,optimum est. *ὑπήλατον.

12 *Vbi autem quis medicamētum ebibit,ptissanam protinus sorbendam dato,neque insigniter mino-*
D *re quàm consuetum est,quantitate.*

Et maxime quidem uentris ori,quod & stomachum uocant,ut in ipsis purgantium medicamentorum potibus illæsum maneat,consulere oportet:præsertimq́; ubi febrientibus tale quippiam propinatur.Verum præcipua,ne offendatur,cautio est,si medicamentum, quod propinatur,purum non sit:sed cum aliis,quæ malitiam ipsius hebetare nata sunt, temperatum mistumq́ue. Nempe purgantium omnium medicamentorum natura,corporum, quæ purgantur,naturis contraria est,atque,ut quispiam dixerit,lethalis,& deleteria.Vt autem succi papaueris,mādragoræq́;,& hyosciami,atq; aliorum huiusmodi multorum,quæ nobis,& substātia,& uiribus aduersa corpus perimere nata sunt, portionem exiguam assumentes, magnā percipimus commoditatem: sic & purgantium medicamentorum, quorum natura corporibus nostris aduersa est,exiguam aliquam partem præcidentes ad suppetias ferendas utimur.Quo item modo in horum medicamentorum potu seminum aliqua,quæ boni sint odoris,miscemus,quæ & malitiam obtundere nata sint, & operationem ipsorum non prohibeant,tenuandi incidendique facultatem obtinentia,ita ut,& crassos incidant humores, & uias quibus uacuatio fiat,aperiant patefaciantq́;,sic & à sumpto medicamento ptissanam sorbere confert.Nempe purgās medicamen-

tum

tum ipsum,tanquam exiguum sit,ad uentris quidem fundũ peruenit:uerum,dum trãsit, stomachus,& quæcunq; uentris sublimior pars non qualitatem medicamenti purgantis modo, uerũ & substantiæ,quæ in transitu hæret,aliquid assumẽs,uehemẽter læditur.Ptisanæ igitur cremor superingestus cõmoditatẽ affert.Nẽpe & detergere,& deorsum trahere,qđ uiæ adhæret,& qualitatem medicamenti,quod his adhæret partibus,tũ cõtemperare,tum ꝑmutare potest.Ob eas igitur causas à purgantis medicamenti potu,ptissanam superforberi præcipit:sed,ubi purgatio cœpit,ab ea uult abstinendũ,purgãtis medicamẽti operationẽ exolui veritus:atq; ob eã rẽ ait. E

13 *Et,quoniam ab re non est,purgatione in media sorbitionem dare non conducit. At,ubi purgatio defierit,tunc sorbitio detur,sed consueta minor:deinde liberalius perpetuo exhibeatur,si & dolor cessauerit,& nihil aliud obicem fecerit.*

Contra,quàm plerique huius temporis medici,rem hanc docuit Hippocrates.Nempe hi,ubi uacuauerũt,copiose nutriũt:Hippocrates uerò à purgatione, ptissanæ minus ministrari iubet. Nã corporũ,quæ purgata sunt,natura, purgatione agitata labefactataq;, tolerare alimoniã nõ potest,neq; probe eam conficere,nisi omnino pauca fuerit. Purgatis igitur tãtum cremoris primo exhibendum,quantũ domare possint:deinde paulatim sensimq; adaugere oportet, si & dolor,ut inquit,cessauerit,& nihil aliud prohibuerit.Quod de dolore ait est manifestum:sed,nihil aliud prohibere,ad præfatas referre oportet,si intelligere uolueris,distinctiones, in quibus demonstrauit, quònam pacto morbis acutis laborantes absq; sorbitionibus regere oporteat.Summa uerò horum est,cum uel morbum ante iudicationẽ nulla sorbitione indigere sperabimus: uel in quibus summa est,quæ phlegmonem facit,cruditas. F

14 *Ratio autem mihi eadem est,si & ptissanæ cremore utendum sit.*

Tempus exhibendorum,tum ptissanæ,tum cremoris ipsius, & antea simile esse demõstrauit, re una duntaxat differentiam horum definiens. Nempe à cremore principiũ exhibitionis facit.

15 *Melius siquidem esse dico,ut protinus à morbi initio sorbere incipias,quàm inanitis uacuatisq; uenis uel die tertio,uel quarto,uel quinto, uel sexto,uel septimo.si ante hoc tempus morbus haudquaquam iudicatus fuerit,sorbitionem inchoare.*

1. Apho.8. Ext. ord.4.f

Quod in Aphorismis‖scripsit Hippocrates,id & impræsentiarũ persequitur, in morbi omnis uigore,tenuissimo utendum uictu præcipiens.Si igit,quinta die morbi uigor futurus sit,& æger solo usus potu sufficere nõ possit,melius esse ait si protinus ab initio ptissanã dederis,& neq; tertio die,neq; quarto,sorbitionẽ inchoaueris.Sic sanè,& eos,q uel quinto,uel sexto,uel septimo, sorbitionẽ ĩchoãt,falli circũueniriq;,si ante hoc tp̃s morb⁹ nõ fuerit iudicatus. Per iudicationẽ intelligo,ut dixi, nõ ꝑfectã morbi mutationẽ solũ,uerũ quoq; & effatu dignã transmutationẽ. G

16 *Præparationes aũt,& his tales fiant,qualis dictæ sunt. De sorbitionis igitur exhibitione ita sentio.*

Et,quibus ab initio sorbitionem daturus sis,preparationem similiter fieri præcipit.Id est, siue sectionis uenæ,siue clysmatis,siue balani necessitas fuerit,illud ante faciendum iubet.

17 *De potu quoq;,qualemcunque ex declarandis potaturus quispiam sit,eadem omnino mihi est ratio.*

Si laborantem potu solo citra ptissanæ sorbitionem rexeris,præfatas quoque præparationes te facere iubet,id est aut uenam seccare,aut clysmate, uel balneo uti.

18 *Verum & medicos contra omnino,quàm oportet,agere scio.Nempe omnes,lãguentes ipsos per initia morborum duos,uel tres,uel etiam plures dies inedia siccare,atque ita tum sorbitiones,tum potus exhibere uolunt:idque forsan,ꝙ magnæ corporis mutationi magnam quampiam obiicere mutationem ipsis decens esse uideatur.Verum mutatio ipsa bene quidem habet† non modica, § sed recte transferenda uenit.Iam autem,& ciborum exhibitio mutationis rationem maxime subit.* A.l.4.f.1.t. c.8.fol.420. H

†Al. si modica. al.non modicũ.

Medicos culpat Hippocrates,qui languentes ipsos in absoluta ciborum abstinentia seruant: deinde eos protinus alii quidem ad sorbitionem,alii ad potuum ingestionem deducunt. Nõ tñ mentionem eorum fecit,qui cibos ualidiores ante morbi concoctionem ministrant.Consueuit siquidem,ut antea dixi,interdum prætermissis,quę maxima sunt,erratis,culpare minora: & eã, quæ ex illius oritur,demonstrare offensam.Qui autem ita trãsmutant,forsan(inquit)rationabiliter transmutare arbitrantur,in magna corporis transmutatione effatu dignam uictus permutationem facientes.Quod sanè bene eos existimasse ait:non tamen de trãsmutatione omni,sed bene aliqua est putandum. De qua partim prædixit, & partim quippiam est dicturus, sermoni adstruens declinandas esse repentinas mutationes.

19 *Maxime ergo lædentur,qui tota utentur ptissana,nisi recte transferantur:lædentur quoq;, & qui solo utentur cremore,quanquam minus:lædentur præterea,& qui solo utentur potu,sed hi minime.*

Dictam

A Dictam paulo ante subitam uictus mutationẽ,qua primis diebus in absoluta ciborum abstinentia seruatos languentes circa diem quartum nutrire incipiunt,maxime quidem nocere ait, si in ptissanam totam transferãtur:minus uerò,si in cremorem:sed ἧκιστα,id est ἐλάχιστα, quod minimum indicat,offendi eos,qui ad solos procedunt potus. Nempe ex magnitudine uirtutis eorum,quæ offeruntur,magnitudo oritur offensæ.

20 *Oportet autem,& ex sanorum hominum uictu disciplinam,quæ conferat,facere. Nam,si sanis quibusdam tales,uel tales cibi uariare uideantur cum in alijs quibusdam,tum in non nullis mutationibus quomodo,& in morbis quibusdam,& maxime in acutis non ualde euariabunt?*

Incipit Hippocrates præfatam ab ipso de uictu sententiã demonstrare,arguens unà & eos,q. contrario uictun instituunt modo.Sed,ut dilucidus cõspicuusq; reddatur sermo, summã ipsius omnem præfari melius esse mihi uidetur.Est autem earũ,quæ in eam rem assumuntur,sumptionum dignitas, altera uniuersalis hæc: Si bene ualentibus læsionem afferant repentinæ uictus ad cõtraria mutationes,multo magis ægrotantibus ipsis.Quod uariis ẽt modis possumus interpretari,aliud in aliam transumentes dictionẽ,ut hoc pacto.In repẽtinis uictus mutationibus, q. sani sunt,ægris minus læduntur:Vel sic,Aegri sanis magis læduntur:Vel ad hunc modũ, Detri-
B menta sanos minus,q̃ ægros,afficiunt:Et adhuc generalior hac:Validiores minus afficiunt, imbecilliores magis detrimenta: Licet,& aliter uim sermonis interpretari, aut ex eo,qđ per se,& primũ utile sit ad quod demonstratur:aut ex aliqua continentium ipsum uel dignitatũ uel sumptionum.Talis quidẽ tibi sit per se credibilis altera sumptionũ(lemmata Græci dicunt)quas sanè uocare consueuit Aristoteles axiomata id est dignitates.Sed alteram,cui fides per experientiæ lucem accessit,deinceps audi.Sanos ẽt repentina uictus mutatio offendit.Ex utraq; hac sumptione cõcludit,languentes à repentina uictus mutatione lædi magis,sed multo magis,qui acutis infestanẽ morbis.Hęc est uis sermonis.Verum Hippocrates alterã ex sumptionibus per se tũ prius,tum credibilius,protinus citra probationem accipit. Alterã uerò iis, quæ singulatim per experientiam noscuntur,fide donat,& auctorittate.Quod & sequens declarat oratio.

21 *Atqui,quòd uitiosus* uictus cibi,& potus semper sibi similis ad sanitatem tutior omnino* sit, quàm siquis subito ad alterum uel meliorem se transferat,facile discitur,intelligiturque.*

*Dieta φαύλη, id est uulgaris, ac simplex, qđ sit,habetẽ à Galeno in cõ. lib. de fractu pag. 230.g. & pag. 248.c.
*τό ἐπίπαν.

Alteram sumptionum earum,quæ ad præsentis sermonis demonstrationẽ præstant,nunc ex multis particularibus exẽplis astruere incipit, fidem ipsius in unam colligens summã, quæ talis
C est.Magnæ & repentinæ præter consuetudinem mutationes non paruam sanis afferũt læsionẽ. Quanquam sermo hic conspicuus sit,tamen,si quippiam,quod explanatione indigeat, intercidere uidebitur,iis,qui exercitati non sunt,in sequenti serie explanare non cunctabor.Nẽpe hic commentarius liberalior,ac humanior est, si non eos modo, qui in rationibus sunt exercitati, sed etiam,qui non sunt exercitati,spectet.Quòd siquis præfatas disciplinas neque didicerit,neque expertus fuerit,aliud quippiam agat.

22 *Nempe tum ijs,qui bis die comedunt,tum ijs,qui semel,noxas,& infirmitatem pariunt repentinæ mutationes:eosq.,qui prandere non consueuerunt,& prandent,statim infirmos reddunt,toto item corpore graues,& imbecillos,& desides.Quòd si supercœnauerint,acidum ructant: alios alui lauitas exercet. Nempe uentriculus præter consuetudinem grauatur,superficcescere consuetus,non bis tumescere,neque bis cibos* coquere.*

*ἑψεῖν.i.elixare.uide in fine commenti.

Non solum,q̃ in repentina consuetudinis mutatione ualde læduntur, uerũ quoq;, & quæ nã læsiones fiant,& quo nã modo singulas emendare oporteat,scribens Hippocrates, ob id sermonem prolixum facit:quomodo,si duntaxat,q̃ in repentina consuetudinis mutatione læduntur, ostẽderet,ob id sermo illi totus breuis foret.Prima igiẽ cõsuetudinis mutatio,quã nunc exprõpsit,est de iis,qui prãdere nõ assueti, prãsi aliqñ sunt. Ait enim tales,& infirmos,& toto corpo-
D re graues fieri,imbecillos item,& desides reddi.Contingunt autem hæc ipsis,grauata ab alimẽto,ueluti à pondere,facultate, neq; enim imbecilla ea redditur propria ratione,ueluti in cibi penuria fieri cõsueuit. Ob eam igitur causam hoc in loco sermoni adiecit totũ corpus grauari iis, qui bis cibati sunt,eosq; fieri desidiosiores.Verum in assuetis prandere,& non pransis imbecillitatem quidem uirtutis scripsit,sed grauitatem non adscripsit.Nempe & in talibus mutationib⁹ imbecillitatur sua ratione uirtus.Præterea,cum desides fieri in præsenti vict⁹mutatione asserat, in contraria timidos esse dixit,quasi opus omne ꝑosos,& ueluti opus aggredi ueritos, diceret. Nempe res ita habet.Nam,qui ita se habent,uirtutis imbecillitatem uere sentiũt:atq; ob id eas, quas ante promptius obibant,obire non audent actiones.Quin etiam,& iis,qui diminute cibantur,uiscera uideri pendere ait,eosq; tum calidum,tum χλωρόν,id est uiride,meiere,Calidum inquiens,id est solito calidius:χλωρόν uerò,id est uiride, iuxta morem quendam Asiaticorum Græcorum,qui & nunc obseruatur: ὠχρούς siquidem,i. pallidos quosdam uidentes,causam, cur ita χλωροί,id est uirides facti sunt,interrogant,χλωρόν & ὠχρόν,id est uiride,& pallidum,nihil differre existimantes.

existimantes.Visumq; quendam se ipso χλωρότερον,id est uiridiorem,dicunt: ὠχρότερον, id est pal- E
lidiorem,ita significantes.Est autẽ ὠχρὸν χρῶμα,id est color pallidus, † ueluti ignis,& color ὦχρας
uocatę,cuius prima syllaba acuitur.Fitq; talis color permista aquoso excremẽto pallida,& ama
ra,& flaua appellata bile.Nempe flauus color,quantũ à rubro in albiorem secedit,tantum à fla
uo pallidus.Scripsit,& alia quædam symptomata,q̃ ita*affectis fiunt.De quibus,cum ad eam, q̃
de ipsis est,mentionem peruenerimus,agemus.Præsentem autem dictionem discutiamus.Quæ
in non assuetis prandere contingere ait,iis adhuc,& hoc adiecit.Si autem supercœnauerint,aci
dum ructant.Quòd autem ructus acidi fiant,& propter uentriculi frigiditatem,& propter pitui-
tam sæpius in eo aceruatam,& propter ciborum multitudinẽ,aut,si pauci quidẽ sint, potestate
tamen frigidorum,didicimus.Omnium aũt præfatorum commune est calorem uentris ingeni-
tum uinci à cibis,non eos uincere,neq; iis præstare,neq; probe ipsos conficere posse:ut si modi
cæ flammæ lignorum multitudinem superaceruaueris,uel & citra multitudinem,tum uiridia,tũ
humida superposueris.Cæteris ita cibatis σπατίλην,i.alui læuitatẽ siue humidã deiectionem fieri
ait.Verum in exemplaribus non paucis non σπατίλην,scriptũ inuenies,sed ἄσσην, ut eo uocabulo
ῥιπτασμὸν,i.proiectationẽ intelligamus corporis hominis huius,qui ita cibatus est: corporis, in
quam,ob cibi multitudinem ἀσσομένου,i.grauiter molesteq; habentis, atq; implacidi inquietiq;, F
dum in lecto iacet,& sese permutantis.Cæterum,ꝙ circa dictionis finem*concoctionẽ*elixatio
ni similẽ esse oporteat,manifeste ostendit,tanquã à calido fiat non sicco squalentiq;,cuiusmodi
est febrilis,sed humido uaporoso,cuiusmodi est,qui in animalibus secundum naturam existit.

† Al. ὅιονπερ καὶ τὸ τῆς καλουμένης ὤχρας i.ueluti & color &c.

*In antiquis legit διαιτηθεῖσι, i.cibatis.

*πέψιν.
*ἑψήσει.

23 *Conuenit autem his permutationem æqua uirtute compensare. Dormire siquidem eos oportet tan
quam noctem à cœna,hyeme quidem citra frigus,æstate uerò citra calorem,agant. Quòd si dormire non
queant,plures lente ambulando absoluant circuitus,neque stent:nihil cœnent,aut pauca, innocua. Mi-
nus præterea bibant:sed meracius,& non dilutum.Magis præterea, & is afficietur, qui ter die replebi-
tur:ac etiam multo magis,qui crebrius:quanquam sint non nulli,qui ter die satiati facile ferant,utpote
qui ita sunt consueti.*

Hoc in loco referre hæc non erat necesse.Nempe docere proposuerat,quonã pacto repenti-
nę consuetudinum mutationes nos lædant, non autem, quo tales læsiones modo curare opor-
teat.Verum,quoniam Hippocrati hoc tentare est uisum,propterea,quæ scripsit, persequemur.
Maxime quidem his dormire ipsos plurimum iubet:&, si dormire nequeãt, plures lenta ambu-
latione absoluãt circuitus:idq;,ut q̃ plurimi expositorũ aiunt,post cœnã:sed, ut eorum,quæ di
cuntur,sensus præcipit,post prandiũ.Nam oratio hæc,tanquã noctẽ agãt,de somno meridiano G
nõ de nocturno dici expostulat.Præterea,quod cõtinuata est scriptũ serie,ubi inqt. Si uerò dor
mire non queant,plures lente ambulando absoluant circuitus,neq; stent: nihil ꝑterea cœnent,
uel pauca,& innocua,testatur Hippocratẽ uelle eos à prãdio dormire,non à cœna.Duorum igi
tur alterũ:Nã aut emendanda,tanquã errati cõscia,scriptio,atq; ita scribẽdũ, Dormire siquidẽ
eos oportet post prandiũ,tanq̃ noctẽ agant,hyeme quidẽ citra frigus,æstate, uerò citra calorẽ:
Vel,si seruare uolumus orationẽ hanc à cœna,intelligenda est hoc pacto dictio:Dormire siqui-
dẽ eos oportet,ut à cœna ante dormiebãt:sic & nũc post prandiũ,tanquã noctẽ agant.Quòd ãt
uelit Hippocrates eos uel nihil oĩno,uel parce,uel leuiter cœnare,sensus est manifestus.Ventrẽ
siquidẽ uult requiescere,laboremq;,quo grauatus afficiebatur,refoueri, ꝙ præter cõsuetudinẽ
pransus homo fuerat.Hinc sequẽs est,& minus bibere,sed nõ aquosum,nõ dilutũ.Nẽpe fluctua
tionẽ humiditatẽq; & refrigerationem uitare oportet,ubi à ciborum multitudine uenter graua
tus fuerit.Potum autem,qui exhibetur,non aquosum esse conuenit,sed uẽtris, tũ calfactoriam,
tum roboratoriam obtinere facultatem.Cætera,quæ continuantur,liquida sunt,& manifesta.

24 *Præterea,qui bis die cibum sumere consueuerunt,ÿ,nisi pransi fuerint,imbecilli, & infirmi fiunt,* H
*timidiq, ad quoduis opus,& cardialgici. Nempe his uiscera pendere uidentur,calidum mingunt,& uiri
de,id est pallidum,stercusque exuritur.Sunt, quibus os, amarescit,oculi cauantur, & tempora saliunt,
partesque frigescunt extremæ.*

Cætera quidem huius dictionis in eorum comparatione, quæ præter consuetudinem pransi
contingere diximus,sunt explanata:sed de reliquis nunc dicam.A φοδ'ον, id est ἀποπάτημα, id est
stercus ipsorum siue alui purgationem exuri inquit, à calore scilicet assatã. Nẽpe corpus magis
tum siccescit,tum ignescit iis,qui consuetũrelinquũt prãdium.Aliis os amaricare ait,utpote iis,
qui biliosiorem habent naturam:hisq; caui fiunt oculi ab eadem, qua excrementum aduritur,
causa siccescentes.Quòd autem in amaræ bilis naturis innatus calor in id,quod igneum est,di-
grediatur,propterea,& tempora saliunt,id est temporum arteriæ euidenter pulsant.Partes præ
terea corporis extremæ frigidiores fiunt, quòd uenter biliosis repleatur humoribus: quorum
morsu atque contristatione affectus uirtutem dissoluit,corporisque extrema refrigerat.

25 *Plurimi quoq; horũ,q prãsi nõ sunt,cœnare nequeũt:q,si cœnauerint,uẽtris grauitate afficiũtur:ac*

difficilius

A *difficilius cubant multo, quàm si pransi fuissent.*

Picrocholi natura præter consuetudinem imprãsi permanentes, cibos auersantur, uẽtre scilicet male affecto. Verum, qui coacti cibum sumpserint, grauantur: atq; ob id δυσκοιτοῦσι, ut ipse inquit, id est male habentes in lecto permanent, & traducunt.

26 *Cum igitur talia ob dimidiatæ diei uictus à consuetudine digressionem sanis contingant, neque adijci quicquam, neque subtrahi commode uidetur.*

Rursus inter exponendum, quæ contingunt ualentibus iis, qui subito consuetudinem permutauerunt, sermonis summã obiter atq; ueluti appendicem adiecit cuius gratia omnia hæc exponit, q̃ sanis contingunt. Nempe, ut constat, si bene ualentibus dictus dimidiatæ diei permutatio adeo molesta sit, quo modo non admodum languentibus ipsis molesta erit? Deinde rursus ad explanationem eorum, quæ sanis contingunt, reuertitur in sequenti dictione, quæ ita habet.

27 *Qui igitur præter consuetudinem semel pastus toto die exinanitis uasis, quantum consueuit, cœnauit, si tunc impransus laborauerit, ægreque habuerit, atque assumpta cœna tunc grauatus fuerit, multo* B *magis eum grauari par est. Quòd si adhuc plusculis horis uenæ exinanitę fuerint, atque repente* **cœnauerit, magis adhuc grauabitur.*

* *μετὰ δειπνήσειεν, i. post cœnauerit, est in impressis, & multis manuscriptis cod. in aliquibus autẽ μέγα δειπνήσειεν, i. copiosè cœnauerit.*

Quod ait huiusmodi est. Si qui præter consuetudinem impransus permanens minus consueto cęnauerit, nocte grauetur, multo magis grauabitur, qui solito plura est cœnatus. Qui autem plusculo tempore exinanitis uasis repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur. Nempe, qui impransi pręter consuetudinẽ permanent, horum alii ad minus temporis inediam protẽdunt, alii ad longius interuallum: hos igitur grauari adhuc magis ait.

28 *quibus igitur præter consuetudinẽ uenæ sunt inanitæ, ij eodẽ die ueniunt reficiendi. Vitent inprimis, frigus, calorẽ, & laborẽ: nẽpe hæc omnia molestè feruntur. Deinde cœnam solito minorem faciant, eãque non siccã, sed humentiorẽ: deinceps bibant, neque dilutũ, neq; minus, q̃ ingestorum ratio postulat. Postero autem die pauca prandeant, ut accessione ἐκ προσαγωγῆς crescente, ad consuetudinem redeant.*

Vt eorum, qui præter consuetudinem pranderunt, detrimenta emendauit: sic & eos qui, quod semel duntaxt die præter consuetudinem ederũt, afflicti sunt, uult imprimis uitare, tum calorem, C tum frigus, tum labores: hęc nempe omnia molestè ferri ait. Adde, quòd & minus solito cœnare ipsos iubet: quanquã pleriq; maximè contra agant. Nam prandere ob negocium aliquod prohibitos, uolunt in cœna, & eam, quæ in prandio omissa est, assumere alimoniam, haud scientes quòd eget quidem uere alimonia omissa corpus, sed ipsam conficere non possit uentriculus ob longiorem abstinentiam læsus. Quin etiam Hippocrates, ut alimoniæ minus uult exhiberi, ita & eam humidiorem. Nempe huiusmodi alimonia exiccatis, tum uentri, tum corpori uniuerso peculiare auxilium præstat. Roborare præterea, & uentrem ipsorum iubet uini potu, neque dilutum, neque minus, quàm cibi proportio exigit, potandum pręcipiens. Dilutum enim, uentris tonum seu robur exoluit: minus uerò, quã cibi proportio expostulat, uentri arefacto inhabile existit. Postero tandem die ita affectos uictui prospicere iubet: qui, Hippocratis præcepto, cõsuetorum ciborum minus ingerere debeant: ut ἐκ προσαγωγῆς, id est sensim paulatimque, in pristinam redeant consuetudinem.

29 *Talia uerò molestius ferunt, qui parte superiore picrocholi existunt.*

Iam & ego paulo ante dixi picrocholos, id est amarę bilis homines, subitariam eam, quæ à uictu ad abstinentiam fit, digressionẽ pituitosis difficilius molestiusve ferre. Bilescit siquidẽ ocyus D his totus, tum corporis, tum uentris habitus. Sed quare non simpliciter dixit picrocholi, at parte superiore? Nempe, cum flaua bilis, quàm & pallidam, & amaram nominant, superiori supernatat uentri, iure optimo tales parte superiore picrocholos dicimus: cum uerò per sedem demittitur, parte inferiore picrocholos asserimus. Paulo siquidem rhetori, qui toto corporis habitu pituitosus erat, diebus singulis supernatabat flaua bilis, primamque ipsam uomebat à lauacro nõ paucam. Eudemo autem philosopho, qui temperamento biliosus erat, per sedem demittebatur: raroq; is (quanquam aliquando) pallidam uomebat bilem. Vt autem Pauli excrementa bilis exiguum habebant, ita & Eudemi multum. Qui igitur pręter consuetudinem non prandent, si & toto corporis habitu, & superiore uentre, picrocholi fuerint, his necessario contingunt, quæ paulo ante dixit omnia. At, qui uentre duntaxat superiore picrocholi existunt, his tolerantiæ difficultas similiter cõtinget: sed ex reliquis symptomatis alia quidem nullo pacto erunt, alia erunt quidem, sed moderatiora. Prædixit quoque & eos, qui præter consuetudinem non prandent, "timidos ad quamuis operationem esse, stomachi erosionibus, hoc est cardialgiis, affici, pẽsilia uideri ipsis uiscera, calidum & uiride meiere, exuriq; excrementa: aliis os amaricare, oculos cauari, tẽpora palpitare, & extrema perfrigere. Sed horum alia toto habitu picrocholis contingunt magis, alia autem superiore duntaxat uentre talibus. Atq; ob id ad quamuis operationẽ timiditas,

.li.4.f.1.t.2
8.t.420.c

extremorum

exremorum perfrictio,mictus calidus uiridiſq;,deiectionum aduſtio,cauatio oculorum,& tem E porum ſaltus,toto habitu picrocholis uſu eueniunt.Vtriſq; autem penſilium uiſcerum opinio, & oris amaritudo.Nã ob inſuetã abſtinentiam, tum ſuſpenſa, tum pendula percipiunt uiſcera, Verum ob bilis*exuperantiam picrocholis toto corpore amaricat: non ꝙ affectio in ore magis fiat,ſed ꝙ ſentiendi partem eam natura generis humorum diſcretoriam fecit.Venter autem magis quidem iis exuritur,quibus ex hepate in uentrẽ bilis effuſa ſupernatat: minus autẽ, quibus deorſum mittitur.Nam his quidem inteſtinum proritat ad excretionem, illis uerò ſtomachum mordet.Ob eam rem Eudemus diebus ſingulis,bis & interdum ter diiciebat: Paulus autem interdum nullo pacto excernebat.Niſi etenim inteſtina à mordente aliquo irritentur,uel copioſo excremento grauentur,excretionis promptitudinem non accipiunt.Neutrum horum impranſis contingit,neque enim mordentur inteſtina bile in os aſcendente,atq; illa non mordẽte contriſtanteque:neque grauitas his fit,qui nullo pacto comederunt.

*Al. amaritudinem.

30 *Non aſſuetam autem cibi abſtinentiam facilius* omnino ferunt,qui parte ſuperiore pituitoſi ſunt. Quo fit,ut ſi ſemel die cibo utantur,facilius etiam ferant.*

*τὸ ἐσθίειν.

Prius quidem parte ſuperiore picrocholos uſum cibi,qui ſemel die fit,difficilius tolerare dixit.Nunc autem ad pituitoſos ſe transferens,pro cibi uſu qui ſemel die fit,inediæ meminit, ex habente manifeſtius detrimentum,ad minus noxium, translationem ex proportione faciens. F Nã,ſi magis quidẽ lædi eos,qui ſine cibo totum ꝑter conſuetum permanſerunt diẽ,æquum ſit, minus aũt,qui non prãdent: & pituitoſi picrocholis cibi uſum,qui ſemel die fit,facilius ferant: ꝙ ſanè,& inediam facilius ferãt,palàm eſt omnibus.Cauſa aũt,cur pituitoſi facilius†cibi uſum, qui ſemel die fit,ꝫ ferant,ex iis,ꝗ antea de bilioſis dicta ſunt,euadit conſpicua. Nã bilis humor in ipſis inediis amarior redditur: pituita uerò temporis proceſſu coquitur, ſanguiſq; efficitur, neutra bile in ſanguinis ſubſtantiam redire ualente: cum ex ſanguine quidem plus calfacto flaua bilis generetur,ex eodem uerò aſſato, atq; etiam ex craſſo, atra.Pituitæ autem generatio in pituitoſis eduliis ſanguinem perpetuo antecedit:atq; generatione ipſius media cibi in ſanguinem tranſeunt. Neque hoc deterioribus tantum cibis contingit, uerum & quibuſdam eorum, qui ſalubres admodum eſſe uidentur:ut pani,chondro,ſemidali.Ego ſanè eã, quæ mihi optima eſſe uidetur,enarraui conſcriptionem.Nempe,quod in ea docetur,per ſe uerum eſt: atq; continuatam cum iis,quæ ante dicta ſunt,habet ſeriem:qui optimæ explanationis ſunt ſcopi. Nõ tñ in exemplaribus omnibus conſimilem inuenies deſcriptionem,ſed in aliis, & aliis pugnantem. G Cæterum aliter in libris fere omnibus reperitur dictio hæc falſo ſermone, & nullam, quę antedictis continuetur,ſeriem ſeruare.

†In manuſcriptis leitur. τὴν ἀσιτίαν καὶ τὴν μονοσιτίαν, i. cibationis abſtinentiam, & cibationem ſemel die factã.

31 *Potiſsimum ſanè,& hoc argumentum,quòd maximæ mutationes eorum, quæ circa* naturam noſtram habitumq́, contingunt,maxime morbos committunt.*

*περὶ eſt in impreſsis. ſed in aliquibus manuſcriptis legitur παρὰ id eſt præter.

Multa quidem apud Hippocratem φύσιος id eſt naturæ,nomen indicat:ſed hoc in loco tẽperaturam ſignificari quiſpiam exiſtimauerit, ueluti & partium ipſarum ſtructuram compoſitionemq;,ἕξιν,id habitum,appellari:quo in ſtructuræ genere continetur, & bilis ad partes ſuperiores fluctuatio,& ad inferna deiectio,& uiſcerum, tum ſuſpenſio, tum conſtantia ſtabilitaſque. Nẽpe,cum uenter magnus exiſtit,uiſcera confirmat & ſtabilit,tametſi cibis uacuus,deſtitutuſque fuerit:uerum,cum paruus eſt,cibis quidem refertus cõfirmat, uacuatus uero ſubſidentia relinquit:hinc fit,ut ſuſpenſa ſentiant uiſcera.Quibus autem bilis flaua ſurſum natat fluctuatque, ante eſt dictum,meatu,qui bilem ipſam ex hepate ad id inteſtinum,quod Græci ἔκφυσιν uocant, ꝫquaſi è uentre enatum dixeris,ꝫdefert,ſtructuram differentem habente.Nam interdum quibuſdam portio aliqua ab ipſo ad uentrem procedit:his quidem ſupernatat bilioſum excremẽtum: H cæteris uerò deorſum omnino uoluitur.

32 *Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorum inanitiones moliri:neq;,cum morbi uigent,feruorẽque habent,cibum dare,neque repente huc uel illuc in toto negocio quicquam mutare licet.*

Dictio hæc præter ordinem ſcripta eſt,copulari ſiquidem debuit cũ ea,quæ ſcripta eſt ante: ut tota oratio talis foret:Talia uerò moleſtius ferũt,qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt. At non aſſuetam cibi abſtinentiã facilius omnino ferunt,qui parte ſuperiore ſunt pituitoſi:quo fit, ut cibi uſum,qui ſemel die fit,facilius etiam ferant.Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorũ inanitiones moliri:neq;,cum morbi uigent,feruoremq; habent,cibum dare licet. Nam, poſtea ꝗ ſermonem,quo magnas uictus mutationes oſtendit ſanos ipſos,non modo languentes,lædere,compleuit abſoluitque,iure intulit,cuius gratia mentionem de his omnibus fecit,inquiens, Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorum inanitiones moliri licet.Quanquam autem,& inſtitutum etiam per relata ſufficienter demonſtrauerit,uidetur tamen,& ad alterum tranſire ſermonem,qui hæc commonſtret,ex abundanti teſtimoniis uſus.Principiũ igitur ſequentis ſermonis iure cenſetur dictio hæc,Potiſſimunm ſanè,& hoc argumẽtũ, ꝙ maxime mutationes eorũ,

A quæ circa*naturam noſtram habitumq́; cõtingunt,maxime morbos committunt. Cui quidẽ dictioni continua fuerit,quæ ita ſequitur:Multa autem his germana,eorũ,quę uentri contingunt, atq; alia quis dixerit.Dictionem ſanè hãc ſum explanaturus:ſed nunc ad præſentẽ reuertar,quę hanc habet mentem.Nõ intempeſtiue, neq; uehementer fame necare,neq; in morborũ conſiſtẽtijs uictum ex inedia ad cibi oblationem permutare licet,ſicut neq; ſubito ad contrariũ.Ex quibus ſequitur talem inſtituendam uictus rationem,qualem is pręcepit.Summa autem horum eſt, declinandas eſſe ſubitas repentinasq́; ad contraria permutationes. *Al. præter.

33 *Multa autem his germana,eorũ,quæ ventri cõtingunt,atq; alia, quiſpiã dixerit:ut exempli gratia, Cibos,quibus uti conſueuerunt,facile ferunt,tametſi natura haudquaquam boni fuerint:ſimiliter & potus.Cibos verò,quibus vti non conſueuerunt,ẽt ſi mali nõ fuerint,moleſte ferũt:conſimili modo & potus.*

Quæ ſimilia exiſtũt atq;, ut quiſpiã dixerit,genere admodũ iũcta cognataq́;,cõſueuit uocare Hippocrates ἠδελφισμένα,i.germana:ꝙ eorũ,ꝙ gñe iunguntur,& familiariſſimi & gñe oĩum iunctiſſimi ſunt ἀδελφοί,i.germani.Nã propinquitates cęterę his poſteriores ſunt,ut patrũ matrũq́;, fratres ſororesq́;,& fratrũ ſororũq́; filij,filiæq́;,& quæcunq; id genus ſunt. Cætera dictionis cla-
B ra ſunt. Nam demonſtrat Hippocrates ſermonem eundem,quem ab initio demonſtrauit:cuius ſumma eſt,Cõſuetudo maxime poteſt: repentinaq́; ab ea digreſſio corpora nõ parum offendit.

34 *Si ergo multa ꝑter ſolitũ carnis deuoratio,vel allia,vel ſilphion,vel ipſius ſuccus,vel caulis,vel alia conſimilia, quæ ſeorſum inſignibus ſunt prædita uiribus, vẽtriculis quibuſdam magis,quàm alia,labores inferant mi,nus quis admirabitur.* [a] † *At iure admiraberis,ſi didiceris, quantam maza turbationem,tumorem,flatum,torminaq́, mazam deuorare non aſſueto pariat,ſi præter conſuetudinẽ ingeſta fuerit: vel qualem Panis ipſe calidus deuoratus ſitim inferat,& repentinam plenitudinem,quòd tum exiccet,tũ tarde deſcendat:Et quàm varia inter ſe pariant puriſſimi confuſaneiq́, panes,ſi præter conſuetudinem deuorentur: & maza ſimiliter vel arida,vel humida,vel tenax: qualiter item & polentæ afficiant,recentes quidẽ eos,qui recentibus vti nõ conſueuerũt,& aliæ eos, qui recentibus ex conſueto vtũtur: Ad hæc quid faciant uini, & aquæ potationes præter conſuetudinẽ in aliud ſubito translatæ:quid dilutũ item uinum, meracumq;* [b]* *repente pota:dilutum enim cum infirmitate humentem reddit ventrem ſuperiorem,flatuoſumq; inferiorem:meracũ verò venarũ palpitationem efficit,capitisq; grauitatem,& ſitim infert:Præterea quid vinũ albũ nigrumq; præter ſolitũ mutata: quæ ſi ambo vinoſa fuerint, valde alterant corpus. Quare dulce vinoſumq; minus quis dixerit mirum eſſe non idem poſſe,vbi repentina fuerit mutatio.*

A † Codex quidam antiquiſſimus græ.plura hoc in loco habet, quã impreſſi: quæ tamen oĩno uidẽtur eſſe Hippocratis:hĉt n. * Ἀλλ' εἰ καταμάθης ὅσον ἂν μᾶζα τε ὄχλον καὶ ὄγκον, καὶ φῦσαν καὶ στρόφον τῇ κοιλίῃ παρέχοι παρὰ τὸ ἔθος βρωθεῖσα τῷ ἀρτοφαγέειν εἰθισμένῳ, ἢ οἷον ἄρτος βάρος καὶ τάσιν κοιλίης τῷ μαζοφαγέειν εἰθισμένῳ, id eſt. At iure admiraberis, ſi didiceris, quantam maza turbationẽ & tumorem & flatum & tortionem vẽtriculo inferat præter cõſuetudinem comeſta ei, qui panẽ comedere ſit ſolitus: vel qualem panis grauitatẽ & tenſionẽ uẽtriculi ei, qui mazam comedere ſit ſolitus.

B * præter conſuetudinem.

C
Sermonis totius ſenſũ intelligẽtiãq́; ubi prius dixerimus,ad particulares,ꝗ in eo ſunt,dictiones perueniemus.Orationis igiť totius ſenſus talis eſt:Victus mutationẽ in eos,qui inſigni ꝑditi ſunt uirtute,tum cibos tum potus,nemo, qui lædentẽ corpora uiderit,admirabitur:uerũ eã,ꝗ fit,neq; ſine læſione in cibos potusq́; nõ inſigni præditos uirtute,iure quis admirabiť. Talis quidẽ eſt ſermonis totius intelligentia. Sed,ut particulatim dicã,oɼ̃onis totius principiũ mentionẽ eorũ facit ciborũ,qui fortẽ uehementẽq́; hñt facultatem,ut carniũ deuorationis,alliorũ,ſilphij, ſucci eiuſdẽ, & caulis:nempe ſilphium totum fortẽ habet facultatẽ,ſigillatimq́; ſuccus ipſius,& caulis.Verũ hęc quidẽ ſimpliciter dixit,ſed cũ carniũ deuorationis meminit,adiecit hoc uerbũ, multa:nempe multa carniũ deuoratio magnã habebit facultatẽ,mediocris uero nõ magnã.Quę huic ſuccedit dictio,ad eos accedit cibos,ꝗ nõ magna cõſtãt uirtute,mazã uidelicet,&panẽ uel calidũ,uel frigidũ,uel ſyncomiſton,id eſt cõfuſaneũ.Quòd uerò panẽ nõ purũ ſyncomiſton appellet,cõſtat & ex ea, ꝗ ad purũ eſt,oppoſitione:panẽ hunc homines huius tẽporis antopyron appellant,nõ diſcreto.ſ.furfuraceo,ſed unà cũ ſyncera puraq́; farina macerato cõſperſoq́;. Poſt hæc de polentarũ dr̃ia mentionẽ fecit,recentesq́; uocauit,ποταίνιας,Ionũ uoce uſus & antiquo-
D rum.Memorauit poſtea & uini & aquæ potationes præter ſolitũ mutatas:meraciorẽ item,& dilutiorem potum.Quibus adiecit dilutũ uinũ in uentre ſuperiore πλάδον,i.humiditatẽ infirmitatemq́; facere,flatũq́; in inferiore:meracũ uerò palpitationẽ [c] † temporũ,capitis grauitatẽ,& ſitim,idq́; caliditate:dilutũ aũt contraria,tũ humiditate tũ frigore.Mentionẽ quoq; & de uinorũ ipſorum dr̃ia fecit,ex his oĩbus colligens,quod in uniuerſum ab initio ipſi propoſitũ inſtitutumque, omnem.ſ.conſuetudinis ſubitã permutationem nõ paruum corpori afferre detrimentum.

35 *Cæterum partẽ hanc ſermone contrario τιμωρητέον,id eſt iuuare oportet.Nempe his victus mutatio facta eſt,corpore neque ad robur,vt cibos adijcere,neque ad infirmitatem,vt cibos diminuere oporteret, haudquaquam permutato.*

Verbum hoc τιμωρητέων opitulandum ſiue iuuandum indicat.Neq; aũt opitulatio alia ſermoni huic fuit præter patrocinium,ꝙ uera loquitur. Nempe cũ ex duobus ſermonibus unus ipſi placuerit,alter uerò huic aduerſet:& ei quidẽ,qui placuit,huc uſq; eſt patrocinatus:nũc ad alterius patrocinium deſcendit: cuius ſnĩam quis conuenire dixerit,ut lãguentes ab inſigni uictus mutatione iuuentur,quando & corporis affectio in contrariũ his quidem,qui antea ſani uiuebãt, nunc uerò ægrotant,permutata ſit.Sanè & in huius ſermonis gratiam uniuerſaliter antea eſt locutus

C † venarum, additur in antiquis.

† Al. si modica al. non modicũ. cutus his uerbis: Transmutatio autẽ bene habet† non modica: sed ὀρθῶς, i. recte, transferenda ue- E nit. Deinde, quid aduerbium hoc ὀρθῶς indicetur, non paucis ostendit, sed ad summã subducens

Supra. t. 18. colligensq; dixit, Non igitur intempestiue neq; fortes uasorũ inanitiones moliri: neq; cũ morbi

Supra. t. 32. uigent feruoremq; habent, cibum dare: neq; repente huc uel illuc in toto negocio, quicquã mutare licet. Quare & ambiguitatẽ soluere iam anticipat, quam nuper enunciauit sermoni consentiens. Adjicietq; impręsentia aliquid, cum inquiet, Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiusq; modum, & cætera quæ his succedunt: quæ in sequenti dictione explanabo.

36 *Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiusq; modum, hominis item naturam, atq; ægrotantis in victu consuetudinem, non in cibis solum, verum quoque & in potionibus.*

Conuenienti in acutis morbis uictus institutioni, quam docuit, & roboris considerationẽ, & morbi modum, præterea & hominis naturam, consuetudinẽq; ipsius adijcere iubet Hippocrates. Nempe summa, quã astruit, est, Non permutandũ esse uictus speciẽ prius, q̃ signa coctionis manifesta sint: id aũt fiet, si, quot diebus ad uigorem morbus uenturus sit, præcognoueris. Verũ, cum uictus, quẽ manifestabo, pro maioris minorisve ratione permutari possit, ꝗ laborantes inter se differant uirtutis tũ robore, tum infirmitate, naturali item temperamẽto, & morbi modo, F atq; antecedente consuetudine, si ad ea respexeris, poteris artificiose, tũ magis, tũ minus in specie uictus conijcere: speciem uictus intelligo, si uidelicet uel oxymelite, uel melicrato, ægrũ regere debeas: aut solam aquã bibendã adusq; coctionis notas dare: aut ptissanã, aut ptissanæ solũ cremorẽ: deinde si bis & semel die. In uictu ergo tum magis, tum minus per ea q̃ dixit, conijcere oportet. Nam, si ægrum ptissanæ cremore indigere comperis, iam tibi constat, quantũ de eo sis propinaturus: consimili modo de oxymelite, melicrato, & aqua. Verũ, quemadmodũ speciei uictus inuentionẽ, operępretiũ est, ut cognoscas, an robusta uel infirma sit laborãtis facultas, quot item diebus morbi coctio futura sit: sic & cõsiderandũ, quantũ uel robusta, uel imbecilla fuerit, nempe in uirtutis tũ robore, tum imbecillitate magis & minus ualde discrepant. Sic morbi quoque dr̃ias conijcere oportet. Neq;.n. satis est cognoscere, quòd pleuritis, uel peripneumonia sit, sed & qualis nam ea sit, cognoscere oportet in dolore, febre, & sputis. Nempe pleuritidum, quæ cum dolore sunt, aliæ quidem magis, aliæ uerò minus, tales existunt: febremq; uehementem habẽt tum magis, tũ minus particulares pleuritides. Sed nõ parua quoq; est in ijs, quę expuuntur, dr̃ia, ut in prognostico est dictum. Cum igitur particulatim in dictis differentijs uarient ęgri, fieri nequit, ut in Empiricorum appellatis syndromis reperiatur disciplina. Neq;.n. eorum qui in G uirtute comperiuntur, excessuum differentiæ scribi possunt, neq; febris uehementia, neq; sputorum quantitas, neq; in particularibus coloribus dissimilibusq; eductionibus magis minusq;. Verum cuiusq; rei uirtute intellecta, oẽs inter se comparare, summamq; unã ex ipsis colligere oportet. Qua quidem in re tum meliores, tum deteriores reperiuntur medici, quanquam eadem didicerint. Nempe qui perspicaci magis pollent ratiocinio, ijs, qui hebetius hñt, euadunt probatiores: laboris item amantiores segnioribus, exercitatioresq; minus exercitatis: atq;, qui memoriã tenaciorem habent, ijs, qui minus ea ualent. Ex particulariũ igitur omnium uirtute colligere in unam summã uniuersam uictus formam, singulorumq; ciborum quantitatem commodius est. Nam imbecillitas sæpius quidem, sed paulatim cibãdum indicat: sidemq; rei huic facit, ꝗ æger bis cibari suetus sit. Facultatis aũt robur contrarium indicat, nam, si in homine semel cibari sueto uideatur, semel ipsum cibare oportet: qđ indicant ambæ cõiecturę. Sic & corpus bene difflabile ad cibationem stimulat: qđ ægre difflatur, ad contraria agit. Quod itẽ tenues habet succos, id cibandum indicat: quod his non constat, contrarium cõmonstrat. Atq; in singulis, quæ dicta sunt, magis minusq; proportionaliter sibi et auxiliorum usum tũ auget, tum remittit. Sed de huiusmodi, omnia in methodo medendi deinceps, & ordine ita exarata sunt, ut tũ citissime condiscere, tum facillime ad memoriam reuocare possis: fieri siquidẽ nequit, ut libro uno præsenti bene omnia scribat Hippocrates atq; ordine doceat: præcipueq; cũ ipse primus horum inuentionem sit molitus. Qui tñ hæc ab Hippocrate tum trãsuersim, tum inordinate scripta didicerit, totamq; suam uitam in eam, quæ ex operibus docetur, meditationẽ exercitationemq; deuouerit, is & lucem & ordinem doctrinæ adijcere poterit. Quòd si & pluribus libris fecerit, quãta futura sit claritatis eorũ, q̃ docentur, exuperantia, liquido patet. Nemo ergo animo despondeat, si hoc in loco confundatur, scoporum multitudine affatim circum septus. Nam, si ꝗ particulatim horũ unumquodq; à nobis in methodo medendi demonstratum sit, intellexerit, atq; ad illam translatus sedulo singula didicerit, ea sanè, quæ nunc inordinate dicuntur, liquido cognoscet: speculationemq; in ipsis artis operibus exercens, ueritatem ipsius laudabit. H

37 *Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus: nam subtrahere omnino sæpenumero expedit, vbi æger sufficere possit, donec morbi vigor maturuerit.*

Quoniã uictus cuiusq; species ex ijs, quæ antea dixit, inuenitur: atq; inde, quæ in ante scripta dictione dicuntur, conijcere operępretium sit, ut in singulis uictus formis quantitas reperiatur: præsenti

A præsenti dictione, ciborum autem adiectioni intēdendū multo minus: nā prorsus subtrahere, sæpe numero expedit, cognoscens præsidiorum singulorū quantitatem artificiosa egere coniectura: artificiose autem conijcere uiri esse, qui uires oīum, quæ in arte sunt, didicerit, memoriæ mandauerit, atq; diligentia oī adhibita sese in operibus artis exercuerit: paucosq; tales existere: Iure optimo, quæ præsenti, inquā, dictione dicuntur, adscripsit, in quantitate ipsa ad id, qđ minus sit, procedendū esse magis, q̃ ad id, qđ exuperat, ubi quis à iusto modo abscedit, admonēs. Nempe, quod plus est, noxas interdū inemendabiles facit: quod uero minus est, facile emendaẽ. Nēpe, si uirtus labascere uideatur, cibi exiguum ministrare possumus: uerū, si in uentrē absorptus fuerit cibus, qđ superfluit, si aliàs, multo magis in acutis morbis tollere est difficile. Nam prorsus subtrahere, sæpenumero expedit, ubi æger sufficere possit, donec morbi uigor maturuerit. Rursum præfatæ dictionis partem hanc [a] *assumpsit, nos familiaris huius scopi admonens, qui tum hic, tū in Aphorismis habetur: [b] ‖Nempe, si æger ad morbi usq; uigorem sine cibo sufficere posse uideatur, in omni ciborum abstinentia eum, & potu solo moderaberis, cum tibi uidebitur necessitas.

38 *In quibus autem id faciendum sit, scribetur.*

B Quòd prædixerit Hippocrates commonstrata uniuersali uictus ratione in hoc libro se trāsiturum ad cæteras oēs acutas ægritudines, liquido constat. Veruntamen [c] *opus huiusmodi non reperitur. Nempe, q̃ in hoc libro à balneorū consideratione [d] * extant, siquis, ueluti in typo, ab Hippocrate scripta, qui sibi hæc ad rememorationem præparauerat, in domo reperiēs post uiri mortem, deprompsit, forsan ratione quidē hoc fecit, ueruntamen ut*liber, digna Hippocratis mente non sunt: sicuti neq; ea, quæ de morbis & affectibus inscripta sunt, quanquam multa in ijs bene scripta sint. Sed super ea re in ijs, quæ in ea scriptæ sunt expositiones, disceptabimus.

39 *Multa autem & alia ijs, quæ dicta sunt, germana quis scribere potest.*

Rursus ad eum reuertitur sermonē, quē multis certū rarumq; fecit exemplis, mutationem cōsuetudinis languentibus noxam afferre demonstrans: sed, qm̄ à sanis in eos transijt, [e] †ob id, q̃ similia sunt & cōgruentia bene, ἀδελφισμένα. i. germana dixit. Quod aūt postea dicturus est, sermonis huius testimonium existit, *quanquam nō simile, nō congruens, nec germanū ut ipse appellauit, sed id qđ peruestigatur. Patebit aūt tibi mens Hippocratis in sequētis dictionis expositione.

A.l.4. f.r.t.2. .8.f.420.d C 40 [f] †*Hoc autem uerius efficaciusq; testimonium. Neq;.n. rei, de qua plurimus factus est sermo, germanū existit, sed res ipsa commodissimum est documētum. Nempe quidam per morbi acuti exordia eodem, quo laborare cœperunt die, comederunt, alij postero die, alij quiduis, alij cyceonem sorpserunt. Sanè hæc oīa deteriora quidem sunt, quàm si modo alio cibaretur quis: sed, quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus multo lædunt, quàm si primis quidem diebus, uel duobus uel tribus uasa quis integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia ministrauerit. Adhuc tamen deterius erit, si omnibus his diebus uasa ante exinaniuerit, & sequentibus diebus ita pauerit prius, quàm morbus maturus reddatur. Nempe hoc pacto mortem plurimis liquido affert, nisi morbus omnino beneficus fuerit. Quæ uerò in principio cōmittuntur delicta, ea non similiter his, domantibus renituntur, sed facilius domari possunt.*

Ante ab ijs, quæ bene ualentibus ex cōsuetudinis mutatione cōtingunt, ad languentes ipsos per similitudinem transijt: transiturus aūt & nunc, atq; ipsum, quod nunc instituitur, ferè ita habere est demonstraturus. Sed quid nam id fuit? sanè ꝙ neq; à principio, neq; primis diebus fame cruciatos ægros, cū prope uigorē iam peruenerint, replere oportet. Tota aūt dictione vult ostendere grauiorem contingere ægris offensam, cum prope uigorem erratum sit, q̃ si in morborum principijs quippiam delinquatur. Inquit enim, Quę hoc tempore peccata fiunt, ea minus lædūt, D quàm si primis diebus, duobus uel tribus, uasa qs integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia ministrauerit, [g] † atq; etiam ante, quàm morbus (ut græco uerbo inquit) πέπειρος reddatur. Quòd πέπειρον appellet πεπεμμένον, i. quod ad maturitatem est perductum, palàm est omnibus. Morbos præterea εὐήθεις. i. beneficos dixit, non quidem maleficos morososq;, quos Gręci κακοήθεις uocant, sed εὐτρέπτους, i. qui facile ad bonum uergunt. Scimus etenim ueterum multos ita uti dictione, ita quoque & Hippocratem, ut alibi est dictum.

41 *Hoc sanè maximum reor esse documentum, quòd primis diebus quauis sorbitione nequaquam eos priuemus, quibus futurum est, ut paulo post sorbitionibus quibusuis uti debeant.*

Sermonem hoc in loco eundem dixit, quem sępius antea enunciauit, nutrire scilicet sorbitionibus ab initio præcipiens eos, qui ad uigorem usq; sufficere citra ptissanę ingestionem nō possunt. Nam eos prope uigorem nutrire compellemur, cum ad tenuiorem uictus formam, etiam si antea plenius cibati fuerint, transeundum sit.

42 *Γυθμενόθεν ergo, q hordeacea utūtur ptissana, ꝙ ægri lædētur, ignorāt. si duobus uel tribus dieb⁹ antea exinanitis uasis sorbere incipiāt: neq; ēt, q solo utūtur cremore, ꝙ sorbētes lædentur, intelligunt, cū sorbitionem*

A * ἀνέλαβεν, sed forte ἀνέλαβον, i. assumpsi. vt sic uertatur. præfatæ dictionis partem hanc rursus assumpsi, ut qui uelim ad memoriā reuocare familiarem hunc sibi scopū, & hic & in aphorismis. & ita uidetur legisse uetus interpres.

B 1. Apho. 9. Extr. ord. 4. g

C * σύγγραμμα.

D * προκείμενα. *sed legendū est ut in antiquis προστεθημένα. i. adiecta sunt.*

E † Al. ex antiquis, ob id ἠδελφισμένα, i. germana dixit, per germana similia intelligens.

F † Al. ex antiquis. Hoc tamen melius est testimonium. Neq; enim solum germanū est rei, de qua plurim⁹ mihi factus est sermo, sed res ipsa &c.

G † Hæc addēda ex antiquis codic. græcis. Adhuc tamen deterius erit, si omnib⁹ his diebus vasa ante exinaniuerit, et sequentibus diebus ita pauerit, priusquā morbus, ut græco &c.

tionem non recte inchoabunt. Sed tunc cauent, magnamq; intelligũt læsionẽ, si æger ante mutationẽ mor E
bi, ptiſſanam hordeaceam ſorbeat, cremore uti ſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonia ſunt, medi-
cos non recte ægrotantes ad uictum inducere, quippe qui & in quibus morbis nõ oportet uaſa exinanire,
ijs qui ſorbitionibus cibari debent, uaſa exinaniant: & contra, in quibus ex uaſorum inanitione ad ſorbi
tiones transeundum non ſit, in illis tranſeant.

Aduerbium hoc πυθμενόθεν, uel παντελῶς, id eſt omnino, uel ἐξ ἀρχῆς, id eſt ab initio, Hippocra-
ti indicat. Nam medicos ignorare ait, quãdo primum uel ptiſſanam, uel cremorem ægrotis dare
oporteat: bene tamen ſcire, ſi ante morbi coctionem ptiſſanam hordeaceam dederint, ſe ægrum
læſuros. Sequentem autem dictionis huius ſeriem, quæ eadem ex eiſdem ſępius dictis oſtendit,
de induſtria ob claritatem tranſgrediar.

43 *Et plerunq; ἀπαρτὶ, id eſt exquiſite. Interdum autem hoc tempore, interdum & alio, ex uaſorum*
inanitione ad ſorbitiones tranſeunt, ubi ſępius à ſorbitionibus ad uaſorum inanitionem tranſire expedit,
ſi ita ex morbi acerbatione contigerit.

Hoc aduerbiũ ἀπαρτὶ, & apud auctores Atticos, & apud Hippocratem, eſt in uſu pro ἀπηρτισ-
μένως καὶ ἀκριβῶς, id eſt exquiſite & abſolute. In quo ſignificatu & nunc eſt uſus Hippocrates, de- F
monſtrare uolens, medicos in illo maxime tempore permutare uictus rationem ex abſtinentia
cibi ad ſorbitiones, quo ad abſtinentiam accedere oportet: atq; hinc manifeſtiſſime oſtendens,
cum morbi uigor adeſt, tunc tenuiſſimo de neceſſitate uictu eſſe utendum.

44 *Interdum autem & cruda tum à capite, tũ à thoracis loco attrahuntur bilioſa: uigiliæq; his accidũt,* A. li. 4. f. r. c.
ob quas non coquitur morbus: pertriſteſq; & amari hi fiunt, deſipiunt, incerti & diſcurrentes lucis ſplen c. 8. fo 420
dores oculis obijciuntur, aures implentur ſono, frigent extrema, vrinæ crudeſcunt: ſputa tenuia fiunt, ſal-
ſa, colore ſyncero, & exigua: ſudores circa collum, anxietates inquietationeſq;: & ſpiritus offendens, in
ea q̃ ſurſum fit, aeris latione frequens, uel ualde magnus: † ſupercilia quadantenus amplificantur, deliquia
animi fiunt, ueſtium à pectore reiectiones, manuum tremor, atq; interdum labij inferioris concuſsio.

† ὀφρύες δεινόσιος μετέχωσαι, i. ſupcilia grauitate participant.

Vniuerſa hæc cõtingere ijs ait, qui perperã cibati ſunt à medicis: qui primis diebus exiccatos
ægros, die tertio, uel quarto, uel quinto, uel ſexto repente edulia, nõ peracto morbi uigore pmu
tauerunt: quaſi peracto morbi uigore, conuenienter eos uictũ permutaſſe dicat. Quod igitur di-
cebat: Permutare quidẽ oportet ſanorum uictum in morbis, neq; tñ temere id agendum, iam pa
tere ex prædictis arbitror. Nempe, cũ una quidẽ corporis conditio ſalubris ſit: altera, quæ à mor G
bi initio ad ſtatum uſq; extenditur: mox & tertia, quæ ad perfectam uſq; morbi ſolutionem ſeſe
prorogat: deinde & quarta, quæ totius conualeſcentiæ tempus aduſq; ſanitatis habitũ occupat:
in nulla harum quatuor cõditionũ permutationes uictus inſignes facere oportet, niſi prius in al
teram conditionis ſpeciem peruentum ſit. Qui igitur ægros morborum exordijs in oĩ ciborum
abſtinentia ſeruant, ſi ad uigorem uſq; talẽ uictus ſpeciem ſeruare poſſint, nemo eos culpauerit:
quod ſi facere non poſſunt ob interlabentes ægrorum uires, ꝙ perperam inedia utantur προταρι-
χεύσαντες, id eſt exiccantes ægros, palam eſt omnibus. Hoc autem uerbo abſtinentiæ importuni-
tatem plus iuſto corpus exiccantem euidenter demonſtrat: ubi etenim, quo tp̃e prope uigorem
tenuius cibandum fuit, in eo cibum dare coacti ſunt, ꝙ ægros abſtinentia immoderate exiccaue
rint, eſt manifeſtũ, quod uocatur ταριχεύεσθαι. Ob id igitur modo cibandi huic ſuccedere ait ſym-
ptomata multa, & praua: quæ omnia continuata recenſet ſerie, à bilioſis crudis exorſus. Nempe
bilioſa cruda ita appellauit, quoniam & excremẽtorum coctionem appellat, quanquam mutata
nutrire non poſſunt, ut bilis utraque, & qui gręce ἰχῶρες dicuntur. Veruntamen, quoniam & talia
euincit natura, cocta quidem uocare conſueuit Hippocrates excrementa huiuſmodi, quæ à na-
tura ipſa euicta ſunt: cruda uerò, quæ non ſunt euicta. Ob id & pus in phlegmonis, quæ conco- H
quuntur, fieri ait, quanquam pars nulla ex pure alimoniam accipiat, ueluti accipit ex crudis ap-
pellatis humoribus & pituita: quæ reliquum perfectionis aſſecuta & prorſus cocta, corpus nutri
re poſſunt. Sic igitur bilioſorum humorum concoctio exiſtit, ut ſanguinis, qui in phlegmone eſt,
in pus migrantis, intelligentibus nobis coctionis nomen in ſuo uniuerſaliore ſignficato. Eſt aũt
uniuerſalius, cum natura cauſis fortior fuerit, permutaueritq; eas pro ſuo robore. Quæ igitur,
ueluti in corpore inanimato, putreſcunt, nihil ad permutationẽ conferente innato calore, à cõ-
coctionis ratione degenerant: hoc ſanè aliqñ contingit etiam aquoſis ijs ichoribus, qui per uri-
nas excernuntur: atq; ob id incoctas urinas concoqui dicimus, quanquam corpus ex coctis uri-
nis ali non poſſit. Generali præterea hoc concoctionis ſignificato utimur, cum uel catarrhũ, uel
coryzã, uel fluentes ex his ichoras, uel eos qui ex oculis manãt, aut incoctos aut coctos eſſe dici
mus. Ad hunc modum & bilem uel crudam, uel incoctam, uel coctam eſſe pronunciamus. Cru-
da quidem flaua admodum eſt & acris, & male olens: cocta autẽ & pallidior, & minimum male
olens. Bilem igitur incoctam ait ad uentrem de neceſſitate confluere, quæ ob prauam uictus ra-
tionem tum ex capite, tum ex thorace trahitur, idq; cum fame ægros necant, nullo utili ſolatiũ
uentri præſtantes, atq; cum ex inedia ad ualidos cibos prope uigorem intempeſtiue tranſeunt.

Recenſet

A Recenſet deinceps & ſymptomata alia, quæ prauam ob uictus rõnem oriuntur, In primis quidẽ uigilias, quæ longã inediam, ciboſq; intempeſtiue exhibitos conſequunt̃, quæ utroq; noĩe medicorum culpant uictus rationẽ. Quod autem uigilias morbi apepſia.i.incoctio, ſeu cruditas cõſequatur, manifeſtũ ſanè exiſtit, ſi ſomnos concoctio ſequi debeat. Cęterũ pertriſtes, inquit, fiũt tũ ob longã inediã, tũ ob ualidũ repentinũ alimentum, quo grauatur uenter, grauatuſq; languidos reddit & mœſtos. Adde, ꝙ & amaros fieri ait, quippiã manifeſte præfato cõſimile adſtruens: ut enim ſunt, qui ex melancholia tum lãguidi, tũ mœſti ſunt, ſic alij quidem ſępius acriter excandeſcunt, tanquã collecta in ſtomacho bile. Vel ſanè, cũ amaros fieri ait, eã, quæ in ipſorum ore ex tali bile fit, amaritudinem indicat. Deſipiẽtiæ & acres excandeſcentias, & bilẽ amarã uel in ſtomacho, uel in cerebro collectã, conſequi natæ ſunt. Incerti & diſcurrentes lucis ſplendores, qui μαρμάρυγες grece dicuntur, oculis fiunt ꝑꝑ eam, quæ à uentre eſt, exhalationem, & propter ſanguinis, qui ad caput fertur, abundantiam: atq; ex his prius quidem ex importuna interdũ fit ciborum oblatione, alterum autem ꝑꝑ iudicatoriam ſanguinis eruptionem, uel delirium imminens. Conſimiliter & aures ſomnis implentur, tum propter eos, qui à uentre ſurſum ferũtur uapores, tum propter flatuoſum ſpiritum, qui in capite ipſo oritur. Corporis extrema, quæ ſunt pedes &

B manus prompte perfrigere, male habente uentris ore, haudquaquã nos præterit, utpote cum uel propter longam inediam uehementer à mordentibus mordetur ichoribus, uel ob importunam cibi multitudinem grauatur. Patitur aũt utrunq; ex ea, quæ antedicta eſt uictus ratione, qua medici, ęgros primis diebus ubi fame exiccauerint, tunc, cum tenuiter cibandũ ſit, ad frumentacea repente tranſeunt edulia. Ob eandẽ rationem neq; eorum, qui ita cibantur, urinæ concoquunt̃. Nam in ea, quæ citra uel cremoris ptiſſanæ, uel melicrati, uel oxymelitis oblationẽ fit, exiccatione, ſanguis propterea, ꝙ non purgetur, bileſcit: propterq; ſubitam ad eſculenta permutationem uẽter, cõpatiente ipſi facultate uitali, grauat̃. Quo fit, ut ſtomachicæ appellatæ ſyncopæ manifeſto nobis indicent facultatis uitalis ad os uentris condolentiã. Hoc ſiquidem tum magis, tũ primum ex importunis, tum inedijs, tum cibis affligitur. Ob id igitur ſputa & tenuia, & ſalſa, & exigua, & ſynceris coloribus fieri ait, & ſudorem circa collũ duntaxat, & anxietatem inquietationemq;, & ſpirandi difficultatem. Incoctus ſiquidem manet morbus ꝑꝑ exceſſum utrunq; longã ſ. inediam, & intempeſtiuam cibi oblationem. Apepſiam autem ipſam conſequuntur ſputa commemorata, ueluti & circa collum ſudores, uirtute & ob famis anginam langueſcente, & ob cibũ intempeſtiuum grauata. Conſimili modo & ἀπορίαι id eſt anxietas, inquietatioq; commune eſt

C utriſque ſymptoma, & ob longam inediam, quæ uentrem ichoribus replet, & ꝑꝑ cibum intempeſtiuum grauantem. Verũ ſpirandi difficultas, qua ſpiritus offendit, ob cibum intempeſtiuũ magis, q̃ ob indigentiam, oritur. Nam ſpiritum inter*inſpirandũ & offendere & quaſi ſiſti, tum anguſtiæ, tũ cõuulſionis eſt nota: latio etenim, quæ ſurſum fit, expirationẽ facit. Tali aũt ſpiritui contrarium, tũ in‖ſecũdo, tum in ſexto de morbis populariter uagantibus libro percurrit inquiens, ‖Duplex intro reuocatio ueluti*aſpirantibus. Quod aũt ob cibum intempeſtiuum & non ꝑꝑ penuriã talis fiat ſpirãdi difficultas, patet ex ſermone Hippocratis, ſpiritum frequentẽ uel magnũ, uàlde perperã cibatis fieri aſſerentis: fit ſiquidẽ frequens magnuſq; acto in anguſtiã ſepto tranſuerſo ab ea, q̃ in uentre continetur alimonia, cũ uidelicet neq; uicta, neq; probe à uentre confecta, inflationẽ parit. Nempe tunc ob ſepti tranuerſi anguſtiã de neceſſitate minus aeris inſpirat̃, quanq̃ thorax ſe ea, qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo, qđ nunc aeris deeſt priori, qui inſpirabatur, id deficientẽ diminutumq; reſpirationis uſum facit, atq; ob eã rem animal maiorẽ reſpirationem facere cogitur, uel frequentiorem, uel utranq;. Dictum aũt abunde de ſpirãdi difficultatibus oĩbus, in libris de ſpirãdi difficultate: ubi harum, tum aliarum difficultatũ ſpirandi cauſas unà cum proprijs demonſtrationibus ſcripſimus: uerũ, quantũ ad præſens attinet, hæc

*Al. expirandũ. & ita uetus interpres.

*ſuperinſpirantibus.

‖Epid. ſect. 2. circa mediũ. ‖in ſextum Epid. t. 10. 3. 62. d

D ſufficiunt. Ait pręterea, & ex præpoſtero cibatu ſupercilia quadantenus amplificari. Verũ id biſariam ſcriptum inuenitur. Nempe in quibuſdam exemplaribus ſingulari numero ad hunc modũ, ὀφρὺς δ᾽ ὡνώσιος μετέχουσα, id eſt ſupercilium quadantenus amplificatur. In cæteris uerò pluraliter, ὀφρύες δ᾽ ὡνώσιος μετέχουσαι, i. ſupercilia quadantenus amplificantur. Significatur aũt ex ea dictione† ſupercilia ipſa quodam modo euelli, uel retrahi. Fitq; illud interdũ quidẽ ambobus conuulſiue intentis, aut altero ſolo: interdũ aũt & altero reſoluto. Deinceps ait, deliquia animi fieri, ſermonẽ ad ſymptomata referens, per q̃ & ueſtiũ reiectiones fiunt ardẽtibus ægris. Interdũ aũt & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concuſſio aũt labri inferioris, morſum in ore uẽtris uehementem ſignificat. Quo fit, ut tale ſymptoma, uomitus acrium humorum etiam ſignum ſit.

† παρεσπάσθαι πῶς αὐτὰς ἢ ἀνεσπᾶσθαι, i. ad lat⁹ trahi quodammodo ipſa ſupercilia, uel ſurſum trahi. Antiquus interpres, quod tempora eorũ trahuntur ad latus aut ſurſum. Nam dictionẽ ὀφρύες uertit ipſe tempora.

45 *Hæc ſi in initijs apparuerint, delirium uehemens indicant, atque magna ex parte ægri moriuntur.*

Dicta, inquit, ſymptomata ſi circa morborũ initiũ fiant, deliriũ uehemens denunciãt. Morbi *initium nunc intelligere oportet totũ illud tp̃s, in quo nondũ exiſtunt cõcoctionis notę. Nẽpe & in libris de iudicationibus dictum eſt nomẽ principij & plura ſignificare: & ſignificatũ, quod nunc dictum eſt, ſecundum eam eſſe diuiſionem, qua morborum tempora diuidentes, morbos ipſos conſtare ex principio, augmento, uigore, & declinatione aſſerimus. Ergo cum nuper di-

*A. li. 4. ſ. 1. t. 1. c. 3. fol. 411. c

ćta symptomata,ubi prope morbi uigorem apparent,iudicationē futuram salubribus in morbis significent:sanè,si in principio fiant,iudicationē quidem non denunciant, (nihil.n.in principio iudicari potest)sed delirij notæ existunt.Scriptum aūt & de his abūde in libris de iudicationibus,ex quibus totum, qui de his est,sermonem perdisces, cum illic plenior sit,q̃ ut nunc omnino percurrere oporteat.Sed sanè,ut in cæteris,ita in his summatim perstringere satis erit.Ergo, quoties natura ad excretionē properat,effatu digna in corpore fit permutatio,ob quā symptomata huiusmodi cum manifestissimis coctionis signis apparēt. Verū, cum perturbatio efficitur similis, nullo à natura ad infestantium excretionē facto apparatu, tunc periculosissimum est signum. Dictum iam & cæteris in cōmentarijs de κρισίμοις,id est iudicatorijs symptomatis,qualia sint,& quæ nam ipsorum natura,& quo nam pacto ab ijs differant,quæ ἐπιφαινόμενα.i.superapparentia,uocantur,quo in genere erunt & ipsa coctionis signa.Nempe & Prognosticum,& librum de humoribus,& Aphorismos,iam ante hūc librum exposuimus.Sanè semper de his eadem dicere ad eum spectat, qui prolixioribus uti consueuit sermonibus. E

46 *Qui autem euadunt,hi uel cum abscessu,uel sanguinis è naribus fluxione,uel puris crassi expuitione euadunt,neque aliter.* F

Cum mori ipsos dixit,non simpliciter dixit, sed magna ex parte ascripsit:quapropter,quo nā pacto quidē ex ipsis seruentur,dicere sequens erat. quos nunc percurrit, atq; quosdam ex ipsis seruari ait,aut per sanguinis eruptionem,aut per abscessum,aut prius abūde cocti expuitionē,simul ex ijs, quæ retulit, ægros in huiusmodi symptomata incurrere ꝑꝑ multitudinē significans.

47 *Neq; sanè horum ita peritos uideo medicos,qui ut oportet,dignoscant eas,quæ in morbis cōtingunt, uirium imbe illitates,& quæ ob uasorum inanitionem,& quæ ob aliam quampiam irritationem,& quæ ob laborem,& ab acumine morbi fiant.Quas item natura nostra habitusq́ singulis,affectuum species omnigenas fabrefaciat: quamuis cognitæ salutem,& mortem ignoratæ,ferant.*

Quoniam de ægri robore imbecillitateq́; sermonē fecit,qui uictus scopi sunt non contemnendi,ob id nunc sermonē de imbecillitate repetit,q̄bus hæc fiat modis,medicos cognoscere debere asserens:Nempe,ꝙ quædam fiat ob uasorū inanitionem:hoc.n.uocabulum.κενεαγγία id proprie & primum significat,atq; ob id ἀσιτία.i.ciborum abstinentia,κενεαγγία.i.uasorum inanitio, sæpius dicitur,tanquam nomine generis ēt in specie homines omnes uti consueuerint. Alia aūt ob πόνον.i.laborem seu proprie dictum,ut dolori idem sit,seu,ut quispiam dixerit,malā affectionem,qua in acutis morbis ægri male afficiuntur. Aliam prærerea uirium imbecillitatem ob aliā quandā fieri ait irritationem.Nam,si morsum dixit uel oris uētris, uel intestinorum,symptoma hoc sub dolorum nomine intellexisse est uisus. Verum,si uel uigilias uel oris uētris affectionem dixit,non proprie interpretari uisus est.Cæterum uirtus exolui uidetur,& ob euacuationē,quæ fit uel sanguinis eruptione, uel uomitu, uel deiectionibus,uel sudoribus,& ob longiorem,q̃ par sit,inediam,ꝑꝑ tum dolorem aliquem,tum uigilias,tum assiduas purgādi uentris suscitationes: atq; etiam cum os uentris ita affligatur,syncopas minetur,idq́; uel propter grauantis alimoniæ multitudinem, uel contristantem quandam ipsius qualitatem, nempe hæc uirtutem celerrime tum fatigant,tum dissoluunt.Omnes igitur hę uirium offensę ex manifestis quidem fiunt causis: sed aliæ ex"non manifestis:ut qn̄ absq; manifesta uacuatione,uel uigilijs,uel inedia,uel oris uentris sensu,ægri ad talē subtrahuntur corporis affectionem,quā in prognostico scripsit Hippocrates,inquiens,‖Naris acuta,oculi concaui,collapsa tempora,& quæ deinceps sunt.Nā hæc corporis conditio fit quidem & ob uigilias, & ob excretionem quandā, quæ multa sit,& ob inediā:fit quoq; & absq; his,cum.s.corpus humores tenues fuerint,& febris calor acris. Nam euaporant, qui ita extenuantur, per insensibilem euacuationem. Cæteris autem & ob intemperaturā principis unius partis affectæ imbecilla redditur facultas. Primum siquidem affecta prima laborat, deinde affectuum participatione & reliquæ duæ. Didicisti.n.unam esse in neruis facultatē,quæ principium habet cerebrū:alteram in arterijs,cuius principium est cor:tertia uerò in uenis,quę ex hepate oritur.Ergo partis unius,quæuis illa fuerit,intemperatura propriā interdum facultatem uiolauit,cui affectus participatione consenserunt reliquæ duæ facultates. Velocissimæ igitur fiunt corde patiēte mortes:deinde affecto cerebro:tardissimæ ab hepate ꝓdeunt.† Vt enim partes hæ intemperie affectæ maximam facultatis unaquęque suæ offensam incurrūt: sic partes aliæ principio unicuiq; propius appositæ, si forti intemperatura affligantur, uirtutum principia ad sympathiam agunt. Sunt etiam aliæ,quæ quamuis propius appositæ non sint,ob*generalem tamen communitatem,uel quandam affectionis proprietatem, partes uirtutum principia continentes lædunt.Os igitur uentris,cum uitalem facultatem ad sympathiam agit, syncopas infert: cum uerò proprie animalem appellatam,desipientias uel conuulsiones. Vterus interdum & apnœas(quas non spirationes propè dixeris:)interdum & neruorum contentiones.Verum singula hæc completa ab oībus cognoscuntur:cum uerò fiunt,& sensim increscunt,medicos plerosq; latent. Quæ sanè non,quando ob magnitudinem auxilio iam carent,tunc cognoscere oportet, G H

quod

Marginalia:

A.l.3.f.11.t.1 c.9.fol.282.b

1.Progn.6.& 7. 4.191.a& b

† βραδεῖαι δὲ.i. tardæ uero.&c.cōtrarium tamen habetur 2.prorrhe.5.

* generis. quid autem sit cōitas gn̄ris, uide lib. 3.Epid.sectio. 1. com.4 pa.130.c

A quod vulgo contingit,ſed & cum incipiunt,& fiunt:hoc ſiquidem optimum eſt.Quòd ſi fieri nõ poteſt,ſaltem oĩno, cum increſcunt,dignoſcere eſt neceſſe.Sanè hæc omnia Hippocrates ſignificaſſe mihi uidetur,cum inquit, Quas item natura noſtra habitusq́; ſingulis affectionum ſpecies omnigenas fabrefaciat:ubi naturam,temperaturam dixit:& habitum,ſtrucm corporis compoſitionemq́;. Nam,qui raram ex natura habent texturam,tum euaporantur, tum ſyncopam facilè incurrunt:qui uerò denſiore conſtant textura,hi in morbis cunctãtur,diutiusq́; trahunt.Sic autem & partes non nulli habent, alias quidem frigidiores, alias calidiores, alias ſicciores, & alias humidiores: ſed omnibus peculiare temperamento malum.

48 *Maius ſiquidẽ malũ eſt,ſi ob laborẽ & acumẽ morbi imbecillitato porrexerit qs potũ uel ſorbitionem copioſiorem,uel eſculentũ,imbecillitatem eã ex uaſorum inanitione contigiſſe arbitratus.Neq́; ſanè calũniã effugere poteſt,qui imbecillitatẽ ex uaſorũ inanitione non cognoſcit,præmitq́, uictu. Periculum ſiquidem aliqđ adfert erratũ hoc: ſed lõge minus,q̃ alterũ,atq́; riſu dignũ magis.Nam ſi medicus alius uel plebeius ægrũ interuiſerit,cognoueritq́, ea,quæ contigerunt,dederitq́,, tũ edendũ,tum bibendũ,qđ alter uetuerit,is pſidium attuliſſe exiſtimabitur.† Talia autẽ maxime ab ijs uituperãtur hoĩbus,q res ad nigrum* B *uertunt.Nempe,qui ægrum interuiſit uel medicus uel plebeius, hunc à mortuis ſuſcitaſſe ipſis uidetur.*

† *Aliqui ita uertunt,Talia autem artificũ facinora maxime ab hominibus uituperantur.*

Ob dolores ſæpius ægri ſine pulſu reddunt̃, animiq́; deliquia incurrunt, & nullo pacto queũt moueri:ſimiliter & ob morbi acumen.Sunt aũt,quibus non ob hæc uirtus offenditur,ſed ob uaſorum quõlibet factam euacuationem . Siue igitur ob euacuationẽ ſenſui manifeſtã,ſiue ob eã, quæ per halitũ fit,diſcuſſionem,ſiue ob inediam,uirtus labefactata fuerit, qui ita affecti ſunt,cibari q̃ celerrime expoſtulant.Cõtra aũt,qui ob dolorem,uel morbi acumen parum ualentẽ habent facultatẽ, uacuatione interdũ magis, q̃ repletione,indigent: immo,qui cibũ his exhibet, maximũ affert detrimentum.Verum,qui ex uaſorum inanitione imbecilles ſunt,hos ſiquis diæta tenui preſſerit,lædet,quanquã nõ æque euidenter uel celeriter.Ignorare autem,ſi ęger ſit imbecillus ob uacuationem magis, q̃ ob dolorẽ,probro uertitur.Cætera dictionis manifeſta ſunt.

49 *Scribemus autem & horum notas , quibus ſingula dignoſci poſſint.*

Rurſum & hic pollicetur Hippocrates, ſicuti paulo ante , ſe librum alium quẽdam de morbis acutis ſcripturum.

50 *Similia porrò ijs,q̃ uentriculo contingunt,hæc exiſtunt. Nã,ſi corpus totum pter conſuetudinẽ ualde* C *quieuerit,nõ confeſtim robuſtum magis euadit:q́ſi diutius ociatũ ad labores ſeſe repente uerterit,utile pfecto quippiã euidenter operabitur.Ita de cæteris corporis partibus eſt exiſtimandum.Nempe et pes,et cætera,q̃ articulis præditæ ſunt partes,laborare non conſuetæ,tale quippiam patiuntur . ſi poſt longum tps ad laborem ſubito ſe uertant. Hæc patientur & oculi et dentes,& quicquid hmõi eſt.Præterea & cubile prę ter conſuetudinem,& molle,et durum,laborem facit.Quod item ſub diuo eſt,pter ſolitũ corpus indurat.*

Rurſus ad inſtitutũ redijt Hippocrates abſoluto de uirtutis imbecillitate ſermone,quẽ per digreſſionẽ à priſtino mutauerat inſtituto:aitq́;,quæ nunc dñr,ſimilia quodã modo eſſe ijs,q̃ uentri contingere dicta ſunt. Nempe ſcopũ dirigit ad ſummã eã,in qua mutationes ſubitas magnã languentibus afferre læſionẽ aſtruit.Qđ aũt hoc in loco ſcribit,huiuſmodi eſt . Vt uẽter diutius oĩno ociatus functionẽ perficere probe nõ poteſt, niſi prius ſenſim rurſum aſſueſcat, & ſuas exerceat operationes:ſic corpus uniuerſũ,ſingulæq́; aliæ partes.Deinde & partes aliquas ſerie cõtinuata nominatim cõmemorat:atq; tandẽ in fine ſermonis,eius,q̃ in cubili fit,mutationis mentionem fecit,aſtruens ſanè & tunc,qđ ab initio de conſuetudinis mutatione eſt ab eo propoſitũ.

A.li.4.ſ.4.t.3 2.fo.472.c D 51 *Sed horum oĩum exempla ſcribere ſatis fuerit.Nã ſiqs vlcus,neq́; admodum iſigne,neq́; valde uile, in tibia accepit:fueritq́, hõ,cui neq́; admodum difficulter, neq́; valde prõpte vlcera ſanentur : & prima ptinus die ita iacens curetur,vt nequaquã crus tollat: hoc ſane pacto ſine inflãmatione manebit,citiusq́; ſanitati reſtituetur,quàm ſi oberrans curetur. Quòd ſi uel quinto,uel ſexto,uel ſuperiore adhuc die ſurrexerit,atq́; ambulare uoluerit,magis laborabit,quã ſi ſtatim ab initio oberrans curatus fuiſſet. Porrò ſi et multũ & repente ſe fatigauerit, multo magis laborabit,q̃ ſi ita curatus in dieb9 hmõi ſe ſe fatigauerit.*

De repentina adhuc mutatione,ut antea in exemplis alijs,ita & nunc in ulcere ſermonẽ facit Hippocrates . Nam,ſi quiſpiã(inquit) ulcus in tibia habens,qui & quieſcere & iacere indigeat, quiete ambulet (hoc enim ſignificat πλανώμενος ἰητρεύοιτο, id eſt oberrans curetur) lædetur quidem prorſus,ſed minus,quàm qui primis diebus quieuerit, deinde ſubito circa quintum uel ſextum, uel diem etiam ἀνωτέρω,id eſt ſuperiorem,tertiũ uidelicet uel quartum,ambulare cœperit. Sunt,qui uocabulum hoc ἀνωτέρω de ſequẽtibus dici diebus exiſtiment,ſeptimo ſcilicet, octauo & nono : quod ſi ipſis placebat , eos principum dictionis per ε & ξ,ἐξωτέρω,& non ἀνωτέρω per α & ν,ſcribere oportebat.Quare autem,inquiunt,tale fieri non ualet ulcus,ut.ſ.non parum lædat̃, qui ſeptima uel octaua ambulare cœperit, & antea quieuerit : & grauiter, dixerim,ſi ulcus magnum fuerit, uel laborans fuerit unus ex illis, quibus ulcus difficulter curatur:& magis,ſi ambo

concurrerint: Quòd ſi neq; ulcus magnũ fuerit,neq; laborãs fuerit,cui difficuter ulcera curenẽ: E
curetur aũt cõuenienter,nã & hoc ſubaudire in ſermone oportet:iã circa ſeptimã aut octauã be
ne habebit,& ambulare citra lęſionẽ poterit.Quã ob cãm ſermoni adiecit,Vlcus neq; admodũ
ἐπίκαιρον,i.notabile inſigneq;, neq; ualde εὐηθὲς,i.uile,ſimplex ſcilicet εὐηθὲς uocans.Fueritq; item
homo,cui non admodum difficulter ulcera ſanẽtur. Is ſiquidẽ,ſi nihil aliud circa curationẽ erra
tum ſit,ſolũ quia mediocriter ambulet & incedere indigeat,lædeẽ quidẽ:ſed non ita grauiter,ut
ſi primis diebus quieuerit,mox tertia,uel quarta,uel quinta,uel ſexta,obãbulare cęperit.Qui ue
rò magnũ ulcus habuerit,& is ſit cui difficulter ulcera ſanenẽ,nõ mediocriter ſed grauiter læde-
tur ab initio obãbulãs:ueluti & qui paruũ ulcus habuerit,atq; is ſit cui facile admodũ ulcera ſa-
nenẽ,ſi primis diebus quieuerit, & quinta uel ſexta ambulare cœperit,nõ grauiter ſed mediocri
ter offendetur.Ob eã igitur cauſam Hippocrates de eo,qui in utraq; oppoſitione medium obti-
net,ſermonem fecit. Oppoſitionem autem dicit tũ eam,quæ in magno & paruo ulcere comperi
tur:tum eam,qua homo dicitur δυσελκὴς & εὐελκὴς id eſt cui tum difficile,tum facile ulcera ſanan
tur. Quòd nihil referat dicere inſigne ulcus,uel magnum,palàm eſt. Nempe ἐπίκαιρον,i.inſigne,
propter loci naturam tale fit: magnum uerò uirtute perficitur, etiam ſi ſectione corporis paruũ
ſit,uel ipſa ſectionis magnitudine inſigne fiat:εὐηθὲς uerò,i. uile,qđ ſimplex eſt,& paruũ,uel pro- F
pter loci naturam, quæ uilis & abiecta eſt,uel propter ſectionem ipſam paruam factam,dicitur.

52 *Omnia igitur hæc inter ſe ſubitam omnem ſupra modum huc,& illuc mutationem nocumentum inferre perpetuo teſtantur.*

In exemplis ſingulis præſentis ſermonis mentionẽ facit Hippocrates: quapropter & nunc in
exemplo,quod de ulcere facit idem eſt executus.Nempe,διὰ τέλεος,id eſt perpetuo,idem ſignifi
cat,quod διὰ παντὸς & ἀεὶ,id eſt ubique & ſemper.

53 *Multiplex itaq; in ventre eſt læſio.Nã,ſi ex multa vaſorum inanitione repente quid plus iuſto ingeratur,ſimiliter ſi reliquum corpus diutius ociatum ſubito ad laborem uehementẽ ſeſe uerterit:multo magis lædetur,quàm ſi ex multo cibo ad uaſorum inanitionem transferatur. Corpus re uera his ceſſare oportet,etſi ex multa fatigatione ſubito ad ocium ignauiamq; deſciuerit. Oportet autem & illis uentrem à ciborum ceſſare multitudine:alioqui læſio in corpore fiet, & totius corporis grauitas.*

Quod primum omniũ demonſtrare decreuerat,id de ſubitis in uẽtre mutationibus fuit.Dein
de ab hoc ad generalius,quod & uniuerſalius dicunt,tranſiens,de repẽtina oĩ cõſuetudinis mu G
tatione hucuſq; percurrit. Nã,cũ ſpecialiora in generalioribus,et particularia in uniuerſalibus,
contineantur, uentriſq; permutatio cum ſubita oĩum mutatione demonſtrata ſit,nunc rurſum
ad uentrem reuerſus, mutationum,quæ in eo fiunt,dr̃ias edocet.Aitq; longe grauiorẽ in uictus
mutatione eſſe læſionem,cum ex multa inedia repente plus modico ingeritur,q̃ ſi ex multo ci- A.l.1.f.3.d.2. c.7.fol 61.h
bo ad inediam tranſmutatio fuerit.Simile huic fieri in toto corpore deprehendiẽ.Nam minus lę
duntur, q ex motione ad quietem ſubito tranſeunt, quã qui ex quiete ad motionẽ demigrant.
Rurſum & hoc in loco permutationis intẽpeſtiuę emendationes correctioneſq;,ueluti & in præ
miſſis,adſcripſit,quanquã id ad præſentem non uideatur pertinere ſpeculationem. Quæ autem
adſcripſit,hæc ſunt:Qui ex motu quidem actioneq; in ociũ ſegnitiemq; tranſeunt,eos ἐλλινύειν,
2.Apho.16.Ext ord.12.g id eſt ceſſare toto,& quieſcere corpore p̃cipit: quod idẽ huic ſententiæ exiſtit:‖Vbi fames,labo
randum non eſt.Verum,qui ex multa fatigatione ad quietẽ tranſeunt,eos pauciora ingerere iu-
bet,quod eſt & uẽtriculum quieſcere.Quoniam,qui toto corpore non laborans conſueta inge-
ret,is multitudinem ſubalet:qua efficitur ratione,ut totũ corpus grauetur,laboretq;.πόνος,autẽ,
ideſt labor,nunc Hippocrati læſionem indicat, multis ſpecialibus læſionibus genus exiſtens.

54 *De mutatione in uictu,quæ in hæc uel illa fit, plurima ſum locutus:quare uera hęc nouiſſe commodiſſimum ſit,cum ad omnia,tum ad id,de quo nunc agitur.Nam & in morbis acutis ex uaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeunt.Tranſeundum quidem,ueluti iam præcipio ego: deinde ſorbitionibus haudquaquam utendum prius,quàm morbus ad maturitatem perductus fuerit,aut ſignum aliquod aliud apparuerit,ut in inteſtinis uacuatorium uel proritatorium, uel in hypochondrijs qualia ſcribentur ſigna.* H

Rurſus ſermonem totum in ſummam unam coegit Hippocrates. In habentibus quidem ſimi
liter,uictus haudquaquam permutare præcipiens: uerũ in ijs, qui ex ſanitate ad morbum tran-
ſeunt, permutare quidem,non tamen ut cæteri permutant.Deinde compendio quodam uictus
ſcopum in acutis morbis declarauit. Nã, ſi morbus maturuerit,tranſeundum ad cremoris ptiſ-
ſanæ exhibitionem præcepit: &,ſi adhuc incoctus fuerit non tranſeundum,niſi forſan ſympto-
ma aliquod,quod uires proſternat,apparuerit,ut uel uacuatio uentris immodica,uel aliud quip
piam,quod proritet. Communi autem proritationis nomine comprehẽdit omnia, quæ quouis
modo uirtutem ad infirmitatem agunt,quo in numero cenſentur & morſus, quem acris humor
ſiue in inteſtinis,ſiue in uẽtriculo & pręſertim ipſius ore parit,& uigilia,& ira,& mœror,& lum-
brici helminthes,qui ab inteſtinis ad uẽntrem uſq; aſcendunt,& cutis totius aut membri alicu-

A ius, qui noctē aggrediatur, pruritus: ita ut uirtus non ſolum ob irritationem, uerū quoq; & propter uigilias, exoluatur. Præterea inquit, Vel in hypochondrijs qualia ſcribentur ſigna. Nã & ipſa dandam uel non dãdam commõſtrabũt alimoniã. Fieri ſiquidem poteſt, ut intelligat̃ utrunque: ſed alterum magis pro ſermonum intelligẽtia. Nempe præcipiens à ptiſſana abſtinendũ ante quàm morbus maturuerit, cũ ſcilicet æger ſufficere poſſit, adiecit, Niſi ſignum aliqđ appareat uel in inteſtinis uacuatoriũ aut proritatoriũ, uel in hypochondrijs qualia ſcribentur: tanq̃ & hæc cremoris exhibitionem antequã morbus maturuerit, admoneãt. Forte hypochõdria dicit, q̃ uehementer exaruerunt, & ſquallida admodum exiſtunt. Talia nempe contingunt & mortiferæ faciei, de qua in prognoſtico dixit, ‖ Naris acuta, oculi cõcaui, & collapſa tempora. Nẽpe is ſignorũ concurſus hypochondriũ habet ita contractum, ut quempiã ex inexercitatis fallat, tanquam reuulſum uideatur. Verum contrahi uehemẽter ob ſiccitatem, & propter phlegmonẽ reuelli, idem non ſunt, ſiquidem exuperans corporis ſiccitas tenſionẽ ſepto tranſuerſo, & hypochondrio pariat maiorẽ. Sed maxime animaduertas diſtinguasq; à ſiccitate phlegmonẽ, ꝙ ſanatio non una ſit, oportet. Nẽpe, qui hoc ipſum ob phlegmonẽ habẽt, tenuiſſimo egent uictu: qui uero ob ſiccitatem, contrario, ubi ſæpiuſcule pauculum exhibemus ptiſſanę cremorem.

‖ 1. Progno 6. & 7.4 191.a & b

B 55 *Fortis uigilia potus, ciboſq́, tum crudos, tum incoctos reddit: uerum ea, quæ in alia fit tranſmutatio, corpus diſſoluit, excoctionemque & capitis grauitatem parit.*

Sæpius exiſtimaui librum hunc in typis repertum, poſt mortem Hippocratis eſſe publicatũ. †Non ſecus etenim, quàm hoc pacto, facta eſſe uidetur inordinata ſermonum compoſitio. Nam quæ ab Hippocrate inueniebantur exẽpla, hæc in libro ad fidẽ uniuerſalis ſcripta ſunt, alia quidem in facie, alia in tergo. Neque enim unicuique tum adſcripto, tum addito ſuũ aſſignare ordinem potuit. Ergo, quod ab Hippocrate impræſentia dicitur, id manifeſte inordinatũ exiſtit. Neque enim hoc in loco aſcribẽdæ rei huius occaſio fuit, ſed certe paulo ante, cum de ea, q̃ præter conſuetudinem ad contrarium fit, mutatione, exempla ſcripſit N.ẽpe illis adſcribi debuit, Quæ etenim ad uigiliam inſueta fit mutatio, incoctiores tum cibos, tum potus efficit: ad ſomnũ uero multum, eumq́ue ſtudio quodam accerſitum ſegnitiem corporis & capitis grauitatem. Quã enim dixit ἐφθότητα, id eſt excoctionem, & diſſolutionem, & capitis grauitatẽ, uerbo uno coniũctam comprehẽſamq; manifeſtat roboris exolutionem. Commõſtrat autem & nomẽ ἐφθότητος, id eſt excoctionis, quæ ob calidam humiditatem fit, non ob ſiccitatem. Nempe uigilia per alitũ C digerere & ſiccare, non, quæ in imo ſunt, coquere nata eſt: ſomnus uero humectare, ſpiritumq; & effluuia cohibere. Non igitur abſque ratione in eorum, qui plurimum præter conſuetudinẽ dormiunt, corpore halituoſa redundant excrementa: atque ob eam rem tota ipſorum conſtitutio ex coctis ſimiliter exoluta redditur.

† *Lauachius ita vertit, & meo iudicio rectè. Inordinatus nanque ſermo haud aliter eſſe factum quam ſic monſtrat.*

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS TERTIVS

ARGVMENTVM

Exponit uini, mulſæ, oxymelitis, aquæ, & balneorum facultatem.

DE VINO.

D

1 *QVibus autem uinum dulce uinoſumq́, & album & nigrum, melicratumq́, & aqua & oximeli inſigniantur, in morbis acutis, diſtinguere oportet.*

Non inordinate ſolum: uero quoq; & diminute uinorũ catalogum fecit. Eſt ſiquidem una ipſorum differẽtia in colore: alterã qualitas in guſtatu facit: tertia cõſiſtentiam reſpicit: quartam odor progignit: & quinta in uirtute reperitur. Quæ ergo in colore eſt, ea in album, nigrum, fuluum, & flauũ, & rubrum diuiditur: uerum cum & aliæ, quæ medium obtineant, ſint differentię, ſanè ut in colore, ſic in uirtute permiſtæ reperiũtur. Quæ aũt ex uinorum guſtatu eſt differẽtia, ea in dulce & auſterum diuiditur: & ex his medium, tum quod nullã, q̃ manifeſta ſit, habet qualitatem: tũ quod ex utraq; cõſtat qualitate: præterea & in id, quod acre appellitat̃. Verũ, quę in cõſiſtentia reperitur differẽtia, in aquoſum ſecatur & tenue, & in ualde craſſum, & in horum mediũ, atq; in ea, quę mediũ hoc & extrema interiacent. At ſcđm eã, q̃ in odore eſt, alia q̃dẽ boni odoris ſunt, alia uero non boni odoris exiſtunt, ſed & feriẽtẽ quandã & inſuauẽ nacta ſunt

ſunt qualitatem: alia nullo pacto odorem habent, ſed ſunt aquæ inſtar inodora. Dr̃ia uero in fa- E
cultate eſt, ob quam aliud quidem potens, aliud uero imbecillum, aliud medium, atq; aliud, qđ
medium hoc & extrema interiacet. Vinum potens uehementer celeriterq; corpus calfacit, ca-
putque ferit: imbecillum cõtrario agit modo: quæ uero mediũ obtinẽt, nota euadũt, ſi ab extre
mis diſtinguantur. Potens, uinoſum appellatur: imbecillum, aquoſum. Nempe in quo uinum a-
quam euincit, id cum in aliquo uehementiſſimũ eſſe uidebimus, iure uinoſum appellabimus: ſi
cuti & contrarium, aquoſum, quod aquæ maxime in oĩbus ſimile exiſtit tenuitate ſcilicet, & co
lore, & odoris carentia, & non manifeſta calefactione. Hæ igitur in uinis ſecundum propriã na-
turam reperiuntur differentię. Sunt, qui his adiiciant eam, quæ ex tempore deſumitur, differen-
tiam: qua, uetuſta quædam ſint admodum, alia recentia, & alia, quæ in medio horũ cõſiſtãt. Sed,
quòd differentiæ huiuſmodi eorum ſint, quæ extrinſecus accidãt, palam eſt. Nempe, quatenus
tempore acriora & calidiora fiunt uina, atq; una cum his tum colorem, tum ſubſtantiã, tũ odo-
rem mutant, eatenus differentiam aliquam in uinis tẽpus facere uidetur. Quod ſi nihil horũ im
mutetur, neque ab aliquo uinũ uetus dicetur, neque recens: immo neq; nunc ita dicunt, tãquã
uini ipſius annis opus prima ratione habentes, ſed tanquã ſimul cum annis facultatem commõ
ſtrantes. Non enim ob tempus uina uel iuuant uel lædunt, ſed ex propriarum differentiarũ mu F
tatione id habent. Ergo cũm de uinorum agimus differentijs, temporis mentionẽ facimus ꝑ ac
cidens, & non proprie, neque primum. Cæterum inter proprias uinorum differentias quædã iu
uant lędúntque propria ratione: aliæ non per ſe proprieque, ſed per accidens: Dulcedo quidẽ &
auſteritas propria ratione, ſic tum potentia tum imbecillitas, tũ tenuitas tũ craſſities. Sed diffe-
rentiæ, quę tum colore tum odore deſumuntur, non primum, ſed per accidens: quoniã uinorũ
hæc quidẽ & aquoſa, & alba, & fulua, & pigra, alia aquoſa & inodora ut aqua, uel ĩſtar aromatis
unguentíque beneolentia. Si igitur uinorum hæ ſint differentiæ, quæ ſecundum propriam uir-
tutem & per accidens numerentur, iam tibi conſtat de eo, tum ordinis tum numeri, qui in ꝓſen-
ti dictione ſit, defectu. At, ſi in ſequentibus omnium, quæ commodæ ſunt, differentiarum me-
miniſſe Hippocrates uidetur, ueniam eius inter exponendum defectui dabimus.

2 *Vinum dulce uinoſo minus caput grauat, minusq̃ mẽtem ferit, atque quouis alio facilius per inteſti*
na deſcendit: lienem tamen iecurq; tumefacit: picrocholisq; nullo pacto eſt idoneum, nempe his ſitim fa-
cit, ſuperiusq; inteſtinum inflat: non tamen inferiori pro flatus ratione eſt inimicum, etſi non admodum
penetret, qui à dulci uino eſt, flatus, ſed diutius circa hypochondria moretur. G

Vinum dulce ſecundum guſtandi qualitatem nominatur, qua & auſterũ & acre, ut aquoſum
prætermittamus, qđ non omnino ab aſtringẽdo excidit: tametſi penitus exolutã habeat aſtrin
gendi qualitatem. Nam, ſi ipſum aquæ comparaueris, percipies manifeſte ex ea cõparatione gu
ſtum huiuſmodi uinorum, eorum eſſe, quæ modicam nacta ſunt aſtringẽtiam. Aquoſum autem
uinum appellant homines, quod aquæ tum colore tum ſubſtantia ſimile eſt: perſpicuum ſiqui-
dem, ut aqua, ſplendidum & purũ, & ſubſtantia tenue uidetur. Protinus autẽ & facultate aquæ
ſimile exiſtit, neq; imbecillum caput feriens, neque infirmos neruos, quando ne quidẽ manife-
ſte calfacit. Sed de uino hoc rurſum tractabitur. Dulce igitur uinum hoc quidẽ modo ab ea, quę
in guſtu reperitur, qualitate eſt nominatum, ſed multis numeris aqua & colore & ſubſtantia re
ceſſit. Neque enim tenue exquiſite, neque album uidiſti aliquãdo uinum dulce: ſed plus minus
dictis recedit, & neutrum horum habet. Dulcia autẽ uina maxime ſunt theræum, & ſcybelites,
craſſa utraque, & nigra. Dulcia quoque & ea, quæ in Mæonia ſunt, therinum & caryinum tãto
dictis & craſſitie & nigritie ſuperiora, quãto dulcedine inferiora. Præterea, quod hepſema & ſi-
ræon à Græcis, § & à Latinis ſapa § appellatum ex cocto muſto conficitur, quo dulcius uino per-
ficitur, eo & colore nigrius & ſubſtantia craſſius apparet. Quarto autem de ſimplicium medica- H
mentorum uiribus dulcem omnem ſaporẽ à caliditate, quæ non immoderata & uehemẽs ſit, fie
ri demonſtrauimus: ſicuti & acrem in uehementer calefaciẽtibus, acrimonia ſiquidẽ horũ eſt
inſeparabilis. In uſu uero uinum dulce mediocriter calfacere uidetur, ſitimque facit propter tũ
caliditatem, tum craſſitiem. Ita ſanè & muſtum, quo diutius in igne uerſatur, eo tũ craſſius, tũ ni
grius, tum dulcius euadit: quanquã ſupra modum coctum amaritudinem contrahat, quo modo
& mel ipſum, quod, quanquam omnium dulciſſimum ſit, longa tamen coctione amarum reddi
tur. Sed, ut iam retuli, de qualitatibus omnibus guſtabilibus in quarto de ſimpliciũ medicamen
torum uiribus eſt tractatũ: atq; hoc in loco, ut in alijs ſuper Hippocratis libros expoſitionibus,
non demonſtrationes, ſed concluſa tantumodo recenſeo. Cum igitur uinum dulce uiſcus calfa-
ciat, ſitque, ut dictum eſt, ſubſtantia craſſum, particulares ipſius facultates, quas epotum com-
monſtrat, ſecundas qualitates cõſequuntur: color ſiquidẽ ſua ratione nullo pacto uel iuuare uel
lædere poteſt. Ergo uinum huiuſmodi pro ſubſtantiæ craſſitie tarde meat: quapropter tantum
abeſt, ut ex obſtructis partibus aliquid adimat, ut etiam obſtructiones adaugeat. Atque ob id
″hepati affecto maximum affert detrimẽtum, præſertimque ubi uel phlegmone, uel ſcirrhus ip- A.li 3.f. 14.t 1.c.19.f.309.
ſum occupauerit. Sed moderatius lædit, ubi uel ab humorum craſſitie uiſcus oppilat, uel pro-

pter

A pter imbecillitatẽ afficitur, uti in affectionibus, quę proprie hepaticæ nuncupantur. Post hepar lien à uinis crassis læditur: non tamen pulmo, quãdo in bronchijs crassum habet humorem. Nẽ pe in hepate ex amplis portæ uasis, ac angusta strictaq; uasorum tum gibbæ, tum simæ procedit extrema: per quæ eorum oĩum, quæ in corpus totum digeruntur, trãsmeatio fit: at in pulmone contrario euenit modo: nam per uenas multas digestum confectumq; in amplã bronchiorũ, & primo minorũ, irruit capacitatẽ: atq; ab his ad maiora excipitur, secum & crassos tollens humores, quibus non calidius solum, uerum quoq; & tenuius existit. Scis autẽ pulmonem ipsum ab humoribus crassis uiscosisq; per tusses expurgari: nã, qui aquosi sunt, & exquisite tenues, aerẽ qui tussiendo extra mittitur, circumfluunt. Aer etenim tanquam manus quædam existit, q̃ sursum crassos humores secum ferat: sed crassitiem humorum talẽ esse oportet, ut ab aere sursum ferri possit, & non, ut lutum, bronchijs illitã esse & infarctã. Ob id sanè uiscosos humores tusses non expurgant: nẽpe manent, & interna, uisci instar, occupant bronchia. Ergo, quæ ad eductionem eorum, qui in pulmone continentur, crassorum humorum futura sunt idonea medicamenta, moderatam humiditatem habere debent. Quòd si uiscosi humores fuerint, non humiditate solum est opus, uerum quoque & ea, quæ ab acidis fiat succis, detersione. Ob eam rẽ melicratũ

B quidem ad crassorum humorum expuitionem est conuenientissimum, oxymeli uero ad uiscosorum. Post melicratum ptissana est, atq; ab ea uinum dulce, si coctis iam tum peripneumonia, tũ pleuritide propinetur, amplius non uexatis inflammatione corporibus. Quod si uinũ huiusmodi epotum sitim faciat, ad expuitionem minus idoneum redditur. Verum, ut uno absoluam uerbo, uinum dulce in acutis morbis ad expuitionem tum propter dictas operationes, tũ propter communem uinorum oĩum rationem, qua uires roborant, idoneum existit, & maxime ijs, qui quæuis humida, quæ tum in thorace, tum in pulmone continentur, expuunt. Didicisti autẽ humida illa uaria tum substantiis, tum qualitatibus, tũ uirtute esse, in prognostico, ubi sputorũ exposuit differentias. Nullum sanè bonum aliud uinũ huiusmodi habet febrientibus propinatũ: minus tamen uinoso, quod uehementer calfacit, lędere poterit. Commodum præterea aliud nihil habet præter antedicta, nisi quod uentris permeationẽ modice iuuet. Ob id igitur Hippocrates, ubi à minus lædentibus, quæ multa sunt, doctrinæ exordium fecit, ad iuuamenta ipsorũ, q̃ pauca sunt, circa finem sermonis transit. Percurramus igitur, quæ recẽset, dictiones ipsius persequendo. Vinum dulce minus, quàm fortia potentiaque, mentem ferire ait, id est minus deliria progignere: fortia siquidẽ uina uehementer calfacientia, caput humoribus uaporibusque & ca-

C liditate replent. Vina igitur dulcia, quo magis à uehemẽti caliditate absunt, eo minus cũ caput grauant, tum mentẽ lędunt. Sed facilius per intestina descẽdere ait, & uiscera tumefacere, id est uiscerum tumores augere. Sed de his dixi paulo ante. Præterea dulce uinum non idoneũ esse ait picrocholis, id est qui amaram bilem sibi aceruant. Nempe medici χολὴν, idem bilem, simpliciter & pallidam & flauam dicere consueuerunt, μέλαιναν uero χολὴν, idest nigram bilem hoc toto appellare, & non χολὴν, idest bilem simpliciter: sed hæc quidem acida est, amara autem, quæ flaua. Ob eas res picrocholos appellat Hippocrates, qui redundantem habent huiusmodi bilem. Permista autem aquosis ichoribus & liquidissima & pallida uidetur: sola uero cũ existit, & crassa & flaua est. Quæ autem huiusmodi bilem procreant, sunt calida & sicca temperamenta: ad cuius generationem idonei sunt & dulces omnes humores. Quo fit, ut oĩum horum maxime mel bilescat, quòd dulcissimum sit: deinde & dulcia uina. Non solũ autẽ, quòd caliditas multa tales humores amaros reddit, propterea dulce uinum febriẽtibus, præsertim ubi calidi & sicci temperatura fuerint, idoneũ non est: uerum quoque & quod crassa sint huiusmodi uina, neq; p urinas uelociter descendant, neq; cito difflentur transpirentq;: quo fit, ut biliosos humores, neq; secum agant, neq; excernant. Solis ergo his unum inest bonum, quod uẽtrem emolliant: qđ si nõ

D fecerint, omni pacto nocent. Pręterea & siticulosa sunt, hac re, quod facile bilescãt, cõmonstrãtia. Flatuosum quoq; uinum huiusmodi esse asserit. Nempe incalescentes crassi humores flatũ sibi similem generant, tum uaporosum, tum crassum: quod autẽ tale est, inflationes parit. Quapropter ex tenuibus uinis non prodit flatus, quanquam interdum quippiam generetur, quod & tenuium sit partium & aerosum, non nebulosum uaporosumq;. Cæterum dulce uinum inferioribus intestinis non esse inimicum ait, quãquam tarde meet, qui ab ipso est, flatus, moreturq; circa hypochondrium. Ea autem occasio est, ob quam non admodum turbet inferiora intestina, quia circa hypochondrium moretur, donec perfecte coctum & tenuatũ fuerit: quod si semel coctum fuerit, commeabiliorem tenuiorumq; partium habebit naturam. Qua igitur ratione à supernis ad infernas expellitur partes, eadem ab infernis extra mittitur.

3 *Vrinas siquidem hoc minus, quàm uinosum album, omnino mouet.*

Quodnam uocauit uinosum album, considerabimus: nam antea uinosum uinum tũ esse, tũ appellari diximus, quod iure optimo aquoso opponitur. Valenter igitur ipsum & calfacere, & caput replere, & desipiẽtias procreare, & calorem febrilem augere, est operæpretium. Sed uinũ huiusmodi album non est: neq; cum nouum existit, neq; cum uetus: qñ ne quidem aliud quippiam

piam

A.l.3.f.10.t.5 .1.fo.272.d

A.l.3.f.10.t.5 .1.fo.272.d

A.l.3.f.14 .1.fo.30

piam antiquorũ uinorum manet album, etsi quã maxime circa initia tale fuerit: immo semper E
fuluius redditur, & tandem flauum. Visus est ergo Hippocrates dixisse uinosum album, austerũ qđ neq; urinas mouet: sed, si tale crassum fuerit, circa hypochõdriũ moratᷣ: si uero nõ crassum, neq; multũ moratur, ut nigrũ, neq; albis simul & mediocriter austeris similiter ad urinas descẽdit. Nempe uina hęc urinas cient, quòd utranq; tarde per urinas descendendi effugerunt ꝓprietatem, tũ eam, quę *aquæ est, quam ob frigiditatem nacta est, tum eam, quam uinũ nigrum propter crassitiem habet. Vinum siquidem albũ austerum minime calidum inter uina existit: atque ob id ijs, quæ ad uentrem fiunt, distillationibus idoneum. Non tamen abunde ciet urinas hoc uinum. At forsan Hippocrates uino huic nigrum comparans, minus ciere urinas ipsum ait.

*Al. ὑδατώδους, i. aquosi uini.

4 *Sputum autem alio efficacius educit, quod dulce est.*

Quodnam aliud dicit? utrumne præsens, ad quod dulce comparans dixit, Vrinas siquidem hoc minus, quã uinosum album, omnino mouet: an non hoc solum, sed simpliciter omne id, qđ dulce nõ est? Cum ergo Hippocrates, quantum ad dictionem hanc attinet, obscurus sit, credibilius que sit ipsum nunc de uinoso albo sermonem intelligere, rursum & alia oritur ambiguitas, quidnam sit uinosum album: ꝙ non ualde manifestum sit, utrumne id, quod uehementer calfacit: an quod ualde astringit, quod στρυφνὸν, idest acerbum, Græci appellitant: ueluti quod moderatius: austerum. Quonam igitur pacto habeat, quod in dictione est, ego impræsentia exponam. Sputum maxime omnium uinorum dulce educit, ubi non supra modũ crassum fuerit, ueluti & quoties non usque adeo ad fuluum secesserit, ut exoluta in eo sint, tum crassities tũ dulcedo. Prauum autem febri auxilium est uinum fuluum, ꝙ uehementer calidum sit. Verum post uinũ dulce non admodum crassum ad eorum, quæ in pulmone sunt, eductionẽ conueniens est aquosum uinum, uirtutem scilicet roborans, & humores tum humectans, tũ incidens mediocriter. Quod cæteris uinis omnibus innocentius febrientibus exhibetur.

A.l3.f.10.t.5 c.1. fol.272. F

5 *Et sane, quibus propinatum sitim facit, his minus, quam uinum aliud, educit: quibus uero sitim non facit, uino alio magis educit.*

Vinum aliud nunc dixit, quod omnino siticulosum non est. Quare autem uinum siticulosum minus sputa educat, facile intelliges, si, quæ antedicta sunt ad memoriã reuocaueris. Nẽpe sitis his perseuerat, qui dulce uinum bibũt, quòd febrilis calor in ipsis morosior maleficentiorq; existat. Qui si talis fuerit, sputum siccat, crassiusq; & uiscosius reddit. Quod autem sputum huiusmodi difficulter educatur, uerbis non est opus. G

6 *Vinum autem album uinosum iam plurima maximaq; parte laudatum quidem, & culpatum in uini dulcis enarratione. Ad uesicam uero uino alio magis penetrat, urinasque prouocat, & perpetuo* purgat, atque multa ad opem his morbis ferendam facit. Nempe etsi uino alio ad cætera inhabilius existat, uerum tamen, quæ in uesica ab eo fit purgatio, liberat, si propinetur, quale oportet. Bonæ hæ coniecturæ sunt de uino tum profectus, tum detrimenti: quas, qui me seniores sunt, non didicerunt.*

* καταῤῥηκτικῶς.

De uino hoc in dulcis uini mentione diximus, postea quam uires ipsorum comparauit, ꝓquisiuitq;: dixi autem non paruam esse quæstionem, si album simul & austerum uinum, album uinosum dixit, uel quod uehementer inter uina alba calfacit. Nempe ex uinis albis nullum ualẽter calfacere potest: quod enim summe calidum est, id cõtinuo & flauum existit, ueluti & quod ab ipso est fuluum: mox ab his rubrum, & deinde dulce. Album autem minus quidem his omnibus calfacit: sed differentias particulares aliaq; omnia ꝓ pluris minorisq; ratione habet interualla. Quòd autem uinum huiusmodi dulci facilius ad uesicam penetret, dictũ antea: sed ad alia dulci inhabilius esse ait, quæ sunt uentris subductio, & eductio sputorum. Bonas autem has ait coniecturas esse, id est notas indiciaq;, facultatis uinorum. H

7 *Fuluo autem uino & nigro austero in morbis huiusmodi ad hæc vteris, si neq; grauitas capitis fuerit, neq; mentis concussio, neq; sputo via concludatur, neq; teneatur vrina: excrementa autem humentiora & ramentosa magis fuerint. In his autem ex albo migrandũ præcipue est: & ijs, quæ his similia existunt.*

Dulce quidem uinum continuo & nigrum existit: non tamen nigrum omne continuo & dulce: nam ex his quædam austera sunt, qualia apud nos in Asia prope Pergamum in Perperine & Aegis. Quod autem in Cilicia est *Albates, austerum simul & dulce existit, qualitatibus cõstãs contrarijs, quo fit, ut prauum sit, quia neq; distribuatur, neque descendat, sed plus iusto in uẽtre permaneat superiore, atque ipsum inflet. At, quod citra dulcedinem nigrum austerum est, id uẽtri utile existit, quando uel plura iusto descendunt uel ramentosa: tũc enim est idoneum, sicuti & uinum album austerum, & quęcunque alia astringentia. In eum usum & fuluum uinum prodesse ait, non omnino simpliciter fuluum affirmans, sed fuluum austerum. Nã de utrisq; te intelligere oportet, quod in principio dictionis existit, qua dicitur, Fuluo autem uino & nigro austeris, in morbis huiusmodi ad hæc uteris. Duplex siquidem fuluum, ut nigrum: aliud siquidẽ dulce, aliud

** In textu est Anabates. Aliqui legunt Sybates. Codex quidã manuscriptus hẽt Αβάτης. In lib. etiam de cibis boni & mali succi cap. 11. tractat de uino Cilicio Abate.*

A ce,aliud austerum.Atque,cum tertium præter utrunq; existat, ex utriusq; qualitatis pmistione constans,attamen,quod una est præditũ qualitate,id colore utroq; duplex existit.Caput aũt & mẽtem fuluum magis ferit,ꝙ & calidius nigro existit.Febres quoq; rõne eadẽ auget:his.n.idonea sola ea sunt,quæ aquosa sunt.Nõ immerito igitᷣ uinis austeris utendũ ꝓhibuit, siue ea colore fulua, siue nigra fuerint,in capitis grauitatib⁹ & mẽtis lęsione,ubi nimirũ febris ipsã ꝑcusserit:atq; amplius in thoracis pulmonisq; ægritudinibus,in q̃bus sputũ detinetur,uina huiusmodi inhabilia esse ait,atq; cũ urinę supprimunt,propter crassitiẽ uidelicet,& astringẽdi facultatẽ.

8 *Quòd autem superiora quidem omnia vesicamq; minus offendet, si dilutius fuerit;intestina vero iuuabit magis,si meracius,neminem latere debet.*

Vinum meracius,ut dixit,intestinis magis conuenit:quo fit,ut non abs re iuuet ipsa astrictionis ratione,propter quam omnino iuuamentum habet. Verum huiusmodi astrictionẽ exoluit, si aqua temperatum fuerit,atq; ob eam rem minus intestina iuuat.Quo autem modo hæc iuuat magis astringendi ratione,ubi meracius fuerit,sic thoracem caputq; magis offendit:hæc sunt sanè quæ manifestauit,inquiens,superiora quidem omnia lædit. Lædit quoq; & corpora ea,q̃bus B per urinas expurgari est opus:nempe austerum uinũ excretiones omnes cohibet.De uinis hęc locutus Hippocrates,continuo ad melicratum transit, cæteris quidem ferè omnibus de uino demonstratis,at prætermisso uno, quod nõ absoluit,& ego obiter percurram,ꝙ scilicet febrientibus maxime idoneum aquosum sit.Est autem uinum hoc album colore,substantia tenue, nullã earum,quæ cæteris uinis insunt,habẽs qualitatem,neq; austeritatem,neq; acerbitatẽ,neq; dulcedinem,neq; acrimoniam,neq; odorem.Nempe uino huic omnium soli, ut tum aquæ, tũ uini mala effugeret est datum. Prodeunt autem talia in unaquaque gente aliqua. In Italia imbecillũ Sabinum,quod febrientibus administrant. In Asia Titacazenum & Tibicenum. Sed uini huius notas ubi intellexeris,talia facile in qualibet gẽte reperies, ubi & ualde tenuia & aquosa ꝓducuntur uina.Repperi equidem talia in Cilicia,Phenicia,Palæstina,Scyro,& Creta,in quibus regionibus non facile gignuntur uina tenuia & aquosa:immo,ut retuli, in regionibus uidi oĩbus, & q̃d mirum magis sit,in Aegypto.Crassa siquidẽ uina & odora & ualde fortia in feruidis progignuntur regionibus:In Italia uero,& Bithynia,& Asia,si multa producantur aquosa,nihil mirum.Sed merito quæret quispiam, quã ob rem Hippocrates in antecedente dictione peculiarẽ de his uinis prætermisit sermonem,cum febrientibus,quã cętera oĩa,sint minus noxia.Neq;.n. C est dicendum,ꝙ scilicet Hippocrates tale uinũ ignoraret:nẽpe post paulo,cũ de melicrato agit, hæc scribit:Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro quodã modo fortius est, & quodã modo infirmius.Hæc ait Hippocrates,uino albo tenui,& paucifero id est parum aquę ferẽti, & inodoro,melicratum comparans. Vini igitur uinosi notas tum conspicue,tum exacte ubi recẽsuisset percurissetq;,quonam scilicet pacto,tum caput,tum mentem feriat,de aquoso ipsi cõtrario disciplinam sufficientem esse existimauit, cum contraria ipsi inesse ratiocinari possimus.

* διῆλθον, i. percurri commento scilicet superiori.

* Tibinum.

* Al. Cyro.

DE MELICRATO.

9 *Melicratum, id est mulsa, per totum morbum in acutis epota parte plurima tum picrocholis, tum megalosplanchnis(id est quibus magna sunt uiscera,)minus, quam non huiusmodi,est idonea.*

Oratio hæc,per totum morbum,ostendit Hippocratẽ de ijs intelligere morbis,in quibus cremorẽ exhibere idoneũ nõ esse demõstrauit prius,quã ad morbi peruentũ sit uigorẽ. Nã, si ęger acuta febre laboret, neq; tũ in thorace,tũ in pulmone fuerit morb⁹, uiresq; ualuerint,& morb⁹ quintũ ultra diem sese prorogaturus non sit, aqua mulsa sola epota abũde ęgro sufficere potest. D Cæteris quidem omnibus in morbis huiusmodi est cõuenientissima:sed picrocholis minus propitia existit.Nam in ipsis bilescit,nisi prius uel intestina uel uesicã pertransierit: quæ si pertrãsierit,non solum nihil lædit,uerum quoq; & maxime iuuat, nã secum biliosa deducit excremẽta. Hac sanè cum ratione temperaturam quoq; ipsius demonstrauit:nẽpe in huiusmodi naturis,dilutior exhibita mulsa confert,neq; enim hoc pacto siticulosa existit,neq; bilem generat.Vt aũt picrocholis,ita megalosplanchnis haudquaquam idoneam esse ait. Megalosplãchnos nũc dixit nõ eos,quibus magna ex natura ipsa sunt uiscera,sed q̃bus ea ex affectu aliquo intumuerũt,siue scirrhum,siue phlegmonem,siue œdema nacta sunt. Mala siquidem in his, ꝙ cito ꝑtransire uiscera ipsa non possit,& facile bilescat,præsertimq; in phlegmonis propter caloris magnitudinem:in cæteris autem,qui præter naturam sunt,tumoribus,minus detrimenti affert.

10 *Porrò & siticulosa minus,quam dulce uinum,existit.Nempe & pulmonem mollit, & sputum mediocriter educit,& tusses mitigat.Habet etenim uim quandam exterendi, quæ plus, quàm mediocriter uiscosum,facit sputum.*

Quam ob causam aqua mulsa minus,q̃ uinum dulce,siticulosa sit,dixi antea,cũ utraq; quatenus dulcia sunt,eatenus facile bilescere demonstrarem. Verum,ꝙ tenuior penetrãtiorq;,ut oĩa

ſubeat,exiſtit,ea ratione minus uino dulci eſt ſiticuloſa. Quo fit,ut,ſi aliquãdo pluſculo tẽpore E in uentre manſerit,tunc uino dulci nõ minus ſiticuloſa reddatur: quod rarẽter cõtingit. Aqua uero mulſa, uino dulci citius uentrem inteſtinaq; omnia penetrat: nec ſecus hepar aduſq;,tũ renes,tum ueſicam nõ rarenter quidẽ,ſed perpetuo.Ob hæc igitur uino dulci minus ſiticuloſa exiſtit.Hippocrates idem,quanq̃ non ita,ſed modo alio dixit,mulſæ uirtutem ex ijs,q̃ in pulmone facit,demonſtrans:nempe,ꝙ hæc nõ efficeret,niſi uias ipſius penetraret abſtergeretq;, palã omnibus exiſtit.Præterea ſputum educere non ſimpliciter dixit,ſed hoc aduerbiũ,mediocriter,ad ſcripſit:neque enim ualenter educit,ut oxymeli:ſanè mitigat,quo oxymeli priuatur.Nẽpe oxymeli tuſſes incitat,tũ irritans,tũ aſperans,quatenus ſcilicet uehementer detergit: mulſa uero & præſertim aquoſa,deterſoria,quæ minima ſit,participat facultate. Vocat autẽ huiuſmodi facultas etiam σμηκτική, à qua & nunc Hippocrates nomen fecit σμηγματώδης, de mulſa ita ſcribens, ἔχει γὰρ σμηγματῶδές τι,id eſt habet etenim uim quandam exterendi detergendiq;.Mediocri autem participare ipſam facultate huiuſmodi oſtendit adiiciens uocabulo huic σμηγματῶδες,uocabulum hoc τι:nempe,quibuſuis adiiciatur,paucitatem indicat. Ergo exigua mulſæ abſtergendi uis,non q̃a abſtergendi uis eſt,ob id impotens infirmaq;, ſed quia exigua eſt.Ad glutinoſum ſiquidem ſputum,medicamentum uehementer abſtergere oportet,quod glutinoſum eũ, q̃ brõ- F chijs pulmonis inhęret detergere poſſit humorem.Quòd ſi talis quiſpiã in thoracis pulmoniſq; medio aceruatus fuerit,iam & maior,ut probe ſpuatur,tũ inciſoriæ,tum deterſoriæ uirtutis eſt neceſſitas,quæ id à ſuccingẽte coſtas membrana detergat,diſſecet,& tenuet: nã fieri nõ poteſt, ut talis humor aliter per membranam,quæ uiſcus ambit,ad pulmonis bronchia trãsferatur.Nõ igitur bene eſt uſus dictione Hippocrates,cum huic orationi, habet enim uim quandã exterẽdi eam,quæ ſequitur,adiecit, quæ plus,quàm mediocriter,καταγλισχραίνει, id eſt uiſcoſum reddit, ſputum.Nam melius dixiſſet,Habet enim uim quandã exterendi detergendiq;, quæ exigua ſit, & quæ ſępenumero uiſcoſum fieri ſputum ſinit. Non enim ob mulſam glutinoſum fieri ſputum contingit,ſed id quidem ſputo huiuſmodi propriũ ineſt:mulſa uero nil iuuat, ſed excremẽti naturam talem permanere ſinit:quapropter melius dixiſſet,nihil glutinoſum ſputum iuuari,& nõ tale à mulſa fieri.Nam hoc uerbum καταγλισχραίνειν, quod ab Hippocrate dicitur, ſputũ à mulſa tale fieri, cum emphaſi ſignificat.

11 *Ciet autem & urinas abunde mulſa,niſi ex uiſceribus aliquod prohibuerit.*

Mulſam ante,quòd uias ões,quę uentrem reneſq; interiacent,facile penetret,ciere urinas dixi:atque,ubi iecur male afficitur,uſui haudquaquam conuenire demonſtraui.Lieni præterea,ſi phlegmone obſideatur,moleſta eſt:atq; multo magis inteſtinis uentriq;,nam cito igneſcens ob phlegmones caliditatem in bilem conuertitur.Melle ſiquidem ob dulcedinem delectantur,tum uiſcera tum uẽter:quo fit,ut tum citius, tum raptim magis eliciant. Melli quoque & dulcia alia idem habere quis dixerit,atque ideo ut ad uentrẽ,ita ad uiſcera ſe habere. Venter autẽ his oblectari uidetur. Nempe,ubi ea deglutiuit,manifeſte quodã modo ab aſſumptis delectatur, ueluti è cõtrario ab aſperantibus amariſq; offenditur:neque ſolum,cum aſſumuntur, uerum quoq; & ubi aſſumpta ſunt,ad aliquod uſq; tempus.Quo fit,ut nemo ea,niſi interdũ,uice medicamẽti,& ob humores præter naturam collectos in uentre,ingerat:ubi enim ſecundũ naturã habuerit,in iucũda ipſi talia omnia ſunt:iucunda autẽ ſola,quæ dulcia exiſtunt. Sanè in appellato* gutture maxima ex deuoratis dulcibus exoritur uoluptas,corpore.ſ.loci illius peculiare quippiã cũ ſucco huiuſmodi habente.Corpus autem hoc facit uentriculi interna tunica, ut & ea, quæ linguã ambit:uerum in lingua euidẽtiſſimam habet dulcedinis ſenſionem, in *gutture autem uoluptatis.Senſio uero manifeſta continuo efficitur,& in uentris ore, quod dulcibus aſſumptis delectatur,modo animans ſecundum naturam habuerit.Viſcera igitur hoc pacto dulci gaudere ſucco, H plurimumq; ipſius celeriter attrahentia,cum ualent,frui,aliq;: cum uero febriunt & phlegmone obſidentur,in id,quod bilioſum eſt,dulcem ſuccum conuertere par eſt.Videntur igitur,quæ συκωτὰ,id eſt ficata, ex carycarum eſu appellantur, tum maxima, tum ſuauiſſima eſſe, iecinore ipſo,ut liquet, ex dulcium eſu alimentũ uberius accipiente. Verũ in phlegmonis febribuſq; rerum huiuſmodi ingeſtio non in probam alimoniam,ſed in bilis generationẽ,demigrat:febrilis ſiquidem calor exuperat:natiuus autem deficit, qui bene temperatus erat.

* λαιμῷ.

12 *Bilioſa quoque alui deijcit magis,interdum quidem bona,ſed interdum,quam decet,*redundantiora ſpumantioraq;:quod bilioſis,magis,& megaloſplanchnis, contingit.*

*κατακορέστερα

Reuocare ad memoriam oportet dictionem ante enunciatam:in qua mulſam uino dulci cõparans dicebat,Porro & ſiticuloſa minus,quam dulce uinum,exiſtit.Nã & hoc in loco mulſam eandem ad uinum dulce comparans, bilioſa alui excrementa deiicere magis pronuntiauit. Nẽpe & bilioſa deijcere uinum dulce poteſt:uerum mulſa,bilioſa interdum,quæ bona ſunt,ſubdũcit:interdum & uitioſa,quæ ſyncere admodũ bilioſa exiſtunt,bilem ſ.uel* igneam,uel flauã habentia,craſſamque.Bilis igitur ea ſpumam accipit ſæpius quidem ratione ea, qua in ijs, q̃ uehementer

A menter igne calfiunt,ſpuma exurgit:ſæpenumero autẽ & in ijs,quæ à flatu agitantur,humidis. Horum primum caliditatis exuperantis nota eſt: ſecundum uero inſtrumentorum anguſtiã, & flatuoſi ſpiritus interclusi,uiamq; haudquaquã liberã habentis,agitationẽ denotat. Bilioſa autem huiuſmodi maxima ex parte ſubducuntur in ijs febribus q̃ colliquant, quibus ferme oĩum aduerſiſſima nocentiſſimaq; eſt mulſæ potio,ueluti & modo contrario potio aquæ frigidæ iuuãtiſſima.Excrementũ huiuſmodi ait à mulſa magis generari ijs,qui natura bilioſi, id eſt immoderate calidi exiſtunt,atq; in ijs morbis,quibus uiſcus aliquod phlegmone infeſtatur.Cõmune ſiquidem hoc nomen peculiare nunc factum eſt eorum, quæ inflãmantur:neq; enim propter ſcirrhum uel œdema febris incenditur. Ergo,qđ in acutis morbis,de quibus agit Hippocrates,ubi tumor in uiſceribus genitus fuerit,phlegmones ſymptoma fit,non œdematis uel ſcirrhi, cõſtat omnibus.Hos autem & nunc μεγαλοσπλάγχνους appellauit, {quaſi uiſceroſos dixeris.}

13 *Mulſa igitur quæ aquoſior eſt,ſputum educit magis,pulmonemq́ mollit.Meracior uero ſpumoſa excrementa, atque plus, quam conuenit, ualde bilioſa calidioraq;, quam aquoſior, agit magis.*

B Mel in acutis morbis bileſcere,atque ob id nobis afferre moleſtiam antea dixi: aquam præterea tarde penetrare,atque in hypochondrijs diutius morari,atque ob eas res fugiendam.At,qđ ex utriſque miſtum ſit,conueniens redditur,quãdo ea conſtat tẽperatura, qua aquæ plurimę tãtum mellis permiſtum fuerit,ut uiam aquæ paret,& ad diſtributionem agat:nempe his ita tẽperatis,urinæ facilius penetrabunt,ocyusq; ſputum educetur. Quòd ſi mellis plurimum admiſtũ fuerit,ſitim facit,& uiſcoſum reddit ſputum.Atque ob eas res aquoſior mulſa,tum ad ſputi eductionem,tum ad penetrationem urinarum,idonea magis exiſtit:meracior uero ad uentris deiectiones:nẽpe,quanto magis proritabit,tanto magis & uelocius ſubducet.Clyſteribus ergo infuſa,quo meracior,eo magis excretoria reddetur.Cauſaq; erit deiectionum,tum earum, q̃ κατακορέως,id eſt,ἱκανῶς,hoc eſt ualde,bilioſæ exiſtunt, tum ſpumoſarum : talia ſiquidem trahere magis poteſt,quia inteſtina tum mordet,tum deterget. Adde, quod & in bilem flauam tranſiẽs,ea occaſione bilioſorum excrementorum copiam ſimul adauget: quo fit, ut ipſius uſum nõ laudet Hippocrates. Declarat autem ex horum uerborum adiectione, καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα,id eſt atque plus quàm conuenit,ualde bilioſa.Nã μᾶλλον τοῦ καιροῦ dicere conuenit pro μᾶλλον τοῦ προσήκοντος,id eſt plus,quam conuenit. Spumoſas item deiectiones & in prognoſtico

Li.4 f.1.t.2 8.fol.419.g

C damnauit.Et κατακορέως,id eſt ἀκράτως,hoc eſt ſyncere,bilioſa praua ſunt: neq; enim κατακορέως, neque ἀκράτως,ſed mediocriter talia eſſe oportet.Horum igitur non immemor, cum uel ex mulſa epota,uel abſque ipſa quis ſpumoſa ſimul & ſyncere bilioſa deiecerit,febrem ſciueris eſſe, q̃ colliquet:atque ob id ab uſu mulſæ abſtineto,atque in ptiſſanæ cremorem deuenito, obſeruãs ut aliquod ſignum,licet exiguum,coctionis morbi,ex urinis uideas.Nam,ſi tunc frigidam dederis, maximo eris præſidio.

14 *Deiectiones autem hmõi habent quidem & alias magnas offenſas. Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem,ſed excitant.Inquietationemq; & iactationẽ membrorum faciunt. Inteſtina etiã, ſedemq; exulcerant.*

Conſueuit Hippocrates βλάβας,id eſt offenſas,σίνεα dicere,ut in libris de fracturis & articulis eſt demonſtratum:nam σίνειν Iones dicunt pro βλάπτειν, id eſt lædere:immo & βλαβερά, id eſt nocua σινάμωρα ſæpe numero appellauit.Magnas igitur offenſas habent(inquit) præfatæ deiectiones,id eſt puræ bilioſæ ſimul,& ſpumoſæ. Conſueuit autẽ Hippocrates inter ſigna notaſq; uocibus uti,tum cauſarum,tum,quæ læduntur,corporũ.Deiectiones ergo huiuſmodi ſignificare cõ

D modius dixiſſet:ſed habere dixit,quanquam corpora affecta lęſiones habeant,cauſę faciãt,& ſigna indicent.Sed, quænam ſint,quę a dictis prouęniunt deiectionibus offenſę, ab Hippocrate audi inquiente,Neq; enim hypochõdriorum extinguunt ardorem,ſed excitant.Hoc autẽ ideo dixit,quoniam ſæpius bilioſorum deiectio hypochõdriorum feruorẽ protinus extinguit. Quare in malignis maleficisq; bilioſis adiecit, ꝗ talia excernẽtibus ipſis nõ extinguuntur, ſed oĩno uice uerſa increſcunt augenturq;.Neq; ardor hypochondriorum ſedatur,quin potius uehemẽtior redditur.Adde,ꝗ ῥιπτάζονται,id eſt ἄσην & δυσφορίην habent, id eſt implacidi inquietiq; fiunt: deiectiones ſi quidem huiuſmodi flammantis in hypochondrijs ipſis affectionis ſymptomata exiſtũt.Atque in inteſtinis ramentoſam parit acrimonia affectionem. Sanè affectionis huius q̃ bilioſa ſunt,cauſæ exiſtunt:eius uero,quę in hypohõdrijs exiſtit,ſigna: Verum Hippocrates,ut dixi, uocabulis cauſas indicantibus inter ſigna uti conſueuit.

15 *Sed horum auxilia ſcribentur.*

Quòd morborum ſingulorũ remedia ſe ſcripturũ dixerit,ut antea expoſuit,ſic & hoc in loco nõ minus.Verum,ſi & q̃ libro huic poſt ſermonẽ de balneis adiecta ſunt,digna Hippocrate exiſtant,& q̃ in libris de morbis,uel de affectionibꝰ ſcripta ſunt,ea inter exponẽdũ cõſiderabimus.

Qui

16 *Qui ergo in morbis huiuſmodi, relictis ſorbitionibus, mulſa potionis alterius uice utetur, is multa* E *fæliciter conſequetur: ſic & nequaquã præter animi ſententiam ſuccedent multa. Verum, quibus danda ſit, & quibus non, & quam ob cauſam, iam magna ex parte eſt dictum.*

Significauit & nunc manifeſtiſſime, donec morbus iudicatus fuerit, ſola uti mulſa cõſulens. Nempe in ſolis, qui colliquefaciunt, morbis, uel in quibus hominum uirtus ad morbi uſq; iudicationem ſufficere non poſſit, ad ptiſſanæ cremorẽ perueniemus. In alijs uero ſola cibare mulſa eſt melius.

17 *Damnata autem propterea ab hominibus eſt mulſa, quod bibentes ſumme imbecillitat, atque ob id citam afferre mortem ſit credita. Verum id ab *languentes ipſos dictum fuerit. ſunt enim, qui ſola utãtur mulſa, tanquam huiuſmodi exiſtat.*

*ἀποκαρτερέοντας, id eſt inediam ſponte tolerantes.

Dicere καταγυιοῦσθαι, id eſt ſumme imbecillitari à mulſa, & mulsã nullo pacto nutrire, uel exigue, idem non eſt: quippe cum tria hæc inter ſe diſtent. Nam, quæ uires imminuũt, ut ſangninis eruptio, deiectio ſuperflua, ſudor immodicus, & ꝑ accidẽs cibi abſtinẽtia, ſumme imbecillitare dicuntur. At, quæ nullo pacto nutriunt, ut aqua, ea uirtutẽ neque ſumme imbecillitare neq; roborare quiſpiam uere dixerit, niſi id aliquando per accidens contingat. F Aqua ſiquidẽ nõ ut alimentum uires recreat, ſed bene ut medicamentum, ad temperamenti ſymmetriam, q̃ propter ipſius immoderationẽ imbecilla ſunt, reducens. Tertio deinceps loco ſunt, quæ exigue nutriũt: quibus qui tantummodo utitur, tametſi interire poſſit, non tñ tanq̃ uires imminuentibus, ſed tanquam eas non, quod ſatis ſit, roborãtibus. Quo è genere eſt* mulſa. Nã, ſiquis diebus quatuor cibo priuatus interire deberet, is mulſæ uſu non quintum modo, uerũ quoq;, & ſextum attingere poſſet. Sermonem hũc & de melle intelligas. Nempe mellis naturã & mulſam ipſam inter modice nutrientia facit. Nam humiditatem ‖ non modo Hippocrates, uerum quoque & medicorũ probatiſſimi ferè omnes, cibi uehiculum non cibum cenſuerunt. Hæc ſanè eadẽ, quæ nũc dicũtur, de mulſa & melle ſcripſit non obſcure Hippocrates in ſequentibus.

A. li. 4 f. t. t. 2 c. 8. fol. 419. g

In lib. de Alimẽto in fine.

18 *Sed hoc ita non omnino habet.*

Non omnino ſiquidem uerũ eſt* ægros ipſos propter mulſam mortẽ obire, moriũtur etenim, & ſi aquam ſolam biberint: ſed, ꝙ exiguam corpori prẹſtet alimoniam, ob id ſolum uitã ſeruare non ſufficit: quod etiam accidit, ubi quis ptiſſanæ cremorem ſolum perpetuo ſorbeat. G

*ἀποκαρτερῦντας.

19 *Sed mulſa, quàm aqua multo potentior eſt, ſola epota, niſi aluum perturbet.*

Indicare uidetur per hanc uocem, potentior, ꝙ & aqua aliquam nutriendi uim habeat: euenit autem eo, ꝙ corporis uentriculi ariditas irrigatur, ut diu, qui aquã bibant, magis durẽt, quã qui nihil aſſumunt. Secure autem, niſi aluum perturbet, addidit, de mulſa ſermonẽ faciens, illos enim iure peius habere facit propter euacuationẽ, quibus aluum perturbat: ſimulq; uerbũ id, perturbat, immoderatam ſignificat excretionem & nõ mediocrẽ. Scire quidẽ oportet mulſam crudam aluum magis ſoluere, coctam autem bene, magis nutrire. Hoc autem obiter à te ſit cognitum. Videamus autem, quæ deinceps ſcribit, uino mulſam comparans.

20 *Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro, quodã modo fortior eſt, & quodã modo imbecilior.*

Sunt, qui dictionem ſcribant ſine hoc uerbo, eſt, hoc pacto: Cæterũ uino albo tenui paucifero & inodoro, quodam modo fortior, & quodam modo imbecillior. Alij pro, quodam modo, legunt, interdum, ad hunc modum: Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro, interdũ quidem fortior, interdum autem & imbecillior. Sed ex omnibus uis eſt eadem, atq; idẽ intellectus. H Nam Hippocrates mulſam uino huiuſmodi quadantenus fortiorem, & quadantenus imbecilliorem dicit. Feci autem mentionem uini huius in ea, quam de uinis feci, tractatione. Quod tanquam neſcientis uice functus Hippocrates ſubticuit: ſed nunc quædam manifeſtauit, tũ ſubſtãtiam memorans ex hoc uerbo, tenui, tum uirtutis imbecillitatem, cũ adiecit, oligophoro, id eſt paucifero. Vocatur ſiquidem oligophorum ſiue pauciferum, quod, ut* bibatur, minima eget aq̃ miſtione. Contrario autem modo polyphorum uel multiferum appellatur, quod, ut bene temperetur, multam exigit aquam: æquiualenter dixeris, quod aquæ multum ſuſtinere poſſit ad bene temperatam miſtionem. Quod uero pauciferũ appellatur, id exolutũ imbecillumq; & ad potũ inutile redditur, ſi multa dilueris aqua. Atqui, quæ in uino hoc eſt carẽtia odoris, ea imbecillitatis frigiditatiſq; efficaciſſima exiſtit nota, quippe in hoc aquæ eſt aſſimilis: non ſecus, quã fortis odor efficaciſſimum roboris ſignum. Vinum ſiquidem aquoſum leuiſſimã in ligno uitis habuit tranſmutationem: leuiſſimam quoque, & elementi terrei permiſtionem, ita ut aqua ſit, quẹ tum paulũ terræ calidæq; ſubſtantiæ aſſumpſerit, particepsve fuerit, tum leuiſſima in horum coniunctionem indiguerit confectione. Contrarium autem tum uinoſum tum multiferũ, neque à leui confectione tale efficitur, utpote quod ab aqua longiſſimo recedat interuallo. Qua de cauſa inſignem

*κραθῆναι, i. temperetur.

ſignem

A signem consecutum fuit, tum calidum, tum odorem.

21 *Multum tamen differt, & uini, & mellis meracitas, ad utriusque robur. Nam si duplam vini mensuram ad mellis delinctum quis biberit, à solo nimirum melle ualidior longe reddetur, nisi uentrem turbauerit. Nempe multo plus stercoris deÿcietur.*

Si mulsæ, & nõ mellis dixisset Hippocrates, *manifestius enunciasset. Nã de mulsa hucusque egit, ipsamq; uino ex aqua diluto cõparauit, neq; ipsam per se: sed, ut iusta fieret cõparatio, ob id sermonẽ suũ ad mel uinumq; reuocauit. Sunt aũt, q̃ in huiusmodi cõparationibus non reliquos modo uolẽtes, sed se ipsos quoq; inuitos circumueniãt fallantq;. Cæteri meraciora puriora q; experti nõ puris solis, sed quouis modo tẽperatis illorum uires adaptãt. Nõ secus alij aquosiora experti, ex illis de oĩbus quoquo modo temperatis sententiã ferunt. Non ita tñ de rebus iudiciũ est faciendum. At, si iustam facturus sis de ipsis cõparationem, mulsam ad eorũ, q̃ bibũtur, uinorũ temperaturam in aquæ ꝑmistione, ita ex proportione existimabis, ut uinũ non meracius, & mulsa aquosior fuerit. Sed, q̃m in mistione proportionẽ exacte seruare difficile est, ob id ad ea, q̃ uere immista, & proprie ἄκρατα, idest pura, appellantur, transtulit sermonẽ Hippocra-
B tes, uino nullo pacto diluto mel ipsum cõparans. Aitq; duplum uini epotũ minus alere, q̃ mellis simplũ. Verum, q̃m plura uinorum genera existũt, non, q̃ fortia sunt, caputq; feriunt, & desipientias creare possunt, in hoc exprompsit sermone, sed uinum imbecillũ aquosumq;: melq; ipsum huic cõparans plus alere enũciauit. Cæterum, cũ uini duplo mel dimidium cõparare uoluerit, nõ ꝙ solum utrunq; ꝑ se, & citra aquę mistionem æger sumere debeat, asseruit: sed, si post utrũque dimẽsum, pro arbitrio ingerat, non minus differt. Põt siquidẽ, si res tulerit, mellis cyathum unũ, vel ꝑ se accipere, uel aquæ, quantũ uolet, mistum ingerere, atq; id quotidie bibere: uel denuo uini cyathos duos diebus singulis, ut uolet, aqua temperatos. Tali siquidẽ experimento, tũ in plurimis similiter in cæteris habẽtibus hoĩbus, tum ẽt in uno magis, per idẽ temporis spatiũ cognoscetur exquisita utriusq; facultas. Si.n. mel nõ ex naturę proprietate uentrẽ turbat, q̃ melle utuntur, diebus pluribus abunde sufficiẽt. Si ergo res ita hẽt, cur in principio orationis dixit Hippocrates, Cæterũ uino albo tenui paucifero, & inodoro interdum fortior, & interdũ imbecillior est mulsa? Non.n. interdum fortior, & interdũ imbecillior, sed semper fortior secundũ nuper dicta vr̃. Q̃m prius, q̃ de comparatione iusta distinxisset, docuissetq; citra distinctionem absoluto sermone, bene & secure dixit, Inuenietur mulsa uino quadantenus fortior, & quadante-
C nus imbecillior. Si.n. temperamenti utriusq; analogiã q̃s non distinxerit, interdum quidem imbecillius uinũ, interdum & mulsa, esse uidebitur. Verum, si hæc distinxeris, ut est dictũ: atq; eã, quã mel in uentre facit turbationem contemplatus fueris: mulsam ad nutriendum ualidiorem semper deprehendes, q̃ uinũ eadem proportione dilutũ tẽperatumq;. Quòd si & stercus, quod ex mulsa ita moderatũ excernitur, ut uirtutẽ non exoluat, adnotaueris, tibi ẽt magis ex mulsa copiosior uidebitur nutritio, q̃ ex uino. Nam, & si duplum exeat stercus, laborans tñ pluribus ex diebus mulsa sufficiat, certe ad nutritionem mel uino tum potentius, tum ualidius uidetur.

22 *Mulsa tamen postea ptissanæ sorbitionem epota ualde replet, inflat, & hypochondriorum uisceribus est inutilis. Sed, si ante sorbitiones bibatur, non ut super epota lædit, sed iuuat.*

De ordine ait Hippocrates: quẽ in usu mulsæ ptissanæq; q̃s optime seruare debeat. Verũ uno mulsæ ptissanæq; edoctus exẽplo, uniuersalẽ hũc accipe sermonẽ. Nã ꝑpetuo prius ingerenda sunt, q̃ & facilius corrũpuntur, & q̃ subducunt magis: posterius uerò cõtraria. Ptissana autẽ, ꝙ mulsa difficilius corrũpitur, & descẽdit tardius. Si ergo mulsa primo sumpta fuerit, ex ea quædã ptissanæ ad deiectionẽ fit prouocatio: uerũ, si ptissana primum sumpta fuerit, subduci mulsa ꝓ-
D hibetur: inflabit hypochondria: atq; tandem in bilem conuersa, ptissanæ detrimentum afferet.

23 *Cocta autem mulsa, facie quidem cruda longe est melior: splendida siquidem, & tenuis, & alba, & pellucida existit. Sed, qua ab ea euariat uirtute, non habeo. Neque enim est suauior, si mel bonum fuerit, imbecillior tamen, & minus stercoris habens: quorum neutro, ut auxilietur, mulsa opus habet. Cocta tamen probissime, utendum si mel uitiosum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris: nempe coctura plurimam malignitatum turpitudinem tollit.*

Tota dictione coctæ crudæque mulsæ differentias docet Hippocrates: sed nullam desiderat expositionem.

DE OXYMELITE.

24 *Oxymeli uocatum potum, si pius quidem in his morbis commoditatem habere reperies. Nam sputũ educit, & facilem reddit spirationem.*

Καλούμενον, idest uocatũ, aut quod uocatur, & καλεῖσθαι, i. uocari, atq; his similia adiicere Hip-

*In aliquibus antiquis cod. legitur ἀσαφέστερον, i. obscurius.

pocratem non ignoras: interdum quidem ꝙ hæc appellatio Grecis omnibus nullo pacto vsitata sit, interdum uerò ꝙ improprie dicatur: atq; interdum ꝙ artificiosum quippiam demonstret, ut ἐπὶ τῶν κροταφίτων καὶ μασσητήρων μυῶν, idest temporalibus, & masticatoriis musculis, declarauimus. Sed, ꝙ artificiosum nihil indicet oxymelitis appellatio, constat omnibus. Appellationẽ igitur ex adiectione τοῦ καλουμένου, vel dãnauit, uel tanquam inusitatam indicauit. Potest autẽ & utrunq; fecisse, nam forsan tunc primum in communem cœpit usum uenire. Forsan & uocẽ damnat, tanquam ex solis aceto, & melle constare medicamentum explanantem, uel tanquam mellis differentiam indicantem: quasi ita quispiam diceret: †Mel aũt acetumq; tali sunt prædita facultate. Ergo de uerbi huius καλουμένου adiectione nemo ignorat: quapropter ad id, qđ utile est, descendamus. Non.n. ex aceti mellisq; mistione tm̃ oxymelitis est compositio: uerum ex mulsa paulũ aceti accipiente. Sed melius est, ut cõcoquatur: nempe uirtus aceti ita coctura imminuitur, ut mulsa quidẽ ab eo, cui miscetur, auxilium sumat, offensam aũt non habeat. Auxilium autem in orationis exordio enunciauit, atq; ab his enunciabit: offensas uerò ad dictionis totius calcem adiiciet. Dictum est igitur in exordio, Sputum siquidem educit, & facilem reddit spirationem. Quæ autem deinceps sunt, dictiones secuti, ab eo discemus. E

A.l.3.f.10.t c.1.fol.271.

† Græce τὸ δὲ μέλι τὸ ὀξὺ δύναμιν ἔχει τοιάνδε. id est, Mel autem quod acidũ est, tali est prædictum facultate.

25 *Tempora uerò hæc habet.* F

Καιρούς, idest tempora, dixit, uel tempora, quibus ex consuetudine utendum sit, uel tempora, quibus iuuare soleat. Nempe & in hoc significatu καιροῦ, idest temporis, appelatione interdum uti Hippocratem ostendi.

26 *Quod ualde *acre existit, nihil mediocriter in ijs, quę non facile educuntur sputis efficiet. Nam, si †quæ detinentur, educeret, gutturq; lubricaret, & ueluti †gestientem redderet. § pulmonem certe leniret: nempe ipsum molliret: quæ si contingerent, maxime prodesset. Interdum uerò accidit, cũ ualde acre fuerit, vt sputum non educat, sed viscosum reddat, afferatque detrimentum.*

*ὀξὺ, i. acidũ, & sic ubique.

†τὰ ἐγκέρχοντα.

†διαπτερώσει.

In quibus acri oxymelite utendũ sit, in iis fieri aliquãdo ex eo offensam docet Hippocrates. Nempe, in quibus nemo prorsus tali, qđ acre est, medicamento uteretur, tales recẽsere offensas superfluum est. Neq;.n. simpliciter de acri oxymelite sermonem fecit, sed aduerbiũ hoc κάρτα, idest ualde, adiecit: quod λίαν & σφόδρα, idest admodũ, uehemẽterq;, significat. Tale igitur oxymeli nihil mediocriter in crassis glutinosisq; pulmonis sputis efficere cõsueuit, in qbus eo solo quispiã utatur, sed ea uel secat, detergit, educitq;: uel facere id non ualens, exiccat. Nẽpe, ut huiusmodi medicamentũ secandi uim hẽt, ita & exiccandi: utimur aũt eo in crassis pulmonis sputis nõ tanquam exiccante (nempe hoc pacto detrimentum afferret) sed tanq̃ incidẽte, & detergente. Cum igitur hæc facere nõ ualet, tm̃ abest, ut utilitati sit, ut etiam maxime noceat: sed, qñ neq; secat, neq; detergit, in sequentibus docebit. Volo aũt impræsentia de ea, q̃ in multis reperitur libris, scriptura agere. Non.n. per σ, secundam huius nominis μέσον, idest mediocriter, syllabam, sed per ζ, scriptam inuenimus, ut dictio tota talis sit, τό μὲν κάρτα ὀξὺ οὐδὲν ἂν μέζον ποιήσειεν, idest, quod ualde acre existit, nihil insigne efficiet. Sed id falsum est: nempe inferens magnũ aliquando fieri ab eo iuuamentũ, ostendit interdũ, & detrimentum. Quare perpetuo insigne quippiam facit, & nullo pacto leue paruumq;. De quo aũt est uerum dicere, ꝙ perpetuo magnum, uel malum, uel bonum facit, de illo melius nihil mediocriter ab eo fieri quispiam dixerit. G

27 *Potissimum autem ita afficiuntur, qui maxime perniciose habentes, neque tussire, neque, quæ intus continentur, excreare possunt.*

Sputa crassa uehementer glutinari, nihilq; ab exhibito, quod acre sit, oxymelite iuuari, ait iis contingere, qui maxime perniciose afficiũtur, idest quibus crudus supra modũ existit morbus: nempe hi nihil expuunt. H

28 *Cum hæc ita habuerint, uires hominis perpende. Nam, si de eo speraueris, dabis.*

Postea quàm eos, qui maxime perniciose ægrotant, ab acri oxymelite nihil iuuari ꝓdixit, paucisq; ex ipsis adiuti liberantur, ob id, & ipsius, quod rarenter cõtingit, nõ tacuit auxilium. Fit autem auxilium huiusmodi ab acri supra modum oxymelite, cum ægri uires ualent. Nempe, si nõ ualent, non iuuabit, quod tale est oxymeli. Duorum siquidem alterum efficiet: nam uel prorsus non secabit, sed, quod glutinosum est, glutinosius reddet: uel dissecabit, abstergetq;, uerum subitam uniuersamq; tum eductionem, tum uacuationem, quam molietur, non sufferente natura, continget strangulari hominem.

29 *Cum autem dare uolueris, perquàm tepidum paulatimq;, & non affatim dabis.*

Si æger ob sputorum, tum crassitiem, tum uiscositatem nihil expuerit, uirtusq; ualida fuerit, oxymeli dari iubet ualde acre, paulatim & ἀκροχλίαρον, quod est ἄκρως χλίαρον, idest perquàm tepidum. Id autem calidi frigidique exacte est medium. Nam, quòd uehementem habeat facul-

tatem

tatem,propterea copiose ipsum uno haustu offerre ueretur.Pari modo,& æstate frigidũ porrigere,ut antea pcepit,ideo timet,q̃a tum pleuritides,tũ peripneumoniæ, in quibus nihil expuitur,incoctæ sunt. Coctioni aũt perpetuo calidum opitulatur confertq;: frigidũ uerò renititur, & aduersatur.Cur ergo calidũ ẽt oxymeli deuitat Hippocrates?An ob morbi malignitatẽ malumq; morem,ne uidelicet protinus ex tali potione cruda pſistat affectio,hominemq; à calido oxymelite siticulosiorem fieri cõtingat?nempe,ꝙ symptoma hoc uiscosum reddat sputum,exposuit.Tutius ergo mediocriter tepidum esse oxymeli arbitratur Hippocrates,utpote qui calidi eam,quæ succedere possit,frigidiq; de necessitate successuram,fugiat læsionem.

30 *Quod aũt parũ acre est,os faucesq; humectat,sputum educit,& sitim sedat: qua occasione hypochõdrio visceribusq; est beneuolum,mellisq; inhibet noxas:nempe,quod in melle biliosum est, castigat.*

Postea,q̃ de supra modum acri oxymelite sermonẽ absoluit, ad id, qđ mediocriter acre est, trãsiit,humectare ipsum os faucesq;,& sputum educere,& sitim sedare,in textura orationis inquiens.Nẽpe,qđ oĩa,quibus iuuari ægritudines natæ sunt,hẽt,id eorũ,q̃ nocere ualent ob uim tẽperaturæ,nihil hẽt.Nam mulsæ tm̃ aceti est admistum,ut, qđ in ipsa biliosum sit, queat sufficienter χολάσαι,idest καθελεῖν & ταπεινῶσαι,idest castigare,inuertere,& supprimere.Nẽpe in quar
B to De simplicium medicamentorum uiribus dulcẽ succũ acri maxime potẽtia aduersari monstrauimus. Cum itaq; mulsæ facultas cætera quidẽ omnia, quibus morbi huiusmodi opus hñt, contineat:in uno aũt duntaxat contraria,ꝙ.s.supercalfacta ipsa bilescat: migrationem sanè huiusmodi permistio aceti cohibens,optimũ efficit medicamentum. Nempe minime siticulosum erit:atq; ob id sputa,q̃ non omnino crassa glutinosaq; sunt,facile educet:hæc autem, q̃ duo numero existunt opera,cõsequitur partium oris fauciumq; humectatio. Qua uerò occasione hoc facit,ea tum lieni,tum hepati maximam affert commoditatem,uiscera innoxie expurgans.

31 *Flatum præterea discutit, & urinas mouet.*

De mediocriter acri oxymelite adhuc differẽs,hæc protulit. Nã in pulmonis thoracisq; affectionibus plurimo est usui, maximeq; insignem hẽt patrocinatũ ob metricã illam aquæ acetiq;, & mellis permistionem.Tale siquidẽ oxymeli spiritũ crassum flatuosumq; in hypochondrio secat:flatusq; abrũpens,uias oẽs expurgat:atq; ad urinas, tũ serosa, tum biliosa agit excremẽta.

A.l.4.f.r.t.2. c.8.fol.419.h

32 *Sed* partem intestini infernam reddit humentiorem, facitque ramenta.*

C Eam,q̃ supra id,quod secundum naturam est,innascitur partibus,humiditatem,πλάδον Hippocratẽ nominare neminem ex nobis præterit:hoc igitur efficere ait oxymeli. Nam,quicquid crassi glutinosiq; succi superius infarcitur,id abradit secatq;, atq; tãquam ad excretionẽ subducit:facile item & hac facultate ab iecinore facit excrementorum eductiones,ita ut collectis superioribus cunctis humiditatibus in intestinis ipsis,& potissimum infernis,ob multitudinẽ quidem innascatur ea,q̃ supra naturam est,humiditas,ob qualitatem uerò intestini abrasio: nẽpe, & oxymeli detergente pditum facultate,tandem abradet intestinum. Eiusdem quoq; est facultatis,quod cum oxymelite descendit *chylosum excrementum:quapropter,& sine oxymelite, si aliquando exuperauerit,intestinum abradet.

*In oĩbus antiquis græcis legitur χολῶδες, i. biliosum, & ita etiam habet uetus tralatio.

33 *Interdum aũt,& in acutis morbis est inutile,& potissimum, ꝙ non flatum modo foras prodire uetet,uerũ quoq;,& reuerti faciat.Præterea, et maxime uires imbecillitat,et extremas infrigidat partes.*

In acutis interdum morbis abradi intestinum,bonum non est.Vlceratio.n.q̃dam superficialis est ipsa ramentosa affectio.Quæ cum talis existat,ab irrumpentibus oĩbus,& præsertim mordentibus,molestiã recipit intestinum.Quod affectum,nisi protinus mordẽtia excreuerit,ad regionem superiorem ea,q̃ irrumpunt,remittit. Quo fit,ut ea occasione flatus etiã sursum recur-
D rat. Naturalẽ siquidẽ functionem circumstrictoriã sortita sunt intestina, ut in cõmentariis De facultatibus naturalibus est demonstratum:sed,quæ irrumpunt,à partibus,quibus cõtinentur, reijci *uelocitatis est opus.Cum igitur superne motus exordium habet,q̃ cõtinentur, deorsum hñt excretionẽ:uerum,si motio inferne capit exordia,sursum ferũtur.Quod sanè in habẽtibus secundum naturam usu uenire vr̃,cum scilicet uniuersim raptimq; subeunte ad inferna intestina bile cõtinemus excretionem, aut propter aliquã, q̃ prompta sit,negocij curam, quæ interpellari nõ possit:aut ꝙ non prope sit,quo uenter exoneretur,locus. Nempe tunc recurrere,sursumq; ferri bilẽ ita pcipimus,ut nõ adhuc excerni possit. Sũt,quibus ex huiusmodi bilis recursu stomachus male hẽt:aliis caput repletur,& ob morsum dolet:alij patiuntur utrunq;.Hoc igitur pacto ramentosa in intestinis affectio deorsum interdũ excernit celeriter, ægrorũ molestiã nequaquam sustinens:interdum autẽ & à partibus inferioribus ad superiores, ubi, quæ irrumpunt,non protinus ad sedem prodierit,sed is, q̃ sedẽ circulariter ambit musculus, tum contractus,tum recti intestini extremum ipsum obstringendo complexus, principiũ motionis obstri-

* vetus interpres legit, huius uirtutis.

ctoriæ ex infernis partibus ad superiores fecerit. Ob eam igitur causam nõ flatus modo, uerum E & excrementum in huiusmodi affectionibus reuertitur. Contingit aũt & uires offendi ob eum, qui in transitu ipso sequitur, morsum. † Nempe abradentia, tametsi, quod irrumpit, breuissimũ habeat morsum, uehementer tamen infestant. Scimus autem dolorem omnem uires exoluere, atque ob id partes infrigidare extremas.

† *Nempe quæ abradũtur, tametsi id quod pertransit, minimã habeat mordicationẽ, uehemẽter tamen infestantur.*

34 *Et hæc sola est, quam nouerim, oxymelitis noxa, quæ scribi digna sit.*

Oxymeli mediocriter temperatum, noxas omnes, quæ ex mulsa, uino, & aqua emergunt, effugisse paulo ante est monstratum. Si quando igitur nocuerit, solum nocet, ꝙ abradat intestinum: idq; facit in ijs, qui imbecillius habent natura, & pati idoneum intestinum. A.l 4.f.r.t. c.42.f.424.

35 *Exiguum autem potionis huius nocte quidem & ieiuno ante sorbitionem dare expedit, quanquam & à sorbitione, modo longum intersit tempus, nihil vetet bibere.*

Vbi facultatem, quam habet, percurrit, ad rationem temporis, quo maxime ipsum quis porrigere debeat, in præsenti ꝑuenit: a † & potissimũ, cum, qui oxymelite uti debet, is sorbitionibus aiatur. Nempe, ubi quis non sorbitionibus, sed potione sola regatur, tẽpus in illis postea docet. F Ait ergo in sorbitione utentibus illud duntaxat obseruandum tẽpus, quo sorbitio ingeri debet. Ptissanæ autẽ cremor sorbitio est: qui, ut corpus alat roboretq;, assumitur. Ad q̃ confert, si nutritionis tempore solus in uentre contineatur: nempe antea didicisti cibos multiplices, & ꝑsertim facultate dissimiles magnam progignere in uentre turbationem. Ob eã igitur causam nõ porrigendũ oxymeli, nisi cremor cõcoctus fuerit. Qui si coctus fuerit, licet tum nocte, tũ appetente die ante sorbitionem sumere. Tempus autem inter sorbitionem oxymeliq; medium satisfacit, b † si ptissanæ cremor uacuum simul, & purum ex ea, quæ ab oxymelite facta est, abstersione, uentriculum ingrediatur.

A † Ex Græcis co. & tralatione ueteri clarius. & primo quidẽ tp̃s explicat, qñ maxime quispiã ex ijs, qui sorbitionibus aluntur, oxymelite uti debeat; postea uerò, licet non sorbitionibus, sed potione sola quis regatur, tp̃s quoque quo illi exhiberi debeat, docet.

B † Antiqua tralatio hæc addit, quantitas duarũ horarum, quod est, quia oxymeli ꝓcedit in hoc spatio, & penetrat pars eius ad uenas, & pars eius descẽdit: ita uti ptissanæ cremor uacuum simul, &c.

36 *Qui autem non sorbitionibus, sed potione sola utuntur, his nõ semper oxymelite vti expedit,* c † *præsertimq́, ꝙ intestina abradantur, fatiscantq́, & succumbant. Nam, cum stercore uidua, & destituta sint, vacuæ item venæ, atque ablatæ à melicrato uires, citius inducuntur.*

Qui uictus rationem nõ ex ptissana, sed ex potu solo, sibi instituunt, ijs nõ per totum morbũ est cõueniens oxymeli, d † ꝙ uehemẽtius intestinum ipsum, tũ nudum, tũ humore alio destitutũ abradat. Nẽpe à ptissana quodã modo inungitur, ubi eam assumpserint, & cum corpus nihil G à mulsa auxilij acceperit. Mulsæ aũt auxiliũ, qđ corporibus affert, cum de mulsa ageret, ꝑdixit.

37 *Quòd si potum hunc quidem multum per totum morbi tempus profecturum existimaueris, paulum aceti, tantumq;, vt duntaxat sentiri possit, infunde: sic enim & iuuabit, & lædens, minimum lædet, & ea, quæ oportet, præstabit.*

Cum sitim quidem mulsa inferat, sputa aũt in bronchiis pulmonis cõtineantur, vel glutinosa uel admodũ crassa, tũc solo est utẽdũ oxymelite. Neq; memoria excidat dicta hęc fuisse de iis, q̃ solo potu, sine sorbitione utunt. Si igitur, ut dixi, solo utendũ sit oxymelite, paulũ aceti mulsę infundere cõuenit, ut aceti usu cõmodoq; fruatur: & fugiat, qđ ab eo est, detrimentum. Sed acetum mulsæ cõmistum excoquere oportet, nẽpe hoc pacto ad nocendum imbecillius redditur.

C † Præsertim quidẽ ob abrasionem, uel exasperationẽ intestini: ei enim sine stercore existenti magis utique hæc inferat ꝑsente uasorum inanitione. postea uerò, quia melicrati ẽt uires auferat.

D † Tum quia, cum intestinum nudum sit, id uehemẽtius abradit, a ptissana.n. quodam modo inungitur, ubi eam absorpserint: tũ quia mũlicrari utilitatẽ corpus haudquaquam assumit.

† καταπνόρος.

38 *Vt autem in summa dicatur, quæ ab aceto est acredo, picrocholis magis, quàm melancholicis, prodest. Amara siquidem dissoluuntur desciscuntq; in pituitam, cum ab aceto in sublime attolluntur. Nigra autem fermentantur, attolluntur, & multiplicantur: nempe nigra educit acetum.*

Picrocholas naturas appellat Hippocrates, q̃ amarum sibi contraxerunt succũ, cuius generis H est bilis flaua: his idoneum esse ait acetũ, quod melancholicis aduersissimũ existit. Nam & bilẽ nigrã acidam esse cõtingit, cum.s. præter naturã habẽte corpore, e † & syncera, & impermistaꝫ fuerit. Nempe, cũ rectè ualet, plurimum quidem ꝑdictæ habet qualitatis, non tamen exquisitã ipsam. Reliqua dictionis manifesta sunt. Docet siquidem in ea, quo nam pacto acetum picrocholis, qui in temperamento calido cæteros uincunt, adiumento sit, utpote quod frigidum sit.

39 *Mulieribus autem longe magis, quàm uiris, aduersatur acetum: nam uterum dolore afficit.*

Quòd acetum suapte natura neruos offendat, testatur experimentum, & ratio demonstrat. Nempe exangues sunt, & ideo frigidi, facileq; ab ijs, quæ refrigerant simul, & tenues habẽt partes, afficiuntur medicamentis. Læduntur præterea, & à reliquis refrigerantibus omnibus: sed, substantiæ aceti, quod tenuium est partium, in eorum mergitur profundum: atq; in oẽs ita penetrat partes, ut ne minimum quidẽ ex eis illæsum maneat. Sic igitur acetũ neruosas offendit partes. Vterum autem anatomici ferè omnes neruosum esse dicunt. Verum & absq; eorum adnotatione, quã ex anatomica inspectione fecerunt, poteris & tu de eo ratiocinatione colligere.

Nempe

A Nempe ad maximam laxatur molem,& ad minimam contrahitur: quãtus etenim fętus fuerit, tantũ ipsum perpetuo circulariter ambit:impleturq́; spatiũ omne ab eo,ẽt si fœtus paruus fuerit vel magnus, veluti venter à cibis. Sed ventris non magna est ad cõtraria permutatio, vteri autẽ maximæ: plurimum aũt dilatari neruosorum proprium est corporum, & non carnosorũ.

DE AQVA.

A.l.4.f. c.42.f. 40 *Aquæ,quæ in acutis bibitur morbis,nullũ sanè aliud habeo,quod illi concedã officium.Neq; enim in *peripneumonicis tussim sedat,neq; sputũ educit: immo cæteris minus, siqs aquæ potione prorsus utatur. Verum,si inter oxymeli,& mulsam paulum aquæ *instilletur, ob qualitatis potionũ transmutationẽ sputum educit:nẽpe intus inundationem quandam parit. Aliàs neq; sitim sedat,sed amarescit:nempe ei,qui suapte natura biliosus existit,ea est biliosa. Hypochondrio præterea est mala, atq; etiam pessima biliosissimaq́;,& uires maxime labefactat,ubi in uacuitatem uenerit. Adde,ꝙ lienem auget iecurq́;, ubi inflammata sunt,fluctuatq; & innatat:tarde siquidem meat,ꝙ subfrigida,et incoctibilis sit,neq; aluum deijcit, neq; vrinas mouet. Atq; ex eo quoq; nocua est,ꝙ stercoris suapte natura expers sit. Quam si pedibus fri-B gentibus aliquando quis biberit,ea his omnibus multo magis nocebit,ad quoduis eorum venerit.*

A.li.4.f.2.t.1. .73.f.445.g

* Al. pleuriticis.
*Al. ἐπιρροφεύμενον, i. inforbeatur.

Neq; incidẽdi vim aliquam hẽt aqua,ut acetum: neq; calida est,ut mel:qđ sanè non calfacit modo,uerũ quoq; & detergit,secatq́;. Tarde igitur iure optimo meat aqua, difficulter cõcoquitur,atq; ægre descendit,q̃q̃ alioqui,& optima sit,& culpa oĩ uacet. Nam,q̃ uel limosa, uel male olens,uel salsæ,uel alterius cuiuspiam medicamentosæ qualitatis particeps existit, ea nõ simpliciter est aqua,sed cũ tali quadã ꝑmistione medicamenti:ut si mel uitiosum,uel ptissanã,uel acetũ,uel uinũ,uel quippiam tale designaueris: non.n.ex illo genus totũ culpabis, sed id solum,ad qđ cõuertis mentem. Cum igitur super singulis,de q̃bus enunciat Hippocrates, sermo de optimis sit,ita & nunc intellige,singula,q̃ dñr,ad optimã referens aquã. Ea aũt purissima est,& omni aliena qualitate destituta. Hæc igitur q̃q̃ optima sit,multo tñ tꝑe in uẽtriculo manet,fluctuationesq́; plurimũ parit. Quo fit,ut,cum biliosus uentriculus fuerit, corrumpaẽ,& illa. Præterea, & cũ ex uentriculo ad ieiunum intestinum ægre ꝑueniat,non facile distribuitur,neq; in hepar, & minus in renes,thoracẽ,& pulmonẽ. Quo fit,vt neq; urinas mouere nata fit, neq; sputũ educere. Immo neq; ꝑ totũ corpus molitur trãspirationes:id nanq; substãtię, q̃ tenuium fit partiũ, C opus est,calidæq́;,nõ frigidæ,& crassarũ partium. Neq; ꝑterea sitim sedat, ꝙ in amplis,tum uẽtris,tum intestinorum aĩalis instrumẽtis plurimo maneat tꝑe,neq; prorsus imas ipsorum penetret partes,neq; ariditatẽ humectet. Quòd aũt non alat,antea est dictum: quo fit, ut neq; facultatẽ uitalem roborare possit. Atq; ea est causa,ꝑꝑ quã Hippocrates ad mulsam,oxymeli, & uinũ se cõtulit,in ægris ab aqua abstinens. Iam igitur ob eas causas nunq̃ ea quis utatur: utuntur tñ & alij q̃dam medici,atq; ẽt Hippocrates:sed hic minus,cæteri magis. Nempe,ꝙ cæteris ꝑpe rã utantur,circumuenti,ad aquã ipsam recurrunt,q̃ nõ insigniter, quod ꝑter animi sñiam succedat,hẽt,qñ ne uirtutem quidem. Sic.n. Erasistratus dicebat, Fortes,tum ciborũ,tum potuum facultates tẽpestiue q̃dem assumptæ maximum iuuamentũ:intẽpestiue uerò maximam offensam afferunt. Quẽ aũt uitiosum esse dico, tum oxymelitis,tũ mulsæ,tum uini usum, is quidem oritur,& ob repẽtinas mutationes, ut ipse ostendit,& magna ex parte ob syncerã, q̃ à medicis fit,ꝑmistionem. Cum igitur seni cuidã ægrotanti quotidie uinũ aquosum exhiberẽ,quidam ex huiusmodi medicis ꝑsens,me uini minimũ aquæ ipsi instillantẽ contemplatus risit, ægrumq́; uinum nõ bibere,sed duntaxat uidere dixit,nõ sanè intelligens mistionis uini,qđ gratia uoluptatis daẽ,ad aquam aliam esse symmetriam,& aliam esse eius,qđ ad opem ferendam ministratur.
D Nam uini omnino minimum ueluti*excitationẽ quandam,q̃ ad distributionem aquam trahat, permiscemus,quo duntaxat aquę tollamus synceritatem, non autem aquam uinum faciamus. Sũt autem pleriq; ex sanis,q̃ uinum aqua dilutum bibãt,in his aũt aquã gustatu ipso euincere non oportet,sed uinum:in ægrotantibus uerò adhuc magis, † ita ut pauca sit uini repræsentatio. Sic & de oxymelite paulo ante dicebat,aquosum laudans:ꝙ item tutius quispiã ea utereẽ,q̃ aquosa est,mulsa. Nam syncera puraq́;,nisi uentrem subducere anticipauerit,magis nocebit,& potissimũ in amarę bilis hoĩbus,& illis,quibus ꝑter naturam tumefacta sunt uiscera:in quibus & aqua detrimentũ affert,cum plus iusto in hypochondriis morata bilescit. Nempe & ꝑter hęc oĩa,q̃ habet mala,stercoris adhuc expers existens,nullo pacto aluum subducit. Aquam autẽ in principiis accessionũ potam lædere,(qđ manifestauit,cum dixit,quam si pedibus frigẽtibus q̃s aliquãdo biberit,ea his omnibus multo magis nocebit) eorũ est,quæ omnibus, & nota, & certa,& cũfessa sunt. Quando igitur bibi idonea est aqua? Cum scilicet potu solo æger usus fuerit, nondum accepto ptissanę cremore: tunc enim in potionum aliarum medio aquam tempestiue quis ingesserit,& præsertim cum siticulosus æger fuerit:nempe eam πλημμυρίδα quandam,idest humidi cuiuspiam copiam facere ait. Quo fit,ut inter mulsam oxymelique parum aquæ exhibeat,quod ijs,quæ expui debent,conferat ad humectationem. Immo,& cum uinum grauiter

*Al.manum.

† *Addendum uidetur. Dilutum conuenit.*

nocet,tunc aquã propinant.Quo nam autẽ pacto id enunciaturus sit Hippocrates,audiemus. E

41 *Cum uerò in huiusmodi morbis fortem capitis grauitatem,uel mentis læsionem suspicatus fueris, à uino penitus est abstinendum:aquamq; tunc dare oportet,uel uinum aquosum,*flauumq;,& prorsus inodorum:atq; ab ipsius potione,aquæ exiguum superbibendum, nam hoc modo uini potentia caput mentemq; minus tentabit.*

* κιῤῥὸν, quod superius uerterat fuluum, Gellius Giluũ uertit.

Mens tentari lædiq; dicitur,cum æger febre correptus desipuerit.Nunc ergo mentis læsionẽ desipientiam dicit:in qua uino abstinẽdum p̃cipit.Pari modo,& in uehemẽtibus capitis doloribus.De utroq; antea est dictũ. Sed impræsentia, ubi in p̃dictis symptomatis à uino oĩno abstinendum p̃dixit,cõsequenter aquosum *flauumq; oĩno,& quod odore careat,dandũ ait.Aquosum quidẽ,& inodorum dare bene dicitur,sed *flauum nõ admodum recipio: nam ad ea aquosum album melius existit.Etiam uerò in eam gratiam,cum uina talia sunt, superbibendam cõfestim aquam tutius p̃cepit.Minus.n.(inquit)uini robur,quod uehemens est, caput mentemq; tentabit,ἅπτοιτο q̃dem uerbo usus sibi ipsi usitato consuetoq;,quo ἅψιν τῶν φρενῶν, id est mentis læsionem,ab huiusmodi uerbo,quod ἅψεως noĩe hominibus usitatius est,sese fecisse ostẽdit:caput autem mentemq; uino tentari ait,ꝙ propter caliditatem celeriter ad caput feratur,feruentesq; in corpore secum ferat humores.Qua autem ratione caput male afficit,ea & mentem: nã in capite sapere ipsum situm est,& ea animæ pars,quæ ratiocinatur. F

42 *In quibus autem maxime aqua utendum sit,& quando ualde multa,& quando modica, & quando gelida,& quando calida,partim quidem antea dictum est,partim uerò suo tempore dicetur.*

Erasistratus quidẽ in libro De febribus malitiose satis criminatur Hippocratẽ,discipulos ipsius propè accusans Apollonium,& Dexippum:quos ait cereos cyathos duodecim in sextãtali cotulæ cyatho effinxisse,atq; unũ ex illis,uel duos febrientibus admetiri.Verũ Hippocrates nõ hic solum,uerum quoq; & in ante dictis potionibus oĩbus,copiosius largiusve manifeste uti uisus est.Quod & in p̃senti dictione liquido ostendit inquiens, In quibus aũt maxime aqua utendum sit,& quando ualde multa.Nam & τὸ κάρτα πολλῷ,τὸ λίαν πολλῷ, idest ualde, & supra modum multa significat:sed sanè satis erat dicere multã aliq̃n dari aquã, sine adiectione aduerbiis huius κάρτα,in ostensionẽ malitiæ Erasistrati,qui de Apollonio,& Dexippo mẽtionẽ facit, nec ullum horũ librum ostendere põt:nec Hippocratem ipsum intelligit aperte dicentẽ,Et q̃n utẽdum uale multa. Quin etiam & superiore oratione mulsam inter oxymelique aquam porrigẽs utilem esse ait,ꝙ πλημμυρίδα,i.humiditatis abundantiã parit.Scripsit,& antea de mulsa,& oxymelite aquosis,ꝙ os humectant,& urinas cient,nõ utiq; cyathum horũ porrigens,sed quantitatẽ insignem,qua & os humectari,& urinæ cieri,&,q̃ pulmonẽ infestent,expui possint.Præterea & de oxymelite ita scripsit, Quòd si potũ hoc & q̃dem multum per totum morbi tẽpus profuturũ existimaueris,adiiciens hic multũ. De malitia itaq; Erasistrati aduersus Hippocratẽ dicta hæc sufficiant.Cæterum recordemur Hippocratem, quo modo ante, ita & nunc,polliceri se in morbis singulis propriã facturum doctrinã:cum hoc in loco victus instituendi artem non sufficienter conficiat,sed uniuersalia sola in exemplo morbi unius,scilicet pleuritidis, prosequatur. G

43 *Ve reliquis potibus,cuiusmodi est hordeaceus,& qui ab herbis uiridibus,uua passa,uinaceis,piris,cnico,myrtis,punico,& alijs parantur,cum horum aliquo uti tempestiuum fuerit,in morbo ipso scribetur,ubi & de compositis agetur medicamentis.*

Habet quoq; suam,& hæc dictio doctrinæ alterius,quę de morbis singulis sit,promissionem. Verum,quicq̃d sit,liquido cõstat,uel libros,q̃ de singulorum acutorũ morborum curatione ab Hippocrate scripti sunt,non extare,uel prorsus nõ scriptos.Hi siquidẽ,q̃ nunc circunferuntur, H p̃stãtiæ Hippocratis nõ sunt:hñt tñ multa,q̃ mentẽ ipsius oleãt:ueluti, & q̃ huic libro adiacent ab eo,q̃ de balneis est,sermone.Sed,ut dixi,de singulis in horũ expositione cõmodiꝰ differemꝰ.

*tritico.

*ἄρμενα.

† ὡς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπιθερμαινομένε τε ὕδατος ἐν λέβησιν εἰτ' ἐγχεομένε τῶν ἐμβάτων ταῖς πυέλοις, ἔνδειξιν ἔχει. quorũ uerborũ sñiam optime vr̃ expressisse uetus tralatio. significans,ꝙ hoĩes adhuc, q̃n uolebãt balenari, calefaciebant aquã in uasis, & fundebant eam in tinam. deinde sedebant in illa tina.

DE BALNEIS.

44 *Balneum in plerisque morbis confert,in his quidem perpetuo,in alijs uerò non. Estq; quando minus utendum sit,ꝙ imparatum homines habeant:nam in paucis domibus parantur*necessaria, reperiunturq;,qui rem,ut oportet,curent. Quòd si exacte quispiam non lauetur,nõ mediocrem incurret noxam. Tecto siquidem est opus,quod fumo careat:copiosa item aqua, & crebra lauatione,sed quæ immediocris non sit,nisi res ita postulauerit.*

Balnea huiusmodi,tẽporibus Hippocratis nondum parari uidebantur.Nempe dicere paucis in domibus parari*necessaria,& reperiri,qui rẽ probe curent,opusq; p̃terea tecto esse nõ fumoso,copiosa aqua,& quæcunq; deinceps dixit: †ꝙ item in domibus calefiat adhuc intra lebetes aqua,labrisq; infundatur : argumentum habet. Quòd autem in fine dictionis ait,crebra opus esse lauatione,sed quæ immediocris non sit,nisi res ita postulauerit,si utique memoria nõ excidat,

A dat, in sequenti doctrina obseruabimus. Nam ipse dicet, qui nam sint, qui immediocri aliquãdo egent lauatione: id autem est, cum æger multa, dũ lauatur, perfunditur aqua. Quòd si dicere ipse non uideatur, nos ipsi non simpliciter quidem, neq; ut inciderit, sed cum eorum, quæ ab ipso scribuntur, consequentiæ obseruatione percunctabimur.

45 *Et magis qdẽ nõ abstergendũ est: Quòd si aliquãdo abstergendũ sit, calido aliquo, atq; multiplici plus, quàm existimetur, utendum abstersorio, perfundendaq́; aqua non pauca, & celeriter post perfundenda.*

Nullus æger, cum lauatur detergi expostulat, nisi sordidus sit, & pruritu uexetur. Nempe, q. ægrotant, aqua citra laborem oẽm, læsionemq; prolui debent. Detersio aũt purgamentis fit tũ mordentibus, tum siccãtibus: quo fit, ut ea, tum uirtuti, tum usui balneorum aduersissima sit. Si uerò æger detergi debeat, uel propter sordes, uel propter pruritũ, uim medicamenti detersorij multa admista aqua, immisso quoq; oleo, exoluere oportet. Quocirca inquit Hippocrates, Atq; multiplici plus, quam existimetur, id est, quàm sanis consuetum sit, utendũ abstersorio. Non.n. substantiam medicamenti abstersorij in ægris multiplicem accipiendam pcipit, cũ non*abstergendum esse magis, quàm abstergendũ uelit: sed detersorij quantitatẽ in ęgris multiplicem fie-
B ri iubet p aquæ adauctionem. Ea siquidem ratio detergentia quoq; uitare pcipit non excitante, uel sorditie, uel pruritu, acribusque ipsis, & synceris non utendum. Sicut autem multitudine aquæ admistę exoluit detergentis medicamenti acrimoniam, eodẽ modo totius detersorij uim exoluit, superinfundens statim multam aquam calidam puramque, atque deinceps aliam.

* ὥς γε καὶ τὸ μὴ σμηγχᾶσθαι μᾶλλον αἱρεῖται τοῦ σμᾶσθαι, cũ non abstergendum esse magis, quam purgandũ uelit. ut σμᾶσθαι hoc est purgare, leuiter sit detergere, σμηγχᾶσθαι autem detergere per medicamentum.

46 *Via ad solium breuis sit.*

Cõe, id est, siue in balneo hoĩem laueris, siue in domo aliqua extruxeris pyrã, & labrũ aqua impleueris. Quod & nunc in castris fit sæpius, cũ lauari quempiã deficiẽte balnei loco oportet.

47 *Facilisq;, tum ingressus, tum egressus.*

Prorsus siquidẽ citra fatigationem lassitudinemq; ægrũ seruare iubet: atq; ob id solium facilem, tũ ingressum, tum egressum hr̃e uoluit. Id procuídubio fiet, si paries, qui aquam continet, neq; sublimis, neq; angustus fuerit. Maxime autem laudabile, & à labore omni alienũ est, quod in aquarum sponte nascentium conficitur lauacris. Nempe solia humilia ita, depressaq; propè omnes conficiunt, ut nihil solij pauimento, quod prope est, emineat.

C 48 *Qui lauatur, componat sese, taceat, & nihil agat: sed cæteros, tum perfundere, tum abstergere sinat.*

Hæc quoque pdictis similiter, ut æger non laboret, conferunt. Nempe & ægrotantis quies, vt corpus in balneo, tum laxius, tum mollius reddatur, est idonea, Nam, cum mouetur corpus, musculi tenduntur, tensi uerò, minus tum molliuntur, tum relaxantur.

49 *Multa quoque aquæ misturæ parentur.*

Cum Hippocrates inquit, καὶ μετακέρασμα πολὺ ἠτοιμᾶσθαι, i. multæ quoq; aquæ misturæ parẽtur, põt unico legi uerbo μετακέρασμα, atq; intelligi hæc ppositio μετὰ per se, & seorsum κέρασμα. Nam Hippocrates nõ in hoc solum libro, uerũ & in alijs, Ionum more per defectum uti præpositione μετὰ, uidetur. Plene enim atq; integre, ita leget, καὶ μετὰ ταῦτα κέρασμα πολὺ ἠτοιμᾶσθαι, i. multæ quoq; post hæc aquæ misturæ parenturiSiue autem quis uno intelligat uerbo μετακέρασμα, siue distinguat distrahatq; pro μετὰ ταῦτα κέρασμα, una est dictionis utriusq; intelligẽtia: uult siquidem misturam parari, eum, qui in labro lotus est, perfusurus: quod medici huius temporis oẽs efficere consueuerunt, cum ægrum lauerint. Neque.n. in solium frigidum ingredi pmittũt,
D sed tepida perfundunt aqua. Alij labra tota aqua huiusmodi replent. Nam, ut corpus, tũ laxius, tum rarius, calida lauãtione est redditum: ita rursum quiete paulatimq; cõtrahere ipsum, & cogere, & densare in aĩo habet. Nẽpe id ad uirtutis robur confert, ut nõ facile homo lædatur, *nisi subita q̃dam in ambiente aere fiat ad frigidũ permutatio. Ob id, q. recte ualent, à balneo calido sese in frigidam proiiciunt aquam. Sed, qui ægrotant, contactum frigidæ non sustinent citra lęsionem: quapropter frigiditatẽ calidæ mistione frangimus. Mistionis autẽ quantitatem inueniemus, in primis quidem, si corporis affectionẽ inspexerimus: deinde & propriam laborantis naturam, ætatemq;, & anni tẽpus, & regionem, & psentem cœli statum. Melius autem facient, qui à calido balneo tepidas non minus trium generum aquas, q̃ inter se differant, parabunt: ut prima quidem admodũ tepida sit, secunda uero minus: & tertia adhuc, quæ magis ad frigidũ declinet. Tale autem quippiam uelle uisus est Hippocrates, cũ pcepit misturas parari. Nempe, quod paratur, id nõ simpliciter modo multum, uerum & multiforme esse est melius, ut paulatim à calido ad frigidum procedatur, cum subitam ad contrarium mutationem æger non ferat.

* Al. si.

50 *Celeresque faciant perfusiones.*

Ταχείας, i. celeres, referre oportet, non ad eam solum, quæ in perfusione fit, actionem: uerum

quoq; & ad illud,quod actiones interiacet,spatium: ut primã inter perfusionẽ,secundamq́;,pa E
rũ sit interualli.Quòd si quis proprie nominauerit,nõ ταχείας,idest celeres,sed πυκνὰς, idest frequentes,dixerit. Quanquam apud ueteres usus horum nominum πυκνοῦ & τάχεος, cõfundatur: nam aliquando πυκνὰς,id est frequentes actiones,ταχείας,idest celeres uocant.

51 *Et spongijs pro strigili utantur.*

Neq; strigilibus in ægris ipsis,neq; spongia,medici huiusce tẽporis utuntur,sed à balneo eos linteo cõtegunt:alij uestibus,& potissimũ *puris,ut plurimum sudent,obuoluunt.Sed non semper ægrum ipsum à balneo copiose sudare conuenit.Nempe sæpius laborantem ad balneum nõ uacuandi corporis gratia ducimus:sed prorsus contrariam ob rationem,ut scilicet humectetur madescatq́;,ꝙ immoderatius exaruit.In talibus igitur, neq; intus in balneo sunt expectandi sudores multi:sed quàm citissime labri aquam ingredi,& postea egressos reficcare expedit.

*ἀγνάπτοις.

52 *Et non valde siccum perungant corpus.*

Oratio hæc succedit qdẽ huic,Et spongijs pro strigili utanť.Sed,q̃ sermonis ꝓprietatẽ cõtẽplatus fuerit,is de unctionis in balneo usu intelliget,ne eorũ,q̃ de necessitate dicenda sunt,qꝑpiã ꝑtermissum esse uideatur.Nã ubi post balneũ spõgia aquã detersit Hippocrates,obscurũ qdẽ est,si corpus unxerit:bene tñ ægri corpus,cũ humidũ existit,nõ perungẽdũ esse cõstat: nisi quispiã dixerit,ꝙ Hippocrates hoc ipsum oleũ,qđ cũ aqua est,reficcet.Est igitur utile, ut de unctionis in balneo usu discutiatur:sed necessaria magis est sup unctionis tẽpore discussio, si oleũ ꝓfundere cõueniat,uel ubi,q̃ lauatur,sudauerit:uel cũ siccus adhuc est,cõfestim, ubi sese exuerit,& prius,q̃ sudauerit:uel horum neutrum fuerit,sed ubi humescere cœperit. Sanè,quicunq; eorum meminit,q̃ de olei facultate in simpliciũ medicamẽtorũ tractatione dñr,is exactè nouit optimũ esse olei usus in ijs,qui lauantur,tẽporis,quod tertio dř loco:nouitq́;, quo nã pacto calfactũ corpori exhibere cõueniat. Nempe id corpus mollius reddit laxiusq́; : cum frigidum suo contactu nõ solum horum neutrum efficere natũ sit,sed & eos,qui lauantur,frigentes reddat. F

53 *Caput uero spongia,quoad maxime fieri poterit,reficcare oportet.*

Quòd in balneo caput curiose reficcandum sit, vt ne minimũ qdem supersit humiditatis,ne quaq̃ est ambiguũ:nam,q̃cquid relinquiť,refrigerare cõsueuit. Non tñ,à spongia ut fiat, effici põt,nisi statim ab initio post misturarum usum. Capitis tñ aquam linteo reficcare est melius. G

54 *Neq; caput ipsum mõ,uerũ,et extrema,et quis aliã partẽ corporis,à frigoris iniuria ꝓhibere cõuenit.*

A.l.3.f.3.d.2 c.5.fol.61.c

Dixisse id per se seorsumq́; parum esse mihi uidetur:quòd enim pars nulla omnino nuda esse debeat,cum à balneo aquam eorum,qui lauantur,reficcãt,constat liquido omnibus: nam,quæ ita denudantur partes,cito eas refrigerari nemo ignorat.

55 *Lauari quoque is non debet,qui nuper vel sorpsit vel bibit.*

Non ægris modo,uerum quoq; & in sanis,nullus confestim à cibi uel potus sumptione lauari debet.Nam qui biberunt,his caput repletur:qui uerò cibum sumpserunt,his non caput modo,uerum & corpus totum,alimoniam ad se prius,quàm concocta fuerit,trahent.

56 *Neque confestim à balneo sorbendum,neque bibendum.*

Sedata,quæ ex balneo est,turbatione,tum esse,tum bibere melius est:ueluti & cõposita ea,q̃ ab exercitatione oritur.Nam cibum protinus,uel potum sumere, caput replet,deuoratumq́ue interdum superfluitare facit. H

57 *Magni aũt admodũ pẽdere oportet,si æger,cum recte ualuit,balneum ualde affectauit,& lauari fuerit assuetus.Nempe tales magis appetunt,iuuanturq́;,cum loti fuerint,adeo,ut lædãtur,si nõ fuerint loti.*

Demonstrata sunt hæc per totum ferè horum commentariorum secundum,ubi dictiones ex posuimus,in quibus parte prima consuetudinum uires enarrauit.

58 *Peripneumoniæ aũt magis,quã ardenti febri,cõfert.Nã lateris pectorisq́;,& dorsi mulcet dolorẽ,sputũ maturat educitq́;,& spiritum facilẽ reddit,lassitudines tollit,mollit articulos,& cutem p summa apparentem,urinas ciet,capitis soluit grauitatem,& nares humectat.Tot ergo insunt balneo bona,quibus omnibus est opus.Cæterum,si in apparatu re una, uel pluribus defectum sit, metus est, ne non prosit balneum:unum siquidem horum,quoduis fuerit,si à ministris non,ut oportet,præparetur, ualde lædit.*

Quare peripneumonias magis,q̃ febres ardentes,iuuet balneum,ostendit Hippocrates,cum inquit, Nam lateris pectorisque, & dorsi mulcet dolorem,sputum maturat educitque, & spiritum facilem reddit.Ob hæc etenim omnia peripneumonicis maximo est præsidio.Sanantur siquidem, qui contenta in pulmonibus sputa expuunt. Pleuritici quoque ob doloris mitigationem

A nem ualde iuuantur..Quapropter duorũ alterum:nempe uel ita ſcribẽdum,Peripneumoniæ autem,& pleuritidi magis quã ardenti febri confert:uel in peripneumonia pleuritidem ſubaudire oportet.Nã pleuritis dolorẽ in latere habet:Peripneumonia nõ habet.Cæterum,cum peripneumoniis magis,quàm ardentibus febribus conferre balneũ inquit,docet quoque,& æſtuantibus quibuſdã auxilio eſſe:uerum oratio hæc diſtinctionem expoſtulat, quam nõdum efficere poſſumus,quia tempus,quo lauari ægrotantes,uelit,non definierit.Vbi autem ſequẽti dictione enarrãtẽ Hippocratẽ,quos nã haudquaquã lauare uelit,intellexerim⁹, ad balnei tẽps ita pueniem⁹.

59 *Qui in morbis aluum plus iusto humidiorem habent,ij non sunt lauandi: neque ij, quibus magis, quàm decet,detinetur,et soluta non sit:neq; summe imbecillitati,nec cibum fastidientes,nec vomitabundi,nec biliosa ructantes:nec quibus sanguis è naribus profluit,nisi minus,quàm decet.fluxerit,quod autem decet,non te latet.Si uerò minus, quàm decet fluat,lauabis,& si uniuersum corpus in cæteris,etsi caput duntaxat iuuerit.§Si igitur apparatus hi conuenientes fuerint,&ger q; fœliciter balneum suscepturus sit,quotidie lauare oportet.§*

li.4.f.2.t.1. 73.f.445.g

†*Potius anxietate, uel æstu laborantes. Iactationem corporis dixit Celsus li.3.c.9.Et si.n.qui anxietate torquentur, cibos etiã auersentur,res tamen diuersa est utraque,cũ non omnes qui cibũ fastidiũt, simul etiã anxietate teneantur.*

Quibus complura per uentrem ſubducũtur,iis balneum ſiſtit,ea ad corpus uniuerſum reuellens:atq; hac occaſione detrimentum affert. Quòd aũt,qui nullo modo deiecerũt,eos antea uetuſtã fæcem euacuaſſe melius ſit,nemo ignorat:ſicuti,neq; quòd γεγυωμένος, hoc eſt, τοὺς καταλελυμένους τὴν δύναμιν,i.uiribus reſolutos,balneum amplius euertit.Ait præterea, & ἀσώδεις, id eſt†cibum faſtidientes,& uomitabundos haudquaquam lauando:nempe hos uiribus ita deficimetus eſt,ut ſuccedat ea,quæ ſtomachica appellatur ſyncope.Succedunt his,quibus os uentriculi bile redundat,quos nota indicauit inquiens. Nec bilioſa ructantes. Pari modo neq; eos lauare conuenit,quibus profluit abunde è naribus ſanguis:†nam,ſi minus fluxerit,lauare eſt conſentaneum.Hi autem ſunt,qui etiam largo egent balneo:ut ſanguis, qui in capite eſt uehementius moueatur.Conſimiliter lauabimus,ſi ſanguis nullo pacto erumpat,& erumpere debeat.Ex adiectione autem huius ſermonis,Et ſi uniuerſum corpus in cæteris, & ſi caput duntaxat iuuerit,clarius adhuc ſignificauit,quò nam pacto ſæpius in domo calfacta ægrum abſq; labro collocent,& caput duntaxat citra reliquas corporis partes calida perfundant aqua.

†Ex antiquis codi.græcis, & ex tralatione ueteri hæc addenda. immoderatiſſime enim ipſis ꝓfluet ſanguis.

60 *Lauandi autem cupidos si quotidie bis laueris,nihil nocebis.*

Qui Victori Romano principi librum De victus ratione Hippocratis tradidit medicus, is dictionẽ hanc,& alias quaſdam decurtatas ſcripſit:ſicuti & illam,in qua dicit, † Non protelentur primi ſorbẽdi dies:Præterea &,†Qui bis die cibum ſumere ſunt aſſueti,iis bis dare oportet. Verũ utriuſq; harum dictionum dimidiam partem ſubtraxit, ſed præſentis quidẽ nihil:tempus uerò *non adiecit,ubi φιλολουτροῦντας, id eſt lauandi cupidos,eos intelligit,qui cũ ſani ſunt, lauari gaudent,atq; ob id ſæpius lauantur.Nẽpe hi,cum lauantur,eum accipiunt, qui ex conſuetudine eſt,ſcopum.In ſequentibus autem ab Hippocrate tempus, quo ægros lauari uelit, audiemus.

† Vide text.41. lib.2.ubi ad uerbũ interp̃s tradu xerat . primis dieb⁹ quauis ſorbitione, nequaquam eos priuemus,q̃bus &c.

† Tex. 20. libri primi.

61 *Tutius autem longe balneo uti possunt,qui tota vtuntur ptissana,quàm qui solo vtuntur cremore: quanquam & ij interdum uti possint:minimum autem,qui potu solo vtuntur.*

Tempus,quo lauãdum ſit,hoc in loco patefecit.Hippocrates: quod ſi ab initio pronũciaſſet, multa ſanè,quæ loco medio dicta ſunt,non obſcura eſſent.Priſſanam ſanè totam porrigit iis, q̃ mitius habent:ſolum uerò cremorẽ iis,qui deterius degunt:uerum iis, qui periculoſius acutiusque laborant,potus ſolos.Quòd autem toto in hoc cõmentario de thoracis pulmoniſq; affectibus ægerit,plurima quidem exempli uice in his morborũ partibus,& præſertim pleuritidis uniD uerſalia præcipiens,ſæpius eſt demonſtratum.Eſt expoſitum quoq; quo nam pacto coctis morbis ptiſſana uti uelit.Eo igitur tempore etiam balneum ſine periculo cõciliatur,utpote quod ad ſputorum,quæ in thorace,& pulmone continentur,expurgationem maxime conferat.Qui igitũ ita habent,& quæ ex conſuetudine eſt,acceſſerit indicatio,his lauationem duplicare nihil prohibet.Ait præterea balneum ἥκιστα id eſt minimum iuuare eos,qui ſolo utuntur potu : ubi ἥκιστα ἐλάχιστον id eſt minimum ſignificat,& non,ut quidam aiunt,οὐδαμῶς,id eſt nullo pacto.Nam inferens,inquit.

62 †*Sunt autem,& ex ijs,qui uti possunt.*§† *Ex ijs autem,quæ ante scripta sunt,quos nã in singulis uiuendi modis iuuaturum sit balneum,& quos non,conijcere oportet.Nam quibus aliquid eorum, quæ balneum,et bonum reddere,et iuuare possunt,deest,hos lauare non expedit:quibus vero nihil deest,signumque adest ipsis,in quo lauare conueniat,lauare oportet.*§

† Hæc uerba in cod.antiquis & ĩ tralatione ueteri coniunguntur cũ ſuperioribus uerbis Hippocratis,ita ut unũ duntaxat ſit cõment.

Non adiecit autem,quando ij balneo uti poſſint,ſed nos,qui ſententiam ipſius ſequimur, dicemus.Potum ſolum iis exhibet Hippocrates,quos acuti infeſtant morbi,ubi uires ad morbi uſque uigorem,qui interdum cum ipſa coctione exiſtit,ueluti in morbis thoracis,pulmoniſq;,ſuffecturas ſperauerit. Coctis ſiquidem, qui affectum progignunt,humoribus, confeſtim excreabunt.

†Nõ ſunt in aliquibus ueterib⁹ cod.nec in tralatione ueteri.

bunt.Quòd si,qualia oportet,solum expuere cęperint,in neutro adhuc modorũ neq; in affectu, E
neq; in symptomatis, morbus augebitur. Nã sæpius affectio ipsa,qua laborant,mitior quidem
existit,sed symptomata augẽtur,ut in phlegmone obsessis particulis quo ipse inquit modo,‖Cũ
2. Aph. 47. Ext. ord.18.h pus conficitur,tunc dolores,& febres fiunt magis,quàm cum factum fuerit.Sępius autẽ mutuis
exultant incrementis decrementisq; symptomatum magnitudines,& ea,quæ affectionis est:fit
*ἐκροὴν ἔχει. que id in iis phlegmonis,in quibus pus effluit,quod iam est confectum,ut in uulneribus quibusdam fieri consueuit,& in peripneumoniis pleuritidibusq;.Possunt ergo in his morbis, & ii, quibus potus solus usui est,non inutiliter lauari,nempe dolorem ipsorum balneum mitigare ait, &
sputa maturare.Sed sanè uacuato prius corpore id factitandum.Scierisq; in uniuersum de bal A.l.4.f.1.t.2
neorum uiribus,ꝙ,si non antea uacuato corpore exhibeatur,membris affectis fluxionem parit. c.42.f.424.h
Vacuato autem si exhibeatur,coctionem iuuat: nempe corpore toto ante uacuato adhibitum,
aduacuatoriam obtinet facultatem. Quo fit ut ex febre ardente laborãtibus,iis tantum opitulentur,qui sine tumore uel phlegmones,uel erysipelatos laborant,feruente in ipsis per totũ corpus bile.Quòd si coctionis signa habuerint,his multo magis conferet.Verum,si ardẽs febris ob
salsam pituitam putrescẽtem oriatur,aduersissimum illis esse balneum scire oportet. Neq; enim
pituitosus humor,ut biliosus,per cutim euacuatur,propterea quòd tum crassus,tum glutinosus F
sit,neque extinguitur,longa egens concoctione.

DE IIS QVAE Pollicitus fuerat se postea dictum.

Sect.1.t.1.108.c Nõ sum immemor uerborũ Hippocratis,quæ in principio libri huius hoc refert pacto:‖Quæ
autem medicum ante animaduertisse, ægro non referente oportet plurima dimissa sunt. Hæc
siquidem,qui Hippocratẽ dogmaticũ esse putant,locos affectos esse dixerunt, & affectiones ipsorũ,& causas. Sed,qui Hippocrates empiricum esse existimãt,anni tpa esse, regiones, ætates,
& ambientis nos aeris conditiones,affirmauerunt.Hæc equidẽ oĩa, tum quæ à dogmaticis tũ,
quæ ab empiricis dicuntur,utilia esse non ignoro. Verum scopos multos hoc in libro recensens
Hippocrates,ad quos quis respiciẽs uictus formam inuenire possit,nullius eorũ,quæ dicta sunt,
præter quam consuetudinis,mentionem fecit:sed sanè non nulla,q̃ reminiscentiã exigunt, præposuit.Atq; ob id sermonem sum remoratus,ut hac quæ breuis sit,interpretatione eos,qui totũ
legerunt librum, habeam sermonis huius per intelligentiam assecutores. Vnus sanè, & præci-
Sect.1.t.22.112.c puus scopus, tãquam in exemplo pleuritidis,talis in dictione ab Hippocrate enarratur:‖Siquidem siccior fuerit morbus,quàm ut quispiã putauerit,non multum dare oportet, sed ante sorbi G
tionem,uel mulsam uel uinum,utrũ magis auxiliaturum putauerit,propinare cõuenit.Post hæc »
deinceps ait.At,si os madescat,&,quæ à pulmone expuuntur,talia sint,qualia esse oportet,sor- »
bitionis quantitatem,ut dicam summatim,augere conuenit.Verum tum hæc,tum quæ serie cõ »
*medicis. tinuata dicuntur,nõ sunt à gnidiis*sententiis definita.Sed & post hæc,morbi coctionẽ aĩaduertendam esse ait Hippocrates,qui sanè scopus totius propemodum est Hippocrati speciei uictus
instituẽdæ,atq; earum,quæ in ea particulariter fiũt,permutationum.Sed & alias deinceps appo
Ibid.t.32.113.f nit definitiones,quæ tales sunt:‖Quibus enim cibus statim inclusus est,siquis nõ uacuato eo sor »
bitionẽ dederit,dolorẽ,si adest,adaugebit:& si non adest,protinus inducet.Et rursus deinceps: »
Præterea,si lateris dolor assiduus est,calidisq; fomentis non remittatur,sputumq́ue non proce- »
dit:sed extreme citra coctibilitatem glutinosum sit,nisi quis dolorẽ uel alui subductione,uel se »
cta uena pro utriusuis significatione soluerit,ptissanam autẽ ita affectis dederit, præcipitẽ aget »
Ibi.t.42.114.e in mortem.Post hæc,& rursus definiens,ait,Si nuper pasto cuipiam, & alui oneribus haudqua- »
quam purgato,febris uel cum dolore,uel sine dolore inceperit,à sorbitione tantisper est tẽperã »
dum,donec cibum ad infernam intestini partem descendisse coniectum sit.Tum rursus, ‖Si nu- »
Ibid.t.45.115.e per cibato cibus prior non descẽderit,uirtusq; ualida fuerit,& floruerit ætas,subluere oportet: H
si uerò uirtus imbecillior fuerit,balano est utẽdum,nisi aluus sua sponte probe deiecerit. Adie- »
cit ergo in hac dictione eum,q̃ à uirtute est,scopũ,ueluti in sequentibus sæpenumero,& id cõsi
Sec.2.t.11.117.c derari præcipiens,quæ nam causa,& affectio sit,quæ uirtutem prosternãt:ubi & hoc à medicis
†In quibusdã cod. græcis additur. τοὺς δὲ φλεγματίας, i. pituitosos. & ita uetus interpres. ignorari adiecit.Præterea adiecit,‖ꝙ iis, qui dolorem ad hippochõdrium pertinentem habent,
ea,quæ per talia medicamenta fiat,auxilio sit purgatio:cæteris autem, quibus dolor uel grauitas ad brachium uel pectus extenditur,uenæ sectio.Hæc igitur,& reliqua huiusmodi,quæ item
de consuetudine dicta sunt,à gnidiis medicis omnino sunt ꝑtermissa,multoq; magis naturæ, &
corporum temperamenta,de quibus sæpenumero in hoc libro egit,hos picrocholos appellans,
†alios melancholicos.His scopis inhærens,ac insistens†de ea,q̃ tũ in sanis,tum in ægris fit, ui-
†de ea quæ in sanis fit, mutatione diætæ, docuit,quo corrigeda sit: & de ea,quæ ĩ ægris. ctus ratione agit,quo nam pacto,& emendare,& corrigere oporteat,demonstrans.Præterea,&
in eo,quẽ de uino,oxymelite,& aqua facit,sermone scopos recẽsuit eosdẽ.Meminit quoque,&
coctionis morbi sæpius,nõ paruũ scopũ uniuersæ uictus rõnis,earũq;, q̃ in ipsa fiunt,mutationum hunc faciens.Pari modo & de morbi uigore quippiam dixit,& ad hunc respiciens, non tã
quam ad abiectissimum in uictus ratione scopum,alimoniã ministrat, Cuncta hæc,& reliqua ta
lia à gnidiis medicis prætermissa sunt,q̃ medicũ ante animaduertisse,non dicẽte ægro,oportet.

Galeni

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS QVARTVS

ARGVMENTVM

Liber à quopiam ex Hippocratis diſcipulis, multis diuerſisq; theorematis, inordinateq; diſpoſitis, conflatus, quorum plurima ad acutos morbos uidentur pertinere.

Quæ in libro De uictus ratione poſt eũ, qui de balneis eſt, ſermonem ſcripta ſunt: iure optimo plerique medicorum Hippocratis non eſſe ſunt ſuſpicati: nã à ſuperioribus, & ui interpretationis, & theorematum* integritate lõgo diſcedunt interuallo. Neque tamen abs re moti ſunt, qui & Hippocratis eſſe exiſtimauerunt. Nempe eorum, quæ ſcripta ſunt, ſententia, propoſitum ipſius mentemq; uſque adeo redolet, ut diſcipulum Hippocratis aliquem ſcripſiſſe ſuſpicio ſit: immo & ex his multa dictionem unà cũ ſententia ita abſolutam inculpatamq; habent, ut rurſum & ea ab Hippocrate ſcripta eſſe ſuſpicandum ſit, utpote qui librum componere, ubi ſingulariter morbi cuiuſq; acuti cu rationẽ doceret, ut in libro De uictus ratione in morbis acutis promiſerat, ſeſe apparauerit. Præterea, & alias in præſenti libro reperies dictiones, quę Hippocrate ita indignæ ſunt, ut legitimis iuſtisq; adſcriptas eſſe ſupicari te oporteat. Sicuti & in aphoriſmis ipſis quidã huiuſcemodi uiſi ſunt, partibus libri ultimis adiecti. Qui enim interſerunt, quia multis in memoria ſunt primæ librorum partes, ultimis adſcribunt. Quod & in libro De capitis uulneribus factum eſſe uidet, & in ſecundo de morbis uulneribus. Nec ſecus in eo, qui nunc nobis proponitur, libro reperimus, quę interſeruntur, atq; adhuc magis partibus ultimis. Cum igitur quatuor, ut quiſpiam dixerit, in eo reperiantur ſpecies, una quidem, quæ & dictione, & ſententia Hippocrate digna ſit, altera aũt quæ alterutro ſolum, uel dictione uel ſententia, non nullæ uerò, quæ horum neutro: in ſingulis earum, quæ ad expoſitionem nobis expromentur, dictionibus id ipſum declarabimus.

B

*ἀκρίβεια.

† παρεγγράψαι, i. eſſe falſo interſertas.

C I *Cauſus, id eſt febris ardens, fit, cum uenulæ tempore æſtiuo exiccatæ, acres, & bilioſos ichoras ad ſe traxerint.*

Aeſtiuum anni tempus dixit calidum, & ſiccum, ſiue ultimo uere fuerit, ſiue prima ęſtate, ſiue media, uel extrema, ſiue primo autumno. Quòd aũt aeris nos ambientis temperamẽtum diſpoſitionẽ corporis ſecum mutet, ſiccum quidẽ ad ſicciorem, humidũ uerò ad humidiorem, in cõmẽtariis Epidemiorum eſt demonſtratum: Quòd item, & anni tẽpus mediocre, & temperatum naturalem ſeruet tẽperaturã, cæteris, quæ in uniuerſa uictus lege agunt homines, modo haben tibus ſimili. Demonſtratum præterea, & corpus, quòd à naturali moderataq; condõne ſeſe alienauit, commutauitq;, id, propter quod alienatũ eſt, & cõmutatũ, ob id peculiari egere auxilio, ut arefactum humectatione, humectatum exiccatione, calfactum refrigeratione, & refrigeratũ calfactione. Cum igitur ob aliquam rerũ, quarum exempla dicit Hippocrates, circunſtantiã uenulas aliquas qualibet in parte corporis exiccari contigerit, à uicinis partibus trahũt hæ humiditates. Si ergo, q̃ ad arefactas uenas feruntur humiditates, ut ſubſtantia humidam naturam, ita & uim humectatoriam habuerint, pars naturalẽ cõmoderationem recipit. Verum, ſi humiditas qualitate acris fuerit, & facultate ſiccatoria, corpus incenditur: ut ſi ex nobis quiſpiã ſiticuloſus effectus liberaliter biberit, uel uinum, quod, quia aqua marina largior miſta ſit, tethalaſſomenõ dicunt, purũ, uel aquã ſalſam. Scio equidem me aliqñ ex ęſtiuo itinere ſiticuloſum redditũ bibiſ D ſe uini ueteris paulo ſincerioris calicem unum, atq; ex eo ſitim magis auxiſſe, nõ placaſſe. Vt igitur nos, quanquã mẽte, quæ appetitũ moderetur, præditi, interdum quidem negligentius, inter dũ aũt, & incõtinẽtius, atq; ẽt, cum in prõptu melius nõ ſit, ad potũ aliquẽ, qui & ſalſus, & acris ſit, peruenire cogimur: ſic & uenarũ facultas attractoria ꝑpetuo uicinis ex partibus humiditatẽ attrahit, ſubam ipſius, qualis nã ſit, nullo pacto diſcernẽs. ratione etenim caret, qua quippiã ex meliori ſcrutari poſſit: ſed, ut pueri: brutaq; ad caſu oblatũ humidũ, cum ſitiunt, irruũt, hoc pacto, & illa. Si ergo in una quapiã corporis parte affectio ea fiat, in ea ſolũ, q eryſipelas referat, affectus quiſpiã erit. Verũ, ſi uenæ totius corporis ſupra modũ exiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet, quæ cauſum referet, affectio. Cauſus uerò ꝓprie dictus nõ caliditatis, q̃ per totũ fit corpus, præſtat modo uehementia, uerum quoq; & ſiti: nam ſitis in eo uehemẽs eſt, & incompeſcibilis. Deeſt ergo præſenti dictioni ſingularis de cauſi generatione ſermo de partibus, quẽ nos nuper adiecimus: Nempe in una corporis parte, quæuis illa ſit: interdũ cauſus gignitur, interdum, & toto in corpore. Verum, cum in toto ſit corpore, ſitim

A.l.4.f. 1.t.2. c.41.fo.424.e

omnino

omnino parit: cum uerò in una parte, non de necessitate, nisi pars ipsa sitim pariat. Omnium aũt E
primum, & maxime id facit os uentriculi, deinde uẽtriculus, atq; ab eo stomachus, post pulmo, & subinde ieiunum intestinum. Vtrum igitur ita tantũmodo fit causus, ut dixit, cũ scilicet acres & biliosos ichoras ad se traxerint uenulę? An ne, & carne id patiẽte erit causus, siue in parte una siue toto in corpore, pati eã cõtigerit? Ostendimus etenim eã uim habere eorum, quorum indiga est, attractoriam. Præterea & fieri potest, ut modo altero similis affecto fiat. Modum alterũ dico, cum ex ualidioribus partibus ad imbecilliorem aliquam mittãtur excremẽta: nempe, quòd particulis singulis, ut attractoria, sic & expulsoria insit facultas, est declaratum. Feri ergo potest, ut interdum quidem ex parte una interdum vero, & ex pluribus, acres & biliosi ichores exacte ad dictas fundantur particulas, q̃ scilicet imbecilliores sunt. Quòd Hippocrates ichoras, tenues humiditates appellet, liquido constat.

2 *Febris quoque multa habet, corpusque ueluti ab ossearia lassitudine habitum laborat, doletque.*

Febris ergo multa habet, propter naturam ichorum, quos & acres, & biliosos ait. Nempe his superueniunt febres vehementissimæ, id est quæ multam, & acerrimam habent caliditatem: sicuti quæ, & minorem, & minus acrem habent, & pituitosos sequuntur succos. Laborat autem F
corpus totum lassitudine ulcerosa propter ichorum acrimoniam. Sed de lassitudinum omnium differentiis absolute in libris De tuenda ualetudine est tractatum.

† *Aliqui cod. antiqui habẽt acres calidosq; ichoras.*

3 *Fit autem magna ex parte longum ob iter, longamque sitim, cum uenulæ arefactę, † acres calidasque fluxiones ad se traxerint.*

Tum in principio dictum est, tum rursum hoc in loco adiecit uerbum hoc, arefactæ, procatarcticas appellatas causas, ueluti exemplo, manifestãs, primitiuas nunc dicunt. Siquidẽ calide omnes, & siccæ causos progignere possunt. Scio equidem non nullos ob liberalem uini, quod tetha lassomenon uocant, potionẽ, causo fuisse correptos: Veluti & alios ob salsamentorum salsarumque carnium atq; aliorum quorundam salsorum usum immoderatum. Alius ex ambulatione, & æstu ueniens, primum quidem lauit se, deinde domum perductus, † uini misti plus bibit, cœpitq; protinus affici causo. Alius autem ob iram, & alius ob uigilias causum incurrerunt.

† καὶ πιὼν οἴνε κα]ὰ τὴν κρᾶσιν ἔχοντος τὸ πλεῖον.

4 *Fit quoque, & lingua aspera, sicca, & ualde nigra: uentrisq; morsu dolet, deiectionesque, & liquidæ & pallidæ fiunt: urgetque sitis uehemens, & uigiliæ, atque interdum mentis aberratio.* A.li.4.f.1.t.1 c.41. f.424.

Percurrit hoc in loco, quæ causum subsequũtur, quæ & συνεδρεύοντα id est cõfidentia uocãt. G
Sunt autem hęc, lingua sicca, aspera, & nigra, uentris morsus, deiectiones pallidæ, uehemẽs sitis, & uigiliæ, interdum quoq; & desipientia. Lingua sanè arescit, q; tota corporis affectio sicca fit, & calida, febrisq; ipsa talis. Ventris uerò morsus propter ichorum, qui illuc confluunt, acrimoniam oritur. Deiectiones autem pro succi redundantia. Liquidasq; eas (græce ἐξύγρας) dixit, nullo pacto concoctas exprimens: coctio enim omnia cogit incrassatq;. Qui autem ita habent, uigilant ob siccitatem. Nempe humiditatem immoderatam ad somnum delationes (græce cataphoras:) multam uerò siccitatem uigilias procreare est demonstratum. Accedit quoque, & ab aliis symptomatis fatigatio, † quæ ob uigilias efficitur. Desipientiam autem fieri sciuimus ob eam, q̃ ad caput recurrit, bilem, & ob temperaturę caliditatem siccitatemq;. Quòd autem, ubi quispiã bilem simpliciter dixerit, amara significetur, antea est enunciatum: quòd item bilem eãdem, & pallidam, & flauam appellent. Vt ergo nihil eorum, quæ ad causum biliosum spectant, prætermissum uidetur, nisi quòd non solum fit per attractionem, sed & per effluuium ichorum, sic inordinate scripta quædam sunt. Nempe ex iis, quę dicta sunt, quędam sunt symptomata causum indicantia, quæ παθογνωμονικὰ dicunt, alia uerò συνεδρεύονται, i. confident. Verũ, quæ causos procreãt, H
alia quidem προηγούμενα, i. antegrediẽtia: alia uerò προκατάρχοντα, ideſt præincipientia à medicis appellantur. Omnium autem, quæ dixi, prægredientium* symptomatum, potes tibi, ut lubet, catalogum facere. Sed, qui librum hunc scripsit, à prægredientibus fecit exordiũ. Venulas etenim exiccari prægrediens causa est. Deinceps autem, cum præincipientia, ut ambulationem lõgam, & sitim, dicere debuit, non ea dixit, sed ex iis, quę affectum indicant, quippiam dixit, ut febrem uehementem. Debuit & hic sitim uehementem adiicere, quam postea simul cum aliis, quæ confidentia uocãtur, symptomatis dixit: quorum quædam aliquando, alia perpetuo, causis insunt: quod & ipse ostendit inquiens, interdum autem, & mentis aberratio. Nam, interdum, perpetuo, opponitur. Ego autem dico, & uentre morderi, & biliosa deiicere non esse ex iis, quę perpetuo causis insunt. Nempe, quòd uehemens morbus sit, motusq; acrium ichorum ad interna fit, propterea hæc contingunt, iis quidem, qui uentrem heparq; causi ueluti* sedem habent: uerum iis, qui pulmonem ueluti* sedem habent, hæc non admodum contingunt, sed quę de lingua dicunt, & desipientia magis. Difficulter etiam, & hi spirant, ea scilicet, quæ densa, & magna est, spirandi difficultate, efflantq; continenter os aperientes, igneiq; spiritus effusione leuantur: uerum totam spirandi difficultatem prætermisit, quam in prognostico dictam ostendimus. Cæterũ inordinate

In aliquib antiquis hæc uox non habetur.

† Al. quæ est cã uigiliarum.

ἑςίαν, i. focum.

A dinate symptomata linguæ recensuit. Nēpe debuit primum siccam dixisse, deinde asperam: nā ob immoderatam siccitatem lingua aspera redditur: ut si aspera sit, omnino & sicca existat. Qđ autem ob caliditatem immoderatā nigrescat, ut iis, q̄bus cutis Sole usta sit, iā ante didicimus.

5 *Huic, aquæ, mulsæq́, coctæ, & aquosæ, quantum uoluerit, bibendum dabis.*

Liber hic, etsi Hippocratis non sit, antiquus tamen est, quippe qui legitimo operi iā Erasistrati temporibus adiectus fuerit. Quapropter mirandum, quo nā pacto Erasistratus calices cereos in Apollonium, & Dexippum retorsisse ausus sit. Nā, qui librum hunc scripsit, mentem Hippocratis Erasistrato melius intelligens, causo laborantibus, quantum placet bibere cōcedit: demōstrauitq́; & in legitima uoluminis huius parte ita sentire Hippocratē. Sed de Erasistrati malitia satis hæc sint. Et iā scrutemur, quæ in oratione dicuntur. Præcipit siquidem neq; aquam solam, neque mulsam solam, iis propinandam, qui causo laborant. Scis etenim aquā, quòd natura frigida sit, tarde penetrare, & quam plurimo tempore in hypochōdriis manentē corrūpi in acutis morbis: mel autem facile bilescere. Ob id mulsam aquosam dari iubet, ut aqua, nulla in superiore uētre facta mora, à misto melle ad distributionem trahatur. Ob eas causas, & coctā ipsam exhibet: B nēpe, quàm cruda, sitim magis arcet, & flatu magis uacat; urinasq́; magis ciet, ut quæ cruda est, deiectionem. Minus siquidē acris, quæ cocta est, non solum, ꝙ in coctura peragatur, conficiaturque, uerum, ꝙ & spumosum ipsius omne tollatur. Nēpe, quod acre, & flatuosum existit, in mellis est substantia: cocta autem, tum morsu caret, tum flatu uacat, distribuiturq́; melius, q̄ per intestina descendat: quo fit, ut eam ob causam magis alat, q̄ cruda. Cæterum, qui ita laborāt, citra ptisanę succū mulsa nutriendi sunt. Sed, quod in acutissimis morbis solos exhibere potus oporteat, in libri huius non spuria parte est prædictum. Hæc omnia, quæ ad præsentis orationis expositionem pertinent, iis, qui & ante legerunt, & meminerunt eas, quæ in illis factæ sunt, expositiones, ad hunc modum, & dicta sunt, & dicentur.

6 *Quòd si os amarum fuerit, uomere confert, & uentrem subluere.*

Bilis amaritudo, amarum os reddit. Nempe communem unamque efficiunt tunicam, & quæ uentri interna est, & omnis ea, quæ os subungit. Non ergo sine ratione sermonis huius scriptor bilem tum per uomitum, tum per clysterem euacuat.

C 7 *Verum, si ad hæc non soluatur, lacte asinæ cocto purgabis.*

Quòd omnino quidem eam, quæ in uētre est, bilem, vacuare præcipiat, timeat autē purgantia medicamenta, ꝙ & acria, & calida prosus existant, ob id ad lac asinæ diuertit, utpote quod nullam, ut non aliud ullum, habeat acrimoniam, sed præ omnibus unum humiditate exuperet, atq; ob id solum uentrem subeat. Præcoquit autem ipsum ob flatus. Sed sanè solo uti sero poteris, per oxymeli ipsum, ubi lac ante coxeris, separans, uas*eneum frigida plenum aqua continē ter in lac demittens: nam, & hæc si probe fiat demissio, serum à caseo separat. Al. argenteum, & ita etiā Dioscorides.

8 *Salsum autem nihil, neque acre exhibendum, non enim descendet.*

Salsus succus qualis nā sit, ex sale apparet. De acris autē, tum sub͂a, tum facultate dictū est in quarto simplicium medicamentorum. Piper siquidem, sinapi, pyrethrum, & quæcunq; sunt eiusmodi, uiribus calida sunt, & acria gustantibus apparēt. Quo fit, ut tū acria, tū salsa, tāquā causū augētia, uitare iubeat. Hęc āt acribus magis siccāt, quāquā illis nō similiter, sed minus calfaciāt.

9 *Sorbitionem uero, †nisi iudicationes transierint, non dabis.* †*Aliqui cod. habent, donec extra dies iudicatorios sit, ne dato.*

D Sermonem ita, ut robustam esse uirtutem subaudiendum sit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam faci magna ex parte, quæ singulis in scopis præcipiuntur, scribens: atq; ita deinceps semel dicēs, comparare inter se, quæ demonstrata sunt cōsideratis ipsorū uiribus oportere. Quòd uerò sorbitio ante iudicationem danda non sit, si uirtus sufficit, in prima huius libri, quæ legitima est, parte est demonstratum.

10 *Et, si è naribus fluxerit sanguis soluitur ægritudo, atque si sudores superuenerint iudicatorij legitimi, cum urinis albis crassisque, & læuibus subsidentijs.*

Al.4.f.1.t.2. 40.f.424.c In acutis febribus quod ex sanguine feruet, ad caput fertur. Cum igitur rescissis*ruptisq; uenis natura id ipsum unà cum aceruatis uaporibus effuderit, cæteris prōptius dominatur, & imperat. Pari mō, & cū per sudores ichoras feruentes expulerit, morbū sanat, si utique morbo iam cocto superuenerint. Nā de re huiusmodi iam sæpius in aliis explanatoriis commentariis est dictū, atq; in aliis, qui de iudicationibus sunt confecti. Vt igitur in prima libri huius parte, ‖quam omnes legitimam fatentur, eum, qui à morbi coctione est, scopum ad uictus rationem cōmodissimum accepit, sic & nunc ad prędictionē. Subticuit quidem coctionis nomen: sed constantissimā ipsius notam in urinis scripsit. Optima igitur urina est, quæ albam, & læuem habet subsidētiam, Sect.i.t.23.112. fol.

2. Prog. t.26.4. 200.b tiam,ut in prognostico,‖est demonstratum.Neq; tamen ad spem salutis semper apparere expo- E
stulabis,sed satis tibi sæpenumero fuerit, si enæωrema naturali tũ colore, tum substãtia cõmo-
dum uideris.Et iam his ita habentibus in interpretatione exuberauit dictio:nã ob dictas urinas
cõstat & sudores iudicatorios esse,quapropter & frustra adiectum.Legitimi præterea non pro-
prie in ipsis dicitur:nam secundum morborum ideas talem inferre consueuerunt appellationẽ
cum alii medicorum probatissimi,tum Hippocrates ipse.

11 *Et si abscessus aliquis factus fuerit.*

Rarissime ꝑ abscessum iudicatur causus,atq; adhuc magis,si citra partis corporis adiectionẽ
recensionẽ quis fecerit.Nempe parotidibus,§id est abscessibus,qui post aures fiunt, §causos ali-
quos scio iudicatos,sed non legitimos.Id autem paulo post condisces post expositionem.

12 *Verum,si absque his soluatur,reuertetur ægritudo,uel coxa uel crus dolebit,expuetque crassa,si sanus est futurus.*

Vbi de sanguinis eruptione sudoreq; egit,si absq; his causus desierit, suspectam ait esse solu-
tionẽ:nã paulo post reuertetur.Erit siquidem,ait,in recidiua crurũ dolor uel coxę,spuetq; craf F
sa.Nẽpe,ꝙ iudicandus,sanguinis eruptione,uel sudore,uel abscessu opus habeat,põt quis arbi-
trari recte dictum esse,si dictis adiecerit,quæ curationi intendens ipse scripsit, uomere scilicet
ꝑcipiens,atq; aluũ subducere,potumq; aquam,& mulsam aquosam coctã cõministrans.Quare
si cum his quidem,& sanguinis eruptionem,& sudores,& abscessum,causum soluere quis dixe
rit, aliàs autẽ solui non posse, sermonem fortasse ἐπιεικῆ, hoc est iustum æquumq; dicere uide-
bitur.Iustũ autẽ æquumq; dico,quasi mediocriter uera loquentẽ,atq; priore magis,nõ tamẽ in
4. Aph. 58. Ext. ord. 33. g culpatum prorsus.Neq; enim uerus est sermo.Nempe,quod in aphorismis dicitur,‖A causo ha-
bito rigore superueniente solutio,uerissimum existit. Rigorem autem hunc de necessitate sequi
tur interdum q̃dem sudor solus,interdum uerò,& biliosorum uomitus solus,atq; interdũ deie-
ctio sola:sed plerunq; ex dictis tribus duo fiunt,& rursum quandoq; tria.Nẽpe horum duorum
de necessitate alterũ in causo fit,si perfecte solui debeat:nã biliosi humores, uel perfecte uacua-
buntur,uel extinguentur. Prætermissa itaq; uidebitur præcipua causorum sanatio, frigidæ sci-
licet potus,quo causos perpetuo curauimus,nullo ex his moriẽte, quibus frigidam propinaui-
mus in tempore opportuno:cuius expositionem priore quidem libri huius parte paucis percur
rimus,at in cæteris,tum cõmentariis, tũ operibus fusius. Sed forte quispiã me asserere putabit G
nullũ ex iis,qui causo laborant,moriturum,qui aquã tẽpestiue biberit:quanquã id non asserui,
sed ꝙ oĩbus,quibus ꝓpinaui,cũ adeo multi extiterint,ut numeri nõ meminerim,successit auxi
liũ,& salus:quod idem non est,ut si diceres,causo laborãtes omnino,si frigidam biberint, seruã
*insanabiliter. dos.Nã,qui perniciose*insalubriterq; hñt,eos neq; per aliud quippiam,neq; per aquam,seruari
est possibile: quibus neque ministrare sum conatus.Quòd autem in fine dictionis narratur,Ex-
puetq; crassa,si sanus est futurus,in his tãtum causis obseruare debes,q̃ passo pulmone oriunt.

13 *Causi genus aliud. Aluus soluta,sitis magna,lingua aspera,sicca,salsa.*

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis,i.æquiuocis,usurpare:ho-
monymis inquã,quæ unum quidẽ hñt significatum, sed ex ipsius diuisione ad plures deducunt
differentias.In quo sæpius dicere consueuimus genericas rei huius differentias esse uel duas,uel
tres,uel quatuor,uel quotquot esse possunt.Sed,cum & homonyma duplicia sint, aliqua quidẽ
nullo pacto inter se cõmunicantia,ut cum canem dicimus,& terrestrem,& marinum:alia uerò,
quæ cum synonimis,i.uniuocis,aliquatenus communia existãt,cum ab uno factã appellationẽ
†quo tandem referantur duo causarum genera cõsiderandũ. habuerint,†ad quam interdũ referantur:cõsiderandum,ut dictum est,duo esse causorum gene- H
ra:quod exacte quidem cognoscetur,si substantiæ utriusq; ratio,quæ in appellatione est,ostẽsa
fuerit.Sed q̃m à mentis conceptu ratio iudicium accipit: perscrutãdum,si mentis conceptũ cau
si ita consonum habemus,ut hominis,bouis,& equi.At,cũ oratio commentario prolixior futu
ra sit,tum ipsam,tum cęteras ad breuẽ cõtrahere summã conabimur,hoc exorsi modo.Febrem
causum medicos reperio appellantes,cum urens caliditas sitisq; incompescibilis hominem tor
quet.Quod si ita habet,*causum eum,in quo corpus non uritur,sitisq; leuis sit, causum quidem
simpliciter,exquisitum aũt legitimumq; non dicemus:pro dimidia autẽ parte cũ talis sit,breuio A.l.4.f.1.t.1 c.40.f.424
ris doctrinæ gratia,causum nothũ appellare haud perperã fuerit.Quo aũt mõ tertianis in febri-
bus appellatione huiusmodi uti consueuimus,ita duo causorũ genera esse intelligemus,*ut ter-
tianarũ genera duo esse quispiã dixerit,unũ exquisitum legitimumq;:alterum uerò nothũ spu- A.l.4.f.1.t.1 c.35.f.422.l
riumq;,cui uidelicet ex legitimi quidem symptomatis non nulla insunt,aliqua uerò nõ. Quòd
aũt secundus causus,de quo in hac parte docere instituimus,tãquam diminutus quidã sit, atq;
non exacte absolutus,certior fies,si mentẽ ad ea symptomata,quæ à scriptore ipso in eo fieri di
cuntur,conuerteris.Nẽpe principio ait,Aluus soluta,sitis magna,lingua aspera,sicca,salsa, non
eo adiecto, quod in priore adiecit. Nothus siquidẽ causus ex legitimi symptomatis alterũ qui-
dem

A dem habet,alterum non.Deinceps autē linguam asperam esse inquiens,& siccā,non adiecit nigram,quo modo in priore:sed pro hoc symptomate salsam dixit.Nēpe,ut,cum lingua amarulēta redditur,flauā redundare bilem ostendit:ita cum salsa,salsum salsuginosumq; appellatum humorem,qui unum existit ex pituitæ generibus:quæ tria sunt,ut tibi innotuit,acidū scilicet,dulce,& salsum ..Quo modo igitur prior causus ex amara bile constans pallidas geminā ob causam parit excretiones,tū q tenuis fuerit,tum q febris urens augeatur, prænata in eo, quæ flaua est, bile:sic pituitosus humor neq; facile excernitur,neq; febrem auget,neq; sitim ardentem habet, neq; in spiritum uertitur:atq; ob id de eo dixit,aluus soluta,excernere ipsam solum ostendens, quod ipsi non excernere aduersatur: subit siquidem his uenter,non tamen secundum humoris, cuiuspiam ideam,sed iis,quæ in alimentum ministrata sunt,corruptis.Non enim hi potu reguntur,ut q̃ plurimi eorum,qui priore infestātur causo:nempe ii citam habent excretionem,ex tenui scilicet,& feruenti humore constituti: seram uerò hi ob frigidam, glutinosamq; crassam pituitæ substantiam.Fieri,ergo nequit,ut qui ita laborant,solo utantur potu.Id siquidē didicimus in iis morbis,qui in quinta uel septima die ualida existente uirtute coctionem sunt recepturi:uerum,si morbus ad nonum,vel decimumquartū, uel uigesimum, sese prorogaturus sit, in eo circa B initia ptissanæ cremore utimur.

14 *Vrinæ interceptio.*

Dici id ab ipso consueuit,uel cum non effatu digna,uel nullo pacto mittitur urina : fit autem in instituto præsenti sermoni causo propter humoris crassitiem.

15 *Vigilia.*

Causo utriq; hoc commune est,atque ob id in priore mentionem huius fecit:fit siquidem in illo magis,quòd caput accendatur,inflammeturque magis.

16 *Et refrigerata extrema.*

Symptoma hoc secundi est causi. Verum sermonem non simpliciter efferre conuenit, sed cum definitione aliqua:neq;.n.perpetuo talis existit,at cū malignus fuerit. Nēpe in biliosis urētibusq; febribus,caliditatē ad extrema usq; corporis extendit,etsi *non malignus causus fuerit: at in pituitosis fumosa est caliditatis substantia,cum,s.uel in uentre,uel hepate,uel pulmone sal C sus humor putruerit,ob quā quidē caliditas idonea redditur.Verū,si malignus euaseritmorbus, refrigerantur extrema ob uirtutis imbecillitatē,phlegmonesq; totum ad se sanguinem trahentis magnitudinem:nam absq; his nunquam lethalis efficitur morbus.

Sunt qdam cod.qui nō habent illam particulam, non.

17 *Causus hic,nisi sanguis è naribus fluxerit,uel circa collum abscessus fiat,uel crurum dolor, & æger sputa crassa expuat (hæc autem adstricta aluo fiunt) uel coxarum dolor, uel pudendi liuor superuenerit, non iudicatur:testis quoque intensus iudicatorius existit.*

Quòd soluantur per abscessus magis,q̃ per excretiones,quæ ex pituita putrescente oriuntur febres,sępius est demonstratum.At in pręsenti causo non abscessus mō commemorauit,uerum quoq;,& sanguinis profusionem adiecit,magisq; in iis causis,quorum sedes in pulmone existit. Nempe in huiusmodi affectionibus caput incalescens,sanguine repletur,effunditq;,quod ex eo redundat,tum ruptis,tum adapertis uenis.Ob eandem causam circa ceruicem abscessus fiūt,& parotides,iis,qui ita afficiuntur.Verū,quibus affectionis constitutio in partibus, quæ secundū ieiunum,uel hepar sunt,existit,deorsum magis fiunt abscessus:qua efficitur ratione,ut coxę doleant,pudendum liueat,testiculusq; iis tendatur qui ita afficiuntur.Fit aūt testis intentio interD dum ab ea,quæ in eo fit inflammatione:interdū quoq;,quia à quopiam eorum,quæ superius inflammantur,attrahitur†.Quosdam autem eorum,qui in pulmonē afficiuntur,crassa expuere coacto iam morbo diximus.Ex eo igitur liquet doctrinam confusam esse,& inordinatam,& indefinitam:quod,tametsi eam,quæ τῶν συγγϱαμμάτων,i.librorum gratia fit ὑποτυπώσω,i.subfigurationem deceat,libro tamē nullo pacto est peculiare propriumq;.Nam,cum ex multis membris passis tales fiant febres,deinceps,& ex ordine symptomatum catalogum scribere oportet, & non inordinate indefiniteq;,sed scd̄m peculiarē propriumq;,& propositū morbum, efficere.Et sanè in hunc dictum est modū,Aluus soluta,non q causis symptoma hoc perpetuo insit,sed ut interdum.Nam,qui in uentre dictam habent affectionem,iis, corrupto cibo deiectiones liquidæ existunt. Qui uerò in pulmone habent, uentre haudquaquam patiente,iis deiectiones huiusmodi de necessitate nō fiunt,cū interdum cōtrariū ita affectis cōtingat, ut dura scilicet fit aluus,difficulterq; excernat.Pręterea† & quib⁹ in iecinore causi subest radix,‡& q̃;ob iecur causo laborāt, iis,quæ excernūtur,interdum quidem liquida existunt, & interdum sicca,ueluti quę σπυϱαθώδη appellantur,‡ quasi caprarum stercori similia excrementa dixeris ‡ combustis scilicet à uisceris phlegmone scybalis.Cum igitur uiscus huiusmodi solū phlegmone obsidebitur,id efficiet:uerū cum phlegmone fuerit,& imbecillitas,liquida deiiciuntur,uiscere scilicet alimentum ad se trahere

† *Quod āt quidam eorū crassa sputa expuant, hoc dictū est, ac intelligi debet iis, qui affectū in pulmone habent concoctione iā facta.*

†Hæc non habētur. in antiquis codicibus.

here nequeunte.Sed deiectiones hmõi ab iis,quæ uentre affecto fiunt,chylositate distinguunt. E

18 *Sorbitiones dato attractorias.*

Quod sæpius dicere sum solitus,ꝙ.s.obscura lectio nihil doceat,id & nunc dicam. Nã,qui ex pituitæ uitio laborant:pro potu quidem oxymeli est utilissimum,pro alimẽto uerò ptisanæ cremor.Ego tñ,quanquã hoc noscam,nec opus habeã,ut ab alio discã,diuinare non possum, quas nã dicat attractorias sorbitiones.Oxymeli siquidẽ,& secatorium, & incisorium, & abstersoriũ dici põt,attractorium tñ nullo pacto,quia sanè,quod ab ipso attrahatur demonstrare nõ possumus.Ad hunc modum neq; ptisanæ cremorẽ attractoriũ esse asseremus. Sed forte quispiã dicet uelle ipsum uentrem subducere attractoriis.i.quæ crassum trahunt succum,cuiusmodi est,quod pituitam trahit.At uerò sorbitiones non dixisset.Nẽpe hoc munus medicamentorum est,& non sorbitionum,sicuti neq; potuum.Innotuit ergo,quo nã pacto in obscuris dictionibus nihil certi cõpertiq; habeamus.Quapropter neq; dictionẽ hanc defendere conabimur,ꝙ nihil in ea certum finitumq; reperiatur. Cęterum nõ mihi cõstat,quo nã homines pacto:ut in aliis multis manifeste errent,sic & in eo,ꝙ iis,quæ obscure dicuntur,gaudeant: quanquam omnes uno fermè ore perspicuitatem orationis uirtutem esse,obscuritatem uerò uitium,proclament. F

19 *In acutis autem morbis sanguinem detrahes, si uehemens morbus uideatur, uigeatque ægrotanti ætas,& uirium adsit robur.*

Sermo hic nimirũ Hippocrate est dignus. Subitq; mihi in admirationẽ,quòd inter aphorismos eum non scripserit,cum in paucis uerbis uis magna cõperiatur: quod aphorismis usu euenire solet.De his ergo,qui sanguinis egent detractione,frequens apud medicos fuit sermo.Quorum,quæ de ea detractione maxime probabilia uidẽtur,duobus à me scriptis secure sunt enarrata libris.Quorum alter de sanguinis detractione inscribitur:in quo, q̃ cõmodãt,omnia docentur.Alter scriptus est,ut dixi,medicis tum empiricis,tũ dogmaticis. Verum amethodi,id est ab omni methodo alieni,Thessali,uti & cætera sine demonstratione simpliciter dicũt,sic & sanguinis detractionem χαλαστικὸν,id est relaxatorium,censent esse remedium: χαλαστικὸν uerò non uno exponunt modo,ut per commentarios nostros, cum de methodica secta ageremus,ostẽdimus. Qui autem omnem de sanguinis missione historiam intelligere uoluerit,legere tum nostros, tũ reliquorum medicorum libros potest.Nunc uerò summã ipsam in paucos tandem relatam scopos audi.Sanguinẽ etenim primum detrahes,si magnus tibi uideatur morbus. Manifestè à perspecta quantitate tali utitur remedio propter*uehementes affectus:neque refert, si uel uehemẽtem,magnum morbum dixeris.Secundus sanguinis detrahendi scopus est,si æger ętate uigeat: neque enim puer,neq; senex sanguinis sustinent detractionem,etiam si morbus,quo ipsi laborauerint,magnus fuerit.Tertium scopum non prætermisit libri huius cõscriptor,qui facultatis uitalis robur existit:neque enim in iis, qui ętate uigent, cum ægrotant, perpetuo robur apparet. Quã ob causam q̃s forte duo hæc sola pro scopis detrahẽdi sanguinis satis esse autumabit,magnitudinẽ.s.morbi,& uirtutis robur.Neq; enim senex,ꝙ annosus sit, per se, sed propter uirtutis imbecillitatem non fert sanguinis detractionem.At certe pueri, quanquam uitali facultate ualeant,tamen neq; hi sanguinis sustinent missionem:prompte enim eorum substantia, tum propter humiditatem,tum propter temperamenti caliditatem,euaporatur.Detractione igitur sanguinis non egent,qui connatam habent à temperamento uacuationem. Ob eam causam scoporũ sanguinis detrahendi numero non satisfacere uidentur magnitudo morbi,& uirtutis robur, meliusq; feceris,si & uigentium ætatem adieceris. Quod porrò in frõte dictionis dictum est,In acutis morbis sanguinem detrahes,ut consideretur,est dignum.Quo modo enim longorũ morborũ non meminit?Quoniam sanè de acutis nunc docet,atq; ob id solos eos memorauit: nẽpe & ex longis multi sunt,qui sanguinis egent detractione,cum & hi dictis tribus subiaceãt scopis. H Cæterum,cum oĩa hæc recte dicta sint,quosdã tamen nõ recte usos fuisse est putandum. Quo è numero est Menodot⁹ empiricus in sola plethorica appellata syndrome sanguinis missionẽ obseruari asseuerans.Nos aũt,& ea non existente,uenam secamus,cum dolor uehemens hominẽ statim prehẽderit,uel pars aliqua fracta fuerit,uel os ex loco pulsum sit, uel alius quispiã articulus cõtractus reductusq; sit.Neq; etiam plethorica facta syndrome sanguinem semper mittim⁹, sed & frictione,& balneis multis,& abstinẽtia,quæ tribus,uel quatuor diebus fiat,ad id, qđ naturale est,reuocamus.Verum de his abunde,tũ in libro De plenitudine,tum in libro De sanguinis detractione,est pronunciatum,præterea & in libro methodi curatiuæ.Ad præsens ergo hæc de sanguinis detractione,ueluti in cõmentario,dicta sufficiãt.Verũ,ut nihil desit,adiiciã, & eũ, qui ab ambiente nos aere desumitur,scopum,cum fuerit abũde calidus,& siccus, ita ut cito ab eo corpus euaporetur.Nempe tunc à sanguinis missione abstinemus, etiam si morbus magnus fuerit,uigensq; ætate homo.Id ergo auctor solum prætermisit,reliquis scriptis, atque etiam patientis ipsius corporis habitum.Verum procedente oratione, & mentionem habitus fecit:qui & ætatis differentias in se comprehendere potest,ut ostendam.

*Al. paruos.

Porrò

A 20 *Porrò, si angina fuerit, et si aliud quodpiam ex pleuriticis malum, ecligmate repurgato. At, si imbecilliores appareant, vel plus sanguinis detraxeris, clysmum tertio quoq; die uentri infundes, donec in tuto æger fuerit, & fame indigeat.*

Συνάγχη id est angina, partium, quæ in faucibus sitæ sunt, phlegmone est, quæ post sanguinis missionē repurgari eclegmatibus potest, id est quæ in partibus phlegmone obsessis cōtinentur, per sputa euacuari possunt. Nempe corpus impurū excremētosumq;, quod uacuatur, iure optimo expurgari quispiam pronunciauit. Cæteris aūt acutis morbis omissis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit. Si uerò imbecilliores, inquit, tibi esse uidebuntur, uel ꝑ ꝑ sanguinis ablati copiam, uel ob aliam quamuis rationem, purgationis uice clysterē tertio quoq; infundes die. Nempe relaxato per sanguinis missionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate uitiosum superfluit, per clysteres id euacuari iubet. Quòd autē scopus illi sit non solum alimenti excremēta subducere, uerum quoq; & passum locum expurgare, palàm est. Quod uerò finē orationis facit, Et fame indigeat. ijs, qui in primo libro à nobis demonstrata meminerunt, etiam manifestum euadit.

B

21 *φλεγμαίνοντα hypochōdria nō spirituū interceptione septi trāsuersi intēsio, uel spirituū protensiones, quibus orthopnœa sicca pus nō subit: sed à spirituū interceptione pathemata superueniunt. Potissimū uerò et iecinoris* dolores, et lienis grauitates, atq; inflāmationes aliæ, et superiores septo* dolores, morborūq; collectiones, quas συστροφὰς dicunt, solui non possunt, si quis prius medicari aggressus fuerit. Nam uenæ sectio in his præferenda uenit: deinde clysmis est opus,* si uehemens & magnus fuerit morbus: si uerò non, & postea medicamento, opus sit, sanè id post sanguinis missionem secure & mediocriter porrigendum.*

* περιωδυνία.

* Al. nisi.

Morborum, qui prius sanguinis egent missione, deinde ab ea purgari expostulant, catalogū facit. Primumq; inter oēs scribit, φλεγμαίνοντα hypochondria. Neque uocem hanc, φλεγμαίνοντα ex Hippocratis consuetudine audias, uelim. Nēpe flammantes morbi oēs & calidi uoce hac significantur: cuiusmodi sunt erysipelata, herpetes, & carbunculi, & quæ proprie phlegmonæ appellantur. Verum recentiores medici oēs speciei flagrantium* corporum uni uetus cōe nomen indunt: uocantq; hoc pacto solum eum tumorem, qui renitet cum dolore & multa caliditate existit. Verum, cum & alij præter naturam existant tumores, ut scirrhus, & qui à recentioribus medicis
C
œdema appellatur (fuit siquidem & id aliqn̄ commune nomen tumorum omnium præter naturam, neq; ipsius inflationis:) diximus quidem alibi, libro uno, de tumoribus præter naturā, uerū impræsentia, ut cætera, ita & hoc summatim dicatur. Scirrhus quidē renitens tumor est, et doloris expers. Verum inflatio bifariam fit, nēpe collecto in quibusdā cauitatibus uel sensui ex positis, uel ratione cōtemplabilibus, flatuoso spiritu. Fuerunt sanè, qui aliqn̄ tumores præter naturā in musculis secuerūt, tanq̄ pus in imo reperturi, sed nihil aliud, præter q̄ spiritum, qui totā per carnem minutatim disseminatus esset, inuenerunt. Preterea & thrombi soli aliquādo ab ijs, qui ita secant, uel uiscosa humiditas uel mucosa est reperta: uerū in talibus tumor uel ex thrombo uel mucore erat, carne ad hunc affici modum apparente, spiritus autem in ea per minuta est disseminatus. Non igitur in præsenti dictione φλεγμαίνοντα hypochondria scd̄m assuetum Hipprocrati significatum dicta esse uidentur. Nempe quam mentem habebit, quod ipsi adijcitur, nō flatuum interceptione, cum flammea caliditas in hypochondrijs, siue cum flatu fuerit, siue non, eandem habeat indicationem? Neq; etiam ita dicere est uisus, ut coniunctim tum phlogosin, tū spirituum interceptionem, fieri dicatur, cum id falsum sit: nunquam. n. spiritus interceptio, flammeam hypochondrio infert affectionem. Qui ergo hæc scripsit, φλεγμαίνοντα hypochondria, di-
D
cere est uisus, quæ in tumorem sublata sunt. Post hæc autem mentionem de septi transuersi intensione fecit, deinde & protensione spiritus. Septi transuersi intensio manifesta est omnibus: sed spiritus protensos dicere uisus est, ueluti interruptos. De quibus in prima libri huius parte scriptum est, Spiritus offendens in ea, quæ extra fit, aeris delatione. Super quo in dictionis illius expositione est enarratum. Siccam autem orthopnœam dixit eam spirandi difficultatem, quę sine sputis uel eductione per tussim usque adeo uehemens est, ut* inclinari citra suffocationem, qui ita afficitur, non possit. quam fieri non ignoras ab angustia † earum pulmonis capacitatum, quæ spiritum deferunt, quæ id patiuntur iacentibus magis, minus autem stantibus, & profecto recte collocatis omnibus, quæ in thorace existunt partibus: quo fit, ut & orthopnœa appellitetur. Sed, cum ea interdum fiat ob uisceris phlegmonen, ut in peripneumonijs, interdumque & oppletis bronchijs, sanguinis missione ait egere eos, qui orthopnœa sunt affecti, eos inquam, quibus pus collectum non sit. Nēpe, quibus pus collectum sit, eos puris uacuatione egere constat. Qui autem à spiritus interceptione (quod in angustiam acto pulmone fieri solet) hæc patiuntur, eos sanguinis missione iuuabis. Pari modo & iecinoris *dolores splenisque, atque cæteras omnes inflammationes, sanguinis detractio iuuabit, atque uniuersas morborum collectiones, Græci συστροφὰς dicunt. Quod autem morborum συστροφὰς dixerit ea, quæ ab in-

* Aliqui cod. habēt non, σωμάτων, id est corporum, sed νοσημάτων, i. morborum.

* κατακλίνειν.

† capacitatum spiritus, q̄ sunt ī pulmone, quæ id, &c.

tumeſcentibus fiunt partibus, par eſt: audio ſiquidẽ & nunc multos in Aſia noſtra tumores prę- ter naturam omnes ita nuncupantes. In his ſiquidem prius quã ſanguis mittatur, purgationem interdicere oportet, quanquam & hanc quoque mentem rationemq́; deinceps dicat in ea, quæ ſequitur, dictione. E

22 *Quæcunq; autẽ ea, quæ inflammantur, ſtatim morborũ inter initia medicamẽto ſoluere conantur, ij non ſolum ab intenſa inflammata q́; parte nihil adimunt, cum non cedat obſequatur q́; quæ adhuc cruda eſt affectio: uerum quoq;, & quæ morbo reſiſtentia & ſana ſunt, abſumnnt colliquantq;: ubi autẽ corpus imbecille ſit, morbus præualet: ubi autem morbus corpori præualuerit, remedium non habet.*

1. Apho. 22. Ext. ord. 10. b

Hunc expoſuimus aphoriſmum, cum illũ exponeremus, ‖ Cocta medicari & mouere. Atq; in eiſdem, quibus & nunc, ſymptomatis recte ad ſanguinis miſſionẽ propius deueniendum præcipit, ubi uitioſi aliqui humores in partem aliquã confluant, atq; in ea aceruent, †quod modo quodam ut dixi συςρέφεσθαι, i. colligi, in ea parte dicuntur. Quòd aũt in fine ante hãc ſcriptæ dictionis ſcribitur, quidam dignotioni inacceſſum efficiũt nomen φαρμακείας in caſu accuſandi pro genitiuo haud recte legentes ad hunc modum: ἀσφαλείας μὲν καὶ μετριότητος δεῖσθαι φλεβοτομίαν μετὰ φαρμακείην, id eſt ſecuritate & mediocritate indigere ſanguinis miſſionem poſt medicamentum: qua dictione ſignificari uolunt ad ſanguinis miſſionem à medicamento ueniendum. Verũ in tota dictione prius ad ſanguinis miſſionem ueniendum, deinde ad medicamentũ, præcipitur: non aũt è contrario ut ij ſcribunt, aſſumendum medicamentum, deinde ad ſanguinis detractionem deueniendum. Cætera dictionis dilucida ijs ſunt, qui exacte dicta eius animaduerterunt. F

† *Manuſcripti quidam codices habent,* ὅπερ, ὡς ἔφην, συςρέφεσθαι λέγεται ἐν τῷ δὲ τῷ χωρίῳ, *i. quod ſanè, ut dixi,* συςρέφεσθαι *dicitur hoc in loco.*

23 *Quòd autem quis repẽte obmuteſcat, id uenarum interceptiones occluſionesq́; faciunt, ſi ſano abſq; occaſione, uel forti alia cauſa id contigerit.*

Venarum ἀπολήψεις, i. interceptiones, appellat oppletiones, quæ à copia exoriuntur. Cum igitur ſupra modũ oppletæ fuerint uenæ, grauari uirtutẽ eſt neceſſe, atq; in extinctionis agi periculum natiuam caliditatem, quæ ob quopiã ſuffocationi quippiã ſimile patitur. Oriuntur ſiquidẽ epilepſiæ, & apoplexiæ, & ſyncopæ cardiacæ. Nempe uno cõi aphoniæ, i. uocis carentiæ, ſymptomate, ſymptomata huiuſmodi ſignificauit. Adiecit autem orationi. Si ſano abſq; occaſione uel alia forti cauſa id contigerit. ubi πρόφασιν, id eſt occaſionem, dicit cauſam manifeſtam, ut ſiquis in lucta uel pãcratio ex brachiorũ accommodatione ad periculum ſuffocationis circumductus fuerit. Cauſam uerò aliam fortẽ dicit, qualis uel timore uel maximo animi mœrore ꝑcuſſis accidit. In ægris aũt uocis priuatio huiuſmodi fieri poteſt, interdũ læſi duntaxat ijs, q̃ uoci efformandæ ſubſeruiunt, inſtrumentis, uel ẽt ijs, quæ reſpirationi deputauit natura. Poteſt quoq; cõtingere ob recentem quandam exolutionem & afflictionem uirtutis. Vt autem ab huiuſmodi aphonijs uociſq; priuationibus eam diſtinguat, quæ orationi appoſita eſt, adiecit, Si ſano contigerit. G

24 *Venam igitur brachij dextri internam ſecare oportet.*

Velociſſime & plurimum ex ijs, quæ principes ſunt, partibus, uena ea corpus uacuat: atq; ob id in acutiſſimis morbis ad eam ſe confert.

25 *Sanguinemq́; auferre, inſpecta ſecundum habitum ætatemq́; pluris minoriſue ratione.*

Superius, cum de ſcopis miſſionis ſanguinis ageret, corporis habitũ quidem omiſit, ſed hoc in loco uirium non meminit. Verum habitus nomen pro uirtutis nomine dictum eſſe opinantẽ nõ nulli, una ex re duo dici perperam exiſtimantes. Nempe habitum ad corpus conſtitutionẽ referentes dicimus, utpote cum quis uel mollis, uel durus fuerit: robur uerò uirtutis functionũ uehementiæ attribuimus. Ex quo fit, ut duo hi ſint ſcopi, uacuandi quidem †indicationem, ꝙ communes ſint, ꝫ habentes, ſed inter ſe differentes, ueluti & ab ætate. Verũ ætatem ipſam ad corporis habitum referre eſt melius, & non uirtutem. Nam pueris ꝑ ꝑ habitus molliciem, ſucci perſpirabili cute facile digerũtur: ſenibus uerò non facile propter ſiccitatem & frigiditatem. Satiſq; eſſe tres hos detrahendi ſanguinis ſcopus quiſpiam dicere poteſt, indicationẽ euacuandi accipientibus nobis & à morbi, qui curatur, magnitudine, & habitu, & uirtute. Cuius nã autem ambiens nos aer eſſe debeat temperaturæ, inſpiciendum eſſe, eſt ſupra dictum. H

† Al. κοινὴν ἔνδειξιν, i. communẽ indicationem.

26 *Quàm plurimis aũt horũ accedunt hæc, faciei rubores, oculorũ cõſtantiæ, manuũ porrectiones, dentiũ ſtridores, pulſus, maxillarũ contractio, refrigeratio extremorũ, & ſpirituum in uenis interceptiones.*

* Al. ἐξαίφνης, id eſt repente.

Inter hæc, quæ* deinceps accedunt, faciei ſolius, qui ante ſcribuntur rubores, ſanguinis copiã indicant. Succedit oculorum conſtantia, id eſt immobilitas, & manuum porrectiones: nẽpe & eas lædi ob neruorum principium contingit, ſed aliter, quàm ſit oculorũ cõſtantia. Nempe ea ueluti torporem quendam functionum in neruorum primordio indicat: manuum uerò porrectiones & dentium fremitus neque ob quietem, neque ob principij immobilitatem, ſed propter uitiatam motionem, exoriuntur. Quid autem pulſus indicent, non omnino conſtat. Nempe ue-

teres

A teres in motionibus doloré in membris inflammatis excitãtibus,hoc proferunt nomen:in palpitationibus quoq;:& præterea in uehementi arteriarum motione. Maxillarum uerò contractio euulſionis eſt ſymptoma,manuumq́; porrectiones,& fremitus dentium.Extremorum uerò perfrictio in huiuſmodi affectionibus caliditatem natiuã ab humorũ multitudine grauari oſtendit. Quod autem in fine dictionis apponitur, ſpirituũ in uenis interceptiones, id ut de pulſus carentia (ἀσφυξίαν Græci uocant)dicatur,probabile eſt:nam ueteres,arterias,uenas appellabant.Spirituum ſanè interceptiones,quaſi*inclinationes & quietes,ab auctore dici poſſunt.Sunt,qui ſequentis dictionis alteram habentis ſententiam principium cõſtituant dictionem hanc:cui,quæ deinceps ſcripta eſt,copulant. *κατακλίσεις.

27 *Cum dolores acceſſerint,bilis atræ fluxuumq́, acriũ influxiones fiunt:dolẽt morſa interna,morſæq; atq; admodum arefactæ uenæ intenduntur,inflammatæq; trahunt,quæ influunt. Quapropter corrupto ſanguine,nequeuntibusq; ſpiritibus naturales pertranſire meatus,infrigidationes fiunt ob ſtationem,uertigines,aphoniæ,capitis grauitas,& cõuulſiones,ſi iã ad cor uel hepar uel in uenam peruenerint. Hinc epilepſiæ,et paraplexiæ,ſi cõtinẽtes locos fluxiones inuaſerint, atq; ſpiritibus exire nequeũtibus exaruerint.*

B Eiuſdem cum prædictis generis eſt ſermo,qui nunc effertur:quem & non nulli illis copulant. Atq; ob eam cauſam bifariam uerbum hoc προσγένηται,i.acceſſerint,ſcribi reperitur. Sunt enim qui præſentem ſermonem cum prædictis coniungant,ſcribentes πρὸς ſyllabam cum σ elemẽto: alijs uerò non cõiungunt,ſcribuntq́; πρὸ ſine σ. Verum,quod in oratione dicitur huiuſmodi eſt. Dolorum motio influxionem humiditatum ad eam,q̃ dolore uexatur,partem excitare conſueuit. Cum igitur uitioſis ſuccis corpus refertũ fuerit,bilis atræ cæterorumq́; acrium humorũ influxiones exoriuntur,ob quas dolet æger magis,mordenturq́; interna, grauantq́; morſæ à p̃dictis humoribus,q̃ in affecto loco ſunt uenæ:idq́; ipſum rei alterius cauſa reddit*contraria.Nempe repleta à fluxibus huiuſmodi,quæ afficitur particula,corrumpitur quidẽ in primis ſanguis ipſe,uaſa uerò opplentur,ꝙ in eo cunctas ſpirituum uias arcet cohibetq́;.Nam aperte & id declarauit inquiens, Nequeuntibusq́; ſpiritibus naturales pertranſire meatus.qđ ſanè ſpirituũ interceptiones paulo ante uocauit.Cum autẽ ſanguis ſteterit,atq; cum eo ſpiritus,infrigidationes fiunt,uertigines,aphoniæ,capitis grauitates,& conuulſiones:q̃bus ſuccedũt paraplexiæ,& epilepſiæ,cũ in locos oppletas uenas continentes deſederint ipſi fluxus. Locos dixit corporis partes, quas auctor ante ſcripſit,cor,hepar,& uenã,q̃ prædicta coniungit uiſcera:uenã,inquã,poſtea à

C medicis cauam appellatam,ꝙ uenarum omnium,quæ per corpus animalis diſſeminantur,latiſſima fit. Iure igitur ſanguis in locis huiuſmodi propter uenarum repletionem ſpiritũ penetrare non permittit,ſed ueluti in mortuo corpore,concreſcit:qđ & auctor ipſe oſtendit inquiẽs.Atq; ſpiritibus exire nequeũtibus,exaruerint.At proprie magis dixiſſet,concreuerint: cõcreſcũt ſiquidem,& quæ ſiccantur,& quæ refrigerantur:nunc autem non propter exiccationẽ cõcreſcit ſanguis,& qui in ipſum influunt uitioſi ſucci,nẽpe exeuntibus ipſis & flabellatis,incorruptus & naturaliter fuſos redditur ſanguis:uerum,cũ manent, natiuamq́; caliditatẽ reſpuunt extinguũtque,concretio ſanguinis tãquam in mortuo corpore fit.Cum ergo ita affectis ſanguis detrahitˀ, is frigidus craſſusq́; & uix efflueñs apparet,idq́; propter huiuſmodi refrigerationem. Interdũ autem & toto corpore conuulſiones fiunt: interdumq́; ſalubriter & conferunt. Nẽpe corpus totũ quatientes,uniuerſas calfaciũt partes adeo,ut multitudo partim p̃ cutim digerat, partim ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem:ubi cũ indiſſolubiliter impacta fuerit,paraplexiã facit:Nam,quòd eas,quæ apoplexia uel epilepſia ad aliquam ex non præcipuis partẽ irruũt, paralyſes,id eſt reſolutiones,Hippocrates ita appellet,eſt demonſtratũ. Interdũ quoq; & facta abſque† conuulſione apoplexia non nullis affectus in partis reſolutionem finiuit, qui paraplexia

D appellatur. Cætera dictionis ſunt manifeſta.

28 *Talibus ſanè prius adhibitis fomentis,uenam confeſtim ab initio ſecare oportet, cum† nondũ fixa‡ ſint omnia,quæ contriſtant,tum ſpiritus,tum fluxiones:facilius etenim remedijs patent.*

Qui ita habẽt,his ante adhibere fotus oportet,qm̃ coaluit in ipſis ſanguis,difficulterq́; effluit. Sed,qm̃ & in fotu ipſo fricatio aliqua fiat,facere,ꝙ ſcripſimus, eſt meliꝰ,†ſecare.ſ.internã cubiti uenã:non enim ſemp̃ ita concreuiſſe ſanguis reperit̃,ut effluere non poſſit.Fricãdæ igit̃ in eo tp̃e multis ab hoĩbus cũctę corporis partes:&,ſi mediocriter ſanguis fluxerit,rurſus fricãdæ,ſuperq́; auferendus ſanguis:ſi uero nõ fluerit,fricandæ quidẽ & fouẽdæ donec fluxerit.Vbi uero in paraplexiã deſierit affectio,breui fricare expedit tẽpore & fouere: rurſum fricare & fouere, donec citiſſime hæc deſierint,†dum fixi adhuc non ſunt ſpiritus, & euacuationi contumaces.

29 *Poſtea reficere expedit,& habita indicationis ratione ſuperiorem uentrem, ſi nõ leuetur, purgare: inferiori uero ſi nõ deiecerit,clyſmum inijcere. Coctum deinde aſinæ lac dabis:bibetq́; heminis duodecim non minus: &,ſi uirtus tolerauerit,ſedecim magis.*

Ab ea,quæ per ſanguinis miſſionẽ fit, uacuatione refici hominẽ præcipit: ut ſi nihil leuatus uideatur,

Margin notes:

A.li.4 f.1.t.2 .8.fol.419.g

† ſine ſpaſmo ... in gloſſa.

† Cum apoplexia frequenter ſine cõuulſione fiat: planè uel loco (apoplexia) legendum (epilepſia) uel particula illa, cõuulſione, omnino mutãda, quãdo etiã in antiqua interpretatione Legitur, ſine ſpaſmo, iam uerò epilepſiã interdum fieri abſque cõuulſione manifeſta, aperte docuit Auicennas.

† μετέωρα,i. ſublimia.

† ἀεὶ τέμνειν αὐτίκα,i. ſemper ſecare ſtatim internam &c. in aliquibꝰ autem manuſcriptis, εἶτα τέμνειν αὐτίκα, i. poſtea ſicare ſtatim,&c. & ita uetus tralatio.

† dũ ſublimes ſunt ſp̃us nec euacuationi cõtumaces.

uideatur,ad eã,quę per ſuperiores partes,id eſt per uomitum fit,purgationẽ agatur.Verum pur- E
gans medicamentũ neq; nominatim perſtrinxit, neq; ipſius fecit delectũ:nẽpe,ꝙ ad morbi magnitudinem uirtutiſq; robur reſpicientes,uel album ueratrum,uel ex alijs, q̃ uomitũ cient,quicquam exhibeamus,nemo ambigit.Quę aũt de aluo inferiore dicta ſunt, clara exiſtunt,expoſitoriſq; haud indiga Neq; admirationi ſit lactis copia,cum† antiquis omnibus ita fuerit aſſuetum. Quòd autem lac aſinę propter humiditatem exhibeat,ſupra eſt dictum:atq; amplius,quòd non coaguletur epotum,ueluti quæ craſſa ſunt. At cum eo mellis quippiam ſaliſq; miſcere cõuenit.

† Impreſſi habent πᾶσι τοῖς παλαιοῖς,i. antiquis omnib⁹. aliqui manuſcripti habẽt, παρὰ τοῖς παλαιοῖς, i. apud antiquos.et ita uetus ĩterpres.

* Al.ῥεῦμα,i.fluxionem.

30 *Synanchus, id eſt angina, fit, cũ hyeme uereq́; fluxio multa & uiſcoſa à capite ad iugulares defluxerit uenas,plurimumq́; hæ propter latitudinem traxerint*ſpiritum.Cum autem & frigida & glutinoſa fuerit, ſpiritus obſtruit permeationes, ſanguinemq́; coercens, quæ ſanguini uicina ſunt congelat,ſanguinemq́; ipſum immobilem reddit & ſtabilem,quipe cum frigida natura ſit,& obſtructoria.Ob id ſuffocantur liuente lingua,atq; in rotundum acta,reflexaq; propter eas quæ linguæ ſubduntur,uenas: nã præciſa uena,quam ⸢non nulli⸣ cionida,id eſt columellam,uocant,uena utrinq; craſſa apparet. Cum igitur hæ oppletæ fuerint,linguæ,q̃ ob ſiccitatem et rara & ſpongioſa exiſtit,innituntur. Lingua autem ui ex uenis humidum accipiens,ex lata,rotunda:ex bene colorata,liuens:ex molli,dura:atq; ex facile flexili,flectenti contumax efficitur:ita ut cito ſuffocet, niſi quis cito auxilium ferat,ſanguinem ex brachijs detrahens, & uenas,quæ ſub lingua ſunt,ſecans,& medicans quibuſdam attractorijs,& calida exhibẽs gargariſmata, & caput abradens. Debet item ceratum tum collo,tum capiti circumponere, laniſq; circumuoluere, mollibuſq; ſpongijs ex aqua calida expreſſis fouere.Bibat etiam aquam,& mulſam non frigidam. Cremoremq; aſſumat,ubi ex indicatione in tuto fuerit.* F

Siue ſynanchon dicere uolueris, ſiue cynanchon: uel alterũ quidẽ horum ſynanchen,alterũ uerò cynanchen:ſiue utrũq; ſynanchen uocaueris:duas ſynanches ſciueris eſſe rationes. Nẽpe ad curationem nominibus opus nobis non eſt: conſueuit ſiquidem eam docere longe melius,q̃ ij,qui in nominibus monſtroſa enunciant. Subſcribam aũt tibi cõpendioſe [a] † doctrinam ipſius peculiarem,⸢ſuſcepto ita exordio. Fluxionũ,quæ ex capite deferuntur,quædã ſubſtantia tenues exiſtunt,aliæ ex craſſis uiſcoſiſq; humoribus conſtant.Quæ igĩ tenues ſunt,hæ latis penetratis uenis in anguſtioribus detinentur.Tales aũt ſunt,quæ in [b] *larynge.i.gutture ſunt. Contrarium aũt in craſſis cõtingit,ꝙ non ingrediantur uniuerſas, quæ ſtrictæ admodũ exiſtunt, uenas, ante .ſ.in capacioribus detentæ. Cum igitur in faucium uenis tales impacti fuerint humores, pars in tumorẽ attollitur, ueluti guttur ex alijs: tanq̃ gutturis,q̃ fauciũ,ſtrictiores multo exiſtãt uenæ. G
Corpus autẽ totũ uacare excremẽtis debet & nõ plethoricum eſſe geminã ob cauſam, [c] † nẽpe tum ob eam,quæ à uacuatione eſt,reuulſionẽ: tum ꝙ uacuato corpore,cũ a parte affecta,quod influit,expellimus,id facilius conſentit,nihil,ſi calido aliquo euaporare uolueris,à corpore ipſo parti calfactæ mittet.Corpus igĩ totũ uena ſecta uacuare oportet,& purgatione,& clyſteribus: uerum affectas partes medicamentis aſtringentibus,q̃ profluentes retrudãt humores,atq; ex firmatis eos,qui non admodũ infarcti ſunt, & glutinoſi & craſſi:tum calidis & acribus,quæ cõtentos in membris paſſis digerãt humores .At ſine medicamentis uenæ,quæ ſub lingua ſunt,eam,q̃ in faucibus eſt, phlegmonen uacuant. Sed,qm̃ humorũ craſſi aliqui,glutinoſiq; ſunt,acrioribus propterea indigent medicamentis, quæ.ſ.& ſecare, & in tenuia diuidere,& glutinoſa tum craſſa cõfringere poſſint.Præterea & ad exteriorẽ ſuperficiẽ reuellere oportet,circumpoſitis collo, quæ attractoria polleãt facultate,medicamẽtis. Nempe colli ſuperficiarias partes, q̃ imas,affici eſt melius:ꝙ ſpiritus quidem, cum inſpirationes fiunt,ad fauces gutturq́; irruat,& cum expirationes fiunt,per ea foras deferatur. Sæpius uerò, q̃ ad partes prodictas procedunt fluxiones,eæ ad partes quaſdam alias exprimente natura tranſmutantur:atq; interdũ principio ita deferunĩ, ut rurſum aliæ oriantur tum faucium,tum gutturis, fluxionum differentiæ. Quòd autẽ,quæ ad H
cutem receſſerunt,ijs quę in profundum decubuerunt,multo ſalubriora exiſtãt, conſtat oĩbus. Commune tñ in utriſq; tum colli,tum capitis,à quo fluxiones fiunt,auxilium tibi ſit. Sermo hic & ſynancharum ſpecies,& cauſas,& affectos locos,& curationes docuit: neq;,ſi uel ſynanchen uel cynanchen,uel ſynãchon uel cynanchon,appellaret,fuit ſolicitus.Qui igitur librũ hunc ſcripſit,neglectis nominibus,oẽs,qui tum in faucibus,tum gutture exiſtũt,arctãtq; reſpirationem, affectus ſynanchos appellitans,duas horum ſpecies eſſe ait,alteram quidem,quæ à glutinoſa frigidaq; fluxione facta ſit, quam pituitoſam uocare poſſis:alteram uerò à calida acriq;,quam ſi picrocholam bilioſamq; ſimpliciter appellaueris,non peccabis. Priorẽ autem fluxionem in latiores decumbere uenas ait:bilioſam,etiam in tenuiores peruenire oſtẽdes. Cætera dictionis ſunt manifeſta.Ad ea autem,quæ retuli,conuertas animum,oportet:&,ſi prima uice nõ intellexeris, bis & ter lege,& intelliges:ego autem ad ſecundam ſynanchi ſpeciem tranſibo.

A † Legitur ĩ manuſcriptis codicib. τὴν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἰδέαν, i. talis doctrinæ ideam. ſeu formam.& ita uetus ĩterpres. male enim legitur ĩ impreſſis διδασκαλίαν.

B Al.pharynge, i. faucibus. & ita uetus interpres.*

C† Clarius ex antiquis. tũ ob reuulſionẽ quæ ad uacuãdum fit, tũ quia uacuatum corp⁹, ubi ab affectis locis, id quod influit retrudimus, facile ſuſcipiet, nihilq́; &c.& ita uet⁹ interpres.

A.l.3.f.9.c. fol.253.c

Cum æſtate uel autumno fluxerit ex capite calida & nitroſa fluxio, quaſi ab anni tempore tum acris, tum calida fuerit, atque huiuſmodi ſit, mordet,ulcerat,ſpiritu implet, orthopnœam parit, ſiccitatemq́; multam: præterea,quæ intuenti apparent,gracilia uidentur.

A Quo modo, & quam ob causam hæc fiant? quũ à calidis & acribus. Priorem siquidem fluxionem, quæ pituitosa est, hyeme uel uere decumbere ait: hanc uerò scd'am autumno uel æstate: in alijs anni temporibus ex proportione, ut antea est dictum. Orthopnœam aũt huic superuenire anginæ generi ait, quæ insignis nota est angustiæ, partẽ ex ijs, quæ respirationi subseruiunt, aliquam fatigantis, ut supra est demonstratum. Quòd si his amplissime aperire os uolueris, linguãq́ue represseris, ut, quæ in faucibus sunt, inspectare queas, nullum sanè præter naturam tumorẽ, ut in ante dictis, inuenies: qđ scriptor explanauit, cum inquit, Præterea, quæ intuenti apparent, ἰσχνὰ id est gracilia, uidẽtur. Nempe, quod in faucium* meatu inflammatum est, non vr̃: quod aũt ex apertis uidetur, id omne citra inflammationẽ existit, partesq́; ipsæ sunt graciles: nempe hæc uox ἰσχνὸν, tumenti præter naturam interdum opponitur. Quam uocis huius nunc dictam significationem ignorantes non nulli, dictionem ridicule exponunt. Alij autem permutant, ut & qui ad hunc scribunt modum: Præterea, quæ intuenti apparent, ἄχροα id est decolora uidentur. Cęterum ita affectis fit interdum, ut & fluxionis partem recipiant* faucibus uicini, atq; à tergo siti ordinatiq́; musculi, ubi & stomachus, qui sæpius & ipse unà afficitur. Post hoc sanè in præsenti dictione scriptum quoque est, quod sequitur.

* *Al. χώρῳ, i. loco, & ita uetus interpres.*

* *Laryngi, habent cod. omnes, quos uiderim.*

B 32 *Tendines quoque ceruicis posteriores contenduntur, apparentq́; tetani modo intendi.*

Quod deinceps dictum est, magis adhuc guttur affici ostendit: nempe & uocis generationem in ea animalis absolui parte est demonstratum. Quapropter inquit.

33 *Voxq́; ἀπέῤῥωγε, id est abrupta est, & spiritus paruus est.*

Nempe uox oĩo ἀπέῤῥωγε, i. ἀπόλλυται, i. disperijt abruptaq́; est, passo, ut dictum est, gutture. Respiratio aũt parua redditur, ꝑꝑ meatus angustiã. Recensẽt aũt in cõmentarijs de difficultate spirandi, quòd longior tꝑe sit & interuallis frequentior: qđ scriptor in hunc enunciauit modũ.

34 *Spiritusq́; reuulsio frequens & uiolenta accedit.*

Spiritũ, & eam, quæ inspirationi succedit, expirationem: & eam, quæ expirationi succedit, inspirationem, dixit. Ex utroq; enim frequens redditur spiritus: nam ita affectis, quæ inspirationi succedit quies, breue tempus habet similiter & quæ expirationi succedit ante inspirationem. Demonstrationes horum in libris de spirandi difficultate enarratæ sunt.

C 35 *Talibus arteria ulceratur, inciditurq́; pulmo: neq; externum aerem admittere intro queunt. Quibus nisi ad exteriores partes malum sua sponte perferatur, hi grauius ineuitabiliusque habebunt, & propter anni tempus, & quòd à calidis acribusque id fit humoribus.*

Arteriam quoq; ulcerari ijs, qui ita affecti sunt, dictum est & ꝑꝑ humoris acrimoniã, sed pulmonem ardere † uiduatum destitutumq́; ait, dogmati uerò sermonem copulans. Nempe in cõmentario de usu respirationis demonstratum est, animal in respirationis priuatione, non ob substantiæ penuriam perire, sed ꝙ calor natiuus tum refrigerio, tũ uentilatione destituatur: quapropter non immerito, qui immoderatior existit, pulmonem accendit. Hanc igitur anginæ speciem tum grauiorem, tum ineuitabiliorem esse priore ait, tum ꝑꝑ ante dicta, tum ꝙ æstiuum autumnaleq; sit anni tempus, & quòd ex acrioribus oritur humoribus. Qua efficitur ratione, ut ea, quę cum coniunctione, &, est dictio, melior sit, quàm ea, quæ sine coniunctione, &, est. Significat aũt ab ijs, quę ante dicta sunt, & propter anni tempus, in quo fit, & propter humorem, à quo oritur, maioris esse periculi secundam anginæ speciem. Non est ergo simpliciter scribendũ, ꝙ tum grauior, tum uitatu difficilior sit propter anni tempus. Quòd si & absq; coniunctione scriptionem D seruare quis uoluerit, cõiunctionem eam ita subaudire oportebit, ut si in dictione esset: multa siquidem atque alia apud antiquos defectiuo modo scripta reperiuntur.

† Al. strictum & ita etiam uetus interpres.

36 *Si febris hominem prehenderit, uetere excremẽto descendente, uel nuper cibatum, siue cum lateris dolore, siue non, is quieti tantisper permittendus, donec cibus primum ad uentrem imum descenderit.*

Dictiones quoq; huiusmodi ea, quæ libro de uictu in acutis morbis adiecta sunt, Hippocratis scripta non esse ostendunt. Non enim, qui perfecte de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rursus hic pauca apponere oportebat.

37 *Sumat autem in potu oxymeli. At, cum grauitas ad lumbos usq; descenderit, tũ uel clysmum dare, uel medicamẽto purgare oportet. Atq; cum purgatus fuerit, sorbitionem primum & aquam mulsam, deinde cibaria & elixos pisces ministrare: uinumq;, quod aquosum sit & exiguum, noctu, interdiu uerò dilutam mulsam. Cum uerò flatus male olentes fuerint, balanus uel clysmus confert: si non, bibentẽ oxymeli tantisper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum descenderit, deinde clysmate subducere conuenit.*

Indefinite indistincteq; dictum est: quanquam, quod hic scriptum est, definite distincteq; in legitima libri huius parte dictum sit, & quæ post id, usquequo piscium meminit Hippocrates:

quoniam adhuc de languentibus in libro ipſe agebat, & non ijs, qui ex morbo reualeſcunt. E
Cætera dictionis manifeſta ſunt.

† φαρμακεύειν.

38 *At, ſi liquidam aluum habenti cauſus ſuperuenerit, ſi tibi * purgatio idonea videatur, eam non tribus primis diebus adhibebis, ſed quarto.*

1. Apho. 22. Ext. ord. 10. b

1. Apho. 24. Ext. ord. 10. c

Quod intempeſtiue quidem hic de cauſo egerit, prædictis ſcilicet in principio tum dijs, tum curationibus, nemo eſt, qui ignoret. Nempe dictiones ex mente ſunt aphoriſmi illius, ‖ Cocta medicari, & mouere, non cruda, neq; in principio, niſi turgeant: plurima uerò non turgent. Quidam aliter ſcribunt, cauſos ab initio medicari uolentes: ut dictio talis ſit: Intra tertium diem adhibebis. Expedit igitur non oı̄no à tertio medicari die, ſed ut aphoriſmus canit, ‖ In acutis morbis raro & in principijs medicamento purgante uti. Rem ergo ſecundum aphoriſmorū mentem definire oportet, ſcrutariq;, cum in principijs purgatione utendum ſit, & cum morbi coctio expectanda ſit. Qui autem uel in principio ſimpliciter dixerit, uel neutrum definierit, fallitur.

39 *Cum aūt * purgaueris, ſorbitionibus utitor, obſeruatis ita febrium acceſsionibus, ut nunq̄, cū adſunt, neq; cū futuræ ſunt, exhibeas, ſed uel cū ceſſant, uel quieuerūt, & maxime à principio receſſerunt. Frigentibus ergo pedibus, neq; potum, neq; ſorbitionem, neq; aliud quippiā huiuſmodi, dabis: ſed maximū exiſtimato, ſi id tantiſper obſeruaueris, donec ualde incaluerint. Deinde ita, quod confert, exhibe. Frigiditas ſiquidem pedum, magna ex parte febris acceſſuræ ſignū exiſtit: quo tempore ſiquid porrigas, maxime prorſus peccabis, nempe & morbū nō parū augebis. At uero, cum febris deſinit, contrario modo, pedes reliquo corpore calidiores fiunt: nempe, cū augetur, pedes refrigerat, incenſaq; ex thorace ad caput flammam mittit. Calore igitur toto ad ſupernas partes concurrēte, atq; ad caput exhalante, non abſq; cauſa pedes frigeſcunt, utpote qui natura & carne uacent, & neruis abundent: præterea & à calidiſsimis diſtantes locis refrigerātur, ſeſe ad thoracem colligente calore. Rurſum, & cum febris ſoluitur, & in minutas redigitur partes, calor ad pedes ex proportione deſcendit. Quo tempore caput, & thorax refrixerūt, atq; ob id cibus dandus. Nempe, cum pedes frigidi fuerint, uenter de neceſsitate calet † faſtiditq; cibum, intenditur hypochondrium, iactatur, propter internam turbationē, corpus, † mens fixa non eſt, dolet æger, lācinatur uellicaturq;, uomere affectat: &, ſi mala uomuerit, dolet. Ergo, cū calor ad pedes deſcenderit, curritq; urina: & ſi non ſudet, omnia ceſſant: Quo tempore ſorbitionem dare expedit, nam alias pernicioſa exiſtit.* F

† καὶ πολλῆς ἄσης μεστὴ dictio autem ἄση, & ἀσώδες, uario modo ab hoc interprete uertitur hoc in libro.

† καὶ μετεωρισμὸς γνώμης.

De particulari cibi miniſtrandi tempore dictum quidem eſt paucis in legitima libri parte: ſed æque & nunc prolixius manifeſtiusq; dicitur, quaſi ſermo præſens ſit illius explanatio, ſeruata Hippocratis mente, quam tum in cæteris dixit, tum in eo, quòd febrem ex thorace, hoc eſt ex corde, accendi, atq; in caput flammam mittere, ait. G

40 *Quibus aūt aluus per febres perpetuo liquida eſt, pedes maxime calfaciens, ceromatisq; contegens, atq; faſcijs obuoluens ita attende, ut reliquo corpore frigidiores non ſint. Si uerò pedes calent, calorificum nullum exhibe, ſed, ne frigeſcant, obſerua. Potu eſt utendum quam minimo, aqua frigida uel mulſa.*

Διὰ τέλεος, idem cum διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ſemper & perpetuo ſignificat. At cum multi exiſtant affectus, in quibus per totū malum aluū liquidam eſſe contingit: fieriq; nequeat, ut curationē habeant unam, quo modo ſæpius eſt demonſtratum: tm̄ abeſt, ut ex dictione quicquam utiliter dicatur, ut ēt iacturam facturus ſit, qui ſcriptum curationis modum in affectibus multis iuuare crediderit. Nā, ut cætera omittam, cum aluus liquida eſſe poſſit tum ꝑꝑ uentris phlegmonem, tum propter colliquantem febrem, frigidæ potus maxime contrarius eſt phlegmonæ: colliquantibus uerò febribus conuenientiſſimus, eo, quod didiciſti, tempore exhibitus.

41 *Quibus per febris aluus liquida eſt, & mens turbata: horumq; multi floccos uellunt, naresq; fodiūt: & parum quidem interrogatis reſpondent, ſed ex ſe nihil, quod compoſitū ſit, dicunt: talia his melancholica eſſe arbitror. His igitur ita habentibus, ſi uenter liquidus fuerit, & colliquans, ſorbitiones frigidiores craſsioresq; exhibendas eſſe puto: potusq;, qui ſiſtant, uinoſioresq;, uel etiam aſtringentiores.* H

Phreniticorum ſanè cętera ſūt ſymptomata: ſed uentris liq̄di ſymptoma, interdū q̄dē ī phrenitide fit, nō tn̄ id ꝓprie ipſi ineſt: qua ꝑꝑ aluū liq̄dā ex diſtinctione curare expedit: phrenitim uerò alia ſeorſum ꝑſequi ſanatione. In ea aūt, quā auctor ſcripſit, ſanatione, nullo pacto animi intentionē ad phrenitidē dirigit, ſed curare eū magis uelle arbitror affectionē quādā, ex uētris q̄dē parte aliqua ꝓdeuntē, ſed caput ita ad cōdolentiā trahentē, ut ex uentris affectu deſipiat. Talia aūt nō recte melancholica eſſe dictū eſt: magis.n. ea à flaua ꝓficiſcunt̄ bile, cohibita aluo.

42 *Quibus item febribus uertigines à principio, et capitis pulſus ſunt, & urina tenuis, his ad indicationes uſq; febris acceſsionem expectare oportet. Quòd ſi delirarent quoque, non mirarer.*

Cum caput circumagi uidetur, δῖνος, i. uertigo, uocatur affectio: cū autē, & tenebricoſa ſimul fuerit uiſio, σκοτόδινος, id eſt tenebricoſa uertigo, appellitatur. Fit autem ob inordinatam ſpiritus ſtatuoſi motionem, qui uel in capite localem habet generationem, uel ſurſum ex infernis fertur

partibus

A partibus. Omnes aũt spirituum huiusmodi generationes turbationem indicant: ob quas & cum symptomatis tumultuosis iudicationes fiũt. Scire etenim oportet affectiones huiusmodi mediũ quodam modo obtinere tum earum, quæ periculo uacant, tum perniciosarum. Conatur siquidẽ caliditas natiua corporis humores tũ dissoluere, tũ effundere: sed tenuare ipsos & ꝑ inuisibilia foramina excernere non potest. Cũ uerò perfecte languet, (hoc est ἀῤῥωστεῖ) neq; soluere incipit, atq; ob id spiritus flatuosus non summe languente natiua caliditate ortũ habet. Languere igitur periculo oĩ uacat, natura siquidem morbo superior existit: uerum maxime languere lethale est, natura.n. non parum à morbo uincitur. Cum aũt nõ uincitur, prædicta fiunt symptomata: atq; postea, q̃ ægrotauerit, iudicationes absoluuntur, aliæ ad salutẽ, aliȩ ad mortem. Pulsus aũt, qui in capite fiunt, id est sensibiles arteriarũ motiones, caliditatis multæ symptomata existũt: ob quas causas sæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaq; modum uniuersim habentibus, quæ dicta sunt, cum, ubi quis parum ualere cæperit, ab urinarum quidẽ tenuitate cruditas morbi indicetur, caput aũt flatuoso impletum esse spiritu significent uertigines cum pulsibus, scire oportet naturã haudquaquam quiescere, sed interdũ contentos in corpore prauos humores ita aggredi, ut à bonis eos separet, atq; quouis modo excernat: uel ad eam, quæ minus præcipua sit, reijciat partem.

B Prædictus igitur sermo ad antedictorum prænotionem maxime confert. Nempe interdũ ab initio morbi, febres quidem moderatæ fiunt, sed symptomata huiusmodi caput infestant ꝑꝑ exustionem, uel exhalationem humorũ in uentriculi corpore contentorum. Sanè capitis solius, quo uis aliter modo habentis, caliditatẽ balneũ iuuabit: ptissanæq; cremor pro sorbitione satis erit. Verum, cum spiritus calidus flatuosusq; ob humorum prauitatẽ ad caput fertur, lauare hos non confert. Tute igitur singula hæc facienda sunt. Definitio aũt affectionum una sola est, ex urinarũ cruditate & cõcoctione: quorum auctor recte meminit inquiens, urina tenuis, quod sæpius cruditatis signum esse est pronunciatum. Quo fit, ut nullus sit medicus, qui in morbis huiusmodi negligentius urinarum inspectionem negligat.

[margin: .li.4 f.1.t.2 / .8. fol.419.g]

43 *Quibus principio urinæ & nebulosæ & crassæ existunt, hos, annuentibus cæteris, subpurgare conuenit. Quodsi vrinæ inter initia tenues fuerint, tales non purgabis: at, si videatur, clysterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.*

Siue ijs, q̃ in antedicta oratione relata sunt, hæc coniungit, siue non, qđ ex ipsis utile quis habere cõe potest, ꝙ scilicet corporis purgationem prorsus uitare oporteat, cũ in humoribus adest C cruditas, id manifestauit, inquiens, urinæ tenues, tanq̃ crassæ coctionis notas habeant. Iã hoc ipsum substantiã indicat: & uerbũ hoc νεφελώδεα. i. nebulosæ, urinas significat, nebulas hñtes. Nẽpe nigras adiecisset, si nos eas audire uoluisset. Multa siquidẽ noĩa cõia citra distinctionẽ dicere consueuerunt, cum id, quod in significantijs rerum melius est, declarare uoluerint. Sic sanè, cũ iudicationes ad salutẽ fuerint, simpliciter dicũt, iudicatus est: defuncto uerò iudicato, non simpliciter efferunt, sed hoc totũ, iudicatus obijt. Præterea, cũ q̇s excretã bilẽ simpliciter dixerit, pallidam, & nõ nigrã intelligimus. Sic certe, impræsentia urinas nebulosas audire oportet eas, quæ albas hñt nebulas, quæ coctionis notæ existũt. Qm̃ igiṫ cocta medicaṫ, ob id & nunc ita scripsit libri huius author: Tales aũt ita curare confert. Nihil aũt de sanguinis missione locutus, ea particulatim enarrat ex ordine omnia: non ꝙ interdum ita habentibus, sanguinis missione pus non sit, sed quòd nunc sola alia docere uelit: nempe de sanguinis missione abunde supra est dictum.

44 *Corpus quieti permittere, vngere, & æqualiter contegere oportet: ac pro potu mulsa aquosa uti, pro sorbitione autem cremore ptissanæ uesperi. Ventrem ab initio clystere duces, sed medicamenta purgantia non admouebis. Nempe si ventrem moueris, vrina non maturabitur, febrisq̃ citra tum sudorem, tum iudicationem in longum protrahetur tempus.*

D Sermonem quoq; hunc percurrit, scopum in eo habens eam, q̃ cum moderata calfactione fit, quietem. Cremorem aũt ptissanæ ab initio dat, ꝙ mulsa ad uigorẽ usq; & iudicationem sufficere non possit: morbus siquidem crudus est, & longe absunt concoctiones. Præterea mulsam, quæ aquosa sit, exhibet, propterea, ꝙ aquã per se & solam nihil boni habere demonstratũ sit. Vesperi aũt ptissanã mauult exhiberi, q̃ mulsam. Nempe, cum antea in legitima libri huius parte diximus, ptissanã mulsa posterius exhibendam, melius fuit, & nunc ita dicere, Mulsam quidẽ prius, posteriorem uerò ptissanã exhibe. At uero, cum uesperi pro posterius dixerit, particulariorem efficit doctrinam & non uniuersaliorem. Cur aũt eos purgare haud uelit, in quibus summa inest cruditas, causam recensuit epilogisticam magis, q̃ analogisticam: quã recensere ad eũ spectat, qui quod fit, sola citra logicã indicationẽ experiẽtia nouit. Dogmatici aũt uiri erat docere quam ob causam purgantibus nobis ita habentes, non coquaṫ urina, febrisq; sine sudore & iudicatione perseueret. Perfectius quidẽ & diligentius alibi hæc oĩa sumus contemplati: sed impræsentia, quod præsenti enarrationi prodesse possit, summatim dicemus. Tu ergo animũ ad me cõuerte. Cum facultates, ut scis, quatuor sint, atq; inter eas non minime ualeat alteratrix, per quã, dispensatis ab ea corporibus natura alimentũ assimilat, coctio nuncupatur nutrituræ substantiȩ

permutatio ſcd̄m qualitatē exiſtens. Natura igitur aſſumpto in uentrem deuoratoq́; alimento, **E** à cæteris quidem motionibus ceſſare debet,ut ſoli,qđ coquendis deputatū ſit,operi uacet: ſed auxilio externo aliquo indiget, ſi aliqñ imbecillior reddita fuerit,quomodo & in ea humorū,q̄ in uenis fit,concoctione contingit.Quiete quidem indiget ſequentem ante caliditatem,ꝙ calfa-ctum,frigefactumq́;,uel exiccatum,& humectatum ſit,ſingulis horum alio & alio tp̄e factis. Ob id igitur,qui hæc ſcripſit,hominē curari uoluit quieti permiſſum,unctum,& æqualiter ueſtimen tis obuolutum.Nempe aduerſus uim febris humiditatem eam,quæ unctionibus comparatur,re medium eſſe putauit: præterq̄ quòd neq; ualēter calfaciat neq; refrigeret,ſed leniat mulceatq́;: quibus maxime indigent,quæ coquuntur maturanturq́;.Quòd ſi hæc coctioni humorum cōfe-rant,purgationes contrariæ exiſtunt:nēpe corpus uehementer mouentes frangunt:tali ſiquidē uirtute prædita ſunt omnia,quæ purgant,medicamenta.Hæc eſt ergo cauſa,cur purgationes co ctionibus aduerſentur.Ad eam autem,quæ ſermoni huic continuatur,ſeriem pergamus.

45 *Cum iudicatio propè fuerit,ſorbitiones ne dederis,ſi perturbetur,ſed cum perturbatio deſierit,atq; melius profectū ſit. Obſeruandæ aūt febrium omnium iudicationes,ſorbitionesq; hoc auferendæ tēpore.*

Mentem Hippocratis hoc in loco ſeruat, qui librum hunc ſcripſit. In principio quidem mul- **F** ſam & ptiſſanæ cremorem exhibens : &,cum propè eſt iudicatio,cremorem tollens.

† Si quidem inſernæ partes fuerint frigidæ,circa aures & ceruicem. ſ. ſolent habere abſceſſus.

46 *Conſueuerunt febres hæ protrahi & abſceſſus habere,† ſi aurium quidem ceruicisq; infernæ partes frigidæ fuerint. Quòd ſi frigidæ non fuerint, alias mutationes habent: nempe fluit è naribus ſanguis, & ventres his turbantur.*

Quibus vrina ob humorū cruditatē tenuis eſt,his iure optimo protrahunt̄ febres, q̄ ante co-ctionē ſolui nequeunt Quòd aūt tales per abſceſſus iudicentur,ſæpius iā eſt dictū. Rarius aūt & per excretionē ſolutiones horū fiunt. Vtrum aūt in ſuperiore corporis parte,uel īferiore abſceſ-ſus generabitur,q̄ hic dicuntur, ijs,quæ in prognoſtico ſcripta ſunt,concordant,conſentiuntq́;.

47 *Quibus febres graues & implacidæ ſunt,& hypochondria contendunt,iacentesq́; ægri ſeſe continere non poſſunt,atq; extrema frigeſcant,abſolutiſſima tum diligentia tum cuſtodia indigent:eosq́; ita degere oportet, vt nihil præter oxymeli aquoſum tangant,ſorbitionem autem non dabis,donec ſeſe malum remiſerit, & vrinæ maturentur.*

Ἀσώδεις febres appellat,in quibus ægri ἀσσῶνται,id eſt grauiter afficiuntur,atq; implacide ha- **G** bent.Hæc aūt difficilis tolerantia〈atq; implaciditas ſeu inquietatio,〉ſequitur interdum quidē febrem ſtabilē & æſtuoſam,ſæpius aūt & ſtomachi malitiā:os aūt uentriculi ita me dicentē nunc audi.Incipit ergo à febrib⁹ ipſis,ἀσώδεις,i.graues & implacidas,ipſas eſſe inquiēs, & hypochondria cōtendentes,deinde ad febrientes pertrāſijt.Nā,ꝙ iacentes ſeſe continere nō poſſint,de febrientibus eſt dictū:ueluti & ꝙ extrema refrigerant̄.Iacentes aūt ſeſe nō cōtinere,grauiter affectorū,atq; difficulter ferentiū,〈implacidiorumq́; & inquietorum,〉nota eſt:Extrema aūt frigere, magnæ uiſcerum & phlegmones, q̄ ex craſſis ſuccis orta ſit:ut antea monſtrauimus,cū de ſcd̄a cauſi ſpecie ageremus.Quòd ſi uehemens frigus fuerit,ꝙ uirtus ualde infirma ſit,iam tibi coniectura eſt.Non immerito igitur ita languentes plurima tum cuſtodia, tum diligētia indigere ait. Dat aūt & ipſis non abſq; cauſa oxymeli,ut pote qui à craſſis uiſcoſisq́; humoribus moleſtātur. Adiecit aūt ſermoni,aquoſū,tanquā*contrariū illi,qđ illis exhiberi ſolet,in quorū pulmonibus tales continētur humores.Nam acrius longe in illis eſſe conuenit,ꝙ propter longam in diſtributione ad affectā partem delationem de neceſſitate ſoluatur uirtus : his uerò tale hypochondrio incurſat,quale epotum eſt.Nullo aūt pacto ſorbitionem ita habētibus dare prius, quā morbus ad maturitatem deductus fuerit,indiſtincte eſt pronunciatū:ſeruātibus nobis,qđ edocuit Hip- **H** pocrates. Adijciendū eſt ſermoni,ſi æger ſuffecerit:quod,tanquā manifeſtū,forte prætermiſit.

48 *Decumbere autem in conclaui obſcuro debent,& lecto maxime molli,diuq́; decumbitum eum ſuſtinere: & quam minime ſeſe proijcere & iactare,nempe id tales maxime iuuat.*

Nunc decubitū obſcura in domo,nō tanq̄ maturatoriū auxilium,ſed tanq̄ difficilis tolerantiæ inquietationisq́;,quæ ob ἄσην,id eſt,moleſtiā angoremq́; fit,correctoriū uoluit : gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autē ſe ipſum non proijcere,ſed cōquieſcere, laboranti modo utroq; commodat, tanquam & morbi totius concoctionē iuuans,& uirtutē ipſam conſeruans.

49 *Hypochondrium autem lini ſemine illines,cauebisq́;,ne,cum apponitur,frigeſcat:ſit autem ſumme epidum ex aqua & oleo coctum.*

** præpara.*

Mollit lini ſemen,nec manifeſte calfacit:q̄ maxime expoſtulat phlegmones omnis.Et ſanè tactu tale ipſum*oſtendit,quale & ſcd̄m uirtutē eſt ſumme tpeidū ipſum adhibere præcipiens.Cęterū aquæ & olei miſtura tepidam generat caliditatē,mollitq́; & mitigat,ut pote moderatā hn̄s facultatē:cuius potiſſimū eſſe debent, ut demonſtrauimus, q̄ & maturant & per halitū digerūt.

A 50 *Coniectura autem colligere oportet ex urinis, quidnam futurũ sit. Nempe crassiores pallidiores q́, meliores: tenuiores uero & nigriores, deteriores.*

Non, quicquid futurum ex urinis, docet, sed uel salutem uel mortem. Salutẽ indicant crassiores & pallidiores. Crassiores autem dixit, tenuibus & nõ naturalibus cõparans, ut & paulo ante intelligere uoluit: neq; enim crassas, neq; tenues, quæ secundũ naturam habent, dixeris, si recte uolueris interpretari. Porrò tenues & nigrę, deterrimæ sunt. A tenuibus siquidem solis, morbi incoctio indicatur: nam, quod exacte tenue est, id aquosum est, quapropter & album. Sed prænotiones ex urinis in commentarijs prognostici dictæ sunt.

51 *Si autem mutationes habent, tempus indicant: morbusq; de necessitate, modo ad peius, modo ad melius, permutat inæqualitatem.*

Nempe, si id & in laborantibus obseruaueris, uere hominẽ ex urinarum uarietate in longius decidere tempus reperies, atq; medias incurrere permutationes. Plures nanque significant affectiones, quæ non eadem egent curatione, neq; æqualem habent solutionis præfinitionem.

B 52 *Inconstantes uero febres, donec constent, sinere oportet: ubi autem constiterunt, uictu & curatione conuenienti pugnabis, quod naturale est, contemplatus.*

Febres ἀκαταστάτους, i. inconstantes, dixit, in quibus nihil καθεστικὸς, i. cõstans quietumq́; existit, quod significat τὸ βέβαιον, i. certum cõpertumq́;. Sunt autẽ certa, q̃ in periodis, & urinis, & exquisitis febriũ formis apparẽt. Periodi itaq; †principiũ nõ ostenduntꝫ primis diebus: Vrinæ uero superueniũt aliàs aliæ: & sæpenumero ter quaterq́; interdiu & noctu meiere cõtingit, dissimilesq́; inter se apparẽt urinæ. Formã ergo talis febris incõstãtẽ esse ait, ꝙ idẽ est perinde, atq; si diceres non exacte formã unã seruantẽ. Exposui tibi exactas febriũ formas & in cõmẽtarijs de febriũ differentijs, & in secundo iudicationũ libro. In huiusmodi itaq; febribus non in principio uictu uti præcipit, sed sinere, donec, qualisnam sit febris, cognoscamus, & tũc uictus formã pręfinire.

†τὴν ἀρχὴν οὐδὲ φαίνονται *id est, nullatenus apparent, ut uertit uetus interpres.*

53 *Sunt autem facies ægrotantium multæ.*

ὄψιας, i. facies, dixit, quasi differentias, uel modos, uel formas: ægrotãtiũ uero, ꝓ ijs, q ægrotãtibus fiunt, morbis. Nempe sæpius est demonstratũ eã esse antiquis oĩbus cõsuetudinẽ, ut à pathematis ad patiẽtes, & à patiẽtibus ad pathemata, transferãt appellationes: quasi febriũ uel febrientiũ differentias dicere nihil referat: sic & pleuriticorũ uel angina laborãtiũ, aut pleuritidis, uel anginæ. Facies ergo dixit laborantiũ, quoniam eos oculis contemplantes, reperimus drías.

C

54 *Quo fit, ut animaduertere debeat medicus, ne quampiam occasionem ignoret.*

Quòd manifestas causas græce προφάσεις, hoc est occasiones, appellet, didicimus: & sanè nunc eam de his appellationem ferre constat. Infert igitur.

55 *Neq; eas, quæ ad ratiocinationem spectãt, neq; quæ in numerũ parẽ, uel imparẽ apparere oportet.*

Quasi causarum alias quidem manifestas absq; ratione artificiosa cognoscant oẽs: alias uero soli, qui ratione artificiosa utuntur. His quoq; & attendẽdum ait, quas in numerum parẽ uel imparem apparere oportet.

56 *Maxime uero numerus impar est obseruandus. Nempe hi dies in hanc uel illam declinantes partẽ reddunt laborantes.*

Dies impares multa pollere uirtute non simpliciter, sed in acutis morbis, est intelligẽdũ, ꝙ insignes in utranq; tũ salutem, tum mortem mutationes efficiant: id. n. significat uocabulũ: ꝙ grę-

D ce ἑτεροῤῥοπέας, i. huc & illuc declinãtes, dixit. In acutis quidẽ hi sunt, tertius, quint⁹, septimus, nonus, undecimus, decimusquartus, & decimus septimus: In lõgis, sexagesim⁹, & octogesimus. Medij horum sunt uigesimus, trigesimusquartus, & quadragesimus. Impares autem & hi.

57 *Obseruare autem oportet primum diem, quo æger parum ualere cœpit, principioq; unde & quando, inspicere: existimatur siquidem id scitum præcipuum. Cum autem ęgrum interrogaueris, atq; omnia fueris perscrutatus, in primis quidem, quo nam habet caput modo, si dolore careat, nec grauitatem in se habeat: deinde si hypochondria lateraq́, dolore infestentur. si uidelicet hypochondrium laboret, uel attollatur, uel obliquitatem habeat uel satietatem, aut latus doleat, simulq; cũ dolore tussicula fuerit, uel tormina dolorue uentris: cum inquam horum quippiã hypochondrio aderit, potissimũ uentrẽ clysmis soluere oportet: bibat autem mulsam calidam coctamq;. Ad hæc perdiscendum, si, cum exurgit, defectu animæ corripiatur: † & si facile spiret. Inspiciendum quoque utrumne, deiectio nigra admodum colore fuerit, uel syncera, qualis sanorũ existit: & si febris exacerbet in tertium diem, † nempe in huiusmodi morbis, tertianæ considerandæ sunt exacerbationes. Conspicienda pręterea & alia, & si quarta dies tertiæ quippiam simile attulerit, nam tunc æger in periculo est. Quantum autem ad signa attinet, nigra deiectio mortem indicat: Quę uero sanę similis, cum omni die apparuerit, salutem.*

†καὶ ἢ τοῦ πνεύματος εὐφορίην αὐτὸν ἔχει. *qđ alij uertunt. et si bona spiritus tolerantia ipsum habeat. et sic in cõmento.*

†*Vbi aũt optime perspexeris tales ĩ his morbis tertianas, postea iam & alia cõspicito: & si quarta dies aliqđ ex eisdem ipsis simile tertiæ habuerit, tunc æger &c.*

Obser-

Obseruandã in primis ait primã esse diẽ, in qua morbi cãm cognosci iubet: nẽpe hæc oratio ἐξ ὅτου, καὶ ὅτι, id est, unde & q̃n, quisnam sit morbus, indicat. Interrogari autẽ pręcipit in primis quidem, quonã modo habet caput, mox hypochondria, & latera: hypochondria quidẽ, si dolor quispiã afficiat, uel attollant, uel quãdã habeãt σκολιότητα, id est ἀνωμαλίαν, id est obliquitatẽ, siue inæqualitatẽ: ꝙ in prognostico hac dictũ est orõne: Si inæqualiter affecta sũt dextra ac sinistra parte. uel si κόρον, i. satietatem habẽt, inq̃t: qđ ciborũ repletionẽ esse arbitror. Interrogari quoq; & alia, q̃ in dictione sequenti habenĩ, iubet. Deinde hypochõdrijs ita affectis soluere aluũ clysteribus ꝑcidit, mulsamq; bibere calidã & coctã. Sed indistincte hæc locut⁹ deinceps scribit, Ad hæc ꝑdiscẽdũ, si, cũ exurgit, defectu animi corripiat: & si inq̃t, facile spiret, ꝙ defectu animi correpto opponit. Cõspiciendã ꝑterea iubet deiectionẽ, utrumne nigra sit, uel sincera & inculpata qualis in sanis esse vr: ueluti & si febris in tertiã exacerbet diẽ. Et, si his ita hñtibus, quarta dies tertiæ q̃ppiã simile in accessione attulerit, periculosam eã esse asseuerat: nẽpe quartã diẽ, q̃ septimæ index est, rẽ nouã edere ex grauib⁹ est notis. Rei aũt nouæ editio designatioq;, patet oĩbus. Nam, si prima die, & tertia accessio fiat, & secũda facta haudquaquã fuerit, ꝙ quinta accessionẽ habitura sit, par est, & nõ quarta: quapropter, si quarta habuerit, mali cuiuspiã alterius generationem demonstrat. Si aũt & nigra deiecerit, mortẽ indicat fore. Tu autem multa ex dictis F prætermittens, memoriam rei huius habe. Nã, si prima & tertia die proportionalẽ attulerit accessionẽ febris,[a] †atq; nouiter quidẽ quarta paroxismũ fecerit, sed æger nigra deiecerit, signũ est lethiferum. Quòd si diebus omnibus, sanis similia deiecerit, salutem ægro futuram spera. E

A † nonius quidem, si et quarta paroxysmũ fecerit: si uerò & nigra deiecerit, lethiferũ est signum.
B † ἐν ᾧ δὲ τῷ πνεύματος εὐφορίῃ.
C † δοκεῖ δ' εὐφόρως ἔχειν ὁ κάμνων.

58 *Cum autem uenter glandi non obedierit,* [b] *†spiritusq; tum placidus, tum quietus fuerit, surgensq; æger in sedem, uel dum in lecto est, animę defectu corripiatur: si hæc uel mari, uel fœminæ inter initia fuerint, delirium fore expecta.*

Cõfusa est dictionis hui⁹ intelligẽtia. Nẽpe ubi glãs nihil ꝓfecerit, [c] †uideatq; æger placidus, quietusq; esse, si utiq;, & cũ exurgit, defectu aĩæ corripit, deliriũ expectandũ, perperã dictũ esse mihi vr, cũ rei huic, neq; experientia, neq; rõ patrocinentur: quanquam tale quippiã aliq̃n fiat. Prænotiones tamẽ nõ eorũ sunt, quæ raro accidunt, sed eorũ, quæ semper, uel magna ex parte.

59 *Manus quoque contemplari oportet. Nam, si tremulę fuerint, huic sanguinis è naribus destillationem futuram expecta.*

Sermo quoque hic neque quod continuum est, neq; quod magna ex parte fit, sed quod raro accidit, docet. G

60 *Nares quoq; inspiciendæ. Nã, si per utrãq; spiritus ęqualiter trahatur, & si multus ex ipsis feratur, conuulsio fieri consueuit: ‡quæ si fiat, propinqua mors est: quam prædicere pulchrum fuerit.‡*

Cũ tremulę sunt manus, nempe ita dicere expedit, si spiritus multus per utranq; narem feratur, conuulsionem superuenire ait. Consueuit autem ita appellare cõuulsificam affectionẽ, quæ in musculis naris pinnas mouentibus fit.

61 *Si in febre hyemali lingua aspera reddatur, prehendantq; animæ defectiones, huic, tametsi febris remitti consueuit, in eo tamen, qui per famem fit, cruciatu conseruare ægrũ oportet, & aquę mulsæq; potione, & ptissanę cremore. Neq; febris quieti est fidendum: nempe, qui signa huiusmodi habẽt, his mortis periculum impendet. ‡Ergo, cum hęc noueris, optimeq; contemplatus fueris, ita prędicere pulchrum fuerit.*

Sunt, qui febrem hyemalem simpliciter intelligant eam, quæ in hyeme fit: alij eam, q̃ hyemi peculiaris sit. Ea autẽ ex pituita est, ueluti æstiua ex ipsa bile. Si ergo, inquit in huiusmodi febre lingua aspera fuerit, atq; animæ defectus, eam periculosam esse est fatendum. Atq; ob eã rem febrium quieti fidendum non est, si cum prauis fiant tum symptomatis, tum signis, ueluti in ꝑsentia cũ animæ defectu & linguæ asperitate. Nõ negligenter itaq; ait regendos ægros: aquamq; & mulsam & ptissanæ cremorem exhibendum. Sed sanè hæc pugnare uidentur aduersus id, qđ fame cruciandos dixerit. Nam huiusmodi cruciatus, qui gręce λιμοκτονία dicuntur, maxime quidẽ abstinentiam omnimodam significat: aut, si non, saltem eã, quæ in potibus solis fit, uictus rõnẽ. hic tñ auctor & mulsam, & ptissanæ cremorẽ dare permisit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, ꝙ, qui remissiones huiusmodi quietissimas habent, longo ita tẽpore in his morẽtur, protrahantq;, ut falsi circũuentiq; non nulli ualidiorem ministrauerint alimoniã, & potissimum ob animæ defectionẽ. Quo fit, ut ad uictum hunc ijs, qui per mulsam atq; ptissanæ cremorem multis fit diebus, recte dictus sit λιμοκτονία, id est ex fame cruciatus. H

62 *Cum autem in febribus quinta die terrificum quippiam fuerit, uel uẽter repente liquida deiecerit, & animæ defectus prehenderit, uel uocis priuatio, uel conuellatur æger, uel singultiat, ex his angi grauiterq; affici consueuit, sudoresq; circa tum mustacem, tum faciem, tum ceruicem ab occipitio esse consueuerunt. Qui autem hæc patiuntur, spirituosi paulo post morientur.*

Ex

A Ex ijs,quæ per obseruationẽ empirice à medicis scripta sunt, quædã talia existunt, ut ex semel aut bis conspectis,modi uniuersalis annotationem habeãt, tanquam sæpenumero in eisdẽ & similiter considerari possint. Tale autem quippiam & id est, quod nunc dicitur. Nẽpe cõtemplatus ægrum quendam liquida quędã deiecisse,atq; animæ defectu prehensum,uoceq; priuatum,alium uero cõuulsum:& postea uel ambos,uel alterum ἀσώδη,id est fastidijs plenum grauiterq; affectum,partesq; tum faciei,tum colli sudantes,deinde obijsse: hæc scripsit, ꝙ signorũ empiricorum concursum existimaret. Sed sanè hæc possunt & stomachicã prægredi syncopẽ:fieriq; ualent & propter copiam oppressa uirtute,uel ea ipsa alio languente modo. Vnũquodq; siquidem eorum,quę dicta sunt,per se malum est,nedum si omnia conuenerint. Nempe ex repẽtinis deiectionibus deficere animã periculosum est,ueluti & uoce priuari, & fastidiis angoreq; plenum esse.Partibus uero tum faciei,tum capitis duntaxat,sudare,non bonũ. Quo igit̃ modo hæc tum multa,tũ mala existunt,sic & alia,quæ in prognostico scripta sunt.Potestq; quispiã hęc inter se connectens uideri nouum quippiam docere.Quòd si & dictionem obscurã ueluti ænigma,sermoni miscuerit,iam plebeiis& ex ea sapientior esse uidebitur:admirant̃ siquidẽ plebeij, quę non intelligunt.Viro autem,qui superuenientia symptomata ab horum, quæ morbũ indi-
B cant id est pathognomonicorũ concursu distinguere nouit, sermo is uarius quidem deprehẽdetur,sed inutilis:nẽpe pathognomonica syndrome morbi speciẽ demonstrat: superueniẽtia uero symptomata mansuetudinem ipsius & malignitatem.Eumq;, qui singulorum horũ symptomatum uires didicit,quæ apparent,tum ęstimare, tum inter se cõparare oportet.Et, si quidẽ tũ fortiora tum plura uidentur,q̃ bona,mala,hominem in periculo esse est sciendum:uerũ si bona malis & fortiora & plura fuerint,de ægro bene sperãdũ.Quod te facere iubet & ipse Hippocrates. Nempe in prognostico singulorum tum symptomatum,tum signorũ uires particulatim docuit,atq; circa libri finem ita ait: ‖ Oportet autem eum,qui recte sit tum conualituros,tũ morituros ꝑdicturus:præterea & in quibus ægritudo pluribus diebus,& in quibus paucioribus,permansura sit:signa omnia perdiscere,atq; æstimatis eorũ inter se uiribus,ut scriptũ est,ferre sententiam.Signorum autem uires æstimari præcipit,atq; ex ipsis prænoscere, quidnam futurũ sit. Vbi ergo bona malis ꝑmista fuerint,uiribus quodã modo paria æquaq;, exercitato est opus uiro,qui in operibus ea sępenumero fuerit cõtemplatus.Vbi uero oĩa uel mala, ut nunc, fuerint, uel bona,cuiuis patet,quod futurum sit. Cum enim deiiciente aluo deficere animam signũ per se malum sit,pari modo & malum uocis priuatio: si præterea æger neruorũ distentione cõflicte-
C tur,uel singultiat,uel fastidijs refertus sit,manifestius indicabit periculũ. Si præter hæc & aliud quodpiam malum superuenerit signum, ut circa faciem ceruicemq; sudores:atq; adhuc, q̃ nũc à scriptore huius libri dicũtur,nullo,quod bonũ sit,malis permisto signo: ꝙ talis de necessitate ex signorum malorum aceruatione morietur,notum euadit. Adiectum autem in fine dictionis πνευματωθέντες, id est spirituosi facti,tanquam ęnigma, ceu quippiam eorum,quæ de necessitate fore conceduntur, quicquid significet, siue spirituum copiam, quibus uenter inflari possit: siue magnam & frequentem respirationem, quã sanè ijs, quas comitatur, affectionibus haudquaq̃ bonam esse didicimus,ueluti & eam,quæ uentris est.Quapropter uestiganda alia signa nõ sunt, his de necessitate antegredientibus. Neque enim amplius ex his, ueluti ex non nullis, quæ casu eueniunt,futurorum obscura quædam fit prænotio.

> Margin: 3.Progno. 37.4. 211.e

53 *Quibus per febres crura tuberculosa fiunt,eaq; tractu temporis,manente etiam nũ febre, non maturuerint, faucibusq; gracilibus existentibus irrepserit suffocatio,non maturuerint,inquam,† sed extincta sint,ijs sanguis è naribus fluere consueuit:qui,si multus fluxerit, morbi solutionem portendit: si non multus,morbi prolixitatem. Quo minus uero fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum. Quod si & alia*
D *facilia fuerint,pedum dolores sunt expectandi: qui si pedem affecerint, & dolorosus perseueret, inflammeturq;,& non leuetur,dolores post paulo ad ceruicẽ perueniẽt,clauiculãq;, & pectus, & articulũ: nempe & hic tuberculosus fieri debet.His autem extinctis si manus uel contrahantur,uel tremulæ fiant, talẽ neruorum distentio prehendit,& desipientia:sed & supercilijs oriuntur,quæ φλυζάκια uocant,ruboresq; ęgrum habent:& ex palpebris altera ad alteram germinat:dura prehendit phlegmone: tumet uehementer oculus,et delirium ualde crescit,intenditurq;:atq; noctu magis,quàm interdiu,indicatur. Signorum aũt multa fiunt in numero impari magis, quàm pari. Vtro tamen horum fiant,perniciosi superueniunt.*

> Margin: † Codi. aliqui manuscripti habent. ἀλλὰ μηδὲ σβεσθῇ, i. sed nec extincta sint. & ita et uetus interpres. Galenus tamẽ uidetur legisse, sed extincta.

Qui librũ hunc confecit,is hæc omnia,quæ dicta sunt,deinceps inter se contẽplatus, uniuersalẽ quendam particulari ex obseruatione sermonem temere fecisse mihi uidetur.Melius siquidem erat,si,quo Hippocrates modo in epidemijs scribere consueuit,is ita fecisset, præfatus quidem ab initio patientis nomen,deinde dies,in quibus singula facta sint,narratione assecutus,ut & in ipsis,quę nunc dicta sunt, symptomatis facere potuit. Nempe in cuiuspiam cruribus orta sint tubercula, eaq; non recipiant maturitatem, febriat quoque is, & suffocationem incurrens ab his liber sit tuberculis: existimabit profecto quis sursum factam humorum,qui crus infestabant,transmutationem,quæ in horum transitu suffocationem homini peperit. Si ergo talis,(ut Hippocrates dixit)euasurus est,profluere per nares sanguis poterit: qui si multus fuerit,morbũ

soluet:

ſoluet:ſi non,protrahetur ægritudo.Et,ſi reliqua bene fiant, rurſum ad pedes decũbere huic do E lor poterit.Quòd ita factum eſſe ſtatuatur, ueluti ex his hominem πυρίφλεγῆ factum eſſe, qđ caliditatẽ multã circa pedem manifeſtare conſueuit,uel febrem multam igneamq́;.Et,ſi poſt hæc nõ ſoluta fuerint *ſymptomata,reuerſa iterũ ad ſuperiores partes humorũ copia dolores pariet in collo,clauicula,humero,& pectore.Vt aũt huic omnia hæc abſq; ratione contigerũt(nẽpe id extincta eſſe,fuit)ita manus tremulas factas eſſe ſtatuat:deinde neruorũ diſtentionẽ,ꝙ ad neruoſas partes decubuerit humorum copia,principiumq́; ipſorũ prehẽderit,unde deſipiẽtia,ſub ſecutam eſſe.Contemplatus igitur autor quendã ex ijs,qui ita affecti ſunt, φλυκταίνας in ſupercilijs habentem, (nempe id ſignificant φλυζάκια,) omnibus ita habentibus futurũ ſymptoma hoc temere pronunciauit.Idemq́; de ijs,quæ continuata ſerie ſcripta ſunt,ſermo exiſtit. Nempe,qđ uni ita affectorũ uel duobus factũ eſt,id ad oẽs extendens,ait,& ipſos rubores habere,& ex palpebris altera ad alterã germinare, durã quoq; fieri phlegmonẽ, & uehemẽter tumere oculos. Quorum cætera quidem cuiuis patẽt,ſed ex palpebris altera ad alterã germinare eſt ambiguũ, utrumne ſignificare uoluerit quandam ex parte earum exurgentem conſertionẽ, uel carnoſam quandam germinationem, ab altera quidem enaſcentem, ſed ad alteram ſeſe extendentem. At uero ſi rei huius aliquo pacto inuẽtio quippiam utilitatis afferret,de ea amplior foret ſcrutatio. F

* Al.morbus.

64 *Hos ſi ab initio *purgare volueris,id ante diem quintũ facito,ubi uẽter murmurauerit: ſi nõ, à medicamentis abſtineto. Verum, ſi murmurauerit, fuerintq́; excrementa bilioſa, ſcammonia mediocriter ſubpurgato. Quantum uero ad aliam pertinet ſanationem, quàm minime exhibebis tum potus,tum ſorbitiones,ut melius æger habeat,niſi decimamquartam fuerit egreſſus.*

* φαρμακεύειν.

Sanationem prædictæ concurſionis ſcribit,quã nominatim perſtringere mihi,ut dixi,nõ placet,cum etiam & ſanatio nihil commune habeat præter ea,q̃ ſæpius ante ſunt enarrata.Ait ſiq̃dem conſiderandam aluum, quam per murmurationes cognitam purgandã eſſe præcipit: &, ſi bilioſa deorſum repant,ſcammoniã bilioſa purgantẽ exhibet.Quod uero ad reliquũ ſanationis attinet, ſorbitiones perq̃ exiguas miniſtrari præcipit,quouſq; decimumquartum pertranſierint diem: qua oratione morbum ante decimumquartum diem coctum eſſe non poſſe ſignificatur.

65 *Cum febricitanti decimoquarto die uox intercepta fuerit,tantum abeſt,ut morbus celeriter tũ ſolui,tum diſcedere conſueuerit,ut etiam diuturnitas ipſi indicetur. Cum ergo in eo die apparuerit uocis interceptio,morbus protrahitur.* G

Dictio hæc his ſuperfluit,qui mala ſymptomata maiori prædita eſſe facultate dicerũt,cũ in diebus iudicatorijs apparent. Nempe,qui librũ hunc ſcripſit,nũc in re una,quæ decimoquarto diei eſt particularis,hoc eſt uſus uniuerſali.Nẽpe, ut diebus cæteris iudicatorijs, ſic & decima quarta,ſi malũ aliqđ ſymptoma apparuerit,id maiorẽ habet efficaciam.Annotare autem oportet,quod futurum eſt,neq; ſimpliciter,neq; ut res tulerit,ſed cũ definitione.Nã ſit,ex ſignis bonis,quæ maiorẽ habent efficaciam,laboranti quædã affuerint, longiori tẽpore ſaluari æger poterit:at,ſi nullũ tale fuerit,morietur,nequeunte morbi concoctioni ſatisfacere uirtute. Qui igĩ hęc ſcripſit,prolixiorem omnino fore morbum male pronunciauit.Nẽpe & is cito mori poteſt, cui uox decimo quarto die interrupta eſt, ſi cum ſæuis alijs notis factum fuerit hoc ſymptoma.

66 *Cum febrientis lingua quarto die turbata quædam loquitur, uenterq́; liquida bilioſa deijcit, talis delirare conſueuit.Sed obſeruare oportet, quod euenientibus ſuccedit.*

Id quoq; & in alio quodã die apparet: uerum, ſi quarto apparuerit, in primis periculoſiorem ſeptimum fore demonſtrat, id eſt quæ illo die futura ſunt. H

67 *In acutis morbis,quæ æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio,robur multamq́; in uenis inflammationem ſignificat:itemq́; quòd poſtero die urina tenuis apparebit.Et,ſi æger ætate uiguerit, fueritq́; corpore ob exercitationes bene carnoſo uel melancholico, uel ex potatione manus tremulæ fuerint, delirium uel conuulſionem prædicere bene eſt.*

Dictio quoq; hæc ſymptomatũ multorũ,q̃ non in ægro omni coeunt conueniuntq́;, cõplicationem habet:quo fit,ut inutilia ſint,q̃ ad hunc ſcribuntur modũ,cũ doctrina ab uniuerſalibus recipiat cõmoditatẽ,quo Hippocrates modo facere conſueuit.Dictum autẽ eſt,ꝙ uniuerſaliũ,q̃ quidem perpetua ſunt,primã habent uirtutẽ utilitatemq́;:quæ uero magna ex parte ſunt,ſecũdam.Quod ſi anceps quippiã uel rarum fuerit, id ad doctrinã inutile cenſetur. Quæ igĩ recenſuit,particulatim cõtẽplemur,atq; ante omnia quod primo eſt dictũ.In acutis morbis,q̃ æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio, robur & multam in uenis inflãmationẽ indicat. Melius ſiquidem erat pronunciare,quod robur uenas curatione egere indicaret.Nouimus.n.ꝙ ſanguinis è naribus ſtillationes malũ ſemper quippiã eſſe ait, ꝓpterea ꝙ natura quidem cõcupiat, ꝙ ſuperfluũ eſt,excernere, ſed ob ꝓpriã imbecillitatẽ nequeat,uel ſanguinis craſſitiẽ,uel partium denſitatẽ,uel quædam ex his,uel propter omnium concurſum. Cum autem malũ ſem

per hoc

A per hoc signum fit,magisq; ꝙ primis tum æstatis,tum autumni temporibus uirtutē ipsius intēdi cōtingit (nēpe in eis diebus flaua redūdat bilis,ambiensq; nos aer calidus est:quo fit,ut sanguinem utrāq; ob causam,bene fluentē esse oporteat,) magnitudo quædam causæ indicat,ꝓpter quam fluere inhibetur,quam robur esse ait, forte dēsitatē ita appellans. Quòd porrò ita affecti uenarum curatione egeant,nondū ostendit,prius quàm astruat, quamnā dicat curationē, nec tñ dixit.Prędictionem prętera primam dixit, ꝙ scilicet postero die urina tenuis apparebit, nō solo eo die de necessitate incoctis apparentibus,uerum quoq; & alijs ꝓcedentibus.Cōuulsionē quoq; & desipientiā fore ait,si laborās ætate uiguerit.Prętera & exercitati, & bonæ ipsius carnositatis meminit,& temperamenti:nēpe melancholicus,nomen est tēperamenti.Huc adde,ꝙ ex potatione eū manus habere tremulas ait. Hæc ergo symptomata possunt inter se cōplicari, non tamen de necessitate,neque magna ex parte succedent desipientia & conuulsio.

68 *Et,si paribus quidem diebus superuenerint,melius:in iudicatione autem perniciosum, nisi multus abunde effusus sanguis uiam redundantiæ fecerit uel per nares,uel per sedem, uel per abscessus, uel commutationes,uel ad hypochondriorum dolores,uel ad testes,uel ad crura. Coctis autem his,uiæ patent sputis:urinæq; excernuntur crassæ, læues, & albæ.* B

Gemina est scriptio in hoc uerbo ἐπιγίνεσθαι,id est superuenire,una quidē scripta per τ elemētū tertia syllaba,altera per γ.Verū,siue per priorē scriptionem ægros diebus paribus ἐπιτείνεσθαι. id est intendi dixerit: siue secundū posteriorē prædicta symptomata diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id est superuenire affirmauerit:non continuo existit & melius,quāquā id dixit.Neq; enim,si pares fuerint,intueri oportet,sed si iudicatorij:nempe quartam,quæ par est,& ipse ex ordine paulo ante maximam habere facultatem asseruit. Cæterum, ꝙ deinceps dicitur,uerū existit.Nā, si sanguis multus,quouis modo id fiat,excretus fuerit,salutis spē habet. Præterea & ꝑ abscessum ipsos,& per commutationem,seruari ait:abscessum quidē ferè sua peculiari appellatione declarans,sed commutationem,cū ait,ad hypochondriorū dolores,uel ad testes, uel ad crura. Differunt autem inter se,ꝙ ἀπόστασις,id est abscessus,iudicationem infert, ægrumq; à molestijs oībus liberat:μετάστασις autem, idest cōmutatio, aliarum habet principium accessionum offensionūq;, ut & aliud exigat tempus ad coctionem mali,corporis locus, ad quem infestantium humorū facta sit cōmttatio.Eam ob causam adiecit, Coctis autem his permeationes fiunt sputis,uel crassis urinis lęuibus & albis,signa coctæ commutationis edocens ex coctis,tum sputis , tū urinis. C

69 *Febri singultuosæ laserpitij succum, oxymeli,daucum tritum propina: galbanumq; ex melle & cyminum in eclegmate: posteaq; sorbendum ptissanæ cremorem dato. Talis autem euadere non potest,nisi sudores superuenerint indicatorij,& somni æquales,urinæq; exierint crassæ & acres,aut in abscessum firmetur morbus.*

Λύγγας & λύγγους,id est singultus,appellare consueuerunt.Sunt autem motiones quædam stomachi conuulsoriæ, quas quidem fieri aiunt ꝓp immoderatam uel inanitionem,uel repletionē. Quæ si propter inanitionem fiant,fere sanationē non recipiunt: si uerò ob repletionem fuerint, ab ijs,quæ infarcta secant abstergūtq;, sanantur medicamētis:quo è numero sunt,quæ in hoc loco scripta sunt.Videtur autem & nunc morsus is fieri ꝓp acrimoniam stomachum mordentē, ut cum quispiā piperis plus, uel simile quippiam deuorauerit. Et sanè fuerunt ex febrientibus, qui in singultu rodentem acerrimumq; uomuerunt humorem:à quo tandē symptomate sunt liberati.Verum febris huiusmodi nequaquam singultuosa appellatur:nempe,ut singultuosa uocitetur,permanere amplius debet singultus,uel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbare.Febrem hanc per sudores iudicatorios,somnosq; æquales,uacuatasq; urinas, tum crassas, tum acres, sanari ait,talibus quidem uel excretis,uel in abscessum firmatis. D

70 *Coccalus,id est nux pinea, & myrrha, in eclegmate exhibeantur bibantq; oxymelitis perq; exiguū.*

Scriptum quoq; & inordinate hoc est.Cōmodius siquidem fecisset,si paulo ante in ea orationis parte, qua eos sanauit,quibus tum thorax,tum pulmo per sputa expurgari debēt,id scripsisset,& non febri singultuosæ adiecisset. Et sanè,quod dicitur,obscurum est. Nempe κόκκαλος ab ipso dictus,non ita,sed κῶνος magis,ab antiquis Græcis appellitatur ,ueluti à recentioribus medicis propemodum omnibus στρόβιλος. Consueuit autem ex eo eclegmá confici,ubi maxime pinguis fuerit,id est ubi multam circumfusam habuerit,quæ peculiaris sit,resinam. Coquunt autē fructum hunc in aqua cum prassio,hoc est marrubio,recenti:mox decocto mellis exiguum miscent,coquuntque iterum,donec mellis accipiat crassitudinem : quo ad hunc modum confecto medicamento utimur ad thoracis pulmonisque expuitiones.Quo autem modo & alia quædam medicamento huic sæpius immittunt,ita & auctorem libri huius myrrham immittere uerisimile est:quod postea, uelut compendio, manifestauit,inquiens, Coccalus & myrrha in eclegmate exhibeantur. Potest autem & ipsos, qui eduntur, conos cum myrrha exhibere : atq; huic fortasse

taſſe mel nõ perperam medicamento miſceri intellexerimus. Sunt, qui dictionẽ hanc ab ante-ſcripta ſeparant, ſeorſumq; ſcribũt: alij finem ante ſcriptæ principiũ huius efficiunt hoc pacto: Si autẽ abſceſſus firmentur, coccalus & myrrha in eclegmate exhibeantur: ut morbis in abſceſſum firmatis ei medicamentum eſſe intelligamus: quod à ratione alienum cenſeo propter id, ꝙ ita infertur. Bibantq; oxymelitis perquàm exiguum. Nempe in ſingultuoſa febre formidandũ acetum præcipit ratio: in ijs uero, quę in abſceſſum firmantur, nequaquã. Eam ob cauſam ſunt, qui dictionem hanc quadantenus quidem antea ſcriptæ copulent, quadãtenus uero ſeparẽt, atque adiecta coniunctione, autem, ita ſcribant: Si autẽ in abſceſſum firmetur. tanquam de ſingultuoſa ante dicta febre id dictũ ſit: uolẽte auctore, ſi in abſceſſum aliquãdo firmari cõtigerit ſingultuoſam febrem, coccalum cũ myrrha exhibere, & copioſam oxymelitis uitare potionẽ. Syllaba autem ultima uerbi huius στηρίζῃ, id eſt firmetur, ſiue per ζ literam ſcribatur, ſiue per ξ, nullam, quæ inſignis ſit, facit ſermonis mutationem. E

71 *Quod ſi ſupra modum ſiticuloſi fuerint, bibant aquam hordei.*

Quod potum hunc, tanq̃ ſitim adimentẽ, exhibeat, eſt manifeſtũ. Sed melius feciſſet, ſi prius, quonam pacto parare hordeum oporteat, enunciaſſet: utrumne ſimpliciter madefacere: uel ex eo zythum, ut huius temporis homines, conficere: uel quouis alio parare modo. F

72 *In peripneumonijs & pleuritide ita cõſiderare oportet. ſi febris acuta fuerit: ſi dolores lateris uel alterum, uel utrunque infeſtent: & ſi æger in ea, quæ ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſesq; adſint, & ſputa educantur, rufa, uel liuida, uel & tenuia, & ſpumoſa, & florida: & ſi quippiam aliud diſcrepans præter ea, quæ didicimus.*

Pleuritidis peripneumoniæq; tum magna, tũ effatu digna quidem omnia in legitima libri huius parte ſunt definita diſtinctaq;: ſed, q̃ medicis omnibus patent, ea ſunt prætermiſſa. Talia aũt ſunt, quæ impræſentia ab auctore ſcribuntur. Et primũ quidẽ à ueteribus empiricis appellata ſyndrome, quã ueteres affectibus cõſidentia ſymptomata appellabant: ſi uidelicet febris acuta, dolorq; lateris, uel alterius, uel utriuſq;, & potiſſimum, qui in expiratione fit: nẽpe id eſt, Et ſi æger in ea, q̃ ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſes adſint, & ſputa educãtur, rufa, uel liuida, & tenuia, & ſpumoſa, & florida, & quouis aliter modo præter ſolitũ euariantia. Nẽpe hoc ſignificat, inquiens, Et ſi quippiam aliud diſcrepans habent præter ea, quæ didicimus. Quæ omnia in pleuriticis peripneumonicisq; apparere ait, ſi contingant. Sed hos ita regere oportet. G

73 *Si dolor ſurſum penetrauerit uel clauiculam, uel mammam, uel brachium, uenam brachij internã ſecare oportet, qua dolor afficit parte.*

Rurſus & in præſenti loco partis legitimæ ſentẽtiam elaborat, qm̃ in ea prætermiſſum eſt, ꝙ ſimul cũ dictis intelligitur: adiicitq; illud, uenã ſcilicet ſecandã recto a latere dolente tramite: ꝙ expoſuit inquiens. Venã brachij internã ſecare oportet, qua dolor afficit parte: ſed manifeſta uſus breuitate orõnẽ negligentius ꝑcurrit: nã uenã cubiti dicere debuit, cũ uenã brachij dixit.

74 *Sanguinemq; auferes pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore. Ampliusq; non ueritus. ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque defectionem detrahes.*

Rurſus hoc in loco plus, q̃ mediocriter, ſcopos detractionis ſanguinis oẽs recẽſere conatus, quoſdã ſilẽtio ꝓterijt. Neq;.n. uirtutis meminit, neq; ſanguinis mutationis, nec uero regionis, nec cõſtitutionis. Plus aũt auferre, atq; ad aīæ uſq; defectionẽ id audacter agere ꝑcipiens, deliquit ſanè in dictione, cum adiecit, quam ob cauſam audere conueniat. Nẽpe, ꝙ dolor acutus ſit, plus quidẽ ſanguinis uacuamus: ſed fluere ſinimus, nõ q. a acutus ſit, ſed ob alia: utpote ſi uirtus robuſta fuerit, uiguerit ætas, ſanguis abundauerit, & laborantis natura tũ dẽſior, tũ durior, atq; ægre magis ꝑſpirabilis, & ſanguinis copioſi fuerit: anni ẽt tẽpus, & cõſtitutio bñ tẽperata: ſic ſanè & regio. Nẽpe, ꝙ ad aīę uſq; defectionẽ ſanguinẽ auferre nõ uereamur, nobis ex his accidit. H

75 *Clyſterem poſtea exhibebis.*

A ſanguinis miſſione clyſterem exhibere iubet. Sed melius erat adieciſſe, ſi non ſponte ꝓbe deiecerit aluus.

76 *Si uero dolor ſub thorace fuerit, ualdeq́; infeſtauerit, pleuritico uentrem ſubpurgabis: nihilq́;, dum purgabitur, dabis, à purgatione autem oxymeli. Verũtamen † purgans medicamentum miniſtrabis quarto die, ⸗tribusq; primis diebus clyſteres exhibebis: quibus ſi non leuetur, ad hunc ſubpurgabis modum. Cuſtodies deinde ægrum, donec ad febris priuationem & ſeptimum peruenerit diem: qui ſi in tuto eſſe uideatur, in primis exiguum tenuemq; cremorem, eumq; melle miſcens, dabis: ſi uero facile reuocatur, & facile ſpirat, lateraq; non doleant, ſenſim craſsiorem copioſioremq;, & bis die miniſtrabis.⸗*

† φαρμακεύειν.

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte eſt dictũ: ubi ita habentes

A habẽtes pleuriticos purgat: facit aũt id duobus modis. Quarto uero die medicandũ indistincte ꝓnũciauit. Neq;.n. inter initia aliqđ remediorũ hmõi ægro iniũgere oportet; desumpto à numero dierũ scopo: sed, ꝙ Hippocrates recẽsuit, est exequendũ. Nã uel statim ab initio pri⁹ q̃ in partẽ aliq̃ firmati sint humores, medicãdũ, uel postea cũ cõcocti fuerint. Quã ob cãm & prima iterdũ die, & secũda, & quarta, & interdũ q̃nta, medicati sum⁹, & nõ ĩ quarta solũ quo mõ is dixit.

77 *Quod si non facile liberetur, potionis minus, sorbitionem exiguam, cremoremq́, tenuẽ, & semel exhibebis: atque eo, quo melius degit tempore, quod ex urinis deprehendes. § Nempe in istiusce modi morbis sorbitio non prius danda est, quam lotia, aut sputa matura facta uideris. Quòd si purgatus multa deiecerit, dare oportet, minus tamen & tenuius. Non enim poterit præ uasorum uacuatione dormire, neque concoquere similiter, neque iudicationes sustinere: uerum, ubi crudorum colliquatio facta fuerit, &, quæ renituntur reiecta, nihil obstabit. §*

De particulari cibi exhibẽdi tẽpore agens Hippocrates & libri hui⁹ auctor in ijs, q̃ supra scripta sunt, eã quę tum in thorace, tũ in pedibus est caliditatẽ aĩaduertendã esse uoluerunt. Nẽpe urinarũ consideratio ad uniuersalẽ uictus formã, nõ ad particularẽ utilis esse uideť. Quo fit, ut

B nõ recte dicat hoc in loco cremorẽ tenuẽ semel exhibendũ eo, quo meli⁹ degit, tẽpore, idq́; deprehẽdendũ ex urinis. Nẽpe tametsi breuissimã in particularibus accessionibus ad melius inclinationẽ urinæ habuerint, tẽpus tñ huiusmodi non usqueadeo ꝓtrahiť, ut has recondamus, expectemusq́;, dum nebulas uel sublimes uel subsidentes habuerint: hæc siquidem nõ pauco fiũt tẽpore. Atqui in acutis morbis interdũ ægri in declinationis principio de necessitate sunt alẽdi.

78 *Cocta autem sunt sputa, cum puri similia fuerint: Vrinæ autem, cũ hypostases erui modo subrubras habuerint. Cæteris autem laterum doloribus tepefactoria apponere & ceromata nihil uetat, cruraq́;, & lumbos calido inungere, & pinguedine illinere: hypochondrijs quoque adusque mammas ex lini semine cataplasma imponere. Vbi autem peripneumonia ad statum peruenerit, quando non repurgantur, auxilium non habet, & mala est. si labor ãs ægre spirauerit, fuerintq́; urinæ tenues & acres, atque si sudores circa ceruicem caputq; oriantur. Nempe sudores huiusmodi mali sunt, uincente ob æstum impetumq; & uiolentiam ægritudine, nisi urinæ multæ & crassæ prodierint, & concocta exierint sputa. Vtrum autem ex his sponte euenerit, soluit morbum.*

Neq; sui ipsius est memor, q̃ nõ ad hũc modũ de coctis urinis supra scripserit, neq; Hippocra

C tis, q̃ aliter dixerit. ‖Nẽpe ꝙ urina optima sit, q̃ sedimẽtũ hẽt, tũ albũ, tũ læue, tũ æquale. Cætera, 2. Progno. t. 26. 4 200. b

q̃ peripneumonicis pleuriticisq́; ĩ orõnis textura narranť, cõspicua sunt, tũ ubi libri hui⁹ auctor ab Hippocratis recedit sñia, tũ ubi maxime, uel ꝓrs⁹, uel aliqua ex parte, huic annuit & cõsẽtit.

79 *Peripneumoniæ eclicton seu eclegma. Galbanum & nucleum pineum ex melle attico dabis, abrotonũ ex oxymelite. Piper quoque & nigrum elleborum, ubi ferueficeris, pleuritico etiam circa initia dolenti bibendum offeres. Quòd si panacem ex oxymelite feruefactam percolatamq; propinaueris, benefacies. Proderit autem & hæc hepaticis, aut ex septi transuersi dolore affectis, atque ijs omnibus, quæ aut per aluum aut per urinas expelli desiderant, ex uino & melle. Verum, quæ uentri expurgando exhibiturus sis, ea cum mulsa aquosa & multa propinabis.*

Medicamentum primum secundumq́; sputa educunt. Sed, quod ex elleboro nigro conficiť, uentrem subducit. Quòd uero ex panace est quibusnam utile sit recensuit.

80 *Dysenteria, quæ cessauit, abscessum uel tuberculum aliquod pariet, nisi desierit uel in febres, uel sudores, † apparuerintq; urinæ crassæ & albæ et læues, § uel in tertianas, uel in uarices, aut dolor in testiculum, uel crura, uel coxam firmetur.* †et vrinas crassas, & albas et ualde perspicuas.

D Sermo quoq; præsens sine definitione & distinctione est prolatus, ꝙ neque, qualem dicat dysenteriam, demonstrauerit, & ꝙ neque omnis, quæ cessauerit, hæc inferat.

81 *In biliosa febre morbus regius cum rigore ante septimum diem enatus morbum soluit: si uero absq; rigore præter temporis occasionem superuenerit, pernitiosum.*

Neq; ꝓculdubio añ septimũ diẽ cũ rigore enat⁹ morb⁹ regius febrẽ soluit, neq; post septimũ. Sed sane ita distinguere oportet. Febriẽtibus morb⁹ regius suꝑuenit, interdũ q̃dẽ tanq̃ affectionis hepatis symptoma: ĩterdũ quoq; & natura bilẽ ꝑ cutim excernere cõtẽdẽte, sed nequeũte: ueluti ĩ abscessib⁹ oĩbus fieri cõsueuit. Verũ in ‖Aphorismis de hmõi morbis regijs est enũciatũ. 4. Aph. 62. Ext. ord. 34. b

82 *Lumborum tetanus, atque in melãcholicis per uenas spirituum interceptiones cum fuerint, sanguinis detractione soluuntur.*

Cum inquit, propter melancholicum sanguinem in uenis redundantẽ spirituum interceptiones fiunt, sanguinis missio soluit: si interceptionem dicit spirituum, qui in arterijs sunt, nã & arterias antiqui uenas appellabant: quænam alia fuerit, quàm pulsus carentia priuatioq́;? Gręcis ἀσφυξία

ἀσφυξία dicitur: si uero eorum, qui in pulmone sunt spirituum interceptionem dicit, rursum & E appellatam apnœam, quasi respirationis priuationem dixeris, obscure insinuabit. Potest quoq; sanguinis tum copia, tum crassitudo non arterias modo inflare, ut permeare non posit, uerum quoque & proprie appellatas uenas.

83 *Cum aũt ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partẽ, sudoresq́ circa ceruicẽ faciemq́ oriuntur, morsis ob laborem & arescentibus ijs, qui ad οὐραῖον id est caudam, uergunt tendinibus: crassissimi hi spinam continuant, qua* maximæ enatæ copulæ ad pedes usq; finiuntur: Is, si neq; febris, neq; somnus superuenerint, fuerintq́ secutæ coctionem habentes urinæ, sudoresque iudicatorij, uinum creticum uinosum bibat, edatque polentam coctam. Cerato quoque perungatur: & crura ad pedes usque calidis in pelui madefacta, superimposito uelamine contegantur: brachia item ad digitos usq; inuoluantur. Spinam præterea à ceruice ad coxam usq; molli pelle, quæ pinguedine & cera illita sit, uelabis ita, ut anteriora et contineantur. Intermissisq́, quæ per utriculos fiant, fomentis, calida perfundes aqua, linteo obuolues, & in conclaui cubare ægrum facies. Ventrem autẽ ipsum non admodũ solueris, nisi balano, si longo iam tẽpore se continuerit, idq́ si bene tibi processerit: sin autem, modi* radicem in uino odorato tritã & daucũ mane ieiuno, prius quàm madefeceris, propina. Post hæc cito farinam coctam tepidam uoret plurimã: uinumq́ cũ uoluerit, bene tẽperatũ superbibat, idq́ si ad melius tibi processerit: si nõ, prædicere te oportet.* F

* Al. μέσοι, i. media.

* Al. moleos.

Sermo quoq; hic indistincte & indiscrete est prolatus, ꝑter id, quòd & nomina quędã impro prie scripta sunt. Nempe ob labores morderi tendines improprie est dictũ, uerbo hoc mordere acribus humoribus & non doloribus quadrante: præterea & quod in principio dictionis dicit. Vehementer in anteriorẽ reuelluntur partem. Deinde ait, Arescẽtibus, qui ad οὐραῖον id est caudam, uergunt, tendinibus,, qui crassiores spinam cõtinuant, eos, qui usq; ad caudam protẽdũt, ita uocans: appellant autem οὐραῖον, ossis extremũ. Quòd si partẽ utranq; tendi manifestare uoluerit, atq; tum in scapulas, tum in pectus tetanũ intẽdi, fieri sanè potest: quo modo paulo ante dixit, Tetani lumborum. Non tuto autẽ morbi facilitatem ex urinarũ concoctione ꝓnoscit. Nẽpe, tametsi febris cruditates per urinas manifeste iudicẽtur, morborum tñ musculos infestãtiũ, haudquaquã secura est per urinas significatio: sed hoc quidem exiguum. Vinũ aũt his exhibere distinctione non facta, utrumne ob frigiditatẽ passus æger fuerit, an aliã ob causam, nõ exiguũ est delictũ, immo petulãs potius immodestũq;. Absq; itẽ ratione dictum est, uentrẽ soluẽdũ nõ esse, nisi balano. Nẽpe in hmõi morbis cõmode interdũ soluit. Cætera dictionis manifesta sunt.

84 *Morbi omnes soluũtur uel per os, uel per aluum, uel per uesicam, uel per aliam, quæ talis sit, partem. Sudor autem morbis omnibus est communis.* G

Sermo hic neq; uniuersalis est, neq; communiter inest omnibus: neque enim per hæc solum morbi soluuntur, uerum quoque & per uterum, & per sanguinis è naribus eruptionem.

85 *Quibus à capite fluxio est, his elleborum dare oportet.*

Elleborum dare omnibus, quibus à capite fluxio est, non est necesse: nempe interdum capiti soli prouidere consueuimus.

86 *Quicunq; propter abscessus, uel phleborrhagian, uel incõtinentiam, uel aliam quampiam fortẽ causam suppurati facti sunt, his ne elleborum dederis: neq; etenim proderit: &, si quippiam afficiatur æger, fecisse id uidebitur elleborus. Si uero corpus dissoluatur, uel dolor ĩ capite sit, uel oppletæ aures, uel nares, uel sputatio, uel genuum grauitas, uel corporis præter solitum tumor: quodcunq́ horum contigerit, dabis: modo hæc neq; ob potum fiant, neq; ob ueneres, neq; ob tristitiam, neq; ob curas, neq; ob uigilias. Si enim quippiam horum causam fecerit, ad id curationem dirigere oportet.* H

Phleborrhagian, uenarũ ruptionem dicit. Quòd autẽ neq; ijs, qui ob huiusmodi causas, neq; ijs qui propter abscessus, neq; ijs qui ob causam aliam suppurati facti sunt, dare elleborũ oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incõtinentiã intẽperantiamq́; suppurati sunt, ꝓperã in hoc recẽsentur catalogo, intemperantia ipsa per se intẽperantes lædente, ut redundantia, cruditate, crapula, uenere multa, uigilijs, & quibusdam similibus. Cęterum prædicens, quibusnã elleborũ exhibere oporteat, inquit, Si uero corpus dissoluatur, i. fractũ admodũ reddat, absq; s. occasione, uel dolor in capite diuturnus & solutu difficilis fuerit. Nempe & id te subaudire oportet in capitis dolore, & deinceps in ijs, quæ serie continuata dñr omnibus, oppletis s. auribus, naribus, & sputatione. Adijcit & genuum grauitatem doloremq́;, & corporis præter solitum tumorem. In omnibus siquidem ijs, quę sine manifesta causa facta sunt, uult elleborum exhiberi. Diuertens autẽ sermonem uniuersalem ad particularia inquit, Modo neq; ob ueneres, neq; ob curas, neq; ob uigilias, dicta facta sint. Si enim ex horum aliquo facta sint, pugnandum aduersus efficientẽ causam præcipit. Quænam autem ex his omnibus, quæ recensuit, uere diligenterq́; dicta sint, & quæ non, didicistis tum in Hippocratis libris, tum in commentarijs nostris.

87 *Dolores ex itinere si fuerint, laterũ, dorsi, lũborũ, & coxarũ, et q inter respirãdũ dolẽt, occasionẽ habentes*

bentes

A *bentes. Sæpius enim dolores ex crapula cibisq; inflantibus ad lumbos & coxã venire consueuerunt. Quibus talia fuerint, vrinæ difficultas accedit. Horum iter causa est, coryzæ item & raucedinis.*

Sine ordine hęc interpretatus est. Nã prędicens dolores ex itinere, laterũ, dorsi, lũborũ, & coxarũ, rei inanis exhibitionẽ repręsentationẽq; fecit, perinde atq; quonã mõ hęc curent, esset dicturus. Deĩde facto ita additamẽto, Sępi⁹. n. dolores ex crapulis cibisq; ĩflãtib⁹ venire cõsueuerũt: intulit, Quib⁹ talia fuerint, vrinę difficultas accedit. Post hęc quoq; inquit, Horũ iter cã est, coryzę itẽ & raucedinis: acephalũ vt q̃spiã dixerit, i. sine capite, & vertice, rei faciẽs sermonẽ.

88 *Quę ob uictus rationẽ eueniũt, multa quidẽ vnusquisq; pro nõ assueta victus forma maxime declarat. Nam, q̃ prandere non consueuerunt, & pransi fuerint, his tumor ventris ingens accidit, dormitatio, & piectatio, et plenitudo: q̃ si supcœnauerint, vẽter turbabitur. {Hi a balneo (confert. n.) dormiant, expergefactiq; plures lenta ambulatione absoluant circuitus. Et si ventrem exonerauerint, cęnent, parũq; vini, sed meracioris, bibant: si ventrem non exornerauerint, corpus calido perungant. Et si sitiuerint, vinũ aquosum albũ & dulce bibant: si non, amplius dormiant, conquiescantq;. Cęterũ talis instituatur victus,*
B *qualis ex crapula laborantibus instituí solet. Pocula aquosiora tarde meant, ac veluti in orbẽ aguntur, innatãtq; circa hypochondria, & non decurrunt ad vrinas: qbus q̃ repletus fuerit, nullũ celeriter ex ijs absoluet opus, q̃ *compositum corpus vi vel celeritate conficere põt: maximè aũt qẽscat, donec cum cibis concocta fuerint. Meraciora vero, & austeriora palpitationem in corpore, atq; in capite pulsum efficiunt: his bene fuerit, si supdormiant, calidumq; qdpiam sorbeant ex ijs, q̃ suauissima hẽnt: ieiunium. n. aduersus capitis dolorem crapulamq; malum est. Qui semel tantum die cibum assumunt, imbecilli fiunt, & calidum mingunt, vtpote pter consuetum vacuati: os ipsis salsum efficitur, et amaricat: atq; in quouis opere contremiscunt, tpa contenduntur: cœnamq; non ita concoquere perinde, atq; si pransi fuissent, queunt. Minus igitur, quàm consueruunt, bibant, liquidioremq; mazam panis loco assumant: atq; ex oleribus rumicem, vel maluam, vel betas, et ptissanam. Dum autem cibantur, vinum modice bibant, aquosiusq; atq; a cęna parum ambulent, donec excurrat vrina, minxerintq;. Piscibus præterea elixis vtantur.}* *ξυνταθὲν.

Totum hunc sermonem in legitima libri huius parte abunde tum elaboratum, tum explanatum scimus: quo fit, vt ex illis, quæ modo dicãtur simili, possis tum discernere, tum iudicare. Neque mihi diutius morari in his est necesse.

C 89 *Cibi autem maximè notas & indicia faciunt.*

Eduliorum vim nõ ex rõne aliqua, sed experiẽtia iudicari conuenit. Neq; hic refert βρώματα vel ἐδέσματα, i. cibos vel edulia, dicere. Cæterum, qui hæc scripsit, tale quippiam ostendit p̃ hoc verbum, ἐπισημαίνειν, i. notas & indicia facere. Nẽpe nota corporibus signumq; fit (vt inquit) secundum vnamquanq;, quæ ex cibis valẽtibus fit, mutationẽ. Consequenter aũt ea enumerat.

90 *Allium flatum parit, caliditatemq; in thorace: capitis item grauitatem facit, & †cibi fastidium: & si alius quispiam dolor ex consuetudine ante infestauerit, irritat. Cæterum vrinas ciet, estq; hoc præditum bono: eumq;, qui potaturus sit, & sese crapulæ daturus, vorare allium optimum est.* † *anxietate.*

Si vnumquodq; eduliorũ experientia iudicandum sit, non recte dictum esse vĩ flatuosum esse allium: neq; caliditatis maioris sensum, q̃ cępam comedẽtibus, inferre, nec in vlla alia corporis parte, neq; ẽt in thorace: neq; similiter ἄσσην, i. †cibi fastidiũ: & potissimũ vbi quis ipsum parũ ante feruefactũ assumpserit. Eduliorum aũt multa corpus, si plethoricum fuerit, *calfaciunt: cũ verò ante vacuatũ fuerint, siccant abũde. Peccauit igitur libri huius auctor, qui indiscrete rẽ enunciauit: nã melius erat, vti dictũ est, definire. Impræsentia aũt simpliciter de allio cẽsuit: sed melius fecisset, si & exiccare & calfacere ipsum dixisset, & non flatuosũ esse: nẽpe aduersus indi-
D scretum indistinctumq; ferre sñiam consuetudo non est. Subaudire autem oportet, vbi tẽpestiue datũ fuerit: quod parato ante corpore manifestat. Ante aũt paratur, si neq; plethoricũ neq; cacochymũ fuerit. Non recte igitur capitis grauitatem ab eo fieri ait: nempe, si præuacuato corpore allium obtuleris, capitis grauitatem sanabis, partisq; alterius oĩs. Demiror aũt, quonã pacto, q̃ hucusq; p̃currit, præfatus, deinceps dixerit, eumq;, qui potaturus sit, & sese crapulæ daturus, vorare ipsum optimum est. Videtur autem ex his neq; crapulam neq; ebrietatẽ efficere, sed ab his ita præseruare, vt & grauitatẽ expellere possit, & flatus sanare. Vera quidẽ hęc dixit, atq; adhuc ex cientibus vrinas vnũ esse allium. Sed alia falso adiecit, simulq; & pugnantia, si dicant. † *anxietatem.* *Al. humectant.

91 *Caseus flatum, atq; astrictionem, & ciborum accensionem facit: crudum & incoctum: † atq; ijs, qui se potu repleuerunt, deterrimum est.* † *Ad verbum, pessimum autẽ in potu comedere repletus.*

Caseus recẽs & mollis duro & sicco flatuosior existit: minusq;, q̃ durus siccusq;, adstringit, i. sistit ventrẽ. Siccus etenim flatuosus minus est, sed vẽtrẽ magis sistit: præterea & siticulosus magis existit: quod ostẽdit, cũ inquit, & ciborũ accensionẽ facit. Crudum aũt & incoctũ in dictionis iacet medio: qd̃ exacta enunciatione caret. Ostendit aũt, q̃ crudum oẽ incoctumq; in cor-

poris humoribus cōtractum ex huiusmodi edulijs fieri natum est: cuiusmodi est caseus, crudū E
& incoctum existens edulium: quasi ita diceret, Caseus flatum parit, atq; adstrictionē uentris,
æstuosusq; est: præterea, & crudum, & incoctile est eduliū, talesq; succos generat. †Ait ꝑterea,
& deterrimum esse ijs, qui se potu repleuerunt: quod & idiotis ipsis patet: neq; siquidem aliàs
bonum est eduliū caseus, utpote, qui crassum succum, & coctu difficilem pariat. Si uerò inter bibendum eo quis utatur repletus, deterrimum omnium eduliorum redditur: grauat siquidem os
uentris, primusq; ipse corrumpitur, & alia deinceps secum corrumpit.

† Pessimū aūt ait, & repletos cū potu comedere ipsum.

92 *Legumina omnia flatuosa sunt, & cruda, & elixa, et fricta: minime uerò uel macerata, uel uiridia. His autem utendum non est nisi cum cibarijs. Sed horum singula suum uitium habent.*

Ventrē implent legumina oīa, coctuq; difficillima sunt, q̄ cruda existunt: fricta, flatuosa minus, sed cōcoctioni nō minus renituntur: q̄ aūt plurimum elixa sunt, ea existunt moderatiora. Quod autem sequitur, in exemplaribus nonnullis scriptum est ita: Et macerata, & uiridia: ut & talia ꝑfatis uitiis sint ꝑdita. In q̄ plurimis uerò nō ita scriptum reperitur, sed principio altero in hunc modum: Minime autem macerata, ꝫuel uiridia ꝫ Viridia dnr, quæ neq; sicca sunt, neq; exq̄sitæ iam perfecta: macerata uerò, q̄ in aqua fuerint madefacta. Cæterū leguminibus haudquaq̄ F
sine cibariis utendum esse præcipit, cibaria nimirum maxime quidē eos, qui ex tritico panes fiunt, affirmans: uel simpliciter oīa, quæ quouis modo parantur: forsitan uerò, & alia oīa, ex quibus panes conficiunt, zeam scilicet, tiphā, & hordeum: rustici aūt & ex milio panes conficiunt.

93 *Cicer^a flatum parit crudum frictumq;, & laborem.* A.lib.2.t.2. 182.f.114.d

Sunt, qui cicer scribant ob id flatuosum esse, ꝙ pudenda intendat. Quòd autem in fine dictionis laborem dixerit, id ad eum referre oportet, qui propter inflationem fit, dolorem.

94 *Lens astringit, atque turbationem facit, si cum cortice sit.*

Vocem hanc ἄραδον, turbationem quandam, & ueluti pugnam, q̄ in uentre ex discrepantibus facultate cibariis oritur, significari dixi: quo modo, & nunc significat, si cum cortice assumatur, utpote quæ, quàm caro ipsius, longe coctu difficilior existat.

95 *Lupinus inter hæc minime mala habet.*

Vocabulum hoc ἥκιστα, idest minime, uocabulo huic μάλιστα, idest maxime, cōtrarium indicat. G
Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala.

96 *Laserpitij, tum caulis, tum succus, nonnullis quidem maxime, inexpertis uerò per uentrem non descendit. Nominatur autem hoc malum cholera arida.*

Laserpitij radicē hoīes æquiuoce cum tota herba uocare cōsueuerūt: hāc & herbæ succum inexpertis, i. inassuetis siccā generare cholerā ait. Sed, quænā ea sit, post paulo ipse docebit, ita inquiēs, Ab arida cholera uenter inflatur, & strepitus insunt. Patet ergo spiritū flatuosum ex laserpitij ingestione colligi in uētre, est. n. acre, & æstuosum. Quidnā aūt significet uocabulū hoc, nonnullis, nihil ex dictione est manifestū. Atq; ob id explanaturus quispiam horum singula, qđ maxime probabile sibi uidebitur, dicet: nēpe in talibus dicere, qđ ex ratione est, difficile existit.

97 *Maxime autem id fit, si cum multo caseo, aut bubularum carnium edulio, misceatur.*

Siccam ab eo uocatam choleram ait maxime ijs fieri, qui laserpitium simul cum caseo multum ingesserunt, aut cum carne bubula. Nempe flatus, qui ex laserpitio oritur, cum emplasticis & tarde penetrantibus eduliis mistus manet in uentre, & non descendit. H

98 *Bubulæ etenim carnes melancholica proritant pathemata. Nempe harum natura insuperabilis est, nec quiuis ventriculus eas concoquere potest.*

Agebat quidem de laserpitij uirtute, sed bubularū carniū esum supermiscuit: factoq; ad pathemata melācholica trāsitu, ea à bulis carnibus proritari ait. Deinde geminas assignās causas hoc ait, Nēpe harum natura insuperabilis est. Vsus est igitur hac coniunctione, nempe, eorum modo, qui dictorū causas referunt. Non tñ, cur à bubulis carnibus melancholica proritentur pathemata, causam dixit: quanquam aliam quampiam cōmuniorem dixerit, qua. s. natura ęgre conficiatur, & ualida sit: natura enim ea insuperabilis est, quam nullus superauerit.

99 *At optime liberabuntur, qui perelixis utentur, & perquàm uetustis.*

Hæc quoq; sermonis textura uniuersaliorē hēt admonitionē non in melancholicis. Nā bubulis carnibus, & perelixis, & uetustis uti ꝑstat, sicuti & aliis oībus, q̄ difficulter concoquuntur. At improprie uoce hac βέλτιστα, i. optime, est usus. Neq; n. melancholico laborantes morbo, neq; homo alius q̄spiā, uel sanus, uel ęger, optime liberaſ, bubulas, carnes, & perelixas, & uetustas ingerens.

Arens.Nēpe inter oīa,q̃ edunt̃, hæ nō bonā præſtant alimoniā : bene tū talia ingerentes cæteris minus lędūtur. Si ergo ꝓ uoce hac, βέλτισα, dixeris ἥκισα,i.minime,ſermonem reddes integrū.

100 *Caprinæ carnes,q̃ in bibulis mala sūt,oīa habēt,et* cruditatē.Sūtq; flatuoſiores,ructusq; magis generāt,et cholerā pariūt.Verum,q̃ odoratiſsimæ,ſolidæ,et ſuauiſsimæ ſunt,hæ optimæ ſunt,tum per elixæ, tum frigidæ:q̃ uerò ſuauitate omni carent, male olent, & duræ ſunt,hæ deterrimæ, & quæ recentes.* * ἀπεψίαν.

Cur caprinæ carnes bubulis uitioſiores ſint,cauſam hoc in loco dixit. Nēpe,cū coctu difficiles bubularum modo exiſtant,flatuoſiores ēt ſunt, & ſæpius mouent ructus, qui malā habeant qualitatem.Cum igitur bubulis,& acriores,& calidiores ſint,ſi incoctæ maneant,choleram pariunt.Qua efficitur ratione,ut frigidas eas magis,quàm calidas,eſitare oporteat.

101 *Optimæ autem æſtate,autumno uerò peſſimæ.*

Optimas eſſe ait caprinas carnes,īter ſe q̄dē nō cū cæteris cōparatas:oportebat igiẗ,q̃tū ad an ni tp̄s attinet,uitioſiſſimas ob tēperaturā ēē.Cōtingit āt capris tp̄e ęſtiuo meliorē ēē alimoniā: quo mō praua sūt,q̃ herbas uorāt aīalia,ubi uiridē herbā nō hēant.Capris aūt maxime idoneā ꝓbent alimoniā germina arborū caulesq;:quos à fine veris æſtas largiter hēt. Quòd aūt alimonia ad carnis bonitatē plurimū poſſit, potes ex uulpibus certior fieri, q̃ autūno ꝓbatiſſimā ob vuas hn̄t carnē.Sic paſſer,& ficedula maxime laudabilē carnē obtinēt.Autumno igiẗ capræ nutrimēto idoneo deſtitutæ,tū deterrimā,tū perq̃ tenuem,hn̄t carnem.Hyeme aūt meliorē*ſanguinis cōſequunẗ habitū,naturalē intemperiem à temperatura tēporis cōtractam corrigentes. ** αἵματος, eſt in impreſſis. σώματος, ideſt corporis, eſt in manuſcriptis. & ita uetus interpres.*

102 *Porcelli carnes prauæ ſunt,cū vel crudiuſculæ,uel ambuſtæ fuerint:nēpe tū choleraceæ sūt,et turbatoriæ:Suillæ aūt carniū oīum optimæ ſunt:ualentiſsimæ uerò,q̃ non admodum,neq; pingues, neq; graciles ſunt,nec uictimæ ueteris ætatem ſunt aſſecutæ. Edendæ uerò ſunt detracta pelle,& frigidiuſculæ.*

Χοῖρον proprie appellabant ueteres porcū ualde paruum,ut apud poetam reperitur, ἔσθιε νῦν ὦ ξεῖνε τὰ δ' ἧ δμώεσσι πάρεσι χοίρε'. ἀτὰρ συάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσιν, i. veſcere nunc ò hoſpes, ſeruorum cibus porcelli ſunt:proci etenim plus,q̃ abſolutos,edunt ſues. Non ſanè uideo,quo pacto ſyalos ederent proci,(nam & ſyalos ueteres appellabant ſues eos, q ꝑfectos abſolutosq; ſupra eſſent,)niſi ꝙ & ignariſſimi eſſent dignoſcendorū,tum eorū,q̃ facile concoquuntur,tum ſuauiū eduliorum:quales,& ſeſe oſtēdebāt,cū uentres caprarū pingui,& ſanguine plenos eſitarēt: quo ſanè,qđ difficilius concoquatur,eduliū reperies nullū.Caro aūt optima,tū ad ſuauitatē,tū ad cōcoctionē eorū eſt,q mediam ætatē ſunt aſſecuti:hæc ēt ſanguinē bonum gignit.Veluti deterrima eſt porci uetuſtiſſimi: atq; eius,q cōfeſtim à partu uoratur,porcelli : nēpe hi terreſtriū ferè oīum,q̃ uorāt hoīes,animaliū maxime humidā obtinent carnem.Atq; ob eā rem,cum nuper genitorum caro exuperāter humida ſit,plurimā inde generat pituitā: &,ſi ſubcrudior fuerit,multo adhuc magis.Simili quoq; ratione pinguiſſimā ſuum carnem ea,quam medij,& bene carnoſi hn̄t,deteriorē exiſtimat, ſuſpicionē humiditatis habēs, ob quā pinguedo oīs carne ſui generis deterior,tū ad concoctionē,tum nutritionem exiſtit. Quæ aūt ob aſſationem ambuſtæ ſunt,tū ad ſucci bonitatem,tū ad cōcoctionē,ſunt inhabiles:choleramq; pariunt ꝑꝑ eam,q̃ his accedit,acrimoniam:nempe ea choleraceorū eduliorū cōis eſt malitia,cum & humida,& acria fuerint.Talia ſiquidē ſimiliter corrumpuntur,ſuaq; acrimonia uaſorū eorum,q̃ ad uentrem decumbunt,ora remordent:atq; fluxionum earum,q̃ ex toto corpore in eum fiunt,cauſæ efficiuntur.Quòd aut porcelli abſq; pelle,i.abſq; cute edendi ſint,nemo ignorat:non.n.cutis aīalis carni ſimiliter concoqui nata eſt,utpote,ꝙ frigidior exiſtat.Frigidiuſculos quoq; & hos manifeſtę edendos ꝑcipit,calidas oēs carnes ueritus,ac fortaſſe calidas frigidiuſculis tū æſtuoſiores, tum flatuoſiores eſſe exiſtimās.Ego aūt in caprinis carnibus,& quæcunq; calidæ ſunt natura,ſermonē admitto.In moderatis uerò,tū caliditate,tū frigiditate,cuiuſmodi ſuillæ carnes ſunt, ſimpliciter indiſcrete ita dici nō admitto ; nēpe ei,qui diſtinxerit, calidæ frigidis idoneæ magis erūt.

103 *Ab arida cholera uenter inflatur, ſtrepitus fiunt, & dolor tum laterum, tum lumborum, nihilque aluus deijcit,ſed adſtricta eſt.*

Choleram ab hoībus ſimpliciter appellatā ab arida ꝓ humiditatē diſtinguit.In vtraq; autem noīe cōi eſt uſus,generationis modū,q cōis eſt,reſpiciēs. Vt.n. cholera humida ex acribus oriẗ humoribus,q ex eſorum corruptione prodierunt,ſic arida ex ſpiritu flatuoſo acri. Quo fit,ut,q̃ prope uentrē ſint,neruoſa corpora mordeant,intendanturq;,& dolorē pariant. At, cū ſpiritus hi poſſint interdum quidā retineri,interdū & exire,aridā ꝑꝑ retentos ſpiritus generari cholerā aſſerere non poſſum:nam probabilius fuerit,ita appellare eos, qui penetrant egeruntur que.

104 *Ita affectum,ne uomat,ſeruato,ſed uenter ſubducatur.Clyſterē ergo ex calido, & perquàm pingui celeriter adhibebis: perunctumq; in aquam demittes calidam, & quàm plurimam in ſcapha reclinans, & calida ſenſim perfundens:&.ſi calfacto ipſi uenter ſubducitur,morbus ſolutus eſt.*

Quã citiſſime clyſterem exhibere, & uomitum prohibere pcepta ſunt cõia oĩum, q̃ in uen- E
tre præter naturam continẽtur,& q̃ deorſum excernant,apprime cõtendimus. Simili modo,& calidũ exhibere clyſma:prouocat ſiquidẽ calidum,& frigidũ reprimit. Clyſma aũt pingue aridam proprie ſanat:qm̃ & uirtute contrariũ eſt,ſiccitatẽ nimirum humectans,morſusq́; leniẽs. Eundem habes ſcopũ,ſi in ſcapha fouendo,tum aqua,tum oleo, & calfacis,& mitigas ſolarisq;.

105 *Confert quoque & huic dormire.*

An eum,dum in ſcapha fouetur,dormire uelit,an ſine illa,non conſtat. Quòd autem ipſum dormire per ſe cruditatibus omnibus maximo remedio ſit,conſideranti patet.

106 *Bibere item uinum tenue,& uetus,& meracius.*

Vinũ quidẽ exhibet,ut cõcoctioni adiumẽto ſit:ſed tenue, ut in uentre non moretur: uetus verò & meracius, ut calfaciat magis. Vinũ ſiquidẽ omne habitũ calfacit, magisq; qđ uetus eſt.

107 *Oleum quoque dabis,vt quieſcat,& venter ſubducatur,& ſoluatur morbus.*

Oleum,quæ acria ſunt,lenit,placatq;,& ſiccitatem emendat,uentremq́; moderate ſubducit: F
quibus omnibus ei,qui curatur eſt opus.

108 *A cibis autem,atque alijs *abſtineat.*

* Al. ποτῶν, i. potionibus. & ita uetus interpres.

Si corpori nihil deſit, nullaq; apponẽdi quippiã premat neceſſitas, & cruda qđã cõcoctionis indiga contineantur,his requie eſt opus,& nõ cibariis, priusq̃ cõtẽta mediocriter cõcoquant.

109 *Verum,ſi dolor non ceſſauerit,lac aſinæ bibendum,ut purgetur,dabis.*

Si feceris,qđ dictũ eſt,& dolor nõ ſoluat, cõtriſtãtis cauſæ maiorẽ eſſe acrimoniã exiſtimandum,atq; ob id corpus purgare oportet.Lacte aſinæ utendũ pcipit,qđ purgantia inter medicamẽta oĩa mitius trãquilliusq; exiſtit:id quoq;,& lacte oĩ humidius eſt,& uẽtrẽ magis ſubducit.

110 *Si uenter liquidus fuerit,bilisque excernatur:vexentque tormina,& uomitus, & mordicationes: quieſcere his eſt optimum,mulſam bibere,& nomere.*

An de arida adhuc colera agat,an p ſe hæc intelligenda ſint,non ſatis cõſtat. Sed, quocunq; res ierit,contineri in uẽtre vr̃ bilis,q̃ acris,& elui cõtumax ſit.Ventrem aũt moderate ſubduce G
re,atq;,q̃ in uentre cõtinentur,concoquere molitur.Subducetur autem mediocriter aqua mulſa:& per requiem concoctio fiet. Qui aũt in affectionibus huiuſmodi ſæpius ualenter auxiliatur,is cacochymiam ualente medicamẽto affatim expurgat,uires ægri, & habitum contemplatus,anni tẽpus,ætatem,& conſtitutionem.Quod aũt in fine dictionis dicitur,mulſam bibere,& uomere,quaſi ſuperiorem uentrem expurgari auctor uoluerit,melius cum aduerbio,non,dicetur. Nam mulſa detergendi pollens facultate, quę corrupta ſunt,in naturalem præuertit uiam, idq́; citra oris uentris,tum læſionem,tum periculum,quæ per uomitum contrahi poſſunt.

111 *Hydropum duæ ſunt naturæ,quorum hypoſarcidius.ſi fieri aggreditur,uitari nõ poteſt:alter ex flatibus cõſtat,multaq; & bona indiget fortuna.Curatur maxime tolerantia.fotu & temperantia.Sicca autem,& acria edat:ita enim maxime,tum minget,tum ualebit.Si difficulter ſpirauerit,fueritq; anni tempus *æſtinum,& uiguerit ætas,uiribusq;fuerit ualentibus,ſanguinem à brachio tolles:deinde calidos panos ex uino nigro,& oleo tinctos edendos dabis:isq; quàm minime bibat,& quàm plurimũ laboret:ſuillamq; carnem edat carnoſam ex aceto coctam,ut aduerſus arduas reſiſtat inambulationes.*

Sunt,q nõ hypoſarcidium,ſed epiſarcidium ſcribant. Neq; tm̃ anaſarca,& cataſarca alicubi ſcriptũ repperi,quanq̃ recẽtiores,ita nominẽt. Cũ aũt hydropũ naturas duas eſſe affirmauerit, H
atq; de poſteriore flatus citra quoduis aliud ſymptoma dixerit,de priore aũt nihil oĩno, manifeſtũ eſt aliqua ex parte cõfuſum ipſum eſſe,ac falli in hydropũ dr̃ia. Quidam ergo ex medicis quatuor hydropũ dr̃ias eſſe affirmant,à iuſto recedentes:aduerſus quos uerba impræſentia facere tempeſtiuũ non eſt.Verum,q hæc ſcripſit,manifeſte deficit.Nẽpe hydropum unus humidi cõſiſtentia tenuis copiã,in tota †inferiore thoracis;regione aceruat: quam aliqñ perpungentes,humidum euacuamus.Alter locũ hunc nõ aqua,ſed ſpiritu,plenum habet,& ferè ſuperiora oĩa tumentia:hunc Tympaniã appellant.Alius aũt habitũ totũ pituitæ plenũ hẽt: eum Hypoſarcidiũ nõnulli appellãt.Quo fit,ut deficiẽter duas hydropũ eſſe naturas dixerit. Neq; ẽt recte ptulit ἐγχειρέων γίγνεσθαι,i. ſi fieri aggreditur:nã uerius dixiſſet ita ſcribens,interficit aũt ptinus poſtea q̃ factus fuerit.Scripta eſt aũt ita dictio,ſed pperam,ab eo,qui primũ ſcripſit.Alterius ſanè hydropũ,quẽ ex flatu conſtare ait,ſanationẽ ſcribit:†q̃ profecto hydropum oĩum,quod cõmune eſt,hẽt. Principio aũt ſcripſit tolerantiam,fotum, & temperantiã, calida, & ſicca guſtare admonens:qđ ſolius anaſarca eſt,quem,ut inſanabilẽ,ptermiſit. Nempe hic ſolus,cum incipit, eget interdum ſanguinis *detractione,cum.ſ. ex retentione,uel hæmorrhoidum,uel muliebriũ, vel

† infra thoracem.

† quæ aliquid quidem cõe habet oĩum hydropũ ſicuti in principio ſcripſit, tolerãtiã, & fotũ, & tẽperantiã,cõſulens comedere calida & ſicca:aliquid uerò ſolius anaſarca, quem, ut &c.

* A. l. 3. c. 14. r. c. 14. fo. 324.

A vel ex quapiã, q̃ ita in plethorica fit causa, inceperit. Tympaniã uerò, & Ascitem nullus ꝑ sanguinis missionẽ sanare est ausus. In eo igitur, q̃ sanguinis detractione eget, fiat, q̃ subsequens est curatio, q̃ scilicet calfacit, & siccat. Sanè, q̃ hæc scripsit, ad id, qđ expedit, intentionem direxisse vr. Non tñ rectè dixit, Si difficulter spirauerit, sanguinis eget detractione: si re uera nõ ꝑꝑ plethorã hydropa incurrat, propè scilicet ad extinctionẽ accedente naturali caliditate, ut igni cõtingit. Nempe, ut ignis propè extinguiť immissis lignis, tũ humidis, tum multis, nisi quis multitudinem sustulerit: sic & in frigidiore ob copiã sanguine, ubi calor natiuus propè extinguitur, præsentissimum est remediũ sanguinis missio, quo tempore periculũ ita prehenderit. Perperam quoq; dictioni apponiť, Fueritq; anni tẽpus æstiuum. Nẽpe plus minus auferẽdi sanguinis alia q̃dã scopi esse dicta sunt, sicuti & anni tẽpus: auxilij uerò huius, affectionis natura. Dioscorides nõ ęstiuũ anni tps scripsit, sed uernũ, uirtutis exolutionẽ ęstate affuturam suspicatus, hyeme uerò affectionis refrigerationẽ. [a] Vulgariter aũt, & [b] *inepte admodũ panes calidos ex uino nigro & oleo ei, cui sanguis est detractus, exhibet, scopũ q̃dẽ uerũ roborãdę uirtutis habẽs, ut exercitationũ patientiis sufficere possit. Sed materiã scopo dignã nõ inuenit: uinũ etenim nigrũ, sanguinem plurimũ generat, sed tñ, ut & superfluus sit, & melancholicus fiat. Verũ huic melius est B uinũ darę fuluũ, tenue q̃dẽ substãtia, ut urinas moueat, sed nõ ætate nouũ: quo modo sanè multis cõtingit, Vinorũ etenim nouorũ nullũ est fuluum, sed uel albũ, uel rubrũ, uel nigrũ: uetustate aũt fiũt, & fulua, & flaua. Atqui, quã minimũ bibere, & quã plurimũ laborare, rectissime est dictũ: nẽpe talis uiuẽdi modus calfacit, & siccat. Suillæ carnes, si, quo dictũ est, modo edanť, uigẽtib⁹ ætate, & ualidis nõ male dari pñt: cæterorũ aũt nullus utiq; eas ꝓbe coquere põt, utpote, q̃ iam ꝓpe est, ut caloris natiui patiať extinctionẽ. Melius ergo ita affectis dare, q̃ probe coquent.

A *ἰδιωτικῶς.
B *ἀρχαίως.

112 *Qui uentrẽ inferiorem calidum habent, subeuntq; acres deiectiones, & inæquales, hi à colliquatione id patiuntur. Qui si ualentes fuerint, reuelles elleboro *albo: si non, cremorẽ tritici frumentacei crassum frigidumq; dabis, & quod ex lente ἔτνος conficitur, panemq; subcinericiũ: & pisces febrientibus quidem elixos, non febrientibus uerò assos. Vinum præterea non febrientibus nigrum dabis: alijs uerò aquã aut à mespilis, aut myrtis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut uitium œnanthe.*

**Glossema est, nec in antiquis quibusdam est, nec in tralatione ueteri.*

Excremẽta his ob cõbustionẽ nõ ob colliquationem subire proprie magis dixisset. Nam colliquatio in eo fit, liquata cõtabefactaq; ꝑꝑ febrẽ malignam, uel pinguedine, uel molli carne: cõ C bustio uerò in uẽtre oritur ꝑꝑ acrẽ eorũ, q̃ ingesta sunt, caliditatẽ, ob quã, & febrire cõtingit. Elleborũ ergo huic album exhibet: qđ indicauit ꝑ hoc uerbum ἀντισπᾶσαι, i. reuellere, nẽpe per uentrẽ superiorẽ. Si uerò æger quauis ex causa nõ possit elloborum assumere, uiceritq; acrimonia, pocula dare iubet, tũ astringentia, tum refrigerantia. Adiicit aũt eduliis, & q̃ assiccare possunt, ueluti panes subcinericios, atq; assos pisces. His ita, & nõ sine ratione enũciatis, quẽ nã uẽtrem inferiorẽ dicat, est contẽplandũ. Veteres. n. thoracẽ interdũ uentrẽ superiorẽ appellãtes, alimenti receptaculũ omne, qđ à septo trãsuerso est, uentrẽ inferiorẽ noĩant. Interdum autem uentrẽ superiorẽ appellantes, in quẽ cibi assumunť, q̃ ab eo sunt oĩa, uẽtrem inferiorẽ uocitãt: Interdũ quoq; & sola, q̃ crassiora sunt intestina. Sũt, q̃ colon duntaxat uentrẽ inferiorẽ uocant. Forsan igitur q̃siuissemus, quã nam, uel quas nam ex ꝑdictis particulis ꝓbabilibus impræsentia intelligere deberemus, si effatu dignũ quippiã ꝓcepturi fuissemus: sed, q̃m horum inuentio nihil nos admonet magis, q̃ ea, q̃ ipsi & scimus, & discernimus, ꝗ nõnulla quidẽ rectè dicta sunt, nonnulla uerò non, cognitionisq; curiositatem magis, q̃ commoditatem, habent: melius est cito relinquere, & potissimum cum huiusmodi liber Hippocratis legitimus non sit.

113 *Si uerò febris* non habeat, & tormina adsint, primum quidem lactis asinini calidi pauxillum, de-* D *inde† sensim paulatimq; plus bibat, & lini semen, & triticeam polentam mista hordeacea, & sparsa adepto amaro faba ægyptia: uel oua semiconcreta edat assa, & similam, & milium, & chondrum ex lacte coctum. Cocta hæc, & refrigerata edat, atq; his similia, tum pocula, tum edulia ingerat.*

**ἐκ προσαγωγῆς.*
† Dictio, non, nõ habẽtur in aliquibus cod. græc. nec in tralatione ueteri.

Quàm plurimi exponentiũ cõuenientius hæc cum ꝑdictis cõponunt, præsentem sermonem adhuc de iis, qui calidum hñt uentrẽ inferiorem, fieri existimantes. Alij, paucíq; separãt, & seorsum exponunt: scopusq; his est partim q̃dẽ cacochymiã expurgare, partim uerò ἐπικεραννύναι, hoc est cõtẽperare infrenareq;: partimq; resiccare, & partim refrigerare. Lac ergo asininũ expurgare põt & cõtemperare: Lini semẽ, tum siccare, tum refrigerare. Quę aũt ex tritico cõficiuntur polentæ, cõtẽperãt: quibus nõ ꝑperã remiscẽtur hordeaceæ, utpote, q̃ siccent, & refrigerent. Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare possunt. Oua aũt & similia, & chondrus crassi sunt succi, & boni, & humorũ acrimoniã infrenãt. Siccat aũt in edulio milium, quo refrigerat modo. Omnia hæc frigida exhibet propter humorũ, qui affectũ procreant, tum acrimoniam, tum caliditatem.

114 *Eius medicinæ partis, q̃ uictu medetur, maximũ est febrium, tum intentiones, tum declinationes, non in acutis modo, uerum quoq; & in lõgis morbis, obseruare, ut tempora, quibus cibi offerendi nõ sunt, & tuto, & quibus offerendi existunt, cognoscas: atq; adhuc quando plurimum ab intentione aberunt.*

Artis ciborum exhibēdorum maximū eſſe ait particulare cibi porrigendi tempus noſſe: ſcopumq́; unum ait, ꝙ ſcilicet tēpus illud, quo cibus exhiberi debet, quàm plurimū abſit ab febris intentione, quam ἐπίτασιν dicit, acceſſionis principium intelligens. Id aūt non in diuturnis ſolū, ſed quoq; in acutis uerum eſſe uidetur. Sed quare longis in morbis adiecit? Nempe ꝙ in his magis & forſan ſolis euidens ſit ſcopus. In acutis etenim morbis deprehenſa in pedibus caliditas, cibi tempeſtiue offerendi ſignum ſufficiens fuit: non tñ in longis ita nutrire oportet, ſed melior declinationis pars eſt expectanda: quod in acutis haudquaquam expectari poteſt, timore cito futuræ acceſſionis. Sunt qui dictionem hanc ita ſcribant: Eius medicinæ partis, quæ uictu medetur, maximum eſt, ut in acutis, ita & in longis, obſeruare & ſcire, quando cibum dare oporteat. Alij finem dictionis ita ſcribunt: Atq; adhuc, cū plurimum à febris acceſſione aberūt, ſcire oportet: ut præter cætera, quę nos in ęgro contemplari uoluit, & id admoneat. Quod ſiquis perquirit, & non particulari tempeſtiue cibandi inuentioni copulat, id importunum eſſe de alimonia præceptum, atque re nulla dignum, uidetur. E

115 *Cognoſcere aūt eos oportet, qui capite dolent uel ob exercitationes, uel curſum, uel iter, uel uenatum, uel quemuis alium importunum laborem, uel uenerea: Decolores item, raucos, lienoſos, exangues, ſpirituoſos, ſicce tuſſiētes, ſiticuloſos, flatuoſos, & uenarum interceptiones. Huc adde, quibus extenta ſunt tum hypochondria, tum dorſum, tum latera, torpentes, obſcure uidentes, eos quibus aurium tinnitus eſt moleſtus, eos qui urinas non continent, morbo laborantes regio, quorum uenter cruda egerit, ſanguinem è naribus uel ſede uehementer profundentes, inflatos, & quos uehemens infeſtat. Nulli etenim horum niſi ſuperuicerint, *medicamentam exhibebis. Nam periculo ægrum expones, nihilq́; iuuabis: ſpōtaneasq́; tum permutationes, tum iudicationes adimes.* F

* Al. intenta.

* φαρμακεύειν.

Quòd inordinate, & præparationis ad commentationem modo, oīa hoc in libro ſcripta ſint, cuiuis patere arbitror. Multa ſanè, ut dixi, in hoc bene dicta ſunt, ob quæ ijs, q̄ dicta ſunt, non recte quidem fidē adhibuerunt, magisq́; qui ſibi conſcij fuerunt ueluti diſcretiora eorū, quæ ſcribuntur, ſcientia carentes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogū habent eorū, qui, ut *medicationem recipiant, idonei non ſunt: καθαίρεσθαι aūt, id eſt purgari, & φαρμακεύεσθαι, id eſt medicamento purgante uti, idem ſignificant, ut φαρμακεύειν & καθαίρειν. Videamus ergo, quibus nam ab initio purgationem interdicat. Capite dolentes recenſet uel ob exercitationes, uel aliū quēuis importunū laborem, ſummatim eos intelligens, qui ex intempeſtiuis laboribus capite dolēt, haudquaquam purgandos. Labores aūt intempeſtiui importuniq́; omnino ſunt, quos præſens hoc tempore corporis affectio ferre nō poteſt. Admonebo aūt tete impræſentia rei, quæ ad multa eſt utilis, quā ſemper in memoria haberi uelim. Corpore igitur noſtro ad morboſam affectionē non nunquā parato, ita ut propè completa ſit, externum quippiā obueniens, eā affectionem manifeſtauit, febrem uidelicet accendens: uel capitis dolorē, uel catarrhum, uel tuſſim excitās, uel aliquod quod tale ſit. Deinde ex eo continenter ad morboſæ affectionis præparationē non ſine periculo languent, neq; curſu morbū excitāte, uel uehementi omnino motione, ut neq; intemperantia, uel refrigeratione, uel alia quauis ſimili cauſa: nihil etenim horū ſuapte natura uehementē generare longiorem poteſt. Nam, ſi febris ab horum aliquo fiat, hæc ex diariarū genere erit: aut, ſi ſymptoma aliquod aliud generet, id pauco edurabit interuallo. Et ſanè ſæpius, ut retuli, ꝑ corporis diſpoſitionem unumquodq; horum non morbi cauſa, ſed πρόφασις, id eſt occaſio, redditur. Nam huiuſmodi cauſas proprijſſime quis appellauerit προφάσεις, non ſimpliciter euidentes, & manifeſtas, ut hi ſæpius uocare conſueuerunt, cum ab aliqua manifeſtarum cauſarum noxa in corpore euidens fuerit. Si.n. nulla alia corporis diſpoſitio affuerit, neq; morbus effatu dignus ſubſequetur: eiusq́ue, quod in corpore fit, detrimenti, quod ipſum fecit, cauſa eſt. Scieris itaque hoc in loco de his agi cauſis, quæ nō ſua ratione corpori afferunt detrimentum. G H Summa aūt horum eſt qua quidem & prima labores uarijs & particulares: curſus ſcilicet, luctæ, pancratia, uenerea, frictio, æſtuatio, frigus, uigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum quidem meminit, uerum cætera ſubticuit, quanquam uirtute eadem prædita forent. Nam, quæ, ut dictum eſt, ſpiritū perturbant, ea purgatione nō egent, ꝙ morbus huiuſmodi à cacochymia contractus non ſit. Ab his autem digreſſus indicijs auctor, quos prius dixit, declarauit. Proprie autē ἀχρόους, id eſt decolores, λειφαίμους, id eſt ſanguine carentes, uocant leosq́;, qui propter aliam affectionem corpus non ſecundum naturam, affectum habent, κακοχρόους, id eſt mali coloris, appellant. Hi ergo decolores calfieri expoſtulant tum exercitationibus, tum uini facultate calidi potu, & cibis, qui talem obtineant facultatem. Raucos deinde ſubiungit. Nempe & horum humiditatem & frigiditatē ob delapſum ad guttur rheuma ſanare conuenit, exiccatis ſcilicet topicorum auxiliorum uſu tum capite tum cæteris, quæ affecta ſunt, membris. Præterea & lienoſos purgationes haudquaquam egere inquit: quod non recte dictū arbitror, cum lienoſis, ſi alijs quibuſdam, purganda ſint, quæ nigra exiſtunt. Poſt lienoſos meminit λειφαίμων, id eſt eorum, qui ſanguinis inopiam habent, etſi non aperte manifeſteque fuerint decolores. Deinde mentionem de ſpirituoſis facit, ſicce tuſſientibus, & ſiticuloſis, obſcure ita locutus, ut non con-

ſtet

A ſtet,vtrum ne ſinguli horum ſeorſum intelligẽdi veniant,an hi tres vna comprehendẽdi.Neq; adhuc in ſingulis horũ ſeorsũ intellectis ꝑſpicuus eſt ſermo,ut eſt antea iã enũciatum. Nempe πνευματώδεις,i.ſpirituoſos,ſæpius eos duntaxat uocant,qui,cum inſpirãt,aeris indigẽt:interdũ aũt & inflatos:quorũ uterq; multas hẽt cauſas,quas oẽs ſi ꝑcurrero,ꝓlixior,q̃ par ſit,ſermo eſt futurus,præter id,ꝙ quidam ex his ſanguinis miſsionem exigere uñr,alij purgationẽ, & remedium aliud alij.Sic & ſicce tuſsientes non affectione una fiunt,neq; ſiticuloſi.Neq; ẽt imprę́ſenti certiores fieri poſſumus,an ne de febrientibus ſiticuloſis ſermo ſit,an de nõ febrientibus ſiticuloſis,an de utriſq;.Quòd ſi unius horũ,quæ in aphoriſmis recenſentur, meminerimus, quod uniuerſale eſt,tollet.Dictũ aũt in aphoriſmis,‖Si nõ febriẽti inappetẽtia fuerit, oris uentriculi morſus,tenebricoſa uertigo,& oris amaror,id ꝑ ſuperiora *purgatione indigere ſignificat.Si ãt os amaricat,ſiticuloſi ſunt.Pari modo,& quinam flatuoſi ab ipſo dicant̃,haud ſcio,an uidelicet cũ uenarũ interceptione flatuoſi effecti intelligẽdi ſint,cũ adſint nõnuli,qui per ſe legant. Atq; adeo ſingula dictionis huius poſſem trãſmutare:poſſemq; oĩa,q̃ cognoſcere utile ſit,citra librorum multitudinẽ docere:ueluti & de ijs,quæ deinceps dñr.Ait.n.Quibus *extenta ſunt tum hypochõdria,tum dorſum,tũ latera,torpentes,obſcure uidẽtes,eos,quibus auriũ tinnitus eſt moleſtus,& qui urinas non continent.Nẽpe in ſingulis his pathematis & cauſæ & affectiones ſunt 4. Aph. 17. Ext. ord. 29. a

B multæ,uarijsq́; egentes curationibus, quarum profecto nõnullæ eam, quæ per bilis eductoriũ medicamentũ fiat,purgationẽ expoſtulabũt.De his ergo oĩbus,atq; adhuc de ijs,quę deinceps dñr non enunciationes indiſtinctas,ſed diſtinctiones doctrinasq́; tum claras,tum longo rerum uſu probatas,habes in noſtris tractationibꝰ, quas qui ĩtellexerit,oĩa quæ ab auctore hoc recitãtur,diſcernere ualebit:atq; an partis meminerit,quã & legitimã & commodę doctrinę plenam faſsi ſumus.In ea ſi quidẽ parte cum demonſtratione & explanatione congruentibusq́; diſtinctionibus ſcripta ſunt oĩa.ſed,quæ ita diſſeminata ſunt,ut pręſens oratio,nihil iuuare poſſunt. Nẽpe,ſi quis nunc ſingula horũ ſimpliciter & indiſtinctè audierit, is multa in arte perperã molietur.Quòd ſi ſingula,ut oportet,diſtinxerit,primũ quidem nihil impręſentia ad eorum inuentionẽ iuuari deprehendet,deinde ad eam,quæ de pręſentibus ſit,contemplationẽ multis egere libris cognoſcet.Nec uerò pleriſq; hoĩum ſuaderi poteſt,ut aggrediãtur quidem ſola ea ſcripta, quæ manifeſta ſunt:quę uerò talia non ſunt,ijs,qui ea ſcripſerunt,relinquant.Nẽpe, ſi nullã illi curam habuere,ut nos ea,quæ ſcripſerũt,intelligeremus:& nos haudquaquam diligenter adhęreamus,ea,quæ dicuntur,tum quærentes tum diuinantes,par eſt.

C 116 *Si cuipiam ſanguinem auferre confert,ventrem confirmare oportet,& ita auferre,& inediã pręcipere,& vinum tollere:deinde congruenti victu & fotibus humidis reliquam curationem abſoluere.*

Fluente aluo ſanguinem non detrahes.Nam,ſi poſt detractionem perſeuerat fluor,uirtutẽ ꝓſternit.Inediam autem præcipere,hoc eſt λιμοκτονεῖν,quibus detractus fuerit ſanguis,& uinũ tollere,rectè dictum eſt,ut & congruo uti uictu.Sed fotibus humidis curare,ſi de omnibus quidẽ, quibus ſublatus fuerit ſanguis,dicatur,id falſum eſt:ſi uerò de aliquibus,dicere oportuit.

117 *Si verò venter denſus aſtrictusq́; tibi videatur,mollem huic adhibe clyſterem.*

Dignum conſcriptione,quòd omnibus pateat,hoc non eſt.

118 *Quòd ſi medicamento opus ſit,elleboro tute ſurſum expurga: deorſum verò talium neminem.*

Tanq̃ ægritudinem prædixerit,in qua hęc fieri iubet,ſermonẽ facit, tametſi nihil pręsdixerit, Vel ergo exempta eſt quædam oratio, in qua oſtendebatur ægritudo:uel obliuioſus fuit,ꝗ hęc ſcripſit,uel talis,qualis a multis appellatur μετέωρος,ideſt nondum fixo animo, ſed ſuſpenſus.

119 *Optimum autem eſt,ſi vrinæ cieantur,ſudores prouocentur,inambulent,& tranquille ita ſeſe perfricent,vt non denſiorem reddant habitum. Quòd ſi in lecto iacuerit,perfricent eum alij.*

D Scripſit quoque & hæc ita,tanquam ægritudinem prædixerit.

120 *Et ſi in thorace ſupra ſeptũ trãſuerſum infeſtet affectio,reſideat frequẽtius,qui afficitur: minimeq́; reclinent, donec uires valeãt,ſedentemq́; calido multo diu refricent. Si uerò dolor ventrem inferiorem ſub ſepto tranſuerſo infeſtat,iaceat is(conuenit.n.)nulloq́; pacto corpus moueatur,ſecluſa ẽt frictione oĩ.*

Oratione ex hac quis coniecerit,tum hæc,tum quæ ea præcedunt omnia,de doloribꝰ ſcripta eſſe Prætermiſſa igitur principio dictionis ſunt,hæc,peccãte primo libri huius ſcriptore, & manente poſtea peccato. Quamobrem fieri non poteſt, ut quiſpiam in his ueritatem perueſtiget, etſi plus,quàm temere,in huiuſmodi tempus conterere uideamur.

121 *Quæ autem ex uentre inferiore ſoluuntur,tum per vrinas,tum per ſudores,ſi mediocriter per ſe delabuntur,quæ parua ſunt,ſoluuntur. Vehementia uerò pernicioſa ſunt:nempe tales,uel intereunt, uel non ſine malis alijs ſaneſcunt:nam eiuſmodi confirmari ſolent.*

Per talem quoque dictionem conijcere licet de dolorum curatione omnia,quę ab ipſo ante E ſcripta ſunt,dicta eſſe,& hoc etiam.

122 *Poculũ hydropi.Cantharides tres abiectis ſingularum,tum capite,tum pedibus, tum alis, in cyathis aquæ tribus terantur:atq;,cum bibens laborauerit,calido perfundatur, vngatur prius.Ieiunus bibat,& panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.* A.lib.3.f.1.t. c.13.fo.322.

Quidã dictionis huius mentẽ haudquaquã intelligẽs audax medicus,ꝑdictas partes a cãtharidibus abiecit,deditq; hydropi:cui cũ à primo die abſceſſus in ſura cõparuiſſet, poſt tres alios dies ſectus eſt,effuſaq́; copioſa aqua,curatus eſſe uiſus eſt, ꝙ pars tumoris ꝑter naturã plurima ſtatim ad moderationẽ redacta ſit,ueruntñ non multis poſt diebus obijt, Quã ob cãm medico quidã crimen ingeſsit,perperam data eſſe cantharidũ corpora inquiẽs: nempe propinãda ablatis corporibus,tũ caput,tũ pedes,tũ alas,idq́; eſſe,quod in dictione enunciaretur. Quare non cũctatus audax ille medicus,hydropi alteri ita ꝓpinauit,moxq́; facto ſimiliter in femore abſceſſu,ſectoq́;,atq; effluxo ſimiliter humore,multis poſt dieb⁹ hoĩem mori cõtigit. Quanq̃ urinarũ ꝓuocatorio medicamẽto ex cantharidibus confecto quidam citra bibẽtiũ incõmodũ uſi ſint.

123 *Sanguinem ſupprimentia, q̃ Græci ἴσχαιμα dicunt.Fici ſuccum lana ſuſceptũ intus ad venam appone.Vel coagulum inuolutum ad nares immitte.Vel chalcitidem digito ante tractam preme,chartilaginesq́; vtrinq; foris comprime.Ventrem lacte aſinæ cocto ſolue,caputq́; rade,et aſtringentia,ſi calidũ anni tp̃s fuerit,exhibe. Seſamoides ſuperiorem ventrem purgat ſeſquidrachmę pondere in oxymelite tritũ, & potui datum.Miſcetur aũt veratris ita,vt tertiam efficiat partem:nempe id hoc pacto minus ſuffocat. Ad Trichωſin.Filum vbi acui foramen habenti ſubieceris,celſioremq́; atq; acuminatam ſupra tenſæ palpebræ partem ad inferiorem vſq; traieceris,quod ſuperius eſt,inferiori liga,fila aũt extendens conſue et colliga,donec deciderit.Et,ſi ſatis quidem fuerit,bene cedat:ſi non,deficitq́; aliquid,hæc refice. Hæmorroidas modo ſimili ꝑſequeris. Nam acui craſſiſſimum lanæ pinguis filum,& q̃ maximum colligabis,ſecurior etenim eſt hmõi curatio:deinde comprimes,& putrefaciente vteris medicamento,neq; prius, q̃ deciderit ꝑfundes:vnamq́; ꝑpetuo relinques:& poſtea purgabis elleboro.Exercitetur deinde,& ſudet,& mane multum ꝑfricetur.A curſu contineatur,& crapula,& ab acribus,excepto origano.Vomat ſeptem diebus,aut ter in menſe:nam hoc pacto optime corpus habebit.Vinum fuluum bibat,auſterum,& aquoſum, & paucum. Purulentis diſſectos ſcillæ orbiculos in aqua excoques,aquamq; valde feruefactam effunde,aliamq́; infunde,& coque ita,vt tangenti percoctum,et molle appareat.Deinde,vbi triueris,cyminũ frictum miſce,ſeſamaq́; alba,& recentes,quæ tritæ ſint,amigdalas:atq; ex melle ecclegma facito,datoq́;. Poſt hæc vinum bibat,papauerisq; albi triti†leciſcium aqua perfuſum,& cum frumentacea farina melleq; coctum tepidumq; ſorbeat.Sicq; diem tranſigat.Deinde ad ea,quæ contingunt,reſpiciens,cœnam dato. Ad Dyſenteriam.Fabarum purarum quadrãtem accipe,ſurculosq; rubiæ duodecim immiſce,atq; abundanter excoque,deinde delingendum porrige. Ad Oculos.Cinerem(græce ſpodon)lotum abundãterq; maceratum,vt pinguedinem non liquidam læuemq; teres:acerboq; vuæ acerbæ amaræq; ſucco huhumectabis,in Sole deſiccabis:humectare.n.oportet,vt nõ ſolutu facilis ſit.Cum aũt ſiccus factus fuerit, læui trito & ſicco perunge oculos, & angulos conſperge. Ad eoſdem. Ebeni drachmam,æris vſti obolos tres,in cote tere:quæ vbi triueris,vini dulcis cotulam atticam infunde:deinde Soli expone,contege: atq; vbi concoctum fuerit,eo vtere.Ad eorum dolores.Chalcitidis drachmam,vuæ expreſſæ partes duas,myrrham,crocumq; tere,muſtum permiſce,in Sole excoque, & eo dolentes oculos perunge:ſit autem in vaſe id æneo. Quonam pacto Vuluæ ſtrangulatio cognoſcatur. Digitis duobus comprime:ſi ſentit,ea eſt:ſi non,conuulſio eſt. Hydropi potio conueniens.Meconij.i.peplij rotundi leciſcium atticum.Catapotia eidem.Lepidos.i.ſquammæ,melę tres latitudine cum farina triticea agglutinentur.teranturq;, & in catapotia conuoluantur,denturq;:deorſum.n.aquam purgant,& fęcem deijciunt.Aliud.In caricas ſingulas, H tithymalli guttas ſeptem etiam pueris inſtilla.Deinde in vaſe nouo compone concinnaq;,& aſſerua:atq; ante cibum exhibe.Aliud Meconium tere,aquam infunde, & percola,farinam macera, itrium coque, mel coctum infunde,& edendum hydropi exhibe: bibendumq; vinum dulce aquoſum, vel dilutam mulſam, porrige. Quod ab excrementis meconium colligis, aſſerua, & cura.*

F

A.li.3.f.17.t c.4.fol.353.

G

†paruam patinam.

Liber hic ex his planè oñdit cõmẽtarius eſſe,uarijs miſtisq́; cõſtãs theorematis,ꝙ in eo inordinate ab alijs in alia fiat tranſitus:qũo &,hic in ea,q̃ ꝑ nares fit,ſanguinis ꝓfſione,ſcripta sũt auxilia.Nẽpe alia parti ipſi,q̃ ſanguinẽ ꝓfundit,exhibenẽ:alia reuellũt,ut alui ſolutio : alia caput addẽſant,aſtringũtq́;, ut refrigerãtia.Quæ deinceps ſunt,oĩa medicamẽtorũ ſcriptiones hẽnt, & q̃dã cõmiſta auxilia.De appellato igr̃ ſeſamo ſermonẽ ĩ primis facit. Mox pilorũ ĩ palpebris manualẽ operationem ſcribit,quam ἀναβρογχισμὸν appellant.Pari modo & hęmorrhoidωn,alteriusq́; earum ſanationis meminit. Poſtea purulentorũ,tũ medicamenta,tũ ſorbitiones,ſcripſit. Atq; ab his cõpoſitiones eorũ,q̃ ad oculos deputata sũt, medicamẽtorũ.Præterea de ſtrãgulationis uuluæ dignotione egit:mox de meconio:poſtea de aq̃ eductorio medicamẽto,& ſubĩde fęcis.Et demũ hydericis ex meconio & itrijs exhibet. Sũt aũt eorũ, q̃ ſerie cõtinuata dicta sũt, plurima quidẽ manifeſta:alia nequaquam manifeſta ſunt;de quibus deinceps faciam ſermonẽ.

Quæ hoc ĩ loco de Flatibus in vetuſto libro sũt adiecta, sũpta ad verbum fere ſunt ex libro 3. de cauſis ſymp.c.2.cl.3. pag.27.f

GALENI DE DIAETA HIPPOCRATIS IN MORBIS ACVTIS

Augustino Gadaldino interprete

In omnibus quos uiderim Græcis codicibus hic liber sub Galeni nomine,& sine principio circunfertur.Galenus certe in libro De propriis lib.cap.4.& 6.quendam huius argumenti librum se fecisse asserit. sed an hic il
B le ipse sit,dubium est:tum ob doctrinam,quę Galeni doctrinæ haud ex toto similis uidetur:tum ob uerba quę dam medica ab hoc scriptore usurpata,quæ fortasse nusquam alibi apud Galenum reperiuntur:tum prætere, quòd in fine libri pollicetur se in libro De consuetudine de quibusdam tractaturum, quorum tamen nulla fit mentio in eo libro quem de consuetudine habemus. Quisquis tamen est huius libri auctor,is in Hippocratica doctrina est admodum uersatus. Magis autē ipsum extollere possemus, si hunc librum integrum haberemus. Nam licet aliquid adiumenti alter huius libri interpres attulerit, & nos etiam trium græcorum exemplarium ope,ac Hippocratis lectione non paucas mendas sustulerimus: principium tamen libri hucusq; inueniri non potuit:atque aliqua adhuc superesse fatemur,quę uelut interiecta esse uidentur,nullamq; cum superioribus,& inferioribus connexionem habere:aliqua item, quæ nullo modo,aut uix intelligi queant.

Deest principium.

In paroxysmis quietem,ac solamen non motum indicari. CAP. I.

quietem uerò,& mitigationem indicat,ac obsequendum potius,quàm cogendum,omnibus, q̃
“ mouere possint,præsidiis amotis. a ‖Cum uerò irruunt morbi, quiescere oportet, & laborantē, A Libro 3. De morbis. cap. de pleuritide ex dorso.
“ & medicum à curationibus,ne quid mali fiat.Hoc idem etiam de particularibus paroxysmis id
C est exacerbationibus uaticinatus est,inquiens. b ‖Iis,qui per circuitus exacerbātur, nihil dādū, B 1.aph.19.Ex. ord.9.f.Et lib.de humo.
“ neq; cogēdum,quod est,nullo,quod cogere possit,utendum.Nil enim in paroxysmis, quod uel apponere queat,uel uiolentum sit,assumendum censet.Forte uerò,& hoc idem innuit,cum in-
“ quit. c ‖Quæ iudicantur,uel iudicata sunt integre,neq; mouenda sunt,neque innouanda,neque C 1.aph.20.Ex. ord.g. Et libro De humo.
“ pharmacis,neq; aliis irritamentis: sed sinenda. d †Satis sit paroxysmi malum: ne simul adsit & hoc,& id,quod ab arte fit.Verum de indicationibus deinceps considerabimus. D †*Videtur innuere locum libri* τῶν παραγγελιῶν, *id est præceptorum, nō longe à principio.*

Morbos omnes sua tempora habere. CAP. 2.

VIdeamus autem,& tales temporum ✱ deinceps differentias. Dicamus morborū alios natura quatuor ipsa tempora acuta habere:alios producta:nonnullos tarditatem,cum celeritate cōpensare,hos in principio,illos in fine,alios,ut sors tulerit.✱ In Epidemia enim,cū prius posuisset febrium differentias secundum ipsarum figuras, continuarum scilicet,intermittentium,
“ semitertianarum,tertianarum,quartanarum,& reliquarum:postea hæc infert. e ‖Sunt aūt modi
“ & constitutiones,& paroxysmi singularum harum febrium tā cōtinuarum,q̃ intermittentium. E 1.Epi.sect.3.t. 10.cl.3.12 2.
“ Et.n.continua quibusdā incipiens floret,ac uiget maxime,atq; ad grauius perducit:circa crisim
D uerò atq; unà cum crisi attenuatur.quibusdam uerò molliter incipit,ac summissim,increscit āt,
“ & exacerbatur quotidie:circa crisim uerò,& unà cum crisi satis elucet, quibusdam aūt blande
“ incipiens increscit,exacerbaturq;:atq; cū aliquandiu uiguerit,rursus submittit se usq; ad crisim
“ & circa crisim:cōtingit aūt hæc fieri in oī febre,& omni morbo.Esto,ut hæc Hippocratis uerba
“ præcipue quidē intelligātur in febribus cōtinuis ob notabilitatē:prædictæ tñ tēporum motiones nō solū in omni febre contingunt,sed ēt in omni morbo.Ita ut nec ab Erasistrato nec ab ullo recentiori discēdum nobis sit,ophthalmiā.i.oculorum inflāmationē,& otalgiā,i.auriū dolorem periodos seu circuitus habere,sed ab eo,qui medicinā inuenit,& perfecit.Cōtingit.n.(ait)
“ hæc fieri in oī febre,& omni morbo. Cū aūt intulisset omnē ēt morbū quatuor habere tempo-
“ ra,rationē ad usum reduxit,inquiēs: f Oportet autem diętemata ex horū cōsideratione offerre. F 1.Epid.sect.3. t.11.cl.3.120 b
“ Sed quia nō ex hoc solū diętemata sumit,iccirco addidit. g ‖Multa uerò ēt alia opportuna signa G Ibidem.
“ his sunt germana,de quibus partim quidē scriptum est,partim uerò scribetur:ad quæ ratiocinā
“ do examinare atq; cōsiderare oportet,cui horū acutus,& lethalis uel salutaris sit:& cui adhibē dū sit,uel nō:& quando,& quantum,& quid offerendum erit. Et quis breuiori sermone remediorum scopos tradidisset,q̃ hic ipse Hippocrates,qui considerandum esse ait quantum, quid,

&

& quando. Etenim ordo in hoc, & tẽpus consistit. Qui ergo prius nutrit, postea apotherapia utitur, is peccat in quando: nam quod tempus requirit, non affert: quo non indiget, id assumit: hic ipse uerò, qui tempus transposuit,* nec feliciter, ea quæ ad ordinem spectant, coniectatur. E

De tempestiuitate, & intempestiuitate, Quòd terrestria cælestibus compatiantur. CAP. 3.

SEd de his quidem alibi. Nunc autem de temporibus docendo disputabimus, ut ab initio ad finẽ usq;, locum hunc omnẽ absoluamus. primumq; uerba ex libro De Morbis afferemus, in quo cum prius declarasset, necessarium esse, ut sciatur, quid sit tempus (hoc est καιρὸς) & q̃d intẽpestiuitas (hoc est ἀκαιρία) postea hæc subnectit. ‖ Tẽpora autem (ut semel dicam) multa, & omnimoda sunt in arte, quemadmodum, & morbi, & eorum curationes. Sunt autem acutissima tẽpora, illis scilicet auxiliari, qui uel exanimantur, uel mingere, aut agere nequeunt, uel soffocantur, uel mulierem parientem, aut abortiẽtem liberare: uel quæcunq; sunt eiusmodi. & hæc quidem sunt tempora acuta, nec paulo posterius conferunt. pleriq;.n. obeunt paulo posterius. Tempus igitur est, si quis homini aliquid horum patiẽti, antequam anima exierit, in tempore opituletur: qui uerò hoc facit, is certe opitulationis tempus scit. Quicquid enim quis in tempore assumpserit, id propterea, quòd eo instanti tempore assumptum est, opem tulit. Cùm autẽ de acutissimis, ac maxime repentinum auxilium requirentibus dixisset: deinceps, & de tempore protracto docet[d] ‖ Alii autẽ sunt morbi, quibus tp̃s est, ut semel die curentur, & quando sanè, nihil refert: alii tertio uel quarto quoq; die: alii semel in mense: alii tertio quoq; mense: & an tertio incipiẽte, an finiente, nihil refert. Talia sunt tempora, in quibus non aliam hñt certitudinem, quàm hãc. Incepit sanè ab hypostasi, q̃ in tẽporis puncto consistit, atq; ita ad horas accessit, & ab horis ad dies, & à diebus ad menses, eosq; per lunæ incrementum uel decremẽtum numeratos. Quod aũt aliquibus fortasse paradoxon esse uidetur, id ego magnam uim habere ostendam ad morbos destruendos, ac præcipue diuturnos, in quibus permissum est artifici, idonea tẽpora expectare. id aũt est, cõpati contrãsmutariq; cœlestibus terrestria. ‖ Conspiratio enim una, & confluxio una, nõ solũ in nostris corporibus, sed ẽt in uniuersis. Si quidem mutationis, quę in ambiente est, participes fiunt, & plantæ, & animantes, & multo magis in lunæ transfigurationibus: eius enim calor, terræ uicinior est, unde & carnes quorundam animalium, & uiscera coaugẽtur & uniuersaliter alia quidẽ tabescunt alia uerò liquescunt. Coadnotãt autem, & hominum corpora, ac multo magis in morbis: potens.n. est sanitatis robur tales* morbos occultare. Morbi autem si per detractionem fiant, decrescente luna, ad deterius adnotationẽ faciunt: si per abundantiã, & affluẽtiã crescente luna p̃cipue præmunt. Scire itaq; debet artifex, non solũ in occano mari recessum & accessum fieri aquarũ circa* tales lunæ transfigurationes: sed ẽt in nostris corporibus quandam esse reciprocationẽ, id est ἀμπωτιν, humorum, in quibus crescente luna conuenit auxilia, q̃ replent assumere: decrescente aũt, detractione uti Contraria enim, quæ in toto pugnant, nõ solum ægrotantem superant*, sed ẽt medicum. ita enim arti cooperatur & numen diuinum. Quapropter ẽt sermonem prædictis cõsequentem infert, etiam ad horarum usq; circumuersionem, cum inquit. ‖ Intempestiuitas autem est huiusmodi. Quæcunque quidem mane curari debent, si meridie curentur, intempestiue curantur. intempestiua aũt sunt hęc, propterea, quòd inclinationem ad peius habent propter curationem non in tempore adhibitam. Quæcunq; autem cito, siue meridie siue uesperi siue noctu curentur, intempestiue curantur. Et si hyeme curari debeant, curentur æstate: uel si quod iam curari oporteat, id ipsum differatur: uel si, quod differri oporteat, hoc iam curetur: talia intempestiue curantur. Et hæc quidem obiter, ac ueluti præter sermonis tradendi propositum dicta sint. F G

Lib. de Morbis. — Ibidem. — Lib. de Alim. — Lib. 1. d Morbis.

Duo cum sint tempora ex Hippocrate, alterum totius morbi, alterum cuiusq; paroxysmi: alimenta pro eorum ratione exhibenda esse. Multæq; de hac re traduntur regulæ. CAP. 4. H

VOlo autem iam opportuniora scribere. Sunt aũt hæc. Duo tempora tradit Hippocrates, alterum totius morbi, alterũ particulare cuiusq; paroxysmi. ‖ Dicit ergo in Epidemiis, necesse esse, ut totius morbi incrementum, & remissionem uigoris consideremus, & ad utraq; tẽpora respiciendo, semper auxilia adhibeamus. Et hoc facile in omnibus doceri potest, at in alimento ostendetur. Alimentũ.n. optimum est in diæta auxilium. Id enim solum si cæteris comparetur, oĩbus æquiualet: oĩa etiam in se continet. Huius rei testis est Hippocrates, qui alimenta, diætas uocauit: totius enim appellatione partem exornauit. Est autem totus hic sermo iunioribus medicis maxime contrarius, medicinæ tamen consequens. ‖ Vult enim Hippocrates ut medicus à primis diebus sciat, quis morb⁹ cito, & q̃s tarde uigebit: & ubi hoc prædidicerit, uirtutẽ ẽt laborantis consideret, ac tanquã in quadam suæ ipsius cogitationis libra, de utrisq; põderet: utrũ, si à principio tenuiter nutriatur laborans, sufficere ad uigorẽ usq; poterit (ita ut post principii tẽpus usq; ad uigorẽ tenuiter semper cibetur. Quando enim uiget morbus, tunc tenuissima diæta necesse est uti (an prius ipse deficiet, nec ad uigorem usq; p̃durare poterit. Nam si futurum est,

Videtur innuere. 11. sect. 3. primi Epid. — 1. Aph. 7. & 9. Ex. ord. 4. d. g — *Forte glossema.* — 1. Apho. 8. Ext. ord. 4 f

ut

ut æger ante uigorem dissoluat: primis certe diebus uirtus resumi debet, ut possit postea æger, dum uigor aderit, tenuiter cibari: nō enim in oībus dictū est, in principio pinguius cibari oportere: sed in iis, in quibus futurum est, ut uirtus circa uigorem dissoluatur. Discamus autem & huius dogmatis rationem: ita enim ipso audacius ad artis opera utemur. Natura archegonō, id est primogeniam, & primam suæ ipsius eucrasiam seruans, oportune appetit, quæ offerūtur, riteq; quæ assumpta sunt dispensat, & in uniuersum corpus distribuit, appositionesq;, & detractiones commoderatas facit. Dum autē morbi inciderint, ac στάσιν, i. seditionem, & ἀναρχίαν, i. carentiam principatus rebellionemve effecerint, quantum utiq; passiones ualuerint, tantū etiam natura fatigatur. Ac circa quidem morborum principia, exigua est naturalis status euersio: multum uerò est naturæ robur. circa uigores autē magna est status præter naturam uis: multa uerò naturę infirmitas. Quare, si futurum est, ut quispiā à principio tenuiter nutritus, circa uigorē solidiora alimenta, uirtute prius consumpta, sit postulaturus: hunc in principio roborare consulit, ut cū postea uigor adfuerit, tenuiter cibetur. Etenim rationi consentaneum est, ut in difficillimo morbi tempore, & in quo potissimum* pugnare natura creditur, paucus sit cibus tenuissimusq; id, quod offertur, nutriat: ne in distributione uellicet, neq; multā faciat additionem, sed, non secus, ac irrigationes, solet: totumq; corpus permeet, labore, aut tpe quo dispēsetur, minime indigens. Ne
B que. n. in particularium quidē paroxysmorum uigore cauendæ sunt alimentorum oblationes, in uniuersaliū aūt morborū uigoribus nutrimenta sunt danda. Prope posita est (inquis) declinatio. Ego uerò haud quæro quid sit, quod futurum est, sed quid quod præsens est. Neq;. n. id quod humanius est uigorem denotat, sed declinationem. Morbi uis adeo cita est, ut minime cōprehēdi possit. Nonne sæpius magnitudinem nescimus, quamuis etiā uirtus uiguerit? Hæc certe plurimum eueniunt. Quòd aūt nō omnes circa principium uelit pinguius nutrire, sed quibus futurū est, ut circa uigorem uirtus dissoluatur, patet ex iis, quæ inferuntur: quid enim ait? ‖ Neq; igitur licet præter tempus, neq; uehementissimas uasorum uacuationes facere, neq; uigentibus morbis, & in inflāmatione existentibus, cibos offerre. Et rursus ‖ Hoc igitur maximum documentū esse censeo, quod primi dies non sint sorbitione tali, uel tali priuandi, iis qui paulo post talibus uel talibus sorbitionibus sunt usuri. Præsumpsisse hoc decebat, propterea ꝗ de acutis sermo est. Et paulo post ostēdit, se non in* omnibus, sed in aliquibus, talē uictum instituere, inquiēs. ‖ Hæc igitur oīa magna testimonia sunt, ꝗ non rectè medici ad diętemata ægrotātes ducunt, sed in quibus morbis non oportet uasa uacuari, iis scilicet, qui sorbitionibus cibandi sunt, uasa uacuant, & in quibus ex uasorum uacuatione ad sorbitiones mutationē facere non oportet, in iis mutationem faciunt, & plerunq; absolute. Aliqñ aūt in his temporibus ex uasorū uacuatione ad sorbitiones mutationem faciūt, in quibus sępenumero expedit à sorbitionibus ad uasorum uacuationem accedere, si ita morbum exacerbari contigerit. Hoc autem est uigoris tempus, in quo ob uirtutis dissolutionem coacti, à tenuioribus ad solidiora cibaria accedunt, cū tñ corpora iam ab inflāmatione detineantur. ‖ Non igitur licet præter tps nec uehemētissimas uasorū uacuationes facere, neq; uigentibus morbis, & in inflāmatione existentibus, cibos offerre. Neq; decet, ait, immodicas ἀνατάσεις, i. protractiones assumere, neq; intempestiue nutrire. In multis autem intēpestiuum maxime est, ad tertium usq; diem ascēdere: nocua ēt male est, quæ alternis diebus fit nutrimenti oblatio. Ad eos enim qui ita cibant, respiciēs, omnia hæc scribit. In principiis enim magnum peccatum est ipsa diatrite, i. triduana inedia, qua tñ etiam Hippocratis tēpore utebātur. Testis est ipse Hippocrates rursus in libro aduersus Cnidias sententias, dicens. ‖ Noui autem medicos, qui contrario maxime modo, ac oportet, faciunt. uolunt. n. cuncti, ubi in morborū principiis, duobus uel tribus, uel pluribus diebus fame arefecerint homines: ita offerre sorbitiones, & potiones. Nec increpat, ꝗ aliquos ad prædictum usq; dierum numerum protrahant, sed ꝗ omnes. quandoquidē, & ipse protrahit ad tres, & ad quatuor usq; dies: sed protrahit quos oportet. ‖ Inconstantes enim febres, donec cōstiterint, finit, ubi uero constiterint, hoc modo curat. sorbi
D tiones. n. & potiones in conuenienti die offert. Consulitq; tertium, & quartum diem cauendos esse. ‖ qñquidem hi dies, παλιγκοτίας, i. recrudescentias, ut ipse ait, potissimum pariunt: ea item, tū quæ ad phlegmonem, & immunditiam incitant, tum quæ ad febres tendunt, & magni admodū momenti, perinde, ac quoduis aliud, documentum hoc est. cum qua enim ex opportunissimis in medicina rebus non circa ulcera solum, sed etiam circa alios multos morbos non communicat? Nisi quis alios etiam morbos ulcera esse dixerit. habet enim quādam, & hæc oratio æquitatem. Videamus ergo id, quod sequitur, per quod patrocinatur iis, qui in plures dies protrahunt. Et forte aliqua etiā ęquitas uidetur ipsis esse, ut cum magna mutatio in corpore facta sit, aliqua etiam ualde magna mutatio obiiciatur. At mutare quidem, nō parum bene habet. Rectè quidē sanè transferenda est, & ipsa mutatio. & ex mutatione, exhibitio gustamentorum adhuc magis. Rectè ergo cum mutatio facta est in corpore, protractionem ad tres usq; dies faciēdam laudat. sed rectè ac artificiose hoc facit, dum genus, & magnitudinē affectionis, & tēpus, & regionē, &

2. de Vict. acu. 32.7.120.h.

2. de Vict. acu. 41.7.122.d

2. de Vict. acu. 42.7.122.e

2. de Vict. rōne ac. 32.120.h

2. de Vict. acu. 18.7.119.h

4. de Vict. acu. 54.7.114.a

3. de Fract. t. 33. 7.246.d.

T. 34.

2. de Vict. acu. 18.7.118.h

& ætatem,& anteactæ diætæ formam considerare contulit,quæ certe mutationis diætæ,firmis- E
simæ sunt indicationes.Illud certe est obseruandum,ne cum alimentum circa primos dies sub-
traxeris,qñ id,& laborans sumere,& uirtus conficere poterat,circa uigorem postea,dũ virtutẽ
ferè dissolutã vides,mutationẽ aggrediaris,pugnareq; adhuc magis uirtutẽ cogas, quo tẽpore
ne sorbitiones quidem confici ab ægrotante possunt,id illi hoc suadens,nutrimentisq; cũ suffo
cãs.Videre enim licet ratione qdẽ methodicos,opere vero amethodos medicos,uinum,& car
nes dare,tanquam in uas inanime alimenta infundentes.Ac ei quidẽ qui recta ratione in princi
pio protrahit,in uigore etiã uirtus cõstãs perseuerat.ei uerò qui indebite protractionibus usus
fuerit,circa principium etiam debilitatur, partim quidẽ à morbo, partim uerò à prauo artifice
Libro præcepto rum non longe à principio.
coacta.Eiusmodi ẽt medicos in aliis redarguerat, inquiens. ‖Quid enim tandẽ mali erat,si præ-
mium ignorantiæ ferrent ii,qui artis opera male administrant?nunc aũt ægrotis qui extra cul-
pã sunt,non sufficiens uidebatur ex morbo noxa,nisi ẽt medici imperitia accederet.Oportet er
go ita semper circa initia,& protractionibus uti,ut ne quidem cogitandũ sit,circa uigores*mor
bos esse mitissimos,ẽt si post protractiones, & maxime eas, quæ plurium dierum sunt,cibus ex
2.de Vict.acu. 18.
hibeatur.Didicimus aũt,& ex iis,quæ intulit:rationem enim subnexuit.‖Ac mutare quidẽ non
parum bene habet:recte quidem sanè transferenda est,& ipsa mutatio, & ex mutatione exhibi F
tio gustamẽtorum adhuc magis.A communi ratione,si recte fiat mutatio, firmiter etiam debet
sequi iuuamentum.Malum sanè est in alterutro peccare,peius tñ est in additione.Audiamus, &
2.de Vict. acu. 36.7.121.e
quæ deinceps dicat.‖Coniectandum sanè est,& robur,& modus morbi in singulis & naturæ ho
minis,& consuetudinis,& diætæ laborãtis,non solum ciborum, sed etiam potuum:multo autẽ
minus ad additionẽ eundũ est,qñquidem subtractionem omnino auferre sæpenumero cõfert,
ubi perduraturus est laborans, donec morbi uigor concoctus sit.Neq; enim uirtutem conside-
rare debemus,an phlebotomiam ℥ uel aliud quicpiam ualidum præsidium℥oĩno ferre queat,sed
an his neglectis,perdurare,ac portare morbi uigorem possit. Quare mihi ne dicas,& ego uirtu-
tẽ inspicio,neq;.n.ita inspicis,ut oporteret.quocunq; autem modo inspicis, præterquàm quòd
† σεαυτοῦ, i. tui ipsius forte tamen αὐτοῦ, i. ipsius scilicet Hippocratis.
nihil noui dicis,†tua etiam ipsius℥uniuersalia theoremata subuertis.Quę igitur artificialis ratio
est?‖Coniectandum est,an ægrotans ex diæta usq; ad morbi uigorem perdurabit, & utrum ille
deficiet,& ex diæta non perdurabit,uel morbus prius deficiet,ac obtundetur.

Notæ traduntur ex Hippocrate quibus scire possimus,qui morbus cito,& qui tarde uigorem sit habiturus. CAP. 5. G

1.aph.9.Ex. ord. 4.g

CVm autem ipse sciret,non cuiusuis medici esse,à primo morborum insultu, scire,qui nã ci-
to,& quinã tarde uigeant,multas ad hoc notas dedit in omnibus suis libris, præcipue uerò
2.Epid.sect.1.
in secunda Epidemia,dicens,‖Circa principia morborum considerandũ, an statim floreant:ma
nifestum autem hoc fit ex incremento. Nosces,inquit,ipsum uigorem prope, uel procul esse,si
probe incrementum consideraueris.Morbi enim qui paulatim increscũt,tardum:qui celeriter,
celerem denotãt uigorem.‖Incrementa autem ex circuitibus,& crises quoq; hic manifeste.Per
Ibidem.
incrementum quidem uigorem agnosces:incrementa uerò,per circuitus.Aliud enim est,singu-
lis diebus adnotationem habere:& aliud,uno die uel duobus interiectis. Nec hoc tantum satis
fuit:sed adiecit etiam artificiosiora.‖ Ex paroxysmis in circuitibus considerandum est, si citius
Ibidem.
an non:& si longiori tempore an non:& si magis an non:Vult ut ad præcognoscendum accele-
rantem,uel tardantem uigorem,prædicta obseruemus, idest utrũ festinanter,an secus incremẽ
tum adueniat:& utrum modus propius accedat ad continuitatem, an multum absit à continui
tate.Ad hæc etiam paroxysmi in circuitibus an citius an non,hoc est,an anticipent,an postpo
nant.Nam qui anticipant,celeritatem,qui postponunt,tarditatem magis significant. Quoniam H
autem potest qui anticipat paroxysmus,prius etiam desinere:ob id addidit, Et lõgiori tẽpore,
an non.Præterea cum sciret non in longitudine tantum,& breuitate paroxysmorum,differen-
tiam esse,uerum,& in uehemẽtia,& imbecillitate,fieriq; posse, ut in æquali adnotationis dimẽ
sione difficilius uel leuius aliquis exacerbetur:iccirco additur.Et magis,an non.Cũ uideris ma
gnũ aduenire incremẽtum:ac sequentem paroxysmum ꝑcedenti semper,& multo longiorẽ, &
Ibidem.
multo difficiliorem,scias uigorẽ statim affuturum.Nam & eorum qui repente moriuntur,cele-
*Al.febres.
res sunt ipsæ crises,quoniã & celeres sunt*dolores,& continui,& ualidi.Ex contrariis autem cõ
trarium.Forte uerò,& aliarum rerum hoc commune est,ut quæ quidem citius fiunt, breuiores
1.aph.12. ext. ord.5.a
sint:quæ uerò tardius,longiores.Non solum autem in Epidemiis,sed etiam in aphorismis,ratio
nes docet,per quas præscire poteris uigorẽ prope uel procul esse.‖Paroxysmos autem,& consti
Ibidem.
tutiones indicabunt morbi.Nam horum alii natura acuti:alii natura diuturni. Et tempora an-
ni.Quæcunque enim ipsorum adiuuãt,morbis*aduersantes,celeriter,& incrementa,& uigores
3.Epid.3.t.88. 3.151.h
facient.‖Ideoq; necessariũ est scire,bonum esse,quod in constitutione,& morbo commune est.

Et

A Et circuitnum inter se incrementa.‖Hæc quidē sunt communia cum iis,quę in Epidemiis dicta sunt.Adiiciet aūt,& aliam quadam præterea rationem,per quam uigorem scire poteris.‖Et ex iis,quæ mox apparent,ut in pleuriticis,si sputum statim appareat incipiēte quidē modo, abbreuiat:si uerò post appareat,prolongat.‖Concoctiones enim celeritatem criseos sanitatisq; securitatē significant.Et urinæ,& deiectiones,& sudores,mox apparentes,morbos ægrę,& facile iudicandos,breues,& longos indicant.Habes,inquit,vbertatē,si nostra legas,nec solū celerē,uel tardum uigorē,sed etiam alia multa eorum,quæ futura sunt,prænosces.Hoc tātū prius accipe, ac firmiter crede,optimum esse,ut medicus prouidentiā adhibeat,non ad gloriam tantū,sed & multo magis ad curandi rationem.His prius constitutis,rationem ad artis opera accōmodato.

1.Apho. 12.ext. ord.5.a
Ibidem.
1. Epi. cōm.2.t. 45.3.112..b
4.Aph. 12. Ext. ord.5

Regulæ cibandi pro ratione totius morbi. CAP. 6.

QVibus‖igitur statim est uigor,ii statim tenuiter sunt cibādi. Neq;.n.de uirtutis dissolutione est timendum,ubi uigor statim affuturus est,sicuti in angina usu uenit.Licet enim, ut totus ad morbunm tollendum incumbas,nihil de uirtute formidans.‖Quibus autem posterius est uigor:in illud tempus,& paulo ante illud subtrahendus est cibus:antea uerò pinguius est cibādus B æger,quò durare possit.Hoc in loco de utrisq; simul passione inquā, & uirtute coniectari oportet.Cibari aūt plenius,est paulo solidius nutriri,quàm fiat in extreme tenui diæta.‖In paroxysmis autem subtrahere oportet.Per hæc uerba documentum ualde curatiuum , ac ad artē maxime spectans tradit,hoc est incumbente grauiori paroxysmo , nihil nutrimēti apponendū esse, siue.n.per ἐπανάβασιν,quasi dixeris superascensionem,uehementiores fiant paroxysmi,pulchrū sanè est,uirtute proirritata, ad detractiones accedere:siue etiā nunc quidem leuiores,rursus āt grauiores fiant adnotationes, ex arte rursus est,ante difficiliorē paroxysmum non nutrire:sed semper post grauiorē adnotationē.Sed exacerbabo,inquies,morbū,si primis diebus alimentū dedero,atq; ita quē curandum suscepi,lædā.At certe magis iuuabis,uirtutē seruando.Omni sanè auxilio noxa aliqua coniuncta est:quod.n.iuuat,id ēt nocet.Si ergo eum in principio nutriuero,cui futurum est,ut uirtus circa uigorē dissoluatur,morbū quidē aliquantisper augebo ; at uirtutem magnopere corroborabo.‖Qui verò opinatur uirtutem non refici,sed morbū exacerbari,mortē is proculdubio ægrotanti affert. Peccata aūt,quæ per initia committūtur,nō ęque, ut hæc,immedicabilia sunt,sed multo facilius corrigi possunt.patet ergo,ꝙ non lubēs in primis C diebus ad alimenti exhibitionem accedit,sed tanquam in angustia quadam detentus,cōmodissimum eligit tps.Quòd,si nihil ipse de uirtute uereatur,maxime ex arte esse existimat,ad tertiā & ad quartam usq; diem,non nunquam etiam,& ad longius tempus protractionibus uti,qn̄,& robur uirium adsit,& morbi modus cogat,multaq; subsit humorū redundantia:& loco phlebotomię,uel aliorum uacuantium præsidiorum,longiorem eligimus protractionem.Aliquibus.n. in diatrite,aliquibus ante diatriten,aliquibus post diatritē,probe primum exhibitum est alimētum.Et in uniuersum quidem,symmetriam attingere oportet.Si autem hoc fieri nequit,uergendum est magis ad protractionem,plurium dierum, quàm ad celeriorem appositionem, si uirtus nihil prohibeat.

1.Aphor.10.Ex ord.4.h
Ibidem.
1.Aphor.12.Ex ord.5.a
Locus mēdis nō uacans. vt autē innuere.tex,40. 2.libri. de Vict. rōne in morbis acu. Sed sanè de terius agit qui omnibus uasa ante &c.
2.de Vict.ratione in acu.t 40.7 122.c

Animaduersiones de uirtutis fortitudine, & imbecillitate. Signa imbecillitatis uirtutis ob inanitionem, ob morbi acumen, ob irritamentum aliquod, exemplo flammæ lucernæ. CAP. 7.

SEd quispiam ex iis,qui methodum perturbant, inquiet . Et ego uirtutem animaduerto . Ad quē licet respondere.Et quomodo uirtutem inspicis?non enim apparet.nam sæpius qui primo aspectu fortis uidetur,imbecillus est,dissolutuq; facilis.Nam ꝗ fortis uidetur, * non per ea, D per quæ uirtus, dignoscit . Accipis ætatem,anni tempus,regionem,& similia . Nonne tibi licet pulsus tangere?At neque si tetigeris cognosces,utrum in spiritu,uel in humoribus,uel in solidis sit uirtus. Mentem adhibes naturalibus actionibus,ut scire possis,à quot rebus uirtus impediatur.Si autem nunc quidem permittat posterius autem dissoluetur,præuidere poteris , si naturæ * κράματα , id est temperamenta consideraueris.præcognoscere item uigores poteris.Si uerò noueris alicui quidem firmam esse uirtutem,alicui uerò facile mutabilem, diiudicabis alterum septentrionalem,alterum meridionalem esse.Quoties aūt imbecilla uisa est manere uirtus,at per detractionem corroborata est?Audi Hippocratem ignaros medicos redarguentem.‖Non enim uideo medicos talium rerum esse peritos,quomodo scilicet dignoscere oporteat imbecillitates in morbis , & quæ ob uasorū uacuationē fiunt,& quæ ob aliud quoddam irritamentum,& quę ob dolorem,& ab acumine morbi: itemq; quot passionis omnigenas formas natura nostra , & habitus singulis pariat.quamuis talia salutem uel mortem inferant cognita uel ignorata . Neq; enim paruum periculum est,si ignoretur utrum uirtus per indigentiā dissoluatur, ita ut nutrimenti

2.de Vict.rōne in acu. 47. 7. 113.f

menti additione indigeat,an ob phlegmones magnitudinem suffocatur,ita ut detractione indi E geat:an ob aliud quoddã irritamentum,id est ob mutationem,& corruptionem eorũ,q̃ assumũ tur.Sicuti enim lucernæ flamma,& ob defectum olei extinguitur, & ob multam confertamque infusionem:& quando non purum,& argillosum est: eodem modo,& calidũ,quod est in nobis, natura existens flammę similis,& indigentia,& abundantia,& prauitate alimenti corrumpitur. Itemq; quot passiones,& omnimodas formas,natura nostra,& habitus singulis pariat. Quidam enim natura*famelici sunt,quidam stomachum habent,qui facile afficitur,& animo facile delin quunt,ac à minimis affectionibus lædunt,& alimenti appositione semper indigent.Et aliæ sunt priuatim in singulis syncrisus.Animaduertendumq; est ne cum in eiusmodi habitus incidimus, aliquod peccatum commitamus.‖Maius enim malum est,si ob dolorem, & acumen morbi debi litato,potionem uel sorbitionem copiosiorem, aut cibũ quis obtulerit, existimans ob uasorum uacuationem imbecillũ esse. Indecorum ẽt est ob uasorum uacuationem debilitatum non cognoscere,ac diæta eum premere.Affert etenim aliquod periculum, & hoc peccatum, multo tñ minus quàm alterũ.‖Ridiculosum autem magis est hoc peccatum, quàm alterum.Si enim alius medicus uel ẽt idiota ingressus cognouerit ea,quę contigerunt,& edenda potãdaq; dederit ea, F quæ alter prohibuit,aperte iuuasse existimabitur.Talia artificum instituta maxime ab hominibus uituperantur.uidetur enim ipsis ille qui ingressus est medicus,uel idiota,tãquam mortuum suscitasse:scribẽtur autem,& de his signa,quibus singula dignoscere oportet. De uniuersalibus igitur temporibus,& de*prima alimenti exhibitione hæc satis sint.

3 de Vict. rõne in acu.48.7 124. a.

Regulæ cibandi pro ratione particularium paroxysmorum. CAP. 8.

Videamus iam & de particularibus.‖Iis qui in circuitibus exacerbantur,nihil dare oportet, neq; cogere,sed detrahere de additionib⁹ añ criseis.Itẽ in paroxysmis subtrahere oportet, addere enim noxa.Et,quæcũq; per circuitus exacerbantur in paroxysmis subtrahere oportet. In morbis sanè qui per circuitum uexãt,siue continui sint,nullasq; habeãt intermissiones, siue ex quibusdam interuallis exacerbentur,ac reiuuenescant, obseruandum est ne, in paroxysmis esculenta,aut poculenta,aut diaclysmata demus:q̃nquidẽ quicquid tũc offertur, morbi nõ cor poris fiet alimentũ.‖Si quis enim alimentũ febricitanti dederit,ut sano robur,ita laboranti mor bus.Neq; cogere,hoc est,nulla re cogente uti.solamine.n.potius est opus, quã ui ĩ paroxysmis, expectandumq; est remissionis tp̃s,& in eo uehementia cogentiaque remedia assumenda sunt: G ubi uerò paroxysmi inciderint,lenientia.Quemadmodũ.n.feræ etiam ualde agrestes,si quis eas placide adeat,blandeq; demulceat,mansuetæ reddũtur:si uerò ex aduerso ipsis irascat,uiq; ado riatur,agrestiores efficiunt:Ita & morbi quodam mõ agrestiores effecti, si quis eos in paroxysmis soletur,& mitiget,leuiores,ac mansueti euadunt:si uerò ex aduerso se opponat uimq; infe rat,excitant,ac exacerbant.Propter alias id genus causas nec reb⁹ cogẽtibus,nec alimẽtis uult uti in paroxysmis:partim quidẽ ob additionẽ,partim uerò ob turbationẽ q̃ in dispẽsatione fit. ‖Et quæcunq; p circuitus exacerbantur,in paroxysmis subtrahere oportet,addere.n.noxa.‖Nõ solum aũt dũ adsunt paroxysmi,nulla re,q̃ mouere,aut addere possit, utẽdum esse censet: uerũ neq; dũ mox futuri sunt:sed dũ deorsum inclinat morbus. Hocq; sapiẽter admodũ in libro De morbis demõstrat,cũ ait.‖Cũ aũt irruũt morbi,quiescere oportet & laborãtẽ,& medicũ à cura tionibus,ne q.d mali fiat.Omnium,aut clarius,ac magnificẽtius in libro aduersus Cnidias sentẽ tias,cum inquit.‖Tempus autem exhibendæ,sorbitionis hoc maxime obseruare per initia, & p omnem morbi decursum oportet.Quando sanè pedes frigidi fuerint,inhibere oportet sorbitio nis exhibitionem.Maxime uero,& a potu abstinendum est. Quando autẽ caliditas ad pedes de scenderit,tunc exhibendum est,& putandum magnopere ualere hoc tempus in oĩbus morbis, nõ minime uerò in acutis,maxime uerò in magnis febrilibus,& periculosissimis morbis. Forte H quis dictionis græcanicæ ignarus,dicat,Hippocratẽ in uigore alimenta offerre: cum enim caliditas in pedes descẽderit,tunc febrẽ uigere,corpore uniuerso æque,ac similiter calefacto. Verũ qui hæc in ueteres dicere audet,stoliditatẽ summamq; inscitiam præsefert. nec quid sit τὸ κατα βαίνειν,id est descendere, intelligit. Discant ergo qui hęc aduersus Hippocratem effutiunt,eum non in uigore sed in remissione febris alimentum dare.Quid enim ait? Quando caliditas in pedes descenderit,tunc exhibendum est.omne aũt quod iam descẽdit superiores partes reliquit, & infernas adiit:caliditate nõ extensa,sed ad infernas regiones transposita.Et hoc adeo clare ip se edocet,ut & à stolidis ẽt intelligi queat.dicit aũt in hunc modum.‖Cum uerò pedes sunt frigi di,neque potum neque sorbitionem, neque aliud quicquam tale dato: sed maximum hoc esse existimato,si obserues,quousque ualde calidi fiant.deinde ita id, quod confert,exhibe.Vt pluri mum enim signum est futuræ exacerbationis febris,ipsa pedum frigiditas.Si uerò in tali tempo re exhibueris,maxime per omnia peccaueris:morbum enim non parũ augebis.Cum autem febris

1. Aph.18. Ext. ord.9.f.lib. De humo.
1.Aph.11. Ext. ord.5.a
7. Aph.62. Ex. ord.59.g
1.Aph.11.Ext. ord.5.a
Lib.de Alim.
Lib.3.De Morb. ca.de pleur. ex dorso.
1. de Vict. rõne in acu. 46. 7. 115.f
4. de Vict. rõne in acu.39.7.139.i

A bris definit,è contrario pedes calidiores fiunt reliquo corpore.Augetur etenim,frigefaciens pe
" des,accenfa ex thorace,in caput flammã emittens.Vbi uero calor totus furfum concurrerit, &
" exhalauerit in caput,merito pedes ipfi frigidi fiunt,cũ ex carnes neruofiq; natura fint:preterea,
" cum multum à locis calidiffimis diftent,frigefiunt,calore fefe in thoracem colligente. Et rurfus
" ex proportione,cũ febris foluitur,& in minutas partes redigitur, in pedes defcendit. Hoc ergo
" tempore caput, & thorax ipforũ perfrigerata funt. Non eft ergo in toto corpore caliditas,neq;
extenfa eft:fed ficuti,dum uigebat paroxyfmus,partes circa thoracem caputq;,affatim incẽdebantur:ita & nunc,ubi adeft remiffio, caliditas nobiliores quidẽ partes reliquit, circa pedes au
tem extremos uerfatur.hocq; naturaliter fit.Rationi enim maxime confentaneum eft,ut hos,q
ualde prius refrigerati erant,calor etiã ingens deprehendat,natura nimirum tribuente ipfis mu
tuam contrariorum fucceffionem. Vnde cum quis per frigidas regiones iter fecerit,ubi in æftuo
fam peruenerit,ignitos obtinet pedes.quandoquidem cum magis ii friguerint,magis etiam, ac
uehementius iure incalefcunt.Quapropter,& in difficillimis febribus, quando inuafio cum pe-
dum perfrigeratione fit,in remiffione pedes uehementer calefieri contingit.Quare cum locum
B abfolueret Hippocrates,inquit.‖hac de caufa offerendum eft.nam ubi pedes frigidi fint,neceffe Ibidem.
" eft inferiorem uentrem calidum effe,multoque faftidio plenum,& hypochondrium extenfum,
" & proiectationem corporis ob internam turbationem,& mentis fufpenfionẽ,& dolores, & uel
" licatur æger,ac uomere affectat:fique praua uomat,dolore afficitur. Vbi aũt caliditas in pedes
" defcenderit,urinaq; pertrãfierit,etfi non fudauerit,omnia ceffant. In hoc igitur tempore opor-
" tet forbitionem dare:tunc autem pernities.✽Et præcipue nocumentum, quod ex intempeftiui
" tate in morbis acutis euenit:mortem effe inquiens fub paroxyfmũ nutrire.Aperte igitur,& hęc
imperat.Oportuerat igitur fatis iam hæc te edoctum fuiffe: fi quid tamen difcere cupis, audi &
hæc aperte præcipientem Hippocratem.‖Cum autem medicamẽtum dederis forbitionibus ute 4.de Vict. rõne
" re,ac obferua paroxyfmos febrium,ut nunquam cùm adfunt,neq; cum futuri funt,offeras: fed i acu.39.7.13 9.e
" ubi definunt,aut defierunt,& quàm longiffime à principio.Alimenta danda funt, nõ expectata
" exquita febris*declinatione, ubi nimirum laborans fame intolerabili premitur, uel à longis ci-
borum protractionibus male admodum affectus eft, uel aliqua pars à ftomacho obriguit, &
ualde exoluta eft.Tunc fanè in remiffionibus febrium,corpore adhuc calido exiftente, alimẽtũ
apponimus:potiffimumq; cum remiffionis interftitium anguftum fuerit. Qui enim paulo ante
C quàm terminauerit,cibum offert:is longius à futùra adnotatione cibum exhibet. Quòd autem
perfecte iam ceffata adnotatione cibus offerri debeat,clare ipfe oftendit,inquiens.Et quàm lõ-
giffime à principio.Vt enim adnotatio alimentum non difpenfatione priuatum, fed probe con-
coctum,ac iam corpori familiare redditum fufcipiat,ceffata nuper adnotatione alimentũ præ-
" bet.quod tempus plurimũ à futuro paroxyfmo abeft.Adhuc uerò,& in libro aduerfus Cnidias
" fententias ea adiungit,quæ & iis quæ dicta funt,& artis etiam operibus cõfentiunt.‖Diæteticæ 4.de Vict. rõne
" partis maximum eft obferuare,ac cauere,ficuti in acutis ita in longis ægritudinibus,& intentio i acu.114.7.249d
nes febrium,& remiffiones,ita ut tempora obferuare fcias,quando cibaria offerre nõ oporteat,
& quando tuto offerre oporteat.ea autem funt,cum longiffime ab intẽtione diftant.Et hæc rur
fus fatebitur,qui in artis operibus fuerit exercitatus.

Quomodo in morbis diuturnis fint obferuanda tempora. CAP. 9.

MAximum enim eft in morbis diuturnis obferuare tempora. quandoquidem in iis obfcuri,
ac latentes funt paroxyfmi,& per fymbola deprehẽduntur,ex uigilia grauitate,motus dif
ficultate,infomniorum turbulentia,decoloratione,inappetentia,& fimilibus.In acutis.n. quos
D potiffimum febres continuę comitari folent, magna funt inter paroxyfmos, & remiffiones di-
fcrimina:ita ut & ab idiotis etiam fępenumero dignofcantur:in diuturnis autem tenues quidẽ
funt febres,uixq; deprehenduntur,occultiq; funt paroxyfmi,ac præcipue ubi plurimum traxe-
rint,ut & ipfos etiam ægrotos multoties lateant. Vnde uel exquifitum omnino fignũ illud erit,
fi aliquantulum differentiæ ipforum dignofci poffint.

In febribus fynochis matutino tempore effe cibandum. CAP. 10.

IN febribus autem,quæ non cedunt(quas fynochos uocamus)confentaneum eft mane alimẽ 2.Epid. fect. 1.
tum dare.Sæpius enim,tum alibi,‖tum in Epidemijs,diem anno cõparauit,ita ut tempus ma
tutinum,ueri affimilatum fit:meridies,æftati:pomeridianum tempus, autumno: nocturnum,
hiemi. Vnde pomeridianum tempus, quod autumno affimilatum effe tradidimus, fi matu-
tino, quo d ueri fimile effe diximus, comparetur, exitialiffimum erit:ficuti matutinum, falu-
berrimum.

berrimum.ita sanè crepusculum uespertinum conturbans,& exacerbans est: matutinum tempus,benignum,ac relaxans.|Tanquam annus circuitum habeat morborum. quale est dies morbi,quale est uespertinum tempus ad exacerbationem,tale est morbi, & uniuscuiusque constitutionis inter se inuicem.Quare ubi nullum sit uestigium remissionis, tempus eucrasiæ aeris assimilatum eligito.id autem est,quod circa crepusculum matutinũ est : idq; accommodatissimum esse poterit,tum ad alia remedia,tum ad cibum offerendum. Hæc quidem satis sint ad suadendum,id quod à nobis propositum est.Portionem enim elegi ex infinitis ferè : quæ apud Hippocratem leguntur.Ex arte tamen erit,ut ex iis,quæ adhuc citari possent,aliqua quidem in librum De Consuetudine à nobis conscribendum,aliqua uerò in librum De Qualitate, & Quantitate, reponamus. illic ergo quàm plurima ponentur ex Hippocrate, quæ in præsenti libro silentio præteriuimus,largaque etiam copia in unoquoque theoremate tradetur.

E

3.apho.sect.1.

Vt oculi se habent ad Solem,ita imperitorum hominum animas ad scripturam Hippocratis se habere. CAP. II.

TEmere ergo aduersantur illi,qui ad Hippocratis scripta imparati prius accedunt,quàm primas literas didicerint.Suam enim ipsorum ignorantiam incusare cum debuissent, obscuritatem Hippocratis reprehendunt:quippe qui ob propriam imbecillitatem non possint magnitudinem Hippocraticæ uirtutis assequi. Ita enim opinor affectę sunt ad Hippocratis scripturas insipientum abiectorumq; hominum,animæ,ut oculi ad Solē,dum in ipsum intuentur,ut enim illi de propria imbecillitate redarguuntur à Solis pulchritudine, conuincunturque,quippe qui haud possint perseueranter citra laborem in ipsum intueri,sed tandem cæcutientes ad tenebrosa se uertunt:ita animæ profanorum hominum,quæ prius in encyclopędiis non fuerint educatæ,à pulchritudine scripturarum Hippocratis,& fulgore circumcirca perculsę & dogmatum lumine uallatæ,quodam modo cæcæ fiunt,& ab iis,quæ maiora sunt,quàm ut ipsæ ferre possint auersæ,ad parua quædam, ac obscura,suæque ipsarum ignorationi acccommodata accedunt.Nos autem nō illorum causa,sed ut illis qui probe instituti sunt gratificemur, tum hæc conscripsimus:tum omnia,quibus res medicæ ex Hippocratis sententia absolutissimæ fiant, digna, ut rursus scribantur censebimus.

F

Finis sermonis Galeni de diæta Hippocratis,in morbis acutis.

GALENI DE REMEDIIS PARATV FACILIBVS LIBELLVS AB HVBERTO BARLANDO PHILIATRIO LATINO SERMONI TRADITVS

Nunc denuo, accuratiſſime caſtigatus, & ab omni labe purgatus.

PROOEMIVM

ARtem medicam,nullis unquã ciuitatibus,nullis locis publicis,opulen-
tisve hominibus,aut nobilibus,aut principibus,aut potentibus circũ
ſcriptam: ſed quæ potius,præ ingẽti erga genus humanũ beneuolen-
tia,ſuaq; maxima utilitate,ad omnes tandẽ homines pertinet:quæq;
ſaltem poteſtate,quamuis actione,ob negligentiam eorũ,qui illi ope-
ram nauãt, nunc uideatur deficere, ad rura ipſa ac etiã ſolitudines fi-
nes ſuos prorogauit: æquum eſſe duxi ut pro mea uirili,ad eorũ mini
ſterium,qui iter facerent, & eorum ẽt maxime qui ruri,ac in ſolitudi-
C ne uerſantur traducerẽ,ubi in corporibus facilis quidẽ,& pręter om-
nem expectationem eſt morborum tum prouentus,tũ uis:nec tamen
poſtea ita facilis eſt remediorũ copia. Nã neq; quocunq; loco in promptu medicamẽta pretioſa
eſſe poſſunt,neq; præterea medici pręſentes ſunt,qui eis uti nouerint:cum tñ tales plerunq; ad-
ſint circunſtantiæ,ut nullam dilationis occaſionem præſtent: ut in angina,uenenoſiſq; medica-
mentis,atq; morſibus animantium uirus eiaculantiũ, nec nõ in ſanguinis profluuijs,choleriſq;,
ac id genus alijs ſolet euenire. Vnde neq; ſcientificam,atq; exquiſitam curandi rationem oĩbus
ſuis præceptis abſolutam, hoc in loco explicare inſtitui:ſed eam,qua poſſit quis,uel ẽt vulgaris,
periclitãtibus caſu quopiã,aut alioqui male affectis hominibus illico opem ferre,illis ſanè reme
dijs uſus,quæ in tanta rerum difficultate,ſint paratu faciliora:id.n.reor iure eſſe ſupponendum,
ꝙ ratio materiæ,quæ exquiſita,& omnino ex arte eſt,atq; ẽt remediorũ uſus,qui ex ſcientiæ ra-
tione ſit,eo maxime tempore neceſſaria ſunt,quo & medicamentorum,atq; ẽt medicorũ copia
nobis ſuppetit. At ubi occaſio præceps eſt,nec in promptu copioſa, ac larga ſit remediorum af-
fluentia, ſummopere neceſſariam eo tpe facultatem medicamentorũ,quæ paratu facillima ſint,
illis eſſe arbitror, q quauis corporis particula male afficiuntur.Deſcribam igitur remediorũ fa-
D cile parandorum materiam:qñq; tñ,quamuis id raro,aliquam etiam exquiſitiorum medicamen
torum,quæ propterea ꝙ in uſu multis ſint,facile haberi poſſunt,mentionem faciam: ſumamq; à
capite exordium.Ipſum etenim tãquam arx totius corporis eſt,& ueluti habitaculum ſenſuum,
qui in ſummo ſunt honore,atq; hominibus maximopere neceſſarij.& proinde,ab illis remedijs
quæ illi ex uſu ſunt,initium faciam:in primis proſequens quæ facile haberi poſſint, quæq; maxi
me aperta ſint. Caput multifariam affici poteſt:nã ex æſtu, frigore,ex uaporibus qui à uentri
culo tolluntur atq; id replent,ex externis ẽt quæ grauitatem illi afferũt,quæq; fętida ſunt, & ex
alijs multis.Pręterea uerò ſæpe turpitudine quadã ſcd̃m cutẽ & capillos tenẽt,ut ſunt alopeciæ
& ophiaſes,uariæq; ulcerũ dr̃iæ. Aeſtus itaq; ac frigoris,uaporũq; præterea qui ex externis re-
bus excitanẽ,ſigna quæ ſatis eſſe pñt,ſunt illæ ipſæ cauſæ manifeſtæ,procatarcticas græci appel
lant.Iã uerò illos qui ex æſtu laborãt,hæc conſequunẽ, dolor cũ pulſu,ut uniuerſũ caput ſidera
tione teneri uideatur(gręci ſphacelũ uocant)cũ ſenſu ignei caloris,uaſorũ circa frontẽ diſtẽtio,
oculorũ rubor,plerunq; ẽt uigilia.Eos uerò qui ex frigore,grauedo cũ ſtupore:congelatio,uaſo
rum ſcd̃m frontem conciſio:ꝙ ſi frigori iungatur humiditas,ſopor.At eos qui ex uaporibus,do
lor pungens,pulſus arteriarum quæ circa frontẽ ſunt,uertigines,oculorũ hallucinationes,auriũ
ſonitus: quæ eadẽ etiam his, quibus ex interna cauſa caput uaporibus repletur,euenire ſolent.

De capitis Dolore, & primo de dolore ex Solis æstu. CAP. I. E

Capitis ex Solis æstu dolori medetur fotus ex oleo immaturo,frigido: quòd si uehementior fiat dolor , ex rosaceo & aceto. At si ad manū nō fuerit rosaceum,oleo acerbo siue immaturo utendum.Porrò olei partibus quatuor,aceti unam commisceto,si mediocriter refrigerare cupias,alioqui plus aceti foret adijciendum . Feruente aūt æstuanteq; uehementius capite,cōmiscēdus aceto succus,aut polygonij id est sanguinariæ,aut plantaginis,aut portulacæ,aut lactucæ,aut uuæ acerbæ, aut deniq; alius quiuis, similis cum dictis facultatis.Ad ex succis hisce,magisne an minus temperatura frigidus cōueniat, satis superq; docebit affectus ipsius magnitudo siue uehementia . Consultius ad hæc fuerit,decumbere ægrotum in domo quapiam frigidiori,si non natura,saltem arte,utpote strata folijs & uitis,& rubi,& pomi:& alijs horum similibus,quibus fuerit pro tempore refrigerandi facultas. Dicto porrò affectui perquàm similes sunt, qui è quauis intemperie ortum habent,& non à causa externa.Verum ut ab intemperatura,tum calidiori & sicciori,tum frigidiori & sicciori,graues oboriuntur dolores,ita nulli ab humidiori.Cæterum curantur ab intēperie orti capitis dolores modo eodem,quo à causa oborti externa,suo nimirum contrario.

De Capitis Dolore ex Frigore. F

Capitis ex frigore dolori medētur fotus natura calidi.Qui si ex mediocri habuerit ortū,satis fuerit uti oleo aut anethino,aut rutaceo,calido:si aūt intendatur ex uehemētiori uidelicet frigore,cucumeris agrestis radix prodest,cui modicum euphorbij interdū addito.Vel oleo irino,aliove id genus tenuius substantiæ utitor, aliqua ijs commiscendo. Porrò admiscebitur horū quantitas modo maior,modo minor,pro ratione uincentis frigoris considerando ac metiendo.

Ad Capitis Dolorem ex Vaporibus.

Quibus caput ex uaporibus dolet,his subducenda aluus est: prospiciendūq; de domo undiq; perspirabili,aerisq; clari ac puri:cienda sternutamēta,præsertim si febre uacent,attracto per nares trito aut struthio, aut pipere: uacuatis enim ratione hac uaporibus,facile discutietur dolor. Fouendum præter hæc oleo caput est,cui adiectum sit aceti non nihil : sic enim reprimetur immodica ad caput uaporum sublatio,quodq; nunc cerebri uentriculis insedit,discutietur. Nō sinatur autem talis dormire, & potissimum interdiu.

De Dolore Capitis ex uentriculi cruditate.

Quibus caput ꝑ consensum dolet ex cibi in uentriculo cruditate,aqua tepida liberalius est in potu exhibenda,dein ut uomant iubendū.Multis eorum sanè,qui stomacho laborant,cum è lecto surrexerint, caput dolere consueuit: ijs statim assumpto cibo dolor leuari solet. Quòd si qñ præ nimio capitis dolore,repente aliqui obmutescant, idq; causa non satis cognita,horū caput aqua tepida liberalius in fusa foueri conuenit, auribusq; oleum infundi, & lanam inseri. G

Ad Capitis Dolorem ex uini potu.

Quòd uinum natura calidius capitis faciat dolorem,opplens ipsum facile uaporibus,interdū autem & succis:ꝙ ēt citra uini potum uapores id genus petant facile non nunquā ipsum caput, dolorem inducentes,præsertim ijs, quibus cerebrū contingit temperaturæ calidioris:omnibus manifestum existimo.Proinde curationis intentio in his est,uaporum uacuatio ac discussio:qui qm̄ natura calidi sunt,caput ipsum distendentes, egent refrigerantibus: hinc illinendum capiti rosaceum actu admodum frigidum. Conueniunt etiam talibus somnus ac quies,& sub uesperā balneum,cibus boni succi,cui tm̄ calefaciendi natura non sit,cuius generis sunt ptissanæ succus, oua sorbilia non addito garo,panis aqua maceratus,lactuca,ut quæ refrigeret,& brassica,ut cui sit uapores desiccandi natura:utendum ad hæc aquæ potu. Cæterum ijs,quorum os uentriculi aquæ potu subuertitur,dabimus aut malum punicum,aut coctum,seu pomum,seu pirū,quę co-

* Al.modica. quenda sunt ratione hac. Infusa in ollam aqua*feruida,suspensisq; in ipsa olla fructibus eiusmodi autumnalibus, tantisper sub hac ignē succendemus,donec fructus illi percoquantur, solo ab aqua illa feruente sublato uapore.Quin ēt uuæ passę corroborandi uentriculi habent facultatē: At palmulis in totum abstinendum,utpote natura sua inducentibus capitis dolorē.Quòd si post hæc,sic affecti nondum probe dormiant,in crastinum ducendi rursus in balneum sunt,aquaque calida frequenter perfundendi interiecto aliquantulo tempore denuo lauandi,ac tandem cibandi eodem,quo nobis paulo ante dictum est,modo.Cæterum siquando post omnia hæc relinquatur adhuc pristini non nihil seu uaporis seu succi,exilioribus capitis meatibus impacti:atque ita perduret adhuc ueteris uestigium : rosaceo abstinentes,fouebimus ipsum caput chamæmelino moderate calido,deinde irino,quod maxime quadrat id genus affectibus . Cæterum omnibus his uino est abstinendum. H

De dolore Capitis ex Ictu,& Casu ab alto.

Quandoquidem ex ictu & casu ab alto,obueniunt capitis dolores, existimaui non inutile,saltem paucis,de his etiam agere . Admouendus igitur his per spongiam aut lanam molliorem,uapor aquæ calidæ:iniungenda post hæc quies,cibi subtractio,inferioris uentris uacuatio.Fugienda autem sunt,Sol,balneū,uini potus,clamor atq; uociferatio,omnes præterea cibi acres,acidi,

ac

A ac falsi. Cæterum illud cuius manifestum existimo, uariandas inueniẽdorum auxiliorum intentiones pro causarum affectus inducentium uarietate ac natura.

Ad Capitis dolorem ex contusione siue collisione.

Vsu uenit non raro, ut ipsum caput contundatur, interim sine vulnere, interim cũ vulnere, ita ut ob hoc cõplicent curationis intentiones. Porrò contusioni propria sunt remedia. Græcis παρηγορικά, Latinis uerò mitigatoria dicta: cuius generis sunt, aquæ calidæ super caput effusio, & fotus capitis hapso lanæ ex oleo. Quòd siqua adsit capitis fractura, q̃ occasione hac conglutinari prohibeatur, huic detersæ prius spõgia ex uino, sideritin herbam tritam alligabis. *Aliud.* Resinã frictam cataplasmatis modo impositam vulneri alligato. *Aliud.* Aloen tritam ac melli mistam imponito. *Aliud.* Vlmi uirentia folia concisa, deinde contrita, applicato: quin ulmi etiam cortex pro uinculo vulneri circumuolutus idem præstat.

De Capitis dolore ex ebrietate ac Solis æstu.

Quãdoquidem Archigenes scripsit cõferentia capitis dolori remedia dicta Græcis περίαπτα, §Latinis uerò amuleta, sic appellata, ꝙ de collo suspenduntur, aut alicui corporis parti alligantur§ haud existimaui absurdum, adscribere paulo ante dictis & hæc. ¶ *Capitis arcentia dolorem, tam*

B *ex Ebrietate, quàm Solis æstu.* Polygonij, id est sanguinalis herbæ, duos connectens ramulos, capiti coronæ in modum imponito.§ *Aliud.*§Polygonio læuigato ex lactis crema, caput sub uesperam inungito, ac superponito leporis pellem, sicq; in crastinum sinito: tũ enim hanc detrahens, comperies finitum dolorem.§ *Aliud.* Cichorion, quod Romani Intybum dicunt, applicato dolenti capiti. *Aliud.* Sertum rosaceum, ex recentibus rosarum floribus confarcinatũ, inducito dolenti capiti. *Aliud.* Cinge caput serto ex callitricho, quam alij adianton, alij trichomanes uocãt. *Aliud.* Scripsit Archigenes summopere conferre capitis dolori uerbenacam, quam quidem sacram herbam uocant tam serti modo impositam, quàm ex aceto & rosaceo inunctam. Testudinis lacustris, quam Amyda quidam appellant, sanguinem instillato capitis sincipiti.

Ad Capillorum defluuium. CAP. 2.

Ladanon consperſum uino odorato adstringentiq;, contere, adfundẽs & myrteum, ut sordiũ consequantur crassitiem, capitiq; inunge. *Aliud.* Nuces uirides, sed iam submaturescentes, confractæ numero centum, olei sextaria duo, aluminis liquidi libræ tres, conijciunt in nouũ uas testaceum præsaturatum aqua, ne combibat concreditũ sibi humorem: quod postea accuratissime oblitum reponitur in domum liberi patentisq;, aeris diebus quadraginta: demum aufertur, atq;

C in usum conseruatur sic præparatum oleum. *Aliud.* Ladanon [a] † absinthium, & iuniperi baccæ: [b] † cõteruntur, linteoq; illigata conijciuntur in oleũ, macerantur q; diebus quinq;: quod postea fuerit usui. Idem possunt nigræ myrti, [c] *aut gallæ partes duæ, ex oleo: quin hoc ipsum medetur etiam capitis furfuribus. *Aliud.* Ladanon detritum ex [d] † uino dulci quoad sordiũ habeat spissitudinem, infricatur. *Aliud.* Anemones florem læuigatum ex oleo, illine. Idem hoc reddit etiam capillitium nigrum. *Aliud.* Verbenacam rectam, unà cum radicibus desiccatam, deinde exactè admodum læuigatam, cum tantillo misceto oleo, quantulo opus sit, ut luti consequatur crassitiẽ, sinitoq; deinde ad tempus simul putrefieri, demum utitor.

A † æquis portionibus.
B † decem.
C * adianti partes æquales.
D † oleo, &

Ad capitis furfures, quam πιτυρίασιν dicunt Græci. CAP. 3.

Præfricatũ caput illinit betæ succo, fœnogræci farina, & nitro, oĩbus æqua portione cõtritis.

Ad Capitis Pediculos. CAP. 4.

Herbæ pedicularis partes duæ, sandarachæ † pars una, ex aceto ac oleo capiti infricantur. *Aliud.* Alumine scissili ex oleo utitor.

† & nitri, ana.

De manantibus capitis Vlceribus, quas ἀχῶρας, dicunt Græci, & Fauis. CAP. 5.

Αχῶρες, ideſt manantia ulcera, cutis capitis uitium sunt, ab ipso sic dictæ affectu, ꝙ cutem tenuissimis foraminibus perforent, ex quibus glutinosa effluit sanies. Huic uitio affine est, quã κηρίον dicunt Græci, (nos fauũ) in quo foramina sunt, q̃ in illis maiora, melleũ continentia humorẽ. Est autem utriq; uitio initium ex humore superfluo. Porrò incipiunt cum pruritu, demum exulcerascunt. Curatio est, si quidem graue ac magnum fuerit uitium, corporis totius uacuatio, catapotijs ex scamonia, aloe, & colocynthide: hæc enim æquali pondere contrita excipiuntur brassicæ succo, ac conformantur in catapotia erui magnitudine. Quorum maxima uice unica offerenda quantitas, sunt catapotia decem, & septem numero: cæteræ autẽ uariant pro uiribus eorum, quibus sumũtur. Sin mitius ac minus fuerit uitium hoc, satis fuerit topica, ideſt localia, tantum dicta remedia applicuisse, è quorum albo est cimolia ex acerrimo aceto illita. *Aliud.* Cræta ex acerrimo aceto similiter inungitur. Idem possunt samia terra, & pompholyx. *Aliud.* Illinitur similiter lythargyrus cum charta usta ex aceto. At, achores ac faui, quibus adiuncta est ulceratio dolorosa, præfouendi diebus singulis sunt aqua calida, in qua decocta sit aut myrtus, aut rubus, aut morus, aut asparagi radix, demum inungendi. *Aliud.* Salicis folijs ex aqua aut lente ex melle, aut decocta asparagi radice, deline caput, aut betæ succo cum fœnogræci farina. Apposita præter hæc remedia his, sunt pini cortex cum cera, uel cadmia ex oleo, aut lithargyrus, aut cerussa. Proderit etiam abstergere in balneo cimolia ex betæ succo. Cæterum il-

Iud neminem latere uelim,in mollis carnis corporibus, ut mulieribus, remedia hæc non aceto, E
sed uino illinenda.

De alopecia, & Ophiasi,id est Areis. CAP. 6.

Geminum*accidit pilis capitis uitium,alterum defectu,alterum mutatione ipsorum in colorē contrariū siue diuersum:defectu,ut in caluitie:mutatione coloris,ut in alopecia & ophiasi,id est areis,uitijs pilorum cum primis indecoris.Euenit aūt pilis hoc uitij genus,eadē ferè qua stirpibus ratione,quæ corrumpunt intereuntq;,interim penuria nutrientis ipsas succi,interim immutatione huius in alienū ac contrarium. Porrò tam alopecia,q̃ ophiasis,ut sunt ex æquo affectus præter naturam, ita similiter eandem habent tum ortus,tum curationis rationem,ob solam tm̄ figuram ac formam,diuersas sortitæ appellationes:siquidē in ophiasi persimilis serpenti species in capite apparet:at alopeciam ferunt dictam, ꝙ ἀλώπηξ id est vulpes, uitio eo frequenter laboret:quod aliud est nihil,q̃ pilorū denudatio, qua locus affectus apparet colore prorsus exangui. At nos cur hoc aut illo modo appellatum quidpiam sit,curiosius non inquirimus,pro comperto habentes, idq; physica siue naturali quadam ratiocinatione adducti, horum oīum causam esse, F uitiosos succos. Proinde tempus iam est,ut ad ipsorum transgrediamur curationem,quę & ipsa uaria est, pro nimirum affectus, seu uitij diuersitate,quā tibi cutis color monstrabit:qui in alijs confestim albidior est,in alijs pallidior,in alijs uerò nigrior.Esse porrò oīa hæc uitiosi succi germina,neminem fugit.In quibus igit̄ cutis in capite color apparet albidior,à corrupta pituita uitium esse indicat:quod curatur medicamentis pituitā educentibus,nec non apophlegmatismis, hoc est medicamentis quibus per os pituita purgatur. In quibus aūt color apparet pallidior,utē dum medicamentis, quæ bilem pallidā uacuant: sicuti ijs q̃ nigrā, ubi color apparuerit nigrior. Necessum,n.totum prius corpus purgari, q̃ loco affecto topica,id est localia, dicta remedia applicentur,ne his irritato affectu,plus etiā adfluat ad membrum læsum uitiosi succi : cuius rei cū præpurgato toto corpore nullum sit periculum, tum demum locabilibus remedijs utendum. Sunt porrò ἀποφλεγματικά, id est,pituitā per os educentia medicamenta,pyrethron,& vua tamínia,quorum alterum per se,aut ēt utrunq; simul,cum mastiche masticatur : & sal glebosus cum pulegio:aut sinapi contritum,ex oxymelite,& diutius ore contentum ac gargarissatum.Cęterū purgantium medicamentorum quodq; peculiarem sibi humorem trahit,educitq;:aliud quidem pituitam,aliud uerò bilem, hoc flauam,illud nigram. Sed longum nimis esset quodq; horū singulatim recensere,nec adeo ad rem,cum alterius sit instituti.At in cōi quidē,alopecię & ophiasi hæc ferè cōueniunt. Initio catapotia siue pilulæ eæ,quæ constans ex medullæ colocynthidos G parte una,aloes ac scammoniæ partibus duabus, succi absinthij parte una : excipiuntur autem oīa hęc succo pomorum.Quantitas horum exhibetur pro sumentis ea corporis uiribus.Deinde paucis, utpote septem fere interiectis diebus utendū hiera διὰ κολοκυνθίδων,sic dicta,ꝙ colocynthidos sit particeps.Porrò ratio hæc curandi nō raro uel sola satis est,ubi nimirū uitia hæc sunt etiamnum noua,ac tm̄ non recentia:inueterata.n.difficilioris sunt curationis,egentq; remedijs localibus. Cum igitur (ut modo dictum)fuerit iam corpus totum,q̃ fieri potest,mundum,subductis superfluis uitiosis succis purganti medicamento, tum confidenter admouebis loco affecto topica,id est localia remedia,quæ oīa in genere calida sunt,& diaphoretica,qua facultate uitiosos succos tum uacuant,tum discutiunt.E quorum albo est thapsiæ succus,cum ceroto inunctus. *Aliud.* Euphorbium detritum,& ex oleo illitum;sulfur ignem non expertum,& nitrum alexandrinum,ex aceto infricata. *Aliud.* Laurinum illitum:nasturtij semen ex oleo. *Aliud.* Erucæ semen tritum,pinguedineq; agnina exceptum,illinitur. *Aliud.* Alcyonium asperum illud tostum ac læuigatū,ex aceto aut cedrino liquore inducitur. *Aliud.* Calami radix usta,aut cortex H ustus ex oleo cedrino,aut pice liquida delinitur. *Aliud.* Murium stercus contritū ex aceto inungitur. *Aliud.* Integras amygdalas ustas imbue acri aceto. *Aliud.* Erinacei terrestris pellis unà cū ipsius capite tosta,& in puluerem tusa,ex melle inungitur. *Aliud.* Cępam uetustā affecto loco, sed præfricato panno lineo donec rubescat,frequenter infrica. *Aliud.* Raphani corticem contritum ex melle illinito. *Aliud.* Læuigatam ferri squamā ex oleo & aceto inducito,infricans donec locus rubescat. *Aliud.* Hordeum tostum,& muscerda,id est murium fimus,æquali pondere ex aceto illinuntur.Cæterum cum dictorum medicamentorū sit hoc quidem uehementer,illud uerò minus calidum,silentio neutiquam prætereundum,calidiori utendum tum in durioris carnis corporibus,tum uitijs hisce uetustioribus:sicuti contra minus calido,cū in recentibus id genus vitijs,tum ēt puerorum ac mulierum,similibusq; alijs tenerioris carnis corporibus.Esto autem commune præceptum hoc in omnibus eius generis remedijs. Huic adde præfricandam partem affectam panno lineo,neque ruditer adeo, ut non excorietur, neque contra leniter adeo,ut nō mediocriter saltem rubescat,ante prædictorum remediorum applicationem.Est postremo affectus locus frequenter radendus : qui si quando usu ueniat ut dictorum medicaminum impositione ulceretur,illinendus aut* porcino adipe,aut rosaceo.

Idem in lib. de cōp medi. sec.loc.c.2.e

*Al. anserino.

De

A *De Aurium vitijs,& primo de doloribus.* CAP. 7.

OBoriuntur auriũ dolores interim à frigore: atq; fiũt hi ferè à frigidis aut uẽtis, aut balneo: interim ab aqua medica, quæ auri incidit: interim ab inflammatione,q̃ conſiſtit modo extrinſecus, utpote in foraminis ſeu meatus auditorij cute, modo parte huius ima, inflãmata ea, atque ita diſtendente ẽt particulas proximas. Eſt cũ ſpiritus flatulentus auri incluſus, nõ reperiens egreſſum, huiuſcemodi excitet dolorem. Quin efficit raro idẽ ſanies auribus quauis occaſione innata. Cæterũ dolores ad frigus relatos, diſcutiunt celerrime calefaciẽtia. Cuius generis ſunt, inſtillatum auribus oleum, in quo incocta ſit cœpa. *Aliud.* Piper curioſe admodũ detritũ ex oleo. *Aliud.* Nardinum calidum auri infuſum. *Aliud.* Oleum, in quo decocta eſt ruta.

Ad Aurium nocumenta ex aqua.

Oleum calidum frequentius inſtillato, quod molli deinde lana exuccato, rurſusq; aliud inguttato. *Aliud.* Oui aquato, modo eodem, quo in oculorum inflammationibus uti ipſo conſueuimus, præparato, aut lacte muliebri tepido, utitor. *Aliud.* Confert adeps anſerinus, tum vulpinus, tum gallinaceus.

Ad Aurium inflammationes.

B Nardus cũ medicamine baſilico immiſſa iuuat. Quòd ſi immenſus, intolerabilisq; ſit dolor, caſtorio ex lacte muliebri, aut aquato oui tepido, utitor. *Aliud.* Parua opij portio cũ ſapa. Cæterũ cauendum hic, ne præter rationẽ & temere auditorio meatui faceſſas negociũ: qui ſuauiter tñ detergendus ſiccandusq; eſt, ſpecillo molli lana circumuoluto. Fouẽda porrò auris ſpõgijs mollibus ex aqua, in qua decocta ſit althæa, quam quidem à magnitudine uocant δενδρομαλάχην, id eſt arboreſcẽtem maluam: aut furfuribus tenuioribus macrioribus. Quòd ſi flatulentum fuerit, quod in aure includitur: & obſtructio uerius, quàm dolor, hanc obſideat: aphronitro ex aceto utitor, aut ſucco dracontij herbæ, aut centaurij, aut polij.

Ad igneum in auribus feruorem.

Ardorem igneum in auditorio meatu perceptum, cui non ſit adiunctus pulſatilis dolor, ſolet initio iuuare acetum cum roſaceo.

Ad Aurium vlcera.

Glaucium ex aceto contritum inſtillato. Quòd ſi plurima ab his defluat humiditas citra dolorem, ſcoriam ferri ex aceto acerrimo curioſe detritam multos dies in Sole immittito.

Ad Grauem auditum, auriumq; ſonitus ſeu ſibilos.

C Ad aurium ſonitum repente obortum, nardinum ex aceto inſtillato. *Aliud.* Cyminũ tantillo miſceto oleo, quo ad mellis habeat craſſitudinem, ac infundito. At ſibilos morbi cuiuſpiam reliquias, curamus fotu auris ex abſinthij decocto, cui poſt hæc acetũ ac roſaceum inguttantur, aut raphani ſuccus cum roſaceo, aut helleborus† cum aceto. Quinimmo ſolum acetũ, ſed acre, inſtillatur tepidum, aut ſolum mel, aut aqua mulſa, aut miſtũ oleo acetum, quod ὀξέλαιον dicunt Græci. *Aliud.* Porri ſuccum cum lacte muliebri aut roſaceo immittito. *Aliud.* Oleum amygdalarum amararum in cæpa decoctum inguttato tepidum. *Aliud.* Cœpam, allium, & adipem anſerinum æqua portione ſimul terito, deinde colatum adipe infundito. *Aliud.* Lentis decoctũ addito melle immittito. *Aliud.* Vinum dulce in quo decocta ſit myrtus, in aurem mittito. Vel ſuccum ex oliuæ folijs expreſſum, melli incoquito, ac poſtea utitor. *Aliud.* Idem poteſt cœparum ſuccus cum melle. *Aliud.* Naſturtium tritum roſaceo diſſolue ac utitor. Vel inteſtina terræ ichori incoque & inſtilla.

† niger cum aceto coctus.

Ad Grauem auditum.

Subduc initio uentrẽ catapotijs ex colocynthide. Vtere dein apophlegmatiſmo, id eſt medicamento pituitam per os educente, ex pyrethro, & maſtiche. Ipſi autem auri extrinſecus admo-

D ueto fomẽtum per calamum ex abſinthij decocto: cui deinde inſtillato acetum album, & aquã æquali menſura, in quibus ferueſactum fuerit nitrum. *Aliud.* Vtitor ſimiliter decocto, aut foliorum, aut baccarum lauri.

{In Aurem infundi apta.}

Porri ſuccum irino unguento miſtum infundito. *Aliud.* Fel ſeu taurinum ſeu caprinum roſaceo miſtum inſtillato. *Aliud.* Corticis raphani ſuccum ex roſaceo immittito.

Ad Vermes aurium.

Auribus uerminoſis infundito ex bubulis carnibus inter aſſandum defluentẽ liquorem. Aut ariſtolochiam tritam ut emplaſtrum ipſis admoueto. Idem poteſt immiſſus ipſis ſuccus tam nepetæ, quàm rubi. Eodem modo ſuccum abſinthij inſtilla.

De Parotidibus, ideſt abſceſſibus iuxta aures.

Quæ ex morbis proueniunt, parotides, ab alijs ratione alia obortis inflammationibus differunt: proinde diſſimilem etiam poſtulant curationem. Quæ.n. à ſola deſtillatione, ſeu defluxu materiæ proueniunt, neq; multa exiſtente, quæ influit materia, neq; uenenoſa, nec toto denique corpore plethorico, ſola ſpongia ex poſca impoſita ſiſtuntur. Contra in parotidibus, {quæ morbi alterius ſunt ſoboles,} medicamẽtis utimur, quibus in cutem attrahendi eſt facultas, aut etiã

imposita cucurbitula. Tantū n. abest ut reprimamus influentem hic succum, ut contra è profundo in summam cutem euocandi sit studium nobis: nisi forte uehemēs fuerit ac copiosus humoris influxus, sic. n. nihil opus iuuemus naturæ conatum: qūquidem si tum aut cucurbitulā quis admouerit, aut attractorium medicamentum, quo ex alto in cutem pertrahat materiam, grauem excitabit dolorem, qui & uires ægrotantis prosternet, & somnum ac quietem turbabit. Proinde mitigatorijs est hic remedijs opus, non autem ijs, quæ humoris fluxum iuuent ēt. Cataplasmata autem παρηγορικὰ, id est mitigatoria, sunt Panis oleo maceratus ac impositus. *Aliud.* Triticea farina ex oleo apposita. *Aliud.* Hordeacea farina cum axungia admota. *Aliud.* Hyoscyamus herba, cum butyro in modum emplastri applicata. Quòd si abscessus ad suppurationem deuenerit, aut cute discissa pus excernendum, deinde ulcus ipsum cōi ulcerum ratione curandum, aut tentandum possitne pus discuti disijciq;, idq; remedijs simul attrahendi, simul extenuandi facultatem habentibus: q̄ bis sunt diebus singulis renouanda. Fouendus porrò locus affectus donec sedetur dolor: quo iam mitigato, locū habebunt, quibus est discutiendi facultas, è quorū numero sunt, plantago detrita cum sale. utq; emplastrum imposita: rumicis radix in uino decocta, sulfur ignem non expertum, & cimolia ex aceto, fici in muria decoctæ ac tritæ, marrubium cū sale. Applicatur ēt cōmode sal tritū cum butyro, succidaq; lana exceptum, maxime parotidum initio, multo autē magis in teneræ carnis corporibus. Induratis enim parotidibus, omniq; iam dolore carentibus, stercus caprillum ex aceto utiliter imponitur. Cæterum si quando breui tempore uolemus pus mouere, fouebimus parotidas assidue calida, & farina hordeacea oblinemus. E F

Ad Narium uitia, & primo ad Ozænam ac polypum. *CAP. 9.*

IN curandis narium uitijs, & potissimum ozæna, ac polypo, exiccandū initio roborandumq; est ipsum caput, imposito emplastro δι' ἰτέων, sic dicto, q̄ salicem cōtineat: aut anemonite, aut barbaro, aut de limacibus, cuius hæc est confectio. Myrrhæ *uncia, turis tantundem, limaciæ integræ †, duo ouorum aquata. Oīa hæc contusa in pila misceantur: deinde linteo excepta capiti admoueantur, quod continuis fiat diebus nouem: atque tum demum localibus hisce utendum in naribus remedijs, nempe succo nepetæ naribus infuso: ac ipsamet nepeta siccata, & trita, demum naribus per arundinem inspirata. *Aliud.* Ranunculi herbæ succus cum melle supine iacentis naribus iniicitur, utq; ipsum ęgrotus attrahat præcipitur. *Aliud.* Mali punici succum æreo uase tantisper decoquito, donec crassescat, demum naribus infricato. *Aliud.* Gallas ac myrrham æqua portione conterito, naribusq; inspirato. G

* Al. triens.

† Deest hic limaciarum numerus.

De Polypo.

Atramenti sutorij unciæ quatuor, milti uncia una, redacta in puluerem, naribus per calamum inspirantur. Simili modo insufflatur puluis tostæ radicis bryoniæ. *Aliud.* Atramentum sutorium & sandaracha æquo pondere teruntur, naribusq; inspirantur. *Aliud.* Cornu ceruinum ustum & sandarachen naribus inflato. *Aliud.* Plumbum ustum ex uino inungito. *Aliud.* Acidi mali punici succum coquito in uase æreo, donec mellis habeat consistentiam, deinde illito. *Aliud.* Auripigmentum læuigatum stylo applicator. *Aliud.* Auripigmentum & calcem aqua non restinctam æqua portione, trita applicato.

Ad Sanguinis è naribus fluxum.

Principio concretum in naribus sanguinē specillo, cui lana ex aqua madens addita sit, abster ge: dehinc lycium aqua dissolutum, penicilloq; ex intorto panno lineo exceptū, naribus insere. *Aliud.* Linamentum tortile igni accensum, succoq; aut polygonij aut porri extinctum, naribus inserito. *Aliud.* Acetum acerrimum coquito, in quo maceratam spongiam naribus immittito: quam ut facilius possis, cū uoles, extrahere, præstat lineo filio deligatā imponi naribus. Frōtem præterea spongijs ex aqua frigida foueto: sitq; ægrotus capite eleuato erectoq; iubeto. Manus & pedes uinculis constringito, nec non aures ualide obturato. *Aliud.* Gypso, aut luto figulino frontem illinito. *Aliud.* Cucurbitulam magnam applicato, hepati quidem, profluente è dextra nare sanguine: lieni uerò, à sinistra: sin ex utraque nare effluat, utrique uisceri. H

De Vitijs oculorum. *CAP. 10.*

OMnia sanè corporis membra exactissimis in curādo præscriptionibus egent, si re uera ad sanitatem reduci debeant. Verum oculi, quo præstantiorē habent præ cęteris usum, dignitateq; p̄cellunt, hoc debent exactius considerari ab eo, quisquis inoffense curabit crebros in ipsis affectus, uarijs differētibusq; de causis euenientes ac augescētes. De q̄bus exactius uerbosiusq; agere, alterius est commentarij opus: præsens tn̄ eatenus de ijs agit, quatenus id patitur ipsius compendium. Affectus igitur oculis accidentes ortū habent, interim ab æstu & calore, interim à frigore, cum particulę sensu quodam substupido. His accedit, fieri modo cum inflammatione, modo sine hac. Est ēt cum ortum habent ab humorum defluxu seu destillatione, & cum sine his. Non nunquam ad hæc cum partis affectæ grauedine & dolore, non nunquam absq; his. Cæterum leues sed calidas oculorum perturbationes satis superque reprimit fotus oculorum ex sola posca, sicuti frigidas fomentum per spongiam ex uino albo diluto; at ualidas uehementesq;, ut

quas

A quas magna grauisq; comitatur inflammatio,siquidem sanguinis in fronte uasa,prę plenitudine distenta fuerint ita,ut ultro se proferat cõspiciendã sanguinis plenitudo,curat facta mox ab initio uenæ sectio,nisi quid prohibeat hãc fieri,sicuti eas, quę ab alijs causis fiunt,atq; infarctu cõcitantur,uentris per medicamenta uacuatio. Quibus factis utẽdum τοῖς ἐγχυτοῖς,ꝙ in oculos instillentur,sic dictis medicamẽtis: ut fœnogræci decocto eũ in usum pulchre præparato:quod optime hac fit ratione.Principio lotum diligenter in aqua dulci fœnogræcũ, leuiter in eadẽ coquitur,donec quicquid habet in se acre abijciat: deinde alij rursus aquæ incoquĩ effusa priore.Vtile ẽt in usum eundem est oui cãdidum ac tenue,oculis frequenter instillatum:quin ẽt lac muliebre,quod necessum & boni sit succi,& ex ipsis mulieris mammis in oculum immulgeatur.Mitigandus porrò sedandusq; oculi dolor impositis emplastris ad inflãmationes conscriptis, nec nõ ex oui exiguo luteo,sertula campana seu meliloto,pane,& rosaceo. Quin utendum ẽt collyrijs hunc in usum cõscriptis præparatisq;,quę longa quadã experientia longoq; usu oĩbus ferè sunt non cognita,alijs alio uti consuetis,si tñ eorum adsit copia. Sunt autẽ ea ex oui candido leniter & indolorose adhibenda. Innatans porrò oculis lippitudo,detergẽda est spógia ex aqua calida. Victus ratio sit tenuissima.Quòd si uehemens fuerit capitis grauitas,auferenda erit,ac occipitio B cucurbitula adfigenda,cõcisa prius cute scalpello,copiosusq; inde sanguis detrahendus. Quòd si sublatis sursum uaporibus caput impleatur, ac pituita obstruat oẽs ipsius meatus, sternutatorijs mitioribus,apophlegmatismisq; utẽtes purgabimus ipsum caput, humorumq; infarctum disijciemus: sternutatorijs quidem ex piperi,quod tritum naribus attrahãt,iubebimus:apophlegmatismis uerò ex sinapi accuratissime læuigato, additis aceto tenuis substantiæ & quantitatis mediocris,melle,& aqua,ea portione ut fluidiora oĩa, & ore faciliter cõtineanĩ & gargarissẽt: facta.n.hunc in modum per nares〈ac palatum〉uacuatione liberaliori, infarctus obstructionesq; oẽs capitis discutientur. Porrò ꝙ modo curandæ lippitudinis,uerum etiã cuiusuis ferè alterius ægritudinis, primus præcipuusq; curandi scopus constat in exacta uictus ratione, neminem fugere existimo.Cæterum lippitudinibus æstiuis medemur aridarum rosarum decocto,quod oculorum palpebris per spongiam assidue admouetur.

Ad Diuturnas lippitudines.

Specilli mucronem allio tantisper insertum, donec huius tingatur succo, oculis inducimus. *Aliud.* Triticum ignitis ferreis laminis incoctum ex uino illinimus palpebris. *Aliud.* Atramento sutorio ex melle inungimus & frontem, & palpebras.

C *Ex Archigenis de pharmacorum compositione commentarijs præcepta, ad humorum in oculos defluxum.*

Destillationi humorum in oculos, maxime ab ipso protinus exordio cõducunt parcitas tũ cibi,tũ potus,aquæ potus,ac præ oĩbus absoluta à coitu continentia,uentris inferioris laxitas,frigidæ multa potatio,frontis assidua irroratio ex aqua, cui sit adiectum aceti pauxillũ. Quidã ex aqua id faciunt,in qua præmaceratum fuerit calcanthum. Fugiant oẽs acres odores,puluerem, fumum,splẽdorem tam lapidis ꝗ Solis. Imponatur fronti per noctem lana,aut munda ex uino, aut sordida ex aqua frigida:mane abluẽtur.Quòd si destillatio ingrauescat accedatq; dolor,cõueniunt uenæ sectio,& omnimoda abstinentia tum cibi tum potus,nisi forte & ægroti uires prosternantur,& protrahatur morbus. Sit uenter continue fluidus,aut medicamento ad hoc apposito,aut ualidioribus clysteribus. Post hæc iuuant uirida uitis folia,in modũ cataplasmatis fronti assidue inhærentia: aut folia seu myrti, seu lentisci. Similiter succus tũ rubi,tum brassicæ.Idẽ præstant uitis folia cũ tenui polenta,uel sampsuchi,uel sedi,uel portulacę,uel cotoneorũ:cuiusque.n.horum tenera folia,cũ uino & tenui polenta instar cataplasmatis fronti utiliter applicantur.Ipsis aũt oculis foris lana munda ex oui aquato,nec non coctum oui luteum cum uino & te D nui polenta,ut emplastrum aut fronti,aut ipsis oculis admouetur. Iuuant præterea tum eryngij radix trita ex aqua,tum cicutæ semen eodem applicatũ modo:nec non mollis ac nuper* salitus caseus,cum apij folijs.Panis præterea ex uino aut rosaceo mirũ in modũ confert.In summa,q̃cunq; adstringendi reprimendiq; uim habent,utilia sunt initio, ut sunt cicuta, psyllium,apium, solanum,& paludibus innatãtes lentes,serpyllum,sampsychon,folia uitis,coriandrum,portulaca, lens aquis innatans.Horum unumquodque ex uino tritum emplastri modo apponatur,psyllium ac lentes paludibus innatantes ex aqua.

* Al. coagulatus.

Ad Calidam destillationem.

Brassica & polẽta trita,ex aqua instar cataplasmatis imponuntur.Eodem applicantur modo, cõtrita folia tum ocimi,tum sampsychi.Multam impetuosamq; destillationẽ cohibent papauerum capita:herba apollinaris,quam hyoscyamum dicunt,cum tenui polenta ex uino.Memineris tamen non nisi foto prius loco,cataplasmata applicanda. Quòd si protuberent palpebræ distendanturq;,linteum butyro madens oculis imponitur. Porrò graui difficiliq; oculorum chymosi(dicta est autem chymosis rubra carnosaq; corneæ oculi pelliculæ inflammatio)medentur præsentissime,accuratius detritæ †murium carnes,cum crudo oui luteo,ad ceræ consistentiam, & ex panno lineo impositæ.

† Al. muscarũ.

Linimentum pro oculis. E

Panis purus tostus, additis acacia & satiuæ punicæ flore(cytinon dicunt)ex aqua illinitur.

Ad Oculorum dolores.

A† Al. passo.
A† Al. ac croci quãtum sufficit.
C* Al. passo.
D† Al. aut oui assati luteum cũ pauco croco læuigatũ uino modico.

Rosas aut aridas aut uirides in [a] †aqua dulci‡ꝑmaceratas ac leuigatas addito cãdidi oui luteo, [b] †emplastri mõ ĩpone, aut hordeaceã farinã coctã similiter ĩ [c] †aqua dulci.‡Quòd si grauior molestiorq; fuerit dolor, hyoscyami folia, aut carnẽ seu peponis, seu cucumeris [d] cũ ouo cocto, aut huius luteo, & pauco uino,‡ut cataplasma applicato. Pulchre his medet̃ pini cortex & polẽta ex uino.

Ad Vehementes oculorum dolores.

Coriandri succum cum lacte muliebri oculorum angulis guttatim instillato. Aut platani folia trita cum tenui polenta, in modum emplastri oculis extrinsecus imponito.

Ad Destillationem in oculos cataplasmata.

†Codi. impressi hoc in loco legũt, ut interpres uertit, f. μάλιςα κυρὸν σὺν ὄξει &c. Alij μάλιςα χυλὸν σὺν ὄξει &c. id est, præsertim succum cũ aceto ad malagmatis crassitiẽ redactum, &c. Alij μάλιςα χυῤῥὸν σὺν ὄξει &c. i. præsertim fuluũ, seu giluũ cũ aceto ad malagmatis &c.

Conducit ad hanc uiridis tum cupressus, tum sabina herba ex uino: & folia tum paliuri, tum portulacæ, detrita cũ pinguedine anserina, & croco: nec non iris sicca ex melle, & apij folia cum polenta. Porrò graui impetuosoq; defluxui cõfert uiridis pulegij semen: † quàm hoc autem, magis adhuc cera cum aceto ad malagmatis crassitiẽ redacta, capitisq; syncipti admota, cui superdato lanam, suauiterq; illigato: aut imposito ipsis oculis in modum emplastri rosas, melilotum, F & amylum simul cocta: aut amylum ex uino † albo.

Anacollemata, id est restringentia fluxum.

Limacem cum testa tusam, toti fronti & temporibus illinito.

Ad Hæmalopas & Hyposphagmata.

Incipientibus oculorũ sanguinolentis suffusionibus ab ictu percussuve, confert ab ipso cõfestim initio, ne inflãmatio ac dolor comitet̃ur, instillatus sanguis columbinus, præsertim alis expressus tenerioribus. Cõfert & oui aquatum eodem modo immissum, aut lana pura exceptũ, & foris admotum. Plurimum ad idem faciunt oui luteum assum ex uino impositum. Et trita rosarum tum folia, tum flores per se, aut cum uino, cum tenui polenta, ut emplastrum apposita.

Ad Oculorum molles ex ictu tumores, dictos Oedemata.

† Additur ĩ ant. aut oui.

Plurimum ad hoc facit fomentum ex posca molli spongia freqũeter adhibitum, deinde spongia noua ex eadem posca oculo imposita.

Ad Oculorum psorophthalmiam, i. pruriginosam scabiem, à Sole & puluere ortam.

Iuuat hęc aqua liberalius infusa, ęstate frigida, hyeme calida: nec minus fotus spongia factus ex lentis decocto: immittere etiã guttatim ipsis oculorum angulis succum, aut rubi aut rosarũ, G quenq; singulatim ex aqua: aut applicare rosas aridas tritas ex uino. Porrò illinuntur dormituri oleo †. Abstinendum his in totum ab omnibus tam acribus, quàm acidis.

† ueteri.

Ad Inueteratos palpebrarum affectus, præcipue callum.

Coctam amurcam, & ex oleo tritam inunge.

Ad Caluas pilisq; carentes palpebras summopere hoc conducit, faciens renasci pilos.

† calami græci duplum.

Muscerda, id est fimum murium, & caprinum, æquali mensura torrefacta † ex melle illinuntur. Facit hoc etiam ad uitiligines.

Ad Pilos palpebris innatos oculum infestantes.

Euulsis radicitus pilis, cimicis sanguine confricato locum, & nunquam renascentur. Idem potest illitus pediculi canini sanguis. Idem præstat, euulsis prius radicitus pilis, fel aut hyænæ fœminæ, aut hirci, inunctum confestim à pilorum euulsione.

Ad Oculorum λευκώματα, id est albugines.

Celeriter his medetur nitrum exacte contritum & ex oleo ueteri inunctum. Idem præstant illitus lacertæ fimus, & nycticoracis ouum, his enim tinguntur oculi.

Ad Visus obscuritatem. H

Omnem oculorum obscuritatem, incipientemq; suffusionẽ, curat fel vulturis cum marrubij succo, & melle attico: cuius si nulla sit copia, tenero ac molli utere: esto autem tum succi marrubij, tum mellis, dupla ad ipsum fel portio. Idem possunt fel taurinum liquidum cum æquali pondere succi fœniculi, & duplo mellis: & fel ursinum cum aquæ duplo.

Ad Pterygion, idest oculi vnguem.

Populi nigræ liquorem cum dupla mellis portione mistum illine.

Ad Nyctilopa, id est nocturnam oculorum cæcitatem.

Iecur hircinum assa, interq; assandum defluentẽ saniẽ siue saniosum humorẽ, collectũ oculis infrica, ipsumq; iecur edendũ præbe. Iuuat ẽt colũbę sanguis instillatus, & fel capræ. Aut capræ iecur decoquens, ꝑcipe, ut habentes caput pannis circumuolutũ, teneãt intentos in ollã oculos, suscipiãtq; uaporem. Vel expressum ex recenti onide, id est stercore asinino, succũ oculis illine.

Ad Oculorum tubercula, quæ crithæ. i. Hordea appellantur.

Cera alba foueto. Aut muscæ reliquũ corpus, ꝑciso abiectoq; capite, tuberculo ipsi infricato.

Ad Sugillata.

Raphanus, quam radiculam dicunt, trita & imposita, iuuat confestim: quam ubi erodere ince

perit

A perit, aufer. Iuuat similiter impositus caseus recēs salsus. Porrò cerotum cū absinthio uel raphani succo impositum summopere confert ad recentia & liuida sugillata. Itē spongia ex muria assidue admota. Præter hæc frequens fotus ex calida plurimū iuuat liuida sugillata. Cęterū quibus sanguinolenta sunt, aut subflaua, aut subpallida, muria uitanda est, imponēdumq; emplastrū ex *rubo, aut absinthio, aut hyssopo, aut origano, aut raphani cortice, aut uua passa absque acinis: horū enim quodq; singulatim imponitur: aut ex melle, aut aceto, aut incocta aqua. Nec nō bulbus candidus cum ouo ac melle, aut cyclaminum cum uua passa. At uetustis iam & denigratis sinapi cum duplo adipis ouilli: uel fabacea farina cum melle mista, aut mansa & cum saliua inūcta. Aut cyminum ueteri linteo illigatū intinge feruenti aquæ, oculosq; hoc foue. Aut hordeaceam farinam † cum cocta aqua mulsa applicato. Aut tritum fœniculi semen cum ceroto.

* Al. ῥεγμῷ λείῳ.

† Cum oxymelite coctam.

Ad Sugillata cum molli tumore.

Spōgiam ex aceto impone, & emplastro utere ex farina hordeacea, cocta † cum aqua mulsa, ad iustam crassitudinem: post hæc apponito coctam lentem & cum melle tritam.

† Cum oxymelite, donec tumor reprimat.

Ad Recentia sugillata.

Imponitur trita ex aqua cicuta, aut detrita, uitis albæ radix ex mulso.

B *De Vitijs faciei, & primo de uaris.* CAP. 11.

NAscitur in faciei cute tumor exiguus durusq;, dictus Græcis ἴονθος, Latinis uarus, Differt autem à ficosis tumoribus in mento prouenientibus, non solum q ex crasso humore cōsistat, † uerū ēt q participet tenui quadā sanie, rōne cuius facile ulcerat, nō recte atq; ex arte curatus.

† Ficosus tumor.

Ad Varos in facie.

Acetum acerrimum cum melle æquali mensura mistū uaris accuratius illine, digito infricās. *Aliud.* Ex amygdalis amaris aceto dissolutis ac curiosius tritis, conformato pastillos, atq; in umbra deficcato. Vbi autem usus postulabit, dilutum ex his aliquem aceto uaris inducito, & simul atq; aruerit, tunc sapone abstergito. Facit hoc ad tumidos affectus, faciei pruritus, & principiū elephantiasis.

Ad Ficosas in mento excrescentias.

Salem fossilem ex aceto, aut glutinum fabrile cum milto, id est rubrica illine.

Ad Menti impetigines.

Acceptum magna copia triticum incudi impone, cui deinde applicato candentem laminam æream: quiq; effluit humorem etiamnum calentem affectui infrica.

C *Ad Diuturnas impetigines.*

Trita capparis folia ex aceto acerrimo cum tantundem mellis imponito. *Aliud.* Idem potest contritus ex aceto radicis rumicis cortex. *Aliud.* Chamæleontis radicem in aceto decoctam, ac læuigatam superdato. *Aliud.* Detritam rumicis radicem, & hordeaceam farinam, ex acerrimo aceto applicato.

Ad Scabras impetigines.

Tritis amygdalis amaris frequenter ipsas inungito.

Ad Genarum exanthemata siue papulas.

Ferrum candens paliuri ligno imponito, acceptumq; qui ex hoc defluit humorem, illinito. *Aliud.* Contritas myrti baccas ex uino inungito.

Ad Dentium uitia, & primo ad dolorem. CAP. 12.

ABluito dolentes dentes calido gallarū ex aceto decocto, aut tedæ pinguis talearū, aut aliter ci tū seminis, tū corticis, aut cedreæ id est cedrini liquoris, uel ꝓpoleos, uel solani, uel capparis, uel allij, uel myrti ramulorū ī aceto decoctorū, aut calidę uini fęcis, aut polij corticis, aut etiam ipsiusmet herbæ, aut *marrubij: horum inquam quodq; cum aceto iuuat. Idem ꝓstant platani pilulę, & rosæ aridæ, decoctæ in uino albo ad tertias usq;, quo dentes frequenter colluant. D Idem efficit tum eupatorij radix cocta in uino, tum pulegium. Aut decoquito ceruinū cornu in oxycrato, sæpeq; eo os abluito. Aut scillæ interiora in minutas secato particulas, additoq; aceti sextario, in uas aliqđ coniicito librā unā: finitoq; hæc in fimo asinino defossa macerari diebus triginta, eluitoq; eo dentes. Eiusdem est effectus lac asininum, qđ motos dentes confirmat ēt. Aut tithymalli radicem in oxymelite ad medias usque incoquito, aut ēt hyoscyami, lauatoq; decocto eo dentes. Item lacte mori commisto probe cum uino, deinde tepefacto, collue dentes. *Aliud.* Lauantur item dentes utiliter decocto allij, seminis erucæ, & nitri.

De fomentis ad dentium dolores.

Extrinsecus ad dentiū dolorem conueniūt fomenta ex fricto sale, uel milio, in marsupiū cōiecto: aut etiā ex sordidis panniculis admodum calentibus. At intrinsecus huiuscemodi sunt fomenta utilia. Aridi origani ramulum in feruens oleū demissum, superne affecto dēti applicato. Vel ricini fruticis coliculū simul cum cera imponito dolenti denti. Aut tange hunc frequenter specilli mucrone, uehemētissime calente. Cæterū illius in uniuersum meminerimus necessum, utendum fomentis id genus omnibus, tam iis inquam, quæ extrinsecus, q̄ quæ intrinsecus adhibentur, ante cibum, aut longo post assumptum cibum tempore.

Apophlegmatismi

Apophlegmatiſmi pro dentium dolore. E

Optimi apophlegmatiſmi utiliſſimeq; dētiū doloribus ſunt, herba pedicularis maſticata, aut ſingulatim, aut cū pulegio. Vel quod in galla nigrum interius eſt affecto dente cōmordeto, finitoq; hians interim effluere pituitam. Aut quinque allij nucleos cū nigræ myrti pauculis folijs in aceto ad dimidias decoquito tædæ rude aſſiduo commiſcens, ac eluito eo dentes, oreq; cōtineto: poſt hæc hiato, donec pituitæ ſatis profluat: demum roſaceo os abluito.

In nares inijci idoneum, pro dentium dolore.

Solum radicis betæ ſuccum naribus immittito, & dentium leuabis dolorem.

Ad dentes denigratos.

Prærigatum melle foſſilem ſalem, torreto ſuper igne, ex ſarmentis uitis, teritoq;: deinde adiecta paucula myrrha dentibus infricato.

Ad colluendos dentes.

Vino odorato, incoctam aridam iridem habente, dentes colluito.

Ad colluendum gingiuas.

Lauato gingiuas aceto, in quo coctus ſit hyoſcyamus.

Dentes à dolore præſeruantia. F

Lauato dentes bis mēſibus ſingulis uino, in quo ad medias decocta ſit tithymali radix, & nūquam dolebunt. ¶*Subſcripta dentifricia maximopere conducunt ad dentium à dolore præſeruationem, & ad confirmandum tam dentes, quàm gingiuas, conciliandumq; dentium candorem.*

Lanam ſuccidam linteolo alligatam torreto: adiecta deinde tertia ſalis portione, terito oīa ſimul, & perfricato hoc puluere dentes. Idem pręſtat puluis uſti contritiq; capitis leporis. *Aliud.* Contritum ex melle ſalem ad ceræ craſſitiem, linteoq; mundo illigatum, urito: quo deinde addita iridos portiuncula perfricato dentes.

† Ad gingiuarū affectiones.

† *Ad Oris graueolentiam.*

Hordeū melle & uino præmaceratū illigatᷓ chartæ, teriturq;: quo deinde cōfricantᷓ gingiuę.

Ad motos dentes, ut confirmentur.

Teritur ex oleo attramentum ſutorium, quod lana exceptum dentium applicatur radicibus. Vel ulmi cortex in uino decoquitur, decoctumq; hoc ore continetur, confirmat enim dentes.

Ad Dentium eroſionem.

Folia capparis in aceto acerrimo ad dimidias coquito, ac tepido eo lauato dētes. Idē poteſt coctus ſimiliter capparis cortex: hoc idem dentium medetur dolori. *Aliud expertum.* Nigellā ꝑfrictam, deinde tritam ex acerrimo aceto, dentis eroſioni, ut emplaſtrum imponito: ſic enim in poſterum plus non erodetur, ſed perdurabit, ut eſt eroſio. G

Ad omnes tam oris, quàm columellæ ac faucium inflammationes, cæterosq; affectus, ſeu ulcera ea ſint, ſeu cruſta, ſeu putredo. CAP. 13.

COmmune in omnibus hiſce præceptum, reprimendum repellendumq; mox ab initio omnem è capite defluxionem. Cæterum ab elapſo iam morbi initio, ad ipſius finem uſq; utendum ſimul reprimentibus ſimul reſoluentibus. Reprimendi igitur facultatem habet medicamētum διὰ μόρων ſic dictum, quod ex moris cōficitur. Eiuſdemq; ſunt facultatis uuæ immaturæ ſuccus, cum pauxillo melle & florum roſarum, aut ipſarummet roſarum ſiccarū: ſicuti & pini corticis ex aqua decoctum. At ubi iam morbi principium prætererit, quando adhuc à capite deflueret, alia digerendi ratione eſſet opus. Proinde adijciendum cuiuis prædictorum aphronitrū, aut ipſum nitrum beronicarion dictum. Vel incoquendū in ſapa pulegiū, aut ſatureia, aut thymus, aut nepeta. Poterit porrò quiuis copioſo repente influente ſucco paratam habere ſimiliū medicamentorum copiam, ſeu uenator erret per agros, ſeu opus ruſticum in agro faciat, ſeu etiā uiator iter ſuum, enumeratorum medicamētorum indigus, ſi meminerit dictis affectibus rubi ſuccum, ac dictorum etiam quemuis, immo omnia ferè quibus adſtringēdi facultas eſt, oris affectibus eſſe accommodata. Electiſſimum tamen ad ipſos medicamentum fit ex ſucco corticū nucū uiridium cocto, cum pauco melle. Vtile ſimiliter ad eoſdem, decoctum cotoneorū, adiecto mellis pauxillo: ſed quòd ex uiridibus nucibus fit medicamentum, multo eſt utiliſſimū, ad uehemētes tonſillarum inflammationes, & ſuffocationes. *Aliud.* Accipe dulcis mali punici tuſi cum ſuo cortice expreſſum colatumq; ſuccum, cuius ſex partibus addito unā mellis, demū coquito ad mellis ſpiſſitudinem, ac utitor. *Aliud.* Muſti ſextarium decoquito ad tertias, adiectis rhu coriarij uncijs quatuor: demum reponito in uſum. *Aliud.* Tuſas gallas numero triginta, decoque in mellis ſextario, quo utere. H

Optimum medicamentum ſtomaticum.

Florum roſarum uncias duas, πιτυΐδων, id eſt fructus pini unciam unā, tere ex melle, ac utere.

Ad inflammationes tonſillarum, ac columellæ, & oris putredines.

Succi mororum, aut rubi, & roſarum aridarū, ſingulorum uncia una, coquuntur parū cum melle, quod his illinitur. *Aliud.* Cotoneorum acerborum ſuccum cum æquali mellis portione

coctum

A coctum illinc. *Aliud.* Acerbum malum punicum cũ suo cortice tusum incoquito passo: quo colato utitor. *Aliud.* Immittito in sapã pulegium, aut thymum, aut origanũ, aut hyssopum, aut nepetam, ac simul coquito sufficienter, deinde colatum hoc teneatur in ore.

Ad Oris putredines ac crustas.

Album canis fimum inungito ex melle: fit aũt eius canis fimũ qui solis uescitur ossibus. Aut aquam rhu sutorij cum melle ad sordium crassitudinem decoctam. Aut etiam ustarum hirundinum cinerem ex melle illinito.

Ad Columellæ inflammationem & relaxationem.

Palmularum ex aqua decoctum, adiecto pauxillo melle, gargarissatur, oreq; cõtinet. Ad idẽ faciunt decoctum rosarum, & clauicularum uitis, rubi, sentis caninæ, pomorũ acerborũ, sorborum denique immaturorum, rhoi quo in cibis utimur, & rhoi coriarij, & fructus myricæ: horũ enim quodq; singulatim, aut cuiuis ex prædictis adiunctum, & ex aqua decoctum, gargarissat. Aut ex his siccatum quodpiam in puluerem conteritur, & columellæ apponitur, q̃ sensim ac leniter sursum ducitur: solet autem is cochleario iniectus, columellæ apponi. Quin ẽt cuiusuis prędictorum, tam plantarum, quàm fructuum succus, cum pauculo melle uuæ illitus iuuat. *Aliud.*

B Ad vuulæ inflammationes conferunt sales triti & ex melle inuncti. *Aliud.* Palmularum ossa, ac nuces tenerę, uirides, aridæq; pari portione uruntur, inq; puluerem comminuuntur, quo columella tangitur. *Aliud.* Rosas siccas in tenuissimum pollinem læuigatas ex melle inducito.

Ad Aphthas, quæ oris sunt ulcera.

Portulacam melle madentem masticato. Aut foliorum oliuæ ex uino decoctũ gargarissato.

Ad Aphthas nigras depascentes.

Detersas prius, orobea farina ac gallarum ex melle illinito. Aut lycij decoctum gargarissato. Aut fæce dulcis uini ex melle perfricato. Aut tamaricis fructum cum melle tritum infricato.

Ad Depascentes aphthas.

Gallarum decocto cum mellis æquali mensura misto feruefactoq; utitor.

Ad Aphtas albas.

Pluma oleum in quo chalcitin præcoxeris illine, & confestim curabuntur. Aut deterso nunc mundatoque loco affecto, tritum tamaricis fructum ex melicrato aut uino pluma similiter inducito: & cito sanabuntur.

Ad Aphthas nigras.

C Vuam passam sine acinis & anisum tere, locoq; affecto ex melle infrica. Aut pruni folia concisa, asinino lacte misceto, colluitoq; ex eo os. Idem possunt marrubij succus, & lentis ac rubi decoctum: nec non tritum cornu ceruinum, locoq; infricatum.

Ad Aphthas infantium.

Lẽtem cum pauco pane & cotoneorum succo mistam exhibe, & rosarum florem: quin ipsas etiam rosas aridas: utitor autem oris collutione ex rebus mediocriter adstrinstentibus. Cæterum oleum aphthis ipsis aduersissimum est, nec non omnia uehementer acria: illud quidem qđ humectat sordidatq;, hæc uero ꝙ sua mordicatione noceant.

Ad Vitia instrumentorum uoci respirationiq́, deseruientium, & primo ad uocalis arteriæ asperitatem. CAP. 14.

DVlcis radicis, quàm glycyrrhizan dicunt, unciæ tres minutim admodum conterantur: deinde addita gummi tragacãthæ uncia una, excipiantur omnia passo, cõformenturq; ad fabæ magnitudinem pilulæ: ex quibus contineat unam sub lingua dormiturus.

Ad Intercisam uocem.

D Ficus & eryngiõ affatim coque, huicq; decocto adde gummi pauxillum, ita ut quàm mellis, crassior sit ipsorum consistentia, & sub noctem exhibeto. *Aliud.* Brassicę succum cum melle decoctum lambat. Conducit hoc idem ad tussim. *Aliud.* Lini semen tostum, ac per cribrum excretũ, uuas passas bene pingues sine acinis, purgatos pineæ nucis nucleos ac frixos, nuces põticas siue auellanas prępurgatas, omnia hæc in pari portione trita excipe melle crudo: datur cochlearij mensura.

Eclegma Tussi accommodatum.

† πυρίνων, id est nucleorum pineorum uncias duodecim, carnem duorum dactylortm, terito simul exactius, melleq; crudo excipito. † Hanc composi tionem integrã inuenies li. 7. de composi. medic. secundum locos fol. 182.h

Ad Tussim siccam.

Iridis ex aqua decoctum, cui mellis pauxillum adiectum sit, da frequenter sorbendum.

Ad Sanguinis reiectionem, expuitionemve.

Rosarum aridarũ unciæ octo, gummi tragacanthæ hexagia tria, terũtur, & in pastillos drachmæ pondere ex aqua conformantur: propinantur ex aqua. *Aliud.* † In cucumeris domestici uentrem infundito aquę sextarium, coquitoque ad tertias: demum expressum ex his cremorẽ in sorbitione dato. *Aliud.* Rubricæ synopicæ uncias duas, terræ samiæ uncias duodecim, † vide lib. 7. de composi. medic. secundum locos fol. 184.e

amyli

amyli uncias tres, coge sanguinalis herbæ succo: propinato trium obolorum quantitatē. *Aliud.* E
Fricti seminis lini unciæ octo, gummi tragacanthæ unciæ duodecim, prædicto modo cōmode excipiuntur. *Aliud.* Poligonij siue sanguisugalis herbæ radices aqua incoquito ad tertias, additoque trito pauculo gummi offerto in sorbitionem.

Ad Tabidos, & thoracis uitia.

IReos decoctum cum melle ad potandum dato. Aut ad sorbendum hyssopi decoctum cū melle. Aut coctum marrubij herbæ succum cum melle. Aut eruum ruffescens, frixum primo, deinde tritū cū uiginti partibus mellis, da in eclegmate. Aut amygdalas amaras lęuigatas cū melle exhibeto. *Aliud.* Seminis apij uncię sex, piperis nigri uncia una, mellis libra una, daī cochlearij mensura. *Aliud.* Mistum cum melle, lentoq; igne decoctum, butyrum offerto. *Aliud.* Apij & piperis cuiusq; uncia una trita, cum mellis libra una, sensim decoquitur, propinaturq;. *Aliud.* Scillæ crudæ expressum succum cum mellis æqua portione, carbonibus superpositum coquito ac dato ex hoc mystri quantitatem ante cibum & post cibum. *Aliud.* Abrotonon, pingues passulas sine acinis, rutæ germina, in aqua decoquito, percolatoq;, decocto huic mel adijce, rursusq; decoque, ac utere.

De Stomachi, & uentriculi affectibus. *CAP.* 15. F

INflammationes tam oris uentriculi, quàm hepatis, adstringentium medicaminū indigēt admistione. Etenim si in curandis his utatur quis solis relaxantibus, uitæ adducet discrimē, idq; omnibus empiricis uocatis medicis experiētia edoctis, & in artis exercitatione obseruātibus. Non pauci uero eorū, qui se methodicos nominant, curandi hac rōne innumeros sustulerūt è medio, oborta syncopa stomachali: sicuti non paucos etiā hepatis uitio affectos, solis usi relaxātibus, quibus hepar plerisq; dissoluitur. Cuiusmodi nihil eueniet, si eorū, quibus est astringēdi facultas, aliquid his semper adiiciatur, seu oleo affectum locū foueas, seu admoto cataplasmate cures. Sunt porrò ex adstringentium numero, absinthium, unguentum nardinū, aloe, cotoneorum tam decoctum quam oleum: nec minus Ceratum ex aloe, mastiche, cera, & nardo, cuius fuerit hæc confectio. Accipitur ceræ uncia una, mastiches unciæ quatuor, aloes unciæ duæ, & nardi quantitas cōueniens. Quòd si uehemens adeo fuerit uentriculi imbecillitas, ut ne alimentum quidem cōtineat, adiiciantur his succi uuæ immaturæ †unciæ duę. ‡Porrò si succi absinthii fuerit facultas, addatur & *huius uncia una, aut labruscæ flos, aut succus rhu.

† drachma una
* drachma.

De Calida uentriculi intemperie.

In calida uentriculi intemperie medicamentum hoc per os commode exhibetur, qđ cōstat G
mastiches uncijs duabus, mentæ uncia una, coactis succo plantaginis: huius medicamenti fabæ exhibetur magnitudo ex aqua. Quòd si contra uentriculus frigida afficiatur intemperie, dicto medicamini adiicito castorei unciam unam, exhibetoq; similiter. Cognoscetur autem calida uentriculi intemperies partim ex biliofo uomitu, partim ex sensu mordicationis biliosæ in ore uentriculi perceptæ, partim ꝙ hoc ipsum admotæ manui calidum appareat.

Ad Ventriculum iusto frigidiorem.

Ad uentriculum refrigeratum, quiq; ob pituitæ in ipso hærētis crassitudinem opus habet simul calfactione, simul humorum incisione, perquàm aptum est medicamen hoc, qđ cōstat corticis radicis fœniculi uncijs sex, aceti libra una, mellis libra una. Decoquūtur primū radices cū aceto, ac coctæ nunc exprimuntur, abiiciunturq;: demum adfuso melle incoquuntur rursus simul omnia ad mediocrem crassitiem. Propinantur autem huius cochlearia tria ex aqua.

Ad eos quibus in uentriculo cibus acescit.

Quibus assumptus cibus in uentriculo acescit, medicamentū hoc accommodatum est, quod constat piperis uncia una, seminis anethi uncia una, cymini unciis quatuor: omnibus diligēter tritis, propinatur ex eis cochlearium ex aqua uino mista. H

Ad Ventriculi subuersiones.

Ad subuersiones uentriculi idoneum est hoc medicamentum, quod constat ex succi mali punici acidi, cum suis acinis expressi, partibus tribus, succi mentæ parte una: decoquuntur hæc in uase fictili, assidue miscendo: cumq; iam crassescunt, sublata reponūtur in usum. Datur ex medicamento hoc postulante necessitate, ante cibum omnem mystrum unum, aut etiam duo.

Ad Dysentericos, & cibum uomitu reijcientes.

Radicis arboris cotoneæ libram unā, decoque in uini myrtei sextariis tribus ad tertias usq;: expresso deinde cremori adde mellis libram dimidiam, coquitoq; rursus assidue miscendo: tandem reponito in usum. Datur huius ante omnem cibum mystron.

Ad Ventriculi subuersionem, cœliacos, & dysentericos.

Mala cotonea quatuor numero, integra mala punica decē numero, sorba octo, in aquę sextarijs tribus accurate decoquito: cumq; omnia flaccescere iam cœperint, exprimito: demū adiectis crassis fructuum partibus cremorem eum iteratò coque ad tertias usq;: postremo additis generosi mellis libris quatuor, rursum coquito impositum carbonibus, continuo miscendo ad conuenientem consistentiam: sicq; in usum reponito. Vtitorq; ut medicamento præcedenti.

Immodicam

A *Immodicam ex nimio ardore sitim extinguentia, catapotia.*

Seminis cucumeris domestici unc.octo, seminis portulacæ unc.octo, tragacāthæ unciæ quatuor: dissolue tragacantham recentium crudorum ouorū aquatis, dissolutamq; adfundito cæteris probe tritis: conformatoq; ex oībus mistis catapotia, quæ in umbra deficcent: teneaturq; ex ipsis unum sub lingua, solutusq; saliua humor paulatim deglutiatur.

Ad Ventriculi subuersionem, & feruidos hal tus.

Anisi, apij, cuiusq; unciæ duæ: cymini uncia una: propinato ex his bene læuigatis, ieiuno q. dem cochlearium ex aqua, sub somnum autem aliquando ex uino. *Aliud.* Bibatur tribus continuis diebus absinthii dilutum.

Ad Ventriculi refrigerationem & singultum.

Piperis unciæ tres, castorei uncia una mediocris cochlearij quātitas, ex aqua ieiuno datur. At si ex calidis succis in ipsa uentriculi concoctione corruptis singultus ortum habeat, ꝙ ex uētriculi ardore mordicationeq; cognosces, aqua tepida epota, iube affatim uomant, & cessabit confestim singultus. Porrò sternutamentum in tempore factum, sedat singultum: sicuti etiam acetum in sorbitione acceptum.

B *Ad Aestuantem uentriculum.*

Quibus uentriculus præ nimio ardore exoluitur, aut animi sequitur defectus, siquidē sine febre hoc usu ueniat, dato in potu frigidæ cyathos tres, aut quatuor, idq; per temporis interualla. Quòd si his malum mitescat, cibo est reficiendus æger: sin uero perduret, astrictis coniunctisq; extremis, ei præbeto sorbendam assidue aquam, in qua maduerint cotonea, pirave, aut mespila, aut baccæ iuniperi, aut pampini uitis, aut rosarū. Vel succum mali punici, aut uuæ acerbæ. Vel dato, quem bibat, tritum menthæ ramulum, aut labruscæ florem, & finito quiescat.

Ad nimiam ex uentriculo saliuam.

Nimia diffluentes saliua masticent siccam conyzam. Porrò extrinsecus imponantur uentriculo, contrita uitis uiridia folia, aut cotonea, aut uiridis portulaca, aut etiā cucurbitę ramentū.

Ad dolorem uentriculi.

Ventriculi ex inquietudine aut anxietate dolores sedat, ac mitigat potum lac muliebre, aut uaccinum, aut asininum, cui incocti sint lapilli. Et rosarum decoctum. Quin etiam assum, oui luteum cum polenta potum.

Ad Vomitus bilis nigræ.

C Ad nigræ bilis uomitum uentriculiq; inflationem, & potissimum † inter manducandū, ʒ imponitur utiliter uētriculo spongia ex aceto quàm acerrimo calido. Aut hederæ folia uino decocta, ut cataplasma, ipsi applicant. Porrò cibus sit boni succi, cuius generis sunt oua, alica, & iuscula, utpote auicularum, extremarū porci partium, phasiani, iuuenis perdicis, aliorumq; oīum his similium. † Al. in distentionibus.

Ad Ventriculi inflationem.

Ad inflatum distentumq; uentriculum iuuat polij fasciculus foris impositus, nec non potum eiusdem decoctum. Idem præstant nepetæ decoctū addito mellis momento, & piper drachmæ pondere.

Doloris stomachi mitigatorium.

Stomachi dolorem sedat cuminum assum, & apij pauxillum potui ex aqua datū. Item abrotani ac thymi utriusque obolos duos potui dato.

Ad eos qui grandem famem dictam βούλιμον facile incurrunt in uia.

βούλιμον dictam famem incurrentes, seu in itinere, seu modo alio, refocillamus reficimusve, porrigentes olfactandum acetum, aut pulegium, aut terram aceto madentē, aut poma, aut pira,

D aut his similes fructus alios, quorum pro tempore fuerit facultas: aut etiam panem ex uino eos assumere cogentes.

Ad Singultientes.

Singultientibus da rutam, cum uino in sorbitionem, aut nitrum ex melicrato, uel apium, uel castoreum, uel abrotonon, uel aristolochiam, uel cyminum, uel anisum, uel calamithem, ʒquam nos nepetam dicimus.ʒ

Ad Hepatis uitia, & primo ad obstructionem. CAP. 16.

AMygdalarum amararum uncię tres: cymini, seminis apij, cuiusque uncia una: dat cochlearium ex uino. *Aliud.* Baccarum iuniperi unciæ tres, seminis brassicæ uncia una, seminis erucæ unciæ duæ, excipiuntur melle crudo, daturq; cochlearium unū. *Aliud.* Succi cichorij cyathum cū aquæ calidæ cyathis duobus, & mellis cochlearijs duobus, exhibeto. *Aliud.* Succi anethi cyathus cum tribus cyathis aquæ mulsæ calidæ. Porrò dictorum omnium quodq; seorsum, aridum, tusum, aut cibo inspergitur, aut coctum bibitur. *Aliud.* Chamæpityos decoctū cum pauxillo melle bibit. *Aliud.* Chamæpityos uncias octo, radicis cichorij uncias quatuor, contūde, & excipe melle cocto, datur huius auellanæ magnitudo ex aqua calida.

Pastillus.

Pastillus Hepaticus, id est ad iecur, inscriptus. E

Anisi, seminis apij, asari, amygdalarum amararum præmundatarum, absinthij, cuiusq; uncia una cõformant ex aqua in pastillos drachmæ unius pondere: exhibeto febrientibus ex hydromelite, non febrientibus ex uino misto. *Aliud.* Erigerontis eundem in usum bibitur decoctum. *Aliud.* Aristolochiæ drachma dimidia trita offertur, febrietibus ex aqua, sicuti ex uino non febrientibus. *Aliud.* Trifolij herbæ ad tertias decoctum dato potui.

Ad affectos morbo regio.

Morbo regio affectũ lauato in balneo aq̃ potabilis, totumq; corpus oleo confricato anethino. Quòd si febre uacet, in colocynthidos corio calefactum uinũ propinato. *Aliud.* Lanariæ tritę cochleariũ ex aqua dato: aut ex mulso, liberis à febre. *Aliud.* Cichorij succi cyathos tres propinato, febrientibus quidẽ, nullo admisto alio: non febrientibus uero, ex mulso misto. *Aliud.* Ciceris dicti κρίον id est arietini, & fœniculi, coctorum cremorem exhibeto: febre carentibus, cũ uino misto. *Aliud.* Tenerrima folia tam nasturtij, quàm rorismarini terito: expressoq; ex his succo, utitor, ex mulso, si febre careant. *Aliud.* Elaterion cum lacte muliebri maceratum naribus infundito, & iubeto sursum attrahi. *Aliud.* Cyclamini succo aqua misto, ut modo dictum, utitor. *Aliud.* Editur eundem in usum sentis caninæ rubeus fructus. *Aliud.* Chelidonii herbæ succum cum uino & aqua mulsa porrigito non febricitantibus. *Aliud.* Hyperici drachmam unam propinato ex aqua mulsa. Porro ieiunis dato in cibum amygdalas amaras. F

Ad Lienosos. CAP. 17.

Datur his in potu decoctum chamædryos, uel chamępityos, uel polij, uel rubiæ: idq; aut per se, aut cum oxymelite non febricitantibus. *Aliud.* Candidæ hederæ corymbi numero tres, dantur deuorandi, & superbibẽdum acetum mulsum. *Aliud.* Radicis capparis ex oxymelite decoctum non febricitantibus datur. *Aliud.* Tamaricis fructum tritum & per incerniculum excretum duorum cochleariorum quantitate, dato ex oxymelite. *Aliud.* Ferrum ignitum aqua restinguito, quam da in potu cum uino, si nulla adsit febris.

Epithema Splenicum, id est lieni aptum.

Fœnogręci uncię quatuor, hordeaceę farinæ uncię tres, seminis nasturtij unciæ tres: caricas acerrimo primum aceto maceratas contundito fortiter in pila: deinde adijciens cætera, unito omnia simul, ac utitor. *Aliud.* Moly herbam etiamnum uirentem cum suo semine in ollam conijcito, in qua diligenter obturata coquito plurimum lento igni: coctamq; nunc & in pila tritam imponito lieni, ante tres dies non soluturus. G

Ad hydropicos, id est aqua inter cutem affectos. CAP. 18.

Foenogræci uncia una, hordeaceæ farinæ unciæ tres, stercoris columbini unciæ quatuor: frixæ resinæ picis, cuiusque libra una: axungiæ ueteris libræ duæ: liquato quæ liquari ex his possunt: demũ addito cętera ex aceto trita, ac utitor. *Aliud.* Fimi caprilli sicci libras duas coctas in oxycrato, ut malagma imponito.

Ad Colicos. CAP. 19.

Anethum & cyminum in tribus olei uncijs coquito, & simul exhibeto. *Aliud.* Rutam coctã similiter in dicta olei mensura, adiecto resinæ terebinthinæ cochleario, prębeto.

Ad eos qui refrigerati sunt.

Anethino utere, cui additum sit triti castorei cochlearium.

Ad inflammationes.

Anethino utitor, cui admista sint casei non saliti duo cochlearia. *Aliud.* Additur similiter, uel pinguedo anserina, uel cerui medulla.

Ad Dysentericos & cœliacos, & primo ad dysentericos. CAP. 20.

IN dysentericorum curatione, illud præmeminisse fuerit perquam opportunũ, uidelicet optimum dysenteriæ remedium cibi esse paucitatẽ. Necessum ad hæc sunt ea, quæ dysentericis in cibo dantur, quàm licet leuia, ab omni aliena grauitate, & cõcoctu facilia. Porrò decoctũ malorum punicorum integrorum, nec minus cotoneorum commode his tum ad sorbendũ propinatur, tum per clysterem inijcitur. *Aliud.* Plantaginem herbam cum oryza exacte decoctã da in cibo: quin huius ipsius succum adiecta pinguedine hircina cõmode subministrabis. *Aliud.* Myrti baccas uino incoquito, si quidem febre careant: sin aliter, aquę: ac immittito. *Aliud.* Cochlearum integrarum ustarum uncia una, cornu cerui usti uncię duę, uniant succo plantaginis: exhibeatur ex hoc fabæ magnitudine, febre carentibus cum uino, cum aqua uero febricitantibus. H

Ad Cœliacos & dysentericos.

Baccarum myrti siccarum contusarumq;, rosarum aridarum, cuiusq; uncia una: baccarũ iuniperi decem numero, pyrorum aridorũ tusorumq; tria & uiginti numero: ceratiorum, quas dulces siliquas dicũt, cõtusorũ uncia una: corticis pini unciæ quatuor: ꝓpinato excreti ex his puluisculi cochleariũ ex uino. Porrò solidius illud, crassiorumq; partium pinguibus palmulis coactum uẽtri imponito. *Aliud.* Potum leporis tum hinnuli tum etiam capreæ coagulum ex uino, nec non immissum cum oryzæ cremore iuuat.

A *Ad diuturnam dysenteriam.*

Chartæ uſtæ,calcis,cuiuſq; unciam unã uuæ immaturæ ſucco excipiens in paſtillos conformato,ponderis diuerſi,nempe modo unius,modo duarum,modo etiam trium unciarũ,ut cuiq; ætati apta ſit ad manum quantitas.Porrò ubi uſus poſtulabit, unũ ex his uino auſtero diſſolutũ adiecto oryzæ cremore, per clyſterem inijce. *Aliud.* Cocti anſerini oui putamen minutiſſime tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex uino propinato.

De Sedis uitijs, & de applicandis ſedi medicamentis. *CAP. 21.*

SEdi diuerſa accidũt uitia,ut ſunt rhagades,i.rimæ,condylomata,aliæq; inflãmationes.Apta autem his ſunt tenera,mollia,omniq; uacantia mordicatione, inuncta medicamenta.

Ad Sedis ex ardore dolores.

Oui luteum ex uino albo tritũ, & roſaceo cerato exceptũ illine,emplaſtriq; modo utere. Cõueniunt autẽ his ἁπαλὰ id ex mollia teneraq; dicta pharmaca, & ἀδηκτὰ id eſt mordicatione carentia,illita. *Aliud.* Recentem anſeris adipem inungito, & emplaſtri in modum imponito. Utile his etiam cataplaſma ex pane mũdo diſſoluto coctoq; in aqua & roſaceo:ꝙ fuerit efficacius, additis ouorum luteis aliquot coctis. *Aliud.* Fœnogræcum elixum tritumq; adiecto butyro ut B cataplaſma applicato. *Aliud.* Anſerinum adipem inungito. *Aliud.* Roſarum unciæ tres, coctorũ ouorum lutea duo,trita ex uino albo,roſaceoq; cerato excepta,illinuntur.

Ad Ani pruritus.

Terram uocatam cimoliam tritam cum uino,ceratoq; myrteo exceptam appone.

Ad Procidentem anum.

a †Recrementi plumbi uncia una,roſarum ſiccarũ unciæ quatuor,accurate admodũ trita,ſic ca inſperguntur ano,eloto prius uino myrteo. b †*Aliud.* Cyclamini ſuccum & mel æqua portione decoque in uaſe æreo, donec cerati habeat craſſitudinem, & inunge.

a †Vide lib. 9 de compoſi. medic, ſecũdum locos.

b †Vide ibidem cap. de hæmorrhoidib⁹, Extractorium hæmorrhoidum magni Tarſenſis.

De Renum & ueſicæ uitijs. *CAP. 22.*

POtio *ad Renum & ueſicæ affectus inflammationis participes, & exulcerationes.* Seminis lini unciæ duæ,amyli uncia una:propinato ex aqua cochlearium.

Ad Veſicæ ulcerationem,& urinæ difficultatem.

c †Pinei nuclei,& amygdala ſingulorũ numero uiginti,palmulæ quindecim,tragacãthæ unciæ quatuor.Datur ex his cum aqua.

c †Vide lib. x. de compõne medi. ſecundum medicamentum Andromachi integram iſtius medicamenti compoſitionem.

Ad Renum obſtructionem.

C Apij decoctum tribue in potu febre carentibus ex condito, febrientibus ex aqua. *Aliud.* Decoctum cicerum,quæ à ſimilitudice κριὰ.i. arietina appellantur, cum condito, detur in potu.

Ad Calculoſos.

Lini ſemen exacte tritum,datur ad bibendum cũ condito. *Aliud.* Seminis cucumeris domeſtici frixi unciæ ſex,ſeminis maluæ unciæ quinque,nucleorum pineorum frixorũ unciæ ſex,ſeminis apij unciç octo, amygdalorum amarorum mundatorum unciç nouem, paſſo excipiunt. Cochlearij datur menſura, ut ante dictum eſt.

Ad Coxendicum, pedum, & articulorum dolorem. *CAP. 23.*

EIuſdem inter ſe ſunt generis omnes huiuſmodi morbi : proinde eandem fere poſtulant curationem,differentes ſolum efficientibus ipſos ſuccis: quorum hi quidẽ calidi ſunt, illi uero frigidi.Dignoſcuntur autem,ꝙ calidum ſuccũ comitentur rubedo,calor, & ſi adiuncta fuerit inflammatio,uehementes dolores.Contra frigidum,tumor albus,laxus,ac mollis. Porrò utriuſq; curatio eſt,ut calido frigida,frigido uero calida diſcutientiaq; applicent.Et ſi quidẽ magna fuerit efficiens morbum ſucci abundantia,hic uacuante medicamento primo eſt educẽdus. Quòd ſi corporis adſit plethora, principio ſecãda eſt uena : deinde repellẽdus cohibẽduſq; influxus D oxycrato,aut hoc ẽt frigidioribus medicamẽtis alijs.At omnibus de his ſcriptum nobis abũde eſt,cum alijs in libris plurimis,tũ maxime,mi Glauco,duobus illis de arte curatiua ad te miſſis. Proinde uerboſius de his differendum non eſt,hoc præſertim cõmentariolo,qui de rebus acqui ſitu facilibus tantummodo inſtituitur nobis.Cæterũ in coxendicum doloribus, reprimentibus medicaminibus nunquam eſt utendum.Cũ enim in alto corpore ſit iuncturæ huius ſitus, reprimentibus medicamẽtis ſuccus à circunſtantibus uaſis muſculiſq; defertur ad ipſam iuncturã, grauius etiam diſcruciaturus. Quapropter mitigãtibus tantum lenientibuſq; eſt remedijs utendum.Neque porrò uehementer aut calidis, aut frigidis medicamentis in coxendicũ eſt dolore agendum,ꝙ ab his irritetur uerius,quam curetur humorum fluxio:†admodũ enim calida attrahunt magis, q̃ uel diſcutiunt uel diſijciunt:è diuerſo frigida congelant coarctantq; quodãmodo fluentes humores,diſcutiq; reddunt contumaces. Cæterum coxendicũ dolore affectos uomitus,quàm alui deiectio,iuuat magis,ꝙ humorũ ad inferiora defluxum retrahat.Prouocãdus autem initio uomitus,eſt ab accepto cibo. Poſtea uero ad ciendũ hũc licet etiam uti bulbis uomitorijs,& raphano,id eſt radicula,exhibentur autem in aqua cocti bulbi,oxymelite. radicula uero conciſa in tenues particulas,editur ſimiliter ex oxymelite.Deinde ubi nunc à ſumptis his longũ ſatis tẽpus prærerierit,ad uomitũ ducendi ſunt,quo prouocato,deinceps lõgo interpoſito tem-

†Ex ĩpreſſis cod. ita poſſet uerti calor. n. multus ĩpas attrahit magis quàm diſcuti prohibet. ex li. aũt x. de cõpoſitione med. ſecundum locos hoc pacto. caliditate nimirum ipſam fluxionẽ magis attrahente, quàm prohibente.

to tempore, lauandi sunt: deinde iterum tantisper est ipsis quiescēdum, donec oīs oborta ex eo E corporis turbatio conquieuerit: demum tenui sunt uictu reficiendi.

Ad Podagræ paroxysmum, id est acerbationem.

Brassicæ folijs decoctis ac tritis addito aceti fęce, lutea duorum ouorum crudorum, ac rosacei parum: quę accuratius deinde mista in modum cataplasmatis tepida imponito, frequēter renouans. *Aliud.* Cataplasmati uulgari & usitato ex caricis elixo adiecta hyoscyami folia incoquito, ac utitor.

Ad feruidas inflammationes.

Lentem palustrem ex aceto & rosaceo imponito. *Aliud.* Vlmi folijs expressum succum, & coctum, cum cerato illine.

Ad Excedentes & ueluti immensos ardores.

Lactucæ folia exacte cum pane trita, applica, frequenter remutans. *Aliud.* Coriandrum uiride tritum cum polenta ut emplastrum admoueto.

Ad Laxatas inflationes.

Salem ex oleo diligenter tritum succidaq; lana exceptum ut emplastrum impone.

LICET commentarij huius initio de cholera dicto uitio, & mortiferis pharmacis, deque F serpentibus qui ictu morsuve uenenum relinquunt, & sanguinis etiam fluxu, sit non nihil dictū nobis, non fuerit tamen à ratione alienum paucis adhuc de ijs agere, licet ad alium locum hæc pertineant.

Ad sanguinis è naribus fluxum. CAP. 24.

TRiticeam farinam porri succo maceratam tortili linamento adfrica, perfluentiq; nari inferito. *Aliud.* Tortile linamentum aceto quàm acerrimo madens ad lucernam comburito, & mananti nari insere. *Aliud.* Asinini fimi, etiamnum calentis succum, mistum cum ęquali aceti portione, & tanta farinæ triticeæ, ut sordium habeant consistentiā, linamento adfricato: ꝙ affectę nari imponito. Iuuant ad hæc tam pedibus quàm manibus iniecta uincula, nec nō refrigerare caput. Magnas præterea cucurbitulas præcordijs adfigere, iecoris quidem, profluente dextra nare sanguine: sicuti sinistris siue lieni, affecta nare sinistra. Cæterum de sanguinis per os reiectione, dictum nobis antea est.

De Fluxu sanguinis è uulnere. CAP. 25.

Sanguinis è uulnere effluxum curant myrrha, & thus trita, & ex oui aquato pro uulneris tōne imposita. *Aliud.* Vstæ ranæ cinerē uulneri inspargito. Superponēda porrò his spōgia ex oxycrato, & frequēter siccitatis ratione mutanda. *Aliud.* Recentem ac calidum adhuc fimum asininum cataplasmatis modo superdato: quòd si aridus fuerit, dissolue pauxillo aceto. G

Ad Choleram dictum affectum. CAP. 26.

Si sine febre, aliaq; uacuatione eueniat, da buccellā panis ex uino misto, daq; potu frigidā, & cucurbitulas magnas medio adfige uentri. Quòd si is, qui affligit quadrato sit habitu, in frigidū inducito lauacrum, in quo diutius permaneat. Porrò cibus conuenit adstringentis facultatis, ut sunt ex autumnalibus fructibus poma, tam cotonea quam punica.

Ad Pharmaca mortifera. CAP. 27.

De lethalibus medicamētis, neque indistinctius hic agere tutū satis est, neq; parui laboris de omnibus singulatim, deq; sequentium ad hæc symptomatum siue accidentiū curatione: ne interim referam adiunctam huic rei male faciēdi occasionē, præsertim ijs, quibus male facere uolupe est. Proinde ea hic tantum tradam, quę in communi ferè credunt conferre ijs, quos lethalia eiusmodi medicamenta deuorasse contigerit. Principio igitur iubendum, ut hi tales cōfestim uomant, epoto prius hydrelæo, id est mistis aqua & oleo, & plurimo & frequēter. Deinde uarijs H diuersisq; sunt cibandi ferculis: à quibus non ita multo post rursus uomant, iubeto: sic enim aut simul reijcietur mortiferum medicamentum, aut saltem infringetur ipsius uirtus. Quòd si post hæc uentriculus uideatur à uomitu ueluti aduri, hydrorhodynō, id est aquam rosaceo oleo mistam, potui offerto: dehinc uomāt rursus iubeto. Quòd si usus postulare uidebitur, dabis theriacen ex uino, aut iuniperi baccas numero nouem, & rutæ trita uiginti folia, aut herbæ chamæpityos. A somno in totum abstineat, præcipito, extremarumque partium utitor frictione. Quòd si malum uidebitur tibi altius in uentrē nunc descendisse, quod ex mordicatione irritationeq; inferioris uentris cognosces, instandum acrioribus clysteribus: cuius generis sunt, qui ex melle copiosiori, & aphronitro constant, aut alio quouis, cui irritādi uentris sit facultas. At strangulationi à deuoratis fungis medetur nardus ex oxymelite pota. Idem potest gallinarum domesticarum fimum, ex oxymelite. Cæterum suffocationi, ex concreto in uentriculo lacte, auxiliatur potum cum uino coagulum.

GALENO ASCRIPTVS LIBER
DE MEDICINIS FACILE PARABILIBVS AD SOLONEM MEDICORVM PRINCIPEM

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete

CENSVRA

Liber, cuiuſcunq; is fuerit non omnino inutilis

GALENVS CLAVDIANO SOLONI ARCHIATROS.

Ex tralatione ueteri.

C QVia petijſti, ut de facile parabilibus remedijs ad te ſcriberem, Solon chariſsime, gratum tibi fore putaui, ſi quæ mihi per experientiam cognita ſunt, ſcriberem, & ad te mitterem, a capillis vſque ad pedes procedens, ut homo facile poſſit ipſa adipiſci. Incipiamus igitur primo a capillis.

De Tincturis capillorum. CAP. I.

Vnctiones capillorum, ut etiam canifiant nigri. Scoriam ferri, et plumbum, coque in aceto uſque ad tertiam partem, et illine: interim tamē ne tange capillos oleo *Aliud.* Radices capparis tere, et coque in lacte aſinæ vſque ad tertiã partem, et utere. Hoc ſerua, quia prorſus denigrat pilos capitis. *Aliud.* Teſtudinis marinæ fel diſſolue cum oleo, et unge capillos. *Aliud.* Racemulos in nucibus pendentes in oleo coque, bitumen liquidum adde, & unge. *Aliud.* Plumbum cum oleo repone in vaſe plumbeo, & eo unge capillos. *Aliud.* *Melongiam terreſtrem combure, & cum eo diſſoluens, unge capillos, & dimitte per totam noctem. *De prohibenda Canitie.* Accipe colocynthidem, & perfora eam, & purga ipſam bene ab ijs quæ ſunt intus: deinde imple oleo laurino, & adde ſemen hyoſcyami non contritum: dimitte unum diem, & vnge ſemel in anno. *Ad dealbandos capillos.* Stercus hirundinis terens cum felle tauri, vnge. *Aliud.* Verbaſci albi combure florem, & extingue aceto, & leniens unge. *Vt flaui fiant capilli.* Alumen coque in aqua, & madefacito capillos duobus diebus: & poſt hoc laua cum aqua, in qua eſt diſſoluta fæx uini combuſta. *Aliud.* Decocto lupinorum amarorum madefacito capillos: uel ipſos lupinos amaros crudos terens, & permiſcens cum aqua, illine. *Aliud.* Fæcem uini permiſce cum ſordibus balnei ad ſpiſſitudinem cerati, & unge caput, quando uadis dormitum. *Aliud.* Folia liguſtri infunde in ſucco lanariæ, & utere hoc diluto. *Aliud.* Rubiam, ſtœchadem citrinum, polytrichum, abſinthium & lupinos, conijce in aquam, reponens in uaſe uitreo: & dimitte per nouem dies, mouens bis in die. Tempore uerò uſus accipiens dictæ aquæ quod ſufficit, mitte in eam ſpongiam, & dimitte ut imbibat aquam: & quando fuerint deſiccati capilli ea aqua prius irrigati, ablue cum aqua calida & ſapone.

*Aliter ſtratiotem.

D

De caſu capillorum. CAP. 2.

Ad caſum capillorum, ulmi radicē, & foliorũ manipulũ, j, macera in iiij cyathis aquæ, & vnge, & poſt hoc unge cum oleo. *Aliud.* Sambucum comburens, miſce cum cerato, & unge. *Aliud.* Aloen permiſceto cum uino nigro auſtero, & ungito. *Aliud.* Myrrham & ladanum illine cum uino aut oleo myrtino. *Aliud.* Accipe apes multas, & combure, & miſce cum oleo, & unge, cauens ne ungas ea, quæ ſunt circa. *Aliud.* Nigellam accipiens combure, & miſcens cum aqua illine: maxime autem hoc confert ſupercilijs. *De capillis, qui cadunt ijs, qui reficiuntur ex ægritudine.*

Ladanum cum vino & oleo rosaceo coquito, ad spissitudinem cerati, & ungito. *Aliud.* Radicem mori decortica, & combure, & coque vt dictum est. *Aliud.* Pulicariæ semen terens, pone in lixiuio, & laua caput: deinde coque lentiscũ, & collue caput. *Vt in loco combusto ab igne oriantur capilli.* Folia ficus terantur, & in farinã vertantur, & aponantur loco. *Psilothrum.* Cerebrum vespertilionis terito cum lacte mulieris, & illine. *Aliud.* Fel thynni misce cum gummi hederæ, & illine. *Aliud.* Accipe sanguinem recentem leporis, & adhibe. *Aliud.* Sanguinem cerui permisce cum aceto, & obline. *Aliud.* Semen urticæ syluestris accipe, tere cum oleo, & frica ipso locum. *Aliud.* Vespertiliones plures viuos pone in bitumine, & dimitte, vt putrefiant, & vnge quem uis locum. E

De alopecia. CAP. 3.

Murem combure, & tere, & puluerem permisce cum adipe vrsino, & unge prius fricans locũ cæpa alba. *Aliud.* Cãtharidas combure, & tere, & puluerem permisce cũ melle, & ungito. *Aliud.* Folijs ficulneis frica diligenter, deinde unge cum adipe ursino. *Aliud.* Spumam maris combure, & terens permisce cum oleo, & unge. *Aliud.* Ranam habentem longa crura combure, & terens misce cum pice liquida, & unge locum præfricando ipsum. *Aliud.* Equi fluuialis pellem combure, & unge locum. *Aliud.* Sanguine testudinis marinæ unge locum. *Aliud.* Accipe muscerdam & tere & permisce cum aceto, ad mellis crassitudinem, & unge præfricato loco. *Aliud.* Asphodelũ tere, & permisce cum aceto, uel uino, & præradens locum frica folijs ficus uel panno aspero, & illine. *Aliud.* Radicem cannæ urito, & permisceto cum adipe ursi, et ungito: *Aliud.* Tithymallum tere, et unge locum. F

De porrigine. CAP. 4.

Cimoliam perfunde aqua, et misce succum betæ, et unge: deinde laua: post accipe thus masculum, tere, et permisce cum uino et oleo atque unge: sequenti uerò die herbam pedicularẽ ex oleo illinito. *Aliud.* Accipe nitri, fecis uini, mirobalanorum, singulorum libram: herbę pedicularis sesquilibram, permisce cum oleo antiquo, et unge. Humidas autem porrigines aqua salsa, vel decocto lupinorum, ablue: est enim usu probatum. *Aliud.* Laua caput succo portulacæ. *Aliud.* Vnde caput succo betæ cocto vel crudo permisto cum melle. *Aliud.* Cimoliam permisce cum decocto fœni græci, et impone. *Aliud.* Radicem cucumeris syluestris coque, et eius decocto lauato. *Aliud.* Scillam in fornace obrue: ubi fuerit mollis, exprime succum, et ei parum olei admisce et unge.

De Psydracijs & exanthematibus. CAP. 5. G

Psydracia sunt parua exanthemata facta in capite, similia uesicis eminentibus in superficie. Exanthemata uerò sunt ulcerationes factæ in summa cutis subrubicundæ et asperæ. Curantur autem sic. Accipe lomentum, et funde in uinum, et appone ut ceratum. *Aliud.* Fac ceratum ex ligustro, et cerussa, et illine, *Aliud.* Accipe amyli, cerussæ, aluminis, foliorum viridium rutæ, singulorum drachmas quatuor: permisce cum aceto, et oleo myrtino, et unge. *Aliud.* Accipe spumę argẽti, cerussæ, singulorum sequiunciam: sulfuris ignem non experti drachmas octo: dilue oleo myrtino, et unge.

De achoribus & fauis. CAP. 6.

Achor est affectio oriens in capite, perforans cutim subtilibus foraminibus, per quæ exit sanies parum uiscosa. Fauus autem facit foramina maiora continentia humiditatem melli similem. Curantur autem sic. Abrasum caput foue bis, aut ter, aut sæpius aqua calida decocti myrti, aut rubi, aut lentis, aut lupinorum amarorum, aut radicis asparagi: cum autem effluet multa sanies capiti, folia salicis, aut lentem coctam in aqua imponito. Confert etiam ante caput sulfure et parietaria et sapone oblinere. *Aliud.* Accipe lithargyri drachmas xvj. foliorum rutæ drachmas viij, herbæ pedicularis drachmas quatuor, attramẽti sutorij drachmas duas: aceto et oleo myrtino excipito. H

De tremore capitis. CAP. 7.

Stœchadem da bibendam ex aqua. *Aliud.* Artemisiæ succum parua habentis folia permisce cum oleo rosaceo, et unge neruorum origines. *Aliud.* Spinæ albæ semen bibendũ exhibe. *Aliud.* Castoreum aqua dilue, et bibendum præbe.

De dolore capitis. CAP. 8.

Cornu cerui combure, et tere, et permisce cum oleo rosaceo, et unge frontem ac tempora. *Aliud.* Cerebrum uulturis terens, illine caput, et tempora. *Aliud.* Psyllium fundens in oleum rosaceum permisce, et utere: hoc autem confert et ad hemicraniam. *Aliud.* Styracem liquidam permisce cum oleo, & applica. *Aliud.* Oniscos id est asellos, sub hydrijs degentes, coque in oleo, et unge caput. *Aliud.* Flores mali punici, uel ipsa balaustia, coque in uino, aut aqua marina usque ad consumptionem tertiæ partis, et tere, et cum cerato permiscens admoue. *Aliud.* Pulegio et fœniculi radice cum farina hordei line tempora. *Aliud.* Mentam aut sinapi cum aceto permisce, et madefac tempora bis in die. *Ad Dolorem capitis & temporum.* Accipe

A Accipe opij magnitudinē fabę,& pulegij partes ſex,& lētiſci: & excipe aceto ac oleo roſaceo, & vngito. *Aliud.* Rumicem acidum & gallam tere,& vnge tempora & frontem. *Aliud.* Caſtoreū diſſolue cum oleo roſaceo & aceto:unge frontem & tempora. *Aliud.* Iridem ſiccam & cardamomum minus aceto reſolue,& line capillos,ſicut faciunt mulieres,cum inungunt eos. *Aliud.* Succum peucedani oleo irino diluens imponito. *Aliud.* Hirundinum nidum ne permittas in terrā cadere:& lutum,quod eſt ſtercori miſtum,capito:& aceto in uaſe lineo ſubigito,& illine frōtē. *Aliud.* Gūmi hæderæ aceto & oleo roſaceo diluens vnge tempora.§ *Aliud remedium.* Caprinum ſtercus ex aceto & oleo roſaceo terito,frōti illinito,& faſcia deligato:id facito multo mane, ac ueſperi,& caput dolentē ſanitati reſtitues. *Aliud.* Euphorbio,& atramēto ſcriptorio una cū aceto detritis frontem illine. *Aliud.* Puer uenerem nō expertus in limine ægroti ianuę mingito: tu uerò acetum infundito,atq; utrunq; in unum ſuper limen commiſceto,donec ſordium acquirat craſſitudinem:ac eadem illa hora frōti imponito. *Aliud.* Si qua ex partu capitis dolore tētetur. cinerem cum aceto admiſcens fronti ſuperdato. *Aliud.* Hederæ lachryma cum aceto & roſaceo miſta tempora & frontem obline. *Epithema ad idem.* Naſturtium cum aceto & roſaceo miſceto
B ad cerati craſſitudinem:imponitoq; ita,ut a tempore ad tempus pertineat: illico dolorem auferes. *Ad eos,qui ex Altera Capitis parte dolent.* Acaciam roſeo cerato excipiens vtere. *Aliud.* Cichorium impoſitum & capitis dolores,& exuſtiones à Sole,efficaciter tollit.

Ad Comitialem Morbum. CAP. 9.

Ictinum,hoc eſt miluum,in olla cremato uiuentem: cineremq; propinato,& ſanabis. *Aliud.* Eiuſdem iecur exuſtum & tritum ex aqua potui dato. *Aliud.* Aſini ſtercus frictum cochleariorū duorum pondere quotidie exhibeto,atq; ægrotus morbo liberabitur:id remedium longa experientia comprobatū eſt. *Aliud.* Vrina uerris in fumo arefacta ex oxymelite pota bene facit:eſto aūt urinæ portio ad ægyptiæ fabæ magnitudinem:ſed optima eſt apri. *Aliud.* Hircinum ſtercus ad morbum comitialem proficit,ſi ex eo quindecim globuli ſummum exhibeātur. *Aliud.* Agreſtis malui ſuccum ægrotus per triginta dies ieiunus bibat,& curabitur. § *Aliud.* Muſtellæ iecur aridum ex aqua propinato:id facias autem,cum ægrotus mox eſt caſurus. *Aliud.* Parum olei leporis coagulo infundito,& pilulas facito:ex quibus modo unam,modo duas præbeto. § *Aliud.* Muſtellę ſanguine oblinito,ac muſtellam pedibus capiteq; abiectis edendam apponito. Pariter & ſtrumis exhibita muſtella prodeſt. *Aliud.* Murem diſſeccans per Lunæ ſilentium, iecur ipſius
* C extrahito:& aſſum ægro,ut comedat,exhibeto.§ Iuuat etiam oxymel ſcilliticum, & Iuliani, & theriaca § *Aliud Odorabile ad Comitialem affectum.* Tithymallum cum aceto & polenta terēs placentulas conficito,olfaciendaſq; laboranti offerto,& non cadet.§ Confert ēt odorari peucedanum & picem. *Suffimentum Comitialem morbum detegens.* Lapidem gagaten ſuffito,ipſum circūuelās,ne odor diſſipetur,cadetq;,ſi re uera comitiali morbo affectus eſt. *Potiones, per quas dignoſcitur, vtrum Comitialis morbus ſanabilis ſit.* Acaciæ drachmam aqua diluens bibendam dato; ſi
* uomuerit,inſanabile malū eſt:ſin autem febricitauerit,potio ipſi prodeſt. *A Sidere percuſſorum curatio.* Aſini lotio ipſos conſperge, & ſaneſcent. *Si Comitiali morbo humi proſtratum confeſtim excitare vis,* Thymum, aut pulegium conterens eius naribus admoueto. *Materiam per nares detrahentia.* Anagallidis cœruleum habentis florem ſuccum naribus inſtillato,iubetoq; ſupinū ægrotum ſpiritum adducere:hoc.n.omnibus ex capite laborantibus opitulatur. § *Aliud.* Succū hæderæ albæ naribus inſtillato.§ *Aliud.* Nigellæ expreſſum ſuccum cū mulſa inſtilla. Ad eundē modū & iride ueteri oleo admiſto utitor. *Aliud.* Betæ radicis ſuccum in nares infunde & caput purgat.

De Aurium vitijs,primumq; de illis quæ in Auditorijs finibus fiunt. CAP. 10.

D Vino diluto,aut mulſa,aurem ſubluitio:ac lycium in oui putamine macerans infundito. *Ad Inflammationes, & Dolores.* Allij capitula cōterens cum oleo in olla calefacito:oleumq; in aurē infundito,& dolor ſedabitur. *Ad magnum dolorem.* Anſerinum iecur ſalſum cū nardo eliquato,& repurgans in aurem indito. *Ad Aures Sanie manantes.* Liquidum alumen aqua diluens in uitreum uas conde,& maceratum inſtilla. *Ad Aures purulentas & grauiter dolentes.* Porri ſucco melle diluto utere. *Aliud.* Opium dulci uino eliquans ac tepefaciens in aurem inijce. *Aliud.* Cedri lachrymā ex pauca nardo immittito. *Aliud.* Mel & oleum unà in uaſculo prius tepefacta in
* ſtillato. *Ad Teredines & Saniem.* Alumen ſciſſile cum aceto & dulci uino elixum ad mellis temperaturam, infuſum,tam in recentibus quàm antiquis uitijs efficax eſt. *Ad Sonitus Aurium intra ſeipſas & acres dolores.* Cedri lachryma cum melle admiſta, & infuſa prodeſt. *Aliud.* Aloe, quæ iecoraria dicitur, cum mulſo ad ſordium craſſitudinem temperata, & infuſa benefacit. *Aliud* Vulpis adeps eliquata infundatur. *Aliud.* Nardum tepefactum infundito. *Aliud.* Caſſiam ex roſaceo inijcito. *Aliud.* Blattæ domeſticæ oleo roſaceo inferuefactæ opitulantur. *Ad Dolores*
* *paulatim ingruentes.* Lanam ſuccidam in aceto feruefacias, exprimitoque humorem in aurem:deinde foramen ſummum,ipſius lanæ ſuccidæ portione integito. *Aliud.* Mali punici im-

maturi ſucco cũ melle vtere:aut lẽtiſci,aut herbæ muralis,aut liguſtri,aut rubi: horum cuiuſq; E
ſuccum,aut per ſe,aut melli admiſcens & elixans,vtere:pariter & plantaginis, aut lactucæ,aut
ſanguinalis,ſucco vtendum eſt. *Ad Dolores abſq; vlcere.* Sulfur ignem non expertum per calamũ
naribus inſufflctur. *Aliud.* Papaueris lachryma muliebri lacte temperata inſtillatur. *Ad Grauem
auditum.* Abſinthium in aqua decoquẽs,aurem decocto eluito. *Ad Surditatem naturalem.* Capræ
nuper iugulatæ cornu caprino lotio impleto,& ad fumum per dies nouem ſuſpendito, deinde
vtere. *Ad Sonitus ex profundo.* Acetum,& oleum roſaceum,rutam, & cuminum cum melle ma-
cerans,vtitor. *Ad Tinnitus Sonosq; repente exortos.* Acetum acre tepefactum in aurem demitte.
Aliud. Vitis albæ,mellis,ueratri,albi,& roſei olei portionem,in unum permiſcens in aurẽ dato.
Ad aurem dolentem & Sanie manantem. Acetum, mel, roſeumq; permiſce,& tepefactis vtere.
Ad acerbos Dolores. Subactam oleo *euthypaſton adipem infundito, & ſpongia locum occludi
to:bene facit & ad neruorum morbos cum uulpino adipe atq; ſuillo æqua portione permiſta.
Ad Dolores aurium ac Plegmonas. Haſtulæ regiæ radicem mundato,& in oleum uaſe uitreo con
tẽtum demittito,& per continuos quadraginta dies ſub Canis æſtu inſolato,deinde utitor. *Ad
Vlceratas aures, & purulentas.* Lacertas puſillas uenatus mũdo oleo eliquato,atq; ita in aurẽ de-
mittito,& uermes,ſi in aure fuerint,interficies. *Ad aurium vermiculos: & ad ea,quæ in aurem ſubie* F
runt. Cæpas & hyſſopum in lotio uetere conterens inſtillato. *Aliud.* Partis interioris cucurbitu-
læ ſyluaticę ſeminũ,aluminis ægyptij,pares portiones in cedrino oleo macerans infundito. *Ad
Sordes aurium educendas.* Lanam unguentaria glande madidam in aurem demitte, & ipſam ſor
dium plenam inuenies. *Aliud.* Nitrum tenue in aurem conijcito,acetumq; inſtillato: ſuper lana
mollis addenda eſt,& per noctẽ relinquenda:ſequenti uerò die calida aqua & oleo aurẽ eluito.
Ad aurem dolentem. Salis flos cum roſeo,& aceto infundendus eſt. *Ad Saniem aurium & ma-
gnum dolorem.* Nitrũ roſaceo dilutũ in aurẽ demitte. *Aliud.* Albũ ueratrũ ex uino,aut aceto, cũ
alumine infundẽdũ eſt. Radicis præterea calaminthæ ſuccus aceto maceratus inſtilletur. *Aliud
ad Diuturna vitia.* Lycij & mellis ęquas portiones commiſcens utere. *Ad Inflammatas aures.* Ca
Ex tralatione veteri. pitulorum papaueris cortices contere,& tertiam partem cum hordeacea farina permiſce;& in
dulci diluto incoque,cataplaſmaq; confice. § *Ad Aures Sanie manantes & dolentes.* Medullam ui-
tuli liquefaciens inſtilla. *Aliud.* Scoriam ferri terens in aceto acerrimo inſtilla.

Ad Strumas, & Parotidas. *CAP. 11.*
G

Strumas communi quidem curatione diſcutiunt ea,quæ ſcirrhos,propria uerò ita. Farinam
lupinorum amarorũ coque in oxymelite, & illine. *Aliud.* Stercus bouis aut capræ coque in ace
to,& appone. *Aliud.* Calcem melli,aut oleo,aut adipi porci permiſce,& appone. *Aliud.* Farinam
iridis,& ſtercus columbi,coque in uino,& adhibe. *Aliud.* Accipe axungiæ ueteris,ſeminis hyo-
ſcyami,picis,olei antiqui,ſtercoris citrini gallinæ, ſingulorum pares portiones: commiſce, &
admoue.

De Morbis Oculorum, & primo de Ophtalmia incipiente. *CAP. 12.*

Succum mentæ infunde:reſoluit enim,ſed melior eſt ſanguis columbi. *Aliud.* Fœniculi ſuc-
cum exprime,& utere:antiquus autem eſt melior:permiſce autem eũ aquæ,& utere. *Aliud.* Ex
ruta recẽte ſuccum exprime,& pone in pyxide æris rubri,& útere. *Aliud.* Ex coctanis coctis,&
farina hordei,& uino albo cataplaſma facito. *Aliud.* Folia papaueris & cortices granatorũ cum
✻ polline hordei ſuperdato. *Aliud.* Roſas coctas & tritas impone. *Aliud.* Decoctũ meliloti infun-
de. *Aliud.* Ex folijs coctani tritis fac cataplaſma cum uino & polẽta. *Ad Vngulam.* Dicitur ungu- H
la morbus oculi,qñ cornea aliqñ quidem ſuperficietenus,aliqñ uerò in profundo, pus cõtinet:
& aſsimilatur paruæ ungulę,quare morbus ille uocatur ungula. Ad moderatas ergo ungulas cõ
fert mulſa,& ſuccus fęni græci,& collyrium quod fit ex thure. Ad maiores autem accipe,aloes,
myrrhæ,croci, ſingulorum,partem i,vini partes iij,mellis partes vj. diſſoluas crocum cum mo-
dico uini,deinde aloen & myrrham:deinde infunde mel:& uniens,in uaſe uitreo reconde: &
utere bis in die, expurgat enim, carnem gignit, & ſolidat. *Ad Sugillata.* Sinapin tere, & ap-
pone cum cerato. *Aliud.* Oſſa ſepiæ teræ ſubtiliſsime, & permiſcens aceto illine noctu, tollit
enim ea. *Aliud.* Radicem cucumeris agreſtis melli commiſce, & impone. *De Liuoribus Ocu-
lorum.* Hyſſopum tritam liga in panno, & infunde in aqua calida, & tange liuores fomen-
tum faciens. *Aliud.* Farinam iridis melli admiſce, & adhibe. *Aliud.* Cyminum tritum ad-
miſce lacti mulieris, & appone, uel origanum appone ſimiliter. *Aliud.* Erucæ ſemen terens
cum felle bubulo imponito. *De Pterygijs.* Pterygium dicitur neruoſa ſupernatæ oculo mem-
branæ eminentia,incipiens ab angulis & procedens vſque ad corneam: quando uero amplius
augetur, cooperit & pupillam. Magna igitur & diuturna pterygia per chirurgiam incidun-
tur; recentia uerò & moderatæ magnitudinis iuuant æs combuſtum, uel atramentum ſu-

torium

A rium cum adipe porci. *Aliud bonum.* Atramenti futorii partem j, gummi arabici partem mediā: dilue vino,& unge. Quidam autem hepar capræ melli miscentes inungunt. *Aliud.* Accipe Lyciū & ligustrum,& cum aqua fac collyrium,& illine. *De Vlceribus Oculorum,& Albuginibus.* Vlcera, quæ fiunt in oculis, quæ quidem sunt superficietenus, nephelia nominant: quæ verò profundū petunt, albugines. Nephelia ergo succus anagallidis expurgat,& succus centaurij minoris cum melle. Diuturna verò extenuat cedria,& æs vstum solum dissolutum aqua in modum collyrij. Albugines autem iuuat nitrum dissolutum diligenter oleo,& illitum. *Aliud.* Accipe succū dracunculi,& misce cum melle crudo, & unge. *Aliud.* Felle hirci confrica oculum. *Aliud.* Os sepiæ combure,& dissolue cum melle,& impone. *Aliud.* Ex stercore lacertę faciens collyrium cum aqua indito. *Aliud.* Felle canis marini vnge, uel raphani succo, vel felle galli. *Aliud.* Sumito succū malorum granatorum,& pone in uase terreo,& contege panno,& expone Soli, donec habeat mellis crassitudinem:& ei misce mellis tantundem : & serua, quia inueteratum valet magis : & cum it dormitum patiens, unge oculos. *Aliud.* Felleonis cum melle indito . Si uerò puer paruus habet albuginem, mater infantis mandat ammoniacum,& insufflet in oculum : similiter ungat oculum menstruo alicuius de cognatione sua : & similiter mater eius incidat paruum digitum B suum,& sanguine, qui effluxerit perfundat oculum. *Ad Caliginem & Nebulas Oculorum.* Illine oculos succo foliorum dracunculi. *Aliud.* Succum betonicæ misto uino calido instilla. *De Hordeolo.* Aqua decoctionis hordei foue oculos, uel cera alba. Vel accipe muscas,& abscinde capita earum, postea reliquo corpore frica oculum. *De Madarosi.* Madarosis & Milphosis est casus pilorū genarum. Curantur autem his, Accipe nucleorum palmularum combustorum drachmas tres, spicæ drachmas duas: tere,& vtere. *Aliud.* Stibij assi, piperis, ana drachmam unam: spicæ drachmas tres. *Aliud faciens ad casum pilorum superciliorum.* Auellanas combure,& permisce cum adipe ursi aut capræ, & unge. *Aliud quod etiam confert ad Alopeciam barbæ.* Alterci drachmas duas, muscerdæ drachmam, polytrichi drachmas duas, olei irini cyathos quatuor: tere & per permisce oleo,& præfouens ungito. *Aliud.* Vernationem anguis combure, & insperge : facit enim nasci pilos. Vel nigellam tere,& fac similiter. *Ad Supercilia Pilosa.* Origanum combure, tere,& applica: prius tamen euelle pilos. *Aliud.* Lacertam uiridem coque in oleo, & postquam euulseris pilos, unge locum. *Aliud.* Chamæleontis seu chamæleæ radicem permisce cum sanguine ranæ,& vnge locum. *Ad habentes Oculos Glaucos.* Glaucos mulierum oculos nigros reddit hyoscyami flos cæruleus siccatus in umbra, & tempore vsus permistus uino austero & illitus. C *Ad Suffusiones.* Theriacam, quæ fit ex uiperis, permisce melle sine fumo, & impone. Conferunt etiam caput purgantia,& purgatio cum hiera, & fomentum cum decocto fœniculi,& sagapenum,& helleborus albus cum melle appositus, uel mel cum succo fœniculi. *Ad Aegilopes.* Aegilops est abscessus paruus inter magnum oculi angulum & nares: qui si negligatur, scinditur usq; ad os : & dicitur ægilops, ante quàm scindatur. Huic confert glaucium & crocum simul cum succo perdicij appositum: oportet autem frequenter ea permutare. *Aliud.* Conchulas cum testis suis tere,& appone. Aliqui uero miscent, & aloen, uel myrrham. *Aliud.* Fel porcinum sicca, & appone. *Aliud.* Ex perditio cataplasma facito. *Aliud.* Ex ægilope herba cataplasma impone. *Aliud.* Portulacam & thus masculum appone: prius tamen ea manducabis ieiunus. *Aliud.* Caluariam hominis tere, & appone. *Ad Nyctilopas.* Hepar hirci assa, & unge liquore qui defluit, oculum : iuuat enim duodecies illitus. *Ad Pediculos Oculorum.* Aqua marina tepida foue.

De affectibus Narium,& primo de Polypo & Ozæna. CAP. 13.

Atramentum sutorium terens ex acceto illine. *Aliud.* Corticum granatorum drachmas xvj. D fellis tauri, amomi, myrrhæ, calaminthę, marrubij, ana drachmas viij. croci, drachmas ij, ellebori albi drachmas ij: utere sicco. *Ad Fœtorem Narium.* Accipe amomi, myrrhæ, rosarum siccarū, pares portiones cum oleo nardino,& vnge: cōfert autem & vnctio cum hedychroo magmete. *Ad Vlcera Narium.* Cape lithargyri drachmas iiij. rutę recentis, aluminis scissi, ana drachmas ij. dilue oleo myrtino & aceto. *Aliud.* Accipe cerussæ, drachmam vnam, lithargyri drachmas iij. scorię plumbi, vel plumbi combusti, drachmas iij. omnia lauētur & excipiantur oleo myrtino. *Ad Extrahendum Sanguinem è Naribus.* Florem graminis impone. *Aliud.* Rubiam cum oleo accipe,& unge nares. *Ad Fluxum Sanguinis è Naribus.* Corticem oui combure,& accipe partem unam,& gallæ partem mediam,& insuffla. *Aliud.* Lycium impone. *Aliud.* Asini stercus comburēs insuffla cinerem eius: aut exprimens instilla succum. *Aliud.* Lapidem molarem candentem extingue in aceto,& olfaciendum præbe. *Aliud.* Thus masculum & aloen albo oui excipe,& fac linamentum, & impone, addens pilos leporis. *Aliud.* Cucurbitulam magnam affigito hypochondrio è regione naris patientis. Oportet autem & ijs, quæ astringunt & prohibere possunt impetum sanguinis, vti.

Ad Nares Vlceratas, & Polypos, & Ozænas. *Spuma nitri attinge. Et ad spiritus odorem concilian- E dum, albæ violæ florem nondum ex coliculo delapsum lege: tereq; ex aqua, donec mellis crassitudo fiat. *Aliud.* Aerugine ex melle decocta locum attinge. *Ad Interiores Plegmonas.* Adipe anserino cum porri solaniq; succo æquis portionibus diluto interdiu obline. *Ad Narium Vlcera cum duritie.* Plumbum tritum vino puro macera: myrteiq; olei, quod satis est adde, ad mellis spissitudinem. *Aliud.* Aeris squamma ex melle decocta vtere. *Sanguinem per Nares euocantia.* Mentam excipiens melle, & collyrium faciens, in nares mitte. *Ad Profluuium Sanguinis è Naribus.* Rutam tritam oleo excipito, & intra nares conijcito. *Aliud.* Gummi ac thus contrita & aceto liquata in nares da. *Aliud.* †Cinerula cypria cum succo porri temperata bene facit. *Aliud.* Spongiam vstā pici admistam, & arefactam, linamento insperſam in nares pellito. *Aliud.* Acuti iunci florem naribus imponito. *Ad Sanguinis Eruptiones, quæ Supprimi nequeunt, præsertim cum diutius febricitantibus sanguis effunditur.* *Pyrion imponito, nonnunquam aridum, nonnunquam linamentum illitum: & crassitudinem cauis nasi respondentem faciens, ita immitto: ijsdem & nares & tempora & frontē illinito. *Aliud.* Diphryges vstum, & ex aceto tritum superimpone. *Aliud.* Lanam oui albo madentem admoue. *Aliud.* Lanam herbæ sanguinalis aut solani succo imbutam in nares dato. *Aliud.* Ruta ex aceto trita circumponenda est, & suffienda. Vtendum prętereа est reprimere F cohibereq; sanguinis impetum ualentibus: Vt cicutam naribus suffito, odoremq; æger attrahito: nares ēt digitis comprimito: aut cerato, aut alio quopiam diligēter occludito: quin ēt penis extremum papyro deligato: in mulieribus verò, mammarum papillas similiter. Item refrigerare potentibus frontem caputq; oblinito, & conspergito. Præsentissimum remedium est capiti cucurbitulam affigere: vel ēt frontis venam soluere. Sternutamenta quoq; plerunq; sanguinem reuocant. Aut herbam buglosson, aut asini fimum ex aceto in nares cōijce. *Ad Stertentes.* Anethū capiti clam subiicito: id & prosilietibus ex lectulo remedio est. *Ad Puncta & Aeram vocatam absq; cicatrice & vlcere.* Nitro locum detergens resinam terebinthinā super dato, & per dies quinque dimittito: mox locum soluens puncta scriptorio specillo perforato: deinde thus nitrum ac mel pari modo mista, vt cerati crassitudo sit, imponito: post solue, & ablue. *Aliud.* Ex trito veratro cum pane, aut ex acido lacte per se, cataplasma facito. *Aliud.* Fici trito cortice illine. *Aliud.* Vuam taminiam, in cataplasmatis modum imponito.

* spodium.

Ad Vitiligines, Ephelidas, Lenticulas, & alias id genus Faciei affectiones. CAP. 14.

G

Cucumeris syluatici radicis tritæ & cribratæ succo faciem deterge. *Aliud.* Alcyonio ex vino trito faciem obline. *Aliud.* Vitem syluestrem contusam, & vino ægyptio maceratā, & in farinā redactam superdato. *Aliud.* Erucę agrestis radice trita, & ouis felle excepta vtitor, facie prius nitro perfricata. *Aliud.* Elateriū ex aceto terens, & ad mellis crassitudinē redigens, ceratoq; admiscens inunge. *Aliud.* Cinabari ex melle faciem illine. *Aliud.* Cachrys semine trito ipsas lenticulas inunge, & arefactum ablue. *Aliud.* Syluatici cucumeris radicē, ficiq; summos ramulos in aceto decoctos tritosq;, imponito. *Aliud.* Veneris vmbilici radicibus ex melle contritis faciē illine. *Aliud.* Rubia ad maculas à Sole contractas & vitiligines benefacit, si ea trita ex oleo facies inūgatur. *Aliud.* *Zochum amarum terens, ex melle faciei imponito. *Aliud.* Anethi semen ex vino vetere tritum & ad mellis spissitudinem redactum, faciei obducito, atq; ita per integram noctē remaneto: sequenti mane illud remoueto, recensq; aliud reponito. Eodem quoq; semine commanducato ephelidas & lenticulas utiliter illinito. *Aliud.* Alba viola ex aqua ad eadem proficit. *Aliud* Aphronitrum tritum cum cerato ex tyrrhenica cera confecto faciei superdato. *Ad Vitiligines, & album colorem.* Alcyonium vstum melliq; admistum illitum prodest: eodem quoq ue cum erui farina & tritici misto quàm maxime calido faciem detergito. *Aliud.* Amara amygda- H la cortice spoliata aceto acri excipito, & cataplasma facito. *Aliud.* Ocymi semē cum gallinaceo aut anserino adipe tritum bene facit. *Aliud.* Fœnum græcum ex aceto tritum squammulas, si illinatur, detrahit. *Ad Ephelidas, & Lentigines.* Myrrha & crocum si aqua macerentur, illita iuuāt. *Aliud.* Purpuras, aut vocatas cerycas, hoc est buccina, expiscatus, in ollulam conijce, & in furnum assandas mitte: deinde ex melle tritis vtere. *Ad faciem albam & extenta cute reddendam.* Cucumeris syluestris radices in frusta diuide, & refrigera: deinde aqua elixatis ac tritis in cataplasma utere. *Aliud faciem splendidam reddens.* Ex eruo bene olente uino macerato ac trito cataplasma facito. *Aliud.* Tritici, quod semidalin vocant, succum exprimens, humidiorem partem abiice: parti illi autem, quæ subsedit, oui album commisceto ad mellis spissitudinem: atque hoc faciem peruntam oleo deterge. A Sole autem maculatam faciem frigida multa lauato, & per vnum diem facies coloratior redditur. *Violam elixās parum aluminis iniice: deinde lixiuium admiscens ac terens utere multo inungens oleo: sic enim facies grati coloris, bonorumque odorem os spirans efficitur. Cupressi atque ilicis ramenta una feruefaciens, decocto corpus totum madefacito. *Aliud.* Thuris & pæderotis æquas portiones misce, & ex melle tere: ita

faciem

A faciem inunge,atq; integrum diem ſic dimitte,deinde ablue. *Aliud.* Lini fęcē melli admiſcēs ſub Sole iter facturus corpus inungito,eo tamen prius nitro perfricto. *Ad impediendum Solis exuſtionem,& Exuſtam faciem ſanandam.* Bulbo candido trito ex melle inungito. Quòd ſi facies citra plegmonem tumefacta fuerit,nigram terram ex aqua conterens ſuperdato. *Aliud.* Alcyonio & nardo gallico ſimul tritis utere.§ *Ad Panum & Lentigines.* Dracunculi radicem cum melle in cataplaſma redige:uel nigellam cum aceto,uel pentaphyli ſemen. *Ad faciendam faciem rubicundam.* Rubiam tere & permiſce cum oleo,& unge. *Aliud.* Bulbum amarum terens permiſce cum melle,& unge. *Aliud.* Accipe ciceris,rubiæ,thuris,myrrhæ,ana drach.ij.excipe adipe uituli, & oleo maſtichino, & unge: & poſt ſpatium abſterge ſpongia calida.§ * Extralatione ueteri.

Ad Oris vitia & primo ad Labiorum Rimas. CAP. 15.

Immaturā gallā tritam accipito,& reſinam terebinthinam cum hyſſopo & melle,atq; his perunge. *Ad altiores Sciſſuras.* Caprinus adeps mundatus proficit. *Aliud.* Adeps anſeris,& mel,& terebinthina,æquis portionibus,addito flore roſarum,hyſſopo arido,& maſtiche,fiat inūctio. *Ad Oris Halitum commendandum.* Vino uetere bene olente,in quo iris maduerit,os collue,aſſidueq́;
B in ore breui tempore contine. *Aliud.* Vino pauliſper os ſublue,in quo ſerpillum maduerit. *Ad Oris tetros abſq; vlcere odores.* Nonnulli meraco uino,cui myrrha admiſta ſit,os eluunt: atq; rotundum odoratum iuncum terentes,partes oris internas perfricant:& cimoliam cum ſale tritā affricant:perinde & marmore uſto cum aniſo utuntur:ita & hordeo cum ſale & melle. Quidā & linteolum cremant,& uino inijciunt,atq; ita trito utuntur,& pumice & nardo & myrrha ex melle.Semidalin quidam & irin cum melle miſcentes comburunt,atq; ita utuntur:& ex oſtreis purpura & buccino cum myrra:cum cubitum eunt,aceto acerrimo colluūt. Commanducant autem nonnulli domum egreſſuri,piceæ folia,& aqua os ſubluūt. Quidam pręterea & aniſum, aut dulcem radicem,aut irin,idq́; genus alia,aliqui iter facturi commanducant. *Ad Oris Vlcera & putredines.* Melanteria contuſa prodeſt. Ad eadem benefacit oleum immaturum per ſe, aut cum melle propinatum.Prodeſt etiam glaucuris uocata contuſa: eius ſuccum ex melle & aqua paribus portionibus ad gargarizandum exhibeto.§ *Ad Fluxum Sanguinis ab ore.* Colluatur os ex decoctione roſarum in poſca,poſtquam erit frigida,& deglutiatur. *Aliud.* Gargarizet patiens & colluat decoctione roſarum frigida,aut extremitatum uitis,aut foliorum lentiſci,aut rubi, aut cytoniorum,aut uinaciorum,aut rhoe. *Aliud.* Semen roſæ cum maſtiche da ex uino adſtringē-
C te bibendum,uel ex uino decoctionis rubi,aut roſarum. *Ad Oris Vlcera.* Gallam in uino coquēs collue os,deinde appone gallam tritam permiſtam cum melle, aut florem roſarū: collue etiam os decoctione foliorum oleæ.§ * Extralatione ueteri.

Ad Dealbandos Dentes,Aliaq́; eorum vitia ſananda. CAP. 16.

Vtuntur autem & huiuſmodi quibuſdam dentifricijs,quę una & gingiuis proſunt,& dentes ſpendidos firmioresq́; reddunt. Terram eretriada uocatam uſtam tritamq́; adhibēt: hoc ualde bene ſplendidos dentes reddit.Farina erui lotio ſubactam illine. *Aliud.* Cuniculi caput uſtū cū fœniculo quàm albiſſimo ſæpiæ tritis oſſibus admiſcens utere. *Aliud.* Cornu ceruino uſto trito que utitor:hoc & dentium dolores tollit,& ex roſaceo impoſitū capitis dolores diſcutit. *Aliud.* Pulegio & ſale fricto miſtis ad eadem tritis utere. *Aliud.* Ouillo talo uſto ad ſimilia utitor. *Aliud.* Hordeo toſto & ſale miſtis tritisq́; utere. *Diaclyſma,id eſt lauatio ad Vlcera,& Dentes titubantes in firmosq́;.* Alicacabi radicem unà cū malicorio craſſiore elixā imponito. *Aliud.* Albæ populi, aut uerbenacæ,radicē accipito:aut eryngij radicē uel ipſam herbā:aut polii radicē accipito: & terens apponito. *Ad Concuſſos Dentes & dolentes.* Aſini ungulam uſtam tritamq́; aceto excipe, &
D orbiculos faciens repone:ad uſum aceto orbiculum unum liquato,datoq́; ore continendū:illico.n.dolorem ſedat tollitq́;. *Aliud.* Nigri chamæleonis decocto ſi foueas, dolorem dentiū curabis:id & mures necat. *Aliud.* Betæ ſucco ſi fiat collutio,confeſtim dolor finitur. *Aliud.* Alterci radicis calidiore decocto ſi foueas,dolor quieſcit. *Aliud.* Rutam,hyſſopum,& myrrham, ex uino tritas ore contineto. *Aliud.* Si ex aceto,poſca,aut uino,ubi uerbaſci radix incocta ſit os colluatur,bene facit. *Aliud.* Ex nitro cū oleo facta collutio dolorem pellit *Aliud.* Cupreſſi baccis ex uino & roſa elixis os foue.Quòd ſi dentes oēs doluerint,cedri liquore os ſi collues, protinus dolori ſuccurres.Dens molaris ſi doleat, maluæ unicum habentis cauliculū radice ſi tangas,dolor abibit.Dentes dolentibus herbæ muralis radicē,cum balneas ingrediuntur, commanducandā præbeto:quā ſub molari dēte,quoad ex balneis egrediātur,retineto:& dolor euaneſcet. *Aliud.* Pyrethri radicula commanducata eodem die fugat dolorem. *Aliud.* Herbæ pontiridis uocatæ radix manducata dolorem finit. *Suffimentum Dentes dolentibus.* Alcyonii ſuffitu continuo dolor tollitur. *Aliud.* Alterci ſemen ſuffitum dolori medetur. *Vt Dentes bene oleant.* Cimo-

liam cum sale terito, dētesq; fricato. *Aliud.* Dentem canis accipito, & in ignem conijce, suffitūq; E
facito: vt.n. iste crematur, ita dentes confirmat. *Ad Exesos Dentes.* Ad exesos autem dentes, atramento sutorio trito permistum piper accipito, aut gallam. Aut ex melle fissum alumē in cauum dentis inserito, & dolorē leuabis. *Aliud.* Limacis lapidem in frustula sesami magnitudinē ęquātia cōfringe, & in dentis foramē immitte: illico dolorē sedat, sed ex cera operculū facito. *Aliud.* Taurinum iecur lēto igne frictum, dentiq; impositum, simul atq; tetigit, dolorē discutit. *Aliud.* Testudinis vnguis in maxillaris dentis exesi foramē coniectus multū proficit. *Aliud.* Fel ursi im positum illico dolorem leuat: curat aūt ēt, quoquo modo illinatur. *Ad Dentes motos & labantes.* Testudinis sanguis diu ore contentus dentes corrobora. *Aliud.* Alcyonio indico ex uino trito si os colluatur, motus sistitur. *Ad Dentes ex ictu concussos.* Corallium imponito, & satis diu contineto.§ *Ad Dentium Stuporem.* Aegrotus portulacam mandito. Aut oleo omphacino perungito. Aut amurcam olei in vase æneo ad mellis temperaturam coquito: hac.n. vetusta si inungas, ual de prodest.§ *Ad Dentes Eximendos sine ferramento & absque dolore.* Fermentum denti circundato, & paulisper relinquito: mox dentem lacertæ sanguine circunfundito, & excidet. *Vt Sponte Dens excidat.* Pyrethrum aceto mollitum, saleq; per triginta dies maceratum, denti prius mūdo facto circumponito. *Aliud.* Artemisiam herbam ex aceto tritam obline. *Aliud* Dentem circum F
suffodiens, uermiculis, quas campas uocant, in summis brassicarum aliarumq; herbarum folijs repertis illine, ab alijs dentibus cauens. Quòd si inferiores dentes eximere uoles, illis uermiculis utere, qui in inferiore parte illarum herbarum reperiuntur. *Aliud.* Sandaracham ex aceto tritam siccari permitte, & sicca utiliter utitor, prius sanguinem circum dentem eliciēs: sic.n. paulisper dimittens, digitis ipsum eximes. Aut agrestis cucurbitulæ radicem in foramen dentis conijce. *Aliud.* Mędi immaturi radicē in umbra arefactam tritā & cretā radicibus dentis circūda: & paulo post digitis apprehende, sequet.n. Aut ęthiopicæ oleę lachryma affectum dentē tangito. *Aliud.* Lacertā agrestem arefactam, dissectam, contritamq; repone: cū dentem circum purgaueris, imponito: & paulo post attrahito, qm̄ sequetur. *Aliud.* Vrticæ semina cum galbano mista affecto denti circumline, & protinus excidet. *Ad Eximendos sine dolore Dentes.* Herbæ lapæ radix calefacta, & denti apposita facit, ut statim digitos sequat. *Vt Dentes digitis euellantur.* Syluestres cucurbitulas contunde, & aceto macera ad mellis spissitudinem: deinde ferramentū ad scalpendos dentes in medicamentum demitte, eoq; dentem circum scarifica, atq; os paulisper clausum haberi præcipe: deinde apprehende digitis dentem & attrahe: absq; dolore euelletur. *Aliud.* Farinam ex lacte tithymalli adhibe, & hederacea folia super impone, per horamq; dimitte: frāge- G
tur.n. sine dolore.§ *Ad Dealbationem Dentium.* Nitrum, os sæpiæ, & os palmularum terens utere. *Aliud bonum.* Corallium rubrum, pumicem, ossa palmularum, ossa sepiæ, & salem assum terēs utere. *Ad Dolorem Dentium.* Oleo lentisci non antiquo colluantur dentes. *Aliud.* Colluatur os cum folijs rutæ coctis ex oxymelite: uel colluatur cū aceto scillitico: uel coquatur in aceto pyrethrum & hyssopum: oportet autem humiditatem & humorem euacuare.

Extralatione veteri.

De Morbis Gingiuarum. CAP. 17.

Ad gingiuas corrosas, florum rosarū drachmas viij, gallarū drachmas iiij, myrrhæ drachmas ij, commisce, & appone. *Aliud.* Lacte asinæ gingiuas collue. *Aliud.* Foliorū oleæ decocto os collue. *Aliud.* Aceto scillitico gingiuas ablue. *Aliud.* Rubiginem ferri & balaustia sicca appone. *Ad Gingiuas tumidas, & carnis incrementum.* Succum portulacæ ore detine, vel aquam salitam oliuarum colymbadum, vel oleum ex immaturis oliuis expressum calidum, vel lentiscinū, uel de cotoneis. Sicca verò, quæ prosunt, sunt, rubigo ferri, aut æris, radix aristolochiæ, semen plantaginis, attramentum sutoriū assatū, & balaustia. *Ad inflammationem Gingiuarum.* Collue decocto foliorum oleæ, & appone gallā. *Aliud.* Coque in sapa folia oleæ & gallam. *Ad Gingiuas denigratas & putridas.* Confert fricatio ex fæce uini usta: abstergit.n. mūdat, dealbatq;. *Ad Gingiuas sanguinolentas:* Confert missio sanguinis è cephalica, & scarificatio gingiuarum: confert etiam succus hyoscyami, uel eius decoctū ex sapa, si retineatur in ore. *Aliud.* Extremitates lentisci & balaustia coque in posca, & collue. *Aliud.* Radicem rubi coque in uino, & os collue: uel rhun & gallam coque in uino, & utere similiter.§ *Ad Oris Vlcera, & putredines.* Melanteria cōtusa efficax est. Ad eadem proficit & oleum omphacinum per se & cum melle potui datum. Prodest & Glaucuris tusa, si ex melle & aqua pari portione eius succus gargarizandus exhibeatur. H

Ad Columellæ morbos. CAP. 18.

Gallam tritā per se admoueto, digito oleo intincto: aut in cōchleariū inijciēs, applica. *Aliud.* Spinę ęgyptię semen tritū atq; aridū appone. *Aliud.* Caricas cū oleę foliis esui dato. Succū cyrenaicū cū sale arefactū apponito, prius gargarizatione ex aqua calida facta, Aut fisū alumē ustū diligēter admotū iuuat. Aut stellionem uiteis lignis crematū īponito, & bene facit. *Aliud.* Rubi cauliculos ex melle & pice liquida maceratos circūda. *Aliud.* Lapidis agerati florē admistū gar-

garizandum

A garizandũ dat. At brassicæ succo admistũ alumẽ fissum, & gargarizatũ mirifice prodest. *Vstorium columellæ apponendum*. Misy, & calcem uiuã æquis portionibus resina terebinthina excipe, & subde, retinendãq; permitte: intra horas tres, aufert. Item proficit ad uuæ affectũ picis recrementũ, quod ex Cilicia aduehiť, cochleario exceptum, & subditum. Et uuæ acerbæ succus ex melle, aut prædulci uino. Dr̃ aũt incolumen seruare columellam, siquis uuæ acinos quotãnis ie iunus deuoret: & nunquã eius partis affectu uexabitur. Iisdem præterea gargarismatis in uuulę uitiis utendum est, quæ ad tonsillas affectas describenť. Primum atq; inter initia iube aqua calida os fouere: deinde frigida gargarizare, aut posca, aut mali punici dulcis succo ad mellis crassitudinẽ decocto, & oxymelite eliquato: aut posca, aut dracũculi succo gargarizet, & optime pro ficient. {*Ad Vuulam phlegmonem patientem*. Fiat gargarizatio cũ succo mali punici ex mulsa, uel cũ aqua decoctionis rosarũ, uel cũ Diambron ex aqua calida. Confert ẽt glycyrhizæ succus cũ melle appositus, & terra sigillata, & fructus spinæ ægyptiacæ. Mitiora autem sunt hæc, gummi arabicum, tracanthum, sarcocolla apposita. *Aliud*. Fructum spinæ ægyptiæ, & succũ appone: uel cauliculos rubi terens illine cum melle.} Ex tralatione ueteri.

Ad inflammationes tonsillarum, & Anginas. CAP. 19.

B Id uerò benefacit in tõsillarum inflãmationibus. Myrteas baccas præparantes melle, & absinthiũ, & dracunculum inungere consueuerunt: hoc autem medicamẽtũ illitum, aut cum aliquo gargarizatum mirũ in modum prodest. Quòd si aliquæ phlegmonis reliquiæ supersint, tõsillęq; exasperatæ sint, lacte planè calido per se, aut cum supra positorum aliquo utendum est: aut furfuribus aqua elixis, aut mulsa, aut furfurũ diluto: aut oryzæ aqua calida farinã subigens bis, aut ter, succo utere: aut gallinæ hędiue iusculo: aut hordeum cortice liberatum unà cum passulis decoque: aut maluæ decocto per se utere: aut unà cũ melle maluam elixa, aut cũ lupinis, & passo, & utitor. *Ad tonsillarum humores, & Anginas*. Dulcis radicis succũ eliquãs utere. Quòd si crustæ factę sint, ad has remouẽdas, mulsa gargarizãdũ est, aut lentis decocto per se, aut cum hyssopo, aut iride. Vel etiam oliuarum salsarum aqua gargarizeť. Aut croci parũ, & myrrhæ cum modico passi inferuescant. Aut ficis elixis hordei farinam permisce, succũq; exprimens percola, & succo utere. Aut ficorũ decocto sinapis modicũ adiiciens gargarizãdum propina, pituitam nanque detrahit, & phlegmonẽ discutit. *Ad abscessus in tonsillis*. Aliquod ex iis, quæ supra comprehensa sunt, proficit. Itẽ aphronitro cõtrito locum tãge: interdum autem, & florẽ nitri adiunge, separat.n. crustas, & abscessus attenuat, si per collutionem detur. Et lixiuio percolato marrubii

C succus dilutus utiliter exhibetur: Aut ipsum marrubiũ in mulsa coctum: Aut rutæ decoctum cũ marrubio, aut per se, aut in mulsa elixũ subsidio est. Itẽ & succus gargarizatur, & erui decoctũ similiter prodest: Aut misy cum galla immatura mistum: Aut myrtum liquido alumini, ac melli paribus portionibus tritam miscẽs illine: hoc remedium nõ crustas solum abiicit, uerum ẽt antiadas à Græcis uocatas glandulas mirifice dissipat. Aut porcelli cruore manus imbuẽs, ter laborantis collum attinge. *Aliud*. Cochleas testa nudatas in ollam iniice, deinde torreas: & in cinerẽ redigens, puro melle, ac leni excipe atq; perunge: uis eius incredibilis est.

Ad interruptam submissamque uocem. CAP. 20.

Bulbos duos crudos ex melle esui dato. Auxiliatur & fici decoctũ cũ thure, & myrrha gargarizatum. Ad idẽ facit, & sulfur ignem nõ expertum in ouis deuoratum cochleariorum duorum aut trium mensura. *Aliud*. Accipe amygdalas amaras xx, seminis lini assi drachmas quatuor, tragacanthæ aqua maceratæ drachmas duas, nucleos pini triginta: melle excipe, & utere. *Aliud*. Pulegii drachmas quatuor: seminis lini, piperis, calamenti, ana drachmas duas: petroselini drachmã unã, mellis librã unam. *Ad eos qui propè suffocantur*. Humanum stercus in panniculo deligatum, & crematum potui dato: hoc his, qui iam strangulantur opem fert. *Aliud*. Et caprinum ster

D cus cum melle, & liquida pice illitum angina laborantibus summe prodest. Aut rutæ succo, & lacte per clysterem transmisso laborantis fauces collue: multam enim lachrymã detrahit, & malum leuat. *Aliud*. Vrina assidue gargarizata sanitatem restituit: una uero, & succum brassicæ gar garizare oportet. *Ad puerorum crustas in faucibus*. Prius inungito: deinde uinum, in quo aristolochia decocta fuerit, gargarizetur: citissime curabitur.

Ad ossa deuorata, aliaq; omnia ex gutture excutienda. CAP. 21.

Aquæ & olei parem modum in os fundens contineto, quo ad rem deuoratam eiiciat. Siquis comedens aliquid deuorauerit, & suffocetur: ex eadẽ re, quã comedebat, particulam utriq; auri superimponat, ac super caput: res enim deuorata strangulansq; descendet. *Ad hirudines ex gutture eiiciendas*. Marina aqua gargarizetur. *Aliud*. Oleũ, aut succus cyrenaicus, ad magnitudinem erui ex uino puro calidus potui detur: Aut succum anagallidis, aut acetum acre, cum thymo propina: postea calenti aqua gargarizetur.

Ad distillationes. CAP. 22.

Caseus antiquus in cibum sumptum iuuat: ipsas enim reficcat. Oleo ueteri nares assidue perunge: Aut sulfure, & myrrha contrita cum uino, & melle, & oleo.

Ad tusses.

Ad tusses. CAP. 23. E

Fici puro uino madefacti,& in cibum sumpti bene faciunt. *Aliud* Resina terebinthina in melle cocta linctui detur,postea uinum merum dulce sorbendum exhibeatnr. *Aliud pueris magis commodum.* Coagulum purum cocto melle comprehende,& exhibe. *Aliud.* *Canem lycurgum uocatum excoriatum epulandum appone. *Aliud.* Allium ex melle decoctum succurrit tussientibus. *Aliud.* Scillam accipito,& eius summū exacuato:in cauo coniice ouum,locumq; creta obtege:& tostum edendum exhibe. *Ad tussientes assidue.* Hyssopi fasciculum in aqua ad tertias decoquens, ieiuno per triginta dies calidam potui dato : pueris uerò etiam cum caricis. *Aliud.* Pernam contundens,& instar farinæ in potione spargens,iuuat.Hoc idē,& sanguinis ex ore eiectioni succurrit egregie. *Aliud.* Sinapi tusum tritumq; cochlearii mensura cum uini cyathis duobus deinceps per dies tres , bibendum dato. *Ad nocturnas tusses.* Mentham tritam in acetum coniice,& sorbendum præbe. *Suffitus ad tussim.* Styracis,mastiches, piperis, petroselini,ana drachmam unam:sandarachæ drachmas sex:baccam lauri unam : impone carbonibus accensis,& per calamum æger fumum excipiat.

Ad asthmaticos,id est suspiriosos. CAP. 24.

Vinum,aut mulsam,ubi scilla decocta fuerit,propinato.Facit,& pulmo vulpis siccatus,& tritus,ex uino nigro potui datus. *Aliud.* Nasturtium album tusum , & melli mistum lingendum exhibeto. *Ad spiritus difficultatem.* Ouium pilos,qui circum anum sunt,accipe,hosq; ustos,ac tritos in passo propinato. *Aliud.* Sulfur ignem non expertum ex uini cyathis quatuor potui dato. F

Ad recta ceruice spirantes. Radiculam ex aqua calida propinato. *Aliud.* Sedum ex melle tritum linctui dato : aut bulbum,aut abrotonum, aut halicā ex mulsa,aut hyssopum in mulsa coctum, aut herbam stœchada,aut castoreum ex dulci uino, aut scillæ intranea ex aceto mulso.

Ad sanguinis ex ore profusionem. CAP. 25.

Symphyti herbæ radice,quanta potest, uescatur,eodemq; diem acetū ne gustato. *Aliud.* Terram samiam dato,interdum cum succo herbæ sanguinalis,interdum per se. Dicebat autem Hippio Centaurius,Ad sanguinis eruptionem magnifice proficit urticæ succus ex uini cyathis tribus epotus.Iuuat præterea acetum absortum præcipue scillinum:item & mēthæ succus, & tragacanthæ sub lingua contentus.

Ad eos quibus ex aliqua ui interiora sanguis erupit. CAP. 26.

Accippe uitis cinerem aceto extinctum,plusq; aceti superfundēs madefacito, & ꝑ pāniculū excola:id modica aqua temperatum propina cochleariorū sex mēsura : hoc & locum sanguinē fundentem adstringit,& concretum sanguinem deuoratum excernit,& cruoris profluuium cōpescit:nam sanguinis in interioribus locis exitum coercet. *Ad omne sanguinis profluuium.* Symphyton herbam ex aceto faciei superdato , si ex naribus sanguis decurrat:si ex thorace feratur, ossi pectoris:si ex uesica,aut utero,aut renibus,coxendicibus imponito. G

Ad sanguineum sputum,& tabem uel phthisim. CAP. 27.

Gummi partem nigram passo elixam exhibe sub lingua continendam,ac deuorādam:ad sputum enim sanguinis,& tussim*gummi nigra pars uehementer facit . *Ad Phthisim non perfectam sanandam.* Pulmo cerui calamo extractus,& arefactus conterat: ipsius cochearia tria ex mellis cyathis tribus exhibeantur:deinde paucis diebus interpositis iterum propinetur . *Ad Phthisicos & purulenta sanguineaq; sputa reycientes.* Vtimur salsamento cum pane esui dantes , ipsum ita colluentes aqua ter,& quater,donec aqua salsa non reddatur:ipsum deinde charta inuoluentes cremamus,damusq; sine oleo,exiguum mulsi infundentes.Herophilus autem salsamentum,cū pane exhibet:postea uerò aquam potandam iubet,dicens, cum sal in salsamento aluū ꝑturbat, uinum quidē datum soluit. Vtimur & scilla tosta,cum salsamento in ipsa, & uehementer purgātur:item & porro,cum pane.Postea cum diligenter purgati esse uidebuntur , si infirmiores fuerint,ipsos carnibus,& aliis id genus reficimus.Eadē ratione utimur in iis,quæ ad purgationem attinent,ubi abscessus eruperint. Herba quoq; piscis uocata , cum axungia non salita esui data sanguinem reiicientes,ac tussientes mirifice adiuuat. *Ad sputum sanguinis.* Iuuat etiam terra sigillata,& trochisci ex electro,& trochisci ex corallo.& theriaca data in lecto.§ H

Ex tralatione ueteri.

Ad lateris phlegmonem. CAP. 28.

Ex tralatione ueteri.

Radicis corticem in potum exhibe.Cuminum,in obsoniis utimur,in aquam iniice,& bibendam præbe *Aliud.* Rutæ coliculos quinq; contritos quotidie dato:aut herbę stœchadis quantū tribus digitis capi pōt.Itē trifolii semen,aut panacis radicē,aut aiugā similiter potui dato. §*Ad pleuritidem.* Si quidē usq; ad clauiculā ꝑuenerit dolor,mittendus sanguis est:si uerò ad præcordia descēdat,corpus est purgādū,& utēdū clysteribus ualentibus.Si dolor fuerit moderatus,dāda est aqua mulsa,& ptissanæ cremor,aut chōdri: in processu uerò morbi permiscendū sorbitioni calamentū uel marrubium:confert ēt semen urticæ cum melle . Ad fortiores autem dolores utendum est sacculis è milio , & furfure:uel fomentis ex aqua calida, aut oleo in aliqua uesica posito,

A ca posito, uel lana succida perfusa oleo, & uino habente sal. Post septimum uerò diem, & emplastro dicto rutaceo utemur. Multoties autem bulbi cum axungia suffecerunt. Dandū est, & eclegma, quod fit ex nucleis pineis, & amygdalis amaris, & semine lini, & amylo. *Vnguentum bonum.* Accipe bdellium, costum, cauliculos brasicæ combustos, & redactos in cinerem, permisce cum adipe: hoc enim medicamentum præclare discutit.§

Ad extollendas distendendasq; mammas pendulas, ac flaccidas. CAP. 29.

Terram pictorum capiens, & cum melle elixans, pāniculo illitā imponito à summo mane usque ad uesperā: deinde spōgiā ex olla superaddito, quoad cataplasma abduxeris: hoc aūt, & erectas, & turgidas māmas facit. Crassius aūt cataplasma imponas. Si uis ipsum efficacius reddere, gallæ acerbæ uncia una misceatur. *Vt mammæ plures annos molles sint.* Ex cicuta caristia cataplasma facito. *Vt mammæ maiores ne fiant.* Porcellum dissecans cruore māmas obline, amplius nō augescent. *Ad lac siccandum.* Cretarium* aceto maceratū illitum, & impositum lac arefacit. §*De Mammillis, & primo de abscessu mammillarum.* Cimoliā, thus, & oleū rosatum ꝑmisce, & appone. Ex tralatione ueteri.
Aliud. Principio infunde spongiam in posca tepida, & exprime, & appone, & superliga. *Aliud.*
B Palmulas & micā panis tere, ꝑmisce cum posca, & appone tepidū. *Aliud.* Coriandrum, & psyliū cum cerato appone. *Aliud.* Panem & herbā muralem uiridem cū cerato imponito ꝑ diē. *Aliud.* Panem cū aqua mulsa, uel melle, & uino admoueto: si uerò non tolerant grauitatem māmillæ, ꝑfunde oleo calido, & lana succida molli, uel decoctione fœnigræci, uel althææ, uel seminis lini.
Ad attrahendum lac. Raphanum cum furfuribus in uino coque, cola, & propina. Sesamū ex uino dulci da potui. *Aliud.* Anethum, uel semen eius coq; cū carnibus, uel cū facientibus lactis copiā. *Aliud.* Furfures cū radicibus fœniculi coque in aqua, & da potui. *Aliud.* Nigellæ drachmā j. pone in mulsa, & propina. *Aliud.* Porrū coque in aqua, & da bibēdū eius decoctū. Vel porrum tere, & cola, & da aquam potui. *Aliud.* Succum fœniculi da bibēdū. *Aliud.* Radicē fœniculi, & hordeum assum coque in aqua, & ꝑmisce butyrum, & da bibendum. *Aliud.* Decoctum erratici fœniculi da bibēdū: da ēt esui ipsum fœniculum. *Aliud.* Cardamomum cū uino da potui. *Aliud.* Semen uiticis da cum uino bibendum. *Aliud.* Succum betæ da bibendum. Oportet autem abstinere ab acribus, & salsis, & acidis, & oleribus crudis. *Ad prohibendum lac.* Foue māmas ex aqua marina, & eis admoue adstringentia, & siccantia. *Vt mammillæ remaneant tensæ diu.* Cicutam māmæ imponito per dies nouē, spongimaq; posca madentem superdato. Cyminum terens impone cum aqua, deinde spongiam ꝑfusam posca superappone, & liga: post tres aūt dies aufer cy
C minū, & tege māmillas cū radice lilii, & melle, & dimitte tribus diebus: & hoc fac ter in mense.§

Ad Fœtidos sudores, & alarum tetros odores. CAP. 30.

Asaro alas subline à balneo, & summo mane quotidie. Aut alumine liquido ꝑunge quotidie. Aut ocymi semine ex uino, & melle illinito: hoc odores fędos alarū discutit. Aut puluerē tenuē admoue.

Ad uitio stomachi laborantes. CAP. 31.

Cedri liquoris cochlearia duo, olei immaturi cyathū, in unū miscens sorbēdū dato: id omnē dolorē fundit⁹ tollit: est āt* Serapionis, fidēq; hoīum superat. *Aliud.* Anisum in panniculo succi plenū deligato, & in aquā calidā coniicito, & sorbere iubeto. *Ad imbecillos, & Nauseantes.* Mentæ coliculos duos aut tres, mali punici dulcis succo atq; aceto inferuefaciēs, sorptui dato. *Aliud.* Sābuci tenera folia ex munda aqua si bibant, supra fidē ꝑficiunt. *Ad morsus uentriculi sine bilis uomitu.* Tragoriganū in aqua pari mō macerās sorbēdum exhibeto, lactis faciēs tēperaturā. *Ad stomachi imbecillitates.* Sinapi frictū ex aqua tritū, & potū bñ facit. *Epithema ad stomachi Hypochondriorumq; uitio laborātes.** Fecem aridā cerato myrteo, aut rosaceo excipe, & utere. *Ad singultum.* Cū semel singultū sensit, digitū tuū sinistræ manus, quē salutatoriū uocāt, ter ore con
D tineto: aut acetū ei sorbendū dato: aut cuminū, & alicā: aut uomat, & singultus sedabit: aut spm̄ cōtineat: aut sternutatione utatur: aut rutā ex uino bibat: aut micā panis aceto madētē bibito, aut porcelli officulū manu atterito. Singult⁹ quoq; terror incuss⁹ finit. §*Ad dolorem stomachi.* Castoreū da bibēdū cū posca. & si est flatus causa, coque in oleo cyminū, & semē dauci, & petroselinum, & unge: & si est frigus coque in oleo baccas lauri, & rutā, & nigellā, & semen fœniculi. In immoderatis aūt doloribus fac fomētū cū milio. Cōfert ēt cucurbitula magna umbilico imposita. *Ad Debilitatem stomachi.* Cōfert oleū de succo cotoneorum. Semē sinapis ustulatū tere, & ex aqua propina. *Aliud.* Mastiches, styracis, ana partes ij: absinthii, ęnanthes, ana partes tres, olei malini partes quatuor, uini qđ sufficit: rosarū partes duas: hæc trita, & mista assume ex purpura aut lana, & appone stomacho. Quidā addūt cyphi uocatum. Quidā apponunt cerā, & ceratū faciunt. *Aliud.* Menthæ ramos duos, uel tres, coque in succo punici dulcis, & aceto, ac potui dato. Ex tralatione ueteri.

Ad choleram & uomitum, & uolulum, & uomitum stercoris. CAP. 32.

Vinum albinum in cholera ex usu est, stomacho enim commodat, & ad uentrem bene facit. *Ad uomitum comprimendum.* Herbæ sanguinalis succo cibos inficito. *Aliud.* Absinthium in aqua ad tertias decoctum potui dato, habitum ægroti considerans: centaurium præterea, aut thymum,

thymũ,aut nigras myrti baccas ſimiliter exhibeto. *Vt facilis ſit uomitus.*Sãpſuci folia eſui dato. E
*Aliud.*Lixiuio percolato oras poculi oblinito. *Ad uoluulum mirum auxilium, et ad ſtercus uomentes.* Ita facito.Oleum,in quo anetũ decoctum ſit,propinato:quoad aũt elixatur,ægrotum in calidam aquam demitte,& ab olei potu calidas micas eſui concedito:ſeruabitur enim etiam ſi iam ſtranguletur.Hoc ego principem in noſtra Aſia ſeruaui. *Ad eos,qui crebro uomunt.* Rhun, & cuminum in unum contundens da ex aceti mulſi cyathis ſexunciam in potum. *Ad cholera uexatos ualde efficax.*Mentha ex uino ſumpta,ſi febris abſit,herba quinq; folia arida trita ex uini cyathis ſeptem,aut ex aquæ calentis cyathis duobus pota,ſtatim dolorem leuat.*Aliud.*Cochlea cũ teſta contuſa potui danda eſt. *Ad ſupprimendum uomitum.* Foliorum & capreolorum uitis ſuccus cum polenta ieiuno in potum detur ex aqua cochlearii menſura.*Aliud.*Panacis obolum ex uino,& oleo calido propinato.

Ad iecinoris uitia. *CAP.* 33.

* Petroſelini ſeminis cochlearia,mentha inſperſa,& epota proficit.*Aliud.*Herba*fumaria uocata in ſuccum ſoluta,& in paſtillos redacta aridaque,indolentiam præbet:ter autem ex aqua pota liberat.*Aliud.*Lupi iecur denarii põdere ex paſſi ſextario exhibitum bene facit.*Aliud.*Piperis albi grana nouem,& myrrhæ,quod auellanæ magnitudinem æquat,omnia unà contuſa ſereno F
* cœlo alternis exhibeto ter,aut quater.*Aliud.*Equi iecur penu*cedrino reponito: deinde chio uino,& aqua dilutum exhibeto:quibus enim iecur ulceratum eſt, ne amplius exedatur,efficitur. *Aliud.*Maluæ ſuccus ex melle potus iecinoroſis medetur. *Aliud.* Haſtulæ regiæ radix pota iecinoris dolores leuat.*Aliud.*Alba uiola pota confeſtim iecinoroſos dolore liberat. *Epithema Iecinoroſis commodum.*Laſerpitium contuſum ueteri axungia comprehende,& linteolo illitum ſup impone.*Aliud.*Fico in mulſa decocto,& trito abſinthium contuſum quàm plurimum admiſceto,& utitor.*Aliud.*Braſſica cruda ſuperdata iecinoroſis celeriter opitulatur.

Ad arquatos. *CAP.* 34.

Radices acanthi,quod Romani tricardumæã uocãt,uirides tres,aut aridas quatuor,in aqua decoquito,donec dimidium relictum ſit,& expreſſis radicibus aquam potui dato. *Ad auriginem ualde efficax medicamentum,& longa experientia comprobatum.* Raphanos uirides cum foliis contunde,& unius duorumve ſuccũ ex uini cyatho uno exhibeto:ante balneũ uerò, ſi ieiunus fuerit,propinato,& in calidum ſolium deſcendere iubeto,uidebis.n.auriginem aquæ ſupernatãtem.Quòd ſi contumacior ægritudo fuerit,ſuccum bibere iubeto.Aut anchuſæ radicis aridę co
* chlearia duo accipiens ex aquæ cyathis tribus potandam dato. Aut ſulfuris ignem non experti G
cochlearia quatuor ex uino.Aut herbæ ſabinæ unciam ex mulſo.Ego ſanè,& hoc utor,uehemẽter faciente. Aphronitri uncias duas in uini aminæi cyathis duobus macerans,ſub diuoque noctem integrã exponens, do ieiuno potandum. idq; facio per tres, aut quatuor continuos dies, & ſanitatẽ reſtituo. *Aliud.*Herbã hypericon,& adianton aquæ incoctã potandã offeras. *Aliud.* Myricam ex aceto tritam potui da:arquatos curat.Regio morbo affectũ in balneum abducẽs, & in ſoliũ deſcẽdere iubens iunci odorati uncias duas ex uini mulſi cyathis trib⁹ potui exhibe: diſcutiet longã auriginẽ,& liberabit. *Aliud.*Herba rubia utere in quotidiano uictu abſq; carne ſuilla:ipſam contundens, & cribrans da uſq; in ſextum diẽ cochlearium unum ex uini decẽ co-
* chleariis:deinde ſemper ſubtrahens dato uini cochlearia nouem,deinde octo,deinde ſeptẽ,poſtea ſex,poſtea quinq;,deinde quatuor,deinde tria: quòd ſi trigeſimo die fuerint aliquæ morbi reliquię,eandẽ exhibeto,ſimilem ordinem ſeruans.*Aliud.*Chamæmelum ex aqua potum arquatum pellit,& iecinoroſis uehementer auxilatur.*Aliud.*Radicula ex melle, & lacte pota medeť. *Aliud.*Aſelli,hoc eſt centipedæ,ſub aquariis uaſis repertæ,tritæ,ex mulſo potæ,regio morbo liberant.*Aliud.*Serpillum aquæ incoctum,& potui datum,auriginẽ ſubmouet.*Aliud.* Sulfur ignẽ non expertum menſura unius cochlearii,aut duorũ,ex uino potum arquatum curat.*Aliud.* Fer H
ri ærugo cito liberat.*Aliud.*Capreæ ſtercus aridum tritum cribratum cochlearii menſura ex uini odorati cyathis quatuor ieiuno,& loto exhibe:febricitantibus autẽ ex aqua eãdẽ portionẽ. *Aliud.*Vrſini fellis quantum græcã fabã æquat,exhibeto,deinde aquam ſuperbibito. *Aliud.* Sabinæ cyathis ex mulſo potus hoc morbo liberat.*Aliud.*Thus aquæ incoctum propinato. *Aliud.* Terreſtrẽ lumbricum tritum potui dato.*Aliud.*Ariſtolochiam ex aqua exhibeto. *Aliud.*Cichorii ſucci cyathos quatuor ſibiberit,ſanabitur. *Aliud.*In medium balnei conclaue deſcendere iubeto,ut ſudet:& egreſſus ſanus erit.*Aliud,*Stercoris canini albi,quod genubeos uocãt, cochlearium ex uini optimi cyathis tribus per dies decem propinato.Hoc idem ad colicos dolores, & inflationes pariter proficit. *Medicamentum ad morbum regium,quod in nares fundi debet.*Elaterii quãtum fabæ græcæ amplitudinem æquat,muliebri lacte liquatum in nares fundatur.*Aliud.*Nigella aquæ incocta in nares coniecta in balneo auriginem detrahit.

Ad Lienoſos. *CAP.* 35.

Rumicis agreſtis radix tũdatur in pila,& tritæ ſuccus exprimatur,& per tres dies ſinguli cya

thi

A thi bibantur. *Aliud.* Panacis radix contusa cochlearii mensura ieiuno ex aquę calidę cyathis tribus exhibeãt. *Ad lienosos cum præduro tumore.* Capparis radicis corticis unciam accipe, aceti sextarium semis, aquæ sextarium integrum: decoque ad tertias: propina à cibi ꝑfecta cōcoctione cyathum unum duosve, & hoc per interualla facito. *Aliud.* Hederæ foliorum aceto incoctorum & contusorum succus expressus robustis purus potui detur: sed delicatioribus, aqua dilutus: anteq̃ bibant autē ipsos concitatius ambulare cogito. *Aliud.* Centauri tenuioris, quod iã consenuerit, in pila contusi, cochleariũ febre carētibus dato. *Aliud.* Leporinus lien recens ita deuoratus, ut ne dentibus attingatur, lienosos magnifice iuuat: ignoret aũt laborãs quid deuorauerit, oculis fascia uelatis. Idem facit, & catellorum nondum uisum adeptorum lien perinde in uentriculum trãsmissus. *Aliud.* Venatorii canis catulum aridum tritum modico nardo adiecto ieiuno exhibe. Dicebat aũt Marcellus id quoq; ad lienosos uehementer facere, si cardamomi cochlearium unum, aut duo ex aceti scillini cyatho uno duobusve ieiuno dentur: idq; per tres dies continuos facito. *Aliud.* Radices hederæ molles elixæ ex uino bibantur: aut crudæ contusæ ex uino itidem. *Aliud.* Asini stercus aridũ aceto dissolue, & per linteolum excolatum potui dato. *Aliud.* Raphani succus ex oxymelite maceratus ꝑ tres dies accipiatur, singulis diebus cyathi bini: lienem attenuat. *Aliud.* Ferri recrementi cochlearium ex posca potui dato. *Aliud.* Irin longam aceto incoque, & acetum propinato. *Aliud.* Elcorodani* cor potui esuiq; exhibeto. *Aliud.* Muxin ex aqua elixum, si aridus sit, succum propinato: muxin uerò dicitur lingua Cappadocica. *Aliud.*
B Stœchadis triti cochlearium ex uini lentiscini cyatho bibatur. *Aliud.* Ammoniacam guttam ex aceto tritam ieiuno exhibe cyathi mensura. *Aliud.* Muris lienem, & piperis grana septem, in fico torreas, & clam epulanda exhibe. *Epithema ad lienosos.* Lapidem asium in uesicam bubulam coniicito, & aceto acri madefactam lieni superimponito: ipsum comminues. *Aliud.* Glandem, qua unguentarii utuntur, ex aceto maceratam, & ad cerati crassitudinem redactam imponito. *Aliud.* Vulpis lienis super locum alligatus lienosos morbo liberat. Item hœdi lienis impositus lienem digerit. *Aliud.* Syluestris brassica, si ex ea cataplasma fiat, lienosis medetur. *Aliud.* Persici arboris folia eodem modo imposita bene faciunt. *Aliud.* Myricæ semen aceto incoctum, tritum atque superdatum, iuuat. *Aliud.* Ammoniacam guttam aceto maceratam linteolo illitam impone. *Aliud.* Crocomagma aceto maceratum, & ad cerati temperaturam redactum, imponito: non amouetur, quoad ex toto sanauerit. *Aliud.* Capparis radix curiose trita, & linteolo illita, ac loco imposita eodem die opem tulit. *Ad lienosos.* Radicis capparis corticē in aquæ libra, & aceti semilibra incoquito usq; ad tertias, & potandam præbe sesquiunciam. *Aliud.* Hæderacea folia
C aceto inferuefacta contunde, & humorem exprime, ac robustioribus ipsum præbeto: delicatioribus autem aquam admisceto: sed prius ipse ambulato, atque ita bibito. *Aliud.* Capparis radicem tusam, & aceto mulso incoctam ieiuno potandam præbeto. *Aliud.* Accipe cypressi baccas, & ualde conteras: & erui farinam quàm tenuissimã in acetum mitte, & usque ad emplastri temperaturam decoque: lieniq; per triduum impone: post tertium diem solue, & emplastrum aquæ plenum inuenies. *Aliud.* Ammoniacam guttam in scillino aceto per triduum demersam, ac leuigatam panniculo illine, atq; impone: neq; amoue, quoad emplastrum decidat. *Aliud.* Folia sycamini mori refrigerata, & arefacta in umbra terito: & aridum medicamentum facito scrupulorũ quatuor pondere: & cum pauco pipere et caryophyllis, & ex uino mero calido, cum descendit in balneum, potui præbeto.

Potio ad aquam inter cutem ut humor inclusus per lotium eijciatur. CAP. 36.

Aeris usti quantum fabam ægyptiam æquat, fimi columbini unciam, uini cyathos tres, exhibe: esto aũt uncia potio. *Aliud nobis in multis usu comprobatum.* Tithymalli characiæ uocati radicem pro ægroti uiribus esui dato: statim enim largiter aquam ducit. *Aliud.* Granum cnidum tusum, & cribratum melle comprehēde, ut sordium crassitudo fiat: & cochlearium plenum ex uini
D mulsi cyathis tribus, & modico aquæ calidæ ad lactis temperaturã, aut ex ouo sorbili, propinato: plurimum enim aquæ deiicit. *Aliud.* Hebuli radicum succi cyathi duo, uini tãtundem, in unũ misti, & exhibiti liberant absq; stomachi subuersione. *Aliud.* Graminis decoctum potui datum urinam citat. *Aliud.* Solani succi cyathi quatuor, mellis cyathi sedecim, in potum sumpti, benefaciunt. *Aliud.* Hyssopum, & hirci lotium, ex passo potum, urinam mouet: perinde, & si caprini copiam habueris. *Epithema ad hydropicos.* Hederam* crematam diligenter in modum cataplasmatis impone. *Aliud.* Raphanos aquæ incoctos, quod teneritate flaccescant, accipe: deinde hordeacea farina adiecta misce: decoque, & cataplasma facito.

Ad umbilicos procidentes. CP. 37.

{Gallas combure, uel tere, & permisce cum cortice thuris, & albo oui, & appone.} Ex tralatione ueteri.

Ad tormina, & ventris dolorem. CAP. 38.

Aristolochiæ radicē in uino potui dato: ad tormina, singultum, capitis dolorē, & partus difficultatem bene facit. Sternutatio ad tormina, & omnia interna uitia proficit. *Aliud.* Lychnitidis

nitidis herbæ radix lota dulci uino incocta, deinde percolata,& pota magnifice prodest: sin mi E
nus aũt cibis tuis adiice modicum casiæ,& olyrę non contusæ. *Ad tormina intestinorum,& ventris.* Cumini fricti,& contriti cochlearium unum duove ex aquæ cyathis tribus potandum est. Et aduersus inflationes acetũ feruefacito ac refrigerato:postea apii semen tusum admisceto, ac iterũ acetũ feruefacito,ex eoq; potionẽ dato. *Aliud.* Irionem herbam ex aqua tritam potãdam dato. *Aliud.* Ex lampro,quod satis est,tritum ex aceto ieiuno exhibe. *Aliud.* Laurum commanducans ieiunus succum deuorato:partem commanducatam umbilico imponito:illico tormina finientur. *Medicamentum ano immittendum alui purgatorium.* In fel tauri lanæ hapsum intingito,anoq; immittito. *Aliud.* Gallicum saponem lana inuolutum submittito,aut liquidum alumẽ potissimum. *Ad intestinorum tormina.* Lentem teneram contusam cum rubi radice elixam imponito,ac esui dato. *Aliud.* Flores mali punicæ domesticæ acido lacti incoctos contere : & oleũ eodem modo infunde,& edendos appone. *Aliud.* In milium contusum elixum uitulinum adipẽ infunde,& quàm pinguissimum calidissimumq; sorbendum exhibe : postea gelidissimam aquã sorbeto,& cõfestim erit incolumis. *Aliud.* Gallæ interiorem partem tritam,ac læuigatam accipito,farinaq; admista,& oui albo pastillos effingito:atq; assos frangito,uinoq; simplici madefacito,& esui dato. *Medicamentũ ad torminosos,ventriculosos, & læuore intestinorum laborantes, quod* F
per linctum accipitur. Laserpitii ramenta melli commiscens linctui dato. *Aliud.* Ouum,mel, uinũ, mali punici putamina,pari portione in unum miscens frigito , & piperis modicum inspergito, ac potionem dato:uehementer facit. *Aliud.* Oua tria accipiens in aceto coniicito,ac ita per triduum macerari finito:deinde similaginis modicum capiens,cum tribus ouis subigito:mox assans,& meraco uino madefaciens,exhibeto. *Potiones ad torminosos,& ventriculosos, & læuorem intestinorum.* Vinum astringens,cui rhus obsoniorum usq; ad tertias incoctus sit, potandum iubeto,quibus uentriculus male se habet. *Aliud.* Vinum austerum,cui galla incocta sit,illi potui ꝓ uiribus concedito,quorum uentriculus fluxione uexatur . *Ad tortiones, & dolores ventris.* Da cyminum mandendum,& deuorandum. *Aliud.* Cnicum,& fœnumgręcum tere,& coque: & da decoctum bibendum. *Aliud.* Baccas lauri siccas, & excorticatas tere , & da bibenda cochlearia nouem. *Aliud.* Serpyllum terens da cum uino bibendum. *Aliud.* Decoctum sampsuci da cum uino in potum. *Aliud.* Eringii radicem da cum uino potui,uel decoctum spicæ,uel castoreum. Ad dolorem autem dysentericorum,cotonea cum cerato roseo aut myrteo,æquis portionibus,uẽtri impone. *Ad colicam.* Spolium serpentis in uase æneo frigens cum oleo quousque comburatur,dissolue ipsum in illo oleo,& unge ex eo cum tuo digito.ꝫ *Aliud.* Glandulam opio in succo la G
ctucæ liquato obline,& ano indito.

Ex tralatione ueteri.

Ad uentris profluuium. CAP. 39.

Gallitrichi ex aqua decoctum potui dato *Aliud.* Stœben*,qua ad testacea uasa uti solent,spinis asperam,in pila contundito,& aquæ incoquito:& aquam in dolore uentris absq; uino propinato cum febrem hñt:cum febre uacant,uinum commisceto. *Aliud.* Nucũ putamen, quod nucleos includit,tritum,ex aqua potui dato cochleariorum trium mensura. *Aliud.* Cornu ceruinũ mollius ustum,cum gallæ pari portione in potum dato. *Aliud.* Rumicis semen contritum, & potioni cibove inspersum optime facit. *Aliud.* Nucum internum illud,quod instar columellæ est: & capitum papaueris,quod ueluti operculũ est:pari portione ex uino exhibeantur. *Aliud.* Quernas glandes contusas,& diutius cribratas,ut polentã in uinum austerum spargito,potionẽq; cõcedito.Carabi testas frictas,& tritas ex aqua porrigito. *Aliud.* Struthocameli uentriculus,& gallinarum similiter,cochleariorum duum mensura ex uino potus febri absente,præsente uerò ex aqua. *Aliud.* Thuris grumus fabæ magnitudinis in uini nigri cyatho uno, solani succi cyathis duobus,eliquatus,in potum detur. *Aliud.* Gummi albi contusi unciam ex uini nigri cyathis sex bibito,ad idem ano impositum facit. *Aliud.* Cochleam aphricanam sumens,in eam liquidã picẽ H
infunde,& calefactæ carnem exime,& in anum bis,aut ter immitte. *Aliud.* Serpentis seniũ,hoc est spolium,in uase æneo ex oleo frigens,quoad in carbonẽ uertatur,contere : & digito in oleũ intincto anum perunge. *Aliud.* Herba sacra inferius foueto,aquam ne attingito. *Aliud.* Beta ex aceto contusa,& cataplasmatis more à superioribus ad inferiora usq; imposita,torminosis magnificę prodest. *Aliud.* Cornorum ossa contusa uentri illinito. *Ad Dolores torminosorum.* Malum cotoneum assum,cum cerati rosei pari portione impositum,illico dolorem leuat.

Ad laxioris intestini,quod colon vocant,dolores. CAP. 40.

Ostreorum testæ crematæ,& tritæ potui dentur:duarum ligularũ modus sit ex calentis aquę cyathis tribus. *Aliud.* Thymum cretense aquæ usq; ad tertias incoctum ex attico melle propinetur. *Aliud.* Sacram radicem tenuem in aquam mitte, & ad dimidias elixa: decoctum per quinque dies potui detur,& morbo liberat: hoc in multis probatum est. *Aliud.* Viridis menta elixa per triduum exhibeatur, & nunquam dolebit. *Aliud.* Lauri summitates teneræ ligneæ esæ per triduum , liberant:ollula uerò, ubi menta incoctasit, caue ne per triduum illud terram attingat . *Ad interseptum* . Fraxini ligni ramentorum cyathus triduum potui datus sanitatem

A tatem restituit. *Aliud ad multa faciens.* Cucurbitulam syluestrem alexandrinam excauatam nō ferro,& expurgatam,in uini Coi sextarium mitte,& feruefacito: uinum postea ad temperatum calorē reuersum bibito,& deambulato:& dolore solutus eris.Detrahit multa excrementa hæc potio:salem autem,ne nauseet,ore contineto.Bene facit, & ad coxendicis dolores. *Medicamentum ad coli dolores ano immittendum.*Opium Hispanum lactuca excipe,& in pessum redactum sedi immitte. *Aliud.* Allii nucleolum lixiuio calefactū ex inferiore parte indito,& arido stercore detracto sanescit.*Aliud.*Si coli dolore tentatus dormientem canem expergefecerit:& in locum ubi canis dormiebat,meierit:statim dolore leuabitur,& canis moritur. *Remedium colicis,& inflatis exterius imponendū.*Cerato ligustrino laserpitiū comprehēde,& impone. Ego uerò,& modicum castorei admisceo,& efficacius redditur.*Ad tormina.* Græcum cuminum manducato,ac deuorato.*Aliud.*Cnici contusi,& fœnigræci elixi succum potui offer.*Aliud.*Pectinem in aqua calida madefactum,& ablutum propina. *Aliud.*Baccarum lauri aridarum corticis cochlearia nouem in potum dato. *Ad omnes intestinos dolores.* Ex intestinis dolenti siquis pedes lauerit, & ex aqua ea potui dederit,dolor confestim euanescit.

Ad intestinorum Scissuram. CAP. 41.

B Aegyptiæ spinæ radicem,& carnes hœdi capręve cum pilis,& corio,capiens,terito,& similagini commistas cæpas uino temperatas potionem facito . Eadem radix, & phlegmone pulmonum laborantibus in potū auxiliatur.Eadem suspēsa tertiana febri,& quotidiana liberat, & ex oleo pota uulneribus medetur.

§*Ad renum,& coxendicum dolores.* CAP. 42. Ex tralatione ueteri.

Accipe farinam iridis,& acetum potens:permisce eis resinam pini,& lupinos,& pyrethrum, & terebinthinam,& sulfur,nitrum,& baccas lauri:miscens omnia cum melle appone. § *Ad coxendicis dolores purgatorium.* Tithymalli succi guttas quinque in ficum instillato, & esui dato: purgat.

Medicamenta,quæ exterius imposita aluum ducunt. CAP. 43.

Granum cnidium cortice liberatum cerato comprehende,& uentri puerorum super umbilicum imponito.*Aliud.*Felle tauri umbilicum perūgito.*Aliud.* Suillus talus ustus tritusq; ex aqua potui detur.*Aliud.*Herbam anthemin,hoc est chamæmelū ex oleo terito,& inungito:statim dolor finietur. *Aliud.* Reticulum, cuiusmodi uolueris, de mulieris capite detractum capiti laborantis imponito:sanitatem ei restitues:melius fuerit autem,si prius calefactum reticulum impo-
C sueris. *Aliud.* Coriandrum ustum,oleo maceratum,umbilico superimponito,& lana cōtegito.

Ad vrinæ difficultatem, & calculos. CAP. 44.

Scorpii usti edantur,illis autem,qui forsitan aborrerēt,cum adipe misti,tostiq;,clam et citra suspicionem exhibeātur:mirifice prosunt.Calculus ēt urinam redditus oliuę nucleo similis, cōtritus,et igne candens,si bibatur,eos qui in uesica sunt,calculos exterit. Felis iecur ustum tritumq; ita,ut bibi possit,calculosis remedio est.Iaspis quoq; lapillus potui datus uesicæ calculos dissipat. *Aliud.*Vmbilici uerris radix elixa,et trita unciæ pondere in diem ex diluto uino bibat: ad renum calculos uehementer proficit.*Aliud.*Succi uuæ immaturæ,et rufæ hederæ corymborum,par modꝰ ex albo uino terat:succo illinito mictus difficultate male habitos. *Medicamen exterius calculosis imponendum.*Vrina reddita butyro ueteri remollito panem oblinito, et cubitum eunti lana apponatur per triduum. *Epithema vrinam proritans:prodest,& calculosis renibus.*Calamintham cū aceto,et pipere cerato colligito,et umbilico superdato.*Aliud.*In sampsuci decocto desideat.*Aliud.*Herbā perdicion,idest parietariam,oleo incoctam super locū uesicæ imponito: illico urina decurret. *Ad calculosos.*Montana trixago mulsæ incocta potanda offeratur:hoc re-
D medio Samius Priscus utebatur.*Aliud.*Albæ hederæ corymbi ex uino poti lapillos confringūt. *Aliud.*Salicis folia tusa ex uino austero tantisper accipiatur , dum sanitas restituatur. † *Ad eos qui nolentes vrinam reddunt.*Galli guttur ustum ligulæ mēsura ieiuno ex aqua propinato.*Aliud.* Leucanthemi flores septem tritos ex aqua potui dato.*Aliud.*Leporis testiculum aridum minutatim concisum ex uino odorato potandum præbe.*Aliud.*Cimices tres contusos ex uino austero propinato per nouem dies *Aliud.*Calamintham,et myrrham ex aqua ante cœnam potui dato. *Aliud.*Anserinas linguas per triduum,quoque die unam,edendas apponito.*Aliud.*Rutæ syluaticæ semen per triduum esui dato.*Aliud.*Ipsius penis cimolia ex muralis herbæ succo oblinatur. *Ad difficultatem mingendi.* Rhum,et corymbos hederæ rubræ tere ex uino albo : et unge partes,quæ sunt sub umbilico patientium dysuriam. *Ad sistendum exuberantiam vrinæ exeuntis.*Accipe pelliculas,quæ sunt in uentre gallinarum,et sicca in Sole:et sume ex eis drachmam.Et thure masculo,et glande sicca,et floribus punici syluestris,et galla,ana drachmas iii: tere , et da ex eis ieiuno cum melle rosacco,ex aqua frigida.

†*Hæc in græco codice in fine sunt scripta.*

Ex tralatione ueteri.

Ad fœminarum vitia,& primo ad conceptum. CAP. 45.

Caricas ieiuna , cum oleæ foliis edito. *Aliud* . Ruminantis pecudis spumam digito sumens ex uino

ex uino in potum exhibe. *Aliud.* Nasturtium tritum ex aceto per quatriduum edito, postquam corpus mundatum fuerit. *Aliud.* Vulpinum stercus in pesso apponatur, & loci muliebres sublinantur, atque ita uenere utatur. *Aliud.* Artemisiam tritã apponito: inunge autem muliebre pudendum gummi, cum à purgatione menstrua tertius fuerit dies, & cõcipiet. *Vt mulier marem generet.* Alba fascia puerili dextrũ pedẽ ligato, & coeat. *Vt fœminam.* Nigra fascia sinistrum pedem. *Vt mas concipiatur.* Anserino adipe, & resina terebinthi loci perungãtur per biduum: tertio die, cum uiro coniungatur, & marem cõcipiet. Vt Mas gignatur, uir sinistro teste ligato uenere utatur: ut fœmina, dextro. *Ad conceptionem.* Vterum leporis sicca, & tere, & da potui quando fuerit à menstruis purgata. *Ad difficultatem partus.* Aiugam, & bitumen, pone super carbones, & suffumiga: uel ipsa appone. *Ad extrahendum fœtum mortuum.* Fellis tauri magnitudinem amygdalæ dissoluens in uino aquato, da cochlearia ij potui, & emittet confestim. *Aliud.* Licium crudum trito caule iunge cum cedria, & calefacias, & da bibendum ieiuno. *Aliud.* Artemisiam coque in mulsa, & propina. *Aliud.* Super lapidem, quem mordet canis, quando proiicitur in eum, positum in Sole, transeat mulier, quæ patitur difficultatem partus. *Ad educenda menstrua.* Marrubium, nepitam, rutam, corticem celsi, ana drachmas iii, coque in uino aut aqua, & da bibenda. *Aliud.* De aqua, qua dissoluitur fermentum uetus, quando fit panis, potui dato. *Ad dolores uteri.* Pæoniæ radicem propina, uel radicem iridis, uel seminis pæoniæ granula xv, uel pulicariæ, aut urticæ succum appone, uel folia apiastri cocta in uino. *Aliud.* Accipe rutam uiridem, & tere: & cum butyro, & adipe porci fac unguentum. *Vt mulier uiolata appareat uirgo.* Accipe gallarum immaturaturum, ligustri, xylocasiæ, rosarum siccarum, piperis albi, grani gnidii, ana exagium unum: tere, & prius lotæ uuluæ apponat ista. Confert autem, & semen rumicis acidi tritum, & appositum.

Ex tralatione ueteri.

Notæ maris, & feminæ in utero. CAP. 46.

Apium inscia muliere super caput imponito, quodq; primum uoce protulerit, aut marẽ, aut fœminam, illud pariet: incorruptæ ueritatis hoc signum est. *Aliud.* Grauidæ mulieris urinam accipiens duas foueolas facito: in unam hordeum, in alteram triticum coniicito: deinde urina cõspergito, atque ita demum terram superiacito: si prius triticum expullulauerit, mas pariter: sin uerò hordeum, fęmina.

Vt fœtus retineatur. CAP. 47.

Lapis Aetites appendatur. Fœtum quoque, & lapis ille retinet, qui in pirastro adnatus inhærescit: iste similiter pensilis gestetur. Et maluæ agrestis radix, quam episcõ nominant, appensa. Sardonius etiam lapis retinet fœtus usque in finem: uentri autem eum deligare oportet. Est herba quoque sideritis, cuius appensu fętus custodiuntur.

Vt partus acceleretur. CAP. 48.

Bulbi amari triti ex uino dulci potui dentur illico pariet. *Aliud.* Dictamnũ ex uino, aut aqua, propinatum idem facit. *Aliud.* Suillum lac ex melle bibitum. *Aliud.* Galbanũ ex aqua tritum potumq;, confestim educit fętum. *Suffitus ad Aegre parientes.* Aiuga super carbones posita: aut bituminis, quo fabri ferrarii utuntur duplum carbonibus iniectum, mirifice prodest. *Aliud.* Pulegii fasciculum in aquam calidam mittito, in eaq; mulierem desidere iubeto: ipsiq; in aurem dicito, Chu, ca, mi dus. *Aliud.* Oleum manibus continens eius ilia perfricato, atq; ita dicito: Secundę sistite corpus, quoniam præcipit uobis magna Dei genitrix.

Ad lac creandum. CAP. 49.

Radices cum tritico uino incoctos, percola, & uinum potui offeras. *Aliud.* Aquam, cui furfures, cum fęniculi radicibus incoctæ sint, propinato. *Aliud.* Mulsæ nigellam permistam habentis uncia bibatur. *Aliud.* Mulsa hederæ folia contusa habens potui detur.

Ad lac resiccandum. CAP. 50.

Aqua maris foueto, & astringere siccareq; ualentia superimponito. *Aliud.* Muriam calidam spongiis exprimens, & thuris puluisculum inspergẽs, deligato, & chartas eodem modo. *Quòd si mammæ duræ inflammatæq; fuerint.* Lini semine aceto mulso incocto illine: aut fęno græco similiter elixo: aut sesamo non loto refrigerato, trito, & melli admisto: aut ex ficis cataplasma facito. *Aliud.* Cuminum tritum mulso temperatum ad cerati crassitudinem linteolo illitum impone. *Potio fœtum mortuum, aut non ritu naturali exeuntem, eiiciens.* Fellis tauri quanta est nux amygdala, uini ueteris diluti ligulis duabus temperatum, potãdum offeras: statim fętum excludit. *Aliud.* Ouum crudum cedri lachryma illinito, calefacito, & ieiunæ sorbendum dato. *Aliud.* Mulsam artemisiam incoctam habentem propinato. *Aliud.* Lapis phęnicites uocatus illitu fętum detrahit. Item lapidis demorsus a cane fętum adhuc perfectum euocat, si prægnans mulier super ipsum transeat: nam quod in uentre est, ualde cito expellit.

Vt cognoscatur, mulier an abortum fecerit, & ad abortiendum, & fętum mortuum, ac menses ducendos. CAP. 51.

Mammæ gracilescentes abortum significant. *Cataplasma ad abortum impellens.* Viciæ mundæ cyathi

A dæ cyathi duo in ollula ex aceto decoquantur: cum ad dimidium cõſumptũ fuerit, aloes uncia adijciant, ut malagmatis ĩſtar reddat: deinde illinito ab umbilico ad pectinẽ uſq; et adalligato. *Cataplaſma ad necandum fœtũ citra noxam, ullamq́; ſuſpicionis notam.* Cupreſſi foliorum partem aqua elixã curioſe terito ad malagmatis tẽperaturã: atq; umbilico et abdomini ĩponito, faſciaque deligato: deinde ſupinã iacere iubeto, aut in ſella ſedere, qua in partu mulieres uti ſolẽt: et ſopita ſine dolore fœtũ emittet. *Medicamẽ diſcriminis expers, ut trimeſtris, aut quadrimeſtris fœtus eyciatur.* Opopanacis obolũ accipe, et collyriũ fac, et locis muliebrib⁹ ſubmitte: tutũ eſt, atq; multis expertũ. *Aliud.* Radiculã tritã melle exceptã peſſis illine paruis, et eos mulieris genitalibus impone: educit hoc ſecũdas et mẽſtrua purgamẽta. *Aliud.* Artemiſiæ folia teras ex roſeo, & ſordiũ craſſitudinẽ faciens appone: menſes citat. *Aliud.* Caricas duas & ſemiſſem, nitri obolũ accipe: peſſum facito, & ſubmitte. *Aliud.* Artemiſiam tritam impone. *Aliud.* Rutæ agreſtis ſemẽ immitte. *Aliud.* Galactites lapis ſuffitus non purgatis mulieribus menſes ducit. *Ad mulierem, quæ a partu non purgetur.* Ari ſemẽ tritũ ex uino albo ieiuna bibito. *Ad pallorem mulieris a partu.* Panacis radices contuſæ ex dulci uino à ieiuna potæ pallorem diſcutiunt. *Aliud.* Flores mali punicæ domeſticę odorato oleo incocti potui dentur. § Accipe fęcem uini antiqui, & radicẽ lilij, & Ex tralatione ueteri.
B allia, & lenias: & unge faciem ueſpere, & mane laua: et hoc quouſq; facies rubefiat.

Ad uentris, mammarum, femorum, coxendicumq́; ſciſſuras. CAP. 52.

Marinã cochleã oblongã cremato et cõterito: deinde oui albo, aut aſinino lacte adiecto illinito. *Aliud.* Lapidẽ, qui diaphanes hoc eſt perſpicuus uocat, cõtere: cõtritumq́; in ingreſſu balnei, anteq̃ inũgat, illinito: et uiceſimo die ſciſſuræ euaneſcẽt. *Ad ſudores uentris, præcordiorum, femorumq́, a partu.* Cimoliæ et pulueris thuris (mannã uocãt) par modus oui albo exceptus cũ liguſtrino cerato illinatur. *Ad inflationes in coxendicibus.* Panis medullã et melanteriã una ſubigito, et imponito: bene facit. *Ad prominentes umbilicos.* Gallas uſtas tritasq; ex aqua ſuperdato. *Vt umbilicus à partu magnus ac elegans fiat.* Operculũ urcei chartaceũ ſumẽs pãniculo inuolue: deinde thuris puluiſculũ oui albo cõprehẽdens illine, & in umbilicũ mitte, tenaciterq́; alligato;

Ad uteri ſtrangulatus. CAP. 53.

Teſtudinis terreſtris iecur tritũ in peſſo naturalibus imponito: perpetuo reſpondet, cuiquã ne communices. *Potio ad uteri dolorem.* Leporis cor aridum, & in ramenta conciſum, potui detur. *Ad tormina uteri a partu, corruptiones, & ſtrangulatus.* Leptoſphæros accipito ad oboli ſemiſſem, (oreſinema uocant) tribus digitis, et ex dulci bibito. *Ad uteri dolores.* Mali punicæ dul
C cis radicem ex uino propinato. *Ad uteri duritias.* Cuminum tritum et rutæ folia pice liquida excepta & butyro, in peſſo ex lana facto impone. *Alia. Potio ad mulieres ex utero laborantes.* Caſto reum cum aniſo propina. *Alia.* Cuminum tritum, & nigellæ ſemiſſum, ex aceto mulſo propina.

Potio ad muliebre profluuium. CAP. 54.

Peucedani radicis, & cupreſſi baccarum, pares portiones, ex uino albo potentur. *Alia.* Vuæ nigræ acinorum arida ſemina ex uino nigro auſtero potui dentur. *Alia.* Hædi coagulum acerrimo aceto maceratum ieiuno propinato. *Alia.* Corallium ex nigro uino dato, & confeſtim ſupprimetur profluuium. *Alia.* Ferulæ cinerẽ, & papaueris puluerem ex aqua pauxillum exhibeto: quòd ſi largius effluat, ſpongiæ combuſtæ drachmas iii. exibeto. *Alia.* Cornu ceruinũ uſtũ potui dato. *Medicamenta naturalibus imponenda.* Malum punicum in lana more cataplaſmatis appone. Aut mali punici coria elixa in lanaq; trita in peſſo apponenda ſunt. *Aliud.* Gallæ interiora, & thuris tantundem, in peſſo accipiens ex aqua appone. *Aliud.* Pulegium tritum lana munda comprehendens naturalibus impone. Opitulatur etiam ſpongia feruenti aceto madida, & mediocriter expreſſa: femorum præterea coitio, extremorum deligatio, atq; in caput decubitus.

Vt ne mulierum naturalia in concubitu humeſcant. CAP. 55.

D Gallæ immaturæ grana quatuor: cinerulæ, qua in oculorũ uitijs uti cõſueuerũt, myſtra duo: terito, in unũ miſceto, et in uitreo uaſe reponito. Ex hoc myſtrũ ſumẽs ueteri uino dilutũ eo primis diebus nupta naturalia ſublinat, ac per totã uitã locorũ illorẽ humiditatẽ nõ ꝑcipiet. *Aliud.* Gallas ꝑ octo dies in aqua macerato: deinde lanã mollẽ ſulfure ſuffumigatã, aqua illa madefacito et nõ expreſſam ſicceſcere ſinito: ex lana peſſum faciens naturalibus immittito: in congreſſu uenereo uirgo putabit: deinde lanã tollito, exiccatoq́; atq; iterũ, ſi lubet, utitor. *Aliud.* Acidi rumicis ſemẽ tritũ ſubmittẽdũ exhibeto, et nõ differẽt à uirgine. *Aliud.* Gallas cõtuſas in aquã demitte, ex qua ſubluant mulierum naturalia, anguſtiora. n. reddentur. *Aliud.* Pãniculos tenues in aquã alumen liquatũ hñtem demergito, et exiccato: deinde quadrati iũci, caſiæ, gallarũ, ſingul. parẽ modũ ex uino ueteri cõterito, donec mellis craſſitudo fiat: ĩ hoc panniculos madefaciẽs re ſiccato, utq́; ĩpõnãt, cõcedito: atq; ita ꝑ duas horas retineãt, uel prout reqrit neceſſitas: et cũ uenere uti uolẽt, eximant. *Aliud.* Melle et nitro uſq; ad pubẽ naturalia oblinito, atq; ita concubito.

Vt ne cui penis arrigi poſsit. CAP. 56.

Buccinũ uſtũ lotio bouis caſtrati extinguito: hoc ĩ cibis, aut potionibus, utitor: qđ remanet, in uaſe reponito. *Aliud.* Paruulũ lignum appẽdito, et deſinit. *Aliud.* Acutus iuncus impoſitus, ut in figurã cyrici redactus illius, q̃ cito ſemen excernit, ſub ſtragulis ueſtibus poſitus impetũ in uenerem cohibet. *Aliud.* Coriandrũ aut pulegiũ ſi frequentius edatur, penẽ flaccidũ reddit. *Aliud.*

Fel torpedinis si quis potui det, genitale membrum minime rigebit. *Aliud.* Lucernę sponte extinctæ scintillam adhuc uiuam si in poculum conieceris, & potui dederis, per totā noctē penis arrigi non poterit. § *Ad arrectionem pudendi.* Pudendum intendunt & mouent ad coitum ista, nucum pinearū, piperis, petroselini, scobis pudendi ceruini aridi, terebinthinæ, singulorum partes ęquales excipe melle: & ex uino bibendas præbe. *Aliud.* Cicerū crudorum, nucū pinearū, singulorū partes duas: seminū erucę, piperis albi, singulorū partē unā: mellis qđ sufficit: da cū uino. *Aliud.* Vnge pudēdum melle anteq̃ coeas. *Aliud.* Semen erucæ bibendum exhibeto cum melle. *Aliud.* Succi erucæ cyathos ij cū pipere albo, qđ sufficit, da tribus diebus alternis diebus. Vel succi erucę & piperis albi da cochlear unum ieiuno. Confert ēt testa marini erinacei bibita: & lac bubulū bibitum. *Aliud.* Sanguinalis herbæ semen, & carnē piscīū fluuialiū siccā terens, bibendā præbe: tentiginē.n.facit. Similiter semen portulaceæ coctū cū lacte bubulo mire prodest. Itē oua perdicis, si comedantur. *Aliud.* Semen porri cū uino mero bibendū exhibe. *Aliud.* Succus sanguinalis herbæ bibitus facit promptiores ad coitum. *Aliud.* Aquā, in qua extinguitur ferrū, bibe cū uino. *Aliud.* Testiculi vulpis sicci bibe cochlear unum. *Aliud.* Succū expressum, è radice hastulæ regiæ da bibendum. *Aliud.* Quando taurus, postq̃ coiuerit, minxerit, terram commisce: & luto, quod fit ex urina, unge pudendum. *Aliud.* Stercore bouis recenti unge pudendum. *Aliud.* Granum gnidium tere, & permisce cum oleo rosacco, & unge. *Aliud.* Succo uerbenacæ unge pudendum.

Ex tralatione ueteri.

Ad somnum conciliandum. CAP. 57.

Lauri folia inscripta capiti clanculum subiicito, nominans Concophon brachereon.

Ad eos, qui coire nequeunt. CAP. 58.

Scammoniam ex aqua illinito.

§ *Ad morsum venenosorum animalium.* CAP. 59.

Extralatione ueteri.

Ad morsum uenenosorū animaliū fraxini folia tere, et succi da cochlaria tria non febricitantibus cum tribus cyathis uini. *Aliud* Corticem arboris glandis, uel erucam, quæ in oleribus nascitur, uel aiugam, uel allium, unū ex his terens da cum uino non aquato ieiuno bibendum. *Aliud.* Sanguis anatis aduersatur oībus uenenosis & mortiferis. Hoc idem etiā faciunt carnes gallinæ nuper occisæ, si morsibus imponantur: obsistunt.n.omnibus uenenosis, & curant, pręter aspidis morsum. *Aliud.* Rutam da cum uino bibendam. *Aliud.* Cerebrum gallinæ bibitum iuuat. *Inunctio ad morsus viperæ.* Ex chalbano cum cyprino unge. *Aliud.* Serpyllum cum aceto similiter illine. *Suffumigia fugantia venenosa animalia.* Pyrethrum & sulfur incende, & fugient. *Aliud.* Cornu cerui & eius pinguedo idē facit. Pellis etiam & pedes dextri si infigantur ianuæ prohibēt ingressum cuiuslibet uenenosi. *Aliud.* Pulmo asini si fumigetur, omne uenenosum fugat. *Vt vipera non mordeat.* Dracunculum tere & obline manū, & non mordeberis. Semen uerò ipsius herbæ tritū cum aqua, & positum in aquis peregrinantium, fugat eas. *Aliud.* Ex succo solani manus illine. *Epithema in morsis à vipera.* Viperæ caput abscidens applica partem cruentam loco demorso, liga, & dimitte sic. *Fomentum ad morsum viperæ & muris aranei.* Trifolium bituminosum coque: & decocto calido locum demorsum foue. Nullus autem fomento illo utatur, qui non patitur: transit enim affectus in eum, ut putet se à uipera uel araneo mure demorsum. §

LIBER TERTIVS DE MEDICAMENTIS QVAE AD MANVM SVNT GALENO ASCRIPTVS

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete

CENSVRA

Liber ordine ac iudicio uacans.

De Gurgulionis, quæ & vua dicitur, uitijs curandis.

GVrgulionem male habitū ita sanè curare poteris. Initio phlegmones, uictus tenuis & boni succi esto. Sorbitiones & gargarizationes ex mulso fiāt, aut mulsa, aut sapa tepida, aut ex aceto mulso, quod gargarizetur solū & effundatur, & ne deuoretur. Manducetur autē pyrethrum, aut piper, aut vua taminia, quā & staphida agrian uocant: hęc trita cum nitro & sale, palato columellæq; affricta, phlegmonem dissipat: exterius autem hæc eadem imposita, & alia, similiter calefacientia & phlegmonen mitigantia, & dolorem leuantia: epithemata uerò & cataplasmata idonea sunt.

Ad pendentem columellam.

Hyssopi radicem & caricarum succum vnà misceto, & gargarizato. Perinde & ad tonsillas ac columellam unà feruefaciens palmulas & lentem gargarizato.

Vt

A *Vt fine fiti diu quis conferuetur.* CAP. 2.

Dulcis radicis fuccus potui det. Aut portulacæ fucci cyathū deuorato. *Aliud.* Anforū pōdo uncia, dulcis radicis fucci pōdo unciæ duæ, tragacāthæ madefactę pōdo tantūdē: cōficito paftillos, & in umbra ficcato: ex his unū fub lingua cōtineto, & fuccū defcēdere pmittito, & nō fities.

Ad grauem auditum & furditatem. 3.

Caprinum fel recens cum pari portione mellis ad carbones decocti miftum tepidū in aurē inftillato. *Aliud.* Leporis fel recens cum pari mellis portione miftum, & in cæpæ corio tepefactū in aurem mitte: hoc.n. remedium ei, qui uel nihil audiat, auditum reftituit. *Aliud.* Suis manfueti fel pari mellis ad carbones cocti portioni admiftum tepidum infunde. Aut fcillæ fuccum & rofaceum mifcens utere. *Aliud.* Erui fuccum inftillato, & ftupam rofaceo imbutam fuperimponito.

Ad cœliacos, hoc eft ventriculofos. 4.

Myrteas baccas uirides, rofas aridas, malicoria, flores mali punicę fylueftris, gallas quinq;, mulfo uino fubigēs, ī uētriculū mitte. Aut fabę cortices uino īferuefactas p clyfterē inijce. aut lētis decoctæ, aut oryzæ nō purgatę, aut fideritidis herbę fuccū tepidū pinde p clyfterē immitte. Itē & acaciæ fuccū p inferiores partes ī uētrē da: aut cerusā, & argēti fcoriā, ex melle & uino tritā.

B *Ad ventris tormina.* 5.

Cuminum ex melle efui dato, & profectum miraberis. Aut calami radicem ex uino calicis unius menfura propinato.

Ad fupprimendum alui profluuium.

Aquam origanum incoctum habentem propinato. *Aliud.* Sepiæ teftam & capillamenta cremata ex uino ueteri potui offerto. Aut rubi fructus cū folijs ad tertias decoctū ppinato. *Aliud.* Cuminum græcum & gallam non tritam cremato, & ex uino ueteri potui dato, cum ad tertias redactum fuerit: id facito per triduum.

Ad eminentias internas, fciffuras, ficosq; in fede. 6.

A uripigmenti fiffi pondo uncias tres, quernæ cariei pondo uncias quatuor: ex omnibus in unum tritis aridum medicamentum componito. Ita uerò utitor, locum prius urina pueri uenerem non experti fubluito, deinde infpergito.

Ad eminentias, quæ intus forisq; in ano funt.

Laferpitij radicem tufam tritamq; fuperdato.

Aridum medicamentum ad exefas gingiuas, dentesq; labantes. 7.

C Maftiches pondo unciā, thuris pondo uncias duas: myrrhæ, rofarū aridarū, utriufq; pondo uncias tres: farcocollæ, gallarum, utriufq; pōdo uncias quatuor: oīa in unū contere, & gingiuas cōfperge: quas pri⁹ fedi, aut myrti, aut lētifci, aut uiticis, aut oleæ foliorū, decocto tepido collueris.

Ad dentium dolorem. 8.

Aceto, cui hyffopum aut origanum incocta fint, foueto. aut pyrethrū, piper, & zemna, & maftichen, paribus portionibus commanducanda exhibeto. *Aliud.* Vuæ taminiæ acinos quatuor, maftiches micas uel grana octo manducari iubeto.

Ad dentes ob ictum decidentes.

Oleo vuulas paffas incoctas habente locum foue: deinde aceto, dolore uidelicet exacerbato: triduo interpofito iterum repete, atq; ita dentes renafcentur.

Ad corrofas gingiuas. 9.

Ariftolochia ex melle cōtrita gingiuas confpergito. Aut ceruinum cornu exuftū, donec albefcat, & cerufam, & argenti fpumam, & nardum, & pumicem, cerato comprehende, & illine. Aut teftudinis crematam teftam ex oleo tritam in gingiuam inftillato. *Aliud.* Erucæ femen cum fucco, & capræ fel cum melle, aut nigellam itidem cum melle, illinito.

D *Ad oculorum dolorem.* 10.

Caprina medulla oblinito, & fanabis: Aut caprinam, ouillamve adipem calida aqua madentem imponito. Aut lini feminis fucco, aut muliebri lacte madefacito.

Ad Albugines oculorum, Græci leucomata vocant, & cicatrices veteres paucifsimis diebus curandas, remedium, quod etiam vifum mirifice exacuit.

Aeruginis rafæ uncias quatuor accipe, ammoniacæ guttæ tantūdē, cerufæ uncias duas, gummi unciam unam: liquidum autē medicamen, efto cucumeris agreftis radicis fuccus. *Aliud.* Lauri baccarum mundatarum & tritarum, gummi, quantū fatis fit, permifce, et fiant collyria. Quando uti uoles terito, & ex pueri uenerem non experti vrina illinito: probatum eft.

Ad Aegilopas, hoc eft fiftulas oculorum.

Fimi columbini aridi drach. iiii. accipe, & cum mafculo thure tritas infpergito: expertum eft.

Ad Albugines comprobatum, multos enim iuuit.

Perdicis mafculi, felle ex melle illinito. *Aliud.* Ladani uncias duas terito: ex uino optimo, & oleo quantum fatis erit, illinito.

Ad fuffufionem admirabile, quod illico vifum reftituit.

Muris fanguinem & galli fel, & muliebre lac, æquis ponderibus mifce: et bene fubactis utere: probatum eft enim, et magnifice profuit.

Aliud ad inueterascentes suffusiones, hebetem visum, & ad omnia, quæ oculis tenebras offundunt. E

Baccas lauri cortice liberatas numero decẽ, gũmi drach.ij.ex aqua pluuiatili collyria facito, & illine, suffusos quidem ex urina pueri uenerem non experti: cęcutientes aũt ex aqua pluuiatili.

Ad oculorum dolores, & vigilias.

Mulsam instillato: & ouum prius coctum, putamine mundatum in duas portiones secato, & super oculum deligato: & somno occupabitur.

Ad carbunculos oculorum totiusq́; corporis.

Herbam muralem cum panis micis posca prius madefactis tritam adhibeto.

Ad acuendum visum.

Fœniculi caule trito ex melle in nouo alueari facto, & super carbones cocto, illinito.

Acacia ex uino utere. *Ad fluxiones oculorum.*

De ordeolis in palpebris enatis.

Oculis fluxione laborantibus initio quidẽ cibus modicus conuenit, aquę potus, à uenere bsti nentia, & aluus ducatur. Primũq; multa frigida modico aceti permisto assidue faciẽ lauet, & in lectulo olfaciat. Puluerẽ, fumum, lucernæ, Solisq; splendorem deuitet. Deinde rosas uirides uel aridas passo madefactas cõtere, ouiq; uitello admistas superdato: aut ex hordei farina passo incocta cataplasma facito: quòd si dolor uehementissime cruciet, altercum quoq; admisceto. F

Ad capitis vitia diuersa. 11.

Cataplasma ad caput fluxione vexatum. Hæc compositio caput fluxione tentari non sinit, neq; oculum male haberi. Accipe cimoliæ, nitri, albę uitis radicis aridæ, cucumeris syluatici radicis, fabaceæ farinæ, singulorum pondo uncias duas: pariter tritis & in unum redactis ad sordium crassitudinem utere in balneo: longe ualentissimum remedium est.

Vt manducatu pituita ex capite detrahatur.

Vuam taminiam & masstichen manducato, aut masstichen & zingiber: si masstiche dura sit, parum ceræ admisceto. *Ad capitis dolorem.*

Rutam diligenter contere, & ex aceto atq; rosaceo frontem illine.

Ad capitis ab altera tantum parte dolorem, quem Hemicraniam Græci vocant.

Porri caput comãq; oleo incoquito, ex eo caput perfundito, statimq́; dolor tollitur. *Aliud.* Hederæ extrema oleo incoquito, & ex eo caput perfundito: effectũ miraberis. *Aliud.* Amaris amygdalis tritis frontem oblinito.

Ad clauos probatissimum, etiam si in capite sint. G

Accipe sandarachæ, aluminis scissi, attramenti sutorii, mysios, uiuæ calcis, saponis, singulorũ parem modum, sed calcis tantum duplum: tritis ex primo saponis iure utitor: admirabile est.

Ad dolorem capitis hemicraniam vocatum.

Accipe erucæ seminis uncias tres, rutę uiridis uncias septem, piperis grana unum & triginta, ouorum trium alborem, aceti quod satis est: omnibus permistis illinito frontem.

Pastillus celebris Socratis ad capitis dolorem & Hemicraniam, omniaq́; ex fluxione vitia, mirificus.

Accipe euphorbii drac.iiii, thapsiæ succi drach.vi, zingiberis drachmam unam opii drac.iiii. opopanacis drac.ii.oĩa in unũ ex aceto liquato, pastillosq; conficito. Cũ uti uoles, aceto dilue, & fronti illine. Suffiri ẽt potest, & ad membrũ aliquod fluxione male habitũ magnifice proficit.

Ad clauos. 12.

Clauos enumera, & totidẽ formicas accipies, et in panniculo lineo raro deligato, & cũ his ẽt cochleam: deinde cremato, tritasq; ex aceto oblinito. Aut fimum bubulum aceto maceratũ per triduum imponito, omnesq; claui decident. *Ad clauos, & uerrucas myrmecias uocatas.* Palmularũ osseam partẽ ustam ac tritã cũ sale, & gutta ammoniaca in Sole subigito, imponito, & curabis.

Ad dolorem capitis Hemicraniam dictum. 13. H

Lumbricos terrestres quindecim accipito, piperis grana quindecim, aceti quod satis sit: oĩa simul conterito, & illinito. *Ad ictus venenosarum.* 14.

A bestiis uenenatis, rabiosoq; cane demorsos, sanat cãcri ĩteriorũ cinis ex aqua semel ac bis potus, quantum manu capere potes. *Ad dolorem capitis ex vini potu.* 15.

Herbæ sanguinalis coliculos duos connecte, & sertum capiti circundato.

Ad hemicraniam dolorem. 16.

Nasturcii semen tusũ cũ oui albo permisce, frõtiq; impone, & stupã superda. Aut aquilæ capitis os simile, simili appẽde, pinde & vulturis. *Aliud.* Lapilli in capite labracis, i. lupi piscis, reperti dolorem capitis leuant: & ad hemicraniã faciunt appensi, dexter dextræ parti, sinister sinistræ.

Ad defluuium capillorum & barbæ. 17.

Betam ex myrteo, & polythrichis capillis illinito: aut adiantũ ladanũq; paribus portionibus trita, ex immaturo oleo, ant myrteo, aut lentiscino ĩponito. *Aliud.* Ladanũ uino amynęo, & oleo myrteo, maceratum, utroque ad mellis spissitudinem, caput in balneo perungito: melius est autem, quod aliqui polytrichon uocant, si portio septima ladano adijciatur, atque ita illinatur.

Ad capillos defluentes, vt plures instaurentur.

Murini stercoris drach.iij.accipito: calamorum, quos conatellos uocant, drach.iiii: amygdala amara

A amara numero lxxij: ſucci balſami,ladani,utriuſque drach.iiii:polytrichi drac.vij,nardi gallici drach. unã:in pice liquida madefaciẽs ladanũ uino oleoq; macerato,arida uerò in puluerẽ redigens,cũ liquidis ꝓmiſce & utere,quotidie perungens. Mihi uĩ & caluis poſſe capillos reddere.

Ad Tuſsim diuerſa remedia. 18.

Iuniperi fructus eſu potuq; ſumptus. Aut bdellium epotũ. Aut daucus creticus, ex uino potus. Aut dracunculi radix pariter elixa,& ex melle trita. Aut Inulæ. Aut ꝓdiciadis herbę ſuccus tepidus ante cibũ ex aqua potus. Aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo ſumptus. Aut perſonatæ radix. Aut pineus nucleus ex aqua potui datus. Aut propolis ſuffita. Aut reſina epota, & terebinthina ſuffita. Aut arſenicum ſciſſile cũ chalbano ſuffitum,& fumus deuoratus. Præterea bituminis,thuris,ſtyracis,cuminiq; ſuffimentum. Aut cinnamomum ex melle tepido potum. Aut cupreſſi baccę cõtuſæ ex uino cũ myrrha ieiuno exhibitæ. Aut fœniculi radix ſemenq; uino incocta,& propinata. Aut uinum,cui uiridis ferula incocta ſit. Aut origanũ melli incoctũ & bibitum. Aut myricę flos,ſemen,ac folia,uino elixa,& potui data. Aut piceæ cortex ex aqua potus. Aut albæ populi folia & ramuli ex aqua aut uino potui oblata. Aut uerbaſci radix ex uino ĩ balneo pota. Aut allium crudũ elixumve eſui datũ. Aut lanariæ herbę radix ex melle ſumpta,peſſi B me affectos liberauit. Leporinũ ſtercus contritum ex uino calido ſumptum arterię & columellę uitijs,& ſpiritus difficultati ſummopere opitulat. Ad eadẽ facit & lingua aquilæ collo ſuſpenſa. Aut nucleus pineus integer uſtus tritusq; cũ modico piperis, melle exceptus,laborãtiq; exhibitus cochlearij menſura. Ad ueterem tuſſim autem leuandam ſulfur ignem non expertũ ouo inijcito & in balneo ſorbeto. Aut ſinapi terens miſcẽsq; melli dacolos tres exhibeto. Aut naſturtij ſemen tritum ex aqua potum cubitum eunti. Aut thus cũ melle tritum linctui datũ ſummo mane,aut cubitum eunti. Aut raphani ſuccus ex melle ſorptus diluculo. *Aliud.* Iuniperi baccæ quinque,aut ſeptem,ex melle potæ. *Aliud.* Accipiantur piperis drach.iiii,nucum drach.ii:nucleorũ pineorum hyſſopi, utriuſq; drach.i:pulegij, iridis, ſeminis urticæ, ſingulorum drach.iiii:mellis quantum ſatis ſit:detur ligulæ menſura. *Aliud.* Sinapi,cuminum,nigella, naſturtium, paribus portionibus unà conterantur:uino excipito,& propinato. *Aliud.* Pulegium aſſidue manducet: tritumq;,& uino maceratum,bibatur. *Aliud.* Cumini fricti,nigellæ frictæ,utriuſq; unciam: piperis grana quadraginta:unà trita,& melle fermentata ieiuno dato & cubitum eunti. *Suffumigatio.* Accipe auripigmentũ ſciſſile,piper,marrubium,hordei farinam,* trixaganis,& uitis radicis corticem,chamæleucen,maſtichen, croceum oui,coſtum:oĩa in unũ miſce,& collyria confice, C & ieiunum ſuffumigato,cubitumq; euntem. *Aliud.* Piper,nuces auripigmentum ſciſſile,ſimul terito,miſcetoq; cum melle,& propinato. *Aliud.* Butyrum,anſerinum adipem,& reſinam,unà cum melle conterito:& ieiuno cubitumq; eunti exhibeto. *Aliud.* Virgulam fœniculi,ſemen piperis,unà terito,& melle fermentata concedito. *Aliud.* Veſicarium ſolanum cum radicibus elixum potui dato. *Ad tuſsim,reiectionemq; ſanguinis.* Accipe coſti,cinnamomi,rheubarbari, ſingulorum unciam:ſimul & trita,& in unum corpus redacta,ex uino tepido propinato. *Aliud. ad tabeſcentes faciens.* Accipe thuris, piperis, auripigmenti ſciſſilis, cariophyli,ſingulorum parem modũ:omnia conterito ex melle,& fermentata concedito diluculo,et cubitum eunti. Aut auripigmentnm ſciſſile pro ſale in ouum ſorbile mittito,et ſorbeto ieiunus. Aut arſenicum tritum ex uino tepido in balneo propinato. Aut arſenicum ſiſſile et uitellum oui miſceto,et bombici illinito,et per inſtrumentũ,quod cichonen Græci uocant,ſuffumigato. Cũ uerò laborans ſuffumigio triſtabitur,ipſi butyrum ad auellanæ nucis magnitudinem deuorandũ exhibeto:iterumq; ſuffumigato:id autem ſepties repetes. *Aliud.* Styracem bonum,et braſſicæ ſuccum,unà terito:et fermentata ieiuno,aut dormitũ eunti,exhibeto. Aut laurei olei,et uini boni accipe ſingulorum uncias iii:miſce,et tepidũ in balneo propina:et œnelæo.i.uino oleoq; miſto,in olla ca D lefacto ſtomachum foue. Oenelæũ phthiſico potui ne dato, ſed œnelæum curioſe paratum calefacito,et ſpongia ſtomachum foueto. *Aliud.* Lupinorum decocto calido myrrham ſtacten uocatam madefacito,et pedes tuſſientis foueto,et ſpongia detergens inungito butyro:deinde iterum foueto:hoc ter facto curabitur. *Aliud.* Hederæ granis,aut lignis,aut folijs,tuſſientem ſuffumigato. Aut reſinam ex uino ueteri tritam ieiuno propinato. Aut agreſtis canabis ſemen tritũ ex aqua. Aut cedri liquorem ieiuno potui dato. Aut hyſſopum et pulegium in poſca incoctum. Aut beronicem melle ſubactã edendã offeras. Et raphani aſſi mane,ac ueſperi ſi edantur,bene faciunt:et chamæleuce ſuffita. *Aliud.* Baccas laureas cũ pipere,et nucleos pineos ex melle,dato mane et cubitum eunti. *Ad tuſsientes, arteriam aſperam,vocem amiſſam,& ſanguineum ſputum.* Accipe tragacanthæ, gummi,utriuſq; unciam: myrrhæ bonæ tantundem:dulcis radicis ſucci, ac uini dulcis,quantum ſatis eſt:omnia contuſa in unum redige:cum trita fuerint,arida cũ reliquis miſce. *Aliud ad tuſsiculam, & vlceratam arteriam.* Accipe terebinthinæ,gummi,mellis boni,ſingulorũ unciam:et terebinthinæ,prius cũ melle elixæ gummi adiice:et exhibe oleæ magnitudinẽ ore continendã. *Aliud.* Gummi,lycii,utriuſq; uncias quatuor in aquã mitte,macerariq; ſinito: deinde heminam cretici paſſi infunde,et feruefacito uſq; ad ſordium ſpiſſitudinẽ:et delingendũ præbeto. *Aliud,ad tuſsiculas,raucedines,& ſanguinis ſcreatum.* Accipe tragacanth

uncias ij,lini ſeminis fricti uncias iiii,amygdalas delibratas decem,nucleũ pineũ adipi incoctũ: E
tragacanthã aqua calente madefacito,& reliqua admiſceto,paſsũq; infundens conterito. Ad uo
cem autem amiſſam,& ſanguineum ſputum,pro paſſo melle utitor. *Aliud.* Raphanum in taleas
rotundas concidito,& ſuper prunas aſſato,ex melleq; ieiunus edito. *Ad tuſsim diuturnam.* Acci
pe piperis unciam,lupinorem farinæ uncias tres,& mellis ligulam:ſorbẽdum dato. *Aliud.* Au-
riculæ porcinæ os perforatum collo alligatum à tuſſi futura cuſtodit. *Ad tuſsim, columellæ vitia,
& tonſillarum phlegmonem.* Lapilli in nidis pullorum hirundinum reperti,appenſiq;,à tuſſi tutum
reddunt. *Ad tuſsim,& vitia radicis vuæ,& deſtillationem.* Accipe zingiberis drach.i: chalbani,
opij, ſtiracis, ſingulorũ tantundẽ:paſſo excipe,& globulos erui magnitudinis conficito:& loco
pilulæ duos cubitumeunti concedito,& paſſum dilutum poſtea ſorbeto. *Aliud.* Zingiberis,ſty-
racis,ſingulorum drachmas quatuor,paſſo excipito,& inſtar erui cõficito:& cubitum eunti pro
pilulis tria dato,paſſumq; dilutum poſtea ſorbeto. *Ad deſtillationem & tuſsim probatum.* Acci-
pe papaueris lachrymæ.ʒ.ii, caſtorei drach.i. confice paſtillos erui magnitudinis,& eunti cubi-
tum pro eius uiribus dato. *Aliud quo vtebatur ſapientiſsimus Alexander.* Accipe pyrethri drach.
ii.coſti drach.i:tunde & cribra:in utendo autem iube nares tangere,ſtatimq; conſtringe. *Ad ar-
teriam ex deſtillante pituita laborantem,& tuſsim.* Accipe ſtyracis drac.viii.caſtorei drac.iiii:zin F
giberis,chalbani,utriuſq; tantundem: in unum miſceto,paſtillosq; magnitudinẽ erui æquantes
efficito ; & de nocte duos,tresve exhibeto,poſteaq; bibat,ſed non illico,& iuuabitur.

Medicamentum capiti inſpergendum eius fluxionem finiens. 19.

Accipe hyperici,iunci odorati,iridis,ligni balſami,ſingulorum unciam unã : contuſa cretaq;
caluariæ inſpergito. *Aliud caluariæ inſpergendum exiccatorium.* Accipe coſti,foliorum,*malaba
thri,gallarum,ſpicę nardi,iridis,nardi gallici,roſarum aridarum,ſingulorum unciam unam:tuſa
cribrata inſpergito. *Aliud.* Ericæ ſeminis,gallarum,iunci odorati,ſanſuci,coſti,iridis,ligni balſa-
mi, ſingulorum unciam unam:tuſis cretisq; caput conſpergito.

* *fœniculi.*

Medicamentum,quo hyeme per manducationem ex capite pituita detrahitur. 20.

Accipe hyſſopi, origani, utriuſq; drach.iiii:pulegij drach.ii,calaminthæ drach.unã,pyrethri
drac.ii:vuæ taminiæ, marrubij,ſinapis, ſingulorum drach.i:ſapæ,aceti,utriuſq; ſextarium unũ:
omnia in unũ miſceto, & uſq; ad tertias decoquito & gargarizato. *Aliud eiuſdem facultatis,quo
verno tempore vtendum eſt.* Accipe hyſſopi uncias iiii,origani unc. iii, pulegij uncias ii,calamin-
thæ uncias i,ſapæ ſextarium unum,aceti ſextarios tres. *Aliud quo æſtate & autumno vtendum.*
Accipi hyſſopi unc.iiii,origani unc.tres,pulegij unc.ii:calaminthæ,ſpicæ nardi,caryophyllorũ, G
ſingul. unciã unam: cinnamomi unc. iii,marrubij unc.iiii,iridis unc.tres,iunci quadrati uncias
duas,pyrethri unc. unam:ſapæ, aceti,utriuſq; ſextarium unum:decoq; uſq; ad tertias,& utere.

Ad deſtillationem. 21.

Accipe origani faſciculos duos,pulegij faſciculum unum, cum aceto in mũdam ollam demit
tito:item caricas ſex,vuæ paſſæ acinos duodecim:omniaq; decoquito uſq; ad tertias:mox per-
colato,& in poculum conijcito,ac gargarizato.

Ad Humores in pectore contentos. 22.

Vrticæ folia cum hordei cremore decocto exhibeto:hoc inflationes digerit, & materiam ex
pectore euocat.

Ad tuſsim,ſpiritus difficultatem à ſtomacho,& ſanguinea ſputa. 23.

Nouam ſpongiam & candidam accipito:huius uſtæ tritæq; cinerem cũ melle & pipere,quan
tum ſatis eſt,commiſceto:in eamq; formam redigito,ut delingi poſſit:ueſperiq; à cœna,quantũ
tribus digitis capere potes,accipito.

Ad anginam. 24.

Bouis maſculi felle collum oblinito.

Ad tuſsim exiccatorium. 25.

Fænumgræcum uſq; ad tertiam partem delixato,iuſculumq; ſummo mane ex melle propinato. H

Paſtillus ad tuſsim,fluxionemq; pectoris. 26.

Accipe pulegij,hyſſopi,piperis,naſturtij,ſingulorum unc.unam : melle comprehende,& pa-
ſtillos effice, ſingulos unciæ pondus æquantes: his utitor.

Ad tonſillarum vitia. 27.

Salicis folia & ſemen in aqua diutius feruefacito,gargarizandamq; exhibeto:hoc pinguẽ pi
tuitam maxime detrahit,& ad anginam bene facit. *Aliud.* Ex myrti lenticulæq; decocto gargari
zari præcipito.

Ad anginam. 29.

Caprinum ſtercus ex melle gargarizato. Aut rutæ ſucco ore adaperto fauces ſublinito.

Ad deſtillationem. 29.

Hyſſopum, ficos,mel,ac rutam aquæ incoquito,eamq; gargarizato.

Ad vocis claritatem. 30.

Tragacantha uino madefacta & epota uocem claram præſtat.

Ad amiſſam vocem. 31.

Styracem aqua maceratum in globulos ciceris magnitudinis redigito:tres exhibeto:& ſtatim
uoce recuperata loquetur.

Ad

A *Ad inflammationem ab eryſipelate.* 32

Sedi folia cũ polẽta ĩ cataplaſmatis modũ ĩpoſita. Aut portulacæ folia cũ polẽta. Aut braſſicę, aut calami, folia uirẽtia cõterito, & ſuperimponito. Aut rubi, aut rhãni, & roſarũ folia ſuꝑdato.

Ad lumbricos aluum occupantes. 33.

Polypodij radicem cum ſapa miſtam edito. Aut raphani ſemen ex aqua potato. Aut alliũ corrodito. Aut ulmi radicẽ ex mulſa aqua bibito. Aut ſycamini radicis cortex aquę incoctus potui detur. Aut nigella potui detur, & in cataplaſmatis modũ imponatꝫ. Aut ex aqua braſſicæ ſemen habente potio fiat: aut ex mẽtæ ſucco: aut ex naſturtio atq; menta. *Proprium experimentum.* Canabis ſemẽ aridũ tuſum cretumq; miſceto cũ aqua, ut ſucci temperatura fiat: mox linteolo mũdo percolatum in potum offer. Aut bubulum fimum aridum combuſtum in puluerẽ redigito, ex eo potui drachmam unam ex uino dato. *Ad Lumbricos latos & rotundos.* Accipe nitri, naſturtij, piperis, ſingulorum unciam: fac puluiſculum, & ex uino ligulam propinato.

✻ *Ad citandum ſudorem, finiendamq; febrim.* 34.

Canchryos ſemen ex oleo illitũ prodeſt. Aut pyrethrum ex oleo calefactum, & per horã ante inuaſionem illitum bene facit. *Aliud ad febrem expertum.* Oleum cum cinnamo paratum,

B oleum chamęmelinum, acetum, nitrum cum laureis folijs: oĩa bene elixentur, & ex eo laborans perungatur: & undiq; contectus ſtatim ſudabit. *Illitio ad febricitantes.* Butyri partes duas, mellis partem unam, miſce & calefactis utere. *Aliud.* Lactucæ foliorum ſucci partem unam, olei vulgaris partes duas, miſce: & curioſę agitans totum corpus inungito: experientia probatum eſt. *Aliud.* Artemiſiæ ſucci partem unam, roſacei olei partes duas, miſce, & utere.

Ad dolorem hemicraniam uocatum. 35.

Solani ſuccus ex oleo illitus uehementer proficit. *Aliud.* Sinapis ſemen ex melle imponito. *Aliud.* Rutam domeſticam aceto & roſaceo incoctam illinito.

Ad canis morſum. 36.

Vrticæ ſemen impoſitum iuuat. Aut nigri marrubij folia. Aut apiaſtrum ex uino potum, & morſibus illitum. Allium quoq; illitum prodeſt: & toſtum in cibum potumq; aſſumptum. *Ad timentes canum impetum.* Nerij radicem collo circundato, & liberabitur: qꝫ ſi experiri uolueris, cum canis in furorem uerſus ſit, illi circumponito, ſtatimq; furorem deponet. *Ad Morſus canis rabioſi.* Vulneribus rabioſi canis morſu factis braſſicę folia cum laſſere trita ex aceto imponantꝫ: per ſe enim braſſica aduerſus rabioſi canis morſus proficit: & ipſius decoctum potui datum. Eli-

C xa uerò braſſica ante alios cibos ſumpta phthiſicos ſanat, uitijsq; arteriæ ſubuenit. Contuſa autem, & cataplaſmatis modo lieni impoſita, illum extenuat.

Ad anginam, colliq; dolorem. 37.

Alba populus arida contrita, & collo illita. Aut naſturtij ſemen, & fimus colũbinus, ex melle impoſita bene faciunt. Aut mel tepidũ gargarizatum. Aut canino ſtercore candido trito ex aceto collum oblinito. *Ad Narium fœdum odorem.* 38.

Hederæ foliorum ſuccus tepidus naribus inſtillatus. Aut calaminthę ſuccus æque tepidus infuſus. Aut mirrha ex muliebri lacte trita infuſaq; naribus narium halitum commendat.

Ad prorumpentem è naribus ſanguinem. 39.

Acaciam ex aceto tritã naribus infundito. *Aliud.* Acetum cum ſale ſumẽs in ollã aut mortarium mittito, lanamq; accipiens in ipſis madefacito: hæcq;, quantũ laborãs ferre poterit, calefacta, eius capiti imponito: illicoq; uelamentis quàm plurimis cõtegi præcipito. *Purgatorium narium.* Thymum, & origanum melle exceptum in paſtillos redige, commanducandosq; exhibe.

Ad lateris phlegmone correptos. 40.

Hæc oĩa benefaciũt, Bdelliũ ex uino pariter & ex aqua potũ: aut balſami ſemẽ ex aqua potũ,

D aut ex melle delinctũ: aut ariſtolochiæ radix ex aqua potui data: aut ruta ex mulſa itidem pota.

Ad acutam Febrem. 41.

Peponis domeſtici ſuccus, aut cucurbitæ ramentorum ſuccus, illitus benefacit. Aut roſæ ex oleo: aut plantago, in cataplaſmatis modum impoſitæ iuuant.

Præſagium in febricitantibus. 42.

Roſaceo prius inunge, & apij ſemen tritum ſuperda, deinde ſtupam rotundã inſtar rotæ cordi ſuperimponito, luteumq; oui infundito, & reticulo contegito. Tum ſi fiat oui diſperſio, mortem adeſſe ſcito: hoc enim ipſa anima facere dicitur.

Ad glutinanda vulnera. 43.

Radix graminis cõtuſa, ut aridũ medicamen imponatꝫ. Aut ſideritidis herbæ folia ſuperdentꝫ.

Curatio ad dolorem Auris. 44.

Amygdalinum oleũ in aures inſtilletur: aut ex nucibus oleum, aut laureum, aut balſaminũ. Aut dracũculi herbę ſeminis ſuccus ex oleo infuſus. Aut herbæ urceolaris ſuccus ex oleo roſaceo tepidus inſtilletꝫ. Aut ruta uirẽs oleo incocta, & tepida in aurẽ mittatꝫ: aut myrrha ex melle tepida. Aut ruta ex mulieris, q̃ marem peperit, lactæ tepefiat, & inſtilletꝫ. Aut ex allio expreſſum ſuccum in aurem mittito: aut porri ſuccũ tepidum: aut ſapã tepefactã: aut porri ſuccũ melli ad-

mistum. Aut oleũ ore continens in aurem inspuito. Aut cucurbitæ succum ex rosaceo instillato. E

Ad Scabiem pruritumq́. 45.

Vlmi folia arida trita in balneo inspergito, Aut sulfure ignẽ non experto, & syluestri uua, & auripigmẽto, & sandaracha ex oleo & aceto in balneo oblinito. *Aliud.* Myrrha ex muliebri lacte cutem oblinito. Aut dulcis radicis succũ ex passo potui offerto. Aut oua gallinę integra in acetũ acerrimũ demitte per diẽ noctemq́; quæ si tria fuerint, ipsis cũ putaminibus in eodẽ aceto contritis adijce sulfuris ignẽ nõ experti, auripigmenti scissilis, vuæ taminiæ, cerussæ, spumæ argẽti, nerij succi, singulorũ unciã unam; olei ueteris quantũ satis est: oĩbus contritis obline in balneo.

Remedia ad stomachi vitia. 46.

Ex folijs calaminthæ uirentibus, & hordeacea farina, cataplasma cõficito. *Ad cruditatem inflationesq́; ventriculi; quisquis hoc vsus fuerit, statim esuriet.* Accipe anesorum drach. duodecim: piperis albi, libystici, ammij, petroselini, fœniculi, singulorũ drac. sex: hęc tusa & creta melle cocto comprehende: exhibe drachmam unam. *Ad Aestuantem ventriculum nec cibi tenacem.* Lactucæ succum ex dulci uino potui dato, nec uomet amplius. *Ad Dolorem ventriculi.* Lac, in quo carbones querni extincti sunt, laboranti propinato. *Ad Acorem in ventriculo.* Trixago ex uino pota acore liberat. *Ad Inflationem ventriculi.* Piperis, baccarum lauri, cumini, anesi, pares portiones F contusas & cribratas ex temperato uino ieiuno dabis ligulæ unius mensura per triduum. Aut anesum ieiunus manducato.

Ad quædam oculorum vitia & primo ad oculos fluxione laborantes. 47.

Fœniculi succus p triduũ illitus, aut thus ex melle & lacte, aut centaurij succus ex melle, aut folia herbæ quinq; folij ex melle imposita, benefaciunt. *Ad Caliginem oculorum.* Cucurbitæ ramentorum succus superdatus proficit. *Ad Albuginem oculorum.* Alterci folia cum polenta superdato. Lignum balsami quoq; ex muliebri lacte illinito. Aut rutam uiridẽ imponito. Herba præterea pulicaris ex muliebri lacte, aut calami uirentium foliorũ succus, illitu prodest. *Ad Oculorum vertiginem remouendam.* Oleæ folia contunde, & succum expressum illine, atque miraberis. *Ad Oculorum fluxionem cataplasma.* Portulacam cum croco & adipe anserino contere: aut apij folia cum polenta. In magnis autem fluxionibus rosas sertulamq; cũ amylo coctas oculis imponito.

Ad Dentium dolorem. 48.

Aceto nigellã habente os collue: aut oleo acerbo gallas incoctas habẽte: aut aceto, in quo platani globuli incocti sint, aut quinq; folij radix. Item peucedani radix trita & cõbusta illinatur. Aut malicorii rosarumq́; decocto os collue. *Ad Dentium vulnus.* Accipe nitri, sepiæ testæ, myrrhæ, singulorum unciam: tritis utere. G

Aridum medicamen, quod humidum os cruentumq́ deterget, gingiuarum carnem instaurat, dentesq́ dealbat. 49.

Accipe nitri combusti, myrrhæ troglodytidis, sepiarum testæ, singulorum unciam: rosarũ aridarum unc. iiii: tritis & cretis utere: addito etiã iridis unciam unam: huius effectum miraberis.

Ad Lateris dolorem. 50.

Virentis brassicæ caules cum radicibus cõbustos adipe suilla cõprehende, & utere: ualentissimũ remediũ est. Aut apii semen decoctũ, donec tertia pars relicta sit, potuidã: uehemẽter iuuat.

Ad internos ani tumores. 51.

Amaranthum aqua maceratum mane uesperiq́; propina.

Ad Lienem cataplasma valde bonum. 52.

Accipe apiũ, sinapi, baccas lauri bene contritas: deinde detrahe corticẽ nouellæ arboris nucis: & parũ contunde: deinde oĩa in pilam coniecta uehementius contundito: mox extracta acerrimo aceto per triduum macerato: & oĩa in unũ confusa tyberiadis succo incoquito, donec cataplasma fiat: deinde lieni superimponito à matutina usq; ad octauam horam, aluo tñ prius subducta: medicamenti effectum miraberis. *Aliud, ad lienem, experientia comprobatum.* Ficus nouellæ arboris corticem uiridem detrahito, & cum cinere permisceto & calefacito. H

Ad Tertianam febrem. 53.

Mel cum scammonia semel potum curat. *Ad Quartanam.*

Accipe piper cõtritum, laureas baccas, cuminum, masthichen, myrrham, thus mundũ: singula separatim trita in unũ cõmisce: & mellis boni, quod satis fit, adiice: & per quatriduũ imponito.

Ad Sanguinis ex naribus profusionem. 54.

Oui putamen integrum comburito, & liquorem ex eo exactũ cum fissili arsenico permisceto, in naresq́; patientis immittito: si arsenicũ præsto non fuerit, solus oui liquor suffecerit. *Aliud.* Capræ fœminæ setas ustas & tritas, & myrrham similiter tritam, cum setisq́; caprinis mistam, in nares sufflato, si uiri fuerint, cum charta: si fœminæ, cum alio quopiam: qua parte autem sanguis erumpit, arctissime deligato.

Ad violentas sanguinis eruptiones. 55.

Gallas mola tritas, & malicorium, & punicæ mali grana contusa & mista cum oleo, scissili, & melle, ac bene subacta, mane uesperiq́, propinato, ut mel gallarum.

A *Ad Ventris tormina & inflationes.* 56.

Accipe piperis,rutæ,zingiberis,pares portiones:& tritas ex aqua calida propinato.Aut arte mistam tusam cretamq; dato. Aut nitrum ustum tritumq; ex humore aliquo exhibeto.

Vt ne boues ægrotent. 57.

Cerui cornu in Panis dei sacello ponito,cādelāq; desup accēdito,& ne interdiu accēsam ob liuione demittito:& in tpe sanctū Demusarim iuocato,& Arsū,q armēta tua & uitā custodiēt.

Vt ne porci ægrotent. 58.

Rhasdi radicem tritam in aquam,ubi sese proluunt sues,proijcito.

Ad Carnem glutinandam. 59.

Terræ lumbricos frictos tritosq; inspergito.

Plagarum Curatio. 60.

Myrrham & aloen tritam inspergito.Aut resinam pini,uel & masthichen,& hederę lachrymā, ex his factum emplastrum imponito. Aut hircina axungia plagā obline, & capræ nigræ cornu insperge. *Aliud.*Aut costum,spicam,cinnamum, zingiber, cuminum, singulorum parem modū terito:cum pice subigito & imponito.Aut panis crustam aridam tusam,& uino oleoq; subactā, B superdato quotidie per uices mutans.

Ad Equorum scabiem. 61.

Anguem discindito, eiusq; adipem capiens ligno equi ungularum oras inungito.

Ad Somnum conciliandum. 62.

In lauri folijs hæc elementa inscribito, iacentisq; stragulis ceruicali eo nesciente subijcito. ʃs.χss,φθ.

Vt Ne homo noctu somniet. 63.

Rutæ semen ceruicali ipsius nescientis suspendito,nullasq; in somnis imagines uidebit.

Ad Pectus. 64.

Cum ouo arsenicū fissile misceto,& piper,& hordei farinam,& lauri baccas,pineosq; nucleos,& exhibeto. *Aliud.*Allij accipe spicas septē:arsenici fissilis,piperis,utriusq; grana tredecim: bambacem,pini nucleum, ceræ modicum miscens, cum oui uitello accipe frequenter.

Ad corrosos dentes. 65.

Arsenicum,piper,caseum,calcem uiuam,aceto macera,& appone.

Clyster ad renum uitia. 66

Accipe pulegium,origanum,sampsucum,serpyllum,chamęmelum,absinthium,centaurium, C lauri folia, cucumerem syluaticum,peponem:una omnia prius contusa aquæ incoquito: deinde cum melle oleo & sale decocti quantum satis est,inijcito.

Clyster ad coxendicis dolorem. 67.

Accipe cucumeris syluestris radices,lauri folia,rutæ folia,absinthiū,plantaginem,trixaginē, marrubium,calamintham,pulegium,origanum,thymum,lactucam,euphorbium, anethum,pyrethrum,uuam taminiam: hæc omnia in aqua incoquito.deinde melle oleo & sale adiecto, per nutrimentum admoueto.

Vt Dentes putridi nigriq; splendidi reddantur. 68

Accipe salis contriti,ropi,sepiarum testæ,pares portiones:omnibus in unum tritis dentes fricato,quos prius aceto puro collueris.

Cataplasma ad caput fluxione tentatum. 69.

Hoc remedium præstat, ne caput fluxione uexetur, neq; oculum unquam iniuria affici sinit. Accipe mastiches,myrrhæ,sarcocollæ,thuris,ladani, nitri,cerussæ, terræ cimoliæ,styracis,rosarum aridarum,singulorum unciam:saponis sanci libram, mellis tantundem,lupinorum amarorum decoctum quod satis est:omnia in unum misceto,& pro sapone in balneo utitor.

D *Pastillus de feminibus ad tussientes.* 70.

Accipe aneforum amarorum unciam, fæniculi seminis, alterci seminis, ammij, singulorum drachmam:apii seminis drachmas tres, opij drachmam:singula bene terito,& aquam paulatim tepidam infundito,donec sordium balnei spissitudo fiat: pastillos fabæ magnitudinis conficito, unumq; exhibeto, tussientibus nanque prodest.

Ad Iecoris uitia remedia experientia confirmata. 71.

Gallarum cum papaueris capitulo coctarū ius in balneo potato,cōtectus, & in latus affectū iacens.Aut hederæ radicis decoctum cum uino propinato. *Aliud.*Baccas lauri septem,grana piperis septem.trita ex uino in potū dato. *Aliud.*Aloes drach.iiij:asari,costi,eupatorij, hedysari, fertulę campanę,masticheś,croci,ocymi seminis singulorū drachmas duas: cōterito,cribrato, & ex aqua temperata exhibeto. *Aliud. Icori & uentriculo commodum.* Accipe lauri baccarum cinnami boni,caryophyllorum,aloes,hedysari,costi,singulorum drachmam:contrita,& melle, excepta,ex uino utere potui dato. *Aliud.*Accipe acori,seminis lini,zingiberis,rutæ foliorū mollium,singulorum drachmam:anesorum drachmas quatuor: ex mulsa dato. *Aliud.*Mel cū pane mistum calidum emplastri modo imponito. Aut absinthij ligulam unam ex tēperato melle potui præbe, & super iecur ægrotus decumbat.

Ad

Ad Linguam fluxione laborantem. 72. E

Cynaræ folijs cõtusis ex melle linguam perungito. Aut uenam partis, unde fluit materia, incidito, & bene faciet. *Ad Oris ariditatem.* 73.

Palmularum ficorumq; decocto per pennam illinito, & contineto.

Ad Labia scissa. 74.

Lini semen ex melle contritum imponito.

Ad eos, quibus menti pili decidunt, quos Græci appellant spagopogonas, hoc est raribarbos. 75

Accipe piperis, euphorbij, pyrethri, singulorum unciam: calami foliorum molliorum succũ, murinum stercus, oleum per combustionem expressum: trita omnia affricato, & assidue radito.

Vomitorium Medicamentum, quod mistri mensura exhibetur. 76.

Aphronitrum album in aquam tepidam conijce, quoad dissolutum sit: & modicũ olei adiicie, potandumq; exhibe. *Reprimentia vomitum.* 77.

Mẽta tusa creta, & rosaceo admista nares pectusq; illinito. *Aliud.* Palmulas Thebaicas, & mẽtæ ramulos, aquæ duorũ scyphorum mensura incoquito, quoad sordium balnei tẽperatura fiat: dimidium propinato. *Aliud.* Palmæ glandium contusarũ, quod sufficit, accipe: uini myrtini modicum instillato: deinde exceptas ex mulso, aut aquæ hemina exhibeto. F

Ad Sanguinem vomentes. 78.

Iunci odorati ex aqua decoctum propinato.

Ad Citandum vomitum pituitæ. 79.

Viridem mentam, aut siccam ex aqua temperata bibito. *Vt Facile autem uomat.* Sampsuci folia potui, raphani uero semen esui, dato: pituitam multam uomitu reiiciet.

Compositio Pilularum purgantium pituitam. 80.

Accipe aloes vnc. sex: masticħes, absinthii succi, utriusq; unc. duas: cucurbitæ syluaticæ unc. quatuor: dentur pilulæ nouem & uiginti.

Ad Oris stomachi uel cordis uitio uexatos. 81.

Lentem cum † spantæo, palmulis, & uino mendesio, elixam potui offerto. *Ad Dolorem autem Oris stomachi, uel cordis.* Herbam sanguinalẽ curiose tritã, aut mala, aut cotonea elixa cõtritaq;, rosaceo cerato comprehensa, in modum cataplasmatis imponito. Aut portulacam roseo cerato aut myrteo exceptam superdato. *Aliud admirabile, experientia comprobatum.* Accipe seminis lini heminas quatuor, aquæ heminas septem: elixato, & utitor: hoc medicamentum sanitatem creat: neque enim ægrotus in peius ruet, sed in melius proficiet. G

Pastillus ad spiritus difficultate laborantes, & diu tussientes, suffitu proficiens. 82.

Accipe nasturtii, sinapis, abrotoni, rutæ syluaticæ, sandarachæ, singulorum unciam: terito, & ex aqua factis pastillis accurate utitor.

Ad Difficultatem spiritus. 83.

Thymum cũ pipere tusum, & melle exceptum, delinctui dato: studioseq; utitor, ualde enim efficax est. *Aliud.* Porrorum capita melli incocta ieiunus edito. Aut rutæ aridę, mentæ, utriusq; uncias quatuor, cum melle terito: & ceratia duo cubitum eunti ex aqua temperata propinato. Iuuant autem ægre spirantes & pistacia esui data.

Ad cruentum sputum. 84.

Accipe symphyti, mastiches ruffæ, utriusq; drachmas quatuor: lemnii sigilli, balaustiorum, utriusq; drachmas duas: terito & cribrato, & ex aceto mulso ligulã potui dato. *Aliud expertũ.* Lemnij sigilli, unciam: terræ, quæ astrum dicitur, uncias duas: coralli tantundem: dato ex aceto mulso puro heminam unam: mane & uesperi hoc utere. *Aliud.* Acaciæ ruffæ, amyli medicinalis, pares portiones, terito: & ex aqua temperata potui dato ligulas quinque.

Ad Febrem ardentem tollendam. 85. H

Semperuiui & anesi folia quinq;, aut septem accipito, & oleo rosaceo incoquito: & ex eo à capite usque ad pedis uestigium perungito, & demiraberis. Aut oleo, in quo pyrethri radix macerata fuerit, inungito: hoc.n. sudores mouet, & diuturnos rigores discutit, corporis partes refrigeratas aut resolutas curat. *Aliud.* Lauri baccas & thymum ex uino terito & illinito, uestibusq; contegito: sudabit enim. *Ad Vim genitalium & veteres affectus.* 86.

Calamintham tusam cribratamq; in pilam conijce: & melle exceptam decoque usq; ad cataplasmatis spissitudinem: et tenui linteolo illitã imponito, et fascia deligato: à multis probatũ est. *Aliud ad genitalium confirmationem, & renum. Sed quenquam ne curato, antequam mercedem acceperis: à multis enim expertum est.* Accipe zingiberis drach. iiij: herbę sabinæ, piperis albi, utriusque drachmam: ex mulso exhibeto. *Aliud.* Picis aridæ, telephij, colophoniæ, mastiches, nitri albi, pares portiones: conterito, et aridum medicamentũ facito: et locum prius lotũ, et adhuc calentem liquida pice oblinito: et aridum medicamen inspergito, superq; imponito, et bene deligato.

Ad Discutiendas genuum fluxiones. 87.

Caprifici contritæ succo perfricato. Aut radicis succum in balneo affricato. Aut salem colũbinumq; fimum terens ex oleo inungito.

A *Cataplasma ad pedum laborem ex offensione, aut casu, aut aliquo alio acri dolore.* 88.

Accipe salis usti, origani, cineris sarmẽtorum uitium, pares portiones: uitellos ouorum duos aut tres: cum uino mista superimponito.

Ad scabros ungues diuinum auxilium. 89.

Vnguibus ex casu reuulsis, & uitio, qupd paronychiõ græce, latine Reduuia dicitur, affectis, sachar tritum & in puluisculum redactum. ac insperſum, succurrit. Scabros autẽ ungues mũdabis, si sulfur ignẽ nõ expertum & oui luteum æqua portione miscebis, atq; ex aceto imposueris.

Ad ambusta. 90.

Accipe argenti spumæ, croci, utriusque uncias duas: ouorum assatorum uitellos ponderis unciarum quatuor: rosacei, quod sufficit. *Aliud.* Linteoli usti cinerem cum rosaceo misce, & cera anchusaq; adiecta utere.

Ad sanguinis ex quauis parte eruptionem. 91.

Accipe soreos, atramenti sutorij, aluminis, chalcitidis, mysios, gypsi, gummi, singulorũ drachmas octo: tritis utitor ualde bonum est, & experientiæ testimonio comprobatum. *Aliud.* Chalcitidis drachmas vj, resinæ frictæ drachmas iiii, pulueris thuris drach. duas: arido medicamine B utitor. *Ad impetigines expertum.* 92.

Ex his constat. Thuris masculi, zingiberis, aloes, sulfuris ignem non experti, singulorũ drachmas binas: aceto excepta penna illinito, loco prius laneo panno perfricato. *Aliud.* Ammoniacę guttæ, alcyonij, sulfuris ignem non experti, pares portiones: contere, & utere.

Ad dealbandam faciem. 93.

Accipe alcyonium combustum: & tritum, cum melle & farina misce, & deterge. *Aliud.* Lysomumudon terens ex aceto in Sole illinito. Aut ollarum florem terito ex aceto: deinde locũ panno perfrictum, quoad rubescat, in Sole inungito. *Vt facies munda fiat.* Butyro cum sapone misto faciem illine.

Ad dolorem uteri remedium sanctorum argentum non possidentium. 94.

Asarum cum pulegio potui offerto. *Paximadum uocatorum, i. panis biscocti, purgatoria.* 95.

Accipe scammoniæ drach. ij. aut tres, mastiches drach. iij, apii seminis drach. ii, polypodii. 3. iiij, cinnamomi drach. j, fermenti mundi libram j: arida permisce, & subige diligenter.

Ad necandos culices. 96.

Ex nigella & sutorio atramento suffimentum facito. *Ad abigendos serpentes.* 97.

C Chalbanum, cerui cornu, caprinas ungulas, & lilii radicem, suffito. Ad morsum uero serpẽtis sal porrumq; imponuntur utiliter. *Ad fugandos pulices.* 98.

Syluestris cucumeris foliorum decocto domum conspergito.

Ad difficultatem urinæ iumentorum. 99.

Salsarum oliuarũ quod intus ligneũ est, conterito, & contegens per dies quinq; suffumigato.

Ad ictum calami. 100.

Radicis calami combustæ cinerem superimponito.

Ad morbum comitialem ualde efficax. 101.

Coturnicũ cerebrũ ex unguento myrteo tritum stãneo uase reponito: & cũ quẽpiã morbo comitiali prolapsum uideris, eo faciẽ illinito: admiraberis. n. huiusce naturalis auxilii efficaciã, nam statim ęgrotus consurget. *Ad appetentiam cibi excitandam.* 102.

Acci pe myrrhã, thus ammoniacũ, mastichẽ: & ex oui albo tritis pectus uisceraq; oblinito, & stupam superdato. *Ad hirudines deuoratas.* 103.

Eos, q̃ hirudines deuorarũt, aduersus Solẽ constituito: & locũ, ubi inhæreãt animaduertito, & garũ ipsis instillato: statim. n. locũ relinquũt, & expuunt. Aut acetũ cũ butyro mistũ, in quo D ferrum candens extinctũ sit, potui dato: hirudines. n. eiicit. Aut eum, qui hirudinẽ deuorauit, in calidã aquã mento tenus demittito: phialã uero frigidæ plenã ori eius admoueto, sed potui ne dato: statim hirudo exibit. *Aliud.* Hirudines deuoratas calidum acetum absorptum excutit, aut succus syriacus epotus: aut suffiti cimices. *Ad apum ictus.* 104.

Succus maluæ ab apibus ictos indolentes reddit.. *Ad serpentum morsus.* 105.

Cornu ceruinum ustum & ex aceto tritum illinito: aut furni fuliginem. Aut calami radices, & cicer, & baccas cupressi, & cornu cerui, combusta omnia tritaq; in unum misceto, & ex aceto ac porro propinato.

Ad inflammationes à uenæ incisore factas, & duritias humerorum, & deustiones, & sanguinis concretiones. 106.

Fermento triticeo, cum axungia subacto, summo studio utere: probatum enim est.

Ad hydropicos. 107.

Stercus bubulũ accipito, si mas ægrotet, maris: si fœminæ, fœminę: in ollam nouam coniice, contege: operculum luto, ne diffletur, obline: ollam deinde super cinerem uiuæ calcis ꝑ dies septem statue. Octauo die detecta olla stercus exime: & aridum medicamentũ uitreo uase repone. Cum uti uoles, tres ligulas ex uino per septẽ dies exhibeto, sed in uino rutã feruefacias. Hęc

potio

potio bene facit, etiã si tumores adsint, & œdemata: resiccat, euacuatq; per lotiũ: ægrotus autẽ E non potet per totum diem, nisi ter, expertum nanq; est.

Vt uinum odio sit, & quo modo cauenda ebrietas. 108.

Vinum, in quo anguilla suffocata sit, potui exhibitum, uini odium parit. Idem præstat & uua inferuefacta. Si tutus ab ebrietate & morbo custodiri uelis, folia rutæ edito: finiunt eadem capitis dolorem ex uino. Idem & acorum facit in cibum sumpta, & Thebaica palmula. Ebrietate nõ tentatur, qui prius aut septem, aut nouem, aut undecim amaras amygdalas ederit. Ita etiã qui pulmonem ouis elixum ieiunus ederit, quantum uis bibat, ebrietatem non sentiet.

Vt quis ex uno tantum uini scypho ebrius fiat. 109.

Sarmentorum uiridis aut aridæ uitis modicum comburens, in phiala, ubi uinum est, extinguito: statim ebrietate corripietur.

Ad lenticulas in facie. 110.

Baccarum lauri interiora ex melle trita illinito. Aut nucleum pineum melli incoctum oculis imponito. *Ad infantium procidentem sedem.* 111.

Fabrorum aqua, in qua candens ferrum extinguunt, calefacta subluito, deinde cochleam combustam & in puluisculum redactum inspergito. F

Ad gingiuas pueri, & dentes orientes. 112.

Rosarum floribus tritis ex melle illinito, aut ouis cerebro ex melle, aut butyro ex melle.

Ad lac multum creandum. 113.

Sesami semen tritum ex passo potum, aut ptissana elixa cũ fœniculo absorpta, aut nasturtiũ cum brassica potum.

Ad exustiones per hyemem. 114

Muria foueto. Et elixa lente & micis panis cum rosaceo tritis cataplasma facito.

Ad aquosum ramicem. 115.

Plumbaginem cum sulfure, & aceto pauco, & oleo decoque, & illine locum. *Aliud.* Veteres nuces putridas cõtritas in mortario accipe et inunge. *Aliud.* Acetũ potui dato, & cerui cornu ustum ad cataplasmatis modum imponito. Aut ex argenti spuma cum aceto & oleo mista ad Solem perungito.

Ad uulnus incurabile in quauis corporis parte. 116.

Buglosson herbam euellito, & succisas radices curiose lotas in pila conterito suillam axungiã adiicito, ac bene emolliens uulneri imponito. G

Ad uomitum. 117.

Accipe apij radices quinque, fœniculi radices teneras quatuor, anesi drachmam, acetũ mel, & crocum merum: omnia sine croco decoquãtur: & post cocturam crocum iniiciatur, deturq; phialæ dimidium. *Ad aphtas, hoc est oris ulcera.* 118.

Oliuæ molles manducentur. Aut uuæ passæ agrestes aceto incoquantur, & ex eo os colluat.

Ad capitis tumores, quos talpas nominant. 119.

Locum prius mulso lauato, deinde bubulum fel iniicito, & leporis stercus, aut quod ex sapone confectum est. Aut rutę succum in foramina instillato. Aut aristolochiam tritam in ipsa foramina cum aceto infundito.

De uiribus rutæ. 120.

Ruta in primis esui potuiq; data uisum acuit: ueneris appetentiam extinguit: capitis dolorẽ leuat, siquis teneris eius folijs capitis ossa contegat. Succus præterea rutæ cum fęniculi succo, & melle commistus atq; illitus hebetem uisum acutiorem reddit. Idem pręstat & feminis rhãni succus ex mulso illitus. Mẽta quoq; cũ polenta in cataplasmatis modũ imposita abscessus sanat.

Ad supprimendum sanguinem. 121. H

Beronicem mellis super prunas cocti plenam edendam apponito: et brassicæ ocymiq; seminis, utriusq; grana sex trita potui dato ex uino mulieri à multi sanguinis profluuio male habitæ.

Præsagium de ægrotante. 122.

Salicis tenera folia contusa illinito: si roseus fiet, euadet: si uiridis, morietur.

Ad impediendum uenerem. 123.

Erucam sacerdotes edunt, et rutam, et uiticẽ. Erucæ igitur semen ex melle aut cũ fœnogręco ieiuno illitum penem arrigi non sinit.

Ad dolorem oculorum. 124.

Crocum tritum, et cum liquore, qui à rosa stillauit, fermentatum, illinito.

Ad capitis dolorem. 125.

Si hæc adsint signa, oculorum tenebræ, capitis ipsius dolor, auriũ sonus, nasi obstructio, summo mane oculorum lachrymæ, non nullis et oculi caligant: quibus hęc adsunt, caput hũc in modum purgato: origano hyssopo et sale nares perfricato, neq; in posterum caput dolebit. Quod si neglexeris, morbi huiusmodi sequentur, obtusus uisus, aurium sonus, capillorũ casus, et dentium dolor.

De pectore

A *De pectore humano.* 126.

Cum pectus aliquod uitium passurum est, in primis humiditatem in ipso sentire uidet, & in costis, crudis abundat humoribus, æstuationẽ sitimq; habet, ipsius lingua aspera est & spumãs, & singulis horis saliua decurrit. Cõuenit autem ipsum à cœna uomere: aut summo mane stomachũ purgare præsumptis raphani radicũ corticibus, aut sinapi uirẽti, aut eruca, aut nasturtio ex aqua tepida, & statim uomens sanabitur. Si negligenter se gesserit, in spiritus difficultatẽ, & lateris dolores, & febres acutas incidet, atq; penitus somno carebit. *De uentre.* 127.

Quando in uentre uitium aliquod suborturũ est, primò tormina doloresq; in uentre sentiũtur: & alui suppressio, & excretio: & in ipso cibi perturbantur, & potiones amarę uidẽtur: & grauitas in genubus, & circa lumbos renesq; dolores sunt: & oĩno febricitabit. His ita se habẽtibus simplicibus medicinis purgare oportet. Cnicum igitur contusum, & aqua dissolutũ, potui dato. Aut brasicæ, aut betę succũ melle cõditũ adiecto modico salis propinato, & miraberis. Si res neglecta fuerit, difficultas intestinorũ, desidendi immoderata cupiditas, & dorsi dolores impẽdẽt.

Ad grauem auditum, & aurium sonum. 128.

Nitrum in acetum coniice, oleumq; roseum & uinum infunde, & capitis posteriora inunge.

B *Aliud.* Nigri ueratri radicem coniice, & sanabitur: expertum enim est.

Ad custodiendam uitem. 129.

Centaurij decocto palmites uitis conspergito: hoc canes, uulpes, & cœli uolatilia propulsat.

Ad uteri strangulatus. 130.

Os cordis cerui accipe, tere, & potui da mulieri: & uidebis gloriam Dei.

Ad lumbricos mirabile remedium. 131.

Nigellam tritam ex garo potui dato.

Ad dignoscendum masne, an fœmina, sterilis sit. 132.

Lentem in utriusq; urinã separatim coniice: et utrius lens germinabit, ille est filium creãs, cuius uero lens non germinat, ille sterilis est. *Ad rigorem.* 133.

Scribe in tribus malis Pepopulas: aut dicito, Sauus, drauus, danonus, danubius: et esui dato.

Confectio gari Ioachi martylopolitæ. 134.

Accipe frustulorum panis non fermentati, non conditi, putrefacti, libram: nigellæ tziaricã, semicontusam mẽtam, calamintham, bunisam aridam, utrãq; semilibræ pondere: rutæ, syluestris thymbrę, fœniculi, singulorũ tramia quadraginta: anisi tramia triginta, nanachuã tramia quadraginta, uuarum passarum pinguium maturarum semilibrã. palmularum mundarum tziaricã: mellis ueri, hilari melisij semilibram: sacchari tantij tziaricam: rosarũ aridarũ, aut humoris ab ipsis per ignem extracti, tramia centum. Hæc in doliolum cum aqua coniiciẽda sunt. Soliq; per quadraginta dies exponẽda. Ipsis uero adiicere oportet in puro linteolo deligata, ligni aloes tramia quinque, spicæ tramia septem, caryophyllorũ tramia duo, croci tramia tria: mastiches, thuris, utriusq; tramia decem: struthij corticis tramia quindecim, musci tramiũ, ampar tramia duo. Omnia linteolo inclusa in dolioli medium succum demittito: et per quadraginta dies quotidie terito, et exprimito, suspendens uidelicet in dolio in medio succo et post quadraginta dies aquã succo superfluitantem colligito, et in altero uase reponito: et in succum alterã aquam inijcito, et utraq; insolato. Sed postquan totum ius coactum fuerit in altero uase, tunc in nitido cacabo aut in olla usq; ad tertias decoquito, et cotoneis maturis impleto: linteolum autem nunquam de medio garo eximito: et optimum garum, omnibusq; hominibus utile conficies.

De capitis dolore Barnabæ monachi. 135.

Accipe farinam fabaceam, quantũ manu capere potes: et mastiches, cuminiq; parum, in unũ miscere oportet cum succo malorum cotoneorum: emplastrum facito, et membranæ illitũ frõti

D imponito. *Ad urinæ difficultatem.* 136.

Vnguentum optimum in urinarium iter infundito, statim urinã reddet. Aut mel, et siluestrẽ canabim, in unum misce, et perinęo impone. Aut moscum in urinarium meatum immitte.

Ad sanguinis è naribus profluuium. 137.

Canabina folia trita et arida in narem sufflato. Aut pannum lineum combustum ex acri aceto in nares immittito. *Ad uteros.* 138.

Obsonium è iusculo, et amanetarium uerum, et cardid: usta ex uino ueteri potui dato.

Ne arbor fructum amittat. 139.

Lilij radicem arbori suspendito: ubiq; fructus hærebit, et non cadet. *Ad uulnus.* 140.

Cor cum pelle et cornu cerui combure, et ex oleo inunge. *Ad stomachum.* 141.

Rutam et thymbram cum ouo: et cuminum, et mentæ radices potui dato.

Ad impetigines. 142.

Pipere trito ex muliebri lacte inungito, et sanabitur. *Ad dolorem dentium.* 243.

Ouorũ putamina, sæpiam, & oleum misceto: & coquito, donec tertia pars relinquatur: & tepidum ore contineto. *Ad lumbricos uentris.* 144.

Cornu cerui ramenta ex uino uetere potui dato à balneo.

Ad urinæ

Ad urinæ difficultatem. 145. E

Coriandrum, mentam, & aquam cum melle decoquito, quoad tertia pars superſit, & in potū offerto. *Ad uulnus, dulce.* 146.

Suillum fimum cum oleo & acri aceto miſceto: & locum prius ſetaceo panno ex coriatū inūgito. *Ad dolorem lateris.* 147.

Paliuri radicem uino incoquito, donec tertia pars remaneat: & à balneo potui exhibeto. *Ad iecur & ſtomachum.* 148.

Accipe aloes, & ſpicæ, utriuſque miliariſium: ex uino à balneo propinato. *Ad conciliandum ſomnum.* 149.

Caprinum fimum cum trixagine ad luti ſpiſſitudinem miſceto, & faciem oblinito. *Ad tuſsim.* 150.

Raphani ſemen & fœniculi, ex melle potui dato. *Ad cordis dolorem.* 151.

Rutam, & lini, fœniculiq; ſemen cordi imponito. *Ad lumbricos aluum occupantes.* 152.

Lupinos, lauri baccas, taurinum fel miſceto, & umbilico ſuperdato. *Ad hæmorrhoidas.* 153. F

Teſtudinis teſta ſuffita bene facit. *Ad exuſtionem.* 154.

Ouorum, aſſorum uitellos in ſartagine comburé, & in modum emplaſtri impone. *Ad pruritum.* 155.

Garum ſulfur ignem non expertum, & oleum miſce, & inunge: effectum miraberis. *Ad morbum regium.* 156.

Chryſolachani ſemen, mel, & crocum cōfundito, & in lectulo cubantem illinito: bene facit. *Ad uermes.* 157.

Chamæleonis radicē contunde, & urticæ ſummitates contritas iniice. *Ad Tuſsim.* 158.

Fœniculi radices contritas ieiuno potui dato, admirabile remediū eſt. *Ad Comam.* 159.

Maluam, & ſaluiæ radicem conterito diligēter, & in uas cum generoſo uino coniicito, à balneoq; comam illinito. *Ad aurium dolores.* 160.

Rubi ſuccus expreſſus, tepefactus, & in aurem infuſus dolorem finit. *Ad regium morbum.* 161.

Chryſolachani contuſi, mellis, utriuſque ligulam unam, ex uino calido ieiuno exhibe. *Aliud. ualde bonum.* In dextram aurem iacenti tenuem uenam cædito: & ſanguine effluente utilitatem miraberis. Si lienis uero doleat, idem facito in ſiniſtrum latus iacenti. G

Ad iecinoroſos, lienoſos, & à ſtomacho laborantes, præſentiſsimum remedium. 162.

Viticis grana eſui potuiq; ex uino mane ueſperiq; exhibeto. *Aliud.* Apii & petroſelini macedonici ſemen, & cicer, & uiticis ſemen, omnia conterito, & ex uino calido potui dato.

Remedium ad renum uitia. 163.

Erucæ, naſturtii, raphani ſemina, conterito, & melle attico comprehendito, et ex uino uetere drachmam potui concedito.

Baſilij Icti Melitinoti de Ratione uictus ad regium notarium grammaticum,
Confectio uini perſpicui & coccini. 164.

Dolium uino impleto, quantum fuerint menſuræ uiginti: et ex ipſo menſuras duas accipe, et in lapideam ollam coniice: et adde ſeminis fœniculi, lini, ſingulorū miliaria centum: aniſi miliaria l. cum his bene feruefacere oportet: et ex ſacculo percolare, et ſextariū in polium mittere: deinde accipe triſpidii miliaria centum, caryophyllorum miliaria quinque, croci miliariū: cyperi, ligni aloes, utriuſq; miliaria quinque: omnia in unum trita et cribrata lineo linteolo inuoluito, et in medio dolio ſtatuito, atque utitor. H

Eiuſdem roborantia ſtomachum pituitæ plenum, & dolorem capiti inferentem. 165.

Te oportet ſingulis diebus roſei mellis miliaria uiginti accipere, apii ſeminis miliariū unū, aniſi miliarium ſemis: et ieiunare uſq; ad meridiē, et tunc cibum capere. Nā propterea ita te facere ſtatuimus, quoniam roſa ſtomachum confirmat, *maſtiche calefacit: fœniculū et apiū, ſi in iecinore ac liene multitudinem atrorū ſuccorum offenderint, detrahunt, et per lotium eiiciūt abſq; moleſtia: aniſum uero, eo ꝙ flatus à uētre deiicit, ſtomachūq; corroborat. Iccirco te uſq; ad meridiē cibo abſtinere præcepimus, ut ne alter morbus appareret, utq; uis herbarū diutius in uentriculo moraretur. Cum uero decem dies præterierint, eundem ordinē aſſidue obſeruato cum roſeo ſaccharo, ut ſtomacho robur addatur, uiuasq; indolenter. Fecimus aūt et de alimēto ſermonem hunc in modum. *Ratio uictus in cibis & ieiunio.* 166.

* *mel.*

Primo die amygdalas amaras decem cum pane et uino, quantū ſatis ſit, te edere cōuenit. Secundo die mel cum pane et uino, ꝙ ſufficiat, edito. Tertio die agni anniculi carne ueſcaris: eius ſcapulam elixam igne torreto, cū pane biſcocto et uino quod ſatis, edito. Quarto die oryzā ſolam aquæ incoctam, addito melle cū pane et uino, quantū ſufficit, edito. Quinto die grana punici mali, amygdalas, allium, cum dauco, ficis aridis, et uuis paſſis decoque: & ueſcere cū pane & uino,

A uino,quod sufficiat.Sexto die similem carnẽ anniculã in sartagine cum dauco decoquito, & uescere:panis & uini,quod satis est,addito,ut uis punici mali obtundatur,frigida.n.est:atque ideo malum punicum adiectum fuit,ut quæ antea per quinq; dies assumpta fuerant,refrigerarentur, erant enim re uera calida. Septimo die carnem minutatim concisam cũ cicere & cõdimentis decoque:& uespere,quantũ satis est.Octauo die carnem cum aceto,caricis,amygdalis,nucibus syriacis,croco,dauco,passis vuis cũ alijs carnibus concisis,cũ melle,quod satis sit,decoque: & uescere cum uino,quantum sufficiat.Decimo aũt die ciborum ieiunijq; ratio ita se habet:mali punici granum,quemadmodum & prædicta,decoque:& cum uino,quod sufficit, ede. Hæc est sumendi cibi ratio:semper tẽpore cœnę menta ex melle utitor,ut cibi conficiant,& ne pituita uẽtriculus abundet. Quò aũt bona ualetudine fruaris,uenam sine noxia causa ne secato. Quòd si morbus caput tentauerit,uenam caluariæ secato,& extrahe sanguinis miliaria decem:hoc autẽ bis feceris,& aprili mense,& septembri,per triduum ante & post abstinentiã imperans. Auxiliũ quoq; bis pdictis mẽsibus deuorato:& capitulis papaueris,ut dormias uetere:caueasq; a coitu: ꝙ si uelis,semel in septimana post noctem mediam id facito.At Iulio mense & Augusto te per biduum uomere oportet:utrunq;, qm̃ per diem unicum stomachus purgari nõ potest.Quando au B tem uomis,caueto,ne aquam prius,aut postea biberis:dumq; uomis,oculos uelato,& deligato, stansq; uomito loco edito, aut super fluuium:à uomitu si sitias, bibe zulapiũ,& sobrius esto.Te uti lauatione oportet mense Aprili usq; in totũ Nouembrem:cæteris mensibus abstineto:ꝙ si lauari uolueris,semel tantum in septimana lauator, idq; semper ieiunus.Si sitias,temperatã aquã bibito:& balneum egressus oleo,& mulieris lacte,quæ fœminam peperit,caput irrigato: per noctem autem pedes calenti aqua cum furfuribus foueto.

Ad Capitis dolorem. 167.

Accipe amygdalarum libras tres,seminum cucurbitę librã unam:oleo ab utrisq; expresso,capitis uerticem,nares,pedes ac manus inungito. *Aduersus Vini noxam.* 168.

Cotonea mala matura dulcia accipito,& mũdato: deinde succũ exprime,& in uino infunde.

Inunctio experta ad artuum dolorem,manuum pedumq́, intertrimenta,corruptelas,adustiones hyemis & venti manus pedesq́, lædentis,qui Sarracenica lingua Tlen dicitur.Cõpositio ita se habet. 169.

Accipe axungiæ anserinæ partes duas, & medullam ceruorum iuuenũ, et martasancẽ raparã,et mel super carbones decoctum et percolatum:pone in lapideum lebetẽ,et feruefacito,quo ad prædicta pinguia tabescant:quibus adhuc calidis martasancẽ inijcito:et cũ prorsum refrixe- C rint,mel addito, et bñ instar malagmatis subigito:et ad ignẽ,aut in furno inungito,et bene perfricato:tantisper autem inunge,donec dolor abscesserit.

Ad ægylopas,i.fistulas angulorum oculi. 170.

Taurinum fel,& liquidam picem,& acetũ,in unum miscens,emplastrum conficito, & imponito. Aut rutæ folia cum chorygio in foramina immittito. *Ad uulnera incurabilia.* 171.

Ariore panij radicem in uinum dulce demittito, & ægrotanti potui dato.

Ad pulmonum inflammationes. 172.

Piperis grana xv,salis micas nõ lotas totidẽ:terito,& teaphen addito,in unũq; cogito: & cũ fimo gallinę rufæ,atq; oleo inũgito.Aut dauci semẽ,& nigellã,& porrũ cõtere,& potui exhibe.

Ad talpas. 173.

Accipe trixaginem & hordeaceam farinam cum melle fermentato,& inungito,& in modum cataplasmatis imponito. *Ad dolorem uentris & stomachi.* 174.

Thus cum uino antiquo in cacabũ coniicito,& donec tertia pars supersit,decoquito, atq; ita in balneo propinato. Aut oleum & uinum perinde coquito, & tepidum in balneo potui dato.

Ad stomachi uitia. 175.

D Cuminum & cinnamomum cõterito & myrrhã,mastichẽ, bliscune modicũ adiicito:deinde cocta & mista potui offerto.Aut mẽtę ramulos tres,& grana punici mali,& palmulas ꝓpinato.

Ad debilitatem genuum. 176.

Lini semen & mel in aqua feruefacito,& cordi in modum cataplasmatis imponito.

Ad dolorem lateris. 177.

Ex cumino triticea farina & uino ueteri cataplasma facito,& cordi superdato.

Ad lienosos. 178.

Brassicæ folia,ammoniacũ,acre acetũ: oĩa misceto,conterito,et locũ ꝑ triduũ oblinito. Aut platani folia aquæ incoquito, quoad tertia pars supersit, & potui dato. Aut brassicæ folia igne torreto,& trita ex uino propinato. *Ad profluuium sanguinis muliebre.* 179.

Taurini cornu ramenta ex aqua pota sanguinis profluuium sistunt.Aut Iulacẽ, & brassicæ semina,& scammoniam,in unum misceto,& potanda exhibeto.

Ad stomachi compressionem. 180.

Accipe gallas tritas,& rhoi flores,aut mali coria,& usq; ad tertiam partem decocta:aut fęnigræci melli incocti ius,potui dato. *Ad cœliacos, hoc est uentriculosos.* 181.

Nasturtii semẽ ĩ nouã ollã coniice,& decoque:deinde ouũ separatim elixa,& ei⁹ putamẽ de

trahito

trahito,& ipsum diligenter cõterito:& nasturtij semini elixo adiicito,& unà feruefacito:atq;,si E uelit ægrotãs,edito,sin id non possit,aquã potato. Aut taurinos renes frictos potui dato. aut ueterem caseum acri aceto incoctum ieiuno esui concedito. *Ad urinæ difficultatem.* 182.

Pagurum fluuiatilem conterito,& panniculo expressum potui exhibeto. Aut fœniculi radices ad tertiam partem decocta s laboranti propinato.

Ad exterius prominentes ani tumores. 183.

Viuam calcem & recens auripigmentũ in unũ mista imponito. *Ad artuum dolores.* 184.

Quinquenerúium & scorpidium & acetum modicum misceto,& locum oblinito. Aut sinapi & caricas in unum conterito, & in balneo superdato. *Ad dolorem genuum.* 185.

Maluam,hordei farinam,lini semen,unà contere : & in sartagine cũ oleo fricta loco impone.

Ad ossa fracta. 186.

Accipe picem,thuris puluerem,palmulas,maluæ florem,oui albũ: omnia mista imponito, & ∴ stupa superaddita,calamis ac fascia deligato:sanabitur. *Ad quartanam.* 187.

Vinum uetus trixaginem incoctam habens ter potui dato.

Ad morsum scorpij. 188.

Testam igne candentem impone. Aut alam ex melle potui dato. Aut humum respiciens, quẽ F ∴ lapidem premebas, eum imponito. *Ad ueneficia & præstigia.* 189.

∴ Caridion & latum cuminum & zochij radicem ad tertiam partẽ decoque : & ex uino uetere potui da. Gestet & glaneum ossa : hæc enim suffita dęmonas abigunt.

Vt mulier concipiat. 190.

Leporis uterum frige,tritumq; assidue propina:habeat autem & leporis sanguinem. Aut uulpis stercus cum seuo bubulo misce, & mulieris uiriq; genitalia inunge.

Ad fœtum in vtero mortuum. 191.

Muliebre lac cũ melle & radicibus amaranthi potui dato,& exibit. *Vt lac abundet.* 192.

Fœniculum & anethum cum melle & uino decoque,& quotidie mammas obline : lacte mulier affluet. *Ad uteros.* 193.

✻ Gallinam iugulato,& festucam lineo panniculo inuolutã intra eam condito,atq; ita elixato: ∴ ius potui dato:suito uero gallinæ oculos,& manetarem uerum ,& caridion ure, & propina.

De inuoluntario mictu. 194.

Galli gulã gutturi annexã cõcidito, & urito,ac diligẽter terito,& ex uino uetere potui dato.

Ad roborandum penem. 195. G

∴ Rapi semen tritum melli admisceto:& panniculo attrito illitum peni circundato.

Ad scabiem unguium. 196.

Sinapi mentamq; ex aceto coctam imponito. *Ad intertrigines.* 197.

∴ Muscum marinum aquę marinæ incoquito,& expresso humore imponito.

Ad podagram. 198.

Accipe myrrham Mur uocatam , herbamq; policarem, aut pyzurcatum mystri mensura ex aceto, pedes illinito. *Ad roborandum stomachum.* 199.

✻ Accipe lignum aloes,acorum,cyperum,mastichen,thus,nigellã,fœniculũ, & spanthos:ualde cõterito,& in unum corpus redigito: & ex succo punici mali & melle super carbones cocto potui offeras. *Ad sputum.* 200.

Rosaceum Zupha,aut hyssopi,quod ad tussim facit, & angustiam & dolorem pectoris. Cõpositio hæc est.

✻ Accipe manusiacorũ drach.ij,unapia,uel zizipha numero uiginti,zepistania,uel myxia toti ✻ dem,ficos aspr.dulces numero xv,aut dulcem radicem semitritã mensura drachmæ: chaschasis ✻ cõtusi,uel papaueris capitularum drach.v:paresausa,uel polytrichi, drach.ij: anesuẽ uel dulcis ✻ anesi.3.ij:tolme caraus,uel apij seminis, drac.ij: uuas passas, grana bona logaricæ s. zupha uel H ✻ hyssopi drach.iij:rhazani,uel seminis fœniculi,drac.duas. Vuas passas,granaq; mista lauato: & ✻ emoschasum ex aqua refrigera per diem unum & summo mane:ut elixatum cũ prædicto uidel ✻ cet logaricyon unc.iiij:& tãtisper decoquatur,donec aquæ remaneat logarica una & semis: & ✻ tunc percoletur,ut certo sciatur in ipsa nullam remanere materiã:deinde sacchari logaricã unã addito,ut zulapion fiat: et quotidie unum potato per dies octo, et oleũ amygdalinũ instillato.

Ad uomitum biliosum. 201.

Bilem uomentibus huiusmodi cataplasma adhibendum est,qđ ex his constat:palmulis malicorio gallis in uino aut posca incoctis et pane exceptis. Acacia ꝑterea, hypocistis, et balaustia, et thus cataplasmatis adiiciantur. Item cucurbitula magna cum multa flãma stomacho si affigatur;bene facit. Cibus paucus et crebro exhibendus est. Verum ad atram bilem uomentes et stomachũ inflatum spõgias aceto acerrimo calido imbutas adhibeto . Aut ex hederæ folijs uino incoctis cataplasma facito. *De singultu.* 202.

Singultus aut ex repletione,aut ex inanitate,aut ob acres humores stomachũ mordẽtes,excitatur:quibus uomitu reiectis desinit. Pleriq; autem,si cõpositione ex tribus piperibus deuorata,mox uinum biberint,singultire solent. Cibo pręterea in mordacẽ qualitatẽ corrupto quidam

A dam singultiunt. Vomitum sanè ob plenitudinem aut morsum singultientibus remedio esse inuenimus: calorem ijs, qui ex refrigeratione, Si verò ex humorum copia singultus fiat, euacuare vehementius oportet, id sternutatio præstabit: sed ab euacuatione singultum sternutatio non curat. Singultientibus autem ruta ex vino danda est, aut nitrum ex mulsa, aut seseli, aut daucũ, aut cuminũ, aut zingiber, aut calamintha, aut nardum gallicum. Hæc singultibus ex cibi corruptela, aut ex frigore, aut ex multitudine ciborum, auxilia sunt. Ad eos verò, qui ob frigidorum, aut crassorum succorum multitudinem singultiunt, castorium ex posca potui datum bene facit: cuti quoque ex oleo vetere cucumerino illitum prodest. Scillinum quoq;, aut mulsum acetum potum iuuat. Item spiritus retentio magnifice singultum discutit.

Ad Pedum Intertrimenta, Scissuras, & Perniones. CAP. 203.

Rubricæ vel sinopidis, & cimoliæ, paribus portionibus ex caprifici succo illinito. *Aliud.* Hederam, calamintham, & salem, in aqua simul incoquito diligenter, ac pedes semel atque iterũ lauato: & sanitatem recuperant. *Aliud.* Muriam crassam cum feceris, calidæ aquæ admisceto: ex ea pedes ac perniones foueto. Tertium, sal, cuminum, oleumq; misceantur: & prius inunctos B pedes illinito curiose: nam per occultos sensibus meatus materia elabitur.

Ad Podagram. 204.

Semperuiui succo diligenter cocto vtere. *Aliud.* Vini succum asinino lacti, ac dulci vino admisce, & illine. *Aliud.* Phocæ aut leonis, aut lupi, aut vulpis corium siquis elaboret, & calceos gestet, pedes non dolebunt. *Aliud.* Vespertiliones tres aquæ pluuiatili incoquito: deinde hæc aquæ adijcito, lini seminis triti uncias quatuor, oua cruda tria, olei cyathum unum: bubuli stercoris, ceræ, utriusque uncias quatuor: omnia in unum corpus redacta subigito, & cubitum eunti semel atque iterum applicato.

Aceti Scillini confectio ex Galeno. 205.

Remedium optimum ex scilla à Pythagora scribitur, quo omnes Imperatores usi sunt. Ab ipsius auctore fertur, quicunque hoc utantur, longæ uitæ fore, & eius extrema integra usque ad finem permansura. Et ipse quidem Samius senex huiusmodi extitit: quantum enim temporis uixerit, haud ignoras: de ipso enim in libro traditum est, quòd cum suis consanguineis hanc facultatem communicauit, cumq; hoc medicamento uti incepit, quinquagesimum annum natus erat, & usque ad centesimumdecimumseptimum uitam produxit integer, & nulla unquam C aduersa ualetudine tentatus. Hæc sanè medicamenti autor disseruit, qui uir philosophus erat mentiri nescius: nos autem uiri huius fidei periculum fecimus, ac firmam cõstantemq; huiusce medicamenti facultatem esse testamur. Oportet igitur scillam montanam libræ unius pondere capientem dura circuncidere, & mollia minutatim concidere: & aceti acerrimi sextarios octo in uitreum uas mittere, atque obturare: ac per triginta dies in caniculæ caloribus, ut maceretur sinere: deinde scillam extractam exprime. Id genus aceti parũ mane sorbeto: tibi enim hæc euenient, ut ne faucium orisque partes unquam remollescant: os uentriculi bene ualebit, facile spiritum duces, uox recte habebit, oculi acutissime cernent, aures in officio manebunt, nullusq; flatuosus uapor in uentre unquam excitabitur, nullum uiscus suspensum erit: bene spirans, bene coloratus deges, ad ciuilia negocia recte affectus: non acidum, non salsum ructabis, si aliquid aceti huius assumpseris. Et ieiunus ut assumas præcipio, septemq; postea stadios deambules, ita enim dissoluetur. Hoc aceto qui utitur, in uictu quamuis licentiosus esto: omnia enim cibaria conficiet, & à nullo unquam offensam patietur: neque ualde implebitur, & eius, quod utiliter sumitur, nihil superuacui in corpore residebit, non flatus, non bilis, non stercus, non urina, sed omnia facile excernit, atque educit: aluus lubrica omnino est, totiusq; corporis D purgatorium est medicamentum, etiam si in ossibus sordes inhæreant. Item phthisicos ab omnibus deploratos hoc medicamento sanitati restitutos nouimus. Morbo comitiali diuturno efficaciter profuit, ut nisi post longa temporis interualla non redierit: incipientem uerò ac nouũ perfecte discutit, neque reuerti amplius hunc affectum permittit. Ad podagras præterea, & articulorum morbos, iecoris lienisq; duritias, uehementer facit. Et singulares quidem aceti scillini effectus hi sunt: communes autem quàm plurimi, quibus nos commoti salutare hoc medicamentum sanitatis integritatisq; causa tibi tradidimus. Deficit.

Vini Scillini compositio ex Galeno.

Vinum hoc potui datum omnem sanitatẽ affert. Humores enim attenuat, sed maxime pituitã: neq; ipsam in stomacho, aut uẽtre, aut capite, aut iecore, aut liene, aut neruis, aut ossibus, cõsistere permittit, neq; aliũ id genus tenacẽ humorẽ obstructiones faciẽtẽ, sed oĩa dissoluit, & uẽtrẽ lenit, atq; ita subducit. Et urinam mouet, & per ipsam causas attenuat excernitq;. Adeo uerò caput purgat, ut nares prorsus humore vacent. Commodũ est podagrę, articulari & comitiali morbo: deniq; oĩs sanitatis autor est. Ex his cõstat. Scillã albã mõtanã circiter canis exortũ accipito libræ põdere: per dies decẽ in umbra refrigera: deĩde scillę folia refrigerata in uitreũ uas mitte, & uini albi ueteris sextarios duodecim super funde, & suspẽsum uas ꝑ quadraginta dies

habeto:postea scillam exime,& abijce:& vino ad antedicta vitia vtere, & eius vim percipies. E

† *Aliter a somno.* Subinde ante cibum vini duas vncias exhibe: sin † à cibo, ʒ vnciam mediã. Quod si ipsum potui commodum efficere velis, vt magis delectet, mellis sextarios duos aut tres admisceto.

Medicamentum, quod Manducatum Stomachi pituitam detrahit, Gargarizatum Caput purgat. CAP. 206.

Origanum, gummi, hyssopum, sampsucum, pulegium, thymum, passi vncijs iij incoquito, donec vna remaneat: & gargarizandum dato: excutit enim etiam pulmonis materias, si manducetur. Id autem quotidie facito: probatum est enim.

Ad Vrinam reddentes ægre, aut nequaquam. 207.

Lectuli cimices terito,& vrinarium foramen illinito: statim vrina decurret. Id etiam ad pueros mingere nequeuntes benefacit.

Ad Calculosos, & Vrinam prouocandam. 208.

Baccarum lauri,& piperis, æquas portiones terito & cribrato:& ex mulsæ mẽsura vna exhibeto: mulsa verò calida esto. *Aliud Lapides atterens, mulieribus virisq́, Vrinam prouocans.* Lauri corticem aquæ incoque & permisce, sorbendumq; propinato: vehementer facit. F

Ad Sanguinis Mictum. 209.

Accipe zingiberis drach.ij, brassicæ seminis drach.iiij, papaueris drachmam, succo excipe,& globulos facito, laborantiq; exhibeto.

Ad Vrinæ Stillicidium. 210.

Thymi & fœniculi æquas portiones conterito, & ex aqua temperata calida potui dato.

Ad Dolorem Viæ Vrinariæ, & Difficultatem mictus, atque spiritus, & ad Sanguineum lotium, & Calculum. 211.

Asari, mysios, nardi gallici, æquas portiones accipito: melle attico cuius spuma abiecta sit, excipito: & dato nucis ponticæ magnitudinem: facit enim etiam senes conualescere, quibus effluxus siccior est, eumq; validiorem reddit.

Ad Inuoluntarium Vrinæ exitum. 212.

Lilij radicem elixam potui dato. Alterci quoq; succum aut semen in vino & lacte maceratũ corio cerui includito,& dextro femori appendito: miraberis. *Aliud.* Apri vngulas vstas ex vino potui dato. Aut galli testem vstum edendum apponito. *Ad Inuoluntarium Mictum.* Cochleam cum testa vstam tritamq; ex vino cubitum eunti potui offerto. G

Ad difficultatem Vrinæ, & Calculum. 213.

Lini semen, piper, petroselinum, tusa & creta: ex condito accipe cochlearium vnum.

Ad Exterendos Calculos expertum. 214.

Scorpiones marinos exiguos tres integros comburito,& cinerem ex condito propinato.

Ad Supprimendum Aluum. 215.

Rhun atque otyzam vino incoque, donec tertia pars remaneat, & per inferiores partes immitte. Aut vinum austerum, in quo hirci iecur incoctum sit, potui dato. Aut gallas vstas bene terito, & suillam adipem misceto, frictasq; ex aceto esui dato laboranti ⁜ piperis drachmam, farinæ lupinorum drachmas tres, mellis ligulam.

Ad Citandum Sudorem, & finiendam Febrem. 216.

Cachryos semen ex oleo illitum. Aut pyrethrum ex oleo calefactum & illitum horæ unius interuallo post annotationem.

Ad Canis morsum. 217. H

Vrticæ semen emplastri modo impositum. Aut nigri marrubij folia similiter. Aut apiastrum ex uino potum, uel morsibus impositum. Aut allium illitum, aut assum, potui esuique datum. *Ad Morsus Canis rabiosi.* Brassicæ folia cum lassere ex aceto trita imponito: per se enim brassica rabiosi canis morsibus aduersatur, & ipsius decoctum potui exhibitum. Elixa autem brassica ante alios cibos assumpta phthisicos sanat, & arteriæ uitia emendat: contrita uerò & lieni superdata ipsum consumit.

Ad Anginam, & colli dolorem. 218.

Alba populus arida, trita,& ex melle illita collo. Aut nasturtij semen,& columbinum fimum ex melle, instar cataplasmatis imponito.

Ad internas Ani prominentias. 219.

Amaranthum aqua maceratum mane uesperiq; potui dato.

Ad Lienem Cataplasma valde efficax. 220.

Inulam, sinapi, baccas lauri secũdũ proportionẽ, accipe & tere: deinde nucis nouæ corticẽ parũ contundito, mox in pilam coniectum ualidius terito, & eximens aceto acri macerato per triduum: & omnia in unum redigens cũ succo Tiberiadis usq; ad cataplasmatis temperaturam decoquito:& lieni summo mane per octo dies imponito, euacuato prius uentre, atq; miraberis.

Aliud

A *Aliud ad comminuendum lienem.*Capparis radicum vnc.iij,calcis uiuæ vnc.iiij, contusas cribatas,acetoq; commistas,imponito non diutius horæ spatio:totus lienis absumitur.*Aliud.*Brassicæ decoctum solum ex aceto mulso ieiuno potui dato. Aut rubi radicem usq; ad tertiam partẽ decoque,& decoctum per triduum dato.*Aliud.* Corticem nucis aceto ac melli incoctam ieiuno propinato.Aut ferrum candens in mulso extinguito,& potui dato:admirabile est.

Ad nigros dentes. CAP. 221.

Palmularum ossibus mastiche & melle dentes per septem dies perfricato: & albi redduntur.

Ad lumbricos alui. 222.

Lupinos,lauri folia,ac fel taurinum misce,umbilico impone:id bene facit.

Ad interiores exterioresq; ani prominentias. 223.

Amylum,picem,aquam,una feruefacito,donec tertia pars remaneat:ac per septem dies potui dato.

Ad dolorem aurium. 224.

Vitis racemum capiens in sartagine frigito cum oleo,auriq; instillato:& conualescet.

Ad Hirudines. 225.

B Aristolochiam terito,& sale conspergito.

Ad calculosos. 226.

Lauri baccas piperq; misceto æqua mensura,& ex mulsa mystrum unum dato.*Aliud calculos frangens.*Lauri corticem aquę incoquito,quoad tertia pars superfit,& sorbendum exhibeto.*Aliud calculos frangens.*Turturis stercus ustum ex mulsa præbeto,lapides.n. per urinam exturbat. *Aliud expertum ad calculosos.*Struthii,rha pontici,capparis,singulorum drac. accipito:dato quotidie ex uino albo drach. & per mictum subsidentiam calculosam eiiciet.*Aliud.*Origanum in aqua usq; ad tertiam decoquito,& decocti cyathum unum potui dato.

Ad stillicidium,& difficultatem urinæ.& primo ad stillicidium. 227.

Fœniculi,seminis palmularum Thebaicarum pares portiones conterito , & ex aqua temperata calidas propinato.*Ad urinæ difficultatem & stillicidium.*Costi,mellis, aquę cyathos nouem accipe:des potui craterem,mercede prius petita.*Aliud.*Cyperi asiatici cochlearium unum,ex uino meraco,aut ex melle exhibeto:periculum de ipso factum est.*Ad vrinæ difficultatem.*Petroselinum macedonicum terito,& ligulam unam exhibeto.*Ad stillicidium.*Cucurbitam aridã conterito,ut farinæ instar fit:cuius exiguum coclearium ex aqua potui dato . *Ad mingentes in stratis.*Leporis cerebrum ex uino propinato. *Aliud.*Vesicam assam esui dato per triduũ. Aut cyperium tritum*potui dato.Aut leporis testiculum ex uino odorato tepido propinato. *Ad stillicidium.*Thus accipe,& in uino diutius feruefacito,propinatoq; per triduum*. Accipiens Raphida marinum pisciculum,comburito,& potui cinerem offerto.

C

Ad impetigines. 228.

Cornu ceruini ramenta aceto incoquito,vsq; dum tertia pars remaneat:ex eo illinito.

Ad feras impetigines. 229.

Hordei farinam aceto acri permistam imponito.Aut hastulæ regiæ radice ex aceto trita illito frequenter.Aut lineum panniculum super candenti ferro comburito,& illinito.Aut nucis virentia folia cataplasmatis modo imponito:hoc & ad scabiem facit.

Ad penis dolorem,& inflammationem. 230.

Cuminum & ouorum putamina bene decoquito,& foueto:ęffectum miraberis.

Ad Impetigines. 231.

Allium,& theaphen,aquam,& oleum:omnia misceto,& illinito.

Cataplasma ad vulnera recentia a gladio aut ligno illata. 232.

D Salicis folia trita imponito,& sanguinem profluentem supprimes,& vulnera glutinabis,atq; sanabis.Aut ouillum fimum ex oleo tritum instar cataplasmatis imponito.

Ad perniciosa medicamenta. 233.

Rutam,ficum,& nucem terito,ac ex uino potionem dato.Aut fulicæ sanguis liquidus ex oleo potus seruat a potu uenenosi medicamenti,& a uiperę morsu liberat.

Ad fluxionem Gutturis. 234.

Nido hirundinis trito ex aceto illinito.

Ad mammarum mulierum tumores. 235.

Caprinum stercus aridum ex uino meraco imponito:inflammationem enim dissoluit.

Ad dolorem capitis lupinum. 236.

Suillum fimum comburito,& cinerem melli admisceto,caputq; rasum inũgito,ac super brassicæ folia dato.

Ad Tussim,& Hecticanam febrem. 237.

Styracem & brassicæ succum simul terito , & fermentatos ieiuno & cubitum eunti exhibeto . Aut laurei olei, & uini generosi,utriusque drach.iij,misce,& calefacias*in balneo interius: & uinum oleumque calidum temperato,& stomachum foueto. *Aliud.* Lixiuium percolatum

calefacito, & tussientis pedes foueto, & spongia detersos inunge, & foue: id uerò tussibus E
medetur.

Ad Tusses. 238.

Resinam ex uino uotere tritam ieiuno potui dato, & pulegium in posca decoctū: & beronicem cum melle fermentatam esui dato. Aut raphanum tostum mane ac uespere edēdum apponito. Aut butyrum insulsum, quanta est nucis regiæ magnitudo, deuorato.

Ad Humores Pectore contentos. 239.

Vrticæ folia cum ptissana decocta potui dato: bene facit ad inflationes, & materiam ex pectore euocat.

Ad Tusses. 240.

Fœnum græcum, quoad tertia pars superſit, decoque: & iusculum summo mane ex melle exhibe.

Vt Vox Canora reddatur. 241.

Tragacantha uino madefacta, & in potum assumpta, uocem splendidam reddit.

Ad uocem amissam. 242.

Styracem terito, & ex aqua globulos amplitudinem cicerum æquantes conficito: &, tertio F
cum dederis statim loquetur.

Vt capilli & barba crescant, si decidunt. 243.

Betam, & myrteum oleum, & polytrichum misceto, capillosq; oblinito: Aut adiātum, & ladanum, æquis portionibus terito ex immaturo oleo, aut myrteo, aut lentiscino, & illito. *Aliud.* Ladanum in uinum aminæum myrteumq; oleum mittito: & terens utrunq; ad mellis spissitudinē redige, caputq; in balneo perunge. Melius est & illud adiantum, quod nonnulli polytrichon uocant, si septima pars ladano addatur, & illinatur.

Ad renes dolentes. 244.

Cum pulegio farinæ furfures decoquantur, & ius percoletur, spongiaque eo imbuta fomentum fiat.

G

GALENI DOCVMENTVM
DE PVERO EPILEPTICO

Nicolao Leonico Thomeo Patauino interprete.

CAP. I. EGO te Ceciliane existimabam ad ęgritudinem filii tui nostris admonitionibus haudquaquam indigere: nam qui prius ipsum uidit, & tecum Athenas iterum nauigaturus est, Dionysius, idoneus est & præsens facere ea, quæ opus erunt: & rursus discedēs, ad habitudinē ægritudinis condecentia documenta relinquere. Ego autem, qui nunquā puerum hunc uidi, forsan multum decipi possem: cum neq; a principio morbi qualis fuerit ipsius natura, neq; nunc qualis ob morbū sit, cognouerim: sed a uobis hoc tantum audierim, epilepsię accessionibus puerū infestari. Verum, ne forsitan me suspiceris negligentē magis, quàm ueridicum scriptionem hac subterfugere, quod nunquā antea feci, laborem hunc libens subibo, ut tibi rem gratam faciam, scribendo quædam medicinalia præcepta pueri epileptici: in quibus necesse est medicæ artis imperitum decipi & aberrare circa mensuram uel tempus utendi. Demonstratum.n.a nobis est in aliis libris, q. non contingit quempiam recte mederi ne minimis quidem ægritudinibus, nedū adeo magnis ut est epilepsia, nisi methodum aliquam curatiuam nouerit. Atqui Dionisius mihi iam cōicauit, & mecū prius considerauit, de tota pueri curatione, quam tu mihi imposueris, ut hæc documenta conscriberem. Dionisioq; meam tum ipse sentētiā facile manifestaui, cum intelligeret, omnia quę ego dicerem: H

A cerem: nihilq; ille obaudiret, ceu methodi curatiuę ualde peritus. Tecum verò neq; quo sermonem, instituam, noui: nam accuratus distinctionibus multis indiget, & obscurior est q̃ imperito homini conueniat: breuis autem & manifestus haudquaquam accuratus esse potest. Qua p p subuerebar tibi documenta conscribere, q̃ uis rem tibi gratam facere perciperem, existimans mihi simile quippiam euenturum, quale Phidiæ utiq; accidisset, si, postq̃ Palladis simulachrũ absoluit, quispiam illum coegisset separatim digitum, manũ, pedem, nasum, aures, singulasq; corporis partes effingere. Ego uerò methodum curatiuam tanquam quoddam simulachrum in pluribus commentarius a nobis scriptam fuisse arbitror, q̃ non modo imperitos hoĩes, sed ne medicos quidẽ quoscũq; iuuare nõ pót. Qm̃ aũt cogis me de parte una artis curatiuæ sermonẽ facere seorsum ab alijs, tuæ cedo volũtati & pareo: atq; in tuã grãm documẽta scribo, q̃ tibi in hoc sufficient: satis.n. est medicę artis inexperto nõ magnũ aliq̃d & irremediabile, in medicorũ pręceptis cõmittere, præcipuè cũ didiceris legitime uersari in his cõmentarijs. Eruditis illis curatiuę methodi negocium scriptum est, tibi aũt & alijs, qui nonnullarum rõnalium artium scientes estis, medicinæ aũt inexperti, arbitror, fortasse nonnihil utilitatis & in his commentarijs, proue B niet. Conabor aũt quantum fieri poterit manifestissime enarrare quanam utens puer diæta nõ parum iuuetur: & ab accidentibus quotidie ipsum inopinate inuadentibus minimè lædatur.

CAP. 2. A.3.f.1.t.5. co. fol. 210.

Conuenit igitur in primis, quantum fieri pót, hęc obseruare. Namq; puerum necesse est interdum occurrere magnis frigoribus, immensis caloribus, ventis validis, balneis malis, cibarijs caput tentantibus, rotarum obuolutionibus, coruscationibus prætereа, & tonitruis, & uigilijs, & cruditatibus, tristitiæq; ẽt, & iracundiæ, & lassitudini, atq; alijs huiuscemodi rebus, a quibus (vt summatim dicam) corpus vehementer moueri & perturbari solet, atq; in reminiscentiam quandam morbi referri, & ad generationem paroxysmi deduci. Hæc igitur conuenit multo ante caueri. Etsi qñq; his præcedentibus paroxysmus succedet, tunc ab omni penitus motu oportet illum remouere, & domi continere, & victu ualde tenui illum nutrire, donec a paroxysmi incõmodo liberetur. Quis autem sit tenuis uictus, quamuis arbitrer te cognoscere, tamen si ea, quæ sequuntur perlegeris, aliquid etiam de ipso percipies.

CAP. 3.

Tẽpus itaq; est, ut huiusce rei documenta tradere aggrediar. Accedente uere (nã ęgritudines q̃ reuerti solent, quodam modo tunc moueri contingit,) puerum purgandum affirmo mediocri purgatione. Huic aũt purgationi Dionysius præsens moderabit̃, & quæ opus erunt imperabit, accurate cognoscens quonam modo ad purgationem corpus pręparare oporteat, & quo uti de C beat pharmaco, quave quantitate, & in quo t pe: nam de his inter nos sæpe consultum est. Quare Athenis præsentem habes Dionysium, sed nihilo minus cum ipso mentẽ simul & consiliũ habes meum. Post purgationẽ aũt qñ recesserit Dionysius, & puer Athenis remanserit, hãc oportet ipsum uictus rõnem obseruet. Cum a cubili mane surrexerit, anteq̃ ad præceptorẽ accedat, mediocri deambulatione utatur, gressu non admodũ frequẽti: posthac aũt usq; ad palestræ tp̃s, disciplinis uacet quibus assueuit: cum primũ aũt ab illis discesserit, ubi mediocriter rursus deambulauerit, ad pædotribã accedat. Hunc aũt pędotribam, si quempiam alium ex iis qui puero p̃sunt, multum oportet esse prudentẽ: sed talẽ inuenire difficile est, p̃sertim cum electio fieri dẽat ex hoĩbus ineruditis & ignaris, non minus aĩam q̃ corpus hebetem & crassam habentibus. Nõ igitur tanq̃ paruum hoc te fugiat: neq; cuiuis è populo pueri curam tradas, probe cognoscẽs, q̃ summa curationis in hisce duobus uersatur, in usu uidelicet a me tibi dati pharmaci, & in exercitij modo. alia namq; oĩa horum sunt præparamenta quædam. Pędotribam igitur hunc tecum simul Dionysius eliget. Sit aũt ipsius scopus in exercendo quo ad quantitatẽ quidem, ut puerũ anteq̃ defatiget̃, cessare faciat, nec nõ vt uniuersum corpus calefaciat, & mediocriter euacuet. Ambo aũt in eodem t pe contingẽt: qñ.n. quod superfluit sufficienter euacuatur, & quantum sa D tis est corpus incalescit, tunc si quispiam ab exercitio cessauerit, quiescet anteq̃ in defatigationem incurrat. Exercitium uerò ab hoc t pe ultra, insolida iam agit mẽbra, & corporis habitum colliquat: aggregat aũt omnẽ id quod colliquat in iũcturis maxime & musculis: ad hocq; sequitur uirtutis lassitudo: postea ulcerosus sensus, qñ aliquam corporis partem mouere tẽtauerit, & hoc est ipsa lassitudo. Non solum igitur pædotribam prudentem esse oportet, sed etiam mediocris exercitii expertũ, ne citius quàm par est puerum ab exercitio cessare faciat, securturã timẽs lassitudinẽ: neve satagens calefacere, & complete quod superflui est euacuare, in lassitudinem puerum ducat. Mediocrium igitur exercitiorũ in quantitate huiuscemodi sunt scopi: In qualitate uerò, ut corroborent̃ oẽs corporis particulę, maxime caput & uentriculus, & huius pręcipue quod ori circumstat. Vt autem quispiam istud assequi possit, nunc dicam. Primo, qm̃ exercitia vehementia caput replent, ab his abstinere præcipio. Secundo, si quando his uti necesse fuerit, capite erecto quæ infra sunt moueantur, & ex his maxime crura. Tertiò a paruis & tardis motionibus incipiat pædotriba, & sic ad uehementiores & celeriores motus deueniat: nam subito ab intensis exercitijs incipere non solum imbecillibus, sed etiam robustis corporibus, summe perniciosum est. Considerare præterea oportet, quòd fricationes exercitij loco habentur, maxime in corporibus imbecillibus: immo sæpenumero solæ, modo recte fiant, aliarum

motionum uicem ſupplent.Opus eſt aũt primum manibus molliter cum ſindone a ſupernis par E
tibus ad inferna delatis,corpus ad rubedinem deducere initio a brachijs & manibus facto,atq;
ad pectus & uentrem deuenire.Subinde etiam crura multum fricare conuenit,ut ſi quid ex ſu-
pernis partibus illuc fuerit deriuatum,commodè abſumatur . Poſtremo ad caput deueniẽdum
eſt,nam ſtatim a principio ad ipſum accedere periculoſum:corpore. n. adhuc pleno exiſtente ,
ad id quod primo caleſit,facile ſuperfluitates attrahuntur.Vltimo igitur loco poſt alias corpo-
ris partes,caput confricari oportet,ut nunc diximus, abſq; oleo : qñ autem & oleum applicare
libuerit,nihil prohibet capitis fricationem ſimul cum alijs fieri membris, ut unus caput fricet,
duo alij pectus & venrrem,& totidem alij crura. Sic autem & poſt exercitia,immo uerò magis
tunc,omnia ſimul confricentur membra:ita.n.celerius ad quietem corpus deducitur,& minus
refrigeratur. Oportet autem ſi de quapiam alia re, de hac ipſa magnam curam habere. Non la-
uari autem,ut plurimum conuenit:neq; ſtatim poſt exercitium palæſtram exire,ſed poſtquam
planè quieuerit ſpiritus,& ab exercitijs commotio prorſus ceſſauerit: atque tunc etiam ſindo-
ne caput multum fricare conuenit,& ſæpenumero pectine uti.

CAP. 4. Poſt hæc autem ad prandium eat:& prius quippiam ex ijs quæ uentrem molliunt aſſumat ,
vel olus,uel ſalſamentum,vel ptiſſanam, uel oliuas, cum tertia parte panis; reliquas uerò duas F A.ibi.c.211
in cœnæ tempus ſeponat cum ualentioribus obſoniis. Quæ autem huiuſmodi exiſtent,paulo
poſt dicentur,ſi prius enarrauero ex olerum genere omnia quę abſq; nocumento ſumi poſſunt.
Ex oleribus igitur,nec a lactucis,nec a malua,nec ab atriplice,nec a blito,prorſus illum prohi-
beri iubeo:non tamen idem ſemper capiat uolo,verum aliàs aliud,moderate . Ex eodem etiã
eſt genere beta,& braſſica:oportet.n.etiam ex ijs quippiam moderate guſtare. Porrum quin ẽt
interdum,& apium,& ſmyrnium,deguſtare conferet : & de horarijs fructibus quicunque non
ſunt pœnitus crudi,aut ſuapte naura difficulter concoquũtur:ij nanque & ſuas ipſorum ſuper-
fluitates,& aliorum etiam eſculentorũ,retinere conſueuerunt. Ergo & mora, & quæ pręcocia
nominantur,& ficus,& ſi qui ſunt eiuſmodi notæ,ſine moleſtia deſcendunt. Et quæ cucurbita
dicitur,nihil ab oleribus uentrem mollientibus differre uidetur: item pepones cucumerini , nã
qui tales non ſunt,praui ſunt.Maturæ etiam uuæ aliquantulum qñq; puero concedi poteſt:ma-
la uerò & pyra raro,& in parua quantitate deguſtet:& hæc ipſa non ſolum ut in arbore ſua ſint
bene cocta , ſed etiam domi ſeruata ad maturationem recte peruenerint . Scire autem opor-
tet eadem poma,quæ recenter a matré ſunt decerpta,& quæ domi depoſita reſeruãtur, per mul
tum inter ſe differre, nullamq; inter ſeſe ſimilitudinem habere.Poſſunt autem conſeruari poma G
pyraq;, nec non plurimi etiam alii fructus,& pruna quæ uocantur damaſcena . Ficus quin etiã
quas carycas uocant,ex huiuſcemodi ſunt genere:& ex arbore palma dactyli , quorum come-
ſtionem penitus illi non interdico,ſed opportune & moderate illis uti permitto: aſſidue autem
& multum illis uti minime uelim.Atq; ut ſemel concludam,quicunq; mali ſucci ſunt cibi,uel al
uum aſtringunt,uel inflant,uel difficulter concoquuntur,ſi aſſidue,uel pluſquàm conueniat,aſ-
ſumantur,non ſolum huic morbo,ſed oĩbus ẽt alijs nocere ſolent.Atq; hucuſq; ſermo de diætæ
modo protractus,aliis etiam quamplurimis ęgritudinibus cõueniens erit: Huiuſce autem mor
bi peculiaris & proprius eſt,ut caueamus ab iis præcipue eſculentis,quę pituitam generant.Vn
de in cibariis,quæ,tametſi in aliis non obſint,uiſcoſos,aut frigidos,aut craſſos humores gene-
rant,haudquaquam eſſe immorandum cenſeo.Huiuſmodi autem ſunt atriplex,& blitũ,& mal-
ua:quos ſanè ut guſtet non prohibeo,aſſiduum autem eorum uſum uehemẽter damno. Ex hoc
ſunt genere & cucurbitæ:multoq; magis cucumeres,& poma,& pyra:& demum quæcunq; hu
morem pituitoſum gignunt,aut uiſcoſſum,aut craſſum:uel quæcunq; ſunt in genere peſſimorũ
eſculentorum,quales ſunt qui vulgo appellantur fungi:ab iis.n.omnino abſtinere conſulo,quẽ
admodum & a rapis,& a quibuſcunq; radicibus,quæ mandi ſolent:craſſos.n. habent ſuccos, & H
& male cõcoquũtur , exceptis quibuſdam,quę acrimoniam quandam & caliditatem in ſe hñt,
quemadmodũ ſunt dauci,& raphani:ſed ex raphanis haudquaꝗ illum deguſtare prohibeo,ue-
rum quodam intercedente ſpatio:a dauco autem abſtinere cõdiſcat, magisq; ẽt à rapis.In eſcu
lentorum aũt uſu abundent illa quæ acria ſunt,& uirtutem incidendi habẽt, dummodo inſigni
ter non ſint mali ſucci,odoremq; habeant qui caput tentet: quorum ex gñe ſunt quæcunq; per
caliditatem replent caput,quemadmodum uinum,& ſinapi,& petroſelinum,& daucus, & cœ-
pæ,& ſmyrniũ:hæc. n.ultra modũ inflãmatiua ſunt,& malos humores gñantia. Sinapi verò li-
cet conueniat ad humores craſſos incidendos,tñ ab eo abſtinẽdum eſt,qm̃ caput tentat.In oxy
melitis aũt uſu ſecure cõfidat,etiamſi quotidie ſumere uelit . Põt aũt cappares ex illo comeſſe,
& parua quædã ſalſamenta oleo modico ſuperinfuſo , ut concinnetur obſonium : qđ profecto
huiuſcemodi ægritudinis,veluti medicamentũ quoddam reputari põt, ꝑcipue ſi ſit acetũ ſcilla
conditum:hoc oẽs vulgo iã ſcilliticũ uocant:qđ ego ſi quippiam aliud in hoc caſu ſanè laudo.
Horũ uerò alterutrũ ſingulis diebus aſſumere cõtẽderim,dico aũt uel cappares, vel ſalſamenta
oxymelite condita.Si uerò puer oxymel bibere uelit,id ſit in prõptu,& ante ꝑparatum, & non
ex tempore ex utriſq; crudis confectum:quo autẽ modo ipſum præparare oportet, paulo poſt

A recẽſebimus. Cæterũ plurima aqua cõmiſceatur, nã quod ſic factũ eſt, ſuauius redditur, ac hyeme quidem calidum accipiatur: æſtate uerò non erit malum ẽt, ſi plerunq; frigidũ ſumatur, ſi & vehementes fuerint calores, & ipſe vehementer ſitiat, potuiq; frigido aſſueuerit antea: nam inter alia ſitim egregie ſedat oxymel non ualde dulce, pſertim ſi aquæ frigidæ miſceat̃. Mihiq; nõ ſemel contigit puerum a comitiali morbo penitus liberaſſe, non immutata uictus rõne, cũ poſt primam purgationem oxymel ſumere, eoq; uti pharmaco iuſſiſſem. Verum qm̃ neq; filij tui naturam noui, neſcioq; quantum uirium is ſibi aſciuerit morbus, & ipſe aſſiſtere nequeo, diuinare haudquaq̃ poſſum, q̃ pauciſſimis indigeat remedijs. Melius itaq; mihi vr̃ de oĩbus ſermonẽ facere. Igitur poſt exercitium, in prandio (vt dictũ eſt) vtatur & quibuſdam oleribus, & oliuis, & nucibus, & ficubus, cum ſiccis, tum recentibus; uerum non ſimul quotidie oĩbus, unum.n. ſit & ſimplex quod aſſumat: ſed ut uictus rõ uariari poſſit, de omnibus uerba feci. Eodem ẽt tpe (ut dictum eſt) ſi deſiderauerit puer, alij ẽt fructus concedi illi pñt: cum alioqui ab ipſis melius ſit abſtinere, non ſolum morbi illius deuitandi cauſa, ſed ad integram ẽt totius ualetudinis incolumitatem: quemadmodum uides nos ferme ab oĩbus horarijs fructibus abſtinere. †Verum qm̃ philoſophis in præſentia ſalubris uictus præcepta non conſcribimus, ſanè perq̃ optandum erit ſi non

B ſolum ad pueri curam hæc documenta, ſed ad uniuerſam illius uitam facere poterunt. Eſt igit̃ illi cõcedendum vt palã & tempeſtiue eos comedat fructus, quicunq; magni non fuerint nocumenti, ne clã & intẽpeſtiue illos comedens, magis lædat̃: qui.n. palam ab aliqua re, quam ualde appetunt, prohibentur, ij cum data eſt facultas, plus nimio ingurgitare ſe conſueuerũt. Quamobrem pueris ego plura eſculẽta concedere ſoleo ex iis, quę non ualde nocent, ut tempeſtiue & palam illis moderate utantur potius, quàm, ut diximus, propter uehemens deſiderium furtim ex his & uoraciter aſſumere feſtinent. Atq; hæc de cibi ratione ſufficienter ſint dicta.

†At ſane philoſophis ſalubris victus documenta non conſcribimus quod certe maximo opeoptaré, nõ ſolũ ad huius affectus curationẽ ſed ad vniuerſam pueri tui uitam.

AP. 5. Poſt cibum aũt ubi paululum tpis intermiſerit, priusq̃ ad ſtudia diſciplinarũ accedat, leuiter deãbulet cenſeo, & rurſum ut id ipſum a ſtudiis rediens añ cęnam faciat, ſanè conſulo: quo tpe duas reliquas panis portiones quas reſeruauerat, aſſumat, itẽ aliorũ unũquodq;, ſic (ut dictũ eſt) carnes quidẽ ex oĩ ferè auiũ gñe, pter paluſtres: ab oĩum aũt quadrupedũ eſu pcipuè abſtineat. Quòd ſi qñ illis vti neceſſitas fuerit, domeſtici quidẽ ſuis extremitatibus & ſtomacho ueſcatur, ſylueſtris uerò carnibus uniuerſis bene uti põt: hędorum quin ẽt carnes deguſtet, & nonnunquã leporũ ẽt. Carnes aũt oẽs ſint vel ſimpliciter conditæ, uel ſine nidore aſſę: ſimpliciter cõdiũtur ſi aquæ incoquant̃, & anetho porro ſale & oleo concinnent̃. Quonam aũt modo ſine nidore

l.3.f.1.t.5.c .f.111.h.

C recte aſſet̃ caro, clibanũ qđ apud me uidiſti, exemplo tibi eſſe põt. Ex marino aũt gñe cruſta intecta quidẽ oĩa nocua, & incõmoda: ex piſcibus uerò optimi ſunt ij, qui in ſaxoſis degunt locis: ſumere ẽt poterit ex iis qui in alto degũt, quos pelagicos uocant: ex chartilagineo aũt torpedo ferè ſola conueniens eſt & commoda. Cæterũ de leguminibus ptiſſana quidẽ pcipua eſt: hanc ſequit̃ lens, alica, & piſum: alia oĩa mala. Et ut uniuerſaliter dicatur, quæcunq; viſcoſum, & craſſum gñant ſuccum, uentoſaq; ſunt, & multarum ſuperfluitatum, nec nõ difficilis concoctionis, ſicut ante dicebamus, maximè ſunt cauenda: Oſtrea quin ẽt oĩa, & chartilaginea ea quæ σελάχια uocantur, & ſquammis carent: pterea bulbi, & cochleæ, & caſeus, & fungi, bouineq;: carnes: & oua in aqua durata cum difficilis ſunt concoctionis, tũ craſſos gñant ſuccos. Alica uerò & carnes ſuillæ bonum quidem gñant ſanguinẽ, ſed uiſcoſum. Paluſtria aũt oĩa ſuperfluitates gñant plurimas. Legumina uerò oĩa uentoſa ſunt, & pręcipue faba, & cineres: ptiſſanaq; non diligẽter cocta, uentoſa eſt, quamobrem bene coquere illam oportet, uel ea non uti: lens quoque bene decocta omnem ponit uẽtoſitatem, uerum illa non aſſidue crebrove uti oportet, quoniam humores generat craſſos. Cæterum ad uictus quotidiani rationem hæc abunde ſufficere poſſunt.

l.3.f.1.t.5.c .f.210.g

AP. 6. Medicamento aũt ex ſcilla, qđ tibi tradidimus, purgatione præmiſſa, quodq; primo uere fieri

D iuſſimus, ſingulis diebus ſecure filius tuus utatur, priuſquam ad palæſtrã accedat: nã niſi ualde magna fuerit ægritudo, & †occalluerit, ſperãdũ ſanè eſt in quadraginta dierũ ſpatio hoc medicamento illam perfecte ceſſaturam, qm̃ iam innumeros pueros nulla ellebori opera ſic curaui. Verum poſt purgationem prius, q̃ hoc utatur pharmaco, ſemel aut bis abſinthiũ ſumere oportet.

†καὶ σκιῤῥώδης ἡ νοῦσος: vox ſane Galeno inuſitata in ſimili morbo.

AP. 7. De oxymelite autem ut dicamus, id certè acidiſſimum eſſe cenſetur, quod ad mellis proportionem quartam aceti habet partem: dulciſſimum uerò, quod octauam: aliæ aũt intermedię mẽſuræ quanto ad extremorum alterutrum appropinquant, tãto aciditatis, aut dulcedinis participare vñr. Oportet autem ipſum penitus decoquere, ita.n. quæ miſcentur, accurate in unum ambo deueniunt: & aciditatis uehementia, quæ in aceto eſt, retunditur: & quod in melle inflatiuũ eſt, caſtigatur: ſpumam.n. illius, qui rectè decoquit, auferre debet. Nec me prætera latet in Gręcia, & in pleriſq; locis inſularum oxymel etiam ex fauis confici ſolere, quo etiam tibi ſecure uti licet, puero pręſertim ęſtiuo tpe Athenis degente. Minime aũt ad me in præſentia pertinet declarare, qm̃ dulcius id, aut acidius, vel dilutius, aut meracius exhibere oportet: neq; in aliis particularibus immorari meum eſt, ſed illius qui & præſens fuerit, & curandum corpus quotidie inſpexerit, & de humorum habitu recte coniectari poterit. In craſſis enim & viſcoſis humoribus

acidiori,& meraciori oxymelite vtendum eſt:in ijs autem qui huiuſmodi non fuerint,dulciori & diluto magis.Eodem ẽt modo reliqua quæ dicta ſunt oĩa, pro quotidianis corporum cõſtitutionibus commutare,& variare conuenit,quemadmodum & omnibus alijs ægritudinibus face re contingit.Quapropter ſi quis methodi curatiuę ignaro & inexperto innumera etiã perſcripſerit documenta,haudquaquam illum ſufficientem efficiet medicum non modo non maximarum ægritudinum,ſed ne minimarum quidem.Iſtud.n.ſæpenumero palàm oſtendi cum inueterata vlcera malasq; oculorum diſpoſitiones ad ſanitatem redegiſſem iiſdem ſanè medicamẽtis, quibus pleriq; ante me uſi nihil profecerant. Et profectò temporis opportunitas in uſu uniuſcuiuſq;,vt Hippocrati placuit,poſt quantitatem ad vires diligẽter accommodatam,reliquum utilitatis apportat:nam pharmaca potius ſunt iuuantium materia,quàm iuuamenta,quemadmodum ẽt ab excellentibus aſſeueratur medicis.Et vt meus quidem,vnde exordium ſumpſit,finẽ accipiat ſermo,haudquaq̃ fieri poſſe,vt minimum quippiam quod ad artem pertinet pertractare ualeat is,qui artis penitus ſit ignarus & expers,ſed illi ſemper aſſiſtentis periti opus eſſe.

CAP. 8. A. l.3.f.1.t.5 c.11.f.211.e

Verum qm̃ pleriq; ſcillæ ſuccum non rectè cõficiunt,qñ id tibi ẽt cognoſcere cordi eſt, huic ego ſermoni adiungam,quonam modo illum cõficere ſim ſolitus.Vas quodpiam accipio a quo extractum fuerit mel,meliterium id Græci uocant,in quod ſcillam conijcio manibus prius illã in exiguas diſcerpens particulas.Poſtea bene apto operculo illud obturans, extrinſecusq; pelle circundans,& diligẽter colligans ,in loco quopiam meridiem ſpectante colloco, qui a borealibus oĩno non perfletur ventis.Id aũt facere ſoleo ea anni parte, in qua caniculam exoriri oẽs aſſeuerant Græci : quadraginta aũt huiuſcemodi ſunt dies,uiginti quidem ante, totidẽq; poſt exortum,paulatimq; in ijs diebus uas illud ad Solem conuertere ſoleo,ut ex omnibus ſimiliter partibus incaleſcat.Tranſacto poſt modũ præſtituto tp̃is ſpatio,vas illud aperiens,in illo reperire ſoleo ſcillæ partes elixis ſimiles,ſuccumq; ex illis in uaſis fundo quendã defluxum,quẽ colligens,q̃ optimo melle concinno.Huius ſingulis diebus,cui dare uoluero,cochlearis pleni mẽſurã p̄beo,pueris quidẽ minoris,adultis verò maioris.Quin ẽt ſcillę ipſius carnes accurate contũdẽs,illasq; cum melle diſſoluens,& conterens,ex illis cochleare unum ut dictũ eſt,prębere conſueui:qđ ſanè quo ad vires,& efficaciã ſecũdũ a p̄dicto locũ obtinet.Cæterũ quicunq; ſcillam elixantes,illã poſtea conterunt,illius proculdubio uires reſoluũt:queadmodũ, qui iſtud ipſum ex aceto faciunt, pharmacũ quidem ualidum admodũ conficiunt, uerũ neruis non innoxium.

GALENI IN LIBRVM
DE NATVRA HVMANA
COMMENTARIVS SECVNDVS

Victore Trincauelio interprete

Hunc librum Galenus inter Hippocraticos non agnoſcit.

IN priore horum commentariorum libro opus de natura humana expoſui: nunc quę illi perperam adiecta ſunt aggrediemur: quæ & ipſa quodam ordine compoſita digeſtaq; ſunt.Eſt etenim liber vnus exiguus,in quo de uictu ſanorum agitur, is a Polybo Hippocratis diſcipulo videtur fuiſſe ſcriptus.Quod autem inter hunc,& illum de natura humana, eſt interpoſitũ, ab eo qui primum hoſce duos libros de natura humana , Hippocratis , & Polybi de ſalubri uictu in unum coegit , conſcriptum & collocatum eſt. Quo enim tempore Attalus & Ptolomæus certatim inter ſe de comparandis ſibi libris contendebant:ab his,qui ex oblatis celebriorum uirorum ſcriptis pecuniam a Regibus reportabant,cæpere inſcriptiones & digeſtiones librorum vitiari.Vnde, quum utrique libri, & qui de natura humana eſt , & qui de ſalubri victu, eſſent puſilli : arbitratus quiſpiam ob paruitatem neutrum ipſorum multi faciundum,ambos in unum contulit : ſubinde verò alius quidam,uel ille idem etiam qui hos primum in unũ redegit,hæc ipſa illis interpoſuit quę nunc exponenda ſuſcepturi ſumus.

Oportet

A 1 *Oportet præterea,& hæc nouiſſe,quòd morbos,quicunque ex repletione ortum habent,euacuatio ſa-
nat:quos uero parit uacuatio,repletio curat:quos gignũt labores,illis quies remedio eſt: quos nimium in
ducit otium,labor tollit.Summatim uero ſciendum quòd oportet medicum præſentibus morbis,formis,an
ni temporibus,ætatibusq́;,contrarium opponere:atque contendentia laxare,laxata contendere. Sic enim
maxime,quod moleſtum eſt,remouetur:mihique curatio hoc ipſum eſſe uidetur.*

Sigillatim oĩbus huius orationis uerſibus ſignũ id Dioſcorides aſcripſit, quod obeliſcũ appel
lant:quo ſigno Ariſtolochus omnes notabat uerſus,q apud poetã ſibi erant ſuſpecti: Sic & Dio
ſcorides agebat,quia ſuſpicabatur partẽ hãc fuiſſe Hippocratis,q fuit Theſſali filius. Nã duo hi
magno Hippocrati fuere filii,Draco,& Theſſalus,amboq; genuere filios noĩatos Hippocrates.
Hæc ſanè in præſenti capite propoſita ſunt.Expedit aũt,ut & nos de ipſis diſquiſitionem inſti-
tuamus,particulatim dictionẽ unãquamq; examinãtes.Quicunq, morbi ex repletione ortũ ha-
bent,euacuatio ſanat.Idẽ non eſt,ut dicas repletionẽ eſſe continentẽ morborũ cauſam,uacua-
tionẽve,& cętera quoq;,quorũ ſubinde mentio habita eſt:aut ꝙ à repletione,uel ab aliquo alio
B rũ quippiã fiat.Nã ꝙ morbi aliqui ex repletione fiãt,uel à repletione(nihil.n.intereſt hoc uel il-
lo mõ dici)uerũ eſt:haud tñ uerũ deinde eſt,ꝙ repletio ſit cauſa morbi cõtinẽs. Quippe ꝙ mor
bus affectio q̃dam eſt in aĩantis corpore,quæ,ut in libro De morborũ differẽtiis mõſtrauimus,
primum actionẽ lædit.Repletio uerò ipſa,ut & id in libro De plenitudine oſtẽdimus, primum
l.f.1.f.2.d.i. minime lædit actionẽ,ſed intermedia alia affectione:quã aliter Eraſiſtratus,aliter Aſclepiades,
.1.fol.28.d ſecus etiã medici qui Pneumatici uocati ſunt,gigni conſtituere.Nos ẽt alibi pluribus explicaui
mus,in quẽ modum ex utraq; plenitudine exoriantur morbi. Monſtrauimus etenim duplicem
eſſe plenitudinem,alterã quo ad uires:alterã quo ad uaſorum cõcauitatem.Quæ uires reſpicit,
humores ad corruptionẽ ꝑducit,fluxionemq; ad imbecilliores in corpore particulas immittit.
Quæ uerò infuſionem,& uaſorũ ora aperit,eaq; ſæpe dirumpit,ſæpe ẽt mortẽ repẽtinam infert,
ſi corporis obſtruat perſpirationes. Iã & curatio non modo dr̃ morborum eorũ, qui facti ſunt:
uerum & eorum qui fiunt.Porrò ſiquis uoluerit in his uti nomine proprio,huiuſcemodi omnia,
cauſæ προηγούμεναι,quaſi præcedentes dicas,erunt,ut fecit Atheneus,appellandæ: ſicuti ea à qui
bus hæ ipſæ,præcedentes inquam,efficiuntur,προκαταρκτικὰς uel προκατάρχοντας,quaſi ante inci-
pientes,nominabis:ciborum enim multitudo,cruditates,balneæ,exercitationes non opportu-
næ,& cętera tandem,quæ in commentariis de procatarcticis cauſis recenſuimus, præcedẽtium
*C uniuſcuiuſq; morbi cauſarum effectrices ſunt.Quos uerò parit uacuatio,repletio curat.Qui hęc
ſcripſit,abuſus nomine repletionis uidetur:quum nedum medici oẽs,uerum,& cæteri Græci re
pletionis uocabulum exceſſibus immoderatæ quantitatis accommodare ſoliti ſint:at uacuatio
per cõtrarium exceſſum corrigẽda nõ eſt. Subinde tamen audi rationem,quæ immoderatis ex
ceſſibus fauet.Sunt cibi quidã,qui ad alicuius iam ſani habitum moderati ſunt:horum collatio
ne exceſſum,& defectum intelliges.Qui uerò uacuatus eſt,ſi id quod de ſuæ prioris mediocrita
tis quantitate detractum eſt,reſarcire uelit:cibum adaugebit.Qui ſi tantundem nunc alimẽti in
gerat,quantum ante quàm uacuaretur ſolitus erat: nunquam id,quod exinanitum eſt replebit.
Ad artificem ſanè pertinet moderate incrementum id afferre, ut neq; intempeſtiue repleat, qđ
demptum eſt,neq; confeſtim atq; repente.Sunt nonnulli ex medicis,qui nolint in cauſis morbo
rum ponendas eſſe uacuationes,quas dicunt tum uirium imbeciliitatem,tum habitus gracilli-
tatẽ ſolummodo parere,& ꝙ nullus unquã morbus ex defectu oritur.Hi profectò non aĩaduer
tunt,qui morbi eos arripiant,qui immoderate uacuantur.Nam facillime ex quacunq; occaſio-
ne refrigerantur,itemq; paruo negotio uruntur,faciles etiam ut in laſſitudines incurrant,oĩbus
que externis cauſis obnoxii ſunt:& longe præterea magis ij ex uigilia,triſtitia,cruditate,& ira,
D quã qui bono ſunt habitu,in morbos decidũt.Quos labores gignũt,quies remedio eſt.Labores
eos appellat,qui in motionibus fiũt ꝑter modũ. At uerò q́ in hunc modũ affecti ſunt, ꝙ quiete
ſint reficiendi,nemo mortalium eſt,q hoc neſciat,quiq; id ẽt non agat,ut neq; id hac re medici
conſilium expectent:immo et bruta ẽt(ut iã oſtendimus)nedum homines,noxam per ea, quæ
cõtraria ſunt,lædentibus auferunt.Quos nimium induxit otium, labor tollit. Neq; primum,et
per ſe otium morbos excitat,ſed media plenitudine:ocioſis.n.minus corporis particulæ digerũ
tur,et præterea imbecilliores redduntur,ut inde utraque gignatur,plenitudo. Itaq; immodera
tior motus uires quidẽ nequaquam ualidiores reddit: humores tamen qui redundãt,euacuat.
Liquet igitur,ꝙ ſi in his motus qui modum parumper excedat adhibeatur, ſenſim à laſſitudine
capietur homo,ut tamen non illico febricitet.Summatim uerò ſciendum, quòd oportet medi-
cum præſentibus morbis,formis,temporibus anni,ætatibusque contrarium opponere.formas
appellare uidetur corporum naturas,quarum ſubſtantiam oſtẽdimus in tẽperatura quatuor ele
mentorum ſitam eſſe.Morbi itaq; curantur ab his,quæ facultatibus contraria ſunt,ut iam mon-
ſtratum eſt,non aũt apparentibus imaginationibus.Porrò natura corporis,quæ temperamento
idem eſt,non omnis per contraria corrigitur:quẽadmodũ neq; anni tẽpora, aut ætates:ſunt.n.
in ipſis temperatæ quædam,ſicut multæ etiã intemperatæ: unde temperatarum ſimilibus ſer-
uatur

uatur temperies: contrariis uerò intemperies intemperatarum emendatur. Hęc quippe in libris E de tuenda sanitate definita sunt. Atq; contendentia laxare, laxata uero contendere. Nequaquã, ut decebat, morborum oppositionem cõstituit: contendenti.n. laxans, laxato contentũ proprie opponitur: contendentia uerò, & laxantia proprie de causis, & nõ de læsis dicũtur corporibus: cõtenta aũt, & laxata, ad ipsa læsa iã corpora referuntur. Præterea ẽt contenta, & laxata corporum nomina sunt, minime uero morborũ cõtentorũ, aut laxatorum: quemad modum durũ, & molle, rarũ, & dẽsum de quibus à nobis probe in sexto epidemiorum libro ‖ actũ est eo loco. Cutis duræ mollitio, contentæ remissio. Quo etiam in libro subinde de cõdẽsando, qđ rarefactioni contrarium est, sermonem habimus: id aũt cum inspissare idem est, sicut inspissatũ, & dẽsatum.

‖ Nõ reperio hæc uerba in lib. Epi. habentur tamen ĩ li. de usu humidorum Hipp. in principio.

2 *Fiunt autem morbi, tum à † uictu, tum uerò à spiritu, quo attracto uiuimus.*

† ἀπὸ διαιτημάτων.
† διαιτήματα.

Victum nonnunquam solum cibum potumq; appellant: sæpe etiã hoc nomine omnia uitę instituta comprehenduntur: qua significatione hic usurpatum esse est arbitrãdum. Neq; enim ex his solũ, quę comedendo, uel bibendo ingerimus, uerum ex balneis quoq;, & exercitationibus, otio, uigiliis, mœrore, ira, refrigerationeq;, & æstu, morbi ortum habent: quandoq; etiam ex solo spiritu, quo respiramus, lædimur, ut in locis, qui Charonii dicuntur. F

3 *Vtrosque uero hoc dignosces modo. quum multi homines uno corripiuntur morbo tempore eodem: id in causa esse arbitrandum, quod communissimum sit, quoque omnes maxime utimur: id uero est, quo respiramus. Constat enim quòd uictus cuiusq; nostrum causa minime sit, ubi morbus omnes subinde tentat, tam iuuenes quàm senes, tam uiros quàm fœminas, prætereaq; tam eos, qui uinum, quàm qui aquam bibunt, quiq; maza, & qui pane uescuntur, & tam eos qui in multis sunt, quàm qui in paucis laboribus. Nõ igitur, quum homines quocunque uictu usi in eundem morbum incidunt, ratio uictus erit causanda. Verum ubi eodem tempore varij suboriuntur morbi; clarum est quòd suus cuique uictus causa sit.*

Quòd communem causam habeat, siquid multis morbis cõmune sit: probe profectò ab eo dictum est, perinde, ac cætera huius orationis: ut tñ id non omnino recte dictum sit, quòd ortus cõmuniũ morborũ in aerẽ solummõ sit referendus: quando ex fame in Aeno leguminibus uescentes, crura imbecilla habuere: qui uerò eruo, illis genua dolebant. Iam ẽt nouimus, quòd comesse semiputridum triticũ famis necessitate cõpulsi quidam, communi morbo ex cõmuni causa arrepti sunt. Sed & exercitus quandoq;, dum prauis uterentur aquis, simili in omnibus militibus noxa uexatus est. Cætera huius capitis clara sunt. G

4 *Sic autem curatio instituenda est, ut contra occasionem morbi (quem ad modum alibi à nobis dictum est) & uictus etiam rationem venias. Nam satis patet, quòd ea, quibus homo in uictu utebatur, uel omnia, uel pleraque, uel ex illis saltem unum, illi inopportuna sunt. Quæ quum animaduerteris, commutabis: atque hominis tum ætate, tum forma, anniq; tempore, & ipso morbi modo recte examinatis ad curationem accedes, nunc detrahendo, nunc addendo. Iam enim docuimus semper tam in exhibendis medicamentis, quàm in uictu instituendo, prospiciendum esse ad ætates singulas, & anni tempora, ad formas, et ipsos morbos. Quum uero idem morbus populariter inuaserit, tunc obscurum nõ est, uictum haud esse in causa, sed id quod spirando trahimus: quippe quod morbosa quædam habeat excrementa. Itaque eo tempore homines sic monebis, uictum, quòd minime causa sit, ne mutent: sed id curent, ut corpus quàm minime fieri possit tumidum aut imbecille sit: paulatim etiam de cibis, & potionibus, quibus uti consueuere, demant. Nam subita uictus immutatio citra periculum non est, ne quid in corpore innouetur ab ea permutatione. Porrò hęc uictus ratione erit utendum, si quando nihil videatur hominem eo offendi. Verum cura erit adhibenda, ut quàm parcissime spiritus in corpus influat, sitq; maxime familiaris. Locum præterea, in uim alienam ab eo in quo morbus ille excitatus est, mutabis, & corpora extenuabis. Sic enim fiet, ut homines neque multo, neque frequenti spiritu egeant.* H

Mancam communium morborũ, quorũ causa sit aer circunfluus, curationem protulit. Non nunquam enim halitus stagnorum, paludum, & cœnosorum locorum, uel huiuscemodi alicui terræ istiusmodi gignendis morbis occasionem præstat: interdum uerò sola anni temporum intemperies. Recte igitur, quum halitus sola potius substantiæ proprietate, quàm simplici aliqua qualitate corporibus noxii sunt, curandi rationem explicuit, rem hanc in duos referẽs scopos, locorum mutationem, ac usum modicæ respirationis. At verò in his, qui ex qualitate læduntur, non morborum modo iam dum factorum, curatio: uerum, & custodia ne illi suboriantur ꝑ contrarias perficitur qualitates: quia si corpus ab immoderato offendatur calore, per refrigerantia: si ex frigore, per calefacientia: & pari etiam modo in aliis tam simplicibus, quàm compositis qualitatibus. Iam autem à nobis de his indicationibus, quæ ab ætatibus, anni temporibus, corporumque temperamentis sumendæ sunt, actum est. Illud uerò τῇ φαρμακείῃ προσφέρεσθαι græce dictum arbitror pro προσφέρεσθαι. i. occurrere morbis per contraria. Nam nunc etiam in Asia dicunt aliquem alicui προσφέρεσθαι χρηστῶς, ἢ φιλικῶς, ἢ ἀπίστως, ἢ ἀπηνῶς, hoc est bene cum eo agere, uel amice, uel perfide, uel crudeliter.

Morbi

A 5 *Morbi quicunque ex ualentißimo corporis membro ortum habent uehementißimi sunt. Nam si ibi permanserint, ubi cœperint, necesse est, ut laborante membro ualidißimo, totum male afficiatur corpus. Sin autem ad imbecilliores partes à robustioribus quicquam delabatur, nũ erit facilis dissolutio. Quæ uerò ab infirmioribus ad fortiora deueniunt, solutu faciliora sunt: influxus enim facile à robore repellitur.*

Siue membrum, siue corpus, ualentissimum quis dicat, id proprie dicet, quod ad actiones ua
lidiores obeundas sit optime constructum: quo pacto Herculẽ robustissimum fuisse dicimus. Al
tero ẽt mõ ualidum esse hoc corpus dicimus, uel hoc membrum, pro hac certa actione, quemad
modum aliud pro alia, & in omnibus alicui quidem singularum actionum robur adsit, ita tamẽ,
ut aliud in eorum alio robur habeat. Vna itaq; actio earum motionum, quæ in animante uolun
tariæ sunt, ut si, aut currat, aut cum aliis animantibus congrediatur, aut corpus aliquod aĩatum
uel inanime diuellat, aut quicquã auellat. Est & una alia facultas, quę ad actiones uitales ꝑtinet,
unde arteriæ, & cor habent, ꝙ pulsent. In his præterea ea, quæ genere inter se differunt, sunt alię *Alicubi legitur ομογενεῖς hoc est consimiles.
quædã* dissimiles, quæ non modo in animalibus, sed ẽt in plantis, reperiuntur, quapropter natu
rales eas nominamus, attractrix, contentrix, alteratrix, & expultrix. Põt itaq; aliàs quidẽ in alio
B atq; alio corpore uenter, uerbi gratia, facultatẽ quantũ ad unã quãpiã actionem spectat, robu-
stissimum habere, ut ad contentricẽ, aut alteratricẽ: non nunquam ẽt, uel iecur, uel lien, uel alio
rũ aliquod. Contra ẽt in aĩante eodẽ inualida erit uentris attractrix uel expultrix facultas, quas
tñ iecur robustissimas obtinebit. Sed is author qui hæc literis mandauit, ista prætergressus est.
Mihi uerò robustum uidetur intelligere id, quod præter hoc, quòd à causis, q̃ morbos pariunt
haud facile afficitur, habet ẽt ut si in ipso aliqua humorum excrescat redundantia, in aliud qđ-
piam membrum ope expultricis facultatis propellat: sed est sanè manifestum, ꝙ oportet ut ualẽ
tius sit id, quod propellit, eo quod recipit. Erit quippe in omni corpore, hoc quidem membrum
infirmissimum, alia uerò ualidissima: in quo oẽs tam medici, quàm uulgares consentiunt. Et pro
inde podagricis pedes aiunt esse iualidissimos: uniuersum aũt articulorum genus iis qui arthriti
di obnoxii sunt: infirmum ẽt caput esse, quibus id dolet: lien, lienis uitio laboranti, oculos quo-
que illis, qui in lippitudinem procliues sunt: eodemq; in cæteris partibus modo. Præterea uerò
ut duplices sunt causæ morborum effectrices, alię externæ, aliæ uerò q̃ à nobis ipsis prodeũt: sic
ad externas interdum offensiones nõ nullæ in nobis partes imbecilliores sunt: ad internas alię:
quando & causarum ipsarum non eadem genere uis est. In nobis etenim morbi, uel ex humorũ
C multitudine, uel ex eorundem suboriuntur prauitate. Externæ item causæ corporibus animan
tium nocuæ sunt, tum ꝙ intemperiem quampiam gignant, tum quòd cõtundant: uel incidãt. Lu
xatio enim, & ab utrisque uidetur habere occasionem: solus enim absque alterius congressu q̃s
piam ambulans interdum genu, aut mentum oscitans, luxauit: sic & alium aliquem articulum
aliud quicquam agens, aut se contorquens: sed & sine ulla externa causa aliquibus infractum est
membrum aliquod, dum subito contorquetur, aut ui maiore salit. Vnde totidem sunt membro
rum facile aut ægre patiẽtium, totidem etiam firmitatis uel infirmitatis genera, quot sunt causa
rum. Morbi siquidem, qui ex humoribus habent originem, ipsi etiam à robore uel imbecillitate
ex pultricis facultatis ortum habẽt. Nam quum omnes animalis particulæ naturali quadã cõne
xione inter se deuinctę sint, à robustioribus repulsi noxii humores, ad alias cõfluunt: & inde rur
sus ad alias, donec in imbecilliorem partem quampiam delati, ibi figantur, quòd nullam se ꝑte-
rea inualidiorẽ habeat, quò morbosum humorem propellat. Hæc si, perinde ac intestina, uẽter,
uesica, uterusq;, effluxus habeat, inde excreta noxia causa uacuatur: quæ tamen si cõsistentia te
nuior sit, sępe canalibus, quę in ea parte sunt, diruptis, aut uasorum ostiis reseratis, copiosior sub
sequitur euacuatio: in quẽ modũ fiunt sanguinis, q̃ absq; uulnere sunt profluuia. Si uerò ea neq;
D dirumpantur neq; aperiantur, sed crassus sit humor, aut tenax qui in aliquam incumbat particu
lam, tumorem aliquem in ea parte ꝑter naturã excitat: Sic ergo hæc est mẽbrorum nostri corpo
ris imbecillitas, & eorundem robur, in affectibus illis qui ex nobis ipsis prodeunt. Qui uero ex
externa causa, ij dum calefiunt uel refrigerantur, exiccantur, aut humectantur, plurimum af-
fici uidentur. Alioqui enim, quæ aut cõtundunt, aut incidunt, uel aliud quodpiã hmõi agunt, ra
rò admodũ corporibus animalium morbos afferunt. Quo fit ut aliud mẽbrũ ad aliud in huiusce
modi morbis collatum, sit uel imbecille, uel robustum. Mẽbra siquidẽ natura frigidiora, facilio-
ra etiam sunt ut à refrigerantibus causis afficiantur: calidiora uerò, à calefacientibus: nec secus
ẽt ea se hñt, quæ prę siccitate, aut humiditate sunt intemperata. Sunt porrò in his nõ nulla, quæ
& si non ægre à calfacientibus refrigerantibusve, exiccantibusq;, aut humectãtibus causis affi-
ciantur, quia tamen uim expultricẽ obtinent ualentiorem, in aliam partẽ suum impellũt malũ,
Quum igitur nõ unus neq; simplex modus sit, quo membrum robustũ, aut debile aut sit, aut in-
telligatᷣ, sed multi potius ac genere uarij: nemo est qui possit pronunciare, præsens pars uera sit
nec ne. Verũ enimuero ut de hac, ita de alijs omnibus q̃ modis pluribus dici & accipi possunt,
id sanè dixerim, ꝙ quum ita indistincte proferãtur, confusam ac minime articulatam habent in
terpretationem, ut inde nequeant auditores aliquẽ fructũ referre. Præterea nec leuem obiectio

nem id patitur,quod pręſens inſinuat oratio,ubi ait:Quæ uerò ab infirmioribus ad fortiora de- E
ueniunt,ſolutu faciliora ſunt influxus enim à robore facile ἀποκλείζεται. Et proinde expoſitores uarii in exponendo illud ἀποκλείζεται fuere.Nã quidã ἀποκλείζεται ſcripſere,alii ἀποκλείεται. Fuere,& qui ἀποσκαγιώσεται,tertia ſcillicet ſyllaba uerbi iſtius ꝑ ω ſcripta:Sicut alii,in quibus eſt Dioſcorides,per κ & σ,ἀποπαγήσεται dicunt ita,ut pro,repellit,ſit poſitum hoc uerbum.At uerò ſi ab infirmioribus particulis ad ualidiores propulſus noxius humor,ab illis rurſum repellatur, nihil inde ęgrotus proficiet.Quare melius ſanè erit,ut hoc modo ſcribatur locus iſte.A robore.n.quę influunt expendentur, hoc eſt concocta,ac digeſta conſumentur. Quidam autem ualidiſſimas partes eas appellari hic,q̃ principes ſunt,autumant,& falſam reddunt hanc ſentẽtiam.Satius.n. eſt,ut humores praui,relictis principalioribus partibus,in ignobiliores ferãtur, q̃ quòd ab ignobilioribus in principes impellantur.Aſpeximus etenim ſępe in his,qui articulari morbo,aut podagræ obnoxii erãt,ꝙ repulſis ab artub⁹ humoribus eò delatis,illi in principẽ aliquã partẽ cõtẽdẽtes,homini ĩteritũ attulere:cui ea ſola relinquebatᷣ ſpes ſalutis,ſi iterũ poſſent ad art⁹ reuelli.

6 *Venæ,quę craſsiſsimæ,ſunt in hunc modum digeſtæ:quatuor ſunt in corpore earum paria, quorum vnum ab occipite per ceruicem exteriorem vtrinque delato ad ſpinam,& inde ad coxas, & ad crura, &* F
tandem per tibias exterius ad malleolos,uſque ad pedes perueniunt.Quare in dorſi,aut coxendicum doloribus ſanguis mittendus eſt ſectis exterioribus in poplite,aut malleolo venis. Alteræ autem, quæ à capite ortum habent venæ prope aures,& iugulares appellantur, per ceruicem interiorem † à caua iuxta ſpinam vtrinq;,& lumbos in teſtes delatæ,& femora per poplites ex parte externa,atq; per tibias in exteriores malleolos,& pedes:Vnde ad lumborum dolores teſtiumq́;,venas incidere in tibijs oportet,& malleolis interioribus.Tertiæ uenæ per ceruicem ex temporibus ſub ſcapulis in pulmonem ſubinde tendunt, & vna à dextris in ſiniſtra,altera à ſiniſtris in dextra procedit,Ex dextra quidem à pulmone ſub mammam tranſiens,ſe ad lienem,& renem confert. Quæ vero à pulmone ex dextris in ſiniſtra delabitur ſub ter mammam ad iecur,& renem pertingit:ſic tamen,vt ambæ in ſedem deſcendant. Quartum deinde par à ſincipite oculisq́; ſub ceruicem,& clauiculas deferuntur,mox vero ab his ad flexus brachiorum, & cubitum brachialiaq;,& digitos:item à digitis per pectinem, & cubitum ex ſuperiore parte manuum ad inflexus,& per brachiorum inferiores partes ad alas,& a ſuperioribus coſtis altera ad lienem, altera ad iecur deſcendit:poſtea vero vtræq; ſuper ventrem incedentes,ad pudenda tandem concedunt vtraque. Sic ergo ſe habent venæ craſsiores. A vena tamen caua multæ aliæ variæq́; per corpus diſpertiuntur,quæ alimenta corpori miniſtrant. G

† Alibi tamẽ legimus ἀπὸ τῆς κοιλίας hoc eſt à uentre.

Ea quæ in artibus in cõtrouerſiã ueniũt,partim ſenſu,partim demõſtratione diiudicantᷣ.Quę ad iudicium ſenſus pertinent,uigentẽ à quo iudicentᷣ ſenſum expoſcunt:ſed q̃ ad demonſtrationes,rationẽ exercitatione elaborata.Iã igitur ſi de ciborum concoctione,tum ea,quæ in uentriculo fit,tum uerò,quæ hãc excipit,humorũ generatione,diſtributione,nutricationeq;,& id genus reliquis,ſermo habeatur: ratione,qua ueterum opiniones iudicentur,egemus. At uerò an, q̃ ruminant aĩalia,quatuor uentres habeant: quæ aũt utrinque ſunt dentata unum,à ſenſu hoc, non ex demonſtratione petendũ.Vñ diuerſus modus eſt,quo conuincendi falſitatis ſintᷣ,q̃ aberrãt in his quorũ ſenſus,& in illis quorũ ratio iudex eſt.Eorũ.n.quę ad ſenſum attinẽt,quũ inter ſe aliqui diſputant,ad id,quod in corporũ diſſectionibus cõſpicitᷣ,ſi ſe cõtulerint,facile erit iudiciũ.Sed q̃ demõſtrationẽ requirunt,poſſunt ſine ulla ẽt diſſectione,ſola aſcripta demõſtratione iudicari.Igitᷣ quũ ſcriptis cogimur cũ his cõtẽdere,qui de aliquo diſſectorio theoremate,qđ ſenſum in primis iudicẽ hẽt,impudẽtiſſime pariter,ac imperitiſſime pronũciarũt,fieri neqͣt,ut ignari eorũ,quæ in diſſectionibus uideri ſolita ſunt, poſſint mẽdaces à uericidis diſcernere. Vt enim ſiquis Cretã eſſe inſulã negauerit:ſtatim ab oĩbus,qui id audierint,deſpicietur,quippe q̃ probe nouerint eã eſſe inſulã:Sic,ſiquis canibus quatuor eſſe uẽtres affirmauerit, unicum uerò ruminantibus,hunc illi qui in ruminantibus quatuor, & unũ in canibus inſpexere,facile deridebũt. H
Idipſum quoq; de uenarũ ſectione dicas:nã à ſenſu,non à demõſtratione huiuſce rei petẽdũ eſt iudiciũ.Porrò quoaduſq; illi q̃ ĩ hac re diſcordes ſunt,in ſuis chartis, q̃cq̃ d illis uiſũ ſit deſcripſerint:ueritas eos qui ſectionis imperiti ſunt latebit.Sic itaq;,quũ in hoc præſenti ſermone in controuerſiã uenerimus cũ his,q̃ auſi ſunt affirmare quatuor uenarũ paria à capite in corpus deſcẽdere:diſſectionis rudibus nullã poſſumus ualidã ſcriptis afferre demonſtrationẽ,nẽpe ꝙ non demonſtratione,ſed ſenſu iudice egeat. Niſi quis forte uelit,ea proponens, quæ de iudicanda hiſtoria,tum à multis tam philoſophis quam medicis, tum uel maxime ab empiricis tradita ſunt, horũ inſtitutis uſus iudiciũ afferre. Et equidẽ antiquiorum iudicia,atq; ẽt conſenſum authorũ minime fugerim,dum illi qui ſcripſere,fuerint in re,de qua ſcripſere conſummati,quemadmodum in diſſectoria diſciplina Eudemus, & Herophilus: Crateuas, & Dioſcorides in metallicis medicamentis.Quòd ſiquis huiuſcemodi ſubterfugiat iudiciũ,nõ modo non poterit quatuor uenas oſtendere à capite deſcendentes,uerũ neq; tres,neq; duas:quia una tantummodo uena eſt, & ea maxima,q̃ caua appellatur,à gibbo iecinoris per totam aĩalis longitudinẽ protracta.Nam quum ſeptũ tranſuerſum aĩantis partẽ ſuperiorẽ ab inferna ſeparet,uena caua ꝑtranſiens tranſ-

uerſum

A uersum id septũ sursum uersus ad cor tendit, deorsum uerò à gibbo iecinoris per spinam concedit. At ab ea, quæ sursum contendit parte planè perspiciuntur tanquã à caudice omnes exoriri, septo transuerso superiores sunt uenæ: sicut ab ea, quæ ad spinã deflectit, inferiores. Horum Hippocrates in secundo epidemiorum libro || meminit, ubi uenã cauam iecorariã uocat. Huic cæteri omnes quicunq; in dissectionibus uersati sunt, consentiunt: nec quisquam alius unquã medicus repertus est, siue dissectiones diligẽtius, siue negligẽtius ꝑtractauerit, qui asseuerauerit octo esse uenas, q̃ à capite in corporis infernas discurrant partes, nõ Diocles, non Praxagoras, non Erasistratus, nõ Plistonicus, nõn Philotomus, non Dieuches, nõ Chrysippus, neq; Antigenes, uel Medius, uel Euryphon, nec alius tandem quispiam è numero priscorum medicorum. Et quid de recentioribus dicam, à quibus anatomica disciplina plurimum adaucta est? in quibus Herophilus & Eudemus fuere: quos nullus ad tẽpora usq; Marini & Numesiani subsequutus est, qui illorũ methodo aliquod inuentum addiderit, ut neq; Heraclianus, cum quo Alexandriç magna attentione uersatus sum. Horum uirorum, & alii etiam plures extitere discipuli: sed omnium præstantissimi fuere, Numesiani quidem, præceptor noster Pelops: Marini uerò, Quintus. Quintus uerò ut de nulla præterea re alia quicquam scripsit, sic neq; de dissectionibus. Sed aliorum nõ paucos B habemus anatomicos libros. Immo & commẽtaria reperiuntur anatomica à discipulis Quinti edita, qualia sunt Satyri pręceptoris nostri, & Lyci. Igitur quum ab his omnibus, & ab aliis præterea multis, de corporibus secandis scriptum sit: nullus tamen nouisse potuit quatuor uenarũ paria à capite delabi. Neq, hoc secus esse uidetur, q̃ si quis uellet contendere, Athenis octo esse arces, ubi unica tantum est. Romæ etiam si aliquis diceret colles octo esse qui inhabitẽtur, alius uero sex tantum, uno uterque mentiretur. Si tamen quispiam unũ pro septem habitari collem, contra uero, Athenis pro una octo dicat esse arces, hic longe maiori mendacio erit obnoxius, q̃ alter, qui uno tantum à uerò aberrat. Sic ergo quum una sit uena, quæ à iecinoris gibbo in supernas corporis partes fertur: quæ etiam si quis à superioribus sectionem exordiatur, descendere potius quàm ascendere dici poterit, ut tamen nihilo secius una uideatur: ille profecto ab omnibus deridendus ueniet, qui octo dixerit à capite uenas deferri. Quia siue ex superna parte deorsum, siue ex ima sursum, ferri dixeris uenam iecorariã, quam cauam appellant: illa una penitus semper erit per gibbum iecinoris porrecta. Et proinde si ullus cuiuspiam reperiatẽ liber, qui anatomẽ huiuscemodi litteris mandauerit: nullus sanè unquam eam poterit illius habere rationẽ, ut pati possit particulatim omnia capita legere: immo hoc uno audito, quatuor esse uenarum in C corpore paria, statim quasi à stolido quodam instituto aufugiet. Verum posteaquam hæc à non nullis interiecta sunt Hippocratis operibus, coacti fuimus nos hoc tẽporis, quod tum in his refellendis, tum uerò illis, quæ uel perperam scripta sunt legendis consumimus, dispendium subire. Est (ait ipse) par unum uenarum, quod ab occipite exoriens per ceruicem descendens, & ab exterioribus spinæ partibus ad coxas delatum, mox inde per tibiam ad malleolos tandem exteriores peruenit: Alterum uerò par à partibus iuxta aures originem habere ait, quod per collum delatum, constitutisq; uenis iugularibus uocatis, mox ut primum ex exteris circa spinam partibus, ita hoc ab internis, ad testes, & femora pertingit: deinde uerò per poplites ad internos concedit malleolos. Quis unquam si uel diem unam secari corpora uiderit aliquando, hæc audire queat? Multa quidem in sectionibus existunt theoremata obscura, nec facilem demonstrationẽ habentia, quæ merito quempiam ex his qui in ea re non admodum consummati sunt, latere possunt: & propterea de his aliqua suborta est dissensio: at maxime illius uenæ negotium ita omnibus apertum est, ut illos qui ex anatome quicquam addiscere potuerint, fallere nequeat. Immo adeo penes omnes in confesso est, ut etiam poetæ id cosgnocant. Vnde Homerus ait.

Et uenam præcidit inde,

D Quæ dorso incumbens in collum fertur utrinque.

Sic igitur unam, ut una etiam est, nouit, nõ quatuor: duas extra spinam, duas item alias, quæ eodem sicut illæ modo utrinq; secundum spinam porrectæ sint: ut tamen nullum sit animal, quod, in quem modum, qui hanc descripsit anatomẽ, fingit, quatuor habeat. A uena hac maxima, per uniuersos spinalis medullæ fines, ut in secundo Epidemiorum libro || scripsit Hippocrates, germina oriuntur: superior eius terminus ad clauiculas est, inferior autem ad os sacrum. Horum alter in uenas iugulares scinditur: alter in illas, quæ in crura deferuntur. Iam ergo quomodo is, q̃ hoc secundum par commentus est, putauit iugulares uenas duas permanentes iuxta spinam ex internis partibus ad crura deuehi? quo etiam interius ad malleolos peruenire? quum una in utranque, & sola uena feratur, & non una intra, altera uero extra malleolos, sed unius, & eiusdem sunt rami. His autem præterea ineptius est tertium id uenarum par, quas à temporibus deductas per ceruicem, sub scapulis transire ad pulmonem dixit: inde uero mutato incessu, à recto in obliquum, dextram ad sinistrum latus peruenire, sicque ad lienem, & sinistrum renem concedere: sinistram uero ad dextrum renem: & ambas tandem in sede finiri. Sed dicat quispiam authori huiusce inuenti, ò bone uir, sedes habet sua uenarũ germina à caua iuxta lumbos exorientia, qua sanè parte duæ illæ, q̃ in utranq; partẽ deductæ à caua ortæ, quasi rami maiores

Marginal notes: 2. Epid. sect. 4. — 2. Epid. sect. 4.

iores,in crura deueniunt.Et quis p̃terea eſt nedũ medicus,ſed nec coquus,ꝗ neſciat ſanguinẽ à E
corde,cuius ille qui hoc tertiũ confinxit par,uſquã in ſuo ſermone ne meminit ꝗdẽ,pulmoni ꝑ
uenam unam ſubminiſtrari?Immo is iſtius ſermo id, ſi ullã habeat ueniam, ignoraſſe uidet̃,qđ
tñ à nõ nullis ſectoriæ diſciplinæ peritis tanquam fons,& origo uenarum omnium per uniuer-
ſum corpus diſtributarũ,habitum eſt. Quartum enim uenarũ par à ſincipite oculisq; ſuũ initiũ
habere ait:unde ſub ceruicem,& clauiculas delatum,brachium ingredi, ad utranq; manũ unã:
ſubinde uerò ex ſuperioribus partibus in digitos ferri,& mox referri rurſum per uniuerſam ma
nũ ad aliã,indeq; per coſtas progredi alterã quidem in iecur,alterã in lienem, ut tãdem à uẽtre
decurrentes ambæ,ad genitalia deſinant:ſicq; nec iſtæ ullam cordi partem attribuunt.Qui ergo
potuit is horũ,ueluti nouus quidã Prometheus,confictor,tantũ uiſcus,cor inquã,omnino obli-
uioni mandaſſe?At nec cerebri uſquam meminit:uel forſitan,ꝙ malleolis eſſet in minori hono-
re habendum.Sed quod de renibus tradit omnẽ uidetur cæcitatem ſuperare:quippe qui à uena
caua maximas uenas habeant,quas iſte p̃tergrediens,ſibi quaſdã alias eo à pulmone deferri cõ
fingit.Iam igitur ſatis ex oĩbus iſtis conſtat,ꝙ uir iſte nequaquã,ut alii quidã ſectionibus operã
dantes ſæpe faciunt,quædam quaſi cæcutiens prætererit,ſed potius nihil prorſus uiderit.Nam
ſiquis uel maxima non uideat,hunc nihil omnino uidere,ꝗ̃ cęcutire uerius dicas.Atq; is qui de F
uenarum à capite in uniuerſum corpus partitione habitus eſt ſermo, ꝙ ebriorũ ſomniis ſimilis
ſit,eorum qui ſectionibꝰ,uel parũ interfuerint,nemo ignorat. Porrò paruas aliquas uenas uiros
anatomicos fefelliſſe, magnum non eſt:nunquam tamen ꝗſpiam aliã alio modo deſcripſit, ne-
que eas,quæ à cæcis ẽt,mõ digitos admouiſſent,cõprehendi poterãt,prætermiſit. Itaq; una eſt
uena,per quã ſanguis ex iecinore in uniuerſum corpus influit, à qua multæ aliæ minores quaſi
rami à trunco prodeuntes,illum omnibus corporis diſpertiuntur particulis.Quòd ſi ſanguinem
in caua uena fluuio cõpares,riuulis uerò illũ ꝗ inde in corporis particulas defluit:minime à ue-
ra aberrabis ſimilitudine.Sed ſiue fluuio,ſiue trunco ſimilẽ eſſe uenã magnã quis dicat: oẽs pe-
nitus medici conſentiunt unicã eã eſſe,præter quam ille,ꝗ audaciſſime quatuor hæc paria huic
libro interſeruit.Et præter alia multa,tum cor,tum uenam ipſam cauã ſilentio p̃teriit: quum tñ
iugulariũ meminerit,in quas illa in ſupremo thorace ſcinditur.Quicquid .n.præterea inter locũ
hunc,& ultimã ſpinæ partem clauditur,uena caua occupat,à qua uenæ utrinq; germinant. Ex-
vtroq; uerò ipſius termino,& ex utriſq; partibus bipartita eſt.Nã à ſuperiore eius parte duæ ꝓ-
deunt uenæ maximæ,ꝗ̃ per collum inuectæ iugulares appellãtur:ab inferioribus uerò in utrũ-
que crus una,ut iã diximus,& ea quidẽ maxima deſcendit.Eorum ſanè,quę per collũ feruntur, G
& iugulares uocãtur,in ſuo illo ſecundo pari meminit nouus hic noſter Prometheus:ubi teme-
ritatem,ac ignorãtiã maximã oſtendit,nulla unquã cauæ uenæ,à quà iſtæ ortũ hñt, facta men-
tione.Debuiſſet ꝗppe,ſi unꝗ̃ uel tantillũ ſecandis corporibꝰ interfuiſſet,dixiſſe,uenas has iugu
lares in unum coire, & efficere iecorariam uel cauam uenã,uel qũocunq; quis illã in p̃ſentia ue
lit appellare.Quòd ſi de iſtis tanꝗ̃ ſemper ſic duabus permanentibus ab eo ſit ſermo habitus,ꝗ
dicat illas per internas prope ſpinã partes ad interiores malleolos deuehi : quid deinde de aliis
uenis poſt quatuor illa paria deſcriptis erit dicendum?quas ipſe putauit alimẽtũ à caua uena in
corpus uniuerſum afferre:ac ſi quatuor illa cõmemorat paria alteriꝰ cuiuſpiã negotii gratia fue
rint à natura fabrefacta,neq; unũ idẽq;,& cõmune ſit uenarũ omniũ munus: nẽpe ſanguinẽ ex
hepate in cæteras animantis partes aduehere.At uerò,quæ à uẽtriculo,& inteſtinis ſuccũ cibo-
rum in iecur aſportant,earũ nulla ultra iecur progreditur:immo nec in multis ſecundũ iecur lo
cis apparent,quãuis numeroſæ admodũ ex ea parte ſint,qua uentrem,& cætera attingunt inte
ſtina:ſed in unũ locum quẽ portas iecoris uocant,oẽs conueniunt:quẽ locũ qui primus portas
nominauit,iecur vrbi,aut ædibus amplis cõparauit:inteſtina uentrẽ agris,ex quibus inſtar uia
rũ per uenas multas cibi in urbis ædiũ ve portas vehunt̃.Delirat itaq; in hoc aĩante,quẽ ſibi no H
uus iſte Prometheus,ſuo ſermone fingit.Nã nemo unquã aĩal aliquod effectu ipſo ſic formabit,
ut in eo uenæ à uentriculo,& inteſtinis alimenta in totũ corpus deferant:oẽs ſiquidẽ in unum
cõcurrunt locũ,portas ſcilicet iecinoris:unde ꝗ̃ per id uiſcus diſpertitæ ſunt uenæ aſſumptũ ali
mentũ in cauã uenã ferunt:à qua in totum corpus ſanguis(ut paulo ante diximus)diſtribuitur.

7 *Ferunt præterea à craßioribus uenis in cauam, & in reliquum etiam corpus,atque ab exterioribus intro, mutuoq́ impatiuntur:interna extra,& externa intro.*

Poterãt huic nouo Prometheo quatuor ea uenarum paria ſuffeciſſe:nec tñ ſatis iſti fuere,im
mo præ inexplebili quadã impudentia,has illis inſuper addidit,ꝗ̃ corpori à caua uena alimentũ
miniſtrẽt.Et nũc coronidẽ ſermoni ĩpoſiturus,de uenarũ cõione hoc tãdẽ minime uerũ ꝓtulit.
Ex his etenim uenis,ꝗ̃ à caua oriunt̃,quas ille craſſas uocat,nulla in alia partita paria inteſtinis
aut uẽtriculo inſerit̃.Porrò ut ne uerbũ quidẽ is, qui hãc uenarũ anatomen cõmentus eſt,uerũ
2.Epid. ſect. 4. attulit:ſic Hippocrates epidemiorũ libro ſecũdo,‖in nullo ꝓrſus aberrauit.Quare inſaniũt ꝓfe
ctò, ꝗ ne per ſomniũ quidẽ corporũ ſectiones attigere, & libros Hippocratis exponere aggre-
diunt̃,& illi quãmaxime,ꝗ quũ uelint Hippocratici appellari,in eundẽ tñ authorẽ, & has uni-

uerſas

A uersas de uenarum sectione nugas,& exactam eiusdem disquisitionem in secundo epidemiorũ traditam referendã arbitrantur.Si.n.in alterutro eorum aliquod ꝑterea accessisset inuentum:fieri sanè potuisset,ut idẽ uir tꝑe peritior factus,illis q̃ ab eo prius ꝓbe dicta fuerant, alia ẽt addidisset.At quum uideamus Hippocratẽ non modo oĩa ad amussim in cõmentarios retulisse, quæ cunctis planè cõspicua sunt,uerũ & ea, q̃ ad uidẽdũ sunt difficiliora,is uerò q hãc anatomen cõ posuit,ea ẽt nõ uiderit,q̃ quisq;,uel palpando inueniat : qũo põt quispiã affirmare eundẽ utraq; hæc scripsisse?qũo ẽt probabile est, ut absoluto uniuerso,q de hominis elemẽtis institutus erat sermo,de uenis subnexuerit.Aut.n.tota anatomes rõ explẽda erat,aut neq; de uenis erat tractã dũ.Hoc.n.magis ad cõmẽtationes,quas nobis ipsis memoriæ gr̃a describimus,attinet,ut eiusce modi uaria theoremata simul explicent̃.Isto ãt & legitimo uolumini nequaquã cõuenit,ut priore doctrina cõsummata,subinde illi alteri⁹ pars aliqua annectat̃,atq; iterũ illa relicta,paulo post alia,& postmodũ ẽt alia:qđ in his euenisse uidemus,q̃ libro De natura humana subiecta fuere.

8 *Sanguis ergo istis constitutis mittendus erit.*

Quæ ipse uidelicet præmonstrauerat,q̃n ad finem primi paris subiunxit hæc uerba.Venã itaque ad coxarũ,& dorsi dolores in poplitibus secabis,& exterioribus malleolis. Secũdo item pa B ri hæc adscripsit.Vnde ad lumborum dolores,& testium,uenas in tibiis incidere oportet,& malleolis interiorib⁹:ut tñ in tertio,& quarto pari nihil de uena secãda meminerit:quapropter hac ẽt parte mancam tradidit hanc institutionem qui multas præterierit corporis partes, quarũ uenæ tundendæ essent,explicandæ erant.Vt ergo ab uniuersa anatomes ratione particulam quandam auulsam literis commisit:sic & quod de sanguine mittendo referendum erat.

9 *Procurãdũ ãt ẽ ut sectiões q̃ maxime ꝓcul ab illis locis faciamus,ubi dolores excitari,sãguineq́ colligi nouerim⁹.Sic.n.nulla magna ꝑmutatio repẽte fiat,cõsuetudoq́ ĩtercipietur ne ãpli⁹ ĩ eũdẽ locũ cõfluat.*

Quòd sectiones uenarũ hic intellexerit,quas phlebotomias cõposito appellamus nomine:recte ab expositoribus acceptũ est,qui in hoc oẽs cõsentiũt.Quòd uerò minime definierit nũ dolẽtibus iã partibus cẽseat ꝓcul esse reuellẽdos humores, vel potius sanitatis tꝑe : ea rõne forte ueniet reprehendendus.Et mihi quidẽ uidetur,quòd id in his,qui prospera utantur ualetudine, dictum sit:quippe quòd uoluerit author assuefacere humores redundantes in alias ferri partes.

C 10 *Qui sine febre multũ puris expuunt,quibus etiã absq́ dolore plurimum puris in urina subsidet, & quibus cruentæ sunt deiectiones,ut in dysenteriis,& diuturnæ,quæ iuuenes annos quinq;, & triginta natos atq; seniores arripiunt:in his omnibus spontanei oriuntur morbi.Hos.n.in laboribus uersari oportet, & corporeos labores diligere,& in adolescentia in operibus esse: deinde uerò reiectis laboribus, carnem reficiant mollẽ à priori plurimũ differentẽ,corpusq́,quod prius habebant,plurimum ab eo dissideat,quod refectũ est,ut nihil inter hæc cõueniat. Quando itaq́ morbus aliquis eos,q ita se habuerint,arripiat, tũc quidẽ euadunt,demũ attamẽ post morbũ liquescit corpus,& ꝑ uenas qua maxime patẽt,effluunt saniosa. Quòd si in inferiorẽ aluũ ferãtur:tales erũt deiectiones, quale erat id,qđ in corpore inerat: quum enim uia sit decliuis,diutius in intestino non permanet.Quibus uero in pectus delabitur,hi suppurati fiunt:ac cliuis enim expurgatio est,& in pectore longiori tempore commorans putrescit,& in pus transit.Quibus in uesicam eiicitur,ex loci istius calore albescit,& excernitur:quodq́ tenuissimum est, superius delatum consistit:crassissimum uero subsidet,& pus appellatur.*

Omnia quę hac traduntur serie,clara sunt,potiusq; lectorẽ qui animum aduertat,q̃ expositorẽ desiderant q declaret:q̃ tñ an uera sint,partim experientia,partim rõne examinãda sunt.Experientia quidẽ obseruandum est,nũ aliqui à febre immunes uisi unq̃ sint, aut sputo pus reiecisse,aut urinis aliquid excreuisse:ꝑterea si priorẽ uitã duxerint laboriosam,moxq; quieuerit mul D to tꝑe,atq; si ii à morbo detenti incolumes euasere,& subinde si purulentę excretiones superuenerint.Hęc experientia sunt iudicanda:Ratione uerò,si quã is retulit,causa uera sit,uel secus.Iã uerò ꝙ ista ab ipso authore producta nullã secum habeant necessitatẽ,facile oĩbus conspicuum erit,qui demonstratiuis methodis operã nauarunt.An autẽ probabile saltem habeat,secum quisque perpendat:uidetur.n.probabile in his esse,q̃ ad aliud referuntur. Et equidem quãtum ad ea spectat,q̃ in experimentis apparent:tm̃ hoc habeo quod tibi afferã,me cruentas uidisse sæpenumero deiectiones ꝑ aluum ab his qui consuetas ualidasq; exercitationes dimiserint, excretas: purulentas uero nequaq̃.Vidi præterea ex quibusdã periodis tum ordinatis,tum ẽt inordinatis mucosa ab his in urinis reddi, & ꝑ aluũ deiici:sicut & sputa cocta q̃dẽ,purulenta uerò minime.

11 *Gignuntur etiam in pueris calculi ob calorem,tum loci illius,tum uniuersi corporis:uiris præ corporis frigore calculi non nascuntur.*

Loci nimirum uesicæ,de qua in fine prioris orationis sic ipse ait : Quibus in uesicam eiicitur à loci istius calore albescit.Inquit ergo,quòd calculi pueris innascuntur ob calorem tam uesicæ quàm corporis totius.Postea de puerorum calore hæc subiungit.

Nam

12 *Nã hoc probe nouisse expedit:hominẽ primis illis dieb^o calidissimũ esse postremis uero frigidissimũ.* E

Qui simpliciter absq; limitatione primis illis diebus hominem aiunt calidissimum esse, eorũ sermo non est uerus:at cum limitatione,uerus,calidissimus siquidẽ est,si de innato calore loquamur.is.n.in pueris plurimus est.Id autem,ut sequens indicabit oratio,ille,qui hęc scripsit,obaudiuisse uidetur,quod tamen in hoc sermone præcipuum erat.Neq; enim, ut Hippocrates dixit, Qui augentur plurimum habent innati caloris:ita hunc sensisse offendes, immo natiuo prætermisso,simpliciter putasse calida esse quæ crescunt.

1.Aph.14.Ex. ord.7.a

13 *Necesse siquidem est,ut augescens corpus,& ad uim progrediens calidum sit.*

Quum Hippocrates dixerit,qui augentur plurimum habent innati caloris: uidetũ hic author existimasse corpora his qui augenũ,calida simpliciter esse:qui innati nihil in hoc meminerit sermone.Quod enim ad uim progreditur calidum fore ait.ad uim autem progredi,uult quid hmõi indicare.Videtur ipsi incrementum esse rem uiolentam,& ualidam , & ut opera alia uehementiora operarios excalfaciunt:sic & incrementum . At contra debuerat dicere, ex innato calore pueros augeri:nõ aũt ob id eos incalescere,ꝙ augeãtur.Nam calor ipse innatus non solũ moderate calidus,sed præterea etiã humidus est.Igitur iure merito eiuscemodi augẽtur corpora,ꝗppe,quæ in tres distendantur dimensiones,& quasi inflantur,& propterea omnibus illis fit accessio.Itaq; ea undiq; natura distendit ad hoc negotiũ organo usa calore innato: ex humore.n.habet ut facile protendantur.Atq; plerique pueri,utpote qui plurimum uoraces sint,humorem non modicum aggregant,quem crudum proprie uocamus:qui calculo gignendo in primis opportunus est.rationem siquidem materię habet,accedente calore uti effectrice causa. F

14 *At ubi flaccescere corpus cœperit,ac in ocium prolabi, frigidius euadit.*

Et hic rursum,quãdo nõ amplius augetur corpus,his qui inclinata ætate sunt, ipsum ab ocio fieri ait frigidius.At satius erat,ut contra ratio causæ assignaretur: ob id enim quia illis innatus calor imminuitur:& incrementum etiam cessat.Clarius tamen horum author suam in sequenti parte sententiam aperuit.

15 *Et hac ratione,quo magis priori die homo augetur,eo calidior redditur.quo etiã postrema die marcescit plurimnm,eo frigidiorem fieri necesse erit.*

Nos ergo recte partem superiorẽ,ubi ait:Necesse siquidẽ est,ut augescens corpus, & ad uim progrediens calidum sit,interpretati sumus.Erat enim è contrario dicendum, ob calorẽ innatũ augeri,quæ augentur:non autem quia augeãtur,ideo esse calida:ut eadẽ sit ratio in his,quæ decrescunt.Putant nanque,quando non amplius crescit,frigidum fieri propter ocium,dum pristinum incrementum,quod in opere erat,nunc quiescit. G

16 *Qui eo modo se habent,pleriq; eo ipso anni tpe,quo decrescere cœperint,sani sua sponte fiunt,diebus quadragintaquinque.Qui uerò id tẽpus excesserint,anno sua spõte sani fiunt,nisi re alia lædatur homo.*

Quosnam eo se habentes mõ nominat?Nimirũ quos prius cõmemorauerat. Qui ab exercitatione ad ociũ trãslati pus expuunt,& mingũt,dysenteriisq; corripiunt.Vbi equidẽ dixi me plures uidisse cruẽtis arreptos dysenteriis,q laboriosa negotiosaq; uita relicta,ad desidẽ se cõtulerint.Qui uero pus expuerint,aut minxerint,nullos unquã uidisse.At hic (ut arbitror) crudũ quẽ uocant humorẽ,ubi concoctus sit,pus esse putat. Qui aũt hoc mirum sit?quando,& Erasistratus quoq; ea,quę in urinis febricitantium subsident,pus esse,non hunc humorem censeat? neq; nouerit in bene ualentibus etiam qui uoraces sint, id genus plurimum subsidere? Nos multos obseruauimus,qui in ocio aliquandiu uitam egere,urinis magnam copiam rei,quæ muco sic appellato similis erat,excreuisse,& in eorum nonnullis ubi hæc tarde permeabant, puri similia excernebantur,quemadmodum & in respiratoriis instrumentis,qñ diutius contenta concoquuntur. Huius autem,& ipse paulo ante causam retulit:in dysenteria quidem,quum dixit uiam decliuẽ in causa esse celeris excrementorum trãsitus:quemadmodum tardi accliuẽ in iis,quæ tussi reiiciuntur:in urinis uerò loci calorem.Quòd siquis concedere nolit in urinis,aut sputis,aut excrementis à pure crudum humorem differre:is alterutro errori obnoxius est,q a uel ultro,ne suum dogma prodere uidetur,dolose agit,Erasistratum imitatus, qui uoluit febres oẽs habere ab inflãmationibus ortum:uel sophistes est,qui in operibus artis nunquã uersatus sit.hos antiqui recte λογιάτρους appellant. Porrò à crudo humore pus colore,substantia,ac odore distat. Iam & ꝑ nares,& per os certis quibusdam uel incertis circuitibus fit huiusce crudi humoris excretio,uñ expurgatur cerebrum,cuius nulla nunc ab illo,qui hæc scripsit,mentio habita est. Merito tñ dixit,prædictos sponte sua fuisse sanatos id est nullo nostro negotio.Nã ipsa quantum satis sit,natura expurgat.At expurgationis duplicẽ ipse præscripsit terminum.Alterũ eo anni tẽpore, quo dicta iam excretio ipsis cœpisse contigit:alterum qui in annum protenditur:ut tamen qui breuior est,ad quinq;,& quadraginta dies ꝓducatur.Nõnulli uerò nõ quadraginta quinq;,sed qua H

draginta

A draginta ſcribunt. Ego ſanè multos in hunc modum à natura fuiſſe expurgatos quum obſeruauerim, non eos duos ſolummodo * terminos euacuationis, quos iſte deſcripſit animaduerti, ſed quàm plures. Alius etenim alio præfixo termino plenè purgatus eſt, alij quidem diebus quadraginta: alij in menſes, & eos non numero pares, progroſſi ſunt: nec defuere, qui per annum integrum ab eo ſymptomate detenti ſint.

* Melius in manuſcriptis ὅρους legitur quàm in impreſ. ὡρῶν.

17 *Morbi qui celeriter fiunt, & quorum occaſiones manifeſtæ ſunt: hos quàm maxime periculo vacare denuntiabis. His verò curationem adhibebis, contraria occaſioni ipſius morbi inſtituendo. Nam ſic illud, quod morbum in corpore excitat, depellas.*

Cum his illud pugnare uidetur, quod in aphoriſmis traditum eſt, Acutorum morborum non omnino certæ ſunt pronuntiationes neq; ſalutis, neq; mortis. Sabinus, dum nodũ ſoluere conatur, nugatur plurimum, nihil tñ quod conſentaneum eſſet, attulit, ut & aliorum pleriq;, qui librũ hunc exponendum ſuſcepere. Mihi uerò non uidentur aſſequi quid ἐξ ὀλίγου ſibi uelit. Ipſi enim arbitrantur de breuibus & acutis morbis ſermonẽ haberi: quum tñ ipſe non uideatur id uoluiſſe, ſed de ijs qui à manifeſtis cauſis recentem ortum habent, ex breui tempore, non autẽ ex mul B to excitatum. In his ſiquidem facilis eſt eius quod euenturum eſt prædictio, utpote quia iam & ipſa cauſa qualis, & quanta ſit cognoſcatur. At, qui paulatim & longo temporis ſpatio fiunt, nec ſui ortus apertã aliquã cauſam habent, in his non ita erit præſagitio tuta. Recentes uerò morborũ cauſæ ſunt, æſtus, refrigerationes, uigiliæ, mœrores, curę, cruditates, durũ cubile, laſſitudines, ebrietates. & id genus reliqua. Per ea ergo quæ morborũ occaſionibus contraria ſunt, moliendã eſſe curationẽ ait. Vt ſi exæſtuauerit, refrigerantia adhibeanť: ſi frixerit, calfacientia: ſi laborauerit, ut quieſcat: ſi in otio præter morẽ degerit, plenius exercitetur: ſi fuerit repletus, euacuetur: ſi euacuatus, repletur: in quem modum ſuperius etiam ea parte dixit, cuius principium eſt, ‖ Quos morbos repletio gignit, euacuatio ſanat. Supra textu 1. 181.e

18 *Quibus in vrina arenoſa ſubſident, vel pori, his inter initia tubercula ad craſſam uenã exoriuntur, ac ad ſuppurationem ducuntur. Poſtea verò ſi ea tardius erũpant tubercula, ex pure coguntur pori, qui cum vrina extruduntur per venam in veſicam.*

Poteſt quidẽ eſſe, ut ea de cauſa quã ipſe attulit, eiuſcemodi vrinæ fiant: poteſt & pariter eſſe, ut fiant abſq; uena, ex affectu renis. Frequenter tñ huiuſmodi excretiones in vrinis proueniunt C etiam ſine tuberculis: nempe quando craſſus & ſatis uiſcoſus humor tarde egrediens, ab illius loci calore exiccatus cogitur.

19 *Quibus Vrinæ ſunt ſanguinolentæ, his venæ laborarunt.*

Obſcurũ eſt qua de re, laborarunt, dixerit. Nã ſignificare poteſt eas imbecilles factas, ut ſolutis uiribus ſemicoctum ſanguinẽ generẽt: qui uel p̃ earũ imbecillitate facile profluat, uel quaſi res aliena ab illis excernať. Poteſt præterea cõiter, laborarunt, ſignificare affectæ ſunt, ꝗ ſcilicet tota affectio citra renũ incommodũ ad ſolas uenas pertineat. Quę tñ illa ſit, haud ex hac expoſitione indicatur. At uerò perquàm manifeſtum eſt ꝗ neq; Hippocrates, neq; Polybus, unquam οὐρήματα dixiſſent, quum ita dicere potuerint, quibus ſanguinolẽta ſunt τὰ οὖρα. Alioquin enim Hipocrates frequentiſſime οὖρα ſcripſit: οὐρήματα uerò nullibi in eius ſcriptis inuenias. Sunt & alia multa aſcripta in hoc libro, quæ manifeſte indicant ea neque Polybi, neque Hippocratis fuiſſe.

20 *Quibus vna cum vrina, & ea craſſa carunculæ forma pilos referentes egrediuntur, eas à renibus prodire cognoſcas, † & ab Arthriticis.* † Hæc particula in manuſcriptis non habetur.

D Aphoriſmum illum in hoc loco interpretatus eſt, ‖ Quibus cum urina craſſa carunculæ paruæ, aut capillis ſimiles egrediuntur, his a renibus fit excretio. 4.apho.76. Ext. ord. 36.b

21 *Quibus vrina nunc pura eſt, nunc autem ueluti furfures innatant, his veſica ſcabie tenetur.*

Hoc item loco eum aphoriſmum deſcripſit, ‖ Quibus in urina craſſa furfuraceum quid excernitur, his ueſica ſcabie laborat. 4.apho.77. Extr. ord 36.c

22 *Plurimæ Febres ex bile gignuntur, quarum formæ p̃ter eas q̃ ab occultis doloribus proueniũt, ſunt quatuor. Earum nomina ſunt continua, quotidiana, tertiana, & quartana. Quæ Continua vocatur, ea à bile plurima fit & ſinceriſſima: indicationesq́, ſinceriſſimas, & tempore breuiſſimo facit: corpus etenim quod nunquam refrigeratur, citiſſime colliqueſit. quippe quod ex multo calore feruet. Quotidianam poſt continuam copioſior bilis parit, & alijs velocius depellitur: eſt tamen quàm continua longior, quia à minore bilis copia gignitur: quieſcitq́, interim corpus, quod in continua requiem nullo habet tempore. Tertiana verò longior eſt quàm quotidiana, vtpote quæ ex pauciore bile naſcatur: Vt autem diutius in tertiana quàm in quotidiana corpus requieſcit, ita etiam hæc quotidiana prolixior eſt. Quartanarũ in alijs eadẽ ratio, niſi quòd tertianis ſunt longiores: quo.n.minus bilis participes ſunt, q̃ calorẽ præſtat, eo magis*

habent ut corpus refrigeretur: Ab atra autem bile prouenit is excessus,atq; etiam ꝙ ægre depellatur:nam E
bilis atra omniū,quæ corpori insunt maxime lenta est,sedemq́; diuturniorem habet. Quòd quartanæ fe-
bres expertes non sunt bilis atræ,sic cognosces: Autumno siquidem homines à quartana corripiuntur,et a
quinto & uigesimo suæ ætatis anno,ad quintū & quadragesimū. Hæc autem ætas præ omnibus alijs ætati-
bus atræ bilis est particeps,& autumnus præ alijs omnibus temporibus. Quos uerò extra id anni tempus,
eamq́; ætatē quartana inuadit,nouisse oportet,eā febrē, nisi homini aliquid obfuerit,minime fore longā.

Pleriq; expositores,in quibus posuerim Sabinum, illum mihi imitari uidentur,qui quū aqua
inter cutem laboraret,medicum exposcebat ut suam diligenter reduuiā curaret: alterutrum sa
ne erat,aut is se uniuerso corpore laborare nō aīaduertebat,aut putabat curationem nō requi-
rere. Pari modo & expositores,aut animi oculis cæcutiunt, aut arbitrantur leuioribus quidem
erroribus esse cōsulendum,maioribus uerò nullum esse remedium adhibendū. Hi quasi ex pro-
fundo excitati somno sentiunt tandem,quàm ea,quę in hac parte tradita sunt,nempe quotidia
nam esse tertiana breuiorem,cum Hippocratis sententia pugnēt,qui in primo epidemiorum li-
bro ‖ necnon in aphorismis‖ aperte protulerit tertianam celerrime iudicari:& proinde aiunt li-
brum hunc nō esse Hippocraticum, quum & falsa contineat, & quæ ab his, quæ alibi scripta ab
Hippocrate sunt,discrepent. Quippe si in hac tantūmodo re putant,hunc qui ista,quę libro huic F
inserta sunt, adscripsit, tum mētitum fuisse,tum etiam Hippocrati refragari,similes illi sunt, qui
reduuiæ attendit,corpus uerò uniuersum esse pessime affectum non aduertit. Quem enim latet
quotidianam esse longiorem tertiana,is se in operibus medicinæ parum esse exercitatū prodit.
Porrò ille non tam ex impudenti stupiditate mendacium id effinxit, quā probabili ratione mo-
tus: eo magis quòd inter antiquos non nulli fuere, in quibus est Plato, qui sensere continuas
febres ex ignis excessu gigni,quotidianas aeris,tertianas aquæ,quartanas terræ. Platonis uerò ,,
hæc sunt uerba: Itaq; corpus quod ex ignis abundantia laborauit,continuos feruores & febres ,,
efficit:qđ uerò ex aeris,quotidianas:at ex aquæ,tertianas,ut quæ igne & aere sit tardior:quar- ,,
tum autem quum ex terra sit,omniū lentissimū est,& quadruplicibus temporis circuitibus pur- ,,
gatur, quartanam efficiens ægre remouetur. Igitur quum Plato elementum pigerrimum,quod
& firmissimum est & ad motum difficilimum,quadruplicibus purgari dicat circuitibus,uerisimi
le ipsis uisum est,alia quoq; inter se eadem proportione differre,qua genita sunt,ut quod subin-
de sequitur terrestre elemētum,utpote aqua, circuitū etiam quaterno proximum producat:itē
quod huic cōsequens est, qui aer est,quotidianū:quod uerò citissime mouet,id autē planè ignis G
est,febrē parit cōtinuā. Probabilior tñ ea ratio est, q̄ causam ortus ipsarū in calidū natura refert
elementū,id est ignē. Neq;.n.consentaneū est affectū calidissimū à frigido dominãte elemēto in
corpore gigni:congruū sanè est calidū affectū ex redūdantia elemēti calidioris excitari. Discre
pant aūt mutuo febres suis ipsis drijs,quas in quātitate causæ ponas. Qđ si cōcesserimus,febris,
q̄ cōtinentissima iuxtaq; & calidissima est,à plurimo igne proficiscet:qđ huic cōtinens est,scđm
sibi uendicabit in quantitate locum,tertium tertiana,quartū quartana. Solutiones quoq; earum
erunt causis consequentes: calidissimæ quidē febris,citissimę:ab his uerò temporis spatio scđm
ordinem habent quotidianæ,tertiū tertianæ,quartū quartanæ,ita ut si ad ꝓbabilitatē respicias
hæc sanè erūt recte ꝓnunciata. Hanc uerò rationē rerū ipsarū explanatio cōuicit. At in superio
ri uenarū anatome eius author nulli innixus probabili argumento non semel,aut bis,aut ēt ter
emētitus est,sed sæpissime:ut neq; unū quippiā in illis inuenias,quod uel casu sit recte expositū:
unde mirabile profecto est, qđ in nullo eorū authorem, qui oīa hæc à libro de Natura humana
usq; huc conscripsit,accusauerit unquam,in pręsentia accuset ita,ut ob hoc non amplius illi ui-
diatur liber hic fuisse Hippocratis. Porrò & id mirandū est,ꝙ Sabinus,& alij pleriq; expositores
superioribus oībus semper applauserint,asserentes hoc quidē mirifice fuisse ab homine dictū, il H
lud uerò summa cum fælicitate,aliud diuine:nunc,autē eorum oīum obliti ex una tm̄ cōtradi-
cēdi occasione,statim cœperit illis uideri liber hic nō esse amplius Hippocratis,ipsumq́; in Poly
bū trāsferunt. Quasi ipsi aphorismos legerint,atq; ēt primū epidemiorū librū,non legerit autem
Polybus:quem fieri nequit,quū Hippocratis discipulus fuerit, nō sæpissime ab eo de febriū dif-
ferentijs audiuisse,& non raro etiā eius libros relegisse. His accedit ꝙ uiderat & ipse in ægris ter
tianam cito iudicari,quotidianā uerò longiori tempore perdurare. Nā neq; in eis ponendus est
Polybus,qui Alexandriæ diuinabant:ij nullo unquā uel uiso ægrotante,in scholis uersabant,ni
hil unquam quod sanum esset dicentes,neq; ea etiā quę in ægrotis clarissime apparere animad-
uertunt,qui in arte exercitati sunt. Vnde is horū author aut sophistes fuit,aut ueterator,ut uide
tur:quippe qui, ut notam aliquam seni inureret,falsa libro annexuit. Nam iuniorem illum fuisse
qui hæc tradidit literis,nomen σύνοχος argumento est. Neque enim unquam Hippocrates uel ex
antiquis alius continuam febrem σύνοχον nuncupauit,sicuti neque urinas οὐρήματα. Sunt sanè uo
cabula ista medicorū recentiorum,qui linguam antiquorum ignorarunt. Quare hæc missa facia
mus quæ supposititia sunt,& ad librum de uictu salubri,quem Polybi fuisse aiunt, accedamus.

Sect.3.tex.8.3. 119 h
4.Apho.59.Ext. or 33.g.

GALENI

GALENI DE OCVLIS
A DEMETRIO TRANSLATVS
NVPER A VARIIS MENDIS
EXPVRGATVS

Quòd oculorum, & partium eorum, & operationum notitia est necessaria volenti curare oculos: & quòd crystallinus est pars principalis oculi, cui cætera subseruiunt. CAP. 1.

OPortet medicum, oculorum curam habere uolentem, prius eorũ natu
ram optime cognoscere: unumquodq;.n. membrum infirmum ideo
curatur, ut ad naturã suæ propriæ sanitatis conuertatur. Sed scientia
naturæ membri, & uniuscuiusq; compositi, non potest comprehendi
nisi partes totius noscantur. Qui igitur oculorum naturam scire desi-
derat, primo omnes partes quibus constructi sunt intelligat: noscatq;
operationem cuiusq; partis, & quæ fuerit illius necessitas, & quo mo-
do quæcunq; pars illa componatur. vnde de difficilioribus dicamus.
Sciamus itaque, ꝙ omne membrum compositum habet propriã actio
nem propter quam factum fuit, quam actionem cum una suarum par
C tium operatur, cæteræ uerò illi operanti ministrant. Sic & de oculis est, qui cũ è multis partibus
diuersis compositi sint: uisus tamẽ proprie fit ab una suarum partium, id est humore, qui dicitur
crystallinus. Cæteri uerò humores, atque panniculi sunt propter iuuamentum ipsius, quod ex-
planabimus, cum de omnibus disputabimus.

De colore, figura, & situ humoris crystallini, vitrei & albuginei, Et de tribus tunicis quæ sunt post vitreum: Et de tribus quæ sunt ante albuginem: Et de tela aranea. CAP. 2.

Crystallinus est humor albus, splendidus, lucidus, non omnino rotundus, sed aliquantulũ pla
nus, qui locatus est in medio oculorũ. Albus est & splẽdidus, ut cito uarios colores recipiat, quia
albũ & splendidũ corpus cito & uelociter coloribus opponitur, sicut in claro uitro fieri patet.
Rotundus, ne cito patiatur, quia oĩs forma rotunda non cito patitur, quia angulis caret. Parum
latus, ut lumen sumere possit: si.n. rotundus esset exquisite, lumen non cito sumere posset, ꝙa in
loco uno stabilis nõ esset. In medio locatus, ut cæteræ partes sibi ministrent: quædã, ꝗbus defen
ditur: quædam, quibus adiuuatur: unde necessario in medio sibi ministrãtium fuit. Quòd aũt in
eo fit uisus, testatur id, quod uidemus in cataractis: aqua.n. cum inter crystallinũ & corneã ste-
D terit, ut nõ possit species præ aqua ad crystallinũ transire, lumen amputat uisuale: sed aquæ abla
ta lumen reparatur. Crystallinus aũt in medio duorum locatur humorum, quorum unus retro
est, qui dicitur hyelinos, id est uitreus, quasi ut uitrũ lucidus. Alter uerò est, qui est quasi albumẽ
oui, & dicitur albugineus. Post uitreũ sunt tres panniculi, quorum primus uitreum circundat,
quasi rete, inde, & retina dicit̃. Post hunc est alius, similis secundinæ, & dicitur secundina. Iuxta
quẽ est tertius, qui ossa contangit, durus & solidus: unde & scliros uocatur. Ante albugineũ sunt
tres panniculi, quorũ unus albugineo coniungit̃, cumq; circundat, qui est quasi vuea, eiusq; co-
lor nigredini pertinet, unde uocant eum rhagoida, idest vueã. Ante hunc est alter cornu similis,
unde ceratoidis, id est cornea, dicit̃. Iuxta hunc est alius, ꝙ penitus nõ circũdat sicut alij sed eos
intra se iungit, unde coniunctiua dicitur, quia si cornea ab ea operiretur, spiritus eam perforare
non posset. Inter crystallinum & albugineum est tela aranea. Sed nunc uideamus examen uniuſ-
cuiusque ipsorum. Et primo de uitreo, tribusq; panniculis post eum existentibus.

Quòd crystallinus vitreo nutritur, et quòd nerui optici soli concaui & de cerebro veniunt tecti dura & pia matre ad loca oculorum, et de tribus tunicis quæ sunt post vitreum. CAP. 3.

Dicamus igitur ita. Omne membrum necessarium est ut habeat cibum, quo instauret̃ id quod

calore naturali & accidentali intus & extra dissoluit. Cibus uerò membro conueniens est,quē E
sibi mēbrum bene assimilat.Crystallino ergo cibus est sic necessarius,ut ipse sit albissimus,& clarissimus:& hoc cum sanguinem in sui naturam sumere nō possit,necessario uitreum habuit mediantem, qui medius est inter naturā sanguinis & crystallini:albior enim sanguine est,& minus albus quàm crystallinus.Hic autem uitreus humor est de sanguine in uenis subtilibus& arterijs digesto:unde mutatus est à suo colore in speciem uitri.Ipsæ enim uenę & arterię sunt de retina, quæ procedit à subtilibus cerebri pāniculis,neruum per quem spiritus ducitur circundantibus, qui neruus concauus est:quod planius dicemus ut pateat.Natura.n.à cerebro sensum & uoluntarium motum omnibus tribuens membris per neruos mediantes, duos neruos à cerebro prodeuntes,ad oculos mittit:quos unus durus est,unde fit motus:alter mollis & concauus,neq; pręter ipsum in toto corpore concauus alius est:quod ideo fuit,ut animatus spiritus uisum faciens, per eum duceretur. Cerebrum uerò duobus panniculis est opertum,uno subtili & molli,altero duro & crasso:subtilis autē secundinæ assimilatur,quia uenas & arterias habet,qui cerebro prodest, quia nutrit & defendit eum cū suis arterijs & uenis : crassus uerò defendit solummodo ab ossibus capitis appropinquātibus ei. Omnes autem nerui à cerebro procedentes,istis pāniculis sunt operti,donec capitis ossibus egredianť: similiter nerui ad oculos ueniētes,his duobus panniculis circundanť.Vnde molli panniculo concauus neruus circuntegitur, & extenditur in modum telæ cum suis uenis: est autem rete uitreum humorem cooperiens. Vitreus autem humor medium crystallinum comprehendit. Retina uenis & arterijs ad uitreum portat cibum,& cum suis neruis sensum & spiritum uisibilem ad crystrallinum ducit. Subtilis aūt panniculus,qui secundina dicitur,quo neruus circumtegitur,cum alio qui retina dicitur,coniunctus est,illi secundo loco crystallino iunctus est,cui secundina præstat auxilium, quia suis uenis & arterijs nutrimentum portat ad retinam,& defendit eam ne rumpatur.Durus autem panniculus subtili coniungitur,eumq; circundat: qui ad hoc ualet oculis,ꝙ eos ab osse defendit,in quo locati sunt, ne eis sua duritie noceat,& est quasi ligamentum oculorum.Sufficiant hæc de tribus humoribus,& tribus panniculis post crystallinum existentibus. F

De tribus tunicis ante crystallinum iunctis eis, quæ sunt post ipsum : deq; iuuamentis earum & albuginei humoris: et de coniunctiua,& musculis qui mouent oculos & palpebram,& sustinent neruos opticos. CAP. 4.

Panniculi uerò tres ante crystallinum existētes taliter sunt. Diximus.n.pāniculos cooperire G
cerebrum,neruosq; ad oculos uenientes circundare : sed tamen in oculis existētes diuiduntur, & faciunt duos:uterq; tamen ad medium crystallini iungitur,in loco qui dicitur iris. Super pupilla est panniculus cornea, qui à duro panno cerebrum cooperiente procedit: & pāniculus qui vuea dicitur,& ab illo,quem secundinam dicunt procedit,qui vt diximus,iungitur duro,qui cooperit,ut dictum est,secundinam.Panniculus uerò exterior,idest cōiunctiua,super corneā procedit.Cornea uerò ad hæc necessaria est ut crystallinū defendat, ne ab exterioribus,quia durus panniculus est,patiatur.Hæc autē subtilissima,& alba,& dura est:subtilis & alba,ut cito spiritus eam penetrare possit: dura,ne propter subtilitatem cito rumperetur. Vuea tribus de causis necessaria est:una,ut corneā nutriat,quæ uenas unde nutriatur habere nequit:alia uerò,ut media sit inter corneam & crystallinum, ne cornea duritie sua noceat crystallino : tertia,ut coadunet lumē suo colore nigredini pertinente: omne.n.lucidum,lumen dispergit,nigrū uero coadunat. Vuea ergo multitudinem uenarum habuit & arteriarum,ut corneam nutriat:mollis fuit,ne crystallino inferret nocumentum. Proprios habet uillos in quibus aqua coadunatur in cataracta. Lenis autem exterius est,ne cornea sibi noceat.Color eius est sicut color cœli,ut lumen sicut diximus,coadunet.In medio eius foramen est,per quod lumen ingreditur:& intrinsecus plena est H
humore qui dicitur albugineus,ut faciat crystallinum à cornea distare. Albugineus alterius iuuaminis est,quia crystallinum defendit,ne ab exteriori aere desiccetur: & humectat vueam,ne noceat crystallino.Sed inter crystallinum & albugineum quidam est panniculus tenuissimus,sicut cortex tenuissimus cæpæ, uel araneæ tela,qui medium operit crystallinum, ut eum ab vuea defendat. Ideoq; quidam medici dixerunt oculorum pāniculos, septem esse,dixerunt alij sex, alij quinque, quidam quatuor, quidam tres, non nulli duos, quorum discordia non erat in re. Dicentes enim septem,computabant retinam,secundinam,scliron,araneam,vueam,corneam, coniunctiuam. Qui autem sex,retinam non esse panniculum dicebant,asserentes defensorium pāniculum quoddam esse: retinā potius nutrire,quàm custodire.Sed qui quinque autumabant, araneam non panniculum,sed crystallini partem,esse dicebant,neque coniunctiuam. Dicentes autem quatuor, contendebant coniunctiuam non esse pāniculum, sed ligamentum oculorum, neq; retinam nec araneam talem. Tres esse dicentes, vueam & secundinam unum esse dicebāt panniculum,quia vuea à secundina procedit:retinam quoq; & araneam unum panniculum:itē scliron & corneam unum panniculum. Qui duos dixerunt,scliron & corneam unum intendebant : & secundinam & corneam unum : retinam uerò & araneam & coniunctiuam non esse panniculos.

A panniculos. Intentio ergo antiquorum erat una. Nunc de coniunctiua dicamus, de qua hucusq; tacuimus. Sciendum ergo, lacertos oculis esse necessarios, quibus possent moueri, & uisilibus rebus opponi. Ideoq; septem habent lacertos, quorum unus mouet oculos erga nares, alter uersus tempora, tertius sursum, quartus: deorsum, quintus firmat, & corroborat neruū, unde uisus procedit: duo alij alligant coniunctiuam ne usque ad corneam tendat, & operiunt lacertos ibi existētes in angulis oculorum. Tres iterum superiores palpebras mouent, unus superius, & duo inferius uero palpebræ nullum habent motum.

PARTICVLA secunda est de ortu neruorum sensus à cerebro. Et triplici specie regitiuæ uirtutis: Et de neruis opticis & ipsorum coniunctione, & spiritibus uisiuis. Et de modo quo fit uisio. Cuius sex sunt capita.

Quòd omnes sensus à cerebro procedunt, & ab ipso prodeunt septem paria neruorum, cæteri uerò nerui à spinali medulla. CAP. I.

NEcesse est qui naturam oculorum vult scire, prius cerebri naturā optime cognoscat. Visus B enim ab eo procedit, & superior eius actio ad eum conuertitur. Cerebrum aūt frigidius, & humidius cæteris membris est, quod postea explanabimus. Initiū.n. est sensus & uoluntarij motus ac regitiuæ uirtutis. Nullum.n. aliud membrū hac actione fungitur, sed cerebrum. His.n. modis operatur, uel per se, uel per uiam adiuuantis, instro adiuuante sensum agit, & motum uoluntarium. Instrumenta sunt nerui, qui duobus sunt modis, quidam à cerebro, quidam à spinali medulla ꝑcedunt: medulla spinalis tn̄ de cerebro est, unde cerebrū fundamentū neruorū est oīum. Sed duris neruis uoluntarius motus efficitur: dum nerui cum lacertis componuntur. Lacerti.n. de neruis sunt & carne & ligamento compositi, & ligamēta ab ossibus procedunt. Molles nerui quinq; sensus faciunt. Quibus oībus subtilior & acutior est uisus, qui sensus igneus est, & igneā habet naturam.i. splendorem & ruborem: lumen igneæ est naturæ, quia cum coadunatur intus, ignis ex eo succēditur. Post uisum est auditus, post quem olfactus, post olfactum, gustus: q̧ quidem, quia sentit quod est aquosum, aquę pertinet. Sapor.n. qui sentit̄ nihil aliud est, q̄ aqua alicuius corporis siccitati admista, calore operante: proinde antiqui saporē uocauerunt chymū, i. liquorem. Cæteris sensibus tactus crassior est, qui quidē sentit quod terreū est, & terræ pertinet.i. durum, molle, calidum, frigidum, & siccum, & quæ ex his procedunt. Omnes autē nerui sensum C habent tactus, sed non uoluntarium motū, ut diximus: quia duri nerui uñ uoluntario motu fungunt̄: sed molles duris sunt sensibiliores: ꝑcedūt uerò duri plus à spinali medulla. A cerebro autem procedunt septem paria neruorū: quorum primum, & scd̄m par ad oculos ueniunt: Vnū est concauum per quem sensus uisus fit.i. per quem animatus spiritus uisum dans ad oculos tendit: Scd̄m par oculi lacertos & palpebras mouet. Tertium ad linguam tendit, dans ei sensum saporum. Quartum ad palatū deuenit, ubi gustus sensum facit. Quintum ad aures accedit sensum auditus faciens. Sextum ad uiscera descendit, & per ea diuiditur, dans eis tactum. Septimū mouet lacertos linguæ. Cæteri quibus mouentur manus, pectus, pedes, dorsum, & caput, de spinali medulla procedunt. Sic cerebrum cum instrumento.i. neruis, motum agit, & sensum.

De Trina actione uirtutis regitiuæ & de animali spiritu, & natura cerebri. CAP. 2.

Regitiua uerò actio per se solū tribus modis est, phantasia in fronte, ratio in medio, memoria in puppi. Cerebrum habet quatuor cōcauitates, quæ dicunt̄ uentriculi, duæ sunt in prora, tertia in puppi, quarta inter proram & puppim, in quib⁹ semper est animatus spiritus, quo actus, ut diximus, fit. Spiritus aūt animatus, de uitali fit: uitalis in corde generatur & nascitur. A corde enim duæ uenæ ad cerebrum ascendunt, quæ subtus cerebrum uenientes, multis diuidūtur modis, & D protelatę faciūt quasi rete, per quas spiritus uitalis à corde ad cerebrū ductus, in illo reti morat̄, quousq; mundificetur, & subtiliter. purificatus, deinde ad medium uentriculum cerebri tendit, ibiq; aliquantulum permanens subtiliatur: postea ad puppis uadit uentriculum. Sed uia, q̄ est a medio ad puppim, non est aperta: habet.n. portam, in qua quoddam obstaculum est, cuius forma est sicut pinea, quam anatomici Vermem uocant: sed fermè semper clauditur. Vnde cum spiritus qui est in puppi, fuerit motus, fit memoria: cū is qui est in medio, fit intellectus & ratio: cū ille qui est in prioribus, fit sensus communis & phantasia. Hæc est dispositio cerebri, suæq; actionis. Cerebri autē natura frigida est & humida. Frigida duabus de causis: Vna propter multitudinem sui motus: quo fiunt memoria, intellectus, & imaginatio. Secūda propter motionē, quæ ab eo dirigitur: unde fiunt sensus & uoluntarius motus, ne causa suæ motionis calidissimum factū, incenderetur, & incensum consumeret amplius. Si cerebrum calidum esset, memoria instabilis esset: caput.n. calidum, mobile est naturaliter, frigidum contra. Memoriæ uerò requies & stabilitas est necessaria, quod sic attestantur, quia calidū cerebrū habētes, instabiles, & mobiles sunt. Humiditas autē cerebri duabus de causis est necessaria: Vna, ne ex motu nimio desiccar et: motus.n. calorem facit, calor uerò desiccat humiditatem: Alia, ut in eo uelociter imaginatio formaretur, & cito sensum qui eam dirigit, suscipere posset, & uelociter ad audita discernendū moueretur:

retur:rurſus ut nerui ab eo procedentes molles eſſent. Impoſſibile eſt enim à duro, molle, uel à E molli, durum generari: proinde prora mollior eſt puppi, quia de prora molles, de puppi duri nerui proceduut, quibus motus uoluntarius fit.

De neruis opticis & eorum differentijs à cæteris neruis. CAP. 3.

Qui inſtr̃m uiſus optime ſcire deſiderat, primum naturam utriuſq; nerui uiſibilis inueſtiget, ut bene cognoſcat, quibus cum cæteris neruis cõicet, & quibus diſcrepet. Deinde de uiſibili ſpiritu perquirat, quatenus ſciat cũ quibus ſpiritus conueniat, & in quo diſcrepet: poſtremo de ipſo uiſu quo modò fit, quod in hoc capite planè deſcribam. Primum itaq; neruorum par, quod ſupra diximus cum utroq; cerebro peniculo deſcendere, & ſecum uiſibilem ſpiritum ducere, cũ cæteris neruis ſenſum facientibus duobus modis conuenit: Vno, quia ut alij, à cerebri prora deſcendit: Alio, quia & ipſe nobilis eſt, diſcrepat tamẽ ab eis, ſex modis. Primo, quia maior cæteris eſt à cerebro & à ſpinali medulla procedentibus: Magnus uerò quia concauus eſt: ſi enim eſſet paruus, neceſſario ſubtilis eſſet, unde cito frangibilis: cuius concauitas neceſſario fuit larga, ut nullã pateretur obſtructionem & ideo magnus fuit. Secundo, quia ſolus ſic concauus eſt, ut eius concauitas ſenſui oſtendatur, quæ concauitas protenditur uſque ad locũ, in quo panniculus ocu F lorum, qui rete dicitur, ſe procreare incipit: quod facile ſenſui patet, ſi anatomia cernatur. Inchoat quoq; ipſa concauitas ab utroq; cerebri uentriculo, qui eſt in cerebri prora: in quo tamen loco concauitas uideri non poteſt, quia ſubtiliſſima & anguſtiſſima eſt. Hoc foramen qui vult aſpicere, quærat in cerebro magnorũ animalium in hora, qua occiduntur. Caueat tamen ne in æſtate, calidove tempore fiat: & utroſq; cerebri panniculos tangat caute, ne frangantur, & in fine illorum panniculorum inueniet illud neruorum par ab utroq; uentriculo procedentes: poteritq; uidere qualiter ipſa concauitas ab ipſis uentriculis inchoet. Tertio, quia uterq; uiſibilis neruus, intrinſecus eſt molliſſimis, ut facile ſentire poſſit, extra aliquantulum durus, ut à paſſione ſit illęſus. Quarto, quia per hoc par neruorum multo maior ſpiritus quãtitas, q̃ per omnes neruos ſenſum & motum uoluntarium facientes, ducitur: in illis tamen non ſubſtantialiter, ſed ſola uirtus eius per eos uehitur. per illud autem par multa ſpiritus eſſentiæ quantitas defertur. Oculi enim cum ſint nobiliſſimæ actionis, uadit ad eos multum de ſubſtania ſpiritus, uſq; ad panniculum q́ dicitur uuea: hoc enim fuit neceſſarium ad adiuuandum uiſum. Quinto, quia cæteri nerui quanto, ſunt à cerebro remotiores, tanto ſunt duriores, & à propria natura mutatur: iſte, intrinſecus molliſſimus eſt, extrinſecus uerò ſolidior, ut mollities interior exteriori duritie tueatur, nequan G do deſiccetur. Cuius mollitiem & ſi aliquantulum inuenies indurari, tamen ad oculos ueniens, in naturam, quam in cerebro exiſtens habuerat, conuertitur: in pãniculo enim qui rete dicitur, mollis efficitur, ita ut in naturam cerebri procedat, fitque quaſi rete. Sexto, quæ & laudabilior eius proprietas eſt: quia hoc par neruorum cum è prora utriuſq; uentriculi ſeparatim egrediatur, non recto itinere ſicut exierat, uadit: ſed per interiora capitis torquetur, & ad oſſa nariũ ueniens commiſcetur: ſic ut ipſorum utraq; foramina fiant unum ibidem. Iterum hi nerui ſeparantur, & recto itinere, ut egreſſi fuerant, uadunt, unusq; è dextro uentriculo exiens, ad dextrum oculum tendit: alter de ſiniſtro prodiens ad ſiniſtrum peruenit, de quorum coniunctione & ſeparatione plures antiquorum diuersè ſenſerunt.

De opinionibus circa cauſam coniunctionis neruorum Opticorum, & de cauſa ob quam non vnicus exiuit craſſus à medio primi ventriculi cerebri. CAP. 4.

Quidã hæc ideo fieri dicebant, ut ſi unus læderet, alius ſubueniret, alij eos ideo eſſe cõiunctos quia omnis ſenſus ab uno fundamento procedit, quorum ſñia prorſus uana eſt. Natura.n. tam optime, tam fortiter, membra compleuit, ut nullam timeant paſſionis occaſionẽ, nec ſolũ nerui H uiſum ferentes ab uno loco egrediuntur, neque tamen poſtea coniunguntur. Nonnulli ob hoc eos dicunt coniungi, ut unus ab alio confortetur: ſi enim ſeparati eſſent, propter itineris longitudinem rumperentur, qđ quidem non impoſſibile eſt, ſed tamen nõ eſt uia tam longa, ut in ea rumpi debeant. Alij ſic aiunt, quorũ intentio uera eſt: ſpiritu uiſibili ueniente ad oculos, neceſſe eſt, ut uno clauſo totus ſpiritus ad aliũ ueniat, quod fieri non poſſet, niſi nerui prius ſeparati coniungerentur, & iterum ſepararentur: quod huiuſmodi experimẽtum teſtatur, Si aliquod corpus ſuper naſum ponatur, utroq; oculo ad uidendum directo, fit uiſus debilior & obſcurior, ſed uno clauſo, fit uiſus in altero fortior, quàm in utroq; fuerat, & quod utriq; cernere nequiuerãt, unus ſolus clariſſime aſpicit. hoc ideo, quia ſpiritus qui in utroque fuerat, ad unum conuertitur: altero enim clauſo, alterius pupilla clarior efficitur. Alij alio modo ſentiunt, quorum ſentẽtia eſt neceſſaria, niſi nerui ad oculos directi primum coniungerentur, & poſtea ſepararentur, neceſſario res una, dupla uiſui appareret. cum enim res uiſibilis uideri non poſſit, niſi uiſu oculorum pupillas exeunte: ipſe autem uiſus per lineas rectas egrediať, & rem recto tramite ante ſe percipiat, ſicut uidemus radios ſolis ꝑ anguſtã cauitatem domũ ingredi, & lineę ipſæ, anguſtæ ſunt in exordio ſui: deinde uerò paulatim dilatanť: fiatq; in utroq; oculo quaſi q̃dã pineæ forma, neceſſe

eſt,

A est,ut uterq; uisus lineatim directus,& in loco ubi est res uidenda coniunctus,eã æqualiter percutiat: deinde quousq; ad pupillam perueniat,cõuertatur necesse est,ut exordium utriusq; à pupilla æqualiter egrediatur,& per unã superficiem ambo ambulent. Duorum exordia sunt in loco,ubi utriq; nerui coniunguntur, ibi unus idẽq; factus,& sic ex utraq; pupilla à suo loco egressus,uidendam rem uidet,eamq; sicut est,comprehendit: quoniam si una pupilla à suo loco inferius uel superius mutaretur, res superiori pupilla uisa,superius uideretur,sicq; dupla appareret: propter quod oculis tria fuerant necessaria, scilicet pupilla funditiua uisus,locus ubi uterq; coniungitur neruus,& rectæ lineæ,ut uisus recte per eas transeat.Hęc est causa quare nerui ad oculos uenientes prius cõiunguntur.Sed tamen quidã sic obijciunt. Cum illos duos neruos necessarium sit coniungi,quare nõ statim unus facti sunt, sed duo. Quibus est respondendũ: unus ideo neruus non fuit, quia à cerebri medio exire non potuit, maxime quia magnus est uterq;.Item, magna quædam concauitas illic est, ubi palati foramina cerebro coniunguntur, per quã cerebrum suã superfluitatẽ expellit: uia ẽt q̃ ad nares ducit,ibi constat: illa aũt cõcauitas,& hæc uia ibi esse non posset,si neruus unus ibi locaret. Nares.n.sunt in media facie,vñ nisi earũ foramina cerebro apposita essent,olfactus nõ esset. Quia ergo cerebri loca rebus hisce comprehensa sunt B necesse fuit,ut nerui uisum ferentes nõ ab uno loco egrederent: quos natura in uno loco cõiunxit,ut idẽ foramen eos habere faceret: deinde,ut separatim ad utrunq; oculum irent, seiunxit.

De animato spiritu,& uisibili,& q̃ uisibilis spiritus substantialiter ad oculos peruenit,& aliorum sensuum organa solum perueniunt eorum spiritus irradiatiue. CAP. 5.

Visibilis,ut diximus, spiritus de spiritu nascitur animato, à uentriculis proræ cerebri procedens: ibiq; mundificat: ut diximus,cũ de cerebri natura disputauimus: qui spiritus,spũaliter est sensibilis,quia uisus unus è sensibus,cæteris dignior & nobilior.Porrò ipse habet proprietatem, quã nullus aliorum sensuũ habet.animalis siquidem spiritus in cerebri uentriculis existens,sensum & uoluntarium mandat motum: uirtus.n.ipsius per neruos penetrat ad cętera membra: essentia uerò in proprio permanet loco : sicut Sol totum aerem illuminat,ipse tamen in uno loco stat.Sed ad oculos non solũ uirtus uisibilis spiritus,sed ipse spiritus essentialiter dirigitur: & tanta quantitas,quanta est necessaria,illuc adducitur: quod utriusq; nerui concauitas attestatur.Id etiã hoc testatur,quia uno oculo clauso,ad pupillam alterius tota uirtus conuertitur causa neruorum cõiunctorum: inde foramen paniculi,qui dicitur vuea, præ multitudine spiritus necessa C rio dilatatur: aperto uerò oculo cũ spiritus ad eũ reuertatur,foramen vueæ ad propriam redigitur mensuram.Hoc signo ẽt si obseruari possit,cognoscitur.Si uno oculo aqua clauso pupilla alterius dilatetur: spiritus enim uisibilis in eo esse demonstratur, unde aqua quæ transitũ eius obstruit,ablata,uisus redditur.Si uerò nõ dilatetur,hoc ideo est,quia neruus per quem spiritus ducitur,obstructus est.Vnde etiam cum cæteri nerui,nullã habeant concauitatem,quia uirtus animalis spiritus,non ipsemet essentialiter per eos ducitur,oculorum nerui necessario concaui fuerunt, ut spiritus substantialiter per ipsos transire possit. Cæteri autem non sunt concaui,ne per corpus diuisi,& à suo fundamẽto remoti,leuiter rũperent: uel q̃a tanta spiritus quantitas sensui & motui uoluntario nõ est necessaria,quanta uisui.Nullus.n.sensus,p̃ter uisum,sentit sentiendã rem,nisi ei coniungatur: uisus autem pupillam egrediens longe remota sentit: unde multa spiritus quantitas necessaria est: & ideo nerui necessario concaui facti sunt.

De Modo quo fit Visus. CAP. 6.

Videndum ẽt,qũo fiat uisus.Diximus ergo,cũ aliqua res uidetur,necessario uel aliquid ex ea dirigit uisui,per quod quid ipsa sit,cognoscitur: uel uirtus uisus ad eã mandatur: uel aliquid me D dium est inter uisum & rem uisam,per quod ipsa cognoscit. Sic põt ergo inuestigari quod horũ certum sit. Oẽs philosophi concordati sunt, q̃ res non possit uideri nisi per foramen pupillæ.Si ergo ad uisum à re uidẽda aliquid dirigitur,siue sit uirtus,siue sit forma,siue qualitas, siue quantitas mẽsurata,qũo illud angustũ foramen intrare poterit?quæ ẽt uirtus esse põt,q̃ ad oculos diuersorum in momẽto rẽ uidendã deducat?quod q̃a impossibile est,spernat. Quòd aũt uisibilis spiritus pupillam exiens solus ad rẽ uidendã uadat, eiusq; quantitas magnitudinem cõprehendat,falsum est. Ipse enim spiritus nõ tantæ est quantitatis,ut adeo dilatari possit,ut tot & tantas rerum ambiat quantitates, cum in uno momento multa & diuersa & maxima indiuidua comprehendimus. Ad tertium ergo membrum cõuertamur. Quippe aer corpora circundans,si clarus & lucidus fuerit, supplementum uisui facit, quod nerui cerebro: quia sicut splendor Solis, sic spũs recipit uirtutẽ. Sicut.n. Solis splendor superiorem aeris extremitatẽ percutiens,totum aerẽ penetrat,eumq; clarificat: sic & uisibilis spũs pupillã egressus,mox totũ aerem penetrat,& extensus per loca remotiora,mutat ea in suam naturã, q̃d fit cum aer in toto iunctus est,q̃d in Sole palàm fieri uidetur. Si.n.aliq̃d corpus in aere ponatur,cum Solis splendor illud nequit penetrare,forma illius corporis post se obscura apparet. Causa, q̃a nõ suscipit aer lumẽ nisi sit cõtinuus,nec Solis splendor,separatũ à se aerẽ mutat,qm̃ si actio splẽdoris fortiter in aere operata *Scatet totum hoc caput erroribus,et in Græco etiã fortasse codice, quem non habemus.*

fuisset, posset in eadem actione permanere, splẽdore Solis absente. Sed utriq; hac carent proprie E tate, q neq; Solis neq; spiritus splendor suã actionem aeri, ipso absente, potest dimittere. Recte ergo causa dans lumen ablata, ipso momento, lumen ab aere aufertur. Eodem modo de neruis intelligitur: quia si neruus fuerit incisus & à cerebro diuisus, illico mẽbrum cui sensum dabat, fit insensibile. Propterea hæc duo sic debẽt esse coniuncta, i. aer & spiritus, sicuti nerui & cerebrũ. Et quamuis aer in altera mutetur actione, sicut cum calefit uel infrigidatur, & in qualitate rei calefacientis uel infrigidantis permanet, lumen tamen non idem in aere operatur: ipso enim ab sente, & lux ab aere amputatur: deinde necesse est semper, ut aer continuatim illuminetur: hoc enim nisi fuerit, nullo modo lucidus fieret: sic & nerui cerebro faciunt supplementum, quia licet de substantia sint cerebri, duriores tñ sunt, q lucidioribus passionibus subiaceant, unde aliquantulum à natura cerebri sunt mutati. Sed nerui duobus modis sunt: quidã.n. motũ faciũt, qdam sensum: & facientes sensum molles operantes motũ, sunt duri. Et quanuis nerui duri sensum habeãt tãgẽdi, molles tñ nerui nõ inueniunt illã cũ duris neruis hr̃e societatẽ, sed ipsi duri hoc faciunt, quia tactus cæteris sensibus est crassior. Sensus autẽ uisibilis, quia cæteris sensibus est acutior et subtilior, ideo neruus spiritum uisibilẽ seruãs, cæteris sensibilibus neruis cerebro est propinquior. Quia igitur oculi in aere agunt, sicut cerebrum in neruis, ideo multam quantitatem F spiritus habuerunt, ut in aere rem suam faciant, sicut in neruis proprias res cerebrum. Visus autem primo colores sentit, quod ei propriũ est, deinde corpus in quo fundati sunt, sicut gustus sapores, postea fundamenta eorum. Gustus tñ & cęteri sensus rem sentiendam ad se uenturam expectant: Visus uerò ab oculis elongatur, & per aerem extenditur quousq; ad corpus perueniat coloratum. Hac de causa solus uisus sentit formam corporis, ac quantitatem, & cum eius colore motum rationabiliter, non tñ essentialiter, sentit: quod nullus habet cæterorum nisi tactus accidentaliter. Verbi gratia: Siquis per tenebras ambulans, fustem in manu duxerit, eo amplius non potente penetrare, cognoscit q motum per corpus solidum fieri impossibile est. Visus autẽ habet alteram proprietatẽ, quia incidens supra corpus leue, solidum, & lucidũ: rectus ad pupillã cõuertitur, unde exierat: unde in speculo uel in alijs splendidis corporibus prope nos stantibus, uidemus formam nostram: & siquis studiose in oculorũ alterius spectet, uidet in eo suam faciẽ: causa, quia uisus ad pupillam conuertitur propter lucidịtatẽ panniculi, qui araneæ tela dicitur est.n. supra crystallinum, sicut adeps superne coagulatus: & quasi rutilans, clara est. Veruntamen quamuis præ cæteris solus per aerem motum rei sentiendæ sentiat, non tñ arbitratur, sicut cæcus se confuse sentire: quia aer, mox ut rem sentit, eam uisui ministrat: quæ proprietas soli inest G uisui, aerẽ uidelicet in sui mutare naturã. Alterius etiã dignioris est proprietatis, q non solũ recte, ex transuerso conspicit necessario, cum multus spiritus à cerebro ad oculos dirigatur, rursus spiritus pupillam exiens, & aerem percutiens, mutat eũ in suam naturã. Recte ergo uisus, igneus dicit: auditus, aereus: gustus, aquosus: tactus, terreus: olfactus, fumosus: quatuor.n. elemẽta sensus quatuor cõstituunt, ut unusquisq; eorũ unũ ex his comprehẽdat, & ea, cũ in natura sua sunt, uel in aliud mutant, uel aliqua accidẽtia patiunt, discernat: præter hos quatuor sensus, fuit alius qui fumosa comprehenderet: fumus.n. in sua natura mediocris est, cũ elemẽta nõ nisi quatuor sint. Sed uisus q ad hoc est, ut colores cõprehendat, necessario luminosus fuit: solũ.n. quod lucidum est, cõuertitur in colores. Testat hoc aer, qui cũ clarus & lucidus sit, facile in colores mutatur: nã palã est, quia si quis candidis indutus iaceat sub arbore, color uestimentorũ in frondium colorem mutatur: unde patet aerem in illum colorem fuisse mutatum. Videmus ẽt sæpe aerem in colorẽ lucidi parietis mutari, illumq; colorem per aurã ad illud corpus mutari, maxime si paries uiridis, uel rubeus fuerit uel citrini coloris: & sicut Solis splendor eũ ad suam mutat naturã, sic & colores in suas eũ qualitates conuertunt. Similiter & lumen uisibilis spiritus mox ut aerẽ percutit, ipsum immutat. Hæc tria sunt, quæ aerẽ sine ullo temporis spatio immutant, lumẽ So- H lis, fulgidus color, & lumẽ uisibilis spiritus. Palàm est ergo, uisũ non fieri nisi aeris mediocritate, quod sensu attestatur. Antiqui etiam concordant dicentes aerẽ esse uisui ueluti ramus, & conueniens est instrumẽtum cum fuerit lucidus, uel aliorum corporum lucidorũ lumine illuminatus: & sic seruire aerem uisui, sicut cerebro nerui. Sicut enim cerebrum non sentit quod oculi comprehendunt, nisi neruis mediantibus: sic & oculi nihil sentiunt, nisi lucido aere mediante.

PARTICVLA tertia est de prima & vniuersali medicinæ intentione, & de rebus naturalibus non naturalibus, & præter naturam, & de generibus & speciebus, & causis & accidentibus morborum. Cuius sunt quinque capita.

De prima medicinæ intentione, & de necessarijs ad eam. CAP. I.

OPortet medicum præ oĩbus primam & uniuersalem medicinæ intentionẽ præuidere, & eã particulariter diuidendo ad indiuiduũ ducere. Prima autem medicinæ intentio est, q bifariam diuidit: aut.n. in sanis cũ similibus sanitas custoditur: aut in ægris per contrariũ sanitas redditur. Quorum primæ necessaria est rerũ naturaliũ scientia: naturalibus.n. agnitis, patefiunt ea

quæ

A quæ sunt similia sanitati: & sic etiam cognoscuntur quæ sunt contraria: similibus ergo seruatis, contrarijs prohibitis sanitas custoditur. Secundæ autem intentioni duo sunt necessaria: non naturalium. s. & contra naturam rerum scientia. Sanitas enim infirmo cum quadam mutatione restituitur: quam mutationem qui facere uult, necesse est sciat ad quid mutare decet. Nisi enim sciat de quo, & ad quid mutandum peccet, mutare nõ securus est, quin unde conuenit non immutari, mutet: & nisi nouerit ad quid decet mutare, ad id quod non oportet cõuertere poterit. Sanitas infirmo redditur commutatione rerum contra naturam ad naturalia: unde & ista sciri debent ad quæ illa transmutantur, & illa etiam quæ ad illa conuertantur.

De rebus naturalibus, non naturalibus, & contra naturam. CAP. 2.

Res autẽ naturalis duobus est modis, generalis & specialis. Generalis dicit̃ esse humani corporis complexio, & uniuscuiusq; corporis compositio. Complexio quidem multipliciter est: tũ ætas, & consuetudo. Naturalis complexio est secundum differentiam sexus, ut in mare & fœminas uel secundum euentum, ut est complexio spermatum, uel spirituum de quibus fit. Cõsuetudo sex modis est: Primo, ex aere & eius mutatione, quæ mutatio uel localis est, uel temporalis B cum aliquid in tempore contingit: Secundo, ex motu uel quiete: Tertio, ex repletione uel inanitione: Quarto, ex somno uel uigilia: Quinto, ex cibo & potu: Sexto, ex animæ accidẽtibus: Specialis est ut uirtus, quæ triplex est, naturalis, uitalis, animalis. Superius animalem tetigimus, cum de cerebro disputauimus. Vitalis est, quæ cor & arterias facit pulsare. Naturalis triplex est, generatiua, nutritiua, & augmentatiua. Nutritiua quadruplex est, attractiua, retẽtiua, digestiua, & expulsiua. Res autem extra naturam duplex est, aut est nocumentum actionis, aut quod ex eo generatur. Nocumentum actionis (aut quod ex eo generatur) duplex est: aut est sine mediatore, & morbus dicitur: aut cum mediatore, & causa uocatur. Quod autem actionis nocumẽto generatur, accidens noĩatur: qđ iterum duplex est, s. aut ex diuersis corporis qualitatibus, aut à qualitatibus diuersis à corpore ęgredientibus. Corporis qualitatis diuersitas quinq; modis est. Sunt. n. qualitates quæ sentiuntur. Qui ergo ægro sanitatem uult restituere, decenter debet inuestigare septem res naturales, quæ sunt, elementa, complexiones, humores, membra, uirtutes, spiritus, & operationes, & quæ sequũtur eas, ut ætates, colores, figuras, distantiam inter masculum & fęminam: Et res non naturales, quæ sunt sex, aer, cibus & potus, inanitio & repletio, motus & quies, somnus et uigilia, et accidentia animæ: Et res extra naturam, quæ tres sunt, morC bus, causa morbi, et accidentia morbum concomitantia.

De generibus & speciebus morborum. CAP. 3.

Morbus generaliter triplex est, quia corporis compositio trina est. Prima corporis cõpositio est in membris simplicibus, ex elementis cõpositis in quibus quædã morbi species generant̃, q̃ duobus modis sunt, uel simplices, uel cõpositæ. Simplices quidẽ sunt calida, humida, frigida, et sicca: cõpositæ uero sunt, calidæ et siccæ, calidæ, et humidæ, frigidę et humidæ, frigidæ et siccæ. Secunda corporis compositio est in membris, quæ cõposita uocant̃, ex simplicibus cõpositis: in qua fiunt morbi quatuor modis, aut secundum formã membrorũ, aut secundũ cõpositionẽ, aut secundũ magnitudinem, aut secundũ numerũ. Secundũ formã quinq; modis in figura, foramine, concauitate, lenitate, aut asperitate. Secundũ cõpositionẽ dicit̃ cũ à loco mutãtur, uel in loco malo ponuntur. Secundum magnitudinẽ bifariam, uel ultra modũ, uel infra. Secundũ numerum similiter, uel ultra modum, uel infra: ultra modũ, naturaliter, uel extra naturã. Tertia corporis compositio est corporis totius ex unitate simplicium et compositorum membrorũ facta, in qua morbus generatur, qui separatio iuncturæ uocatur. Hæc sunt genera morborũ et species.

D *De Causis morborum.* CAP. 4.

Causa autẽ morbi est generaliter sicut gen⁹, sed specialiter est triplex. Causa enim morbi simplicis, aut calidum facit morbum, et septupla. i. nimius motus animæ, corporis passio, calor exterior, angustia pororum, putredo, rerum acutarum acceptio, cibi paruitas. Aut frigidũ facit morbum, et est octo modis, tactus rerũ frigidarum, acceptio earũ, multitudo cibi et paruitas, obstructio pororum & largitas, nimius motus & quies. Aut facit morbũ siccum, & est quadruplex, siccæ rei obuiatio, cibi sicci, cibi paruitas, nimius motus. Aut facit morbũ humidũ, et est cõtraria proximæ dictæ. Sed simplicibus morbis, quos diximus cum materia existentibus, cõmiscentur, causæ intraneæ: quæ sunt, uirtus mẽbri impellentis, debilitas recipiẽtis, materiæ multitudo, pororum largitas, defectio nutritiuæ uirtutis. Causa morbi cõpositi uel est secundũ figurã, uel foramen, uel concauitatem, uel asperitatem, uel lenitatem. Secundũ figuram, aut propter quãtitatem spermatis, uel qualitatẽ: uel propter aliquod accidẽs quod infans patitur qñ nascit̃, uel cũ lac sugit: uel propter alia. Secundũ foramen, uel propter obstructionem, uel propter coniũctionẽ. Obstructio fit à fortitudine retẽtiuæ, uel defectione expulsiuæ, uel propter frigiditatẽ & siccitatem, uel ligaturę stricturam. Secundum concauitatem, aliquid innascens uel in mẽbro incidens,

dens,ut eſt chymus,lapis,uerrucæ. Largitas foraminis coniunctioni contraria eſt. Aſperitas de E
gñe ſeparationis eſt iuncturę,cũ nõ eſt à caliditate:quod poſt planius dicemus.Lenitas eſt aſpe
ritati contraria. Corruptio loci fit cũ mẽbra à naturalibus ſuis locis mutantur uel ſeparatione,
uel mollitie concatenationis membrorũ.Magnitudinis cauſa eſt multitudo materiæ,uel fortitu
do naturæ:paruitas membrorum cum contrario eſt,aut propter inciſionẽ.Magnitudo in nume
ro,aut naturalis eſt,ex ſpermatis abundantia,aut accidẽtalis ut lapis in ueſica : paucitas aũt eſt
e contrario.Separationis iuncturę triplex cauſa eſt,inciſione exterius facta,ut igne uel enſe:uel
interius,ut ex acutis chymis:Aut extenſione,uel exteriori,ut cum fune:uel interiori,ut ex craſ-
ſa uentoſitate: Aut de fractura,uel exteriori,ut à lapide:uel interiori, ut ex craſſis chymis.

De accidentibus morborum. CAP. 5.

Accidẽtia ſunt tria,ſ.nocumentũ actionis,diuerſitas egredientiũ à corpore,diuerſitas quali-
tatum corporis ſenſibilium,quorum duorũ cauſa eſt nocumẽtum actionis . Actiones tres ſunt,
animalis,naturalis,uitalis. Nocumentum actionis triplex eſt : nam oĩs actio tria patitur, uel.n.
ex toto aufertur,uel minuitur,uel mutatur:uerbi gratia,tactus aut amputatur,& dicit̃ ſtupidus:
aut minuitur,& titillatio uocatur:aut à ſua natura mutat̃,& tunc corrupta uocatur: cauſa horũ F
duorũ eſt frigiditas tertij gradus,& iuncturæ ſeparatio. Palã ergo eſt qđ cauſa nocumẽti actio-
nis morbus fit.Morbus tm̃ nocet actioni ſine mediatore: ideo nocumentum actionis eſt ſignifi
catio morbi.Nec eſt differentia inter accidens & ſignificationẽ,niſi in noſtra intentione, q̃a no
ſtra intentio eſt in nocumẽto actionis,& id ad quod ſequitur nocumentũ,morbũ uocamus: &
illum inſequentia,accidentia dicimus:morbum autem dicimus cauſam accidentiũ: unde mor-
bo cognito,cum accidentia ſcire uolumus, dicimus accidentia ſignificationes.

PARTICVLA *quarta de accidentibus,& morbis oculorum,& neruorum ſuorum, & muſculorum, & palpebrarum. Cuius ſunt quatuordecim capita* .

De accidentibus morborum oculorum in generali. CAP. 1.

SEd quia intentio huius libri eſt patefacere ſignificationes morborum oculorũ,prius oportet
ſcire eorum accidẽtia:ut uia,qua ad morbi notitiã ueniamus,ſit nota.Acidentia ergo oculo
rũ ſunt triplicia:nocumenta actionis, & q̃ ex illis ſequuntur: diuerſitas in oculis.ſ.ſenſibilis qua
litas,& diuerſitas ab eis exeuntium.Nocumentum autem actionis oculorum,eſt ſecundũ quãti G
tatem actionis,id eſt eorũ quæ ſunt actionis,uel animalis, uel naturalis. Nocumentũ naturaliũ
actionum,eſt quod accidit quatuor uirtutibus naturalibus:animalium uero actionum,q̃ ſenſui
& uoluntario motui accidit.Actiones animales tantum duas ſpecies ſenſus habent.Nocumẽtũ
naturalis actionis in hoc loco non oportet notari: quoniam in hoc nõ differunt oculi à corpore
toto:ſequit̃ enim nocumẽta tactus,ut ſunt mollities,titillatio,& dolor:ita oculis ut toti corpori
accidit.Accidentia uero uiſus & uoluntarij motus,quæ oculi patiuntur, hic oportet dici.

De diuiſione accidentium oculi,& declaratione membrorum diuidentium. CAP. 2.

Sciendum itaq; quod accidentia quæ oculis contingunt,aut in eius inſtrumento ſunt,aut in
ſua uirtute,aut in miniſtris. Inſt rumentnm uiſus eſt humor cryſtallinus qui patitur, uel unũ ex
octo ſimilibus morbis,uel ex compoſitis morbis,cum a ſuo loco mouetur, uel iuncturæ ſepara
tionem.Si mutatur à loco ſurſum uel deorſum in utroq; oculo, uident rem duplam : ſi mutarur
dextrorſum uel ſiniſtrorſum, non apparet res dupla. Virtus uiſus à cerebro per concauũ neruũ
deſcendit:unde eius paſſio uel de nerui, uel de cerebri fit infirmitate . Quorũ infirmitas triplex
eſt,ſimplex:quæ eſt una de octo: officialis, ut apoſtema, & obſtructio : uel iuncturæ ſeparatio. H
Miniſtri uiſus ſunt humores,& ſpiritus, & panniculi , qui in oculis ſeptem habentur : quorũ illi
qui ſunt ante cryſtalinum,ſunt foramen uueę,id eſt pupilla,albugo oui,ſpiritus qui eſt in pupil-
la,& quantitas pupillæ, quæ corona dicitur.

De accidentibus pupillæ. CAP. 3.

Coræ.i.pupillæ cõtingũt quatuor,largitas,anguſtia,mutatio de loco,& tortuoſitas. Largitas
uel naturalis eſt,uel accidẽtalis. Accidentalis eſt,uel de extẽſione panniculi quo tegit̃:cuius ex-
tẽſio de paſſione eſt uueæ,uel de multitudine humoris albuginei.Paſſio uueę aut ſimplex eſt,ut
ſiccitas:aut cõpoſita,ut apoſtema. Anguſtia pupillæ, uel naturalis eſt, uel accidẽtalis:de molli-
tie,q̃ mollities de nimia fit humiditate dominãte,& lubricũ faciẽte, aut de albuginei paruitate.
Largitas pupillæ ſiue naturalis,ſiue accidentalis,ſemper eſt mala,quia ſpiritũ ſpargit.Sed angu-
ſtia,ſi propter rẽ de qua facta,eſt ſtricta,naturalis eſt,bona eſt, quia ſpiritũ coadunat:accidenta
lis tñ moleſta eſt,non ideo, quia anguſtia, ſed ꝓpter cauſam de qua facta eſt ſtricta , maxime ſi
fuerit propter albuginei paruitatem. Duplex enim malũ eſt:unũ,quia cryſtallinus eſt diſcoo-p-
tus ad lumen:aliud,quia ex paruitate albuginei deſiccat̃.Mutatio pupillæ de loco,uel naturalis

eſt,

A est,uel accidentalis. Accidentalis consideretur. Panniculi qui sunt iuxta pupillã contumescunt, uulnerantur,& consolidantur. Hæc tamen mutatio non multum est mala. Separatio iuncturę, si fit in uuea,& non sit perforata, non multum nocet uisui: quòd si perforetur, currit humor albugineus,& uueam tunicam cõiungit araneæ. Vnde quinq; accidentia generat. Vnum, quòd uuea crystallino propinquatur, nec habet unde cooperiatur: atq; spiritus uisibilis de cerebro procedens, non coadunatur in pupilla, sed egreditur ab ea, & dispergitur.

De accidentibus albuginei humoris. CAP. 4.

Albugineus humor in quãtitate & qualitate patitur: In quãtitate, si augmentatur, unde uisus obscuretur, uel minuať: unde nequit crystallinũ cooperire, in qualitate, liquore & colore: liquore si parũ crassus fuerit, longinqua uidere nõ sinit, & ꝓpinqua bene discernit. Si sit crassissimus omnino, uisum occupat,& amputat,& cataracta dicit: q̃ uel in parte una, uel in multis locis dispertita est, in uuea, uel in pupillę medio, uel circa eam. Si sit in medio, oĩa perforata uidentur in firmo. Partem enim q̃ uidere nequit, putat concauam esse. Si circa pupillam, multa in una hora uuea non permittit uidere, propter paruitatem pineæ uisus. Si crassitudo dispertita sit,& particulariter
B sit diuisa, quæ uidet putat esse quasi stricta: unde patiẽs cernit quasi muscas & similia, quod pueri,& febricitantes plurimum patiuntur. Color si mutetur, omnia coloris istius esse putantur: utpote si fuerit plumbeus, omnia fumosa apparebunt & tenebrosa: sic et si fuerit alterius coloris, idem ipse color in uisis omnibus apparebit: eis tamẽ ad cataractã pręparati sunt oculi, de quorum stomacho fumus ad caput ascendit,& patientibus fluit de naribus rheuma.

De accidentibus uisibilis spiritus. CAP. 5.

Spiritus uisibilis in qualitate & quantitate patitur: In qualitate, utpote si fuerit subtilis, unde bene discernit, ac res optime comprehendit: uel crassus, unde ad remota loca penetrat: et longinqua uidet: uel paucus, ad remota se elongare non ualens, sed solum propinqua cernens.

De accidentibus corneæ. CAP. 6.

Panniculus cornea, quo pupilla tegitur: si quo modo patiatur, uisui nocet: cuius nocumentũ propter se, uel propter aliud fit. Propter se, tria morborũ genera patitur: uidelicet simplicẽ, cõpositionem,& separationem iuncturæ: simplex, ut humiditas,& siccitas: humiditas uisui nocet propter quantitatem: ut si fuerit multa, omnia sicut fumus & nebula apparebunt: uel propter
C qualitatem: utpote si rubea fuerit, omnia uideri rubea facit, ueluti qui patiuntur febel cõtingit: si autem citrina fuerit, citrina apparebunt omnia, sicut ictericis fit. Siccitas spasmum generat, unde uisui nocet: si multa, multum: uisus ergo quandoq; ex toto amputatur. Separatio iũcturę, si fuerit perforata cornea, duobus modis uisui nocet: uno modo propter putredinem in illo uulnere congregatam: secundo, quia crystallinus secundo lumini fit uicinus. Passio corneæ, quæ propter aliud fit, uel propter coniunctiuam, uel propter palpebram est. Propter coniunctiuam, si ungula nascatur in ea, uel fiat apostema corneam operiens: Sed passio corneæ & coniunctiuę & aliarum partium oculorum non nocet uisui, nisi accidentaliter.

De accidentibus motus uoluntarij oculorum. CAP. 7.

Passio uero motus uoluntarii oculorum est triplex. Vel enim amputatur, & mollities uocať: uel minuitur,& tremor & titillatio dicitur: uel propter lacertos, cum nõ ut oportet, mouenť,& spasmus nũcupatur. Quorum trium unumquodq; fit: aut propter cerebrũ, aut propter neruos, aut propter lacertos. Sed diuersitas mollitiei ac spasmi lacertorum oculos mouentiũ est secũdũ diuersitatem motionis eorũ. Quod qũo uideat, uel unde ꝓcedat, in fine sexti cap. planius diciť.

D *De diuisione morborum oculorum in apparentes & occultos. Et primo de apparentibus.* CAP. 8.

Morbi oculorum uel sensui apparent,& facillime cognoscuntur: uel latẽt, & eorũ notitia est obscura, quorum significationes intellectuali inuestigatione comprehenduntur. Incipiendũ igitur à morbis sensui apparentibus,& ostendendum in quo loco oculorum appareãt,& nascanť. Morbi ergo qui sensui apparẽt, uel sunt in coniunctiua, uel palpebra, uel in angulo oculorũ, uel in carnea, uel in uuea, uel inter uueã & crystallinum. In coniũctiua septem sunt, uidelicet petia, ungula, ophthalmia, tumor, duritia,& cætera. Petia est sanguis fluens de aliqua arteria, uel uena incisa, q̃ patiť ex ictu. Vngula est superfluitas neruosa aut carnosa, extẽdens se ab angulo ad pupillam,& prohibens uisum. Ophthalmia triplex est, q̃ uisum turbat: cuius causa uel exterior est, sicut fumus, sol, puluis,& similia: uel interior, sicut humores ad coniunctiuã fluentes. Sed prima ophthalmia mala non est: causa enim q̃ primum ablata, morbus amputatur. Secunda uero, postquam causa amputatur, habet & signa, quæ habent cætera membra, cum patiuntur apostema: q̃ sunt, tumor, inflãmatio, durities, lachrymæ, rubor, plenitudo uenarum oculi. Tertia cæteris est fortior, quia & alias habet significationes. Acumẽ enim palpebræ inuersať extrinsecus: eiusq; motio uix fit,& albugineus ascendit super nigredinẽ. Tumor est quadruplex: Vnus fit ex crassa

uentositate: Secũdus, ex phlegmatico humore nõ crasso: Tertius, ex phlegmate crasso. Quartus, E
ex melancholia, qui dicitur scliros. Qui omnes adinuicem discernuntur. Primus euenit subito,
sicut uidemus seniores in æstate pati propter muscarum morsus. Secundus & tertius paulatim
fiũt, sine magno dolore & mollitie, minor in secũdo q̃ in tertio: quorum color est sicut color to
tius corporis. Quartus ut plurimũ fit in angulis oculorum, & aliquando dilatatur & ascendit ad
supercilia durus, multum habẽs dolorem. Eius color plumbeus est, qui multoties sequit̃ uarias
& diurnas ophthalmias, & maximæ quæ mulieribus contingunt. Duritia nascit̃ in oculo toto,
nascitur & in palpebris, quæ motum grauem facit cum dolore & rubore: nec patiens ualet ocu-
los aperire cum à somno surrexerit, attamen sunt lachrymæ salsæ & nitrosæ.* Dolor & rubor in
* toto corpore palpebris fiunt ex humiditatibus salsis aut acutis: si coniunctiua est plena crassi
sanguinis, quæ cum inflatur, rubei fit coloris: est & proflua, quæ * dolorem & tumorem facit.

De passionibus palpebrarum & angulorum suorum. CAP. 9.

Passiones palpebræ quædam sunt communes morbis totius corporis, sicut uerrucę, scrofulę,
& similia. Nascunturque uel extrinsecus uel intrinsecus. Extrinsecus, sicut est crassities, quæ est
quasi pinguedo uiscosa relata neruis & pãniculis. Nasciturq; in palpebra superiori intrinsecus, F
scabies, grãdo, *petrositas, & uiscositas. Scabies quatuor modis est, una dicitur psorophthalmia,
alia trachoma, tertia sycosis, quarta telosis: prima, secũda leuior est: quæ magis aspera, dolorẽ &
grauitatem facit, utraq; tamẽ in oculis humiditatẽ generat: tertia dura est & asperior, q̃ a palpe
bræ interioris quasi scissura est: quarta cæteris deterior est & durior ad sanandum. Grando est
tumor crassus in interioribus coagulatus, ut quasi grãdo uideatur. Inuiscatio est quædã uiscosi-
tas palpebram cum pupilla iungens siue in eius albedine, siue in eius nigredine: uel utrasq; pal-
pebras simul iungens, qualis fit propter uulnera in oculis. Item nocumentum palpebræ triplex
est. Vnum, erectio palpebræ superioris, ne oculi albedo possit cooperiri: quod aut est natura-
liter, aut cum palpebræ tortura mala fit: Aliud est, palpebræ breuitas: Tertium est, palpebræ in-
uersio ad partem inferiorem, quando nascitur, aut propter aliquod uulnus, uel propter carnem
superfluam in carnibus natam. Rasura & uulnus nascuntur in eis sicut & in corpore toto in ex-
tremitate palpebrę. Pili superflui ad interiora conuersi nocent: Et pili aliquando à palpebris ca-
dunt: Nascuntur ibi pediculi & hordeoli. Pili superflui in interioribus palpebræ nascuntur, qui
pungunt & ad oculos humorem adducunt: Pili cadunt aut propter humorem ad eos fluentem,
aut propter alopeciam: & aliquando cum duritia, crassitie palpebræ, & rubore. Hordeolus est G
apostema nascens in extremitate palpebræ. Aegilops est ulcus inter oculos & nares: qđ si fuerit
neglectum, fiet ex eo fistula putrefaciens os, & quandoq; putredo fluit per foramen ad nares:
aliquando ad palpebram, eiusq; chartilaginem putrefacit: & si palpebra digito tacta fuerit, pu-
tredo ab ea effluit. Grando & lachrymæ noxiæ sunt oculis. Lachrymæ fiunt uel apostemate in
foramine inter oculos et nares existente: qui hoc habent, semper lachrymas patiuntur: uel fiũt
lachrymæ ex conamine medicorum acutas medicinas in scabie ponentium.

De passionibus corneæ. CAP. 10.

Passio in cornea nascens, uel propter oculos, uel propter totum corpus causatur: in qua tñ in
firmus magnum dolorem sentit in neruo, et patitur extensionem in panniculis oculorũ, qui pã-
niculi rubore et extensioẽ sentiunt ascendere: et maxime, si ambulat, aut mouet̃, capitis dolo-
rẽ patit̃, et ab oculis subtiles et acuti humores fluũt: neq; potest acuta collyria sustinere, neq;
ualent oculis imposita. Passio cornee ꝓpria est uulnus, macula, obscuritas, sanies, et talia multa,
sẽptẽ nominibꝰ dicta: quarũ quatuor intrinsecus, tres uero sunt superficietenus. Intrinsecus hęc
sunt: Prima est uulnus, cuius color est quasi fumus, quandã partem nigredinis operiẽs: Secũda, H
uulnus plus primo concauum, sed tamen albidius: Tertia, uulnus partem albedinis et nigredi-
nis operiens: pars tñ qua tegitur albebo, rubei coloris est: quæ uero super nigredinem stat, alba
est: Quarta est uulnus quoddam in modum faculæ putrefactum. Passiones uero exteriores hæ
sunt: Prima, est quoddam uulnus concauũ et angustũ: Secunda, est uulnus concauũ, sed largius:
Tertia, uulnus plus cæteris putrefactũ: hoc obliuioni tradito, oculorũ panniculi putrefient. Qua
re autẽ omnes corneæ passiones aliquando curabiles, aliquando incurabiles sint, causa duplex
est: aut propter diuersitatem uulnerum, aut propter diuersitatem materierũ in uulnere existẽti-
um: & cornea de multis corticibus composita est, uno super alium locato. Aliquando uulnus in
primo, aliquando in secundo, non nunquam in tertio cortice nascitur, propter materiam, quę in
quantitate multa est, aut pauca: aliquando alba, aliquando nigra, modo crassa, calida * sola, uel
acuta, uel nitrosa, uel dulci. Quod post tertium corticem est molestius est, quàm quod post secũ A.l.3.f.3
dum: & post secundum, quàm post primum, salubrius quod fit in superficie: deterius quod est c.1.fol.2
post omnes cortices. Materia si fuerit multa calida, patiens magnum in oculo sentit dolorẽ. Mul
titudo enim materiei facit extensionem & calidum dolorem. Item salubrius, est quod non est
in loco pupillæ, deterius quod in loco pupillę: quia si scindatur uulnus, non sumus securi, quin
per

A per uueam pupilla egrediatur,& fluat humiditas oculorum. Quod ſi uulnus ſuper pupillam ſit, uulnere ſanato uiſus offenditur.

De egreſſione uueæ, & paſſionibus eius. CAP. 11.

Egreſſio uueæ quatuor modis fit. Aliquando enim egreditur parum, ut uidentes puſtulā eſſe putēt: ſed ſi diſcrete inſpiciatur uuea ſani oculi,& uuea infirmi oculi: & ſi earū colores ſint diſſimiles, ſcias pupillā egredi: ſi uero ſimiles, apoſtema ibi ortum eſſe. Aliquando plus exit: & tūc ſatis apparet eam eſſe egreſſam. Tertius modus eſt cū tantum egreditur, ut palpebræ minus pualeant,& pili palpebram pungentes iungendo dolorem inferant: & hunc modum melon dicunt: Quartus modus, gomphos græce, latine dicitur clauus: quia egrediens pelliculas uueæ ſuperficietenus operit: unde eius forma fit quaſi clauus. Paſſiones uueæ ſunt, dilatatio, aut conſtrictio. Dilatatio autē fit quatuor modis, aut ex nulla cauſa patenti, uel propter percuſſionem, uel propter apoſtema, uel propter aliam paſſionem.

De ſuffuſione ſeu cataracta. CAP. 12.

Inter uueā & cryſtallinum humorem aqua naſcitur coagulata, prohibens ſpiritum uiſibilem à pupilla exire: quæ paſſio ſi eſt incipiens, obſcura eſt: perfecta uero, facillime cognoſcitur. Sed B qui ad hanc uenturi ſunt paſſionem, eis ante oculos cimices uolant: quibuſdam autem quaſi flāmę apparent: incidentibus autem uiſus amputatur,& color pupillæ amputatur. Huius aquę color eſt diuerſus: quædam enim aeri, quædam uitro aſſimilatur, alia eſt quaſi album habens colorem, alia quaſi cœli colorem, alia quaſi uiridem, alia quaſi uenetum: unde antiqui cataractas, ueneticos oculos appellauerūt: ſed differentia eſt, quia uenetici oculi duobus modis fiunt, uel propter aquam, ſi nimium fuerit coagulata: uel propter ſiccitatem, quam patitur cryſtallinus. Species aquæ, quæ aeri aſſimilatur, facile poteſt curari: licet eius accidentia ſint, quę ſupra diximus. Secunda uero ſpecies quādoque curabilis eſt, quandoq; non: quod ſic dignoſcitur. Si uno oculo clauſo pupilla alterius dilatatur, poſſibile eſt ſanari: ſin autem, minime: cauſa, quia neruus cōcauus quō uiſibilis ſpiritus ad pupillam ducitur, oppillatus eſt. Hæc cataracta ex paſſione ſtomachi procedit, uel cerebri: ſed ſic diſcernitur: Si apparitio in uno oculo fuerit, uel in utroq; ,ſed diuerſe, cataracta ex cerebro eſſe intelligitur: ſi in utroq; æqualiter, ſtomachi eſſe cognoſcit. Item ſi modo plus, modo minus apparuerint, ita quòd ſtomacho minus digerente maior fit. Itē ſi patiens, de ſtomachi arſura, uel ardore murmurauerit. Item ſi ex picra exhibita, iſta imaginatio decreuit: cum enim non fuerit huius mali cataracta, picra uidetur nihil eſſe proficua. Si fuerit pro C pter cerebrum, plurima ex phrenetica naſcitur paſſione: quia phreneſis eſt apoſtema calidū naſcens in cerebri prora: fitq; quaſi fuligo, calore ſecundum humorem de quo naſcitur, deſiccante & per uenas circa cerebrum & oculos ad oculorum ſubſtantiam penetrante: talia enim apparere facit. Sufficit de paſſionibus oculorum uiſui apparentibus. Oportet de his dicere quæ difficile intelliguntur, quia intrinſecus naſcuntur.

De paſſionibus oculi natis intus,& occultis. CAP. 13.

Paſſiones intrinſecus naſcentes, ſunt mollities quæ dicitur paralyſis: & deſiccatio, q̄ ſpaſmus uocatur. Paralyſis aūt triplex eſt: uel enim motum amputat, uel uiſum, uel utrumq;. Sed uiſu amputato abſq; cauſa manifeſta, uel etiā minorato notabiliter: propter nerui concaui paſſionē, uel propter uiſibilis ſpiritus paruitatem fit. Neruus patitur conſtrictionem, uel iuncturæ ſeparationem,& tūc neceſſario uiſus corrumpitur: nec enim manifeſtatur, niſi rationabili inueſtigatione cōprehendatur. Verbi gratia, ſi uiſus abſq; manifeſta cauſa, uel minuitur, uel aufertur: interrogetur patiens, an grauitatē ſentiat in prora capitis, aut circa frontē: quo id patiēte, ſcias humores humidiſſimos ad cōcauum neruū fluxiſſe, eumq; obſtruxiſſe, uel apoſtema ibi generaſſe. Poteſt D etiam aliter inueſtigari: ſi uno oculo clauſo pupilla alterius non dilatatur, neruū obſtructū eſſe non dubitatur. Item patiens interrogetur, ſi in capite fuerit percuſſus, uel propter caſum aliquē uulnerat⁹: qđ ſi fuerit, nec pupilla exierit poſt, nec magis ſubito uirtus cōuerſa fuerit: ſcias neruum eſſe conſtrictum. Si autem propinqua uideat,& non longinqua, & non parua: ſcias ſpiritū uiſibilem eſſe defectum. Quòd ſi lōginqua,& minime propinqua uiderit: & ſi meridie, ueſpere uero non, ſicut accidit ſenibus: ſcias cauſam eſſe craſſitiem ſpiritus, uel ſuam commiſtionē cū turbidis humoribus. Hæc ſunt accidentia in ſubſtantia oculorum latētia. Sed paſſiones oculorū in mobilibus locis naſcētes, aut ſunt propter cerebrū, aut propter neruos, aut propter lacertos. Si propter cerebrum, neceſſario in utroque oculo corrumpitur motus: ſi propter neruum, illa pars oculorum offenditur, quæ ab illo neruo regitur: quòd ſi neruus non in toto patitur, ſed in parte, motus lacerti, qui neruo illi pertinet, corrumpitur, non nunquam paſſio non in neruo, ſed in eſſentia lacerti naſcitur.

De muſculis q̄ mouēt oculos & palpebras, & de uijs, per quas fluunt humores ad oculos. CAP. 14.

Lacerti autem oculorum ſunt, ut diximus, duodecim: quorū quinque oculi ipſi mouent: tribus utriuſque nerui fundamentū corroborat,& per eos oculi ſeorſum mouentur: reliqui quatuor

tuor palpebras mouēt.Passio uero lacertorum est duplex, mollities,& spasmus. Quòd si lacerti E
motus oculorum,molles fiant: oculi suæ grauitatis causa descendūt inferius, & cū palpebris se infigunt.Si aūt spasmantur,uersos oculos torquent: & sic cū nerui spasmantur, in eadem parte qua ipsi patiuntur,oculi torquētur. Tres uero lacerti utriusq; nerui fundamētum corroborātes, oculos superius eleuantes,si spasmantur,oculi nō patiuntur,immo inde confortantur: si autem mollificātur, oculis nocent,quia extra egrediuntur.Oculis ergo absq; ulla percussione existenti bus,uisuq; permanēte,scias neruos esse mollificatos: quòd si fuerit ex percussione neruorū, fra cturā esse cognoscas: si neruus qui palpebras sursum mouet,mollificetur,palpebra deorsum cadet,si spasmatur,non ualet oculū claudere: lacertis,quibus interius mouentur palpebræ,mollifi catis,oculi non clauduntur: si spasmantur, palpebræ superius non eleuantur. Quod si lacerti in parte patiente non patiuntur,nec palpebræ in loco eius attinente patiuntur. Humores autē ad oculos fluunt, uel per uenas supra craneum existentes, uel per uenas sub craneo existentes. Si per uenam supra craneum manauerint, frōtis & temporum uenæ crassæ sunt & extensæ, unde ualet si incidantur, uel desiccatiua emplastra uel cataplasmata apponantur. Si autem hæc non apparuerint: scias humores per uenas,quæ sub craneo sunt,manare. F

PARTICVLA quinta est de uirtutibus medicinarū sanantiū morbos oculorū. Cuius sunt capita sex.

De distinctione medicinarum oculorum penes sapores. CAP. I.

QVi oculorum passionem uolunt curare, eorum medicinas, & uirtutes earum oportet cognoscere, quę maxime saporibus ostenduntur. Sapor enim uirtutes innuit. Vnde sciendum quòd quę ad linguam ueniunt,& nihil in eam faciunt, insipida uocantur. Insipida autē uel sunt simplicia,sicut aqua,uel composita: nulla tamen qualitate præualente.Quòd si aliqua præualuerit,erit aliquantulum frigiditati attinēs,sicut medicina quæ dicitur obstruēs, quę duobus modis est: aut terrestris & sicca,sicut hæmatites, & tutia, & cadmia, & his similia: uel uiscosa, ut oui albugo, oleum omphacinum. Quibus aer dominatur, linguam pati faciunt, uel cum delectatione,uel cum nocumento.Quæ delectationem inferunt,necessario patet,quòd qui bus ea faciunt,eis similia sunt.Linguā ergo delectantia,humanæ complexioni sunt similia.Humana autem complexio,temperate calida est & humida: Hinc ergo & omnia linguā delectantia & humana corpora,sicut aqua tepida,delectant. Delectationem ergo facientibus si aqua dominetur,dulcia sunt: si aer,unctuosa erunt.Ideoq; omne nutrimentū uel dulce,uel unctuosum,uel G
compositum ex utroque. Quibus uero præter istos sapor alius dominatē, non nutriunt,sed sunt propter medicinam.Quæ uero nocent,faciunt linguæ pūctionem: quæ punctio species est separationis iuncturæ.Separatio enim iuncturæ aut nimia constrictione fit,aut incisione.Quæ incisionem faciunt,calida sunt: quæ nimiam constrictionem,frigida sunt.Item linguam separantia, aut multum,aut parum separant.Multum separantia,crassa sunt,terrestria,dura,& amara. Quæ non multum separant,salsa uocantur.Quæ uero subtilia & ignea,dicuntur acuta.Quæ autē cōstringunt,uel sunt crassa,terrestria,uel subtiliatiua,& aquosa.Terrestria,& crassa,multum cōstri ctiua & pontica sunt. Quæ uero minus constrictiua sunt, & styptica, subtilia dicuntur acetosa.

De speciebus saporum,& impressionibus quas in lingua faciunt. CAP. 2.

Sapores autē sunt isti,dulcis,unctuosus,amarus,salsus, acutus,ponticus,stypticus, acetosus. Ponticus coadunat linguam & premit, non solum superficietenus, uerum ēt intrinsecus, unde obstruit & asperat: Stypticus similiter: Sed salsus lauat & mūdificat. Amarus magis salso mūdificat,exasperat, & excoriat.Acutus uero mordet,pungit,& calefacit: Acetosus uero sine calefactione.Dulcis humectat & lenit asperitatē linguæ,& delectationē tribuit: Vnctuosus similiter, H
sed debilius.Sapidus de genere dulcedinis aquositatē nō habet sibi dominantem.etiā in sapido dulcedo tātilla sentitur: Vnde fructus à terra sublimes sunt dulces, & propinqui sapido, qa humiditas eorū uicina est humiditati sapidi.Ponticus ergo terrestris est & frigidus: acetosus,aquosus: Amarus, terrestris,calidus,& igneus: Dulcis,calidus & terrestris: Vnctuosus,aereus: Pōticū quoque pororum scimus coadunatiuum,constrictiuum,incrassatiuum,refrigeratiuum,& desic catiuū.Acetosus incidit,subtiliat,aperit,mūdificat,repcutit,dissoluit,refrigerat.Amarus mūdificat,lauat,attenuat,& calefacit.Salsus coadunat,obstruit,desiccat,non multū calefacit.Dulcis mollificat,maturat,& moderate calefacit.Vnctuosus humectat,& mollit sine manifesta delectatione.Et sciendū ꝙ ponticus & acetosus sunt in infrigidatione ęquales: sed ponticus,terrestris, acetosus,aquosus est: quod & sensu patet & intellectu. Videmus.n.in initio fructus ponticos esse suæ arbori similes,sicut oliuam,uuam,coctana,granata,& similia: quorum quidē quāto sunt pluris temporis,humefiunt: et cū sua humiditate et ponticitate acetositatē recipiunt: deinde sapor paulatim mutatur,quousque dulcis fiat.Sed non nulli ad dulcedinē ueniunt nulla mediāte acetositate.Sed maturatio fructuū fit calore,q̄ duobus est modis: Vna naturaliter fit in fructuū essentia ex proprio ipsorū calore: alia ex calore solis.Item sensui patet, ꝙ uidemus ponticū lin-

guam

A guam constringere et deficcare,quod est eminentis frigiditatis actio.Palàm igitur est pōticū frigidę complexionis esse.Itē acetosum subtile est, ēt penetrabile:cuius causa est calor in eo ebulliens.Vnde patet,ponticū crassum esse et terrestre:acetosum uero,subtile,et aquosum: quod sic certificatur.Inuenimus fructus in initio pōticos esse et frigidos, quorū ponticitatis minoratio, aut est propter solis calorem,aut propter humiditatē,aut propter utrunq;. Si propter solis calorem,maturati dulcorātur,sicut castaneæ:Si autem ꝓpter humiditatē crassam,fiunt fructus pōtici.Si autē propter humiditatē aquosam,et quasi aeream mutantur, fiunt acetosi. Si causa caloris & aquosę humiditatis mutantur,dulces fiūt.Si uero humiditas aerea fuerit,fiūt unctuosi.Itē dulcia & amara sunt calida:sed dulcia sunt in caliditate& humiditate tēperata:sic unctuosa:unde utraq; naturæ humanæ cōueniūt, q̄ in humiditate & calore tēperata sunt. Amara uero sunt calidiora dulcibus,& ficciora:quod arbitratione probaƭ. Oīs liquor, si naturali uel extraneo calore coquaƭ,in primis dulcoraƭ,sed augmentato calote fit amari saporis:sicut mel cū inueteratur,& etiam super prunas excoquitur.Idcirco dulcia & amara mundificāt & lauāt: Sed dulcia, cum moderamine & delectatione:Amara uero,nō moderate,quia & iuncturā separāt : Acuta, & salsa,calida & sicca sunt.Acuta tñ calidiora & ficciora quasi ignea : unde incēdunt & elidūt: B ideoq; exterius posita mundificant,& superfluā carnem in uulnerlbus natam corrodunt. Salsa uero potui data crassos humores de pectore & capite educunt, epilepsiæ repugnant,neq; enim uelociter ut acuta penetrant,neq; in eis est tāta crassitudo,ut diu morētur ingredi,sicut pōtica. Salsa uero terrestria & calida sunt,sed minus,quàm amara. Et hac ratione sapores inuestiganƭ.

De uirtutibus medicinarum primis, secundis, & tertijs, & suis effectibus. CAP. 3.

Virtus autem medicinæ diuersa intelligitur.Est enim prima, secunda, tertia. Prima quidem quadruplex est,calida,frigida, humida & sicca : quarum unaquæque quatuor gradus habet,& unicuique graduum est initium,medium,atque finis.Quæ igitur primo gradu est,corpus immutat à suo temperamento,sed hæc mutatio sensu non apparet.Quæ autem in secūdo,corpus à tēperamento mutat,sed non multum apparet.In tertio gradu consistens,manifeste mutat,sed nō corrumpit.Quæ uero in quarto gradu est, mutat & corrumpit: sed calida cū intētione destruit, frigida cū dormitatione.quæ uero in quarto gradu sicca sunt,necessario separant iūcturas. Hęc primam habent uirtutem.Secundam uirtutem habētia,uocātur,maturatiua,mollitiua,obstruētia,aperitiua,mūdificatiua,incrassatiua,incisiua,incensiua,putrefactiua,carnis depascitiua, carnis generatiua,solidatiua,doloris mitigatiua . Maturatiua & mollitiua calida sunt. Maturatiua C ēt necesse est ut tm̄ habeant calorem , quantum membro curando necessarum fit, ne minuant uel augmententsuam naturalē humiditatē. Mollitiua calidiora & humidiora esse oportet : q̄a membra mollitiuis egentia duritiem habent:eius causa est humor crassus frigidus & uiscosus: unde calida necessaria sunt,quæ crassitiem & coagulationem illius chymi dissoluāt.Oportet ergo ne ille calor fit nimius,ne illus chymi subtilitate resoluta,qđ crassum est indurescat, atq; putrescat.Item necesse est ut calor eius sit in fine primi gradus,sicut bdelliū,sigia,idest styrax liquidus,galbanum,ammoniacum:tum*cū medulla uitulina,caprina,bouina,& similia.Maturatiua si sint calida & humida,obstructionem tamen quandam oportet ea habere, qua pori claudanƭ: quia illis obseratis calor interius adunaƭ & corroboraƭ: unde & digestiua & cęterę actiones naturales uigent,sicut facit oleum cum aqua calida,farina frumenti cū aqua,mica panis, seuū porcinū,uel camelinum,pix,resina,gummi cypressi,cera cū oleo,thus,& similia.Hæc ergo obstructionē faciunt. sed non tantū,ut dissolutioni repugnēt. Si igitur mollitiua huiusmodi esse oportet,induratiua necessario erunt frigida,sicut portulaca,psyliū,lens,aqua,solanū, & similia. Obstruentia adeo poros oblimāt,ut facile aperiri nō possint:unde necesse est ea esse terrestria, uis-D cosa,nullam punctionem facientia:quæ si pungunt,membra ferre non possunt,& attenuāt,poriq; aperiuntur:& sic oportet ea esse absq; calore nimio & frigore.Aperitiua dicuntur esse cōtraria,ut crassam materiā attenuent:quæ uirtus in amaris & nitrosis inueniƭ,sicut sunt iris, amygdala amara,nitrū,orobus,lupinus,dictamus.Sed aperitiua,quæ stypticitatē et pōticitatē habēt extra posita non aperiunt: sed potata uiscerū aperiunt obstructionē. Mundificatiua sunt necessario quasi aperitiua,tñ debiliora,ut iuuent et mundificent, ut uiolæ, fabæ,dulces amygdalæ, et similia.Medicina corpus mundificans tēperate calefacit, nec desiccat, nec crassitiē habet, sicut chamæmelum,malua,sambucelæon,radix elenij,et similia. Incrassitiua est quasi obstruens,constrictiua oris uenarū crassa est et frigida,styptica,omni carens resolutione. Incensiua multū calida est,sicut alliū,cæpa,fel tauri, et similia. Putrefactiua subtilissima est,uastans primo superficiē.Carnis minutiua,est quasi putrefactiua,debilior tñ.Cicatrizatiua est sicca et styptica,sed incisiua, aliquando carnem generat,si modice uulneribus apponitur.Attractiua dicit naturaliter et accidētaliter:naturaliter,cuius atractio est cum calore,et subtilitate,sicut sagapenū: accidētaliter, cui ꝓpter putredinē uirtus innascitur,sicut fermento. Doloris mitigatiua debet habere calorem similem calori corporis.Huiusmodi secundam habent uirtutem . Tertiam habent uirtutem,quæ lapidem frangunt,pectus et pulmonem ad screandum iuuāt, lac et sperma generāt,

urinam

urinam & menſtrua prouocant. Medicina attenuans & incidens nimietate caloris lapidē frangit, ut radix capparis, radix calamenthi, uterque elleborus, acetum ſcilliticum. Si enim multum habent calorem, lapidem frangere uidentur: Si nimium calorem non habuerint, & cum aliquo humido accipiuntur, ad ſcreandum utiliora fiunt: Sed ſi aliquantulo ſint calidiora, & tamen in ſtatu temperamenti permaneant, ſiccitatemq; non habeant, lac & ſperma generant: Si autem multo plus calida fiant, ſed non ſicciora in ultimitate, menſtrua prouocant, ut acorus, petroſelinum, ſeſeli, & ſimilia, quę ſunt calida, nec nimis ſicca. E

De diuiſione medicinarum ſumptarum à plantis, & metallis, & animalibus. exemplisq́. earum. CAP. 4.

Medicinam oculorum ſcire uolentem, uirtutes medicinarum ſuarū oportet prius cognoſcere. Sciendum itaq;, ꝙ oculorum medicatiua quædam de naſcentibus terræ, quædā de metallis, quædam de animalibus ſunt. De naſcentibus eſt, ut gummi, aſſa, ſagapenum, euphorbium, myrrha, opium, thus, tragacanthum, galbanum, ſarcocolla, oculi lyciorum, ammoniacum, aut hypocyſthus, acacia, marathrum, fœnugræcum, roſę, glaucium, aloes, amygdalæ, uel ſicut galla, aut flos roſæ & frondes, aut folium, aut lignum, ut caſia, & cinnamomum: uel ut cortex thuris, uel mandragoræ, uel ſpicæ nardi. De metallis, ſicut hęmatites, ſal ammoniacum, flos æris, ærugo, arſenicum, cadmia, nitrum, calcanthum, plumbum, antimonium, ferrum, ferrugo. De animalibus aliquando ſunt humores, ſicut fel, lac, albumen oui, & urina: aliquando membra eorum, ut cornua, caſtoreum: quarum omnium uirtutes ſingulariter oſtendam. F

De prædictis medicinis & earum affectibus ſpecialiter. CAP. 5.

Aſſa cæteris gummis calidior eſt, incendit & diſſoluit. Sagapenū calidum eſt & ſubtile: mundificat & attenuat maculas oculorum: ualet quoq; ſuffuſioni & obſcuritati, q̄ fit ex turbiditate. Euphorbium ſubtile incenſiuum eſt. Myrrha calida & ſicca: puſtulas oculorum abſq; dolore mūdificat. Thus calidum in ſecundo gradu, ſiccum in primo. Gummi arabicum frigidum eſt & ſiccum: obſtruit: Tragacanthum ſimiliter. Sarcocolla deſiccat, & conſolidat ſine nocumēto oculi. Lycium temperatum eſt in calore, unde mundificat & attenuat craſſitudinem ſuper pupillā naſcentem. Ammoniacum apoſtemata oculorum mundificat & diſſoluit. Roſa refrigerat: Glauciū ſimiliter. Succus hypocyſthidis cōfortat & refrigerat: Acacia ſimiliter. Mandragora refrigerat, dolorem placat, quia dormitionem prouocat. Marathrum ualet cataractæ, maculas mūdificat. G Malum coctanum oppilat & refrigerat. Galla repugnat humoribus ad oculos fluentibus, & mēbra confortat. Crocus maturat. Balauſtia refrigerat, repugnat, deſiccat, & confortat. Spica diſſoluit & attenuat. Cinnamomum calefacit, maturat, atq; deſiccat, & cōfortat. Hæmatites deſiccat, & ualet aſperitati palpebrarum, carnem ſuperfluam manducat. Sal mundificat, & deſiccat: Similiter ſal ammoniacum. Arſenicum rodit & incendit, carnē diſſoluit & minuit. Cadmia deſiccat atq; conſtringit & mūdificat: quæ incenſa & lota, ſuperiora agit ſine pūctione: adiuuat etiā oculorum uulnera, maxime ſi humida, quia deſiccat ea. Plumbum deſiccat. Antimoniū deſiccat, & cōſtringit, et calefacit. Aes uſtū uulnera cōſolidat. Ceruſa deſiccat et infrigidat. Flos æris deſiccat, conſtringit, et calefacit. Tutia deſiccat et infrigidat ſine dolore, maxime ſi lota eſt: ualet ēt, uulneribus, puſtulis, et lachrymis oculorum: Ferrugo deſiccat et conſtringit: ualet quoq; cōtra puſtulas ſpinoſas. Aerugo carnem minuit et attenuat. Sciendum eſt, quòd omne fel eſt ſiccū et attenuatiuum, quod miſtum oculi medicinis uiſum acuit. Albumen oui cōfortat et oppilat. Lac lauat et mundificat. Caſtoreum ſcindit atq; maturat.

De nouem potentijs medicinarum oculorum, & ſuis effectibus. CAP. 6. H

Hæc eſt diuerſitas ſpecierum medicinæ oculis pertinentium. Oppilatiua, Colatiua. Mundificatiua, Aperitiua, Putrefactiua, Conſtrictiua, Contractiua, Maturatiua, Dormitiua. Oppilatiua duobus modis eſt, terreſtris et ſicca, uel humida et uiſcoſa: Terreſtris deſiccat humores calidos et ſubtiles ad oculos fluētes, maxime ſi ibi ſint uulnera, quib⁹ oportet adhiberi mūdato capite, prout neceſſe eſt, et toto corpore fluxuq́; humorū ceſſante: hæc enim medicina leuiter et ſubtiliter mediocriter deſiccat humores, qui in oculorū uenis latitant, et ad oculorū pāniculos ꝓhibet penetrare: tranſactoq́; humorū curſu, cauſaq́; fluxionis eorū ꝑterita, hæc medicina nō amplius debet dari, quàm ne dolor oculorū augmentetur, quia panniculi oculorum nimia humorū multitudine extenduntur, unde et quandoque finduntur. huius tamen medicinę poſteritas non in pauco declaratur tempore, quoniā aliquando operatur, et ſi ratio nō expoſtulat, ſcilicet uulneribus in oculis apparētibus, uel corroſione ī cornea exiſtēte, uel uuea egrediēte: acutis tamē humoribus ad eos fluētibus, nō audemus deſiccatiua ponere. ſtypticis enim illic poſitis humores fluere ꝓhibentur, unde dolor augmētatur. ꝙ ſi medicina apponatur, materiæ ad oculos fluentis acumen augmentatur. Mollitiua uero ſeu diſſolutiua ſeu maturatiua, ſi dentur, humores quidem maturantur: ſed tamen in uulneribus caro non generatur, neq; uulnus ſanat̄. Acetoſis

A frigidis applicatis,punctura,& morsura,& tumor in oculis generãtur.Nulla igitur medicina cõ uenit huic passioni,nisi quæ inter calidũ, & frigidum temperata est, vel temperamento vicina, quod facit tutia lota,cadmia vsta & lota,similiter cerusa lota. Alia autem medicina oppilatiua, scilicet humida,viscosa,quam diximus,valet in hoc loco modis duobus: vno,quia non pũgit, sed dolorem mitigat:alio,quia lædit asperitatem ex humorum fluxu factã:vulnera enim lauat, vnde dolor mitigatur,quia crassi humores acuti mundificantur.Sed oculorum medicina sæpissime metallina est:quia uerò oculi sensum habent acutum, cum metallina, viscosa & humida misceãtur,ne asperitatẽ faciant,sicut albumen oui,fœnugræcũ,lac, gummi arabicum, tragacãthũ,& similia.Medicina aperitiua dissolutiua,necesse est, vt sit acuta, quã nõ expedit ponere in pustulis corneæ,nisi res maturatiua propter sui duritiem non valeat. Similiter cũ apostema tunicarũ panniculorum,& pellicularũ,maturatiuis non curatur,acuta imponatur:quibus tamen maturatiua misceantur,sicut assa,sagapenum,euphorbium,cinnamomũ,amomum,casia, assarum,achorus,foliũ,spica.Mundificatiuarum,& Colatiuarum quædam mundificant, & colant modicum:& valent contra paruas pustulas,& vulnera:sicut cadmia, thus, cornu ceruinum, & caprinum,& ut dicit Galenus,antimonium. Quædã verò nimium mundificant, quæ ualent ad B vngulas,scabies palpebrarum, pruritus, & crassas pustulas: vt ęrugo,tragacanthum,sal ammoniacum : quæ omnia pungunt: sed cum lauantur, eorum punctio minoratur. Putrefactiua valent uetustæ scabiei,& asperitati : vngulam vetustam purgant:& pruriginem, si longi temporis est, curant: vt arsenicum, flos æris, & similia.

Constrictiua medicina etiam temperatæ actionis est,& optime prohibet humorem fluentẽ, pustulas,& vulnera, vt rosa, folium,crocus,glaucium. thus fortiter stringit, & fluxum humorũ amputat. Contractiua magnum generat dolorem, quæ etiam valet commista cũ medicina visum acuente, quia solus coadunat:& est optima contra asperitatem palpebrarum, sicut est balaustia,cortex thuris,ferrugo,flos æris, succus hypocysthidis,succus uuæ agrestis,acacia,glaucium.Hæc enim lauant,& leniunt asperitatem. Maturatiua conuenit apostematibus oculorũ, & doloribus propter humores clausos in interioribus corneæ:sicut myrrha,crocus,castorium, fœnugræcum,lycium,sarcocolla,mellicratum,& similia.Soporifera dolorem magnum patientibus valent:tunc,s.cum doloris magnitudine perire uidentur.Caute tamen adhibeantur,quia visum minuunt,& nonnunquam amputant. Idcirco non sæpe apponantur, vel appositis calefactiua misceantur. Talia sunt opium, mandragora, & similia.

C

PARTICVLA sexta de Apostematibus,& doloribus,& ipsorum curis in generali:postea de ipsis vt insunt oculis, petia, pruritu, carbone:& pilis, vulneribus,fissuris,pustulis corneæ,panno, scabie, Nyctalope, suffusionibus, oculorum exitu, & collyrijs multis contra morbos oculi. Cuius sunt capita duodecim.

De Apostematibus, & causis ipsorum in generali. CAP. I.

MAximo studio curationes passionum, quas quarta particula scripsimus,necesse est ostendere.Ac primo de ophthalmia,quoniam quod proposuimus,tractabimus.Sed quia ophthalmia de genere est apostematum magnorũ,quæ faciunt dolorem, decet nos de apostematibus generaliter tractare,deinde ad ea,quę in oculis fiunt,peruenire.Diximus secũdo,quòd causa omniũ apostematũ sunt humores ad membra fluentes,cuius causa vel interior est, uel exterior: interior, ut superabundantia materiæ: Exterior,vt percussio,casus,fractura,vulnus,& similia.Præterea membri præparatio ad recipienda superflua quatuor modis est,aut propter mẽbri defectionem:aut raritatem,uiæq; largitatem membra tendentem: aut propter suæ uirtutis D attractiuæ fortitudinem,vel sui locationem naturalem.Defectio membri aut naturalis est, aut accidentalis: naturalis, ut cutis quam constituit natura defectiuã, ut superflua ab interioribus ad exteriora,à nobilibus ad ignobilia expulsa,facilius suscipere possit: accidentalis, ut ex infirmitate præterita.Raritas membri,vt teneritas maxillarũ & inguinum. Attractiuæ membri fortitudo fit in membris fortibus propter nimium calorem:qui calor aut naturalis est, aut accidẽtalis. Propter situalem positionem, sicut si inferius locatum fuerit: humores enim ad corporis inferiora maxime descendunt. Sed materia,quæ defluit,aut est humor,aut est uentositas:Si humor,aut sanguineus,aut aquosus,aut phlegmaticus,aut melancholicus: Ventositas autẽ,cũ nõ sit subtilis,non generat tumorẽ.Sanguis autem si temperati caloris est,phlegmonem generat: si calidior,& subtilior, erysypelas generat:sed calidissimus sacrum ignem facit,& variolas. Aquosus tumor est,qui hydropisis dicitur,phlegmaticus:si fuerit subtilis,tumorẽ:si crassus,apostema generat,quod interius est quasi pingue seuum.Melancholicus autẽ cancrũ generat.Ventositas autem,si fuerit,tumet.Hæc est diuersitas apostematũ, quæ diuersa exigũt medicamina.

De Curis apostematum. CAP. 2.

Apostemata ergo,quæ fiũt ex sanguine calidissimo,si eorũ causa extrinseca fuerit, nec corporis extiterit plenitudo,medicamine dissolutiuo,& repcussiuo curet: excalpellatio quoq; vel

incisio adhibebitur opportune. Quòd si causa sit intrinseca, ab initio non dentur mollitiua, vel dissolutiua, cũ plus quàm necesse est dissolutiua à locis remotis ad apostema attrahant. Sed neque repugnãtia audemus apponere, ne materia ad mẽbra principalia cõuertatur. In initio ergo curationis phlebotomia corpus purgetur: deinde apponantur repugnantia, & desiccatiua, temperiem facientia, ut sua siccitate resistant humoribus, ne ad tumoris perueniant locũ, & tẽperiem cõplexionis cõfortent & locum, ut superfluam materiã deuincant. Sciendũ quoq; omnia apostemata quatuor tempora habere, initiũ, augmentum, statũ, & declinationẽ. In initio ergo conuenit repugnantia opponi calori. Repugnantia, tenui materia dissoluta in parte, & crassa remanente, mollitiua & dissolutiua ponuntur: nonnunquam in augmẽto, magno dolore existẽte, stypticam medicinam, & refrigeratiuam ponimus: nimio dolore coacti soporiferã adhibemus. Medicina sanguinolẽti apostematis, idest erysipelatis, quæ cũ nimio est dolore & calore, si causa eius fuerit extrinseca, ab initio mollitiua, & dissolutiua fit: Si autẽ intrinseca fuerit, primo detur choleram rubeam pharmacum purgans, deinde si opportunum est, phlebotomemus, postea medicina infrigidans, & humectans apponatur: calore transacto dissolutiua aptetur. Apostema, cuius materia fuerit sanguis crassus, si cum uulnere, punctione, & putredine fit, in initio phlebotomia ei subuenias: deinde uulnera medicina corrosiua, & mũdificatiua curantur. Sed tamen considera apostematis magnitudinẽ ex calore: quia si magnũ fuerit, repugnãtia pones: si calidissimum, fortẽ caue medicinam. Aquosum apostema uel solutione, uel incisione curetur. Prima autẽ species phlegmatis, quæ est, ut mel, curatur constrictiuis, uel cõfortatiuis, & solidatiuis, sicut est uinũ mistũ cũ lycio, & nitro: oportet autem à leuioribus incipere, & sic ad fortiora procedere. Quòd si fuerit inueteratum apostema, incisiuis & dissolutiuis: & superius ligẽtur fortiter, & inferius leuiter. Secundum genus phlegmatis taliter curatur, dissolutiuis putrefactiuis, & incisiuis. Tertiũ uerò, putrefaciẽtibus & incidẽtibus, dissolutiua uerò nõ ualẽt. Quartũ genus stylo incẽsiuo curatur. Melãcholicũ apostema. i. cãcer, difficile curatur. Non incidat, incisio multis inconueniens est modis: primo, quia syncopã generat, si locus multas uenas habuerit: secundo, quia mẽbra principalia nõ patiũtur membrũ ligari neq; sanguinẽ cõstringi nisi cum cauterio: & in loco aliquãdo nascitur, in quo non audemus cauterium apponere. In huius igitur initio corpus ad temperamentum oportet reuocari: & ad bonum, cum phlebotomia, & pharmacia, & diæta, & similibus immutari. Apostema de uentositate factũ dissolutiuo curatur.

E

F

De Causis, & cura Doloris in generali. CAP. 3.

G

Dolor duobus est modis, subita qualitatis immutatione, & iũcturę separatione. Mutatio uel est de frigore, uel de calore, unde causam eius non oportet inuestigari. Separatio iuncturæ tribus modis fit, incisione, fractura, crepatura. Incisio uel extrinseca est cũ gladio: uel intrinseca, ut cum acuta humorum qualitate. Fractura autẽ fit de exterioribus, sicut solidis, & crassis corporibus ponderantibus: aut de interioribus, ut de apostematibus. De exterioribus, si sit lapis, locũ in quo scindit cõculcat propter utranq; loci extremitatẽ, qui depressus necessario extenditur. Iunctura, quæ separatur de interioribus taliter fit, augmẽtata materia cõcauitates replet membrorũ, doloremq; generat. Materia uerò humorum est, uel uentositas, uel acuta qualitas. Ideoq; sex sunt causæ doloris, chymus nimius, uẽtositas nõ habens exitum, magnũ apostema, uel durum, humorum acuitas, uel uulnerũ siccitas, uel caliditas, uel frigiditas. Si dolor propter nimium chymum fuerit, ipso purgato cessabit: Si propter crassam uentositatem, cibo subtili, & potu, calidisq; fomentis, & cataplasmatibus curatur: Si ex apostematibus, ipsorum curatio est dolorum amputatio: Si ab humorum qualitate processerit incensiua, necesse est chymũ purgari, siue in bonum mutari cum medicina doloris mitigatiua, quòd si non sufficiat, soporifera imponamus, ut dolor mitigetur. Quòd si de frigidis crassis, & uiscosis humoribus processit, soporiferam caueamus, quia non est tantus dolor, qui de his nascitur: Si crassa uentositas exitum non habens causa fuit doloris, res attenuatiua, & dissolutiua adhibenda erit, ut uentositas dissoluatur, & humores desiccentur. Sic etiam de cæteris contraria contrarijs appone.

H

De causis, & cura dolorum Oculorum. CAP. 4.

Oculi uerò patiũtur ex apostemate, uel propter acutos humores ad ipsos fluẽtes, uel propter pellicularũ suarũ extensionem ab humorum plenitudine, aut inclusione crassorum humorum, & uiscosorum, uel crassæ uẽtositatis in loco illo. Si fit propter acutos humores, pharmacia detũ, materia deorsum ducatur, & oculi cũ albumine oui lauenẽ. Purgato corpore, & apostemate maturari incipiẽte, balneũ diligenter aptetur. Quòd si dolor fuerit propter humores interius clausos, totũ corpus maxime purgetur, deinde calefacientibus utatur, & oculi cũ decoctione fęnugręci lauenẽ: & ante purgationẽ totius corporis dissolutiua, & calefactiua caueãt, quia ad apostema plus attrahunt quàm dissoluunt. Sciendũ quòd humores ad oculos ueniunt, uel de oĩbus partibus, uel de solo capite: si de solo capite, solũ caput expedit purgari, postea cõfortari, & ad tẽperiẽ duci, ne ultra malos humores generet, plurimũq; digerat humores, decet etiã cõfortare cor,

A re cor,& corroborare,& temperare,quando arteriæ in causa sunt, quare humores ad ipsos defluunt: quæ si supra carneum fuerint,desiccatiuum cataplasma,& emplastrum apponatur: his non proficientibus incidantur.Nonnunquam dolor fit in oculis propter sanguinis coagulationem in venis oculorum clausi,vnde plenæ uidentur,& oculorum essentia sanguinolenta: Quę passio curatur vini potatione, tamen balneo præcedente.

De Ophthalmia, & eius cura. CAP. 5.

Diximus quòd ophthalmia est apostema calidum nascens in cõiunctiua, & ostẽdimus curã apostematum solis oculis pertinentiũ.Vnde,quia oculi sensum habent acutissimum, & dolorẽ ferre nequeunt: non temere curentur forti medicamine, sed cum rebus dolores mitigantibus temperentur.Et fiat,quod apponendum est,humidũ:& viscosum in loco in quo congruit, immisceatur,& palpebra suauiter eleuata,medicina guttatim iniiciatur:& ab initio non nimio existente dolore,medicina aliquid stypticitatis habens,sicut collyrium in quo est acacia ponatur: etiam dissolutiuum,& maturatiuum medicamen sicut crocus, & lycium: similiter & styptica, vt myrrha & castorium,thus masculinum. Collyrium quoq; si multũ stypticũ fuerit, humefiat B cum albumine oui,lacte,& decoctione fœnugręci. Hæc si fecerimus, in vno die dolor remittetur,& passio declinabit:qua declinante balneum succedat,deinde collyrium priore fortius imponatur sicut nechium,ut constringat & confortet oculos:tamen parum acuti collyrij cum eo misceatur,& parũ à medio ad multum ascendatur.Quòd si ophthalmia cum nimio dolore fuerit,ponatur ab initio collyriũ,quod dicitur diarhodon * asperon. Apostemate verò decrescẽte diarhodon * erimoni imponatur.& calefiat sæpissime,si nimio pũgetur dolore:& si dolor nõ sit multus,sufficit semel aut bis:& hæc calefactio fiat de meliloto,fœnugręco,& similibus. Cataplasmẽtur quoq; croco,meliloto,coriandro, oui uitello, pane loto in vino. Sed si dolor nimius fuerit,misceat illi cataplasmati decoctio papaueris: vnguẽtũ factũ de croco,glaucio, lycio,gũmi,& aloe,ponatur supra frõtẽ.Si calidi sunt humores,ramus portulacę,citonij,vel succus portulacæ,psilii,strichni,& similia.Si calidus nõ fuerit multũ,puluis molẽdini,myrrha,th⁹,albumẽ oui.Humoribus uerò frigidis existẽtibus,sulfur,pix liquida,colophonia,& similia apponãtur.

De Curis petię, tumoris, & Pruritus Oculorum. CAP. 6.

Ad petiam sanguis columbæ,pauonis,& omnia talia prosunt, si cum thure modico misceãC tur:& calefactio decoctionis hordei & hyssopi prodest.Oculorũ tumores habentibus fiat cataplasma ex vuis passis sine acinis ex melicrato,vel aceto.Si tamen apostema non dissoluatur,radix trita admisceatur:tumore nondum dissoluto,succus columbæ apponatur. Pruritus sicut apostema curetur purgatione corporis:& dissolutione materię intus clausæ,& collyriis,& cataplasmatibus,& fomentatione aquæ calidæ in nocte oculis apposita: quæ mista cum oleo rosato,aut in ouo anatis pruritum amputat,& oleum rosatum temperate calidum.Sæpe tamen oculis cholericam imponimus medicinam,ut lachrymas in eis prouocet,quibus lauentur, & mollificentur. Pruritus cum nimio fluxu humorum,medicina * Erasistrati curatur.

De Carne addita in Oculis, & Carbone, & Cura. CAP. 7.

Si carnes additæ propter vulnera fuerint,nõ curantur,nisi chirurgia.Excrescentia superfluæ carnis acuta medicina curetur,sicut ærugine æris, sulfure, & similibus. Si autem caro oculorũ excreuerit superflue,nõ curabitur nisi chirurgia.Quòd si locus ille tumidus fuerit,valet allium gummi cũ glaucio & uino.Nascitur etiam quoddam in oculis,quod dicitur carbo:& sicut apostema curatur:cumq; saniem habuerit,sicut vulnus curatur saniem habens. Quidã medici poD nunt in hac passione glaucium,tragacanthum,rutam,succum maligranati, lanam ustã,uel myrrham,& aloen,Huic passioni ualent ammoniacum cum aceto: & aliquando admiscemus cum eis de hordeo, & zedoario: & capita muscarum è cera cataplasmata.

De Pilorum ablatione, & Remedio contra casum pilorum. CAP. 8.

Pilis ablatis lauentur loca ipsorum aquis salsis,& aluminosis,& vngantur loca pilorũ palpebræ cum albumine oui,& alumine,staphisagria,& sarsima.i.stercore columbino. *Collyrium Sabor, valet ad Pilos Cadentes de Palpebris.* Recipe ossium dactylorum drach.iiii.cadmiæ drach.ii.

Aliud Sabor. Recipe antimonii,chalcanthi,tragacanthi, pondus æquale:quæ omnia cũ melle temperata terantur,deinde collyrium fiat.Si autẽ pilis cadentibus palpebræ appareant crassæ,stercus muris cum melle temperatum ualet:superflui pili de palpebris sunt amputandi.Quidam dicunt pilos non ultra nasci,si radicibus pilorum extractis,sanguine testudinis, uel dentibus caninis locus ungatur.

De Curis Vulnerum, & Fissurarum in generali. CAP. 9.

Oportet primo uniuersaliter dicere de uulneribus,postea uerò de iis,quę propria sint oculis. Omne uulnus,uel concauũ est tantũ,uel fissum.Si multum fuerit fissum, trina intentione curatur.Iungamus utranq; partẽ,& suamus studiose,& curemus ne incidat puluis,uel pilus. Quòd si ma-

ſi magnum vulnus fuerit,nec pars parti poſſit coniungi,nec ſanies permaneat in cōcauitate, ne E
ceſſe eſt vti deſiccatiuo medicamine,vt finita ſanie vulnus impleatur carne.Cuius compoſitio
eſt cū cauſa,vel morbo,vel accidenti.Si cūc auſa ſunt humores ad illud fluentes,corpus purgeť
pharmacia,& phlebotomia:diæta quoq; tēperetur:deinde deſiccatiuis ſiccetur. Quòd ſi fuerit
cū morbo,vel eſt ſimplex,vel cōpoſitus.Si morbus ſimplex eſt, ad tēperiem mēbrorū reduca-
tur.Quòd ſi compoſitus,vel vt naturā ſuam membrū egrediatur, vel vulnus multum concauū
ſit,duplex medicina neceſſaria eſt:vna,qua membrum ad tēperamentū redeat: altera,qua cō-
cauitas carne repleatur.Impleatur ergo medicamine deſiccatiuo mūdificatiuo, quod humores
coadunatos deſtruat,vulnuſq́; à putredine mūdificet. Sed vt ꝑ poros poſſint egredi ſuperflua
(vnū ſubtile & continuū,quod latet ſenſum:aliud craſſum,quod vt lutū in corpore coadunať:
& hæc duo ſuperflua plus in vulneribus, quā alicubi ſunt propter loci defectionē atq; dolorē)
neceſſaria eſt deſiccatiua,& mūdificatiua medicina, qua mūdificetur & deſiccetur ſuperfluita-
tis ſordities.Omne etiā vulnus vel concauū eſt,vel fiſſum. Et ſi fuerit cū accidente ſicut cū do-
lore,mitigatiua cōueniunt.Fiſſura ſi parua ſit, nō eſt neceſſaria niſi cōiunctio partium: & parū
medico ęget,niſi locus vulneris partem amiſerit,quę pars vel caro eſt,vel cutis,uel utrūq;.Si ſit
cutis,apponātur ſtyptica uel deſiccatiua,ut locus induratus cuti aſſimiletur: nonnunquā acuta F
medicina facit hoc accidētaliter: calida medicina paulatim appoſita facit hoc accidētaliter,&
locū ſua ſiccitate indurat:multa uerò quantitas ex ea,loco appoſita reſoluit cauſam, & minuit
fiſſurā.Quòd ſi caro à uulnere ſit amota,in initio carnis generatiua expediūt: deinde locus mū
deť,& cuti aſſimiletur.Sed omnē medicinā,quæ vulneribus pertinet,neceſſe eſt ſiccā eſſe, quæ
tamē propter cauſam quandoque cauēda eſt.Parū ſicca erit,ne multum ſiccans,carnem prohi-
beat generari. Mundificatiuam quoq; ſiccā eſſe oportet,ut putredinē mundet uulnera conſoli-
dās.Deſiccatiua eſſe debet ea,quæ generat carnem,quæ nec mordicatiua ſit,nec abrodens,ſed
ſtyptica,ut caro induret,cutiq́; aſſimileť.Hæc eſt diſputatio uniuerſalis uulnerū, & medicina.

De Vulneribus Oculorum, Puſtulis in cornea, Panno, Vngula, Nyctalope, Scabie. CAP. 10.

Sed uulneribus oculorum,ſi ſint ſimplicia,mūdās & colans cōgruit medicina,quia humores
cito undiq́; fluūt ad oculos propter acumen ſenſus eorū.Quòd ſi uulnus cū tumore ſit, uel ni-
mio dolore, apponūtur collyria,quæ thus & metalla uſta recipiunt:& cataplaſmata: nec pūgi-
tiua cataplaſmentur. Aliquādo tamen,ſi putredo uulneri inſit,colatiua tūc apponatur. Sed in-
tueri oportet an uulnus carnē rodat: inueſtigandum quoque,unde humores ad oculos fluxe- G
rint:quo perfecto,caput & corpus expedit purgari: Deinde apponēda ſunt collyria deſiccati-
ua,nullamq́; facientia punctionē:ſicut ea,quæ reſpiciūt caſum, cū dantur cum lacte uel cū de-
coctione fœnugręci.Si dolor eſt nimius,aliquādo ſoporifera medicamina apponūtur:fluxu hu
morum ceſſante,eis ſtyptica apponuntur.Pręuidendū tamen ne uuea* egrediatur,cui egrediē-
ti ſtypticum conuenit adiutoriū.Collectio & puſtulę in cornea naſcentes curantur cum medi-
cina maturatiua mediocriter colatiua,ſicut collyrio recipiēte crocū,thus,myrrham, caſtoriū,
decoctionem fœnugræci.Quòd ſi non inue*nerint,& tumor nō diſſoluatur, calidū & aperitiuū
appone,ſicut ſagapenum,euphorbium,& ſimilia.Pannus in oculorum albedine natus colatiuo
& mundificatiuo curetur. Quòd ſi fuerit ſubtilis,ſufficit ſuccus rubei papaueris,uel decoctum
minoris centaureæ cum melle:ſi groſſus,fortiora dari neceſſe eſt,ſicut picem liquidam,ęs uſtū,
nitrum,ſtercus muris,myrrham,ſal ammoniacum,& ſimilia.Si aliquid ex eo remanſerit, gallā,
acaciam,& chalcanthum appone. Vngula & ſcabies,ſi duræ ſint etiam & ueteres,incidere eas,
uel excoriare optimum eſt:ſin autem ſubtiles, appone æs uſtum, florem æris,fel porcinum, ſal
ammoniacum.His nondum proficientibus,appone medicinam putrefacientem, atque roden-
tē.Scabies non ſtypticis eſt curanda, quæ ſi ſit cū uulnere magnoq́; pruritu, cōuertatur palpe- H
bra,& cū hoc excorietur.Eſt quędam paſſio oculorū,quam qui habuerint,ueſpere non uident:
quos phlebotomari cōuenit de cephalica brachij:& utātur pharmacia, & clyſteribus, & caput
purgantibus,& gargariſmate,& ſternutatione mūdificentur: uena auris incidatur. Oculis mel
cū alumine & ſale ammoniaco apponatur,& cū hepate caprino fumigetur:hęc omnia proſunt.

De Suffuſione, Egreſſu Oculorum, & Petia. CAP. 11.

S*Vffuſio,ideſt viſus defectio,ſic curatur.* Caput,& totū purgeť,vt diximus:diæta ſit tenuis:dein
de utatur collyrijs fœnūgręcū,mel,ſagapenum,aſarū,thus recipientibus,& opobalſamum,
& ammoniacum.Valet quoq; ſi uena hepatica incidatur,& ſanguiſugæ temporibus apponanť.
Oculis extra exeuntibus,ventoſa in collo apponať:oculi ligētur,& aqua ſalſa ſuffumigētur.
Petia curatur ſanguine oculis inſtillato:deinde cū albumine oui oleoq́; roſarum ligentur.

De Collyrijs multis ad Oculorum ægritudines. CAP. 12.

C*ollyrium quod dicitur Dia rhodon in modum piperis, valens in augmento doloris Ophthalmiæ.*
Recipe cadmiæ, ceruſſæ, ana drach.xiiii. roſarum drach. duodecim: gummi, amyli, ana
drach.i. tragacanthi drach. iiii. & s. aloes, drach. vi. tempera cum aqua pluuiali, & informa.

Aliud

A *Aliud in initio Ophthalmiæ, quod etiam vetustæ valet*. Recipe acaciæ drach. liiij. gummi ʒ xliiij. cadmiæ drach. xxxvj. tempera cum vino pontico ana drach. xij. tempera cum aqua pluuiali. Hæc omnia à Paulo ſunt ordinata. Iſta uerò Galenus dicit. *Collyrium valens ad diſſoluendum Apoſtema die uno,& ad Ophthalmiam.* Recipe antimonij,acaciæ,ana ʒ lxx. cadmiæ drach. ix. æris vſti loti ʒ xxj. ceruſſæ drach.xij ſ.myrrhæ ʒ vj.ſulfuris drach.vj. caſtorei,opij,chalcanthi vſti, ana drach.vj. gummi drach.ix.tempera cum albumine oui: in vno die eſt validisſimum. *Aliud Pauli.* Recipe cadmiæ, croci, gummi,ana ʒ iiij.æris vſti drach.xxiij:ceruſſæ,roſarũ, ana drach. xxij. polij,croci,chalcanthi,opij,ana drach.vj.aloes,ſpicę,caſtorij,ana drach.j.& s.tempera cũ aqua: curat uerò ophthalmiam, & humores vel propter dolorem, vel vetus vulnus fluentes. *Aliud.* Recipe cadmiæ,acaciæ,gummi,ana drach.ix.antimonij triti drach.xx.caſtorij,opij,ana drach.vj.lycij drach.iiij. & s. myrrhæ drach. xij.ſpicæ,aloes,ana drach.iiij. gummi, tragacanthi,chalcanti,ana drach.j. & s. tempera cum uino & aqua myrtina. *Aliud ad ſuperiora*. Recipe acaciæ, gummi, ana ʒ lx.plumbi loti ʒ xxx.ſpicæ,caſiæ,ana ʒ vij.roſarum,cadmiæ, ana ʒ xxx. ceruſſæ,aloes,opij,croci,ana ʒ ix. caſtorij,lycij,ana ʒ iiij.& s. tempera cum albumine oui. Valet vulneribus,& omnibus paſſionibus oculorum vetuſtis, & putrefactis. *Aliud in ſtatu conue-* B *niens cum albumine oui, in declinatione cum aqua*. Recipe cadmiæ vuſtæ, & lotæ, ceruſſæ, ana drach.vj.amyli,tragacanthi,ana drach.iij.hyoſcyami drach.j.& s. croci drach.vi.glauci, ſarcocollę,ana drach.vi.opii drach.iiii.tragacanthi drach.vi.croci drachmas tres:gummi, opii, drach.i.& s. tempera cum aqua. *Aliud valens in Augmento Ophthalmiæ.* Recipe cadmiæ,ceruſſæ,ana drach. xxiiii.roſarum ʒ xii.gnmmi,amyli,ana drachmas quatuor, tragacanthi drachmas quatuor,& s.aloes drach.iiii.tempera cum aqua. Valet in uulneribus, & humoribus uulneroſis, & lachrymis ex oculis fluentibus. *Aliud valens ad Ophthalmiam, & Vulnera, & Aduſtiones, & ad Mundificandum uulneris putredinem.* Recipe antimonii uſti,cadmiæ,roſarũ,ana drach.xxiiii.ceruſſæ tritæ ʒ xxii.opii drach.vi.tempera cũ aqua. *Aliud nimio dolori conueniens, & liquidisſimos humores ad Oculos fluentes reprimens*. Recipe roſarũ drach.vi.& s.opii,ſpicæ,ana drach. i. *Aliud.* Roſarum drach.xxii.croci.vi.æris uſti & loti drach.i.& s.tempera cũ aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe roſarum drach. xviii.cineris locorũ,ubi ęs funditur,drach.vi.croci,opii,gũmi,ana ʒ vii.tẽpera cũ aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe gũmi drach.iii.tragacanthi drach. i. & s. tempera cum aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe myrrhæ drachmas lxxv roſarum xl.croci vi.& s.tẽpera cũ vino. *Aliud valet nimio dolori, Puſtulis concauis,putridis Vulneribus Corneæ: Oculosq́ʒ exeuntes comprimit, om-* C *nemq́ʒ oculorum paſsionem ad ſanandum difficillimam curat.* Recipe roſarum drachmas centũocto, gummi xxxvi.cadmiæ uſtæ & lotæ drach.xxi.croci undecim:opii,antimonii,drach.ii.& s.iarri ſpicæ drachmas tres,myrrhæ iii.tempera cum aqua pluuiali. *Collyrium Pauli*. Recipe æris uſti, tragacanthi uſti,ana drach.viii.croci ii.nitri drach. i. coquantur ad mellis ſpiſſitudinem. *Aliud. eiuſdem,valet Scabiei palpebrarum,veteriq́ʒ Ophthalmiæ.Saniem,& vulnera Aurium, & Os rodentia ſanat.* Recipe æris vſti drach. quatuor, myrrhæ drachmam unam, & s. piperis, croci, vini,ana drach.ix. *Collyrium Pauli*. Recipe cadmiæ auri, & argenti drachmas tres: tempera cum aqua pluuiali. *Collyrium Oribaſii valens in initio Ophthalmiæ,& Vulneribus.* Recipe cadmiæ,ceruſſæ,tragacanthi, ana drach. uigintiquatuor: antimonii,gummi uſti,ana drach.xxi.plumbi incenſi,tutię,ana drach.uigintiquatuor. *Aliud.* Amyli xvi.gummi ix.æris vſti,tragacanthi,ana ʒ vi. myrrhæ,opii,ana ʒ v. *Aliud valens Vſtioni,Vueam egredi prohibens,ſubueniens Vulneribus.* Recipe antimonii uſti,ceruſſæ,ana ʒ uigintiquatuor, myrrhæ drachmas tres,amyli xix.tragacãthi xii. gũmi vi.tempera cũ aqua pluuiali. *Aliud valens Puſtulis,Vulneribus ſanioſis, & nimio dolori, duræq́ʒ Ophthalmiæ.* Recipe cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas uigintiquatuor, antimonii loti & uſti xviii. amyli iii.plumbi incenſi,& loti xii.tutiæ,myrrhæ,ana drachmas xii.tempera cum aqua. *Aliud.* D Recipe tutiæ drachmas duodecim:cadmiæ lotę,ceruſſę,ana drachmas cxxiiij.antimonii incẽſi & loti xviii.myrrhæ,opii,ana drachmas quinquaginta,& ſ. tragacanthi drachmas duodecim: tempera cum aqua. *Aliud vtilisſimum Aſperitati Palpebrarum,& Scabiei.* Recipe chalcanti drachmas duas,cadmiæ drachmam vnam: ad Solem cum uino ſufficienter agita. *Aliud.* Recipe cadmiæ drachmas vi.chalcanti grana triginta,piperis grana xxxviii.ſpicæ drachmam unam, & ſ. aliter drachmas tres,& ſ.cadmiam & chalcanthum tritura ſufficienter,& agita,deinde cũ pipere ſpicam commiſce,& tempera. *Aliud valens Scabiei, & humoribus ad Oculos fluentibus,Veteriq́ʒ paſsioni,& Puſtulis.* Recipe cadmiæ,gallæ roſarum,gummi,croci,ana drachmas tres:opii,drachmam unam:omnia puluerizata cum uino ad Solem ſufficienter agita. *Ad Oculos caliginoſos, & ſanguinolentos*. Aloe trita cum albumine oui mirifice prodeſt. Si aloen non habueris, canabis trita idem facit. *Ad Oculos Dolentes, & Lachrymas ſtringendas, & Pruritum tollendum*. Collige mel deſpumatum,& ex eo unge folia hederæ,& ſuperaſperge puluerem fæcis vini, & oculis ſuperpone per noctem: expertũ eſt.Item chelidonia cocta in aqua,ſi ex ea oculi fomẽtẽtur,dolẽtibus prodeſt.Item coriandrum uiride tritũ admiſto lacte mulieris oculis ſuperpone:dolorẽ & tumorem tollit.Idem facit radix cucurbitę agreſtis trita & impoſita.Fel caprinũ cum melle antiquo miſtum,& inunctum oculorum caliginem deſtruit. *Ad Pannum ab Oculis abſtergendum*.

Fæcem vini, album oui, rasuram ossis sepiæ: facto puluere mitte, donec corrodatur. Vitellus oui tritus succoque apij mistus, & inunctus sanguinem spargit. Absinthium viride cum albumine oui tritum, & nocte suppositum, sanat. *Ad Tumorem calidum, & sanguinem Oculorum.* Anagallis cum albumine oui trita, & imposita prodest. *Ad Tumoris calidi dolorem.* Herbam violariam cum oleo rosaceo tere, & superpone: mire iuuat. Valet etiam mali granati succus: in vase æneo, vel stanneo ipsum coque & cola, & cum opus fuerit utere. Item Recipe plantaginis, centaureæ, ungulæ caballinæ, pulegij, betonicæ, chamædryos, apij, fœniculi radicum, partes æquales: pone in olla noua, & intra sparge fœnugræcum. Item lycium in rhodostomate guttatim impositum ualet. Item auripigmentum, pannum subtile laneum, & fimum hominis, combure in olla bene argillata. E

F

GALENO ASCRIPTVS LIBER
DE RENVM AFFECTVVM
DIGNOTIONE, ET MEDICATIONE

Chrystophoro Heyl Vuisbadensi interprete

Nunc primum ad græcorum codicum fidem accuratissimè recognitus. G

De Substantia, Figura, Situ, Partibus, & Vsu Renum. CAP. I.

RENibus peculiare quoddam corpus est ex fibris, & carne constitutum, quod cum alia parte nulla commune habent: & caro hæc densa est, ne sanguis qui ad ipsos defertur, facili momento diffluat, effundatur, & abeat cum urina. Carnea hæc substantia non paucas habet inuolutiones, in quibus quoniam singulatim per substantiam lapides plerunque generantur, fiunt in renibus grauissimi dolores. Ac de substantia quidem hactenus. Figuram autem renes habent grecę literę ς: & in medio cauitatem quandam, qua ex uenis, & arterijs serosum excrementum excipiunt: nam ad eos non maiores solum uenæ, quarum aliæ in cauitatem hanc inferuntur, aliæ in membranam, quæ renes circuntegit: sed meatus etiam capillis modo exiles deferuntur. H Dexter autem sinistro sublimior est: ne inter operandum, alter trahat, alter retrahat. Iacent ad spinam renes, paulo altius quàm illa: & ex se urinarios meatus duos emittunt, quibus ad uesicam urina deducitur. Sed habent isti quoque meatus propriam corporis sui substantiam, quam in alia particula nusquam reperias. Duos autem natura renes produxit, non unum: quoniam alias excrementorum species serosa hæc superfluitas non parum superat, quam attrahere, renum officium est: ignorare enim non debemus alteram cauæ uenæ partem ad corporis nostri inferiores partes deferri: quæ bifariam diuisa est, altera parte sursum, altera deorsum porrigitur. Pars quæ descendit, rursus tripliciter finditur, & pars una ad crura porrigitur, altera ad testiculos, & tertia ad renes. Procedunt uerò & de corde arteriæ, quæ serosum excrementum, & unà caliditatem immittant: ut ab eis renes calefiant: nam renes ita ex seroso isto excremento frigent, ut ex atræ bilis succo lien: Quamobrē à dictis iā arterijs calor renibus suppeditatur, quò natiuam suam frigiditatem possint euincere. Postquā uerò serosum id excrementum renes attraxerunt, utilē qui in eo est sanguinem ipsi retinēt, & ex eo nutriūtur: excrementū uerò ipsum serosum à facultate segregatrice ceu inutile expellitur. Sed quādiu in uenis & arterijs hoc cum sanguine currit, excrementū serosum: cū segregatū est, lotium nominatur.

Proinde,

A Proinde quod in ſanguine vtile eſt, id ſibi renes in nutrimentum ſeruant: quod autem inutile, id abigunt. Atque ut bilis ueſica, bile delectatur: & lien, atræ bilis ſucco: ita renes ſeroſo iſto excremento gaudent. Renum autem operatio eſt ſecernere, & percolare ſeroſum excrementum à ſanguine. Atq; hic renum uſus eſt. Non ſolum autem renum, ſed & ſingularum partium operatio medico eſt inueſtigãda: quòd ex operatione labefactata cognoſcatur, quę particula morbo ſit affecta: & ex modo ruinæ operationis, quantum ſit quæque affecta.

Quibus ex cauſis Calculi oriantur: & qua ratione Pueris in ueſica, Adultis in renibus frequentius oriri ſoleant. CAP. 2.

OMnis affectus, quo ren laborat, quanquam Nephritis dicitur, ſiue is ſimilaris ſit, ſiue inſtrumentalis, ſiue communis: proprie tamẽ Lithiaſis, id eſt calculi morbus, Nephritis appellatur. Sunt autem lapidis huius quatuor cauſæ. Efficiens, materialis, inſtrumentalis, & finalis. Nec operoſum fuerit diſcere à rebus externis, lapidis concretionẽ, aut à frigore, aut à calore fieri: uelut in riuulis, & canalibus, cum caliditas, materia non expirante, & uentilata, exo-
B ritur, cũ aqua in aliquo canali ſubſtat, calor quidam præter naturã accẽditur, quo diſpergẽte id quod in aqua ſic cœnoſa partiũ erat tenuium, quod craſſarum eſt partium in terram dureſcit: manensque eo in loco ſubſtantiæ lapideæ, ex qua factus canalis eſt, adhæreſcit: & in lapidẽ ſic colligitur. Subnectam aliud de eadem re notũ exemplũ. In lebete generari lapides ſæpe compertum eſt, aquæ parte, quæ tenuis fuerat, diſſoluta, manente alia, quæ craſſa & terrena eſt: ea enim lebetis, uel alius æris corpori affigitur, & lapideſcit. Verum in nobis lapidem frigus non parit: neque enim fieri poteſt, ut uiuo corpori tantum frigus accidat, quo concreſcere ualeat in homine lapis, quemadmodum fieri in externis uidemus: quo fit, ut à calore lapis in homine generetur, eoq́; uel uehementi, uel tepido. Nam ſi craſſa materia eſt, ſufficere poteſt tepida, & moderata caliditas, & quæ naturalis eſt, ad firmandam, & indurandam terræ modo craſſam hanc materiam: eſt enim craſſities ad generandũ lapidem ſingulariter accõmodata: Sin tenuior eſt, uehementiori tum planè indigebit caliditate, ſiue naturali, ſiue præter naturam, qua dureſcat in terram: ſiquidem calor tenues materiæ partes euaporare facit: atque ita, ubi ualuerit, lapidẽ conformat. Ideoq́; ſimpliciter à calore fit in nobis calculus. Materialis cauſa eſt craſſus, aut glutinoſus ſuccus, uel utroque modo uitiatus. Inſtrumentalis cauſa eſt ren, aut ueſica, uel pars alia
C quæ generando lapidi ſit opportuna. Finalem cauſam haud aliam dicas, quàm lapidem ipſum.
l.3.f.18.t.2. 16.f 360.e Sanguis´ qui in renes fertur, aut craſſior ſeipſo eſt, aut pituitoſior, aut magis ad bilem atram, aut rufam demutatus: ferturque ad eos per uenas & arterias, uel in cauitatem, uel ſubſtantiã: eò delatus, ſi quantitate, uel qualitate, uel conſiſtentia excedat, aſtringitur, detentusq́; concipit caliditatem præter naturam: hæc caliditas præter naturam amplius eum denſat, agglutinat, & aſſat, aſſatumq́; ipſum in terram, & lapidem commutat. Qui itaque arbitrantur in renum concauitate lapides conſiſtere ſolum, cum per urinæ meatus tranſeunt, dolere laborantes dicunt: Qui uerò in ipſo renum corpore gigni lapides arbitrantur, quo modo & in arthriticis nodi gignuntur: non ſolũ cum pertranſeunt, ſed & quando generãtur, & quando renum concauitatẽ ſubeunt, dolere laborãtes aſſerunt. Sed fieri utroque modo lapides poſſe nobis ſatis perſuaſum eſt, cũ ſuccus tenax, & craſſus tempore aliquo aſſatur in ijs atque exiccatur. Demonſtratũ eſt enim in commentarijs de facultatibus naturalibus, renem trahere ad ſe quicquid in uenis ſeroſi, & tenuis cũ ſanguine permiſtum reperiatur. Si quando igitur meatus, qui in renis uentriculum illud tranſmittunt, latius aperiantur, craſſius unà aliquid colatur: quo calefacto, & exiccato in renis cauitate, lapidoſam conſiſtentiam aſſequitur. Quamobrẽ ſi uirtus ſegregatrix ipſius
D renis id omne in urinis expulerit, arenoſum in ipſis ſedimentum proueniet. Si infarctũ id & ſolutu difficile ſit quod renis cauitas ſuſcepit, ad eũ aliud adhuc nõ abſimile ex caua uena immiſſum deinceps colligitur, & augeſcit (circũlinitur.n.ſemper quod affluit ei quod iam adeſt) itaq; lapis non adeo contẽnendæ magnitudinis exurgit. Quod certè ut facilius fiat, renũ tẽperatura iuuare poteſt haud mediocriter, ſi calore naturali hæc ceu feruens, & acris fuerit. Atqui ſi foramen & meatus, qui ex uena caua in renem peruenit, fuerit rarefactus, & ſanguis humens, neq; craſſus, neq; glutinoſus: tũ urina fiet cruenta. Cũ itaq; ex ſola pituita tenaci, & craſſa poroſorũ & lapidoſorum corporum, quæ in renibus coguntur, ſubſtantia coiuerit: color ineſſe ſolet, quẽ cineritium nominamus: non abſimilem lapidi, quem fieri in aquis ſponte natis, quæ αὐτοφυεῖς græcè dicuntur, uidemus. Hæ nanq;, ſi tepidiores ſint quàm pro tẽperatione, tophos uidentur producere: neq; alij cauſæ acceptũ feremus, quòd pueris in ueſica lapides generent: ætate uerò florẽtibus in renibus. Quippe cum actiones naturales in pueris ſint oẽs fortes, fuſa eſt in eis, & diſſoluta ſuccorũ craſſities. Contrario modo ſe habent qui ætate proceſſerunt: nam actionibus in hiſce debilioribus coacta eſt craſſities ſuccorum. Apparet uerò in externis id quoque, cũ uidelicet quæ craſſam naturã habent, per tenuia foramina traijcere inſtitutũ ſit: quæ nanq; fuſa calore ſunt, & colliquata, trãſire ocyus uidemus: quæ uerò liquata nõ ſunt, traiectioni reſiſtere:

harum materiarum exempla nobis sunt pix,resina,adeps,cera,& mel. Cum itaq; in pueris cali- E
dum innatum abundet,& fortes sint actiones : crassitudo materię diluta in renes delabitur,in-
deq; facilius in vesicam transit, non parum etiam adiuuante ad transitionis celeritatem ipso a-
ctionum robore : in vesica autem existente frigida (membranosa est enim pauciq; sanguinis,
& ampla intus capacitate) rursus consistit,densaturq; ad eam crassitudinem, quam paulo ante
monstrauimus : consistentiæq; principium sumit, si diutius in vesica commoretur. Ipsa siqui-
dem glutinosa credibilius est ab innato puerorum calore facilius subigi,atq; ideo magis vniri,
consistere,& condensari. Adijciamus si libet,puerilium vrinarũ crassitudinis causam: quæ cer-
te alia non est, quàm puerorum voracitas, & mouendi excessus mox ab alimento assumpto,
dum scilicet pueri ferociunt, & ludunt. In lactentibus autem ipsa etiam materia plurimum fa-
cit : in adultis enim qui caseo, & similium rerum esu delectabantur, lapides in uesica, & reni-
bus fieri cognouimus. Idcirco lithiasis uesicæ,puerorum est morbus. Haud enim potest uesicæ
collum tam angustum in maioribus corporibus esse, ut humorem crassum remoretur. Attamē
ne putemus solum hoc sufficiens esse ad lapidis generationem, nisi calida intemperies eodem
accedat:quæ calorem ignitum habeat,non temperatum aut modicum. In puellis ceruix uesicę
dehiscit in membrum genitale, & breuis simul est, & lata, vt nullo labore crassa per eam ipsæ F
meiant, quæ in vrina feruntur : quæ dum pueri retinent, quod sæpe fit, & propter longitudi-
nem,& angustiam ceruicis vesicæ, materiam vesicæ æstuanti præbent ad calculi generationē.

Indicia quibus Calculi, & reliqui Renum affectus deprehenduntur. CAP. 3.

SIgnorum alia sunt,ut ita dicam, scientialia, alia artificialia, alia propria. Proprium signum
est, quod certe, nulloque medio morbum ostendit,in renibus nempe lapidem: ut cum are-
næ" in matula subsident, tunc planè ostenditur lapidem in renibus esse : signumque hoc con- A.l.3.f.18.t.2 c.17.f.361.
stans & proprium. Quoniam uerò affectus quidam complicantur, dicemus quoque de signis
communibus. Cum lotium quod excernitur, sanguinolentum est, signum id esse cōmune po-
terit, uel quòd uasorum apertio sit, uel ruptio, uel erosio, uel imbecillitas, uel dilatatio, uel
aliud quicquam eiusmodi. Quoniã ruptionē exquisiti, & confertim egesti sanguinis uacuatio
sequitur. In apertione paulatim fertur,& sanguis tenuissimus emanans cruentã urinam efficit.
Si quocunque tempore & momento sanguis egeritur, imbecillitas uasorum est : Sin unà cum
sanguine, aliæ quoque crassitudines excernuntur, dilatatio. Sin sanguis sit aquosus, mani- G
festum est certumque, lapidem consistere. Sin sanguis qui excernitur sit crassus, manifestum
est ipsius crassitudinem uiolenta coactione in lapidem esse abituram : si (ut fit) in ea sanguinis
uacuatione frigidam exhibeamus,ut uena atque arteria coarctetur,& conniueat, nec amplius
sanguinem ullum in renes ingerat, qui cogi istic possit. Fit enim proculdubio in hisce sanãdis
error : nam uenam coarctant frigida,ut alium sanguinem inferre non sinãt:uerũ ea ratione fit,
ut sanguis in renibus commoretur. Proinde si frigidam exhibeas, uenam comprimes quidem,
ne sanguis deferatur : sed qui renibus illatus iam est, mox indurabis. Ex stupore cruris, quod
à rene secundum lumbum porrigitur, cognoscere poteris quis ren laboret : nam si dextrũ crus
stupor occupabit, dexter ren ægrotat:sin læuum,sinister. Est uerò stupor,sentiendi & mouen-
di in particula difficultas: qui fit in crure, quia uena quæ ad inferiora demissa est,triplici ramo
diuiditur,quorũ unus cum arterijs ad testiculos uadit,& uasa seminalia:alius renes ingreditur:
tertius ad crura porrigitur. Cùm igitur in renibus lapis generatur, unà tum afficitur uena quæ
ad crura descendit : sunt enim ambæ ab una sobole cauæ uenæ, quam inferis partibus natura
distribuit : igitur uena,quæ ad crura porrigitur, repletur: qua repleta,stringuntur neruus quã-
doque aut musculus : cum stringitur neruus, animalem spiritum ad crura non transmittit,un- H
de sensu crus priuatur, & prouenit stupor. Porrò ex testiculo quoque † secundum lumbos
retracto, scire possumus renem esse affectum. Si nanque dexter testiculus retrahatur, dextrũ
pati renem argumento est:si sinister,sinistrum. Nam à iecore,& corde uena & arteria ad renes
procedit,quæ in eorum cauitatem inseritur:uasa autem seminalia ad testiculos feruntur. Quã-
do igitur lapis in renibus generatur,uena illa & arteria distendũtur,& seminalia uasa quæ ad te
stes pertingũt,atq; ita per compassionem testes retrahuntur. Tradunt aliqui, uehemẽtis doloris
ratione uigilias uomitũ excitare: debebant itaq; podagrici, lippiẽtes, & qui uehemẽti dolore,
& uigilijs exercentur,uomere. Sed ea de causa hi non uomunt,immo propter posturã renũ : ij
nanq; positi sunt secundum spinã post intestina,& uentriculũ:quapropter facta in renibus uio-
lenta quadam distensione,per copulas affectio ad intestina,& uẽtriculũ digreditur,indeq; affe-
ctione ascendẽte,sequitur subuersio. Quoniam uerò cũ lapis subest, quædã ueluti titillatio ori-
tur,naturaq; ad eius quod molestat expulsionē stimulatur,ideo spiritus occurrunt:quibus irrũ
pentibus in fistulosam pudendorum partem,ipsam immaniter contẽdunt:nã in omni motione
naturali sanguis & spiritus cõ currũt,qui sunt naturæ uehicula. Cũ uerò demonstratum sit cor,
iecur,& renes in cõcauitate nõ sentire,in superficie autem sentire (quoniã in superficie nerui
sentientes

† In impressis est κατ' ἴξιν. i. secũdũ processionem, uel rectitudinem.

A sentientes feruntur, in concauitate uerò nulli sunt (quomodo hæc dolorē persentiscunt? An q̃a grauatur cauitas, ideo dolor exurgit? extēditur nanque mēbrana, quæ foris est, undiq;, quod cauitas interna sit, repleta, & sic extensa membrana dolorē facit. In renum itaq, substātia dolor iti dem generatur, q̃n concauitas ex lapide grauata est, & circuntenditur, profertq; cōsensione dolorem in superficiem: quippe quæ neruos sentientes habeat, & membranam. In meatibus autē urinæ, ut qui neruosi sint, & sensibiles, dolor fit sæuissimus. Dolor præterea uehementissimus fit in renibus, propterea, q; eorum cauernulæ non sunt latæ, sed angustæ, & renes ob firmitatē substantiæ non diducantur, ut uesica. Eadē causa, renū lapides magna ex parte minores sunt, æquales, & molliores, utpote qui diuturni non sint. Qui calculo laborant, his primo urinæ sunt aquosę: cum.n. sit obstructio, ceu per cribrum effluunt, post arenosæ: demum calculi excernuntur, cū dolor cessauerit. Sicut in mulieribus parientibus ad fœtus egressum partes dilatantur: ita hic uiolentia, renum sub̃a fatiscit, & egreditur lapis; cum ad renum cauitatem subit in membrana, quæ isthic substat, q̃m facili sensu est, dolorem mouet uehemētem: & multo magis, cum meatus urinæ ingreditur, propter angustiam, & sensum eorum: quantisper.n. in renum corpore sistitur, non multum solicitat, q̃m, ut diximus, eorum substantia sensibilis non est. Sæpe nanq; præ magnitu-
B dine in collo uesicæ detenti lapides in extremum periculum doloris acumine patientes agunt, nec urinas sinunt excerni. Vidi ego quendam, cui per alias uias elapsus in uirilium extremitate lapis hæserat, minimumq; abfuit quin urinæ difficultate, & dolore acutissimo homo interiret, nisi angusto tandem forcipe eximere potuissemus, sectionem per longum superne moliti: nam urinæ meatum, nisi urgeat magna necessitas, incidere non oportet, ne fiat fistulosa pars ea, & urina profluat. Inuenias tñ, qui dolorem non h̃nt, nec sanguinem mingunt, quibus meatus in renibus congesti nō sunt. At tenues arenulæ haud magno negocio quidē excernuntur: quod qui faciūt, nec ægrotare se putant, q̃n dolorem nullum sentiant. Verum nihil est hac in re contemnendum, cum tempore omnia grauiora reddantur. Lapides & arenulæ colore differunt, tum ob caliditatem, tum ob materiam: nam ut quidq; illorum longiori tempore retinetur, ita rufum, flauum, rubeum, aut nigrum efficitur. Haud aliter, & à succis fiunt lapides, & arenæ, colore uel sandarachæ simili, uel nigro, uel pallido, uel alio aliquo colore pro succorū uarietate. Fiunt autem lapides in concauitate renum, in eorum substantia, & ubicunq; fieri cōmode possunt, aut parui, aut maiusculi: interdum pauciores, interdum plures. Differuntq;, magnitudine, figura, colore, asperitate, et multitudine. Nigros siquidem inuenias, et subalbos, et pallidos. Ac rotundi, lenes, et parui, fa-
C cile excernuntur; maiores, uel figurati, et maxime oblōgi, et asperi, difficulter. Arenulę uerò prodeunt, et egeruntur dum fiunt lapides: cum facti sunt, haud fieri potest, ut efferantur, quia in lapidem sunt coacti, nisi natura ipsa ultro conterat, et excernat, uel ars per medicamentum tritorium naturæ auxiliata, conterat, et euacuet ipsas. Nemo uero ignorabit colicum, et renum affectum una plerunq; incidere. Deprehēduntur tñ propriis signis: nā aluus exonerata colicis medetur: nephriticos quoq; à principio mitigat. Et iā aliqui dederunt medicamentum quo aluus subducta est, et dolor cessauit primo, secundo, et tertio die, quarto prodiit lapis. Cum autem simul inciderint renum, et coli dispositiones, mutuo particulas communicant intensione, et remissione: tenduntur enim ob cōtinuitatem partes haud aliter, quàm funiculus: et neq; superne ructus ullus, neque infra flatus quispiam exit.

Calculi, & reliquorum renum affectuum curatio. CAP. 4.

SI renum affectus subito inuadat, et qui laborat cibo nuper refectus sit, cibiq; adhuc sint incocti sicut ægrotus eos ingessit, aut semicocti, uel succorum multitudine corpus grauatum ha-
D beat; oportet ante aliam curationem, uel potius mitigationem, nisi quicquam impedimēto est, uomitum prouocare. Mox si in intestinis excremētorum superfluitates fuerint, per idoneos clysteres extrahere, modo nihil obstet Postea si totum corpus plenum fuerit, considerare quisnam humor sit, q ipsum repleuerit. Atq; si sanguis is est, euacuationem instituere oportet, cum nihil impedit: minorem tñ multo quàm plenitudo desiderabat. Quid ita? quoniam lapidem non planè statim eximere possumus, potissimum cum magnus est: ideoq; oportet pleniorem sanguinis euacuationem cauere, propter consumptionem, quæ tempore adhuc aliquo in corpore futura est. Sin quatuor humores abundauerint, potius uena incidenda est ante purgationem, quam purgandum ante uenæ sectionem. Q̃m si per sanguinis missionem corpus prius uacuatum fuerit, purgans medicamentum exhibitum, uenas et arterias, et inanes corporis regiones inuenit non oppletas: quo fit, ut absque vllo impedimento in totum corpus dimanet ad attrahendum succos, facillimeq; fiat eorum euacuatio per uasorum spatia, et fusionem tenuitatemq; succorum. Nā si uasa sanguine repleta sint, et purgatiuum dederis: non poterit propter plenitudinem in corpus differri: unde fit, ut substet, et nihil efficiat: aut si quicquā facit, male faciat. Ex medico quidē purgans medicamentum: Ex natura uero totum negocium pendet: hæc etenim à purgante medicamēto excitata, facultatē segregatricē aduocat, qua segreget īutilia ab utilibus: ac utilia

lia quidẽ retentrix facultas detinet:inutilia uerò expultrix facultas expellit. Non oportet autẽ E simul uenam secare,& purgare,uerum prius sanguinem detrahere,deinde uirtutẽ pulchre refocillare:qm̃ ipsa nos gubernat,& medicamentis auxiliatur: medicamenta enim per se ipsa nihil efficiunt:ideoq; corroboranda uirtus est,ut possit natura uti purgatiuis exhibitis ceu instrumẽtis,atq; quod decens est,perficere.Huc præterea accedit,quòd unà cum sanguine multum è uitali spiritu excernitur:quo excreto refrigescit totum corpus,& opera naturalia deterius obeuntur.Ea propter uirtutem prius refocillare oportet,deinde medicamẽtum purgans exhibere.Sed quia affectus renalis est,& materia,ex qua lapis generatur,crassa, materiaq́; crassam sursum reuellere prõptum non est, magis ad ipsius lationem spectantibus deorsum uacuare expeditum: ob id si ualida sit uirtus,uenam quæ in poplite est,aperiemus,uel quæ ad malleolos:sin imbecillis,uenam quæ est in cubito,nam si uirtute debili infra euacuabimus,retentrix facultas,quæ est imbecillis,non retinebit:sed uniuersa in præceps rapietur, & partem assiduo defluxu impetet, succis uidelicet in locum imbecillem perpetuo procumbentibus. Quapropter cum firma uirtus est conuenit ex uena,quę in poplite est,sanguinem mittere:cum debilis ea est,reuellere ad superiora.Quam uerò ob rẽ?Ne materiæ plus in renes deriuetur.Hinc est,quòd cum cibaria, pituitam,& succum uomitu euacuauimus,tranquillitas quædam fiat,& leuatio. Eiicitur nanque cibus,& pituita,quæ uentriculum grauant:à uentriculo autẽ renes stringuntur, & urinæ meatus: quo fit ut grauior sit oblæsio.Sunt itaq; primum ista diluenda,quæ stomachus excipiens ceu debilior distendebatur,& premebatur:quibus euacuatis leuatio sequitur,nõdũ tamen perfecta liberatio.Vacuamus ẽt per clysterem excrementa:ne colo,& reliquis intestinis constrictis atque grauatis,unà quoq; ren laborans stringatur prematurq́;,atque sic amplius doleat.Quod manifestum est,quia stercoris obstructione renes plerũq; exasperari compertum sit, enematis iniectione renalem dolorem esse mitigatum:uel quod ab ea uacuatione ren aliquis non sit amplius cõpressus:uel quòd ex stercore nulli postea flatus prodierint:qui in renes impingẽtes, ipsos ut imbecilles comprimunt,& extẽdunt. Sed neq; sanguinem, neq; alium succum plus æquo relinqui in corpore par est,ne multa hinc renis uasa distenta plus doloris cõcitent. Quæcunq; enim,uel dolent,uel calent,uel extenduntur,per uehemẽtes,& acutos dolores,ad se materias accersunt. Proinde doloribus siue repente,siue pedetẽtim in renem incursantibus ex cõmemoratis iã causis,illico,nisi quid prohibeat,aluum decocto aliquo eluemus,caricarũ,fœnogræci,aristolochiæ, & similium:ac,si uacuatum satis est,bene uertit:sin minus,bis,ter,aut amplius uacuandum enemate est,sed ex eorum decocto quæ conducibilia sunt,& familiaria naturæ ægrotãtis,ne angantur grauenturq́; renes,& uię urinales.Posteaquã autem aluus satis excreuit,iniicienda sunt,quę urinæ uias dilatare,renes laxare,calculum deprimere,& morsus mitigare queant: utilis ad hæc G materia est oleum anethinum,in quo eliquatus sit gallinaceus adeps quàm recens:maximopere uerò phasiani adeps,uel butyrum recens,aut similium aliquid.Quæ si in promptu non sint,fęnogræcum,& altheæ,uel radicem, uel semẽ,aut similium aliquid decoquentes oleo iniiciemus. Nã hæc omnia uias dilatant,& lapides deprimunt,nec non doloris uehementiam mitigant.Sed horum usum frequentius assequitur is,qui exploratum hẽt naturalium facultatum firmitatem: immoderata nãq; emollitio,& laxatio uirium robur exoluit:quod solatur,&perfecte curat uniuersum dolorem.Post uomitum autem,& enemata,conferet locum,qui affectus est,fomẽtis humectantibus,& relaxãtibus delinire,quãtisper lapis in rene hęret:ut interim tñ curemus,ne,ut dictum iam est,iis abutamur.Huc faciunt ẽt cucurbitulæ,quæ sæpe lapidem celeriter adeo trãsferunt,ut subitam eius mali leuationem possint cõparare,lapide nimirum in locum ampliorem translato:quapropter supra à renibus initium faciendũ est, procedendumq́; ad inguina ꝑ obliquam ilium positionem,quo loco frequenter dolores incedunt:quod cũ institueris,nihil est utilius q̃ partes eas in laborantibus prius calfacere,postea cucurbitulas admouere: alioqui lapis si H cubi maior fuerit inuentus,arctius figitur:cumq́; uiolentius urgeatur,nonnunquàm periculum haud mediocre doloribus accersit: quare fomẽtare iã nominatis in sessionibus proderit,si mali cõicatio ad pudenda usq; processit,atque id,cũ fœnogræco,althea,semine lini,anetho,gummi, & similibus,aqua diligenter incoctis,& dulci oleo infusis. Conducet ẽt emplastrum ex triticea farina aut hordeacea,cũ lini semine,et fœnogræco,& melle,& oleo anethino,glaucino:quæ cũ decoctione prædicta elixabimus,inspergẽtes in ipsa cataplasmatis ebullitione,radicem althææ pulcherrime tusam,& cribro discretam, terebinthinamq́; resinã, cum desinit feruere decoctũ, aliquibus adiectis seminibus, quæ flatus discutiunt,si quã subesse inflãmationem intelleximus, ut sunt anethi,& apii semina,fœniculum,ligusticum,& alia id genus, pro laborantis tẽperamẽto. Fiet aũt cataplasma optimum ex lupini farina decocta cũ musto, si à decoctione peucedani radicem minutissime leuigatam admisceamus,& chamæmelum.Bonum ẽt fuerit panem musto incoquere,& cataplasma inde lumbis imponere,et ilibus.Nec minus proderit uesicam, et partẽ sub umbilico cataplasmate confirmare,ita,ut crebra permutatione alia,atq; alia subinde admoueamus, priusquã refrigeratum sit primum quodq;.Sin illud non liceat, tepefactorio possumus alio,ne refrigescat,qđ impositũ est,fouere,qđ fiet si pro fomento cataplasmati aquã calidam in

uase

A uase testaceo, vel æneo imponamus. Post alui uerò & supra, & infra, sicut dixim⁹, euacuationẽ, phlebotomiam, purgationes, fomenta, insessiones, si dolores adhuc perseuerẽt, uti lotionibus cõuenit dulcium aquarum. Aliqui.n. vel ante uenæ sectionem, & reliquam curationẽ, balnea admiserũt, propter doloris immanitatem: Aliqui, si nihil esset, quod urgeret, post sanguinis missionẽ, & curationẽ reliquã. Balnea sanè humectãt, & calefaciũt e uestigo: calida siquidẽ aqua lenitionem affert, cum calefactione: In quam tñ qui frequentius se dimittit, inescatus lenimento doloris, quod lotio præstat, corporis uires exoluit: quarũ est, quicquid corpus infestat, propulsare. Eam ob rem, cum cessauerit dolor, auferenda balnea sunt, & fomenta adhibenda: sed ex medica mẽtis, q̃ patientis naturæ sint accommodatissima. Cæterũ si excessu doloris homo periclitetur, cõmodius erit stupefacientibus succurrere: nã aliter ea nunquam usurpes, quippe cum dolorẽ non sedẽt, sed sua tẽperatura sensum auferant, ipsumq; fallant: quę dispositio postea multam curã requirit. Quòd si spiritus aliquis crassus, qui unà cũ calculo morbũ exasperet, suspectus nobis fuerit: prædictis fomentis, & cataplasmatis admiscebimus, quæ digerendę inflãmationis naturã hñt, sicut rutam, anethum, nigellã, & hoc genus alia diligenter attrita, post perfectam ebullitionẽ. Sed eadem ad fomenta, & enemata aquæ incoquimus absq; contusione. Verum si omnibus

B his peractis adhuc lapides fixi permaneant, à multis cibis, atq; potionibus laborantẽ abstinebimus, & iis, q̃ ipsius naturæ sunt minus cõuenientia: ne uenter repletus, grauatus, inflatusq; ciborũ succorumve, aut flatuũ copia, repletione hac renes premat, & uiolentia prosequatur. Sint uerò quibus utitur, oĩa modica, & laborantis naturæ, tum qualitate, tum quãtitate accõmoda. Veruntamen si laborãtis natura calidior esset, & sitis uehementior, uacuato prius toto corpore, & ab excrementis repurgato, siqui frigidam bibere essent consueti, & phlegmone nullum uiscus laboraret, nec esset imbecille, frigidã sæpe copiose exhibuim⁹. renibus ita corroboratis, euestigio lapidẽ impactum expulerunt. In corporibus aũt plethoricis, id est quæ succorum quatuor multitudine æqualiter redundant, & excrementosis, & in quibus uiscus aliquod debilitate affectũ est, & ea forte aliis, frigidæ potionem cauere conuenit. Cæterum si & post hæc oĩa, q̃ diximus, lapis adhuc firmiter resistat, utendum est medicaminibus quibus conteratur, quę tepidã facultatẽ habeant. Nã calida urinam prouocantia indurant lapidem: quæ uerò tepidam uirtutem hñt, paulatim comminuunt lapidem, nec eum duriorem reddunt: eiusmodi sunt damasonium, petroselinũ, polytrichon, & his similia. Sed forsan dubitaret aliquis, qũo lapidẽ possint comminuere, quæ tepidam facultatem hñt. Cui nos respondemus. Lapis ille cum ab intemperie, & ualido

C calore sit factus, ob id merito exhibemus, quæ uirtutem tepidam obtinent, ut quæ contraria iis sint, à quibus lapis est effectus. Sic.n. multo tempore attenuamus, conterimus, et superamus ipsum. Quippe tepida, ceu minus calida, sunt ualde calidis contraria. Diureticis ergo, & ualde calidis uti non poteris, ne crassam materiã eo pacto indures, & in lapidẽ celerrime cõmutes. Cũ uerò lapidis nondum constitit, neq; magnus est, sed tñ obstructio fit ab arenis, uel crassis, & tenacibus succis: tunc calida secure porrigas, & q̃ obstructiones aperiant, haud ueritus, ut lapidescat materia. Cum nanq; arenæ sint, quæ obstruunt, si porrigas, q̃ aperiant, & calida, qualia sunt medicamentum ex aniso, ex pipere, apium, phu, & similium aliquid, euacuabis & dissolues eas.

De ratione præcauendi ab affectibus renum. CAP. 5.

AD prædicta uerò breuiter delibandum est, qũo quis se à lapide præseruet, ne qui iam curati sunt, eos noua lapidis generatio rursus perturbet. Qm̃ autem eorum, qui calculo infestãtur sanabiles sunt alii, alii minime: In præseruando maximi sunt momenti ciborum moderatio, & bonę coctiones. Satietates enim, & cruditates hunc morbum non exacerbant modo, sed etiã pariunt, ubi nullus erat. Quapropter nihil est feruens ingerendum, quod renes possit, et uesicã

D calefacere. Nec minus cauendum à cibis est, qui duram substantiam habent, et qui ægre diuidũtur: quiq; substantiam habent pleniorem, et qui multum nutriunt, tum qui celeriter in corpus distribuuntur ante perfectã concoctionẽ: item qui innatant: difficulterq; descẽdunt, et inflant, ac uias oblimant, aut aliter corporibus adhærescunt pertinacius. Nam uentriculus talibus alimentis grauatus, cruda hæc ad iecur, et renes extrudit: incoctum autem alimentum à uentriculo confertim illuc expulsum praue excolatur, atq; cum tumultu semel atq; iterum per renes trãsiens, in lapides concrescit ob renis diuturnam percussionen. Sed ad uictus rationẽ transeamus. Vinum itaq; sit tenue admodum et album, non ualde uetus: dulcia uerò, et nigra uina calculosis sunt inepta. Aqua uerò in uniuersa uictus ratione sit purissima, & purgata: nam fluuiales, palustres, et oẽs aquæ stagnantes, quæq; segniter fluunt, et commouentur, omnes generare lapidẽ possunt. Atq;, ut paucis de omni uictus ratione præcipiam, in frigidis, et carnosis, diçta sit, planè extenuans: in calidis, et gracilibus media sit inter extenuantia, et crassefacientia. Ab aliorũ omnium saturitate cauere conuenit, et pręcipue dulcium, et caseaceorum nutrimentorum, et crassorum, et tenacium, et pinguium. Cruditatemq; ideo aduersissimam esse putandum est: in quã si calculosorum aliquis incidat, somno diutius, aut quieti prorsus indulgeat: præcordiaque propriis manibus calfaciat, donec concocta rite omnia sint, et infra subsidãt. Locis temperatis, et in aere

aere puro fiant exercitia ab his,quibus liberum tempus eſt.Iraſcantur interdum.Deambulatio- E
nes,& exercitia laborantis naturæ conueniant.eſt etenim deſidia in primis noxia.Sit aluus ſolu
ta aſſidue,modo ne inſtet aliud quippiam.cum nanq; hæc probe excernit,urinæ profluent libe-
re.Vnctionibus ſi oportet uti,quando oportet uti,ſint quę contra locorum iniuriam queant cor
pus communire;ut ſunt rubrificationes,dropaces,& quæ ex ſinapi fiunt.Aquarum etiam ſpon-
te natarum uſus prodeſt, cum nihil prohibet. Conſiderare etiã accurate debes de ſanguine mit
tendo cum tempus adeſt,ſi corpus ſanguine plenum uideatur.Exundans enim niſi euacues,con
fluet in partem imbecilliorem.Sed purgatione uti præſtiterit in his q malis ſuccis ſunt repleti:
nam eos,qui inordinate degunt,& ſuccum crudum in ſuperiori uentriculo multum colligunt, à
cœna frequenter uomere facito,niſi ſit quamobrem prętermittant.Poſt prouidentiam,quæ toti
corpori adhibetur,offerre conuenit medicamenta,quæ renes purgent: ſicut quæ obſtructiones
aperiũt, quæ urinas craſſiſſimas,uiſcoſas,fętidas,& multas,à uenis,renibus urinę meatibus,atq;
ueſica educũt:quo numero ſunt radicis cardui decoctum,& alia prædicta. Sæpe ẽt magno uſui
ſunt,quæ urinam mouent.Hæc ut oẽs homines communiter moneremus , non ut exquiſitã di-
ſciplinam traderemus,ſunt à nobis expoſita.Quamobrem tibi gratia eſt habenda,quoniam per
te ſunt omnia tradita.Porrò conſtat ab unicæ diſpoſitionis indicatione parari perfectam, & ex- F
quiſitam curationem non poſſe:ſed indigere nos aliis adhuc, quæ ab eo genere non ſint aliena :
hinc eſt,ꝙ commonefacere de illis etiam aliquid operæpretium putemus.Variatur enim medi-
catio pro diuerſis cauſis,ætatibus,locis,anni temporibus,habitibusq́;,& diſpoſitionibus,mori-
bus,& conſuetudinibus,temperamentis,ſenſus facilitate,& difficultate,partium differentiis,po
ſitionibus,aliisq́; id genus compluribus. quamobrem opus eſt optimum medicum diligenter id
noſſe,quod ſecundum naturam eſt.Qui nanq; id,quod ſecundum naturam eſt,exquiſite perſpe
xit:celerius cognoſcet id,quod eſt præter naturam.Neq; enim prædictæ cauſæ ſolummodo me
dicationem uariãt,ſed proprii quoq; naturarum modi,propter quos medicamenta,uel plurimũ
probata ſępe nihil conducunt,atq; fallunt.quapropter obſeruare conuenit. Et niſi curationi ob
temperẽt,uel ob naturæ proprietatem, uel affectus apparatum, uel aliud quippiam:his relictis,
ad alia, quæ utilia planè ſunt,tranſire neceſſarium eſt.Id quod faciendum nõ tantum in medica
mentis eſt,ſed & aliis omnibus,tum auxiliis,tum uiuendi inſtitutis.Verum memoratas hic pro-
prietates,aliaq́; complura,quæ dicta non ſunt,nõ omnes,qui ad medicinæ ſacraria acceſſerunt:
(licet ſint alioqui argutiſſimi)ſed qui ſemper ægris aſſiſtent,& explorabunt naturæ motus,aſſe-
quentur.Proinde ſi ob latentem aliquam,& propriam cauſam,artificiali cuiuſquam cõiecturæ, G
medicamenta non reſpondeant,oportebit propter urgentem uehemẽtiæ neceſſitatem, ad ea,q̃
ueteres obſeruatione tradiderunt,& quæ à tota ſubſtantia operantur,deſcendere: Ea dico,quæ
experimento,& exercitatione irrationali ſunt reperta:quod gen⁹ ſunt paſſer troglodytes,lepo-
rina pellis combuſta,ſanguis hircinus,& alia infinita tam ſimplicia,q̃ compoſita medicamenta. A.l.3.f.18. c.19.f.361
Quorum multa abominanda ſunt,quæ exercitatio irrationalis inuenit : uel natura , uel fortuna
quadam , uel obiter non data opera , uel imitatione , uel inſomnio,uel oraculis,uel traditione,
uel aliis quibuſdam,ex quibus empirice conſtat.Quæ omnia cum ratione indiſcuſſa noſtro tem
pore ſint,nõ ponemus magnã in eis fiduciam,quia modum utilitatis illorum ignoramus.Quòd
ſi aliquando cogente aliqua neceſſitate adhibeamus,non debemus his abuti , ne quemadmodũ
abſq; comperta,et manifeſta cauſa iuuarunt,ita uiciſſim offendant.Qui nanq; uolet eſſe precla-
rus medicus,& ratione quæq;,non temere agere:circa qualitates effectrices, & operationes de
bet uerſari,& in eis fiduciam ponere:quippe qui ſic methodo cõpertum habeat calidi,& frigidi,
humidi,& ſicci effectus,item acerborum,auſterorum,acidorum dulcium,ſalſorum,amarorum,
acrium,& omni qualitate carentium.nec ignoret,quem effectum præſtent,quæ craſſarum ſunt
partium,quæ tenuium,quæ obſtructiones aperiunt,quæ attrahunt,quæ emplaſtica ſunt,& alia H
quoq; ſigillatim.Enimuero, ut plurimum ratio conſtat lapides conterẽtis materiæ,hac uti ma-
gis decens eſt,quàm quorum ratio cognita non eſt,ueluti damaſonio,petroſelino , polytricho,
& ſimilibus his uirtute,quæ probatiora etiam eo ſunt,quòd tepida facultate conſtent.Verum ſi
tandem caſibus ita deploratis,& hæc fruſtra admoueris,non abſurdum erit nos Chriſtianos(ſic
Deo rem committas)ad maxima noſtra,& uere arcana confugere,quibus ego quidem,& credo
& confiteor , non corporis ſolum affectus,& à quibus omnes medici deſperarint, perſanari,ſed
omnes etiam animi paſſiones funditus extirpari . Reliquum ſermonem ad te peculiariter,tan-
quàm hypotheſim conuertam.

De alimentis,quæ calculorum morbis conueniunt. CAP. 6.

CVm multa ſint,quæ reſtaurare ſanitatem pñt, mihi ab alimento neceſſario incipiendum ui-
detur : nam aliis auxiliis non ſemper utimur, ſed alimento carere nullum animal planè põt,
ſiue ualeat,ſiue ægrotet.Quoniam uerò tutior eſt,& cõpendiſiſſima uia ad affectus leuationem
unica uictus ratio:quandoquidem aliorum medicamẽtorum abuſus,& permutatio, ſicut cõpe
ri,

A ri,multis ſæpe non leues morbos pepererunt:tu animæ meæ Sol,qui calidius es,& humidius tẽperamentum ſortitus,& ætatẽ puerilem,uiresq; non ita robuſtas,habitum gracilem,& rarũ, & facilẽ inſuper ad percipiẽda incommoda ſenſionem:Ob tẽperaturam,ætatem,habitum,& raritatem,aſſumere debes horum qualitati ſimilia in nutrimentis ciborum,& potuũ, & quæ ualeas concoquere:Ob debilitatẽ aũt uirtutis pauca,& eo ſæpius pauca quidem,debilitatis uiriũ,gr̃a, nam onus ferenti conueniat oportet:ſæpius uerò,quia neceſſitas urget.Athletæ enim,uiatores, milites,& omnes,qui ualida exercitia obeũt,modo ualeant inculpate, abſtinere à nullis debẽt, uel cibis,uel potibꝰ,quæ ad manum ſunt,uel quæ occaſio præſtitit:quia uti iis oportet,q̃ eſt neceſſitas elargita.Quibus non ſolum uiuere ita licet,ſed & his,qui negociis urbanis plurimum diſtrahuntur,†& patroni,aut uindices,propugnandis clientibus negocioſius degunt.§Tu uerò, q nunc tui iuris es,hyeme comedes plurima:plurima dico non ad tuas uires,ſed aliorum anni tẽ- †καὶ τῷ καλουμένῳ περιστατικῷ βίῳ. Vid.cl.2.39.
« porũ reſpectu.Quẽadmodum,& Hippocrates artis noſtrę princips inquit,‖Aeſtate,& autumno h.1. Aph.18. Ex
« cibos difficillime ferunt,hyeme facillime,uer ſecũdo loco eſt.Idem rurſus alibi ait,‖Vẽtres hye- ord.6 e
« me,& uere calidiſſimi ſunt natura,& ſomni longiſſimi.In his itaq, tẽporibus alimenta plura tri- 1. Aph. 15. Ex. ord.8.a.
buenda ſunt:ſiquidẽ calor innatus multus eſt,ideo pleniori alimento indigent.Indicio ſunt æta

B tes,et athletæ.Bibes autem aliorum anni temporum cõparatione minimum:debetq; potus eſſe album,et tenue uinum,quod admodum uetus non ſit. Sed et obſonia hoc tempore aſſa debent eſſe,ut plurimum. Vtendumq; oleribus,et leguminibus tũ parciſſime eſt. Et hæc omnia magna ex parte calida,et ſicca nõ propter tẽperiẽ ætatemq; tuã aſſumes,ſed propter intemperiẽ, quę ex anni tempore frigida,et humida eſt. Poſt ubi uer aduenerit, potus uberior dilutiorq; parum conducet,et eſculenta molliora paucioraq;.Quin et obſonia ex aſſis ad elixa cõmutabis, oleraque nõ nunquã aſſumes.Verum ad hæc ab illis non ſubito, ſed paulatim tibi tranſeundũ eſt,ne
« uniuerſa illa,et ſubita mutatio cõparet offenſam : ſicut traditum ab Hippocrate eſt,‖Plurimum 2. Aph.51. Ex.
« atq; repẽte euacuare,uel replere,uel calfacere,uel refrigerare,ſiue quouis alio mõ corpus moue ord.19.3
« re,periculoſum,qm̃ omne nimium eſt naturæ inimicum:quod uerò paulatim fit,tutum eſt,cum
« alias,tum uerò,cum ab alio ad aliud tranſitur.Vberiorem uerò,et aquoſiorem potum pręcipio, non plurimum,neq; aquoſiſſimum.Plurimum enim,et aquoſiſſimum æſtate bibitur,quod tempus hiemi planè contrarium eſt.Ver autẽ ſicut medio loco eſt inter hęc duo extrema,ita mediã quoq; rationem uiuendi requirit.Hæc autem uiuendi ratio tibi conducit non ob anni tẽpus ſolum,ſed ob tuam ẽt temperaturam atq; ætatem.Et hunc in modũ,uerno tempore te geres.Aliis

C autem anni temporibus paulo diuerſius,non propter ætatem tuam,et temperaturã ſolum, ſed et anni temporum intemperiem.Sicut uerò anni temporum differentiæ non eandem uictus rationem demonſtrant,ita et corporis habitus.Carnoſos ſiquidem,et molles,frigidosq;,et humidos,ut plurimum ſiccius alimentum confirmat:qui contrario modo ſe habent,cõtrarium. Tibi itaq;,quia medio es,et temperato habitu,maiori tempore uictus ratio temperata cõuenit.Quæ nanq; ſecundum naturam ſunt,ut plurimum ſimilibus indigent:quæ præter naturã, contrariis. Puerorum tẽperamẽtũ calidum eſt,et humidum,cum non poſſit auctio, et conformatio in alia tẽperatura fieri,q̃ puerili.Ob hoc igiẽ ſimilia te oportet,et multa nutrimenta uſurpare,ut multa et uaria concoquere aſſueſcas:quippe hac ratione natura uẽtrem,et iecur ampla, et capacia formabit,et alias una omnes partes.Quòd ſiquando tibi plus humiditatis,q̃ pro ſanitate cõueniat, aderit,ſiccari tñ non ut alii debes,propterea,ꝗ auctioni nihil æque aduerſetur, ac ſiccitas. Hac de cauſa uitanda tibi ſunt quæcunq; exiccant,calefaciunt,et extenuãt.Atq; hic modus eſt,quo uitã inſtituas,ut tua natura ualeat inculpatius. Senes autem propter membrorum quidem duritiem,frigidi ſunt,et ſicci:propter excrementa uerò,frigidi,et humidi.Itaq; ipſi partium quidem ſolidarum frigiditate,contrariorum contraria poſtulabunt(nempe frigiditatis calefactionem)

D in cibariis,poculentis, et reliqua uiuendi ratione: euacuationẽ uerò illis ipſis accommodã,propter eadem excrementa.In his paucũ nutrimentũ deſideratur,ob uirtutis imbecillitatẽ.id quod
« eſt ab Hippocrate traditum:‖Qui creſcunt plurimũ hñt innati calidi:plurimo igitur egent alimẽ 1.Aph.14.Ex. ord.7.a.
« to,alioqui corpus abſumiẽ.Senibus uerò parũ innati caloris ineſt, paucis propterea fomẽtis in 1.Aph.13. Ex.
« digent.Et rurſus:‖Senes facillime ieiuniũ ferũt.Panes differũt materia,fermẽtatione,et rõne co ord.6.g
quendi.Materiæ differentiæ ſunt quatuor:ac primus quidem σιλιγνίτης gręce,id eſt ſiligineus,nominatur.ſecundus σεμιδαλίτης,latine ſimilagineus dicitur.tertius αὐτόπυρος, quẽ συγκόμιστον quoque Græci nominauerint, quod ex farina uniuerſa cõportata,non diſcuſſis furfuribus,conſtet. quartus πιτυρίας,ac ſi furfuraceum diceres latine. Horum nos incõmoda atq; effectus edocebimus.Plurimi eſt alimenti ſiligineus,qui et diutiſſime in corpore moratur, et efficaciſſimus eſt.ſecundũ locum obtinet ſimilagineus.inferior his eſt ſyncomiſtos,ita ut haberi medius poſſit. omnibus infirmior eſt furfuraceus.Tibi uerò unicum mihi caput,cũ uales,cõmodiſſimus ſiligineus eſt:cum renum morbus infeſtat,quod nolim, dum laboras ab hoc abſtine:et ſi te moueat edẽdi deſideriũ,furfuraceis uti mediisq; tuto poteris. Nam conducibilius tibi eſſe genus hoc põt, niſi prohibeat aliquid,quia pauci nutrimenti eſt,et in uẽtre facit excremẽta, quibus ad excretionẽ deſcendit expeditius:aſtringitq; non nihil ex furfuris natura,quamobrem ocyus deiicitur, inteſtinis

testinis ad expulsionem irritatis.Qñ in hoc affectu nihil perinde conducit,atq; uentrem semper lenem, & solubilem habere:cum enim probe is subducitur,urinæ possunt puriores proferri.Panes reliqui,maximeq; similagineus,contrario modo aluum retinent, quia difficulter secernuntur.Et hinc est,ꝙ iecoris,& renum obstructiones pariant:tametsi alibiliores sint, & magis corroborant.E volucribus laudantur,quæ mediam quandam materiam præstant extenuantium,& crassefacientium:ut sunt perdices,attagines, galli, gallinæ, columbæ, phasiani,passeres,& ante alias,quæ turritæ nominantur,hę nanq; habent naturalem efficaciam.E terrestribus optimi succi est caro suilla,& hominibus maximopere familiaris,maximeq; tum nutribilis,tum corroborans:sed glutinosum quiddam habet,& crassum:ob id qui diutius ea uictitant,iecoris,& renum obstructione corripiuntur:eoq; longiori ab ea interuallo abstinendum. Paruorũ autẽ procellorum carnibus si parum,& assidue utaris,nihil offendent.Ceruinam carnem uitabis,quippe,quę dura sit,concoctu difficilis,& melãcholica.Ouilla carne utilius est ex interuallis uti, ꝙ excremẽtosa sit,& mali succi.Agnorum uerò hœdorumq; carnibus quoties libitũ fuerit,uteris. Ex aquatilibus animalibus,pisces qui saxatiles nominantur,erunt tibi comesti utiles:erunt ẽt gobii,muli,chartilagineorum genus,aliiq; qui generare bonum succum possunt.Ad hęc marinorũ aliqui,& qui mollem testam hñt:Astaci,paguri,cancri,carabi,& carabides,& quibus dura testa est. De fructibus autem quid dicam?neq; enim nobis ceu alimentum idonei sunt pleriq; ipsorũ:sed ceu medicamenta,quę stomachum,& uentriculum corroborent,assumuntur.De cibariis hactenus. De potu autem dicendum nunc est,& uino potissimum:nam alii liquores uel ad nutritionem nihil conferunt,uel aduersantur etiam nutritioni plerunq;.Vinum uerò solum nutrit,quoniã plus habet ad nostra corpora familiaritatis,quàm alij humores omnes.nam oleum , & mel habẽt ꝗdem,& ipsa aliquid conuenientiæ nobiscum,sed non tantum,quantum uinum. Sunt tamen uini differentiæ quibus discernatur:inter quas prima est,quam color exhibet. Secundam ꝑbet de gustata qualitas:Tertia consistentiæ debetur:Quarta in odore est:Quintã uiribus metimur. De quibus omnibus singulatim differere superuacuum erat:dicendumq; est,quodnam tibi uinũ peculiariter conducat.Aliud etenim alii uinum confert,idemq; rursus alii minus:Tibi uerò conducit tenue,& album uinum,quodq; parum aquæ sustineat.Nam eiusmodi uinum facile descẽdit, & succos qui sunt in nobis attenuat,& excernit per urinas,uirtutemq; corroborat. Alia uina tibi non conferunt, sicut in aliis utilia sunt.

E (margin, beside first line) · F (margin, beside "& qui mollem testam")

De aqua, exercitatione, & lotione. CAP. 7. G

NOn uidetur ab re,de aqua paucis hic sermonem facere.Aqua tam sanis,quàm ęgrotãtibus commune solatium est,& magnopere necessaria, quòd mundanorum, & singularium elementorum hoc unum sit,ex quibus uniuersis tota nostri corporis constõ est conflata. Quãobrẽ de ea fuero haud ociose dicturus.Aqua purissima tribus sensibus iudicatur,gustu,uisu, olfactu: Gustu,si nullam planè qualitatem præ se ferat,sed uideatur ab omni qualitate immunis: Visu, si pura syncera,& exquisite clara.Olfactu si eorum nihil inest,quæ in aquis uitiosis esse olfactus testatur:ut sunt aciditas,putredo,acredo,salsedo,aliquodve aliud uitiũ,quod nomine careat.Qua tu autem commode quouis,& tempore,& modo uti possis aqua,sit purissima,defæcata,leuis,& fontana,cuius natura est frigida,quòd si etiam cito à præcordiis descendit, potiorem non desiderabis.Haud uero sicut uino,cibis,exercitiis, uigiliis, & somno secundum ætatum, & temperaturarum diuersitatem aliis,atq; aliis uti commodum est: sic ẽt aqua non eadem semper uti est ex usu:Immo quam utilem esse modo diximus,ea uti audacter poteris,& puer, & adolescẽs, & senex,quacunq; naturæ differentia sis præditus.Quoniam uerò aqua una plus alia frigida reperitur,hac de causa non omnibus prodest aquæ frigidæ potu indifferenter uti : uerum supra modum calidis,pinguibus,et carnosis siue naturali habitu, siue acquisito , et his qui se uehementer exercẽt,quiq; consueuerũt frigidã potare,ĩnocua est si frigidã bibãt.Quòd si aliter aliqui se habeant,minus bibãt ex ea,ꝗ uero iuuenili sunt ætate,et in rebus ciuilibus uersantur negociosi⁹, ꝙ̃ ut exerceri ordinate,et uictitare queant,fontanam sument,relicta niuali aqua. Hæc nanq; tametsi iuuenilia corpora mox offendere non uidetur noxa uidelicet,quæ paulatim increscit, nõ percepta:tẽpore tñ procedenti,cũ ętas declinat,difficulter sanabiles,aut incurabiles planè morbos inducere nata est,in neruis,articulis,et uisceribus.Quam offensionem pars aliqua corporis percipit,quæcunq; debilissima est natura.Quam ob rẽ uti debes fontana,et ea defęcata, de qua plus assumas,quàm de uino.Ac de aqua quidẽ breuibus hactenus.Tempus nunc est,ut de exercitationibus uerba faciam.In quibus corpus contentiosius mouendum nõ est , donec uidelicet uires succumbant:nec imperfecte exercitandum,ut membra perspiratione non satis distrahantur:sed ut uiribus cuiusq; proportione respondeat. Quippe uehementia relaxatione ad aliquid est:quo fit,ut dimotio eadem alii sit exercitatio,alii minime. Vtile est igitur quemq; id exercitationis genus eligere,cui est potissimũ assuefactus:nec pugillũ,cursorũ, et luctatorũ exercitationẽ subire.Ab exercitatione uerò tria in primis cõmoda proueniunt:nã instrumentorũ duritiã,

H (margin, beside "dum calidis,pinguibus")

dum

A dum inuicem confligantur,innati caloris incremētū, concitatioremq; spiritus motum efficit: Quæ tria uniuersæ commoditates aliæ sigillatim sequunt: Instrumentorum nanque duritiam se quitur firmitas,atque immunitas ab iniuriis,quæ undecunq; in corpore expectantur: Augmentum caloris sequitur fortis alimenti distribuendi attractio, & promptior alteratio,& cōmodior nutritio,& excrementorum fusio,per quam dura quidem membra molliuntur, humentia uerò extenuantur,& digeruntur,meatusq; totius corporis dilatantur,& patescunt: Ex ualido autem spiritus motu cosdem meatus purgari necesse est,& euacuari superflua excrementa. Cum uerò nobis ab exercitatione commoditates tantæ accedant,commodum earum utendarum tempus inuenire difficile non est. Nam cum alimentorum distributionem adiuuēt, nullam oportet multitudinem crudorum,neq; ciborum,neque humorum,uel circa uentrem,uel mesaraicas,uel iecur,uel reliqua uasa contineri, quia periculum esset, ne effunderentur ad omnes corporis partes,priusquam concocta fierent nutritioni utilia. Et quia meatus expurgant, euacuantq; superfluitates,melius est ante cibum eas instituere. Corpora enim nō pura(inquit Hippocrates)quāto magis nutries,tanto magis lædes. Quare ex prædictis clarum est, hoc tempus exercitationibus admodum conuenire. Illud præcipue curandum in quocunq; exercitationis genere, ut fiat B in loco salubri,& aere puro. Sed hæc de exercitationibus dicta sufficiant. Crebris autem lotionibus utere,temperatis,& breuibus,non propter ægritudinem,sed quod ad auctionem tuam, nutritionem,conformationemq; faciant. Cui rei optimum erit tempus, cum nutrimentum hesternum perfecte concoctum est,& subsedit,aliaq; iam nutrimenti necessitas impendet: item cum & in iecoris,& uenis celebrata concoctio fuerit. Id quod sciet medicus,qui tibi assidet,& tui perpetuo curam gerit. Nempe uentris exquisitā concoctionem ex deiectionibus: Iecoris & uenosi generis ex naturalibus urinis. Vnde constat tibi à cibo lauandum non esse, ne obstructio circa iecur,& renes eueniat. Cauebis etiam uini assumptionem protinus à balneis, nam uino caput tentatur: ut conducibilius sit primo temperatam aquam assumere. Igitur non frigidæ aquæ,non uini,non zythi,uel siceræ potus mox cum laueris,damno carebit: quippe quæ, & ipsa uentriculum,iecur,& neruos offendant: si non temperie,contactu saltem. Profuerit insuper tibi non statim ubi à somno surrexeris lauare,sed aliqua dimotione interposita: nonnunquam etiam mediocri exercitio. Nam exercitia moderata atque idonea,tuæ naturæ sunt utilia,quòd concoctionē, sanguificationem,& nutritionem meliorem operentur: & ob id ad bonum habitum,idest eutrophian,& ad uirium robur,& ad perfectam tertiæ concoctionis actionem conferunt. Sed de his C hæc quoque sufficiant.

2. Aph.10. Ex. ord.12.c

Ordo uniuersæ curationis ante traditæ. CAP. 8.

PRoinde si te calculorum passio repēte inuaserit,si cibum nuper assumpseris,& nauseam præsentiscas: totum euomito,siue id naturaliter facias,siue arte adiutus,utrocunq; modo uisum tuo medico fuerit,postea somno te committes. Cumq; aliqua in aluo indurata iam excrementa hærere suspicatus fueris,clystere hęc,nisi quid prohibeat,uacuentur. Quòd si dolor intolerabiliter affligit,in aquam calidam te dimitte. Veruntamen ne ipsa,sicut paulo ante ostendimus,abutare: nam calida perfusio dolorem mitigat quidem,sed uires etiam exoluit, quæ morbi causam, & q̃cquid in corpore inutile est,discutiunt. Post uomitus,& enemata,fomentis,& emplastris laborantem particulam delinias: atque id ex medicamentis, quæ naturæ ægrotantis conueniāt. At si lapis defixus in rene subsisteret,acetum,saccharum,acetum scilliticum,& quę lapidem simpliciter conterunt,assumere oportet,sicut est decoctum radicis graminis,damasonii,adianti,polytrichi,& similium. Quæ si inefficaces uideantur, iis quæ lapidem frangunt uti poteris, quales D sunt regalium asparagorum radices,bdellium ex Arabia aduectum,semen altheæ,milium solis, betonica,saxifragia,pulegium, capparis ægyptiæ radix, domesticarum ficuum semina, & quæ istorum uiribus sunt propinqua. Quòd si aliquo pacto ne hæc quidem proficiant,utend um putarim medicamentis,quæ lapidem potenter frangendi uirtutem habeāt. Potenter uerò diuidūt lapidem lapis Iudaicus(& si calculum in renibus fixum est masculo: sin in uesica hæreat, & ob magnitudinem excerni haud possit,fœmineo lapide utaris. Nam masculus,lapidem qui in renibus est frangit: fœmineus,qui in uesica)uitrum combustum, lapis cappadox, & paliuri semen. Hæc sunt,quæ calculum uiolentius frangunt. Si uerò crassus succus in corpore subest, & urinarum crassarum euacuatione sit opus: crassam urinam agunt cardui radix,rubia,et similia. Quòd si frequentes urinas ducere opus fuerit,frequentes urinas ducent acorus,pastinaca,asarum,ammi,et similia. Quòd si natura in deponenda urina pigra fuerit ipsam excitabunt,scordium, chamædaphne,bryoniæ cauliculi,et quæ uiribus sunt ad hāc rem paribus. Quæ uerò mouendæ urinæ naturam habent,ea periculosius lapidem pellunt: temperatura nanque sunt acri, et ob id calida,et sicca,insuperq; naturæ colligentis,et segregantis collectam serositatem. Sed quæ ignitas constitutiones in se non habēt,rumpendo lapidi sunt idonea, quia incidunt opportune,et minimam caliditatem obtinent. Caliditas autem exiccando porum colligit,non incidit,aut diuidit.

1. f.18.t.2 / f.361.h

Quapropter

Quapropter quæ minus calida, cum hoc, quod incidendi facultatem habent, sunt meliora. Quæ E uerò urinam mouent, calida sunt, & sicca, atq; acria, quamobrem secernunt quidẽ serosum sanguinem: sed quicquid in se crassius ille habet, id cogunt, & compingunt. Propterea iis, qui calculorum morbo sunt affecti, apponi non debent. Hæc tamen, si ueluti ductoribus, & uectoribus ad locum affectum usi quandoq; fuerimus, proderũt. Cæterum post lapidis excretionem, {medicamentis} utendum est opportunis † {ad reficiendum, & colligendum} quæ morsu, asperitate, & feruore descendẽs calculus exulcerauit: præsertim, si magnus atq; angulosus is fuit. Postea ubi corpus ex* colligentium {medicamentorum} beneficio, satis* collectum agnoueris, tum & foris, & intus præseruantia admouebis. Sed ne in hoc rei summam esse putemus. Immo quantisper ad prouidentiam hanc opera datur, tantisper conferentibus tam cibis quàm potibus, & quæ cõcoquere ualeas, utaris. Ex nutrimentis enim, & potibus, quæ naturæ tuæ conueniunt, balneisque, & exercitiis atq; similibus, uirtutes singulariter corroborantur: sicut inuicem, ex illorum contrariis debilitantur, & deiiciuntur. Hinc est, quòd propter uirium erectionem, & uigorem, usus similium maxime desideretur. Viribus etenim roboratis, & confirmatis, tantum momentum ad morbi generationem habere nihil potest, quin ab iis illico profligetur. Quod adeo uerum est, ut nihil subesse in uniuerso corpore inutile eædem patiantur. Hæc sunt pauca, quæ non equidem F in iustam hac de re institutionem, sed breuem submonitionem sedulo tuus minister tibi offero. Quod ad perfectam de his omnibus traditionem attinet, id nobis uetustissimi sapientiæ professores dilligenter prosecuti exhibuerunt. Quod restat, medicus qui tibi à latere est, & curam tui perpetuò gerit, meus conseruus, & hæc, & ueterum scripta, & tuæ naturæ conuenientia me magis, & aliis omnibus, quantum homini permissum est, prospexit, ex iis, quæ edoctus iam est, & ex naturæ tuæ exprompta cognitione perspiciet. Ei te ergo solum committas, nam ita te ille, (quod Deo teste affirmare ausim) sedulo curat, ut quisquam alius curare omnino possit. Quandoquidem is, cui natura hominis alicuius perspecta sic est, ut quid secundum naturam in ea fit, exploratum habeat, expeditius aliis omnibus cognoscat, quid præter naturam eidem acciderit. At quãquam animus erat disceptationem logicam de paucis quibusdam in medium afferre, id tamen reseruandum in aliud tempus uidetur, nam in pręsentia locum habere non possunt. Cuiusmodi est, quinam ab hoc affectu liberari possint, qui liberari non possint, & an lapis hic causa sit, an morbus, an morbi symptoma. Et, si est causa, pręincipiens ne sit antecedens, an coniuncta: Idq; similariumne, an instrumentorum G an utrorumq;. Iã si morbus est, an similaris sit, an instrumentalis, an communis. Si symptoma, actio ne sit læsa, an excernatur, quod retinendum erat, uel retineatur quod excernendum. An affectus sit quidam, an utrunque illi sic acciderit ut et causa sit, & morbus, & symptoma.

† καταχεραστικοῖς.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE OFFICINA MEDICI
COMMENTARIVS PRIMVS

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI

Communi vniuſcuiuſque artis dignotione conſtituta, docet, ex quibus conſtet: quibusq; munus eius Medicinæ compleatur, quæ manuum opera exercetur. Liber autem hic de ijs quæ in Medicatrina fiunt, aut Hippocratis, aut Theſſali eius filij, Galeno teſte eſt, ad memoriam magis, quàm ad editionem compoſitus.

D

OPus hoc ad medicum pertinens inſcripſit / de officina medici /: ſatis autem fuerat / de ijs, quæ in officina medici /, ſicut non nulli Dioclis, Philotimi, & Mantiæ opera inſcribunt. Nam, cùm ſinguli horum de eadem re libros confecerint, legitur quidem in pleriſque inſcriptio ſine præpoſitione atque pronomine / officina medici /: in paucis autem præpoſitis illis / de ijs, quæ in officina medici /. Sed eorum volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò, vbi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curantem perficiunt, faſciandi rationem exequitur, cui voluit medicum primò aſſueſieri: quæ res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in puerili corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer, præfari me coegit: iam venio ad ea, quæ me impellit non li-

ber, ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam vo- E
luerit, ipſam traducens. Quidam igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire, trecentos
abhinc annos ſcripta, quæ † partim habent in chartis, partim in libris, partim in membranis, ſi-
cut Pergami apud nos videre licet. Conſtitui ego omnia æſtimare, quæ tradita à primis expo-
ſitoribus fuerunt, vt de plurimis ac maximè fide dignis, germanam ſcripturam comperirem:
quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram: nam omnibus ferè tum exemplis, tum expo
ſitorum commentarijs, animaduerti inter ſe conuenire, ita, vt admiratus fuerim audaciam eo-
rum, qui vel nuper exponunt, vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt, quemadmodũ
Dioſcorides, & Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, qui complura in vetuſtiſſimis ſcri-
pturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor explicando, ſi ſcripturæ cuiuslibet fecero
mentionem: melius igitur duxi, antiquas ſolùm adſcribere, paucis quibuſdam, quæ immutatæ
paulum fuerunt, adiectis, de quibus præſertim conueniat inter eos, qui ante libros enodaue-
rint. qui, cùm quatuor ſint, duo, Zeuxis, & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarunt:
at non omnia, ſed obſcura tantùm, Bacchius, & Aſclepiades. Ac de his quidem hactenus. quo
tamen clarius exordium ſit, à principio repetentes breuiſſimè agemus, quaſi nihil præfati. Li-
ber Hippocratis, qui/de officina medici/inſcribitur, primò totius artis commune procemium F
habet, vt mox indicabo: atque ea de cauſa non nulli ante omnes libros iure legendum eſſe
exiſtimarunt, quippe, qui talem docendi viam polliceantur, qualem in ſuis libris, quos primas
inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt. proximè à communi procemio ſubij-
cit, quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus viliſſima ſint, ex ijs, quæ in officina
medici fieri poſſunt. Quam rem ita eſſe liquidò conſtabit, ſi ad verborum ipſorum enodatio-
nem animum adiunxeris.

† *Melius hunc in modum, partim in cõtinuatis, partim ĩ diuerſis mẽbranis, ſicut*

1 *An ſimilia, an diſsimilia, principio à maximis, à facillimis, à quibuſcunque, quomodocunque co-
gnitis.*

Siue quis benè valere, ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medicinalis artis fi-
nem conſtituat, hunc ipſum propter ſe ſtudent, qui in hac arte verſantur. Neque vlli dubium
eſt, quin contemplatio quædam ſit, cui operam dare oporteat eum, qui reſtituere velit (vbi
corrumpatur) naturalem noſtrum ſiue habitum, ſiue adminiſtrationem, ſeu ſtructuram, ſeu
quod eſt aliud verbum, quo placeat nominare: at non propter ſe cætera omnia, quæ ad artem G
ſpectant, addiſcimus, docemus, aut denique audimus, ſed quòd ad finem ſingula eorum con
ducant. Quemadmodum in propoſito ſermone eam partem, quæ ad indicia pertinet (recen-
tiores Græci σημειωτικὴν dicunt) tractari neceſſe eſt, quibus rectè mederi propoſitum eſt, an-
tequam eam, quæ curat, aggrediantur, vt quum ſimile quid nacti fuerint, morborum diſcrimi-
na ad vnguem in ægrotantibus teneant. Nihil autem in ſequentibus intererit, habitum no-
ſtrorum corporum naturali adminiſtrationi contrarium, morbi vel affectus vocabulo nuncu-
pare, ſicut Græci omnes conſueuerunt, interdum νόσημα, interdum πάθος, genus hoc vniuer-
ſum appellantes. Nunc igitur docet, partis, quæ ad indicia ſpectat, maximè generale propoſitũ,
quemadmodum fit in parte, quæ medetur. nam ſicut in hac curationis cuiuſque cõmune con
ſilium eſt contrarijs per cõtraria ſubuenire: ita in illa poſſe cognoſcere, quatenus ea, quæ in af-
fecto corpore conſpiciuntur, bene admodum valentis ſunt ſimilia. Quod Hippocrates ipſe in
1. Progn. 5. 48. 190. g prognoſticis indicauit, cùm inquit, ‖ Maximè ad rẽ pertinet intueri, an ſibi quis ipſe aliqua ex
parte ſimilis ſit/. Idem in libro quoq; de articulis propoſuit, quum vitiatam corporis partem ad
eam, quæ integra eſt, conferri iuſſit: vbi ſimiliter voluit non ſimpliciter comparari, ſed affecti ho
minis dextram partem cum ſiniſtra conferri, nihil alienis articulis, hoc eſt aliorum hominũ in- H
ſpectis. Quod etiam nunc faciendum duxit, cùm ait/an ſimilia, an diſſimilia, principio à maxi-
mis, à facillimis/ac ſi ita dixiſſet, laborantium corpora ab initio protinus inſpici debent, quate-
nus ſimilia ſint ſanis, quatenus diſſimilia. quam rem, quum agemus, ex ijs, quę maximi momẽ-
ti ſunt, & in quibus expedita admodum cognitio eſt, morborum notas intelligemus. quando-
quidem nos ignorare non oportet, non eſſe alia maxima, alia facillima: ſed ijſdem ſignis contin
gere potentia maximis eſſe, & cognitu facillimis. huiuſmodi ſunt, quæ in prognoſticis ſtatim à
1. Progn. 6. 48. 191. a principio traduntur his verbis, ‖ Nares acutæ, oculi concaui, collapſa tempora, & quæ ſequun-
tur/. Namq; hæc maximi eſſe momenti in prænotione eorum, qui mediocriter in medicinali ar-
te fuerint exercitati, nemo eſt, qui neſciat: eſſe verò cognitu facillima, omnes ſanè vel artis etiã
expertes intelligunt, quũ nullam corporis partem prius facie protinus videat, qui ad cubantem
accedit. Ergo ipſe cubans, ſi cũ ſeipſo cõferatur (vt pcepit) certiorem quoq; notã exhibet. atq;
hac rõne ab ijs, q̃ facillima & maxima ſunt, initio ſumpto, iã poterit, quod ad artẽ attinet ęſtima
ri. Fortè autẽ interdũ fiet, vt decipiatur quis in homine, qui natura habet nares acutas, oculos
cõcauos, collapſa tẽpora: ſed, ſi laborantis corpus pleriſq; hominibus ſimile comperiemus, nul-
lo pernicioſo morbo, aut affectu, detineri hominẽ facilè intelligemus. vbi, quod ab Hippocrate
ſcribitur,

A scribitur,notabimus,si reliquæ totius corporis notæ salutem denuncient, cōfisi eā esse naturalem hominis faciem,vt rem magis perspectam habeamus,de ijs,qui ante ipsum nouerunt, percontabimur: qui vbi idē asserent,nostram prænotionem confirmabunt. non perinde tū sciemus,ac si ipsi hominem nouissemus, atq; adeò,si vsi familiariter essemus. eo enim ꝙ bene valentem sæpenumero viderimus,in signis, quæ in ipso apparēt, nunc, vbi aduersa valetudo est,discriminis modū certius deprehendimus. Vt.n.audiuerimus,coniecerimusq́; hominem acutis naribus esse,concauis oculis,familiaris duntaxat modū intelligit, quæ res medico in primis necessaria est. non enim id solum nouisse operæpretium nobis est, ꝙ corpus à naturali habitu recessit,sed quatenus nares acutiores sint,oculi magis cōcaui, tēpora collapsa,& alia singula,quę deinceps exequitur:è quibus,quod simili maximè contrariū est,nō simpliciter graue dixit,sed grauissimū,est autem maximè cōtrarium, quod à naturali habitu distat longissimè. ergo,quemadmodū,quod maximè contrarium est, non simpliciter graue, sed grauissimū posuit,sic graue magis minusve dixit, quatenus plus minusve contrarium se ostendit. Notæ igitur,quæ in facie sunt,nullo negocio percipiuntur, & plurimū ponderis habent,tū quas à principio protinus recensuit,tum quas de oculis subiecit. Cōplura aūt ex ijs, B quæ in prognosticorū libris tractauit,si mentē adhibeas, intelliges partim non maxima esse, partim non facillima,partim quibus vtrunq; abest,vis.s.& facilitas. quæ in eorum librorum expositione latius persequuti sumus,persequemur & nunc exempli causa non nulla. Nam,ꝙ æger supinus cubet brachijs cruribusq́; similiter iacentibus,vt resolutis, non modò ob grauē affectum euenire potest,sed ob mollitiem quoq; hominis, delitiasq́; vltra modum. quare nisi mores ægri cognitos habeamus,facilè decipiemur. At fieri minime potest,vt quos curamus, omnium nobis mores innotescant. quamobrem percontari hos oportet, præterquā in paucis. Cōperimus quidem aliquando non magni momenti rem denunciari,vt in ijs,quæ ad cubandum pertinent:interdū maximi,vt in viro ornato,vbi trucē vultum habeat, vel flatū per ventrē reddat cum crepitu,dolorē,aut mentis alienationē significat,si in eo sit,quem id facere audiēte aliquo puderet: sed si nullam præsentiū rationem haberet, nihil is prorsus ostēderet. Quocirca hic ēt nouisse hominis mores conuenit,non secus atque consuetudinē in ventrem cubantium,eorumq́; naturam, qui per somnum dentibus strident, vel quorū palpebræ non cōmittuntur. namq; hæc, vbi cubantis consuetudinem, vel naturam medicus nouerit, C aut ab altero quæsierit,qui eos cognoscat,indicium faciunt, idq́; modò bonum, modò malū. In vrina verò nigra,nigro item sputo,tum in atra bile, morbi initio apparentibus maxima vis inest,& expedita cognitio:sicut è contrario in acutis morbis summam securitatem pollicetur facilè spirare,subsidere in vrina album leue & æquale. Hæc de iis, quæ ad cognitionem pertinent,posuisse voluimus, vt sint exēpla eorum, quæ maximā vim habent, & cognitu facillima sunt,tum quorumcunq;,quomodocunque nobis innotescant, seu experimento, seu ratione. quanquam non tantā vim habent,nec æque facile percipiuntur, nisi ægri vsus,natura, mores, vel sciantur,vel quærantur. Deinceps mihi sermo erit de iis,quæ attinent ad chirurgiā. Vt aūt res magis in aperto sit, quoddam exemplum apponemus, quod habetur in libro de ‖ articulis inter initia protinus,vbi de prolapso humero agitur. in quo, idem quod maximum est, nullo negocio comprehenditur. nam,si quod turgidum,rotundum,ac durum in ala se ostendat, id ibi esse nulla ratione potest,nisi humeri caput suo loco motum in alam exciderit. Sed sinus in ea parte,quæ humeri iuncturæ superiecta est,commune indicium est,& humeri prolapsi,& lati scapularum ossis,quatenus summum à iugulo recedēs,attollitur: atque idcirco debemus affectam partem integræ comparare,quæ vbi non suæ naturæ deprehendatur,existimare licebit D humerum excidisse. In hoc igitur signo,non æque magna vis inest,& expedita cognitio, atq; in tumore sub ala. imbecillius adhuc est, quod ex motu colligitur, humerus enim sursum non porrigitur,& vbi huius partis musculi atteruntur,tenduntur,inflammātur:& vbi aliquæ ipsorum fibræ altius abrumpuntur. Ego autem huiusmodi casum aliquando nactus sum. latū scapularum os summū ante à iugulo recessit,deinde alterius brachii humerus loco suo motus est, quod accidit in palæstra. intuitus aūt medicus sedem iuncturæ humeri superiectam ab vtraq; parte æqualem,inconsideratè dixit eum ipsum locum plagam accepisse,& iure hominem dolere,iuncturam verò illæsam esse. quocirca præcepit,vt in balneum iret quàm celerrimè, & multo vsus oleo in solio moraretur:atque vbi exiret lana tincta in oleo, cui paulum cæræ adiectū esset,ictam partem obtegens,se contineret in lectulo,quiesceretq́;. His factis homo, quum totam noctem dolore vrgeretur,mane eūdem medicum,& quosdam alios accersiuit ex iis, quos non ratio,sed sola sustinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus, articulū bene se habere protulerat,vbi ad ægrotantem accessit,videns duos alios medicos se ignobiliores, vt qui paruipenderetur,iniquo animo tulit, id tū dissimulans promptius adhuc ob indignationē dixit,articulum nullo modo læsum esse, quum vtramque partem iuncturæ humeri superiectā similem inueniret,cumq́; inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur hominem multa aqua calida, subinde oleum copiosè immiscens, iussit, vt lana rursus circunda-

Sect.1.t.3.7.a. 251.g

tus eadem ratione conquiesceret. At, quum per hæc nihil proficeretur, ego tertio die adhibeor: E conspiciensq; partem iuncturæ superiectam magis cauam esse ab eo humero, qui dolore vacabat, quàm ab eo, qui dolebat, nimirum inflammatione aucta, humerum, qui integer videbatur, diligenter inspexi, visumq; est mihi ab ea parte summum lati ossis scapularum in superiorē partem recessisse. Hoc igitur adductus, & eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, sub inflammati humeri alam digitum demittens, ibi humeri caput inueni. quo tamen res certior esset, animdauerti alterius humeri alam, in qua, vbi nullum huiusmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum esse, medicos verò id latuisse, eò quòd ignorarent latum os scapularum in altero brachio summum à iugulo recessisse, compararentq; percussum locum ad illud, perinde, ac si in statu esset naturali. Nobis inquam discere licet ex homine percōtantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os scapularum iungitur, aliquando plagam acceperit, ille principio non habet, quod dicat: dein, quum sibi in mentem veniret, se quondam ex vehiculo decidentem percussum fuisse fatetur, sed paruo negocio liberatum lana oleo tincta tribus aut quatuor diebus super ictam partem imposita. Sed quorsum hæc? vt ostēdam, quantum dignitate inter se distent indicia, per quæ innotescunt morbi manus curationem requirentes. Non posse enim affectum brachium sursum porrigi multis quoque alijs cōmune, quum & chordæ musculorum, qui ea parte sunt, & sæpenumero ipsi quoq; musculi, vbi indurati, aut inflammati sunt, tum contusi, aut altè abrupti, vel vbi aliquæ ipsorum fibræ perrumpuntur, sursum ferre brachium non sustineant, neq; solum sub hoc, sed sub omni etiā motu indolescant. Sinus verò ea parte, quæ iuncturæ humeri superiecta est, & ipse commnniter recedentis quoque ossis facit opinionem. At rotundus, durusq; in ala præter naturam tumor abūdè humerum loco suo motum testatur. quare is minime decipietur, qui ei tantum confidet. quin, quòd & ipsum cognitu facillimum est, solumq; oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter se ostendet. Sed musculorum affectus, sub quibus neque sursum porrigere humerum possunt, neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem, summamq; animaduersionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus, quæ plurimum valent, & facillime comprehenduntur, siue quis rationalem, siue in experimentis positā medicinam profiteatur. Empiricus enim inspiciens quas συνδρομάς appellat, quæ nihil aliud sunt, quàm concursus eorum, quæ morbis superueniunt, vbi sæpius eadem notauerit, æque omnium simul in tempore meminit: dein, quum ex hac obseruatione multorum concursuum vsum habet, tunc ex ijs, quæ morbis superueniunt, quænam in multis concursibus viderit, & quæ in vno duntaxat, dignoscit: atque hoc pacto communia intelligit, & propria, quam rem sequitur rursus notitia signorum, quatenus inter se viribus distent. nam, quod in multis, vel omnibus concursibus fuerit animaduersum, longe ijs cedit, quæ notantur in vno tātum: quod autem in paucis, minus vincitur, ac præcipue, quod in duobus. medicus autem, qui spectat experimenta communia, perinde ac propria intuetur, & in memoria habet. cùm hæc, quæcunque sint, & quocunque modo cognoscantur, vnà cum proprijs venientia obseruauerit. Qui ratione nititur, multo magis celeriusq; singulorum morborum indicia comperit, & vbi cōmunia sint, & vbi propria, nec Empirici modo diu moratur, sed ne diem quidem aut horam. Concipiens enim humeri caput in alam excidisse, id simul intelligit, primò quidem quòd tumor ea parte non naturalis apparebit: deinde quòd sinus erit super humeri commissura, cùm humeri caput, vt quod in alam venerit, inde absit, vbi esse consueuerat: tum quòd ceruix lati scapularum ossis humero superimposita sursum porrigi brachium non ita sinet, & quòd musculi admodum dolebunt, quum vehementer extendantur, vbi attollere humerum conentur, quodq; non absimile tormentum sentient, cum ad latus tentant affectum membrum adducere. Atque ita quæcunque, & quomodocunque cognita, nec, quæ magnam vim habent solum, sed cętera etiam intelliget. quoniam hac vna via cuncta inueniuntur, quum altera in obscuro sint, quæ non sunt facillima, sed indicatione comprehēduntur. Humeri quidem caput in ala magnam vim habet, & nullo negocio cognoscitur: at musculorum affectus maiori egent cogitatione, sed & à tumore qui in ala conspicitur, vtroque viribus scilicet & facilitate superati, eadem contemplatione artificioso medico innotescunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera, id est ante prænotionem, & curationem, eam partem, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores σημείωσιν nuncupant) intelligi ex similium ac dissimilium notatione voluit: meritò etiam ex valentissimis, & cognitu facillimis: item tertiò ex quibuscunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoscendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus, à quibus vitia indicentur, nempe ab ijs, quæ rectè habentibus similia sunt, aut dissimilia, deinceps cuiusmodi illa sint, ea nunc persequitur his verbis.

2 *Quæ & videre, contingere, atque audire licet.*

Quum voluerit eā medicinæ partem, quæ de morborū notis est, per ea exerceri, quæ in affecto corpore

A corpore ad exemplum ſanorum ſimilia ſunt,aut diſſimilia:item quędam maxima eſſe & facillima,quædam cum ipſis neceſſariò percipi : nunc iam (quod ſupra commemoraui) quænam illa ſint,exequitur inquiens/quæ & videre,contingere, atque audire licet/. Videre quidem licet, quæ conſpectui ſubijciuntur:contingere,quæ tactu:audire, quæ auribus comprehēdi poſſunt. Ergo,quæ inter prognoſticorum initia de facie proponuntur ‖ Nares acutæ,oculi concaui,collapſa tempora/ſentiuntur viſu : tactu,frigidæ aures : tactu ſimul & viſu,cutis faciei dura,arida, atque extenta:quæ eodem libro ſequuntur,auditui ſubiecta ſunt,nempe ſternutamentū,tuſſis, crepitus, ſtrepituſq; hominis præter naturam loquentis, vel ꝙ mens non conſtet, vel ꝙ vox ſit ſtridula,rauca,aut huiuſmodi quopiam vitio affecta.In morbis autem,quæ manum poſtulant, oculis expoſita ſunt,quæ nigreſcunt,rubent,tum quæ quauis ratione ſuum colorem uariāt aut retinent.adde exempli cauſa in humero,ꝙ ſinus in parte eius articulo ſuperiecta,& extremitas lati ſcapularum oſſis elata,uiſu percipitur,caput in ala cōtingitur,auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotantis,quemadmodum ubi, thorace perforato, è plaga fertur ſpiritus cum ſono. 1. Prog. 6. & 7. 4². 191. a

3 B *Quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu, mente ſentiuntur.*

Subiecit hic omnibus ſenſibus mentem, quam dixit γνώμην (græci communiter νοῦν & φρένα uocant,& λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniam & in uoce quædam ratio eſt, philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt interiorem, ut ab hac ipſam ſeiungerent. Comprehenditur interiori,quid cuique conſequens ſit,quidq; contrarium,ad hæc diuiſio,compoſitio,reſolutio, demonſtratio, & ſi quid eſt generis eiuſdem. Requiritur autem non immeritò, cur olfaciendi & guſtandi ſenſus ante ſeorſum mentionem non fecerit,quum dixit,/quæ & uidere, contingere, atque audire licet./poſtea uerò omnes quinque proponens,mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt non nulla abſurda,& quæ ſcribi non merentur:alij uerò probabilia,ac memoratu digna. hinc autem ordiuntur. Hippocratem dicunt præcepiſſe,ut ex eorum,quæ ſub ſenſus cadunt,ſimilitudine ac diſſimilitudine,morborum notas intelligeremus.Proprie autem ſub ſenſus cadere uolunt ea,quæ,ut comprehendantur,non aliam potentiā requirunt,ſed una ſenſuum comprehenſio ſufficit:ſub ſenſus cadere ſimiliter,ſed non proprie,quę pluribus ſenſibus ſimul,& tum memoria,tum ratione,quam uocant componentem,& colligentem, accipiuntur. Colorem uerò ex eorum numero eſſe exiſtimant, quæ proprie ſub ſenſus cadunt, itidem ſuc-C cum,uaporem,uocem, præterea duritiem, mollitudinem,calorem,frigus,& uno nomine qualitatem omnem,quæ tactu comprehenditur : at mali,mali punici, piri, aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minime percipi,ſed (ut Plato dixit) opinione cum ſenſu rationis experte,omniaq; eſſe opinabilia arbitrantur:& propterea quoſdam ſæpius in ipſorū cognitione decipi,cùm uel colorem tantum,uel figuram,uel utrunque naturali non abſimilem intuentur. mala enim, mala punica, pira, uuam, nucem iuglandem, & plura alia ex iis,quæ edendo ſunt,ubi ex cera componuntur,priuſquam uel ad nares admoueantur,uel guſtentur,tanganturq;,à ueris abhorrentia non uideri : eum uerò falli non poſſe, qui ipſorum uſum ſingulis ſenſibus æſtimet:omnibus autem rem diſcutere ſine memoria & enumeratione non licere, & hanc non ad ſenſum aut memoriam pertinere,ſed ad mentem. nominant autem enumerationem, non ſolum συναρίθμησιν, ſed etiam συγκεφαλαίωσιν. Hippocratem ergo,quum inquit/ quæ & uidere, contingere,aut audire licet/ uolunt eorum,quæ ſenſibus ſubiiciuntur,meminiſſe,ut exemplū aliquod in medium afferret : atq; ubi ab iis,quæ ſenſibus ſimpliciter, & proprie ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſiit, iure tunc ſenſus omnes,& mentem quoque commemoraſſe,ita, ut D uniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet ad uitiorum notas, orſus à ſimilium ac diſſimilium inſpectione, interdum ſolam qualitatem,interdum tota cōferens corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum, Hippocratem, quum inquit/ quæ & uidere,contingere, atque audire licet/ de medico loquutum eſſe:quòd uerò addit/quæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu,mente ſentiuntur /ad ægrotantē ipſum referri,ita, ut medicus non modo indicia colligat ex iis, quæ ipſemet,ſed ex iis, quæ æger uidet, tangit,olfacit,guſtat,tum ex eius mente, quatenus labat, aut conſiſtit. ꝙ autem medico ad cognitionem expediat,nouiſſe mēte'ne homo labatur,an ſui compos ſit,in aperto eſt.Placet aliis, quod ſcribitur/quæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu / ad ægrotantem, quod adiungitur/mente/ad medicū pertinere. ſi quidem ex iis,quæ cubans uidet,audit,contingit,guſtat, medici mens aliquid ratiocinatur. coniicit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens,non ſecus ac de morbo. nam,ſi guſtanti amara omnia uideantur,quemadmodū iis, quos morbus regius male habet,redundat in lingua bilis : ſi ſalſa,pituita ſalſa:ſi acida,acida ſimiliter pituita plurima in ea eſt. ſicq; hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodantibus aduerſari uidetur, quòd olfactum medici prætererit, quamuis eo ſæpius utatur, cum indicia ex deiectione, urina, ſputo, ulceribus, ſpiritu ægrotantis,collecta,olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret,fuiſſe

hũc à librario prætermissum, sicut alia multa in plurimis Hippocratis aliorumq; voluminibus, partim omissa inueniuntur, partim euidenter deprauata. Nec abfuerunt, qui locum hunc ita explanarent, non idem scilicet significari his verbis / quæ videre, contingere, & audire licet / atq; illis / oculis, auditu, tactu sentiuntur /. potest enim videre quis, contingere, aut audire, nullo modo re comprehensa: sentire verò sine comprehensione non potest. Refertur huiusmodi explicatio verbi / sentire / ad Semium Stoicum, cui propterea subscripsit Iphicianus Quinti discipulus, qui Stoicam philosophiam sequutus est. Quod censent igitur huiusmodi est. Priora verba solummodo in rerum genere, ex quibus notæ sumuntur, accipi debêt: sequentia in eodem ad vnguem habito atque comprehenso, quasi ita scripserit. Colligendæ notæ sunt ab ijs, quæ in corpore ægrotantis suæ naturæ similia & dissimilia se ostendunt. Sunt autem hæc ea, quæ subiecta sunt sensibus, atque ex ijs ipsis, non quæ non bene videntur, aut audiuntur, vel quouis deniq; sensu non bene sentiuntur, sed quæ singulorum sensuum comprehensione & mẽte percipiuntur. abusum verò Hippocratem dicunt vocabulo / sentiuntur / de mente verba facientem. Ita, vt in prioribus verbis sensum vnum, vel alterum prætermiserit, vniuersum enim eorum genus sub exemplo demonstrauit: in sequentibus omnium meminerit, & mẽtẽ adiecerit, magis exquisitam firmioremq; enunciationem reddens. nam commune est omnibus comprehẽsi obiecti speciẽ imprimere. Sed, quum, quod polliciti sumus, præstiterimus, referentes, quæ non nulli probabilia attulerunt, ne videretur Hippocrates eadem sæpius repetere, proximum est, vt ad ea, quæ sequuntur, veniamus: tu verò superiores sentẽtias scrutatus optimam eligas. Vsurpat autem γνώμης vocabulum more priscorum, quod idem significat, atque mens, siue intelligentia. quam rem, & si possem multorum testimonio confirmare, pauculos tamen adducam, qui mentem γνώμην dixerũt. Critias igitur in primo aphorismo hæc scribit / Nec quæ reliquo corpore sentit, nec, quæ mente intelligit /. & iterum / Intelligunt homines mente an sanus aliquis sit /. Et in primo libro, qui de colloquijs inscribitur / Si ipse excitatus ita fuisses, vt mente valeres, non sic ab ipso tibi iniuria fieret. & in eodem sæpenumero, & in secundo colloquiorum, γνώμης sæpius mentionem fecit, sensibus ipsam in diuisione opponens. Ad hæc Antipho in primo de veritate / Qui hæc intelligit, nec oculis longitudinem comprehendit: nec qui longitudinem intelligit, sine mente eam intelligit /. præterea / Omnes enim homines, tam in secunda, quàm in aduersa valetudine, atque in alijs omnibus mente vtuntur. Et Plato, sicut prius sæpe, ita in quinto de rep. / Huiusmodi igitur cogitationem, vt cognoscentis mentem, ita opinantis opinionem rectè dicere possumus /. Et Lysias in Polyuchũ / Ille enim, in omnibus rebus, quas sua vsus mente, pro nostro populo gessit, multorum bonorum in nostra ciuitate causa fuisse videbitur, & multa hostibus attulisse incommoda /. Æschines item Socraticus in Miltiade, & Hyperides in Dioclem, & alij rhetores, medici, atque poetæ, quorum omnium meminisse superuacuum est, eodem modo id vocabulum vsurparunt.

4 *Quæ item omnibus, quibus cognoscimus, intelligi possunt.*

Iure etiam hic quæritur, quas præter sensum, & mentem, natura nobis potentias dederit ad percipiendum obiecta exteriora. Adiungit enim / quæ item omnibus, quibus cognoscimus, intelligi possunt / perinde quasi non enumerauerit omnes. Explicabo igitur, quamobrem hæc adscribi ab ipso existimem, illud præfatus, quod & sequentibus necessarium est, & memoriæ proditum fuit à multis veterum: quibus placet ex opinionibus, quas videntur sectarum auctores inuenisse, nullam esse nouam, sed, quæ priori sæculo tradita fuerunt, vnà cum aliorum mente interijsse. Siquis in opinione ad res ipsas animum aduertat, neque Pyrrhonis sectam, neque Academicam, Stoicam, Peripateticam, nec quamuis aliam, post Hippocratem sumpsisse initium iudicabit, quum ipsi Pyrrhonei ad vetustissimos auctores suam referant sectam. Quocirca verisimile est, vel adeò non verisimile, sed necessarium Hippocratis sæculo de naturalibus iudicandi potentijs disceptatum esse, & quosdam nullam talem posuisse, quemadmodum postea Pyrrhonei: quosdam sensum duntaxat: alios nihil huic tribuentes, id verum putasse, quod vulgatum est / Mens videt, mens audit, cætera surda sunt & cæca /: alios vtramque dedisse iudicandi potentiam, sensum in ijs, quæ sensibus subijciuntur, mentem in iis, quæ comprehenduntur intelligentia: quosdam alias animi nostri potentias concepisse. Itaque Hippocrates, vt eorum vitaret importunitatem, generatim duarum potentiarum meminit, sensus & mentis, quas solas in nobis (vt scitis) vbique docui cognoscendi ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi adiecit / quæ item omnibus, quibus cognoscimus, intelligi possunt /. Iam verò aliqui censent aliam esse naturam intelligentiæ, aliam mentis, aliam illius rationis, quam ἐνδιάθετον vocant, atque harum plures adhuc potentias introducunt. Nos autem in libris, qui de communi ratione sunt, tres hominibus in vniuersum inesse potentias demonstrauimus, quibus ad artes constituendas, librosq; conficiendos vtuntur, sensum, mentem, memoriam: atq; in memoria quidem hærere seruariq;

quicquid

A quicquid sensu ac mente conciperetur, quum singularum rerum naturam non inueniat, sed eorũ, quę inuenta sunt, receptaculum quoddã fit: ad ea verò, quæ inquiruntur inuenienda, iudicandaq; naturam nobis mentem dedisse ac sensum. Sed, vbi de his verba fiant, demus, si qui ita sentiant, aliam vim esse intelligentiæ, rationis aliam: rursusq;, si velint, aliam mentis, aliam consilii, quum aduersus eos id nobis sufficiat, quòd omnes homines euidẽter cognoscunt malum, mespilum, vuam, & alios fructus, siue vna animi potentia, siue altera, siue tertia, siue pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè sibi persuasum habent sensum, mentem, memoriam, & voluntatem esse. quæ Asclepiades, quasi nulla sint, præter alia multa conatus est funditus euellere. His igitur propositis satis planam esse causam existimo, cur iis, quæ postremò perfectè docuerat, adiunxerit/quę item omnibus, quibus cognoscimus, intelligi possunt/. Inire medicus debet artis opera, initio ab affectuum cognitione accepto, comparans ea, quæ in ægrotante apparent, ad ea, quæ in sanis conspiciuntur, intuitus, quæ similia, quæ item dissimilia, & hęc, atque alia omnia sensu ac mente comprehendere: tum, si qua sit pręter has potentia, quæ communiter possit secundum naturam de omnibus iudicare, hac etiam perinde, atque illis de inuentis iudicare. sicut etiam cognoscere omnes homines possunt, quemadmodũ
B nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materia, quæ sensu comprehensibilia sunt, his verbis/quæ contingere atque audire licet/: potentiam verò hæc iudicantem duplicem, sensum scilicet, & mentem, quam ostendit, cùm inquit/quæ item auribus, odoratu, gustatu sentiuntur/. vtrique autem euidenter memoria subseruit. si quis aliam quamuis potentiam introduxerit, nihil pugnabimus, modò subiectæ materię vtilis videatur. His enim verbis/quę item omnibus, quibus cognoscimus, intelligi possunt/& mentem complectitur, & permittit, vt si quis aliã iudicandi potentiam esse arbitretur, illam quoque nobis declaret. Hactenus igitur, quæ in hoc libro tradita sunt ab Hippocrate, communiter ad vniuersam medicinæ artem pertinent, atque idcirco ea esse procemium totius artis proposui. Proximè autem transit ad medicinæ partem, quæ manu medetur, & ex ijs, quæ huius partis sunt, ad ea, quæ in officina medici discere possunt, aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem existimet expositionem me longiorem præter meum morem fecisse. siquidem, quæ totius artis communia sunt, pluribus verbis explicari debent, quàm quæ propriè ad singula pertinent, vt quum maximè, vbi quis in aliquo opere ipsa pertractet, nunquam aliàs commemoranda: id quod ego constitui in horum librorum Hippocratis expositione, vbi de mente ac sensu omnia persequutus, eorum, quæ pro-
C ximè retuli, nullam amplius faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortasse, quàm res petebat, quia, quum proponere possem agitatam de numero potentiarum animi cõtrouersiam, ac de ea pronunciare, magis operæprecium duxi, eum, qui harum absolutam notitiam requirit, ad librum de communi ratione reiicere. Aliud etiam vertitur in dubium, vbi pręcipit, vt ab inspectione illius, quod simile est, & dissimile, inchoemus, propterea, quòd non ita distinctè omnibus notum sit, quo simile, & idem inter se distent. quod ipsum de industria omisi alibi explicatum. Attinent ad eandem contemplationem, & alia multa, quę similiter pręterii: & hoc vtrum, qui medicinam in vsu positam profitentur, eorundem vel similium obseruatione vtantur. ex iis enim quidam similia censent animaduertenda, alii cautiores ea, quæ suæ sectæ vniuersæ cõsentanea sunt, tenentes, omnia eadem obseruari volunt, seu ad morbos significandos, seu ad prognostica, seu ad curationem pertineant: & Dionem phreneticum eundem esse, atq; Theonem phreneticum, quatenus ambo febricitantium insania opprimuntur. alii neque simile vno modo vsurpari dicunt atque intelligi, sed duobus, vno quidem simile significat, quod nulla cõditione differt, vt Castor, & Pollux: altero non huiusmodi, sed id, in quo maius & minus cõspi-
D citur. Quin & apud vetustissimos medicos ac philosophos, quorum scripta adhuc extant, videre licet, simile ita vsurpatum, vt qui confusè ipso citra omnem distinctionem vtantur, & modò eandem formam habentia nulla ratione distãtia similia dicant, vt dextrum oculum & sinistrũ, quum vterque in eodem homine cõsideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæsius alter est, aut niger, vel quatenus oculi sunt in diuersis quoque hominibus, similes vocent. Magis tamen consuetum est apud ipsos glaucum glauco, & cæsium cæsio, non secus ac nasum aduncum adunco, simum simo, rectum recto, similem appellare.

5 *Quæ autem ad Chirurgiam, in Officina medici.*

Huiusmodi breuitate constat eos de industria vti, qui volunt obscurè quid enunciare. nam, vbi interdum vno nomine aut verbo adiecto, interdum altero, aut summũ tertio, lucida reddi oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dedisse obscuritati? Equidem uerborum formam adiungam, qua quis claram fecisset orationem: ea est. Medicinalis ars uniuersa in affectuum cognitione ad ea commune consilium dirigit, quæ sanis similia sunt, aut dissimilia, ex illis, quę mente ac sensu apertè cõprehenduntur, inueniens, atque diiudicans, è quibus, quę chirurgi tantummodò sunt, exequar, atque ex his ipsis, quę in officina medici ostendi addiscen-

tibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Offici- E
nam medici κατ' ἰητρεῖον appellat, cuius non nulli poſtremam ſyllabam per η ſcribunt: quo
modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρεῖον appellamus,
quaſi ita dixerit: Quæ in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſe-
quentibus autem patet eum, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratem ipſum, ſeu Theſſalum
eius filium, non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neque omnia, quæ in medici offici-
na aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggre-
diuntur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſtea ſequuti ſunt Diocles,
Philotimus, & Mantias. Satius autem fuit ſic inſcribi, ϖερὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs,
quæ in officina medici fiunt. Miror autem Aſclepiadem, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans,
putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρὶν ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον: ſic,
vt ἰατρεῖον pro officina accipiatur, ἰατρὶν ad morbos curandos pertineat. Sed huiuſmodi con-
templationes attinent ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerum veritatem in-
cumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit.

6 *Aegrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen. Vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quan-* F
do, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus.

Omnia hic percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur:
deinde narrat quale eſſe prædictorum vnumquodque debeat, & quomodo, aut quo tempo-
re adhiberi. Ex his pleraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamen-
ta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoque auctore exponuntur, quum referat, quomo-
do æger ſe medico exhibeat, qua ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtentes ſub-
ſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine, nouiſſe nobis neceſſa-
rium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberius de faſciandi ratione pertractat, non
quò multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, vo-
luerit præterire. Ergo quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam / ægrotans,
agens, miniſtri, machinamenta, lumen / examinanda ſunt. Atque ante omnia / vbi / quod pri
mò propoſitum eſt, ὄκου dixit, cuius dictionis poſteriorem ſyllabam Iones per κ, nos per ϖ
ſcribimus. hac ſignificat locum, in quo quis ſitus eſt. quocirca non abſurdè dicet aliquis ad G
omnia, quæ dicta ſunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo locus opus eſt: vocantur au-
tem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur. ijs non minus idoneum locum requirunt,
medicus & inſtrumenta. ex luminibus verò, quod artificioſum eſt, licet vbi volumus collo-
care. Quod deinceps adiungitur / quomodo / ὄκως dixit, nos per ϖ ſcribimus ὅϖως. notat au-
tem non modò apud nos, ſed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem.
eos enim qui artem addiſcunt, non ſolum ſcire locum conuenit, vbi æger iacens, aut ſedens,
manu curandus eſt, ſed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti ſubſer-
uiunt. Machinamenta item non ſolum debent loco idoneo collocari, ſed in ordinem quoque
diſponi. ſingula enim & medico & eius miniſtro ſic erunt maximè ad manum. Videtur au-
tem hic omiſiſſe inſtrumenta, vt quæ intelligi ex machinamentis poſſint: ſed quamobrem in-
ordinatè eorum meminerit, mox conſiderabimus. nunc autem explanare conuenit, quæ pro-
xime ſubijciuntur / quot, quibus, quomodo /. Singula hęc ad ea referuntur, quæ ſuperius di-
cta ſunt, quæ ad chirurgiam præparata ſcire debent addiſcentes, quot ſint, & quibus ex ip-
ſis, quomodo vtendum: ſic, vt particula / quomodo / quum paulo ſuperius particulę / vbi / ſu-
bijciebatur, ſitum: nunc vtendi rationem ſignificet. Ibi ergo ponitur / quomodo / iuxta ad- H
uerbium loci / vbi /: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus inſtrumentis, machi-
namentisq; agendum ſit. Quod adijcit / quando / occaſionem apertè demonſtrat, per quam
vti ſingulis conueniat. Quæ ſubijciuntur his verbis / corpus, inſtrumenta, tempus, modus,
locus / non immeritò requiritur, quid ſibi velint. nam, quum / ęgrotans / dixit, ęgrotantis cor-
poris, ſimiliter verbo / quando / temporis, verbo / quomodo / modi, verbo / vbi / loci vim nota-
uit. cur igitur hęc repetit, & turbato ordine inſtrumenta inſerit, cùm proximè à machina-
mentis ordine poni magis potuiſſent? quanquam, & ſi nullus eorum meminiſſet, intelligi ex
machinamentis poterant. Sed his occurrere poſſumus affirmantes, inſtrumenta nunc intelli-
gi ſcalpellum, terebram, hamum, ſcalprum, laminam membranę cuſtodem, & quę ſimilia
ſunt, quę poſſumus etiam ex machinamentis comprehendere, quum ſint eiuſdem generis.
Huiuſmodi inſtrumenta, quia proprie parata ſunt curationis gratia, idcirco ἄρμενα nuncu-
pauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo, vſurpa-
uit, quum inquit / quippe in paucis domibus, vel inſtrumenta (quę ἄρμενα dixit,) vel mini-
ſtri inueniuntur /. ſcaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quęcunque accommodantur ęgro-
tantibus, ſub eo nomine comprehendiſſe credibile eſt. Reſtat adhuc abſurdum in reliquis,
quorum vnà fit mentio cum inſtrumentis. Fortaſſe autem corpus nunc dixit affectam par-
tem:

A tem: tempus verò id, quod ipſi adiungitur. nam, vbi manus curatio admouetur, ſcire conuenit, quàm diu inceperit affectus, qui curandus eſt. Ipſe enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Poteſt item / tempus / nunc dixiſſe, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibuſdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam ſequatur, ſicut in ijs, qui ſuuntur: celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in aliis autem, vt ſuffuſionibus longiori tempore agenda res eſt, quùm demiſſa acus diu contineri ea parte debeat qua non fluere, ſed vehementer inſidere ſuffuſionem volumus. At modus vitiorum originem nunc ſignificare poteſt, quùm ipſe cenſeat cognoſcendum eſſe medico, quomodo os fractum eſt, aut ſuo loco motum, ſicut ipſe etiam in ‖ libro de vulneribus capitis indicauit, quibus modis illata plaga fuerit, vbi ait / Vulneratur autē caluariæ os tot modis /. & rurſus / ſuntq́; vniuſcuiuſque modi ſpecies fracturæ plures. / addit prætereà / collidi etiam os poteſt, quamuis in ſuo ſtatu ſeruetur, & colliſo rima non accedat, atque hic eſt ſecundus modus /. tum alium adijciens, inquit / tertius hic modus eſt /. & rurſus / quartus hic modus /. Illud inſuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adſcribat, quùm ſupra dixerit / vbi / quo aduer-
B bio locus ſignificatur. Quare non nulli eam dictionem aliter expoſuerunt, ſimulq́; ſcripturam immutarunt, ſic, vt pro / locus / iterum / vbi / legatur. hæc tamen ſcriptura libri expoſitores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta ſuſtinent. Sed, vt res magis perſpicua ſit, eam repetam. habet autem ſic / Ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus /. Volunt igitur, quando inquit primùm / vbi / id ſimpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & inſtrumenta, vocariq́; hic inſtrumenta credunt ea, quæ ſupra machinamenta dixerat: at quùm ſecundò repetit / vbi / definiſſe laborantis corpus, & inſtrumenta idoneo loco collocanda. Sed, ſi prior ſcriptura, & ſuperior expoſitio maneat, locus in fine totius orationis affectam corporis partem ſignificabit. Conſueuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes: & à quibuſdam cōfecta ſunt integra volumina de locis affectis. Hactenus percurſa ſunt ſola capita rerum, quæ tractari debent: docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum exiſtimo. nam, ſi quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercenda detrimento erit: ex iis, quæ adhuc
C propoſita ſunt, ſi quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

7 *Agens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habita ratione, tum illius, qui curatur, ac luminis.*

Antea expoſui illa ab Hippocrate recenſeri, à quibus, per quæ, quibuſcum, circa quæ chirurgia exerceatur. / A quibus ergo / intelligere debemus medicum & miniſtros: / per quæ / inſtrumenta: / quibuſcum / lumen & locum: / circa quæ / corpus totum laborantis, & vitiatā partem: quæ & propoſitis verbis & ſequentibns ſingula exequitur, qualia eſſe oporteat, non tamen eo ordine, quo enumerauerat. quandoquidem orſus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri ſolet, atque, vbi velis, ſexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, ſatis erit, quod à Poeta ſecundo Iliados in enumeratione profertur:

Dic mihi Muſa, virum quis maximus eſt, vel equorum,
Atridas pariter qui ſunt in bella ſequuti?

Primò enim propoſuit viros, deinde equos, non tamen primò de viris reſpondit, ſed inquit,

Prima Pheretiadę debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
D Æquales ætate, pares tergoq́; piloq́;.
Monte in Pierio, quas enutrirat Apollo.
Inſignes ambæ, & Martis terrore carentes.
Maximus at longe fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc, dum nulla ſubibat Achilles
Prælia, nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rurſus, cùm dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatisfaciens illi, quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentum, & dura miſeri, qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtria indicare, non eſſe habendam huiuſmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinque tradidiſſet, primum de ſecundo tractauit, tum de quinto, poſt hæc de quarto, deinde de tertio. qui locus ab his verſibus incipit:

Beotij hic, Iones, prolixa veſte decori
Et Locrii & Phthii, & qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nūc ſemel dixiſſe ſufficiat, ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent, id eſt ad chirurgum, clara ſunt omnibus, qui ad ea volent

animum

Non longe à principio.

animum aduertere. Ostendit enim agentē, siue sedeat, siue stet, dum manum adhibet, commodè figurandum esse, tum quod ad se ipsum pertinet, tum quod ad ægrotantem, & lumen. Quod consilium quùm perpetuum statuerit in singulis, quæ dicta sunt, commodam deinceps collocandi rationem demonstrat, orsus à lumine, quod postremum positum fuerat. E

8 *Luminis quidem duæ species, vnà communis, altera artificiosa. Communis non est in nostra potestate. Quæ arte comparatur, sita est in nobis.*

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc semel intelligens vbique in memoria habeto. Maiores enim græcè soliti sunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & τρόπους, partes, quæ generi subijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates, luminis esse duas species, quasi differentias duas & modos dixerit. Est autem commune lumen, quo omnes homines vtuntur, sub dio potissimùm, deinde in amplissimis ædibus, quibus patentiores fores sunt, ac luminis plenæ, quales nunc habitant in multis ciuitatibus, qui medicinalem artem exercēt, quas, à medico ducto vocabulo, medicinas appellant: artificiosum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces, lampadas, aut tale quid accendimus, deinde, quùm totas fenestras, aut earum partem patefacimus, seu alias claudimus, alias aperimus. quod æquè in foribus accipiendum est. F

9 *Quarum vtriusque duplex vsus lumine aduerso, aut auerso.*

Duplicem proponit vsum vtriusque speciei luminis, & communis, & eius quod arte comperatur, aduersi scilicet, aut auersi. aduersum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi scilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inspicitur, ad lumen spectat: auersum verò ὑπ' αὐγὴν, vbi à lumine paulum declinat, quod in suffusione fit, & vno nomine in omnibus vitijs oculorum, quorum affectus neque benè cognosci, nec curari queunt, vbi homo ex aduerso luminis collocetur. atque idcirco fugiendum est aduersum lumen: auersum autem ita, si oportet, vt is, cuius oculi à chirurgo tractantur, vel à lumine auertatur, vel ad ipsum spectet obliquus. Loquor autē nunc de ipsis oculis, non de palpebris, siquidem hæ tractari possunt, & si homo aduerso lumine collocetur, sicuti quando aquosa vesica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur, aut sutura palpebris injcitur, aut deniq; vbi medicus diductis palpebris non eget. Igitur, si lippiens aliquis vehemēter exulceretur, vel id morbi experiatur, sub quo figura in oculo fit acino similis, auerti ex toto à lumine debet per omne tempus, nisi quādo medicus oculis remedia adhibet, cùm eorum pars, quæ læsa est, sine lumine subijci curantis conspectui non possit. id quod etiā accidet, si in oculo excidere vnguem velit, suffusionem deducere, vel manu tale quid præstare. sed obliquus ad lumen spectare debet, cui manus inijcitur, ita, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc est aspectu earum partium, quibus medetur. Græcè autem apertè dicetur, qui auersus à lumine est, non πρὸς αὐγὴν, nō ὑπ' αὐγὴν, sed potius ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγὴν: Hippocrates tamen vsurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς. G

Auersi quidem luminis exiguus vsus, & euidens moderatio.

10 Hoc supra demonstratum est, nulla enim pars exceptis oculis in eiusmodi lumine manus cu rationem desiderat. sed quoniam (sicut diximus) nullo pacto admoueri manus poteſt, vbi æger ex toto auersus est à lumine, præcipit, vt inter aduersum lumen, & auersum figuretur. at non proptereà æquè in omnibus morbis à lumine auertendus est, sed quatenus res ipsa cogit. nam, si exulceratio est, aut pus subest, aut in oculo figura similis acino fit, aut ingens inflammatio, seu acris materiæ cursus oculum exercet, lumen vel modicum infestissimum est, sic, vt momento materiæ cursum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offensam sub lumine sentiunt, quibus curatur suffusio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò qua moderatione auertendus homo sit à lumine, facilè comperies, si in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnoperè affligatur. quòd si vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, insistito: si neutrum superare iudicaueris, hominem prorsus medium collocato inter lumen aduersum, atque auersum. Nos sanè tibi viam indicauimus: hac vsus inuenies, quā moderatione æger à lumine sit auertendus. Hippocrates verò ita loquitur, existimans omnibus euidentem futuram, si qui inuenire ipsam studeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, sed admodum in disciplinis assuefactos, sic, vt ex eorum, quę supra ostensa sunt, consequutione, talia per se nullo negocio assequantur. H

11 *Quod verò ad aduersum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferuntq́, conuerti ad illustrissimum oportet, cui manus adhibetur.*

Vt planè conspicari chirurgus possit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni

corporis

A corporis parte,oculis exceptis,eligere locum debet maxime lucidum.Eſt autem maximè lucidus ſub dio in Sole, vbi nihil officit eius luci. ſed talis locus interdũ nullus eſt in ædibus ægrotantis: ſæpius eſt quidem,collocare tamen ibi hominẽ non expedit,hyeme propter frigus,æſtate propter ardorem. vtriuſque enim ſua noxa eſt. adde,quòd cauere perflatum oportet, cuius cauſa ſæpe non modò idoneo aeri hominem non committimus,ſed cauemus, ne prope portas & feneſtras ducatur, ſi vehementior perflatus accedat. Vitamus autem vt quàm maximè perflatum,vbi veremur,ne quid neruoſum patiatur, ſicuti rurſus Solem in ijs, quæ putreſcunt, vt potè quibus periculum ſubeſt,ne ſanguis erumpat. Rectè igitur adiecit/ex luminibus,quę dãtur,conferuntq́;./ non enim ſimpiciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum eſt maximè lucidum: ſed intueri etiam oportet,an illuſtriſſimum ſit,ex ijs,quæ conferunt.

12 *Niſi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conſpici non decet.*

Sententiam ſuam his verbis auctor minùs euidenter expreſſit,ita,vt partes, quæ tractantur, non videantur in aduerſo lumine collocandæ,quandocunque aut latere quidpiam oportet,aut B conſpici non decet: at longè aliter ſenſit, idcirco ſubijcit.

13 *In quo caſu id, quod manu curatur, ad lumen conuertendum: Chirurgus autem ad id, quod curatur, cum eo ne lumini officiat.*

Debuit enim ipſe totam ſententiam aperire hoc modo. quod verò ad aduerſum attinet ex luminibus, quæ dantur, conferuntq́;, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus admouetur, non tamen purum ac ſine vllis tenebris lumen ſeruare: ſed, vbi latere quidpiam oportet, vel conſpici non decet, ſe ipſum ita collocare, vt partes, quæ curãtur,ſibi conſpicuæ ſint,cùm cæteros omnes lateant. Vniuerſa igitur orationis ſententia ſic habet. Roget fortaſſe quis cauſam, quamobrem medicus velit aſſiſtentes celare. an quia docere magiſterium chirurgiæ aliquos ex præſentibus nolet, tanquam indignos, qui id percipiant? quin & ab ægrotantium neceſſariis eſt etiam cauendum, quod non ferant id incidi, quod neceſſarium eſt corporibus, quæ eiuſmodi manus operam requirunt. indignantur enim, & chirurgo quaſi carnifici ſuccẽ C ſent. Quid quòd res ſæpenumero cogit,vel putrem teſtem abſcindi ex toto,vel neruum tranſuerſum ſecari, ne homo neruorum diſtentione prehenderetur? Quidam verò idiotæ, nec videre multitudinem puris ſuſtinent: alij ne ſuppurantem quidem locum planè aperiri à medico permittunt, in quo caſu medici propoſitum eſt, vt his minime aduertentibus abunde affectum locum ſecet, & pus vniuerſum effundat. id quod & ob laborantis timorem nobis interdum accidit: non nulli ſiquidem ita manus curationem pertimeſcunt, vt exanimentur metu ipſo tormenti, priuſquàm incidantur. in quo caſu medicus dicere probabiliter debet, quantum ſpectat ad manum adhibendam, poſtero die ſe conſideraturum, nunc ſe nolle manũ iniicere, ſed perfundere aqua, vel ſpongiis fouere, vt locum cataplaſmati aut medicamento idoneum reddat, atque interim timidum hominem nec opinantem ſecare. Hæc quidem medicus aſſiſtentes celat, vt ipſos aſpectu prohibeat: Alia verò ob laborantis pudorem, vbi graui animo fert videri à multis, quo vitio in ano vel obſcœnis partibus affligatur. has enim partes inuitiſſimus quiſque alteri oſtendit:fœminæ verò clunes,pectus,ventrem, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratem reprehẽdens,hæc ait ab ipſo ridiculè appoſita. nam, qui has partes celari uolunt,quę manu curantur,his in procliui eſt omnes eiicere foras,& medi D co duntaxat,aut vni cuipiam,vel alteri ex iis, qui adſunt maxima familiaritate coniuncti, rem committere.Verùm qui hæc profert,ignorare videtur complures, quos æquè pudet prohibere præſentes aſpectu,& miſſos facere,atque ſuos affectus conſpici. Fit etiam ſæpe,vt,& ſi iuſſi fuerint diſcedere,curioſi quidam aut non nulli ex familiaribus atque amicis ſolliciti ſtudio cognoſcendi quæ ad ægrum ſpectant,remaneant impudenter.Per huiuſmodi ergo occaſionem, ineat medicus gratiam apud ægros,quæ nihil obeſt,polliceaturq́; ipſis ſeorſum nullo audiente,ſe manum ita adhibiturum, vt multos lateat. poteſt enim (vt dixi) dum vel aquam perfundit, vel ſpongiis fouet,quaſi non dum ſit manum admoturus,momento effectum perficere, iis, qui videre cupiunt,aliam rem agentibus. Verùm huiuſmodi quæſtiones præter medicinæ præcepta ſunt,quæ nos eorum,quæ dicta ſunt,conſequutione impulſi,& contradicentium importunitate,commemorauimus. Sed proximum eſt,vt ad ſequentia tranſeamus.

14 *Hac enim via, qui agit, videt quod tractatur, conſpectui non ſubijcitur.*

Hic quoque, perfecta oratio huiuſmodi eſt:/Hac enim oratione, qui agit, partem cernit, quæ manu curatur,eaq́; ipſa cerni ab aliis non poteſt./neque enim,quod parti accidit,quæ curatur,vtrumque ad medicum refertur,nempè,vt oculis expoſita ſit,& lateat.

Verum

E

15 *Verum sui habita ratione, dum sedet, Pedes habeat è regione genuum deorsum ad rectam lineam, quodq; ad interuallum spectat, non magnopere inter se coniunctos: Genua vero, paulo supra inguinum regionem, diducta sic, vt cubiti insidere illis possint, & vtrinque dari ad latera.*

Postquàm modum expressit, quo Chirurgus respectu luminis debeat figurari, ad habitum venit, quo sui ipsius habita ratione commodè collocetur. supra enim inquiens / Agens, siue sedeat, siue stet, commodè, tum sui habita ratione, tum illius, qui curatur ac luminis / : deinde primò exequutus, quod postremum positum fuerat, & necessariò simul mentione facta moderationis, quà collocari debeat, ratione eius, qui manu curatur: iam docet, quo pacto se ipsum intuitus debeat commodè figurari. commodè autem respectu habito ad se ipsum collocari nihil potest, quod simplex fit, & quasi articulis distinctum; sed, si partes consideres, variè potest aliàs alio modo figurari, sicq; interdum etiam commodè collocari. Ergo, si quis seu considat, seu stet, crura plurimum inter se diducat, erit eorum habitus à moderatione alienus, perinde, ac si ex toto hæc committat, efficiatq; vt se contingant, vel alterum alteri superimponat, atque adeò, si in longitudinem crus totum extendat, vel si pedem non statuat è regione genu, sed F versus partem posteriorem, multum à recta linea declinantem. Meritò igitur Hippocrates docens quà moderatione sedens chirurgus, sui habita ratione, vtatur in singulis partibus collocandis, præcipit, vt pedes è regione genuum contineat. Sed, cùm / è regione / accipi bifariam possit, modò in ijs, qui membrum in longitudinem extendunt, modò in ijs, qui ipsum recta deorsum continent, sicut, vbi stamus, iure / deorsum ad rectam lineam / addidit. vt semper autem consueuit, situm è regione ἴξιν appellat. Iubet igitur pedes modicè inter se diduci, genuaq; paulo inguinum altitudinem excedere, eo consilio vbique, vt decorè figuretur, vt paratus ad opera sit, vt sic stabilis sedeat, ne labet. quare genua & femora tota vsque ad inguina, eatenus inter se diduci iussit, vt decore, vt tutò sine curationis impedimento, cubitis, & aliqua brachiorum parte modò femoribus insidat, modò vtrinque porrectis vtatur. quam rem his verbis expressit: θέσει significauit femoribus insidere: verbo παραθέσει dari vtrinque ad latera.

16 *Vestis succincta, distincta, æquè, similiter, in cubitis atque humeris.*

G

Succinctam dixit pro collecta, vt neque fluat, neque medicum strangulet: verbum / distincta / ad vestem refertur, cuius nullam partem voluit duplicari. Quod postremis verbis adiungitur / æquè, similiter in cubitis atque humeris / ambiguum est: aut enim / æquè / & / similiter, vtriusque brachij & cubitum & humerum veste velandum existimat, ita, vt brachia inter se conferantur, quod græcorum plerique συγκρίνεσθαι dicunt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & similiter, vt humeros, in vtroque brachio circundari. Constat autem noluisse vestem supra cubitos terminari, cùm eos nudari turpe sit, non solùm medico, qui artem adeò honestam exercet, sed & forenses causas publicè agentibus, quos pudere manifestum est athletarum more supra cubitos vestem reijcere: sed & huiusmodi genus amictus expelli alioquin debet, vt potè sub quo non modò ad cubitum, sed ad totum brachium, frigus aspiret: non tamen ostendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat. an id omisit, quia manifestũ erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in qualibet opera, non magno negocio conijciatur, quatenus vltra cubitum tegendum veste brachium sit, si in decus & propositæ manus curationis vsum hic quoque incumbamus. Verùm, ꝙ paulo supra, vbi latere quid oportet, contraria consilia esse proposui, nempe obscuro aere opus esse, ne quod curatur, oculis patere possit: claro lumine, vt id chirurgico conspicuum fit: illud autem sequendum esse, quod superat, ac si vtrunque idem posse videatur, medium prorsus accipiendum: idem hic faciendum H est, & vbicunque consilia contrarias res hortantur. medium siquidem inter vtrunque semper est eligendum: si alterum superabit, ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipsa per se nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum. quamobrem deligi semper vtriusque medium conuenit, atque in id, quod vrget, inclinari.

17 *At ratione habita partis, quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope, ad supra vel infra, ad hinc vel hinc, ad medium. Quod quidem ad prope vel longe, termini sunt cubiti, qui in priorem partem vltra genu, in posteriorem vltra latera ferri minimè debent. Quod ad supra & infra, non superius quàm vt manus ad mammas perueniant: non inferius quàm vt pectore super genua incumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur. Quæ quidem in medio sunt, ita se habent: sed, quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, & huius illa pars, quæ agit, quatenus inclinari conuenit, modò sede non excedat.*

Cùm medico imperauerit, vt tum sui habita ratione, tum illius qui curatur, ac luminis, commodè

A commodè vel sederet, vel staret, & primò commodam prò vnoquoque horum trium sessionem aggressus fuerit, orsus à lumine, deinde ad sessionem medico idoneam transiens, hanc ipsam exposuerit, venit ad tertium, quod restat, sedendi moderationem ostendens, quantũ spectat ad eum, qui manu curatur. neque enim sedere chirurgum maximè prope hominem conuenit, ne loci angustia manus ab agendo prohibeantur, neque ita recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quosdam constituit, quos chirurgus in priorem aut posteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuisci non oporret, quòd primò sedẽtis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua, nec in posteriorem quàm latera porrigantur. hos itaque fines statuit interualli, quod ad priorem & posteriorem partem refertur, id quod in longitudinem appellatur: in reliquis verò duobus, vno in latitudinem, altero in altitudinem, siue profunditatem (vtroque enim vocabulo dicitur) altitudinis eum finem chirurgo posuit, ne superius quàm sit mammarum situs, manus porrigat, nec inferius quàm vt pectore super genua incumbente, ad rectum angulum cum humeris figurentur, quem habitum ἐγγώνιον appellat: hic autem medius est, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem flecti, & vltimam porrectionem vltra
B quam extendi brachium non potest: latitudinem, quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum scilicet & sinistrũ, eo finit, vt eatenus inclinari vtile sit, dum sedes non moueatur, hoc est illæ partes corporis, quibus sedemus, sediliq; innitimur. Scripsit quidem terminos perpetuos non eodem tempore, quia non licuit, quando egit de longitudinis interuallo, latitudinem aut altitudinem docere, sicut nec vbi de altera, reliquas duas. vult autem (vt arbitror) medicum ipsum animo hæc, quæ commemorauit, omnia quocunque tẽpore persequi. quùm, quicquid agatur, omnia simul vsui sint. Sed, quùm medius quidam sit sessionis habitus, vbi medicus nihil intuetur, nihil agit, in eo figurari decorum magis atque honestum est, quasi pingi debeat eius imago, aut fingi. At, quùm ad chirurgiam venit, mouere manus debet interdum in priorem & superiorem partem simul, tum in sinistram priorem ac superiorem: rursus ab eo habitu in posteriorẽ partẽ, vel vtramque manum, vel alteram tantum adducere: sic & in inferiorem interdum & rursus in superiorem, aut in dextram vel sinistram. interuallis enim inter se coniunctis, variè status mutãtur. commune est omnium sessionem tueri, quam non nulli relinquũt ex interuallorum termino excedentes. nam, si pars, quę tractatur, adeò sublimis sit, vt medicus manus ferat super mãmas, cogetur interdum sublimior à sede leuari, vt quasi consurgens, neque sedeat, neque stet,
C sed situs sit in medio vtriusque, neque hæreat. at si plurimum in dextram vel sinistram partem inclinet, ob id sedili mouebitur, ità, vt periculum sit, ne de eo cadat. quid attinet dicere, si & in priorem vel posteriorem partem conuertatur, idem ipsi in vtraq; euenturum esse? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet, præterquam quòd indecorè sedebit, lumini etiam officiet.

18 *Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus benè insistere, sed agere altero insistentem, at non eius partis cuius manus agit: Tum genu inguinis altitudinem æquare, perinde atque vbi sedet: In cæteris seruare eosdem fines.*

Quùm sessionem absoluerit, ad standi rationem venit, eadem prorsus iubens obseruare stantem, quæ sedenti supra imperauit, excepto quòd id, cui pedes insistunt, non debet æqualem vtrunque pedem sustinere. alterum enim vult sublimiorem haberi, qui tamen non sit è regione manus agentis: in quo statu perseuerandum esse, quoad manus opera vtitur, modò pars, quæ curatur, neque erectior sit, neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat, nulli dubium est, qui eorum, quæ dicta sunt, meminerit. pars enim, quæ adeò sublimis
D sit, vt medicus cogatur super suarum mammarum regionem manus admouere, illum plus iusto sursum trahendo, loco dimouebit: eundem loco excedere similiter coget, si longè rursus adeo distet, vt in priorem partem ferri necesse sit. Quoniam verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hic quoque altitudinis modum declarauit, præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari, quo in sedentibus dixit. ibi enim ait, genua habenda esse paulo supra inguinum regionem, quandoquidem huiusmodi sessio stabilis maximè est, & ad agendum honestissima, atque expeditissima. Sed nunc alterum genu tantùm vult haberi sublimius ad inguen spectando: ibi multitudinis numero genua posuit, quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

19 *Aegrotans autem cæteris corporis partibus Chirurgico subseruiat, stans, sedens, aut cubans, sic, vt in eo habitu facillimè perseueret, obseruans fluxum, statum, inclinationem ad latera, inclinationem deorsum, ita, vt conuenientem habitum, speciemq́; affectæ partis tueatur, in porrectione, in tractatione, in habitu, quo contineri postea debet.*

Non immeritò expositores huius libri variè hunc locũ explanarunt. nam & quatuor vocabulorum

bulorum obſcuritas ὑποῤῥύσεως (inquam) quo ipſe fluxum indicauit, ὑποστάσεως, quo ſta- E tum, ἐκτρίψεως, quo inclinationem ad latera, & καταντίας, quo inclinationem deorſum: & quòd paucis ſignificare multa voluerit, in cauſa fuerunt, vt de propoſitis diffiderent: quippe qui auctoris ſententiam vt potè obſcuram opinione & coniectura magis, quàm ſcientia perſequuti in varias diſſenſiones incurrerunt. Equidem, quod in huius generis omnibus facere conſueui, nunc quoque conabor. omiſſis enim, quæ minimè ſunt probabilia, referam, quæ mihi non ſine ratione excogitata eſſe videbuntur, ſimulq́;, quid ipſe in hac re ſentiam, explicabo. initium verò faciam ab obſcurorum nominum enodatione. ſiquidem ſimplex compoſito prius eſt, & ſæpe ſimplicium compoſitio facit obſcuritatem, quamuis ipſa plana ſint: id quod videre licet in propoſitis verbis. Nanque ὑπόῤῥυσιν quidam in humoribus acceperunt, atque hi bipertiti ſunt: non nulli referunt ad eos, qui extrinſecus infunduntur: alij ad eos, qui ex corpore fluunt. Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educuntur, dum manus curatio adhibetur: quidam poſtquàm adhibita eſt. Eadem diſſenſio eſt de vocabulo ὑποστάσεως. nam, cùm ſtatus humorum fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia eſt. Alter expoſitorum grex non de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum ὑποστάσεως & ὑποῤῥύσεως dictum exiſtimat, volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum, vel F partis, quæ tractatur, vel corporis vniuerſi: ὑπόῤῥυσιν verò inclinationem deorſum, perinde quaſi κατάῤῥυσιν dixiſſet. vſurpauit enim in hanc ſententiam vocabulum καταῤῥεῖ in prognoſticis, vbi inquit, ‖ Id verò grauius eſt, ſi ſe ipſum æger continere non valens in lecto, ſubinde ad pedes delabitur. vbi delabitur dixit καταῤῥέει. Cum hac expoſitione faciunt vocabula, ἐκτρέψεως & καταντίας, quæ ſuperioribus proxime ſubiecit. namque inclinationem ad latera ἔκτρεψιν appellauit, ſiue totius corporis ſit, ſiue partis quæ curatur. καταντίαν verò dicunt accipi propriè in membris, non ſecus atque ὑπόῤῥυσιν in toto corpore. vbi enim corpus vniuerſum in eadem ſede cõtineatur, crure aut brachio immobili, & deorſum delabatur, eiuſmodi ſitum aiunt κατάῤῥοπον appellari. quæ ipſa per ſe vera dicunt, quamuis ſibi non ſatis in vniuerſa oratione conſtent. Aliter enim omnes iterum inter ſe diſcrepãt, quòd eum habitum, qui quatuor verbis, nempe ſtatu, fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora ſignificatur, alij ſeruandum eſſe, alij cauendum ægris, velle Hippocratem arbitrantur. Nihil autem intereſt, quod attinet ad totius orationis ſententiam, triplicẽ ſcripturam eſſe vocabuli ἐκτρίψεως. cùm non nulli ſecundam eius ſyllabam per τρε ſcribant, non nulli σ quoque primò G adijciant ἔκστρεψιν ſcribentes, alij & ἔκτριψιν per τρι, nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcripſimus. Propoſita igitur vocabula manifeſta ſunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρεψις, à verbo ἐκτρίβεσθαι ἔκτριψις. quum ſcriptura nihil aliud velit, quàm vt hæc ab ægrotantibus obſeruentur. videntur autem omnes, qui hunc locum explanarunt, auctoris ſententiam perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minime potuiſſe. ſi quis enim animaduertat, quod poſtremò additur, / in porrectione, in tractatione, in habitu, quo contineri poſtea debet, / omnes verum dixiſſe videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendo, in manu adhibenda, in continendo poſt curationem. non tamen poterunt omnia coniungere, quod liquido conſtabit, ſi hæc tria tempora diſcernantur. Primum eſt, cùm ægri ſe ipſos medicis tradunt, vt vitium bene cognoſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt, in porrectione dixit: alterum deinde, quùm medicus circa vitiatam partem aliquid agit, quod vocauit χειρισμὸν, id eſt tractationem: tertium, quod dixit ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id eſt, in habitu, quo contineri poſteà debet: tunc enim ad id conſilium dirigitur, vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit ergo vocabulum habitus, eo quòd ſe habeat in eodem. In omnibus autem tribus temporibus, quoddam H commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum. commune eſt ſeruare vitiatam partem immobilem in ſua figura, quod requiri dictum eſt, niſi medicus aliquo modo mouere ipſam tentauerit: inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus, in porrectione, vt medicus exquiſite, quid curaturus ſit, intelligat, in manu admouenda, vt, vbi oſſa fracta ſunt in diuerſa extendat, rectè componat, atque deuinciat: vbi prolapſa, in diuerſa extendat, reponat, vitiatam partem idoneo vinculo complectatur: vbi ſcalpellum adhibet, vt pus vel ſaniem effundat, vel quod putre alicubi eſt, excidat, aut cãdenti ferramento adurat. His igitur vtilis eſt humorum fluxus, ac ſtatus, ille, ſi excitetur, excerni ſiquidem oportet humores à natura alienos: hic, ſi euitetur, quùm ſubſiſtere intus noxium humorem non expediat. ſed interdum ſubſiſtere commodum eſt, ſicut vbi in magna ſuppuratione ſubitò excerni pus, aut humorem aquoſum volumus. Multo autem magis in membris, quæ tractantur, dum manus adhibetur (vt diximus) obſeruari ſtatum ac fluxum conuenit: ſimiliter & in ſolidis partibus animalis obſeruari, quæ dicta ſunt, à laborantibus debent, vt eadem ratione fiant per tria tempora, nimirum porrectionis, tractationis, & eius habitus, quo contineri poſtea conuenit. Pars enim, ſi dum inciditur, nimis porrigatur, chirurgum coget alieno loco ſecare, ac nec modum aliquando, nec quæ ſeruanda ſunt, tueri, proptereà quod æger

I. Prog. 15.4a 193.f

anteueniat

A anteueniat ſcalpellum atque anteuertat : ſi retrahatur,efficiet, vt curatio minus abſoluatur,& à medico interdum dimidia,interdum quoque minor, relinquatur : quod accidet ægrotantibus, interdum etiam deligatis,vt,vbi,dum ad ventrem manu curantur, aut ſe attollũt ad ſpinam,aut conuertuntur in latus:quod ſignificauit,quum dixit/in latera inclinationem/.aliquando autem nihil tale moliuntur,ſed muſculos vehementer intendunt:atque hanc ipſam mutationem mihi videtur indicaſſe,quùm ait, ὃ δεῖ, id eſt conuenientem,vbi inquit, / ita, vt conuenientem figuram,ſpeciemq; affectæ partis tueatur. /Cuilibet autem in aperto eſt,quod malum afferat æger, vbi oculus perforatur,ſi habitum ſpeciemq; non ſeruet,aut tranſmutetur vel intendatur,ita, vt facies ſanguine ſuffundatur. æque etiam exquiſitam manus curationem corrumpit, ſi medico caluariæ os excidente,paulum caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet : id quod etiam euenit,ſi ſe vehementer extendat,moto enim habitu,mouetur quoque ſitus partis,quę curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidem partibus, vt ſanguis erumpat : in muſculis non ſolum hac ratione nocent, ſed & partem interdum ſublimiorem præſtant,interdum humiliorem. vbi enim ſubiectum os eſt,muſculus attollitur : vbi inane ſpacium, contrahitur ac deprimitur, ſicut euenit in ſede, quæ inter coſtas eſt, & in ea, quæ iuxta ventrem.

B

20 *Vngues,neque longiores,neque breuiores ſint, digitorum ſummitatibus. In exercendo vtendum digitis quidem ſummis,plerunque indice cum pollice : tota autem manu prona, ambabus verò aduerſis.*

Quùm de ægrotante egerit,quatenus illi cum cæteris communitas eſt,iterũ his verbis ad chirurgum reuertitur, indicans quanti eſſe vngues debeant, & quales digiti, tum qua ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad ſummorum digitorum opera,quæ propriæ digitorum ſunt, neq; ipſos exuperare,neque exuperari,optimum eſſe vberius in primo de vſu partiũ explicauimus, vbi totam manus naturam oſtendimus : quod ad hunc locum attinet, ſatis erit verba duntaxat exponere. Duplex autem ſcriptura quùm ſit,vtramque explanabo. Altera huiuſmodi eſt,/vngues neq; longiores neq; breuiores ſint digitorum ſummitatibus/ : exigua ſiquidem corpuſcula,quæ ſummis digitis capiuntur, & ad quæ ſummorum digitorum opera egemus, hac ratione facilius legentur. deinde ab altero capite exorditur /in exercendo vtendum digitis quidẽ ſummis, plerunque indice cum pollice/ſic, vt prioribus verbis magnitudinem vnguium digitorum complectatur, ſed his digitorum vſum. Altera verò ſic habet,/vngues,neque longiores,neque C breuiores ſint/. dehinc alterum principium eſt, / digitorum ſummitatibus in exercendo vtendum/vocabulo / ſummitatibus/ſexti caſus poſito,vt vniuerſa ſententia ſit huiuſmodi: Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperentur ab hac, ſed prorſus ipſam æquent,ſiquidem eorum ſummitatibus vtimur. Videbitur hoc falſum,niſi,vt cõgruum eſt, accipiatur. Nonnulla quidem opera totis manibus præſtamus:brachium,femur,crus,aut aliud quid huiuſmodi vtraque manu prehendentes, in diuerſa ducimus, intendimusq;, in quibus operibus digiti agunt tanquam particulæ manuum, perinde atque prominentiores palmæ partes, & aliæ particulæ : at vbi in oculum demittimus acum, vel ſuperiorem inferioremve palpebram,aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur,vt digitis, non vt particulis manus : ſimiliter, vbi ſcalpello, vel quopiam alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorum actionibus ſummis ipſis vtimur, ac propterea dixi rectè ſcriptum eſſe digitorum ſummitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, / digitis quidem ſummis plerunque indice cum pollice / vna oratione declarans pleraſq; muſculorum actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα uocant) è regione occurrit,ſic uidelicet,ut quod comprehendendum eſt, ſummis ipſis utriſque capiatur : tunc enim duntaxat propoſitis digitis utimur. quin, & ſi tribus digitis aliquid com- D prehendatur, ut, ubi ſpecillo illinimus, aut acum demittimus in oculum, maximam partem operæ duo illi præſtant, aliquid etiam confert & medius. Sed tota manu prona utitur chirurgicus, eius ſinu id prehendens, quod curatur. Digiti quidem affecti abundè altera manu extenduntur,componunturq; : at non abundè brachium, femur & crus,ſed exigunt huiuſmodi partes ambas manus ex aduerſo concurrentes, ut membrum uniuerſum in orbem complectatur. Inſuper manu prona opus eſt, ubi cucurbitulam defigimus,& ubi paruum, quo adurimus, ferramentum comprimimus, & ſpongiam imponimus : ſed & in multis medicinæ operibus, quæ fortaſſe euidentiora ſunt, quàm ut neceſſaria ſint,quæ propoſuimus: cuilibet enim per ſe ueni re in mentem poteſt omnium actionum,& digitorum, & manuum, quas partim utraq; manu, partim altera tantùm, partim ſolis digitis molimur.

21 *Optima autem digitorum ſtructura eſt, vbi ipſis magnum ſpacium interiectum eſt, & è regione pollex cum indice concurrit.*

Non enim fieri aliter poſſet,ut in agendo è regione pollex cum indice concurreret, niſi ſpacium eſſet inter eos latius. quod & in alijs digitis commodiſſimum eſt,ut,ubi uaſtius quidpiam oporteat undique in orbem comprehendere,plurimum inter ſe diſtantes id præſtare ualeant.

E

22 *Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione, assueuit pollex sub aliis contineri, patet.*

Cùm eadem sit vtriusque scripturæ sententia, duæ enim reperiuntur: ad eam, quę dilucidior est, primò aggrediar. Arbitrantur non nulli, qui rationem ignorant, referendũ hoc esse ad consuetudinem eorum, qui solent pollicem sub aliis digitis tenere: quo fit, vt laboris expers paruus sit, & interuallum inter ipsum & indicem minimè augeatur: quæ res in morbum manus, quod perinde est, ac si noxam dixerit, terminatur. Placet aliis referri rem ad morbum, oriri verò hunc, vel pollice sua sede excedente, vel loco, qui inter pollicem & indicem est, exulcerato, & in curatione dura cicatrice inducta, ita vt musculus, qui inter eos est, induratus, vel quopiam vitio tabescens alimento incrementoq; prohibeatur. interdum etiam carne inter digitos, ꝙ valdè putruerit, absumpta, ac dura postmodum cicatrice inducta, interuallum angustum inter pollicem & indicem redditur, & ipsi inter se, quasi vinciuntur, ac præcipuè, vbi locus (vt dixi) duram acceperit cicatricem. Quin & huiusmodi vitia in pueris negligi plerunque verisimile fit: eos verò, qui firma ætate sunt, iussos à medicis mollire pollicem, mouereq;, interuallum, quod inter ipsos est, alimento idoneum reddere. adde, quòd iis totum corpus increuit, & si quid lædatur, ali duntaxat desinit: at infantibus, vbi primò increscunt, cùm morbo ipso opprimuntur, præter id vitium, ꝙ digitos non moueant, affectæ partes non augentur, & propterea, quod inter digitos est, interuallum contrahitur. Quibusdam hoc inquiunt euenire: aliis uerò ob cicatricẽ duram, & aliquod eius loci, quod in medio est, vitium durum. quare quasi aliquo vinculo continetur, hoc est, prohibetur pollex ab aliis diduci: sic enim accipiũt aliqui verbum/contineri/, & si his illud maximè aduersetur, quod iuxta hanc expositionem non debuit Hippocrates/sub aliis/ dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων, quod causam, sed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum significat, cùm mala, quæ inter ipsos incidunt, interuallum contrahant, atque alligent. De his igitur, vt tibi videbitur, iudicabis, eligens, quod maximè probabile sit: verba enim ita obscura diuinationem magis exigunt, quàm sapientiam: nos autem ad antiquam scripturam reuertemur, quam Asclepiades fortasse vitiatam suspicatus, integram hoc modo habere coniecit./ Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione assueuit /& quæ sequuntur. fortasse autem hæc fuit germana Hippocratis scriptura. Putauit Heraclides Tarentinus intelligendos esse affectus, vt perfecta oratio tota sic scribatur/morbus à quo, & lædens affectus, quibus à primo natali die, vel in educatione/, & quæ sequuntur. G

23 *Agens vti vtraque manu ad omne opus debet, & ambabus simul, siquidem ambæ similes sunt, id spectans, vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè.*

Præstari quoduis iubet vtriusq; manu auxilio: id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur. Posset equidẽ medicus tentare dextra, vbi dexter hominis oculus curatur, acum dimittere, vel excidere vnguem, vel aliud quid tale, & idcirco adducit/id spectans vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè / quoniam hæc consequemur, si, qua ratione proposuit, exerceamur. quale autem vnumquodq; esse debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminisse cõuenit, ꝙ omnium, quæ hic habentur, caput est/quomodo /: id unum ex illis est, quæ prima diuisione comprehenduntur. Illud etiam obliuisci non oportet, quòd manus similes appellauit, quanquam specie non distant.

24 *Machinamenta autem, quando, & quomodo, exponentur: vbi oportet, ne operam impediant, neve longius distent, quàm vt prehendi possint, sed collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur. quod si ab altero præbeantur, is paulo antè paratus sit, exequatur autem, vbi imperaueris.* H

Non solum spatham habentem in summo capitulum rotundum, cauumq;, & scamnum, cui ab utraq; parte axes sunt, & alia, quæ machinationum structura continentur, sed & quæ communi nomine ἄρμενα, id est instrumenta, uocantur, uenire sub ὀργάνων, id est machinamentorum, appellationem planè hic ostendit, quùm inquit/quàm ut prehendi possint/, deinde/quod si ab altero præbeantur/: namque hæc, dum manum adhibemus, & nos ipsi prehendimus, & ab aliis accipimus.

25 *Iam verò assistentes, id, quod curatur, eo modo præbere debent, quo traditum fuerit: reliquum verò corpus continere sic, vt immobile præstent: item habere silentium, & ei, qui præest, auscultare.*

Clariora hæc uerba sunt, quàm ut explanationem desiderent.

ARGVMENTVM SECVNDI LIBRI

Ab affectarum partium, ac ipsarum affectionum natura communia præcepta de recta Deligandi ratione traduntur.

Galeni

GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

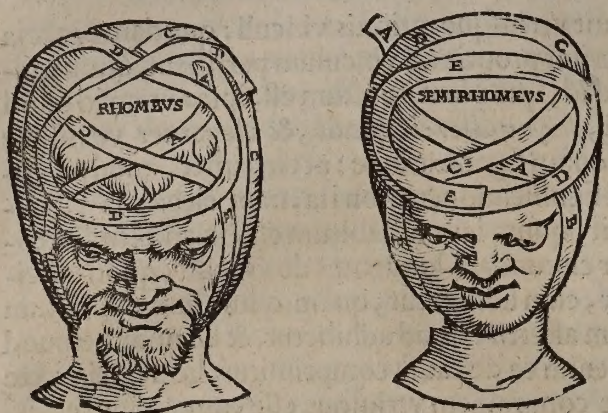
1 *VInculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum est. Quod inijcitur, vt celeriter, iocundè, promptè, eleganter: celeriter quidẽ, vt opus expediatur: iocundè, vt facilè præstetur: promptè, vt vbique sit in promptu: eleganter, vt oculos delectet. Qua vero exercitatione hæc assequamur, dictum est.*

Quædam communia sunt vtriusque rationis vinculi: quædam propria alterius. prompte, & celeriter proprie ad vinculum pertinent, quod inijcitur: recte, & decore, ad id, quod iam iniectum est, ipse autem id quod inijcitur, vocat ἐργαζόμενον, quod iniectum est, εἰργασμένον: iocundè, & eleganter vtriusque sunt communia, iocundè quidem, tam voce, quàm significatione: at eleganter, quod ad vocem spectat, commune est vtriusque, quod ad significationem non ita. nam elegantia vinculi, quum adhibetur, in manuum motu consistit: quum iam adhibitum est, in ambitu linteorum. Possumus autem dicere fascias eleganter circundari, loquentes de vinculo, quod iniicitur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur, quàm quum iam adhibitum est? siquidem hoc solo fasciarum pressu dolorem affert: at quod adhibetur, & eo nomine, quod membrum incommodè continetur, interdum enim ea de causa comprimitur, licet fascia recte circundetur. Neque alienum est etiam censere communem vtriusque esse compressum eorũ, quibus tanguntur, quæ vel comprimunt, vel non comprimunt, eius quidẽ, quod iniicitur, quatenus pars, quæ curatur, premitur, vel non premitur, sub continentibus: at eius, quod iniectum est, quatenus suspenditur, vt quum brachium mitella excipitur, vel quatenus continetur: vt quum ea cruri subiiciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatem, agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo cõducit: quin & hæ sunt perfectiones vinculi quod iniicitur, potissimum propriæ, vt & sine pressu contineat, & promptum sit, atque paratum. namque error in collocando ad partem quoque alligatam spectat, sed nunc agit de membro vinciendo, vbi commodè figuratur. Statui verò suæ sunt perfectiones & vitia, non secus ac fasciis, quarum, omisso statu, in præsentia mentionem facit. Ergo, vbi paratum vinculum adhibeatur, opus maturè perficitur. ipse enim, quid sibi vellet promptitudo, expressit, cùm inquit/prompte, vt vbique sit paratũ/quod euenit, vbi, qui deligat, prouidit, vt nihil ambigere, nihil scrutari debeat in agendo, hocne, an illo modo circumagere fasciam conueniat. Promptitudo igitur, quæ idem est, atque præparatio, operam facillime absoluit: iocunditatem ipse docuit sitam esse in facile agendo: sed celeritatem constat cum præparatione & agendi velocitate coniungi. Iocunditas igitur illis annumeratur, quæ magnopere ei conducunt, qui manu curatur, atque ob eam celeritas, quam promptitudine, dum agimus, facile consequimur: elegantiam verò aspectu gratam (sicut ipse deinceps adscripsit) præter ea, quæ necessaria erant, in chirurgico posuit, vt quæ ipsius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius est ambitiosus, perinde quasi amore captus. hac quanquam non capitur, qui humanus est, non tamen laudem aspernatur, eò incumbens, vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem sibi magis obsequentur, quæ res illis vtilissima est. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratia non modo medicus illam non aspernatur, sed ne philosophus quidẽ. magis enim homines iuuat, vbi apud eos in honore & admiratione est, vt qui magis ipsius facta imitentur, & iussis eius obediant, non secus ac numinis cuiusdam. / Qua verò exercitatione hæc assequamur, dictum est /. qua exercitatione celeriter, iocunde, facile, prompte agamus (inquit) dictum est. id potissimum docuit, vbi ait/agens vti vtraque manu ad omne opus debet, & ambabus simul, siquidem ambæ similes sunt/: tum vbi ostendit in exercendis digitis pleraque agenda esse pollice atque indice, tota verò manu prona, & ambabus aduersis.

2 *Quod iniectum est, vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt simpliciter, vt distinctè, aut similibus, & æqualibus, æqualiter, & similiter: aut inæqualibus & dissimilibus, inæqualiter, & dissimiliter. Species aut simplex orbicularis, ascia, sima, oculus, rhombus, dimidiatus. Aptetur verò species speciei, ac morbo illius, qui deuincitur.*

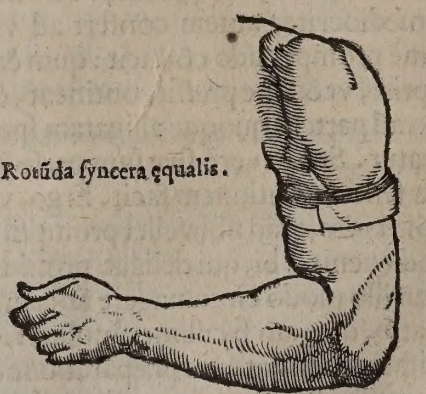
Quum duplicem proposuerit vinculi rationem, vocans quod iniicitur ἐργαζόμενον, quod iniectum iam est, εἰργασμένον proxime præfatus, qua via, quod iniicitur optime iniiciatur, nunc id

exequitur, quod iniectum est, vbi decore ait iniectum esse, si simplex sit, si distinctum. simplex E
est, vbi linteum non implicitum est, non duplicatum, nō rugosum, sed æque ab omni parte extenditur: distinctum, vbi iterum aut tertio circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in quibus consistit iniecti vinculi decor, alterum, nempe simpliciter, tāquam clarum, mihi videtur sine expositione prætermittens in enodationem verbi/distincte/sequentia omnia adiecisse: ad quæ animum adiungas oportet, nō oblitus me dixisse dudum, distincte, idem significare, quod conuenienter. Siquidem propositum est, vt alter fasciæ circuitus primò interdum æqualis ad vnguem sit, ac nullo modo impar, interdum inæqualis. fit autem æqualis, vbi extremæ fasciæ partes in latitudinem eodem loco ita finiantur, vt neque exuperent, neque exuperentur, sed in vtroque circuitu desinant non aliter, ac si iniecta sit ima fascia duplicata: eademq; ratio sit tertij circuitus, & quarti, si hoc quoque opus sit. Ergo & in eo, qui rhombus, & in eo, qui semirhombus dicitur, exquisita hæc obseruatio adhibenda est.

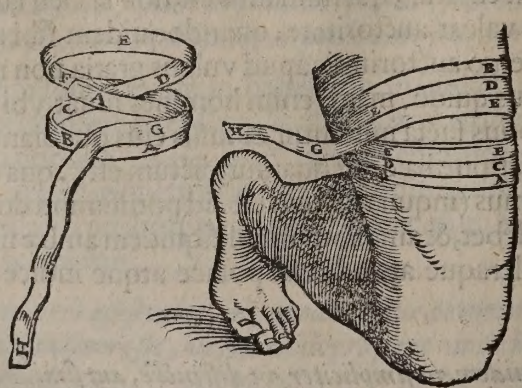

Sed vinculi fracturis accommodati, quum ad brachium, humerum, aut femur datur, item distincta ratio est, in quo priorem fasciam iubet sursum ferri, secūdam F
verò prius deorsum, deinde sursum ductam, quà prior desinit finiri, quod fieri non potest, nisi, quod spectat ad latitudinem lintei, orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, si tota æque in ea inclinatione perseueret, qua à circuitu in orbem recedens orsa est. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem sine inclinatione complectitur, in quo oræ fasciæ secundo & tertio circumactæ aliis insident, sic, vt neque excedant, neque exuperentur.

Rotūda syncera æqualis.

At in eo, qui declinat, necesse est fasciam vel ferri ad vitiatæ partis regionem superiorem, vel ad inferiorem dimitti: quòd, si vbique similem inclinationem G
habeat, distinctum vinculum præstabit. Quare, si ea, quæ dicta sunt, diligenter consideraueris, planè intelliges circuitus in orbem vnam dumtaxat esse rationem, vbi nihil plus est aut minus: at non vnam eius, qui declinat, quum alter altero declinare plus possit, aut minus. Hic tamen translatione vsus illum, qui paulum inclinat, asciam: qui multum, nuncupauit simum. Asciam fabri dicunt instrumentum quoddam extrema parte, qua ligna incidunt, modicè incuruum, & labrosum in speciem labri.

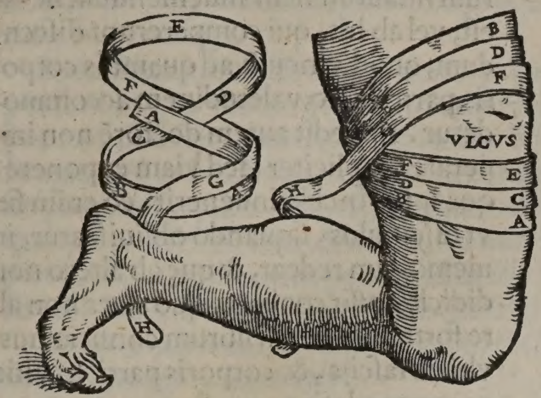

Ascia syncera inæqualis.

Simum græci appellant locum, vbi planities cum colle coniungitur: qua enim committuntur, simum efficiunt, quū neu- H
trum per se simum sit. cùm planities ipsa recta sit, & æqualis: collis, accliuis, & altus. at vbi inter se coeunt simam figuram repræsentant. eadem figura fit, quà decliuis via, cum accliui committitur. eodem modo in naso sima pars illa dicitur, quæ vtrinque sublimioribus partibus terminatur, iamq; ab hac parte totus nasus nuncupatur simus. Constat enim plura vocabula in totis vsurpari corporibus, à non nullis ducta, quæ partibus accidunt, quo modo simus homo dicitur. siquidem non eodem modo vocatur simus, quo plenus, ac tenuis, aut albus, aut niger, sed sicut glaucus, cæsius, vel gibbus. nasus igitur, vel via, proprie simi nominantur: vinculum verò simum ab Hippocrate appellatur eadē ratione, qua ἄμβη spathæ capitulum rotundum & leniter cauum,

&

A & σκέπαρνον, id eſt aſcia, genus quoddam circuitus ipſorum linteorum. namque, vbi præcipit, vt panni in aſciæ figuram imponantur, diducit ab orbiculari circuitu eum, qui fabrorum aſciæ modo declinat. non enim cenſet pannos ita oblique circumponendos, vt ab orbiculari circuitu nimium abſint, ſed paulum declinet, ſic, vt fideliter comminuta oſſa contineant.

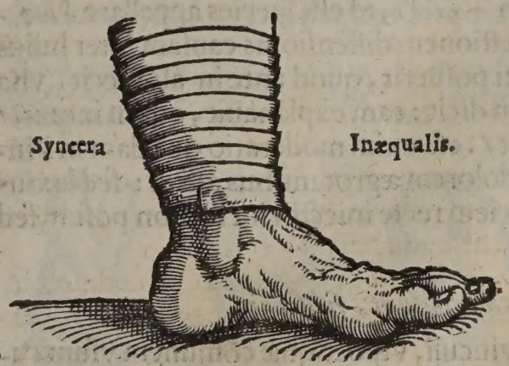

B

Sima ſyncera inæqualis.

Patet autem in vtroq; horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem, cũ neuter ſimplex ſit & vnius formæ, cuiuſmodi eſt orbicularis, quem cum ſimplici cõiunxit: ſed aſciam verò, & ſimũ, ſeorſum per ſe, quaſi diſtinctos ſubiecit./ Diſtinctè/ autem ſignificat, vt ſit, quaſi diſcretum, & minime implicitum. fit autem (vt dixi) cùm quilibet faſciæ circuitus eoſdẽ habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatã. voco ordinatam inclinationem, quum, quæ ex latitudine vinculi conſpiciuntur, ęque inter ſe diſtant, quod vtique fiet, vbi, qui deligat, quam ab initio inſtituit, æqualem vbique inclinationem ſeruet.

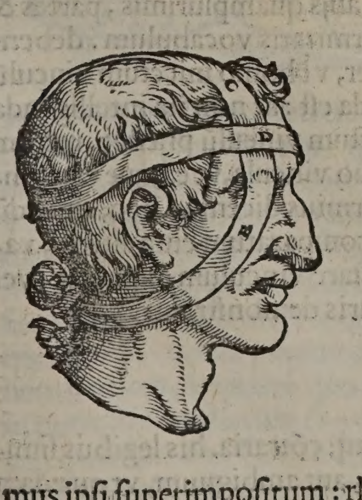
Syncera

Inæqualis.

C

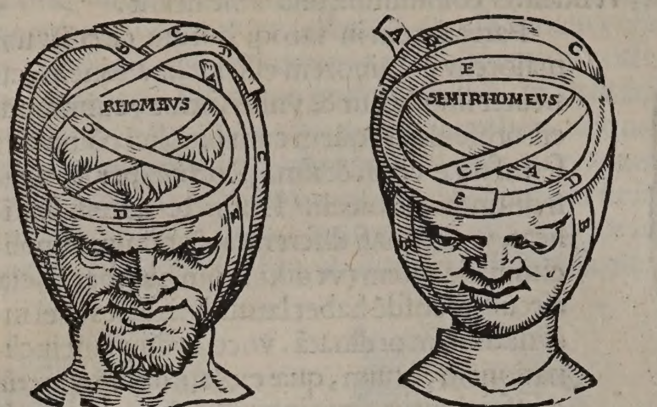
Artemidorus autem & Dioſcorides, ſic, vt alibi antiquam ſcripturam nouant, tranſponuntq;, ita hic caſum mutant, nempe dictionem, ſimplex orbicularis, ſimplex in orbem, ſcribẽtes. bene autem rem intelligunt, ſed audacter ſcripturam immutant. plurima tamen, quę non ſatis intellexerunt, auſi ſunt immutare, atque ea de cauſa eorum nunc mentionem facio, quamuis ſexcenties hactenus, vbi ſcripturam immutarunt, ſilẽtio præterierim, cùm hoc rectè intellexiſſe, & clarius mutatione reddidiſſe mihi videantur: quanquàm in paruis, non eo modo accipientes, quo auctor voluit, decipiuntur. ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe. Præfatus autẽ Hippocrates decore quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè, deinde ſubijciens, aut ſimilibus, & æqualibus, æqualiter, & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter, & diſſimiliter: quaſi communiter docuit, quo conſilio diſtinctè vinculum adhibeatur. æqualia enim, & ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt: inæqualia & diſſimilia, inæqualiter & diſſimiliter. Hæc autem verba in vetuſtis exemplaribus, & in libris expoſitorum, præciſe leguntur, non adiectis inæqualiter & diſſimiliter: ſed, cùm ſolum ſcriptum ſit, aut inæqualibus & diſſimilibus, intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter, idque ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe, quòd manifeſtum videretur, eo quòd propoſitis conſequens eſſet. Verum hæc ratio ſcribendi non breuitatem, ſed errorem manifeſtum, præ ſe fert. Satius ergo fuerit, ſi ita ſcriptum inueniamus, exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplarium eſſe corrupta, idque propterea fieri, quòd librarius ea præterierit, atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper humerum ſimiliter & æqualiter circuire faſcia poteſt, minus autem ſuper femur, & brachium, ſed paulo magis ſuper crus: at in capite humeri, & in coxa, contrarijs
D partibus indigemus, quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt. frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum, non ſecus ac vertex, qui, etſi in orbem circundatam faſciam non poſtulet, æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autẽ diligentius in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus.

Oculus

Hippocrates poſitis tribus ſimplicium vinculorũ formis, nempe orbiculari, aſcia, ſima, deinceps trium compoſitorum meminit, oculi, rhombi, & dimidiati, dimidiatum ſemirhombum etiam appellans. quibus adiungit / aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius, qui deuincitur / commonens, vt accõmodetur, & vitiatæ partis formæ, & vitio, quo detinetur. ſpecies enim vinculi, quam oculum appellamus, ad oculum adhibetur, vbi vel periculum eſt, ne procidat, vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum: rhombus verò, vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum

oportet, vel hians vlcus interdum contrahere, & valde resolutam cutem adducere, atque ag- E
glutinare. non absimilem effectum præstat semirhombi vsus.

Verum enimuerò hæc scripta sunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorum similitudinem inueniendum nobis est, vel ab his, qui compererunt discendum, quod vinculũ ad quamuis corporis partem, atq; valetudinem accommodetur. Expedit autem doctorẽ non imperare simpliciter, sed viam exponere, qua ipse vinculũ inuenerit. eo enim fit, vt discipulus, siquando obliuiscatur, in memoriam redeat, & quę ab altero non didicit, possit cogitare. quo circa non ab re fortasse fuerit, si librum conficiamus, vbi de fascijs, & corporis parti & vitio F
accommodatis pertractemus.

3 *Rectè iniecti vinculi duæ species, firmitas in pressu, & linteorum multitudine consistit.*

Dictum est in superioribus consuesse Hippocratem τὰ εἴδη, id est, species appellare διαφορὰς, id est differentias. præbuit autem maximam quæstionem dissensionis causam inter huius libri expositores, quum duas species nominatim non posuerit, quod ante in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo sita est, quam ipse firmitatem dicit: eam explanauit, quum inquit, / firmitas in pressu, vel linteorum multitudine consistit /. est enim moderatio quædam in vinculi firmitate, quam si partes comprimens excedat, dolorem ægrotantibus affert: sed laxius continet, si ad eam non perueniat. Alteram verò speciem rectè iniecti vinculi non posuit, sed ijs, quæ de robore loquutus est, subijcit.

4 *Vinculorum aliud per se remedio est: aliud ijs, quæ remedio sunt, subseruit.*

Hæc profectò non sunt altera species rectè iniecti vinculi, vtpote quæ cõmunem vsum cuiuslibet vinculi comprehendant. quin & post hæc de omni vinculi moderatione agit, qua ratione seruetur, deinceps de nodo. tum quod subiectum est, docens, sic incipit / licet quidem G
bene scientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi fasciam omnem, vt in capite, sursum, in crure, deorsum / & quæ sequuntur. Ab ijs transit ad qualitatem vinculi, cuius item, quum partes sint, nosse, vnde incipere fascia in singulis vitijs ac partibus debeat, & qua nouissime finiri, tum qua via, dum circuit, circumagi, & obuolui singulis partibus, hæc quoque indicauit. nam, vbi inquit / quæ mouentur, vt articuli, qua curuantur / obuoluendæ fasciæ rationem exequitur. post hæc adscribit, quomodo extremæ fasciæ fideliter in ijs contineantur. inde pergit ad fasciarum vsus exponendos, sic, vt rectè iniecti vinculi altera species, quæ firmitati opponitur, totius vinculi qualitate cõtineatur. Fortasse autem quòd difficile sit communi vno vocabulo complecti singulares differentias eius speciei, quæ è regione firmitatis est, eam non tentauit vno verbo notare. Rem autem ita habere verba ipsa testantur, quibus ostendit, quæ varietas insit in singulis capitibus à me commemoratis. sed, vt rem clariorem magis ac breuiorem faciamus, vocetur totum ipsum genus qualitas vinculi. / Firmitas in pressu & linteorum multitudine consistit /. quemadmodũ potentię nomen interdum imbecillitati contrarium dicunt: interdum ad id significandum, quod roboris & imbecillitatis com- H
mune est, vsurpant: sic & magnitudinis vocabulo vti solent, & alijs quamplurimis, partes & totum communi nomine appellantes: ita nunc quoq; vsurpat firmitatis vocabulum. debent enim affectæ partes fascijs neq; valenter adstringi, neq; ita leuiter, vt homo iniectum vinculũ non sentiat: quin & linteorum multitudo pro numero accipienda est: at non ita intelligenda multitudo, quasi è regione sit paucitatis, siquidem moderatio rectum vinculũ præstat. rectum appellat, quod confert, iuuatq;. At dum comparantur inter se duo vincula, vt ea, quę ex comparatione spectantur, quod adstrictius est, validius, reliquum infirmius dicemus. neq; absurdũ est, si vinculum habita ratione subiecti vitij moderatum sit, sed comparatum cum altero, validum dicatur, aut imbecillum. Quando autem soluere, aut arctare vinculum expediat, vel fasciarum numerum augere, aut minuere, ipse in opere de fracturis demonstrauit.

5 *De quibus lex quidem est.*

Lex in ciuitate ratio est, quę iubet ea, q̃ facienda sunt, prohibetq; cõtraria. his legibus similia dicit, quæ nunc ꝓponuntur, cum coniecturale nihil cõtineant, aut ambiguum, vt quædam

alia

A alia ad medicinam pertinentia. Idem quoq; dixit in opere de fracturis, liberam orationem moderatus. non enim scripsit simpliciter/de quibus lex quidem est/sicut nunc, sed oratio hæc veluti lex iusta fertur de curatione fracturæ.

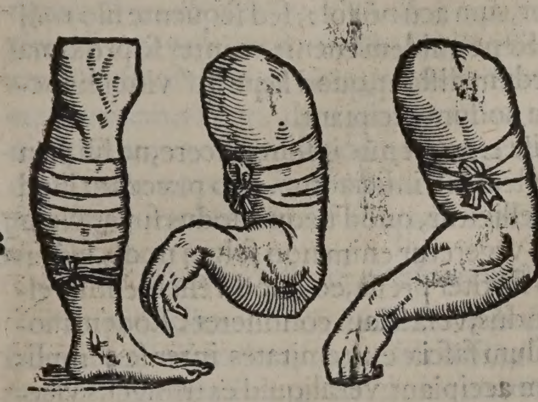
6 *In ijs autem maximè ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem, sic, vt quæ iniecta sunt, neque recedant, neque comprimant, sed fulciantur, non tamen cogantur, idq; minus quidem in extremis partibus, minimum in medijs.*

In his inquit, quæ traduntur de ea specie, quæ ad firmitatem attinet, potissima vinculi præcepta sunt, vt quæ vitiatæ parti iniiciuntur, hoc est lintea, neque à cute diducantur, neque ipsam premant, sed fulciantur, hoc est firmiter insidant, at non cogant. dicitur autem vinculum cogere, quod ita arctè affectis partibus circundatur, vt dolorem afferat. Hæc autem præcepta de modo premendi, quà vitium est, minime omnium conuenit præterire. quod & in extremitatibus quoque prorsus est attendendum, sed minus quàm in medio. siquidem optimum est artem culpa vacare: si quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitiis euenire, vbi detrimenti minus affertur: minime verò errare, vbi noxa ingens est.

7 *Nodus & filum non ferantur deorsum, sed sursum, in porrectione, in præparatione, in vinciendo, in* C *habitu, quo postea continetur.*

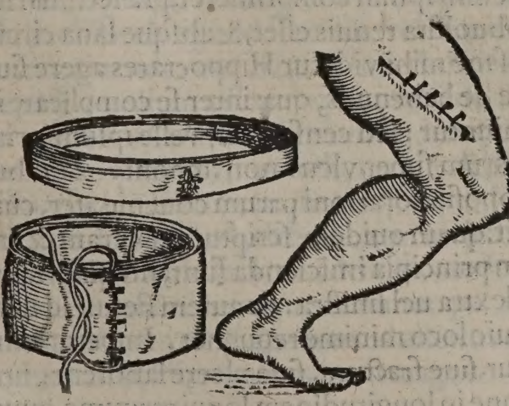
Cur hæc sine ordine adijciat ijs, quę de vinciēdi ratione pertractat, paulo post persequemur: nunc id primum studendū, vt quod propositum est, intelligamus. Dissentiunt expositores inter se, cùm/deorsum & sursum/alij simpliciter ad longitudinis spacium referant, alii ad affectum: sed neutri dictionem/ferantur/, nec quod ad nodum, nec quod ad filum spectat, explanant.

Quod extrinsecus iniectū est compre hensamentum. Nodus ex vno capite in duo crura discisso. Nodus ex duobus capitibus fasciæ.

B

Nodus aciæ in fascijs. Nodus in suturis cutis.

D

Constat autem omnibus id appellari ἅμμα, idest nodū, quod fit in fasciis, cùm ambo capita implicata inter se vinciuntur, vel alterum scinditur, vel tertiò quum extrinsecus ad cōtinendum adiicitur id, quod græce κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id est filum id vocari, quod in acum coniicitur, uel ut incisæ corporis partes inter se coniungantur, vel vt extrema pars fasciæ inferioribus assuatur. quin & nunc loquitur de filo ad hunc vsum parato. iubet quidem sursum hoc ferri, quod ipse dixit τὴν νομὴν ἔχειν. quid autem appellet νομὴν ab ipso discere oportet, qui eo verbo sæpius vtitur ad fascias, quum à principio ad finem feruntur. Itaq; in fracturis iussit, vt vtriusq; fasciæ caput super fracturā iniiceretur, sed prior fascia sursum ferretur, altera verò ante deorsum, postea sursum, νομὴν vocās quasi iter quod fasciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur. Simile est id, quod νομὴ significat in filo, nam, cum liceat acum à superiori parte deorsum, & contrà ab inferiori sursum transmittere, & præterea in neutrā partem inclinatā, sed sine inclinatione, aut à dextra in sinistram, aut à sinistra in dextram demittere, præcipit omnino, vt sursum ferat. Quòd si extrema pars fasciæ duntaxat inferioribus assuenda sit, in eo quidē vinculo, vbi contrariis partibus nō indigemus, vt in brachio, humero, femore, crure, in quibus etiā necesse est, vel à sinistra parte in dextram acum immittere, vel contrà, vtrobique nobis enitēdum est, vt sursum tendentes extremā fasciam hac ratione cum inferioribus partibus suamus: vbi contraria parte opus est, vt in capite humeri, & in coxa, danda opera est, vt fascia, dū sursum fertur, finiatur, ibiq; acu ab inferiori parte sursum traiecta hoc modo assuatur: neque debet superior vinculi pars deorsum attrahi, sed inferior sursum, vtrunque enim fieri potest, dum fascia suitur. Ergo transmissa acu filum ducente, inferior pars fili sursum adducenda, non tamen superior deorsum, consilio ad id directo, vt inferiores vinculi partes à superioribus trahantur: quod facere ab ipso iubemur, & quo tempore homo affectam partem videndam medicis porrigit, & quo manus curatio paratur, ac tertiò quo uinculum iniicitur, quod & ipsum ad manus curationem pertinet, & quartò quo postea membrum continetur. uocauit primum ἐν παρέξει, id est in porrectione, alterum ἐν σχέσει, id est in præparatione, tertium ἐν ἐπιδέσει, id est in uinciendo, quartum ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει. id est in habitu, quo contineri postea debet. quanquam alii ἐν πιέξει, id est in compressione scribant, sed priorem scripturam magis probo. nam in superioribus

ribus dixit id temporis ἐνέξει, id eſt in habitu. Neq; dubium eſt, quin, ſicut eandem figuram partium, quæ vinciuntur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet, ſic & filum & nodum, quũ feruntur, ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attracta, & contenta, atque ob ipſam faſcia tota. Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus Hippocratis intactum relinquitur, ꝙ nodum & filũ ad ſuperiora affectæ partis ferri voluit, dum ægrotantes ſe ipſos medicis tradunt, non ſecus atque in alijs tẽporibus. pro ſuo enim arbitratu, quidã ad medicum pedibus eunt, quidã geſtantur, modò affecta parte ſuſpenſa, aut deuincta, modò vtroq; facto. Nodus igitur & filũ in eorum poteſtate eſt, non medicorũ, à quibus inſpiciendi ſunt, aut curandi. cenſet fortaſſe tunc quoq; interdum laborantes medicis vti. nã in itinere & ruri non nunquam tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulnerãturq;, vel oſſa ipſis ſuo loco mouentur, in quo caſu ad curationem plurium medicorum conuentu opus eſt, tum diligenti inſpectione, machinamẽtis quibuſdam, aut inſtrumentis, aut linteis, aut etiã laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla ſunt. quare ſi eo tẽpore medicus adſit, læſam partẽ ſuſpẽdet, & deligabit linteis illis, quorum copia erit. conſtatq;, ſiue nodo, ſiue ſutura opus erit, medico hæc apte efficienda eſſe. Quo facto in ciuitate rurſus æger cõſuetos medicos adhibebit, primum vt diligenter vitium cognoſcant: deinde, vt prolapſum articulum reſtituant, vel fractum os componant, aut plagam ſuant, aut colliſis recte opem ferant: poſt hæc medici idoneũ vinculum admouent: poſtremò, quod deuinxerũt, prouident, vt eodem modo figuratũ cõtineatur. E F

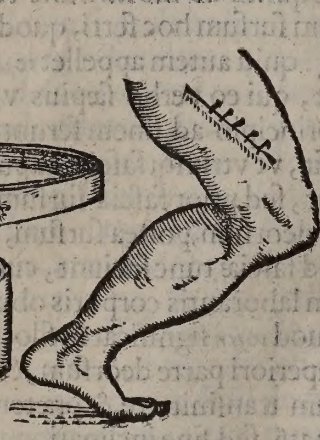
8 *Principia & nodus inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc, vel hinc.*

Quid nunc vocet ἅμμα, id eſt nodum inijcere, oſtenſum eſt: in prioribus enim verbis è regione ῥάμματος, id eſt fili ponebatur, nunc alterius tantum meminit, quòd debeat & filum deſinere in nodum. nam in quauis ſutura in hunc finitur, cum acu nõ ſola, ſed ſequente filo traijciantur, quæ ſuuntur, & nodo inter ſe aſtringantur. Sæpe quidem euenit, vt inter ſe proxima ſint fili capita, & nodus, ſicut, vbi cutem ſuimus: interdum diſtant, quod ſæpe in ″ vinculis accidit, vbi fili partes longe adducuntur, vt communem nodum accipiant. A.lib.4.f.5. c.9.485.a

Nodus aſciæ in faſcijs.

Nodus in ſututis cutis.

Veriſimile ergo eſt nũc ipſum edicere, ne fili principia, quà vlcus eſt, iniiciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, quòd neque nodus ſuper vlcus collocetur, vrgeretur enim non ſolum nodo, ſed faſcia à nodo fortiter preſſa, eo quòd vehementius eſſet coarctandus, vt faſciam contineret. Eodem modo ſi citra filum faſciæ extremitates inter ſe complicatæ nodum accipiant, vel aliquid extrinſecus vlceri ſuperdetur, non debet nodus ſuper vlcus imponi, impoſitus enim ipſum comprimeret, præſertim ſi faſcia ante obuoluta tenuis eſſet, & abſque lana circũdata. Nũc ſanè mihi videtur Hippocrates agere ſiue de filis, ſiue de habenulis, quæ inter ſe complicatę in nodum finiuntur: ſed cenſent alij velle ipſum principia faſciarum ſuper vlcus non imponi. ex quibus non nulli variarunt ſcripturam, verè quidem, ſed propoſitæ orationi parum cõuenienter, cùm non de faſcijs, ſed de filo tractare nunc propoſitum ſit: quam quidem ſcripturam veram & artificioſam eſſe non inficior. ſic autem habet/faſciarum principia iniicienda ſunt, nõ quà vlcus, ſed hinc vel hinc/hoc eſt, ab utraque parte eius, uel dextra uel ſiniſtra. ſic autem fiet, ut id uerũ ſit, quod ab ipſo traditur in ‖ opere de fracturis, & huic loco minime repugnet. Imperat enim ibi, ut faſciarum capita affectæ parti ſuperimponantur, ſiue fractura, ſiue ulcere laborent, non tamen ſupra, aut infra. in eo enim libro de dimenſione in longitudinem loquitur: nunc, quum non ad hanc, ſed ad latitudinẽ reſpiciat, principia iniici dixit, non quà ulcus, ſed hinc uel hinc; hoc eſt, ab utraque parte eius. cui non aduerſatur, quòd neque ſupra, neque infra iniici debẽt; quod tamen latet expoſitores huius libri. Meritò igitur dubitant, quum Hippocrates inquit/principia & nodus iniicienda ſunt, non quà ulcus, ſed hinc uel hinc/. Placuit etiam quibuſdam principia faſciarum intelligi τὰ πέρατα, quamuis πέρατος nomen latius pateat τῆς ἀρχῆς, ideſt quàm principij, quod & Plato nos docuit, aſſerens τὰ πέρατα principium eſſe & finem. Ergo, ſi liceat latiori uocabulo pro eo, quod anguſtius eſt, rem appellare, licebit nobis tam principiũ, quàm finem nominare πέρας, non tamen finem nuncupare principium. Iam uerò principia, ad nullum aliud referri poſſunt, quàm ad faſcias, fila & habenulas, cumq; nullo modo fieri poſſit, ut hic de faſciis loquatur, neceſſe eſt principium in filis accipi, & habenulis, & ſi placet etiam in panniculis, quandoquidem hi quoque comprehendere uinculum poſſunt, non ſecus atque habenulæ, quarum extrema inter ſe complicata uinculi uicem exhibent. G H

Sect.1.t.23.7². 127.b

Nodus

9 A *Nodus non ea parte ſit, cui innitimur: non ea, qua agimus: non qua inanis eſſet, ne inanis collocetur.*

Quum proxime in præcedentibus iuſſerit, vt qui futuram adhibet, principia ſuper vlcus nõ ponat: ſed alia parte, qua nodus etiam collocandus eſt, nunc docet, quibus locis ponere nodũ oporteat. Docemur autem res interdum per ea, quæ ipſis non accidunt, ſic enim appellantur, quæ, cum accidere poſſint, non tamen accidunt. Vis autẽ orationis huiuſmodi eſt. Nodum non conuenit ponere qua parte vlcus eſt, ſed qua ferri poſſit verſus ſuperiorem regionem, cum eo, vt caueatur pars, cui innitimur, qua agimus, & tertio, quæ inanis eſt. Vocat autem qua agimus eam partem, qua vtimur, cum extendimus, curuamus, vel ad latera porrigimus. pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ eſt planta pedis, in cubando totũ dorſum, atq; eius pars potiſſimum, quæ in eo extat, pręterea capitis partes poſteriores, in ſedendo, ima pars natiũ. ſi quis autem deligatis brachiis aliquid agere debeat, cõſidera quid nam illud ſit, & circa quę externa, in ea actione poteris partẽ, cui innititur, inuenire. agunt quidẽ articuli, quamobrem vbiq; vitandi ſunt, atq; illi præcipue, quibus agere vinctis ægrotantibus conuenit. Conſtat autem recte ipſum edicere, ne nodus, qui continere totum vinculum debet, ſuper eam partẽ ponatur, quæ in B motu figuram mutat. neceſſe enim erit nodum, vbi ſuper articulos collocetur, modò iuſto laxiorem fieri, modò coarctari. Quod in fine orationis dixit ἐνεὸν, id eſt inanis, omnes accipiunt pro ſuperuacuo, perinde ac ſi dixiſſet, nullũ ad vſum. græci enim ἐνεὺς dicunt eos, qui à primo natali die ſurdi ſunt, & voce citra verborum cõformationem obſtrepunt. quemadmodũ igitur hi ad vitæ actiones prorſus inutiles ſunt, ſic aiunt ab Hippocrate appellari ἐνεὸν, quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipſo ſcribi per κ κενεὸ, corrumpi verò ab initio protinus atq; ita ſeruari. ſed, quod ad ſententiam pertinet, idem hæc ſcriptura ſignificat, ſi quidem κενεὸν eſt, quod à nobis dicitur κενὸν, & μάταιον, hoc eſt inutile. ſed quia multos videmus, vel ob inſcitiam, vel ꝙ velint diligentes videri, nodos adhibere faſciis inutiles, idcirco Hippocrates nunc præcipit, ne ponantur εἰς τὸ ἐνεὸν, hoc eſt inanes, quod videlicet inutiles ſignificat, & ſuperuacuos. Putauit quidam ex ijs, qui hunc librum explanarunt, Hippocratem intellexiſſe inane, locum inanem, vt puta alam, poplitem, inguen, ex aduerſo capitis, humeri, genu, coxę, ea diducens. inhærere enim dixit oportere nodum corpori, at nõ perinde collocari, quaſi ſuſpenſus ſit, quod eueniret in ala atq; inguine. Si quis autem & hoc probabile iudicabit, ipſum poterit acci-
C pere: nam in obſcuris, vel eo quod mediocriter probabile eſt, conuenit acquieſcere.

10 *Nodus & filum, molle, & non magnum.*

Hic rurſus, ſicut principio duo vocabula proponit, cum & res inter ſe diductę ſint, quibus illa indita eſſe videntur. ῥάμμα, id eſt filum vocatur, qđ vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue q̇d aliud eius generis: ἅμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet aũt vtrunq; molle conuenire, ſi futurũ eſt, vt non cõprimat. ꝙ verò nõ magnum eſſe expediat, indicio eſt celeritas, quam ipſe in agendo laudat: eam prohibet longitudo, vel fili, vel ſeparatim etiam habenularũ ſciſſæ extremitatis, aut eorũ, quæ continendi vinculi cauſa ſuperiniiciuntur. Pendebunt igitur hæc magna à nodo fruſtra, præterq̃ ꝙ tędium afferent, quum non nunquã vulnera contingant, dum cõplicantur. Exquiſitius autẽ ſcripſit / non magnum / quum potuiſſet ſcribere / paruum /, verũ ſicut magnũ vitari oportet propter ea, quę retuli, incõmoda, ſic & paruum, quum in agendo prehendentes digitos effugiat, atq; ob id remorans tempus producat: tum in vinculo ꝓpter breuitatem ſępius ab eo, cum quo deuinctũ eſt, elabatur, atq; idcirco nos cogat in eodem iterũ verſari. adde ꝙ, cum opi-
D nionem aliquando faciat rei deligatę, nodus exiguus poſtea ſoluitur, vbi cõtineri debet. Meritò igitur cauendũ eſt, tam quod omnino paruum eſt, q̃ quod magnum: & hic perinde atq; in alijs, quod modicum eſt eligendum. id alterius extremi negatione non nunquã appellant, quemadmodum nunc Hippocrates / non magnum /: qui ſi non paruũ dixiſſet, idem vtiq; ſignificaſſet.

11 *Licet quidem bene ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem, vt in capite ſurſum, in crure deorſum.*

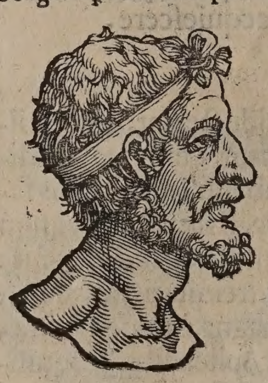
Si pro / ſcientem / ſcriberetur / ſcire / perfecta foret oratio: at nunc pendere videtur, & cum alia coniungi, eoq; fit, vt nõ nulli copulent, quæ ſequuntur, ſic ut tota ſit huiuſmodi: Licet quidem bene ſcientẽ ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnẽ, ut in capite ſurſum, in crure deorſum, deligare dextrã partem ad ſiniſtram, ſiniſtrã ad dextrã, pręterquam in capite. ſed nullo modo continuari uidetur, quum nõ propterea deligare eo modo cõueniat, quia nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. alia enim de cauſa iuſſit (ut in ſequentibus oſtendemus) dextrã partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram deuinciri. quoniã cum his / licet quidem bene ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem / connectuntur ea, quæ ſic tradit / quæ autẽ adijciuntur ad continendũ quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum uerò faſciam oẽm, quã

corpus quiescit, & magis cauum est, superimponenda / & quæ sequuntur. quod ipsum paulo E
post exponens clarius demonstrabit: nunc quæ interiecta sine ordine sunt, per se cōsideremus.

12 *Deligare dextram partem ad sinistram, sinistram ad dextram, præterquam in capite: hoc enim è regione.*

Præceptum hoc potissimum ad fracturas spectat. perpetuò enim in cōtrariam partem inclinandum est: vbi vlcus ab altera fuerit, vt si dextra pars læsa sit, in sinistram: si hæc, in contrariā: sicut vbi totum os transuersum fractum est, vinculum in neutram partem inclinandum, quum panni in orbem superimponentur. Huiusmodi igitur est, quod proponitur. Quum deligamus, si dextra pars affecta est, in sinistram inclinare debemus: & contrà si sinistra, in dextram. quod fit, vbi caput fasciæ super affectam partem ponimus, non exquisite quidē super fracturam, aut vlcus, sed vtrobiq; hinc vel hinc: reliqua verò fascia, quod affectum est, in contrariā partem attrahimus, & simul etiam adstringimus. At quum hanc ad contrariā partem adduximus, ibi non amplius æque adstringimus, & multo minus etiam inclinamus, donec in orbem circumamicta ad suum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus, cui rursus fasciæ partem, quæ ipsum contingat, superpositam valenter continemus, sic, vt iterum incipiat circuire super F
partem prius inuolutam similiter adstricta, & in contrariam partem inclinata: tum eodem modo circundata, vbi rursus ad principium redierit, æque fasciam altera manu cōtinemus, altera coarctamus, atq; in contraria vitiatæ sedis attrahimus. Non solum autem hoc modo membra deuincimus, sed & latera. nam, si affecta sit pars dextra, orsi ab ipsa, fasciam eo modo, quo dictū est, ducimus ad sinistrā: si vitium sit in sinistra, ab hac, fascia incipientes, quasi iter facimus versus dextram: sed caput nō licet ita in orbem comprehendere, ꝙ non patiantur id ceruices, quā cum ipso cōmittuntur. Quamobrem siue dextram, siue sinistrā partem occupet vitium, quod vinculum postulat, fasciam è regione, hoc est, rectam ducimus per summum quidē caput porrectam, inde ad extremam maxillam demissam, post hæc iterum ad affectū locum similiter datam, siue iterum, siue tertiò ipsam circuire abunde putamus, & dum finiatur, circumactam. finiatur autem in vertice prorsus, is enim locus maxime idoneus est, qui fideliter contineat.

13 Deligatio p contrarias partes.

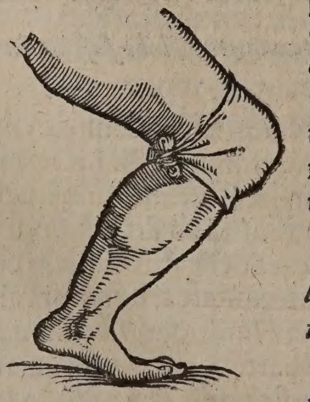

Deligatio p processionē

Sed in contrarijs fascia in vtranque partem attrahatur, quod si ab vno capite incipiat, similiter quà firmiter contineatur, vt in medio capite, & in alio eiusmodi loco. G

Duplex esse potest huius loci sententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantum referatur: quia, quum dixerit, præterquam in capite dextram partem ad sinistram, hoc autem è regione deligandum esse, cæteras eius partes, quæ inter se contrariæ sunt, quarum quidem hæc posterior est & in occipitio, illa verò prior & in frōte, deuinciri iubet, fascia in vtranq; partē ducta. ducitur autē in vtranque partem, vbi media affectę sedi iniecta, vtrumq; caput æqualiter ad contrariam attrahitur. Ergo fasciarū, quæ sic volutæ sunt, extremitates valentius continentur, si in fronte, quàm si in occipitio collocentur. Verum, si de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem statuamus, contrarias dicemus partes, quarū vtriusq; structura est similis, nempe dextram & sinistram, priorem & posteriorem: quæ vbi pariter vitiatæ sint, sicut in transuersa fractura euenit, fascia in vtramq; partem attrahenda est, quemadmodū H
faciendum diximus in pannis, qui in figuram asciæ superdantur. Quòd si (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac si in vtranq; partem duceretur, circumagenda est, sicq; quà firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci, vbi firmiter cōtineatur, attulit medium caput, contentus nunc eo solo, quum paulo post, perfectè vniuersam orationem sit explanaturus, docens qua parte desinere fasciam conueniat, ut iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem / similiter / in utroque accipi potest, & in toto fasciæ circuitu, & in fine.

14 *Quæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis, & maximè collectis: veluti poples: quà extenduntur, simplicibus, & latis, veluti patella circundari debent.*

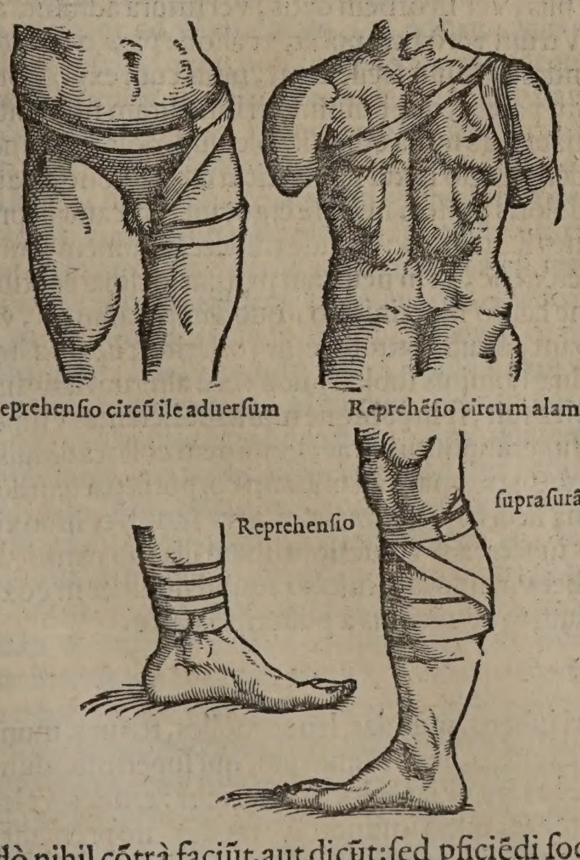
Minima lintea danda esse docet circa poplitem, cæteraq; eius generis, & maxime collecta, hoc est cōtracta in angustum: partē uerò popliti contrariā scilicet patellam, contraria uia. est autē contraria uia, ubi lata sunt, & quantū minime

A minimè potest, contracta. quod omnibus articulis conuenit, quà curuantur, quemadmodũ popliti: quà extenduntur, quemadmodum patellæ, quam nõ nulli vocant ἐπιγουνίδα, sicut alii ἐπιγονατίδα. super hanc igitur dixit latam fasciam extendendã esse, sic, ut ipsam uniuersam complectatur. nam, quæ non sic obuoluatur, sursum uel deorsum facilè feretur: ad utramque enim partem labetur, propterea ꝙ patella gibba est. At poplitem, contracta fascia, inuolendũ censet. nam neq; admittere, neq; seruare eam potest, quæ in latitudinem explicatur.

15 *Quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc sunt: ad suspendendum verò fasciam omnem: quà corpus quiescit, & quà magis cauum est, superimponenda, vt supra vel infra genu.*

Laudare eiusmodi breuitatem decet, quæ uno uocabulo apertè id notare potest, quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi / ad continendum / καταλήψιος dixit, quo uerbo significatur oratio, quam proferre sic possemus, uinculorum, quæ ad articulos adhibẽtur, extremitas firmiter tenenda est extra articulum aliquo insuper uinculo addito: / ad suspendendũ / uerò ἀναλήψιος, quo monemur, ut magnopere prouideamus, ne fascia ad partes decliuiores delabatur, neve sursum tẽdat ad gibbas, quas ipse suprà dixit ἀπόξυ, id est in extremitate tenuatas, qùum inquit / licet quidem benè sciẽtẽ ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur, labi /. Planè autem constat ex uerbis ipsius, rectè id à nobis dictum esse, ꝙ quæ nnnc proponuntur, continuata illis sunt, quibus ait / licet quidem benè scientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi /. quin & breuissimè sedes commemorauit idoneas, quibus fascia finiatur, duobus uocabulis eas comprehendens, qùum inquit / quiescit, & cauum est /. Quiescunt, quæcunq; extra articulum sunt, in utroque ossium, quæ inter se committuntur, ut, quod ad genu pertinet, quæ in femore sunt, aut crure, hæc siquidem magis caua sunt. Caua autem, λαπαρώτερα dixit, partes significans, quarum contrarius habitus est, atq; extantium, hoc est, quæ depressæ sunt ac desidunt. omne enim, quod cauum est, desidit. Propriè autem uox λαπαρὸν inane significat, sicut λαπάξαι exinanire. nam illud ἴλιον ἐξαλαπάξαι εὐναιόμενον πτολίεθρον, exinanire urbem Troiæ frequentem significat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter costas nothas positæ sunt, & ossa, quę ad ilia pertinent. Iam uerò omne quod desidit, λαπαρὸν appellant, translato uocabulo ab eo, quod communiter accidit. siquidem omne, quod uacuum est, necessariò desidit.

16 C *Consentit autem cum capite humeri, fascia ad alteram alam demissa: cum inguine, ad alterum ilium: cum crure, super partem huius posteriorem, quæ carnosa prominet. Quibus autem sursum labitur, ab inferiori parte suspendenda est: quibus deorsum, à superiori.*

D

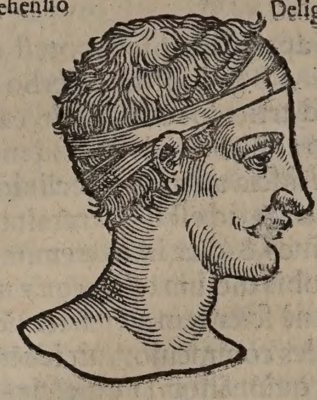
.li.4.f.5.t.2. 5. fol.484.a

Vbi uinculum non eorũ commoditate, quæ laboranti particulę superimponuntur, sed ꝓpter se adhibetur, eo cõsilio primùm potissimumq́; iniicitur, ut affectã partem, & quo modo cõposita est, seruet, & ab inflammatione tueatur, qđ plenè ostẽsum est in oꝑe de fracturis. sed quia p̃stare hęc uinculũ nequit, nisi cõtineatur, ne ad superiora uel inferiora corporis procedat, idcirco necesse est fascias dare ad partes" integras: & ubi uerisimile est uinculũ totũ sursum ferendũ esse, à cõtraria parte suspẽsum deorsum attrahere. In quibusdã igitur partibꝰ à cõtrariis suspẽdimus utiliùs, sicut in capite humeri, & in inguine. exquisitiùs uerò ait ĩ capite humeri, nõ ad alterũ humeri caput, sed ad alã: in inguine ad alterũ iliũ, ducẽdũ esse fasciã: cùm neq; humeri caput, neq; nates fideliter seruare iuncturã queant, sicut ala, atq; ilia. Vocatur aũt (ut mox retuli) κενεὸν, qđ inter thoracẽ est, & os qđ ad ilia ꝑtinet, ita dictũ, ꝓpterea, ꝙ inane sit, hoc est, desidat. Iã uerò cõstat cõsentire, qđ ὁμολογεῖν dixit, positũ fuisse ꝓ congruere & conuenire. nã, qui benè factis cõsentiũt, nõ modò nihil cõtrà faciũt, aut dicũt: sed ꝑficiẽdi socii sũt: sic ex locis, q̃ ꝓposita sunt, alia, qùum ad

hęc

hæc quoque fascia pertineat, alia adiuuant. Similiter & in crure, cuius partem, quæ carnosa E prominet, facilè iunctura effugit, ad superiorem partem fascia vtiliter datur, vbi videlicet carnosam ipsius prominentiam vinculo comprehendi necesse est. Locus similiter, qui iuxta talos est, fortiter vinculum continet, quùm inter duas eminentias positus sit, nempè suræ tibiæque extremitates, quas non nulli perperam vocant ἀστραγάλους. idem quoque præstat superior locus per eam cruris partem, quæ posterior carnosa prominet.

17 *Vbi nihil tale est, quemadmodum in capite, quà maximè æquale est, contineri fascia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt postremò obuoluta, quà valentißimè hæreat, vagos circuitus contineat.*

Qua ratione partes vinciri debeant, iuxta quas nulla talis sedes est, qualē in crure dixit, quibusve non est contraria pars altera, quemadmodum humeri capiti, & inguini, ostendit, nominatim capitis mentionem faciens, iubetq; quà maximè æqualitas est, totam iuncturā contineri, nempè extremitatem in neutrā partem F inclinantem, rectam finiri, vel in fronte, vel in medio capite, vbi ea pars est, quæ βρέγμα vocatur. nam, vbi ad mentum fascia ducitur, commodè finitur in medio capite attracta sic, vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe circundatur, in fronte similiter citra omnem inclinationem. nam, quæ sic circuit ad posteriorem partem feretur, quà occipitium est, quod inter collum est, & gibbam à tergo caluariæ partem. Dixit autem postremò fasciam quàm minimè obliquè circumagendam esse, idcirco, quia priores ambitus, vt diuersis locis affectam sedem inuoluant, sæpiùs necesse est obliquos duci: sed postremus minimè obliquus priores cōtinet, qui morbi causa obliquè sunt adhibiti. hos itaq; constat hoc modo contentos immobiles permanere. Quemadmodum igitur in capite, & supra, vel infra genu, postremus circuitus seruari penitus sine inclinatione debet, sic in vinculis, quæ dantur ad inguen, vel humeri caput, vbi ad contrarias partes porrigere fasciam cogimur, extremi circuitus citra omnem inclinationem in orbem esse debent, in ilibus quidem ab vtraque parte, vbi deligare inguen volumus: G ab vtraque ala, vbi caput humeri. quod similiter seruandum est in cubiti commissura.

18 *Verùm, vbi nec contineri, nec suspendi commodè potest, contineri filis debet, vel subiectis, vel ad suturam adhibitis.*

Quod proponitur, huiusmodi est. in quibus vitijs, aut partibus difficulter extrema lintea continentur, aut suspenduntur, in his oportet filis, vel in orbem datis, vel sutura adhibita ad extremum vinculum, efficere vt contineatur. Vtrum verò fieri possit, vt aliqua pars, qua difficulter extremum linteum contineatur & suspendatur, filum facilè ferat, nihil cum expositoribus dicere possum. Nescio autem an aliquæ sint partes, quę huiusmodi iuncturam non sustineant, sed quosdam noui, qui, vbi paulùm vitiata pars mota esset, intolerabili dolore premerentur, sicut is multo antè, cui, quùm ex alto caderet, regio iuxta spinam icta est, ita, vt ne si paulùm quidem moueretur, ferre magnitudinem doloris posset. necesse ergo fuit tunicam illi primùm detrahere, non exuendo, sed suturas omnes scindendo; deinde tradere hominem plurimis, qui totum corpus continerent, & suspenderent sic, vt in neutram partem inclinaret: tum extendere super lato scamno panniculum, lanę hapso superiniecto. quod imperauimus, vt, quùm primùm homo ab ijs, qui illum continebant, à cubili attolleretur, celeriter super id imponeretur, subiiceretúrque in latitudinem spinæ hominis sublati. nos verò alterum lanę hapsum, calido oleo madentem, vbi dempta tunica fuit, spinę absque mora subiicientes, super subiectum panniculum, cui alter hapsus lanę superimpositus erat, hominem collocauimus. H post hęc madentis hapsi extremitatum ab vtraq; parte vnam ad priorem corporis partem adduximus, deinde super ipsas attraximus extrema sicci hapsi, tum lintei, quę sutura coniunximus. Quòd si non sutura, sed filis contineri quis iuncturam voluerit, primum illa sub panniculo extendat, oportet. hoc siquidem fieri non debet vinculo iam iniecto, quod similiter in coxa conuenit, tum in femore, in humero, & interdum in ceruicibus à posteriori parte.

19 *Fasciæ mundæ, leues, molles, tenues.* A. li 4. f. 5. t. c 5. fol. 484.

Materiam nunc docet fasciarum, eas adhiberi iubens, mundas, leues, molles, tenues. mundas quidem, ne obsordes sensum mordentium excitent, neve humorum, qui superinfunduntur, vim penetrare vsque cutem prohibeant: leues, ne vitiatus locus oneretur: tenues, vt leuiores sint, & molliores, facileque per eas transeat, quod infunditur: molles, ne premant. Constat autem hęc omnia ad id valere, ne inflammatio affectas partes inuadat.

Circumagendæ

20 A *Circumagendæ autem, vel ambabus manibus, vel vtraque in vicem.*

Quod suprà dixerat communiter de omnibus operibus chirurgiæ, præstari ea volens vtraq; manu, vel ambabus simul, id nunc de sola circumagendi ratione scripsit. huiusmodi enim manuum exercitatio celeritati, quæ in dolore potissimùm requiritur, magis est accommodata. Ergo ambabus manibus simul circumagitur fascia, quæ in vtranque partem attrahitur: cæteræ, altera tantùm. sed & in his vtraque in vicem fasciam prehendit, nam, vbi in vtranque partem attrahitur, ambæ eodem tempore similiter agunt: in reliquis in vicem, altera maximam iuncturæ partem efficit circumdans, cui ministerio vtiliter altera subseruit.

21 *Idoneis verò vtendum, partium latitudine, crassitudineq; inspecta.*

Imperat, vt idoneam fasciam inueniamus, partium, quas deuincimus, latitudinem, crassitudinemq; intuiti. Sed, quùm rectè fascia adhibeatur per ea, quæ dicta sunt, in quibus docuit, vnde incipere debeat. qua ratione affectæ sedi circundari, quasq; partes cum ipsa comprehende-
B re, tum quà finiri, & quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat, scire conuenit nihil indicari ex his. siquidem nihil ijs, quæ proposita sunt ex partium, quæ vinciuntur, latitudine aut crassitudine colligitur, sed ex ipso morbo, & ex figura partis, quam morbus occupat. Nunc igitur par est ipsum tradere, quisnam sit profectus fasciarum, vbi partium, quæ vinciuntur, latitudinem & crassitudinem attendimus. hinc enim ipsorum linteorum longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli causa consentaneum est fascias inijciendas esse, quæ, quod ad longitudinem spectat, breues sint, quod ad latitudinem, angustæ: vt magnæ staturæ iuueni longas, & latas, proq; eorum proportione cæteris corporibus, quæ inter magna sunt, & parua. si quod enim corpus vinciatur, quod penitus mediam inter vtranque latitudinem & crassitudinem habeat, fascias adhibemus, quod ad lõgitudinem & latitudinem attinet, medias inter eas, quibus ad magnum corpus, & quibus ad exiguum vsi sumus: sed si ad alterum extremum magis accedat, augentes vel minuentes pro eo illarum modum variabimus.

22 *Circuituum capita, dura, æqualia, distincta sint.*

C Vtraque fascia circuitum habet, & quæ laborantis corpori non dum circundata est, & quæ locum affectum comprehendit. Capita verò fasciarum, quæcunque illa sint, vtrique communia sunt, seu capita nunc intelligantur principia fasciarum, seu fines, siue vtraque, & præter hæc etiam extremitates in latitudinem: hæc omnia attinent ad vtrumque fasciæ circuitum, vbi scilicet per se glomerata est, & vbi laborantis corpori obuoluta. quare hoc explicare nullo pacto difficile est, quamuis de eo huius libri expositores inter se dissideant, vera enim oratio est, seu referatur ad glomeratam, seu ad eam, quæ corpori superdata est. Quin & omnes extremitates intelligimus, non, vt quidam æstimarunt, eas, quæ in longitudinem, vel, vt alij, eas, quæ in latitudinem: illi ad solas fascias, quæ extra corpus sunt referentes: hi arctatum fasciæ circuitum indicari ab Hippocrate censentes. Constat autem fasciam per se, priusquam corpori inijciatur, arctandam esse. sic enim faciliùs prehendetur, quùm & tenuior sit, & circuitus habeat distentos, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adstringi aliter nequeat. sola verò capita adstringenda esse apertè falsum est, quùm non hæc tantùm, sed tota fascia debeat coarctari. Ergo velut in re ambigua id, quod sentio, iam explicabo. Capita intelligenda sunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem, fasciæ extremitates: existimandumq;
D est minus propriè dicta fuisse, dura, atque ea de causa orationem esse obscuram. præfatus enim supra / fasciæ mundæ, leues, molles / qui nunc rursus eas duras inquit? Equidem arbitror vsum fuisse σκληραὶ, id est duræ, vocabulo rei, quæ significatur, accommodato. nam sæpiùs in extremitatibus linteorum, quæ quaternæ sunt, binæ in longitudinem, totidem in latitudinem, vel solum stamen conspicitur, cui subtegmen vsque ad finem non connectitur, vel solum subtegmen sine stamine. est etiam interdum, vbi alterum eorum laxius extrema parte residit: vel alia parte residit, alia extat. In his igitur linteis circuituum capita molliora sunt, quàm in quibus stamen & subtegmen perpetua vsque ad finem procedunt. His, quæ hoc modo molles sunt, duræ aduersantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. satius autem fuisset dicere non molles, vt suprà dixit de nodo / non magnum /: quæcunque enim media sunt inter immodica (vt retuli), proferri negatione alterius exuperantiæ solent. capita igitur dura iure sic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud vel mediocriter probabile afferri possit, tum quòd Hippocrates de huiusmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet. Æqualia significant ea, quæ tota sine vlla varietate similia sunt: id quod fit, vbi nulla pars lintei durior est aut latior, nulla item mollior, aut angustior, tum vbi nihil deest, nihil corrosum est (παρύφασμα greci dicunt), sicuti videmus in telis, quarum textura inæqualis est. Distincta verò fieri accipimus,

accipimus, quùm æquè omnes partes extentæ sunt, neque una extenta & simplex est, altera E
duplex atque implicata.

23 *Casura sanè deteriora sunt, quùm citò cadunt: hæc autem sic, vt neque premant, neque decidant.*

Hæc loquendi ratio perturbata omnino est, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπεσόντων, quo / cadunt / expressit: siue iuxta atticorum consuetudinem dictum existimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertia persona pluralis imperatiui ponunt, cuiusmodi illud est ἴπποι δ' ἐς δόλιχον παριόντων: siue genitiui casus, cuius rectus sit ἀποπεσόντες, oratio perturbata est. nam, si prius significatum admittamus, talis erit / casura deteriora citò cadant, vel si mauis, cadat / cùm dictio, casura, neutri generis sit: hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam singulari, quàm plurali. iuxta alterum significatum, eiusmodi reddetur oratio / casura deteriora sunt, ipsis citò cadentibus /. sed satius fuit sic scripsisse / casura sanè deteriora sunt, quùm citò cadunt /. Colligitur autem euidenter ex
hac oratione, & aliis quibusdam, librum hunc rudem adhuc editum fuisse, propterea quòd F
partim auctor ipse vnam vel alteram literam prætermittendo, addendo, aut variando errauit, quemadmodum plures scribunt: partim peccauit primus librarius, qui quædam ab auctore obscuris literis scripta minùs perspiciens, non benè coniecit. adde, quòd litera perierit, vel confusa fuerit abrupta charta, vel alio casu interueniente. fortasse etiam alij errauerunt, literas præposterè componentes, & non nulli veterem scripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exemplaribus accumuletur. Hæc profectò vel semel habita, memoria tenenda sunt: in singulis enim erroribus eadem repetere longum est. Dantes autem integra verba sic habere / casura sanè deteriora sunt, quùm citò cadunt / inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibusdam corporis partibus casuris: an de fasciis: an de iis, quæ affectæ parti ad sanitatem comparandam imponuntur, qualia sunt cataplasmata, medicamina, linamenta, laquei. nanque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotantium corporibus posse cadere. quin & ab iis, qui librum hunc explanauerunt, sigillatim vnumquodque dictum est, nõ tamen omnia tria: quanquàm, si cui singula probabilia visa fuerint, poterunt & omnia videri. Equidem non alienum existimo accipere orationem hanc in linamentis, quæ, vel per se sæpiùs
imponuntur, vt ad sanguinis eruptionem, vel, vt medicamenta excipiant, vel, vt eadẽ superdata G
contineant. expedit enim prorsus ea decidere, at non citò, sicut neque laqueos: sed, vbi suppuratione facta perfectè caro producta fuerit, & circa venas sanguinem fundentes increuerit. At neque crustas etiam candenti ferramento, vel adurentibus medicamentis inductas, cõuenit citò cadere. Sed complura medicamenta, quæ partim liquida putrescentibus partibus infunduntur, partim insperguntur arida, partim ad lienosos dantur, & ad aquam inter cutem summopere prosunt, quùm non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ quòd benè inhærescant, ἐγκόλλα dicuntur, ad alias partes atque affectus imposita valdè proficiunt, si diutius contineantur: ad fracturas etiam, & ad humeri caput frequenter excidens, tum ad pedum, coxarum, renum, omnium articulorum tormentum, capitisq; dolorem acutum, experti sumus admodum conferre, nisi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐγκόλλα, cum ita glutinentur, vt vix resolui possint, & corpori inhærescant, vinculum non requirunt: alia verò decidunt, nisi fasciis contineantur, de quibus nunc loquitur. Inquit igitur / hæc autem sic, vt neque premant, neque decidant / quasi ita scripserit, quæcunque medicamenta non expedit citò cadere, ita vincienda sunt, vt affecta parte sub vinculo non coacta valenter teneantur, quod idem si-
gnificat, ac non decidant. In his igitur, quæ extrinsecus superdantur, satis verba hæc excussa H
sunt: consideremus rursus, num de partibus corporis illud verè dicatur / casura sanè deteriora sunt, quùm citò cadunt /. non nulli siquidem orationem hanc falsam existimant, quos fallunt partes putrescentes, quæ celeriter excidantur necesse est. quod ipsum per se verum est, nihil tamen illi repugnat, multum enim interest inter ea, quæ casura sunt, & quæ excidi debent. sæpè enim ossis testa, vel squamula tempore decidit, quas præstat à natura compulsas tempore paulatim abscedere, quàm sub irritantibus præsidiis, aut sub instrumentis resoluẽtibus cadere. quæcunque enim subita vi extrahuntur, sinus fistulis similes relinquunt: vbicunque casura subcrescente calloso quopiam vel carnoso remittuntur, locus quàm primùm plenus cõspicitur, & celeriter ad cicatricem perducitur, si medicina modicè siccans, atque adstringens adhibeatur. Atqui non nulla etiam neruosa, & à membranis non abhorrentia, sæpiùs excidunt, paulatim tutò longo tempore suppurantia: quæ si cogantur vehementibus medicamẽtis, id est acrioribus, vel si instrumento quopiam, seu digitis nostris euellantur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium, neruorum distentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempe ad tertium genus eorum, quæ cadere diximus, pergamus, hæ aũt sunt (vt non nulli concipiunt) fasciæ, quas aiunt, vbi laxæ sunt, futurumq; omnino est, vt cadant, vtiliùs longiori tẽpore cadere,

sed

A sed hoc falsum est, siquidem, quæ malè affectis partibus circundatæ sunt, satius est cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atq; adeò expectare non debes, dum illæ cadant, sed citò ipse iuncturam soluens rursus moderatiùs deligare. quare non nulli ex iis, qui sic exponunt, fatentur expeditius esse, laxas fascias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præcisè dicitur, nisi quiddam aliud intelligatur, vt vniuersa oratio sit huiusmodi / casura, quùm diutius manent, deteriora sunt iis, quæ celeriter cadunt /. sed, si hoc detur / cadere / minimè ꝓbabiliter refertur ad alias fascias. Ecquis tam diu expectat in iis, quæ spõte sunt casura, cùm possit celeriter soluere, & rectè deligare? alii verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationem, sed explanando verba contorserunt. nam, qui nõ contorta est hæc expositio? Casura deteriora sunt, quàm non casura, præstat tamen ea citò decidere. vt vna sententia contineatur priori parte orationis hactenus / casura deteriora sunt / : & rursus ab alio principio orsi legamus / ταχέως ἀποπεσόντων, hoc est citò cadant /. At contorta est (vt diximus) hęc expositio iuxta figuram loquutionis σύναρθρον appellatam. adde quòd si illud / casura sanè deteriora / in vniuersum accipiatur, falsum est: compluribus enim cadere bono est. Melius est igitur (vt narrauimus) orationem ad ea referre, quę superimponuntur, B & ad partes casuras: fascias verò, & postremam expositionem reiicere.

24 *Ad quæ autem fasciæ spectant, vel quæ super alias dantur, vel quæ primæ iniiciuntur, vel vtræque.*

Supplendum est / hæc sunt / : dein protinus legendum / fascię quæ primæ iniiciuntur, efficiunt, vt quæ abscesserunt, propellantur / & quæ sequuntur. / Spectant / dixit ἔχεται, eo significans, quasi desiderant, & sibi vendicant, & spectant, quæ rursus omnia idem sibi volunt, nempè quæ vinculi vires sint, quæve opera. Voco autem nunc opera, non operas, sed effecta, quomodo domus opus est ædificatoris, fabri lectus, textoris vestimentum. In vinculis itaque, præsertim quæ ad fracturas adhibentur, binæ fasciæ obuoluuntur, antequam panni iniiciantur, secundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipsum dicentem, quæ præstare possint tam illæ fasciæ, quæ primò iniiciuntur, quàm fasciæ communiter. debuit autem primùm explicare cuius gratia vincula à medicis iniiciantur, quomodo primùm partitus est, asserens alia sanare, alia sanandi socia esse: tum qua via in-C iectum vnumquodq; eorum sanet. ad curationis enim consilium respicientes idoneam iuncturam inueniemus. indicabit autem consilium valetudo, quæ curabitur. Hippocrates tamen non ita scripsit, sed hactenus præfatus, qualem adhibere iuncturam debeamus, transit ad opera, & vires ipsius.

25 *Fasciæ, quæ primæ iniiciuntur, efficiunt, vt quæ abscesserunt, propellantur: hiantia coniungantur: contracta separentur: peruersa dirigantur: aut contraria.*

Abscessisse nunc dicit, quæcunque corpore integro cum aliis partibus iungebantur, hæc, cum aduersa valetudo est, vnitatem & contactum non ampliùs retinent. Vnitas quidem abest omnibus fracturis, vlceribus, fissis, contusis: contactus verò abscessibus, sinibus, inflationibus, tumoribus. Hiantia dicit, quæ plurimum inter se recedunt, quod fit duobus modis, vel vbi ipsa tota, vel vbi oræ duntaxat inter se distant. Ergo consilium curationis est, quæ abscesserunt propellere: hiantia coniungere: peruersa dirigere, quod communiter ad omnia superiora pertinet. græci hoc ἐπανορθοῦσθαι & διορθοῦσθαι dicunt, significantes, quæcunque aliquo modo excedant, in statum restituere moderatum. Consilia igitur in vinculis D adhibendis hæc sunt: quanquam eorum vis non modò hæc præstat, sed interdum etiam contraria: cùm rectè iniiciuntur, hæc: quùm malè, contraria. Meritò igitur in extrema oratione adiicit / aut contraria /. constituit enim ostendere, quid fasciæ, quæ primò iniiciuntur, efficiant, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio sanè huius orationis / ad quę autem fasciæ spectant, vel quæ super alias dantur, vel quæ primæ iniiciuntur / loquitur de omni vinculo, non de optimo tantùm: si quis tamen de optimo tantùm velit ipsum agere, quod in extrema oratione additur, hanc sententiam habebit. Sicut in habitu præter naturam alia diducta, hiantia alia, non nulla peruersa conspiciuntur, sic videre licet alia vitia his contraria. corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta sint, omne vitium inde oritur, quòd moderatio corrumpitur. Ergo, sicut quæcunque naturali habitu sunt, vbi cum quibusdam continuantur, vel quædam contingunt, amissa vnitate & contactu ægrotare & habere præter naturam dicimus: ita etiam, quæ neque continuabantur, neque se contingebant, vnitas & contactus morbo implicabit. quare, quùm hæc contraria sint, vbi curentur, contraria consilia exigent. Illa verò videbuntur rationi repugnare, quæ contraria sunt peruersis, directaq; nuncupantur. oportebit enim, & hęc (quantũ ex proposita oratione colligitur) peruertere,

tere, qui effectus non ampliùs eſt vinculi idonei, ſed alieni. verùm, ſi quis meminerit eorum, E
quæ ab Hippocrate de femore, & de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam eſſe: quùm ſecundum naturam in exteriorem & priorem partem gibba ſint. Sed quendam hoc latuit, qui femur humerumve tranſuerſum fractum, primò quidem rectũ compoſuit, tum callo glutinandum in eo habitu deligauit: ſed, quùm naturalem oſſium habitum animaduerteret, eumq; ſeruandum eſſe intelligeret, ſentiens fractum os nõ dum callo ſolidatum, aqua calida perfudit oleo copiosè adiecto: dein vehementer extẽdens, primò quidẽ perfregit, vt initio fractum fuit, tum naturali figura ſeruata compoſuit, poſt hæc ita figuratũ naturæ commiſit callo glutinandum. Quare verum eſt non ſolùm imprudentes medicos ob alienũ vinculum contrariam vtilitatem ſuperioribus afferre, ſed optimos etiã de induſtria: quoniam, quæ præter naturam duplicata ſunt, ad contrarias partes conuertunt: in ijs, quæ coaleſcunt, coniunctionem ſoluunt. videmus enim quibuſdam exulceratos digitos cohærere, ita labra, & palpebras. Spectare igitur hęc oportet in huiuſmodi vitiorum curatione, quorum ſingulorum propriam iuncturam ſubijcit, primò proximis verbis agens, qua via parari faſciæ debeant.

26 *Iam verò Faſciæ parentur leues, tenues, molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſinè eminentijs: ita* F
valentes, ne extentæ rumpantur, & paulo ampliùs: non ſiccæ, ſed eo humore madentes, qui ſingulis ſit idoneus.

Scripſit iam antè de faſcijs, ſed mutila quædam, ex quo colligitur librum hunc, neque ab Hippocrate fuiſſe adeò politè limatũ, vt edi poſſet, neq; à filijs. nemo enim poſt obitum Hippocratis eadem, vel breuiſſima etiam oratione attigiſſet, ſed vel hæc, vel quæ antè propoſita ſunt, reſecuiſſet. dixit enim ſuperiùs / faſciæ mundæ, leues, molles, tenues / nunc adiungit opus etiam eſſe, vt latæ ſint, ſine ſuturis, ſine eminentijs, tum valentes, non ſolùm ſic, vt non rumpantur, quùm vehementiùs extenduntur, ſed eo etiam ampliùs, hoc eſt validæ ſint, & firmæ, quo fidelius teneant. Præcipit autem, vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus, & ſine eminentijs, quæ ſunt in ijs, quæ texuntur, interdum de induſtria, interdum inuito textore, oblongis quibuſdam extantibus, modò ex ipſo ſubtegmine, modò etiam ex purpura. ſed & fęminæ in ijs, quas vocant παρυφὰς, data opera omnino hoc faciunt. quæ omnia caueri iubet. At quod inquit / faſciæ parentur latæ / ijs annumerari poteſt, quæ minus accuratè proferuntur. nam, ſi anguſtis comparentur, poterit quis redarguere, conferens eas cum iis, quæ iuſto G
latiores ſunt: ſed ſi ad moderatas, quod à moderato in vtramuis partem recedit, ſiue amplius ſit, ſiue minus, id omne vitioſum eſt. Quorſum adhibeantur tenues, leues, molles, mundæ, ſuperiùs dictum eſt. Quod addit / non ſiccæ, ſed eo humore madidæ, qui ſingulis ſit idoneus / ad faſcias quoque refertur. quo autem motus argumento id præcipiat, euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouendas cenſet, ſed ex eo humore madefactas, qui σύντροφος, hoc eſt idoneus ſit ſingulis vitiis, quæ curantur. Siquidem cerato liquido ſimplici, & quod picem habeat, & vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fracturis, & de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ, præterquam quòd ea ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimendo ipſas partes, quibus ſuperdantur, earum calorem augent, atque ea de cauſa proximorum locorum humores euocãt ad ſedem affectam: quod cùm tumores excitet, cuiuis conſtat maximo eſſe detrimento.

27 *Quæ abſceſſerunt quidem, eatenus, vt quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant: at non premant. Incipiendum verò à parte ſana, & quà vlcus eſt finiendum, vt quod ſubeſt, effundatur, neque aliud vltra coeat.*

Siue fracti oſſis partes præter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quæ coniuncta ſunt, inter ſe H
dehiſcant, ſiue magnũ vulnus ſit, coniungenda ſunt, dum ſe tangant, non tamen vrgeant. quandoquidem partes, quæ ſic deligarentur, inflammatio & dolor inuaderet. De his autem nunc potiſſimum loquitur, quæ ventriculi nuncupantur, idq; exempli cauſa, hoc enim ipſe explanauit in ſequentibus. Illud verò / eatenus, vt quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant, at nõ premant / communiter refertur ad alia omnia, quorum naturalis contactus, vel coniunctio ſoluta eſt. ſed, quæ proximè ſubiicit, cùm inquit / incipiendum verò à parte ſana, & quà vlcus eſt, finiendum / patet de tumoribus dictum eſſe. ab iis enim ſaniem effundi oportet, & glutinationis tempore nullum ſuccum concurrere ad partem. quod ſanè continget, vbi imum ſinum adſtringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus, vſque ad os ſinus, quod ſeruare apertum debet, & deuexum. ſinus itaque, vbi puros reddiderimus, glutinare volentes, ea ratione deligabimus. At vbi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior ipſius pars valenter comprimi, & cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi preſſus, quemadmodum, vbi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit: minus tamen comprimemus hanc, quàm latum ſcapularum os ſummum, alias inſuper fracturas minimum,

veri

A veriti ipſam inflammationem. Nos itaq; de omnibus, quę abſceſſerunt, locuti ſumus, Hippocrates aũt exempli cauſa de ſolis ſinibus, in quibus deligandis, moderationem apertè docuit, cùm ait/quæ ſublimia ſunt/hoc eſt, quæ abſceſſerunt,/ſedem contingant, at non premant /; ſedẽ videlicet id nuncupans, quod abſcedenti corpori ſubiectum eſt. perpetuò autẽ debet inhæreſcere, inſidereq; quod admouetur. ſiquidem priuſquam partes ſe contingant, nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim, cùm ſe contingunt, & nõ vrgent. In aperto ſanè eſt neminẽ ſimpliciter imperaturum, vt ſinus, qui glutinatione indigent, ita vinciantur, cùm primò vindicãdi ſint ab inflãmatione, dein purgandi, aut ſiccandi: prætereà ſi quid carnis tabuerit, reficiendũ: at nec fiſſa, nec contuſa, quæ ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit curare, quùm primò incidunt, ſed ſimul atq; inflãmatione vacãt, & ſicca ſunt. In vtriſq; autem dixit continui ſolutione carnoſas partes affliciari, cũ eo ꝙ aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit, quod commune eſt abſceſſus & ſinus. pars enim, quę ſic afficitur, quouſque aperta nõ eſt, abſcedere dicitur, idq; vitium nominatur abſceſſus. Verùm, ſi quà aperiatur, vt humor, qui receptus eſt, exitum habeat, vitium iam non ampliùs abſceſſus, ſed ſinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam poſtulant, cæterùm non perpetuò ſimilem. quoniam ſuperueniente B inflammatione, iunctura ne per ſe quidem expetitur: ſicut neque vbi ſuppuratio fit: quùm ſinus iam eſt factus, & caro increuit, moderata admodum opus eſt, ita, vt quæ abſcedunt, ſedem non contingant, per os enim demittenda ſunt purgantia, & aperientia medicamenta: vbi glutinãdi tempus eſt, quod Hippocrates nunc agit, neceſſaria eſt vinciendi ratio, quam tradidit. Sed neminem decipi velim exiſtimantem, velle Hippocratem ſinus omnes ita deligari. oſtẽſum enim eſt non omnes, ſed quibus nullum aliud acceſſit malum, nempè quùm nec inflammatio eſt, nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniam ipſi vnius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hæc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

28 *Atqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo minimè lædantur, & quo faſciæ non premant, non laxentur: quem habitum non mutabunt, quùm ſuſpendendi, aut collocandi cauſa, mouenda erunt: ſed ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, venæ, nerui, oſſa, benè contenta, & benè ſuſpenſa.*

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedentia, de quibus agit exemplo C dumtaxat ſinus adducto, qui ad longitudinem eius, in quo fit, relatus, prorſum vel rectus eſt, vel obliquus. Rectum igitur nunc intellige decliuem, obliquum verò eum, qui talis non eſt. Vocauit autem rectum ſinum, cuius os in inferioribus partibus ſitum eſt, imum in ſuperioribus: obliquum verò, vbi ſpectat ad latera. Veruntamen fiunt etiam ſinus, quorum ſitus his contrarius eſt, quippe quorum imum ab inferiori parte ſit, os à ſuperiori, quos, vt detur exitus ſaniei, imos aperire rurſus oportet. quòd ſi os ab inferiori parte penitus nõ fuerit, ſed à latere, neceſſe eſt commodum partis habitum & vinciendi modum, vt inde ſanies excernatur, inuenire. tanta enim in talibus eſt habitus vis, vt ſæpenumerò nos, eo variato, os, quod à ſuperiori parte videbatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaque, in quo ſinus verſabatur, os habens prope inguen, imum prope genu, ſanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu ſuperius eſſet, quod facilè ceſſit, ac ſine dolore, popliti ſubiecto puluino molli: eadem quoque via ſinus in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, quorum os popliti finitimum erat, ad ſanitatẽ perduximus, extremum pedem ſublimiorem poplite collocantes: brachium prætereà ſinu detentum mitella ſuſpendentes, ſæpè curauimus, manum cubito altiorem conſtituentes: cubiti articulo ſimiliter offenſo, ſic, vt ſinus iuxta ipſum inſidens à ſuperiori parte humerum, ab inferiori D brachium occupet, maximè accõmodatur, qui nunc dictus eſt habitus, in quo articulus vtroq; oſſe humilior collocatur, cubiti ſcilicet & humeri, in quo caſu, duabus vtimur faſciis, quarum vtraq; à vitio orſa ad os, quod in articulo eſt, finitur. Ergo, vbi ſinus rectus omnino ſit, iuncturam adhibebis, quæ in neutram partem inclinet, perinde, ac ſi fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri: ſed, ſi ad latus conuertatur, vinculum æquè eodem ſpectet, & is habitus ſeruetur, quo ſanies exitum habeat. Deligare autem debemus affectam partem in eo ſtatu, quo continenda eſt, ſcientes ea, quæ mutantur, magnopere lædi, ita, vt neceſſe ſit, non nulla ex his, quæ attollebantur, ſubſidere, quædam, quæ deprimebantur, aſſurgere: quo neceſſariò fiet, vt quæ attolluntur, vrgeantur à faſcijs, quæ ſubſidunt, cùm faſciæ relaxentur, nõ contineantur. Dixit autem Hippocrates in faſcijs, quæ premunt ἀπόσφιγξιν: in ijs, quæ laxantur, ἀπόστασιν: imperauitq;, vt propriam ſinui iuncturam inijciamus, eum habitum deligentes, ſub quo neque faſciæ premant, neque laxentur. nam, vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quòd ſi vinciendi tempore ſimpliciter obliquum ſinum dumtaxat ſpectemus, obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non poſſunt, vbi contineantur, aut ſuſpendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur, non nullæ adſtringentur, nõ nullæ laxabuntur. quæ in figurando mutentur, ipſe nominatim expoſuit, cùm inquit/muſculi,

venæ

venæ,nerui,oſſa/his enim continetur corporis moles. Intelligendæ autem venæ ſunt iuxta ma- E
lorum conſuetudinem,non ſolùm,quæ nunc venæ nuncupantur,ſed etiamnum arteriæ. Mens
igitur totius orationis hæc eſt:cuius ſingula verba non admodum obſcura ſunt, fortaſſe tamen
non ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψεος, hoc eſt ſuſpendendi vocabulum accipit in bra
chio,quod,vbi deligatum eſt, collocatur in mitella, quæ à cubito ad manum excipiens, ipſum
ſuſtineat: θέσεως, hoc eſt continendi in crure. Patet autem id, quod ſuſpenditur comprehen-
di ſub genere eorum,quæ continentur. In fine orationis/benè contenta/ ἔυθετα dixit,/bene
ſuſpenſa/ ἔυχετα: illud ad crura,hoc ad brachia refertur.

29 *Tum eo modo figurata ſuſpendantur,& iaceant,quo minimè lædant, & ſecundum naturam ſint.*

Non aliud eſt,quod minimè lædit, quàm quod ſecundum naturam eſt:ſed vni & eidem con
tingit ſecundum naturam eſſe, & minimè lædere. quid hoc ſit in opere de fracturis ſatis ab ip-
ſo expoſitum eſt: quod & hic etiam ſuo loco exponetur.

30 *Quæ verò non abſceſſerunt,contraria ratione.* F

Quidam adiecta negandi particula/non/ſcripſerunt/quæ verò non abſceſſerunt/aſſeruntq́;,
vbi abſceſſerit aliquid,vtẽdum eſſe vinciendi ratione ſuperiùs poſita,vbi nõ abſceſſerit, cõtra-
ria. Ratio ſuperiùs poſita,incipiebat à parte ſana,& ſuper vlcus deſinebat,coarctãdi vim remit
tens. contraria igitur incipiet ab vlcere ac fractura,& ſuperiùs procedet laxiùs adſtringẽs. Sed
qui verba hæc declarant citra negationẽ ſcripta,cõmonere ipſum aiũt,vt, vbi operam damus,
vt quæ præter naturã contracta ſunt, aut cõmiſſa, abſcedant, ſuperiorem vinciendi rationem
immutemus. Perſpicuũ autẽ eſt,vbi ea,quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocunque modo
non cõuenienter inter ſe cõcurrerint,deducere volumus,contraria vinciẽdi ratione opus eſſe.
quin & in multis magnis vulneribus, in quibus,ima parte non ſaneſcẽte,cutis agglutinatur,vel
ex duplicatis oris altera ſuper alteram excedit,item ad ſimilitudinẽ orarum cutis, in illis fractu
ris, vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ,quæ cõcurrerunt,abſcedere debere,id quoq;
in aperto eſt. quod ipſum illis quidẽ oſſibus accidit,quæ intrinſecus multũ caua ſunt. Hęc qui-
dem per ſe vtilia eſſe certò ſcimus. quæ quis nunc reprehendere poſſet,vt malè adducta, eo ꝙ
propoſitis verbis nullo modo accõmodentur, ita enim habent/quæ verò abſceſſerunt cõtraria G
ratione/.at non idem ſignificatur his verbis/quæ verò abſceſſerũt/atque illis,/quæ verò vt ab-
ſcedant,operam damus/.debuerunt hi ſicut prioree negationẽ præponere verbo/abſceſſerũt/
ſicq́; orationem ſuæ ſententiæ cõſonam reddidiſſent, ſcripturamq́; ita mutatam potuiſſent ſuo
iure exponere:nã,ſi ita habeat,vt nunc habet,eorum explanatio aliena eſt. Ne putes igitur hic
de ijs tractari,quæ operã damus,vt abſcedant,hæc ſiquidem in ſequentibus oſtẽdet, ſed de ijs,
quæ abſcedunt,& nondũ perfectè abſceſſerunt, vel quamuis perfectè abſceſſerint, non dum ta
men verſa ſunt in ſinũ. amant enim hæc primò curationem,quæ dolorem leniat, cõcoquat, &
pus moueat:ſed poſtquã ad ſuppurationẽ venerunt,aperienda ſunt,vt exitum habeant: tum ſi
quæ remaneant inflammationis reliquiæ,qua parte continetur pus, quod effunditur,ſoluendæ
ſunt ex toto:deinde(ut poſui)ſiccare conuenit,& carnẽ producere:quibus factis, ubi vnus ipſe
relinquitur ſinus nulli uitio iunctus, ac neq; inflãmatio eſt, nec ſordes, nec ſuperat humor, aut
deeſt caro,ad glutinationẽ ueniendũ. Ergo nihil mirum eſt,ſi iubet cõtraria fieri in his,quæ ab-
ſcedũt. nouit enim quilibet,qui medicinalẽ artẽ profeſſus in operibus eius uerſatus ſit, abſceſ-
ſibus,qui maturari poſſunt,inimicũ eſſe,ſi quid eius humoris in pus uerſum effundatur, magis
enim ad rẽ pertinet, expeditiusq́; eſt intus ſubſiſtentẽ reliquũ iuuare. in quo caſu affecta pars, H
quod ad morbum attinet,uinculum non requirit,cùm hoc ahhibeatur,nõ quò per ſe curet, ſed
quò iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentium curatio à totis ſinibus, in abſceſſibus enim expe
dit prius q̃ ad maturitatẽ peruenerint,nihil effundi:cõtrà in ſinibus, excretis omnibus nihil in-
tus relinqui. Prætereà abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus:ſinus os requirunt, idq́; apertum.
Item quæ abſcedunt, ſub calido cataplaſmate,& madefaciendi uim habente,coqui debẽt:ſinus
per uehementer ſiccantia puros reddere,ſiccosq́; oportet. Ad hæc ſinus propoſito uinculo cu-
rantur:abſceſſus non alio nomine uinculũ poſtulant,q̃ ſanantiũ præſidiorum cõmoditate. Sed
Aſclepiades illud/quæ uerò abſceſſerunt contraria ratione/referens ad uinculum, eius mẽtem
uniuerſam eſſe autumat.Quòd ſi partẽ ſic figuratã deligaueris,ut faſciæ neq; premant,neq; laxẽ
tur,hoc totum ſ̃m naturã eſt:in ijs uerò faſciis,quæ abſceſſerunt cõtraria efficito,hoc eſt cõtra-
rio modo figurans deuincito.Scribit aũt ad uerbũ ſic/Si quo modo parte figurata uinculũ abſce »
dat contrario figuratã alligato,ut ſi,ubi extento cubito humerũ deuinxeris,faſcia non maneat, »
ſed recedat,cõtrà,atq; ubi extentus erat figurato,hoc eſt cubitũ inflectẽs ipſum denuo uincito. »
quoniã uerò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt,ſi,quem ijs curuatis deuinxiſti, »
extẽdere ipſa iuſſeris,cùm muſculi locũ mutent,diducetur faſcia ab illis locis,à quibus muſculi »

recesserunt,

A recesserunt, quòd contrario modo figurentur, atque vbi curuata erant. siquidem crura extenta vincienda sunt, eoq; modo figurata continenda /. Hactenns Asclepiades, proximum iam est, vt ad alia verba transeamus.

31 *Vbi verò hiantia coniungenda sint, in cæteris eodem modo, tantùm ab vlterioribus aliquid adducendum erit, & paulatim comprimendum. Primo quidem minimum, deinde magis, maxima compressio contactu terminetur.*

Reducamus in memoriã id, quod summatim Hippocrates à fascijs, quæ primę inijciuntur fieri dixit his verbis, quorũ principium est / fasciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt abscedentia propellantur / tum ea, quæ hactenus ab ipso prodita sunt. supplebimus enim hac via id, quod ꝓpositæ orationi videtur deesse, sic, vt eo adiecto talis fiat / vbi verò hiantia coniungere oportet, in cęteris eadẽ agemus, tantum ab vlterioribus aliquid adducemus / & quæ sequuntur. Hiantia verò nunc ab ipso dici existimandũ est, quę præterq̃ ꝙ vltra debitum inter se recedunt, vtranq; etiã oram habẽt in exteriorẽ partem cõuersam: quod in vulneribus fieri constat, vehementi interdũ inflammatione accedente: vbi, cum carne altè admodũ vulnera-B ta transuersus musculus incidatur, deinde nõ glutinetur, iungaturq;, sed magna inflammatio sequatur, sub qua extenta cutis vtrinq; proximã horã attrahat, ab vtraq; parte vulnus hiabit. Eiusmodi figuram repręsentant labra inflãmata, palpebræ, & cutis, quæ glandem tegit: in capite etiã cum aperta cutis est, vt locus terebræ sit, adiecta inflãmatione hiantium speciem videmus, idq; sæpius accidit, potissimũ, vbi caute coacta spacium, quod in medio est, linamẽtis implemus. id quod interdũ facimus, vbi aut musculorũ vulnus trãsuersum altè insederit, aut sanguis eruperit, lintea carpta (quæ μοτὸς vocant, id est linamenta) inserentes: atq; vbi timemus, ne cutis sanescat, vtrinq; cõtracti musculi partibus nõ glutinatis. Postulant sanè cuncta hæc vitia & alia præsidia, quæ inflãmationem submoueant: verũ ipse nunc nõ quamlibet cuiusq; morbi curationẽ exequitur, sed eam, quæ proprie vocatur chirurgia. Hiantiũ igitur vinculũ idem est, quod abscedentiũ, quòd ad reliqua spectat, orsum enim à parte sana paulatim ad cutem venit aperte vlceratam: sed eo distat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit, q̃ in abscedentibus, quodq; cõpromissionem intendit vsq; ad hiatum. In finibus igitur vinculũ ab imo incipiebat: at in hiantibus nõ recte inde orditur, vbi quasi radix est, sed longius à parte sana. præterea cutem paulatim adducit ad vlcus, quã compressionẽ non remittit, sed paulatim intentũ primo ambitu cutem premit, deinde magis. Vocabulũ / primo / non nulli accipiunt in C vno vinculo, nõ nulli in pluribus. ꝙ si ad vnum referatur, notabit vinculi principium: sin ad plures, primũ vinculũ vniuersum ostendet. vtrunq; autẽ verè dicitur aliter in alijs affectibus, non genere, sed magnitudine inter se discrepãtibus, si quidẽ oras leuius in exteriorẽ partem conuersas vno tantũ vinculo reducere ad naturalem habitũ conabimur: vbi amplius hient, vi nõ cogemus, cùm primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet insistere inflãmationi, q̃ componere hiantia. Adijcitur autẽ postremis verbis / maxima cõpressio cõtactu terminetur / quoniã hiantia magis adduci possunt, q̃ vt se cõtingant: sed vbi sic adducta sunt, alterũ altero vrgetur, & dolet, eoq; ipsorũ inflammatio augetur. ducenda ergo sunt, quę hiant, vt se cõtingant, sed nõ vltra id. Hæc autẽ scriptura dupliciter legitur, in quibusdã exemplaribus / maxima cõpressio contactu terminetur /, quã agnouit Asclepiades: in alijs autem / maior compressio contactu terminetur /. quæ / maxima / habet, sicut potior est, ita etiã vetustior.

32 *In diducendis ijs, quæ contracta sunt, si inflammatio est, contraria ratione vti oportet: si ea non est, præparatione eadem, sed vinculo contrario.*

Contraria ratio est cõtractionis, atq; hiatus, siquidẽ sub hoc labra plurimum inter se in cõ-D trarias sedes recedunt, sic, vt alterũ in dextrã partem, reliquum in sinistrã conuertatur: cõtrà ita inter se cõcurrunt, quæ contracta sunt, vt vel vnum alteri insidat, vel inter se duplicentur quodammodo, vel instar eorũ, quæ inuoluta sunt, implicentur: id, quod interdum ob inflãmationem accidit, nõ aliter q̃ contrarium malum, sub quo hiantis corporis partes plurimum inter se diductæ in cõtrarias sedes recedunt. Neq; mirum est, si ab eodem morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij casus oriuntur, cùm non ijsdẽ particulis vehementer inflãmatis vtrunq; accidat, vt hient & cõtrahantur. in oculis enim, vbi exteriorẽ palpebrarũ cutem ingens inflãmatio male habeat, & intentione quadã proximum locũ afficiat, palpebra ob inflammationem intenta, in exteriorẽ partẽ cõuersa aperte deprehenditur: ubi non cutis, sed interior tunica, quæ vsq; ad nigrum oculi pertinet, valde inflammetur, palpebra tunc in interiorẽ partẽ trahitur. quæ res, cũ ambabus accidit palpebris, morbum facit, quẽ γύμωσιν dicunt, sub quo aperire æger oculum non potest. quod vitij genus labris interdũ incidit, tum cuti quæ glandẽ tegit, & ano: quorum causa eadẽ est: exteriores enim eorum partes inflãmationis vi in interiora vertuntur. eadẽ vitia & in fœminarum naturalibus versantur. simile quoddã accidit & vulneribus, & iis, quę vtcunq; vlcerantur. interioribus enim partib⁹ inflãmatis peruertuntur

vlcerum labra in interiorem partem: ſed cōcidunt etiam intrò, in quo caſu extenuari & emacreſcere ac putreſcere eadem labra neceſſe eſt. nam qui aliter fieri poſſet, vt prompte introrſum conuerterentur? Deficit etiam pars interior, vel ꝙ non ſubminiſtretur alimentum, quæ res ad tabem perducit: vel ꝙ ſubiectę carnis ſcalpelli opera plus iuſto exciſum fuerit, vel ꝙ putreſcens abſumatur. Ergo huiuſmodi affectibus ſuccurrit idoneum vinculū, quod vbi inflammatio accedat, non ſolum per ſe non iuuat, ſed onere etiam lædit. Adhibetur autem commoditate medicamentorum inflammationem curātium. quò ſpectans dixit Hippocrates debere nos, quæ contracta ſunt diducentes, vbi inflammatio quidem eſt, cōtraria ratione iuuare, hoc eſt à vinculo cauentes. quoniam, niſi magna neceſſitas vrgeat, vt quædam teneantur inflammatis partibus ſuperiniecta, nullo modo deuincimus: cumq; hęc confidimus poſſe ſine vinculo manere, faſcias ad continendum non inijcimus. Accipimus autē lintea ꝗ tenuiſſima, & leuiſſima: ac circuitibus, quantum fieri poteſt, rariſſimis, vel vno tantū etiā contenti ſumus: quæ res plures medicos latuit, inflammatis partibus, quā tumor eſſet, ſuper cataplaſmata imponentes duros & graues panniculos, multam lanam, plures faſcias, quę per ſe omnia ſunt inflammationibus aliena, cùm onere potiſſimū offendantur. Iam verò in ijs, quæ citra inflammationem contracta ſunt, iubet, vt faſciarū præparatio eadem ſit, quæ prius: vinculum verò contrarium, atq; in hiantibus. Siquidem in illis faſcia longe orſa, à parte ſana, euoluta ad ipſum hiatum procedebat, paulatimq; compreſsio eius intendebatur: at in cōtractis ab affecto loco incipientes faſciam euoluimus ſuper cutem, quę iuxta eſt. Adiungi verò hic debet, quod ab Hippocrate pręteermittitur, vt qui non conſtituerit ipſorum, quos memorat, affectuum vniuerſam curationē docere, ſed eam duntaxat, quæ manu adhibetur. nos verò vt ſermo abſoluatur, qđ reſtat adſcribemus. Vbi quid eorum, quæ cōtracta ſunt (vt dictum eſt) diduxerimus, ſubiectū locum, in quem labra inciderunt, implere linamentis debemus, vel idoneo medicamento, donec contractæ partes proximæ cuti æquentur, tum propoſitam vinciendi rationē admouere.

33 *Dirigere item vbi peruerſa oporteat, cætera fieri eadem debent. In ijs autem, quæ receſſerunt, adducendis, vincire opus eſt per faſcias, quæ primò inijciuntur: tum glutinare, atque ſuſpendere: in contrarijs vero contrà.*

Corpus peruertitur, vbi aliquid ſua ſede, modo in exteriora corporis, modò intrò in ſpacium quodpiam laxius mouetur, queadmodū in naſo: qui, ſi quid vel oſſis, vel cartilaginis in exteriorem partē recedat, ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen interius, ab interiori, ad cuius exemplū reliquæ partes peruertuntur. Conſtat autē & in ijs cōmune cuiuſq; curationis conſilium præſidia oſtenſurū. eſt autem commune vbiq; conſilium contrarijs cōtraria curare. quocirca nunc etiam, quæ receſſerunt, & per alia auxilia (de quibus tractare nunc ꝓpoſitum non eſt) & per faſcias coniungenda ſunt. docuit autē ipſe deligandi modos huc pertinentes, iuncturam vt (ipſe antea ſcripſit) ad ea quæ abſceſſerunt, quæ hiant, & quæ contracta ſunt: glutinationem, ut in opere de articulis, ad ‖ naſum & maxillam: ſuſpendendi rationem, quemadmodū, vbi in libro de fracturis inquit, ‖ Quod ſi vtroq; oſſe comminuto, uel eo, quod ſubiectum eſt tantum, deligatum brachium mitella ſuſpendatur, eaq; plurima circa fracturam detur, partes uerò hinc atq; hinc ſuſpēſæ ſint, homini neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti: ſin oſſibus ſic fractis, mitella manum duntaxat, & cubitum excipiat, reliquum uerò brachium ſuſpenſum ſit, deprauatum ſpectabit deorſum. debet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam mollemq;, multum brachij cum prima palmæ parte æqualiter ſuſtinentem. Hæc igitur uerba alienam ſuſpendendi rationem, deprauantemq; indicantia, deprauatorū quoq; curationem demonſtrant. Demus brachium cuipiam in inferiora peruerti, ſuſpendendū erit mitella anguſta ab inferiori parte exceptum: at ſi ſurſum intendens deprauetur, ea utendum erit ſuſpendendi ratione, quæ in inferiora peruertit, per quam & regione iuxta primam palmæ partem, & cubito mitella cōprehenſis, quod inter hæc eſt, nulla re fulcitur. Conſimili modo, ubi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur, iuncturā adhibebimus, quæ deorſum inclinet: hac complexi, quæ in uicinia cubiti ſunt, alteram extremitatem à prima palmæ parte ſine fulctura relinquimus. itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpendemus, ut ipſum ſine fulctura relinquamus. quæ ſuſpendendi ratio efficiebat, ut, cum non dum peruerſus eſſet, in inferiorem partem inclinaretur. Sed (ut ſummatim dicam) quæcunq; deprauare poſſunt, quæ deprauata non ſunt, eadem dirigunt, quæ in contrariā partem ſunt peruerſa. Ad horum autē ſimilitudinem deprauantur, diriguntúrq;, quæ in femore, & quę in crure, cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure. ſed ſupplere oportet / iacere / ubi Hippocrates inquit / ſuſpendere /. Illud autē in fine ſermonis / in contrarijs uerò contrà / poteſt ad prædictos deligandi modos referri: intelligemus enim ipſum uelle uitia, quæ ijs contraria ſunt, cōtrario modo uincta curari, hoc eſt ijs, quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta ſunt, quorum in ſuperioribus mentionem feci.

Sect.2.t.29.& 43.7a.265.c. Et 266.f. Sect.1.t.51. 7'.231.a

GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS.

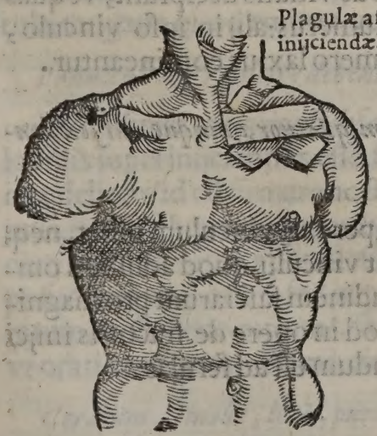
Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Quæ in communi de Deligationibus dicta sunt, trahuntur ad rationem deligandarum fracturarum, sed pleraque in libris de fracturis & de articulis latius exponuntur.

1 B .li.4.f.5.t.2. 5.f.484.b *IN fracturis, quod ad pannorum attinet longitudinem, latitudinem, crassitudinem, numerum, longitudo quidem, vinculi longitudinem æquet: latitudo trium sit, vel quatuor digitorum: quod verò attinet ad crassitudinem, triplices dentur aut quadruplices: tot autem numero, vt neque plures sint, neque pauciores, quàm vt ambiant.*

Scripsit in opere de officina medici, primò de naturalibus iudicãdi potẽtijs, quibus vniuersi homines & ad tractationem omnium artium, & ad totius vitæ rationem vtuntur, necessariæ siquidem fuerunt, nõ solum ad propositam medicinæ partem, quæ manu medetur, sed ad omnes in medicina morborum notas (σημειώσεις græce vocantur) quæ sanè iudicandi potentijs discernuntur: proxime in proposito opere docuit, quibus constet medicinæ pars, quæ manu curat: tertiò, qualem adhibere vinciẽdi rationem debeamus, tum ab affectæ partis natura, tum ab ipso affectu indicium sumẽtes. In propositis autem verbis de fracturis agit, quæ spectant ad commune vitium continui solutionem. sic enim ego solitus sum hoc morbi genus appellare: sed Hippocrates corpora, quæ huiusmodi malo torquẽtur, abscedentia dicit, quare & malum nõ iniuria abscessus nuncupabitur, fietq; abscessus morbi quæ-
C dam species, quam græci ἀπόστασιν proprie vocant & ἀπόστημα. Hæc diximus, vt in memoriã redigeremus, quæ in superiori expositione narrauimus: sed iam pergamus ad reliqua. De fracturis verba faciens, pannos ante omnia proponit, iubens, vt horum longitudo sit æqualis vinculo, quod constat ex fascijs, quæ primò injjciuntur, cùm eo nomine illi adhibeantur, vt has fulciant, atque immobiles teneant: latitudo trium, aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur: tum quod ad crassitudinem pertinet, triplices sint, aut quadruplices, quoniam, vbi fasciæ, quæ primò injjciuntur, fulctura egent firmiori, quadruplices, vbi non tanta opus sit, triplices objjci abunde putat. Illud autem euidentissimum est, quòd, quo magis cõminuta ossa sunt, eo debent firmius cõtineri. Numero autem tot, inquit, esse oportet, vt affectum membrum cõplectantur. at iugulum fractum, & costa, comprehendi in orbem nequeunt, sed magnitudo fracturæ in quibusdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos, quadruplices plerunque, imponimus. duos quidem primos ad similitudinẽ literæ X, vt medium vtriusque, quà inter se committuntur, fracturæ objjciatur. tertium extendimus super reliquos duos in longitudinem iuguli, vt ea, quæ subiecta sunt, adstringat, & fracturam ipsam adurgeat.

Plagulæ asciatim injjciendæ.

2 D *At quum hi complendi causa injjciuntur, longi sint, vt ambiant: latitudinis & crassitudinis coniectura fiat de eo, quod deest, id autem compleatur non confertim.*

i.ibidem. Miror Hippocratem non docuisse prius vsum pãnorum, deinde viam, qua quis eum possit comparare. Vsus quidem duplex est, vt contineantur fasciæ, quæ primò injjciuntur, & vt impleantur partes, quæ in extremitate tenuantur, quas ipse nominare solet λεπτὰ & ὑπόξηρα, cuiusmodi brachiũ est iuxta primam palmæ partem, & crus iuxta pedem, quibus iubet pannos in orbem circundari, vt postquam iniectę illæ fasciæ fuerint, quæ alijs superdantur, iunctura sit æque crassa. Ergo, quum panni duplici de causa superdentur, & ad continendum, & (quod διόρθωσιν dixit) ad complendũ, commonet, vt ita longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum est, complecti in orbem possint: lati verò, & crassi pro eo quod complendum est. nam, si longiores sint, quàm vt partis ambitum

æquent, necesse erit extremitatum alteram alteri insidentem reddere membrum tumidum magis ea parte, quàm vtrinque, sic, vt iunctura inæqualis fiat, atq; idcirco laxior: sin breuiores fuerint, quàm, vt extremi se tangant, quum inter ipsos aliquid inanis spacij relinquatur, iunctura itidem contraria ratione inæqualis erit, siquidem locus in ijs necessariò reddetur inanis & cauus, perinde atque, vbi longiores erant, gibbus & eminẽs. Edicit, ne huiusmodi panni semel subitò inijciantur, sed paulatim, tenuiores quidem à superiori parte, crassiores ab inferiori. quòd si vnum subitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum. E

3 *Ex fascijs, quæ primò inijciuntur duæ sunt, prior ab affectu orsa in superiori parte desinit: altera ab affectu deorsum procedit, inde sursum finitur.*

Supra quoq; ostendi fascias, quæ ante pannos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδερμίδας ab Hippocrate nominari. Scripsit aũt in libro de ‖ fracturis quorsum, vtraq; imponatur. prior nanq; ex ipsis non modò prohibet, quod concurrit, sed & eius quod in affecto loco receptũ est, sursum aliquid expellit: altera non nihil sanguinis in vitiata parte superantis ad extremum membrum transmittit. Commune est vtrique compositum os sine deprauatione continere.

Sect. 1. t. 23. & deinceps. 7'. 227. g

4 *Adstringendæ autem maximè sunt, quà morbus est, extremis partibus minimè, alibi pro ratione.* F

Ibidem.

Horum item ratio in commentarijs de ‖ fracturis exposita est. In vniuersum autem sub omni vinculo, vbi subiecta caro magis adstringitur, humor in ea contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò lenius, admittitur quod procedit ab ijs, quæ vehementius comprimuntur.

5 *Comprehendatq; vinculum integræ partis quàm plurimum.*

Qua ratione hoc quoq; consilium dederit manifestum est, quia cum vinculum integræ partis multum complectitur, firmius continetur, & humor ab affecta parte ad ea, quæ iuxta sunt, magis exprimitur, reprimiturq; valentius, quod à superiori parte descendit.

6 *At quod ad fasciarum numerum, longitudinem, latitudinem spectat, numero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè superentur, vt ferulas comprimere non sinant, vt onere non lædant, vt inclinationis causa non sint, nec effœminent.*

Alij ferè omnes sub eodem nomine fascias habent, quæ primæ inijciuntur, & quæ his superdantur: sed Hippocrates priores appellat ὑποδετσμίδας, quæ pannis superdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quàm longas, quàm latas adhibere conueniat, nunc persequitur. Imperat itaque, vt tot sint, quot compositum os fideliter contineant. Illud enim / vt à vitio minime superentur / id sibi vult, quòd, vbi non superent, in contrarium incident, nempe vt cedãt, & à vitio, hoc est vitiata parte superentur. quòd si tunc vincunt, quum compositam partem immobilem conseruant, si quid hæc moueatur, iure dicet quis eas superari. Quod autem inquit / vt ferulas comprimere non sinant / nihil amplius notat, quàm quòd ferulę, vbi fasciæ iusto pauciores sint, membrum prement, hoc est, cogent atque vrgebunt, quæ noxa violatam quoque sedem afficiet: quin si tot adhibueris, vt laborantem oneres, sic quoque peccaueris, quum modum excedas. quæ duo cauentes fasciarum numerum conijciemus, ea obseruatione adhibita, vt neque premant, neque onerent. Sed ne fasciarum numerus (inquit) causa sit inclinationis, quam dixit περίῤῥεψιν verbo inde ducto, quòd iunctura tota in alteram partem dextram vel sinistram περιῤῥέπη, id est inclinetur, id quod accidit ob exuperantem numerum fasciarum. Vsurpat autem verbum effœminare, quod ἐκθηλύνειν dixit. quidam in partibus vitiatis accipiunt, vt quas redditurus sit infirmas & molles superimpositorum linteorum numerus: alij in ipso vinculo, H quod imbecillum fiet, quum ferulæ, sub iniectorum linteorum numero laxius contineantur.

7 *Quod verò ad longitudinem, & latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinque, aut sex, longitudinem quidem cubitorum: latitudinem vero digitorum.*

Tot igitur digitorum, & cubitorũ, illius scilicet, qui alligatur, superdari vinculum iubet, neq; vnum statuit longitudinis & latitudinis terminum, eo ꝙ nullum sit vinculũ, quod adhiberi omnibus æque longum debeat, sed numerum, longitudinem, & latitudinem fasciarum pro magnitudine fracturæ definit. atque hoc est postremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci voluit, quo tempore inflammatione à sede affecta sublata, veniendum est ad ferulas.

8 *Ambitus itaque panniculorum totidem sint, nec vrgeant.*

Imperat, vt panniculi toties fascias cingant, quoties earum vnaquæq; circuierit. Illud autẽ / nec vrgeãt / ad modum refertur adstringendi. eatenus enim coarctari pãniculi super fascias debent, vt firmiter maneant, sed non vrgeant. At quid magis præstat, quàm coniunctè hãc partem

contexere

A contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi. / Ambitus itaque panniculorum totidem ſint, vt ne vrgeant/. quandoquidem premunt, vbi ſæpius circundẽtur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia, σ tertia litera ſcilicet verſa in ι. nam ambitus panniculorum qualitate potius, quàm numero vinculum exhibent moderatum.

9 *Mollia autem adhibeantur, & minimè craſſa.*

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi, & non craſſa, cauens, quemadmodum ſupra de linteis diximus, ita etiam nunc, ne ſubiecta corpora comprimantur.

10 *Omniaq; hæc pro longitudine, latitudine, craſſitudineq; ſedis affectæ.*

Idem quoque iam ſupra dictum, vbi alia res agebatur, non huic diſſimilis. Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis lõgitudinem, latitudinem, & craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine, craſſitudine, numerove propoſitum fuerit.

11 *Cæterum" Ferulæ, leues, æquales ſint, ab extremo reſimæ, ab vtraque parte vinculo paulo breuiores,*
li. 4. f 5. t. 2. ...f. 484. g B *craſſiſſimæ quà fractura extat.*

Spectant tam ferulæ, quàm panni, ad ſtabilitatem vinculi, ac firmitatem, pãni quidem, vt faſcias tueantur, quæ primò inijciuntur: ferulæ verò, vt omnia, quæ ſubiecta ſunt, muniant, ſic vt in vniuerſum quatuor ſint, quæ ſingula ſuum vſum præſtant. In primis enim faſciæ, quæ primò inijciuntur, compoſitum os continent, & affectum inflammari non ſinunt: deinde panni, qui ſuperdantur, delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates, iubet leues, & planas. Eſt autem contrarium leui aſperum, inæquale æquali, idq; quod aſperum eſt, omnino inæquale eſt: at non ſequitur, ſi quid inæquale ſit, id prorſus aſperum eſſe, quemadmodum nec via idcirco aſpera eſt, quia inæqualis. poteſt enim cùm aſcenſu & deſcenſu contineatur non aſpero, inæqualis & eſſe & appellari. quin & ferulas nihil prohibet leues eſſe, non tamen æquales, nam vbi in latera, vel ſurſum, aut deorſum ſpectent, æquales vtiq; non erunt, poterunt tamen eſſe leues. Fracturis itaque ſaluberrimum eſt ferulas nec aſperas eſſe, nec peruerſas, vtraque enim de cauſa comprimunt, præterquam quòd, quæ peruerſæ ſunt, vinculum quoq; peruertunt, quo deprauato, pars etiam, quæ comminuta eſt, deprauatur. Monet autem, vt ab extremo reſimæ imponantur. reſimas intelligere poſſumus leniter ab inferio-
C ri parte deraſas, cùm, quæ ad finem vſque æquali craſſitudine ſunt, vinculum ibi æque atque in ceteris partibus contineant, quod minime opus eſt facto. placuit enim ipſi medium arctius adſtringi, inde verſus extrema laxari, extremiſq; partibus omnium eſſe laxiſſimum: tum ferulas vinculo ipſo breuiores ſuperaccommodari, ne vltra ipſum vlla in parte cutem tangant, quæ ſępius intumeſcit, eò q̃ humorem admittat ſub faſcijs depulſum. Craſſiores item ferulas imponi voluit, quà fractura eſt, quandoquidem ad hunc locum potiſſimum pertinent.

12 *Atque vbi partes gibbæ ſunt, & natura minimum carnis habent, vereri oportet, quæ eminent, vt iuxta digitos aut talos, vel imponendo, vel breuitate.*

Cauere iubet, ne iuxta oſſium eminentias ferulæ ſuperaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illa parte ipſius vinculi dantur: vel vbi adhibentur breuiores, quàm vt ad eminentiam pertineant, priuſq; deſinunt, quàm illam attingunt, quod expeditius eſt. In quibus autem vitamus ferulas, ne quid lædant, ab illis planè abſtinentes, dixit/imponendo/: at/breuitate/cum longitudini aliquid demimus, quaſi ita dixerit: Cauere debemus, ne fe-
D rulæ tangant, quod eminet, vel non imponentes, vel breuiores dantes.

13 *Panniculi verò fulcire debent, at non comprimere primò.*

Paulò ſupra proxime à faſcijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expreſſit panniculos illis ſuperinijciendos eſſe, ſed illud nobis conſequutio ordinis indicauit: nunc autem ait/fulcire debent/id eſt firmare ac ſtabilire, cum eo vt ne premant: idq; vbi primò vinculum inijcimus, ita, vt ſi homo ſequentibus diebus rogetur, reſpondeat ſe nihil ſentire, quod comprimat, cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripſerunt quidam/primò/ nõ in fine propoſitorum verborum, ſed in principio ſequentium, ita, vt habeant/primò inuoluere oportet ceratum, molle, leue, purum/. ſatius autem fuit cerato molli, leui, puro, in ſexto caſu accipere, ita, vt oratio reddatur: Primò circa fractam partem cum ipſo circundare faſciam oportet.

14 *Ceratum," molle, leue, purum.*

li. 4. f. 5. t. 2. ...f. 484. d Non enim faſcijs ipſis aridis iniectis ſolam vitiatæ partis cutem cerato inungendam cenſet, ſed ſubinde ſingulos etiam faſciarum ambitus. nam, ſi cute tantum illita ſiccas faſcias dederis, eo præſidio affectas partes priuabis, quod per ceratum erant conſequuturæ, cùm lintea ceratũ

ipsum,quod cutē madefaciat,absorbeant,& eā ob id siccam reddant. Patet autem quā ob causam feratū esse molle velit,cùm eo in vicem perfusionis vtatur,quę perficere quidē hoc ipsum potest:sed tutius id ceratum præstat,præsertim vbi tunc assidere vsq; medicus non potest, nec ministrū nouit hominem laboriosum,qui ve sedulo det operam ęgrotanti.Iubet insuper,vt ceratum illinatur nō solum molle,sed & purum,hoc est,cui nihil sit immixtum propolis, sordiū, aut terreni vel arenosi,præter ceram. id autem protinus etiā leue erit,nisi propter eas, quę vocātur ἐνκηρίδες, latius pateat leue,quàm purum.Leue autem λείη ab Hippocrate dicitur. quod verbū non solum inuenitur sic scriptum,sed λίβη etiā,adiecta litera β ante η: tuncq; non leue, sed liquidum significat.Sic aūt magis scribendum putant, quicunq; significatione verbi/purū/ censent leue quoque contineri,liquidum verò dicunt è regione aridi esse, quod non est tale. E

De Aqva Calida.

15 *Quod ad Aquæ calorem pertinet, & copiam, calor vehementior non sit, quàm vt infusa ferri possit à manu: Copiam,vbi relaxandum,extenuandumq; est,esse conuenit maximam:vbi caro producenda est, aut molliendum, modicam.* F

Exigit fracturę curatio,vt de aqua non nihil etiam dicamus.Vbicunq; igitur fasciæ resoluūtur,consuerunt medici omnes fracturas aqua calida perfundere,vt pote eius opē euidenter experti.Verum in duobus peccare solent,qui ea vtuntur,in modo & qualitate. in hac quidem, ꝙ calidiorē infundant,vel frigidiorem,q̃ opus sit:in modo ꝙ lōgiori, vel breuiori tempore faciāt huiusmodi medicinam.Temperamenti igitur in qualitate iudicem cōstituit manum ipsius curantis,qui manum suam aqua perfundens,quam infusurus fracturæ est,potest pro fractura temperationem iustam conijcere. latè autem patet,quam dico temperatio:& ad cōmunem hominum speciem,non ad offensum duntaxat refertur,ea enim interdum & ipsi iusta videbitur.Ergo,vbi primum fascias solueris,hac perfusa poteris de homine quærere,nimisne calida, an gelida sibi videatur:atque ita calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante apposite tēperabis. Temperatum ergo aquæ calorem iudicari primò nostra manu voluit, quem quidem proprie admodum perfectissimeq; & omnium optime iudicat sensus ægrotantis. Iam verò quādiu in perfusione aquæ calidæ perseuerandum sit, ex eisdem colligitur animaduersionibus, quibus frictio,& quoduis præsidium calefaciens. hæc siquidē admota, non modò euocare possunt ad affectam partem,quod iuxta continetur,sed etiam digerere.Quocirca aquę calidæ,& ob corporis modum,& ob diuturniorem & breuiorem vsum,contrarij esse effectus videntur. quoniam toto corpore inani, digerit magis q̃ euocat:contrà repleto, magis euocat q̃ digerit. tum paruo tēpore admota implet amplius q̃ detrahat:sed si longior mora in perfusione sit,digerendo plus potest,q̃ implendo.Iure igitur dixit,vbi relaxandum tenuandumq; est,maximam copiā requiri:modicam,vbi molliendum,& caro producenda.Extenuantur protinus, quæ exinaniuntur: non tamen ita protinus relaxantur,quæ extēta sunt,sed alijs medijs interiectis.quæcunq; enim multitudine distenduntur,cuiusmodi sunt omnia, quæ inflammatione tenentur, vbi exinanita sunt,relaxantur:quæ verò frigore spissante, vbi calefacta sunt: quæ siccitate distenduntur, vbi madefacta relaxantur. Recte ergo ait aquam calidam laxare, vbi plurima corpori infunditur, cum hæc præstare valeat. Mirari verò te nolim,si diximus aquam calidam posse & superantem humorem detrahere,& solidum corpus madefacere, alibi enim vtrunq; esse verum demonstrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis est,quæ,vbi pauca sit,quid præstare possit,proferre simpliciter non licet. si quis enim iterū vel tertiò infudisse,aut per spongiam fouisse,contentus sit, operam penitus luserit:sed,si modice perfusione vtatur, Hippocrate auctore carnē producet, mollietq;,quibus eiusmodi præsidio opus fuerit. Quorsum verò adiecerim/quibus opus fuerit/cognosce. moderata aquæ calidæ perfusio graciliori corpore,ac repleto superanti humore,calefactam partem implebit:sed,si corpus macrum sit,& minime repletū, carnem simul producet, & molliet.creatur enim caro in illis partibus,in quibus ali & crescere debet,quum temperatā naturam inter frigus & calorem habent,& sanguis sincerus iusto modo ad illas confluit. vtrumq; efficit calidæ aquæ moderata perfusio. quandoquidem sanguinem concitat ad sedē perfusam: & ibi prius existentem carnem temperat,si frigida prius erat,calefaciendo,si calida, refrigerando,quum calorem euocat ad exteriora, & vtili humore madefacit, atq; idcirco etiā refrigerat. quemadmodum balnea aquæ dulcis,hæc siquidem eos calefaciūt,qui ex itinere, immodico frigore emoriuntur:exustos verò non lædunt. videntur enim temperatæ aquæ folio delectari, & uindicari post balneū à siti.Id etiamnum ualet perfusio aquæ calidæ,quæ si moderatè adhibeatur,carne implet,& ob id particulā reddit molliorē. caro enim nuper coacta mollis est,vt pote, cum sanguis haud ita pridem concreuerit, quoniam casei modo,qui recens cogitur,generatur. G H

16 *In eo quod perfunditur,hac moderatione vtendum,vt, dum intumescit,finiatur, priusquam residat. Primò enim attollitur, postea extenuatur.*

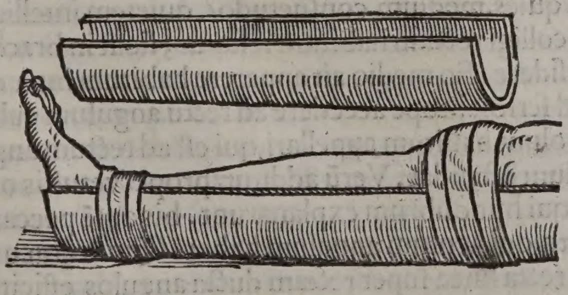
Modus

A Modus eius perfusionis,quæ carnem producere,& mollire debet, est, vt desistamus, antequam perfusus locus incipiat residere. primò enim attollitur, hoc est, in tumorem assurgit naturali maiorem,tum quia funditur sanguis,qui in ipso continetur,tum quia à superioribus partibus eò descendit: post hæc extenuatur,quia multum sanguinis discutitur,tam eius, qui à superiori parte concurrit, quàm eius, qui ibi subsistebat.

17 *Contineantur autem molliter,æqualiter, & altius excitata quæcunque extant in corpore, cuiusmodi calx est, & coxa, ita, vt neque curuentur, neque peruertantur.*

Orationem hanc alij legunt,quasi totam coniunctè contextam: alij in duas partes seiungũt, & utramq; seorsum explanant. Prior itaq; pars ita circunscripta est, ut suum habere absolutũ sensum per se possit.Ergo,siue contineri partes communiter intelligamus,ut sub cõtinendi uerbo comprehendantur etiam quæ suspendũtur, ueluti brachium:siue ad solum crus referamus, optimum erit molliter contineri, & æqualiter,& sublimiores. molliter quidem, ne laborans eo loci prematur,& ob prementium sensum inflammatione periclitetur,neve coactus statum mutare,fractum membrum peruertat,quod seruari immobile debuit,& ex toto conquiescere: quę
B uerò inæqualiter continentur,dolent simul,& deprauantur, cum alia parte sine fulcro sint, alia urgeantur. non iniuria itaq; censet æqualẽ habitum esse deligendum. ad hæc,ubi altius excitẽtur,defenduntur à materiæ cursu,cui,quum opportuna sint,quæ in inferiorem partem inclinãtur,inflammatione prehenduntur. Constat igitur prioris partis orationis sensum unũ esse posse,rectèq; ita explanatã esse.Alterius uerò partis,siquidẽ per se legatur,mens hæc erit. Quæcũq; in corpore extant,ut in calce & coxa,rectè contineantur,ut neq; curuentur, neq; peruertãtur. Sed quia non adiectum est/rectè contineantur/idcirco non nulli eam præcisam existimant,coguntur q; cum priori parte ipsam coniungere. Rursus,si coniunctè ambæ legantur, oratio non amplius manet communis,sed solum ad continendum extantia pertinet. Qui in omnibus hæc accipiunt,communem orationem fieri dicunt,eo ꝙ cum extantibus partibus,& reliqua intelligantur. quin,& Hippocratem ostendunt,non in hoc libro tantũ,sed & in alijs multis,ex unius vel alterius rei exemplo res vniuersas complecti. quum id,quod proponitur,euidentia antecellat ea,quæ sunt eiusdem generis,sic, vt ex ipso intelligantur, quemadmodum nunc ex calce, & coxa. Etenim,cum omnes eiusmodi partes,quãdo affectæ sunt,molliter & æqualiter iacere, & sublimiores haberi debeant,in extantibus qualis coxa est & calx, id maxime seruandũ esse per-
C spicuum est. Sæpius autem diximus huiusmodi loquutiones præbere ansam alijs ad alia traducẽdi,sic,vt quod cuiq; visum fuerit,probabile credatur. quare de opinione,quæ vera videatur, non conuenit sententiam proferre. Hoc igitur meminisse nos oportet, illud etiam non ignorãtes,in discrepantibus expositionibus,vbi in sententia non peccetur,non diu esse insistendũ, satius enim esse,transire ad id,quod ad artem maximè pertinet,atque in eo immorari,quod nunc facere præstat.Ergo,quum conueniat partes omnes molliter collocandas esse,tum æqualiter & sublimes,potissimũ quæ extant,qualis coxa est & calx,ad ea,quę restant,veniamus,vbi inquit/ ita,vt neq; curuentur,neq; peruertantur/.Rursus hoc loci ijs,quę ad artem pertinẽt,annumerari debet extantis partis collocandæ peritia. hæc,si iusto altius excitetur,membrũ curuabitur:si humilior erit,peruertetur,ac præsertim, cùm is error accidit, vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalẽ artem in oratione sunt,longam requirunt explanationem.In commentarijs autem ‖ de fracturis,sicut perfectè tractatum est de alijs omnibus, quæ ibi præcipiuntur, ita etiã de calce continendo,vbi ait/danda potissimum opera est,vt imus calx optime cõtineatur/. Sed consuerunt nõ nulli addere omnia vbiq;, totasq; alibi positas orationes,quibus idem præceptũ continetur,adscribere, quod neq; biduo perpetuo fieri posset. quocirca scripta ita exponentiũ Sect. 2.t.77.71. 141.
D nemo legit breuiori spacio quàm annuo. Iam ergo quũ in libros de articulis & de fracturis cõmentaria scripserimus,hic tantum monuisse necesse est. Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrime,quod nunc proponitur,ad vlteriora pergat, doctus à nobis, qui periculum fecimus, perfectos fieri artifices lata plenaq; docendi ratione, non breui & compendiaria: quam alioqui vtilem esse non inficior,cum paucis contemplationem vniuersam complectatur.

18 *Canalis verò crus non dimidium, sed totum excipiat. Spectetur autem morbus, & cætera, quæ oriuntur incommoda manifesta.*

Canalis cruris subiectus.

Agit hic, vt cum ijs, qui commentaria de articulis & de fracturis legerint, id manifestum appellans, quod quiuis vnus è populo intelligit. Non nulla siquidem ita conspicua sunt, vt vniuersis appareant, qualia sunt, quæ proxime præcedentibus verbis narrauit.

uit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter esse collocandum, incom E moda tamen, quæ canalis affert, non vident, nisi qui ab ipso perceperint in opere de ‖ fracturis, his verbis: quorum principiũ est, De canali, qui fracto cruri subiicitur, incertus sum quid dem consilij. causam verò, cur iure incertus sit, subiicit. Ac rursus alibi in ‖ eodem opere, vbi incipit, Si quis ipsi femori canalem subiiciat: tum compluribus adiectis in extrema oratione adscribit, Canalis igitur, vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi. Voluit autem propositis verbis canalis vsum necessarium non esse, si adhibeatur tamen, subiiciendum esse toti cruri inguinibus tenus, non ad genu dumtaxat pertinentem. Ex illis ergo manifestum est, quod proponitur hoc loco, neque ipsum per se ipsum patet. quoniam quantum spectat ad verba / non / dixit / ἤ /, quæ vox accipi potest, quasi disiungat, sed eam ab ipso vsurpari ad negandum scimus. censet enim canalem vniuerso cruri subiiciendum innocenter. Eodem modo etiam vsurpauit ipsam Homerus in eo carmine.

Sect.2.t.64.7'. 239.b

Sect.2.t.75.7'. 41.f

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi/non/dixit/ ἤ /. quin & Thucidides etiam ita mutuatur. Vult autem spectandum esse morbum, cuius gratia canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere possunt. Morbus quidem est fractura grauis ossium cruris, ad cuius curationem opus est crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibusdam, vt qui vtilissi- F me tunc subiiciatur, quum æger è lectulo surgit. id autem accidit, vbi vel desidere cupit, vel cubilis duritiem non ferens, ad alterum transfertur iam tunc stratum, quod in opere de ‖ fracturis exposuit: vbi illud etiam ostẽdit, quòd canalis, si non sit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quum mouetur: infestusq; est, & sæpius comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratia canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipsum modò accipiamus, modò repudiemus. namq;, vbi molestia, quam canalis exhibet, exuperet, vitãdus erit: contrà, si vincat vtilitas, præstabit crus, non vsque ad genu tantum, sed totum canali excepisse.

Sect.2.t.64.7'. 239.b

19 *Præter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuersas partes ductio, compositio, aliaq;, secundum naturam sint.*

In prioribus dictum est porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quum languens se ipsum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoscit affectum ipsum infestantem: deinde ad curationem ipsam accingitur. At quum necesse omnino sit affectam partem ali quo modo contineri, iure videtur secundum " naturam esse continenda: nam, si præter natu- G ram iaceret, non mediocriter læderetur. Postquàm porrecta est, vel intendi solum debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera est, vt abunde sit, si à superiori parte teneatur: vel in diuersa diduci, vbi validior est. constat itaque, & hoc tempore satius esse ægro eum seruare habitum, qui secundum naturam sit. Quo facto proximum est, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. Dehinc sequitur, vt contineatur, vel suspendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, sed significauit, dum dixit / aliaq; /.

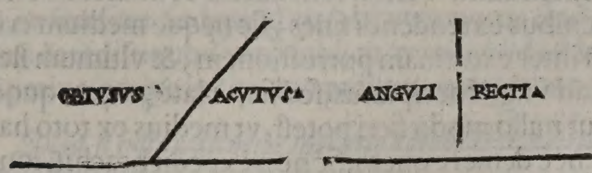
A.li 4.f 5.t.2 c.4.483.h

20 *De natura, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requirat opus, quod fit, quod ad hæc: attendenda quies, medium, consuetudo. In quiete quidem, atque ocio considerare rectum habitum oportet, puta brachij: in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulum figuratur: consuetudo idcirco spectanda est, quia non alius habitus facilius fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extenta habentur. Quæ enim hoc modo collocantur, immobilia diu facillimè perseuerant.*

Præfatus in superioribus verbis/secundum naturam /non immeritò hic exprimit, quænam H sit hæc natura, quæve sint eius notæ. Scribit autẽ/de natura, quod ad actiones pertinet, animaduertẽdum est, quid requirat opus quod fit/quasi ita dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis proposito indicatur, & vsu, cui destinatur/quod ad hæc/id est ad ea, quæ nunc pro posita sunt, scilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quum homo ad nullum opus læsa parte vti debeat. Alias animaduersiones in peruestigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, /attendenda quies, medium, consuetudo/. quietem intelligit, quum homo feriatus ex toto in ocio est. vnde colligi rectum habitum testatur, sicut in brachio docuit, subiici cubitum uolens, eiq; radium insidere. Eo medio ait apparere habitum inter extremam porrectionem, & contractionem, quod scribit prope accedere ad rectũ angulum cubiti cum humero, quem ipse ἐγγώνιον dixit, quo volunt habitum appellari, qui est ad rectum angulum, sic, vt cubiti os cum humero rectum angulum ostendat. Verũ additur/prope/vetustis omnibus exemplis, quam scripturam agnoscunt, qui hunc librum explanarunt. bis autẽ peccatur in hac scriptura, si ἐγγώνιον accipiatur pro habitu, qui acutum angulum habet. Quum ꝙ acutus angulus dicatur, qui recto minor est, nam, vbi recta linea super rectam ducta angulos efficit ab vtraque parte inter se æquales, vterq; æqualium angulorum rectus est, sed qui recto minor est,

appellatur

A appellatur acutus, ſicut qui maior, obtuſus. habet rectus angulus eam magnitudinem, cui nihil addi, nihil demi poteſt, ſed acuti, & obtuſi anguli numero ſunt infiniti. in recto angulo, nulla penitus declinatio eſt, quandoquidē recta linea ſuper rectā ducta tunc vtrinque rectum angulum facit, quum in neutram partem inclinat: at vbi linea, quæ rectum angulum facit, vergat in alteram partem rectæ lineæ ſubiectæ, inclinationes maiores, minoresq́; fiunt innumerabiles.

Non licet ergo, vbi quis rectum angulum exprimi ſimpliciter velit, dicere, propè acutum. ſiquidem prius intelligitur rectus, poſtea acutus, quoniam (vt retuli) vnus eſt rectus, acuti verò innumerabiles. meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, ſed, quùm plurimi ſint acuti anguli, intelligemus illum eſſe propè rectum, qui parum abeſt, neque concurſum rectarum linearum, à quibus producitur, ita acutum habet. ex quàm purimis itidem angulis obtuſis eos intelligemus propè rectum accedere, qui-
B bus rectarum linearum, à quibus fiunt, coniunctio modicè obtuſa eſt. aliquem verò angulum propè ad acutum accedere incomprehenſibile eſt, cùm acutus angulus non ſit vnus. Nō poteſt ergo ἐγγώνιον dici, quod ad acutum angulum figuratur: tum quòd nemo ex græcis appellat aut ἐγγώνιον per duplex γγ, aut εὐγώνιον per εὐ ſyllabam, acuti anguli figuram: ſed, quæ rectum angulum habet, ea εὐγώνιον per εὐ diphthongum, & ἐγγώνιον per duplex γγ nuncupatur. An ἐγγώνιον neceſſe eſt accipere id, quod ad rectum angulum figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulum rectum: exquirere autem, cur Hippocrates prope adiungit? Dicemus igitur & nunc, quod ſæpius dicere conſueuimus, obſcuræ orationis explanationē non certò ſciri, ſed, ſi quid probabile ſit, cum eo vt quod propoſitum eſt verum ſit, & auctoris ſententiæ non repugnet, accipiendum eſſe. huc itaque incumbentes verbum / propè / conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram, quùm vna ſit, neque minui poſſe, neque augeri: nobis autem non licere brachium ita collocare, vt oſſa ad angulum rectum ſine vlla inclinatione inter ſe committantur, ſed ſatis eſſe, ſi non ita multum ab huiuſmodi figura recedant, præſertim cùm neque Hippocrati placeat is totius brachij habitus. demonſtrabo enim naturalem habitum prope rectum angulum eſſe, ſed paulum recedere ad obtuſum, hoc eſt ſpectare ad por-
C rectionem: demonſtrationem verò ab ijs accipiam, quæ ipſe ſcripſit, nam de quiete ait, & de cōſuetudine, indagare nos poſſe naturalem habitum, ex ambobus coniunctis conficitur cōſilium vnum compoſitum, perinde quaſi quis ita dixerit: Collocandi rationes, quibus iacere ſingulæ partes ſolent, quùm ocioſæ ſunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commodè figurandis, id patet primò ſtudendum eſſe, vt minimè doleant. Verùm, ſi huiuſmodi quieſcentiū habitus à laborātibus nō ſeruetur, ſed alio modo iaceant ſine dolore, haud diu māſuros eſſe manifeſtum eſt. Igitur, ſi reſpexeris ad homines ocioſos, plerunque comperies brachia non penitus media, inter porrecta ex toto, & ex toto curuata, ſed ad porrectionem magis accedentia, id quod etiam accidit in altera habituum oppoſitione. Cuncti enim homines, vbi defeſſi ſunt, brachia aperientes, habitum eligūt medium inter pronum prorſus, & ſupinum, vt qui omnium maximè dolore careat, coguntur tamen paulum inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hęc exprimere, cùm non eſſet, quòd rem pluribus explicaret, adiecit verbum / prope /. Quòd autem ea ratione, quam dixi, inter cæteras maximè collocari cubantem iuuet, præcipuè intelligunt, qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati, hac enim oratione audita veram eſſe rem comprehendunt. Itaque, vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expo-
D ſitorem tueri auctoris ſententiam, & propoſitæ rei veritatem oportet: ſic enim, qui diſcunt, vtilitatem conſequentur. Hoc igitur conſilium ſeruare in omni expoſitione conor. quod quidā expoſitores, neque ſi operam darent, aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigijs inſiſtant, fiantq́; ex eorum numero, qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id eſt verbotenus medici, quorum cauſa vulgo ſuſpecti ſunt, qui rectè vtuntur ratione. Hæc, & ſi rarò explicentur, teneri memoria debent. Accedamus nunc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omnium minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimum tempus ætatis: ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis, extenta enim crura iacere diu queunt immobilia. Mutandum verò neceſſariò non eſſe membrum in alterum habitum minus iocundum oſtendimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus. quare id non amplius oſtendendum eſt: ſed in memoriam reuocādum, quemadmodum & illud etiam, quòd citò ad eundem habitum reuertemur. ſed neceſſarium non eſt cauſam referre, longiorem enim ſermonem deſiderat. ſatius itaque eſt ſententia Hippocratis ad vnguem ſeruata, aliud quid pro cauſa tradere, quod iuuenibus magis expediat, quodq́; à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum. Igitur in commiſſura humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrunque extremum, nempè eius, vltra quod

A. li. 4. f. 5. t. 2. c. 4. 483. h

porrigere,

porrigere,& eius,vltra quod curuare, brachium non licet. Apparet autem, vbi ossa carne nu- E
dentur,duobus processibus terminatum cubiti cauum, quo recipitur humeri ambitus cardinẽ
repræsentans, quem duo tubercula medium complectuntur: tum in vltima porrectione poste-
rior cubiti processus coniectus in sinum humeri posteriorem, nõ secus quàm in extremo flexu
prior in priorem. quibuscunque verò sinus posterior natura magis sinuatur, præter extremam
porrectionem,cubitum adducunt ad exteriorem partem,sicut contra, qui eum recessum iusto
minus cauum habent,perfectè brachium non extendunt. Vt non sunt autem cõsimiles in om-
nibus structuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines, sic neque medium erit
in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimum fle-
xum naturalem,esse affirmamus,medium non ad vnguẽ accipimus,sed sic,vt latè pateat, quod
mediũ Hippocrates appellat κοινόν. Verùm,sicut nullo modo fieri potest,vt medius ex toto ha-
bitus seruetur,vbi nec adiicere latum vnguem,nec demere queas,sic non expedit brachiũ lon-
gè ab hoc medio figurari. Id enim interest inter artificiosam coniecturam,& eam, quæ artis est
expers,ꝙ artificiosa exquisitam moderationem propè attingit,quæ artis est expers, plurimum
non nunquam aberrat. Posset itaque Hippocrates iuxta hanc sententiam monuisse, vt serue-
tur habitus prope ἐγγώνιον, hoc vocabulo rectum angulum appellans,vt qui nos coniectura du F
ctos,non longè recessuros esse ab exquisita moderatione existimet.Sed iamiã persequar,quod
pollicitus sum me relaturum iunioribus,quod ad hunc locum maximè conferat. Habet consue
tudo præcipuam in medicina vim,ita, vt à clarissimis medicis natura aduentitia nuncupetur.
quam constat inter ea,quæ necessariò admodum spectantur, Hippocratem vbique numerasse
in indicandi facultate tribuentem ei secundas,illa videlicet primas occupante,quæ à natura su
mitur. collocandi enim ratio,quæ ab hac indicatur,eatenus inferior est, quatenus exquisitè in
omnibus eadem esse non potest,sed pro cuiusque consuetudine variatur. Cõspexi ergo quos-
dam totum diem considentes,qui artes exercent sedentarias,alios stantes,aut ambulantes:cẽ-
suiq; non immeritò iis magis extenta figuranda crura esse, qui bonam temporis partem habe-
re sic collocata consuerunt,ex contrario minus extenta, quibus curuata diem vniuersum deti-
nentur. experiment autem rem comprobãs,comperi qualem speraui. Brachiorum verò ea-
dem est ratio,iacere enim ad rectum angulum debent, sed propiusne accedere ad ipsum opor-
teat,an longius abesse,ex consuetudine intelligitur. Verùm homines,quùm quæ à ratione ex-
cogitata sunt,experimento diiudicant,tunc rei excogitatæ certum indicium habent,vbi expe-
rimentum à ratione non dissentit. itaque præceptum hoc ab omnibus amicis comprobatum G
firmiter iam constitutum est ad hæc maximè pertinere. Arbitramur ergo Hippocratem voluis-
se habitum,qui ad rectum angulum ad vnguem est,pro consuetudine variari:mutationem ve-
rò exiguam esse,hoc est,prope rectum angulum accedere.

21 *In mutatione verò,postquam adhibita intentio est, hæc similiter se habeant, quòd ad habitum perti-* A.li.4.f.5.t.2.
net & situm, musculi, venæ, nerui, ossa, benè admodum contineantur,& bene figurentur. c.4.483.h

Hæc superius etiam dicta sunt, si quis autem ex toto ipsa detraxerit, præceptis nihil depse-
rit. Accidit enim in huiusmodi libris,quibus multa summatim continentur, vt auctor easdem
res aliter atque aliter adscribat,ea de causa,vt consideret, quibus verbis, eas potissimum expli-
cet:librarius verò postea,vbi repperit scripta non nulla in margine,non nulla in ipso spacio, in
quo contineri scriptura solet,vniuersa in ipsum spacium congerat, quo ordine maximè censet
conuenire. Id igitur, quod propositis verbis ostenditur, eius generis est. Complura diximus
attendi tempora in eo,qui curatur,primum,vbi ad medicum accedit aliquo prorsus modo figu
ratam habens affectam partem: alterum deinde,quùm se præbet medico,qui intuitus partem,
& vitium eius cognoscat,& qua præparatione ad curationem opus sit. Sequitur deinceps tem- H
pus præparationis,& postmodum intentionis,tum ossa componendi,ubi fracta fuerint,& resti-
tuendi,vbi prolapsa,dein alligandi, postremum omnium est tempus suspendendi in brachio,
continendi in crure, & in locis iuxta spinam, & caput. Ἕξιν igitur, id est habitum hic vocauit
παρὰ τὸ ἔχειν, quod habeat eam rationem, qua partes continentur figuratæ eo tempore, quod
ab iniecto vinculo proximum est: huic è regione opposuit situm eorum, quæ continentur,
nempè trium crurum,capitis,& totius spinæ,sic,vt habitum accipere in aliis debeamus, vt pu-
ta in iugulo,brachio,latere,capite humeri,lato scapularum osse, malis, maxilla, & siquid aliud
simile est. censet enim opus esse,vbi prædictæ partes affectæ mutantur,non nullas rectè iacere,
puta quæcunque contineri possunt,non nullas rectè figuratas haberi,nempè,quæ contineri nõ
possunt. Dixit autem,quæ continentur εὔθετα, alia verò εὔσχετα. cætera in aliis ex dictis tem-
poribus diuersa sunt. Commune est omnium vnum & idem,naturalis scilicet partium status,
ad quem spectare iubet illum,qui postremo tempore vinculum diu seruãdum constituit. nam,
si membrum alio modo figuretur,dum alligabitur,postremo tempore etiam mutabitur muscu-
lorum,venarum,& neruorum positio,ac neque εὔθετα erunt, neque εὔσχετα, hoc est neque re-
ctè continebuntur,neque rectè suspendentur.

Intendere

22 A *Intendere autem illa valentiſsimè oportet, quæ maxima ſunt & craſsiſsima, & vbi vtrumque os comminutum eſt: minus vbi id, quod ſubiectum eſt: minimè, vbi id, quod ſuperius.*

Intendere (inquit) valentiſſimè oportet, quæ maximis & craſſiſſimis oſſibus continentur, & corpora, quæ ipſa cingunt, hoc eſt muſculos. hi.n. ſunt, qui potiſſimum intentione indigent, vt quibus maximè vis inſit ad ſua initia recurrendi. ex harũ partiũ numero eſt femur, deinde humerus & crus, poſt hæc brachium, poſtremo, quæ iuxta manum ſunt & pedẽ. excipe hic quę in ſpina ſita ſunt. Sed quod ait / vbi vtrumq; os fractum eſt, magis extendere oportet / intellige cubitũ & radiũ: quod verò ſubijcit / minimè / id eſt leuiſſimè, ac maximè moderatè: / vbi id, quod ſuperius / accipe in brachio radium. quæ omnia (vt retuli) diſcuſſa ſunt in opere de fracturis.

23 *Quòd ſi iuſto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquam in pueris: partes autem paulo altius excitentur.*

Si oſſa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi ſuis ſedibus excidunt, minus quàm expedit, extendantur, tantùm rem procedere non ſinent. nam nec componentur, quæ fracta ſunt, nec quę B prolapſa ſunt, reſtituentur: ſed ſi valentius extendantur, propriũ affertur detrimentũ. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, poſtea inflammatio ſuperuenit, febris, neruorum diſtentio, & interdum etiam reſolutio. quod teſtatur ſe vidiſſe Eraſiſtratus in humeri capite nimium extento. Minus tamen alijs pueri læduntur, ſi vehementius extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimum citra noxã diſtẽduntur, quùm mollia ſunt & madida, abrumpuntur verò, cùm arida ſunt & dura: ita muſculi, atque nerui, quùm madent, & molles ſunt, ducentem facilè ſubſequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur: ſicci verò & duri, quùm, niſi magna vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, nõ ſolum ſi iuſto magis, ſed etiam ſi modicè intendantur. in eo enim caſu neruorum ac muſculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq;, quorum nihil manet pueros, neq; enim poſtea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum diſtentione, ac reſolutione prehenduntur. Ipſe igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis ſunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui natura ſiue conſuetudine madent, & molli carne ſunt, cùm iſtiuſmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque ſentire offenſam vllam grauiorem ſoleãt, ſi vltra debitum extendãtur: at quibus vel natura, vel conſuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atq; ea C de cauſa minus ipſe cenſuit à medicis eſſe extendendos, valde ſiquidem læduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait / partes autem paulo altius excitentur / item duplici de cauſa proponitur, & vt fidelius contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria ſunt: & ne doleant.

24 *Bene repoſiti articuli exemplum ſit ille, qui cognominis, qui par, qui ſimilis, qui ſanus eſt.*

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμον. ſatius autem fuit dixiſſe συνώνυμον, alia enim ſunt ὁμώνυμα, quàm quæ hic tractantur. homini quidem homo, & equus equo, tum canis terreſtris terreſtri, marinus marino, συνώνυμος eſt. quæcunque autem nomina in multis ſingularibus ſpeciem vnam ſignificant συνωνύμως in ipſis dicuntur: contra ea, quibus differentes ſpecies appellantur, vocare ſolemus ὁμωνύμως dicta, & quæ ſub ipſis ſunt, atque exprimuntur, ὁμώνυμα habentur. qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatum ὁμώνυμον, qñ ſpeciem eandẽ habet? Sed non expedit in verborum controuerſia immorari. Quæ ſequuntur magnum in medicina momentum habẽt, quibus iubemur, cùm prolapſum articulum in ſuam ſedem reſtituimus, vti exemplo cognominis, paris, ſimilis, ſani. cognominis quidem, vbi humerus cum humero confertur, cum brachio brachium, femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, & D non in alio, quã rem in opere ‖ de articulis declarauit his verbis / ſpectareq; in articulis, nõ quidem alterius hominis /: pari autem adiecit ſimilem, poteſt enim, cum quo confertur, par eſſe, vt ſanè ſimilis non ſit, cùm ſæpe alter humerus vitio quopiam tabuerit, aut abſceſſu ægrotauerit, vel crus valgum ſit, aut varum: atque idcirco ſanum rurſus adſcripſit, ne quid nos perperam accipiamus, non grauatus verbum, quantum eſt in vi, idem penitus iterare. nam, quod par eſt, vtique ſanum eſt, ſi ſimile ſit, niſi vbi vtrumque membrum eodem modo ſit affectum. tunc autem in alijs hominibus ſpectandum erit, in quo caſu cõuenit ſimili ſanum adijcere, ſed, ſi in eodem homine conſideretur, abundè erit dixiſſe ſanum, quod ſimili comprehenditur. fortaſſe autem Hippocrates vtrumque ſcripſit, vt in alijs ſcriptum inuenitur, animo accipiendi non vtrũque, ſed alterum tantùm, librarius verò utrumque adſcripſit.

Sect.1.t.34.7. 157.f

25 *Frictio ad reſoluendum valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum, ac minuendum. Nam, ſi dura ſit, adſtringitur corpus: ſi mollis, reſoluitur: ſi multa, minuitur: ſi modica, impletur.*

Adſtringere intelligit durare: reſoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare. ſubdura enim frictione carnem pertractatam veriſimile eſt reddendam eſſe frictioni ſimilem, dùm adſtringitur premiturq;: ſic & ſub molli carnem ſimilem afficiendam, eo ꝙ contraria præſtet, atq; dura:

multa

multa insuper, cum demere plurimum possit, extenuari corpus probabile est: sed non similiter E plerunque refici ea quæ multæ contraria est, pauca videlicet, verum modica, quod superius dixit de vsu aquæ calidæ. paucissima enim fricatio, non secus, ac exigua aquæ perfusio, nihil efficit, quod sensu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implendum est, quoad indicia conspiciantur, quæ tradita de perfundendi moderatione fuerunt, quùm ait/dum intumescit priusquam residat finiatur: primò enim attollitur, postea extenuatur/. demonstrauimus autem in secundo de tuenda sanitate ex ijs, quæ frictio præstat, nihil ab Hippocrate prætermissum. Illud verò, quod multos latet, ignorare non oportet, quamuis ἀνὰ sursum significet, τρίψις frictionem, ἀνάτριψιν vocari à græcis non modò eam frictionem, quæ ab inferiori parte sursum procedit, sed quamlibet, quouis modo intendat: raroq; legi apud ipsos vocabulum τρίψεως, consuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quam nunc dicimus τρίψιν.

26 *Sed, quod ad vinciendum attinet primum vinctus premi se maximè dicat, quà vitium est, extremis verò partibus minimè: fulciri item fascias, & non vrgere se, idq́, non vi, sed numero, eo ipso die, quo deligatus est, ac nocte paulo magis, posteriori minus, tertio autem laxari. Reperiatur postridie in extremitatibus tumor mollis, tertio die cum resoluitur, quod vinculo exceptum fuit, extenuatum. Idq́, seruandum est quotiescunque alligatur, cumq́, iterum vincitur, intelligendum est conuenienterne iniectum vinculum fuerit. In posterum enim expedit plura atque arctiora lintea dare, ab hinc tertio die plura adhuc atque arctiora, deinde septimo die à primo resoluto vinculo ossa gracilia in conspectum veniant, & facile tractentur. At, vbi ferulis alligatis locus gracilis sine prurigine, atque exulceratione fuerit, supersedendum est vsque ad vigesimum diem ab ictu: si quid suspectum sit, soluere interim ferulas conuenit, & tertio quoque die coarctare. Eodem autem modo figuratæ habendæ partes sunt, dum suspenduntur, dum continentur, atque dum alligantur.* F

Fulcimenta constat à græcis appellari, non solum ἐρμάσματα, sed ἐρείσματα, vel ex eo, quod Poeta ait in carmine, ὑπὸ δ' ἧρεον ἕρματα νηῶν. ad cuius similitudinē fulcire dictū est ab Hippocrate ἠρμόσθαι. quod quasi insidere significat, & inhærescere. Id aūt fieri iubet linteorum numero magis q̄ pressu, caueri.n. per se voluit linteorū pressum. Sed hæc & alia multa, quæ & præpositis & sequentibus verbis continentur, abundè explanata sunt in opere de fracturis, & de articulis: quare, si quid obscurū est, non est, quod exponamus, transferamusq; huc quæcunq; ibi perfectè prodita sunt, atq; ideo quasi rē apertam prætermittendū existimo. ille enim qui non modò magis appositè, quàm ego, sed, qui omniū optimè potuit dicendo sensa mētis aperire, turpe duxit, G Quod clarè expressum est iteratis dicere verbis.
His igitur relictis, vt potè, quæ plana sunt ijs, qui commentaria de fracturis & de articulis legerint, ad ea, quæ restant, progrediar.

27 *Capita figurandi ex consuetudine & natura vniuscuiusque membri colliguntur: Species verò, ex cursu, statu, cubandi ratione, ex actione, & ocio.*

Apertè quoq; ex his verbis intelligitur librū hunc, qui summatim rem cōplectitur, post obitum auctoris editū fuisse. nā, qui huiusmodi libros exscribunt, si qua sint, quæ duobus modis, vel in margine etiam, apposita sint ab auctore, vt postea consideret vtro exprimere mentem suā præstet, soliti sunt oīa describere in ipso opere. quis enim adduci posset, vt crederet eum voluisse hic eadē iterare nulla ratione cogente, præsertim cū summopere studeat breuitati? Sed cum maiores nostri hæc dixerint explanāda, nos quoq; illos sequemur. Patet igitur capita collocādi dicta esse quasi proposita, ad quę intendentes idoneū cuiusq; partis habitū inueniemus. quin & consuetudinē vnum esse ex ijs propositis supra memoriæ prodidit, cùm inquit, Pręter hęc porrectio, intentio, in diuersas partes extensio, cōpositio, aliaq; secundum naturam sint. De natura, H quod ad actiones pertinet, animaduertendū est, quid requirat opus, quod fit: ad hæc, attendēda quies, mediū, cōsuetudo. in quiete quidē atq; ocio considerandus rectus habitus, puta brachij: in medio porrectio, & cōtractio, quemadmodū, vbi cubitus cū humero propè ad rectum angulū figuratur: cōsuetudo idcirco spectāda est, quia nō alius habitus facilius fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extenta figurantur: nā, quæ collocantur hoc modo, diu facillimè possunt immobilia perseuerare. hęc cū paulo anteà scripserit, qui deterius iterum hic repetet? Proposita igitur cōsuetudine & natura vniuscuiusq; mēbri, deinceps species hoc est differentias ipsorū colligēdas esse ex actionibus arbitratur. Nō nulli verbo/species/adiecerunt/membrorū/ita, vt oratio sic habeat/species membrorū/. de cruribus aūt gratia exempli dixit/ex cursu, incessu, statu/cui addidit cubādi ratione/quod idē est, ac verbum superius scriptum, videlicet/quies/. his rursus subiecit/ex actione & ocio/actionē accipiens pro incessu, cursu, statu, singularibus actionibus, ocium verò pro quiete. Quare nihil amplius his verbis exequitur, quàm actionem & quietem. Neq; propterea, quod in principio huius orationis naturam membrorum nominauerit, existimari velim alterum nunc collocandi modum indicasse, cùm nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiones, quod totum sic habet, quemadmodum in verbis paulo supra scriptis docuit.

A docuit, quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxilium desiderant, vnus seruandus est partis habitus, qui secundum naturam est, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id est vbi quis conquiescit: tum ex medio, quod scilicet est inter extrema: atque ex consuetudine, sub qua actio & quies manifestè comprehenditur. Hæc itaque duo maximè communia indicia, medium scilicet inter extrema, & consuetudo vniuscuiusque partis, naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu musculorum hæc persequutus & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporum incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratem in libro ‖ de fracturis docui. Videri autem possunt diuersa de propositis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vsurpentur, veluti cùm quis dixerit collocanda esse membra, quemadmodum minimè lædunt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri solent quiescentes, qui medius quoq; est inter extrema: sed & indicatione sumpta à partium compagine hic idem inuenitur. Sect.1.t 16.7. 226 g

28 *Quoniam labor firmat, ignauia resoluit.*

Hoc etiam perangustè traditum fuit ab auctore, quod fortasse constituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autem in quibusdam exemplis / quid labor firmat, ignauia resoluit? / proponente sibi ipso auctore rem exquirere vtilissimam non modò ad medicinæ partem, quæ manu, sed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autem & vires colligit, vbi quid faciat, hoc est aliquem vsum præstet. cuius orationis duo fidem faciunt, experiẽtia omnium, qui animaduertunt euidenter apparentia: & indicatio, quæ à naturali compagine sumitur, quam in libro de tuenda sanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debent diu affectæ partes haberi immobiles, sicut non nulli securitatis gratia faciunt: sed inflammatione sublata modicè dimoueri, quod primò tantùm faciendum est, quùm affectæ sedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, postea etiam sine his.

B

29 *Adstringendum est numero potius, quàm pressu.*

Item hoc ipsum ab auctore summatim per se scriptũ à librario sanè huc trãslatum fuit. supra enim clarè perfecteq; explicatum est, nunc præcise adscribitur. Supplere autẽ oportet / linteorũ / vt vniuersa oratio sic habeat / adstringendum est numero potius linteorum, quàm pressu /.

C

30 *Vbicunque sanguinis suffusio est, seu contusum, siue abruptio, siue tumor, si inflammatio non est, sanguinis plurimum à vitio sursum expellatur, paulum verò deorsum. Sed nec brachium, nec crus dependeat. Fascia autem ab affecto loco incipiat, ibiq; validissimè insidat, extremis verò partibus minimè, medijs modicè: extrema item sursum adducta vinciatur: numeroq; potius quàm compressu fasciæ adstringant. Huc autem maximè accommodantur tenues, leues, molles, mundæ, latæ, valentes, vt quæ sine ferulis adhibeantur. Perfusione insuper copiosa vtendum.*

Hippocrates iuxta Ionum linguam (vt solitus est) contusum appellauit φλάσμα per φ, id quod à nobis per θ θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quasi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contusa caro ad regionem, quæ sub cute est, sanguinem transmittit, hæc sanguinis suffusio dicitur ἐκχύμωμα, sub qua cutis inuiolata seruatur. scindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifestum est. Incidit autem abruptio (quod σπάσμα dixit) quùm musculorum fibræ plurimum extenduntur, ita, vt non nullæ abrumpantur, cuiusmodi mala recentiores medici ῥήγματα propriè appellant. Huic subiecit Hippocrates tumorem, quem dixit οἴδημα, quo vocabulo solet omnes præter naturam tumores notare: iuniores dispertiuntur hos in inflammationes, quas φλεγμονὰς vocant, & in duros tumores, atque in molles, & pituitosos, quos propriè vocant οἰδήματα. sed φλεγμονὰς solet ipse appellare φλογώσεις, vndè nomen inditum est calidis tumoribus. accedit ad priores tumores is, qui erysipelas dicitur, quod perpetuò quidem inflãmatum est, non tamen perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim positi ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt: quod verò ad manum, vinciri conuenienter debent, præsertim, vbi oriuntur ex præcedentibus vinculis, de quibus nunc pertractat. Illud verò / à vitio sursum expellatur / dixit ἐξαριᾶται, quod quasi exprimatur significat. non nulli apertè scribunt ἐξαίρεται, hoc est expellatur, vt nulla apud græcos explanatione sit opus. Cæterùm deligari hæc in libro de fracturis uoluit, fascia orsa à loco tumido: nunc uerò à uitio partis, quod τρώματος nomine exposuit, sed uinculum, quod ad fracturas pertinet, hic eatenus uariat, quatenus fascias plurimum ferri docet ad superiora, parum uerò ad inferiora. Illud item / sed nec brachium, nec crus dependeat / commune quoque est eius uinculi, quod ad fracturas accõmodatur, sed id adscripsit, ut potè, quod magnum in propositis momentũ haberet, ne (ut consueuimus) negligentius agentes summoperè lędamus: quùm, quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè uel non rectè, vtitur, Hippocrates

D

commemo-

commemorare frequentius non grauetur: contrà, quæ parum prodesse nouit, aut obesse, contentus sit semel tractare. Ergo in fracturis, cùm primùm alligantur, antequam vel inflãmatio, vel aliud ex dictis nunc vitijs accesserit, cautio est similiter, atque in his, ne quid ad affectam sedem concurrat: at non æquè in illis danda opera est, vt quæ affectã partem occupant, digerantur. quocirca perfusionẽ hic adiungit, non quo illic quoq; non adhibeatur, sed quo hic magis. perfundenda enim copiosius hæc sunt aqua calida, vt quod in tumidis partibus collectũ est, discutiatur. Quamobrẽ ipse, cùm loquutus est de calce, qui à saltu ex superiori loco sanguine suffunditur, præter cætera auxilia ad id hoc quoq; posuit, aqua calida copiose perfundendũ, vinctumq; locum sine cõpressione fideliter continendum. Igitur hæc quoq; ad fracturas docuit, licet plus habeant ponderis in malis, quæ nunc cõmemorantur, nempe ea de causa, vt citra oẽm pressum digerantur: ac propterea sine ferulis quoq; deuincit, ita, vt iunctura hæc duplici modo differat ab ea, quam fracturę postulat, tum ꝙ fascias requirat minus arctatas, & potissimũ leues, tenues, molles, mundas, his enim maximè indigent, quæcunq; adstringi leuius oportet: tũ ꝙ digestione opus sit vehementiore. Adi ungit præterea vnumquodq; ex propositis vitijs inflamatione vacare debere, si, qua docuit ratione, curandum sit. siquidem inflammationes ne modicũ quidem pressum ferunt. contra eas igitur nitimur per cataplasmata, per assiduam calidæ aquæ perfusionem, perq; liquida medicamenta, quæ succurrere scilicet inflammationibus possint. F

31 *Vbi articuli suis sedibus excidunt, aut his intactis, quæ ipsos continent, resoluuntur: aut ossa, quæ citra commissuram se contingunt, diducuntur: vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebantur, inter se dehiscunt: seu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiusmodi sunt, quæ vara sunt, in alteram partem inclinantia: ab ea parte, à qua mota sunt, lenius vinciri debent, arctius ab ea, in quam, vt quùm deligata sunt, in contrariam spectent, ac priusquam deligarentur, idq; paulo plus æquo: quod & fascijs agendum est, & pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendiq; ratione, præterea conuertendo, dirigendo, plurimumq; perfundendo.*

Mala hæc vniuersa latè persequutus est in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc sicut alia multa in cõpendium contulit: quod breuitatis causa per se obscurum est, at ijs, qui ea volumina legerint planũ. nos, quùm ipsa anteà explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in mediũ afferemus: si quis aũt ab officina medici initium acceperit, huic præceptore opus est, qui res enodet, & quæcunq; ab Hippocrate in opere de fracturis & de articulis scripta sunt, in commentariũ translata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propositis verbis ἐκπτώματα in G articulis, qui suis sedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipsum neruosa sunt, resoluuntur, quod præsertim accidit, quùm ambulãdo vestigium fallit: διαστήματα, cùm ossa, quæ citra commissuram naturaliter se contingunt, præ affectu quopiã diducuntur, in opere etiã de articulis & de fracturis ‖ nominatim mentionem facit de ossibus, quę inter se diducũtur, vt de cubito & radio in cõmissura brachij cum humero, & in manu de ijs, quibus illa continẽtur, & in crure similiter de ijs, quæ iuxta genu sunt pedemq; in vicinia calcis: ἀποσπάσματα dixit, quùm διασπασθέντων diuulsis abruptis ijs, quæ ossa inter se cõnectunt, ipsa, quę prius iungebantur, plurimum inter se dehiscunt, quemadmodum ipse de extremitate lati scapularũ ossis ostendit: sed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα scripsit, eò ducuntur, qui post ipsum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunq; trãsuersam totius ossis fracturam in vicinia articuli, in qua videlicet fracti ossis partes inter se plurimum recedunt, ossa, quæ sic fraguntur, recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quùm caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autem quæ στρέμματα dixit, differunt διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipsum deprauantia, suaq; H sede cõmouentia, id quod euenit præcipuè vni ossi tibiæ in pueris, in quo casu vincimus, vtrinque ad dirigendum obijcientes lignum ex tilia, vel ex tali aliqua materia firmum molleq;, tenuem inde regulam parantes. Rectè autem addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur/in alteram partem inclinantia/etiam, si legamus vt non nullis placet/cuiusmodi sunt, quæ valga sunt, hæc in alteram partem inclinantia/. vtrique scripturæ optimè conuenit adijcere/in alterã partem inclinantia/siquidem totus articulus sæpe in interiorem partem vel exteriorem cõuertitur, idq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autem, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισά, idest valga: quæ in interiorem ῥαιβά, & κυλλά, id est vara. His omnibus vinculum prodest, quod duo spectat, vt ab ea sede, in quã prolapsa pars est, fasciæ adducantur, vrgeantq;: locus verò vnde ea recessit, laxior fit, vt admittat, quod sub vinculo ad ipsum cõpellitur, hoc est, vt fasciæ ibi laxæ sint, non arctatæ. Supplere autem oportet/venerunt/vbi inquit/ab ea, in quam/sic, vt totus sermo sit/ab ea parte, à qua mota sunt, lenius vinciri debent/hoc est fasciæ laxiores esse: arctius ab ea, in quam venerũt, vt spectent in contrariã partẽ, atque venerunt. terminum aũt conuertendi in contrariam partem non præscripsit naturalem statum, tunc enim morbo vinculum cederet, quùm deprauationi diu pars assueuerit: sed paulo vltra

Sect.2.t.1.73.262.c

A lo vltrà naturalem ſtatum partem adducendam cenſet, atque hoc eſt, quod ait / idque paulo plus æquo / nam, quod naturale eſt, æquum eſt. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia, quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipſe nominatim cum faſcijs recenſuit, quùm inquit / & pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendique ratione, præterea conuertendo, dirigendo / quùm poſſit vinculum per hæc omnia plus iuſto ad contraria inclinari. Scribit item / plurimum perfundendo / addens / plurimum / quod in proximè præcedentibus verbis omiſit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ propoſita erant. ibi itaque digerendi, hic verò molliendi cauſa, copioſe aquam infundit.

32 *In his, quæ extenuata ſunt, plurimum integræ partis comprehendatur, vt ex transfuſione, quæ exhauſta ſunt, magis, quàm ſuapte natura emacreſcerent, diuerſo vinculo ad incrementum ſpectent, & carne impleantur.*

Percurrerunt locum hunc expoſitores huius libri, non ſecus atq; alia multa, circuitioneque vſi pauca quædam attulerunt: qui verò enodare apertè ipſum contendunt, veritatem non attingunt, ita, vt mirum ſit, qui potuerint extenuatis, hoc eſt gracilibus partibus, & quę ali deſie-
B runt, naturalem habitum reſtituere. Equidem cenſeo quęcunq;, vel ad verborum ſignificationes attinent, vel ad quęſtiones captioſas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera diſcentibus obeſſe: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, neceſſariò ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo, qua via curauerim, quæ ſumma macie cõfecta eſſent, vt qui addiſcunt, iam eius ope fruantur: deinceps accõmodare veritati propoſita verba enitar. vbi enim latebra eſt obſcuritatis, conabor rei veritatẽ tueri, eique, ſi vlla ratione fieri poterit, verba Hippocratis cõſentanea demonſtrare, quod ſi interim nõ dabitur, iuuenis certè rem ipſam, vt ſeſe habet, comprehendat. Ergo macies partium plerunq;, vel ex diuturna quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiſcitur, quum ob illam robur quieſcentium partium emoriatur, ob hoc regio, quæ vincta eſt, ſanguine ſurſum partim, partim deorſum expreſſo, alimento priuetur. Quocirca contrario modo, atq; cõtractũ fuerit, mederi vitio debemus, nempe affectæ parti vim reſtituentes, efficienteſq;, vt eo ſanguis affatim concitetur. Vires quidem reficit moderata infrictio, perfuſio, motus: debet autem eſſe idonea moderatio in vtroq; genere, in qualitate ſcilicet & modo. ſanguinis verò plurimum euocabunt, propoſita nunc ratio alligandi, aquæ calidæ perfuſio modica, motus, & frictio, quæ & vires

A. li 4. f. 5. t. 2. c. 17. 486. a. b.

C etiam confirmant. Omnia autem modo & qualitate moderata eſſe conuenit, cùm non ſatis ſit frictionem, motum, calidæ aquę perfuſionem, nec multa eſſe, nec omnino pauca: ſed oporteat frictionem quoq; mediam eſſe, tam inter duram & mollem, quàm inter multam & paucam: ſimiliter aquam ita temperari, vt media ſit inter eam, quę nondum calefacit (χλιαρὸν id eſt tepidam vocant,) & quæ iam dolori eſt, calore mordens (ζέον id eſt feruentem dicunt:) in modo item, mediam inter multã & paucã. verùm de modo ſupra tractauit, cùm dixit / dum intumeſcit priuſquam reſidat, finiatur /. hoc autem tempore, ſi pars cũ ſe ipſa conferatur, rubens maxime apparet. Quæcunq; ergo gracilitate, macieq; tentantur, planè magis exanguia conſpiciuntur, q̃ quæ benè valent, vixq; & quùm pertractantur, & quùm aqua calida perfunduntur, rubeſcunt. hoc autem nobis propoſitum ſit, ꝙ ad modum pertinet, vt membrũ rubore effundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur, ſed, niſi ceſſet qui fricat, vel perfundit, tumor deſinit, & rubor finitur. Maciem verò vel medicinã non admittere, vel ſanabilem eſſe, indicio erunt tumor ruborq;, prompte vel magno negocio excitati. quibus hi quidẽ ęgrè contingunt ſuccurrere ſoleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis, atq; ex ijs pręcipuè, quæ modicum accipiunt thapſiæ nõ vetuſtæ: ſed & huiuſmodi gracilitates inungo ali-
D qua mixtura, quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta, quæ πιττωτὰ, vel δρωπακιστὰ, gręcè à quibuſdam dicuntur. quæ ſi πίττανα & δρωπακιστὰ nominari audies, æquè intelliges, licebitq; tibi appellare, vt velis. inſtituimus autem in his commentarijs iuniores atticiſmum non docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos, atq; eos præcipuè, qui ex cõfectionibus picem habentibus ad propoſita pertinent. Igitur, ſi primus vſus partem reddat tumidã & rubram, iam ceſſandum eſt: ſin minus, iterum & tertiò inungendũ, in alijs quotidie, in alijs tertio aut quarto quoq; die, prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò, quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleſcit, inter ea, quæ ſpectantur interdum non enumero, quoniam ſub rubore comprehenditur, cùm eodem tempore caleat, rubeatq;. Ego hac ratione gracilitati præter naturam ſæpè occurri, raroq; vſus ſum vinculi opera, & ſi quando vſus ſum, eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius / diuerſo vinculo /. quod enim inquit / diuerſo / illi vinculo opponitur, quod pertinet ad fracturas, quodq; affectam ſedem vehementius vrget. Diuerſum itaq; vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat ab eo, quod poſuit ad fracturas. non enim ordimur à parte cui medemur, quẽadmodum facere in vlceribus, fracturis, ſanguinis effuſione, cæteriſq; omnibus paulò antè propoſitis conſueuimus: præter hæc affectum locum non magis adſtringimus, ſed remittimus, maxime

mè autem comprimimus partem integrã, unde incipimus. inde enim præcipit, ut fascia usq; E
ad affectum locum laxetur, atq; ubi eò uentum est, laxissima inuoluatur. hic siquidem hyeme
obuoluendus est, ne calefiat, laxus uidelicet, nec minimũ quid adstrictus: sed æstate debet in-
tegra sedes uinciri, ut, qui in ea subest sanguis, ad locũ, qui refectione indiget, depellatur, par-
tem uerò quæ curatur, sub uinculo calefacere & digerere alienum est. Vbi autem crus totum,
aut totum brachium ualde emacruit, alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis
partibus accepto, dein fascia ducta in crure inguine tenus, in brachio ad alam usq; & humeri
caput. quandoquidem eodem modo uenæ, quæ cruribus alimentum subministrant, ab infe-
riori parte iuxta os sacrum deriuantur à uena caua, atq; illæ, quæ brachijs, à superiori iuxta
iugulum. sanguis itaq;, qui ad unum fertur ex paribus membris, ubi iter clausum est, ad alte-
rum deducitur. Adstringi autem sanum membrum hactenus debet, ut ob compressionem mi-
nimè indolescat: sed, quod uitiatum est, uel nudum relinquendum, uel pauca lana usq; ad in-
guen obtegendum, ubi cęlum frigidum sit: sed, ubi non sit tale, expedit nudum esse, & subin-
de linteis ꝑfricari, tum calidis medicamẽtis foueri, si locus ægrè incalescat. namq;, ubi prom-
ptè oleum, cui parum ceræ adiectum sit, per se idoneum est, siquidem diutius manet & minus
resoluit. Eadem omnino ratio est in brachijs, in quibus uinciendum id est, quod benè ualet, F
perinde quasi crus: præstanterq; calefaciendum, quod ægrum est, & frictione & motu: homi-
nem uerò, ubi prorsus stupidus nõ fuerit, rogare pręstat, num in ea parte, quę curatur, aliquid
eius caloris, qui excitatus fuerit, sentiat superesse: an aperte desijsse sibi penitus uideatur. ꝙ
si cessasse respondeat, iam tempus est iterum adhibere, quæ calefaciant, & partẽ confirment,
quorum quatuor genera sunt, frictio per lintea, calidæ aquæ perfusio, frictio per calida medi-
camẽta uel per oleum, simplicis dropacis inunctio. ubi uitiata pars refrixisse plurimum uidea
tur, dropax uarius sit, habeatq; bitumen, modicũ sulphuris ignem non experti, & pyrethrum.
Curanda uerò sic esse corpora extenuata, experimento cõprobaui plurima reficiens. Vtrum
autem uerba Hippocratis rectè exposuerim, non est, ꝙ contendam, quùm me non lateat ob-
scurę orationis explanationem eò euadere posse, ut probabilis sit, non tamen ut firmiter scia-
tur. Declaro autem uerba Hippocratis non sicut pleriq; sic scripta / ut ex transfusione exhau
sta magis, quàm ipsa emacrescerent/, sic enim absurda sententia esset, sed (ut alij legunt) ad-
iecto pronomine his uerbis/ ut ex transfusione, quę exhausta/: uocat enim exhausta, quę ex-
tenuata sunt, propterea, quòd in ocio degerint, fuerintq; alimẽto destituta. hæc ait ex trans-
fusione sanguinis (quasi ex cursu dixerit) sanari, nimirum sanguine ad affectũ locum copio- G
sius concitato, quàm si naturaliter haberet. Siquidem hac ratione implebitur, quod extenua-
tum erit, si diuersum adhibeatur uinculum ab illo, quod in prioribus indicauit, cuius discri-
men nos paulo antè demonstrauimus, ex quo necessariò facultatis dissimilitudo proficisci-
tur: illud quidem ab affecta sede sanguinem expellit, hoc amplius ad eam concitat, quàm si
rectè ualeret. nam, cùm benè ualebat, abundè erat, qui in ipsa continebatur, & ideo nõ opus
erat amplius transmitti, quàm qui, partim in alimentum subministrandum cõsumitur, partim
digeritur: nunc uerò, quùm uitiatus locus inanis sit, atque exanguis, multo plus concurrere
sanguinis oportet, non modò ut alatur sicut in secunda ualetudine, sed reficiatur etiã, præ-
terquam quòd nunc plurimum necessariò, digeritur, quùm subinde calefiat. calefaciunt enim
quæcunque ad ipsum præsidia adhibentur, siue frictio siue motus & medicamenta, siue pix il-
lita, & confectiones picem habentes, ac tandem calidæ aquæ perfusio. nam & hac Hippocra-
tes usus est, fortasse ob eius seculi inopiam balneorum: nos autem hoc seculo aqua, quam in
balnei labris habemus, contenti sumus, ad affectas partes modicè calefaciendas, tollendumq;
eam lassitudinem, quæ extendentium sensum repræsentat. Iam uerò partes exerceri necesse
est in actionibus vsitatis, id quod quotidie faciendum est, non subito semel, verùm subinde, H
quomodo etiam frictio adhibenda est, donec excitetur calor, tuncq; ab ea desistendum. Ver-
bis igitur sic veram curationem accommodo, cuius vim experientia demonstraui, sexcentos,
qui sub vinculo diurnoq; ocio extenuati erant, recreando. Sed iam eorum, qui librum hunc
enodarunt, mentem aperire tempus est. Ex ijs plerique (vt retuli) vsi circuitione duntaxat
integram verborum obscuritatem reliquerunt. pauci conati sunt iuxta verba ipsa ad vincu-
lum relata hoc modo vniuersam sententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eo-
rum, quæ extenuata sunt, curatio à vinculo inchoetur: quo exhausta, hoc est extenuata ma-
gis, quàm antè extenuata fuerant, in contrarium habitum mutentur. multos enim morbos
putant hac ratione sanari, afferuntque exempla & eorum, qui nausea pressi, sumpto medica-
mento vomitum ciente ad sanitatem peruenerunt: & qui assiduè cita & acri aluo exerciti,
cathartico consanuerunt: & quorum tussis finita est ob præsidia vehementiorem tussim ex-
citantia. Nec desunt ea illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis sententijs, quæ
aphorismi vocantur, ad verbum sic scripsit. ‖ Est etiam, quùm in neruorum rigore citra vl-
5. Aph. 21. Ex Ord. 39. b cus iuuene habitiori, media æstate, gelidæ aquæ multa perfusio calorem reuocat. ergo, si-
cut contra morbos (inquiunt) non solum pugnamus, per auxilia ipsis contraria, sed etiam
per

A per similia, ita nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orsi, quod magis extenuare potest. id quod transfusione fieri aiunt, cùm partes paulatim, plurimumque sub vinculo contabescentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne impleantur. Sed quum videant, qui sic exponunt à se nullo modo explanari illud posse / diuerso vinculo/, scribunt / diuerso habitu/. sic, vt ternæ reperiantur scripturæ inter se differentes, quarum vna habet/ diuerso habitu/, namq; in non nullis exemplaribus sic scriptum reperitur. Qui scribunt igitur / diuerso habitu / locum hunc in vinculo non accipiunt, sed in parte ægra, quam alterius habitus existentem ac prius esset, spectare ad refectionem dicunt, eumq; habitum comparari vinculo plurimũ extenuante, quasi exhaustæ partes non amplius vinculo extenuentur, sed nunc fortasse futurum sit, vt inde reficiantur. Itaq; quum vinculum, quod ad fracturas pertinet, commune (vt paulo ante dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur sanguinis suffusiones, contusa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrem non nulli ita legunt/ vt ex transfusione, quæ suapte natura exhausta sunt/ cõcipientes id absurdum, quod oratione sequitur, effugisse, eo ꝙ partes suapte natura sint extenuatæ, atq; id, quod nunc præ-
B cipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuãtur, sed ad ea tantũ, quæ sua sponte. sic autem commune hoc præceptum & generale pauca cõplectetur, paucissima enim sunt, & rarissima, quæ hac de causa tabescunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, simulque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt, eaque potissimum fas est commemorari ab Hippocrate, quum sub ijs fiant, quæ superius posita sunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibusdam alijs affectibus, qui simile vinculũ exigunt, quibus quum maciem partium superuenire intelligat, indicare meritò voluit, qua ratione ad sanitatẽ perducatur. Sed iamiam exequar, cuius maximè accusari possent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. Consilium quidem est reficere, quæ exhausta sunt, quod contingere non potest, nisi & vires reficiantur, & materia alimenti abunde subministretur. vinculum verò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & sanguinis concursum prohibet, & robur infirmat: sed quod nos dari ab eodem credimus, diuersum est ab illo, quod extenuat: inchoandũ enim est à parte sana, non ab ægra, & per multos circuitus adstringendum comprimendumq;, dum ne compressione excitetur dolor, qui posset inflammationem mouere: fascia item vsque ad affectam sedem trahenda est paulatim vi compressionis remissa. Illud præterea, ꝙ integrum crus vnà cum ægro deligari conueniat, ipsorum expositioni minime congruit, vbi inquiunt Hip-
C pocratem velle vinciendum esse, vt quæ extenuata sunt magis, exhauriantur, quo non modò nihil confert vinculum alterius cruris, sed etiam obest: sanguis enim, qui ante ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectum depellitur. Quòd autem superioris expositionis auctores malè huc exempla transferant, in aperto est, quum nullam similitudinem habeant cum ijs, quę ab Hippocrate traduntur. quoniam qui rectè rationi innititur, si subitò eijci velit omne id, quod causam exhibet, nempe, quod ventriculi tergoribus ita inhærescit, vt vix inde extrahi queat: similiter & acria, quæ paulatim destillant, & ita ventrem irritant, vt desistendi necessitas sit, subitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tussi mediocri, quæ ijs exoluitur, quæ ipsam cõcitant acriorem. sed nulla his communitas est cum eo, ꝙ putant affectum locum, vt recreari incipiat, exhauriendum esse, quum ex vinculis, neq; tabescentes partes firmari possint, neq; alimenti materia deduci. Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore, maxime alienũ est: ignaros enim se ostẽdunt artis, quam tradit Hippocrates, quum docet medendi rationem esse, vt contrarijs tollantur contraria. At nõ nulli minus verborum vim percipientes ad contradicendi studium conuersi sunt, quod ferè faciunt, qui inconsiderate aduersantur, atque ea labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantum enim abest, vt per artificiosa illa,
D quæ traduntur ab Hippocrate, id tollatur, quòd contrariorum contraria sint auxilia, vt etiam confirmetur. Quin & in adducta sententia dixit, ‖ Frigidæ enim aquę perfusio calorem reuocat, hæc autem calore finiuntur / hunc verò calorem, qui medetur frigidis vitijs interdum frictione mouemus, interdum calidis medicamentis, modò exercitatione, aut calida aqua infusa: atq; vbi vehementiore calore opus est, bitumine (vt sæpius retuli) vel pice illita, interdum etiam & aquæ frigidæ perfusione. sed cætera omnia, vtpote quæ calefaciendi vim habeant, ijs partibus ac morbis, quibus calore opus est, vbiq; vtilia sunt: frigida aqua, vt quæ frigida est, quantum in se est, rarò vtiliter adhibetur, atq; ei tantum corpori, quod potentem habet innatum calorem. In habitiore quidem corpore (inquit ipse) est, vbi vtilis sit aqua frigida, neque in hoc, quolibet tempore, sed æstiuo. frigidæ enim aquæ potionem duo afferre, vel noxam ex frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis, quis non nouit, aut non didicit ex ijs, qui de ea conscripserunt? Corpore itaq; abunde calido fit, vt à frigore non superetur calor, qui in ipso est, sed cute densata, atque ijs, quæ expirare debent, relictis, augeatur: at si calor imbecillior fuerit, quàm vt subeunti frigori obsistat, vi ipsius ad altiora corporis aspirante, homo frigidis morbis excipitur. fortasse hæc superuacanea nunc attuli, quum ali-

5.Aph.21. Ex ord.39.b

bi (vt dixi) ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur, primò neceſſe eſt contraria ſint. prima autem dicuntur, quæ nullius medij auxilio his opponuntur: quæ medio indigent, non primò efficiunt, ſed alia adiuuando efficiendi ſocia ſunt. Agunt autem nugas, qui alui purgationem, medicinam tuſſim mouentem, frigidam perfuſionem proferunt. nam hæc, quamuis recte interdum fiant, plurimum tamen ab eo, quod nunc proponitur, abhorrent: in quo demonſtrandum eſt, qui fiat, vt vinciendi ratio, quæ extenuandi vim habet, vel quod exhauſtum eſt, confirmet, vel plurimũ eò ſanguinis concitet. Fruſtra autem, dum hæc oſtendere nequeunt, exempla adſcribunt, præterquàm quòd exemplo ſtabilem certamque ſcientiam non efficiunt, neque argumento neceſſariò demonſtrant. oſtendimus enim in libro de exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt, eius ſcientiam acquirant. quod quidem non nulli aſſerunt, qui rhetorum more, vt ſcientia comparetur, exempla adhibentes tota aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plerunque per enumerationem demonſtrare. oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratia explanationis: quicunque verò tenetur ſtudio exquiſitius intelligendi enumerationis vim, & exempli, ad eum locum adeat, vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur, eos hortati, qui in hiſce libris verſantur, vt quum hactenus diligenter legerint, ad ſequentium expoſitionem accedant, quæ præcedentium fidem faciunt. ad ea iam igitur progrediamur vniuerſa, quæ vt in aperto magis ſint, nõ adſcribemus tota ſimul, ſed membratim, eoque modo etiam explanabimus. E F

33 *Cæterum præſtat partem, quæ ſuper aliam poſita eſt, ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulq; alterum crus, cum integra parte deligare, vt ſimilius ſit, pariter quieſcat, & æquè alimento prohibeatur, atque alatur.*

Paulò ante propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab ea, quæ ad fracturas pertinet: hæc ſiquidem adhibetur, vt ſanguinis curſum prohiheat, quod in affecta ſede collectum eſt, ſurſum deorſumque exprimat, membra quieta ſeruet & immobilia, cum hac via vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur: at nunc non eo incumbitur, vt fluxus ſanguinis repellatur, vt quod in ipſis ſubſiſtit educatur, vt immobiles contineantur, ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque (vt ſupra ſcripſi) ordiatur à parte ſana, premendoq; hanc, ſanguinem, qui in ipſa continetur, ad extenuatam transfundat, non tamen ex toto integram partem exhauriat. Crure igitur aut brachio ægrotante abunde eſt vinculum incipere ab inguine, aut ab ala: ſed, ſi malum hoc femur infeſtat, aut humerum, neceſſe eſt contrarium membrum deuinciri, vinculo ab ima parte orſo, & vſque ad inguen, vel alam porrecto. Siquando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditius eſt vtrunque deligare, & quod ſuperpoſitum eſt affectæ parti, & quod integrum, vt prohibeatur alimentum, neque illi ſubminiſtretur. atque hac de cauſa dixit Hippocrates / ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulque alterum crus, cum integra parte deligare / vt pariter (inquit) quieſcat, id eſt ocioſum ſit alterum crus, atque illud, quod affectum eſt, & æque ipſius alimentum intercipiatur. Illud vero / vt æque alatur / idcirco poſuit, quia membrum, quod vincitur, noluit ita alimento prohiberi, vt nulla pars penitus ad ipſum feratur. Quòd ſi vehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentum prohibebit, periculumq; protinus erit, ne pars emoriatur: id ſi non fiet, alimentum quidem certe tam in femore, quàm in crure auferetur. propoſitum quidem eſt non extenuare femur, ſed crus reficere. verum quia vinculi ratio alimentum detrahit, huiuſmodi noxam aliquandiu admittimus: deinde poſtea, vbi crus modice carnem contraxerit, vtrique communiter conſulimus. Quare illi audiendi nõ ſunt, qui volunt Hippocratem iubere, ut cum extenuata parte, ea, quæ ſuperpoſita eſt, atq; alterum crus extenuetur, ut gracilium partium macies occultetur, ne in aperto ſit, neve ex plenioris membri comparatione deprehendatur. cùm nec medicus quiuis vnus è populo, nedum Hippocrates, hanc curandi rationem probaret. G H

34 *Linteorum numero, non preſſu.*

In ſuperioribus iam ſæpe imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum ſanari penitus ſine dolore voluit.

35 *Laxandum eſt primò, quod maxime indiget: ac frictione vtendum, quæ impleat, & perfuſione citra ferulas.*

Verbum / primò / vel ad tempus retulit, vel ad vim. ſi ad tempus, vel in vno vinculo, vel in his, quæ ſequuntur, inter ſe collatis. Sed quia vere hęc omnia dicũtur, idcirco quod ꝓponitur

clarum

A clarum est,nisi fortasse si ita scripsit,volens cuncta hæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo,quoniam conuenit plurimum integræ partis comprehendere,linteaq; primo ambitu arctari, tum subinde magis laxari, maxime autem ea parte, quæ refectione maxime indiget,probabile vtiq; esset verbum / primo / ad vim relatum,de parte dici,quę curatur : ad tempus verò,de primo vinculo. Quòd si accipiamus in omnibus vinculis inter se cõparatis,mens erit huiusmodi. si in primis vinculis cum integra partem quoque vitiatam deuinxeris,interdũ nudandam æger prębebit,quod ipsum primò agendum est in ijs,quæ refectione indigent, atq; ea de causa minus bene nutriuntur. at quum sanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur,& alijs quę paulo supra narraui,ipse magis citiusq; carne implebitur. Verum Hippocrates & frictionis & perfusionis aquę calidę meminit,non tamen medicamenti,quoniã hic sola docet manus præsidia. neq; existimandum est prætermissum ab eo fuisse membra eatenus dimouenda esse,ne ad lassitudinem dentur,quum ea ostenderit,quæ sunt eiusdem generis,& motus quilibet permacræ partis ad id genus spectet,ad quod frictio:quum verò quiescere iusserit alterum crus,non secus atq; integram partem, & nunc frictionis mẽtionem fecerit, motu quoq; vtendum esse planè censuit. nihil enim prohibet,quo minus absq; humero brachium, & crus

B absq; femore moueatur,quum non opus sit aduersus maciem immobili crure ac brachio.constat enim curari hæc, dum mouentur transmisso alimento per partes superiores, quæ eo non fruuntur,siquidem illæ potissimũ fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò sanguinis ad membra cõcurrere extremis partibus calefactis magnum tibi sit indicium concitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationem habes, quum his, quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiusmodi est inunctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamentis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorum auxilium postulantes, ex quorum numero sunt sanguinis suffusiones,id vitium sub quo resoluuntur quæ articulos continent,prę-ter hæc abruptiones, cum eam persequi medicinæ partem instituerit, quæ manu medetur, atq; hanc (vt dixi) non vniuersam, sed partem,quæ maxime necessaria sit, & vtilissima his, qui ad medicinalem artem aggrediuntur.

36 *Fulcimenta verò, ac firmamenta, velut pectori, costis, capiti, cæterisq́; eius generis, alia pulsus causa adhibentur, ne quid eo concutiatur: alia propter commissuras, quæ dehiscunt, ad ossa caluariæ, vt fulciant: sed ad tussim, & sternutamentum, aliumve motum, cuiusmodi in pectore & capite excitatur,*

C *vt firment: quorum omnium eadem in vinciendo moderatio est, nam quà vitium est, maxime adstringi debent. Subijcienda igitur lana mollis, quæ morbo aptetur, alligandumq́; est, non arctius, quàm ne pulsus concutiat, extremitatesq́; commissuræ dehiscentis se concingant, neque circa tussim, & sternutamenta, sed firment, ita, vt neque cogi, neque concuti sinant.*

Quid sibi velit verbum fulcire,quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν, inde aperte colligitur,vbi iussit fulciendum vinculis esse, non tamen comprimendum, tam quum panniculus super fascias inijcitur,quàm quum fasciæ ipsæ circundantur. Ducta autem vox est à nomine ἔρματα, sic enim fulcimenta græce vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, ὑπὸ δ᾽ ἤρεον ἕρματα νηῶν. quasi nihil differat, ἐρείσματα, id est fulcimenta ne dicantur, an στηρίγματα, id est firmamenta. Constat autem Hippocratem sępius dixisse ἑρμάζειν non tam in fascijs, q̃ in pannis,panniculisq́;,quod στηρίζειν, id est firmare significat: quin & expositores vbiq; pro eodem acceperunt. Nunc verò duorum nominũ ἑρμάσματα, sic enim dixit fulcimenta, & στηρίγματα, quo firmamenta expressit, proxime alterum alteri subijciens, indicasse videtur non significari idem ab vtroque. An ἑρμάσματα intellexit, quæ in vinciendo subijciuntur,circundan-

D turq́;, vt affectam partem immobilem teneant,ac primò quidem fascias, quæ primũ inijciuntur,quæ præter alios quosdam vsus, etiamnum ἑρμάζουσιν, id est fulciunt: dein pannos, qui & ipsi non modò fracturã,sed & fascias fulciunt: post hæc fascias, quæ ferulis superinijciuntur, & panniculos? siquidem hæc omnia,cum ea de causa dentur, vt contineant quę ante inuoluta sunt,non ea tantum, sed fracturas quoq; fulcire possunt. Verum ὑποστηρίγματα, id est firmamenta,mihi videtur appellare quæcunq; sine vinculo ægræ parti vniuersæ superdantur,aut à sinistra vel dextra parte, aut à superiori vel inferiori. voco autem superiorem vel inferiorem ad crassitudinem respiciens totius corporis,in eo enim spacio,quod in ipsius crassitudinẽ est, quæ subijciuntur, ab inferiori parte sunt: quę superimponuntur,qualiacunq; sint,à superiori. Firmatur autem extremitas recta aliqua re, quæ ab inferiori parte erigatur, caput puluinis & ceruicalibus,tum lana & panniculis mollibus: canalis comminuto cruri item subiectus vtrinq; ipsum firmat. Sed pilam ex lana demissam sub alam,in quam humeri caput exciderit, licet & fulcimentũ & firmamentum appellare,eo enim,ꝙ & ipsa alligetur,pars quodammodo fit totius vinculi: quæcunq; autem ad fulciendum thoracem & caput superdantur, firmamenta magis dicuntur quàm fulcimẽta. Hæc à medicis excogitata sunt ꝑpter motus partium necessarios,

cessarios, quorum aliqui naturales sunt, vt respiratio pectoris, pulsus membranarum: nō nul- E
li præter naturam, cuiusmodi tussis, sternutamentum, singultus, & quicunque pulsus inflam-
matis partibus accidunt, aut sub vehementi capitis dolore in temporum arterijs, & sæpe pal-
pitatio præcordiorum: est etiam interdum, cùm aliæ partes firmamētum requirunt. Debent
itaq; adhiberi firmamenta fascijs non nunquam per se iniectis, vt ad temporum arterias, vbi
caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitantia, aut ad vulnera, in quibus
veremur, ne sanguis erumpat. non nunquam verò fascia lanam comprehendimus: interdum
tamen nulla adiecta fascia simpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lana, caput pul-
uinis mollibus, aut leuibus sacculis, in quos milium calefactum coniectum fuerit, vbi simul &
firmandum & fouendum est: maxillam verò prolapsam, mollia firmamenta admouentes in-
terdum firmamus. Ergo, cum communis sit ἐρμάσματος, id est fulcimenti, ac στηρίγματος, id est
firmamenti vsus, iure putant, qui librum hunc exposuerunt, ab vtroq; idem significari: qui-
bus sępe verbis nos quoque vtemur nullo discrimine interposito. Est autem commune consi-
lium, id, quod paulo ante dicebam, vt partes motu minime concutiantur, sed, cum (quod
proxime declaraui) proprium quoddam discrimen inter hæc sit, vbi curiosius agere volumus,
στηρίγματα dicemus, quæ sine vinculo: ἐρμάσματα, quæ cum hoc adhibentur. sicq; statuemus F
ea vocari στηρίγματα, quæ partibus illis dantur, quarum motus necessarius est, à quo cessatio
non est in nobis: ἐρμάσματα, quæ immobilibus. Motus siquidē cruris & brachij in nobis est:
thoracis verò & membranarum non est in nostra potestate, neq; item palpitatio alicuius par-
tis, neq; tussis, neq; sternutamentum, neque singultus: quibus, quo minus moueantur, absi-
stere aliquandiu non licet. vrget enim postea necessitas, vbi, qua concitantur, causa vehemēs
fuerit, videnturq; valentissimi viri duntaxat posse resistere, prohibereque, ne moueantur. Sed
aliter Hippocrates in proposito loco scripsit, quod ad pulsus pertinet, ne concutiat: tum quod ad
commissuras capitis, ne dehiscant: ἐρμασμάτων verbo vsus: στηριγμάτων verò ad tussim & ster
nutameutum aliumve motum, cuiusmodi in pectore & capite excitatur. Dehiscunt igitur in
capite suturæ, quæ ῥαφαὶ dicuntur, cùm, vbi ossa capitis se tangunt, proprie dicantur ἁρμονίαι,
sed translato vocabulo ῥαφαὶ. caluariæ enim ossa ad vnguem inter se ἥρμοσται, id est commit-
tuntur, atq; idcirco ipsorum contactus καθ' ἁρμονίαν committi meritò dicētur: & a similitudi-
ne eorum, quæ suuntur, ῥαφαι id est suturæ. hæ autem facile interdum hiant, & interdum do-
lorem mouent, quum ea inflammantur, quæ connectunt membranam caluariā tegentem cum
ea, quæ dura sub caluaria cerebrum cingit. Sæpius item venæ tenues, quæ per suturas tran- G
seunt, inflammatione tentantur: quo fit, vt motus duræ membranæ super inflammatam par-
tem concidentis, dolorem afferat, ad exemplum motus arteriarum, qui aliquando ob inflam-
mationem dolori est. Hæc quidem vitia curiosam firmamenti moderationem postulant, sic,
vt nec ita laxum inhæreat affectæ parti, quæ mouetur, vt ipsum quoque facile concutiatur, &
ea de causa molestum sit: nec rursus plus iusto insidens premat & dolorem exasperet. Ipsa au-
tem alligandi moderatio superius ab ipso posita est, & ad alios quosdam morbos, quibus idem
vinculum quod fracturis conuenit, atq; idcirco nunc scripsit / quorū omnium eadem in vin-
ciendo, moderatio est, / quorum / intelligens, quæ nunc proposita sunt. Cumq; eandem dixe-
rit moderationem esse, deinceps moderationem ipsam refert, cum inquit / nam, quà vitium
est, maxime adstringi debent / id est, vbi vitium est: siquidem verbum / quà / ᾗ ab ipso dici-
tur, quod nunc pro aduerbio loci accipitur, ac propterea debet adspiratione & circunflexo
accentu proferri. Itaque id, quod ad huiusmodi vitium fulciendum vel firmandum adhiberi
vtiliter testatur, adstringi voluit, nimirum fasciarum ambitu, non magis, quàm vt prohibeat
partes, quo minus sub pulsu concutiantur, quod est præ angustia impedire motū arteriarum,
hæc enim est causa doloris. Alium insuper finem præscripsit, qui proprie pertinet ad suturas, H
quæ diducuntur, quùm inquit / extremitatesq; cōmissuræ dehiscentis se contingant / extre-
mitates vocans, vltra quas non possunt commissuræ se contingere. Intelligitur autem ex hoc
vehemens & immoderata compressio. nam, vt diduci osium commissuram non expedit, ita
nec plurimum comprimi, quandoquidem hoc quoque naturæ alienum est. Hi ergo fines sunt
valentioris pressus; imbecilliores, deinde adscribit / neque circa tussim & sternutamenta /.
quasi ita dixerit, neque in tussi & sternutamento, ita, vt affectæ partes nulla re conten-
tæ concutiantur, agiranturq;: tunc siquidem acriores motus concutiendo laxio-
res partes, & minime fulctas, vehementius quàm vitiatis opus sit, earum do-
lores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibenda sit in fulciendo
ipse postremò adiungit, vbi ait / ita, vt neque cogi, neque con-
cuti sinant / id est, ne, quæ vitiata sunt, comprimantur
valenter, neve motu concutiantur, hoc est,
neque nimis arcte, neque nimis
laxe, colligentur.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS
COMMENTARIORVM LIBRI TRES.

Vido Vidio Florentino interprete.

Ab eodem denuo multis locis ex vetustis manuscriptis Græcis exemplaribus castigati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Communis ratio corrigendi simplices in cubito fracturas tractatur, Ac primum brachio proposito docet, quo pacto extensiones, conformationes, deligationes, & positiones fractarum partium fieri debeant.

C SCire licet, antequàm singula exponamus, posse expositionem omnem, quæcunq; in opere obscura sunt, aperire, aliquid autem ex ijs, quæ scripta sunt, vel vt verum demonstrare, vel vt falsum refellere, tutariq; si quid à cauillatore quopiam reprehēsum fuerit, præter expositoris officium est, consueuit tamen fieri ab omnibus ferè, qui libros exponunt. quam rem ab expositore modice attingi proprie nihil prohibet: sed certare de auctoris sententijs absolute, expositoris fines excedit. Hoc igitur non illud respiciens, vbique ijs, quæ verè expositiones sunt, pauca ad confirmanda, quæ proponuntur, adijciam. Verum, quum duplex sit huius expositionis differentia: quandoquidem & idipsum, quod obscurum est, duplex est: de hoc quoque aliquid præfari expeditius arbitror. Hæc ipsa, quæ in libro de expositione seorsum latius enarraui, paucis explicabo, quasi quoddam compendium faciens. ibi enim ostendi aliud re vera obscurum esse, aliud ob id præcipuè, quod multa sunt auditorum genera, vt sermone eruditi sunt & exercitati, vel omnino rudes: tum vt natura perspicaces sunt, & prudentes, vel hebetes, & imprudentes. Ac, ne

D longius exempla petamus, in hoc proposito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit, ‖ Dicendum ergo est è medicorum erroribus, quos docere volo, quosq; dedocere. verba per se obscura sunt, quum minime existimemus quosdam esse errores, quos docere conueniat. Huiusmodi etiam illud est. Præterea articulus ita extentus recuruatur in hoc habitu. intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam. videtur autem & hoc absurdum, id curuari dicere, quod rectum est. Item, quod inquit. Nam si ita collocetur imum caput humeri, quòd cardinis modò in cubiti sinum conijcitur, efficit, vt brachij atque humeri ossa dirigantur, perinde ac si totum vnum sit. sed, si quis viderit, quale vtrumque os sit, de quo agitur, nullam habet obscuritatem. iure autem verba existimabit obscura, qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego, quoniam plerique eorum, qui librum hunc legunt, in incidendis corporibus minime sunt versati, melius duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non sunt, præterire, adhuc de his illud præfatus ijs, qui librum hunc lecturi sunt, vt si quà ex verbis à me expositis obscura ipsi aliquo modo videantur, ante omnia spectent, num quid mendi sit in suo libro, cum exemplaribus fide dignis illum conferentes, examinantesq;: tum si recte habere visus fuerit, eadem verba attentè iterum, & tertio legant. ego verò, quum præsens præsenti librum aperio, ad vnguem conijcere possum expositionis modum, vbiq; addiscentis ingenium inspiciens: at cum omnibus scribo, Sect. 1. t. 7. 225. c

nec quid maxime, nec quid minime idoneum exigat, conijcio: nam illud pleriſque obſcurum E
erit, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur cenſeo, quid
mediocre ingenium poſtulet, conijcere, atque, vbi, non ſuccedit, magis ad id ſpectare, quod
præſtantius eſt: neque enim commentarios legendos puto, quibus ingenium eſt inferius me-
diocri, quibus cum bene agitur, ſi poſtquàm eadem ſæpius de doctoribus audierunt alijs atque
alijs verbis expoſita, percipiunt.

1 *Medicum oportet, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta, recto admodum ſtatu intendere.*

Non nullæ orationes, & ſi nihil doceant, quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis parti-
culæ cenſentur, quales ſunt, quæ ſcripturæ varietatem notāt. cuiuſmodi quidpiam nunc vide-
mus in propoſita oratione, quæ ab alijs ſcribitur/medicum oportet/. ab alijs abſque primis ver
bis/medicum oportet/, Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum, quorum linguam Hippocrates
aliquantum vſurpat, ita vt eius ſermo à non nullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in
alio paruo libello, quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demonſtrauimus. Nunc F
explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quum propoſitæ ma-
teriæ neceſſariꝗ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longā/quę ſuo loco mota ſunt,
& fracta, recto admodum ſtatu intendere/. appellat autem, cum oſſa citra fracturā ſuo loco mo-
uentur, non ſolum ἐκπτώσεις, & ἐκπτώματα, ſed etiam ἐξαρθρώσεις, & ἐξαρθρώματα. Quod ad
fracturas pertinet, id animaduertendum eſt, Hippocratem, vt ſæpius κατάγματα, rarò ἄγμα
nuncupet, eo vocabulo, quod rarius vſurpauit, hoc opus inſcripſiſſe: quo fit, vt non nulli ve-
lint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur, de Articulis, ſed vtrunque in
vnum contuliſſe: diuiſum verò fuiſſe poſtea in duo præ magnitudine: atque, vbi in vnū ambo
conuenerant, inſcriptum fuiſſe, de Officina medici. Quam rem malè conantur teſtimonio fir-
mare, aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de Officina medici, ab homine antiquo primo
Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum: libellum verò, quem nunc ita inſcriptum habe-
mus, compoſitū non fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt au-
ctor ac medicus. Sed quia in duobus operibus tractatur de ijs, quæ in Officina medici fiunt, id-
circo aiunt inſcripta fuiſſe, de Officina medici, atque ea de cauſa hic etiam exquiſitum ordinē
in docendo non ſeruari: ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionem feciſſe de articulis G
quibuſdam luxatis: atque operi, quod ſequitur de articulis, non pauca de fracturis inſeruiſſe.
Verùm quibus placet opera hæc, non ab aliquo ſeiuncta, ſed à principio duo compoſita fuiſſe,
ab ijs, circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ita enim opinātur ipſi in-
ſcripta fuiſſe, atq; inde initio ſermonis accepto longius labuntur, oſtendentes pleraque ex ope-
ribus Hippocratis hac ratione inſcribi. Equidē in vnumne contulerit Hippocrates ambo hæc
opera, an non, dicere non habeo: procedente autem ſermone oſtenſurum me polliceor fractu
ras, & ea luxata, quæ tractantur in hoc opere, doctrinæ cognationem inter ſe habere, atq; item
luxata, & eas fracturas, quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nūc verbis/quæ
ſuo loco mota ſunt, & fracta/ orationis ordinem permutet (ſcripſiſſe enim debuit/ quæ fracta
ſunt, & ſuo loco mota/, eo quòd ante de fracturis tractet) poſſum vnam dumtaxat cauſam red-
dere, hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem, & ex maioribus eos, qui eloquentiſſimi
ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum, ſed ordi-
nis concentum attenderunt, vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexe
runt. /Recto admodum ſtatu intendere/. Membra, quæ luxata ſunt, aut fracta, dum intēduntur,
præcipit recto admodum habitu figurari. ſed qua de cauſa intendi debeant, hic omittit: de mo H
do, quo collocari membrum conueniat, dum intentio adhibetur, latius pertractat. cùm poſſet
in opere rem ipſam docens, nihil de ijs, qui ſecus ſentirent, meminiſſe. Atqui nō in hac oratio-
ne tantum, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationū alia ſummatim rem profer-
ri, atque hęc omnium breuiſſima eſt: alia huic maxime contraria rem plenè explicari, in qua ni-
hil omnino prętermittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur: reliquas verò omnes his interie
ctas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam, propiùs accedere, ſicut alias rurſum pau
lum à media diſtare. Vtriuſque autem generis legere ſingulas oportet pro arbitrio, atque ocio:
eos autem nullo modo accuſare, qui vel, ꝙ breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, ꝙ orationis
perſpicuitati ſtudeant, longius labuntur. illis enim dare legem non conuenit, præſertim, quum
nihil ſit profutura, ſed accipere debet vnuſquiſque quod ſibi vtile ſit, cum eo vt intelligat do-
cendi propoſitum non eſſe idem in omnibus libris. verbi gratia, in his duobus de fracturis, &
de articulis, plenè ſcribit: ſummatim verò in eo, qui, quum de impellendis oſſibus tractet, μο-
χλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem plenè explicandi ratio ad per-
ſpicuitatem maxime accōmodata: cōpendiaria verò ad memoriam. huius rei, quam ſemel in-
dicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ traduntur, diligenter animum aduertito.

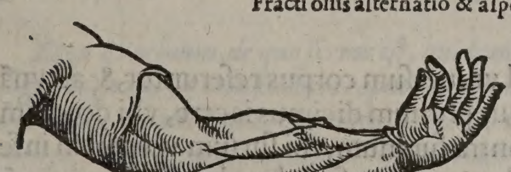
Ipſe

A Ipse ergo in sequentibus causam inquiret, cur, siue fractum os componendum, siue luxatum in suam sedem collocandū sit, antè opus sit extendere. Mihi autem rei explicande locus hic videtur, vt qui operam dem, vt planè exponā: ad quod plurimum conferre orationis ordinē, quum nullam controuersiam recipiat, nihil est, ꝙ demonstremus: sicut nec ab ijs, qui quidpiam exponunt perspicuitatis gratia, nō solum ordinem, sed modum singularum omnium orationum attendendum esse. nulla enim alia de causa expositionem scribimus. In opere igitur de motu musculorum ostendimus maxime proprium esse musculorum, si ad reliquas corporis partes referantur: si ad se ipsos, maxime commune ad exemplum lori, chordæ, aut funis, in se ipsos cōtrahi: nam, sicut hæc distenduntur, vbi eorum extrema prehendētes in diuersa diducimus: & vbi finimus, ponimusq;, contrahuntur: ita musculi ossibus vtraque extremitate innexi coniunctionem habent ijs, quæ manu prehenduntur, respondentem: ab ipsis autem in cōtrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc est, suo corpore vniuerso intenduntur. qua de causa, vbi eorum fibræ omnes transuersæ præciduntur, partes plurimum inter se recedunt, vna quidē sursum ad totum musculi initium, altera verò deorsum ad extremum, qua parte post articulum cū altero membri osse coniungitur. Idcirco, vbi integro musculo articulus suo loco moueatur, fi-
B nis musculi iunctus illi parti, in quam os excidit, qui totus ad suum initium cōtrahitur: cum eo autem attrahitur pars membri cum qua nectitur, hoc est, caput ossis, quod in recessum inseritur, quo contracto vnà contrahitur totum os.

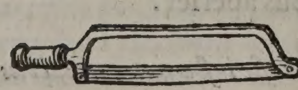

In quo casu accidit, vt caput eius ossis, quod in commissura subiectum est, in pristina sede sublimius collocet. quare nullo modo restitui in suum locum potest, priusquàm toto membro intento eatenus deorsum compellatur, quatenus sursum præter naturam venit. Hac itaque de causa ossa, quæ prociderunt, prius intendenda sunt. Quòd autem comminuta quoq; ossa intendi debeant, vel ex eo potissimū colligitur, ꝙ sicut in luxatis restituendum est, quod erupit, ita in ijs, quæ fracta sunt, quod affectum est, componi debet, sic, vt
C comminuti membri extrema se tāgant. est enim fractura perpetui ossis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunque autem tunc ex toto restituitur, cùm ad pristinam vnitatem id actum est. quod fieri nō potest, nisi fracti ossis partes è regione collocentur, quæ curatio græce διάπλασις dicitur. Itaque, si leuis fractura fuerit, vtraque læsi ossis pars suo loco manet: sin opus penitus perfringatur, necesse est partes inter se cedere, hac, vt puta in priorem, illa in posteriorem regionem veniente, atq; alia in dexteram, alia in sinistram. Quamobrem ambabus manibus, vtrinq; membrum prehendētes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in posteriorem, compellimus in priorem: quod in sinistram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapsum est, in contrariam repellimus, ita, vt omnes comminuti ossis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum est, ne aliquæ fracti ossis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque os extremum, perinde quasi sectum sit serra gladium referente: nam quæ dentata est, & ipsa exasperat.

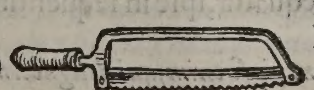
Fracti ossis alternatio & asperitas.

Quare fracti ossis partes in diuersa, partim sursum versus, partim deorsum deducētes, ad componendam fracturam venimus, cauētes, ne, dum coniunguntur partes ossis, quarum altera super alteram excessit, aliquę ipsorū eminentiæ perfringantur. quod penitus assequemur, vbi ossa ἐγκρύπτοιτο id est cōdantur, vnū scilicet sub altero. eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti ossis partes in suum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ recesserunt, iungantur, necesse est alteram partem sursum, alteram deorsum attrahere. quod iam omnes

Serra cultraria.

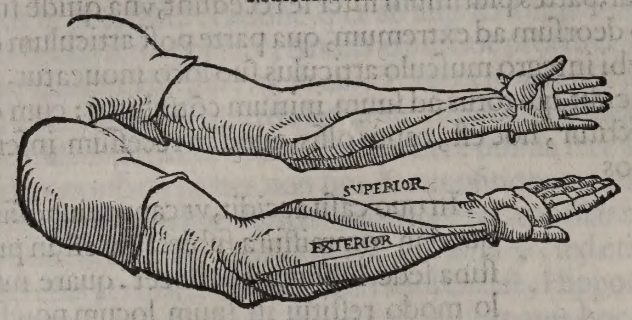

Serra dentata.

medici faciunt, rem interdum solis ministrorum manibus cōmittentes, interdum laqueos inijcientes, vbi maiori vi opus sit, in diuersa contendere. Ostendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum ossium curatione, principio intendendum esse: adhibendam verò intentionem hanc membro non temere figurato, deinceps dicemus: atq; illud in primis, quum in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & cōtinere, eundem habitum omnium esse communem oportere. componimus quidem, dum intendimus: vbi cō-

poſuimus,protinus alligare conuenit,ſaluo eodem membri habitu,quo compoſitum eſt:quem E
rurſus ſeruare decet,vbi continetur:nam,ſi moueatur, vinculum quadam parte laxiores habebit circuitus,quadam arctiores. laxiores,quum oſſa moueri patiantur, quod compoſitum eſt, corrumpent:arctiores,quum dolori ſint,inflammationẽ excitabunt.Quatuor igitur,quæ agenda diximus,communem habitum requirere demonſtratum eſt. cõſideremus poſthac, quid intuiti,hunc habitum inueniamus. Porrò,quum membrum intenditur, ille optimus eſt, ſub quo non magna vi ſeparata oſſa in diuerſa componuntur:quum continetur,ille, qui minime lædit. vtrunque præſtat,qui ita figurat,vt muſculorum fibræ directæ intendantur: directæ autem intenduntur,quum ab ima membri parte vniuerſus muſculus collocatur: nam, ſi muſculus, qui ſuum initium habet à parte interiori, ita collocetur,vt medius ab interiori parte membri, extremus ab exteriori: vel ſic, vt medius à ſuperiori, extremus ab interiori ſitus ſit:hoc pacto circa membrum in cochleam ſerpens magnam vim requirit,cùm intenditur.

Muſculorum directio.

Muſculorum diſtortio in ſupinæ manus figuratione.

Itaque, ſi hoc modo figuratũ muſculũ extendas,dum fracti oſſis partes abundè diducantur, vehemẽter dolebit,magno cum periculo,ne conuellatur. conF
ſtat enim intentionis vi cõuulſos interdum muſculos fuiſſe.Quare eundem eſſe habitum conſtat,qui minime lædit, & qui muſculos nullo modo peruerſos cõtinet: quod apertè Hippocrates expreſſit,volens brachium cubito tantum inniti,non ex toto curuatum,aut extentum, ſed in medio inter hæc collocatum.Quẽ habitum ipſe docuit optimum eſſe,primo,ꝙ cubiti os longius eſt radij ſede, ipſumq́; firmiter ſuſtinet:deinde,quia muſculi,qui oriuntur ab interiori tuberculo humeri,extrema habẽt ab interiori parte totius brachij:qui ab exteriori incipiunt, ab exteriori finiuntur. Cuius aũt muſculi initium & finis ab interiori parte ſunt totius brachij,huius & reliquæ omnes partes,& propterea totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt,& ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri.Quin & experimentum indicat,hunc habitũ minime lędere. Ex duobus verò,quibus hic interijcitur,ſupinus muſculos plurimum peruertit,& vehementem dolorẽ G
mouet:pronus minus peruertit,minusq́; dolori eſt.Habes de brachio figurãdo ſummatim omnia,quæ latius deinceps Hippocrates docebit,ea oratione vſus,quæ perfectè planeq́; rem exponit,ita,vt paucis omnino opus ſit ad ea exponenda,ijs præſertim, qui imbuti ſunt puerilibus diſciplinis,vel apud doctores librum legerunt,quibus ſanè commentaria ſcribuntur.

2 *Ea ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.*

Quaſi dixerit maxime conueniens. nam,vbi, quod conuenit vnicuique, ſeruatur, res iuſte habet,atque adminiſtratur. Quid autem corpori conueniat,præter id,quod ſecũdum naturam eſt, haud facile intelligitur. ergo cùm ſingulis partibus conuenientia ineſt figurę,coloris,& magnitudinis, optime habent.

3 *Sed, ſi in hanc vel illam partem declinatur,in pronum habitum peccetur. leuius enim peccatum eſt, quàm ſi in ſupinum.*

Duos habitus poſuit,ſupinum & pronum,qui & ad vniuerſum corpus referuntur,& ad vnã H
ipſius partem, nempe brachium. Totum igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat,dorſum verò in ſuperiorem partem:contra ſupinum,vbi ſurſum venter, in inferiorem partem dorſum. Quos habitus commemorãs loquuturum ſe de brachio indicauit,quũ nequeat corpus totũ frangi,aut excidere. Sed cauſam,cur præſtet in pronum declinare, quàm in ſupinum,vbi quis deceptus rectum non aſſequatur,ipſe in ſequentibus aperiet.

4 *Qui nihil capiunt conſilij,plerunque nihil errant: ipſe enim,qui deligabitur, ſic iuſta natura coactus brachium porrigit.*

Medici,inquit,qui ante naturalem brachij habitum, nihil attendunt, plerunque melius curant,quàm qui male ratiocinantur. Idiota enim, qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum,quemadmodum minime lædat,inſtructus à natura, quam nunc iuſtam dixit:quippe quæ generationis initio, & poſtea in tota vita degenda οἰκεῖον, id eſt cõuenientem ſingulis partibus habitum inuenit./Ipſe enim qui deligabitur brachiũ porrigit/.vocabulum,porrigit, ἀπορέγει dixit,quod non nulli accipiunt pro ὀρέγει, id eſt porrigit medico:non nulli pro ἀποκωλύει,

hoc

A hoc est,non permittit,vt medicus indoctior membrum in contrarium conuertat. omnes enim homines natura singulas partes figurant,quemadmodum minimè lædant:quem habitum indicat Hippocrates esse maximè rectum. Porrigunt igitur ægri se ipsos ita figuratos:atq; ægrè ferunt,vbi aliter à medicis collocentur,renitunturq́;,atque ob dolorem ducenti non parent. hoc autem volũt Hippocratem significasse verbo ἀπορέγει. Sed vtrouis modo acceperit, res eadem manet. nam idiotæ,quùm ita brachium collocent, quemadmodum minimè lædat, præstantiores sunt medicis,qui,cùm sibi sapientes videantur,malè hoc figurant. Sunt & qui ad vtrunque referant/sic à iusta natura coactus brachium porrigit/. Sed cùm proposita res seruetur, quomodocunque verbum id accipiatur, superuacaneum est in his ampliùs insistere, inutilia enim sunt,& inuentu facilia,quæ ambiguis verbis traduntur. Quare illi omittenda sunt,qui tempori parcit,quùm in ijs,quæ vtilia sunt,id consumere magis conueniat.

5 *Sophistæ autem medici vtique sunt, qui peccant. Porrò brachium fractum non magno negocio pertractatur, idq́; (vt ita dicam) cuiuis medico facilè est.*

Sophistas intelligit eos,qui sapienter aliquid sibi inuenisse videntur,errantes tamen, atq; id-
B circo non obseruantes,quod rectè omnes idiotæ cognouerunt.

6 *Quem locum cogor latiùs explicare,quoniam medicos vidi,qui,cùm deligarent, sapientes habiti sunt à brachio figurando,vndè par fuit videri ignaros. Multa enim alia, quæ sunt huius artis, ita indicantur. Nam,quod nouum est, quamuis nondum constet,vtrum sit vtile,anteponunt ei,quod consuetum est, quod iam sciunt vtile esse,atque id,quod alienum est, ei, quod receptum.*

Ipsemet tibi ostendit in sequentibus, quæ omnia obscura sunt, cur sermonem de figurando brachio dilatauit,quãquàm locus per se,nec difficilis est,nec ita multa verba desiderat, ex quo protinus causam inuenies,quamobrẽ in ijs,quę tradidit,ordinẽ omnino exquisitum non seruarit. quisque enim priùs de eo,quod magis vrget,verba facit. Ergo, quia medici eius sæculi pro cõperto habebant ad omnẽ,tam comminuti q̃ prolapsi ossis curationem intentione opus esse, sed ignorabant,quinam habitus ſm naturam esset, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis,quia medici quidem optimo deterrimum habitum anteponentes,prauis rationibus eam rem sibi ipsis,atque alijs persuadebant. Quòd si ignari omnino fuissent, oportebat verum
C ipsos docere. at,cùm non solùm ignari essent,sed etiam cognitionem sibi vendicarent, necesse fuit Hippocratem id primò conuellere,deinde animum iam purum vera scientia instituere.

7 *Dicendum igitur est è medicorum erroribus,quos docere volo,quosq́; dedocere,de brachij natura.*

Dedocere vult ea,quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia sint: docere quæ putant vitia, quùm non sint.

8 *Etenim,quod hac ratione traditur, ad alia quoque ossa corporis pertinet.*

Non iniuria dicit orationem hanc ad alia quoq; ossa sanãda pertinere. ea enim ad quæ spectantes,inuenire naturalem vniuscuiusq; habitum conueniat,omnium cõmunia sunt. duo aũt sunt (vt suprà indicauimus) nempè vt dolorem euitemus,& rectum statum tueamur. illud experimento comperitur:hoc partium quoque situ, quem corporibus incidendis comparamus.

Ergo Brachium,de quo sermo est, quidam vinciendum dedit pronum: hic autem cogit collocari modo
9 D *sagittariorum, quum humeri caput conijciunt: atque ita deuinxit,existimans hunc esse naturalem eius habitum. Quam rem eo argumento comprobauit,quòd ossa omnia,quæ in cubito sunt,inter se dirigãtur, tum superiectæ partes æquentur: quòd etiam tam exteriores, quàm interiores, inter se directæ collocentur: ita enim inquit & carnem,& neruos naturaliter sitos esse. Sagittarios prætereà testes adduxit. His autem dicendis,præstandisq́; sapiens habebatur: aliarum verò artium immemor erat,quæcunque vi aut artificio quidpiam moliuntur,nesciens alium alibi esse habitum naturalẽ. Quin & in eodem opere, alius erit dextræ, exempli causa, alius sinistræ habitus naturalis: aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes, aliter funditores, aliter rursus qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter qui in ocio sunt. Quotquot enim artes reperiri possunt,singulæ naturaliter brachia requirunt,non eodem modo figurata, sed ad instrumentum, quo in singulis vtendum,& ad opus,quod efficiendum est,accommodata.*

De his quoque semel aliquando meminisse oportet, quam rem nos minimè præteribimus. Quidam ex ijs medicis, qui sapientes habentur, proposita verba/ergo brachium de quo sermo/tanquàm mendosa iure suo corrigens,græcè ita scripsit/τὴν ἒν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν/ adiecto verbo/ἦν, hoc est erat/suã nobis ostentans disciplinã,qua fuerat à grãmaticis, rhetoribusq́; eruditus,ita vt ignoraret modũ præcisè loquendi oĩbus antiquis vsitatũ. Erit aũt plena oratio,

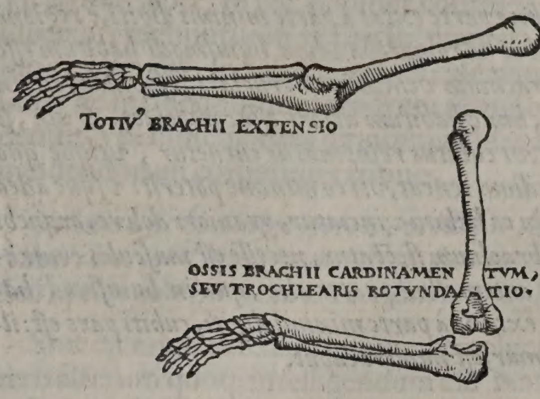
si perficiatur hoc modo/ergo brachium,de quo sermo erat,quidam vinciendũ dedit pronum/. E
Idiotæ plerunque medicis brachium porrigunt conuenienter figuratum,sed horum quidam ni
miùm curiosi recedentes ab eo,quod naturaliter propositum esse debet(id autẽ fuit doloris ca-
rentia)pronum habitum eligunt,vt potè quem commodiorem existiment. nullus tamen idio-
ta medico brachium porrigit resupinatum: multum enim abest hic habitus ab eo, qui minimè
lædit. quem aliqui medici & ob inscitiam,& vt sapientes videantur,interdum non admittunt,
atque ea de causa sagittariorum exemplo brachium vniuersum collocant,quidam penitus resu
pinatum,quidã non multum ab huiusmodi habitu recedens. Peccant igitur, non modò in hãc
partem, sed ꝙ extentum figurent. quos Hippocrates prodidit ea ratione moueri, ꝙ vbi totum
brachium sagittariorũ exemplo figuretur,ossa diriguntur, & totius brachij superiectæ cutis par
tes æquantur. sed hæc valdè probabilia sunt, & se vicissim consequuntur: illud re vera non sic
habet,carnem & neruos eo habitu,perinde,atque ossa in recto situ omnibus partibus seruari:ꝙ
si ita res haberet,non modò probabiliter,sed firmissimè demõstrarent huiusmodi habitum na-
turalem esse. Verùm hæc tolerabilia sunt. transferre autem huc sagittariorum exemplum, exi-
stimari debet prorsus fatuum,satiusq́; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cõmemorari, quàm
acerrimè refelli. nam,quæ prorsus stulta sunt,deridenda magis sunt, quàm à scriptoribus cõfu F
tanda:non tamen prohibeo,quo minùs,dum viuentes agunt,redarguantur:ac præsertim, vbi,
qui hæc nugatur,audientibus persuadet,vt sibi ipsi hominis curationem committant.Fit etiam
interdum,vt nos quoque in scribendo stultis opinionibus cõtradicamus, vbi multos videmus
illis credere,quasi veræ sint: quod nunc accidit Hippocrati,qui nihil esse commune sagittarijs,
& vincientibus,ostendit. Quæ verò afferuntur de ossibus, neruis,& carne, recto statu collocan
dis,quamuis nullũ per hæc fuisset Hippocrates reprehensurus, per se necessaria fuerant ad opti
mum habitum inueniendum,cuius caput est,si argumẽtum ex signo colligamus, doloris carẽ-
tia,id enim neq; ipsos idiotas latet: verùm,si rei causam, naturamq́; spectemus, rectus partium
status,qui idiotis non item patet,sed illis dumtaxat,qui incidẽdis corporibus operam dederũt.
Quæ ab Hippocrate subijciuntur,maxima ex parte plana sunt,nec quidquam habent, quod in
quæstionem vocetur. quare vniuersa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum
legunt,quibus longiori tempore sunt consideranda. Quod inquit/hic autem coegit ipsum col-
locari modo sagittariorum,cùm humeri caput conijciunt/obscurum est,& incertum. quocircà
nõ nulli verbum/conijciunt/quod dixit ἐμβάλλωσι, propterea scriptum ab Hippocrate existi-
mant,ꝙ extento brachio humeri caput in sinum ceruicis,quę in lato scapularum osse est,conij- G
ciatur,in quem anteà non conijciebatur, cùm brachium demissum erat. tunc enim iuxtà erat
dumtaxat,& contingebat:quam rem his verbis expressit/versatur humerus in lato scapularum
osse transuersus,vbi brachium iuxta latus extenditur/. Censent alij ἐμβάλλωσιν dixisse Hippo
cratem translatione vsum à nauiũ impetu. ἐμβολὴ græcè dicitur,vbi datur opera, vt naues ho-
stium mergantur,quandocunque signo dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendã, po
tissimum à latere,totamq́; dissoluendã,ac submergendam. tunc quasi paratum esse ad ἐμβολὴν,
id est ad impetum faciẽdum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicuntur ad ἐμβολὴν,
id est ad impetum faciendũ parata:quod Aristophanes ostendit,quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμ-
μὴν λόρδος ὡς ἐμβαλῆ. id est,recta accedit incuruus, quasi ad impetum faciẽdum paratus. Quæ
subdit omnia, si animaduertantur,manifesta sunt, vsque dum inquit.

10 *In sagittarijs par est hunc alterius brachij habitum optimum esse: nam si ita collocetur, imum hume*
ri caput, quod cardinis modo in sinum cubiti conijcitur, efficit, vt brachij atque humeri ossa dirigantur,
quasi totum vnum sit. H

Scribit nunc aduersus eos,qui vniuersum brachium intẽtum deuinciunt, sicuti sagittarij si-
nistrum cõtinent. Ait enim ad id agendum iure opus fuisse brachio extẽto, quum neruus dex-
tra tenditur versus partem posteriorem:totus verò arcus in eadẽ regione continetur à sinistra,
ne in alterã partem inclinetur. Nam si neruus dextra validè in posteriorem partem intentus to
tum arcum secũ adducat,ductio sagittæ in posteriorem partem impedietur, vt quæ debeat à va
lido neruo contentoq́; emitti. Ergo,quantum ex vltima contentione remittitur,tantum demi-
tur de emissione sagittæ:quod,quùm in confesso sit, Hippocrates causam adiungit huiusmodi:
/nam si ita collocetur imum humeri caput,quod cardinis modo in sinum cubiti conijcitur,effi-
cit,vt humeri atq; brachij ossa dirigantur,& brachium totum sine inclinatione seruetur. /vocat
autem γιγγλυμοειδὲς imum caput humeri,quod cardinis modo cum cubito committitur,quã-
doquidem cardines (græcè γίγγλυμοι) & quosdã sinus habẽt,& quosdã processus sinibus reci-
piunt eorũ,cum quibus cõmittuntur,processus:processibus in ipsorũ sinus inserũtur. Similiter
imum caput humeri in gibbũ ambitum desinẽs duo à lateribus tubercula exigit, vñ similitudo
trochleæ fit.hæret aũt hmõi ambitu trochleam referente in finibus cubiti. Extremus hic ambi-
tus,& à priori & à posteriori parte cauũ hẽt:in vtroq; se insinuant cubiti ꝓcessus rostro similes.

Siquidem

A

Sinus cubiti ſigmatoides

Si quidem cubiti caput ſuperius C literam refert, quà cum humero committitur:accipitq; humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium ſic collocatur,vt cubitus atque humerus rectum angulum oſtendant. At rurſus, vbi humero quieſcente, cubitus circa gibbũ eius ambitum moueatur,ſi in priora feratur, cubiti commiſſuram flectit. ſi in poſteriora tẽdit, in maximo quidem flexu prior cubiti proceſſus in humeri cauum,quod à priori parte eſt,conijcitur: in extenſione poſterior proceſſus in poſterius cauũ,quod, quùm maius ſit,maiorẽ proceſſum accipit. quare plurimum extendere & curuare totum brachium poſſumus: quod nullo quidẽ modo contingeret, ſi nullum cauum in humero fuiſſet. Quùm huiuſmodi ergo ſit cubiti iunctura, vbi totum bra-
B chium ad rectũ angulum figuretur,ita,vt humerus & cubitus rectum angulum oſtẽdant (quem habitum Hippocrates ſolitus eſt appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hæret cauo cubiti,quod C literam repræſentat. At vbi totum brachium extenditur,cubitus in poſteriorem partem fertur,& proceſſus,qui ab ea parte eſt,motui præeſt:ceſſat autem, quieſcitq;, quùm primum ad humeri cauum,quod ea parte eſt,peruenit. Quo fit,vt commiſſura extendatur,& imum humeri caput,cardinis modo,ſinu cubiti innitatur. vocat autẽ Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri ſinum,ſed cæteros omnes,in quibus recipiuntur oſſium proceſſus.

11 *Præterea articulus ita extentus recuruatur. Ergo veriſimile eſt ſic eum locum minimè flecti, maximeq́; intendi,neque à neruo,quem dextra tendit ſuperari,neque illi cedere: ad hæc neruum ipſum plurimum adduci. Quo fit,vt ſagittæ à valida ſubitaq́; vi emittantur: quæ autem ſic emittuntur, maiori impetu celeriùs feruntur, longiusq́;. Sed vincientis & ſagittarij nihil commune.*

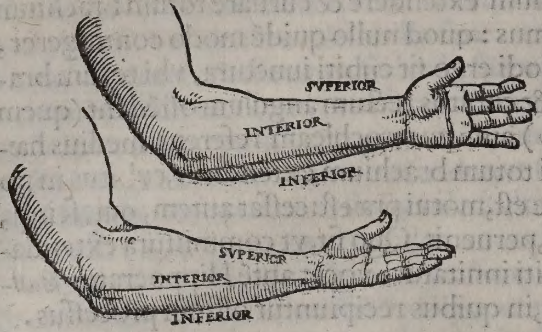
Ex modis, quibus brachium figuratur,extenſio flexui contraria eſt,ſupinus habitus prono. hi ergo extremi ſunt,& quaſi quatuor habituum exceſſus:duo alij medij ſunt, vnus quidẽ inter
C extremum flexum & extenſionẽ,quem Hippocrates(vt dixi) ἐγγώνιον appellat:alter inter pronum & ſupinum,ſub quo ait cubitum radio ſubijci.Igitur,ſicut hunc iuſtum & rectum dicit,ſic etiam illum,qui ἐγγώνιος dicitur,ſub quo humerus cum cubito ad rectum angulum collocatur. Quòd ſi hic habitus rectus eſt,ſequitur,vt,vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari. ſi rectus non ſit,certè erit in exteriorem partem recuruatus: quemadmodum,ſi in poſteriorem partem ita recuruetur os cubiti,vt cum humero angulũ oſtendat:quod iam non nullis accidiſſe perſpectum eſt, quibus neceſſe eſt poſterius humeri cauum abunde altum eſſe, in quod ſe inſerit poſterior cubiti proceſſus. Quòd ſi huiuſmodi cauum nobis omnibus altiſſimum eſſet, flectere in poſteriorem partem brachium poſſemus,vt dixi de his, quibus aliquãtulum id licet, vtpotè qui poſterius cauum non ſecundum naturam penitus habeant, ſed nimis ſinuatum.

12 *Qui brachium deligat,vbi ſic figuratum contineatur,multa alia affert mala grauiora, quàm vulnus. Nam,ſi curuari brachium imperet,non oſſa,nõ nerui,non caro eundem habitum ſeruabunt, ſed vinculis cedentibus in aliam atque aliam partem mouebuntur. Ecquid opus eſt ſagittariorum habitu? qua in re nullus fortaßis error fuiſſet, ſi ſophiſta permiſiſſet,vt homo ipſe vulneratum brachium porrigeret.*

D Qui intentum brachium deuincit omnino (inquit) vel ita contineri iubet, vel curuari ſinit: vtrumuis fecerit,ægrotantem lædit. nam,ſi in eodem habitu contineatur, dolor aſſiduè vrget: ſin aliter figuretur,deprauatur brachium ſub vinculo,quod eò ſpectat,vt membrum, ſicuti cõpoſitum ab iniectis faſcijs contentum,ſine vllo preſſu tueatur. at,ſi aliter figuretur, contrarium accidet,nempè,vt fractura vinculo non contineatur,ſed moueatur,transferaturq; vnà cũ neruis habitum mutantibus, muſculiſq;,quos carnem vocauit, eorum nobis naturam oſtendens. Sunt enim muſculi caro ſentiendi vim habens à ſimplici carne, ex qua maximè conſtant, caro nominati,per quos fibræ diſtribuuntur à neruis ac ligamentis diductæ. creatur enim totus muſculus à natura eiuſmodi fibris contentus,quibus caro ſimplex vndique concreſcit:atq; hęc eſt propria muſculi natura,per quem venæ & arteriæ diſcurrunt,vt nõ ſecus ac cæteræ partes, alatur & viuat: proprium verò muſculorum corpus fibræ ſunt,quæ ſimplici carne cinguntur,plurimum quidẽ medijs muſculis,tum ſubinde minùs,præſertimq; in initio ac fine ipſorum. quocirca extremi muſculi neruoſi magis ſunt, medij verò carnoſi.

13 *Quidam alius medicus reſupinatum brachium extendi iuſsit,atque ita figuratum deuinxit, ſibi perſuaſum habens hunc ſtatum naturalem eſſe: quod ex cute conijciebat,& ex eo,quod oſſa ſic tueri naturalem*

lem habitum existimaret. Quia id ossis, quod in prima palmæ parte extat à parte minimi digiti, è regione collocetur eius ossis, vnde cubitum metimur. Hæc adducebat ad comprobandum huiusmodi habitum esse naturalem, rationiq; consentanea loqui videbatur. Sed brachium vehementer cruciari, si supinum extendatur, experiri quilibet in suo potest: nam si extendatur, hunc habitum dolori esse comperiet. Quin, si imbecillis homo manus prehendat valentis ita collocatas, vt cubitus resupinatus curuetur, vtique quò volet, ipsum ducet. Manus item eo modo collocata, si gladium teneat, vti eo minimè poterit: vsque adeo istiusmodi habitus violentus est. Ad hæc, vbi brachium in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo, dum ingredietur: graui, dum cubabit. Quòd si brachium flectatur, necesse est musculos contrahi, & ossa in eodem habitu minimè contineri. Ignorabat autem illud, præter alia, quæ in huiusmodi habitu incommoda accidunt, quod os in prima palmæ parte extans à parte minimi digiti, cubiti pars est: illud verò, quod in cubiti iunctura est, vnde cubitum metimur, est humeri caput. E

Directio interioris tuberculi brachij ad finem cubiti.

Si quis brachiũ resupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος id est tuberculũ, nominatur, esse caput superius cubiti, cùm quodammodo è regione se ostẽdat capitis inferioris, quod in prima palmę parte extat à parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo: sed sunt, qui metiri incipiant, idq; rectè, à cubiti eminentia, quam græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates, cum dixit/vnde cubitum metimur/significare videtur, vel omnes, vel plerosque inde metiri. Quomodo autem sese res habeat, hic quærere superuacaneum est. illud meminisse oportet, quòd inferius cubiti caput situm in prima palmæ parte è regione superiori capiti respondet, vbi secundum naturam brachium figuretur, vt scilicet curua pars interior sit, gibba exterior; in quo habitu fit, vt minimus digitus ab inferiori parte subijciatur, pollex à superiori insidat. F

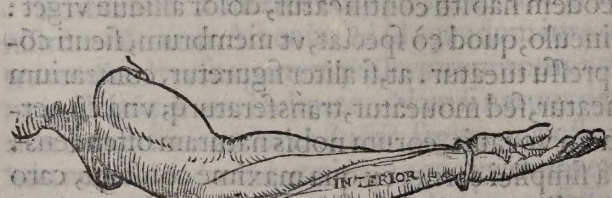
14 *Hic verò putauit hoc idem os esse atque illud.*

Non ita dixit/hoc idem os esse, atque illud/sicuti aliquem eundem cum se ipso dicimus, vt Aiacem Telamonium eundem cum Æacide, sed quòd vtrunq; ossis extremum intelligat eiusdem esse, nempè cubiti. G

15 *Est autem idem cum illo eminentia cubiti, cui potissimum innitimur.*

Vocabulum/idem/accipiendum nunc quoque est eodem modo, quo proximis verbis explanauimus, cùm vnius & eiusdem ossis partes esse existimarent, quod in prima parte palmæ situm est, & quod ab interiori regione commissuræ cubiti extat.

16 *Ergo, vbi brachium resupinetur, partim hoc os peruersum conspicitur: partim nerui, qui ab interiori sede, & digitorum, & primæ palmæ partis procedunt, supino brachio peruertuntur. tendunt enim huiusmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. Errores, atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales sunt. Si quis autem (vt præcepimus) fractum brachium extendat, dirigetur os, quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigentur item nerui, qui à prima palmæ parte ad extremum humerum pertinent: suspensumq; brachium in eodem habitu continebitur, in quo fuerit colligatum, neque dolori erit, aut molestiæ siue ingrediatur homo, siue cubet.* H

Distortio neruorum & musculorum & ossis cubiti in resupinatione manus.

Quùm accidit, vt ossis cuiuspiam, vel nerui, vel musculi initium sit ab interiori parte membri: finis vel ab exteriori, vel ab inferiori: constat partem hanc peruersam esse. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti, vbi totum brachium resupinetur. Ac ne longius exempla petamus, nerui, qui ab interiori parte feruntur ad manum, cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque resupinato brachio, vt neruorum, qui cubito alligantur, initia ab interiori parte collocentur, fines à superiori. idem accidet musculis, & ipsius cubiti ossi: horum enim omnium initia ab interiori parte sunt, iuxta tuberculũ humeri. Poterant aũt per se musculi, cum peruerterentur, abundè dolorem excitare, atq; ea de causa inflammationẽ. Si quis aũt brachium figurauerit, vt Hippocrates iussit, musculi, qui ab interiori parte cubiti oriũtur, toti ab interiori parte siti erũt,

qui

A qui ab exteriori, in hac similiter continebuntur: quemadmodum, qui à superiori, positum à superiori tuebuntur in vniuerso membro. Ab inferiori autem cubiti parte nullus situs est omnino musculus. sed, si cubiti musculorum omnium situm cognoscere tibi curæ est, ex primo libro de incidendorum corporum ratione addiscere poteris: tum ex opere de musculis incidendis, vbi musculorum omnium natura ad compendium confertur magis, quàm in libro de incidendorum corporum ratione.

17 *Collocari sic hominem oportet, vt id ossis, quod excedit, ad lumen quantum maximè potest, illustre conuertatur, ne Chirurgicum lateat, dum intendit, quando satis fuerit directum. Porrò, qui vsum habeat, quum admota manu os excedens continget, rem optimè comprehendet.*

Siue iacere, siue sedere significare voluerit verbo/collocari/ quod καθιζέσθαι dixit, cum altero alterum quoq; intelligendum est. Nam si ægri vires, & fracturæ magnitudinē, intueamur, ipsum modò iacētem, modò sedentem, vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur, vt vitiata pars conspectui magis pateat, ex luminibus quæ dantur, spectare debet ad maximè illustre.

B

De Brachio.

18 *Ossium brachij, cùm non vtrunque fractum est, facilior curatio est, quibus quod superius, comminuitur, quamuis plenius sit: tum quia integrum, quod subiectum est, fundamenti vicem præstat: tum quia faciliùs reconditur, præter quàm in vicinia manus. Superius enim os carne plurimum contegitur: id verò, quod subiectum est, minime carnosum est, ægrè conditur, ac maiori vi extenditur.*

Indicauit brachium ex binis ossibus cōstare, vbi ait/ ὧν μὴ ἀμφότερα, id est cùm non vtrunque. non enim consueuit dictio ἀμφότερα græcè vsurpari ad vnum, vel tria, vel plura significanda. Ex his ergo binis ossibus, quod subiectum est πῆχυς, id est cubitus, propriè vocatur, idque sanè longius est: quod superinsidet κερκίς, id est radius. Plana autem est, nō modò oratio hæc, sed reliquæ ferè omnes huius libri. Illa duntaxat explanationis mihi visa sunt indigere, quæ à me enodantur. Quare si quid præter hęc obscurum tibi videatur, spectato, num quid in exemplari fuerit mendosum. vbi enim correxeris, si quid lectum semel non comprehenderis, iterum ac tertiò relegens, quod propositum est, optimè percipies.

19 C *Vbi non hoc, sed illud fuerit comminutum, satisfaciet simplicior vis in intendendo: vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerum iam vidi plus iusto intentum: sed plerique, minus quàm res postulat, extenduntur.*

Vim simpliciorem, & quæ non magno negocio adhibetur, φαυλοτέραν dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos, non solùm significat vitiatum, sed simplex.

20 *Intentione adhibita, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.*

Prominentiores partes palmarum appellant θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt non nulli volunt, qui verborum interpretationibus student. Quicquid enim percutimus, prominentioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes sic appellatas existimant, sed eas tantùm, quæ pollici subijciuntur.

21 *Deinde cerato inungere non ita liberaliter, ne fasciæ superinnatent, atque hoc modo deuincire.*

Vinculi vsus duplex est, nam & cōminuti ossis partes, quæ rectè inter se cōpositæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo respersa, & vel illita medicamēto, quod ad repellendā inflāmationem præsentissimum esse putauerimus, decidere non patitur. Adhibent itaq; non D nulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quę excepta imponunt, vinculum superdantes. Alij humorem aliquē ingerunt ad rem idoneum, quale est vinum, vel per se, vel cū oleo, & sæpè liquidum aliquod medicamentū, cuiusmodi est ceratum hoc. cuius duplex ratio est: interdum siquidem cera ex rosa, vel oleo liquatur: interdum arida pix adijcitur, hincq; πισσηρὰ κηρωτὴ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, spissa quoq; sunt & crassa, cuiusmodi est liquidū ceratum. Fiunt autē & ex emplastris inflāmationem arcētibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti sumus & in opere de simplicium medicamentorū facultate, sed latius in eo, quod scripsimus de ratione curādi, & in eo, quod de cōpositione medicamētorū. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflammationē coercet, q̄ quod durum est, seu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiusmodi cerato indicauit inquiens / non ita liberaliter, ne fascię superinnatent./ sed cōtrariū terminū, vt pote, qui nobis notus sit, præterijt. is autē est, ne ceratum ita parum inungatur, vt iniecta lintea siccescant, prius q̄ tertiò quoq; die resoluantur. At qua de causa cerato nunc inungendum dixerit, cōsiderandum est, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum austerū superinfundi iusserit. Mihi sanè videtur vinum excogitasse ad hæc tanquā præsidiū efficacius: omisisse verò in alijs fracturis, vbi nullum ex com-

ex comminutis ossibus nudatum est, eo quòd vini vsus summam diligentiam postulet, nam, nisi subinde infundatur, aridæ fasciæ maximo sunt detrimento. Plerique autem ex ijs, qui laborantibus seruiunt, recusant subinde infundere, noctu præsertim. Sed quia extremus morbus extrema curatione perfectè restituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum superinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicasse satis sit, quòd, cùm aliæ fracturæ sola cerati inunctione curari sine vino possint, non necesse est hoc adhibito grauiter interdum ob ministrorum negligentiam peccare. At, quùm summum periculum circunstat, tunc & ipsi vltrò fatigandos se præbent, & nobis imperantibus parent. Adde, quòd nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adsumus, atq; interdum vniuersam noctem immoramur, vbi veremur, vt ministri rectè exequuturi sint, quæ præcepimus. E

22 *Cura habita, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, sed paulo superior, ne sanguis ad imum fluat, sed retineatur.*

Cubitum ita figurandum esse, vt radio subijciatur, atq; ad rectum angulum cum humero collocetur, in superioribus proditum est. Sed, quùm hoc fieri possit, manu & supra & infra cubiti regionem posita, meritò hoc quoq; definiuit, imperans, vt manus paulò sublimior, quàm iunctura cubiti habeatur. Constat enim, vbi membra dependeant, ad ima cócurrere materiã: ac propterea, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibusque crura calidiora sunt, maximi momenti censent noctu hęc vniuerso corpore sublimiora continere, ita iubet Hippocrates, vt caueamus, ne manus dependeat, sed sublimior collocetur. quòd si cubiti iunctura multo sublimiorem figurari iussisset, huiusmodi habitus in ijs etiam, qui paululum in eo perseuerant, dolorem afferret vniuerso brachio, potissimumque musculis à priori parte humeri sitis. Eum autem habitum dolori esse docebit ipsa experientia: doloris verò causam ostendet natura musculorum, cubiti iuncturam mouentium. sunt enim & à priori, & ab interiori parte humeri, atque vbi cubitum flectimus, ad suum initium contrahuntur, & sursum versus intenduntur, cumq; ipsis contrahitur ac sursum tenditur totum brachium, cui suis imis partibus iunguntur. / Ne sanguis ad imum fluat, sed retineatur/. verba hæc referẽda sunt ad illud/ ne manus inferior iunctura cubiti collocetur/. interposuit autem / sed paulò superior / sic, vt tota oratio sit huiusmodi: Cura habita, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ne sanguis ad imum fluat, sed paulò superior retineatur. F G

23 *Post hæc fascia alligare, capite, quà fractura est, iniecto.*

Potest inijci caput, vel non inijci, quà fractura est, dupliciter. cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine, accipiatur. Termini autem inijciendi fascię caput in longitudinem membri sunt, vbi primus fasciæ circuitus in orbem attractus fracturam vniuersam complectitur. Quòd si, vel superiùs inijciatur, quàm vt fracturam contingat, vel inferiùs, quàm vt ad ipsam perueniat, caput hoc vere quis poterit afferere minimè iniectum esse, quà fractura est. sic mihi intelligito iniectum, vel non iniectum caput, quà fractura est, sed in latitudinem, cum fasciæ caput primò superdatum, vel quà fractura est vel extra procedet. Hic igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus, caput, quà fractura est, inijciendum esse proposuit, hoc est, neque fractura inferiùs, neq; sublimiùs. quod indicauit per ea, quę subdit quùm inquit / vbi super fracturam iterum & tertiò circumierit, sursum feratur /. At in libro de officina medici, cùm ait, ‖ Principia inijcienda sunt, non quà vlcus, sed hinc, vel hinc, ad membri latitudinem spectauit, vt ibi rursus demonstrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα. id est hinc vel hinc, his enim vocibus grræcè latitudo significatur. Pleraque autem exemplaria sic leguntur / Principia inijcienda sunt, non quà vlcus, sed quà nodus. H

Sect.2.t.8.7?. 207.f

24 *Sic vt insidat, non tamen vehementer adstringat.*

Docet hoc loco vinculi moderationem. id siquidem insidere debet eatenus, dum fracti ossis extrema immobilia tueatur: non tamen ita arctari, vt dolorem afferat laboranti. Quilibet enim dolor, cùm perseuerat, præsertim si ex compressione est, inflammationem concitat. Hęc igitur spectari debent in fascijs coarctandis, quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autem, vbi sæpiùs deuinxerimus. nam diligenter animaduertentes modum adstringẽdi, cùm vinculum iniecimus, interrogantesq; hominem, qualem circundatam fasciam sentiat, iterum æquè ac primò inijcientes, laxare vel adstringere oportet: si quidem premi se dixerit, proculdubio laxare, sin vinculum ita laxum affirmet, vt iniectum minimè sentiat, adstringere. Licet autem, prius quàm eum alligemus, quem fractura malè habet, exerceri, sanum puerũ sæpiùs vinciendo, sed cum eo, vt percontemur, quæ paulò antè interroganda proposuimus. sic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas. Illud etiam perspicere oportet, quòd quęcunque corpore robustiora sunt ac duriora, vinculum sustinent arctiùs adstrictum: quæ verò infirmiora sunt & molliora, leniùs adstringi debent.

Vbi

25 A *Vbi ſuper fracturam iterum, aut tertiò circumierit, ſurſum feratur, fluens ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.*

Ipſe cauſam expoſuit, cur primò velit faſciam ſurſum ferri: vult enim ſanguinem prohiberi, quò minùs à ſuperioribus membri partibus deſcendat. hac autem vinciendi ratione, non ſolùm coercetur ille, qui fluit, ſed, qui circa fracturã coijt, exprimitur: qui fluit, vno duntaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum: qui exprimitur vtroq;, & à ſuperiori parte deorſum, & ab inferiori ſurſum. Depelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorẽ membri partem, & ad inferiorem. monet ſanè, vt vtriq; operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarũ vtraq; ordiatur ab affecta ſede, habita longitudinis ratione: deinde prior ſurſum procedat, ſecunda deorſum: quoniam præſtat ſanguinem à vitiata ſede exprimi ad ſummum membrum, atq; ad totum corpus. imum enim minus eſt, quàm vt ſine iniuria recipere ſuccorum copiam poſſit, quandoquidem, poſtquàm ſub priori faſcia ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium, ſi altera arctiùs adſtringatur, inflammatio iuxta primam palmæ partem & digitos orietur. Hac igitur de cauſa antè ad ſuperiora depellendum eſt, potiſſimumq;, ſi fieri poteſt omne id, quod
B dolori foret: ſed, ſi paulum quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, altera faſcia iniecta. Totam hanc ſententiam perfectiùs intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

26 *Prior faſcia, longa ne ſit.*

Iure hoc adſcripſit: prior enim faſcia, quùm à fractura incipiat, & ad ſuperiora feratur, atque ibi deſinat, breuior ſit, neceſſe eſt, quàm ſecunda. Hanc enim voluit à fractura orſam primò deorſum ferri, deinde ſurſum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

27 *Secunda primum ſuper fracturam inijciatur.*

Non immerito: inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

28 *Ac ſemel ſuper ipſam circumeat.*

Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris. vult enim ob propoſitam cauſam ſurſum magis, quàm deorſum, transferri id, quod ad fracturam collectum eſt.

29 C *Tum deorſum demittatur, leniùs adſtringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.*

Minùs adſtringi membrũ iuſſit à ſecunda faſcia ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus nõ ita ſpiſſos adhiberi, quùm id opis, ꝙ ſpiſſi afferunt circuitus, à priori faſcia ſatis afferatur.

30 *Vt poſſit relata ad eam partem, qua prior deſinit, peruenire.*

Hippocrates, antequàm pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet. alij verò ternis vtuntur, vna, quæ à fractura incipiens ſurſum tendat, quemadmodum Hippocrates præcepit: altera, quæ à fractura deorſum: ac tertia, quæ ab inferiori parte ſurſum per priorem vtranque in cochleam ſerpat. Verùm hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorem inijciunt, illas verò inter ſe æquales, propterea, quòd prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat, membrumque ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecunda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtranque obuoluatur, & quia minus ſpiſsè circumagitur, primæ longitudinem non excedat. Sed conſtat (etiam me tacente) tres poſitas faſcias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri, quùm ſecunda duplicem vſum præſtet, quem illi partiti ſunt, vnam inijcientes, quæ à fractura procederet ad partem in-
D feriorem: alteram, quæ hinc ſurſum, quà prima finiebatur.

31 *Attrahere verò faſcias in hoc caſu, vel à dextra debemus vel à ſiniſtra, prout ab hac vel illa parte, ad fracturæ habitum, atque inclinationem in hanc vel illam regionem, confert.*

Oſſa, quæ ſub fracturis peruertuntur, modò in dextram membri partem, modò in ſiniſtrã, declinantur. Quocirca priores duæ faſciæ attrahi à contraria debent, ab ea ſcilicet orſæ, in quam membrum conuertitur, atque in contrariam inclinatæ. ſic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit. atque hoc eſt, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm pręcipit, vt fracturæ habitum intuiti faſciam circumagamus, hoc eſt, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, faſciam adducamus.

32 *Poſt hæc panni ſuperdentur modico cerato inuncti, ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.*

Panni duas faſcias priores fulciunt, quas propriè ὑποδεσμίδας vocat. Inijciuntur autẽ contraria ratione ac faſciæ: illæ enim ſerpunt circa membrũ trãſuerſæ: panni verò in longitudinẽ dantur,

dantur, vniuersum vinculum ex binis prioribus fascijs excipientes. iussit autem cerato modicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copia labarent, non secus ac, si parum inungerentur, quod subiectis fascijs minime coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. constat autem in alijs, quæ glutine colligantur modum esse optimum. Panni igitur comprimunt, vbi sicci imponantur, cui opponitur, quod inquit / leniores/: sicut & quod dicit / stabiliores / illis contrarium est, qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaq; ait / siquidem leniores sunt, & stabiliores/. namque, vbi panni nullo pacto cerato inungantur, non amplius lenes sunt: vbi plus iusto vncti sint, non amplius stabiles, labuntur enim copia cerati. E

33 *Hi fascijs alligandi sunt inter se aduersis, alijs à dextra parte, alijs à sinistra, plurimum ab inferiori parte sursum ductis, aliquatenus à superiori deorsum.*

Fasciæ, quæ primò dabantur, non circuibant inter se aduersæ, sed vtraq; membrum, quod peruersum erat, à contrario habitu ad naturalem restituebat: sed, quæ pannis superinijciuntur, cùm eò pertineant, vt membrum vniuersum alligent, tueanturque vinculum vniuersum, quale exceperint, aduersæ inter se procedunt, atque vna quidem à dextra parte, altera à sinistra circumagitur: similiter altera à superiori, altera ab inferiori: sic enim, quùm inter se aduersæ sint, vinculum, quale acceperint, potissimum seruabunt. Quare quatenus à dextra parte vel sinistra procedunt, iunctura ex toto fit æqualis: quatenus verò à superiori vel inferiori feruntur, altera non longè alteram excedit. sæpius tamen circuit, quæ ab inferiori parte sursum tendit. hoc siquidem tutius est, ob causam, quæ paulò suprà posita est, vbi iussit sanguinem à fractura depelli ad summum membrum. F

34 *Quæ extremitate tenuantur, pannis æquanda sunt in orbem datis, qui, vbi ea dirigimus, non subitò, sed paulatim plurimi obuoluendi sunt.*

Tenuantur membrorum extrema, quæ dixit ὑποξηρα. Has igitur partes circundatis pannis transuersis compleri voluit, & pluribus fasciæ circuitibus cingi, cum eo, vt quod tenuius est, non subitò (sic enim vinculum inæquale redderes) sed paulatim impleatur.

35 *Laxeq; circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.* G

Solent iuxta vitiatam sedem loca omnia inflammatione affici, ac præcipuè membrorũ extremitates, quoniam paruæ sunt, & minimè carnosæ, & idcirco materiam à locis, qui iuxta fracturam sunt, descendentem non recipiunt citra noxam. Eas igitur leuare constituit cerati inunctione, quod non expedit per se membris imponi sine vllo tegmẽto, sine alijs fascijs. nam cum caput & finem haberet sine aliquo fulcro, citò caderet. idcirco vsus est fascijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant molestiam, sed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id, quod fractum est, continendum.

36 *Quod ad linteorum multitudinem pertinet, duas partes primò abundè est superdare.*

Ad vniuersum vinculum, quod primum omnium damus, censet paucioribus linteis opus esse, q̃ procedente tempore futurum sit. docuit enim paulò infrà, quo tempore plurimis vti fascijs conueniat. Sed, quùm linteorum multitudo, fasciarum & pannorum numero longitudineq; augeatur, quæret quis num idoneo tempore, maiora an plura lintea inijci velit: quin & quanta singula esse debeant. Porrò longitudinẽ & latitudinẽ fasciarũ definiuit in libro de officina medici, quùm inquit, || Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinq;, aut sex, longitudinem quidem cubitorum, latitudinem verò digitorũ. At neq; numerũ nunc silentio præterijt, ex fascijs enim, quæ primę inijciuntur, duas dari iussit per vniuersum vinculum. pannos item duplices triplicesve superinijciendos esse, ibi quoque explicauit: quos esse voluit tot numero, vt cõplecti queant vniuersum membrum. Sed fascię, quæ super pannos dantur, plerunq; duæ sint, quarum vna ab inferiori parte sursum tendat, altera à superiori deorsum. has etiã licet & ternas, & quaternas imponere. nos autẽ binis vbiq; vtimur. igitur, qui in hæc incumbet, duas linteorũ partes initio: sed quo tempore vitiatus locus inflãmatione vacat, tres dandas esse conijciet. In libro itaq; (vt diximus) de officina medici, fasciarum longitudinẽ definiuit, iubens, vt superinijciantur longę ternos vel quaternos cubitos, nimirum hominis, qui deuincitur. nam ridiculum esset puerum exempli causa bimũ vel trimum fascijs ita longis alligare, vt robusti hominis quaternos cubitos ęquent: vel ad robustum ita breues adhibere, vt quaternos pueri cubitos impleant. Sed in hoc opere, fasciarũ H

Sect 3.1.7.7'. 214.h

longitudinem

A longitudinem non statuit, sicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens. Constat autem fracturæ magnitudine inspecta inueniri à nobis longitudinem fasciarum, quùm (vt ipse imperauit) debeat vinculum semper plurimum integræ partis comprehendere. Hæc non conuenit eadem vbique, sed pro magnitudine fracturæ, vt diximus. Quòd si iterum, aut tertiò, super fracturam circumagenda prima fascia est: posteà crebris circuitibus voluta non priùs finienda, quàm integræ sedis plurimum complexa fuerit: planè debet ita longa sumi, vt propositis ab Hippocrate circuitibus sufficiat. Eadem ratione, & aliarum fasciarum longitudo tanta sit, vt sufficiat descriptis ab ipso vinculis. Porrò fasciarum latitudinem comperies, si ad ea, quæ ipse docuit, respexeris. inquit enim / fulciantur: non tamen cogantur /. significat autem fulciri quasi hærere. quod fiet, vbi fasciæ non ita latæ parentur, hæ siquidem rugant, quùm circumaguntur. nam alioquin latior fascia, vt quæ plurimùm amplectatur, fracti ossis partes firmiùs continet. atque hac de causa latissima fascia ex vsu maximè est. verùm, quia, quæ talis est, rugas contrahens, quùm super affectas partes est obuoluta, laxior fit, & quæ subiecta sunt, minùs fideliter continet, idcirco expedit, non ita latam imponere, sed eatenus eius latitudinem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia melius præsta- B bit: eiusmodi enim obseruationes coniecturales sunt, neque scriptura comprehendi aut lectione possunt. Ob quam verò causam plures fascias dari posteà velit, tunc intelliges, cùm ad eum locum peruenerimus.

37 *Hinc autem cognosces rectè hominem curatum esse, ac terminum deligandi, vbi, num prematur, rogaueris: atque is responderit se premi quidem, sed leuiter, idq; præsertim quà fractura est. Hæc itaque sic habere, necesse est fateatur, qui rectè est alligatus.*

Quoniam ea, quæ nos spectamus in fascijs obuoluendis, intelligit non comprehendi scientia, sed coniectura, ex certis indicijs iudicandum censet, quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè. Quòd si homo abundè sub fascijs vrgeatur, celerrimè soluentes aptiùs deligabimus: sin fasciarum circuitus iusto laxiores fuerint, non patiemur diutiùs sic habere: nam, quæ arctiùs adstringuntur, dolent, inflammantur, & interdum etiam extrema parte emoriuntur: quæ laxiùs, prorsus eiusmodi periculo vacant, sed nõ prohibent membrum, quo minùs, quà fractura est, deprauetur. Vrget igitur arctior iunctura sic, vt necesse sit eodem die soluere, & rursus deligare: quæ C laxior est, non item: potest enim vnum diem, & interdum alterum sustineri. Hac igitur de causa diligenter rogare eum, qui alligatus est, conuenit, qualem sentiat fasciarum circuitum: vt ex ijs, quæ respondet, aliquid de fascijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) respondere, qui alligatus est, sentire se vinculum arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipsius membri. ea enim sedes inter eas, quæ adstringuntur, acerrimè sentit, quòd & ægra sit, & fascia à nobis magis compressa, vt potè, qui operam dederimus, ut sanguis vniuersus à fractura longè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur, siquidem hac via futurum sit, vt quod vitiatum est, ab inflammatione defendatur.

38 *Moderationis autem indicia sunt, si eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipse sibi videatur non leuiùs, sed valentius, adstringi: postridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus: indicant hæc vinculum fuisse abs te moderate adstrictum.*

Quùm adstringendi modus in vinciendo omnium maximè mom̃etum habeat: quumq; hic variari consueuerit, tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter se distent, quàm quòd D alia corpora hebetioris sensus natura sunt, alia acrioris: meritò contendit ex pluribus notis securitatem ægrotantium inuestigare. atque hac de causa non contentus sola posuisse indicia, quæ ex interrogatione sumuntur, inspiciendas etiam nobis ipsas partes existimat, potissimùm extremas. Inquit enim, vbi moderatè adstrinxerimus, futurum postridie in manu paruum tumorem mollem, hoc est cedẽtem, si superdatis digitis prematur. Quare, si tumor hic, vel nullus appareat, vel durus, planè scire licet vinculum, ubi nullus appareat, non satis fuisse adstrictum: vbi durus, nimis arctatum. Constat enim extremum membrum succis sub vinculo ad ipsum transmissis, quùm multi sint, impleri, digitisq; pressum non cedere. idq; tibi indicio erit vinculi ualentius adstricti, non secus atque, ubi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris nihil fuisse sub uinculo expressum. nanque adstringendi modo modus eorum, quę exprimuntur, perpetuo respondet: & huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate membri: atque ingens est, ubi comminuta pars eius fortiter fuerit adstricta: cedit atque exiguus est, ubi leuiter: non secus autem, ubi non adstringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentissimum est, ubi postridie in manu tumor magnus sit, & renitatur, membrum solui protinus debere, perfundiq; multa aqua calida, cui oleum copiosè fuerit adiectum, rursusq; alligari modicè adstrictum: ubi postero die nullus tumor appareat, tertio resolui, & arctiùs alligari. quòd si tu-

mor modicus fuerit, Hippocrates tertio die resoluit: nos vsque quartum, interdum quintum diem trahentes, hyeme potissimùm, nihil vidimus deterius accidisse. E

39 *Labente iam die minùs adstrictas fascias sentiat, sed tertio die penè resolutas. Scire autem licet, si quid horum, quæ proposuimus, absit, vinculum non satis arctatum: si quid superet, fuisse iusto plus adstrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.*

Relaxantur fasciæ, non mehercle (vt non nulli putant) ꝙ intentæ tempore longiores appareant, sed ꝙ membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum: quod euidenter in omni fractura perpetuum conspicitur, quemadmodum & ipse Hippocrates ostendet.

40 *Tertio die, postquàm extenderis atque direxeris, soluere membrum oportet. Quòd si primis diebus moderatè deuinxeris, paulò magis fascias adstringes. Deligare autem incipies à fractura, quemadmodum priùs: nam, si hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem depelles: sin aliam priùs adstrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexisse pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri semper vinculum debet, atque hunc locum primum adstringere, alios verò proportione: quo enim longiùs à fractura procedit, eo leniùs arctari: nunquam verò ex toto laxari, sed adhærere: post hæc adijciendæ fasciæ sunt, quotiescunque deuincimus. Rogatus autem homo respondeat adstringi se paulò magis quàm antè, præsertim quà fractura est, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur, pro ratione prioris iuncturæ. Abhinc tertio die sentiat fascias relaxari. Tum soluere conuenit, ac rursus deligare paulo arctiùs omnibus fascijs iniectis, quibus vtendum erit. Post hæc laboranti omnia eueniant, quæ in superioribus alligandi circuitibus exposita sunt.* F

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adstringendum est, nõ adstrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoq; quantum res postulat: hoc siquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis fascijs vtemur, & quantum res exigit, adstrictis, non obliti hoc ab ipso præcipi, vbi omnia conuenienti ordine sequantur. nam, si propterea quòd aliquid interim peccatum sit, brachium non dum quinto die ex toto inflammatione vacet, neq; nos fascijs omnibus vtemur. Exhibet quidẽ fasciarum multitudo (vt ipse ait) vinculi firmitatem. potissimùm verò ea vtemur, quo tempore desedit locus, qui circa fracturam est: & ipsum os, quod perfractum est, laxius effectum est, & faciliùs tractatur, vt componi possit. At si quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem septimum peruenit: iubet enim donec ferulæ ad fracturam dentur, tertio quoque die solui, ac rursus deligari, ea de causa, vt aqua calida infundatur ad educendos succos in comminuta parte existẽtes, qui tenues sunt, & seri naturam habent, digestionemq; requirunt: & simul etiam ad leniendum dolorem, & pruriginem finiendam. Itaque, vbi nec dolor nec prurigo hominem exerceat, atque indicia illa omnia se ostendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoscimus, etiam si quarto quoque die solues, nihil lædes, hyeme potissimùm, atque adeò magis homines agrestes, qui lauari ferè non consuerunt: sed eos, qui quotidiè lauari solent, & qui præsertim bis id faciunt, conuenit non longo interposito spacio resoluere, ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori. G A. li.4.f.5.t.2, c.2.f.483.c

41 *Inde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui septimus est à primo, quùm iniectum vinculum fuit, si rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit, isq; non admodum magnus: locus item, cui vinculum inijcitur, quotiescunque deligabitur, tenuior & gracilior conspicietur, septimo autem die tenuissimus: atque ossa perrupta tractabuntur facilius, magisq; ducentur, vt dirigantur. Quòd si hæc ita habeant, dirigere oportet, alligareq;, ac ferulis excipere, pauloq; ampliùs, quàm antè adstringere, nisi si tumor, qui in manu est, maiorem dolorem afferat. Vbi verò fascias inieceris, imponendæ ferulæ sunt, superq; fasciæ alligandæ admodum laxæ, sic, vt circundatæ ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adstringant. Quo facto prematur offensus eodem modo & releuetur, atque in prioribus vinciendi circuitibus. At, vbi ad tertium diem perueniens laxum vinculum sentiat, necesse est ferulæ magis arctentur, potissimùm quà fractura est, atque alibi pro ratione: si quidem ipsum vinculum laxum potiùs erat, quàm adstrictum. Pleniores autem adhibendæ ferulæ sunt ab ea parte, qua fractura extat, non multo tamen: videndumq; est, ne è regione pollicis collocentur, sed hinc: vel hinc: neque item è regione minimi digiti, quà os in prima palmæ parte excedit, sed hinc vel hinc. Verùm, si fractura omnino ferulas requirit, his locis breuissimæ superaccommodandæ, sic, vt ad ossa, quæ in prima palmæ parte extant, maximè pertineant: periculum enim esset, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur. Debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino, id spectantes, quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur, non vt adstringant. Quòd si optimè perspexeris ossa sub prioribus vinculis abundè fuisse directa, neq; locum prurigo aliqua infestat, neque vlla exulcerationis suspicio est, vltra vigesimum diem finito alligatas ferulas manere: nam plerisque summum triginta diebus brachij ossa conferuent.* H

A Si tertius dies fractũ os nobis daret, quale ferè septimus exhibet, necessariò ad ferulas veniremus: sed quia (vt ipse dixit) septimo die πάνυ λεπτόν, id est tenuissimũ apparet, quo vocabulo significauit graciliùs fieri, q̃ quùm erat in pristino statu salubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc scilicet membrum diligentius cõponens, vt potè quùm ossa laxiora sint. eò autẽ ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè vt fractum os contineant. at, quum ossa ob siccitatem naturalem nequeant carnis modo coalescere, callo circa fracturæ oras increscente, quasi quodam vinculo circundantur: hic autem creatur de eo quod superat, ex ipso fracti ossis alimento. ꝙ si laborans vel non idoneo victu vtatur, vel plenus sit, id, quod superat, copiosius est, effusumq; fascias totas veluti crasso sanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concrescit, tempore ab osse, cui hæret, mutatur, & simile ipsi redditur, callusq; nominatur. Ergo, si fracti ossis oræ agitentur, dimoueanturq;, prohibebitur, quo minùs adstrictũ maneat, atque idcircò creari callus & agglutinare non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præstat ossibus fractis. Iure igitur summa quiete opus est ad fracturas, quæ callo debent solidari: nam, si agitetur coactus callus, dissoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohęrent, & coactũ lac. summam verò hanc quie-
B tem præbent fasciæ adstrictę, & quæ superdata continent: porrò cõtinent fasciarũ multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps sequuntur, oĩa plana sunt, his, qui animũ adiungunt. præcipit enim, vt sicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoq; die arctentur, non tñ resoluatur tota iunctura, nisi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius suspicio sit. prurit autẽ fractura initio magis, deinde minùs, qm̃ vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quod superest, profusi leuiter mordent. At, vbi acriùs mordeant, pruriginì iam dolor iungitur. Igitur, quando pars inanis est, nihil oĩno tale superat, vel certè minimum.

42 *Nihil autem perpetuum est: multum enim & ætas ab ætate distat.*

Non dixit simpliciter differre ætatẽ ab ætate, sed adiecta coniunctione, indicat alias etiamnum causas esse, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus consanescant, sed quædam paucioribus. sunt enim in causa, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferuescunt, hoc est callo firmãtur, & ob materiæ, ex qua callus oritur, quantitatẽ ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipsam cogẽtium. diutiùs autem trahitur ex materiæ inopia. quod enim breuiori tẽpore ob materiæ copiam vires efficiunt, id longiori pręstant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. cal-
C lus enim concrescens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus sit, & cõtinuetur. Porrò materia crassa cõmodè spissescit, & in callum vertitur: humor autem, vbi aquosus fuerit, & habitu tenuis, spissando callo maximè est alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè suo munere fungi: sero, quùm imbecillæ sunt: nihil attinet dicere, quibꝰ de causis callus diuerso tempore fractis ossibus circundatur. Hæc autẽ ipsa, quę nunc dicuntur, ob causas priùs positas mutantur. quoniã materia, & plus & minùs abundat, & crassior est ac tenuior, ob temperamentum, tam vniuscuiusq; naturale, quàm aduentitium ipsius fracturę eo tempore, quo curatur, atq; item ob victus rationem qua homo vtitur, & ob modum quo deligatur, præter hæc ætatem, tempus anni, regionem: ex quibus omnibus validiores vires sunt, aut infirmiores.

43 *Vbi solueris, aqua calida perfundito, & rursus alligato fascijs leniùs quàm antè adstrictis, paucioribus item quàm antè iniectis: inde tertio quoque die soluens, rursus laxioribus fascijs & paucioribus deuincito.*

A primo die, vsq; dum ad ferulas veniat, & fasciarum numerũ auget, & arctiùs adstringit:
D eas autem imponens septimo die, membrum non soluit vsq; ad vigesimum, statuere quasi firmam basim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non ampliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm materia in ipsum deriuatur: quam sicuti ab initio auertimus ab affecta sede ad alias corporis partes, ita nunc euocare debemus aqua calida perfusa. quin & initio fascijs multis atq; adstrictis, quo minùs ad vitiatum locum conflueret, ex toto ipsam prohibuimus: nunc paulatim numero demimus, pressumq; laxamus, quùm non expediat prohibere, ne confluat.

44 *Quòd si alligatis ferulis suspicio sit, ne ossa rectè concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infestet. vbi dimidium temporis præterierit, vel paulò antè, soluere oportet, & rursus deuincire.*

Superiora dicta sint, quùm omnia rectè procedant: namq;, vbi sit sensus aliquis doloris, vel exulcerationis suspicio, aut vereamur, ne fractura malè cõposita sit, aut casu aliquo interueniente membrũ motum sit, soluere vinculũ ante vigesimũ diem cogimur. id autẽ ipsum definiuit, ne quis existimet perpetuũ esse, quod suprà imperauit, fracturam quamlibet vsq; ad vi-

gesimum diem seruandam esse penitus immobilem. semper enim pugnare medicus debet aduersus id, quod magis vrget, neq; obligare se præceptis tanquàm legi, quam contemnere nephas sit, quùm omnia præter rationem eueniunt. E

45 *Quibus initio cutis non abrumpitur, neque os cute excedit, idonea est ratio victus propè quæuis: minus tamen cibi sumant vsque ad decimum diem, præsertim, quùm quiescant.*

Φάυλον vocabulum solent veteres græci ferè omnes vsurpare, quùm significare volunt / simplex / aut / quoduis: huic opponitur exquisitum, quod Iones σκεθρὸν appellant. Sicut igitur exquisitam victus rationem σκετρὰν vocat, ita, huic contrariam φαύλην: atque hac ratione nunc eam, quæ propè quæuis sit, ὑποφαύλην dicit, quæ media est inter quamuis simpliciter, & exquisitam. Exquisitam victus rationem imperat, quibus initio, præter ossis fracturam, carnis quoq; vulnus accessit, ac præcipuè, quùm ex fracto osse aliquid cute excedit: simplicem, id est quamuis, illis, qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediamq;, quibus os fractum est primis diebus, quorum terminum constituit decimum: non quòd non interdum maturiùs, interdũ seriùs, mutare victum liceat, sed quòd plerunq; ita accidat. Vtitur autem F media victus ratione, propterea, quòd neq; ita magnum periculum est, sicut cùm ossa nudantur: neq; ita res tuta, sicut cùm intacto osse caro simpliciter vulneratur. meritò igitur ijs, qui medij sunt inter eos, qui periculo vacant, & eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit: præsertim, quùm vsque ad decimum diem, quibus brachium fractũ est, ex toto quiescant, quod Iones ἐλινύειν dicunt. Itaque par est exquisitiori victu sustinendos esse quiescentes, quàm qui mouentur. at quùm à decimo die plerique suspenso brachio inambulent, meritò præcipit, vt in eum vsque diem medio victus genere vtantur, præsertim quùm quiescant. Quod / præsertim / vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plerunq; tempus notat: sed adijcitur etiam ad aliquid cõprobandum, vt, si dicamus, & ob alia, & ἤδη, hoc est, præsertim propter hæc credendum huic, faciendum hoc est: quomodo videtur nunc ab Hippocrate vsurpatum, sic, vt oratio talis sit. Mediocri victu vtendum vsque ad decimum diem, & alia de causa, & præsertim, quùm homo interim ex toto conquiescat.

46 *Adhibeantq; ex obsonijs mollibus, quæcunque modicè admodum deijciunt aluum.*

Ptissanam videlicet, betam, aut maluam, atriplicem, siue blitum, vel cucurbitam, & G pisces teneros.

47 *Sed à vino & carne sibi temperent.*

Docuit ipse exquisiti victus rationem, & eius, qui quiuis est, & eius, qui propè quiuis, quã nunc præcipit vsque in decimum diem seruari. nam, cùm æger carnem edit, & vinum potat, victus simplex est, & quiuis: sed cùm solo ptissanæ cremore, & mulsa viuit, victus tenuis est, atque exquisitus: inter vtrunq; est ille, quem proximè indicauit, quùm inquit / adhibeantq; ex obsonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt /.

48 *Tum paulatim se reficiant. Oratio hæc lex iusta fertur de curatione fracturæ.*

Reficiantur dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud significat, quàm, vt cui comminutum os est, posteà recreetur. scribit autem ἐκ προσαγωγῆς, hoc est paulatim, cui cõtrarium est repentè: damnat enim, quod subitò plurimum implet, aut demit, vel quid aliud præstat. H

49 *Quare danda opera est, vt iusta curatione adhibita res bene procedat: vbi autem non sic procedit, scire licet aliquid curationi defuisse, aut superasse.*

Iustam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit. curationem verò, quàm χείριξιν dixit, vel pro chirurgia, vel pro vniuersa simpliciter rerũ omnium admotione accipit. græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt, nõ solùm, quæ manibus prehendunt, sed quæcunque tractant.

50 *Illud prætereà animaduertere in hoc simplici modo conuenit, quod medici non admodum attendunt: quanquàm, si non rectè fiat, corrumpere curam omnem, omnemq; vinciendi rationem potest.*

Simplicem modum fracti ossis, & prolapsi vocat, vbi nõ accedit vlcus: nõ nudatur os: neq; quod perfringitur, in multas partes comminuitur, qđ fracturę genus recẽtiores à farina ἀλφίτιδον appellãt. ita, vt nullus ex ppositis modis simplex sit, sed ille duntaxat, vbi fracturę nullus alius casus adijcit. sic autẽ à se vsurpari vocabulũ / ἁπλοῦν, id est simplex / apertè ostẽdit paulò

infrà

A infrà in ‖hoc ipso libro, vbi propriè eam rem agit. quòd si ossa simplici fracturæ modo perfringantur, peccatur, videturq; id peccatum leue: si quis tamen diligenter simul omnia æstimet, maximum momentum habet, id enim, si committatur, priorem curam vniuersam corrumpit. quid autem hoc sit, in sequentibus ostendet. Scribitur item aliter eadem oratio sic/quanquàm, si nõ rectè fiat, corrumpi omnis cura, omnisq; vinciendi ratio potest/. vbi curã ipsam, quùm aliquid peccatur, damnare videtur, vt quæ corrumpere possit, quęcunque ad laborantem particulam rectè adhibita sunt. Sect. 3. t 7. 242. b

51 *Quòd si vtroque osse comminuto, vel eo quod subiectum est tantùm, deligatum brachium mitella suspendatur, eaq; plurima circa fracturam detur: partes vero hinc atque hinc suspensæ sint: necesse est os ad superiora peruerti.*

Diligenter voluit animaduertendum esse, qua ratione totum brachium suspendatur, quùm homo iam ingreditur, & nõ amplius cubat, hoc est, à decimo die. ante siquidem plerunq; cubabat brachio (quemadmodum suprà ostensum est) ita figurato, vt manus paulò sublimior haberetur: sed, quùm iam inambulat (vt fieri consueuit, brachio ex ceruicibus suspẽso) mitellã adhi-B beri præcipit sic latã, vt brachiũ vniuersum sustineat, totumq; æqualiter amplectatur, neq; vllã partem eius relinquat, quam non fulciat, quo fieret, vt brachij os à parte, cũ qua iungitur, deorsum inclinaret, ac deprauaretur. nam priusq̃ vitiaretur, totum perpetuum erat: corrupta autẽ eius vnitate, vbi perruptum est, potest altera eius pars à subiecta mitella sustineri, altera verò pars, vt quæ non amplius cum illa cõtinuetur, deorsum inclinata peruerti. Potest item ex eadẽ parte, vbi non rectè mitella subijciatur, altera extremitas ab hac elata sursum ferri, altera deorsum inclinata peruerti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè subijcietur, primo, vbi fracturam solummodò sustinet, partes aũt hinc atq; hinc suspensæ manent: secundò, vbi extremæ brachij partes & suprà à cubito, & infrà à manu, diligenter mitella fulciuntur, medium non suspenditur: tertiò, & quartò, vbi interdũ prior brachij pars, interdũ posterior, mitella excipitur. Ex his quatuor modis binos duntaxat scripsit, qui maximè membrum peruertũt: reliquos binos præterijt, vt qui ex enarratis intelligi possint. eorum duorum, quos scripsit, alterum propositis verbis ostendit, vbi censet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum sit, vel tantũ id, quod subiectũ est (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ esse primum ex propositis modis. sed commune id est duobus modis, de quibus verba faciet. propriũ verò est vtriusq;, prioris qui-C dem, quem nunc indicat, subiecta brachio mitella angustiori, quàm, vt totum membrum cõplectatur, fracturã solummodò fulcire: alterius rursus, vtranque mẽbri extremitatem sustinere, fractura tantùm non fulta. Deprauari autem inquit priori modo brachium in superiorem partẽ cõuersum: sed in inferiorem altero modo, quem subdet proximis verbis. priorem, qui sursum versus peruertit, nunc proposuit. Nam, quùm brachium, quà fractum est, à mitella sustineatur, partibus, quæ vtrinque sunt, deorsum inclinatis, quùm non sit, cui firmiter innitantur, accidet, vt quòd à mitella excipitur, altiùs excitatũ callo glutinetur: eum verò habitum, quo mẽbrum callo solidetur, in posterum perpetuò seruabit. Quare sæpiùs necessarium est, quæ sic peruersa sunt à nobis de integro abrumpi, extento membro rursus fracturam, qualis initio fuerat, reddẽtibus: quam suprà diximus nullo modo coalescere, sed alligari à callo, qui circundatur. hunc
12 igitur extendendo dissoluimus, rursusq; operam damus, vt callus increscat fractura conuenienter figurata. Videre autem licet in alijs animalibus comminuta ossa non omnino coalescere, vt in sue, apro, boue, capra, oue, gallo, gallina. si quando inuenies (inuenies autem sæpè, quemadmodum & nos) fracturæ oras callo inter se glutinatas, vbi hoc tibi curæ sit, callum deradens cõspicies fracturæ oras se contingere, non tamen coaluisse, solidatasq; esse eo modo, quo in vulne-D ribus glutinata caro coalescit. At cur, vbi vtrunq; brachij os comminutum sit, & quod propriè cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, si in suspendendo aliquid peccetur: sed minùs, si alterum tãtùm, cubitus scilicet: ac si radius per se, nihil omnino deprauetur: non magno negocio comperies, si eorum, quæ ipse retulit, memineris. quia, quod subiectum est (inquit) fundamenti vicem præstat ei, quod abruptum est, atq; ipsum deprauari non patitur: sed radius, vbi intactus sit, cubitum quodammodo secũ dirigit, si rectè vinculum adhibeatur. tueri autem ipsum à deprauatione ex toto non ualet, ubi aliquis error sit in suspendendo, quandoquidem cubitus subiectus nihil habet, quo fulciatur, præter uinculum ipsum.

52 *Sin ossibus sic fractis mitella manum dũtaxat & articulum cubiti excipiat, reliquum verò brachium suspensum sit, deprauatum inclinabitur deorsum.*

Ex quatuor modis, quos paulò suprà declaraui, secũdũ hic tradit, qui primo contrarius est: si qdẽ in priori mitella solam fracturam sustinebat: in hoc, quùm cætera sustineantur, sola fractura sine fulcro est. Quemadmodum igitur in priori suspendẽdi ratione, ubi fractura, quùm sola à mitella sustineretur, sublimior fuit, reliquæ uerò partes utrinq; humiliores, iure dixit deprauari brachium totum in superiorem partem conuersum: ita nunc, quùm ea tantùm membri pars,

qua fractura est,non sustineatur,deprimetur,& deorsum versus inclinabitur : quo fiet, vt brachium in eam partē curuetur,atque ea de causa, vbi callus circundatus fuerit,peruersum deorsum spectet. Exposuimus igitur vniuersam propositæ orationis sententiam. legitur autem scripta duobus modis,si vocem spectemus,maximè inter se contrarijs:re tamen,si animaduertantur,inter se minimè discrepantibus. Itaque brachium suspensum non nulli intelligunt,quod à mitella non excipitur,sed solùm in aere suspenditur:alij contra, omne id, quod à mitella sustineatur, vt potè quùm in inferiora minimè inclinetur,neque fiat ob id humilius,quod suspenso cootrarium est. Meritò igitur scripturæ,verbis inter se pugnant, sententia conueniunt. namq; hæc vox μετέωρον, hoc est, suspensum, quùm apud expositores contraria significet, à quibusdā eorum citra negationem scribitur / reliquum verò brachium suspensum/ : ab alijs negatione adiecta / reliquum verò brachium non suspensum/, verba, vt illis videtur, accommodantibus ad vtramque significationem vocabuli μετεώρου, hoc est, suspensi. E

53 *Debet ergo brachium suspendi per mitellam latam,mollemq́, multum brachij cum prima palmæ parte æqualiter sustinentem.*

Duas hic indicat suspendendi rationes,quas prætererierat:eas inquam duas, quarum commune est extremam brachij partem sustinere:proprium autem vtriusque,vel eam,quę à cubiti cōmissura,vel eam,quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam suspendendi rationem,vbi mitella solummodo fracturam excipiebat,atque alteram,vbi vtramque extremitatem:deinde subijciens verba proximè posita,in quibus præcipit,vt plurimum ex brachio,cùm prima palmæ parte mitella æqualiter sustineatur : reliquas duas suspendendi rationes euidenter reprehendit, quùm nō habeant id,quod maximè requiri voluit. siquidem neutra primam palmæ partem,& plurimum ex brachio ęqualiter fulcit,non tamen propriè eas hic expressit,præcipuè(vt dixi)ꝙ intelligi ex superioribus possint:tum quòd leuem omnino noxam afferant,vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim superiores suspendendi rationes,ea de causa plurimum erant alienæ,ꝙ fractura contineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum sola à mitella attolleretur nulla eius particula fulta,interdum sola deorsum conuerteretur. F

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS
COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Curatio reliquarum Fracturarum simplicium,Luxationum,ac Dimotionum,quæ in brachio, summa manu,pede,tibia,calce,& femore,contingunt, exponitur.

De Hvmero.

1 A*T vbi humerus perfringatur.*

Testantur non nulli ex ijs, qui librum hunc exponūt,Hippocratē,vt supra πῆχυν vocauit modò eā partem totam, quæ inter manū & cubiti articulū est,modò cubitū, qui è duobus ossibus longior est, ita nunc humerū appellare βραχίονα, nēpè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij nō ipsa ossa,sed partes,quæ inter articulos sunt,volūt ijs uocabulis nuncupari,ꝙ consueuerimus ita loqui. Ille in capite plagam accepit, uel in malis,aut naso,& ubi plaga cutem tantùm uiolauit,& ubi altiùs aliquid læsit, puta musculi membranam,neruum,arteriam,aut uenam. quin,quùm humerū exulceratum dicimus,ostēdimus humero id mali incidisse,quod ulcus uocatur. At,quum definitione ulceris caro contineatur,quamuis nominatim non explicetur, ulceris tamen uocabulo notatur. carnis enim diuisionem appellamus ulcus,sic,ut,cùm dicimus,Dioni,exempli causa,humerum esse exulceratum,carnem humeri significemus. eadem ratione,quùm fractum humerum dicimus,significari uolunt os huius partis eo uitio teneri,quod fractura nuncupatur. Sed controuersia hæc de nominibus ac significationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet:neq;.n.quidquā officit,aut prodest. quę uerò in sequentibus docet, qua ratione curare fractū humerum cōueniat, ostēdunt. cuncta aūt (ut mihi uidetur)plana sunt,non secus,atq; alia,quæ suprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodū uerbis exceptis,clara erant.Longiùs aūt lapsi sumus,quùm causam H

A ſam adiecerimus,cur ſingula præcipit:quæ res,& ſi expoſitionis fines excedat,fieri tamen(vt retuli)ab oĩbus expoſitoribus conſueuit. at,quùm hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neq; nos hic eas tanquam auctores adiecimus,ſed ordinem mutauimus. Totus autem nunc propoſitus ſermo,ſi per ſe examinetur,conſidereturq;,perquam facilis eſt. adde q̃ ratio ſingulorũ, quæ tractantur,fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta,quę ibi tradita ſunt,hęc quoque referuntur,primùm de vniuerſo brachio figurando:tum de extendendo, de cõponendo:poſtremò de continendo,ac ſuſpendendo,quæ continendi ſpecies eſt. His itaq; habitis,ſi quid ſe offeret,quod breue ſit & non planum,in ſequentibus aperiemus.

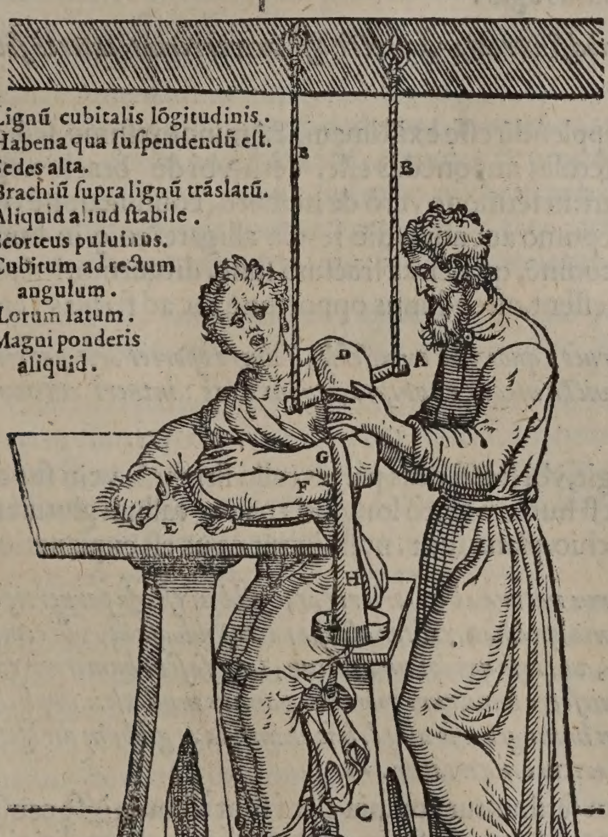
2 *Si brachium extendatur,eoq́; ſic figurato intentio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur: atque, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, humeri lacertus habitum mutabit.*

Propoſitæ orationi illud adijcere oportet,quod anteà dictũ eſt, ſcilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur,futurũ eſſe,vt alias eius partes vehementer vinculum cõprimat,alijs laxius ſit atq; delabatur:cõpreſſæ item partes inflãmatione tentẽtur: ſed relaxatis vinculis mẽbrum peruertatur. Quare brachij habitus nullo modo variãdus eſt,ſed perpetuo(vt ſu-
B prà demonſtratũ eſt) à principio ad finem ſeruãdus. At cõtrà,ſi ille habitus ſeruetur,in quo extentũ membrum deuinctum eſt,vinculum quidem nullo loco arctius erit,aut laxius,ſed ipſe habitus,quùm vitiatus ſit(vt ſuprà declarauimus)dolorem, atq; idcirco inflammationem afferet.

3 *Iuſtiſſima itaque intentio ad humerum ſic adhibetur. Lignum,quod cubitum æquet, vel paulò breuius ſit,qualia ſunt ligonum manubriola,habena ab utraq; parte alligatum ſuſpenditur: homo aũt" ſublimiori alicui ſedi inſidet,brachiumq́; ſuper manubriolum imponit,ſic, vt id in alam indatur ea moderatione, vt ille vix conſidere poſſit,nihilq́; propius ſit,quàm vt ſuſpendatur. Tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato vno,vel pluribus,ita,vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. Commodiſſimè autem lorum molle,latumq́;, ſeu lata habena circundatur,atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conuenienter poſſit: aut in vicem huius,robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.*

A.li. 4. f. 5. t. 3. c. 9. f. 489. b

C

A Lignũ cubitalis lõgitudinis.
B Habena qua ſuſpendendũ eſt.
C Sedes alta.
D Brachiũ ſupra lignũ trãslatũ.
E Aliquid aliud ſtabile.
F Scorteus puluinus.
G Cubitum ad rectum angulum.
H Lorum latum.
I Magni ponderis aliquid.

D

Oſtenſum eſt in libris de philoſophia, naturæ iuſtitiam in eo conſiſtere, vt quod vnicuique conuenit, diſtribuat, non lege aliqua, ſed ſuopte nutu: quod iam ſuprà quoq; dictum eſt. dictum eſt inſuper,eum eſſe iuſtũ habitum, qui aptum ſitũ vniuſcuiuſque particulę membri tuetur. demõſtratum eſt etiam huiuſmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio eſt, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. Toto itaq; brachio ſic figurato præcipit hominem ſedere: iuxta ipſum verò à priori parte poni lignum tranſuerſum, quale ac quantum eſt ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκάπτειν dicunt). his annumerãtur etiam bipalia (Attici μινύας vocant). Vult autẽ huiuſmodi lignũ, quod iuxtà collocatur, immobile reddi,ſic,vt dum manus admouetur, nec ſurſum feratur, nec deorſum. quod continget, ſi ab vtroque extremo habenis vinciatur: quæ ad aliquid ſublime religentur,vt lignum inde ſuſpẽdatur. Præcipit igitur,vt æger brachium antè ſuper ipſum imponat, hoc eſt,vt lignũ trãſuerſum alæ ſubijciatur: tum is, cuius humerus fractus eſt, ſedeat ita ſublimis, vt parum abſit,quin ſuſpendatur. ſedere autem ægrum iubet,vt vires,dum manus adhibetur,ſufficiant,neque propterea quòd ſtet,conuellantur. neque in humiliori ſedili hominem collocat, ſed quàm maximè poteſt alto, quùm ſedet,& ob ipſum medicum, vt rectus agere poſſit, neque plurimùm cogatur deorſum inclinari: & ob ægrotantem ipſum,cui magis expediat ita ſedere. ſolent enim, quibus brachium exten-

ditur, pre dolore ducentem sequi, atq; attolli, nec in eadẽ sede penitus, quã collocati sunt à principio, permanere. quo fit, vt intẽtio remittatur. Hoc igitur cauẽs imperat, vt homo sedeat, quãtum maximè potest sublimis, & propè suspendatur, ac, si paulum attollatur, stet. quod, vbi eueniat, neq; ipsum ægrotantẽ, neq; alios latebit: atq;, vbi non lateat, paruo negocio rursus, vel ab alijs, vel per se ipsum in priorẽ sedẽ restituetur. quin, vbi homo ita sedens stabit, paululum mutabitur: plurimũ verò, vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex sessionis mutatione minimùm læduntur, qui sublimiori insident sedili, plurimùm, qui humiliori. Cõstat itaq; trãsuersum lignũ ab Hippocrate ea de causa sub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte intento, æger sequatur, atq; intentionẽ soluat. quod nos sine ligno soliti sumus sæpiùs facere per laqueos alæ circũ datos, quorũ extrema versus posteriorẽ partem extendenda sunt. non secus ẽt alijs laqueis circumligatis fractũ os in diuersa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur, imbecillior sit, q̃ oporteat. Verùm, si hanc credamus per se posse effectũ præstare, vt in puerili corpore, non opus est amplius laqueis, & multò minùs machinamẽtis habentibus axes, ad quos extremos laqueos alligantes valentiùs in diuersa contendamus: quo extẽdendi modo ad luxata potissimũ vtimur. In ea aũt extendendi ratione, quã nunc probat, præcipit, vt brachiũ rei cuipiã hæreat, quã ipse vocat ἔφεδρον, hoc est, huiusmodi quidpiã, cui firmiter insideat, scorteis puluinis subie- **F**
ctis: deinde ab imò humero iuxta cubiti articulũ graue aliquod corpus suspẽdatur, quæ põdera σταθμίον nũcupauit: hæc sunt, quibus vti cõsueuimus, ex ferro, ære, aut plũbo confectis. præterea lorum molle, latum, vel habena valida imò humero circũdetur, vnde pondera suspendãtur.

4 *Debet autem Medicus curare, stans altero pede super quapiam re sublimiori collocato: componere autẽ os prominentioribus palmarum partibus: facilè autem componitur: ea enim extendendi ratio optima est, si quis conuenienter ipsam adhibeat: post fascias inijcere à fractura orsus: reliqua verò omnia, vt anteà iussus est, exequi, eademq; de homine requirere: tum ex ijsdem indicijs intelligere, moderata necne sint: ac tertio quoque die soluere, & rursus deligare, arctiusq; adstringere.*

Eligit hunc Chirurgici habitum tanquam firmiorem. idem in opere de officina medici præcepit, cùm inquit ‖ Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus benè insidere, sed agere altero insistentem, at non eius partis, cuius manus agit/.

Sect.1. t.18.72. 103.c

5 *Dein septimo aut nono die ferulas alligare: quòd si vereatur, ne rectè ossa concurrerint, intereà soluere, dirigensq; rursus deuincire.* **G**

Quod in superioribus, quà de brachio, supplendũ esse existimaui, idẽ nunc existimo, scilicet, quùm oĩa cõmodè respondeant, eo tẽpore ferulas imponẽdas esse. Verũ, vbi de" brachio egit, septima die simpliciter iussit ferulas circũdari: in sermone verò de humero, coniunctionẽ, quã disiungentẽ appellamus, vsurpauit. ait.n./septimo aut nono die ferula alligare/eo q̃ in humero ob musculorũ, quibus continetur magnitudinẽ, quæ circa fracturã sunt, diuturniori tẽpore ex toto gracilia fiant, laxaq;. vbi verò talia essent, ostendimus opportunè tũc ad ferulas veniri.

A. li.4.f.5.t.3. c.9.f.489.b

6 *Humeri os" ferè quadraginta diebus conferuet: quos vbi excesserit, soluere oportet, & pauciores fascias dare, leuiusq; arctatas: ac diutius vti victu magis exquisito, quàm antè: intueri autem manus tumorem, & vires.* A. ibidem.

Cõferuere, quod κρατύνεσθαι dixit, intelligit, vbi fracti ossis partes callo firmant, vt in superioribus ẽt, quà de brachio. Quo aũt grandius est humeri os, eo longiori t̃pe per callum glutinatur. Reliqua omnia, ex ijs, quæ dicta sunt de brachio, plana sunt. nulla igitur opus est explanatione.

7 *Illud etiam ignorare non oportet, quòd humerus natura ab exteriori parte gibbus est, & peruerti facilè solet, vbi malè curetur. Quin & alia ossa omnia, quæ naturaliter aliqua parte gibba sunt, vbi comminuta curantur, facilè ab ea peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata fascia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur: &, quùm quiescere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum & latus subijciatur, vel quidpiam huius generis aliud. hac enim via os gibbum dirigetur. Est autem cauendum, ne nimis in interiorem partem conuertatur.* **H**

Quæ in sermone de humero vsq; ad finem scribuntur, omnia clara sunt. namq; ipse causam exponit, cur in exteriorem partem conuertatur, & quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. iussit autem, vt multiplex pannus inter latus & cubitum demitteretur, ne humerus attingat latus, sed in medio spacium sit, quo compulsus habena ad pectus adducente minimè deprauetur, quùm natura in exteriorem partem spectans ad interiorem conuersus dirigitur.

De Ossibvs Pedis et Manvs.

8 *Pes hominis ex multis minutisq; ossibus constat, quemadmodum & manus.*

Similitudinem quandam habent inter se totius cruris & brachij partes: qualis enim est humerus in brachio, tale est in crure femur: quale item in brachio est id, quod est inter cubitum

& manum

A & manum,tale in crure id,quod inter genu eſt & pedem:reliqua verò pars,ſcilicet manus, pedi
reſpondet.Cæterũ manus apud græcos proprium nomen non inuenit diſtinctũ à toto brachio,
ſicut pes,qui nomẽ habet diſtinctum à toto crure. quare Hippocrates meritò pedẽ ſimpliciter,
πόδα vocauit, ἄκρον vocabulo non adiecto:manum verò nõ vno verbo expreſſit, ſed χεῖρα di
xit,quod brachium ſignificat, ἄκρην adijciens,quo extremũ notatur.Sed ſatis dixi de vſu nomi
num,venio ad res.Ijs,quæ ſuperius tractauit,proximus erat ſermo de manu. ipſe verò non tan
tùm agit de hac,ſed ẽt de pede,ſermonemq; de ipſo dilatat,ꝙ maiorem diligentiam requirat.Di
cit ergo vtramque partem ex multis minutisq; oſſibus conſtare. nos aũt adiungimus/& duris/
quandoquidem medulla carent,caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile
igitur eſt totum brachium toti cruri,atque itidem vnius extremum extremo alterius. qualis .n.
in manu primæ palmæ pars eſt,tale eſt in pede id, quod inter talos eſt & plantam: tum qualis in
manu palma,talis planta in pede eſt:ſimilitudo aũt, quæ inter digitos eſt, vel me tacente, clara
eſt. præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcem,atque idcirco de pede plura verba facit,q̃ de ma
nu. quæ quidẽ pes habet,cõmunia quoq; ipſius manus primùm enarrat,deinde illa ſubdit,quę
propriè ad pedem pertinent.Primam igitur palmæ partem complent octo oſſa, palmã quatuor.
B at ſinguli digiti ternis oſſibus continentur,vt in vniuerſum oſſa manus ſeptẽ ſint & viginti. ſed
in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorum:nam magnus digitus ex binis cõſtat, planta ex qui-
nis.Quocirca in vtraque parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos ex-
plent,quùm plãta vno oſſe palmã excedat:ac digiti manus,pedis digitos æquè vno oſſe exupe-
rent. quocirca,ſi vtraque pars ad vtramque conferatur,idẽ erit oſſium numerus.Reſtant in ma
nu oſſa octo,quæ primam palmæ partem conſtituunt:in pede aũt ea pars,quę inter talos & plã-
tam ſita eſt,cũ calce ac talo,quæ oĩa oſſibus octo continentur.Calcis autem os,omnium,quæ in
vtriuſque extremitate ſunt, maximum, ſuſtinet talum & crus,ac propè corpus fert vniuerſum,
vbi ſtamus:à priori aũt parte committitur cum oſſe,quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὲς appella
tur:perinde atq; tali caput,cum eo oſſe,quod,quia ſcapham repręſentat, σκαφοειδὲς dicitur. cũ
vtroque horum iunguntur alia oſſa, quæ partem potiſſimum inter talos & plantam explent. Si
quis aũt velit talum extremo cruri reddere, idem erit oſſium numerus in vtriuſq; mẽbri extre-
mitate,ita,vt docendi modo,non natura ipſa rerum inter ſe diſcrepent,qui vigintiſeptẽ, & qui
viginti ſex,oſſa pedis eſſe affirmant. erunt enim vigintiſeptem, vbi talus non annumeretur cru
ris oſſibus,ſed ſine hoc vigintiſex. Rectè igitur ſcribit/pes hominis ex multis minutisq; oſſibus
C conſtat, quemadmodum & manus/.agit enim cum ijs, qui prima elementa didicerunt, & inci-
dendis corporibus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperũt ad hunc locum
facientia. quùm non ſolùm ſcire conueniat propoſitarum partium vtramque ex multis duris,
minutisq; oſſibus conſtare,ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum & qua ra-
tione cum proximis connectantur: quod θέσιν, id eſt poſitionem vocãt,vt, vbi aliquod ex oſ-
ſibus,quæ his partibus ſita ſunt, ſuo loco mouetur,prompte reſtituamus.

Oſſa hæc ferè non rumpuntur, niſi acuta vel graui quapiam re carnoſæ partes vulnerentur. De vul-
9 *neratis autem dicemus, vbi vlcerum curationem perſequemur.*

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit,quo vocabulo vocant Iones,quidquid in noſtro corpo
re carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt,cutis,& muſculi,tum viſcera. oſſa verò cartilagi
nem & ligamenta χρωτὸς vocabulo non ſignificant. Ad hoc etiam exemplum videtur vſurpari
ab Homero,quùm cutem χρῶτα vocat his verſibus:

Αἰεὶ τῶν ἔσαι χρὼς ἔμπεδος ἠ̈ καὶ ἀρείων. Et iterum;
Ὡς ἂν μὴ κλαύκσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

D Propoſitarum igitur partium oſſa ait ferè non perfringi ſine vlcere. Illud enim/niſi carnoſæ
partes vulnerentur/idem ſibi vult,quod/ſine vlcere/. nihil autem intereſt, quod ad hunc locũ
attinet,vlcusne an vulnus nominetur. atqui carnoſa pars extremis membris minima eſt,pluri-
ma autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid ſuper ma-
num vel pedem incidat,quod frãgere aliquid poſſit ex ipſorum oſſibus. Abrumpitur autem os
quatuor de cauſis maximè generalibus. ſuper ipſum enim vehementi impetu incidit aut ali-
quid conterendi vim habens,quod planè neceſſe eſt natura durum eſſe,& mole non exiguum:
aut aliquid,quod non tantùm cutem,& quæ inter cutem ſunt & oſſa, ſed hæc quoq; ſecare poſ-
ſit,quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραν appellat: nõ nulli etiam ob
ſaltum ex altiori loco fregerunt tibiæ vel femoris os,ꝙ ſicciora his eſſent,& nõ ita denſa: vide-
mus item in palæſtra comminui os κατὰ πτέρνησιν. hoc eſt,vbi tibia vnà cũ ſura perfringitur,
& præter fracturam,vulnus quoque magnum accedit,atque oſſa nudãtur,quod fracturæ genus
accidit, cùm luctantis membrum cruri ipſi tranſuerſum ſubijcitur, atque vtrunque eius extre-
mum,tam quod à genu,quàm quod à pede eſt,deorſum verſus cogitur. Euenit huiuſmodi tale
lignis,quæ nos de induſtria rumpimus. impoſita enim ſuper vtrunque femur obliqua, & ma-
nibus ab vtroque extremo in inferiorem partem coacta effringi media videmus.

Quemadmodum

Quemadmodum igitur neq; magnum lignũ; E neque validum, sed paruum & infirmũ, hac ratione frangitur, ita, cùm os infirmũ natura fuerit, medium sub propositis palæstræ generibus perrumpitur. At ossa, quibus extrema mẽbra cōtinẽtur, sub huiusmodi palæstræ generibus, siue ex superiori loco saltantes deorsum ferantur, & in terram incidant, siue pes vehementer cōuellatur, non facile rũpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta ossium magis, q̃ ipsa ossa: cuius causa est, eorum nō tam exiguitas, q̃ durities. sed neque externa, quùm magna vi super incidunt, possunt hæc ossa facile perfringere, nisi duriora illis sint, & grandia. at quod tale est, neque carnem inuiolatam relinquit, quẽadmodum nec ictus ab acuta re: nam & hic priusquam attingat ossa, quæ ipsis superiniecta sunt discutit. quare meritò dixit ossa hæc ferè nō abrũpi sine vlcere. Sed qm̃ in sequẽtibus seorsum F de fracturis aget, quibus carnis quoq; vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum reseruauit.

10 *Siquis erumpat ex digitorum articulis, vel aliud quidpiam ex ijs ossibus, quibus cōtinetur pars pedis, quæ inter talos & plantam est, compellere singula in suam sedem oportet, quemadmodum in manu.*

Quod ait/quemadmodum in manu/accipiendũ est, non quasi aliquid prefatus sit de ossibus, quæ in manu sita sunt, sed quasi ita scripserit, singula ossa pedis in suam sedem cōpellenda sunt: id, quod etiã fieri debet in manu. Compellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent, καταναγκάζειν, quod idem sibi vult, ac si dicat, os suo loco motum restituere. mouetur aũt, vbi ligamenta, per quæ cum proximis annectitur, abrumpuntur. non tñ abrũpuntur oĩa ligamenta, quę prolapsum os in orbem comprehendunt, rarò enim id ex toto accidit. in quo casu os, quod ita læditur, suam sedem relinquens ad cutem prorumpit, presertim quibus ea laxior est, ita, vt ossi, quod prolabitur, parum renitatur. ea verò de causa ferè non solet os, quod mouetur, in inferiorẽ partẽ pedis excidere, quia cutis, quæ pedi subiecta est (ἴχνος græcè dicĩ) crassa est & dura. adde, ꝙ, quæ pedẽ feriunt, plerunq; à superiori parte super ipsum cadũt. Ergo hac vna via os, quod suo loco mouetur in inferiorẽ partem excidet, s. quùm ex superiori loco quis saltauerit super rẽ aliquã, quæ eminentias habeat admodũ asperas acutasve Quæcunq; igi- G tur vndiq; prorsus resoluta sunt, vbi sua sede mota in superiorẽ vel inferiorem pedis regionẽ veniunt, ægrè reconduntur: siquando aũt (quod rarò accidit) recōdantur, semper magno negocio in sua sede seruantur. nanq;, vbi os rursus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipsum cōtineat, vtpotè solutum ligamentis, quibus alligabatur: quæ si nō fuerint ex toto abrupta, sed aliqua ex parte integra, sicut euenit, quibus procidere solet, distendẽtes totum pedem vrgebimus.

11 *Tum cerato mederi pannis fascijsq; non secus atque vbi frangitur, excepto quod omittendæ ferulæ sunt: eodemq; modo adstringere, ac tertio quoque die alligare. Is autem, qui deuincitur, similiter atque in fracturis, adstringi se respondeat, vel laxari.*

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nunc ad ossa, quæ extremis mẽbris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, siquidem extendere conuenit, ad hoc, vt ossa, quę prolapsa sunt, in suam sedem compellantur: tum, vbi reposita fuerint, deuincire, consilio ad idem directo: propositum enim est membrum ab inflãmatione tueri, & sub linteis adstringere, continereq; os, quod restitutum est. In superioribus autẽ ostensum est hæc nullo modo rectè fieri posse, nisi sanguis, qui in affecta sede subsistit, ad summum atque imum membrum depellatur: prohibeaturq;, quo minus alter concurrat. Hæc itaq;, si in memoria habeamus, spectantes, vniuersam vinciendi ra- H tionem fracturis idoneam inueniemus, quam hic vtendam dixit, nisi ꝙ ferulæ non debent circundari, quandoquidem loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ inijciẽdæ sunt, æquè planæ esse debent, cuiusmodi non est ea pars pedis, quæ inter talos & plantam sita est.

12 *Omnia hæc viginti diebus perfectè ad sanitatem perducuntur, nisi, quæ cum cruris ossibus iunguntur, vel ex eius regione sita sunt. Interim verò iacere conuenit, non tamen id sustinent, qui morbum paruifaciunt, sed ingrediuntur priusquam conualescant: eoq; fit, vt pleriq; non benè sanentur, sed subinde languoris sensu aliquo tententur, atque id quidem non iniuria. Ferunt enim pedes onus corporis totius. Vbi ergo non dum conualuerunt, si inambulant, articuli, qui moti sunt, malè confirmantur, atque hac de causa subinde ossa dolent, quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris ossibus iunguntur, cæteris maiora sunt, & cùm mouentur, longiori tempore confirmantur, sed medendi ratio eadem est.*

Cruris ossa intelligit tam suram, q̃ tibiam. volẽs aũt significare è regione, κατ' ἴξιν dixit, quã S. 3. 1. t. 65. 240. a loquutionẽ sæpius varijsq; in locis vsurpauit. sed & paulo inferius eadem ter ex ordine vtitur, de crure pertractans, quũ ait, ‖ Femoris enim caput superius corpus fert. id aũt ab interiori cruris parte sitũ est, at non ab exteriori, sed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regio-

ne huc

A ne huc propius accedit,q̃ ad exterius os. adde,ꝙ os interius plenius est,quàm exterius,non secus atque in brachio,vbi os,quod è regione minimum digitum spectat,tenuius est, & longius.

13 *Plurimis autem fascijs, plurimisq́ pannis vtendum est.*

Vt ossa,quæ reposita sunt,suo loco maneant,solent tum fasciæ,tum panni circundari, preser timq́;, cùm loci inæqualitas alligari ferulas non sinit.

14 *Ferè autem hinc atque hinc vincire conuenit,adstringereq́, sicut cætera omnia,ea parte potißimum, qua os prolapsum est, primumq́ ibi fascias circumagere.*

In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, si ad dextram inclinet,vt ad sinistram adducatur: si ad hanc spectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet,in neutram partem debet vinculum inclinari,quùm ossa,quæ sua sede excidunt,nō ad latera,sed ad superiorem vel inferiorem partem conuertantur.

15 *Quotiescunque vinculum soluitur,multa aqua calida fouendum. In omnibus autem, qui iuxta articulos sunt,affectibus liberaliter calida aqua perfundenda est. Quod ad laxandum vel adstringendum pertinet,ijsdem temporibus eadem indicia se ostendant,quæ in superioribus: resoluere item,& rursus deligare similiter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualescunt, præsertim, si iacere sustinent: sin minus,in eadem mala incidunt,quæ superius posita sunt,atque etiamnum grauiora.*

B

Quùm leniendus dolor est,& corpora,quæ adstricta sunt,laxāda,tunc præcipit, vt multa calida aqua perfundatur. id potissimū accidit in affectibus articulorū,quùm hæ partes ossibus magis & neruis contineantur.Cōprimuntur igitur cum inflammatione,& magis dolorē sentiunt, ꝙ magis neruosæ sint. Appellauit autem affectus σίνεα, quoniam affici σίνεσθαι dicit.

De Calce.

16 *Quicunque ex superiori loco saltantes, calci vehementer insistunt, his ossa diducuntur: venæ sanguinem effundunt,carne circa os attrita: tumor magnus oritur,& dolor. Hoc enim os exiguum non est, extatq́ è regione sub tibia.*

A.li. 4. f. 5.t. 3. c.18.f.490.b

Εκχυμῶσθαι dixit venas,significare volens effundere succū,quem continent,nēpe sanguinē:

C quod fit,quùm colliditur earū tunica. corpora enim,quæ colliduntur, naturalē vnitatem amittunt,quùm pluribus exiguisq́; partibus diuellātur,quibus sanguis suffunditur. Hunc igitur effusum sanguinem recipiunt loca,quę venam cingunt:quibus non seruatur,qualis recipitur,tēpore siquidem nigrescit,perinde atque vbi extra corpus effusus diu manet:concrescit insuper, quam rem græci θρόμβοσι appellant. hinc factum est,vt sanguis propterea,ꝙ cōcrescat, θρόμβος iam, & dicatur, & sit. prius autem nigrescit, deinde redditur admodum putris. Atqui non possunt grauissima hæc accidere sanguini,qui à venis in corpore funditur. namque,vbi natura vincit,hunc non secus mutat,atque alium,qui in inflāmatione suppurante continetur, vertitq́; in pus. Ad hoc autem,vt partium natura sanguinem superet,duo obseruanda sunt,alterum,ne inflammatio corpori superueniat,id qua ratione fiat,supra habuimus: alterum, vt sanguis, qui effusus est,repellatur. In hæc itaque incumbens Hippocrates,omnia,quæ subijciuntur,præcepta sigillatim tradit. Diducuntur(inquit) ossa his,qui ita saltant,abruptis nimirum ligamentis, quibus ipsa nectebantur,sicut paulo supra de ea parte,quæ inter talos & plantā est,dicebamus. iungitur autem cum calce à superiori parte talus:à priori id os, quod à cubi similitudine græcè κυβοειδὲς vocatur:sicuti cum talo à priori parte id ossis committitur, quod à scaphæ similitudi-

D ne σκαφοειδὲς grecè nominatur:cum vtroq; autem horum,scilicet cum eo quod cubum,& cum eo quod scapham refert, quatuor ossa, quæ inter talos & plantam sunt,committuntur. omnia autem hæc ossa tam manus,quàm pedis,in commentario de ossibus exposita sunt.

17 *Coniungitur item venis & neruis grandioribus, posteriorq́ chorda huic ossi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato,pannis,fascijsq́: ad hæc calidam aquam largè infundere, fasciarumq́ numerum augere,tum alijs vti optimis præsidijs ac maximè lenibus.*

Coniungitur,inquit,os calcis neruis quos nominat ἐπικαίρους, id est grandiores, tum venis non paruis. Innectitur item huic ossi posterior chorda,quę diducitur à musculis,qui siti sunt in parte cruris,quæ carnosa à posteriori parte prominet. De his autem abundè diximus,tam in eo libro,qui de corporum,quàm in eo,qui de musculorum incidēdorum ratione est. ea autem tenere ad vnguem debet,qui assequi vult,quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

18 *Quòd si cutis,quæ calcem tegit,naturaliter tenera est,relinquenda est, quomodo se habet: sin dura & crassa,qualis in quibusdā conspicitur,æqualiter succidenda est,atque extenuāda,non tamen vulnerāda.*

Propositis vitijs circa calcem atq; adiunctas partes periculum est,ne ingens dolor atq; inflā-

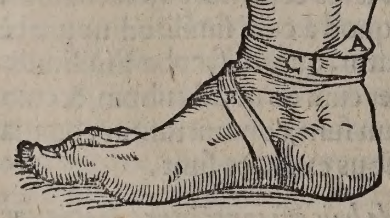
matio

matio non modica superueniat. huiusmodi.n.partes ossibus continentur,non quibuslibet, sed E valde minutis inter se commissis,ita,vt vel leuis inflammatio magnum dolorem possit comprimendo excitare. chordæ verò,quã calci à posteriori parte innectitur,cũ grandior sit,vbi inflãmatur,periculum erit,ne neruorũ distentio superueniat. quin & cum hac parte iunguntur multi nerui,qui ossa contingunt,quod in libro de incidendis neruis ostendimus. Reliqua igitur vniuersa curatio diligentem animaduersionem requirit,& quod ad victum tenuẽ pertinet,& quod ad modũ calidæ aquæ perfundendæ. sed & cutis,quę pedi subiecta est (ἴχνος græcè dicitur)incidenda est magna cũ moderatione.vbi dura est,altitudo plagæ debet duritiei altitudinẽ ęquare. occallescit.n. quibusdam,ita,vt ne paululum quidẽ sanguinis fundat,nisi scalpellus altè admodũ demittatur. Illa igitur secanda est,quæ sanguinẽ non fundit:quę verò statim cruẽtatur, relinquenda est,nam,si secetur,dolet.At neq; in illa,quæ dura est, quouis modo, sed æqualiter, incidere cõuenit id,quod ex ipsa cute durũ est. spectare aũt tria debet,qui ęqualiter incidit,primò longitudinẽ sectionis,deinde altitudinẽ,tertiò,interuallũ. sectiones aũt æquè longæ atque altæ sint,oportet,& æquè inter se distantes,vt vniuersa cutis, quæ pedi subiecta est sine tormento inflãmationis tempore similiter distendatur. Constat aũt omnem inflammationem distẽdere,quodq; distenditur dolere,atq; idcirco inflammationẽ augeri, & neruorum distentionẽ excitari. Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidæ persusio, cui oleum copiose sit adiectũ,saluberrima est,ita ẽt secandam cutem duxit scalpello eatenus altè demisso, vt hæc minime cruentetur.Vtiliter aũt excogitauit huiusmodi sectionem,quandoquidem in alijs partibus,vbi vehementer inflammantur,cogimur cutem scalpello exasperare,partim educentes aliquid eius sanguinis,qui in inflammatione superat:partim expirationem efficientes:partim laxãtes,quæ sub inflãmatione distendebantur. At in pede inflammatione non dum orta,festinabimus ad cutem incidendã,eo φ durissima sit. vbi verò talis est,nequit sub inflãmatione amplius extẽdi. quamobrem dolebit hæc,& vehementissimè premet intentione quadã proximas partes, præcipueq; latam chordam,quę illi iuncta est, cuiusq; initium est ex fine vnius ex musculis sitis in posteriori parte cruris,quæ carnosa prominet.Igitur,vbi hæc dolore atque inflammatione tentetur,periculum est,ne totus musculus eadem sentiat. id si accidat,neruorum distentionem sequi verisimile est.Ob hæc itaque omnia cutem, quæ sub pede est,secare,vt dictum est, conuenit: deinceps,vt retulit,extenuare,hoc est,tenuẽ reddere. id aũt fiet,si molliatur ipsius durities,& multitudo exhauriatur.Ad hæc ambo valet oleum,& aqua calida,si copiose infundatur:à perfusione verò priusquàm vinculum detur,olei,quod nullam adstringendi vim habeat,inunctio. G

19 *Hæc benè alligare non cuiusuis est. Nam si quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, fascia modo ad pedem data, modo ad ipsam chordam, circumactæ fasciæ compressio, calcem, qua ictus fuit, expellet.*

Dictionem/benè/ ἀγαθῶς dixit,sæpe enim ab alijs veteribus ita vsurpatur. præcipit autem, vt vitia,quæ circa calcem sunt,vinciantur ea ratione,qua fracturæ,eos reprehẽdens,qui eo modo deligant,quo deligare sæpius consueuimus,vt medicamenta,seu cataplasmata,seu quędam ex perfusione madentia,ea parte teneantur.Vinciendi modus,quem damnat,sic se habet.

A Initium fasciæ.
B Decussatio ad literæ x figuram.
C Circumuolutio iuxta malleolum.

A Initium fasciæ.
B Orbicularis circumuolutio circa plantam.
C Decussatio ad literæ x figuram.
D Circumuolutio iuxta malleolum.

Fascia ab altera parte talorum orsa,obliqua fertur à priori parte extremi cruris, qua talus extat, quem ἀστράγαλον vocant: inde trãsuersa sub pede demittitur: eoq; circundato vsque ad contrariam partem obliqua rursus infernè sursum procedit ad priorem partem tali, eiq; inijcitur, quemadmodum antè. At vbi ita circumeat,necesse est in priori parte pedis sibi occurrat, & X literam repræsentet: inde in orbem circa talos data eò redeat,vndè incepit: sic autem iterum circumagitur,ita, vt eodem reuertatur: tertioq; similiter voluta rursus ad suum initium redit,atque inde rursus circa talos porrigitur. Verùm alij, vbi trãsuersam sub pede fasciam dederunt, non protinus obliquam sursum attrahunt ad talos, sed antè per superiorem partem pedis in orbem ipsam adducunt: quemadmodum alij in orbem circa talos, sic, vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem sunt, comprehendantur. Hæ quidem vinciendi rationes vsitatæ sunt, ubi musculi sint, sed ad proposita uitia minimè accommodantur, quòd ante fascias nihil ibi imponatur, quod illis continendum sit: neque calx uitio uacet, sicut in eo casu, qui

A qui illas requirit, sed primò læsus sit. quare proposita vinciendi ratio, quum ad calcem sanguinem exprimat, ipsum expellit. at contrarium fieri debet, sanguis enim à calce ad partes, quæ iuxta sunt, per vinculum expellendus est: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio præstat, quę ad fracturas pertinet, quam supra demonstrauit. eadem igitur nunc vtitur.

20 *Atque hoc pacto periculum est, ne os calcis corrumpatur.*

Corrumpatur dixit σφακελίσαι, nam quùm pars ex toto corrumpitur, veteres dicere id vitium solent σφάκελον, quod, vbi carnosis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnem, quæ putrescit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπεδόνα, atq; alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vsurpat: quod vitium ossibus accidit, vbi à superiecta carne perniciosa sanies profluit, quæ hæc ipsa irrigando corrumpit.

21 *Quod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.*

Apertius dixisset totam ætatem hominis. Habet autem ipsius oratio hanc mentem. si quãdo calx corrumpatur, casus curationem non recipit, quodque ex eo sequitur malum, totam
B ætatem hominis durat.

22 *Nam alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, sed quòd nigrescat, quia dum homo iacet, negligenter habitus sit: vel quia crus iam diu graue vulnus acceperit, quod calx etiam senserit: vel vitiati femoris, aut alterius affectus causa, diu iacuerit: diuturna tamen res est, & molesta. Tum subinde recrudescit, nisi summa diligentia, & longa quiete attendatur. Quare quæcunque hoc modo corrumpuntur, præter aliam noxam, corpori summum quoque periculum afferunt.*

Calcis os (inquit) non modò ex propositis affectibus vitiari solet, sed ex eo, quòd calx diu iacuerit (quam rem ὑπτιασμὸν dixit) nigrescit sæpe, quando negligenter fuerit collocatus. id autem euenit, vbi super quapiam re dura continetur, neque subinde attollitur: sed ijs, quæ subiecta sunt, continenter calefit, premiturque. Quocirca attollendus est, mutandusque orbiculus ex lana molli, quem nonnulli ex græcis τεὸδιον dicunt. eius autem cauum respondere debet magnitudini calcis. quo orbiculo ita calx fulcitur, vt imum eius attollatur, ne comprimatur, ne incalescat, ne expirare prohibeatur.

C *Sequuntur enim febres acutæ admodum, continentesq; cum tremore, singultu, mentis alienatione,*
23 *quæ paucis diebus hominem præcipitant.*

Hæc fieri inquit, vbi calx corrumpitur, non ea de causa, quia os alienatur: ipsum enim, si per se circunscribatur, nullam superiorum partium afficit: sed quia ad partes, quę ipsum cingunt, ipsique alligantur, eius vitium pertinet, idcirco superiores quoque corporis partes lędantur. Chorda igitur, quæ calci innectitur, vbi inflammatione teneatur, musculos quidem posterioris partis cruris, quæ carnosa prominet, propter consortium afficiet, quùm ab ipsis oriatur. quibus musculis affectis, nerui, qui per eos distribuuntur, promptè lædentur, quemadmodum, & arteriæ, per quas cor noxam sentit, sicut per neruos cerebrum. Sed quoniam cor innati caloris fons est: cerebrum verò per se rationis domicilium habet, & per musculos partes mouet motu, quem voluntarium dicunt: consequens est, vt propter cor febris oriatur: mentis alienatio, propter cerebrum: tremor, neruorumque distentio, propter musculos: singultus, propter stomachum, qui plurimum neruosus est.

His accedunt, venarum sanguinem fundentium liuor, nausea, gangræna. Causa compressio est.
24 *Possunt hæc alioquin incidere etiam si nihil corrumpatur. Hactenus de ijs, quæ superueniunt, vbi ictus*
D *vehemens admodum fuerit. Pleraque tamen leuiter colliduntur, neque ita magnum studium & diligentiam exigunt, sed curari nihilo minus rectè debent. Quòd si casus videatur asperior, fulcire oportet, aliaq; efficere, quæ proposui.*

Sanguinem fundentes intellexit venas grandiores, quandoquidem his diuisis sanguis effunditur: quod exiguis venis non accidit, parum enim ab his sanguinis profluit, celeriterq; citra noxam in oris plagæ concrescit. Nauseæ nomen duxit à nauseantibus, atq; ea de causa vomentibus, quam appellauit ναυσίωσιν, cùm Iones ναυτίαν, idest nauseam, sic appellent. ac ferè, quod antè dixit χυμώσεις, vocat nunc ναυσιώσεις, vbi venæ sanguinem expuunt, & quasi vomunt, oppresse tum sua imbecillitate, quam inflammatio attulit; tum multo vitiosoq; sanguine, quem constat sub huiusmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit, quum venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur. Quorum omnium causam esse affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet, vnum, quòd calcem non comprehendit, sed nudum relinquit: alterum, quòd partes, quas complectitur, arctius adstringit. Diligentiam expressit vocabulo μελέτης; sic enim ab Ionibus appellari solet, & ab ipso sæpius nominatur.

Fasciamq;

25 *Fasciamq́; maxima ex parte ad calcem dare, & modò circa extremum pedem, modò circa medium,* E
modò etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima sunt, hinc atque hinc omnia comprehendere,
quemadmodum supra ostensum est, neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam supra damnauit, quæq́ue apud multos in
vsu est, sub qua sanguis ex alijs partibus pedis ad calcem transmittitur. debemus enim supe-
rantes succos à calce ad alias partes depellere, hunc vincientes, quomodo supra ad fracturas
docuit, fasciamq́; maxima ex parte ipsi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

26 *Sed linteorum numerum augere.*

In superioribus etiam indicauimus Hippocratem velle, vt vinculi firmitatem vel fascia-
rum numero moliamur, vel arctius adstringendo.

27 *Præstat veratrum eodem die epotum, vel certè posteriori. Prætereà tertio die resoluere, & rur-*
sus deligare.

Veratrum potui præstat, non eo nomine tantùm, vt quæ supersunt, purget, sed & in aliam F
partem auertat. constat autem dari ab Hippocrate albū, quod vomitum excitat, & à toto cor-
pore materiā in ventriculum auocat, priusquam ad intestinorū sinus deducatur. quod autem
album intelligi debeat, planè licet ex sequētibus colligere. Inquit enim/ sed si homo vacat fe-
bre, per superiora cōuenit purgare sicut dictum est/. Quòd igitur ea, quę superāt, vtiliter edu-
cantur: quodq́; ad contrariā partem, atq; affecta est, materiā depellere magnum momentū ha
beat, euidentissimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondū est manifestum;
strangulare enim interdū solet, vbi redundat in corpore glutinosus succus, aut crassus. quocir
ca hic prius dissipari debet victu extenuādi vim habente, de quo totum librū composuimus.
Fallacissimū ergo est veratrū dare, antequā corpus victu, ꝓparetur quùm sępius nō facile sit, vt
quales corpori supersint succi, dignoscant̄. Hippocratis sęculo veratrū albū fortasse tutò sume
batur ob rationem victus eorū hominū, qui curabātur: qui vitę genus nō ociosum sequeban-
tur aut intemperans, sed laboriosum, paucisq; alimentis erant cōtenti, sic, vt crassos succos nul
la ratione contraherent. neq; enim nos latet fieri hos, cum ocio, tum abundantia. Quòd si vim
æstimaueris corporū eius sęculi, quam ex eiusmodi victu cōparabant, magis adhuc dari vera-
trum permiseris, quùm, quæ vomitus affert incommoda, ferre homines illi facilè potuerint. G

28 *Ex eo autem intelligitur, futurum nec'ne sit, vt hi affectus recrudescant. namque, vbi sanguis à*
venis transfusus, nigrities, & quæ his proxima sunt, subrubicunda sunt & subdura, periculum est
ne recrudescant.

Malos affectus, qui recrudescunt, vocat παλιγκότα παθήματα: & παλιγκοτάνειν dicit, qua-
si mala rursus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoscantur propositi affectus, quādo futu-
rum est, vt rursus mali fiant: quæ indicia ad superuenientē inflammationem spectant, quam in
primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorem dur iorem q́; cutem ef-
ficit, quorum neutrum opus est affectis partibus. mollis enim esse debet, ac subuiridis sanguis
à venis transfusus: hunc enim voluit citra inflammationem suppurare. Quare, si membrum
molle sit, & non rubeat, inflammationē abesse demonstrabit. suppurantis sanguinis indicium
erit carentia vtriusq; coloris, ruboris scilicet & nigritiei. nam, vbi ruber est, inflammari: vbi
ex toto niger est, neq; superari neq; concoqui se à natura denunciat, sed concretum esse. Hoc
enim ipsi accidit, vbi diutius extra venas maneat, etiam si in corpore cōtineatur, siquidem in
eo casu nunquā in pus vertitur. Cōtrà, si natura ī corpore superet, vertitur in pus: si ea vinca- H
tur, putrescit, nō secus, ac vbi extra corpus est, atq; adeò magis, quùm in calido loco retineat̄

29 *Sed, si homo vacat febre, vomitu purgetur, sicut dictum est: idem conuenit, si febris sit, sed non*
continua: vbi ea non intermittat, abstinendum à purgatione, à cibo & sorbitione: aqua potui danda,
vitandum vinum, sed non ὀξυγλυκὲς.

Purgare φαρμακεύειν dixit. consueuit enim Hippocrates vsurpare id vocabulum, non vbi
quæuis medicamēta adhibet, sed solum, vbi purgantia. Præcepit autem, vt veratrum eodem
die detur, vel posteriori, priusquam inflammatio in affectis partibus oriatur, atque homo fe-
bricitet. sed, si febris præuenerit, siquidem leuis est, veratro nihilo minus vtitur (nos verò
neq; integro homine dare veratrum audemus) si vehemens, non vtitur, sed maximam absti-
nentiam imperat, non cibo, non sorbitione vtens, solam potionem adhibet, neque hanc vini,
quod licet nusquam posuisset, fugiendum esse manifestū erat. Permittit autem, vt æger ea po-
tione vtatur, quæ dicitur ὀξυγλυκὲς, vel etiam mulsa, hæc enim potui pręstat in tenuissimo vi-
ctu: & tertium ad hæc oxymel, quod ex mulsa, & aceto constat: sed ὀξυγλυκὲς fauos habet dul
cissimos maceratos, atque incoctos, sicut etiam nunc in Hellade componitur, cuius ratio est:

Faui

A Faui expresso melle in ollam conijciuntur, in qua pura aqua sit: tum inferuent, donec omnem prorsus humorem in aqua posuisse videantur. is autem humor reponitur, seruaturq́; , & æstiuo tempore bibitur ad sitim tollendam, frigida aqua dilutus. Hac ergo potione nunc vtitur Hippocrates, si ea non est, sumere mulsam licet. sed oxymel, vbi neruosæ partes vitiatæ sint, alienũ est, aceto enim tentantur: quam rem & vsus docuit, & ipse demonstrauit. quibus verò idoneũ sit oxymel, ostendit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nõ nulli inscribunt in Cnidias sententias: non nulli de ptissana, neque etiam hi rectè.

30 *Sed, si nullum periculum est, ne recrudescant, sanguis suffusus, nigrities, proximæ partes subuirides sunt, & citra duritiem.*

Vis horum verborũ exposita est in eo sermone, vbi inquit/nanq́;, vbi sanguis à venis transfusus, nigrities: & quæ his proxima sunt, subrubicunda sunt & subdura: periculum est, ne recrudescant/. illis enim, s. subrubicundis & subduris, nunc opponit subuirides, & sine duritie. fiunt enim subuirides, vbi paulatim in pus vertuntur: duritie carent, propterea ꝙ inflammatio nõ est admodum vehemens: id enim causa fuit, quamobrem effusus sanguis verteretur in pus.

B

31 *Quod idoneum testimonium est, vbicunque sanguis transfunditur, metuendum non esse, ne malum recrudescat.*

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quasi certum, stabile, verum, perpetuum testimonium posuit pro signo, siquidem testis est, nobisq́; opinionem facit eorũ, quæ ab Hippocrate propositis verbis traduntur. Inquit igitur positum indicium certum esse, vbi sanguis suffunditur, non solum in calce, sed in cæteris partibus etiam, idq́; iure, quùm nõ ex partium indicatione, sed ex ipso sanguine transfuso intelligatur. Malus autem transfusi sanguinis affectus, non par affert periculum: differt enim pro natura partium, quibus suffunditur. Prouenit tamen periculum non ex ijs partibus, sed ex sanguine suffuso, qui in pus non vertitur. quo minus in pus vertatur, prohibet ingens inflãmatio, vel sub aliena vinciendi ratione orta, vel ob succos, qui aut copia sui malè habent, aut corrupti sunt. quibus Hippocrates succurrit purgatione per medicamenta, nos per venæ sectionem: miramurq́; ipsum hac sola contentum non fuisse, quùm hoc præsidium nouerit, atque ad huiusmodi casus adhibuerit. siquidem in libro ‖ de articulis inter alia, quibus opus C esse censet ad costas collisas, venam incidi in cubito iubet. Sect.3.t.62.7.. 275.g

32 *Sin duræ sunt, & liuent, nigritie periclitantur.*

Sanguis etiam, qui super terram funditur, interdum diutius conseruatur, modò magis flauus fit, modò in nigriorem, modò in euidenter atrum, conuertitur. verisimile autem est ab aere, in quo continetur, sereno, nebuloso, humido, sicco, calido, aut frigido variè colorari. Præcipua verò causa varietatis colorum cõsistit in ipso sanguine, qui varius est, sicut in singulis hominibus conspicitur, vel ad atram bilem magis, vel ad flauam seu pallidam, vel ad pituitam accedẽs, vel etiam aquosus: id quod illi etiam accidit in animalium corporibus, nanque à venis transfusus in varios colores conuertitur, & vbi non superetur, & vbi à partibus, quæ ipsum continent, in pus vertatur. Meritò autem hoc tẽpore liuidus apparet. color enim liuidus illis interiectus est, qui nigri penitus sunt, & qui floridum colorem habent, qualis præsertim est rubicundus, & flauus. sed & hic color, liuidus inquam, à colore florido recedens, ad nigrum accedit, qui apparere etiam solet, vbi, quæ nigra sunt, dum suppurant, inalbescunt. Sæpe enim videre licet, quæ nigra sunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida se ostendere: tum paulatim nigritie amissa ad ignis D colorem accedentia, albidiora euadere, est enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nunc discrimen in eo sanguine, qui transfusus liuidum se ostendit. nam, si cum duritie sic appareat, partes inflammatione tenentur: si sine duritie, inflammatione vacant. quæ inflammatione carent, naturam robustam demonstrant, & sanguinem concoquendum esse, & in pus vertẽdum: at inflammatio naturæ infirmitatem indicat, quæ ob inflammatarum partium imbecillitatem, & multitudinem mali succi subsistentis, transfusum sanguinem nec concoquere potest, nec in pus vertere. Sequitur itaque, vt nigrescat & corrumpatur.

33 *Pedem verò expedit ita collocare, vt reliquo corpore plerunque paulo sublimior habeatur, sanescit autem sexaginta diebus, si quiescat.*

Si pes humilior sit, sanguis, qui ex crure ad ipsum confluet, inflammationem excitabit: si sublimior, nihil confluet. atque idcirco sublimior omnino continendus est, non tamen multo, dolet enim, si diutius hac ratione contineatur: quæ verò dolent, in inflammationem incidunt. Sublimiter ergo figurandus est, quatenus non doleat. hoc autem comperies, si tendi pedem senties, vbi paulo altior contineatur.

De

De Crvre. E

35 *Crus binis oſsibus continetur, quorum alterum altero ab vna parte multo, ab altera paulo, tenuius eſt.*

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam videtur, qui volunt
πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate, nõ totum id, quod compoſitum ex oſ-
ſibus & partibus ſuperiectis eſt, ſed ſola oſſa. At re vera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc
modo, ſed illo etiam, accipi poſſe. quare nomina hæc, quibus vtitur, duobus modis accipere li-
cet, ſicut accipiunt, qui ea referũt, modò ad ipſa oſſa tantùm: modò ad oſſa ſimul & partes, qui-
bus oſſa ſuperconteguntur, ſic, κνήμη appelletur id, quod inter pedem eſt, & genu. Duorum au-
tem oſſium, quæ in ea parte ſita ſunt, alterum ſcilicet tibiam græcè appellari κνήμην, reliquum
ſcilicet ſuram, περόνην, ad hæc tibiam plenioré eſſe, ſuram verò tenuiorem: ac medium, quod
minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur,
& in his, qui graciles ſunt, conſpicitur (græcè ἀντικνήμιον vocatur) tibiæ partem eſſe, non ſuræ.
atque alia, quæcunque ad oſſa pertinentia ſcire licet, omnia expoſuimus in libro quem de oſſi-
bus confecimus, ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt. F

36 *Hæc ad pedem inter ſe iunguntur, communemq́; appendicem habent.*

Communem, non debemus ita accipere, quaſi continuam, atque omnino vnam, ſed quaſi
vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantum opinionem faciant. ita enim inter ſe
conueniunt hæ appendices, vt vna eſſe videatur. extremę verò earum partes rotundæ, quà car
ne nudantur, non rectè à quibuſdam talus nominatur: perpetua enim chorda talum continet
ab interiori parte, qui ab hac tectus nec viſu comprehenditur, nec tactu.

37 *Sed recta in crure dehiſcunt.*

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure, hoc eſt, in longitudine cruris nõ ſe contingunt,
neque inter ſe connectuntur.

38 *Ad femur autem iunguntur, & appendicem habent: appendix verò diſcrimen.*

In commiſſura genu, caput tibiæ longè craſſius eſt, quàm ſuræ, atque idcirco appendix tota
eſſe tibiæ videbitur, ipſamq́; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen, quod διάφυσιν vocat, id G
intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq́;, quod proceſſus femoris, qui in ti-
bia conijciuntur, diſtinguit: ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iam diu mortua ſunt corrum-
pitur, ſic, vt aliquis decipiatur, falſumq́; exiſtimet, quod ab Hippocrate ſcribitur: iniuria qui-
dem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

39 *Longius autem paulo eſt alterum os, quod à parte minimi digiti eſt. Natura oſſium cruris ſic ſe habet.*

Quod inquit longius, ego ſic ſcribendum cenſeo/longius autem paulo eſt alterum os à par-
te minimi digiti/. Quòd ſi non hoc modo, ſed illo, Hippocrates ſcripſiſſet, confirmaret prorſus
tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis, non propriam tibiæ. nam ſimplici-
ter longius eſſet, non ab ima parte duntaxat.

40 *Luxantur hæc modò à parte pedis: ac tunc, modò vnà cum appendice oſſa ambo, modò appendix tan
tùm mouetur, modò alterum os.*

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificanda, quæ toto loco H
mota ſunt, ſed ὀλισθάνειν (quo verbo/luxantur/expreſſit) ad ea, quę paululum, non tamen ex to
to, naturali ſede exceſſerunt. Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio pro-
Sect. 1. t. 1. 7. 351. c — tinus ait, ‖ Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere, nẽ-
pè in alam/. in quo loco verbum excidere ὀλισθάνον dixit. Atqui totum humeri caput eo ſinu
mouetur, in quo recipitur, quùm nõ poſſit paulum excedere, ſicut ipſe Hippocrates docuit, vbi
cauſam adiecit: quam habebimus, quùm ad eum locum veniemus.

41 *Hæc quidem minus moleſta ſunt, quàm quæ in prima palmæ parte, homines modò quieſcant. Curatio
autem in vtroque caſu ſimilis requiritur. namque hæc conijcienda in ſuum locum ſunt, intenta perinde
atque illa, ſed valentiorem etiam intentionem requirunt, quatenus corpus hac etiam parte validius eſt.
Plerunque ſatis duo homines ſunt, qui in diuerſa contendant. qui, vbi nequeant abundè extendere, fa-
cilè eſt validiorem intentionem adhibere.*

Nõ modò minus moleſta ſunt, quàm quę in prima palmę parte, ſed multò magis, quàm quæ
in pede. Sed quoniam de pede & manu communiter tractauit, ideò abundè exiſtimat alterius
partis

A partis dũtaxat meminisse,quæ,quod ad molestiam pertinet,media est inter crus & pedẽ quãto .n.maiorẽ molestiã affert,q̃ crus, tanto minorẽ,q̃ pes,& pcipuè q̃ calx,de quo paulo supra egit.

41 *Nã vel rotæ modiolũ defigere oportet,vel aliud qd simile: tũ molli aliqua re pedẽ obuoluere,bubulisq́; loris latis circũligare,& eorũ capita uel ad pistillũ vel ad aliud lignũ deuincire,eiusq́; imã partẽ in modiolũ demittere,summã recuruare: alios vero & ab humeri capite,& à poplite,in cõtrariã partẽ extendere.*

A Rotæ modiolus.
B Mollis res pedi circumiecta.
C Lora læta.
D Pistillum.
E Ab humeri capite extendens.
F A poplite extendens,

B

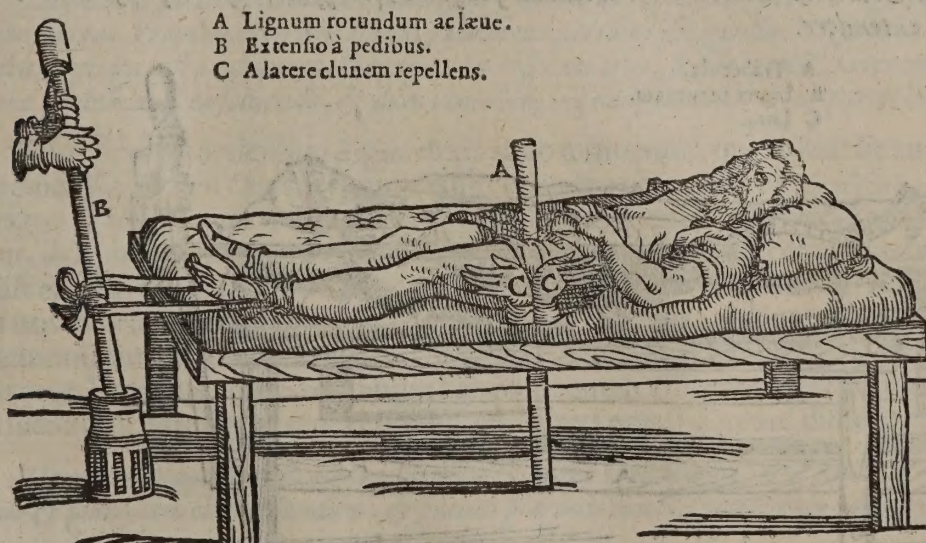
Lignum defigi iubet, quo recipere possit imã partẽ vectis, per quẽ membrum debet ab inferiori parte extẽdi. Tibi verò ignotum esse nõ credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari,cũ apud poetã hoc quoq; vocabulum legatur. Commonet autẽ Hippocrates, vt vbiq; ex ijs, quæ ad curationẽ conducunt,illis vtamur,quæ in promptu sunt:& nunc etiam meminit modioli rotæ,qui præsto nobis esse potest vbiuis gentium. similiter pistillo pro vecte nunc ad extendẽdum utitur.Sed qua via adhiberi hæc debeant,ipse suis uerbis,si animaduertantur,aperte declarauit.

42 *Sed à superiori quoque parte adhibere vim licet.*

Vim, hoc est,ualentem in utranq; partem intentionem ἀνάγκην appellauit, ut uehementem C eius potentiam indicaret.

43 *Potes etiam,vbi velis,altè lignum defigere rotundum ac læue,sic,vt pars eius extet, quæ inter crura, media inter anum & naturale demittatur,vt prohibeat sequi corpus,quod à pedibus extenditur.*

A Lignum rotundum ac læue.
B Extensio à pedibus.
C A latere clunem repellens.

Rectum statuit lignũ hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictũ est) à pedibus extẽtũ sequatur,quod collocatum sit hoc lignũ inter anum & primã naturalis partem, quem locum περίναιον appellat.

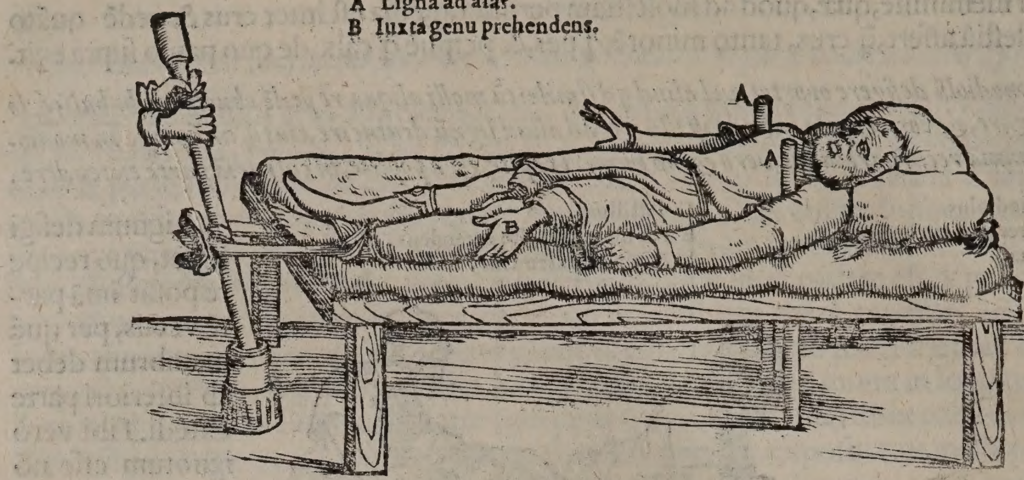
D

44 *Deinde,ne corpus inclinetur ĩ id crus, quod intẽditur, collocare aliquem à latere oportet,qui clunem repellat,ne corpus ducatur.*

In plerisq; exemplaribus,quæ nunc proponuntur uerba,proximè positis subijciuntur,quanquam sine his uniuersa sententia maneat. vult enim medium lignum statui inter utrunq; crus, atque ita ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo sursum clunem repellente, ne corpus ea parte trahatur,& in alteram partem inclinatum permittat crus ducentem sequi. namq;, ubi hoc accidat,intentionem remitti necesse est.

45 *Idem quoque fiet,si ad vtramque alam lignum figatur,brachia verò seruentur extenta,& alius genu prehendens in contrariam partem adducat.*

A Ligna ad alas.
B Iuxta genu prehendens. E

Modũ alium docet, quo prohibere poſſis, ne totum corpus extentā membri partem ſequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obiectum, hominem ſequi non patiatur, quùm partes inferius extenduntur. Sed nunc nihilo minus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, propriè à genu prehenſum in ſuperiorem partē attrahi, atq; ita in diuerſa diduci. F

46 *Nihil etiam prohibet, ſi placeat, lora alia ad genu uel ad femur alligare, aliumq́; rotæ modiolum poſt caput hominis figere, loraq́; ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.*

Vbi velis crus à ſuperiori parte extendi, vt in diuerſa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita ſurſum adducta ad vectem religentur: imæ autem vectis parti, quæ hęrere pauimento debet, neceſſe eſt cauum aliquod ſubijciatur, cuiuſmodi eſt rotæ modiolus, qui obex vecti fit, vt poſſit in contrariam partem attrahere.

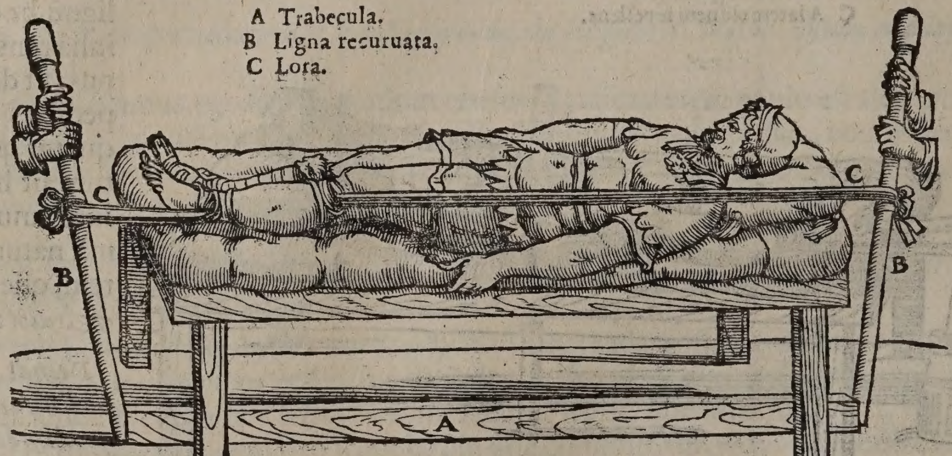
46 *Et ad contraria, atque ad pedes attrahat.*

Qui apud Vel. fuit vnus textus, Vidius ſecat in duos.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed ſi ſcriptum inueniremus πρὸς τἀναντία quidnam obſcurũ in verbis aut ſententia eſſet? Verùm quia legimus τἀναντία, ſine propoſitione πρὸς quæ ſignificat ad, duorum alterum exiſtimandum eſt, aut principio ab eo, qui librum deſcripſit, omiſſam G fuiſſe particulam εἰς, vel πρὸς: aut ab ipſo Hippocrate de induſtria, vel ꝙ idem ſignificet, vel, quòd vocem/τἀναντία/vſurpet pro aduerbio, quaſi dixerit ἐναντίως.

47 *Pro modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere, eiusq́; utrunque caput ſtabilire, lignisq́; recuruatis lora extendere.*

A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.

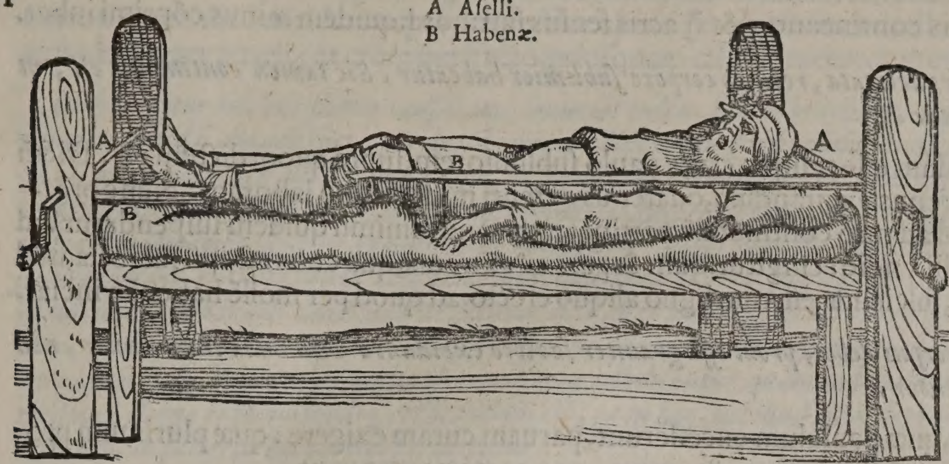
H

Antè, binis modiolis, binisq́; vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedē extēto, altero ſupra caput. Sed qm̃ (vt retuli) in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in prõptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet nam, ſi modioli non ſint, tignũ, quod lecti, ſuper quo ægrotans iacet, longitudinem æquet, ſubijciendum eſt. Cætera oĩa, eadem atq; antè, efficienda ſunt. lora enim corpori inijcienda eo modo, quo ſuperius docuit, vinciendaq́; ad ligna, quibus, quaſi vectibus, ad extendendum vtimur. Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris tigni, quæ capita dicuntur, vt modicè vtrinque lectũ excedentia, & à capite & à pedibus, extendentibus lignis, mora ſint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto ſubijcitur, δοκίδα dixit, quaſi μικρὰν δόκον, id eſt paruam trabem, ſignificans.

48 *Cõmodè itē extēdes ꝑ axiculos ab utraq; parte collocatos. Sunt ēt aliæ extēdendi rationes, q̃plurimæ.*

Axes

A Aſelli.
B Habenæ.

A

B

Axes ſolitus eſt appellare ὄνους, quē admodum, vbi ſcribit/axis verſatio/. nūc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vſus nomine diminutiuo, ſicut in ſuperioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit, paruā trabē ſignificans. Exerceri autem debes, nō ſolum in ijs, quæ prompta ſunt, excogitādis, atq; admouendis, ſed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendendi rationes. Axes itaq; collocandi ſunt, non recti in longitudinem corporis, ſed tranſuerſi ab ijs, quę hinc atq; hinc ſunt, partibus corporis, quod curatur. id autem non aliud ſignificat, quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à ſuperiori à capite, collocandum eſſe. Poſt hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui verſati crus, quod curatur, in diuerſas partes diducant.

49 *Optimum autem eſt, ſi quis medicinam in magna urbe exerceat, paratum habere lignum, per quod uim omnem adhibeamus ad fracta & luxata omnia reſtituenda, tum extendentes tum impellentes. Abundè autem erit lignum tale, quales ſunt quadratæ columnæ quernæ, quod ad longitudinem latitudinem & craſſitudinem pertinet.*

Organi cuiuſdam, ſeu machinamenti, quod haberi voluit, mentionem facit: in libro autem de articulis, qui huic ſubijcitur, docet eius fabricationem. Nos ibi ſi quid obſcurum fuerit, exponemus. nunc proximum eſt ad ea tranſire, quæ ſubdit.

50 *Vbi ſatis extenderis.*

C Crus videlicet: de crure enim agens circa talum prolapſo inſeruit extendendi rationem, ſicq; rurſus ad ſermonem reuertitur, quem initio propoſuit.

51 *Articulus facilè reconditur. Diducitur enim ab antiqua ſede, ſic, ut è regione ſupra ipſam ſpectans non hæreat. Prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus eſt, partim, quod extat adurgentibus,* Vide us vnum facit textum, quem Feli. duos fecit.
52 *partim infra talum repellentibus. Eo reſtituto crus, ſi fieri poteſt, extentum alligandum eſt: ſin lora prohibeant, ea ſoluenda, & dum uinculum inijcitur, in contrarias partes extendendum.*

Hippocrates articulum ἄρθρον dixit: quo mouentur, qui volunt ſic apud ipſum vocari extrema oſſa, quæ in cauis recipiuntur, ſic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema oſſium, quæ in flexu atq; porrectione mouentur. Ex vtroq; autē oſſe, id quod inſeritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. ſed hæc nominum diſceptatio reijcienda eſt. Deinceps verò oſtendit luxati reſtituendi rationē vniuerſam, ſicuti nos in primo horum cōmentariorum ſtatim diximus, vbi intendendi vſum explicauimus, demonſtrantes non poſſe luxata cōmodè reſtitui, niſi ita diducantur, vt alterum alteri nō inhæreat. Protinus autem terminum habes, ad quem vſq; extendere conueniat. namq;, vbi iam
D videbuntur eatenus extenta eſſe, vt altero alteri non inherente, diducantur, extēdere deſines.

53 *Dandum inſuper eodem modo vinculum eſt, æquè capitibus ea parte, quæ extat, impoſitis: ibiq; primò & plurimum circundandum, & pannis plurimis iniectis potiſſimum adſtringendum.*

Capita ſummatim cōmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinentis, quod antè declarauimus. Meminiſſe autē oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, taliſq;, ſuo loco excidunt, eo modo vincienda eſſe, quo fracturæ, atq; idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Cauſam verò, quamobrem ita vinciendum ſit, ſiue fractum os ſit, ſiue prolapſum, in ſuperioribus habuimus.

54 *Tum hinc atque hinc plurimum obuoluendum.*

Hoc etiā docuit in libro de officina medici, quùm inquit, ‖ Cōprehendatq; vinculum integræ partis quamplurimū. Cauſa in priorib⁹ poſita eſt. ſatius enim eſt ſuccos, nō ſolū exprimi à vitiata parte ad ea loca, quæ iuxta ſunt, ſed repelli ad ea, q̄ plurimū recedunt, & lōgè cohiberi. Sect. 3. t. 5. 7. 214. f.

55 *Hunc autem articulum, vbi primò deuincimus, comprimere magis debemus, quàm qui in manu.*

Modum comprimendi,& fasciarũ numerum, constituit pro magnitudine articulorum, intuitus etiam,q̃ neruis contineantur,& q̃ acris sensus sint:hos siquidem minus cõprimi iubet. E

56 *Iniecto vinculo pars deligata, reliquo corpore sublimior habeatur. Sic tamen continenda est, vt pes minimè suspendatur.*

Pedem continendum esse reliquo crure paulo sublimiorem,supra quoq; dictum est. Dictũ est insuper ipsum eatenus excitandum,quatenus extenti musculi non laborant. Nunc præceptum adiungit,quod ad tutò continendũ pertinet,vt pes ne minimũ quidem suspendatur. id autẽ fit,vbi lana molli vndiq; cingitur.quin & pars ei⁹ extrema,qua cutis est,ipsi subiecta,molli aliquo,vt puluino,fulcienda est,tum ligno aliquo erecto,ad quod per mollẽ habenã vinciat.

57 *Extenuari autem corpus debet, prout ossa grauiter suo loco excidunt. Non nulla enim leuiter, nonnulla plurimum mouentur.*

In aperto sanè est,quæ paululum excesserunt, paruam curam exigere: quæ plurimum prolapsa sunt, & maiorem abstinentiam, & cætera, quæ corpus extenuant. F

58 *Magis omnino ac diutius extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi brachium læditur, quùm illud maius sit & crassius, quàm hoc. Necesse item est corpus quiescere, atque iacere: sed soluere articulum tertio quoque die, & rursus alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. Reliqua omnia eadem fieri debent, quæ in prioribus posita sunt. Quòd si homo quiescat, & iaceat, abundè sunt quadraginta dies, modò ossa in suam sedem restituta fuerint. Sin quiescere nolit, ægrius crure vtetur, cogetur q; diutissime vinculum adhibere.*

Ipse causam reddidit eius, quod præcepit. inquit enim / quùm illud maius sit, & crassius, quàm hoc/: quibus tertium adijcit, quòd homo cubans consanescat, non ingrediens, sicut vbi brachium ostenditur. Hęc igitur in vniuersum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

59 *Verùm, vbi ossa ex toto in suam sedem non reuertuntur,sed aliquid abest,tempore extenuatur coxa, femur, & crus: ac, si in interiorem partẽ excidant,exterior pars tenuatur: si in exteriorem, interior.*

Si qua ex integris partibus diu quiescat,vel leuiter moueatur, tenuior fit,quàm prius esset: motus enim corpora calefacit,eorumq; vim firmat,ob quã partes melius nutriuntur. sed, vbi luxatum aliquid non fuerit perfectè restitutũ,deterius perficiuntur motus,pręcipueq; à contraria parte illi,in quam venit,quandoquidẽ locus eà vacuus relinquitur,quùm os in contrariam moueatur. Homo igitur facilius illi parti inhæret, in quam articulus excidit. superiores enim partes sedem requirunt,quã inanis locus non exhibet,sed plenus,quùm nihil possit inani loco hærere: atq; ea de causa crus ab ea parte, in quam articulus erumpit, sustinere corpus solet,& tantùm musculis,qui ea continentur, suo munere fungi, hi siquidẽ benè nutriuntur: inexercitatis verò non satis alimenti subministratur, hi autẽ in contraria parte continentur. G

60 *Pleraq; tamen in interiorem partem promouentur. Sed, si integra cute vtrunq; cruris os comminuatur, validius intendendum est. Si vna pars fracturæ valde super alteram excedat, aliquo vtendũ est ex propositis intendendi modis. Abundè quoq; est, & per homines extendere: ferè autẽ satis sunt duo homines robusti, qui in diuersa contendant, vnus ab vna parte, alter ab altera. Extendere autẽ rectã secundum naturã oportet, & e regione cruris ac femoris, tam si huius, quàm si illius fracti ossa extendantur.*

Quæ excidunt ab inferiori parte, qua cum talo committuntur, in interiorem partem magis prorumpunt. cuius rei causa est furæ processus, qui ab exteriori parte talum magis complectitur, quàm tibiæ processus ab interiori. H

61 *Atque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. At non eadem cruri ac brachio accommodantur. Namq; vbi brachij vel humeri ossa comminuta deligantur, brachium suspenditur: atq; vbi extentum alligatur, caro alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. Nequit enim cubitus extentus diu haberi: nõ enim solitus est sæpe in hoc habitu detineri, sed curuatus. Quin, quùm homines ingredi possint brachio cõminuto, necesse habent cubitum curuare. Crus verò, quia ambulando & stando in inferiorem partem, nunc ex toto, nunc propè ex toto, intendi secundum naturam, & ferre etiam reliquum corpus consueuit, idcirco sine molestia extenditur, quùm opus est. Quid quòd & in lecto sæpius hoc modo continetur figuratum? Sed, vbi frangitur, necessitas hominis animum subigit: nequit enim excitari, quare de curuando crure, aut de surgendo nullum verbum facit, sed ita figuratus quiescit, & cubat.*

Siue femur,siue crus alligetur,pręcipit,vt vtraq; cõmissura extẽdatur, scilicet, quæ in coxa est,& q in genu. Cur ita figurari debeat,ipse deinceps adijcit euidẽti demõstratione vsus,cuius mentem facilè cõprehendes. Horum itaq; verborum capita sunt.Consueuit crus,& eorũ, qui stant,& eorũ qui ambulant,extendi. à natura enim,corporis ferendi gratia factum,ab eadem ad hunc habitũ præparatum est: atq; ea de causa in cubando plerunq; extentũ seruatur,

sed

A ſed brachia & in ingreſſu, & alioquin ferè modicè curuata continentur, quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac propterea brachio etiam deuincto mitella cubitum excipiente ambulare æger poteſt: at crure perfracto, priuſquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

62 *Ob has igitur euidentiſsimas cauſas non conuenit eodem habitu brachium, atque crus, extendere & vincire. Quod ſi abundè fuerit per duos homines adhibita uis, fruſtra laborandũ non eſt: iactantiæ enim eſt uti machinamentis, ubi res non exigit. At ſi duo homines non ſatis extendant, confugiendum ad eum ex propoſitis intendendi modis, qui expeditiſsimus ſit. Intẽtione ſatis adhibita oſſa facilè reſtituuntur, & in ſuam ſedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Poſtquàm reſtituta fuerint, extenta faſciis alliganda ſunt, quæ ſiue à dextra, ſiue à ſiniſtra parte, magis attrahi debeant, illis primò inuoluendæ ſunt. Ordiantur autẽ ab ea parte, qua fractura eſt, primoq́; ibi circumeant: deinceps ad partem cruris ſuperiorem porrigantur, quemadmodum oſtenſum eſt in alijs fracturis. Faſciæ uero latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quàm ad brachium. Vbi deligatum fuerit, ſuper aliqua re plana molliq́; collocandum eſt, ne in hoc, uel illud latus deprauetur, neue in anteriorem, neue in poſteriorem partem peruertatur.*

B Euidentiſſimas cauſas appellauit προφάσεις, quamuis cauſæ, quas propoſuit, veræ ſint, neq; id vocabuli ad falſas cauſas ſignificandas (vt vſurpari ſolet) mutuatur. paulo infra etiam eodẽ modo ipſum accipit, quùm inquit/ob has igitur euidentiſſimas cauſas ſi os, quod ab exteriori parte eſt, confringatur, maturè homo ingreditur/. Id quod de ſura dixit, veram cauſam reddẽs, cur ea fracta crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, lõgo ſpacio opus ſit ad hoc, vt homo vti crure poſſit.

63 *Maximè autem pro valetudine eſt, ceruical ſubijcere ex lino aut lana, quod medium in longitudinem molle ſit, vel quodpiam tale.*

Crus fulciri iuſſit eo modo, quem poſuit, ceruical magis quàm canalem adhibens. proximè autem ſubdit, cuius rei illos accuſet, qui canali vtuntur.

64 *De canali, qui fracto cruri ſubijcitur, incertus ſum quid dem conſilij, ſubijci necne debeat. Prodeſt quidem, ſed non quantum exiſtimant, qui illum admouent: non enim quieſcere cogit, vt arbitrantur. Nam neque ſi reliquum corpus in hanc, vel illam partẽ cõuertatur, prohibet canalis, quo minus ſequatur crus, C niſi ipſe homo caueat. Neque item prohibet, quo minus ſine corpore crus in hanc vel illam partem moueatur. Sed & ſubiectum lignum immite eſt, niſi molle aliquid in ipſum indatur: eſt tamen commodiſsimum, quando vel ſterni lectum, vel deſidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & ſine eo curationẽ benè vel malè admouere. Vulgò ſibi perſuaſum habẽt medicum culpa magis vacare, ſi canalem ſubijciat, quanquam res minus artificioſa eſt. Crus enim rectum prorſus iaceat, oportet, & ſuper plana ac molli aliqua re, quùm neceſſe ſit contineri vinculum, ne peruertatur, dum membrum iacet, quocunque ſe vertat, & moueatur. Reſpondeat item, qui deligatus eſt, eadem, quæ ſupra poſita ſunt. Nam vinculum tale eſſe cõuenit, & tumorem in extremis partibus aſſurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die reſolui, & rurſus deligari: ad hæc id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctius vinciri, & pluribus linteis vti, pedemq́; non arctè comprehendere, niſi fractura ad genu proximè accedat. Debent etiam oſſa modicè extẽdi ac dirigi, quotieſcunque vinculum inijcitur. Nam, ſi curatio idonea fuerit & tumor ut conuenit, procedat, alligata ſedes tenuior eſt, atque gracilior, & oſſa facilius tractantur, & ducentibus magis parent. Septimo autem vel nono die ad ferulas veniendum eſt, quemadmodum dictum eſt in alijs fracturis.*

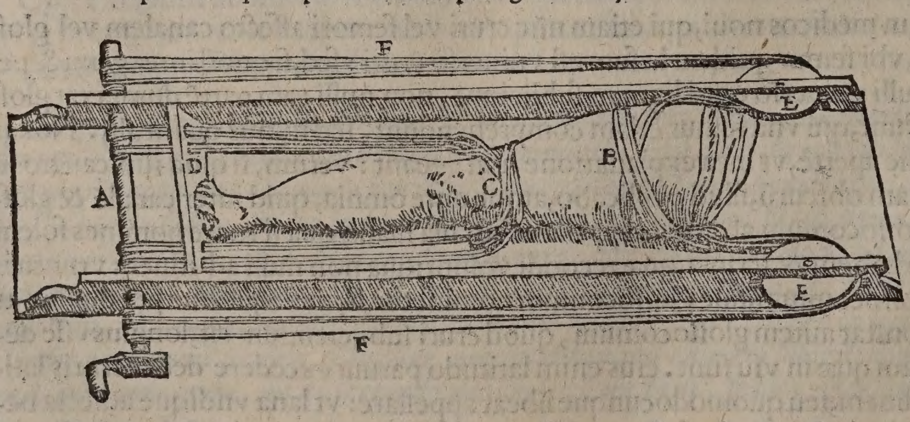
Et nunc ẽt quoſdam medicos noui, qui etiam nũc cruri vel femori affecto canalem vel gloſ-
D ſocomum ſubijciunt, vbi femur quidem læſum eſt vniuerſo cruri: ſed, ſi quod inter genu & pedẽ eſt, lædatur, non nulli vniuerſo cruri lignum ſubijciunt, non nulli eam partẽ dumtaxat gloſſocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt, ſed minus quàm alij. Noxas docuit Hippocrates ſic apertè, vt mea explanatione non egeant: verùm, ſi quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obſcurũ, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalẽ & gloſſocomum interſit. Gloſſocomum ab atticis appellatur arcula illa, in qua ſeruare homines ſolent eas res, quas in precio habent, & ſcripta, quæ recondi volunt: qua non nulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, ſiue gloſſocomium, ſiue gloſſocomum nominetur, ſicut neque ſiue per duplex ττ ſiue per duplex ſſ. Conſtat autem gloſſocomum, quod cruri ſubijciendum eſt, longius eſſe debere, & anguſtius, quàm quæ in vſu ſunt. eius enim latitudo parum excedere debet cruris latitudinem, ſeu craſſitudinem, ſeu quomodocunque libeat appellare: vt lana vndique adiecta benè crus firmetur, ſic vt loci anguſtia, ẽt ſi æger velit, crus moueri non patiatur. ſed, ne in dextrã partem vel ſiniſtram moueatur, poteſt impoſita lana efficere: at, quo minus in ſuperiorẽ vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non poteſt. Quocirca Hippocrati hmôi ligni vſus nõ placet, qm̃ præter cætera incommoda durum eſt. nam immite, quod ipſe dixit ἀγρέστερον, durum ſignificat, & inſuaue, quod nihil cedat, quemadmodum ceruical, & ille puluinus, qui cùm cubito ſubij-

ſubijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur: hæc enim modicè cedentia cruri minimè infeſta ſunt. E
Commodum aũt eſt machinamentum hoc, quùm deſidere homo debet, vel ad lectum alterum transferri, vt ille in quo iacet, ſternatur, qua potiſſimum cauſa eius vſum admittimus. quanquã alij ceruical adhibentes habena tranſuerſa initio illi protinus ſubiecta: atq;, vbi crus in id coniectum fuerit, habenæ capitibus inter ſe aduerſis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in ſuperiori parte membri inter ſe deuinctis: fideliter cõtineri crus exiſtimant, qm̃ ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterum transfertur, cruri vicem gloſſocomi præſtat. Adiecerunt non nulli ad imam eius partem lignum rectum lana ſuperdata, vt pes extremus moram habeat: ne homo videlicet crus vel ad ſuperiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad ſuperiora enim ferri, vinculum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plantæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis ſtabilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens poſſit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vinculo nec à gloſſocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris gloſſocomo ſimilis eſt, ſed figura ipſa differt, quùm ab exteriori parte teres ſit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis, vndè nomen traxit. Videtur aũt hic ad propoſitum vſum maximè idoneus: namq; vniuerſum crus in orbem complectitur, magis q̃ gloſſocomum, in quo nõ nulla loca inania relinquuntur, F
poſtquàm demiſſum crus fuerit. Quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad ſingula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos poſſint firmos, albos, & molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales complures habebat ex tilia confectos, ſic, vt ad ſingula crura eos adhiberet, qui magnitudini membri reſponderet, non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) à quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxantur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò, dum homo ex vno lecto ad alterum transfertur, ob ligni mollitudinem, ſine vlla compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Gloſſocomum inſtrumentum à iunioribus medicis inuentum eſt, ſeu femur, ſeu crus fractum ſit, cuius ſtructuram vſumq; ſubijciam. id autem non ab re mihi videtur fuiſſe excogitatum: & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit, vbi callus circundatur, commodiſſimè adhibetur. Habeat ab ima parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. inijciantur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur, fiantq; ex duabus habenis, ſic, vt quatuor uterq; capita habeat, bina à dextra parte, totidem à ſiniſtra. Ex ijs capitibus, quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent, quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint: utrinq; autem ab exteriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ita conſtitutis G
una axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum uerſus illum, qui ad inferiora fracti oſſis alligatur, ſurſum alterum, ſic, ut, ubi crus iacet, liceat in poſterum quotidie hanc laqueorum in diuerſas partes intentionem corrigere, ualentius uel lenius extendendo. Laqueum igitur, qui in inferiori parte eſt, directa ductione axis extendit: eum, qui in ſuperiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

GLOSSOCOMIVM

65 A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

Cauendum eſt, ne ſeru læ è regione talorũ, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tẽdit, imponãtur. Conferuẽt autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, neue aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. Potiſſimum autem, vel cùm fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſsibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſsibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicunt, curationem ægrius admittit, & intentionem poſtulat valentiorem: H

neque

A *neque latere potest, vbi non rectè ossa concurrant, totum enim se ostendit, & sine carne est: multoq; tardius homo ingreditur, vbi hoc fractum est. Quòd si exterius os abrumpatur, casus longè tolerabilior est, neque id ita facilè deprehenditur, quùm minus rectè componitur, quoniam carnosum est: maturius item æger pedibus consistit. Maximam enim oneris partem sustinet os, quod ab interiori parte situm est, tum quia magis laborat, & ob ipsum crus, & ob pondus, quod è regione est, femoris enim caput superius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte situm est, at non ab exteriori, sed è regione prioris partis tibiæ: tum quia altera pars totius corporis è regione huc propius accedit, quàm ad exterius os. Adde, quod os interius plenius est, quàm exterius, non secus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum spectat, tenuius est, & longius.*

Extantes ossium partes, cuiusmodi sunt tibiæ suræq; extrema, ferulas non patiuntur: cautio igitur esse debet, ne his locis circundentur. /imponantur/ dixit ἐνέδρας quasi ἕδρας, adiecta præpositione ἐν, vt clarius rem ipsam exprimeret. Hæc itaque ossa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impositis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipsa, sed musculi illis superiniecti, tum quidam musculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora dura, B nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntur, & sæpius ita læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à posteriori parte versus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diducitur ex musculis, qui continentur in parte cruris posteriori, quæ carnosa prominet. hæc, quùm carnis maximè expers sit, potissimum in homine gracili, superimpositam ferulam non sustinet: sed, quùm acerrimi sensus sit, si comprimatur, inflammatione vrgetur. ea verò, quæ tibiæ suræq; tuberculis superiniecta sunt ob duritiẽ eorum, quibus (vt dictum est) excipiuntur, compressa eatenus læduntur, vt exulcerentur. summæ autem cutis exulcerationes sub comprimentibus ortæ, ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

66 *Verùm longioris ossis structura in inferiori articulo dissimilis est. Non enim similiter flectitur cubitus, & poples. Ob has igitur euidentissimas causas si os, quod ab exteriori parte est, perfringatur, maturè homo ingreditur: si, quod ab interiori, tardè.*

Quùm ipse in prioribus dixerit, suræ os longius, quemadmodũ & in brachio os cubiti: vtrũq; aũt è regione minimum digitum spectare, & tenuius esse, q̃ id, cum quo iungitur: deinceps addidit, qua ratione inter se distent. Explicauimus aũt in commentario de ossibus, præter alia, quo- C modo se habeat vtriusque commissura: atq; insuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipsum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partẽ conuersum: sed in crure, tibiam solam cum femore committi, quia sura nullum motum præstat. Nã neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, sicut articulus cubiti, sed curuatur dũtaxat, idq; non eadem ratione, qua articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochleam referẽs in cauo cubiti recipitur: at in genu duo processus femoris in sinus tibiæ se inserunt. Adde, ꝙ ex cubiti processibus rostrum referentibus, posterior in posteriori sinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in priori, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit, quùm nullũ penitus processum habeat rostro similem, non enim similiter flectitur cubitus ac poples. Cubiti verò eminentiam clarũ est vocasse ἀγκῶνα, quo nomine vsus est etiã in superioribus, de cubito agens, quùm dixit /est autem idem cum illo eminẽtia cubiti, cui præcipuè innitimur/. Eandẽ eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. sed nunc ait /non enim similiter flectitur cubitus & poples, /idem significans, ac si dixisset, illa commissura, quæ iuxta cubiti eminentiam est, & illa, quæ iuxta poplitem, dissimiliter curuantur: cuius rei exemplum infra habet, quã de luxatis, vbi asserit, quæ in cubiti articulo sunt, molestiora esse. Illud autem multis in locis meminisse opor- D tet, exquisitam nominum rationem, ne ab vno quidẽ ex vetustis græcis seruari, quùm quibusdam abutantur, quædã à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale est, quale ipsa ala, quæ locũ significat sub humeri capite: at poples id appellatur, quod à posteriori parte ipsi genu opponitur: genu autem notant, priorem partem huius articuli vniuersam. Quare, si cui hac parte cutis exulceretur, eum hominem inquiunt teneri vlcere in genu: ꝙ si chorda, quæ sub cute os cingit, secetur, genu accepisse vulnus dicunt: nõ secus, etiam si patella vitietur, quã græci & μύλην, & ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc, qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à posteriori, vlcus ortum aiunt. vniuersum enim hunc locũ à lateribus, genu vocabulo appellant: eadem ratione, & poplitem, & alam, & humeri caput: sic etiam cubitum, & talos, & primam palmæ partem ad totum locum significandum vsurpant: sæpe etiã adijciunt, articulum capitis humeri, aut cubiti, genu, coxæ, vel talorum. Constat igitur Hippocratẽ variè nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contempta quam iuniores excolunt, curiosa verborum ratione: quæ ab ijs, qui in ea versantur, exquisita diligentia dicitur.

De Femore.

67 *At si femoris os fractum est, valenter omnino extendi debet, ne minus quàm res postulat, id fiat:*

ſiquidem plus iuſto intentum non læditur. Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia inter ſe vinciantur, non ſanè poterunt, ita diducta, vinculis contineri, quin celerrimè concurrant, quum primum, qui extendunt, ex opere ſe receperint. E

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne (quod ſæpe cõtingit) nõ ſatis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intentio (ait) iuſto valẽtior non lædit: fieri enim in hac parte poteſt, quod ſuſpectum eſſet in alijs. At quid hoc eſt? ut deuinciatur os fractum, dum ipſius partes, quæ pertractantur, inter ſe recedunt: quas non ſecus, atq; vbi membrum naturaliter ſe habet, coire oportebat nullo, relicto inani ſpacio, in quo ex cõtracta ſanie periculum ſit, ne os corrumpatur. Si qñ enim fracti oſſis partes, quùm vehemẽtius intentæ fuerint, diductæ vinciantur, non poterunt poſt iniectum vinculũ, vt in cæteris locis contineri, in quibus circumactæ faſciæ muſculos immobiles ſeruant. quod in femore monet pertimeſcendum non eſſe ob magnitudinem muſculorum, quùm hos vinculum non ſuperet, ſed cedat. quam rem propterea dixit, ꝙ proprietas eſt, vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum accepit: muſculi vero ad ſuum initium concurrere. Quùm contraria igitur ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorum motus cedet, quùm fracti oſſis partes diductæ contineantur: ſed, ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad initium contrahentur, atque vnà trahent, & ad ſuperiora adducent comminuti oſſis partem inferiorem. F

68 *Craſſa enim ac robuſta caro vinculum ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo, quo de agitur, extendi valenter oportet, ſicq́, vt in neutram partem conuertatur, ne ve minor vis, quam ipſum exigat, adhibeatur: quùm turpe magnopere ſit, atque incommodum, femur breuius reddere. Brachium namq́, ſi breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur, hominem claudum demonſtrabit: ab integro enim, quod longius erit prodetur, adeo, vt illi, qui malè curandus ſit, ſatius fuerit vtrunque crus frangi, quàm alterum, æquè enim in vtranque partem inclinaretur. Vbi verò extentum ſit abundè, prominentioribus palmarum partibus, eodem modo, quo ſupra poſitum eſt, dirigatur, ac deligetur: faſciæq́ caput inijciatur, vt antè indicauimus, ipſaq́ ſurſum verſus porrigatur: tum itidem reſpondeat, vt in ſuperioribus: præterea, & magis urgeatur, & laxius vinculum ſentiat ijs partibus, quæ ſuprà poſitæ ſunt: ad hæc ſimiliter reſoluatur, ac rurſus deligetur: ferulæq́ eodem modo ſuperaccommodentur. Conferuet autem femur quinquaginta diebus.*

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nam quæcunque caro ſentit, muſculi pars eſt, atque hæc in medijs muſculis potiſſimum ſe oſtẽdit, quùm in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodãmodo ſint, minusq; carnis habeant. G

69 *Illud etiam ſcire licet, quòd femur ab interiori parte gibbum eſt magis quàm ab interiori, & à priori magis quàm à poſteriori. In has igitur partes conuertitur, vbi non rectè curatur. Quin & in his partibus minus carnoſum eſt, quàm in alijs: vt quando peruertitur, latere minimè poſſit. Ergo, ſiquid eiuſmodi ſuſpectum ſit, tale quidpiam moliri oportet, quale traditum eſt ad humerum peruerſum.*

Gibbum dixit, γαῦσος. at ꝙ hæc vox gibbum ſignificet, res ipſa declarat, ſiquidem femur nõ omnino rectũ eſt, ſed à priori atq; exteriori parte gibbum, ſicut à contrarijs ſimum. Vtrum verò vox γαῦσος poſtrema ſyllaba acui, an penultima circumflecti debeat, incertum eſt, nõ enim frequenti in vſu eſt apud græcos id verbi. quidã à ſimilitudine ducti penultimam circumflecti volunt, quemadmodũ καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibuſdã verò magis placet vltimam ſyllabã acutã eſſe, qñ omnia nomina duarum ſyllabarum, quę affectum ſignificant, acuto ſunt accentu in vltima, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβὸς: nec ſolum, quæ duabus ſyllabis conſtant, ſed ferè quæcunq; affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικός. Concedito igitur, vtro quis H velit modo pronunciare. At γαυσὸς, efferenti tibi vltima acuta (eos enim, qui librum legũt ire in hanc ſententiam tantùm comperi) ſi quiſpiam aduerſetur, exiſtimans debere penultimã circumflecti, tu quoq;, vtcunq; illi placet, pronunciato. Quòd ſi alium rurſus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atq; accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philoſophiam conferant, & multò minus ad geometriam, arithmeticen, muſicen, aſtronomiã. Quare, ſi nulli arti ad ſuum finem importuna contemnendaq; nominum inquiſitione opus eſt, non modò horum hominum non probare ſtudium conuenit, ſed quàm maximè deridere.

70 *Circũdare autem aliquot lintea oportet, eaq́ in orbem circa coxam & ilia: vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale eſt (πληχάδα græci vocant) inuoluantur. Quod & ob aliam cauſam vtile eſt, & ne extremæ ferulæ nudam partem offendant.*

Coxa, id eſt os illud, in quod ſe inſerit femoris caput, ἰσχίον græcè nuncupatur, ſicut & ipſius cauum κοτύλη. vtroque nomine vtitur poeta in hoc carmine.

Ἔνθα τε μηρὸς
Ἰσχίῳ ἐνστρέφεται κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

A Ilia dixit ἰξύας, quæ non nulli accipiunt pro ilium ossibus,non nulli pro parte,quæ super ipsa est,quę λαπάρα propriè vocatur: quod verbum apud poetam reperitur in eo carmine,

-Οὖτα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere possem, adductus experimento, & Hippocratis ac poetæ vsu,tum ipso morbo,eam significare partē, quæ inter ossa pectoris, & quæ propriè appellantur ossa ilium,est interiecta:de quo suo loco agemus. Quæ aūt partes ἰξύες nominentur,non est quòd multis agam:ob id enim,quòd poeta numero singulari ἰξύαν scripsit in illo carmine,

-περὶ ζώνην

Βάλλετ' ἰξύην ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id, quòd credibilius est zonam dari inter ilia & thoracis ossa, existimet aliquis hanc ipsam partem corporis ἰξύαν appellari. Contrà verò ex eo, quòd Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit, quodq́; ad ilium ossa voluit vinculū pertinere,iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipsa nuncupari.

B

Deligatio circa femur, inguina, coxam, iliorum os, & ilia.

Quod ad hunc locū attinet,quando superior femoris pars comminuitur, fascia non solùm vsq; ad inguina ferri debet, sed vltrà aliquam ex superioribus partibus comprehendere. tales sunt,primum coxa, deinde ossa ilium, postremò ea pars quæ sine osse est (λαπάραν vocant)quam,vbi vis,complecti licet,dum ilium ossa etiam deuinxeris:quibus omissis, fasciam protinus ad hanc sedem, porrigendam esse minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit,nullum relinqui locum nudum,sed æquè perpetua, donec ex integra parte cōprehensum aliquid esse videatur,omnia fascijs alligari. πληχάδα quidam per χ scribunt: quidam per γ, πληγάδα. eo vocabulo significatur,quod inter vtrunq; crus spacium est, vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλῆχθαι καὶ διαπεπλῆχθαι. Nam & poeta τοῖσ' ἐκπλήσσοντο πόδες, dixit,significare volens/diuaricabant pedibus/.

71 *A qua semper vtrinque satis recedere debent. Semper autem cautio sit, ne imponantur super ossa in articulis naturaliter prominentia,neque in articulorum vicinia super neruum.*

C Solet Hippocrates,vbi de vna specie pertractat,complura docere ex ijs,quæ communia sunt ac generalia,monens ea non esse propria vnius speciei, sed ad omnes, vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulā/semper/vt in propositis verbis:modò,quod intellexisse pertinet ad multa loca,/interdum/. Hoc ad omnia vtile est/: est enim re vera,quod nunc ab ipso proponitur,semper commodissimum, non in femore duntaxat, sed in vniuersum in omnibus fracturis, quæ ferulas postulant. breuiores enim sint oportet, quàm vt ad eam sedem perueniant,quæ fascia non excipitur: quod potissimum obseruandum ait, vbi ferularum extremitates proximæ sunt ossium tuberculis.

72 *Tumores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi, sub constringentibus vinculis assurgentes, multa lana succida curentur,benè carpta,& vino & oleo respersa:tum cerato inuncti deligentur: atque,vbi ferulæ vrgeant,citiùs laxentur. Extenuarentur autem tumores,si sursum versus ad ferulas tenues fasciæ vincirentur,quæ ab imis partibus orsæ ad superiores intenderent.*

D Tumores(inquit) sub constringentibus vinculis assurgentes (quos ἐξαειρευμένες dixit) proptercà,quod succi expressi magno impetu ferantur, curari debent alligando multū lanæ succidæ benè carptæ,itē vino atque oleo respersæ:cutē verò, cui hæc superimponuntur, iubet cerato inungi,atq; ad eandē rationem vinculum adhiberi à tumoribus sursum procedens. Fasciādi rationē ipse aperuit,docens à qua parte quis inceperit deuincire,ab eadē trāsmitti materiā,atq; depelli. At de facultate medicamentorū,quibus vtitur,abundè dictū est in operibus,quę de illis sunt:dicentur & nunc capita eorū,quę in illis fuerunt ostensa.Ergo oleū dolorem leuat,& discutiendi vim habet.Vinum siccare potest,repellere,& cōcoquere,item mollire & digerere. Constat aūt lanam succidam(quam non nulli οἰσυπηρὰν vocant)& ceratum præter leniendi vim,digerendo quoq; esse & repellendo. Nō sine ratione igitur ab eiusmodi medicamentis præsidium petijt. quoniam verò tumor fit iusto maior ab ijs,quæ sub vinculis eò exprimūtur,curatio primùm dirigi debet ad id exhauriendū,quod in tumida parte præter naturam subsistit. At,quùm multa sint,quæ hoc efficiunt,quibusnam vtemur?digerentibus,repellentibus, lenientibus:digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniam aperte exhauriunt: at lenientibus eo nomine, ꝙ prohibent,ne materia præ dolore ad vitiatā sedem concitetur:atque ob hanc causam lenius digerentia,ac reperimētia ad inflammatam partem admouemus:nam, quæ horū vtrunq; fortiter

præstant,

præſtãt,dolorem irritant.His ratiocinationibus ductus Hippocrates,lana ſuccida vſus, hoc eſt, E
œſypo redundante, curationi adijcit oleum vinum ac ceratum : lanamq; ipſam bene carptam eſſe vult,quo lenior ſit,& dolorem leuet. quæ elota quidem eſt,carpta facilè mollitur: at ſuccida ob ſordem non facilè tractatur,carpiturq;, eoq; fit, vt negligenter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quùm aliquando neglectum animaduerteret, addidit/benè carpta/.Iam verò copiosè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madens cõſeruetur, quùm facilè ſiccescat,quæ exigua imponitur. Ad primum etiam cõſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt) ad ſuperiora ſuccos expellit.

73 *Hac ſiquidem via tumor celerrimè extenuaretur.*

Diceret extenuari mẽbrum,non tumorem,qui propriè loqueretur. dãda ſiquidẽ opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat. maiores tñ complura ſic loquuntur, præſertim, qui eloquentiſſimi ſunt,contempta,quam iuniores excolunt,curioſa nominum inquiſitione,non exquiſita diligẽtia,vt ipſi nuncupãt,qui in ea verſantur. Sed digni vtiq; eſſent,quos laudaremus,ſi hac vel exquiſita,vel propria (vtcunq; ipſi nominent) verborum inquiſitione,rẽ clariùs aperirent,q̃ Hippocrates:ſin obſcura atq; humilis eſt eorum oratio,præſtat maiorum æmulari negligentiam. F

74 *Et ad priorem iuncturam ſuperferretur. Ad quem deligandi modum veniendum non eſt, niſi tumor aut puſtulis,aut nigritie periclitetur. Sed nihil tale ſequitur,niſi quis fracturam vehementer adſtrinxerit,aut ſiuerit dependere,aut manu ſcalpſerit,aut aliquid cutem attigerit,quod ipſam irritauerit.*

Vna quidem hæc ſcriptura eſt/& ad priorem iuncturam ſuperferretur/.putant tamẽ expreſſo tumore alij materiam depelli ſuper iuncturam,alij ad loca,quę iuxtà ſunt:quorũ controuerſiam dijudicare facile eſt,ſi antè vinciendi ratio cõſtituatur. Vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt ſuprà oſtenſum eſt) alligetur,aliquid ſanguinis ad loca, quæ iuxta iuncturam ſunt, depelletur; ſed,ſi ferulis ſummotis, atque omni vinculo penitus reſoluto,de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibentes,quæ fracturis accõmodatur,& eam, quæ à tumore incipit, ſuccus hac via expreſſus vltra partem priùs deligatam ad ſuperiora transferetur.

75 *Si quis femori canalem ſubijciat breuiorem,quàm vt vltra poplitem pertineat, noxam magis quàm opem afferet:quandoquidem prohibere non poterit,quin corpore aut crure moto femur quoque moueatur. Popliti item infeſtiſſimus erit, vbi adhibeatur, cogetq; id fieri, quod minimè eſt opus: minimè namque opus eſt curuari genu, omnia enim deuincti cruris ac femoris vincula neceſſario mouerentur, ſi quis genu curuaret:neque fieri poſſet,quin muſculi alio atque alio modo figurarentur,comminutaq; oſſa dimouerentur. In primis igitur danda opera eſt, vt extendatur poples. Videtur autem femur in eum canalem vtiliter conijci, qui à coxa ad pedem eſt.* G

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt, quem euidenter expoſuit. mox autem adſcribet canalem vel διαμπερῆ, hoc eſt,qui totum crus excipiat, vel nullo modo ſubijciendũ eſſe. Gloſſocomum verò machinamentum diximus rectè fuiſſe à iunioribus repertum.

76 *Detur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes inuoluuntur in cunis: ſic enim vbi femur in ſuperiorem partem,ſiue in latus vertatur,cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur,vel totum excipere crus debet,vel nullo modo adhiberi.*

Quod inquit/cum canali/duobus modis exponitur, non nulli exiſtimant canalem extrinſecus faſcia circundandum, ita, vt hæc ſit Hippocratis ſententia: Faſciam dare laxam conuenit, quæ vtrunque complectatur, & hominis poplitem, & canalem qui ipſum excipit,id eſt,vt ipſe poples non ſeorſum,ſed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum eſſe poplitem H
intelligunt,vt crus immobile cum canali contineatur,hoc eſt,ſubiecto etiamnum canali:quùm neque vinculum per ſe poſſit ſatis fideliter continere,neque canalis,ſed ambo ſimul.

77 *Item maximè videndum eſt,vt in fractura tam femoris,quàm cruris,quantum poteſt,imus calx optimè contineatur:nam, ſi dependente pede crus reliquum fulciatur, neceſſe eſt oſſa gibba in priori parte cruris conſpici: ſin calx iuſto ſublimior collocetur, reliquo crure leniter ſuſpenſo, os in priori parte cruris iuſto magis ſimum neceſſariò ſe oſtendet,idq; adeò, ſi calx hominis naturaliter eſt grandior. Ad hæc omnia oſſa tardius conferuent, vbi non figurantur naturaliter,neque in eodem habitu detinentur:præterea callus infirmior circundatur.*

In ſuperioribus, vbi de cubito mitella ſuſpendendo pertractauit, diximus à quibuſdã ſcribi /brachium ſuſpenſum/dẽpta particula/non/:à quibuſdã ea adiecta/brachium nõ ſuſpenſum/: & illos quidem intelligere ſuſpenſum brachium, quod non inhæret, neq; ſubiectæ alicui rei inſidet:hos verò id,quod fideliter ſuſtinetur. De crure autẽ,quod fulcitur, ἠρματισμένης dixit,ducto vocabulo à fulcris,quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorum meminit poeta in eo carmine. ὑποδ᾽ ἐρίων ἕρματα νηῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἠρματισμένης.

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Curationem earum Fracturarum, in quibus ossa denudata sunt, aut partes exulceratæ, noxarumq; gibbi cubiti & genu, absoluit.

1 *INteruenīunt hæc, quibus os quidem fractum est, at non excidit, nec alioquin vulnus accessit.*

B Hactenus simplices fracturas proposuit, in quibus neque os cute excidit, sic, ut nudum se ostendat, neque ullo modo uulnus accessit. Constat autem ossa nec excidere, nec nudari, nisi cutis & superiecti musculi secentur: fieri tamen ulcus potest, etiam si nihil ex comminutis ossibus detegatur. Transit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoq; vulnus accessit, siue id solum sit, siue præter id, os etiam nudetur.

2 *Quibus sine fragmentis ossa simplici modo comminuta, eodem die vel certè posteriori reposita sunt, atque in suam sedem restituta, nec testæ alicuius expectatio est, quæ ab osse abscedat: aut quibus vulnus quidem est, sed abrupta ossa non excidunt, neque fractura talis est, vt metuendum sit, ne testa quæpiam ab osse abscedat: his omnibus aptissima deligandi ratio est, quæ simplici fracturæ accommodatur.*

Fracturæ, vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet, alteram quatenus aliquid fracti ossis nudatur, uel testa urget, quæ à contrito osse diducta est: alteram, quùm nihil tale est, sed extra fracturam, quæ rectè composita est, uno vulnere solicitamur. Nam, si nudum os cute excidit, quod protinus benè compositum fuerit & restitutum, mutandum esse superius genus
C curationis non censet. Verùm alia requiritur curatio, ubi vulneri adiecta fractura os excedens restitutum est, neque suspicio est, ne aliqua testa à perfracto osse resoluatur: alia, vbi os tegitur, cute, sed expectatur testa, quæ resoluta procedente tempore à natura per vulnus expellatur. In priori casu utitur iunctura, quam posuit conuenire, ubi os integra cute perrumpitur: in altero uariam curationem adscribit, ut mox euidenter ostendet: satiùs enim est ipsum audire.

A. li.4.f.5.t.2. c.9.f.485.a

3 *Non nulli (atque hi nō admodū proficiunt, aut obsunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgātibus medicamentis, vt ceratū, quod picem habet: vel quodpiam ex ijs, quæ cruentis vulneribus iniiciuntur: vel quoduis aliud, quod componere soleant. Illos autem laudo, qui pannos superdātes vino madefactos, aut lanam succidam vel eius generis aliquid deuinciunt: vbi verò vlcera pura sunt, & iam glutinantur, tunc lintea cōplura adhibent, & per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neq; multum lædit: ossa tamen in suum locum non similiter reponuntur, sed hac via fiunt aliquanto tumidiora, quàm par sit.*

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicē ab Hippocrate admoueri. Nunc orsus ab ea, quam primo loco posui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo, quùm fractum os benè compositum est, nihil aliud, quàm ipsum
D restat, neque ulla suspicio est, ne fragmentum ab osse resoluatur. Quidam (inquit) medici eos, qui sic affecti sunt, inter initia curant, perinde, ac si vlcere solo detinerentur: vbi hoc moderate habet, tunc ea vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propositorum verborum huiusmodi est. multus autem est in eorum curatione narranda, qua non nulli vtuntur, eo quòd singula persequatur. Equidem scripsi eos ita curare, sicut, si citra fracturā vulneri mederētur: at ipse, quibus etiam medicamentis vterentur, exposuit, facta mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, & quæ purgandi vim habent, item panni vino madentis. Rectè autem medicamenta, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocat. namque etiam nunc apud medicos id vocabuli est vsitatum, quo ea medicamenta nuncupare solent, quæ vulneribus superdantur, vt primùm illata sunt, & nondum ex toto sicca, sed adhuc cruenta, hoc est, cùm cruor (græcè αἷμα dicitur) ex cute ipsa vulnerata, seu etiā ex carne, in roris speciem destillat. purgans verò medicamentū est, quod modicè siccat (quam rem demonstratum est caput esse in vlcerū curatione) ac detergēdi facultatē habet, qua vlcera pura reddit Huius generis sunt mixturæ, q̄ ex ęrugine ęris & squama cōponuntur, quarū duplex ratio est, siquidē ęrugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda: quæ crudam accipiunt, virides dicuntur: quæ coctam ruffæ, à colore, qui in utrisq; se ostendit.

Igitur

Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrẽ habeant detergendi facultatẽ. huiuſcemodi eſſe,quæ ſordẽ ab vlceribus detrahunt,ſicut contrà, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,carere detergendi facultate,indicauimus. variè aũt miſcentur ſicuti priora. At,quemadmodũ in illis exempli gratia, æris æruginẽ attuli & ſquamã, potui & alia ſimilia eadẽ ratione proponere. nunc aũt abundè ſit illud indicaſſe,quod ἔναιμα vocata, quibus abeſt detergendi facultas,ſunt,quæ ex bitumine cõponuntur. Horũ exẽpli gratia mentionẽ faciam, quùm omnia,quæ id præſtant,in opere de medicamentis fuerint explanata.Ceratum aũt,quod picẽ habet,inter oẽs ferè conuenit,lenire dolorẽ,& pus mouere. tunc verò cõfert, quùm vlcus iam inflammatione tenetur:alioquin ipſum nemo imponeret, quùm neq; detergere ſordẽ poſſit,neq; vlcus glutinare,aut ad cicatricem perducere. At panni vino madẽtes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendũ ab ijs,qui hoc modo medentur,qui adhibere volunt vlceris cauſa eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdantur. Quæ aũt ſcire oporteat eũ, qui rectè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant, in tertio & quarto libro de ratione curandi,atq; ẽt abundè in expoſitione libri de vlceribus. quod ad hunc locum pertinet,ſatis eſt hæc retuliſſe,nã de curatione propoſitorũ affectuum rurſus tractandum nobis erit,quùm Hippocrates illã exequetur:nunc meminit aliorũ medicorũ, quos ait, non ſimiliter F grauẽ noxam afferre,atq; illos,quorũ mentionem facit.Quid igitur eſt,quod errant? ſiquidem, quùm primum id cognitum fuerit,conſtabit ẽt iure ab Hippocrate ſcribi illos nõ admodũ proficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident,ſed fracturã initio negligunt, idoneũ vinculũ poſteà ſuperdantes,quod proditũ eſt ab initio conuenire:quamobrem (inquit)oſſa fiunt tumidiora.Satius igitur eſt per omne tempus curationis cõprimi hæc,atq; adſtringi,quod prçſidij ad non paucos dies initio prætermittunt:aſſerit enim vbi iam futurum eſt, vt vlcera glutinentur, tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autẽ vlcera ſuppurare,deinde purgari,priuſq̃ glutinanda ſunt,quod triduo fieri nequit, aut quatriduo.

4 *Quibus tam cruris,quàm brachij utraque oſſa fuerint comminuta,breuiora etiam fiunt.*

Breuitatis Hippocratis propriũ eſt id,quod in propoſito ſermone deſideratur, apertè ex eo, quod ſubijcitur,indicare:quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt:præfatus enim eorum,qui ſuperiori ratione curantur,oſſa reddi tumidiora,non definiuit,omniumne, an aliquorum:at nũc ex propoſitis verbis euidenter colligitur, non omnium, ſed eorum dumtaxat, quibus alterum fractum eſt,quùm partes,quæ iuxta fracturam ſunt,minimè ipſum contineant,vt,quæ per omne tempus curationis,nec adſtrictæ fuerint,nec coarctatæ.Membrum tamen breuius non redditur,quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur. Sed, vbi vtrunque comminuitur, muſculi (vt antè expoſuimus) contracti, ad ſuperiores partes vitiata quoque oſſa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet,antequam componantur. Sed,quia ſine conuenienti iunctura compoſita oſſa nequeunt cõtineri,ea de cauſa,donec increſcat callus, curioſè deligat. Quam rem qui negligunt, & vlceris curationi inſiſtunt, non ſolùm tumidum magis quàm naturaliter conueniat,membrum reddunt,ſed breuius etiam efficiunt. G

5 *Rurſus alij reperiuntur,qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes utrinque deuinciunt·vlcus uero ipſum relinquunt,& nudum eſſe patiuntur: deinde ſuper ipſum imponunt aliquod ex purgantibus medicamentis: tum pannis ex uino madentibus ac lana ſuccida medentur. Hæc quidem curatio aliena eſt: qua qui & in his fracturis,& in alijs utuntur,longè aberrare uériſimile eſt. Maximè enim ad rem pertinet noſſe, quo pacto inijci primò linteum debeat, & quà ualentiſſime coarctari: item quid conferat,qua potiſſimùm parte conuenit,cum faſciæ caput ſuperdare,tum adſtringere:quidue ſequatur incommodi,ſi alia parte,atque opus eſt,orſa faſcia fuerit, nec quà maximè expedit, ſed hinc uel hinc fuerit arctata. Vtriuſque uinculi effectum in ſuperioribus demonſtrauimus, cuius teſtimonium eſt ipſa medicina. Illi enim,qui ſic deligatus fuerit,neceſſe eſt ulcus in tumorem aſſurgere.* H

Eorum nunc meminit,qui ſummopere lædunt,& quę ab his admoueantur,planè docet:tum errores ipſorum apertè redarguit,ſic,vt meæ expoſitionis non egeant,qui in ijs,quæ ab ipſo afferuntur,laborare non recuſent.

6 *Nam,ſi carnoſa pars,quæ ſana eſt,hinc atque hinc vinciatur,media non cõprehenſa,ea pars,quæ relicta ſine uinculo fuerit,maximè turgebit,minusq́; erit ſui coloris. Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?*

Hippocrates quãlibet carnoſam partẽ appellat χρῶτα,vt ſuprà quoq; indicauimus.Nunc illud animaduertendum eſt, ꝙ qui rationalem medicinam profitetur, vbi præſidium idoneũ eſſe comperit,non expectat longum vſum. putant autem,vbi vlcus ſine vinculo dimittentes,vtrinque faſciã circumagunt,excitari inflammationem,& vlcus malè affici ex mala conditione affectus,at non ex ea,quã adhibent,curatione: cuius primus auctor ſe ipſum falſa ratione decepit: ſucceſſores verò vſitatam hanc curationem edocti ſeruarunt, eò quòd mutare non auderent. ex quo magnum malum ſequitur. Id illis meritò euenit, qui artes vſu ſine ratione pertractant:

A vna enim ratio eſt, qua fretus aliquis, rei natura demonſtrāte mutare tentat, quæ malè fuerāt
longo vſu recepta. Qua ergò ratione motus Hippocrates ipſorum curationem mutauit? non
hercle probabili aſſumptione,aut aliena, ſed quæ ſcientiā faceret, ac neceſſaria eſſet. Quòd ſi
corporibus benè valentibus, ſub ea vinciendi ratione materia vtrinq; in mediū ſpaciū inter
partes deuinctas expreſſa,inflammationē excitat,qui non longè magis id faciet ægrotātibus?

7 *Igitur neceſſe eſt, decoloretur vlcus, & materia ad ipſum exprimatur, tum lachrymet, ac minimè
ſuppuret: oſſa verò, & quæ abſceſſura non eſſent, abſcedant.*

Quæ accidant,vbi malè vlcus deuincitur, hoc loco declarauit. Cuncta autē ab inflamma-
tionis magnitudine proficiſcuntur: quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora ver-
tuntur, perinde atque ea, quæ propriè oris labra nominantur, vbi inflammatione vexentur.
Totus autem locus mali coloris non iniuria conſpicitur, quod & ipſum conſtat ex immodica
inflammatione prouenire. Deſtillat verò ab vlcere tenuis,& cruda ſanies,ſimiliter ac lachry/
mæ ab oculis inflāmatis. inde translatione vſus,dixit lachrymare vlcus,vbi ſic afficitur. Prę-
B tereà ſucci,qui inflammationem excitarunt,crudi permanent,dum ea vinculi ratio admoue-
tur. Sed & oſſa neceſſe eſt procedente tempore vitiari. his enim crudorum ſuccorum abun-
dantia madefactis,mirum non eſt,ſi qua particula abſcedat,vbi qui ſic medetur,ab alieno vin
culo non deſiſtat. Singula, quæ in vniuerſo ſermone reſtant,euidentiſſima fient, ſi quis (vt di
ximus) animum adiungat: tum in memoria habeat,quæ ſuprà oſtenſa ſunt,eò enim hæc om-
nia pertinent, & (quemadmodum ipſę Hippocrates admonet) his illa confirmantur.

8 *Vlcus item pulſi affligetur, atq; igneum erit, tumor item coget cataplaſmata ſuperdari: quod incom
modum ſimiliter afferunt, qui vtrinq; deligant,quùm præter alium pulſum, inutile quoque onus adij-
ciant. Faſcias tandem ſoluunt, vbi vlcus recrudeſcere conſpiciunt, & reliquo tempore ſine iunctura
medentur. Nec ſecus curant quoque, ſi aliud vulnus nacti ſint. ſiquidem hæc euenire minimè cenſent,
eò quòd hinc atq; hinc deligauerint,& nudum vulnus reliquerint, ſed aliquod aliud infortunium cau
ſantur. Quòd ſi hanc deligandi viam,penitus alienam eſſe, frequentari verò à compluribus, tum ma-
ximè ad rem pertinere eam dediſcere,apertè non cognouiſſem,non tam multa ſcripſiſſem. Adde, quòd
hæc teſtantur,quæ ſuprà expoſita ſunt,maximéne an minimè adſtringendum ſit, rectè fuiſſe tradita.
Oportet autem (vt ſummatim dicam) vbi nullum expectatur os, quod receſſurum ſit, ſimiliter curare,
C atq; vbi ſine vlcere fractura eſt. extendenda enim æquè oſſa ſunt, ac dirigenda, & eodem modo vin-
cienda. Ad hæc vlcus cerato, quod picem habeat, inungendum, tenuiue panno duplici contegendum,
proximaq; partes albo cerato illinendæ. faſciæ verò, cæteraq; ſcindenda paulo latiora, quàm ſi vlcus
non eſſet: & qua parte primùm dantur,latiora multo danda,quàm vlcus,quùm, quæ anguſtiora ſunt,
inſtar zonæ ipſum cingant,quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.*

Indicauit paulo ſuprà ſub hac vinciendi ratione,tumorē exprimi ad ipſa vlcera. tumorem
verò ὄιδος nuncupat,ſic,vt ſermo talis ſit. Sanguis,qui ſub aliena vinciendi ratione vtrinque
ad ipſum vlcus exprimitur,tumorem facit præter naturam, huncq; & ὄιδος & ὄιδημα ſolitus
eſt appellare. Tumori autem, quùm pulſus accedit atq; ardor, inflammationem perficit, quæ
propriè φλεγμονὴ ſuperiùs appellata eſt: quod vocabulum non ſic accipiebatur apud veteres,
eo ſiquidem notabant omnem ardorem,quemadmodū ſæpenumerò declarauimus: ab Eraſi-
ſtrati verò ſeculo conſueuit vſurpari ad illos tumores ſignificandos, quibus non modò ardor
accedit,ſed renixus etiam & pulſus,neceſſarioq; rubent. ruborem efficit ingēs ardor:renixus
& pulſus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετῶδες, quaſi fe
bricitans: dixit autē πυρῶδες, ſumpto vocabulo ab igne, quem græci πῦρ vocant, quo ardo-
D rem (vt mea fert opinio) nobis reduceret in memoriam: quoniam & febris,quæ πυρετὸς græ-
cè nuncupatur,ab eodē vocabulo ducitur, quùm nihil aliud ſit febris natura, q̃ igneus calor.

9 *Feratur item faſcia præter vlcus ad partes etiam, quæ ſuprà ſunt, atque infrà.*

Veteres quùm ſuperiorem atque inferiorem partem ſignificare volunt, raró ἔνθεν καὶ ἔνθεν
ſcribunt. his enim vocabulis plerunque exprimunt partes vtrinque à lateribus ſitas: Hippo-
crates tamen hic antiquam exponendi figuram vſurpauit.

10 *Ergo caput faſciæ inijciatur è regione vlceris,& laxiùs paulo attrahatur,quàm ſi fractura eſſet citra
vlcus. Circumagatur autem eo modo,quo ſuprà poſitum eſt: ſintq; faſciæ molliores ſemper,quàm ſi inte-
gra cute os eſſet abruptū: neq; pauciores,quàm prius diximus,ſed aliquanto plures: homini verò,quum
inuolutus fuerit,videantur aptiſsimè inhærentes,non tamen adſtrictæ,afferatq; ſuper plagam maximè
inhærere: tum eodem tempore, quo ſuprà indicauimus, ipſas & benè inſidentes, & laxiores ſentiat:
deinde tertio quoq; die ſoluātur,& rurſus alligentur. In cæteris ſimiliter agendum, vt in ſuperioribus:
hîc tantum latiùs,quàm ibi coarctentur. Quòd ſi fiat, quæ rationi conſentanea ſunt,locus in quo plaga
eſt, &*

eſt, & reliqua etiam ſub uinculo comprehenſa ſemper graciliora ſe oſtendunt: iam uerò & pus ocyus orie E
tur, quàm ſi alia curatio admoueatur. Carunculæ prætereà, quæ in ulcere nigreſcunt & emoriuntur, celeriùs ſub curatione hac reſoluentur & recedent, quàm ſub alia: atque ulcus celeriùs cicatricem recipiet, ſi hac uia, quam ſi alio modo curetur. Cuncta hæc propterea fient, quòd & locus exulceratus, & quæ iuxta ſunt, extenuentur.

Ἴξιν ſemper intelligit Hippocrates / è regione / modò in longitudinem corporis, modò in latitudinem: veluti nunc, quùm voluit primæ faſciæ caput dari ſuper dextram vel ſiniſtram vlceris partem, dein ſuper ipſum vlcus inuolui, ſic, vt vniuerſum complectatur, neque vllam partem nudam relinquat.

11 *Reliqua curatio eſſe debet, perinde ac ſi oſſa citra plagam perfringantur, niſi quòd ferulæ non ſunt imponendæ. Quamobrem pluribus faſcijs hic opus eſt, quàm alibi, quùm & minus adſtringendum ſit, & ferulæ tardius circundandæ.*

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto oſſi vulnus acceſſit, veritus ne comprimant: atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs ſuper has faſciæ deligentur, ſed vtraque de cauſa plu- F
res imponantur. Memento autem ipſum imperaſſe, vt plures inijcerentur, propterea, quod & minùs coarctantur, & ad ferulas tardiùs venitur.

12 *Tamen, ſi ferulæ ſuperaccommodentur, è regione ulceris minimè circumponantur: deturq; opera, ut laxiores ſint, ne uehementer adſtrictæ premant, quam rem in ſuperioribus quoque propoſuimus. Tenuiori autem cibo diutiùs contenti ſint, quibus à principio carnis quoque uulnus acceſſit, uel oſſa cute exciderunt, & (ut una complexione complectar) grauiſſimæ fracturæ rationem uictus tenuiorem amant, & diuturniorem.*

E regione nunc intelligit in longitudinem, in hanc ſiquidem ferulę imponuntur. Suprà loquutus eſt, vt, qui ferulas ſummouebat: nunc, vt is, qui non nunquam ipſas accipit. Inquit/ tamen, ſi ferulæ ſuper accommodentur/. Quid ipſe in eiuſmodi caſibus facere conſueuerit, & in ipſo crure etiam, non eſt, quod contendam quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamē id, quod facio. in illis fracturis, quibus in longitudinem membri, carnis quoque vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo: ſed ſi hoc tranſuerſum fuerit, non patitur
ferulas ſuperdari, præſertim vbi grandius ſit. G

13 *Eandem verò curationem requirunt vlcera, quæ non à principio fracturæ, ſed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impoſitas ferulas aliaue de cauſa, ſub curatione poſteà oriuntur. Cognoſcitur autem, vbi vlcus ſubeſt, ex dolore, & pulſu: item ex tumore, qui tunc extremis partibus indureſcit: & ſi digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus citò reuertitur. Igitur, ſi quid tale ſuſpectum ſit, ſoluere oportet: atque vbi, vel ea pars, cui ſuperdantur illæ faſciæ, quæ primæ inijciuntur, vel altera, quæ deuincta fuerit, pruriat, in uicem alterius cerati inungenda eſt eo, quod picem habeat.*

De vlceribus nunc agit, quæ procedente tēpore fracto oſſi ob circumpoſitas ferulas ſuperueniunt. Docet ergò, quibus de cauſis fiant, quibusque indicijs cognoſcantur, vbi iam orta ſunt: poſt hæc præcipit, ne per conſuetum tempus alligatas eſſe faſcias ſinamus, ſed celeriùs ſubtrahentes, idoneam curationem quam ipſe euidenter expoſuit, admoueamus.

14 *At ſi nihil eiuſmodi ſit, ſed ipſum vlcus irritatum, nigrum valdè, aut ſordidum reperiatur: tum caro purulenta: futurumq; etiam ſit, vt nerui excidant: hos non conuenit ex toto nudare, neque ſuppurata hæc timere, ſed in cæteris eadem ratione mederi, atque vbi initio vulnus adiectum eſt.* H

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc eſt, vinculum detrahere fracturæ idoneū, vt vlcus nutriatur. non enim vult nulla re impoſita, nudum prorſus ipſum relinqui, ſed adijciens/ non conuenit ex toto nudare / mediam curationem indicat. eſſet autem media huiuſmodi quæpiam. Si in vulnere aliquod ex propoſitis ſignis apparet, imperat, vt quàm primùm ſoluatur iunctura fractis oſſibus accommodata: & vno atq; altero die curatio, quam vlcera poſtulant, adhibeatur: membrumq; rurſus deligetur, quemadmodum ſubiecta verba demonſtrant.

15 *Tantum faſciæ laxæ admodum ordiantur à tumore, qui in extremitatibus eſt, deinde ſemper ſurſum verſus circumagantur, neque vllo modo coarctentur: inſideant item vlceri commodiſſimè, alibi verò laxiùs vinciantur. Sint autem hæc prima lintea munda, non anguſta: & eorum, quæ circumdari ſolent, vbi ferulæ imponuntur, vel numerum æquent, vel non multo pauciora ſint.*

Imperat hoc loci, vt vinculū orſum à tumore, qui in extremis mēbris aſſurgit, inde ita feratur, vt nihil nudū relinquat, donec ad ipsā fracturā, qua parte exulceratio eſt, porrigat: ita, vt ī vnū cōmittatur vinculū, quod tumorem curat, & quod fracturā deuincit: vnaq; ſit vtriuſq; intentio, quę paucis circuitibus abſoluatur. Iubet aūt faſciam cōmodiſſimè vlceri inſidere, hoc

eſt

A est laxam esse eatenus, vt nullo modo adstringatur: super cæteras verò partes, atque adeò iuxta fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur: perpetuum enim esse voluit arctiùs eam partem vinciri, vnde sanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ sunt, fascia laxiùs alligetur, ad id consilium dirigens, vt vinculum in vnum committatur. At non propterea caput totius curationis illi committit, non enim id est, quod in hoc casu remedio sit fractis partibus, vbi nigræ sunt, atque emoriuntur, sed tumori, de quo ad verbum scripsit/tumor extremis partibus indurescit, & si digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur/. Hæc tumoribus superueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles sunt, nec ad eosdem dirigit præcipuum totius curationis consilium.

16 *Vlceri abundè est pannũ inducere albo cerato inunctũ, siue caro, siue neruus cadere debeat: his.n.acria superdare nõ expedit, sed mitia, non secus, atque adustis. Insuper tertio quoq; die soluere cõuenit, ac rursus deuincire: tum ferulas uitare, & magis q̃ antè conquiescere, atque abstinere. Scire etiam oportet, vbi futurum sit, ut uel caro, uel neruus excidat, hac ratione uitium minus serpere, & celeriùs multò excidere, ac proximas partes fieri longè graciliores, quàm si ulcus linteis resolutis, quopiam ex medicamentis pur-* B *gantibus nutriatur. Iam uero, ubi excidat, quod purulentum est, citius caro increscet, & cicatrix maturiùs inducetur hoc pacto, quàm si alio succurramus. Hæc omnia igitur eò pertinẽt, ut sciamus rectè & cũ moderatione deligare. Eò etiam confert idoneus habitus, reliqua uictus ratio, & fascia quàm aptissima.*

Declarauit ipse adustorum exemplo, cur acriũ medicamentorum vsus eiusmodi vulneribus noceat: siquidem orta sunt ex calidorum atq; acriũ succorum mixtura. Cum quo simul etiam ostenditur, albo cerato acrius esse id, quod picẽ habet: pix enim eo est acrior cera, quo calidior.

17 *At si quis deceptus recenti vulnere, nullo modo existimans fore, vt os recedat, quod recessurum sit, eam vinciendi rationẽ adhibeat, quã simplices fracturæ postulant, eiusmodi medicinã non debet pertimescere: quandoquidẽ nullum ingens malum apportabit, dum possit modo rectè & citra noxam manu deuincire.*

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis recessuri ossis indicia se ostendant. quænam illa sint, proximis verbis addisces.

18 *Denunciant autem futurum esse, vt sub curatione hac ossa recedant, quod pus ex vlcere ampliùs profluit, & videtur ad exitum festinare.*

C Vbi copiosiùs, q̃ pro vlceris modo, pus feratur, verẽdum est, ne subiectũ os vitiatum sit: sed, si præter id videtur ad exitũ festinare, quod ὀργᾶν dixit, hoc est, si festinanter à vitiata parte expellatur, iam certa res est. At vndè cognoscemus membrum festinare ad expellendum? primùm ex oris plagæ, quæ inter se non committuntur, sed dehiscunt, & in interiora vertuntur: deinde ex hominis sensu, qui exiguum quẽdam motum sentire sibi in altioribus partibus videtur, vbi cæteras non sensu non animo aduertens, hanc vnam obseruet, cui hæc superueniunt.

19 *Resoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundantiam: cùm alioquin febres excitentur, & vlcus cum his, quæ proxima sunt, si nimium vinculis coarctentur, emacrescant.*

Humoris abundantiam (vt solitus est) appellat πλᾶδον, seu tenui habitu sit, seu crasso, quale nunc est pus, quod, quando pars quæpiam ab osse recessura est, dixit copiosiùs euadere.

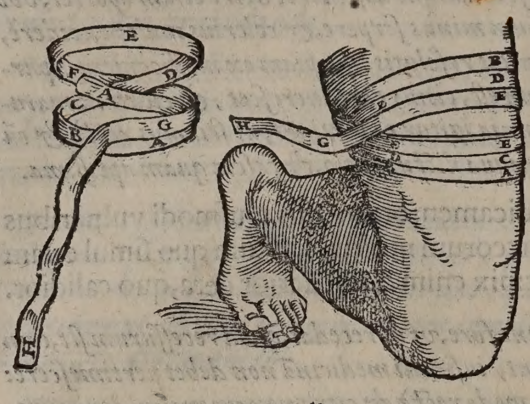
20 *Ergo, vbi expectatio est tenuium partium, quæ ab osse recedant, haud multum expedit variare: fascia tantùm laxior circumligetur, ne pus retineatur, sed exitum facilè habeat: &, dum os recedat, sæpiùs soluatur, ac deligetur: ferulæq; omni modo vitentur.*

D In quibusdam exemplis simpliciter legitur/variare/non adiecta particula/multum/, sed verisimilius fit illam adijci debere. nam, quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia sit, mu teturq;, non diceret simpliciter/haud expedit uariare/quandoquidem addita etiam particula/multum/dicet aliquis Hippocratem falsa prædicasse, propterea quòd imperet nunc, vt fascia laxior inuoluatur, vt sæpius resoluatur, ac deligetur, ut ferulæ non imponantur, & quarto (id quod in uniuersum ab ipso præcipitur) ut fasciarum numerus augeatur, ubi uel laxiùs deligantur, uel ferulæ omittuntur. Sed, quod seruatur, est modus ille uinciẽdi, qui pertinet ad fracturas, cuius habita ratione dixit in curatione/haud multum expedit uariare/. Fascijs enim utendum, quæ primò injiciuntur, quarum una à uitiata parte orsa, ubi ter fuerit super ipsam voluta, desinat in superiori parte, eoq; modo feratur, quo antè proposuit: altera item, quę super priorem fer tur, ab eadẽ parte incipiat, tum deorsum ducta ad superiora reuertatur, minusq; arctetur. Panni quoque extrinsecus inducendi ad eundem modũ, quo in prioribus declarauit, & super hos fasciæ dandæ: quæ omnia docuit, ubi uinculũ fracturæ idoneũ indicauit. At, si suspicio est, ne grãdior ossis testa recedat, non ampliùs ad quem modum fracturæ postulant, deuincit, ut proximis uerbis subijciet. Iure igitur hic scripsit/haud multum expedit uariare/. Quòd si detracta particula/multum/legamus, audiemus ipsum asserentem, non mutandam esse rationem deligandi,

quæ

quæ ad fracturas poſita eſt, nihil enim mouet,quùm ſimiliter atque in ea faſcijs illis vtatur,quę E
primò inijciuntur,& deligare incipiat,ac primò circumagat,poſteaq; adducat,itē pannos æquè
inijciat,& alliget:quod nihil aliud eſt,quàm eandem rationem ſeruare.

21 *At quibus grandius fragmentum expectas ab oſſe receſſurum, ſiue initio præſenſeris, ſiue poſteà cognoueris,nō ampliùs eadem medicina opus eſt, ſed quod ad intendendum membrum ac dirigendum pertinet,idem fieri debet. Panni verò duplices ſint,non anguſtiores,quàm vt dodrantis dimidium æquent, qua in re contemplari quoque vulnus cuiuſmodi ſit,oportet:tum,quod ad longitudinem, paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur,multò autē longiores,quàm vt ſemel:totq; numero ſint, quot res poſtulat. Tincti autē in vino" nigro auſtero primum medij ſuperdentur,perinde ac faſciæ,quæ à medijs orſæ in vtramque partem attrahuntur: poſt hæc ad figuram aſciæ dextrum caput ad ſiniſteriorem partem, ſiniſtrum ad dexteriorem, procedat.* A.li 4. f 5.t.2. c,6.f.484.d

Aſcia ſyncera inæqualis.

In libro de officina medici, de circuitu faſciæ inquit/ſimplex orbicularis aſcia./Eſt aſcia breuis ille
circuitus,qui rectus incipiēs ad latus attrahitur, nō
dum tamen eſt obliquus:definitq; ad ſimilitudinem F
aſciæ,qua fabri vtuntur,nam q; à recta linea paulum
recedēs curuatur,vnde nomen aſciæ traxit. In hanc
igitur figuram præcipit, vt panni ſuper fractum mēbrum imponantur: eorumq; capita ducantur,nō ſecus atque vbi faſciæ à medijs orſæ vinciuntur: hoc
eſt,vt panni ſuper membrum medij primùm dētur,
deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur,
non in orbem,ſed paululum inclinati ſic,vt à cōtraria parte,atque inceperint, ad X literæ ſimilitudinē
inter ſe committantur. quod non fieret,ſi circumagerentur in orbem. Nam,quæ ita procedūt,
planè inter ſe coeunt. Pannorum longitudinem indicauit,quùm inquit/paulo breuiores, q̃ vt
bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel/.præcipit enim
membrū ab his ſæpius excipi,ſic,vt ſinguli ſemel ipſum amplectantur. At non continerent firmiter,ſi qua parte committuntur,eadem finirentur, neque vltrà procederent, aliamq; membri
particulam complecterentur. Ferè autem totius membri dimidium ſecundò pannis inuoluen- G
dum eſſe intelligit,quum inquit/paulo breuiores,quàm vt bis fractum membrum complectantur,multo autem longiores,quàm vt ſemel/.quod ſanè cōtinget,vbi hi dimidium membri ambitum amplexi deſinant. Quare ſi panni pedalis vtputa lōgitudinis totum membrum ſemel inuoluant,duplo longiores eſſe conueniet ad hoc,vt bis præſtare idem poſſint:ſed, ſi ſecundò vltra dimidium non ferantur,eo longiores ſint,q̃ vt ſemel totum membrum excipiant, quo breuiores ſunt, q̃ vt idem bis efficiant. erunt aūt ſic ſeſquipedales. Diligenter igitur contemplari membri craſſitudinem oportet,& de ipſa pannorum longitudinem coniectare, eoſq; tātos admouere,vt primo circuitu totum,ſecundo dimidium duntaxat,complectantur. Vbi minùs tuæ coniecturæ confidas,ſi eos ſuper integrum membrum inducas,ad vnguem longitudinem reperies. Dubium autem non eſt,quin panni ita cohærere inter ſe debeant,vt nullū inter ipſos inane ſpacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri,quod colore nigrum ſit,guſtu auſterum, habitu verò,quale illiuſmodi vinum eſt,plenum videlicet. nā ex cunctis vini generibus ad hæc vitia,id optimum eſt,quod nigrum & auſterum eſt. communis enim illi gratia eſt,ob quā in vlcerum vinculis ingeritur,præterquam,ꝙ minùs mordet,q̃ aliud vinū ex adſtringentibus:quod
permagni in eiuſmodi curatione refert,oſtenſum enim eſt,ſub dolore inflammationem ſe cōci- H
pere. quare potius eſt,quod modicè,q̃ quod vehementer auſterum eſt,quandoquidem hoc dolorem mouet,quùm carnem vltra debitum cogat,cōprimatq;. Quamobrē, nec id vtiliter adhibetur,quod tenuium partiū,quale albū eſt,aut flauū,aut ruffum, quùm ad altiores partes exulceratæ carnis penetret,doloriq; ſit,eā comprimens,atq; adſtringens: at plenum,cuiuſmodi nigrum eſt,ad carnem altiùs nō deſcendit,ſed illam refrigerando & contrahendo, qualitatē duntaxat impertit. repellit itaq; ſuccos,qui iam recepti ſunt,& eos,qui influunt,coercet. Ratio igitur eligi vinum hortatur,quod nigrum ſit & auſterum. quamobrem, vbi velis etiā experimento comprobare,periculum faciens eius facultatis in maximis grauiſſimiſq; vulneribus, verum dixiſſe me cognoſces. Dictum autem eſt etiam in ſuperioribus,oportere vlcus ex eo continēter madere. quandoquidem,vbi ſuperiniecta lintea paulatim ſiccentur,atque incaleſcāt, vlcus inflammari neceſſe eſt,potiſſimùm æſtate. Quo tempore,quùm pontifices Pergami apud nos ſemper gladiatores darent,eos,qui grauiſſimè vulnerati fuerant,curaui,multiplicem pannū vulneribus inducens,iſtiuſmodi vino madentem:extrinſecus verò ſuperimponens ſpongiā mollem; deinde totum ferè diem noctemq; perfundens. Vulnerato autem membro pellem ſubieci leniter à pedibus ſinuatam, per quam procederet infuſum vinum, & quaſi per canalem efflueret,

atque

A atque inani pelui receptum, regestumque rursus infunderetur. Extra alios vsus, quos vinum hoc præstat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodissimum est: cùm ex alijs quod odoratum est, maximè caput tentet: nigrum & austerum, neq; etiã eo nomine officit, sed si vllum excitat odorem, ille exiguus est, cùm natura frigidum sit. Ostendimus autem in libro de simplicium medicamentorum facultate, vinum austerum natura frigidum esse ac terrestre. Tale igitur, quùm ex mistura constet frigida terrestriq;, calidos vapores ad superiora minimè transmittit. At, quùm plerisq; eorum, qui icti sunt, huius præsidij vtendi copia non sit, quo nos ad gladiatores vsi sumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum esse liquidum ceratum, quo simplices fracturæ illinuntur: quod vino longè imbecillius est, satis tamen efficere potest id, quod res exigit.

22 *Imponantur autem hi super ipsum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adstringantur, sed eatenus insidant, vt vlcus fulciant.*

Nunc rursus, hinc atq; hinc / ἔνθεν καὶ ἔνθεν / dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet: seruat autem cõmune præceptum, vt vincula non parùm super integram partem
B ferantur: vbi ingens vitium est, vt cum maximè.

23 *Ad vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat: vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus injiciuntur: vel aliud ex ijs, quæ idonea sunt, quæ perfundantur.*

Summa curationis in perfusione sita est primis diebus, quibus & exprimere ab vlcerata parte conuenit, quidquid humoris in ea iam contractum fuerit, & id prohibere, quod à superiori parte concurrit. À tertio die ceratum, quod picem accipit, expeditius est, quo maturantur, quæ in vlcere collecta sunt. At Hippocrates cerato initio cum vini proprietate vtitur, quod vlceratas partes attingi nolit à vino puro, sed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adstringentem vini facultatem accedat: non enim medetur vulneribus ensis ictu simpliciter illatis, sed quibus iuxta omnis caro plus minusve quodammodo necesse est, atteratur: siquidem sub quo ictu frangitur os, caro etiam atteritur. Meritò igitur super ipsa vlcera imponi quoq; voluit aliquod medicamentum ex ijs, quæ statim cruentis vulneribus injciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat: præcipit autem, vt idonea legantur, quæ id, quod extrinsecus infunditur, admittant: idoneum autem hoc loco σύντροφον dixit.

24 C *Si æstas fuerit, panni subinde vino madefiant. Superdetur hyeme multa lana succida vino atque oleo respersa.*

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigefiunt, interdum neruorum distentione periclitantur, & vinum tum habitu tum natura frigidum infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoq; frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum sit: imperatque, vt ea succida sit, quo per œsypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

25 *Subijciaturq; pellis sic figurata, vt humor per ipsam facilè descendat: & quod effunditur, recipiatur.*

Pellem ἰξάλην vocauit: quo nomine caprina'ne tantùm significetur, an alia quæuis, quærere in arte hac superuacuum est, quùm non verborum expositio, sed vitiorum curatio, proposita sit: in qua nosse id sufficit, quòd subijcere pellem oportet raram non densam, per quam feratur quasi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, sed etiam sanies, quæ abluitur: eamq; à pedibus, vt suprà posuimus, figurare.

D

26 *Meminisse etiam debemus exulcerari eiusmodi partes, si diu in eodem habitu perseuerent, & ægerrimè ad sanitatem posteà perduci.*

Quæ cingunt os sacrum (quod & latum appellant) calefacta atq; exesa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur: eaque exulceratio difficulter curatur, quùm sub cute sint cartilaginosæ ossium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

27 *In ijs, qui aliquo ex superioribus modis, vel ex ijs, qui posteà subijcientur, sub vinculis nequeunt ad sanitatem perduci, eò potissimum incumbendum est, vt pars comminuta rectè contineatur, atq; è regione corporis, ea obseruatione, vt ad superiora magis spectet, quàm ad inferiora.*

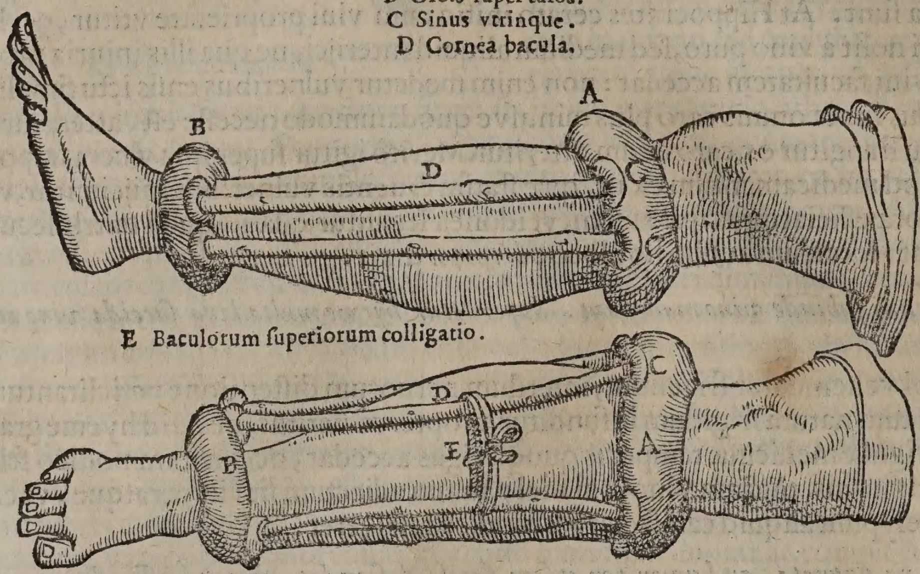
Præcipit, vt crus omnino è regione corporis contineatur, sed extrema parte paulo sublimiùs. De his enim superiùs iam posui, ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ cõcurrere, ex sublimiori dolorem excitari. Hac igitur de causa vbiq; cauendus est humilior membri habitus, superior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

28 *Quod ſi benè expediteq́; rem agere quis velit, neceſſe eſt machinationibus vtatur, vt fracti oſſis intentio iuſta ſit, ac minimè violenta: præcipuè autem ad crura machinationibus opus eſt. Quidam ſanè reperiuntur, qui quoties crus abruptum eſt, & alligatum, extremum pedem ad lectum deuinciunt, aut ad aliud lignum, quod iuxta lectum deſigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec quicquam boni, eo quòd nihil ad extendendum conferat vinculum pedis, quoniam nihilo minùs reliquum corpus ad pedes fertur, atq; ea de cauſa non ampliùs extenditur: neq; etiam ad continendum è regione aliquid conducat, ſed potiùs peruertat: reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerſo, vinculũ non prohibebit, quo minus pes, atq; oſſa quibus continetur, reliquum corpus ſequantur: quòd ſi nullo modo vinciatur, minùs vtiq; peruertetur, minùs enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.* E

Intentione, quæ per organa adhibetur, quã in his latiùs & iam expoſuit, & nunc exponit, æquè totum membrũ extendi, neq; vllam ſini particulam peruerti, ſuperiùs oſtendimus. Quæ verò ſcribit de ijs, qui pedem vinciunt, plana ſunt: pergamus ergò iam ad ſermonẽ de orbibꝰ.

29 *Si quis è corio Aegyptio binos orbes ſuat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinentur. ſintq́; orbes hi vndiq́; tunicis inuoluti, altioribus quidem à fractura, ab articulo humilioribus, tumidi præterea, & molles: accommodentur autem vnus quidem ſuper talos, infra genu alter: à lateribus verò vtrinq; habeant ex ſimplici vel duplici loro exiguos quaſi ſinus, alios vtrinque à talis, alios à genu: ſinusq; ſuperioris orbis, è regione illis reſpondeant, qui in inferiori. Deinde cornea bacula eiuſdem magnitudinis prehendat, ſcilicet digiti craſſitudine, & ea longitudine, vt quum flectuntur, diducere oſſa poſſint, ſic, vt non inhæreant.* F

A Orbis infra genu.
B Orbis ſuper talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

E Baculorum ſuperiorum colligatio.

Sermo de orbibꝰ, quos Hippocrates excogitauit, mihi ita clarus videt̃, vt mea explanatione minimè opus ſit. Sed, qm̃ non nulli ſæpiùs dixerũt neſcire ſe, quomodo ſe habeant, quæ ab Hippocrate tradũtur, incertũ eſt q̃d agam: ijs enim, qui negarũt intelligere ſe Hippocratẽ, orbes ipſos monſtraui: ac librum legens, ſermonem planum feci, ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem, quam monſtrabam, de qua ipſe tractauerat. In libro autẽ non licet orbes demonſtrare, ſic, vt neſciam, qua via hanc orationẽ aperiam: ſi quis enim Hippocratis verba, quæ plana ſunt, comprehendere nequeat, nec mea etiam cõprehendet. Ea igitur ſæpiùs legat, ac diligenter conſideret: certum enim ſcio, eum, qui hoc ſæpiùs fecerit, ſi antè nõ intellexit, omnino intellecturum: equidem quicquid lucis addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere, quales ſunt pilæ, quibꝰ pueri ludunt: illę enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit) non abhorrent, quorũ afferre ſimilitudinem licet: eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. Ergo, quemadmodũ coqui inteſtinorũ ſinus ſimilagine infercientes, vel carne cõciſa, vel alio eius generis quopiam, farcimen parant: ſic tu quoq; corium ſuito, quod inane inteſtinum repræſentet, & molli aliqua re impleto. Præcipit autẽ, vt corium ſit Ægyptium, id eſt validũ & molle: ꝙ ſi in Italia, vel Thracia, aut vbiuis gentiũ eiuſmodi coriũ habeas, Ægyptiũ ne quærito. Sit autẽ aſſutũ corium ita longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbem poſſit. Alter pręterea orbis ad regionẽ, quæ ſub genu eſt, ſimiliter detur: his enim binis opus eſt ad ſingula mẽbra, quę curantur: quorũ item multa paria diſparis magnitudinis habeantur, vt prout vnicuiq; cõueniunt, huic quidẽ maiores, illi verò minores inijciãtur. Hæ aũt tunicę, quas σφαίρας, id eſt orbes vocauit, ex toto eſſe in orbẽ nõ debẽt, neq; paris latitudinis, aut altitudinis, ſed quà cuti hęrẽt paulatim pateſcentes quodãmodo: qua verò attolluntur, rotũdæ: neq; etiã exquiſitę tales, ſed ab interiori parte magis in altitudinẽ attollant̃, inde in orbis ſpeciẽ deſidant, dum ad cutẽ perueniãt à parte exteriori: ea pars, q̃ deſidit, in inferiori orbe ad pedẽ propiùs accedat, in ſuperiori ad genu.

Orbibus

A Orbibus igitur (vt dictum est) constitutis, quædam appendices innectantur, quas in vtroque vult duas esse, binas in inferiori orbe, quarum sinus sursum spectet ad genu, binas in superiori, quarum sinus contrà deorsum conuertantur: hæ autem à lateribus assuantur ab ea nimirũ parte, quę maximè attollitur, hinc vna, atque inde altera: in quas conijci vult quatuor bacula extrema, quæ, vbi coniecta fuerint, eodem pene momento paulatim curuētur, vt, dum ad naturalem rectum habitum redeunt, orbes compellāt, superiorem ad summum membrum, inferiorem ad imum: hoc enim facto fracturæ partes in diuersa extentæ rectè componuntur, seruanturq;. Imperat autem, vt ob firmitatem ligni bacula è corno accipiantur, constatq; ad hunc vsum ex eo vtiliùs adhiberi. Glossocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducendis aptissimum esse, in superiori commentario indicaui, vbi exequutus sum eius structuram.

30 *Magna cura, ne imæ fustium partes cuti insidant, sed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria, uel plura: sintq́; alia alijs aliquanto longiora breuiorave, vt, vbi magis extendere volumus, commodè poßimus: demittanturq́; hinc atque hinc à talis.*

Insidere dixit ἐγκέλσαι, quasi inhærere significās: edicit enim, ne bacula, quæ ad orbes data, B ipsos, alterum ad superiora, alterum ad inferiora compellunt, cutem tāgant, sed, sublimiora ipsis orbium finibus inhæreant. Cornea verò accipi iussit ob firmitatem, vt, quùm induntur, vehementer inflexa rursus dirigantur, & ad pristinum habitum reducantur: neq; dubium est, & sursum, & deorsum, orbes per hæc eatenus compelli, quatenus extenta in longitudinē procedent.

31 *Hæc, si rectè parentur, iustè intendent, tum pariter è regione, nec fractura aliquod tormentum sentiet: nam, si quid exprimatur, partim ad pedem, partim ad femur transmittetur. Commodiùs autem bacula collocantur à talis hinc atque hinc, ne situm cruris impediant, & vt fractura benè oculis subijciatur & facilè curetur.*

Δικαίως id est iustè, dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως id est æqualiter: sed idem significare videbitur ὁμαλῶς id est æqualiter, & ἴσως id est pariter, quod proximè subijcitur. Verùm ἴσως in partibus vnius rei accipitur, sed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autem, quod inquit/ iustè intendet/ intelligendum est de intentione, quæ per duos orbes in contrarias partes adhibetur, & de corneis baculis in eos demissis: quod verò subdit/ pariter/ de ea intentione, quam singula præstant, puta orbis, qui à talis est, si per se æstimetur, dein is, qui iuxta genu, post hæc ea C pars, quæ à dextro baculo, dein, quæ à sinistro.

32 *Nihil autem prohibet, si quis velit vel duo bacula superiora inter se iungere, vel aliquid etiam superinijcere, sic tamen, vt, quod superinijcitur, à fractura attollatur. Si orbes igitur leues, firmi, molles, ac noui suantur, & bacula rectè extendantur (ut iam proposuimus) machinatio maximè idonea est: sed, si quid horum non rectè habeat, oberit magis, quàm proficiet. Perpetuum autem est, alias etiam machinationes, vel rectè vel nullo modo, adhibendas esse: turpe enim est, & ab artificio plurimum abhorret, machinationibus utentem ipsa machinatione destitui.*

Quatuor erant bacula, ab vtraq; parte cruris duo, vnum superiùs, alterum inferius. duo (inquit) quæ à superiori parte sunt, alligari inter se possunt, vt maneant recta, ne, dum magna vi curuantur inter se aduersa, ad proxima loca conuertantur.

33 *Plerique tamen medicorum, fracturæ, seu integra cutis sit, seu vulnus etiam accesserit, primis diebus lana succida medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicunque sanè recentioribus fracturis protinus, vbi lintea non sunt, coguntur lanam imponere, maximè venia digni sunt: siquidem linteis exceptis nihil est, quod multò commodiùs, quàm lana super vitia hæc alligetur: ea verò copiosè danda est, tum be-* D *nè carpta, non aspera: pauca enim & mala, parum quoque proficit. Sed, qui uno die, aut altero uinciēdam lanam censent: tertio autem, & quarto lintea inijcientes, tunc maximè adstringunt, atque extendunt: medicinalis artis sunt ignari, atque admodum imprudentes. In vniuersum enim omnia vulnera tertio & quarto die minimè vexanda sunt, omnisq́; opera specilli fugienda est his diebus, & quibuscunque alijs vulnera recrudescunt. In summa enim vulnera pleraque tertio aut quarto die recrudescunt, tum quæ inflammatione, tum quæ sordibus, grauiter excipiuntur: aut febrem inferunt: quo præcepto nullum aliud tradi poteſt utilius. Nam quæ sunt in medendi arte grauißima, quibus id non sit commune? non enim pertinet ad vlcera tantùm, sed ad alios quoque morbos complures.*

Propositũ auctoris est prauam emendare consuetudinē medicorum, qui satiùs existimabāt, non protinus à principio fractum membrum extendere, sed primùm duobus aut tribus diebus lenientes, tertio aut quarto die à principio vim adhibere. Hippocrates verò curandi rationē docet huic maximè contrariam, nempè initio membrum extendendum esse, tertio & quarto die leniendum. Quod si, quæ hic scribuntur, singula consideres, plana erunt, apertè enim loquitur.

34 *Nisi si quis dicat, alios quoque morbos esse vlcera, quod quodammodo verisimile est.*

Verisimile dixit ἐοικὸς, quasi probabile: id autem propterea posuit, quia nō nulla à ratione prorsus abhorrent. Quo igitur argumento mouebitur, qui alios morbos vlcera esse affirmet? Morbi sanè, qui dolorem afferūt, probabiliter admodum annumerari vlceribus possunt: indicaui enim dolorem inde oriri, & q̄ continuum soluatur, vbi secatur, extenditur, aut contunditur: & q̄ immoderatum incidat temperamentum. Atqui solutionem continui ad vlcus spectare, cuius manifestum est: sed immoderato temperamento, vbi subita mutatio accidat, aliquam fieri continui solutionem, in opere de simplicium medicamentorum facultate demōstrauimus. Calorem quidem constat penetrare, & quasi exedere, quod continuum est: frigus item, quod vehemens est, cum subitò cogit, quæ soluta sunt, aliquam creare solutionē, in eodem opere ostēsum est. Iuxta hoc igitur non solum probabile, sed verum quoque erit, dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè, atque id, quod propositum est, non tamen absurdè, morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari: quandoquidem cum plerisque morbis dolor coniungitur, à quibus sermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contendet totum corpus omnino, vel immoderato affici temperamento, vel contundi, extendi, aut euidenter secari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuū aliquid solui: id, quod, quāquam euidenter sensui non subijcitur, rationali tamen contemplatione verum esse comprobatur. hoc adeòq; magis accidit in ijs, quæ extenduntur, contunduntur, & comprimuntur: hæc siquidem proxime accedunt ad ea, quæ diuelluntur, quæ res continui solutio est. E F

35 *Sæpenumerò alij alijs germani sunt.*

Quos cōsueuimus similes dicere, cōiunctos, aut cognatos, Hippocrates solet appellare germanos: quo vocabulo summā rerum coniunctionē cōsortiumq; significat: nam, cùm multi inter se cognati sint, nulli magis propriè cognati dicuntur, q̄ germani. Eos igitur, qui maximè cōiuncti sunt, quasi eandem coniunctionem habeant, quam germani, eo verbo nuncupat.

36 *Quicunque verò existimant lana vtendum esse, donec ad septimum diem ventum fuerit, dein extendendum, dirigendum, & fascijs vinciendum, non ita videntur imprudentes: tunc enim inflammationis impetus conquieuit: atque ossa ab his diebus laxantur, & facilè tractari possunt. Hac tamen curatione longè melior est, quæ à principio vinculum adhibet, sub qua septimus dies membrum exhibet ex toto alligandis ferulis idoneum: quod sub hac multo posterius contingit.*

G

Illis in superiori sermone reprehensis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc transit, qui post septimum diem ad id veniunt, quos minùs errare indicat, vt qui partes extendant non ita inflammatas: sed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflammatio, quùm maximè, vigeat, lenientibus eget, eos in non mediocri errore versari ostendit.

37 *Alia etiamnum affert incommoda, quæ omnia persequi longum esset.*

Longitudinis tēporis accusauit eam curationem, quæ non nisi post septimum diem vinculo vtitur fracturis accommodato: nūc subdit, in alia quoq; cōpellere incommoda, quę, ne multus sit, omittit. Nos satius ducimus ea subijcere, moti ab ijs, q̄ in superioribus demōstrauimus. Vbi fractura mediocris sit, partes sub hac vinciēdi ratione tumidiores fiunt, vt suprà ēt ostēdimus: quòd si os asperius & grauius perfringatur, periculū quoq; est in eo casu, ne corrūpatur, si vinculū, quod ad fracturas pertinet, dum trāseat septimus dies, differatur. hoc enim iubet à primo adhiberi, quoniam in vtramq; partem à fractura exprimit superātem sanguinem, qui, si diutiùs ibi subsistat: non nunquam efficit, vt ossa vitiosa sanie plurimùm irrigata corrumpantur. H

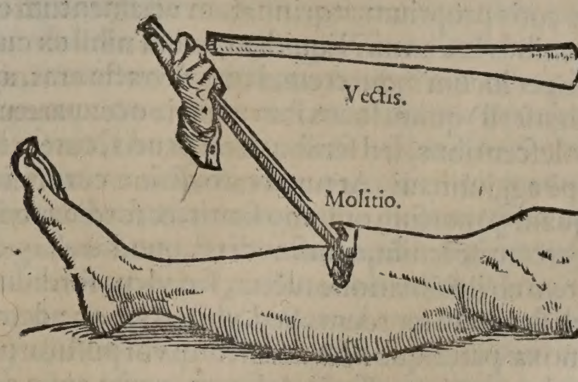
38 *Quibus ossa fracta & cute excedentia restitui nequeunt, hoc modo in suam sedem collocantur.*

Solent græci, qui Asiam incolunt, vsurpare verbum καταςῆσαι, vt significent in suam sedem collocare: vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen καταςάσιως per σ tertiam syllabam scribens, sic, vt idem significet, quod καθίδρυσις, quod vocabulum nihil aliud sibi vult, quàm aliquid in suam sedem collocare, quam rem κατάςασιν dixit. Malè igitur scribunt non nulli κατάτασιν absque σ, non enim per intentionem, quam κατάτασις notat, sed & per impulsum, nudata ossa in suum locum reconduntur.

39 *Ferramēta facere oportet ad similitudinem vectiū, quibus in lapidicinis vtuntur, latiora ex vna parte, angustiora ex altera: quæ terna habeantur, aut etiam plura, vt semper adijci aptissima possint: quibus demissis ossa eodem penè momento, quo intenduntur, impellenda sunt. Innitantur autem ab imo, inferiori ossi, à summo, superiori: atque (ut uno uerbo dicam) non aliter, quàm si uectis ad lapidem uel lignū fortiter impellendū admoueatur. Sint autem ferramenta quantum fieri potest firmissima, ne flectantur. Hæc itaque curatio maximū momentum habet, si ferramenta idonea sint, & impulsus conueniens adhibeatur.*

Constat

A

Constat fabricanda esse ferramẽta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamen æquè magna, cùm, quæ ad impellenda ossa adhibentur, ab ijs non abhorreant, quæ ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad ossa impellenda parari multa debent, quorum alia alijs pleniora, vel tenuiora sint, vel minora, ab extrema parte, qua maximè suum effectum præstant: sed qua via vti eisdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipse euidenter declarat. Si quis eius verba non intelligit, alia expositione, aut interpretatione non indiget, sed oculorum sensu: quædam enim res natura tales sunt, vt aliqui nec discere, nec doceri eas possint, nisi in conspectum adducantur.

40 B *Ex vniuersis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitatæ sunt, hæ tres sunt omnium valentissimæ, axis versatio, impulsus per vectem, & cuneus adactus: namque homines sine aliquo vno, vel sine omnibus, nullum opus, quod maximam vim postulet, perficiunt: quare nõ paruifaciendus est impulsus hic: siquidem ossa, vel hac via, vel nulla alia, reconduntur. Sed si id os, quod super alterum excedit, vecti idoneum locum non præstet: sitq́, ita acutum, vt vectis effugiat: scalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hæreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel postridie, sed non tertio: quarto verò, vel quinto minimè: nam, si his diebus lacessita ossa nequeant in suam sedem reuerti, inflammatio superueniet, ac nihilo minus etiam, vbi restituantur.*

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνꝫ & ὀνίσκꝫ. Horum itaq; versationem ait validissimam esse, sicut & vectis impulsum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuisionemq́; significat.

41 *Atqui multò magis neruorum distentio excitabitur, si" os restituatur, quàm si restitui nequeat: quod quidem ignorare non oportet: nam, si condito osse neruorum distentio superueniat, in angusto spes est: præstat autem iterum expellere, si potest citra molestiam fieri.*

A. li.4. f.5.t.2. c.3.f 483. g

C Causam, quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat, vbi ossa condantur, ipse deinceps omnem persequitur, semel ipsam explicasse contentus, non secus atque alia multa, quæ in medicina maximum pondus habent, vt, qui transferendum nobis sermonem censeat ad cætera eiusdem naturæ omnia. Ecce tibi adscribam eius verba, quibus vniuersum hoc, quod ad multa singularia pertinet, exponit.

42 *Neque enim ijs, quæ iusto laxiora sunt, neruorũ distentio aut rigor supernascitur, sed ijs, quæ ultra debitũ intenduntur. Quod ad hunc locum attinet, propositis diebus irritare nõ cõuenit, sed operam dare, ut ulcus quàm minimè inflammatione tentetur, & quàm maximè suppuret: atque ubi septem dies, uel paulo plures trãsierint, si febris non sit, atque ulcus inflammatione uacet, tunc minus prohibemur eniti ad reponendum, ubi uoti cõpotes fieri posse non desperemus, quoniã sine effectus spe non conuenit & sibi & alteri molestiam afferre. Ergò, si ossa in suam sedem collocentur, quæ curatio admouenda sit, iam declaratum est, siue abscessura credamus, siue non. Quòd si abscessura esse videantur (vt dixi) fasciæ in omnibus his ordiri à medijs debent, plerunque, quemadmodum illæ, quæ primæ circũdantur, in utramque partẽ attractæ.*

Ostensum est in libro de motu musculorum, singulos musculos suo munere fungi, vbi versus D suum initium contrahuntur: quæ res, quando inuitis nobis accidit ob inflammationis magnitudinem, nerui distenduntur. Cur igitur, si reponantur ossa, quę fracta aut luxata inter se cesserũt, musculorum distentio sequitur? Quæstio ex eo præsertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum vel luxatum os cute excedit: sed postquam in suum locũ reposita sunt, quę nudata erant, suam longitudinem recipiunt: in quo casu coguntur musculi, quos inflammatio exercet, vnà cum toto membro distendi. Duobus igitur modis distenduntur, & sub inflammatione, & nunc, quùm ad pristinam longitudinem reuertunt.

43 *Attendenda insuper est figura vlceris, ne sub vinculo hiet, ac diuaricetur.*

Translatione vsus duo hæc verba vsurpat, hiare scilicet, quod χήρεσθαι dixit, ducto quidẽ verbo à labijs oris: & diuaricari, quod ἐκπεπλήκτεσθαι, à cruribus plurimùm inter se diductis: diducta enim crura diuaricata dicimus: labia verò, quùm sine motu maxillæ inter se distant, hiantia: namq;, vbi os sic aperitur, vt labia non coeant, dentes verò inter se committantur, hiare dicitur. Cauet autẽ, ne oræ vulneris diductæ vinciantur: vult enim eas contrahi cutis partibus suum situm recipientibus: quandoquidem subiectum musculorum vlcus hac via minimè cõprimetur, & maximè tegetur, scire enim licet, quæcunq; cute cõteguntur, hac eadẽ delectari, nihilq́; nu-

dari innocenter. At quid mirum eſt,ſi ea,quibus cutis proprium,atq; innatum velamentum eſt, E ſemper velamento gaudent innato,cęterisq; omnibus læduntur? Equidem,quùm nihil ex cute præciderem,ſed eam ab vlterioribus partibus ſuper locum inducerem,à quo detracta erat, agglutinatam vidi,& (quod magis admiratione dignũ eſt) quùm locus iam nigritie occuparetur. Illud item longè admirabilius,ꝙ non modò adoleſcentibus, ſed ſenibus non paucis, cutem ita detractam protinus,vbi in plaga nigreſceret,ſæpè agglutinaui. At nuda caro, ſi ſine cute relinquatur,ægrè ad cicatricem perducitur,præterquàm ꝙ morſum omnino ſentit, & ſordida redditur:medicamenta enim,quæ inflãmationem coercent ac leniũt,cuiuſmodi eſt,quod ϖάρυγρον, & quod τετραφάρμακον nuncupatur,affectã partem ab inflãmatione tuẽtur, ſed vlcus ſordidum efficiunt:quæ verò vlcus purgant,ob detergendi facultatẽ mordent. Sed,vbi pars,à qua detracta cutis eſt,eadem contegatur,nulli eiuſmodi noxæ patet:quod ſimile eſt, atq; vbi puſtulæ ſub varijs cauſis ortæ in tumorem aſſurgunt,& interdum grauem afferũt dolorem: acuta enim acu (vt noſti)eas aperio,vt exitum habeãt, collectoq; ibi humore leuiter expreſſo, ſuperiectam cutẽ relinquo.Hæ deinde iterum implentur præcluſo foramine,impletæq; eodẽ modo aperiũtur: humore expreſſo cutis ad carnẽ compellitur,ſeruaturq;,dum quod ſub ea exulceratũ eſt,ad cicatricem perueniat. Hæc dixiſſe volui,vt apertè oſtenderem vlcus quodlibet innata cute contegendum eſſe. F hic autem nõ quodcunque tractatur,ſed quod altè penitus inſedit, quùm caro tota ab oſſibus diſcuſſa ſit:non enim cute excederent,niſi priùs vniuerſam carnem inciſiſſent. Hanc igitur melius eſt proxima cute velari:namq;,vbi nuda ſit,contactu medicamentorũ,quibus nutritur,ſi oleum accipiant,& vlcus mitius reddant, ſordida euadit:ſin purgent ſordem, & detergendi vim habeant,morſum ſentit. At,vbi iniecta medicamenta, per cutem, ſuam facultatem carni exulceratę impartiant,nulla ipſorum particula penetrante,proderunt quidem,ſed nullum afferent ex ſuperioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momenti exiſtimat oras huiuſmodi vlcerũ contrahi,id,quod benè vtique cedet, ſi diligenter figura vlceris animaduertatur:ſi vna enim ora in alterum latus inclinetur,faſcia inde orſa ad contrarium cõuertenda eſt: ſi pariter in vtrunque,media primò inijci debet,atque oræ vulneris inter ſe cõmitti.

44 *Faſcia commodè quibuſdam à dextra parte attrahitur,quibuſdam à ſiniſtra, alijs in vtramque partem ducitur. Quæcunque autem oſſa reuerti in ſuam ſedem non potuerunt, hæc ſcire licet abſceſſura eſſe, non ſecus etiam ea,quæ ex toto carne ſunt nudata:nudatur autem quibuſdam pars ſuperior,plериſque verò emoritur caro,quæ circa fracturam eſt.* G

Συντρόφως dixit, vt cõmodè ſignificaret, inutili translatione vſus:quod mihi libuit notaſſe, quãdoquidem eloquentiſſimus quiſq; trãslationem vſurpat, vt rẽ apertiùs declarans exponat.

45 *Oſſa quædam ſub fractura diuturna alijs putreſcunt,alijs minimè: & quibuſdam grauius,quibuſdam leuiùs: tum modo grandia,modo exigua oſſa infeſtantur.Ob hæc igitur,quæ poſita ſunt,non licet vno verbo explicare,quo tempore abſceſſura ſint: non nulla enim,& quòd exigua ſunt, & quòd in ſummo continentur, celeriùs excidunt: non nulla non excidunt, ſed arefacta & putria ſquamam remittunt:præter hæc multum curatio alia ab alia differt. Ferè tamen oſſa illis celerrimè abſcedunt, in quibus celerrimè pus apparet,& celerrimè etiam atque optimè caro increſcit: caro enim,quæ in vitiata parte ſuccreſcit, plerunque os attollit. Ambitus ergo totius oſſis, ſi quadraginta diebus abſcedit, optimè abſcedet,quùm non nulla vſque ad ſexageſimum perueniant. Rariora quidem oſſa maturiùs abſcedunt,firmiora ſeriùs, alia, quæ minora ſunt intra tempus multò breuius, atque alia aliter.*

Oſſa,q̃ putreſcunt σεσαπρίσθαι dixit,verbo ducto à noĩe σαπρῦ: nominant aũt quæcunq; corrupta ſunt, σαπρὰ, idq; nõ rectè:q̃cunq;.n.& vetuſta,& diuturna ſunt,ab ipſo dicuntur σαπρὰ.

46 *His autẽ de cauſis os præcidendum eſt.Si reſtitui nequit,& parùm quid excedere videatur, abſcindere hoc licet:ſi noxiũ ſit,& carnẽ aliqua ex parte vulneret,ac moleſtiam afferat,nudatumq́; ſit,hoc quoq; abſcindendum eſt. Reliqua verò non multum refert,præcidantur necne: ſcire enim certum licet oſſa, quæ carne nudata ſunt ex toto,& arida,omnia penitus abſceſſura: ea verò præcidi non oportet,à quibus ſquama reſoluenda eſt,ex propoſitis autem indicijs,conijciendum eſt,quæ penitus abſceſſura ſint. Ad horũ curationẽ pannis vtendum eſt,ac vini perfuſione,ſicut antè indicauimus in oſſibus,quæ abſceſſura ſunt: cauendumq́; ne frigida aliqua re à principio perfundantur: nam periculum eſt,ne cũ febre grauis horror ſequatur,neve neruorum diſtentio ſuperueniat: nam frigida ſemper neruorum diſtentionem afferunt,præſertim ulceribus.Illud item ignorare non oportet,quòd membra,in quibus utraque oſſa comminuta ſunt, dũ inter ſe cedentia curãtur: & ea quibus fragmentũ à toto oſſis ambitu recedit: neceſſe eſt breuiora fiãt.* H

Cauſas appellauit ϖροφάσεις, patet aũt ab eo hic quoq; ſic vocari,nõ falſas,ſed veras cauſas. vniuerſus autem ſermo de oſſibus putribus planus eſt,quùm imperat,vt id ex ipſis pręcidatur, quod in cauſa eſt,cur non condantur,vt quod proximam carnem pungit,atque (vt ipſe ait) moleſtiã affert,hoc eſt,cum perturbatione,atq; tormento reponitur. Addit inſuper futurum prorſus,vt ea oſſa abſcedant,quæ nudata protinus reſtituta non fuerunt:ad hæc,quæ inaruerunt.

Quibus

47 A *Quibus femoris vel humeri os excesſit, ferè non euadunt, ſunt enim oſſa hæc grandia, & medulloſa: adde, quòd multa ac magna ſimul lacerentur, nerui ſcilicet, muſculi, ac venæ. Quòdſi reponantur, ſolet neruorum diſtentio ſuperuenire: ſi non reponantur, acutæ, bilioſæq́; febres cum ſingultu, ac nigritie. Non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tentamus: magis adhuc euadunt, quibus inferior pars oſſis, quàm quibus ſuperior excesſit. Euadere etiam poſſunt, quibus reponuntur, rarò tamen: multum enim curatio, multumq́; natura corporis, alia ab alia diſtat, quod ad facilè ferendum attinet. multum quoq; refert, an ab exteriori humeri femorisúe parte oſſa exceſſerint: multæ enim & grandes venæ per interiorem partem feruntur, quarum non nullæ vulneratæ hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendunt. In eiuſmodi igitur caſibus, periculi meminiſſe oportet, quod propriè circunſtat, idq́; in tempore prædicere. Quòdſi reſtituere cogaris, ſpereſq́; te id aſſequuturum, neq; oſſa nimium inter ſe ceſſerint, neq; muſculi contracti ſint (conſueuerunt enim ad ſuum initium recurrere) hæc quoq; per vectem impellendo, extendendoq́; in ſuam ſedem reponito.*

Conſtat, quibus oſſa hæc nudantur, non tam oſſium, quàm muſculorum, neruorum, arteriarum, ac venarum magnitudine periclitari: ad hæc, quoniam propiora ſunt neruorũ
B muſculorumq; initijs. diximus autem in opere de muſculis, vbi oſſa inter ſe ceſſerint, eos facilè in ſe ipſos contrahi, id quod ſæpiùs adduximus. Cætera, ſi animum adiungas, in aperto ſunt.

48 *Vbi reſtituantur, " veratrum molle potui dandum eſt eodem die, ſi eodem die reſtituuntur, alioquin ne tentare quidem oportet: vlcus verò curandum eſt, non aliter, quàm caluariæ oſſa, vbi comminuuntur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abſtinendum.*

A.I.4 f.5.t.2. c.2.f.483.

Incertum eſt, quid ſibi velit / molle/. patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum, ſignificare: nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum exiſtimaret: nec qua ratione Hippocrates præparari ipſum velit, facilè intelligitur. Nos ſanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum ſurculi duntaxat per totum diem ac noctẽ fuiſſent infixi. Huiuſmodi autem purgatio per veratrum leuior eſt. Ipſa autem res comprehendi ſanè non poteſt, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat: ſcimus enim & veteres medicos, & iuniores, & qui inter hos ſunt, ſumendi veratri varias rationes prodidiſſe.

49 *Si homo naturaliter amara bile redundat, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulum
C aſperſum fuerit: ſed, ſi amara bile non redundet, contentus ſit aquæ potu. Siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur: ſin febre vacet, ſeptem.*

Contrariam huic ſcripturam habet Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, volens, vbi amara bilis non ſuperet, dandum oxyglyces: vbi ſuperet, aquam. Scripſit autem hoc modo: „ Si homo naturaliter amara bile non redundet, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis „ odorati paulum aſperſum fuerit: ſed, ſi amara bile redundet, contentus ſit aquæ potu. „ Quidam alij cum Artemidoro ſcripturam hanc ſuperiori prepoſitam habent: quanquam in libro de ratione victus in ‖ morbis acutis Artemidorus ipſe eum locum, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ita ſcribit: Alioquin, nec ſitim tollit, ſed amara efficitur: bilioſis enim naturalirer bilem facit, & præcordijs aliena eſt: infeſtiſſima verò eſt, potiſſimumq; bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore aſſumitur. Qui locus, quum à quibuſdam ita ſcribatur/ bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena eſt / Artemidorus ipſe priori ſcripturæ potiùs ſubſcripſit, in qua adijcitur/ bilioſis/, atq; ita legit/ bilioſis enim naturaliter bilem facit/ volẽs aquam nõ ſimpliciter cuilibet, ſed bilioſis duntaxat, bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat
D aquã bibere, quibus amara bilis abundat, niſi fortè ſi exiſtimat amara bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios eſſe, atque bilioſos: ſed nemo eſt, qui neſciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat: namq; altera bilis, quæ nigra conſpicitur, acida eſt: quæ verò pallida, & flaua, amara. Patet autem ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri: ſi quis autẽ amara bile naturaliter redundet, quùm ab aquæ potione plurimùm lędatur, quemadmodum dictũ eſt in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paululum omnino oxylycis, quã miſturam nominant etiã ἀπόμελι. Eligit autẽ id, quod dulce eſt, ne tentet partes neruoſas. nam, qđ magis acidũ eſt, magis nocet, ac pręſertim, vbi ex melle cõſtat & aceto, non ex fauis, vt ſuprà indicauimus: quo modo in Hellade quidẽ, atq; Eli potiſſimũ cõponitur. Nos in alijs regionibus ex fauis cõficimus, acetũ melli adijcientes, poſt hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frangatur.

ect.2.t.40.79. 135.2.

50 *Deinde paulatim pro ratione ad quemlibet victum reuertatur. Quibus item recondita oſſa non fuerint, eadem purgatio conuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abſtinentia ſeruanda: pars item corporis, quæ tumida eſt, extendi non debet, ſed contrahi potius, vt ſpacium in vlcere laxius ſit. Oſſa autem longiori tempore abſcedunt, quemadmodum ſuprà dictum eſt. Cauere autem hæc oportet,*

præsertim, si bella cautio est: siquidem spes in angusto est, & pericula multa circunstant: atque vbi ossa non reponantur, medicus videtur arte destitui: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur, quàm liberetur. E

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquisitæ contraria est, ab Hippocrate φαύλην nuncupari.

51 *Vbi ossa genu vel toto loco mota sunt, vel paulum excesserunt, casus multo mitior est, quàm vbi ea, quæ in cubito sunt, vel toto loco mouentur, vel paulum excedunt.*

Quùm ossa toto loco mouentur ὀλιστήματα dicit, quùm paulum excidunt διακινήματα. mitiorem verò casum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam significationem verbi εὐήθες, quo significatur bonos habens mores. nam, si stolidus græcè vocatur εὐήθης, similiter dicitur, atq; γλυκεῖα & καλλεία. γλυκεῖαν quidem vocant suem, vbi dijs immolatur, † vt blandè rem appellent: καλλείαν verò simiam: nam ab hoc quoq; vocabulo cauent, quod testatur Callimachus quùm ait, A vocabulo feræ per horam caueto.

† *vt pulchro nomine (secundū figurā, quæ Græcis εὐφημία dicitur) rem appellent.*

52 *Nam pro magnitudine tenuior est articulus femoris, quàm humeri.* F

Commissura genu duobus ossibus continetur inter se commissis, femoris scilicet, ac tibiæ. sed, sicut in cæteris commissuris necesse est quoddam cauum esse, in quod se inserat caput ossis, quod recipitur, atque ipsum caput rotundum esse, vt promptè facileq; in cauum conijciatur: ita etiam in commissura genu, extremum quidem femur insinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori subiecta sit, duo eius tubercula, duobus cauis admittit respondentibus, quæ media aptè distinguuntur cartilagine quadam neruosa. Meritò igitur Hippocrates ex ossibus, quæ inter se committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum processum accipit, sed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit/ tenuior est articulus femoris, quàm humeri/, quoniam, vbi articulus hic, id est imum femoris caput, cum tibia cōmittitur, tenuior est, hoc est, minùs tumet: non tamen simpliciter est minor humero, quà cum cubito coniungitur, sed si pro portione æstimetur. nam, si imum femoris caput magnitudini femoris respōderet, longè maius esset: sed res aliter habet, multò enim maius est femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulò maius est, quàm imus humerus. G

53 *Atque hic vnus iustam naturam habet, eamq́; rotundam.*

Femoris articulus, qui in genu est, solus, inquit, iustam naturam habet. Constat autem (vt sæpe numerò indicauimus) iustum ab ipso intelligi, quod æquale est. Si scrutemur itaq; diligenter, qua ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter se similes sint, quumq́; vnam tantùm commissuram habeant. Igitur, quia femur ea parte in duos rotundos processus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ sinus æquales conijciuntur: & quia vtrunque extremum, femoris scilicet ac tibiæ, situm est è regione totius ossis: ea de causa iure quis dicet articulum hunc iustam naturam habere. superius enim femoris caput, quod cum coxa committitur, neq; è regione femoris est, siquidem videtur in interiorem partem proiectum: neq; magnitudini eius respondet, cùm multo plenius sit femur, quàm humerus, ac nihilo minus summum caput humeri longè minus sit, quàm femoris: at neq; ipsum humeri caput è regione humeri situm est. Quòd si cæteras spectes commissuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatē, quam in genu proposuimus. Ac, non longè abieris, extrema tibia, quæ furæ iuncta, cum talo committitur, neq; appendices, neq; sinus habet ossibus respondentes: necesse enim fuit, si ita se habere debuit, H quemadmodum tibia longè crassior est, quàm sura, sic eius appendicem & ab interiori parte commissuræ, qua caua est, & ab exteriori, qua gibba, maiorem esse. sed res aliter habet. quin & ipse talus non simplicem figuram repræsentat, quà committitur, sed variam, partesq́ue habet plurimum inter se differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commissuram cubiti, & radij cum manu. Quòd si omnia persequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, si cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & ossis quod latum appellatur. satius igitur duxi rem summatim, breuique sermone complectens ad alia transire. is sermo sic habet. De natura omnium ossium scriptus est à nobis liber vnus, vbi vniuscuiusq; magnitudinem, figuram, commissuramq́; explicauimus: quem, si quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propositum esse, inter commissuras omnes, solam, quæ in genu est, ad vnguem iustam esse.

54 *Humeri autem articulus magnus est, & plures recessus habet.*

Quùm propositum ipsi fuerit genu & cubiti cōmissuram inter se cōferre: quumq́ue ostenderit casus genu mitiores esse, quàm cubiti: hanc rem conficere volens, dixit/ nam pro magnitudine

A gnitudine tenuior eſt articulus femoris,quàm humeri/,& inſuper adiecit/ atq; hic iuſtam naturam habet./ Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſura duntaxat cõparaſſet: ſed quoniam orationi adijcit / vnus/,quùm inquit/ atq; hic vnus iuſtam naturam habet/,cogitur articulorum omnium naturam referre:quã nullus ſimplicem habet,ſed tum figuræ ac magnitudinis inæqualis,tum partium diſſimilium. Nunc igitur,quùm ad cubiti cõmiſſuram veniat, oſtendatq; partes eius diſſimiles eſſe & inæquales, nos quoq; verba eius ſequuti, quæ proponuntur, ſingula explicabimus. Magnum ergo eſſe inquit humeri caput in cubiti commiſſura, idq; non immeritò: lateſcit enim hac parte,pluraq; habet capita inæqualia,quę κονδύλους grecè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodũ euenit in genu, niſi gibbum quoddam,quod inter ea medium eſt,& trochleæ imaginem reprę̨ſentat:quùm ex magnis tuberculis humeri,quod interius eſt,cum nullo oſſe coniungatur:quod ab exteriori parte eſt, committatur cum radio, in ſummum eius ſinum coniectum. Hactenus humerum videmus excipi cubito ac radio. ſed alio rurſus modo humerus cubiti proceſſus excipit, cùm ab vtraque parte quantum ſatis eſt,ſinuetur,minus quidem à priori,magis à poſteriori,quùm & cubiti proceſſus,quos à roſtri ſimilitudine græci, & fœminino genere κορώνας, & neutro κορώνα vocant, nõ
B ſint æquè magni,quiq; à poſteriori parte eſt,maior ſit. Quocirca cubiti cõmiſſura varia & inæqualis eſt,ac diſſimilium partium: atq; ob hanc cauſam rectè ait Hippocrates,iuſtum eſſe articulum in genu,in cubito nõ item. Sed cur dixit/ & plures receſſus habet/: an eo quia voluit cubitum cum genu conferre? ſunt enim in genu duo receſſus tibiæ duntaxat, ſicut & duo femoris tubercula: ſed in cubiti commiſſura vnus eſt magnus cubiti receſſus, qui duobus proceſſibus terminatur, vno quidem breuiori à priori parte, à poſteriori altero magis oblongo. ipſe autem humerus duobus receſſibus excauatur quaſi foueis quibuſdam, in quos conijci diximus cubiti proceſſus: exculptus item eſt alio receſſu, qui medius trochleam reprę̨ſentat.

55 *Ad hæc oſsium cruris longitudo ſimilis eſt, ſed quod ab exteriori parte eſt, paululum excedit, idq; non eſt animaduerſione dignum, nihilq; magni momenti prohibet: ab hoc oritur exterior chorda, quæ iuxta poplitem ſita eſt.*

Paulo maius eſſe ait exterius os, quod περόνην id eſt ſuram dicunt:quod & in ſuperioribus iam poſuit,cum ſimplicis fracturæ cruris curationem tradidit. nos autem, quod eo loco dixi-
C mus,nunc etiam repetimus,ima parte ſuram tibia longiorem eſſe,à genu autem magis dicendum eſt tibiam eſſe longiorem. non enim coniungitur femur cum ſura,verum (vt paulò antè diximus) caput ſuræ, quod ab exteriori parte eſt in cauo tibiæ, ab eadem parte recipitur. Sed qua de cauſa dixerit à ſura nihil, quod magni momenti ſit, prohiberi, manifeſtum eſt ijs, qui librum de vſu partium legerint: vbi oſtẽdimus in omnium articulorum fabricatione duplex fuiſſe conſilium, nempè, vt permittat membrum ſine impedimento ſuos vſus præſtare, prohibeatq; (quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne ſuo loco oſſa moueantur. vt permittat quidem membrum ſuos vſus præſtare,efficiunt & caua in ſummo exiſtentia,& ligamenta laxa: ſtabilem commiſſuram reddunt caua admodum ſinuata,altioreſq; oras habentia,tum firmioris naturæ ligamenta breuioraq;,ad hęc robuſtę chordę valenteſq;, cingentes commiſſuram à parte exteriori. Sura igitur ad firmitatem commiſſuræ genu nihil confert, niſi paululum quid: id quod expreſſit his verbis / ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem ſita eſt/. Ad eius autem exquiſitam cognitionem non debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gracilibus euidenter quoq; ſe oſtendat ante corporis ſectionem. At quamobrem chordas, id eſt, extremos muſculos, cùm in neruos degenerant, τένοντας vocet, ſępenumerò declarauimus.
D Chorda hæc ab exteriori parte poplitis ſita,ab eadem commiſſuram quoque adſtringendo ad huius partis firmitatem conducit,prohibetque, ne femur in eam prorumpat.

56 *Sed brachij oſſa inæqualia ſunt, quodq; breuius eſt, multo plenius eſt: quod tenuius, plurimum vltra articulum fertur, atque excedit.*

Inæqualia dixit brachij oſſa, non ꝙ cum crure hæc conferat, quaſi crus inæqualia oſſa non habeat,quippe quùm in eo poſuerit longius eſſe,quod ab exteriori ſitum eſt: ſed, quod exterius os tibiam excedat,minimum tamen, cubitus verò plurimũ. nam, ſi diligẽter ſumma pars cruris inſpiciatur,ſura videtur paulo minor q̃ tibia, eademq; in imo crure apertè longior conſpicitur. Ergo, quia ſura in ſumma parte paulo minor eſt, præ vt in ima excedit, cubitus autẽ tota ſua eminentia radium excedit,idcirco dixit,vltra articulum ferri, articulũ nominans vel cõmiſſuram vniuerſam,vel extremum humeri,quod cauo cubiti C literam referẽti inſeritur.

Neruis item illigatur, qua parte oſſa inter ſe coniunguntur.

57 Ligamenta nunc neruos appellat, vbiq; autem eos ita vocat: lata verò ligamenta, & quaſi membranas circa commiſſuram,nominari neruos patebit ex ijs,quæ proximè ſubijcit: ſed & abſq;

absq; illis euidentissimum est, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere: hoc siquidem proprium est ligamentorum, ac propterea chordarum, quùm hæ naturam habeant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia absolutè tradita sunt à nobis in libro de motu musculorum. Sed nunc ad id veniendum est, quod in propositis verbis exequitur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id est, eminentia cubiti, ligamentis cõmissuram comprehendentibus, qua parte ossa inter se iunguntur, cubitus scilicet & radius. quod idcirco protulit, quia vltra hunc locum, totum id, quod in posteriorem proiectũ est, carnis est expers, neque ligamentis commissuræ aliquo modo comprehenditur: ipsi enim innectitur latescens chorda musculi illius, qui cubiti commissuram extendit. E

58 *Pluribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius est, quàm quod crassius. Natura igitur horum articulorum, atque ossium talis est.*

Ex his verbis colligi diximus totius commissuræ ligamenta νεῦρα, id est neruos, ab Hippocrate nominari, quæ quidem ab imo humero orta, summo cubito ac radio ea parte innectuntur. euenit enim in omni commissura, vt lata ligamenta, quæ ipsam comprehendunt, ita communia sint ossium, quæ inter se committuntur, vt crassæ membranæ videantur. hæc autem capiti radij etiam iunguntur, sed magna ex parte cubito. atq; ea de causa dixit/pluribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenue est, quàm quod crassius/hoc est cubitus, quàm radius: siquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id est neruos, ab Hippocrate appellari, sed pluribus alligatur cubitus. F

59 *Ob cuius naturæ modum ossa, quæ in genu articulo sunt, sæpius excidunt, & facilius reconduntur.*

Ossium enim, quibus vtraque commissura continetur, structura arctior est in cubito, laxior in genu. Huc accedit, quòd multi processus, multiq; sinus inter se commissi, vndequaq; cubiti commissuram adstringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac resupinatos tibię sinus conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

60 *Inflammatio verò non magna supernascitur, neque articuli vinculum.*

Oritur inflammatio vi, qua ossa expelluntur, quaq; in suam sedem collocãtur. Sed in genu, quùm vtrunque facilè & sine magna vi incidat, inflammatio non oritur: quæ quùm absit, articuli vinculum non sequitur. sub quo cùm neque facilè extendatur, neque facilè curuetur, ægrè post curationem mouetur. Fit autem huiusmodi vinculum ea de causa, quia articulus inflectitur ob neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ sub immodica inflammatione extenduntur. Quocirca articulus ob quasdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis redditur, vt alligatus esse videatur. Nam, quùm chordæ ac ligamenta, quæ ipsum illigant, comprehenduntque, & extendi, & in omnibus promptè sequi musculos articulum mouentes nõ possint, sed propter duritiem in contrariam partem attrahant, affectus vinculo similis proficiscitur. Verùm in cubiti commissura, quùm tenues extremitates processuum cubiti interdũ confringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur: quumque multorum concursus sit, vinculum articuli grauius oritur, & curatu difficilius. G

61 *Plerunque autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, non nunquam in poplitem: quæ mutationes vniuersæ difficiles non sunt. Sed, si in exteriorem vel interiorem partem erumpat, super sedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure sublimiori quidem, sed non multo.* H

Qua parte articulus magis adstringitur, ea minus elabitur. perfectè igitur à priori parte adstringitur, qua patella est, quam nõ nulli medici, cùm toti genu opposita sit, ἐπιγουνατίδα græcè meritò appellant. hanc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium est à ligamentis, quæ à priori parte femoris sunt. ea verò per totam patellam fertur, ac tibię capiti innectitur. Priorem igitur partem commissuræ genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictum est) ad tibiæ caput pertinet, optimè tuentur: sed posteriorem exquisitè rotundam adstringit caput eius musculi, quo curuatur crus. est quidem hic musculus exiguus, atq; ob eam causam ipsa commissura absconditus latet eos, qui corpora incidunt. maximè autem crassum caput habet, quod validissimis ligamẽtis annumeratur. Supersunt duæ partes in commissura genu, exterior & interior, quę nulla tali re sepiuntur, quali prior & posterior: atque idcirco femur in eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt quæ minus septa sit.

62 *Ferè satis est modicè extendere, crus scilicet ab inferiori parte, femur à contraria.*

Quum extendẽdi apertè mentionẽ fecisset, de reponendo nihil meminit, vt de re quæ plana sit, ꝙ optimè nouerimus perpetuum esse in articulis omnibus reponendis ad contrariam partem

A partē eius,in quam venit,prolapsum articulum repellere. At,vbi reponimus,si quædam eminē-tia ossis non longa extat,os quod reponendum est,dirigere conuenit.quod etiam docet non secus,ac fecerit in cubiti commissura.Nihil autem de genu articulo meminit, quùm in poplitem prolabitur,qm̄ eadem ratione cōditur, atq; vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuersa diducto,articulus,qui excidit,in priorem partem adurgendus est.

63 *Molestiora sunt,quæ in cubiti,quàm,quæ in genu articulo incidunt, & maiori negocio restituuntur, idq; ob inflammationem,& ob naturam ipsam,nisi protinus restituantur. Excidunt quidem hæc minus quàm illa, sed ægrius in suum locum collocantur diriguntúrq;, magisq; inflammatione prehenduntur,& callo circundantur: hæc item ferè paululum excedunt: idq; modo ad pectus, modo in exteriorem partem: articulus autem non toto loco mouetur, sed aliquid ex cubiti processu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur,vbi in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. Satis autem est è regione humeri recta extendere, sic, vt vnus brachium à prima palmæ parte extendat: alter prehendat hominem sub ala: alius item vna manu ad os,quod extat,admota, prominentiori eius palmæ parte ipsum propellat,altera verò prope articulum data cogat in contrariam partem. Atque hæc quidem luxata non ægrè*
B *in suam sedem reponuntur,si priusquam inflammatio superueniat,recondantur. Plerunque igitur in exteriorem partem veniunt,veniunt & in interiorem: figura autem ipsa exprimuntur, sæpiúsq; hæc licet absque valida intentione restituere. Necesse est, vbi in interiorem partem erumpant,articulum ad naturalem sedem repellere: brachium verò magis in pronum habitum conuersum circunducere. Cubitus ergo plerunque in has partes excidit, sed, si humeri articulus in hanc vel illam partem moueatur vltra cubiti processum,qui in cauo eius recipitur,quod raro accidit: sed, si accidat,ad hæc luxata non amplius accommodatur directa extendendi ratio, namque vbi sic extendimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quo minus sequi humerus possit. Quæ igitur sic luxantur,eo modo extendenda sunt,qui antè traditus est ad extendendum humerum fractum,quùm alligandus est: ab ala enim conuenit sursum versus extendere, à cubito deorsum cogere. Humerus enim hac ratione diductus è regione sui recessus collocabitur, sic, vt non hæreat: hoc,vbi accidet,facilè restituemus prominentioribus palmarum partibus partim id humeri, quod extat, impulsum reponentes: partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum est, à contraria parte coactum in suam sedem collocantes,eodem modo in vtroque casu: hæc autem intentio ad huiusmodi luxata iustissima est: restitui etiam possent,si recta intentio adhiberetur,minus tamen, quàm si hoc modo intendantur. At humero vt in priorem partem erumpat raro admodum accidit. Sed, quid subita vis non*
C *expellit? multa enim suo loco excidunt,licet magnum sit, quo prohibentur. In hoc autem casu grande est,quod super os crassius excedit,plurimúmq; nerui tenduntur: quibusdam tamen excidit: cuius rei id signum est,quod neque minimum quid curuare cubitum possunt,quod etiam articulum contingenti patet. Nisi ergo subito reponatur,graues vehementesq; inflammationes cum febre oriuntur: sed,si statim occurratur,non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum,implicitum,non magnum, qua parte cubitus curuatur,transuersum inijcere,tum repentè cubitum flectere,& quantum maximè potest, manum ad humeri caput porrigere: hæc enim reponendi ratio,ijs,quæ sic luxata sunt,abundè est.*

A Linteum conuolutum in flexuram cubiti coniectum.
B Cubitus repente conflexus.

D

Potest item directus intendendi modus ad hanc reponendi rationem aptari. Debet autem,qui restituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiam adurgere, sic, vt ad cubitum ipsum è regione spectet. Valet autem ad huiusmodi luxata ille extendendi modus, quem supra narrauimus pertinere ad extendendum humeri ossa comminuta, quùm vincienda sunt. Intentione adhibita prominentiores palmarum partes admouendæ sunt, quemadmodum in prioribus demonstrauimus. Verùm,vbi humerus in posteriorem partem erumpat (id quod raro accidit)maximè omnium dolorem mouet, & febrem,eáq; sub pura bile continuatur, mortifera est, & paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quòd si à principio protinus adhibearis, coge cubitum extēdi, ac per se restituetur: si iam febris anteuerterit, nō amplius reponendus est, adhibita enim vi dolor hominem interimeret. Atque(vt vno verbo dicam)nullum articulum,dum febris est,compellere in suam sedem conuenit, sed minime omnium cubitum.

cubitum. Obnoxia item est cubiti iunctura alijs grauibus noxijs: hoc enim os crassius est, quumq; ab altero E *diducitur, ea neque curuari, neque extendi similiter potest: id patebit, si quis priorem iuncturæ partē tangat, quà diuiditur vena, quæ à superiori parte lacerti procedit: quæ res vbi accidit, non facilè restituitur. Neque enim alia ossa, quæ bina inter se iunguntur, vbi dehiscunt, facilè in pristinum locum reuertuntur: sed necesse est ossibus sic diductis partem reddi tumidam: rationem vero, qua deligare conuenit, posuimus, vbi vinculum eius commissuræ, quæ ad talos est, ostendimus. Est etiam, quùm perrumpitur interdum os cubiti, quod humero subiectum est: interdum eius cartilago, à qua nascitur chorda, quæ sita est in humeri parte posteriori. id, quùm accidit, febrem concitat, & malis vitijs annumeratur: articulus tamē suo loco remanet, basis enim tota hac parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ subiecta est humeri capiti, articulus huc atque illuc mouetur, si transuersa penitus frangitur. Sed (vt summatim rem exponam) leuiora uitia sunt, sub quibus os frangitur, quàm sub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui grandiores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitum præcipitant, quàm illa, si continua febris accedat: sed huiusmodi fractura rarò accidit. Est etiam interdum, quùm imum humeri caput frangitur, quà prominet: id autem multo grauius videtur vitijs, quæ cubito incidunt, sed aliquanto leuius est. Qua ergo uia restitui potissimum, curariq; luxata singula debeant, diximus: atque id etiā, articulum protinus reponendum esse, q̄ nerui celerrimè inflammatione prehendantur: nam si, vbi excidant, statim recondantur, nerui tamen contrahi solent & aliquandiu consuetam porrectionē contractionemq; non præstare.* F *Curare autem hæc omnia similiter conuenit, & quæ comminuuntur, & quæ dehiscunt, & quæ procidunt: omnia enim pluribus fascijs pannisq; & cerato nutrienda sunt, non secus ac cætera, quæ franguntur. Figuranda autem est in his omnibus cubiti commissura, sicut quando humerus et cubitus fractus deligabatur: huiusmodi enim habitus maximè communis est omnium, quæ excidunt, dehiscunt, aut franguntur: maximè item communis mutationis, quæ postea sequitur, siue curuari illa, siue extendi debeat, ab eo enim habitu mota, æquè & curuari & extendi potest. Præterea membrum ita figuratum citra molestiam ægrotantis continetur atque suspenditur. Ad hæc, si extento brachio callus obduceretur, contineretq;, satius esset nullo modo increuisse, multum enim esset impedimento, & parum proficeret. expeditius autem esset callo curuatum brachium firmari: multo autem melius est callum circundari, brachio medio inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit fasciæ capite super vitiatam partē iniecto, seu fracta sit, seu prolapsa, seu diducta: eaq; primos circuitus dare, ac maximè adstringere, sed hinc atque hinc leuius: uinculoq; & humerum & brachium comprehendi, & utrunque magis, quàm plerique soleāt, ut à uitiata sede tumor quàm longissimè ad partes, quæ hinc sunt atque hinc, depellatur. Inijciatur autem uinculum eminentiæ cubiti, si ea parte uitium sit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum* G *insuper est, quantum potest, ne in vinciendo plurimum uinculum colligatur, quà cubitus flectitur: adstringenda vero est quàm maximè pars vitiata: reliqua eadem sequantur, quod ad vinculum spectat, arctius ac laxius: atq; eodem tēpore singula, quo superius scripsimus in curatione fracturæ: tum tertio quoq; die fasciæ soluantur, ac rursus alligentur, sentianturq; tertio die laxæ, sicut in fracturis. Ferulæ quoq; debito tempore circūdentur, nihil enim alienæ sunt, tamsi fractura sit, quàm si non sit, nisi homo febricitet: laxissimæ autem imponantur, ac tum ad humerum, tum ad brachium dentur, neque crassæ sint: adhiberi item debent inæquales inter se sic, ut vna alteram excedat, quātum conferre ad flexum conijciemus. Quin & panni superinijciendi sunt eadem ratione, qua ferulas diximus, sed quà vitium est, paulo pleniores. Temporis uero coniecturam facere oportet & ex inflammatione, & ex ijs, quæ supra scripsimus.* H

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS
COMMENTARIORVM LIBRI QVATVOR

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Vt in libro de Fructuris multa dicta sunt, quæ ad Luxationes attinent, ita hoc quoque de Articulis multa de Fracturis tractantur. In cuius prima parte de Humeri articulo restituendo, de Summo humero, ac de Iugulo, pertractat.

LIbrum hunc illi proximè subiectum esse, qui de fracturis est, in commentarijs in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus. Eam rem ante omnia planè demonstrat principium vtriusq; libri. C in illo enim ita orditur: Medicũ oportet, quæ suo loco mota sunt & fracta, recto admodum habitu intendere. vbi apertè de fractis ac luxatis tractaturũ se indicat. Sed in hoc rursus, ab initio protinus /δὲ/ coniunctionem, quam /autem/ vertimus, adiungit: quæ ibi adijci solet, vbi aliquid agitur, cuius antè mentio facta fuerit, nunquã tamẽ in principio sermonis adscribitur: quanquã non nulli ad id sapientiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur, adducant, inde putantes fidem facere, veteres solitos esse /δὲ/ cõiunctionem in principio sermonis vsurpare: ac propterea Xenophontis libri tale esse initium asserunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librũ postremum esse inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus scripsit. Ad hæc ipsa rerum doctrina testatur librum hunc ei, qui de fracturis est, proximè subijci. ibi enim pollicitus de fractis luxatisq; tractare, quæcunque ibi explicanda reliquit, hic exequitur, sic, vt nihil in opere desideretur: atque ea de causa dixi, Hippocratem iuxta quorundam sententiam vniuersum hoc opus in duos libros non secasse, sed vno colligasse, eumq; inscripsisse de officina medi-
D ci, qui præ magnitudine postea ab altero distinctus fuit in duos. Nullum aũt fracturæ aut luxati genus fuisse ab Hippocrate prætermissum, exceptis, quę ad caput pertinẽt, cùm alio libro ab ipso tradantur, euidentissimum est, si in memoriam reuocentur, & quę in libro de fracturis prodidit, & quæ in hoc ipso ostensurus est. In libro itaque de fracturis scripsit de brachio, cubito, crure, ac femore cõminuto: tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui: postea de illis fracturis, quibus vulcus accedit, & ossa nudantur: postremò de omnibus vitijs genu & cubiti. Restabant adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato scapularum osse committitur: & femoris caput, quod coxa recipitur, maxilla, & spina: ex fractis, costæ. maxilla, nasus, auriculæ, quæ in hoc libro persequitur. Sed & de ossibus, quæ dehiscunt, ac de ijs, quæ circa articulos conteruntur, in vtroq; libro tractat: & si quid in eo, qui de fracturis est, præterijt, in hoc adiecit, ita, vt nullum supersit genus fracti, prolapsi, aut diducti ossis. Scripsit etiam de musculis, venis, ac neruis collisis, & de alijs, quæ (vt retuli) satis testantur hunc librum illi, qui de fracturis est, subijciendum esse. Huc accedit, quòd in hoc ipso exponit vniuersam structuram machinamenti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui in magna ciuitate medicinam faciunt: simulq; in memoriam reducit, illius se antè mentionem fecisse. Id machinamentũ à medicis, qui post ipsum fuerunt, scamnum Hippocratis appellatur. sed satis hactenus ostendimus librum hunc proximè sequi eum, qui de fracturis est. Ad expositionem igitur eius veniamus, adhuc illud pręfati, quod

in enodatione libri de fracturis proposuimus, nempe sermonem Hippocratis planum esse, minimaq; expositione indigere apud eum,qui primis disciplinis institutus sit,quiq; fuerit in Hippocratis sermone versatus. si quis enim ita paratus ossium hominis,vel certè simiæ,commissuras inspexerit,facilius adhuc comprehendet, quæ in hoc opere traduntur. si quis aũt incidẽdis musculis operam dederit,& prudens alioquin natura fuerit,huic (certum scio) superuacua videbuntur complura eorum,quę in ijs cõmentarijs posuimus,quandoquidem verba Hippocratis prius tenebit, q̃ à me exponantur. sed qm̃ non his cõmetaria scribimus,satius arbitror & aliorum habita ratione,si quid vel parum videatur obscurum, id nullo modo præterire. E

1 *Articulum autem lati scapularum ossis noui vno modo excidere, nempe in alam.*

Ostensum iam est in superiori libro Hippocratem solitum esse mutuari nomen ἄρθρον (quem articulum interpretamur) ad significandum ossium,quæ inter se committuntur,non cauũ, quo proximi ossis caput recipitur,sed ipsum caput. nunc verò meminisse etiam oportet humeri caput,quod grande est,inseri in extremitatem ceruicis lati scapularum ossis, quæ leniter caua est: tum consuesse Hippocratem interdum eiusmodi res ita exprimere,vt nunc, quùm inquit/articulum autem lati scapularum ossis/:interdum non ita,sed ac si diceret,Articulum, qui cum lato scapularum osse committitur: quemadmodum in libro de fracturis, vbi sæpenumero scribit/articulus,qui ad genu./Vno modo/inquit,hoc est,in vnam partem scire se hunc articulum excidere,quod an verè sic habeat,in ijs,quæ sequuntur,considerabimns. F

2 *In superiorem verò locum, aut in exteriorem, nunquam.*

Cauum id, quod (vt retuli)in extrema ceruice lati scapularum ossis situm est,in priorem partem spectat. quare vbi humerus in superiorem partem porrigitur, illius caput eo cauo prorsus toto recipitur. At, quùm commissuræ vniuersæ sex sint partes circunstantes, superior & inferior, prior & posterior, exterior & interior, pars huius commissuræ exquisitæ superior tegitur carnosa parte illius musculi, qui,quùm literam Δ repræsentet, δελτοειδὴς à quibusdam nominatur:quà verò ad collum inclinat, superiectum habet dorsum lati scapularum ossis, quà id summum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obijcitur processus lati scapularum ossis, quem non nulli ab anchoræ similitudine vocant ἀγκυροειδῆ alij à rostri figura κορακοειδῆ. Hic itaque prohibet,quo minus in eam partem articulus elabatur:in posteriorem quis nostrum poterit concipere,quùm ibi latum scapularum os sit? Restant quatuor loca non septa, in quæ putare licet articulum erumpere,quorum omnium meminit: inferioris quidem initio libri,quùm inquit/articulum autem lati scapularum ossis noui vno modo excidere, nempe in alam/: reliquorum verò trium nominatim,primò superioris,deinde exterioris,tertiò prioris.Consideremus igitur,quid de duobus modis dicat,quos aggressus est proximis verbis. G

3 *Non est tamen,quod contendere cupiam,excidatne an non,& si de eo non desit,quod dicã:sed in priorem partem elapsum,nec vidi vnquam,nec elabi posse existimo: censent tamen quidam medici in priorẽ partem plurimum excidere: decipiuntur autem maximè ijs,quorum caro circa articulum & humerum tabe consumpta est:siquidem in his humeri caput in priori parte prominens se ostendit. Ego quùm in eam partem procidisse articulum negarem,propterea & à medicis,& à vulgo, male audiui: vnus enim habitus sum ignarus, cæteriq; omnes periti, vixq; persuadere illis potui rem ita habere.*

Exequutus duas partes, in quas excidit, superiorem scilicet, & exteriorem, testatusq; ex vtrisque in neutram se vidisse articulum luxatum,quasi de vtraque pertractans adscripta nunc verba proposuit. Quod autem postea ponit,cùm inquit/& si de eo non desit,quod dicam/apertè videtur ad alteram propositarum partium referri:nam,si referri ad vtranque voluisset,nõ loquutus esset singulari numero/de eo./An de solo exteriori loco intelligit, siquidem verba hæc ab eo loco proximè subijciuntur/& si de eo non desit,quod dicam/? Potest etiam (vt non nulli accipiunt)de vtroq; loco id scripsisse,vsus antiqua loquendi figura,quasi ita scripserit/& si non desit de ea re,quod dicam/.Aiunt non nulli,dare posse, scripturam hanc corruptam esse,cùm à primo librario non rectè fuerit descripta: &,quùm nemo deinde ausus fuerit ipsam corrigere, hactenus corruptam perseuerare. Nos autem in quodam exemplo ita scriptum inuenimus/& si non desit de ijs,quod dicam/quùm aliquis non dubitarit aliter scribere, quàm alibi reperiretur. sed,siue de vtroque loco,siue de altero tantùm dicat (non est, quod contendere cupiam), operæprecium nobis est utrunque contemplari, quod attinet ad eius verba illo duntaxat adiecto,q͂ verbo ἰσχυρείω significauit contendere cupio:id enim nihil aliud notat, quemadmodũ & verbum ὀψείω videre cupio: vnde Homerus deduxit vocabulum ὀψείοντες, significans cupientes videre, quùm inquit, τῶ ῥ' οἵγ' ὀψείοντες αὐτῆς καὶ πολέμοιο. Consideremus igitur causam, quamobrem ait nolle se aliquid dicere,& si non desit,quod dicat, primò intelligentes,quænam sint,quæ dicere posset. Constat autem,si quid dicẽdum omnino sibi statuisset,ex partiũ natura inueniendum fuisse. partium autem naturam demonstrauimus ad vnguem in libro de ossibus, H

in eo,

A in eo,qui est de musculis incidēdis, & in eo,qui de rōne incidēdi corporis.natura.n.arteriarū venarū,neruorū nihil ad hunc locū facit,quia casus oēs,vbi articuli excidunt,fiunt ac ꝓhibētur & ob ossium cōmissurā,& ob musculos quibus illa cōprehendit: ad quā rem nihil cōferūt, aut ꝓhibent venæ,nerui,& arteriæ. Ac ne longius à ꝓposito discedamus, lati scapularū ossis articulus inter cęteros oēs facillimè ꝓlabitur,qm̄ vnius formę est,& simplex,nō duplex, quēadmodū qui in genu est:neq; varius,& nullo modo simplex, quēadmodū qui in cubito: & qm̄ humeri caput grande est & sine oblonga ceruice in sinū parū desidentē cōijcitur : femur verò caput paruū habet,& ceruicē oblongā,id verò cauum, quo recipitur,valde sinuatū est,& altis labris cingitur. adde ꝙ in summo capite per validissimū ligamentū ad suum cauum, quà maximè altum est,distinetur. Iure itaq; femur rarò procidit, sæpe humerus, vt qui neq; ligamētum habeat,neq; in altiori cauo se insinuet. Necesse aūt est,cùm ꝓlabitur, principio in eam partē moueri, in quā cōpellitur vi illius habitus,quo figurat̄ : vbi manere necessariò nō potest, & ꝙ suopte nutu deorsum feratur,& ꝙ interdū ꝓhibeatur angustia loci, siue ob ossium ꝓcessus, siue ob musculorū vires. Igitur lati scapularū ossis cōmissura superiectū habet à superiori parte summū lati scapularū ossis,quà cū iugulo coniungit̄.& ideo,quāuis in eam aliqn̄ articulus mo-
B ueatur,quùm ab ossibus,quæ ibi sunt,nō admittatur, statim pōdere inclinatū deorsum feret̄ : ab exteriori verò magis musculis cōtinetur , ꝑterquā ꝙ articulus deorsū naturaliter inclinat̄. Interdum tn̄ violētus habitus,qui musculos possit inter se diducere,potest in spacium, qđ inter eos est,articulū cōpellere,quo deinde adstrictus musculis cōtineat̄ . atq; hac de causa dixit Hippocrates,nolle se cōtendere,excidat ne articulus humeri,an non. quatenus.n.deorsū fertur,manere in priori parte nō potest,diductis aūt musculis(vt dictū est) nihil alienū videt̄ adstrictū ibi cōtineri . Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in aliū locū, q̄ in alam: sed, cùm id nunquā viderit, cōmentitias causas scribendas esse minimè credidit, vbiq; magis fide dignū existimās,qđ euidēter apparet,q̄ quod à rōne ducitur. Sic & quęcunq; ipse ad curationē excogitauit,priusquā nos doceat,experimēto cōprobat: non sicut non nulli ex iunioribus medicis,qui in scriptis de rōne medēdi,nobis ea imperarunt,q̄ ipsi nunquā antè sunt experti. Sed & ipse Hippocrates‖ in hoc libro,quùm tractasset de ijs,q̄ spinę incidūt,subdidissetq; posse experimēto redargui,q̄ ipse excogitasset,inq̄t,Pulchra.n.huiusmodi monumēta sunt eorū, Sect. 3. t. 50. 274. g.
quæ,cum experti sumus,sine effectu inuenimus,& causarū,propter quas parum processerint.

4 *Siquis carnē detraxerit ab ea parte, quæ superiecta cōmissuræ humeri cū lato scapularū osse ad ceruicem intēdit,& ab ea,qua situs est musculus, qui versus superiorē partē extēdit,& à chorda iuxta alam,* C *& à iugulo ad pectus, humeri caput, quāuis prolapsum nō sit,in priori parte admodū se ostendet.Naturaliter.n.humeri caput in priorem partē prominet : reliquum verò ossis humeri in exteriorē conuertitur.*

Βραχίων,quem humerū vertimus,dicitur ea totius brachij pars, quę inter duos articulos sita est (duos aūt articulos intelligi volo, & eū, qui ad latū scapularū os, & eum, qui ad cubitū est) ἐπωμὶς verò illa,quę superiecta cōmissuræ humeri cū lato scapularū osse ad ceruices intendit, ὦμος enim gręcè noīatur ex tota cōmissura id,qđ oculis subijcitur.nā quod lati scapularū ossis minimè se ostēdit,à posteriori parte sitū est: ab inferiori omne id, qđ apparet,quùm totū brachiū sursū porrigit̄.ala μασχάλη gręcè nuncupat̄ . Pręfatus igitur Hippocrates,vbi in carne,q̄ humeri cōmissurā cōtegit,macies summa orit̄, caput humeri ita extās cōspici,vt q̄busdā excidisse videat̄,docet vniuersam eius naturā ex arte corporis incidendi,pręcipiēs,vt si q̄s aperte intueri ipsā velit,ab ea parte, q̄ superiecta cōmissuræ humeri cū lato scapularū osse ad ceruicē intēdit,arnē detrahat,hoc est,scalpello circuncidat,donec,q̄ in cōmissura sūt,ossa nudent̄:detrahat simil̄r ab ea chorda,q̄ iuxta alā est:terni.n.hic musculi sunt, prim⁹ à lato scapularū osse ac iugulo oritur,quē à similitudine literę Δ vocāt δελτοειδῆ.Huius musculi,qđ carnosum est,
D tegit vniuersā cōmissurā: chorda in lōgitudinē tendit per os humeri, cui illigat̄ altera chorda grādioris musculi,q̄ à pectore incipiēs cū superiori cōnectit̄,quà sita vena est, q̄ sub ala ad cubitū ꝓcedit.Meminit etiā huius ipsius,quùm inq̄t/& à chorda iuxta alā/:sed,quùm ait/ & ab ea qua situs est musculus,q̄ versus superiorē partē extēdit/potuit loqui de musculo,q̄ Δ literā repſentat,cuius,qđ carnosū est,operit vniuersā cōmissurā . potuit ēt musculū illū intelligere, qui fert̄ ad priorē partē humeri,& à duob⁹ capitib⁹ ligamēta valida habet , quorū alterū à lati scapularū ossis ꝓcessu anchorę simili,alterū à sublimiori labro ceruicis eiusdē ossis,dependet,

5 *Versatur humerus in cauo lati scapularum ossis à latere , vbi brachium iuxta latus extenditur : at vbi totum in priorem partem porrigitur , humeri caput è regione caui lati scapularum ossis collocatur, neq; amplius videtur in priorem partem excedere . Ergo, quod propositum est , nunquam vidi humeri caput in priorem partem promoueri: non tamen contendere velim, eò nec ne promoueatur. Quùm humerus igitur in alam excidat , complures restituendi peritiam habent , quippe quùm multis excidat : callere autem omnes modos, quibus medici luxatum reponant , & qua ratione ipsis vtendum sit , eruditi est . Tunc autem adhibere modum validissimum debes, cùm maxima vi opus esse intelligis : validissimus autem est , qui omnium postremus adscribitur .*

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulum græcè ferè mutuantur antiqui, non ad ſignificandũ, colloqui, quemadmodũ nunc pleriq;, ſed hac voce intelligunt inter ſe conuenire, & quaſi vna verſari, quod ὁμοῦ εἰλεῖσθαι dicebant. quin & Homerus eodem modo id vſurpat in ijs, quæ ſcribit in clipeo appicta fuiſſe à vulcano, cùm inquit, ὡμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerum itaq; à latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis, vbi brachium iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicens verſari, vt eo verbo ſignificaret, ſimul eſſe, & ipſum cõtingere. At vbi (inquit) brachium totum in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione ſinus lati ſcapularum oſſis collocatur, neq; cùm erectum maneat, videtur amplius in priorem partem excedere. E

6 *Quibus humeri caput ſæpenumero excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt.*

In commentarijs quoq; de fracturis oſtendi articulos duabus de cauſis ‖ frequenter vel leui occaſione erumpere, aut enim ob ipſos ſinus parum deſidentes, atq; ipſis labris reſupinatos: aut ob humorem earum partium, quæ commiſſuram comprehendunt, ob quem laxantur, & facilè extenduntur. Adieci etiam articulos iiſdem de cauſis promptè reſtitui. quamobrem ab ægrotantibus per ſe citra operam medici, reponuntur. A.1.4.f.5.t.1. c.1.477.g.

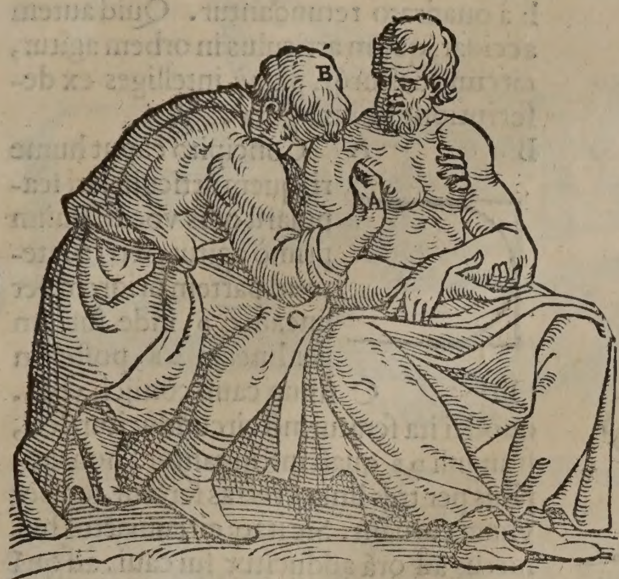
7 *In alam enim conijcientes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad ſuperiorem partem adurgent: cubitum verò ad pectus adducunt.* F

Primus reſtituendi modus hic eſt, quùm ſeu æger ipſe, ſeu medicus aliquis, humeri capiti digitorum tubercula ſubijcit, non quouis modo, ſed à parte interiori, vt primò ad priorẽ partem caput humeri compellat, dein ad ſuperiorem, ipſumq; è regione collocet ſui caui. vbi (vt arbitror) muſculi, qui commiſſuram complectuntur, ipſi ſubſeruient, & efficiendi ſocij erunt. ipſe enim ait in opere de fracturis, quod & nos in libro de motu muſculorũ, id proprium eſſe atq; innatum muſculis, vt in ſe ipſos contrahantur. non enim à ſe ipſis, ſed quieſcentes atque ocioſi, ab ijs, qui in contraria parte ſiti ſunt, tenduntur. Hic muſculorum motus humeri caput in alam luxatum non patitur in eodem loco manere, ſed ipſum attrahit ad latus, dum expellatur, ſubijciaturq; ceruici lati ſcapularum oſſis. Quocirca tria in reſtituẽdo ſunt agenda, primò quidem in priorem partem impellendum eſt, deinde in ſuperiorẽ, poſtremò in poſteriorem: hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunq; modo quis reponere id tentauerit. Igitur, vbi partes, quæ commiſſuram comprehendunt, naturaliter madent, & laxæ ſunt, humeri caput, vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur: at, vbi validæ ſint, valentius intendi debet. Quamobrem plures inuenti ſunt reſtituendi modi, quorum omnium caput vnũ eſt, quod ego retuli. G ſpectat autem ad ea tria, quæ propoſui agenda. inueniuntur hęc ex eo, quod maximè cõmune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate, demonſtratum verò à nobis in libris de ratione curandi: quod & nunc etiam docebimus, quantum poterit breuiſſimè, nempe ex ijs, quæ naturaliter habent, nihil eſſe corrigendum, ſiquidem ea nobis conſilium eſt non tollere, ſed tueri: quæ verò præter naturam ſunt, propoſitum eſt in naturalem ſtatum reſtituere. neceſſe autem eſt id quod in antiquam ſedem, vndè exceſſit, reuerſurum eſt, rurſus idem iter facere, quod perinde eſt, ac ſi dicas, contrariũ iter facere: nam ijs, qui Athenis Eleuſinem proficiſcuntur, iter contrarium non aliud appellari poteſt, quàm Eleuſine Athenas, quanquam primum iter, quod fecerunt Athenis abeuntes, poſtremum eſt, vbi redeunt. Conſiderato igitur in ſingulis luxatis, vndè cęperit articulus expelli, quà proceſſerit, & vbi conſtiterit. oportebit enim excidendi finem, principium eſſe reuertendi, atque inde rurſus ad excidendi principium procedere. Ac ne longius diſcedamus in propoſito caſu, cùm humeri caput ſuo loco motum in priorem partem venit, ob pondus deorſum fertur, deinde in poſteriorem partẽ ad latus vi muſculorum ad ſe recurrentium contrahitur. cùm ergo reuerti ad ſuam ſedem debet, inchoari à poſteriori regione neceſſe eſt, tuncq; primò in priorem partem impelli, poſtea ſurſum adduci: H deinde, cum ſitum eſt è regione ſui caui, duorum alterum faciendum eſt, vel res tota muſculis committenda, vel vnà cum ipſis attrahentibus adurgendum eſt. at, vbi rem muſculis cõmiſeris, inferiorem locum ſine fultura ne relinquito: ſuſtineri enim hic re aliqua humerũ oportet, ne, cùm muſculi non dum ſic confirmati ſint, vt ipſum attrahant, deorſum feratur, priuſquam ab illis in ſuam ſedem adducatur. Ergo, cùm tria hæc itinera ſint, optimum eſt, vnumquodq; ad rectam lineam fieri, primò quidem in priorem partem, deinde in ſuperiorem, tertiò in poſteriorem. ſæpe autem non ſic, ſed circa ceruicem lati ſcapularum oſſis circunducentes humeri caput reſtituimus: cuius ſanè generis eſt primus reponẽdi modus per digitos, vel ipſius hominis, vel medici. Eum modum appellat ‖ Hippocrates κατὰ περίσφαλσιν, qui citra noxam proficit in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, quippe quæ nullum oblongum proceſſum habeat, neque in capite humeri, ex toto enim rotundum eſt, neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque ſæpe promouetur, neceſſe eſt commiſſuram eſſe laxam, & cauum exiguis labris contineri: atq; ea de cauſa ipſi per ſe ipſos articulum reſtituunt, quibus ita habet, integræ manus digitorũ tubercula in al ım cõijciẽtes, ſic, vt inter latus & humeri caput demittantur;

Infra tex. 10. 253 g.

A demittantur: in quo casu digiti vicem vectis præstant, cùm tubercula in acutum desinant ad effigiem summi cunei. hac igitur summitate facilè inter humeri caput, & latus inferuntur. quòd si ibi semel admittantur, cùm facilè restitui possit ob humorem partium, quæ commissuram cōprehendūt, digiti quidem ea parte protinus admissi articulum à latere in priorem partē reducunt. at cubitus, quùm ad pectus adducitur, humerum attollit: cumq; digiti simul interim impellāt, & circunducant iuxta inferiorem & priorem partem commissuræ, humeri caput ad sui caui oram ascendit. quod si semel eò fuerit compulsum, leui momento in ipsum cauum reuertitur: hic autem restituendi finis fuit.

A Digiti sub alam coniecti.
B Caput ad summum humerum obiectum.
C Genua ad gibbum cubiti appulsa.

B

Eundem restituendi modum adhibere medicus poterit, si sub ala ab interiori parte articuli prolapsi digitos demittens, à latere ipsum reducat: suum verò caput ad renitendum obijciat, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur: genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat. Expedit autem eū, qui restituet, manu strenua esse: vel ipse manibus & capite, quod dictum est, præstet, alter cubitum ad pectus adducat.

A Digiti demissi sub ala ab interiori parte articuli prolapsi.
B Caput obiectum, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur.
C Alter cubitum ad pectus adducens.

C

D

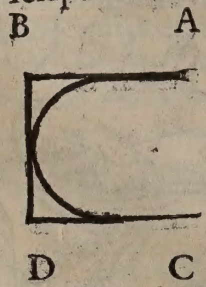
Medici in restituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia, id quod nunc faciunt in proposito restituendi modo: quædam propriè adijciunt ijs, quæ communia sunt. commune est medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: sed proprium medicorū, caput obijcere homini, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis. Obijcitur autem caput, ne homo sequatur, quùm humerus digitorum impulsu in priorem partem adducitur: quæ primò fieri debent: tum tertiò genibus adurgendū, quod in eo tempore totius curationis, quę per manum admouetur, opportunissimè fit, quùm humeri caput à latere penitus reductum, nō protinus occurrit ceruici lati scapularū ossis, tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere, sed in superiorem compellere: quod optimè continget, si quis imum humerum ad latus trudat: quatenus enim in interiorem atque inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipsi opponitur, in contrarias partes ducitur. At, vbi humeri caput in priorem simul & superiorem venit, facilè reconditur. Sed, si nolit medicus genibus imum humerum adurgere, imperet alteri, vt ipsum ad pectus adducat. hoc supra ostensum est fieri ab idiota, quòd sæpe articulus excidat, edocto qua ratione agendum sit: sed cui nunc primum excidit, nō licet id efficere, nisi si generosus est, atque aduersis rebus non perturbatur: hic siquidem iussus à medico per se humerum excitabit.

Reponitur item humeri caput, quùm brachium retrodatur ad dorsum: tum altera manu eminentia cubiti sursum compellitur, altera à posteriori parte vrgetur articulus.

A Cubitus ad ſpinam dorſi reductus.
B Manus gibbum cubiti ſurſum retorquens.
C Manus a poſteriore parte ad articulum innixa.

Hoc reſtituendi modo magis circunducimus, quã ſuperiori, ſed ſub ipſo etiã neceſſe eſt in tres partes articulũ agi, quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur: neque angulum efficit, quùm ex vna parte ad aliam transfertur, ſed in orbem flectitur, perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat, quùm articulus in orbem agitur, circunduciturq́;, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ. E

Concipito caput humeri, quem articulũ lati ſcapularũ oſſis vocat, quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineam C D, inde ſurſum per lineam D B, poſtea in ſuum cauũ conijci, vbi A. F quòd ſi ita feratur, nõ circunducitur: ſed, ſi anguli D B quaſi infringantur, non amplius per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaq; circumactus humerus ad orã adducitur ſui caui. ad quã vbi venit, modico impulſu in ſuam ſedẽ reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circunducendo reponuntur. id quod etiam euenit ei reſtituendi modo, quem nunc exprimit, ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur, caput huius in priorem ac ſuperiorem partem translatum circunducetur, primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui: in quod, vbi coniectum fuerit, continebitur, tuncq́; reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi, ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico, vt capite obiecto ſummum lati ſcapularum oſſis, qua cum iugulo committitur, retrò repelleret: ita nunc, ne in poſteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt ſcilicet manu obiecta à poſteriori parte totius cõmiſſuræ, hominem in priorem repellat. G

10 *Hic reponendi modus, atque is qui ſuperius poſitus eſt, ſecundum naturam non ſunt: circumagentes tamen in ſuam ſedem articulum cogunt.*

Dixit non ſecundum naturam eſſe, eo quòd articulus ad rectam lineã non feratur, ſed in orbem magis, vt oſtenſum eſt. qua in re periculum eſt, ne abſcindantur proceſſus aliqui. Propterea autem adiecit/cogunt/vt vim eorum indicaret.

11 *Sed, qui per calcem reponere nituntur, propè ſecundum naturam cogunt.* H

Qua de cauſa hunc reponendi modum aſſerat propè ſecundum naturam eſſe, apertè intelliges, quùm ipſum vniuerſum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ ſubijciuntur, animaduertas.

12 *Hominem oportet humi reſupinare, medicum verò ab ea parte, à qua articulus eruperit, humi ſedere: deinde ſuis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorſum verſus extendere, & calce in alam demiſſo, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram, in contrariam partem vrgere. Neceſſe autem eſt in ſinum alæ rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur. maximè idoneæ ſunt pilæ paruæ admodum ac duræ, quæ è corio ferè ſuuntur: nam, niſi tale aliquid indatur, non poteſt calx ad humeri caput peruenire: brachio enim ab inferiori parte extento, ſinuatur ala, quoniam chordæ ab vtraque parte alam conſtringunt inter ſe aduerſæ. Oportet autem aliquem ab altera parte eius, qui extenditur, ſedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato ſcapularum oſſe commiſſura, ne corpus ducatur affecto brachio ab altera parte extento: poſt, loro molli abundè lato pilam in alam coniectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis ſedeat, pedeq́; eam partem repellat, vbi iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſsis coniungitur. Pila verò, quantum maximè poteſt, intus conijciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.*

Si

A A Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extendens.
B Eiuſdem calx in alam demiſſus in contrariam partem vrgens.
C Aliquis ab altera parte ſedens, cõtinens hominem ab integri humeri commiſſura cum lato ſcapularum oſſe.
D Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam.
E Alter extendens vtrumq; lori caput, & pede repellens eam partem, quà iugulũ cum ſummitate lati ſcapularũ oſſis cõmittitur.

B

Si quis, quæ ſic traduntur, nõ intelligat, huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atq; idcirco mihi placet, quemadmodum ſupra retuli, librum ipſum Hippocratis ſæpius legi, verbis diligenter cõſideratis, atque adhibito omni ſtudio, vt quod proponitur, intelligatur. Equidẽ tibi, vt quę ab Hippocrate ſcripta ſunt tenẽti, cauſam adijciam, quamobrem hũc reponendi modum propè ſ̃m naturam eſſe affirmet, quosq; ſuperius poſuit, tanq̃ non ſ̃m naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerum extendit, quod neuter ex ſuperioribus præſtitit, quamobrem à quouis meritò laudetur. nos enim ad quem vſum intentio adhiberetur, extendendumq; perpetuò eſſe, anteq̃ reſtituere aut componere tẽtemus, in opere quoq; de fracturis oſtendimus. Deinde, in hac curatione calce homo retrò repellitur, ne ſequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaq; duo agentes in diuerſa cõtendimus: loro quidẽ circa alam iniecto hominẽ in poſteriorem partẽ ducimus, pede in priorem repellimus. patet aũt eundem eſſe, qui vtrunq; efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſ̃m naturam adhibentur. ſed, quùm impulſus abſit, à cõuenienti modo recedit, eò ꝙ nequeat exigua pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multò minus etiam calx. At, vbi eò nihil indatur,
C quomodo impellemus? vbi non impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

13 A.l.4.f.5.t.1. &.4.f.479.a *Eſt" & alius reponendi modus, quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant: Maior autem eſſe neceſſariò is debet, ſuper quem collocatur: hic autem apprehenſo brachio laborantis ſummum humerum ſuum excitatum alæ hominis ſubijciat.*

A Homo collocatus ſuper ſummum humerum alterius.
B Maior, ſuper quem collocatur.
C Leuis puer a poſteriori parte appenſus.

D

Primus reponẽdi modus, quẽ poſuit, per digitos fuit, ſiue ęgrotantis, ſiue medici: alter per calcẽ: tertius eſt, quẽ vocãt διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo ꝙ Hippocrates dixit, ὧ κατωμίζουσιν ἐς ἄνθρωπον, quùm ſignificare voluit eum modum, quo ſuper ſummum humerũ alterius hominẽ collocãt. Quomodo autem hoc fiat, ipſe apertè docuit, quùm præcepit, vt qui ſuper ſummum humerũ collocaturus hominẽ eſſet, ſuis manibus prolapſum ipſius brachium prehenderet, atq; ita ſummum humerum ſuum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in ea eſt, eiuſmodi eminentiæ locum præſtaret.

Poſteà conuertatur, quaſi ſedili velit inſidere, eò ſpectãs, vt ſummo ſuo humero æger ala ſuſpẽdatur: ipſe verò ſe ipſum ab eo humero magis excitet, q̃ ab altero, ſuſpenſiq́, humerum ad ſuum pectus, q̃ celerrimè adducat. Ita verò figuratus cõcutiatur, quùm hominem ſuſpenderit, vt reliquum corpus in cõtrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quòd ſi homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à poſteriori parte leuis aliquis puer. Hi reſtituendi modi omnes ad palæſtram ſunt aptiſſimi, quoniam luxata ibi, ut reſtituantur, nullum aliud machinamentum deſiderant, quibus alibi vti ẽt conueniet.

Ὑποστρέψαι dixit verbum/conuertatur/ſignificare volens, ſummum humerum, ſuper quem

homo collocatur,conuerti,ſicut qñ ad ſedile accedimus,vt illi inſidamus. Ægrotantem verò, E
quùm ab humero pendebit,conſtat à tergo eius,ſuper quē collocatur,ſuſpendendū eſſe. hac ſiquidem via in contrariā partē ducetur,atq; brachium,quod à fronte trahitur. Quòd ſi leuis fuerit,qui ſuſpenditur,appendi leuem puerum præcipit,vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipſius ægrotantis ab eo,ſuper quem collocatur,vt è regione ſuæ ſedis conſtituatur. ſæpius enim diximus vbi articulus ita collocet, facilè recondi:quùm nobis ēt nihil impellentibus,muſculi,quod expedit,efficiant.

A Piſtillum molli faſcia inuolutum ſub alam intruſum.
B Brachium ad piſtillum porrectum ac detractum.
C Alter manibus ceruici circumiectis deorſum compellens.

15

16

Sed & qui ſuper piſtillum cogunt,propè ſecundum naturam reſtituunt. Inuoluatur autē piſtillū molli aliqua faſcia,minus enim elabitur: atq; inter latus & humeri caput demittatur. Quod ſi piſtillū breuius fuerit,homo alicubi ſedeat,ſic, vt uix iniјcere humerum ſuper piſtillum poſſit. Ferè autem piſtillum adhiberi longius conuenit,ſic, vt homo ſtans penè ex eo pendeat. Deinceps humerus & brachium iuxta piſtillum extendatur, F
corpus verò alter in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum.

Atq; hi ēt,quatenus in diuerſa cōtendunt, ſ̃m naturam reponūt:quatenus verò humeri caput (vt in ſequētibus oſtēdit) piſtillo circunducitur,à reponendo ſ̃m naturā abſunt. quæ aūt hic ſcribit,ſingula in aperto ſunt.

Hic reponēdi modus moderatè ſecūdū naturā eſt: ac reſtituere articulū pōt,ſi rectè adhibeatur.

Hūc modum ſ̃m naturā eſſe affirmat moderatè,qđ ſignificauit verbo ἐπιεικέως, quēadmodū & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè
dicitur. putarunt nō nulli verbum ἐπιεικῶς G
vſurpari ꝓ maximè,atq; idcirco (vt opinor) in principio huius orationis remouerunt dictionē/propè/ita ſcribentes/ſed & qui ſuper piſtillū cogunt,ſ̃m naturā reſtituūt/. Debuerunt aūt, ēt ſi Hippocrates id nō monuiſſet, per ſe intelligere, cuius rei hunc reponendi modū in ſequētibus accuſet. accuſat enim, quùm īquit/licet.n. piſtillo humeri articulus inhæreat,periculū eſt, ne corpus in hāc vel illā partē labatur/:ac propterea ait eū modū, qui per ſcalā adhibetur,meliorē eſſe. Modus igitur,qui piſtillo vtit̃, ad ſummū perfectionis non accedit. quare neq; verbo ἐπιεικῶς/
maximè/ſignificat̃:magis.n.eū ꝓbat, qui ꝑ
ſcalā eſt:magis itē eū, qui per ſpathā habentē ī ſummo capitulū rotūdū ac leniter cauū. H

A Rotundū quoddā ſcalæ gradui alligatum.

17

Quin" et alius quidā modus eſt ꝑ ſcalā adhuc melior: quandoquidē tutius ſuſpēſum corpus non magis in hanc,q̄ in illam partē,inclinabitur. Licet enim piſtillo humeri articulus inhæreat,periculū eſt,ne corpus in hanc vel illā partē labatur. A.li.4.f.5.t.1. c.2.f.479.c

Quintus hic eſt reponēdi modus. ob quā verò cauſam vtilior ſit, quàm qui poſitus eſt quarto loco,apertè ipſe expoſuit.

18

Alligandum autem eſt ſuper gradum rotundum aliquid,quod alæ ſinui conueniat, vt humeri caput in ſuam ſedem compellatur.

Ex eo ipſo ligno,ex quo gradus cōficit̃,tale quidpiā extat initio protinus,quùm ſcalę machinamētū parat̃, quo nos ēt frequēter vtimur.

ſimile

A simile autem est ligno, quod proximè subdet, quod summum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβης nomen inuenit. consueuit autem illis organis adijci, quæ è recta collocantur: cuiusmodi est organum tum Andreæ tum Fabri. Neutrius autem structuram adscribere nunc oportet, posita enim est à sexcentis architectis iunioribus, quà de organis scribunt. nobis autem institutum est Hippocratem explanare, qui ad omnia validissimè in contrarias partes, seu extendenda, seu impellenda, eo machinamento vtitur, quod scamnum appellatur.

19 *Inter omnes reponendi modos hic præstantissimus est. Lignum accipitur ad summum quinos vel certè quaternos digitos latum: crassum verò binos, aut etiam minus: longum cubitos duos, vel paulo breuius: quod ab altero extremo rotundum sit, angustissimum ac maximè tenue: in summo capitulum rotundum ac leniter cauum habeat, parumq; extet ab vna parte, non quidem versus latus, sed uersus humeri caput, vt huic subiectum, alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno, vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius sit: deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum potest inter latus & humeri caput: brachium totum super lignum extenditur, alligaturq; paulum infra humeri caput supra cubitum, & supra manum, vt quàm maximè immobile sit. Est autem maximi momenti extremum lignum* B *vltra humeri caput in alam intimè indere.*

Sextum reponendi modum, quem potissimum laudauit, hic docere ingreditur, apertè exponens structuram ligni, cuius extremo superimpositum est capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quia simile est labro, quod græci vocant ἄμβονα, medici totum lignum ἄμβην appellant, tale siquidem labrum est, quale videmus in ollis conuersum in interiorem partem, versus cauum. vndè quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβονας delingere. Attici igitur masculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβας, huiusmodi labrorum figurans appellant. Commodissimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtilissimumq; est ad impellendum, quùm firmiter, quod gibbum est ex humeri capite, excipiat. In vniuersum autem singula ipsius verba plana sunt.

20 *Post hæc tignum transuersum inter duas columnas bene alligandum est, superq; id brachium cum ligno imponendum, ita, vt ab vna parte brachium sit, corpus ab altera, sed tignũ iuxta alam: dein ab altera parte circa tignum attrahendum brachium cum ligno, ab altera reliquum corpus. Vinciatur autem transuersum lignum sublime, vt reliquum corpus suspensum imis pedibus sit. Modus hic reponendi capitis humeri præstãtissimus est: iustissimè enim impellit, modo lignum retrò magis, quàm humeri caput, demittatur: iustissimè item in contrarias partes inclinat, osq; humeri tutũ seruat. Vbi casus quidem recens sit, articulus citius opinione reconditur, prius item, quàm extentus videatur.*

C

Columnas constat ab ipso στύλας appellari. tignum verò transuersum, quod ab vna columna ad alteram peruenit στρωτῆρα.

21 D *Sed & quæ iam diu exciderunt, hoc tantùm modo reponi possunt, nisi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum sibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ita inueterauerit, hac via arbitror posse restitui. nam quid non moueat iustus impulsus. manere tamen suo loco non puto, sed prolabi, vt consueuit. Idem efficies si super gradum vim adhibeas, hac reponendi ratione vsus.*

Locum tritum & callosum nominauit τρῖβον, quẽ efficit humeri caput, quod astrictum diu continetur in ea parte carnis, quæ iuxta commissurã est, in quam fortè à principio erũpens constitit. κοτύλην dixit cauum cõmissuræ, quod (vt dictũ est) super insidet extremæ ceruici lati scapularũ ossis. Plerunq; aũt tam ipse, quã alij medici, κοτύλας appellãt alta caua ac magnis oris septa: sed nunc iure suo mutuatus est hoc vocabulũ ad significandum cauũ, in quod proxima caro conijcitur: quùm articulus luxatur: & locũ occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur.

Igitur & propterea, quòd ipſe ſinus capitis humeri obſtructus eſt:& propterea, quòd locus, in E
quē venit,occalleſcens,ſinus vicem præſtat: ſit vt,ſi quando reponatur, contineri nō poſſit:cum caro,quæ iuxta erat,ſinum præter naturam occupet,& ea, quæ oſſi locū facit, occalleſcens commiſſuræ ſinum referat.

A Sedile theſſalicum.
B Ægrotus in latus collocatus in ſedili.

22 *Satisq́; omnino fuerit,ſi recēs adhuc vitiū ſit, ſuper magnū ſedile Theſſalum uim adhibere. Sed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum eſt,atque hominem in latus conuerſum ſedili inſidere,brachio cum ligno ſuper eam partem ſedilis iniecto,cui ſedentes dorſo inhærēt: atque ab vna parte corpus attrahere, ab altera humerum cum ligno. Idem quoque facere licet ſuper fores bipartitas. His autem vtendum eſt,prout præſto ſunt.* F

Sedilis quondam hęc figura fuit potiſſimū in Theſſalia, vt ad rectam lineam attolleretur ea parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extendendi,quemadmodum antè ſuper tignū docuit. Verùm,quomodo collocare languentē ſuper ſedile oporteat,ipſe apertè explicauit. † Idem efficient fores bipartitæ, ſi ſuper eas vis adhibeatur. Inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectum eſt lignum firmū, quale paulo antè dixit tignum inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur,à ſuperiori altera, atque hac de cauſa bipartitas fores vocauit, quaſi duplicem quandā duas in ſe continentem paruas. Docet igitur prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi,vt intentio in diuerſa admoueatur. G

23 textus in antea impreßis.

A Ianua biformis.

De Hvmero iis modis prolapso, qvos Hippocrates non vidit

Teſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in alam duntaxat ſe vidiſſe: quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas etiam prolabi poſſit: nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus, ſemel in Aſia, Romæ quater, nec ſæpius arbitror Romæ accidiſſe,quoniam medici omnes, vt me conſulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi oſtendebant. Quater H
igitur procidit,ac ſemper in priorem partem. erat autem diſcrimen, eo, quòd nunc magis ad commiſſuram accedebat,nūc ab ipſa magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo,qui fieret, vt Hippocrates hoc nunquam viderit:ex recentioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe, alter bis: nemo autem ità ſæpe,ſicut nos hactenus conſpeximus, & fortè rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione, id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtendemus. In Aſia noſtra primùm inſpeximus humerum ita prolapſum, quùm Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbs multo maior illa, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimum eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum annum

annum Romæ degimus: quam vrbem tot homines habitant, vt Polemo rhetor eã celebrans di-
xerit, terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit, pa-
tere planè poteſt, eo quòd omnes medici (vt poſui) mecum communicarent, quæcunq; præter
opinionem nacti eſſent. ac non modò Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit, ſed neq; in por
tu, atque in proxima vrbe, quam Hoſtiam nominant, quùm omnibus amicis vterer, quicunq;
illis locis medicinam exercerent, quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes, quarum meminit
Hippocrates, vbi diutius egit, non plures incolunt, quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirũ,
ſi in frequentiſſima vrbe plures incidunt in idem malum. Illud prætereà experientia diſcens,
ductus ſum ad cauſam inueniendam. non nullis enim palæſtra, non nullis medicorum opera,
viſus eſt articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs, quos vidi, articulum in alam ve-
niſſe mihi retulerunt: medicis autem imperitè vrgentibus, muſculorum complexu arctè con-
tentum fuiſſe ſecus ac principio apparuiſſet. Quo circa, ſi Romæ has duas cauſas præter homi-
num frequentiam adijcias, requires, non quidem cur tot nactus ſim, quibus humeri articulus
ita prociderit, ſed cur non plures. Hippocratis enim ſeculo medici optimè artis præcepta diſce-
bant, atq; ea præſertim, quę ad huiuſmodi manus operam pertinent: ea nunc à medicis, vel nul-
lo modo addiſcuntur, vel certè exiguo temporis ſpacio: deinde palæſtræ vſus mirum in modũ
increuit, vbi eius magiſtri membra varijs modis contorquent, atq; peruertunt. Requires igitur
(vt dixi) non cur tot, ſed cur in tot hominum millibus non plures viderim, quos magiſtrorũ nu
merus in palæſtra, & inſcitia medicorum, in huiuſmodi noxam compulerit. Reſtituuntur aũt lu
xata hæc ijſdem conſilijs ſcilicet extendendo, impellendo, & collocando. Non conuenit aũt ita
impellere in hoc caſu, ſicut quando in alam articulus eruperat. ibi enim opus erat articulũ pri-
mò in priorem partem, deinde ſurſum, adducere, dum collocaretur è regione ſui caui: nunc au-
tem, quùm penitus in priori parte commiſſuræ ſit, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem
adſtrictus à muſculis inclinetur, impellere ipſum oportet ad contrariam regionem. in quo fa-
ciendo periculum eſt, ne ipſe deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. quam rem in diuerſa
extendentes præcipuè vitamus. Non eſt autem ab re, dum in diuerſa cõtenditur, locum ſepire,
qui ſub ala eſt, quod nos Smyrnæ fecimus, ad articulum in priorẽ partem elapſum. Accidit au-
tem in palęſtra, quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur, ſub quo modo potiſſimũ arti-
culus in priorem partem prorumpit. nos verò homine reſupinato, intentionem in contrarias
partes adhibuimus ſimilem illi, quæ per calcem fit, quodam à poſteriori parte ſedente, ac loro
C lato ſub ala iniecto, ſinu aliqua re prius completo. Nos (vt diximus) articulũ è muſculis, quibus
adſtringebatur, expellentes, dein remiſſa intentione, ſiuimus attractum à muſculis in ſe ipſos re
currentibus in ſuum locum reponi. Hic igitur promptè reſtitutus eſt, in palæſtra enim protinus
curationem aggreſſi ſumus, ſatiſq; fuit affectum brachium à nobis ipſis extendi, non ſecus, atq;
in eo reponendi modo, vbi calce vtimur, interdum etiam extendẽdi cauſa laqueum inijcimus.
ſit autem laqueus ex ijs, qui facultatem habent extendendi æqualiter, qualis eſt duplex Carche
ſius, qui ex duabus habenis conficitur. Sed, vbi iam diu procidit, opus fuit ſcamno Hippocra-
tis, quod ipſe in ſequentibus tradet. Hæc de articulo prolapſo. pergamus iam ad ea, quæ tra-
ctat de corporum varietate, quibus magis aut minus humeri caput elabitur.

24 *Illud" autem ignorarè non oportet, quòd in luxatis facile reſtituẽdis, naturæ à naturis plurimum dif-*
A.li.4.f.5.t.1. *ferunt, & multum cauum à cauo diſtat: nam hoc quidem facilius, illud verò minus facilè ſuperatur: mul-*
c.1.f.477.g *tum etiam diſcriminis eſt inter eos, quibus neruorum coniunctio laxa eſt, & quibus tenta.*

Cùm ſermonem de reſtituendo abſoluerit, cauſam docere incipit, quamobrem non nullis
facilè quiuis articulus excidit, ac ſine magno negocio reponitur, non nullis cõtrà raró excidit,
D ſed magno negocio reſtituitur. qua in re nos ſuprà & oſſium commiſſuras cauſati ſumus, & ſu-
periniectos muſculos valentes, aut laxos.

Quibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiunctos neruos, ſi natura laxi fuerint,
25 *& extendi facilè patiantur. Complures autem videre licet ita humidos, vt vbi velint, ſine dolore articu-*
los ſua ſede moueant, atque item ſine dolore reſtituant.

Commutaſſe mihi ſermonem videtur, quùm neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem ho
minis naturalem: at nõ propterea ꝙ laxiora ſint, idcirco humor ſit in articulis: cuius oppoſitum
indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humorem
hominis facilè plurimùm extendi, nõ tamen hoc ſua oratione aſſequitur, ſed particula/propter
/abuſus, lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

26 *Differunt etiam inter ſe corporis habitus. Quibus enim membrum boni habitus eſt & carnoſum, arti-*
culus minus excidit, & ægrius reponitur: quibus quàm ſoleat tenuius eſt, & minus carnoſum, magis ela-
bitur, & facilius reſtituitur: cuius rei indicio ſunt boues, quibus femur ſuo cauo magis erumpit tunc,
quùm ipſi emacreſcunt: emacreſcunt autem boues maxime vltima hyeme. Tunc igitur maximè his arti-
culi luxantur, modò quid tale in medicina ſcribere conueniat, ſed certè conuenit.

Naturæ atq; articulorũ differentiæ, ſub quibus ipſi, ſeu promptè, ſeu vix procidunt, & reuertuntur, duæ ſunt: quas ſæpius receſui, cùm in ſuperioribus habeãtur. E Illis nõ nunquã tertia accedit, quã nunc exequitur, à craſſitudine vel macie corporis orta, quã ἕξιν id eſt habitum, dicunt. hoĩbus. n. quo habitiores efficiuntur, eo articuli ægrius excidunt, ac reponũtur, qm̃ carnis copia vndiq; conſtringuntur: cõtrà ijs, qui emacreſcunt, relaxatur cutis eius carnis, q̃ cõmiſſurã cõplectitur, parumq; prohibet, quo minus articulus excidat, & reuertatur: nec quidquã deterius agitur cum his, qui natura graciliores ſunt, q̃ cum his qui pleniores: oſtendimus. n. in libro de tẽperamentis, graciliorem eſſe naturæ ſicçioris, pleniorem magis madere. Quocirca muſculi, quùm gracilibus robuſtiores ſint, cõmiſſuram coarctãt: plenioribus caro, quatenus magis abũdat, adſtringit id, quod articulũ ambit: quatenus aũt mollis eſt, facilè peruertitur, quùm rotũdorũ oſſium, q̃ ſua ſede mouentur, capita admittat, ſic, vt vtriq;, quod ad articulos excidẽtes attinet, æquales ſint. Si quis tñ habitior aliqñ emacreſcit, facilius huic articuli elabũtur, ac rurſus recõduntur, tunc, quã anteà: non ſecùs ẽt, ſi quis natura gracilis, carne impleatur, ei vix procidit, atq; ægrè reuertitur. Quã rem comprobat per ea, quæ in bobus apparent, ita apertè loquutus, vt nulla explanatione opus ſit, niſi alicubi in vno, vel altero vocabulo, quæ à me notabuntur.

27 *Rectè enim ſcripſit Homerus, ex omni pecore boues tempore hoc maximè pati, atque inter boues, qui arant, quùm hyeme laborent: his igitur maximè articulus excidit, quoniam maximè extenuantur. Nãque aliud pecus paſcere exiguas herbas poteſt: bos non item, priuſquam grandiores fiant. Aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam, tenues item malas: bobus cõtrà labrorum prominentia craſſa eſt, malæ item hebetes & craſſæ, atque idcirco exiguis herbis non poſſunt eas ſubijcere.* F

Pecus πρόβατα nunc dixit, ſignificare volens vniuerſum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali, vbi ad verbum legitur Οὐκ ἔστιν ἄλλο πρόβατον οὐδὲν ἢ βόες καὶ αἶγες. Simile quid apud poetam legitur, vbi ait,

Πολλά τε οἱ πρόβατά ἐστι. Vult enim ſignificare gregem pecudum armentumq;, quam vocem è maioribus multi ſimiliter vſurparunt.

28 *Verùm animalia, quæ ſolidi pedis ſunt, vt potè quæ vtrinque ſint dentata, vellere poſſunt, & exiguis herbis dentes ſubijcere, gaudentq; eiuſmodi herba magis, quàm grandiori. Omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba, quàm quæ grandis eſt, antequàm ad maturitatem veniat: ac propterea ſcripſit,*

Sicut quando redit gratum ver bobus, in orbem

Crura quibus vertuntur — quoniam grandior herba iucundiſſima illis videtur. Sed & bos natura G *hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque ea de cauſa pedem circumuoluit magis quàm cætera animalia, præſertim vbi macie ſenioq; confectus ſit: quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima de ipſo ſcripta ſunt, quoniam hæc fidem faciunt eorum omnium, quæ propoſita ſunt. Sed, vt eò reuertatur oratio, vnde digreſſa eſt, gracilibus magis prolabitur articulus ac citius reponitur, quàm ijs, qui bono habitu ſunt: minusq; inflammatione tentantur madentes ac graciles, quàm ſicci & carnoſi.*

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit, quo vocabulo non nulli ſignificari volunt, labra vehementer inter ſe coniungere, ſic, vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum ſuperiori labro idem efficere, nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent. Verùm illi quidem ſuperioribus dentibus mordent labrum inferius; animalia verò, quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant, eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis, quæ dentes inter ſe committunt, qm̃, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur) tam ſuperioribus quam inferioribus dentibus vtuntur. atque his videntur fauere verba Hippocratis, quùm σαρκάζειν dixerit, non de ijs, quæ ruminant, ſed de ijs, quæ vtrinq; dentes habent, quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur. Hæc quidẽ H paſcere exiguas herbas poſſunt, cuiuſmodi ſunt equi, aſini, muli: at ex ijs, quæ ab vna parte tantùm ſunt dentata, illa duntaxat, quibus labri prominentia tenuis eſt. atq; idcirco inter animalia, quæ herbis veſcuntur, ſoli boues hyeme paſtu indigent, quoniam nequeunt exiguam herbã aut σαρκάζειν, id eſt dentibus abſcindere, aut labris prehendere; boues enim non habent labra ita tenuia, vt exiguam herbam circumplicare atque comprehendere poſſint, quemadmodũ & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent: ſed ſolidi pedis ſunt, quæ vtrinque ſunt dentata. appellantur autem græcè μώνυχα contracto vocabulo, vt aſſerunt, qui nominum interpretationem excolunt, à dictione μονώνυχα, eo q̃ vnum vnguem habeant, græci μόνον ὄνυχα dicunt: ſolidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis reſpondent. /Minusq; inflammatione tentantur/. quùm facilius articulus excidat, ſequitur, vt ſimiliter recõdatur: quo fit, vt nulla vel certè quam minima inflammatio ſuperueniat. namque, vbi magna vi procidat, ac reuertatur, muſculi dolore vexantur, quem ſubſequitur inflammatio.

29 *Minusq; in poſterũ articulus alligatur. Atqui ſi citra inflammationẽ mucci iuſto plures fuerint, idcirco etiam facilè procidet. Ferè autem circa articulos mucci redundant magis in gracili, quàm in pleno.*

Quod inquit /in poſterũ/ referri poteſt ad duo tempora, & ad id, quod repoſito articulo proximum

A ximum eſt,cùm inflãmatæ partes curantur,& ad id,quod deinceps citra moleſtiã inſequitur.eo quidem tẽpore,quod repoſito articulo proximum eſt, vbi inflãmatio ſit, articulus ab ipſa conſtringitur,quod ipſe ẽt narrauit:poſt curationem à validis eiuſmodi hominũ muſculis,& à quadam duritie, quam muſculis ingens inflammatio relinquit, articulus quaſi vinculo coarctatur.

30 *Sed & caro quoque graciliũ,qui arte non fuerint rectè extenuati,muccoſa magis eſt,q̃ eorum,qui pleni ſunt.Vbicunque autẽ mucci cum inflãmatione ſunt,inflãmatio articulum illigat:ac proptereà non admodum elabitur,vbi mucci redundant:qui lapſurus vtique fuiſſet,niſi locum vel ampliùs,vel minùs,inflãmatio occupaſſet. Qui repoſito articulo,partibus,quæ iuxta ſunt,nulla inflãmatione affectis, protinus humero vti ſine dolore poſſunt,hi nulla cura ſibi opus eſſe arbitrantur: ſed medici officium eſt præſagire contra eorum opinionem,ſiquidem his rurſus prolabitur,magis q̃ quibus nerui inflammatione tentãtur. Hoc in omnibus articulis ita habet,& præcipuè in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, ac in genu,nanque hi præcipuè luxantur. At quibus nerui inflammatione vexantur,humero vti nõ poſſunt,dolore.n.prohibẽtur,atque inflãmatione extendente. His itaque mederi oportet cerato pannisq́,& multas faſcias circũdare;tum lanam mollem ac mundam in alam ſubijcere,donec id cauum compleatur,vt vinculum fulciat,& articulum ſuſtineat. B Continere autem humerum oportet,plerunque in ſuperiorem partem conuerſum:ſic enim fiet,vt humeri caput longè collocetur à loco,in quem proruperat. Conuenit autem humeri articulo deligato,humerum ipſum ad latus deuincire,faſcia in orbem circa corpus porrecta.*

Quicunque ſeu fame,ſeu † obſidione,ſeu luctu,ſeu mœrore,ſiue etiam cibi faſtidio, alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt,caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati:ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. Magis adhuc tabeſcunt,qui in mœrore ſunt, quem græci poetæ μελεδῶνα idcirco dicunt,quaſi membra edat,deuoretq́;. ſub hoc itaque adeps omnis tabeſcit, & quæcunque caro mollis ac recens concreuit. Sed, vbi medicus de induſtria corpus aliquod extenuat: per † ea, quæ excogitauit, moliri id contendit: deinceps frictione vtitur, quo tempore opus eſt,ſi quid liquatur,exhaurire vel per ſudorem,qui ſenſui ſubijcitur,vel per expirationem,quæ non ſenſu ſed ratione percipitur. Ad hæc par eſt ipſum eſculenta & poculenta non temerè dare, ſed cona- 20 ri per hæc,vt quæcunque educenda ſunt, benè exitum habeant, non modò quæ per deiectiones,ſed & quæ per vrinã. eo enim pacto,ſi quis in corpore humor liquaretur,vndiq; extra corpus efflueret. nam,vbi in corpore maneat,tempore muccoſas carnes efficit. Quodcunque igi- C tur tenue omnino ac æri naturam habens liquatur,effertur:& per expirationem, quæ ſenſu nõ comprehenditur,magis quàm alio modo,diſcutitur: tantum autem ſubſiſtit id, quod aliquatenus craſſum eſt,quod tempore glutinoſum efficitur,& à muccis non abhorret.

† *Interpres videtur legiſſe διὰ πολυορκίαν, ſed Baſilienſis codex habet, & melius πολυορκίαν. ideſt vehementi & continenti ira.*

† *Melius ſic. hoc quidem dilatat, aperitiue deinceps.*

31 *Neceſſe eſt inſuper humeri commiſſuram ſenſim molliterq́ perfricare. Opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente:ſiquidem ab eo,quod eodem nomine appellatur, non idem effectus oritur:poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare,& iuſto duriorem ſoluere.Verùm de frictione alibi pertractabimus.Ergo hanc humeri commiſſuram conuenit mollibus manibus perfricare, tum leniter, quod alioquin vtile eſt.*

Efficit frictio ſenſim molliterq́; adhibita,ne quæ remaneant inflãmationis reliquiæ.variè aũt procedat,oportet,modò manus à ſuperiori parte deorſum,modò ab inferiori ſurſum ferantur: deinde obliquæ nõ ſolùm ab inferiori parte ſurſum, ſed à ſuperiori deorſum:poſt hæc in orbẽ, & quaſi tranſuerſę à dextra in ſiniſtrã,& rurſus à ſiniſtra in dextram, vt muſculorum fibræ oẽs molliantur. Maiores.n.græci ad frictionem ſignificandam mutuati ſunt vocabulũ ἀνατρίψεως pro τρίψεως. at nolim tibi perſuadeas(quemadmodũ non nulli exiſtimarunt) Hippocratẽ vel- D le manus in perfricanda humeri cõmiſſura ferri ab inferiori parte ſurſum,q̃ τρῖψις frictionem, ἀνὰ ſurſum ſignificet: nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit,non eam dũtaxat,quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit,quùm inquit,/ſed de frictione alibi pertractabimus/ vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non.n.pollicetur ſe de vna ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de ‖ officina medici oẽs expoſuit, Sect.3.t.25.7. 218.d genus vniuerſum ἀνάτριψιν appellans,quùm inquit,Frictio ad reſoluendũ valet,& adſtringendum,præter hæc ad implendum ac minuendum. & quæ ſequuntur, quæ tum in commentarijs in eum librum perſequuti ſumus,tum in opere de tuenda ſanitate latiſſimè narrauimus.

32 *Articulus non violenter dimouendus eſt, ſed quatenus citra dolorem moueatur. Confirmantur autem omnes, alij quidem longiori tempore, alij breuiori.*

Inflammatione remiſſa nihil expeditius eſt, q̃ eiuſmodi motus, ſoluit.n. illius reliquias omnes:quibus neglectis articuli contracti atq; illigati reddantur,vtriſq;.n.vocabulis appellantur.

33 *His autem indicijs exciderітne humerus, intelligendum eſt.* Sect.1.t.5.72. 115.a

In libro de ‖ fracturis antè ad eos,qui errãt,aggreditur,quod nunc quoq; facit. nam poſtquã errantes

errantes redarguit, reponendi rationem subijcit, quæ non solùm sequitur, quod propositũ erat, E
sed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus, nunc deinceps indicia subijcit humeri capitis luxati, quæ in exercenda arte necessariò præcedunt, in tradenda non item necessariò. eorum verò, quæ præcedunt, aut sequuntur, illud tibi indicio sit, ꝙ non rectè effici potest opus, quod sequitur, aut percipi quod præceptum est, antequã intelligatur quod præcedit. Ratio quidem luxati restituendi, antequam intelligatur in quam partẽ articulus eruperit, apertè demonstrari nequit: sed nihil eam addisci prohibet, priusquam notæ enarrentur. Principio itaque orationis, si id vnum edocti simus, humerum in alam prolabi, & ipsi inuenire modũ reponendi possumus, & ab altero ẽt doceri: non tñ comprehendere modũ reponendi, nisi antè sciuerimus humerum in alam procidere: sicut neque quo pacto in alam procidit, nisi priùs nouerimus naturã vniuersæ cõmissuræ. Si quis igitur restituendi modũ præfatus, deinceps adijciat, in quã partem articulum luxatũ restitui docuerit, necessarium ordinẽ perturbat. id quod accidit ẽt ei, qui primò incipit ostendere, in quas partes articulus erumpat, dein transit ad cõmissuræ naturã exponendã. nam, si quis penitus nosset, qũo articulus in alã excideret, superuacuũ esset cõmissuræ naturã hunc docere: sed, si quis primò audiat, percipiatq;, quonam modo hęc habeat, deinde in quam partem articulus venerit, huic nihil opus est ad hoc, vt restituendi modum doceatur. Eodem ẽt modo nunc nihil nos prohibuit signorum inscitia, quo minùs reponendi rationẽ intelligeremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradẽda: potest enim doceri quis, qua ratione curetur inflammatio iocinoris, seu ventriculi, seu renum, siue intestini crassioris, antequam ipsorum affectus teneat: non tamen curare potest, priusquam eos intelligat: sicut neq; ratione curationem inuenire, aut doceri ab altero, priusq̃ naturam calleat partis, quæ curatur. F

34 *Partim quidem, quùm homines" iustum habeant corpus, & brachia, & crura, ad exemplum integri æxtimare vitiatum oportet, & ad exemplum vitiati integrum, neq; spectare alterius hominis articulos.* A.li.4.f.5.t.1. c.10.f.478.h

Quod ab vtraq; parte tam dextra q̃ sinistra æquale est ad vnguem, iustum appellauit. Sed qm̃ membrorũ forma in hominibus varia est, imperat, vt affectum membrum cum pari ipsius affecti hominis membro conferatur: atq; inde quatenus à naturali statu recesserit, coniectura fiat.

35 *Alijs enim magis extant, alijs minùs, sed ipsius laborantis, an integer vitiato dissimilis sit.*

Eos, quibus articuli naturaliter extant, prominentq; ἐξάρθρους appellauit.

36 *Quæ res rectè quidem ostenditur, omnino autem magna eius inscitia est. Hac de causa non satis est ratione artem hanc scire, sed vsu experiri ipsam oportet.* G

Inscitiam dixit παρασύνεσιν, non omnem simpliciter intelligens, sed eam, quæ coniuncta est ac proxima scientiæ. indicabit autem ipse in sequentibus, qui fiat, vt interdum decipiantur, qui protinus cum vitiato integrum conferunt.

37 *Multis enim articuli præ dolore vel alia de causa, vt non exciderint, nequeunt tamen eo modo, quo in sanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac scire huiusmodi habitum oportet: nam multò" magis in ala sentitur caput humeri prolapsi, quàm eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à superiori parte super commissuram est, cauus apparet: item latum os scapularum summum, quà cum iugulo committitur, extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur.* A.li 4.f.5.t.1. c.10.f.478.h

Inscitiã, quam ipse παρασύνεσιν dixit, nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum enim nequeunt affecta mẽbra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris non accidat, propterea ꝙ articulus eruperit, sed vel dolore, vel musculorũ intentione. Deinceps inscitiã alterã subijcit. H

38 *In quo etiam accidit inscitia, de qua in sequentibus agemus: est enim memoratu digna.*

In eo ꝙ locus, qui humeri commissuræ superiectus est, cauus conspicitur, quendam incidere errorem ait, quem in sequentibus dicturum se pollicetur. id autem interdum euenit, vbi iugulum à lato scapularum osse diducitur.

39 *Partim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo humero, qui prolapsus est; quàm ab altero: si quis tamen cogat, adducitur quidem, sed cum dolore.*

Indicium quoque hoc fallax est, nisi sub ala humeri caput contingas, quod in eam venit. quo fit, vt brachium adduci ad latus sine dolore non possit.

40 *Adde" quòd cubito extento, brachium iuxta eiusdem partis aurem non ita porrigi potest, quemadmodum & integrum, neque in latera similiter. Hæc itaque indicia sunt humeri capitis luxati: restituendi verò modi hi, qui scripti sunt, & curationes eædem.* A.ibidem. 479.a

Hoc quoq; signum ex illis est, in quibus esse inscitiam proposuit. quod euidentissimũ est ex ijs, q̃ prodidit, cùm inquit/multis enim articuli præ dolore, vel alia de causa, vt non exciderint, nequeunt

A nequeunt eo modo, quo in ſanis corporibus figurari/. Si quis (vt ipſe ait) promptè brachiũ poſſit ad latera porrigere, id certum indicium eſt articulum naturrliter habere: ꝙ ſi aliqua ex parte prohibeatur, poteſt huius rei cauſa eſſe dolor, vel muſculorum intentio.

41 *Maxima autem animaduerſione dignum præceptum eſt, qua ratione curare eos conueniat, quibus ſæpè humeri caput elabitur, cum multi ob calamitatem hanc, quanquam alioquin idonei certare prohibeantur: multi etiam ea de cauſa redditi ſint inutiles ad bellum, ac perierint. Ob id etiam animaduerſione dignum eſt, quòd neminem nouerim, qui rectè curaret, ſed alios quidem manus homini non iniјcere, alios contrarium ei, quod expediret, excogitare, moliriq́. Adusſerunt iam complures medici, vbi humeri articulus excideret, eum locum, qui à ſuperiori parte commiſſuræ eſt: & eum, qui à priori, qua prominet humeri caput: & à poſteriori parte paulo infra ſuperiorem ſedem commiſſuræ. Profectò huiuſmodi uſtiones commodæ fuiſſent, ſi humeri caput in ſuperiorem, priorem, aut poſteriorem partem veniſſet: nunc, cùm in inferiorem erumpat, expellunt magis quàm cohibent: excludunt enim humeri caput à ſpacio ſuperiori. Sic autem adurere hos conuenit: cutis ſub ala prehendenda digitis eſt, atque attrahenda è regione potiſſimum eius partis, in quam humeri caput elabitur.*

B In hac etiam oratione pleraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

42 *Tum, cute ſic attracta, ita admouendum candens ferramentum eſt, vt traijciatur.*

Imperat, vt ex cute extenta nihil relinquatur, quod non vratur, ſed candens ferramentum traijciatur à dextra parte alæ in ſiniſtram, atque ab hac ad dextram.

43 *Ferramentis autem adurere oportet, non craßis, neque nimium rotundis, ſed oblongis: celeriùs enim manu impulſa traijciuntur.*

Ferramẽta extremitate rotunda appellauit φαλαχεὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνες vel διαπύρινα nuncupantur) atque item ſpathæ capitulatæ: quæ verò, his contraria, oblonga ſunt, προμήκη dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta, illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

44 *Sintq́; candentia, vt traijci quàm celerrimè poßint. quæcunq; enim plena ſunt, tardiùs traijciuntur,*
C *& cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq́; eſt, ne vlcera abrumpantur: quod & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atque expers partis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſsiſſe.*

Candentia eſſe voluit ferramenta, ꝙ ad alã admouentur, quod expreſſit vocabulo διαφανῆ.

45 *At ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentum, quo ad illinendum vtimur, tenue traijciendum eſt, ab vna vſtionis parte ad alteram, cute adhuc extenta, non enim poſſet aliter traijci: quo facto remittenda cutis eſt: poſteà inter vtranque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento cãdenti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. Quatenus verò prehendere cutem ſub ala conueniat, hinc coniјcere poteris, quòd glandulæ ſub ala ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.*

Vlcera vocauit ὠτειλὰς, quemadmodum & poeta, qui de recenti vulnere inquit,
Ὄφρα ἔτι αἷμ' ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς. Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextra in ſiniſtram, præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs tranſuerſo ab una parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem
D inter utramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere, nanque, ubi exiguum ſit, periculum eſt, ne ulcera abrumpantur, atque una magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, ut partem exiccemus, atque adſtringamus, nõ tamen neceſſe eſt magna inducta cicatrice locum deformem reddere, quum per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

46 *Sed alibi glandularum vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq́; & in quibus indicent, aut poßint. Glandulas itaque prehendere non conuenit, nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt.*

Glandularum uniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere non tamen extat hic liber Hippocratis de uniuerſa glandularum natura. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratem ſequuntur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit, Hippocratis de uniuerſa glandularum natura. qui tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis. adde quòd neque ullus ueterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

Proximè

47 *Proximæ enim sunt neruis, qui magnam vim habent. Extra glandulas plurimum prehendendum* E *est, nam id fit innocenter.*

Subiectos esse ait glandulis in ala neruos magnam vim habentes, quos nūcupauit τόνους. Ridiculè igitur quidam ex recentioribus medicis existimant neruos illos duntaxat ab ipso appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur, quoniam in secundo de ‖ morbis vulgaribus, cum dixit/duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ /& quæ sequuntur, neruos appellauit τόνους. nerui enim, qui ad brachia intendunt (vt in confesso est apud omnes, qui incidendi corporis peritiam habent) à spinæ medulla in ceruicibus dependēt, qua parte ad thoracem accedit: quos constat ab ipso nominari τόνους, tum in propositis verbis, ac deinceps bis in ijs, quæ subijciuntur: tum infrà rursus, vbi de spina agens, neruos appellat τόνους.

Sect. 4. circa medium.

48 *Illud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in superiorem partem porrexeris, nihil prehendere ex cute sub ala poteris, quod extēdere operæpretium sit: nam, vbi in superiorem partem porrigatur, cutis, quæ sub ala est, absumitur. Ad hæc nerui etiam nulla ratione violandi sunt: hi siquidē in eiusmodi habitu prominent, atq; extenduntur. Sed, si humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi* F *poterit: & nerui, quos cauere oportet, intrò magis recedent, longiusq; aberunt ab eo, quod apprehenditur.*

Absumi in ala cutē ait, vbi totum brachium sursum porrigatur. antè siquidem laxa erat, ita, vt superesse videretur. brachio autem sic figurato extenditur circa partes, quas contegit, ita, vt quod priùs superesse videbatur, pereat, & quasi absumatur, quùm brachiū sursum porrigitur.

49 *At nonne in vniuersa arte inprimis dāda opera est, ut quo pacto singula iustè figurētur, inueniamus?*

Iustè intellexit quasi æqualiter. hoc autem fit, vbi seruatur, quod vnicuique rei conuenit, & proprium est. Id nunc, quo de agitur, vstio cutis in ala est, quam admouere oportet, humero conuenienter figurato. nam, si ita demittatur, vt latus attingat, nimis parùm excitabitur, neq; poterit altitudo alæ se ostendere, neque cutis sanè digitis extendi atque aduri: sed, si humerus plurimùm attollatur, digitis extēdi nihil ferè cutis poterit, sub hoc enim habitu circa subiectas partes extenditur: adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab ala reducere, vt locus in conspectum veniat: fitq;, quà subijcere digitos facilè possimus, & cutem extendere, atque adurere. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri possunt, G admouenda manus est membro ita figurato, neq; vlterius attollendum. non enim alia de causa humerus attollitur, nisi vt possit cutis sub ala digitis extendi hactenus, vt candens ferramentum admoueatur, prout ipse indicauit, ita, vt si hęc pręstare potuissemus humero demisso, eiusmodi habitu nihil antiquius fuisset, quùm laxiorem cutem efficiat. sic enim plurimùm attrahitur, ac manus sine vllo periculo penitus admouetur.

50 *Hæc circa alam: satisq; est sic prehendere, modò quà conuenit, candentia ferramenta demittantur.*

Prehendere dixit de cute.

51 *Extra alam duæ tantùm sedes sunt, quùm aduruntur morbo auxiliantes.*

Dictionem/extra/dixit ἐκτοσθεν, quam posuit non vt loci differentiam notaret, sed quemadmodum apud Demosthenem, atque alios rhetores vsurpatur, qui cùm ἐξωθέντι τοῦ πράγματος dicunt, præter rem significare volunt. Id igitur, quod Hippocrates asserit, tale est. Præter vstionem alæ, duę aliæ sedes sunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vsus aūt est vocabulo τιμωρέουσαι, quo constat ipsum nō aliud significasse, quàm auxiliantes. quod fecit etiam Euripides, H cùm Orestem induxit hæc loquentem, ἀνόσια μὲν δ᾽ ἐᾶν, ἀλλὰ τιμορεῖν τῷ πατρὶ. Differunt autē inter se τιμωρῶν, & τιμωρούμενος, quod vocabulum cum accusandi casu iungitur, hoc siquidem significat crucians. eadem ratione & Menandri fabula inscribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος.

52 *Vna quidem est à priori parte inter caput humeri, & chordam, quæ ad alam est.*

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis est. nam, quùm ea lata sit, vna quidem eius in medio ad vnguem est, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de qua paulo infrà loquitur. Est autem admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, q̃ in alam, non contentus fuerit ipsam tantùm adurere, sed adiungēs duas alias regiones, illas coniecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixum: ex his in eam, qua vena sita est, per summum humerum procedens, vbi duo musculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literæ Δ similitudine Δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupisse: in exteriorem verò partem mediæ regionis semel, de qua tractabit in sequentibus.

Quà

53 A *Quà demittere candens ferramentum conuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè: proxima enim est crassa vena, ac neruus, quorum neutrum calefaciendum est.*

Crassam venam intelligit nunc eam, quæ per summum humerum fertur ad cubitum (ὠμιαία græcè vocatur) quasi latam vel grandem, cui innectitur coniunctio duorum musculorum propositorum. cuique adiungitur neruus, qui distribuitur in partes cutis, quæ iuxta venam est. Cauendum autem esse, ne in adurendo neruus aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamen ostendit, à priorine, an ab interiori parte venæ, vel prorsus super ipsam, adurendum sit. Fieri enim hoc potest, in primis cutem attrahendo, quo modo in ala diximus, dein transuersam adurendo, post hæc instrumentum, quo ad illinendum vtimur, traijciendo, atque in orbem iterum adurendo. Quemadmodum autem in ala, quamuis subsint nerui maximi, & cum ipsis arteria ac vena latissima, tamen aduri cutem voluit, securitatem subiectarum partium comparans eo instrumento, quo illinimus, demisso: sic in proposita nunc vstione nihil mirum, si cutem venæ superiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari solet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodum illi, quòd non B longè distent à spinæ medulla, & maximè pleni sint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum simpliciter dixit, non adijciens ἐπίκαιρον: multum enim distat à medulla spinæ, atque exiguus est.

54 *Rursus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo supra chordam, quæ ad alam est, paulo infra humeri caput. Traijciatur autem cutis candenti ferramēto, sed non nimis altè, ignis .n. neruis est inimicus.*

Venit ad tractandum reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapsum. hic autem est in exteriori parte prioris regionis, in quam semel etiam conspexi humeri caput venisse. non rectè autem in plerisque exemplaribus legitur / rursus alius locus quem licet adurere à posteriori parte est /, hic enim locus non à posteriori, sed ab exteriori parte commissuræ est. Si quis igitur exquisitè definire loca velit, quæ iuxta humeri commissuram sunt latitudinem habentia, hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet esse quandam lineam, sine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ supernè in humeri longitudinem C tendat: & vtrinque in latitudinem terminari priorem regionem, ab inreriori quidem parte ea vena, quæ ad interiorem cubiti sedem pertinet, ab exteriori verò alia quadam linea, quæ distet à linea media, sine latitudine concepta, quantum ipsa vena recedit. Hi sunt ergo termini prioris regionis. duo autem alij vtrinque sunt, quà feruntur chordæ ad alam: vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorem commissuræ regionem, quæ est inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: sed exteriorem, eam, quæ incipiens à linea, quæ tantum distabat à media linea sine latitudine concepta, quantum ipsa vena tendit ad chordam, quæ ab exteriori parte alam finit. Quare iuxta diuisionem hanc, quicquid erit superius chorda, quæ ab exteriori parte alæ sita est, non dicetur vtique à posteriori regione commissuræ, sed ab exteriori. siquidem regio posterior in commissura est, quà latum scapularum os simum est: inferior in ala continetur: superior verò inter lati scapularum ossis summitatem atque humeri caput.

A Linea latitudine carens.
B Humeralis vena.
C Alterum tantum interuallum.
D Posterior pars.
E Interior.
F Exterior.
G Inferior.
H Superior.

55 D *Porrò mederi in tota curatione vlceribus debemus, videntes, ne multum attollatur humerus, sed modicè, quatenus vlcerum curatio postulat, quoniā frigus eò minùs adspirabit. Adusta enim omnia tegenda sunt, non secùs ēt moderatè curanda: nam sic minus hiant, minus sanguis erumpit, minùs neruorum distentio sequitur.*

Causas ipse exposuit, cur edicat, ne multum humerus vnquam attollatur, primùm, ꝙ vsta omnia tegere expedit, sic tamen, vt curari possint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipse testatur) frigus vlcera mordeat, cutē induret, pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in ijs, quę calor excitauit, sicuti nunc ignis / minus (inquit) hiant / hoc est diducuntur vlceris oræ. ob id enim frigore magis

magis excipiuntur,& tardiùs sanescunt,grandioremq; cicatricem recipiunt. Quod autem subdit/minùs sanguis erumpit/communiter ad omnia vlcera refertur,non propriè ad ea, quæ proposita nunc sunt. nam si quis sic cutem vrat,quemadmodum præcepit, periculum nullum sanguinis eruptionis sequetur. fortasse autem nerui tantùm distentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt; cuius rei in fine orationis meminit. E

56 *Vbi vlcera pura sint, & ad cicatricem intendant,tunc sanè oportet humerum diu noctuq; semper ad latus deligatum continere.*

ἑλκεϊ λαὰς nunc propriè de cicatricibus dixit,non de vlceribus, quemadmodum antè. monet autem maximè dandam operam esse,ne humerus,nisi paululum duntaxat, à latere diducatur, idq; quùm vlcera curãtur,quoniã pura vlcera opportunissima sunt illis omnibus casibus, quos in oratione proximè præcedente narrauit,atque ijs præsertim,qui ab exterioribus causis oriuntur. anteà siquidem sordida erant,atque inflammata,sordemq; & humorem præter naturã superantem pro velamento ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrinsecò frigori obsistebat:at,vbi inflãmatio conquieuit,& pura reddita sunt, ac sine superante humore,magis quàm ante sentiunt ea,quibus læduntur.Ob hęc igitur omnia facilè sub exterioribus causis ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerantur, propter sensum verò acriorem vehementiori dolore cruciantur,cui accedunt ea mala,quæ sequi dolorem solent. F

57 *At vbi vlcera conualuerunt,humerus diu debet ad latus similiter deligari: namque hac via cicatrix maximè confirmabitur,atque id spacium,in quod maximè humerus procidit,contrahetur.*

Hic etiam indicauit,quo consilio hæc præceperit, quùm inquit/namq; hac via cicatrix maximè confirmabitur,atque id spacium,in quod maximè humerus procidit,contrahetur/quasi ita dixerit,quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur:quod maximũ momentum habet in prohibendo,ne in hanc partem humerus elabatur.

58 *Quibus recondi humeri caput non potuit, si adhuc crescunt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer est: sed quamuis aliquid augeatur,altero tamen breuior redditur.*

Ea nunc persequitur,quæ necessariò ijs accidunt,quibus humeri caput suo loco non est.Primùm ac maximè commune,cui reliqua omnia superueniunt, est, ꝙ minus alitur: quam rem,si membrum iam perfectè increuit,gracilitas sequitur: si adhuc augeatur,exiguitas. Non alitur autem membrum ob musculorum & venarum, quas continet, deprauationem. eius quoq; rei causa est totus articulus immobilis: nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia maneant,apertè graciliora conspiciuntur. G

59 *Iam verò," qui à primo natali die humeros breuiores habent (γαλιάγκωνες græcè appellantur) ob duplicem noxam id mali experiuntur, vel quòd dum in vtero sunt, humeri luxentur: vel aliam ob noxam, de qua postea aliquando scribemus.* A. li. 4. f. 5. t. c. 9. f. 478. h

Dictine sint γαλιάγκωνες à similitudine felis (γάλη græcè dicitur),an ab alio quopiam,relinquenda quæstio est ijs,qui in huiusmodi studia incumbunt. medicum verò scire cõuenit,nasci quosdam vtriusq; humeri articulo luxato,dextro & sinistro,sicq; humeros breuiores esse: neq; ignorare alteram huius vitij causam,de qua tractaturum se pollicetur. Difficile autem est alteram inuenire,præter illam,quam ipse deinceps ait illis accidere,qui teneri sunt. Inquit ergo. H

60 *Sed, quibus" tenera adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus alteq; suppurationes oriuntur, omnibus sanè humeri breuiores fiunt: ac siue secentur, siue vrantur, siue per se pus aperiatur, scire licet hæc ita se habere. Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores sunt: neque ipsi tamen sursum ad aurem porrigere brachium possunt, cubito extento, nisi multò minùs, quàm ab integra parte.* A. ibidem.

Potest hoc etiam,dum in vtero sunt,accidere:aliam verò noxam,quæ ijs, qui in vtero gerũtur,causa sit,vt articulus elabatur,difficile est inuenire. sed has ambas accidere nihil prohibet: potest enim,dum infans in vtero est,à natura suppuratio fieri,aperiri, & ad cicatricẽ vlcus perduci:quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem, & quia cauum commissuræ ipsius humeri tale est,vt facilè articulum expelli patiatur.

61 *Quibus verò ætate iã robusta humeri caput erupit,neq; restitutũ est,pars,q̃ sup cõmissurã est,tenuatur, et gracilioris habitus fit. ubi dolore liberãtur, nõ æquè pstare possũt opa oĩa, q̃cunq; reqrũt,ut cubitus à pe*

ctore

A *ctore diductus in latera attollatur. Ad ea aũt valent quæcunque efficienda sunt, humero vel in priorem partem, vel in posteriorẽ ad pectus adducto: nam terebra, serra, secure, ac rastris vtuntur, dummodo cubitum non admodũ attollere necesse sit, atq; ad alia omnia idonei sunt, quæ brachia postulãt ita figurata.*

His, qui hoc vitio tenentur, pars, quæ super humeri commissuram est, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior, quùm humeri caput lati scapularum ossis cauum reliquerit: sed & istiusmodi in posterum adhuc ampliùs conspicitur, eo q̃ procedente tempore emacrescant partes musculi, Δ literam referentis, q̃ redditus sit imbecillis, quùm sequens humeri caput, vi deorsum feratur ad alam: & q̃ immobilis maneat, neq; suo munere fungatur, quod erat humerum attollere: quare frigidior & imbecillior redditur, atque emacrescit: quandoquidem labor firmat, ignauia tabidum reddit.

De Svmmitate lati Scapvlarvm Ossis, qva cvm Ivgvlo conivngitvr

60 B *Quibus lati scapularum ossis summitas diducitur, extare videtur os, quod recedit: est autem hæc ligamentum iuguli cum lato scapularum osse. Diuersa autem est hac parte natura hominis à cæteris animalibus. Medici itaque in hoc casu maximè decipiuntur: excitato enim osse, quod recedit, humeri commissuræ pars superior apparet depressa, & caua, ita, vt quasi prociderit humeri caput, prouideant. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles, qui summopere læderent, dum niterentur huiusmodi humeros restituere, vt qui luxatos esse extimarent: nec priùs desisterent, q̃ vel rem desperarent, vel indicarent per se non posse humeri articulum restituere. His" eadem curatio conuenit, quæ cæteris eius generis, nempè ceratum, panni, fasciæ, atq; eadem vinciendi ratio: veruntamen deorsum cogendũ est id, quod excedit, tum ea parte plurimi panni inijciendi, maximeq̃ adstringendum, humerusq̃ ad latus continendus est, suspensus à parte superiori. Hac. n. ratione id, quod recessit, proximè adducetur: quam rem scire optimè licet, atque prædicere, omni periculo vacare, si alioquin tibi videatur: ex hoc. n. casu, nec paruum nec magnum in humeri cõmissura oritur detrimentum: sed aliquid decoris eo loco amittitur: nunquam. n. huiusmodi os in naturalem & antiquã sedem reuertitur, sed necessariò, siue ampliùs, siue minùs, à superiori parte prominet: neq;. n. aliud os vllum in pristinã sedem reuertitur, quod recesserit ab aliquo osse, cũ quo naturaliter iungeretur. Paucis autem diebus à dolore liberatur latum scapularum os summum, si cõmodè vinciatur.*

(ibi. c. 14. fol. 79. d)

C Indicat lati scapularum ossis summitatem esse cõiunctionem, dicit etiam ipsam esse os, quo alligantur proposita ossa ambo. constat autem summitatem lati scapularum ossis esse chartilaginosum os, quod situm est, quã iugulum cum lato scapularum osse committitur, à quo dependent membranæ, quibus extrema ossium colligantur. Hoc, vbi recedat, iugulum etiã sequi consueuit, & idcirco restituitur iugulo deorsum compulso, sic, vt ea parte in orbem quodammodo inclinetur: quo fit, vt in iuuenibus faciliùs cogatur, nam, quo magis ætas procedit, eo magis corpora nostra siccantur. Ergo, quemadmodum sicca ligna minimè idonea sunt, quæ curuentur, madentia autem & viridia facilè id patiũtur: eodem modo & ossa eorum, qui adhuc increscũt, coacta curuari possunt, ac multò magis, vbi rara sint, & cauis plena, quale est iugulum. Equidẽ experimento sensi iugulum in meipso curuari: nam, quùm vinculi vi vehementer compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ita adductum est, vt ijs, qui nunc aspiciunt, nunquam recessisse videatur: quiq; tunc quùm recessit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirẽtur. Inde tamen factum est, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ita, vt penitus emacresceret, cumq; eo brachium etiam nutriri desineret. Sed his omnibus, vno vinculi præsidio succurrens, non multo tẽpore à soluto vinculo totum membrum refeci. In adolescẽte aũt, ac multo magis in puero, os faciliùs vinculo cogitur: ego verò, quùm id mihi accidit in palæstra, annum agebam trigesimumquintum. nullum tñ alium ex ijs, qui firmissima ætate essent, æquè licuit ad sanitatẽ perducere, eo q̃ vinculi vim minimè ferrẽt. Ipse igitur locũ sensi frigidũ prorsus, sic, vt totum diẽ ac noctẽ perfundere calidum oleũ cogerer, pelle toto corpori subiecta, super qua nudus iacebã, quùm caniculę æstus vigeret. A pedibus igitur inani pelue subiecta pellis ita figurata erat, vt oleũ per eã commodè funderetur. quidquid aũt in pelui coactũ erat, in ollã conijciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eoq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quũ, vel modicum quid aliqñ intermittebatur, sentiebam continuò musculos iuxta ceruices distendi, sic, vt apertè constaret sequuturam esse neruorũ distentionem, si ignaui fuissent, qui perfundebant. Mihi ẽt aliud euenit, quod non parùm in causa fuit, vt musculi malè afficerẽtur, atq; id quoq; enarrasse operęprecium erit, ne quis existimet malè affici musculos, propterea q̃ iugulũ duntaxat deorsum fuerit coactũ. In palęstra enim lati scapularũ ossis summitate diducta magister intuitus partẽ superpositam humeri commissuræ, depressam, existimans humeri caput in alam excidisse, intentionẽ tentat, atque impulsum: quę quidẽ artificiosè agit. at quùm sine vllo profectu operam perderet, arbitror peccati aliquid in impellẽdo: quamobrẽ alios adhiberi iubeo, qui cũ ipso humerum, & ab inferiori parte,

(A. li. 4. c. ... c. 9. f. 478. h)

D (A. ibidem.)

& à

& à contraria extendant: atque ipse integræ manus digitos, quantum possum, intrò demitto E ad humerum, qui excidisse videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipsum impelleret: nihil autem inueniens in ala præter naturam, iubeo, vt extendere cessent, qui cum magistro simul vim adhibebant, eo quòd humeri caput non procidisset. hi verò existimantes me fracti animi ob dolorem esse, hortantur, vt sibi me ipsum committam, nec ab extendendo desistunt, ita, vt musculum auulsissent (quæ res alijs iam accidit) nisi fortè alter aduenisset, qui optimè nouerat me nullo modo ob mollitiem extendentes prohibere. hic eos remouet, ac me rogat, quid mali sit, quidq; faciendum censeam. respondeo summitatem humeri diductam esse, opus autem mihi esse oleo, linteis, lana. eo igitur ad balneum, multoq; oleo perfusus maneo in labro, quoad possum, dum, quæ ad curationem facerent, afferrentur. Quare musculis assidua perfusio necessaria fuit, quùm malè affecti ea ratione fuissent. multi autem vinculum non sustinent, etiam si id non accidat, sed malunt in posterum, quæ ex eo malo molestia sequitur, ferre, quàm id quadraginta diebus sustinere: neque enim breuiori spacio consequi eos posse existimo, vt iugulum ita exquisitè curuetur. Reliqua Hippocratis verba plana sunt.

De Ivgvlo fracto. F

63 *Iugulum comminutum, si ex toto fractum sit, facilius curatur: si in longitudinem, ægriùs: hæc autem contraria sunt, atque aliquis existimet. Id igitur, quod ex toto fractum est, magis vtique in suam sedem compelli potest: ac, si summa cura prouideatur, quod sublimius est, magis deorsum cogetur idoneo habitu, ac debito vinculo: quamuis autem ex toto in suam sedem non collocetur, tamen ea pars, quæ excedit, non valdè acuta apparebit. At quibus in longitudinem frangitur, simile vitium est, atque vbi ossa diducuntur, de quibus suprà tractauimus: non ita enim in suam sedem restituitur, extansq; ossis extremitas aspicitur admodum acuta. In vniuersum autem scire conuenit, nihil humeri commissuram aliamve partem lædi, quùm iugulum frangitur, nisi (quod rarò accidit) corrumpatur.*

Ex toto frangi dicit, quod nulla parte hæret: cuius contrarium est, quod non ex toto abrumpitur. Id vno modo fieri expressit, quùm inquit/si longitudinem, ægriùs/: simulq; demonstrauit, quod ex toto abrumpitur, transuersum abrumpi: quod non ex toto, in longitudinem. ergo, vbi ex toto comminuitur, partes cedere inter se plerunque solent, atque vna sursum ferri, altera deorsum, tum altera in interiora, in exteriora altera. qua de causa videtur fractura grauis, & ægrè sanabilis. Verùm altero modo, quùm fractura in longitudinem est, leuior quidem G apparet, ægriùs tamen curationem admittit: nequit enim iugulum fascia excipi in orbem, sicut membra: qua via duntaxat propelli, atque adduci posset, quod in longitudinem fissum est. Quòd si hæc, quæ nunc ostendimus, in memoria habeantur, nihil obscurum videbitur ex ijs, quæ ab Hippocrate in sequentibus ponentur.

64 *Iuguli fractura deformitatem affert: deformitas autem principio maxima est, deinde minor.*

Satiùs fuisset dicere/minùs apparet/. principio enim rei nouitate deforme vitium videtur: procedente tempore, sicut alia omnia, quibus assuescimus, ita deformitatem paruifacimus.

65 *Sanescit autem citò iugulum, atque alia ossa, quæcunque rara sunt, quoniam callo hæc maturiùs obducuntur. Igitur, vbi casus recens est, ægri solliciti sunt, putantes malum grauius esse, quàm sit, medici autem sedulos in probè curando se exhibent: procedente tempore laborantes, vt qui non doleant, neque ingressu, neque cibo prohibeantur, rem contemnunt: at medici, vt qui locum reddere decorum non possunt, se subducunt, neque offensorum negligẽtiam iniquo animo ferunt: interim callus festinat increscere. Deligandi autem ratio ea conuenit, quæ plerisque, cerato, pannis, fascijs mollibus, adhibitis. Hæc autẽ prouidisse oportet, atque itẽ nouisse in hac præsertim curatione, plurimos pannos, quà os extat, obijciendos esse,* H *ac fascias plurimas, ibiq; maximè premendum. Non nulli existimarunt plumbi aliquid alligãdum, quod oneri esset, vt deorsum cogeret, quod extaret. Fortasse autem nec illi sapiunt, qui simpliciter vinciunt, quandoquidẽ neque propositus modus fracto iugulo conuenit. nihil enim ferè cogere potest, quod excedit. Sunt & alij, qui cognoscentes vincula ipsa aliena esse, neque in naturalem locum adducere, quod extat, deligãt quidem eiusmodi ægrotantes pãnis fascijsq; superdatis, perinde atque alij: sed hominem fascia aliqua cingunt, qua parte commodissimè cingitur: vbi pannos obiecerint, quà fractura extat, sic, vt ea parte in tumorẽ assurgant, caput fasciæ ad cingulum à priori parte deuinciunt, fasciamq; è regione iuguli porrigunt ad partem posteriorem, & in cingulum demissam ad priorẽ adducunt, atque inde rursus ad posteriorem. Alij fasciam in cingulum non demittunt, sed inter anum & naturale: tum iuxta anum ipsum, dein circa spinam ducentes, sic fracturam comprimunt. Hæc, quùm ab eo audiuntur, qui vsum non habet, propè videntur secundum naturam esse: at, vbi quis ea experiatur, inutilia comperiet, neque enim aliquod tempus immobiles manent, etiam si homo cubet, quanquam hoc modo proxima essent: tamen si cubans crus flectat, aut ipse curuetur, omnes fasciæ mouebuntur: præterquam q hæc vinciendi ratio alioquin fœda est.*

Causam ipse adiungit, quamobrem hæc celeriter sanescant: sed cur callus maturè increscat, causam

A caufam non expreffit,vt quæ ex natura offium,de quibus tractatur,percipi poffit,qm̃ in ijs,quæ rara funt,multum humoris contrahitur.In prioribus autem demonftrauimus, recepto humore ob affecti offis vim fpiffato,in oris fracturæ callũ increfcere,qui,vbi fatis increuit,fracturæ oras illigat,atq; adftringit.neq;.n.os altioribus partibus folidat,quemadmodũ caro,fed(vt dictũ eft) in fummo,quafi vinculo adftringitur.Quę fequũtur,fi diligenter cõfiderentur,oĩa plana funt.

66 *Siquidem anus comprehenditur,fafciæq; in hac loci anguftia colliguntur. Quod verò ad eas fafcias pertinet,quæ in Zonam induntur,non ita arctè hæc cingitur, quin furfum ferri cogatur:quod vbi accidit,neceffe eft totum vinculum relaxari. Proximè autem moliri quis fibi videbitur, quamuis nihil magnum efficiat,fi fafcias non nullas in cingulum demittat, fed plærasq; ad primum vinculum adhibeat: hac enim ratione maximè ftabiles erunt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidem dicta funt ex ijs,quæ ad iuguli fracturam attinent.Scire autem licet,iugulum plærunq; ita frangi, vt ea pars, quæ à pectore eft, furfum feratur: quæ à fummitate lati fcapularum offis, deorfum: cuius caufa eft pectus, quod neque admodum furfum,neque admodum deorfum mouetur.*

Loci anguftiã dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibufdã placet) nõ cõponitur ex voca B bulis ὑγροῦ,στενοῦ, & χώρας. quæ fignificarẽt humidũ, anguftũ, locum, fed deducitur à voce στενυγρὸν, quæ nihil ampliùs fibi vult,q̃ στενὸν, quod fignificat anguftũ. vnde quadam additione(quã figuram παραγωγὴν dicunt)deducitur στενυγροχωρίη,quæ nihil aliud fibi vult,q̃ anguftiã. quod ex ijs euidenter colligitur,quæ Simonides fic fcribit ὄπω τὶς οὕτω δ' ἀστικίοις ἐν οὔρεσιν ἀνὴρ λέγεται λὶν,οὐδὲ πάρδαλιν μοῦνος στενυγρῷ συντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur aũt fecunda fyllaba tenui fpiritu.

67 *Exiguus enim eft motus articuli, à parte offis pectoris.*

Exiguum motum vocauit κιγκλισμόν. At fiue vocabulum fumatur à motacilla aue quæ grece κίγκλος dicitur,eo φ affiduè caudam moueat,fiue à quouis alio,non pertinet propriè ad hũc locum:fed magis perfequi caufam oportet,cur commiffura iuguli cum pectore, quamuis ficut aliæ non nullæ referri inter minimas nõ debeat,tamen nihil ferè moueatur. fed quam huius rei caufam Hippocrates tradat,audiamus de verbis ipfius. Os pectoris στῆθος appellat,quo nomine fignificaffe nunc videtur,nõ omne id,quod eft à priori parte thoracis, fed medium os, in quod fe inferunt coftæ,quod græcè à iunioribus medicis στέρνον vocatur,de quo rectè dixit.

68 C *Ipfum enim os pectoris fibi continuatur, & fpinæ.*

Os pectoris fibi ipfi continuari manifeftiffimum eft,fed & fpinę ẽt. liquidò conftabit,fi qñ in cadauere detracta carne coftas videris à pofteriori parte,fpinæ:à priori,offi pectoris,inhærere.

69 *Sed & iugulum prope humeri articulũ fupernatat.Cogitur aũt moueri fæpiffimè,eo φ cum fummitate lati fcapularum offis iungatur. Maximè autem,vbi perrumpitur,pars,quæ ab offe pectoris eft, furfum fertur,neq; facilè folet deorfum repelli,quoniam natura leuis eft,fpaciumq; ipfi latius patet à fuperiori parte,q̃ ab inferiori: latum verò fcapularũ os,humerus,& quæ his inhærefcunt à coftis & offe pectoris, optimè foluuntur: quamobrem poffunt plurimum attolli,atque demitti.Itaque vbi iugulum frãgitur, ea pars, quæ eft à lato fcapularũ offe, deorfum cõuertitur:faciliùs enim deorfum fertur vnà cũ humero ac lato fcapularum offe, quàm furfum. Quando igitur fic fe res habet,decipiuntur,qui cenfent poffe,quod fuper excedit os, deorfum cõpelli: namque in aperto eft inferiorem partem ad fuperiorem adducendam effe, ea fiquidem mouetur,ea à naturali fede recedit: cõftat aũt hãc aliter nullo modo propelli poffe,uincula enim nihil magis adducunt,quàm repellant Si quis aũt humerum,ad latus,quantũ poteft,adductũ furfum attollat, vt humeri commiffura maximè acutam fe oftendat,hoc pacto concurret cum offe pectoris,à quo receffit.*

D Solet Hippocrates quafdam figuras ac linguarum proprietates vfurpare, quamuis confuetam locutionem fequatur. Simile quid apud Xenophontem legitur. ipfe enim,fi quifquam eft, qui vfitata locutione vtatur,in his nomen profitetur fuum. fæpiùs tamen inferit vocabula linguæ propria, ac tranflata: quod rariùs apud hunc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur; quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc verò, πλοώδης ἐστὶ, quod fupernatat. id autem quafi fine fulcro fignificat:cuius rei teftimonium facit,quod fubijcit, quùm inquit/cogitur autem moueri fæpiffimè, eo quòd cum fummitate lati fcapularum offis coniungatur/. at fummitas lati fcapularum offis rurfus ob humeri articulum fæpiffimè mouetur,quùm ipfe imbecillis fit,& maximi motus. Initio verò fermonis/propè/dixit. dubium autem eft ad locumne,an ad rem debeat referri: vel enim accipiemus, prope articulum,frequenter iugulum moueri,quam fententiam magis probo,vel(vt quibufdam placet)/ propè/referemus ad frequentem motum,ita, vt mens eius fit, Iugulum maximè propè accedit ad ea,quæ frequenter mouentur,quùm humeri articulo iungatur.

70 *Si quis igitur legitimum vinculũ adhibeat,vt celeriter glutinetur,cætera verò omnia extra huiufmodi habitum fuperuacua exiftimet,rectè vtiq; fentiet, celeriterq; hominem ad optimam valetudinem perducet: quem iacere maximè ad rem pertinet,fatisq; funt quatuordecim dies,fi quiefcat, fummũ viginti.*

Legitimum vinculum appellat, quod omnibus in cõsuetudine est, ac iam est veluti lex quædam non scripta. sic enim & in vita fit, vt quos mores oẽs student, legibus similes sint. Vinculum igitur quod ad fracturas pertinet, huc nõ admodum accommodatur, atq; idcirco fusiùs de ipso scripsit in primo de fracturis: hic autem nullum vitium exponitur, ad quod eiusmodi vinculum adhibeatur. Ostendimus enim in commentarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus, morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuisse ab Hippocrate in eo volumine: in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem postulant. Porrò autem in eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, fascia super affectum membrum in orbem circundatur, sed in altera vinciendi ratione fertur ad alias partes, ac plurimum ad eas, quæ vitiatæ sedi cõtrariæ sunt: quod in libro de officina medici testatur, cùm inquit, Consentit autem cum capite humeri fascia ad alteram alam demissa. E

71 *Si in iuguli fractura (quod rarò accidit) contrarium eueniat, vt scilicet id ossis, quod à pectore est, subijciatur, id, quod à summitate lati scapularum ossis sublimiùs feratur, ac super alterum excedat, nullo magno præsidio opus est: demisso enim lato scapularum osse, cum humero, rectè ossa inter se concurrent: ac quæuis ratio vinciendi satis erit, & callus paucis diebus increscet.* F

In superioribus quidem demonstrauit, vbi totum iugulum transuersum abrumpatur, ferè quod à pectore est, sursum cõuerti: quod à summitate lati scapularum ossis, deorsum. nunc eũ modum persequitur, qui rariùs accidit, sub quo ea pars iuguli, quæ est à summitate lati scapularum ossis, sursum fertur, quæ à pectore demittitur: atq; hic (vt ait) faciliùs sanescit. nam demissa summitate lati scapularum ossis, simul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipsi cõtinuatur, sicq; alteri æquata illigatur, curaturq;.

72 *Quòd si non comminuatur hoc pacto, sed ab hac vel illa parte in latere erumpat, in suum locum collocandum erit, lato scapularum osse vnà cum humero excitato, quemadmodum & in superioribus explicauimus: vbi restitutum fuerit in pristinum statum, reliqua curatio celerrimè perficietur. Plærunq; igitur, cum partes inter se cesserunt, ipso humero sursum coacto, restituitur.*

Quod ab ipso nunc proponitur, accipere debemus in osse, quod in interiorem, vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc, quam dico interiorem partem, eam, quæ altè sita est in corpore: exteriorem, quæ in superficie ad cutem. G

73 *Vbicunq; autem, quod à superiori parte est, in latus vel in inferiorẽ partẽ veniat, cõmodè restituitur, si homo resupinetur subiecta aliqua re inter scapulas, quæ attollat sic, vt pectus quã maximè recuruetur: aliquis item humerum iuxta latus extentũ sursum adducat: medicus verò altera manu ad humeri caput data, prominentiori palmæ parte repellat, altera quod diductum est, componat: sic enim maximè in naturalem sedem restituet. Sed (sicut iam diximus) superius os deorsum ferri maximè solet. Plærisq;, vbi alligati sunt, conuenit ita figurari, vt cubitus iuxta latus contineatur, sicq; humeri caput excitetur.*

A Æger supinus collocatus.
B Puluinus inter scapulas subiectus.
C Alter brachium a costis diductum attollens.
D Medicus fracta ossa componens.

Vbi ea pars iuguli, quæ cũ pectoris osse cõmittitur, vel in latus, vel in inferiorẽ partẽ prorumpat, tunc ait cõmodè restitui, si homo resupinet, subiecto H ĩter scapulas iuxta spinã puluino, seu ceruicali, siue tali quopiã, ut hac uia thorax totus recuruetur. hoc autem expressit uocabulo περιρρηδὲς, quod poeta etiam usurpauit, quùm inquit, Περιῤῥηδὴς δὲ τραπέζῃ κατέπεσε. Homine igitur ita figurato, præcipit, ut medicus altera manu humeri ad latus adducti caput in exteriorem partem repellat, sic enim diductæ iuguli partes plurimum inter se recedent, recuruato pectoris habitu multum ad eam rem conferente: altera manu componat, atque in unum adducat diductas iuguli partes. humerum uerò iuxta latus sursum compelli interdum satiùs esse in sequentibus adscribit.

Sed

74 A *Sed quibusdam (vt narrauimus) debet humeri caput sursum vrgeri: cubitus autem ad pectus adduci: manus vero ad summitatem lati scapularum ossis ab integra parte porrigenda est. Quòd si homo cubare non recuset, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, sic, vt humeri caput maximè sublime sit: at si inambulet, fundam à ceruicibus suspendere ex fascia oportet, quæ cubiti eminentiam complectatur.*

Hęc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur. cum quo adducitur & iuguli pars, quę summitati lati scapularum ossis adiuncta est. Sed eiusmodi habitu inquit ferè opus non esse, ꝙ superiori satis restituatur, sub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori superimposito. Abstinere igitur debemus ab imponendo cubito super pectus, non quò hic habitus priori sit deterior, sed quò per illum duntaxat, plæraq; præstari possint, quæ ad reponendũ idonea posita sunt. Quomodo, si res non succedat, ad habitum transibimus secundo loco ostensum.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de reliquis Manus articulis; de Faciei malis, ac maxillis: de Naribus & Auribus curandis: cum luxata vel fracta fuerint.

De Cvbito.

1 *Cubiti articulus, vbi paululũ dimotus suo loco excesserit, vel ad pectus, vel in partẽ exteriorẽ, maneatq́; pars eius acuta in cauo humeri, rectà extẽdere oportet, & q̃ extat repellere, atq; ad latus vrgere. At vbi toto loco motus fuerit in hanc vel illã partem, idẽ extendendi modus aptatur, qui fracto humero, cùm deligãdus est: sic .n. curua pars cubiti non impediet, maximè verò versus costas erũpit.* C *Restituitur aũt plurimũ reductus, ne humeri caput attingat cubiti processum: ita aũt collocatus vt non hæreat, circũagitur ac circumflectitur, non rectà cogitur: eodemq́; tp̃e vtrinq; in contraria compulsus in suam sedem restituitur. Expedit & cubitũ nũc pronũ, nunc supinũ cõuertere. In curatione ita figurare brachiũ oportet, ut manus paulo sublimior cubito habeatur, humerus verò ad latus: sic aũt & suspẽsum & collocatũ naturæ & vsui commodũ erit, modò callus non malè increscit: increscit aũt celeriter. Lintea uerò adhibẽda eo modo sunt, quo articulorũ ratio postulat, ut pars quoq; acuta adligetur. Malũ aũt luxato cubito maximè recrudescit febre, dolore, uomitu puræ bilis: præcipuè cum in posteriorẽ partẽ exciderit, ꝙ cartilaginosa sit: deinde cùm in priorem: sed curatio eadem est.* D *Vbi in posteriorem partẽ prolapsus reponitur, rectà extẽdere oportet: signum autẽ sic prolapsi est, ꝙ homo extendere brachium nequit, nã vbi in priorẽ venit, flectere nõ põt: tunc autẽ durum aliquid implicitum cõuenit inÿcere, et cubitum porrectum plurimum repẽtè circa ipsum flectere. Diducta autẽ ossa intelliges, vbi eã partẽ tangas, qua uena in humero diuiditur: sed hæc celeriter callo circũdãtur. Ossa aũt à primo natali die breuiora fiunt, præsertim quæ proxima sunt cubito, deinde quæ manui, tum quæ digitis. Humerus autẽ & scapula propter motũ validiora euadunt: sed et alterum brachium ꝑꝑ opera validius est. Minuitur caro vbi in exteriorem partẽ venit ab interiori, alioquin à cõtraria illi, in quã venit. At vbi cubitus in interiorem vel exteriorẽ partẽ prolabitur, distentio ita adhibenda est, vt cubitus ad rectum angulum cum humero collocetur. Attollere autem alam oportet fascia subiecta, & cubitum super rem aliquam collocare, ac iuxta articulum graue aliquid appendere,*

A Alæ subiecta habena.
B Manibus depellens.
C Medicus articulũ palmis coaptans.

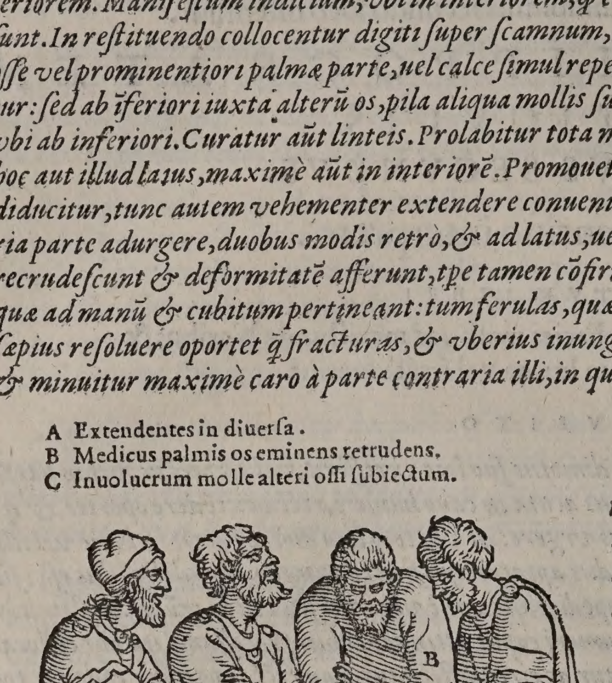
aut manibus deorsum vrgere. Suspẽso autẽ articulo necesse est prominentioribus palmarũ partibus adur- E
gere, quẽadmodũ in manibus. Hæc figura cõuenit dũ deligatur, dũ suspenditur, dũ collocatur: vbi in posteriorẽ partem subito extendere oportet, & prominentioribus palmarũ partibus in suã sedem cõpellere, qđ similiter seruãdum est in alijs reponendis: vbi in priorẽ imposito linteo in pilæ speciem inuoluto flectere simul, & reponere necesse est: ꝙ si in alterã partem vergat, cùm reponitur, vtrumq; fieri debet. Figura autem, quæ cõmuniter aptatur, cùm reponitur, et cùm deligatur, idonea esse etiã potest, cùm distenditur, ita, vt in omnibus communiter requiratur. Quòd spectat ad modos reponendi, reponuntur alij suspendendo, alij distendendo, alij circumducendo: quæ celeriter fiunt, vbi figuræ in hanc vel illam partem excedant.

De Manv

Manus autem articulus in interiorem, uel exteriorem partem promouetur: sed maxima ex parte in in-
2 *teriorem. Manifestum indicium, vbi in interiorem, ꝙ curuari: vbi in exteriorem, ꝙ porrigi digiti nõ possunt. In restituendo collocentur digiti super scamnum, & in diuersas partes distendantur: quod extat ex osse vel prominentiori palmæ parte, uel calce simul repellatur, & in anteriorẽ & inferiorẽ partem vrgeatur: sed ab ĩferiori iuxta alterũ os, pila aliqua mollis subijciatur, manui pronæ, ubi à superiori est: supinæ, vbi ab inferiori. Curatur aũt linteis. Prolabitur tota manus uel in interiorẽ, uel in exteriorẽ partẽ, uel in hoc aut illud latus, maximè aũt in interiorẽ. Promouetur aliquandò & appendix: aliquando & alterũ os* F
diducitur, tunc autem vehementer extendere conuenit, & quod extat repellere: reliquum uerò à contraria parte adurgere, duobus modis retrò, & ad latus, uel manibus super scãnum, vel calce. Maximè autem recrudescunt & deformitatẽ afferunt, tpe tamen cõfirmãtur, ita ut usui sint. Curatio aũt lintea postulat, quæ ad manũ & cubitum pertineant: tum ferulas, quæ usq; ad digitos accõmodentur. Alligata aũt ferulis sæpius resoluere oportet q̃ fracturas, & vberius inungere. Verum à primo natali die breuior fit manus, & minuitur maximè caro à parte contraria illi, in quam os uenit: ei uerò qui iã adultus est, ossa manent.

A Extendentes in diuersa.
B Medicus palmis os eminens retrudens.
C Inuolucrum molle alteri ossi subiectum.

3

4

De Digitis

Digiti articulus, ubi excidit, in aperto est. Restituitur rectà distendendo, tũ quod extat repellendo, & in contrariã partem adurgendo. Curatio fascias & lintea postulat. Nisi restituatur, callo extrinsecus circundatur. Luxata autem ossa vel à primo natali die, vel ei qui adolescit, ab inferiori parte breuiora euadunt, & caro minuitur, à contrario illi in G
quam prolapsa sunt, sed iam adulto manent.

Maxillaʺ paucis hactenus toto loco mota est. A.li.4. f.5.t.r. c.2. f.478.d

Qui operam dant corporibus incidẽdis γνάθον dicunt eam partem, quæ genis subiecta est: genas verò, quę μῆλα vocãt, eas, quę leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit, articulũ autem lati scapularum ossis, pro articulo, qui cum lato scapularum osse committitur, sic nunc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθον appellat. Sic etiam poeta dixit.

Κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἅπαντας ὀδόντας,
Γνάθων ἐξελάσαιμι συὸς ὡς ληϊβοτήρου.

vbi videtur appellasse γνάθους, malas & maxil- H
lã, quas ipse ẽt Hippocrates in sequentibus γνάθους nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem scripserit paucis maxillam toto loco moueri, ipse deinceps docebit. animum igitur adiungito.

5 *Os enim, quod à malis procedit, cum eo coniugatur, quod ab aure, hoc autem maxillæ capita excludit: quorum vnum à superiori parte situm est, alterum subiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem non facilè expellitur, quod rostro simile, iugale os excedit.*

Anteà quoq; diximus in expositione libri de fracturis, & in primo cõmentario, si quis nõ intelligit, q̃ ita clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus esse mõstratione ossiũ, præcipuè hominis, vel certè simiæ. satius aũt est nõ tũc, cùm liber legitur, sed prius per ociũ ossa inspicere. Diximus itẽ scriptũ fuisse à nobis librũ de ossibus ad eos, qui primas institutiones addiscunt, in quo antè exerceri melius est eũ, qui percepturus est, q̃ ab Hippocrate scribũtur. Atqui, vt in superioribus scripsi, sic etiam nunc faciã mediam quandã doctrinã, inter eam, q̃ conuenit ijs, qui inspexerint, & eã, quæ ijs, qui non inspexerint. Hoc.n. pacto, qui inspexerint molestè sermonis lõgitudinẽ non ferent: qui non inspexerint quasi descriptionẽ quandam habebunt exquisitæ cognitionis, q̃ haberi non potest, nisi ossa ipsa inspiciant. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dẽtes

continent,

A continent,eam,quæ mouetur,esse maxillã:quæ immobilis est,malas:in vtroq; item osse dentes contineri,tam magnitudine, quam numero,inter se æquales.Procedit aũt à malis os tenue cõtinuatum illi ossi, quo continetur angulus oculi temporibus propior. cum hoc alterum os necti tur,in quo situm est foramen auris. quà verò coeunt hæc inter se,commissura fit suturę similis. Hoc igitur os,quod malas capiti annectit,ab ijs,qui incidendis corporibus operã dederunt, iugale os appellatur:quandoquidem & ipse Hippocrates/coniugatur/inquiens, ostẽdit duo ossa inter se coniungi,quasi iugo subiecta. huic autem iugo cauum subiectum est non mediocre, in quod se inserit alterum maxillæ caput,quod rostrum refert. hoc & fœminino genere κορώνlω, & neutro κόρωνον, græci appellant.Iuxta hunc processum maxilla quoq; alterum exigit,per quẽ cum capite prope aurem committitur.Sed hic breuior est,alter multo longior. vterq; distingui tur iugali osse,quod medium inter vtrũq; sitũ est,longiori humiliùs,breuiori sublimiùs. vtrosque maxillæ processus Hippocrates nominauit capita, quùm inquit/hoc autem maxillæ capita excludit/hoc est,diducit,separatq; inter se,alterum ab inferiori parte,à superiori alterum. Cõstat igitur procidere maxillam non posse,nisi processus rostro similis iugali osse humilior demit tatur. at non propterea simpliciter luxabitur,vbi illud accidat,aperto enim ore in suum locum B reuertetur. Ad hoc igitur, vt luxetur,necesse est reditum prohiberi, eo ꝙ ipsa in latus conuertatur.Rectè igitur in sequentibus inquit/luxari autem non potest,nisi ore vehementer aperto in latera conuertatur/neque enim ferri potest ipse processus infra os iugale, priusquam maxilla à malis plurimum diducatur,quod accidit,vbi homo maximè hiat: neque reditu in suam sedem prohibetur,nisi in latus conuertatur. Ægrè igitur prolabitur & ob hæc, & ob musculorum robur,quibus ad superiores partes alligatur,de quibus agit proximis verbis.

6 *Iam verò ab vtraque harum summitatum neruosæ oriuntur chordæ, quibus musculi illigantur, qui κροφῖται, & μασσητῆρες dicuntur.*

Quæ antè κέφαλας id est capita maxillæ vocauit, nunc ἄκρα id est summitates appellat, ab vtrisque inquiẽs neruosas chordas oriri,quas τένοντας vocat. solet autem sic appellare eas musculorum extremitates, quæ græcè ab ijs, qui versantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις nuncupantur. Semper autem magis neruosæ sunt,q̃ medius musculus: verùm inter se differũt, eo ꝙ aliæ naturam magis neruosam habeant,aliæ minùs. vbi carnosa natura plurimum abun- C dat,musculi extremitatem carnosam vocant,contra vbi neruosa superat,neruosam. nunc quia neruosæ magis sunt, quàm carnosæ,iure dixit ab vtroque horum capitũ neruosas chordas oriri:innecti enim inquit summitatibus maxillę musculos,qui κροταφῖται & μασσητῆρες nuncupãtur. Sed incertum est,num eosdem musculos his vocabulis appellet,an alios esse velit κροταφῖτας, alios μασσητῆρας, quoniam, qui post Hippocratem versati sunt in corporibus incidendis κροταφῖτας vocant eos,qui à temporum ossibus oriuntur, quos vbi intendũtur, claudere & cõtrahere os apertè videmus:eos verò,qui maxillæ, quà latescit,illigantur, vtrinq; scilicet vnus, μασσητῆρας nominant,eo, quòd in mandendo maxillam circumagant: quod efficere non ampliùs possunt,qui à superiori parte oriuntur/hi enim sursum solummodò ipsam adducunt,non tamen in latera mouent.Quocirca ipsis opus est in contrahendo ore,non secus etiam,vbi prioribus dentibus aliquid mordẽtes abscindimus,vel vbi comminuere aliquid caninis volumus. Sed,vbi cibum,vt contendamus,conteramusq;,super maxillares imponimus(quæ actio μάσσησις gręcè dicitur)musculi tunc suo munere funguntur,qui maxillam,cui illigantur,quà latescit, in latera mouent.Probabile igitur est hos musculos appellari μασσητῆρας: eos verò κροταφῖτας, qui à musculis iuxta ossa temporum (quę græci κροτάφους dicunt) oriũtur,qui & neruosas chor D das continent, maxillæ summitatem rostro similem circumagentes. Atqui conditum est in ore par aliud musculorum,qui supernè ab osse, quod ab alarum similitudine πτερυγοειδὲς vocatur, & à toto sinu iuxtà posito oriuntur. iunguntur autem maxillæ,ea potissimum parte,vnde processus ad commissuram fertur. perueniunt autem hi musculi ad eos,qui μασσητῆρες dicuntur, quiq; (vt dixi) maxillæ inhærent ab exteriori parte, quà latescit, quùm ab interiori parte duo, qui propositi sunt,vtrinque vnus,maxillam, quà latescit,comprehendant. Ergo,quùm Hippocrates ait/iam verò ab vtraque harum summitatum neruosæ oriuntur chordæ, quibus musculi illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασσητῆρες dicuntur/cõstat nullo modo loqui de musculis, qui ab exteriori parte maxillæ superinijciuntur, sed duo musculorum paria indicasse, eos scilicet, qui euidenter ab extrema fronte oriuntur,& eos,qui iuxta sinum ossis πτερυγοειδοῦς: hi enim alterum processum attrahunt,quem inseri in commissurę cauum diximus:sed alterum musculorum par,quod (vt retuli) maxillę extremitatem rostro similem in orbem amplectitur,rursus ipsos maxillæ processus sursum ad caput adducit.

7 *Et propterea vocantur, ac propterea mouentur, quòd inde illigantur.*

Quùm propositos musculos dixerit nominari μασσητῆρας, causam reddidit, cur ita appellẽtur.

tur. inde enim illigantur, hoc est, maxillæ summitatibus: propterea mouentur, quùm mandimus, & μασητῆρες vocantur. E

8 *Nam, quùm edimus, loquimur, aut aliter ore vtimur.*

Maxilla solummodò mouetur, quùm à malis ipsam reducant priores duo ceruicum musculi, cumq; μασητῆρες illam adducant. Iure igitur euidenter mouentur, quùm ei ossi, quod maximè mouetur, illigentur. Dicti autem sunt ob huiusmodi motum μασητῆρες, à mandendo, quæ maxillæ actio valentissima est, leuiter enim mouetur, dum loquimur.

9 *Malæ quidem quiescunt: innectuntur enim capiti, sed non insinuantur vt articuli: at maxilla mouetur, vt quæ articulorum modo cum malis & capite committatur.*

Verbum/innectuntur/συνήρτηται dixit. non nulli scribunt συνήρθρωται, id est iunguntur, propterea quod Hippocrates ait συνάρθρωσιν esse iuncturam ossium, interdum eorum, quæ vix, interdũ eorum, quæ nullo modo moueri videntur: sicut διάρθρωσιν naturalem commissuram ossiũ, quæ apertè mouentur. In propositis autem verbis commissuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις, siquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι significat. F

10 *At quamobrem neruorum distentionis, rigorisq; hic articulus primus indicio sit, vbi contrahitur: & quam ob rem plagæ in temporum musculis graues sint, & stuporem inferant, alibi explicabimus.*

Paucis persequi rem potuit. quoniam hic articulus ad neruorum initium propius accedit, primus neruorum distentionem concitat, plagasq; habet stuporem inducentes. nescio autem quo pacto reseruauerit. fortasse voluit in scribendo demonstratione vti, mentionem faciens neruorum, qui à cerebro ad hos musculos perueniunt, quod necessarium non fuit, in proposita doctrina, atque idcirco in alium locum perfectum sermonem distulit.

11 *Atque hæ causæ sunt, cur non admodum prolabitur.*

Sed quænam sunt? nempè non aliæ, quàm quæ dictæ sunt, quarum duplex est caput, natura ossium (vt narraui) & robur musculorum.

12 *Illud etiam in causa est, quòd nulla ferè in edendo necessitas est, quæ cogat hominem aperire os, vltra quàm possit: luxari autem aliter maxilla non potest, quomodocunque figuretur, quàm cum ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur.* G

Præter duas superiores causas, quæ efficiunt, vt maxilla rarò luxetur, tertiam adscribit, scilicet nisi plurimum os aperiatur, luxari minimè posse. Verùm non sæpè fit, vt nobis opus sit ore plurimum aperto: quãdoquidem eiusmodi actio duplici vsui accommodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiam apprehendere, vel vbi quàm maximè hiamus: quorum illud rarò accidit, hoc delirantibus duntaxat. Quod & aliquando accidisse vidimus Plusio Placino, cùm quantum poterat, os aperiret, deinde maxillam in latus deduceret. consueuerat autem sic subinde figurari, ac tanquam egregium factum, vltro semper hiare ampliùs conabatur.

13 *Veruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus neruis ac musculis, qui iuxta articulos sunt, vel non longè ab articulis, quibus illigantur, quicunque in vsu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maximè idonei sunt, qui extenti sequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè mollita sunt, plurimum extendi possunt.*

Quod ad propositas causas attinet, necesse est maxillam vel nullo modo, vel rarò admodum, luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim rarò, at non adeò, vt permulti nostrũ eiusmodi casum non viderint, quod in ijs euenit quæ sunt rarissima. eo enim quod eiusmodi commissura multum mouetur, musculi neruiq; ipsius tenduntur, & opportuniores sunt, qui extendantur, quàm quibus rarò motis opus est: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα, hoc est, optimè mollita, plurimum extendi possunt: quoniam poeta verbum δεψεῖν mutuatur ad significandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα. H

14 *Ergo (quod propositum erat) maxilla rarò excidit, mutatur tamen subitò sæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs musculorum, neruorumq; motionibus accidit.*

Mutatur subitò dixit χᾶται, quod verbum quid significet, intelligemus, si ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus. inquit enim/vt compluribus alijs musculorũ, neruorumq; motionibus accidit/. quare χᾶσθαι vitiũ est neruorũ ac musculorũ articulo non erũpente. Quidnã hoc vitij sit, aperit, quùm inquit/motionibus/. voluit enim ex naturali situ in alterũ mutari, idq; subitò. idem & paulò pòst indicat significari verbo χάσαι, quùm ait/dein subitò mutare ad tres habitus simul consilio directo/, vbi mutare dixit χάσαι, hoc est, subitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiã in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus, χαστηρίαν dicunt id, super quod pedẽ imponẽtes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adstãt, qui

cursuri

A curſuri ſunt. In palæſtra item verbum χάσαι ſignificat brachium à priori ſitu celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam χάσαι, ad muſculorum vitium referendum eſt, repentè mutantium aliàs partes, ſic, vt muſculi antiquam ſedem minimè retineant, ſed aliqua ex parte deprauentur, aliqua etiam extendantur.

15 A.l. 4. f. 5. t. 1. c. 7. f. 478. c *Hinc autem" euidentiſſimum eſt, cùm excidit: maxilla enim in priorem partem proijcitur, conuertiturq́; in contrariam, atque vndè luxata eſt, ſummitasq́; oſſis roſtrum referens magis extat iuxta malas, maxillaq́; cum malis ægrè committitur.*

Diximus ēt in ſuperioribus, os, quod iugale appellatur, ita ſitū eſſe, vt ſuperinijciatur maxillę ſummitati roſtrum referenti: ac niſi in alteram partem prolabatur, maxillā ad ſuum locum reuerſuram. Neceſſe igitur eſt, ſi quādo maxilla excidat, propoſitam ſummitatem extra iugale os ferri, nullus.n.alius locus eſt, in quem impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà ſitum eſt iugale os: ſed quà potiſſimum ſitum ſit, facilè percipies in homine gracili, muſculum temporis, genamq́; intuitus, inter vtrunq; enim ſitum eſt iugale os. In memoria itaq; habēs eius ſitum, vbi aliquem videris, qui os claudere nequeat, maxilla in priorem partem proiecta, atq; in alterā in- B clinata, conari debes, exquiſitè oculis, digitisq́; ſummitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi ſic habere comperies, optimum indicium erit maxillam excidiſſe.

16 A.ibidem. *His qua ratione" apertè reponi debeat, in aperto eſt. Oportet enim aliquo laborantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentum comprehendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiante quantum modicè poteſt: ac primo quidem aliquandiu maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere: imperareq́;, vt ipſe homo maxillam relaxet, ſimulq́; cum medico ipſam adducat, & adducenti quàm maximè pareat.*

Ratio reponendi euidētiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partiū, quas narrat, cōpoſitionē diligenter inſpexerint: ad quos reſpectū habēs, hæc ſcripſit. Quæ deinceps adiūgit de reſtituēdo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi vnū vel alterū verbū occurrat, quod à nobis notabitur.

17 A.ibidem. e. f. *Dein ſubitò" mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo: ſiquidē ab ea ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, præterea in poſteriorem partem adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cū malis committere, ac minime hiare. Ratio quidem reponendi huiuſmodi eſt, neq; reponi maxilla poteſt, ſi* C *aliter figuretur: leniſq́; medicina abundè eſt, nēpè panni cū cerato, laxiori faſcia alligati. Tutius aūt eſt admouere manū homine reſupinato, capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q minimè cedat.*

Vbi, priùs neruis & muſculis agitatis atq; emollitis maxillā deorſum traxerimus, & quātum pōt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quùm inquit/dein ſubitò mutare/, quod χάσαι dixit, id eſt repētè ac ſimul articulū collocare è regione ſuæ ſedis: tū ita collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperātes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, vt homo hiaret, laxam maxillam præbens, id eſt nullum muſculum intendens: id enim maximè confert ad neruos muſculosq́; agitādos, repenteq́; ad naturalē ſedē adducendum maxillam deprauatā, atq; ad compellendū in poſteriorē partē. Nunc iā, vbi vtraq; maxillę ſummitas ſita eſt è regione ſuę ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicūtur, agētes, eam totam ad ſe ipſos attrahere: agunt enim, vbi æger comprimere, claudereq́; os velit.

18 D

Aliquis autē caput offenſi contineat.

Dū maxilla agitatū, ac modicè deorſum demittitur, pręcipit, vt caput contineatur, ne ſequatur maxillā. quod perpetuum eſt in omnibus, quæ in diuerſa duci debent. Offenſum appellauit τετρωμένον, Iones.n. quālibet offenſam τρῶμα dicunt.

19 *Quòd si maxilla vtraque parte elabatur, curatio eadem est: sed homo minùs comprimere os potest. tunc enim mentum magis prominet, sed in neutram partem inclinatur: intelliges autem in neutram partem inclinari, præcipuè ex dentium finibus, vbi inferiores è regione superioribus respondeant.* E

Maxilla ab vtraque parte, dixit, γνάθοι ἀμφότεραι. videbitur autem γνάθος appellasse nõ maxillam totam, sed vtranque eius partem, quà latescit: mentum quoq; cum γένυας dixerit, videri poterit intellexisse maxillæ imum, quà nudum os est sine carne, quum inquit/tunc enim mentũ magis prominet/, sed paulò pòst maxillam totam nuncupauit γνάθον, quum ait / sed si maxilla, quà ad mẽtum iungitur, diducatur: sola aũt hæc iunctura est in maxilla, in malis multæ/. Quare apud Hippocratem significationes verbi γνάθυ & γένυος confunduntur. quod tñ ait in propositis verbis hmõi est: Quòd si maxilla luxetur ab vtraq; cõmissura, magis quidẽ in priorẽ partem ꝓpellitur, q̃ vbi excidit altera parte dũtaxat, magisq; à malis recedit: non tñ deprauat, aut peruertitur, sed naturalẽ sedem sine inclinatione tuetur. id aũt indicãt dentes, qui è regione respõdẽt, hoc est, inferiores superioribus, q̃ secãt secãtibus, canini caninis, maxillaribus maxillares.

20 *His quàm celerrimè" restituenda est: qua autem ratione, suprà explicauimus.* F A.li.4. f.5.t.1. c.7.f.478.e

Celerrimè quidem reponenda est, priusquàm musculi distenti ob consortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit, vbi altera parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accommodari: tunc enim paulatim maxilla in alteram partẽ conuertitur, nunc pariter in vtramque. quare satis est concutere, mentumq; adducere deorsum, vt processus extremitas rostro similis, iugali osse inferiùs collocetur, sicq; in interiorem partem vtrinq; totam maxillam compellere, simulq; præcipere homini, vt os claudat.

21 *Si reuerti" nequeat, mortis periculum instat propter febres continentes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi necessitatem.* A.ibidem.

Periculo quidem non vacat maxilla, etiã si altera parte luxetur: sed, si vtraq;, ægrius restituitur, quùm musculos omnes, quibus maxilla continetur, intendat. sunt autem quatuor (vt dictũ est) duo scilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à finibus iuxta os, quod πτερυγοειδὲς nominatur. Habent autem hi musculi neruos ab ipso cerebro, ac propè ipsum contingunt: quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor musculi, vbi maxilla prorũpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui sint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertia coniugatione, quæ nõ longè ab ipso principio sita est. Atqui fit etiam, vt musculi, qui maxillam extrinsecus comprehendunt, orti ab vtraq; parte eius, præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur: quanq̃ nõ ita præcipui sint, sicut quatuor prædicti, magis enim à cerebro recedunt, neruusq;, qui in hos distribuitur, longiùs oritur, & non ab ea coniugatione, vndè nerui ad quatuor musculos ferũtur, qui & ipsi non parum vsui sunt, perinde atq; alij vniuersi corporis musculi, & si non æquè præcipui sint, atque hi. Ob hæc igitur omnia, periculum mortis impendet, quùm prẹter naturam musculi intendantur, ac propterea doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac simili vitio cerebrũ afficiant, quo affecto acutæ febres sequuntur, simulq; lædũtur omnes animi actiones. non enim solet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi necessitate prematur, eius vitio sensus duntaxat lædi & motus, sed ratiocinatio, memoria, sensus & motus voluntarius corrumpi. G

22 *Huiusmodi enim musculi inexpugnabilem dormiendi necessitatem inducunt, quum alienantur, & præter naturam extenduntur.*

Potest vtrunque ex propositis inexpugnabilem dormiendi necessitatem inferre, & alienatio musculorum, & distentio, quùm vterque affectus ob consensum ad cerebrum pertineat. Distẽtio inde proficiscitur, quòd fibræ, quæ priùs laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineã extendantur: alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigescant, madescant, siccentur, inflammentur, erysipela prehendantur, vel putrescant, in quibus omnibus eorum natura alienatur; sed in distẽtione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipsius alienationem. H

23 *His solet" aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac si euomant, vomitus purus est.* A.ibidem.

In febribus admodum acutis nihil mirum, si pura bilis in corpore producitur, siquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè cõcreta, sub huiusmodi febribus tabescit, & sanguis aduritur. concurrere autem hæc ad aluum, atque intestina, quùm tabent, proprium est, vbi tantum neruosæ partes laborant: cum ipsis enim vitiatur læditurq; os ventriculi, quod maximè neruosum est. Rectè autem ab ipso docemur proximas, communesq; partes primũ potissimumq; affici: præterea, vbi vẽtriculi os lædatur, dolorem ne leuem quidem posse sustinere: sequitur enim animæ defectio, vbi ipsum malè affligatur, & quum animus deficit, omnia, quæ supersunt, tenuia ad ventrem concurrunt. quin etiam, si hoc non accidat, sub vehementi dolore, atque mœrore, quæ superant in corpore huius generis, videntur ad ventriculum atque intestina decurrere: quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in intestinis, deiectione.

24 *Decedunt" autem hi maximè decimo die.* A.ibidem.

Verbũ/maximè/ μάλιστα dixit. inuenitur aũt, & apud alios veteres ita acceptum, sicut nunc ab

A ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè ostendat, quasi ita dixerit: Hi ergo decedunt plerunq; circiter decimum diem. ita vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio sit. Testantur autem exempla vocabulum/ μάλιστα /ita vsurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit, Hæ omnes græcorum, & inter se, & contra barbarum res gestæ fuerunt maximè quinquaginta annis. atque ibidem, Distat sexaginta stadia maximè. Andocides item de mysterijs inquit, Homines maximè trecentos. vbi maximè μάλιστα dicunt, in quam significationem huiusmodi vox à græcis sæpenumero accipitur.

25 *Sed, si maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino transuersa, sed aliqua parte icta ossa inter se cohærent, in suam sedem compellenda sunt, digitis vtrinque prementibus, tum ab ore lingua in latus adducta, tum à cute, vt conueniet repellendo. Quòd si peruertantur dentes ad fracturam moti, vbi ossa in suam sedem collocata sunt, non solum bini, sed etiam plures, inter se ligandi sunt auro potissimum, vel certè lino, donec ossa confirmentur. Quo facto vincire oportet paucis pannis ceratoq; iniectis, paucisq; fascijs, non valde astrictis, sed laxioribus.*

Vbi comminuto osse nihil integrum relinquitur, partibus inter se recedentibus, ita, vt nullo B pacto cohæreant, huiusmodi fracturæ speciem recentiores medici græcè καυλιδὸν à fracti caulis similitudine appellant, eo quòd Hippocrates illud/ vbi non frangitur omnino transuersa/ dixerit/ Ἐὰν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι /. Reliqua omnia tam in hac oratione, quàm in sequentibus, plana sunt. sed, si parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

26 *Scire autem conuenit maxillam fractam fascijs parum iuuari, si rectè inijciantur: vbi minus rectè, multum lædi.*

Commune est omnibus fracturis summopere lædi à vinculo, quod non rectè superdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet communiter ad omnia ossa, sed ad ea duntaxat, quæ fascia comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compositum exceptum fuerit, seruetur. Adde quod in maxilla vinculum præcipuè infestum est, quùm semper solita sit nuda esse, ac sine velamento.

27 *Subinde autem circa linguam altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrinq; reprimere, dirigereq; id ossis, quod inclinatum est: optimum autem esset, si semper id fieri posset, sed non potest. Quòd si os transuersum omnino abrumpatur, quod quidem rarò incidit, collocare eo modo, quo dictum est, os in suã sedem* C *oportet. Quo facto deligare dentes inter se conuenit, veluti supra ostendimus: hoc siquidem maxillam valdè immobilem præstat, si quis capita rectè, vt oportet, futura insuper coniunxerit. Vniuersam verò manus curationem ad vnguem scribere non facile est. sed ex ijs, quæ scripta sunt, exprimenda est.*

Μάττεσθαι significat inquirere, sed ἐσμάττεσθαι altè inquirere, sicut nunc, vbi altè inquirere ἐσμάττεσθαι dixit. præcipit enim Hippocrates digito in os demisso considerari, num fracti ossis partium altera super alteram excedat: atque ita digito adurgeri, quò expedire videatur, id quod in interiorem partẽ conuersum est, in exteriorem repellendo. In aperto autem esse existimo Hippocratem imperare, non vt medicus assidue, sed vt æger hoc efficiat.

A Habena inferiori parti maximè agglutinata.
B Habena superior.

28 *Dein, si is, quem fractura malè habet, puer sit, satis erit corij Carthaginensis, exterioris partis id, quod durius est et magis densum, admouere: sed, si robustior fuerit, ipsum corium. Incidenda autem habena est, quæ trium digitorum latitudinem æquet, vel quanta conuenit, tum maxilla gummi inungenda.* D *maxillæ enim, quà transuersa fracta est, firmius hæret extrema habena agglutinata interposito digiti spacio, vel paulo longiori, idq; ab inferiori parte: incidaturq; habena hæc media in longitudinem, vt vtrinq; mentum complectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior superiori parti maxillæ agglutinetur, distetq; à fractura quantum prior. scindatur autem, quatenus possit aurem comprehendere.*

Molle accipi voluit corium, cuiusmodi tunc fortasse fuit Carthagini. huius enim exẽpli causa nominatim meminit, quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis. constat aũt in eo corio partis, quę maximè summa est, id quod durius est ac magis densum, nunc λιπῶν ab ipso nuncupari. At quomodo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuersa extendat, ipse nobis euidentissimè aperiet, si quorsum de his agat intelligamus: vult siquidem fracti ossis alteram partem deorsum à mento extendi, alteram à capite sursum. Sect. 3. t. 29. 7ª. 245. c

Acuantur

29 *Acuantur autem habenæ, quà coniungi alligariq́; inter se debent.* E

Præcipit hic, vt habenæ quodammodo angustiores sint, paulatim latitudine imminuta, quò iunctura firmior reddatur. capita enim, quæ lata sunt, quamuis summa cura vinciantur, non tamen fideliter continentur.

30 *In glutinando corij caro cutem contingat, sic enim magis inhærescit.*

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente. id enim ex ipsa, quod exterius est, cùm ambienti aeri obiectum sit, magis densum euadit, & neruosum est: quod interius, mollius & rarius, atque ex hoc ipso minus id, quod ad exteriorem partem magis accedit: quod ad interiorem, quà id tangit quod cuti subijcitur, rarius est & carnosum, quod sanè corij carnem nominauit, à quà parte glutinari voluit: nam, quùm rarius & mollius sit, ad eiusmodi vsum magis accommodatur.

31 *Deinceps extendenda est huiusmodi habena, magis autem, quæ à mento sita est, vt potissimum cautio sit, ne maxilla in acutam figuram ducatur: in vertice autem iungendæ sunt vtræq́; habenæ, dein circa* F *frontem fasciæ alligandæ.*

Vtræque habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis, atque in vertice deligari. magis autem extendi voluit inferiorem, ne maxilla (vt ipse dixit) ἀποσιμλαίνει, id est in acutam figuram ducatur.

32 *Aliquid etiam super omnia extrinsecus inijci debet, vt fieri solet, quo vincula immobilia reddantur. Cubet autem homo in maxillam integram, non tamen huic, sed capiti innixus. Corpus verò extenuandũ est, vsque ad decimum diem: postea reficiendũ est non tardè: nam, vbi primis diebus inflãmatio non oritur, maxilla viginti diebus conferuet: celeriter enim callus increscit, sicut in alijs ossibus, quæ rara sunt, nisi corrumpantur: sed restat alius sermo longus de cunctis ossibus, quæ corrumpuntur. Intentio autem, quæ per gluten adhibetur, firmiter manet, intendi & minui potest, & ad multa dirigenda sæpenumero proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes sunt, & in alijs casibus, & in maxillæ fractura promptè manus admouent: comminutam enim maxillam variè, & benè, & malè deuinciunt.* G

Quod super omnia extrinsecus injicitur κατάβλημα appellauit, siue panniculus sit, siue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάραρμα, sicut etiã nunc dici solent παράρματα, quæ ex vestimentis præciduntur ab ijs, qui ea suunt. hæc siquidem ad propositum vsum propter mollitiem commodissima sunt, quæ vbi non sint, licebit aliquid simile admouere.

33 *Omne enim vinculum maxillæ ita abruptæ ad fracturã ossa inclinat, magis quàm secundum naturã.*

Maxillæ inquit ita abruptæ, hoc est, quæ transuersa fracta sit, vinculum ad fracturam magis ossa conuertit, quàm dirigat, propterea, quòd fasciæ in orbem circundari nequeant circa sedem affectam, sed ab exteriori parte duntaxat imponi.

34 *Sed, si maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur (sola autem iunctura est hæc in maxilla, in malis multæ, sed à proposito sermone discedere consilium non est, in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum est) si iunctura inquam, quæ in mento est, diducatur, componi à quouis potest: nam quod extat, intus repellendum est digitis super datis: quod in interiorem partem conuertitur, in exteriorem adducendum digitis adurgendo: hæc autem facienda sunt ossibus in diuersa diductis.* H

Maxilla quidem ex duobus ossibus constat, quæ in imo mento ad vnguem inter se iunguntur: Malæ verò, ex multis, quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. sed curiosum hoc huiusmodi vocabulorum studium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam ossium malarum sub ξυμφύσεως genere posuit, id tantùm in ipsis indicium spectans, quòd in eiusmodi ossium iuncturis nullus sit motus, qui sensui subijciatur.

35 *Ossa enim sic facilius in suum locum reuertentur, quàm si quis tentet altero sub altero cõdito cõpellere.*

In omni eiusmodi commentario scire licet consueuisse Hippocratem in ijs præceptis, quæ singulis communia sunt, cùm semel vnius mentionem facit, exponere vim rei communem esse omnium similium: quemadmodum & nunc volens maxillam prius extentam ita componi, subijcit/ossa enim sic facilius in suum locum reuertentur, quàm siquis tentet altero sub altero conditocompellere/. Hoc autem, quod nunc proponitur, attinere ad ossa omnia, quæ componuntur, propositis verbis indicauit.

Composita

36 A *Composita maxilla alligare inter se dentes conuenit, qui sunt hinc atque hinc, sicut antea quoque dictum est, mederiq́; cerato, ac pannis paucis fascijsq́;. Vinculum autem exiguum variumq́; maximè huic loco accommodatur: propè enim sine inclinatione est, quanquam non ex toto sine inclinatione sit.*

Pars exquisitè sine inclinatione est, vbi simillimam cylindro figuram repræsentat. voco autem cylindrum, non quo pueri ludunt, sed qui columnæ imaginem refert, hæc autem ex toto in nullo osse reperitur, magis tamen in femore atque humero, quàm in alijs ossibus, conspicitur. In maxilla autem constat non esse huiusmodi figuram: quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen sine inclinatione esse, eò quòd sinistra eius pars dextræ ex toto similis sit & æqualis, atque idcirco, quod ex vtraque componitur sine inclinatione est, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, sicut in fasciando, quæ exercitatio omnium prima est, didicistis.

37 *Attrahi autem fascia debet, si maxilla à dextro latere extat, à parte dextra: tunc autem à dextra parte esse indicatur, cum dextra manus fasciam ducit. sed si ab altero latere maxilla excedat, alio sanè modo attrahenda fascia est.* B *Vbi autem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis seruetur, cito sanescit, dentesq́; integri remanent: sin secus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.*

Anteà quoque dictum est in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput fasciæ secundum oram excedentem inijciendum esse: atque ita fasciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris, ipsam adducat. est autem hoc perpetuum in omnibus, quæ restitui ad pristinam naturã debent, quod commune etiam nunc seruandum est, quo excedens pars repellatur, cogaturq́;. id autem continget, si ea fascijs ad alteram adducatur. adducetur autem, si dextra parte, vt puta, excedente, fascia inde orsa porrigatur ad sinistram: si sinistra læsa sit, ab hac incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextra parte incipiens ad alteram fascias adducit, huiusmodi vinculũ à dextra parte nuncupat, attendens non quò ferantur fasciæ, sed vtra præcipuè manu attrahantur. namq́;, vbi intuearis medicum è regione eius, qui deligatur, collocatum, fascia, quæ à dextro latere maxillæ ad sinistrum procedet, à dextra manu attrahetur: contraria, à sinistra.

De Naso

C

38 *Quòd si nasus perfringatur, fracturæ modus non est vnus.*

Ipse deinceps modos adscribet. aut enim pars eius abrumpitur, ipse tamen seruatur perpetuus, sic, vt neque deorsum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum fit, idq́; aut in parte eius, quæ cartilaginosa prominet, aut in reliqua, quæ ossibus continetur.

39 *Sed, qui præstantia vincula amant sine mente, complura alia lædunt, atque adeò nasum.*

Præstantia καλὰ dixit irridens, non quò verè significauerit præstantia, quorum consilium est affectam partem ad suam naturam restituere, sed pulchra & aspectu iocunda. qualia hæc sint, in sequentibus ostendet.

40 A.l. 4.f.5.t.5. c.3.f.488.c *Inter" omnia enim vincula hoc maximè varium est ac plurimis locis asciæ imaginem refert, & aliquod spacium cutis nudum, ac sine fascia intermittit, quo rhombi variè admodum repræsentantur. Igitur (vt dictum est) qui sine mente huiusmodi vinculis student, comminutum nasum libenter deligant: sed* D *vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus est, lætus item & qui deligatur, deinceps ægrum cito satietas capit, inuentio enim noxia est: abundeq́; medico est, ostendisse peritiam, quam habet, nasum variè deligandi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà atque oporteat, tum quòd, qui ob fracturam simi fiunt, si à superiori parte adstringantur, magis adhuc simi euadent: tum, quòd quibus in hanc, vel illam partem, seu quà cartilago est, seu suprà nasus conuertitur, nihil superposito vinculo iuuandos, sed magis lædendos esse manifestum sit.*

Asciam appellat, vbi fascia à transuerso circuitu recedens paululũ inclinatur, vt supra ostensum est. spacium verò, quod fascia intermittit, dixit διαῤῥώγας: rhombi verò figuram, eã, quæ æqua latera habet, sed angulos non rectos, nam & Euclides ita rhombum finit. nosti autem ex fascijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potissimum repræsentet.

41 *Sic autem panni à latere nasi haud benè aptantur: quanquam neque hoc faciunt, qui alligant.*

Nihil conferre ait vinculum ad nasum sub fractura in latus conuersum, cùm id præstare non possit, quod vtile esse videtur. videtur autem vtile esse per pannos nasum fulcire ab ea parte, in qua iacet, sed neque ad hanc rem inquit id prorsus accommodari.

42 *Proximè autem vinculum mihi videtur occurrere, si in medio naso, quà acutus est, caro iuxta os conteratur, vel paulùlum etiam os ipsum lædatur, non tamen multum: his siquidem nasus callo obducitur, & aliquanto asperior fit: neque tamen vinculo egent magni negocij, si sanè alligandi sunt.* E

Commune vinculum nasi proximè ad salubre accedere videtur, vbi in medio cutis contusa fuerit, vel os parumper vitiatum. sequitur autem, vt promineat, quà callo circundatur. Vinculum itaque in huiusmodi casibus coercens, repellensq; affectum locum, prodesse aliquid videbitur. sed neque his vllo modo necessarium est, conari enim debemus, quę contusa sunt, maximè ab inflammatione defendere: atque vbi inflammentur, celerrimè inflammationem tollere, quin & callus, quùm paruus increscit, nihil profectò huiusmodi vinculis eget.

43 *Satis est ad contusum, pannum admouere cerato inunctum, dein semel fasciam circundare, quæ in vtranque partem ducatur.*

Media fascia medio naso inijcienda est; cuius vtraque capita ad posteriorem capitis partem non magna vi adducenda sunt, atque inde fronti circundata inter se vincienda. F

44 *Optimum tamen præsidium est illinere hæc farina tritici huius anni, lota, glutinosa, respersa, pauca.*

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, asserunt σητάνιον triticum ab ipso appellari, id quod satum est σῆτες, quod attici vtraque syllaba per τ prolata τῆτες dicunt: quo verbo significari volunt/hoc anno/id est quod vere satum est, quod & duorum mensium, & quadraginta dierum, appellatur. Equidem in Co, & in tota Græcia Asiæ, vidi tritici genus σητάνιον appellatum, sed parum furfurum habet, & eius farina ex aqua subacta plurimum glutinosa est. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodum ipse deinceps narrabit: qui, vbi farina hæc non sit, imperat, vt puluis qui ex concusso thure habetur, vel gummi admisceatur. seritur autem eiusmodi triticum vere ineunte, vt duorum mensium sit: rectèq; sic dicitur, quoniam summum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aqua subacta maximè glutinosa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo: ex hoc enim, vbi ptissana præparanda est, cortex magis remittitur, si anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit/lota/quùm non idem sit madefieri, & lauari? in quolibet enim pistrino madefit triticum, priusquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, sed in compluribus Asiæ ciuitatibus: vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua spacia intermittentibus, per quæ excerni puluis possit & arena, sed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum est, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, sic, vt triticum lauetur, ac modicè madefiat. calatho ex aqua recepto humoris plurimum effluit: tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum est, vt moli possit. nam nisi madefiat, cortex circumpositus, qui tanquam innata cutis est, sub mola in tenues partes dissipatur, atque, ita, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuisis: sed tritico prius madefacto, furfures, grandiorum partium quùm sint, manent, & cum farina nõ excernuntur. atq; idcirco tritico prius madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte est tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinosum, quod scilicet post cutem est, veluti caro ipsius, in farinã, vt proposui, redactum, valde glutinosum redditur. Puto itaque ab ipso lotam farinam appellari, vbi ex tritico fit, sic purgato, & prius madefacto. nam, nisi ita accipiatur, restat, vt intelligamus farinam, vbi ex aqua madefacta variè agitatur, deinde sinitur consistere, tum super innatans aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit: sed huic repugnat, quòd respergi farinam iubet, decoqui enim dixisset, non enim respergitur huiusmodi humor, sed coquitur dun- H taxat. Ex verbo igitur/respersa/quid sibi voluerit, magis demonstratur.

45 *Vti autem conuenit ad omnia hæc huiusmodi farina, si ex optimo tritico fuerit, facileq́; duci possit: sed, si non omnino benè ducatur, modicum pulueris illius, qui ex thure concusso habetur, in tenuissimum pollinem redacti, & aqua diluti, farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi similiter admiscere. Quibus igitur fractus nasus in inferiorem partem demittitur, simusq́; efficitur, si ab inferiori parte, qua cartilago est, desidat, potest in nares indi aliquid, quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hæc excitanda sunt digitis, si fieri potest, in nares coniectis.*

Optimum triticum dixit ἀγαθοῦς πύρους: maiores enim soliti sunt ἀγαθοῦ vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in suo genere primum est: nunc autem omnes, qui in pannificijs versantur, asserunt optimum triticum esse, quod densum est: nam quod rarũ, multis furfuribus continetur, farinaq; eius ex aqua subacta non æquè efficitur glutinosa, atque illius, quod densum est. glutinosum autẽ expressit, cùm ait/facilè ducitur/ea loquutione sumpta ab eo, quod ipsi accidit, quandoquidem à nobis in diuersa attractum, seruatur perpetuum, neque dissipatur: contrà

quod

A quod minimè glutinoſum eſt,quùm ita tractatur,diuellitur:ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur,cum manu trahitur?ac ſi non ſequitur,quinam dicetur facilè duci?id verò quod nõ diſſipatur,ſed perpetuum eſt, iure quis dicet facilè ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidem manibus noſtris prehenſum in contrarias partes plurimum attrahitur.Quare ex his cõſtat velle Hippocratem farinam ex aqua ſubactam glutinoſam eſſe,atq;,vbi huiuſmodi non ſit,gummi vel puluerem ex concuſſo thure collectum (quem μάνναν appellat)adijci iubet,vbi eius pulueris copia nõ ſit,contundere thus ipſum ea de cauſa oportet,atq; ex eodẽ id, quod maximè pingue eſt.Ego interdum,quùm nec thuris,nec gummi copia eſſet,reſina liquida vſus ſum , hanc fortè nactus:at vbi, neque hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtilius puluis ex concuſſo thure vel gummi adijcitur . nam mel & reſina quodammodo calefaciunt,ſed talia ab initio aliena ſunt:procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs,vt ſi quid aliud commodiſſima . Quẽadmodum igitur in ſuperioribus gratia exempli meminit prius corij Ægyptij,ac rurſus Carthaginenſis,ſic etiã nunc tritici huius anni:quaſi ita dixerit,Farina vti debemus,quæ ex aqua ſubacta glutinoſa ſit,qualis efficitur ex tritico huius anni,quod σητάνιον appellauit,fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne,quod denſum eſt, & farinam reddit glutinoſam, B ita,vt nomen ab eo,quod ipſi accidit magis,non ab aliqua ſingulari ſpecie,ſumptum fuerit .

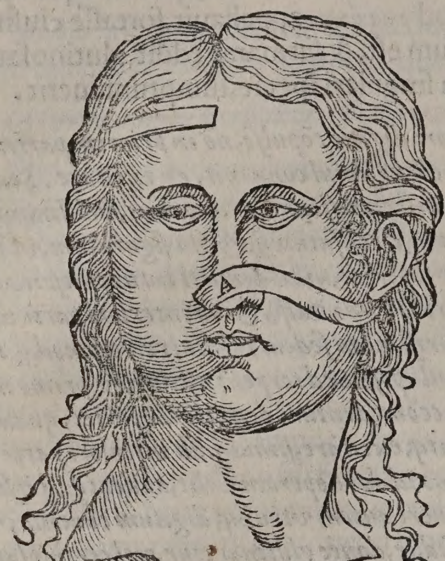
A.li. 4. f. 5.t.3. c.5.488.a.b.c

46 *Vel certè " eo inſtrumento,quo ad illinendum vtimur,pleniori digitis cõpulſo,nõ in priorem partem , ſed quà deſidet:extrinſecus autem digitis vtrinq; cõpreſſis impellere ſimul conuenit, & excitare . Sed,ſi fractura omnino in inferiori parte fuerit,licet aliquid in nares inſerere,ſicut iam diximus,vel linamentum,vel aliud linteolo cinctum,vel magis Carthaginenſi pellicula,circũſutumq́; & ita figuratum,vt idoneum ſit,quod in hũc locum demittatur. At,vbi fractura fuerit ſuperior,nihil demitti intus poteſt:nam, ſi in inferiori parte id præſidium alienum eſt,qui non in ſuperiori? Primò itaq;, & ab interiori parte dirigere naſum oportet,& ab exteriori vtrinq; compellere,atq; in pristinam ſedem reſtituere:commodiſſimè enim reſtituitur naſus fractus,præcipuè eodem die,vel certè paulò poſt. Sed torpent medici,& primò mollius rem pertractant,q̃ opus ſit:vtrinq; enim digitos,qui naſo accõmodentur, demittere oportet, quantũ fieri põt in imum,& ipſum ab inferiori parte ſurſum cõpellere,atq; excitare,ſimulq́; ab interiori parte dirigere:ad quã rem nullus alius medicus magis idoneus eſt,ſi homo id dare operam velit,audeatq́;,q̃ ipſius digiti indices,hi enim maximè ſecundùm naturam ſunt. Admouere autem vtrunq; digitum cõuenit , vt toti naſo inhæreat,atq́; ita quieſcere,potiſſimum,ſi fieri poſſet aſſiduè,donec glutinaretur,vel certè pluri-* C *mum tempus,vt dictum eſt: aut ſi non ipſe ægrotans,ſaltem puer, vel mulier aliqua digitos demittat:mollibus ſiquidem manibus opus eſt,vt optimè naſus curetur. Verùm,vbi non reddatur ſimus , ſed deorſum ſpectans,in neutram partem inclinetur. Equidem nullum vnquã naſum vidi ita fractum,qui non poſſet protinus componi,ſi prius q̃ callus increſceret,compelleretur,modò quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatem homines maximè oderunt:curationem verò partim ignorant,partim non ſuſtinent, niſi dolore premantur,aut mortem pertimeſcant:quanquàm in naribus callus citò increſcit, nam decem diebus ſaneſcit,niſi corrumpatur. Quibus os à latere abrumpitur,curatio eadem eſt:dirigere nimirum oportet, nõ æquè ab vtraque parte,ſed eam,quæ inclinat,ad naturalem ſitum adurgere ab exteriori parte compellendo:in naribus item altè conquirere,quod in interiorem partem conuerſum eſt,dirigendo aſſiduè,dum reſtituatur,cum eo,vt ſciamus naſum,niſi protinus dirigatur,dirigi poſtea non poſſe,ſed peruerti . Quo ad naturalem ſedem compulſo,ad eum locum admouendi ſunt digiti,vel vnus,vel plures,ſeu ipſius hominis, ſeu alterius,vt quà excedit,repellatur,dum fractura ſaneſcat . ſed & minimus digitus in naſum ſubinde conijciendus eſt,quo componantur,quæ declinant. Vbi his inflammatio ſuperueniat,farina vti conuenit ex aqua ſubacta: digitosq́; ſimiliter dare,eiuſmodi etiam farina inducta. Verùm,ſi quà cartilago eſt, naſus à latere perfringatur , neceſſe eſt extremum peruerti : itaque oportet ad extremum naſum aliquid* D *ex ijs,quæ dicta ſunt,adhibere,quod ipſum componat , vel aliquid tale demittere : multa enim inueniri poſſunt accommodata,quæ odorem non mouent,& alioquin mollia ſunt. Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli conieci,id enim fortè nactus ſum: nam ſi ſpongiæ indantur,humorem combibunt.*

Si nequeant(inquit)digiti in nares demitti,adhibendũ eſt id inſtrumentũ,quod nunc ſicut in ſuperioribus ẽt,ὑπαλειπτρον appellat.quo verbo intelligitur omne id,quo ad illinendũ vtimur, qualia ſunt ſpecillũ,ſpathę,idq; inſtrm̃,quod διπύρηνον dicitur,q̃ omnia in ſummo capitulũ habent rotundum. ſed quemadmodũ in ſuperioribus ad alę vſtionẽ opus fuit tenuiſſimis,ita nũc plenioribus, quandoquidẽ & digitos, vbi licet, admouemus, & in nares conijcimus,eos nẽpè , qui aptantur,& qui fractã naſi partẽ componant. Qua ratione aũt vti conueniat hoc inſtrõ, ipſe apertè expoſuit,imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorẽ partem naſi,ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit:ea ſiquidem eſt,q̃ impulſu eget , vt excitata poſſit in ſuã ſedem reuerti . nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem,q̃ vnamquamq; eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur,per magnam partem orationis plana ſunt .

47 *Ad hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt,quæ vel pollicẽ lata ſit,vel quantũ conuenit: & extrinſecus naſo,quà declinatur,agglutinãda : poſt hæc intendenda eſt, quantũ expedit,*

paulo autem magis quàm ut nasus dirigatur, intendi debet: tum sub aure (longa .n. esse habena debet) sursum circa caput adducenda. Licet autem fronti extremam agglutinare: licet & ulterius ferre, & circa caput uolutam uincire: hæc siquidem iustè nasum dirigit, & intendit & remitti potest, atq; ubi uelis, nasum in cõtrariam partem, ac iacet, magis aut minus repellere. Nã & quibus à latere nasus abrumpitur, in cæteris eadem curatio conuenit, quæ proposita est: plerisq; autem opus est naso extremam habenam agglutinare, ut in contrariam partem repellatur, atq; inclinet. Quòd si fracturæ ulcus accedit, nihil sollicitare nos debet. sed nutriendum est cerato, quòd picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, hæc siquidem facilè curationem admittunt. Aequè etiam, vbi ossa recessura sint, primò dirigere assiduè conuenit, nulla re prætermissa, & in posterum digitis cõpellere laxius superdatis, superdatis tamen: nasus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componitur. Atqui habena agglutinata, & impulsu in contrariam partem, atque nasus declinatur, nihil vti omnino prohibet, neque si vlcus sit, neque si inflammatio, innocenter enim eiusmodi præsidia adhibentur. E

A Habena nari inclinatæ, & fronti agglutinata.

Appendatur, dixit ἀπαρτῆ: quo verbo significauit vniuersam rationem extendendi & quasi dirigẽdi nasum peruersum, per ea, quæ agglutinantur. quod autẽ nunc præcipit, experimento imbecillum comperi: nã, si habena vehementius intendatur, gluten discutitur, resoluiturq;: si modicè, nihil ferè proficitur. F

De Avre

48 *In fractura auris quodlibet uinculum inimicum est, neq; enim ita laxum circundabitur: q̃ si magis adstringatur, plurimum officiet, quãdoquidem integra auris sub vinculo adstricta dolet, pulsu vexatur atque inflammatione.*

Vbi continuum soluitur græcè in carne ἕλκος appellatur, in osse κάταγμα: in cartilagine non habet proprium vocabulum, sed eam fracturam Hippocrates abusus κατάγματος nomine nuncupauit. G

49 *Sed & cataplasmata, quæ maximi oneris sunt, penitus aliena sunt: pleraque etiam noxia sunt, atque abscessum concitant, & muccos plurimos, suppurationemq́; infestam reddunt: quibus minimè opus est auri cõminutæ.*

Omnia sigillatim ijs consentanea sunt, quę ostendimus in libro de ratione curandi. namquę Hippocrates etiam nunc lædi aurem asserit cataplasmate, quod experimento conspicitur. abundè enim siccari eam voluit, quùm natura siccissima sit, eo quòd ex cute constet & cartilagine. Ostensum autem est vnamquamque partem, quatenus siccior est, eatenus sicciorem curationem requirere.

50 *Proxima quidem est (modò quid superimponi conueniat) farina glutinosa. Hæc autem necessariò grauis ne sit, ac minimum contingat: interdum enim optima medicina est, medicinam non facere, & ad aurem, & ad alia multa. Cauere insuper homo debet, ne in eam partem dormiat. Extenuare autem corpus expedit, illi potissimum, qui auris suppuratione periclitatur, & aluum mollire.*

Proximum inquit esse ei, quod non obest, cataplasma ex farina glutinosa: constat enim hoc magis siccare, quàm alia. diximus autem paulo antè, vbi de illinendo naso tractauit, qualem appellet farinam glutinosam. huic simillimum cataplasma conficiunt experimento edocti, qui in palæstra versantur, ex farre in aceto madefacto, dum maceretur, atque ita temperato. H

51 *Sed, si homo facilè vomat, vomere debet, vt modicè exhauriatur.*

Veteres appellabant συρμαισμὸς, quùm modicè homo exhauriebatur, seu vomitu, seu deiectione. tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vsus. Multa autem sunt medicamenta, quæ hoc præstant. nam & mel copiose assumptum, & mulsa minus diluta, vel cremor ptissanæ ex aqua decoctus, seu per se, seu cum melle: magis adhuc vomitũ citat radicula, & bulbus narcissi. His efficacior est, non dum tamen valens radicula, in qua surculos radicum veratri albi defixeris, data postridie siue per se siue ex oxymelle.

52 *Sed, si ad suppurationem veniat, non est celeriter aperienda: multa enim ex ijs, quæ videntur suppurare, interdum absorbentur, etiam si nullum cataplasma inducatur.*

Cauendũ est, ne auris incidatur ob cartilaginẽ cuti subiectã. nã, nisi, vbi incisa est, consolidet & glu-

A & glutinetur, periculum eſt, ne cartilago obeſa reddatur. / Abſorberi / (quod ἀναπίνεσθαι dixit) hoc eſt, diſcuti ac digeri pus ibi collectum, non nunquam per ea quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia, ſine morſu ſiccandi vim habentia, cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentius ſiccare opus ſit, vel aloe, vel myrrha, vel vtriſq;. Eodem modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis, benè contrito. voco autem ſine morſu thus, aloen, & myrrham.

53 *At, vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab vna parte ad alteram demittatur. Scire autem certum licet aurem curtam reddi & mancam magis, quàm altera, ſi candens ferramentum traijciatur.*

Curta neceſſariò fit, & manca, cùm non exigua pars & cartilaginis, & cutis ipſam comprehendentis, vſtione abſumatur. Ad quod præſidium monet, vt confugiamus, non nunquam veritus, ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur, cicatricem non recipit, præſertim ſi res aliquot dies protrahatur, neq; cutis à ſectione protinus coeat, & glutinetur.

54 B *Sed ſi cadenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis excedit, ſectione non admodum exigua.*

55 Nequid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur, incidi non parum iubet.

Quandoquidem pus altius inuenitur, quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur, qui ſecant, in cognoſcendo pure, quod ſubiectum eſt, ita, vt exiſtiment id in ſummo contineri, & cutem extenuatam eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant, ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

56 *Verùm (vt ſummatim dicam) cætera quoque omnia, quæ, muccoſæ ſunt, & muccos producunt, vtpotè glutinoſa, vbi tangantur, cito in hanc vel illam partem digitis elabuntur: quamobrem altiora hæc medici reperiunt, quàm exiſtiment.*

In dignoſcendo loco ſuppurãte, vbi in affecta parte, quùm tãgenti moderatè cedit, ſectione adhibita contentũ pus inuenitur, medici poſtquã eundem cedendi modum in quauis alia parte cõprehenderint, putantes eam ſimiliter ſuppurare, vt illæ, quas prius intuiti fuerint, venientes ad ſectionẽ errant: iſq; error interdũ duplex eſt, & ꝙ nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc C multo craſſiora ſint q̃ opinentur: & ꝙ medicis ea ſuppurare videantur, quæ muccoſum humorem in ſe continent. id, quod euenit, qm̃ huiuſmodi humor (vt ipſe ait) vbi tangatur, citò elabitur. contrahi autem ſolet in cartilagine, chordis, neruis, ac ligamentis, vt deinceps oſtendet.

57 *Quandoquidem & ea tubercula, q̃ ganglia dicuntur, cùm humida ſunt, et muccoſa carne continẽtur, à multis aperiũtur, inde fluxurũ humorẽ putantibus. Medicũ itaq; in ſectione animus fallit: ſed ei, qui ſectus eſt, nullum affertur detrimentum. Quæ autem loca aquoſa ſint, vel muccorum plena, quibusve partibus ſingula, quæ aperiuntur, hominem interimant, vel alterius noxæ cauſa ſint, alibi exponentur.*

Hæc enim ganglia circa cartilaginoſas partes, & circa neruos, ex horum alimento increſcũt, oriunturq; ex humore glutinoſo ac muccoſo: hoc enim eſt proprium neruorum alimentum.

58 *Vbi quis igitur aurem ſecuerit, abſtinere ab omni cataplaſmate, atque omni linamento debet, mederiq́, vel medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur: vel alio, quod neque onere lædat, neque moleſtiam afferat.*

Auris quia ſicca eſt, idcirco ſiccantia medicamẽta requirit. non tñ plus iuſto ſiccãda eſt, vbi D à ſectione protinus medicamenta inducuntur, diſtendunt enim, cùm nihil habeãt, quod leniat. Sed neq; onerari auris debet mole eorum, quæ ſuperimponuntur, dolet enim & infeſtatur. Optimum eſt igitur à ſectione medicamentis vti, quæ modicè ſiccent, cuiuſmodi ſunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Cataplaſmata leniunt quidem, ſed reſoluunt, atque effœminant: ſuperantem verò humorem non diſcutiunt, præſertim cùm glutinoſus ſit & craſſus.

59 *Namq;, vbi cartilago nudari incipiat, coitumq́ habeat purulentum ac muccoſum, res infeſtiſſima eſt.*

Adijcere orationi oportet / humorum / ſicut non nulli adſcribunt, vt vniuerſa ſit huiuſmodi / namq;, vbi cartilago nudari incipiat, coitumq; humorum habeat /. Vocat autem ὑποστάσεις coitum humorum, qui intus continentur, & excerni debent, puris videlicet & mucci. res (inquit) infeſtiſſima eſt, hoc eſt, dolorem affert: quod patet, quùm cartilago vitiatur.

60 *Fiunt autem & hæc ob illas curationes, In omnibus autem, quæ recrudeſcunt, maximè abundè eſt candens ferramentum traijcere.*

Quam curationem damnat? eamne, quam paulo ſupra indicauit, præcipiens vt cataplaſma, linamentum, quod onerat, quod dolorem excitat, vitemus?

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Luxationes ac reliquas noxas,quæ manu curantur,abſoluit,cum Spina, Coſtæ,aut Femur patitur.

De Spinae Vertebris

1 *Spinæ autem vertebræ.*

Adiecit/ſpinæ/nõ ꝙ in alijs corporis partibus vertebrę reperiantur,omniũ.n.vertebrarũ cõpoſitio vocatur ſpina:ſed quaſi ita dixerit, vertebræ, quarũ ſitus eſt in ſpina. Quibuſdã tñ ex iunioribus placet ſpinã nominari,non vniuerſam vertebrarum compoſitionem,ſed earũ tantùm,quę ad thoracẽ ſunt,& lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur,q̃ in lumbis tantùm & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarũ verò compoſitionẽ vniuerſam in libro de oſſibus ad eos,qui primas inſtitutiones addiſcunt,ad vnguẽ narrauimus,in quo exerceri illũ volumus,qui percepturus eſt hæc cõmẽtaria,intuitũ exquiſitè qualia ſint ſingula oſſa in cadauere arefacto hominis,vel certè ſimiæ. F

2 *Quibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.* A.l.3.f.22.t.1. c.12.f.399.g

Gibbũ" dixit κῦφον. vocatur aũt ſpina gibba,quùm in poſteriorẽ partem conuertitur,quod vitiũ ὀπισθοκύφωσις gręcè nominatur:ſicut curua,qñ in priorẽ partem,dicitur autem hoc græcè λόρδωσις:ſed σκολίωσις, cùm deprauatᷓ à latere.Nõ nulli aũt exiſtimant ſpinã in poſteriorẽ partẽ peruerti (quod vitiũ κύρτωσιν quoq; græci nominant) vbi in ea fuerint cruda tubercula magna,dura,ac diuturna,quorũ onere vertebræ in poſteriorem partem compellantur.neq; intelligunt, ſi ſupinus homo † iaceat,non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neq; etiam ſi ſtet,aut ſedeat, ac neq; ſi in latus conuerſus cubet.Ad hæc abſurdũ eſt,exiſtimare tubercula ad tantũ pondus ac duritiẽ peruenire,vt oſſibus grauiora fiant,& duriora:ſed, & à crudis tuberculis ſpinã in priorẽ partẽ conuerti Hippocrates ipſe paulo poſt docebit. Illud itẽ animaduertendum eſt,non ſolũ eos,qui librũ hunc exponunt, ſed Hippocratẽ in propoſitis nũc verbis dixiſſe/trahuntur,vt gibbũ efficiant/quùm dicere potuiſſet/impelluntᷓ/, quemadmodum his placet. Abſurdũ verò videbitur aſſerere vertebras,q̃ in poſteriorẽ partem erumpunt,trahi à morbo in priorẽ:hoc ſiquidẽ magis propriũ eſt illius vitij,ſub quo ſpina in interiorẽ partem conuertitur. Quonã igitur pacto res vera ſit,quidq; Hippocrates ſentiat,conabor exponere.Vertebrarũ quidẽ oſſa per ſe,neq; peruertuntur à tuberculis,neq; trahuntur,ſed primũ vitium eſt in ijs corporibus,quibus vertebræ alligantur. Igitur,vbi ad vertebras tuberculũ oriatur, cùm in tumorem aſſurgit atq; augetur,ab interiori ſiue priori parte(vtroq;.n.vocabulo appellatur) neceſſe eſt, vt tuberculũ ſequantur ligamenta,atq; hæc rurſus vertebræ. Itaq;,ſi in vna parte duntaxat tuberculũ oriatur,vbi hæc in interiorẽ trahatur,ſpina in priorẽ partem cõuertetur: ſed ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata,gibba euadet. vtroq;.n.tuberculo adiunctã vertebrã trahẽte, q̃ in medio ſunt,à poſteriori parte gibbæ fiũt. quod euidẽter intueri licet oĩbus euenire,q̃ curuari modicè poſſunt,cuiuſmodi ſunt virides rami,& ex ſcriptorijs calamis pleriq;, quos ſi quis dextræ digitis ab vna parte,ſiniſtræ ab altera,prehẽdens ad ſe traxerit, mediũ in contrariã partẽ attractũ gibbũq; cõſpiciet.Atqui neq; alia de cauſa ſpina ad latus conuertitur,q̃ ob crudũ tuberculũ,quod à latere eius ſit.Hæc aũt tria vitia in ſpina incidunt,cùm vertebræ loco mouentᷓ. nã vel κύφωσις fit,vel λόρδωσις, vel σκολίωσις: cùm in poſteriorẽ quidem partem conuertitur, κύφωσις:quùm in priorẽ, λόρδωσις: quùm in latus inclinat, σκωλίωσις. Extra hæc quartũ vitiũ in ſpina incidit,quod σεῖσις vocatur,vbi vertebræ loco manent,ſed earũ compago dimouetur.

† Addendum nõ. G

H

3 *Plerunque ſolui nequeunt,præcipuè,vbi ſpina ſupra ſepti tranſuerſi coniunctionem gibba fiat.*

Non nulla (inquit)q̃ in ſpina incidunt,ægrè ſoluuntur,præcipueq; vbi ſupra eã regionẽ, quã cũ ſepto trãſuerſo coniungitᷓ,gibba fiat,hoc eſt,in vertebris thoracis.dixit aũt ὥστι, ſignificare uolens/præcipuè/quemadmodũ etiã in principio huius libri, quùm inquit/omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba,q̃ grandior,præcipuè antequã ad maturitatem ueniat/,ubi uerbũ præcipuè dixit ὥστι. Sed qua ratione ægrè tubercula ſoluantur, proximis uerbis intelliges.

Infra

4 A *Infra verò quædam soluuntur, cum varices in cruribus fiunt: illic autem magis gibbam spinam soluunt, qui in vena poplitis oriuntur: fiunt etiam & in venis inguinum.*

Quędam(ait) vitia infra thoracem, nempè ad lumbos, à varicibus, vel torminibus soluuntur, cùm succi, qui ea faciunt, primò ferantur in venam maximam ipsius spinæ, deinde in eas, quæ ab eadem diductæ ad crura intendunt. huiusmodi autem in thorace nulla vena est, quæ possit vitiatos succos recipere, quandoquidem vtrinque octo costis vna alimentum subministrat: sed superioribus, duæ aliæ tenues, scilicet ab vtroque latere vna: quæ omnes per thoracem distribuuntur, dissipanturq;. Idcirco, si succus aliquis ad ipsas ex tuberculis transferatur, excerni nō potest, prætérquàm quòd ægrè etiam admittitur. succi enim, qui cruda & dura tubercula faciunt, glutinosi sunt, & crassi, quare non facile per tenues venas feruntur: sed vena, quæ ad lumbos est, latissima est, & sanguinem ad venas omnes transmittit. Ergo, cùm hos crassos ac glutinosos succos receperit, si affectæ partes viribus adeo valeant, vt quod superat, expellant, ad venas hic sitas transmittit. quo fit, vt latescant, & in varices assurgant. vbi quidē succi crassiores fuerint, id accidit in inguine protinus: sin mediocriter crassi, in poplite. namq;, vbi primùm, eo ꝙ B crassi sint & glutinosi, conferti subsistunt, ibi venam distendunt, dilatantq;. Etenim, quibus citra causam hanc varices in cruribus oriuntur, videre licet venas pro portione succorum crassitudinis latescentes, vbi crassissimi sint, latissimas, cuiusmodi venæ sunt in inguine: vbi minus crassi, minus latas, quales in poplite. Interdum enim, quùm maiores venas obstruunt, hunc affectum excitant: interdum ad inferiores concurrunt, quæ angustiores sunt. in vniuersum autem in varicibus crassus sanguis continetur, nam id vitium plerunque à succo melancholico, interdum etiam ab alijs crudis crassisq; concitatur.

5 *Solutum" quoque iam id vitium est à torminibus diuturnis.*

A.l.3.f.22.t.1. c.12.f.499.g Vbi succi, qui præter naturā in corpore sunt, ad intestina transferuntur, tormina fiunt, quùm abradantur intestina ob succos acres, qui ad ipsa confluunt, nempè, vbi tubercula suppurant, neque enim aliter ob suam crassitudinem confluere ad intestina potuissent. sed in suppurationibus crassi succi extenuantur, & naturam affectæ partis ad expellendum excitant id, quod in ea contentum iam molestum est.

6 C *Quibus verò adhuc pueris spina gibba fit, antequam corpus perfectè increscat, his corpus ad spinam, non augetur: sed crura & brachia duntaxat perficiuntur, quæ sunt ad spinam, non complentur.*

Nihil mirum est, si in his morbis spina non increscat, quemadmodum supra in luxatis tradidit, cùm inquit/quibus recondi non potuit/. Nam & propter venas peruersas, & propterea, ꝙ ægriùs membrum moueatur, naturaq; in eiusmodi affectibus langueat, læsæ partes necessariò deterius, quàm antè nutriuntur. Quo fit, vt quæ iam perfectè increuerunt, emacrescant: quæ adhuc increscunt, incremento iuxta spinam prohibeantur. Sed, quę à vitiatis partibus longius absunt, vt brachia & crura, sine noxa omnino seruantur: ea enim, quæ sic vitiata sunt, non totum corpus, sed solummodò proximas partes afficiunt.

7 *Quibus item supra septum transuersum gibba spina fit, costæ in latitudinem augeri non solent, sed in partem priorem: pectus verò latum non fit, sed acutum: spiritus difficulter mouetur, & cum sono, quùm cauum, quo spiritus recipitur atque emittitur, angustius reddatur.*

A.l.3.f.22.t.1. c.12.499.h. De ijs agēs, quæ adhuc" increscunt, dixit, quę iuxta spinā sunt, his augeri non consuesse. Ergo, vbi spina gibba fiat in vertebris thoracis, hæ maximè increscere in longitudinē prohibētur. D Hac igitur de causa, & illa etiam, ꝙ vertebræ, cùm spina gibba fit, in posteriorem partem cōuertantur, necesse est thoracem angustum reddi, atq; acutum: & idcirco interiora caua, quę spiritui accōmodantur, minora effici, sic, vt, vbi spiritū attrahunt, corpus minori modo ipsius fruatur. Diximus autē & in libro de difficultate spiritus, vbi is minus attrahatur, q̃ opus sit, necesse esse breuiori temporis interuallo proximè rursus attrahi, quàm si prius secundum naturam attrahi cœpisset. spiritus autem, qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur, in quo consistit id genus spiritus difficultatis, sub quo & exiguus, & creber cooritur. sonus autem adijcitur, ob angustiam iuxta fauces, & asperam arteriam. auget angustiam hanc id, quod proximè subijcit.

8 *Atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere, ne caput in eandem proijciatur, hoc autem fauces reddit admodum angustas: nam ijs etiam, qui natura recti sunt, id ossis, si in interiorem partem inclinetur, spiritus difficultatem affert, dum repellatur. Ob id igitur, quod ità figurentur, guttur his hominibus magis extare videtur, quàm benè valentibus.*

Cùm vertebrę, quę ad pectus sunt, vbi gibba spina fit, in posteriorem partem spectent, necesse est collū in priorem conuerti, quare & ipsum caput, illi enim è regione superimpositum est,

Accidet igitur ijs, qui gibbi sunt, ambulare ita figuratis, sicut cæteris omnibus, cùm totum col- E lum spinamq; inclinant, & vtrunque curuantes à posteriori parte gibbi terram spectant. quod vt euitent, qui gibbi sunt, coguntur collum in posteriorem partem recuruare, eius vertebris, vt quæ minimum mouentur, ad hoc parum conferentibus: sed, quà potissimum moueri aliquid possunt, valdè recuruatur: possunt autem quà duæ primæ vertebræ inter se & cum capite committuntur. Quemadmodum igitur figurantur iuxta capitis commissuram illi, qui benè valentes caput in posteriorem partem compellunt, ita gibbi, cùm erecti sunt. præterea, vt ijs, qui naturaliter habent, guttur extat, vbi caput in posteriorem partem recuruatur, sic gibbis, cùm rectum continetur. Vocauit autem ἐξεχεβρόγχους eos, quibus in priorem partem extat βρόγχος, quo vocabulo verisimile est vel asperam arteriam totam, vel guttur duntaxat appellasse. hinc autem maximè fit, vt spiritus cum sono reddatur, quandoquidem maximè etiam stertunt, qui sic figurati dormiunt: quamobrem scribit/nam & ijs, qui natura recti sunt, id ossis, si in interiorem partem inclinetur, spiritus difficultatem affert/. dicit autem id ossis, ad illud referens, quod principio orationis proposuerat, cùm inquit/ atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere/. vndè posset quis conijcere magnam vertebram appellari secundam, quæ magis potest in priorem partem vrgeri, atque inde rursus repelli. Con- F stat autem eandem regionem, & priorem, & interiorem, ab ipso vocari: priorem quidem, quùm vertebræ à posteriori parte in eam erumpant: interiorem, quùm sit in profunditate corporis, si spectetur summa pars siue prior, siue posterior.

9 *His tubercula plerunque circa pulmonem sunt, eaq; dura & cruda: plerisque enim eiusmodi tumores sunt causa gibbi, & distentionis, quibus nerui afficiuntur.*

Quibus spina supra septum transuersum gibba est, his plerunque ait tubercula fieri circa pulmonem: constat autem, & quibus ad lumbos gibba fit, his ea parte tubercula versari. Dixit/plerunque/propterea quòd & casu & ictu spina gibba redditur, & tum in priorem partem, tum in latus conuertitur. At cùm inquit/plerunque enim eiusmodi tumores causa gibbi sunt, & distẽtionis/eandem sententiam tradit, quam à principio, cùm ait/ spinæ vertebræ, quibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant/. Quod autem nunc scribit/quibus proximi nerui afficiuntur/ad neruos dorsi refertur, ac vertebrarum. nos verò anteà causati sumus vertebrarum ligamenta attrahentia, quibuscum & ipsæ vertebræ trahuntur. non enim arbitramur neruos, qui à spinæ medulla oriuntur, attrahere secum vertebras posse, cùm & propter exiguitatẽ, & propter G mollitiem longè imbecilliores sint, quàm vt præstare id possint: quippe, qui ab ossibus non dependent, quemadmodum ligamenta, quæ firmiora sunt & neruis coniuncta: ac, si tuberculis afficiantur, secum trahere vertebras possunt.

10 *Verùm ex his quibus sub septo transuerso gibba spina est, non nullis renũ & vesicæ uitia superueniũt: sed & abscessus ad ilia & inguina, qui diu manent, & ægrè sanantur: quorum neutrum gibbum soluit.*

Ob consensum sanè propositi affectus superueniunt. consensu autem afficiũtur, & quę sunt eiusdem generis, & quæ vicina, quæ supra significauit, quùm proximos dixit: sed quæ communia primò sunt, maximè læduntur. Tormina igitur, & varices, quorum causa erat succorum tubercula excitantium transfusio, gibbum curant: sed ex ijs malis, quę consensus causa oriuntur, nullum est, quod priorem morbum depellat.

11 *His autem coxæ extenuantur, magis quàm quibus spina suprà gibba est.*

Quibus spina ad lumbos gibba est, his coxæ graciliores sunt, quàm quibus ad pectus. hinc H autem manifestum est coxas, quibus spina ad pectus gibba est, graciles modicè reddi propter consensum, quem habent cum spina.

12 *Tota autem spina longior his est, quàm quibus à superiori parte gibba est.*

His qui ætate nondum robusta sunt, præterquàm ꝙ communis est macies, accedit quòd affectæ partes non augentur, quemadmodum & anteà dictum est; Nunc discrimen aliud adiungit, non ab ætate, sed à locis affectis: nam spina, quo magis versus suum initium vitiatur, eo minus augetur, cum habeat & originem & incrementum supernè.

13 *Pubes autem & barba serius increscit, & minus completur, minus item fœcundi fiunt, quàm quibus gibba est pars superior.*

Ad communem rationem consensus accedit differentia ex natura locorum. Communis igitur ratio est, vt quæ vitiatis locis proxima sunt, consensu afficiantur: propria autem, vt vbi hæ partes læduntur, quæ spiritui accommodantur, sequatur, vt spiritus ægrè, & cum sono moueatur: vbi, quæ infra septum transuersum, pubes serius increscat, lædaturq; etiam barba.

Sed

14 A *Sed quibus corpore iam robusto gibba spina fit, his euidenter soluit morbum tunc existentem: tempore tamen eius aliquid se ostendit, sicut & ijs, qui iuniores sunt, aut plus aut minus: plerunque autem, hi affectus minus maligni sunt.*

Euidenter ἀπαντικοῦ nunc dixit, quod non nulli alij ex veteribus dixerunt ἄντικρυς. Apertè igitur, &(vt dixerit quis) quasi res manu teneat, gibba spina admittit ea, quę quùm morbus iudicatur, id est soluitur, expellunt, videturq; ex toto morbus summotus: supersunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, si quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinsecus occurrat.

15 *Multi quidem gibbi, facilè, & non secus, quàm benè valentes, iam vsque ad senectutem id mali sustinuerunt, præsertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum est: pauci tamen ex ijs ad sexagesimum annum peruenerunt, plerique enim citius moriuntur.*

Ob validas vires, ob morbum leuem, iamq; ob vniuersam victus rationem, qua viuunt, non nulli gibbi quasi sani ad senectutem vsque vitam degunt.

16 B *Non nullis etiam vertebræ ab hac vel illa parte in latus mouentur. Hæc tamen vel omnia, vel complura incidunt, eo quòd spina ab interiori parte deprauetur.*

Anteà iam diximus spinam ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo, quod ad se traheret ligamenta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τοὺς τόνους, id est, per neruos.

17 *Quosdam etiam in id vitium compellit, vnà cum morbo habitus ille, quo iacere consueuerunt.*

Concurrit ad spinam gibbam efficiendam, & quod materia magis confluat ad id, quod humilius est: & quod pars, in quam quis cubat, magis comprimatur. Prima autem & præcipua causa, & tuberculi, & cuiuslibet vitij, est partium natura morbo opportunior. demonstrauimus enim ad eiusmodi partes concurrere ea, quæ superant.

18 *Verùm de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis: ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognosticationes traduntur.*

Multa quoq; alia in hoc libro scripturũ se pollicetur, quę nunc nõ extant. Ea fortasse vel non C scripsit, vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorũ volumina, quæ nunc non extãt, de quorũ interitu cõplures scripserunt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur & in maiori libro de morbis, cuius initiũ est, ‖ Si pulmonis arteria exulceretur. atq; etiã in primo libro de morbis, qui nõ rectè ita inscribit, cuius initium est, Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit, rogatusq; respondere. Sed in neutro horum plenè exequitur, quæ hic pollicetur. In initio libri de Internis affectibus.

19 *Quibuscunque cadentibus gibba spina fit, paucis ita conualescit, vt dirigatur.*

Adhuc scripsit de spina citra exteriorem causam deprauata. quæ deinceps adscribit, omnia sunt de vertebris, quæ ob casum vel ictum aliquem læduntur. Pleraque autem plana sunt, nisi sicubi opus sit omissam causam adijcere, quemadmodum & nunc, cum asserit rarò luxatam spinam restitui. cuius rei causam, & si nunc afferre potuisset, in sequentibus demonstrat, cum scribit vertebras cardinis modo instructas, ita, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, in suam sedem magno negocio reuertatur, cum in singulis multi processus sint, multi sinus. hoc autem & aspectu ipso in ossibus didicistis.

20 D *Iam verò intentio, quæ super scalam adhibetur, nullum, quod sciam, restituit. Ea potissimum vtuntur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid moliri. Apud hoc enim admirandum est suspensum hominem intueri, vel proiectum, vel tale quidpiam: semperq; hæc ab ipso laudantur, cui nec vltrà cura est, quinam effectus sequatur ex huiusmodi præsidio, bonusne an malus: medici verò, qui hæc student, rudes sunt, quos quidem noui. Inuentio quidem vetusta est: atque ego sanè primum auctorem laudo, non solum huius, sed cuiusque machinamenti secundum naturam excogitati, minimè enim diffido non nulla restitui posse, si quis rectè præparans concutiat: sed turpe existimaui eiusmodi morbis ita mederi, quùm eiusmodi machinationes magis sint impostorum.*

Quoniam (vt ostendimus) in omnibus articulis restituendis, præcedere debet in diuersas partes extentio, eandem quoq; ad spinæ ossa necesse est adhibere. qua verò ratione intendere in diuersa conueniat, in sequentibus docebit. nunc de ea intentione loquitur, quæ minus rectè adhibetur, quod facere consueuit, sicut in prioribus iam monstratum est. Primò enim reijciẽda sunt, quæcunq; malè à quibusdã medicis fiunt, deinceps tradenda sunt salubriora. Igitur, quùm medici complures luxatam spinam per scalam extendant, asserit in primis eiusmodi inuentionem nihil proficere: si quis tamen ea vti velit, docet, quomodo facere id optimè possit. Ergo in intendenda spina propositum est superiorem partem intendere per vincula prope affectum lo-

cum iniecta: inferiorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque spectans, quę ab ipso subijciūntur, percipies, maxima enim ex parte clara sunt. E

21 *Quibus prope ceruices spina gibba fit, par est minus succurri intentione adhibita per caput deorsum demissum, parum enim ponderis habent caput, & vtrinque lati scapularum ossis summitas, cum deorsum spectant: sed hos verisimile est in pedes deorsum concussos magis restitui, in eam enim partem demissi maius pondus habent. At quibus infra gibba fit, hos concutere magis conuenit capite deorsum spectantes. Si quis igitur concutere velit, rem sic rectè molietur. Scalam sternere scorteis puluinis transuersis debet, vel ex lana benè alligatis, ac paulo plus & longitudinis & latitudinis scalæ tenentibus, quam occupet hominis corpus.*

22 Quùm spina vel prope initium læditur, vel prope finem, vel in medio spacio, primò agit de noxa ipsius prope ceruices. Ergo in hoc casu, si quis super scalam à pedibus hominem suspendat, sicut non nulli medici Hippocratis seculo consueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quum parum ponderis sit in capite, & in ceruicibus: sed, si in ima vitium sit prope os sacrum, maximè sperare quis poterit huiusmodi vim ab inferiori parte abundè futuram. subdit deinceps, qua ratione id optimè fiat. F

23 *Post hæc homo super scalam resupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta talos ad scalam alligetur vinculo, quod quidem firmiter ac sine compressu teneat, sed molle sit: vinciatur item, & ab inferiori, & à superiori parte circa vtrunque genu, & tum circa coxas, circa ilia insuper & pectus, habena ita lata, vt concuti non prohibeatur: sed brachia iuxta latera extenta ad ipsum corpus, non ad scalam religentur.*

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac sine compressu teneat, ἔνοχον dixit.

24 *Scala ita præparata attrahenda est ad turrim altam, vel ad culmen domus.*

Turrim dixit τύρσιν: culmen verò domus, id est altissimam partem ipsius, ἄετωμα, ita enim appellant eam tecti partem, quę attollitur in speciem trianguli. Si quis enim solarium faciat, pro tegulis tectum struet planum, quod calorem non prohibeat: sed, si tegulæ imponantur, propositum est, vt pluuialis aqua possit effluere. Hac igitur de causa medium tectum in longitudinem à priori & posteriori parte attollitur, vtrinque autem à parietibus humile est. Maiores igitur ad exemplum alarum demissarum hanc partem domus ab aquila videntur ἀετὸν appellasse, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait, G

Χρύσεα δ' ὀξύπτερα αἰετῶ ἄειδον κηλδόνες. & Euripides in Hypsipyle, cùm inquit,

Ἰδοὺ πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῆσαι κόραις γεὰ πλὺς ὅισι πρόσβλεπον τύπους. Quòd τύρσις turrim significet, idoneus testis est Diocles Charistius, qui iuxta verba (παράφρασι græci dicunt) locum hunc exponit in libro de fascijs. Inquit igitur/attrahenda scala est ad turrim altam, vel ad culmen domus/, vbi turrim, quam Hippocrates τύρσιν, πύργον dixit.

25 *Locus autem super quem concuti homo debet, renitatur: qui verò sursum attrahunt, non ignari sint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem inclinantes repenteq́; demittant, ne scala in alteram partem inclinata ad terram perueniat, neve ipsi in priorem partem conuertantur.*

Summam scalam à sublimiori loco suspensam, quæ (vt dictum est) alligatum hominem habeat, in pauimentum subito demittit, vt cadente hac, atque concussa recondantur spinæ vertebræ suo loco motæ. Meritò autem ad hunc vsum duro & renitenti pauimento opus est: nam, si ita molle sit, vt cedat, spinæ concussus remittitur, ac sine vllo effectu res erit.

26 *Vbi verò à turri demittas, vel à malo, qui carchesium habeat annexum, commodius adhuc rem parabis, si à trochlea vel ab axe funes demittas, sed molestum est in his longius immorari. Per has tamen machinationes concuti quis maximè poterit. Quòd si spina in parte admodum superiori gibba fuerit, atque omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam dictum est: hoc siquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur.* H

Quùm scala ex sublimiori aliquo loco suspensa in terram demittenda sit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, satius est, inquit, vincula ipsa circa trochleas volui, sic enim facilè, æqualiter, & sine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm & cacuminis domus, mentionem fecit, nūc malum adiungit, quem ἱςὸν appellat, significans maximum atque erectum tignū, cui summo superpositum est aliud lignum transuersum, à quo suspenditur velum, quod ἱςίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter se ἱςίον trium syllabarum, & ἱςὸς duarum: hoc siquidem vocabulo malus significatur, qui (vt retuli) tignum est, quod in naui erectum affigitur: sed illo linteum, quod à ventis inflatur. funes verò in summo malo, carchesij nominantur. Ergo vbicunque ad suspendendam scalam malo vtendum est, id efficiendum est per trochleas, & carchesios. nihil etiam deterius esse affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὀνίσκους.

Fulcire

26A *Fulcire autem pectus debes ad scalam fortiter alligans, atque item ceruices habena valde laxa, quatenus, quod excessit in suum locum reuertatur: atq; insuper caput à frõte ad scalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non ad scalam. reliquum tamen corpus solutum sit, nisi quòd pluribus locis habena laxa circundetur, quatenus, quod excessit, in suum locum reuertatur.*

In superioribus quoque ostendimus ἕρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἑρμάσαι fulcire: atque hoc esse, quod à poeta scribitur, Ὑποδ᾽ εἴρεον ἕρματα νηῶν.

27 A Scala cũ scorteis puluinis.
B Æger scalæ alligatus.
C Turris alta.
D Trochlea.
E Pauimentum durum ac renitens.

Sed videndum est, ne huiusmodi vincula concuti hominem non sinant. Crura verò non ad scalã, sed inter se vinciẽda, vt è regione spinæ dependeãt: hæc siquidem ita admouere conuenit, si homo super scalam omnino concutiendus sit. Turpe aũt est in omni arte, nec minus etiã in medicina sine ullo profectu magnam adhibere turbam, magnũ spectaculũ polliceri, & multa uerba facere.

B

Quòd si homo, qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis superioribus, ad scalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rursus si fortiter alligetur, vt immobilis sit, concussu nihil leuatur. Ambo hæc igitur spectantes ita hominem vinciemus, vt neq; immobilis sit, quùm cõcutitur sub vinculis firmiter adstrictus: neque ita laxè super scalam contineatur, vt in latera deuoluatur. Hippocrates autem huiusmodi extendendi rationem contemnens, quo tamen modo optimè adhiberi posset, adscripsit: quandoquidem vidit, qui ea vtuntur nescire ipsam optimè
C adhibere. huc accedit quod superius dixit/ minimè enim diffido non nulla restitui posse, si quis rectè præparans extendat/.

28 *In primis quidẽ cognoscendum est, quæ sit natura spinæ: ad multos enim morbos ea opus est.*

Notare semel alicubi volumus, atque in memoriam reducere, quæ à nobis dicta sunt à principio in primo libro de ratione corporum incidendorum Hippocratis, in quo empiricorum impudentiam cognosces, qui audent Hippocratem appellare empiricum. Fuit enim omnium, qui medicinam exercuerunt, maximè experiens, maximeq; experimentorum spectator: ijsq; omnia comprobauit, quæ multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potissimumq; rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat: quod nunc apertè docet, cùm spinæ naturam intelligi velit, quam empirici non secus quàm cæterarum partium omnium, esse inutilem dicunt.

D

29 *Vertebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem spectant, inter se sunt æquales.*

Vertebræ à posteriori parte processum exigunt acutũ, extrema parte cartilaginosum, qui spina nũcupatur: à cõtraria verò, priori scilicet, siue interiori (vtroq; enim vocabulo nũcupatur) æquè cartilaginem superiectam habent, quà rotundæ sunt & leues, nullumq; acutũ processum exigunt, neq; prorsus eminentiam aliquam vel breuissimam, quemadmodũ & à posteriori parte, & à latere. Quales igitur singularum vertebrarũ processus sint, ex cadauere arido intelliges: ex quo planum etiam fiet id, quod ait, vertebras ab interiori parte esse æquales, hoc est, æquari singulas, quà inter se iunguntur. Quoniam igitur ea parte nullũ processum habent, aptissimeq; inter se conueniunt, æquales esse inter se dixit, hoc est æquari ea parte, qua cohærent.

30 *Alligantur autem inter se mucoso ac neruoso ligamento, quod à cartilagine orsum vsque ad spinæ medullam progreditur.*

Naturam cõmissuræ vertebrarũ ad vnguẽ indicat. non.n. altè admodũ in unitatem coeunt à parte interiori, sicut nõ nulli existimarunt: nam sic ubi in posteriorẽ partẽ plurimum curuanda spina esset, uel ex toto renitérentur, uel diuellerentur. nunc aũt res aliter habet, quùm non

coeant in vnitatẽ,sed veluti vinculo alligentur mucoso neruosoq;, atq; idcirco leniter aliquid hac parte mouẽtur,qua nullo modo motæ fuissent,si continuarent.At neq; vinculũ earũ ad spinæ medullam vsq; pertinet,sed interiecta aspera mẽbrana in orbem medullam ipsam complectitur,quæ non secus,ac cerebrũ,tenui membrana primò velatur,postea crassiori. sed pręter ea quæ in cerebro sunt spinæ medulla septa est,hoc tegmento, quod vim habet prohibendi ne doleat,quùm vertebrarũ ossibus offenditur,vbi spina mouetur. Circa ipsas aũt vertebras innatũ est vinculum mucosum,hoc est glutinosum,& quasi pituitæ plenum,vt vertebræ prõptius moueantur,ipsumq; vinculum minus lædatur.In vehementi enim motu abrumpuntur, quæ sicca sunt,& sine humore,atq; idcirco qui loris ad vehicula & iumenta vtuntur,ipsa inungunt. quãquàm eiusmodi mucosus humor in omnibus articulis ob eandem causam inuenitur. E

31 *Quædã alia ẽt ligamẽta neruosa,perpetua adnascũtur,& hinc atq; hinc à lateribus ipsarũ intendunt.*

Perpetua ligamenta intellexit,quæ à superiori parte deorsum feruntur plurimum longa. nihil tamen habeo,quod scribam,quamobrem ligamenta,quæ iuxta intendunt,neruosa dixerit: dicendum enim fuit,non neruosa,sed nerui,nisi si valida appellauit neruosa. nerui autem euidenter per vniuersum thoracem iuxta vnamquanq; vertebram intendunt, quorum superiorem originem in corporibus incidendis demonstrauimus. ad ceruices autem & lumbos super verteb ras musculi sunt, per quos feruntur nerui. F

32 *De venis autem & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales sint, vnde inchoentur,quidq; in quibus poßint.*

Has quoq; didicistis in corporibus incidẽdis:sed & in libris,quos de venis & arterijs, de neruis itẽ incidẽdis habetis:q̃ oĩa diligẽtius tradidimus in libro de ratione incidẽdi corporis. quare pluribus hic de illis agere operępretiũ nõ est,quùm neq; ipse Hippocrates ꝓsequi in hoc opere vniuersam earũ naturã velit,sed eam sicut alia multa in alium locum differat,licet,quę de venis & arterijs scripta nunc pollicetur,non extent. de neruis aũt iuxta vertebras tendentibus in secundo libro de morbis vulgaribus,non plenè quidẽ, sed in cõmentarij modũ tractauit, tanq̃ de alijs,quæ nos ostendimus in eo libro commentarij modo & nõ plenè ab Hippocrate scripta: solummodò enim primum & tertium librum de morbis vulgaribus absoluit,ita,vt edi posset.

33 *Tum de medulla spinæ, quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducentibus, qua parte finitis, quibus cum coniunctis,quidq; valentibus.* G

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nunc medullæ spinæ tegmenta ἔλυτρα nuncupauit,quæ nos paulo antè narrauimus. duo quidem intrinsecus omnino sunt: extrinsecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis,quæ cerebrum tegunt:sed tertium velamentũ,quod extrinsecus eas complectitur,originem habet à caluaria, quà cum prima vertebra cõmittitur. Huiusmodi autem ligamenta non secus,atque ipsa medulla,ad imam spinam finiũtur./ Finitis/ Hippocrates dixit κραίνεσι, sicut poeta quùm inquit,

Εἴπερ δὴ κρανέω γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσαι. quid verò possint,exquisitè iã ostẽdimus in opere de ratione corporũ incidendorũ,atq; etiam in proprijs libris,inter quos pręcipuus est,qui de vsu partium inscribitur. nunc aũt scripsisse abundè est membranas,quæ cingunt spinæ medullã,eundem præstare vsum,atq; in cerebro,quod crassa mẽbrana defenditur, ne à circumpositis ossibus lædatur.Est & aliud cerebri velamentũ,& quasi cutis innata,quo hæc nectuntur, nempè tenuis membrana. de tribus autem his tunicis in medulla spinæ paulo suprà pertractauimus.

34 *In vlteriore autem parte, verbræ cardinis modo commissuras habent.* H

Quùm explicare spinæ naturam instituerit,orsus ab interioribus partibus ipsius, quà vertebræ aptè inter se cohærentes ad ventrem spectant,& inter se sunt æquales, iure nunc subdit/in vlteriore autem parte uertebræ cardinis modo cõmissuram habent/.vlterior enim pars ijs,quę propositæ sunt,erit posterior,qua inquit uertebras cardinis modo inter se committi. Nõ debes autem intelligere posteriorem partem eam, quæ sita est contra ligamentum propositum, quod scilicet à iũctura uertebrarum procedit,is enim locus medius exquisite posterior est, ubi spina tantùm est:sed eam,quæ utrinque est à commissuris ipsarum uertebrarum:quę, si ad spinam referatur,erit à lateribus spinę:si ad priorem partem,in qua dixit uertebras inter se colligari, posterior. Scripsit autem eas commissuras cardinis modo esse,quoniam quatuor exigunt processus,quibus committuntur:duobus quidem admittunt eminentias proximè uertebrę, duobus se in alteram insinuant. efficitur autem quodammodo structura cardinum similis.

35 *Nerui omnium communes,& ad exteriorem partem,& ad interiorem procedunt.*

Pars uertebrarum, quę ei opponitur, qua illigantur, posterior & exterior appellari potest: sicuti

A ſicuti ea ipſa,qua illigãtur,interior,& prior. verùm à poſteriori parte nõ reperiũtur nerui,quos nunc τόνους dixit,ſi nerui intelligantur,qui motũ voluntariũ præſtant. quà enim vertebræ inter ſe committuntur,foramen eſt,per quod vnuſquiſq; neruus à ſpinæ medulla traiectus, protinus diſtribuitur,cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt,aliæ ad poſteriorem, atq; in muſculos diſſipantur,qui,quùm ſpinæ ſuperiecti ſint, ῥαχῖται græcè nominantur.

36 *Singulæ aũt vertebræ,tã maiores,q̃ minores,in exteriorẽ partẽ ſingulos proceſſus exigunt: his aũt proceſſibus adiecta eſt cartilago,atq; ab ea germẽ oritur ligamẽtorũ,quæ neruis exterioribus germana ſunt.*

Singularũ vertebrarũ proceſſus per mediũ dorſum intẽdũt,atq; vniuerſam ſpinã cõponunt: extremo aũt proceſſui cartilago innexa eſt,à qua oritur germẽ ligamẽtorũ,quæ(vt ipſe ait) neruis germana ſunt:quo ſignificat,vel ſimillima,vel ĩter ſe coeũtia,immixtaq;,vtrũq; .n.verũ eſt.

37 *Adiunctæ autem coſtæ ſunt capitibus in interiorem partem ſpectantibus magis,quàm in exteriorem, quæ ſigillatim cum vnaquaque vertebra committuntur.*

Coſtæ,id eſt thoracis oſſa,q̃ à ſpina intẽdũt trãſuerſa ac modicè obliqua ad pectus, græcè nõ B modò ab Hippocrate,ſed ab q̃bus iunioribus medicis,noĩatę ſunt πλευραί. Has ĩquit cũ vertebris cõmitti,quod προσηρθρῶσθαι dixit,quaſi dicat διηρθρῶσθαι:qđ vocabuli apud iuniores medicos magis in vſu eſt;eo.n.ſignificãt oſſiũ cõmiſſuras quibus talis ineſt motus,vt ſenſu aliquatenus percipi poſſit.Coſtarũ capita vocauit extrema,per q̃ cũ vertebris coniungunt, in radices proceſſuum à lateribus ſe inſinuãtes.Exquiſitè aũt dixit ipſas magis in interiorem partem ſpectare,noſtis enim rem ita ſe habere:ipſarũ verò cõmiſſuram quodammodo duplicem cõſpeximus,quã rem Hippocrates prætermiſit, vel ꝙ non ex toto vniuerſam naturã commiſſuræ fuerit intuitus,vel ꝙ tam diligentem eius inquiſitionem ad propoſitum pertinere non exiſtimauerit.

38 *Maximè autem flexæ ſunt hominis coſtæ, & modo eorum,quæ curua ſunt.*

Inter omnia animalia homo coſtas habet maximè curuas,quoniam & pectus omnium latiſſimum:ex cæteris verò animalibus,alia magis,alia minus,acuto pectore ſunt. latiſſimi autem pectoris eſt homo,dein ſimia,quæ pectus habet anguſtius homine,latius q̃ cætera animalia.Commune eſt autem omnium animalium,quæ thoracem habent, coſtis eſſe ab exteriori parte, quà tangimus,gibbis:à contraria,intrinſecus ſcilicet,ſimis. Id enim neceſſarium hominibus fuit,vt C thoracis ſpacium latum redderetur, qm̃ iuxta os pectoris dirigi coſtas oportuit:reliquas earum partes,quùm deberent ad ſpinæ vertebras peruenire,opus fuit plurimũ curuari.Res igitur,quã proponit,ex eo apertè intelligitur,quod ipſe ait,coſtas maximè curuas eſſe,quodq; earũ figura talẽ euidenter ſe oſtendit.Reſtat quæſtio,quæ ad rem non pertinet,ſicut prior,ſed ad vocẽ,quũ Hippocrates explanationis vel exempli cauſa vſus fuerit verbo ῥοιβοειδέα, quod maiorẽ affert obſcuritatẽ,q̃ res ipſa,cuius gratia id exemplũ affertur. tunc fortaſſe vox erat vſitata, alioquin verba hęc/modo eorũ,q̃ curua ſunt/nõ dixiſſet ῥοιβοειδέα τρόπον:deinde vſu exploſa,obſcura effecta eſt.Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ apud Theocritũ curuũ ſignificat ĩ eo carmine, vbi inquit,

Ροικὸν δ᾽ ἔχεν ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque ſignificat apud Archilochum,quùm ſcribit,

Ἀλλά μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.
Ροικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum ſimiliter.
Ἄλλοι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεες ἄντα παγούροις, γυῖα βαρύνονται.

Per β autem ſcriptum ῥοιβὸν neſcio quid ſibi velit. Quanquàm in non nullis exemplaribus per β ſcribatur,ſed in magis probatis, per κ.

D *Quod autem inter coſtas eſt,quodq́; inter proceſſus oſsium vertebrarum, vtrinque complent muſculi, qui à ceruicibus orſi vſque ad nexum intendunt.*

Quod in corporibus incidẽdis apparet,nõ admodũ conſentit cũ verborum ſentẽtia,nã quod apparet hmõi eſt.A coſtarũ capitibus,quà cum vertebris committuntur, muſculi ſunt à poſteriori parte,qui ῥαχῖται nuncupantur,alij in longitudinem ſpinæ tendunt vſq; ad initium crurũ: à priori parte in longitudinẽ muſculi non procedũt,ſed trãſuerſi inter coſtas,quos μεσοπλευρίους appellant. Deinde ad aliquot coſtas pertinẽt muſculi,qui ſtomacho ſubiecti ſunt,à quibus totũ collũ in priorem partẽ attrahitur,& paululum ẽt annuit, vbi capitis cõmiſſura non moueatur:ipſa enim per ſe maximũ habet motũ in annuendo,& abnuendo,ſi quis eam cum vertebris conferat,quæ poſt primas ſunt:aliarum enim inter ſe commiſſuræ paululum mouentur. Sed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis coſtas eorũ muſculorum ſummitates, qui ψόαι dicuntur:in medio autem thoracis ad coſtas muſculi non pertinẽt, qui ſiti ſunt ad vertebrarũ proceſſus à lateribus poſitos,quà cõmitti coſtas poſui. Sũt & alij duo muſculi anguſti, atq; exigui,qui ab exteriori parte per vniuerſum thoracẽ iuxta muſculos, qui ῥαχῖται dicũtur, intendunt à priori parte, non à poſteriori verſus ſpinam. Hæc igitur eſt poſitio,ac natura mu-

sculorum circa vertebras,quæ ex corporibus incidēdis inuenitur. Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit.ac de ijs quidē qui inter costas sunt,patet ipsum minimè egisse,quùm ait/musculi,qui à ceruicibus orsi/. superest igitur, vt eos intellexerit, vel qui ῥαχῖται dicuntur,vel qui iuxta hos siti sunt. sed neutri rectè dicentur, quod inter costas est, quodq; inter processus ossium vertebrarum,complere. Ῥαχῖται quidem musculi vniuersis propositorum ossium commissuris in toto thorace superiniecti sunt à posteriori parte,nihil relinquētes,quod non contegant,sed oēs costarum radices,& vertebrarum processus,qui à lateribus sunt,ad hęc quod inter ipsas radices est,complectuntur: Angusti aūt musculi,qui iuxta hos versus priorem partem siti sunt,protinus post commissuram sunt,ad extremitates eorum processuū, quos vertebræ à lateribus exigunt. quin ēt, quod in fine propositorum verborum adiungit /vsq; ad nexum/si de angustis musculis intelligatur,necesse est ad septi transuersi nexum referamus:sin de ijs,qui ῥαχῖται vocantur,ad crurum nexum,quem πρόσφυσιν dixit, crurum fortasse iuncturam intelligens. Equidem verba hæc nequeo accommodare ad id, quod sensui apparet, arbitrorq; initio protinus errasse primum librarium,sicut in alijs multis veterum scripturis. Sed,quùm ita habeant,quæ in corporibus apparent,quæstio idoneæ expositionis communiter omnibus proponatur. quod aūt distinctum,& aliquatenus probabile videtur,huiusmodi est. Costas accipiemus pro ipsarū costarū capitibus:processus ossium vertebrarum,pro ossibus, quæ spinā constituunt;sed musculos cōplentes vtrinque eam regionē,quæ interiecta est, ῥαχίτας intelligemus: nexum,septi transuersi.Pelops aūt præceptor noster costas, nunc ab Hippocrate voluit nominari oēs vertebrarum processus,qui à lateribus sunt:sed nexum retulit ad septū transuersum.

(E and F printed in the right margin beside the first and nineteenth lines of this paragraph.)

40 *Ipsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est.*

Obliquam dixit σκολίαν, eam sic appellare solitus,quæ in latus inclinata est:nunc autem non in latus,sed in posteriorem & priorem partem significare vult, spina enim in longitudinem recta paululum in posteriorem & priorem partem inclinatur,vt ipse deinceps docebit.

41 *Ab osse sacro vsque ad magnam vertebram,quà inhæret crurum nexus,spina caua est. quoniam vesica,partes naturales,& id intestinum,quod laxum est supra anum,hac parte continetur.*

Crurum nexus multis modis intelligi pōt,maximè quidem propriè fortasse is, qui à coxarū cōmissura est, quùm.s.femoris caput coxarum ossi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundū est,quo altissimis partibus caui ipsius coxæ innectitur:tum per musculos, qui cōmissu G rā femoris mouēt,meritò vtiq; dici pōt crus necti superioribus partibus:deinde per neruos, postea per arterias,& venas. Videtur aūt hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quum ab extrema lumborū vertebra,quæ cōmittitur cū osse,quod & latū & sacrū nuncupatur, oriantur nerui,qui tendunt ad crura. cōprobatur autem,vel ex eo, quod in corporibus incidēdis apparet,vesicam,& partes naturales, & id intestinum quod laxū supra anum est, hac parte cōtineri, quamobrē ab exteriori parte gibba structa est.Naturales partes quas γονὰς dixit, intellexit eas, q̄ generationi accōmodantur,vterū in fœminis:q̄ semini aptant in maribus,γεννητικὰ nuncupātur.id aūt,quod laxū est:supra anū dixit χαλαρὸν ἀρχῦ, id siquidē sacro ossi superimpositū est, & re vera laxū est,quùm non habeat musculos, qui extremum intestinum rectum adstringunt.

42 *Ab hac ad septi transuersi nexum,recta in interiorem partem recuruatur.*

Hac parte nihil tale spinæ insidet,quales in inferiori vterus & vesica. Quare non necesse fuit ab interiori parte simam esse,atq; idcirco,neq; ab exteriori parte gibbam, sed hac parte spinam paululum intus spectare,fulciri enim ab ipsa magnam arteriam,ac venam oportebat.

43 *Atque hic locus solus ab interiori parte adiunctos habet musculos,quos ψόας appellant.* H

Ex his potissimū verbis conijcere quis posset, Hippocratē spinæ nō annumerasse vertebras ceruicū.quasi.n.spina vniuersa lato osse & vertebris,q̄ ad lūbos,& q̄ ad thoracē sunt,contineatur,dixit/atq; hic locus solus ab interiori parte adiunctos habet musculos/.Nā,si spinæ ceruicū quoq; vertebras annumeret,falsum vtiq; erit hūc locū duntaxat habere adiūctos musculos, cū & in ceruicibus ab interiori parte grādes musculi cōtineantː:quos,quū grādes sint, non latuisse Hippocratem nemo ignorat,quandò ēt,si exigui fuissent,nullo modo ipsum latuissent. horū tn̄ musculorū,qui ψόαι noīantur,particulā vsq; ad eā regionē pertinere, quà septū trāsuersum innectitː,propositis verbis nō notauit,vt qui operæ pretiū esse tā exquisitè docere nō existimarit.

44 *Ab hoc item ad magnam vertebram,quæ sita est sublimior commissura humeri cum lato scapularum osse,recta in gibbum vertitur,sed magis adhuc videtur,quàm sit. habet enim spina in medio osium processus altißimos,ab vtraque autem parte humiliores.*

Vertebræ, quæ ad costas sunt, ab interiori parte simæ paululum videntur,à posteriori gibbæ multum propter spinæ processus. vertebram autem,quam magnam dicit sitam super commissuram

A ſuram humeri cum lato ſcapularum oſſe,nouiſtis, & reminiſcendi cauſa habetis in commentario,quem de oſſibus ſcripſi.His autem,quę proponuntur,accommodanda illa ſunt:neque opus eſt me vlterius explanante,niſi ſi quod verbum alicubi occurrat, quod expoſitionem requirat, cuius cauſa huiuſmodi commentaria ſcribuntur:quemadmodum euenit in hoc ipſo loco.

45 *Ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpectat. Quibus igitur vertebræ gibbæ fiunt, magna vi coniunctione abrupta expellitur vel vna vertebra, vel plures: quæ res non accidit multis, ſed paucis, non enim facilè incidunt huiuſmodi caſus, nam nec facile in exteriorem partem veniunt vertebræ, niſi à priori per ventrem vehementi ictu trudantur, ſic autem homo interiret: aut niſi quis ex ſuperiori loco decidens, in coxas vel ſcapulas cadat, ſed & ſic quoque expiraret. A poſteriori autem parte non facilè expellitur vertebra in interiorem, niſi aliquid graue admodum ſuper ipſam incidat: oſſa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, ſingula talia ſunt, vt potius frangi poſſint, quàm coactis ligamentis, valdè in interiorem partem erumpere.*

Spectat in priorem partem,dixit λορδὸν, ita enim conſpicitur.Duæ autem ſunt primę vertebræ,quibus ceruicum commiſſura efficitur:poſt quas relinquuntur tres,quarum non meminit, B quomodo collocatæ ſint inter ſecundam & ſextam, nempè tertia quarta & quinta, quæ maximè videntur rectum poſitum habere. hæ autem vertebræ longè minores ſunt duabus,& pręcipuè tertia,quarta enim hac maior eſt,ſicut his rurſus quinta, ſexta verò non his dũtaxat maior eſt,ſed ſeptima etiam. Ab hac autem vſque ad extremam ſpinam pro ratione altera maior altera eſt,ſi hæc in homine perpendantur,vel in ea ſimia, quæ hominis faciem magis repræſentat, & magis quàm cæteræ,recta inambulat, namque hæc,& in alijs, & in oſſibus homini ſimillima eſt. vnum autem in ſpina habet aliarum quoque quadrupedum cõmune, quod in homine non reperitur,nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis longiores, quàm homo,cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ ſunt, in ſimijs autem ſicut in alijs quadrupedibus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet,quòd Hippocrates, quùm de ſpinæ figura tractare conſtituiſſet,orſus hoc modo/ipſa autem ſpina in lõgitudinem recta obliqua eſt/in extrema oratione adiecit/ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpectat/,videbitur enim hic rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

46 *Et articulis, qui alios recipiunt, & in alios conijciuntur. Medulla item ſpinæ laboraret, ſi parumper lo*C *co mota inclinaretur, vertebra hoc modo expulſa. Luxata inſuper vertebra medullam comprimeret, ſi non laceraret: hæc autem compreſſa detentaq́, multis locis grandibus & præcipuis torporem afferret, ita, vt medico non ampliùs curæ eſſet, qua ratione dirigere vertebram deberet, circunſtantibus multis alijs malis violentis: ſed manifeſtum quoque eſt reſtitui non poſſe, neque concutiendo, neque alia via.*

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorum alter alterum excipit. eos autem ait recipere,& in alios conijci,eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimioribus cum ſuperiori vertebra committatur:duobus humilioribus cum inferiori,ſic,vt alijs proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ omnia perfectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

47 *Niſi hominem ſeces, deinde manu altè in ventrem indita ab interiori parte in exteriorem compellas: quod quidem mortuo fieri licet, viuente, nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniam non nulli ſibi perſuadent ſe ſanaſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorem partem venerunt. Quanquàm non nulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq́, opus eſſe reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè ignari ſunt, & ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſua*D *dent. Hoc itaque pacto decipiuntur. Spinam, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas uertebras, nam ſingula tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris procedere (de quibus paulò ſuprà tractauimus) ipſas verò vertebras multo magis in priorem partem ſitas eſſe: ſiquidem ex omnibus animalibus homo pro magnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem præcipuè ad thoracem. Ergo, vbi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, comminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus humilior fit, quàm qui hinc eſt, atque hinc: ac propterea errant, putantes vertebras in interiorem partem procidiſſe. Quos item fallit habitus eorum, qui icti ſunt: nam, ſi curuari velint, dolent, cùm qua parte percuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq́, oſſis fragmenta carnem magis vulnerent: ſin ita figurari, vt ſpina à poſteriori parte caua ſit, leuantur, cutis enim, quà fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant: quin ſi ea parte tangantur, cedunt, ſpinam in priorem partem compellentes, isq́, locus inanis & mollis tangenti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt: citò autem, ac ſine aliquo detrimento, huiuſmodi homines per ſe ſaneſcunt, hæc enim oſſa omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.*

Manum altè indere in ventrem,cauſa conquirendi,quæ ibi ſunt,dixit ἐσμάσεσθαι.

48 *Iam verò ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: nãq; & natura, & vſu ſic habet, ſed & ob ſenium, & ſub dolore, hæc ſiquidem colligãdi vim habent. Gibba autem plerunq; fit, quùm homo vel in coxas, vel in ſcapulas cadit: neceſſe enim eſt in ſpina gibba vnam aliquam vertebram reliquarum omnium*

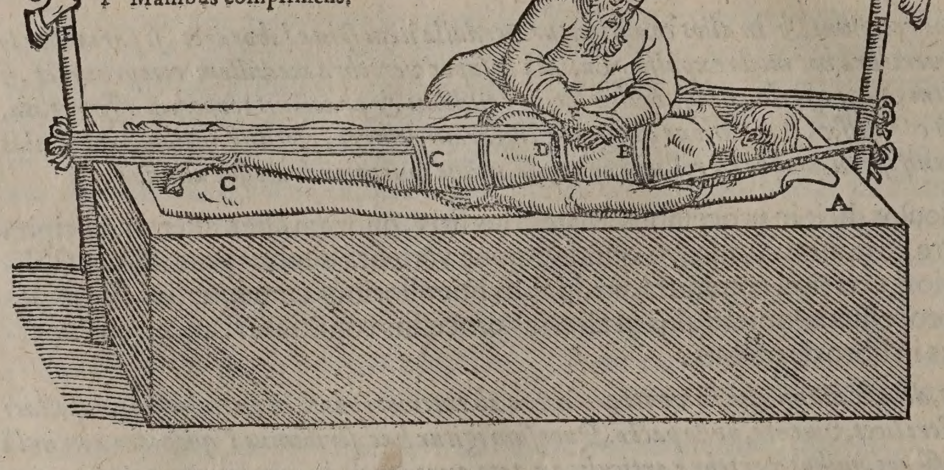
conſpici

conſpici maxime ſublimem: eas autem, quæ hinc atque hinc ſunt, minùs. Nec plurimum huiuſmodi verte- E *bra ab alijs recedit, ſed parum, quando ſingulæ ſubitò plurimum cedunt. Hac igitur de cauſa, & ſpinæ medulla facilè fert, quùm ita peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum.*

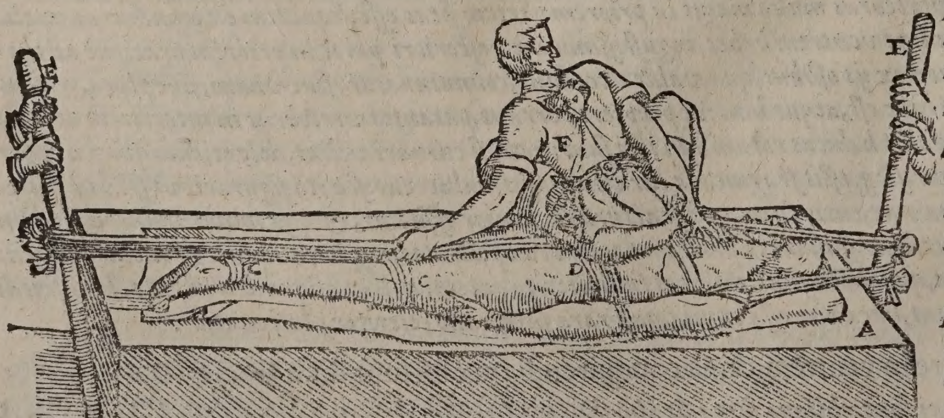
Vbi ſpina gibba fit, hoc eſt, in poſteriorem partem conuertitur, κύφωσιν appellat: λόρδωσιν, vbi curua, ſpectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera, σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo & ad omnem ſpinæ deprauationem ſignificandam, indicans verbum generale magis eſſe quàm alia. in qua ſignificatione nunc quoque ait ſpinam σκολιαίνεσθαι, quaſi dicat quouis modo peruerti: atque in ſuperioribus etiam dixit /ipſa autem ſpina in longitudinem rectè obliqua eſt/, obliquam vocans σχολίην, vbi eam inclinare in priorem & poſteriorem partem indicauit.

49 *Oportet autem reſtituendi rationem huiuſmodi præparare. Cōmodè quidem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem inciſum ſit, foditur: cōmodè etiā pro ligno paries in longitudinem excauatur, quod cauum à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna trāſuerſa adhibetur, quæ à pariete eatenus recedat, vt aliquis inter vtrūq; vbi opus ſit, trāſire queat: ſternitur columna hæc vel tunicis, vel quapiam re, quæ mollis ſit, & non admodum cedat. Homo fouetur, & ſi ſuſtinet, multa aqua calida lauatur: deinde in ventrem iacet extentus, brachijs ſecundum naturam* F *porrectis, atq; ad corpus alligatis. Lorum item molle latumq́; abundè, & longum, quod conſtet duabus habenis, medium medio pectori iniectum bis circundatur, quantum poteſt iuxta alas: poſteà, quod ex loris ſupereſt, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitaq́; ad aliquod lignum cuiuſmodi piſtillum eſt, alligantur, eorum enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod ſubiectum eſt, vt hoc piſtillo extendenti mora ſit. Huiuſmodi etiam aliud vinculum ſuper genua, & ſuper calces datur, capitaq́; eius ad aliquod tale lignum vinciuntur. Aliud inſuper lorum latum molle ac valens habenæ modo conuenienter longum ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm maximè poteſt prope coxas: deinde lori, quod ſupereſt, vtrūq; caput ſimul ad lignū, quod ad pedes ſit, alligatur. Homine ita figurato intētio in diuerſa adhibetur, ſine vlla inclinatione ſimul, & recta: nullum enim magnū detrimē-* G *tū inferre eiuſmodi intentio pōt, ſi rectè præparetur, niſi qs de īduſtria id agat. Medicus uerò uel alius quis modò præualens ſit, et nō imperitus, ſublimiori unius palmæ parte, qua ſpina gibba eſt, data, atq; alterius palmæ ſublimiori parte ſuperiniecta, cōprimit, intuitus nō rectà deorſum uerſus caput, uel uerſus coxas debeat, cō-* H *primere. Adhibetur aūt hoc mō vis maximè innocēter: innocāter ēt, ſi quis ſuper eā partē, quà ſpina gibba eſt, ſedeat: ſimulq́;, ubi homo extēditur, ſe attollens concutiat. Sed & pedibus cōſiſtere ſuper ſpinam, quà gibba eſt, ſuſtineriq́; & leniter concutere, nihil prohibet, ad quā rem ſatis idoneus eſt quilibet palæſtræ aſſuetus.*

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu et talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput et pedes.
F Manibus comprimens.

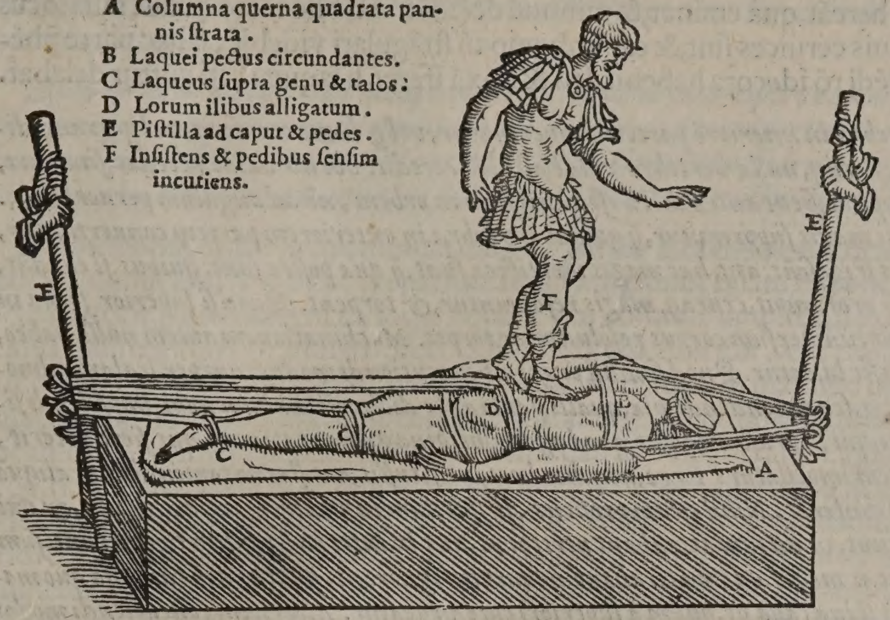

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes, qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu et talos.
D Lorum illibus alligatum.
E Piſtilla ad caput et pedes.
F Inſidens et ſe attollendo concutiens.

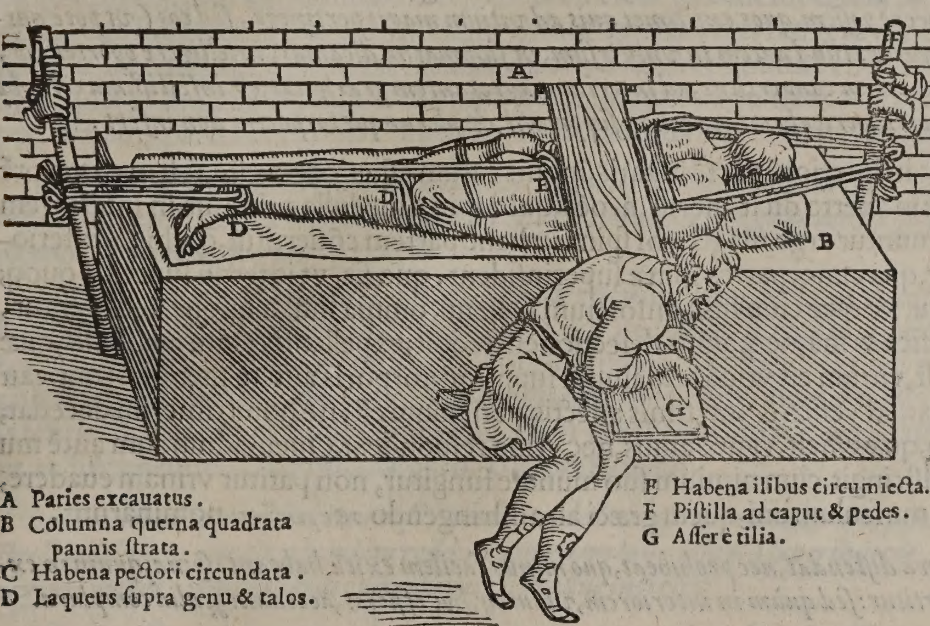
Aptiſſimè

A

A Columna querna quadrata pannis strata.
B Laquei pectus circundantes.
C Laqueus supra genu & talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Pistilla ad caput & pedes.
F Insistens & pedibus sensim incutiens.

B

A Paries excauatus.
B Columna querna quadrata pannis strata.
C Habena pectori circundata.
D Laqueus supra genu & talos.
E Habena ilibus circumiecta.
F Pistilla ad caput & pedes.
G Assere tilia.

C

Aptißimè autem cogitur, si paries, qui excauatur, uel lignũ, quod foditur, quatenus conuenire uidebitur, ĩfra hoĩs spinã incidatur: asser verò è tilia, vel ex altero ligno non tenuis secetur: tũ sup spinã, quà gibba est, vel multiplex pãniculus, vel paruus aliquis puluinus scorteus, imponatur: sed quãtum minimè potest, conuenit hæc subijcere: videndum est solũmodò, ne asser præ duritie frustra dolori sit: ea autẽ pars spinæ, quæ gibba est, sit maximè è regione eius partis, quà paries excisus est, vt asser, quà maximè spina extat, superimpositus, maximè premat: adhibitus uerò asser, à ministro vno vel altero si opus fuerit, cogatur, alij (ut suprà ostensum est) hinc atq; hinc in longitudinẽ corpus intendant. Licet & per axes extẽdere uel iuxta lignũ defossos, uel contentos in quibusdã lignis in ipsum defixis, quæ erigantur, siue vtrinque à lateribus paululum extantia, siue in vtraque eius extremitate. Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & vbi leniore opus est: tantum enim roboris habet, vt si quis non in medicina, sed ad torquendos homines eam adhibeat, præstanter ad id valeat, ita, vt, siue tantùm extendamus in longitudinem, hinc atque hinc nihil vltrà cogentes, siue citra intentionem asserem duntaxat admoueamus, abundè sit. Optimum autem est vti eiusmodi via, quam in ipso vsu, & intendendo, & remittendo moderari potes, quæve secundum naturam est. Quæcunq; igitur extant, compressa, in suum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta, secundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem aut iustiorem habeo nullum.

D Quæ subijcit, plane omnia explicat. quare si quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus est, sed monstratione. quin & commentaria ad eos scribuntur, qui eiusmodi curationes iam inspexerint. Monui etiam in superioribus, ut, si quis prima lectione non intelligat, quæ ita clarè ab Hippocrate scribuntur, iterum, & tertiò, & sæpiùs, diligenti animaduersione relegat. quòd, si hoc faciat, quæ planè ab ipso traduntur, omnino intelliget.

Nam quùm è regione ipsius spinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod sacrum appellatur, non est locus, qui prehendi poßit: à superiori iuxta ceruices & caput, est quidem, sed aspectu indecorus, præterquàm, quòd, si corpus ab hac parte valentius extendatur, alia quoq; noxa afferetur. Expertus aliquando sum vtrem non inflatum, quem resupinato homine spinæ, qua gibba erat, subieci, dein fistula ænea demissa inflaui, sed parum processit: cedebat enim vter, quum homo benè extendebatur, neq; spiritus impellere quidquam poterat, sed alioquin vter promptè labebatur, quùm se compellerent & gibbus spinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè homo extendebatur, vter ob spiritum in tumorem assurgebat, sed homo magis quàm expediret, in priorem partem conuertebatur. De industria autem hæc scripsi, pulchra enim huiusmodi monumenta sunt eorum, quæ, quùm experti sumus, sine effectu inuenimus: & causarum, cur parum processerint.

Locũ, qui prehendi posit ἐπιλαβὼ, quasi ἀντιλαβὼ, & ἀντίληψιν dixit, eo ꝙ obex & mora

sit

sit iniectis laqueis, sic, vt hereāt, quà eminet, & minimè decidāt. Ab osse sacro nullus talis locus E
est à superiori parte, quāuis ceruices sint, & caput, homo tñ stāgulari videbit, si hac parte pēdeat: atq; idcirco ea intēdēdi rō īdecora habebit, sed & noxā īferet, si laqueus ad guttur delabat.

51 *Quibuscunque aūt vertebræ in interiorē partem conuertuntur, vel ꝗ homo ceciderit, vel ꝗ graue aliquid super ipsum inciderit, plerūq; nulla vertebra valdè ab alijs recedit: vbi nō valdè recedat, siue vna, siue plures, hoīem non præcipitat, sicut anteà dictū est, cùm spina in orbem, nō ad angulum peruertatur. His quidem vrina, & aluus magis supprimitur, q̄ quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, pedesq̄, & crura tota magis frigescūt: atq; hæc magis mortifera sunt, q̄ quæ posita sunt: quibus, si euadūt, vrina sine voluntate magis prorumpit, cruraq̄, magis resoluuntur, & torpent. Quòd si superior spina in priorem partem conuertatur, vniuersum corpus resoluitur ac torpet. Machinationem autem nullā habeo, qua spina restitui possit, vbi sic luxatur. Quòd si nihil proficiat concutiendi modus, qui per scalam admouetur: vel alia similis curatio, seu extendendi via, qualis paulo antè dicta est: nullum noui impellendi simul & extendendi modum, qui id præstare possit, quod asser, vbi spina gibba erat: nam, qui fieri poterit, vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo, neq; hoc licet, neq; tussis, aut sternutamentū vim aliquā habet, qua ad extentionem conferat. Nihil etiam proficies, si spiritum in ventrem indas. Quin, & qui magnas cucurbitulas desigunt, vt sursum attrahant uertebras, quæ in interiorē partem exciderunt, summopere aberrant: expellunt.n. magis, quàm attrahant, quam rem ignorant, qui eas desigunt: nā quo maior cucurbitula est, eo magis spina caua fit, quùm à superiori cute vrgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam positos adducere possem, quos existimet quis ad vitium magis pertinere, sed eos (vt potè quibus parum confidam) omitto. Illud autem in vniuersum, vt summatim dicamus, intelligere oportet, ꝙ, vbi spina in interiorem partem conuertitur, ad interitum ægrotantem præcipitat, & infestissima est: vbi in exteriorem, vacat mortis periculo, vrinam non supprimit, & plerunque torporem non infert.* F

De vertebris agens in interiorē partē luxatis, inquit casum asperiorem esse, q̄ si in exteriorē ferantur. causam esse in aperto dicit. nerui.n. oēs, qui à spinæ medulla oriuntur, in interiorem partē procedunt. Premuntur ergo magis, vbi spina in hanc partem cōuertitur, q̄ vbi in exteriorē, cumq; ijs vrgentur, quæcunq; partes spinæ superinsident. quo fit, vt interdū superior quoq; pars vesicæ cōprimatur: & quæ cum his consortium habent, omnia inflāmatione occupentur. Quamobrem neq; vesica vrinā, neq; aluus deiectionem reddit: expellentis enim facultatis, quæ vna ex naturalibus est, vitium est vrinā atq; aluum supprimi: torporis autem membrorum causa est, neruorū affectus: sed vesica & intestinis affectis, periculum est, ne homo interim decedat, G
dū tollitur inflāmatio, quæ efficit, vt nec aluus, nec vrina respondeat. Quemadmodum autē musculus, qui vesicam adstringit, cùm nimium suo munere fungitur, non patitur vrinam euadere, ita verisimile fit affici musculum ani, quem græci ab adstringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

52 *Quùm nec alui itinera distendat, nec prohibeat, quo minùs facilem exitū habeant, spina, quùm in exteriorem partem conuertitur: sed quùm in interiorem, vtrumq; hoc efficiat, accedantq̄, alia complura.*

Quùm proximè proposuerit his vrinam & aluum magis supprimi, quàm quibus vertebrę in exteriorem partem conuertuntur, nunc causam adiecit his verbis/quùm nec alui itinera distendat/id est exitum eorum, quæ per vesicam & per anum expelluntur. Distendi autem partes, per quas hæc feruntur, & à compressione vertebrarum, & à consortio, quod cum neruis habent, à ratione minimè abhorret.

53 *Multo autem pluribus crura, & brachia resoluuntur, corpus torpet, vrina supprimitur, quibus vertebræ nec in exteriorem partem, nec in interiorem exciderint, sed concussæ vehementer fuerint, manentes è regione spinæ: quibus spina deprauatur, minùs hæc patiuntur.* H

Vt deprauationē exprimat, mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris, quomodocunq; suo loco motis. Vniuersa aūt oratio clara est, venit.n. ad quartum genus vitiorū spinæ, quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem est, quum vertebrarum spinæ cōpago vniuersa dimouetur, periculumq; est, ne conuellatur atteraturq; spina vehementer cōcussa: quod malum ipse testatur multo deterius esse, quàm, si spina non concussa vertebræ peruertantur. In sequentibus ad costas pergit, quibus abruptis huiusmodi quidpiam accidit.

De Fractvra Costarvm

54 *Multa quoque alia medicinali arte quis inspiciet, quorum, quæ vehementia sunt, quàm morbi momentum omne in se contineant, non nocent: quæ leuiorem offensam afferunt, mala concitant diuturna, & reliquum corpus plurimùm afficiunt.*

Locutus de vitio, sub quo spina cōcutitur, vertebris nullo modo sua sede excedētibus, subijcit multa in medicina leuiora esse re vera, quanq̄ grauiora videntur: multa enim, quę minùs afficiunt partes cum vitiato loco consortium habentes, vt, quæ nullam ex præcipuis partibus lędant, sed in se morbi momentum habeant, minùs molesta sunt, quamuis grauiora videantur.

In

A In ſequentibus gratia exempli de coſtarum affectibus meminit,indicãs eorum alios graues apparere, alios eſſe.

55 *Quin & coſtis abruptis tale quidpiam accidit. Quibus enim coſta vna,vel plures abrumpuntur,ſicut permultis abrumpi videmus, ſi comminuta oſſa, neq; in interiorem partem compellantur, neq; in ſuperiorem,pauci adhuc febricitarunt: ſed neq; multi etiam ſanguinem ſpuerunt, nec multis item contractum eſt pus in thorace,aut linamentis opus fuit, aut vitiatum os eſt: victus autem quiuis idoneus eſt.*

Ex propoſita oratione,quæ longa eſt, non parum intelligi poteſt orationis modum ad facilitatem conducere. Nos priorem partem ſuprà attigimus, quam Hippocrates longiùs habẽs obſcuram fecit,paucis autem ita loqui potuit: Vbi coſta abrumpitur,ſi fractura ſimplex & ſola ſit, caſus quidem aſperior videtur,licet leuior ſit,quàm vbi atteritur,celerrimè enim curatur & ſine periculo:ſed abſq; fractura, vbi caro circa coſtas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur,qui ſic affecti ſunt. Caput quidem orationis huiuſmodi eſt,ſingula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicaſſet, quemadmodum ego,quùm dixi,vbi ſola & ſimplex coſtarum fractura ſit,apertiùs ſcripſiſſet. verùm ipſe, quaſi
B exponens ait/ſi oſſa abrupta,neque in interiorem partem compellantur/. vocauit autem interiorem partem interius ſpacium thoracis,in quod erumpere os abruptum,per ſe nõ poteſt, niſi nudetur à tota carne ſuperiecta:niſi item ſcindatur mẽbrana, quæ coſtas cingit. per hæc igitur ſimplicem fracturã indicauit.Deinceps notauit caſus leuitatem, quùm ait,paucos febricitaſſe, raros item ſanguinem expuiſſe, aut pus in interiori thoracis regione contraxiſſe, raroq; opus fuiſſe linamentis,vel coſtarũ os vitiatum fuiſſe, & idcirco abundè eſſe victus rationem quãuis. hanc ipſe(vt didiciſti)vbiq; φαῦλον nominat,eam,quæ exquiſitæ contraria eſt,ſignificans.Propoſitæ igitur partis orationis vniuerſus ſenſus huiuſmodi eſt:ad reliqua igitur pergamus.

56 *Quin, & vbi continens febris non inuadat, deterior eſt inedia, quàm cibus: & dolorem, febrem, ac tuſsim magis concitat,venter enim modicè repletus coſtas dirigit,quas inedia ſuſpendit: at vbi ſuſpendantur,dolorem inferunt.*

Tumor ventris coſtas fulcit: quare,vbi hæ rumpuntur,qui magis ventricoſi ſunt,minùs dolent:quibus gracilis venter eſt & contractus,dolore magis vexantur, quùm coſtas ſentiant ſine fulcro ſuſpenſas. Quòd ſi continens febris hominem occupet, inedia vti debet (quod ipſe ſi-
C gnificauit verbo κενεαγγεῖν) quoniam magis læditur à cibo,quàm à coſtis non fulctis.At ſi nulla febris ſit, expedit eatenus cibum ſumere,vt venter in eum tumorem aſſurgat, vt coſtis ſedes ſit,ac fulcimentum citra offenſæ partis compreſſionem.

57 *Ab exteriori parte vincire rurſus quouis modo ſatis eſt: tantùm cerato, pannis,faſcijsq; leniter adſtrictis debemus æquale vinculum reddere,aut etiam lanæ aliquid ſuperinijcere. Conferuet autem coſta viginti diebus: in huiuſmodi enim oſſibus citò callus increſcit.*

Vinciendi modum quemuis, φαῦλον vocat, quemadmodum & victum:qui contrarius eſt ei, qui ſumma diligentia adhibetur.

58 *At carne circa coſtas detrita, quòd homo percutiatur, cadat, re aliqua vrgeatur, aut alio tali modo, multi iam ſanguinem expuerunt.*

In memoria habendus eſt hic ſermo propter eos, qui exiſtimant in lateris dolore neceſſariũ eſſe,aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam,quùm proximus ſit lateri inflãmato,aſſerunt ali-
D quid ad eum tranſmitti ex tenui ſanguine,qui in inflammatione ſubſiſtit. Pulmone ergo nihil violato, ſed coſta affecta,quoſdam ait ſanguinem expuere. quo pacto autem hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos ſanè quæſtionem hanc perpendimus in ijs,quę ſcripſimus in librũ Eraſiſtrati de ſanguinis ſputo: nunc illud duntaxat intellexiſſe abundè eſt, quoſdam ſine vitio pulmonis ſanguinem ſpuere,propterea,quòd morbus circa coſtas verſetur. Vidiſtis ſępè,& in alijs inuiolata cute,quæ fracturam tegit,effundi cruorem,ſic,vt faſcias impleat,quamuis cutis mẽbrorum denſior multo ſit,quàm membrana,quæ coſtas amplectitur. Quare nihil mirũ eſt,ſi ſanguis per hãc ab affecta coſta in interiorem regionem ducatur:dein protinus in ipſa expiratione in aſperam arteriam,quæ in pulmonẽ diſtributa eſt,transferatur:quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur,quicquid enim per vulnus in thoracem inſtillaueris, per os continuò reddetur. quam rem, quùm Eraſiſtratus ignoraſſet, abſurda ſcripſit in libro de ſanguinis ſputo. ſed qua in re decipiatur,eius ſcripta de me audientes ſæpe numerò didiciſtis.

59 *Venæ enim & arteriæ,quæ per id,quod eſt inter coſtas,intendunt, & nerui,ex ijs,quæ in corpore præſtãtiſsima ſunt,oriũtur. Multi igitur ſæpè tuſsi,tuberculis,pure in thorace collecto oppreſsi ſunt, & ad id venerũt,vt linamentis egerent,coſtaq; vitiaretur: ſed & quibus nihil tale ſuperuenit, carne circa coſtas*

attrita,

attrita, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta costa est, atque in eiusmodi casu dolor sæpiùs locum repetit. Verùm non nulli longè magis hæc mala contemnunt, quàm si abrupta costa esset. E

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit: quod aũt est inter ossa singularũ costarũ λαπαρὸν dixit, qua parte musculi sunt, qui, quùm medijs costis interiecti sint, μεσοπλεύριοι græcè noĩantur: neruos verò appellauit τόνους. Oriri aũt ait hęc oĩa ab ijs, q̃ pstantissima sunt, qm̃ initiũ harũ venarũ, perinde atq; arteriarũ, est in vicinia cordis: neruorum aũt ad spinæ medullam, quæ ad thoracẽ est, quibus aliquid cognationis est cũ alio pari neruorum, qui à cerebro proficiscũtur. Quę deinde adscribit, euidentissima sunt ijs, qui meminerint, quæ prodita sunt in prioribus commentarijs.

60 *Sed & curatione egent magis exquisita, si sapiant: conuenit enim inedia extenuari, corpore quàm maxime conquiescere, abstinere à venere.*

Exquisitiorem vbique appellat σκεθροτέραν, cui contraria est simplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

61 *Item ab esculentis pinguibus, & fauces exasperantibus, ac tussim mouentibus, & ab ijs, quæ valentissimæ sunt materiæ.* F

Esculenta, quæ fauces exasperando tussim mouent, κερχνώδη nuncupat: huiusmodi autem sunt pinguia, acuta, atque acria. valentissimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κερχνωδέων secunda syllaba scribitur per ν, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant. id accidit, vbi in faucibus aspera quædam milij modo exigua sentiuntur. Quod autem in superioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tubercula sunt diuturna, quæ ægrè ad maturitatem perueniũt, & spiritus redditur cum sono, κερχώδεις absque ν scribitur. ducitur autem à verbo κέρχειν, quod sonum notat, qui vel angustia loci, quo spiritus redditur, vel humoris multitudine accidit, plerunque tñ vtroque cõcurrente, quem spiritum non nulli δασεῖα, id est asperum vocant. Sed qua de causa abstinere hominẽ velit ab esculentis tussim mouentibus manifestum est, quùm affectæ partes omnes quietem postulent, atq; idcirco silentium rursus imperat: manifestum item est, cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuersum corpus, quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

62 *Ad hæc venam secare in cubito conuenit: & quàm maximè silentium habere: inducereq́ super sedem attritam pannos non multiplices, sed complures, & multo latiores quàm si attritus locus, cerati inunctione adhibita: linteisq́ latis, ac fascijs item latis, & mollibus alligare, modiceq́ adstringere, ita, vt qui deligatus est, dicat sentire se vinculum non valdè adstrictum, neque item laxum: inde autem ordiri debet, vbi locus est attritus, ibiq́ maximè insidere.* G

Meminisse huius loci oportet aduersus eos, qui existimãt venam solummodo secandã esse, vbi ea concurrunt, quæ multitudinem denunciant. E quorum numero est Menodotus Empiricus. Ostendimus autem in opere de venæ sectione, & in eo, quod de multitudine scripsimus, falsam esse eiusmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur, ꝙ, vbi quædam partes eiusmodi plagas acceperint, medici ad venæ sectionem confugiunt, quàquàm, qui icti sunt, multitudine non tentantur, eo ꝙ, nisi ijs sanguis detrahatur, maximæ inflammationes oriuntur: quòd cùm euenit, alia insequuntur, quæ morbo accidere solent.

63 *Inijciendum verò vinculum medium est, & in vtranque partem attrahendum, ne cutis circa costas in alterutram partem inclinet, sed sine inclinatione seruetur. Deligandum autem, vel singulis diebus, vel tertio quoque die. Satiùs item est aluum mollire leui aliquo medicamento, quod deiectionem citet, ac decem diebus inedia vti, dein corpus reficere & implere.* H

Cutis superiecta costis plerisq; laxa est, præsertim, si quo tempore homo plagam acceperit, plenior non fuerit. his ergo ait magis q̃ alijs opus esse fascijs, quæ mediæ primùm inijciantur, nam cutis peruertitur, si ab vno capite fascia ordiatur. ꝙ si, vt cautior sis, crassos quoq; ita alliges, nihil lædes, præcipuè vbi regio prope alam atteratur, ibi enim cutis semper laxa est.

64 *Ad hæc dum offensus inedia vtitur, arctius alligandus est: vbi pleniore victu, laxiùs. Quòd si ab initio sanguinem expuat, quadraginta diebus habenda cura, alligandumq́ est: si sanguinem non expuat, ferè viginti abundè sunt. Conijcere autem tempus ex vi casus oportet.*

Commune hoc est omnibus fracturis: quod vnà cum multis alijs, quæ hic ab ipso traduntur, antè etiam exposui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis sunt vobis in memoriam reuocanda, quàm sæpiùs à me repetenda.

65 *Quicũq; aũt rẽ parui fecerint ob huiusmodi ictũ, sub quo atterũtur q̃ circa costas sunt, quãuis in aliud malũ deterius nõ incidãt, carnem tamẽ magis mucosam habent in loco attrito, q̃ prius. At, vbi talis relinquitur,*

A *quitur, nec curatione ad bonum habitum restituitur, res peior est, si mucosa circa os ipsum relinquatur, quùm caro non ampliùs similiter os attingat, & ipsum os morbis opportunius reddatur. Ob eiusmodi autem causas ossa multis vitiantur, quod malum diutius extrahitur.*

Mucosum humorē appellare consueuit glutinosum & album, qui colligitur in partibus exāguibus, vt in osse, & cartilagine, vbi ipsorum natura rectè concoquere alimentū non possit. relinquit enim quasi quoddam semicoctum, quemadmodum relinquunt infirmæ oculorum mēbranæ pituitam crassiorem, quæ λήμην græcè nominatur. Vis autem imbecillior redditur, vel ob suam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. Cætera omnia orationis huius clara sunt.

66 *Quòd si non, quæ iuxta os sunt, sed ipsa caro mucosa fiat, nihilo minus subinde morbus & dolor reuertit, si quis corpore laborauerit: quo circa dare vinculū expedit, & bonum, & valdè accōmodatum, donec siccetur discutiaturq́; sanguis in attrito loco suffusus, & caro integra ibi augeatur, augetur aūt oßis caro.*

Caro, & quælibet pars sanguinē habens, non per se mucosa fit: id enim, quod propriè in ipsis B superat, tale est, quale in fluxu, atq; in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatē cōspicitur. Quocirca, vbi ossa, cartilago, membranæ læduntur, mucosus humor sæpe contrahitur: carne affecta raro, idq; vel propter consortiū, quod hæc habet cum eiusmodi partibus: vel propter humorem copiosè defluentē, vbi mucosus succus, aut pituita in ea contrahitur. constat aūt eiusmodi succum maximo negocio excerni, eo ꝙ nec perfusione, cataplasmate, aut medicamentis, euocari digeriq; possit, neque vllo alio præsidio educi, nisi ex toto anteà tenuetur, atq; in vapores resoluatur. Ergo, quia succus glutinosus in vapores soluendus est, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid superans relinquitur, leui de causa pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate vel modo superans collectum fuerit, promptè recipiat.

67 *Quibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, caroq́; mucosa sit, his ferramentum candens medicina optima est: ꝙ si caro ipsa mucosa sit, adurere conuenit vsque ad os, ea obseruatione, ne hoc ipsum calefiat: vbi inter costas hæc fuerit, neque sic, in summo conuenit adurere: cauendum tamen est, ne candens ferramentum penetret vsque ad partem interiorem. Vbi sedes iuxta os attrita esse videatur, sed recens casus sit, neque os adhuc vitiatum fuerit, si exiguum vitium sit, ita vrere conuenit,* C *sicut dictum est: sin oblōgum sit, quod in osse attollitur, pluribus in locis adurere expedit. De costis autem vitiatis dicemus, simulatq́; de ijs tractabimus, ad quorum curationem linamentis est opus.*

Mucus glutinosus cùm dissipari per medicamenta nō potest, reliqua curatio est adurere, quæ quo pacto admouenda sit, apertè declarauit.

De Femore ex Coxa prolapso

68 *Quòd si femoris articulus è coxa prorumpat: prorumpit autem in quatuor partes, sæpißimè in interiorem, deinde in exteriorem: in priorem & posteriorem excidit quidem, sed rarò.*

Qui coxæ cauum inspexerit, nō est, ꝙ desideret causam à me doceri, quamobrem in interiorem partem sæpissimè moueatur, deinde in exteriorem, quùm imum caui, non sit omnibus partibus æquale: & articulus, qua parte ora humilior est, faciliùs elabatur.

69 *Vbi ergo in interiorem partem venit, crus longius est, si cum altero conferatur, idq́; iure duplici de causa. Oßi enim quod à coxa sursum procedit ad pectinem, femoris caput inhæret, ceruixq́; articuli* D *cauo sustinetur: rursus ab exteriori parte clunis cauus apparet, vtpotè quùm femoris caput in interiorem partem exciderit.*

Orationem hanc ferè vniuersam initio orsus ipse ita euidēter adscripsit, vt nemo loqui posſit euidentiùs: sed & eorum, quæ tradit, causas etiam adiecit. Quare quod sæpius dicere cōsueuimus, nunc etiam adducemus, Si quis consideret, quæ ptoponuntur, ea, si non vbi primò, saltem vbi secundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

70 *Extremum rursus femur iuxta genu spectare cogitur in partem exteriorem, similiter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorem partem conuertitur, imperitus medicus cum hoc alterum confert, non hunc cum sano, atque idcirco crus læsum multo longius videtur, quàm integrum.*

Hoc etiam cōmuniter pertinere ad omnia ossa luxata antea quoque demōstrauimus, quùm altera extremitas spectet semper in contrariam partem, atque ea, quæ prolapsa est. Nunc igitur femoris capite in interiorem partem prolapso, altera extremitas, quæ ad genu est, meritò in exteriorem conuertitur.

71 *Multisq́; alijs modis error in his accidit.*

Errorem

Errorem παρασύνεσιν dixit: quo vocabulo consuesse Hippocratem appellare non quemlibet errorem, sed eum, qui vero proximus est, & ea de causa probabilis, suprà quoq; indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in conferendo affectam partem cum integra in naturali habitu decipiuntur: debuerunt enim integrum cruri recto statu extento, quod vitiatum est comparare, sed contrarium faciunt, integrum enim æstimant ad exemplum vitiati. B

72 *Quin, nec ad inguen flectere crus possunt similiter, atque ab integra parte. Adde, quòd femoris caput, si contingatur, inter anum & naturale prominens sentitur. Ex his itaq; indicijs colligitur in interiorem partem femur venisse.*

Flectunt quidem, sed cum dolore, ac minus perfectè: cuius rei causa sunt posterioris partis musculi illis, qui femur inflectunt, oppositi, ꝙ donec ex toto femur curuetur, sine dolore non sequantur: quoniam, vbi sic femur exciderit in maximo flexu maiorem distentionem ferunt, quàm secundum naturam conueniat.

73 *Quibus ergo articulus prolapsus fuerit, neque repositus sit, sed reponi nō potuerit, neglectusq́; sit, dum ingrediuntur, crus circumagunt, perinde ac boues, plurimumq́; integro pede nituntur.* F

Quùm vitiatum crus longius reddatur femore ita prolapso, necesse est hominem bouis modo ingredi. ille siquidem coxæ articulum laxiorem habet, sicut ipse suprà in principio huius operis testatur. Fortasse autem non oportuit laxiorem duntaxat articulum causari, sed mouentium quoque musculorum imbecillitatem. nam, si validi fuissent, facilè vtique commissuram curuassent, quo facto non necesse esset crus in exteriorem partem circumagere. ambulamus enim vtrunque crus inuicem sistentes, mouentesq;: vbi enim sinistrum sistimus, tunc dextrum ex posteriori parte in priorē agimus: quod vbi in priori parte stabiliuimus, alterum rursus à posteriori parte in priorem transferimus: sicq; rursus hoc in priori parte sistentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi innixo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd si crura nec ad inguen nec ad genu curuarentur, cogeremur prorsus vtrunq; transferre ligni modo, aliquantisper altiùs excitantes, & circumagētes: at quùm possint ad vtramq; commissuram curuari modis inter se contrarijs, qui tamen cruri toti aptissimi sunt, ambulamus, hæc neq; circumagentes, neque tanquam ligna excitantes: quoniam commissura, quę ad inguen est, attollit femur in partem priorem: quæ ad genu, id, quod inter ipsos & talum est, in posteriorem. Quare crus, quod transfertur, si lōgius esset, quàm quod humi insistit, nihil oporteret in exteriorē partem circumagere, modò haberet idoneos musculos, qui celeriter flectere vtramque commissuram possent: sed, quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant, & ob dolorem recusent, superest, vt in orbē circumagant, quùm infirmi ac dolentes musculi nihil excitare sublime possint, quod ligni exemplo nequeat curuari. Hac igitur de causa, magis quàm ꝙ crus longius redditum sit, circumagi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges, de exemplo, quod ipse Hippocrates adijcit. in sequentibus enim ait/quandoquidem quicunque vlcus habēt in pede, aut crure, non ita possunt crure vti ad ambulandum, & pueri quoq; ita inambulāt/: his enim licet crus longius non reddatur, accidit, vt ita ambulent ob superuenientem dolorem, vbi commissuras flectant, præcipuè circa inguen & circa genu, ac tertiò eam, quæ ad talos est, cùm necesse sit iuxta commissuram hanc, extremum crus simum in ingressu euadere, & sublimem ferre pedem vniuersum: nam, nisi hoc fiat, offendet, ac potissimum in solo inæquali. G

74 *Coguntur q́; regionem iuxta eius partis ilia, & iuxta articulum prolapsum, cauā ostendere & obliquā.* H

Necesse habent ita figurari, non vbi crus integrum sistentes moueant quod luxatum est, & in orbem trāsferunt: sed, vbi vitiato innixi, quod integrum est, transferunt: nam, quod vitiatum est, superpositi corporis fulcrum esse non potest, erectum sicut quando naturaliter se habebat, ad rectam lineam solo hærens, sed obliquum, ita, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis, quod è regione est affecti cruris, quùm periculum sit, ne in contrariam cadant. quo fit, vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ est inter ossa coxarū, & costas nothas, quæ omnino sine osse est. Sed, quùm neque sic vitiatum crus ferre corpus possit, & propter imbecillitatem, & propter habitū, ope indiget: quam afferunt non nulli ęgrotantes, qui re ipsa docti affectum crus manu fulciunt, quà maximè opus est, ab exteriori parte femoris insidente. quęres, quùm eos cogat spectare in regionem cruris affecti, eius partis ilia obliqua magis reddit, quæ si crure etiam in exteriorem partem non conuerso, ita figurentur, caua videbuntur.

75 *Clunē verò integri lateris necesse est ab exteriori parte rotundū esse: si quis. n. ambularet pede integri*

cruris

A *cruris in exteriorem partem conuerso, reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret, à quo sustineri minimè posset: nam quo pacto? necesse igitur est hominem ambulare integri cruris pede in interiorem partem conuerso, non in exteriorem: sic enim integrum crus, & partem suam, & eam, quæ ad vitiatum pertinet, maximè feret.*

Explicandi ordine permutato paulo obscurior fit: conuenientem verò ordinem seruasset, si ita scripsisset, sicut ego nunc: Clunem verò integri lateris necesse est ab exteriori parte rotũdum esse, eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem spectante. nam, si in exteriorem spectaret, reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret: quod fieri minimè potest, siquidem hoc modo integrum crus (vt dictum est) maximè corpus fert, scilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerso: sic enim corpus totum ita sustineri ab ipso poterit, vt nequeat facilè peruerti.

76 *At quùm regio iuxta ilia eius partis & iuxta articulum sinuetur, parui apparent, & à latere coguntur ligno inniti ab integro crure: ea enim parte indigent aliqua re, quæ obiecta resistat, in hanc enim clu-* B *nes conuertuntur, & ab eadem onus corporis sustinetur.*

Quia vitiatum crus corporis partem sibi superiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partem compulso nituntur, & in id spectant corpore vniuerso. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo sint, ne cadant in eam partem, quæ vitiatæ contraria est. Quemadmodum igitur, cùm vitiato cruri innixi sanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt: ita, quùm periculum sit, ne conuersi in integrum grauiter in terram cadant, ad baculi præsidium confugiunt.

77 *Coguntur item inclinari: necesse enim habent manu, quæ è regione affecti cruris est, à latere femur fulcire, quoniam, vbi transferenda crura sunt, non potest, quod vitiatum est ferre corpus, nisi contineatur, deorsumq; vrgeatur.*

Rursus hic etiam obscurus fuit, quùm non præfatus sit pergere se ad alteram partem ambulationis. hactenus enim de ea parte tractauit, in qua crus, quod naturaliter habet, humi consistit, affectum in priorem partem fertur: nunc agit de altera, in qua affecto cruri innixus, sanum transfert, de qua parte ambulationis paulo suprà tractatum est.

C

78 *His itaq; modis figurari necesse est eos, quibus articulus in interiorem partem elapsus, reconditus non fuerit, homine nullum consilium capiente quomodo aptissimè figuretur, sed calamitate ipsa edocto, ex his figurandi modis, qui dantur, eum eligere, qui sit commodissimus: quandoquidem quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ita vti crure possunt ad ambulandum: & pueri quoque ita ambulant, ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerso.*

Quùm non vno tantum, sed duplici statu, in ingressu vtantur, qui sic affecti sunt, meritò dixit/ his itaque modis figurari/. vnus quidem status est, cùm femur manu fulciunt: alter, quum integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent, quo fit, vt in contrarias partes corpus inclinent, modò in dextram, vbi dextro pede insistunt, modò in alteram, vbi altero. hi quoq; magis indecorè ambulant, quàm quibus femur coxa excidens in exteriorem partem prorupit, quos in sequentibus persequetur.

79 *Duo autem lucrantur, duobus enim indigent: nam corpus in ingressu non æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem, quùm onus non sit è regione illius, sed* D *multo magis huius, è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Præterea, si ita figurentur, vt affectum crus spectet in partem exteriorem: quod integrum est, in interiorem: integrum vicem alterius quàm citissimè subibit. Quod ad propositum attinet, magni momenti est inuenire statum corpori commodissimum.*

Vbi læsum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro spectante in interiorẽ nituntur, duplex sibi lucrum comparant: siquidem quod lęsum est, nec toto corpore superiori oneratur, nec diu subseruit, cùm quod integrum est paulum interualli moueatur. Nam, si diligenter intueri tempus volueris, quo crus vtrunque subseruit, non modò duplum, sed & triplum reperies: per breuissimum enim spatium celeriterq; rectà duntaxat integrum crus fertur: per multum tardeq;, quod affectum est: siquidem conspicuum est, quanto longior sit ambulatio in orbem, quàm quę recta est, quamuis vtraque ijsdem finibus terminetur.

80 *His autem, qui nondum perfectè increuerunt, si excidens non recondatur, breuius redditur femur, crus, & pes: neque enim ossa similiter in longitudinem augentur, sed breuiora fiunt, femur præsertim.*

Minus ait reddi crus totum, quibus non dum auctis femur luxatum relinquitur. quod (vt in superioribus ostendimus) omnium quoque articulorum commune est. Communis autem rei

nunc causam assignat, quemadmodum solitus est. semel enim, vbi aliquod singulariū tractat, E eius meminit, quod commune est. hac igitur de causa inquit, crus his non augeri, neque ali, partim ꝙ articulus loco motus sit: partim, ꝙ nequeat suo munere fungi. Ego autem in superioribus retuli ocium causam esse, cur partes neque augeantur, neque alantur, quæ ambo eueniunt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum causatus, ocium subijciat: luxata enim non possunt primò prohibere, quò minùs partes alantur, sed interceden te venarum & arteriarum deprauatione, atque ocio.

81 *Crus itē vniuersum sine carne & sine musculis efficitur, ad hæc effœminatum tenuiusq́, partim quòd articulus loco motus sit: partim quòd nequeat suo munere fungi, quùm naturalem statum non retineat.*

Partes, quibus musculorum natura continetur, caro sunt, vt in musculis incidendis sæpè vidistis, quùm duo esse eorum principia demonstrarem, quæ sensu comprehenduntur, nempè fibras neruosas, & carnem super ipsas spissatam. Ergo, vbi quis exercitatione & frictione robustior euadat, fibræ meliùs aluntur, caro gracilior fit, sed firmior. ignauis contrarium ferè accidit, graciles enim fibræ sunt: at caro admodum quidem abundat, sed ob humorem mollis est. F eiusmodi enim carne caseus, qui adhuc concrescit, repræsentatur: sed carne eorum, qui exercentur, ille, qui iam spissatus est. quocirca his musculi duri, neruosi, & proprijs finibus circumscripti, conspiciuntur: inexercitatis verò molles & carnosi apparent, ac vel nullo modo vel vix circūscripti. quibus propterea sine carne crus reddi Hippocrates asserit. Sed quùm hoc quoq; fieri ex multa exercitatione intelligeret, vbi dixit/sine carne/proximè subiecit/sine musculis/ quasi musculis non circunscriptis à finibus, qui sensu comprehendantur. nullus siquidem ex ipsis musculis ex toto corrumpitur, sed, sicut corpus sine venis dicimus, vbi venæ non apparēt, ita sine musculis, cùm musculorum fines penitus delitescunt. Ad hæc, quùm clariùs ostendere vellet, in his cuiusmodi forma cruris sequatur, adiecit effœminatum, hoc est madens, molle, nō adstrictum, sed laxum, quales sunt fœminæ, de quarum carne cōuenienter hæc omnia dici possent: à quibus translatione vsus mutuatur verbum/effœminatum/. Adiungit autem in extrema oratione/tenuius/indicans partes eius omnes extenuari, quam rem in principio dixerat his verbis/breuius redditur/. nam quòd ait/sine carne/ad solam carnis carentiam refertur: quòd verò dicit breuius reddi crus, ad partes omnes, quæ breuiores redduntur.

G

82 *Namque vsus aliquis id, quod valdè effœminatum est, confirmat: soluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat. Potißimum autem læduntur, quibuscumque, dum in vtero sunt, hic articulus elabitur: deinde quibus id accidit, dum in ætate sunt admodum tenera: minimè, quùm iam robusti sunt. Qua ratione autem ingrediantur, qui robusti sunt, iam ostendimus.*

Verbum/aliquis/ μετεξέτερος dixit, quod apud Iones nihil ampliùs sibi velle, quàm quod nobis dicitur ἕτερος, id est alter, licet ex Herodoto colligere. vtitur enim eo frequenter, sicut & verbo μετεξέτεροι, quo significat id, quod nos vocabulo τινὲς, id est aliqui: sed & nunc quoque μετεξέτερος tale quidpiam sonat. præfatus enim ob ignauiam crus ipsis minui, ne quis fortasse rem minus benè accipiens existimet, quemlibet partium motum efficere, vt alantur, asserit non omnem, sed quendam hoc præstare, nempè moderatum, sicut cætera omnia in vniuerso victu salubri: quod ipse & alibi, & in vno capite in sexto de morbis vulgaribus testatur, cùm inquit, ‖ Labor, cibus, potus, somnus, venus, omnia moderata/.

Sect.6, à principio.

83 *Quos tenera ætate calamitas hæc inuasit, plerique in dirigendo corpore negligentes sunt, maleq́ super integrum crus circumuoluuntur, manu, quæ è regione eius est, deorsum vrgentes. Negligentes item* H *non nulli sunt in rectè ambulando, quibus, post quā ætas induruit, hoc vitium accidit. Sed, qui tenera ætate huiusmodi calamitatem experiuntur, si rectè educentur, integro crure rectè inambulant, baculum tamen alæ, quæ integro cruri respondet, subijciunt: non nulli baculum ad vtrumque brachium admouent, vitiatum verò crus suspensum habent.*

Quùm homo ætate iam robusta eiusmodi calamitatem experitur, crure vti potest, quāquam claudicante: paruulis pueris (qui, quamuis crura naturaliter haberent, quonā ijs pacto vti possent?) superuenit ignauia quædam circa membri actiones: atque ea de causa κατα βλακεύουσιν ὀρθοῦσθαι, id est, in dirigendo corpore negligentes sunt, atque ignaui. At quid mirum, si ambulantes pueri rectè claudicare non student, quando ij, qui iam robusti sunt, non sustinent interdum claudicare, sed (vt ipse dixit) super integrum crus circumuoluuntur? manifestè autē aperuit modum motionis ipsorum verbo/circumuoluuntur/.

84 *Eo autem faciliùs agunt, quo affectum crus breuius habent.*

Faciliùs agentes appellat eos, qui promptiùs ingrediuntur, quod cōtingit, vbi vitiatum crus

breuius

A breuius habent. non enim coguntur id circumagere, quemadmodũ, qui ętate firma sunt, quùm luxatus articulus non reponitur, quibus crus ob prolapsum articulum longius efficitur, coguntur q; (vt ipse anteà indicauit) ipsum, dum ambulant, in orbem circumferre.

85 *Atque integro crure nihilo minus valent, quàm si vtrumque integrum esset.*

Meritò hoc adiungit, iure siquidẽ integro crure vtuntur æquè, ac si vtrumq; integrũ esset, vt quod eundẽ vsum præstet: atq; vbi vtrumq; integrum erat, similiter nutriatur, & robustum sit.

86 *Iam verò his omnibus caro cruris effœminatur, plærunque autem magis ab exteriori parte, quàm ab interiori. Non nulli autem ferunt Amazonas suis maribus protinus infantibus articulos sua sede expellere, alias ad coxas, ad genu alias, vt claudi fiant, ne scilicet mares fœminis insidientur, sed operarum loco sint, & sutoriam, fabrilem, aliasve sedentarias artes exerceant: Quæ vera necne sint, ignoro: sed hæc sequi certò scio, si, dum infantes sunt, articuli expellantur.*

Omnibus ait effęminari carnẽ ab exteriori parte magis, q̃ ab interiori, vbi in interiorẽ partẽ prorumpat, quãdoquidem ea pars magis in ocio est: nam femoris caput ab interiori parte, licet B præter naturã moueatur, mouetur tñ aliquantum, vbi femoris caput interiori parte continetur.

87 *In coxis quidem multum refert, in interioremne partem articulus excidat, an in exteriorem: in genu refert quidem, sed minùs. Suus verò claudicandi modus vtriusque est: nam quibus in exteriorem procidit, vari magis fiunt: minùs autem recti stant, quibus in interiorem partem luxatur. Similiter, vbi circa talos articulus prorumpat, si quidem in exteriorem partem, vari fiunt, sed stare queunt: si in interiorem, valgi, & stare minùs possunt.*

Varos dixit κυλλὺς, quo nomine quidã significari volunt deprauationẽ quamlibet, generale ipsum existimantes: alij, eam solummodò, sub qua membrum in exteriorem partem conuertitur, in quo casu necesse est extremum eius, pedem scilicet, in interiorem partẽ spectare: quæ res non mediocriter ad id confert, vt pes firmiter insistat, ita, vt ij, qui naturaliter curuis sunt cruribus (ῥαιβοὶ aut ῥοικοὶ græcè noĩantur) firmiùs pedibus insidant, & maiori negocio subuertantur, q̃ ij, qui rectà penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet, quùm inquit/imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus, sed paruum cruribus curuis, pedibus firmiter insistentẽ, & animi audacis/. Verùm curiosa inquisitio significationis κυλλοῦ, nihil ad præsentem C locum confert: ex ipsa enim oratione ita planum fit, vt Hippocrates nullo modo obscurus esse videatur. Ergo quibus in exteriorẽ partem articulus procidit, stare magis posse affirmat, q̃ quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articulus in exteriorem partẽ excidit, pes è regione totius corporis collocatur: recedit autem à situ, qui è regione est, vbi articulus in interiorem partem conuertitur. constat autem oẽs homines, qui naturaliter valgi sunt, deteriùs stare, neq; posse celeriter currere, tum paruo momento ac leui de causa cadere. Hoc igitur rerũ discrimen in coxa maximum est, deinde in genu, tertiò ad talos, commissuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo consequitur. hinc ergo manifestum est, eos melius stare, atque ingredi, quibus femoris caput in exteriorem partem prolapsum est, de quo paulo inferiùs tractabit.

88 *Ratio autem incrementi ossium hæc est. Quibus ad talos crus exciderit, his pedis ossa minimùm increscunt, hæc enim vitio finitima sunt. In crure augentur, neq; multo minùs, caro tamen minuitur. Sed quibus articulus, qui ad talos est, suo loco manet, ille qui ad genu, elabitur, his cruris ossa nõ æquè increscunt, sed breuissima fiunt, vt quæ vitio proxima sint. At in pede minuuntur quidem, sed non similiter, quemadmodum paulo antè dictum est, quoniam articulus, qui ad pedem est, inuiolatus seruatur: quod si vti pe-* D *de liceret, sicut cùm varus est, minùs adhuc his minuerentur pedis ossa. Quibus verò coxæ articulus promouetur, his femoris os nõ pariter increscit, proximè siquidẽ uitium attingit, sed integro breuius euadit: his tamen ossa cruris & pedis etiam, non æquè increscere prohibentur: id autem euenit propterea, q̃ & femoris articulus, qui cum crure committitur, & cruris, qui cum pede, suo loco manet: crus tamen vniuersum his gracilius redditur. Quòd si crure uti possent, ossa magis adhuc augerentur, sicut anteà quoque dictum est, femore excepto. & minùs caro minueretur, multo tamen magis quàm in sano crure. Huius autẽ rei indicio sunt illi, quibus humeri luxati, vel à primo natali die, vel dum increscunt, priusquam robusti sunt, breuiores redduntur: hi humeri os breuius, brachium uerò & manum sanis paulo minora habent ob causas superiùs dictas, quia humerus læso articulo propior est, idcirco breuior redditur: brachium verò eiusmodi noxæ non similiter cedit, quoniam humeri articulus, qui cum brachio cõmittitur, in pristina sede manet: manus item longiùs distat à vitio, q̃ brachium. Ob propositas igitur causas, quæcunque ossa vitium attingunt, incremento prohibentur: quæ non attingunt, non prohibentur. Multum autem facit ad bonum habitum totius brachij labor manus, nam qui humerum iam luxatum breuiorem habent, plæraq; ex manuum operibus non minùs præstare possunt, manu eius partis, quàm integræ: neque enim, quemaddum cruribus, ita manibus ferendum corpus est, sed earum opera leuia sunt: propter vsum verò ijs, qui luxatum iam humerum breuiorem habent, caro manus ac brachij non minuitur, sed & humerus inde ali-*

qua parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxæ articulus excedit, vel in vtero matris, vel adhuc infantibus, caro magis minuitur, quàm in brachio, ea de causa, quia crure vti non possunt. E

Sermo hic, qui sequitur, vniuersus perspicuus est, doctrinæ autem capita duo habet. Quæ ad prolapsos articulos propiùs accedunt, magis incremento prohibentur, emacrescuntq;: minùs, quæ longiùs absunt. femore aũt luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacrescit, si in interiorẽ partem, q̃ si in exteriorem prorumpat, siquidem deteriùs mouẽtur, & claudicant magis. Meminit aũt eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipsum significari eos, qui ob humeri caput in alam prolapsum, dum adhuc increscunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam inseritur, quoniam in multis vitæ operibus satis laborant: at non similiter vti crure possunt, quibus femoris articulus in interiorem partem promouetur.

89 *Hæc ita habere id testabitur, quod paulo infrà subijciemus.*

Quænam sunt, quorum testimonium adducturum se pollicetur? hæc sanè, ꝙ ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouentur, magis alimento, incrementoq; prohibentur: quæ verò magis vicina sunt partibus habentibus actionem secundùm naturam, minus effœminantur, minusq; priuantur alimento atque augmento. Pollicetur ergo ipse Hippocrates ostensurum se in ijs, quæ paulo infrà subdet, eorum testimonium. ego, quùm ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipsam orationem in memoriam reuocabo. F

De Capite femoris in exteriorem partem luxato

90 *Quibus in exteriorem partem femoris caput elabitur, crus, si cum altero extendatur, breuius est, idq; non immeritò, quùm femoris caput non feratur super os, sicut quãdo in interiorem partem procidebat: sed iuxta os, quod non prominet, sed natura residet, in carnem humidam cedentemq; infigatur: hac itaq; de causa breuius apparet. Interior aũt regio, qua crura diducũtur, caua magis cõspicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quã venerit femoris caput. Sed & clunis apparet superior, quùm, quæ ibi caro est, cedat capiti femoris: femoris item extremitas, quæ ad genu est, intrò spectat, non secus etiam crus & pes.*

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narratq; mala, quæ ibi apparent, & causas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit: nihilq, præterit ex ea doctrina, quæ in experimento, aut ratione consistit. quæ oratio vniuersa similiter in aperto est. G

91 *Sed neq; curuãre crus possunt, perinde ac sanum. Hæ sunt ergo notæ femoris in exteriorem partem excidentis.*

Hoc verò accidit ob musculos posteriores, qui flexui pugnant, quoniam ita figurati plurimùm extendi non sustinent.

92 *Quibus ergo ætate iam robusta prolapsus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit: calx ingressu terram non contingit, sed planta ima, extremiq; digiti parum in interiorem partem spectãt: meliusq; id crus superius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem excessit, partim quia femoris caput, & articuli ceruix, quùm natura à latere contineatur, magna ex parte coxæ subijcitur: partim quia extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, sed propè è regione corporis est, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.*

Imam plantam dixit ςῆθος, quam πέδιον appellant, qui corporibus incidendis versantur. ea est ad radices digitorum: nam pedis mediũ naturaliter cauum est, quod calce extremo à posteriori parte terminatur, à priori plantæ principio, sic, vt pes humi insidat calce, ima planta, & ea carne q̃ extremis digitis subiecta est: reliquis partibus omnibus, quę propositis interiectæ sunt, attollatur, excepta pedis parte exteriori, qua humi totus insidet. Habent autem non nulli pedũ structurã prauam, vt quibus medius pes ab interiori parte non sit cauus, quos à pedibus planis greci nominant λειόποδας. sed hos, vt qui similẽ valgis pedum structuram habeant, in hoc sermone præterijt. Quæ sequuntur igitur animaduertens in ijs, qui naturaliter figurati sunt, perpẽde. namq; hi, quùm moderatè progrediũtur, toto calce, ima planta, ac digitorum parte carnosa humi hærẽt. ꝙ si enitantur maximè progredi, principio calci insidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorẽ partẽ alterum crus, tunc imæ quoq; plantæ innituntur: postremò, vbi plurimũ similiter altero pede progressi sunt, calce terrã contingere incipiunt, tuncq; pedis antè consistẽtis calcẽ quidem attollunt, extremos verò digitos in solo collocant. Eorũ igitur, qui naturaliter habent, ambulatio huiusmodi est. sed, vt quibusdã ex vitio aliquo crus longius sit, aut breuius, vtrumq; duplici de causa accidit. longitudinis causa est humor multus neruorum, vel articulus luxatus, quo modo suprà diximus: breuitatis siccitas, & articulus luxatus in eam partem, quam H

nunc

A nunc proposuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum, quem paulo suprà indicauit: reliqui sicut nunc docet, primò ostendens femoris caput carnoso loco excipi, & non osse, vt in primo casu femoris erumpentis, quem proposuit. Cedit igitur in hac parte caro, singulisq; musculis ad suum initium attractis fit, vt totum quoque femur sursum trahatur. Meritò itaq; crus breuius altero se ostendit, neq; terram contingere similiter potest, atque vbi naturaliter habuit. Hi ergo, quum ingredi necesse habent, contrario modo pedem figurant, atque ij, qui antè propositi sunt, quibus affectum crus integro longius reddebatur: illi enim iuxta talum pedē simum figurabant digitos excitantes: contrà hi pedem inclinant, inflectuntq;, & terram cōtingere extremis digitis cupiunt: atque hac de causa ab affecta coxa se demittunt, vt humi innitantur nō solùm extremis digitis, sed magna ex parte ima planta, quam retuli ab ijs, qui in corporibus incidendis versantur, vocari πεδίον: Hippocrates autem eam dixit στῆθος. quòd si velint calce terram contingere, demitti multum ab affecta coxa cogentur, periculumq; erit, ne inclinati in alteram partem cadant. qua de causa neque vti calce eiusmodi homines tentant.

93 *Vbi caro, in quam articulus excessit, iam trita est, & glutinosa euasit, dolor tempore conquiescit: quo cessante, ingredi absq; baculo possunt, si alioquin velint, potestq; affecto crure ferri corpus. His ergo, cùm* B *crure vtantur, caro minus effœminatur, quàm paulo antè propositis, effœminatur autem vel magis, vel minus: ferè autem magis ab interiori parte, quàm ab exteriori. Alij verò ex ijs nequeunt calciamenta se induere, propterea q crus non curuetur, alijs id licet. Quibus autem seu in vtero matris, seu vi, dum adhuc increscunt, huiusmodi articulus iam exciderit, neq; repositus fuerit: quibus item morbo elapsus fuerit expulsusq;, complura enim talia eueniunt: vbi aliquibus horum femur corrumpatur, suppurationes habēt diuturnas, & linamentis indigent: atque ossa non nullis nudantur, & femoris os, tam vbi corrumpitur, quàm vbi non corrumpitur, multo breuius redditur, neque ad sani exemplum augetur: præterea ossa huius cruris breuiora fiunt, quàm alterius, parum tamen ob easdem causas, quæ antè exposita sunt.*

Locum tritum dixit, translatione vsus à locis ambulatione tritis. est aūt eius oratio talis: Femoris caput suo loco motū in exteriorē partē figitur in carnē: ijs verò, qui sic affecti sunt, à principio dolet caro, quā premit femoris caput: procedēte tēpore occallescit, perinde quasi fossorū manus. vbi id accidit, sedes fit cōmissuræ similis, quùm femur trito loco vtat, non secus atq; anteà cauo coxæ: nā pter cætera quidā ea parte humor colligitur, qui principio quidē copiosè ob inflāmationem coit, dein tenuiori sui parte & aquosa magis à superiectis medicamentis dissipa C ta, reliqua remanet, q glutinosa est & mucosa: hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quē humorē trito hoc loco, tanquā articuli sinu vtuntur: magis aūt inclinantur in exteriorem partē, q in interiorem. Dictum autē est in superioribus quoq;, partes contrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio sunt: eas verò in quas prolapsus articulus figitur, quamuis præter naturā, aliquantū tamen mouentur: illæ, vnde recessit, per se quidē non mouentur, sed paululum per alias, quæ primò motæ sunt, quùm partes in quibus articulus erat, effœminentur. atque hoc est id testimonium, quod allaturum se pullicitus est. In sequentibus de partibus, quæ plus minusve emacrescunt, extenuanturq;.

94 *Ingrediq; huiusmodi homines possunt, non nulli quidem eo modo, quo illi, quibus ætate iam firma articulus excidit, neq; repositus est: non nulli verò toto pede insistentes, coguntur q; ob cruris breuitatem in ingressu à recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari: & ab inclinatione, quæ in affectam partem est, rursus attolli, atque erigi. Hæc itaque sic eueniunt, vbi, & quod ad figurandi rationē attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt, fuerint diligenter à pueris instituti, priusquam ita confirmentur, vt inambulare possint: diligenter item ac rectè, postquàm confirmati fuerint. Summam verò curam postulant, quibus ætate maximè tenera hoc infortunium accidit: nam, si negligantur, quum te-* D *neri sint, crus vniuersum inutile efficitur, & minimè increscit: caro item totius cruris magis minuitur, quàm in sano, multo tamen minùs ijs, quàm quibus in interiorem partem excessit, idq; vsus ac laboris causa, quùm statim vti crure possint, quemadmodum suprà de ijs diximus, quibus ob humeri caput iam in alam prolapsum humerus breuior redditur. Inueniuntur autem non nulli, quibus in vtero penitus, alij, quibus sub morbo, vtriusque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. His ergo ossa eiusmodi vitio vexantur, sed caro minimè effœminatur, crura autem habitiora fiunt, nisi si ab interiori parte parum emacrescant: ea verò de causa habitiora sunt, quia hi vtroque pariter vtuntur.*

A recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & rursus ab inclinatione attolli atq; erigi, διαῤῥέπειν dixit: quod quid sibi velit, & in superioribus ostēdimus, & hic quoque ostendemus. Namque vbi femur in exteriorem partem promouetur, à musculis, qui ibi sunt, sursum attractum (quemadmodum antè dictum est) innexum crus totum sublimius reddit, atque ea de causa vix terram contingit. quamobrem coguntur ima tantum plāta humi insidere, dum ambulant, vniuerso corpore in affectum crus conuerso, quùm huic innituntur. necessariò ita que, vbi sano inniti debent, cùm quod læsum est in priorem partem transferunt, in sanum rursus conuertuntur femore erecto, ita, vt semper in ingressu duos habitus inuicem

mutent, varientq́;. nam, quo tempore integro crure insistunt, erecto corpore attolluntur simul & ambulant: quo rursus læso humiliore nituntur, demittunt se, atque in id inclinantur. Mutare igitur corpus modò à recto habitu & sine inclinatione, in affectam partem inclinando, & ab inclinatione, quæ in affectam partem est, rursus attollendo atque erigendo, διαῤῥέπειν dixit, vno verbo propositam habitus mutationem exprimens. E

95 *Similiter enim ab vtraque parte in ingressu agitantur, clunibusq́; apparent admodum in exteriorem partem prominentibus, propterea quod articuli excesserunt.*

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt, mutatio totius corporis, dum ingrediuntur, in vtroque crure similis est habitui, qui accidit, quùm altero duntaxat luxato æger ipso innititur, atq; ad ilia curuatur, deprimiturq́;. altero enim tantùm luxato, quùm homo affecto cruri insistit, eo modo, quem nunc diximus, figuratur: sed contrario, cùm alteri nititur, corpus enim attollit erigitq́;, & ilia recta continet. Cõstat ergo eum tunc dissimiliter figurari, sed in hoc casu ægri eodem statu ab vtraq; parte tam dextra, q̃ sinistra continentur. Agitãtur autem hic nihilo minus, dum inuicem vtriq; cruri innituntur, quod ipse dixit/ σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id est, in ingressu agitantur/. agitari expressit vocabulo σαλεύειν, quod idem significat, ac διαῤῥέπειν. Accidit igitur hic, vt similiter vtræq; corporis partes figurentur, quùm vtrũque crus inuicem terræ innitatur: quod (vt ostensum est) ipsis antè non eueniebat. F

96 *Sed, nisi his ossa vitientur, neq; gibbi supra coxas fiant (non nulli enim huiusmodi vitijs prehenduntur) nisi inquam tale quid eueniat, in cæteris satis sani degunt.*

Non nulli ex ijs, quibus crura sic luxantur, propter cõmunitatem gibbi fiunt: nempè, quùm inflãmatio in vertebrarum ligamentis primò oriatur, tum duræ quędã reliquiæ remaneant. id siquidẽ & extrinsecus accidere videmus popliti, cubito, & digitis non raro, quùm articulus cõtrahitur, ἀγκύλην gręci dicunt: patetq́; in eiusmodi iuncturis articulum prę tumoris duritie cõtrahi, cùm chorda musculos, qui eam partem tendunt, minimè sequatur: sicuti, cùm ob durum tumorem flectentes non sequitur, cõmissura, quæ sic affecta est, tenditur, quod malum grçci nominant ὀρθόκωλον. Potest igitur ob talem quendam durum tumorem spina deprauari: potest & propter consortium sub crudo duroq́; tuberculo idem vitium experiri. Sed quo pacto eiusmodi affectibus spinæ peruersio superueniat, suprà posuimus, vbi de ipsa propriè tractauimus.

97 *Minùs tamen toto corpore increscunt capite excepto.* G

Quibus coxæ articulus in exteriorem partem prolabitur, meliùs ingrediũtur, quàm quibus in interiorem, vbi inflammationis periculum effugerint, & præcipuarum partium, cui opportuniores sunt, quàm illi. Articulus enim, cùm in interiorem partem luxatur, super os fertur, quod non premitur, cùm durum sit, neque huic malo patet: at exterior femoris regio, cum maximis musculis comprehendatur, ingenti dolore torquetur: premuntur enim articulo in eam prolapso, teruntur q́;, & extẽduntur tumore præter naturam, nempè femoris capite: & sentiunt omne id, quo vexantur, ac propterea dolent. Ergo propter musculos, qui articulum admittentes teruntur: premunturq́;, atque idcirco inflammantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa spinam sunt, afficiuntur: quę siquando afficiantur, & æger adhuc increscat, non secus ac femur incremento prohibentur, & minores fiunt, atque omnino deteriores. Illius autem meminisse oportet, quod iam sæpiùs dictum est, & eorum testimonium est, quæ paulò antè proposita sunt: Vbi, qui adhuc augentur, sic læduntur, partes minùs increscunt: quibus verò ætate firma id accidit, minùs aluntur, & molliores euadunt. spina minùs aucta, sequitur, vt reliquum corpus huiusmodi hominibus minus reddatur: infrà enim crura afficiuntur: super crura vsque ad caput H spina sita est: Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus vniuersum corpus minùs increscere, excepto capite.

De Femoris Capite in Posteriorem partem luxato

98 *At vbi in posteriorem partẽ femoris caput prolabitur (prolabitur autem rarò) extendi non potest crus, neq; ad articulum luxatum, neq; admodũ ad poplitem: sed ex omnibus partibus, in quas hic articulus concidit, vbi in posteriorem excidat, commissura, quæ ad inguen, & quæ ad poplitem, minimè extenditur.*

Femoris caput ob causam, quam suprà declarauimus, in propositam nunc partẽ paucis excidit, qm̃ scilicet caui latitudo inæqualis est. quo circa quà minor est, magis procidit, atque ea de causa magis in interiorẽ partem: quà maior, paucis, & ob id in posteriorẽ rarò procidit, in quã vbi mouetur, crus ad inguẽ nullo modo extendit, ad genu nõ ex toto. vtriusq; causa est musculorũ situs, quorum naturã perfectè indicauimus in opere de musculis incidendis, & in secundo libro de ratione corporum incidendorum. Vt aũt in memoria habeatis, quæ sæpiùs intuiti estis

incisa

A incisa simia (hoc enim animal structuram habet maxima ex parte homini similem) primùm meminisse debetis musculi, qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet: deinde alterius, qui ab osse, quod pubi subest, ad idem tuberculum intendens, cum superiori cõiungitur. hi ergo vehementer extenduntur, quùm femoris caput in posteriorem partem elabitur, ibi implicati, & circa coxæ cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet, oportebit vniuersum femur in posteriorem partem circumuolui: in quo casu propositi duo musculi potissimùm lædentur, vt qui plurimùm trahantur, extendanturq; : nã, quùm longiores, q̃ antè, facti sint, vlterius extendi citra dolorem nequeunt: cumq; lõgiores fieri non possint, commissuram extendi non patiuntur. Hac igitur de causa, qui sic affecti sunt, extendere crus ad inguen non possunt, neq; ẽt ad genu, propterea, ꝙ femoris caput suo cauo prolapsum continetur in posteriori parte illius ossis, à quo recipi solet. ꝙ si futurum esset, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multũ attolleretur, necesse esset, vt femoris caput à coxa plurimùm in posteriorem partem excederet: quod fieri non potest, nisi cõuellatur musculus, quo exceptus est, quùm ex naturali sede procidit. In commissura ergo, quę ad inguen est, neutrũ fieri potest ex ijs, quæ fiebant, priusquam articulus procidisset, nam neque perB fectè extendi, neq; perfectè curuari potest. Quid ergo Hippocrates alterum dũtaxat adscripsit? An quia, postq̃ luxatus articulus est, crus curuatũ protinus apparet? vt potè quùm imum femur ad genu eatenus in priorem partem excedat, quatenus summum in posteriorẽ, & quatenus ad inguen crus curuatur: quo fit, vt posteriores musculi, qui ad poplitem sunt, superioribus capitibus extendantur, quùm femur sic retrò prolapsus est: his autem supernè extentis, extenditur vnà reliquum eorum corpus vsque ad chordas, quæ perueniunt ad crus: quibus extẽtis poples curuatur. quo circa quibus sic articuli luxantur, curuatæ meritò vtræq; commissuræ conspiciũtur. Igitur quia extendere ipsas nequeunt, præcipuè eam, quæ ad inguen est, idcirco non dixit solummodò has commissuras non posse extendi: sed in ea, quæ ad coxã est, id simpliciter protulit, in ea, quæ ad genu, adiecit κάρτα, hoc est admodum, vtpotè quæ extendi possit, nõ admodũ tamen: nam si id posset, nihil à naturali statu recederet. superuenit aũt hęc noxa ob eandẽ causam, ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim scire licet commune omnium deprauationum, ꝙ, vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuantur, sequentes ad ipsas conuertuntur. nulla. n. ex ijs, quæ sic suo vitio conuersæ sunt, naturalem sedẽ relinquit, sed ab ea, cum qua cõtinuatur, attrahitur: hæc autem attrahit communi vna ratione ꝙ tẽdatur:
C sed tenditur, non vna de causa, siquidem intẽdi solet, vbi vltra debitum humore impleatur, siccescat inflammatione, vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in sequentibus latiùs adscripsit, cuius nos sermonem sequuti verba omnia enodabimus.

99 *Illud etiam ignorare non oportet, vtilissimum enim & maximi momenti est, ac plerósque latet, quòd nec qui benè valent, extendere poplitis commissuram possunt, nisi simul extendant eam, quæ ad inguen, præterquam, vbi pedem admodum attollunt, sic enim possent. Hi ergo poplitis articulum curuare non similiter possunt, sed multo ægriùs, nisi inguinis quoque articulum curuent.*

Coniunctionem, quam posuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur, non suo vitio, sed earum, cum quibus consortium habent, nunc docere incipit in musculis, qui naturaliter habent, quorum nullus initium sumit à femore, quanquam multi sunt. non nulli enim ab osse, quod ad ilia pertinet, oriuntur: non nulli à coxa: vnus tantùm ab osse, quod pubi subest, Hac igitur de causa cõmissuras moueri simul necesse est, sicut nunc in pede & poplite ostensum est, in quibus apparet etiam consortium, quod cum inguine habent. nam (sicut demonstratum est) quemadmodum musculi, qui posteriorem ipsorum partem mouent (vt dixi) in imo femo-
D re ad radices tuberculorum incipiunt, ita, qui per priorem cruris partẽ feruntur, ex eodem imo femore dependent. quare necesse est intendi posteriores quidẽ, quùm poples extenditur: priores, quùm curuatur. vbi ergo tendantur magis, q̃ eorum naturæ cõueniat, oppositi renituntur, & minimè sequuntur. voco autem oppositos eos, qui extendunt, ijs, qui curuant, id est priores posterioribus. Duobus autem musculis gratia exempli contentus ero ad huius loci explanationem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris musculos intuiti sunt, ex his possint de reliquis facere coniecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti sunt, neque sermo de duobus clarus erit. Hi ergo orsi ab eo osse, quod ad ilia pertinet, procedunt, primò quidem per femoris cõmissuram, quæ ad inguen est: dein, vbi per femur totum ad alteram eius commissuram, quæ ad genu est, intenderunt, alter, qui angustior est, fertur iuxta interius femoris tuberculũ, quod humilius est, tum spectans in priorem tibiæ partẽ, cruri ex interiori parte innectitur: alter, qui magnus est, latescit degenerans in valentissimam chordam, quæ miscetur cum altera chorda depẽdente à maximo ex musculis prioris partis, qui à clune inchoatur. patellæ autẽ primùm superinijcitur, dein fertur ad crus. Itaque si crus ad inguen flectatur, ea parte musculi breuiores reddentur: si extendatur, longiores. commissura verò genu ac poplitis, vbi extendatur, qui super patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior. quare cogetur maximè extendi, qui

à priori parte eſt,ſi extendentes commiſſuram,quæ ad inguen eſt, conemur poplitem curuare : E
qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur, ex ſublimiori enim loco per priorem par-
tem femoris deſcendens flectitur,inde conuertitur obliquus,& ad priorem tibiæ partem porri-
gitur. Meritò ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi exci-
tantur. oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummam contractionem, ſummamq́;
extentionem,dolori eſſe : & muſculos quidem contrahi,dum agunt,extendi verò, dum ab op-
poſitis attrahuntur. ſi quando autem, quùm muſculi in ſe ipſos contracti agunt, oppoſiti non
dolent,ſimul extenduntur naturaliter quidem in commiſſuris, quæ propoſitum conſortium ha
beant, præter naturam verò in illis, quæ deinceps adſcribentur. complures autem medici de-
cipiuntur,putantq́; eos muſculos affectos eſſe,quorum prohiberi actionem viderint,quod ma-
gis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

100 *Multa quoq́; alia in corpore inueniuntur,quæ ſimiliter germana ſunt: de neruorum item extenſione et
muſculorum habitu multa etiã ſunt, & magis ſcitu digna,q̃ quis exiſtimet:præterea de inteſtinis ac ven
tre vniuerſo,de vtero, qui huc atque illuc fertur, contrahiturq́. Sed alibi de his verba faciemus germa-
na his,quæ nunc traduntur:quod ad hunc locum attinet,& extendi crus non poteſt (ſicut iam dictũ eſt)
& breuius apparet duplici de cauſa,tum ꝙ non extendatur,tum ꝙ articulus in carnem clunis eruperit.* F

Anteà quoque diximus conſueſſe Hippocratem eas partes nominare germanas, quę inter ſe
conſortium & cognationem habẽt,quarum id caput eſt, quod vna parte vitiata,alterius actio,
ſitus, habitus, vel magnitudo læditur. communis horum omnium cauſa eſt in contrariam re-
gionem extenſio. In ſitu exempli cauſa (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus, qui
mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt : & protinus,vbi aliqua pars contraheretur, &
breuior fieret,priſtinumq́; ſitum penitus non ſeruaret,ad eam ipſam remedia adhiberent, quã-
uis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. Itaque,vbi muſculi ab altera maxillę par-
te reſoluantur, fit, vt altera breuior appareat,& quaſi contracta,ſed,quæ læſa eſt, eam ſequuta,
extendi videatur. nam,cùm muſculi omnes vnam propriam habeant actionem,qua ſcilicet ad
ſua initia contrahuntur,quando illi,qui à ſiniſtra parte maxillę ſiti ſunt,agendi poteſtate priuã-
tur,qui à dextra ſunt robuſti,ac naturaliter habentes agunt, dextram maxillam vniuerſam, &
labra ad ſe contrahentes:atque ita conſpicitur ſiniſtrum labrum extentum,& longius redditũ:
dextrum breuius, & contractum. ergo in hoc caſu breuius fit,quod integrum eſt, attrahens ad
ſe ipſum maxillæ partem,quæ reſoluta eſt. Alibi verò ab eo,quod affectum eſt,attrahitur, con-
uelliturq́; id,quod ſanum,ſicut vbi muſculus vel chorda,cùm induruit,nequit ſimul cum oppo G
ſitis,dum agunt,extendi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat,in digitis manus,cubito, popli
te,cùm contrahuntur propter vitia muſculorum & chordarum interiorum : ſed,vbi extendun
tur,græci ὀρθοκύλλους dicunt,ita enim appellare medici ſolent articulos, qui extenti ſunt,& cur-
uari nõ poſſunt. Huiuſmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris, quæ, quùm ab interio-
ri parte ſunt,articulum contrahunt,cùm ab exteriori (vt dixi) ſic extendunt,vt curuari nõ poſ-
ſit,quod ob ſiccitatem, & ob ingentem humorum vel ſpiritus inflantis concurſum euenire etiã
ſolet. nam,quùm partes,quæ ſic affectæ ſunt,in ſe ipſas contrahuntur, ſequitur, vt oppoſiti mu
ſculi agere nequeant,quùm,qui contrahuntur, partes in contrarium auellant.Sic neruorum di
ſtentiones fiunt, quùm ipſi muſculi primò ac præcipuè ſe ipſos, deinde partes, ad quas perue-
niunt, ad ſuum initium contrahunt. Sic & vterus interdum ſurſum fertur,non nunquam in la-
tus conuertitur:non ꝙ ipſe ſua actione naturalem ſedem relinquat,ſed ꝙ ab alio trahatur, mul-
ta verò ſunt,quæ attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui,& arteriæ,& venæ,quæ cum
eo iunguntur,efficere id poſſunt, vbi in tumorem aſſurgentes eatenus breuiores fiũt, quatenus
in latitudinem augentur namq; hoc commune eſt corporum omnium,quæ extendnntur, con- H
trahunturq́;,non modò animalium,ſed eorum,quæ inanima ſunt,cuiuſmodi ſunt vtres, ſaccu-
li,calathi. Vterus igitur hac de cauſa ſurſum, ac deorſum fertur : & quædam inteſtina, muſcu-
liq́; complures,ac propterà membra, & maxilla. Simile quid ſuprà oſtenſum eſt in ſpina, vbi
gibba,caua,vel obliqua redditur.

101 *Eſt enim hæc natura oſſis coxæ,vbi & caput,& ceruix femoris recipitur, ꝙ, quùm hoc luxatũ in ex-
teriorem partem natium decliue fertur,curuare quidem homo crus poteſt,ſi dolore non prohibeatur.*

Tenuis eſt natura oſſis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem,quùm femoris caput in
poſteriorem partem prorumpit,ab ea parte,quæ poſt cauum eſt, ſuſtineri,vt inter cauum & fe-
moris caput id os ſit, ꝙ à poſteriori parte cauum complectitur : hoc quidem eſt pars coxæ, cu-
ius nunc meminit,quùm ait/in exteriorem partem natium decliue fertur/. Manifeſtum eſt au-
tem ijs,qui viderint eiuſmodi locorum ſectionem, femoris caput vi cum tota ceruice expelli in
magnum muſculum natium, qui commiſſuram hanc extendit : à quo muſculo chorda oritur,
quæ à membrana non abhorret,coniungiturq́; cum ea chorda,quam paulo ſuprà diximus,quę
ex duobus muſculis orſa à priori parte femoris vltra patellam tẽdens cum tibiæ capite conne-
ctitur.

A ctitur. Ergo hic musculus prolapsum femoris caput admittens omnium maximè torquetur, quùm sub ipso prematur, distendaturq́; : quare necesse est inflammatione ipsum prehendi, sursumq́; ad se trahere chordam, quam paulo antè commemorauimus à membrana non abhorrentem : quod quùm accidit, consequens est, vt homo doleat, vbi poplitem flectit, quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur, atteriturq́; à patella: hæc autem extēta musculum extendit, à quo dependet, nempè magnum illum, quo (vt retuli) recipitur femoris caput. Procedente tempore, quùm musculus hic ab inflammatione soluitur, cōtrahitq́; humorem quendam glutinosum, pars eius, quæ articulum cōtingit, occallescit, & poples citra dolorem extenditur : ad quam rem faciunt & alia, quæ prius posita sunt de cruris musculis.

102 *Tum crus & pes modicè recta se ostendunt, neque multum in hanc vel illam partem inclinata.*

Hippocrates modicè ἐπιεικέως dixit, quo verbo significari, neq; perfectè, aut omnino vehementer, neq; ex toto, sed mediocriter, ex ipsius verbis colligitur: ipse enim subiungēs/neq; multum in hanc vel illam partem inclinata/apertè demōstrat, quùm adscripserit/multum/id cruri accidere, vt non multum, sed vt parum peruertatur, deprauetur q́;: atque ob eam rem dixit/tum B crus & pes modicè recta se ostendunt/, quasi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

103 *Præterea in inguine caro mollior sentitur, præsertim si tangatur, vt potè quùm articulus in alteram partem exciderit: sed in natibus, si tangatur femoris caput, videtur magis prominere. His ergo notis indicatur femoris caput in posteriorem partem procidisse. Cui autem ætate iam robusta prolapsum, restitutum non fuerit, ambulare quidem potest, quùm tempus processit, & dolor cessauit, atque articulus volui in carne consueuit: cogitur tamen, dum ambulat, vehementer ad inguina curuari, idq́; duplici de causa, quia ob ea, quæ proposita sunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abest, vt terram contingat: nam si vel paulum tentet eo pede sustineri, nulli alteri rei innixus, cadet vtique in partem posteriorem : coxæ enim, quùm magis in posteriorem partem, quàm pedum basis, excedant, in eam plurimum inclinabunt, et spina item in coxas, vixq́; ima planta consistet : neque hoc accidet, nisi ad inguina se curuet, & alterius cruris poplitem flectat, quandoquidem necesse est, vt manu, quæ à parte affecti cruris est, in quolibet passu super femore hæreat: quæ res cogit ipsum flecti aliquid ad inguina, nā quùm in ingressu crura permutentur, nequit corpus affecto crure sustineri, nisi id crus manu deorsum ad terram compellatur, quoniam articulus corpori non subijcitur, sed in posteriorem partem ad coxam prominet : ambulare tamen offensus C sine baculo potest, si alioquin assueuerit, propterea, ꝙ basis pedis è regione pristina spectat, neque in exteriorem partem conuertitur. Idcirco igitur nihil egent baculo, quod renitatur, quicunque velint femur nō amplius comprehendere, sed in vicem baculo inniti, quod alæ ab affecto latere subijciatur: ꝙ si longius baculum admoueant, magis erecti ambulant, pes tamen terræ non innititur: si inniti velint, breuius admoueant, cogentur autem ad inguina curuari. Emacrescit etiam ijs caro pro ratione, quemadmodum anteà diximus: nā quibus suspenditur crus, minimeq́; laborat, maximè extenuatur: sed, quùm in ingressu vsui admodum est, minimè gracile fit, integrum tamen crus non iuuatur, sed potius deformius redditur, si vitiato vtantur terræ innixi: nam, dum sanum vitiato subseruit, coxam & poplitem curuari necesse est: ꝙ si vitiatum crus terram non contingat, sed suspensum sit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrum robustius reddetur, quùm naturaliter habeat, & exercitatione magis firmetur. At dicet quis, hæc præter medicinam esse, nam quid vltra scire nobis conuenit de ijs, quæ curationem non admittunt? conuenit tamen summopere, intelligenda enim hæc sunt ab eodem professore, quùm tanquā aliena seiungi nequeant: siquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne insanabilia euadant, intelligentes qua potissimum ratione occurramus, quo minus insanabilia efficiantur : illa verò in quibus medicinæ locus nō est, dignoscenda sunt, ne maximè noxia reddantur. Præclara autem & ardua prædictio in eo consistit, vt D intelligamus, quo, qualiter, & quando singula terminentur: ac siue in ea mala vertantur, in quibus remedio futurus locus sit, siue euadere in insanabilia debeant. Cæterùm quibus vel à primo natali die, vel alioquin, dum increscunt, articulus similiter in posteriorem partem excidit, neque reconditus fuit, seu vi, seu morbo exciderit (multis propter morbos sic articuli luxantur, cuiusmodi verò sint hi morbi posthac indicabimus) si prolapsus (inquam) reuersus non est, femoris os breue efficitur : vitiatur item crus vniuersum, minusq́; increscit, & gracilius redditur, quùm nulli vsui sit.*

Præsertim ποτὶ dixit, quam vocem in superioribus etiam retuli ab Hippocrate vsurpari, vbi intendere velit, quod proponitur. est autem eius oratio talis : In inguine caro mollior sentitur, si aspiciatur, & multo magis si locus tangatur. Quæ sequuntur omnia patent ijs, qui in memoria habeant, quæ antè posita sunt.

104 *Vitiatur enim his & articulus, qui ad poplitem est, quoniam nerui ob propositas causas intenduntur. Quare, quibus sic coxa exciderit, extendere poplitem non possunt: nam (vt summatim dicam) quæcunq; in corpore ad aliquem vsum fabricata sunt, si quis moderatè vtatur, exerceatq́; in eo laboris genere, cui singula assueuerint, eo pacto benè valent, augentur, & ad longam senectutem perducuntur : si in vsu*

non

non sint, sed ociosa degant, morbis patent, non augentur, & maturè senescunt: id præcipuè accidit neruis, atque articulis, nisi quis illis vtatur. His igitur de causis vitiantur magis, quùm hoc modo articulus luxatur, quàm cum alijs: totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad carnem, & quod ad ossa pertinet. Huiusmodi ergo homines, quùm ætate iam robusta sunt, suspensum curuatumq́. crus tenent, sed altero feruntur baculo innixi vno, vel etiam altero. E

Euidentissimum est, Hippocratem dixisse coxã excidere, pro coxæ articulo. sæpè enim narrauimus maiores nostros non dum tenuisse exquisitam tenuemq; nominum rationem, in qua posteriores exercentur, sed sat existimasse in ijs, quæ explicabãt, eò tantum incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur. quòd inquit igitur, huiusmodi est: Quibus femur in posteriorem partem prorupit, vitiatur non solum articulus luxatus, sed & qui ad poplitẽ est. proptereà/&/coniunctionem adiunxit, neque simpliciter dixit/vitiatur articulus, qui ad poplitem est/. quo autem vitio occupetur, ipse apertè exposuit, cùm ait/nerui intẽduntur/: sed neruos ne intellexerit eos, qui propriè nerui sunt, quiq; à spinæ medulla oriuntur, vel in quas musculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil interest, cùm vtraque fidem facere possint rectè à nobis exposita fuisse, quæ ab Hippocrate dicta sunt, vbi asserit non posse poplitẽ extendi, quibus hoc modo femur promouetur. Quandam prætereà communem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, positionem, ac motum, quamuis ipsæ nullo proprio morbo lædantur, sed à quibusdam alijs afficiãtur, quibuscum consortium habent. Intentionem verò in huiusmodi affectibus præcipuè causatur, quam persequutus tribus modis indicat, vno, quùm musculus aliquis resoluitur, tunc enim, qui integer est, contrahi videtur: altero, quùm oppositus tenditur: tertio, vbi quod integrum est, trahitur ab aliquo eorum, cum quibus coniungitur, sicut accidit, quùm vterus mouetur. Nunc ergo, quùm posteriores nerui, musculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus musculis non paret. Cæterum de chordarum, musculorumq; extensione anteà dictum est: nũc de neruis, qui à medulla spinæ orti ad crura intendunt. quorum initia tria sunt, vnum à priori parte iuxta magnum foramen ossis, quod pubi subiectũ est: alterum ad inguina, vbi neruus fertur, & cum magna vena, & absque ipsa à priori parte femoris, atque hæc parua sunt: maximum autem neruorũ initium à posteriori parte fertur ad vniuersum crus, primumq; procedit ab ea regione, quæ est inter os latum, & id, quod ad anum terminatur, κόκκυξ græcè dicitur. hoc igitur initium, vbi articulus in posteriorem partem elabatur, premitur, tenditurq;: atque idcirco diximus, Hippocratem hoc loco posse intelligere eos tendi, qui propriè nerui vocantur. F G

De Femoris Capite in Priorem partem lvxato

105 *At quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidem raro accidit) perfectè extendi crus potest, sed ad inguen minimè curuari, laborat enim homo, etiam si flectere poplitem cogatur: ad calcem vero, & in vniuersum crus, æquè longum conspicitur.*

Propter cauum, quod non æquè vndique altum est, articulum in aliam partem raro, in aliam frequenter luxari, anteà sæpenumero demonstrauit: nunc autem de femore differens in priorẽ elapso, contrario modo affici ait eos, quibus in hanc luxatur, atque eos, quibus in posteriorem. illi enim extendere crus non poterant: hi, cùm in ipso flexu nunc sit femoris caput ac ceruix, curuare ad inguen nõ possunt, nec ad poplitem propter musculum priorem, qui oritur ab osse, quod ad ilia pertinet: ille enim comprimitur, tensusq; attollitur à femoris capite, cumq; extendi amplius non possit, renititur, si quis flectere poplitem conetur, apparet autem cruris longitudo consimilis. In superioribus autem de femore luxato in partem interiorem sic ad verbum scripsit/os enim, quod à coxa sursum procedit ad pectinem, femoris capiti inhæret, ceruixq; articuli cauo sustinetur/, à quo prius non sustinebatur ex toto, sed magna ex parte in eius caui altioribus partibus insidebat: in casu autem, quem nunc ponit, in inguine prominet, atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à suo cauo recedẽs in priorem partem & paulo inferius venerit. quo fit, vt vitiatum crus sani longitudinem æquet: id, quod præsertim ipsis accidit ad calcem, extremum enim crus minus demitti in terram potest: cuius rei causa in superioribus explicata, nunc rursus summatim etiam enarrabitur. H

106 *Sed pes extremus spectare minus potest in partem anteriorem: crus verò totum rectam positionem naturaliter seruat, nec in hanc aut illam partem inclinatur.*

Potest, dixit ἐθέλει vbi verbum ἐθέλειν, id est velle, pro posse vsurpauit, quemadmodum etiã Homerus, cum ait, Οὐδ᾽ ἔθελε προρρέειν. vbi ponit, οὐδ᾽ ἔθελε, id est noluit, pro non potuit. Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à planta ad digitos est, & vngues. accidit enim (quemadmodum supra ostensum est) vt extento poplite non benè articulus tali in priorẽ partem

A tem inclinetur. Hæc itaque nunc exponere volens ait/sed pes extremus minus spectare vult in partem anteriorem/indicans digitos,quibus continetur extremus pes, non facilè extendi posse,aut deorsum conuerti,& terram contingere.

107 *Ferè autem his dolor protinus accedit,& vrina supprimitur,magisq; quàm si articulus in aliam partem luxetur.*

Quamobrem hæc sequantur,ipse causam adiungit.

108 *Venit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes,& in inguine prominet,atq; is locus extentus apparet,in clunibus rugæ conspiciuntur & summa gracilitas. Quas quidem diximus, notæ sunt femoris in priorem partem prolapsi.*

Neruos appellauit τόνυς,eos intelligens,qui cum vena & arteria per inguen feruntur. / magnam vim habentes/vocauit ἐπικαιροτάτυς, sicut in superioribus etiam didicimus. habent aũt B hi magnã vim,quùm medullæ spinę proximi sint,atq; inde oriantur,vndè initium sumunt nerui,qui ad vesicam feruntur. quo fit,vt femoris capite in hanc partem luxato, vesica quoq; afficiatur,inflammeturq;, & reddere vrinam nequeat. Fortasse etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem,qua vesicę ceruix affligitur,vbi musculus est,qui eam adstringit,vrina supprimitur,eo quòd inflammatis partibus excæcatum iter claudatur.

109 *Quibus verò ætate iam robusta articulus in hanc partem elapsus, minimè restituitur, hi quùm dolor finitur,& articulus assuescit in eo loco conuerti,in quem procidit,recti protinus ingredi possunt sine baculo,ac recti ex toto,quùm vitiatum crus neque ad inguen,neque ad poplitem,facile complicetur. Ergo, quùm ad inguen non flectatur,crure in ingressu magis recto vtuntur,quàm quùm integrum erat.*

Quo tempore articulus excidit,dolorem dixit protinus accedere,& vrinam supprimi:procedente verò tempore,vbi hæc cessant,ingredi hominem posse:at qua de causa hæc finiantur,q̃q̃ femoris caput maneat,cõprimatq;,& similiter neruos extendat,docuit,quùm orationi adiecit/ & articulus assuescit in eo loco conuerti,in quem procidit/. Videtur enim in ea re consuetudi- C nem causari,quoniam,quæ ab aliquo premuntur,quùm tempore occallescant,id facilius ferũt: & ea,quæ tunc tendebantur,quùm huic molestiæ assueuerint,dolere cessant. Cur verò sine baculo recti ingrediantur, ipse subiecit. caput autem orationis id est, quod crus erectum seruatur,& neutra commissura,nec quæ ad inguen,nec quæ ad poplitem est,flectitur.

110 *Non nunquam etiam pedem per terram trahunt, vt qui superiores commissuras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant:namque hi minus calci,quàm priori parti pedis,in ingressu nituntur.*

Superiores commissuras nominat,eam,quæ ad inguen est,& eam,quę ad poplitem. quatuor autem commissuræ ingressui accommodantur,quæ ad inguen est,quæ ad poplitem, quæ ad talum,& quæ ad digitos. postremam, quamuis multiplex sit, vt vnam tantùm annumero, quùm vsum atque actionem communem præstet. hæc non admodum cõfert, dum per æquale solum ingredimur: ea verò, quæ ad talum,ad progrediendum,atque ad crura transferenda nihil proficit,maximè tamen efficit,vt pes humi hæreat,ad quam rem parum faciũt digitorum commissuræ. Vniuersa autem cruris actio,dum ingredimur,& multo magis dum currimus,à commis- D sura, quæ ad inguen est,& ab ea, quæ ad poplitem,proficiscitur, his enim curuatis crus à terra attollitur ac facilè transfertur: at nunc,quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem ait. Adiecit/nonnunquam/propter soli differentiam,& vim noxæ. illi enim,qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, si vel parum quid crus ad superiores commissuras inflectant, pedem haud trahunt:sed,qui per inæqualia ambulant,& accliuia,minimeq; eas curuant, tantùm ab eo absunt,vt pedem non trahant,vt etiam offendant in ea,quæ in solo eminent. / Quiq; pede toto inambulent/inambulant pede toto,qui calce,planta,& extremis digitis terram contingunt. illi enim,quibus in posteriorem partem femoris caput elabitur,de quibus ante hos tractauit, cum breuius crus redderetur, non vtebantur calce in ingressu, sed terram contingebant ima planta duntaxat,quæ (vt diximus) ab ijs,qui in corporibus incidendis versantur, πεδίον dicitur: verùm,quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur,calce primùm in terra confidente, quùm ea parte pedis,quæ ad digitos est,ingredi nequeant:quà postea vtuntur, quùm iam affecto cruri insistentes transferre alterum incipiunt.

111 *Verùm,si valdè progredi possent,calce admodum ingrederentur: nam & qui benè valent, quanto maximè procedunt,tanto maximè calce ingrediuntur,quum vni pedi insistunt,& alterum attollunt.*

Eos,

Eos,qui valde procedunt,calce terrã contingere,supra ostendimus, quod euidentissimè apparet. non minus etiam in aperto est,non posse omnino valdè procedere, qui superiores commissuras curuare ob quamuis causam nequeunt. id autem ipsis accidit,propterea ꝙ molestiam non ferant,qua,dum transferunt extremum crus,vexantur,nihil enim aliud prohibet,ne maximè procedant. ꝙ si sano cruri insistentes id facere vellent,possent quidem,sed non sine labore. quamobrem satius fortasse fuit hanc orationem, ita explicare : Quibus coxæ articulus in priorem partem erupit,his nihilo minus,quàm ima planta & digitis,ad ambulandum vti calce licet: ac si sustineant longius affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur: verùm non sustinent,quoniam,vbi extentum crus cum difficultate transferunt,dolore torquentur. E

112 *Præterea,quibus sic procidit,magis adhuc calci inhærent,quàm priori parti pedis.*

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν, quod vocabulũ mutuari solet ad ea significanda, quorũ alteri alterum inheret,iuxta quam significationem eo vtitur,quùm in fracturis componendis imperat,vt fracta ossa prius intenta inter se diducantur:sic enim ait facilius cõponi,q̃ si ἐγχρίπτοντα,id est, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulo antè proposuerat, clare in hac oratione demonstrauit. namque hi nihilo minus calce ingrediuntur,q̃ priori parte pedis.quod clarius adhuc & melius dixisset hoc modo/non enim minus hi calce ingrediuntur, q̃ priori parte pedis,sed magis etiam/,non tamen adiecit in superiori oratione/sed magis etiam/. F

113 *Pedis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum est,non æquè potest in priorem partem curuari,atq; vbi flexum est: neq; item simus pes redditur, vbi crus inflexum est, sicut vbi extentum. Crus igitur natura,quùm benè valet,sic se habet,vt diximus. Vbi verò articulus luxatus restitutus non fuerit, homo ob propositas causas inambulat, sicut ostensum est, crus tamen altero gracilius redditur,& à clune,& à carnosa parte,quæ in posteriori crure prominet,& è regione posterioris partis. Quibus itaque tenera ætate articulus elapsus minimè restituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os magis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis.*

Pars pedis,quæ ad plantam & digitos est (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non potest. vocauit autem huiusmodi pedis habitum καμπύλον, id est curuum:nam commissura, quæ ad talum est,neque extenta dici solet,neque flexa,sicut ea, quæ ad poplitem, & ea,quæ ad inguen. Ergo, vbi priores musculi eam partem pedis, quæ inter talos & plantam est,attollunt,dici solet aliquo modo pes σιμοῦσθαι, id est, simus fieri: vbi verò posteriores calcem ad se trahunt vnà cum ea parte,quæ inter talos & digitorum radices est, nullum est nomen vsitatum,quo istiusmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt ostendimus) eum appellauit καμπύλον, vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam. neq; enim potest pes simus fieri, attolliq; à prioribus musculis,quod non aliud est,quàm simum fieri, quùm crus inflexum est,sicut quando erat extentum:quemadmodum nec curuus fieri,nisi crus flectatur: potest autem vtroque modo figurari,sub vtroque cruris proposito habitu, sed paulum & violenter, multum & sine vi, non potest. Ergo, cùm musculi (vt diximus) orti à posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet, non ab interiori, calcem & vniuersum pedem trahunt ad partem posteriorem,eiusmodi habitum pedis,græcè non nulli κάμπην, non nulli ἔκτασιν nuncupant:quemadmodum,vbi pes in contrariam partem à prioribus musculis mouetur,alij ἔκτασιν, alij κάμπην nominant,in quo casu (vt retuli) dici solet pes σιμοῦσθαι. id est simus fieri:in contrario nullum est nomen,de quo inter omnes cõueniat, sed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum dissensionem. Equidem absque vocabulis, de quibus non conueniat inter omnes, oratione vtrunque mihi clarè videor explanasse. G

114 *Minimùm autem femur minuitur,quùm in hanc partem promouetur : minuitur tamen caro vbique à posteriori parte præsertim,sicut in superioribus quoq; dictum est. Ergo quicunq; rectè educati fuerint, vti crure possunt,cùm increscunt,quanquàm aliquanto breuius altero est, baculo tamen fulciuntur à parte cruris vitiati: nequeunt enim absque calce ima planta consistere,quod quibusdam alia de causa claudicantibus licet: quamobrem nequeant,paulo supra declarauimus: idcirco igitur baculo egent. Iis verò, qui negligenter habiti fuerint,neque crure terram contingant,sed id suspensum habeant,ossa magis minuuntur,quàm alijs,qui crure vtuntur : circa articulos autem crus,quod ad rectum habitum pertinet, magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur.* H

Quidam ex ijs,qui huiusmodi dictiones exponunt, tantã videntur earum habere peritiam, vt/minimũ/arbitrentur/nullo modo/significare:/non minimũ/ /maximè/.hi ergo Hippocratẽ dixisse existimarent his,qui sic affecti sunt,femur nullo modo minui. At minui ipsum cõstat, nõ æquè tñ,atque vbi in alias partes prolabitur: causæ enim,ob quas minuitur,leuiores sunt in hoc casu,q̃ in illis. Duas aũt causas reddidimus, instrumentorum deprauationem,& actionum noxam,ob quam parum crure vtuntur.sed,quùm in hanc partem femoris caput erumpit, prætérquàm ꝙ instrumenta non admodum deprauantur,actio ipsa cruris non multum læditur.

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS QVARTVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

De Differentijs ac de Curatione Luxationum tractat, quæ in Cruribus,& Manibus,horumq; partib us contingunt. Ratio item interponitur Excidendorum oßium,& Structuræ illius machinamenti, quod Scamnum Hippocratis appellatur.

1 *VT ſummatim igitur dicamus,articuli,qui excidunt,& elabuntur, non eodem modo ſemper excidunt & elabuntur: modò enim multo plus,modò multo minus. Vbi*
B *quidem multo plus & elabuntur & excidunt, in vniuerſum maiori negocio reſtituuntur : ac niſi reuertantur, oſſa, caro, atque habitus, & magis & apertius deprauantur,vitianturq́;. At,quùm minus excidunt & elabuntur,oſſa hæc facilius conduntur: & vbi vel negligantur,vel reponi nequeant, minus debilitantur, & cum leuiore detrimento in hoc caſu,quàm in eo,quem proximè poſuimus. In reliquis ergo articulis multum intereſt, magisne an minus ſua ſede excedant: ſed vtrumque caput tam femoris quàm humeri ſemper omnino æque prolabitur: quoniam abſque vllo exceſſu ſimpliciter rotundum eſt,& cauo recipitur,quod in orbem eſt,& optimè ſibi aptatur: quocirca euenire non poteſt,vt in his articuli dimidium procidat: nam,cùm rotundus ſit, vel totus erumpet, vel intro reuertetur. Id ergo,quo de agitur,ex toto ſua ſede mouetur, alioquin non excideret: interdum tamen magis,interdum minus,à naturali ſede recedit,quod magis femori euenit,quàm humero.*

Non modò huius orationis,ſed & omnium,quę ſequuntur,caput vnum eſt, luxata non mediocriter inter ſe differre, quatenus magis aut minus à naturali ſede recedunt. non nulla enim multum,non nulla parum abſunt,vtrunque autem magis aut minus patiuntur. In alijs quidem
C articulis res clara eſt,vt in cubito,manu, crure, pede, digitis: ſed humeri & femoris caput indicat non poſſe paulum ſuo loco excedere (quod vitium græci παράρθρημα dicunt) quùm rotundum ſit,& in cauum inſeratur,quod oras in orbem habet, in quibus conſiſtere caput nequeat, neceſſario enim,vel protinus reconderetur,vel ex toto excideret. vtrunq; tamen caput ait interdum longè,interdum paululum,à naturali ſede recedere. vbi verò & plurimũ & minimum datur,non paucas,quod ad plus & minus attinet,differentias intercedere manifeſtum eſt.

2 *Quandoquidem non nulla ex ijs,quæ à primo natali die ſua ſede mouentur, ſi parum exceſſerint, reſtitui poſſunt, præſertimq́; ad pedis articulos.*

Quod ait/primo natali die/non nulli ad eos referunt, qui in vtero ſunt: alij ad eos, qui non multo antè nati ſunt. horum ſententiã comprobant, quę ſequuntur: ſed illi proculdubio errãt, qui accipiunt in ijs tantùm,qui in vtero ſunt. ſatius enim eſt ad vtroſq; orationẽ referre. Præterea,quæ ſequuntur cum alijs facere paulo poſt demonſtrabimus,vbi eum locum aperiemus.

3 D *Quibus à primo natali die crus varum eſt.*

Crus varum, id eſt in exteriorem partem conuerſum: ſupra etiam nuncupauit κυλλὸν, vbi ſpectare intro pedem ait. dixit autem pedis articulos,quoniã plures numero ſunt, omnes iuxta tali commiſſuram ſiti, cum quo non vnum os tantùm committitur. ſura enim ab exteriori parte,ab interiori tibia,vtraque magno proceſſu complectitur talum,cuius pars prior, quæ rotunda eſt,& quaſi caput habet rotundum ceruici ſuperimpoſitum, à cauo excipitur illius oſſis, quod ſcaphæ ſimilitudinem refert, qua parte commiſſuræ pes potiſſimùm & ſurſum extenditur,quùm ſimus efficitur,& in poſteriorem partem ducitur: ſed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de oſſibus explanauimus, in quo exerceri iuſſimus eum, qui debeat in his expoſitionibus verſari. Verùm pes tunc potiſſimum varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit, ſic, vt inferior ſuræ proceſſus, quo talum ab exteriori parte complectitur,ſine vlla fulctura ſuſpendatur.

4 *Plerique ſanabiles ſunt, niſi ita magnus exceſſus ſit,aut pueris iam adultioribus res incidat. Commodiſſimum itaque his eſt celerrimè ſubuenire,antequàm & pedis oſſium, & carnis in crure magna admodum defectio ſequatur.*

Adultiores

Adultiores vocat eos, qui plurimum increuerunt, quorum ossa non æquè tractari & compo- E
ni possunt, atque infantium, propter mollitiem. Hinc itaque colligitur Hippocratem de ijs agere, qui nati iam sunt: at loquatur'ne de illis, qui in vtero sunt, nō similiter manifestum est, sed in superioribus sæpius retulit in vtero matris articulos luxari.

5 *Modus ergo eius vitij, sub quo pes varus fit, non simplex est, sed multiplex. Plerunque autem varus redditur, non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit, sed quod pes consueuerit re aliqua exceptus figurari.*

Modum τρόπον dixit, quod verbum plerunque mutuari solet, quùm de vnoquoque eorum loquimur, quæ inter se differūt singula: sed nunc agere potest, qua ratione pes varus fiat, quod multis modis accidit. namq; id, quod subijcitur, vtramq; sententiam comprobat, quùm ait/plerunque autem varus efficitur, non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit, sed ꝙ pes consueuerit re aliqua exceptus figurari/. Nam, quùm inquit/non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit/vnū quendam vitij modum expressit: quùm verò dixit/sed ꝙ pes cōsueuerit re aliqua exceptus figurari/ vndè is fiat, ostendit. Neq; alienum est deprauari tenera & veluti cerea infantium ossa, prauè à nutricibus figurata, cùm in cunis collocantur quodammodo contorta, vel pluribus velamentis inuoluta, vel sic, vt à quibusdam etiam vrgeantur, à quibus omnibus deprauationes fiunt. F

6 *Hæc autem in curatione animaduertenda sunt. Os cruris, quod ad talos extat, ab exteriori parte in interiorem propellendum, dirigendumq; est: calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus, vt ossa, quæ excesserunt, inter se concurrant, & in medio, & à latere pedis: digitiq; omnes vnà cum pollice repellente in interiorem partem inclinandi, atque ita cogendi sunt.*

Sect. 2 t. 34. 7. 130. c — Scribit ipse in libro de fracturis, ‖ Crus binis ossibus continetur, quorum alterum altero tenuius est, ab vna parte multo, paulo ab altera. solent autem recentiores hoc os, quod ab exteriori parte situm est, græcè nominare περόνην. Iubet igitur, vt illud in interiorem partem cogatur, simulq; calx repellatur in exteriorem, idq; præsertim ex calce, quod è regione est, cruris videlicet, quod super ipsum naturaliter situm est. De hac autem restituendi ratione anteà sæpius mētionem fecit, quæ omnium communis est: siquidem necesse est, quod naturali sede excessit, in pristinum locum propellere: & quod subiectum est, in contrariam partem adducere, vt ossa inter se concurrant. Quæ subijcit de ipsis dirigendis euidentissima sunt ijs, qui in memoria habeant, quæ superius diximus in expositione huius libri, & antè, eius, qui de fracturis est. siquid autem occurrat, quod obscurius videatur, illud duntaxat enodabimus. G

7 *Deligare item conuenit adhibito cerato, quod resinam copiose acceperit, & fascijs mollibus, non paruis, neque admodum arctatis.*

Partibus compositis aptatur ceratum, quod resinam acceperit, quoniam fasciæ cuti melius inhærent, & partes corporis magis siccantur. ex eo ꝙ fasciæ inhærent, sequitur, vt partes, quæ curantur, immobiles, vt compositæ sunt, seruentur: ex eo ꝙ partes siccantur, vt spissentur, & confirmentur, quæ res etiam composita fideliter tuetur. Porrò autem fascias molles adhibet ob corporum mollitiem, quæ infantium corporibus propter ætatem inest, quas leniter adstringit, cauens, ne vehementer arctatæ comprimant, præcipuè cum corpora mollia sint. sed quia minus adstringit, idcirco imperat, vt plures fasciæ inijciantur: scripsit enim vinculi firmitatem vel pressu comparari, vel numero fasciarum.

8 *Non secus autem circumagenda fascia est, quàm si pes manibus dirigendus sit, vt paulo magis valgus appareat.*

Hoc item præceptum communiter ad luxata fractaq; omnia pertinet, quod sæpius ab ipso H
memoriæ proditur. non enim vult in dirigendo, quæ composita sunt in naturalem sedem exquisitè restituta, ita relinqui, sed paulo vltra compelli, vt ad contrarium eius loci, in quem diu peruersa spectarunt, à nobis impulsa, consistant in medio, quod prorsus secundum naturam fuit: nam si collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirēt. Constat autem præceptum hoc ad id consilium pertinere, quod in curando maximè commune est, in quo contraria contrariorum esse præsidia docuit: quùm nec refrigerata, moderate calefaciamus: nec calefacta, moderatè refrigeremus: sed eatenus à medio in contrariam partem recedamus, quatenus in alteram morbus recessit. Nunc, quia pes varus est, cui vitio contrarium id est, sub quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur, scilicet vltra sedem prorsus naturalem.

9 *Solea item conficienda est, aut ex pelle non multum dura, aut ex plumbo.*

Hoc etiam ad stabiliendam iuncturam molitur: quamobrem iubet ipsum postremum omniū super iuncturam deuinciri, vt eam totam contineat, & carnem ipsam non comprimat, id quod sequentibus expressit, inquit enim.

Alligandaq;

10 A *Alligandaq́; nō vt cuti insidat, sed cùm postrema lintea circūdantur. vbi iam alligaueris, caput vnius ex fascijs, quibus vincitur, è regione minimi digiti assuendum est illis fascijs, quæ sub pede sunt, vt dum moderatè se habere videatur, fascia sursum ducta circa posteriorem cruris partem, quæ carnosa prominet, voluatur, atque ita firmiter maneat. Sed (vt vno verbo dicam) quasi ceram fingamus, debemus & manibus in naturalem sedem compellere, & vinculo similiter non magna vi, sed leniter, adducere.*

E regione minimi digiti, hoc est, ab exteriori parte pedis fasciā appēdit, quā attrahit ad posteriorem partē cruris, quę carnosa prominet, qn̄quidem pedi varo medet̄: q̄ si valgum curaret, ab altera parte fasciæ caput assueret, qm̄ inclinare pedē oportet in cōtrariam partē atq; conuertit̄, sic, vt, quæ extra spectāt, cōpellantur intro: quæ intrò, similiter in contrariā regionem cogātur.

11 *Assuendæ autem fasciæ sunt, vt quomodo opus est, suspendantur: alia enim deprauatio aliam suspendendi viam postulat.*

Quod ego nuper posui, ipse nūc declarat, alijs deprauationibus aliās suspēdendi rōnes accōmodari. constat aūt, vbi pes in interiorem partem spectet, ita suspendēdum esse, vt extremum
B crus in interiorem partem compellatur, pes in exteriorē: vbi pes in exteriorē inclinatur, ita, vt crus in exteriorē, pes in interiorem vrgeatur: vbi in vtramuis partem paulū excesserit, appensa fascia moderatè in contrariā partē cogi debet: qui lōgè à naturali situ recessit, validius repellendus est. Ideo deprauationē (quam χώλωμα dixit) cōe nomen omnium prauitatum accipito.

12 *Calcei verò è plumbo instruantur, qui super iuncturam obligentur, ad eam formā, quam Chiæ crepidæ habebant: quibus opus non est, si quis manibus rectè componat, rectè item fascijs alliget, rectè suspendat. Curatio igitur hæc, neq; sectionem, neq; vstionem, neq; aliam varietatem requirit: celerius enim opinione huiusmodi vitia curationi cedunt, tempore tamen superanda sunt, dum corpus iusto habitu increscat.*

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non satis patet, qm̄ neq; Hippocratis seculo in vsu erat: atq; idcirco inquit/ad eā formā quam Chiæ crepidæ habebant/quùm potuisset dicere/habēt/. Constat aūt infantibus, cùm diriguntur, id calciamenti genus maximè idoneum esse, quod ad vnguem pedem excipit, & carnem non comprimit: ad quam rem spectantes, parare nunc idoneum calciamentum poterimus, quamuis cuiusmodi chiæ crepidæ fuerunt, non requiramus.

13 C *Vbi autem ad calceos veniatur, aptissimi sunt, qui per loca luto plena gestari solent, πηλοπατίδες nuncupantur.*

Veniunt ad calceos pueri, qui curātur, quùm pars, quæ dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid increuerit, atq; ossa ipsa non amplius mollia sint. nam nec permittendum est, vt prius inambulent, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tuto ingredi possunt, calceis vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. est aūt calciamēti genus cauum, quod arctè pedem vniuersum exquisitè vsq; ad talos cōplectitur. Manifestum est aūt eiusmodi esse, ex eo, quod Hippocrates subijcit, quùm inquit/ πηλοπατίδες nuncupantur/, hoc enim nomen inuentum est: quod si per π scribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur, quùm ab ipsis lutum calcetur, calcari enim πατεῖσθαι dicunt: si per β, πηλοβατίδες, à luto similiter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

14 *Namque hoc calciamenti genus à pede minimè coercetur, sed magis ipsum coercet.*

Et natura, & vsu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorsus recto, alius in interiorem partem inclinato, alius in exteriorem: atque insuper alius planta, iam alius calce ma
D gis ingreditur, alius æquè toti pedi insidit: quin & calcei videntur semper in ambulandi modo similes reddi, vbi neque alti sint, neque exquisitè pedem comprehendant: quorum calceorum si quem intuearis, conijcere licet, quomodo ingrediatur, qui illis vtitur, calceus enim rectus & in neutram partem inclinans, sed talis permanens, qualis structus est à sutore, hominem recto pede ingredi denunciat: sed, si vel intro, vel extra spectet, inambulantis pedem conuerti in eā partem demonstrat. Idem euenit, vbi calceus vel in posteriorem, vel in priorem partem vergit. Nō secus etiam claui, vbi attriti magis sint vel ad calcem, vel ad plantam, vel ad exteriorem partē, vel ad interiorem, indicio sunt ambulantis pedem in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates coerceri ait à pede, hoc est superari: sicut à contrario, qui rectus seruatur, & in neutram partem declinat, coerceri pedem, cogiq́; rectum, ac sine inclinatione terræ insidere. caput autem huius structuræ id est, vt calceus vniuersum pedem arctè contineat, & abundè altus sit: arctè autem complecti pedem non potest, nisi multis locis findatur. Quamobrem venatores huiusmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca, & saltare, & currere necesse habeant, in quibus obtorquentur conuelluntur q́; iuxta talos, nisi calcei ex toto cuti hæreant.

15 *Idonea item est ratio calciamenti Cretensis.*

In Asia

In Asia nostra,& non minus in Creta nunc calciamenta in vsu sunt, quæ ad medium vsque crus pertinent,in quibus fissa pellis est multis locis,& ab vtraque parte dextra scilicet & sinistra æqualiter extenta:extremis partibus foramina habet,per quę traiectum lorum partes pellis incisas inter se contrahat. In aperto autem est huiusmodi calceis pedem cum vniuersa commissura,quæ ad talos est contineri,atque adstringi. his autem vtuntur apud nos venatores potissimum,quùm feras sectantur:quandoquidem in asperis,atque inæqualibus locis non solum currere,sed saltare etiam coguntur. Eadem causa Cretenses ad talium calceorum vsum impulit ob vastos insulæ montes,atque asperitatem. E

DE OSSIBVS, QVAE EXCIDVNT SIMVL ET NVDANTVR

16 *Vbicunque cruris ossibus luxatis accedente vulnere articuli,qui ad pedem sunt,siue in interiorem, siue in exteriorem partem,penitus excedant,reponendi non sunt, sed sinendum est, vt cui placet medico, eos reponat: scire enim conuenit,vbi repositi seruentur hominem decedere,paucisq; diebus vitam trahere: nam pauci septimum diem excedunt,cùm neruorum distentione absumantur.* F

Ossa κνήμης, id est cruris,suram intelligit ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis est cum eo toto,quod inter genu & pedem est. nudantur autem hæc & cute excedunt,ad vtrãque cruris commissuram, cum pede scilicet & cum femore. Antè igitur tractat de commissura cruris cum pede, imperans,vt,vbi tibiæ os luxatum nudetur, à reponendo caueamus,propterea, quòd neruorum distentio superueniat: quod vbi incidat,dictum est in opere de fracturis, musculos alios conuelli,alios contineri,& continuatos seruari. Vbi ergo ad suum initium contrahantur,vniuersum membrum breuius redditur,sequitur enim,quùm à musculis attrahitur. quare si quis extendens os extans reponat, musculi & ipsa intentione non mediocriter lædentur,& longitudine membri simul distenti dolorem sentient intolerabilem. atque idcirco,quùm musculi grandes sint,neruorum distentionem sequi necesse erit:nam & vbi exigui essent, quẽadmodum in digitis, neque sic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob summam in curatione diligentiam seruantur. Hactenus,quod curationi vtile erat. superest quęstio quædam ad locutionem spectans,quæ curationi non prodest, aut officit: vt si requirant aliqui, cur Hippocrates de cruris ossibus ἐξαρθρεῖ id est luxari dixerit, quùm id vitium esse eorum ossium affirmet,quæ in cauis se insinuant,non eorum,quæ processus accipiunt,hos enim vocat ἄρθρα idest articulos,vt antè sæpius ostendimus. non debuit igitur (inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure, sed de talo. Ijs,qui hæc requirunt, respondendum est id, quod in prioribus sæpenumero diximus, Hippocratem eò tantùm intendere,vt propositam rem exprimat,quod ipse Plato & præcipit,& primus exequitur. Alibi autem demonstrauimus veteres non aliò quàm huc spectasse: solus enim Prodicus studuisse videtur tenui huic nominum inquisitioni, quam qui Prodicum sequuntur, solent exquisitam diligentiam nuncupare. Hippocratem verò nihil obscurius rem expressisse,ex verbis eius aperte conspicitur, quùm inquit / vbicunque cruris ossibus luxatis articuli,qui ad pedem sunt,penitus excedunt /. nam,si omnino demseris verbum luxatis,apertum est quod proponitur. sed Hippocrates hoc adiecit, nihil respiciens ad tenuem huiusmodi nominum inquisitionem, cui qui student, plerunque non sunt eloquentes: nam, qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis respicientes,verba singula non attendunt,sed græcorum more illis vtuntur,quorum copiã habent:quomodo videtur nunc Hippocrates loqui,volens ossa cruris à commissura recedẽtia cute excedere. si quis enim id,quod extat,& extra cõmissuram valdè prominet,luxatum dicat,clarius rem exponet,auditoreq; imagine rei docebit. G H

17 *Pedem insuper & crus gangræna prehendit: quæ sic futura esse certum scire conuenit.*

Gangrænam quoque his superuenire ait, ob inflammationis scilicet magnitudinem, vbi excedentia ossa recondita fuerint. Inflammatæ " ergo partes,cùm rubor inflammationis recedit, liuidæ euadunt, minuiq; dolor videtur, eo ꝙ sensus torpeat: sed, vbi, quæ sic affectæ sunt, ex toto sentiendi facultate carent, græcè id vitium non amplius gangræna,sed sphacelus vocatur. Inter hunc autem & magnam inflammationem media gangræna est,quæ tanto grauior eiusmodi inflammatione est,quanto leuior sphacelo:sub hoc enim natura membri vniuersa corrumpitur: idemq;, vbi iam hæret, curationem non admittit, sed solum à principio, cùm non dum sphacelus est,sed magna gangræna sphacelo vicina. Verum abutimur interdum vicinorum affectuum nominibus ad eos significandos,qui ad hos accedunt, quanquam non dum ex toto ipsorum speciem & naturam habent. sic igitur & ingentem inflammationem, cùm non amplius suum A.li.4.f.3. t.1. c.15.454.b

A ſuum colorem tuetur,doloriq; eſt, interdum nominare gangrænam conſueuimus, quæ quamuis gangræna nondum penitus ſit,futura tamen eſt paulo poſt, ſi negligatur.

18 *Nec mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum,ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere,cui tamen confido. Quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere,pleroſque ſe explicare manifeſtum eſt.*

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia in commentarijs in librum de fracturis.

19 *Fulcire autem crus & pedem oportet eo modo,quo ipſe velit.*

Fulcire crus & pedem ἡρμόσθαι dixit,hoc eſt,ſtabiliter collocare: quò ſpectās imperat, vt mēbrum figuremus,quemadmodum maximè cubantem iuuat. nam, quod ait/eò modo quo ipſe æger velit/huc euadit.

20 *Tantum ne dependeant, neve moueantur.*

Eius quod nunc ait/neve moueantur/vim antè propoſuit,cùm fulcire præcepit,quod significauit verbo ἡρμόσθαι. Neque enim aliud eſt fulcire membrum, q̃ ab omni parte ſtabiliter collocare,ſic,vt nullo pacto moueri poſſit. B Rectè autem adiecit/ne dependeant/.prefatus enim continendum à nobis membrum,quemadmodum cubantem iuuat, non ignorans contineri membrum poſſe etiam dependens,edicit,vt eiuſmodi habitum vitemus, cùm ad affectum locū materiam concitet,quæ cauſa inflammationis eſt.Meminiſtis quidem eius,quod narrauit in ſuperiori opere de crure figurando,vbi extentum pedem collocari voluit,paulo ſublimiorem, q̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur:nunc verò permittere ægris videtur, vt ipſum rectum habeant. nā cum tribus modis figurari poſſit,dependens,rectus,ac tertiò in ſuperiorē partem ſpectans, permittit ægrotanti,vt quo pacto velit,crus figuret,modò non dependeat:ſed antea præceperat,vt ſublimiorem duntaxat contineret. Perſpicuum itaque eſt,Hippocratem in huiuſmodi affectibus,eò potiſſimum incumbere,vt dolor vitetur, veritus ne ſequatur neruorum diſtētio, quam in neruoſis partibus dolor maximè infert. quamobrem,ſi quę hoc modo vitiata ſunt, neq; refrigerentur,neque dolore tententur,neruorum diſtentione prehendi minimè poſſunt.

A.li 3. f.2.c.5. fol.215.c

21 *Mederiq; cerato,quod picem habeat,paucis pannis ex vino madentibus non valdè frigidis, quandoquidem frigus in his neruorum diſtentionem concitat.*

C De his quoque iam loquuti ſumus. nam ceratum,quod picem habeat, vlceribus accommodatur:vinum, præſertimq; (vt ipſe docuit) nigrum & auſterum affectas partes inflammari non patitur.Quod autem inquit fugiendum eſſe frigus cùm neruorum diſtentionem efficiat,in carnoſis partibus fortè aliqua expoſitione indiget,in neruis euidentiſſimum eſt, quibus vtrunque ineſt:nam & facile refrigerantur,vt qui natura frigidi ſint,atque exangues: &, cùm læduntur, in diſtentionem incidunt, cùm neque in alia parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. commiſſuras verò inter alias partes maximè neruoſas eſſe manifeſtum eſt, in quibus muſculi poſita carne,quam alijs ſuis partibus habebant,in chordas degenerant. Quare magis inquirendum eſt,cur vtatur modicè frigido,quùm non mediocriter frigidum, ſed calidum adhibendum videatur:cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflammatione defendantur:defendentur autem,ſi nullus humor ad eas concurret, quam rem eas refrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidum & humidum corpus efficiunt ſtatim rubicundius,paulò poſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectum inflammationi ſimilem compellent. contraria omnia præſtant,quæ refrigerant, cùm non modò nihil D humoris à ſuperioribus partibus ad refrigeratum locum concitent,ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimant,& ad proximas partes depellant.Eſt autem refrigerantium duplex genus,quædam aduentitia qualitate tactu frigida ſentiuntur: quædam innatam refrigerandi facultatem habent. adſtringentia quidem frigida ſunt, ſicut in opere de ſimplicium medicamētorum facultate demonſtrauimus,vbi reliquum genus refrigerantium ab his diducitur: ad hoc ſpectat papaueris lachryma,mandragoræ ſuccus,cicuta,& cætera,quæ madefaciunt ſimul & refrigerant. nanque auſtera omnia terrenam naturam habent cum facultate refrigerandi. De vſu autem horum medicamentorum non pauca ſcripſimus in eo volumine, quod eſt de ratione curandi, nec non in commentarijs in librum Hippocratis de vlceribus. Sed quod ad hunc locum pertinet,id nouiſſe abundè eſt, quòd madefacientium & refrigerantium medicamentorum vis penetrat omnino ad altiores partes eorum corporum, quibus admouetur, citoq; ipſas vltra debitum refrigerat,torporemq; affert potentię corpora adminiſtranti.Quæ verò cum refrigerandi vi terrenam naturam habent (vt oſtenſum eſt in libris,quos commemoraui)ad confluentes ſuccos depellēdos maximè aptantur, atque hac de cauſa illis vtimur. ſed quia calor ad ſe humores concitat, ideò aduentitia qualitate frigida admouemus,neque illa calefacimus. Nunc verò quod ſpectat ad exulceratarum partium affectum, Hippocrates frigidis vteretur, quemadmodum & in alijs vulne-

vulneribus: sed quatenus neruorum distentionem timet, quam afferre frigus solet, veretur ex E toto frigida imponere, atque idcirco adijcit, cum de his loquitur/non valdè frigidis/.

22 *Rectè etiam folia betæ, vel tussillaginis, vel cuiusspiam alterius talis, in vino nigro austero semicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur.*

Tussillago herba quædã est proposito affectui salutaris, quùm modicè siccet, id quod in omnibus vlceribus requiri demonstrauimus. De vino aũt nigro atq; austero loquuti sumus in cõmentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, similiter vt alia vina, & cùm crassiorum partium sit, quàm ipsa, exulceratas partes non mordet: ea de causa præstantius est.

23 *Tepido item cerato vlcus inungitur.*

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur. ostendimus enim in expositione libri de vlceribus, vitari ab Hippocrate huiusmodi medicamenta, quæ vlcerũ glutinationem prohibẽt: sed qm̃ nunc vlceri quatenus vlcus est, non succurrit, quùm neque id glutinare propositum sit, sicut alia recentia vulnera. Primum autem curationis consilium eò spectat, ne homo neruorum distentione prehendatur. quocirca neque reponendum articulum censet, sed magis permittendum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. Non tamen simpliciter adhibet lenia medicamenta, F quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis possint inflãmatas partes lenire. primò enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur: neq; his rursus per se, quemadmodum in alijs casibus, timet enim neruorum distentionem: sed compositam curationis rationem indicat, per medicamenta contrariæ facultatis iusto modo inter se mixta, quò maximè tendere in sequentibus videtur. ad quæ iam animum adiungito.

24 *Quòd si hybernum tempus fuerit, lana quoque succida madens ex vino atque oleo tepido imponenda est. Et perfusione insuper vtendum.*

Neque medicamenta tepida adhiberet, neq; oleũ prorsus adijceret, si loco subueniret, quasi simpliciter vlcerato, sed (quod suprà retuli) veretur neruorum distentionem: atque ob eã rem oleum admiscet, & tepida cuncta superimponit, nec, vt qui tantùm pugnet cõtra neruorum distentionem, vlceris curationem relinquit: sed neq; ad vlcus spectat duntaxat, mixti enim morbi mixta quoque præsidia exigunt. quocirca præcipit, vt lana succida inducatur, quam οἰσυπηρὰν G dicunt, propterea ꝙ œsypum habeat. quandoquidẽ (vt in libro de simplicium medicamentorum facultate ostendimus) huius medicinæ proprietas simplex non est, sed mixta ex contrarijs qualitatibus ac viribus, adstringendi scilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autem voluit hos affectus, non hyeme tantum, sed æstate etiam: hoc siquidem, quod in fine subdit, commune est totius propositæ curationis, qm̃ huiusmodi affectus non hyeme duntaxat assiduam perfusionem requirunt, quùm ęstate quoque magis eam postulent q̃ hyeme, quò tunc his lana imposita magis siccescat. imperat igitur, vt hæc omnia assiduè perfundantur: id verò quo perfundimus tale esse debet, quale in principio protinus curationis admoueri iussit, nempè vinum æstate per se, hyeme cum oleo. Caloris autem modum conijcies ex temperamento aeris, in quo viuimus: vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidum, remittes. ad calidi enim vsum nunquam venit, quo circa caloris modum augẽs atque remittens, pro ambientis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminisse debes eorum, quæ in vniuersum dixit, nec omnia vbique velle percipere. At quænam hæc sunt? nimirum ea, quæ in commentarijs in eas sententias Hippocratis, quę aphorismi inscribuntur, & in alijs cõpluribus, recensenda duximus: quorum, vbi vnum aliquid positum fuerit, omnium, quæ eandem vim habent, meminisse oportet, existimareq; sermonem in omnibus accipiendum esse, quasi omnium H communis sit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni temporis meminit: tu verò regionẽ, ætatem, vsum, corporis naturam, reuocare in memoriam debes, nempè regionem frigidam, ętatem senilem, vsum eorum, quæ corpus refrigerant, corporis naturam frigidiorem. siquidẽ hæc omnia idem hortantur, ac tempus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodum hyeme curationem calidiorem adhibet, sic æstate contrà tu frigidiorem admouebis: & sicut in æstiuo tempore, ita in ætate, regione, consuetudine, & natura corporis calida. ꝙ si omnia calefaciendum esse denuncient, calidioribus præsidijs vteris: si refrigerandum, frigidioribus: sin alia ad calefaciendum, alia ad refrigerandum hortentur, ipsorum numerum ac vim spectabis. sic enim maximè conuenientem calefaciendi & refrigerandi modum conijcies.

25 *Neque vlla re quidpiam deuincies, neque aliquid impones. Scire enim licet huiusmodi vitijs, omnibus modis alienum esse pressum & onus.*

Subtrahit in hoc casu nõ modò eas fascias, q̃ primæ inijciũtur, quas vbiq; ad cõminuta & ad

luxata

A luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quę ſuper lanā voluūtur. cuius rei cauſam ipſe reddit,cùm inquit/hmôi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus/. ſufficit autē ipſis ſolummodò lanam imponere,quæ cum mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autem timet,non vt qui vlceri medeatur,ſed vt qui nudatis attritisq; chordis ac neruis caueat,ne diſtendantur.

26 *Ad hæc autem pertinent non nulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciuntur, ea ſcilicet,quæ idonea ſunt, quibus impoſita lana vino perfuſa, longiorem moram trahat.*

Medicamenta,quæ vulneribus ſtatim inijciuntur, & in his libris, & in eo, qui de ‖ vlceribus eſt, ἔναιμα appellat. inter hæc, quæ longiori tempore reſoluuntur, & interim, dum ſoluantur, perfundi poſſunt, admoueri potiſſimum debent:ſiquidem conſtituit, quemadmodum in tota reliqua curatione, eò ſpectandum eſſe,vt leniendi vim habeat. hac enim de cauſa neque vinculum imponit, neque frequenter ſoluit. Ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,ea longiori temporis interuallo ſoluere licet, quæ validiorem ſiccandi facultatem habent, ea tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. Duo autem medicamenta,quæ nota nobis ſunt,gratia exempli commemorabo, leguntur enim in omnibus libris de medicamentorum compoſitione, quales ſunt duo Andromachi, & vnus Heræ, & aliorum permulti. componuntur medicamenta hæc ex bitumine:alterum Barbarum, Cyzicenum alterum nominatur. hoc cùm magis ſiccet, quàm opus ſit medicamentis, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, obeſt magis quàm proſit, cùm membra contrahat,& dolorem afferat: alterum verò medicamentum idoneum eſt, ſi moderata mixtura fuerit, ex ijs ſiquidē non nulla plus iuſto exiccant,& dura ſunt. verum de huiuſmodi medicamentorum diſcrimine in opere de compoſitione ipſorum fuſius tractauimus. Quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribuntur, magna ex parte plana ſunt,ſi quæ ſuprà,& in commentarijs in librum hunc de articulis, & antè in eum,qui de fracturis eſt,prodidimus,in memoria habeantur.

Non longe a principio.

B

27 *Quæcunq; autem ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierū ſunt,vel picem accipiunt,nō æquè atq; illa proficiunt,quandoquidem vlcerum purgatio porrigitur in longius tempus,diutius enim madent:horum tamen non nulla vtiliter deligantur. Scire autem aperte conuenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quùm verſus partem ſuperiorem pes trahatur, & oſſa luxata ab exteriori parte promineāt. Ferè enim nullum ex ijs oſſibus nudatur,niſi paulùlum quid,neq; recedit,ſed cicatrix inducitur tenuis:atque infirma, eaq́; non niſi multum temporis conquieſcant:alioquin periculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem non admittat. Sed,quod ad propoſitum malum attinet,ſi hac ratione curentur,ſeruantur:ſi articulus reponatur,maneatq́;, in exitium præcipitantur.*

C

Quænam ex ijs medicamētis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoria habeas, quæ in explanatione proximè poſitæ orationis tradidimus. patet enim eum ſic appellare,quę ex paucorum dierum interuallo ſoluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum ſoluere conuenit, quæcunque ex propoſitis infirmiora ſunt:patiuntur enim in vlceribus multum colligi ſaniei, eo ꝙ non ſatis exiccent. Hæc à non nullis ex veteribus reſina extrinſecus excipiebantur, quorſum neſcio. multa enim dici poſſent:ſed, quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abſtineat, lōgius labi operæpretium non eſt:in opere enim de medicamentis,quæ de his ſcire conuenit,omnia exequuti ſumus, nunc autem,quod attinet ad propoſita,ſatis hæc ſint. Quæ ſequuntur omnia præteribimus,quùm manifeſta ſint ijs,qui eorum meminerint,quæ antè explanauimus.

28 *Eadem ratio eſt,ſi brachij oſſa ad manum adiecto ulcere,ſiue in interiorem partem,ſiue in exteriorem excedant:certum enim ſcire conuenit, hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis, quale ſuprà poſuimus,ſi repoſita oſſa fuerint,contineanturq́;: ſed,ſi nemo hæc vel repoſuerit,vel reponere tentarit,longè ſæpius liberatur. Cui malo mederi eadem ratione expedit, qua ſuprà diximus: deprauationem verò deformem reddi,ac digitos manus infirmos atque inutiles fieri,neceſſe eſt.*

D

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu eſt, duobus oſſibus contētum κνήμην appellant:ſic brachium,quod inter manum & cubitum eſt, πῆχυν, quod ſimiliter non ex vno oſſe,ſed ex binis conſtat,quorum alterum κερκὶς, id eſt radius, alterū græcè πῆχυς proprie nominatur,id eſt cubitus:quod ſimiliter euenit κατὰ τῆς κνήμης, hoc eſt,in crure. commiſſura igitur,quæ ad manum eſt, commiſſuræ tali reſpondet: quæ ad cubitum,illi, quæ ad genu, Maiorum tamen partium mala,ſeu fractæ,ſeu prolapſę ſint,ſemper grauiora ſunt. quam rem ſi animaduertas,exigua expoſitione ad ſequentia indigebis.

29 *Nam digiti,vbi oſſa in interiorem partem luxentur,curuari non poſſunt:vbi in exteriorem, extendi.*

Cur luxari dicat in ſuperioribus oſtendimus, vbi cruris oſſa adiecto vlcere dixit ad pedē luxari:nunc reddere cauſam volo, quamobrem, cùm brachium accedēte vlcere in interiorē par-

tem prorumpit,digiti curuari nequeant. in hoc casu sanè accidit,vt brachij ossa ab interiori re- E
gione ossibus,quæ in prima palmæ parte sunt,superinsidant,ab exteriori subijciãtur, quùm pri
ma palmæ pars tendatur à chordis,quę ab exteriori parte ad ipsam perueniunt,sursumq; ad hu
merum tẽdunt. quod,quùm euenit,necesse est digitos versus exteriorem regionem trahi, quo
fit,vt extendantur. idcirco neque flecti ex toto possunt,cùm exteriores musculi,& chordæ fle-
ctentibus renitantur. sæpius enim diximus perfici actionem non posse,nisi oppositi musculi ijs
pareant,qui agere nituntur. Hinc etiam fit,vt digiti minimè extendantur, cùm brachij ossa in
exteriorem partem mouentur. interiores enim musculi, & chordæ vehementer intenduntur,
atque idcirco cùm cedere exterioribus nequeant,necesse est exteriorum actio intereat. Sed &
ipsorum ossium positus, cùm brachium in interiorem partem elapsum primæ palmæ parti insi-
det,prohibere flexum potest: cùm in exteriorem promouetur, porrectionem.

30 *Vbicunq; autem cruris os ad genu cute siue in interiorem,siue in exteriorẽ partem excedit, quibus re-
conditur,maturius intereunt,q̃ alij,quamuis illis quoque vitæ periculum instet: sed, si curationem adhi-
beas,reponere minimum tentans,hac via tantùm spes salutis superest: hæc autem ossa eo magis periculosa
sunt q̃ cætera,quo superiora sunt & robustiora,& à robustioribus prolabuntur. Quòd si femoris os ad ge-* F
*nu luxetur, vbi ponatur,maneatq́, maiori vi,& citius adhuc homo absumitur, quàm superioribus casi-
bus: si non reponatur,res longè periculosior est,quàm in superioribus: hæc vna tamẽ salutis spes superest.*

Hoc etiam,& id quod proximè subdit, non parum comprobat, quæ paulo suprà indicaui-
mus de ossibus,& ad talum,& ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commissura
cruris, quæ ad pedem est, nudatur, neque prima palmæ pars in commissura cubiti cum manu,
sed in crure ossa cruris,& in brachio similiter ossa brachij. iure igitur excedere hæc,& luxari di
xit,vt, quæ extra commissuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali
commissuram,ac modò ab exteriori parte,modò ab interiori: quanquàm subdit, non crus, sed
femur luxari,idq; non immeritò,nam in commissura genu modò crus modò femur excidit, ad
pedem verò crus duntaxat,sicut ad manum brachium. Cætera,quæ in hac oratione sunt,ijs pa
tent,qui in memoria teneant, quæ superius dicta sunt.

31 *Eadem ratio est articulorum,qui ad cubiti cõmissuram sunt,nempè cubiti & humeri. Quicunq; enim
ex his cùm luxantur,cute excedunt,si restituantur,omnes mortiferi sunt: sin minus,res nõ omnino despe
rationem habet, sed ijs,qui liberantur mẽbrum remanet deprauatum: magis autem mortiferi sunt, si re-* G
*condantur, articuli superiores, sed & ijdem, si non recondantur, alijs similiter sunt periculosiores. Si cui
ergo superiores articuli luxati, cũ vlcere cute excedant, vbi restituantur, celerrimè in exitiũ præcipitãt:
vbi non restituãtur, cæteris periculosiores sunt: curatio autem quæ mihi commodissima videtur, iam ex-
posita est. At quibus digitorum pedis, vel manus, articuli luxati adiecto vlcere cute excesserunt, osse qui-
dem non fracto, sed ab ipsa commissura recedente, si repositi maneant, neruorum distentionis periculum
impendet, nisi rectè attendantur: expedit tamen, vbi prædixeris summa cura & diligentia opus esse, eos
reponere. Facillimè autem & maximè promptè, magnoq́, cum artificio reponuntur, si adigatur paxillus,
quemadmodum suprà diximus in ossibus fractis, luxatisq́: quo facto quiescere homo debet, cubareq́, &
modico cibo vti: satiusq́, est leui aliquo medicamento, quo vomitum citet, ipsum purgare.*

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero,quemadmodũ in genu: vbi verò de cõmis-
sura,q̃ ad talum,& de ea,quæ ad manũ loquitur,nõ posuit articulos multitudinis numero. pro-
positã verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio cõmentario in librum de
fracturis ostendimus, eandẽ inquit rationẽ esse huius cõmissuræ, & eius,quæ ad genu, de qua
prius tractauit: nã quemadmodum ibi modò tibiã, modò femur,excidere dictum est,ita nunc H
modò cubitus,modò humerus,in idem malum cõpellitur. Quæ sequuntur,omnia plana sunt.

32 *Auxilium autem aduersus vlcera in medicamentis est, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur:
in illis scilicet, quæ perfusioni accommodantur, aut in buphthalmo herba, aut in ijs, quæ fractis caluariæ
ossibus succurrunt: nihil autem induci debet valdè frigidum. Ac primi quidem articuli minimè pericu-
losi sunt: superiores magis periculosè læduntur. Eodem autem die restituendi sunt, vel certè posteriori, ter
tio aut quarto minimè, si quidem quarto die malum recrudescere maximè videmus: vbi ergo non proti-
nus recondantur, his diebus supersedendũ est, contineri enim solet, quod intra decẽ dies conditur. Quòd
si reposito articulo neruorũ distẽtio supernascatur, cito expelli debet, & subinde calido humore perfundi.*

Quænam ex medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea sint, quæ
perfundantur,anteà declarauimus. præcipit autem,vt herbæ buphthalmi (quam πολυόφθαλ-
μον appellat) non secus atque antè tussillaginis,quæ eandem vim habet, folia imponantur. hu-
ius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id
esse debere,quod in libro de vulneribus capitis demonstrauit, in quo ostensum à nobis est cu-
rationem requiri ficciorem,quàm quæ in vulneribus,circa articulos præsertim.

Conuenit

33 A *Conuenit item vniuersum corpus magis curuatum esse, quàm extentum: expectandum tamẽ est fore, vt repositi digitorum articuli abscedant, plerunq; enim ita accidit, si quæuis inflãmatio superueniat. Quare, nisi vereretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur, nihil reponere prorsus deberet. Ossa igitur, quæ ad commissuras sunt, si cute excedant, vbi recondantur (sicut ostensum est) periculosa sunt.*

Extentũ esse non idẽ significat, atq; extendi, sicut neq; curuari, & curuatum esse. si quis.n.mẽbrũ extentũ dicat, vnum tantùm exprimit eius habitũ, rectum videlicet, qui neq; plus, neq; minus admittit: si curuatum, oẽs eius habitus, qui post extensionem sunt, notat vsq; ad vltimũ flexũ, qui quatenus maiores minoresq; sunt, inter se differunt. si quis extẽdi & curuari dicat, motum, qui accidit, vbi mutatur habitus membrorũ, significabit: nempè, quùm extendi ait, eũ, qui euenit in mutatione, quæ fit à summo flexu ad summam extensionẽ: quùm curuari, eum, qui à summa extẽsione rursus ad summũ flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum, inquit, corpus esse magis conuenit, q̃ extentum, verbo/extentum/rectum habitum notans, quem solum vitandũ censet: sed, cùm ait curuatum, habitus medios inter hunc & extremũ flexum significat, inter quos ille eligendus est, qui maximè accommodatur, modò qui parum, modò qui lõgius ab extremo flexu abest. quo tempore vterque accipiendus sit, licebit & ex superioribus conijcere.
B

De Ossibus Praecidendis

34 *Quæcunque circa digitorum articulos ex toto abscinduntur, plerunque detrimentum non afferunt, nisi, dum secantur, homo animi defectione lædatur.*

Nunc tractare incipit de ossibus præcidendis. apertè autem, sic omnia narrat, vt mea explanatione opus non sit. illud duntaxat me præfari abundè est, quod ferè quęcunque ab ipso traduntur, intelliges, si id spectes, quod ostensum est in articulis cute excedentibus (iuniores medici ἐκβυρσώματα dicunt) dimetiendum, scilicet esse periculi magnitudinem pro magnitudine articulorum. quod sicut in illis euenit, sic & nũc in ossibus, quæ præciduntur, euenire solet. adijciemus tamen eorum, quæ obscura videbuntur, expositionem.

35 *His autem vlceribus, quæuis curatio idonea est. Sed & quæcunque ossa, non ad articulos, verum ad aliquam aliam regionem præciduntur, similiter sine noxa sunt, & alijs promptius adhuc curationem recipiunt: similiter quæcunque ossa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocenter reponuntur. Ex toto autem ossa, ad articulos, in manu, in pede, & in crure, non nullis ad talum, atque in brachio, non nullis ad primam palmæ partem, plerunque citra noxam præciduntur, nisi protinus anima deficiat, vel quarto die continens febris superueniat. Caro tamen corrupta, & in vulneribus sanguinem fundentibus, & in ijs, quæ valentius adstringuntur, tum in ossium fracturis plus iusto compressis, in ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehensa fuerint, compluribus decidit, quorum plerique liberantur. Liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & ossis decidat, & quibus in humero: sed citius adhuc & facilius ad sanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Quibus verò fractis ossibus aliquid protinus alienatur, & nigrescit, his cito abrumpitur: & quibus casurum est, cito cadit, quum ossa iam cesserint: at quibus osse inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os vero tardè abscedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os est.*
C

Curationem quamuis, φαύλην dicit: quo vocabulo iam sæpius ostendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquisitæ contraria est.

36 *Cæterùm partes, quæ citra finẽ nigritiei fuerint, vbi iam prorsus emoriantur, & dolorem nõ sentiant, iuxta articulos excidendæ sunt ea animaduersione, ne quid violetur: nã, vbi qui secatur, dolet, quùm nõdum quà secatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum est, ne sub dolore anima deficiat: eiusmodi autem animæ defectio plurimos repẽte iam sustulit. At femoris os hoc modo nudatum vidi octogesimo die abscedere: crus tamen huic homini ad genu vigesimo excisum est: mihi verò propius etiã videbatur, cùm non eodem tempore, sed antè prouidendũ existimarẽ. Cruris verò ossa, quæcunq; nudata fuerunt, circa mediũ omnino ex huiusmodi nigritie sexagesimo die deciderunt: curatio enim à curatione distat, quãtùm ad id pertinet, vt nudata ossa maturius vel serius decidant: pressus itẽ à pressu distat, quatenus unus altero validior est, aut imbecillior, ad efficiendũ, vt nerui, caro, venæ citius aut tardius emoriantur: nã, quæ emoriuntur, quamuis non fuerint adstricta, non omnia ex altis ossium partibus decidunt, sed quædã ex summis. Quocirca tempus, intra quod singula hæc soluuntur, certum definire non licet.*
D

Quùm dixerit necessarium esse, vbi nigrescat & corrumpatur caro, quæ sita est circa ossa, vt ossibus tẽpore idem eueniat: atq; ea de causa imperauerit, vt præciderentur: nunc præcipit, vt excidantur, ea cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore anima admodum deficiẽte homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, si fieri potest, præcidi membrum voluit ad celeritatem spectans: namque, vbi medium pręcidatur, multum temporis absumitur, quùm ossa secantur, sed iuxta articulum affecta membri pars intacto osse abscinditur.

37 *Accipiendæ prorſus eiuſmodi ſanationes ſunt, magis enim terrent, dum accipiuntur, quàm dum adhibentur: atque hæc omnia lenem medicinam requirunt, ipſa enim per ſe ipſa ſoluuntur. Eſt autem victus expeditiſſimus ille, qui febri aduerſatur.* E

Hippocrates conſilium dirigit, non ſolum ad ægrotantes, ſed etiã ad medicos, vt apud ægrotantes à culpa ſemper vacui ſint, & laudem plerunque inueniant. quamobrem mala, quæ grauia videntur, monſtrat, diſcernitq; ab ijs, quæ verè talia ſunt. in ijs enim, quæ verè grauia ſunt, non tamen talia ſe oſtendunt, monet, vt medicus ſe ſubducat: illis manum iniȷciat, quæ grauia videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. Vbi enim pars aliqua ex toto emortua ſit, non amplius grauiter afficit, quæ vicinia ſunt. hanc ſi præcidas, cauens ne, dum manus curatio adhibetur, animæ defectio ſequatur, malum aliud non afferes vllum.

38 *Ad hæc iuſto habitu figurare corpus oportet. Iuſtus habitus eſt, vbi nihil ſuſpenſum eſt, nihil deorſum ſpectat, ſed ſurſum magis, præcipuè donec ex toto reſolutum fuerit, periculum enim eſt, ne interim ſanguis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, ſed ſuperiora haberi.*

Oſtendimus iam ſæpe/iuſtum/apud Hippocratem vocari id, quod potentia æquale eſt: hoc autem illud eſt, quod vnicuique conuenit, quandoquidem & iuſtitiam huiuſmodi quid eſſe manifeſtum eſt. Quod quidem ad muſculos attinet, ille iuſtus habitus eſt, ſub quo tam qui membrum flectunt, quàm qui extendunt, in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum membrum in inferiorem, vel ſuperiorem partem ſpectat, iuſtus habitus videri poterit, qui medius erit inter eum, qui ſurſum, & eum, qui deorſum ſpectat, hoc eſt qui ad rectam lineam prorſus extentus eſt. hic autem, vbi nullum periculum ſit, ne ſanguis erumpat, & facillimè ab ægrotante feratur, eligendus eſt. de quo etiã paulo ſupra tractauimus, vbi oſſa cute excedentia perſequuti ſumus. At nunc in oſſibus abſcindendis, ſicut dum manus adhibetur, vnum periculum eſt, ne præ dolore intolerabili anima deficiat: ita poſtquam adhibita eſt, vnum aliud circunſtat, ne videlicet ſanguis erumpat, id quod euenire ſolet, vbi putreſcentes corporis partes reſoluuntur. Conſtat autem habitum, ſub quo membrum dependet, eruptioni ſanguinis eſſe opportuniſſimum. Quantum ergo ſpectat ad ſanguinis eruptionis periculum, penitus tutoq; euitandũ, præciſum membrum ſuperius omnino habendum eſſet, ſed quia ſtatus hic dolori eſt, idcirco moderatè in ſuperiorem partem conuertitur. Manifeſtum item eſt, quùm in ijſdem verbis augere vellet, quod proponitur, adieciſſe vocabulum/præcipue/quod ϖοτὶ dixit, quaſi ita ſcripſerit, Vbi nihil ſuſpenſum eſt, nihil deorſum ſpectat, ſed ſurſum magis, potiſſimum, vbi putria ex toto reſoluta fuerint, periculum eſt, ne interim ſanguis erumpat. F G

39 *Namque, vbi tempus proceſſerit, & vlcera iam pura ſint, non amplius accommodatur huiuſmodi ſtatus: ſed ille, qui rectus eſt, & interdum ille, qui verſus inferiorem partem inclinatur: tempore enim nonnullis oſſa abſcedunt, & illæ faſciæ neceſſariæ ſunt, quæ primæ iniȷciuntur.*

Non ſecus, atq; vbi ſanguinis eruptionẽ cauebat, rectum mẽbri ſtatum, quamuis medius & iuſtus eſſet, eatenus in eũ, qui ſurſum ſpectaret, conuertebat, quatenus mẽbrum ſine dolore excitabatur, nunc quoq; præcipit, vt membrũ moderatè in inferiorẽ partem inclinetur, vt ſanies effluat. quandoquidẽ, vbi nullum periculum eſt, ne vel ſanguis erumpat, vel propter conſortiũ aliqua pars afficiatur, vel inflammatio ſuperueniat, atq; vlcera iam pura tantũ modò ad cicatricẽ perducenda ſunt, dãda in primis opera eſt, vt nec pus, nec ſanies aliqua tenuis tũc ſubſidat, ſed oĩa exitum habeant. At ſiqua ibi pars ſinuetur, hoc enim accidit ſub ſanie, quæ illas partes erodit, dum nos cauentes ne ſanguis erumperet, membrũ ſublime habuimus, ad faſcias veniendũ erit, quæ primæ iniȷciuntur, quibus ſinus coerceatur. Vinciendi autẽ ratio in eo caſu contraria eſt illis omnibus, quæ ſuprà dictæ ſunt, in quibus faſciæ ab inferiori parte orſæ in ſuperiori terminantur: ſed in propoſitis affectibus, vbi eò conſilium tẽdit, vt pus excernatur, à ſuperiori parte incipiunt, & deorſum verſus intendentes paulo ſupra os ipſius ſinus finiuntur, vt quicquid in imo ſinu reſidet, ſub hac vinciendi ratione exprimatur, & ore aperto protinus euadat. H

40 *In his autem procedente tempore expectandæ ſunt deiectiones cruentæ, cùm pleriſque & ex nigritie, & ex ſanguine ab vlceribus fuſo, cruentæ deiectiones ſuperueniant. Fiunt autem plerunque, vbi nigrities, & ſanguinis eruptiones ſolutæ ſunt.*

Cruentã deiectionẽ Hippocrates δυσεντερίην vocauit: quo nomine vſus videtur, nõ vt exulceratione intestinorũ, quemadmodum pleriq; medici, ſed vt cruentas inteſtinorum deiectiones ſignificaret, ſic, vt, vbi propter iocinoris imbecillitatẽ cruentum deſcẽdat, id quoq; vitium δυσεντερίη appelletur, quod à medicis vſurpari ac dici nouimus. ſæpiusq; hoĩes ita affectos medentium inſcitia periȷſſe nos non latet: interdum enim, quùm propter deiectiones acres, principio quidem pinguedo, proceſſu temporis quædã ſtrigmenta, quæ ab inteſtinis deraduntur, vnà

excernantur,

A excernantur,pleriq; medici neglecto iocinore,vlceri duntaxat intestinorum medentur,atq; idcirco ægrotantes præcipitant.Est ergo morbus & iecinoris imbecillitas, & vlcus intestinorum: cruenta verò aluus communiter superuenit non propriè causis propositis, quùm intestinorum venis præ sanguinis copia adapertis,cruentum deijciatur, sic, vt similis affectus sit, atq; vbi ora venarum nō in ano,sed in intestinorum anfractibus,aut ad initium recti intestini longè ab ano aperiuntur.Permultos autem videmus experiri hoc malum,quibus membrum excisum fuerit: quive repentè vehementes exercitationes omiserint,quibus antè assueuerant, quùm non nulli certarent, alij foderent, vel quid huiusmodi laboriosum vitæ genus sequerentur. nam, nisi, quemadmodum exercitationi, ita aliquid dempserint cibi aut potionis abundantiæ, qua vtebantur,dum exercerentur,nō nullos celeriter inuadunt ea mala, quæ à multitudine fiunt:alijs, qui minus aduersa fortuna vtuntur, aluus cruenta deijcit, quam rem Hippocrates proposuit, δυσεντερίας vocabulum vsurpans,quo (vt retuli) cruentam deiectionem significat. Quosdam ego iam vidi,quos sanguinis per nares eruptio liberauit:alios,quos tentauit cholera:his autem omnibus æquali ferè temporis circuitu sanguis effunditur. languentes enim repentè exhausti, refrigeratiq;,in posterum victus ratione curiosa non vtuntur,sed rursus inordinatè viuunt,rur
B sus multitudinem colligunt priori æqualem,& ęquali tempore.Horum ergo affectuum communem causam in multitudinem referemus,quæ adapertis venis,vel in naribus,vel in ano, aut intestinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis,qui liberaliter,vt soliti erāt, cibum sumunt, sed sanguinem,quem ex assumpto alimento contraxerunt,minimè absumunt. Ad communem horum affectuum rationem spectat,quod ab Hippocrate proponitur: quibus enim aliquod mēbrum abscissum fuerit,alimentum, quod antè transferri ad ipsum solebat,in venis coit, & sanguinis multitudinem producit.Hos itaque omnes monere oportet,vt minus cibi capiāt,quàm ante,isq; infirmior sit:subinde aluum ducant,& quantum possunt,exerceātur: multam frictionem adhibeant:à cibo non lauentur,sed antè sæpius:rectè autem consulent, si digerente aqua vtantur,vbi eius copia fuerit.Hæc præter propositam rem adieci, quùm tamen ab re non sint. Cur autem non nullis, quibus copiose sanguis effunditur, aliquo interposito tempore cruenta deiectio superueniat,adijcere sermoni oportet.Fit ergo in his,vt ob vehementē sanguinis profusionem corpus refrigeretur,atque idcirco minus quàm antè per cutem exhauriatur,quod verò non exinanitur in corpore subsistens,sanguinis multitudinem auget: quæ (vt supra ostēsum est) efficit,vt,vel cholera superueniat,vel sanguis per nares erumpat,vel αἱματώδης δυσεντερία
C sequatur (ita enim appello clarioris doctrinæ gratia) hoc est,cruentum deijciatur. Proficiscitur autem huiusmodi deiectio ex multitudine sanguinis, quem natura tentat magis ob uirium robur,quàm ob infirmitatem,expellere:quæ res contrario modo se habet, quàm in iocinoris affectibus,in quibus sanguis per intestina ob uisceris imbecillitatem descendit.Quòd si per ora uenarum,quæ ad anum,intestina,aut nares pertinent,natura,quod superat exinaniret,benè ageretur cum eo,cui hac uia multitudo detraheretur:ubi multitudo non recipitur his locis, sed ad thoracem uel pulmonem confluit,malum iam graue est:alterutrum enim,uel pulmonis inflammationem,& lateris dolorem,uel sanguinis sputum,superuenire necesse est.

41 *Magno autem impetu concitantur, sed nec diuturnæ sunt, nec mortiferæ: nam neque homo valdè propter cibi fastidium abstinet, neque alioquin exhauriendus est.*

Adiungit hæc Hippocrates, non ut historiam conscribat eorum, quæ sic affectis euenerunt, quemadmodum Thucidides,ubi pestilentiam illam recenset,sed ut cruentas has deiectiones distinguat à torminibus,quę alijs de causis accidunt.Quare hęc,quamuis ad propositū opus pro-
D priè non pertineant,exponere tamen alienum nō fuerit, quùm medici complures morbos, sub quibus sanguis deijcitur,discernere non possint:non nulli enim existimant,ubiq; cruentā deiectionem ex intestinorū ulcere prouenire,quos magnopere animus fallit. Sanguis itaq;, quùm ab ore uenarum,quæ in ano sunt,funditur,neq; laborantes ipsos latet:sed ubi cruenta deiectio à superiori parte ad anum feratur,quædam protinus à principio descendit,quædā præcedente aliquo tali. Quòd si repente cruor multus deijciatur,scire conuenit, adapertum esse os uenę,natura id,quod pondere molestum est,depellente, cuius generis est,quam nunc Hippocrates proponit,cruenta deiectio,quæ magno impetu concitatur,& cito quiescit,pręterquàm ꝙ homo ob cibi fastidium non admodum abstinet,sicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta est. quanquam raro initio,quùm iecur afficitur,huiusmodi aluus se ostēdit: plerunque enim à principio tenuis sanies cruenta deijcitur aquæ similis,in qua lota caro sit:interdum tamen incipit iocinoris affectus cū subita sanguinis deiectione,ubi uidelicet uisceris imbecillitati sanguinis multitudo accesserit:post principium uerò utrouis modo res accesserit,& æger maximè cibum fastidit,& sanguis modò purus & non multus,modò flauæ bili immistus simul,cum derasa intestinorum pinguedine deijcitur,posteà quasi fæx sanguinis descendit,ubi iecur iam pessimè habet.Sub huiusmodi ergo deiectionibus,præsertim ubi aliquid bilis admistum fuerit,quędam

ipsius intestini partes excernuntur,quæ,quùm deradantur, ξύσματα uocant. nam, quæ per in- E testina descendunt,eo ꝙ acria sint, summam ipsorum partem eradunt. in quo casu quanta maximè potest,abstinentia imperanda est:sed ijs,qui superantem sanguinem deijciunt, cõuenienti modo cibus dari debet,quùm iecur ualeat,& possit ipsum conficere.

QVA RATIONE FEMVR IN COXAE CAVVM REPONATVR

42 *Vbi femur à coxa clabatur, si in interiorem partem venerit, hac via restituendum est.*

Reprehendunt Hippocratem, ꝙ ponere tentet femur à coxa prolapsum, quùm iterum protinus clabatur, primò quidem Ctesias Gnidius eius cognatus, nam ipse quoque ex familia fuit Asclepiadarum:post Ctesiam verò alij non nulli. Sed,quùm hæc omnia duplici via iudicetur, altera,cùm ipsis oculis comprehenditur,quod requiritur:altera, cùm non expectato longo vsu aliquid demonstramus,iudicio ex ipsius natura sumpto:nos quoque vtraque via iudicabimus. Natura igitur rei sic habet. In hac ipsa commissura ligamentum rotundum validissimum inclusum est,quo summum femoris caput altissimis atq; intimis caui partibus innectitur,ita, vt quis, F licet ligamentum ipsum nõ viderit,possit ex hac narratione intelligere id breue esse. nam,cùm femur semper conuertatur, quod Poeta retulit,cùm ait, in coxa conuertitur:nec vnquam caui oris excedat:necesse est ligamentum breuissimum esse. Hoc ipsum igitur, dum naturaliter habet,excidere femur non patitur. Potest autem non abrumpi solum, sed & ob humoris copiam in cauo collectam præter naturam adeò extendi, vt sinat femur sua sede moueri:quod vbi accidat,quamuis statim positum fuerit,non poterit suo loco manere:nam, quùm cauum deuexum sit, onus verò totius cruris, quod appenditur graue, leui momento rursus suo loco excedet, si quis in ingressu tentet paulo celerius moueri,vel aliquid transgredi,quod ob pedes fit,ita, vt si quis ęquali solo paulum moueatur,hoc modo fortasse tueri naturalem positum assiduè poterit. sed videtur id fieri minimè posse, nam si non ad alium vsum, certè quùm lauatur, cogetur homo pedem magis attollere,vt ingredi in labrum possit. Hoc igitur pacto rei natura monemur, vbi ligamentum abrumpatur,femur repositum in sua sede contineri non posse. Sed & illud verè adijceretur,quod commissura genu ab exteriori parte neruosis quibusdam ligamentis continetur: femur verò hoc vno, neque vllum aliud habet tale, quo commissura ab exteriori parte illigetur,sed nec musculos etiam,qui non parum quoque conferunt ad continendos articulos, G ne procidant,præsertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis, quamuis in palæstra vehementiores ictus patiantur, cadant,distendantur, contorqueanturq; ad articulos, nihilo minus membra non luxantur,eo quòd validis & grandioribus musculis vndique circundentur. Scripsit etiam Hippocrates ‖ inter initia huius libri,bobus potissimum coxę articulum luxari,vbi senes sunt,& graciles. Femur igitur abrupto ligamento,quo continebatur, etiam, si in suam sedem collocetur,manere non potest,ijs præsertim,qui graciliores fuerint. Spectemus deinceps,si ligamentum humoris copia relaxatum excidere femur sinat, idq; reponatur, quid futurum esse credibile sit. mihi quidem,& in hoc casu res manifestissima videtur. namque, vbi idem humor maneat,similiter erumpet:sed,si inarescat,ad naturalem firmitatem reducetur. femur verò ob humorem excidere,& ipse Hippocrates docet,qui in sententijs illis,quę Aphorismi inscribuntur,sic inquit, ‖ Quoscunque coxæ dolor exercet, his si coxæ articulus excidat, & rursus recondatur,mucci superueniunt. muccis autem in commissura collectis, hoc est, glutinoso humore,madefit ligamentum ac relaxatur. Nihil autem interest, seu ligamentum, seu neruus illigans vocetur: quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda sunt, ab ijs, qui in incidendis corporibus versantur, vocari solent nerui illigantes. Sed & nos quoque femur H hac de causa luxatum bis iam restituimus, neque amplius posteà procidit. diu autem oportet siccantibus medicamentis commissuram circundare, dum neruus illigans abunde siccetur, ne amplius ita extendatur,vt femur oris caui possit excidere, sed intus in naturali situ ipsum contineat. Manere autem interdum femur, vbi repositum fuerit, idoneus testis est Heraclides Tarentinus,homo,qui nec,vt sectam comprobet,mentitur,sicut soliti sunt rationalium plerique, nec medicinæ vsus est expers,sed optimè,vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus ergo,quæ ab ipso traduntur in quarto libro de ratione curandi ea,quæ sunt extrinsecus. sic autem ad verbum habent: Errant, qui censent femur repositum non manere, quòd abruptus sit neruus,qui ad coxam ipsum alligabat, cùm in vniuersum rem negent. neque enim Hippocrates,Diocles,Philotimus,Euenor,Nileus,Molpis, Nimphodorus, & alij non nulli de restituendi ratione tractassent, Sed & nos quoque id consequuti sumus, vt duos pueros sanaremus, quibus sæpius,& magis quàm ijs,qui ætate iam robusta sunt, excidere articulus solet. Rem igitur ratione iudicare non oportet:sed, quùm interdum maneat, existimare nõ semper neruum abrumpi,sed relaxari,& iterum contrahi:quoniam expedit hoc requirere,quanquàm non omnino commune est. Adiecit hoc Tarentinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empiricorum

Sect.1.t.27. 156.f

6.Aph.59.Ex ord,53.f

A rum sectam tueretur, quorum ea sententia est, vt in ijs, quæ ita manifestè apparent, vt inde proferre vtilitatem ad artem iam possimus, inutile sit causam quærere. Sed & post Heraclidē multi alij ex iunioribus restitutum à se femur perpetuò seruatum esse in sua sede testantur.

43 *Hæc quidem restituendi ratio bona, iusta, & secundum naturam est, per quam subito ferè ad finem peruenitur, si quis ostentationi studeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo suspendatur, firmo, molli, latoq́; : pedes autem habeat quatuor digitos, aut minùs etiam inter se distantes: vinciatur item super genua loro lato ac molli, quod ad propositum lignum adducatur.*

B

A Lignum grandius.
B Homo a ligno, vinculo suspēsus.
C Homo rectus assistens corpori suspenso se appendens.

C

Qui cum ostentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψευτὰς, dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui ostentationē exprimere volens vsus est verbo κομψευόμενος. nā & anteà, ‖ vbi hominem super scalā resupinauit, ad id præsidiū eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnū aliquid moliri. id tamen scripsit, quia viderat multos sui seculi medicos, qui eo minùs rectè vterētur. ita etiā nunc ostendere voluit, qua via crure per scalā optimè extento femur reponatur, qua vti fortasse nō erit ab re, vbi non sit scamnū, de quo posteà tractabit. Præcipit igitur, vt scala, super qua homo loris alligatus fuerit, suspēdatur à ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat. videre licet in magnis diuersorijs: vbi iumenta habentur, & ruri similiter in ædibus rusticorum. Vult ergo pedes ad tignum sursum spectare, caput verò deorsum versus nō multum recedere à terra, ita, vt ille, qui articulum reponit, stans ad reponendum, suis uti manibus possit, quomodo in sequentibus docebit. Sect. 3. t. 27. 271. a

44 *Sed affectum crus duobus digitis magis quàm alterum extendatur, caput verò recedat duos cubitos à terra, vel paulo plus, aut minùs: brachia deligata sint ad latera molli aliqua re: quæ omnia paranda sunt homine resupinato, vt quàm minimo tempore suspensus maneat.*

Partibus, quas commemorauit, quomodo inijcienda vincula sint, apertè exposuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robustiora esse voluit & mollia, idq; non iniuria, cùm tota intentio ad ipsius curationem adhibeatur, ea ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem erupe-
D rit, à musculis, qui ibi sunt, attractum primò in inferiorem partem attrahendum est, vnà scilicet cum femore: deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione sui caui collocatum fuerit, tunc vel solis musculis committendum est, vel simul etiam adurgendum. Sæpiùs autem diximus, musculos naturalem vim habere, qua ad sua principia contrahuntur. Attrahunt igitur simul & femur, quod attractum suo capite in cauum coxæ conijcietur.

45 *Homine iam suspenso peritus aliquis, & non imbecillus traijcere manum debet inter femora eius, qui curatur, collocareq́; brachium inter caput femoris luxati, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media est: tum traiectam manum altera prehendere, & rectus assistens repente corpori suspenso appendi, ita, vt sublimis maximè æqualiter suspendatur. In hac reponendi ratione omnia secundum naturam sunt: nam corpus ipsum suspensum suo pondere deorsum versus extenditur: is, qui appenditur in inferiorem partem extendit, & femoris caput excitari cogit è regione sui caui, simulq́; osse brachij ipsum vrget, truditq́;, sic, vt in pristinam sedem reuertatur. Necesse autem est aptissimè vincula inijcere, ea animaduersione, vt is, qui appenditur, validissimus sit.*

Solet Hippocrates eam regionē, quæ est inter inguen vtriusq; cruris nuncupare πλιχάδα, cuius

cuius medium περίναιον vocat, quæ ab initio naturalis ad anum pertinet, quà ceruix vesicæ sita E
est. Inter hanc itaq; regionẽ, quam πληχάδα nominat, in medio eius in lõgitudinem, & caput femoris, iubet, vt, qui trahit femoris caput, manum demittat, cum qua alteram coniungat, sicut ipse apertè declarauit, atque ita suspendatur. quo fiet, vt femoris caput, nõ solùm trahatur, sed in exteriorem commissuræ partem impellatur, vt è regione caui, quod in coxa est, collocetur.

46 *At (quemadmodum suprà narrauimus) homines plurimum natura inter se differunt, quantum ad articulos attinet facilè vel vix restituendos. Quamobrem plurimum differant, diximus, quà de humeri capite: nam femur quibusdam absque vlla præparatione reuertitur, siquidem leui adhibita intentione, & exiguo motu, manibus in suam sedem compellitur.*

Antè κιγκλισμὸν masculino genere dixit, nũc fœminino κίγκλισιν, quod vocabulũ διακίνησιν, id est exiguũ motum significat; quoniam verbum διακινῆσαι mutuatur ad id significandũ, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit qua ratione luxata maxilla reponeretur.

47 *Compluribus etiam, quùm crus ad commissuram hanc flecterent, circumactus iam articulus reuersus est: sed plerunque non paret cuiuis præparationi: quamobrem, quæ ad singula efficacissima sunt, in vnaquaque arte scire conuenit, & ea vbique adhibere, quæ accommodata videbuntur. Suprà extendendi modos diximus, vt quilibet eo vtatur, cuius copia sit: oportet enim præstanter ab vna parte crus extendere, ab altera corpus: nam, si benè extendamus, femoris caput è regione sui caui excitabitur, quod, vbi sic excitatum fuerit, non facilè prohiberi poterit, quo minùs in suam sedem reuertatur, ita, vt iam quouis modo impellere ac dirigere abundè sit. Sed minùs extendunt, quàm par sit, idcirco maiori negocio reponunt.* F

Vbi crus ad inguen curuatur, femur vniuersum suspenditur: in qua actione prolapsum femoris caput dimouetur, circumactumq; restitui non nunquam solet. Quid sit circumagere, quod accidit, vbi prolapsus articulus, vel qui in latum scapularum os inseritur, vel qui in coxam restituitur, ipse in superioribus declarauit, vbi docuit, non posse articulum in his commissuris suo loco paululum excedere, vt ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cùm & femoris caput rotundum sit, & orę caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri potest, vt caput partim in cauo sit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniam vbi primùm voluetur, vel intrò reuertetur, vel excidet. Igitur quia paruo momento in vtramuis partem caput compellitur, hoc quod fit, circumagendo fieri asserit. G

48 *Non solùm autem pedibus iniicienda vincula sunt, sed etiam supra genu, ne hoc magis quàm coxæ articulus vinculo intendatur: sic itaque extendere à pedibus conuenit. Verùm, vbi altera parte vis adhibetur, non solùm circa pectus & alam iniecto laqueo in contrariam partem attrahere debemus, sed lorum longum, duplex, validum, molle, inter anum & naturale demittere, à posteriori parte ad spinam, à priori iuxta iugulum adducere, & religare, atque ita in diuersa contendere, alijs ab vna parte, alijs ab altera ducentibus. Animaduertendum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, super femoris caput extendatur, sed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media est. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum, pugno ipsi inhærente: vbi, qui extendit, suspenditur, vna manu traiecta, & alteri iuncta, simul & extendere debet, & in exteriorem partem vrgere: sed alius ad genu femur in interiorem partem leuiter dirigat.*

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorsum spectãte, omnes articuli extenduntur. At propositum est eum solùm extẽdere, qui ad inguen est. Iure igitur super genu vinculum iniicit, quod femur sursum extendat. nam, si permittamus attrahi crus solùm à vinculis, quæ infra genu sunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs sit H
vinculis sub se extendentibus.

49 *Suprà etiam diximus expeditissimum esse ijs, qui in frequenti ciuitate medentur, lignum habere quadratum, sex cubitorum, aut paulo longius, latum cubitos duos: cuius crassitudo, si dodrantem impleat, abundè est.*

Sect.2. t 49.7ª, 238. b In opere de ‖ fracturis huius machinamenti meminit, ita, vt huic quoque testimonio innitantur, qui aiunt compositum fuisse principio ab Hippocrate librum vnum, inscriptumq; /de officina medici/, deinde in duos diuisum ob magnitudinem, eiusq; priorem partem inscriptam/ de fracturis/, alteram verò /de articulis/. Quale autem strui velit machinamentum hoc, manifestum est ijs, qui id viderint, quod scamnum Hippocratis nuncupatur, sic enim ex multo iam tempore à medicis appellari consueuit. Plerique autem formulas paruas habent, ad eius exemplum fabricatas. Sæpissimè verò adhibetur, articulisq; restituendis per se abundè est. si quis autem velit alijs quoque vti, est πολύσπαστον, ita appellatum, quòd multis orbiculorum circuitibus, facilitatem præstet, quod iterum faciẽtibus maximè idoneum est. refertur autem ad Archimedem auctorem. In vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto opus

A opus eſt: vbi plano, ſcamnũ hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à non nullis ex recẽtioribus medicis variè iã ſtruitur, ſicut machinatio ſpathæ, quę in ſummo capitulũ habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi ſtructurã, quæ ab ipſo traditur, animum aduertite, ea, q̃ Hippocrates ſcribit, ijs, quæ in ſcãno inſpexiſtis accõmodãtes: hęc enim, ſicut anteà quoq; dictũ eſt, ſola monſtratione aperiunt. Equidẽ ijs, qui apud me librũ legunt, rẽ facilè demonſtro, organo iuxtà collocato, ſępè ipſo magno, ſępè paruo aliquo, ad magni exẽplũ fabricato, cuiuſmodi ad hũc tantùm vſum paramus, vt oſtendere legẽtibus poſſimus, quùm per tales formulas nequeãt articuli in ſuã ſedẽ vrgeri. nũc aũt monſtrari hæc minimè poſſunt: ſed exponere licet, ſi quid ex verbis Hippocratis obſcurũ ſit: quod & in ſuperioribus feci, & nunc etiam faciam.

50 *Excauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem, ne machinamentum iuſto ſublimius ſit.*

Hinc atque hinc/dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν, quod accipit pro à dextra parte, & ſiniſtra. id vel eo patet, quod adijcit/in longitudinem/quod idem ſignificat, atq; longum. nam, ſi excauari voluiſſet ſuprà à capite, vel infrà à pedibus, tranſuerſum potiùs dixiſſet, non in longitudinem. Mens autem totius orationis huiuſmodi eſt, quam non ab re eſt, perſpicuitatis cauſa, non longè à verbis
B recedentem exponere. Excauetur præterea hinc atque hinc in longitudinem ligni: idq; cauum eam altitudinem habeat, quæ ad impellendum accommodatur, ne machinatio iuſto ſublimior ſit. Verbum/iuſto/ipſe ſcribit τοῦ καιροῦ, græci enim ita dicunt, & interdũ etiam τοῦ προσήκοντος, quod/debito/ſignificat. Ergo altitudo caui tanta eſſe debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci poſſit.

51 *Poſtes item ab vtraque parte adijciantur, breues, robuſti, qui axes contineant.*

Nominat axes ὀνίσκους: poſtes verò, quæ ſunt ligna, quibus axis ſuſtinetꝰ, φλιάς. hęc magno ligno adijci voluit, ab vtraq; parte, à ſuperiori ſcilicet & inferiori. Religãtur autem ad axes extrema laqueorum, qui quo tempore conuenit in diuerſa diducere, laboranti inijciuntur.

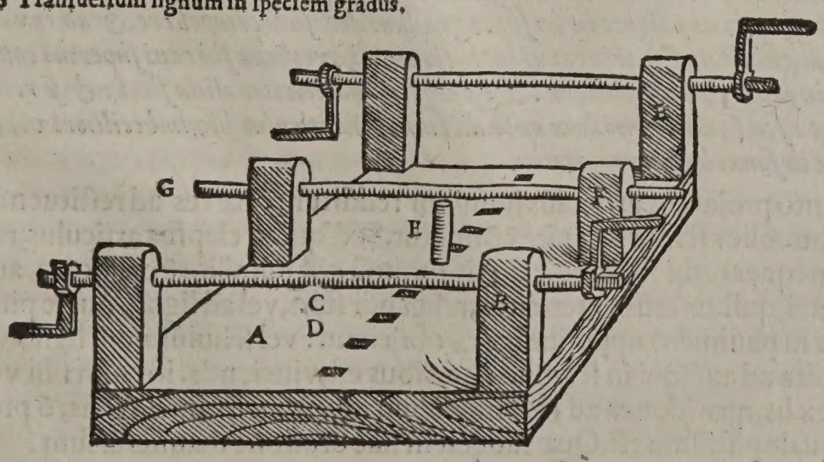
52 *Satis autem eſt in dimidio ligno, nihil etiam prohibet in toto, paruas quaſi foſſas quinque aut ſex excauare, quæ palmum inter ſe diſtent, & trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent.*

Foſſas dixit καπέτας, quod verbũ nõ pauci ex veteribus gręcis in eãdem ſignificationẽ acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates translatione vſus, ad ea caua ſignificãda, q̃ in ſcamno
C ea de cauſa fiunt, vt illis obijci vectes poſſint: q̃ caua præcipit, vt in altera ligni parte magis, hoc eſt in inferiori, exculpanꝰ: nihil ẽt (inquit) prohibet, quin in ſuperiori quoq; parte ſint. q̃q̃ non neceſſe eſt, hoc ſiquidẽ machinamentum, quod nunc exponimus, non ſolum ad coxæ articulũ pertinet, ſed & ad vertebras quocunq; modo luxatas, & ad humeri caput reponendũ. Cõplura aũt ſint caua hęc oportet, quãdoquidẽ, qui curanꝰ, ętate, magnitudine, & vniuerſo corporis habitu, inter ſe differũt. q̃ magna eſſe debeant, & quantũ inter ſe diſtare, ipſe euidenter expoſuit.

53 *Medium inſuper lignum altè in quadratam figuram trium digitorum excauetur, in quod cauum, vbi opus eſſe videatur, defigatur lignum, quod cauo conueniat, & ſuperius teres ſit. Figatur autem, quùm ad rem pertinere videbitur, medium inter femoris caput & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt: quod lignum extãs corpus ſequi non permittit, quùm à pedibus trahitur: interdum enim hoc ſufficit, abſque intentione, quæ, vt membrum in diuerſa diducatur, à ſuperiori quoq; parte adhibetur. Interdum autem, vbi crus ab vtraq; parte extendatur, lignũ hoc verſus hãc vel illã partẽ laxũ demittitur, ut femoris caput ĩ exteriorẽ partẽ impellat: hac enim de cauſa et caua exculpta ſunt, vt cuneꝰ, vel vectis ligneꝰ, in quod expeditius ſit demiſſus, aut iuxta articulorũ capita, aut ipſis prorſus inhærẽs, eodẽ momento impellat, quo intentio adhibetur, ſeu in exteriorẽ partẽ, ſeu in interiorẽ impellere opus ſit.*

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna, pedem longa, extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ, quarum altitudo tres digitos æquat.
D E Priapiſcus ſuperiùs teres, demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scãnum Hippocratis.

Excidi

Excidi voluit in ſcamno quoddam cauum, quo recipi id lignum poſſit, quod erectum collocandum eſt,inter prolapſi femoris caput,& eam regionem,quæ eſt inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc,dum extendimus,adhibendum ſit,ſicut cætera omnia,quę deinceps ſubdit, ipſe apertè indicauit:ob eos tamen,qui hebetioris ſunt ingenij, verba hæc aperire aliquãtulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapſi, & eam regionem,quę media eſt inter anum,& naturale,renixus cauſa obijcitur,quùm ab inferiori parte crus extenditur, ſæpiùs enim oſtendimus, vbi membrum extenditur, niſi à contraria parte tendatur, ſequente ægro intentionem reſolui. Tenditur autem & per laqueos ſuperioribus partibus iniectos,ſed firmitatis cauſa lignum hoc adhibet,quo non nunquam minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur. E

54 *Ac ſeu teres vectis eſſe debeat,ſeu latus,alius enim alij articulo conuenit, huiuſmodi impulſus, ſi intentio quoque accedat,ad omnes crurum articulos reponendos efficaciſſimus eſt: propoſito autem articulo vectis teres accommodatur. Quòd ſi per hoc machinamentum vis adhibeatur, fieri non poſſe exiſtimo, vt aliquis ſit articulus,qui non reponatur. Reperiet quis & alios reponendi huius articuli modos.*

Ipſe deinceps oſtendet tereti vecte tunc vtendum eſſe, quùm femur in interiorem partẽ impellitur, quod nunc inſtituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapſum reponat: nam,ſi in exteriorem luxatum ſit,latum vectem admoueri iubet.Nunc quidem præcipit,vt medium inter caput femoris prolapſi,& eam regionem,quæ eſt inter anum & naturale,inſeramus, conemurq; ſublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere:ſed,quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi ſatis ſpacij eſt,latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipſe paulo infrà oſtendet,vbi aget de ipſo ſeparatim. F

55 *Nam, ſi magnum hoc lignum medium duos poſtes habeat pedales,eius altitudinis, quæ idonea videatur,ab vtroque latere vnum: tum ſuper hos duos poſtes tranſuerſum lignum in ſpeciẽ gradus ſtatuatur: deinde integrum crus inter poſtes traijciatur: quod læſum eſt,ſuper gradum commodè collocatur, ſuperq; aptatur,quà articulus exceſſit.Gradum verò iuſto ſublimiorem ſtabilire oportet: & multiplicem veſtem, prout conuenire videbitur,corpori ſubijcere.*

Poſtes nominari ab Hippocrate,nõ ea ligna tãtùm,quibus axis ſuſtinetur,apertè ex hac oratione colligitur. in media.n. regione longitudinis totius ſcamni ſitum eſt lignum tranſuerſum, quaſi gradus,quod à dextra parte ad ſiniſtrã pertinet,ſuper quod crus,quod luxatum eſt,extenditur,nõ ſimpliciter,ſed cum altero ligno alligato, quod in longitudinẽ à ſuperiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ita, vt ſuper gradũ crus cum eo ligno cogatur. Conſtat aũt integrum hominis crus ſuper gradũ habendũ eſſe inter φλιὰς, ſic enim vocauit poſtes, ligna intelligens, quæ gradũ ſuſtinent, quorum vtrinque vnum ſtruit in ipſo ſcamno. Hippocratem verò vſum translatione à portarum poſtibus ita nominare ligna,quæ in ſcamno ſunt, perſpicuum eſt. G

56 *Poſt hæc lignum,quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine vſque ad talum perueniat, cruri ſubijciendum, ſic, vt vltra caput femoris, quantum poteſt, feratur: crurique alligandum, quot locis opus eſſe videbitur.*

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorem ligni extremitatem,ſuperiorem capite femoris collocandam exiſtimat, adijciens orationi/quantum poteſt/ſiquidem, quod nunc fieri iubet, difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret,humilior ſtruatur:quæ ſpectat in exteriorem partem,ſublimior: nam,ſi æquale ſit, paremq; altitudinem habeat,difficile admodum fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire,& ſuperiorem femoris capite demittere. H

57 *Quo facto,dum crus intenditur,vel per lignum,quale piſtillum eſt,vel per aliud ex ijs, quæ idonea ad extendendum ſunt,ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere,& ad coxam ab aliquo hominem contineri: hac enim via femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſuperiùs collocabitur, & ſimul ob impulſum in ſuam ſedem trudetur. Quæ cogendi rationes validæ ſunt: & ſi rectè admoueantur, vitium ſuperant: ſed (quemadmodum antè dictum eſt) articulus hic,imbecilliori vi, & plærunque quauis præparatione in ſuum locum reuertitur.*

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur: quæ res ad reſtituendũ aptiſſima eſt,nã ſic ora caui humilior femoris capite cõtinetur.Sed,quùm elapſus articulus,niſi caui ora ſuperior ſit,reponi nequeat,vbi ſublimior fuerit,optimũ erit humiliorẽ collocare, atq; ita extendere.Cæterùm laquei,quibus crus extenditur,religandi ſunt,vel ad lignũ, quale piſtillũ eſt,cuius ima pars firmiter in pauimẽto oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendũ nolis,lori capita ad axẽ,qui in ſcamno à pedibus eſt,vincienda. id enim ſibi voluit,quùm ait/vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendendum ſunt/,/ex ijs,intelligens, q̃ propoſita ſunt diuerſa à ligno,quale piſtillum eſt.Quæ ſubijcit in hac oratione manifeſta ſunt.

At vbi

58 A *At vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit, ab vtraque parte, quomodo antè diximus, extendendum eſt: ſed impellendum per latum vectem, ſimulq́; dum intẽtio adhibetur, ab exteriori parte in interiorem vrgendum, vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato, &, ne corpus cedat, aliquo integræ partis clunem repellente, vel manibus, vel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, qui cauo illi, quod magis in rem erit, obijciatur: femoris item luxati, quod ad genu eſt, ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendum. Suſpendere tamen, vbi articulus in hanc partẽ erumpat, alienum eſt, quandoquidem cubitus illius, qui appenditur, articulum à ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum lignum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere: in quo caſu ab exteriori parte accommodandum eſt. Quid plura? ſi commodè recteq́; extendamus, rectè item impellamus, quis articulus ita luxatus non reuertetur?*

Si crus valenter extendatur, non neceſſe erit per lignum impellere: manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunem cogere ab exteriori parte in interiorem poterimus, donec è regione ſui caui collocetur. Patet autem teretem vectẽ ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe, quùm & latus etiam non ſufficiat, niſi, quà clunem attingit, talis ſtruatur, quale ſtrui voluit capitulum rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham, quæ ad reponendum humeri caput aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit/ vrgendum vecte ad clunem ac pau-
B lo ſuprà accommodato/. reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quà clunem complectitur, non ex toto rectum. Quæ ſequuntur in hac oratione omnia clara ſunt.

59 *At ſi in poſteriorem partem femur exciderit, extendere oportet, & in diuerſa diducere, eo modo, quo diximus: imponereq́; ſuper lignum, veſtem multiplicem, vt molle admodum ſit, & homine prono extendere. Eodem aũt momento, quo extenditur, per aſſerem cogendum, non ſecus atq;, vbi ſpina gibba eſt, ita, vt aſſer è regione clunis, ſeu ſupra ſeu infra coxam magis collocetur. Cauũ in pariete è regione aſſeris non ſit, ſed magis deorſum ſpectet ad pedes. Hæc reponendi ratio articulo in poſteriorem partem luxato maximè ſecundum naturam eſt, ac ſimul etiam valentiſſima. Satis fortaſſe fuerit aliquem pro aſſere inſidere, vel manibus vrgere, vel pedibus repente conſiſtere attolliq́;, quo tempore intentio adhibetur. Nulla autem alia reſtituendi ratio femori ita luxato ſecundum naturam eſt.*

Hæc etiã, quæ de femore ſic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ propoſita ſunt, meminerint, in aperto omnia ſunt. edicit enim, ne hos vt priores reſupinemus, ſed in ventrem conuertamus, hic ſiquidem eſt habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibita à poſteriori parte in priorẽ compellere articulum oportet. nam, cùm homo ita iacet, vt præcepit, poſterior pars ſublimior
C collocatur, prior ſubijcitur. quocirca neceſſe eſt, vt qui reſtituit, femoris caput deorſum cõpellat, quod cõmodiſſimè præſtat impulſus, qui per aſſerem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput inſidens, magna vi cogeret: ſed, niſi clunis eminẽtia luxato capiti hęreat, nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum ſummæ diligentiæ ac prudentiæ poſtulat.

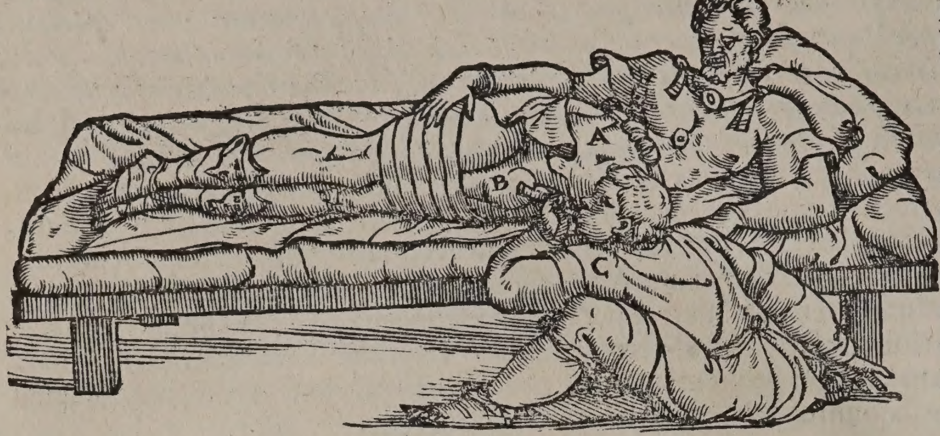
60 *Si in priorem partem venerit, idem conuenit extẽdendi modus: ſed aliquis manu admodum ſtrenua, & maximè peritus, ſublimiori vnius palmæ parte inguen adurgeat, eandemq́; manum altera comprehendat, ſimulq́; quod exceſſit, in inferiorem partem trudat, & verſus priorem genu ſubigat. Hic extendendi modus, vbi femur ſic luxatur, maximè naturæ conuenit: ſed & ille, qui hominem ſuſpendit, propè etiam naturæ aptatur, in quo neceſſe eſt, vt is, qui appenditur, non ignarus ſit, ne brachio articulum impellat: ſed inter partes naturales & anum, iuxta os, quod ſacrum dicitur, appendatur.*

Ad quartũ genus luxati femoris aggreſſus eſt: de quo euidentiſſimè omnia prodidit, ijs præſertim, qui in memoria habeant, quæ anteà dicta ſunt: quare nihil eſt ꝗ nugas hic agamus.

61 *Inuenias etiam laudem, ſi ſine vtre articulũ hunc reſtituas: ſed quoſdam noui, qui eũ præ inſcitia, & vbi in exteriorem & vbi in poſteriorẽ partem erũperet, reponere per vtrem tentarent, neq; intelligerẽt*
D *hac via expelli magis, q̃ in ſuam ſedem reſtitui. primum verò auctorem conſtat vtrem adhibuiſſe, vbi articulus in interiorẽ partem elaberetur, ſcire tamen licet alia multa ex vſu magis eſſe, q̃ vtrem. Datur ergo inter femora vter non inflatus, ſic, vt quantum maximè poteſt, ſublimis inter anum & naturale collocetur: tum femora inter ſe vinciuntur habena, quæ à patella ordiatur, & vſq; ad dimidiam femorum partem intendat: poſt hæc inflatur vter, diſtẽditurq́; demiſſa ænea fiſtula in unum ex pedibus, qui ſolutus ſit, & æger in latus cubat uitiato crure ſurſum ſpectante. Præparatio igitur huiuſmodi eſt, ſed pleriq; hãc adhibent deteriorem, q̃ ego dixerim, cùm non alligent bonã femoris partem (vt propoſui) ſed genua duntaxat: adde ꝙ intentionem, quæ maximè neceſſaria eſt, omittunt. Non nulli tamen luxatũ iam reſtituerũt, vt qui rem facilem nacti fuerint, ſed huiuſmodi impulſus non magnopere tolerabilis eſt: ſiquidem inflatus vter, quà maximè tumet, eam regionem non attingit, in quà prolapſum femoris caput iacet, quà potiſſimum impellendum eſt, ſed infra illud, vt qui in medio femorum vel interius etiam contineatur: ad hæc femora naturaliter ſunt curua, à ſuperiori enim parte carnoſa ſunt, & propè inter ſe iunguntur, ab inferiori tenuãtur: quare & femorum natura vtrem expellit ab ea parte, qua præcipuè admouẽdus eſſet, ita, vt ſi paruus vter inſeratur, cum vim exiguam habeat, nullo modo vrgere articulum poſſit. Oportet ergo, ſi vtendum vtre ſit, femora ad magnam partem inter ſe deuincire, & vtrem inflare, eodem momento, quo corpus extenditur, cruraq́; extrema parte inter ſe colligare, vbi hac ratione articulus reponitur.*

Docet

A Homo in latus cubans.
B Vter inter femora iniectus.
C Alter ænea fistula vtrem inflans,

62

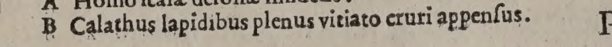
Docet, qua ratione quis vtatur modo restituẽdi per vtrẽ, quamuis eũ non probet. cuncta autẽ planè explicat. E

In tota arte medicinali id in primis dare operã oportet, vt quod malè habet, ad sanitatem perducatur: quod, ubi cõtingere possit pluribus modis, ille eligẽdus est, qui omniũ minimo negocio comparatur: hoc siquidem magis officium est probi viri, & plus habet artificij, nisi quis in popularem auram incumbat. Sed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea, quæ domi habentur, parari possunt, sic, vt ex ijs, quæ præsentia sunt, inuenire liceat, per quæ promptè curatio adhibeatur. F

Oratio hæc postrema est, in qua iubet, vt in ijs exerceamur, quæ promptè ad curationem accommodantur, ita, vt quamuis nec scamni copia sit, neque alterius, ex ijs, quæ proposita sunt, excogitare per te aliquid simile possis. sed de his euidentissimè in sequentibus tractauit, vt neque breuissima expositione opus sit. omnia enim perspicua sunt ijs, qui meminerint quæ proposita sunt: explicabo tamen, si quid mihi obscurius esse videatur.

63 *Quòd si vincula ex loris non sint mollibus, & quæ facilè tractentur, sed tantùm vel catenæ, vel rudentes, vel funes, necesse est antè fascijs uel panniculis è lana eam partem inuoluere, qua potissimum inijci vinculum debet, & vlteriorem quoque, posteà deuincire.* G

A Homo scalæ defossæ insidens.
B Calathus lapidibus plenus vitiato cruri appensus.

64

Nauium rudẽtes græci vocant ὅπλα, quod Poeta indicat in eo carmine,

Κεῖτο δ' ὑπ' αἰθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης.

Constat etiam Hippócratem, quùm rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexisse, qui in nauibus habentur: nam eos, qui in vrbibus, & qui in agro, communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

Ad hæc super lectum, qui ex ijs, quorum copia est, firmissimus sit, & maximus, rectè homo extendatur: lecti autem pedes, vel qui à capite vel qui à pedibus sunt, vel ab exteriori vel ab interiori parte fulciantur, ita, vt fulcra limini firmiter hæreant: sed ad alios pedes collocetur lignum quadratum transuersum, quod perueniat ab vno pede ad alterum: ac si tenue sit, ad pedes lecti deligetur: si crassum, sine vinculo relinquatur: post hæc vinculorum capita tam eorum, quæ versus caput procedunt, quàm eorum, quæ versus pedes, vtraque ad pistillum, vel ad aliud tale lignum vinciantur: vincula autem vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo etiam superiora, conuenienterq; à pistillis intendantur, quæ erecta sint, sic, vt vnum limini obijciatur, alterum ligno, quod adiectum est. Sic igitur per pistilla ad se attracta adhibere vim oportet: satis autem esset loco liminis & ligni appositi scala, quæ gradus firmos haberet, lecto subiecta, vt pistillis hinc & inde admotis, vincula extẽderentur. H

Reponitur

A Reponitur item hoc modo femoris articulus, siue in interiorem, siue in priorem partem eruperit. Scala defoditur, cui homo insidet integro crure, leniter extento, & quà commodè poterit alligato: vitiato cruri vas fictile appenditur aquæ plenum, vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Est & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem luxatur. Transuersum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res postulat sublime, & ab vna parte extra columnam cubitum porrigitur: dende homo vestimentis pectore obuoluto super eam partem transuersi ligni, quæ extat, collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnam deuincitur: integrum crus ab aliquo tenetur, ne subuertatur: sed affecto appēditur res aliqua, quæ grauitatem habeat conuenientem, vt suprà quoque dictum est. Ante omnia igitur scire licet omnium ossium commissuras plerunque sinu & capite contineri: & in alijs sinum cauum esse & oblongum, in alijs parum desidentem. Semper autem restituere conuenit omnes articulos, qui exciderunt, protinus, quùm adhuc calidi sunt, vel certè quàm celerrime: nam, qui reponit, faciliùs & citiùs reponit: & æger minorē molestiam sentit, vbi priusquam locus intumuerit, articulus restituatur. Perpetuò item, vbi reponendus articulus est, emolliri antè debet, & dimoueri, sic enim promptiùs reuerti consueuit. Vbicunque autem reponitur, imperanda abstinentia est maxima, vbi maximus fuerit, & difficillimus ad reponendum: minima, vbi exiguus, & facilè recondatur.

A Canterius inter duas columnas deligatus.
B Homo canterio insidens pectore ad columnam alligato.
C Alter crus sanum detinens.
D Vas testaceum aqua plenum cruri læso appensum.

B

C

De Digitis Lvxatis

Quòd si digiti articulus excidat, seu primus, qui ad manum pertinet, seu secundus, seu tertius, eadem est & æqualis reponendi ratio. maximi quidem articuli semper ægriùs restituuntur. Excidunt autem in quatuor partes, vel sursum, vel deorsum, vel vtrinque ad latera, sed maximè in superiorem partem, minimè in latera, quod accidit, vbi vehementer moueantur. Quòd si à latere prorumpant, ab ea parte, in quam veniunt, quasi capitulum rotundum conspicitur, & leniter cauum: si in superiorem vel inferiorem partem prolabantur, quùm hic locus leuior sit, quàm qui à lateribus, simulq; procidentium articulorum excessus paruus, faciliùs reconduntur. Reponendi ratio sic habet. Summus digitus fascia vel aliqua tali re inuoluitur, sic, ne dum intenditur, extrema parte prehensus elabatur: quo inuoluto vnus eam regionem, quæ super primam palmæ partem est, alius inuolutam partem, ad se vterque valenter attrahat, simulq; excedens articulus in suam sedem compellatur. Si à latere excedat, ratio extendendi eadem est: namque, vbi videbitur loco excessisse, simul dum intentio adhibetur, protinus in suam sedem cogendus est: sed interim alius ab altera parte debet digitum repellere, cauens, ne in eam rursus prolabatur. Commodè quoq; restituuntur per digitorum tegmenta ex palmis intexta, quæ à lacertis σαῦραι græcè nuncupantur. vbi in diuersa digitum extenderis, prehendens altera manu primam palmæ partem, altera tegmentum, posito articulo, debes quàm citissimè deuincire fascia tenuissima, inuncta cerato, quod nec nimis molle sit, nec nimis durum, sed moderatè: cùm quod durum est, à digito recedat, quod liquidum & molle, digiti calore tabescat & resoluatur. Soluendus autem est digiti articulus tertio aut quarto quoque die. atque in vniuersum, si inflammatio locum occupauerit, frequentiùs soluendus est, sin minùs, rariùs: quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. Confirmatur autem digiti articulus decimoquarto die. Eadem verò curatio est digitorum manus ac pedis. Quicunque articulus recondatur, debet homo inedia ac tenui victu vsque ad septimum diem vti: ac, si inflammatio sit, frequentiùs resolui, alioquin rariùs. Semper autem quiescere vitiatum articulum conuenit, & quàm optimè figurari.

D

De Genv Lvxato

Faciliùs restituitur articulus genu, quàm cubiti, propter instam & facilem naturam, quamobrem facilius quoque excidit. Excidit autem plerunq; in interiorem partem, quanquam & in exteriorem, & in posteriorem. Reponitur verò vel flectendo, vel calcitrando vehementer, vel vbi fascia in globum conuoluta & ad poplitem admota repente crus curuetur. Sed si in posteriorem partem prolabatur, potest per di-

stentionem

stentionem suam sedem collocari, quemadmodum articulus cubiti. Si in latera excidat, flectendo & calcitrando restituitur, quanquam mediocris distentio communiter pertinet ad quoduis reponendū. Quòd si genu in suam sedem non reuertatur, curuari non potest ijs, quibus in posteriorem partem venit, neque omnino alijs. vnde femoris & cruris prior pars extenuatur. Quibus excidit in interiorem, valgi magis fiunt, sed extenuatur pars exterior. Si moueatur in exteriorem, magis vari fiunt, sed non ita claudicant, & craßiori osse nituntur, sed extenuatur pars interna. Quod si à primo natali die, vel in incremento, id accidat, succedit res quomodo ante ostensum est. E

De Talo Lvxato

Quæ ad talum pertinent valenter distendere oportet, vel manibus, vel alijs quibusdam, & simul dirigere quod commune est omnium.

De Pede

Quæ in pede, perinde atque ea quæ in manu, restituuntur. Tum eorum quæ in crure siue à primo natali die, siue in incremento, luxentur, eadem est ratio, atque eorum quæ in brachio. Quicunque ex superiori loco saltantes calci vehementer insistunt, ita vt ossa diducantur, venæ sanguinem effundant, nerui qui iuxta sunt, contundantur, atque hæc grauißima accidant, periculum est, ne calx corrumpatur, & æuum negocia facessat: ossa enim molesta sunt, nerui inter se communicant. quandoquidem & quibus ob fractu ram in crure aut tibia, aut ob neruos qui cum calce communicant attritos, aut ꝙ homo, dum iacet negligenter habitus sit, nigrescit calx, & malum recrudescit, & corruptioni oßis febres acutæ accedunt, cum singultu, cum mentis alienatione, quæ celerrimè hominem interimunt: accedit & venarum sanguinem fundentium liuor. Ex eo autem intelliges, futurumne sit, vt malum recrudescat, si sanguis è venis fusus, si nigrities, & quæ iuxta sunt, subduræ sint, & subrubicunda. Tum, si cum duritie liuida sint, periculum est ne nigrescant. ꝙ si sanguis suffusus, nigrities, proximæ partes subuirides sint & molles, talia in his omnibus bona. Remedium est veratrum si febris absit: sed si adsit, & res postulet, bibatur ὀξυγλυκὺ. Ratio vinciendi eadem conuenit, quæ articulis. maxime autem vbique ad collisa pluribus linteis mollioribus, & minus astrictis vtendum est: fasciam uero oportet maxima ex parte circa calcem obuoluere, & ita circundare, vt ipsum non exprimat, & à ferulis abstinere. Quibus autem pes, aut per se, aut cum appendice, elabitur, elabitur autem magis in interiorem partem, si non restituatur, extenuatur tempore coxa, femur, crus è regione partis luxatæ. Reponendi ratio eadem est, atq; in prima palmæ parte. distentio validior conuenit, & curatio eadem quæ artilis. Minus autem recrudescit malum quàm in prima palmæ parte, si homo quiescat: in quo casu tenuiori victu opus est. Eorum autem, quæ à primo natali die, vel in incremento, eadem ratio est, quam supra ostendimus.

F G

GALENVS DE FASCIIS

Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Poſtremi libri de Faſcijs de Laqueis, de Machinamentis nõ reperiuntur (quod ſciam) niſi in eo codice, cuius mẽtionẽ fecimus in epiſtola ad Regẽ, in quo ſunt tres auctores de faſcijs, Galenus, Soranus, & Heliodorus: è quibus ego latinũ feci Galenũ dũtaxat, nã qui hũc norit, reliquos plane norit. Sed an eiuſmodi liber germanus ſit Galeni, dubitare nemo debet, nã vel ipſo proœmio cõuincitur: atq; hic eſt ille liber, quẽ ipſe pollicitus eſt in ſecũdo cõmentario de officina medici. Verũ deſiderantur in Galeno q̃dã, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hũc librũ inſerere, ne qua ſuperſit humani corporis pars, cuius vinculũ in hoc opere non reperias. Quæ ſuppleuimus, putamus vel ab auctore omiſſa, vel (quod magis probabile eſt) intercidiſſe: neq; enim veriſimile eſt Galenũ tam Sorano quàm Heliodoro poſteriorem, qui ab vtroq; multa alia de faſcijs mutuatur, quæ nunc deſiderantur, omiſiſſe, nec ſingulis partibus (vt pollicetur) ſuam vinciendi rationem aſſignaſſe. Huc accedit, ꝙ deſcriptio Aſciæ vinculi, quã poſuit Heliodorus ad vinciendum femur, in libro Galeni nõ legitur, licet eius meminerit ſæpe numero: quia tamen neceſſaria fuit, prætereunda fuiſſe non videtur. Vbicunq; autem aliunde quidquam petemus, auctoris nomen maiuſculis literis notabimus hoc pacto, Ex SORANO, Ex HELIODORO. cumq; ad Galenum reuertemur, Nunc GALENVS.

HIppocrates ille auctor vetuſtiſſimus mundiciem ſpectãs, quam exigunt aliæ artes in agendo, mihi videtur non incõſiderate protuliſſe; Nobis ſanè placet in arte vniuerſa animi intentionẽ adhiberi: in quacunque enim opera decore agere recteq; poſſumus, decore
C ac recte agere conuenit: quæcunq; mundiciẽ celeritatemq; admittunt, celeriter mundeq; conficienda ſunt: atque vbi euitari dolor poſſit, q̃ maxime iocunde: tum reliqua huius generis omnia pręclarius agere debemus q̃ alij eiuſdem artis profeſſores. Siquidem (vt in non nullis, quæ efficiuntur, videre licet) artifices vſum habentes non alia re præſtant ignaris & expertibus, q̃ celeritate atq; elegantia. Medicum ergo eo magis q̃ alium artificem fungi decet ſuo munere, quo ſibi nobilior eſt ſubiecta materies: & idcirco, ſiue ſecet, ſiue adurat, ſiue alliget, ſiue quid aliud manu moliatur, nõ modo vtilitati ſtudere debet, ſed mundiciei & elegantiæ, quemadmodũ ipſe alibi ‖ rurſus teſtatur, quum inquit, Vinculi ratio duplex, altera illius quod inijcitur, altera illius, quod iniectũ eſt: quod inijcitur, vt celeriter, iocunde, prompte, eleganter: celeriter quidem, vt opus expediatur: iocunde, vt facile præſtetur: prompte, vt vbique ſit in prõptu: eleganter, vt oculos delectet. Mala enim in non nullas corporis partes incumbentia, idoneam vinciẽdi rationem poſtulant, eãq; per ſe homo ſæpiſſime decoram expetit. Quare tam ſolius ægrotantis gratia, q̃ omnium quibus ſui videndi copiam faciet, ſcire oportet, quæ vincula, & ſimplicia, & varia, ſingulis partibus ac-
D commodentur: nec ignorandum eſt non nullis vtraque conuenire, non nullis alterutra, nempe varia, licet alij ſecus exiſtiment, de qua cõtrouerſia primo dijudicare operæpretium eſt. Expellunt non nulli varia vincula, non modo tanquam nihil proficientia, ſed veluti vſum præſtantia maxime alienum. id quod nulla ſtabili ratione firmant: ſed teſtimonio maiorum nituntur, primum Hippocratis, cum inquit, Sed qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt. præſtantia id eſt varia: deinde Mantiæ, referentis cuidam oculos procidiſſe, cui pharmacopola caput & faciem vario vinculo deligauerat: idq; iure putant eueniſſe, ꝙ faſciæ ob varietatem inequales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poſſint, atque abſceſſus. Sed ſatius fuit eos dignoſcere, nõ vinculorum varietate accidere, quod adducunt, ſed inſcitia alligantiũ, qui valẽter adſtringunt. oportuit enim ita deligare, vt Hippocrates docuit, ‖ cum ait, In his autem maxime ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem ſic, vt quæ iniecta ſunt, neque recedant, neque comprimant, ſed fulciantur, non tamen cogantur. æquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reſtabat: non enim ſimpliciter ſcripſit/ ſed, qui præſtantia vincula amant, complura alia lædunt/, verum ſubiecit/ ſine mente/. Intelligant autem ex ijs quę mox perſequar, vinculum varium nullo modo ab Hippocrate ſubmoueri. ipſe igitur in libro de officina medici ‖ faſciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula

In lib. de ijs q̃ in med. f. ſect. 2.t.1.72.205.a

In lib. de ijs q̃ in med. f. ſect. 2.t.6.72.207.a

Sect. 2.t.1.7. 205.d

requirant dum inijciuntur, quid postquam iniecta sunt, subdit/quod iniectũ est, vt recte, vt decore/recte intelligit iniectum, quod confert: decore, quod elegans est. vt autem exponat quid sibi velit decore, addit/decore quidem, vt simpliciter, vt distincte/. adiungit autem verbũ simpliciter, non quo ex toto declaret decore, sed ex parte, quasi dicat vinculũ simplex sit & distinctum, quod euidentius colligitur ex ijs, quæ subiecit: Aut similibus & æqualibus, æqualiter & similiter, aut inæqualibus & dissimilibus, inæqualiter & dissimiliter. Species autem simplex orbicularis, ascia, sima, oculus, rhombus, dimidiatus. aptetur verò species speciei, ac morbo illius, qui deuincitur. Ergo vinculi speciẽ, quę simplex est, orbicularem esse necesse est, sed ascia omnino sima est, atque ita quod prorsus æquale est, erit sibi simile, quod inæquale dissimile. Num igitur deterrentur iam de sententia, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt, fatentes asciam, oculum, rhombum, dimidiatum, varijs assignari? an præter hæc, illis commemorem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractum iugulũ, vinculum admouere, quod à gruis similitudine γερανίδα nominauit, idq; varium esse? Sciant autem quibusdam partibus, cuiusmodi femur est, vbi repositum est, atque humerus & cubitus, aliaq; plura, nullũ aptari vinculum posse nisi varium. Hactenus de his. pergamus iam ad fasciarum vinciendiq; rationem: scrutemurq; in primis, vt fasciæ inter se distent, materia, habitu, longitudine, latitudine, structura. Materia igitur inter se dissident, quoniam non nullæ lineæ sunt, nõ nullæ ex lana, aliæ ex mẽbranulis: quarum vsus, cum neque vnus sit, neque similis, sed dispar, vbi opus erit, eas accipere conabimur, quæ morbo maxime congruant. quæcunque ergo adstringenda erunt, linteis alligabimus: at vbi adstringere non oporteat, propterea ꝙ hoc inflammationi sit inimicũ, sed abunde sit continere vel tegere, ex lana: ex membrana verò sicuti Hippocratem, ‖ vbi nasus vel maxilla comminuitur, extremitatem mẽbranulæ parti, quæ vinculum postulat, agglutinantes: Habitu, cum aliæ glomeratæ, aliæ scissæ sint, assutæ aliæ: glomeratæ sunt, quę ex habena in longitudinem fiũt, quibus nihil assuitur, tales sunt quibus perfracta membrana vinciuntur: scissæ, quæ ex vno linteo extremis partibus vel alibi scisso conficiuntur, quales sunt, quæ ad capitis vulnera dantur (cancri dicuntur) siue in quatuor partes scindantur, siue in sex, siue in octo: assutæ ex pluribus habenis varia figura inter se iunctis componuntur, quales sunt, quæ suspendunt, quæ mammas deuinciunt, quæ mammis & loco præterea, qui iuxta anum est, accommodãtur: Longitudine, cum quędam breuiores, quędam longiores sint: Latitudinis eadem ratio est, siquidem tam hæc, quàm illa, debet vinciendis partibus respondere: Structura, nam aliæ texuntur, aliæ cõstant ex materia per se coacta, vel certo ordine implicata, quę simplici textura fiunt: nõ nullæ hac de causa texuntur, non nullæ conficiuntur ex tela, quæ ad alium vsum texta scinditur in fascias: his plerunque vulnera obligamus, illis vtuntur venatores ad crura defendenda: eædem primæ palmæ parti circundantur, quę ex implicata materia fiunt, ab aurigis ad latera continenda adhibentur. Est autem perpetuum, vt qui vinciunt fascijs abundent: & quas habent, sciant q̃ optime adhibere: atque vbi deligandi locus est, tales accipiant, quales docuit Hippocrates ‖ quum inquit, Iam verò fasciæ parentur, leues. tenues, molles, mundæ, latę, sine suturis, sine eminentijs, ita valentes, ne extentæ rumpantur. & paulo amplius, Mundas quidem esse conuenit, quoniam sordidæ præter quàm ꝙ indecoræ sunt, liquore aliquo respersę, non madescunt, deteriusq; id reddunt, quo perfunduntur. esse item sui coloris debent, ne si purpura inficiantur, vel alia huiusmodi re, eandem noxam afferant, aut coloris similitudine currentem sanguinẽ repręsentent: tenues insuper, ne ambitus in tumorem nimium assurgant: molles, ne ob duritiem vrgeant: leues, ne onere infestent: sint præterea sine suturis inęqualibus, ob quas futurum esset, vt comprimerent: tum sine eminentijs, hoc est non sint oræ à lateribus ipsa textura confectæ, vel alioquin versæ atq; consutæ, nec quædam extantia, quasi fibræ: cùm quæ eminent, vinculũ reddant inæquale, quæ extant, non patiantur fasciã facile circuire. Quòd si fasciæ ex inciso linteo fiant, incidatur non per transuersum, sed in longitudinẽ, sicut intextũ est, sectione ad stamen directa, sic.n. lintea facile scinduntur, quod secus habet, si quã subtegmen procedit, hoc tentetur. adde, ꝙ quæ in longitudinem scinduntur fasciæ, quod vinctũ est, firmius continent. At vinciendi ratio quædã (vt superius dixi) simplex est, & quædã varia: atque hæc modo nomen inuenit à sede, cui adhibetur, modo ab euentis, non nunquã translato vocabulo à similitudine animaliũ. à sede, q̃ vincitur, nomẽ trahit, oculus, nasus, inguen, cæteraq; huius generis: ab animalibus, cãcer, accipiter, aries, lepus, testudo: sed ab euentis, vallum seu coniunctũ, seu disiunctum, opercu lũ, habena, & quę his similia sunt. Pręterea ex huiusmodi vinculis quædã sunt vincula tantum, vt tholus, regiũ, scapha, discrimen: quædã vincula simul & laquei, cuiusmodi est lepus auritus, pastoralis, cęteriq; consimiles. Vinculum insuper aliud ab altero fasciarum capite incipit: aliud à medijs fascijs: aliud vtroq; modo. Quoddam item certis sedibus idoneũ est, reliquis alienum cum sit: quoddam alijs quoq; aptatur. Super hęc aliud à priori parte conspicitur, ꝙ priorem hominis partem duntaxat alligatam ostẽdat: aliud à posteriori: aliud ab vtraque similiter & priorem & posteriorẽ partem ęque vinctam demonstrans. atq; hęc nunc consimili, nunc dispari ratione veniunt in conspectũ, quę omnia plana fient, cũ ad singula ventum erit. Sed considerandum

In li. de Artic. sect. 2. t. 17. & 46. 72. 265. d & 267. d

In lib. de Offi. med. sect. 2. t. 26. 72. 211. f

E F G H

A dum eſt,inquirendumq́; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat· maiores enim omnes ſtatue runt certas corporis ſedes, à quibus faſciæ ordiri deberent. Exempli cauſa in capite,ob quancunque cauſam vinciatur,faſciæ caput in occipitio collocant, inde ipſam circumagentes, iuncturam conficiunt:nec quidquam intuentur,quod agunt,morbo ne, cuius cauſa vinculũ adhibent,ſecundum ſit,an aduerſum:in alijs item partibus inſcitia vel ignoratione(vt credibile eſt) decepti,locos præſcripſerunt. neceſſe enim eſt recte vincientem auctore Hippocrate eò incũbere, vt non ſolum deligandæ parti,ſed affectui quoque vinculum conueniat. Nos igitur non vndecunque,ſed quà maxime expedit,ordimur,extremamq́; faſciam imponimus, quà docuit Hippocrates, ‖ cum inquit,Quæ mouentur,vt articuli,quà curuantur,minimis, & maxime collectis,veluti poples:quà extenduntur,ſimplicibus & latis, veluti patella,obuolui debent. quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam omnem,quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt, ſuperimponenda, vt ſupra vel infra genu. Conſentit autem cum capite humeri faſcia ad alteram alam demiſſa:cum inguine, ad alterum ilium:cum crure,ſuper partem huius poſteriorem, quæ carnoſa prominet. quibus autem ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpendenda eſt: quibus deorſum, à ſuperiori. vbi nihil

In lib. de ijs q̃ ĩ med. f ſect 2. t.14.7.208.h

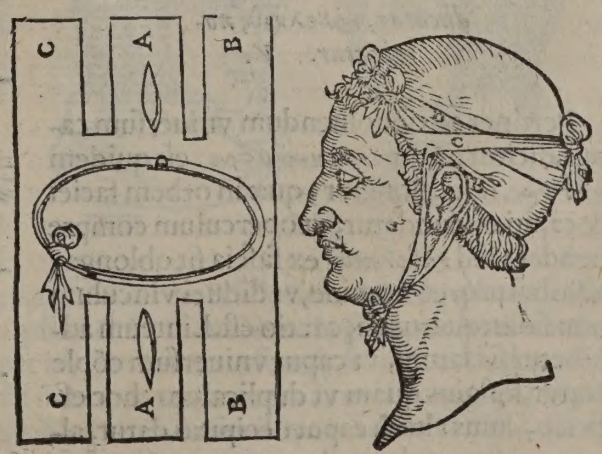
B tale eſt,quemadmodum in capite,quà maxime æquale eſt,contineri faſcia debet, & duci quàm minime obliqua, vt poſtremo obuoluta, quà valentiſſime hæreat, vagos circuitus contineat. Oportet præterea deligantem ad ea reſpicere, quæ in vinculo requiruntur, cuius Hippocrates ‖ duas eſſe ſpecies teſtatur,vnam eius,quod inijcitur, alteram eius, quod iniectum eſt. vtrobiq; autem ſumma cura enitendum eſt,dum vinculum inijcitur,vt celeriter, iocunde, prompte,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur:iocunde,vt facile præſtetur: prompte,vt vbique ſit in promptu:elegãter,vt oculos delectet. cum iniectum eſt,vt recte,vt decore habeat, nihilq́; abſit ex ijs,quæ ſupra opus eſſe retulimus. De vſu autem vinculorum ſcire licet quædam ea de cauſa adhiberi,vt continendo curantibus præſidijs ſubſeruiant:alia non propter hoc,ſed vt ipſa per ſe agant,quibus curatio committitur. in his maxime attendẽdum à qua parte faſcia ordiatur,qua circumeat, qua deſinat: quæ ſingula exquiſitius conſcribi non poſſunt, docere tamen viam licet per quam medicus facile iudicare de ſingularibus poterit,naturam ſingularium partium perſpiciens,quàm facile alligentur,ſuſpendantur,collocentur:atque inſuper quid vinculum valeat:efficit enim,vt quę abſceſſerunt propellantur,hiantia coniungantur,peruerſa dirigantur, atque omnium contraria præſtentur. Oportet autem, ſi quid abſceſſit, ita deuincire,

In lib. de ijs q̃ in med. f. ſect. 2. t. 1.7.205.a

C vt quæ ſublimia ſunt,ſedem contingant,hoc eſt locum, vnde receſſerunt,at non premant: incipiendum verò à parte ſana,& qua vlcus eſt,finiendum,vt quod ſubeſt effundatur,& aliud vltra non coeat. Sed quæ abſcedere volumus, contrario modo penitus alliganda ſunt, atque vbi in vnum adducere conuenit. verum vbi,quæ hiant, hoc eſt, quæ in exteriorem partem conuerſa ſunt,longe initio accepto coniungenda ſunt: in cæteris eodem modo vinciendum, tantum ab vlterioribus aliquid adducendum erit, paulatimq́; comprimendum, primo minimum, deinde magis,maximæ compreſſionis terminus ſit,vbi ſe contingunt,aptanturq́;, ſed non vrgent. verum in diducendis,quæ contracta ſunt,ſi inflammatio eſt,ſuperſedendum eſt:ſi ea non eſt, præparatione eadem vtendum,ſed vinculo contrario. digerere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debent:tum quæ receſſerunt adducenda ſunt,contraria autem contra. Hæc omnia medicum quaſi leges tenẽtem obſeruantemq́; expedit id eligere, quod ſingulis vitijs idoneum eſt,minimeq́; ad certos locos conſilium dirigere. Nos quanquam in vnoquoque caſu,quà primum ordiri vinculum oporteat, perfecte explicare difficile eſt:dum tamen faſciarum rationem indicabimus,vt res euidentior ſit,locos ſtatuemus,à quibus ordiri potiſſimum conueniat: medicus verò in agendo vbique illum eliget, qui maxime in rem erit.

D *Linteum ſciſſum ad ſummum caput, & ei proximam regionem.* I.

Linteum iuſtæ magnitudinis ſcinditur in partes ſex, & medium, qua verticem cõplectitur,integrum relinquitur:ex partibus verò pendentibus mediæ findantur è regione aurium, ac ſub mentum demiſſæ nodo inter ſe vinciantur. quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur, extremaq́; ad frontem adducũtur,& à latere capitis nodum accipiunt:quatuor verò partium, quas pendere ſinebamus, hæc ratio eſt, poſteriores prope nodum anguſtioris faſciolæ, priores ſupra occipitiũ inter ſe colligantur. licet item abſque nodo,alijs ſubiectis, alijs ſuperdatis,poſtremæ fibulam imponere.

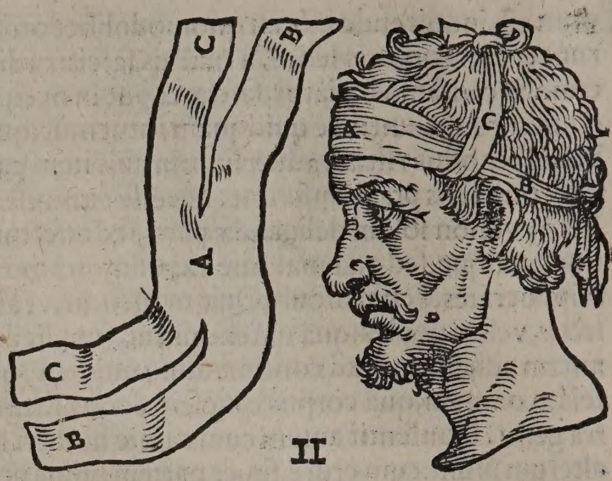

I

Linteum sciſſum ad frontem, & partes quæ iuxta ſunt. II.

In quatuor partes ſcindere linteũ oportet, medio intacto quà fronti circundetur: prioresq́; partes ſuper poſteriores, q̃ dependeãt, ad occipitium dare, ibiq́; inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quę ſub mentum etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitium quoq; vtimur partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

E

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ita, vt medium integrũ ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendentibus partibus, duę iuxta aures fiſſę ſub mẽto inter ſe deligent: è reliquis verò, binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontẽ, altera alteri ſubiecta, vt à ſuperiori contineant: deinde priores duæ ferãtur ad occipitiũ, ſic, vt æque alteri altera inſidat, his cõprehendũtur quæ prius fuerant circundatæ: reliquæ duæ poſteriores ad frontẽ attrahantur, altera ſimiliter alteri ſubiecta, extremæq́; à latere fibula inijciatur. Hęc vinciẽdi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hic cõprimendo afferre plurimũ ſolet.

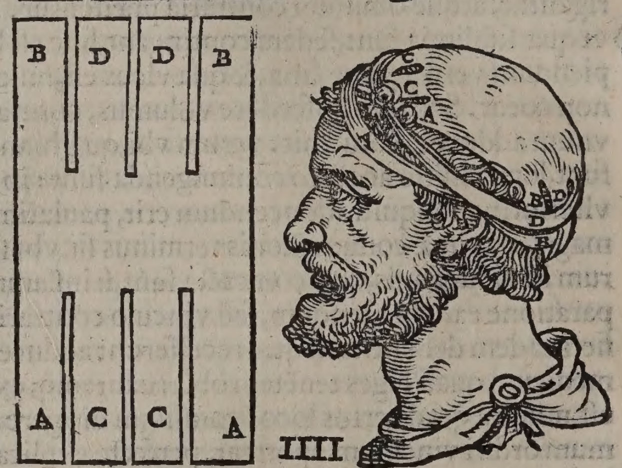
F

Cancer, ſiue Vinculum capitis ſiue Operculum ſciſſum in partes octo, ad caput. IIII.

Mediũ amplecti debet vniuerſum caput, ſic, vt quatuor partes à fronte recte dependeãt, ab occipitio totidẽ: ex illis exteriores, ad occipitium porrectæ inter ſe alligẽtur: ex his exteriores ſimiliter fronti circundatæ, à latere deligentur. tum ex reliquis, quæ in fronte ſciſſæ partes ſunt, ad occipitium, quæ in occipitio, ad frontem attrahantur.

G

Operculum ex faſcia lata triũ capitum (σκεπάστρα dicitur) & ex altera, quæ hanc continet (κάτοχος vocatur) & tertia, quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur, καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendum vniuerſum caput, dicitur aũt παρασκεπάστρα. eſt quidem κάτοχος faſcia longior, quæ in orbem faciei & capiti circundatur, vt operculum comprehendat: ſed καθολκεὺς ex faſcia fit oblonga, adhibeturq́; eo nomine, vt diduci vinculum non ſinat: quarum hęc ratio eſt. Linteum adhibetur ſic latum, vt caput vniuerſum cõplectatur, longius quàm vt duplicatum, hoc efficiat, cuius alterũ caput occipitio datur, alterum à fronte dependet: tum anguſtior faſcia ſub mentũ media inijcitur, & in vtranque partẽ

H

per

A per malas attrahitur inter frontẽ & verticem, inde ſub mentum rurſus demittitur: poſt hęc alterius anguſtioris faſciæ mediũ fronti inijcitur, capitaq́; in orbẽ ad occipitium porrecta, ibi & inter ſe, & cũ alterius anguſtioris faſcię capitibus alligantur: at quod à facie pẽdebat in longitudinẽ, vſq; dum ad ſupercilia ventũ fuerit, diuiditur in duas partes, quæ in fronte altera ſuper alteram inſidente ad ſimilitudinẽ literæ X in orbem ad occipitiũ ducuntur, atq; ibi deligantur. Põt autem vna faſcia duntaxat longior, & operculũ continere, & prohibere, ne tota iunctura diducat, ad hunc modũ, ſi media inter frontẽ & verticẽ ordiat, capita verò recta per malas ſub mẽtũ demiſſa, ibiq; altero ſuper alterũ excedente in ſimilitudinẽ literę X, ſub imas aures ad occipitiũ dent, vbi rurſus in ſpeciẽ literæ X inter ſe aduerſa ad frontẽ ducãtur, & nodo à latere deligẽtur.

Hactenus de ſimplicibus vinculis. Sequitur, vt de varijs dicamus, ſi id antea oſtẽderimus, ꝙ faſciæ circuituũ alius dicitur rectus, alius tranſuerſus, obliquus alius: quid aũt hi ſibi velint, nomina declarãt: tũ alius στεφανιαῖος, μετωπιαῖος alius, παρειάς alius, alius γενειάς: præter hęc aliud vinculũ orbiculare, aliud in orbẽ ſerpens nuncupatur, aliud poſtremo aſcia. Eſt aũt στεφανιαῖος, qui coronarũ modo inter frontẽ & verticem tendit: μετωπιαῖος, qui frontẽ ambit: γενειάς, qui ſub mẽto circũagitur: παρειάς ſimiliter à malis per quas ducitur, nomẽ habet: illa demũ vocat
B aſcia, q̃ lunata figura ab vna parte ſima eſt, ab altera gibba. Circuituũ igitur iſtæc nomina ſunt.

Rhombus alter ſimplex, alter Hippocratis, de quo nunc. VI.

Aptiſſimum eſt vinculum hoc (vt quidam ſenſerũt) ad ſuturas, vbi dehiſcũt: vel (vt alijs placet) ad partiũ, quas vulnus diduxit, glutinationẽ, atq; ad emittendum humorem, eo, ꝙ comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet. Faſcia à latere capitis orſa, obliqua ducẽda eſt ad verticẽ atq; alterũ tẽpus: deinde malis vtrinq; circundanda, & obliquę parti prius obuolutę aduerſa in modum literæ X ad occipitiũ demittenda: inde obliqua, ſic, vt à priori circuitu diſtet, per malas porrigenda eſt ad alteras malas: ac rurſus obliqua ſurſum danda, vt bis X literã repræ-
C ſentet, quodq; in medio eſt rhombi figuram accipiat. quo facto ad occipitiũ ferenda eſt, & fronti in orbem inijcienda, eatenus autem circumagenda, vt quæ nuda ſunt, includantur.

Semirhombus vel Lepus ſine auribus. VII.

Huic, & illi, cui nomẽ eſt Tholus, in oĩbus eadẽ vis eſt, ratio adhibendi huiuſmodi eſt. Faſcię caput occipitio inijcimus, eamq́; ſub infimam auriculam obliquæ inter frontẽ & verticẽ ad occipitiũ ducimus: tum inter frontẽ & verticẽ priori parti aduerſam, ac ſub infimã auriculam ad occipitiũ attrahimus. poſt hęc fronti circũagimus ſic, vt quod mediũ eſt, ſemirhõbi effigiẽ referat. extrema verò faſcia, nõ modo in hoc, ſed in alijs quoq; capitis vinculis, fibula à latere vinciẽda eſt. Poſſumus ẽt, ſi ex vſu ſit, faſciã circumducere, nõ ab inferiori parte ſurſum, ſed cõtra.

Vinculum ad caluariam, vel Scapha, vel Tholus, ſeu Dioclis, ſeu Glaucij. VIII.

Maxime idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cõuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. Orſus
D ab occipitio faſciam recte per verticem duces ad frontem: ibiq; ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes: ab eoq; tertio ad frõtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur: poſtremo fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpi eam auctorem referunt. IX.

Adhibetur eadem cauſa, qua Tholus, ſed quandam præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit, anguſtioris faſciolæ caput, ſub eius ambitũ indatur, eaq́; porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium: dein ſub infima auricula dextra inter frontem & verticem, ſub infima auricula ſiniſtra rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fidelius contineatur, aliũ quoq; ambitum per frontem adijcimus.

 E

Thais alia sine auctore. X.

Tholo obuoluto, fasciola, quæ digiti latitudinem æquet, vel etiamnum angustior sit, orsa ab occipitio recta ad summū caput, & ad frontem, per id, quod inter ipsam & verticem est, adduci debet: ibiq; duplicata rursus ad occipitium porrecta conuerti: atque inde per dexteram capitis partem ad verticē, & inter ipsum & frontē procedere: deinde ad sinistrum tempus demitti, quà duplicanda est, & per partem prius obuolutam, ad dextram capitis attrahenda: inde similiter duplicata ad tempus: quod tertio fiat, vt tres sinus duplicatæ fasciæ cincinnorum imaginem referant: sed postquam tertio ad dextram occipitij partem ventum fuerit, fasciola ad sinistram partem conuertenda, vt æque in altero tempore conspiciatur: postremo, vt bene priores ambitus teneat, fronti circumagenda. F

X

XI

Discrimen. XI.

Ad eosdem pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijciturq; hoc modo. Fasciæ quod satis est, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad summum caput, per id quod inter ipsum & frontem est, feratur: inde ad occipitium, ibiq; tradatur ministro continenda: post hæc conuersa circa frontē detur: quo facto caput à facie pendens, per partem primo iniectam, recte ad verticem, per id, quod inter ipsum & frontem est, procedat: inde ad occipitium, ibiq; finiatur.

Scapha, seu Tholus Diocleus. XII.

Recte datur, vbicunq; coniungere diducta necesse est, vel quòd ob diutinum materiæ cursum ad oculos incisa cutis fuerit, vel q frons alioquin vulnus acceperit. obuoluitur autem hoc modo. Fasciam ab occipitio orsam trahimus sub infima auricula dextra, vel sinistra, prout ab hac vel illa prius ducendam æstimabimus: inde ad tempus adiunctum, ab eoq; transuersam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus: inde sub infima auricula ad occipitiū, quà caput prius superiniectum adstringimus: dein super aurem frōti circundamus, sic, vt ambitus hic illi subijciatur, qui inter frontem & verticē procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte sit resimus, tum quoties opus est, eodem modo circūagimus. Inijcitur & aliter per duos fasciæ ambitus, circa eam suturam, quæ ad aures per verticem tendit, sic, vt alter ambitus super suturam sit, alter infra, & vterque ab interiori parte sit resimus: inferior autem sursum procedere debet, superior verò deorsum. G

XII

XII

Thais sub incerto auctore. XIII.

Illis idonea est, quibus quod inter frontem & verticem est, ac proximas partes, conuenit deuincire. eam sic admoueto. Vbi semirhombum inieceris, sic tamen, vt fascia frontem nō complectatur, ipsam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito: ibiq; conuertito, facitoq;, vt circa frontem Lunæ figuram imitetur, & cornua sursum spectent, ima parte sita inter supercilia: post hæc ab altera parte verticis ad occipitium ducito, sicq; circa frontem attrahito. huiusmodi vinculū præter eam, quam semirhombus affert vtilitatem, est etiam aliquo modo speciosius. H

XIII

XIIII

Glaucij vinculum superimpositum, vel additum. XIIII.

Ad eosdē confert, ad quos vinculū ad caluariā, sed huic magis fidendum. Igitur, vbi vinculū ad caluariā adhibitū est, aliud superinijcito, cui nomen est Lepus sine auribus, ne longū faciā.

A *Regium.* *XV.*

Idem efficit, quod Thais sub incerto aucto-re, nimirum, quòd inter frontem & verticem est, ac proximas partes deuincit. cuius hæc ratio est. Fasciæ quantum satis est dependere à facie sinimus, quodq; ex ea restat, inter frontem & verticem rectà ad occipitium trahimus: inde conuersam sub ima aure inter frontẽ & verticem oblique ad occipitium: ab hoc oblique item ad id contrariæ partis, quod inter verticẽ & frontem est: tum per tempus, ac sub ima aure ad occipitium ducimus: deinde caput, quod à facie pendebat, ad frontem attrahimus, terq; ibi replicamus, sic, vt sinus ad similitudinẽ gra-

B duum se excedant: quos postremo comprehẽdimus fascia circa frontem obuoluta.

XV XVI

Capistrum, quod dimidiatum, vel ad alteram partem, dicunt. *XVI.*

Expeditissimum est, vbi maxillam seu vulneratam, seu prolapsam, seu ob distentionem oris aliumve morbum oportet ab altera parte vinciri. Fascia ab occipitio orsa, obliqua per verticem, & inter ipsum & frõtem per tempus ferri debet ad malas: inde sub mento & ima aure alterius partis ad occipitiũ: deinde sub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti, atq; ad eandem rationem, quoties opus est, circuire. Tunc verò commodùm ita circundatur, cum à superiori parte deorsum deligandũ est.

XVI XVII

C Sin ab inferiori parte sursum, fascia ab occipitio incipiat, & sub infimam auriculam, mentumq; procedat: tum per malas ducatur: & obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein sub mentum circumagatur: postremo frontem ambiat.

Capistrum ad vtramque partem. *XVII.*

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinque suo loco mota est, vel alio quopiam tenetur, ex ijs, quæ dicta sunt in capistro ad alteram partem. Fascia occipitio primùm iniecta, oblique per verticem, & inter ipsum & frontem ad malas porrigitur, demissaq; sub mentum maxillam & malas ab altera parte amplectitur: inde inter frontem & summum caput per partem prius iniectã in speciem literæ X ad occipitium reuertitur: & sub imis auribus ac mẽto rursus ad occipitium data, nouissime frontem complectitur.

Idem ab inferiori parte sursum. *XVIII.*

Ab occipitio ordiatur, & sub infimam auri-

D culam ac sub mẽtum detur ad malas: inde oblique per summum caput ad occipitium tẽdat, ab eoq; sub infima auricula alterius partis, & sub mento demittatur: tum ad malas: post hæc oblique inter frontem & verticem ad occipitium ducatur, & fronti postea circundetur.

Idem in vtramque partem ductum à superiori parte deorsum. *XIX.*

XVIII XIX

Media fascia complecti occipitium oportet, capitaq; eius per verticẽ obliqua inter ipsum & frontem porrigere, sic, vt X literam repræsentent: deinde per malas sub mentum, & sub imas aures ad occipitium reuerti: post hæc circa frontem obuolui, & ad occipitium adductã sub mentum demitti: postremo ad occipitium per frontem circuire.

E

Idem aliter. XX.

Media fascia super frõtem detur, capitaq; eius ducãtur ad occipitium, ibiq; figurã accipiant literæ X: post hæc sub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum sub mentum, nouissime per frontem circundentur.

XX

XXI

Aliter. XXI.

Fascia media ab occipitio orsa, capita sub imas aures mentumq; attrahenda sunt: tum per malas, quod superest eodem modo obuoluendum, quemadmodum in ea, quę proxime posita est.

F

Capistrum obliquum ad alteram partem, quo vinciuntur quæ iuxta aurem sunt & maxillæ processum. XXII.

Ab occipitio initium sumat, & sub infimã auriculam ad tempus, atque inter frõtem & verticem oblique ad occipitium, & circa frõtem procedat, sępiusq; ad eandem rationem circumeat: quo modo procedere debet, cum ab inferiori parte sursum attrahitur. Sin expeditius fit à superiori parte deorsum, ita porrigatur: Incipiat ab occipitio, & oblique per verticẽ, & inter ipsum & frontem ad tẽpus procedat, ab eoq; sub imam aurẽ ad occipitium reuertatur, deinde frontem ambiat.

XXII

XXIII

G

Quod alij Leporem sine auribus, alij Semirhombum vel Nauiculam dicunt, ad vtranq; partem commodissime ad frontem, & ex parte etiam ad id quod inter ipsam & verticem est, adhibetur. XXIII.

Occipitio primum fasciam inijcimus, ab eoq; sub infimam auriculã ad tempus, & inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus: inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem oblique ad occipitium: inde oblique inter verticem & frontem, parti prius iniectæ aduersam sic, vt ibi X literam repræsentet: post hæc sub infimam auriculam ad occipitium, postremo circa frontem.

H

Idem in vtranque partem ductum à superiori parte deorsum. XXIIII.

Media fascia occipitium amplectitor, capitaq; eius per verticem inter ipsum & frontem adducito, sic, vt ibi X literam repræsententi: inde sub imas aures ad occipitium, post hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte sursum. XXV.

Fascia media ab occipitio orsa sub infimis auriculis in vtranq; partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores, ab his inter frõtem & verticem ad occipitiũ reuertitur, deinde frontẽ comprehendit. Quibusdã placet hanc sub mentũ quoq; circumagi.

XXIIII

XXV

Vinculum

A *Vinculum à superiori parte iunctum.* XXVI.

Capiſtrum rectum ad vtranq; partem adhibemus, faſciamq; nõ amplius ſub mentũ, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium,& ſuper eam ſuturam attrahimus,quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valde iunctum. XXVII.

Eadem ratione obuoluitur, atq; id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi ꝙ fertur etiam ſub mentum.

Perigenis Galea gladiatoria. XXVIII.

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malæ pluribus locis vulnus acceperũt. Capiſtrũ obliquum

B ad vtrãq; partem inijcitur: dein Glaucij ſcapha,poſt hęc rurſum capiſtrum ad vtranque partem. non nulli vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὸ appellant,parantes aſſuunt. Adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſcia per malas minime porrecta.

Galea aliter ad eoſdem. XXIX.

Faſciæ quod ſatis eſt à fronte dependeat, reliqua ad occipitium recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectum capiſtrũ efficiẽs totas genas & caput complectatur. quo facto caput quod à fronte pendet, ſurſum conuertendum eſt,& recta per verticem ad occipitium attrahendum: ac, ſi placeat, ſub imas quoque aures adducendum.

XXVI

XXVII

XXVIII

XIXX

C *Lepus auritus.* XXX.

Sic appellant ſemirhombum,vbi laqueus ille accedit,quem auriculas nuncupant, qui vel gladiatoribus decoris cauſa datur,vel vt caput contineat, vbi propter aliquem faciei affectum pertractare id oporteat. ſi decoris cauſa,auriculæ breues ſint, & in medio frontis,nam ſic animalis imaginem referunt: ſin vt contineant, in medio ſimiliter,& magnæ, vt digiti in earum ſinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

Hac ratione obuoluitur. ex altera parte faſcię laqueus fit paſtoralis,vel qui duos habens ſinus nominatur (quos ſæpius in libro

D de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur: ſuper quem deinde ſemirhombus, vel nauicula circumligatur.

Simplex Oculus,vel Tenue vinculum ocularium. XXXII.

Faſciam ab occipitio orſam ducimus per verticem inter ipſum & frõtem, inter ſupercilia ad oculum,ſic,vt ipſum contegat: inde ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremo circa frontem.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXXIII.

Ab occipitio initium ſumit:& per ſummũ caput inter ipſum & frõtem, inter ſupercilia ad oculum: tum ſub infimam auriculam ad oculum, inter frontem & verticem agitur; poſt hæc ad occipitium,& circa frontem.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

Duplex

Duplex Oculus à ſuperiori parte ductus. XXXIIII.

Orditur ab occipitio, & per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frontem eſt inter ſupercilia fertur ad oculũ: tum ſub infimam auriculam alterius partis, ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frontem & verticem ad occipitium: poſtea circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat, initio conuerti, & ab inferiori parte ſurſum circundari. E

XXXIIII

XXXIIII

Duplex in vtranque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Media faſcia ab occipitio orſa, ducere capita oportet inter frontem & verticem, atq; inter ſupercilia, ſic, vt ibi X literæ figuram accipiant: tum ad oculos, atq; inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem. F

Aliter. XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium dentur: inde ad modum literę X ſimiliter, atq, in ſuperiori vinculo, procedãt.

XXXV

XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem. XXXVII.

Orſi ab occipitio, faſciam per ſummum caput, & inter ipſum & frontem directã ad oculum ducimus: inde per eam partem, qua maxilla cum malis committitur, ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitiũ, & circa frontem. G

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterũ oculum trahi debet: tum recta, quà maxilla cum malis committitur, ſub mẽtum, ab eoq; ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

XXXVII

XXXVIII

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimam auriculam: ab eaq; ſub mentũ, & quà maxilla cum malis committitur, ad oculum: inde inter frõtem & verticem ad occipitiũ: poſt hæc ſub infimam auriculam, ſub mentum, quà maxilla cum malis ex altera parte committitur, ad oculum attrahito: tum inter ſupercilia ſuper partem prius iniectam, ad modum literæ X inter frontem & verticem ad occipitium porrigito: & circa frontem nouiſſime circundato. H

Idem in vtranque partem ductus. XL.

Faſcia media nõ ſecus ac in ea, q̃ obliqua oculũ vinciebat, occipitio inijciat, capitaq; à ſuperiori

XXXIX

XL

A à ſuperiori parte, vel inferiori attrahantur. poteſt etiamnum media faſcia ſub mento incipere.

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

Faſcia eatenus lata eſſe debet, vt naſum complectatur: longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitium perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectà, per verticem & inter ipſum & frontem ad medium naſum adducimus, & quod ex ipſa ſupereſt à facie ſinimus depēdere: quod rectum in duas partes ſcindimus, vſq; dum ventum ſit ad ſuperius labrum. quo facto alterā faſciolam mediā, ab imo naſo orſam ſuper eam, quæ ſciſſa pēdet à facie, in vtranq; partem, ſub imas au-

B res ad occipitium ducimus, ſuper partē primo iniectam, ſic, vt ibi X literam repræſentet, miniſtroq; tradimus: deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtraq; parte naſi inter ſupercilia, vt ibi literæ X ſimilitudinem accipiant, ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus: ſuper quas deinde capita miniſtro contenta circa frontem attrahimus, ſic, vt à latere nodo vel fibula inter ſe vinciantur.

XLI.

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendum linteū eſt in partes quatuor, mediumq; integrum relinquendum, quà vincire debet imum naſum. ex capitibus verò, quæ ſuperiora ſunt, pendere deorſum oportet: inferiora per genas primum ad an-

C gulos oculorum temporibus propiores procedere, inde inter frontem & verticem ad ſimilitudinem X literæ inter ſe commiſſa à miniſtro contineri; reliqua duo ſub imas aures ad occipitium demitti, ibiq; literæ X ſimilitudine accepta, circa frontem agi, & à latere inter ſe deligari, tum quæ à miniſtro tenebantur, in occipitio deſinere.

XLII.

Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

Vna media inijcitur ſub imo naſo, capitaq; eius per oculorum angulos temporibus propiores inter frontem & verticem ducuntur, ibiq; aduerſa ad imaginem literæ X à mi-

D niſtro continentur: altera media datur ſuper imum naſum, & in vtranque partem ducitur ad occipitium, ibiq; accipit nodum cum capitibus à miniſtro contentis: tertio orditur à fronte, & capiti circundata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vna ſub imo naſo dari media debet, capitaq; eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem porrigi, atque inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ X miniſtro ſimiliter tradi: altera media inijci ſuper imum naſum, & capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium, & ibi X literæ ſimilitudine accepta per frontem circumagi, & à latere deuinciri.

XLIII.

XLIIII.

Naſus

Nasus ex binis fasciolis. XLV. E

Vna super nasum in lõgitudinem detur, dimidiaq; pars à fronte dependeat, reliqua per verticẽ recta ad occipitium porrigatur: sed alterius medium dandum est sub imum nasum, capita verò sub infimas auriculas ad occipitium ferenda, vbi debent literæ X similitudinem accipere. post hæc prioris fasciæ quod à fronte pendet, sursum conuertendum, & super partem primo volutam rectà per verticem ad occipitium demittendũ. quo facto, capita quæ ibi literæ X figurã acceperant, id complexa, postquam fronti circundata fuerint, finienda sunt.

XLV

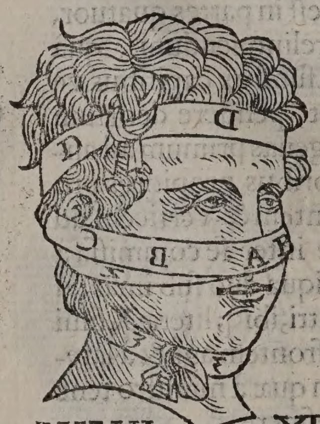
XLVI

Accipiter ad nasum ex tribus fasciolis. XLVI. F

Vna sub imo naso media incipit, cuius capita vtrinque iuxta nares inter supercilia ducuntur ad imaginem literæ X, inde ad summum caput atque occipitium dantur, ibiq; continentur: altera media super imum nasum obuoluitur, capitaq; eius sub infimas auriculas ad occipitium demittuntur, & ibi inter se, & cũ capitibus, quæ continebantur, vinciuntur: tertia media à fronte orditur, & in vtranque partem circumacta à latere capitis finitur.

Idem ex binis fasciolis. XLVII.

Prior fascia perinde atque altera circumagenda est, sed capita huius in occipitio ad literæ X similitudinem inter se aduersa vbi frontem complexa sunt, finiuntur: illius verò sub his comprehenduntur, vel ipsa quoq; in occipitio in speciem literæ X inter se aduersa sub mentum adducuntur, ibiq; inter se alligantur.

XLVII

XLVIII G

Fascia glomerata ad idem. XLVIII.

Fasciæ pendere tãtum à facie finito, quãtum à naribus possit ad occipitium perueniре, reliquam eius partem recta per nasum, inter supercilia ad frontem & verticem trahito: inde per medium caput ad occipitium demittito: ibiq; conuersam sub infima auricula ad imum nasum attrahito super partem pendentẽ: inde sub infima auricula alterius partis ad occipitium ducito, ibiq; contineto. post hæc caput quod à facie pendebat, recta super partem priorem volutam, ac occipitium dato, sic, vt à reliqua fascia comprehendatur: quam postremo circa frontem adducito, & ad occipitium reuersam à latere capitis deuincito.

XLIX

L H

Funda. XLIX.

Orsa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipsum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorẽ, inde per genam ad imum nasum, ab eoq; ad genam similiter alterius partis, oculi angulum tempori propiorem, inter frontem & verticem, ad summum caput fertur priori parti aduersa. post hæc ad occipitiũ demittitur, & sub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouissimeq; fronti obuoluitur.

Eadem aliter. L.

Fasciã occipitio primum inijcimus, deinde obliquam per verticem ad tempus atq; angulum oculi

A oculi tempori propiorem adducimus,ab eoq; sub imum nasum,atque infimam auriculam rursus ad occipitium demittimus,ibiq; conuertimus, & priori parti aduersam obliquam ducimus ad tempus,ac sub imum nasum ad infimam auriculam contrariæ partis, post hæc ad occipitiũ, deinde sub infimam auriculam,sub imum nasum,ac sub imam auriculam alterius partis ad occipitium,postremo circa frontem obuoluimus.

Amintæ Vallum. LI.

Orsi ab occipitio, fasciam oblique per verticẽ ducimus, atq; inter ipsum & frontem inter supercilia:inde à latere iuxta angulum oculi,naribus propiorem, recta ad proximam narem : inde quà maxilla cum malis committitur, attrahimus : tum sub mentum demittimus, & sub infimam auriculam ad occipitium damus : ab eoq; per B verticem oblique inter ipsum & frontem, atque inter supercilia porrigimus, priori parti aduersam in speciem literæ X : post hæc à latere nasi,ex cõtraria parte, & qua maxilla cum malis committitur,sub mentum atq; infimam auriculam alterius partis ad occipitiũ:inde fronti circundamus : post hæc sub infimam auriculam,per medium nasum,ad alteram infimam auriculam atque occipitium,præter hæc non nulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodissime,vbi vel inter supercilia,vel medium nasum deligare opus est.

LI LII

Phaleræ, seu Vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur, & oblique per summum caput atque inter ipsum ipsum & frontem procedit inter supercilia : inde iuxta angulum oculi naso propiorem per genam sub imam aurẽ C ad occipitium:ab eoq; per contrariam partem,sic, vt inter supercilia literæ X figuram accipiat : tum oblique inter frontem & verticem, per verticem ipsum ad occipitium demittitur : deinde sub infimam auriculam,per medium nasum atque alteram infimam auriculam, item ad occipitium reuertitur : post hæc circa frontem agitur. Quidam, vt speciosius vinculum efficerẽt, per eam quoque suturam,quæ ad aures per verticem tendit,circuire voluerunt. Potest etiam,si res postulat,fascia duci in vtramque partem. Huic & superiori eadem vis est.

Menecratis Accipiter. LIII.

Fascia primùm occipitio detur, & recta per verticem inter supercilia tendat iuxta angulum oculi naso propiorem: & ab altera nare super imum nasum feratur iuxta alterũ angulum naso propiorem, & inter supercilia, vt ibi similitudo literæ X fiat : post hæc recta iuxta partem prius volutã D ad occipitium reuertatur : ibiq; conuersa sub infimam auriculam,& super imum nasum,ac sub infimã auriculam alterius partis, itidem ad occipitium adducatur, & fronti nouissime circundetur:quam agere etiam licet super eam suturam,quę ad aures per verticem tendit. Non nulli,vt elegantius vinculum reddant,adijciunt semirhombum,cuius rationem supra indicauimus.

LIII LIIII

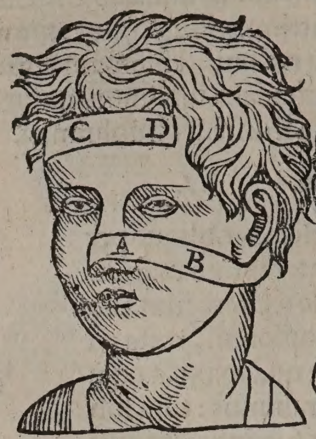
Amintæ Vallum ad nasum in alteram partem declinatum. LIIII.

Fasciam ab occipitio orsam recta ad summum caput adducito : deinde inter ipsum & frontem,atque inter supercilia ab altera nare sub imum nasum attrahito:inde sub imam auriculam alterius partis,& super imum nasum, ab eoq; sub imam aurem ad occipitium obuoluto : inde circa frontem.

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. LV. E

Idem pręſtat,quod proximè poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palmæ lõgior accipitur, cuius vnũ caput glutine vel gummi illitum naſo agglutinatur ab ea parte,in qua iacet:alterum ſub imam aurem ad occipitium adducitur,ab eoq; ad frontem, quà ſimiliter agglutinatur.

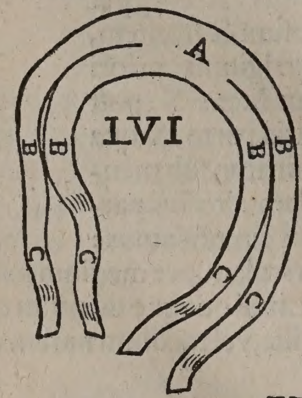
LV

LVI

Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. LVI.

Medium auriculam cõplectatur; ex partibus uerò ſciſſis,quę ſuper auriculam ſunt, ubi X literæ figuram acceperint, una per frontem, altera per ſummum caput,ad occipitium porrigantur: tum quæ per frontem procedebat, quà X literæ ſimilitudo eſt, attrahatur, quæ per uerticem ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe uinciantur: ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant,& altera per poſteriorem partem, altera ſub mentum detur ad occipitiũ, ibiq; nodum accipiant. F

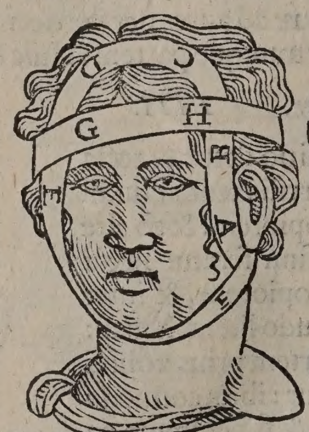
LVII

Auris ex faſcia glomerata. LVII.

Faſcia poſt læſam aurem prope occipitium orſa,per ipſam ferri debet, ut ex parte eãdem includat: inde inter frontem & uerticem attrahi non longe à fronte: tum per priorem partẽ prope alteram aurem ac ſub mentum ad aurem affectam, deinde inter uerticem & frontem ad poſteriorem partem integræ auris, & ſub mentum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frontem, ac rurſus ad occipitium. G

Aliter. LVIII.

Occipitio primum inijcitur, & ſub infimam aurem ſanam inter frontem & uerticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atq; inde ſub mentum & ſub infimam aurem ad occipitium,deinde oblique ſuper aurem,poſt hæc circa frontem.

LVIII

LIX

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. LIX.

Medium ſuper locum uinciendum inijcimus:ex partibus uerò alijs à ceruice dependẽtibus,alijs ſuper caput collocatis,eas,quę à priori parte ſunt, inter frõtem & uerticem nodo inter ſe deuincimus: medias uerò in ſummo capite & inter ſe, & cum prioribus alligamus: poſteriores ad occipitium adductas, ut X literam referant, circa frontem agimus ſic,ut à latere capitis finiantur. H

LIX

LX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. LX.

Vna media inter frontem & uerticẽ inijciatur, capitaq; eius per malas ſub mentum demittantur, ab eoq; per malas iuxta priores partes inter frontem & uerticem procedant,ibiq; inter ſe colligentur: quòd ſi oculos

A los quoque deuincire volueris, ducantur non iuxta priorem partem, sed per oculos, tum inter frontem & verticem data in speciem literę X ad occipitium adducantur: altera fascia media inter frontem & verticem orsa in vtranque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atq; ibi nodum accipiat: tertia media medium nasum amplectatur, capitaq; eius sub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibiq; X literæ similitudine accepta per frontem circumeant, & nodo à latere capitis vinciantur.

Longa ad frontem & regionem, quæ inter supercilia est ex fascia glomerata. LXI.

Dari primo super occipitium debet, post hæc rectà duci ad frontem & inter supercilia, deinde ad occipitium reuerti, & postremo per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius scissa in partes quatuor. LXII.

Medium, quod integrum est, inijcito super labrum inferius: superiores verò partes ad mentum adducito, atq; inde ad occipitium, ibiq; in speciem literæ X altera super alteram excedente, ad summum caput, & inter ipsum & frontem attrahito, ministroq; tradito. reliquas verò binas partes sub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ X ad frontem attrahito, & has, & quæ à ministro continebantur, inter se deuincito.

B

LXII

LXIII

Eadem ad labrum superius. LXIII.

Media superius labrum complectitor: inferiores partes iuxta angulos oculorum tēporibus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi X literæ figurā accipiant, inde ad occipitium demittito: reliquas duas partes sub infimas auriculas ad occipitium attrahito, ibiq; inter se aduersas circa frontem agito, & inter se deuincito.

C

Fascia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio, & sub infima auricula fertur ad labrum inferius, ac sub infima auricula reuertitur ad occipitium.

LXVI

LXVII

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

D Media labrum complectitur, capitaq; eius sub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circundantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio, & sub infimam auriculā ad labrū fasciam ducimus, ab eoq; sub infimam auriculam ex altera parte ad occipitiū, inde per verticem obliquam, & inter ipsum & frōtem ad tempus porrigimus, ab eoq; per malas sub mentum ad malas ex altera parte, deinde inter frontem & verticem in speciem literæ X, inde ad occipitium, postremo circa frontem.

Ad labrum superius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontem iuxta oculi angulum temporibus propiorem ad labrum superius, ab eoq; ad alterum tempus, atque oculi angulum ipsi propiorem, tum inter frontem & verticem super partem priùs iniectam ad imaginem literæ X, inde ad occipitium & circa frontem.

Eadem

Eadem à medio orsa. LXVIII. a

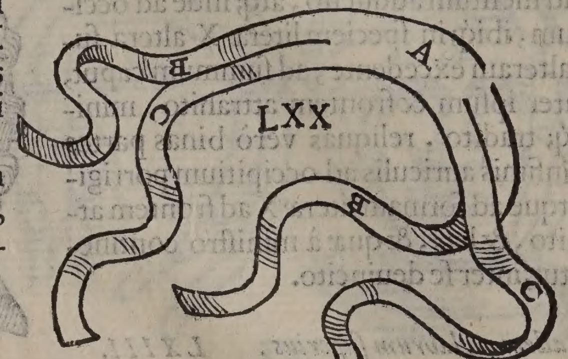
Media superius labrum complectere, capitaq; iuxta tempora oculorumq; angulos temporibus propiores porrige, inde inter frontem & verticem, vt ibi X literam referant, tum ad occipitium, post hæc per frontem, rursus ad occipitium.

LXVIII LXX F

Funda scissa in partes quatuor ad occipitium. LXIX.

Media occipitium comprehendit: ex partibus verò, quæ subiectæ sunt, per malas atque angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem feruntur, ibiq; inter se deligantur: reliquæ sub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ X altera super alteram excedit. quòd si breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptantur, si longiores, ad frontem adducuntur.

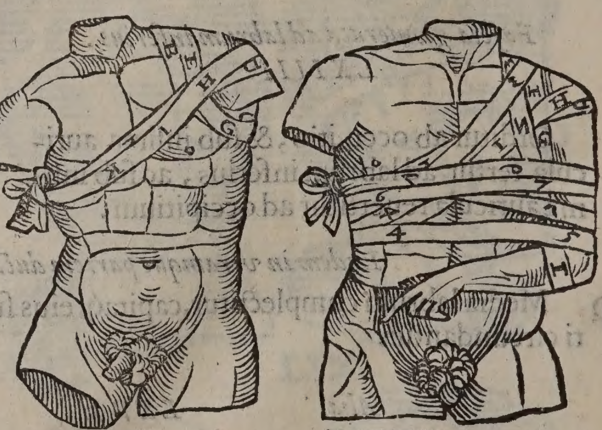
Cum de vinculis tam simplicibus, quàm compositis, quæ faciei & capiti conueniunt, abunde dixerimus, proximum est, vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO LXX.

Fasciam ab vtroque capite scindentes, sic, vt medium, quo mentum compreheditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus: superiores per mentum transuersas ad occipitium attrahimus, nodoq; inter se alligamus: prodest autem quibus deuincire mentum conuenit. G

Spica Glaucij. Nunc GALENVS LXXI.

Nomen inuenit à spica, quam suo ambitu imitatur. maxime autem proficit, vbi iugulum fractum est, aut humerus excidit. eius ratio est: Hapsus lanæ mollis ab ea parte, quæ vincienda est, alæ subijcitur, donec id cauum compleat: post hæc fascia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab altera ala incipiens obliqua per dorsum tēdit, quà iugulum cum lato scapularum osse cōmittitur: inde sub ala affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cū lato scapularum osse committitur, ita, vt ibi X literam repræsentet: deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis: inde per dorsum obliqua ad iugulum, ita, vt parti prius obuolutæ aliquantulum insidat: ab eoq; sub ala iterum datur ad iugulum, sic, vt secundò similitudo X literæ fiat: postremo ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem, circumagitur.

LXXI LXXII H

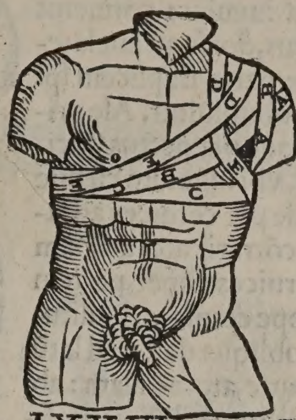
Eadem media primum iniecta. LXXII.

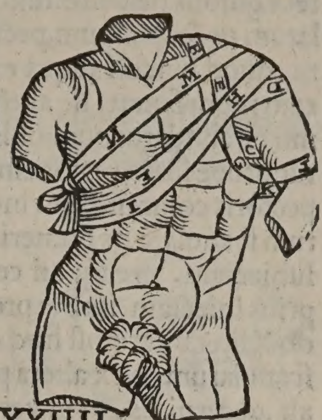
Adhibita spica brachium figurandum est ad angulum rectum, atque altera fascia media inuoluendum, cuius capita rectà ducenda sunt, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, atque ibi in speciem literæ X aduersa inter se ad alam integræ partis attrahenda: post hæc per latera atque affectum humerum circundanda eatenus, vt omnia includantur, & sub ala sanæ partis finienda.

Eadem

A *Eadem in vtramque partem ducta. LXXIII.*

Media alam affecti humeri cõplectitur, & in vtramque partem ducta, qua iugulum cum lato scapularum osse committitur, X literę figuram accipit: inde obliquè pars vna per dorsum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

LXXIII

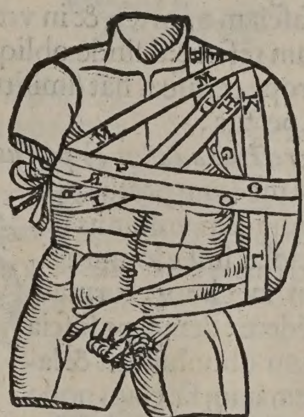

IXXIIII

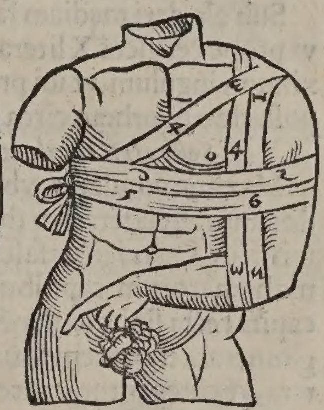
Geranis (ita enim appellatur à gruis similitudine) Hippocratis, siue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

B Ijsdem conuenit, quibus spica. in hunc autem modum obuoluitur. Vbi spicã iniecerimus, semel circa humerum dari fascia debet: inde ad iugulum procedere; tum oblique ad alteram alam, atque ibi desinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præstat, atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi prius conuenit: tum ab ea parte quà iugulum cũ lato scapularum osse committitur, fasciam semel recta ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum sit: atque inde rursus ad eam partem, qua iugulum cum lato scapularum osse committitur, deinde ad alam integræ C partis: post hæc humero & lateribus circũdari, & sub ala nodum accipere.

LXXV

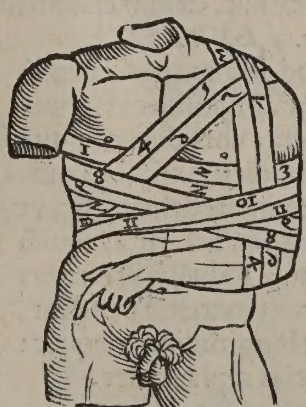

LXXVI

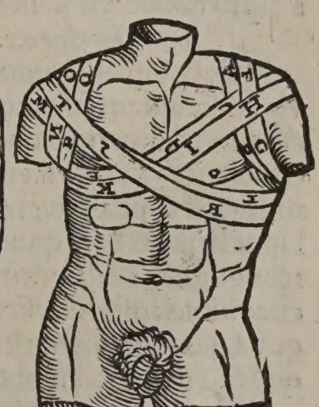
Eadem aliter. LXXVI.

Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaq; eius recta ducantur ad brachium in vicinia cubiti: & rursus iuxta partes prius iniectas, quà iugulum cum lato scapularum osse coniungitur: inde ad alam integræ partis, post hæc in orbem.

Aliter. LXXVII.

Media circundãda est alæ integræ partis, capitaq; eius in orbẽ ad latera atq; humerũ D attrahẽda: tum sub ala integrę partis iterum demittẽda: inde obliqua ducẽda sunt ad eũ vitiatę partis locum, vbi iugulum cum lato scapularũ osse cõmittitur: deinde recta per humerum ad cubitum: ab eoq; rursus ad eã partem, qua iugulum cum lato scapularum osse cõmittitur: inde ad alam integrę partis, postremo in orbem circa humerum.

LXXVII

LXXVIII

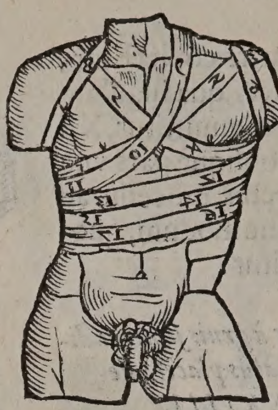
Spica duplex, quam alij Quadrigam dicunt. LXXVIII.

Commodissime inijcitur, cum vtrumque humeri caput male habet. eius ratio hæc est. Vbi spica simplex data fuerit, fasciam sub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atq; ad eam partem, qua iugulum cum lato scapularum osse cõmittitur, sic, vt ibi X literam referat: deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

E

Cataphracta. *LXXIX.*

Nom en habuit à similitudine thoracis Romani,quem cataphractam dicunt. Prodest autem quibus deligare iuxta iugulum conuenit latum os scapularum,pectus,dorsum, aut latera. quod vinculi aliqua ex parte duplicem spicam repræsentat. sic autē obuoluitur. Alę primo circundatur,tum obliquè per pectus ducitur prope illam regionem, vbi iugulum cū osse pectoris committitur: inde per ceruices ad latum scapularū os humeri cōtrarij atq; ad alam subiectam, ab eaq; ad ceruices super partem prius iniectam, ita, vt prope ceruices similitudo X literæ fiat:post hæc obliqua datur ad latū scapularum os ex altera parte,atq; ad alam: ab ala ad ceruices, vt in vertebra colli X literæ figuram accipiat:deinceps sub ala & oblique prope eam regionem,vbi iugulum cum osse pectoris committitur, sic, vt hic quoque similitudo X literæ fiat,& iuxta ceruices, & super latum scapularum os, & sub alæ, vt quater X literam repræsentet, nimirum semel à priore parte,semel à posteriori,bis prope iugulum. Ad eandem autem rationem quoties opus est, circuit:deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera sic,vt tota iunctura thoracem referat.

LXXIX

LXXX

F

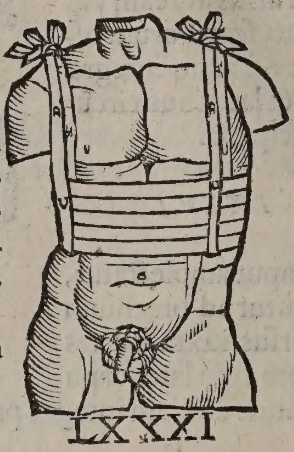
Eadem in vtramque partem ducta. *LXXX.*

Sub ala dari mediam fasciam oportet, & in vtramq; partem ferri ad proximum iugulum,sic, vt prope ceruices X literam referat:deinde oblique porrigi ad contrariam alam, ab eaq; ad proximum iugulum,vt ibi prope ceruices fiat similitudo literæ X: inde ad alteram alam oblique, postremo in orbem circa pectus.

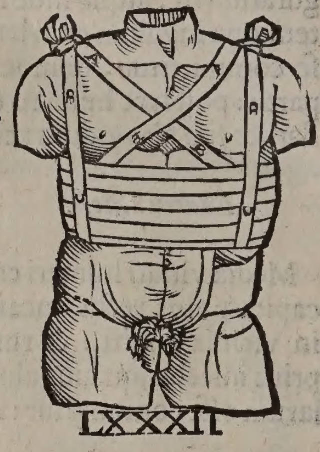
Sostrati Vinculum rectum ad alam & pectus. *LXXXI.*

Maxime conuenit, vbi medium pectus, vel dorsum, aut latera,seu thoracem volumus deuincire. Duas igitur fasciolas iustæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus, earumq; capita recta sinimus depēdere: deinceps fascia glomerata thoracem totum obuoluimus & latera,vt cōtegantur, extremamq; fasciam nodo alligamus:capita verò, quæ & à priori & à posteriori parte pendebant, fasciæ circuitibus assuimus, ac,si longiora fuerint, sursum conuersa,quà iugulum cum lato scapularum osse committitur,inter se colligamus.

G

LXXXI

LXXXII

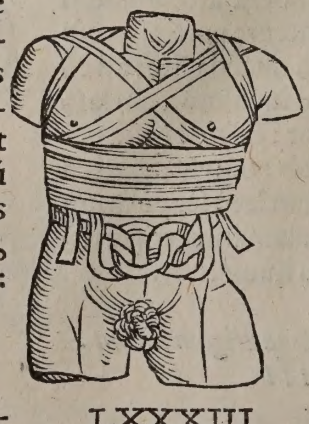
Vinculum in speciem literæ X ad alam & pectus. *LXXXII.*

Quas proxime posui fasciolæ,non rectæ,sed obliquæ depēdeant,ita,vt tam à pectore, quàm à dorso similitudo X literæ fiat. cætera eadem fieri debent,quæ,vbi rectæ adhibentur.

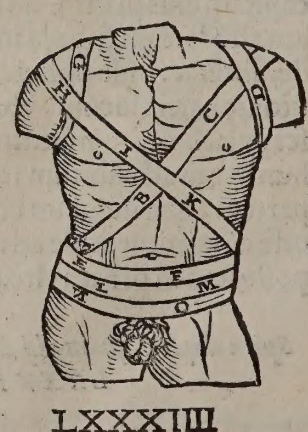
Amintha thorax. *LXXXIII.*

Huic & vinculo, quod ad alam posui, eadē vis est.sic autem fasciatur. Imposita cataphracta ad vtrāq; partem ducta, vbi fascia eatenus circuierit, vt vsq; ad vmbilicum cōplexa omnia fuerit, capita inter se vinciri debent, sic, vt lupus laqueus fiat: quodq; ex his vltra laqueū relinquitur, ad ilia vtrinq; adductū prioribus circuitibus inseritur, sic, vt extremū pendeat, quod quatuor digitorū longitudinem æquet: quo fit,vt thoracis fimbrias repræsentet.

H

LXXXIII

LXXXIIII

Thorax ad idem X literam repræsentans. *LXXXIIII.*

Fasciam ilibus primum à dextra parte inijcito, & oblique per latus & medium pectus trahito ad humeri caput: ab eoq; ad alam atque iterum ad humeri caput super partem priorem ad effigiem X literæ: post oblique per dorsum ad ilia super caput primo iniectum, deinceps per ventrem ad illa sinistræ partis in orbem

circun-

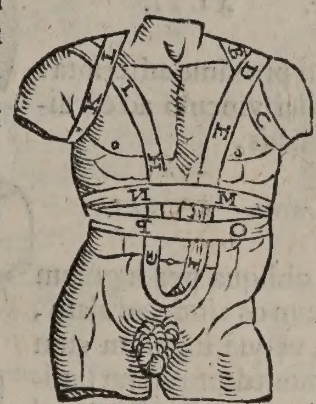
A circunducito:deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic,vt ibi eiuſdem literæ ſimilitudinem habeat, ad caput humeri dextrum : poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circumagito,ſic,vt ibi ſimilitudo X literæ fiat : poſt hęc per medium pectus ac latus oblique ad ilia ſiniſtræ partis,nouiſſime in orbem circundato,atque ad eandem rationem voluito,dum quę liganda ſunt,omnia includantur.

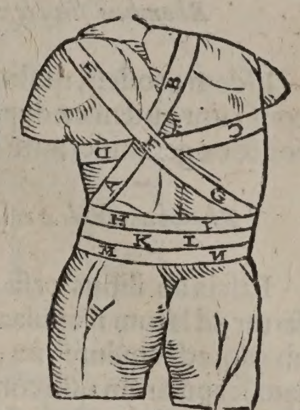
Stella. *LXXXV.*

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax X literam reprę ſentans,debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibula deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. *LXXXVI.*

Idem poteſt,quod cataphracta. eius autem ratio eſt. A dorſo incipit, & oblique per ſcapulas ad eam partem procedit, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur:inde ſub ala demiſſa eodem reuertitur, vt ſimilitudinem X
B literæ ſuper eandem commiſſuram accipiat: poſt hæc obliqua per mammam ad vmbilicũ, ibiq; cõuerſa oblique trahitur ad alteram mãmam,atque ad eam partem, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,vt ibi literæ X figuram accipiat: deinde per dorſum demittitur, & in orbem datur circa latera, atque ad eandem rationem circuit.

LXXXVI

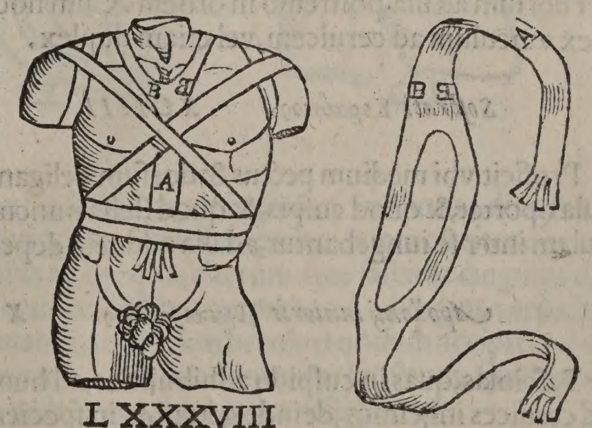

LXXXVII

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. *LXXXVII.*

Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet. ſic autem circundatur. Ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis,per dorſum tendat ad caput humeri dextri:inde ad alam, ab eaq; per latum ſcapularum os ſiniſtræ partis ad alam atque humeri caput : dehinc oblique per dorſum feratur priori parti aduerſa:poſt hæc ſemel aut iterum in orbem circa ilia detur, eoq; ambitu extrema pars contineatur. Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur:id
C quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æque circumeat.

Vinculum, quod à fulmine Κεραύνιος *appellatur.* *LXXXVIII.*

Idem efficit,atq; illud,quod proxime poſitũ eſt. Faſciam iuſtæ lõgitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem ſcindimus,dum recipere caput poſſit: ex capitibus verò vnũ à ventre,alterũ à dorſo, patimur depẽdere:poſt hæc imponimus id vinculi, cui nomen eſt Thorax X literam repræſentans, imaq; capita prioris faſciæ ſciſſa in plures partes pendere ſinimus.

LXXXVIII

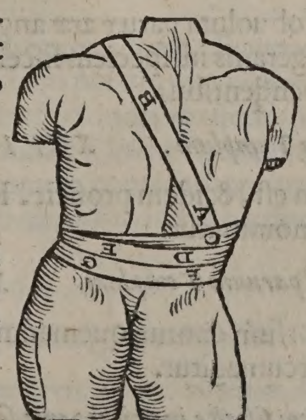
Simplex vinculum ad ceruicem. *LXXXIX.*

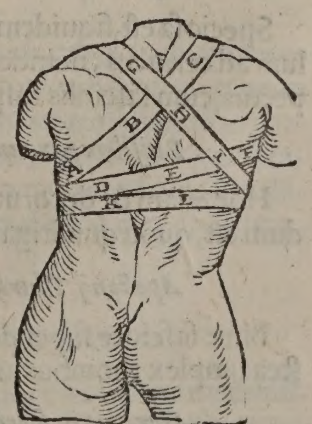
D

Commodiſſimum eſt,vbi res poſcit alteram ceruicum partem alligari. Incipit autem à medio latere & per dorſum fertur ad ceruicem & pectus, & poſt hæc ad latus ſuper caput primo iniectum,deinde per thoracem in orbem.

Duplex. *XC.*

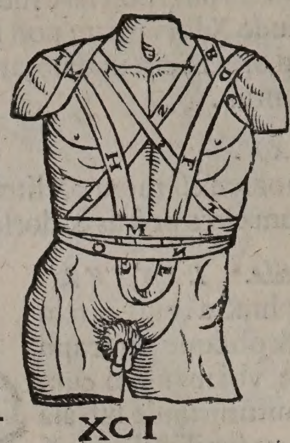
Faſcia primum alæ circundari debet, tum oblique per dorſum ad ceruicem procedere : inde ad pectus,& alam,atque alterã alam : poſt hæc oblique per pectus ad ceruicem ita, vt ibi X literam repræſentet: deinde oblique per dorſum ad alam : ac poſtremò in orbẽ circumagi, atque ad eandem rationem circuire.

LXXXIX

XC

Cuſpis, ſiue Hamus. XCI. E

Binæ faſciolæ, quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorum digitorum latitudinem non excedant, mediæ humerorum capita complexæ dependent, & tam à dorſo, q̃ ab vmbilico X literæ figuram accipiunt: poſt hæc fibula inter ſe iunguntur: quo facto obuoluitur geranis in ſpeciem fiſcellæ.

XCI

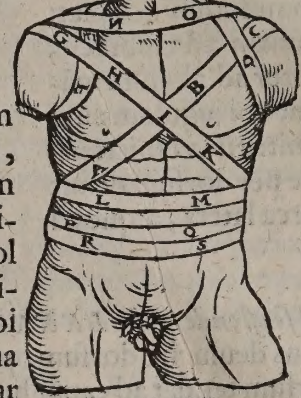

XCII

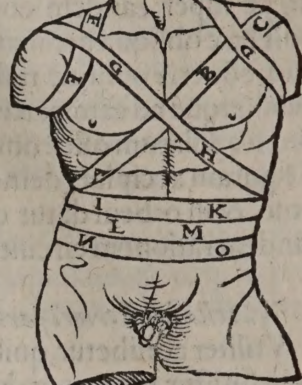
Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt, quibus proxime adſcripta. conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices, & ex geranide, ante dictis.

Rhombus duplex ad idem. XCIII. F

XCIII

XCIX

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulum fertur ad latum ſcapularum os: inde ad alam, ab eaq; ad iugulum, ita, vt quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, referat ſimilitudinem literæ X: poſt hæc tranſuerſa per collum ad alterum iugulum: tum ſub ala demittitur, atque ad idem iugulum reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo X literæ fiat: inde obliqua per mammam porrigitur ad ilia contrariæ partis, ſic, vt in pectore eandem literã referat: poſtea in orbem circa ilia fertur, & obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: inde ad alam demiſſa eodem reuertitur: tum tranſuerſa per priorem partem, quà iugulum cum oſſe pectoris, & quà cum lato ſcapularum oſſe committitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremo in orbem. Cum hoc etiam imponitur, vel duplex geranis, vel ſimplex vinculum ad ceruicem, vel etiam duplex. G

Soſtrati Κεραύνιος. XCIIII.

Proficit vbi medium pectus & dorſum deligandum eſt. ſic autem obuoluitur. Duo inijci vincula oportet, & quod cuſpis, & quod ſtella nuncupatur: tantummodo capita, quę in ſtella per fibulam inter ſe iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris Ημικεραύνιος. XCV.

Faſciolas, quas in cuſpide adhibuimus, ad humerorum capita damus, tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus, deinde geranida in ſpeciem fiſcellæ.

Soſtrati parua Ara. XCVI. H

Specioſa eſt, ſiquidem obuoluta paruæ aræ angulos repræſentat. Primum deligetur vinculum ad ceruices, deinde geranis in ſpeciem fiſcellæ, quo facto adijcitur vinculum Soſtrati ad pectus, cum faſciolis ſuſpendentibus.

Eiuſdem paruum Templum. XCVII.

Hoc etiam & decorum eſt, & idem proficit. Recto vinculo Soſtrati impoſito illud inijciendum eſt, quod quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum Templum. XCVIII.

Binæ faſciolæ ſuper dorſum dantur, quemadmodum in vinculo recto Soſtrati ad pectus, poſtea ſimplex rhombus circumagitur.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ in priori parte ſe oſtendens. XCIX.

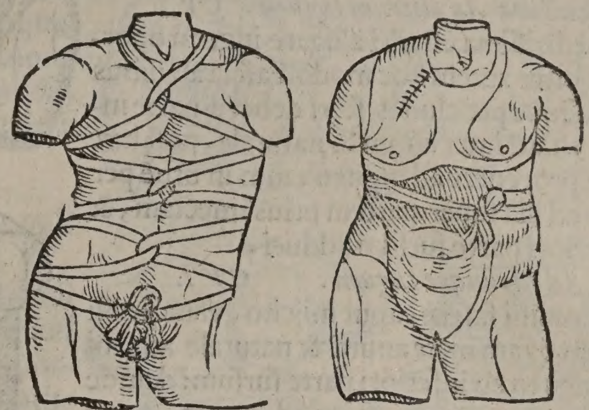
A latere orſa obliqua per pectus eò ducenda eſt, vbi iugulũ cum lato ſcapularum oſſe committitur,

A mittitur:inde ſub alam:ab hac eodem reuerſa per collum tranſuerſa ducenda eſt ad commiſſuram iuguli alterius partis cum lato ſcapularum oſſe:deinde ſub ala à priori parte verſus posteriorem ad eandem commiſſuram porrigenda : inde obliqua per pectus, & poſtremo in orbem circa ilia. Idem quoque vinculum à poſteriori parte ſe oſtendet, ſi circuitus, qui à priori parte fuerant,in poſteriori collocemus,& eos qui à poſteriori,in priori.

Auriga. C.

Valet ad latera deliganda,atq; ad hunc modum inijcitur. Media faſcia collum comprehendimus, capitaq; obliqua per pectus attrahimus: ibiq; inter ſe implicata ſub alas adducimus ad dorſum, vbi rurſus implicamus: B atque ita, donec totum thoracē deligauerint,modo à poſteriori, modo à priori parte implicamus, extremaq; inter ſe deuincimus, quo vinculo vtuntur aurigæ ad latera continenda.

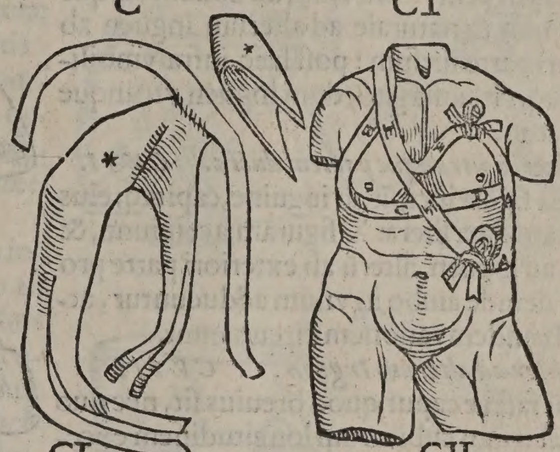
Expoſitis faſcijs, quæ thoraci accommodãtur, proximum eſt, vt ad reliquas pergamus.

C CI

EX HELIODORO

Aſſuta faſcia ad mammam. C I.

C Faſciam cuius longitudo ac latitudo ſit proportione hominis, duplicamus : tū initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, ſuimus deorſum oblique tendentes : deinceps omne id, quod ſuper ſuturā eſt,excidimus, vt pilei modo ſinus fiat, qui mammam, & quod ſuperiniectum eſt,capiat. vtrunque huius faſciæ caput in duos ſcindimus : deinde ab altera parte ſinus,quæ cōtra ſuturam eſt,& veluti labrum lintei,faſciolam latam circiter digitos duos à latere ſuimus ſic,vt alterum caput longius ſit,breuius alterum:quę faſciola cingulus dicitur. vinciendi ratio eſt. Sinus datur ad mammam,vt ipſam comprehendat:longius verò cinguli caput per dorſum attrahitur ad integram mammam,& cum breuiori nodum accipit. ex capitibus ſciſſis priora duo ſurſum feruntur ad ceruices, ita, vt dexteriori ſiniſtrum, ſiniſteriori dextrum procedat,pendereq; ſinatur,quibus cum reliqua duo capita colligantur.

CI CII

D

Glomerata faſcia ad mammam. C II.

Lōgioris faſciæ, quæ tantum latitudinis habeat,quantum vſus requirit,caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integrā mammam : faſcia verò per dorſum oblique ad vitiatam mammam procedat,ab eaq; ad alteram,poſt hæc ſuper dorſum:inde ad affectam māmam à ſuperiori parte deorſum porrigatur,vt inter vtranque mammam X literæ figuram accipiat : ſæpiusq; ad eandē rationem circumeat,dum quæ nuda ſunt, omnia contegantur. extrema verò faſcia ſcindatur,tum ſciſſę partes inter ſe vinciantur,altero nodo ſub integra māma,altero ſupra collocato.

EX SORANO

Duplex in vtranque partem ducta,à ſuperiori parte deorſum. C III.

Mediæ faſciæ,quæ pectori tranſuerſa circundetur,altera aſſuitur,donec vtranque mammillam pertranſierit:hæc capitibus ſuis recta ad collū datis ex eo ſuſpenditur,illa per dorſum procedit:vtriuſque capita inter ſe vinciuntur,vt deligandis mammis accommodentur.

 E

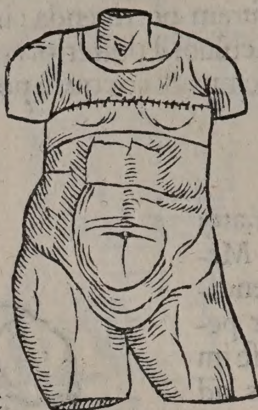
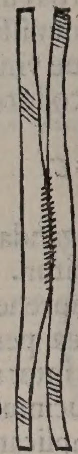
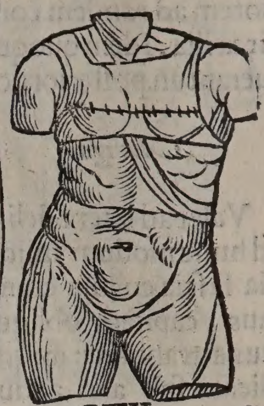
Vinculum Suspendens sex habens capita.
CIIII.

Suspendenti vinculo quatuor capitum circa mediam suturam, alia fascia transuersa assuitur, cuius capita, vbi (vt dictum est) deligauerimus, in dorso inter se vinciūtur, ne aut resolui vinculum possit, aut rugosum fieri. Habet autem eundem vsum, quem proxime traditum.

Nunc GALENVS

Iunctura Ad alterum Inguen. CV.

Expeditissima est, vbi alligare inguen oportet. inijcitur autem hoc modo. Fascia ab ilibus orsa oblique per clunes ferri debet à parte inguinis vitiati inter anum & naturale, post hæc sursum procedere ad inguen: tum in orbē per coxam ad ilia super partem prius iniectam, & ab inferiori parte sursum adduci.

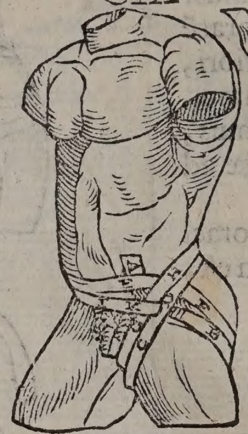
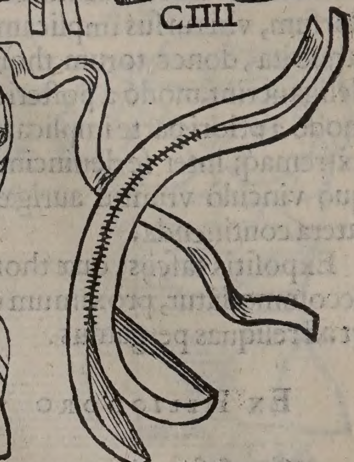

CIII CIIII

F

Ad Vtrunque Inguen. CVI.

Abdomini fasciæ caput inijcito, eamq; oblique per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte sursum: deinde iuxta caput primo iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterum inguen ab inferiori parte sursum: post hæc infra vmbilicum: sicq; circumagito, dum inguen vtrunque includatur.

CV CIIII

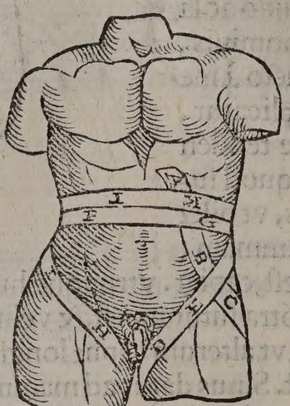
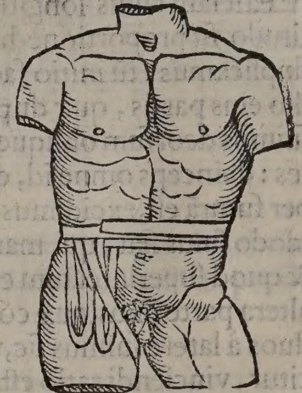
Eadem in vtranque partem ducta. CVII.

Media fascia incipit ab inguine, capitaq; eius ad coxam data literæ X figuram accipiunt, & vnum ad inguen, alterū ab exteriori parte procedit: deinde ambo in vnum adducuntur, atque ad eandem rationem circumeunt.

G

Aliter ad alterum Inguen. CVIII.

Vnū fasciæ caput, quod breuius sit, nec duorum vel trium cubitorum longitudinem excedat, ab inguine dependeat: alterū verò glomeratum, per ilia ad coxam detur atq; abdomen: inde oblique ad coxam & inguen circūagatur ab inferiori parte sursum, tum ad ilia & coxā, ac per ilia cōtrariæ partis ad abdomen: tuncq; caput dependēs ad inguen sursum cōuertatur sic, vt ibi sinus fiat, qui altero capite, quod glomeratum est, comprehēdatur. post hæc rursus quod glomeratum est, per inguen & coxā ducatur ad abdomē: rursusq; primū caput duplicetur à superiori parte deorsum, & eo, quod glomeratum est, comprehendatur: ac dum fascia desinat, alterum quidem duplicetur, alterū superdetur: nouissime fibula imponatur.

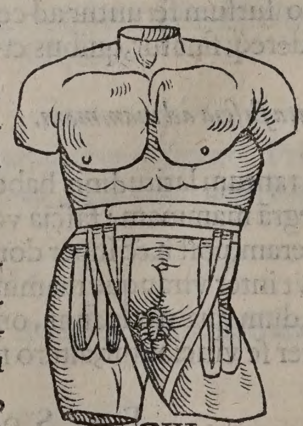
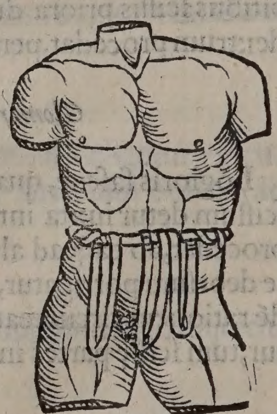

CVI CVIII

H

Aliter ad Vtrumque. CIX.

Fasciola media lumbos complectimur, capitaq; eius ab inguine, non secus q̃ in iunctura ad alterum inguē finimus dependere: tum alteram fasciam à ventre orsam, quemadmodū in iunctura, ad vtrunq; inguen circundamus, capita verò, quæ pendebant, quemadmodum in simplici dictum est, duplicamus.

CIX CX

Pecten, seu Vinculum suspendens ad Colem. CX.

Fasciola media lumbis inijcienda est, capitaq; eius super ventrem adducta nodo inter se vincienda: tum alterius fasciæ glomeratæ caput zonæ inserendū: reliqua pars ad colem data in zonam

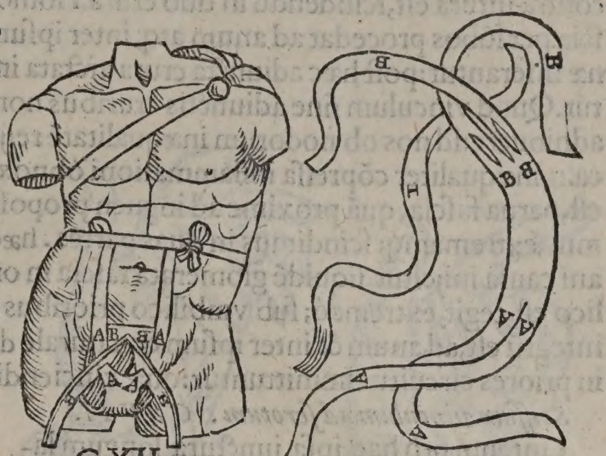
A nam rurſus à ſuperiori parte deorſum conijcienda, poſt hæc ſub colem & ad zonam: poſtremo teſticulos complexa, in zonam demittenda eſt.

Aliter. CXI.

Iniecta zona faſciæ caput ſuper colem imponatur, eaq; circa ipſum in orbem detur, donec totum includat: deinceps ad zonam feratur, ab eaq; ad colem, atq; inde rurſus ad zonã: nouiſſime teſticulos amplexa, in zonam demittatur.

Idem ex faſcia ſciſſa ac Zona. CXII.

Linteũ iuſtæ magnitudinis ſcindito in partes quatuor ſic, vt medium integrum relinquatur, quo colem excipito: tum ab altero capite ſciſſas partes in vicinia colis findito: in quę fiſſa conijcito partes alterius capitis, cinguloq; inſerito, & nodo alligato.

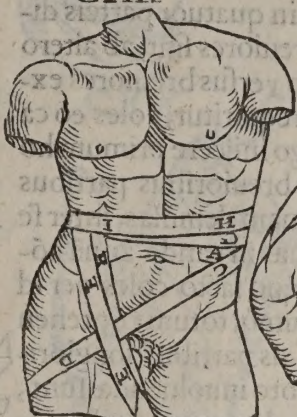

CXII

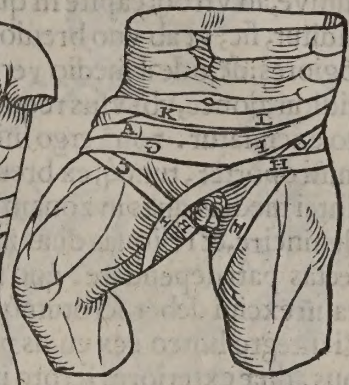
B Ex Heliodoro

Vinculum ad alterum inguen, quod non nulli dixerunt Cancrum pro inguine. CXIII.

Faſcia ab ilibus cõtrariæ partis incipiẽs obliqua fertur ad lumbos, deinde ad inguen, quod vinciri debet, ab eoq; ad ſummam coxam porrigitur. poſt hæc ad idem inguen reuerſa datur ad regionem, quæ ſub vmbilico eſt, vt X literæ figuram accipiat, ab eaq; ad ilia alterius partis: ſicq; circumagitur, donec, quæ nuda ſunt, omnia complectatur: tuncq; vtiliter ſemel in orbem ambit circa lumbos, & infra vmbilicum. Prodeſt aũt, quibus deuincire inguen oportet.

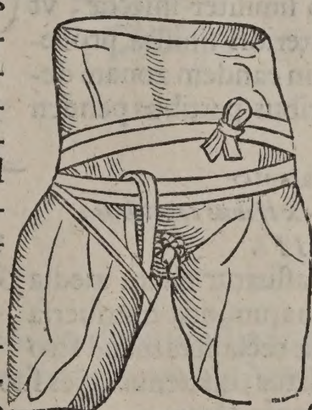
CXIII

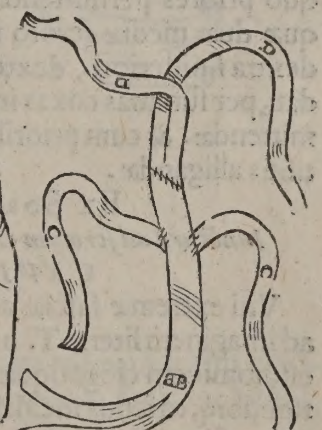
CXIIII

Ad vtrunque inguen. CXIIII.

Vbi vinculum adhibuerimus ad alterum inguen, omiſſo circuitu in orbem, in vinculo ad
C vtrunq; inguen, faſciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen: deinceps ad ſummam coxam, ab eaq; ad idem inguen, vt in altero ſimilitudo X literæ fiat: deinde ad lumbos adducimus: poſt hæc eatenus hac ratione obuoluimus, vt quæ nuda ſunt, includamus. Valet ad vtraque inguina deliganda. neque ab re eſt vltra propoſitos circuitus, in orbem quoque faſciam circumagere.

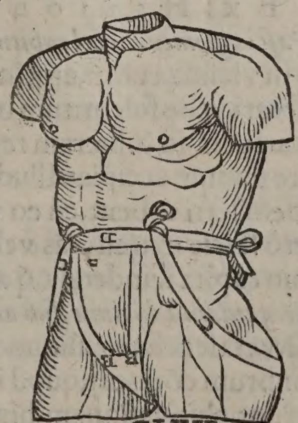
CXV

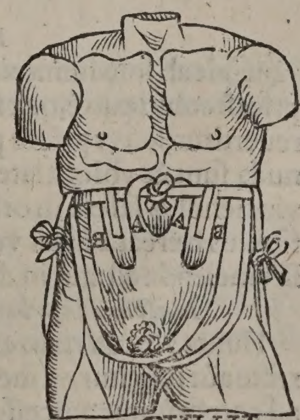
CXVI

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ, à capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorũ cubitorum oportet, eoq; capite ſuper ilia contrariæ partis iniecto, faſciolam rectam à poſteriori par
D te per lumbos & clunes demittere inter anum & naturale, obuolutamq; inguini vitiato ſurſum porrigere: deinde glomeratam faſciã bis, terve circumagere, per quem ambitum faſciola attrahitur quaſi per nodum. vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbem inguen adſtrictum eſt, faſciola ad ſummam coxam porrigitur, ab eaq; ad idem inguen, & ad eam regionem, quæ ſub vmbilico eſt. quo facto ex faſcia glomerata vinculum fit ad alterum inguẽ, nodumq; accipit ſub vmbilico. Pertinet autem hoc vinculum ad eos, quibus propter varices, qui inguen implent, manus curatio admouetur.

CXVI

CXVII

Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus lõga, ac lata, vt huic iuncturę ſufficiat: cui ab vno capite altera valẽtior faſcia, lata circiter digitos tres, trãſuerſa aſſuenda eſt, hæc zonæ nomen inuenit: tum eidẽ

fasciæ interuallo puta nouem digitorum alia fascia transuersa,perinde lata vt zona similiter as- E
suēda est,cuius partes vtrinq; adiūcta crura nuncupantur:alterū verò caput rectæ fasciæ, quod contra suturā est,scindendū in duo crura.Homo igitur explicata zona cingatur, recta verò fascia per lūbos procedat ad anum atq; inter ipsum & naturale,eiusq; crura ad inguina ducta zonæ inserantur:post hæc adiuncta crura arctata in zonā demittantur atq; ibi cū cruribus alligentur.Quod vinculum sine adiunctis cruribus non nulli ad calculosos,vbi calculus euulsus esset, adhibuere:id nos ob nodorum inæqualitatē reijcimus,ne pars vmbilico subiecta vrgeatur,vesi ca.n.inæqualiter cōpressa inflammationi obnoxia est. Deligamus aūt, quibus calculus euulsus est,parua fascia, quā proxime ad inguen proposuimus: sed nūc breuiorē rectam fasciolā assuimus,extremamq; scindimus in duas partes. hæc aūt iunctura illis longe commodior est,q̄ quæ ani causa inijcitur,siquidē glomerata fascia in orbē voluta lumbos & omne id,quod sub vmbilico est,tegit,extremaq; sub vmbilico prioribus circuitibus assuitur. ex recta verò fascia quod integrū est,ad anum & inter ipsum & naturale demittitur,partes verò scissę ad inguina attractę in priores circuitus immittuntur:quæ vinciendi ratio,calculosis,vbi secti sunt,aptissima est.

Scissum vinculum ad scrotum. CXVII.

Linteum pro hac ipsa iunctura longum latumve,ab vtroq; capite in quatuor parteis diuiditur, sic, vt ab vno breuiores sint, ab altero lōgiores:deinde à medio versus breuiores exciditur,donec,vbi vsus requiritur, coles eo cauo excipiatur. zonā ergo inijcere primum homini oportet, tuncq; ex breuioribus partibus lintei medias duas in zonam demissas, inter se deuincire,& reliquas duas in eandē zonā cōiectas pati dependere. quo facto coles per id cauū excipi debet,scrotumq; totum cōprehendi integro linteo: ex cuius partibus longioribus, duæ exteriores scroto inuoluendæ sunt, ita,vt dextra sinisteriori, dexteriori sinistra ꝓcedat: deinceps in zonam demissæ eo modo, quo priores permittendæ sunt pendere. reliquæ duæ mediæ scroto similiter iniectæ, vt dextra sinisteriori, dexteriori sinistra procedat, per summas coxas in eandem zonam demittendæ, & cum prioribus partibus pendentibus alligandæ. F

CXVII CXVIII

G

CXIX

CXX

Ex Sorano

Iunctura ad scrotum ex tribus capitibus. CXVIII.

Vni extremæ fasciæ assuatur altera media ad imaginem literæ T. harum,quæ transuersa est,hominem cingat:quæ recta,feratur ad scrotum,ibiq; eatenus incidatur, quatenus coles suo cauo recipiatur, extremaq; ad zonam alligetur,vt scroti vitijs accommodetur.

Ex Heliodoro.

Fascia glomerata ad cubitum. CXIX. H

Incipit ab imo humero in vicinia cubiti,atq; in orbē circūagitur:post hæc obliqua ducitur ad priorē cubiti partē,qua secari venę solent:tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerū reuertitur,sic,vt priore parte cubiti X literam repræsentet:sic aūt circuit, donec tegantur, quæ nuda sunt,& vbiq; à latere nodum accipiat.Illud aūt cōe est humeri brachij, alteriusve membri vinciendi,ꝙ fasciæ in orbem ferri debent,cū eo vt interdum ēt obliquæ procedāt, quo vinculū firmius hæreat.Huius verò fascię extremitas vel inferioribus assuēda est, vel angustiori fasciola vincienda est:aut in duo capita scindenda,q̄ ab altera membri parte nodo inter se alligentur.

Iunctura in orbem:quidam adijciunt,sub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio est,vt fascia super aliquod mēbrū pluribus circuitibus in orbem ambiat. recte aūt inijcitur,vt membrum cōtineat,quod in suum locum restituitur: magis verò pertinet ad corporū,quę abscesserunt,glutinationem,his seruatis, quę ad artificiosam fasciandi rationē pertinēt.Abscedentiū enim ore in inferiori parte sito fascia à superiori parte deorsum ꝓcedit, vt humores excernantur, & eorū, quę abscesserunt alterum alteri insidat,vt glutinentur:sed si vlcus superius sit,vt materia ab inferiori parte sursum sub vinculo excernatur. vbi verò abscedentia corpora transuersa sint,fascia ab ipsis circundetur versus os, vt humor emittatur.

Menecriti

A *Menecriti vinculum ad partes extremas.* CXXI.

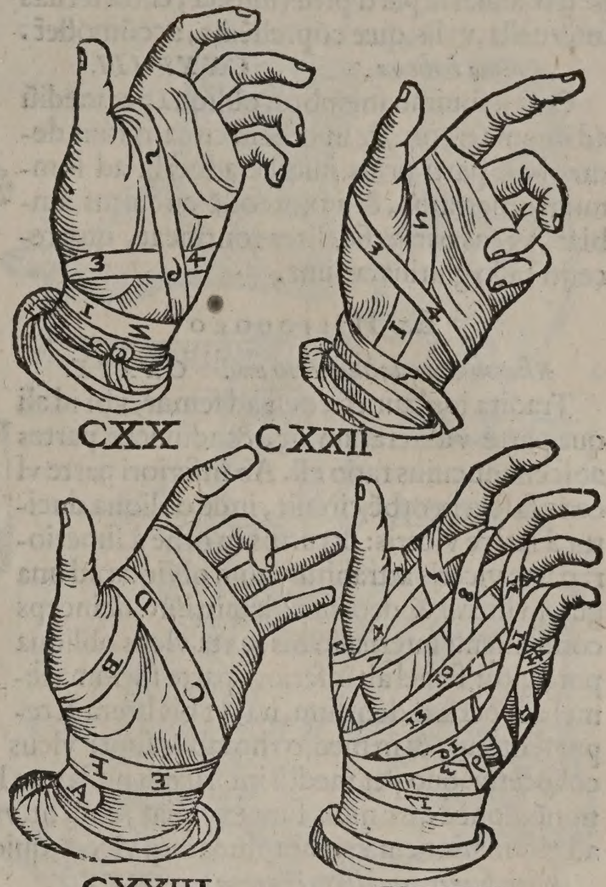
Ab extremo brachio prope manũ orsi, vbi fasciam semel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem: deinde per palmam ipsam circumagimus priori parti aduersam, ita, vt ad primã palmæ partem reuertatur, prope ipsam prius X literæ similitudine accepta: atque ad eandem rationem obuoluimus, dum quæ nuda sunt, contegantur. Adhibentur autem vtilissime, ubi & primam palmæ partem, & palmam

B alligari necesse sit.

Cancer. CXXII.

Angustioris fasciolæ, cuius latitudo exempli causa digitũ ęquet, capite super primã palmæ partem imposito, ipsa per palmam attrahenda est, & ab interiori parte versus exteriorem oblique ad pollicem adducẽda: tum circa ipsum ab exteriori parte oblique porrigenda ad primã palmę partem aduersa parti prius iniectę, sic, vt super exteriora pollicis X literã referat: atq; ad eandẽ rationem eatenus

C voluenda, ut omnia cõplectatur: nouissimeq; circa primam palmæ partẽ data, finienda est. Commodissime autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.

CXX CXXII
CXXIII CXXV

Ex Sorano

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orsa à prima parte palmæ obliqua uersus palmam ducatur, deinde per palmam ipsam transuersa, postremo in orbem circa primam palmæ partem, vt quibus hanc ipsam uincire uolumus, accommodetur.

D *Vinculum oppositum.* CXXIIII.

A prima palmæ parte incipiens, post ipsam oblique circa pollicem obuoluitur: tum oblique à priori parte manus ad primam palmæ partem porrigitur, ibiq; in orbẽ attrahitur, ut uinciendo pollici aptetur.

Vinculum, vt in palæstra ductum. CXXV.

Adhibito uinculo opposito fasciam insuper oblique prope primam palmę partem uersus digitos circundamus, deinde in orbem circa indicem: post hæc oblique aduersam parti prius iniectæ, prope primã palmæ partem attrahimus: idemq; facimus circa reliquos digitos, ut illis idoneum sit, quibus tam quod prope primam palmę partem uersus digitos est, quàm quod post digitorum articulos, uinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Fasciæ caput membro inijcimus, eamq; super id obliquam ducimus, post hæc in orbem, deinde aduersam parti prius obuolutę, atque ab altera parte in orbem, ut ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque uulnus accessit.

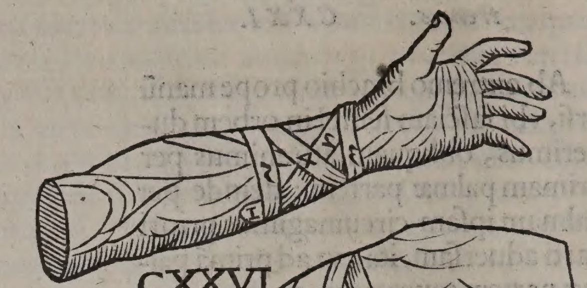
Rhombus

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. E
CXXVII.

Super extremā vnius membri partem fascia imponitur,& per ipsum æquis interuallis quasi in cochlea serpit vsque ad alterā extremitatē: quā in orbē cōplexa, oblique circuit, & in orbē datˉ aduersa parti prius iniectæ, certa seruās interualla, vt ijs, quæ cōprehēdit, accōmodetˉ.

Palma habena. *CXXVIII.*

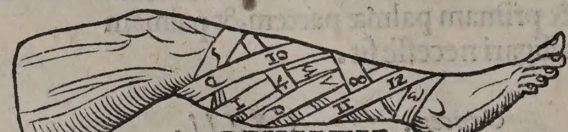
Orsa à summo membro, obliqua per mediū ad imum feratur, & in orbem circa ipsum detur: post parti prius iniectæ aduersa ad summum reuertatur, & iuxta eodē circuitus ambiat, vt eas partes fideliter contineat, quæ recenti callo glutinatæ sunt.

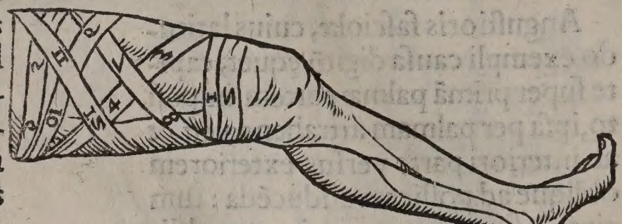

CXXVI

CXXVII

Ex Heliodoro F

Rhombus æqualium crurum. *CXXIX.*

CXXVIII

CXXIX

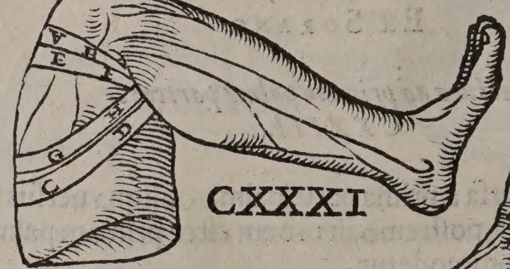
Tradita iunctura hæc est ad femur, vbi id aliqua parte vulneratum sit, & adiunctæ partes abscedant. cuius ratio est. Ab inferiori parte vlceris fascia in orbē circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris: & rursus in orbē à superiori parte vlceris attrahitur: tum obliqua ad imaginem literæ X deorsum demittitur: deinceps conuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur semel ab inferiori parte sursum, semel à superiori deorsum, ita, vt bis litera X repræsentetur, & in medio rhombus super vlcus collocetur, quo per mediū interuallū nudatum humores excernantur. Circuit aūt ad eandē rationē, donec quæ nuda sunt excipiat, eoq; fit, vt quæ abscesserunt, sub vinculo, quasi spōte sua G ad glutinationem veniant, nudatoq; vlcere, quidquid humoris collectum est, effundatur.

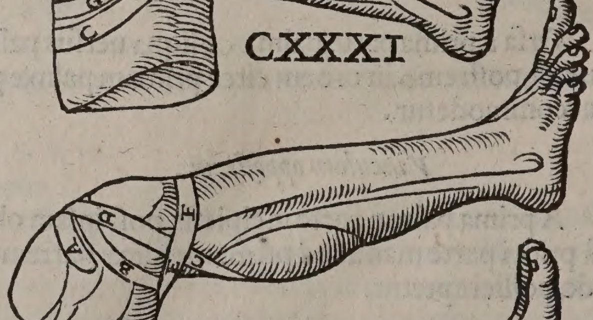
Rhombus inæqualium crurum. *CXXX.*

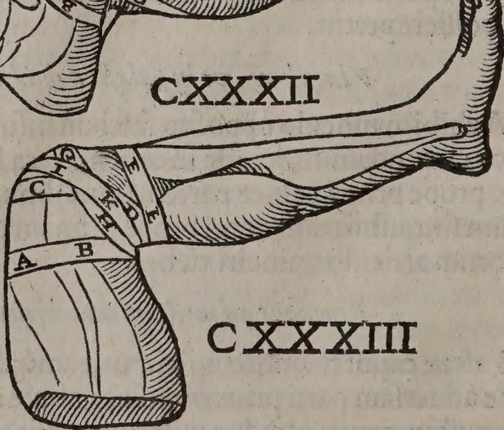
Vbi proximum vinculum inieceris, requirit quod nunc proponitur, vt fascia per vulnus feratur, etiā obliqua. Eo vsi sunt, quibus operiendi quoque vulneris consilium fuit.

Ascia. *CXXXI.*

Scribunt, qui huiusmodi iuncturā adhibuerunt, ipsam vtiliter inijci, quibus vulnerato femore proximæ partes diducunt̄. sic autē inijci debet. Voluēda sub vulnere fascia est in speciem asciæ sic, vt pars gibba deorsum, sima sursum spectet: deinde super vlcus iterum in speciem asciæ priori aduersæ circūagenda est, atq; ad eandem rationem attrahenda, dum quæ nuda sunt contegat, ab inferiori parte sursum, & H à superiori deorsum procedens, interdum etiā per vlcus, vt ipsum operiat.

CXXXI

CXXXII

CXXXIII

Vinculum à latere X literam repræsentans. *CXXXII.*

Fascia imo femori in orbē prope genu circū agimus: tum oblique ducimus, & rursus parti prius iniectæ aduersam attrahimus sic, vt à latere genu literæ X similitudinem referat, eodemq; modo circūducimus. Potissimum autem pertinet ad eos, quibus genu in alteram partem lapsum reconditum est. repræsentanda verò X litera est ab ea parte, in quā excidit.

Testudo. *CXXXIII.*

Super genu faciam tendere in orbem opor-

tet,

A tet:inde obliquam à ſuperiori parte deorſum per patellam demitti ad poplitem : ibiq; ſub genu in orbem iterum circumagi,& parti prius iniectæ aduerſam ſuper patellam procedere in ſpeciẽ literæ X. poſt hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui. Conuenit autem patellæ,quomodocunque ſua ſede proruperit.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagenda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere nerui lati oblique ducenda ad alterum latus: tum circa calcem voluenda,ab eoq; porrigenda, atq; ad eandem rationem circundanda. Valet autem ad calcem alligandum.

B *Ad Talos.* CXXXV.

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur:poſt hæc ſub plantam demittitur ſic, vt ad ſuperiorem partem reuerſa, X literæ ſimilitudinẽ referat: alligata verò planta circumducitur in orbem. Valet, vbi vinciri talos oportet.

Spica ad Plantam. CXXXVI.

Faſcia in orbem, magnum digitum complectatur,ab eoq; per plantam procedat circa talos : inde obliqua reuer-
C tatur ad plantam ſic, vt non longe à minimo digito ſimilitudo literæ X fiat : poſt hæc ad ſuperiorem partem pedis intendat, & ad eandem rationem circumeat. Maiores vinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt : nobis verò ſuperuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos : abunde enim exiſtimamus, ſi cum digito & planta pars pedis ſuperior vinciatur, quemadmodum propoſitum eſt in digitis manus.

Ex Sorano

Calceus. CXXXVII.

Faſciam primo talis inijcimus,tum per ipſos obliquam ducimus ad plantam:ab eaq; ad alte-
D ram partem talorum obliquam attrahimus : poſtremo circa crus in orbem porrigimus, vt illis accommodetur,quibus deuincire talos conuenit.

Ad Calcem. CXXXVIII.

Faſciæ caput ſub talis inijcito,eamq; circa ipſos oblique ad plantam demittito : tum oblique circa calcem,& in orbem iuxta talos adducito,vt illis aptetur, quibus obligare calcẽ volumus.

Finis Galeni de Faſcijs.

ORIBASIVS DE LAQVEIS
EX HERACLE
Vido Vidio Florentino interprete.

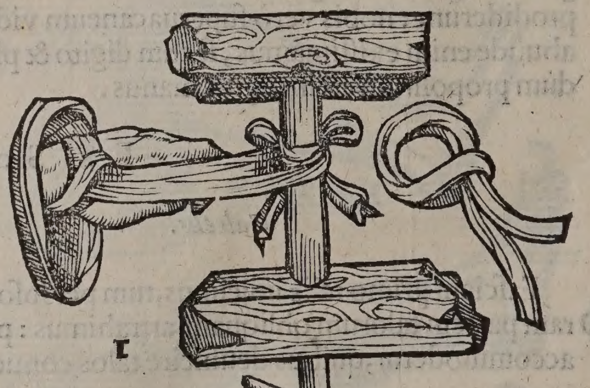
VIDIVS LECTORI

Laudatur liber de Laqueis à Galeno in libro de Faſcijs, quamuis alibi quoque mentionem faciat laqueorum, qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in græco exemplo ad Oribaſium auctorem. Quicquid eſt, opus vtiliſſimum eſt, ſine quo multa ſunt, quæ in medicinali arte nec comprehendi, nec præſtari poſſunt: pertinent enim laquei non modo ad faſciandum, ſed etiam ad extendendum oſſa tracta, vel ſuo loco mota, ſeu æqualiter, ſeu inæqualiter adhibere vim oporteat: tum ad curanda atque alliganda membra, dum manus adhibetur.

Quæ ratio ſit Laquei Attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continetur, ſinus verò dextra prehenditur, & capitibus ſuperinijcitur, ſic, vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit, vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autē hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinetq; non modo ad extendēdum membra, ſed etiam ad continendum, cum in ſuam ſedem compelluntur: & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Recte quidem eas partes intendit, quę binis oſſibus continentur, quandocunque enim alterum vitioſum ſit, ſinus ſuper ipſum, capita G
ſuper integrum imponuntur: nam ſinus corpori inhærētes affectam partem vehementer diſtendunt: at capita, cum recedant à corpore, eam partem, quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certe quàm minimum.

Membris quoq; cum reponuntur, aptiſſimus eſt, ſicuti cubito, cum in aliquam trium partiū excidit, in quas vbi prolapſus eſt, brachiū curuum eſt, neq; extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorē. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primam palmæ partē inijcitur, capitaq; eius ſublimiora feruntur, &, vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligātur. Ad figuranda inſuper corpora, vbi manu mede mur, adhibetur commodiſſime. in ijs enim, quę iuxta anum vitia infeſtant, vbi tractantur, brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenæ attollentes ad brachia dantur in vicinia manus, eorumq; capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur: quoniam attollēs laqueus non ſolum inijcitur, implicitus, ſed ſuper membrum quoque circumponitur: ſuſpenſa enim faſcia ſinus mēbro ſubijcitur, capitaq; eius per medium ſinum traijciuntur, eaq; ratione circumpoſitus conficitur. H

1

2

Quo modo laqueus Nauticus debeat adhiberi. II.

Ex medio ſinu duplicatæ habenæ duos item ſinus facere oportet, eoſq; inter ſe permutatos

ita

A ita collocare, vt interior extrinſecus, exterior ab interiori parte ſitus ſit. hac enim via nexus laquei ab vna parte, capita ab altera procedunt. Eſt autem idoneus ijs, quæ extendi inæqualiter debent. valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput ſiniſtra manu teneatur, alterum verò per affectam partem voluatur, ſic, vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquũ habenæ caput traijciatur, vt ab ea parte, quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtra rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitaq; attrahantur, & inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim, implicaturq; ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ita inter ſe diducendi ſunt, vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter: capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibiq; nodo inter ſe deliganda.

Laqueus Χιαστὸς quo modo implicetur. III.

B

Ad χιαστὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrumq; caput ſiniſtra manu continendum: ſinus verò dextra prehenſus conuertendus eſt, ſic, vt capita ad ſimilitudinem literæ X aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαστός. quo facto ſinus capitibus X literam referentibus ſuperinijciẽdus, quodq; ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahendum. Eoq; fit, vt medius laquei nexus appareat:
C à lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis laqueus, qui & Sandalius dicitur, quo modo inijciatur. IIII.

Paſtoralis, dictus à quibuſdam Sandalius, cum eo implicatur, quem χιαστὸν nominauimus, hic ſiquidẽ primo eſt adhibendus, vt Sãdalius fiat: quo iniecto ſinus eius depẽdens at-
D trahi debet ab inferiori parte ſurſum, per medium eius ſinus, qui contra capita ſitus eſt: ſic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur, in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur aũt commodiſſime ad talum prolapſum, vbi reponitur. vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem, medius, hoc eſt tertius, plantæ ſubijcitur. quo facto capita ad id vinciũtur, quo extendendi cauſa vtimur. Neque talo duntaxat cõuenit, ſed maxillæ, quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. vnus enim ſinus ad frõtem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue vt retinacula ſint, ſiue vt à ſuperiori parte extendant, ibi inter ſe vinciuntur.

Draco laqueus, qua via inijciatur. V.

Ad laqueũ draconẽ media habena à posteriori parte tali, incipiat iuxta latũ neruum: capita verò versus priorem ferãtur ad superiorẽ partẽ pedis, vbi X literæ similitudine accepta, ad plantã porrigantur, & rursus inter se aduersa eandẽ literam repræsentẽt: post hæc circa talũ, vel ab inferiori parte sursum, vel à superiori deorsum circũdent: tũ deligẽtur ad id, cuius opera ad extendendũ vtimur. Facit autem hic laqueus ad talũ suo loco motũ, vbi recõditur.

Qua ratione is laqueus adhibeatur, quem Simplicem nodum dixerunt. VI.

Laqueus cui nomẽ est simplex nodus, à quibusdam Perineos appellatur. Quomodocunq; aũt vocetur, eius ratio est. Habena simplicẽ nodũ accipiat, eiusdemq; sinus attrahatur, capita verò dependeãt: deinde mẽbrũ, quod reponere opus est, inter superiores sinus collocandũ: tũ alter sinus in alterũ insitus, ad capita ducendus, cõmuniq; nodo cum capitibus ad id vinciẽdus, quod ad intendendũ adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatẽ.

Lupus laqueus quo modo nectatur. VII.

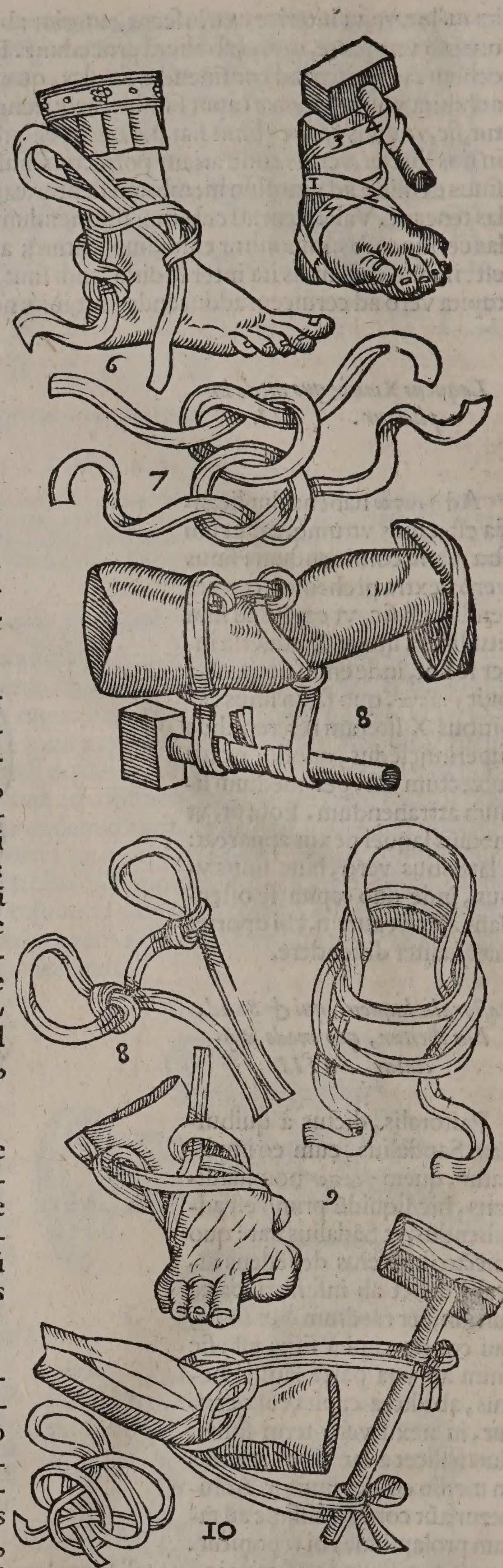
Duæ habenæ iustæ longitudinis duplicẽtur sic, vt capita ab eadẽ parte collocent: sinus inter se aduersi sint: tũ capita, q̃ ab inferiori parte, sursum, q̃ à superiori, deorsum vellant, sic, vt medius laquei nexus, vtrinq; verò bina capita se ostẽdãt. Habet aũt vim extẽdẽdi ęqualiter, pertinetq; nõ modo ad ossiũ, q̃ restituunt: intẽtionẽ, sed in herniȩ curatione ad mẽbranã abdominis adstringendã: item ad vinciẽda venarũ capita sanguinẽ fundentia. Nos aũt in sinus conijcere linea simplicia cõsueuimus, quæ cõi medicorũ vocabulo, ꝙ relaxent, χαςηρίαι dicũtur. neq; hæc ipsa temere adijciuntur, sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus, per lina id præstemus, & non per capita.

Nodi Herculei ratio. VIII.

Ad nodum Herculeum, habenam adhibere oportet, quæ duos nodos accipiat inter se distantes, quo fit, vt Herculeus nodus vtrinq; se ostendat, hinc autem sinus, inde verò sint capita duo. Valet, vbi æqualiter intendere consiliũ est. Quòd si sinus, qui contra capita est, medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

Simplex Charchesius qua via implicetur. IX.

Ad simplicem charchesiũ, qui vim habet extẽdendi æqualiter, duplicari habena debet, capitaq; eius sinistra manu contineri: sinus verò dextra sursum conuersus superimponi capitibus, q̃ media opus est aduersa inter se collocare in speciẽ X literæ. eo facto sinus capitibus iniectus à superiori parte deorsum attrahatur, per mediũ eius partis, qua X literȩ fuit accepta similitudo: sic.n. laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex Charchesius quo modo implicetur. X.

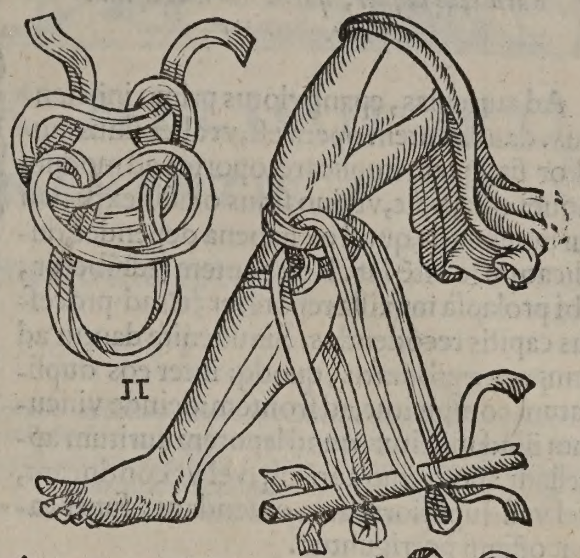
Duplex charchesius æqualiter distẽdit, ac simplici lõge est efficacior. eius aũt ratio est. Habenã prehẽdimus duplicatã, capitaq; lęua cõtinentes, sinũ patimur dependere. tum ex capitibus, q̃ contra sinũ sunt, alterũ duplicamus, sic, vt paruus sinus fiat, quẽ in sinistra manu ponimus, al-

terum

A terum per ſinũ traijcimus:deinde nexum per ſinus conuertimus,& in ſiniſtra collocamus. quo facto,ex capite,quod contra ſinũ eſt,rurſus alterum ſinum efficimus,quem nexui adiungimus. poſtremo pendentẽ ſinum per medium nexum trahimus,ab inferiori parte ſurſum. quo fit, vt ab vno latere ſint duo capita,ab altero vnus ſinus,quibus laquei nexus medius interijciatur.

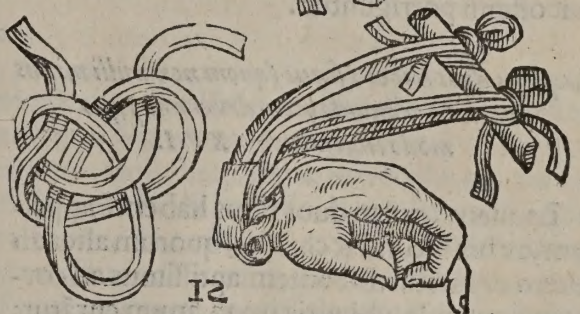
Duplex Carcheſius, quomodo ex ſimplici fiat. XI.

Cum duplex carcheſius varie conſueuerit implicari, ſiquidem per ſe interdũ, interdũ fit ex ſimplici,non nunquam conficitur circũponẽdo,ſupra demonſtratũ eſt, quo modo per ſe inijciatur: nũc qua ratione ex ſimplici fiat,exponemus. Adhibere igitur primo ſimplicem charcheſium oportet, ſinusq; alterum ab altero diducere: deinde eum, qui ſubiectus eſt, in ſuperiorem conijcere, & ſimiliter vtrunq; di-
B ducere, ac per ſpacium,quod ipſis medium interijcitur,ſinum qui contra capita eſt, ab inferiori parte ſurſum attrahere. ſic enim rurſus laquei nexus medium ſe ſe oſtendit, hinc vnus ſinus,inde bina capita conſpiciuntur.

11

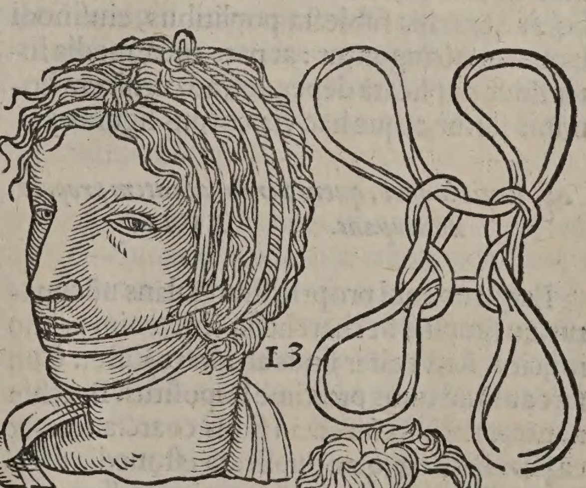
Duplex Carcheſius, quo modo implicetur circumponendo. XII.

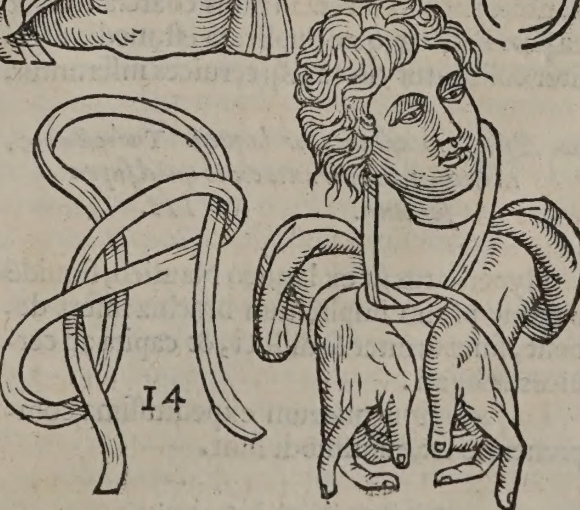
Qm̃ vehementi validorũ corporũ intentione,laquei capita,ex vna parte ſæpius rũpũtur, ante perfectã intentionẽ, ne cogãtur intẽdẽtis adhuc laquei capita relaxare, charcheſiũ circũ ponimus. Tenẽtes igitur ſiniſtra manu caput, circa mẽbrum reſtituendũ tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes ita,vt ex his quod ſatis eſt, dependeat: poſt hæc primũ ſinũ in poſtremũ de-
C mittimus,& ſemel aut iterũ eos conuertimus, per quos mediũ ſinum rurſus attrahimus. quo fit,vt circa membrũ laquei nexus,ab vno latere vnus ſinus,ab altero duo capita ſe oſtẽdant.

12

Plinthij, quod alioquin Quadruplex circulus dicitur,quæ ratio ſit. XIII.

Ad Plinthiũ laqueũ,adhibet̃ habena circulũ repræſentans.i.ſine capitibus. Hæc ab interiori parte manus, pollicibꝰ minimiſq; digitis circũdat̃,nec nõ vtriq; indici, vt ſinus in vtraq; manu terni ſint, vnus circa minimũ digitũ, circa indicẽ alter,tertius ſuꝑ pollicẽ.poſt hęc ſinus,ĩ quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis trãsferunt̃,tũ ad indices, ꝗ minimis iniecti fuerũt, inde ſinus, in quos indices demiſſi poſtre-
D mo erãt:medij à pollice à ſuperiori parte deorſum vellunt̃,ſicq; ab vno latere duo ſinus, totidẽ ab altero, mediũ inter hos laquei nexus ad rhõbi ſimilitudinem cõſpectui ſubijciunt̃. Hẽt aũt ęqualẽ intendendi facultatẽ, & nõ ſolũ ad intentionẽ,ſed vr̃ ad menti quoq; fracti cõpoſitionẽ pertinere. nã mentũ ipſum ſub fractura aliqñ peruerſum,in laquei complexũ, rhombũ referentẽ inſeritur ab exteriori parte:ſinus verò ꝑ malas, parteiſq; ſuperiores, ad ſummũ caput feruntur, atque ibi inter ſe deligantur.

13

14

Laqueus Epangylotus (ita enim appellatur, quoniam ſinus ſuper ſinum inijcitur) qua via inſeri poſſit. XIIII.

Ad Epangylotũ,vnum habenæ caput, inter ſiniſtræ manus pollicẽ & indicem collocamus,

eamq;

camq; extrinſecus vltra primã palmæ partẽ adducimus:inde per palmã ipſam, datã inter polli- E
cem & indicem vtriuſque manus attrahimus,poſt hæc inter minimũ & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextra manu ſurſum vellimus, extremamq; partẽ inter minimũ ac proximum digitum tenemus.quo fit,vt duo ſinus efficiantur,inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda,vbi manu curatio adhibetur:inter ſinus enim vtraque manu hominis coniecta,reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

15.

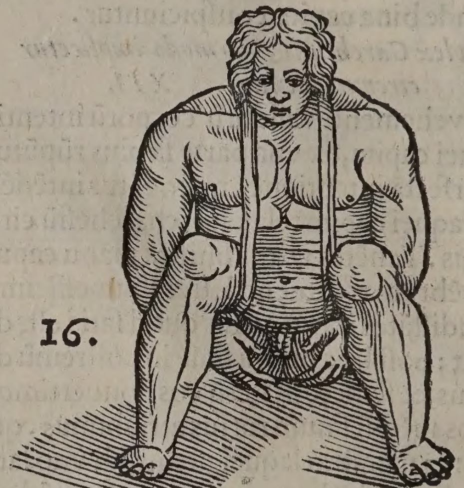
F

Ratio eius laquei, quem Auriculas nuncupant. XV.

Ad auriculas, epangylotus primo inijciendus. danda autem opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti,ſic,vt duo ſinus oculis exponantur:inter quos,quod ex habena dependet,duplicatum ſe oſtẽdat. Recte autem adhibetur, vbi prolapſa maxilla reponitur, tũ ad proceſſus capitis recõdendos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quodq; inter eos duplicatum conſpicitur,ad frontem:deinde vinculum illud inijcitur, quod leporem auritum appellant: poſtremo auriculę,vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus (quem non nulli minus proprie Strangulantem dixerunt) quo modo inijciatur. XVI.

16.

G

Laqueus, quem duos ſinus habentẽ appellant,ex binis conſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur.Eſt autem aptiſſimus ad corpora figuranda,vbi vitia iuxta anum curãtur: ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur,atque hac via corpus figuratur.

ⴷ. Ratio laquei, quem Strangulantem proprie nuncupant. XVII.

H

Laqueus, qui proprie ſtrangulans nũcupatur,ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primo inijcitur ſic,vt alter ſinus ab altero diſtet. Confert autẽ ad quos proxime expoſitus. Brachia nanque rurſus cõiecta in ſinus coarctantur, & ea pars habenæ,quæ duplicata eſt,media ſimiliter collocatur, in eamq; ceruices inſeruntur.

.ω. Quomodo adhibeatur laqueus Ὑπέρβατος, id enim nomen traxit ex eo quòd ſupra feratur. XVIII.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico, ſiquidẽ in hunc primo implicitum brachia inſeri debent, ſinuſq; inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur,quorum expeditiſſima comprehenſio eſt,huiuſmodi ſunt.

Finis Oribaſij de Laqueis.

ORIBASIVS EX HELIODORO
DE MACHINAMENTIS
Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Machinamentis non ſolum vtuntur architecti,ſed medici ẽt,cùm his robuſtiora membra vtiliter,& quantum fieri poteſt,ſine dolore extẽdãt,vbi luxatis vel fractis medẽtur. Hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate,Galeno,atq; alijs auctoribus, vt pa eet,vbi ſingulorũ vſus & ſtructura exponitur:ſed præter vtilitatẽ, quã in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles.Quanquam in hoc libro machinamẽta aliqua deſunt,quæ auctor inter initia cõmemorauit,vbi vniuerſam machinamentorũ rationem recenſet:ſed optime nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.

Quibus modis Luxata reſtituantur. *I.*

LVxata in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocãtur, quibus
alij ferè omnes continentur.Vnus vocatur Palæſtricus,ad quẽ ferè
ſolas manus admouemus : atque hic,vtpote imbecillis,aptatur ad
mollia corpora,muliebria nimirũ & puerilia, tum ad maſcula, quæ
C illis robuſtiora ſunt,modò recens vitium fuerit. Alter Methodicus
dicitur,ad quem inſtrumenta adhibemus,quorum vſus in commu
ni vita eſt:hic omnibus idoneus eſt,pueris, fœminis, maſculis iam
robuſtioribus,& corpori iuuenili, atque ijs luxatis, quæ iam vetuſta ſunt. Tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momentum habet : valet enim ad prolapſa, vbi malum diutius trahitur:valet ad corpora athletarum : præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico curari nequeunt,omnia organorum opera reponuntur.

De Organorum Differentijs. *II.*

ORganorum medicinaliũ differentiæ in vniuerſum,& quaſi generales,ſummum (vt alij ſen
tiunt)ternæ habentur,alia.n. tractoria ſunt,alia machinamẽta,alia quæ erecta collocãtur:
nobis aũt placet non nulla tractoria eſſe,non nulla machinamenta, nõ nulla quę erecta,nõ nul-
la quæ plana collocantur.Tractoria ſunt,quæ,cũ parua breuiq; ſint ſtructura, extendendi dũta-
xat facultatẽ habent. hæc vt ſuo munere fungantur,aduentitia quædam poſtulant,vt ſcamnũ,
lectum,ſcalam,eo ꝙ per ſe vſui eſſe minime poſſint:quocirca & alligata, & in plano ſita nuncu-
D pantur. nam,vbi in agro,aut ſolitudine quapiã,quæ ſuo loco mota ſunt,reponimus,ac neq; ſcã
ni,neq; lecti,neq; ſcalæ copia eſt,aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractorium organũ allige
mus.Machinamenta ſunt organa tractorijs ampliora, minora tñ alijs, quæ non modo intentionem,ſed impulſum quoq; pollicentur:ac pręcipue quorundam membrorum gratia comparantur.Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent,& non ſolum ad extendendum valent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt. ex his conſtant,quæ & extendendi & impellendi vim habent, ita, vt homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt,poſſit. reperiuntur etiam in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua Materia Struantur Organa. *III.*

BAſis,crura,latera,tranſuerſaria,cubiti,teſtudines, adiuncta crura,hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur,ex robuſtiori materia cõficienda ſunt,vt puta ilignea,vel fraxinea,quæ ſecundas obtinet. Oportet aũt ea de cauſa validiſſimam eſſe organorum materiam, vt vim queant in condendis articulis ſuſtinere,quod in ijs potiſſimum organis requiritur, quę erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci,catenulæ, vectes,omnia quæcunq; exigua ſunt, quæq; plus efficiunt,ærea vel ferrea comparẽtur,vt,quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat.Aliquando autẽ quæſitum eſt,ferreane,an ænea ſumi debeant. inquiunt, qui

ferro ęs pręferunt,hoc leuius esse & facilius tractari,minusq; rubiginem trahere quàm ferrum: E contra,qui æri ferrum anteponunt,validiorem huius materiam laudant, ære enim efficacius robustiusq; ferrum est . atqui de ferro cõuenit firmius esse , sed superuacuum est eximium robur , vbi eius nullus est vsus,cum liceat hęc ex ære fabricare,quod mollius est,& satis roboris habet. licet tamen & ex ferro.Quòd si ex ære fiant,sumatur id,quod ducitur . nam,quod conflatur,facilius rumpitur,comminuiturq;,ita,vt præstet ex ferro hæc parare,quàm ex fuso ære . Sed quoniam ferrũ cito rubigine obducitur , idcirco aliquot interpositis diebus subinde pingui aliquo inungendum : ac,ne rubiginem sentiat,manu perfricãdum . At dicet quis,si ferrum neglectum rubigine corrumpatur,id culpa domini ipsius organi fieri .

Ex quibus Partibus Organa constent, & quis sit earum vsus . 1111.

CONtinetur omne organũ non omnibus,sed quibusdam ex ijs,quæ numerabo, nempe basi, cruribus,transuersarijs,cubitis,axibus,regulis,testudinibus,cochleis, tympanis,clauis,manubriolis ductarijs,vectibus,baculis versantibus,obicibus, cuneis, itẽ lunatis lignis,orbiculis , trochleis,fossis,operculis,vertebris,fibulis,radicibus,vncis,catenis,forficibus,sedilibus, priapiscis,ad hæc cochlea fœmina,quę græce περικόχλιον appellatur,cuneolis,chiniscis,columbarijs, F ergata . hæc ferè sunt,quibus organa componuntur,quorum vsus sigillatim iam nunc exponẽdus nobis est . Basis ad id potissimum struitur,vt super eam erecta organa statuantur . Crura in organis & latera dicuntur,in ijs,quę erecta collocantur,proprie crura,minus proprie latera:sed in tractorijs proprie latera dicuntur,minus proprie crura . hæc ferè in organis statuuntur,vt ipsorum machinationes contineant:proprie autem in organis erectis crura recte commodeq; dimensa ad illam pertinent condendi rationem,quæ excitando præstatur.Trãsuersaria,quæ διαπήγματα dicuntur,vt gręcũ nomen indicat,ad crurum laterumq; compaginem fiunt,ad quem vsum primo præcipueq; destinantur:huc accedit,ꝙ machinationes quoq; sustinent,vt puta trochleas,cubitos,atq; alia quædam.Cubiti ad eum vsum in organis comparãtur,vt per ipsos, quę suo loco mota sunt,à superiori parte extenta reponantur,quemadmodum videre licet in organis Fabri atq; Andreæ:in quibus cubiti per superius transuersariũ demissi in testudinem figuntur,vt hac elata,quæ prolapsa sunt à superiori parte intenta recõdantur . latæ cubitorũ summitates alæ ab architectis dicuntur,imæ verò partes quadratæ,calces.hi ergo proprie cubiti nominantur , sed quidã vocabulo abutuntur . Spathæ impellendo sunt idoneæ:ea aũt spatha, quæ in Fabri atq; Andreæ machinamento est,vtimur,vbi extrahẽdo impellimus ad femur in posteriorem partem erumpens . sunt & aliæ spathæ in quibusdã organis, ad alios impellendi modos fa- G bricatæ.Radices & fibulæ complures vsus in organis præstant:primo enim radix & fibula in organo Fabri spatham destinent ad testudinem . est quidem in testudine radix , spatha verò , qua parte quadrata est,mediũ habet cauum,in quod radix eadem inditur:deinde fibula continendi causa,in spathã ac radicẽ pertusam inseritur.proprie radices ad id fiunt,vt recipere vncos possint,& alios effectus præstare:sed fibulæ itẽ gratia est,ꝙ machinationes immobiles seruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent,vt fibulæ ex ipsis suspendantur,quo seruẽtur in organis, neq; decidant. Vnci adijciuntur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes:quove in radices coniecti quædã organorũ machinamenta sistant . Per vertebras (quas græci στροφώματα dicũt) ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, sicuti crura organi Andreæ . crura enim in organo transuersa secta,vertebris fibulisq; continentur,vt organo modo erecto, modo per vertebras inclinato,circũducẽdo impellamus . ad exemplũ huius structuræ organi Andreæ Plinthij crura prope basim secta sunt,rursusq; vertebris cõtinentur, vt organũ modo erigatur , modo per vertebras motũ,adiunctis cruribus innitatur, vsumq; illius organi præstet, quod planũ collocatur. hi sunt effectus vertebrarum in organis. Axes ad corporum ductionẽ,hoc est intentionẽ spectant:quorũ quidam ab vna parte ad alteram penetrant,ac per se mouẽtur : quidã H latent,& per alias machinationes cõuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei,& in scãno Hippocratis:latet in Apellidis organo,quod,quia per tres funes circũuoluitur,trispastũ appellatur, & in Nymphodori glossocomo. penetrantes igitur axes per se manibus conuertuntur,latentes aũt per alias quasdã machinationes , exempli causa in Nymphodori glossocomo per tympanũ & cochleã ad lẽtis imaginem fabricatã,in trispasto per funes alligatos. Ad clauos,qui in axibus infiguntur,funes alligantur,vel habenæ,atq; huiusmodi alia ad extendendũ pertinentia. Manubriola ductaria,bacula versantia,& vectes,oẽs hæ machinationes ad axiũ cochlearumq; versationes statuunt . primas occupãt manubriola ductaria,secundas vectes, quibus minus efficacia sunt bacula versantia:pleraque.n.ex ipsis exigua cùm sint,vna manu cõuertuntur. Chinisci,cuiusmodi sunt in lyra,excogitati sunt ad axes cõtinẽdos. vbi.n. fibulę nõ sint, quid poterit aliud vtilius inueniri ? quod.n.ad vim pertinet, vsum habent fibularum: decoris aũt causa,insculpta habẽt anserina capita lignea.Statuuntur in organis Phliæ,vt ab vno latere ad alterũ penetrãtes axẽs cõtineant,cuiusmodi sunt in scãno Hippocratis,& in nostro. Est & alia media phlia in organo Hippocratis ad similitudinẽ literæ Π , eo noĩe fabricata,vt ad eam impellẽdi rationẽ,quæ extrahendo fit, vbi femur excidit,accommodetur . Trochleæ in organis collocantur , vt funes libere

A libere duci possint,veluti in organo Fabri,quod duplicē cochleā,qua testudo mouetur,in superiori trāsuersario cōtinet.in nostro quoq; organo rursus trochleæ sunt,q̃ per inditos funes,axes attollunt.Verùm trochleæ ferè ad id fiūt,vt axes & habenæ celeriter ducanṫ,simulq́; vt ad intētionē,quæ alio intercedente motu fit,accōmodentur.Orbiculi struuntur ad trochlearū motionē,quæ per se sunt immobiles:collocantur aūt in medio earum,quemadmodum in Demosthenis ἀςραβη, & ad funes cōtinendos,vt in trispasto Apellidis. Cuneus p̃sertim paratur ad humeri caput in alā prolapsum,ac deinceps ad alios quoq; vsus. At lunatū lignū prodest,vbi humeri caput in priorē aut posteriorē partē excidit. Est aūt Polus lignū infixū superioribus crurū extremitatibus in organo Philistionis. luxato.n.humeri capite brachiū extenditur,polusq́; obijcitur ad hominis ceruices.Epipoma verò,quod & Epipigma dr̃, est ⊔ figura in ligno insculpta, in quā conijcitur ⊔ inuersum:qualis conspicitur in eo organo,quod Hermes dr̃. fit aūt hoc, ne ab Hermis vultu corpora terantur,vt in organi cōpactione ostendemus. Καλάθιον verò & Σκιθάλιον cōiter parata sunt,vt epipigma ferāt. Est quidē Σκιθάλιον lignū sex digitorū in medio hebes. Καλάθιον verò lignū sex digitorū rotundū,quod angustiori basi nititṙ,& quassillo simile est. Sunt & in organis quædā colūbaria insculpta ad similitudinē columbarum,quæ ornandi causa

B facta sunt,atq; ad id ēt,vt aliud ferant epipigma.Tympanis hæc gratia est, ꝙ quædā organorum machinationes,q̃ maximū vsum præstant,per ipsa paulatim mouentur, vt axes & cochleæ. est aūt Tympanū rotunda machinatio dentata. At Delphines dentibus inclusi,machinationes motu prohibent,ꝙ vnci quoq; efficiunt. Testudines in organis ad id collocatæ sunt, vt corpora, q̃ restituunṫ,paulatim,& minime concussa extendantur. quēadmodū enim testudines aīalia lēto gradu ꝓcedūt,ita machinationes,q̄bus illa referunṫ.Porrò aūt ex testudinibus nō nullę trāsuersarijs fices sunt,aliæ oblongæ, aliæ cubi speciē repræsentant. transuersarijs fices sunt,in organo Andreę,Fabri ve:oblōgę in quadrata colūna,q̃ appellaṫ Hermes:cubū referūt in rotūda colūna Eraclidæ Ephesij.Præterea testudinū alię cubitos & spathā attollūt, aliæ cuneatā & lunatā appēdicē,q̃dā nihil attollūt,sed solū sunt ad extēdēdū inuētę.cubitos attollit testudo, q̃ sursum ferṫ, in organo Andreæ:cubitos & spathā testudo, q̃ est ĩ organo Fabri:cuneata & lunata appēdix ea testudine excitaṫ,q̃ in Herme est:nihil attollit,sed solūmodo extēdendo est,ea testudo, q̃ in rotunda colūna Eraclidæ Ephesij collocaṫ,similiter & q̃ deorsum ferṫ in organo Andreæ. Alæ aūt & dracones fibulæq́; infixæ clauorū vsum p̃stant:propriè aūt dracones, quod ad materiā pertinet,in vicē manubrioli ductarij fabricantur.Qm̃ verò testudines plerunq; à cochleis mouentur,

C proximū est,vt cochlearū structurā,atq; vsum exponā. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellēdas,puta tympana & testudines, quo paulatim & nulla ratione concutiendo extendant.Cochlearū,quædā quadratæ sunt,quædā ad imaginem lentis:quę figuræ nomen inuenerunt,relatæ ad capreolos,at nō ad structurā scapi,quęlibet enim cochlea rotūda est ad tornū rotundata.Differunt cochleæ capreolis,ꝙ aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginē dicunṫ. quadrata cochlea est,q̃ capreolos habet quadratos, atq; ex ijs non solùm quod prominet,sed ēt quod cauum est,cuiusmodi cochleas videmus in organo Andreæ : quæ in lentis speciē sunt,id capreoli,quod cauū est alte angustū habēt,latū verò ĩ summo, cōtra quod prominet à basi latū vertice ipso tenuaṫ. similis aūt est hm̃ói capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginē lētis dicta est.Cochleæ igiṫ tā quadratæ,q̃ ad imaginē lentis,ad motionē diuersarū machinationū statuunṫ. quadratæ enim testudines cōpellūt:quę sunt ad imaginē lentis primo quidem tympana,interdum etiam testudines in ijs, quæ pericochlia nuncupātur.

Qua ratione Quadrata Cochlea testudinem moueat. V.

DEmus testudines esse ita fabricatas,quēadmodū in organo Andreæ,quarū singulę pertusę sint,atq; ĩ id cauū cochleæ demisse:ab interiori aūt parte caui ferrea vel ænea lamina testu

D dini infixa sit,q̃ quidē lamina dens nūcupatur. hic igiṫ dens testudinis,in cochleæ capreolo includitur.quo fit vt in quadā cochleæ cōuersione, lamina, q̃ dens nūcupaṙ, testudini infixa,atq; in cauo capreoli cōtenta testudinē moueat.Pręterea ex ijs ipsis cochleis quadratis alia simplex est,alia duplex: simplex cochlea est,q̃ vno duntaxat capreolo est excauata, vnamq; testudinem impellit:in duplici,bini secti sunt capreoli,hęc & binas testudines mouet,qualis cochlea reperiṫ in magno Andreæ organo, quod Plinthiū nuncupatur. excauatū enim lignum est à medio ad transuersaria capreolis inter se aduersis,ita,vt quadā cochleæ cōuersione orsæ testudines,vel à medio versus transuersaria, vel à transuersarijs versus mediū impellanṫ. est & alia cochlea duplex ĩ eo,quod χηνίσκιον appellaṫ,excauata à summo principio vsq; ad extremū aduersis capreolis,q̃ rursus duas testudines mouet, quēadmodū in ipsa organi structura videmus. At cochlea ad imaginē lentis tympanum mouet,siquidē capreoli cochleæ, tympani dentibus insiti,machinationē conuertunt:quemadmodū cochlea,quę baculo versante, vel manubriolo ductario cōuertiṫ ĩ tympani dētes cōueniēs machinationē mouet:mouet interdū eadē cochlea testudinē, sed nō amplius per dentē,quemadmodū quadrata, verū in fęmina cochlea cōtenta, q̃ in ipsa testudine struiṫ: qm̃ testudinis cauū,in quod cochlea demittiṫ,excisos habet capreolos aduersos ijs,qui sunt in cochlea lentis formam referente, sic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ

lentē referētis,in cauo capreoli fœminæ cochleę recipiaꝫ:quodq; cauū est in capreolis cochleę, E
id,qđ extat ex capreolo,cochleæ fœminæ capreolis admittat.Accidit aūt ī cochleæ cōuersione, vt testudo modo sursum moueaꝫ,modo deorsum,cū cochlea in ipsius capreolis voluaꝫ. Hmōi structuræ plurimę adhibentur ad organa,q̄ plana collocantur:ad id enim fabricantur,vt hoīes, quibus luxata restituunꝫ,inclinatis organis insidāt:organa.n.q̄ plana collocanꝫ,ita parata sunt, vt ęgris suꝑ ipsa,vel sedētibus,vel cubātibus,luxata reponanꝫ.Priapiscus,qui & stiliscus & scalmus nūcupaꝫ,in quolibet organo,quod planū colloceꝫ,statuiꝫ. fit aūt ea de causa, vt ei parti, q̄ inter anū & naturale est,obex sit,vbi,q̄ prolapsa sunt,restituuntur. est igitur Priapiscus lignum octo digitorū,magna ex parte rotundū,ab eo, qđ superest quadratū, sic vt quadrata ipsius pars cōijciaꝫ in cauū,ad literæ Π sīlitudinē quadratū, ī organo,qđ planū collocaꝫ:reliqua verò pars, q̄ extat,inter anū & naturale obijciaꝫ. Cōfigiꝫ aūt in trāsuersariū Π ferreū, vt firmiter priapiscū cōtineat. sed in nostro organo videre licet magnū Π ferreū ad aliū vsum cōparatū,nēpe ad gibbā spinā ꝓ pressum impellendā. Opercula in organis paranꝫ, vt machinationes sub ipsis occultenꝫ,ne,si absq; operculo fuerint,idiotis pateāt. Anuli adhibenꝫ ad organa tractoria, vt alligari possint:ad alia verò,vt machinationes cōtineāt,queadmodū ī Menecriti Bucranio,vbi axis cōtineꝫ,atq; eadē de causa in alijs organis.Forfices in organis arcte trāsuersaria eū cruribus iūgūt, F
ad hūc.n. vsum infixas forfices æneas inuenimus.Adiuncta crura id efficiūt,vt organa,q̄ erecta collocanꝫ,illis innixa inclinataq; eundē vsum ꝑstēt,ac si plana statuerenꝫ.Pręfatus,ex q̄bus oīa organa parenꝫ,& quorsū singulę ipsorū machinationes spectēt,declarabo ī sequētibus, quænā ex organis immota,suo munere funganꝫ,&q̄ mota:tū ex ijs,q̄ mouenꝫ,quęnā suo loco maneāt, q̄ locū mutēt,dū mouenꝫ:rursus ex ijs,q̄ immobilia sunt,quę perpetuo & vbiq; immobilia maneant,quæ eximi possint,ad alios quoq; vsus idonea.Hęc itaq; immobilia sunt in organis,basis, crura,latera,trāsuersaria,cuneata & lunata appēdix,sedile,priapisci,atq; alia cōplura. Vsui sunt cū mouenꝫ, vertebræ, vnci, axes, tympana,cubiti,cochleæ,testudines,atq; huius generis plurima. Mouenꝫ in eodē loco manētia,vertebræ,vnci,tympana,cochleæ,pleriq; axes. Locū mutāt testudines,cubiti. Eorū,q̄ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbiq; immobilia sunt, quędā & eximi,& inseri possunt:semper quidē immobilia manent,basis,crura,latera, transuersaria,radices,sedilia,lunata appendix: extrahi possunt in quibusdam organis, quāuis immobilia sint,tum cunei,tum priapisci,qui ad alios quoq; vsus facti extrahuntur, & immittuntur.

Ex Galeno de Machinamentis. *VI.*

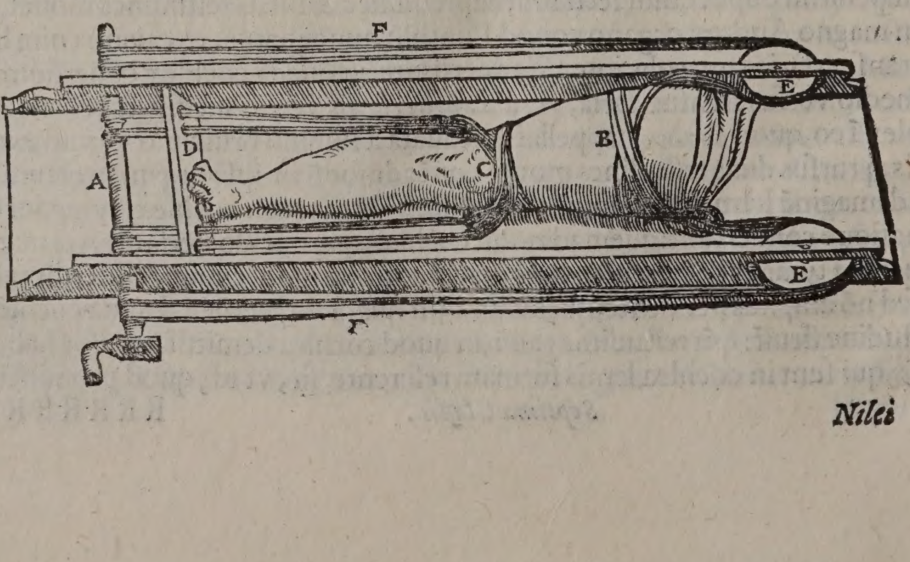
ARticulis reponēdis Hippocratis scānū ꝓ se abūde ē. si q̄s aūt velit alijs quoq; vti,ē polispaston,ita appellatū,q̄m multis orbiculorū circuitionibus facilitatē præstet:quod iter facientibus maxime idoneū est. referꝫ autē ad Archimedē auctorē.In vrbibus verò nō alienū est Fabri vel Andreæ organū,cum erecto opus est: vbi plano, scānum Hippocratis præcipue aptatur. G

De Glossocomo machinamento. *VII.*

NOn ab re quidē mihi glossocomū vr̄ à iunioribus medicis inuentum,ꝙ seu femur, seu crus cōminutū sit,vbi callus circundaꝫ,cōmodissime admoueꝫ. Habet aūt ab ima parte axē,ad quē extremi laquei in diuersa extēdētes deliganꝫ.Inijcianꝫ laquei extremis partibus ossis,quod curaꝫ,fiātq; ex duabus habenis,sic,vt quatuor vterq; capita habeat,bina à dextra, totidē à sinistra. ex ijs capitibus,q̄ inferioris laquei sunt,per foramina facta in inferiori parte glossocomi,ad axē duci debēt:q̄ superioris,primo procedere ad superiora,deinceps ipsa quoq; ꝑ latera glossocomi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includanꝫ. Vtrinq; ergo ab exteriori parte glossocomi,superioris laquei capita ferenda sunt ad axē. his.n.ita constitutis,vna axis conuersio pariter ambos laqueos extēdit deorsum versus, illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur, sursum:alterum sic, vt composita fractura in posterū liceat quotidie hāc laqueorum in diuersas partes intentionem corrigere, valētius, vel lenius extendendo. Laqueum igitur,qui ī inferiori parte est, directa ductione axis extendit, eum, qui in superiori parte,intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

Capsula Machinaria.

A Axis ad quem laqueorum capita circunijciuntur. H
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferior caput capsulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capsulæ.

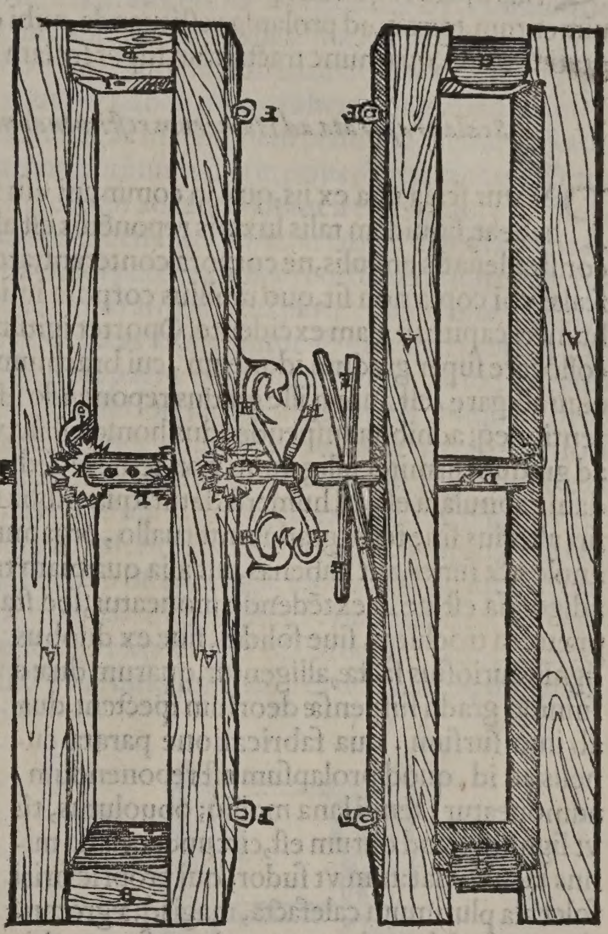
Nilei

A *Nilei Plinthium.* *VIII.*

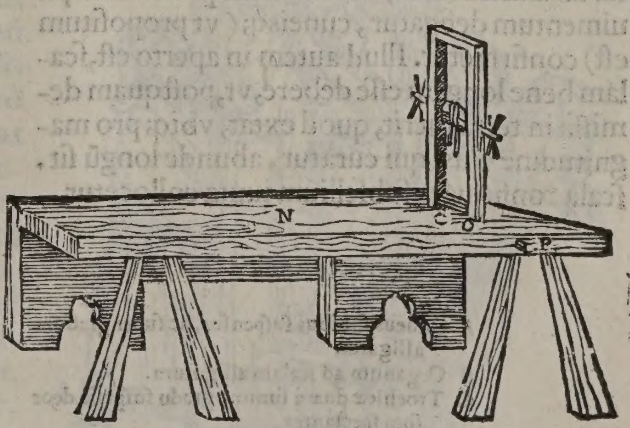
FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga: duo enim habet latera, longa palmos quatuor, digiti craſſitudine, quę extremis partibus tranſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quãta laterũ, ſed lõgitudo palmum implet. Merito igitur, cum talis cõpactio ſit, vt latera quatuor palmos longa ſint, tranſuerſaria vnum, totius organi quadrati ſtructura oblonga cõfecta eſt. Licebit autem, ſi quis voluerit latera breuiora, quàm dictum eſt, efficere, quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum
B præſtat. Media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruijs foraminibus, per quæ axis traijcitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt itẽ in organo quatuor anuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus tranſuerſariorum priores partes medias excauauit ad figuram literę ◡ ne habenæ, quæ à corporibus, quibus vis adhibetur, ad axis clauum feruntur, extantibus angulis atterantur, ſed recta procedant. Hactenus Herodotus. nos
C verò quam accepimus, hiſtoriã referemus. Ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod à ſtatua cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam cùm eadem compactio eſſet, conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus, æneorum draconum complexus, quorum capita è regione ad caudas ſpectabãt. ſed quò pertinebant hi dracones? non aliò niſi vt in vicem vectium axes conuerterent. tum in organo, quod Sidoni erat, media tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus, q̃ clauo axis reſpõderent. conſtat autem foraminum eundem eſſe vſum, qui in organo Herodoti, nimirum vt habenę, quibus corpora
D extenduntur, ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit inſuper Paſicrates axem incluſa habuiſſe in vicinia laterũ tympana quatuor ex ære dẽtata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori, atq; item in lateribus foramina fuiſſe dentium ordini reſpondentia, vt poſtq̃ abunde extenta corpora fuiſſent, fibulæ inter dentes eò demiſſę, vbi in luxatis reſtituendis opus eſſet, axẽ ſiſterent. Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt. pertuderunt item in orbẽ aliquo intermiſſo ſpacio, & ipſa axiũ capita, quò ad vſum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem, cũ fibulæ decidant, ad eum, quem dixi vſum, vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent, quæ erãt in orbem in lateribus aliquo ſpacio interiecto, quò, vbi vellem in luxatis cõdendis axem immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt: verum ego aliter Plin-

A Duo latera.
B Tranſuerſaria.
C Rotunda, ac peruia foramina.
D Axis, qui media parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Anuli.
G Tranſuerſarij priores partes excauatæ ad figurã literæ. ◡.
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.

Nilei Plinthium.

N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

thium ſtruxi. Salua enim eadem laterum menſura inferius trāſuerſarium ſurſum tranſtuli, qua- E
tuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquēs, axem verò collocaui in medio trāſuerſariorum, cui parti græce φωτὶ nomen eſt: & ſcamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atq; oblōgis, vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent: ipſa item latera extremis partibus tranſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula in foramina coniecta Plinthium contineret. Hęc de organi ſtructura, nunc ad ipſius motionem aggrediar.

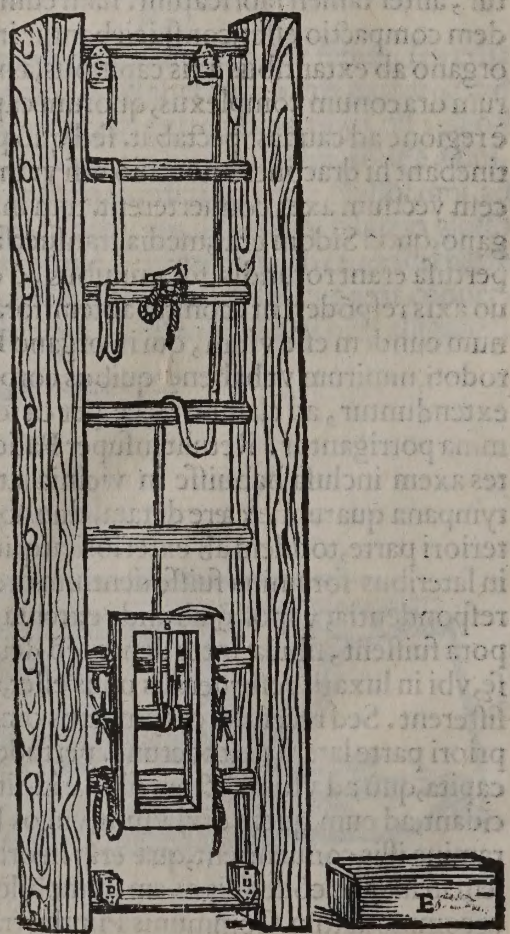
De motu Organi Tractorij. IX.

QVoniam tractoria organa imperfecta ſunt, nec præſtare quidquam per ſe poſſunt, ſed alterius operā requirunt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapſa reſtituenda, mihi operæpretium videtur, quaſi doceam in ludo, gratia eorum, quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam præparatam, organi motum enarrare.

Scala præparata ad Humerum reſtituendum in alam prolapſum. X. F

PAratur ſcala vna ex ijs, quæ in communi vſu ſunt, non lata, quæ oblique collocatos gradus habeat, ſiquidem talis luxatis reponēdis eſt aliena, ſed æque craſſa ſit, quadratiſq; gradibus conſtet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmodi ſcalæ vbi copia non ſit, quo mollius corpora inſidant, gradus lana inuoluãtur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id reſtituitur, cuneum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum idoneum, cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per funes ad eum alligare. eſt autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio ſuperiniecto intentioneq; adhibita ſuſpendendus homo eſt ſic, vt duos palmos à pauimēto recedat: & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temere, ſed eo obſeruato, vt ex partibus, quæ cū cauo quodam capitulata eſt, ad humerū detur: quæ gibba iuxta eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius ſiue tertij gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciēdum eſt per eos, quos habet anulos, & funes, aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigenda eſt, ne in extēdendo moueatur, ſed ſtabilis maneat, ac ſine vlla inclinatione. quatuor præterea trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſius factæ, alligentur, quarum duæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent, duæ ab imo ſurſum. qua fabricatione parata cuneus ad id, quod prolapſum eſt reponendum, admoueatur, tenui lana molliq; obuolutus, tū vt lignum quod durum eſt, circundata lana minus tactu lædat: tum vt ſudor, qui proprie oriri ſolet ala plurimum calefacta, magiſq; ægrotantis metu ac labore, lana cuneo impoſita combibatur. Hæc autem ſcala vel contineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneiſq; (vt propoſitum eſt) confirmetur. Illud autem in aperto eſt, ſcalam bene longam eſſe debere, vt, poſtquam demiſſa in terrā fuerit, quod extat, vbiq; pro magnitudine eius, qui curatur, abunde longū ſit. ſcala confirmata ſubſellium iuxta collocetur.

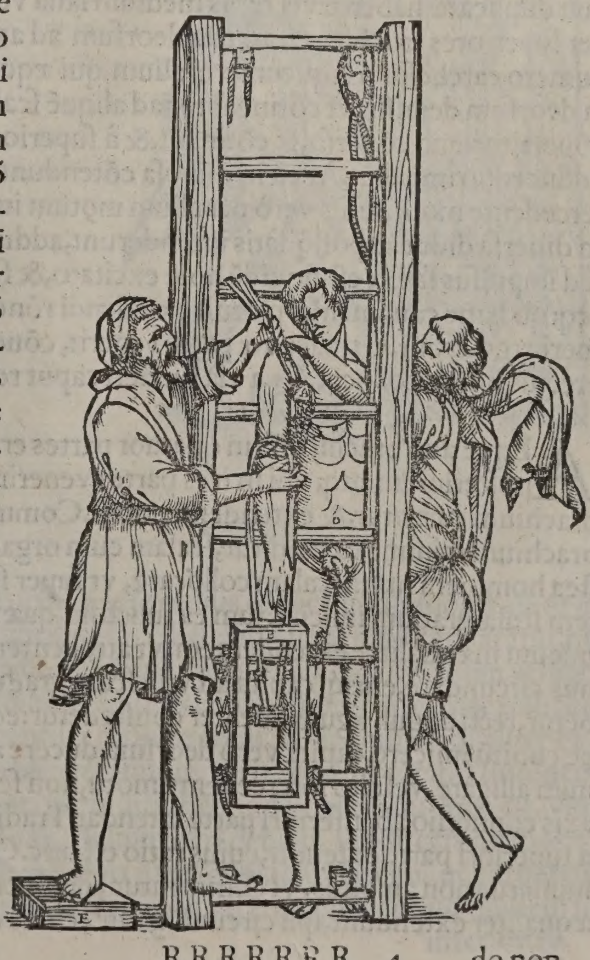
G H

A Cuneus funibus ſuſpenſus, ac ſuper gradum alligatus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duæ à ſummo gradu ſuſpēſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ, ſurſum ſpectantes.
E Subſellium.

A *De Humeri capite in alam prolapso.* XI.

SVper subsellium homo ascendens, brachium super gradum traijciat, ita, vt cuneus apte in alam demittatur: post hæc duplicata habena media inter cuneum & humerũ detur, capitaq; eius extrinsecus pendeant: deinde charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens, humero inijciatur, non circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra lacerti tumorem vel vltra: sic enim cubiti inæqualitas laqueum deorsum labi non patietur, præterquam ꝙ hoc modo vtilius imponetur. sequuntur enim facilius ea corpora, quę ampliori interiecto spacio adducũtur: quæ exiguo difficilius. Circundato laqueo capita eius recta deorsum ducta ad clauum axis religētur, & axis vel per vectes, vel solis manibus conuertatur, vt eius cõuersio directa ductione ab inferiori parte intendat. eodem autem tempore, cum aucta iam intẽtio est, subsellium subtrahatur, vt homo à scala pendeat, atq; ita excitando reponi luxatum possit. Suspenso homine, minister assistens à posteriori parte vtramq; manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat, collumq; in contrariã partem cogat, idq; fiat, quo tempore intendimus, atq; excitamus, cũ laquei ægro iniecti postea laxentur. Neruis abunde diductis, debet qui reponit assistens, habenæ capita prehendere, cubitumq; ad scalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittẽ-
B da intentio est, & ipse articulus sursum compellendus, vt in regionem pristinã reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet. Sed vt tuto reponamus, optimum fuerit, prius, q̃ nerui extendãtur, habenis & crura hominis inter se & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat, vel manu laquei capita cõtineat. Licebit etiamnum alio intercedente motu ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, subijciam. Ijsdem omnibus factis, quæ præcepimus, cum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciuntur ab inferiori parte extra, atq; ad axis clauum religantur: vel ducta ab exteriori parte versus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato alio intercedẽte motu ab inferiori parte extendamus. Nihil itẽ prohibet, quo minus eadem fabricatione parata duplici motu contrario intercedente, ab inferiori parte adducamus: quod ad quẽ modũ fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibiq; traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligãtur, vt eius conuersio duplici motu cõtrario intercedẽte ab inferiori parte extendat. postquam abunde extenderimus, proximum est, vt impellamus eo, quo ostendimus, modo, vbi de directa ductione loqueremur. Hi sunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Postquam reconditus
C articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est, vt æger super id statuatur, tam à scala, q̃ à cuneo remotus, collocato humero vt antea dixi. Verùm, cùm maiores nostri idem organum idoneum à superiore parte attrahendo tradiderint, sequitur, vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo explicare. potissimum autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus nõ solum elapsus esset, sed etiã perfractus. spectemus igitur, quibus modis voluerint luxata restituere, à superiori parte intendẽtes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparata, cuneum nõ amplius ex funibus suspensum, ad gradum alligant, sed solum superimponunt: funium verò
D capita admodum lõga per superiores trochleas ab interiori parte extra traijciunt: post hæc deorsum demissa vectibus, qui pro clauis sint, circumligant. His ita constitutis subsellium ad scalam ponunt, super quod homo ascendens, brachium superinijciat, vt cuneus rursum in alam indatur: deinceps carchesium laqueum, vel alterum ęqualiter extendentem humero inijciũt, capitaq; eius deorsum ducta, vt contineantur, ad aliquem scalæ gradũ deuinciunt. quibus ita contentis axis conuertitur, per quã conuersionem cunei funis alio intercedente motu attractus à superiori parte intendit. Neruis, quantũ res postulat, intentis impulsus adhibetur, & per duplicem habenã extrahendo, & manibus sursum compellendo. Equidẽ huic reponendi mo-

dō nō ſubſcribo ea de cauſa,quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui cum ſub ala nō manet,articulus ex toto non reponitur,ac potiſſimum,vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere.Ea verò extēdendi ratio,quæ ab inferiori parte adducit,ſtabilis eſt,cuneo ſuper gradū collocato,& per funes alligato,vt antea diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus,paulo poſt intelligetis,vbi condendi luxati rationem recenſebimus.Ratio aūt,quæ in diuerſa diducit,ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis laquei capita nō amplius ad gradum vinciuntur,ſed ad axis clauum dantur:per ſe dantur, vel alio motu intercedente,vt prius ſcilicet per inferiores trochleas traijciantur,tuncq; ad axem deligantur. Eadem nunc culpari poſſunt in hac in diuerſa extendendi ratione,q̄ paulo ante dicta ſunt in illa, quæ à ſuperiori parte extēdit. vbiq; enim probo,cum is,cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nūc proximum eſt,cùm de humero in alam prolapſo dixerimus,vt de eodem quoq; in priorem partem excidente pertractemus. E

De Humeri Capite in priorem vel poſteriorem partem excidente. XII.

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum ſcala eadē ratione modoq; præparata vel figurata,organoq; & trochleis(vt antea dictum eſt)alligatis, rurſus,vbi reſtituere volumus,ſubſellium iuxta ponimus,lanaq; vel linteis contegimus gradum idoneū, ſuper quem reſtituamus:cui(ſicut oſtēſum eſt)inuoluto ala inſidat:tum carcheſium laqueum,vel aliū æqualiter extendendi vim habentem humero(vt propoſitū eſt)circundamus,cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus,quemadmodum ad humerum in alam prolapſum tradidimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. eodem momento, quo intendimus,aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtēs,vtraq; manu ad ceruices hominis data, corpus in contrariā partem repellat.Licebit autem in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora.Subſellio itaq; ſubtracto,homo ſuſpenditur,vt ſimul & articulus excitetur,& quę illi ſuperiecta ſunt,laxentur. vbi quantum reponendus articulus poſtulat,intenderimus, circumducendo impellimus:ſi quidem in priorem partem,humeri caput exciderit,ab ea ſede, in quā venit,ad eam,vbi eſſe naturaliter debet,prominentiori palmæ parte vrgemus,atq; altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus:quo facto miniſter aſſiſtens manum apertam lato ſcapularum oſſi opponat,atq; id repellat,ne vis operæ reſoluatur:verum, ſi in poſteriorē partem prorumpat,contrarium fieri debet,humeri quidem caput prominentiori parte palmę vrgēdum eſt,vt à lato ſcapularum oſſe in ſuam ſedem reuertatur, atq; altera manu cubitus ad poſteriorem partem prorſus adducendus.Hac igitur ratione humeri caput reſtituendū ducimus,vbi in priorem vel poſteriorem partem eruperit.Sed alij in vtroq; caſu eam reponendi rationē probarunt,quæ à ſuperiori parte extendit. hoc,quo pacto agant, videamus.Scala eodem modo parata duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutū alæ ſubijciunt, capitaq; eius per ſuperiores trochleas traducta deorſum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant: deinde humero carcheſium laqueum,vel alium,qui æqualiter extendere valeant,circundāt,cuius capita deorſum demiſſa,vt cōtineantur ad aliquē ſcalæ gradum deuinciūt.quibus ita cōſtitutis axis cōuertitur,quo cōuerſo,& cōtinent,& à ſuperiori parte intēdunt:ac poſtq̄ abunde extenderūt adducendo impellūt.At cū in diuerſa cōtendunt, capita laquei vel directa ductione vel alio intercedente motu,funis verò per alium motum interiectū,ad axis clauū alligant, vt cōuerſo axe in diuerſa diducāt:poſtq̄ ſatis intenderunt,adducendo impellūt.Intentiones quidē ſuccedunt, ſed impulſus fallax eſt,ſiquidē hoīe excitato,& ſuſpenſione diſtracto,ægre articulus reſtituitur. atq; ob hanc cauſam nūc placuit extēdendi rōnem tā à ſuperiori parte,q̄ ab vtraq; ꝑterire. Humeri ergo caput,in quācunq; partē venerit, cōuenit ab inferiori parte extēdendo reponere, cū erectus homo collocatͣ.Qua via humeri caput reſtituat,expoſuimus.Pergamus igiť ad cubitū. F G

De Cubito. XIII. H

NEque duo brachij oſſa in quatuor partes erumpunt,in interiorem,exteriorem,priorem,& poſteriorem:atq; vbi in tres partes venerint, exteriorem ſcilicet, interiorē & poſteriorē, brachium curuatur,& extendi nō poteſt.Commune eſt horum trium caſuum,in quibus curuū brachium minime extenditur,ſcalam cum organo (vt dictum eſt) ad reſtituendum parare:poſtea hominem iuxta ſcalam collocare, vt ſuper ſubſellium aſcendens brachiū ſuper conuenientem ſcalæ gradum inijciat:tum ea iunctura,quæ palma nuncupatur, humerum continere, & laqueum inæqualiter extendentem,vt attollentem chiaſtum aut nauticū,brachio in vicinia manus circundare,eiuſq; capita ad vnū ſcalæ gradum, vt retinacula ſint,deuincire, vt vbi vis adhibetur,recti anguli figura fideliter conſeruetur:eoq; facto mediū duplicatæ habenę,brachio prope cubitū inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem, ibiq; vel directa ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,non ſecus ac vbi humeri caput reponitur, vt ſimiliter axis conuerſio ab inferiori parte intendat.Traditur etiam ad cubitum ille reponēdi modus, qui à ſuperiori parte extendit,cuius ratio eſt hæc.Cæteris omnibus(vt propoſitum eſt)conſtitutis, humerus non amplius, vt contineatur, deuincitur, ſed laqueus carcheſius, aut alius ex ijs,qui æqualiter extendunt,ipſi circumligatur, cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab inferiori

A riori parte in exteriorem attracta deorsum feruntur,& ad axium vectes quasi ad clauum alligātur: duplicatæ verò habenæ capita deorsum adducta, vt retinacula sint ad aliquid immobile dātur. cōuerso igitur axe & continemus,& alio intercedēte motu à superiori parte extendimus. At modus,qui in diuersa extendit,hinc manifestus est: vbi enim in diuersa extendimus, laquei capita per se ad clauum axis,vel alio intercedente motu ad eiusdem vectes deligantur, vt eadē conuersio in diuersa extendat. Neruis,quantum res postulat,extentis conuenienter impellere oportet,adducendo,si luxata in duas partes venerint,in interiorem scilicet & exteriorē: extrahendo,si in posteriorem;quas impellendi rationes in opere de articulis exposui. Hæc igitur fieri debent,quando cubitus in propositas partes erumpit. Verùm,si in priorem,in quo casu diximus extentum brachium non curuari,iterum eadem scala atq; organum comparatur,æger scalæ assistens brachium super commodum eius gradum imponit,humerus ad scalam per eandem iuncturam vincitur,laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus,cuius capita deorsum feruntur ad organum, vt ab inferiori parte attrahantur. si quis autem velit agere hoc tum continendo,tum à superiori parte adducendo,humerum non amplius ad scalā deuinciat,sed vtrique membro laqueum iniiciat,qui æqualiter intendat, vnum scilicet humero, alte-
B rum brachio:& superioris quidē laquei capita sursum ferat vltra caput,alterius verò deorsum, vt (quemadmodum in alijs reponendi rationibus declarauimus,extendat. quod vbi abunde fecerit,nunc reponendi causa duo modi impellendi potissimum aptantur, qui premit, & qui circunducit. sed ante quidem premere conuenit, dum intentio adhuc manet, dehinc circunducere: quos impellēdi modos multo ante exposui in opere de articulis. Oportet autem eo,quod luxatum est,restituto, brachium curuare atque extendere, pronumq; & supinum collocare, vt ex toto restitutū esse intelligas: tum ad angulum rectum in sequentem curationem figurare. Vtraque igitur brachij ossa,vbi loco suo non sunt, per superiores modos reponuntur. verùm quoniam vtrunq; per se proprie vitiatur,cum suo loco mouetur, post hac ne-
C cesse est scribamus,quonam modo cubitus erumpens, radiusq; diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

A Cuneus sub ala per funes suspensus.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ a summo gredu suspensæ.
D Trochleæ ab imo gradu suspensæ.
E Subsellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus attollens in vicinia manus.
H Capita laquei, vt retinacula sint,ad scalæ gradum deuincta,
I Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauum directa ductione alligata.

D

De Cubito & Radio. *XIIII.*

MOuetur per se cubitus interdum loco, & rursus per se radius diducitur, ijs modis,quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur ossa restituenda,scala similiter paratur,humerusq; ad gradum vincitur ea iunctura, quæ palma dicitur: ad ipsum verò brachium vtiliter datur laqueus aliquis ex ijs, qui inæqualiter extendunt, cuius laquei sinu à parte, quæ restituitur: capita à contraria, hoc est ab integra collocentur. proprie enim laquei,qui inæqualiter extendunt,eas partes magis cogunt, quibus sinus hærent: minus verò, quibus capita. siquidem consilium est, vbi superius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id quod suo loco est, vim minime adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuersio axis ab inferiori parte extendat. sed vbi, quantum restituendum os poscit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in interiorem

interiorem partem excidente, radioq; in exteriorem adducto, vtriusque manus digitos inter se E
unctos eminentiæ cubiti subijcimus, prominentioresq; palmarum partes vtrinque ponimus, atque his summopere vrgentibus adducimus; sed, si in posteriorem partem prorumpant, cubitus præsertim, ea reponẽdi ratio efficacissima est, quæ extrahendo impellit. sin radius in priorem partem conuertatur, expedit premẽdo & circunducendo impellere, quemadmodum ostẽdimus, vbi vtrunque os in priorem partem elapsum ponebamus. exquisitos autem reponendi modos in opere de articulis exposuimus. Repositi autem ossis indicium erit, in cubito libera brachij contractio atque porrectio: in radio, in pronum vel supinum habitum conuersio. Quo modo igitur per scalam homine erecto restituere luxatum con- F
ueniat, demonstrauimus. verum quia iusta aliqua de causa, aut ob imbecillitatem, aut ob femur, seu crus simul comminutum, æger stare nequit, dum luxatum restituitur, necesse est in sequentibus aperire, quæ ratio sit restituẽdi, homine super planam scalã iacente.

G

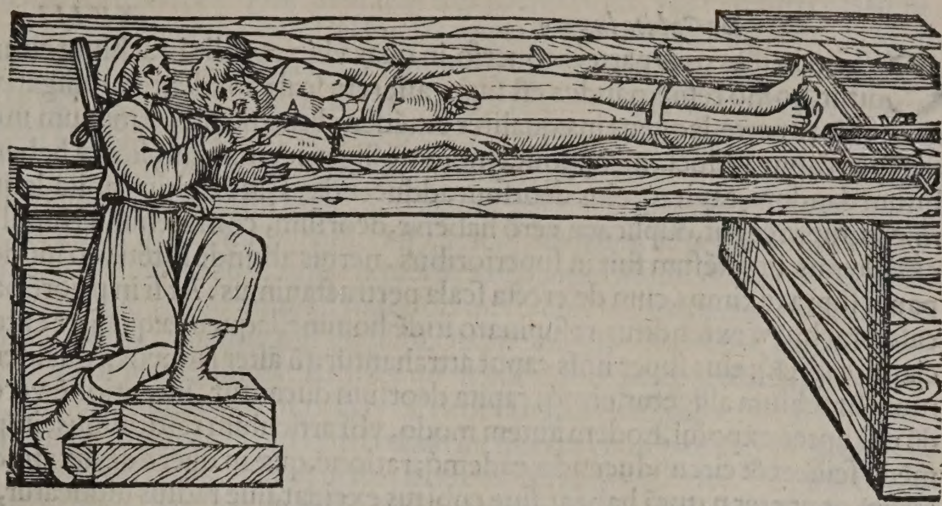
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ superiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subsellium.
F Iunctura, quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

Quo pacto iacente homine restituatur Humerus in alam prolapsus. XV.

SCalam collocare planam oportet, & vt à pauimento attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraque parte subijcere, atque æquandi gradus causa linteũ superimponere: huiusmodi enim lectus, quod pertinet ad ægrum iacentem, dum restituitur, scamni munus præstabit. organum verò ad scalam alligandum ab inferiori crurum extremitate, rursusq; trochleæ (quemadmodum dictum est) binæ à superiori scalæ parte, totidem ab inferiori vinciendæ. satius autẽ est ad luxata restituenda pro scala adhibere scamnum, quod ab altero extremo quadratis fossis excauatum sit, vbi organum firmiter insistat. quæ præparatio esse debeat, dictũ est: modos autem, quibus humeri caput restituitur, exequemur. Prolapso igitur humeri capite collocare hominem conuenit, sic vt iaceat super scalam, organo ad pedes constituto, supinus, vbi in alã vel H
priorem partem excidit: in verticem, vbi in posteriorem. Igitur, vbi in alam conuertitur, funis capita super caput à priori vel à posteriori parte adducenda, mediumq; habenæ duplicatę dandum est ad humerum sic, vt inter ipsum & cuneum demittatur, capitaq; eius ab exteriori parte ferantur, atque ita pendeant: post hæc laqueus charchesius, vel alius ex ijs, qui æqualiter extendunt, humero (vt supra ostensum est) inijciendus, cuius capita deorsum ad organũ adducẽda. cum capita ergo ad pedes ferantur, agemus vel continentes, & ab inferiori parte extendentes, vel in diuersa trahentes, siue directis ductionibus vtamur, siue alius motus intercedat, vt antea indicauimus. cum satis extẽderimus, cõdere humerum debemus, idoneam impellendi rationẽ adhibentes: præcipue autem duplex impellendi ratio idonea est, & quæ articulum extrahit, & quæ sursum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenẽtes vi humeri caput extrahimus, eodemq; momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus: eo enim fit, vt humeri caput facile prompteq; in exteriorem partem ducatur, moueaturq;. quo facto remissa intentione, protinus sursum compellimus: post hęc humerum prehendentes attollimus, vt in suum locum collocemus. Hæc sunt quæ fieri oportet, vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus

A A Cuneus alligatus ad funẽ, cuius capita dantur ad gradum supra caput.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ à sũmo gradu suspensæ deorsum spectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demissa inter cuneum & humerum, cuius capita spectent in partem exteriorem.
F Charchesius ad humerum datus.

B

De Humeri Capite in priorem vel posteriorem partem excidente. XVI.

SEd si humeri caput in priorẽ vel posteriorẽ partem conuertatur, homine (vt dictũ est) figurato, nẽpe supino, si in priorem partẽ venit, in ventrẽ: si in posteriorẽ, funis aut habenæ medium lana siue linteo obuolutum, alæ subijcitur, capitaq; supra caput feruntur, non quidẽ è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariã ad rem aliquã immobilẽ vinciuntur, qua retineantur. Ambigitur verò, quamobrem capita non recta ferantur, sed versus cõtrariam partẽ obliqua. Pasicrates quidem atq; alij non nulli hoc ea de causa fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite sursum attracto prohibeamur, quo minus ab inferiori parte extẽdamus: sed decipiuntur similitudine femoris, cũ res aliter habeat, siquidem femur ad Γ literæ similitudinem declinat, at humeri caput dimidiũ orbiculatũ est, neq; potest femoris modo à medio fune sursum adduci. quorsum igitur id fit? ne sub medio fune, quæ sub ala sunt cõpressa, alæ regionẽ compleant, completo.n. recessu, humeri caput locum non habebit in quẽ recondat̃. Nos ẽt nõ secus atq; ij, qui non multo ante nos vixerunt, ob propositã causam, habenam vel funem similiter collocamus. Consueuimus interdũ & aliter continere, duos.n. laqueos ex ijs, qui inęqualiter extẽ-
C dunt, implicãtes, thoraci dorsoq; sub alijs circũponimus, eorumq; capita cõtinẽdi causa ad gradũ, qui cõtra situs est, alligamus: qua continendi ratione adhibita laqueũ æqualiter extendentẽ humero circũponimus, quemadmodũ tradidimus, quã de humeri capite in alã prolapso: cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organũ demittimus, & ad axẽ deuincimus, vt eo conuerso cõtineamus, & ab inferiori parte pariter extẽdamus. Vi, quãtũ res exigit, adhibita, vt articulũ restituamus, premẽdo impellimus. ꝓminẽtiori.n. vnius manus palma vi humeri caput cõprimimus, altera verò cubitũ huc atq; illuc agitamus. Indiciũ aũt repositi ossis in superioribus explanauimus. Fit ẽt interdũ, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoq; humeri fractura accedat, cogaturq; medicus eodẽ tempore vtriq; vitio subuenire. Docẽdi autem gratia sermoni insistã, qui eum casum explicet, vbi & caput humeri in alam excidit, & medius humerus cõminuitur.

De humero fracto simul & prolapso. XVII.

QVæsitum est à maioribus nostris, qua via hæc restituant̃. Pasicrates quidẽ os suo loco motum primo restituit, ꝙ maiorẽ vim in restituẽdo postulet, q̃ fractura. At si quis sub fractura laqueum inijciens eodem momento velit tã quod fractum est, q̃ quod excidit, restituere, dũ vis ad luxatum, quantum postulat, adhibetur, fractura plus iusto intenta partes fracturæ superiectę
D vltra debitum extentæ, lædentur, resoluentur nerui aut abrumpentur, & fortasse corpora tota, priusq̃ articulus laxetur. atq; hac de causa censuit ipse laqueũ super fracturam imponendum, & ante quod luxatum, dein quod fractum est, restituendum. Voluit Aristion eodem tp̃e, & luxatum & fractum humerum restituere, ne si luxatũ prius reponatur, dum fractura cõponitur, prævi positum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroq; casu sequi detrimenta, vere sic habent, quapropter nobis placet, ante articulũ reponi, ꝓximeq; fracturam curari, ea cautione, ne dum quod fractum est, ab inferiori parte extendit̃, articulus elabat̃. Ad luxatũ igitur restituendum cuneus à funibus dependens in alã conijcitur, rursusq; capita funis sursum adducuntur super caput: humero super fracturã Charchesius laqueus imponitur, vel alius, qui æqualiter extẽdat, eiusq; capita, deorsum demissa, vt retineantur ad aliq̃ morã, vinciuntur, atq; à superiori parte attrahendo articulus reponitur. quo facto cuneus in ala relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita inferiori parte resoluuntur, & super caput adducta tanq̃ retinacula vinciuntur, vt vtriusq; præsidio cunei scilicet & laquei, articulus suo loco seruetur. post hæc Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorsum demissa ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur. quo fit, vt fractura ab inferiori parte intẽta componatur, superiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

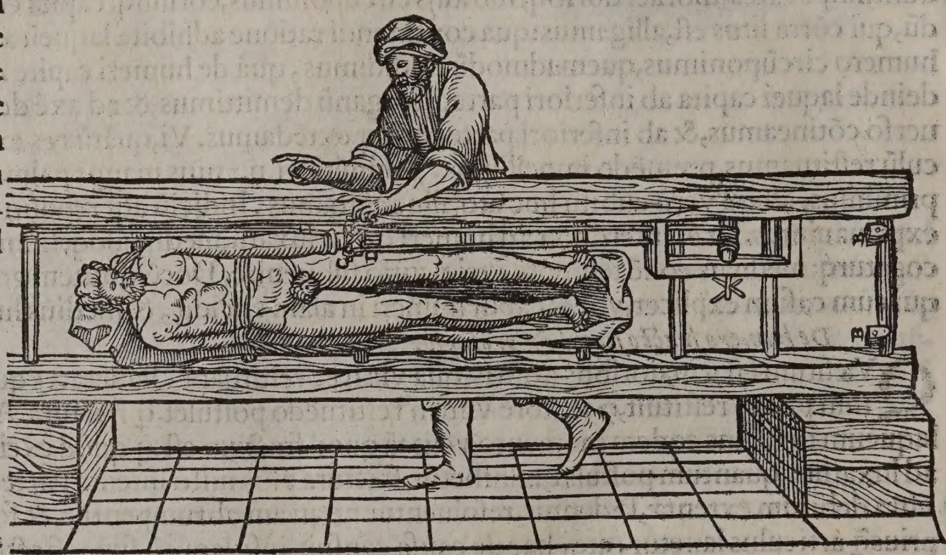
De

De Cubito luxato. XVIII. E

CVbito in illas treis parteis cōuerſo,in quas vbi procidit,brachium curuum eſt, neq; extenditur,homo reſupinandus eſt ſuper afferem ſcalæ inſidentem: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte,laqueus inæqualiter extēdens brachio prope manum injiciēdus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitā moram alligentur:tum duplicatæ habenę medium iuxta cubitum dandum,capitaq; eius deorſum adducenda. Dātes igitur capita,laquei quidem humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenæ,deorſum, continebimus ſimul & ab inferiori parte extēdemus,vt oſtēſum fuit in ſuperioribus. neruis abunde intētis eo modo impellemus,quem paulo ſupra diximus,cum de erecta ſcala pertractauimus. At ſi in priorē partē elabatur,in quo caſu brachium extenditur,reſupinato itidē homine,laqueus æqualiter extendens humero injiciatur,capitaq; eius ſuper hoīs caput attrahantur:tū alter laqueus æqualiter extendēs ad extremum brachium alligetur,eiusq; capita deorſum ducantur. intentionē verò à pedibus adhibēdā eſſe antea expoſui.Eodem autem modo, vbi articulum reſtituimus, impellere oportet, premēdo ſcilicet & circunducendo,eademq; ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt.verùm,ſi alterum os præter naturā habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur,laqueo rurſus ęqualiter extendente ad humerum dato,capitibusq; eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula F ſint,brachio laqueus injicitur,qui inæqualiter extendat,quemadmodū explicauimus: capitaq; eius deorſum ad organum adducuntur,& ijdem impellendi modi accōmodantur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito atque humeri capite,reſtat,vt ad manum accedamus.

De Manu. XIX.

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorem,exteriorem,priorem,& poſteriorem. Reſtitui aūt debet,vel ſuper ſcānum,vel ſuper ſcalā,quæ plana collocetur. Homine itaq; iuxta ſcalā vel ſcānum ſedēte,figuretur manus,ſupina,ſi in interiorē partē erupit:prona,ſi in reliquas tres. deinceps circa ſinū manus,ferramentū,quo adurimus tranſuerſum vel trāſuerſus axis detur,atq; ad ipſam palmā vinciatur:tū extremitatibus, propoſiti vectis ſeu ferramenti, ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ injiciantur,capitaq; à priori parte ad organum ferant. Brachio aūt in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extendens, cuius capita ferantur à poſteriori parte:rurſusq; intentio adhibeatur, quæ paulo ante expoſita eſt: vel cōtinēdo,& ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extēdendo,vel in diuerſa adducendo,poſtq̃ abūde intēderimus, impellere debemus, quem admodū in libro de luxatis expoſuimus: ꝓmendo, vbi in interiorē vel exteriorem partem venit, vbi in priorem & poſteriorem,adducēdo. Sed venio ad ſpinam. G

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramētum datum ad ſinus manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatē.
E Laqueus æqualiter extēdens brachio iniectus in vicinia manus. H

De Spina. XX.

SPina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituendo hominem pronum collocare, vel ſuper ſcalam,cuius gradibus aſſer iniectus ſit,vel ſuper ſcamnum, trochleaſq; (vt dictū eſt) adhibere:poſt hæc ad ſpinam dare binos laqueos æqualiter extendentes,vnum à ſuperiori parte gibbi,alterum ab inferiori: vel quaternos ex ijs,qui inęqualiter extendunt,inter ſe oppoſitos,binos à ſuperiori parte,totidem ab inferiori:& ſuperiorum quidē capita ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori vel à ſuperiori parte intendant,ſiue vt in diuerſa diducant,verùm,vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes.Poſtquam abunde intēderimus, eo modo impellimus, quem in libro de articulis enarrauimus.Sequitur autem,vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De Femore. XXI.

FEmur in quatuor partes prorūpit,interiorē,exteriorē,priorē, & poſteriorē : atq; vbi in tres partes cōuertitur, crus extentū eſt, & curuari minime pōt : ꝙ ſi in poſteriorem partem prolabatur,

A labatur,curuatur,sed non extenditur. Igitur,si in illas tres partes venit, vbi extentũ crus minime implicatur,resupinandus homo est super scalã vel scamnum, & duplicatæ habenæ vel funis mediũ lana seu linteo circundatum inter anum & naturale inijciendum,capitaq; eius super caput adducenda. Sin in exteriorẽ quidem & priorem partem femur eruperit, media habena variè quacunq; parte inter anum & naturale dari potest:sed,si in interiorem partẽ exciderit, inter femur integrum adhibenda est,& articulum,qui restitui debet, ne si femoris capiti subiecta fuerit,mẽbrum ab inferiori parte attrahi non sinat. quo facto Charchesius laqueus vel alius æqualiter extendens femori extremo circumponendus est,capitaq; deorsum ad organum ferẽda, & ad axis clauũ alliganda,vt adhibitis retinaculis conuerso axe contineamus, & ab inferiori parte extendamus.Nihil itẽ prohibet,quo minus à superiori intendamus,quemadmodum dictum est,quà de humeri capite. Neruis,quantũ satis est, diductis,ijsdem vtendum est impellendi modis,quos in opere de articulis indicauimus. At,si femur in posteriorẽ partẽ prolabatur, vbi cõplicari crus diximus,sed nullo modo extẽdi,organo ab inferiori parte alligato æger sedeat:magis tñ in supinum habitum conuersus,in alteram coxam inclinetur. post hæc contineatur,sicut in opere de articulis ostendimus. tunc Charchesius laqueus,vel alius æqualiter extendens, femori circundetur,eiusq; capita deorsum demissa,vt ab inferiori parte extendant, ad axem religentur. neruis,quantũ res postulat,intentis,oportet eadẽ ratione in restituendo impellere,quę in opere de articulis exposita est,spatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorẽ partẽ adurgere:sicq; crure deorsum extento,atq; homine resupinato articulus reponitur. Crus aũt restitutum testatur eius flexus, atque porrectio : in quamcunq; enim partem venerit, vbi restitutum est,liberam eius actionem spectamus,flexum scilicet & porrectionem.

B

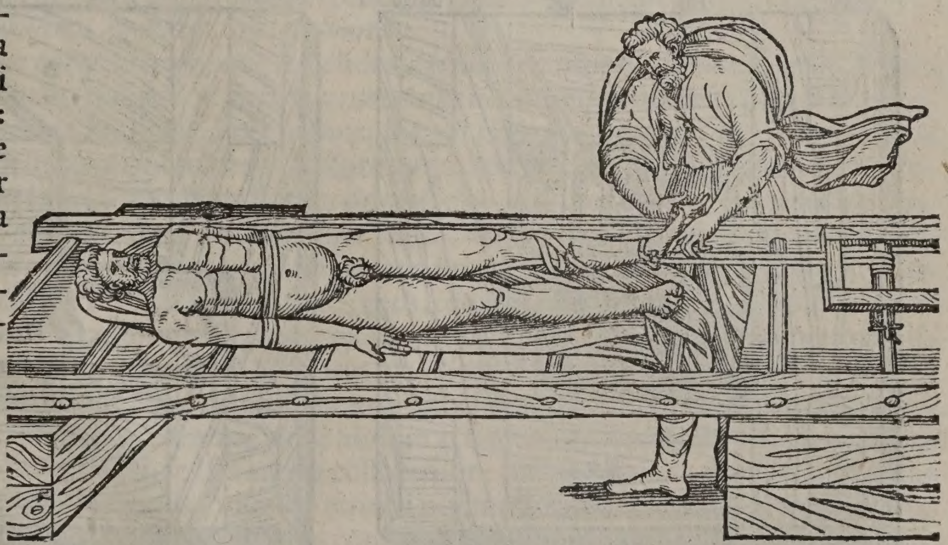
De Genu. XXII.

GEnu in tres partes erumpit,interiorem,exteriorem,& posteriorem: vbique autem crus extentum est.Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem resupinare conuenit : si in posteriorem, pronum collocare, tuncq; laqueos æqualiter extendentes membris inijcere : vnum quidem femori prope genu,alterum cruri super eam regionem,quæ carnosa à posteriori parte prominet : rursusq; organo ad inferiora deligato, easdem adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis sunt ostensæ,impulsumq; in opere de articulis declaratum.

De Talo. XXIII.

TAlus modo in interiorem,modo in exteriorem partem prolabitur,non nunquam etiam in C posteriorem. Rursus itaque oportet hominem sedere,extentoq; cruri laqueum imponere, qui ęqualiter extendat,eiusq; capita ad posteriorem partẽ porrigere:ad talum verò sandalium, vel draconẽ laqueum dare,capitaq; à priori parte ad axem adducere, cõtinendoq; ab inferiori parte extendere, & ijsdem vti modis impellẽdi,quos in opere de luxatis explicauimus. Restituendi rationẽ præterimus: quoniam de hac præcipue agimus,vbi organorum,quæ plana collocantur, præsertimq; nostri machinamenti motum declaramus.

D

A Laqueus iniectus cruri ęqualiter extendens.
B Sãdalius laqueus ad talum datus.

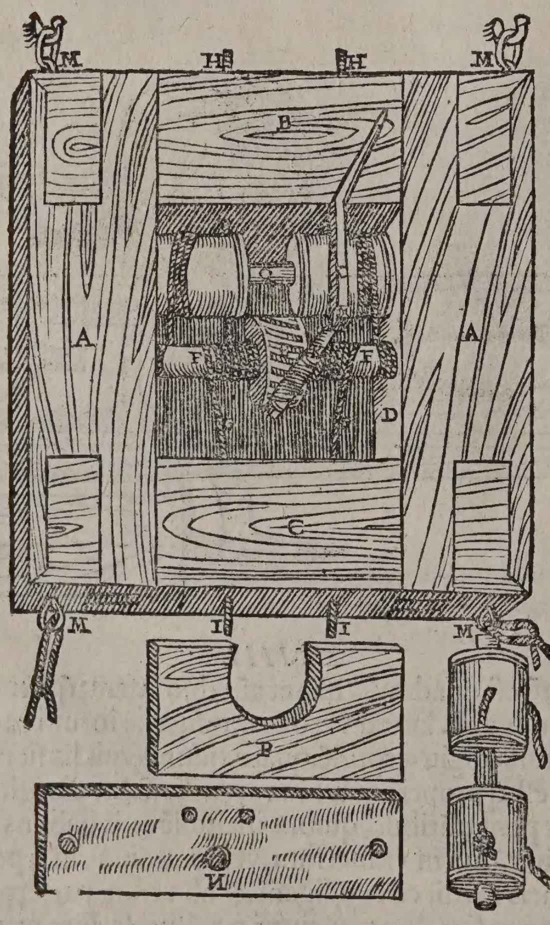
Glossocomum Nymphodori. XXIIII.

GLossocomum Nymphodori tractoriũ,organũ est quadratũ. habet aũt duo latera, q̃ extremis partibus per duo transuersaria inter se iungunt. laterũ verò & transuersariorum eadẽ est magnitudo,sunt.n.lõga lataq; duos palmos,crassa digitos totidẽ.quare,quum ęqualis sit eorum modus,iure glossocomum ex eorũ numero est,q̃ propriè quadrata appellant.Media igitur latera exculpta,cauataq; sunt cauis nõ nimis alte penetrãtibus, quibus includit axis habens in medio tympanũ,cui ab vtraq; parte ferrei vnci sunt,duo in vniuersum, vel foramina, in q̃ possint conijci funes,quorũ hęc rõ est.Funes duo vncis medij circumligant,& ab vtraq; parte ꝓpe foramina nodũ accipiunt: quorũ capita,quũ quatuor sint,duo traijciunt ꝑ trãsuersarium prius,

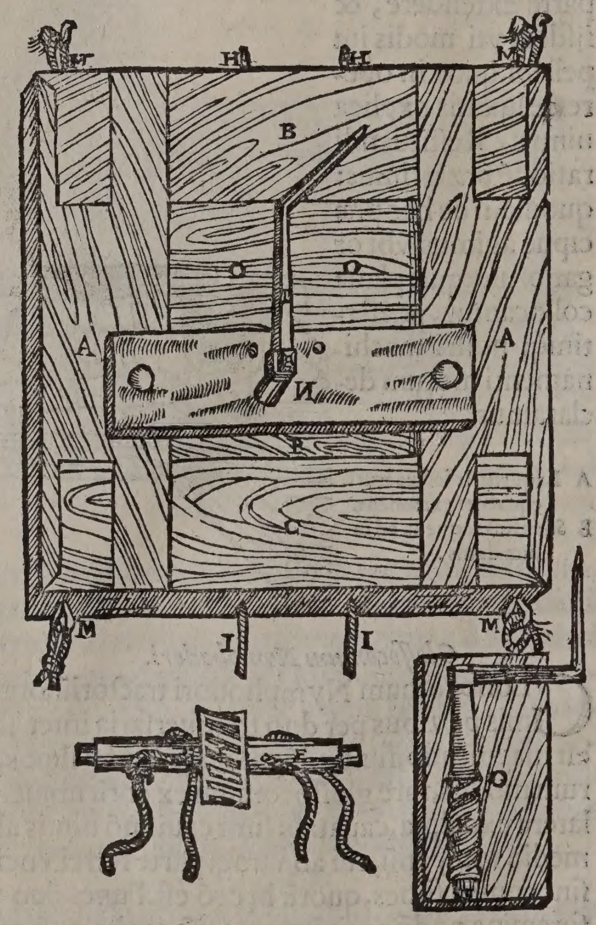
ab interiori parte extra:reliqua duo per id,quod posterius est. Secundũ tympanũ cochlea spe- E
ciẽ lentis referens recta collocatur,hæc cõposito vocabulo græce κωχλιάξων dicitur. eius extre
mitas demittitur in cauũ non penetrans prioris transuersarij : pars verò,q̃ cochleæ modo stria-
ta est,iuxta tympanũ collocat:quod superest ex eius longitudine per foramẽ transit,extremaq́;
parte baculũ versans habet,quo torquetur,vt cochlea per id versata tympanũ moueat,conuer
so hoc axis versetur,quo moto funium capita,q̃ extra procedunt, ad intendendum ducuntur.
Sunt item in glossocomo opercula,vt q̃ in eo sunt machinationes occultẽtur : tũ quatuor anuli
ad latera fixi,bini ab inferiori parte, totidẽ à superiori, ea de causa, vt alligari organum possit.
Huius fabricationis auctor est Aristion filius Pasicratis, siquidẽ aliter structũ fuit à Nymphodo
ro. in vetusta.n.structura extat cochlea non per transuersarium,sed,quà opercula sita sunt, tra
iecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertusas, quarũ vna axi su-
bijcitur,altera superponitur,vtraq; à latere tympani collocatur,inferior angustius foramen ha-
bet,superior latius. Cochlea igitur ab ea parte, qua opercula sita sunt,traiecta,atq; à forficibus
contenta,alterũ operculũ sine impedimento clauditur:alterũ claudi non patitur pars cochleæ,
quã penetrare diximus, cuiq; baculum versans affigitur. hoc itaq; operculũ mediũ trãsuersum
in duas partes secatur,quarũ altera manet immobilis,altera clauditur:atq; hæc media in longi- F
tudinẽ lunata figura exciditur, vt, quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propositã
cochleæ partem excipiat.Hanc Nymphodori structuram nõ accepit Aristion,sed adiecit orga-
no axem habentem tympana foraminaq́;,vt axis,qui in medio est,motus,vbi velis, cõsistat, &
vi minime voluatur:transtulit item anulos iuxta prius transuersarium, ne organũ à parte oper
culi,sed à parte prioris trãsuersarij alligetur. traiecit prætereà funium capita per opercula, hæc
quidem à superiori parte,illa verò ab inferiori. quod quidem pertinet ad anulorum situm,vnà
nobiscum sentit: sed axem,quem adiunxit,tãquam superuacaneum reijcimus, siquidem vnus
axis ex robusta materia preparatus,quod opus est,abunde efficit.Sed cùm glossocomi fabrica-
tionem absoluerimus,sequitur,vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Transuersarium prius.
C Transuersarium posterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quæ funes conijci possint.
G Funes duo.
H Capita funium traiecta per prius transuersarium.
I Capita funium per posterius transuersarium traiecta.
K Cochlea speciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in transuersarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi,quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatam figuram excisa.
Q Axis habens tympana foraminaq́;. G

Nymphodori Glossocomum clausum.

Nymphodori Glossocomum apertum.

H

A *De motu Organi.* XXV.

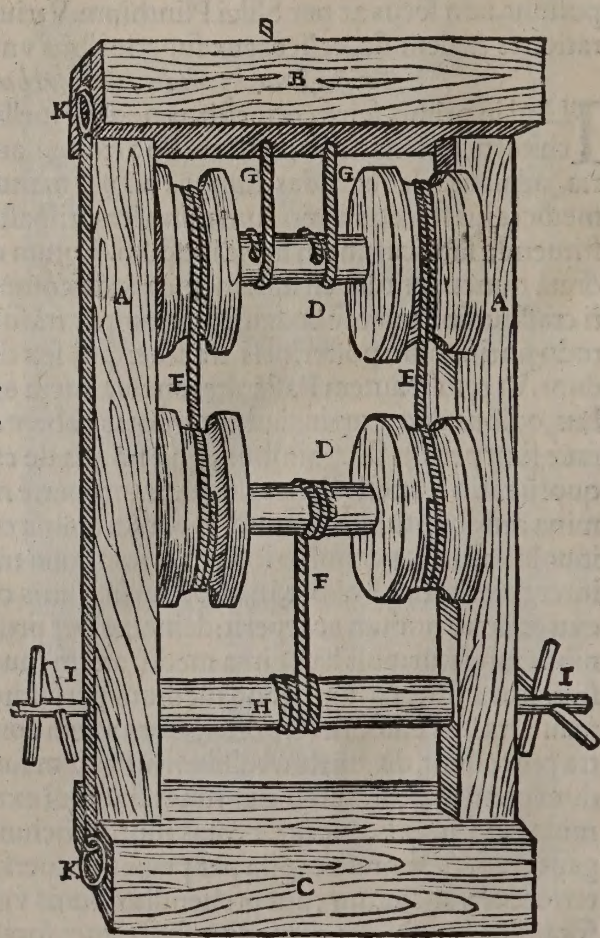
VBi humeri caput suo loco mouetur, pręcipueq; si in alam veniat, ad scalam eodē modo paratā, quo in Nilei Plinthio explicauimus, nunc pro Plinthio Glossocomum alligetur, non ab operculis, ne sub cochlea habenæ abrūpantur, sed à priori transuersario, anulis prope ipsum affixis. Aperiantur itē opercula, capitaq; funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidē à superiori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi restituere volumus, subsellium prope scalā ponatur, super quod homo ascendens brachium sic traijciat, vt indatur cuneus in alā: circūligetur insuper humero Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiusq; capita ducantur ad superiora funium capita, vt machinationum motu aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cū funiū capitibus colligētur, quo rursus fit, vt machinationes motæ, alio intercedēte motu ab inferiori parte extēdant: verùm, si per superiores laquei capita traijciātur, deinceps per inferiores demissa ad funiū capita vinciātur, rursus machinationū motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extendit. Impulsus verò, quos deinde res postulat, fiunt, quemadmodū dictū est, vbi humerus in alā pro-
B labitur, & per duplicē habenā extrahendo, & intentione remissa per manus sursum compellendo. Retulerunt alij organum hoc, vbi à superiori parte extendere volumus, idoneū esse: transferunt enim ipsum ad superiorem partem supra caput, cuneumq; ad gradum adhærentem, solutū tñ, in alam conijciunt: deinde capita funiū cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Charchesiū laqueū humero inijciunt, cuius capita deorsum adducta ad imum scalæ gradū immobilē deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis directis ductionibus à superiori parte intēdant. Licet ēt organo ab inferiori parte alligato à superiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei capitibus vt (quemadmodū dictū est) retinacula sint, cunei funium capita per trochleas traiecta cū superioribus capitibus funiū organi vinciūt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à superiori parte extendant: aut laquei capitibus nō amplius retinaculi vicē exhibētibus, sed ad funium organi capita alligatis, vel ad superiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idē præstent: cumq; abunde extenderunt, eosdem adhibent impulsus, quos paulo ante proposuimus. Quæ relata sunt, adscripsimus, probamus aūt & in hoc, quod de Nilei Plinthio diximus, vbi scala erecta collocetur, intentionē ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad scalā alligato: eā verò, quæ vel à superiori parte trahit, vel in diuersa
C deducit, ex toto prætermitti, eiusmodi siquidē imbecilles sunt. Quòd si homo iaceat, sic interdum censui luxatum reponi. contentus sum propositis reponendi rationibus exempli causa propter organi motum huc allatis: omnia enim luxata per hoc quoque instrumentum reponi possunt, non secus ac per Nilei Plinthium. Vtriusque machinationes sunt diuersę, sed reponēdi rationes eædem, sic, vt liceat ex superioribus vniuersum huius organi motum intelligere.

Trispastum Apellidis, seu Archimedis. XXVI.

ILlud in primis scire conuenit, ꝙ neque Apellides, neque Archimedes medici fuerūt, sed architecti, qui machinamentum hoc excogitarunt (quemadmodum nos accepimus de historia,) ad naues deducendas, funibus nō per manus, sed per ergatam attractis: illius autem seculi medici eius structuræ modum minuētes trispastum organum medicinale ad luxata fractaq; restituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organū ex eorum genere est, quæ oblonga quadrata nuncupantur. est autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmos quatuor digiti crassitudine inter se coagmentantur per trāsuersaria longa palmos duos, crassa digitum. latitudo potissimùm posterioris transuersarij sex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Pasicrates, media latera excauata sunt, cauis non nimis alte penetranti-
D bus, quibus duo axes includuntur rotas habentes in vicinia laterum. vtriusq; axis rotæ perforatæ sunt peruijs foraminibus, quæ nō alia de causa facta sunt, nisi vt in ea funes immittantur, quorū ratio hæc est. Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris axis foramina attrahuntur ita, vt nodi super foramina collocentur: tum funes circa suas vterque rotas inuoluuntur: & per posterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt. Posterior axis medius inter rotas foramē habet, in quod rursus funis conijci debet. sumitur funis lōgus, qui ab vtraq; extremitate nodum acceperit: deinceps per propositum foramen traijcitur sic, vt nodus foraminibus iungatur: post hæc circa mediū axem inuoluitur: quo facto altera eius extremitas per posterius transuersarium, quod medium perforatum sit, traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto? manu tractus euolutusq; posteriorem axem conuertit, quo cōuerso alia capita funium, qui extra procedunt, ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor, duo, & item duo, atq; ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo, qui extrema parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quę inter rotas sunt, traijciuntur attrahunturq;, sic, vt nodi foramina contingant. tuncq; funium capita per prius transuersarium perforatum ab interiori parte versus exteriorem traijciuntur. aut prehenditur funis vnus duplex, cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahūtur, vt medius funis inter foramina statuatur: postea eiusdē funis capita traij-

ciuntur per foramina transuersarij prioris. Duo item alij funes sumuntur nodo extrema partē E
deuincti: hi per foramina inter rotas posterioris axis facta, & à medio foramine recedentia, at-
trahuntur: qui deinde, vbi eorum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur, traijciunturq;
per posterius transuersarium perforatum, sic, vt quinque nunc sint funium, quę extra feruntur,
capita, duo per prius transuersarium, tria per posterius. his posterioribus manu attractis, inclu
sisq; funibus (vt dictum est) inuolutis atq; euolutis, capita eorum, qui exterius ferebantur, du-
cuntur, extenduntq; capita habenarum, quibus distenditur corpus. Huiusmodi organi structu-
ram Pasicrates exponēs reprehendit tanquā minime efficacem. vniuersum enim organi opus
cōsistit in ductione funis posterioris, qui manu attrahitur, at nequit manus in restituendis luxa
tis vim tantam sustinere, præsertim vbi magni articuli sunt, & corpora robusta. quamobrem
organi structuram immutauit, duosq; axes, qui inclusi erant, ita struxit, vt penetrarent, & prio-
rem minorem exiguis capitibus extātem, posteriorem maiorem & longiora capita habentem,
& ad prioris quidem axis extantia capita clauos cōfixit: posteriori verò vectes adiecit. demis-
sis axibus duobus digitis machinamentum in restituendo sic mouit. Habenas extendendis cor
poribus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe conuerso prior mo-
ueretur, & euolutis inuolutisq; funibus nerui extenderentur. Sed Aristion Pasicratis filius pa- F
tri aduersatur, vt vetustam organi structurā ignoranti. In vetusta enim (inquit) organi structu-
ra, axes nō mouebantur in laterū cauis, sed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli
formam excauatis: quod videre licet in organis ad aquam hauriendam comparatis, quæ ob fa-
bricationis rationem facile conuertuntur, neque tamen rotę in se continent armillam, sed cho-
dacem. quoniam igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotæ per chodaces circa
armillas, axes prompte admodum versabuntur, atque idcirco sine impedimento erunt, etiam si
funis manu ducatur. Ob id autem ipsum trispastum organum appellatum est, quoniam tres fu
nes agunt, vnus quidem extra ductus, duo inclusi. Hactenus ipse probabiliter scripsit, sed vera
sunt, quę à Pasicrate adducuntur, non enim potest manus funē ducens bene restituere, sed for-
tasse monstrationis causa in ludo organum mouere, vis autē, quæ in restituendo requiritur, per
manum minime poterit adhiberi. atque ea de causa ijsdem omnibus factis, quæ in vetusta scri-
ptura sunt ostensa, tertium axem organo adijciendum iudicauimus, cuius capita traiecta per la
tera essent, vt posterior axis nunc medius fiat, medius autem perforetur: in extātibus capitibus
vectes demittantur, vel manubriola, aut bacula ductaria: medius verò funis posterior, vbi circa
axem est inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, suoq; ibi capite alligatur. His ita G
constitutis conuersus posterior axis, ille inquā
cuius capita extant, funem circa se inuoluit:
quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto
prior quoq; axis mouetur. Tribus axibus con-
uersis, funium, qui extra ducuntur, capita ten-
duntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quæ
corpora extendunt. Habet item organū oper-
cula, veluti glossocomum, ne machinationes
oculis exponantur: atque item anulos ad late-
ra affixos, quibus alligetur. Hæc est vniuersi tri
spasti fabricatio. Restituendi autē modi aptan
tur ijdē, quos posuimus in glossocomo, distat
enim solum, quibus mouetur, machinationi-
bus: præterea funium eadem est ductio, habe-
nis ad eos alligatis. Sed iam trispasti fabrica-
tionem explicatam habemus. H

Trispastum Apellidis seu Archimedis.

A Duo latera.
B Prius transuersarium.
C Posterius transuersarium.
D Duo axes habentes rotas in vicinia laterum.
E Funes circa rotas inuoluti.
F Funis coniectus in foramen medium inter rotas posterioris axis.
G Funis duplex, cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris transuersarij foramina traijciuntur.
H Tertius axis, cuius capita traiecta sint per latera.
I Vectes in extantibus capitibus demissi.
K Anuli ad latera affixi.

Fabri

A *Fabri Organum.* *XXV.*

FAbri organum ad hunc modum fit. Super baſim, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimenſam,ſtatuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & ſemiſſem æquat, aut etiam excedit: latitudo implet digitos quatuor: craſſitudo tres. crura hæc per duo tranſuerſaria inter ſe coagmentantur,altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat,altero à ſuperiori,qua crura finiuntur. inferiori tranſuerſario ſubijcitur aſſer tranſuerſus,qui & cũ lateribus organi,& cum tranſuerſario committitur. hunc aſſerem ſedile conſuerunt omnes appellare,cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiem ⊔ inuerſi,qua parte tranſuerſario transfigitur æneum ⊔. Accommodatur tam cauum, quàm ⊓ demittendo priapiſco octo digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus, dum luxata reponuntur, moueatur quadrata teſtudo, ſpatham & cubitos mouens. quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem dicunt) peruio foramine pertunditur, in quod radix conijcitur,cuius extremum,quà extenuatur, ad poſteriorem teſtudinis partem per craſſitudinẽ traijcitur. Propoſita pars radicis peruio foramine pertunditur, per quod fibula demittitur, ne radix euellatur,ſed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extrema radice ſcutulo ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet,vt ſpatham in organo ſuſtineat, habet enim organum
B ſpatham capitulo leniter cauo aſſurgentem, ita longam, vt à teſtudine ad ſuperius tranſuerſarium, quod caput nominatur,pertineat,& cuneati axis modo excedat. Huius ſpathæ extremitas,quæ contra capitulum eſt, media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum includitur radicis extremitas lata, quæ perforatur. perforatur item ſpatha ab vno latere ad alterum, in quod foramen fibula demittitur, vt ſpatham detineat ad radicem. Ipſa verò teſtudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor,vel ordine diſpoſitis,vel duobus à priori parte, totidem à poſteriori conſtitutis: quæ non alia de cauſa fiunt, niſi vt funes in ea indantur,vt in ſequentibus oſtendam. Medium caput, hoc eſt ſuperius tranſuerſarium in quadratam figuram excauatur: in quod cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum verſatur. habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia caua quadrata peruia, nempe ab vtroq; trochleæ latere vnũ, in quæ conijciuntur quadratæ cubitorum partes:duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittuntur deorſum, & teſtudini inhærent, quæ quadrata caua in ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuesq; architecti calces nuncuparunt: ſuperiores latas rotundas di-
C xerunt alas. In alas ergo cubitorum,quæ ſuperius tranſuerſarium excedunt, & peruijs foraminibus pertuſæ ſunt,axis conijcitur: cuius capita vtrinque excedunt,medium cuneatum eſt,in extremis capitibus vectes ſunt,vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forantur,vt, ſi quando opus ſit, in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axem immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremitates alia duo ſunt adiuncta crura, vt, ſi quando ſedilis vicem exhibeat, ſuper baſim atque adiuncta crura iaceat. Verum,quia teſtudo per funem elata, & cubitos & ſpatham attollit, in ſequentibus qua ratione funis indatur,adijciam. Sumitur funis duplex,cuius capita per duo foramina,quæ vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte,vel à poſteriori,vel in medio,traijciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum adducuntur ſic,vt medius funis inter foramina collocetur:deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt,& ad clauos penetrantis axis religantur: continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper tranſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio duo claui ſunt infixi,in extantibus capitibus vectes vel manubriola ductaria,quibus conuertitur axis,cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit: atq;
D vnà cum ſpatha ſimul cubiti & axis, qui talis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Basis.

B Crura duo.

C Transuersarium superius.

D Transuersarium inferius.

E Asser transuersus subiectus inferiori transuersario.

F Medium asseris excisi ad formam 11 inuersi.

G Priapiscus.

H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.

I Quadrata testudo.

K Spatha.

L Cubiti.

M Prior pars testudinis peruio foramine pertusa.

N Radix.

O Fibula demissa per radicem.

P Capitulum spathæ cuneati axis modo.

Q Extremitas spathæ in quadratam figuram perforata.

R Foramina quatuor testudinis.

S Duplex trochlea indita in cauum superioris transuersarij.

T Caua duo quadrata superioris transuersarij, in quæ demittuntur cubiti.

V Imæ partes cubitorum quadratæ.

X Superiores cubitorum partes rotundæ, quæ alæ dicuntur.

Y Axis in alas cubitorum demissus.

Z Fibulæ demissæ in alas perforatas, quæ axem immobilem seruent.

a Alia duo crura adiuncta.

b Funis duplex.

c Alius axis, qui in cruribus continetur.

d Vectes, quibus conuertitur axis.

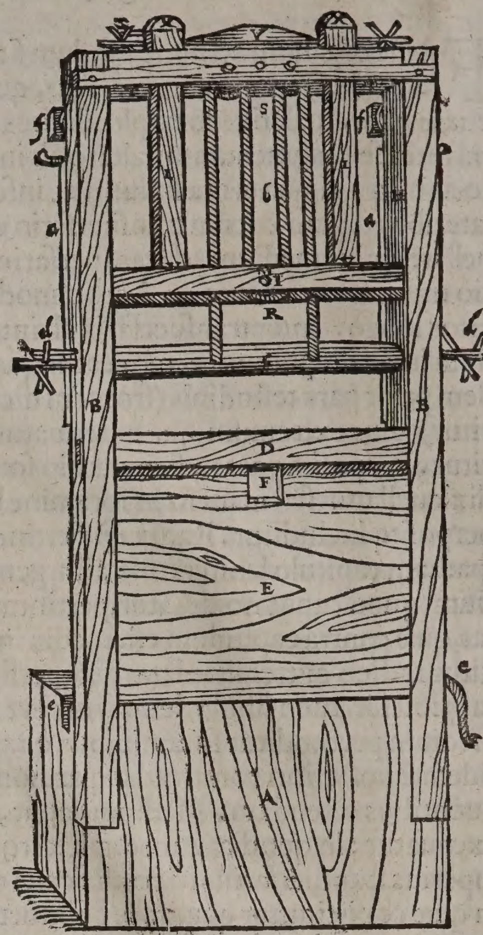
e Binæ trochleæ ad basim.

f Binæ trochleæ ad summa crura.

g Cuneus.

FABRI ORGANVM

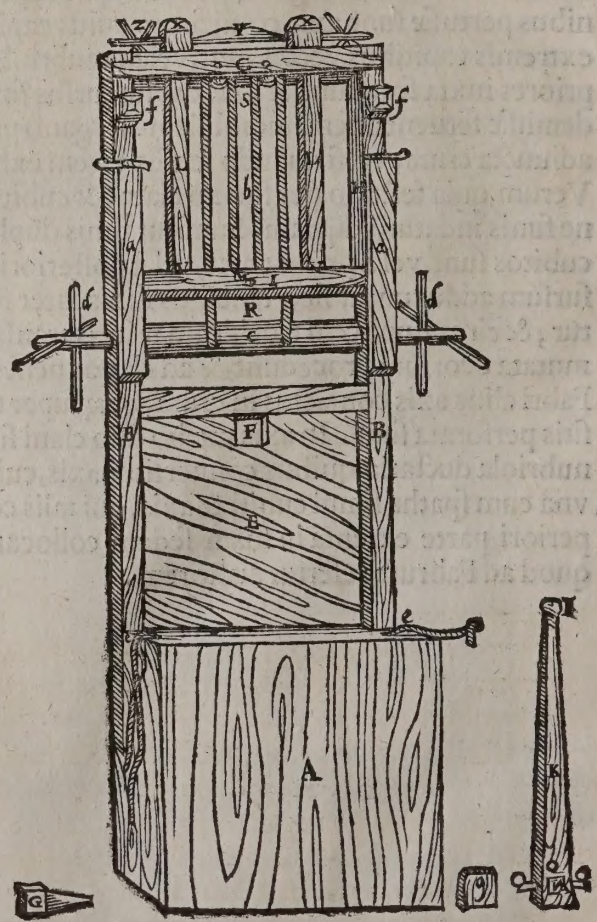
E

F

FABRI ORGANVM

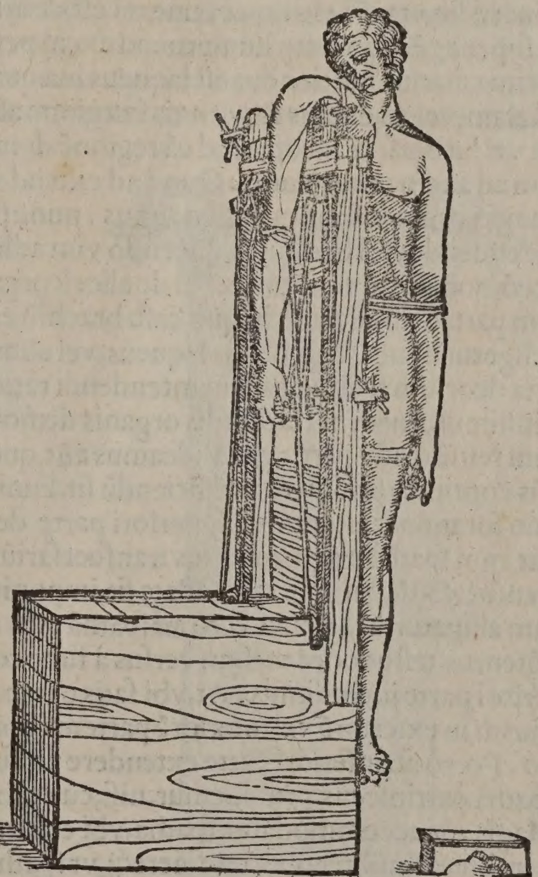
G

H

A *De Motu Organi.* *XXVIII.*

CVm erecta organa cõparentur ad reponendum humeri caput excitando,& alijs quoq; modis idonea sint,de humeri capite restituendo tractare constitui. ordiar aũt ab eo casu, sub quo in alam prolabitur. Verum,vt organi motũ perfectũ habeamus,quaternæ trochleæ organo adijciẽtur,binæ ab inferiori parte,qua basis sursum spectat,totidẽ à superiori ad summa crura. Vbi ergo luxatũ restituere volumus, cuneata pars axis primũ lana vel linteo circũdetur,subselliũq; iuxta organũ ponatur,super quod homo ascendat:deinceps vinciantur crura quidẽ habena inter se,sed integrũ brachium extentum,ad latus:in foramina aũt alarum indãtur fibulæ, vt axis seruetur immobilis,vsq; dum eo moto opus erit. His ita constitutis brachium super axem imponatur:atq; vbi cuneata pars axis in alam coniecta sit,laqueus Charchesius, vel alius ęqualiter extendens,humero inijciatur,eiusq; capita deorsum adducta,ad clauum eius axis, qui cruribus annectitur,alligentur:fune non amplius indito,quemadmodum in organi fabricatione retulimus,axis conuersio directa ductione ab inferiori parte extendet. id quod ẽt, alio intercedẽte motu,ad hunc modũ fit. Laquei capita primo per inferiores trochleas traducuntur:inde sursum data,ad clauos axis alligantur,vt hic versatus propositam intẽtionem moliatur, Idẽ quoq;
B ẽfficitur duplici contrario motu interiecto. laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad superiores feruntur:inde ad axis clauos vinciuntur, vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales sunt modi,quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autẽ à superiori intendere voluerit,fune in testudinem coniecto, veluti in organi structura posuimus, laquei capita deorsum adducat,& tãquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: post hæc axem conuertat,quo conuerso testudo alio motu intercedente,per funem elata,à superiori parte intẽdet. Ex his quoq; ille modus cõprehenditur,qui in diuersa extendit. hic non amplius requirit,vt capita retinacula sint,sed ab inferiori parte ad axis clauos vinciãtur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propositus extendendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intẽdendo axis immobilis,quemadmodũ declarauimus. Postquam abunde intenderimus,fibulæ,quæ moue
C ri illum non patiebantur, recipiendæ sunt, atq; ipse per vectes vel manubriola ductaria cõuertendus,vt cuneo aliqua ex parte inclinato, extrahẽdo impellamus,sicut in alijs organis ostẽdimus: post hæc dum restituimus humero deorsum intento, minister à posteriori parte assistens manus det ad ceruices hominis, vt corpus versus pedum regionem cogat in contrariam partem. Verùm, vbi restituimus, ministro id præstante,quod ostendimus,subsellium pedibus hominis subiectum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo:tum (vt alibi dictum est) eodem momẽto, quo ab inferiori parte extendimus, atq; excitamus, per cuneum extrahendo impellemus: deinde intentione remissa
D sursum cogemus,vtraque manu membro comprehenso, &, vt in suum locum recondatur,elato. Hac igitur ratione humeri caput in alam prolapsum restituitur.

Verum si in priorem partem aut posteriorem veniat,vertere sic axem oportet,vt quod ex eo cuneatum est,deorsum spectet: sursum, quod æquum est:hoc siquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propositas partes eruperit. Eo facto homo super subsellium, quod iuxta sit,ascendens brachium superponat,sic,vt axi insidat: deinde humero inijciatur laqueus æqualiter extendens,cuius capita deorsum ad axem alligentur: eædemq; intendendi rationes adhibeantur,quę traditę sunt,vbi in alam excidit. Neruis abunde diductis impulsus cõuenit,quem in aliorum organorum motione monstrauimus.

Sed si neq; cubiti sint,neq; axis in alas coniectus,humeri caput in alã prolapsum ita restituit. Agitaẽ spatha sic,vt capitulũ eius,perinde atq; cuneata pars axis superius trãsuersariũ excedat: tũ duplex habena media inter spathã & trãsuersariũ daẽ,cuius capita ab exteriori parte pẽdẽt. In restituẽdo aũt,ęger ad organũ assistẽs,brachiũ super trãsuersariũ imponit sic, vt spatha in alã indaẽ:post hęc Charchesius laqueus,vel alius ęqualiter extẽdẽs, humero inijcitur, cuius capita

deorſum demiſſa ad tranſuerſariũ vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis con- E
uerſus teſtudinẽ,cumq; ea ſphatham attollens,à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille ex-
tendendi modus,qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem
conuerſus axis in diuerſa diducet. poſtquam ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita con-
tinenda ſunt,& per hanc ipſa ſpatha,vt per ſpathã extrahendo impellamus. quo facto intentio
remittenda eſt,membrumq; ſurſum adducendum,vt q̃ celerrime in ſuum locum articulus col-
locetur. At ſi organũ non ſpatham habeat,non cubitos,non axem illis contentũ, humeri caput
in alam veniens per cuneũ ſic reponi debet. cuneus,in quẽ funes coniecti ſint, ſuperiori tranſ-
uerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur: deinceps æger brachium ſuperimponat, cu-
neusq; in alam conijciatur:quo coniecto laqueus Charcheſius humero circumligetur,eiusq; ca
pita deorſum demiſſa dentur ad axẽ,qui cruribus continetur, vt axis verſatio ab inferiori par-
te extendat. at vbi ſatis intenderit,impellere oportet,velut in alijs organis demõſtrauimus,aut
extrahendo,aut ſurſum cõpellendo:qui modi,cum ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm
ad rem pertinẽt.Placuit alijs per teſtudinem ita reponere. funem primo reſoluunt, ipſumq; du-
plicant:cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciũt, à ſuperiori parte deorſum,
& ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaq; teſtudinẽ prope ſuperius tranſuerſarium, F
tuncq; reſtituendum brachiũ ſuperinijciunt,cuneumq; in alam demittunt: poſt hæc brachium
per palmã iuncturã ad teſtudinẽ vinciunt. his ita conſtitutis inferior axis cõuertitur,teſtudoq;
à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit: quo pacto intẽtio quidem ab
inferiori parte adhibetur,ſed humero ad teſtudinẽ alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo vbi brachiũ curuatur,interiorem inquã,exteriorem,& po-
ſteriorẽ,iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare ęger ſuper ſubſellium debet, atq; axis
cõuerti ſic,vt pars eius,quæ cuneata eſt,deorſum ſpectet:ſurſum,quę æqua:dehinc brachiũ da-
re ſuper axẽ. quo facto humerus ad axem per palmã iuncturam deligandus eſt:brachio verò in
vicinia manus inijciendus eſt laqueus inæqualiter extẽdens,eiusq; capita ſurſum adducẽda, &
ad alam,vel ad extans caput axis è regione alliganda. brachio ſic ad rectũ angulũ figurato habe
næ vel latæ faſciæ medium ad eã regionẽ detur, quæ proxime ſub cubito eſt, cuius capita deor-
ſum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet,ijdem modi cõueniunt, quos, vbi
humeri caput reſtituitur,oſtendimus. nunc ſiquidẽ licebit vel continendo, & à ſuperiori parte
extendendo,vel in diuerſa ducendo vim adhibere:qua abunde adhibita eadẽ impellendi ratio
accõmodatur,q̃ tradita eſt,vbi de aliorũ organorũ motu pertractauimus. At ſi cubitus in prio- G
rem partem moueatur,in quo caſu brachiũ extẽditur,mẽbro ſuperimpoſito humerus ad axem
deligetur:tunc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiusq; ca
pita deorſum ferãtur,eadem intendendi ratio adhibeatur: poſt idem impellendi modus expe-
ditiſſimus,quem in tractandis organis demonſtrauimus.Proprie aũt ſpatha plurimũ vr̃ ad cubi
tum reſtituendũ pertinere. Videamus aũt,quo modo,vbi neq; cubiti in organo ſint,neq; axis in
alis contineatur,opus hoc efficiendũ ſit.Funis igitur reſoluitur,duplicaturq;, & eius capita per
duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligantur. teſtudo
aũt cum ſpatha prope ſuperius tranſuerſariũ attollitur:dein ſpatha torquetur, & brachiũ ſuper
tranſuerſariũ,cui lana circundata ſit,imponitur,humerusq; ad tranſuerſariũ per palmã iunctu-
ram alligatur,brachium verò ad ſpathã toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus
cõtentus,teſtudoq; deorſum verſus à fune coacta ſpathã ſimiliter deorſum adducit, ſicq; ab in-
feriori parte intendimus. At,vbi ſatis extenderimus,aptatur impulſus, quẽ paulo ſupra poſui-
mus:ſi in exteriorẽ vel interiorẽ partem cubitus elabatur,adducendo:ſi in poſteriorẽ,extrahẽ-
do. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus,impulſu aũt,eo ꝙ brachium deuinctum ſit ad
ſpathã extrinſecus,prohibemur,niſi,cũ radix euelli ex foramine poſſit,extrahẽdo impellamus. H
Magis aũt accommodatur ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit,quẽ ſi reſtituere velimus,funẽ
demittere ſimiliter oportet,ſinereq;,vt ſpatha dependeat:deinde membro ſuperiniecto,hume-
merum ad trẽſuerſarium deuincire,brachium verò ad ſpatham: poſt hæc ab inferiori parte ex-
tendere,vi,quantum res poſtulat,adhibita impellere,ante quidem premendo,tum circunducẽ-
do,ſpatha cum brachio torta curuataq; premendi cauſa. Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo Scamnum Hippocratis. XXIX.

Lib. đ Art. ſec. 4. t. 49. 7ª. 289. h. Et l. đ Fract. ſect 2. t 49. 7a. 239 a. Lib. de Art. ſec. 4. t. 51. & 55. 7a. 290. b. e. f

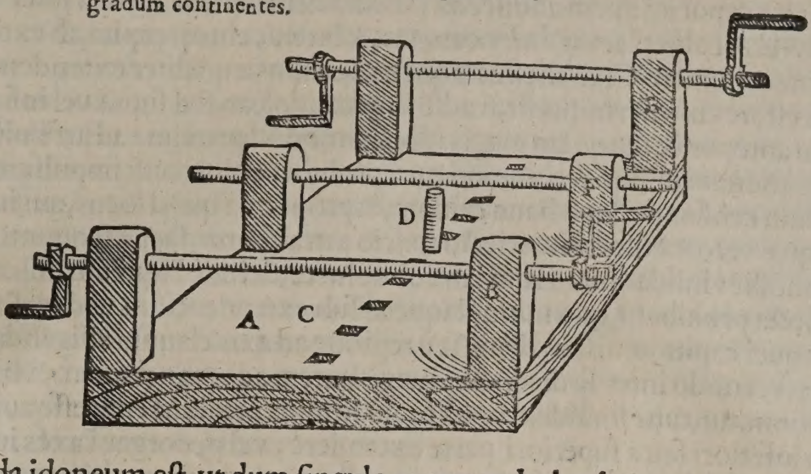
HIppocrates maxime admiratione dignus multis in locis ſuũ organũ ‖ ξύλον appellauit, in
quibuſdã ẽt χεδίαν: recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnũ, dixerũt, eoq; affixis cruribus &
pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur aũt ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum
duos,nouem digitorũ craſſitudine,reſupinaturq;:& quatuor alia ligna pedẽ lõga extremis par-
tibus rotunda,duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur. hmõi ligna,quæ φλιαὶ ab Hip-
pocrate vocantur,in latitudine peruijs foraminibus pertundunt,quibus cõtinentur penetrãtes
axes in medio clauos habẽtes,& in extãtibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendũ.
totum lignum in medio vſq; ad alteram partem quatuor digitorum ſpatio iniecto caua habet,
quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates κατώτιες nuncu-
pauit.

A pauit. Medium preterea lignum alte in quadratam figuram excauatur, quo scalmus demittitur, qui priapiscus vocatur. Alias itē hēt φλιάς, in medio ad similitudinem literæ Π, nō inutiliter adiectas. Structura igitur, Pasicrate auctore, huiusmodi est, cui deinceps subdam, qua ratione moueat̄ scānum Hippocratis: quod vbi vetustam structurā habeat, homine iacente, ad luxata omnia restituenda idoneum est, vt dum singula exequar, declarabo.

B

Scamnum Hippocratis.

A Lignum quadrangulum sex cubitorum, latitudine bicubitali, crassitudine dodrantali.
B Postes breues axes habentes.
C Fossulæ.
D Lignum teres in medio cauo infixum.
E Postes pedales lignum transuersum tanquam scalę gradum continentes.

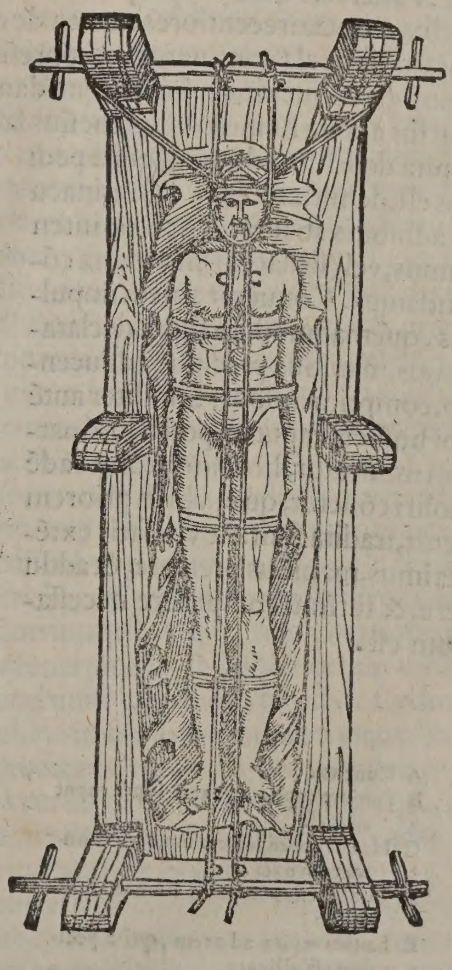

De Maxilla restituenda. XXX.

MAxilla excidēte, siue ab altera parte, siue ab vtraque, homo resupinatur sic, vt caput iuxta axē, qui ab eius parte est, collocetur, brachijs ad pectus atq; abdomen alligatis, cruribusq; inter se, & omnibus ad scamnū organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur, quæ lepus auritus dicitur, eiusq; sinus ad ea ligna, quæ proximum axem sustinent, vt retinacula sint, deligantur: media habena in os inditur, quantum potest intima, iuxta eam regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiusq; capita deorsum demissa ad axē, C qui à pedibus est, alligantur: aliaq; habena media mentum complectitur, & in vtranque partem vltra caput adducta ad axem, qui super ipsum est, diducendi causa deuincitur. his ita constitutis, inferior axis torquetur, vt continendo, & ab inferiori parte extendendo, vis adhibeatur. Postquam intenderis, quantum res postulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis exposuimus. Si maxilla quidem ab vna parte exciderit, tria efficies, adduces, premes, & sursum compelles: sin ab vtraq;, extrema mota fuerint, premere conueniet, & sursum compellere. Hæc de maxilla, nunc venio ad humeri caput.

D

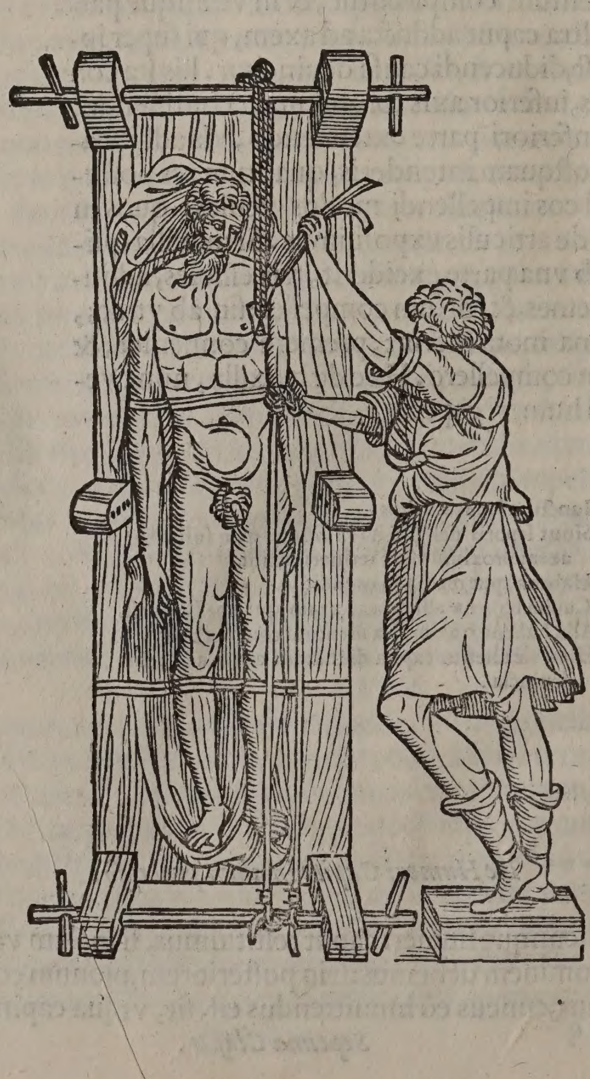
A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ sustinent axem proximum, vt retinacula sint.
C Habena, quæ media in os inditur.
D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibns est.
E Alia habena, quæ media mentum complectitur.
F Habenæ alterius capita diducendi causa ad axem deuincta.

De Humeri Capite in alam prolapso. XXXI.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in priorem partem venerit, resupinare hominem debemus: si in posteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapsum restituimus, cuneus eò immittendus est, sic, vt qua capitulum assurgit rotundum ac leniter cauū,

in priorem partem ſpectet:quà æquus eſt,in poſteriorem. expedit autē cuneum vt mollior ſit, E
linteo vel lana inuoluere:omne enim lignum(auctore Hippocrate)durum eſt & tactu lędit,atq;
hac de cauſa potiſſimum lana circundatur. adde,quòd hæc ſudorem abſorbet,qui in ala oritur
& ob curationis metum,& ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: &
quòd cuneum labi non patitur. Deinde funiū capita,hæc quidem à priori parte,illa verò à po-
ſteriori ſuper caput ad axem adducēda: media item habena ſub ala inter cuneum & humerum
danda eſt,vel (vt alijs placuit)inter cuneum & latera, eiusq; capita ab exteriori parte attrahen-
da.Ipſi autem humero Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens, inijciendus,nō quà
laceratus eſt,ne cum neruoſus ſit,ſi adſtringatur,doleat,ſed ſupra vel infra. plerique ſuperiorē
regionem anteponūt tanquam magis idoneam,quòd proxime ad articulum accedat, ſed locus
hic ad curationem minus accommodatur, prohibet enim rectū impulſum. Sub muſculo igitur
deligandum cenſemus,& ob hanc cauſam,& propterea quòd locus,qui iuxta adſtringitur,ęgre
laxatur,quæ verò mediocri interiecto ſpacio attrahuntur,facile ſequuntur. Expedit autem, vt
laqueus mollius inſidat,humerum lana obuoluere,deinde laqueum inijcere:tubercula enim cu
bito ſubiecta prohibent,quo minus laqueus ſub extendentium vi deorſum labatur. His ita cō-
ſtitutis laquei capita deorſum demiſſa è regione ad axis clauum alliganda ſunt,vel circa ipſum F
obuoluta,vel nodo inter ſe deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter ſe alligata clauo
circumponuntur,tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant. neceſſe autem eſt,vel continere,
& ſeu ab inferiori ſeu à ſuperiori parte extendere, vel per organi axes in diuerſa contendere.
Abunde vi adhibita,primum conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo:& eodē,
quo extrahimus,momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere, inten-
tione adhuc manente:tum hac remiſſa laxataq; manibus ſurſum compellere. At ſi caput hume
ri in priorem partem moueatur,hominem ſupinum collocamus: pronū,ſi in poſteriorem. cu-
neoq; omiſſo, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum ſub alam demittimus, capitaq; eius
ſupra caput ad ducimus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus contrariam partem, homine
reſupinato, ſi in priorem partem articulus exciderit. Quæſita autem cauſa eſt, quamobrem id
fiat. Paſicrates quidē id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habena è regione ſurſum
verſus attracta:recentiores non ea de cauſa,capita oblique ducenda eſſe dixerunt, ſed, ne cor-
pora,quibus ala continetur, compreſſa lati ſcapularum oſſis ſinum impleant: nobis verò cum
omnibus conuenit,capita oblique danda eſſe ad contrariæ partis ligna, quibus axis cōtinetur.
Rurſus autem humero Charcheſius laqueus inijciatur,vel alius,qui æqualiter extendat, eiusq; G
capita deorſum ad axem, qui à pedi
bus eſt,demittantur, vt vel retinacu
lis adhibitis ab inferiori parte inten
damus,vel (ſi placeat)in diuerſa cō-
tendamus. Conuenit autem impul-
ſus, quemadmodum ſupra declara-
uimus,manibus pręcipue adducen-
do,comprimendoq;. Similiter autē
vbi humeri caput in poſteriorē par-
tem moueatur, homine prono eadē
moliri cōuenit, quæ, vbi in priorem
venit,tradita ſunt.At vbi ſatis extē-
derimus,manibus premere, & addu
çere, & ſurſum compellere neceſſa-
rium eſt.

H

A Cuneus.
B Funium capita ad axem ſupra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Charcheſius laqueus humero iniectus.
E Laquei capita ad axem, qui à pedibus eſt,alligata.

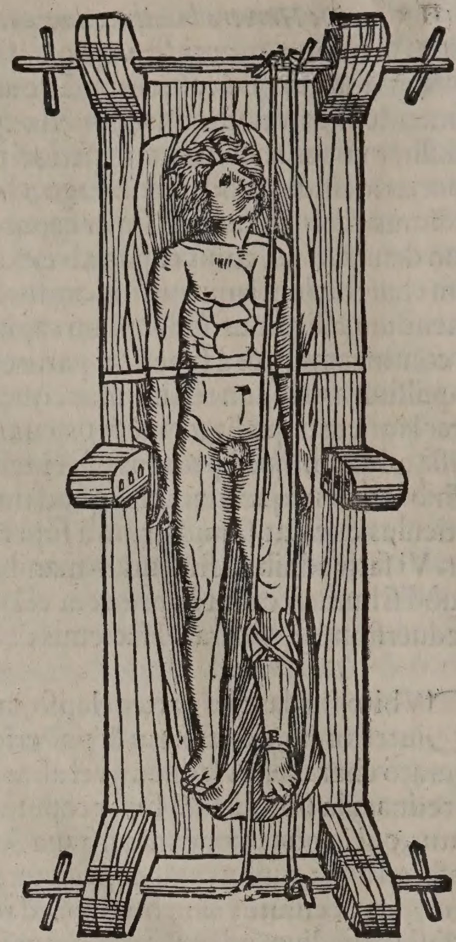
A *De Humero luxato comminutoq;.* XXXII.

NOn nunquam accidit, vt prolapso humero fractura quoque adijciatur membro medio cōminuto, in quo casu recondere articulum oportet, & fracturam componere. Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit, & à superiori parte extendere: quod ad fracturam, similiter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. sed ante restituere, quod prolapsum est, oportet: deinde, quod fractū. Ergo, vbi volumus, quod prolapsum est condere, cuneum in alam indimus, capitaq; funium super caput attrahimus, ac mediam habenam inter cuneum & humerum demittimus, cuius capita ab exteriori parte procedant. tum infra cuneum ac super fracturam charchesium laqueum inijcimus: eiusq; capita deorsum ad ligna, quæ axem sustinent, ad retinendum, alligamus: sed funium capita ad axem, qui super caput est, vincimus, vt eo conuerso & contineamus, & à superiori parte extendamus. Neruis abunde intentis, per conuenientem impulsum articulum restituimus. quo facto laquei capita super caput data, retinacula fiunt: & alter laqueus æqualiter extēdens, cuiusmodi charchesius est, humero inijcitur, cuius capita demissa ad axem, qui à pedibus est, vinciuntur, vt & retinendo, & à superiori parte extēdendo vis adhibeatur. neque nunc est, quod timeamus, ne fractura ab inferiori parte attracta repositus
B articulus excidat, siquidē, cum à superiori parte tam à cuneo, quàm à superiori laqueo retineatur. Vi satis adhibita fracturam manibus componimus, quemadmodum sæpius indicauimus. Quòd si humeri caput in priorem vel posteriorem partem venerit, vbi restituitur, easdem animaduersiones desiderat. Hactenus de humeri capite.

De Cubito. XXXIII.

CVbito in illas tres partes elapso, in quas vbi venit, brachium curuum est, neq; extenditur, interiorem, exteriorem & posteriorem, homo super organum resupinetur: quo commode figurato charchesius laqueus, vel alius æqualiter intendens, humero circundetur, cuius capita, vt retinacula sint, sursum super caput vinciantur: brachio autem in vicinia manus laqueus inijciatur, qui inæqualiter extēdat, puta Attollens, Chiastus, aut Nauticus, cuius capita sursum adducta ad ligna, quibus axis continetur, religentur, vtrunque scilicet ad id, ad quod spectat è regione, sic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. tum duplicatæ habenę, seu latæ fasciæ medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus est, vinciantur. Datis igitur capitibus, laquei ad superiora, duplicatæ habenæ ad inferiora, binisq; axibus vno super caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus vel continēdo,
C & à superiori vel inferiori parte attrahendo, vel in diuersa ducendo: eaq; ratione impellemus, quæ reponendo articulo idonea sit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in posteriorem, extrahemus. Quòd si in priorem partē articulus elabatur, in quo casu curuari extentum brachium nequit, homo supinus iaceat in vitiatam partem inclinatus: brachio super scamnum extento charchesius laqueus humero inijciatur, cuius capita super caput procedant: extremo item brachio in vicinia manus alius detur laqueus, qui æqualiter extēdat, cuius capita deorsum attrahantur: item eadem vis adhibeatur, nempe retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem satius duco in diuersa contendere, nam hoc ad articulū reponendum efficacius est, q̃ si ab inferiori parte solummodo extendamus. oportet autē, cum abunde extenderimus, ad commode impellendum transire, premendo nimirum & circumducendo, premendo quidem intentione adhuc manente, circumducendo, postquam remissa fuerit. Condito articulo, vt eius restituti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, præterea situm in pronum habitum ac supinum, quoniā, vbi huiusmodi actiones liberæ sint, perfecte restituti articuli fidem faciunt. possumus & conferentes cum altero cubito, num ex toto luxatum restituerimus, colligere. quo perfecte restituto
D brachium commode ad rectum angulum curuetur, contineaturq; in sequentem curationem. Duo igitur brachij ossa, vbi suo loco mota sunt, his modis reuertuntur. sed pōt seorsum vtrūq; etiam offendi, cum cubitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque explicabo. Læditur per se cubitus radio inuiolato: dehiscit seorsum radius, cubito in sua sede manente. vtrumlibet horum ossium lædatur, vbi per hoc organum restituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna, quæ axem super caput continent, alligatur, extremoq; brachio rursus laqueus circumdatur, qui inæqualiter extendat, sicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorsum demissa intendendi causa ad axis clauos vinciuntur. In circumdando laqueo, qui inæqualiter extendit, id obseruatur, vt sinus super eam partem, quæ reponitur, capita super contrariam collocētur: siquidem laquei inæqualiter extendentes proprie illas partes magis cogunt, quibus eorū capita insident, minus vero contrarias. Ergo, cum brachium duobus ossibus contineatur, vbi alterum suo loco motū reponitur, cogere id potissimum expedit: & alterum, si fieri potest, non vrgere. Intentione abunde adhibita, illi conueniunt impellendi modi, quos luxati genus postulat: siquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriusq; manus digiti inter se iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur, prominentioresq; palmarum partes à latere dantur, vt his impellētibus quasi adducendo, os in suā sedē collocetur. At si cubitus ad posteriora radij proruperit, brachio

chio aliquantiſper curuato, eodem mométo, quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ parte premere debemus, vt os in ſuam ſedem reponatur. hæc enim premendi ratio ad reſtituendũ proprie aptatur. At vbi radius in priorem partem recedat, extento brachio perinde agere conuenit, quaſi vtrunque in eandem partem exceſſerit. adhibenda itaque vis eſt & continendo, & ab inferiori parte extendendo. quo abunde facto duplex impulſus accõmodatur, & qui premit, & qui circumducit: qui premit, intentione manente: hac remiſſa, qui circumducit, vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque, vbi reſtituta fuerint, ſpectare, an brachium ſuo munere ſine impediméto fungatur, curuetur nimirum, & extendatur, & ſupinum pronumq; figuretur: quæ actiones, ſi liberæ ſint, ex toto reſtitutum eſſe teſtãtur. quo facto brachium, in ſequẽtem curationem ad rectum angulum collocetur. E F

A Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſurſum, vt retinacula ſint, adducuntur.
B Attollens laqueus in vicinia manus, cuius capita ad ligna, quibus continetur axis, religantur.
C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.
D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus eſt.

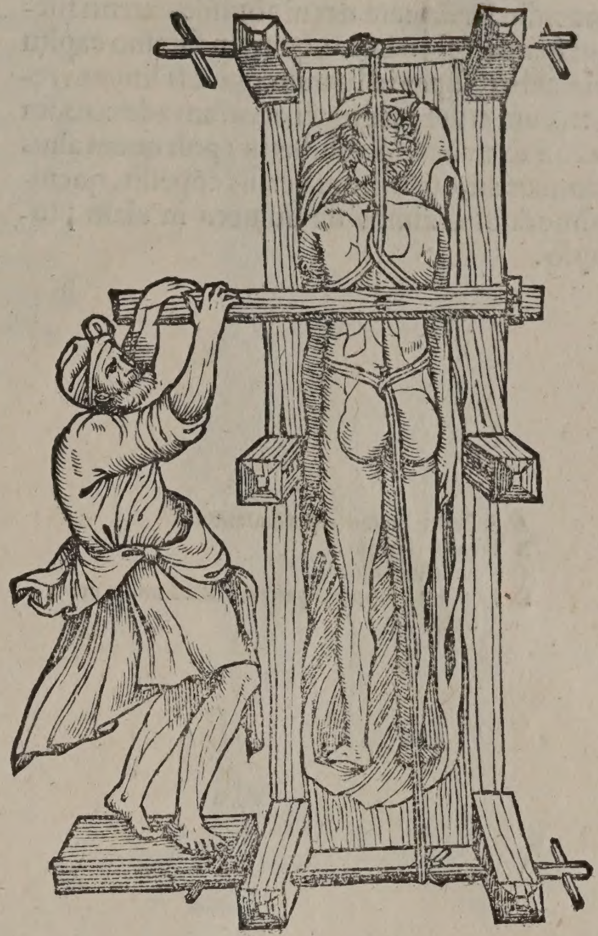
De Manu. XXXIIII.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Oportet, ſi in interiorem partem veniat, ſupinã collocare, ſuper ſcamnum homine ſimiliter reſupinato, pronam, ſi in reliquas tres partes elabatur: deinde Carcheſium laqueum vel aliũ æqualiter extendentem brachio inijcere, & ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum: vel ferramentum, quo adurimus, ad palmam ipſam deligare eo vinculo, quod, Ad extremas partes, inſcribitur: tũ vectis vel ferramenti extremitatibus inijcere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentium ſinus, deorſumq; demittere: atque alterum laqueũ ęqualiter extendentem brachio circumponere, eiusq; capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint, deuincire: quæ vero deorſum ferebantur capita extendendi cauſa ad axẽ, qui à pedibus eſt, religare, vt eius conuerſione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi ſatis præſtitimus, conuenienter impellimus. Nunc aũt maxime ad manum reſtituendã pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & ſurſum adducere, & in diuerſa contendere. neruis abunde diductis impulſus neceſſarij ſunt, qui eam compellere in ſuũ locum poſſint. Quòd in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus. G H

De Spina luxata. XXXV.

HIppocratis organũ luxatis omnibus reſtituendis accommodatur, ſed pręcipue ſpinæ: quę, vbi gibba facta eſt, tunc maxime curari poſſe cenſetur, cũ recens ex ictu vitium eſt. Collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circũdantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus ſupra gibbum locum, alter infra: aut quaterni ex ijs, qui inæqualiter extendunt, bini à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, inter ſe aduerſi inijciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimũ in diuerſa deducendo, interdum tamẽ continendo, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte extendendo. Intentione abunde adhibita, ille impulſus, quo premimus, accõmodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorẽ palmæ partẽ, & per ſpathã premendo idoneam. Impulſus per hmõi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur, qui facile cõparantur: extremitas enim ſpathę in foſſam aliquam demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt ſpathę obex opponeretur, Hippocratis ſcãno Π ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi poſſet, & ſpathæ reſponderet, pertuſumq; pluribus foraminibus eſſet, & in foramina crurũ organi demitteret,

A vt Π pro gibbi magnitudine accommodaretur, ſpathaq́; extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatā ſuper gibbum dantes premendo impulimus. Alij duplicatæ habenæ medium organo ſubijcientes eandem ſpatham ſuper locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquiſitius indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendens ſupra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
B Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
C Spatha.
D Π ferreum.

B

C

De Femore.. XXXVI.

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Si in tres partes prolapſum eſt, interiorem, exteriorem & priorem, crus extenſum eſt, impli cariq́; non poteſt: ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo, ſi in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale demittendum eſt, capitaq́; eius ſuper caput adducenda. Vbi in alias partes venerit, nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet, ſed ea animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis ſpectet, ne femoris caput, cum extenditur, habena media detineatur: cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuerſa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite eſt, continetur: vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Carcheſius laqueus inijciatur, eiusq́; capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis ve-
D niendum eſt ad impulſum.

De Femore in interiorem partem prolapſo. XXXVII.

PRoprie autem ad femur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem Π à lignis, quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens reſtituitur, eger in integrum latus verſus iaceat, euulſoq́; priapiſco integrum crus propoſito ligno ſubijciatur, alligeturq́; ad ſcamnum ita, vt immobile perſeueret, eademq́; ratione & brachia & reliquum corpus: crus autem vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum, quæ, Π literam repræſentant, ita, vt tranſuerſarium inter anum & naturale collocetur: ſed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charcheſius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiusq́; capita ad inferiorem axem demittantur: ſuper ipſum verò lignum Π literam repræſentans ſub crure, quod reſtituitur, detur ſpatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habens in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum, ab interiori parte à ſummo crure ad imum pertinens. Quo facto, vbi reſtituere volumus, axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori parte extendit.

extendit. Poſtquam nerui abunde extenti fuerint ſpatha vel eo ligno, quod in ſummo capitulum habet, ſuper id lignum, quod Π literam refert, cum crure magna vi deorſum adducto, impulſus extrahendo adhibetur: poſt quem alius idoneus eſt, qui ſurſum verſus cōpellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapſo. E

A Poſtes Π literam repræſentantes.
B Tranſuerſarium.
C Carcheſius laqueus.
D Lignum à ſuperiori parte cruris ad imum pertinens.

F

De Femore in poſteriorem partem prolapſo. *XXXVIII.*

G

VErùm, ſi femur in poſteriorem partem elabatur, neq; pronum neque ſupinum hominem collocamus, ſed ſedentē, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ita figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam ſimplicem extendere, atq; alteram duplicem demittere in mediam ſimplicem: & ſimplici quidem hominem cingere, duplicē à ſuperiori parte deorſum demittere, ab ea regione, quæ vmbilico proxime ſubijcitur, ad eā, quæ inter anū & naturale eſt, & per anum ſurſum adducere, vt quatuor habenę capita à poſteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars ſpathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ ſupponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extēdat, cuius capita ad inferiorem axem demittantur, vt eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte intēdamus. Intentione ſatis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per ſpatham in exteriora propellatur, apertaq; manu æger reſupinetur, per hanc enim vim femur in ſuum locum compelletur. Repoſiti autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipſius actiones: nam, ſi citra impedimentum complicari & extendi poteſt, ex toto intus eſſe conijciendum eſt.

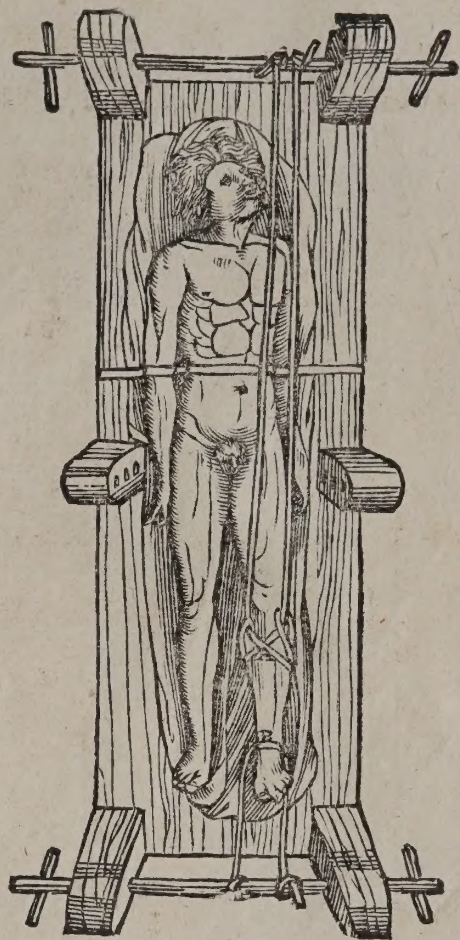
De Genu. *XXXIX.* H

GEnu in tres partes prolabitur, interiorē, exteriorem, & poſteriorē. In omnibus his caſibus, crus extenſum eſt, & minime complicatur. Oportet, ſi in exteriorem partem prociderit, hominē extento crure ſuper ſcamnū collocare: tum duos laqueos ęqualiter extendētes, cruri inijcere, alterum à ſuperiori parte ſuper femur, alterum infra genu: dein capita ſuperioris ſuper caput adducere, inferioris ad axem: neruosq; intendere, quemadmodū in reliquis articulis dictū eſt, ſiue retinaculis vſi ab inferiori vel ſuperiori parte intendamus, ſiue in diuerſa diducamus. Neruis abūde diductis, ſi in latus ab inferiori vel exteriori parte motū fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: ſi in poſteriorē, & ille qui premit, & ille qui circunducit. qui impellēdi modi, cū ſimiles illis ſint, qui ad cubitū traduntur, commode in hunc locum transferuntur.

De Talo. *XL.*

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdum in poſteriorem quoque conuertitur, in quas partes vbi venerit, æque reſupinare hominē conuenit crure extento: ac cruri Carcheſium

A chesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiusq; capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum inijcere, eiusq; capita ad inferiorem axem alligare, tuncq; membrum vel in diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: Neruis, quantum res postulat, diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retro cogendo: vbi in posteriorem, extrahendo, nunc siquidem ob eum habitum impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentius tractabimus in opere de luxatis.

A Carchesius laqueus.
B Sandalius laqueus.

SEPTIMÆ CLASSIS FINIS.

aaaaaaa bbbbbbb cccccc ddddddd eeeeeee fffffff ggggggg hhhhhhh iiiiii kkkkkkk llllll mmmmmmm nnnnnnn ooooooo ppppppp qqqqqqq rrrrrrr ſſſſſſ tttttt vvvvvvv xxxxxxx yyyyyyy zzzzzzz

aaaaaaa bbbbbbb CCCCCCCC DDDDDDD EEEEEEE FFFFFFF GGGGGGG HHHHHHH IIIIIII KKKKKKK LLLLLLL MMMMMMM NNNNNNN OOOOOOO PPPPPPP QQQQQQQ RRRRRRR SSSSSSS

Omnes ſunt quaterniones, præter AAAAAAA BBBBBBB SSSSSSS terniones.

VENETIIS APVD IVNTAS.